

CANTALAUSA

DICCIONARI GENERAL OCCITAN

a partir dels parlars lengadocians

de mercé los conselhs, mai de trenta ans dereng
de Ramon Chatbèrt
e lo trabalh fòrt minimós, mai de tres ans dereng,
de Sèrgi Gairal,
per las correccions e la melhoracion de l'original.

*Edicion segonda corregida, melhorada e augmentada per Cantalauusa,
de març 2002 entrò a genièr de 2006.*

A. M. D. G.

EDICIONS CULTURA D'ÒC

DEDICATÒRIA

Per totes los Occitans

quin que siá lor parlar,

e per totes los Catalans

que, ni per nòstras diversitats,

fasèm totes partida del meteís pòble.

Per totes los occitanistas e catalanistes

del mond entièr.

Dreches (*copyright*) : CULTURA D'ÒC, 71 camin Sant Alòi, 81 990, CUNAC (Tarn) Tel. : 05 63 45 23 15

ISBN : 2-912293-04-9

© Totes dreches reservats, que tota reproduccion va al senscontra de la solidaritat occitana, e que Cultura d'òc, abans tota ajuda concrèta, foguèt forçada de manlevar 60 000 euròs per far estampar lo diccionari .

ABANSPROPAUS

Lo que vòl conéisser lo sens d'un mot de sa lenga consulta un diccionari de sa lenga. Lo que s'interèssa a quina lenga que siá deu consultar los diccionaris d'aquela lenga. Çò qu'èra normal per las autras lengas o èra pas per l'occitan. O èra pas fins a uèi. O es ara, de mercé aiceste *DICCIONARI GENERAL OCCITAN* de Cantalauca.

Amb la parucion de sa *GRAMATICA OCCITANA*, en 1935, Loís Alibèrt obriguèt lo talh. Despuèi, d'obratges de tota mena - *estudis lingüistics, gramaticas, lexicis, diccionaris bilingües* - pareisson regularament. Se'n cal regaudir e encorar totes aqueles que pòrtan lor pèira a l'edifici. La que nos pòrta Cantalauca es pas de las mendres : nos porgís lo diccionari **unilingüe** que tant nos fasiá sofracha, e que permet enfin a la lenga occitana de tornar trobar sa plaça e sa dignitat demest las autras.

Conten dins las 100 000 entradas que cobrisson - *que ieu crega* - la màger part dels camps lexicals de la lenga. Son lèumens acompanhadas de sinonims, sovent tota una tièira, que constituïsson una de las riquesas de l'obratge. L'utilizator ne descobrirà a proporcion las possibilitats immensas, ni per qualques insufisenças o omissions inevitablas, qu'una lenga viva s'enriquís de contunh.

Una altra de las caracteristicas màgers del diccionari es de presentar una lenga fisabla. Sabi qu'es un qualificatiu fòrt discutible. Sabi tanben l'istòria de nòstra lenga « *mespresada* » coma o disiá Pèi de Garròs al sègle XVI. D'autres, après el, prenguèron sa defensa dins un context de mai en mai desfavorable ; i agèt ça que la qualques renaissenças literàrias que, per fôrça, foguèron passadissas.

Ni per tot, lo pòble contunhava de parlar sa lenga, que se transmetiá d'aurelha, de generacion en generacion, se transformava pauc a pauc, se diversificava. Es aital qu'apareguèron totes aquelas isoglòssas que nos susprenon mai d'un còp. Consí comprene que d'una part d'un riu, d'una rota, d'un puèg... emplegam tal mot, tala expression, tala estructura... e pas de l'autra part ? Un fenomèn fòrt complèx, que coneisson tanben d'autres lengas ; fenomèn que, inevitablament, amòda de particularitats sintaxicas, foneticas o lexicalas. Totes aqueles parlars son autenticos, e los devèm respectar - *que lo nòstre i es demest !* - mas son de variantas d'una lenga comuna qu'a besonh d'una cèrta unitat per èsser reconeguda e respectada ela tanben.

Per aquò far, se cal apevar a l'encòp sus l'etimologia e sus la literatura. Quina literatura ? Per bon astre, avèm la dels trobadors, que faguèron de la lenga occitana la lenga de cultura dels sègles XII e XIII dins Euròpa tota. Consí téner pas compte de nòstra referéncia literària pus egrègia - *e mai aquela lenga siá venguda arcaïca* - per elaborar un diccionari que pòsca a son torn servir de referéncia ?

Es estat lo biaï de trabalhar de Cantalauca, qu'a tengut compte tanben de l'evolucion de las autras lengas romanicas, per nos presentar una lenga modèrna de comunicacion e de cultura, e qu'a servada son especificitat sintaxica, fonetica, lexicala e grafica, valent a dire son identitat.

Suffís de legir qualques tròces de l'obratge per se mainar de sa modernitat e de la facultat d'adaptacion de la lenga. I trobam de tèrmes d'espòrt, de medecina, de cosina, d'agricultura, de lingüistica, de botanica, de fisica, d'informatica, de quimia... De milieirats pòdon semblar novèls, que lo vocabulari dels cadajorns es repetitiu, categorial e limitat, mas son tan nòstres coma los autres e pas jamai senhalats coma neologismes. Son gaireben totes panoccitans, venguts de las doas lengas maires comunas, lo latin e lo grèc, qu'an donats los mots tecnicos e scientificos de las lengas latinas d'Euròpa e de plan maitas, latinas o pas. Es aital, amb lor apellacion latina que figuran las plantas, las èrbas, las flors, los campairòls, los aucèls, los autres animals... Puslèu que de donar una definicion qu'auriá subrecargat lo diccionari, tament aqueles tèrmes son

nombroses, Cantalauza a facha la causida de la referéncia universala que permetrà als interessats de cercar dins d'obratges especializats, mas a pas mancat, còp o autre, d'apondre abans lo latin un tèrme popular de lenga parlada.

Es per aquò qu'es un **DICCIONARI GENERAL**, un diccionari de l'occitan larg, que fòrça tèrmes, scientificos o pas, son tan provençals, gascons, lemosins, bearneses o auvernhasas... coma lengadocians. Pus precisament, per aiceste parlar, Cantalauza a ensajat de restablir las formas o las acepcions pus etimologicas, e mai se l'evolucion semantica d'una lenga es un fenomèn natural, que los òmes e las societats càmbian.

Mas quand los òmes d'un país an apresat lor lenga pas que d'aurelha, sens la saber legir ni mai l'escriure - *coma es estat lo cas fins a uèi per la màger part dels Occitans* - los mots se descaminan.

Après publicar d'autres libres e manuals per las escòlas, après legir los sièis volums del Provençal Just Rainoard, *Choix des poésies originales des troubadours* (1816), après estudiar minimosament, d'annadas dereng, los autres sièis volums de son *Lexique roman* (1844), après trabalhar pendent mai de 30 ans de contunh amb son mèstre e amic Ramon Chatbèrt - *sens parlar de sas relacions amb mantun lingüista e universitari* - , mai que mai amb son amic, lo paure Cristian Anatòli, après totas aquelas annadas de preparacion, començèt, en 1996, e sens brica polsar, la redaccion definitiva e informatizada del diccionari general qu'avèm ara a nòstra disposicion.

I trobam los tèrmes vertadièrs e fisables que nos permetràn d'evitar tantes e maites barbarismes, tantes e maites francismes, coma **calhetada** e **calhetar** (*e non pas « nuança » e « nuançar »*), **glotona de pression** / **confidor de pression** (*e non pas « cocòta minuta »*), **entrvat** (*e non pas « handicapat »*), **remolada** (*e non pas « maïonesa »*), **mandre** (*e non pas « manivèla »*), **conglaç** (*e non pas « banquisa »*) etc.

I trobam de tèrmes o d'accepcions pauc coneguts o desoblidats, mas que pòdon far servici dins la lenga de uèi, coma **acomolòfi** de veïculs (*encombrament gròs de circulacion*), **brutlèu** (*mena de vin caud aromatizat o mescla de liquor fòrta amb diferents ingredients, equivalent de l'anglicisme « punch » que nos fa pas brica besonh*), **s'arotar** (*s'encaminar / se metre en rota*), **transportar** (*passar la data prevista per enfantar o per pichonar*), **s'acapar** (*s'aplatassar de ventres per beure a una font quand se parla de personas*) / *baissat* (*lo cap per beure a un riu quand se parla d'animals*) etc.

I trobam, dins las ricas entresenhas de las 26 paginas d'introduccion, de precisions importantas sus la formacion dels mots, suls nombroses diminutius e augmentatius, sus d'unas particularitats de nòstra lenga.

I trobam, dins lo classament alfabetic, una sensfin de prefixes e sufixes grècs e latins, tament presents dins la lenga, sovent indispensables per fargar los neologismes de la lenga modèrna.

I trobam fòrça mots venguts del gallés - *passats o pas pel latin* - , coma **artiga** que ven d'*ARTICA*, **balcon** que ven de *BALACON*, **bosiga** que ven de *BODICA*, **camion** que ven de *CAMIO*, **bana**, **barta**, **blaca**, **garra**, **gavèla**, **landa**, **senda**, **trauc**, **tuna**... e fòrça maites, que l'origina gallesa de totes es pas sistematicament senhalada.

I trobam d'explicacions preciosas sus l'istòria e l'evolucion lexicala de la lenga, a las intradas **borrica**, **farcit** (*Epistòlas farcidas*), **Formulas de conjuracion**, **galloroman**, **glossari**, **juvar**, **roman**, **Stabat mater**, **tornar**, **tròp**, **Valenciennes (Lo Jonàs de Valenciennes)**, etc.

I trobam fòrça occitanismes e fòrça exemples, mai que mai de lenga parlada. Se son pas totes indispensables, pòrtan a l'obratge una originalitat suplementària e, subretot, donan vida a la lenga.

I trobam, a la fin de tala o tala letra, un document illustrat excepcional, que completa encara mai la coneissença de nòstra lenga e de sas originas.

Fin finala, trobam dins lo diccionari çò que tant esperàvem despuèi un brieu, la lenga occitana tornarmai egala a las autras e virada cap a deman. Son aventura mai que millenària contunha e contunharà se, quand avèm l'estructura, l'expression o lo tèrme plan nòstres, renonciam pas a los emplegar, e mai se nos cal cambiar qualques abituds. Contunharà se renonciam pas a la parlar, a la cantar, a la legir, a l'escriure, mas tanben a la promòure e a l'adaptar a l'evolucion del Mond.

Coma totes los diccionaris, aiceste deurà èsser actualizat periodicament. Pel moment, saludem e mercegem son autor, que corona son abondosa activitat creatritz en fasant als Occitans, als occitanistas, als romanistas de pertot un present inestimable.

Sèrgi Gairal

AVERTIMENT

1./ Las intradas son en letras romanas grassas e escrichas mai que mai d'après l'etimologia, pas d'après la prononciacion, qu'es aital que se fa dins totas las lengas, M'auriá bravament agradat de ne poder donar la prononciacion occitana amb l'alfabet fonetic internacional, lo sol fisable a 100% per totas las lengas del mond entièr, mas o ai pas fach per subrecargar pas lo diccionari e per treboliar pas los que coneisson pas aquel alfabet. Aquela grafia fonetica, l'ai utilizada pas que dins las entresenhas de las paginas 13 a 20, es a dire coma dins los mots senhalats çaijós al numèro 2 o endacòm mai dins l'avertiment.

2./ Las intradas en italicas grassas e sens verguetas, nos venon dirèctament del latin o d'autres lengas, e son escrichas, part qualques excepcions, dins lor grafia d'origina, qu'aquelas intradas son normalament conegudas de la màger part dels legeires, per exemple **football, basket, rugby, tennis, Shakespeare, Shaw, Washington, Wales, New-York...** : (fut'b ɔ :l), ('ba:skit), ('r gbi), ('tenis), (eiks 'pi: ´), (ɔ :), (w ɔ ' int ´n), (weilz), (nju'j ɔ :k)...Son de tèrmes venguts internacionals coma fôrça mots occitans : **bacon , magret, mascòta, mirador...**

3./ Las intradas en italicas magras e entre verguetas son de variantas de lenga parlada. Son totas de defugir en lenga literària. Aquò empacharà pas degun de contunhar de las utilizar dins lo parlar dels cadajorns.

4./ Totes los tèrmes del diccionari son atestats, en lenga escricha o en lenga parlada. Ai pas trantalhat per n'enclaire qualques uns que remontan a l'epòca dels trobadors quand son encara utilizats per d'unes occitanofòns de naissença. Ai tanben retenguts d'autres tèrmes qu'èran estats desoblidats e que pòdon far servici dins la lenga modèrna. Es per aquò que trobaretz dins lo diccionari una sensfin de referéncias qu'ai cregut bon d'ajustar.

Quant a l'« e » dich de sosten, es un fenomèn normal en lenga parlada, amplificat per la prononciacion del francés del Miègjorn e mai o mens generalizat per contagion fonetica amb de mots que, etimologicament, s'acaban en « e ». **Per la lenga escricha**, se cal fisar lo mai que se pòt de las conclusions del Conselh de la Lenga Occitana e de la gr. d'Alibèrt, p. 405.

5./ Los prefixes e los sufixes que nos venon del grèc o del latin e que servisson a formar la tièira sens fin de tèrmes scientifics internacionals son donats per òrdre alfabetic dins lo diccionari, cadun a sa plaça dins la letra correspondententa.

6./ Las definicions son totjorn en lenga literària e **pulsèu cortetas**, mas son plan sovent completadas per de sinonims del mot definit, çò que deuriá far lum al legeire que, probable, coneis amens un d'aqueles sinonims. De mai, los exemples eventuals venon, un pauc totes, de la lenga parlada, pus imajada e pus abordabla. Aital, dos nivèls de lenga son servats e se fan compés.

Totes los exemples son en italicas magras e plaçats, volontàriament, al dejós de las definicions o dels sinonims, per èsser de bon legir.

7./ - Cada ocurréncia d'un mot, lèumens, a son intrada pròpria, pas sistematicament ça que la.
- La natura de las intradas (*substantiu, adjectiu, locucion adverbiala, vèrb auxiliar, vèrb defectiu, vèrb impersonal, vèrb transitiu, vèrb intransitiu, vèrb reflexiu o recipròc...*) es notada en abreviacion d'après las indicas de la pagina 23.

- Lo genre de las intradas es notat pas que per las excepcions, que los noms en « a » son mai que mai femenins, e que los autres son masculins. Quand es pas lo cas, es explicitat.

- A cada intrada, los tèrmes sinonims son separats per una barra de galís. Las accepcions diferentas son separadas per un punt virgula e un espaçament pus larg quand la justificacion informatica o ven pas entrepachar.

Qué dire de mai ? Vertat es que per far mas causidas me soi fisat subretot de l'etimologia latina o grèga, que dins la Narbonesa (*Provença, Delfinat e Lengadòc*) parlèrem grèc pendent dos cents ans amb los Massaliòtas de Massilià (*Marselha*), e que parlèrem latin a la glèisa de sègles dereng. De mai, ai seguit Alibèrt que diguèt plan clar çò que caliá far, dins las paginas XXXV, XXXVI, XXXVII e XXXIII de sa Gramatica, paginas capitalas que degun de senat pòt pas recusar.

Ai donc donada la preferéncia al latin e al grèc, puslèu qu'a las inevitablas desformacions tardièiras d'una lenga pas jamai ensenhada, o a las variants que ne resultèron. Las condemni pas, de segur, que n'utilizi ieu tanben dins la lenga parlada, mas un DICCIONARI GENERAL deu senhalar las formas pus corrèctas. Ai donc retenguda, per exemple, la forma **minor** del latin *minor* (en lòc de « *menor* ») per aiceste adjectiu e sos derivats : **minoracion, minorar, minoratiu...**

Ai fach aital un pauc pertot, per exemple per **fonccion** que ven del latin *function* ; per **instinct** e **distinct** que venon d'*instinctus* e de *distinctus* ; per **augmentar** que ven d'*augmentare* ; pels compausats de **trans-** que ven del gallés *trans* (darrièr ; a través) vengut lo prefix *trans-* en latin, e passat aital dins fòrça lengas del Mond ; aital tanben per **abscès, esfinctèrs, onccion, absorpcion, puntuacion, esculptura, escriptura, santificar, sanctoral, santuari** e per tantes maites.

Soi plan conscient, ni per tot, que dins l'evolucion de la lenga i a tanben una evolucion grafica. Mas las inevitablas simplificacions de la lenga parlada, o la prononciacion dins tal o tal airal, son pas un criteri fisable, que lo sol que siá indiscutible demòra lo de l'etimologia. Mas causidas etimologicas, los trobadors las faguèron e los Catalans las an fachas tanben.

Es per aquò que dins lo diccionari remandi sovent a Just Rainoard o a l'Alemand Emil Lévy qu'a ajustada, el, l'accentuacion, iniciativa plan utila per d'unes mots coma **complet, secret** que l'occitan de glèisa pronóncia aital, o per d'autres formas controversadas coma **tron** e **tròn** que se dison totas doas en lenga parlada, o encara per **somi** e **replet** que tant d'Occitans escrivon « *sòmi* » e « *replèt* ».

Ai tanben retenguda la forma **I n'a** e non pas « *N'i a* » : aquò empacharà pas degun de contunhar de dire « *N'i a* ».

D'autres causidas aital empacharàn pas degun tanpauc, plan solid, de prononciar l'occitan coma se pronóncia dins son pròpri dialècte, qu'en lenga parlada s'es fargada una règla que las gramaticas senhalan pas gaire, la règla de l'esfòrc pus mendre, tant al nivèl sintaxic coma fonetic.

Donarai pas que dos exemples d'aquela règla pel nivèl fonetic, encara que i n'aja tot un fum :

a) Quand un mot compòrta doas consonantas geminadas, lo parlar escafa un pauc totjorn la primièira per redoblar la segonda : **espatla, amètle, catla, mòtle, rotlar, Chatbèrt, acte, setmana, sangnar, Jacme, consí...** que se pronóncian (es 'pallɔ) ; (a 'mɛllɔ) ; ('callɔ) ; ('mɔlle) ; (ro 'lla:) ; (tsap 'pɛrt) ; ('atte) ; (sem 'manɔ) ; san 'na :) ; ('tzamme) ; (cos 'si)

b) Es de notar que la règla de l'esfòrc pus mendre s'aplica, de còps, a doas vocalas geminadas que començan per « ei » : **eissabrancar, eissabre, eissagar, eissalar, eissalivar, eissam, eissamar, eissarpa, eissart, eissaurar...** (,isabran 'ca:) ; (i 'sabri) ; (isa 'ga:) ; (isa 'la:) ; (,isali'va:) ; (i 'san) ; (isa 'ma:) ; (i 'sarpɔ) ; (i 'sart) ; (isau 'rar). Cal agachar tanben consí èra ja prononciat **profeitar** dins la lenga literària dels trobadors : (profi 'ta:) que Rainoard senhala dins son Lexic roman (R. VI, 438).

Me soi plan gardat d'accentuar a la francesa, **sus la finala**, los nombroses tèrmes latins passats non solament en occitan mas tanben dins fòrça lengas del mond entièr. Aital, trobaretz transcricha en latin, en italcas grassas (e sens jonhent, coma en latin, pels compausats) la màger part dels noms latins passats en occitan, e **non accentuats**, per plan far véser que los cal pas prononciar a la francimanda : **anus, Argus, mucus, nullius, nimbus, pelvis, penis, prolapsus, pubis, resus, virus, ab intestat, ad patres, de facto, sanctus...** totes senhalats (lat.) per precisar encara mai lor natura.

Quand son estats occitanizats per l'usatge, coma los substantius « rectò », « versò », « Vènus »... los ai escriches en caractèrs normals e amb l'accentuacion occitana ; mas ai servat « *recto verso* » , qu'es una locucion adverbiala latina. Ai tanben respectada la grafia e l'accentuacion d'origina pels tèrmes que nos venon d'autres lengas : **anis, maquis, Marossia, mazot, mazurka, pijama, rumba, taxi...**

Probable que remarcaretz que me soi conformat a las costumaz ancestrals que totes los occitanofòns de naissença avèm servadas : **1./** quant a l'emplec obligatòri del preterit per tot çò passat ; **2./** quant al jòc subtil del present o de l'imperfach del subjontiu que ven tant a revèrs als novelaris, mas abilament utilizat, cada jorn, pels locutors naturals, per exprimir totas las calhetadas de lor pensada ; **3./** quant a la forma tipicament occitana del qualificatiu plaçat lèumens après lo substantiu, coma per exemple dins **Balaruc lo Vièlh, l'ostal vièlh, Valmagna, Vilamagna, lo Barri-Naut...** ; **4./** sens oblidar l'usatge constant d'aqueles femenins sens « a » : **aigardent, dent ulhal, luna tornal, pèira frejal, tèrra fromental...**

Ara, vos presenti mon dicionari sens cap de pretension e fòrt umilament : **ma tòca primièira es estada de transmetre la lenga que me foguèt transmesa per mos parents e mos ancians, que m'es encara transmesa cada jorn despuèi setanta uèch ans pels occitanofòns de naissença, e que me soi contentat de transcriure scientificament, après estudiar d'a fons Rainoard e Lévy, coma o ai expausat pus naut.**

Sabi que i trobaretz de mancas (ai pas volontat de far quicòm d'enciclopedic). Sabi tanben que vau al senscontra d'abituds plan enrasigadas, e que patiretz, coma patiguèri quand me mainèri que d'unes mots que cresiái plan occitans èran pas que de francismes occitanizats que me calguèt ben abandonar per fòrça quand laissèri un pauc de caire las autras lengas per ensenhar pas que l'occitan, qu'un ensenheire se pòt pas contentar d'aproximacions.

Per contra, cresi que seretz agradivament suspreses de descobrir que çò que cresiatz èsser de francismes o son pas brica, plan atestats que son dins la lenga dels trobadors, per exemple **atge, rota, meissant, japar, galopar, galeta** e tantes maites que ne doni la referéncia dins lo dicionari. Ne dirai aitant per l'anglicisme *rave* ('reiv) que ven del vièlh occitan « rèva » e que podèm fòrt plan ressuscitar per dire « amassada festiva mai o mens secreta de musica tecnò e de dança »

Vòli apondre, e plan afortir, que volonti pas brica d'impausar res a degun, que totes los parlars son de respectar ; mas cresi fòrt e mòrt que nos cal capitar una normalizacion literària panoccitana, tot en servant las caracteristicas legitimaz de cada parlar ; pensi pas solament al gascon, mas atanben al provençal, al bearnés, a l'auvernhas e al lemosin.

v. lo document de la p. 546.

Ara, vos desiri bon vent e bon coratge per vos endralhar dins la reconquista, que tornam de plan luènh, e que l'istòria de nòstra polida lenga-miracle contunha e contunharà.

Cantalausa.

Punt de vista d'un legeire del manuscrit informatizat.

Paucparla, Cantalauza quita pas de fargar, farga que fargaràs, que despuèi qu'aprenguèt (a 45 ans !) a legir e a escriure sa lenga mairala, arrèsta pas pus ! Abans de me laisser morir - *mangi mos nonanta sièis ans* - ai aguda la jòia granda de descobrir lo manuscrit de çò qu'estimi, ieu, lo cap-d'òbra de Cantalauza, las 1056 paginas grand format de son *DICCIONARI GENERAL OCCITAN*.

Ara que soi vengut plan vièlh e que soi un pauc caumosit, ai « las tripas del cap » coma o ditz endacòm Cantalauza, que finisson que s'aflaquisson. Manlevarai donc al paure Gaston Bolois lo paragraf primièr qu'escriguèt en 1979 quand son collèga alestiguèt son *LEXIC ILLUSTRAT*, ja tot en occitan : « Un òme qu'entrepren tot sol de redigir un diccionari, que se sone Littré, Robèrt... o pas que Cantalauza, se merita un còp de capèl magistral. Soslevar sus las espatlas l'univèrs dels milieirats de mots que compòrta una lenga, cal èsser un Atlàs per concebre una audàcia tala ! »

Ieu ajustarai qu'aquel òme, quand met son prètzfach en talh, se dobla pas jamai de çò que l'espèra : collectar, sospesar, estudiar, comparar, dessobtar totas las calhetadas d'un tèrme, las destriar, laisser de caire totas las variants bastardas, causir lo tèrme literari pus esparidit e pus confòrme a l'etimologia - çò que va pas totjorn de par - lo definir o porgir tota una tièira de sinonims - çò que fa sovent Cantalauza - apondre d'exemples de bona lenga parlada per servir amens dos nivèls de lenga... avèm aquí lo trabalh d'un lexicograf seriós. Un trabalh aital es pas de bon far, qu'amòda cada jorn sos braves copaments de cap.

Soi estat estrambordat pel contengut e la presentacion d'aquel futur diccionari. La presentacion, rai ! que d'unes diràn qu'es pas çò pus principal ; d'acòrdi ! mas ieu qu'ai la vista que mèrma de mai en mai, pòdi pas pus legir sens lópia d'autres diccionaris de tant que son escriches menut menut ; lo de Cantalauza, si ! E lo tròbi clar.

Mas es lo contengut que me lascia desaparulat : **1./ lo vocabulari tradicional** tan ric que se farguèt pendent tres o quatre cents ans al contacte quotidian dels dialèctes galleses o autres amb lo latin de glèisa - primièira lenga comuna d'Euròpa - ; **2./ lo vocabulari scientific internacional** tirat del latin en çò que concernís èrbas, flors, plantas, aucèls, autres animals e fonges ; **3./ lo vocabulari tecnic modèrn**, sortit, el, mai que mai del grèc, l'avètz aquí lo contengut d'aquel diccionari.

Ancian escolan - puèi ex-professor - de latin e de grèc, me soi congostat de tornar descobrir dins lo Cantalauza mos esmeravilhaments d'escolan de latin e de grèc de la seisena a la Retorica, de tornar trobar mon ensenhament de professor, mas tròbas d'òme madur, mon somi grand de jove retirat, que soscavi alara de far un libre qu'ai pas fach : un recuèlh de racinas grègas e latinas passadas en occitan. È ben, Cantalauza o a fach autrament, alfabeticament, sistematicament pels etims grècs qu'an donats los tèrmes occitans e internacionals de matematicas, de medecina, d'informatica, de fisica, de quimia.. que venon pas brica de l'anglés coma d'unes o creson a tòrt.

Vertat es que Cantalauca a pas jamai donada la tièira tota dels derivats del latin o del grèc per subrecargar pas tròp son libre gròs que se defend, ça que la, d'èsser enciclopedic. Mas estimi que çò qu'a retengut sufís amplament : quin de nosautres se poirà conflar de conéisser totas las 100 000 intradas que nos a porgidas l'autor ?

Mon contentament pus grand es estat de trobar los occitanismes vertadièrs de la lenga : **la menina rança, lo fanfanhon, lo reumàs aücaire, la brasucada, lo brutlèu, lo confidor o la glotona de pression** ; los vèrbs **s'acapar, codenar...** ; l'exclamacion tipica **jutja-te !** ; los advèrbis **aicisèm e quicòm** ; lo jòc unic dels innombrables diminutius e augmentatius que son una característica màger de la lenga d'òc : **assetadet, assetadàs, malabilhadet, malabilhadàs, enfanton, enfantonèl, enfantonelon, enfantonelàs, enfantàs, enfantassàs...**

Çò qu'a pas empachat Cantalauca de nos porgir tanben de neologismes que nos fan estrementir, coma **CAC 40, NASDAQ, DOW JONES...** que la television ne parla cada jorn ; sens comptar los milieirats de tèrmes tecnicos novèls, tirats atanben del grèc e que son venguts internacionals, **mas que son plan nòstres**, que dins lo Miègjorn, sus la còsta mediterrànèa, parlèrem grèc pendent dos cents ans, plan abans d'ausir lo latin bastard de la soldatalha de Cesar.

Autre estonament : cada còp que ne vira, Cantalauca, puslèu que de donar una definicion seca, nos deslarga, el, una tièira de sinonims, dins l'esper, mai que probable, que lo legeire que patís a legir çò tròp abstrach o tròp intellectual, coneisserà un o l'autre d'aqueles sinonims, çò que li farà un pauc lum e çò qu'alargarà fòrça son vocabulari estequit, que los qu'an pas jamai après a legir nòstra lenga mespresada e fòrabandida despuèi tant de temps, coneisson pas que los 300 mots de la lenga dels cadajorns. Tròbi, ieu, lo biais de far de l'autor fòrt pedagogic e bravament intelligent, e mai s'alunhe qualque pauc del biais de far dels dictionaris tradicionals. Anatz getar un còp d'uèlh, per exemple, sus l'intrada « **cabra** ».

Per far cort, afortissi que i a quicòm de cambiat e de revolucionari dins nòstra vièlha lenga, plan enrasigada dins lo passat, mas plan endralhada per Cantalauca cap a un avenir que vesèm pas encara clar, e cap a una lenga que nos cal totes, totes, totes, Provençals, Lemosins, Bearneses, Auvernhasas, Lengadocians, Gascons e Catalans... totes, totes, totes... e coma autres còps totes ensemble, voluntar d'aparar, de parlar, de legir e d'escriure ; òc-òc-ben ! nòstra lenga tan polideta e mai que millenària !

Jacme de Cabanas, París, lo 1èr d'agost de 2002.

(Tèxt en francés, revirat en occitan per Cantalauca, a la demanda de Cultura d'òc)

Avèm lo tristum d'aprene que lo Jacme de Cabanas, admirador grand de Cantalauca, ven de defuntar. Probable que l'article çaisús serà estat son ultim esrich. Un pan entièr del nòstre patrimòni lingüistic s'avalís amb la mòrt d'aquel òme, coma cada còp que se laissa morir un occitanofòn de naissença.

Rodés, lo 21-09 de 2002.

QUALQUES ENTRESENHAS

I./ L'ALFABET OCCITAN

L'alfabet occitan se compausa de 23 letras, que K, W, Y i se tròban pas. Pels mots estrangiers que començan per aquelas letras, los cal servir coma son quand pòdon pas èsser occitanizats sens desformacion, que *Kant, Keats, Kennedy, Kipling, Wagner, Washington, Wells, Woolf, Wright, Yeats, Yellowstone, Young...* se pòdon pas gaire escriure autrament, quiti a los metre en italicas per far comprene als novelaris qu'aqueles mots son pas occitans. Quant als mots que pòdon èsser occitanizats sens desformacion,

i	i fa ofici d'y : analisi, sillaba...
qu	i fa ofici de k : quilomètre, quidisc...
th, ph, ch	prononciat (k) i se tròban pas : tè, teatre, grafia, caòs...
f	i fa ofici de ph : fisica, fotografia...
c o qu	i fan ofici de ch : coregrafia, clorofilla, orquèstra...
h	i se tròba pas jamai a l'iniciala : ardit, ièr, òme... part en gascon quand la h es aspirada : hilha, hemna, hont...

2./ L'ALFABET FONETIC INTERNACIONAL

Per notar pas per a pus près o falsament la prononciacion occitana, se cal pas jamai fisar de la prononciacion francimanda. Cal utilizar l'alfabet fonetic internacional, lo sol fisable a 100 % per totas las lengas del mond. La clau d'aquel alfabet, per l'occitan, se tròba dins las vocalas çaijós :

VOCALAS OCCITANAS :

- (ə) signe necessari per d'unes mots angleses venguts internacionals, coma *Shakespeare* (eiks 'pi:ə)
- () « a » fòrt brèu que devèm conéisser per prononciar coma cal *pick-up, pin-up* (angl.) (pi 'k p) (pi 'n p)
- (a) franc e clar de cat, prat, sal, catàs, plourà... (k a t), (p r a t), (s a l), (k a 't a s), (p l o u 'r a)
- (e) tampat de det, pet, set, pel, dedal, pelha... (d e t), (p e t), (s e t), (p e l), (d e 'd a l), ('p e l i o)
- (ɛ) dobèrt de dètz, sèt, pèl, sèti, senèstre... (d ɛ t z), (s ɛ t), (p ɛ l), ('s ɛ t i), (s e 'n ɛ s t r e)
- (i) de ric, pic, cantic, caracteristic... (r i k), (p i k), (k a n 't i k), (k a r a k t e r i s 't i k)
- (ɔ) dobèrt de còp, ròc, sòc, esclòp... ((k o p), (r o k), (s o k), (e s 'k l o p))
- (y) de dur, pur, sur, escur, madur, femelum... (d y r), (p y r), (s y r), (e s 'k y r), (m a 'd y r), (**feme'lyn**): **totes los noms occitans en « -um » se pronóncian (-'yn), mas los latins en « um » sèrvan la prononciacion latina.**
- (u) de boc, soc, poton, moton, poleton... (b u k), (s u k), (p u 't u), (m u 't u), (p u l e 't u)

En fonetica, l'accent marca que l'accentuacion se fa sus la sillaba que sèc ; los dos punts marcan un alongament, per ex. dins « aimar » que sa R finala se pronóncia pas (ai 'ma:)

CONSONANTAS OCCITANAS :

B, C, D, F, G, H, J, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, X, Z.

De notar que la S, en fonetica internacionala, es totjorn dura, e que () es lo son gascon de Foish ('f u i) o lo que se tròba, per exemple, dins lo mot « albigés » prononciat (albi't es) coma en Auvèrnha.
v. p.14, 3./g

DIFTONGS OCCITANS :

Dins los diftongs occitans, l'òm pronóncia totjorn las doas vocalas.

- (a i) de paire, maire, fraire, panieiraire... ('p a i r e), ('m a i r e), ('f r a i r e), (p a n i e i 'r a i r e)
(a u) de pauc, rauc, trauc, paure, aurivelaire... (p a u k), (r a u k), (t r a u k), ('p a u r e), (a u r i v e 'l a i r e)
(e i) tampat de rei, lei, reial, leial, reialme... (r e i), (l e i), (r e i 'a l), (l e i 'a l), (r e i 'a l m e)
(ɛ i) dobèrt de èime, dèime... ('ɛ i m e), ('d ɛ i m e)
(e u) tampat de meu, teu, seu, beurrà, deurrà... (m e u), (t e u), (s e u), (b e u 'r a), (d e u 'r a)
(ɛ u) dobèrt de nèu, lèu, benlèu, puslèu, soslèu... (n ɛ u), (l ɛ u), (b e 'l ɛ u), (p u 'l ɛ u), (s u l 'l ɛ u)
(i u) de riu, viu, far viu-viu, far piu-piu... (r i u), (b i u), (f a b i u 'b i u), (f a p i u 'p i u)
(u i) de bois, boisson, moisset, verd boisset... (b u i s), (b u i 's u), (m u i 's e t), (v e r b u i 's e t)
(ɔ i) de Elòl, eròl... (e 'l ɔ i), (e 'r ɔ i)
(y ɛ) de uèlh, nuèch, luènh... (y ɛ l), (n y ɛ t), (l y n)
(y ɔ) de fuòc, uòu, buòu... (f y ɔ k), (y ɔ u), (b y ɔ u)
(i ɔ) de totes los imperfaches e dels substantius en iá : veniá, ploiá, malautiá...
(v e 'n i ɔ), (p l u 'v i ɔ), (m a l a u 't i ɔ)

3./ QUALQUES PARTICULARITATS DE PRONONCIACION OCCITANA :

- b** se pronóncia sovent p : terrible, capable, probable (t e 'r r i p l e), (k a 'p a b l e), (p r u 'b a p l e)
g se pronóncia (z) dins fòrça airals : gèl, gemir, genèst... (z ɛ l), (z e 'm i :), (z e 'n ɛ s t)
(t z) en Albigés per exemple : gèl, gemir, genèst... (t z ɛ l), (t z e 'm i :), (t z e 'n ɛ s t)
(d z) en Roergue per ex. : gèl, gemir, genèst... (d z ɛ l) (d z e 'm i :), (d z e 'n ɛ s t)
(t) en Auvèrnha per ex. : gèl, gemir, genèst... (t ɛ l), (t e 'm i :), (t e 'n ɛ s t)
Las quatre prononciacions son bonas.
j se pronóncia pas totjorn : Laguiòla, fogassa, pigassa, aiga... (l a 'i ɔ l ɔ), ('f u a s ɔ), ('p i a s ɔ), ('a i ɔ)
se pronóncia (j) dins fòrça airals : jamai, jaune, Julian... (z a 'm a i), ('z a u n e), ('z y l i a n)
(t z) en Albigés per ex. : jamai, jaune, Julian... (t z a 'm a i), ('t z a u n e), (t z y 'l i a n)
(d z) en Roergue per ex. : jamai, jaune, Julian... (d z a 'm a i), ('d z a u n e), (d z y 'l i a n)
(t) en Auvèrnha per ex. : jamai, jaune, Julian... (t a 'm a i), ('t a u n e), (t y 'l i a n)
lh se pronóncia (l) en finala de mot : trabalh, solelh, estervelh... (t r a 'b a l), (s u 'l e l), (e s t e r 'v e l)
(lh) banhada davant una vocala : trabalhar, se solelhar (t r a b a 'l i a :), (s e s u l e 'l i a :)
se pronóncia pas dins d'unes airals : trabalhar, se solelhar... (t r a b a 'i a :), (s e s u l e 'i a :)
nh se pronóncia (n) en finala de mot : cunh, besonh... (k y n), (b e 'z u n)
(nh) banhada davant una vocala : cunhar, besonhar... (k y 'n i a :), (b e z u 'n i a :)
v se pronóncia (b) pertot en occitan central : vin, vinha, violeta, vitamina...
(b i), ('b i n h a), (b i u 'l e t ɔ), (b i t a 'm i n ɔ)
se pronóncia (v) en Provença e dins los parlars occitans septentrionals
(v i), ('v i n h a), (v i u 'l e t ɔ), (v i t a m i n ɔ)
m finala se pronóncia sovent (n) : lum, fum, mesclum... (l y n), (f y n), (m e s 'k l y n)
n finala tomba plan sovent : fin, moton, poton, carton... (f i), (m u 't u), (p u 't u), (k a r 't u)
n se pronóncia pas dins enfant, encens, pensament, confessar, conflar, convidar, conselh, consí, consol, aconsomit :
(e 'f a n), (e n 's e s / e 's e s), (p e s ɔ 'm e n), (k u f e 's a), (k u 'f l a), (k u b i 'd a), (k u 's e l), (k u 's i)
(k ɔ n 's u l), (a k u s u 'm i t)
r finala tomba totjorn dins los infinitius : aimar, finir, morir, partir... (a i 'm a :), (f i 'n i :), (m u 'r i :), (p a 't i :)
sovent dins los autres cases : darièr, carretèr, professor... (d a 'r r i ɛ), (k a r r e 't i ɛ), (p r u f e 's u :)
mas pas totjorn : clar, mar, pur, dur, madur... (k l a r), (m a r), (p y r), (d y r), (m a 'd y r)
s entre doas vocalas a lèumens lo son z : cosin, sason, risiá, véser, lusir... (k u 'z i), (s a 'z u), (r i 'z i ɔ), ('b e z e)
(l y 'z i :); (levat dins d'unes compausats soudats) : entresenha, entresec, aigasehada... (e n t r e 's e n i ɔ), (e n t r e 's e k), (a i g a s e 'n i a d ɔ)...
(Es de notar que la S occitana es totjorn sorda, pas jamai aguda)
t final tomba sovent après n : vent, front, tristament... (b e n), (f r u n), (t r i s t ɔ 'm e n)
l davant una altra consonanta se pòt mudar en u : talpa o taupa, calças o caúças...
(t a l p ɔ) o ('t a u p ɔ), ('k a l s ɔ s) o ('k a u s ɔ s)

Quand duas consonantas diferentas se seguisson, la primièira se pronóncia pas, la segonda se redobla :

<i>bt</i>	dins dissabte... (di 's a t t e)
<i>ct</i>	dins acte, rector... ('a t t e), (r e t 't u)
<i>gn</i>	dins signar, signe, signaire... (s i n 'n a), ('s i n n e), (s i n 'n a i r e)
<i>pt</i>	dins recaptar, acceptar... (r e k a t 't a), (a t s e t 't a)
<i>tl</i>	dins espatla, amètra... (e s 'p a l l o), (a 'm e l l o)
<i>tm</i>	dins setmana... (s e m 'm a n o)
<i>tn</i>	dins reguitnar... (r e g u i n 'n a :)
<i>cm</i>	dins Jacme... ('z a m m e) / 't z a m m e) / 'dzamme / 't a m m e), segon los airals.

4./ ACCENTUACION : v. accents occitans, p. 38.

* **sus la finala** - dins totes los mots que s'acaban per una consonanta autra que S (part per la tresena persona del plural dels vèrbs) e per un diftong : aimar, peccat, disent, camin, cantam, sabon (pèira de sabon), desrei, papagai...

(ai 'ma:), (pe 'kat), (di 'sen), (ka 'mi), (kan 'tan), (sa 'bu), (des 'rei), (papa 'gai)

* **sus la penultièma** - dins totes los mots que s'acaban per S, per una vocala, plus la tresena persona del plural dels vèrbs: lana, lèbre, carri, lanas, lèbres, carris, Maria, Anna, Lidia, Marina, cantan, florisson, escrivan, sabon (del vèrb saber)

('l a n o), ('l e b r e), ('k a r r i), ('l a n o s), ('l e b r e s), ('k a r r i s), (m a r i o)

('a n n o), (lid 'i o), (ma 'rin o), ('kantu), (flu 'risu), (es 'kribu), ('sabu)

* **Totes los autres mots qu'escapan a las duas règlas çaisús an un accent agut o grèu que marca la sillaba accentuada:** véser, plegadís, amorós, Rodés, Sant Tropés, cobés, pertús, Marià, Annà, Lidia, Marina... ('b e z e), (p l e g a 'd i s), (a m u 'r u s), (r u 'd e s), (s a n t r u 'p e s), (k u 'b e s), (p e r 't y s), (m a r i 'a), (a n 'n a), (l i d i 'a), (m a r i 'n a)

De notar : 1. Dins los derivats d'un tèrme simple, la tonica se desplaça, e l'accent escrich se marca o pas sus la tonica novèla se necessari : pòt, potarra, potàs - uèlh, ulhada, ulhièira - fèrre, ferrat, ferrièr - cèrca, cercaire - gòrja, gorjada, gorgièr - pòst, posterior - còp, copaire - cobés, cobesiá - amistós, amistosamente - vent, ventàs, ventós - sabent, sabentàs, sabentós...

2. Dins los compausats (quina que siá la composicion), e lors derivats, en règla generala cada tèrme sèrva sa tonica, e l'accent se marca o pas se necessari : lèva-matin, aiga-nèu, pòrta-fenèstra, còl tòrta, bèl uèlh, pè de cèrvia, uèlh de buòu, cèrcapòtz, bèrcadent, gòrjabadat, pèterros, mièjanuèch, miègjornal, trucataulièr, subrepés, çaisús, çaijós...

3. D'unas excepcions : aicisèm (aisi 's e n), paisbassòl (paiba 's o l) que son de tèrmes bravament utilizats dins de zònas limitadas d'Occitània (Tarn-Nòrd-èst e Roergue-Sud per aicestes dos). Mai que probable que i deu aver d'exemples aital endacòm mai.

5./ FORMACION DELS MOTS AMB DE PREFIXES :

de- * del lat. *de* (movement en general) : deambular, debanar... (deamby 'la :), (deba 'na :)

(movement de naut en bas) : declinar, decantar... (dekli 'na :), (dekan 'ta :)

* del lat. *dis* (alunhament, separacion, negacion) : desanisar, desbanar, desabilhar (dezani 'za :), (desba 'na :) ...

des- * del lat. *dis* (contrari, separacion, alunhament, inversion, disjonccion) : desacostumar, desagradar, desbosigar, descauç, desclavelar, desconfiar, descriudar, desenfornar, desgarnir, desjuntar, desondrar, desparaular, despenjar, despondre, desruscar, destetar, desvariar... (dezakusty 'ma:), (dezagra 'da:), (desbuzi 'ga:), (des 'kaus), (desklabe 'la:), (desku 'fla:), (deskri 'da:), (dezenfur 'na:), (dezzgar 'ni:), (dezyn 'ta: / detz- / dedz- / det y- segon los airals), (despun 'dra:), (desparau 'la:), (despen 'za: / ...tz- / ...dz / ...t- segon los airals), (despun 'dre), (derrys 'ka:), (deste 'ta:), (deba 'ria:)

De notar la « s » abusiva, **mas atestada**, de « deslargar » p. 338.

Es practicament impossible de dessobtar una règla per la causida entre l'emplec de « de- » ou de « des- », de tant que son enrambolhadas las formacions sabentas o popularas dels tèrmes formats amb los dos prefixes çaisús.

es- per amodar una accion, e que, de còps, se muda en « en- » o en « em- » dins la prononciacion :

esborniar, esbosonar, escabassar, escalfar, escapitar, esfregir, esmerçar, espelhandrar, esterrussar, estripar, esventrar...

(esbur 'nia:), (esbuze 'na:), (eskaba 'sa:), (eskal 'fa:), (eskapi 'ta:), (esfre 'zi: / ...tz / ...dz / ...t segon los airals), (emer 'sa:), (espe lian 'dra:), (esterry 'sa:), (estri 'pa:), (enven 'tra:)... **Arriba sovent** qu'un *d* parasit se venga plantar davant es : descambiar, descapar... (deskam 'bia:), (deska 'pa:)

eiss- davant una vocala se pronóncia plan sovent « is » : eissalabre, eissagar, eissam, eissamar, eissancar, eissarpa, eissart, eissaurar, eissaurit, eissarelhar, eissecar, eissegar, eisselhon, eissemar, eisserbar, eisserment, eisselse, eissigalar, eissirpe, eissivernar, eissoblidar, eissollehar, eissordar, eissuch... (isa 'labre), (isa 'ga:), (i 'san), (isa 'ma:), (isan 'ka:), (i 'sarp o) (i 'sart), (isau 'ra:), (isau 'rit), (isaure 'lia:), (ise 'ka:), (ise 'ga:), (ise 'liu), (ise 'ma:), (iser 'ba:), (iser 'me n t), (i 'selze), (isiga 'la:), (i 'sirpe), (isiber 'na:), (isupli 'da:), (isule 'ia:), (isule 'lia:), (isur 'da:), (i 'sytz) / (i 'sydz) / (i 'syt) segon los airals.

re- qu'existís, ça que la, per marcar una repeticion : rebais, rebolot, recalfat, recurar, refendre, refrescar, regisclar, remausar, renòç, repic, resopet, revendeire, revengut... : (re 'bais), (rebu 'lit), (rekal 'fat), (reky 'ra:), (re 'fe ndre), (refres 'ka:), (rezis 'kla: / retzis 'kla: / redzis 'kla: / retis 'kla segon los airals) (remau 'za:), (re 'n o s), (re 'pik), (resu 'pet), (reben 'deire), (reben 'gyt)... **Mas en règla generala, pels vèrbs, aquela repeticion se vira per « tornar + l'infinitiu »** : Tornarà plòure. S'es tornat maridar. L'as tornat véser. Torna-o-dire... (turna 'ra 'pl o ure), (sestur 'natmari 'dar :), (lastur 'nat 'beze), (turn o zu 'dire)

Es de notar que, de còps, l'occitan emplega pas de prefix quand lo francés ne met un :
 Montar la pendula. Sembla sa maire... (mun 'talapən 'dylɔ), ('semblasa 'maire)
 Remarca valabla pels equivalents d'autres mots franceses amb prefix :
 Pòrta-lo-me. Aquesta barrica ten dos cents litres. Servar. Se sèire... ('pɔrtɔlu 'me)... (a 'kelɔba 'rrikɔ
 ('ten 'dusen 'litrɛs)... (ser 'ba:)... (se 'sɛire)

rèire- **per marcar çò enrè** : rèiraujòl, rèirebotiga, rèirendeman, rèiregarda, rèiresason, tornar sul rèirepè (tornar enrè)... (rɛirau 'jɔl / rɛirau 'tɔɔl / rɛirau 'dzɔɔl / rɛiraut 'ɔl, ('rɛirebu 'tiɔ) ('rɛirende 'ma), ('rɛire 'gardɔ), ('rɛiresa 'su). (tur 'nasul 'rɛire 'pɛ)

subre / sobre **per marcar quicòm en mai** : subrecargar, subredent, subrepaga, subrepelís, subrepés... ('sybrekar 'ga:), ('sybre 'den), ('sybre 'pagɔ), ('sybrepe 'lis)...

per marcar un superlatiu quand subre es davant un adj. : subrebèl... ('sybre 'bɛl)

trans- / tras- / tres- **per marcar çò a través, o çò de per delà** : trasficha, transformar, transmontana, transmutar, transplantar, transportar, trespambar, trespolar, treslucrar, trespassar, tressusar, tresvasar, treslús... (tras 'fitzɔ) / tras 'fidzɔ) / tras 'fitɔ) (segon los airals), (trasfur 'ma:), (trasmun 'tanɔ) (trasmu 'da:), (trasplan 'ta:), (traspur 'ta:), (treskam 'ba:), (tresku 'la:), (trely 'ka:), (trespa 'sa:), (tresy 'za:), (treba 'za:), (tre 'lys)...

o per marcar lo que ven après : trasboatièr, trascabdèt... (trasbu 'tiɛ) (traskat 'tɛt)

Inutil de dire que i a encara d'autres prefixes.

6./ FORMACION DELS MOTS AMB DE SUFIXES DIMINUTIUS :

-airon, -a	carrairon...	(,k a r r a i 'r u)
-alhon, -a	moscalhon...	(,m u s k a 'l i u)
-anèl, -arèl, -atèl, -a	portanèl, fontanèla, postarèl, femnarèla, boscatèl, rivatèl...	(,p u r t a 'n ɛ l), (,f u n t a 'n ɛ lɔ), (,p u s t a 'r ɛ l) (,f e n n a 'r ɛ l), (,b u s k a 't ɛ l), (,r i b a 't ɛ l)...
-aton, -a	diablaton...	(,d i a p l a 't u)
-elon, -a	anhelon...	(,a n i e 'l u)
-et, -a	bosquet, fogasset, panet, aigueta, peireta, tauleta, grandet, menudet, polidet...	(b u s 'k e t), (,f u g a 's e t), (p a 'n e t), (,a i 'g u e tɔ) (,p e i 'r e t), (,t a u l e 't ɔ), (g r a n 'd e t) (,m e n y 'd e t), (,p u l i 'd e t),
-eton, -a	poleton...	(,p u l e 't u) doble sufix que fa un doble diminutiu.
-ilh, -a	cambrilh, mongilh, pontilh, cardonilha, crosilha, fontanilha...	(k a m 'b r i l), (m u n 'j i l / m o n 't z i l / m u n 'd z i l / m o n 't i l), (p u n 't i l), (,k a r d u 'n i l iɔ), (,k r u 's i l iɔ), (,f u n t a 'n i l iɔ)
-ilhon, -a	cambrilhon, trauquilhon... (doble sufix que fa un doble diminutiu) :	(,k a m b r i 'l i u), (,t r a u k i 'l i u)
-iron, -a	asiron...	(,a z i 'r u)
-isson, -a	carnisson...	(,k a r n i 's u)
-on, -a	fenestron, pigasson...	(f e n e s 't r u), (p i g a 's u)

Pòdon èsser de simples diminutius o aver, en mai, una valor afectiva :

anhelon, candelon, canhon, enfanton, nenon, penon, sacon, semalon, petiton, valenton, doçamenton... (a n i e 'l u), (k a n d e 'l u); (k a 'n i u) (e f a n 't u) (n e 'n u), (p e 'n u), (s a 'k u), (s e m a 'l u)
(p e t i 't u), (v a l e n 't u) (d u s a m e n 't u)...

Se pòdon mudar en doble o triple diminutius :

-elonèl, -a / -elonelon, -a : anhelonèl (,a n i e l u 'n ɛ l) / anhelonelon (,a n i e l u n e 'l u)...

-òt, -a canhòt, cavilhòt, ostalòt, rasigòt, drollòta, femnòta, manòta, nenòta, polòta, ratòta, belòt, finòt, pauròt... (k a 'n i ⊃ t), (k a b i 'l i ⊃ t), (u s t a 'l ⊃ t), (r a z i 'g ⊃ t), (d r u l 'l ⊃ t ⊃) (f e n 'n ⊃ t ⊃), (m a 'n ⊃ t ⊃), (p u 'l ⊃ t ⊃), (r a 't ⊃ t ⊃), (b e 'l ⊃ t), (f i 'n ⊃ t), (p a u 'r ⊃ t) ...
 -oton, -a Peirotón... (,peiru 'tu) (doble sufix que fa un doble diminutiu)

7./ FORMACION DELS MOTS AMB DE SUFIXES AUGMENTATIUS E AUTRES :

* Sufixes pejoratiu :

-às, -assa **augmentatiu sovent pejoratiu** : catàs, drollàs, omenàs, ostalàs, femnassa, gossassa, vinassa, doçàs, grandàs, pauràs, malabilhadàs, malelevadassa... (k a 't a s), (d r u l 'l à s), (u m e 'n a s), (u s t a 'l a s), (f e n 'n a s ⊃), (g u 'z a s ⊃), (b i 'n a s ⊃), (d u 's a s), (g r a n 'd a s), (p a u 'r a s), (m a l a b i l i a 'd a s), (m a l e l e v a 'd a s ⊃)...
 -anhàs, -a sufix de doas sillabas bravament pejoratiu : porcanhàs... (p u r k a 'n i a s)...
 -aràs, -assa sufix de doas sillabas bravament pejoratiu : femnarassa... (f e n n a 'r a s ⊃)...
 -assàs, -assa doble sufix bravament pejoratiu : enfantassàs... (e f a n t a 's a s)...
 -atàs, -assa sufix de doas sillabas bravament pejoratiu : diablatàs, diablatassa... (,d i a p l a 't a s), (,d i a p l a 't a s ⊃) ...

* Sufixes per formar de noms d'agent :

-aire, -a caçaire, dançaire, fenejaire, jogaire, pescaire, portaire, raubaire, violonaire... (k a 's a i r e), (d a n 's a i r e), (f e n e 'z a i r e / ,f e n e 't z a i r e / f e n e 'd z a i r e / f e n e 't a i r e; (z u 'g a i r e / t z u 'g a i r e) / d z u 'g a i r e / t u 'g a i r e) **segon los airals** ; (p e s 'k a i r e), (p u r 't a i r e), (r a u 'b a i r e), (b i u l u 'n a i r e) ...
 -aire, -airitz cardaire, cardairitz... (k a r 'd a i r e), (k a r d a i 'r i z) ...
 -eire, -a / -ritz bateire, cobreire, correire, legeire, legeira, legeiritz, vendeire, vendeira, vendeiritz... (b a 't e i r e), (k u 'b r e i r e), (k u 'r r e i r e), (l e 'z e i r e) / (l e 't z e i r e) / (l e 'd z e i r e) / (l e 't e i r e), (l e 'j e i r ⊃) / (l e 't z e i r ⊃) / (l e 'd z e i r ⊃) / (l e 't e i r ⊃), (l e 'z e i r i t z) / (l e 't z e i r i t z) / (l e 'd z e i r i t z) / (l e 't e i r i t z), (v e n 'd e i r e), (v e n 'd e i r ⊃) / (v e n 'd e i r i t z).

* Per designar l'airal o l'instrument de l'accion :

-ador, -oira manjador, manjadoira... (,m a n z a 'd u) / (,m a n z a 'd u i r a) / (m a n t z a 'd u i r a) / (m a n d z a 'd u i r a) / (m a n t a 'd u i r a) ...
 -edor, -a moledor, ponedor, tenedor... (,m u l e 'd u), (,p u n e 'd u), (,t e n e 'd u) ...
 -idor, -oira embolidor, embolidoira, engolidor, engolidoira, prestidor, prestidoira... (,e m b u l i 'd u), (,e m b u l i 'd u i r ⊃), (,e n g u l i 'd u), (,e n g u l i 'd u i r ⊃), (,p r e s t i 'd u), (,p r e s t i 'd u i r ⊃) ...

* Per formar de noms d'agent o de noms d'arbres :

-ièr, -ièira borièr, formièr, molinièr, peissonièr, vaquièr, figuièr, peirièr, pomièr, palmièr, prunièr... (b u 'r i e), (f u r 'n i), (m u l i 'n i e), (p e i s u 'n i e), (b a 'k i e), (f i 'g u i e), (p e i 'r i e), (p a l 'm i e), (p r y 'n i e)

* Per designar de plantacions, de jaces, d'airals frequentats per d'animals... :

-ièira mongièira, ferrièira, peirièira, corbièira... (m u n 'z i e i r ⊃ / m u n 't z i e i r ⊃ / m u n 'd z i e i r ⊃ / m u n 't i e i r ⊃) (segon los airals); (f e 'r i e i r ⊃), (p e i 'r i e i r ⊃), (k u r 'b i e i r ⊃)

* Per indicar l'accion o la resulta de l'accion :

-ason (vèrbs en ar) : dalhasons, rogasons, segasons, votasons... (,d a l i a 'z u s), (,r u g a 'z u s), (,v u t a 'z u s) ...
 -eson (v. en re o er) : batesons, tenesons, tondesons... (,b a t e 'z u s), (,t e n e 'z u s), (,t u n d e 'z u s) ...
 -ison (vèrbs en ir) : florison, garison, partison... (,f l u r i 'z u), (,g a r i 'z u), (,p a r t i 'z u) ...
 -icion (forma pus sabenta) : finicions... (,f i n i 's i u s) ...
 -al bramal, butal, cridal, flambal, mordissal... (b r a m 'a l), (b y 't a l), (k r i 'd a l), (f l a m 'b a l), (m u r d i 's a l) ...
 -assal doble sufix : bombassal... (,b u m b a 's a l) ...

-ament	(<i>vèrbs en ar</i>) :	embraçament, raubament... (e m , b r a s ÷ ' m e n), (r a u b ÷ ' m e n)...
-ement	<i>v. en re o er</i>) :	abatement, moviment, tenement... (a , b a t ÷ ' m e n), (t e n e ' m e n), (m u b e ' m e n)
-iment	(<i>vèrbs en ir</i>) :	avertiment, regiment... (a , b e r t i ' m e n), (r e z i ' m e n) / (r e t z i ' m e n) / (r e d z i ' m e n) / (r e t i ' m e n) (segon los airals)
-adura	(<i>vèrbs en ar</i>) :	banhadura, cauçadura, ferradura... (b a n i a ' d y r ÷), (k a u s a ' d y r ÷), (f e r r a ' d y r ÷)
-edura	(<i>v. en re o er</i>) :	rompedura, tenhedura, torcedura (r u m p e ' d y r ÷), (t e n i e ' d y r ÷), (t u r s e ' d y r ÷)
-idura	(<i>vèrbs en ir</i>) :	garnidura, noiridura, mosidura... (g a r n i ' d y r ÷), (n o i r i ' d y r ÷), (m o z i ' d y r ÷)
-ança	(<i>vèrbs en ar</i>) :	esperança, fisança, semblança... (e s p e ' r a n s ÷), (f i ' z a n s ÷), (s e m ' b l a n s ÷)
-ença	(<i>autres vèrbs</i>) :	nolença, partença, plasença... (n u ' l e n s ÷), (p a r ' t e n s ÷), (p l a ' z e n s ÷)

*** Per indicar lo contengut :**

-at	bolat, campat, ferradat, manat... (b u ' l a t), (k a m ' p a t), (f e r a ' d a t), (m a ' n a t)...
-ada	carrada, forcada, palada, tinada... (k a ' r r a d ÷), (f u r ' k a d ÷), (p a ' l a d ÷), (t i ' n a d ÷)...

*** Per indicar tot un ensemble :**

-am	aujам, postam, socam... (a u ' z a m) / (a u ' t z a m) / a u ' d z a m / a u ' t a m), (s u ' k a m)...
-um	femnum, ferum, folhum, ratum... (f e n ' n y n), (f e ' r y n), (f u ' l i y n), (r a ' t y n)...
-alha	(sovent pejoratiu) : polalha, drollalha, ratalha... (p u ' l a l i ÷), (d r u l ' l a l i ÷), (r a ' t a l i ÷)...
-aralha	(totjorn pejoratiu) : cataralha... (,k a t a ' r a l i ÷)...
-atalha	(totjorn pejoratiu) : gossatalha... (,g u s a ' t a l i ÷)...
-ifalha	(totjorn pejoratiu) : camifalha... (,k a r n i ' f a l i ÷)...

*** Per indicar un estat :**

-ièira	lassièira, paurièira, rauquièira, sordièira... (l a ' s i e i r), (p a u ' r i i r), (s u r ' d i i r)
---------------	--

*** Per indicar d'establiments, de collectius, d'estats, de defauts o de qualitats :**

-iá	abadiá, borgesíá, cortesiá, golaudiá, valentiá... (a b a ' d i ÷), (b u r z e ' z i ÷), / b u r ' t z e z i ÷) / (b u r d z ' e s i ÷) / (b u r t e ' s i ÷), (g u l a u ' d i ÷), (b a l e n ' t i ÷)...
------------	---

*** Per formar de noms de bòrias o de masatges a partir de noms d'ancians proprietaris :**

-iá	La Martiniá, la Leonardiá, la Ricardiá... (l a m a r t i ' n i ÷), (l a l e u n a r ' d i ÷), (l a r i k a r ' d i ÷)...
------------	---

*** Per formar de noms d'establiments, de mestiers, de fonccions, de bòrias, de masatges :**

-ariá	ostalariá, pastissariá, tapissariá, teulariá... (u s t a l a ' r i ÷), (p a s t i s a ' r i ÷), (t a p i s a ' r i ÷), (t e u l a ' r i ÷) La Fomariá (de Fornièr), La Granariá (de Granièr)... (l a f u r n a ' r i ÷), (l a g r a n a ' r i ÷)...
--------------	---

*** Per formar d'adjectius :**

-ador, -oira	segador, vendemiador, maridadoira... (s e g a ' d u), (b e n d e m i a ' d u), (m a r i d a ' d u i r ÷)...
---------------------	--

-al, -a	frairal, novial, pairal, mairala... (frai 'ral), (nu 'bial), (mai 'ral)...
-ic, -iga	primaic, primaiga, derraic, derraiga... (pri 'maik), (pri 'maig), (de 'rraik), (de 'rraig)...
-uc, -uga	pauruc, pauruga, pesuc, pesuga... (pau 'ryk), (pau 'ryg), (pe 'zuk), (pe 'zug)...
-ièr, -ièira	debonorièr, matinièr, tardièr... (de, bunu 'ri), (mati 'ni), (tar 'di)...
-in, -a	boïn, canin, cavalin, cortin, segalin... (bu 'i), (ka 'ni), (kaba 'li), (kur 'ti), (sega 'li)...
-ostin, -a	(<i>suffix de doas sillabas</i>) : magrostin... (magrus 'ti)...
-olin, -a	(<i>suffix de doas sillabas</i>) : blacolín, ventolin... (blanku 'li), (bentu 'li)...
-is, -issa	bolegradís, estadís, plegadís... (bulega 'dis), (esta 'dis), (plega 'dis)...
-iu, -iva	aboriu, agradiu, tardiu... (abu 'riu), (agra 'diu), (tar 'diu)...
-atiu, -iva	(<i>suffix de doas sillabas</i>) : despachatiu, pensatiu... (despa 'tzatiu) / ,despa 'dzatiu / despa 'tatiu (segon los parlars) ; (pensa 'tiu)...
-ós, -osa	abondós, amorós, endenhós, fangós... (abun 'dus), (amu 'rus), (ende 'nius), (fan 'gus)...
-ut, -uda	borrut, espatlut, ponchut... (bu 'rryt), (espa 'lyt), (pun 'zyt) / (pun 'tzyt) / (pun 'dtzyt) / (pun 't yt)
-arut, -uda	(<i>suffix de doas sillabas</i>) : longarut, somarut... (lunga 'ryt), (surna 'ryt)...

*** Per indicar l'origina :**

-és, -esa	albigés, borgés, francés, lauragés, tarnés... Las 4 pronunciacions çaijós son bonas : (albi 'zes) / ,albi 'tzes / ,albi 'dzes / ,albi 'tes.) segon los airals.
-òl, -a	carcinòl, montanhòl, paisbassòl... (karsi 'n), (munta 'ni), (paiba 's)...
-enc, -a	agostenc, besieirenc, marcenc, parisenc... (agus 'tenk), (beziei 'renk), (mar 'senk), (pari 'zenk)...
-an, a	castelan, castelhan, occitan, tolosan... (kaste 'lan), (kaste 'lian), (uksi 'tan), (tu lu 'zan)...
-às, -assa	auvernhàs, roergàs... (auber 'nias), (ruer 'gas)...
-at, -a	naucelat, vilafrencat... (nause 'lat), (vilfran 'kat)... (De Naucèla, de Vilafranca)

MOTS COMPAUSATS PER JUXTAPOSICION

- dos substantius	aiga-nèu, aiga-sal, palfèrre... (aig 'n), (aig 'sal), (pal 'fèrre)...	v. p. 20.
- vèrb + subs.	vira solelh, Bramavaca, Cantaucèl, Tardfuma... (bir 'su 'lel), (bram 'bak), (kanta 's), (tard 'fym)...	v. p. 20.
- subs. + adj.	Barbablau, Mirgamorreponchuda, Mostachafelut, cambacort, vistaflac... (barb 'blau), (mirg 'murrepun 'dzyd), (mustadz 'fe 'lyt), (kamb 'kurt), (bist 'flak)...	v. p. 20.

De plan notar que dins aqueles compausats formats d'un substantiu e d'un adjectiu, aiceste s'acòrda non pas amb lo mot que i es acolat, mas amb lo mot que qualifica. Cal totjorn escriure e dire :

<i>un òme barbablau,</i>	<i>un can vistaflac,</i>
<i>una mirga morreponchuda,</i>	<i>un rinoceròs unicòrn,</i>
<i>un dròlle cambacort,</i>	<i>una banaruda es totjorn unicòrna,</i>
<i>una femna capclina,</i>	<i>un aucèl cambanegre,</i>
<i>una mesenga capnegra,</i>	<i>una filha caprossa,</i>
<i>un dròlle gòrjabadat,</i>	<i>un can patacort.</i>

Totes los noms compausats çaisús s'escrivon en un sol mot. (Mas véser la pagina 20.

A PROPAUS DELS JONHENTS

Seriá logic qu'un compausat de dos tèrmes o mai ne faguèsson pas qu'un graficament. Avèm l'exemple d'autres lengas qu'escrivon sens jonhent los mots venguts corrents : *bedroom*, *pacemaker* (angl.), *enhorabuena*, *cortacircuits* (cast.) *cassaforte*, *bassorilievo* (it.)... Per d'unes mots, l'occitan a pas escapat al fenomèn (*planpè*, *planponh*, *barbablanc*, *bèlfraire*, *bèlpaire*, *bèlasorre*, *padevin*, *palmacrist*, *adieusiatz*... ne son l'illustracion), mas aquò se pòt pas aplicar sistematicament, compte tengut de la multiplicitat de las combinasons possiblas. Aicí las nòstras causidas principalas :

1°/ Escrivèm amb un jonhent :

- a) los compausats que correspondon a una frasa o que contenen doas accepcions o dos tèrmes **plan diferenciats** : *lèva-matin*, *manja-quand-n'a*, *gris-jaune*, *bi-sexual*, *cinemà-vertat*, *clar-e-brun*, *aiga-sal*, *aiga-nèu*... e tanben las expressions popularas estereotipadas : **A-pas-qu'un-uèlh** , **Salv-m'i-teni** / **Salv-m'i-ten !** , **M'as-colhonat-quand-t'ai-vist**, **mal-m'agacha**...
- b) los compausats de dos vèrbs o de dos substantius que marcan una alternativa : **monta-davala**, **tira-butà**, **vira-revira**, **colca-lèva**, **jai-lèva**, **tomba-lèva**, **ziga-zaga**, **manja-dòrm**, **manja-caga**, **pissa-caga**, **pèla-manja**...
- c) los compausats de dos elements variables : **tot-nud**, **tota-nuda**, **tot-poderós**, **tota-poderosa**, **mièg-caluc**, **mièja-caluga**, **pòrta-vitra**, **pòrta-fenèstra**, **pont-levadís**, **radical-socialista**, **canhon-moton**, **rat-bufon**...
- d) los compausats d'elements repetitius o sinonims , los compausats e los derivats de punts cardinals, los compausats de « naut » e de « bas » (sens geografic) : **ric-a-ric**, **ripa-rapa**, **lèu-lèu**, **tifa-tafa**, **sica-saca** ; **patin-patan-pas res** ; **Sud-èst**, **Nòrd-oèst**, **Roergue-Sud**, **Sud-Avaïron**, **sud-avaïronés**, **Lengadòc-Bas**, **bas-Lengadocian**, **País-Bas** (mas Paísbassòl)...
- e) los compausats que lors prefixes **èx**, **quasi** ('kasi), **non**, **in**... forman amb lo mot combinat un mot autonòm : **èx-professor**, **quasi-monopòli**, **non-participacion**, **in-dotze**, **in-setze**, **in-trenta dos**... (mas véser 2°/ d)

2°/ Escrivèm sens jonhent e desseparats :

- a) sants, fèstas de sants, prenomes, escaïsnoms e damnes : **sant Joan**, **per Sant Joan**, **Joan Loís**, **Maria Odila**, **Joan Pèire**, **Joan farina**, **Joan fotre**, **Joan salsa**, **Joan topin**, **Sala topin**, **Sacre Dieu**, **Sacre nom de Dieu !**...
- b) lo vocabulari de las plantas, dels campairòls e dels animals : **èrba de mèl**, **èrba curadents**, **blat negre**, **bleda raba**, **còl tòrta** (violeta), **mongilh ris**, **vira solelh** ; **sant miquèla**, **pet de lop** / **bolet d'anhèl**, **bolet capnegre**, **bolet castanh**, **bolet pèpolit** ; **bernat pescaire**, **bernat pudent**, **papach ros**, **coa roja**, **còl tòrta** (aucelum) ; **mal armat**, **peis luna**, **bèl uèlh** (peïssum)
- c) los compausats que contenen una preposicion o un article entremièg dos tèrmes : **lenga de pelha**, **pè de cèrvia**, **pèira de glaç**, **uèlh de buòu** (obertura), **Joan de léser**, **sauta en banca**, **sauta en l'aire**, **sauta l'ase**...
- d) las locucions latinassadas en occitan : **ab intestat**, **ad patres**, **de facto**, **ex abrupto**, **ex aequo**, **ex cathedra**, **ex libris**, **ex nihilo**, **ex voto**, **in extenso**, **in extremis**, **in folio**, **in partibus**, **in plano**, **in quarto**, **in situ**, **ipso facto**, **ultra petita**...
- e) lo redoblament augmentatiu de dos adjectius : **comol comol**, **polit polit**, **menut minut**, **pichon pichon**...

3°/ Escrivèm sens jonhent e soudats la màger part dels autres, e los derivats de compausats, que sián compausats :

- a) *de dos substantius* : **fauçmargue**, **palfèrre**, **claupèire**, **escaïsnom**, **escaïsnomenar**, **lengamaire**, **mairelenga**...
- b) *d'un substantiu e d'un vèrb o d'un vèrb e d'un substantiu* : **capvirar**, **peltirar**, **còpacap**, **semblaboc**, **gratapapièr**...
- c) *d'un substantiu e d'un adjectiu o d'un adjectiu e d'un substantiu* : **capleugièr**, **morreponchut**, **barbablanc**, **barbagris**, **pèterròs**, **aigenshadièr**, **blatnegrièira**, **malafam**, **miègjorn**, **miegjornal**, **bèrcadent**, **falsamoneda**, **falsmonedièr**...
- d) *d'un prefix e d'un adjectiu o d'un participi passat* : **antinuclear**, **pòstescolar**, **semicircular**, **entrebadat**, **prefabricat**...
- e) *d'un prefix e d'un substantiu* : **preacòrdi**, **psicodrama**, **rèirenebot**, **subrepés**, **telecomunicacion**...
- f) *d'un advèrbi e d'una preposicion o de doas preposicions* : **çains**, **çaisús**, **çaijós**, **çaicontra**, **senscontra**...
- g) *d'una preposicion e d'un substantiu* : **abansgarda**, **abanspropaus**, **sensabric**, **senseplec**, **apèsdinnada**...
- h) *d'un advèrbi (o d'una locucion adverbiala) e d'un vèrb* : **aicisèm**, **paucval**, **paucvalum**, **paucparla**, **a la mantasta**...

N.B. 1. Quand la vocala finala del primièr tèrme es la meteissa que la vocala iniciala del segond, i pòt aver assimilacion :

pòrtaranha **pòrtavion**, **picaucèl**, **telaranha**, **toxinfecion** ; dins d'autres cases tanben : **atmosphèra**, **atmosferic**, **semisfèra**, **semisferic**...

2. Mantenèm lo jonhent en cas d'incompatibilitat fonetica, grafica o semantica : **anti-ozòn**, **semi-arid**, **avant-traïn** (mas la simplificacion *avantraïn* es possible), **cap-pelat** (cap-pelat es pas capelat, v. p.p. 225 e 223), **infra-uman**, **semi-anular**, **semi-arid**...

3. Es de notar que, de còps, i pòt aver una diferéncia de sens dins lo meteïss compausat o non compausat, amb jonhent o sens jonhent, per ex. **non-res** e **nonrés** (*Aquela persona es un non-res. Tombar dins lo nonrés*) ; **cambrafreja** e **cambra freja**.

4. Per d'unas locucions o d'unes compausats la combinason dels tèrmes relèva pas exclusivament d'una sola categoria, per ex. **a la mantasta**, **a man tastas**, o per de tèrmes de 2°, b que, quand son al plural, passan a 1°, c : **mongilhs-ris**, **peisses-luna**...

Gairal - Cantalauusa.

QUICÒM DE TIPICAMENT OCCITAN

Quand un substantiu existís a l'encòp al masculin e al femenin, aicesta forma es pus bèla, pus fòrta, pus fina :

coberton, cobertoira	garbièr, garbièira	palabés, palabessa	panièr, panièira
cotèl, cotèla	pairòl, pairòla	palhièr, palhièira	burat, burata.

QUICÒM MAI DE NOTAR TANBEN

Part que lo vejam pas / part que lo vegèssem pas : la lenga parlada fa pas totjorn la diferéncia entre lo present e l'imperfach del subjunctiu, e mai a tendéncia a emplegar abusivament l'imperfach. La lenga literària se deu de respectar la concordància dels temps e de confondre pas present e imperfach. Cal precisar, ça que la, que lo subjunctiu permet d'exprimar, d'après lo temps, lo ton o lo contèxte, tot un fum de subtilitats, e que s'emplega sovent sol, sens conjonccion introductritz : *Part que lo vejam pas* (ipotèsi que pòt arribar). *Part que lo vegèssem pas* (ipotèsi fòrt improbable). *Me fagas pas aquela* (pregària). *Me faguèsses pas aquela !* (menaça) *Agèssi d'argent...* (ipotèsi). *Foguèssi pas tan vièlh...* (regrèt)

TRANS- TRAS- CIRCUM-

TRANS- : prefix occitan, del prefix gallés e latin *trans* (de per delà ; a través) utilizat sistematicament tre la debuta pels trobadors, per formar d'adjectius de lòc amb la significacion de « de per delà » e per fargar de mots de posicion, de direccion o de càmbiament. Alibèrt aviá cregut de plan far en preconizant lo « *tras-* » de la lenga parlada que, lèumens, pronóncia pas la primièira de doas consonantas vesinas. Mas los sièis volums del *Lexic Occitan* de Rainoard pòrtan « *trans* », la vertadièira grafia dels trobadors. Ai donc balhada la preferéncia al testimoni de la lenga literària, e ai restablí lo « *trans-* » etimologic inicial.

TRAS- (advèrbi e preposicion). A pas res a véser amb **TRANS-**, que **TRAS-** vòl dire « darrièr / detràs / entràs ». v. p. 987.

CIRCUM- : forma prefixada occitana del latin *circum* (a l'entorn de). Dins lo diccionari, ai donada la preferéncia a la forma en « m » que respècta a l'encòp l'etimologia e la prononciacion, coma lo catalan qu'a servada, el, la forma latina *circum-*. D'autres an facha la causida *circon-* qu'es una simplificacion ortografica.

ENTRÒ A

Lo recuèlh de Clovis Brunèl de las pèças occitanas originalas pus ancianas, anterioras al s. XIII, balha la forma **entrò a** emplegada mai que mai en Roergue, e que vòl dire « fins a ».

Per la lenga literària, cal servir aquela forma davant una vocala coma davant una consonanta : *Entrò a Tolosa. Entrò a Montpelhièr. Entrò a Albi. Entrò a Avinhon...*

Per la lenga parlada, en Roergue-Sud e Albigés-Nòrd-èst sèrvan **entrò a** davant una consonanta e utilizan pas que **entrò** davant una vocala : *Entrò a Tolosa. Entrò a Montpelhièr. Entrò ara. Entrò Albi. Entrò Avinhon...* ; e i a tot un fum d'autres airals que, per rason d'eufonia, utilizan tanben la letra « s » o la letra « z » : « *entrò a -s-Albi* » / « *entrò a -z-Albi* »... Alibèrt, ça que la, mençonava la costuma çaisús, dins sa gramatica (edicion de 1976, p. 23) e dins son diccionari (edicion de 1966, p. 63), mas escriu « *entrò as Albi* » e « *entrò az Albi* ». Convendriá de reténer d'el pas que « *entrò as Albi* » que la « s » es la resulta etimologica del « d » latin de *ad* plaçat a l'intervocalica, coma o nos faguèt remarcar lo Professor Robèrt Lafont.

PLORAVA, PLORA QUE PLORARÀS - PLORAVA QUE PLORAVA

Aquel occitanisme « **Plora que ploraràs** » es l'equivalent d'una locucion adverbiala que vòl dire « força / bravament / que jamai / aicisèm / quicòm » ; pòt èsser precedit o pas de la virgula. « **Plorava que plorava** » e los exemples similars ne son de sinonims.

VÈRBS EN « -IZAR » E EN « -ISAR »

Dins tota la tièra de mots que conten un substantiu en « *-acion* », la terminason del vèrb se fa en *-izar* : **colonialisme, colonizacion, colonizar - especialista, especializacion, especializar - normal, normalizacion, normalizar - civilizacion, civilizar - climatizacion, climatizar - occitan, occitanizacion, occitanizar - improvisacion, improvisar...**

Quand la tièra de mots conten pas de substantiu en *-acion*, mas un substantiu amb una S, la terminason del vèrb se fa en *-isar* : **analisi, analizar - precision, precisar - paralisi, paralisar - electrolisi, electrolisar...**

Per d'unes vèrbs que la terminason del substantiu correspondent es pas en « s » ni en « *-acion* », lor terminason se pòt far en « s » o en « z ». Dins aiceste diccionari, la causida es estada facha en « z » : **ridiculizar, rivalizar, satirizar**, que lo sufix « *-izar* » ven del latin « *-izare* » o del grèc « *-izein* ». Aquò empacharà pas degun d'estimar mai l'autra causida.

D'UNAS SEMBLANOMALIAS VOCALICAS

En lenga literària, la concordància e l'alternància vocalica dels vèrbs son totjorn servadas e juntan totjorn amb la tonica : **portar, pòrti, portam ; servir, sèrvi, servam ; concordar, concòrda, concordància...**

Quant als substantius en *-ment*, cal notar qu'aquela terminason a pas res a véser amb lo sufix *-ment* dels advèrbis de manèira, basits sus un adjectiu femenin e que ne sèrvan l'accentuacion. Dins los substantius, l'accent tonic tomba justament sus aquela terminason, coma a l'infinitiu dels vèrbs correspondents. Aqueles advèrbis e substantius que se revèrtan morfològicament, se revèrtan tanben foneticament per un fenomèn d'analogia, mas los cal destriar e restablir la bona prononciacion e la bona grafia, coma a l'epòca dels trobadors, per **comportament, consolament, enterrament, government, recopament, renovament, renouvelament** e similars, mençonats dins lo diccionari pichon d'Emil Lévy e dins lo d'Alibèrt. (L. 87 - 92 - 153 - 209...)

BIBLIOGRAFIA

A./ Obratges pus essencials sistematicament utilizats :

- Alibèrt Loís *Dictionnaire occitan-français*, I.E.O. Toulouse, 1966.
Gramatica occitana, C.E.O., Montpelhièr, 1976.
- Carles Castellanos i Llorenç, Rafael Castellanos i Llorenç, *Diccionari Francès-Català, Enciclopèdia catalana*, S.A., Verlaguer, Barcelona, 1994.
- Chatbèrt Ramon *Questions de lenga*, Enèrgas (Vent terral, 1983)
Estudis gramaticals de lenga occitana (publicacion de la Revista ÒC, 1992)
- Coste H. *Flore descriptive et illustrée de la France...* Mayenne, 1980.
- Delamare *Dictionnaire des termes de médecine*, éditions Maloine, Paris, an 2000.
- Fabra Pompeu *Diccionari general de la llengua catalana*, Edhasa, Barcelona, 1994.
- Lafont Robèrt *La frasa occitana*, París, (PUF, 1967) *Lo vèrb occitan*, Nimes, (MARPÒC, 1981)
L'ortografia occitana, sos principis, Montpelhièr, (CEO, 1971)
- I. E. C. *Gran Diccionari de la llengua catalana*, Institut d'Estudis Catalans, 1998.
- Larousse *Lexis Larousse de la langue française*, Paris, 1983.
- Lévy Emil *Petit dictionnaire provençal-français*, Heidelberg, 1973.
- Mistral F. *Lou Tresor dóu Felibrige*, C.P.M., Raphèle-lès-Arles, 1979.
- Piat L. *Dictionnaire français-occitanien*, Pierre Rollet, Ais-de-Provença, 1970.
- Raynouard *Lexique roman ou dictionnaire de la langue des troubadours* (los 6 volums) Paris 1844.
- Sauzet - Ubaut *Lo vèrb occitan*, Edisud, Ais-de-Provença, 1995.

B./ Obratges entre pauc e mens consultats :

- Alexandre *Dictionnaire français-grec*, Hachette, Paris, 1869.
Dictionnaire grec-français, Hachette, Paris, 1884.
- Bailly *Abrégé du dictionnaire grec-français*, Hachette, Paris, 1966.
- Billi Pierre-Henri *Thesaurus Linguae Gallicae*, Hildesheim, 1993.
- Barthe Roger *Lexique occitan-français*, « Amis de la langue d'òc », Paris, 1980.
- Bloch et W. *Dictionnaire étymologique de la langue française*, Paris, 1932.
- Bordas *HARRAP 'S HISPANO*, Paris, 1999.
- Brunel *Les plus anciennes chartes en langue provençale*, Genève, 1973.
- Chinery *Insectes de France et d'Europe occidentale*, éditions Arthaud, 1997.
- Collins *Dictionnaire français-italien / italiano-francese*, Grande-Bretagne 1993.
- Diez F. *Etymologisches Wörterbuch der Romanischen Sprachen*, Bonn, 1853.
Anciens glossaires romans, Paris, 1870.
- Delamarre Xavier *Dictionnaire de la langue gauloise*, Paris, 2003.
- De Poerck Guy *Sas publicacions e sas comunicacions a Cantalauza lo 09-10 e lo 10-12 de 1984.*
- Dubois -M.-D. *Larousse étymologique*, Paris, 1994.
- Du Cange *Glossarium mediae et infimae latinitatis*, Parisiis, 1840-1850.
- Dupérat Maurice *Le guide des oiseaux de France*, Luçon, 2000.
- Gaffiot *Dictionnaire illustré latin-français*, Hachette, Paris, 1934.
- Greimas *Dictionnaire de l'ancien français*, Paris, 1969.
- Harrap's *Kompaktwörterbuch*, Stuttgart, 1991, éditions France-Loisirs 1994.
Dictionnaire espagnol-français, éditions France-Loisirs, 1997.
- Larousse *Nouveau Larousse médical*, Paris, 1989.
- Laus Cristian *Dictionnaire français-occitan - Dictionnaire occitan-français*. I.E.O. de Tam, 1999 - 2001.
- Mathieu-Rosay *Dictionnaire étymologique*, Belgique, 1985.
- Picoche J. *Dictionnaire étymologique du français*, Paris, 1992.
- P.U.F. *Dictionnaire des synonymes*, Paris 1988.
- Quicherat *Dictionnaire français-latin*, Hachette, Paris, 1891.
- Rapin Cristian *Diccionari francès-occitan*, I.E.O.- E.O.E, A,B,C,D,E,F,G. 1999.
- Raynouard *Choix des poésies originales des troubadours*, Paris, 1816.
Grammaire comparée des langues de l'Europe latine, Paris, 1821.
- Ricolfis J.M. *Celtes et Gaulois (la langue)*, C.R.D.P., Paris.
- Robert *Dictionnaire historique de la langue française*, Paris, 1992.
- Stroh Hans *L'accord du participe passé en occitan rouergat et en français*, Rodez 2002.
- Taupiac Jacme *Pichon diccionari francès-occitan*, C.R.E.O de Tolosa, 1977.
- Vernet Florian *Dictionnaire grammatical de l'occitan moderne*, Centre d'Estudis Occitans, Montpelhièr 2000.
- Divèrses : *Véser la bibliografia de Aux racines de notre langue*, p.p. 594 - 599. Cultura d'òc, Rodés, 1990.
Tot un fum d'autres libres especializats, de 1973 fins a l'annada 2004.

ABREVIACIONS

(adj.)	: adjectiu	(L.)	: Lévy
(adj. e subs.)	: adjectiu e substantiu	(lat.)	: latin o latinisme
(adj. dem.)	: adjectiu demonstratiu	(lat. pop.)	: latin popular
(adj. indef.)	: adjectiu indefinit	(ling.)	: lingüística
(adj. n. c.)	: adjectiu numeral cardinal	(loc. adv.)	: locucion adverbiala
(adj. n. o.)	: adjectiu numeral ordinal	(loc. conj.)	: locucion conjonctiva
(adj. poss.)	: adjectiu possessiu	(l.p.)	: lenga parlada
(adv.)	: advèrbi	(m.)	: masculin *
(adv. afirm.)	: advèrbi afirmatiu	(M.)	: Mistral
(adv. de tps.)	: advèrbi de temps	(mar.)	: tèrme de marina
(adv. opt.)	: advèrbi optatiu	(marr. pr.)	: marrida prononciacion
(al.)	: alemand	(mat.)	: tèrme de matematicas
(angl.)	: anglés o anglicisme	(med.)	: tèrme de medecina
(apoc.)	: apocòpa	(ms.)	: manuscrit
(arc.)	: arcaïc	(mus.)	: tèrme de musica
(arqu.)	: tèrme d'arquitectura	(neol.)	: neologisme**
(art. contr.)	: article contractat	(N.S.)	: Nòstre Sénher
(art. def.)	: article definit	(ns.)	: nonsens
(atr.)	: atribut	(occ.)	: occitanisme
(augm.)	: augmentatiu	(onom.)	: onomatopèia
(barb.)	: barbarisme	(p.)	: pagina
(B.M.)	: biblioteca municipala	(pej.)	: pejoratiu
(B.N.)	: biblioteca nacionala	(pl.)	: plural
(cast.)	: castelhanisme	(plt.)	: planta
(cat.)	: catalanisme	(port.)	: portugués
(c.c.)	: cartulari de Concas	(pref.)	: prefix
(conf. gr.)	: confusion gramaticala	(pr. dem.)	: pronom demonstratiu
(conj.)	: conjonccion	(pr. ind.)	: pronom indefinit
(contr.)	: contraccion	(pr. pers.)	: pronom personal
(cs.)	: contrasens	(pr. poss.)	: pronom possessiu
(desf. de fr.)	: desformacion de francisme	(pr. rel.)	: pronom relatiu
(desf. de l.p.)	: desformacion de lenga parlada	(pr. interr.)	: pronom interrogatiu
(ell.)	: ellenisme o grèc	(p.p.)	: participi passat
(etim.)	: etimologia	(ps.)	: psalm
(etc.)	: et cætera	(q.q.)	: qualqu'un
(ex.)	: exemple	(R.)	: Raynouard, <i>Lexique roman</i>
(excl.)	: exclamatiu	(Rgue)	: Roergue
(fam.)	: familiar	(s.)	: sègle
(f.)	: femenin *	(s.f.) - (s.p.)	: sens figurat - sens pròpri
(f.C.)	: fichièr de Cantalauca	(subs.)	: substantiu
(fr.)	: francisme	(t.a.)	: totas accepcions
(frequ.)	: frequentatiu	(t. tecn.)	: tèrme tecnic
(geol.)	: tèrme de geologia	(t. truf.)	: tèrme truffandièr
(gr.)	: gramatica	(v.)	: véser
(ipercorr.)	: ipercorreccion	(V.)	: Vayssier, <i>Dictionnaire ...</i>
(imp.)	: imperatiu	(v. aux.)	: vèrb auxiliar
(incorr.)	: incorreccion	(v. def.)	: vèrb defectiu
(interj.)	: interjeccion	(v. impers.)	: vèrb impersonal
(interj. int.)	: interjeccion interrogativa	(v. intr.)	: vèrb intransitiu
(inv.)	: invariable	(v. r.)	: vèrb reflexiu o recipròc
(it.)	: italian o italianisme	(v. tr.)	: vèrb transitiu. (v. tr. ind.) : v. tr. indirècte.
(jap.)	: japonés	(vulg.)	: vulgar o vulgarisme
(J. B.)	: Joan Bodon	(*)	: forma fòrt probabla

* **Lo masculin e lo femenin seràn senhalats pas que quand escaparàn a la règla generala que vòl que los noms en « a » sián lèumens femenins e la màger part des autres masculins, si que non seràn sistematicament senhalats.**

** Dins lo diccionari, los neologismes son pas estats sovent senhalats per l'abreviacion (neol.), que pels occitanofòns de cultura s'agís pas de neologismes, mas per çò pus principal i son enclausas ça que la.

INDICATIU	Present	<i>Siái / Soi / Som</i>	<i>Ai</i>	
		<i>Siás / Ès / Ès</i>	<i>As</i>	
		<i>Es</i>	<i>A</i>	
		<i>Sèm / Èm / Èm</i>	<i>Avèm</i>	
		<i>Sètz / Ètz / Ètz</i>	<i>Avètz</i>	
		<i>Son</i>	<i>An</i>	
	Imperfach	<i>Èri</i>	<i>Aviá(i)</i>	
		<i>Èras</i>	<i>Aviás</i>	
		<i>Èra</i>	<i>Aviá</i>	
		<i>Èrem</i>	<i>Aviam</i>	
<i>Èretz</i>		<i>Aviatz</i>		
	<i>Èran</i>	<i>Avián</i>		
Futur	<i>Serai</i>	<i>Aurai</i>		
	<i>Seràs</i>	<i>Auràs</i>		
	<i>Serà</i>	<i>Aurà</i>		
	<i>Serem</i>	<i>Aurem</i>		
	<i>Seretz</i>	<i>Auretz</i>		
	<i>Seràn</i>	<i>Auràn</i>		
Preterit	<i>Foguèri</i>	<i>Agèri</i>	<i>Aguèri</i>	
	<i>Foguèras / Foguères</i>	<i>Agèras / Agères</i>	<i>Aguèras / Aguères</i>	
	<i>Foguèt</i>	<i>Agèt</i>	<i>Aguèt</i>	
	<i>Foguèrem</i>	<i>Agèrem</i>	<i>Aguèrem</i>	
	<i>Foguèretz</i>	<i>Agèretz</i>	<i>Aguèretz</i>	
	<i>Foguèron</i>	<i>Agèron</i>	<i>Aguèron</i>	
CONDICIONAL	Present	<i>Seriá(i)</i>	<i>Auriá(i)</i>	
		<i>Seriás</i>	<i>Auriás</i>	
		<i>Seriá</i>	<i>Auriá</i>	
		<i>Seriam</i>	<i>Auriam</i>	
		<i>Seriatz</i>	<i>Auriatz</i>	
	<i>Serián</i>	<i>Aurián</i>		
SUBJONCTIU	Present	<i>Siá</i>	<i>Aja</i>	
		<i>Siás</i>	<i>Ajas</i>	
		<i>Siá</i>	<i>Aja</i>	
		<i>Siam</i>	<i>Ajam</i>	
		<i>Siatz</i>	<i>Ajatz</i>	
		<i>Sián</i>	<i>Ajan</i>	
	Imperfach	<i>Foguèssi / Foguèsse</i>	<i>Agèssi / Agèsse</i>	<i>Aguèssi / Aguèsse</i>
		<i>Foguèsses</i>	<i>Agèsses</i>	<i>Aguèsses</i>
		<i>Foguèsse</i>	<i>Agèsse</i>	<i>Aguèsse</i>
		<i>Foguèsssem</i>	<i>Agèsssem</i>	<i>Aguèsssem</i>
<i>Foguèsssetz</i>		<i>Agèsssetz</i>	<i>Aguèsssetz</i>	
	<i>Foguèsson</i>	<i>Agèsson</i>	<i>Aguèsson</i>	
IMPERATIU		<i>Siá !</i>	<i>Aja !</i>	
		<i>Siás pas !</i>	<i>Ajas pas !</i>	
		<i>Siam !</i>	<i>Ajam !</i>	
		<i>Siam pas !</i>	<i>Ajam pas !</i>	
		<i>Siatz !</i>	<i>Ajatz !</i>	
	<i>Siatz pas !</i>	<i>Ajatz pas !</i>		
PARTICIPI	Present	<i>Essent</i>	<i>Avent</i>	
	Passat	<i>Estat, -ada</i>	<i>Agut, -uda</i>	

CONJUGASONS (seguida)

VÈRBS REGULARS

	PRIMIÈIRA - AR	SEGONDA - IR		TRESENA Los autres vèrbs
		Amb - iss	Sens - iss	
	<i>AIMAR</i>	<i>CAUSIR</i>	<i>SENTIR</i>	<i>BATRE</i>
			<i>(se pòt tanben conjugar sus causir)</i>	
INDICATIU	<i>Aim i</i>	<i>Caus iss i</i>	<i>Sent i</i>	<i>Bat i</i>
Present	<i>Aim as</i>	<i>Caus iss es</i>	<i>Sent es</i>	<i>Bat es</i>
	<i>Aim a</i>	<i>Caus ís</i>	<i>Sent</i>	<i>Bat</i>
	<i>Aim am</i>	<i>Caus iss èm</i>	<i>Sent èm</i>	<i>Bat èm</i>
	<i>Aim atz</i>	<i>Caus iss ètz</i>	<i>Sent ètz</i>	<i>Bat ètz</i>
	<i>Aim an</i>	<i>Caus iss on</i>	<i>Sent on</i>	<i>Bat on</i>
Imperfach	<i>Aim av i</i>	<i>Caus iss iá(i)</i>	<i>Sent iá(i)</i>	<i>Bat iá(i)</i>
	<i>Aim av as</i>	<i>Caus iss iás</i>	<i>Sent iás</i>	<i>Bat iás</i>
	<i>Aim av a</i>	<i>Caus iss iá</i>	<i>Sent iá</i>	<i>Bat iá</i>
	<i>Aim àv em</i>	<i>Caus iss iam</i>	<i>Sent iam</i>	<i>Bat iam</i>
	<i>Aim àv etz</i>	<i>Caus iss iatz</i>	<i>Sent iatz</i>	<i>Bat iatz</i>
	<i>Aim av an</i>	<i>Caus iss ián</i>	<i>Sent ián</i>	<i>Bat ián</i>
Futur	<i>Aim ar ai</i>	<i>Caus ir ai</i>	<i>Sent ir ai</i>	<i>Bat r ai</i>
	<i>Aim ar às</i>	<i>Caus ir às</i>	<i>Sent ir às</i>	<i>Bat r às</i>
	<i>Aim ar à</i>	<i>Caus ir à</i>	<i>Sent ir à</i>	<i>Bat r à</i>
	<i>Aim ar em</i>	<i>Caus ir em</i>	<i>Sent ir em</i>	<i>Bat r em</i>
	<i>Aim ar etz</i>	<i>Caus ir etz</i>	<i>Sent ir etz</i>	<i>Bat r etz</i>
	<i>Aim ar àn</i>	<i>Caus ir àn</i>	<i>Sent ir àn</i>	<i>Bat r àn</i>
Preterit	<i>Aim èr i</i>	<i>Caus igu èr i</i>	<i>Sent igu èr i</i>	<i>Bat èr i</i>
	<i>Aim èr as / es</i>	<i>Caus igu èr as / es</i>	<i>Sent igu èr as / es</i>	<i>Bat èr as / es</i>
	<i>Aim èt</i>	<i>Caus igu èt</i>	<i>Sent igu èt</i>	<i>Bat èt</i>
	<i>Aim èr em</i>	<i>Caus igu èr em</i>	<i>Sent igu èr em</i>	<i>Bat èr em</i>
	<i>Aim èr etz</i>	<i>Caus igu èr etz</i>	<i>Sent igu èr etz</i>	<i>Bat èr etz</i>
	<i>Aim èr on</i>	<i>Caus igu èr on</i>	<i>Sent igu èr on</i>	<i>Bat èr on</i>

CONJUGASONS (seguida)

VÈRBS REGULARS

CONDICIONAL	<i>Aim ar iá(i)</i>	<i>Caus ir iá(i)</i>	<i>Sent ir iá(i)</i>	<i>Bat r iá(i)</i>
Present	<i>Aim ar iás</i>	<i>Caus ir iás</i>	<i>Sent ir iás</i>	<i>Bat r iás</i>
	<i>Aim ar iá</i>	<i>Caus ir iá</i>	<i>Sent ir iá</i>	<i>Bat r iá</i>
	<i>Aim ar iam</i>	<i>Caus ir iam</i>	<i>Sent ir iam</i>	<i>Bat r iam</i>
	<i>Aim ar iatz</i>	<i>Caus ir iatz</i>	<i>Sent ir iatz</i>	<i>Bat r iatz</i>
	<i>Aim ar ián</i>	<i>Caus ir ián</i>	<i>Sent ir ián</i>	<i>Bat r ián</i>
SUBJONCTIU	<i>Aim e</i>	<i>Caus isc a</i>	<i>Sent a</i>	<i>Bat a</i>
Present	<i>Aim es</i>	<i>Caus isc as</i>	<i>Sent as</i>	<i>Bat as</i>
	<i>Aim e</i>	<i>Caus isc a</i>	<i>Sent a</i>	<i>Bata</i>
	<i>Aim em</i>	<i>Caus isc am</i>	<i>Sent am</i>	<i>Bat am</i>
	<i>Aim etz</i>	<i>Caus isc atz</i>	<i>Sent atz</i>	<i>Bat atz</i>
	<i>Aim en</i>	<i>Caus isc an</i>	<i>Sent an</i>	<i>Bat an</i>
Imperfach	<i>Aim èss i / e</i>	<i>Caus igu èss i / e</i>	<i>Sent igu èss i / e</i>	<i>Bat èss i / e</i>
	<i>Aim èss es</i>	<i>Caus igu èss es</i>	<i>Sent igu èss es</i>	<i>Bat èss es</i>
	<i>Aim èss e</i>	<i>Caus igu èss e</i>	<i>Sent igu èss e</i>	<i>Bat èss e</i>
	<i>Aim èss em</i>	<i>Caus igu èss em</i>	<i>Sent igu èss em</i>	<i>Bat èss em</i>
	<i>Aim èss etz</i>	<i>Caus igu èss etz</i>	<i>Sent igu èss etz</i>	<i>Bat èss etz</i>
	<i>Aim èss on</i>	<i>Caus igu èss on</i>	<i>Sent igu èss on</i>	<i>Bat èss on</i>
IMPERATIU	<i>Aim a !</i>	<i>Caus ís !</i>	<i>Sent !</i>	<i>Bat !</i>
	<i>Aim es pas !</i>	<i>Caus isc as pas !</i>	<i>Sent as pas !</i>	<i>Bat as pas !</i>
	<i>Aim em !</i>	<i>Caus isc am !</i>	<i>Sent am !</i>	<i>Bat am !</i>
	<i>Aim em pas !</i>	<i>Caus isc am pas !</i>	<i>Sent am pas !</i>	<i>Bat am pas !</i>
	<i>Aim atz !</i>	<i>Caus iss ètz !</i>	<i>Sent ètz !</i>	<i>Bat ètz !</i>
	<i>Aim etz pas !</i>	<i>Caus isc atz pas !</i>	<i>Sent atz pas !</i>	<i>Bat atz pas !</i>
PARTICIPI present	<i>Aim ant</i>	<i>Caus iss ent</i>	<i>Sent ent</i>	<i>Bat ent</i>
PARTICIPI passat	<i>Aim at, - ada</i>	<i>Caus it, - ida</i>	<i>Sent it, - ida</i>	<i>Bat ut, - uda</i>

A

A : letra primièira de l'alfabet occitan pronunciada (a)

a (prep.) :

M'en vau a Albi (as Albi), ... *a Arle*. «*en Arle*» (fr.)

L'ai ausit a cantar (occ.) : l'ai ausit cantar.

L'ai vist a passar (occ.) : l'ai vist passar.

L'ai vist a ton paire (occ.) : ton paire l'ai vist.

Manquèt a se copar lo còl (occ.) : manquèt de se...

Tornèt a pujar (occ.) : tornèt pujar (tornèt montar)

Sentir a mosit (occ.) (e non pas sentir lo mosit)

O me saupretz adire. v. **adire**.

a! (interj.) :

A! que siás brave!

A! quina polida jornada!

A- (*an-* davant vocala) :

prefix privatiu (del prefix grèc *a-* que vòl dire sens / manca) utilizat per formar tot un fum de mots : *amoral*, *amòrf*, *anormal*, *acromatic*, *anacronic*, *asimetric*... ;

prefix de modificacion (del latin *ad*) utilizat per formar de vèrbs transitius, a partir d'un vèrb intransitiu d'estructura analòga (v. per ex. *badar* / *abadar*, *badalhar* / *abadalhar*...), o per formar un vèrb diferent d'a fons del vèrb simple (v. *bolegar*, *abolegar* - *brocar*, *abrocar* - *caminar*, *acaminar*) ;

prefix que dona de doblèts : *abesalar* : *besalar* ; *ablanquir* : *blanquir* ; *abolegar* : *bolegar* ; *afomelar* : *fomelar*...)

prefix expressiu, mai que mai amb lo redoblament de la R del vèrb primitiu : *arraflar* : *raflar* ; *arrajar* : *rajar* ; *arrapar* : *rapar* ; *arriscar* : *riscar* ; *arrossegar* : *rossegar*...

prefix abusiu qu'ajusta pas res al mot primitiu : *aformic* per *formic* ; *afós* per *fos* ; *afrau* per *frau* ; *agostós* per *gostós* ; *amajofa* per *majofa* ; *agralha* per *gralha*...

AB- : prefix latin que vòl dire «*sens*» v. ***abuce**. **abac** (arc.) : *aritmética* ; *las matematicas* (R. II, 10) ; *bolièr* utilizat autres còps per *calcular* (arc.) ; *grafic* que permet de resòlver fòrça calculs ; *tauleta salhenta* que forma la partida superiora d'un capitèl.

«*abad*» : v. **abat**.

abacial, **-a** : relatiu, -iva a l'Abat, l'Abadessa, o l'abadiá.

Dreches abacials. *Dignitat abaciala*. *Ostal abacial*.

abadalhar : far *badar* (obrir / dobrir)

Abadalhar una pòrta.

abadalhar (s') : s'obrir / se dobrir completament.

abadar (v. intr.) : obrir la boca, lo bèc, una pòrta... ; *alargar* / *deslargar*.

Abada la fenèstra, que la cambra se refresque.

Abadèt lo bestial coma de costuma.

abadessa : superiora d'un monastèri de femnas.

La Maire Abadessa.

abadiá : monastèri / monastièr / mostièr / monastir.

abadial, **-a** : relatiu, -iva a una abadiá, un abat, una abadessa. *Lor glèisa abadiala es una esplendor*.

abagièira (plt. que sa frucha es l'abajon) : (*Vaccinium myrtillus*)

abaiandada : vantadissa / fanfaronada.

abaiant, **-a** : ufanós, -osa / orgulhós, -osa ; arlèri, -èria ; bufaire, -a / conflèta / ventabolòfas (m. e f.)

abairar (v. intr.) : far pàisser l'èrba d'autrú (dels autres)

abaissada : reveréncia.

abaissament : accion o resulta d'abaissar o de s'abaissar ; umiliacion. (R. II, 191)

abaissar (v. tr.) : far davalar a un nivèl pus bas ; far tombar q.q. de vergonha ; tondre una estòfa.

La dolor abaissa l'òme o lo grandís.

Abaissar la votz. *Abaissar lo lum*. *Abaissar lo prètz*.

Abaissar q.q. *Abaissar una estòfa*.

abaissar (s') : davalar a un nivèl pus bas ; s'avergonhar ; se clinar davant q.q.

Se cal pas abaissar a pèrdre sa lenga mairala.

abaissatge : accion d'abaissar o de s'abaissar.

abajanir (v. tr.) : aflaquir (far venir pus feble) (t. a.)

abajanir (s') : s'aflaquir (vin)

Aquel vin s'es abajanit en lòc de se melhorar.

abajon : aire (frucha de l'abagièira) (e non pas «*mirtilha*» (fr.)

abalandrar (v. tr. e intr.) : v. **balandrar**.

abalausida / **abaulasiment** : accion o resulta d'abalausir.

abalausir / **esbalausir** / **embalausir** : enlusernar ; estabosir. *Ne demorèri tota abalausida*.

abalç / **abauç** : lenhièr de gavèls (fagòts (R. III, 248) en carrat.

abalçar / **abauçar** (v. tr.) : amontetar de gavèls (fagòts) ; far un lenhièr.

Abaucèt sos gavèls d'eisserments jol cobèrt.

abalhar (v. tr.) : acanar la frucha per la far tombar.

Nos cal abalhar las noses que son pas tombadas.

abaliment : accion o resulta d'abalir (t. a.) ; educacion.

L'abaliment d'un òme pren fòrça temps.

abalir (v. tr. e intr.) : elevar ; ensenhar ; far venir (cultivar) ; capitar. (e non pas «*reüssir*» (fr)

Abalir de galinas. *Abalir sos mainatges*.

Pòdi pas abalir res dins aquel camp marrit.

Ai pas plan abalit mon trabalh.

abalir (s') : se capitar / s'endevenir.

S'abaliguèt que ploguèt al bon moment.

abandieirar (v. tr.) : metre de bandièiras.

Per la vòta, abandieirèron tolas las carrièiras.

abandon : accion o resulta d'abandonar o de s'abandonar.

abandon (a l') (loc. adv.) : abandonat, -ada ; en desòrdre.

Laissa sos afars e son ostal a l'abandon.

abandonaire, -a : persona qu'abandona ; que se lascia anar.
abandonament : accion o resulta d'abandonar o de s'abandonar.
abandonar (v. tr.) : renonciar a quicòm ; s'ocupar pas mai de q.q.

abandonar (s') : se liurar a sas inclinacions naturalas.
S'abandonar a sas passions, a sa dolor...

abans (adv. o prep.) marca una anterioritat de temps o de posicion.
De confondre pas amb avant : v. **avant**.

Lo contrari d'avant es darrièr, enrè.

Lo contrari d'abans es après.

ABANS : forma prefixada del latin *ab ante* que marca una anterioritat de temps o de posicion e que servís a formar tament de compausats que ne podèm pas donar tota la tièira.

abansbraç : partida del braç entre lo ponhet e lo coide ; (pel caval) çò que va del coide al genolh.

abansclavèl : viron per començar de traucar abans d'enfonzar un clavèl.

abanscorreire, -a : anonciador, -airitz.
Un ventàs qu'es abanscorreire d'auratge.

abansdarrièr, -ièira : que ven abans lo darrièr, la darrièira.

abansjorn : temporada abans la punta del jorn.

abansgost : impression primièira amodada per un eveniment futur. (puslèu qu' « avantgost »)

abansguèrra : periòd (m.) abans una guèrra.
« *abans-ièr* » (fr.) : v. **ièr delà**.

abansongan : l'an passat.

abansora : abans que siá l'ora, lo moment, la sason...

abansprimièira : presentacion d'un espectacle, d'un film, abans la primièira representacion publica.

abansprojècte : estudi preparatòri d'un projècte.

abanspropaus : introduccion abans lo tèxt que sèc.

abanstast : abansgost.

abansvelha : lo jorn abans la velha (e non pas « *avantvelha* »)
abaranhar : baranhar (clausurar amb una randa)

abarbador : faissa de plantolièira (e non pas « *pepinèira* ») (fr.)
abarbar / abarbèlar (v. tr.) : far racinar (far metre de racinas)

Las brotas joves las fasèm aisidament abarbar.

abarbar / abarbèlar (s') : racinar (metre de racinas)

L'asenier es una planta que s'abarba plan.

abarbat, -ada : racinat, -ada. v. (R. V, 30)

abarbassir (s') : venir barbut ; se laisser butar la barba.

abarbassit, -ida : vengut barbut, venguda barbuda.

abarca : mena d'espardilha de cuèr.

« *abarcorit* » : v. **avercolit**.

abardal (plt.) : (*Rhododendron ferrugineum*)

abarrar (v. tr.) : v. **barrar**.

abarrejar (v. tr.) : v. **barrejar**.

abarreja (prep. e adv.) : demest ; forra-borra.

Abarreja las flors : demest las flors.

S'emepochèt abarreja pèças e bilhets.

abarrejadís / abarrejament : borramescla / enrambolh.

Vegèri un abarrejadís que se pòt pas dire !

abarrejat, -ada : enrambolhat, -ada / borramesclat, -ada.

abarronar (v. tr.) : tustassar a còps de baston.

Abarronava la paura bèstia que n'era una vergonha.

abarronat, -ada : tustassat, -ada / bastonat, -ada.

abartassiment : accion o resulta de se cobrir de boissons.

abartassir (s') : se virar en bartasses (boissons)

abartassit, -ida : virat, -ada en bartasses.

Bòria abartassida. Camp abartassit.

abasaclar (v. tr.) : abatre ; afrabar ; arroïnar.

abasaniment : accion d'èsser o de venir maurèl.

abasanir (v. tr.) : far venir maurèl (negrós, -osa de pèl)

abasanir (s') : venir maurèl.

abasanit, -ida : vengut maurèl, venguda maurèla.

Abasanit pel grand solelh.

abasar (v. tr.) : demolir ; desquilhar ; terrassar ; comolar.

abasar (s') : se demolir ; davalalar cap al sud o d'una nautor.

Cada jorn un pauc mai s'abasa l'ostal vièlh.

abasimar (v. tr.) : abismar ; terrassar ; englotir dins las aigas.

abasimar (s') : disparèisser dins las aigas.

« *abasoïrar* » : v. **abausonar**.

abasta ! : pro ! Aquò sufís ! I n'a pro !

abastament : sufisença. (R. II, 193)

abastar (v. intr.) : sufire ; abondar ; virar plan o mal ; ajar.

Aquò abastarà, vòli pas res pus.

Es pro grand per abastar la topina sus la lascia nauta.

abastar (v. tr.) : provesir.

abastar (s') : se contentar ; se pausar (volada d'aucèls)

Tota la tropelada d'aucèls s'abastèt sul milh.

abastardiment : accion o resulta de s'abastardir.

abastardir (s') : pèdre las qualitats de sa raça / s'abordir.

Nòstra polida lenga la laissez pas s'abastardir.

abastardit, -ida : abordit, -ida.

abastat (adv.) : pro / sufisentament.

abastat, -ada : provesit, -ida.

abat : eclesiastic en general ; prèire sens parròquia.

Abat : capmèstre d'un monastèri d'òmes.

Lo Paire Abat d'un monastèri.

abat de molin : mèstre vaiet (aplech) de molin.

abatalhar (v. tr.) : atacar ; desrocar ; acanar de noses.

Abatalhèron lo canhàs a còps de ròcs.

abatalhat, -ada : t. a. çaisús.

abatatge : accion o resulta d'abatre.

Abatage d'un arbre. Abatage d'un buòu.

abateire, -a : persona qu'abat q.q. o quicòm.

Abateire d'arbres. Abateira de galinas.

abatelar (s') : montar en batèu.

abatement : demolicion ; rebais (diminucion del prètz) ; languison / languina / malandra.

Decidiguèron l'abatement dels ostals vièlhs.

Me faguèt un abatement pro consequent.

Es dins un estat d'abatement vengut cronic.

abatent : mena de contravent que se pòt levar o baissar.

Un abatent para del solelh coma de la pluèja.

abatre (v. tr.) : copar ; desquilhar ; demolir ; tuar ; abenar ; descoratjar ; derivar (t. tecn de mar.)

Lo boscatier ven d'abatre un garric.

D'un còp de bòla totas las quilhas las ai abatudas.

Lo ventàs de la nuèch passada abatèt l'ostal vièlh.

La pluèja abatèt lo ventàs.

Lo boquier abat los buòus d'un còp de malh.

La fèbre l'a complètament abatuda.

Es fòrt abatut, que ven de pèdre sa femna.

abatre (s') : tombar subran.

Lo paure dròlle s'abatèt d'abocadents.

abatut, -uda : t. a. del v. **abatre**.

abaucar e derivats : v. **abalçar**.

abaucament : accion o resulta de s'apasiar, de se calmar.

L'abaucament de la tempèsta.

abaucar (v. tr. e intr.) : calmar ; apasiar.

Abaucar la colèra, la fèbre...

abauçar (s') : se calmar ; s'amaisar ; s'apasiar ; se calar.
Lo meissant (L. 240) temps s'es un pauc abaucaut.
Lo can que japava (R. III, 581) a finit per s'abauçar.

abaudiment : accion de se lançar. v. **s'abaudir**.

abaudir (v. tr.) : lançar ; donar lo vam ; produire / produisir.
Abaudir son caval dins las aigas d'un rivatèl.

abaudir (s') : se produire ; se lançar ; s'acostumar.
S'es enfin abaudit a parlar en public.

abauquiment : accion o resulta de se cobrir d'èrba.

abauquir (s') : venir codenàs (pelenc) ; venir pelena.
Un camp abandonat finís que s'abauquís.

abauquit, -ida : vengut, -uda codenàs o pelena.

abaus : abondi ; foison (L. 192)

abaus (en) (loc. adv.) : en abondi / a roncècia / a foison.

abausament / abausiment : capvirament ; avalancament.

abausar / abausir : virar una aisina çò de dessús dejós ; aclapar ; abatre ; assucar.
L'abausiguèt d'un còp de ponh.

abausar / abausir (s') : tombar de morres.

abausons (d') : amorrat, -ada ; aplatussat, -ada sul ventre.

abausat, -ada / abausit, -ida : amorrat, ada.

abausidor, -oira : conflèta (persona que se confla, que se vanta)
Es abausidoira que jamai pus !

abausiment : conflardisa.

abausir (v. intr. e tr.) : foisonar / abondar ; se vantar ; quichar (s.f.)
 embestiar / enujar / enojar (R. IV, 343 - L. 150)
Frucha qu'abausís. Persona qu'abausís (que se vanta)
Nos abausís amb sas pretensions.

abausir (s') : s'abausar / s'aplatussar de tota sa longor.

abausissent, -a : que foisona ; avantatjós, -a ; presomptuós, -a.

abausissentament (adv.) : t. a. çaisús. (R.V, 262)

abausonadura : esbodenament / esbosenament.

abausonaire, -a : que fa esbosenar (canhar) quicòm.

abausonar (v. tr.) : esbosenar / far canhar quicòm.

abausonar (s') : s'esbosenar / s'esbodenar.

abausonat, -ada : esbodenat, -ada. v. **esbodenar**.
La paret s'es abausonada : ... a canhat.

abautiment : estavaniment ; estavanida.

abautir (v. intr.) : afalhocar ; s'estavanir (se trobar mal)

abautit, -ida : estavanit, -ida.

abdicacion : accion o resulta d'abdicar. (R. II, 12)

abdicar (v. tr.) : renonciar a quicòm que l'òm possedís. (t. a.)
Abdicar lo poder, la corona, l'empèri.
Tota sa dignitat d'òme, l'a abdicada !

abdomèn : ventre.

abdominal, -a : relatiu, -iva a l'abdomèn.

ABDOMINO- : forma prefixada del latin *abdomen*, -inis que vòl dire abdomèn.

abdominoscopia : accion d'estudiar l'abdomèn.

abdominotoracic, -a : relatiu, -iva a l'abdomèn e al torax.

Abdon : prenom. *N'ai agut conegut un, ieu, d'Abdon.*

abdos, abdoas (arc.) : ambdos, ambdoas (arc.) : totes dos, totes doas (du' s / d s) (R. III, 80)

abecada / abecat : contengut d'un bèc.

abecar / abecadar (v. tr.) : avidar un aucelon ; li donar la becada.

abecatge : accion o resulta d'avidar un aucelon.

abecé : alfabet / abecedari / las beçaròlas.
 « *abeire* » / « *aburre* »... : v. **aver**.

Abèl : prenom.

abelan, -a : alargant, -a ; generós, -osa. (R.III, 459)

abelar (v. tr.) : netejar ; adornar ; far venir polit, -ida.

abelar (s') : venir polit, -ida ; se metre al bèl (temps)

abelat, -ada : vengut, -uda polit, -ida ; vengut, -uda bèl, -a.

abelh : bugal / abelhèr : airal que i a de bornhons.

abelha : insècte que fa de mèl (*Apis mellifica*)
Abelha reina. Abelhas obrièiras.

abelhaire, -a : apicultor, -tritz.

abelhana : citronèla / limoneta (*Melissa officinalis*)

abelhar (v. tr.) : provesir amb d'abelhas o de bornhons.

abelhard : insècte felut que revèrta una abelha gròssa :
 (*Bombus lapidarius*) ; (*B. agrorum*) ; (*B. sylvarum*)
 abelha mascla.

abelhenc, -a : relatiu, -iva o caracteristic, -a d'una abelha o de las abelhas.
Bronzinament abelhenc. Marrana abelhenca.

abelhièr : bugal (airal que i a de bornhons) ; aucèl que se noiràs d'abelhas e de vèspas (*Merops apiaster*)

abelhòla : vespièr / vespatièra.

abelidor, oira : qu'abelís, que flata, qu'apolidís.
Paraulas abelidoiras.

abelièr : tropèls de fedas mestrejats per un sol pastre.

abeliment : accion d'abelir, de flatar, d'apolidir.

abelir (v. tr. e intr.) : embelir ; flatar ; venir polit, -ida ; agradar.

abelit, -da : agradiu, -iva ; desgordit, -ida.
Aquela maire a un nenon plan abelit.

abelitrir (v. tr.) : far venir belitre, -a / far venir pauruc, -uga.

abelitrit (s') : venir belitre, -a (pauruc, -uga)

abelitrit, -ida : vengut belitre (pauruc) ; venguda belitra (pauruga)

abeluc : vivacitat ; amor del trabalh ; adreça.
Un òme plen d'abeluc.

abelugar (v. tr.) : amodar al trabalh ; escarrabilhar.

abelugar (s') : s'amodar al trabalh ; s'escarrabilhar.

abenaire, -a : consumidor, -airitz.

abenar (v. tr.) : consumir / usar ; alassar / fatigar / fastigar / rebutar ; arredre.
Ai abenada tota la candèla. Abenar un vestit.
Soi abenat d'ausir sas repapiadas.
Lo trabalh d'aqueste matin m'a d'a fons abenat !

abenar (s') : s'arredre ; s'usar ; se consumir ; se fastigar.

abenat / abenal : sadol (refasti)
N'ai fach un brave abenat de bicar de bledas !

abenat, -ada : arredut, -uda ; usat, -ada ; consumat, -ada.

abenatge : usadura ; extenuacion ; consumacion.

« *abencar* » : v. **avencar**.

« *aberar* » : v. **abeurar**.

« *aberit, -ida* » (rotacisme) : v. **abelit, -ida**.

« *aberlenca* » : v. **amalenca**.

« *abernós* » : v. **vernós**.

aberonir (v. tr.) : aprivadar un moton, un anhèl o una feda.

aberonir (s') : se vermenar. v. **beron**.

aberonit, -ida : aprivat, -ada ; vermenat, -ada.

aberracion : absurditat ; t. tecn. de psicologia, de patologia, d'astronomia, d'optica, de biologia...

Aberracion geometrica. Aberracion cromosomica.

aberrància : singularitat enòrma dins una seria estatistica.

aberrant, -a : absurd, -a.

abesalar (v. tr.) : alevadar / arregolar (far de besals per un prat)

abesalat, -ada : arregolat, -ada.

abeson : agulha de pluma d'aucelon / estug (tanòc) que ne sortís la pluma d'un aucelon.

abespiar (v. tr.) : agachar de luènh ; espisar.

abespiat, -ada : agachat de luènh, agachada de luènh.

abessiment : accion o resulta d'asimar una lama.

abessir (v. tr. e r.): asimar / afolar lo talh d'un cotèl, d'una dalha, d'una marra, d'una pigassa...

abestialar (v. tr.): provesir en bestial.

abestialar (s') : se provesir en bestial.

abestialat, -ada : provesit, -ida en bestial.

abestiassar / abestir (v. tr. e r.): far venir bèstia.

abestiassar / abestir (s') : venir bèstia.

abestiment : accion o resulta de venir bèstia.

« *abeston* » : asbèst / amiant. (R. II, 12 - L. 1)

àbet : ac / aròfa / bolòfa / òlva / ase.

àbets : polses / aròfas / òlvas / acs / bolòfas / ases.

Ne fasiam un confle, d'àbets, per las batesons !

abèu (a) (expression adv.): en dangièr.

abeurada : çò que se beu dins un còp.

abeurador : airal per beure ; o per far beure lo bestial.

abeuraire, -a : persona qu'abeura los pòrcs.

abeurar (v. tr.): far beure ; donar lo beure als pòrcs.

abeurar (s') : beure ; se pintar ; s'embeure.

abeuratge : beure dels pòrcs ; bevenda.

abeurat, -ada : qu'a begut.

« *abeutir* » : v. **abautir**.

abiaissar (v. tr.): far venir adrech ; aplechar quicòm.

abiaissar (s') : venir adrech ; metre de biais ; s'aplechar ; s'acostumar a un novèl anar.

D'ont mai practica e d'ont mai s'abiaissa.

abiaissat, -ada : adrech, -a.

ABIET- : forma prefixada del latin *abies*, *-ietis* (avet)

abietacèas (f. pl.) : pinacèas (familha d'unes conifèrs)

abietin, -a : relatiu, -iva a l'avet.

abietina : substància rosinosa tirada d'unes conifèrs.

abil, -a : adrech, -a.

abilament : d'un biais abil.

abilament : d'un biais abil.

ablacion : operacion per enlevar quicòm. (R. II, 14)
Far l'ablacion d'una tumor.

ablactacion : cessacion de l'alachament (accion de quitar (de plegar) de donar son lach)

abladata : amalugada. v. **amaluc - amalugar.**

abladar (v. tr.): semenar de blat ; donar de blat al bestial o a un molin ; amalugar (s.f.) / tabassar / tanar.
Avèm abladada tota la comba. Abladar las galinas.
Se faguèt abladar que se'n sovendrà.

abladat, -ada : p.p. d'abladar (t. a. çaisús)

abladatge : provesiment en blat.

abladiuol, ivola : prèst, -a a èsser semenat, -ada en blat.
v. **ÍVOL.**

« *ablaïar* » : v. **ablasigar.**

ablanquesir : far venir blanc.
Ablanquesis la nèu tot lo país.

ablanquesit, -ida : vengut blanc, venguda blanca.

ablanquida : sopa de lach.

ablanquir (v. tr.): blanquir / far venir blanc.
Ablanquir una paret amb de lach de cauç.

ablasadura : lassiera / fatiga.

ablasaire, -a : persona que fatiga, qu'alassa.

ablasidura / ablasiment : assopliment.

ablasigar (v. tr.): arredre / abenar ; macar ; aclapar ; afrabar ; destruir / destruire.
Soi ablasigat : ne pòdi pas pus.

ablasigar (s') : s'arredre / s'abenar ; se macar ; s'aclapar ; s'afrabar ; se destruire.
Aquel ostal s'es ablasigat de vielhum.

ablasigat, -ada : p.p. d'ablasigar. t.a. çaisús.

ablasir (v. tr.): assopli ; marcir / passar / blasir / rafir ; fatigar ; usar.
Ablasir lo cuèr : assopli lo cuèr.

ablasir (s') : s'assopli ; se rafir / se passar / se marcir.
Un còp copadas, las flors s'ablasisson (se rafisson)

ablasit, -ida : marcit, -ida / passit, -ida / blasit, -ida.
Flor ablasida : flor passida / flor rafida.

ablastina : mena d'anticòrs dins lo *serum* (lat.)

ablatis (v. tr.): acanar de frucha ; tanar / tabassar.

ablatis (s') : s'ablatugar. v. pus bas.

ablatiu : cas de declinason latina.

ablatiu absolut : participi absolut (construccion de frasa que nos ven del latin) *Messa dicha anèt dejunar.*
Aquò fach, se jaguèt.

ablatugar (v. tr. e r.): macar ; marcir ; acanar de frucha.
Cal ablatugar las noses que vòlon pas tombar.

ablatugar (s') : se macar ; se rafir ; se marcir.

ablatugat, -ada : t. a. çaisús.

ablotar (v. tr.): vendre o crompar en massa (amassa) ; metre amassa.

ablotat, -ada : t. a. çaisús.

abluciomania : tissa de se lavar las mans de contunh (t. tecn. de psiquiatria)

ablucion : accion de se lavar ; purificacion religiosa.
Far sas ablucions : se lavar. Ablucions liturgicas.
Ablucions musulmanas. Ablucion dels dets (messa)

abnegacion : sacrifici volontari al servici de Dieu o d'autrú (dels autres)
Abnegacion crestiana. Abnegacion umana.

aboalhar (v. tr.): bugalhar (balajar amb un bugalh ; netejar lo gran de pel sòl. v. **bugalh.**

aboalhat, -ada : balajat, -ada / bugalhat, -ada.

abobar (v. tr.): aculhir arderosament.

abobat, -ada : aculhit, -ida arderosament.

abocadis, -issa / abocador, -airitz : qu'aboca aisidament.
Una carreta abocairitz. Una carreta abocadissa.

abocadura : baisòl / baisadura : airal (endrech) que doas tortas i se tocavan dins lo forn.

abocament / abocat : cabussada ; calament (clavadura de boca, accion de se calar, de demorar lengaclavat, -ada)

abocar (v. tr. e intr.): capvirar un recipient ; vojar ; voidar ; taular. v. **taular.**
Abocar un ferrat. Abocar una saca de gran.
Un tractor pòt abocar per un travèrs tròp penjalut.

abocar (s') : se taular / s'amorrar / se volcar.

aboçar (v. tr.): consolidar amb de bòças (mar.)

aboçatge : accion o resulta d'aboçar (mar.)

abocat, -ada : t. a. del vèrb abocar.

aboçat, -ada : consolidat, -ada amb de bòças (mar.)

abochardir (v. tr.): passar ; bochardar.
Culhir d'amoras abochardís las mans.

abochardir (s') : se cobrir / s'atrumar / s'entrumir (temps)
Lo temps s'abochardís, cresi que vòl plòure.

abochardit, -ida (adj.) : passit, -ida : cobèrt, -a de nivols.

abochelar (v. tr.): bochelar.

abochinar (v. tr.): sasir entre las dents.

abocinament : accion o resulta d'abocinar, d'atalhonar.

abocinaire, -a : persona qu'abocina, qu'atalhona.

abocinar (v. tr.): atalhonar ; achiquetar.
Abocinar de carn per la metre dins un farç (farcit)

abocinat, -ada : atalhonat, -ada ; achiquetat, -ada.

abocons (d') (loc. adv.): de morres.
Tombar d'abocons : tombar de morres (lo cap primèr)

aboconar (v. tr.): amorrar.

aboconar (s') : s'amorrar.

aboconat, -ada : de morres.

abodrimet : accion o resulta d'abodrir o de s'abodrir.

abodrir (v. tr.): atrencar (aprestar la tèrra per la cultivar)

abodrir (s') : se melhorar (tèrra)

abogriment : accion o resulta d'abogrir o de s'abogrir.

abogrir (v. tr.): far venir morrut, -uda o enchiprós, -osa.

abogrir (s') : venir morrut, -uda o enchiprós, -osa.
D'ont mai va, d'ont mai s'abogrís.

abogrit, -ida : vengut morrut, venguda morruda.

aboïar (v. intr.): abondar ; foisonar.

aboissoniment : accion de se virar en boissons.

aboissonir (v. tr.): laisser butar en boissons ; abartassar ; agarrussir.

aboissonir (s') : s'abartassar ; s'agarrussir.
D'ont mai anam, d'ont mai lo país s'aboissonís.

aboissonit, -ida : abartassit, -ida ; agarrussit, -ida.

abolament : mesuratge entre bòla e lec al jòc de petanca.

abolaire, -a : mesuraire, -a al jòc de petanca.

abolar (v. tr.): mesurar entre la bòla e lo lec quand se jòga a la petanca.

abolar (s') : se mesurar ; se comparar (al jòc de petanca)

abolegar (v. tr.): alucar lo forn après aver plegat de se'n servir.

abolia : manca o insufisença de volontat d'una persona que pòt pensar, mas que se pòt pas decidir.

abolic, -a : que se pòt pas decidir.

abolicion : accion de suprimir. (R. II, 17)
Abolicion de la pena de mòrt.

abolicionisme : ensemble dels arguments dels que demandan l'abolicion de quicòm (de la pena de mòrt, per exemple)

abolicionista (m. e f.) : adèpte, -a de l'abolicionisme.

aboliment : disparicion.

abolir (v.tr.): suprimir ; anientar ; abenar ; marcir / rafir.

abolir (s') : perir ; disparéisser / se pèrdre ; s'avalir.
Laissem pas nòstra lenga s'abolir !

abolit, -ida : t. a. del vèrb abolir.

abominable, -a : digne, -a d'abominacion ; afrós, -osa.
Escopiguèt de damnes abominables.

abominablement : d'un biais abominable.

abominacion : accion d'abominar ; causa abominabla ; detestacion (R. V, 358)

abominar (v. tr.): detestar / asirar / aborir. (R. II, 13)
Abominava las messorgas, totas las messorgas.

abonaçar (v. tr.): adocir ; amaisar / apasiar.

abonaçar (s') : s'amatigar ; s'amaisar / s'apasiar.
Lo temps s'abonaça, èra mai que ora.

abonaçat, -ada : adocit, -ida ; amaisat, -ada / apasiat, -ada.

abonament : çò que l'òm paga per un temps determinat per evitar de pagar cada còp (jornal, revista, transpòrt, intrada)
Renovelar son abonament.

abonaire, -a : persona qu'abona una altra persona.

abonaçar (s') : venir bon amb lo temps.
Vin o ròcafòrt s'abonaçan pauc a pauc.

abonar (v. tr.): far pagar un abonament ; melhorar.

abonar (s') : pagar un abonament ; s'abonar ; se melhorar ; s'amadurar ; s'aboniar.

abonat, -ada : persona qu'a pagat un abonament.

abonatge : accion o resulta d'abonar o de s'abonar.

abondància : abondi (m.) ; foison (quantitat granda) ; fertilitat ; rèirevin. *Una annada d'abondància.*
Una abundància de pluèja.

abondància (en) (loc. adv.): en abondi / a roncècia / a foison.
Aquela annada, nevèt en abundància.

abondant, -a : en quantitat granda.

abondar (v. intr. e tr.): èsser abondós ; repasar / ressasiar.
Ongan (aqueste an) la frucha abonda.

abondar (s') : se desgostar de.

abondant, -ada : generós, -osa (R. III, 459)
largassièr, -ièira / prodig, -a / degalhair, -a.

abondi (m.): abundància. *En abondi* : en abundància.

abondir (v. tr. e intr.) : far s'embeure una fustalha ; far perdurar ; durar ; repasar / ressasiar.

abondi, -iva / abondívol (m. e f.): en quantitat granda.
Per abondívol, v. **-ÍVOL**.

abondivament / abondivolament : en abondi.

abondós, -osa : en quantitat granda.

abondosament : en abundància / a roncècia / a foison.

abonhar (v. tr. e intr.): amontetar / amolonar ; pomar.
Ongan, los caulets an plan abonhat (pomar)

abonhar (s') : s'amontetar / s'amolonar.

abonhat, -ada : amontetat, -ada / amolonat, -ada.

aboniment : melhorament / melhorança ; sadolament / sadolitge / sadolum ; refasti.

abonar / aboniar (v. tr.): melhorar ; assadolar / ressasiar ; refastar / desgostar.

abonar / aboniar (s') : se melhorar ; se rebutar / se refastar / se desgostar.

abonit, -ida : melhorat, -ada ; ressasiat, -ada / rebutat, -ada / refastat, -ada / desgostat, -ada.

aboquir (v. tr. e intr.): far boquir (menar la cabra al boc) ; èsser de letz / èsser de boc (en parlant de cabras)

aboquit, -ida : de letz / de boc. v. çaisús.

aboqui, -iva : que is'aboca (que i se taula) aisidament.
Travèrs aboqui. Camin aboqui.

abora (adv.): d'ora / de bona ora.

aborcion : expulsion d'un fanfanhon (fètus) abans tèrme.

abòrd (d') / dins d'abòrd (adv.): d'en primièr.

abòrd / abordada : arribada ; afluència.

abordable, -a : que pòt èsser abordat, -ada.
Una còsta pauc abordabla.

abordaire, -a : persona o naviri qu'abòrda. v. çaijós.

abordar (v. tr.): arrambar / arribar / tocar tèrra / acostar.

abordar (v. intr.): afluir. v. **afluir**.

abordar (s') : s'acostar. *Los dos naviris s'aborderon.*

abordatge : arrambatge (arribatge)

abordelar / abordicar (v. tr.): amontar / emburrelar / abraçelar / afenairar / amodolar.
De nòstre temps, lo fen s'abordèla pas gaire mai.

abordiment : abastardiment ; deterioracion.
L'abordiment d'un pòble, d'una lenga...

abordir (v. tr.): abastardir ; corrompre ; deteriorar.

abordir (s') : s'abastardir ; se corrompre ; perir.
Lo francés s'abordís cada jorn.

abordit, -ida : abastardit, -ida.

abordonar (v. intr.): trabucar ; s'apautar.

abordonat, -ada : qu'a trabucat ; apautat, -ada.

aborgaliment : civilizacion ; urbanitat.

aborgalir (v. tr.): adomergir ; far venir generós, -osa.

aborgalir (s') : s'adomergir ; venir generós, -osa.

aboriar (v. tr.): prene una bòria en afèrme.

aborigèn, -a (adj. e subs.): originari, -ària del país ont se tròba ; persona sortida del país ont se tròba.
Una planta aborigèna. La populacion aborigèna.

ab origine (loc. adv. lat) : despuèi lo començament.
Nos cal tot reprene « ab origine » v. p. 20, 2° / d.

aboriu (subs. m) : reviuire / reprim / redalh / roibre.

aboriu, -iva (adj.): primaic, -aiga / primarc, -arga / precòç, -a / primieirenc, -a (qu'amadura, que ven de bona ora)
De frucha aboriva. De trufas aborivas.

aborlhar / aborniar (v. tr.): far venir bòrni / emborniar.
Una estarengla l'aborlhèt.

aborlhar / aborniar (s') : s'emborniar / venir bòrni.

aborlhat, -ada / aborniat, -ada : persona venguda bòrnia.

aborlhós (d') (loc. adv.): a palpas.
Se desplaçar d'aborlhós dins un membre sens lum.
Caminar d'aborlhós per una nuèch de pega.

abornament : accion o resulta d'abornar / de limitar ; limitacion (R. IV, 75)

abornar (v. tr.): plantar de bòrnas / quilhar de bòlas ; metre de limits / limitar (R. IV, 75)
Cal que tot terren siá abornat.

aborrelar (v. tr.): torturar (v. R.V, 384) ; afrabar.

aborrelat, -ada : torturat, -ada ; afrabat, -ada.
Foguèt aborrelada de remòrs après abortir.

aborriment : asir ; asirança ; repugnància ; repulsa / repulsion.

aborrir (v. tr.): orrir ; asirar / detestar v. (R. V, 358)

aborrir (s') : s'abastardir ; s'agrolir ; se desgostar.
Laisèssem pas l'occitan s'aborrir !

aborrit, -ida : asirat, -ada ; abastardit, -ida ; agrolit, -ida.

abortiment : accion d'abortir o de far abortir. (R. II, 17)
abortir (v. tr. e intr.) : asortar / arribar pas a tèrme ; far asortar / empachar un fètus d'arribar a tèrme ; capitar pas / abotir pas. (R. II, 17)
La vaca abortiguèt (se desvedelèt) abans tèrme.
Lor revòlta abortiguèt : capitèt pas.

abortiu, -iva : relatiu, -iva a un abortiment ; que pòt far abortir. *Medicament abortiu.*

abosament : accion o resulta d'abosar o de s'abosar ; aclapament (t. a. çaijós)

abosar (v. tr.) : jaire sul ventre ; abocar (virar çò de dessús dejós) ; aclapar.

abosar (s') : se jaire sul ventre ; s'abocar ; s'aclapar.

aboscar (v. tr.) : cercar.

aboscar / aboscassir (v. tr.) : metre una tèrta en bòsc.

aboscar / aboscassir (s') : se cobrir d'arbres.
Un acampestriment s'aboscassís lèu fach.

aboscassiment : accion o resulta d'aboscassir o de s'...

aboscassit, -ida : cobèrt, -a d'arbres.

abosigar (v. tr.) : laissar una tèrta s'acampestrir.

abosigat, -ada : acampestrit, -ida.

abosir (s') : metre de panolha / venir ventrut, -uda.

abosit, -ida : ventrut, -uda.

abosonadura : vedelada / embosenada / esbosenada.

abosonaire, -a : que demolís ; que servís a demolir.
Lo temps abosonaire fa son meissant trabalh.

abosonar (v. tr.) : embosenar / esbosenar (demolir)

abosonar (s') : s'embosenar / s'esbosenar (se demolir)
Las parets d'autres còps s'abosonan pauc a pauc.

abosons (d') (loc. adv.) : aplatussat, -ada.

abosquir - s'abosquir : v. **aboscar - s'aboscar.**

abotar (v. tr.) : acometre un can ; l'encanissar.

abotat, -ada : encanissat, -ada.

abotiment : accion o resulta d'abotir, de capitar.

abotir (v. intr.) : capitar. e non pas « *reüssir* » (fr.)

abotolit, -ida : bofigós, -osa / enfle, -a / bodenfle, -a.

abotonar (v. tr.) : botonar. *Abotonar sa vèsta.*

abotonar (s') : se botonar ; se cobrir de botons (pustulas)
S'abotonèt a partir de setze ans.

aboudriment : accion de melhorar la tèrta.

aboudrir (v. tr.) : melhorar la tèrta.

aboudrir (s') : se melhorar (en parlant d'una tèrta)
D'èsser plan femada, una tèrta s'aboudrís.

aboudrit, -ida : melhorat, -ada (en parlant d'una tèrta)

abòut : conèl / nassa.

abovar (v. intr.) : èsser salida / èsser cobèrta (fecondada pel brau)
La vaca es estada abovada sens que faga plec.

aboviar (v. tr.) : desencarrar ; desjónher.

ab ovo (loc. adv. lat. que vòl dire « a partir de l'uòu ») v. p. 20, 2º / d)
Cal reprene « ab ovo » : ... a partir del començament.

abracada : accion o resulta de magencar, de copar, de trencar... t. a. d' **abraçar.**

abraçada : accion d'abraçar.
Nos faguèrem una abraçada fòrt amistosa.

abraçar (v. tr. e intr.) : magencar ; copar ; trencar ; tibar una còrda ; amarrar ; afustar amb una arma ; puntar.
Abraçar un arbre. Abraçar una barca.
Abraçar una còrda. Abraçar q.q. amb un revolvèr.

abraçar (v. tr. e intr.) : prene dins sos braces ; abraçar ; remar.

abraçat, -ada : t. a. del vèrb abraçar transitiu.

abracelar (v. tr.) : afenairar / amontar / amodolar / abordar / emburrelar (far de braccès)

Ara, òm abraçèla pas gaire mai, part en montanha.

abraguidura : amàs (abscès) ; amàs que ne vina de poire.

abraguir (v. tr. e intr.) : far amassar (far metre de poire) ; far vinar de poire ; vinar de poire.
Lo temps abraguirà aquel amàs (abscès)

abraguir (s') : amassar (metre de poire) ; vinar de poire.

abraguit, -ida : que ne raja de poire.

Abraham : paire d'Isaac e d'Israèl ; nòstre paire dins la fe.
« *abralhar* » : v. **abalhar.**

abramadura : una passion que jamai pus.

abramar (v. tr.) : desirar bravament.

abramat, -ada : bravament desirós, -osa ; avid, -a.

abrandament : embrasament.

abrandar (v. tr.) : embrasar / cremar.
Un falordàs abrandèt tot lo bòsc.
Lo presicaire abrandèt l'amassada.

abrandar (s') : s'embrasat ; se propagat ; s'amodar.
Tot s'abrandèt dins un pas res !

abrar (v. tr. e intr.) : alucar ; ardre / cremar ; acometre.

abrar (s') : s'alucar ; se cremar ; s'encolerir.

abrasadura : brasadura (brava soudadura).

abrasaire : estamaire ; pairolèr ambuland. v. (R. II, 71)

abrasar (v. tr.) : embrasar, garnir de brasa ; sosbrasat ; soudar ; estamar ; reparar ; polir amb d'esmerilh.

abrasar (s') : s'embrasat.

abrasat, -ada : t. a. del vèrb abrasar.

abrase, -a : copadís, -issa (que se còpa aisidament)

abrascaire, -a : magencaire, -a. v. **magencar.**

abrascar (v. tr. e intr.) : copar las brancas / magencar.

abrascar (s') : se copar jol pes de la frucha.

abrascatge / abraseament : copament de brancas.

abrasec (arc.) : sac de tèla, de cuèr... (portat sus l'esquina pels soldats, amb de correjas que passan sus las espatlas)

abrasion : accion o resulta d'abrasar (de polir) o d'usar per fregadís amb un còrs dur, dich *abrasiu.*
Abrasion dentària. Abrasion geografica.

abrasiu, -iva (subs. e adj.) : matèria utilizada per polir ; matèria qu'abrasat (que polís) / còrs abrasiu.

abrasugaire, -a : persona qu'empusa (qu'entusa) lo fuòc.

abrasugar (v. tr.) : empusar lo fuòc / avidar lo fuòc.

abreçar : v. **breçar.**

abregandir (s') : venir bregand. v. **bregand.**

abrèla (plt.) : mercurial. (*Mercurialis armua*)
(*Mercurialis perennis*)

abrenar (v. tr.) : balhar de bren ; esposcar amb de bren ; tustassar / tabassar (s. f.)

abrenonciar (v. tr.) : denegar ; abjurar ; renonciar.

abreujable, -a : que pòt èsser abreujat, -ada.

abreujaire, -aira : persona que fa pus cort (t. a.)

abreujament : accion d'abreujar, d'abreviar.

abreujar (v. tr.) : far pus cort.

abreujat, -ada (adj. e subs.) : pus cort, -a ; resumit, -ida.

abreviacion : accion o resulta d'abreviar (R. II, 257)

abreviadament : d'un biais abreviat. (R. II, 258)

abreviar (v. tr.) : far pus cort / abreujar. (R. II, 257)

abreviatu, -iva : que servís per far pus cort.
Signes abreviatius : ms. - p. - s. - v. p. 23.

abriaga / briaga : biraga ; civada bauja. (R. II, 17)

abrial : doblat d'abril. v. **abril.**

abric (m.) / **abriga** / **abrigada** : mena de refugi.
abridolar (v. tr.): far de bridolas / bridolar v. **bridolar**.
 tanar / tustassar / tabassar ; bresar.
abridolar (s') : se bresar.
abrigaire, -a (adj. e subs.): quicòm o q.q. que met a l'abric.
abrigalh : marrega ; saile ; cobèrta de brèç.
abrigatge : abric ; accion d'abrigar, de metre a l'abric.
abrigar (v. tr.): metre a l'abric.
abrigar (s') : se metre a l'abric.
Quand trona se cal pas jamai abrigar jos un arbre.
abrigat, -ada : a l'abric.
abril / abrial : lo mes quatren de l'annada.
abrièl, -a / abrilós, -osa / abrilenc, -enca : d'abril.
Pascas abrièlas : Pascas que tomban en abril.
abrigalhar (v. tr.): bresar. v. **brighalh**.
abrinar (v. tr.): bresar ; embrenicar ; apecilhar.
abris (plt.) : jonc.
abriva / abrivada : lanç ; butada ; vam ; afan ;
 blaime ; semonsa.
abrivaire, -a (adj.) : enganaire, a.
abrivaire, -a (adj. e subs.): amodaire, -a (t. a.)
abrivaire d'automobila : accelerador.
abrivament : impetuositat / ardor. (R. II, 260)
abrivar (v. tr. e intr.): lançar ; preissar ; percaçar ; enganar.
abrivar (s') : se lançar ; s'afanar ; se laisser enganar.
abroa : v. **broa**.
abroalar : mordir sul camp del vesin ; amargenar.
abroar (v. tr. e r.): se sarrar del bòrd ; far pàisser sus las
 abroas ; mordir sul camp del vesin ; abroalar ; amargenar.
Es defendut de far pàisser sus las abroas d'una rota.
abrocar (v. tr.): ramar los peses, las mongetas... / piquetar.
abrodiment : apigriment. v. **apigrir**.
abrodre (v. tr.): apigrir (far venir pigre).
abrogable, -a : que pòt èsser abrogat, -ada.
Tota lei umana es abrogabla.
abrogacion : accion o resulta d'abrogar.
abrogar : abolir / suprimir / cancelar. v. **cancelar**.
Abrogar una lei.
abrogatiu, -iva / abrogatòri, -a : qu'a per resulta d'abrogar.
Una decision abrogatòria.
abroncar (s') : trabucar contra quicòm ; venir morrut
 e malgraciós.
abrondar (s') : desbordar ; s'escampar ; s'asondar ;
 s'enaigar.
abrondamet : aigat / inondacion (R. IV, 370)
abroquidura : çò abroquit / çò magencat / çò brostat.
abroquir (v. tr.): se manjar las brotas d'un arbrilh ;
 brostar (R. II, 264)
abroquir (s') : vegetar (R. V, 475) ; s'entestesir.
Aquel froment ven que s'abroquis, lo cal renovarlar.
abroquit, -ida : entestesit, -ida.
abrotar / abrotir (v. tr.): abroquir.
abrotidura : çò abrotat.
abrotiment : accion d'abrotar.
abrupte, -a : esquiu, -iva ; bravament montuós, -osa ;
 ribassut, -uda ; aspre, a ; reguèrgue, -ga (s.f.)
abruptament : d'un biais abrupte.
ABS- : del prefix latin abs- (idèa de separacion / d'alunhament)
 v. **abséncia - abcision**.
absès : amàs / abrigadura (acomolament de poire)
abscidir (v. tr.): encisar / inscidir. (R. V, 167 - VI, 325)

abscissa : sus un axe orientat, distància d'un punt
 a l'origina, comptada algebricament ; una de las
 coordenadas d'un punt dins lo plan o l'espaci.
abséncia : resulta d'èsser pas present, -a endacòm ;
 manca / privacion.
Abséncia de gost. Abséncia de pròvas.
absent, -a : qu'es pas present, -a dins un airal (lòc / endrech)
absentar (s') : èsser pas present endacòm.
absentisme : abséncia frequenta del lòc de trabalh.
Absentisme escolar. Absentisme de votacion.
absentista (m. e f.) : persona que fa d'absentisme.
absida : partida de glèisa darrièr lo còr.
absidal, -a : relatiu, -iva a l'absida.
Capèlas absidals d'una glèisa, d'una catedrala.
absidiòla : absida segondària.
absinti (R. II, 18) : planta (*Artemisia absinthium*)
 v. **aissent e aussent**.
absintisme : intoxicacion per d'absinti.
absolucion : accion o resulta d'absòlvre ; perdon.
absoludament : d'un biais absolut.
absolut, -uda : sens limitacions ; sens condicions.
absolutisme : qualitat de çò absolut ; regim de poder absolut.
absolutista (adj. e subs. m. e f.) : relatiu, -iva a l'absolutisme ;
 adèpte, -a de l'absolutisme.
absolutòri, -a : qu'absòlv. *Senténcia absolutòria.*
absòlvre / absòlver (v. tr.): perdonar ; innocentar. (R. V, 255)
absorbent, -a : qu'absorbís ; que pòt absorbir.
absorbible, -a : que pòt èsser absorbit, -ida.
absorbilitat : qualitat de çò absorbible.
absorbir (v. tr.) : far penetrar e retèner en se ; consumir ;
 englotir ; far disparéisser.
Una esponga absorbís los liquids.
absorbir (s') : s'adonar d'a fons a una ocupacion.
S'absorbir dins son trabalh.
absorbít, -ida : t. a. d'absorbir o de s'absorbir.
absorcpcion : accion d'absorbir o de s'absorbir.
 (del latin de glèisa *absorptio*)
absorptiu, -iva : qu'a lo poder d'absorbir.
absòut, -a : innocentat, -ada ; perdonat, -ada.
absòuta : ultima pregària a la glèisa per un defuntat. (R. V, 255)
abstencion : accion de s'absténer.
abstencionista (m. e f.) : adèpte, -a de l'abstencion.
absténer / abstenir (s') : se privar de quicòm ; se gardar de
Val mai s'absténer d'alcoòl e de tabat.
S'abstenguèt de tot comentari.
abstercion : accion de netejar (med.) (R. V, 348)
abstergent : substància abstergenta (med.)
abstergent, -a (t. tecn. de med.) : que neteja.
abstérger (v. tr. arc., del lat. *abstergere*) : abstergir. (R. V, 348)
abstergir (v. tr.): netejar.
abstersiu, -iva (t. tecn. de med.) : que neteja. (R. V, 348)
abstersivitat : poder d'abstergir.
abstinéncia : privacion en general ; privacion de carn.
Pels catolics, lo divendres es jorn d'abstinéncia.
abstinent, -a : que respecta las abstinéncias de la glèisa.
abstinentament : amb abstinéncia.
abstraccion : accion o resulta d'abstraire o de s'abstraire.
Far abstraccion de quicòm : ne téner pas compte.
abstrach, -a / abstrait, -a : contrari de concret, -a.
Un orator abstrach. Un presic abstrach.
Pensada, jòia, enveja... son de causas abstrachas.

abstractiu, -iva : qu'a lo poder d'abstraire.
abstractivament : amb abstraccion.
abstractivitat : poder d'abstraire.
abstraire : prestar pas interès o atencion a res d'exterior
per se liurar d'a fons a sa pensada.
absurd, -a : dessinat, -ada / innocent, -a / caluc, -uga.
Un comportament absurd. Una idèa absurda.
absurdament : d'un biais absurd.
absurditat : estat de çò absurd ; çò absurd.
L'absurditat de ta question m'estona bravament.
* **abuclar** (v. tr.) : privar de sos uèlhs, privar de la vista.
* **abucle, -a** (adj. e subs.) : òrb / sens ucles (del latin *ab oculis*)
sens uèlhs. v. **ucles**.
abugadar / abugadir (v. tr. e intr.) : ruscadar ; far la bugada.
abugallar : v. **bugallar**.
« *abure* » : v. **aver**.
aburrelar (v. tr.) : amodolar / amontar / abordar... v. **abracelar**.
abús : accion o resulta d'abusar ; abusion. (R. V, 455)
Abús de beure. Abús de manjar. Abús de remèdis.
Abús d'autoritat. Abús de fisança. Abús de poder.
abusar (v. tr.) : utilizar mal o amb excès ; sedusir / violar.
Abusar de sa fôrça. Abusar d'una femna.
abusar (s') : s'engañar.
abusat, -ada : enganat, -ada.
abusion : abús.
abusiu, -iva : que constituís un abús. *Un privilègi abusiu.*
abusivament : d'un biais abusiu.
ac : àbet / palhús / aròfa / òlva / vòlva ... v. **acs**.
acabador : aplech per acabar.
acabaire, -a : degalhaire, -a.
acabalar (v. tr.) : provesir una bòria amb bestial e apleches.
Lo màger sos parents s'espetèron per l'acabalar.
acabalar (s') : se provesir de bestial e d'apleches.
S'acabalar es pas tojorn de bon far.
acabalat, -ada ; provesit, -ida en bestial e apleches.
Una bòria plan acabalada.
acabalhas : solenca de las vendémias.
Venèm de far las acabalhas.
acabament / acabada / acabadura : finicion.
acabar (v. tr.) : finir ; definir ; degalhar.
acabar (s') : se finir ; se degalhar.
açabàs / aicabàs : dins aiceste mond.
Sèm pas eternal açabàs.
acabassir (s') : se marcir ; s'abenar.
acabassit, -ida : magencat, -ada ; desbrancat, -ada ;
marcit, -ida ; abenat, -ada.
Lo tròp de trabalh l'a acabassit abans ora.
acabat, -ada : finit, -ida.
Es vièlh acabat : es vièlh que jamai.
acabir (v. tr.) : cabir / maridar ; se procurar (L. 3)
Fin finala, Galonièr a acabidas tolas sa filhas.
A finit per acabir un brave ostal.
acabir (s') : se cabir / se maridar.
acabit, -ida : maridat, -ada ; crompat, -ada.
Un brave acabit : una bona mena.
De bon acabit : de bona mena.
D'aquel acabit : d'aquela natura.
acabrar (s') : se cabrar. v. **se cabrar**
acaçar (v. tr.) : caçar ; percaçar ; acotir ; trapar ; agantar.
acaçat, -ada : caçat, -ada ; percaçat, -ada ; acotit, -ida...
« *acachar* » (variante dialectala d'acaçar) v. **acaçar**.

« *acacholar* » / « *acacholir* » (fr.) : v. **alispas - atítolar - calinhejar**.
acacià (l.p.) : mai d'una plantas tropicalas. v. **cacièr**.
acacià ròse (*Robinia hispida*)
acacià de bòla (*Robina pseudoacacia*)
acacià d'ombra (*Acacia Julibrissin*)
acacit, -ida : qu'aima la caça ; ensenhat, -ada per la caça.
Lo can coma son mèstre son totes dos fòrt acacits.
academia : societat literària, artistica o scientifica ;
escòla que i se tenon d'unas arts ; circonscricion
universitària ; sèti d'aquela circonscricion.
En Occitània, avèm pas d'Academia.
L'inspector d'academia.
academic, -a : relatiu, -iva a una academia.
academicament : d'un biais academic.
academician, -a : membre d'una academia.
academicisme : fidelitat a las règlas academicas ; classicisme
tròp estrech ; manca d'originalitat.
academicista (m. e f.) : artista (m. e f.) tròp academic, -a.
Acadia : províncias maritimas de Canadà.
acadòl, -a (adjectiu etnic) : d'Acadia.
acaduquir (v. tr.) : far venir caduc (passat de mòda)
Lo cambiament, cada an, acaduquís la mòda.
acaduquir (s') : venir caduc.
De nòstre temps, tot s'acaduquís rapidament.
acaduquit, -ida : vengut caduc, -a.
acairar (v. tr.) : desrocar / acalhaudar / apeiregar / lapidar (s. XI)
Quantes d'òmes e de femnas foguèron acairats !
acairar (s') : se desrocar / s'acalhaudar / s'apeiregar...
acairat, -ada : desrocat, -ada (lapidat, ada) (R. IV, 20)
acaissalar (v. tr.) : sasir amb las dents.
Lo can voliá acaissalar lo cat, mas poguèt pas.
acaissar (v. tr.) : acaissalar ; morder ; enterigar ; entainar.
acaissar (s') : se morder ; s'escaufestrar ; se reganhar ;
s'atacar.
acaissat, -ada : mordit, -ida ; escaufestrat, -ada ; atacat, -ada.
Foguèt acaissat per un canhàs.
acaisselar (s') : se morder.
acaisselat, -ada : t. a. çaisús.
acajó (m) : mena d'arbre (*Swietenia halepensis*)
acalar (v. tr.) : amaisar / apasiar ; abrigar ; cachar ; caucar
una planta.
Qual sap s'aquel ventàs s'acalarà lèu ?
Aquela responsa l'acalèt sul còp.
Acala son tractor dins lo carretial.
Acalar la calhada : la cachar amb las mans.
Acalèt sas bledas, puèi sos truffets.
acalar (s') : s'amaisar ; se calar ; s'abrigar.
Acala-te, Justin, qu'as pas rason !
acalasia : fonccionament anormal dels esfinctèrs.
acalat, -ada : amaisat, -ada ; abrigat, -ada ; baissat, -ada.
acalculia : pèrdia de la facultat de calcular.
acalèf (m.) : ortiga de mar / pòta / carnassa (*Medusa pulmo*)
acalèfs (m.pl.) : familha de grandas medusas ;
(*Cotylorhiza tuberculata*) ; (*Pelagia noctiluca*)...
acalhaudar (v. tr.) : acorsar a còps de pèiras.
Autres còps, acalhadavan las femnas adultèras.
acalhaudar (s') : se desrocar / s'apeiregar.
Quand èrem dròlles, nos acalhadàvem.
acalhadat, -ada : desrocat, -ada / lapidat, -ada.
acalinar (v. tr.) : afiscar. v. **afiscar**.
acalinar (s') : s'afiscar ; s'engalinar ; s'apassionar.

acalinat, -ada : apassionat, -ada.
Es bravament acalinat per son treball.

acalinhhar (v. tr.): calinhar / calinhejar / tolhorar.
acalinhhar (s') : se calinhar / se calinhejar.
acalinhassir (s') : s'afemilir / quitar pas de s'adonar a las frequentacions amorosas.

acalmir (s') : s'apasiar.
acalmit, -ida : apasiat, -ada.

acalonjar (v. tr.): apracticar (frequentar una botiga en tant que practica) ; mandar de practicas a un mercadièr ; acandolar / aprovesir / aprovisionar.
Acalongi pas aquela botiga.

acalonjat, -ada : acandolat, -ada / aprovesit, -ida.
Una botiga plan acalonjada.

acalorament : accion o resulta d'acalorar o de s'acalorar ; resulta d'un còp de solelh o d'un còp de fèbre.

acalorar / acalorir (v. tr.): calfar ; escalfar.
acalorar / acalorir (s') : s'escalfar ; se téner al caud ; se metre al caud (en parlant del temps)
Lo temps s'acalora pas gaire per un mes d'abril !

acalorat, -ada / acalorit, -ida : escalfat, -ada.
Siás ben acalorat aqueste matin !

acambar (v. tr.): escambarlar ; encambar.
acambat, -ada : escambarlat, -ada.
Lo drollon èra acambat sus una bicicleta tròp nauta.

acaminaire, -a : guidaire, -a ; protector, -triz ; q.q. qu'encamina, que protegís.

acaminament : accion d'encaminar o de s'encaminar.
acaminar (v. tr.): metre en camin / encaminar.
M'acaminèri quant tu, a sièis oras.

acaminar (s') : s'encaminar ; s'afanar ; arribar.
acaminat, -ada : encaminat, -ada ; qu'es en camin.

açamont / açamont : acapmont. v. **capmont**.

acamp : amassada ; amàs / acampadura / abscess.
acampada : culhida / acampat ; recuèlh ; remassadís.
acampadura : abscess / amas de poire.

acampaire, -a : amassaire, -a ; estalviare, -a.

acampanhardir (s') : prene gost a viure a la campanha.
acampar (v. tr.): amassar ; culhir ; estalviar ; far de poire ; deslargar un tropèl.
Cal acampar la frucha quand es madura.
Ai un amàs (abscess) qu'es a acampar.
Acampi lo bestial quand s'es levada la rosala.

acampassir / acampestrir (s') : se mudar en frachiva.
acampassit, -da / acampestrit, -ida : mudat, -ada en frachiva.
Se i fasiam pas moment, tot seriá lèu acampassit.

acampejar (v. intr.): campejar (se passejar pels camps)
açana / açanèla : frucha de l'albespin. v. **acina**.
M'agrada de rosegar una açanèla, còp o autre.

acanaada : çò que s'acana dins un còp.

acanaadoira : baston long per far tombar de frucha.
acanaaire, -a : persona qu'acana de frucha.

acanal / canal (f) : tudèl per tirar las aigas d'una teulada.
De tant que ploví, la canal èra comola comola.

acanalhar (v. tr.): canalizar.
Acanalèt l'aiga d'una font per asagar son òrt.

acanalat, -ada : canalizat, -ada.

acanar (v. tr.): abalhar de frucha amb un baston long.
Tota frucha se pòt pas amanar, alara la cal acanar.

acanar (v. tr.): insolentar ; enjaular ; enganar ; espatlar un fusil e afustar.

acanat, -ada : t. a. dels dos **acanar**.

acanatge : accion d'acanar. t. a. dels dos **acanar**.

« *acance* » : v. **cance**.

acandesir (v.tr.): far venir clar, cande, limpid, blanc.
acandesir (s') : venir clar, cande, limpid, blanc.

acandesit, -ida : vengut cande / venguda canda.
La bugada s'es plan acandesida.

acandir (s') : amadurar ; s'esclairar (cèl)

acandit, -ida : amadurat, -ada ; esclairat, -ada (cèl)
Lo cèl s'es acandit subran.

acandolar (v. tr.): apparroquiar / acalonjar / aprovesir ; apracticar ; abonar.

acandolar (s') : s'abonar.
Me soi acandolat a sabi pas mai quantas de revistas.

acandolat, -ada : acalonjat, -ada / apparroquiat, -ada ; aprovesit, -ida.
Cal totjorn téner los magasins plan acandolats.

acanèia : faca. v. **face**.

acanelar (v. tr.): metre una canèla a una barrica / adosilhar una barrica.

acanelat, -ada : adosilhat, -ada.

acanhhar (s') : s'africar ; s'encanissar.
Se son acanhats a jogar d'argent.

acanhhat, -ada : encanissat, -ada.

acanhhardir / acanhhardar (s') : se jaire al solelh, plan a l'abric ; s'acoquinar.

acanhhardit, -ida / acanhhardat, -ada : t. a. çaisús.

acant (plt.): branca orsina (*Acanthus mollis*) ; (*A. spinosus*)
-ACANT : forma sufixada del grèc *akantha* (espina)
ACANT- : forma prefixada del grèc *akantha* (espina)
acant (plt.): bèrsa / branca orsina / pata d'ors. (*Acanthus mollis*)
ornament d'arquitectura que revèrta l'acant.

acantacèa : planta de la familha de las acantacèas.
acantacèas (f. pl.): familha de plantas tropicalas que lo tipe n'es l'acant.

acantairit, -ida : prèst / encarrat / ocupat a cantar.

acantari (subs.): individú de la familha dels acantaris.

acantaris (m. pl.): familha de protozoaris.

acantelar (v. tr.): pausar sus un cantèl o de galís ; clinar.

acantelat, -ada : de cantèl ; de galís.

acantelit, -ida : aganit, -ida de talent ; adelit, -ida.
Un bramafam acantelit me demandèt un croston.

acantestesia : sensacion de fissadas sens cap d'estimulacion.

acanticonita : mena de silicat.

acantina : substància que forma las espinas o l'esquelèt dels radiolaris.

acantir / acantelir (s') : s'arredre ; s'abenar ; s'adelir.

acantita : varietat de l'argentita (sulfur d'argent)

ACANTO- : forma prefixada del grèc *akantha* (espina)
acantobdèl : mena d'anelid. (*Acanthobdella peledina*)
acantocarp, -a : que sa frucha es espinosa.

acantocefal : animal vermifòrme parasit d'unes vertebrats.

acantocitòsi (f) : anomalia morfologica dels globilhons roges.

acantòma (m.): terme generic de las tumors benignas de la pèl.
Las verrugas son d'acantòmas.

acantonar (v. tr.): acuolar dins un canton.

acantonar (s') : se metre dins un canton.

acantonat, -ada : acuolat, -ada dins un canton.

acantopterigian, -a : de la familha dels acantopterigians.
Lo macarèl es acantopterigian (es un acantopterigian)
La pèrca es acantopterigiana.

acantopterigians : peisses que lors nadarèlas son espinosas.
acantòsi (f.) : produccion anormala e excessiva d'espinas d'unas plantas parasitadas per de fonges ; modificacion, lesion patologica de la pèl. (*Acanthosis nigricans*)
acapar (s') : baissat lo cap (animals) o s'aplatassar de ventres per beure a una font o a un riu (personas)
acaparraire, -a : persona portada a acaparrar.
acaparrar (v. tr.) : s'apropriar quicòm o q.q. al detriment dels autres. *Acaparrar la conversacion.*
acaparrament : accion d'acaparrar.
acaparrat, -ada : *Es acaparrat per son trabalh.*
acapat, -ada : p.p. de s'acapar.
acapçadament : adordenadament. (R. IV, 382)
acapçadura (f) : òrdre ; netitge / netetat.
acapçar (v. tr.) : magencar ; copar ; arrenjar : *Acapçar (arrenjar) la lenha al lenhièr.*
acapçar (s') : s'ajustar ; se plan vestir ; se far polit ; s'arrenjar per far quicòm : *S'es acapçar per se far pas trapar pels gendarmas.*
acapçat, -ada : sonhós, -osa ; ordenat, -ada ; cande, -a ; net, -a ; rengat, -ada. *Es totjorn bravament acapçada de sa persona. Bogre de malacapçat, reclama tos afars !*
a capella (it.) : sens acompanyament musical. *Cantar « a capella » es pas donat a tot cantaire.*
acapialar (v. tr.) : amontetar.
acapialat, -ada : amontetat, -ada.
acaponir (s') : s'agorrinar / s'agorrinir / s'acoquinar / s'acanhadar ; venir pauruc, -uga ; venir capon, -a.
acaponit, -ida : vengut, -da capon- a ; vengut, -da pauruc, -uga.
acapriciar (s') : s'atestudir a far quicòm. *S'acapriciar a parlar occitan es un dever.*
acapriciat, -ada : atestudit, -ida. *Aquel nenon es acapriciat que jamai.*
acapta : pèira, lausa, cobèrta de dessús.
acaptada (f) : çò que se cobrís dins un còp.
acaptador : coberton.
acaptar (v. tr.) : afermar per un brieu ; crompar.
acaptar (v. tr.) : baissat ; cobrir ; amagar ; gandar ; enterrar ; acapçar lo linge dins lo bugador (l'arrenjar en sisas)
acaptar (s') : se baissat ; se cobrir ; s'amagar ; s'umiliar ; se calar. *La malauta s'acaptèt jos la flaçada, qu'aviá freg.*
acaptat, -ada : afermat, -ada ; crompat, -ada. t. a. çaisús.
acaptatge / acaptament : accion de cobrir, d'amagar...
acapte : afèrme long ; crompa.
acaptolar (v. tr.) : cobrir leugièrament ; calinejar ; acotolar ; gandar.
acaptolar (s') : s'acoconar.
acaptolat, -ada : acoconat, -ada. *La galina coaira s'es acaptolada suls uòus.*
acapval (adv.) : de latz capval. *Cal cordar la carreta acapmont, pas acapval.*
acar : mena de parasit coma la ronha, lo rese...
acarament : confrontacion. *L'acarament foguèt penible que jamai.*
acarar (v. tr.) : confrontar ; afrontar ; espatlar un fusil ; afustar amb un fusil. *Acarèron testimònis e acusats. Val mai acarar la realitat que la fugir. Acarèt la lèbre e mai la bandèt.*

acarar (s') : se confrontar.
acarat, -ada : confrontat, -ada.
acarcanar (s') : s'encanissat ; s'entestar. *S'acarcanèron totes dos a aver rason.*
acarcanat, -ada : encanissat, -ada ; testard, -a.
acarcavelir (s') : s'agrolir ; se tressecar ; se rafir ; s'embadalir. *D'ont mai veni vièlh, d'ont mai m'acarcavelissi.*
acarcavelit, -ida : agrolit, -ida. *« acarelar » : v. acaselar.*
ACARI- : forma prefixada del latin *acarus* (acar)
acaricid, -a (adj. e subs.) : que tua los acars ; produit per suprimir los acars.
acarids (m. pl.) : familha d'acars.
acariòsi (f.) : afeccion de las plantas, de las abelhas o de las personas, amodada per d'acars. *Acariòsi de la vinha. Acariòsi de las abelhas.*
acarnament : accion de s'acarnassir, de s'encanissat.
acarnar / acarnir / acarnassir : provesir amb de carn ; acostumar a la carn ; acometre / encanissat.
acarnassir (s') : s'acostumar a la carn. *Cresi que nos sèm tròp acarnassits.*
acarnat, -ada / acarnit, -ida / acarnassit, -ida : acostumat, -ada a manjar de carn.
acarp, -a : sens frucha.
acarp (v. intr.) : acabar d'amadurar ; amadurar sus de palha un còp la frucha culhida ; amassar (far de poire) *Aquel amàs (abscès) comença d'acarp.*
acarp (v. tr.) : esquinçar ; escarpir ; desenrambolhar.
acarpit, -ida : esquinçat, -ada ; desenrambolhat, -ada.
acarralit (v. tr.) : far de carrals dins un camin. *Las carretas, autres còps, acarralissian los camins.*
acarralit (s') : se cobrir de carrals. *D'ont mai ploviá, d'ont mai los camins s'acarralissian.*
acarralit, -ida : plen, -a de carrals (camin, dralha...)
acarrieirar (v. tr.) : menar o acomodar dins una carrièira ; encaminar. *L'acarrieirèron al fons del lòc. Acarrieirèron las provisions sulcòp.*
acarrieirat, -ada : t. a. çaisús.
acarronhadir (v. tr.) : far venir carraunhada ; agorrinar.
acarronhadir (s') : venir carraunhada ; s'agorrinar.
acasar / acasir (v. tr.) : cloure ; acomodar ; casar / casir ; establir ; maridar. *Quand agèt acasadas totes sas filhas se pausèt.*
acasar / acasir (s') : se maridar... t. a. d'acasar.
acasat, -ada / acasit, -ida : maridat, -ada.
acaselar (v. tr.) : amontetar / atassar ; acapçar.
acaselat, -ada : amontetat, -ada / atassat, -ada ; acapçat, -ada.
acaselir (s') : se far vièlh ; s'atassar ; s'afaiassar.
acaselit, -ida : atassat, -ada de vielhum. *« acassar » e derivats : v. acapçar.*
acassir (s') : s'atassar / se sarrar ; s'acodar ; se durcir.
acassit, -ida : sarrat, -ada / atassat, -ada ; acodat, -ada ; durcit, -ida. *De pan acassit : de pan acodat, sarrat, atassat. Una tèrra acassida : una tèrra atassada.*
acastelar (s') : s'amontetar ; s'acaselar. *Las nivolassas s'acastèlan dins un cèl d'auratge.*
acastelat, -ada : acaselat, -ada ; amontetat, -ada.

acastilhar (v. tr.) : garnir (equipar) un naviri al dessús del pont màger.

acastilhat, -ada : garnit, -ida.

acatafasia : perturbacion de la facultat de parlar qu'amòda de construccions de frases incorrèctas.

acatalepsia : impossibilitat de conéisser quicòm al solid (t. tecn. de filosofia); deficiéncia mentala caracterizada per l'incomprension, lo docte, l'incertitud.

acataleptic, -a : relatiu, -iva a l'acatalepsia.

« *acatar* » e derivats : v. **acaptar**.

« *acatsar* » e derivats : v. **acapçar**.

acauçar (v. tr.): cauçar una planta ; cauçar un aplech agricòla abenat. v. **çauçar**.

acauçat, -ada : cauçat, -ada. v. **çauçar**.

acaucinar (v. tr.): metre de cauç per un camp.

acaule, -a : natura d'una planta sens camba aparenta.

Lo cardon es acaule (es una planta acaula)

acaumar (v. intr. e tr.) : chaurar ; afaïhar de calor ; far pausar las fedas quand fa tròp caud.

acaumat, -ada : assucat, -ada de calor (tropèl, tropelada)

acaumir (v. tr.): aconsomir ; alangorir.

acaumir (s') : s'aconsomir ; s'alangorir.

Lo nòstre papeta s'acaumis sovent al pè del fuòc.

acaumit, -ida : aconsomit, -ida ; alangorit, -ida.

acaurat, -ada : gamat, -ada de calor (blat, civada, frucha...)

Ongan, tot lo cerealum es un pauc acaurat.

a causa que (conj.) : estant que / vist que.

A causa que fa caud ai la canha.

açaval / aiçaval (adv.) : alà / enlà ; a capval / cap enbàs.

acavalat, -ada : a caval ; d'escambarlons ; acavalgat, -ada.

acavalgar : acavalat.

acavalgat, -ada : d'escambarlons (a caval)

Èra acavalgat sus un marc de castanhièr.

accedir (v. intr. ind.) : arribar a ; obténer / montar pus naut ; èsser consent . *Aquel camin accedis a la bòria.*

Accedir a una fonccion. Accedir a una demanda.

acceleracion : abrivada.

L'acceleracion del baticòr preocupava lo mètge.

accelerador : abrivaire.

Apevèt tròp brutalament sus l'accelerador.

accelerador, -airitz : qu'accelèra. *Fòrça accelerairitz.*

accelerar (v. intr.): abrivar.

Aquel remèdi accelèra lo baticòr.

accelerar (s') : venir pus rapid.

accelerograf : aparelh per enregistrar e estudiar graficament l'acceleracion d'un movement.

acceleromètre : instrument de mesura de l'acceleracion.

accent (t.a.) : elevacion de la votz sus tala o tala sillaba ; inflexion de la votz per exprimir un sentiment ; entonacion particulara ; biais de prononciar ; signe sus una letra.

L'accent d'un pòble fa partida de sa personalitat.

Aviá un accent de sinceritat que me pertuquèt.

Parlava occitan sens brica d'accent alemand.

accents occitans :

- à : lo papà, la mamà. - á : aviá, malautiá.

- è : capèl, mantèl. - é : véser, cortés.

- í : país, Loís - ï : Loïsa, païsa.

- ò : pòrta, mòrta. - ó : jónher, gelós.

- ú : talús, alús. - ü : ataüc, diürn.

ACCENTO- : forma prefixada del latin *accentus* (accent)

accentogèn, -a : natura dels morfèmas, dels sintagmas qu'an la propietat de constituir d'unitats accentualas.

accentuable, -a : que pòt èsser accentuat, -ada.

accentuacion : accion o resulta d'accentuar.

accentual, -a : relatiu, -iva a l'accent ; basat, -ada sus l'accent.

accentuar (v. tr.): t. a. del mot accent.

accentuar (s') : s'intensificar (t.a.)

Lo freg s'es accentuat encara mai.

accepcion: sens d'un mot ; sens ; parcialitat / preferéncia. (R. IV, 43 - II, 276)

Coneissiái pas aquela accepcion d'aquel mot.

Sens accepcion de persona.

acceptabilitat : qualitat de çò acceptable.

acceptable, -a : que pòt èsser acceptat, -ada.

Me propausèt un trabalh acceptable.

acceptablament : d'un biais acceptable.

acceptacion : accion o resulta d'acceptar.

Son acceptacion es fòrt improbala.

acceptar (v. tr.): volotar quicòm o q.q.

Lo proposicion foguèt acceptada.

La nòra foguèt acceptada dins sa novèla familha.

acceptor : atòm o grop d'atòms qu'atrai los electrons de ligason ; dins un semiconductor, atòm trivalent capable de recebre un electron d'un autre atòm.

accès : apròchi ; abòrd ; arribada ; febrada.

L'accès de la cosina demòra defendut.

L'accès de l'isla es de mal far. Un accés de colèra.

accessibilitat : qualitat de çò accessible.

accessible, -a : aïral que i se pòt arribar aisadament ; causa o persona que son pas fòra portada.

Montanha accessible. Persona accessible.

accession : accion de montar pus naut, d'obténer quicòm.

Accession a la propietat. Accession a una carga.

accèsit : recompensa mendra que non pas lo prèmi.

Agèt l'accèsit primièr, mas non pas lo prèmi.

accessòri, -òria : mens important, -a que çò principal.

S'arrestar pas a l'accessòri per anar a l'essencial.

accessòriament : d'un biais accessòri.

accessorista (m. e f.) : persona cargada dels accessòris dins un teatre, un estudiò de television o de cinemà ; persona que ven al detalh d'accessòris d'automobilas, de motocicletas...

accessorizar (v. tr.): adornar amb d'accessòris.

accident : eveniment fortuit de consequéncias mai o mens grèvas (t.a.) ; çò que romp l'uniformitat.

Un accident d'aviacion. Un accident de terren.

accidental, -a : qu'arriba fortuitament ; pas essencial, -a.

accidentalament : d'un biais fortuit.

Moriguèt accidentalament.

accidentalisme : sistèma medical basat pas que suls simptòmas.

accidentalista (m. e f.) : adèpte, -a de l'accidentalisme ; relatiu, -iva a l'accidentalisme.

accidentar (v. tr.): afrabar.

Accidentèt sa veitura, que n'anava al brutle.

accidentar (s') : aver un accident.

accidentologia : estudi scientific dels accidents de veïculs motorizats e de lors consequéncias corporalas.

accidia : peresa / pigresa / canha, dins la vida fisica, intellectuala o espirituala. (R. II, 20)

accidiós, -osa : peresós, -osa. (R. II, 20)
accion : acte (manifestacion d'una voluntat) ; acompliment d'una fonccion (t. a.) ; part d'un capital d'una societat.
Los motius de son accion los vesi pas clar (adv.)
L'òme es capable de grandas accions.
Las accions d'aquela societat an encara baissat.
accionari, -ària : persona qu'a d'accions dins una societat.
accionar : (v. tr.) : amodar (exercir una accion ; metre en movement)
Accionar l'esquila de l'ostal del vesin per l'avertir.
« *accumular / accumulator* » (fr.) : v. **acomolar -acomolador**.
-ACÈAS : forma sufixada del latin *-aceas* que servís a formar los noms de familhas de plantas. v. **aceracèas**.
ACEFAL- ACEFALO- : formas prefixadas del grèc *akephalòs* (sens cap) per denotar l'absència del cap o d'una altra partida del còrs.
acefal, -a : sens cap ; sens capmèstre.
Un fanhanhon (fètus) acefal. Una glèisa acefala.
Una estatua acefala. Una organizacion acefala.
acefalia : estat de çò sens cap ; malformacion congenitala.
acefalisme : eretgia de las glèisas acefalas.
acefalita (m. e f.) : adèpte, -a d'una glèisa acefala.
acefalocardia : estat d'un fanhanhon (fètus) sens còr.
acefalotoracia : estat d'un fanhanhon sens torax.
aceirar : v. **acieirar**.
acelar (v. tr.) : abrigar ; metre al recès (a l'abric) del vent.
acelar (s') : se metre a l'abric / s'abrigar.
S'acelèt al recès del vent e de la pluèja.
acelat : abric.
acelat, -ada : a l'abric / abrigat, -ada.
acellular, -a : sens cellulas.
Organ, organisme acellular. Massa acellulara.
acensar (v. tr.) : arrendar (balhar o prene a fèrme)
aceracèa (f.) : arbre de la familha de las aceracèas.
L'agast es una aceracèa.
aceracèas (f.pl.) : familha d'arbres.
acèrb, -a : aspre, -a.
Frucha acèrba. Paraulas acèrbas. Criticas acèrbas.
acèrbament : d'un biais acèrb.
acèrbitat : estat de çò acèrb.
acèrca : apròchi / apròchament.
acercar (v. tr.) : aprochar ; arribar / tocar la riba (mar.)
Lo naviri acerquèt a nòu oras del ser.
acercar (s') : s'aprochar.
acermar (v. tr.) : aprestar (t. a.) ; empotar ; adornar ; batejar lo vin.
A acermada tota la confitura d'amoras.
acermar (s') : se cochar / se coitar ; èsser dispaus.
acermat, -ada : dispaus, -a.
acermatge : aprestatge (t. a.)
acermièr : legum.
acertament (subs.) : afortiment ; pròva.
acertanament : accion d'assolidar ; accion de capitar.
acertanar (v. tr.) : assolidar / afortir / acertar / acertir ; encontrar ; devinar ; capitar ; tocar (çaça).
Nos acertanèt que i èra pas per res.
acertanat, -ada : assolidat, -ada ; afortit, -ida...
Es quicòm de plan acertanat.
acertar / acertir : assolidar / acertanar / afortir ; capitar.
A fach un còp plan acertat : plan capitat.
acertat, -ada / acertit, -ida : assolidat, -ada ; acertanat, -ada.
acervul : glomerul (ensemble mai o mens redond de flors pichonas)

acès : recès / abric.
S'abrigar a l'acès del vent : al recès del vent.
ACET- : forma prefixada del latin *acetum* (vinagre)
v. **acetic - acetositat**.
acetabul : concavitat (R. II, 366) qu'un òs i se marga ; concavitat de l'òs iliac que i se marga lo cap del fèmur ; concavitat d'un clèsc qu'un animal i s'es fixat.
acetabulària : pichona alga verda unicellulara de Mediterranèa.
acetabulifèrs (m. pl.) : molusques cefalopòdes provesits de ventosas.
Lo pofre, la sépia son d'acetabulifèrs.
acetabulifòrme, -a : en forma d'acetabul o de copa.
acetal : còrs obtengut per addicion dels alcoòls suls aldeïds.
acetaledèid : etanal (aldeïd derivat de l'alcoòl etilic)
acetalizacion : accion o resulta d'acetalizar.
acetalizar (v. tr.) : mudar en acetal de mercè l'accion d'un aldeïd sus un alcoòl.
acetamida : amida de l'acid acetic.
acetanilida : substància cristallina obtenguda a partir d'anilina e d'acid acetic glacial.
acetat : sal o estèr de l'acid acetic. *Acetat de plomb.*
acetazolamida : sulfamida utilizada coma diüretic.
ACETI- : forma prefixada dels mots « acetic » e « acetil »
acetic, -ica : relatiu, -iva al vinagre.
Acid acetic. Fermentacion acetica.
acetificable, -a : que pòt èsser acetificat, -ada.
acetificacion : formacion d'acid acetic.
acetificador, -airitz : recipient o installacion per mudar los liquids alcoolics en vinagre.
acetificar : mudar en acid acetic / mudar en vinagre.
acetificar (s') : se mudar en acid acetic / se mudar en vinagre.
acetil : radical de l'acid acetic.
acetilacetic : acetoacetic.
acetilacetona : liquid obtengut per condensacion de l'acetat d'etil amb l'acetona en preséncia de sòdi.
acetilacetonat : tot complèx metallic de l'acetilacetona.
acetilacion : acilacion que i es fixada lo grop acetil.
acetilar (v. tr.) : far una acetilacion.
acetilcellulòsa : estèr acetic de la cellulòsa.
acetilcoenzim : substància qu'assòcia l'acid acetic e un coenzim, bravament importanta dins lo metabolisme de las cellulas.
acetilcolina : substància organica liberada pels nèrvis parasimpatics e que servís a la transmission de l'influx nerviós.
acetildigitoxina : mena de glucosid cristallin.
acetilèn : idrocarbur gasós que crèma amb una flama clarejanta. *Lampa d'acetilèn.*
acetilenic, -a : que deriva de l'acetilèn.
acetili : radical univalent derivant de l'acid acetic.
acetilmetilcarbinòl : acetoïna.
acetilsalicilic : aspirina.
acetilur : derivat metallic de l'acetilèn.
acetimètre : instrument per evaluar l'acid acetic d'una solucion.
acetimetria : accion o resulta d'evaluar l'acid acetic d'una solucion.
acetimetric, a : relatiu, -iva a l'acetimetria.
acetina : liquid espés, soluble dins l'aiga e dins l'alcoòl, utilizat per far d'explosius o de colorants.

ACETO- : forma prefixada lellatín *acetum* (vinagre)
acetoacetat : sal o estèr de l'acid acetoacetic.

acetobactèr (m.) : mena de bacteria responsable de la transformacion de l'alcoòl en acid acetic.

acetobutirat : estèr mixt dels acids acetrics e butirics.

acetofosfat : mena de fosfat.

acetona : liquid volatil utilizat coma solvent.

L'acetona ne petaçàvem las bòlas de «ping-pong»

acetonemia : augmentacion de la preséncia d'acetona dins lo sang.

acetonemic, -a : relatiu, -iva a l'acetonemia.

acetonic, -a : relatiu, -iva a l'acetona.

acetonuria : augmentacion de la preséncia d'acetona dins las urinas.

acetós, -osa : relatiu, -iva al vinagre ; de la natura del vinagre ; agre, -a ; acid, -a. (R. II, 20 - L. 4)

acetòsi (f.) : malautiá del bestial romiaire.

acetositat : gost de vinagre d'unas plantas. (R. II, 20 - L. 4)

-ACÈU -ACÈA : sufixes, del latin *-aceus, -a, -um* que vòl dire relatiu, -iva a ; que fa partida de. v. **-ACÈAS**.

acha : pigassa / àpia / destral.

acha-marra : pigassa del cap de fèrre.

achafar (v. tr.) : atrapar ; acrocar ; agafar.

achafar (s') : se getar sus.

Aquel malastre s'achafèt sus el : li tombèt dessús.

achafat, -ada : agafat, -ada.

« *achalginar* » :

v. **encaucinar**.

« *achantir* » :

v. **acantir**.

achar (v. tr.) : pigassar.

achaurar (v. tr.) : amagar ; doblèt de chaurar.

achaurar (s') : s'amagar ; doblèt de se chaurar (s'escalfar)

achaurat, -ada : amagat, -ada / rescondut, -uda ; escalfat, -ada.

achicar / achiquetar (v. tr.) : copar menut menut.

achicat, -ada / achiquetat, -ada : copat, -ada menut menut.

achorrar (v. tr.) : amorrar (far tombar de morres)

achorrar (s') : tombar de morres.

S'achorrèt que s'estropièt bravament.

achorrat, -ada : de morres / tombat, -ada de morres.

achorrit (s') : s'amachotir ; chorrar.

achorrit, -da : amachotit, -ida ; anientat, -ada ; chorraire, -a ; acaumat, -ada.

Es aquí, tot achorrit, coma una bèstia malauta.

« *acialar* » e derivats :

v. **acelar**.

aciclic, -a : qu'es pas somés, -esa a cap de cicle.

acid : compausat quimic idrogenat.

acid, -a : aspre ; qu'a la sabor picanta del vinagre.

acidalcoòl : compausat organic dotat de fonccions acidas e de fonccions alcoòl. v. p. 20, 3°, a.

acidesa / aciditat : propietat de çò acid.

acidificable, -a : que pòt èsser acidificat, -ada.

acidificacion : accion d'acidificar o de s'acidificar.

Acidificacion del vin.

acidificant, -a : que pòt acidificar.

acidificar (v. tr.) : far venir acida una solucion.

acidificar (s') : venir acid.

acidimètre : aparelh per dosar los acids ; aparelh per determinar l'aciditat del lach e del vin.

acidimetria : mesura de la concentracion d'un acid.

acidimetric, -a : relatiu, -iva a l'acidimetria.

aciditat : caractèr acid d'un còrs o d'una mescla.

Aciditat gastrica.

acidocetòsi (f.) : acidòsi e cetòsi simultanèas que son la marca d'una diabèta grèva.

acidofil, -a : que volenta los terrenes acids.

Brugas e joncasses son de plantas acidofilas.

acidofilia : natura de çò acidofil.

acidòl : cloridrat de betaïna.

acidolisi (f.) : idrolisi amodada per un acid.

acidoresistència : propietat d'unes bacils de resistir a d'unes acids ; resistència d'un material o d'una substància a l'accion quimica d'acids fòrts.

acidoresistent, -a : dotat, -ada d'acidoresistència.

acidòsi (f.) : estat patologic del sang que presenta una reaccion acida caracteristica de la diabèta grèva o d'una intoxicacion.

acidotic, -a : relatiu, -iva a l'acidòsi.

acidul, -a : leugièrament acid, -a.

acidulacion : accion d'acidular.

acidular (v. tr.) : far venir leugièrament acid.

acidulat, -ada : leugièrament acid, -a.

aciduria : excès d'acid dins las urinas.

acièr : varietat de fèrre trempat.

acieiracion : accion o resulta d'acieirar.

acieirar (v. tr.) : agusar ; aponchar ; garnir d'acièr ; mudar en acièr ; afermir / assolidar.

acieirar (s') : s'afermir.

acieirat, -ada : que revèrta l'acièr ; que conten d'acièr ; recobèrt, -a d'acièr.

acieiratge : metòde (m.) d'obtencion de l'acièr o de quicòm que revèrta d'acièr.

acieirenc, -a : d'acièr.

acilacion : introduccion dins un compausat d'un radical acil.

acimar (v. tr.) : magencar ; aponchar la cima ; montar a la cima. *Acimar un arbre* : lo magencar (li copar la cima)

Acimar un garbièr : lo far venir ponchut.

Acimar una montanha : montar a sa cima.

acimar (s') : s'aponchar de la cima.

acimat, -ada :

t. a. çaisús.

acimatar : rebrondar un arbre cap a la cima.

acimelar (v. tr.) : pincar / quilhar.

Las agaças acimèlon lor nis sus la branca pus nauta.

acimelar (s') : se pincar / se quilhar ; s'acabar en poncha.

acimelat, -ada : quilhat, -ada ; ponchut, -uda.

acina / acinèla / açanèla : frucha de l'albespin.

acinièr (plt.) : albespin.

(*Albus spinus*)

acinsar (v. tr.) : aprestar ; dispausar ; rebalar un can.

acip / acipada : tust / còp ; accion de trucar quicòm ; accion de trabucar.

Faguèt una acipada e s'aplatusèt.

acipador (m.) : atrapadoira (f.) / atrapatòri (m.)

acipador, -oira (subs. e adj.) : pèira que fa trabucar ; que trabuca aisidament (t.a.)

Los vièlhs venon cada jorn pus acipadors.

acipar (v. tr.) : trucar ; trabucar ; encontrar ; susprene ; trapar / agantar ; escandalizar.

acipar (s') : se trucar ; s'encontrar ; se susprene ; s'agantar ; s'escandalizar.

D'unes s'acipan (s'escandalizan) per un pas res.

acipat, -ada : p.p. d'acipar.

aciselar (v. tr.) : acabar en cisèl ; balhar la forma d'un cisèl.

aciselar (s') : s'acabar en cisèl ; venir prim.

L'aplech s'es aciselat per aquela tèrra rocalhuda.

aciut, -a (del lat. *cius*, prompte, viu, rapid) : dispaus, -a ; abiaissat, -ada ; prompte, -a / viu, -va ; serviciós, -osa / serviciable, -a ; comòde, -a ; escarrabilhat, -ada.

Avèm un serviciala aciuta. Un aplech fòrt aciut.

aciutament : adrechament.

acivadar (v. tr.) : balhar de civada als cavals ; enjaular ; tanar / tustassar / tabassar.

aclafar (s') : se corbar ; s'acoconar ; s'amagar.

aclamacion : accion d'aclamar ; clam de jòia.

aclamar : butar de clams de jòia.

aclap : clapàs / montet de pèiras.

aclapadís : montet de pèiras ; montet d'arroïnas.

aclapadura : quicòm d'enterrat.

aclapament : ablasadura / ablasigadura ; enterrament (t.a.)

aclapaire, -a : persona qu'aclapa (t.a.)

aclapar / aclapir (v. tr.) : cobrir de pèiras ; enterrar (t.a.) ; atassar la tèrra ; çauçar una planta ; subrecargar ; assucar.

Aclapar un potz : l'emplenar de pèiras.

Aclapar de fems : enterrar de fems.

Aclapar lo fuòc : cobrir lo fuòc.

aclapassar (v. tr.) : amontetar de pèiras ; comolar amb de pèiras.

aclapassar (s') : s'atassar ; se mudar en clapàs.

aclapatge : accion de cobrir, d'enterrar.

aclarar (v. tr.) : esclarir.

aclaresir (v. tr.) : refrescar lo linge de la bugada.

aclatar (v. tr.) : baissar, corbar, clinar ; cobrir ; aclapar (s.f.)

aclatar (s') : se baissar ; s'acoconar ; s'amagar ; s'amatar.

Una galina que pòrta l'uòu s'aclata se li passas al pè.

« *aclenar* » :

v. **aclinar**.

aclenar (v. tr. e intr.) : clinar. *Aclenar lo cap.*

aclenar (s') : se clinar. *S'aclenar davant una dòna.*

aclencat, -ada : clinat, -ada. *S'aclenar suls coïdes.*

aclimatabilitat : qualitat de çò aclimatable.

aclimatable, -a : que pòt èsser aclimatat, -ada.

aclimatacion : accion d'aclimatar o de s'aclimatar.

aclimatar (v. tr.) : abituar quicòm a un climat diferent.

aclimatar (s') : s'abituar a un climat diferent.

aclin, -a : clin, -a / enclin, -a ; somés, -esa ; fidèl, -a ; clinat, -ada ; corbat, -ada.

Es aclin a cantar. Un servicial aclin.

Los rens li dòn, que trabalha aclin tota la jornada.

aclinament : tissa.

aclinant, -a : aclapaire, -a.

aclinar (v. tr.) : clinar ; corbar ; pendre ; avencar ; arredre.

aclinar (s') : se clinar / se penjar.

aclinat, -ada : t. a. çaisús.

aclon : arcolan. *Las sèt colors de l'aclon.*

aclonar (s') : corbar l'esquina en arc, coma o fan las vacas quand se lèvan.

acloridria : abséncia d'acid cloridric dins la secrecion gastrica.

aclucar / clucar (v. tr. e intr.) : tampar los uèlhs ; bendar los uèlhs ; cutar.

Me soi pas pogut aclucar de tota la nuèch.

aclucar (s') : se cutar los uèlhs.

aclucat, -ada : (t. a çaisús) per jugar a cutabòrlhe / a l'amagat / al cluquet / a la catòrba v. **cutabòrlhe**.

S'es aclucat contra la camba d'un arbre gròs.

acnè (f.) (del grèc *akhnè ortografiat a tòrt akhnè*, eflorescència) : botonada de la pèl de la cara d'un adolescent o d'una adolescenta ; autras menas de botonadas.

acneïc, -a : relatiu, -iva a l'acnè.

acneïfòrme, -a : que revèrta l'acnè.

acnèmia : atrofia dels pompilhs ; abséncia de cambas.

acniti (f.) : inflamacion de la pèl que raja de poire.

acoassar (s') : s'agrovar / s'acoconar.

acoassat, -ada : agrovat, -ada / acoconat, -ada.

La cloca s'es acoassada suls uòus.

acoassit, -ida : qu'a lo mal de coar.

acoatar (v. tr.) : far tombar de cuols ; plan recobrir.

acoatar (s') : s'acocholar ; coar.

Ai idèa qu'aquela galina s'acoatarà lèu.

acoatat, -ada : t. a. çaisús.

acoblament : accion o resulta d'acoblar o de s'acoblar.

acoblaire, -a : qu'acobla ; que s'acobla.

acoblar (v. tr.) : apariar. *Acoblar de buòus per laurar.*

Acoblar un mascle amb una feme.

acoblar (s') : s'apariar (t. a.) ; s'unir carnalament.

acocarrar / acocarrir (v. tr.) : acoquinar / encanalhar.

acocarrar / acocarrir (s') : s'acoquinar ; s'encanalhar.

S'es acocarrat amb una tropelada de paucvals.

acochar / acoitar (v. tr.) : corsar / acotir ; caçar ; percaçar ; preissar ; despachar.

acochar / acoitar (s') : s'afanar.

Ni per s'acochar, son trabalh avança pas gaire.

acochat, -a / acoïtat, -a : t. a. çaisús.

acochament : celeritat (R. VI, 10 - II, 373)

acocholar (s') : s'agrovar ; s'acoconar ; s'arrucar dins la fauda de la mamà.

acocholat, -ada : t. a. çaisús.

acocolador (l') : los privats / los comuns (latrinas)

acocolar / acocolir (v. tr.) : atitolar ; costosir ; calinejar.

acocolar / acocolir (s') : s'acoconar / se baissar ; s'agrovar.

acocolat, -ada : t. a. çaisús.

acocolit, -ida : nèci, nècia / piòt, -a.

acoconar (s') : se refaudir ; s'arraulir.

acoconat, -ada : refaudit, -ida ; arraulit, -ida.

Acoconat dins la fauda de sa mamà, se plorava.

acodar / acodesir (s') : s'atassar ; s'enrambolhar (pel)

Aquela torta s'es acodada. A lo pel acodesit.

acodar (v. tr.) : agusar (passar la cot sus la dalha o sus una altra mèla)

Cal pas acodar un brieu per manjar pas lo talh.

acodat, -ada : agusat, -ada.

acodat, -ada / acodesit, -ida / acodit, -ida : mal levat, -ada (pan, torta, còca...)

acodenir (s') : se mudar en codenàs / se mudar en pelenc.

acodenit, -ida : vengut, -uda pelenc.

La parran s'es acodenida.

acodir (v. tr.) : aplatar / aplatir ; atassar.

acodit, -ida : atassat, -ada / aplatit, -ida.

Torta acodida. Pan acodit. Pel acodit. Terra acodida.

acodolar (v. tr. e r.) : desrocar / acalhaudar / apeïregar / lapidar (R. IV, 20)

acodolar (s') : se desrocar.

acodolat, -ada : desrocat / acalhaudat / lapidat, -ada R. IV, 20.

Sant Estève, primièr martir, foguèt acodolat.

acofèn (subs. m.) : tota mena de sensacion patologica dins las aurelhas (bronzinament o autre bruch)

acogonchar (s') : s'agrovar suls talons.

acogonchat, -ada : agrovat, -ada suls talons.

acografia : descripcion scientifica dels remèdis.

acoïda : en mal de coar. *Galina acoïda.*

acidament : accion o resulta d'acoidar o de s'acoidar.

acoidador : airal o aplech per s'acoidar.

acoidar (v. tr.) : plegar en forma de coide.

acoidar (s') : s'apevar sul coide.

acoidat, -ada : apeat, -ada sul coide, suls coïdes.

acoïr (s') : aver lo mal de coar.

acoissar (v. tr.) : bercar / esberlar.

acoissat, -ada : bercat, -ada / esberlat, -ada.
Ai acoissada la pigassa sus un clavèl.

acoïtar (v. tr.) : corsar / acotir ; caçar / percaçar ; preissar / despachar. v. **acochar.**

acoïtar (s') : s'afanar.

acòl : lòca ; paredor ; paret de sosten per un tràvers ; bancal / casèrn.
Totes los acòls de pels tràverses s'esbosenan.

acolada : accion d'acolar v. **çaïjós.**
Se balhèron l'acolada coma dos amics plan cars.

acolament : còla (personas que trabalhan ensemble)

acolar (v. tr.) : abraçar ; donar l'acolada ; cauçar una planta ; montar o logar una còla de trabalhadors.
Las vendémias son aquí, nos cal acolar sulcòp.

acolar (s') : far partida d'una còla ; s'abraçar ; sangnar bravament. (Per « sangnar » v. R. V, 152 - L. 334)
Lo paure diable s'acolèt e mai ne moriguèt.

acolat, -ada : sangnat, -ada a blanc.

acolat, -ada : paretat, -ada. v. **acòl.**

acolcar : doblat de colcar. v. **colcar.**

acoletrir (v. tr.) : calinear q.q. ; lo catimelejar ; plan l'aculhir.
L'acoletriguèron a ela tan plan que poguèron.

acoletrit, -ida t.a. çaisús.
« *aculhir* » : v. **aculhir.**

acolia : manca o abséncia de secrecion biliara.

acolit : seminarista qu'a recebut l'acolitat ; clergue que servís la messa dins d'unes aïrals ; (pej.) : complíci.
Qual es pas estat acolit quand èra drollon ?

acolita : clergueta ; (pej.) : ajuda ; complícia.

acolitat : un dels quatre òrdre minors de la Glèisa que son las foncions d'acolit, d'exorcista, de lector (R. VI, 340) e de portier.

acolitrar (v. tr.) : sonar q.q. ; lo remochinar ; li repotegar l'increpar / lo corroçar / lo semonsar.
L'acolitrèron que n'agèri vergonha.

acolitrar, -ada : increpat, -ada t.a. çaisús.

acolobrimet : transformacion en carbon de milh...

acolobrir (v. tr.) : esferar (R. III, 310) / esfarotjar (Alibèrt, 365)

acolobrir (s') : s'esferar ; s'emmalir ; se bodonhar ; se carbonar (milh) ; venir colòbra ; venir drac.

acolobrit, -ida : t. a. çaisús.
« *acolonjar* » : v. **acolonjar.**

acoloriment : accion de colorar o de coloriar.

acolorir (v. tr.) : colorar / coloriar.

acolorir (s') : se colorir.
Sas gautas blancas s'acoloriguèron subran.

acoloria : abséncia de pigments dins las urinas.

acomblir (v. tr.) : comolar ; emplenar fins al bòrd.
Acomblir una barrica, una desca, un panièr...

acomblit, -ida : comolat, -ada ; emplenat, -ada.

acomencament / acomençança : començament.

acomencar (v. tr. e intr.) : començar ; parlar primier.

acomés, -esa : enfuscat, -ada ; excitat, -ada (R. II, 398)

acometre (v. tr.) : excitar (R. II, 398) ; enfuscar ; atacar ; lançar ; declarar la guèrra.
Quita pas d'acometre sos cans contra los dròlles.

acomètre : audiometre (aparelh per mesurar l'audicion)

acomètria : audiometria (mesura de l'audicion)

acomjadar (v. tr.) : donar un comjat a q.q. (R. II, 449)

acomodacion : t. tecn. d'ecologia, de fonetica, de psicologia, de zoologia...
Acomodacion a un biais de viure novèl.
Acomodacion fonetica. A. psicologica.
Acomodacion de la vision.

acomodament : accion o resulta d'acomodar o de s'...

acomodaire, -a : persona qu'acomòda o que s'acomòda.

acomodant, -a : conciliant, -a.

acomodar (v. tr.) : conciliar ; far s'endevenir ; lotjar ; adobar ; aprestar / cosinar.
Acomòda sas paraulas a las circumstàncias.
L'acomodèron coma poguèron dins lor ostal.
Nos acomodèt la lèbre a l'ast e al flambador.

acomodar (s') : se lotjar ; se metre d'acòrdi ; se contentar de.

acomodatge : accion de s'acomodar.

acomolacion : acomolòfi (l.p.) ; amontetament.

acomolador : aparelh per acomolar l'energia.

acomolaire, -a : persona qu'amonteta, qu'amassa...

acomolament : encombrament / acomolòfi.

acomolar / acomolir (v. tr.) : augmentar ; acomblir ; amassar.

acomolat, -ada / acomolit, -ida : t. a. çaisús.

acomolòfi (l.p.) : encombrament gròs de circulacion.
Acomolòfi intestinal. Acomolòfi de veituras.

acompanhada : cortègi.

acompanhador, -airitz : persona qu'acompanha.

acompanhament : accion o resulta d'acompanhar ; çò qu'acompanha ; las personas qu'acompanhan.

acompanhar (v. tr.) : se jónher a q.q. per far çò que fa o per anar ont va ; prene part a un cortègi ; ajudar un movement ; far un acompanhament musical.
Serà acompanhat de sa femna e de sos dròlles.
Acompanhar un defuntat al cementèri.
Acompanhava los cants amb una guitarra.

acompanhatge : companhatge (çò que manja amb lo pan)

acompanhejar (v. tr.) : frequentatiu d'acompanhar ; se manjar quicòm amb lo pan.

acompelir (v. tr. e intr.) : aclapar ; agantar ; engrepsir ; tombar e far tombar q.q. ; forçar q.q. a far quicòm.

acompelit, -ida : t. a. çaisús.

acompesir (s') : cutar de sòm / s'aconsomir / se sondormir.

acompesit, -ida : t. a. çaisús.

acomplexar (v. tr.) : donar un complèx.

acomplexar (s') : trapar un complèx.

acompliment : realizacion.
L'acompliment de las profecias de la Bíblia.

acomplir (v. tr.) : clavar quicòm ; capitar quicòm ; definir quicòm.

acomplir (s') : se realitzar (t. a.)
Tot aquò s'acomplirà en son temps.

acompte : part d'una soma de pagar.
Li me calguèt balhar un acompte.

acondicionar e derivats : v. **condicionar.**

acondroplasa (m. e f.) : que patís d'acondroplasia.

acondroplasia : anomalia congenitala de l'esquelèt.

acondroplasic, -a : relatiu, -iva a l'acondroplasia que se caracteriza per una manca de creïssença dels òsses en longor.

aconfessar (v. tr.): confessar (t. a.)

aconfessar (s') : se confessar.

aconfessit, -ida : que se confessa sovent.

aconfessional, -a : non-confessional.

aconfessionalment : d'un biais non-confessional.

aconfessionalitat : natura de çò non-confessional.

aconfinhar (v. tr. e r.): acuolar ; acantonar.

aconfinhar (s') : s'acantonar ; s'acoconar ; se sèire davant lo fuòc.

aconfinhat, -ada (t.a.) : t. a. çaisús.

aconflar (s') : s'acorbaïssar suls cotilhons (femna) ; s'espomparlar suls uòus o suls poletons (cloca)

aconflat, -ada : t. a. de s'aconflar.

aconit (plt.): tua lop / fuèlha de pesolh / èrba de tòra.

(*A. Lamarckii*) ; (*A. Napellus*) / *A. vulgare*) ; (*A. anthora*) (*A. lycocotum*) ; (*A. pyramidale*) ; (*A. paniculatum*)

aconitasa : mena d'enzim.

aconitat : sal o estèr de l'acid aconitic.

aconitic, -a : relatiu, -iva a l'aconit.

aconitina : alcaloïd tirat de l'aconit vulgar.

aconsègre / aconseguir (v. tr.): acorsar / acotir ; reatrapar.

aconseguidor, -oira : que pòt èsser aconseguït, -ida.

aconseguint : accion d'aconsegre.

aconsegut, -uda / aconseguït, -ida : t. a. çaisús.

aconselhable, -a : que pòt èsser aconselhat, -ada.

aconselhador, aconselhairitz : persona qu'aconselha.

aconselhaire, -a : aconselhador, -airitz.

aconselhar (v. tr.): conselhar / donar de conselhs.

aconselhar (s') : demandar conselh.

aconsoniment : accion o resulta de s'aconsomir.

aconsonmir (s') : se sondormir ; s'acompesir ; cavecar.

aconsonmit, -ida : t. a. del vèrb aconsomir.

acontentament : accion d'acontentat o de s'acontentat.

acontentat (v. tr.): contentat.

Cèrca totjorn a contentat sas practicas.

acontentat (s') : se contentat.

Se ganhava pas un fôrça, mas se n'acontentava.

acontentat, -ada : content, -a.

acopelar (s') : se replegar sus se coma can jagut.

acopelat, -ada : replegat, -ada sus se coma can jagut.

acoquelar (s') : far de grumèls / s'agrumelar / s'agrumelir.

acoquelir (s') : s'acoquelar. v. çaisús.

acoquinar (v. tr.): acocarrar / acocarrir.

acoquinar (s') : s'atruandar ; s'encanalar.

acoquinat, -ada : atruandat, -ada ; encanalar, -ada.

acorar (v. tr. e intr.): descorar (far refasti) ; degostar ; afalhocar.

acorar (v. tr.): escorar (mar.) ; espiconar ; sostèner ; cotar ; sostar ; aparar.

acorat, -ada : t. a. çaisús.

acorar (s') : se desencorar ; se desesperar.

acoratjar (v. tr.): encoratjar / encorar.

acoratjar (s') : s'encoratjar / s'encorar.

acoratjat, -ada : encoratjat, -ada / encorat, -ada.

acorbaïssar / acorbar (s') : se corbar ; se baïssar ; s'aclarar.

acorbaïssat, -ada : t. a. çaisús.

acorbar : corbar. v. corbar.

acorcha (f.) / **acorchi** (m.): camin pus còrt ; tràversar.

Prene los acorchis fa ganhar de temps.

acorchidura : accion o resulta de far pus cort (t. a.)

acorchament / acorchiment : accion d'acorchar.

acorchar / acorchir (v. tr.): far pus cort (t. a.)

Lo tròp beure e lo tròp fumar acorchisson la vida.

acorchar / acorchir (s') : se far pus cort.

A la davalada los jorns s'acorchisson de mai en mai.

acorchat, -ada / acorchit, -ida : (t. a.)

acorchèira : acorcha / acorchi. v. pus naut.

acorchinar (v. tr.): far ridiculament pus cort, -a.

acorcossonir (s') : se gorgolhar ; se vermenar.

Los peses, ongan, se son acorcossonits.

acorcossonit, -ida : gorgolhat, -ada (blat, viande...)

v. corcosson - gorgolh.

acòrd / acòrdi (m.): biais de sentir, de pensar o de far, comun a doas personas o mai ; pacte ; resolucion presa per una assemblada ; union entre doas causas ; nòtas de musica simultanèas plan apariadas. v. acòrdi.

I a pas totjorn acòrd dins un coble.

Signèron un acòrd davant notari.

Se metèron d'acòrd sus çò de far d'en primièr.

Los acòrds musicals s'endevenián fòrt plan.

acordable, -a : que pòt èsser acordat (t. a.)

acordaire, -a : persona que son trabalh es de metre d'acòrdi ; persona que sap acordar d'instruments de musica.

acordalhas (f.pl.) : l'acòrdi oficial abans lo maridatge.

acordament / acordança / acòrdi : accion de se metre d'acòrdi ; arrencament.

acordar (v. tr. e intr.): metre d'acòrdi ; favorir ; contrarotlar las sonoritats d'un instrument de musica ; armonizar entre eles dos instruments de musica o mai.

acordar (s') : s'endevenir.

acordatge : accion o resulta d'acordar de sons musicals.

acordelar (s') : s'encordelar.

acòrdi : consentida / consentiment.

Èsser d'acòrdi : èsser consent.

Se metre d'acòrdi / tombar d'acòrdi.

acordelar (v. tr.) : encordelar (metre lo fen en còrdas)

acordelar (s') : s'entieirar.

acordelat, -ada : entieirat, -ada.

acordeon : instrument de musica popular.

acordeonista (m. e f.) : persona que jòga de l'acordeon.

acoria : abséncia congenitala de l'iris e de la pupilla.

acorral : canal de sortida per las aigas d'un molin.

acórrer / acorrir (v. intr.): venir a la lèsta.

acorregut, -uda / acorrit, -ida : vengut, -uda a la lèsta.

acorrocar (v. intr.): clocir ; s'aclarar suls poletons ; s'aclarar ; s'amatar ; s'abrigar.

acocorrat, -ada : t. a. çaisús.

acorsar (v. tr.): acostumar a la corsa ; butar a córrer ; persègre / acotir ; percaçar ; agarrir ; butassar.

acorsar (s') : se corsar : se persègre / s'acotir.

Aquel can quita pas d'acorsar los cats.

acorsat, -ada : t. a. d'acorsar o de s'acorsar.

acorsejar (v. tr.): frequentatiu d'acorsar.

acorsejar (s') : frequentatiu de s'acorsar.

acosmia : allucinacion auditiva qu'empacha la percepcion exacta dels sons.

acosmic, -a : relatiu, -iva a l'acosmisme.

acosmisme : sistèma filosofic que nèga l'existéncia d'un univèrs fòra Dieu.

acosmista (m. e f.) : adèpte, -a de l'acosmisme.

acostable, -a ; que pòt èsser acostat, -ada.

acostament : accion d'acostar o de s'acostar (t. a.)

acostairar (s') : se garar ; se jaire sul costat ; se tirar de pels passes ; se gandar.

S'acostairèt per èsser pas somsida per las autòs.

acostairat, -ada : t. a. çaisús.

acostar (v. tr.) : abordar (t.a)

acostar (s') : s'abordar (t.a.)

acostic, -a : relatiu, -iva a l'acostica.

acostica : sciéncia qu'estúdia las propietats, la propagacion e la recepcions dels sons ; qualitat d'un local del punt de vista de la propagacion del son.

acosticament : d'un punt de vista acostic.

acostician, -a : persona que s'ocupa d'acostica.

acostumada : abitud. *A l'acostumada* : de costuma.

acostumança : accion d'acostumar o de s'acostumar.

acostumar (v. tr.) : avesar / abituat.

acostumar (s') : s'avesar / s'abituat.

acostumat, -ada : avesat, -ada / abituat, -ada.

acotar (v. tr.) : cotar ; arrestar.

Lo muòl recapi acotèt la carreta a mièja còsta.

acotar (v. tr.) : acotir / persègre / corsar.

acotar (s') : s'acotir / se persègre / se corsar.

acotar (s') : s'arrestar ; se cotar.

acotat, -ada : arrestat, -ada / plantat, -ada ; cotat, -ada.

Demorèt acotat, qu'èra tròp las per contunhar.

acotiledon, -a : sens cotiledons. *La tortoira es acotiledona.*

acotir (v. tr.) : acorsar / persègre / corsejar / secutar / subtar ; avidar / elevar / abalir / capitar.

Los cans un pauc totes acotisson los cats.

An fòrt plan acotits totes lors mainatges.

« acotir » : v. **acodar / acodir / acodesir.**

acotit, -ida : t. a. çaisús.

acotolar (v. tr.) : costosir ; calinejar ; acocolar / acocolir.

acotolar (s') : se costosir ; se calinejar ; s'acocolar...

acotolat, -ada : costosit, -ida ; calinejat, -ada.

acotadura : preparacion / atrencament ; cultura (tèrra)

acotrament : atrencadura ; embriagadura.

acotrar (v. tr.) : vestir ; adornar ; aficar ; afinfar ; equipar ; cultivar.

Es totjorn acotrat coma un espaventalh.

Acotràvem la vinha quand se metèt a plòure.

acotrar (s') : s'aficar / s'afiscalhar / s'afinfar ; se bandar.

Li'n cal pas gaire per s'acotrar (per se bandar)

acotrat, -ada : t. a. çaisús. (R. II, 21. - L. V)

acotrissar (v. tr.) : vestir amb de pelhas ; afiblar.

acotrissat, -ada : t. a. çaisús. (R. II, 21. - L. V)

acotrissat, -ada : t. a. çaisús. (R. II, 21. - L. V)

acròc : esquiç / esquinç / esquinçada / esquinçada.
acrocar (v. tr.): acrancar ; encrocar.
acrocar (s') : s'acrancar ; s'encrocar.
acrocat, -ada : acrancat, -ada ; encrocat, -ada.
acrochonir (s') : se recauquilha / s'encrocar de vielhum.
acrochonit, -ida : encrocat, -ada / recauquilha, -ada.
acrocianòsi (f.) : coloracion blavinèla de las extremitats.
acrodermatiti (f.) : inflamacion de la pèl a las extremitats.
acrodinia : dolor dins las extremitats. (afeccion infantil)
acroestesia / acroparestesia : dolor de las extremitats (afeccion dels adults)
acrofobia : fobia dels airals nautquilhats.
acroleïna : acrilaldeïd. v. pus naut.
acròm, -a : en blanc e negre.
ACROMAT- : forma prefixada del grèc *akròmathòs* (sens color)
acromatic, -a : que laissa passar la luz blanca sens la descompausar ; natura d'un constituent celular que pren pas de colorants. *Microscòpi acromatic.*
acromatisme : qualitat de çò acromatic ; natura d'un sistèma optic que corregís l'aberracion cromatica.
acromatizar (v. tr.): corregir l'aberracion cromatica.
acromatocit : globilhon roge qu'a perduda sa matèria coloranta.
acromatopsia : abolicion de la percepcion de las colors.
acromatopsic, -a : relatiu, -iva a l'acromatopsia.
acromegalia : hipertrofia non congenitala de las mans, dels pès e del cap.
acromelalgia : crisis paroxisticas de dolor e de rojar a las mans e als pès.
acròmi / acromion : apofisi superior de la padèla (platèla / omoplata)
acromia : diminucion o desaparicion de la pigmentacion de la pèl.
ACROMIO- : forma prefixada d'acròmi / acromion.
acromioclavicular, -a : relatiu, -iva a l'acròmi e a la clavicula.
acromiom : doblèt d'acròmi.
acronim : mot compausat amb las primièiras letras d'una expression complèxa. (de confondre pas amb sigla)
Sidà, lasèr, radar... son d'acronims.
I.E.O. es una sigla.
acronimia : tissa de fargar d'acronims.
acropatia : dolors de las extremitats.
acropòli (m) : partida pus nauta e fortificada d'una vila grèga.
acroselar (v. tr. arc.): atavelar ; far de crosèls. v. **crosèl**.
acroselat, -ada : en crosèls. (froment, civada...)
acrosòma (m.): extremitat anteriora dels espermatzoïdes.
acrosomic, -a : relatiu, -iva a l'acrosòma.
acrostic, -a (adj. e subs. m.) : pèça de vèrses que, de legir verticalament la letra primièira de cada vèrs, l'òm tròba un mot vertadièr ; composicion acrostica.
acrostir (v. tr.): encrostar / encrostir.
acrostir (s') : s'encrostar / s'encrostir.
acrostit, -ida : encrostat, -ada / encrostit, -ida.
acrotoracic : crustacèu de la familha dels acrostoracics.
acrostoracics : familha de crustacèus.
acs (plural de ac) : àbets / arðfas / òlvas / vòlvas / polses / ventum / palhusses.
« *aces* » : doble plural roergàs de ac. v. acs.
actar (v. tr.): enregistrar.
actari, -ària : persona que reculhís las deposicions dels testimònns, que las transcriu e las autentifica. (R. II, 22)

acte : resulta d'una determinacion de la voluntat ; caduna de las parts d'una òbra scenica.
Los actes d'una persona. Los actes d'una tragedia.
actèa (plt.) : varaïre (m.) / èrba de Sant Cristòl (v. 20, 2° b)
(Actaea spicata)
ACTIN- : forma prefixada del grèc *aktis, -inòs* (rai de luz)
actini / actinium (lat.) : mena de metal radioactiu.
actinia : anemona de mar (polip marin solitari que s'espinta sus las ròcas litoralas)
actinic, -a : qualitat de las radiacions qu'amòdan una reaccion quimica ; amodat, -ada per una solelhada tròp longa.
Las radiacions ultravioletas son actinicas.
actinides (m. pl.) : grop d'elements quimics analògs a l'actini.
actinidia (m.) (plt.) : mena d'arbrilh de la familha de las actinidiacèas, originari de China, e que sa frucha se sona « *Kiwi* ». *(Actinidia sinensis)*
actinidiacèa : planta de la familha de las actinidiacèas.
actinidiacèas (f. pl.) : familha de plantas lenhosas e volublas.
actinifèr, -a : qu'amòda una radiacion radioactiva.
Fangas actinifèras.
actinisme : propietat de las radiacions actinicas.
actinium (lat.) : actini.
ACTINO- : forma prefixada del grèc *aktis, -inòs* (rai de luz)
actinobacilòsi (f.) : malautiá del bestial romiaire.
actinodermatòsi (f.) : dermatòsi que ven d'una solelhada tròp longa.
actinofaringe (f.) : conduit (conduch) que fa comunicar la boca dels polips amb lor cavitat gastrica.
actinofris (m.) : mena de protozoari.
actinofthalm, -a : propietat de l'uèlh d'unes animals coma lo cat o lo tigre que lor viston reflectís la luz.
actinograf : actinomètre registrador.
actinograma (m.) : diagrama (m.) d'actinograf.
actinologia : partida de la fisica qu'estúdia las radiacions, e mai que mai lors efèctes quimics e biologics sus las foncions umanas e animalas.
actinomètre : aparelh per mesurar l'intensitat de las radiacions, e mai que mai de las radiacions solaras.
actinometria : mesura de las radiacions, mai que mai solaras.
actinometric, -a : relatiu, -iva a l'actinometria.
actinomicetacèa : bacteria de la familha de las actinomicetacèas.
actinomicetacèas (f. pl.) : familha de bacterias de l'òrdre dels actinomicetals.
actinomicetals (m. pl.) : òrdre de bacterias que lor aspècte revèrta lo dels fonges (bacils de la tuberculòsi, de la lèpra, de la difteria)
actinomicèts : bacterias vesinas dels actinomicetals.
actinomicina : mena d'antibiotic.
actinomicòsi (f.) : malautiá infecciosa comuna a l'òme e als animals, amodada per de fonges.
antinomixidi (m.) : protozoari de l'òrdre dels antinomixidis.
actinomixidis : òrdre de protozoaris parasits d'animals marins.
actinomòrf, -a : natura dels organs de simetria radiala.
actinon : isotòp del radon, gas que ven de la desintegracion de l'actini.
actinoplanacèa : bacteria de la familha de las actinoplanacèas.
actinoplanacèas (f. pl.) : familha de bacterias.
actinoscopia : examèn optic d'un organ per transparéncia o difusion.
actinòt : amfibol calquièr, magnésic e ferrièr, monoclinic, de color verda.

actinotactisme : efècte atractiu o repulsiu de sorgas luminosas o radiantas suls unicelulars.

actinoterapia : utilizacion terapeutica de radiacions, mai que mai de radiacions de rais ultravioletes.

actinotropisme : tropisme amodat per una radiacion.

actitud : biais de se téner ; biais d'èsser.

actiu, -iva : relatiu, -iva a una accion ; qu'implica una accion ; qu'exprimís una accion.

activable, -a : que pòt èsser activat, -ada.

activacion : accion o resulta d'activar (t. tecn. de fisica atomica, de quimia...)

activador, -airitz : capable, -a d'activar (t. a.); t. tecn. de quimia, de mineralogia, d'optica...

activar (v. tr.) : far venir pus actiu ; accelerar un procediment quimic o fisic ; irradiar una substància amb de particulas atomicas.

activar (s') : s'afanar (venir pus actiu, -iva, pus afogat, -ada per far quicòm)

activament : d'un biais actiu.

activisme : actitud politica que preconiza l'accion dirècta ; actitud morala qu'insistís sus las necessitats de la vida e de l'accion, mai que non pas suls principis.

activista (m. e f.) : relatiu, -iva a l'activisme ; adèpte, -a de l'activisme.

activitat : qualitat d'èsser actiu, -iva.

actografia : ensemble de tecnicas d'enregistrament e de mesura per conèisser cronologicament las activitats locomotriças d'una persona o d'un animal.

actografic, -a : relatiu, -iva a l'actografia.

actograma (m.) : enregistrament de las activitats locomotriças d'una persona o d'un animal.

actor, actritz : personatge d'una òbra scenica (t. a.)

actual, -a : del moment present.

actualament : ara ; de nòstre temps.

actualisme : teoria que vòl explicar los fenomèns del passat per l'estudi dels fenomèns actuals.

actualitat : causa del moment present.

actualizacion : accion o resulta d'actualizar (t. a.)

actualizador, -airitz : qualitat de tot procediment que permet l'actualizacion lingüistica o d'otra mena.

actualizar (v. tr.) : far venir actual / renovar / renovar.

Actualizar un problèma ancian.
Actualizar un libre escolar.

actuari, -ària : especialista (m. e f.) de l'aplicacion del calcul de las probabilitats e de l'estatistica a las questions d'asseguranças, de finanças e de prevesença sociala.

acuèlh / aculhença / aculhiment : accion d'aculhir.

acuïtat : qualitat de çò agut ; intensitat. (R. II, 36)
Acuïtat d'un son, d'un agach, d'una dolor.
Acuïtat visuala. Acuïtat sensoriala.

aculada : çò que l'òm acuola ; çò que l'òm escula.

aculaire, -a : persona qu'acuola quicòm o q.q.

acular (v. tr.) : far tombar de cuols ; acular ; escular ; afrabar.

acular (s') : s'acular ; s'escular ; s'afrabar.

aculeat, -ada : provesit, -ida d'una espina o d'un fisson.
Plantas aculeadas. Insèctes aculeats.
Formigas, vèspas e abelhas son aculeats.

aculeïfòrme, -a : que revèrta una espina de planta.

aculh / acuèlh : recepcion.

aculhir (v. tr.) : recebre q.q. en çò seu.

aculhieire, -a : persona qu'aculhís.

aculpar (v. tr.) : acusar ; blaimar ; enculpar.

aculpar (s') : s'acusar ; se blaimar.

aculpat, -ada : acusat, -ada.

acuminat, -ada : que s'acaba en poncha.
Fuèlha o frucha acuminada.

« *acumular* » e derivats (fr.) : **v. acomolar.**

acupunctur, -tritz : especialista (m. e f.) d'acupuntura.

acupuntura : tecnica medicala chinesa que se practica amb d'agulhas primas espintadas sus d'airals precisas del còrs. E non pas « acupuntura » : v. (R. VI, 442)

acusable, -a : que pòt èsser acusat, -ada.

acusacion : accion o resulta d'acusar o de s'... (R. II, 360)

acusador, -airitz : persona o causa qu'acusa.

acusaire, -a : persona qu'acusa.

acusament : escrich signat per reconèisser que l'òm a plan rebut un mandadís. *Acusament de recepcion.*

acusar (v. tr.) : declarar colpable, -a.

acusat, -da (adj. e subs.) : inculpat, -ada.

acusatiu : cas de declinason latina.

acusatòri, -a : relatiu, -iva a l'acusacion.

acutangle : triangle que sos tres angles son aguts.

acutangular, -a : que forma un angle agut.

acutorbar (s') : cutar / clinhar (jogar a l'amagat, a cutabòrlhe)

acutorbat, -ada : ocupat a cutar.

adagi (m.) : maxima / senténcia ; provèrbi ; aforisme.
Los adagis son plan sovent plens de saviesa.

adagio (it.) : dapàs / dapasset / lentament.

« *adalir* » : **v. adelir.**

Adalbèrt : prenom.

Adam : prenom.

adamantin, -a : qu'a las qualitats d'un diamant ; dur ; inflexible (s.f.) *Condicions adamantinas.*

adamenc (adj.) : d'Adam.

adancir (s') : s'acostumar a dançar ; se passionar a dançar.

adancit, -ida : acostumat, -ada o passionat, -ada a dançar.
Las dònas son mai adancidas que non pas los òmes.

adaptabilitat : capacitat d'un organisme de s'adaptar.

adaptable, -a : que se pòt adaptar.

adaptacion : accion d'adaptar quicòm o de s'adaptar.

adaptador, -airitz : dispositiu que permet d'adaptar quicòm mai a un aparelh ; persona capabla d'adaptar una òbra literària al teatre, al cinemà...

adaptar (v. tr.) : acomodar quicòm a una novèla fin.

adaptar (s') : s'acomodar, se conformar, se resignar a quicòm.
Se cal ben adaptar a la vida vidanta.

adaptometria : mesura de la capacitat de la retina per s'adaptar a las variacions d'intensitat de la luz.

adara (adv.) : ara.

adarrieirar (v. tr.) : metre en retard ; atardivar.

adarrieirar (s') : se metre en retard ; s'atardivar.

adarrieirat, -ada : en retard. *Es totjorn adarrieirat.*

adarrieitatge : accion o resulta d'adarrieirar o de s'...

addenda (lat.) : nòtas adicionalas a la fin d'un libre.

addendum (lat.) : singular d'*addenda*.

addicion : accion d'ajustar ; causa ajustada a una altra ; despensa de pagar dins un restaurant.
Garçon, l'addicion, sens vos comandar !

adicionable, -a : que se pòt ajustar a quicòm mai.

adiconal, -ala : que s'ajusta a quicòm mai.

adiconar (v. tr.) : ajustar ; far la soma de.

adiconar (s') : s'ajustar.

Adèla - Adelina : prenom.

Adelaida : prenom.

ADELFA- ADELFO- : formas prefixadas del grèc *adelphòs* (fraire ; parent) utilizadas en botanica.

adelfofagia : absorpcion d'un embrion (o de mai d'un) pel pus precòç.

adelfogamia : pollinizacion entre plantas de la meteissa familha.

Adelin - Adelina : prenom

Ademar / Azemar : prenom.

adeliment : brave besonh de manjar / aganiment.

adelir (v. tr.) : cansar / alassar ; abenar ; anientar ; aganir ; afaïhocar.

Soi adelit, qu'ai pas brica dejunat uèi matin !

adelir (s') : s'alassar ; s'abenar ; se desjuntar (fustalha)

Aquela barrica s'es adelida, la cal asolhar.

adelit, -da : aganir, -da de talent o de lassieira ; abenar, -ada ; arredut, -uda.

Soi adelit de talent coma de lassieira !

adelomicèts (m. pl.) : familha de fonges que lors formas de reproduccion son desconegudas e qu'amòdan de micòsis.

adematin (adv.) : de matin.

adenant (adv.) : d'ara ençà / d'aicè endavant ; desenant.

ADEN- ADENO- : formas prefixadas del grèc *aden*, -òs (glandola)

adenalgia : dolor al nivèl d'una galha limfatica.

« *adenolhar* » : v. **agenolhar**.

adenectomia : ablacion d'una galha limfatica, o de mai d'una ; ablacion d'una glandola o de mai d'una.

adenifòrme, -a : en forma de galha o de glandola.

adenina : substància bioquimica que fa partida de las basas azotadas.

adeniti (f.) : inflamacion de las galhas limfaticas.

Adeniti aguda. Adeniti cronica. A. especifica.

Las micòsis amòdan d'adenitis especificas.

adenocarcinòma (m.) : tumor maligna de l'epitèli glandolar.

adenofibròma (m.) : tumor benigna de l'epitèli glandolar.

adenoflegmon : amàs (abscès) d'unas galhas.

adenofòr, -a : format, -ada de glandolas.

adenograma (m.) : examèn al microscòpi de las cellulas d'una galha limfatica prelevada per ponccion.

adenoïdal, -a : relatiu, -iva a çò adenoïde.

adenoïde, -a : en forma de glandola o de galha.

Vegetacions adenoïdas.

adenoïdectomia : extirpacion de las vegetacions adenoïdas.

adenoïditi (f.) : inflamacion aguda o cronica de las vegetacions adenoïdas.

adenolipomatòsi (f.) : afeccion d'origina desconeguda.

adenòma (m.) : tumor benigna d'una glandola.

Adenòma prostatic.

adenomectomia : ablacion d'un adenòma prostatic.

adenomesolimfiti (f.) : adiniti mesenterica.

adenopatia : nom generic de las afeccions de las galhas limfaticas.

adenosarcòma (m.) : tumor glandolar qu'amòda a l'encòp una proliferacion epiteliàl benigna e una proliferacion conjonctiva maligna.

adenòsi (f.) : estat d'una planta o d'un organisme vegetal cobèrt de glandolas ; patologia de las galhas o de las glandolas ; formacion o desenvolopament anormal d'un teïssut glandolar.

adenosina : aminoacid que sos derivats fosforats jògan de ròtles importants dins lo metabolisme energetic e dins la transmission d'un messatge ormonal.

adent (f.) : entalha d'assemblatge de fustam.

Adeodat : prenom.

adèpte, -a (adj. e subs) : iniciat, -ada ; adherent, -a.

adeqüacion : accion d'adeqüar o de s'adeqüar.

I a pas adaqüacion entre los besonhs e çò propausat.

adeqüar (v. tr.) : far venir adeqüat.

adeqüar (s') : venir adeqüat.

adeqüat, -a (adj.) : apropiat, -ada.

adeqüatament : d'un biais adeqüat.

aderéncia (t.a.) : accion d'aderir o d'èsser aderit.

Aquela tumor aviá pas encara d'aderéncias.

adereng (adv.) : apertieira ; un après l'autre ; afièch.

aderent, -a (adj. e subs) : qu'aderís a quicòm.

Aquela associacion a fòrça aderents.

Vòli de pneumatics que sián aderents.

aderir (v. intr.) : se raliar a ; soscriure a.

adès (adv.) : totara.

adès-adès : sens relambi.

adesar (v. tr. e intr.) : ajar ; tocar ; s'abrigar ; agantar.

adesar (s') : s'entremesclar los dets ; s'aimar.

adesara (adv.) : sulcòp.

adesion : accion o resulta d'aderir a quicòm.

adesiu (subs.) : autopegant / pegasolet.

adesiu, -iva (adj. e subs.) : autopegant, -a.

adesivitat : qualitat o natura de çò adesiu.

adestrat, -ada : adèstre, -a / adrech, -a / abiaissat, -ada.

ad hoc (lat.) : que conven plan. *D'arguments « ad hoc »*
Es la persona « ad hoc »

ad hominem (loc. adv. lat.) : que s'ataca a la persona.

Argument « ad hominem »

adiabatic, -a : impermeable, -a a la calor ; sens cap d'escambi de calor amb lo defòra.

adiabaticisme : estat de çò adiabatic.

adiant (m.) (plt.) : falguièira de Montpelhièr (l.p.)
(Adiantum capillus Veneris)

adieu ! (interj.) : bonjorn / al revés / al còp que ven !...

adieuasiat ! : forma cortesa de l'interjeccion « adieu »

adinamia : anequelement muscular extrèm.

adinamic, -a : relatiu, -iva a l'adinamia.

ADIP- ADIPO- : formas prefixadas del latin *adeps*, -*ipis* (graïssa)

adipic, -a : relatiu, -iva a las substàncias grassas. *Acid adipic.*

adipocit (m.) : cellula adiposa.

adipogenèsi (f.) : formacion de graïssa de resèrva dins l'organisme uman o animal.

adipós, -osa : saginós, -osa (format de graïs ; de la natura del graïs)

adiposalgia : sensibilitat del teïssut cellular subcutanèu amb induracion dels punts doloroses en cas d'adipositat.

adipòsi (f.) : degenerescéncia adiposa.

Adipòsi del fetege.

adipositat : mal de q.q. d'adipós.

adiposogenital, -a : relatiu, -a al teïssut adipós e als organs genitals.

adiposogenital (sindròme) : sindròme amodat per una adipositat granda e una distrofia genitativa.

adipsia : abséncia patologica de set.

adire (v. tr. dirècte e indirècte) : dire ; arribar pas a tot far ; poder pas contentar tot lo mond (arc.)

O te sauprai adire se pòdi venir o pas.

« *adís de* » (desformacion de l. p.) v. a **dich de**.

adjacència : estat de çò adjacent.

adjacent, -a : atenet, -a / contigú, -ua (que tòca a, que se tòca amb) (R. III, 583)

Los ostals adjacents foguèron totes cremats.

adjectiu : mot que qualifica o determina un substantiu.

Adjectiu qualificatiu, possessiu, demonstratiu...

adjectival, -a : qu'a la valor d'un adjectiu.

Anèl d'argent (« d'argent » es una locucion adjectivala)

adjectivar (v. tr.) : mudar un substantiu en adjectiu.

adjonccion : accion d'adjóner ; causa adjoncha. (R. VI, 57)

Decidiguèt l'adjonccion d'un garatge a l'ostal.

adjonch, -a / adjunt, -a : ajustat, -ada.

adjóner (v. tr.) : ajustar. (s.VIII, glòsas de Reichenau)

adjóner (s') : se far ajudar per q.q.

S'adjonguèt una autra secretària.

adjudicacion : accion d'adjudicar o de s'adjudicar quicòm.

L'adjudicacion foguèt atribuïda al mens carestós.

adjudicar (v. tr.) : assignar o atribuir quicòm a q.q.

adjudicar (s') : s'apropriar quicòm.

S'adjudiquèt totes los prèmis de la competicion.

adjuncion (R. III, 598) : adjonccion. v. pus naut.

adjuracion : accion d'adjurar.

adjurar (v. tr.) : pregar amb insisténcia.

adjutor, -a / adjutori, -a : persona qu'ajuda. (R. III, 609 - 610)

adjuvant : remèdi qu'augmenta o modifica l'accion d'un autre remèdi.

adjuvatiu, -a : qualitat de çò adjuvant ; de la natura d'un adjuvant. (R. III, 609)

ad libitum (lat.) : a voluntat. (v. p. 20, 2º/d)

ad literam (lat.) : a la letra. (v. p. 20, 2º/d)

Cal totjorn citar un autor « ad literam »

admetre (v. tr.) : recebre ; acceptar.

administrable, -a : que pòt èsser administrat, -ada (t. a.)

administracion : accion d'administrar ; servicis administratius.

administrador, administrairitz : persona qu'administra quicòm. (R. VI, 57 - IV, 237)

administrant (subs. m.) : prèire qu'administra un sacrament.

administrar (v. tr.) : aplicar quicòm a q.q. ; governar sos afars o los de q.q. mai. *Administrar una potinga.*

Administrar una propietat, una comuna, un país.

administrat, -ada : persona ordinària que depend d'una administracion.

administratiu, -iva : relatiu, -iva a una administracion.

administrativament : d'un biais administratiu.

admirable, -a : digne, -a d'admiracion.

admirablement : d'un biais admirable.

admiracion : emocion estetica.

Un spectacle qu'amòda l'admiracion. v. **amodar**.

admirador, admirairitz : persona qu'admira quicòm o q.q.

admirar (v. tr.) : remirar.

admiratiu, -iva : qu'exprimis d'admiracion. (R. IV, 240)

admirativament : d'un biais admiratiu.

admissibilitat : possibilitat d'èsser admés, -esa.

admissible, -a : que pòt èsser admés, -esa.

Es estada admissible a l'agregacion.

admission : acceptacion.

admitància : t. tecn. d'electricitat.

L'admitància es lo contrari d'impedància.

admonestable, -a : que pòt o que deu èsser admonestat, -ada.

admonestacion : blaima / semonsa / aleccionament braves.

admonestar (v. tr.) : corroçar ; aleccionar / aleccionar ; pialhar / semonsar / reprene / blaimar.

Qual foguèt pas jamai admonestat ?

admixon : mescla. (R. IV, 218)

A. D. N. : sigla (f.) d'acid desoxiribonucleic (acid nucleic que conten l'informacion genetica e que contraròtla l'activitat de las cellulas)

« *adòb* » : v. **adòb**

adobable, -a : que pòt èsser adobat, -ada.

adobador, -adobairitz / adobaire, -a : rebotaire, -a ; crestaire, -a ; reparaire, -a.

Adobaire (crestaire) se ditz tanben sanaire.

adobament / adobadura : adòb.

adobar (v. tr.) : reparar / arrenjar ; aprestar (cosinar) ; desmasclar ; tustassar / tanar ; tornar metre en plaça un òs desmargat ; primar (far los primièrs trabalhs de prima)

Adobar un aplech desmargat. Adobar un repais.

Adobar un mascle. Se faguèt adobar (tabassar)

adobat, -ada : t. a. del vèrb adobar.

adobièr : grais per cosinar.

adobum : aprestatge per cosinar.

adoçar (v. intr.) : se virar sus la doçura / s'adocir (temps) ; fondre. *Amb lo vent d'autan, la nèu adoça.*

Adoçar la tèrra : abodrir la tèrra.

adociment : apasiament / amaisament.

adocir (v. tr.) : amaisar.

Ajusta un pauc de sucre per adocir aquel remèdi.

adocir (s') : s'amaisar ; s'apasiar ; venir pus doç.

Lo penjat s'adocís cap a la cima del còl.

adocissent, -a : amaisant, -a.

adocit, -ida : amaisat, -ada ; apasiat, -iada.

adol, -a : nèci, nècia ; dolent, -a.

adolentiment : afliccion (R. II, 32) ; dolor.

adolentir (v. tr.) : far venir dolent o emmalit ; afligir.

adolentir (s') : venir dolent, -a o emmalit, -ida.

adolentit, -ida : vengut dolent, venguda dolenta.

adolescéncia : periòde entre l'enfància e l'atge adult. v. **atge**.

adolescent, -a (adj. e subs.) : jovent, -a.

Adòlf : prenom.

adolesir (v. tr.) : adolentir / endolentir / endolir.

adolesir (s') : s'adolentir / s'endolentir / s'endolir.

adolesit, -ida : adolentit, -ida.

adolorir (v. tr.) : èsser causa d'una dolor / adolesir.

L'emmaliment de son enfant l'adolorís fòrça.

adolorir (s') : venir adolorit, -ida / s'adolesir.

adolorit, -ida : que dòl ; que patís de dolor.

Ai una camba adolorida que m'empacha de caminar.

adomaiselir (v. tr.) : far venir domaisèla ; far revertar una domaisèla.

adomaiselir (s') : venir domaisèla ; revertar una domaisèla.

adomaiselit, -ida : t. a. çaisús.

adomdar (v. tr.) : doblat de domdar. v. **domdar**.

adomdat, -ada : domdat, -ada.

adomergiment : aprivadament.

adomergir / adometgir (v. tr.) : dometjar / dometgir ; aprivadar ; far venir voluntós ; s'adocir.

adomergir / adometgir (s') : se dometjar / se dometgir ; s'aprivadar ; venir voluntós.

Lo brau s'es plan adometgit despuèi un an.

adomergit, -ida / adometgit, -ada : t.a. çaisús.

adompliment : accion o resulta d'adomplir.
adomplir (v. tr.): complir ; emplenar.
adomplit, -ida : complit, -ida ; emplenat, -ada.
adonar (s') : se consacrar a (L. 91) ; s'agradar a ;
 frequentar un lòc ; s'estacar a.
adòp : accion o resulta d'adobar.
adonat, -ada : t. a. çaisús.
adonc / adoncas (adv.) : per consequent.
adonir (v. tr.): far venir femna.
adonir (s') : venir femna.
Adonís (m.) : jovent de remarcar a causa qu'es fòrt polit.
adonis (f.) (plt.): ranonculacèa toxica, mas fòrt polida.
 (*Adonis vernalis*)
adopcion : accion o resulta d'adoptar.
L'adopcion d'un mainatge se fa pas aisidament.
adoptable, -a : que pòt èsser adoptat, -ada.
adoptar (v. tr.): far dintrar q.q. dins sa familha ; far
 seu quicòm propausat per d'autres ; aprovar quicòm
 definitivament.
adoptiu, -iva : qu'adòpta q.q. o qu'es estat adoptat, qu'es
 estada adoptada. (R. II, 28)
Parents adoptius. Enfant adoptiu.
Ador : nom de ribièira. (Occitània)
adorable, -a : bravament plasant, -a.
Un sorire adorable. Una nenòta adorabla.
adorablement : d'un biais adorable.
Adoracion : fèsta religiosa catolica ; t. a. modèrnas.
L'adoracion dels tres reis magues.
Èsser en adoracion davant una òbra poetica.
adorador, adorairitz : qu'adòra. (R. II, 28)
adorar (v. tr.): adorar Dieu ; admirar o aimar quicòm o
 q.q. d'un biais irracional.
Mon país adorat.
adorat, -ada :
adormir (s') : tombar dins lo sòm ; dormir.
adormit, -ida : aconsomit, -ida ; endormit, -ida.
adornament : ornamet. (R. IV, 387)
adornar e derivats : v. **ornar**.
adornar (s') : s'atrencar / s'empiparrar.
adorsament : sutura cirurgicala.
adorsar (v. tr.): far apevar l'esquina contra ; far apevar
 quicòm contra quicòm mai.
Adorsat a la paret passa son temps a badar.
adorsar (s') : s'apevar l'esquina contra quicòm.
 « adossar » - « s'adossar » (fr.) : v. çaisús.
adosilhar (v. tr.): obrir una barrica per ne tirar lo vin ;
 metre un dosilh a una barrica.
adosilhar (s') : rajar.
adosilhat, -ada : aplechhat, -ada d'un dosilh.
adotz : dotz / font / sorga. (R. III, 76)
adotzenar (v. tr.): metre per dotzenas.
ad patres (lat. que vòl dire : als aujòls) : dins l'autre mond.
Mandar q.q. « ad patres » : lo tuar.
adracar (v. tr.): adaptar ; installar ; plaçar ; apevar.
adracat, -ada : apevat, -ada ; installat, -ada.
adracar (v. tr.): eissaurar.
adracar (s') : s'eissaurar.
adracat, -ada : eissaurat, -ada.
adralhada : encaminament ; escorreguda / tira de
 camin.
adralhan, -a : caminaire, -a.
Sèm pas que d'adralhans que passan.

adralhal (adj. e subs.): que tira davant ; que conducs ;
 l'esquila menaira d'un tropèl.
adralhar (v. tr.): metre en talh un camin ; aprestrar un
 camin ; dobrir una dralha ; encaminar ; domdar.
adralhar (s') : s'encaminar ; s'acostumar a ; s'entraïnar.
adralhat, -ada : en talh ; encaminat, -ada ; acostumat, -ada.
adrapir (s') : venir sople coma una estòfa ; s'adocir ;
 se dobrir e s'aplanar (camin)
adrapit, -ida : aplanat, -ada.
Los plujals an plan adrapit lo camin.
adreça : çò escrich sus l'envolopa ; abilesa / abiletat.
adreçament : l'accion de dreçar o de redreçar.
adreçar / adreçar (v. tr.): mandar ; quilhar ; redreçar.
 (R. V, 75 - L. 8)
adreçar / adreçar (s') : se dreçar ; se redreçar ; se
 cabrar ; parlar dirèctament o indirèctament a q.q.
Adreçatz-vos a la secretària.
adrech : airal virat cap al sud.
Val mai viure per un adrech que per un envèrs.
adrech (adv.) : en fàcia.
adrech, -a : abil, -a ; abiaissat, -da.
Es adrech que tornariá los uèlhs a un cat.
adrech de (prep.) : en fàcia de.
adrechament : d'un biais adrech.
adrechar (v. tr.): dreçar ; redreçar ; se dreçar ; se redreçar.
adrechós, -a : virat, -ada cap al sud.
 « adreitar » : v. **adrechar**.
 « adrelle » : v. **druèlha**.
adrenalina : ormona secretada per las glandolas
 suprarenalas.
adrenalinemia : preséncia d'adrenalina dins lo sang.
adrenalitic, -a : relatiu, -iva a l'adrenalina.
Sincòpa adrenalitica. Ipersecrecion adrenalitica.
adrenalona : cetona que correspond a l'adrenalina, que
 ne possedís las propietats.
adrenergetic, -a : que se compòrta coma l'adrenalina o
 de mercé l'adrenalina.
adrenocròm (m.) : substància vesina de l'adrenalina.
adrenolitic (m.) : substància capabla de suprimir l'accion
 de l'adrenalina.
adrenolitic, -a : capable, -a de suprimir l'accion de
 l'adrenalina.
adrema : adrest / aire (frucha de la plt. *Vaccinium myrtillus*)
adriamicina : antibiotic citostatic.
Adrian - Adriana : prenom.
aduccion : accion d'amenar quicòm (*aiga, rason, pròva...*)
Aduccion d'aiga. Aduccion d'un argument.
aductor, -tritz : que mena a ; que mena quicòm.
Muscle aductor. Canal aductor. Canal aductritz.
Un canal aductor menava l'aiga de la font.
aduch, -a : p.p. d'aduire.
aduèch, -a : abil, -a / abiaissat, -ada / adrech, -a ; engenhós, -osa.
 « aduèlh » : v. **naduèlh**.
aduire (v. tr.): amenar ; presentar ; portar.
aduit, -a / adutz / aduch, -a : menat, -ada ; portat, -ada.
 « adujar » : v. **ajudar**.
adulacion : accion o resulta d'adular qualqu'un.
adulador, adulairitz : persona qu'adula q.q.
Persona adulairitz coma se'n vei pas gairas (l.p.)
adular (v. tr.): badar qualqu'un.
La Veronica adulava son cosin Damian.

adulatòri, -a : relatiu, -iva a l'adulacion.
Un propaus adulatòri.

aduseire, -a : que mena, que pòrta.

adult, -a (adj. e subs.) : arribat al tèrme de l'adolescència.

adultèr, -a (adj.) : persona maridada qu'a de relacions sexualas fòra maridatge.

adulterable, -a : que pòt èsser adulterat, -ada.

adulteracion : corrupcion de la natura de quicòm.
L'adulteracion d'un tèxt original.

adulterador, -airitz : qu'adulterà quicòm.

adulterar (v. tr.) : falsificar quicòm.

adulterat, -ada : falsificat, -ada.

adultèri : violacion de la fe conjugala.

adulterin, -a : que ven d'un adultèri.
Los enfants adulterins son de bastards.

adultre, -a (adj.) : adultèr, -a. (R. II, 28)

aduracir (v. tr.) : durcir ; endurcir (far venir dur) ; emmalir.

aduracir (s') : se durcir ; s'endurcir ; s'emmalir.

aduracit, -ida : vengut dur, venguda dura ; emmalit, -ida.
*... pòble del còr aduracit
 que volontèt pas mon camin. Psalm 95, 10.*

« *adusir / adúser* » : v. **aduire**.

ad usum Delfini (lat.) : se disiá de las edicions expurgadas per l'enfant de Loís XIV ; se ditz encara de las edicions expurgadas en general.

adveniment (R. VI, 59) : aveniment / venguda.

advenir (v. intr.) : avenir ; arribar.
Pòt totjorn advenir quicòm d'imprevist.

advengut, -uda : p.p. d'advenir.

adventís, -issa : accessòri, -òria ; vengut, -uda accidentalament ; t. tecn. de botanica.
*Las circumstàncias adventissas o modifican tot.
 Las plantas adventissas butan espontanèament.*

advèrbi : mot invariable que modifica lo vèrb, l'adjectiu o un autre advèrbi.

adverbial, -a : relatiu, -iva a l'advèrbi.
A cap de camin / a las escanas ; a fuòc e a sang ; a galòp / a la galopada ; a passadas / a bèlas pausas ; a la resconduda / a l'amaçat ; a léser / a temps e léser
 son de locucions adverbialas

adverbialament : amb la valor d'un advèrbi.

adverbialitat : natura de çò adverbial.

adverbializacion : accion d'adverbializar.

adverbializador, -airitz : qu'adverbializa.
Suffix adverbializador. Fonccion adverbializairitz.

adverbializar (v. tr.) : balhar a un tèrme la fonccion d'advèrbi.
Dins « parlar bas », l'adjectiu « bas » es adverbializat.

advèrs, -a (R. V, 518) : contrari, -ària.
La partida advèrsa a totjorn pretendut lo contrari.

adversari, -ària : persona que fa la contra a una altra.

adversitat : infortuna.
Degun serà pas jamai a l'abric de l'adversitat.

ad vitam aeternam (lat.) : per tot jamai.

aede (m.) : poèta de l'antiquitat grèga que cantava o recitava amb l'ajuda de sa lira.

aequo animo (lat.) : amb constància. (v. p. 20, 2° d)

AER- : forma prefixada del grèc *aèr, -òs* (aire)

aeracion : ventilacion (accion o resulta de sometre a l'accion de l'aire)

aerador : aparelh per renovar l'aire d'un local.

aerar (v. tr.) : ventilar ; renovar l'aire viciat d'un airal tampat ; expausar a l'aire per far desaparéisser una sentor ; far venir quicòm mens atassat, pus leugièr, pus clar.
*Aerar una cambra. Aerar los lençòls. Aerar un lièch.
 Aerar un tèxt, una tèrra, una mesa en pagina.*

aerar (s') : prene l'aire / se passejar.

AERI- : forma prefixada del latin *aer, -ris* (aire)

aerian, -a : format, -ada d'aire ; relatiu, -iva a l'aire ; que se tròba dins l'aire ; leugièr, -ièira.
*Las raices adventissas aerianas del banian.
 Cable aerian. Estil aerian. Metrò aerian.*

aericòla (adj. m. e f.) : natura de las plantas que creisson en airal aerian, coma d'unas orquidacèas.

aerifèr, -a : que mena d'aire. *Tub aerifèr.*

aerificacion : accion o resulta d'aerificar.

aerificar (v. tr.) : combinar amb l'aire, impregnar d'aire ; far passar a l'estat aerifòrme.

aerifòrme, -a : que revèrta l'aire. *Fluid aerifòrme.*

aerium : establiment sanitari.

AERO- : forma prefixada del grèc *aèr, -òs* (aire)

aerobacteria : mena de bacteria en forma de bacil.

aeròbi, -a (adj. e subs. m.) : que viu unicament en preséncia d'oxigèn ; que pòt fonccionar son que (pas que) dins l'atmosphèra.
Micròbs aeròbis. Propulsor aeròbi.

aerobic, -a : relatiu, -iva als aeròbis.
Fermentacion aerobica.

aerobiologia : sciéncia dels microorganismes de l'aire.

aerobiosi (f.) : vida que se pòt pas passar d'oxigèn.

aerobús : avion de grandas dimensions.

aerocable : cable aerian.

aeroclub (angl.) : club que sos membres practican en amators d'activitats aeronauticas.

aerocolia : acomolòfi de gases dins lo colon.

aerocondensador / aerocondensaire : (adj. e subs.) : condensador d'aire. (t. tecn. de mecanica e d'optica)

aerodina (m.) : tot aparelh de navigacion aeriana qu'es pas un aerostat.

aerodinamic, -a : especialament fabricat per ofrir pauc de resisténcia a l'aire ; relatiu, -iva a la resisténcia de l'aire ; relatiu a l'aerodinamica e a sas aplicacions.
Una carroçariá aerodinamica.

aerodinamica : partida de la fisica qu'estúdia los fenomèns ligats al movement relatiu dels solids al respècte de l'aire.

aerodinamicament : d'un biais aerodinamic.
Fusada estabilizada aerodinamicament.

aerodinamisme : caractèr aerodinamic d'un veïcul.

aerodròm : tròç de terren aplanat per que totas las maquinas volairas i se pòscan pausar aisidament.
Los aerodròms se son multiplicats.

aerofagia : degluticion d'aire qu'amòda una aerogastria.

aerofil, -a : que crenca pas brica l'aerofobia.

aerofilatelia : branca de la filatelia que se limita a servar los timbres aerians.

aerofòb, -a : que patís d'aerofobia.

aerofobia : paura malautissa de l'aire, dels corrents d'aire, del vent.

aerofren : fren aerodinamic

aerogara : ensemble de las installacions d'un aeropòrt.

aerogastria (med.) : acomolacion de gases dins l'estomac.

aerogèl (t. tecn. de química industrial): gèl emplenat d'aire o de gas.

aerogenerator: generator de corrent electric qu'utiliza la fòrça del vent.

aerolisaire: veïcul que sa sustentacion se fa amb un coïssin d'aire. (*hovercraft* anglés)

aerografia: descripcion de l'aire o de l'atmosfera.

aerografic, -a: relatiu, -iva a l'aerografia.

aerograma (m.): letra sens envolopa mandada per avion.

aerolit (m.): cerauni (pèira meteorica) / pèira de tròn (l.p.)

aerolit, -a: relatiu, -iva a un aerolit.

aerologia: branca de la meteorologia.

aerologic, -a: relatiu, -iva a l'aerologia.

aeromètre: aparelh per mesurar la densitat de l'aire o autres gases.

aerometria: sciéncia que mesura la densitat de l'aire o autres gases.

aerometric, -a: relatiu, iva a l'aerometria.

aeromobil, -a: que se pòt desplaçar dins l'aire.

aeromobilitat: qualitat de çò aeromobil; t. tecn. militar.

aeromodelisme: tecnica de construccion de modèls reduches d'avions.

aeronau (m.): tot aparelh capable de navegar dins l'aire.

aeronauta (m. e f.): persona que mena una nau aeriana.

aeronautic, -a: relatiu, -iva a la navegacion aeriana; navegacion aeriana.

aeronautica: sciéncia de la navegacion aeriana; tecnica de construccion d'aparelhs de navegacion aeriana.

aeronaval, -a: relatiu, -iva e a la marina e a l'aviacion.

aeronavala: aeronautica navala.

aeronomia: sciéncia qu'estúdia la fisica e la química de la nauta atmosfera.

aeroplan (m.): tèrme arcaïc per dire avion.

aeroplancton: ensemble d'organismes dins l'aire que se carrejan dins lo vent.

aeropòrt: aerodròm amb estacion pel trafic aerian.

aeropòrtat, -ada: carrejat, -ada dins l'aire e largat, -ada sus un airal. (*Tropas aeroportadas.*)

aeroportuari, -uària: relatiu, iva a un aeropòrt. (*Trafec aeroportuari. Zòna aeroportuària.*)

aerpostal, -a: relatiu, iva a la pòsta aeriana.

aeropostala (arc.): los començaments de la pòsta aeriana.

aerosòl: suspension de particulas fòrt finas, solidas o mai que mai liquidas, dins un gas.

aeroscòpi: aparelh per mesurar la quantitat de posca dins l'aire.

aeroscopia: estudi de las variacions de l'estat de l'aire amb un aeroscòpi.

aerosfèra: atmosfera.

aerosòl: dispersion, en particulas fòrt finas, d'un liquid o d'una solucion dins un gas.

aerosondatge: sondatge, amb un balon, de l'atmosfera nauta.

aerospacial, -a: relatiu, -iva a l'encòp a l'aeronautica e a l'astronautica.

aerospaciala: construccion e tecnicas aerospacials.

aerpostal, -a: relatiu, -iva al corrièr aerian.

aerostacion: navegacion aeriana, aeronautica.

aerostat: aparelh que monta dins l'aire, plen d'aire caud o de gas.

aerostatic, -a: relatiu, -iva a l'aerostacion. (*Aparelh aerostatic. Maquina aerostatica.*)

aerostatica: branca de la fisica qu'estúdia l'equilibri dels gases.

aerostièr, -ièira: menaire, -a d'aerostat.

aerotecnic, -a: relatiu, -iva a l'aerotecnic. (*Un estudi aerotecnic.*)

aerotecnic: ensemble de tecnicas per aplicar l'aerodinamica a l'encòp a l'estudi e la construccion dels aeronaus.

aerothermic, -a: relatiu, -iva als fenomèns a l'encòp termics e aerodinamics.

aerothermoterapia: aplicacion terapeutica de l'aire caud.

aeroterrestre, -a: relatiu, -iva e a l'encòp a las armadas de tèrra e a las de l'aire. (*Operacion aeroterrestra.*)

aerotraïn: veïcul monoralh sus coïssin d'aire. v. **traïn**. « *aerotrèn* » (fr.): v. çaisús.

aerotrànspòrt: accion o resulta d'aerotrànspòrtar.

aerotrànspòrtat, -ada: carrejat, -ada dins l'aire e pausat, -ada a un autre airal. (*Material aerotrànspòrtat. Tropas aerotrànspòrtadas.*)

aerotropisme: reaccion celulara a l'accion de l'oxigèn.

afabilitat: graciosetat; avenença.

afable, -a: graciós, -osa; cortés, -esa. (R. III, 278)

afach: preparacion; adornament; pimpalhadura.

afachada: grasilhada de castanhas / rostida de castanhas.

afachador: talhièr per aprestar de capèls.

afachaire: aprestaire de pèls / adobaire de pèls.

afachament: masèl; maselariá.

afachar (v.tr.): acomodar; aprestar; tanar lo cuèr; escotelar lo bestial per la mòrt; rascalar de castanhas rostidas. (*Afachar un repais. Afachar de cuèr. Afachar un buòu. Afachar de castanhas rostidas.*)

afachar (s'): s'acomodar; s'aprestar; s'adornar.

afachat, -ada: t. a. çaisús.

afadiment: accion o resulta d'afadir o de s'afadir.

afadir (v. tr.): enfadesir.

afadir (s'): s'enfadesir / fadejar / docejar. (*Se la sal s'afadís, amb qué la tornar salar?*)

afadit, -ida: esfadesit, -ida / dessaborrat, -ada.

afaiçon: v. **faiçon**.

afaiçonar: v. **faiçonar**.

afagotar (v. tr.): enfaissar; botelar (far de gavèls, de faissèls)

afairament: afanament. v. **s'afanar**.

afairar (s'): s'afanar. v. **s'afanar**.

afairat, -da: afalendrat, -da; afanat, -ada. (*Las formigas son totjorn afairadas.*)

« *affaire* »: v. **afar**.

afaisament: accion o resulta d'afaiassar o de s'afaiassar.

afaiassar (v. tr.): atassar.

afaiassar (s'): s'atassar. (*S'es plan afaiassat en prenent d'atge* (R. III, 235))

afaiassat, -ada: atassat, -ada.

afaiasselar (v. tr.): far de faissèls.

afaiasselir (s'): se desformat (en parlant d'un capèl)

afaiasselit, -da: desformat, -ada. (*Se carga totjorn un capèl bravament afaiasselit.*)

« *afalandrar* » e derivats: v. **afasendar**.

afalar (v. tr.): pesar sus un cordatge per l'abaissar; butar un naviri cap a la còsta (t. tecn. de mar.) (*Afalar una carrèla* (poleja))

afalar (s'): se laisser anar; tombar; s'aprochar tròp d'un airal perilhós; se laisser anar lo long d'un cordatge; se calar. (*S'afalèt subran per la carrièira que s'estropièt.*)

afalcar (v. tr.): percaçar; afondrar.

afalcar (s') : s'encanissar ; s'abenar ; s'afeblir ; s'atassar ; s'afondrar.

afalcat, -ada : t. a. çaisús

afalegar (v. tr.) : emboiricar ; desgostar.

Me soi afalegat : ai fais d'estomac.

afalenar (s') : s'afanar ; aver las polsas.

De córrer a cambas-ajudatz-me, s'afalenèt.

afalenat, -ada : qu'a las polsas.

Afalenada, calguèt que se pausèsse un momenton.

afalhocar / afalhoquir (v. tr. e intr.) : afeblir ; abatre ; anientar ; defalhir ; s'estavanir ; èsser aganit o assetat.

Afalhoquèt, çò que fan las femnas en cas pariu.

afalicotadura : emgimbadura ridicula.

afalicotrar (v. tr.) : engimbar / enfaissar (mal abilhar)

afalicotrar (s') : s'engimbar / s'enfaissar (se mal abilhar)

afalicotrat, -ada : malabilhadàs, -assa.

Es afalicotrat coma una paur (coma un espaventat)

afalit, -ida (adj.) : tèrne, -a ; pallufèc, -a ; sorn, -a :

E non pas « *sorne* » : véser R. V, 270 - L. 352.

afalquejar (v. tr.) : quitar pas d'acotir (de persègre, de perçaçar) « *afalucar* » : v. **afalhocar**.

afamaire, -a : persona qu'afama q.q.

afamadàs, -assa : afamat, -ada que se pòt pas dire.

afamar (v. tr.) : aganir / adelir / afamatar.

afamar (s') : s'aganir / s'adelir / s'afamatar.

afamason : accion o resulta d'afamar o d'èsser afamat.

afamat, -da : aganit, -ida / adelit, -ida / afamatat, -ada.

afamatar (v. tr.) : doblet d'afamar.

afamgalat, -ada : aganit, -ida. (e non pas « *afangalat* » Alibèrt)

Uèi, per un de sadol, tres òmes son afamgalats !

afaminar (v. tr.) : menar, condemnar a la famina.

afan : trabalh penible ; brava prèssa ; aprèissament ; crèbacòr.

La mòrt o aplana tot : problèmas, colèras, afans.

afanador : bracièr (jornalièr que trabalha amb sos braces)

afanaire, -a (adj. e subs.) : mandòbra / jornalièr, -ièira ;

bracièr (òme de pena) ; penible, -a.

afanament : lassietàra ; brava prèssa (prèissa)

afanant, -a : trabalhare, -a / valent, -a.

afanar (v. tr. e intr.) : susar lo malan ; forçar ; bechigar ; fatigar ; despachar.

afanar (s') : se despachar ; s'esperforçar.

D'ont mai s'afanava d'ont mai sabracava lo trabalh.

afanat, -ada : afairat, -ada ; ganhat, -ada a fòrça de trabalh.

afanatge : salari ; paga.

Viure de son afanatge. Manjar tot son afanatge.

afangar (v. tr.) : enfangar ; embosar.

afangar (s') : s'enfangar ; s'embosar.

afangat, -ada : enfangat, -ada ; embosat, -ada.

Lo pòrc s'afanguèt dins lo tautàs de la bòria.

afanita : ròca microcristallina.

afanoptèr, -a : sens alas.

afar : mercat ; convencion ; procès ; deute ; relacions mai o mens complicadas entre personas ; çò inabitual que se passa endacòm.

Òme d'afars : avoat ; avocat ; baile de bòria.

Los afars son los afars, cal pas far de sentiment.

Pel moment los afars tiran pas, far plan mal far.

Un òme d'afars. Los afars lors (occ.) : lors afars.

Es tot un afar ! Non, aquel òme farà pas l'afar.

Far l'afar (v. intr.) : convenir.

« *afarandar* » :

v. **afasendar**.

afardolhar (v. tr.) : far de gavèls sens los far apertietàra.

afardolir (v. tr.) : cargar d'un fais ; afaissar.

afardolir (s') : se subrecargar ; s'afaissar jos la carga.

afardolit, -ida : cargat, -ada ; afaissat, -ada...

afarnèl : cordatge del governalh ; mena de cordatge (mar.)

afarir (s') : s'afairar.

afart / afartèri : gròs repais ; brave sadol ; regalèmus de Nadal.

afartar (v. tr.) : empafar ; embocar / embucar ; assadolar.

afartar (s') : s'empafar ; s'embocar / s'embucar ; s'assadolar.

Auriatz dich que viviá sonque per s'afartar.

afartat, -ada : empafat, -ada ; embocat / embucat, -ada.

afascar / afastar (v. tr.) : rassasiar d'a fons ; rebutar.

afascós, -a : que rassasia, que rebuta.

L'estofacrestian es un pastís bravament afascós.

afasendar (v. tr.) : ocupar ; s'ocupar ; destrigar.

afasendar (s') : s'ocupar ; se destrigar (s'afairar) ; s'aqueferar.

afasendat, -ada : fòrt ocupat, -ada ; destrigat, -ada.

Son afasendats a segar (meissonar)

Afesandat que jamai, èra pasmens de bon acuèlh.

afasia : pèrdia parciala o totala de l'usatge o de la comprensió de la paraula, amodada per una lesion cerebrala.

afasic, -a : relatiu, -iva a l'afasia.

Venguèt afasic après una atac. Perturbacion afasica.

afasiològ, -a : especialista (m. e f.) de l'estudi de l'afasia.

afasiologia : estudi (m.) de l'afasia.

afastar :

v. **afascar**.

afastigant, -a : que rebuta.

Far un diccionari es, de còps, fòrt afastigant.

afastigar (v. tr.) : rassasiar ; rebutar.

afastigar (s') : se rassasiar ; se rebutar.

Èra pas òme a s'afastigar.

afastigat, -ada : rebutat, -ada.

afastigós, -a / afastigant, -a : que rebuta.

Çò tròp repetitiu es afastigós.

afat (f.) : acronim de « auxiliara femenina d'armada de tèrra »

afatigar (v. tr. e intr.) : fatigar ; alassar.

afatigar (s') : se destrigar ; se manejar (s'esperforçar)

S'afatigava, s'afatigava tant que podiá.

afatigat, -ada :

t. a. çaisús.

afatoniment : accion o resulta de frostir o de se frostir.

afatonir (v. tr.) : frostir ; agorrufer ; amochonar.

afatonir (s') : se frostir ; s'agorrufer ; s'amochonar.

Tot vestit, de lo se cargar, ven que s'afatonís.

afatonit, -ida : frostit, -ida ; agorruferat, -ada. *A lo pel afatonit.*

afatrassir (v. tr.) : far venir mòl ; far venir lasc (teissut)

afatrassir (s') : s'agrolir ; s'ablasir ; s'arrossir.

De venir vièlh s'es pas encara atrassit.

afatrassit, -ida : agrolit, -ida ; ablasit, -ida ; arrossit, -ida.

a fauta que (conj.) : a causa que.

v. **a causa que**.

afavorir :

v. **favorir**.

afeblar / afeblir (v. tr.) : aflaquir.

afeblar / afeblir (s') : s'aflaquir.

S'afeblís, que manja pas res e que dormís pas.

afebliment : accion de s'afeblir / de s'aflaquir.

afeblissent, -a : qu'afeblís, qu'aflaquis.

afebriment : accion o resulta d'afebrir o de s'afebrir.

afebrir (v. tr.) : donar de fèbre.

afebrir (s') : trapar de fèbre ; s'apassionar.

La Magdalena s'es afebrida per la genealogia.

afebrit, -ida : febrós, -osa ; apassionat, -ada.

afeccion : sentiment tendre ; alteracion de la santat.
Afeccion mairala o pairala pels mainatges lors.
Afeccion dels rens, del còr, de la botariga...

afeccionar (v. tr.) : aimar. *Afecciona sos felens e sas felenas.*

afeccionar (s') : s'apassionar per q.q. o per quicòm.

afeccionat, -ada : apassionat, -ada per q.q. o per quicòm.

afeccionadament : amb passion.

afectable, -a : que pòt èsser afectat, -ada.

afectacion : manca de natural ; emocion granda ; destinacion ; nominacion a un pòst.

afectar (v. tr.) : pertocar ; alterar (R. II, 46) ; far lo semblant ; destinar quicòm a un usatge determinat.
La mòrt de sa femna l'a vertadièrament afectat.
De tròp fumar a bravament afectada sa santat.
Afectava un amor que ressentissia pas.
Afectèt aquela soma a de bonas òbras.

afectat, -ada (t.a.) : pertocat, -ada ; alterat, -ada...

afectiu, -va : relatiu, -iva a l'afeccion. (R. II, 32)

afectuós, -a : plen, -a d'afeccion.
Ni per las aparéncias es bravament afectuós.

afectuósament : d'un biais afectiu.

afectuositat : qualitat de q. q. d'afectuós.

afemeliment : accion de s'adonar a las femnas ; accion de revertar las femnas.

afemelir (v. tr.) : donar l'amor del sèxe feminin ; far revertar una femna.

afemelir (s') : s'adonar a las femnas ; revertar las femnas.
D'ont mai va d'ont mai s'afemelís.

afemelit, -ida : p.p. d'afemelir ou de s'afemelir (t. a. çaisús)

afemia : afasia amodada per una paralisi motritz.

afemorar (s') : se sèire negligentament en s'abandonant.

afemorat, -ada : afaissat, -ada dins una cadieira de braces.
Demòra afemorat tota la jornada.

afemoronar (v. intr.) : descargar lo fems pels camps a femorons abans de l'espandir. v. **femoron**.
Ara, òm afemorona pas gaire mai.

afenador : depaus de fen ; trapa per la pastura.
Far tombar de fen pels afenadors.

afenar (v. tr.) : apasturar / donar de fen al bestial.

afenar (s') : s'amatir / butar drud (èrba)
Amb lo temps la prada s'es plan afenada.

afenaire, -a : persona que balha lo fen al bestial.

afenairar (v. tr. arc.) : abraçelar / amodolar.

afenassar (s') : s'afenar / s'amatir.

afenassat, -ada : en pastura.

afenat, -ada : t. a. d'afenar o de s'afenar.

afenatge : racion de fen ; pastural arrendat.

afenassar (v. tr.) : metre un camp en pastura.
A volgut afenassar tot lo pastural.

aferrar (v. tr.) : far venir fèr ; espaventar / englajar.

aferrar (s') : s'espaurir / s'esfarotjar. t. a. çaisús.

aferrat, -ada : t. a. çaisús.

aferrat, -a : que pòrta o que mena dedins ; que concernís ; que reven a cadun ; anèx, -a.
Canal aferent. Question aferenta. Porcion aferenta.

afèrès (f.) : supression de la vocala iniciala après la finala vocalica del mot precedent ; supression d'una letra o d'una sillaba al començament d'un mot. v. gr. d'Alibèrt, p. 37.
«Aquò's polit» (l.p.) en lòc de Aquò es polit.

aferecat, -a : aciuat, -a ; bolegadís, -issa ; pimpanèl, -a ; alebraudit, -da ; aluserpit, -da ; escarrabilhat, -da.

afermar (v. tr.) : arrendar.

afèrme : arrendatge.

aferrat, -ada ; arrendat, -ada.

afermir (v. tr.) : far venir pus fèrm. v. **fèrm**.

afermir (s') : venir pus fèrm.

afèrmit, -ida : vengut fèrm ; vengut pus fèrm.

afernar (s') : s'encanissar ; s'emmalir ; s'afanar.

aferonament / aferoniment : animacion ; excitacion.

aferonar / aferonir : enferonir (v. tr.) : far venir fèr ; agulhonar ; acometre / afiscar.

aferonar (s') : s'animar ; s'afiscar ; s'escaufestrar.

aferonat, -ada / aferonit, -ida : t. a. d'aferonar.

aferrar (v. tr.) : acrococar ; prene de fòrça ; agafar.

aferrar (s') : s'acrococar a quicòm o a q.q. ; s'obstinar.

aferrat, -ada : t. a. d'aferrar o de s'aferrar.

aferratjar (v. tr.) : metre lo bestial al verd.

aferratjat, -ada : al verd (en parlant del bestial)

afetgiment : atapiment ; accion de prene de consisténcia ; agrovament.

afetgir (v. tr.) : balhar la consisténcia del fetge ; atassar.
Pan fetgit : mal levat. Tèrra fetgida (atassada)

afetgir (s') : venir consistent ; s'atassar ; s'agrovar.

afetgit, -ida : t. a. çaisús.

afetias : bagas / bagatges.

afeuiment : accion de garnir de feutre.

afeuir (v. tr.) : garnir de feutre.

afeuir (s') : revertar de feutre.
Tota lana ven que s'afeuís.

afevament / afevatge : accion o resulta d'afevar. (L. 9)

afevar (v. tr.) : enfeudar / sometre.

afevar (s') : se sometre (t. a.) ; s'acandolar v. aquel mot.

afiantar (v. tr.) : aimar ; estimar mai / preferir.

afiar / afidar / afisar (v. tr.) : assolidar / afortir. (L. 9)

afiblament : accion o resulta d'afiblar o de s'afiblar.

afiblar (v. tr.) : vestir ; sailar ; acotrissar ; acotrar. (L. 9)
Èra afiblada que fasiá paur.

afiblar (s') : s'acotrissar.

afiblat, -ada : acotrissat, -ada / malabilhadàs, -assa.

afibrinogenemia : manca de fibrinogèn dins lo sang.

afical : arretnador. v. **arretnar**.

aficar (v. tr.) : espintar ; espatlar e afustar ; atrencar / afinfar.

aficar (s') : permejar / s'encanissar / s'esperforçar ; s'afinfar / s'atrencar.
S'afica tant que pòt per acabar son prètzfach.
S'afica consí que siá. v. **consí**.

aficha : fuèlh estampat o manuscrit empegat sus una paret.

afichaire, -a : persona qu'aficha quicòm.

afichar : anonciar amb d'afichas ; mostrar ostensiblement.
An afichat : an empegadas las anóncias (de maridatge)

afichar (s') : se mostrar ostensiblement.
S'afichava amb una filha fenestrièira.

afichatge : accion o resulta d'afichar o de s'afichar.
 « aficionat, -ada » (del cast. *aficionado*) : v. **amator**.

afidar (v. tr.) : assolidar / afortir ; garantir. (L. 9)

afidavit (del lat. *affidavit* : assolidèt) (t. tecn. de drech)
Li donèron un afidavit (un document oficial)

afièch, -a : ardent, -a / arderós, -osa ; afectuós, -osa ; abiaissat, -ada ; plan ensenhat, -ada ; graciós, -osa ; plan vestit, -a ; plan bastit, -ida.

afièch (adv.) : sens menar bruch.
Caminava afièch, coma qui pana.

« *afifolir* » : v. **afinfar**.
afigorit, -da : caput, -da ; testòri, -òria ; engimerrit, -da.
afigorit (s') : venir caput ; venir testòri ; s'engimerrir.
afigurar : doblet de figurar. v. **figurar**.
afigurar (s') : doblet de se figurar. v. **se figurar**.
afilada : accion d'afilar / d'agusar.
afiladoira : aplech per afilar.
afilaire, -a : persona qu'afila quicòm, qu'agusa quicòm.
afilandat, -da : ocupat, -da a filar.
afilar (v. tr.): agusar.
afilat, -ada : plan agusat, -ada.
afilatar (v. tr.): trapar amb un filat ; enganar (t. a.) ; despiucelar (s. f.)
afilhament / afilhatge (R. III, 333.) E non pas « *afiliacion* »
afilhable, -a : que pòt èsser afilhat, -ada.
afilhar (v. tr.): far dintrar q.q. endacòm coma membre ; ligar una associacion a una altra.
afilhar (s') : intrar dins una associacion coma membre.
Me soi afilhat a sabi pas quantas d'associacions.
afilholament : afilhament pel baptisme. (R. III, 328)
afinable, -a : que pòt èsser afinat, -ada.
afinador : aplech per afinar, per definir ; per acabar.
afinaire, -a : persona qu'afina, que definís.
afinament : accion o resulta d'afinar o de s'afinar.
Afinament del gost. Afinament intellectual.
afinar (v. tr. e intr): far pus fin, pus delicat, pus definit.
afinar (s') : venir pus fin , pus delicat, pus destricat.
afinariá : rafinariá.
afinatge : accion o resulta d'afinar o de s'afinar.
Afinatge d'un metal. Afinatge d'un formatge.
afin de (loc. prep.): dins l'intencion de / per.
M'afani afin d'arribar d'ora.
afinfar / afinfoliar / afinolar (v. tr.): atrencar / apimpar.
afinfar / afinfoliar / afinolar (s') : s'atrencar / s'apimpar.
« *afinforlar* » : v. çaisús.
afinitat : conformitat de gost, de caractèr, de sentiments... entre doas personas o mai ; parentat entre dos causas o mai (t. tecn. de biologia, de quimia, de drech, de matematicas, de lingüística, de medecina, d'electronica)
afin que (loc. conj.): per que.
Afin que vos oblidèsses pas, telefonatz-nos.
afirmacion : accion o resulta d'afirmar o de s'afirmar.
Una afirmacion es pas una pròva !
afirmar (v. tr.): afortir / assolidar.
afirmar (s') : se manifestar clarament.
afirmat, -ada : assolidat, -ada.
afirmatiu, -iva : qu'afortís, qu'assolida. (R. III, 313)
afirmativament : d'un biais afirmatiu.
Capègèt afirmativament.
afiquet : mena de belaròia sul vestit ; mena d'aplech.
afirolat, -da : esvèlt, -a / linge, -ja ; desgordit, -da.
Èra afirolada coma una mostèla (polida)
afisant, -a : amorós, -a.
afisar (v. tr.): fisar.
afisar (s') : se fisar.
A l'afisat / a l'afisada : en tota fisança.
afisc, -a : lec, -a / lipet, -a / atrasent, -a.
afiscador, afiscairitz : excitador, excitairitz.
De sa votz afiscairitz la mèstra nos encorava.
afiscament : ardor ; excitacion.
afiscalhar (v. tr.): adornar. v. **afiscalhar (s')** : s'atufegar.
S'afiscalhava per anar al bal mascat.
afiscalhat, -ada : adornat, -ada ; atufegat, -ada.
afiscar (v. tr.) : animar ; apassionar ; atirar ; agradar ; enjaular ; entainar.
afiscar (s') : s'animar ; s'apassionar ; s'entainar.
D'ont mai parlava, d'ont mai s'afiscava.
afiscat, -ada : t. a. çaisús.
afistolat / afistolir (v. tr.): amagrir ; aprimar ; adornar.
Sa rauba longa l'afistolava encara mai.
afistolat / afistolir (s') : magrir ; s'aprimar ; s'adornar.
afistolat, -ada : prim, -a / afirolat, -da.
afiu (m.) : ardor (f.) ; vam (m.) / enavant (m.) / vòia (f.)
afilaçairir : aflacar / aflaqueirir. v. pus luènh.
aflacament / aflaquiment : afebliment ; recuolada.
aflacar / aflaquir (v. tr. e intr.): afeblir ; far venir mòl ; racar (v. intr.) / recuolar (s. f.)
aflacar / aflaquir (s') : s'afeblir ; venir mòl ; s'amaisar.
aflacat, -ada / aflaquit, -ida : t. a. çaisús.
Èra tament aflaquit que se jaguèt a ras de camin.
Las velas èran aflaquidas per manca de vent.
aflambairat, -ada : enflamat, -da / enflambat, -da.
aflambar (v. tr.): enflamar / enflambar ; amalir.
aflambar (s') : s'enflamar ; s'amalir.
aflancar / aflanquir (v. tr.): assancar ; deslombat.
aflancar (s') : s'assancar ; s'eissalancar ; se deslombat.
aflancat, -ada / aflanquit, -ida : deslombat, -ada ; enervat, -ada.
aflanquiment : accion d'aflanquir ; canha / vanèla.
L'aflanquiment lo trapa quand cal trabalhar.
aflaqueirir / aflaquesir (v. tr.): aflacar / aflaquir.
aflaqueirir / aflaquesir (s') : s'aflacar / s'aflaquir.
aflaqueirit, -ida : aflacat, -ada / aflaquit, -ida.
Es aquí, tot aflaqueirit, sens cap de coratge de res.
aflaquiment : v. **aflacament**.
aflaquissent, -a : qu'aflaquís. v. **aflacar**.
Fa un temps aflaquissent.
aflaquir (v. tr.): aflacar / aflaqueirir / aflaquesir.
aflaquir (s') : s'aflacar / s'aflaqueirir / s'aflaquesir.
aflat : influéncia ; favor ; suènh ; flatariá ; catimèla.
aflat : cauna ; gorg ; avenc.
aflatar (v. tr.): flatar ; flatonejar ; influenciar ; catimelar.
aflatar (s') : se sarrar de q.q. per se ganhar sas favors ; se conflar / se vantar ; s'aprochar.
aflatós, -osa : complimentós, -osa.
Una persona fòrt aflatosa me voliá acaparar.
afliccion : adolentiment moral. (R. II, 32)
Una afliccion granda lo mestregèt.
aflictiu, -iva : que tòca lo còrs (t. tecn. de drech)
Penas aflictivas : mòrt, detencion, reclusion.
afligent, -a : qu'es causa d'afliccion.
afligir (v. tr.): adolentir moralament.
La mòrt de son enfant l'a bravament afligida.
afligir (s') : s'adolentir.
afligit, -ida : moralament adolentit, -ida. (R. II, 32 - L. 9)
aflocar (v. intr.): andalhonar (far d'andalhons)
afloquejar (v. intr. e tr.): nular ; quitar pas d'asirar q.q.
aflorament : accion d'aflorar, d'aflorir.
aflorar / aflorir (v. tr. e intr.): aparéisser a flor de tèrra ; tocar ; metre de nivèl ; desflorir.
D'afloraments de sal aflorissían pertot.

aflorir la maire : far véser l'utèr (vaca qu'a lo mal de vedelar)
afloroncar (v. intr.): desflorir ; esflorar / colar.

afloroncar (s') : s'estirar sul pelsòl sens faiçons.

S'èra afloroncada dins l'èrba fresca.

afloroncat, -da : estirat, -da de long ; desflorit, -ida.

afluència : accion o resulta d'acórrer en nombre.

afluent : riu o ribièira que se gèta dins un(a) autre, -a.

afluir (v. intr.) : rajar abondosament ; acórrer en nombre a un endrech.

Tot un fum de pòble afluissia cap a l'accident.

afogadura : ardor.

afocar (v. tr.) : acometre ; afiscar ; excitar (R. II, 398)

Can afocat : can excitat que japa a q.q.

afocat, -ada : acomés, -a ; afiscat, -ada ; excitat, -ada.

afogaire, -a : provocador, -airitz.

afogament : embrasament ; escaufèstre ; estrambòrd.

afogar (v. tr.): abrandar ; abrasar ; acometre ; encanissar ; estrambordar.

Un solelh roge-sang afogava l'asuèlh.

Afogava sos cans qu'acotiguèsson los panaires.

Tot çò novèl l'afogava.

afogar (s') : s'encanissar ; s'aficar bravament.

afogat, -ada : abrandat, -ada ; aficat, -ada ; escaufestrat, -ada.

afolament : alteracion (R. II, 46) ; deterioracion.

Afolament de la moneda (desvalorament...)

afoladura : desafilatge.

afolaire, -a : persona que deteriora.

afolar (v. tr.): deteriorar (R. III, 32) ; alterar (R. II, 46) / gastar ; asimar ; bercar (mèla) ; asortar ; desanisar ; far se despieichar (despieitar) l'aucèla e son mascle.

afolar (s') : venir fòl ; trapar la ràbia ; + t. a. d'afolar.

« Se la moneda s'afolava »... (1170, Roergue)

afolat, -ada : t. a. d'afolar o de s'afolar.

L'aucèla a afolat : l'aucèla s'es despieitada.

Can afolat : can qu'a trapada la ràbia.

afolatge : accion d'afolar t. a. d'afolar o de s'afolar.

afolastrir (s') : s'engausilhar (venir amorós, -osa)

S'afolastris cada còp que vei una polida dròlla.

afoliment : accion de s'afolastrir / de s'engausilhar.

afolir / afolesir (v. tr.): far venir fòl.

afolir / s'afolesir (s') : venir fòl (s.f.)

afolit, -a : vengut fòl, venguda fòla ; tròp amorós, -osa.

afolesit, -ida : vengut fòl, venguda fòla.

afoliscar (s') : s'enaurelar / s'afiscar.

afoliscat, -da : que camina lo cap al vent ; extravagant, -a / desvariat, -ada ; minhard, -a / manieirat, -ada.

« *afomaronar* » : v. **afemoronar**.

« *afomarejar* » : v. **femorejar**.

afolcar (v. tr.): atropelar.

afolcar (v. tr.): menar / dirigir. (R. III, 352)

afolcat, -ada : atropelat, -ada.

afolesir / afolir (v. tr.): far pèdre lo cap / far venir fòl.

afolesir / afolir (s') : pèdre lo cap / venir fòl.

afòn, -a : que pòt pas parlar normalament ; que pòt pas parlar.

Venguèt afòn après una operacion de la faringe.

afondar (s') : s'englotir / far naufragi.

afondament : naufragi.

afondament : embolsenament ; afrabacion.

afondrar (v. tr.): abausar ; degalhar ; afrabar ; ablasigar ; afondar ; perir.

Afondrèron aquel ostalàs, qu'èra vièlh acabat.

afondrar (s') : s'abausar ; se degalhar ; s'afrabar ; s'ablasigar ; s'afondar ; perir.

Tot aquò s'afondrèt dins una nivolada de posca.

afondrat, -ada : t. a. d'afondrar o de s'afondrar.

afonia : estenhement de votz ; t. tecn. de fonetica.

afonic, -a : relatiu, -iva a l'afonia ; non vocalic.

afonizacion : natura d'un fonèma non dotat de vibracions vocalicas.

afonsament : naufragi.

afonsar (v. tr.): englotir / englotar.

afonsar (s') : s'englotir (naviri)

afonsat, -ada : englotit, -ida (naviri, nau, barca...)

a fôrça que (conj.): de fôrça que / a fôrça de.

A fôrça qu'es vengut vièlh es vengut tot blanc.

aforar (v. tr. arc.): avalorar / estimar. (R. III, 362)

aforcar (v. tr.): enforçar ; ponchar amb una pua de la forca ; ormejar (ancorar un naviri)

Aforcava lo fems a bravas forçadas.

Aforquèron lo naviri tanlèu arribar.

aforcat, -ada : que s'es trapat, -ada un còp de forca ; ponchat, -ada per una pua de forca. *Vaca aforcada.*

aforestacion : accion o resulta d'aforestar.

aforestar (v. tr.): mudar un terren en bòsc o en selva.

aforisme : proposicion jos forma de maxima.

Raça raceja es un aforisme.

aforistic, -a : en forma d'aforisme.

« *afornic* » :

v. **formic, formiga**.

afornelar e derivats :

v. **formelar**.

afortiment : afirmacion (v. R. III, 314 - L. 9) ; enfortiment ; fortejament (vin, formatge...)

L'afortiment d'una vertat. L'afortiment d'un formatge.

fortiori (a) (loc. adv. lat.) : a pus fôrta rason.

afortir (v. tr. e intr.): assolidar ; enfortir ; fortificar ; laurar plond ; fortejar (vin, formatge...)

Afortissi pas res, mas cresi plan que l'ai vist.

afortir (s') : t.a. çaisús.

afortit, -ida : t.a. çaisús.

afortunar (v. tr.): far venir urós, -osa ; far venir astruc, -ga ; far venir ric, -a.

afortunar (s') : venir ric, -a ; venir astruc, -uga.

afortunat, -ada : ric, -a ; astruc, -uga.

afortunadament : d'un biais afortunat ; aürosament.

« *afós* » (aglutinacion de « a » davant lo mot « fos ») v. **fos**.

afototropic, -a : relatiu, -iva a l'afototropisme.

afototropisme : fototropisme negatiu.

afrabacion : accion o resulta d'afrabar (de perir o de far perir, d'arroinar) o de s'afrabar ; arroina.

afrabar / afrabitar (v. tr.): bassacar ; arroinar ; devastar.

L'auratge nos afrabèt tota la vianda.

afrabat, -ada / afrabitat, -ada : t. a. çaisús.

afrabelar (v. tr.): afeblir / afeulir.

afrabelar (s') : s'afeblir.

afrabelat, -ada : afeblit, -ida. *Afrabelat de vielhum.*

afrabitar (v. tr.): afrabar.

afrairament / afrairiment : fraternizacion.

L'afrairament occitanocatalan.

afrairar / afrairir (v. tr.): afillhar ; associar ;

* fraternizar (v. R. III, 382)

afrairar / s'afrairir (s') : * fraternizar.

afrairat, -ada / afrairit, -ida : t. a. çaisús.

afrairir - s'afrairir : v. **afrairar - s'...**

aframit, -ida (adj.): afamelit, -ida.
Una femna aframida, amb quatre dròlles anequelits.

afranar (s'): s'encanissar; se lançar avidament.

afranat, -ada: encanissat, -ada.

afrancar (v. tr.): assopllir; adoçar (desgelar / destorrar)

afrancat, -ada: assopllit, -ida; adoçat, -ada.

afrancizar e derivats: v. **francizar** e derivats.

afranhar (v. intr.): fòranisar.
Las mesengas venon pas que d'afranhar.

afranhat, -ada: qu'a fòranisat.

afranhent: accident; malaür / malur.

afranquir (v. tr.): timbrar; aliberar / liberar; aprivadar; assopllir; avinar una fustalha; far bolir un topin nòu abans usatge; desflorar q.q.
*Afranquir una letra. Afranquir un esclau.
 Quora nos afranquirem del centralisme de París?
 Afranquir un aucelon. Afranquir una barrica.
 Afranquir un topin. Afranquir una piucèla.*

afranquir (s'): venir franc, -a; s'aprivadar; s'adocir; se liberar / se desbarrassar.
*Aquela vaca s'es plan afranquida.
 S'es afranquit de sa timiditat.*

afranquiment: accion d'afranquir o de s'afranquir.

afranquit, -ida: timbrar + t. a. del vèrb afranquir.
Un esclau afranquit de Ciceron inventèt la stenografia.
 v. **tironian**.

afrasia: incapacitat de ligar d'un biais intelligible los mots prononciats.

« *afrau* »: v. **frau**.

afre (m): englag; orror. *Los afres de la mòrt lo taravelavan.*

afredir / afregir (v. tr.): descaudar.

afredir / afregir (s'): se descaudar.

afredit, -ida / afregit, -ida: descaudat, -ada.

afrejolar (s'): trapar freg; se virar sul freg (temps)
Lo temps s'es plan afrejolit.

afrejolar (v. tr.): far venir freg; far venir fregeluc.

afrejolit, -ida: fregeluc, -uga. *Los vièlhs son afrejolits.*

afrescadet, -a: alegret, -a / garibal, -a; escarrabilhat, -ada; esperdigalhat, -ada / aluserpit, -ida.
Ont t'en vas tota afrescadeta?

afrescairar / afrescairir: v. **afresquir**.

afrescairar / afrescairir (s'): v. **s'afresquir**.

afrescar (v. tr.): refrescar.
Es a la ribièira, a afrescar la bugada.

afrescar (s'): s'agradar a; se regaudir; s'atufegar / s'afiscalhar; s'afanar de.

afrescolir (v. tr.): v. **afresquir**.

afrescolir (s'): v. **s'afresquir**.

afresquir / afrescolir / afrescairir (v. tr.): far venir fresc.

afresquir / afrescolir / afrescairir (s'): venir fresc.

afresquit, -ida / afrescolit, -ida / afrescairit, -ida: fresc, -a.

afrèst (m.): zenit; biscre d'un bastiment.

afretaire, -a: persona qu'arrenda un naviri.

afretament: accion o resulta d'arrendar un naviri.

afretar (v. tr.): arrendar un naviri.
An afretat un naviri per una passejada bèla.

afretat, -ada: arrendat, -ada.

afreuliment: accion o resulta d'afreulir o de s'afreulir.

afreulir (v. tr.): far venir frèule.

afreulir (s'): venir frèule.
Lo malaut s'afreulís un pauc mai cada jorn.

afreulit, -da / afrevolit, -da: vengut frèule, venguda frèula.

afric, -a: encanissat / afogat, -ada; de letz; caput, -uda; avid, -a. *Es afric al trabalh. Afric coma un marre.
 Afric coma las fedas a la sal.*

Africa: nom de continent.

africada (subs.): consonanta qu'es oclusiva a la debuta de son emission e fricativa a la fin.

african, -a (adj. e subs.): d'Africa negra. *Un African.*

africanisme: qualitat de çò african; ensemble de las sciéncias umanas aplicadas a l'estudi d'Africa; aquel estudi.

africanista (m. e f.): persona qu'estúdia las lengas e las civilizacions d'Africa.

africanitat: caractèr especific de la cultura africana.

africanizacion: accion o resulta d'africanizar çò non african.

africanizar (v. tr.): remplaçar los cadres non africans per d'Africans.

africanizar (s'): venir african.
La Glèisa catolica d'Africa s'es plan africanizada.

africat, -ada: son qu'es la combinason d'una oclusiva e d'una fricativa. *Los sons occitans (ts, dz, t, dz) son africats.*

afriscar (s'): s'adralhar / s'encaminar.

afriscat, -ada: adralhat, -ada / encaminat, -ada.

AFRO-: forma prefixada del lat. *afre, afra, afrum* (african)

afroalpin, -a: relatiu, -iva a la flòra que, dins las montanhas d'Africa, butan sus las zònas geobotanicament equivalentas als nivèls alpins e subalpins europèus.
Botanica afroalpina.

afroamerican, -a: relatiu, -iva als negres africans americans, a lors descendents e mai que mai a las formas culturalas amodadas per eles.
Ritmes afroamericans. Lo jazz es afroamerican.

afroasiatic, -a: relatiu, -iva a l'encòp a Africa e a Asia consideradas coma una unitat politica; natura d'una familha de lengas afroasiaticas qu'an d'unas afinitats.

afrobrasilian, -a: relatiu, -iva als Brasilians d'origina africana o als descendents lors, e subretot a las formas culturalas amodadas per eles.

afrocuban, -a: relatiu, -iva als Cubans d'origina africana.

afroeuropèu, -a: relatiu, -iva als Europèus d'origina africana.

Afrodisi: prenom masculin. **Afrodisia**: prenom femenin.

afrodisia: exageracion morbosa (R. IV, 254) de l'apetís sexual.

afrodisiac, -a (adj. e subs): natura d'un factor d'excitacion sexuala; remèdi o substància qu'excita (R. II, 398) l'apetís sexual.

Afrodit: prenom mitologic.

afront: ofensa grèva facha publicament.
Far un afront. Subir un afront. Lavar un afront.

afrontador: proteccion contra lo vent.

afrontaire, -a: insolent, -a; enganaire, -a.

afrontar (v. tr.): atacar; insolentar; enganar.
Degun aima pas gaire de se far afrontar.

afrontar (s'): s'atacar; s'insolentar; se tocar.
Se son afrontats en plena carrièira.

afrontament: accion d'afrontar, de s'afrontar, de se far...

afrontariá: ardideta / ardidetat; insoléncia.

afrontat, -ada: t. a. del vèrb **afrontar**.

afrontós, -osa: insolent, -a; azardós, -osa; imprudent, -a.

afros, -a: òrre / orrible.
Una novèla afrosa escaufestrèt tot lo país.

afrosament: orriblament.

afta (f.): ulceracion superficiala de la mucosa bucala.

aftós, -osa : caracterizat per la preséncia d'afas.

Estomatita aftosa. Febre aftosa.

aftoïde, -a : que revèrta l'afata.

aftòsi (f.) : erupcion d'afas.

« *afublar* » (v. tr.) (L. 10) : labializacion de i en U. v. **afiblar**.

« *afublar* » (s') : s'afiblar.

afulhièr : libre de sòlfa (cant plan) (R.V, 254 - L. 350)

afumal : fumador (mena de conflèt per enfumar las abelhas)

afumar (v. tr.) : afumatar ; enfumar ; negar dins lo fum.

afumar (s') : s'afumatar ; s'enfumar ; se negar dins lo fum.

afumat, -ada : afumatat, -ada ; enfumat, -ada.

afumatar (v. tr.) - **afumatar (s')** : doblèts d'afumar e de s'...

« *afuscar* » : v. **enfuscar**.

afusolar (v. tr.) : aprimar / far venir linge ; far venir desgordit.

afusolat, -ada : aciut, -a ; desgordit, -da.

afustament : accion d'afustar.

afust (m.) : espèra (f.) *Se metre a l'afust.*

afustar (v. tr.) : agusar ; visar ; agautar / engautar ; anar a l'espèra ; afilar ; aponchar.

Espatlèt lo fusil, afustèt e tirèt.

afustatge : agusament ; amolatge.

« *aga* » : v. **aiga**.

aga ! : interj. de l.p. per « Agacha que / mesfisa te que ! »

Agacha que tu... ! : Agacha que tu... !

agaça : mena d'aucèl (*Pica pica*)

agaçada : lo crit de l'agaça. *Las agaçadas son desagradivas.*

agaçament : accion o resulta d'agaçar o d'èsser agaçat.

agaçant, -a : qu'agaça, que fatiga, qu'irrita.

agaçar (v. tr.) : agacejar (butar una agaçada) ; tesicar / carcanhar / irritar / enervar ; asimar (amodar una sensacion desagradiva)

Lo bruch dels avions agaça los vesins de l'aeropòrt.

Lo chac-a-chac-a-chac de las agaças m'agaça.

Lo citron pòt agaçar las dents d'unas personas.

agaçar (s') : s'irritar. *T'agaças per un pas res !*

agaçariá : accion o resulta d'agaçar o d'èsser agaçat.

agaçat / agaçon : l'aucelon de l'agaça.

Quand èrem dròlles, los agaçats los nos manjàvem.

agacejar (v. tr. e intr.) : butar una agaçada ; carpinar / carpinhar / carpinhejar ; entainar.

agacièr : nis d'agaça.

Los agacièrs son quilhats sus las brancas pus nautas.

agach / agachada / agaitada : còp d'uèlh.

agach / agachador / agaita / agacha : airal per agachar, per se metre a l'espèra ; embuscada.

Aviam quilhat un agachador per caçar a l'espèra.

agachadoiras (d') : de regardèla (de vent) (s. f.)

agachòla : cabana de caçaire a l'espèra ; portanèl.

agachon : testimòni de bòla ; agachador ; portanèl.

Los agachons los desrabava per mudar la bòla.

agachonar (v. tr.) : metre un testimòni a una bòla.

Totas las bòlas devon èsser agachonadas.

agachar / agaitar (v. tr.) : aver los uèlhs virats cap a q.q. o a quicòm ; far guinèla ; espisar.

agacin / agaciç : duralh sus un artelh (mena de bocinhòla)

Ai un artelh que me dòl a causa d'un agacin.

agaçon : agaçat (aucelon de l'agaça)

agadés, -a / agatenc, -a (adj. e subs.) : persona d'Agde.

agadèus : argelat / artalàs. (*Genista scorpius*)

Los agadèusses son brutalasses. v. **plural**.

agadeussièira : un airal cobèrt d'agadèusses.

agafada / agafal : accion o resulta d'agafar o de s'...

agafador, -airitz / agafaire, -a : persona qu'agafa ; can o canha qu'agafa. *Una canha agafairitz.*

agafar (v. tr.) : gafar ; acrocar ; sasir ; trapar ; atacar.

agafar (s') : se gafar ; s'acrocar ; se sasir ; se trapar.

agafaròt / agafon : frucha del lampordièr (*Lappa major*)

agafatal : brava agafada.

agafetat : ardor ; zèl (L. 387)

agafon : agafaròt.

agairar (v. tr.) : assalir / assalhir ; agarrir ; insolentar ; cercar bregas ; desrocar ; agachar ; espisar.

« *agaitar* » : v. **agachar**.

agalactia : abséncia de secrecion lactada après jasilhas.

agalar (s') : acotir un can en bramant (vaca)

La vaca s'agalèt e lo can fugiguèt.

« *agalaupar* » : v. **agalopar**.

agalavardiment : accion de venir golamard, -a.

agalavardir (v. tr.) : far venir golamard, -a ; agolardir.

agalavardit, -ida / agolardit, -ida : vengut golamard, -a.

Agalavardida, aquela cabra no'n fasiá véser !

agalaxia : agalactia. v. pus naut.

agalencièr / galentier : boisson que dona la ròsa canina. (*Jasminum grandiflorum*)

agalhada : alada ; joanada (flambada)

Faguèrem una agalhada, qu'èrem afrejolits.

agalhar (v. tr.) : adornar ; apolidir.

agalhardiment : accion o resulta d'agalhardir o de s'...

agalhardir (v. tr.) : regaudir / regaudinar / alegrar / esgaïar.

Un pauc de vin agalhardís lo còr de l'òme.

agalhardir (s') : venir galhard.

agalhat, -ada : adornar, -ada ; apolidit, -ida.

agalissar (s') : se bidorsar ; se penjar (se metre de galís)

agalís : renga de ceps de vinha qu'es de galís.

agalissat, -ada : de galís.

agalopar (v. tr.) : assobtar / corsar / acotir / persègre.

agalós / agavon / agavós (plt.) :

tanca buòu / escana vaca (*Ononis repens*)

verd boisset (*Ruscus aculeus*)

èrba peganta (*Galium aparine*)

agam, -a : que se pòt reproduire sens fecondacion.

agami : mena d'aucèl d'America del sud (*Psophia crepitans*)

agamia : reproduccion asexuada ; abséncia d'organs sexuals.

agammaglobulinemia : manca parciala o totala de gammaglobulinas.

agar-agar (med.) : mucilage produch per d'unas algas, bravament utilizat en microbiologia.

agambat, -ada : tirat, -ada d'afar / gandit, -ida.

Nos vesi pas encara agambats.

agamotir (v. tr.) : afaissar ; recauquilhar.

agamotir (s') : s'agrovar ; s'arrucar ; s'aclarar ; s'acoconar.

agamotit, -ida : t. a. del vèrb agamotir.

aganchar (v. tr.) : agantar ; acrocar ; recebre ; ganhar.

aganchat, -ada : t. a. çaisús.

agandiment : accion o resulta d'agandir o de s'agandir.

agandir (v. tr. e r.) : atènger ; arribar ; menar a.

agandir (s') : s'encaminar ; fugir ; se garar ; s'esquivar.

E de s'agandir leu fach !

agandit, -ida : t. a. çaisús.

agandonir (v. tr.) : agorrinir / engorrinar ; acoquinar ; aperesir.

agandonir (s') : s'agorrinir ; s'acoquinar.

S'agandoniguèt amb la racalha de la vila.

aganèl (plt.) : sauta volam / cosconilha (*Chondrilla juncea*)

aganiment : accion o resulta d'aganir o de s'aganir.
aganir (v. tr.): arredre / abenar / adedir.
Aganis de talent e de lassivèira.
aganir (s') : s'arredre ; s'abenar ; s'adedir.
aganit, -ida : adelit, -ida ; abenat, ada ; arredut, -uda ; encullit, -ida (froment, civada...)
De froment plan aganit (encullit)
« **agansar** » : v. **agantar**.
agantar (v. tr.): emponhar ; aténher / aténger ; encaissar (s.f.)
agantar (s') : se batre / se cramponar ; s'estacar / se soudar.
agapir (v. tr.): pegar ; envescar ; empegar / empastissar ; passir ; atassar ; sasir.
agapit, -ida : t. a. çaisús.
Una tèrra agapida (atassada)
« **agar** » : v. **agast**.
agarachar (v. tr.): desbosigar ; laisser en bosiga un an.
agarachat, -ada : desbosigat, -ada ; laissat, -ada en bosiga.
« **agaraïtar** » : v. **agarachar**.
agarar (v. tr.): agachar ; garar ; gandar.
agarar (s') : se garar ; se mesfisar.
Òm s'agara pas jamai pro.
agarat, -ada : t. a. çaisús.
agarbar (v. tr.): metre en garbas ; acaparar.
agarbat, -ada : mes, -a en garbas ; acaparat, -ada.
agartic : escaravila (campairòl en forma d'enfonilh) ; tot un fum d'autres campairòls : (*Agaricus infundibuliformis*) (*Agaricus abruptibulbus*) ; (*A. Albertii*) ; (*A. arvensis*) (*A. bitorquis*) ; (*A. langei*) ; (*A. campestris*) ; (*A. bovinus*) (*A. haemorrhoidarius*) ; (*A. macrosporus*) ; (*A. citrinus*) (*A. silvicola*) ; (*A. silvaticus*) ; (*A. pantherinus*) (*A. muscarius*) (*A. procerus*) ; (*A. ovoïdes albus*) (*A. xanthodermus*) ; (*A. villosus*) ; (*Amanita muscaria*) (*Marasmius oreades*).
agarlandir (s') : s'agandonir. v. **agandonir**.
agaronit, -ida : agorrinit, -ida ; aperesit, -ida.
agarrejar (v. tr.): agaçar ; excitar (R. II, 398) ; provocar (R. V, 577)
agarrejat, -ada : t. a. çaisús.
agarrida (subs.): ataca / emponhada.
agarriment : accion d'atacar.
agarrir (v. tr.): acometre ; atacar ; secutar.
Quita pas d'agarrir los autres.
agarrir / agarrejar (s') : se carpinhar.
agarrit, -ida / agarrejat, -ada : carpinhat, -ada.
agarrús : garrús.
agarrussiment : abogriment ; abastardiment.
agarrussir (v. tr.): abastardir / engamassir ; eriçar... t. a. çaijós :
agarrussir (s') : s'abastardir ; s'engamassir ; s'entestesir ; s'eriçar ; s'espelofir ; s'embaurar.
Un arbre tot agarrussit. Un mainatge agarrussit.
agast (mena d'arbre) : argelabre. (*Acer monspesselanum*)
agata : mena de brillant.
Agata : prenom.
agatenc, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a Agde ; sortit, -ida d'Agde.
Un Agatenc. Lo Grau d'Agde. Lo Cap d'Agde.
agatir (v. tr.): agoludir / alifrar / agolardir.
agatir (s') : s'agolardir ; s'alifrar ; s'agoludir.
D'ont mai vielhís, d'ont mai s'agatis.
agatit, -ida : agolardit, -ida ; alifrat, -ada ; agoludit, -ida.
« **agaus** » : v. **avaus**.
agautar / engautar (v. tr.): espatlar un fusil per afustar.
agavelaire, -a : persona qu'agavèla. *Agavelavar d'eissements.*

agavelar (v. tr.): far de gavèlas ; expandir.
agavelar (s') : s'alinhlar jos la dalha o darrièr la dalhaira.
agavelat, -ada : en gavèlas.
agavon / agavós (plt.) : tanca buòu (*Ononis repens*) (*Ononis natrix*) ; (*O. spinosa*) ; (*O. arvensis*)
Agde ('atte) : vila d'Erau (Occitània)
Agen : nom de vilas occitanas (Agen de Roergue ; Agen d'Òlt)
agençaire, -a : persona qu'agença.
agençament : accion o resulta d'agençar.
agència : empresa o delegacion comerciala.
Una agència matrimoniala.
agençar (v. tr.): arrenjar ; dispausar ; organizar.
Totes los membres de l'ostal son plan agençats.
agençar (s') : s'arrenjar ; se dispausar ; s'organizar.
agenda (f.) (del lat. *agenda*) : quasernet que i se nòta çò de far per cada jorn de la setmana, del mes...
agendrar (s') : se maridar per anar viure a cò del bèlpaire.
S'agendrèt a cò dels Fontanilhas.
agenés, -esa (adj. e subs.): relatiu, -iva d' Agen ; sortit, -ida d' Agen.
agenesia : abséncia totala d'una estructura o d'un organ.
Agenesia pulmonara. Agenesia renala.
agenòl, -a (adj. e subs.): sortit, -ida d' Agen.
agenolhada : accion de se metre de genolhs.
agenolhador : prègadiu v. p. 20, 3°, b.
agenolhament : accion o resulta de s'agenolhar.
agenolhar (v. tr.): metre de genolhs.
agenolhar (s') : se metre de genolhs.
agent : principi actiu ; mandatari ; representant. (R. III, 463)
agerbassir / agerbir / agermir (s') : se virar en pelenc o en pelena ; s'aglevir ; s'engamassir.
agerbassit, -ida : aglevit, -ada ; engamassit, -ida.
Lo codèrc s'es agerbassit (aglevit)
Los arbres son agerbassits (entestesits)
« *agermanament* » e derivats (cat.) : v. **embessonatge**.
Agésilau : prenom masculin.
aggiornamento (it.) : adaptacion de la tradicion de la Glèisa catolica a l'evolucio del mond actual.
agibassir (v. tr.): far de bòças.
agibassir (s') : venir boçut.
S'agibassiguèt, que se desmarguèt una espatla.
agibassit, -ida : boçut, -uda ; vengut boçut, venguda boçada.
agibir (v. tr.): embotir ; rafir.
agibir (s') : secar sus l'arbre ; se rafir (frucha)
agibit : grun sec de rasim. v. **atzebib**.
agil, -a : que se mòu aisidament, qu'a de movements rapids.
agilitat : qualitat de q.q. d'agil. (R. II, 22)
agilament : d'un biais agil.
agimbaire, -a : petaçaire, -a de pairòls.
Autres còps l'agimbaire passava d'ostal en ostal.
agimbar (v. tr.): petaçar / reparar / arrenjar de pairòls.
agimbat, -ada : petaçat, -ada ; arrenгат, -ada.
agiment : resulta d'agir, de far quicòm.
« *aginar* » e derivats : v. **aisinar**.
« *aginolhar* » : v. **agenolhar**.
agiograf, -a : relatiu, -iva a de causas santas ; escrivan, -a d'agiografias.
agiografia : libre a propaus de causas santas ; vida de sant ; biografia plan tròp lausenjairitz (R. VI, 339)
agiografic, -a : relatiu, -iva a una agiografia.
agiologia : ensemble dels obratges agiografics.
agionim : nom de sant balhat a una persona.

agionomastic, -a : relatiu, -iva a l'agionomastica.
agionomastica : branca de l'onomastica qu'estúdia los agiotoponims.
agiotatge : benefici abusiú sus l'escambi de l'argent.
agiotoponim : toponim bastit amb un nom de sant.
agipit, -ida : acodat, -ada / acodit, -ida (pasta, pan...) *Una torta agipida* (mal levada)
agir (v. intr.): obrar ; far quicòm.
« *agir* » : facilitar v. **aisir**.
agissent, -a : que fa quicòm ; que trabalha promptament
agitacion : accion o resulta d'agitar o de s'... (R. II, 22)
agitar : brandir ; bolegar / remenar.
agitat, -ada : t. a. çaisús.
agitatíu, -iva : que remena, que bolega (R. II, 22)
Aviá de movements agitatus.
agitofasia : rapiditat excessiva del parlar, amb omission patologica d'unas sillabas o d'unas paraulas.
agitografia : rapiditat granda per escriure, amb omission patologica de sillabas o de paraulas.
agla (una) : mena d'aucelàs de rapina.
Aglàè : prenom.
aglabir (s') : s'arrede (ne poder pas pus / ne poder pas mai)
aglabit, -ida : abenat, -ada / arredut, -uda.
Soi completament aglabit.
agladir (s') : se desglesir ; se fendre ; se desjuntar ; se fendilhar.
agladit, -ida : desglesit, -ida ; fendut, -uda ; fendilhat, -ada.
aglan / agland : frucha del garric ; torilhon que fa téner lo fusòl d'un carri.
agland de mar : mena d'esquinada (mena de crustacèu)
aglanar / aglandar (v. tr.) : amassar d'aglans ; balhar d'aglans als pòrcs ; manjar d'aglans.
Ara, s'aglana pas gaire mai.
Mas los pòrcs aglandan totjorn.
aglanièr / aglandièr : garric que balha d'aglans.
aglanièira / aglandièira : un bòsc d'aglandièrs.
« *aglantina* » : v. **aigentina**.
aglàs : voltor. « *acla* » - « *aclàs* » en lenga parlada.
aglatir (v. tr.): far paura al bestial a dich de cridar o de japar.
aglatit, -ida : empaurugat, -ada ; enjaurat, -ada.
Aglatits, totes s'enfugiguèron.
« *aglebir (s')* » : fr. occitanizat. v. **gleva** (R. III, 475 - L. 208)
aglenar (s') : s'amatar ; s'amagar ; s'acoconar ; s'arremicolar.
aglenat, -ada : t. a. çaisús.
aglevir (s') : se mudar en gleva / s'agerbassar.
aglevit, -ida : cobèrt de gleva (airal, camp, tèrra...)
Tota la bòria s'esaglevida.
aglomeracion : accion d'aglomerar o de s'aglomerar ; ensemble de causas aglomeradas ; ensemble d'abitacions que forman un vilatge o una vila.
Una aglomeracion de ròcs al pè de la montanha.
Aglomeracion de la sabla amb lo ciment.
Aglomeracion de poblacions.
aglomerador, -airitz : que servís per aglomerar.
Una substància aglomerairitz.
aglomerar (v. tr.): reünir en massa compacta d'elements diversés ; acomolar (R. II, 450)
aglomerar (s') : s'acomolar en massa compacta.
v. tanben **s'agrumar / s'agrumelar**.
aglomerat : massa compacta naturala de substàncias mineralas diversés ; grop de doas vocalas o de doas consonantas successivas ; assemblatge eteroclit.

aglòs (m.), aglòssa (f.) : sens lenga.
aglossia : abséncia congenitala de lenga ; incapacitat d'articular de paraulas.
aglotonir (v. tr.): agoludir / agolardir / far venir lemfre.
aglotonir (s') : s'agoludir / s'agolardir / venir lemfre.
S'aglotonis a proporcion que ven vièlh.
aglotonit, -ida : agoludit, -ida.
aglutinable, -a : que pòt èsser aglutinat, -ada.
aglutinacion : accion o resulta d'aglutinar o de s'aglutinar ; fenomèn lingüistic de juxtaposicion al radical d'afixes distincts ; formacion d'un mot per la reunion de dos mots o mai, primitivament distincts ; aglomeracion immunitària de cellulas estrangèiras de mercè d'aglutininas.
v. diccionari d'Alibèrt, p. 21.
Acanal, acrin, agram, amora (aglutinacion de a-)
« *Lo lendeman* » (aglutinacion francimandèjaira de defugir)
Aglutinacion de mots o de frasas.
aglutinador, -airitz : de natura a aglutinar.
Poder aglutinador. Substància aglutinairitz.
aglutinant, -a : propietat de substàncias qu'amòdan l'aglutinacion de bacterias ; natura d'unas lengas que fonccionan per addicion d'afixes a las racinas.
Lo turc, lo finés... son de lengas aglutinantas.
aglutinar (v. tr.): mudar en massa compacta ; empegar bravament quicòm a quicòm mai ; formar de mots o de frasas per aglutinacion *L'umiditat aglutina la farina.*
aglutinar (s') : s'empegar ; se mudar en massa compacta.
Tot un fum de moscas se son aglutinadas sul mèl.
aglutinatiu, -iva : format, -ada per aglutinacion.
aglutinina : anticòrs del plasmà sanguin.
aglutinogèn (subs. m.) : antigèn que correspond a una aglutinina.
Agnès : prenom.
agnosia : anomalia de la percepcion.
Agnosia tactila, visuala, auditiva.
agnostic, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a l'agnosticisme ; persona qu'es adèpta de l'agnosticisme.
agnosticisme : doctrina que declara impossible de conéisser l'existéncia de Dieu.
agnus castus (lat.) : pebrièr salvatge (*Vitex agnus castus*)
Agnus Dei (lat.) : pregària de la messa, abans la comunion.
-AGÒG : fòrma sufixada del grèc *agògòs* (conductor) v. **demagòg**.
-AGOGIA -AGOGIC : formas sufixadas del grèc *agògè* (accion de conduire) v. **demagogia - demagogic**.
agolardir (v. tr.): far venir lemfre, -a.
Cresi que s'agolardís cada jorn.
agolardir (s') : venir lemfre, -a ; venir golamard, -a.
agolardit, -ida : vengut lemfre, venguda lemfra.
agolopar (v. tr.): envolopar.
agolopar (s') : s'envolopar.
agolopat, -ada : envolopat, -ada.
agoludar (s') : s'alimenar ; se voludar / s'alacar ; se viutar.
Li agrada fòrça de s'agoludar.
agoludat, -ada : t. a. de s'agoludar. (L. 385)
agoludir (v. tr.): agolardir (far venir lemfre)
agoludir (s') : s'agolardir (venir lemfre)
« *agoludar (s')* » : v. **s'agoludar**.
agonia : los afres de la mòrt.
agonizant, -a : persona que trabalha a la mòrt (l.p.)
agonizar (v. intr.): èsser a l'agonia ; far las espèrras abans morir.

agorafobia : crença morbosa (R. IV, 264) de travessar d'espacis descobèrts o de se trobar dins d'airals publics.

agorafobic, -a : relatiu, -iva a l'agorafobia.

agorar (v. tr.): enganar.

agorar (s') : s'enganar ; far una marrida compra.
Un còp de mai me serai agorat.

agorat, -ada : enganat, -da.

agorbar (v. tr.): amassar ; amontetar.

agorbat, -ada : amassat, -ada / amontetat, -ada.

agordir (v. tr.): agolardir / agoludir / aglotonir.

agordir (s') : s'agolardir.

agordit, -ida : t. a. del vèrb agordir
« *agornir* » : v. **agoludir**.

agorrinar / agorrinir (v. tr.): acocarrar / acocarrir.

agorrinar, -nir (s') : s'encanallar ; far la tralla.

agorrinit, -ida : encanallat, -ada ; que fa la tralla.
Agorrinida, fa la tralla cada nuèch del ser al matin

agorruudar (s') : se sèire suls talons ; s'acoconar ; s'agorruudar ; s'aclatar.

agorruudat, -ada : t. a. del vèrb s'agorruudar.

agorruufar / agorruufir (v. tr.): frostir ; afatonir.

agorruufar / agorruufir (s') : se frostir ; s'afatonir ; s'amatar.
Ai la rauba tota agorruufada.
S'agorruufèt per èsser pas vista.

agorruufat, -ada : t. a. çaisús.

agossir (v. tr.): abenar ; alassar ; desgostar ; rebutar.

agossir (s') : venir incapabile de ; s'abenar ; s'alassar ; se desgostar ; se rebutar.

agossit, -ida : t. a. çaisús.

agost : lo mes ochen de l'annada.

agostar (v. intr.): far las lauradas del mes d'agost.

agostenc, -a / agostin, -a : del mes d'agost.
Las calorassas agostencas me pesan pas brica.

« *agostós* » : v. **gostós**.

agostejar : far bèl e sec.

Agot : nom de ribièira d'Occitània.

agota / agotal : pala de fust per tirar l'aiga d'una barca.

agotable, -a : que pòt èsser agotat, -ada.
D'unas fonts son agotablas per temps de secada.

agotar (v. tr. e intr.): tarir ; assecar ; atarir ; estorir.

agotar (s') : se tarir ; s'assecar ; s'atarir ; s'estorir.

« *agra* » : v. **agre**.

-AGRA : forma sufixada del grèc *agra* (presa ; ataca de dolor aguda) v. **podagra**.

agradable, -a : plasant, -a / agradiu, -iva.

agradablament : d'un biais agradiu.

agradaire, -a : qu'agrada (que plai)

agradament : quicòm que plai.

agradant, -a : plasant, -a ; agradaire, a : que plai.

agradar (v. tr. e intr.): grasir ; trapar a son gost ; préner gost a ; venir per gost ; plaire.
M'agrada lo viston imbecil e redond de la pola.

agradar (s') : se plaire / se plàser ; s'endevenir ; s'aimar.

agradatge : accion d'agradar / chal / chalum.

agradèl : lecadissa ; dragèa (R. III, 77) v. **dragèia**.

agradèla : vinetièr (mena d'arbrilh) (*Prunus Cerasus*)
vineta / vinagrèla : (*Rumex acetosa*)
mena de vineta bauja (*Rumex acetosella*)

agradièr (subs. trufandièr) : corrdèc (traball qu'agrada pas)

agradièr, -ièira : plasant, -a.

agradiu, -iva : plasant, -a. *Sorire agradiu.*

agradívol (m. e f.) / **agradívol, -a** : agradiu, -iva. v. **-ÍVOL**
(La forma en *-ívol* (m. e f.) es una forma septentrionala)

agradolièr : cerièr de la frucha aspra. v. **guindolièr**.

agradós, -osa : que plai / qu'agrada / agradable, -a.
« *agrafa* » e derivats (fr.) : v. **agrifa**.

agrafia : impossibilitat d'escriure independenta de tota anormalitat motritz. (t. tecn de psiquiatria)

agrairon : cèrcle de tonèl de sièis setièrs.

agralha : doblèt de gralha v. **gralha**.

agralhar (v. intr.): cridassejar (gralha)

agralhon : pichon de la gralha.

agram (plt.): gram / pial de can (*Cynodon dactylon*)
Dieu te garde de l'agram ! v. **aglutinacion**.

agramenassir (v. tr.): agramenir / empobolar d'agram.

agramenir (s') : s'empobolar d'agram.
Tot lo camp s'es agramenit.

agramenit, -ida / agramenassit, -ida : plen d'agram.

agranada (f) : gran expandit per atirar aucèls o peisses.

agranaire, -a : q.q. qu'expandís de gran ; que provesís en gran.

agranal : airal que i se pòt expandir de gran.

agranar (v. tr. e intr.): donar de gran a la polalha, als aucèls o als peisses.

agranar (s') : se provesir de gran.

agranàs (plt.): sause espinós (*Hippophae rhamnoides*)

agranatge : agranada ; agranal.

agrandiment : alargament.

agrandir (v. tr.): enlargar.
Vòli far agrandir aquela fotò.

agrandir (s') : s'enlargar.

agrandit, -ida : enlargar, -ada.

agranhon : frucha del bartàs negre. Del gallés **AGRANIO**.

agranhonièr : bartàs negre (*Prunus spinosa*)

agranulocit : mena de leucocit.

agranalucitòsi (f.): manca o absència de leucocits dins lo sang.

agrapar (s') : se pegar ensemble ; s'enrambolhar.

agrapat, -ada : pegat, -ada ensemble ; enrambolhat, -ada.

agrapiment : accion de gaisar, de s'enracinar.

agrapinhar (s') : s'arrapar (per un arbre o endacòm mai)

agrapir (s') : se cramponar ; s'enracinar ; gaisar.
Lo froment s'es plan agrapit (a plan gaisat)

agrari, -ària (adj.): que concernís las tèrras.
La reforma agrària.

agràs : rasimèla ; rasim verd.

agrasament : desruna / avalencament / avalencada ; abenatge.
L'agrasament de son ostal lo trebolèt d'a fons.

agrasant, -a : bravament pesuc, bravament pesuga (s. f.)
Una responsabilitat agrasanta li tombèt dessús.

agrasar (v. tr.): demolir ; minar ; arrede ; aclapar.
Es estat agrasat per la mòrt de sa femna.

agrasar (s') : s'arroïnar ; s'esbosenar.

agrasat, -ada : arroïnat, -ada ; esbosenat, -ada.
Tot s'agrasèt a causa del tèrratremol.

agrasòl : corinton.

agrasolièr (plt.): corintonièr (*Ribes grassularia*)

agrasonièr (plt.): doblèt d'agrasolièr.

agrat : convenença ; aprovacion.
Aquel maridatge es plan a mon agrat.

agrata : gralha ; mena de còrb pus pichon que los autres.

agratonir (s') : se recauquillar ; se recroquillar.

agratonit, -ida : recauquillat, -ada ; recroquillat, -ada.

« *agraula* » : v. **gralha**.
« *agraupir* (s') » : v. **s'agrapir**.
« *agrautonir* (s') » : v. **s'agratonir**.
agravament : accion o resulta d'agrarar o de s'agrarar.
agravant, -a : *Circonstàncias agravantas*.
agravar (v. tr.): engravar; encrostar / encrostir; cobrir de grava; se cramponar pel sòl.
agravar (v. tr.): far venir pus grèu; arredre.
agravar (s') : venir pus grèu; s'arredre.
agre : disposicion naturala; campèstre; país; l'anar del país.
agre : alús; orgulh; agron (una còta d'alús)
Aquí l'agre / aquí l'alh : aquí lo problèma.
Far agre : alussar / agrejar (soslevar amb un alús)
agre, -a : qu'a rebolit; qu'a virat; qu'a perit.
agredoç (subs. m.) : guina (mena de cerièira aspra)
agredoç, -a (adj.) : mièg-agre mièg-doç; mièja-agra mièja-doça. *De paraulas agredoças*.
agregacion : accion o resulta de s'agregar; lo concors universitari pus dificil de França.
agregar (v. tr.): aculhir; associar.
agregar (s') : s'associar.
agregat : ensemble o soma de diferentas causas o personas; t. tecn. de tot un fum de disciplinas.
Vegèrem alara un agregat qu'èra pas de creire.
agregatiu, -iva : qu'a tendéncia a s'agregar (R. III, 507) qu'a capitat l'escrich de l'agregacion.
agrejar (v. intr.): sentir a agre; aver un gost agre.
agrejar (v. tr.): soslevar amb un alús; assajar / ensajar.
agrejar (s') : se soslevar peniblement; se bolegar peniblement.
agrelha : vineta (*Rumex acetosa*)
agrelhon : agrimòla (mena de gròs agrassòl) (*Ribes nigrum*)
« *agremolir* » : v. **agrumelar**.
« *agrepir* » : v. **agrepir**.
agrena : agranhon (frucha del bartàs negre)
agrenièr : agranhonièr / bartàs negre (*Prunus spinosus*)
« *agrepesir* » : v. **agrepir**.
agrepiar (v. tr.): metre a la grépia.
agrepiar (s') : se metre a la grépia.
agrepia, -ada : a la grépia. *Las vacas se son agrepiadas*.
agrepiment : accion o resulta d'agrepir o de s'agrepir.
agrepir / agrepesir (v. tr.): engordir; arraulir; encrocar.
Èrem totes agrepesits a causa del grand freg.
agrepir (s') : s'engordir; s'arraulir; s'encrocar...
agrepit, -ida / agrepesit, -ida : t. a. çaisús.
agressar (v. tr.): atacar primièr; assalhir / assautar.
agression : ataca brutal e subta.
agressiu, -iva : batalhaire, -a.
agressivament : d'un biais agressiu.
agressivitat : comportament agressiu; ostilitat (R. III, 546)
agressor, -ora : persona qu'ataca primièira.
agrèst, -a : relatiu, -iva als camps.
Menar una vida agrèsta.
agreta (plt.): vineta comuna (*Rumex acetosa*)
vineta pichona (*Rumex acetosella*)
vineta redonda (*Rumex scutatus*)
« *agretonir* » : v. **agratonir**.
agreujar (v. tr.): cargar; molestar (R. IV, 247); far venir grèu.
agreujar (s') : venir pus grèu.
agreujat, -ada : vengut pus grèu, venguda pus grèva.
agreu / gréfol / agrèvol (plt.) : (*Ilex aquifolium*)
agreular (subs. m.) : airal cobèrt d'agreus (de gréfol)

agreuliment : accion o resulta d'agreulir o de s'agreulir.
agreulir (v. tr.): far venir greule (prim)
L'aganiment l'aviá agreulit quicòm !
agreulir (s') : venir greule.
agreulit, -ida : vengut greule, venguda greula.
S'es bravament agreulida de vielhum.
« *agrèvol* » : v. **agrèu**.
AGRI- : forma prefixada del latin *ager, agri* (camp)
v. **agricòla**.

agrialau : oliu salvatge.
agricòla : relatiu, -iva a l'agricultura.
Trabalhs agricòlas. Cooperativa agricòla.
agricultor, agricultriz : persona que trabalha la tèrra.
agricultura : art de trabalhar la tèrra.
agrièr : libre terrièr (registre de las tèrras d'un airal)
agrièira : mescla de froment, de segal e d'òrdi; talha feodala sus las culhidas.
agrifa : croqueton de metal per estacar ensemble de papièrs; croquet per suturar las plagas; tota mena de croquet; crampon de metal per religar doas sisas de pèiras.
agrifal : grafinhada; fissada.
agrifaira : aparelh per metre d'agrifas.
agrifar (v. tr.): engrauhar; panar; cramponar amb las arpas; suturar una plaga amb d'agrifas. t. tecn. de cirurgia.
agrifar (s') : s'engraunhar; se cramponar amb las arpas.
S'agrifèron totes doas (du' s/d s) que fasiá vergonha.
agrifat, -ada : t. a. çaisús.
agrifatge : accion de suturar una plaga amb d'agrifas.
agrimena / agrimònia (plt.) : (*Agrimonia eupatoria*)
agrimolièr (plt.) : mena de corintonièr v. **agrossolièr**.
agrimonia (plt.) : (*Agrimonia Eupatoria*); (*A. odorata*)
agriolat : liquor d'agriòtas.
agriòta : guina (mena de cerièira aspra).
agriotièr : guinièr (*Prunus cesarus*)
agripar (v. tr.) : arrapar.
agripar (s') : s'arrapar.
agripat, -ada : arrapat, -ada.
Agripina : prenom.
agrir (v. tr. e intr.): far venir agre; entaïnar.
agrir (s') : venir agre / s'entaïnar.
agrisar (v. tr.): doblat de grisar (far venir gris)
agrisar (s') : venir gris.
Cresi que vòl plòure, que lo temps s'agrisa.
agró : pollèn; aiga de raja / espèrma (f.); coüm d'abelha; coüm en general; lendes de pesolhs; gro / groanha.
AGRO- : forma prefixada del grèc *agròs* (camp)
agroalimentari : ensemble de las industrias agroalimentàrias.
agroalimentari, -ària : natura d'una vianda agricòla transformada industrialament.
agroar : groar. **agroar** (s') : s'acoatar.
agrobacteria : mena de bacteria en forma de bacil e que fixa pas lo nitrogen liure.
agroclimatologia : adaptacion de la climatologia a l'agricultura.
agroenergetica : sciéncia e tecnologia per melhor utilizar energeticament los produïts agricòlas.
agroindustria : ensemble de las industrias que l'agricultura fornís (R. III, 371) o se'n fornís.
agroindustrial, -a : relatiu, -iva a l'agroindustria.
agrogeologia : sciéncia de la natura geologica de las tèrras al regard de la produccion agricòla.

agrolir (s') : s'escular ; s'ablasir ; se negligir ; s'abandonar a las passions ; s'abestir.

agrolit, -ida : t. a. s'agrolir o de s'...
Es tament agrolida que se vestís consí que siá.

agrologia : branca de l'agronomia que sa tòca es l'estudi de las tèrras cultivablas.

agrolós, -osa : agredoç, -a.

« *agromar (s')* » - « *agrumir (s')* » : v. **agrumar (s')**

« *agromolir* » : v. **agrumelir.**

« *agronir* » : v. **agoludir.**

agronòm, -a : persona especializada en agronomia.

agronomia : estudi scientific de las relacions entre las plantas cultivadas, lo sòl, lo climat e las tecnicas agricòlas.

agronomic, -a : relatiu, -iva a l'agronomia.

agropament : accion d'agropar o de s'agropar.

agropar (v. tr.) : agropelar ; nosar ; enlaçar.

agropar (s') : s'agropelar ; se nosar ; s'enlaçar.

agropastoral, -a : relatiu, -iva a l'encòp a l'agricultura e a l'elevatge. *Civilizacions agropastorals.*

agropat, -ada : agropelat, -ada ; nosat, -ada ; enlaçat, -ada.

agropelar : agropar.

agropelar (s') : s'agropar.

agroquimia : ensemble de las activitats de l'industria quimica que fornís l'agricultura mai que mai en engraisces e pesticides (m. pl.)

agroquimic, -a : relatiu, -iva a l'agroquimia.

agroquimista (m. e f.) : especialista (m. e f.) en agroquimia.

agror : estat de çò agre.

agrós, -osa : un pauc agre.

agrosolar (s') : tombar coma una pelha ; s'afondrar / s'abausar.
Los ostals s'agrosolèron los uns suls autres.

agrosolat, -ada : afondrat, -ada / abausat, -ada.

agrostís (plt.) : (*Agrostis vulgaris*)

agrotlament : accion o resulta d'agrotlar o de s'agrotlar.

agrotlar (v. tr.) : demolir ; bresar (aturrar) ; abausar ; aplatassar de morres.

agrotlar (s') : t. a. çaisús.

agrotlat, -ada : p.p. d'agrotlar.
Demorèt agrotlada sens se poder tornar levar.

agrovar / agrovassar (s') : s'acoatar ; se sèire suls talons.

agrovat, -ada / agrovassat, ssada : segut, seguida suls talons. *Èran agrovats totes ensemble.*

agrum : massa ; acomolacion ; amolonament ; quantitat ; volada d'aucèls.

agrumar (v. tr.) : far de grumèls ; amassar.

agrumar (s') : s'agrumelar / s'agrumelir ; s'acoconar ; se recauquilhar.

agrumat, -ada : t. a. çaisús.

agrumèl : mena de rasim blanc.

agrumèl, -a (adj.) : agredoç, -a ; catamiaula (m. e f.)

agrumelar (s') : s'agrumar.

« *agruna* » - « *agrunièr* » : v. **agrena.**

« *agrunèl* » - « *agrunelièr* » : v. **agrena.**

« *agrupir* » - « *agrupesir* » : v. **agrepir.**

agrotar (s') : raubar / enlevar / panar.

agrotat, -ada : raubat, -ada / enlevat, -ada / panat, -ada.

« *Agte* » : grafia marrida per Agde ('atte) (nom de vila d'Erau)

agudament (adv.) : d'un biais agut.

agudar (v. intr.) : fugir ; s'enanar.

aguerlhar / aguerlhir (v. tr.) : emborniar ; falsar ; tòrcer ; desgetar ; enganar.

aguerlhar / s'aguerlhir (s') : t.a. d'aguerlhar.

aguerlhat, -ada / aguerlhit, -ida : t.a. d'aguerlhar.
Ai una ròda de la bicicleta que s'es aguerlhida.

aguerrir (v. tr.) : acostumar ; encanissar ; endurcir.
Sas espròvas l'an aguerrit.

aguerrir (s') : s'acostumar ; s'encanissar.
Se cal ben aguerrir als revivals de la vida !

aguerrit, -ida : acostumat, -ada ; encanissat, -ada.

aguda : forcadèl / paupèrga.

agudar (v. tr.) : far venir agut, -uda.

agudar (s') : venir agut, -uda.

agudesa : agusement. (R. II, 36)

« *aguer* » / « *aguèdre* » : v. **aver.**

aguialent : frucha de l'agalencièr / gratacuol (l.p.)
Amb d'aguialents se pòt far una gelarèia famosa.

aguierà / aguieira : airal que i se fa la vaissèla ; rèc de carrièira. doblèt d'**aguierà / aiguièira.**

aguinchagal (m.) : mena de fronda ; canavera fenduda per lançar de pèiras.

aguinchaire, -a : persona que visa, que reluca, que desròca.

aguinchament : accion de visar, de relucar, de desrocar.

aguinchar (v. tr.) : visar ; relucar ; desrocar.
Se pòt pas empachar d'aguinchar las dròllas.

agulha : aplech d'acièr per cordurar, per ponchar per marcar las oras... ; quicòm de ponchut ; estug (gaina) de pluma d'ucelon naissenta ; nom de mantun peis de mar : (*Esox belona*) ; (*Osmerus fasciatus*) ; (*Syngnatus acus*) ; (*Syngnatus tìphe*) ; nom de mai d'una planta.

agulha bastaressa : agulha d'emalatge.

agulha cosent : agulha de cóser. v. la nòta de **grand.**

agulha de brocar : agulha de tricotar.

agulha de cabòça : agulha amb una cabòça redonda.

agulha de conifèr : agulha d'avet, de pin...

agulha de cordurar : agulha de cóser.

agulha de debàs : bròca (agulha de brocar)

agulha de montanha : cima ponchuda.

agulha de mòstra : agulha que marca l'ora.

agulha de rantelar : agulha dentelièira.

agulha rentraira : agulha gròssa per petaçar de debasses.
Petaçava sos debasses amb una agulha rentraira.

agulhada / agulhat : tocador (baston long amb un agulhon a la cima) « *Quand lo boièr ven de laurar planta son agulhada...* »

agulhada de fial : fial (fil) engulhat dins un trauc d'agulha.

agulhariá : fabrica d'agulhas.

agulhas (f. pl.) (plt.) : bec de grua (*Geranium Robertianum*)

agulhas (montar las) : occitanisme per dire que las plumas naissentas d'un aucelon començan de sortir de lors estuges.

agulheta : cordilh ferrat a cada cima.

agulhetas (f. pl.) : lo mal roge (malautia de las fedas, dels pòrcs)

agulhièr : estug ; mercadièr d'agulhas.

agulhièira : besal.

agulhieirar (v. tr.) : regar / besalar.
Es dins l'ivèrn que cal agulhieirar los prats.

agulhon : ponchon d'agulhat.
Los agulhons d'agulhats èran brutalasses.

agulhonar (v. tr.) : balhar un còp d'agulhon ; encorar.
Avèm totes besonh d'èsser agulhonats, còp o autre.

agulhós, -osa : ponchut, -uda coma una agulha.

agulhòts : pèças ponchudas del governalh (mar.)

« *agur* » e derivats :

agusadoira : cot / pèira d'aguser.

agusaire, -a : persona qu'agusa.

agusament : l'aguser (accion d'aguser)

aguser (v. tr.) : amolar / afilar.

L'aguser d'una dalha se fa pas consí que siá.

agusat, -ada : amolat, -ada / afilat, -ada.

aguset, -a (subs.) : ganhapetit (inv.) v. p. 20, 3°, h.

agusir / agusardir (v. tr.) : far venir gus ; apaurir ; avilir.

agusir / agusardir (s') : venir gus ; s'apaurir ; s'avilir ; s'acoquinar.

S'es estat lèu agusardit amb d'unes coquinasses.

agusit, -ida / agusardit, -ida : paucval (m. e f.)

« *Agustin - Agustina* »

v. **Augustin - Agustina.**

agut, -da : p.p. d'aver. *Lor ai aguda facha la caça.*

Ai agut mai fach sens tu !

agut, -da : ponchut, -a ; que trauca las aurelhas (bruch, cridal, musica...)

AI- (forma prefixada) :

v. *èi-*

ai ! (interj. de dolor o suspresa) *Ai d'aquel òme !*

ai : primièira pers. del present de l'indic. del vèrb aver.

Ai de legir (occ.) aquel roman : me cal legir...

aiatolà (m.) : dignitari de la religion chiita ; (s.f.) tiran.

« *aibre* » :

v. **arbre.**

aicabàs / açabàs : dins aiceste mond ; aval.

aicai / açà (adv.) : aicí.

aicalin : aicí dedins.

aicamont / açamont : amont / acapmont. v. **capmont.**

aicanaut / açanaut : aicí denaut.

aicaval / açaval : aicabàs ; aval / acapval. v. **capval.**

aice, -ça : acid, -a ; vispre, -a ; aspre, -a ; agre, -a.

aiceste, -a : lo d'aicí, la d'aicí (prèp de ieu)

Vòli aiceste, pas aquel.

aicí (adv.) : a l'endrech ont soi ieu.

aicí debàs / aicí dejós : aicí enbàs.

aicí ença (d') / d'aicí enlà / d'aicí endavant /

d'aicí enfòra : d'ara ença (a partir d'ara)

aicí e ailí : ça e là / çai e lai.

aicí e d'aílí (d') : deçà delà.

aicí meteis / aicital : a l'airal ont soi.

aicí-ne ! (interj.) : n'as aquí ! n'avètz aquí !

aicisèm (adv.) : fòrça / a bodre / a foison / a roncècia / bravament / de pè e d'oncla / adès-adès.

aicitge (f.) : agror ; malgraciosetat ; asir.

aicò (pr. dem. n.) : çò qu'es aicí al pè de ieu.

aiga : liquid de font, de ribièira, de mar o de pluèja ; urina ; susor ; liquid constitutiu d'una brava part de l'organisme o de l'estructura dels èssers vius (umans, animals, vegetals)

Tombar d'aiga : urinar. *Donar l'aiga* : ondejar.

Aiga queta : aiga chorassa / aiga mòrta.

Aquel vin a pas qu'un jorn de mai que l'aiga !

aigabegut, -da : tressecat, -da.

aigabolhent (f.) : d'aiga que bolís. v. nòta de **grand.**

aigabolida : alhada.

aigada : pluèja / ramada / ondada / pissada (l.p.) ; alluvion ; sanhàs ; temps de fonccionament d'un molin d'aiga ; airal que i se tròba d'aiga ; vin marrit.

Ton vin es pas qu'una aigada !

aigaci : aigatge (m.) / rosal (f.) (umiditat de la nuèch) ; ramada / ondada / pissada (l.p.)

v. **augur.**

aiga corrent (f.) : aiga viva ; riu v. la nòta de **grand.**

aigada : aigaci / ramada / ondada / pissada (l.p.)

Una aigada me traçèt entrò a la pèl.

aigadièr / aiguièr / aiguièira : airal per far la vaissèla.

aigadièr, -a : q.q. qu'aima de beure d'aiga ; persona responsabla de la distribucion de l'aiga.

aigadina : pichona pluèja passadissa.

aigador : airal per trempar lo cambé ; besal.

aigadós, -osa : umid, -a / aigós, -osa. *Temps aigadós.*

Aigafonda : nom de vilòta de Tarn (Occitània)

aigafòrt (f.) : acid nitric ; mena d'estampa. v. nòta de **grand.**

aigairòl : laca ; besalon.

aigal (m.) : rosal (f.) / aigatge (m.) / ròs (m.) / banhadura ; airal que i se tròba d'aiga ; airal cobèrt d'aiga.

aigalada : vin tròp batejat ; salsa tròp aigalosa ; las aigas de l'amni ; airal umid.

aigalar (v. tr.) : metre tròp d'aiga a quicòm. *Aigalar lo vin.*

aigalar (s') : venir aigalós, -osa.

aigalas (f. pl.) : partida d'un naviri entre los amadièrs.

aigalejar (v. intr.) : èsser tròp aigalós, -osa.

Aquela sopa aigaleja !

aigalòci : plujada / plujal.

aigamarina : pèira preciosa color d'aiga de mar.

aigamòrta : aiga estadissa / aiga chorassa.

aiganafa : aiga de flor d'arangièr.

aiganaissent (f.) : uèlh de font ; font / adotz / dotz.

Avèm una polida aiganaissent al fons de l'òrt.

v. nòta de **grand.**

aiganas (f. pl.) : refasti.

Tant de trabalh me bolega las aiganas !

aiganegar (v. tr.) : aigalar.

aiganèu : pluèja mesclada amb de nèu.

aiganha / aiganhal / aiganhat : rosal / aigatge.

aiganhar / aiganhejar : far d'aigatge.

aiganhós, -osa : tremp, -a de rosal.

aigapendent (f.) : renvèrs (m.)

Aigapèrsa : nom de vila de Ròse (Provença, Occitània)

aigapetarèla : melica (bevenda facha amb de mèl)

aigar (v. tr.) : trempar lo cambé dins l'aigador.

aigarada : aigarèl / besalòt (besal pichon)

« *aigarada* » :

v. **aigalada.**

aigardent (f.) : blanca (subs.) ; tressièis. v. nòta de **grand.**

L'aigardent de prunas es una aigardent de flor.

aigardentaire, -a / aigardentièr, -ièira : q.q. que fa d'aigardent (f.)

aigardentar (v. tr.) : far d'aigardent.

aigarós, -osa : aigadós, -osa.

aigaròs (f.) : aiga ròsa (R. II, 39) v. nòta de **grand.**

aigas (las) : liquid qu'enròda l'amni.

aigas (far las) : parturir (L. 280) / enfantar ; morir.

Aigasmòrtas : vila de Gard (Occitània)

aigasal (f.) : saumura.

Servar quicòm dins d'aigasal.

aigasenhada : aiga benesida.

Prenguèt d'aigasenhada e se senhèt.

aigasenhadièr : benechièr / benedichièr.

I aviá alara un aigasenhadièr a cada lièch.

aigassa : aiga mala / aiga marrida.

aigassada : brava ramada / delavaci.

Al mes de març fa tot un fum d'aigassadas.

Aigasvivas : nom de vila (Arièja, Aude, Gard, Erau)

aigassar (v. tr. e intr.): trempar dins d'aiga passida ; trabalhar dins l'aiga ; far tròp embeure d'aiga ; còire tròp dins l'aiga ; se tròp embeure d'aiga.

aigassejar / aigatussar (v. tr. e intr.): doblèts d'aigassar.
aigassièr / aigatièr, -ièira : aqüatic, -a.

Aucèls aigassièrs / Aucèls aigatièrs.

aigasua, -ava : sornarut, -uda.

Aigasua coma es, mesfisa-t'en !

aigat : inondacion.

aigatièr : v. **aigassièr**.

aigatge : rosol / banhadura del matin.

L'aigatge es de crentar per las fedas de lach.

aigatilha : aiga mala ; expandi d'aiga pro tèunhe.

aigatolar (v. tr.): banhar ; ajustar d'aiga.

aigatolís / aigatolissa : delavaci.

Faguèt un tal aigatolís que tot èra pas qu'una aiga.

aigatorlada : abondància d'aiga.

aigatrebolar (v. intr.): bolegar.

Ausa pas aigatrebolar : ausa pas bolegar.

aigavèrs : acrin de montanha ; rega de particion de las aigas ; renvèrs ; pendís.

aigentina : ròsa canina (flor de l'agalencièr) (*Rosa canina*)

aigolar : rajar.

aigorlada : aiga en abondi.

aigós, -osa : aigat, -da.

aiguejar (v. tr. e intr.): lavar ; refrescar la bugada ; embeure.

aiguesponcha (f.) (plt.): negreput purgatiu (*Rhamnus cathartica*)

aigueta : diminutiuf afectiu d'aiga.

« Se tu te fas l'aigueta linda,

ieu me farai lo nivolàs...

Mistral, La cançon de Magalí.

aiguièr / aiguièira : pèça per far la vaissèla ; pèira plana per far la vaissèla ; trauc d'evacuacion per las aigas de vaissèla ; bacin per far la vaissèla.

ailà / ailai / alà (adv.): aval.

E ieu alà ! : e ieu de fugir !

ailabàs / alabàs : aval.

ailaiàs / alaiàs / alins / alin : aquí dedins / aval.

ailàlin / alàlin : a l'avalida.

ailàmont / alàmont / alànaut / ailànaut : amondaut.

ailàs ! : malurosament (malaiurosament) ; per malastre.

ailaval / alaval / ailabàs / alabàs : aval / alaluèn.

ailí (adv. de lòc) : aquí ont es el.

Aimabla : prenom femenin. **Aimable** : prenom masculin.

aimablement : d'un biais aimable.

aimable, -a : digne, -a d'èsser aimat, -ada ; d'un natural plasent.

aimadís, -issa : que pòt o deu èsser aimat, -ada.

aimador : v. **amador**.

aimansa / amansa (arc.): amor. (R. VI, 65 - II, 64)
(Encara utilizat en Roergue a Bòr e Bar)

aimantacion : accion d'aimantar o de s'aimantar.

aimant : oxid de fèr qu'atira lo fèr e d'autres metals.

v. **asimant** (L. 37 - R. II, 162)

aimant, -a : persona qu'a d'afeccion per quicòm o q.q. ; persona qu'aima d'amor una altra persona sens èsser maridat, -ada amb el o amb ela.

aimantar (v. tr.): comunicar a un tròç de fèrre la propietat d'atraire lo fèrre.

aimantar (s') : aquerir la propietat d'atraire lo fèrre.

aimantat, -ada : qu'a la propietat d'atraire lo fèrre.

La lama de mon Laguòià es bravament aimantada.

aimar (v. tr.): aver d'afeccion o d'amor per q.q. ; s'estacar a quicòm ; presar quicòm ; aver besonh de.

Aimar sos parents, sa femna, sos mainatges.

Aimar son can, l'alh, la ceba, los rafes, lo solelh.

aimar (s') : aver d'amor un per l'autre.

Aqueles dos joves s'aiman plan.

aimar mai (v. tr.): mai aimar / tant aimar / s'estimar mai / preferir. *Aimi mai te dire que m'agrada pas.*

Aimat - Aimada - Aimadina : prenom.

« *ainat, -ada* » (fr. de la l.p.). v. **lo màger, la màger**.

Aira sus Ador : nom de vila d'Occitània.

aira / ièira : sòl / cort de bòria.

airada / airal : sòl ; emplaçament ; tenguda a l'entorn de l'ostal ; endrech ; casal.

airal : endrech / lòc / ròdol / redòl.

aire : çò que respiram ; ventolin ; melodia ; semblança ; l'anar de q.q. ; l'aspècte de la cara...

L'aire de la montanha m'agrada mai que tot autre.

Fasiá un pauc d'aire. Un aire de cabreta.

A un aire intelligent. A un aire de dos aires.

aire : avajon (*Vaccinium Myrtillus*)

-AIRE : sufix occitan que vòl dire « que fa profession de » ;

« amator de » v. **ressaire - estamaire - flaütaire**.

airejar (v. tr.): obrir pòrtas e fenèstras.

airejar (s') : se passejar ; prene l'aire...

aireta : aiga pichona / sòl pichon ; plataforma pichona ; pompidor d'escalièr.

airièr (arc.): obrièr agricòla que comandava lo batre del cerealum pel sòl de la bòria.

airiòl (arc.): montet de garbas pel sòl de la bòria.

« *airòl* » : prononciacion montanhòla d'airal. v. **airal**.

airòla : aiga pichona / sòl pichon.

airoleta : aiga pichonèla / sòl pichonèl.

« *airuga* » :

v. **eruga**.

ais :

v. **aissèl**.

ais / aisse :

v. **aisse**.

Ais de Provença : nom de vila (Occitània)

aisadament / aisidament : facilament.

aise (m.) / **aisança** : comoditat ; contentament ; facilitat...

aise (d') : doçamenton / dapasseton.

Se sentir d'aise (occ.): èsser a l'aise.

aisar (v. tr.): metre a l'aise.

aisar (s') : se metre a l'aise.

aisat, -ada / aisit, -ida : de bon far ; ric, -a.

aisença : benaise ; adreça ; facilitat ; abilesa / abiletat.

aisidament : facilament.

aisiment / aisina : comoditat ; facilitat ; arrencament ; favor ; acòrdi.

aisina : comoditat ; ajuda ; instrument (t. a.) (R. III, 561)
fustalha ; aplech ; receptacle (t. a.) (R. II, 180)

ustensilha (R. V, 454)

Las aisinas per far la cosina. Las aisinas de l'ostal.

aisinada : contengut d'una aisina.

aisinament : preparacion ; arrencament.

aisinar (v. tr.): aprestar ; arrencar ; cosinar.

aisinat (subs.): manjar aprestat.

aisinat, -ada : cosinat, -ada.

aisir (v. tr.): metre d'aise / metre a l'aise ; acomodar ; aprestar ; facilitar ; ajudar ; ajar ; sasir.

aisir (s') : se metre d'aise / se metre a l'aise.

aisit, -da : de bon far.

aissa (f.) : lai / lagui (m.) / planh (m.) / dolor (f.) ; colèra ; fàstic / fasti / repugnància (R. IV, 669)

Aquò me fa aissa / aquò me fa fasti.

aissa : pigassa / destral ; mena de pigassa especiala.

aissable, -a / aissós, -osa : insuportable, -a ; aisse, -a ; desplaent, -a ; emmalit, -ida ; irètge, -ètja.

Es totjorn estada aissabla, e aissabla demorarà.

aissada : marra ; bigòs (aissada de doas puas)

aissadèl / aissadon : aisseta.

aisse / ais : èrnha ; enuèg ; lagui ; inquietud ; colèra ; desgost ; lanh ; desavèni.

aisse, -a : ernhós, -osa ; enujós, -osa ; laguiós, -osa ; aissable, -a ; languívol, -ivola v. **-ÍVOL**.

Es totjorn estat pus aisse que totes sos fraires.

aissejar (v. intr.) : gemir / gemegar ; se plànher / se lanhar.

aissèl : aissòl / fusòl / arbre transversal que sosten un veïcul e que sas doas extremitats s'engulhan dins los botons de ròdas del veïcul.

aissèla : lo dejós de la juntura del braç amb lo còrs.

aisselada : çò qu'òm pòt portar jos l'aissèla.

aisselièr : tròç de fustam per un truèlh o un cabiron.

aissent / ausement (m.) : absinti (R. II, 18) (formas encara utilizadas dins d'unes airals) (*Artemisia absinthium*)

aisset / aissòl : aplech d'esclopièr o de tonelièr.

aisseta : canèla ; dosilh.

aissí (adv. arc.) : aital / atal.

aissitge : èrnha / acrimoniá.

aital coma / atal coma / tal coma (conj. de comparason) :

O vos disi aital coma es / o vos disi tal coma es.

aital aital / atal atal (adv.) : entre pauc e mens.

Consí vas ? - Aital aital.

aital aital ! / atal atal (interj.) : es aital / es atal !

aital / atal (adj. ind.) : tal, tala.

aital que / atal que :

Aital los malmenava que fòrt pauc l'aimavan.

aital meteís / atal meteís : d'aquel biais / d'aitala façion.

aitala / atala : n'ai pas trobadas d'aitalas (d'atalas)

aital si ! / atal si ! : a la bona ora !

aital siá : amèn.

aitan / atan (davant consonanta d'ajectiu o d'advèrbi) :

Aitan polit coma tu. Vendràs aitanlèu que poiràs.

aitanben / atanben : tanben ; tant plan.

Estudièt de mètge (medecin), ela atanben.

aitanlèu / atanlèu : tanlèu.

Aitanlèu levat se beu un bolat de cafè.

aitanpauc / atanpauc : tanpauc.

I volguèt pas anar, ieu atanpauc.

aitanplan / atanplan : tant plan.

aitant / atant (adv.) : *Ne sabi aitant coma tu.*

aitant / atant (adj. e pr. variables) E non pas « autant » (fr.)

Aitanta de carn. Aitantes coma sèm.

De sèrps i n'a pas aïtantes coma dises.

aitant (adv.) : que diferís pas ges d'un autre, d'una outra.

ajaçar (v. tr.) : metre en plaça ; jaire ; desquilhar ; apalhar ; claure lo tropèl de fedas dins la jaça.

M'ajacèt aquel ventàs tot lo cerealum.

Mai val ajaçar las fedas quand fa tròp caud.

ajaçar (s') : se colcar ; se jaire sus l'apalhatge ; s'amatar ; se metre en plaça ; s'ajaire per enfantar.

Tanlèu s'ajaçar enfantèt un nenon polidonelon.

ajaçat, -ada : t. a. d'ajaçar o de s'ajaçar.

ajaire / ajàser (s') : se jaire / se jàser ; se metre al lièch ; èsser de jasilhas ; enfantar.

Tanlèu s'ajaire, la vaca faguèt las aigas.

ajagut, -uda : t. a. çaisús.

« **ajantir** » : v. **acantir**.

ajar (v. tr.) : aténher / aténger ; tirar ; prene ; panar ; procurar. *Aja la topina de la laissa nauta !*

ajàser (s') : s'ajaire. v. pus naut.

« **ajavelar** » : v. **agavelar**.

ajoatar (v. tr. arc.) : metre buòs o vacas al jo.

ajoatar (s') : se metre al jo ; se sometre.

ajoatat, -ada : al jo ; somés, -esa.

Al regiment l'agèron lèu ajoatat.

ajocador / ajocadoira : airal per far ajocar la polalha ; airal per s'ajocar.

ajocar (v. tr.) : quilhar ; pincar.

ajocar (s') : se quilhar ; se pincar ; s'acoatar ; s'aconsomir ; s'endormir ; s'engalhonar ; s'anar jaire.

Lo Justin s'ajoca quand las galinas.

ajocat, -ada : t. a. çaisús.

ajoglarir (s') : venir joglar ; se far joglar. (R. III, 586)

ajoguiment : accion de se donar al jòc, de folastrejar.

Per l'ajoguiment crenta pas degun.

ajoguir (s') : se donar al jòc ; venir folastre ; venir vesiat.

ajoguit, -ida : t. a. çaisús.

ajónher (v. tr.) : jónher ; retrapar ; aténher / aténger ; reculhir ; amassar.

ajonch, -a / ajunt, -a : t. a. çaisús.

ajordiu : ase (frucha de l'asenier) / fragosta.

ajornament (t. a.) : accion o resulta de remetre a pus tard.

ajornar (v. tr.) : remandar a pus tard ; citar en justícia ; balhar de jorn (far lum)

Ajornar un candidat. Foguèt ajornat pel 15 de mai.

Aquel bojal ajorna plan la cava.

ajornat, -ada : t. a. çaisús.

ajuda (f) / **ajudi** (m.) / **ajutòri, -òria** : persona qu'ajuda.

Òm a totes besonh d'una ajuda un jorn o l'autre.

ajudada : còp de man.

ajudaire, -airitz : persona que balha un còp de man.

ajudant : mena de galonat de l'armada.

ajudament : accion d'ajudar.

ajudar (v. tr.) : sostar ; assistir ; socorrir.

ajudar (s') : se sostar ; s'assistir ; se socorrir ; se bolegar en vista de quicòm.

S'ajudèt lo mai que poguèt per capitar son examèn.

ajudat, -ada : p.p. d'ajudar.

A plan besonh d'èsser ajudada, qu'a pas lo sòu.

« **ajulhar** » : v. **asulhar**.

ajust / ajuston / ajustament : apondi ; atropament ; ondradura ; tota una amassada de peisses per groar.

ajustador : punt de junctura.

ajustaire, -a : persona qu'ajusta quicòm t. a. d'ajustar.

ajustament : addicion ; amassada ; copulacion. v. R. II, 473

ajustar (v. tr.) : apondre ; ajónher ; metre en plaça ; visar ; arrenjar un afar.

Ajustarai qu'avètz pas a me far la morala !

ajustar (s') : s'ajónher ; s'acoblar (s.f.) ; se pimpar.

ajutòri, -a : ajudi, ajuda. (R. VI, 66 - L. 14)

Un ajutòri li fa plan besonh, que a fòrça practica.

al / au (art. contr.) : contraccion de « a lo » davant consonanta.

Vai-te'n al diable !

ala : ala d'aucèl, d'avion, de capèl, de mosssa... (t. a.) ; nadarèla de peis ; pala / libre de ròda idraulica ; rapuga ; renvèrs ; fòratech / fòratet ; part de filat de pesca ; aurelha de mosssa ; caduna de las parts lateralas d'un terren d'espòrt.

Esparpalhar sas alas : obrir sas alas.

D'un còp d'ala. Prene d'ala : venir pus ausard.

Baissar las alas. Jogar a l'ala : jogar suls costats.

Batre pas que d'una ala : èsser a mand de morir.

alà (adv.) : enlà / ençà / aval / a l'airal ont es el.

Demòres pas aici, vai-te'n alà !

alabarda : arma anciana (sègles XIV a XVII) encara portada pels gardas de Vatican ; mena de peis.

alabardièr : soldat armat amb una alabarda.

alabardir (v. intr.) : justar / targar (combatre amb una alabarda)

alabardir (s') : s'azardar ; sautar dins l'aiga al jòc de targa ; se regaudir ; far la pamperrugueta / anar e venir.

alabardit, -ida : regaudit, -ida.

alabaissat, -ada : moquet, -a (sens figurat)

Ne demorèt alabaissat dos o tres jorns. v. fons de p. 19.

alabast : sarrafust sus un bast de sauma.

alabastes : cròcs de fust sus un bast per portar de faisses.

alabastre (m.) : mena de pèira blanca de bon trabalhar e que se'n fa de vases e d'autres objèctes.

alabatre (v. intr.) : alatejar.

alabatut, -da : qu'a las alas pendentas ; desencorat, -ada.

Jordi es totjorn alabatut : a pas ges de coratge.

alablanc, -a : de las alas blancas.

Un aucèl alablanc passava amondaut. v. bas de p. 19.

alablau, -ava : de las alas blavas.

Un polidonèl anet alablau. v. bas de p. 19.

alabran : tiron salvatge / anedon salvatge.

alabre, -a : golut, -uda / golibaud, -a ; golarut, uda / golaud, -a ; afric, -a ; avid, -a.

alabrena : blanda / arpic / salamandra.

alabrenat, -ada : moscalhat, -ada ; pigalhat, -ada.

Una colòbra alabrenada s'estorrelhava pel camin.

Alacant : vila del sud-èst d'Espanha.

alacar (v. tr.) : asagar ; banhar ; banholejar.

alacar (s') : se banhar ; se trempar ; se gaulhassar.

alacat, -ada : banhat, -ada ; trempat, -ada ; gaulhassat, -ada.

alacha : falguièira ; jonc.

alachada / alaitada : tetada ; lactacion.

alachament : accion de far tetar.

alachaire, -a : que far tetar (maire, noirissa, anhelaire, -a)

alachar / alaitar (v. tr.) : far tetar.

Alachèt totes sos mainatges.

alachàs : falguieiràs ; joncàs.

alada : còp d'ala ; volada ; joanada (flambada)

Vau far una alada, que lo temps o ditz (que fa pas caud)

aladar (v. tr. e intr.) : penjar / clinar sul costat.

aladar (s') : venir pus larg (s'alargar / s'alarguir ; s'envasar)

aladèrn (plt.) : negreput (*Rhamnus cathartica*)

aladonc (adv.) : donc / doncas / mentre que.

alagar (v. tr.) : volcar (jaire) lo cerealum (vent, pluèja, auratge)

L'auratge m'a alagada tota la civada.

alaguiar : alassar ; embestiar ; contrariar.

alaguiar (s') : s'alassar ; s'enujar ; s'embestiar...

alaguiat, -iada : t. a. d'alaguiar o de s'alaguiar.

« *alaiar* » : v. **alaguiar**.

alairar (v. tr.) : penjar d'un costat (cargament) ; aliechar ; escartar.

alairar (s') : se jaire sul costat, s'aliechar.

S'anèt alairar, qu'aviá fòrça fèbre.

alairat, -ada :

t. a. çaisús.

alairon / aliron : diminutiu d'ala ; rapuga.

v. **aliron**.

Mesfisatz-vos, qu'ai vist un alairon de verdon !

« *alaitar* » :

v. **alachar**.

alalarg, -a : de las alas largas.

Se cargava totjorn un capèl alalarg. v. bas de p. 19.

ala longa : mena d'anet

(*Anas acuta*)

ton blanc (peis)

(*Scomber alalonga*)

alambí (m.) : moissal

(*Culex pungens*)

alambic (m.) : aparelh de destillar.

alambic (v. tr.) : destillar amb l'alambic ; complicar.

alambicat, -ada : destillat, -ada ; complicat, -ada.

Fa totjorn de frases alambicadas.

alambrrar (v. tr.) : abrander ; cremar.

Tot l'ostal s'alambrrèt dins un pas res.

alambrrar (s') : cantar a fimple de cap ; s'abrander.

alambrrat, -ada : abrandat, -ada.

alamèla : launa (mèla de cotèl o de dalha)

alamon : cep de mosssa / socada de mosssa.

alàmont / ailàmont (adv.) : amont.

Alan - Alana : prenom.

alan, -a : alabre, -a / galafre, -a / golarut, -uda.

alan / arand : gafamainatges (mena de drac gulampe ; mena de can galutre) E non pas « *ògre* » (fr.) l. p.)

alanç / lanç : balanç ; estrambòrd ; alatejada.

aland : accion de s'enaugar dins lo cèl coma l'alauseta.

alandada : obertura granda ; expandi.

alandaire, -a : persona que dobrís en grand.

alandament / alandiment : accion o resulta d'alandar o de s'...

alandar (v. tr.) : obrir en grand ; deslargar un tropèl.

Alanda la pòrta, que lo solelh dintre plan.

Cal pas alandar lo tropèl amb la pluèja.

alandar (s') : se dobrir en grand ; sortir de l'estable o de la jaça ; se lançar ; prene la volada ; rajar, raja que rajaràs.

Las fedas s'alandan per anar al pastural.

alandrument / alandriment : afebliment ; abitud de córrer.

alandrar / alandrir (v. tr.) : desgordir ; amigadar ; minhotar ; confortar.

alandrar / alandrir (s') : prene l'abitud de córrer ; s'afeblir a dich de s'alassar ; s'aplatassar ; s'espatar ; s'espatarar.

alandrit, -da : qu'aima plan de córrer.

alangorir (v. tr.) : far venir langorós, -osa.

alangorir (s') : languir ; venir langorós ; s'alanguir ; patir ; s'afeblir ; venir languidós, -osa.

Aquel dròlle s'alangorís, serà leu adolescent.

De soscar a son aimada s'alangorís.

alangorit, -ida : languidós, -osa.

Es tota alangorida : a pas ges de vam.

« *alangosta* » :

v. **langasta**.

alanguir (v. tr.) : far venir languidós ; afeblir ; entristesir.

alanguir (s') : venir languidós ; s'afeblir ; s'entristesir.

alanguit, -ida : languidós, -osa ; afeblit, -ida ; entristesit, -ida.

Alanha : vila d'Aude (Occitània)

alant, -a / alantaire, -a : confleta ; vantorla / vanturlla / vantussa / vanteta / vantard, -a.

Los alantaires son totjorn a se conflar.

alantar (v. tr. e intr.) : farfanejar / farfantejar ; se conflar (s.f.) mentir ; enganar ; enjaular.

alantariá : conflardisa. *Son alantariá lo perdrà.*

« *alantir* » : v. **enantir**.
alapalma : palma de la man.
« *alapàs* » : v. **lapàs**.
alapeda (plt.) : porraca (*Asphodelus albus*) ; (*A. fistulocus*)
mena de molusc marin ; dova de las fedas que lor fa trapar
la gamadura (*Fasciola hepatica*)
alapens : apens. E non pas « *apentís* » (fr.)
Ajustèt un alapens a l'ala de son ostal.
alar (v. intr.): lisar ; lisar dins l'aire.
alara (adv.): alavetz. *Alara, se metèt a parlar.*
« *alarassar* (s') » : v. **s'alairar - s'alatrar**.
alargaire -a : persona qu'agrandís quicòm ; persona qu'es
pas brica sarrada (avara) / persona alarganta.
alargament : agrandiment.
alargant, -a : largós, -osa / largural, -a / generós, -osa.
De se far vièlh es vengut alargant.
alargar (v. tr. e intr.): deslargar ; agrandir ; expandir ;
donar d'ample ; desliurar ; ganhar la plena mar...
alargar (s') : s'agrandir ; s'expandir ; venir pus larg ;
venir largural ; s'enanar en mar.
Lo naviri s'alarga cada jorn a dètz oras.
alargat, -da : t. a. çaisús.
alargue (plt.): lachet / lachairon / laitisson. v. aqueles mots.
alarguiment : alargament.
alarguir (v. tr.): far venir pus larg.
Cal alarguir aquel camin, que las maquinas modèmas...
alarguir (s') : venir pus larg.
Alari / Alaric / Ilari - Alària / Aulària : prenom.
alarí : brave bram ; clam.
Butèt un alarí que nos faguèt estrementir.
alaricar (s') : s'adomergir / s'adometgir / s'endometgir (tèrra)
Aquela tèrra s'alarica de mai en mai.
alaricat, -ada : adometgit, -ida.
alarma : òrdre de prene las armas per se preparar a
una ataca de l'enemic ; inquietud ; sonariá per avertir
d'un malparat. *Donar l'alarma.*
alarmament : accion o resulta d'alarmar o de s'alarmar.
alarmant, -a : que pòrta lagui, que fa paur.
De novèlas alarmantas n'avèm cada jorn.
alarmar (v. tr.): donar l'alarma ; inquietar.
alarmar (s') : se far de meissant (L. 240) sang.
« *alabasre* » : v. **aseron**.
alasan, -a (adj.): falbe, -a / faube, -a.
alasan (subs.): mena de caval.
alassaire, -a : persona qu'alassa, que fatiga, que cansa.
alassament : accion o resulta d'alassar o de s'alassar.
alassant, -a : que fatiga / que cansa. *A un ton de votz alassant.*
alassar (v. tr.): cansar / fatigar.
alassar (s') : se cansar / se fatigar.
S'alassa de corregir per pas res las meteissas decas.
alassat, -ada : cansat, -ada.
alastrar (s') : s'espatar ; s'aplatassar.
Truquèt un ròc qu'aviá pas vist e s'alastrèt.
alastrat, -ada : aplatussat, -ada ; espatat, -ada ; de ventres.
alastrejar (v. intr.): alatejar ; volatejar ; far l'aleta ; cortejar ;
anar melhor après una malautiá.
alat, -ada : qu'a d'alas.
alatar (v. tr.): deslargar lo bestial ; obrir.
alatar (v. tr.): abalhar de frucha ; acanar d'arbres per ne
far tombar la frucha.
alatat, -ada : acanat, -ada.
alatat, -ada : deslargar, -ada.
alatejar (v. intr.): alabatre ; volatejar.
Alatejava, alatejava, mas se podiá pas envolar.
alatrar (s') : s'acostairar ; s'estirar pel sòl ; s'alimènar ;
se gaulhassar.
S'alatrava per l'èrba urós (aurós) que jamai.
alatràt, -ada : t. a. çaisús.
alauaire, a : çaçaire, -a d'alauasetas.
alaua (mena de peis) : colac. (*Clupea alaua*)
alaua / alaueta / lauseta : mena d'aucèl (*Alauda arvensis*)
vanèl / vanèla : mena d'aucèl (*Vanellus vanellus*)
alauetar : caçar l'alaueta amb un filat.
alauisèr : filat per trapar d'alauasetas.
alavetz (adv.): alara / alavora.
alba / auba : punta del jorn ; vestit liturgic ; pibol blanc
(*Populus alba*)
Alba bilingua (s. IX). S'agís d'una alba religiosa,
exemple pus tardiu d'un genre practicat per sant Ilari de
Peitieu (315-368) dins *Jesus refulsit omnium* ; per sant
Ambròsi (340-398) dins *Aurora, Æterne rerum conditor...* ;
per Prudenci (348-425) dins *Ad galli cantum hymnus, Hymnus
ad matutinum...* ; per Sedulius (s. V) dins *A solis ortus
cardine...* ; e per l'autor anonim de l'*Alba bilingua*, aital
sonada per çò qu'es un poèma latin que son repic es en
occitan. L'*Alba bilingua* es un poèma cristic, que lo solelh
d'aquela alba es lo Solelh de Justícia que ne parlava lo
profèta Isaiás dins Is. 14, 2 (500 ans abans J.C.) e lo Crist
ressuscitat de sant Ilari, de sant Ambròsi, de Prudenci, de
Sedulius... Coma o senhalèt l'abat Negre, l'*Alba bilingua*
repren jos forma poetica dos versets de la *Letra als Romans*
(Rom. XIII, 11-12). Qual sap s'aquela *Alba bilingua*, a l'encòp
religiosa e literària, seriá pas l'aujòla de las albas profanas
dels trobadors del sègle XII ? v. lo ms. fin de letra A.
albada : cançon cantada a l'alba jos la fenèstra de l'aimada.
albaijada : albièira / albieirada. v. **albièira**.
albaijar (v. intr. e tr.): albieirar.
A començat d'albaijar, es la fin de l'estiu !
albaijat, -ada : cobèrt d'albièira / albieirat.
albairon : aire (frucha de l'albaironièr)
albaironièr (plt.): airièr / airièira (*Vaccinium myrtillus*)
Alban : prenom ; nom de vilòta de Tarn (Occitània)
alban / albanèl / aubanèl : mena de pichon falcon.
albalada / aubalada : fuòc de rama / joanada ; pibol
blanc (mena de sause) (*Salix alba*)
albana : mena de bigarrèu rossèl (*Cerasus duracina*)
albanada : cocorlons de pibol e de sause.
albanat, -ada : pas pro cuèch.
Albania : prenom feminin ; nom de país d'Euròpa.
albar : sause blanc ; pibol blanc (*Salix alba*) ; (*Populus alba*)
tassinièr ; aliguièr. (*Viburnum*) ; (*Sorbus aria*)
albaran : acquit / aquit ; quitança. (R. II, 50- V, 18-V, 23)
albarda / barda : bast.
albardariá : botiga d'una persona que fa de bastes.
albardier, -ièira : persona que fa o que vend de bastes.
albardeda : airal plantat d'albars.
albatròs : l'aucèl marin pus gròs (*Diomedes*)
albavit / aubavit : vidalba (*Clematis vitalba*)
albenc, -a : rosent, -a / incandescent, -a.
albenca : album d'un arbre (partida jove del fust e de las
brancas d'un arbre, jos la rusca)
alberg / auberg : còta de malhas ; abitarèla (arc.)

albèrga / albèrja e derivats v. **aubèrga / aubèrja**.
albèrga / aubèrja : mena de persèga.
albergar / aubergar (v. tr.): donar asil a q.q.
albergièr : mena de perseguier (*Prunus persica*)
albergièr bastard (plt.): (*Polygonum Persicaria*)
alberguier, -ièira v. **aubergaire**.
Albèrt - Albèrta - Albertina : prenom.
albeson : mena de ròc blanc de las ribièiras cevenòlas.
albespin : boisson blanc (l.p.) (*Crataegus monogyna*)
albeta : debuta de l'alba.
Albi : vila catedrala de Tarn (de prononciar « tar »)
« *albia, -ièr* » : v. **aliga**.
albica : figassa violeta.
albicon : figa longaruda e negra de per Sant Joan.
albièira : rosal ; barbasta ; plantacion de pibols.
albieirada : matinada d'albièira (pellicula de gèl)
albieirar : albairar (depausar una pellicula de gèl)
albigés, -esa (adj. e subs.): d'Albi ; relatiu, -iva a Albi ;
patarin / catar / catarés / catari v. **catar**.
albigòt, -a : persona d'Albi.
albin : lapin blanc ; aubergina / vièt d'ase.
albinisme : anomalia ereditària del pel e de la pèl que
son d'un blanc mat, e dels uèlhs que son rojosos.
albinós, -osa (adj. e subs.) : que patís d'albinisme.
albirable, -a : imaginable, -a.
albirar (v. intr.) : imaginar ; pensar ; estimar ; agachar.
albièr (m.) : jutjament ; vejaire ; gost ; volontat ; coratge.
albita : mena de mineral (silicat d'alumini e de sòdi)
albitizacion : produccion d'albita dins una ròca.
albor : blancor ; lutz de l'alba. (R. II, 48)
« *alborar* » : v. **arborar**.
alborn (m.) : flor de per Sant Marc (*Cytisus laburnum*)
albricòt : frucha de l'albricotièr.
albricotièr (plt.) : (*Prunus armeniaca*)
albuga / aubuga : tèrra pesugassa, argilosa o marlosa.
albugo (lat.) : taca blanca de la cornèa o de las onglas.
album (lat.) : mena de recuèlh per i collectar diversas causas,
per colleccionar d'images, de fotòs...
albumen (del lat. *albumen* : blanc d'uòu) : glària / blanc d'uòu ;
resèrva alimentària utilizada per l'embrion dins son
desvolopament ; teissut ric en matèrias nutritivas qu'enròda
la plantula d'unas granas (ricin, cerealum ...)
ALBUMIN- : forma prefixada d'albumèn e d'albumina.
albumina : substància azotada complexa que forma lo blanc
d'uòu, e que se tròba tanben dins lo sang, dins lo lach...
albuminat : combinason d'una albumina amb un metal.
albuminat, -a : natura dels grans provesits d'*albumen*.
ALBUMINI- ALBUMINO- : autras formas prefixadas d'*albumen*.
albuminifèr, -a : que conten d'albumina.
albuminimètre : aparelh per detectar (v. R. V, 312) la
quantitat d'albumina presenta dins un liquid.
albuminifòrme, -a : de la forma d'un *albumen*.
albuminogèn, -a : que balha d'albumina.
albuminoïde, -a : de la natura d'una albumina / proteïna.
albuminós, -osa : que conten d'albumina ; d'una pallor
malautissa. *Substàncias albuminosas*.
albuminòsa : resulta de la digestion de las matèrias
albuminoïdas.
albuminòsi (f.) : estat morbós (R. IV, 264) que ven de
l'augmentacion excessiva d'elements albuminoses dins
lo sang.

albuminuria / proteïnuria : preséncia d'albumina dins
las urinas.
albuminuric, -a : persona que patís d'albuminuria.
alcachòfa (f.) (plt.) : (*Cynara Scolymus*)
alcalescència : qualitat de çò alcalescent.
alcalescent, -a : que pren de propietats alcalinas.
ALCALI- ALCALINO- ALCALO- : formas prefixadas
del lat. *alcali* que vòl dire sòuda.
alcali (m.) : part solubla de las cendres d'unas plantas ;
sòuda ; potassa. (R. II, 52)
alcalificant, -a : que pòt alcalinizar.
alcalimètre : aparelh per mesurar la fòrça d'un alcali o
la dòsi d'alcali dins una mescla.
alcalimetria : determinacion de la fòrça d'un alcali o de
la dòsi d'alcali dins una mescla.
alcalimetric, -a : relatiu, -iva a l'alcalimetria.
Dosatge alcalimetric.
alcalin, -a : qu'a las propietats d'un alcali.
Sabor alcalina. Solucion alcalina. Metal alcalin.
Tèrras alcalinas. Reaccion alcalina.
alcalinitat : natura de çò alcalin ; propietat alcalina.
alcalinoterrós, -a : natura d'unes metals que lors
propietats revèrtan las dels metals alcalins.
Calci, estronci, bari, radi son alcalinoterroses.
alcalinuria : preséncia d'alcalis dins las urinas.
alcalinizacion : accion d'alcalinizar o de s'alcalinizar.
alcalinizant, -a : çò qu'alcaliniza una solucion.
alcalinizar (v. tr.) : far tornar alcalina una solucion.
alcalinizar (s') : tornar alcalina (en parlant d'una solucion)
alcaloïd (m.) : nom generic balhat a de substàncias azotadas
d'origina vegetala que lor molecula caup pel pus mens un
atòm d'azòt salificable.
Atropina, cafeïna, quinina, morfina... son d'alcaloïds.
alcaloïdic, -a : relatiu, -iva a un alcaloïd.
alcaloïfèr, -a : natura de las plantas que contenen
d'alcaloïds.
alcalòsi (f.) : alcalinitat excessiva dins lo sang.
alcaptona : substància que ven de la desgradacion
de la tirosina.
alcaptonuria : preséncia d'alcalptona dins las urinas.
« *alçar* » : v. **auçar**.
alcassin / aucassin : tèla (tela) per matalàs ; mena de
flausina (estòfa). (e non pas « *cotil* » (fr.)
alcavòt (mena de peis) : macarèl. (R. II, 52)
Alcibiades : prenom.
alcion : mena de polip marin ; aucèl fabulós (R. II, 52)
« *alcòl* » : francisme de la lenga parlada. v. **alcoòl**.
alcoòl : esperit de vin o d'una altra substància.
(de l'arab *al ko'hli*)
alcoolat : resulta de la destillacion de l'alcoòl sus una
substància aromatica ; resulta de la substitucion d'un metal
a l'idrogèn de l'idroxil d'un alcoòl.
L'aiga de Colonha es un alcoolat.
alcoolatura : resulta de la maceracion (v. R. IV, 120) d'una
planta dins d'alcoòl.
alcoolemia : preséncia d'alcoòl dins lo sang.
L'alcoolemia tolerada per menar es fòrt bassa.
alcoolic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'alcoòl ; que
conten d'alcoòl ; persona que s'adona a l'alcoòl.
Degrà alcoolic. Deliri alcoolic.
Bevendas alcoolicas. Persona alcoolica.

alcoholificacion : accion o resulta d'alcoholificar.

alcoholificar (v. tr.) : mudar una substància en alcohol per fermentacion.

alcoholigèn, -a : que pòt èsser mudat, -ada en alcohol per fermentacion.

alcoholimètre : aparelh per mesurar la tenor en alcohol d'un vin, d'una aigardent, d'una bevenda alcoholizada.

alcoholimetria : mesura de la tenor en alcohol d'un vin, d'una aigardent, d'una bevenda alcoholizada.

alcoholizable, -a : que pòt èsser mudat, -ada en alcohol. *Sucre alcoholizable.*

alcoholizacion : produccion o addicion d'alcohol dins un liquid ; impregnacion de l'organisme en alcohol.

alcoholizar : ajustar d'alcohol a un autre liquid.

alcoholizar (s') : se beure tròp d'alcohol. *S'alcoholizava sens se'n mainar.*

alcoholizat, -ada : persona que se beu tròp d'alcohol ; çò que s'ajusta d'alcohol a quicòm. *Bevendas alcoholizadas.*

alcoholisi (f.) : desplaçament reversible de l'alcohol d'un estèr per un autre alcohol.

alcoholisme : abús d'alcohol ; estat morbós (R. IV, 264) amodat per l'abús d'alcohol / etilisme (intoxicacion per l'alcohol)

alcohològ, -a : especialista (m. e f.) d'alcoholologia.

alcoholologia : disciplina medicala qu'estúdia l'alcoholisme e sa prevencion.

alcoholomania : periòde de l'intoxicacion alcoholica que se manifesta per un besonh irresistible d'alcohol.

alcoholoresistència : propietat de las bacterias que, un còp coloradas amb de colorants basics, pòdon pas èsser descoloradas per una immersion perlongada dins d'alcohol fòrt.

alcoholoterapia : utilizacion de l'alcohol per de fins terapeuticas.

alcootèst / etilotèst / etilomètre : aparelh que permet de mesurar sulcòp l'alcoolemia de q.q. de mercé la tenor en alcohol de l'aire espirat.

alçor. v. **auçor.**

alcoton : mena de veston de coton ; còta de malhas.

alcòva : mena de cambron dins una pèça pus granda. « *alçura* » : v. **auçura.**

ALDO- : forma prefixada d'aldeïd.

aldeïd (subs.) : nom abitual de l'etanòl.

aldeïdic, -a : relatiu, -iva als aldeïds.

aldoacid : acid aldonic.

aldòl : liquid que resulta de la condensacion aldolica de l'acetaldèid.

aldolasa : enzim qu'interven dins lo metabolisme dels glucids (sucres)

aldolasemia : taus sanguin de l'aldolasa.

aldosterona : ormona esteròida secretada per las glandolas corticosubrenals.

aleà (del lat. *alea* : azard) : risca (f.) d'inconvenients ; (t. tecn. de med.) : riscas terapeuticas.

aleatòri, òria : azardós, -osa (que depend d'un eveniment incertan o d'una contingéncia). *Sondatge aleatòri. Grandor aleatòria* (matematicas)

aleatòriament : d'un biais aleatòri.

alebraudit, -ida : aluserpit, -ida ; escarrabilhat, -da.

aleçonar : v. **aleiçonar.**

alcun / aucun : pas cap ; qualche. *D'aucuns còps* : quelques còps.

alcunament / aucunament : de cap de biais.

« *aleda* » - « *aledon* » : v. **alapeda.**

« *alechar* » (s') : (l.p.) v. **s'aliechar.**

« *alechar* » (fr.) : v. **alifrar.**

alegar (v. tr.) : pretendre / metre en abans ; cercar d'autres dificultats.

alegar (v. intr.) : musar / pèdre temps.

alegant, -a (subs.) : confleta (m. e f.) ; insolent, -a.

alegant, -a (adj.) : arrogant, -a ; confleta ; insolent, -a ; contaire, -a qu'alassa, que ne finís pas ; grand, -a parlaire, -a.

alegorant, -a : avenent, -a ; prevenent, -a ; agradiu, -iva.

alegorat, -da : galòl, -a ; alègre, -a ; gadal, -a ; galhard, -a.

alègrament : amb alegrança. v. **çaijós.**

alegrança : sentiment de brave plaser.

alegrar, -ir (v. tr.) : èsser la causa per q.q. d'un brave plaser.

alegrar, -ir (s') : venir alègre.

alègre, -a : gadal, -a ; galòl, -a. (R. IV, 52 - L. 15)

alegresia / alegria / alegretat / alegror : alegrança / allegresa (R. VI, 68 - IV, 53)

aleia (Lévy, 15) : camin bordat d'arbres, de randas o de faissas. (e non pas « *alèa* » / « *alèia* » (fr.))

aleialar (v. tr.) : averigar una mesura ; justificar / justificar ; escandalhar / escandilhar.

aleiçonament / aleçonament : accion d'aconselhar, de donar de conselhs.

aleiçonar / aleçonar (v. tr.) : donar de conselhs ; far la leiçon / far la lecçon. *Se faguèt aleiçonar per son paire.*

aleiçonat, -ada / aleçonat, -ada : aconselhat, -ada ; remochinat, -ada.

aleitar / aliechar (v. tr.) : metre al lèit / metre al lièch.

aleitar / aliechar (s') : se metre al lèit / se metre al lièch.

aleitat, -ada / aliechat, -ada : al lièch / al lèit. *Es aliechada despuèi dos meses.*

alemand, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Alemanha ; persona o lenga d'Alemanha.

Alemanha : nom de país d'Euròpa.

alen : respiracion ; sofle ; coratge. *Pèdre l'alen a dich de* (a fòrça de) *córrer.*

alena : alen ; sofle ; ventada.

aleneda : expiracion.

alenador : respiralh ; bojal ; dosilh.

alenment : respiracion.

alengar (v. intr. e tr.) : respirar ; far respirar ; sentir. *Pòdi pas alengar, que soi vengut al brutle.*

alencada : sarda a la sal. v. **luscambra.**

« *alencambra* » :

alende : alen ; alena (respiracion).

alendar (v. intr. e tr.) : alengar ; guelsar (cleussar) (l.p.)

alengar (v. tr.) : bufar a q.q. çò que deu dire ; rasonar q.q.

alengar (s') : s'insolentar. *S'alenguèron quicòm !* (s'alanguèron que jamai)

alengat, -da : que parla plan ; lengut, -da.

alenhieirar (v. tr.) : amontetar de lenha ; far de gavèls.

alenós, -osa : asmatic, -a.

alempudent, -a : punais, -a / bocapudent, -a.

alenuiment : defalhença / defalhiment / malaise.

alenuir (s') : feblir ; afalhocar. *S'alenuís, que manja pas totjorn a sadol.*

alenuit, -ida : anequelit, -ida.

alentament / alentiment : accion o resulta d'alentir.

Un alentiment de cinemà.

alentar / alentir (v. tr.) : disminuir la velocitat, lo ritme.

alentar / alentir (s') : disminuir de velocitat, de ritme.

alentorn (m.) : tot lo torn ; dins lo ròdol.

Agachèt alentorn abans de panar la galina.

« alèra » : v. **alara**

« alerar » : v. **alènar**.

alèrt, -a : alebraudit, -ida / aluserpit, -ida / esperdigalhat, -ada.

alèrta ! : interj. per avisar q.q. d'un malparat (d'un perillh)

alèrta : senhal / alarma ; menaça ; crença ; perillh.

A la mendre alèrta sonarem lo medecin (mètge)

alertament : en alèrta / en alarma ; amb vigilància.

alertar : avertir ; alarmar. *Alertèt los gardarmas.*

Cal pas alertar qualqu'un per pas res.

Alès : nom de vila de Gard (Occitània)

alesenc, -a / alestenc, -a (adj. e subs.) : q.q. d'Alès.

aleserar / alesorar (s') : prene son temps ; musardejar.

S'alesorava sus la sabla al bòrd de la mar.

aleserat, -ada / alesorat, -ada : p.p. de s'aleserar /...orar.

alestiment : accion o resulta d'alestir o de s'alestir.

alestir (v. tr.) : aprestar ; preparar ; dispausar.

Alestiguèt lo sopar dins l'afar d'una ora.

alestir (s') : s'aprestar / se preparar ; s'abilhar

M'alestissi per anar dançar.

Se cal alestir : se cal ténér prèst.

alet : alibre (pala de ròda idraulica)

aleta (dim. d'ala) : nadarèla de peis ; pecilha de cuèr ; tèrme d'arquitectura o de marina.

aleta (far l') : (en parlant del gal) enrodar una galina en rebalant una ala pel sòl ; (en parlant d'un òme) cortejar una femna.

Es quicòm de curios de véser un gal que fa l'aleta.

aletrar (s') : s'instruire.

aletrat, -ada : *Es una persona plan aletrada.*

aleucemic, -a : relatiu, -iva a l'aleucia.

aleucia : manca de leucocits.

aleugieiriment : pèrdia de pes.

aleugieirar / aleugieirir (v. tr.) : far venir pus leugièr.

aleugieirar / aleugieirir (s') : venir pus leugièr.

aleujaire, -a : persona qu'aleuja (levandièr, -ièira)

aleujament : descarga ; desliurança de femna qu'espèra.

aleujar / aleugir (v. tr.) : aleugieirar ; sangnar una feda malauta ; desliurar una femna prens ; descargar d'un pes.

Calguèt aleujar lo muòl que refusava d'avançar.

aleujar / aleugir (s') : se far pus leugièr ; se desvestir ; se descargar. *Alèuja-te, que siás tròp vestit.*

aleujat, -ada / aleugit, -ida : vengut, -da pus leugièr, -a.

aleujatge : accion d'aleujar ; accion de sangnar (R. V, 153)

ALEURO- : forma prefixada del grèc *aleuròn* (farina)

aleuromètre : aparelh utilizat per mesurar la qualitat panificabla de la farina.

aleurona : substància proteïca de resèrva dins las granas d'unas plantas.

aleva : (fust del davant o del darrèr de la sèla) : arçon ; cancell.

alevadar (v. tr.) : besalar.

Cal alevadar en ivèrn, qu'es la mòrta sason.

alevament : accion d'alevar o de s'alevar.

alevar (v. tr.) : enauçar ; enairar ; relevar ; supausar ; inventar ; deslargar quicòm de fals ; augmentar.

alevar (s') : s'enauçar ; s'enairar ; s'esclairir (temps) ; reguitnar ; s'inventar una falsa rumor ; s'ensenhar.

aleviar (v. tr.) : aleujar.

(R. IV, 60)

Alèx - Alexandre - Alexandra - Alexandrà : prenom.

Alexandria : vila d'Egipte, famosa per sa civilizacion antica.

alexandrin : vèrs de dotze sillabas.

« Una esclaca de vin quand la set vos escana... »

J.B., *Remembre de patz* (1946) Inedit.

alexandrin, -a : relatiu, -iva a Alexandria ; d'una subtilitat excessiva.

Bibliotèca alexandrina. Discussions alexandrinas.

alexandrinisme : civilizacion grèga d'Alexandria, del sègle III abans J.C. al sègle III après J. C.

alexia : pèrdia de la facultat de legir.

alexíc, -a : qu'a perduda la facultat de legir.

alexina : substància proteïca immunitària del plasmà.

Alèxis - Alexià : prenom.

alfà : primièira letra de l'alfabet grèc.

L'alfà e l'omegà : lo començament e la fin.

alfabega / alfabrega (plt.) : basèli (m.) (*Ocimum*)

alfabet (l') : l'abecé ; l'ensemble de signes grafics que permeton d'escriure dins una lenga.

Alfabet fonetic internacional. v. p. 13.

alfabetic, -a : relatiu, -iva a l'alfabet ; ordenat, -ada segon las letras de l'alfabet.

alfabeticament : d'un biais alfabetic.

alfabetisme : sistèma d'escriptura amb un alfabet.

alfabetizacion : accion o resulta d'alfabetizar.

alfabetizador, -airitz : persona qu'alfabetiza.

A la retirada, venguèt alfabetizairitz benevòla.

alfabetizar (v. tr.) : ensenhar a legir a un grop socialament determinat. *Alfabetizar los immigrants.*

alfàbia (arc.) : gèrta ; dorna.

alfablocant (m.) : mena de substància utilizada contra la vasoconstriccion dins tot un fum d'afeccions.

alfaiçós, -osa : malensenhà, -ada / malensenhadàs, -assa ; lord, -a ; lordàs, -assa ; indiscrèt, -a.

Alfaiçós tota sa vida o serà.

alfanumeric, -a : basat a l'encòp sus las letras de l'alfabet e sus las chifras (t. tecn. d'informatica)

Classament alfanumeric. Maquina alfanumerica.

alfasega (plt.) : grand basèli (*Ocimum basilicum*)

Alfrèd : prenom.

alga : nom de mantuna planta aquàtica.

algarada : querèla ; brava semonsa.

Agèron una algarada. Trapèt una brava algarada.

algèbra (f.) : calcul amb d'aquacions. E non pas « algèbre » (fr.)
Èrem en quatrena quand comencèrem de far d'algèbra.

algebraic, -a : relatiu, -iva a l'algèbra.

Calcul algebraic. Formulas algebraicas.

algebraicament : d'un biais algebraic.

algebraista (m. e f.) : persona capabla en algèbra.

-ALGESIA : forma sufixada del grèc *algèsis* (dolor) v. **analgesia**.

algèsia : sensibilitat a la dolor.

algèsimètre : instrument de mesura de la dolor.

algèsiogèn, -a : qu'amòda la dolor.

Estimulacion algèsiogèna.

algia : dolor locala o regionala sens cap de lesion.

-ALGIA : forma sufixada del grèc *algòs* (dolor) v. **neuralgia**

algic, -a : relatiu, -iva a una algia.

-ALGIC : forma sufixada del grèc *algos* (dolor) v. **neuralgic**.

algid, -a : que s'acompanha d'un freg que sanglaça.

algitat : estat patologic caracterizat pel sanglaçament de las extremitats amb tendéncia al *collapsus* (lat.)

algina : substància fleumosa, formada al contacte de l'aiga pel mucilage (R. IV, 281 - L. 254) d'unas algas brunas.

alginat : sal de l'acid alginic.

alginic (acid) : acid que se tròba dins d'unas algas.

alginurèsi (f.) : evacuacion dolorosa de las urinas.

ALGO- : forma prefixada del grèc *algòs* (dolor)

ALGO- : forma prefixada del latin *alga* (planta aqüatica)

algocultura : cultura d'algas marinas per utilizacion industrial o alimentària.

algodistrofia : tèrme generic qu'englòba d'unas fenomèns patolics circulatòris dolentoses que lo *Sindròme espatla-man* n'es un dels mai caracteristics : periartirit de l'espatla que s'esperlonga nerviosament fins a la man, amb una mena d'edema (enfladura), de rojors e un enregdesiment dolorós.

algoestesia : sensacion dolorosa ; percepcion dolorosa.

algofilia : perversion morbosa (R. IV, 264) de q.q. que s'agrada de patir de dolors fisicas.

algofobia : crenta morbosa de la dolor.

algot (angl.) (abreვიacion d'*algotmic language*) : lengatge de programacion informatica per d'aplicacions scientificas.

algolagnia : plaser sexual associat amb la dolor.

algologia : estudi de las algas.

algologic, -a : relatiu, -iva a l'algologia.

algològ, -a : especialista (m. e f.) d'algologia.

algotomania : recèrca morbosa (R. IV, 264) de la dolor.

algotmètre : aparelh per mesurar l'intensitat d'una estimulacion dolorosa.

algotpareunia : copulacion dolorosa.

algotme : biais particular de calcular algebricament.

algotmic, -a : relatiu, -iva a l'algotmica.

algotmica : sciéncia dels algotmes, utilizada, per ex., en informatica.

algotasi (f.) : diminucion o abolicion totala de la sensibilitat a la dolor al moment d'un traumatisme grand.

algoterapia : branca de la fitoterapia qu'utiliza las algas marinas.

algot, -a : larg, -a ; vast, -a.
« *algot* » : v. **alpeda**.

alh / alha / alhastre / alhet (plt.) : (*Allium sativum*)
Aquí l'alh ! : aquí l'agre / aquí la dificultat !
Rèst d'alh v. **rèst**.

alhada : bolhon a l'alh.

alhòli : condiment fach amb d'alh trissat, d'òli e un mojòl.
L'alhòli es quicòm de tipicament provençal.

alhàs (plt.) : l'alh dels cans.

alhassa / alhastre / alhòla (plt.) : l'alh de per las vinhas.
(*Allium vineale*)

alhint : pèirafís ; sistre.

Alhièiras Jacme (1929-2000) : filològ romanista de Tolosa.

alhors (adv.) : endacòm mai. (R. II, 46)
D'alhors (arc.) : ça que la.

ALI- : forma prefixada del latin *ala* (ala) v. **alifèr - alifòrme**.

« *alia* » : v. **aliga**.

aliança : accion o resulta de s'aliar o de far s'aliar.
Sèm ben cosins, mas pas que per aliança.

aliar (v. tr.) : unir ; ajustar ; mesclar ; combinar.

aliar (s') : s'unir per un tractat (pòbles) ; s'unir per un pacte, per un matrimòni (personas)

aliàs : autrament dich. (mot utilizat davant un escais)
Lo seu nom es Azais, aliàs Lo Biçolat.

aliatge : combinason de dos metalls o mai.
Aliatge de fèrre e de coire. A. d'aur e d'argent...

alibarda (plt.) : limbarda (*Inula crithmoides*)
(*Inula viscosa*)

alibi (del lat. *alibi* : endacòm mai) : pròva que q.q. de suspècte èra endacòm mai al moment d'un delicte o d'un crim.
Se capitèt que son alibi èra pas vertadièr.

aliblanc : pinsard de pels òrts (*Pyrrhula pyrrhula*)

alibre : alet / pala (alba d'una ròda idraulica)

Alícia : prenom.

alicòt : tombadas de pol a l'estofat.
Un alicòt me ven totjorn per gost.

aliechar (s') : se metre al lièch ; se jaire (cerealum)

aliechat, -ada : al lièch. *S'es aliechada, qu'aviá fòrça fèbre.*
Ai la civada que s'es aliechada.

alienable, -a : que pòt èsser alienat, -ada (vendut, -uda)

alienacion : baujum / foliá ; accion o resulta d'alienar o de s'alienar ; transmission d'una propietat a q.q. mai.
Alienacion mentala. Alienacion d'un domeni.

alienant, -a : capable, -a d'alienar ; qu'aliena.

alienar (v. tr.) : cedir quicòm a q.q. ; renonciar a un drech natural ; far pèdre l'èime / far pèdre la rason.
Alienar sa libertat. Es la guèrra que l'alienèt.

alienar (s'... q.q.) : pèdre l'amistat de q.q. o las relacions amb q.q.

alienat, -ada : baug, -ja / fòl, -a.

alienista (m. e f.) : psiquiatre, -a.

Alienòr : prenom femenin.

Alièr : ribièira que sa sorga es en Gavaudan (Occitània) departament occitan. v. p. 1053.

alièr, -ièira : persona que jòga a l'ala, dins un espòrt collectiu.

alifar (v. tr.) : alindar ; alisar ; polir ; abenar.

alifar (s') : se reganhar ; reguinar.

alifat, -ada : alindat, -ada ; alisat, -ada ; polit, -ida / abenat, -ada per l'usura. *Vestit alifat.*

alifèr, -a : provesit, -ida d'alas.

alifòrme, -a : en forma d'ala ; que revèrta una ala.

alifrant, -a : atrasent, -a / atractiu, -iva.
Una proposicion alifranta.

alifrar (v. tr.) : agoludir ; atirar ; atraire ; afiscar.
L'alifrèt amb d'argent.

alifrat, -ada : t. a. çaisús.

aliga : frucha de l'aliguièr / druèlha / albaliga.

aligament : accion o resulta d'aligar o de s'aligar.

aligança / aligatge (arc.) : v. **aliança**.

aligar (v. tr.) : ensorrar.

aligàs : bachàs / bauràs / boldràs / fangàs / fraunhàs / gaulhàs / tautàs / lodràs.

aligat, -ada : enfangat, -ada. Del gallés *LIGA* : fanga.

aligòt : purèia de trufas amb de toma fresca.
L'aligòt d'Aubrac es tipicament roergat.

« *aliga* » : v. **aliga**.

aliguièr / albaliguièr : mal fraisse (*Sorbus Aucuparia*)

« *alimac* » : v. **limac**.

alimenar (s') : se rebordelar (s'esbatre) per la posca, per l'èrba...
Las galinas s'alimenan per la posca o per la sabla.

aliment : substància que servís a la nutricion ; çò que se manja o çò que se beu ; tot çò que servís a manténer una causa.

alimentacion : accion o resulta d'alimentar o de s'...

alimentador, -airitz (adj. e subs.) : qu'alimenta ; aparelh per alimentar. *Maquina alimentairitz.*

alimentar (v. tr.) : noirir ; sustentar (R. III, 210)
Alimentar q.q. A. lo fuòc. A. una convèrsa.

alimentar (s') : se noirir ; se sustentar.

alimentari, -ària : relatiu, -iva als aliments.
Pension alimentària. Regim alimentari. Literatura alimentària (pej.)

« *alimfar* » : v. **alifar**.

alimfocitòsi (f.) : diminucion notabla del nombre dels limfocits.

« *alin* » : v. **ailains**.

Alina / Lina / Lineta : prenom.

alinada : mena de rasim aramon.

alincar (s') : s'afiscar / afiscalhar.

alincat, -ada : afiscat, -ada / afiscalhat, -ada.

alindar (v. tr.) : alifar ; ajustar ; afiscar ; adornar.

alindar (s') : s'alifar ; s'ajustar ; s'afiscar ; s'adornar.

alineà : reculament d'una linha per un paragraf novèl.

alinhada : rengada.

alinhament : accion o resulta d'alinhhar o de s'alinhhar.

alinhhar (v. tr.) : enrenguetar ; metre a la rega.
Se contunhas aital, te faràs alinhar !

alinhhar (s') : se metre a la rega ; s'enrenguetar.

alinjar (v. tr.) : provesir en linge.

alinjar (s') : se crompar de linge.

alinjat, -ada : provesit, -ida en linge.

alisma (plt.) : èrba de cinc còstas (*Alisma plantago*)

« *alinqièr* » : v. **aguient**.

alismatacèa : planta de la familha de las alismatacèas.

alismatacèas (f. pl.) : familha de plantas.

aliòs : gres impermeable que l'òm tròba mai que mai dins las selvas lanesas (de las Lanas d'Occitània) v. p. 1053.

aliron / alairon : nadarèla triangulara de peisses gròsses (espardon, verdon...); nadarèla dorsala d'unes cetacèus ; extremitat d'ala de polalha ; aleta articulada, en coa d'ala d'avion, e que sa manòbra permet a l'avion de virar ; frucha de l'agast ; grapiha de rasim ; t. tecn. d'arquitectura.

aliòs (m.) : sistre (mena de tap) compausat de gres ferruginós.

aliquòta (adj. e subs f.) : nombre divisaire ; josmultiple.
3 es una part aliquòta de 12.

alisa (una) : aplech per aplanar lo sòl ; mena de rebala.

alisador : lo drap que cobrís la taula per alisar de farda.

alisaire, -a : persona qu'alisa lo linge ; persona qu'alisa una paret ; un enjaulaire, una enjaulaira.

alisar (v. tr.) : lissar , polir ; lissar lo linge ; polir una paret, una pòst... ; enjaular ; liscar (v. intr.) : limpar.
Alisar la bugada. Alisar una persona.

alisat, -ada : t. a. çaisús.

alisar / aliscar (s') : se quilhar ; s'adornar ; s'apimpar.

alisat, -ada / aliscat, -ada : adornat, -ada ; apimpat, -ada.
S'es alisada per anar dançar.

alisatge : accion o resulta d'alisar o de s'alisar.

Aliscamps (los) : ancian cementèri d'Arles ; l'avenguda pus celèbra de París ; lo Paradís (s.f.)

« *aliscar* » : v. **alisar**.

alisièr : drulhièr (Del gallés *ALISIA*) (*Sorbus aria*)

alispada / alispal : brave tustassal.
L'alispada que trapèt lo laissèt moquet.

alispas (v. tr.) : alisar q.q. ; amaganhar q.q. ; calinejar q.q. ; tustassar / tabassar / tanar.

aliurament : accion o resulta d'aliurar.

aliurar (v. tr.) : metre una talha sus una tèrra ; averigar un pes.

aliurat -ada : averigat, -ada.

alivent : estòfa que reculís lo gran que sortís del ventador.

ALL- : forma prefixada del grèc *allòs* (autre) v. **allergia**.

Allan Robèrt (1927-1998) : poèta occitan d'Erau.

allartar (s') : s'entraucar ; s'entunar.

allartat, -ada : entraucat, -ada ; entunat, -ada.

allegacion : accion o resulta d'allegar ; çò allegat / declaracion.
Las allegacions de l'acusat seràn verificadas.

allegar (v. tr.) : citar coma autoritat ; donar coma rason, argument o excusa. *Alleguèt tot un fum de rasons.*

allegoria : representacion d'una idèa per un image, un tablèu... ; çò que representa quicòm per semblança suggestiva ; òbra literària o artistica qu'utiliza aquel procediment.

allegoric, -a : relatiu, -iva a l'allegoria ; que conten una allegoria. *Representacion allegorica.*

allegoricament : d'un biais allegoric.

allegorisme : metòde allegoric d'interpretar quicòm.

allegorista (m. e f.) : qu'interprèta quicòm allegoricament.

allegorizacion : accion o resulta d'allegorizar.

allegorizar (v. tr.) : balhar a quicòm un sens allegoric.

allegresa : sentiment de plaser que nais d'una viva satisfaccion e se manifestà exteriorament. (R. IV, 53)

allegro (it.) : moderadament viu (tèrme de musica)

ALLELO- : forma prefixada del grèc *allelòn* (recipròc)

allemòrf, -a : que se presenta jos mai d'una forma.
Gènes allelomòrfs.

allemorfisme : natura de çò allelomòrf.

allemotròp (subs. m.) : mescla en equilibri de doas formas d'un compausat desmotròp.

alleluìa ! (interj. ebraïca « *Hallelù Yâ* » : Lausatz Dieu ! exclamacion d'allegresa (R. II, 55)
planta que florís per Pascas (*Oxalis acetosella*)

allegèn (subs. m.) : substància que pòt amodar una allergia.
Lo pollèn en un allergèn.

allergia : sensibilitat de l'organisme a l'accion d'unas substàncias ; aversion instintiva per quicòm o per q.q.
Allergia a la posca. Allergia al pollèn.

allegic, -a : relatiu, -iva a una allergia ; que ne patís.

allegològ, -a : especialista (m. e f.) d'allergologia.

allegologia : branca de la medecina qu'estúdia los mecanismes de l'allergia e las afecçons allergicas.

allegografia : metòde d'apreciacion de las allergias.

Allièr Max (1912-2002) : escrivan occitan de Montpelhièr.

alligatòr (angl.) : crocodil d'America.

alliteracion : repeticion de meteissas sonoritats per produire una mena d'armonia imitativa o suggestiva.
Obrir lo talh amb un talhon d'enfant d'elefant. Amb un simpleton de pichon tanocon de nasson.

ALLO- : forma prefixada del grèc *allòs* (autre)

alloaglutinacion : aglutinacion especifica amodada per un anticòrs.

alloaglutinina : alloanticòrs que fa pròva, *in vitro*, d'una reaccion d'aglutinacion, dins de condicions donadas.

alloanticòrs : anticòrs produch per d'individús diferents, mas de meteissa espècia.

alloantigèn : antigèn geneticament diferent d'un autre.

allobar : element quimic de composicion isotopica diferenta de la naturala.

- allobròg, -a** : un Allobròg fasiá partida d'un pòble gallés.
- allocinesia** : perturbacion de la mobilitat (med.)
- al lòc de / en lòc de** (loc. prep.) : en plaça de / a l'encura de.
En lòc de badar, balha-me un còp de man !
- al lòc que** (loc. conj.) : puslèu que.
Al lòc que se melhorèsse s'emmaliguèt encara mai.
- allocacion** : subsidi (R. V, 282)
Allocacion de caumatge. Allocacion prenatala. Allocacion de maternitat. Allocacion de lotjament.
- allocatari, -ària** : beneficiari, -ària.
- alocentrisme** (t. tecn. de psicologia) : tendéncia a far d'autrú lo centre de l'univèrs.
- alloctòn -a** (adj. e subs.) : qu'es sortit, -ida del país ont demòra ; que sos elements venon d'endacòm mai.
Alloctòn es lo contrari d'autocòtòn. Una ròca alloctòna.
- allocucion** : discors entre pauc e mens brèu.
Allocucion radiofonica. Allocucion televisada.
- allofòn, -a** (adj. e subs.) : varianta d'un meteis son en fonccion de son environament ; que sa lenga mairala es pas la del país que i demòra.
Sèm venguts allofòns dins nòstre país !
- allofonia** : natura d'un fonèma allofòn ; estat d'una persona allofòna.
- alloftalmia** : anomalia de la coloracion del viston d'un uèlh o dels dos.
- allogamia** : fertilizacion del pistil d'una planta pel pollèn d'una altra planta de la meteissa espècia o pas.
- allogenèu, -a** : arribat, -ada i a pas gaire dins un país.
- alloglòt, -a** : que parla una altra lenga.
En França, los Occitans sèm alloglòts.
- alolalia** : anomalia del lengatge que fa remplaçar un mot per un autre.
- allometria** : mòde de creissença animala ont d'unes organs butan pus vitament (R. V, 558), o pus lentament, que l'ensemble dels còrs. (t. tecn. de biologia)
- allometric, -a** : relatiu, -iva a l'allometria.
- allomòrf, -a** : que varia en fonccion del contèxte (en parlant d'un morfèma) ; que varia de forma cristallina (en parlant d'una ròca)
- allomorfic, -a** : relatiu, -iva a l'allomorfisme.
- allomorfisme** : natura de çò allomòrf.
- allopata** (m. e f.) : que practica l'alopatia ; contrari d'omeopata. *Medecin allopata.*
- allopata** : nom que los medecins omeopatas donan a la medecina oficiala.
- allopatic, -a** : relatiu, -iva a l'alopatia.
- alloploiploïd, -a** (adj. e subs.) : poliploïd estable, resulta de la multiplicacion d'una resèrva cromosomica unica.
- alloploiploïdia** : estat d'una varietat alloploiploïda.
- allopollèn** : pollèn d'una flor transportat sus una altra flor.
- allopsicòsi** (f.) : perturbacion dins la percepcion de fenomèns exteriors al malaut.
- allooritmia** : aritmia periodica del còr o del pols.
- allosindèsi** (f.) : apariatge, dins las cellulas d'un ibrid, dels cromosòms dels dos parents.
- allosòma** : cromosòma particular que, dins un dels dos sèxes, existís en dos exemplars identics e, dins l'autre sèxe, en dos exemplars diferents o en un sol.
- allosteria** : desformacion d'una molecula de proteïna que modifica o suprimit sas propietats enzimaticas.
- allosteric, -a** : capable, -a de subir o d'amodar una allosteria.
- allotonic, -a** : natura d'una solucion qu'a pas la meteissa pression osmotica que lo liquid amb que òm lo vòl mesclar.
- ALLOTRIO-** : forma prefixada del grèc *allótriòs* (estranh ; extèrn)
- allotriodontia** : implantacion anormala de las dents.
- allotriofagia** : ingestion psicopatologica de substàncias non-comestiblas.
- allotriomòrf, -a** : natura dels minerals desformats per la manca d'espaci per se desvolopar.
- allotriosomia** : perturbacion de l'odorat que sentís quicòm mai en lòc de l'odor normala.
- allotròp** (subs.) : doblèt (cadun dels mots d'una lenga qu'an la meteissa etimologia)
Loís e Clovis son d'allotròps de Clodoveu. Ospital es un allotròp d'ostal.
- allotropia** : propietat d'unes còrs (carbòni, fosfòr...) de se presentar jos mai d'una forma amb de propietats fisicas diferentas.
- allotropic, -a** : natura de çò allotròp ; relatiu, -iva a l'allotropia.
Loís e Clovis (Clodoveu) son dos prenomes allotropics.
- allotropisme** : allotropia.
- allucinacion** : accion o resulta d'allucinar.
Aviá d'allucinacions amodadas per la dròga.
- allucinador, -airitz** : que balha d'allucinacions.
Vision allucinairitz.
- allucinar** (v. tr.) : amodar visions o percepcions imaginàrias ; captivar irresistiblement (s.f.)
- allucinant, -a** : qu'obsedís ; que fa venir baug.
- allucinatòri, -a / allucinogèn, -a** : qu'amòda d'allucinacions.
Campairòls allucinogèns. Drògas allucinogèns.
- alludir** (v. tr. e intr.) : far allusion a.
- allusion** : accion o resulta d'alludir.
- allusiu, -iva** : que fa allusion a quicòm. *Paraulas allusivas.*
- allusivament** : d'un biais allusiu.
- alluvial, -a** : que ven de las alluvions.
Tèrras alluvialas. Plana alluviala.
- alluvion** : lais / lapa (depas laissat per las aigas d'un corrent que sa carga despassa sa capacitat de carreg) (R. II, 56)
- alluvionament** : formacion d'alluvions.
L'alluvionament, de còps que i a, fa un deltà.
- alluvionar** (v. intr.) : depausar d'alluvions.
Ròse alluviona bravament.
- alluvionari, -ària** : relatiu, -iva a las alluvions.
Una tèrra d'origina alluvionària.
- almanac** : calendèr acompanhat d'entresenhas astronomicas, de pronostics a propaus del temps. (del lat. *almanachus*)
- almanacaire, a** : persona que ven d'almanacs.
- almandina** : silicat aluminoferrós.
- almasili** (m.) : aliatge leugièr d'alumini, de magnesi e de silici.
- almens / amens** (adv.) : pel pus mens.
Te cal èsser aquí amens a nòu oras.
- almòina** : don caritable.
- almoinièr** : confessor del rei.
- almoinièr, -ièira** : persona responsabla de la religion dins un establiment. (sens modèrn)
- almoinós, -a** : caritable, -a.
- almussa** (arc.) : vestit que cobrissiá tanben lo cap ; ancian ornament de canonge. (R. II, 57)

alò ! (interjeccion d'origina angloamericana per apelar o respondre al telefòn)

ALO- : forma prefixada del grèc *hals, halòs* (sal)

alobatir / alobir (s') : revertar un lop.

alobatit, -ida / alobit, -ida : que revèrta un lop.

alòca (frucha de l'aloquièr) : cabordena / comanèla / corinton / colindron.

alòdi (arc.) : tèrra de liura e plena propietat.

Alòdia : prenom. E non pas « *Elodia* » (fr.)

alodial, -a (arc.) : relatiu, -iva a un alòdi. *Bens alodials.*

alofil, -a / alofit, -a : que s'agrada dins los terrenes salats. *Plantas alofilas / plantas alofitas.*

alogaire (arc.) : mandaire (que mandava la novèla que caliá còire al forn banal) ; adobaire.

alogar (v. tr.) : metre a sa plaça ; adobar ; aprestar ; assignar ; daubar ; tustassar.

L'adobaire agèt lèu fach de m'alogar l'òs desplaçat.

alogat, -ada : t.a. çaisús.

alogar (s') : se plaçar ; s'arregar ; se jaire ; se pintar ; prene sa plaça pel forn comunal (arc.)

alogatge : adobament ; aprestatge ; reparacion.

alogèna (adj. e subs. m. e f.) : se ditz del clòr e dels elements quimics de la meteissa familha ; mena de lampa.

Substància alogèna. Lampa alogèna. Un alogèna.

alogenacion : introduccion d'alogènas dins una molecula organica.

alogenat, -ada : que conten un alogèna.

alogenur : combinason quimica que conten un alogèna.

alogia : afasia (resulta de l'incapacitat d'aver una idèa) ; absurditat.

alogic, -a : que patís d'alogia ; absurd, -a (qu'escapa a la logica)

alografia : descripcion, istòria de las sals.

Alòi : prenom. (e non pas « *Elòi* » qu'es un fr.)

along / alongui : retard. *Ne cal finir sens mai d'alonguis.*

alongable, -a : que pòt èsser alongat, -ada.

alongada : çò alongat.

alongaire, -a : persona qu'alonga , que paga pas sulcòp, qu'es totjorn tardiu per far quicòm.

Alongaire o es totjorn estat, e cambiarà pas !

alongament / alongatge : accion o resulta d'alongar o de s'...

Alongament d'una rauba. Alongament dels jorns.

alongar (v. tr. e intr.) : venir pus long ; far venir pus long ; estirar ; far d'alonguis ; retardar.

A partir de genièr los jorns alongan tornarmai.

Alongar lo braç. Alongar lo pas. Alongar lo nas.

alongar (s') : se jaire pel sòl de tot son long ; tombar pel sòl de tot son long ; prene lo camin pus long ; s'atardivar.

alongatge : accion d'alongar.

alongum : salsa tròp alongada.

alohar : v. **alunhar**.

alonzar (v. tr.) : tanar / tabassar / tustassar.

alonzat, -ada : tanat, -ada / tabassat, -ada / tustassat, -ada.

alopecia : pèrdia del pel del cap ; abséncia parciala o totala de pel, de lana, de plumas. (R. II, 56)

aloquièr (plt) : (*Ribes alpinum*)

alordir (v. tr.) : far venir pus pesuc.

alordir (s') : venir pus pesuc, pus pesuga.

alordit, -ida : vengut pus pesuc, venguda pus pesuga.

alostar (s') : s'enfangar.

alosat, -ada : enfangat, -ada.

alosta : blima de genèst.

alotjar (v. intr.) : lotjar ; abitar ; demorar.

alotjar (s') : se lotjar. *S'es alotjat a L'Abitarèla.*

alotjat, -ada : lotjat, -ada.

alp (m.) : montanha nauta. (s. VII, dins Isidòr de Sevilla)

alpenc, -a / alpin, -a / alpèstre, -a : relatiu, -iva als Alps.

alpinia (plt.) : galanga (*Alpinia officinarum*)

alpinisme : espòrt que consistís a far d'ascensions en montanha.

alpinista (m. e f.) : persona que fa d'ascensions en montanha.

Alps (m.) (sens article) : las montanhas alpencas.

Alps (amb l'article) : los Alps de Provença. (e non pas las Alpas)

Alps de Provença-Nauta : departament occitan.

Alps-Nauts (al'naus) : departament occitan. v. p. 1053.

Alps-Maritims (almari'tims) : departament occitan.

alquifós (m.) : sulfur de plomb per vernissar las terralhas grossièras.

alquimia : sciéncia quimica medievals que la seu tòca èra la transmutacion dels metalls en aur.

alquimista : persona que s'adonava a l'estudi e a la practica de l'alquimia.

alquitran : liquid espés, vescós, de color fosca per quitranar los camins. E non pas « *godron* » (fr.)

alre / aure / als (pr. ind.) : quicòm mai.

Alsàcia : nom de region del nòrd-èst de França.

alsacian, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Alsàcia ; persona o parlar d'Alsàcia.

« *alsit* » : v. **lancil**.

alt, -a / aut, -a : naut, -a. *D'alt en plond* : de naut en bas.

Altair : estela de primièira grandor.

alterabilitat : estat de çò que pòt èsser alterat.

L'alterabilitat de las colors.

alterable, -a : que se pòt alterar ; que pòt èsser alterat, -ada.

alteracion : accion o resulta d'alterar o de s'alterar.

Lo tèxt original a subidas de bravas alteracions.

alterar (v. tr.) : desnaturar / farlabicar / falsificar ; donar set.

La cooperativa a alterat mon brave vin.

Manjar de sal altera son òme.

alterar (s') : se desnaturar ; cambiar en mal.

Sa cara s'alterèt quand aprenguèt la novèla.

Sa santat s'es plan alterada despuèi un an.

alterat, -ada : desnaturat / farlabicat / falsificat, -ada.

alteratiu, -iva : qu'amòda pauc a pauc un cambiament.

Un remèdi alteratiu (R. II, 46)

altercacion : querèla subta, violenta e corteta. (R. II, 45)

alter ego (lat. que vòl dire « un autre ieu, un autre el ») : òme de fisança cargat, eventualament, de remplaçar q.q. ; amic intim / amic inseparable.

alteritat : estat de çò qu'es autre. (t. tecn. de filosofia)

altèrn, -a : natura de dos angles formats per doas drechas copadas per una secanta, de part e d'autra de la secanta ; de part e d'autra. *Angles altèrns. Fuèlhas altèrnas.*

alternador : generador electric per produire de tensions e de corrents alternatius.

alternància : accion o resulta d'alternar.

L'alternància, en democracia, es una causa bona.

alternar (v. tr. e intr.) : far succedir o se succedir regularament.

alternat, -ada : variat, -ada.

alternatiu, -iva (adj. e subs) : que torna amb mai o mens de regularitat ; dilèma (m.) : de doas causas una.

Los moviments alternatius del pendul.

alternativa (cast.) : ceremonia pichona, a la debuta d'una *corrida*, per far d'un novelari un *torero* vertadièr.

alternativament : d'un biais alternatiu.
ALTERNI- : forma prefixada del lat. *alternus* (altèrn, -a)
alterniflòr, -a : qu'a de flors altèrnas.
alternifoliat, -ada : qu'a de fuèlhas altèrnas.
alternipennat, -ada : natura de las nervaduras d'una fuèlha que caduna d'entre elas s'insèris en un punt diferent del nèrvi principal. (v. (R. IV, 491)
Fuèlha alternipennada.
alternipetal, -a : que sos petals son altèrnas.
alternisepal, -a : que sos sepals son altèrnas.
altesa : (R. II, 59) *Son altesa lo prince Untal.*
ALTI- : forma prefixada del latin *altus* (naut)
altimètre : aparelh per mesurar l'altitud.
altimetria : sciéncia de la mesura de l'altitud.
altimetric, -a : relatiu, -iva a l'altimetria.
altimetricament : de mercè l'altimetria.
altipòrt : pichon aerodròm de montanha.
altitud : auçada d'un punt de la tèrra per rapòrt al nivèl de la mar. *L'altitud de Rodés es de 630 mètres.*
altiu, -iva : ufanós, -osa e aurós, -osa. (R. II, 59)
Òme altiu. Paraulas altivas.
altivament : d'un biais altiu.
alto (de l'it. *alto*) : nom de la votz pus bassa d'una femna ; cantaira qu'a una votz d'*alto* ; instrument de musica de quatre còrdas.
ALTO- : forma prefixada del latin *altus* (naut)
altocumulus : nivòl d'altitud mejana (4.000 m.) formada de flocassas dels contorns pro definits, dispasadas en grops o en tènèras.
altostratus : nivòl d'altitud mejana (de 2.000 a 6.000 m.), bravament esandida (de desenas a de centenas de quilòmetres), e qu'a la forma d'un vel grisós puslèu foscós.
altor : nautor. v. **alt.**
« *altre, -a* » : v. **autre.**
altretant / atretant (adv.) : aitant. E non pas « *autant* » (fr.)
altruïsme : actitud que fa grand compte d'austrú. v. **austrú.**
altruïsta (adj. m. e f.) : persona que fa grand compte d'austrú, que se sacrifica per austrú.
Sentiments altruïstas : sentiments generoses.
aluc (m.) : abeluc ; estrambòrd.
alucaire, -a : persona qu'aluca quicòm o q.q. (t.a.)
A totjorn agut un agach alucaire.
alucada : còp d'uèlh ; agach.
alucalh : lenha menuda per alucar lo fuòc.
alucalhar (v. tr.) : alucar amb de lenha menuda.
alucarèl (d') : d'alucalh (de lenha menuda)
alucar (v. tr.) : alumar ; escometre ; (s.f.) corroçar bravament.
alucar (s') : se levar (astre) ; s'enflamar ; s'acometre.
alucat, -ada : t. a. çaisús.
aluchar (v. tr.) : luchar ; aterrar a la lucha.
aluchar (s') : s'exercir a la lucha ; se luchar.
alucita : mena de tinha (parpallhòl pichon de las alas gris-jaune que sa canilha afraba lo gran del cerealum) (*Sitotroga cerealella*)
alucitat, -ada : afrabat, -ada per las alucitas.
alucrir (v. tr.) : favorir l'amor del lucre.
alucrir (s') : trapar l'amor del lucre ; aver l'amor del lucre.
A dich de (a fòrça de) mainejar d'argent s'es alucrit.
aluda : basana (pèl de moton aprestada per far dobladura)
aludar : aprestar una pèl ; tanar ; tustassar.
aludar (s') : se voludar pel sòl ; s'alimènar ; s'espatarrar.
aludat, -ada : t. a. çaisús.

aludièr, -ièira : afachaire, -a (persona qu'aprèsta una pèl)
alugorar (v. tr.) : esclarir ; enluminar / illuminar (R. IV, 105)
alum (m.) : doble sulfat d'alumini e de potassi.
aluma : lenha qu'esclaira la boca del forn.
alumada : çaça a la luminada (l.p.)
alumaire, -a : persona qu'aluca quicòm o q.q. (s.f.)
alumar (v. tr. e intr.) : alucar ; corroçar ; acometre. (L. 17)
Se faguèt alumar per son paire, e mai coma cal !
alumar (s') : s'alucar (s.p. e s.f.)
S'aluma (s'encolerís) per un pas res.
alumatge : accion d'alucar o de s'alucar.
alumenament : esclaratge ; brave esclaratge.
alumenar (v. tr. e intr.) : enluminar / illuminar ; esclarir.
alumenat, -ada : illuminat, -ada.
alumenariá : çaça a la luminada.
alumeta : aluqueta (tija de fust amb una substància inflamabla per alucar lo fuòc, la cigarreta...) v. **alumar.**
alumetaire, -a : persona que fasiá o que vendiá d'alumetas.
ALUMIN- : forma prefixada del mot alumini.
alumina : oxid d'alumini.
aluminar (v. tr.) : combinar amb l'alumini.
aluminariá : fabrica que i se fa d'alumini.
aluminat : sal que l'alumini i jòga un ròtle acid.
alumini (m.) E non pas « *aluminium* » (fr.)
aluminiar (v. tr.) : cobrir d'una pellicula tènha d'alumini.
aluminiat, -ada : cobèrt, -a d'una pellicula tènha d'alumini.
aluminiatge : accion d'aluminiar quicòm.
aluminic, -a : relatiu, -iva a l'alumini ; que ne conten.
aluminifèr, -a : que conten d'alumini.
aluminizacion : accion o resulta d'aluminar.
ALUMINO- : forma prefixada del mot alumini.
aluminós, -osa : que conten d'alum o d'alumina.
aluminòsi : malautiá dels paumons per inalacion de posca d'alumini.
aluminosilicat : sal de silici e d'alumina.
aluminotermia : produccion de calor per combustion de posca d'alumini.
alunar (v. intr.) : far quicòm amb la bona lunason ; se pausar sus la luna ; * impregnar d'alun. v. (R. IV, 637)
Una fusta plan alunada bolèga pas.
Alunar una estòfa.
alunariá : fabrica d'alun.
alunatge : accion d'alunar ; se pausar sus la luna.
alunhar / alonhar (v. tr.) : escartar ; mandar pus luènh.
alunhar / alonhar (s') : s'escartar ; s'ènanar pus luènh.
alunhament : estat de çò alunhat.
alunhat, -ada : luènh, -a.
alunifèr, -a : que conten d'alun.
alunita : sulfat natural d'alumini e de potassi idratat que se'n pòt tirar l'alun.
alupadís, -issa (adj. e subs) : cobés, -esa ; cobesença ; agach cobés. *Es totjorn estat un òme alupadís.*
alupaire, -a : persona que cobeseja.
alupament : accion d'agachar amb cobesença.
alupar (v. tr.) : agachar amb cobesença ; manjar dels uèlhs.
A la tissa d'alupar totas las filhas polidas.
alupat, -ada : cobés, -esa.
aluquet / luquet : mena d'aluqueta / d'alumeta.
alurar (s') : prene un aire rusat, fin, escarrabilhat ; plegar d'èsser tròp nèci. *Alan s'es plan alurat.*

alurat, -ada : escarabilhat / esperdigalhat, -ada / aluserpit, -ida.
alús : perpal / palfèrre.

alusement : accion de far venir lusement, -a.

alusement / alusir (v. tr.) : far venir lusement, -a.

alusement (s') : venir lusement, -a ; s'apimpar.

alusement, -ida : lusement, -a ; apimpat, -ada.

A la cara alusementida dels que son en bona santat.

alusir : alusementir.

alusir (s') : s'alusementir.

alussar (v. tr.) : soslevar amb un alús ; tustassar q.q.

alussar (s') : s'animar.

alussat, -ada : soslevat, -ada amb un alús ; tabassat, -ada.

alut, -uda : provesit, -ida d'alas ; qu'a de bravas alas.

alutrar (v. tr.) : observar ; espiar ; agachar amb enveja.

alutrat, ada : t. a. çaisús.

alvet / alveòl (m.) : mena d'estug qu'enclaus lo mèl de las abelhas.

alveograf : aparellh per determinar las qualitats plasticas de las farinas e del blat.

alveograma : grafic obtengut amb un alveograf.

alveòl (m.) : cavitat pichonèla. *Alveòls de las dents.*

alveolar, -a : relatiu, -iva a d'alveòls ; que revèrta d'alveòls ;

t. tecn. de fonetica. *Nèrvis alveolars. Artèria alveolara.*

S e Z son de fricativas alveolaras.

alveolat, -ada : format, -ada d'alveòls, coma la bresca de las abelhas. *La bresca es alveolada.*

alveolectomia : reseccion de las parets ossosas alveolaras d'una dent.

alveolisi (f.) : destruccion progressiva d'un alveòl, mai que mai dental.

alveoliti (f.) : inflamacion d'un alveòl dental ; inflamacion dels alveòls pulmonars.

alveolizacion : formacion d'alveòls.

ALVEOLO- : forma prefixada del mot alveòl.

alveolodental, -a : relatiu, -iva a la dent e a l'alveòl dental.

alveolopalatal, -a : relatiu, -iva a las consonantas articuladas al limit dels alveòls e del cèl de boca dur.

alvin, -a : que ven de la partida terminala de l'intestin.

Dejeccions alvinas. Flux alvin. Evacuacion alvina.

Alzheimer (malautiá d') : deméncia degenerativa grèva.

alzena / lesena : aplech de sabatièr per traucar lo cuèr.

alzenar (v. intr.) : trimar.

« *alzibil* » : v. **agibit**.

Alzon - Alzona : nom de rius o de ribièiras en Occitània.

Alzona : vilatge d'Aude (Occitània)

alzonenc, -a : relatiu, -iva Alzona ; sortit, -ida d'Alzona.

am (m.) : anquet (mena de cròc per trapar de peis)

AM- : forma suffixada del suffix lat. *-amen* (ensemble de ; quantitat granda de) v. **fulham, fustam, postam.**

« *ama* » (prononciacion de l. p.) v. **anma / arma.**

amabilitat : qualitat de q.q. d'aimable ; gentilesa (R. III, 462)

amac : filat o tela / tèla suspenduts entremièg dos pals o dos arbres per servir de lièch.

amaçar (v. tr.) : assucar amb una maça.

Lo boquièr amaça los buòus abans de los sangnar.

amaçat, -ada : assucat, -ada amb una maça.

amach : carràs ; rebala.

amachotit, -da : que bolega pas ; que revèrta un chòt ; sornarut, -da ; perfid, -a ; fals, -a.

amaçolar (v. tr.) : amaçar ; assucar ; atucar.

amaçolat, -ada : t. a. del vèrb amaçolar.

Amadèu / Amadièu : prenom.

amadièr : caduna de las pèças de fust corbadas que s'entraversan sus la quilha d'una nau.

amadièira : airal entremièg los amadièrs e lo bòrd d'una nau.

amadièirar (v. tr. e intr.) : emplènar l'amadièira d'aiga de mar.

amadó (de l'occitan *amador* (s.f.) : que pren fuòc aisidament) agaric amadovièr ; basana / cinsa / esca.

(*Polyporus ignarius*)

substància esponjosa / esponjosa (R. III, 187) obtenguda a partir d'una mena d'amadovièr e utilizada en medecina.

Amador : prenom.

amador, amairitz / amaire, -a / amant, -a : qu'aima.

(R. VI, 71 - II, 63)

amadovièr : mena de campairol (*Fomes fomentarius*)

amadrar (v. tr. e intr.) : atassar.

amadrar (s') : s'atassar.

amadrat, -ada : atassat, -ada.

amadurada : fòrça frucha qu'amadura ; temporada de calor qu'amadura la frucha.

amaduraire, -a (adj. e subs.) : que fa amadurar.

Un bèl temps amaduraire. La sason amaduraira.

amadurança : maturacion (R. IV, 169)

amadurar (v. tr.) : madurar (far venir madur)

amadurar (s') : venir madur ; amassar / abraguir.

amadurat, -ada : vengut madur, venguda madura.

amadurum : maturitat (R. IV, 168)

amagasèxe : eslip.

amagadament : a l'amagat.

amagador / amagatal / amagatòri : rescondal / rescondon.

Aviás trapat un polit amagatal ça que la.

amagaire, -a : q.q. qu'amaga ; q.q. qu'amassa d'argent ; bernadàs (mena d'aucèl)

amagement : accion o resulta d'amagar o de s'amagar.

amaganhada : calinejada.

amaganhar (v. tr.) : tolhorar / alispar / calinejar ;

aprivadar ; amistosar / amistançar.

amagar (v. tr.) : rescondre ; cobrir ; envolopar ; escalfar ; amaganhar.

Son esquipòt l'amagava dins un trauc de la paret.

amagar (s') : se rescondre. *S'anèt amagar de vergonha.*

amagat / amagatada / cata òrba / catòrba / cutabòrlhe

(jòc de mainatges) : un mainatge se vira contra un arbre o una paret, uèlhs cutats, e compta fins a cinquanta ; d'aquel temps los autres se van amagar ; lo cutaire los deu dessobtar sens tròp s'alunhar de l'arbre o de la paret, que se per cas un mainatge amagat ven tocar l'arbre o la paret abans el, aquel mainatge a ganhat.

A l'amagat, quand èrem dròlles, i jogàvem sovent.

amagat, -ada : t. a. çaisús.

amagat (d') / d'amagadons / a l'amagat / de rescondon / de rescondons / a rescondilhons / de rescondut.

amagatada : amagat / resconduda. v. **amagat.**

amagatal / amagatòri : airal per s'amagar o per amagar quicòm.

amagencar (v. tr.) : desborrar ; desbrancar ; macar ; bresar ; afrabar.

amagencar (s') : se macar ; se bresar ; s'afrabar.

amagencat, -ada : t. a. çaisús.

amagestrar (v. tr.) : far de plans ; endoctrinar ; ensenhar ; elaborar. (R. IV, 118 - III, 62)

amagestrat, -ada : t. a. del vèrb amagestrar.

amagriment : accion o resulta de far magrir o de s'amagrir.

amagrir (v. tr.): far venir magre ; far venir pus tèunhe.
Amagrir un tròç de fustam.

amagrir (s'): magrir (venir pus magre)

amagrit, -ida : vengut, -uda pus magre, -a.
 « *amai* » / « *amai ben* » (desformacion de l. p.) v. **mai**.

amainadat, -ada : qu'a de mainatges.
Es plan amainadada, que n'a sièis.

amainadit, -ida : que se compòrta coma un mainatge.

amainar (v. tr. e int.): donar d'ample ; disminuir ; baissar las velas ; baissar lo pabalhon (mar.)

amainar (s') : s'amaisar / s'apasiar.

amainat, -ada : t. a. çaisús.
 « *amainatjar* » (fr.) : v. **adobar - aplechar**.

amairar (v. tr. e intr.): unir un nenon a sa maire ; acostumar la feme a son pichon ; far tetar ; venir maire.

amairar (v. tr. e intr.): far adoptar a una feme lo pichon d'una altra ; malholar (vinha) ; mólzer lo primièr lach.

amairit, -ida : mairassit, -ida / que se pòt pas passar de sa maire / que pòt pas endurar una altra femna.

amairitz / amaressa (R. II, 63) : v. **amant**.

amaisament : accion o resulta d'amaisar o de s'amaisar.

amaisat, -ada : apasiat, -ada.

amaisar (v. tr.): apasiar ; adocir ; amatigar.
Me soi esperforçat en van de l'amaisar.

amaisar (s') : s'apasiar ; s'adocir ; s'amatigar.
L'auratge a ben finit per s'amaisar.

« *amajofa* » : v. **majofa**.

amaitinar (s') : se levar matin.
A per abitud de s'amaitinar.

amaitinat, -ada / amatinat, -ada : lèva-matin (m. e f.) / matinièr, -ièira.

amalautir (v. tr.): far tombar malaut. *Lo tabat l'a amalautit.*

amalautir (s') : tombar malaut ; malautejar.
S'amalautís cada jorn un pauc mai.

amalautit, -ida : tombat malaut, tombada malauta.

amalenca : frucha de l'amalenquièr.

amalenquièr (plt.) : (*Amelanchier vulgaris*)

amalgama (m.): aliatge de mercuri amb un autre metal ; mescla d'elements eterogenèus.

amalgamacion : accion d'amalgamar.

amalgamar (v. tr.): aliar un metal amb de mercuri ; mesclar d'elements eterogenèus.

amalgamar (s') : se mesclar ; far un tot.

amalgamat, -ada : mesclat, -ada.

amalhar (v. intr.): caminar.

amalhit, -ida : acodat, -ada ; tressecat, -ada (torta, còca...)

amaliciar (v. tr.): irar (R. III, 574) ; far venir rusat ; emmalir.

amaliciar (s') : s'emmalir ; se destorbar (temps)
Lo temps s'es plan amaliciat.

amalignar (v. tr.): amaliciar ; emmalir.

amalignar (s') : s'entestudir ; s'entestardir ; aderir fòrt e mòrt.

amalignat, -ada : entestudit, -ida / entestardit, -ida.

amaliment : accion o resulta d'amalir o de s'amalir.

amalir / amalar (v. tr.): irar ; avivar ; emmalir.

amalir (s') : s'amaliciar ; venir emmalit, -ida.
D'ont mai grandis, d'ont mai s'amalís.

amalit, -ida / amatat, -ada : amaliciat, -ada ; emmalit, -ida.

amaluc / maluc : l'òs de las ancas. *Me dòl l'amaluc.*

« *amalonar* » : v. **amolonar**

Amalric : prenom.

amalugadís, -issa : desrenat, -ada.

amalugadura : resulta d'amalugar o de s'amalugar.

amalugaire, -a : persona qu'amaluga un animal o q. q.

amalugar (v. tr.): desmalugar ; desrenar.

amalugar (s') : se desmalugar ; se desrenar.

amalugat, -ada : desrenat, -ada.
Me soi amalugat a cargar una saca de dos quintals.

amalugatge : accion d'amalugar.

amanadar (v. tr.): amanar.

amanador : mena d'escala grossièira per amanadar la frucha.

amanar / amanadar (v. tr.): culhir amb la man ; emponhar ; sasir a plenas mans ; assemblar ; increpar ; amolonar.
La frucha tendrièira la cal amanar.

Amanç : prenom ; primièr evesque de Rodés.

Amançon - Mançon : diminutius d'Amanç.

amanèl : amarèl (fons de sac)

amanelar (v. tr.): empaquetar.

amanhagada : amistança ; blandiment ; manhagonetas.

amanhagar (v. tr.): amistançar / amistosar ; blandir ; atitolat / calinhejar ; far venir manhac.

amanhagar (s') : venir manhac.

amanir (s') : se vermenar.

amanit, -ida : vermenat, -da ; manat, -da ; pòirit, -da.
Aquelas pèras son totas amanidas.

amanita : mena de campairòls amanitacèus que lor nom occitan serà balhat per letra alfabetica (*Amanita citrina*) (*A. crocea*) ; (*A. fulva*) ; (*A. gemmata*) (*A. inaurata*) (*A. muscaria*) ; (*A. pantherina*) ; (*A. phalloides*) (*A. porphyria*) ; (*A. regalis*) ; (*A. rubescens*) ; (*A. spissa*) (*A. strobiliformis*) ; (*A. verna*).

amanitacèu, -èa : de la familha de las amanitacèas.

amanitacèas (f. pl.) : familha d'amanitas.

amanjar : mangisca ; viscoalhas.

amanlevar e derivats : v. **manlèu ; manlevar**.

amansir (v. tr.): adocir ; apasiar ; maisar ; apriudar ; amistançar.

amansir (s') : s'adocir ; s'apasiar ; s'amaisar ; s'apriudar.
Finiguèt que s'amansiguèt.

amansiment : maisament.

amant, -a : persona qu'a de relacions sexualas amb q. q. qu'es pas maridat, -ada amb el o amb ela. (R. VI, 71)

amantacèas (f. pl.) : familha de plantas.

amantar / amantelar / amantelir / amantolar (v. tr.): cobrir amb un mantèl ; envolopar ; cauçar una planta.

amantar (s') / **s'amantelar** / **s'amantelir** / **s'amantolar** : cobrir ; se cobrir amb un mantèl ; s'envolopar.
S'es amantelada coma en plen ivèrn.

amantastar (v. tr.): pescar a tastas / pescar a man tastas / pescar a palpas (pescar a la man jos las pèiras) v. **tastar**.
Amantasta totjorn tot son peïssum.

a man tastas (adv.): a palpas / amb la man.

amantastat, -ada : pescat, -ada a la man.
 « *Trocha amantastada, trocha tastada* » provèrbi.

amantelar / amantelir / amantolir : cargar un mantèl a q. q. : cauçar una planta.

amantelar / amantelir / amantolar (s') : se cargar un mantèl.

amantelit, -ida : que rebala una ala pel sòl (aucèl)
Un aucelon amantelit.

amanteracèa : planta de la familha de las amanteracèas.

amar, -a : amargant, -a.

amarament : amb amarum.

amaran, -a : que fa de frucha amarganta.

amarant (plt.) : meca de piòt / blet rog / coa de guèine / flor de gelosiá (*Amarantus paniculatus*)
amarantacèa : planta de la familha de las amarantacèas.
amarantacèas (f. pl.) : familha de plantas.
amarar (v. tr.): trempar ; enaigar ; submergir.
amarar (s') : s'azardar en mar.
amarat, -ada : en mar.
amarcir (v. tr. e intr.): far venir amargant ; èsser amargant ; donar d'amarum.
amarcit, -ida : amargant, -a.
amarari (plt.) : (*Galium cruciata*)
amarejar (v. intr.): èsser amargant / èsser amar.
La tisana de camomilha amareja.
amarejar (s') : venir amar.
Sabi pas perquè s'es amarejat contra ieu.
amarèl / amarèla : cerieiràs (cerièis fòl) ; mena de planta amarganta : (*Ornithopus ebracteatus*) ; (*O. compressus*) (*Thlaspi occitanicum*)
« amarèl » - « amarelar » : v. **amanèl - amanelar**.
amarenc, -a : amar, -a / amargant, -a.
amaresa : amarum / amaror / amaretat.
amareta (plt.) : (*Polygala vulgaris*)
amaretat : amaresa / amarum.
amargalh : v. **margalh**.
amargassa : v. **margassa**.
amargant, -a : amar, -a.
amargantament : d'un biais amargant ; amb amarum.
amargantar (v. tr.): far venir amargant ; venir amargant.
amargantejar (v. intr.): èsser amargant, -a.
La genciana amarganteja.
amargantor (f.): amarum (m.)
amargar / amarguejar (v. intr.): èsser amargant, -a.
amargar (s') : s'enfugir.
amargasson : mena d'amarovièr. (*Cerasus avium*)
« amarge » : v. **marge**.
amargenar (v. intr.): far pàisser sus las abroas ; mordir sul camp del vesin.
Tota sa vida aurà amargenat suls vesins !
amargenar (s') : pàisser sus las abroas.
amargotejar (v. intr.): aver un gost un pauc amargant.
amarguir (v. tr.): maselar un buòu, una vaca, un moton...
Amarguir es un trabalh de boquièr.
amarguit, -ida : maselat, -ada.
amarican, -a (del lat. *amaricans* (amar) v. **amargant**.
amaridit, -ida (adj.) : que cèrca a se maridar cèrca que cercaràs.
amarilis (plt.) : madòna (*Amaryllis belladonna*)
amarina (plt.): vim (*Salix vitellina*) ; (*S. viminalis*) brota de vim.
amarinar (v. tr.): far venir plegadís coma lo vim ; tòrcer ; amigadar / amistosar / amistançar.
amarinar (v. tr.): lançar un naviri.
amarinar (s') : venir plegadís coma lo vim ; venir mòl ; se laisser tòrcer ; s'amigadar / s'amistosar.
Lo pan, quand s'amarina, marca la pluèja.
amarinar (s') : partir en mar ; s'acostumar a la mar.
amarinàs (plt.): mena de sause (*Salix caprea*)
amarinat, -ada : t. a. dels vèrbs amarinar.
amarinatge : partença en mar ; acostumança a la mar.
amarinatge : accion de far venir plegadís.
amarinièr, amarinièra : soca de vim.

amarinós, -a : de mal rompre ; plegadís, -issa ; flexible, -a.
« *amarmir* » e derivats : v. **amarcir**.
amaron (plt.) : (*Anthemis Cotula*) ; (*Iberis amara*) (*Melilotus officinalis*) ; (*Lathyrus aphaca*) ; (*L. odoratus*) (*Lotus hirsutus*) ; (*Ornithopus*) ; (*Coronilla scorpioides*) (*Polygonum hydropiper*) ; (*Aesculus Hippocastanum*)
amarós, -osa : amar, -a ; trist, -a ; solombrós, -osa.
amarovièr : calprús (cerièis canin) (*Cerasus avium*)
amarra : cable que servís per amarrar un naviri, una nau ; còrda per manténer quicòm en plaça.
amarraire, -a : persona qu'amarra un naviri, una nau, un bagatge...
amarrar (v. tr.): manténer amb un cable, una còrda (naviri, nau, bagatge...)
amarrar (s') : s'estacar endacòm (naviri)
amarrar (v. tr.): amontetar ; tesaurizar (L. 363) ; se téner del tròç.
amarrat, -ada : amontetat, -ada ; estacat, -ada a la tèrra.
amarratge : accion o resulta d'amarrar o de s'amarrar.
amarrocar (v. tr.): amontetar ; far téner del tròç.
amarrocar (s') : s'amontetar ; s'acoconar ; se calhar ; s'agrumelar.
amarrocat, -ada : t. a. çaisús.
« *amarrua* » : v. **verruqa**.
amarum : amaresa / amaror.
Quand agèt begut l'amarum de la vida...
amarvidament : a la lèsta / a la buta-buta.
amarvit, -ida : escarrabilhat, -ada / aluserpit, -ida / alebraudit, -ida / esperdigalhat, -ada.
Jès, mon Dieu, qu'es amarvit !
amarvir (v. tr.): aprestar ; preparar ; dispausar ; provesir.
amarvir (s') : s'afanar ; s'aprestar ; *s'activar (v. R. II,21)
« *amarzir* » : v. **amarcir**.
amàs : depaus ; montet (ensemble de causas amassadas) ; absçès / abrigadura / apostemidura.
amaselar (v. tr.): amassar ; amontetar.
amasetat, -ada : amontetat, -ada.
amaserar (v. tr.): macerar (R. IV, 120) ; prestir.
amaserar (s') : se tressecar ; durcir ; s'arrascassir.
amaserat (subs. m) : mena de còca amb d'anís.
amaserat, -ada : tressecat, -ada ; durcit, -ida ; arrascassit, -ida.
amaserat, -ada : acodat, -ada.
amassa (adv.): ensemble.
amassa : culhida.
amassada : assemblada ; remassada (atropadissa)
amassadís, -issa : que se pòt amassar.
amassador : airal per amassar.
amassaire, -a : persona qu'amassa (t. a.)
amassament : acampada.
amassar (v. tr.): remassar ; assemblar ; recampar.
amassar (v. intr.): far un amas ; far de poire.
amassar (s') : se recampar ; tornar a l'ostal.
« *amassolar* » : v. **amaçolar**.
amataire, -a : t. a. del vèrb amatar.
amataire, -a : q.q. qu'amaga, que cobris quicòm.
amatar (v. tr.): matar ; terrassar ; assucar ; umiliar.
amatar / amatir (v. tr.): amagar jos una mata ; cobrir.
amatar (s') : s'amagar ; s'acoconar.
amatarrrar (s') : s'amatar ; s'acoconar ; butar drud.
amatat, -ada : amagat, -ada ; acoconat, -ada.
amatit, -ida : acodat, -ada.
amatigar (v. tr.): apasiar ; amaisar ; adocir ; afeblir ; disminuir.

amatigar (s') : s'amaisar ; s'afeblir ; s'anequelir.

amatigat, -ada : amaisat, -ada ; afeblit, -ida ; anequelit, -ida.

« *amatinar* » : v. **amaitinar**.

amator, amatrix (adj. e subs.) : que fa quicòm pas que per son plaser ; que practica un espòrt sens ne fa sa profession ; (pej.) : sens granda competéncia.

amauròsi (f.) : anequeliment grèu o pèrdia de la vista.

amaurotic, -a : que patís d'amauròsi.

amautar (v. tr.) : amodar ; sonar ; atropelar.

amautar (s') : s'amodar ; s'atropelar.

amautat, -ada : t. a. çaisús.

amazona : cavalièira mitologica amputada del sen drech per se melhor servir d'un arc ; femna virila ; cavalièira ; jupa longa de cavalièira qu'encamba pas lo caval.

amazonita : mena de pèira semipreciosa.

amb : prep. per marcar una situacion comuna, lo mejan, lo contacte, l'instrument, l'acompanhament... v. **ab**, p. 143.

Amb lo vesin nos sèm mancats. (occitanisme)

amb aquò / amb tot aquò (loc. prep.) : pr'aquò / ça que la.

amb aquò que (loc. conj.) : baste que.

ambaissada (del gallés *AMBACTIO*, mission) : mission transmesa per un governament a un governament estrangier ; representacion diplomatica d'un país dins un autre ; residéncia de l'ambaissador o de l'ambaissairitz.

ambaissador, ambaissairitz : responsable, -a d'ambaissada ; persona que representa son país al sens figurat :

Nòstres ambaissadors pus braves son los trobadors.

amban : galariá cobèrta sus las parets enrodairas ancianas ; retaule de botiga ; soslàupia. (del bas lat. *ambannus*) (R. II, 69)

ambanar (v. tr.) : provesir amb de galariás cobèrtas.

ambedós, ambedoas (adj.) : totes dos, totas doas.

Ambèrt : prenom.

AMBI- : forma prefixada del latin *ambo* abdós. v. **abdos**.

v. **ambidèxte - ambisexual - ambivalent**.

ambicion : desir fòrt de progrès, d'onors, de dignitats, de reputacion... ; (pej.) : desir desordenat.

ambicionar (v. tr.) : aver d'ambicion per quicòm.

ambicionat, -ada : desirat, -ada amb ambicion.

ambiciós, -osa : qu'a d'ambicion.

ambiciosament : amb ambicion.

ambidexteritat : qualitat de q.q. d'ambidèxte.

ambidèxte, -a (adj. e subs.) : que se servís egalament de la man esquèrra coma de la drecha. (R. V, 77)

ambidextrisme : v. **ambidexteritat**.

ambient (adj. e subs. m.) : qu'entròda de cada band l'airal que l'òm i viu ; atmosfèra qu'existís a l'entorn d'una persona ; reaccion d'ensemble d'una amassada ; enavant plen de jòia. E non pas una « *ambiança* » (fr.)

L'aire ambient. La temperatura ambienta.

L'ambient famil5.00aa macnav.;

I: ariadinas l sgals u Sambient j ls.

ambgf ne, -a: ds doa00anoas.

ambgf n. Plaenta(ambgf nas.)Tj /F1 9.5 Tf -27.075 -11.4 TD -0.787 Tc (ambgf e, f -a)Tj /F2 9.5 Tf 3.9538 0 TD -0422

ambgf mbién(ambgf n.)Tj /F1 9.5 Tf -6.0501 -11.4 TD (ambgf ritat)Tj /F2 9.5 Tf 44.4163 0 TD (:esitat den j a qu's

L ' a m b i v a n n c i s a d e l s : (r e r e s i e n d c c

amençar : v. **mençar**.

amenar (v. tr.): menar / conduir.

amenanças (las) : las fèstas per un maridatge.

amenda : paga en reparacion d'un delict. (L. 18)

amendament : reparacion (Boècis, s. X)

amendat, -ada : reparat, -ada ; melhorat, -ada.

amendrimient : demeniment. v. **demenir**.

amendrir (v. tr. e intr.): baissar lo prètz ; far baissar lo prètz ; demenir / disminuir / disminuir (R. IV, 196)
La malautiá a plan amendrida sa resisténcia.

amendrir (s') : se demenir ; se disminuir...

Sas fòrças s'amendrisson ; se lèva pas pus.

ameniment : accion o resulta d'amenir. v. çaijós.

amenir (v. tr. e intr.): amendrir ; restrénher ; demenir ; redusir ; demingar.

amenir (s') : s'amendrir ; se redusir ; se demenir...

amenitat : avenença ; benevolença. (R. II, 72)

amenorrèa : abséncia anormala de las menstluas.

amenorreic, -a : relatiu, -iva a l'amenorrèa.

amenudar (v. tr.): demenir / far pus menut, -uda.

amenudar (s') : se demenir / se far pus menut, -uda.

amenusament : accion de demenir, de copar pus menut.

amenusar (v. tr.): demenir ; amenudar / copar menut.

amenusar (s') : se demenir.

amercadament / amercadiment : baixa de prètz.

amercadar / amercadir (v. intr.): far baissar lo prètz.

America : nom de continent.

american (adj. e subs.): relatiu, -iva a America ; persona d'America. *Un American.*

americanisme : expression, costuma, anar, parlar, tissa... caracteristics d'America.

americanizacion : accion o resulta d'americanizar o de s'...

americanizar (v. tr.): impausar las caracteristicas americanas.
America voluntariá plan d'americanizar l'univèrs.

americanizar (s') : prene l'anar dels Americans.

ameritar : v. **meritar**.

amermament / amermança : ameniment ; amendrimient.

amermar (v. tr. e intr.): amenir ; disminuir ; far baissar lo prètz.

amermar (s') : s'amenir ; disminuir ; baissar de prètz.
L'ombra s'amerma, que lo solelh baixa.

amerimat, -ada : disminuït, -ida ; amenit, -ida.

ametist (m) : mena de brillant.

amètla : frucha de l'ametlièr / de l'ametlièira.

ametlareda : airal plantat d'ametlièrs.

ametlat : mena de marbre ; nogat geologic ; preparacion amb d'amètlas.

ametlau (adj.): qu'a de frucha coma d'amètlas. *Oliu ametlau.*

ametlenc, -a : en forma d'amètla.

ametlièr / ametlièira : arbre que sa frucha es l'amètla.
(Amygdalus comunis)

ametlon : amètla pichona ; amètla despelargada ; amètla de fruch amb un clòsc ; laureta (mena de boscarida) ;
(Motacilla rufa)

ametromètre : aparelh per estudiar l'ametropia.

ametròp, -a : que patís d'ametropia.

ametropia : estat anormal de la vision (miopia, ipermetropia, astigmatisme)

ametropic, -a : relatiu, -iva a l'ametropia.

amfetamina (f.) : substància qu'estimula l'activitat cerebrala e que còpa lo sòm e lo talent (la fam)

amfetaminic, -a : relatiu, -iva a las amfetaminas.

AMFI- : forma prefixada del grèc *amphi* (dels dos costats ; a l'entorn de)

amfiartròsi (f.) : articulacion que permet pas que de movements limitats.

amfibí, -ia (adj.) : que pòt viure dins l'aiga e fòra l'aiga.
Crancs e granhòtas son d'animals amfibís.
Un veïcul amfibí. Una operacion amfibia.

amfibians (m. pl.) : batracians (classe de vertebrats de la pèl nuda, amfibís, de temperatura variabla, e someses a de metamorfòsis)
Blandas de tèrra e d'aiga son d'amfibians.

amfibiosè (f.) : biais de viure dels amfibians.

amfibiotic, -a (adj. e subs.): que respira de mercé de branquias traquealas ; baba dels insèctes amfibiotics ; natura dels peisses que se mudan dins de las aigas doças cap a la mar, o a l'arrevèrs, per complir lor cicle de produccion.
Las anguilas son de peisses amfibiotics.

amfibiotics (m. pl.): insèctes que lor baba es amfibiotica.

amfibòl : mena de mineral (silicat de fèrre e de magnesi)

amfibòla : mena de molusc.

amfibolifèr, -a : natura d'una ròca, d'un mineral que contenon d'amfibòls.

amfibolita : ròca metamorfica.

amfibolitic, -a : relatiu, -iva a l'amfibolita.

amfibologia : frasa que se pòt comprene de dos biaisses o mai ; ambigüitat. (R. II, 74)

amfibologic, -a : ambigü, -a.

amfibologicament : d'un biais amfibologic.

amfipòdes (m. pl.) : òrdre de crustacèus de mar o d'aiga doça, de còrs comprimit lateralament.

amfistòma (m.) : parasit del bestial boïn.

amfistomiasi (f.) : afeccion parasitària del bestial boïn.

amfiteatre : edifici de forma circulara o ovala, amb de sètis en escala, e que dominava un airal sonat arena ; sala d'universitat en amfiteatre.
Un amfiteatre de fisica, de medecina, d'universitat.

amfòra : vas oval del còl estrech e cilindric amb doas aurelhas qu'arriban al nivèl de l'orifici.
Aviá d'ancas en forma d'amfòra.

Amfós : prenom. *Amfós Daudet.*

« *amiadar* » : prononciacion d'amigadar.

amfotericina : remèdi antifongic (contra fonges e parasits)

amiant (m.): silicat natural idratat de calci e de magnesi.

amiba (del lat. *amiba*) : animal unicellular de las aigas saladas, de las aigas doças e de la tèrra umida ; parasit de l'intestin de l'òme.

amibian, -a : relatiu, -iva a l'amiba ; amodat, -ada per d'amibas. *Malautiá amibiana.*

amibiassi (f.) : afeccion amodada per las amibas.

amibocit (m.): cellula capabla de far de movements amiboïdes.

amiboïde, -a : que revèrta l'amiba o son comportament.
Movement amiboïde.

amiboïsme : propietat d'unes elements cellulars de se desplaçar coma las amibas.

amic, -iga : persona qu'a d'afeccion per quicòm o per q.q.

Amic - Amiga : prenom.

amical, -a : amistós, -osa.

amicalament / amigablament : amistosament.

amicalhar (v. tr.): amenudar (copar menut menut)

amict : linge benesit que lo prèire se metiá sus las espatlas, jos l'alba, per dire la messa.

amid (subs. m.) : compausat orgànic derivat de l'amoniac.
amidat, -ada : que possedís la funció d'un amid.
amidina : nom genèric dels compausats derivats d'un amid.
amidon : substància de reserva dins les plantes ; substància sintètica que se n'empenjava lo linge fin o los còls de camisa.
amidonar (v. tr.) : empesar amb d'amidon.
Mon papeta se cargava de camisas amidonadas.
amidonatge : acció d'amidonar.
amidopirina : brave analgèsic e antipirètic.
amigable, -a : amable, -a.
amigablement : d'un biais amigable.
amigadar / amigar (v. tr.) : amistançar ; blandir ; calinejar.
amigadar / amigar (s') : se far de q .q. ; s'amistançar.
amigança : amistat.
amigar (v. tr.) : amigadar.
amigar (s) : s'amigadar.
amigàs : grand amic.
AMIGDAL- : forma prefixada del lat. *amygdala*, d'après lo grèc *amugdalê* (amètle)
amigdala : galha (òrgan limfòide de la gòrja que revèrta una amètle) ; grun en forma d'amètle dins una ròca.
amigdalacèas (f. pl.) : familha de plantes.
amigdalat : sal de l'acid amigdalic.
amigdalic (acid) : resulta de la descomposició de l'amigdalina.
amigdalectomia : ablació de las amigdalas.
amigdaliforme, -a : en forma d'amètle.
amigdalina : glucosit tirat d'amètlas amargantas.
amigdaliti (f.) : angina (inflamació de las amigdalas).
AMIGDALO- : forma prefixada del grèc *amugdalòn* (amètle)
amigdalòide, -a : que contèn de gruns en forma d'amètle.
Gnèis amigdalòide. Ròca amigdalòida.
amigdalotomia : incisió sus una amigdala.
AMIL- : forma prefixada del grèc *amulòn* (amidon)
amilacèu, -èa : de la natura de l'amidon ; que contèn d'amidon.
amilasa : enzim qu'amòda l'idrolisi dels glucids.
amilasèmia : taus de l'amilasa dins lo sang.
amilasuria : augmentació de la quantitat d'amilasas dins las urinas.
AMILO- : forma prefixada del grèc *amulòn* (amidon)
amilobacteria : bacteria anaeròbica del tub digestiu dels mamífers.
amilogèn, -a : que produetz d'amidon.
amilogènèsi (f.) : formació d'amidon.
amilograf : aparelh per mesurar las variacions de viscositat d'una suspensió de farina dins l'aiga.
amilograma : grafic d'amilograf.
amilòid (subs.) : mena de proteïna ; mena de substància que revèrta l'amidon.
amilòide, -a (adj.) : que revèrta l'amidon ; que ne contèn.
amilòidòsi (f.) : afecció caracterizada pel depaus d'amilòids sus las viscèras.
amilolisi (f.) : desgradació de l'amidon e de las substàncias amilacèas.
amilòsi (f.) : malautiá caracterizada pel depaus d'una substància amilòida al nivèl de la paret de las arteriòlas d'unas viscèras.
amilolític, -a : relatiu, -iva a l'amilolòsi.
amimìa : pèrdia mai o mens totala de l'utilizació dels gèstes coma simbòls de las idèas o dels sentiments.

amimic, -a : relatiu, -iva a l'amimìa.
amina : compausat orgànic alcalin.
aminacion : introducció d'una funció amina dins la molècula d'un compausat.
aminat, -ada : que contèn una funció amina. *Acid aminat.*
aminiac, -a : relatiu, -iva a una amina o a las aminas.
aminhardar / aminhardir (v.tr.) : tostonar ; calinhejar.
aminhardar / aminhardir (s') : venir manhat e i s'acostumar.
aminhotar (v. tr.) : torolhar / calinhejar ; blandir.
aminhotat, -ada : torolhat / calinhejat, -ada ; blandit, -ida.
AMINO- : forma prefixada del mot *amina*.
aminoacetic (acid) : glicina (t. tecn. de bioquimìa)
aminoacid : acid aminat (acid orgànic caracterizat per una funció amina e una funció carboxilica)
aminoacidèmia : tenor del sang en acids aminats.
aminoaciduria : preséncia d'acids aminats dins las urinas.
aminoalcoòl : tèrme genèric dels còrs de las doas / doas (d s / do' s) funcions amina e alcoòl.
aminoazoic, -a : natura d'un derivat de la copulació d'un compausat diazoic amb una anilina.
aminocaproic, -a : natura d'una substància qu'empacha la fibrinolisi.
aminofilina : teofilina etilenediamina.
aminogèn, -a : radical univalent que sa substitució a un idrogèn dona una amina.
aminòl : liquid antiseptic local aplestat amb d'aiga-sal.
aminofenòl : tèrme genèric dels còrs de las doas funcions amina e fenòl.
aminopiridina : nom dels derivats aminats de la piridina.
aminoplast : tèrme genèric de las resinas aminicas.
aminosids (m. pl.) : familha d'antibiotics bactericidis que lor molècula es compausada d'un sucre combinat amb una amina.
« amintadar » : v. amitar.
AMIO- : forma prefixada del grèc *mus* (muscle)
amioplasia : aplasia musculara (abséncia o interrupció de creissença musculara)
amiostenia : astènia musculara (anequeliment muscular)
amiotaxia : ataxia (incapacitat de coordenar los moviments musculars voluntaris)
amiotonia : abséncia de tot moviment muscular.
amiotrofia : atrofia dels muscles.
amitòsi (f.) : mòde de divisió cel·lulara.
amira (f.) : senhal ; marca ; punt de referéncia.
Prene amira : afustar. Tirar d'amira : desorientar.
amiratge : acció d'afustar.
amiraclar (v. tr.) : estonar ; meravilhar ; estabosir.
amiraclat, -ada : miraculat, -ada ; miraclat, -ada (l. p.)
amirador / miranda : v. mirador / miranda.
amiral : galonat pus elevat de la marina.
amiraltat : dignitat o jurisdicció d'amiral.
« amissantir - s'amissantir » : v. ameissantir.
amistança : benvolença ; calinejada ; amistat.
amistançar (v. tr.) : amigadar. **amistançar (s')** : s'amigadar.
amistançat, -ada : amigadat, -ada.
amistançòla : amistança de farlabica ; amistança simulada.
amistadós, -osa : amical, -a ; afectuós, -osa.
amistadosament : amicalament.
amistat : sentiments afectius.
amistejar (v. tr.) : amistançar. **amistejar (s)** : s'amistançar.
amistolanças : amistanças.
amistolós, -osa : amistadós, -osa.

amistós, -a : plen d'amistat.
amistosament : amicalament.
amistosar (v. tr.) : amigadar. **amistosar (s')** : s'amigadar.
amistraire, -a : persona amigadaira.
« *amit* » (l.p.) (L. 19) : v. **amict**.
amitadar (v. tr.) : copar pel mièg ; arribar a la mitat / èsser a la mitat.
amitadat, -ada : copat, -ada pel mièg ; arribat, -ada a la mitat.
amixia (del grèc *mixis*, mescla) : impossibilitat per doas (do' s) espècias vesinas de s'ibridar.
amnesia : pèrdia o flaqueza (feblesa) de la memòria.
amnesic, -a : persona que patís d'amnesia.
amni : crespina (envolopa de l'embrion dels mamífers, dels aucèls, dels reptils)
AMNIO- : forma prefixada del grec *amniòn* (membrana qu'envolopa lo fètus)
amniocentès (f.) : ponccion de la cavitat amniotica d'una femna prens, per analizar lo liquid amniotic.
amniogènèsi (f.) : *processus* (lat.) de formacion de l'amni.
amniografia : examèn radiografic del fètus.
amniorrèa : evacuacion abansora del liquid amniotic.
amnioscopia : exploracion visuala de la cavitat amniotica amb un aparelh optic.
amniotic, -a : relatiu, -iva a l'amni. *Liquid amniotic*.
amniotiti (f.) : inflamacion de l'amni.
amniotomia : ruptura provocada de l'amni per amodar la * parturicion (v. L. 280)
amnistia : perdon general de tota una categoria de delictes.
amnistiable, -a : que pòt èsser amnistiàt, -ada.
amnistiar (v. tr.) : inclure q.q. dins una amnistia.
amoblament : provesiment en mòbles.
amoblar (v. tr.) : moblar (provesir en mòbles)
amoblar (s') : se moblar (se provesir en mòbles)
« *amoçar* » : v. **amorsar**.
amochelament / amochonament : frostiment ; afatoniment.
amochelar / amochonar : frostir ; afatonir.
amochelar / amochonar (s') : se frostir ; s'afatonir ; s'agorrufar ; se fresilhar ; s'amatar ; s'acoconar ; s'amontetar ; s'arrucar ; se far pichon.
De lo cargar un vestit s'amochèla.
S'amochelèt darrièr un bartàs.
amochonar : amochelar.
amochonar (s) : s'amochelar.
amodaire : dispositiu per amodar un veïcul motorizat. e non pas « *estarter* » (angl.)
amodar (v. tr.) : metre en moviment ; metre a ; alargar ; acometre ; remenar ; daubar ; malmenar ; caçar / alunhar.
Amodar la pendula : montar la pendula.
Amodar una persona : l'acometre.
Amodar la tèrra : laurar. *Amodar la set* : atudar la set.
Amodar lo soslèu : far venir lo vòmit.
amodar (s') : se metre en moviment ; se metre a ; se n'anar / s'enanar ; s'alunhar ; se levar (vent) ; s'acostumar al trabalh.
Me soi amodat a mon novèl trabalh. Lo vent s'amoda : es de notar que o ai escrich aital dins tot lo dicc. per me conformar a l'esperit de C. L. O. En realitat ai totjorn ausit e dich *Lo vent s'amoda* coma totes los occitanofòns de naissença d'Erau, d'Albigés e de Roergue. Véser, per exemple :
« *Dins la tassa d'argent, ta liquor d'ambrosia*
Amoda las cançons d'un paure trobador »
Davala dins mon cur, divessa Poesia, de Loïs Lacot (1881-1952)

amodiaquina : remèdi sintetic a basa de quinina per far la contra al paludisme.
amodolar (v. tr.) : amontetar (frucha, fen...)
amodolat, -ada : v. **abracelar**.
amodolonar (v. tr.) : doblat d'amodolar.
amodorrar (s') : s'endormir.
amodorrat, -ada : endormit, -ida.
amoflar / amoflir (v. tr.) : adocir ; far venir sople ; far venir mofle.
amoflat, -ada / amoflit, -ida : t. a. çaisús.
amogut, -uda : retirat, -da ; alunhat, -ada ; amodat, -ada ; mòble, -a. v. **amòure**.
amoissar / amoissir (v. tr.) : blasir / marcir.
amoissar / amoissir (s') : se blasir / se marcir.
amoissat, -ada / ...it, -ida : blasit, -ida ; marcit, -ida.
amolaire, -a : agusaire, -a.
amolament : atropament.
amolar (v. tr.) : afilar / agusar (passar a la mòla) ; abracelar (fen) acroselar ; garbejar ; amontetar.
amolar (s') : s'atropelar (peissum) ; s'espessir (sang)
amolat (arc.) : montet de cerealum sus un sòl.
amolat (virar l') (arc.) : virar las garbas per las tornar passar.
amolat, -ada : t. a. del vèrb amolar.
amolegar (v. tr.) : amolir ; amolencar / embolidorar.
amolegar (s') : s'amolir ; s'amolencar / s'emmolencar / s'embolidorar (s'afonzar dins una molença)
amolencar (s') : se macar d'èsser tombat ; se bresar.
amolencat, -ada : macat, -ada ; bresat, -ada.
amolherar un òme : lo maridar.
amolherar (s') : prene femna / se maridar.
amolherat : maridat.
amolir / alolesir (R. VI, 73) (v. tr.) : far venir mòl.
amolir (s') : venir mòl ; s'acaponir (venir pauc)
amolit, -ida : vengut mòl, venguda mòla.
amolonament : amontetament / amontairament.
amolonar (v. tr.) : amontetar / amontairar.
amolonar (s') : s'amontetar / s'amontairar.
amolonat, -ada : amontetat, -ada ; amontairat, -ada.
amondaut (adv.) : amont / cap amont.
amodenament : accion o resulta d'amonedar.
amonedat, -ada : ric, -a.
amonedar q. q. : li donar d'argent o de moneda.
amòni : radical que dintra dins la composicion dels sals amoniacs.
amoniac (subs.) : gas compausat de nitrogen e d'idrogen.
amoniac, -a (adj.) : *Sal amoniaca. Goma amoniaca.*
amoniacal, -a : que contèn o qu'a las propietats de l'amoniac. *Solucion amoniacala. Sentor amoniacala.*
amoniacat, -ada : que contèn d'amoniac.
amoniàt, -ada : que deriva de l'amoniac.
amoniemia : preséncia d'amoniac dins lo sang ; son taus.
amoninada : desvergonhada.
amoninar (s') : se desvergonhar.
amonitrat : nitrat d'amòni utilizat coma engrais azotat.
AMONO- : forma prefixada del mot amoniac.
amonita : cauquilha fossila de molusc cefalopòde dispargut.
amonoacid : substància de propietats acidas dins l'amoniac liquid.
amonobasa : substància de propietats basicas dins l'amoniac liquid.

amonolisi (f.) : reaccion quimica amoniacala.
amonsenhir (s') : s'emborgesir.
 « *amonsurir* » (s') (fr.) : v. çaisús.
amont (adv.) : amont d'aut. *La veses, amont, la tartanassa ?*
amontairar (v. tr.) : amontetar.
amontairar (s') : s'amontetar ; se corbar / venir mai o mens boçut. *Lo vielhum l'a amontairada.*
amontanhar (v. tr.) : menar los tropèls a la montanha.
Amontanham cada an a la fin de mai.
amontanhat, -ada : a la montanha.
Tot lo bestial ovin e boïn l'avèm amontanhat.
amontar / amontairar (v. tr.) : amontetar ; empilar ; acroselar.
amontar / amontairar (s') : s'amontetar.
amontat, -ada : amontairat, -ada / amontetat, -ada.
amontar / amontelar (s') : se corbar ; venir gibós.
S'amontèla de mai en se fasant vièlh.
amont d'aut (adv.) : amont.
amontelat, -ada : corbat, -ada ; gibós, -osa.
amontetar (v. tr.) : apilar / empilar ; far un montet.
Amonteta las buscalhas a son lenhièr.
amontetar (s') : s'apilar / s'empilar ; far un montet.
amontetament : apilament.
amonuria : preséncia d'amoniac dins las urinas.
amor (m.) : impuls físic o sentimental que buta un sèxe cap a un autre, una persona cap a una altra ; devocion d'una persona per una altra o per Dieu, la Santa Verge, los sants... ; fòrt sentiment positiu per q.q. o per quicòm.
Las amors (f. pl.). *Far l'amor / far l'acte d'amor.*
Es un amor de nenon : es un nenon adorable.
Amor cortés : element basic de la poesia dels trobadors.
Amor liure : fòra tot ligam afectiu, religiós o social.
Amor platonic : amor fòra tot plaser sexual.
Amor de pèl : gausiment (estrementida sexuala)
Per un sant, l'amor de Dieu o trancenda tot.
amor de / per amor de / pr'amor de (l.p.) (loc. prep.) : per.
Vendrai per amor de te far plaser.
amor que / per amor que / pr'amor que (l.p.) / **per que** : (conjonccion subordinativa causala) : per çò que / que.
Amor que s'enfusque pas deixa-lo tranquil.
Demòra, amor que me fas besonh.
amora : frucha de l'amorièr (*Morus alba*)
 frucha de la rome (*Rubus fruticosus*)
 amora de rastolh (*Rubus caesius*)
Las amoras de la rome m'agradan mai.
 « *amoral, -a* » : amical, -a / afectuós, -osa (sens inusitat en lengadocian, mas donat per Mistral)
amoral, -a : indiferent, -a a tot principi moral.
amoralisme : abséncia de tota moralala.
amoralista (adj. e subs.) : adèpte, -a de l'amoralisme.
amoralitat : caractèr de çò amoral.
amorar (v. tr. e intr.) : crestar / galat / caponar (cobrir una feme de letz) ; (cobrir una feme de gèst, en parlant d'aucèls)
 « *amòrça* » e derivats (fr.) : v. **amòrsa**.
amorçar / amorcir (v. tr. arc.) : doblet d'amortar / amortir.
amorçador : atudador.
amorçaire, -a : persona qu'atuda.
amorçatge : accion o resulta d'amorçar (d'amortar)
amorejar (v. tr. e intr.) : calinhejar ; far l'amor ; èsser amorós, -osa ; se jónher a.
amorejar (s') : se sarrar ; se jónher.
 « *amoreleta* » : v. **morèla**.

amoreta : amor feble e passadís ; amigueta ; ventolin ; sonalhon (plt.) : (*Briza media*)
 « *Aquelas montanhas se rebaissaràn e mas amoretas se raprocharàn.* » (cançon pop.)
amorèu : fragostièr / asenièr ; ampon ; fragosta ; ase (frucha)
amòrf, -a : sens forma definida ; non cristallizat, -ada ; sens energia / mòl / molàs, mòla / molassa.
Fosfòr amòrf. Persona amòrfa.
amorfisme : estat de çò amòrf, de q.q. d'amòrf.
amorfinisme : estat morbós per privacion de morfina.
amorièr : mena d'arbre (*Morus alba*) ; (*M. nigra*)
amorièira : plantacion d'amorièrs.
amoriscar / amorosar / amorosir (s') : tombar amorós.
amoriscat, -ada : tombat amorós, tombada amorosa.
S'es amoriscat d'una polida Provençala.
amorós, -osa : persona que n'aima una altra d'amor.
amorosament : d'un biais amorós.
amorosar (v. tr.) : far venir amorós, -osa.
amorosar (s') : venir amorós, -osa / tombar amorós, -osa.
amorosat, -ada / amorosit, -ida : amorós, -osa.
amorrallar / amorrallar (v. tr.) : muselar un buòu, una vaca ; lor metre una museta de fen, de civada al mus (al musèl)
amorrar (v. tr.) : far tombar de morres ; abocar.
amorrar (s') : se jónher morre contra morre ; tombar de morres ; s'abocar.
S'es amorrada e s'es afracada lo nas.
amoretat : caluquitge.
amòrri, -ia : que quita pas de tornejat / falord, -a (feda, anhel...) ; caluc, -uga ; piòt, -a / nèci, nècia.
amorrucar (s') : s'amorrar / tombar de morres.
amòrsa : esca (f.) ; capsula (R. II, 273)
amorsador : aplech per amorsar, per començar.
Amorsador de rodièr, de menusièr...
amorsar (v. tr.) : escar ; començar quicòm.
amorsatge : accion d'amorsar ; accion de començar.
Amorsatge d'una pompa, d'un sifon, d'un trabalh...
amortament / amortiment : estat d'un naviri amortit ; accion o resulta d'amortir o de s'amortir (d'alentir o de s'alentir)
amortar / amortir (v. tr.) : atudar / estofar ; tuar / atudar ; alentar / alentir (naviri) (L. 20)
Lo timonièr amortís lo naviri per se sarrar del pòrt.
amortar / amortir (s') : s'afeblir ; s'atudar ; morir ; s'asimar (mèla) ; se calar ; far lo mòrt ; s'alentir.
S'amortís un pauc cada jorn.
Ai amortida la mèla del cotèl en capusant de bois.
amortat, -ada / amortit, -ida : t. a. çaisús.
amortesar (v. tr.) : disminuir / atudar un deute.
Après amortesar sos deutes se prenguèt la retirada.
amortèsit, -ida : t. a. çaisús.
amortieirar (v. tr.) : garnir amb de mortier ; cimentar.
Amortieiratz-me las apevasons coma cal.
amortizar (v. tr.) : convertir en ben de man mòrta ; atudar un deute pauc a pauc ; suprimir un emplec vacant.
amostelir (s') : venir magre coma una mostèla.
amostelit, -ida : magre, -a coma una mostèla.
De venir vièlh s'es plan amostelit.
amotairar (s') : s'agrumelar ; s'amotir ; s'amatar.
amotairat, -ada : t. a. çaisús
amotar (v. tr. arc.) : caucar / pompir / atassar.
amotar (s') : s'agrumelar / s'amotir / se metre en mòtas.

amotassar (v. tr.): rossegar; aplanar.
amotassat, -ada: rossegat, -ada; aplanat, -ada.
amotassir (s'): s'amotar; s'amotir.
amotelir (s'): s'amotassir / s'amotir; venir pelenc o pelena.
amotir (s'): s'agrumelar; venir pelenc o pelena.
amotit, -da: piòt, -a / nèci, nècia / pèc, -a.
amotoflar (s'): s'amotairar.

Una aubuga, de la laurar, s'amotofla.

amòure (v. tr. e r.): amodar; quilhar; retirar; alunhar.
amòure (s'): s'amodar; se quilhar; se retirar; s'alunhar;
s'adometgir / s'endometgir / s'adomerguir.

amovible, -a: que pòt èsser amogut, -uda.

La dobladura amovibla d'un vestit.

La jelha amovibla d'una ròda de bicicleta.

AMPEL-: forma prefixada del grèc *ampelòs* (vinha)

ampelidacèu, -èa: de la natura de la vinha.

ampelidacèas (f. pl.): familha de plantas.

ampelita: mena de tèrra negra favorable a la vinha.

AMPELO-: v. **AMPEL-**

ampelofag, -a: qu'ataca la vinha. *Insectes ampelofags.*

ampelologia: estudi sus la vinha.

ampelografia: estudi scientific sus la vinha.

ampelopsis (m.) (plt.): mena d'ampelidacèa salvatja.

ampèr (m.): unitat de corrent electric.

amperatge: intensitat d'un corrent electric.

amperomètre: aparelh per mesurar l'intensitat d'un corrent electric.

amplament: d'un biais avantatjós. v. **ample.**

amplan (m.): carpan; emplastre.

ample, -a: avantatjós -osa / larg, -a.

ample (donar d'): deslargar; liberar (s. VIII); destibar.

Donar d'ample a un aucelon: lo delargar.

Dona mai d'ample a la còrda, qu'es trop tibada!

amplexicaule, -a: estat d'un organ, d'una fuèlha qu'envolza / qu'envolta / qu'envolva la camba d'una planta.

ampliable, -a: que pòt èsser ampliat, -ada / amplificat, -ada.

ampliacion: accion o resulta d'ampliar / d'amplificar.

ampliadador, -airitz: qu'amplia / qu'amplifica.

Aparelh ampliadador. Manòbra ampliairitz.

ampliar / amplificar: donar una extension pus granda.

ampliatu, -iva: amplificatiu, -iva.

amplificacion: accion o resulta d'amplificar.

amplificador, -cairitz: persona o causa qu'amplifica.

amplificatiu, -iva: utilizat, -ada per amplificar.

amplifòrme, -a: d'una forma pus ampla.

Sostenpopas amplifòrme (emborrat)

amplitud (f.): distància entre dos punts extrèms.

amploa (f.): mena de sarda pichonèla (*Clupea sprattus*)

amplor (f.): estat de çò ample.

« *ampoa* »: v. **ampon.**

ampola (t. a.): tub de veire longarut plen de medicament; veire redond de lampa electrica; flascon longarut e ventrut de lampa electrica; botiòla de la pèl. (R.II, 75)

Ai trapadas de bravas ampolas als pès.

ampolar (v. intr.): far d'ampolas de la pèl.

ampolar (s'): trapar d'ampolas de la pèl.

ampolat, -ada (pej.): emfatic, -a.

Estil ampolat. Expression ampolada.

ampolau (m. e f.): que sa frucha es en forma d'ampola; en forma d'ampola. *Oliu ampolau. Oliva ampolau.*

ampolós, -osa: botiolat, -ada.

ampoleta: ampola pichonèla; sablièr (mar.); mena de planta: (*Valerianella olitoria*)

ampon: fragosta / ase.

amponièr (plt.): asenièr (*Rubus idaeus*)

ampulòma: tumor de l'ampola de Vatèr. (med.)

amputacion: accion o resulta d'amputar.

amputar (v. tr.): separar dels còrs un membre, una partida de membre, un organ.

amputat, -ada: separat del còrs; persona qu'a perdut un membre.

amudiment: mutisme.

amudir (v. tr.): far calar; endormir; far venir mut.

amudir (s'): venir mut; se calar; s'endormir.

amudit, -ida: t.a. çaisús.

amurar (v. tr.): tibar la còrda d'una vela (mar.)

amuras (f. pl.): los cordatges d'un naviri.

amuralhat, -ada: que revèrta una paret.

amusacaissals (d'): d'apetissadissas.

amusada: periòd de divertiment.

amusaire, -a: persona que divertís los autres.

Es un amusaire de primièira borra.

amuserèl, -a: qu'amusa.

amuserèla / amusament: quicòm per s'amusar.

amuser (v. tr.): divertir.

amuser (s'): se divertir.

Pensa pas qu'a s'amusar; quora metrà d'èime?

amusatge: accion de s'amusar.

AN-: forma prefixada del prefix grèc *a-* (sens / absència) o del grèc *ana* (contra; ennaut; enrè; al sens contra / a l'arrevèrs; a despart; novèl)

ANA-: forma prefixada del grèc *ana* (t. a. çaisús)

an / annada: los dotze meses de genièr a genièr.

an de delà (l'): dos ans (i) a / i a dos ans / fa dos ans.

an passat (l'): i a un an / aquò fa un an / fa un an.

an que ven (l'): dins un an.

anabaptisme: doctrina dels anabaptistas.

anabaptista (m. e f.): persona qu'es contra lo baptisme dels drollons.

Anabasi: òbra istorica de Xenofon.

anabasi (f.): montada, periòde primièr d'una malautiá.

anabatic, -a: relatiu, -iva a una montada.

Vent anabatic: vent ascendent.

anabiòsi (f.): retorn a la vida plena, après ivernacion, d'un animal o d'un vegetal.

anabiotic, -a: relatiu, -iva a l'anabiòsi.

anabolic, -a: relatiu, -iva a l'anabolisme.

anabolisme: assimilacion / metabolisme / ensemble de las reaccions quimicas qu'abotisson a la formacion dels constituents de l'organisme (protids, glucids, lipids) a partir dels elements simples que son la resulta de la digestion.

anabolizant, -a (adj. e subs.): propietat d'una substància que favorís l'anabolisme.

anacinèsi (f.): manca de movement (t. tecn. de med.)

anacolut (m.): construccion gramaticala desparièira (cambiament subran de construccion)

Tornat a l'ostal, sa femna malautejava.

anacondà (m.): serpatassa d'America del sud.

anacorèta (m. e f.): religiós, -osa que fa penitència dins un airal desèrt.

anacoretic, -a: relatiu, -iva a una vida d'anacorèta.

anacoretisme: biais de viure dels anacorètas.

Anacreont : poèta liric grèc.
anacreontic, -a : que revèrta l'estil o l'esperit d'Anacreont.
Las « Òdas anacreonticas » son pas l'òbra d'Anacreont.
anacreontisme : imitacion de las « Òdas anacreonticas » que cantan los plasiers de la vida d'un biais que revèrta lo d'Anacreont.
anacronic, -a : que conten un anacronisme.
anacronicament : d'un biais anacronic.
anacronisme : error d'epòca, de cronologia.
anada : anar / anament (biais de caminar o de se comportar)
anadenia : manca o deficiéncia d'activitat glandolara ; abséncia de glandolas.
anadiplòsi (f.) : represa del darrièr mot d'una frasa o d'un vèrs al començament de la frasa o del vèrs que s'èc.
anadispsia : set fòrt granda ; set excessiva.
anadròm, -a : que va al senscontra ; natura dels peïsses que montan las ribièiras o los rius per anar groar.
« anaduèlh » : v. **naduèlh**.
anaeròbi, -a (adj. o subs.) : que l'oxigen i fa pas besonh per viure ; bacterias o microorganismes que pòdon viure sens oxigèn.
anaerobic, -a : relatiu, -iva als anaeròbis o a l'anaerobiòsi.
Motor anaerobic.
anaerobiòsi : facultat d'aver pas besonh d'oxigèn per viure.
anafilactic, -a : allergic, -a. *Reaccion anafilactica.*
anafilactizar (v. tr.) : sensibilizar l'organisme a una poison.
anafilaxia : allergia.
anafòra : represa emfatica o simetrica d'un meteis mot a la debuta de diferents membres de frasa que se sègon ; tèrme que reprend un tèrme anterior ; t. tecn. liturgic de las messas orientalas. Exemple d'anafòra :
Aquela lenga-miracle que nos ven de tan luènh, aquela lenga-miracle dels trobadors, aquela lenga-miracle que crestèt totes los interdits, aquela lenga-miracle qu'avèm chucada al sen de las nòstras mamàs, aquela lenga-miracle la servarem !
anaforic, -a : relatiu, -iva a una anafòra.
Dins « Ma maire la vesi », lo « la » es anaforic.
anafrodisia : diminucion o abséncia de desir sexual.
anafrodisiac, -a (adj. e subs.) : que diminuís lo desir sexual.
anafrodita (m. e f.) : persona que volonta de s'absténer dels plasiers sexuals ; persona que patís d'anafrodisia.
anagenèsi (f.) : regeneracion o reproduccion dels teïssuts.
anagogia : interpretacion de las Escrituras que, a partir del sens literal, s'enuaça fins al sens mistic ; rasonament qu'assaja de tornar montar a una causa primièira.
anagogic, -a : *Lo sens anagogic de las Escrituras. L'induccion anagogica.*
anagogicament : d'un biais anagogic.
anagrama (m.) : transformacion de mot o de frasa per transposicion de sas letras.
Galonar es l'anagrama d'alongar.
anagramatic, -a : relatiu, -iva a un anagrama.
anagramatizar (v. tr.) : metre quicòm en anagrama.
anagramatista (m. e f.) : autor, -a d'anagramas.
« anairar » : v. **enairar**.
anaire, -a : caminaire, -a.
Anaís : prenom f.
anal, -a : relatiu, -iva a l'*anus* (lat.)
analitat : orientacion anala de las pulsions sexualas.
analèctas / analecta (f. pl.) : causida literària / antologia.

analèpsi (f.) : reparacion d'una falta.
analepsia : convalescéncia.
analeptic, -a : estimulanti, -a / que torna balhar de fòrças.
Aliments analeptics. Remèdis analeptics.
analfabèt, -a (adj. e subs.) : que sap pas legir ni mai escriure.
analfabetisme : estat d'una persona, d'un pòble que sap pas legir ni mai escriure.
analgesia : pèrdia de sensibilitat a la dolor.
analgesic (adj. e subs.) : qu'escafa la sensibilitat a la dolor.
Remèdi analgesic. Substància analgesica.
analgesina : remèdi antiperetic e analgesic usual.
analgia : abséncia totala de sensibilitat a la dolor.
analizable, -a : que pòt èsser analisat, -ada.
analizador, -airitz (adj. e subs.) : qu'analisa ; aparelh d'analisi quimica, d'analisi d'images...
analisaire : aparelh per analizar.
analisant, -a : persona en cura psicanalitica.
analisar (v. tr.) : far l'analisi de quicòm.
analisi (f.) : examèn / estudi metodic.
analista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de l'analisi matematica, informatica, financièira, medicala...
analitic, -a : relatiu, -iva a l'analisi (t. a.)
analiticament : d'un biais analitic.
analòg, -a : comparable, -a ; semblable, -a.
analogia : relacion de semblança entre doas causas diversas. *Analogia d'estructura. Analogia de caractèr. Rasonar per analogia.*
analogic, -a : relatiu, -iva a l'analogia.
analogicament : per analogia.
analogisme : rasonament per analogia.
anament : biais d'èsser ; aire de q.q. ; comportament.
anamnèsi (f.) : ensemble d'entresenhas que lo medecin recullís sus un malaut en li demandant de far l'istòria de sa malautiá ; pregària de la messa après la consecracion.
anamnestic, -a : qu'ajuda la memòria ; relatiu, -iva a l'anamnèsi (t.a.)
anamniòta (m. e f.) : sens amni (coma peïsses, amfibís...)
anamniòtas (f. pl.) : familha de vertebrats sens amni.
anamorfic, -a : relatiu, -iva a l'anamorfòsi ; qu'amòda d'anamorfòsi.
anamorfoscòpi (m.) : instrument optic per corregir l'anamorfòsi.
anamorfòsi (f.) : image desformat donat per un miralh corb, un sistèma optic non esferic, d'aparelhs de rais X.
ananàs (plt.) : (*Ananas sativus*)
angioplasia : insufisença congenitala del sistèma vascular.
anankuit, -ida : nairat, -ada. v. **nairat**.
anant, -a : que ròtla plan (carrí, veitura) ; graciós, -osa ; aimable, -a.
anant, -a : passant, passanta ; caminaire, caminaire.
anantir / enantir (v. tr. e intr.) : avançar dins son trabalh / entanchar.
Enantís tant que vòl, qu'es plen d'abeluc.
anantit, -da / enantit, -ida : entanchat, -ada. (trabalh, òbra)
anap (m.) : mena de copa.
anapiratic, -a : qu'es la resulta d'un exercici perlongat d'un membre o de l'usatge continual d'un muscle.
Rampa (contraccion dolorosa musculara) anapiratica.
anaplasia : desvolopament incomplèt o anormal d'una cellula o d'un teïssut ; tumor maligna anaplasica.
anaplastic, -a : relatiu, -iva a l'anaplasia.
anaplastacèas (f. pl.) : familha de parasits de vertebrats.

anaplastmòsi (f.) : infeccion de vertebrats dels païses cauds amodada per de parasits de la familha de las anasplatacèas.

anaplastia : operacion de cirurgia plastica.

anaplastic, -a : relatiu, -iva a l'anaplastia.

anapleròsi (f.) : restauracion, per empèut o protèsi, de çò perdut dins una nafradura.

anar (v. intr.): ir ; se n'anar / s'enanar ; caminar ; convenir ; èsser contengut / intrar ; èsser en bona santat.

« *Consí anatz ? - Entre pauc e mens.* »

anar (l') / l'**anada** : l'accion de caminar ; lo biais de caminar ; l'anament ; la santat ; las abituds ; las tissas ; l'anar e los uses ; lo comportament abitual.

An quitat l'anar del país.

anarquia : abséncia de government ; estat de desòrdre, de confusion, manca d'autoritat.

anarquic, -a : relatiu, -iva a l'anarquia.

anarquicament : d'un biais anarquic.

anarquisme : doctrina politica que volonta e favorís l'anarquia.

anarquista (m. e f.) : adèpte, -a de l'anarquisme.

anartre, -a : sens article ; sens articulacion visible.

Los noms de païses de fluvis, de montanhas indeterminats son anartres : *Occitània, Garona, Pirenèus...mas l'Occitània del millenari tresen, los Alps de Provença, los Pirenèus espanhòls...*

anartria : incapacitat d'articular los mots deguda a una lesion cerebrala.

anasarca : idropisia del teissut soscutanèu e intermuscular ; edema generalizat a tot lo còrs.

anasarquic, -a : que patís d'anasarca.

Anastasi : prenom m. **Anastàsia** : prenom f.

anastomosar (v. tr.) : reünir per anastomòsi.

anastomosar (s') : se reünir per anastomòsi naturala.

anastomosar, -ada : natura d'un lièch de riu o de ribièira devesit en braces nombroses que se separan e se tornan rejónher sovent.

anastomòsi (f.) : reunion bot a bot, o amb un segment intermediari, naturala o cirurgicala, de dos conductes, de dos nèrvis.

anastomotic, -a : relatiu, -iva a l'anostomòsi.

anatròfa : inversion. *Canta lo cocut dins la comba bèla.*

anatèma (m.) : reprovacion ; malediccion de la Glèisa.

anatematizar : escumenjar ; reprovar (s.f.) (R. II, 80)

anatematizat, -ada : escumenjat, -a ; reprovat, -ada.

Anatòli - Anatòlia : prenoms.

Anatòli Cristian (1937-1987) : universitari occitan a Tolosa.

anatomia : sciéncia de l'estructura dels animals o de las plantas.

anatomic, -a : relatiu, -iva a l'anatomia.

anatomicament : d'un biais anatomic.

anatomista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'anatomia.

anatoxina : toxina microbiana neutralizada, e utilizada per d'unas vaccinacions. *Anatoxina difterica, tetanica...*

anauçament : accion o resulta d'anauçar.

anauçar / anautar / enauçar (v. tr.) : far venir pus naut.

anauçar / anautar / enauçar (s') : venir pus naut.

-ANÇA : sufix occitan que marca « accion e resulta de » : **assegurança - bastança, -concordança - desliurança.**

anca (f.) : maluc (m.) ; flanc de naviri ; carral ; rufositat de camin.

ancada / ancal : còp de pè pel cuol ; petoiral ; carral.

Trapèt un ancal que l'amaluguèt.

ancar / ancalhar (v. intr. e tr.) : tustar sus las ancas ; caminar pesuc ; rebalar las ancas ; bolegar las ancas (aquejar)

ancat, -da : de las ancas gròssas.

ancassièr, -a : qu'a de bravas ancas ; que bolega las ancas.

ancessor : ancian / davancièr / aujòl / ancestre (L. 21.)

ancestre, -a : rèire-rèiregrand, -a. (L. 21)

ancestral, -a : que nos ven dels aujòls (dels ancestres)

anchòia (f.) : mena de peis (*Clupea encrasicolus*)

anchoiada : mangisca aprestada amb d'anchòias.

anchoiat : sardas aprestadas coma las anchòias.

-ÀNCIA : sufix occitan que denòta « natura o qualitat » : **alternància - elegància - tolerància.**

ancian (adj. e subs.) : cargat, -ada d'ans ; persona vièlha.

ancianament (adv.) : dins los temps ancians.

ancianetat : vielhum ; antiquitat.

ancians (los) : los ancessors ; los aujòls ; los davancièrs.

ancola : engarda ; esperon ; apièja.

ancolia (plt.) : gant de pastora (*Aquilegia vulgaris*)

(*A. pirenaica*) : (*A. alpina*) ; (*A. Kitaibelii*) ; (*A. Reuteri*)

ancolar (v. tr.) : apiejar ; cauçar una planta ; estacar la vinha.

ancora : aplech per plantar un naviri ; barra de fèrre per manténer doas parets.

ancorar (v. tr.) : getar l'ancora.

ancorar (s') : se plantar / s'arrestar (naviri)

ancoratge : accion o resulta d'ancorar o de s'ancorar.

ancoreta : ancora pichona.

« *and* » / « *ande* » :

v. **amb.**

andan : pargue per las fedas ; clastron pels vedèls.

andana : via ; reng / rengada ; aleia (L. 15)

andanada : mesura de superfícia. (R. III, 285)

andalhar (v. tr. e intr.) : far de rengs amb la dalha o la dalhaira.

andalhada : reng / rengada.

andalhon : risent (pichon vai-e-vèni de l'aiga e bruch agradiu que fa aquel vai-e-vèni)

Còr tendrièr amb fe fidèla anèron pas pus avant,

que la s'emportèt, l'Adèla, l'andalhon andalhonant.

andalhonar (v. intr.) : far d'andalhons.

andalós, -osa : persona sortida d'Andalòsia (Espanha)

andante (t. tecn. it. de mus.) : lentament.

andantino (it.) : un pauc pus viu que l'*andante*.

andar (v. intr.) : anar ; córrer.

andàs : tampa a l'intrada d'un camp ; l'airal ocupat per un pargue de fedas.

« *andèl* » :

v. **andèr.**

andèr / andèrre : landièr ; trespès.

Far lo pè d'andèr : demorar al pè del fuòc.

andèr : rosèla (plt.)

(*Papaver Rhæas*)

anderrièiras : fèrrias / quèrbas / carbas del fuòc.

andèrri / andèrre : brisan / endèrbi / èrtre.

andessa : mena de micha plana o redonda ; pan negre.

« *andiala* » / « *endiola* » (desform. l. p.) v. **anguila.**

andolha : iala / anduèlh ; colhonet, -a / innocent, -a.

« *andona* »

v. **andron / androna.**

andonilha : esquila d'ase o de muòl.

v. **ariòla.**

Andòrra : principat entre Occitània e Espanha. v. p. 1053.

andorran, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Andòrra ; sortit, -ida d'Andòrra. *Lo dialècte andorran.*

andòt / endòrt : moissena (eisserment culhit amb sos rasims) pampe / pampa (fulhum de plantas o de vinha)

-ANDRE : forma sufixada del grèc *anèr, andròs* (òme)
monandre - driandre - triandre.

-ANDRIA : forma sufixada del grèc *aner, andròs* (òme)
triandria - poliandria.

andralh : pelha ; vestit espelhat.

andralhós, -sa : espelhat, -da ; pelhandrós, -osa ;
 espelhandrat, -ada.

Andrieu - Andriva : prenom.

« *andrilièira* » : v. **anderrièiras.**

ANDRO- : forma prefixada del grèc *aner, andròs* (òme)

androcefal : monstre del còrs d'animal e del cap uman.

androcefal, -a (adj.) : relatiu, -iva a una representacion
 d'animal amb un cap uman.

androcentric, -a : natura d'un sistèma de relacions socialas
 centrat sus l'òme.

androchèu (m.) : ensemble dels organs mascles d'una flor.

androfobia : aversion per l'òme.

androfòr (subs.) : çò que sosten l'androchèu.

androgèn, -a (adj. e subs. m.) : que favorís lo desenvolopament dels
 caractèrs sexuals masculins. *Ormona androgèna.*

androgenèsi (f.) : produccion en laboratòri d'animals sortits
 exclusivament, del punt de vista cromosomic, de lor parent
 mascle.

androgenic, -a : relatiu, -iva a l'òme.

androgenin, -a : que ten dels dos sèxes.

androgenia : natura de çò androgèn, personas o plantas.

androgenifòr : çò que, dins d'unas flors, sosten las
 estaminas e l'ovari.

androgenisme : estat o qualitat d'androgenin, -a.

androïde : que presenta de caractèrs pròpris al sèxe masculin ;
 automat (m. e f.) de forma umana.

androlatra (adj. e subs. m. e f.) : que practica l'androlatria.

androlatria : culte divenc portat a un òme.

andrològ, -a : especialista (m. e f.) d'andrologia.

andrologia : disciplina medicala qu'estúdia l'aparelh genital
 masculin.

andromania : nimfomania / furor uterina.

Andromèda : constellacion.

andromòrf, -a : qu'a la forma d'un òme.

andropausa : diminucion de l'activitat genitala de l'òme
 a partir de la cinquantena.

androsteròna : ormona sexuala masculina.

andron / androna : carrièira pichona ; carrièira bòrnia /
 carrièira òrba ; airal entremièg dos ostals vesins.

anduècha : v. çaijós.

anduèlh : iala / andolha / anduècha / salsissa dels cosins ;
 cep mòl.

Andusa : nom de vila de Gard (Occitània)

andusac : mena de palabés, de palabessa, de palagrilha
 de doas puas, amb una marcadoira e una manilha.

anecdòta : eveniment segondari mai o mens curiós ;
 succession de pichons eveniments mai o mens curioses
 que fan la trama d'una òbra narrativa.

anecdotièr, -ièira : persona que conta o que reculhís
 d'anecdòtas.

anecdotic, -a : que relèva de l'anecdòta / segondari, -ària.

aneda : feme de l' Janet / guita / tira / rita ; cercela ;
 galinèla ; corbadòna (flor) (*Narcissus poeticus*)

anedon : Janet pichon.

anegresir (v. tr.) : ennegresir ; escurcir.

anegresir (s') : s'ennegresir ; s'escurcir.

anegresit, -ida : ennegresit, -ida.

anèl : cèrcle de metal o de fust ; piton ; bartavèla.

anèla : anèl grand ; anèl de cortina, de pel ; gansa.

anelada : anèla de pel.

aneladura : pel en anèlas.

anelaire, -a : persona qu'anèla de pòrcs.

anelar (v. tr.) : metre un anèl a quicòm o a q.q. (t. a.)
Anelar los pòrcs per los empachar de fosigar.

anelar (s') : se cargar un anèl ; se metre en anèlas.

anelastic, -a : que manca d'elasticitat (t. tecn. de fisica)

anelasticitat : manca d'elasticitat (t. tecn. de fisica)

anelatge : l'accion d'anelar o de s'anelar.

anelid (m.) : animal que fa partida dels anelids.

anelids (m. pl.) : familha d'animals invertibrats.

anelièr, -ièira : persona que farga o que vend d'anèls.

anem ! (interj.) : te'n fagas pas ! / Ardit ! / En avant !

anemia : estat malautís de flaquesa progressiva amodada
 per una diminucion dels globilhons roges del sang ;
 flaquesa en general. *L'anemia de la produccion.*

anemiari (v. tr.) : amodar una anemia.
Un climat caud e umid anemia bravament.

anemiari (s') : venir anemic.

anemic, -a : que patís d'anemia.

ANEMO- : forma prefixada del grèc *anemòs* (vent)

anemofil, -a : que sa pollinizacion es facha pel vent.

anemofilia : pollinizacion pel vent ; natura de las plantas
 anemofilas.

anemofobia : natura de las plantas que crentan bravament
 l'accion del vent ; qualitat de las que son armadas contra
 l'accion del vent.

anemograf : anemomètre combinat amb un aparelh
 enregistrator, amb una maquina enregistrairitz.

anemografia : estudi amb un anemograf de las variacions
 d'intensitat del vent.

anemograma (m.) : grafic obtengut amb un anemograf.

anemomètre : instrument per mesurar la fòrça del vent.

anemometria : art de determinar la fòrça del vent.

anemometric, -a : relatiu, -iva a la fòrça del vent.

anemona : planta medecinala (*Anemona pulsatilla*)

anemona de mar : actinia.

anemonina : camfre d'anemona.

anemoscòpi : aparelh per determinar la direccion dels vents.

anencefal, -a : qu'a pas d'encefal.

anencefalia : abséncia d'encefal (m.)

anepatia : supression o diminucion de las fonccions del fetge.

anequelimet : adeliment ; aganiment.

anequelir (v. tr.) : adelir / aganir.

anequelir (s') : s'adelir / s'anicar / s'avanir / afalhocar de fam.

anequelit, -ida : aganir, -ida ; adelit, -ida.

anergia : abséncia d'allergia.

anerotisme : abséncia de plaser dins l'acte sexual.

anestesia : insensibilitat totala o parciala.

anestesiari, -a : persona qu'anestesia.

anestesiari (v. tr.) : endormir una dolor ; endormir parcialament
 o completament una persona o un animal.

anestesiari, -ada : insensibilizat, -ada (t.a.)

anestèsic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'anestesia ;
 substància qu'anestesia. *L'etèr es un anestèsic.*

anestesiologia : sciéncia de l'anestesia e de las activitats
 complementàrias.

anestèsista (m. e f.) : medecin o infirmier, -ièira qu'anestesia.

anet (plt.) : fenoll bastard (*Anethum graveolens*)
 guit / rit / tiron. v. **aneda**.

anetòl : substància tirada de l'anet (fenoll bastard)

aneuploïde, -a : natura de l'organisme que sa dotacion cromosomica anormala es pas multipla d'un genòma determinat.

aneuploidia : estat de çò aneuploïde.

aneuria : manca d'energia nerviosa.

aneurisma (m.) : tumor que ven de la dilatacion d'una artèria.

aneurismal, -a : relatiu, -iva a l'aneurisma.

aneurismorrafia : metòde de suturacion d'un aneurisma.

anevassir (s') : se metre a la nèu.
Cresi que lo temps se vòl anevassir.

anèx, -a (adj. e subs.) : çò anexat / çò ajonch.

anexar (v. tr.) : ajónher quicòm a quicòm mai, de biais que çò ajonch dependa de çò autre.
Occitània foguèt anexada en partida a França en 1259.

anexar (s') : s'ajónher quicòm o q.q. d'un biais exclusiu.
S'ajónher la part pus bèla.

anexion : accion d'anexar quicòm.

anfractuós, -osa : baumelut, -uda.

anfractuositat : redent ; baumèla ; angle de rocàs.
Anfractuositat cerebrala (t. tecn. de med.)

« *angandir* » : v. **gandir**.

angastièiras : cargastièiras (escaletas de bast ; còrdas per encordelar una carga, un fais)

àngel / angèl (un) : creatura esperitala ; mena d'aucèl : (*Tetrao achata*) ; mena de peis : (*Squalus squatina*)

Àngel - Angelin : prenom masculins.

Angèla - Angelina : prenom femenins.

angelassa (plt.) : (*Laserpitium gallicum*)

angelejar : far l'àngel.

angelenc, -a : relatiu, -iva a un àngel o als àngels.

angelic, -a : relatiu, -iva a un àngel o als àngels.
La salutacion angelica. Una paciència angelica.

angelica (plt.) : (*Angelica silvestris*) ; (*Spiraea ulmaria*)
 (*Imperatoria stratum*)

Angelica : prenom femenin.

angelicament : d'un biais angelic.

angelin : mena de casabèc.

Angelin - Angelina : diminutius d'Àngel e d'Angèla.

angelisme : desir de granda puresa e d'evasion de las realitats carnalas ; ingenuïtat ; candor tròp granda (R. II, 309)

angèlus (l') : la salutacion angelica ; sonariá de campanas lo matin, a miègjorn e lo ser per pregar la Verge Maria.

ANGI- : forma prefixada del grèc *aggeion* (vas / vaissèl)

angiiti : inflamacion dels vaissèls en general (venas, artèrias o capillars)

-ANGI : forma sufixada del mot grèc *aggeion* v. **ANGI**

angiectasi (f.) : dilatacion d'un vaissèl sanguin o limfatic.

angiendoteliòma (m.) : angiòma d'evolucio maligna.

angina : nom generic de totas las afeccions inflamatorias de la laringe. v. **esquinància**. (R. III, 191 - L. 174)

angina de peitrina : dolor violenta del còr acompanhada d'angoissa.

anginos, -osa : relatiu, -iva a una angina.

ANGIO- : forma prefixada del grèc *aggeion* (vas / vaissèl)

angioblastòma (m.) : tumor del sistèma nerviós central.

angiocardiografia : tecnica per metre en evidéncia radiologica de cavitats e de vaissèls gròsses del còr.

angiocardiograma (m.) : clichat obtengut per angiocardiografia.

angiolecistiti (f.) : inflamacion de la vesicula e dels conductes biliars.

angiocarp : pericarpí.

angiocarp, -a : natura de la frucha protegida per un pericarpí.

angiocarpèas (f. pl.) : familha de plantas.

angiocarpic, -a : dotat, -ada d'un pericarpí.

angiocoliti (f.) : inflamacion dels canals biliars del fetge.

angiodermi (f.) : inflamacion dels vaissèls de la pèl.

angioedema : formacion de zònas edematosas de la pèl, de las mucosas o de las viscèras.

angiofluoroscopia : metòde per estudiar los vaissèls de la pèl.

angiografia : radiografia dels vaissèls sanguins d'una zòna de l'organisme.

angiografic, -a : relatiu, -iva a l'angiografia.

angiològ, -a : especialista (m. e f.) d'angiologia.

angiologia : branca de la medecina qu'estúdia tòt çò que concernís l'anatomia, la fisiologia e la patologia de l'aparelh circulatòri ; branca de l'anatomia vegetala e animala qu'estúdia los sistèmas conductors.

angiologic, -a : relatiu, -iva a l'angiologia.

angiòma (m.) : tumor benigna dels vaissèls.

angiomatòsi (f.) : generalizacion d'angiòmas per tot lo còrs.

angioneuròsi (f.) : trastornament (prigonda alteracion morbosa (R. IV, 264) del sistèma vasomotor) a causa d'un trebolament psiquic de tipe emocional.

angiopatia : malautiá dels vaissèls en general.

angiorrafia : sutura dins una paret de vaissèl.

angiosarcòma (m.) : sarcòma que sa proliferacion celulara ven dels elements conjonctius dels vaissèls sanguins.

angiosarcomatòsi (f.) : sarcomatòsi emorragica multipla.

angioscintigrafia : metòde d'exploracion dels vaissèls sanguins.

angioscòpi : aparelh per estudiar de prèp los vaissèls capillars.

angioscopia : examèn visual dels vaissèls capillars.

angiospasme : contraccion espasmodica d'un vaissèl sanguin e, mai que mai, d'una artèria.

angiospasmodic, -a : relatiu, -iva a un angiospasme.

angiospèrm, -a (adj. e subs.) : que sos organs reproductors son condensats dins una flor e que sas granas fecondadas son enclausas dins una frucha ; planta a flor.

angiospèrmas (f. pl.) : sosembracament dels fanerogams (mai de 230 000 menas)

angiospermia : natura de las angiospèrmas.

angiospermic, -a : angiospèrm, -a ; relatiu, -iva a las angiospèrmas.

angioplastia : dilatacion d'una estenòsi arteriala.

angiostenòsi (f.) : diminucion del diamètre d'un vaissèl.

angiotensina : substància qu'estimula la secrecion d'aldosterona e augmenta una pression arteriala tròp bassa.

ANGL- : forma prefixada del latin *anglus, -a, -um* (anglés)

angle : salida facha per doas drechas que se còpan ; canton ; recanton.

anglada : contengut d'un angle ; recanton.

Anglada Josèp (1868-1930) : universitari occitan d'Aude.

Anglatèrra : nom de país d'Euròpa.

anglés, -esa (adj. e subs) : relatiu, -iva a Anglatèrra ; persona o lenga d'Anglatèrra ; creditor, -tritz renós, -osa.

anglican, -a (adj. e subs.) : q.q. que fa partida de la glèisa d'Anglatèrra (la nauta, la bassa o la del mièg)

anglicisme : idiotisme de la lenga anglesa.

anglicizacion : alinhament sus las costumas anglesas.

anglicizar (v. tr.) : alinhar sus las costumas anglesas.
anglicizar (s') : s'alinhar sus las costumas anglesas.
anglofil, -a : qu'aima l'anglés o los Angleses.
anglofòb : qu'aima pas l'anglés o los Angleses.
anglofòn, -a : que parla anglés.
anglòra : claupèire(f.)/claveta/engrisòla (*Lacerta murorum*)
angoissa : englag ; angost (avenc)
angoissar (v. tr.) : englajar / espaventar.
angoissar (s') : s'englajar ; s'engalhonar ; s'estofegar ; s'enganaussar ; s'apassionar per (s.f.)
angoissat, -ada : t.a. çaisús.
angoissós, -osa : englajaire, -a / espaventable, -a
angonar / engonar : engue. (L. 21 - R. II, 89)
angost : avenc.
anguila : mena de peïs (*Anguilla anguilla*)
Lo periple de las anguilas es pas de creire !
anguila de bartàs : colòbra.
anguila de mar : (*Conger vulgaris*)
anguilada : còp donat amb un mocador tòrc ; tustassals.
anguilicultura : elevatge d'anguilas per la reproduccion.
anguilifòrme : de la forma d'una anguila.
anguilulòsi (f.) : malautiá parasitària intestinala.
anguilum : totes las anguilas en general.
angular, -a : que fa angle.
anguilat, -ada / anguilenc, -a : que revèrta una anguila.
anguilièira : filat per trapar d'anguilas.
angulós, -osa : qu'a d'angles. (R. II, 96.)
Còrs angulós. Caractèr angulós. Forma angulosa.
ANGUSTI- : forma prefixada del latin *angustus* (estrech)
angustifoliat, -ada : dotat, -ada de fuèlhas fòrt estrechas.
angustipennat, -ada : amb d'alas estrechas.
Per la grafia «-pennat», v. (R. IV, 491)
angustiròstre, -a : amb un bèc estrech.
anha : clavelàs capgròs.
anhon : clavelàs long e capgròs.
Anhan / Inhan : prenom.
anhat, -ada : encombrat, -ada ; poblat, -ada.
anhèl / anhèla : pichons de la feda.
anhelada : una feda qu'anhèla ; los anhèls d'una sason.
anhelar (v. intr.) : bramar coma una feda ; far l'anhèl.
Fasèm anhelar al mes de desembre (decembre)
anelat : anhèl d'un an.
anelièr, -ièira : pastre, -a d'anhèls.
anelin : pèl d'anhèl amb la lana.
anelon : anhèl pichon.
anelum : totes los anhèls en general.
anhin, -a : la lana dels anhèls.
anhon (m) : ceba (f.) (*Allium cepa*)
Aniana : vila d'Erau (Occitània) que son monument dels mòrts lor es dedicat en occitan.
anicament : anequeliment.
anicar (v. tr.) : far crebar de fam / anequelir.
anicar (s') : crebar de fam / s'anequelir.
anicat, -ada : anequelit, -ida.
anidre, -a : que conten pas d'aiga. (*Sal anidre*).
anidremia : diminucion o deficiéncia d'aiga dins lo sang.
anidrid (subs.) : oxid que de se combinar amb l'aiga, forma un acid.
anidrita : sulfat de calci anidre.
anidrizacion : transformacion d'una substància en anidrid.
anidrizar (s') : se mudar en anidrid.

ANIDRO- : prefix que marca una pèrdia d'aiga.
anidrobiòsi (f.) : estat de vida bravament alentida dins d'unes organismes vegetals o animals que patisson de tressecadura.
anidrona : perclorat de magnèsi anidre.
anidròsi (f.) : deficiéncia o abséncia de secrecion de susor.
anidrotic, -a (adj. e subs.) : que redutz la susor ; agent que redutz la susor.
anipnòsi (f.) : abséncia de sòm.
anièla : remontador (plt.) (*Lychnis Githago*)
anièla de Damàs : (*Nigella damascena*)
anientar (v. tr.) : avalir. (e non pas « aneantir » fr.)
Las pèiras de glaç anientèron tota la viande. anicar (s')

anisodont, -a : qu'a de dents diferenciadas en incisivas, caninas e molaras.

anisofil, -a : qu'a de fuèlhas inegalas sus la meteissa branca.

anisofilia : inegalitat de las fuèlhas d'una planta.

anisogamet (m.) : gamet diferent de forma e de dimension.

anisogamia : reproduccion sexuala que los gamets i son diferents de forma e de dimensions.

anisogin, -a : natura d'una flor qu'a un nombre de carpèls diferent de lo dels sepals e de lo dels petals.

anisoiconia : diferéncia entre las dimensions d'un objècte vist per un uèlh e per l'autre.

anisòl

anunciar (v. tr.) : far una anóncia ; tirar las anóncias / far las publicacions per un maridatge.

anunciator, -airitz (subs.) : *Anunciairitz de television.*

anonim, -a : inconegut, -uda ; que vòl demorar aital.
Autor anonim. Òbra anonima.

anonimament : d'un biais anonim.

anonimat : estat de çò anonim, d'una persona anonima.

anopsia : insufisència o manca de vista.

anòrc, -a : sens testiculs. *Persona anòrc.*

anorac (m.) : vèsta longa, cauda, impermeabla e aplechada d'una capucha. « *Anorac* » ven dels *Esquimals*.

anorectal, -a : relatiu, -iva a l'*anus* (lat.) e al *rectum* (lat.)

anorectic, -a (adj. e subs.) : que patís d'anorexia ; relatiu, -iva a l'anorexia ; remèdi que còpa lo tròp d'apetís.

anorexia : pèrdia de l'apetís ; refús patologic de s'alimentar (anorexia mentala)

anorexigèn, -a : qu'amòda l'anorexia.

anorgasmia : abséncia d'orgasme dins l'acte sexual.

anormal, -a : contrari, -ària a la nòrma.

anormalitat : estat de çò anormal.

anorquia : abséncia congenitala d'onglas (f.)

anorquidia : estat de lo qu'a pas de testiculs.

anorrit, -ida : entestesit, -ida ; magre, -a ; estequit, -ida.

anorrrir (v. tr.) : entestesir ; estequir.

anorrrir (s') : s'entestesir / s'estequir.

anorrit, -ida : entestesit, -ida / estequit, -ida.

anosar (s') : ofegar a dich de tossir.

anosiment : amagrament ; marrana.

anosmia : diminucion o pèrdia de l'odorat.

anosir (v.tr.) : afeblir ; abenar ; anorrrir ; estequir.

anosir (s') : s'afeblir ; s'abenar ; s'anorrrir ; s'estequir.

anosit, -ida : incult, -a ; esteril, -a + t. a. del vèrb anosir.
Una tèrra anosida. Una feda anosida.

anotacion : accion o resulta d'anotar.
Los marges del libre èran claufits d'anotacions.

anotador, -airitz : persona qu'anòta.

anotar (v. tr.) : far un comentari en marge d'un tèxt o en bas de pagina ; metre un comentari dins lo marge d'una pagina d'escolan ; metre una chifra de 0 a 20 a la debuta d'una pagina d'escolan corregida.

anotge, -ja : anhèl o anhèla d'un an.

anovulacion : abséncia d'ovulacion.

anovulatòri, -a : natura d'un cicle menstrual que las menstruas i son pas estadas precedidas per una ovulacion.

anoxemia : manca d'oxigenacion del sang.

anoxia : privacion d'oxigèn.

anoxibiòsi (f.) : anaerobiòsi. v. **anaerobiòsi.**

anquejar (v. intr.) : cuolejar (bolejar las ancas).

anquerita : mena de mineral.

anquièr : cropa.
Rebalava coma podiá son aquièr de cavala.

ANQUILO- : forma prefixada del grèc *ankulòs* (corbat)

anquilòsi (f.) : limitacion mai o mens granda de la mobilitat d'una articulacion.

anquilosar (v. tr.) : disminuir la mobilitat d'una articulacion.

anquilosar (s') : s'agrepir / s'encrocar.
L'òme totjorn jagut finís que s'anquilòsa.

anquilosat, -ada : agrepit, -ida / encrocat, -ada.
Ai la man anquilosada sus la mirga de l'ordenador.

anquilostòm : vèrme parasit del budèl prim (dins los païses cauds) e qu'amòda l'anemia.

anquilostomiasi (f.) : malautiá amodada per l'anquilostòm.

ansa : quèrba / carba. (L. 22)

Ansèlm : prenom.

anserina (plt.) : èrba farinèla (*Chenopodium*)

ànsia : pensament ; lagui ; preocupacion.
Son ànsia se podiá legir dins sos uèlhs.

ansin (adv.) : v. **atal / aital.**

ansiolitic : tranquillizant (med.) / remèdi que tranquilliza.

ansióis, -osa : laguiós, -osa.

ansiosament : laguiosament.

anta : relaiet ; parabanda ; bòrd de taula ; arca de pont.
« *antal* » : v. **aital - atal.**

antagonic, -a : opausat, -ada. (t. tecn. de filosofia)
Contradiccion antagonica. Doctrinas antagonicas.

antagonisme : oposicion ; lucha ; rivalitat.

antagonista (adj. e subs. m. e f.) : opausat, -ada ; rival, -a ; adversari, -ària. *Muscles antagonistas* : muscles opausats.
La polícia separèt las doas antagonistas.

antalgic, -a : que s'opausa a la dolor.
Remèdi antalgic. Medecina antalgica.

antan (adv.) : l'an passat ; autres còps.
Antan faguèt de secada ; ongan fa de pluèja.

antar (v. tr.) : insolentar ; otrarjar ; desonorar.

antartic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva al pòl sud. v. (R. II, 129)

antat, -ada : insolentat, -ada ; otrarjat, -ada ; desonorat, -ada.

antarada : talvera ; cance ; capvirada.
L'antarada se laura totjorn en darrièr.

ANTE- : prefix que marca anterioritat de temps o de posicion.

antecambra : pèça o cambra abans la pèça principala.
Far antecambra : esperar son torn.

antecapèla : pèça d'intrada a una capèla.

antecedéncia (t. tecn. de geografia) : caractèr d'una ribièira poderosa que sèrva son traçat inicial ni per tot ; t. tecn. de musica, de logica, de matematicas.

antecedent, -a : que ven abans quicòm mai. (R. II, 389)
Ai lo libre que me prestèras.
(« libre » es aici l'antecedent de « que »)

antecedents (m.pl.) : tot çò que ven abans quicòm mai.

antecrist : pastamessorgas que, d'après l'Apocalipsi, deu venir abans lo Crist de la fin del mond.

antedata : data d'un document abans la data vertadièira.

antedatar (v. tr.) : v. **antidata - antidatar.**

antediluvian, -a : que data d'abans lo deluvi. (R. III, 51)
Animals antediluvians.

antena : rastèl de television, de ràdio (l.p.) ; aplech per sosténer e orientar la vela latina d'una nau de pesca ; ala de molin de vent ; banas d'unes insèctes.

antenant (m.) : cordatge de bòrd de vela d'una nau.

antenifèr, -a : que pòrta d'antenas.

antenifòrme, -a : en forma d'antena.

antenòla / antena : apend segmentat e mobil del cap dels insèctes, dels crustacèus o d'autres animals.

antepalatz : avantpalatz ; cort de palatz ; galariá de palatz.

antepausat, -ada : plaçat, -ada abans.

anteposicion : accion d'antepausar un element de la frasa davant un autre. *Anteposicion d'un adjectiu* :
Polidoneta èra la novieta.

« *anterada* » : v. **antarada.**

anterior, -a : precedent, -a (que ven abans)

anterioritat : qualitat de çò anterior.

anteriorament : de per abans.

ANTI- : prefix que marca l'oposicion o l'anterioritat, mas i a talament de mots formats amb « *anti-* » que donarem pas aici la tièira tota.

anti-acarian, -a : que fa la guèrra als acarians. v. p. 20, N.B. 2.

anti-acid, -a : que corregeís l'aciditat de l'estomac.

anti-acridian, -a : relatiu, -iva a la lucha contra los acridians.

anti-adesiu, -iva : revestiment qu'empacha las aderéncias.

anti-aerian, -a : que gandís de l'accion mala dels avions.

Abric anti-aerian.

anti-afrodisiac, -a : que fa la contra al desir sexual.

anti-alcalin, ina : que preven l'alcalinitat.

anti-alcoolic, -a : que combat l'alcoolisme.

anti-alcoolisme : accion de combatre l'alcoolisme.

anti-algic, -a (adj. e subs.) : que combat la dolor ; remèdi contra la dolor.

anti-allergic, -a : que fa la contra a las alergias.

anti-americanisme : aversion contra l'imperialisme american.

anti-anorectic, -a (adj. e subs.) : que combat l'anorexia ; remèdi contra l'anorexia.

anti-apoplectic, -a : que combat l'apoplexia.

anti-aritmí, -a : que combat l'aritmia.

anti-artrític, ica : que combat la gota.

anti-asmatic, -a : que combat l'asma.

anti-atómic, -a : que gandís contra las radiacions o los projectils atòmics. *Abric anti-atómic.*

anti-autoritari, -ària : contra tota mena de dominacion politica o outra.

antibaissa : airal montuós ; obstacle ; dificultat ; puèg...

antibacterian, -a : contra las bacterias.

antibioterapia : tractament de las malautiás amb d'antibiotics.

antibiotic, -a : substància que combat las bacterias e las fa perir.

Antíbol : nom de vila (Occitània)

antibrante : montet de causas disparatas.

antibruch (adj. inv.) : que gandís del bruch.

antibubonic, -a : que combat la pèsta.

antic, -a : d'autres còps.

anticalcari, -ària : que s'opausa als depaus calcaris dins un aparelh, un circuit, una canalizacion...

anticalha (f.) : causas d'un còp èra (pej.)

« *anticambra* » (it.) :

v. **antecambra.**

anticament : dins l'antiquitat.

anticancerós, -osa : que fa la guèrra al càncer.

anticiclón : centre de nautas pressions atmosfericas.

anticiclónic, -a : relatiu, -iva a un anticiclón.

anticipacion : accion o resulta d'anticipar. (R. II, 98)

anticipar (v. tr. e intr.) : calcular per avança ; far quicòm abans lo temps normal o lo temps previst : (R. II, 98)

Anticipar un pagament. Anticipar un viatge.

anticipat, -ada : fach, -a abans lo temps normal (R. II, 98)

anticipadament : per anticipacion.

anticlerical, -a : enemic, -iga del poder politic o moral de la Glèisa.

anticlericalisme : comportament anticlerical.

anticlinal : plec que sa convexitat es virada cap ennaut.

anticlinal, -a : relatiu, -iva a un anticlinal.

anticoagulant, -a (adj. e subs.) : que s'opausa a la coagulacion del sang ; substància anticoagulanta.

anticolonialisme (subs.) : oposicion al colonialisme.

anticolonialista (adj. e subs. m. e f.) : contra lo colonialisme.

anticomunisme (subs.) : oposicion al comunisme.

anticomunista (adj. e subs. m. e f.) : contra lo comunisme.

anticoncepcional, -a : qu'empacha la fecondacion e la concepcion.

anticoncurréncia : oposicion a la concurréncia.

anticoncurrencial, -a : que s'opausa al libre jòc de la concurréncia.

anticonformisme : oposicion al conformisme.

anticonformista (adj. e subs. m. e f.) : que fa pròva d'anticonformisme.

anticonjectural, -a : qu'a per tòca de redreçar una conjectura economica desfavorabla.

anticonstitucional, -a : contrari, -ària a la Constitucion.

anticonstitucionalament : d'un biais anticonstitucional.

anticorrosiu, -iva : que gandís los metalls contra la corrosion.

anticòrs : substància, dins lo sang, que fa la contra a d'autres substàncias nocivas.

antirestian, -a : enemic, -iga del cristianisme.

antirestianisme : çò enemic del cristianisme.

anticriptogamic, -a : que fa perir tot çò qu'es fonge.

anticrist (l') : lo que ne parla l'Apocalipsi e que deu combatre lo Crist.

« *antidata* » e derivats :

v. **antedata.**

antidemocratic, -a : contrari, -ària a la democracia.

antidemocraticament : d'un biais antidemocratic.

antidemoniac, -a : qu'a de poder contra los demònis.

antidepressor : remèdi que combat la depression.

antidiabetic, -a (adj. e subs.) : contra la diabèta.

antidiarreic, -a : contra la diarrièra.

antidifteric, -a : que combat la difteria.

antidiüretic, -a : substància que redusís lo debit urinari.

antidopatge : contra lo dopatge.

antidòt : substància per combatre l'efècte nociu d'una outra substància ingerida. (v. R. II, 100)

antidròga : contra la dròga.

anti-emetíc, -a : que garda de vomir. v. p. 20, N.B. 2.

anti-emorrágic, -a : que combat l'emorragia.

anti-enzim : substància qu'inibís l'accion d'un enzim.

anti-epilepsia : que combat l'epilepsia.

anti-esclavagist, -a : que combat l'esclavagisme.

anti-escorbútic, -a : bon, -a contra l'escorbut.

anti-escrofulós, -osa : que combat l'escrofula.

anti-espasmodic, -a : que preven espasmes e convulsions.

anti-estatic, -a : que preven l'aparicion d'electricitat estatica.

anti-estetic, -a : contrari, -ària a l'estetica.

anti-estrogèn, -a (adj. e subs.) : que blòca o que modifica l'accion dels estrogèns.

antifa (f.) : patantèina / tralla / gorrinariá / gorrinatge.

Rodar l'antifa : batre l'estrada ; landrar ; far la tralla.

antifàcia : falsièira. *Per antifàcia* : per rusa / per falsièira.

antifebril, -a : que fa baissar la fèbre.

antiferment : substància contrària a la fermentacion.

antifona / antifena : verset que se canta abans un psalme ; (en l.p.) doblèt abusiú d'anticalha. (R. II, 100 - L. 22)

antifonari : libre de Glèisa que i son notats las antifònas.

D'unes antifonaris ancians son de maravilhas.

antifongic, -a : antimicosic, -a.

antifراسي : biais de dire lo contrari de sa pensada. (R. II, 99)

antifrástic, -a : relatiu, -iva a una antifراسي.

antifrásticament : d'un biais antifrástic.

antigalactic,-a : qu'amòda la disminucion o la supression de la secrecion del lach.

antigèl (adj. e subs.) : qu'empacha de gelar ; substància que, ajustada a un liquid, l'empacha de gelar.

antigèn : substància qu'amòda la produccion d'anticòrs.

antigenic,-a : relatiu, -iva als antigèns ; qu'amòda d'antigèns.

antigovernamental,-a : opausat, -ada a la politica del governament.

antigraminic,-a (adj. e subs.) : que fa la contra a las graminacèas ; substància fitotoxica.

antigravitacion : contra la gravitacion.

anti-idropic,-a : que combat l'idropisia. v. p. 20, N.B. 2.

anti-igienic,-a : qu'es contrari,-ària a l'igièna.

anti-imperialisme : oposicion a l'imperialisme.

anti-inoptic,-a : bon contra lo sòm.

anti-istaminic,-a : que s'apausa a l'accion de l'istamina dins l'organisme.

anti-isteric,-a : que combat l'isteria.

Antilhas (las) : nom d'un archipèl de l'ocean atlantic, entre l'America del nòrd e l'America del sud.

antilogic,-a : que va contra la logica.

antilòp (m.) : mena de mamifèr boïn.

antimefitic,-a : que fa la contra als gases mefitics.

antimòni (m.) : mena de metal.

antimonarquic,-a : contrari, -ària a la monarquia.

antinefritic,-a : que combat las malautiás dels rens.

antinomia : oposicion d'una lei o d'una règla a una altra lei o una altra règla ; contradiccion vertadièira o aparenta entre doas leis naturalas.

Antiòquia : vila de Turquia.

antipapa : papa esquismatic elegit en oposicion al Papa vertadièr. (R. IV, 412)
Clamenç VII e Benezet XIII foguèron d'antipapas.

antipatia : sentiment de repulsion per quicòm o q.q.

antipatic,-a : que desagrada.
Agacha d'èsser pas tant antipatic !

antipaticament : d'un biais antipatic.

antipatriotic,-a : contrari, -ària al patriotisme.

antipestilencial,-a : remèdi que lucha contra la pèsta.

antipiretic,-a : bon, -a contra la fèbre.

antipiucèl,-a (adj.) : contrari, -ària a la verginitat. (R. IV, 546)

antipòdes (f.) : punts de la tèrra diametralament opausats.
Sèm a las antipòdes de Nòva Zelanda.

antipolitic,-a : contrari,-ària a l'esperit de la politica.
Una mesura antipolitica.

antiputrescent,-a : antiseptic, -a.

antiquari,-ària : persona que crompa, vend o collecciona de causas ancianas.
D'anticaris an pilhats un pauc totes los vilatges.

antiquitat : lo temps antic.

antirabic,-a : bon, -a contra la ràbia.

antiraquitic,-a : bon, -a contra lo raquitisme.

antireumatic,-a : bon, -a contra la rèuma (lo reumàs)

antirevolucionari,-ària : qu'es contra la revolucion.

antireligiós,-osa : qu'es contra la religion.
Qualqu'un d'antireligiós fa pròva d'intolerància.

antisemita : qu'asira los Josieus.

antisemitic,-a : relatiu, -iva a l'antisemitisme.

antisemitisme : asir dels Josieus.

antisepsia : prevencion de las malautiás infecciosas.

antiseptic,-a (adj. e subs.) : qu'empacha la putrefaccion.

antiserum : serum que conten d'anticòrs.

antisidaic,-a : remèdi contra lo sidà.

antisifilitic,-a : remèdi contra la sifilis.

antisocial,-a : contrari, -ària a l'òrdre social.
Es totjorn estat mai o mens antisocial.

antistròfa : ensemble de vèrses que correspondon ric-a-ric a l'estròfa precedenta ; repeticion de mots dins un òrdre invertit.

Antistènes : prenom.

antitèsi (f.) : proposicion contrària a una altra proposicion.

antitetanic,-a : bon,-a contra lo tetanòs.

antitetic,-a : relatiu, -iva a l'antitèsi ; que fa antitèsi.

antitoxic,-a : que fa la contra a una toxina.

antitoxina : cadun dels elements solubles del sang qu'an lo poder de contrar las toxinas.

antivariolós,-osa : bon contra la variòla.
La tièira çaisús e la tièira çaijós son pas brica completas, que tot un fum d'autres mots pòdon èsser formats aital.

ANTO- : forma prefixada del grèc *anthòs* (flor)

antobiologia : estudi de la biologia florala.

antocianina : matèria coloranta dins lo chuc de fôrça plantas.

antoclorina : borda de flor ; involucre de flor.

antòdi : partida ventrala dels equinodèrns.

antofag,-a : que s'avida de flors.

antofil,-a : que va de flor en flor. *Las abelhas son antofilas.*

antofita : planta amb de flors.

antofilita : mena de mineral.

antogèn,-a : que pòt formar de flors o amodar la formacion de flors.

antogenèsi (f.) : produccion de flors.

antogenic,-a : relatiu, -iva a l'antogenèsi ; amodat, -ada per las flors.

antologia : causida literària representativa d'un autor, d'un genre, d'una epòca.

antologic,-a : digne, -a de far partida d'una antologia ; de flor / de primièira borra (l.p.)

antologista (m. e f.) : persona que fa d'antologias.

Antòni - Antonin - Tòni - Antonieta - Tonietta : prenom.

antonim : mot que vòl dire lo contrari d'un autre.
Normal e anormal son d'antonims.

antonimia : natura de çò antonim.

antonomasia : utilizacion d'un epitèt, d'un títol oficial d'una perifrasi... en lòc del nom pròpri de q.q. o, al sens contra, l'utilizacion d'un nom pròpri en lòc d'un apellatiu.
Un Picasso (en lòc de « un grand penheire »)

antonomastic,-a : relatiu, -iva a l'antomastia.

antonomasticament : d'un biais onomastic.

antopolip : polip caracteristic dels antozoaris.

antotaxia : branca de la morfologia botanica qu'estúdia las inflorescèncias.

antoxantina : antoclorina. v. pus abans.

antozoaris (m.pl.) : familha de cnidaris.

ANTR- : forma prefixada del grèc *antròn* (cavitat anatomica)
v. **antrectomia - antrotomia.**

ANTRAC- : forma prefixada del grèc *anthrax*, -akòs (carbon)
v. **antracita.**

antracèn (m.) : idrocarbur aromatic triciclic.

antracenic,-a : relatiu, -iva a l'antracèn. *Òli antracenic.*

antracic,-a : relatiu, -iva a un antrax ; que patís d'un antrax.

antracita (adj. e subs.) : gris foscós ; varietat de carbon bravament ric en carbona.

antracitifèr, -a : que contén d'antracita.
antracític, -a : que revèrta l'antracita ; relatiu, -iva a l'antracita.

antracizaci3n : procediment natural de metamorfisme que lo carbon bitumin3s i se muda en antracita.

antracn3si (f.) : malauti3a criptogàmica de las plantas, e mai que mai de la vinha.

ANTRACO- : forma prefixada del grèc *anthrax*, -ak3s (carbon) v. **antrac3si**.

antracolític, -a : divisi3n del paleozoic superior.

antrac3si (f.) : posca de carbon dins los paumons.

antrac3sic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'antrac3si ; persona que patís d'antrac3si.

antralina : poscas terrosas o rossèlas utilizadas en medecina pel tractament de la sporiasi. (De notar que dins los mots scientifices lo « sp » se muda pas sistematicament en « espe »)

antrax : doble o triple floronc / carboncle.

Trapèri un antrax que me faguèt patir las pèiras !

antral, -a : relatiu, -iva a l'antra piloric.

antraquinona : compausat derivat de l'antracèn e utilizat per aprestar de colorants.

antraquinonic, -a : relatiu, -iva a l'antraquinona.

antra : cavitat naturala geologica o anatomica (R. II, 101)

Antra d'un animal. Antra mastoïdian. A. piloric.

antrectomia : reseccion cirurgicala de l'antra piloric.

antriti (f.) : inflamaci3n de l'antra mastoïdian o del piloric.

ANTRO- : forma prefixada del grèc *antrax*, -ak3s (cavitat anatomica)

antronalgia : dolor de l'antra mastoïdian o de l'antra piloric.

ANTROP- : forma prefixada del grèc *anthr3p3s* (èsser uman)

antropians : antroipoïdes.

antropic, -a : degut a l'acci3n dels òmes.

Erosion antropica.

-ANTROP -ANTROPIA : formas suffixadas del grèc *anthr3p3s* (èsser uman) v. **filantr3p - filantropia**.

ANTROPO- : forma prefixada d' *anthr3p3s* (èsser uman)

antropobiologia : antropologia fisica.

antropocèntric, -a : relatiu, -iva a l'antropocentrisme.

antropocentrisme : filosofia qu'agacha l'òme coma lo centre de l'univèrs.

antropoc3r, -a : natura de las plantas disseminadas per l'òme ; tipe de disseminaci3n d'unas plantas.

antropofag, a : persona que se manja de carn umana.

P3ble antropofag. Tribú antropofaga.

antropofagia : abitud de se manjar de carn umana.

antropofagic, -a : relatiu, -iva a l'antropofagia.

antropofil, -a : que viu dins un airal abitat per l'òme ; volontier disseminat, -ada per l'òme.

Vegetal antropofil. Planta antropofila.

Animals antropofils.

antropofit (m.) : planta menada d'endac3m mai dins un país qu'es pas lo seu.

antropof3b, -a : que patís d'antropofobia.

antropofobia : aversi3n morbosa (R. IV, 264) per l'òme e la societat umana.

antropogèn, -a : qu'engendra d'èsser umans.

Èra (ep3ca) antropogèna.

antropogenèsi (f.) : estudi o sciéncia de las originas e del desenvolopament uman.

antropogenic, -a : relatiu, -iva a l'acci3n dels èssers umans.

antropogeografia : partida de la geografia qu'estúdia raças, p3bles, civilizacions e lor repartici3n sus la tèrra.

antropografia : descripci3n de l'anatomia del c3rps uman segon las diferentas raças umanas.

antropoïde (adj. e subs. m.) : que revèrta los òmes.

Automat antroipoïde. Monins antroipoïdes.

Los monins sens coa son d'antroipoïdes.

antropolatria : divinizaci3n e culte de l'òme.

antropol3g, -a : especialista (m. e f.) en antropologia.

antropologia : sciéncia qu'estúdia l'òme e per extension los antroipoïdes.

antropologic, -a : relatiu, -iva a l'antropologia.

antropologisme : teoria materialista que considèra l'òme coma una porci3n de la natura.

antropomancia : divinaci3n basada sus l'examen de las viscères umanas.

antropomètre : aparelh de mesuras antropometricas.

antropometria : tecnica de mesura de las diferentas partidas del c3rps uman ; met3de d'identificaci3n dels criminals basat sus la descripci3n del c3rps uman (mesuras, fotografias, detadas, pesadas)

antropometric, -a : relatiu, -iva a l'antropometria.

Ficha antropometrica.

antropom3rf, -a (adj. e subs.) : que revèrta la forma del cap o del c3rps uman ; antroipoïde, -a.

antropomorfic, -a : relatiu, -iva a l'antropomorfisme.

antropomorfisme : representaci3n de Dieu jos de formas umanas ; atribuci3n de sentiments umans als animals.

antropomorfista (m. e f.) : persona qu'atribuís a Dieu o a d'animals de caracteristicas umanas.

antropomorfizaci3n : acci3n o resulta d'antropomorfizar.

antropomorfizar (v. tr.) : donar una forma, una qualitat, un comportament uman a un animal o a una causa.

antroponim : nom pr3prie d'una persona.

antroponimia : branca de l'onomastica qu'estúdia los antroponims ; ensemble d'antroponims.

antroponimic, -a : relatiu, -iva a l'antroponimia.

antropon3si (f.) : malauti3a infecci3nosa especifica de l'òme.

antropopatia : deliri d'un malaut que crei aver qualqu'un mai dins son quiti c3rps.

antropopitèc : nom donat autres c3ps als ancèstres (L. 21) de l'òme.

antroposociologia : mena de determinisme racial.

antroposofia : mena de corrent filosofic mai natmg4.5 Tf 55.576 -11.4 9

(f
d

anujament : accion o resulta d'anujar o de s'anujar.
anujança : embestiament.
anujant, -a : embestiant, -a.
anujar / anojar (v. tr.): atediar / embestiar.
anujar / anojar (s') : s'atediar / s'embestiar.
anujor : anuèg / anugièr / embestiament.
anugiu, -iva / anujós, -osa : qu'anuja / qu'embèstia.
anugivol, -ivola : anugiu, -iva / anujós, -osa. v. - *ÍVOL*.
Las formas etimologicas en *e-* son encara utilizadas amens en Gasconha, Lemosin e Roergue.
v. **enojar / enujar** (R. IV, 344-345 - L. 150)
anular : det de l'anèl.
anular, -a : que a la forma d'un anèl. *Un eclipsi anular.*
anullable, -a : que pòt èsser anulat, -ada.
anullacion : accion o resulta d'anullar.
anullar (v. tr. e intr.): declarar nul ; enlevar fòrça o valor a una lei, a una disposicion... (R. IV, 347)
Un maridatge catolic valid pòt pas èsser anulat.
anullat, -ada : declarat, -ada nul, -la.
anuresia : abséncia de miccions per retencion d'urinas.
anuria : arrèst de la secrecion urinària pels rens.
anus (lat.) : trauc del tafanari (trauc del cuol)
anuscòpi (m.): aparelh de forma tubulara per examèn de l'*anus*.
anuscopia : examèn de l'*anus* amb un anuscòpi.
anxietat : brava inquietud ; estat d'instabilitat (R. II, 101)
anxiogèn, -a : qu'amòda l'ànsia. v. *ànsia*.
anxiolitic : tranquillizant.
aorist : temps de la conjugason grèga (passat indeterminat)
aoristic, -a : indeterminat, -ada ; relatiu, -iva a l'aorist.
aòrta : artèria màger que partís del còr.
aortic, -a : relatiu, -iva a l'aòrta.
aortiti (f.) : inflamacion de l'aòrta.
aortografia : tecnica radiologica per estudiar l'aòrta e sas ramificacions.
« *apachonar / apechonar / pachauar* » : v. **apanochar**.
apadoir (v. tr.) : alimentar / noirir / apanar (R. IV, 406)
apadoir (s') : s'apanar / se noirir ; profeitar ; s'enriquir.
apagable, -a : que pòt èsser apasiat, -ada.
apagament / apagança : amaisament. v. **apasiar / amaisar**.
apagar (v. tr.): apasiar.
apagar (s') : s'apasiar.
apagelar (v. tr.) : copar de lenha a longor donada e l'amontetar ; rengar ; amontetar ; conclure un afar ; baclar un maridatge.
apagelar (s') : tombar d'acòrdi ; s'endevenir.
An capitat de s'apagelar.
apais : aliment ; esca.
apaïsanir / apaïsandir (s') : prene l'anar d'un païsan.
apaïsanit, -ida / apaïsandit, -ida : qu'a l'anar d'un païsan.
apaïsar e derivats : v. **apasiar**.
apaïsar (s') : s'acostumar a un país novèl.
apaïssar (v. tr.): alimentar ; avidar.
apaïssar (s') : s'alimentar ; s'avidar.
apaïssonar (v. tr.): embucar un mainatge de papòla ; embucar un animal.
apaïssat, -ada : embucat, -ada ; apaïssonat, -ada.
apaïssonar (s') : s'embucar.
apalar (v. tr.): palejar.
apalhada / apalhat : jaç del bestial.
apalhadura : palha que se met dins los esclòps.
apalhaire, -a : persona qu'apalha lo bestial.

apalhar (v. tr.): preparar lo jaç del bestial.
apalhar (s') : metre pels pès un fen qu'es pas bon.
apalhassar (s') : se jaire sus una palhassa ; se jaire noncalentament ; s'espalhassar / s'espattarrar dins la palha.
Las vacas s'apalhassèron dins la palha fresca.
apalhassat, -ada : espalhassat, -ada.
apalhatge : accion d'apalhar.
apalhum : apalhada / apalhat (jaç del bestial)
apalliment : accion de venir palle / pallitge.
apallir (v. tr.): far venir palle.
apallir (s') : venir palle ; deperir.
apallit, -ida : palle, -a ; pallufèc, -a.
La tinta apallida d'un manuscrit vièlh.
apalmar (v. tr.): tirar amb una palma o una bòla ; puntar ; alisar amb la man.
apanaire, -a : que fornís de pan.
apanament : noiridura. (R. IV, 406)
apanar (v. tr.): fornir de pan ; fornir la verquieira.
apanar (s') : se provesir de pan.
apançar (v. tr.): emplènar la pança.
apançar (s') : s'emplènar la pança.
apanatge : provision de pan ; fornidura de pan ; pension alimentària ; monopòli.
Degun a pas l'apanatge de la saviesa.
apanochada : malmanetjament ; porquejada.
apanochiment : accion o resulta d'apanochir.
apanochar / apanochir (v. tr.): patolhar ; mal manejar ; porquejar / sabracar ; agorrufar.
apanochar / apanochir (s') : s'espelhandrar ; s'agorrufar ; se virar en sansolha (femna)
apanochat, -ada ; ...it, -ida : espelhandrat, -ada.
apanolhar (s') : metre de panolha ; gaissar (plantas)
apantir (s') : venir ruste.
apantit, -ida : rust, -a.
apapaissonar (v. tr.): doblèt d'apaissonar.
apapesir (s') : desparlar de viellum ; s'agrolir ; s'arrossir.
apapesit, -ida : agrolit, -ida / arrossit, -ida.
Es vengut que s'es apapesit.
apaquetar (v. tr.): metre en paquet.
apaquetat, -ada : en paquet.
aparaire, -a : persona que se bat per una causa.
aparada / aparament : defensa.
« *aparan* » : v. **parran**.
aparar (v. tr.): sostar ; defendre ; gandar.
« *Per aparar nòstra lenga, de vièlhs de quatre vints ans* » J.B.
aparar (s') : se gandar ; se defendre.
« *aparassar* » (s') : v. **s'apatrassar**.
« *aparat* » : v. **passerat**.
aparatge : trabalhs d'aparament contra un aigat.
aparat : solemnitat. (R. II, 101)
aparcelar (v. tr.): abocinar ; devesir ; aparçonar ; apencilhar ; despartir.
Refusèt que sa bòria foguèsse aparcelada.
aparcelat, -ada : t. a. çaisús. (R. IV, 438)
aparçonar (v. tr.): aparcelar ; despartir. (R. IV, 438)
aparçonat, -ada : totas las accpciones d'aparcelar.
apàrer (v. intr.): aparéisser / aparir. (R. IV, 428)
aparéisser (v. intr.): aparir.
Quand lo solelh apareis tot se reviscola.
apareissent, -a : qu'apareis.

aparegut, -uda. (R. IV, 429)
aparelh : pèças o òrgans que trabalhan ensemble per un usatge precís ; aprèstes ; ensemble dels aparells d'un naviri.
aparelhaire, -a : persona qu'aparelha q.q. ; persona que pren la mar.
aparelhament : accion de provesir q.q. d'aparells ; accion de prene la mar.
aparelhar (v. tr.) : provesir d'un aparell o d'aparells ; apariar ; acoblar ; aprestar ; prene la mar.
aparelhar (s') : se provesir d'un aparell o d'aparells ; s'aprestar.
Ven de se far aparelhar los uèlhs e las aurelhas.
aparelhatge : accion de prene la mar.
aparentar (v. tr.) : donar de parents per aliança.
aparentar (s') : venir parents per aliança.
apariada : acoblament.
apariaire, -a : persona qu'apària (t. a.)
apariament / apariatge : accion d'assortir ; t. a. çaijós.
apariar (v. tr.) : acoblar ; aparelhar ; assortir ; ajustar ; coordinar ; assimilar ; comparar ; assemblar.(R. IV, 415)
aparicion : accion d'aparéisser.*Las aparicions de Lorda.*
aparéncia : aspècte exterior.
aparéncias (f. pl.) : signes exteriors.
aparent, -a : que se vei ; que sembla çò qu'es pas :
Movement aparent del solelh. Mòrt aparenta.
aparentament : en aparéncia.
aparir (v. intr.) : aparéisser.
aparitor : forron (vailet de vila).
aparroquiar (v. tr.) : acandolar ; apracticar.
aparroquià, -ada : acandolat, -ada.
apartament : ensemble de las pèças d'un edifici, d'un ostal que i vivon una o mantunas personas.
 Per « mantunas », plural de mantun, v. **mant**.
apartar (v. tr.) : escartar ; separar ; desunir ; garar.
apartar (s') : s'escartar ; se separar ; se desunir ; se garar.
 « *aparténer / appartenir* » : v. **aperténer**.
apartesir (v. tr.) : devesir ; partir ; despartir ; despartir.
Lor apertesiguèt sa fortuna abans de morir.
apartesit, -ida : devesit, -ida ; despartit, -ida.
 « *apaselar* » : v. **amaselar**.
apasiar (v. tr.) : amaisar / calmar / apasimar. (L. 23 - R. VI, 79)
apasiar (s') : s'amaisar / se calmar / s'apasimar.
Per apasiar sa colèra s'anèt passejar tot sol.
apasiat, -ada : calmat / amaisat / apasimat.
apasimar (v. tr.) : apasiar / amaisar / calmar.
apasimar (s') : s'apasiar / s'amaisar / se calmar.
La mar s'apasimèt al cap de tres jorns de baujum.
apasimat, -ada : apasiat, -ada ; amaisat, -ada ; calmat, -ada.
apasomir (v. tr.) : doblat normal d'apasimar.
apasomir (s') : doblat normal de s'apasimar.
apasomit, -ida : apasimat, -ada.
 « **A-pas-qu'un-uèlh** » (l.p.) : escais de persona bòrlha.v. 20, 2 a)
apasserat : v. **passerat**.
apassionadament : d'un biais apassionat, amb passion.
apassionant, -a : que passiona bravamant.
apassionar (v. tr. e intr.) : passionar.
apassionar (s') : se passionar.
S'apassiona per tot çò novèl.
apassionat, -ada : plen, -a de passion ; portat, -ada a s'apassionar ; amodat, -ada per una passion.
Amor apassionat. Persona apassionada.
apastada : mangisca per un repais mai que mai per d'animals.

apastaire, -a : persona qu'avida, que dona l'apastada.
apastar (v. tr.) : abeurar los pòrcs ; apaissar / escar.
M'a pas jamai agradat d'apastar los pòrcs.
apastatge : accion d'apastar.
apastencar (v. tr.) : far pàisser.
apastelar (v. tr.) : afrabar ; demolir ; bresar.
apastelat, -ada : inegalament moscalhat, -ada.
apastrassir (s') (pej.) : viure coma un pastre ; s'apelaudir.
apasturar / apasturgar (v. tr.) : donar de pastura al bestial ; avidar ; aprestar los aliments.
apasturat, -ada / apasturgat, -ada : provesit, -ida en pastura.
apatacar (v. tr.) : tustassar, tusta que tustaràs.
L'apataquèron e l'afrabèron.
apatacat, -ada : tustassat, -ada aicisèm (bravamant)
apatafiolat (v. tr.) : engimbar ; organizar.
apatafiolat, -ada. (francizat al sègle XVII)
apatia : manca permanenta de reaccion, a causa d'una abséncia de voluntat, d'energia o de sensibilitat.
apatiar / apastiscar (v. tr.) : repàisser ; repasimar.
apatiat, -ada / apasticat, -ada. v. R. IV, 451.
apatie, -a : mòl, -a / indiferent, -a / inchalhent, -a.
apatieament : inchalhentament.
apatir : v. **patir**.
apatita : fosfat de calci.
apatocar (v. tr.) : (arc.) far de bracèls de fen ; amontetar.
apatocat, -ada : amontetat, -ada ; abracelat, -ada (arc.)
apatrassar (s') : s'espatar / s'espatarrar.
S'apatrassèt dins la fanga sens se far mal.
apatrassat, -ada : espatat, -ada / espatarat, -ada.
apatrida (adj. e subs. m. e f.) : sens cap de nacionalitat.
apatrissar (v. tr.) : arregar.
apatrissat, -ada : arregat, -ada.
apatuar (v. intr. arc.) : fa pacha / far pacte amb q.q.
 « *apatuar* » : prononciacion d'apatugar.
apatugar (v. tr.) : alispar ; blandir ; amalugar.
apatugat, -ada : alispat, -ada ; blandit, -ida ; amalugat, -ada.
apauquir (v. tr.) : amendir.
apauquir (s') : s'amendir ; mermar ; disminuir / demenir.
apauquit, -ida : diminuit, -ida ; t.a. çaisús.
apauriment : accion de venir pus paure.
apaurir / apaurieir (v. tr.) : far venir pus paure.
Far d'almòinas apaurís pas.
apaurir / apaurieir (s') : venir pus paure.
apaurir (v. tr.) : espaurir / espaurugar / englajar.
apaurir (s') : trapar paur ; se gastar (temps)
Quand novembre se sarra lo temps s'apaurís.
apaurit, -ida : pus paure, -a ; englajat, -ada.
apausar (v. tr.) : metre ; aplicar.
apausar (s') : far una pausa ; se pausar.
apausat, -ada : pausat, -ada (t.a.) ; descansat, -ada.
apautal : casuda sus las patas o sus las mans ; timplal.
apautar (v. tr.) : far tombar sus las patas o sus las mans.
apautar (s') : s'espatarrar (tombar a quatre patas o sus las mans)
apautons (d') : a quatre patas.
apcha / àpia : pigassa / destral.
apèch : gland / agland.
apechalar (s') : se plantar per badar los que passan.
apechalat, -ada : plantat, -ada per badar los que passan.
apecilhaire, -a : q.q. que cèrca lo nas darrièr las aurelhas.
apecilhar (v. tr.) : abocinar ; copar a tròcs.
apecilhat, -ada : abocinat, -ada.

apecilhatge : accion o resulta d'apecilhar.
apedaçar (v. tr.): pedaçar / petaçar ; adobar / reparar.
apedaçar (s') / **se petaçar** : tornar d'acòrdi amb q.q. ; s'arregar per.
Consí quicòm se tornèron petaçar. v. **consí**.
apedanhar (v. tr.): levar de bas en naut.
apedanhat, -ada : levat, -ada de bas en naut.
apegant, -a : pegós, -osa.
apegar (v. tr. e intr.): èsser pegós, -osa.
apegar (s') : s'envescar.
De m'apevar contra l'avet me soi apegada la vèsta.
apegonir (v. tr.): far venir pegós, -osa.
apegonir (s') : venir pegós, -osa.
apegonit, -ida : pegós, -osa.
apeirassar (v. tr.): apeiregar / desrocar / lapidar.
A las adultèras los Josieus las apeirassavan.
apeirassat, -ada : desrocat, -ada. (R. IV, 120)
apeissonar (v. tr. e intr.): tornar metre de peisses dins un riu, un lac, una ribièira.
Venon d'apeissonar la ribièira en trochas.
apeissonat, -ada : provesit, -ida en peisses (riu, ribièira, lac...)
apeitar (v. tr. e intr.): esperar.
« apejar » (s') : v. **s'apiejar**.
apèl / apelada : accion d'apelar.
apelable, -a : que pòt èsser apelat, -ada.
apelador : agulhat / agulhada per apelar buòus o vacas.
apelaire, -a : persona qu'apèla, qu'apèla buòus o vacas.
apelament : accion d'apelar ; denominacion.
apelar (v. tr.): sonar.
apelar los buòus (arc.): los encorar a sègre.
apelar (s') : se sonar.
M'apèli Joan : me sonan Joan / me dison Joan.
apelaudir (s') : s'agrolir ; s'arrossir ; s'apapesir.
Consí far per s'apelaudir pas ?
apelaudit, -ida : agrolit, -ida ; apapesit, -ida ; arrossit, -ida.
apelenquìr (s') : se virar en pelenc (codenàs) o en pelena.
De dalhar una tenguda finís que s'apelenquís.
apelenquit, -ida : vengut, -uda pelenc (codenàs) o pelena.
apellacion : accion d'apelar (t.a.) ; denominacion que garantís l'origina d'un produch. (R. II, 102)
Apèlles : prenom.
apelosir (v. tr.): mudar un airal en pelena.
apelosir (s') : se mudar en pelena.
apelosit, -ida : mudat en pelena. *Lor pradèl s'es apelosit.*
apenar (v. tr.): far de pena ; trimar.
apenar (s') : trimar ; permejar.
Ni per m'apenar n'entanchi pas gaire.
apenat, -ada : penat, -ada.
apenat / apendat (subs.): bèrle que despassa d'una teulada.
apencar (s') : s'aficar ; s'esperforçar.
apencat, -ada : aficat, -ada.
apend : contrafòrt de montanha ; pendís ; apendix.
Se contentèron de far l'ascension de l'apend.
apendiciti (f.): inflamacion de l'apendix de l'intestin.
apendicular, -a : relatiu, -iva a un apendix.
apendix (m.): apondon ; ajuston.
apendre (v. tr. e intr.): apertèner ; dependre ; se raportar a ; obesir.
apendariá : dependéncia. atestat en 914. (R. IV, 493)
La bòria aviá tot un fum d'apendariás.
« apenre » : v. **apendre**.

apens / alapens : pichon teulat d'una sola penda, apevat en cima contra una paret d'ostal e apiejat en bas sus de pilas o de pals.
Aicí, cada ostal a son apens per far garatge.
apensamentir (v. tr.): far venir soscaire.
apensamentir (s') : venir soscaire.
apensamentit, -ida : soscaire, -a.
Apensamentida o èra mai que de costuma.
apensar (s') : se pensar ; s'imaginar.
S'apensèt que se'n podiá tirar tot sol.
apensit, -ida : pensatiu, -iva.
apepsia : marrida digestion per manca de pepsina dins lo chuc gastric.
« aper » : v. **per**.
aperaicé / « *apr'aicé* » (l.p.) (adv.): tot prèp.
La cercatz ? L'ai vista apr'aicé i a pas gaire.
aperamont (adv.): cap amont.
aperaquí / « *apr'aquí* » (adv.): dins los environs ; a quicòm prèp. *Ont vas ? - Apr'aquí.*
« aperçaupre / aperceure » : v. **apercebre**.
apercebement : accion d'apercebre ; destriament.
apercebre (v. tr.): véser ; destriar.
apercebre (s') : se trachar / se mainar.
aperdesir (s') : se pèdre / se degalhar ; se pèdre / desaparéisser
Cal pas laissar s'aperdesir nòstra polida civilizacion.
aperdesit, -ida : t. a. çaisús.
aperesiment : accion de far venir pigre o de venir pigre.
aperesir (v. tr.): apigrir / far venir fug-òbra (fy 'ɔbrɔ)
aperesir (s') : venir pigre / venir fug-òbra.
D'ont mai va e d'ont mai s'aperesís.
aperesit, -ida : vengut, -da pigre, -a ; vengut, -uda fug-òbra.
aperitiu, -iva (adj. e subs) : çò que se beu o se manja abans un repais ; que balha d'apetis. (R. II, 103)
apèrt, -a : intelligent, -a ; abiaissat, -ada ; aciuat, -a ; prompt, -a ; rapid, -a.
apèrtament : clarament. *Parlar apèrtament.*
apertegada : recuèlh ; colleccion ; accion de rengar.
apertegar (v. tr.): utilizar ; profeitar ; reculhir ; culhir ; reclamar / rengar ; aprestar ; preparar ; corroçar.
apertegat, -ada : t. a. çaisús.
apertenéncia : lo fach d'apertèner a quicòm o a q.q.
L'apertenéncia a un partit politic.
L'apertenéncia a la classa paísana.
L'apertenéncia a tala o tala religion.
apertenant, -a : qu'aperten a q.q.
apertèner / apertenir (v.intr.): èsser la propietat de q.q. ; far partida de quicòm.
apertièira (adv.): tièira per tièira ; sistematicament.
« apertesir » v. **apertesir** e **aperdesir**.
apesantir (v. tr.): far venir pesuc, -uga.
apesantir (s') : venir pesuc, -uga ; insistir.
T'apesantiguèsses pas aquí dessús !
apesantit, -ida : t. a. çaisús.
apès / apèu : fons d'una ribièira qu'òm pòt tocar amb lo pè.
Perdre l'apès / perdre l'apèu : pèdre pè dins l'aiga.
apesar / apevar (v. tr.): prene pè al fons de l'aiga ; apevar ; sèire ; donar de pè a una escala.
apevar (s') : se descansar sus un supòrt o contra quicòm ; se fisar de quicòm per far pròva.
Sabi que me pòdi apevar sus tu, que siás fisable.
apesat, -ada / apevat, -ada : t. a. çaisús.

apesasons / apevasons (f. pl.): las fundamentas d'un ostal, d'una paret...

Cal totjorn bastir totes las apevasons sul fèrm.

apetaçar / apedaçar : v. **petaçar**.

apetar (s^o) : se repasar ; s'embucar.

apetat, -ada : repasimat, -ada ; embucat, -ada.

apetegar (v. tr. e intr.) : acometre ; agulhonar ; petegar ; fringolhejar.

apetar (s^o) : venir fringant, -a.

apetegat, -ada : vengut, -uda fringant, -a

apetís (m.) : la fam / lo talent / la sabor.

Aquela dròlla a pas apetís, deu èsser malauta.

apetissadissas : menudalhas sucradas o saladas per se metre en apetís.

apetissar (v. tr.) : balhar d'apetís.

apetissar (s^o) : se metre en apetís.

apetissent, -a : que balha enveja de manjar.

Una cosina apetissenta.

apetitar / apetitir (v. tr.) : apichonar / apichonir.

apetitar / apetitir (s^o) : s'apichonar / s'apichonir.

apetitad, -ada / apetitit, -ida : apichonat, -ada ; ...it, -ida.

apetonir / apetoïr (v. tr.) : preparar ; aprestar.

apetonit, -ida / apetoït, -ida : aprestat, -ada.

apetrissar / apetrussar (v. tr.) : sabracar ; far quicòm a la tabusta ; far a la medamme ; mal aprestar.

apetrussat, -ada / apetrissat, ada : sabracat, -ada.

apevar - apevasons . v. **apesar - apesasons**.

apex (lat.) : cima.

API - : forma prefixada del latin *apis* (abelha)

v. **apicòla - apicultor - apicultura...**

api ! (interj.) *Bogre d'api !* : bogre de piòt ! bogre d'ase !

api : legum (*Apium graveolens*)

mena d'umbelifèra : (*Helosciadium nodiflorum*)

api fòl : (*Ammi majus*)

api bastard / api salvatge : boscàs (*Levisticum officinale*)

api raba : altra mena de legum. v. p. 20, 2°, b.

àpia : v. **apcha**.

apiacèas (f. pl.) : familia de plantas.

apiadaire, -a (adj. e subs.) : blandejaire, -a.

apiadar (v. tr.) : lisar / alisar lo linge ; careçar lo pel ; blandejar ; encaminar ; dirigir ; reglar un conflet ; agorrufer la palha per la balhar a manjar al bestial.

apiadar (s^o) : s'encaminar ; marchar ; se conduir.

apiadat, -ada : t. a. çaisús.

apiàs : pua de rastèl / punta de rastèl.

apiasonar (v. tr.) : fondar ; establir ; sèire ; plaçar ; far las apevasons (fundamentas) d'un ostal.

apiasonat, -ada : t. a. çaisús.

apical, -a : relatiu, -iva a l'*apex* (lat). v. **apex**.

Fonèma apical : articulat amb la punta de la lenga.

apicar (v. tr.) : dispausar verticalament (mar.)

apichoniment : accion de far pus pichon, d'apichonar.

apichonar / apichonir (v. tr.) : amendir / demenir / disminuir.

apichonar / apichonir (s^o) : s'apetitar / s'apetitir.

apichonat, -ada / apichonit, -ida : amendrit, -ida.

apichonesir / apichotir : dobles dels vèrbs çaisús.

APICO - : forma prefixada del latin *apex* (cima)

apicoalveolar, -a : amb la punta de la lenga que tòca l'alveòl superior de la boca.

Fonèma apicoalveolar. Prononciacion apicoalveolar.

apicodental, -a : amb la punta de la lenga que tòca las dents.

apicòla : relatiu, -iva a l'apicultura.

Produccion apicòla.

apicultura : art d'abalir las abelhas e lor mèl.

apicultor, -tritz : abelhaire, -a (persona que s'ocupa d'apicultura)

apieja : espicon.

apiejador : aplech o airal per s'apevar.

apiejar (v. tr.) : apevar ; espiconar ; sosténer ; recomandar ; insistir ; sosténer (s.f.)

S'èri tu, apiejariái aquela paret, si que non...

apiejar (s^o) : s'apevar contra la lata (timon), en parlant dels buòus.

apiejat, -ada : apevat, -ada ; espiconat, -ada.

apièr : abelhièr / bugal ; bornhon (R. II, 12)

apifòrme, -a : qu'a la forma d'una abelha.

apifug, -a : qu'alunha las abelhas. *Produit apifug.*

apigresir (v. tr.) : donar la canha (l.p.) / apigrir.

apigresir (s^o) : trapar la canha (l.p.) / s'apigrir.

apigresit, -ida : peresós, -osa (qu'a trapada la canha / qu'a la canha)

apigriment : accion de far venir pigre o de venir pigre.

apigrir (v. tr.) : far venir pigre / apigrir / apigresir.

apigrir (s^o) : venir pigre / s'apigrir / s'apigresir.

A mon vejaire, s'apigrís.

apigrít, -ida : rebutat, -ada pel trabalh ; peresós, -osa.

apilaire, -a : persona qu'empila o qu'apèva.

apilament : empilament.

« *apijar* » :

v. **apiejar**.

apilar (v. tr.) : espiconar ; apevar ; ajudar ; sosténer ; amontetar ; empilar ; pilar ; assucar.

Cal apilar aquel lenhièr, si que non cabussarà.

apilat, -ada : apevat, -ada.

apilar (s^o) : s'apevar ; s'apiejar ; s'empilar ; s'atassar ; s'agrumar.

apilat, -ada : apevat, -ada ; apiejat, -ada ; empilat, -ada...

apilatge : accion d'espiconar o d'apevar.

apilocar (s^o) : s'amontetar.

apilocat, -ada : amontetat, -ada.

apilonar (v. tr.) : espiconar ; apiejar.

apilonat, -ada : t. a. çaisús.

apilotar (v. tr.) : empilar ; amolonar.

apilotar (s^o) : s'empilar ; s'amolonar.

Apilotem-nos, qu'aurem pas tan freg.

apilotat, -ada : empilat, -ada / amolonat, -ada.

apimpar (v. tr.) : adornar.

apimpar (s^o) : s'adornar.

apimpat, -ada : adornat, -ada.

La Margarida es totjorn fòrt plan apimpada.

apincar (v. tr.) : apevar ; quilhar.

apincar las pòtas : téner las pòtas sarradas.

Apinquèt las pòtas, qu'aquò li veniá a revèrs.

apincar (s^o) : se plantar sus las cambas.

apincat, -ada : plantat, -ada sus las cambas.

apinhar / apinhelar (v.tr.) : amontetar ; sarrar ; agrumar.

apinhar / apinhelar (s^o) : s'amontetar ; s'agrumar ; se gropar.

apinhelat, -ada : amontetat, -ada. *Lenhièr plan apinhelat.*

apinhastrar (s^o) : s'obstinar ; s'encapriçar / s'encapriciar ; s'encapar / s'atestudir / s'entestar / s'entestardir.

S'apinhastrèt per acabar lo prètzfach començat.

apiretic, -a : que s'acompanha pas de fèbre.

apirexia : abséncia de fèbre.

apirogèn, -a : qu'empacha la montada de la fèbre.

apiscar (v. tr.) : gaitar (R. III, 415) ; fintar ; far guinèla.

apiscat, -ada : gaitat, -ada / fintat, -ada.
apitançar (v. tr.): avidar ; plan noirir ; alifrar.
apitançar (s') : manjar amb apetís ; s'avidar ; saporar.
apitançat, -ada : avidat, -ada.
apitançós, -a : apèssent, -a ; que fa manjar de pan ; importun.
Uèlh apitançós : uèlh tavanejaire (importun)
apitarrar (v. tr.): embucar (s.f.) ; repasimar.
apitarrar (s') : s'embucar ; se repasimar ; se bandar.
apitarrat, -ada : embucat, -ada ; repasimat, -ada ; bandat, -ada.
apitonar (v. tr.): avidar mainatges o animals.
apitonar (s') : manjar sens ajuda (drollons, malauts...)
apitonat, -ada : avidat, -ada ; repasimat, -ada.
apitrassar (v. tr.): sabracar un trabalh / lo far a la tabusta ; tustassar q.q. ; mal aprestar ; reconciliar (R. II, 462)
Se faguèt apitrassar : se faguèt tabassar.
apitrassat, -ada : t. a. çaisús.
apivòr, -a : que se manja d'abelhas.
Lo pic es un aucelàs apivòr.
aplaçar (v. tr.): plaçar ; dispausar ; arrenjar.
aplaçar (s') : se plaçar ; se casar.
aplaissar (v. tr.): alongar q.q. sus l'esquina.
aplaissar (s') : s'alongar sus l'esquina.
S'aplaissèt dins l'èrba per far la pausa.
a-plan ! / ò-plan ! (loc. adv.): òc-òc-ben ! v. òc-òc-ben.
aplan ! : comandament per far sèire los marinièrs d'una nau non pontada, per far disminuir lo balançament.
aplanadís, -issa : nivelat, -ada ; planièr, -ièira.
aplanadoira / aplanaira : maquinassa per aplanar.
aplanadura : airal nivelat.
aplanaire, -a : rebala ; q.q. o quicòm qu'aplana.
Las aplanairas modèrnas son de maquinas mostras.
aplanament : accion de nivelar, d'aplanar.
aplanar (v. tr.): aplanir ; nivelar ; lissar ; alissar ; blandir ; esturrassar ; tralhar una planta.
aplanar / aplanir (v. intr.): arribar a la plana ; far venir planièr.
Lo temps e la mòrt o aplanan tot.
aplanar / aplanir (s') : venir planièr.
aplanat, -ada / aplanit, -ida : planhièr, -ièira.
aplanatge : accion d'aplanar o de s'aplanar.
aplanhar (v. intr.): escalar , arrapar.
aplànher : v. plànher / plànger.
aplànher (s') : v. s'aplànher / se plànger.
aplanhòl : mena d'aucèl (*Certhia brachydactyla*)
aplanieirar / aplanieirir (v. tr.): aplanar (t. a. çaisús)
aplanir / aplanieirir : v. aplanar.
« *aplanponar* » / « *aplenponar* » : v. çaijós.
aplanponhar (v. tr.): emponhar ; patinar / patejar.
Aplanponhèt un manat de cerièiras. v. planponh.
aplant : interrupcion / arrèst.
aplanar (v. tr.): arrestar.
Aplantèt son tractor per far una pipa (cigarreta)
aplanar (s') / se plantar : s'arrestar.
aplanat, -ada : plantat, -ada / arrestat, -ada.
Demorèt aplanat un momenton per soscar.
aplasentir (v. tr.): far venir agradiu, -iva.
aplasentit, -ida : vengut, -da agradiu, -iva.
aplasia : abséncia de desenvolopament d'un organ, d'un teissut.
aplastic, -a : relatiu, -iva a una aplasia. *Anemia aplasica.*
aplatament / aplatiment : accion de metre a plat o de se...
aplatar / aplatir / aplatussar (v. tr.): metre a plat ; jaire de tot son long ; amagar.

aplatar / aplatir / aplatussar (s') : tombar de ventres ; se jaire de tot son long ; s'esplatussar ; s'espatar de morres.
S'aplatussèt coma bosa de vaca.
aplatat, -ada / aplatit, -ida / aplatussat, -ada.
aplaudir (v. tr.): picar de las mans.
aplaudiment : picament de mans.
a plec (adv.): fòrt plan ; a foison.
Tombar a plec : tombar fòrt plan ; anar fòrt plan.
Metre a plec : mestrejar q.q. completament.
Cantar a plec de gargalhòl : cantar a plena garganta.
aplecar (v. tr.): far o arrenjar los plecs d'un vestit.
aplecadura / plecadura : plec.
aplech / aplecha : plana de rodièr o de menusièr ; instrument (R. III, 561) agricòla ; aisina ; daquòs.
apleches : cabal material d'una bòria ; aisinas, intruments (t.a.)
aplechaire, -a : mecanician, -a agricòla (inv.)
aplechar (v. tr.): adobar / reparar ; ajustar ; fargar ; fabricar.
aplechar (s') : se montar en apleches agricòlas ; far reparar los apleches ; s'aprestar ; s'arrenjar per ; s'arrenjar (t.a.)
aplechat, -ada : t. a. del vèrb aplechar.
aplejonar (v. tr.): plegar per far de paquetons ; atassar.
« *aplenponhar* » : v. aplanponhar.
aplicant, -a (adj. e subs.): enujós, -osa ; galapian, -a.
aplicable, -a / aplicador, -oira : que pòt èsser aplicat, -ada.
aplicar (v. tr.): metre ; apausar ; permejar.
aplicar (s') : permejar ; far lo perqué ; s'atemar.
aplogir / aplugir / aplojassir (v. tr.): metre a la pluèja.
Novembre aplogís sovent la tèrra.
aplogir / aplugir / aplojassir (s') : se metre a la pluèja (temps) ; s'expausar a la pluèja.
aplogit, -ida / aplugit, -ida (adj.) : a la pluèja.
Lo temps es aplogit. La temporada es aplogida.
aplojassir (s') : plòure que jamai.
Lo temps s'aplojassís encara mai !
aplojassit, -ida : augmentatiu d'aplogit, -ida.
aplomb (m.): verticalitat (f.) ; equilibri (m.) ; audàcia (s.f.) ; instrument de maçon o de fustièr.
aplombar (v. tr.): enfonsar ; afaissar ; espotir jol pè ; abatre (s.f.)
aplombar (s') : s'afaissar ; s'afonsar ; se deròir.
aplugir : v. aplogir.
apnèa : suspension mai o mens longa de la respiracion.
Apnèa voluntària. Apnèa patologica.
apneic, -a : que patís d'apnèa.
APO- : forma prefixada del grèc *apò* (a partir de, copat de, separat de). v. apogamia - apomorfina.
apoastre : punt de l'òrbita d'un astre gravitant a l'entorn d'un autre ont la distància dels dos es maximala.
apootropina : alcaloïd obtengut a partir de l'atropina.
Apocalipsi (f.) : libre del Testament Novèl ; revelacion de la fin del mond. (R. II, 105)
apocalipsi (f.) : fin del mond ; catastròfa universala.
apocaliptic, -a : relatiu, -iva a l'Apocalipsi o a una apocalipsi ; que revèrta una apocalipsi ; qu'amòda una orror dantesca. *Far de previsions apocalipticas. Vision apocaliptica.*
apocòpa (f.) : pèrdia de letra(s) o de sillaba(s) a la fin d'un mot. « *Ciné* » es l'apocòpa de *cinemà*. « *Motò* » es l'apocòpa de *motocicleta*.
apocrif, -a : un document apocrif es un document falsament atribuït a un autor.

apocrifs (los) : libres de la Bíblia que lor autenticitat es pas sufisament establida e que son pas retenguts per las glèisas crestianas. *Los evangèls apocrifs.*

apoderament : accion de mestrear.

apoderar (v. tr.) : mestrear ; domdar ; terrassar.

apoderar (s') de : se venjar de q.q. o de quicòm.

S'apoderar d'un buòu per las banas.

apoderat, -ada : mestreat, -ada ; domdat, -ada.

apodessar (v. tr.) : subrecargar ; far venir pus pesuc ; aplombar.

apodessat, -ada : t. a. çaisús.

apodòsi (f.) : proposicion principala plaçada après la subordinada.

Se te ven per gost ne pòdes manjar.

apofisi (f.) : bronc / protuberància d'un òs en general.

apofisial, -a : relatiu, -iva a una apofisi.

apofisiti (f.) : inflamacion d'una apofisi.

apofonia : alternància vocalica.

apofègma : paraula memorabla ; senténcia ; idèa emesa d'un biais concís. *Qui viurà veirà.*

apogamia : desenvolopament d'un embrión vegetal a partir d'una cellula vegetativa, generalament diploida, sens aver recors a la fecondacion.

apogau : v. pogau / pogal.

apogèu (m.) : punt de l'orbita lunara pus distant de la Tèrra ; cima / acrin / som.

Es en fin arribada a l'apogèu de sa glòria.

apoiridir (v. tr.) : gastar ; poirir ; far perir.

apoiridir (s') : se gastar ; se poirir ; se perir.

apoiridit, -ida : gastat, -ada ; poirit, -ida ; perit, -ida.

apojar / apujar : v. pojar.

apojar / apodiar (v. tr. arc.) : apevar ; apiejar. (L. 25)

apojar / apodiar (s') : s'apiejar.

apolacrir (s') : s'agrolir ; s'acaponir.

Nos apolacrissem sens no'n mainar.

apolicar (v. tr.) : calinejar ; amigadar ; aprivadar.

apolicat, -ada : t. a. çaisús.

apolidir (v. tr.) : adonar ; far venir polit o pus polit ; embelir

apolidir(s') : venir pus polit, -ida.

apolinar (v. tr.) : domdar un polin ; amigadar ; abitudar ; acostumar ; desgordir (s.f.)

Avèm pas encara capitat de l'apolinar.

apolinat, -ada : alurat, -ada.

apolitic, -a : en defòra de la politica.

apoliticisme : natura de çò apolitic.

apològ : raconte que conten una moralitat (R. IV, 262)

apologèta (m. e f.) : persona que fa d'apologetica.

apologetica : branca de la teologia que fa l'apologia del cristianisme.

apologia : elògi / glorificacion.

Far l'apologia de q.q. o de quicòm.

apologista (m. e f.) : defensor, -a / avocat, -ata d'una causa.

Apollinar : prenom.

Apollon : dieu grèc de la beutat, de la lutz e de las arts.

apollon : òme bèl e plan plantat ; gròs parpalhòl fòrt polit de las montanhas euroasiaticas (*Parnassius apollo*)

Apollòni - Apollònia : prenom.

apomacelar (v. tr.) : amassar / amontetar.

apomacelar (s') : se laisser metre en bòlas / se calhar (nèu)

apomelar (v. tr.) : gropar / atropelar.

apomelar (s') : se laisser metre en pomèls (nèu) ; s'acoconar ; s'agropelar (s.f.)

La nèu s'apomèla, ne cal profiter per se pomelar.

apomictic, -a : relatiu, -iva a l'apomixia.

apomixia : formacion de l'embrión sens fecondacion de l'ovul.

apomorfinà : compausat derivat de la morfina per pèrdia d'aiga.

aponch / apunt : demai ; complement.

aponchaire : q. q. qu'aponcha ; q. q. que dona la paga.

aponchaments : paga.

aponchar / apuntar (v. tr.) : far venir ponchut / agusar ; donar la paga ; finançar.

aponchar / apuntar (s') : venir ponchut, -uda.

aponchat, -ada : ponchut, -uda ; pagat, -ada.

aponchatge : accion d'aponchar.

aponchugar (v. tr.) : far venir ponchut, -uda.

Aponchugar la boca : far lo refastinhós.

apondalha (subs. pej.) : ajuston entre pauc e mens justificat.

apondeire, -a : q. q. que fa un apondi.

apondeson (f.) : accion d'ajustar quicòm.

apondi / apondís / apondon : ajuston.

apondre (v. tr.) : ajustar ; balhar un apondi, un demai, un complement. *Apondrai que siás un pauc messorguier !*

apondre (s') : s'ajustar.

aponeurectomia : ablacion cirurgicala d'una aponeuròsi.

aponeuròsi (f.) : membrana fibrosa sus d'unes muscles.

aponeurosi (f.) : inflamacion d'aponeuròsi.

aponeurotic, -a : relatiu, -iva a una aponeuròsi ; de la natura d'una aponeuròsi.

aponeurotomia : incision d'una aponeuròsi.

apontanar (v. tr.) : abonar al peatge d'un pont.

apontanar (s') : s'abonar al peatge d'un pont.

apontanat, -ada : abonat, -ada al peatge d'un pont.

apontar : v. aponchar.

apontelar (v. tr.) : espiconar ; estantar ; apevar ; acotar.

apontelar (s') : s'apevar ; s'acotar.

apoparrir (v. tr.) : acostumar un nenon a prene lo sen.

apoparrir (s') : s'acostumar a prene lo sen.

apoparrit, -ida : acostumat, -ada a prene lo sen.

Foguèt lèu apoparrida la nenòta.

apoplectic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'apoplexia ; persona que patís d'apoplexia.

apoplectifòrme, -a : que revèrta l'apoplexia.

apoplectoïde, -a : coma çaisús.

apoplexia : atac / interrupcion brutalada de las fonccions d'un organ o de l'organisme tot entièr. v. atac.

apoponir (v. tr.) : torolhar ; poponejar ; costosir.

apoponir (s') : s'acostumar a èsser poponejat.

apoponit, -ida : poponejat, -ada.

Lo primièr mainatge es totjorn mai apoponit.

apoproteïna : derivat d'una proteïna.

apoquinina : derivat de la quinina.

aporetic, -a : de la natura d'una aporia.

aporia : contradiccion de rasonament insolubla.

apòrt : accion d'aportar ; çò aportat.

aportaire, -a : persona que fa un apòrt.

aportar (v. tr.) : portar.

aportar (s') : se portar a far quicòm.

Ime soi aportat : o ai plan volgut ; es plan de ma falta.

aposicion : juxtaposicion a un mot d'un autre mot o d'una proposicion. (R. VI, 80)

aposiopèsi (f.) : interrupcion brutalada de discors o de frasa per laisser la seguida en suspens.

Poiriái ajustar que... mas ne dirai pas mai.

apossat, -ada : del somés confle. *Somés apossat.*

apossau (adj. e subs. m. e f.) : apossat, -ada ; feda del somés
confle quand a lo mal d'anhelar.

apossedir / apossesir (v. tr.) : aver en sa possession.

apossedir / apossesir (s') : se dominar.

S'apossedis pas, que se monta coma lach sul fuòc.

apossedit, -ida / apossesit, -ida : endemoniat, -ada.

apostar (v. tr.) : plaçar en observador, -a.

apostar (s') : se metre a son pòst ; se metre a pondre.

apostat, -ada : a posita.

Plan apostat, me metèri a l'espèra.

apostasia : accion d'abandonar sa religion per una altra.

apostatar (v. intr.) : cometre una apostasia. (R. II, 105)

apostata (m. e f.) : persona qu'apostata. (R. II, 105)

apostatic, -a : relatiu, -iva a l'apostasia.

apostèma : postèma / abscess / amàs (l.p.) (R. II, 106)

apostemacion : formacion d'un amàs. (R. II, 106)

apostemar : v. çaijós. (R. II, 106)

apostemir (v. intr.) : vinar de poire ; rajar de poire.

apostemir (s') : amassar / acampar / s'abraguir.

Son abscess s'apostemis, se crebarà lèu.

apostemidura : amàs / abscess.

apostemós, -osa : de la natura d'un abscess. (R. II, 106)

a posteriori (lat.) : en se basant sus d'observacions.

* **apostilha** : apondon en marge d'un acte, d'una letra,
d'una peticion...

v. **postilha** 25 0 TD (.)Tj /F2 8t -113tI2 8.5lno(v. tr.)

apo5.0ostemacion

aprigondar / aprigondir (v. tr.): curar pus bas ; enfonsar / enfonsar ; englotir ; estudiar mai / espepidar.
Aprigondir un trauc. Aprigondir un pal dins la tèrra. La mar aprigondiguèt lo naviri dins un pas res. Aprigondir una question. Aprigondir sa cultura.

aprigondiment : estudi seriós ; examèn seriós ; desenvolopament seriós d'una question.

aprigondir (s') : s'englotir / disparéisser dins l'aiga.

aprigondit, -ida : t. a. del vèrb aprigondir.

aprimador, -airitz : que far venir pus prim, -a.
Lo cotèl aprimador d'un panieiraire. Fasiá una gimnastica corporala fòrt aprimairitz.

aprimar (v. tr. e intr.): atenuir ; amenir ; abenar ; païsser l'èrba naissenta ; rafinar / subtilizar.
Aprimi los costons per trenar un panièr. Lo bestial, après ivernar, li tarda d'aprimar. Ne finís pas jamai d'aprimar son estil.

aprimar (s') : s'atenuir.
La mèla de mon cotèl s'es plan aprimida.

aprimatge : accion o resulta d'atenuir... t. a. d'aprimar.

a priori (loc. adv. lat.): abans experiéncia / abans examèn.

apriorisme : metòde de rasonament en defòra de tota realitat.

aprioristic, -a : que repausa sus un *a priori* (lat.) / en defòra de tota realitat.

aprivadaire, -a : persona qu'aprivada quicòm o q.q.

aprivadament : adomergiment.

aprivadaça : familiaritat. (R. IV, 648)

aprivadar (v. tr.): adomergir ; amistançar ; privar.

aprivadat, -ada : t. a. çaisús.

aprobacion : consentiment. v. **aprovar**.

aprobar : aprovar. (R. VI, 82)

aprobatu, -iva : qu'es consent, -a. v. **aprovar**.

aprobativament : d'un biais aprobatu. v. **aprovar**.
Capegèt aprobativament.

aprobativitat : estat patologic de q.q. qu'apròva tot çò propausat. v. **aprovar**.

aprobatòri, -a : que manifèsta son aprobacion. v. **aprovar**.

aprobable, -a : que pòt èsser aprochat, -ada.

aprobachís, -issa : vesin, -a.

aprobada : movement d'apròchi.

aprobachaire, -a : persona qu'apròcha o que s'apròcha.

aprobament : accion o resulta d'aprochar o de s'aprochar.

aprobant, -a : que s'apròcha.

aprochar / apropiariar (v. tr.): far venir pus prèp /... pus pròp.

aprochar / apropiariar (s') : venir pus prèp / se sarrar.
La nuèch s'apròcha, se cal pas atardivar.

apròchi (m.): proximitat ; vesinatge.

aprodelar / aprodolar (v. tr.): far prodèl / far pròdol ; remolcar ; ajudar ; conclure un maridatge.
Se me podiás aprodelar, aquò m'arrangiá plan.

aprodelar / aprodolar (s') : se succedir.

aprofachaire / profiteaire : qu'aprofècha / qu'aprofèita.

aprofèchament : utilizacion ; emplec.

aprofèchable, -a / profiteitable, -a : que l'òm pòt aprofèchar, que l'òm pòt profiteitar. (R. IV, 650)

aprofèchar / profiteitar (v. tr. e intr.): metre a profiech / profieit ; utilizar ; emplegar ; créisser. (R. IV, 650)
Ne cal aprofèchar (aprofèitar) quand ne vira. Aquel vedèl profiteita plan.

aprofèchat, -ada / profiteitat, -ada : t. a. çaisús.

aprofiar (v. tr.): assolidar amb jurament.

aprometre. v. **prometre**.

apropinquacion : apròchi ; proximitat. (R. IV, 656)

apropinquar : aprochar. (R. IV, 656)

apropinquar (s') : s'aprochar.

apropriable, -a : que l'òm se'n pòt apropiariar ; que pòt èsser apropiat, -ada (adobat, -ada)

apropriament / apropiacion : presa ; ocupacion ; propietat. (R. IV, 658)

apropriadament : d'un biais apropiat.

apropriar / propriar (v. tr.): adobar / adaptar.
Coneis consí apropiariar tot un fum de causas.

apropriar (s') : s'emparar de quicòm / usurpar (R. V, 454)

apropriat, -ada : adobat, -ada / adaptat, -ada.

apropriar (v. tr.): netejar ; abelir.

aproxèxia : perturbacion de l'atencion, caracterizada per una incapacitat de concentracion perlongada.

aprovable, -a : que se pòt aprovar. (R. IV, 651)

aprovaire, -a : q.q. qu'es consent, -a ; q.q. qu'apròva.

aprovador, -airitz : aprobatu, -iva.
Un mormolh aprovador. Una mimica aprovairitz.

aprovar (v. tr.): trobar bon ; declarar bon ; èsser consent.
Apròvi tot çò qu'avètz dich.

De notar que las formas sabentas « aprobacion, aprobatu, aprobativament, aprobatòri » s'escrivan amb un « b »

aprovesiment : avitalhament.

aprovesir (v. tr.): avitalhar ; provesir ; apitançar.

aproximacion : manca de rigor.

aproximatiu, -iva : aprochadís, -issa.

aproximativament : a quicòm prèp.

apsida : cadun dels extrèms del grand axe de l'orbita el·liptica d'una planeta que vira a l'entorn del solelh.

asidal, -a : natura d'una superficia que deriva d'una altra d'après una lei de geometria particulara.

apsiquia : estat d'inconsciéncia.

Apt ('apte) : nom de vila d'Occitània.

apte, -a : capable, -a de.

aptament : amb aptesa / amb aptitud.

aptèr, -a : sens alas.

apteria : abséncia d'alas d'unes insèctes.

apterix : nom scientific del *kiwi* (aucèl sens alas de Novèla Zelanda).

aptesa / aptitud : capacitat.

aptialisme : diminucion o supression de la secrecion de las glandolas salivalas.

aptitud (f.): aptesa / capacitat.

apudir (v. tr.): enfectar ; empudegar / empudesinar / enfecir.

apuèi. v. **puèi**.

apujar : v. **pojar**.

Apulèu : prenom.

apunt : complement ajustat en pèças de moneda a un pagament en bilhets ; ajuda / contribucion ; çò ajustat a quicòm mai per o completar.
Fai-me l'apunt, qu'ai pas de moneda. Nos balhèron l'apunt que nos fasiá besonh. Nos calguèt un calfatge d'apunt.

apuntar : v. **aponchar**.

apurament : accion o resulta d'apurar.

apurar (v. tr.): verificar e corregir un compte.

apurat, -ada : verificat, -ada e corregit, -ida.

AQUA- : forma prefixada del latin *aqua* (aiga)

aquacultura : art d'elevar plantas e animals aquatics.

aqüaducte : conduit artificial per menar l'aiga d'un lòc a un autre.

aqüafortista (m. e f.) : engravaire, -a a l'aigafort. v. **grand**.

aqüamobila : engeh sosmarin per la recèrca e la localizacion dels bancs de peisses.

aqüanauta (m. e f.) : explorator, -triz dels fonzes marins.

aqüarèla : pintura amb de colors diluïdas dins d'aiga.

aqüarelista (m. e f.) : penheire, -a d'aqüarèlas.

aqüari (m.) : un dels signes del zodiac. (R. II, 40)

aqüariofil, -a : persona que s'agrada d'abalir (d'eivar) de peisses d'aqüarium.

aqüariofilia : passion per l'abaliment dels peisses d'aqüarium.

aqüariologia : accion d'estudiar los problèmas pausats per l'abaliment dels peisses en captivitat.

aqüarium (lat.) : sèrva d'aiga doça o d'aiga de mar per i abalir de plantas aqüaticas o de peisses.

aqüatic, -a : que creis dins l'aiga ; que viu dins l'aiga ; relatiu, -a a l'aiga. (R. II, 40)

Plantas aqüaticas. Animals aqüatics.

aqueferar / aqueferir (v. tr.) : ocupar / afasendar.

aqueferar / aqueferir (s') : se cochar / se coitar ; s'afasendar.

aqueferat, -ada / aqueferit, -ida : t. a. çaisús.

aquef, -a (pr. e adj. dem.) : lo qu'es alà ont es el.

Lo dolent aquef (occ.) : aquef òme emmalit.

De notar que, dins la lenga parlada, « aquef » es sovent emplegat abusivament en lòc d'« aqueste »

aqueir / aquesir / aquèrre (v. tr.) : crompar ; obtèner / obtenir ; ganhar. (L. 26)

aqueir (s') : se procurar. *S'aqueir un ostal, una autò...*

aqueirit, -da / aquesit, -ida : t. a. çaisús.

aqueirre (L. 26) : v. **aqueir**.

aguesar (v. tr.) : apasiar.

aguesar (s') : levar pas lenga / se calar ; èsser consent.

aguesament : apasiament ; consentiment.

« *aguesir* » : v. **aqueir**.

aqueste, -a (pr. e adj. dem.) : aiceste (lo qu'es aquí ont siás tu)

Vòli aqueste, pas aquef.

aqueitar (v. tr. e intr.) : arrestar ; remandar / renviar (palma...) estanhar.

aqueitar (s') : s'arrestar.

AQÜÍ- : forma prefixada del latin *aqua* (aiga)

aquí / aquíu (adv. ; prep. ; loc. conj.) : a l'airal ont siás.

Veja aquí ! : qué vòls ! (interjeccion que marca suspresa, desbalausida, desolacion, despoder)

aquí a (d') : fins a / entrò a.

D'aquí a Orhac cal comptar doas oras a pè.

aquí amont (d') : d'amont.

aquí as / aquí avètz : vaquí.

aquí aquí (d') : d'un endrech a l'autre.

aqüicòla : relatiu, -iva a l'aqüicultura ; que viu dins l'aiga.

aqüicultor, -triz : aqüicultor, -triz. v. pus avant.

aqüicultura : aqüicultura. v. pus avant.

aquí de (èsser) : *Èsser aquí de* : aver enveja de.

Es aquí de se maridar.

aquí enlà / aquí ença / aquí endavant (d') : d'ara ença.

aquí enrèire (d') : çai enrèire / çai entràs / un còp èra.

aquí entre aquí (d') : d'un moment a l'autre ; còp o autre ; sovent. *Pòt arribar d'aquí entre aquí.*

aquí estant (d') : de l'airal ont soi.

aqüifèr, -a : que conten d'aiga o que ne mena.

Jaç aqüifèr / lièch aqüifèr (espandi freatic)

aqüifoliacèas (f. pl.) : familha de plantas.

aquí jai : aquí repausa.

aquí-lo : es aquí.

aquí-me : soi aquí.

aquí-ne ! (interj.) : n'as aquí ! n'avètz aquí !

aquí ne vòls aquí n'as : a roncècia / a foison.

aquí-n'un : aquí i n'a un ; ne vesi un.

aquí-n'una : aquí i n'a una ; ne vesi una.

Cercavas una ombra ? Aquí-n'una !

aquí-n'una ! : pas possible / è ben ara / qué cal pas ausir !

aquí que / aquí tant que (d') : fins que / entrò que.

D'aquí que siá nuèch avèm léser.

aquí que calia pas (occ.) : aquí ont calia pas.

aquilegia (plt.) : (*Aquilegia Bernardi*) ; (*A. alpina*) (*A. pyrenaica*) ; (*A. Kitaibelii*) ; (*A. Reuteri*) ; (*A. vulgaris*)

Aquiles : prenom.

aquilin, -a : recorbat, -ada en bèc d'agla. (R. II, 38)

aquilon : vent del nòrd. (R. II, 108)

aquinesia : abséncia patologica de movements.

aquintelar (v. tr.) : acroselar / atavelar / amontar.

aquintelat, -ada : acroselat, -ada.

aquissar (v. tr.) : acometre un can / l'encanissar.

aquissat, -ada : encanissat, -ada.

aquist : crompa ; augment.

aquistar (v. tr.) : aquerir / aquesir.

aquit (L. 26) / **acquit** (R. V, 18) : descarga (escrit signat per far descarga). *Signa-me aquef acquit, si que non...*

aquitable, -a : que se pòt absòlvre.

aquitaire, -a : persona qu'aquita.

aquital (adv.) : just aquí.

aquitament : liberacion ; desendeutament. (R. VI, 24)

aquitán, -a (adj. e subs.) : persona d'Aquitània.

Aquitània : nom de província d'Occitània.

aquitar / aquíar (v. tr.) : desliurar ; absòlvre ; pagar un deute.

aquitar (s') / se desendeutar.

« *aquíular* » : v. **acular - acular**.

aquò (pr. dem.) : çò qu'es aquí, al pè de tu.

Amb aquò pas mai : aquò's tot.

Qu'es aquò ? Ne sabi pas res !

aquò bon : çò bon.

aquò d'aquí : aiçò.

Aquò d'aquí me ven pas per gost !

aquò d'alà : çò qu'es alà, al pè d'el.

aquò d'amont : çò naut.

aquò meu / aquò mièu : çò meu / çò mièu.

aquò negre : çò negre.

aquò plòu ; aquò nèva : plòu ; nèva.

aquò d'aquí rai ! / aquò rai ! : rai d'aquí ! / Que s'acomòde !

aquós, -osa : aigalós, -osa.

Tròbi aquef vinòt un pauc aquós.

aquositat : natura de çò aquós. (R. II, 39)

-AR : sufix occitan, del lat. *-are*. A donat de substantius de lòc, tot un fum de vèrbs e d'adjectius : **brugar** (airal cobèrt de brugas)... ; **flaütar** (jogar de la flaüta)... ; **popular**...

ara : decamètre carrat (unitat de mesura de superficia agrària)

ara (adv.) : en aiceste moment.

Tre ara : a partir d'ara.

ara (conj.) : mas ; d'autra part.

ara meteis : sens esperar mai.

ara per ara / per ara : pel moment.

ara ença / ara enlà (d') : d'aquí endavant.

ara se plora ara se ritz : quora se plora quora se ritz.
arab, -a (subst.) : persona o lenga dels païses d'Àfrica del nòrd e d'Arabia. *L'arab. Un Arab. Una Araba.*
arabesc (m.) : pinturas o esculpturas de plantas, de fuèlhas... capriciosament entremescladas amb de figuras vertadièiras o imaginàrias.
arabi, aràbia (adj.) : relatiu, -iva a Arabia. (R. II, 108)
Lo pòble arabi. La cultura aràbia.
Arabia : península, al nòrd-èst d'Àfrica, qu'enclaus mai d'un país.
arabic, -a : que ven d'Arabia. *La goma arabica. La numeracion arabica.*
arabicat, -ada : secat, -ada al solelh.
arabicoandalós, -osa : relatiu, -iva a Arabia e Andalusia.
arabisme : ideologia del nacionalisme arabi ; idiotisme arab ; mot o expression de l'arab utilizat, quand ne vira, dins una altra lenga : « *Inch Allah !* » n'es un.
arabista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de la lenga e de la civilizacion aràbias.
arabizacion : accion o resulta d'arabizar.
L'arabizacion de l'ensenhament en Argeria.
arabizant, -a : persona qu'estúdia la lenga e la civilizacion aràbias.
arabizar (v. tr.) : expandir la lenga, la civilizacion e la religion aràbias.
arabizar (s') : adoptar la lenga e la civilizacion aràbias.
arable, -a : que pòt èsser laurat, -ada / cultivable, -a.
arabis (lat.) (plt.) : (*Arabis alpina*) ; (*A. arenosa*) ; (*A. verna*) (*A. muralis*) ; (*A. cebennensis*) ; (*A. cærulea*) ; (*A. Turrita*) (*A. bellidifolia*) ; (*A. pumila*) ; (*A. arcuata*) (*A. perfoliata*) (*A. hirsuta*) ; (*A. brassicæformis*) ; (*A. saxatilis*) (*A. stricta*) ; (*A. serpyllifolia*) ; (*A. auriculata*)
arabofòn, -a (adj. e subs.) : que parla l'arab.
arabofonia (f.) : ensemble dels païses que parlan arab.
aracèas (f. pl.) : familha de plantas.
aracnids (m. pl.) : classa d'insèctes de quatre parellhs de patas, sens antenas ni alas, coma las aranhas, los escòrpis, los acars. *M'agradan pas brica los aracnids !*
arada : laurada.
« *arada* » : v. **alada**.
aracnean, -a : relatiu, -iva a l'aranhe ; leugièr, -a coma una telaranha. *Pellicula aracneana.*
aracnidisme : estat patologic amodat per una fissada mai que mai d'aranhes.
ARACNO- : forma prefixada del grèc *arahhnè* (aranhe)
aracnodactilia : afeccion ereditària e familiara, caracterizada per d'alteracions morfològicas, una ectopia dels cristallins e la possibilitat de complicacions cardiacas.
aracnoïd (subs. m.) : cauquilhatge espinós e finament raiat ; mena de monin de las Americas ; mena de polipièr.
aracnoïd, -a (adj. m. e f.) : que revèrta una telaranha.
Membrana aracnoïda.
aracnoïda : una de las tres membranas qu'envolopan l'axe cerebròspinal.
aracnoïdal, -a : relatiu, -iva a l'aracnoïda.
aracnoïdian, -a : fin, -a coma una telaranha.
aracnoïditi (f.) : meningiti (inflamacion de l'aracnoïda)
aracnològ, -a : especialista (m. e f.) d'aracnologia.
aracnologia : branca de la zoologia qu'estúdia los aranhas.
aracnologic, -a : relatiu, -iva a l'aracnologia.
« *aradèl* » : v. **aladèrn**.

Aragon : província d'Espanha.
aragonita : varietat de carbonat de calci d'Aragon.
aragonés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Aragon ; sortit, -ida d'Aragon. *Una Aragonesa.*
araire (arc.) : forcat / arnés (mena de mossa de fust)
araliacèas (f. pl.) : familha de plantas.
L'arboç es una planta araliacèa.
aram / eram : mena de metal ; fil de fèr ; fil d'auricalc ; coire roge. v. dictionari d'Alibèrt a **assimilacion**, p. 22.
Per l'aparar, enrodèt lo prat amb d'aram crancut.
aramaïsme : idiotisme del parlar aramèu passat dins una altra lenga. *Maranathà* : vèni, Senhor Jèsus ! es un aramaïsme passat un pauc dins totas las lengas del mond, de mercé lo cristianisme.
aramèu, -èa (adj. e subs.) : relatiu als Aramèus o a lor lenga ; lenga semitica o ensemble de dialèctes semitics ; persona que parla l'aramèu.
L'aramèu èra la lenga de Jèsus e se parla encara.
« *aramon* » : v. **alamon**.
aramon : mena de rasim.
Aran (Val d') / Vath d'Aran : airal dels Pirenèus que Garona i nais, e que i se parla occitan. v. p. 1053.
arand : gafamainatges. v. **alan**.
arandar (v. tr.) : crestar ; mestrejjar. (L. 26)
arandat, -ada : crestet, -ada ; mestrejat, -ada.
aranés, -esa : relatiu, -iva a la Val d'Aran ; sortit, -ida de la Val d'Aran. *Un Aranés. Una Aranesa.*
arange (m.) (de l'arab *narandj*) : frucha de l'arangièr.
aranget (m.) : arange pichonèl.
arangièr : l'arbre que fa d'aranges. (*Citrus paradisi*)
arangièr pomèl : arangièr que fa de pomèlas. (*Citrus grandis*)
aranh (m.) : un trelhís / un trelhís de metal.
aranha (f.) / **aranhe** (m.) (del lat. *araneus* (l'animal) / *aranea* (la tèla) : animal que teís una tèla per trapar d'insèctes.
Aranha cambaruda : cabra / aranha cambalonga.
Aranha d'aiga : aranha cambalonga ; cèrcaputz.
Aranha de mar : mena de cranc (*Trachinus draco*)
viva de mar
aranhe : telaranha ; trelhís de fèr ; cèrcaputz ; filat per trapar d'aucèls ; persona dels braces longs o magrostina ; crustacèu cambalong : (*Stenorynchus*) ; (*Inachus*)
mena de planta : (*Ophrys aranifera*)
mena d'aucèl : (*Boscarla quinsonièira*)
aranhada : telaranha.
aranhan : mena de rasim.
aranhar (v. tr.) : garnir d'un trelhís metallic ; engranhar.
aranhòl : filat per trapar d'aucèls o de peis.
aranhòla : viva pichonèla.
aranhàs : gròssa telaranha ; trauc d'aranha ; *pubis* (lat.) / mata.
« *aranhon* » : v. **agranhon**.
aranhós, -osa : cobèrt, -a de telaranhas.
aranjada : bevenda ; mena de cocorlon.
aranjariá : airal plantat d'arangièrs.
aranjàs (l.p.) : pomèla / frucha lel pomelièr (*Citrus grandis*)
aranjat, -ada : confiment d'aranges.
araquida (m.) : cacauèt (m.) (planta d'Àfrica)
araquidic, -a : relatiu, -iva a l'araquida. *Òli araquidic.*
araquidonic (acid) : acid gras dels araquidas.
araquina : globulina de l'araquida.
aratòri, -a : utilizat, -ada per laurar ; relatiu, iva al laurar.
Instruments aratòris.

arbal : fòrt dels braces. E non pas « *fièr a braç* » (fr.)
arbalèsta e derivats (R. II, 173 - L. 26) : mots de formacion populara. v. **arbalèsta** e derivats.
arbalestada : còp d'arbalèsta ; portada d'una arbalèsta.
arbalestièr / arbalestrièr : soldat armat d'una arbalèsta ; pèça de fustam.
« *arban* » : v. **amban**.
arbanèl : mena de planta de mar que se'n pessan los anets.
arbari : desviadura ; destorn / contorn ; vòlta.
Arbaud Josèp d') (1834-1917) : autor occitan de Provença.
arbelha : gèissa (*Lathyrus cicera*)
arbitrable, -a : que pòt èsser arbitrat, -ada.
arbitral, -a : relatiu, -iva a la decision de l'arbitre.
arbitralament : per l'intermediari d'un arbitre.
arbitrari, -ària : que depend pas que de l'arbitre ; decision presa sens ténér compte de la justícia, de la vertat o de la rason. *Decision arbitrària*.
arbitràriament : d'un biais arbitrari.
arbitrar (v. tr.) : decidir en qualitat d'arbitre.
arbitre, -a : persona que decidís en cas de litigi.
La decision de l'arbitre agradèt pas a degun.
arbitratge : accion o resulta d'arbitrar.
arboç : mena d'arbrilhon (*Arbutus unedo*)
arboça : frucha de l'arboç.
arbocet / arbocièira : airal plantat d'arboces.
arborar (v. tr.) : enartar ; mastar ; quilhar ; soslevar ; enauçar ; erigir.
arborar una escomesa : relevar un endemesi.
arborar (s') : se levar ; se quilhar ; s'alevar (temps)
Cresi que lo temps se vòl arborar.
arboradura : ereccion.
arboraire, -a : q.q. que quilha quicòm.
arboratge : accion de quilhar quicòm.
arborat, -ada : quilhat, -ada.
arborescència : estat o qualitat d'èsser arborescent ; forma arborescenta.
Las maravilhosas arborescèncias del gibre.
arborescent, -a : que revèrta la forma d'un arbre.
ARBORI- : forma prefixada del latin *arbor, -oris* (arbre)
arboricida (adj. e subs. m.) : que tua los arbres.
Poison arboricida. Fonges arboricidas.
arboricòla (m. e f.) : que viu dins los arbres.
Aucèls arboricòlas. Monins arboricòlas.
arboricultor, -triz : persona especializada en arboricultura.
arboricultura : cultura dels arbres e, mai que mai, dels arbres fruchièrs.
arborifòrme, -a : de la forma d'un arbre.
arborizacion : dessenh natural que revèrta de ramificacions d'arbre dins d'unes minerals fossils ; ramificacion aparenta de las venas capillaras dins d'unes estats inflammatòris.
arborizat, -ada : que revèrta la forma d'un arbre.
arboviròsi (f.) : malautiá transmesa als vertebrats pels artropòdes.
arbralha / arbrariá / arbrèsta / arbrum : totes los arbres.
arbram / arbrat : la frucha d'un arbre.
arbrar (v. intr.) : quilhar / cabrar sus un arbre.
arbrar (s) : se quilhar / se cabrar / se quilhar sus un arbre.
S'anèt arbrar l'agaça sus la branca pus nauta.
arbre : la planta lenhosa pus bèla, constituïda de raïças, d'una camba gròssa e de branca ; mast ; ais de maquina.
arbre argentat : arbre del paradís (*Alaegnus angustifolia*)
arbre blanc : pibol blanc (*Populus alba*)
arbre de gàbia : l'arbre grand (mar.)
arbre de Judàs (l.p.) : (*Cercis siliquastrum*)
arbre de l'amor : (*Cercis siliquastrum*)
arbre de la crotz : la crotz de Jèsus.
arbre de la notz muscada : (*Myristica fragrans*)
arbre de la notz vomica : (*Strychnos nux-vomica*)
arbre de la sabla : (*Ephedra distachia*)
arbre de la seda : (*Gomphocarpus fruticosus*)
arbre de la tinta : (*Phytolacca decandra*)
arbre de la vida : (*Thuia occidentalis*) ; (*T. orientalis*)
arbre de las cagaraulas (plt.) : (*Gledistria triacantha*)
arbre de mar : mena d'animal de las mars caudas.
arbre de Nadal : avet decorat per la fèsta de Nadal.
arbre de pebre : (*Agnus castus*)
arbre del pan : (*Artocarpus altilis*)
arbre del paradís : cinamom (*Alaegnus angustifolia*)
I a tot un fum d'autres arbres aital qu'es pas possible d'enclaire aici, qu'un diccionari es pas una enciclopedia.
arbre drech : jòc de dròlles.
Nos alassàvem pas jamai de far l'arbre drech.
arbre genealogic : representacion grafica de la genealogia d'una familha.
arbrèjar (v. intr.) : montar pels arbres.
arbre jasant : arbre motor (mar.)
arbre mèstre : mast grand.
arbret / arbrilh : arbre pichonèl.
arbricèl : arbrilhon / arbust.
arbrilha : v. **arbralha**.
arbrilhon : arbricèl / arbust.
arbuscul : organ fòrt pichon ramificat en forma d'arbre.
arbust : planta lenhosa de pauc d'auçada.
arbastiu, -iva : relatiu, -iva a un arbust ; que se compausa d'arbusts.
arbastifòrme, -a : de la forma d'un arbust.
arc : mena d'arma ; linha corba ; vòuta cintrada ; arcada ; arcolan. *L'arc de triomf.*
arca : arcada ; còfre de fust ; arcolan.
Un pont de tres arcas. Una arca de garric.
L'arca de Noè. L'arca d'Aliança.
-ARCA : forma sufixada del grèc *arkhein* (comandar)
v. **monarca**.
arcabusa : mena d'arma d'autres còps.
arcabusada : anciana arma de fuòc.
arcabusièr : soldat armat d'una arcabusa.
arcada : arquet / arcanèl ; arc de sant Martin / arc de seda.
arcada : braça ; braçada.
arcadura : çò en forma d'arc ; corba ; corbadura.
arcadon : escalièr de bast.
arcaïc, -a : que ten un caractèr d'antiquitat.
Ir (anar) es arcaïc, mas s'emplega encara en Roergue.
arcaïsant, -a : que presenta quicòm d'arcaïc ; persona qu'utiliza d'arcaïsmes.
arcaïsme : çò tombat fòra usatge.
arcaïzar (v. intr.) : utilizar d'arcaïsmes.
arcbotant : element de construccion en forma d'arc.
arcalièch / arcalèit : cadalièch / cadalèit.
arcamina : arcana ; preparacion de mercuri ; argent viu.
arcana : greda roja ; òcra roja ; sanguina ; oxid roge d'arcamina.

arcanas (f. pl.) : los secrets dels alquimistas. (L. 337)
arcanel : arcolan / arquet / arcada. v. **arcada**.
arcaneta : planta que la rusca de sa raïç dona una tinta roja : (Alkanna tinctoria)
arcanetas (aver las) : venir roge o roja de cara.
arcàngel / arcangèl : àngel màger.
Miquèl, Gabrièl e Rafaèl son d'arcàngels.
Orièl, Raguèl e Tobièl èran d'arcàngels bufècs.
v. **Litanias carolinas**, p. 588.
arcangelic, -a : relatiu, -iva als arcàngels.
arcanita : sulfat natural de potassi.
arcar (v. tr.) : corbar en forma d'arc ; vòutar ; encambar ; sautar.
arcassa : esquina de la popa d'un naviri.
arcat, -ada : en forma d'arc.
« *arcavesque* » : v. **archevesque - archivesque**.
arcbalèsta : mena d'arma d'autres còps ; pèça de fustam ; mena de tenda per trapar d'aucèls.
arcbalestièr, -ièira : persona amb una arcbalèsta ; martinet (aucèl) ; pèça de fustam d'un galatàs.
arcbalestièira : cairelièira ; femna jai-t' aquí (femna leugièira)
arc de tèrra : arcielon (arcolan d'aigatge sul pelsòl)
arcelar (v. tr.) : corbar en forma d'arc. (R. II, 113)
arcemisa : v. **artemisa**.
arcèl / arcèu : partida cindrada d'una vòuta o d'una obertura.
arcèli : clauvissa / clausissa. E non pas « *palorda* » (fr.)
ARCHI- : prefix lat. *archi-*, derivat del prefix grèc *arkhi-* (*idèa de superlatiu*). Los derivats occitans que venon del latin popular an servat « *archi-* » ; los derivats sabents son formats sus « *arqui-* » ; per d'unes mots, las doas formas son estadas servadas ; adonc v. çaijós e tanben a « *arqu-* » « *arciprièr* » : v. **ciprièr - cipressièr**.
archevesque e derivats : v. **archivesque**.
archibanc / arquibanc : còfre de fust que servissia de banc davant lo fuòc ; ancian banc d'onor a la glèisa. (L. 27)
archicancelièr : cancelièr màger. v. **cancelièr**.
* **archidiacre** : archidiague. v. (R. III, 44)
archidiague / arquidiague : diague màger. (R. VI, 87)
archiduc : duc màger.
archiducal, -a : relatiu, -iva a un archiduc.
archiducat : demòra o tombada d'un archiduc.
archiduquessa : femna d'archiduc.
archiepisopal, -a : relatiu, -iva a un archivesque
Dignitat archiepisopala.
archimbèla : mena de balança d'un sol platèl ; pes public.
archipèl : seguida d'isclas.
archipòt : carn cuècha a l'estofada.
archiprèire / arquiprèire : prèire màger. (L. 27)
archipreirat : demòra o tombada d'un archiprèire.
archipresbiterat / arquipresbiterat : fonccion d'archiprèire.
architipe (R. II, 114) : modèl original. v. tanben **arquetipe**.
architrau / arquitrau : fusta mèstra.
archius (m) : E non pas las « *archivas* » (fr.)
archivaira, -a : archivista (m. e f.)
archivar (v. tr.) : classar dins los archius.
archivescal, -a : archiepisopal, -a. *Demòra archivescala.*
archivescat : la demòra o la tombada d'un archivesque.
archivesque : evesque màger. (R. VI, 84)
archivesquessa : femna d'un archivesque anglican.
archivista / archivaira, -a : persona responsabla dels archius.
archivista-paleograf : títol reservat als diplomats de l'Escòla de las Cartas francesa.

archivistica : sciéncia dels archius.
archivòlt : vòuta mèstra.
arcielon : cep / bolet / bruguet / botairòl ; mena de cocorda, de cogorda, de cogorla ; arc de tèrra.
arcifòrme, -a : en forma d'arcèl. (t. tecn. de med.)
arcolan : arcanel / arc de seda / arc de sant Martin (corba granda de sèt colors dins un cèl de pluèja)
arçon : armadura d'una sèla ; aplech per batre la lana.
arçonaire, -a : persona que bat la lana.
arçonar (v. tr.) : batre la lana.
arconcèl : arquet de brèç ; cercle de barrica ; fèbre de noirïça.
arcvòut : arcada ; vòuta.
arda : bram de colèra e de menaça.
ardada : tropelada de bèstias fèras ; envòl d'aucèls. v. çaisús.
ardalhon : punta de metal al mitan d'una bocla de cencha ; contrapunta d'un am ; talon d'una lama de cotèl ; rivatèl ; canal ; escampadoira d'un estanh.
ardar : v. **ardre**.
ar-delà-ser (adv.) : ièr-delà-ser.
Ardecha : departament d'Occitània. v. p. 1053.
ardécia / arderécia : ardor ; calor ; veeméncia.
ardena : nom de plantas que tressecan totas las que tòcan : (*Euphrasia officinalis*) ; (*Rhinanthus crista galli*) (*Pedicularis palustris*)
ardent, -a : caud, -a ; fòrt caud, -a ; viu, viva ; fogós, -osa ; plen d'ardor ; plena d'ardor. (R. II, 117)
arderécia : ardécia ; fòga ; impetuositat.
arderos, -a : ardent, -a ; afogat, -da ; impetuós, -a.
arderosament : d'un biais arderós.
ardeson : agror d'estomac.
ardidament : amb ardidesa.
ardidesa / ardidetat / ardièja : ausardariá.
ardimand, -a (adj. e subs.) : esfrontat, -ada ; ausard, -a ; insolent, -a / afrontaire, -a.
ardiòl : gran d'òrdi ; orjòl ; èrba del marfondiment.
ardit ! : interjeccion per levar quicòm en cadéncia, per encoratjar. *Ardit !... Ardit !... Ardit !...*
ardit (arc.) : anciana pèça de moneda.
ardit, -da (adj.) : ausard, -a ; lèst, -a ; dispaus, -a.
arditejar (v. intr. arc.) : se ganhar qualques ardits.
ardor : afoagment. v. **afoगत**.
ardre (v. tr. e intr.) : cremar.
are / arre, -a : arid, -a ; sec, -a ; sablonós, -osa ; canin (temps)
arèc / arequièr : palmièr que sa frucha es la notz d'arèc.
arecacèas (f. pl.) : familha de plantas.
arecaidina : alcaloïd de l'arèc.
arecolina : estèr de l'arecaidina.
areiratge : retard dins los pagaments. (R. VI, 79)
areis : en ereccion. (R. II, 117)
arèm : ensemble de las femnas d'un musulman ; airal qu'aquelas femnas i demòran.
AREN- : forma prefixada del lat. *arena* (sabla)
arena (f.) : sabla (f.) ; airal sablat en vista de competicions, o d'espectacles taurins ; (mot emplegat atamben al sens figurat)
Davalat dins l'arena : volontar de se batre (t. a.)
arenacèu, -èa : de la natura de la sabla.
arenar (v. tr.) : sablar ; netejar amb de sabla.
aranaria (plt.) : sablina (*Arenaria*)
arenàs : montet de sabla.
arenassa : sabla grossièira.

arenatge : accion de sablar.
arenc : saur (*Clupea harengus*) ; (*Clupea pallasii*)
arencada : saur ; fuèlha de polipòdi.
arencar (s') : se tressecar.
arencat,-ada : tressecat, -ada.
arenga : discors arderós.
arengar (v. tr.) : deslargar un discors arderós. (R. V, 82)
arengièr, -ièira : abonat, -ada (adj. e subs.)
ARENI- : forma prefixada del latin *arena* (sabla)
arenicòla (m. e f.) : que viu dins la sabla (f.)
arenifèr, -a : que conten de sabla (f.)
arenifòrme, -a : que revèrta la sabla.
arenizacion : ensablament.
ARENO- : forma prefixada del latin *arena* (sabla)
arenofil, -a : natura de las plantas que butan dins la sabla.
arenós, -osa : sablós, -osa.
arenositat : natura de çò arenós.
AREO- : forma prefixada del grèc *areios* (de la planeta Mars)
areografia : sciéncia qu'a per tòca la descripcion de Mars.
AREO- : forma prefixada del grèc *araios* (leugièr)
areòla : zòna pichona qu'enròda quicòm ; zòna rojosa qu'enròda d'unas pustulas ; zona bruna qu'enròda lo mamelon del sen ; porcion d'iris qu'enròda la pruna de l'uèlh.
areolar, -a : relatiu, -iva a una areòla.
areolat, -ada : enrodat, -ada d'una areòla.
areologia : sciéncia qu'a per tòca l'estudi de Mars.
areomètre : instrument per determinar la densitat d'una solucion.
areometria : determinacion de la densitat d'un liquid.
areometric, -a : relatiu, -iva a un areomètre.
areopag : tribunal suprèm de l'Atenas antica ; amassada de personas eminentas.
areopagita (arc.) : membre de l'areopag de l'Atenas antica.
areopagitic, -a (arc.) : relatiu, -iva a l'areopag d'Atenas.
areostil : mena de colometa (t. tecn. d'arquitectura)
« *arescar* » e derivats : v. **asescar** e derivats.
arescle / ariscle : brida ; esclissa (t. a) ; cercle de boca de saca ; arcaròl ; arcadura d'un molin de farina ; caissa de tambor o de tambora.
aresclièr, -ièira : persona que fa d'esclissas.
aresta : angle salhent ; ficha de cerealum o de peis ; brisca de teulada ; estarengla ; rapuga tressecada ; espigòt.
arestièr : pèça de teulada.
arestòl : un amàs del pè.
areston : mena de peis qu'a fòrça arestas.
arestós, -osa : qu'a fòrça arestas.
aret : marre / marran / marrò / motonàs ; relha ; pinton ; primièr signe del zodiac.
argal : cocarilh / tutèl (aresta d'espiga de milh)
argalièr (adj. e subs.) : galapian, -ana.
argalon (plt.) : ars (*Lycium europaeum*)
espinassa (*Paliurus australis*)
arganèl : anèl de fèrre per amarrar una nau ; la bocla de l'ancora (mar.) v. **argue**.
arganha : trast ; desòrdre ; enrambolh ; causa paucval.
Sidás una arganha ! : vales pas res !
argaud : sargalh / sarguin ; blisaud.
argàs : rese parasit de l'aucelum o de la polalha.
argàs del colomb : (*Argàs reflexus*)
argàs de la galina : (*Argas persicus*)
argèla : mena de jonc (*Ulex parviflorus*)
argelàs / argelat / artalàs : (*Genista scorpius*)

argelassièira / argelatièira : airal que i a d'argelasses.
argelabre : agast / aseron. E non pas « *erabe* » (fr.)
Argelès / Argelès : nom de vila d'Occitània.
Argença : nom de ribièira.
argent : lo metal e la moneda. *Vaissèla d'argent.*
argent viu : mercuri. (R. II, 119)
argentadura : pellicula d'argent sus una pèça.
argental, -a : color d'argent. (v. R. IV, 483)
argentar (v. tr.) : cobrir d'una pellicula d'argent ; donar a quicòm la color de l'argent. (R. II, 120)
La plena luna argentava lo cèl.
argentariá : vaissèla d'argent ; taltièr d'argentièr (R. II, 119)
argental : èrba del cantaire (*Sisymbrium officinalis*)
argentièr, -ièira : persona que trabalha l'argent ; persona que vend de causas en argent ; despensier, -ièira (subst.)
argentièira : mina d'argent. (R. II, 119)
ARGENTI- : forma prefixada del latin *argentum* (argent)
argentic, -a : natura de las sals d'argent ; natura dels compausats que l'argent i es bivalent.
argentifèr, -a : que conten d'argent. *Plomb argentifèr.*
argentín (plt.) : mena de moge (*Cistus laurifolius*)
argentín, -a : que revèrta l'argent per la color o pel son ; relatiu, -iva a Argentina ; persona d'Argentina.
Aigas argentinas. Votz argentina. Un Argentina.
argentina (plt.) : (*Cerastium ; Potentilla anserina*)
Argentina : país d'America del sud.
argentínids : (m. pl.) : familha de peïsses.
argentita : sulfur d'argent.
argentiu, -iva / argentívol, -ivola : que rapòrta d'argent.
Per argentívol, v. **-ÍVOL**.
argentiu (plt.) : nièla / remontador (*Lychnia Githago*)
ARGENTO- : forma prefixada del latin *argentum* (argent)
argentofil, -a : estructuras cellularas o istologicas qu'an d'afinitat per l'argent.
argentòl : compausat d'argent derivat de la quinolina, e utilizat coma antiseptic.
argentopirita : sulfat de fèrre e d'argent.
argentós, -osa : que conten d'argent ; natura dels compausats que l'argent i es monovalent.
argila : tèrra riala ; bard.
argilacèu, -èa : que revèrta l'argila.
argilar (v. tr.) : cobrir d'argila.
argilàs : veta d'argila.
argilenc, -a / argilós, -osa : que conten d'argila ; que revèrta d'argila.
ARGILI- : forma prefixada del latin *argilla* (argila)
argilièira : airal de tèrra argilosa bona per far de terralha.
argilicòla (m. e f.) : qu'aima las tèrras argilosas.
argilifèr, -a : que conten d'argila.
argilita : ròca cristallina metamorfica argilosa.
ARGILO- : forma prefixada del latin *argilla* (argila)
argiloarenós, -osa : que conten d'argila e de sabla.
argilocalcari, -ària : que conten d'argila e de calci.
argiloferruginós, -osa : que conten d'argila e de fèrre.
argilosablonós, -osa : bolbena.
argilós, -osa : argilenc, -a. v. pus naut.
arginasa : enzim present dins fòrça teïssuts animals.
arginina : aminoacid utilizat per desintoxicar lo fetge.
ARGIR- : forma prefixada del grèc *arguros* (argent)
argiria : pigmentacion gris de lausa de la pèl, consecutiva a l'absorpcion perlongada de sals d'argent.

argirisme : ensemble de fenomèns patològics consecutius a l'emplec perlongat de sals d'argent.

ARGIRO- : forma prefixada del grèc *arguròs* (argent)

argirodita : sulfur de germani e d'argent.

argirofil, -a : estructuras cellularas o istologicas qu'au d'afinitat per l'argent.

argiròl : caseinat o peptonat d'argent.

argirolòbi (plt.) : (*Argyrolobium zanonii*)

argironeta : aranha aquàtica.

argiròsi (f.) : sulfur natural d'argent ; argirisme v. pus naut.

argolet : (arc.) arcabusièr a caval ; mens que res.

Argò : constellacion.

argon : gas simple.

argonauta : mena de molusc.

argucia : rasonament d'una subtilitat excessiva e que s'estaca tròp als detalhs.

argució, -osa : de la natura d'una argucia.

arguciosament : d'un biais argució.

argüar (v. intr. arc.) : s'afanar. (L. 28)

argue : cabestran (mar.)

« *arguèl* » : v. **orguèlh**.

arguetar (v. intr. arc.) : frequentatiu de arguar (arc.)

argüir (v. tr.) : far estat de ; se prevaler de. (R. II, 120)

argument : rason donada per pròva d'una proposicion ; tèma d'una òbra dramatica, epica o narrativa ; variabla matematica que la valor de la fonccion ne depend.

argumentacion : art o accion d'argumentar.

argumentador, -airitz : persona qu'a la tissa d'argumentar.

argumentar (v. intr.) : presentar d'arguments.

argumentaire, -a : persona qu'argumenta.

argumentari (m.) : tièira d'arguments de venda.

argus (del lat. *Argus*, gigant mitic de cent uèlhs) : publicacion d'entresenhas especializadas ; aucèl (*Argusianus argos*)

argusin : ancian agent de polícia (pej.) ; galapian.

argusin, -a : lèst, -a.

-ARI : sufix, del sufix latin *-arium* (idèa de contengut) : **bestiari, diccionari...**

-ARI, -ÀRIA : sufix, del sufix latin *-arius, -a* (relatiu, -iva a) : **alimentari, -ària - calcari, -ària - solitari, -ària...**

-ARIÁ : sufix occitan fòrt utilizat per formar de noms d'establiments, de noms de bòrias, de noms de masatges, de mestiers, de fonccions. v. p. 18.

« *aria* » - « *arièr* » : v. **aliga - aliguèr**.

Ariana : prenom.

arid, -a : sens umiditat ; sens vegetacion ; sens res d'agradu. *Tèrra arida. Climat arid. Estil arid.*

ariditat : estat de çò arid (t. a.) (R. II, 121)

Ariditat d'un desèrt. Ariditat dels tèrmes tecnicos.

Ariditat d'un parlar. Ariditat d'estil.

ariège (f.) : mena de gram (agram) (*Smilax aspera*)

ariegenic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Arièja ; sortit, -ida d'Arièja. *Un Ariegetic. Una Ariegetic.*

Arièja : departament d'Occitània. v. p. 1053.

Arièl : un dels tres arcàngels de farlabica que lor supression pel Papa Zacarias (741-753) permet d'afortir que las *Litanias carolinas* e las *Formulas de conjuracion latinoromanicas* datadas del sègle VIII, son encara pus ancianas. v. pp. 508 e 588.

ariòla : esquila de muòl.

Arisa : affluent del fluvi Garona (Occitània)

« *ariscat* » : v. **aliscat**.

ariscla : mena de cardon. (*Carduus crispus*)

« *ariscle* » :

v. **arescle**.

Aristarc : prenom masculin.

Aristèu : prenom masculin.

Aristides : prenom masculin.

ARISTO- : forma prefixada del grèc *aristòs* (lo melhor)

aristocracia : governament mestrejat per las classes nòblas ; ensemble de personas o de causas eminentas :

L'aristocracia de l'argent, del talent.

aristocrata (m. e f.) : persona nòbla.

aristocratic, -a : relatiu, -iva a l'aristocracia.

De pretensions aristocraticas.

aristocraticament : d'un biais aristocratic.

aristocratisme : estat, condicion, comportament d'aristocrata.

aristocratizacìon : accion o resulta d'aristocratizar o de s'...

aristocratizar (v. tr.) : far venir aristocratic, -a.

aristocratizar (s') : venir aristocratic, -a.

Aristofanes : lo poèta pus celèbre d'Atenas (445-386)

aristolòquia (plt.) : (*Aristolochia Clematitis*) ; (*A. longa*) (*A. Pistolochia*) ; (*A. rotunda*) ; (*A. pallida*)

aristoloquiaccès (f. pl.) : familha de plantas.

aristoloquic, -a : relatiu, -iva a las aristoloquiaccès.

aristoloquina : acid aristoloquic.

Aristòtel : grand filosòf grèc (384-322).

aristotelic, -a : relatiu, -iva a Aristòtel.

aristotelician, -a : adèpte, -a de la filosofia d'Aristòtel.

aristotelisme : filosofia d'Aristòtel.

arithmetic, -a : relatiu, -iva a l'aritmética.

aritmética : sciéncia dels nombres ; art de calcular, de comptar ; libre que conten los principis de l'aritmética.

L'addicion, la sostraccion, la multiplicacion e la division son las quatre operacions elementalas de l'aritmética.

arithmeticament : segon las règlas de l'aritmética.

aritmia : perturbacion del ritme cardiac.

aritmí, -a : relatiu, -iva a l'aritmia.

ARITMO- : forma prefixada del grèc *arithmòs* (nombre)

aritmograf (arc.) : aparelh que fa mecanicament d'operacions aritmeticas.

aritmografia : utilizacion de signes convencionals per exprimir de quantitats conegudas.

aritmoman, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'aritmomania ; persona que patís d'aritmomania.

aritmomania : divinacion basada suls nombres.

aritmomania : obsession dels calculs aritmetics.

aritmomètre (arc.) : instrument que fa mecanicament las operacions simplas de l'aritmética.

« *arjòl* » : v. **orjòl**.

arland : pilhatge ; bram per encorar al pilhatge.

arland (far d') : far d'embarasses.

Aquel pistolet (s.f.) quita pas de far d'arland !

arlandièr, -ièira : pilhard, -a.

arlatenc, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Arles ; persona d'Arles. *Un Arlatenc. Un vestit arlatenc.*

Arles : nom de vila d'Occitània.

arlempar (v. intr.) : limpar / escarlampar ; far un contrapàs.

Arlempèt sus una pèl de banana que s'afraèt.

arlempada : limpada (accion de limpar) ; contrapàs.

arlempaire, -a (adj. e subs.) : limpaire, -a.

Arlequin : personatge de comedia dels vestits mirgalhats ; mena de palhassa / mena de bofon ; manhan mirgalhat.

arlequina : femna de moralitat entre pauc e mens leugièira.

arlequinada / arlequinariá : bofonada / bofonariá.
arlequinat, -ada : que revèrta las colors d'un vestit d'Arlequin.
arlequinejar (v. intr.) : far l'Arlequin / far de l'Arlequin (occ.)
arlèri, -èria (adj. e subs. pej.) : arlatenc, -a ; matràs (m. e f.)
 (q.q. que fa d'embarasses) ; confleta (m. e f.)
arlòt, -a : arlandièr, -ièira ; galapian, -a ; bagassièr, -ièira ;
 ribaud, -a.
 « *arlucìd* » : v. **anuçòl**.
 « *arlupar* » : v. **alupar**.
arma : aplech per atacar o se defendre.
arma / anma (R. II, 89 - L. 22 - 28) E non pas « *ama* » (fr. l.p.)
armada : fòrças de defensa d'un Estat.
armadura : apleches metallics d'un soldat de l'Edat
 mejana (casco, coirassa...)
armadurièr, -ièira : q.q. que vend d'armas.
armalh : partida d'un filat de pesca ; estaca del filat.
armalhàs : pan sens levat, cuèch jos las cendres.
Armand - Armada - Armandina : prenom.
armament : accion d'armar o de s'armar ; ensemble d'armas.
 « *armanac* » : v. **almanac**.
Armanhac : region d'Occitània ; liquor d'Armanhac.
armanhòl, -a : q.q. de pigre, -a ; lanternejaire, -a ;
 malbiaissut, -uda ; trucaluna (m. e f.)
armar (v. tr.) : donar una arma a q.q. ; equipar un naviri.
armar (s') : se provisir d'una arma per s'aparar.
armari : cabinet. (R. II, 123)
armarias : las armas / lo blason.
armas : blason d'una familha aristocratica.
armassièr, -a / armatièr, -a / armièr, -a : masc o masca que
 crei al ressentiment de las armas del Purgatòri.
 « *armassir* » (s') : v. **s'ermassir**.
armat, -ada : qu'a una arma per s'aparar.
armeg (m.) : cables, ancora e autres apleches d'un naviri.
armejadura : equipament.
armejar (v. tr.) : armar un naviri ; l'equipar ; equipar
 una nau de pesca.
armejaire, -a : q.q. qu'equipa un naviri.
armèl : redonda ; mena de gansa ; ligam qu'estaca una
 planta a un pal.
Armèla - Armelina : prenom.
armèla : brida de fèr ; aurelha de pairòl ; bartavèla de
 verroilh ; anèla de torn de carreta ; ruèira de vim ; motladura
 de capitèl ; anèla de jo ; gròssa madaissa de lana ; liga de
 flagèl ; bata d'esclòp ; anèla de governalh.
armelar (v. tr.) : plegar en anèla ; batar un esclòp.
armelat, -ada : plegat, -ada en anèla ; batat, -ada.
armèni, -ènia (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Armenia ;
 persona d'Armenia. *Un Armèni. Una Armènia.*
Armenia : país d'Asia occidentala.
armentèla : pimpinèla (plt) (*Poterium sanguisorba*)
armet : mena de casco.
armièr : rastelièr d'armas ; lòc de repaus de las
 armas (anmas) (R. II, 89)
arminàs / arminassa : mena de gròssa pascada als uòds.
armistici (m.) : suspension provisòria d'ostilitats.
armòl : mena de planta (*Atriplex hortensis*)
armonia : justa adaptacion entre elas de las causas o de las parts
 que fan un tot ; concordança d'opinions, d'interèsses... ;
 acòrdi entre doas personas o mai. (R. II, 124)
armoniós, -osa : plen d'armonia ; que sona plan a las
 aurelhas. *Còrs armoniós. Melodia armoniosa.*

armoniosament : d'un biais armoniós.
armonizacion : accion o resulta d'armonizar.
armonizar (v. tr.) : metre en armonia (t. a. d'armonia)
armonizar (s') : se metre en armonia.
armonizat, -ada : en armonia.
armòtas : rimòtas (f. plural) : bolida de farina de milh.
armurièr, -ièira : persona que ven d'armas. R. II, 123.
arn : arnavés / arnivés / espinassa ; d'autres plantas
 espinosas : (*Paliurus australis*) ; (*Lycium europaeum*)
 (*Atriplex halimus*)
ARN : abreviacion d'acid ribonucleïc. (t. tecn. de bioquimia)
Arnald - Arnalda : prenom. v. **Arnaud**.
arnavés : mena de planta que poncha fòrça (*Paliurus*)
arnavés, -esa (adj. e subs.) : renós, -osa ; persona renosa.
arna : cuca ; tinha ; canilha ; q. q. de malgraciós
 o d'embarassós ; d'autres insèctes coma las arnas.
Las arnas rosègan vestits, tapisses e forraduras.
Es aquí coma una arna !
arnadura : trauc fach per una arna.
arnar (v. tr.) : rosegat ; traucar (arnas) ; embestiar (s.f.)
Un vestit arnat : rosegat per las arnas.
arnau : safran salvatge (*Crocus nudiflorus*)
 vidalba salvatja (*Clematis vitalba*)
Arnaud / Arnauld - Arnauda / Arnaulda : prenom.
arneda : airal abondós en arns (en espinassas)
arnesc / arnés : apleches per equipar un caval de sèla o
 de tira ; autres apleches ; mossa / brabant ; popas (s.f.)
Fai-me passar los arnesques de la cavala.
arnescar (v. tr.) : metre un arnesc ; equipar ; adornar.
arnescaire, -a : persona qu'arnesca un animal.
arnescament : ensemble de totes los arnesques.
Un arnescament de caçaire, de pescaire.
arnescar (s') : s'equipar / s'adornar.
La Victorina a mesa una ora a s'arnescar.
arnescatge : l'accion d'arnescar o de s'arnescar.
arnescat, -ada : totes las accions d'arnescar.
arnet : arn pichonèl.
arnicà (plt.) : planta medicinala. (*Arnica montana*)
La tintura d'arnicà es utilizada per las contusions.
arnicar (v. intr.) : anilhar / refernir / bramar.
Lo caval arnica ; l'ase brama.
arnicina : substància alcalina tirada de flors d'arnicà.
 « *arniçòl* » e derivats : v. **anuçòl** e derivats.
arnièr : martin pescaire. (*Alcedo hispida*)
 « *arniflar* » : v. **niflar**.
arniga : mena de genèst. (*Genista pilosa*)
arnós, -osa / arnat, -ada : rosegat o rosegada per las arnas.
arò (adj. e subs.) : piòt / nèci / pèc.
aròfa : v. **ac**.
arolzir (v. tr.) : tampar ric-a-ric.
arolzit, -ida : tampat, -ada ric-a-ric.
aròma (m.) : substància que deslarga una nolor ; òlga /
 nolor / bona sentor / redolència.
Aròma d'una flor, d'un vin, d'una lèbre a l'ast...
 « *aromat / aromata* » (fr.) : v. **aròma**.
aromatic, -a : qu'a una bona sentor.
aromatizacion : accion o resulta d'aromatizar ; aplicacion
 d'aromatizants ; formacion d'idrocarburs aromatics.
aromatizar (v. tr. e intr.) : perfumar.
aromatizat, -ada : perfumat, -ada.
aronda / ironda / irondèla : calandreta.

arondelat : pichon de l'aronda.
arotar (v. tr.) : metre en * rota / encaminar. (R. V, 116)
arotar (s') : se metre en * rota (v. R. V, 116) / s'encaminar.
 « *arosta* » : v. **alosta**.
arpa : instrument de musica ; amòrsa / colombet (pèira d'espèra) v. (R. II, 126- III, 561)
arpa : onglà umana o d'animalum ; grifa ; gafa ; cròc ; bigòs de tres puas.
arpada / arpal / arpat : còp d'arpa ; ponhada / manat ; tot un fum de ; trabalh cortet fach arderosament.
arpalhand, -a : arpian, -a (panaire, -a) ; omenàs mal bastit.
arpalhonar (v. intr.) : far l'aleta (enrodar las galinas en rebalant una ala pel sòl) *Un gal de letz arpalhona*.
arpap (v. tr.) : engraunhar ; arponar ; sasir amb las arpas.
arpap (s') : s'arpapar amb las arpas.
arpatejar (v. intr.) : brandir las arpas ; bracejar ; gingar.
Arpatejava dins l'aiga, que se negava.
arpe : ròsse ; arpegador ; carràs.
arpegar (v. intr.) : rossegat ; caminar destricat.
arpègi (m.) : seguida de nòtas de musica d'un acòrdi.
Los arpègis que fasiá me pivelavan.
arpejar (v. intr. e tr.) : jogar de l'arpa ; rossegat ; engraunhar. *Lo cat l'arpegèt, e mai coma cal*.
arpen : mesura anciana ; pèça pichona de tèrra.
arpenaire, -a : persona que mesura las tèrras.
arpenar (v. tr.) : mesurar una tèrra ; caminar a grands passes.
Arpenar un camp. Arpenar una carrièira.
arpenatge : accion d'arpenar.
àrpià : arpa / onglà / grifa.
arpiada : arpada (còp d'arpa)
arpiand, -a : arpalhand, -a.
arpiè : alabrena / salamandra.
arpièr : arpin / grapilh ; cròc.
arpihon : arpa d'insècte o de babau.
arpin, -a : arpièr, -ièira ; panaire, -a.
arpinada : engraunhada.
Una arpinada de crup (catàs) me laurèt la man.
arpinar (v. tr.) : engraunhar ; arpar.
arpinar (s') : s'engraunhar ; s'arpar.
arpinal / arpion / arpiòt : artelhet ; esperon (de can) garron (de gal)
arpinat, -ada : arpat, -ada ; engraunhat, -ada.
arpionar (v. tr.) : sasir amb las arpas ; engraunhar.
arpir (v. tr.) : sasir entre las arpas ; engraunhar.
arpir (s') : se sasir de quicòm amb las arpas ; s'engraunhar.
arpissar (v. tr.) : engraunhar.
Foguèri arpissat per una rome cainassa.
arpisson : crampon (t.a.)
arpit, -ida : sasit, -ida ; engraunhat, -ada.
arpon : arpin ; grapilh ; cèrcaputz.
arponar (v. tr.) : sasir amb un arpin.
Arponàvem un ferrat negat amb un cèrcaputz.
arpòta : grifa / arpa pichona.
arput, -uda : qu'a d'arpas o de raïças (racinas) ; que cèrca bregas o guirguilhs.
ARQUE- : forma prefixada del grèc *arkhaiòs* (antic, primitiu)
 v. **arqueologia - arquetip**.
ARQUE- : forma prefixada del grèc *arkhò* (idèa de primautat)
 v. **arquebisbe e archivesque**.
arquean, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva al periòde pus ancian de l'èra precambriana ; aquel periòde.

arquebisbal, -a : archiepiscopal, -a.
arquebisbat : archivescat.
arquebisbe : archivesque.
arquebisbessa : archivesquessa anglicana.
ARQUEO- : forma prefixada del grèc *arkhaiòs* (antic, primitiu)
arqueologia : estudi sciéntific de las rèstas de las civilizacions anticas.
arqueologic, -a : relatiu, -iva a l'arqueologia.
arqueològ, -a : persona especializada en arqueologia.
arqueomagnetisme : magnetisme terrèstre dins lo passat arqueologic.
arqueometria : branca de l'arqueologia qu'utiliza las tecnicas de la fisica o de la quimia per estudiar una pèça arqueologica.
arqueopterix : lo primièr aucèl fossil conegut, dotat d'unas caracteristicas dels reptils (dents, coa longa), de la grossor d'una galina, e que viviá a l'epòca del jurassic.
arqueornitids (m. pl.) : sos-classe d'aucèls fossils coma l'arqueopterix çaisús.
arquet : arc pichon ; aplech de violon ; aplech de tornièr ; estug de volam ; tenda / trapa ; arcolan.
arquetar (v. tr. e intr.) : tibar ; ajustar ; adornar ; arcbotar
arquetar (s') : s'arcbotar ; far las espèrras.
arquetipe : patron / modèl primitiu o original (t. tecn. de filosofia, de psicanalisi, de biologia...) v. **architipe**.
arquí : arab que se batèt per França pendent la guèrra d'Argeria de las annadas 1950.
ARQUI- : forma prefixada del grèc *arkhein* (comandar)
arquibanc / archibanc : còfre que servís de banc davant lo fuòc ; banc d'onor a la glèisa.
arquidiacre / archidiacre : arquidiague... v. (R. III, 44)
arquidiague / archidiague : diague majoral.
arquièr, -ièira : q.q. que tira amb un arc.
arquièira : aplech per trapar de cauquilhatges (rastèl amb filat)
arquinosa : mena de mineral.
arquiprèire / archiprèire : prèire majoral.
arquipresbiterat / arquipreveirat (L. 27) : títol e carga d'arquiprèire.
arquitecte, -a / architecte : persona especializada en arquitectura.
arquitectura / architectura : art de far construir edificis.
arquitectural, -a / architectural, -a : relatiu, -iva a l'arquitectura.
arquitrau / architrau (m.) : fusta mèstra (mar.)
AR- : prefix occitan augmentatiu o d'expressivitat, davant los vèrbs en R. e totes lors derivats.
arrabanar (v. tr.) : provesir ; assadolar ; repasimar ; desgostar ; anujar.
arrabanar (s') : se provesir ; s'assadolar ; se repasimar ; se desgostar ; s'anujar.
arrabanat, -ada : t. a. çaisús.
arrabant, -a : arrancaire, -a / arrancador, -oira ; avar, -a / avariçós, -osa (/ sarrat, -ada).
arrabar (v. tr.) : desrabar ; desraïçar.
arrabat, -ada : desrabat, -ada ; desraïçat, -ada.
arracacòr : repugnança (R. IV, 669) ; regrèt ; contracòr.
D'arracacòr : de contracòr.
arracapesir (s') : s'encapar / s'encapriçar ; far lo testòri.
S'arracapesís per de menudalhas.
arracapesit, -ida : entestardit, -ida.

arracar (v. tr. e intr.): sostirar / trescolar; pudir; portar pena; venir en òdi; balançar; regretar de; esparnhar.

As pas arracat lo sucre : ... esparnhat...

M'arraca de partir : me pòrta pena de partir.

arracat, -ada : avar, -a ; sarrat, -ada ; avariciós, -osa.

arraflaire, -a : persona qu'arrafla quicòm.

arraflar (v. tr.): raflar.

arrajadís : airal expausat al solelh.

arrajar (v. tr. e intr.): metre en plen solelh; dardalhar.

arrajar (s') : se solelhar; s'apevar sus q.q.

arrajat, -ada : en plen solelh. v. **raja**.

arrambaire, -a : que va a l'abordatge; qu'ataca.

arrambar (v. tr.): atacar un naviri; aprochar; acostar; sarrar; amassar; amontetar; assemblar; acotar...

arrambar (s') : s'aprochar; venir a l'abordatge (mar.); s'atacar (mar.)

arrambat, -ada : t. a. d' arrambar.

arrambatge : accion o resulta d'arrambar o de s'arrambar.

arrampir (v. tr.): donar de rampas.

arrampir (s') : aver de rampas; contractar un membre; l'endormir.

arrampit, -ida : qu'a de rampas. *Soi arrampit de pertot!*

arran / arrans. v. **ran**.

arrancador, -oira : persona o maquina que desraba.

arrancament / un arrancatge : accion d'arrancar.

arrancar (v. tr. e intr.): desrabar; desraïçar; descanelhar; s'enfugir; agripar; amarrar.

arrancar a córrer : se metre a córrer.

arrancar (s') : se tirar de pels passes; s'enfugir.

arrancat, -ada : t. a. çaisús.

arrapa man : agafaròt / lamporda (la frucha del lampordier)

arrapada : presa; captura; acróc.

arrapador / arrapalhon / rapalhon : costalon.

Poguèt pas montar l'arrapador a bicicleta.

arrapat, -a : prenent, -a; rapaç, -a.

arrapar (v. tr. e intr.): agafar; sasir; acrococar; extorquir; panar / raubar; ajar; prene pòrre (racinar)

arrapar (s') : s'agripar; s'empegar; escalabrar.

arrapat, -ada : t. a. d' arrapar.

arrapatge : accion de capturar, d'agafar, de prene, de sasir...

arrapent, -a : prenent, -a; nerviós, -osa; vigorós, -osa; rapaç, -a.

arrapiant : òme rapaç.

arrapinar / arrapinhar : sasir / agafar / escalabrar / escarlmpar.

arrapinar / arrapinhar (s') : s'acrococar.

arrapit, -ida : abiaissat, -da per s'arrapar; leugièr, -ièira; lèst, -a.

arrapat, -uda : arrapent, -a. v. **arrapent**.

arrar (v. tr.): donar d'arras.

arrariment : accion o resulta d'arrarir o de s'arrarir.

arrarir (v. tr.): far venir rar.

arrarir (s') : venir rar.

arras (f. plural) : acompte.

arrasa : pèira plana ajustada per tampar un trauc dins una paret.

arrasada : sisa de rassièrs v. **rassièr**.

arrasaire, -a : tombassièr, -ièira / crosaire, -a / enterraire, -a.

arrasalhon : airal (endrech) nivelat per far una placeta.

arrasament : rasament d'una paret; l'accion de s'amatar.

arrasar (v. tr.): comolar / comblar; metre de nivèl; emplenar; rasar; escafar.

M'arrasaràs aquelas taupinièiras, sens te comandar.

arrasar (s') : s'emplenar; se comolar; s'amatar.

arrascassiment : accion de s'engamassir, de s'agarrussir.

arrascassir (v. tr.): engamassir; agarrussir.

arrascassir (s') : s'engamassir; s'agarrussir.

arrascassit, -ida : engamassit, -ida; agarrussit, -ida.

La vegetacion d'un cause es arrascassida.

arasonaire, -a : doanièr, -ièira; inspector, -tritz.

arasonament : interpellacion; inspeccion. R. V, 276.

arasonar (v. tr.): interpellar; interrogar; demandar rason; corroçar; far véser sos passapòrts; pagar a la doana.

Se faguèron arasonar pels doanièrs.

arasonar (s') : parlar rason; venir rasonable.

arasonat, -ada : t. a. d' arasonar.

arassar (v. tr. e intr.): reformar; estraçar; baissar un pauc una vela (mar.); escartar lo pòble; se far de plaça.

arassar (s') : s'arrancar / se tirar de pels passes; se garar.

Arassatz-vos de pels passes!

arassat, -ada : t. a. d' arassar.

arassolar (s') : s'amatar; se refaudir; se gandar.

arassolat, -ada : t. a. çaisús.

arratge (adv.): a l'azard / a l'aventura.

arratja (plt.): civada bauja (Avena fatua)

arrauliment : engrepiment.

arraulir (v. tr.): engordir; engrepesir; anequelir.

arraulir (s') : s'engordir; s'engrepesir; s'anequelir.

arraulit, -ida : engordit, -ida pel freg; engrepesit, -ida; feble, -a; anequelit, -ida.

Èran tament arraulits que tremolavan.

arrauquesiment : accion o resulta de s'arrauquesir.

arrauquesir (v. tr.): enraucar / enrauquesir.

arrauquesir (s') : s'enraucar / s'enrauquesir.

Arrauquesit a poder pas parlar.

arraus : malaise; anequeliment.

arrè! (interj. per far recuolar buòus, vacas, muòls, ases o cavals)

« *arribanat* » : v. **arribanat**.

arredondiment : accion o resulta de s'arredondir.

arredondir (v. tr.): far venir redond, -a; augmentar.

arredondir (s') : venir redond, -a; augmentar.

A bravament arredondida sa bòria.

arredondit, -ida : vengut redond; venguda redonda.

arredre / arrendre (v. tr. e intr.): donar son lach (vaca, maura, feda...); laisser tetar los anhèls; alassar; avencar.

arredre / arrendre (s') : s'esquintar; s'avencar.

arredut, -uda : esquintat, -ada; avencat, -ada.

Soi arredut que ne pòdi pas pus!

arregandir (v. tr.): amagar coma cal.

arregandir (s') : s'amagar coma cal; se reclamar.

arregandit, -ida : amagat, -ada / rescondut, -uda.

arregar (v. tr.): enregar / començar una laurada; plantar en regas; divisar en regas.

Ven pas que d'arregar per far sa laurada.

arregar - s'... : v. **regar**.

arregolar (v. tr.): besalar.

Arregolar quand a pas sason de far res pus.

arregolat, -ada : besalat, -ada (prat, levada, prada...)

arregonar (v. tr.): bicar lo ferratge.

arregdesiment : accion o resulta de s'arregdesir.

arregdir / arregdesir (v. tr.): far venir regde; engordir.

arregdir / arregdesir (s') : venir regde.

Ai una camba que s'arregdesís.

arregdesit, -ida : vengut regde, venguda regda.

arregussar / regussar (v. tr.): rebussar.
Arregussèt sos cotilhons per sautar lo rèc.

arregussar (s') / **se regussar** : se rebussar (relevar sa rauba, sas margas, son cotilhon...)

arreiracion (t. tecn. med.): deficit mental congenital.

arreirar (v. tr.): laisser enrè; atardivar.

arreirar (s'): demorar enrè; s'atardivar.

arreirat, -ada: demorat, -ada enrè; atardivat, -ada.

arreiratge: partida de renda o de pension que demòra de pagar.

arrèire (adv.): enrè; a rèire / tornar / tornarmai.

arreiotge, -otja: tardiu, -iva; de rèiresason.

arremaisadís: montet.

arremaisat, -a: estalviare, -a.

arremaisat, -ada / arremaisit, -ida: recampat, -ada; recaptat, -ada; amontetat, -ada.

arremaisar / arremaisir (v. tr.): rengar; claure; reclamar; estalviar.
Arremaisèt lo tractor dins l'ancian carretial.

arremaisar / arremaisir (s'): s'abrigar; s'amaisar; se recaptar; s'amatar; se plantar per far pàisser.
S'arremaisèt dins son ostal e se clavèt dedins.

arremaisat, -ada / arremaisit, -ida: t. a. çaisús.
 « *arremassir* » (s'): v. s'ermassir.

arremicolar (s'): s'acoconar; s'arrucar; s'aclatar.
L'aucelon desalat s'arremicolèt darrièr una mota.

arremicolons (d'): acoconat, -ada.

arremolinar (v. intr.): v. remolinar.

arremolit, -ida: avid, -a; golafre, -a / golibaud, -a; bramafam.

arremolitge: aviditat; cupiditat; gelosiá.

« *arremós, -osa* »: v. arremaisat - arremaisit.

« *arremosar / arremosir* » (s'): v. arremaisar -s' / ...sir.

« *arremosit, -ida* »: v. arremaisat - arremaisit.

arrenar (v. tr.): desrenar; avencar.

arrenat, -ada: t. a. çaisús.

arrenament: desrenament. R. III, 250.

arrenar (s'): se desrenar (s'afraubar los rens); s'afaissar.

arrendament: logar un ben a q.q. contra una renda.

arrendaire, -a: persona que lòga son ben a q.q. (t. a.) persona que paga una renda en logacion d'un ben.

arrendar (v. tr.): afermar.

arrendatge: logacion.

arrendièr, -ièira: logatari, -ària.

arrendre / arredre: v. arredre.

arrendre (s'): v. s'arrendre.

arrendut, -uda: v. arredut, -uda.

arrenga: renda en blat.

arregadís / arregament: acomodament.

arregaire, -a: q.q. qu'arrenga, que repara; sanaire, -a.

arregar (v. tr.): aplechar; adobar; ajustar; reparar; esterlejar (mauras, catas, canhas...)

arregar (s'): s'endevenir; se melhorar; s'ajustar; s'acomodar.

arregat, -ada: t. a. d'arregar.

arregatge: accion o resulta d'arregar; atrencadura.

arreguieirada: rengada.

arreguieirar (v. tr.): metre en rengas; enreguetar; entieirar.

arreguieiratge: alinhament.

ARRENO-: forma prefixada del grèc *arrhèn, arrhenòs* (mascle)

arrenoblastòma (m.): tumor benigna de l'ovari que lo masculiniza.

arrenogenia: produccion exclusiva de mascles per fecondacion normala.

arrenosar (v. tr.): far venir ernhós, -osa; far venir renós, -osa.

arrenosat, -ada: ernhós, -osa; renós, -osa.

arrenotoquia: produccion exclusiva de mascles per partenogenèsi.

arrèst: pausa; arrestada; tanca / tancada; arrestador; retenedor; decision; sasida.

arrestacion: accion o resulta d'arrestar.

arrestaire, -a: t. a. d'arrestar.

arrestar (v. tr. e intr.): tancar; estacar; decidir; reglar; conclure.

arrestar (s'): far una pausa; se plantar; se decidir.

arrestat (m.): decision d'una autoritat.
Un arrestat del consol (L. 92)

arrestat, -ada: t. a. d'arrestar.

« *arretir* » e derivats: v. arregdir e derivats.

arretnar (v. tr.): retèner amb las renas; estacar las renas al bast.

arretnador: boton del bast per estacar las renas.

arrèu / d'arrèu / tot arrèu / adereng (adv.): de contunh.

arrevèrs (adv.): a l'arrevèrs / al senscontra / al revèrs.

arri! (interj.): anem! / ardit! / en avant! (R. II, 127)

arrialar (s'): prene son cors (aiga); sègre son cors (èrsa de mar)
L'aiga a pas besonh de tu per s'arrialar.

arriba (l'): costat d'un naviri virat cap al ribatge.

arribada / arribatge (mar.) (R. V, 92)

arribada: racion del bestial.

arribaire, -a: persona qu'arriba; persona qu'apastura.

arribal: lo ribatge; l'arribatge (mar.)

arribal, -a: sadol, -a.

arribament: accion d'arribar (mar.)

arribar: cambiar de direccion (naviri)

arribar (v. tr.): apasturar; assadolar.

arribar (s'): s'apasturar; s'assadolar.
Se son plan arribadas las fedas.

arribar (v. intr. e tr.): pervenir; ganhar, tocar la riba o lo ribatge; atènger; avenir; butar cap a la riba, cap al ribatge. *Lo naviri a arribat plan coma cal.*

arribat, -ada (p.p.): totas las accepcions del vèrb arribar.

arribat, -ada: apasturat, -ada.

arribat, -ada: qu'a cambiat, -da de direccion (naviri; nau)

arribatge (l'): lo repais d'un animal.

arrièr (adv.): enrè.

arrigolar (v. tr.): repasimar; assadolar; bandar; embestiar.

arrigolar (s'): s'embucar; s'assadolar; se bandar.
S'arrigola un pauc cada jorn.

arrigolat: sadol; bandada; alassament; fatiga; refasti.

arrigolat, -ada: repasimat, -ada; bandat, -ada.

arrimada: accion o resulta d'arrimar o de s'arrimar.

arrimaire, -a: persona qu'arrima la carga d'un naviri.

arrimar (v. tr.): estacar solid la carga d'un naviri; arregar la carga.

arrimatge: accion o resulta d'arrimar una carga.
 « *arripchon* »: v. reponchon.

arrispar (v. tr. e intr.): riscar; azardar.

arrispar (s'): s'azardar; se riscar.

arrisentar (s'): prene un aire risent.

arrispar (v. tr.): agripar; atrapar.

arrocar (v. tr.): desrocar / lapidar.
Arroquèron lo can manjaire de galinas.

arrocar / arroquir (s') : s'endormir prigondament ; se desrocar (se getar de pèiras, de ròcs)
S'arroquèron tant que poguèron.

arrodar (s') : enrodar ; s'atropelar a l'entorn de.
arrodat, -ada : enrodat, -ada ; atropelat, -ada.
arroflar (s') : regorgar ; brillhar ; triomfar (R. V, 426)
arrogància : orgulh agressiu.
Son arrogància a pas de limits.

arrogant, -a : que manifestà d'arrogància.
arrogantament : d'un biais arrogant.
arrogar (s') : s'atribuir ; s'apropriar ; usurpar.
arrogat, -ada : t. a. çaisús.
arrogues (a tot) : amb arrogància e testudítge.
arroïnar (v. tr.) : roïnar ; aplanar amb d'escombres ; afrabar.
arroïnar (s') : se roïnar ; s'afrabar.
arroïnat, -da : roïnat, -ada ; afrabat, -ada.
Foguèrem arroïnats per las pèiras de glaç.

arroïr / arruir (v. tr.) : far magrir ; arredre.
arroïr / arruir (s') : magrir ; s'arredre ; se transir ; se tressecar.
arronçar (v. tr.) : getar ; lançar ; desquilhar.
arronçat, -ada : t. a. çaisús.
arrondar (v. tr.) : enrodar.
arrondar (s') : se metre al centre.
arrondissement : circonscripcion administrativa.
Un departament es divisat en arrondiments.

arrantar (v. tr.) : getar ; lançar.
arronzar (s') : s'enromegar.
arronze : v. ronze.
arronzat, -ada : enromegat, -ada.
arropar (v. tr.) : emmantelar.
arropar (s') : s'emmantelar.
arropat, -ada : emmantelat, -ada.
arropiment : inchalhença / noncalença ; estraviadura / estraviatge ; embastardiment.
arropir (v. tr.) : arrestar ; interrompre ; far plegar.
arropir (s') : s'agarrussir ; s'alordir ; venir inchalhent, -a / venir noncalent, -a.
arropit, -ida : t. a. çaisús.
arroplegar (v. tr.) : replegar ; acampar / recampar.
arroplegat, -ada : t. a. çaisús
arroquiment : petrificacion ; accion de se grumelar.
arroquir (v. tr.) : petrificar.
Tot un rol arroquit es quicòm de véser.

arroquir (s') : se petrificar.
arrosable, -a : asagable, -a. v. derivats d' asagar.
arrosada : asagada.
arrosador : asagador (aplech per asagar).
arrosaira-balajaira : maquina d'arrosar e de balajar las carrièiras.
arrosaire, -a : asagaire, -a.
arrosar (v. tr.) : asagar. v. asagar e derivats.
arrosar (s') : trapar una brava ramada.
arrosentiment : accion de venir albenc, -a ; embrasament.
arrosentit, -ida : embrasat, -da.
arrossegada : accion d'arrossegat.
arrossegadís, -issa : que pòt èsser arrossegat, -ada.
arrossegador, -airitz : çò que servissia per arrossegat ; çò que servís, ara, per arrossegat. *Gréfol arrossegador.*
Boisson negre arrossegador. Maquina arrossegairitz.

arrossegat (v. tr.) : rossegat.
arrossegat (s') : se rebalar. *Me pòdi pas arrossegat !*
arrossiment : agroliment.
arrossir (s') : s'agrolir.
arrotinar (s') : prene l'abitud ; s'abituat / s'acostumar.
arrotinat, -ada (adj.) : acostumat, -ada ; rusat, -ada.
arrotlar / arrutlar (v. tr. e intr.) : far rodelar ; rodelar ; reünir (v. R. V, 449 - L. 376) en cercle.
arruc : abric.
arrucar (s') : s'adorsar ; s'apiejar ; s'amatar ; s'acoconar ; s'acorbar ; se gandar. *S'arrucar de la pluèja.*
Lo conilh s'arruquèt darrièr una mata d'èrbas.
arrucador / arruc : abric.
arrucat, -ada : corbut, -uda ; recaquilhat, -ada ; apiejat, -ada.
arrucat : mena de planta que se manja en ensalada.
arrufar (s') : s'enrufar / s'embufar.
S'arrufa, arrufa-te que t'arrufaràs.

arrugar (v. tr.) : pàisser l'èrba al pus ras.
arrugat, -ada : pascut, -uda al pus ras (prat, prada...)
arrutlar / arrotlar (v. tr. e intr.) : rodelar ; far rodelar ; recampar en cercle.
arrutlat, -ada / arrotlat, -ada : t. a. çaisús.
ars, -a (p.p. de ardre) : cremat, -ada.
ars : tròç de bòsc cremat.
arsa / arsi (un, -a) : una set qu'escana ; ànsia.
arsagaia : mena de bigatana.
arsagaiar (v. tr.) : ferir amb una arsagaia.
« *arsana* » : v. acina.
arsar (v. intr.) : cremar.
arsat, -ada : cremat, -ada.
arsenal / arsenac : depaus d'armas e autres articles de guèrra.
Un arsenal de + subs. pl. : una granda quantitat de (t.a.)
Arsèni : prenom.
arseniat : sal d'acid arsenic.
arsenic : mena de metalloid de color grisa.
arsenical, -a : que conten d'arsenic ; relatiu, -iva a l'arsenic.
arrencisme : intoxicacion per l'arsenic.
arsenifèr, -a : que conten d'arsenic.
ARSENICO- : forma prefixada del grèc *arsenikòn* (arsenic)
arsenicofag, -a : qu'ingerís d'arsenic.
arsenicofagia : abitud d'ingerir d'arsenic sens se voler intoxicar.
arsenit : sal d'acid arsenós.
ARSENO- : forma prefixada del grèc *arsenikòn* (arsenic)
arsenobenzòl : derivat organoarsenical.
arsenofosfat : combinason d'un arseniat amb un fosfat.
arsenoïc, -a : natura de compausats organics arseniats.
arsenolita : anidrid arsenós natural.
arsenopirita : piritita arsenicala.
arsenós, -osa : natura dels compausats d'arsenic trivalent.
arsenosulfur : combinason d'arsenic, de solpre (sofre) e de metal.
arsenur : combinason d'arsenic amb un còrs simple.
arser / arasers (adv.) : ièr a ser / ièr de ser. (R. III, 526)
Abans arser : ièr delà ser.
arsfenamina : derivat organoarsenical.
arsiar (v. intr.) : crebar de set.
arsiat, -ada : crebat, -ada de set.
arsina : set (m. o f.) ; encendi ; cendres de plantas cremadas ; nom generic de substàncias derivadas de l'idrogèn arseniat.
arsinat, -ada : assedat, -ada (que creba de set)
« *arsolhar* » (s') : v. s'asolhar.

arsura : cremadura / brutladura.
art (m.) : adreça ; industria ; profession ; pesca ; apleches per la pesca ; creacion estetica ; estil caracteristic d'una epòca. (R. III, 295 - 378)
art (lo grand) : la granda pesca.
art menut (l') : la pesca costièira.
artaba : mesura de capacitat de Pèrsia.
artabal : mesura de capacitat de 65 litres.
artabal (a bèl) : a l'azard ; a l'aventura.
artalàs : argelàs / argelat (Genista scorpius)
artament : rusa ; artífici ; enart (estatge)
artar (v. tr.) : entainar ; amaliar ; metre en colèra.
artat, -ada : entainat, -ada ; amaliat, -ada ; en colèra.
arts (las) : las bèlas arts.
arts (los) : l'ensemble dels filats de pesca.
artè ! (interj.) : veja !
artelh : det de pè.
Te lasses pas montar sus artelhs, apara-te !
artelhada : asenada / baia / pocanada.
artelhal : còp suls artelhs.
artelhon : pendilh d'aurelha.
artelhar (v. intr.) : caminar de vam ; apevar bravament amb l'artelh.
artelhar (s') : se nafrar un artelh ; se nafrar los artelhs.
artelhat, -ada : nafrat, -ada a un artelh.
S'èra estada aguda artelhada, còp o autre.
artemisa : mena de planta. (Artemisia vulgaris)
Artemisia : prenom.
artèra (adj. m. e f.) : abiaissat, -ada ; rusat, -ada.
artèria : conduit tubular que mena lo sang del còr dins tot lo còrs.
arterial, -a : relatiu, -iva a las artèrias.
arterializacion : transformacion del sang venós en sang arterial.
arterializar (v. tr.) : mudar lo sang venós en sang arterial.
arteriectomia : resecion d'un segment arterial entre doas ligaduras.
ARTERIO- : forma prefixada del mot artèria.
arteriografia : fotografia radiografica.
arteriòla : artèria pichona.
arteriolar, -a : relatiu, -iva a las arteriòlas.
arteriologia : branca de l'anatomia de las artèrias.
arteriolo scleròsi : desvolopament anormal d'una paret arteriolar.
arteriopatia : malautiá de las artèrias.
arteriorrafia : sutura cirurgicala d'una artèria.
arteriós, -osa : arterial, -a. v. pus avant.
arterioscleròsi (f.) : durciment de las parets de las artèrias.
arteriosclerotic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a una arterioscleròsi ; persona que patís d'arterioscleròsi.
arteriospasmè : contraccion d'una paret arteriala.
arteriotomia : incision cirurgicala d'una artèria.
arteriovenós, -a : a l'encòp arteriós, -osa e venós, -osa.
arteriti (f.) : inflamacion d'una artèria o de las artèrias.
Artés d'Albigés / Artés de Bearn : noms d'airals.
artesian, -a : relatiu, -iva a Artés ; sortit, -ida d'Artés ; relatiu, -iva a un potz artesian.
Potz artesian : potz que dona una aiga que giscla.
artetic, -a : podagric, -a / que patís de la gota, de la podagra) (R. II, 129 - IV, 581)
artetica : gota de las mans. (R. II, 129)

artic, -a : relatiu, -iva al pòl nòrd. (R. II, 129)
article : caduna de las disposicions que lor ensemble fa un règlament, un contracte... ; caduna de las partidas d'una publicacion collectiva ; caduna de las intradas d'un dictionari ; escrich consequent d'un periodic ; cada mena de causas comercializablas ; mot que s'ajusta al nom per indicar qu'es definit o indefinit.
A l'article de la mòrt : sul pas de la mòrt.
articulacion : union mobila de doas causas (t. a.) ; emission de sons articulats.
articular (v. intr.) : enlaçar doas causas (t. a.) ; emetre de sons articulats ; prononciar clarament.
Pòdes pas articular quand parlas !
articular, -a : relatiu, -iva a las articulacions.
Dolors articularas.
articulatòri, -a : relatiu, -iva a l'articulacion.
artifalha : ferralha vièlha ; mescladissa ; fardalha.
artifèx (arc.) : obrièr. (R. II, 128)
artífici : engana ; rusa ; art ; mestier.
Los artificis de la lei. Los artificis d'estil.
artificial, -a : fach de man d'òme ; qu'es pas natural.
Lac artificial. Lutz artificiala. Rasonaments artificials.
artificialment : d'un biais qu'es pas natural.
A l'espital, èra avidat artificialament.
artificialitat : natura de çò artificial.
artificièr : persona que fa de fuòcs d'artífici ; militar que trabalha a las municions.
artificiós, -a : abil, -a ; * capciós, -osa ; ipocrit, -a.
artificiosament : abilament ; capciosament (R. II, 274)
artifièches : enganas ; rusas.
Amagava son vielhum amb tot un fum d'artifièches.
artiga : novala / bosiga / desfata / eissart / estobla ; fonda / fotja / frachiva / frostís / rassís, -a / rota / rompuda / varèit.
artigal (un) : tèrra entremièg doas ribièiras.
artigar (v. tr.) : eissartar (isar 'ta :)
artigòl, -a : sortit d'un aïral sonat Artiga (nom de lòc)
artigòl, -a (adj. e subs.) : una persona d'Artigas (Roergue)
artigòla : bosiga pichonèla.
artilhariá : una de las armas majoralas de l'armada de tèrra e de mar ; atifargas.
L'artilhariá d'un pescaire o d'un caçaire.
artilhièr, -ièira : persona que fa partida de l'artilhariá.
artimon (l') : lo mast d'artimon (lo mast pus pichon de la popa)
artinita : mena de mineral.
« artisan » (fr.) v. **menestral - mestieiral.**
artison : cosson / cusson ; brian.
artisonar (v. tr.) : rosegat (brians / artisons)
Lo fustam tot èra artisonat (cussonat)
artisonar (s') : èsser rosegat, -ada pels artisons.
artisonat, -ada : rosegat, -da pels artisons.
artista (m. e f.) : persona que practica un art (t. a.)
artistic, -a : relatiu, -iva als arts o a las arts.
artísticament : d'un biais artistic.
artocarp : arbre del pan (arbre d'Oceania e d'Asia tropicala que sa frucha se fa còire per la manjar) (Artocarpus)
arton : pan ; mena de pan grossièr.
ARTR- : forma prefixada del grèc *arthròn* (articulacion)
artralgia : dolor al nivèl de las articulacions o dins las quítias articulacions.
artrectomia : extirpacion cirurgicala d'una articulacion.
artriti (f.) : inflamacion de las articulacions.

artritic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a las articulacions; persona que patís d'una afeccion de las articulacions.

Dolors artritics. Son artritics de paire en filh.

artrisme (arc.) : tèrme vague que foguèt utilizat per designar d'afeccions cronicas fòrt diferentas (gota, obesitat, diabèta (f.), eczemà, rumatisme cronic...), es a dire d'estats patologics de longa durada.

ARTRO- : forma prefixada del grèc *arthròn* (articulacion)

artrobranquia : mena de branquia d'unes crustacèus.

artrocèntesi (f.) : ponccion d'una articulacion.

artrodèsi (f.) : operacion cirurgicala per blocar definitivament una articulacion.

artrodia : articulacion mobila que sos dos òsses an una superficia articulara plana.

artrodinia : dolor articulara vaga sens inflamacion.

artrografia : radiografia d'una articulacion.

artrogripòsi (f.) : malautiá congenitala caracterizada per d'enregdesiments e de desformacions articularas.

artrologia : branca de l'anatomia qu'estúdia las articulacions.

artrolisi (f.) : operacion cirurgicala per tornar la mobilitat a d'articulacions anquilozadas.

artropatia : nom generic de totas las malautiás de las articulacions.

artroplastia : operacion cirurgicala per tornar sa valor fonccionala a una articulacion.

artropleura : pleuriti (f.)

artropòde (m.) : animal de la familha dels artropòdes.

artropòdes (m. pl.) : familha d'animals invertebrats.

artropodina : proteïna que, amb la quitina, forma la cuticula dels artropòdes.

artrorisi (f.) : intervencion cirurgicala per blocar una articulacion.

artroscòpi (m.) : aparelh per far una artroscopia.

artroscopia : examèn endoscopic d'una articulacion.

artrosi (f.) : afeccion cronica de las articulacions.

La meu mairegrand èra tota claufida d'artrosi.

artrosic, -a : relatiu, -iva a l'artrosi ; persona que patís d'artrosi.

artrotomia : obertura d'una articulacion per incision de la capsula articulara e de la sinoviala.

Artur : prenom.

Artus (m.) : lo Boièr del cèl. E non pas « *Arcturus* » (fr.)

Artus : prenom.

arum (plt.) : èrba dragona / serpentina (*Arum dracunculus*)
pè de vedèl (plt.) (*Arum maculatum*)

arum de Corsega (*Arum pictum*) ; (*A. muscivorum*)

arum d'Itàlia (*Arum italicum*)

arunan (adv. de temps) : l'an passat.

* **aruspici** (m.) : devinhaire de l'antiquitat romana.

aruspicia : art dels aruspics /divinacion de l'antiquitat romana qu'estudiavalas entralhas animalas per ne tirar de presagis. (R. II, 130)

arvicòla (m. e f.) : bèstia o animal que viu pel campèstre.

as : mena de carta de jogar. « ase » en l.p.

-ÀS, -ASSA : sufix occitan augmentatiu o pejoratiu : **grandàs - ostalàs - fangàs - garçonàs - filhassa - femnassa - vinassa** ; sufix toponimic abondós dins Erau e dins Gard : **Lunàs - Pezenàs...** ; sufix onomastic : **Auvernhàs - Roergàs...**

-ASA : sufix utilizat dins la nomenclatura dels enzims :
idrolasa - oxidasa...

asafia : prononciacion marrida que ven d'una articulacion marrida.

asa fœtida (lat.) (plt.) : (*Ferula asafœtida*) ; *F. monspeliensis* òli antispasmodic, obtengut per incision de la camba de la ferula.

asagada : arrosatge ; lavada / ramada / pissada (l.p.)

asagador : arrosador / asagal.

asagadoira : aplech per asagar.

asagaire, -a : persona o maquina qu'asaga.

asagalat : lo contengut d'un asagador.

asagement / asagatge : accion d'asagar.

asagar (v. tr. e intr.) : arrosar ; prene l'aiga / s'embeure / trempar dins l'aiga (cauçaduras)

Asaguèri dins lo sanhàs, que comptavi pas tan mòl.

asagat, -ada : t. a. çaisús.

« *asaigar* » : v. **asagar**.

asairar (s') : s'airejar ; païsser amb la frescor (bestial)

asairat, -ada : airejat, -ada.

« *asalbrar / asaubrar* » (s') : v. çaijós.

asarbrar (s') : escarlimpar (s'arrapar) per una branca bassa.

asaret (plt.) : aurelha d'òme (*Asarum europaeum*)

« *asarèt* » : v. **aserau - aseron**.

asarpar : v. **arpar**.

asatar / satar (v. tr.) : adaptar ; empegar ; butar una pòrta per l'entrebadar ; encubar la bugada.

asatar / satar (s') : s'adaptar ; s'atassar ; s'encubar (linge)

asau : avorton. (L. 37)

asaurar (v. tr.) : eissaurar (isau 'rar :) v. **eissaurar**.

asaurar (s') : s'eissaurar. v. **eissaurar**.

asaurat, -ada : eissaurat, -ada. v. **eissaurar**.

asbèst (m.) : substància minerala incombustible, de la natura de l'amiant / alum (mena de sulfat) ; mena d'amiant.

asbestifòrme, -a : de la forma de l'asbèst.

asbestin, -a : de la natura de l'asbèst

asbestinizar (v. tr.) : far venir incombustible coma l'amiant.

abestinat, -ada : vengut incombustible, -a.

asbestòsi (f.) : afeccion pulmonara per inalacion de poscas d'amiant.

asbolina : liquid oliós obtengut a partir de la suja.

asbolita : mineral terrós que conten d'oxids de manganèsa e de cobalt.

asc : organ esporifèr microscopic dels ascomicèts e dels ascoliquèns.

ascaricida : remèdi que tua los ascarids.

ascarid : vèrm parasit del budèl prim.

ascarids : nom de divèrses parasits intestinals.

Ascarid del can, del caval, de l'òme, del pòrc.

ascaridiòsi (f.) : malautiá parasitària deguda a la preséncia d'ascarids, mai que mai dins lo budèl prim.

ascendéncia : ensemble de parents de la linha ascendenta.

Ai una ascendéncia de païsans e de mestieirals.

ascendent : predominança morala ; autoritat.

ascendent, -a : parent, -a que ven abans dins la successio genealogica.

ascendre (v. tr.) : montar / pujar / escalar.

ascension : accion d'ascendre (t. a.)

Ascension (l') : fèsta religiosa catolica (la montada al Cèl del Crist ressuscitat) (Luc, 24, 51 - Marc, 16, 19)

ascencional, -a : causa d'ascension ; relatiu, -iva a una ascension. *Fòrça ascencionala.*

ascensor : maquina per montar dins las estatjas d'un edifici.

ascèta (m. e f.): q. q. que mena una vida solitària e contemplativa, amb celibat, june, abstinéncia, e autras mortificacions ; q. q. que mena una vida austèra.

ascèsi : disciplina de vida basada sus la mortificacion.

ascetic, -a : relatiu, -iva a l'ascetisme. *Cara ascetica.*

ascetisme : mortificacion de la carn.

ascienciar (s') : s'assabentar.

ascienciat, -ada : letrat, -ada ; biaissut, -uda ; engenhós, -osa.

ascidèus (m. pl.) : classa d'ascidis. v. çaijós.

ascidi (m.): vichet / vichut (animal marin acranat als rocasses) ; organ en forma d'urna, fach per las fuèlhas d'unas plantas carnivòras.

ascidifòrme, -a / ascidioïde, -a : en forma d'ascidi.

asciti (f.): acomolòfi de serositat dins la cavitat peritoneala.

ascitic, -a : relatiu, -iva a l'asciti. *Liquid ascitic.*

ascla : estèla gròssa.

ascladoira : malh / maça.

ascladura : fendascla ; fenda.

asclaire, -a : persona que fa d'asclas amb un malh e de cunhs o amb lo tractor.

(s.f.) *Tossir coma un asclaire* : tossir fòrt.

asclar (v. tr.): far d'asclas ; fendilhar ; fendre.

asclar (s') : se fendilhar ; se fendasclar ; se fendre.

asclat, -ada : fendilhat, -ada ; fendut, -uda ; fendasclat, -ada.

asclepiada (plt.): (*Asclepias cornuti*)

asclepiadacèa : planta de la familha de las asclepiadacèas.

asclepiadacèas (f. pl.): familha de plantas.

ASCO- : forma prefixada del grèc *askòs* (oire)

ascocarp : aparelh esporifèr dels ascomicèts.

ascogenèsi (f.): mòde de formacion pròpri dels ascomicèts.

ascogòni (m.): organ sexual dels ascomicèts.

ascoliquèns : familha de liquèns.

ascomicèt : campairòl o fonge de la familha dels ascomicèts.

ascomicèts (m. pl.): familha de campairòls e de fonges.

ase : amora ; aire ; fragosta.

ase : borric (*Equus asinus*) ; estomac del pòrc ; lo bodin pus gròs ; l'èime ; cabiron ; espiga mal batuda ; piòt (s.f.) ; tavanon ; soc per far de lenha ; cabòt (peis) ; cadèrc ; cabra de ressaire ; mòla verticala de molin d'òli ; gròssa mosca ; escampadoira d'aiga d'una chimenèia ; trespès per cargar un fais sus l'espata ; garbieiron d'òrdi o de civada ; àbet ; cunh de fust ; as de jòc de cartas ; carriòl de doas ròdas per carregar mossa o brabant ; travèrsa per las ridèlas.

Cargat coma un ase : subrecargat.

Qu'as dins l'ase ? : qu'as dins lo ventre ? (s.f.)

ase blanc : aire (frucha)

ase bolhent : cabassòla (pichon de granhòta)

ase bon : mena de jòc de dròlles.

ase cap e tot : brave ase (s. f.)

ase dur (plt) : agast / argelabre / aserau (*Acer campestris*)

ase picador : tija de fèrre par asugar la dalha.

asec : afaiçament ; atassament d'una paret nòva ; umor / composicion ; comportament. v. **asegar - s'asegar.**

Èsser de bon ase : èsser de bona composicion ; èsser de biais.

asegada : çò arrenyat dins un còp ; pastural abandonat per un jorn al bestial ; tabassada / rosta.

asegadura : arrenyatment ; agençament.

asegaire, -a : sanaire, -a / crestaire, -a / adobaire.

asegalar (v. tr.): egalar ; egalejar.

asegar (v. tr.): sanar / crestar ; ajustar ; arrenyar ; adobar ; adornar ; melhorar ; corregir ; acomodar ; far s'endevenir ; agençar (s. XII)

asegar (s') : s'arrenyar ; s'adornar ; se melhorar ; s'adobar ; se corregir ; s'acomodar ; s'endevenir.

asegat, -ada : adobat, -ada ; agençat, -ada. t. a. çaisús.

asegatge : accion d'agençar.

aseimar (v. tr.): estimar a l'uèlh ; agachar ; balançar ; supausar.

aseimaire, -a : lambiardejaire, -a ; balançaire, -a.

aselhonar (v. tr.): arpentar (t.a.) / canejair ; destrair / pagelar.

aselhonaire, -a : arpentaire, -a ; pagelaire, -a ; canejaire, -a.

asemantic, -a : natura de quicòm, d'una frasa que vòl pas dire res.

« *Asemar* » : v. **Ademar / Azemar.**

« *asemar* » / « *acesmar* » : v. **acermar e aseimar.**

« *asemièr* » / « *acesmièr* » : v. **acermièr.**

asempraire, -a : sermonaire, -a ; convidaire, -a.

asempre / asemprada : cortègi de nòças o d'enterrament ; convocacion ; convit ; ancian drech senhoral ; prestacion ; ajuda.

asemprar (v. tr) : convocar ; convidar ; assemblar ; sollicitar. (R. V, 254)

asemprar (s') : s'assemblar.

asempriu : privilègi de pastural ; pastural.

asena : sauma / borrica.

asenada : borricada (bestiesa)

D'asenadas qual n'a pas jamai fachas ?

asenenc, -a / asenin, -a : pèc, -a / bèstia (m. e f.)

asenet / asiron / asiròt / asòt : ase pichonèl.

asenièr, -ièira : menaire, -a d'ases ; vendeire, -a d'ases.

asenièr : fragostièr / amorèu (arbrilhon que fa de fragostas) (*Rubus idaeus*)

asepsia : metòde per eliminar las bacterias.

aseptic, -a : exempt, -a de bacterias o autres organismes nocius.

aseptizacion : accion o resulta d'aseptizar.

aseptizar (v. tr.): desbarrassar d'organismes nocius.

Una plaga aseptizada.

aserau / aseron : agast ; sicomòr (*Acer pseudo-platanus*)

aserbar (v. tr.): aferratjar / metre lo bestial al verd.

aserbat, -ada : aferratjat, -ada ; al verd.

asermar (v. tr.): tressecar ; far crebar de set ; far secar dins lo forn.

asermar (s') : se tressecar ; crebar de set ; secar...

asermat, -ada : tressecat, -ada ; crebat, -ada de set.

« *aseròla* » : v. **azeròla.**

aseron : mena d'agast (*Acer campestris*)

asescar / escar (v. tr.): apasturar lo peis per lo trapar.

asesc : apais (noiridura per trapar lo peis o un autre animal)

asescar : s'avidar.

asescat, -ada : avidat, -ada ; apasturat, -ada.

asexual, -a : que se fa sens l'intervencion dels sèxes.

Reproduccion asexuala.

asexuat, -ada : qu'a pas de sèxe.

asfalt (m.): betum mineral.

asfaltar (v. tr.): betumar / embetumar / recobrir d'asfalt.

asfaltat, -ada : recobèrt, -a d'asfalt (camin, rota, trepador...)

asfigmia : disparicion momentanèa del pols.

asfixia : mòrt aparenta o suspension de las fonccions vitals.

asfixiar (v. tr.): amodar una asfixia.

Manquèt a s'asfixiar amb d'oxid de carbòni.

asfixiar (s') : perir per afixia.

asfodèl (plt.) : alapeda / porraca / muguet de prat : (*Asphodelus fistulosus*) ; (*A. microcarpus*) ; (*A. cerasifèr*) (*A. Chambeironi*) ; (*A. Arrondeau*) ; (*A. subalpinus*) (*A. albus*)

asfraudatge : degalh fach per un tropèl.

ashish (m.) : mena de dròga.

ashram (m.) : en Índia, airal de retirada espirituala.

asialia : absència de saliva.

asiatic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Asia ; persona sortida d'Asia.

« *asicon* » : v. **asenet**.

asiderita (f.) : meteorita (f.) peirosa desprovesida de fèrre.

asièr (adv.) : ièr.

asil : establiment de repaus ; abric / refugi ; proteccion.

asillabia : mena d'afasia sensoriala que lo malaut, tocat de cecitat verbala, i es capable de reconéisser las letras, mas incapabile de las apariar per ne far de sillabas.

asillabic, -a : qu'es pas sillabic (natura d'un son que, dins una sillaba, acompanha lo punt vocalic)
Lo « i » del mot « aire » es asillabic.

« *asim* » : v. **azim**.

asimbolia : tèrme generic per designar tota perturbacion dins l'utilizacion dels signes.

asima : enveja ; desir ; escaufèstre.

asimant (arc.) : aimant (oxid de fèr) (L. 37 - R. II, 162)

asimantar (v. tr. arc.) : aimantar.

asimantar (s') (arc.) : s'aimantar.

asimar (v. tr.) : dentarigar las dents ; desafilar una mèla ; acometre ; escaufestrar ; empusar lo fuòc ; acometre un can ; desgostar.

asimar (s') : pèdre l'apetis / se desgostar a causa d'una dentariga.
Un pòrc asimat ven que magrís en lòc de ganhar.

asimat, -ada : dentarigat, -ada. v. (L. 111)

asimbaire, -a : agimbaire, -a ; petaçaire, -a ; reparaire, -a.

asimbar (v. tr.) : agimbar ; petaçar ; reparar.

asimbar (s') : se petaçar ; se reparar.

asimbat, -ada : petaçat, -ada.

asimbolia : incapacitat patologica de comprene los simbols, e mai que mai los signes lingüistics.

asimetria : manca de simetria.

asimetric, -a : que manca de simetria.

asimetricament : d'un biais asimetric.

asimtomatic, -a : natura d'una malautiá sens simtòmas.

asimtòta (f.) : drecha que la distància d'un punt d'una corba a aquela drecha tend cap a zèro quand lo punt s'alunha cap a l'infinít sus aquela corba.

asimptotic, -a : relatiu, -iva a una asimptòta.

« *asimut* » : v. **azimut**.

« *asinat* » : v. **aisinat**.

asincròn, -a : natura de quicòm qu'es pas sincròn (qu'es pas simultanèu) ; t. tecn. d'informatica.

asincronia : natura de çò asincròn.
Movements asincròns. Ordenador asincròn. Alternador asincròn. Motor asincròn.

asincronic, -a : relatiu, -iva a l'asincronisme.

asincronisme : manca de sincronisme.

asincronòsi (f.) : perturbacion que ven d'un desfasament orari.

asindèsi (f.) : manca parciala o totala d'omologia cromosomica ; perturbacion psiquica qu'es una incapacitat de coeréncia dins la pensada o l'expression.

asindèta : supression de ligasons dins una frasa o entre dos frases per balhar mai d'expressivitat a l'estil.
Femna, mainatges, trabalh, malautiá... se'n tirava pas. Manjàvem, beviam... Trabalhàvem, nos pausàvem...

asindetetic, -a : que suprimís las ligasons.

asinergia : perturbacion de la facultat d'associacion dels moviments elementars (L. 136) dins los actes complèxes.

asingamia : impossibilitat per doas espècias d'acomplir l'acte de fecondacion.

asintactic, -a : manca de sintaxa.

asir (m.) : fastic ; òdi ; desgost ; aversion.

asirable, -a : aissable, -a.

asirança : asir / òdi / aversion.

asirar (v. tr. e intr.) : orrir / aver en òdi ; prene en aversion ; embestiar ; se despieitar / abandonar lo nis que sos uòus son estats patejats ; abandonar sos aucelons ; deslargar / fòranisar (quitar sa nisada) ; guerpír (R. III, 516) / fugir.
Los aucelons venon d'asirar.

asirar (s') : se poder pas véser / se poder pas sentir.

asiron / asiròt : asenet (ase pichon)

asirós, -osa : plen d'asir / plen d'aversion.

asismic, -a : qualitat dels airals, de las regions de la Tèrra que i a pas de tèrratremols.

asismisme : abséncia de tèrratremols.

asistòla : diminucion o cessacion de las contraccions cardiacas.

asistolia : insufisença de las contraccions cardiacas ; perturbacions que venon d'aquela insufisença.

asistolic, -a : relatiu, -iva a l'asistolia.

asma : guèlta / polsièira / polsas (sufocacion intermitenta).
Una crisi d'asma.

asmatic, -a : relatiu, -iva a l'asma ; que patís d'asma.

asmolhas : pinças o tenalhas de fabre.

asocial, -a (adj.) : marginal, -a.
D'asocials, tojorn i n'aurà.

asocialitat : marginalitat.

asolhar (v. tr.) : emplenar una barrica fins a la bonda.

asolhar (s') : se bandar. *S'asolha un pauc cada jorn.*
(De confondre pas amb asulhar)

asolhat, -ada : bandat, -ada. *Es asolhat coma un oire.*

asomatognosia : pèrdia de consciéncia d'una partida o de la totalitat del còrs dins de lesions del lòbe parietal.

asombralh : airal a ombra.

asombrament : accion d'asombrar.

asombrar (v. tr.) : metre a l'ombra.

asombrar (s') : se metre a l'ombra.

asondament : aigat.

asondar (v. intr.) : desbordar ; enaigar.

asondar (s') : s'escampar ; s'enaigar ; se metre en colèra.
Lo lach sul fuòc s'asonda aisidament.
La paure Causset s'asondava coma lach sul fuòc.

asondat, -ada : p.p. d'asondar. *Plana asondada.*

asonglada : presa amb las onglas.

asonglar (v. tr.) : agripar amb las onglas.
S'asonglèt a una redent de la paret per tombar pas.

asonglar (s') : s'agripar amb las onglas

asonglat, -ada : agripat, -ada amb las onglas.

asontiment : accion o resulta d'aunir, de desonorar.

asontir (v. tr.) : portar vergonha ; aunir ; desonorar.

asontit, -ida : aunit, -ida ; desonorat, -ada.

asora (adv.) : a l'ora.

asoraire, -a : persona que baixa una relíquia, una estatua per venerar tal o tal sant.

asorar (v. tr. e intr.) : bairar una relíquia o una estatua per venerar tal o tal sant.

asorat, -ada : baixat, -ada / venerat, -ada (relíquia, estatua)

asorbar (v. tr.) : desafilat una mèla.

asorbat, -ada : desafilat, -ada ; asimat, -ada (mèla / lama)

asornar (v. tr.) : adornar.

asortaire, -a : persona que fa d'abortiments.

asortar : v. **abortir** - **afolar** - **prene mal**

aspa : ferradura de ligason ; ligam de fil de fèrre ; relha de pòrta ; debanador / travol.

aspada : clapa sul tafanari.

aspar (v. tr.) : metre una ferradura de ligason, un ligam, un rampon.

asparagus (lat.) : nom generic de l'espargue (m.), balhat pels floristas al fulham d'espècias vesinas, e que n'adornan lors ramelets.

aspartam : substància de sintèsi que fa ofici de sucre.

aspècte : aire / regardura (biais qu'una persona o una causa se presenta a la vista) ; espectacle.

Aspècte reguèrque. Aspècte de desolacion.

aspècte (a l'... de) : a la vista de.

« *asperbièr* » e derivats : v. **sorbièr**.

Asperges me (lat.) : antífona latina que comença aital ; aspersion liturgica abans una messa grand. v. la nòta de **grand**.

aspergilòma (m.) : massa formada per un agregat de fonges sus las brónquias o suls paumons.

aspergilòsi (f.) : malautiá amodada pel fonge *Aspergillus fumigatus*.

aspergir (v. tr.) : esposcar. (R. II, 133)

asperitat : rugositat (estat de çò borroncelut) (R. II, 134)

aspermatisme : dificultat o impossibilitat d'ejaculacion.

aspermia : abséncia d'espèrma (m.)

aspersion (f.) : accion d'aspergir en general ; asagatge agricòla en forma de pluèja ; accion d'aspergir quicòm o q.q. amb d'aiga benesida. v. **Asperges-me**.

asperson / aspersor : aplech liturgic per aspergir.

aspersonar / aspersorar : aspergir amb d'aiga benesida.

aspic : mena de vipèra ; lavanda. (*Lavandula spica*)
La vipèra-aspic es de mai crentar que las autras.

aspidistra (lat.) : planta d'apartament.

aspidium (lat.) : mena de planta. (*Aspidium vulgare*)
(*A. angulara*) ; (*A. lobatum*) ; (*A. Braunii*)

aspiracion : accion o resulta d'aspirar (t. a.) ; emission d'un son acompanhat d'un buf perceptible.

aspirador : maquina que neteja per aspiracion.

aspirat, -ada (adj. e subs.) : emés, -esa amb acompanhament d'un buf perceptible. *La « h » gascona es aspirada* : (hemna, hilha, hèsta, con.hessar...)

aspirant, -a : candidat, -a a un emplec o a un títol ; galonat, -ada entremièg l'adjudant màger e lo soslòctenent.

aspirant, -a : participi present d'aspirar. *Pompa aspiranta.*

aspirar (v. tr. e intr.) : conflar d'aire los paumons ; amodar un liquid cap ennaut ; desirar.

Aspiràvem l'aire sanitòs dels Pirenèus.
Aspira sa bevenda amb una palha de segal.
Aspirava a quicòm de pus relevat.

aspiratòri, -a : relatiu, -iva a l'aspiracion.

aspirator, -tritz : doblat modèrn d'aspirador / aparelh o maquina per aspirar (t.a.)
Aspirator domestic. Aspirator de bren de rèssa...

aspirina : derivat de l'acid acetil salicilic utilizat coma analgesic e febrifug.

asplenia : abséncia de mèlsa.

asplenium (lat.) : mena de planta. (*Asplenium*)

asprament : amb aspretat.

aspre : airal escarpat e rocalhut.
En país de montanha, sovent, bastisson per d'aspres.

aspre, -a : amargant, -a ; rugós, -osa ; rocalhut, -uda ; de mal endurar, de mal suportar ; rude, -a / montuós, -osa.
Frucha aspra. Votz aspra. Camin aspre.
Vent aspre. Repròchi aspre. Replica aspra.

asprejar (v. intr.) : èsser mai o mens amargant, -a.
Aquela poma aspreja bravament !

aspresa / aspretat / aspror : amaror.

-AS / -ASSA : forma sufixada del latin *-aceus*, -a (augmentatiu sovent pejoratiu) ; substància que ven de...
Ostalàs - femnassa - vinassa - calorassa - grandàs - crenatosàs - docinàs - meissantàs - auvernàs - roergàs - galinassa...

assabentar (v. tr.) : informar (R. III, 367) ; far assaber.
Assabentatz-me sus çò que se passarà.

assabentar (s') : s'informar.
S'assabentèron pas coma cal.

assabentat, -ada : informat, -ada (que sap a qué se'n téner)

assaber (m.) : informacion ; avís.

assaber (loc. adv.) : es a dire ... (davant una enumeracion)

assaboraire : òs de buòu o de pòrc per assaborar la sopa.

assaborar (v. tr.) : balhar de sabor.

assaboratge : accion d'assaborar.

assaborum : aprestatge (çò que balha de sabor al manjar)
L'assaborum gasta pas res, que sens assaborum...

assabut que (loc. conj.) : estant que / vist que.

assadolada : regalèmus / brave repais.

assadolar (v. tr.) : repasar. (R. V, 163)

assadolar (s') : se repasar ; far un regalèmus.
Las fedas se son plan assadoladas.

assailar : v. **sailar**.

assag / ensag : temptativa ; espròva ; experimentacion ; al rugbí, depaus del balon darrèr lo limit de l'equipa adversa.

assagista (m. e f.) : autor, -a d'assages.

assajaire, -a / ensajaire, -a : tastavin ; tastasalsa.

assajar / ensajar (v. tr.) : temptar ; esprovar ; experimentar ; alassar. *Assaja un còp de mai, que capitars.*

assajar / ensajar (s') : s'esprovar ; s'alassar.

assajat, -ada / ensajat, -ada : esprovat, -ada.

assalada : distribucion de sal al bestial ; tabassada.

assalador : pèira plana per i pausar la sal del bestial.

assalar (v. tr.) : balhar de sal al bestial.
Lo bestial lo cal assalar regularament.

assalatge : accion de donar de sal.

assalejar : assalar ; metre de sal dins sa convèrsa ; ressasiar ; tabassar.

assalar (s') : se prene de sal.

assadida : assat ; ataca.

assalidor, -oira : persona qu'ataca ; persona qu'assauta.

assalir / assalhir (v. tr.) : assautar ; atacar.

assalit, -ida / assalhit, -ida : atacat, -ada.
Foguèrem assalhits per tot un fum de moissals.

assalt : v. **assaut**.

assalvatgiment accion o resulta d'assalvatgir o de s'...

assalvatgir (v. tr.) : far venir salvatge, -ja.

assalvatgir (s') : venir salvatge.

Cresi que s'assalvatgís en lòc de s'apprivadar.

assalvatgit, -ida : vengut, -da salvatge, -ja.

assanament / assaniment : accion o resulta de s'assanar.

assanar / assanir (v. tr.) : far venir san ; garir ; creujar.

assanar / assanir (s') : venir san. *Sa plaga s'es plan assanida.*

assancada : amalugada.

v. **amalugar**.

assancar (v. tr.) : eissalencar / amalugar ; ablatugar ; amalir.

assancat, -ada : t. a. d'assancar.

-ASSAR (forma sufixada frequentativa o pejorativa) :

s' **envinassar** - s' **escriassar** - s' **esquinassar** - **tirassar**.

assargar (v. tr.) : assedar ; tressecar.

assargat, -ada : t. a. de assargar.

assarrar (v. tr.) : assemblar ; agropelar ; amontetar ; sarrar / ensarrar ; cachar ; esquichar ; ligar ; aprochar.

assarrar (s') : se sarrar ; s'assemblar ; s'agropelar...

« **assartir** » :

v. **ensertir**.

assasant, -a : malcomòde, -a ; fastigós, -osa ; insuportable, -a.

assasonament : aprestatge ; preparacion.

assasonar (v. tr. e intr.) : preparar o cultivar la tèrra per sason ; amadurar per sason ; aprestar ; salar ; pebrar.

Cal plan assasonar lo masèl, si que non sèrva pas.

assasonat, -ada : afinfat, -ada + t. a. çaisús.

assassin, -a (adj. e subs.) : persona qu'assassina.

Me folzegèt d'una ulhada assassina !

assassinat (v. tr.) : tuar amb premeditacion.

assassinat : accion o resulta d'assassinat.

Enric IV foguèt assassinat per Ravalhac.

assassinat, -ada : tuat, -ada amb premeditacion.

« **assatar** » :

v. **asatar**.

« **assaupre** » :

v. **assaber**.

« **assauput** » que :

v. **assabut que**.

assaut : assalida ; ataca.

assautar (v. tr.) : assalir / assalhir ; atacar.

assautat, -ada : assalid / assalhit, -ida ; atacat, -ada.

assec : mesa a sec ; secada ; temporada que quicòm es a sec.

assecar (v. tr. e intr.) : secar ; tressecar.

assecar (s') : se secar ; se tressecar.

Totes los rivatèls s'assequèron.

assecat, -ada : secat, -ada ; tressecat, -ada.

assecatge : accion d'assecar o de se tressecar.

assecarir / assecarlir (v. tr.) : tressecar.

Los camps la canicula los a assecarlits.

assecarir / assecarlir (s') : se tressecar ; crebar de set.

assecarit, -ida : qu'a secat.

assecarlit, -ida : tressecat, -ada.

assedant, -a : que dona set.

assedar (v. intr.) : donar set.

Aquel cunh de cambajon m'a bravament assedat.

assedar / assedegar (s') : trapar set.

assegondar (v. tr.) : ajudar ; far ofici de segond.

assegondat, -ada : ajudat, -ada.

Es pas estat totjorn plan assegondat.

assègre / asseguir (v. tr.) : sègre de prèp / seguir de prèp ; acotir / corsar. *Asseguit, -ida* : p.p.

asseguradament (adv.) : de segur.

asseguraire, -a : persona qu'assegura per contracte.

assegurament : atestacion ; afortiment ; assegurança.

assegurança : certitud / garantida ; contracte de garantida contra un malparat.

assegurar (v. tr.) : asserir ; atestar ; afortir ; gandar.

Ven de n'assegurar la vertat.

assegurar (s') : verificar ; se gandar per contracte.

Me vòli assegurar que m'engani pas.

asseguratge : accion o resulta d'assegurar, d'afortir ; **assegurat, -ada** : t. a. çaisús.

asseguròsa : tendéncia mai o mens conscienta d'un malaut a cultivar sas malautiás per obténer o servir lo benefici de las leis socialas. (t. tecn. med.)

assegut, -uda / asseguit, -ida : seguit, -ida de prèp.

assegut (v. tr.) : corsar / acotir.

assèire / assèser (v. tr.) : sèire / sèser / assetar / assietar ; plaçar ; establir ; atassar ; pompir / somsir ; caucar una planta.

assèit, -a : assatat, -ada / segut, -uda.

« **assemar** » :

v. **acermar**.

assemlada : acamp.

assemladís : atropament.

assemlament : accion d'assemblar o de s'assemblar.

assemlança : acamp.

assemblar (v. tr.) : amodar un acamp. (R. II, 129)

Assemblèt totes sos camaradas per un regalèmus.

assemblar (s') : far partida d'un acamp.

assemblatge : ensemble de mai d'una causa o de mai d'una persona assembladas.

Assemblatge metallic. Assemblatge d'invectivas.

Èra un assemblatge eteroclit de personas.

assemblagista (m. e f.) : artista (m. e f.) d'assemblatge.

assenar (v. tr.) : far venir senat, -ada.

assenar (s') : venir senat, -ada.

assenat, -ada : senat, -ada.

assenhorir (v. tr.) : far venir mèstre, -a de quicòm.

assenhorir (s') : venir mèstre, -a de quicòm / mestrejar.

assenhorit, -da : vengut, -da mèstre, -a de quicòm.

assentat, -ada : senat, -ada.

assentiment : acceptacion. (R. V, 198)

Capegèt que òc en signe d'assentiment.

assentimentat, -ada : qu'a de sentiment.

assentir (v. tr. e intr.) : èsser consent ; fendilhar ; atacar.

assentir (s') : se fendilhar ; se falhar.

assentit, -ida : organ o persona que a un començament d'èrnia ; gastat, -ada (maintatge).

asser / assera / arser (adv.) : aqueste ser / de vèspre ; ièr arser / ièr de vèspre. *Venguèt ièr asser.*

asserccion : afirmacion sens pròvas. (R. II, 385)

Se cal totjorn mesfisar de sas assercions.

asserrenar (v. tr.) : far venir seren / * tranquillizar.

asserrenar (s') : venir seren / * se tranquillizar. v. (R. V, 406)

assermar (v. tr.) : far secar davant lo fuòc ; assedar.

assermar (s') : se secar davant lo fuòc ; s'assedar.

assermat, -ada : secat, -ada ; assedat, -ada.

« **assèrp** » :

v. **sèrp**.

asserir (v. tr.) : assolidar ; afortir. (R. II, 385)

Nos asseriguèt qu'èra aital e pas autrament.

asserit, -ida : assolidat, -ada ; afortit, -ida.

asserviment : accion o resulta d'asservir q.q.

asservir (v. tr.) : metre en estat de servitud.

asservit, -ida : en estat de servitud.

Foguèrem asservits per França.

assessor : persona al fial d'una question e qu'assistís un magistrat. (R. V, 221)

« *assèser* » : v. **assèire**.
assetadàs, -assa : pejoratiu d'assetat, -ada.
Demorèt lordament assetadàs davant las dònas.
assetadet, -a : diminutiu afectiu d'assetat, -ada.
Assetadet sul pelsòl, nos agachava, lo nenon.
assetador : trespès ordinari ; trespès de bugador ;
airal per se sèire.
assetadura : çò qu'es segut ; çò atassat.
assetaire, -a : atassaire, -a.
assetament : assièta (estat ; posicion) (R. V, 221)
assetar (v. tr.) : sèire ; atassar ; plaçar.
assetar (s') : se sèire ; s'atassar.
Assèta-te, que parlarem d'aquel afar.
assetat, -ada (p.p. de s'assetar) : segut, -uda.
« *assetegar* » : v. **assedegar**.
assèti : mena de planta. (*Scrofularia aquatica*)
assèti : assetament / assièta (posicion)
assetiar (v. tr.) : plaçar ; establir ; sèire plan coma cal.
assetiar (s') : se plaçar ; s'establir ; s'atassar.
assetiat, -ada : plaçat, -ada ; establit, -ida ; atassat, -ada.
assetjar (v. tr.) : far lo sètge de.
Assetgèron la vila pendent vint jorns.
assetons (d') : segut, uda.
« *assètre* » : v. **assèire**.
assiduitat : qualitat d'èsser assiduós, -osa. (R. II, 136)
assiduós, -osa : que se ten a son prètzfach (trabalh).
assiduosament : d'un biais assiduós. (R. II, 135)
assièta : estat ; posicion (R. V, 221)
mot qu'a remplaçat « *escudèla* » en lenga modèrna.
(« *sièta* » en l.p.)
Assièta de las talhas. Assièta plonda. Assièta plana.
assietada : contengut d'una assièta.
Una brava assietada de sopa me fa pas paur.
« *assietadàs* » : v. **assetadàs**.
« *assietadet* » : v. **assetadet**.
« *assietar* » : v. **assetar**.
assignacion : accion d'assignar ; quantitat assignada. (R. V, 228)
assignar (v. tr.) : fixar ; determinar ; senhalar ; citar en justícia.
Li assignèron una data que li conveniá pas brica.
assignat : papièr-monedas de la Revolucion de 1789.
assignat, -ada : t. a. d'assignar. (R. V, 228)
assimament : atapiment.
assimanar (v. tr.) : ucar contra q.q. mas sens la mendre
ostilitat, pas que per de dire de s'amuser.
assimar (s') : s'atassar.
assimilacion : accion o resulta d'assimilar o de s'... (R. V, 191)
modificacion d'un fonèma : « *aram* » en lòc d'*eram*. (t. tecn. de
linguística : v. diccionari d'Alibèrt a **assimilacion**, p. 22)
assimilar (v. tr.) : considerar doas causas coma semblablas ;
comprene ; reténer ; digerir.
Assimila pas res de çò que legís.
assimilar (s') : s'integrar.
« *assinar* » : v. **aisinar**.
assinsar (v.tr.) : guindar / espatlar / afustar ; acinsar (aprestar)
dispausar ; acometre un can.
assinsat, -ada : t. a. çaisús
assisa : sisa ; assièta (estat, posicion) ; mena de tribunal que jutja
los afars criminals. *Passèt davant las assisas.*
assisar (v. tr.) : far de sisas. (R. V, 220)
assisar (s') : èsser plaçat, s'amontetar per sisas (nèu)
assisat, -ada : amontetat, -ada per sisas (glaç, nèu...)

Assisi : nom de vila d'Itàlia.
assisténcia : accion d'assistir a quicòm ; accion d'assistir
q.q. ; ensemble dels assistents.
Son assisténcia als corses es fòrt irregulara.
Nos devèm assisténcia entre parents o vesins.
L'assisténcia èra plan magra.
assistant, -a : persona qu'assistís a quicòm ; persona
qu'assistís q.q.
Foguèt assistant de Rus dins una universitat.
assistir / assistar (v.tr. e intr.) : èsser present ; èsser prèp
de q.q. per l'ajudar ; ajudar. (R. II, 136)
assitolat (v. tr.) : tustassar ; macar ; nafrar.
assitolat, -ada. E non pas « *contusionar* » (fr.)
« *assiuat* » : v. **aciut**.
assó (m.) : mena de nauc pels pòrcs.
assobtar / assubtar (v. tr.) : susprenre ; corsar / acotir /
subtar ; encontrar ; capitar ; preissar ; acometre.
assocar (v. tr. e intr.) : acipar ; tustar ; s'empegar per las
sòlas (fanga, nèu...)
Quand la nèu moleja s'associa per las sòlas.
associacion : accion o resulta d'associar o de s'associar ;
ensemble de personas associadas.
« *Cultura d'òc* » es una associacion culturala.
Associacion d'idèas. Associacion esportiva.
associar (v. tr.) : far participar ; agropar.
associar (s') : s'unir per far quicòm ensemble ; viure de
dos, sens se maridar.
S'associèron per capitar melhor dins la vida.
Son associats, pas maridats.
associatiu, -iva : qu'amòda una associacion.
Factor associatiu. Memòria associativa.
associativitat : t. tecn. de matematicas.
assoair (v. tr.) : repasimar ; assadolat ; embeure.
assoairat, -ada : p. p. d'assoair. t.a. çaisús.
assolaçar (v. tr.) : apasiar ; recrear ; assolar ; consolar.
La poguèri pas assolaçar.
assolaçar (s') : s'assolar ; se recrear ; se consolar.
assolairar (v. tr.) : far un ponde.
Lor ostal nòu es pas encara assolairat.
assolairat, -ada : pondat, -ada (ostal, cambra...)
assolaire, -a : que consola.
assolament : consolacion ; rotacion de culturas ; accion
d'espandir pel sòl.
L'assolament es la basa de tota cultura intensiva.
assolar (v. tr.) : consolar ; apasiar ; tranquillizar.
assolar (s') : s'apasiar ; se consolar. *Finiguèt que s'assolèt.*
assolat, -ada : tranquillizat, -ada ; apasiat, -ada ; totas
accepcions çaijós.
assolar (v.tr.) : espandir pel sòl ; getar per tèrra ;
desquilhar ; espandir las garbas pel sòl ; plantar ;
assetar ; assietar ; assetiar ; atassar ; somsir / pompir ;
enfonzar ; aficar ; consolidar ; plaçar una pèira ; far
las apevasons ; metre en gausida.
Assolèron lor ostal sus la ròca maire.
assolar (s') : far un depaus.
assolelhar (v. tr.) : metre al solelh.
assolelhar (s') : se metre al solelh.
assolelhada : solelhada ; insolacion.
assolelhat, -ada : al solelh.
assolidar (v. tr.) : consolidar ; far venir solid ; afortir ; assegurar.
assolidar (s') : se rendre compte de ; s'assegurar. (R. V, 248)

assolidat, -ada : p.p. d'assolidar. t.a. d'assolidar.

assolum : escorrihas ; fonzalhas.

assomada : tabassada.

assomadís, -issa : çò qu'assuca.

assomador : aplech per assucar ; mena de ratièira.
L'assomador d'un boquièr es una maça de fèrre.

assomaire, -a : assucaire -a.

assomar (v. tr.) : comptar ; resumir ; expausar ; assucar ; aclapar ; abatre ; anujar / embestiar.

assomar (s') : s'assucar ; s'anujar ; s'embestiar.

assomat, -ada : t. a. d'assomar transitiu. (L. 30)
Tot assomat : fin finala.

assomatge : accion d'assucar.

assomiejar / assomir (s') : s'aconsomir ; se sondormir ; s'endormir. *La mameta s'es assomiejada.*

assomiejat, -ada / assomit, -ida : t. a. de s'assomiejar.

assomir (v. intr.) : laurar pas prigrond.

assombrir (v. tr.) : atrumar ; enfoscar / enfosquiar ; ennivolar / ennivolar.

assombrir (s') : t.a. d'assombrir.
Lo cèl s'assombriguèt subran.
La situacion internacionala s'assombrís.
D'ausir aquela novèla sa cara s'assombriguèt.

assompcion : accion o resulta d'assumir, de prene sus se ; enlèvement miraculós ; minora d'un sillogisme.

Assompcion (l') : lo quinze d'agost / Nòstra-Dòna / Nòstra-Dama (L.p.)

assonància : repic de vocalas finalas accentuadas.

assonant, -a : qu'assona (que sas sillabas finalas se fan resson)
*« ... Lo meissant temps cal que passe,
garda plan dins lo teu còr
tot lo vam de ta joinesa
que s'atuda coma un fuòc.
Al reveire, camarada,
lo bonjorn als Plancadòls ;
tant que lo robinet raja
beu de vin del barricòt »*

Trach de *Una letra de Breslau*, 1941. J.B.

assonar (v. tr.) : far repicar de vocalas accentuadas.

assopiment : estat d'una persona mièg endormida.

assopir (v. tr.) : aconsomir ; apasiar.
Lo temps assopís la dolor.

assopir (s') : s'aconsomir.

assopissent, -a : quicòm qu'endormís.
La television, de còps, es bravament assopissenta.

assopit, -ida : aconsomit, -ida.
La menina rança es tojorn mai o mens assopida.

assopliment : accion o resulta de far venir pus sople.

assopliar (v. tr.) : far venir pus sople (t. a.)

assopliar (s') : venir pus sople (t. a.)
L'òme s'assoplís pas en venent vièlh !

assordiment : accion d'assordir o de s'assordir.

assordir (v. tr.) : far venir sord / ensordar / eissordar.
Assordís los autres de paraulas.

assordir (s') : s'amortir (son, bruch...)

assordissent, -a : qu'assordís. *Un bruch assordissent.*

assorrar / assorrir (v. tr.) : enfonzar dins la sabla ; cargar, alordir amb de sabla ; expandir de linge sus la sabla.

assorrar / assorrir (s') : s'alimenar sus la sabla.
Fa bon far de s'assorrar sus la sabla cauda.

assorat, -ada / assorit, -ida : alimenat, -ada sus de sabla.

assorar : v. assorar.

assortiment : ensemble de causas que fan un tot.

assortir (v. tr.) : apariar ; provesir.
Una botiga plan assortida.

assortir (v. intr.) : sortir al davant de q.q.

assortir (s') : s'apariar.

assortit, -ida : apariat, -ada.
Se causiguèt una toalha assortida al tapís.

assoscaïrar (v. tr.) : encontrar o susprene q.q. subran, per l'insolentar, lo malmenar o lo rançonar. (R. III, 117)

assostadís, -issa : que pòt abrigar ; de bon abrigar.

assostaire, -a (adj. e subs.) : que pòt sostar ; que pòt abrigar ; protector, -tritz.
Son Victòr foguèt per ela un àngel assostaire.

assostatge : accion o resulta de metre a l'abric.

assostar (v. tr.) : sostar ; defendre ; gandar.

assostar (s') : se gandar.

assostir (v. tr.) : aclapar. *La mòrt de son òme l'assostiguèt.*

assostrar (v. tr.) : apalhar lo bestial ; s'ocupar del bestial.

assostrat, -ada : apalhat, -ada (sòl, estable, jaç, jaça...)

assouadar / assoldar (v. tr.) : soldar / soldejar (L. 350) / pagar q.q. per lo « crompar ».

assoudat, -ada / assoldat, -ada : pagat, -ada. (L. 30 - 350)

assuau ! (interj.) : atencion ! / doçament ! / dapasset !

assuausar / assuausir (v. tr.) : apasiar.

assuausar / assuausir (s') : s'apasiar.

assubjectiment : accion de mestrear o d'èsser mestreat.

assubjectir (v. tr.) : mestrear ; sometre ; clavelar ; fixar.
Sèm un país assubjectit. Assubjectir a las talhas.

assubjectir (s') : se sometre a.
S'es assubjectit a un regim d'anacoreta.

assubjectissent, -a : constrenhent, -a.
Un trabalh assubjectissent.

assubtar : v. assobtar.

assucar (v. tr.) : tustar sus la suca ; atucar.
Assuca tojorn un lapin abans de lo sangnar.

assucar (s') : s'assucar. *S'assuquèt en tombant de l'arbre.*

assugar (v. tr.) : eissugar (secar o netejar amb un linge) ; abenar.

assugar (s') : s'eissugar ; s'abenar.

assumir (v. tr.) : prene la responsabilitat de ; laurejar.

assumit, assumida (subs.) : acte ; responsabilitat.

assumit, -ida (p.p. d'assumir)

assubtilar (v. tr.) : far venir subtil. (R. V, 284)

ast / aste : tija de fèrre per far rostir de carn davant lo fuòc o davant de brasa. (R. II, 135 - L. 31)
Una lèbre o un perdigal a l'ast, quin regalèmus !

asta : tija de fust per brandir un drapèu ; margue ; lata.

ASTAC-ASTACO- : formas prefixadas del grèc *astakòs* (mena de crustacèu que se sona ligombau)

astacoïde, -a : se ditz d'un exantèma, d'una erupcion d'un roge-viu.

astacologia : branca de la zoologia qu'estúdia los crustacèus coma, per exemple, los ligombaus.

astada : ast plen de caçilha (astada de mèrlhes, de tordes...)

astadeta / astet : ast pichonèl per far rostir de ronhons, de tròcilhons de carn...

Astafòrt : nom de vilatge (Òlt e Garona en Occitània)

astar / astejar (v. tr.) : metre a l'ast ; far rostir a l'ast.

Astarac : region de Gasconha (Occitània)

astaragués, -esa : relatiu, -iva a Astarac ; sortit, -ida d'Astarac. *Un Astaragués. Una Astaraguesa.*

astasia : pèrdia mai o mens totala de la possibilitat de se téner drech.

astatic, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a l'astasia ; persona que patís d'astasia.

astela : arescle per manténer un òs fracturat. (R. II, 136)

astelièrs / astièrs : landièr per i penjar l'ast.

ASTEN- : forma prefixada del grèc *astheneia* (flaquesa)

astenia : flaquesa (diminucion de fòrças, d'origina nerviosa o psiquica)

-ASTENIA : forma sufixada del grèc *astheneia* (flaquesa) v. **ipereastenia - neurastenia**.

astenic, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a l'astenia ; persona que patís d'astenia.

-ASTENIC : forma sufixada del grèc *astheneia* (flaquesa) v. **psicoastenic**.

ASTENO- : forma prefixada del grèc *astheneia* (flaquesa)

astenomània : abitud morbosa (R. IV, 264) de l'astenia, après una astenia vertadièira.

astenopia : fatiga visuala.

astenosfèra : sisa viscosa de la Tèrra que se tròba a 100 quilomètres de prigondor, mai o mens.

astèr (plt.) : cabridèla / uèlh de Dieu (Aster)

asterisc (m.) : esteleta d'apèl per una nòta de fons de pagina, o per designar un tèrme supausat.
* : *Aiceste signe es un asterisc.*
* rota : v. s'arotar : s'encaminar (R. V, 116)

ASTERO- : forma prefixada del grèc *aster* (estela)

asteroïde : caduna de las planetas pichonas entremièd Mars e Jupitèr ; còrs celèste pichonèl.

asteroïdèu (m.) : estela de mar (mena d'equinodèrm)

asteroïdèus (m. pl.) : classa d'equinodèrms.

astic : aplech de sabatièr (de cordonnièr)

asticar (v. tr.) : far lusir.

asticatge : accion de far lusir.
« *asticôt* » (fr.) v. **artison - escarena**.

astigmatic, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a l'astigmatisme ; persona que patís d'astigmatisme.

astigmatisme : anomalia de la vision.

astigmomètre : aparelh per mesurar lo gra d'astigmatisme.

astilha : trocilhons de carn rostits sus una astadeta.
« *astla* » : v. **ascla**.

astomia : abséncia congenitala de l'orifici bucal e de la cavitat correspondent.

astor : aucèl de rapina (*Astor palumbarius*) ; (*Accipiter gentilis*)

astoret : astor pichonèl ; moisset.

astoretar (v. tr.) : falquetar (embelinar / enfachilhar)

astoretat, -ada : falquetat, -ada / embelinat, -ada ; enfachilhat, -ada.

ASTR- : forma prefixada del grèc *astròn* (astre)

astracan : pèl d'anhèl del pel frisat que ven d'Astrakhan.

astracanita : sulfat idratat de magnèsi e de sodi.

astrada : destin / destinada.

astragal (m.) (t. a.) : òs del pè ; mena de motladura (arqu.) menas de plantas (dins las 900 espècias) : assèti de capelan (*Scrofularia aquatica*) ; (*Astragalus monspessulanus*) (*A. Narbonensis*) ; (*A. bayonensis*)...

astragalectomia : reseccion cirurgicala d'una partida de l'astragal (òs del pè)

Astrakhan : localitat de Russia que balhèt son nom a l'astracan e a l'astracanita. v. pus naut.

astral, -a : relatiu, -iva als astres.

astrar (v. tr.) : metre jos l'influéncia dels astres (R. II, 138) predestinar (R. III, 30)

astrat, -ada / astruc, -uga : urós, -osa (aürós, -osa) nascut, -uda jos un bon astre ; predestinat, -ada.

astre : còrs celèste (R. II, 371) (luna, solelh...)
Per còp d'astre / per tal astre : per azard.
A tot astre bon astre : a tot azard.

astrenc, -a : relatiu, -iva als astres.

astrencha : quicòm de forçat. *Subir una astrencha.*

astrénher / astrénger (v. tr.) : forçar / constrenher / compelir.

astrénher / astrénger (s') : se forçar a far quicòm.
S'astrenquèt a trabalhar catòrze oras per jorn.

astrièr : crivelet ; bodosca de mèl ; mena de pastissariás.

astringéncia : qualitat de çò astringent ; propietat de matèrias tanantas de cambiar la pèl en cuèr.

astringent, -a (adj. e subs.): que rressarra los teissuts vius e diminuí la secrecion intestinala e la transpiracion.
Remèdi astringent. Astringent pel pèl grassa.

ASTRO- : forma prefixada del grèc *astròn* (astre)

astrobiologia : sistèma d'unificacion dels fenomèns naturals, tant astronòmics que biològics, e de recèrca de leis que lor sián comunas.

astroblastòma (m.) : varietat rara, mas maligna, de gliòma cerebral.

astroblèma (m.) : cratèr format per l'explosion d'un meteorit gigant a la superficia d'una planeta.

astrocit : cellula nerviosa de ramificacions multiplas en forma d'astre.

astrocitòma (m.) : tumor del sistèma nerviós central, nascuda als depens dels astrocits.

astrodinamica : branca de la dinamica qu'estúdia los moviments dels astres, dels veïculs espacials e de las fòrças que los trabalhan.

astrofísic, -a : relatiu, -iva a l'astrofísica.

astrofísica : branca de l'astronomia qu'estúdia los astres de mercé l'aplicacion dels metòdes de la física.

astrofísician, -a : persona especializada en astrofísica.

astrofotografic, -a : relatiu, -iva a l'astrofotografia.

astrofotografia : fotografia dels astres.

astrogeològ, -a : persona especializada en astrogeologia.

astrogeologia : geologia dels astres.

astrograf : aparelh d'astrofotografia o d'astrografia.

astrografia : descripcion del cèl estelat.

astroïde : en forma d'estela.

astrolabi (m.) : instrument per observar la posicion d'un astre o per ne mesurar l'auçada al dessús de l'asuèlh.

astrolatra (m. e f.) : persona que s'adona a l'astrolatria.

astrolatria : culte supersticiós dels astres.

astrològ, -a : devinaire, -a qu'estúdia los astres ; trucionala.

astrologia : estudi dels astres per conéisser l'avenir.

astrologic, -a : relatiu, -iva a l'astrologia.

astromància : divinacion de mercé la posicion dels astres.

astromètre : instrument per mesurar la luminositat de las estelas.

astromètria : branca de l'astronomia qu'estúdia la posicion e los moviments dels astres.

astrometric, -a : relatiu, -iva als astres o a un astre.
Mesuras astrometricas. Satellit astrometric.

astrometrista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'astromètria.

astronau : veïcul espacial.

astronauta (m. e f.) : cosmonauta / espacionauta.

astronautic, -a : relatiu, -iva a l'astronautica.
astronautica : sciéncia de la navegacion dins l'espaci ; ensemble de las activitats umanas relativament als vòls espacials.
astronauticament : en acòrdi amb las leis astronauticas.
astronautician, -a : persona que fa de recèrcas sus l'astronautica.
astronòm, -a : persona qu'estúdia científicament los astres.
astronomia : descripcion dels astres. (R. II, 137)
L'astronomia, òc ! L'astrologia, non !
astronomic, -a : relatiu, -iva a l'astronomia.
astronomicament : en acòrdi amb las leis astronomicas.
astropòrt : basa espaciala.
astroquímica : estudi dels elements quimics dels espacis interstelars.
Astròs Leon d' (1780-1863) : fabulista occitan de Provença.
astrosonda : aparelh cosmic lançat dins de la Tèrra per reculhir d'entresenhas sus d'autres planetas.
astruc, -uga : nascut, -uda jos un bon astre ; aürós, -osa.
Ni per se sonar Malan es totjorn estat astruc.
Astruc - Astruga : prenom.
astrugar / benastrugar (v. tr.) : complimentar.
astrugat, -ada / benastrugat, -ada : astruc, -uga.
astúcia : abiletat ; rusa.
astució, -osa : abil, -a ; rusat, -ada.
astuciosament : d'un biais astució ; abilament.
Se'n tirava totjorn astuciosament.
asucar (v. tr.) : agachar amb enveja.
asucat, -ada : agachat, -ada amb enveja.
asuèlh : avalida / orizont ; naduèlh.
Una brava cencha monta de l'asuèlh.
asulhar (v. tr. e intr.) : agachar ; desaparéisser a l'orizont ; se colcar (astre) (De confondre pas amb assolhar)
asunar (v. tr.) : unir (R. V, 449)
asunar (s') : s'afiscar.
asunat, -ada : afiscat, -ada ; escaufestrat, -ada.
« *asurpar* » : v. **usurpar**.
-AT : - sufix diminutiu : **agaçat - passerat - gojat...**
- sufix que marca reng, fonccion, dignitat : **notariat...**
- sufix que balha de substantius : **deputat - semenat...**
- sufix que balha de collectius : **ametlat - nogat...**
- p.p. que balha d'adjectius : **afasendat - despoderat**
- sufix etnic : **Auvernhat - Roergat - Vilafrancat...**
- sufix que balha de tèrmes quimics : **clorat - fosfat...**
atac (m.) : còp de sang / congestion cerebrala.
ataca : agression.
Èsser d'ataca : èsser en forma per atacar quicòm.
atacaire, -a / atacant, -a : persona qu'ataca quicòm o q.q.
atacable, -a : que pòt èsser atacat, -ada.
atacant, -a : qu'ataca.
atacar (v. tr.) : acometre ; amodar ; començar.
atacar (s') : se batre. *Aqueles dròlles son totjorn a s'atacar.*
ataïnar (v. tr.) : tafurar / preocupar.
ataïnar (s') : se preocupar ; se calcinar ; se carcanhar.
Emmà s'ataïnava, que son òme aviá fach un infart.
ataïnat, -ada : preocupat, -ada.
ataisament : amaisament ; apasiament.
ataisar / ataisir (v. tr.) : amaisar / apasiar ; far calar.
Podiá pas ataisar lo nenon que bramava.
ataisar (s') : s'amaisar ; s'apasiar ; se calar.
Sa femna lo corroçava, mas el s'ataisava.

ataisit, -ida : amasiat, -ada ; apasiat, -ada.
atal : v. **aital**.
atalentament : desir. (R. V, 297)
atalentar (v. tr.) : donar enveja de manjar ; afamar ; embelinar ; far venir l'enveja de far quicòm. (R. V, 297)
atalentar (s') : prene gost a ; se passionar per.
atalhonar (v. tr.) : talhonar (copiar en talhons pichonèls)
atalussar (v. tr.) : copiar en talús.
atamanta (plt.) : (*Phyteuma pauciflorum*) ; (*P. spicatum*) (*P. hemisphaericum*) ; (*P. serratum*) ; (*P. orbiculare*) (*P. Halleri*) ; (*P. scorzoneraefolium*) ; (*P. Charmelii*) (*P. Balbisii*) ; (*P. betonicaefolium*)
atamarir (s') : se tamarir / se manar (èsser atacat pels cussions)
atamarit, -ida : manat, -ada.
Totas las fustas d'aqueu ostal son atamaridas.
atampar (v. tr.) : immobilizar.
atampar (s') : se plantar (en parlant d'un can de caça)
Lo can s'atampèt e vegèri la lèbre al jaç.
atanben / aitanben (adv.) : tanben. v. **tanben**.
Siás occitanista, ieu atanben.
atanben (conj. consecutiva) : donc / adonc.
S'endevenián plan, atamben se maridèron.
Atanasi : prenom.
atancar (v. tr.) : arrestar ; empachar lo bestial d'anar pels camps del vesin.
atancat, -ada : enclaus, -a.
Ai atancadas mas fedas, e mas vacas atanben.
atànher / atànger (v. intr.) : tånher / tànger. v. **tånher**.
atanlèu / aitanlèu (adv.) : tanlèu. v. **tanlèu**.
atanpauc / aitanpauc (adv.) : tanpauc. v. **tanpauc**.
Siás pas francés ? Ieu atanpauc.
atanplan / aitanplan (adv.) : tanplan / benlèu. v. **tanplan**.
Atanplan anarai a la fièira.
atapar (v. tr.) : tapar. v. **tapar**.
atapar (s') : se tapar v. **se tapar**.
atapiment : accion o resulta d'atapir.
atapir (v. tr.) : pompir / somsir / atassar.
atapir (s') : s'atassar ; s'amatar / se refaudir ; se corbar.
Quand lo camin se serà pro atapit lo quitraranàn.
La lèbre s'es atapida darrièr una mota.
ataraxia : tranquillitat totala de l'arma.
ataraxic, -a : relatiu, -iva a l'ataraxia. *Destacament ataraxic.*
atardador, -oira (adj. e subs.) : que s'atarda.
atardar (v. tr.) : metre en retard / retardar.
atardar (s') : s'atardivar (se metre en retard ; se retardar)
T'atardèsses pas en camin, que t'espèran !
atardivar (s') : se retardar ; se sarrar tard / intrar tard.
A la tissa de totjorn s'atardivar mai o mens.
atarir (v. tr. e intr.) : tarir / agotar / metre a sec ; pèdre lo lach.
Aquela vaca atariguèt tròp lèu (perdèt lo lach...)
atarir (s') : se tarir.
La nòstra font s'atarís pas per temps de secada.
« *atarzar* » : v. **atarzar**.
atassar (v. tr.) : atapir / somsir / pompir / caucar / quichar ; amolonar. *Es a atassar de lenha al lenhièr.*
atassar (s') : s'atapir ; se corbar. v. **s'atapir**.
Lo grand atge (R. III, 235) l'a plan atassat.
atassat, -ada : que camina dapasset, mas d'un pas segur ; paucparla (m. e f.) ; sornarut, -uda.
atat (m.) : frucha de l'atatièr.
atatièr (plt.) : tassinièr / valinièr (Viburnum)

atatina : brota d'atatièr que servís per far de ligas.
ataïc / ataüt : doblats de taüt (caissa de defuntat); cadafalç.
ataular (v. intr.): abocar / taular. v. **taular**.
ataular (s') : se metre a taula.
ataut : gigant ; omenàs.
atautassir (s') : se virar en tautàs, en fangàs.
atautassit, -ida : virat, -ada en tautàs, en fangàs.
atauts (m. pl.) : scènas de la Passion a la procession del Dijòus Sant.
atavelar (v. tr.) : (arc.) acroselar (far de crosèls de garbas) ; amontetar (pèiras, fustam...)
Atavelèron de pèiras sul cròs del defuntat.
atavelat, -ada : acroselat, -ada ; amontetat, -ada.
atavernat, -ada : vendut, -uda dins una tavèrna (vin) ; que frequenta las tavèrnas.
atavic, -a : relatiu, -iva a l'atavisme.
Caractèrs atavics. Tissa atavica.
atavisme : reparicion d'unes caractèrs venguts d'un aujòl, e que s'èran pas manifestats dins las autras generacions ; instinct ereditari, abitud ereditària.
ataxafasia : afasia deguda a l'absència de coordinacion dels muscles. v. **afasia**.
ataxia : perturbacion de la motricitat.
ataxic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'ataxia ; persona que patís d'ataxia.
ataxodinamic, -a (adj.) : que presenta a l'encòp las caracteristicas de l'ataxia e de l'adinamia.
atebesiment : accion o resulta d'atebesir o de s'atebesir.
atebesir (v. tr.) : far venir tebés (ni caud ni freg)
atebesir (s') : venir tebés ; s'afregir (sopa bolhenta) ; se rescalfar (temps freg)
Lo temps canin comença de s'atebesir.
atebesit, -ida : vengut tebés, venguda tebesa.
atediar (v. tr.) : abausir / enojar / enujar / embestiar.
atediar (s') : s'enojar / s'enujar / s'embestiar.
Me soi pas jamai atediat dins la vida.
atediat, -ada : enojat / enujat, -ada ; embestiat, -ada.
atèf : empèut ; plant.
atefiar (v. tr.) : elevar, apasturar lo bestial.
atefiar (s') : s'elevar / se noïrir.
atefiatge : alimentacion del bestial.
ateïsme : negacion de l'existéncia de Dieu.
ateïstic, -a : relatiu, -iva a l'ateïsme. *Opinions ateïsticas.*
ATEL- : forma prefixada del grèc *ateles* (inacabat, incomplèt)
« *ateladoira* » (fr.) : v. **cavilha**.
« *atelatge* » (fr.) : v. **parelh - equipatge**.
« *atelar* » - « *atalar* » (fr.) : v. **encarrar**.
atelectasi (f.) : estat d'aplatiment dels alvedòls pulmonars.
atelectasic, -a : relatiu, -iva a l'atelectasi.
Paumon atelectasic.
atencefalia : atelectasi de l'encefal.
ateleologic, -a : qu'es pas teologic, -a.
atelia : estat d'un organ vengut inutilizable per regression ; absència congenitala de popelon.
atelic, -a : relatiu, -iva a una atelia.
ateliòsi (f.) : estat d'atelia.
« *atelièr* » (fr.) : v. **talhièr - obrador**.
ATELO- : forma prefixada del grèc *ateles* (inacabat, incomplèt)
atolocardia : atelectasi del còr.
atelocefalia : atencefalia. v. **pus naut**.
ateloprosopia : malformacion de la cara.

ateloosteogenèsi (f.) : ensemble de malformacions.
atemar (s') : s'aplicar ; s'esperforçar ; permejar ; s'encanissar ; s'encapriçar / s'encapriciar.
S'es totjorn atemat per tot çò qu'entrepreniá.
atemat, -ada : t. a. çaisús.
atematic, -a : qu'es pas tematic, -a.
atemoriment : estat de q.q. d'atemorit.
atemorir (v. tr.) : portar crença a q.q.
atemorir (s') : venir crentós.
atemorit, -ida : temerós, -osa / temeruc, -uga / crentós, -osa / crentiu, -iva. *Es totjorn estat atemorit.*
atemporal, -a : natura d'una forma verbala non temporal.
Dins « dos e dos » son quatre, lo vèrb es atemporal.
atemporament / atemporiment : preparacion de la tèrra.
atemporar / atemporir (v. tr.) : aprestar la tèrra ; temporanar (retardar lo moment de far quicòm) ; calfar un forn pauc a pauc ; adocir.
Es totjorn a atemporar : ... a retardar lo moment.
atemporar / atemporir (s') : se metre en estat de.
atemptaire, -a : persona que fa un atemptat.
atemptar (v. tr. ind.) : s'atacar a. *Atemptar a sa vida.*
atemptat : temptativa criminala contra quicòm o q.q.
atemptatòri, a : qu'atempta a quicòm.
Lei atemptatòria a la libertat de pensada.
Atenas : capitala de Grècia.
atencion ! (interj.) : para ! / gara ! aga ! / mèfi !
Deca d'atencion. Manca d'atencion.
Fai atencion que tu... !
atencion : accion de concentrar son esperit sus quicòm de determinat ; accion de s'aplicar ; accion d'èsser delicat, atencionat per q.q.
Agachar amb atencion. Tralhar amb atencion.
Es plena d'atencions per totes sos vesins.
Es de sa part una atencion delicada.
atencionat, -ada : atentiu, -iva ; plen, -a d'atencions.
atenda : espèra ; delai ; but / tòca.
atendar (v. tr. e intr.) : recobrir amb una tenda ; viure jos una tenda. *Ai passat l'atge* (R. III, 235) *d'atendar.*
atendent (en) (loc. adv.) : entretemps.
En atendent, farem çò que poirem.
atendre (v. tr.) : esperar ; tendre a ; far atencion ; èsser atentiu ; s'aplicar a ; comptar sus ; se fisar de ; se'n raportar a. *Atendi que faràs pas aquela asenada !*
Se cal atendre a son trabalh.
M'atendi a tu : me fisi de tu.
Se s'atendon a el seràn plan servits !
atendre (s') : agachar coma probable ; comptar sus.
Nos atendèm a la pluèja per deman.
M'atendiái a una resulta pus brava.
Se cal atendre a tot dins la vida.
atendrimet : accion o resulta d'atendir o de s'atendir.
atendresir / atendir (v. tr.) : tocar (s.f.) ; far venir pus tendre.
Sas lagremas an pas brica atendrit son paire.
Lo maselièr atendrís la carn per contentar la practica.
atendresir / atendir (s') : venir tendre ; venir pus tendre.
Una lèbre s'atendresís de la se manjar pas sulcòp.
atendut que (loc. conjonctiva) : estant que / vist que.
Atendut que siás caput cambiaràs pas d'idèa.
atenenc : escuèlh.
atenenc, -a : relatiu, -iva a Atenas ; sortit, -ida d'Atenas.
atenéncia : contigüitat.

atenent, -a : contigú, ua ; a tocar de ; al ras de.
L'ostal atenant es pas lo meu. v. **tenent (a)**

atèner / atenir (v. intr.) : téner a (èsser contigú).
Son ostal aten la glèisa.

atèner / atenir (s') : creire a ; se'n téner a ; trabalhar sens relambi ; s'amaisar / s'apasiar.
S'aten a çò que li prometèron.
S'aten a son trabalh del matin al ser.
Tota dolor s'aten un pauc amb lo temps.

aténher / aténher (v. tr.) : ajar / arribar a tocar / atrapar.
Pòdi pas aténher la salsissa de la pèrga.

atengut (adv.) : de contunh.

atengut, -a (p.p. de s'atèner) : *S'es atengut a son trabalh.*

atengut, -uda (p.p. d'aténher) : ajat, -ada / atrapat, -ada.
Ai atenguda la topina de la laïssa nauta.

atenir : v. **atèner**.

atentaire, -a (subs.) : embelinaire, -a.

atentenar (v. tr.) : enganar amb de promessas vanas ; atermenar / temporanar / temporejar.
A la tissa d'atentenar (t.a.)

atentiu, -iva : que fa atencion.

atentivament : amb atencion. *Fa atentivament tot çò que fa.*

atenuacion : accion d'atenuar, de disminuir, d'amenir. (R. V, 360)

atenuar (v. tr.) : amenir / disminuir / afeblir / assuausar.

atenuar (s') : s'amenir / se disminuir / s'afeblir / s'assuausar. *Atenuar una dolor.*

atenuatiu, -iva : qu'atenua.
Las circumstàncias atenuativas d'un delicte.

aterectomia : ablacion o destruccion de las placas d'ateròma.
v. **angioplastia**.

aterman, -a : natura d'un còrs qu'absorbís las radiacions calorificas.

atermància : natura de çò atermic.

atermic, -a : sens calor ; sens fèbre ; sens reaccion termica.
Motor atermic. Malautiá atermica. Reaccion atermica.

aternir (v. tr.) : acabar.

aternir (s') : s'acabar.

aternit, -ida : acabat, -ada ; estequit, -ida ; magre, -a coma un pic / magre, -a coma una bicicleta.

aterina (f.) : meleta / potina (mena de sarda pichonèla)

aterogèn, -a : qu'amòda l'ateròma.

aterogènèsi (f.) : formacion d'ateròmas suls las parets de las artèrias.

aterotòm (m.) : aparelh per enlevar los ateròmas arterials.

ateròma (m.) : tumor enquistada que conten un depaus rosselós, mòl e grumelós ; lesion intèrna de las artèrias, caracterizada per un depaus de lipids.
Ateròma arterial. Ateròma cutanèu : quist sebacèu.

ateromatós, -osa : relatiu, -iva a un ateròma ; de la natura d'un ateròma.

ateromatòsi (f.) : afeccion de las artèrias caracterizada a l'encòp per de lesions aretomatosas e per de lesions d'aterioscleròsi.

ateroscleròsi (f.) : arterioscleròsi que presenta a l'encòp de lesions aretomatosas e una scleròsi de las parets vascularas.

aterrar (v. tr.) : englajar ; abatre ; terrassar ; cauçar una planta ; davalair sus tèrra (avion) *Aquel accident nos aterrà a totes.*
L'avion aterrà a l'ora prevista.

aterrar (s') : s'abatre ; s'abausonar.

aterrament / aterratge / aterrimet : accion d'aterrar (avion)

aterrir (v. tr.) : far venir posca ; consumir ; emplenar de tèrra : comolar ; far venir terrós, -osa ; far venir blanc, -a coma lofa de can.

aterrir (s') : s'engrunar / se bresar ; se comolar ; venir blanc coma lofa de can ; se metre a sec.

aterrit, -ida : blanc, -a coma lofa de can ; avalat, -ada.

atesar (v. tr.) : tibar / estirar.

atesat, -ada : tibad, -ada / estirat, -ada.

atessar (v. tr.) : donar lo sen / far tetar ; arredre (alachar)
La maura, d'en primièr, voliá pas atessar.

atessada : tetada.

atessament :alachament.

atestacion : accion d'atestar ; vertat atestada ; document qu'atèsta (R. IV, 358)

atestar (v. tr.) : afirmar que quicòm es segur ; autenticar.

atestat, -ada : autenticat, -ada.

atestir (s') : s'encapriçar / s'encapriciar / s'obstinar.

atestudir (s') : venir caput, -uda.

atestuditge : capuditge.

atetonar (v. tr.) : far tetar.

atetonat, -ada / atetonit, -ida : que teta plan.

atetonir (s') : se penjar al sen ; tetar sovent ; tetar plan.

atetòsi (f.) : afeccion caracterizada per de movements involontaris, lents, reptatòris, e que tòcan mai que mai a las extremitats.

atetòsic, -a : relatiu, -iva a l'atetòsi. *Movements atetòsics.*

atèu, atèa (adj. e subs.) : que denèga l'existéncia de Dieu.
Se ditz atèu, mas sabi plan que nos mentís.

ateunhar / ateunhir (v. tr.) : aprimar ; atenuar ; amenir / amendrir ; aplatar / aplatir.

ateunhar / ateunhir (s') : s'amendrir ; venir tènhe, -a.

ateunhit, -ida : amendrit, -ida ; tènhe, -a. t.a. çaisús

atge : edat (f.) v. (R. III, 235 - L. 32)

-ATGE : sufix que marca l'accion del vèrb : **maridatge - salatge**.
sufix que balha de collectius : **coratge - brancatge**.

atimia : diminucion o abséncia de manifestacions afectivas.

atimormia : pèrdia de l'afectivitat.

* **atjat, -ada** : vièlh, -a. v. (R. III, 235 - L. 32)
Èra pas encara atjat per far un mòrt.

atieirar (v. tr.) : enrenguetar / entieirar (metre en tièras)
encarrar (metre buòus, vacas o caval a la carreta)

atieirar (s') : se metre en dever de.

atieirat, -ada : t.a. d'**atieirar**.

atifargas (f. pl.) : apleches ; equipament ; atiralh.
Las atifargas d'un pescaire, d'un caçaire...

atilhament : arrengeament ; adornament ; afiscalhament.

atilhar (v. tr.) : arrengear ; adornar ; afiscalhar.

atilhac, -ada : arrengeat, -ada ; adornat, -ada ; afiscalhat, -ada.
S'es atilhada per anar a la fèsta.

atimbrat, -ada : seren, -a.
Temps atimbrat : temps seren.
Temporada atimbrada : temporada serena.

atimia : perturbacion patologica caracterizada per una indiferéncia e una inactivitat totalas ; abséncia de *timus*.

atimolimfoplasia : alimfocitòsi congenitala.

atimonar (v. tr.) encarrar (metre los buòus a la carreta) ; metre los buòus a la mossa, al brabant.

atimonat, -ada : encarrat, -ada (s.p. e s.f.)

atindar (v. tr.) : adornar ; atilhar ; plaçar ; organizar.

atindar (s') : s'adornar ; s'entindar ; s'afiscar ; s'adornar.

atindat, -ada : atilhac, -ada ; afiscat, -ada ; adornat, -ada.

atindolar (v. tr.): entindonar (metre una barrica sus un tind)
atindolar (s'): se metre al bèl (temps)

Lo temps s'es plan atindolat.

atintar (v. tr.): clinar; acantelar; recolar / trescolar
atintar (s'): se clinar.

atintat, -ada: clinat, -ada.

atintelar (v. tr.): plaçar quicòm sus un supòrt; metre en equilibri.

atintelat, -ada: plaçat, -ada sus un supòrt; en equilibri.

atipia: estat de çò atipic o de q.q. d'atipic.

atipic, -a: que revèrta pas lo tipe (modèl) normal.

atipicament: d'un biais atipic.

atir (v. tr.): acotir (corsar)

atira: aplech d'afachaire per estirar las pèls.

atiraire, -a / atirant, -a: atractiu, -iva. (R. V, 365)

atiralh: atifargas. *S'èra cargat tot son atiralh de caçaire.*

atiralar (v. tr.): arrenjar; preparar / aprestar.

atiralar (s'): se preparar / s'aprestar.

atiralarhat, -ada: afiscalhat, -ada.

Jès, paure dròlle, consí te siás atiralhat!

atirament: atraccion.

atirar (v. tr.): atraire; sedusir.

atirat, -ada: atrach, -a; sedusit, -ida.

atiroïdia: abséncia de secrecion de la glandola tiroïda.

atisar (v. tr.): entusar / empusar / abrasugar. *Atisar lo fuòc.*

atisar (s'): s'abrasugar.

atisat, -ada: entusat, -ada.

atissar (v. tr.): escometre; encanissar; molestar (R. IV, 227) aver en òdi.

Atissi l'òli de ricin e lo de fetge de merlussa.

atissar (s'): s'encanissar.

S'es atissada sus aquel prètzfach.

atitolar (v. tr.): coconar; torolhar; amistosar; amigadar; calinhar / calinhejar.

An tojorn atitolada lor filha unenca.

atitolar (s'): s'amigadar. *Totes dos se son plan atitolats.*

atitolat, -ada: t. a. d'atitolar.

atlant: estatua d'òme que fa supòrt a un entaulament.

atlantic, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a l'ocean que se tròba entremièg las Americas e l'ensemble Euròpa-Africa; relatiu, -iva a Atlàs.

Ocean atlantic. Litoral atlantic. Pacte atlantic.

atlantisme: estrategia politica e militar de l'OTAN; actitud favorabla a l'OTAN.

atlantista (m. e f.): adèpte, -a de l'OTAN.

ATLANTO-: forma prefixada del grèc *atlantikòs* (atlantic)

atlantomediterraneu, -èa: relatiu, -iva a Atlantic e Mediterranèa.

atlantosaur: reptil fossil del cretacèu, de 40 mètres de long.

Atlàs: gigant de la mitologia grèga.

atlàs: ensemble montanhós d'Africa del nòrd; colleccion de mapas dins un volum; primièra vertèbra cervicala.

atlèta (m. e f.): persona que fa d'atletisme.

atletic, -a: relatiu, -iva a un o una atlèta.

atleticament: d'un biais atletic.

atletisme: ensemble d'espòrts individuals (corsa, saut...)

atlodim: mostre de dos caps sus un còrs unic.

atmidomètre: aparelh per mesurar la quantitat d'un liquid evaporada dins un temps donat.

atmidometria: mesura de la quantitat d'un liquid evaporada dins un temps donat.

ATMO-: forma prefixada del grèc *atmòs, -ou* (vapor)
atmolisi (f.): separacion dels elements constitutius d'una mescla gasosa.

atmosfera: massa d'aire qu'enròda la tèrra; porcion d'aire contenguda dins un local; unitat de pression; ambient.

L'atmosfera d'un roman: l'ambient d'un roman.

atmosferic, -a: relatiu, -iva a l'atmosfera.

La pression atmosferica.

atocament: accion de tocar o d'atocar.

atocar (v. tr.): tocar; ajar; tånher; concernir.

Aquò m'atòca pas brica.

atocat, -ada:

t. a. çaisús.

atoissar (v. tr.): asimar una mèla.

atoissar (s'): s'asimar (mèla de cotèl, de dalha...)

Quand la dalha s'atoissa cal trapar la pèira d'agusar.

atoissat, -ada: asimat, -ada.

atòl: iscla anulada de las mars tropicalas, constituïda d'escuèlhs de corals qu'enròdan una laguna centrala sonada lagon.

atòm: particula extraordinàriament pichonèla constitutiva elemental (R. VI, 222 - L. 136) de la matèria; quantitat bravament pichonèla de quicòm.

L'atòm es compausat d'un nuclèu e d'electrons.

Lo paure dròlle a pas un atòm de biais!

atomic, -a: relatiu, -iva a l'atòm. *Bomba atomica.*

atomicament: d'un biais atomic.

atomicitat: nombre d'atòms d'una molecula.

atomista (m. e f.): especialista (m. e f.) de recèrcas atomicas.

atomizacion: destruccion amb d'armas atomicas; desagregacion.

atomizador: vaporizador.

atomizar (v. tr.): reduire (R. III, 85) a d'atòms; destruir (R. III, 563) amb d'armas atomicas; desagregar un ensemble coèrent.

Hiroshimà foguèt atomizada en 1945.

Los agricultors son de mai en mai atomizats (s.f.)

atòn, -a: natura d'una vocala o d'un diftong que pòrta pas d'accent; natura d'unas formas de pronoms personals coma « me, te, se »; natura de q.q. que manca d'energia, de fòrça, de vivacitat, de q.q. de flac / d'amòrf / de mòl.

Vocalas atònas: lo **a** de cabrit, de lanut, de pòrta...

lo **e** de segur, ase, paire, maire...

lo **o** de portal, de demorar...

lo **i** de milgrana, d'armari...

lo **u** de curar, de mudar...

Diftongs atòns: lo **au** d'ausir, d'auriòl, d'ausar...

lo **eu** de beuriam, de teulada...

lo **ou** de soudar, de plourà...

lo **ai** de laisser, de mairal...

lo **ei** de peissonièr, de creissent...

lo **oi** de boisson, de moisset...

v. gramatica d'Alibèrt, pp.16 e seguentas.

atonal, -a: que seguís pas las leis tonalas de l'armonia.

atonalitat: sistèma d'escriptura musicala estrangier a las règlas tonalas de l'armonia.

atonia: flaquèira (manca de fòrça, de vitalitat, de vivacitat)

atonic, -a: relatiu, -iva a l'atonia; que patís d'atonia.

atonicitat: natura de çò atonic, de q.q. d'atonic.

atopinar (v. tr.): entopinar / metre en topina; encoconar.

atopinar (s'): s'entopinar; s'encoconar.

atopinat, -ada: entopinat, -ada / encoconat, -ada.

atopognosia : impossibilitat de localizar una sensacion tactila o dolorosa normalament percebuda.

atorar (v. tr.) : comolar amb de tèrra ; metre q.q. a la rega.

atorat, -ada : comolat, -ada amb de tèrra ; mes, -a a la rega.

atornar (s') : s'aparar ; se revenjar ; tornar còp per còp.

atornat, -ada : aparat, -ada.

atornelar (v. tr.) : rengar / metre en òrdre.

atornelat, -ada : rengat, -ada (adj.) ; en òrdre.

atornhit, -ida : agarrussit, -ida ; engamassit, -ida ; arrascassit, -ida.

La vegetacion atornhida d'un cause.

atortir (v. tr.) : far venir tòrt.

atortir (s') : venir tòrt.

Lo camin s'atortissia per de travèrses impossibles.

atortit, -ida : vengut tòrt, venguda tòrta.

atostonar (v. tr.) : far una tòsta.

atostonar (s') : s'emplastrar.

atostonat, -ada : tostat, -ada ; emplastrat, -ada.

Avia lo morre tot atostonat de mèl.

atots (un) : una carta mèstra ; una sofla / un brave carpan.

Me mandèt un atots que me virèt de part !

atoxic, -a : sens toxicitat.

atoxicitat : abséncia de toxicitat.

atrabalhir (s') : prene gost al trabalh.

atrabalhit, -ida : trabalhaire, -a / afogat, -ada al trabalh / laboriós, -osa (R. IV, 4)

atrabiliar, -ària : ipocondriac, -a (totjorn preocupat, -ada per sa santat ; ernhós, -osa / aissable, -a)

Temperament atrabiliar. Colèra atrabiliària.

atrac : montet.

atrases : d'apleches ; d'aisinas ; de bagatges.

atracador : aplech de lachaire per copar la calhada.

atracar (v. tr.) : traçar un camin ; amassar pauc a pauc (tesaurisar)

Atracèron una dralha dins la selva.

atracat, -ada : traçat, -ada (camin, carrièra...)

atracada : montet ; apilada.

atracar (v. tr. e intr.) : amontetar ; apilar ; se far un camin dins la nèu.

Nos calguèt atracar dins un nevièr de dos palms.

atraccion (f.) : accion o resulta d'atirar ; fòrça qu'atira.

Las atraccions d'una festa. L'atraccion universala.

atrach / atrait / atraccion : accion o resulta d'atraire.

atrachar (s') : se trachar / se mainar.

S'atrachava pas qu'aviá la bragueta dobèrta.

atrachat, -ada : atrach, -a / atirat, -ada.

atrachelar (v. tr.) : far de trachèls de cambe o de lana.

atrachelat, -ada : en trachèls. v. **trachèl**.

atracir (v. tr.) : afeblir (far venir trace / traça) / anequelir.

atracir (s') : s'afeblir ; venir trace, traça ; s'anequelir.

Lo paure vièlh s'atracís un pauc mai cada jorn.

atracit, -ida : vengut trace , venguda traça. (R. II, 141)

atraciu, -iva : atirant, -a. (R. V, 401)

atraïnar (v. tr.) : entraïnar ; domdar.

atraïnar (s') : s'entraïnar ; far d'exercicis / s'exercir.

atraïnat, -ada : t.a. çaisús. (R. III, 241)

atraise (v. tr. e intr.) : atirar ; sedusir.

atransir (s') : cambiar ; se far vièlh ; se rafir ; s'aconsomir.

S'atransís cada jorn, qu'es vengut plan vièlh.

atransit, -ida : vengut vièlh, -a ; rafit, -ida ; aconsomit, -ida.

atrantolir (s') : s'atransir ; s'acarcavelir ; s'anequelir de vielhum.

atrantolit, -ida : acarcavelit, -ida ; atransit, -ida.

atrapa / atrapadissa / atrapador : atrapatòri / engana.

atrapaire, -a / atrapador, -a : farsejaire, -a.

atrapador, -oira : nèci, nècia / piòt, -a / pèc, -a.

atrapamoscas : engana per trapar de moscas.

atrapanèci : engana per trapar de personas piòtas.

atrapavèspas : engana per trapar de vèspas.

atrapar / trapar (v. tr.) : agantar ; trobar ; encontrar.

atrapar (s') / **se trapar** : tombar dins una trapa (trauc, tendèla, laç...)

atrapat, -ada (sens figurat) : moc, -a / moquet, -a.

atràs (adv.) : enrè ; darrièr.

atrasent, -a / atractiu, -iva : qu'atira ; que sedusís.

Un trabalh atrasent. Una persona atrasenta.

atrasar (s') : s'atardivar ; demorar enrè ; se pèrdre ; s'endormir.

atrasat, -ada : atardivat, -ada ; enrè.

« *atreftar* » : v. **atreular**.

atremia : flaqueza granda, mas sens astenia musculara.

atremolir (v. tr.) : far tremolar.

atremolir (s') : tremolar.

atremolit, -ida : que tremola. v. **tremolar**.

atrempar (v. tr.) : trempar (t.a) ; trempar l'acièr ; moderar ; beure pendent lo repais.

atrempat, -ada : tremp, -a ; trempat, -ada.

atrencadura : arrencament ; preparacion.

atrencaire, -a : persona qu'arreja quicòm.

atrencament / atrencatge : accion de preparar, d'arrencar, d'acomodar, d'agençar...

atrencar (v. tr.) : arrencar ; aprestar la tèrra ; cultivar ; atilhar / afiscalhar ; ordi ; acalonjar ; assortir.

atrencar (s') : s'afiscalhar.

atrencat, -ada : t.a. çaisús.

atrepesia : debilitat extrèma de nenons per causa de malnutricion.

atresia : oclusion parciala, congenitala o pas, d'un orifici o d'un conduit natural.

Atresia del budèl prim. Atresia arteriala.

atresic, -a : relatiu, -iva a l'atresia ; que patís d'atresia.

atretant (adv.) : aitant. *En atretant* : entretemps.

atretant que : mentre que.

Atretant que molziá las fedas, pregava.

atretzenar (v. tr.) : metre per tretze ; assortir ; agençar ; combinar ; ajustar ; completar ; molestar ; agantar pel còl ;

Se faguèt atretzenar pels gendarmas.

atretzenat, -ada : t.a. çaisús.

atreular (v. tr.) : far pàisser lo bestial pel trefuèlh.

Atreulava sens jamai laisser conflar cap de feda.

atreulat, -ada : que pais pel trefuèlh.

atribuable, -a : que pòt èsser atribuit, -ida.

atribucion : accion o resulta d'atribuir quicòm a q. q.

atribuible, -a : que pòt èsser atribuit, -ida.

atribuir (v. tr.) : donar quicòm a q.q.

Suèda atribuis cada an sos famoses Prèmis Nobèl.

atribuir (s') : s'arrogar, obtèner.

S'es atribuit totes los prèmis de la classa.

atribuit, -ida : donat, -ada.

L'ostal li fuguèt atribuit pel testament de son paire.

atribut : predicat ; prerogativa / privilègi / qualitat ; simbòl ; çò que qualifica quicòm o q.q.

Lo rire, çò dison, es un atribut de l'òme.

atributari, ària : persona que quicòm li es atribuit.
atributi, -iva : qu'indica o enòncia un atribut ; que balha un drech qu'òm aviá pas ; relatiu, -iva a un atribut.

Mot atributi : mot utilizat coma atribut.

Proposicion atributiva : l'encontrèri que se passejava.

atributivament : coma atribut.

Adjectiu utilizat atributivament.

atricar (v. tr.) : escarrassar ; esturrassar ; atrencar.

Atrica plan la tèrra abans de semenar.

atricat, -ada : t. a. çaisús.

atricion : contricion que nais de la paura del castic o de la vergonha, mai que non pas de l'amor de Dieu ; tèrme medical per qualificar l'estat d'un teissut après una brava contusion.

atrigar (v. intr.) : languir de.

M'atriga pas de venir vièlh : languissi pas de me far vièlh.

atrigat, -ada : impacient, -a de...

« *atripassar* » : v. **apitrassar**.

atriquia : abséncia congenitala de pel e de pels.

atristar (v. tr.) : entristesir. *La novèla de sa mòrt m'atristèt.*

atristar (s') : s'entristesir. *M'atristi de lo saber desocupat.*

atristat, -ada : entristesit, -ida.

ATRO- : forma prefixada del latin *ater* (negre)
v. **atropurpurenc**.

atrobaire : trobador.

atrobament / atrobat : invencion ; trobalha / tròba.

atrobar (v. tr.) : trobar ; inventar.

atrobar (s') : se trobar / s'encontrar.

atròç, -a (adj.) : monstruós, -osa ; cruèl (R. VI, 174 - L. 103)

Un crim atròç. Una injustícia atròça.

atroçament : amb atrocitat ; d'un biais monstruós.

atroçar (v. tr.) : atricar / escarrassar / esturrassar ; micallar.

atroçat / atrocelat, -ada : t. a. çaisús.

atrocelar (v. tr.) : abocinar.

atrocitat : acte atròç ; estat de çò atròç.

atrocitòsi (f.) : absorpcion d'una substància estrangèira pel citoplasma cellular, seguida de fenomèns de concentracion e de floculacion qu'amòdan de formacions granuloses.

atrofia (t. med.) : consompcion (R. VI, 160) per manca de noiridura ; amagrim e estequidura del còrs o d'una partida del còrs ; arrèst fortuít del desvolopament d'un organ.

Atrofia d'un membre après un accident.

atrofiar (v. tr.) : estequir ; afeblir, disminuir.

atrofiar (s') : s'estequir.

Los muscles d'un paralisat s'atrofian.

atrofiat, -ada : estequit, -ida.

atrofic, -a : relatiu, -iva a l'atrofia ; qu'amòda l'atrofia.

« *atrompetar* » (l.p.) : doblet abusiú de trompetar.

« *atroncar* » e derivats (l.p.) : doblets abusius de troncar.

atròpa (plt.) : bèladòna (*Atropa belladonna*)

atropadissa : brava tropelada.

atropament : atropelada / atropelament.

atropar / atropelar (v. tr.) : amassar en tropèl.

atropar (s') / s'atropelar : s'amassar en tropèl.

atropat, -ada / atropelat, -ada : en tropèl.

atropelament : atropament / atropelada.

atropina : alcaloid toxic de la beladòna e de qualques autras plantas (estramòni e autras solanacèas)

atropinic, -a : relatiu, -iva a l'atropina.

atropurpurenc, -a : d'una color porpra que tira sul negre.

atruhiment : amagrim.

atruhir (s') : venir magre.

atruhít, -ida : vengut magre, venguda magra.

atrumar / entrumir (v. tr.) : escurcir.

atrumar / entrumir (s') : s'ennivolar ; venir auratjós ; s'enfosquir ; s'entristesir.

Après lo quinze d'agost, sovent, lo temps s'atrumís.

atubaire, -a : alucaire, -a.

atubal : lenha menuda.

atubament : accion o resulta d'atubar, d'alucar.

atubar (v. tr.) : alucar ; enflamar.

atubar (s') : s'alucar / s'enflamar.

atubat, -ada : alucat, -ada ; enflamat, -ada.

atucaire, -a : assucaire, -a.

atucament : accion o resulta d'assucar.

atucar (v. tr.) : assucar ; macar.

atucat, -ada : assucat, -da ; macat, -ada.

atudador : aplech per atudar.

atudaire, -a : persona qu'atuda.

atudar (v. tr.) : escantir.

atudar (s') : s'escantir.

atudat, -ada (t.a.) *Es una persona atudada.*

atufegar (v. tr.) : cultivar ; adobar ; arrenjar ; afiscalhar.

atufegar (s') : s'afiscalhar.

S'atufeguèt per èsser pas reconegut.

atufegat, -ada : t.a. çaisús.

atunir (s') : s'aconsomir ; se sondormir ; s'endormir.

atunit, -ida : aconsomit, -ida ; sondormit, -ida ; ...

atupiment : escantiment ; estabosiment.

atupir (v. tr.) : acaptar (cobrir) ; estofar ; atudar ; far calar ; estabosir.

atupir (s') : se calar d'estabosiment.

atupit, -ida : atudat, -ada ; estabosit, -ida ; estup, -a.

atur (m.) : aplicacion ; desir d'aprene ; obstinacion (R. V, 339)

aturar (v. tr.) : arrestar ; plaçar ; aplicar ; apevar quicòm contra quicòm ; constrénher / constrénher ; corroçar ; metre a la rega ; tampar un trauc ; comolar un valat, una trencada.

En vila, totes los poses son un pauc aturats.

aturat, -ada : t.a. çaisús.

aturar (s') : s'aplicar ; permejar ; se rebutar pas ; s'obstinar.

aturat, -ada : obstinat, -ada... t.a. çaisús.

aturrar (v. tr.) : esturrassar ; assucar ; terrassar ; deslargar lo bestial.

aturrador : mena de rotlèu per esturrassar.

atusar (v. tr.) : atudar ; assucar.

atusar (s') : s'atudar ; s'apasiar ; se calar.

atusat, -ada : t.a. çaisús.

atzebib (m.) : rasims secs.

AU- : cercar tanben a *al-* e a *ar-*

aubà : v. **alba**.

aubanèl : mena de falcon ; noblilhon / gentilhastre.

aubaliga : frucha de l'aubaliguièr (mena de drulhièr)

Aubanèl Teodòr (1829-1886) : grand poèta occitan de Provença.

Aubanha : nom de vila d'Occitània.

Aubar : v. **albar**.

« *auben* » : v. **òc-ben**.

aubenca / albenca : partida tendrièira jos la rusca d'un arbre.

aubèrga / aubèrja / aubergariá : abitarèla (arc.)

Es totjorn a l'aubèrga, a pintonejar.

aubergament : accion de lotjar, d'acomodar q.q.

aubergaire, -a (subs.) : persona que ten una aubèrja.

aubergar (v. tr.) : acomodar (lotjar)

aubergat, -ada : acomodat, -ada (lotjat, -ada)
aubergina : frucha de l'auberginièira / viet d'ase (l. p.)
auberginièira (plt.) : (Solanum Melongena)
auberon (un) : tròç que fa partida d'una sarralha.
aubespin : v. **albespin**.
ubiaga : mena de balet.
aubica : mena de figassa violeta.
aubicon : mena de figa longaruda e negra de Sant Joan.
aubièca : cocorda. E non pas « *citrolha* » (fr.)
aubièr : v. **aligièr**.
aubilha : quicòm que val pas gaire.
aubin (plt.) : fava fòla / pese de lop (Lupinus albus)
Aubin : nom de vila de Roergue (Occitània)
aubire : èime ; volontat ; coratge ; gost ; opinion. (R. IV, 375)
aubirar (v. intr.) : estimar ; pensar ; imaginar ; avalorar.
aubirat, -ada. v. **albirar**.
« *aubòi* » (fr.) : v. **graile**.
« *aubolar* » : v. **çaijós**.
auborar : v. **arborar**.
Aubrac : nom de montanha e de region d'Occitània.
« *aubre* ». v. **arbre**.
aubricòt. v. **albricòt**.
« *aubrespin* » : v. **albespin**.
aubrilha. v. **albrilha**.
aubuga. v. **albuga**.
auc : gabre (mascle de l'auca)
auc / aücal : cridadissa que s'esperlonga. v. p. 1014.
auca : feme de l'auc. (Anser anser)
mata d'èrba sostada per la dalha.
auca salvatja : (Anser cinerus)
auca de mar : (Larus marinus)
auca negra : (Anser torquatus)
auça : augment ; èrsa ; pòst que servís de ridèla ; muscle de l'entramble del buòu.
aüca : machòta (aucèl que buta d'aücals) (Strix aluco)
auçada : coada d'auca.
auçada / auçor : nautor.
aücaire, -a : persona que buta un aüc ; que revèrta un aüc.
Reumàs aücaire e non pas « *cocolucha* » (fr.)
auçaire, -a : persona qu'alèva lo prèt看.
auçament / auçatge : accion o resulta d'auçar.
« *auçana / auçanèla* » : v. **acina**.
auçaprem : còta d'alús ; premsa de vendèmia.
aücar (v. tr e intr.) : butar una cridadissa que s'esperlonga.
auçar (v. tr. e intr.) : aleva ; augmentar lo prèt看.
auçar (s²) : s'aleva ; se relevar.
aucassin (m.) : mena d'estòfa sarrada ; tèla (tela) de matalàs. E non pas « *cotil* » (fr.)
aucat : aucon (auca jove)
« *aucèl* » : v. **orcèl**.
aucèl : passerat ; aplech de maçon per carregar lo mortier sus las espatlas.
aucèl de passa : aucèl de passatge.
aucèl pica l'abelha (plt.) : (Ophrys apifera ; Ophrys scolopax)
aucèla : feme de l'aucèl ; femna viradissa o ardimanda.
aucelaire, -a / aucelièr, -ièira : caçaire, -a d'aucèls ; elevaire, -a d'aucèls ; mercadièr, -ièira d'aucèls.
aucelalha / aucelamenta : doblèts d'aucelum.
aucelar (v. tr.) : pondre ; coar ; avidar los aucelons ; parlar pus gròs ; se metre en colèra ; s'espelofir (s.f.)
aucelariá : elevatge d'aucèls.

aucelàs : aucèl de rapina en general.
aucelejar (v. intr.) : badar / dugar.
aucelet / aucelon : passerat jove.
aucelièr, -ièira (adj.) : faribòl, -a ; esterlucac, -ada.
aucelièira : volador ; filat per pescar d'anets.
aucelilha / aucelina : doblèts d'aucelum.
aucelonaire : caçaire d'aucelons.
aucelonar (v. intr.) : caçar d'aucelons.
aucelum : los aucèls en general.
aucet : levet (plec fach a una rauba per la gardar de rebalar)
« *auchava* » : v. **ochava**.
aucièira : cordatge gròs (mar.) ; bordadura en brave malhum d'un filat de pesca ; còrda flotaira d'un filat.
« *auciprès* » : v. **cipressièr**.
aucir / aucire (v. tr. e intr.) : tuar.
aucir / aucire (s²) : se tuar.
aucit, -ida : tuat, -ada.
« *auclon* » : v. **arcolan**.
auçor : auçada / nautor.
D'aquela auçada veiràs tot lo país de Foish.
aucun / alcun (adj.) : pas cap ; qualche.
aucunament : de cap de biais.
aucuns còps (d') : de còps. *D'aucuns* : d'unes.
auçura : nautor / airal naut.
auçut, -uda : montuós, -osa.
Auda - Audeta : prenom.
audàcia : front / impudècia ; ardidesa ; ausardariá.
O azardèt tot sus un còp d'audàcia.
T'an graciosat d'aquò e as l'audàcia de romegar !
audaciós, -osa : ausard, -a.
audaciosament : d'un biais audaciós.
Aude (m.) : ribièira e departament d'Occitània. v. p. 1053.
Audena : la val d'Aude ; aigat de la ribièira Aude.
Audeta : prenom (diminutiu d'Auda)
« *audi* » : v. **làupia**.
audi : vam ; coratge ; vigor. (del lat. *audere*)
audi : òdi - fastic. (del lat. *odium*)
AUDI- : forma prefixada del latin *audire* (ausir)
audible, -a : que pòt èsser ausit, -a.
audicion : ausiment (accion o resulta d'ausir, d'entendre) ; presentacion per un artista o una artista de son repertòri o d'una partida de son repertòri per èsser admés, -esa endacòm. *Perturbacions de l'audicion.*
Audicion de testimònis. Passar una audicion.
audicionar (v. tr.) : far passar una audicion a un actor, una actritz, un cantaire, una cantaira...
audicionar (v. intr.) : passar una audicion.
audiècia : admission a èsser ausit ; parlicada consentida a q.q. ; amassada de jutges per decidir ; importància numerica d'un public qu'escota una emission de ràdio, qu'agacha una emission de television...
Lo discors agèt l'audiècia que se meritava.
Demandèt una audiècia a l'ambaissador.
L'audiècia perdurèt tota l'aprèsdinnada.
audidesparaulament : desparaulament congenital sens sordièira, d'origina neurologica o psicologica.
Audila / Odila : prenom.
« *audimat* » (fr.) : audimètre.
audimètre : aparelh utilizat per las cadenas de television o de ràdio per mesurar lo taus d'escota d'una emission ; taus d'escota.

audimetria : mesura de l'audiència d'una emisson.
AUDIO- : forma prefixada del latin *audire* (ausir)
audioconferéncia : teleconferéncia difusada de mercé un biais de comunicacion que permet sonque (solament) la transmission de la paraula.
audiodisc : disc que de sons i son enregistrats.
audiofòn : aparelh utilizat per las personas sordanhas per entendre melhor.
audiofonologia : especialitat medicala de la fonacion, de l'audicion e del lengatge.
audiofrecuècia : frecuècia que correspond a de sons audibles, e utilizada per la transmission e la reproduccion dels sons.
audiogenic, -a : relatiu, -iva a l'audicion ; amodat, -ada per l'audicion.
audiograma : corba que representa l'acuïtat auditiva segon la frecuècia dels sons.
audiomètre : aparelh per mesurar l'acuïtat auditiva.
audiometria : ensemble de mesuras per determinar la valor de l'aparelh auditiu, de l'acuïtat auditiva.
audiometric, -a : relatiu, -iva a l'audiometria.
audionumeric, -a : natura d'un supòrt d'enregistrament que los sons i son enregistrats jos la forma de senhals numerics.
audiooral, -a : metòde pedagogic modèrn per ensenhar una lenga amb de tèxtes enregistrats, legits per d'autoctòns d'aquela lenga e represes vocalament pels escolans.
Un metòde audiooral es d'una eficacitat granda.
« Occitan, parla ta lenga » es un metòde audiooral.
audioprotésista (m. e f.) : tecnician, -a que vend, adapta e verifica los aparelhs de protèsi auditiva.
audiovisual, -a : metòde pedagogic per ensenhar una lenga amb de tèxtes enregistrats, legits per d'autoctòns d'aquela lenga, e combinats amb de films o d'images que correspondon als tèxtes enregistrats ; ensemble dels mejans que difusan son e image.
Metòde audiovisual. Mejans audiovisuals.
audit : procèssus de verificacion de l'execucion e del còst d'una empresa. *Audit fiscal. Audit social.*
auditiu, -iva (adj.) : que concernís l'ausir o l'aurelha en tant qu'òrgan de l'ausir.
Aparelh auditiu. Aurelha auditiva. Nèrvi auditiu.
auditor / auditritz : persona qu'escota un cors, la ràdio...
auditòri : ensemble d'auditors. (R. II, 149)
auditorium (lat.) : sala adobada, del punt de vista acostic, per l'audicion d'òbras musicalas o teatralas, o per enregistrar d'emissions de ràdio o de television.
Audioard : prenom.
audiolièr, -ièira : mena de ferrat per posar d'aiga.
« audós, -osa » : v. odorós, -osa.
aufa / alfa : jonquina e autras èrbas utilizadas per tèisser.
aufièr / alfièr : mena de teisseire de plantas.
aufa : tafa (taca blanca). *Aufa de nèu : tafa de nèu.*
« aufabrega » v. alfasega
« aufanat, -ada - aufanejar » v. ufana - ufanejar
« aufegar » v. ofegar
aufi : sentor.
aufiar (v. intr.) : sentir / flairar / sentinar.
« auga » v. alga
Augal : mont de Cevenas (Occitània)
« augan » v. ongan.
« augebit » v. atzebib.

augiva, de l'arab dialectal *aldjibb* per *aldjubb*, cistèrna.
 (forma remplaçada a tòrt pel fr. « ogiva »
« auglana / aulana » v. avelana.
augment : accion o resulta d'augmentar o de s'augmentar.
augmentable, -a : que pòt èsser augmentat, -ada.
augmentacion : augment.
augmentar (v. tr. e intr.) (t.a.) : alevar ; alevar lo prètz.
augmentatiu, -iva.
Porcàs es l'augmentatiu de pòrc.
Porcassàs es un augmentatiu d'augmentatiu.
« Arqui- » es una forma prefixada augmentativa.
« augneta » : v. molinia.
augur, -a : devinaire, -a. (R. II, 143)
Me fisi pas dels augurs.
auguracion : accion o resulta d'augurar.
augurador, -oira : augur, -a.
augural, -a : relatiu, -iva a un augur, -a o a un auguri.
La pretenduda sciéncia augurala es de farlabica.
augurar (v. tr.) : presumir ; devinar / predire ; anónciar.
Aquò augura pas res de bon.
auguri : presagi / divinacion. (R. II, 142)
Es pas quicòm de bon auguri.
August - Augustin - Augustina : prenom.
august (subs.) : palhassa de circ del nas roge, malabilhadàs e que se carga un vestit mirgalhat de colors que s'endevenon pas gaire.
august, -a : qu'amòda respècte e veneracion.
augustament : d'un biais august.
augustinian, -a : relatiu, -iva a sant Augustin o a sa teologia de la gràcia. *Estil augustinian. Pensada augustiniana.*
augustinisme : doctrina de sant Augustin sus la gràcia.
aujam : acelum ; polalha ; filhas ardimandas.
aujam (salat d') : acelum o polalha servats dins de grais.
Baste n'agèssem pus sovent de salat d'aujam !
aujòl, -a : rèiregrand, -a ; ancian, -a ; davancièr, -ièira.
aujòlet, -a : pepin, menina ; vielhòt, vielhòta.
aul / aule, -a : àvol, -a ; marrit, -ida.
Aulària : prenom. *Cantilèna de santa Aulària* (s. X)
aulesa / aulor (f.) : avolesa.
aulet, -a : rusat, -ada ; emmalit, -ida. *L'Aulet* : lo Diable.
aulopids : familha de peisses.
aulopifòrmes : familha de peisses.
aumalha : bestial boïn. *Ten pas que d'aumalha, pas de fedas.*
aumalhada (f.) : mairada : mena de filat per trapar sépias e barbudas.
« aumeleta » / « moleta » (fr.) : v. pascada.
« aumòrna » : v. almòina.
« aumussa » : v. almussa.
auna (arc.) : mesura anciana.
aunada (plt.) : èrba ronhièira (*Inula montana*)
aunadòl, -a : sortit, -ida d'Aunat (Auda, Occitània)
aunaire, -a : mesuraire, -a.
aunar (v. tr.) : mesurar a l'auna.
aünar (v. tr.) : unir ; reünir. (R. V, 449)
aunat, -ada : mesurat a l'auna ; mesurada a l'auna.
aunatge : accion o resulta de mesurar a l'auna.
auneta (arc.) : diminutiú d'auna.
aunir (v. tr.) : aborrrir ; desonorar.
aunit, -ida : aborrrit, -ida ; desonorat, -ada.
Las talhas son totjorn estadas aunidas pel pòble.
aupeta : petnada ; petarrada de caval que pètna.

aupejar (v. intr.): petnar ; córrer en petarradant.
auque (interj. inter.): donc / doncas. *Sètz auque malaut ?*
auquet , auqueta (subs.): aucon, aucona (auc pichon, auca pichona)
auqueta (plt.): estanisson (*Lampsana communis*)
auquièr, -a: gardaire, -a d'aucas.
Soi pas jamai estat auquièr, que teniam pas d'aucas.
aur: metal preciós. *Loís d'aur* (rosselon: pèça en aur)
aura (lat.): atmosfèra espirituala qu'enròda quicòm o q.q.; simptòma que passava per anónciar una crisi de mal de la tèrra (tèrme medical de l.p.)
Una aura de mistèri òm auriá dich que l'enrodava.
aura: vent del nòrd; zefir; vent; ventolin.
aura bassa: vent pluèg (vent d'oèst)
aura cauda: marin / auta (vent del sud)
aura drecha: bisa (vent del nòrd)
aura fòla: brava ventada.
auragan: auristre; tifon; ciclón.
aura rossa: soledre (vent d'èst)
aurada: ventada.
aurassa: ventàs.
auratge: fòrta perturbacion acompanhada de beleges e de tròns.
auratgegar (v. intr.): èsser a l'auratge.
auratjós, -osa: a l'auratge. *Temps auratjós.*
aure / alre (adj. ind.): quicòm mai.
« *aurec* » / « *auret* »: v. oret.
aurèjar (v. tr. e intr.): airejar; far de vent; ventar; amodar; brandir; tanar (tustassar); tirar las aurelhas. (L. 33)
aurèjar (s'): s'airejar; s'amodar; se trapar per las aurelhas; se batre. *La sopa es tròp cauda, la cal deixar que s'aurèje.*
aurèjat, -ada: airejat, -ada; refregit, -ida.
aurèlar (s') / s'enaurelar: s'irritar (t.a.); s'encolerir.
aurèlat, -ada: encolerit, -ida; irat, -ada.
Aurèli - Aurelian - Aurèlia: prenom.
aurèlia: granda medusa (*Aurelia aurita*)
aurelha: partida extèrna de l'organ de l'ausir de cada part del cap de l'òme e de fòrça animals; ausidor (ensemble de l'aurelha extèrna e de l'aurelha intèrna) ala de mossas; aurelheta d'escudèla.
aurelhada / aurelhal: fregada / fretada d'aurelhas.
aurelha d'ase (plt.): consòda (*Symphytum officinale*)
S. tuberosum
bolets (*Craterellus cornucopioides*); (*Otidea onotica*)
èrba dels paures (*Arum maculatum*)
bolon (plt.): (*Verbascum thapsus*)
centaurèia: (*Centaurea nigra*); (*Centaurea scabiosa*)
morre d'ase (plt.): (*Leontodon autumnalis*)
aurelha de cabra: èrba nosada (*Polygonum bistorta*)
aurelha de cat (plt.): (*Helvella crispa*); (*Pleurotus ostreatus*)
aurelha de cat grisa (plt.): (*Helvella lacunosa*)
aurelha de conilh: bolet (*Clitocybe cyathiformis*)
aurelha de garri: (*Dorycnium herbaceum*)
aurelha de Judàs (campairòl): (*Auricularia auricula Judae*)
aurelha de lèbre: (*Plantago lanceolata*); (*Statice limonium*)
(*Bupleurum rigidum*): (*Otidea leporina*)
aurelha de mar (molusc): aurelha de sant Pèire.
aurelha d'òlm: agaric d'òlm (*Agaricus albo-rufus*)
aurelha d'òme (plt.): asaret (*Asarum europaeum*)
aurelha d'ors (plt.): èrba de cocut (*Primula officinalis*)
autra planta: (*Ramondia Micoi*)
aurelha de rata (plt.): (*Heratium Pilosella*)

aurelha de sant Pèire (cauquilhaatge): (*Haliotis tuberculata*)
aurelhal: còp rebut sus las aurelhas; fretal d'aurelhas.
aurelhar (v. intr.): escotar.
aurelhar (v. tr.): tirar q.q. per las aurelhas / fretar / fregar las aurelhas de q.q. *Se faguèt aurelhar per son paire.*
aurelhard, -a / aurelhut, -uda: qu'a de bravas aurelhas.
aurelhard: ratapennada. (R. V, 45)
aurelheta: aurelha pichonèla; ala de mossas; ala de còr; pastissariá freginada a la padena; d'unes campairòls; tot un fum de plantas: l'èrba de cinc còstas; l'èrba cura-uèlhs; l'èrba de peirièira...
aurelhièr: coissinièira.
aurelhièira: aurelha de mossas; curaurelha (t. a.)
aurelhon: pendilh d'aurelha; aurelheta de mossas; aurelha de pairòl...
aureljejar (v. tr.): frequentatiu d'aurelhar.
Aurèli - Aurelia - Aurelian - Aureliana: prenom.
aurelia: medusa transparenta, tintada de blau. (*Aurelia aurita*)
aureòla: cercle luminós ajustat al cap d'un image sant; respècte per una persona meritosa (s.f.); traça laissada sus una estòfa, un papièr...per una substància destacanta; cercle luminós que, de còps, enròda un astre.
Aureòla lunara. Aureòla solara.
aureolar (v. tr.): enrodar d'una aureòla.
aureolat, -ada: que a una aureòla (sens pròpri e s. figurat)
aureomicina: mena d'antibiotic.
aureta: zefir; ventolin.
AURI-: forma prefixada del latin *aurum* (aur)
auric, -a: que conten d'aur; natura dels compausats d'aur trivalent. *Clorur auric. Sals aurics.*
auric, -a: de forma trapezoïdala. *Vela aurica.*
auricale: laton.
auricalcita: carbonat basic de coire e de zinc.
auricula (f.): pendilh de l'aurelha; aurelha extèrna tota; cavitat del còr; nom de diferents apendixes en forma d'aurelha; mena de molusques que lor clesc s'obrí en forma d'aurelha; planta: (*Primula auricula*)
auricular: det coïc / det menèl.
auricular, -a: relatiu, -iva a l'aurelha.
Det, artèria, testimòni ... auriculars.
auriculat, -ada: dotat, -ada d'aurelhas o d'apendixes en forma d'aurelha.
Gasteropòdes auriculats. Fuèlhas auriculadas.
AURICULO-: forma prefixada del latin *auricula* (aurelha)
auriculotemporal, -a: relatiu, -iva a l'airal delimitat per l'aurelha e l'òs temporal.
auriculoterapia: medicacion (R. IV, 173) derivada de l'acupuntura per medecinar (R. IV, 172) d'unas afecçons de las aurelhas.
auriculotomia: seccion cirurgicala auriculara.
auriculoventricular, -a: relatiu, -iva a l'encòp a una auricula e a un ventricul.
auriculovestibular, -a: relatiu, -iva al vestibul de l'aurelha.
aurièira: talvera d'un camp; òrle d'un bòsc; bòrd d'un riu.
Laurar las aurièiras: laurar las talveras.
aurieirar (v. tr. e intr.): metre sul bòrd; laurar los bòrds.
aurfrés: galons dels ancians vestits liturgics. (R. II, 144)
aurifèr, -a: que conten d'aur. *Sabla aurifèra.*
aurificacion: accion o resulta d'aurificar.
aurificar (v. tr.): comolar amb d'aur una dent curada; recobrir quicòm amb una pellicula d'aur.

auriflam / auriflama : bandièira. (R. II, 145 - VI, 96)
 ranoncle (plt.) : (*Ranunculus repens*)

auriflant : conflèt de farga ; conflèta / ventabolòfas (inv.)

auriflor : bandièira florada d'aur.

aurifòlh : embrolh (mena de ranoncle)

auriga : lachera / alarga (mena de lachairon doç de las flors rossèlas)

aurignacian : periòde (m.) del paleolitic superior.

aurignacian, -a : relatiu, -iva a l'aurignacian.

aurinhòl : persec-pruna ; mena de planta : (*Adonis*)

aurinholièr : mena de perseguièr.

auriòl : mena d'aucèl d'un jaune flamejant ; castanha seca ; macarèl (peis) ; redalh / roïbre.

auriòla (plt.) : (*Centaurea solstitialis*)
 corbadòna : (*Narcissus poeticus*)
 sagèl de Nòstra Dama (l.p.) : (*Tamus comunis*)
 mena d'eufòrbi : (*Euphorbia*)

auriòla masclau (plt.) : mena de cardon.

auriòla roja : centaurèia aspra. (*Centaurea aspera*)

auriolada : padenada de castanhas rostidas.

auripèl : tèinha lamèla de coire que, de luènh, revèrta d'aur.

auripelar (v. tr.) : chimarrar amb d'auripèls.

auripelat, -ada : chimarrat, -ada amb d'auripèls.
 « *auriscle* » : v. auristre.

auriscòpi : instrument per examinar las aurelhas.

auristre : auragan.

auriu, -iva / aurivol, -ivola / aurivèl, -a : arderós, -osa ; folastre, -a ; baug, bauja. (R. II, 148 - L. 34)

aurivelaire, -a : persona que trabalha l'aur.

aurivelariá : lo trabalh sus l'aur.

aurnèla : mena de centaurèia (*Centaurea solstitialis*)

auròra : punta de l'alba.
Auròra polara : auròra australa o boreala.

Auròra : prenom.

auroral, -a : de la natura d'una auròra polara.

aurós, -osa : natura dels compausats d'aur univalent.
Oxid aurós.

aurós, -osa : ventat, -ada.

aurós, -osa / urós, -osa : persona que la fortuna favorís ; que viu gaujosament.

aurotge, -ja : malsapiós, -osa / susceptible, -a.

auruga : mena de ranoncle (*Ranunculus arvensis*)
 jaunissa ; beluga ; brondelon d'atubal que volateja al dessús del fuòc. (R. II, 147)

aurugal : semonsa.

aurugar (v. tr.) : bufar sul fuòc o l'empusar ; corroçar q. q. ; abrigar.

aurugar (s²) : asprejar (venir aspre)

aus : toison (lana d'un moton tondu)

ausard, -a : audaciós, -osa.

ausardament : audaciosament.

ausaire, -a / ausador, -oira / ausardièr, -ièira : ausard, -a / audaciós, -osa.

ausant, -a : coma çaisús.

ausar (v. intr. e tr.) : aver l'audàcia de.

ausardariá / ausardiá : audàcia ; temeritat (R. V, 315)

ausbèrg : mena de proteccion dels cavalièrs d'armada.

auscultacion : accion d'escotar lo pitre d'un malaut.

auscultar (v. tr.) : escotar lo pitre d'un malaut.

« *ausebí* » : v. atzebib.
 « *ausèl* » : v. aucèl.

ausent, -a : que laissa entendre los sons.

« *auseral* » : v. aseron.

ausèrda : lusèrna.

auserdar : airal semenat en lusèrna.

auserdar : campat de lusèrna.

ausèri (un) : pauc / englag.

Aush : nom de vila d'Occitània.

ausiblement : d'un biais per èsser entendut.

ausible, -a : que se pòt ausir (entendre)

ausida (l') : l'entendre ; renomada ; bruch ; bruch lunhan.

ausida (d') (loc. adv.) : per o aver ausit.
Aprenquèri d'ausida l'occitan parlat.

ausidor : tambor de l'aurelha.
Per aprene las lengas cal aver de braves ausidors.

ausidor, -oira (adj.) : que pòt èsser entendut, -uda.

ausidor, -oira / auseire, -a : auditor, auditritz. (R. II, 150)

ausidoira (l') : lo dedins de l'aurelha.

ausiment : accion d'entendre.

« *ausin / ausina* » : v. euse.
 « *ausinar* » : v. eusièira.

ausir (v. tr.) : escotar ; entendre ; enausir / escotar favorablament.
 « *Quand un paure crida, Dieu l'ausís* » Ps. 34, 7.

Ausòni : prenom.

auspici : presagi.

« *aussana* » - « *aussanela* » : v. acina - acinèla.

ausent / aissent (plt.) : (*Artemisia Absinthium*)

ausent menut : mena de citronèla (*Artemisia nana*)

ausserés, -esa (adj. e subs.) : mena de rasim negre que fa lo vin de Caus (Occitània)

austarda : mena de gròs volatíl (*Tetrax tetrax*)
Lo moisset es utilizat per caçar l'austarda.

austenita : constituent micrografic dels acièrs e de las fontas.

austèr, -a : de granda rigor morala ; que fa pròva d'una granda rigiditat ; despolhat, -ada de tot ornament.
Persona austèra. Mina austèra. Estil austèr. Educacion austèra. Una bastissa austèra.

austèrament : d'un biais austèr.

austeritat : rigorisme / rigiditat / ascetisme.

austral, -a : del costat del pòl antartic.

Australia : nom de país d'Oceania.

australian, -a : relatiu, -iva a Australia ; sortit, -ida d'Australia.
L'Australian Geoffrey Hull revirèt Catòia en anglés.

australopitèc : ominid fossil d'Àfrica de l'Èst e del Sud.

Austria : nom de país d'Euròpa.

austrian, -a : relatiu, -iva a Austria ; sortit, -ida d'Austria.

AUT- : forma prefixada de grèc *autòs* (se meteís)
 v. autisme.

aut, -a / naut, -a : elevat, -ada.

aut (d') : d'ennaut / d'amont d'aut.

autament : auturosament.

auta / autan : vent del sud / marin. (R. II, 153)
 « *L'auta de la nuèch passa pas lo puèg* » (Provèrbi)

autar : taula per ofrir de sacrificis als dieus ; taula de fust o de pèira per dire la messa.
Menar q. q. a l'autar : se maridar de la Glèisa.

autarquia (del grèc *autarkeia* : que se sufís) : regim d'un país que se vòl sufire a el meteís ; doctrina que preconiza aquel regim.

autarquic, -a : basat, -ada sus l'autarquia.

autejar (v. tr.) : assetjar ; acotir (persègre / corsar)

autejat, -ada : t.a. d'autejar.

autenc, -a / autiu, -iva / aurós, -osa / autièr, -ièira : orgulhós, -osa.

autentic, -a : ni fals ni falsificat. (R. II, 24)

autenticacion : accion d'autenticar.

autenticar (v. tr.) : certificar autentic, -a. (R. II, 24)

autenticat, -ada : certificat, -ada autentic, -a.

autenticadament : d'un biais autentic.

autenticitat : qualitat de çò autentic.

« *autenticar* » e derivats (fr) : v. **autenticar**.

autesa : nautor ; títol d'onor balhat a un prince o una princessa. *Son autesa lo Prince Untal.*

autin : vinha enauçada sus un montet de pèiras.

autinada : tonèla ; trelha.

« *autís* » : desform. de « *otís* » (fr.) v. **aplech - aisina**.

autisme : replec patologic total sus se, acompanhat d'una pèrdia de contacte amb lo mond exterior.

Autisme (l') : Dieu ; lo Dieu tot-poderós.

autista (adj. e subs. m. e f.) : relatiu, -iva a l'autisme ;

autistic, -a (persona que patís d'autisme o d'autosuficiéncia)

Comportament autistic.

autistic, -a : doblat d'autista.

autò (f.) : apocòpa d'automobila. (*Lo vintenat de tèrmes compausats amb aquela acopèca son accentuats coma ela*)

AUTO : forma prefixada del grèc *autòs* (se meteís)

autoabocaire, -a : propietat d'un veïcul (cari, carreta, camion, remolc) dotat d'un mecanisme que lo pòt far abocar automaticament enrè.

autoabocar (s') : s'abocar enrè automaticament.

autoacoblador : dispositiu per acoblar automaticament de circuits e de generadors electricis.

autoacoblar (v. tr.) : acoblar automaticament. v. çaisús.

autoacoblar (s') : s'acoblar automaticament.

autoacusador, -airitz / autoacusaire : que relèva de l'autoacusacion. v. (R. VI, 53)

autoacusacion : acusacion de se meteís, normala o patologica.

autoacusar (s') : s'acusar normalament o patologicament.

autoaderir (v. intr.) : se pegar automaticament.

autoadesiu, -iva : autopegant, -a (que se pèga automaticament)

autoafirmacion : estructuracion de la persona a proporcion de sa maturitat. *L'autoafirmacion d'una persona.*

autoafirmar (s') : estructurar sa personalitat.

S'autoafirmar se fa de contunh o per etapas.

autoaglomeracion : aglomeracion automatica.

autoaglutinacion : aglutinacion automatica, amodada *in vitro* (lat.) per una aglutinina.

autoaglutinina : autoanticòrs qu'aglutina *in vitro* (lat.) las pròprias cellulas sanguinas d'un individú.

autoagression : agression de se meteís ; situacion patologica amodada per un mecanisme auto-immunizant, o que s'acompanha d'un auto-immunizant.

autoalarma : alarma que s'amòda automaticament a tal o tal senhal.

autoamorsatge : que s'amòrsa automaticament.

autoamorsaire, -a : amòrsa automatica.

autoalimentacion : alimentacion automatica.

autoalinhador, -airitz : natura dels mecanismes que s'alinhán automaticament.

autoalinhament : alinhament automatic.

autoalinhhar (s') : s'alinhhar automaticament.

autoallergia : allergia amodada per d'autoantigèns.

autoalumatge : inflamacion espontànèa e accidentalala del carburant dins un motor a explosion.

autoamputacion : amputacion de se meteís.

Autoamputacion d'un guèine pres al tracanard.

autoanalgesia : anestesia patologica.

autoanalisi (f.) : analisi psicanalitica de se meteís.

autoancoratge : ancoratge automatic.

autoanticòrs : anticòrs anormal elaborat contra el meteís.

autoantiogèn : antigèn que se forma dins son pròpri teissut.

autoassegurança : assegurança per constitucion de resèrvas pròprias.

autobiograf, -a : autor, -a d'una autobiografia.

autobiografia : biografia de sa pròpria vida.

autobiografic, -a : relatiu, -iva a una autobiografia.

autobivalent (adj.) : natura d'un cromosòma bivalent que ven de la duplicacion d'un univalent.

autoblocaire (m.) : sistèma de blocatge automatic utilizat en alpinisme e en espeleologia.

autòbus : mejan de locomocion collectiu dins una vila.

autòcanilha : veïcul equipat de ròdas sul davant e de canilhas sul darrièr. (v. l'apocòpa **autò**)

autòcanon (arc.) : canon montat sus un encastre d'automobila. (v. l'apocòpa **autò**)

« *autocar* » (fr.) : v. **autòcarri**.

« *auto-caravana* » (angl. francizat) : v. **autòroflòta**.

autòcarri (m.) : mejan de locomocion collectiu entre de vilas.

autòcarrista (m. e f.) : menaire, -a d'autòcarris ; propietari de tot un ensemble d'autòcarris. (v. l'apocòpa **autò**)

autocatalisi (f.) : reaccion quimica qu'amòda ela meteís un còrs que li servís de catalisaire.

autocatalitic, -a : relatiu, -iva a l'autocatalisi.

autocefal, -a : que relèva pas d'una ierarquia. *Glèisa autocefala.*

autocefalia : natura de las glèisas e dels evesques metropolitans ortodòxes que son pas someses a la jurisdiction d'un patriarca.

autocelebracion : autoglorificacion (accion de far publicament e pomposament son pròpri elògi)

autocensura : censura facha per q.q. a propaus de sos pròpris actes, sos pròpris escriches, sas pròprias paraulas...

autocensurar (s') : fa son autocensura.

autocentrador, -airitz : propietat d'un mecanisme que centra automaticament quicòm.

Un ordenador a una comanda autocentraititz.

autocentrar (v. tr.) : centrar automaticament.

autocentrat, -ada : centrat, -ada automaticament ; autarquic, -a (basat, -ada sus l'autarquia)

autocentratge : centratge automatic

autocinèsi (f.) : movement que ven d'una causa intèrna.

autocinetic, -a : amodat, -ada automaticament.

autocinetisme : illusion de movement.

autoclau (adj. o subs. m.) : natura d'una tampa, d'una tampanèla, d'una tampadura jos pression ; glotona de pression / confidor de pression (recipient metallic de las parets espessas e de tampa ermetica per far còire o per esterilizar quicòm per la vapor jos pression)

autocollimacion : collimacion automatica.

autocommutator : commutator automatic.

autocombustion : combustiu espontànèa.

autocompassion : compassion per se meteís.

autocompatibilitat : capacitat d'autofecondacion.

autocompensacion : efècte retroactiu.

autoconcurrència : concurrència qu'un produït fa a d'autres produïts de la meteissa empresa o del meteïs grop d'empresa.

autoconduccion : produccion de corrent dins un còrs plaçat dins un solenoïde sens èsser religat a un circuit electric.

autoconsciència : nocion que cadun a de son èsser pròpri.
L'autoconsciència d'un nenon ven pauc a pauc.

autoconservacion : lucha de l'organisme per se manténer en vida e per contrar l'autodestruccion.

autoconsistent, -a : consistent, -a de per se.

autoconsumacion : consumacion de sa quítia produccion.

autocontracte : contracte juridic bilateral formulat per una sola persona fisica que representa la segonda.

autocontraròtle : accion de s'autocontrarotlar.

autocontrarotlar (s') : contrarotlar sos pròpris comportaments, sos sentiments, sas despensas, sa malautiá...
Un diabetic se deu autocontrarotlar de contunh.

autocòpia : reproduccion automatica d'un original.

autocopiaire, -a : que pòt far automaticament una autocòpia.

autocopiant, -a : propietat del papièr qu'un de sos costats es recobèrt d'una substància que reproduís l'original, per simpla pression, a proporcion que l'òm escriu.

autocorreccion : correccion espontanèa d'una deca, d'una error.

autocorrelacion : correlacion entre las valors d'una fonccion matematica.

autocoseire, -a (adj. e subs.) : que fa còire o esteriliza jos pression ; glotona de pression v. **autoclau.**

autocracia : governament del poder absolut.

autocrata (m. e f.) : sobeiran absolut, sobeirana absoluta ; persona qu'impausa tiranicament sa voluntat.

autocratic, -a : tiranic, -a.

autocraticament : d'un biais autocratic.

autocritic, -a : que se critica el meteïs ; que formula una autocritica.

autocritica : critica d'un comportament o d'una òbra facha per se meteïs.

autocriticar (s') : far son autocritica.

autocròm, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la fotografia en colors ; tecnica d'aquela fotografia.

autoctòn, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva al país ; sortit del país (nascut al país)

autoctonia : natura de sisas geologicas que son pas estadas desplaçadas.

autoctonisme : qualitat d'autoctòn, -a.

autodafé : proclamacion solemna d'un jutjament de l'Inquisicion (arc.) ; destruccion pel fuòc.

autodalha (l.p.) : dalha amodada electricament.

autodefensa : accion de se defendre de per se ; ensemble de tecnicas per se defendre e neutralizar son agressor.

autodepuracion : destruccion de las matèrias organicas de sobra dins las aigas, de mercé los organismes que i vivon.

autoderision : derision al dens de se meteïs.
L'autoderision garda q.q. de venir conflèta.

autodesembragatge : embragatge automatic.

autodestruir (s') : se destrui de per se meteïs.

autodestruccion : destruccion de sa pròpria persona.

autodestructor, -tritz : que se destrutz de per se.

autodeterminacion : causida liura de l'estatut politic d'un país per sos abitants.

autodeterminar (s') : causir liurament son estatut politic.

autodidacte, -a : persona que s'ensenha tota sola.

autodidactic, -a : utilizat, -ada per aprener quicòm sens cap de mèstre.

autodidaxia : aprigondiment cultural qu'una persona o un grop capita de per sa sola voluntat.

autodictada : exercici escolar que consistís a tornar transcriure de per còr un tèxt de qualques linhas.

autodifusion : difusion de las moleculas d'una substància dins d'atras moleculas de la meteissa substància.

autodigestion : ataca de las parets de l'estomac o del duodenum pel suc gastric.

autodinamic, -a : que s'amòda automaticament.

autodirector, -tritz : que se pòt dirigir automaticament cap a sa tòca. *Missil autodirector.*

autodirigir (s') : se dirigir automaticament.

autodina : natura del circuit que, amb una sola valvula termoelectronica, i son generadas d'oscillacions localas que se superpausan al senhal qu'arriba.

autodisciplina : disciplina qu'una persona o un grop s'impausa voluntàriament.

autodisciplinar (s') : se disciplinar voluntàriament.

autòdrom : circuit per las corsas automobilas.

autoecologia : branca de l'ecologia qu'estúdia los èssers vius.

autoedicion : sistèma d'edicion per ordenador personal, sens altra intervencion que lo trabalh final de l'estampaire.

autoeditar (s') : compausar sos libres sus ordenador personal.

autoeditor, -tritz : persona que compausa sos libres tota sola.

autoeducacion : educacion per se meteïs.

autoelevator, -tritz (adj. e subs.) : que pòt èsser auçat o baissat automaticament *Plataforma autoelevatritz.*

autoemolisi (f.) : autodestruccion dels globilions roges.

autoemorragia : sistèma de defensa d'unes insèctes, per una emision automatica de sang que pudís, per tal de rebutar l'enemic.

autoemoterapia : mòde de medicacion que consistís en injeccion soscutanèa o intramusculara del quiti sang del malaut per estimular sas defenses organicas.

autoempèut : empeuton levat sus la persona d'empeutar ; empèut fach amb un empeuton levat sus la persona d'empeutar.

autoerotíc, -a : que relèva de l'autoerotisme.

autoerotisme : recèrca d'una satisfaccion sexuala sens aver recors a q.q. mai.

autò-escòla : empresa privada que i s'ensenha a menar camions, autòs e motòs. (v. l'apocòpa **autò**)

autò-escorreguda : circuit toristic amb locacion de veïturas e nuèches d'ostalariás reservadas per un especialista (m. e f.) de viatges organizats. (v. l'apocòpa **autò**)

autoespròva : espròva que q.q. pòt passar tot sol per s'autocontrarotlar. (mot propausat en lòc d'autotèst)

autoesteril, -a : dich de las plantas que lor autofecondacion demòra bufèca.

autoesterilitat : caracteristica de las plantas que se pòdon pas autofecondar.

autoestima : qualitat umana d'autovaloracion, essenciala per l'equilibri psicologic.

autoestimar (s') : s'autovalorar.

« *autò-estòp* » - « *autò-estopaire* » : v. **autò-stòp** - **autò-stopaire.**

autoexamèn : examèn de per se meteïs.

autoexcitacion : dins un generator electric, produccion del corrent qu'alimenta sos inductors pel quiti corrent.

autoexcitador, -tritz : característica d'una maquina electrica que lo corrent qu'alimenta sos inductors i es fornit pel quiti induit de la maquina.

autoexplosiu, -iva : dich d'un gas o d'una carga explosiu, -iva de per se, sens addicion de comburant.

autofag, -a : que s'avida de sos quitis teissuts.

autofagia : nutricion per consumpcion (R. V, 261) de sos quitis teissuts.

autofecondable, -a : que se pòt autofecondar.

autofecondacion : union de gamets mascle e feme d'un meteis individú, animal o vegetal, que li permet de s'autofecondar.

autofecondar (s') : s'autofertilizar.

autofertil, -a : característica de las espècias vegetalas que l'autofecondacion lor dona de granas que pòdon grelhar.

autofertilitat : autofecondacion (qualitat de çò autofertil)

autofertilizable, -a : capable, -a de s'autofertilizar.

autofertilizar (s') : se reproduire per autogamia v. pus bas.

autofinançament : finançament d'una empresa per l'afectacion a las despensas d'una fraccion dels beneficis, per un manlèu suls fons de fonccionament o per un apòrt d'argent fresc.

autofinançar (s') : assegurar son autofinançament.

autofocalizacion : misa al punt automatica.

autofondent, -a : característica d'un mineral que sa ganga a una composicion que permet sa fusion aisida sens cap d'additiu.

autofondre (s') : se fondre aisidament sens cap d'additiu.

autofretatge : fretatge automatic.

autogam, -a : dotat, -ada de la propietat d'autogamia.

autogamia : autofecondacion v. pus avant.

autogèn, -a : dotat, -ada de la propietat de generar de per se ; *Ossificacion autogèna. Soudadura autogèna.*

autogenèsis (f.) : generacion espontanèa.

autogenetic, -a : relatiu, -iva a l'autogenèsis.

autogèrir (s') : far son autogestion.

autogestion : gestion d'una empresa per l'ensemble del personal o de sos representants ; sistèma de gestion collectiva en economia socialista.

autogestionari, -ària : que relèva de l'autogestion ; que vanta l'autogestion.

autogir (del cast. *autogiro*) : aeronau equipat d'un rotor que son girar assegura la sustentacion de l'aparelh e non pas sa propulsió.

autognosia : coneissença de se meteis.

autogovernament : autodeterminacion.

autogovernar (s') : se governar de per se.

autograf : esrich de la man de l'autor.

autograf, -a (adj.) : esrich, -a de la man de l'autor.

autografia : sciéncia dels autografs ; ensemble de tecnicas litograficas e tipograficas de reproduccion d'escripturas o de grafismes ; resulta obtenguda aital.

autografiar (v. tr.) : reproduire per autografia.

autografic, -a : relatiu, -iva a l'autografia.

autografisme : dermatografisme (reaccion de la pèl d'unas personas que ven roja après friccion o grafinhada)

autografomètre : aparelh qu'enregistra automaticament las dimensions e la forma dels airals que l'òm i passa.

autògrama : telegrama mandat a d'automobilistas en desplaçament e afichat sus de panèls, prèp d'unas estacions de gazolina. (v. l'apocòpa **autò**)

autoguidar (s') : s'autodirigir.

autoguidatge : sistèma de guidatge automatic.

autoguidat, -ada : característica d'un aparelh dotat d'un sistèma d'autoguidatge. *Fusada autoguidada. Missil autoguidat.*

autoïc, -a : característica d'un parasit que complís tot son cicle reproductiu sus la meteissa planta.

auto-immun, -a : característica d'estats patològics o de malautiás que l'organisme i secreta d'autoanticòrs nosibles a sos quitis teissuts. v. p. 20, 3°) N.B.2

auto-immunitari, -ària : relatiu, -iva a l'auto-immunitat ; auto-immun, -a.

auto-immunitat : reaccion patologica d'un organisme auto-immun.

auto-immunizacion : immunizacion patologica amodada per una auto-immunitat.

auto-immunizant, -a : que s'immuniza de per se.

auto-immunizar (s') : accion de far una reaccion patologica auto-immunitària.

auto-imposicion : accion de s'impausar quicòm.

autò-imposicions (f. pl.) : taxas excessivas del governament levadas sus las autòs (T. V. A. , gazolina...)

auto-incompatibilitat : auto-esterilitat v. pus avant.

auto-induccion : induccion electromagnetica amodada dins un circuit per las variacions del corrent.

auto-inductància : inductància pròpria.

auto-infeccion : infeccion amodada dins un individú portaire de gèrmes microbians inactius entrò ara , mas que venon patogèns a causa d'unas influéncias (denutricion, freg, alcoolisme...)

auto-inflamacion : inflamacion espontanèa d'una substància.

auto-injectable, -a : injectable, -a sens cap de seringa, per aplicacion dirècta.

auto-inoculacion : inoculacion per de micròbis que se tròban dins un autre airal dels còrs.

auto-intoxicacion : ensemble de perturbacions amodadas dins l'organisme per las substàncias toxicas que i son elaboradas.

auto-ionizacion : emission espontanèa d'un electron d'àtom.

auto-isoterapia : metòde de medecina omeopatica.

autolatra (m. e f.) : qu'adòra sa quítia persona.

autolatria : culte anormal de sa quítia persona.

autolesion : lesion qu'una persona se fa volontàriament, mai que mai a causa d'una perturbacion patologica de sa personalitat.

autòliechòta : lièch d'autòrotilòta. (v. l'apocòpa **autò**)

autolimitar (s') : s'autodisciplinar.

autolisar (s') : se venar / se faisantar / (s'abenar) (l.p.)

autolisat (subs. m.) : resulta d'una autolisi.

autolisat, -ada : venat, -ada / faisanat, -ada (l.p.)

autolisi (f.) : destruccion de cellulas per l'accion de sos pròpris enzims ; suicidi (en tèrme de psiquiatria)

Tota venason es una debuta d'autolisi.

autolitic, -a : relatiu, -iva a l'autolisi.

autolisosòma (m.) : autodissolucion d'un lisosòma.

autolubrificacion : lubrificacion automatica d'una pèça somesa a friccion.

autolubrificador, -airitz : que se lubrifica automaticament.

autolubrificant, -a : autolubrificador, -airitz.

autolubrificar (s') : se lubrificar automaticament.

autoluminescència : luminescència d'un còrs luminós de per se meteís.

automacion : automatizaci3n.

automata (un) : maquina qu' imita la forma e los moviments d'un òme o d'un animal. *Èra pivelat pels automatas.*

automatic, -a : mecanic, -a ; involontari, -ària ; aplechat, -ada per fonccionar tot sol, tota sola. *Maquina automatica.*

automatica : sciéncia e tecnica de l' automatizaci3n.

automaticament : d'un biais automatic.

automatician, -a : especialista (m. e f.) de l' automatica, de l' automatizaci3n.

automaticitat : natura de çò automatic.

automatisme : qualitat de çò automatic.

automatizaci3n : acci3n d' automatizar.

automatizar (v. tr.) : balhar a un aplech, a una maquina, una fabrica... un fonccionament automatic.

automatizar (s') : se dotar de maquinas automaticas.

automedicaci3n : acci3n de se medecinar tot sol.

autòmítralhaira : veïcul coirassat equipat d'un canon pichon e de mitralhairas. (v. l' apocòpa **autò**)

automobil, -a : autoamodat, -ada.

automobila (f) : veïcul autoamodat (autò / veitura)

automobilisme : espòrt practicat amb una automobila.

automobilista (m. e f.) : persona que mena una autò.

automoci3n : qualitat de çò automotor.

automòrf, -a : caracteristica dels minerals de ròcas limitats per las formas cristallinas pròprias a lor mena.

automòrfic, -a : relatiu, -iva a l' automorfisme.

automorfisme : tendéncia a jutjar los autres d' après se ; isomorfisme aplicat a dos ensembles identics.

automotor, -tritz : que se mòu (que se desplaça) de per el, de per ela ; veïcul ferroviari leugièr que se desplaça de mercé son motor pròpri.

automutilaci3n : perturbaci3n psiquiatrica que consistís a s' automutilar.

automutilar (s') : se nafrar voluntàriament.
S' automutilèt al det guinaire per far pas soldat.

auton / automne (m.) : la davalada.

auton (m.) : frucha de davalada ; frucha estequida ; roibre de davalada.

autonada : sason e frucha de davalada.

automnal, -a : relatiu, -iva a l' automne, a la davalada.

automnar (v. intr.) : passar l' automne ; profiter de l' automne ; amadurar en automne ; fulhar en automne ; balhar una culhida d' automne ; s' assasonar (en parlant de las tèrras)

automnetjant, -a : qu' automneja.

automnejar (v. intr.) : far un temps de davalada ; frequentatiu d' automnar (t. a. çaisús)

automnenc, -a / autonièr, -ièira (adj.) : relatiu, -iva a la davalada ; que buta (que creís) a la davalada ; qu' amadura a la davalada.

automorfisme : isomorfisme d' un ensemble algebric sus el meteís.

autonarcòsi (f.) : autoanalgesia v. pus avant.

autonim, -a (subs. o adj.) : nom vertadièr (contrari de pseudonim) ; çò publicat amb lo nom vertadièr de l' autor ; nom que se dona un pòble, una tribú... autre que lor nom oficial.

autonimia : fach d' èsser autonim ; natura de çò autonim.

autonòm, -a : que se govèrna el meteís, ela meteissa ; que se sufís sens cap d' ajuda.
Tant que fuguèt autonòm anèt pas a l' espital.

autonomia (t.a.) : facultat de se governar per sas quítias leis ; natura de çò autonòm ; qualitat d' un subjècte que ven autonòm ; capacitat d' un veïcul de far una escorreguda sens aver a s' arrestar per tornar prene de gasolina o de querosèn.
Quora l' aurem, l' autonomia ?
Veïcul de cent quilomètres d' autonomia.

autonomic, -a : relatiu, -iva a l' autonomia ; espontaneu, -a.
Movement autonomic. Revindicacions autonomicas.

autonomicament : d' un biais autonomic.

autonomizaci3n : acci3n de venir autonòm.

autonomisme : administraci3n autonòma.

autonomista (m. e f.) : que volenta l' autonomia.

autooxidaci3n : alteraci3n autocatalitica.

autopalpacaci3n : metòde de dessobtatge del càncer del sen en se palpant.

autopalpar (s') : se palpar.

autopatic, -a : degut, -uda a la quítia estructura de l' organisme malaut.

autopersuasi3n : acci3n o resulta de se persuadir se meteís.

autoplastia : autoempeutatge.

autoplastic, -a : relatiu, -iva a l' autoplastia.

autopòde : axe vegetatiu de creissença indefinida per borron terminal.

autopolar, -a : caracteristica d' un triangle o d' un tetraèdre que cadun de sos costats es la polara de la cima opausada.
Triangle autopolar. Tetraèdre autopolar.

autopoliplòide : poliplòide obtengut per la multiplicaci3n de las propietats cromosomicas d' una espècia.

autopoliplòidia : natura d' un autopoliplòide.

autopollinizaci3n : autogamia / autofecondaci3n.

autopollinizar (s') : s' autofecondar.

autòpompa : veïcul equipat d' una pompa d' encendi.

autoportaire, -a : qualitat de çò autoportant.

autoportant, -a : que son estabilitat resulta de la sola rigiditat de sa forma. *Vòuta autoportanta.*

autoproclamaci3n : acci3n de s' autoproclamar.

autoproclamar (s') : se proclamar de per se meteís a tala o tala fonccion o dignitat ; s' autrejjar tal o tal estatut.
S' autoproclamèt lo Savi del vilatge !

autoprojector : projector automatic.

autopropulsaire, -a : qualitat de çò que se propulsa de per se meteís.

autopropulsar (s') : se propulsar d' un biais autonòm.

autopropulsat, -ada : que se propulsa d' un biais autonòm.
Missil autopropulsat. Fusada autopropulsada.

autopropulsion : propulsi3n d' un biais autonòm, sens pilòt, -a.

autoretrach : retrach d' un artista (m. e f.) de per el meteís.

autopsia : examèn d' un cadavre, amb o sens dissecci3n.
L' autopsia se practica quand i a una mòrt suspècta.

autopsiar (v. tr.) : examinar un cadavre, amb o sens dissecci3n.

autopsiat, -ada : examinat, -ada (cadavre), amb o sens dissecci3n.

autopsicòsi (f.) : mena de psicòsi que i predominan las perturbacions del subjècte meteís.

autoptic, -a : relatiu, -iva a l' autopsia.
Diagnostic autopic. Observacions autopicas.

autopunicaci3n : comportament nascut d' un sentiment de culpabilitat e d' un desir de se punir se meteís.

autopunir (s') : se punir se meteís.

autopunitiu, -iva : que relèva d' una autopunicaci3n.
Comportament autopunitiu.

autor, -a : causa primièira de quicòm o de q.q. ; persona causa de quicòm en general ; escrivan, -a.
Mon paire es l'autor de mos jorns.
L'autor d'una malafacha, d'un delict, d'un crim.
Bodon es un autor occitan dels pus grands.

autò-ràdio : aparelh receptor de radiodifusion sonòra aplechat sus un veïcul.(v. p. 20, 1° a ; e l'apocòpa **autò**)

autoradiografia : impression laissada sus una emulsion.

autoradiolisi (f.) : radiolisi automatica.

autòralh : veïcul sus ralhs / miquelina.

autoreduccion : reduccion automatica.

autoreductor, -tritz : qualitat d'un aparelh que la reduccion i se fa automaticament

autoreferéncia : característica d'un enonciat que son contengut semantic es exclusivament en relacion amb aquel enonciat.

autoregeneracion : regeneracion espontanèa.

autoregenerar (s') : se regenerar de per se meteís.

autoregenerator, -tritz : que se regenèra automaticament.

autoreglar (s') : se reglar automaticament.

autoreglatge : propietat d'un aparelh de tornar trobar son regim inicial après una perturbacion.

autoregression : propietat d'unas serias cronologicas que cada tèrme depend, sensiblament d'un biais linear, d'un tèrme que lo precedís, o de mai d'un.

autoregulacion : autoreglatge v. pus naut.

autoregulador, -airitz : que fa sa pròpria regulacion.

autoregular (s') : s'autoreglar v. pus naut.

autorelaxacion : estat de relaxacion autonòma.

autoreparable, -a : que se pòt reparar automaticament.

autoreproduccion : capacitat, per una planta, de se disseminar de per ela meteissa.

autoreversible, -a : qualitat d'un magnetofòn, d'una maquina legeira de caissetas, d'un magnetoscòpi... equipats d'un dispositiu que permet lo retorn automatic de la benda magnetica en fin de trajecte.

autoritari, -ària : persona qu'impausa sa lei als autres.

autoritàriament : d'un biais autoritari.

autoritarisme : caractèr autoritari ; sistèma politic autoritari.

autoritat : drech o poder de mestrejar, de governar. (R. VI, 97)

autoritats (f. pl.) : los que nos govèrnan

autoritmic, -a : qualitat de çò autoritmic.

autoritmicitat : activitat electrica ritmica e espontanèa de las neurònas corticalas isoladas.

autorizable, -a : que pòt èsser permés, -esa.

autorizacion : permission (accion o resulta d'autorizar ; document qu'autoriza quicòm)

autorizar (v. tr.) : balhar la permission de ; justificar.
La situacion autoriza son comportament.

autorizar (s') : se prene la permission de.
De quand en quand, se cal autorizar una pausa.

autorizat, -ada : permés, -esa ; qu'a la permission de far quicòm ; que fa autoritat.
Visita, persona ... autorizada. Avís autorizat.

autorota : *autostrada* (it.) v. l'introduccion de la p. 20.
 Per **rota** e sos derivats, v. **arotar** (s'encaminar) (R. V, 116)

autorotacion : movement d'un rotor d'elicòpter que, voluntàriament o per causa de pana, sa ligason mecanica amb lo motor es estada copada.

autòrotlòta : rotlòta tractada per una autò. (e non pas *camping-car* (angl.) (v. l'apocòpa **autò**)

autorotièr, -ièira : relatiu, -iva a las autorotas.
Malhum autorotièr. Circulacion autorotièira.

autoscopia : tecnica audiovisuala de formacion, basada sus l'analisi en grop de son pròpri image filmat ; allucinacion que la persona i se vei ela meteissa.

autoscopic, -a : relatiu, -iva a una autoscopia.
Allucinacion autoscopica.

autosegregacion : en apogamia, formacion de genotips diferents que la segregacion genetica de la meiosi primièira n'es la causa.

autoservici : restaurant que cadun i se servís coma vòl e passa a la caissa per pagar l'ensemble de çò causit, abans de se metre a taula per manjar.

autosexable, -a : qualitat de linhadas avicòlas dotadas d'un caractèr, visible tre l'espeliment e que permet de destriar los mascles de las femes.

autosincronizador, -airitz : autoacoblador per sincronizar dos generadors o dos sistèmas de corrent alternatiu de meteissa poténcia.

autosindèsi : aparellament de cromosòmas omològs qu'amòda la formacion de cromosòmas bivalents dins la meiosi.

autosit : mostre capable de viure d'una vida independenta (per oposicion a parasit)

autositari, -ària : relatiu, -iva a un autosit. *Mostre autositari.*

autosòma (m.) : mena de cromosòma comun als dos sèxes e que, donc, determina pas lo sèxe de l'individú.

autosomic, -a : relatiu, -iva a un autosòma.
Malautiá autosomica.

autospòra : espòra formada per d'unas menas d'algas volvocalas per division intèrna de lors cellulas.

autostabilitat : estabilitat espontanèa.
L'autostabilitat d'un avion après una turbulècia.

autostabilizable, -a : que se pòt autostabilizar.

autostabilizacion : accion o resulta de s'autostabilizar.

autostabilizar (s') : tornar trobar son estabilitat espontanèament.

autostable, -a : qu'a tendéncia a tornar trobar son estabilitat espontanèament.

autosteril, -a : característica de las plantas que lor autofecondacion demòra bufèca.

autò-stòp : signe amb lo det gròs per se far carrear *a gratis* (lat.) per un o una automobilista que passa.
Far d'autò-stòp, de còps, demanda de paciència.

autò-stopaire, -a : persona que fa d'autò-stòp. v. p. 20, 1°, a.
 (v. tanben los tèrmes en **sp-** o en **st-** dins R. VI, 506-507)

autosubsistància : autarquia. v. pus avant.

autosuccession : remplaçament d'una comunitat per una altra de meteissa composicion e de meteissa estructura.

autosufisència : qualitat de q.q. o de quicòm d'autosufisent ; autarquia. v. pus avant.

autosufisent, -a : que se sufís ; que s'encrei que jamai ; qualitat d'un enonciat que conten pas cap de contradiccion.
Comportament autosufisent.

autosuggestion : autopersuasion.

autòstrada (it.) : granda via modèrna de comunicacion.
 v. **estrada** (R. III, 224)

autotelia : qualitat de l'èsser que pòt determinar de per se meteís la finalitat de sos actes.

autotelic, -a : relatiu, -iva a l'autotelia.
 « *autotèst* » (angl.) : v. **autoespròva**.

autotipia : mòde de reproduccion per tramatge.
autòs-trucairas / autòs-tamponairas (f. pl.) : veïculs electrices que se trucan sus un circuit, en mòde d'atraccion.

autotopoagnosia : incapacitat patologica de localizar las diferentas partidas de son quiti còrs.

autotomia : mutilacion reflèxa o voluntària d'un apendix de son còrs per se tirar d'un malparat.

Guèines, crustacèus, clavetas... fan d'autotomia.

autotomic, -a : relatiu, -iva a l'autotomia.

Mutilacion autotomica d'una pata de guèina trapat.

autotomizar (s') : se mutilar d'un apendix per escapar a un perilh pus grèu.

La claveta s'autotomiza de sa coeta.

autotractar (s') : se desplaçar d'un biais autonòm (en parlant d'un veïcul)

autotractat, -ada : a traccion autonòma.

Tondeira de peirana autotractada.

autotransformator : transformator electric que sos enrotlaments primari e segondari an de partidas comunas.

autotransfusio : injeccion a un malaut d'una partida de son quiti sang, prealablament prelevat e servat, o recuperat pendent una operacion cirurgicala.

autotransplantacion : autoempèut v. pus avant

autotrempan (adj.) : qualitat d'un aliatge que son trempatge se fa per refregiment normal a l'aire liure.

autotrempatge : trempatge per refregiment a l'aire libre.

autotròf, -a : que se pòt desvolopar a partir dels sols elements minerals.

Bacterias autotròfas. Vegetals verds autotròfas.

autotrofia : caracteristica dels organismes autotròfs.

autotrofic, -a : relatiu, -iva a l'autotrofia.

autotropic, -a : relatiu, -iva a l'autotropisme.

autotropisme : tropisme reflèx d'un vegetal qu'a tendéncia a recuperar sa direccion normala de creïssença quand quicòm lo n'aviá desvirat.

autovaccin : vaccin obtengut per cultura del quiti micròbi qu'a amodada l'infeccion en evolucion.

autovaccinacion : vaccinacion per autovaccin.

autovalor : valor pròpria.

autovaloracion : sentiment normal d'autoestima, essencial per un bon equilibri psicologic.

autovector : vector pròpri.

autoviraire, -a : que se vira automaticament.

Papièr autoviraire de fotocopiaira.

autozoïde (m.) : mena de polip.

autrament (adv.) : d'un autre biais.

autran (l') (adv.) : l'an passat.

*« L'auratge que faguèt l'autran
nos bandèt totas las castanhas,
las castanhas, lo canabon
e lo vin blanc qu'èra tan bon »...*

Trach de *L'arbre de la cambatòrta* (cançon de Roergue)

autre, -a : diferent, -a.

autre còp (un) (adv.) : tornarmai ; lo còp que ven.

autreg : airal que i se pagava una talha per intrar dins una vila.

autrejaire, -a : persona qu'autreja (que concedís) quicòm.

autrejament : concession.

autrejar (v. tr.) : concedir.

Son patron li autregèt una setmana de repaus.

autrejat, -ada : concedit, -ida. (L. 34)

autres (subs. m. pl.) : las autras gents / las autras personas.

autres còps (adv.) : un còp èra (loc. adv.) / de temps passat.
autres dos, autras doas : *Las autras doas. Los autres cents.*

E non pas *los dos autres, las doas autras, los cents autres.*

autretemps (adv.) : autres còps / un còp èra.

autrièr (adv.) : l'autre jorn ; i a pas gaire / nagaire.

autrú (m.) : los autres. *Fagas pas a autrú
çò que vòls pas que te fagan a tu.*

Autun : vila de França.

autunita : fosfat d'urani e de calci.

autura : nautor / eminenca / tuc / tupèl ; accion d'afachar los autres de naut / nautor / desdenh (R. VI, 193)

auturàs / auturassa : nautor gròssa / cropal / esquinassa.

auturenc, -a : que viu sus una nautor ; auturós, -osa.

autureta : nautor pichona / tuquet / tucolet.

auturós, -osa : estafinhós, -osa / lefinhós, -osa / qu'agacha los autres de naut / desdenhós, -osa (R. III, 49)

auturosament : d'un biais auturós.

aturum : elevacion / eminenca ; nautor / desdenh.

auvari : desavèni (inconvenient) ; afranhent (accident) ; destorbi ; malparat.

auve : iscla formada per d'alluvions ; depaus de grava dins un lièch de ribièira.

Auvèrnha : nom de region d'Occitània.

auvernhàs (l') : lo parlar occitan d'Auvèrnha.

auvernhàs, -assa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Auvèrnha ; q.q. nascut en Auvèrnha. *Un Auvernhàs.*

AUXA : forma prefixada del grèc *auxò* (créisser / augmentar)

auxanomètre : aparelh per mesurar la creïssença en longor de plantas de laboratòri.

AUXI- : forma prefixada del latin *auxilium* (ajuda / socors)

Auzias Joan Maria (1927-2005) : autor franco-occitan de Provença.

auxiliar, -a (adj. e subs.) : que prèsta son concors a un trabalh o a una accion (t. a.) ; los vèrbs èsser, aver, anar, dever, poder, laisser, far ; t. tecn. de matematicas.

auxiliament : en mai d'aquò.

auxiliariat : fonccion de mèstre auxiliar.

auxiliator, -tritz : que pòrta socors. (t. tecn. de teologia)
« *avacassir, s'...* » (fr.) : v. **blasir / ablasir / acabassir / abletir ; aflaquir / aflaquesir - apelaudir / apolacrir.**

Avairon : la ribièira Avairon (Occitània) ; departament occitan / Roergue ; v. p. 1053.

avaironés, esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Avairon ; sortit, -ida d'Avairon / roergat, -ata / roergàs, -assa.

aval (adv.) : en bas ; en aval (lo contrari d'aicí)

aval de : dins l'embàs de. *Aval del vilatge* : al fons del lòc.

avaladar (v. tr.) : curar de valats ; fonzar (desfonzar prigond)

avalanca : avalancada / avalancament (t.a. , mas mai que mai « avalancament de nèu »)

avalancar (s') : s'afaissar ; s'emboisenar ; escavelar ; davalat subran (sis de nèu)

avalada (l') : l'accion d'engolir.

avaladoira : la garganta ; la gargamèla.

avalaire, -a : golafre, -a / golut, -uda.

avalat (v. tr.) : engolir ; davalat.

avalat, -ada (t.a.) : aterrit, -ida ; amagrit, -ida ; descarnat, -ada ; livid, -a.

avalar (s') : venir valent, -a ; s'atrabalhir.

avalar, -ada : vengut, -uda valent, -a ; atrabalhit, -ida.

avalida : asuèlh.

A l'avalida : a l'asuèlh.

avaliment : anientament ; destruccio ; disparicio.

avalir (v. tr.) : deroïr ; anientar ; degalhar ; suprimir.

avalir (s') : desaparèisser ; s'estavanir ; s'anientar.
Lo solelh s'avalís a l'asuèlh.
S'avaliguèt quand aprenguèt la novèla.

avalit, -ida : desaparegut, -uda ; estavanit, -ida.

avalisca ! (interj.) : vai-te'n al diable ! / lo diable t'empòrte!
 lo diable s'empòrte ! Lo diable l'empòrte !

avaliscar (s') : desaparèisser per exorcisme (lenga de Glèisa)

avalorar (v. tr.) : valorizar ; apreciar ; estimar
 e non pas « *evaluar* » (fr.)
Avalorar a l'uèlh un vedèl o un pòrc de crompar.
Uèi, se cal saber avalorar per trobar de trabalh.

avalorat, -ada : apreciat, -ada ; estimat, -ada ; valorizat, -ada.
 « *avaluar* » (fr. occitanizat) : v. **avalorar**.

avanar (v. tr. arc.) : vantar / vanar (arc.) (R. V, 466)

avança (f.) / **avanci** (m.) : provision ; prevision ;
 anticipacion.

avança (per) (loc. adv.) : d'avança.
Conèissi per avança que d'unes faràn la figa.

avançada : trabalh avançat ; quicòm de salhent.

avançaire, -a : q. q. d'avantgarda.
Val mai èsser avançaire que non pas racaire.

avançament : accion o resulta d'avançar (t. a.)

avançar (v. tr. e intr.) (t.a.) : anar en avant ; progressar ;
 anantir / enantir ; èsser salhent, -a.
Lo balet de l'ostal avançava sus la carrièira.

avançar (s') : se mòure en avant (t. a.)

avancièr, -ièira : davancièr, -ièira / aujòl, -a.

avanciu, -iva : avancívol (m. e f.) / avancívol, -a (qualitat
 d'un camin, d'una dralha que i se pòt avançar rapidament) ;
 avançat, -ada dins sas opinions / a l'avantgarda ;
 de bon far / aisit, -ida. v. **-ÍVOL**.
Camin avancívol. Persona avancívol.
Trabalh avancívol. Construccion avancívol.

avanèl, -a : escarrabilhat, -ada / aluserpit, -ida /
 alebraudit, -ida ; cambafin, -a.

avanèla : v. **vanèla**

avaniment : estavaniment ; defalhiment / defalhença ;
 anequeliment.

avanir (v. tr.) : afeblir ; adelir ; aganir (crebar de fam)

avanir (s') : defalhir ; s'estavanir ; desaparèisser.

avanit : sincòpi / moriment / vanesa.

avanit, -ida : afeblit, -ida ; adelit, -ida ; aganit, -ida.

avant (prep. o adv.) : lo contrari d'enrè.
L'avant d'un veïcul. Anar de l'avant. Traccion avant.
En avant ! (loc. adv.) (e non pas « *en abans* »!)
Lo mai avant : lo pus avançat.

avant (subs.) : partida anteriora ; jogaire, -a que, dins los
 espòrts d'equipa, fa partida de la linha d'atac.

avant (far) : avançar ; contunhar.

AVANT- : prefix, del lat. *ab ante* que marca una anterioritat
 de posicion.

avantant : avantcort.

avantar (v. tr.) : lançar ; getar ; presentar.

avantatge : benefici ; circumstància favorabla ; talent /
 superioritat ; preminéncia ; profièch ; utilitat.
Los avantatges d'una brava situacion.
Los avantatges e los inconvenients.

avantatjar (v. tr.) : favorir (balhar un avantage a q. q.) ; far
 parèisser q. q. pus polit.
Lo paire avantatgèt son enfant mager.
Aquela rauba l'avantatja bravament.

avantatjós, -osa : profechós, -osa ; presumtuós, -osa ; util, -a.

avantatjosament : d'un biais avantatjós.

avantbacin : partida d'un pòrt davant lo bacin principal.

avantbèc : esperon de maçonariá sul davant d'una
 pila de pont.

avantbraç : partida del braç entremièg lo ponhet e
 lo coide.

avantcala : prolongacion d'una cala de construccion
 al dejós del nivèl de la mar. (t. tecn. de mar.)

avantcambra : pèça que se tròba en avant de la cambra.

avantcentre : jogaire plaçat al centre de la linha d'atac.

avantcorreire, -a : qu'anóncia un eveniment a mand d'arribar.

avantcòrs : partida d'un bastiment que fa salhida davant
 çò autre.

avantcort : cort de demòra granda que se tròba davant
 la cort d'onor.

avantdit : avantdich (qu'es ja estat dich)

avantgarda : unitat militarà destacada davant una tropa
 per la protegir e li balhar d'indicacions.

avantgardisme : ensemble de corrents d'avantgarda.

avantgardista (m. e f.) : persona que sas opinions son a
 l'avantgarda.
 « *avantgost* » : v. **abansgost**.
 « *avant-ièr* » / « *davant-ièr* » (fr.) : v. **ièr-delà**.

avantlòtja : airal davant una lòtja de teatre.

avantmuralha : fortificacion per defendre una muralha.
 « *avantongan* » : v. **abansongan**.
 « *avantora* » : v. **abansora**.

avantpaís : tèrras que se trapan al pè d'una montanha.

avantpòrt : intrada d'un pòrt.

avantportal : portal que, dins d'unas glèisas goticas, se
 tròba davant lo portal vertadièr.

avantpòst : destacament de soldats davant una tropa en
 estacionament.
 « *avantprojècte* » : v. **abansprojècte**.
 « *avantpropaus* » : v. **abanspropaus**.

avantscèna : partida de la scèna davant la cortina.

avantir (v. intr. e tr.) : avançar ; metre en abans ;
 profechar / profèitar.
A qué m'avantiriá ? : a qué me serviríá ?

avant-traïn / avantraïn : partida avant d'un veïcul.
 « *avantvelha* » : v. **abansvelha**.

avar, -a : sarrat, -da a prestar pas lo mascle a la lapina del
 vesin ; cuolsarrat, -ada ; angulós, -osa.
Una notz avara : una notz angulosa.

avarar (v. tr.) : metre una embarcacion a la mar.

avarar (s') : se lançar ; s'aventurar ; s'azardar en nauta
 mar ; s'azardar en general.

avarament (subs.) : accion d'avara o de s'avarar.

avarament : amb avarícia / avariciosament.

avarat, -ada : prèst, -a a partir ; en nauta mar.

avarejar (v. intr.) : mesquinejar.

avarent, -a : avar, -a.
 « *avaria* » e *derivats* (fr.) v. **auvari**.

avarícia : tissa de s'enriquir sens despensar res. (R. II, 156)

avariciós, -osa : avar, -a / cuolsarrat, -ada. (L. 35)
Veniá mai avariciós a proporcion que se fasiá vièlh.

avariciosament : d'un biais avariciós.

avasar (v. tr.) : enfonzar dins la sorra ; emplènar de sorra.

avasar (s') : s'enfonzar dins la sorra ; s'emplènar de sorra.
Lo naviri s'es complètament avasat.

avastar (v. tr.): deslargar lo bestial ; expausar ; azardar.
avastar (s') : s' azardar ; far una proposicion azardosa.
avatar : davalada sus tèrra d'una divinitat d'Índia.
avaus / avals (un) : garric / gràubia / garrolha / garrús.

(*Quercus coccifera*)

avedilhar (v. tr.): esquinçar / estripar.
avedilhat, -ada : esquinçat, -ada / estripat, -ada.

« *avedre* » - « *aveire* » :

v. **aver**.

avejaire :

v. **vejaire**.

avelana : frucha de l'avelanièr ; noseta.

Avelanet (l') : nom de vila d' Arièja (Occitània)

avelanièr / avelanièira : vaissa.

Los catons de l'avelanièira espelisson en plen ivèrn.

avelanièira / avelaneda : plantacion d'avelanièrs ; vaissièira.

avelanieirada : brotas d'avelanièr per far de ligas.

Ave Marià (lat.) : pregària a la Verge que comença aital.

avelatièr : blasinièr.

(*Cercis siliquastrum*)

avelhar :

v. **velhar**.

avena : civada

(*Avena sativa*)

avenar (v. tr.): alimentar una font ; far venir lo lach al sen ;
vinar.

avenàs : pan de farina de civada.

avenat : boida de civada.

avenc : tindol / cavalha de cause (cavitat quasi verticala)

avencar (v. tr.): abismar ; afrabar ; arrendre.

avencar (s') : s'abismar ; s'afrabar ; s'arrendre.

avenciment : accion d'avencir ; acabament.

avencir (v. tr.): vencir ; mestrejear ; acabar ; ajar.

avencit, -ida : mestrejat, -ada ; acabat, -ada ; ajat, -ada.

avenença : acòrdi ; convencion ; graciosetat ; cortesiá :
afabilitat (R. III, 278) ; amenitat (R. II, 72).

avenent : arribada ; venguda... (t. a.)

D'un avenent : d'una sola venguda.

avenent, -a (adj.): afable, -a ; graciós, -osa ; propdan, -a ;
vesin, -a ; a portada.

L'amada avenent : l'an que ven. v. la nòta de **grand**.

avenidor / avenir : çò futur ; çò que nos espèra.

Qué serà l'avenidor ? Degun o sap pas.

avenidor, -oira : futur, -a / que deu arribar.

avengut, -guda : precòç, -ça ; adult, -a.

avenguda : mena de baloard ; mena de liça ; via ampla
de passejada. *Las platanas del baloard.*

avenièira : camp de civada.

aveniment : çò qu'arriba.

« *avenir* » (subs.) (fr.)

v. **avenidor**.

« *avenir* » (*a l'...*) (fr.)

v. **d'ací endavant**.

avenir (v. intr.): advenir ; arribar.

avenir (s') : s'endevenir ; s'acordar ; s'afrairar.

Avent : venguda del Crist ; temps de preparacion per Nadal.

Los avents : los nòu jorns abans Nadal.

avent : aver ; possession ; riquesa ; tropèl.

aventura : empresa riscada.

Publicar a compte d'autor es una aventura !

aventuraire, -a : q.q. que risca.

aventurament : accion de s'azardar.

aventurar (v. tr. e intr.): riscar ; azardar.

aventurar (s') : s'azardar. *Qui s'aventura pas risca pas.*

aventurièr, -ièira (adj. e subs.): aventureire, -a ;
adventís, -issa / precòç, -a.

aventurina : pèira fina ornamentala que conten de quàrs
e de micà.

aventurisme : tendéncia a prene de decisions azardozas.

aventurista (adj. e subs. m. e f.): que fa pròva d'aventurisme.

aventurós, -osa : que risca, qu'azarda.

aventurosament (adv.): azardosament.

aver (v. tr.): possedir ; ajar ; trapar ; panar.

aver : possession.

aver de qué (v. intr.): èsser gròs, -òssa / èsser ric, -a.

averar (v. tr.): provar ; averigar ; acertanar.

averar (s') : s'averigar / se verificar ; arribar / se realitzar.

averament : confession / declaracion / avoacion (R. V, 574)

avercolit, -ida : tot engrepesit, -ida ; gelat, -da.

Èra talament avercolida que ne tremolava.

avergonhar / avergonhir (v. tr.): portar vergonha.

avergonhar / avergonhir (s') : aver vergonha / èsser
vergonhós, -osa.

avergonhat, -ada / avergonhit, -ida : vergonhós, -osa.

averigar (v. tr.): verificar

(R. V, 502)

averigat, -ada : verificat, -ada.

avèrs : ubac / nòrd / airal virat cap al nòrd.

avèrs, -a (adj. e subs.): advèrs, -a (R. V, 518 - L. 36)
enemic, -iga.

avèrsa : gaudre ; lauron ; torrent ; ensarriada.

aversar (v. tr.): taular / abocar.

aversar (s') : se taular / s'abocar.

aversat, -ada : taulat, -ada / abocat, -ada.

aversenc, -a (adj. e subs.): airal virat cap al nòrd ; lo nòrd.

* *aversion* : asir / asirança / aborrimet / òdi / fasti /
repugnància (R. IV, 669) / repulsa (R. IV, 666)

avertadar (v. tr.): verificar ; averar.

avertadat, -dada : verificat, -ada ; averat, -ada.

avertiment : accion o resulta d'avertir.

avertir (v. tr.): avisar / assabentar q.q. de quicòm.

avertit, -ida : avisat, -ada / assabentat, -ada.

avesar (v. tr.): abituair / acostumar.

avesar (s') : s'abituair / s'acostumar.

avesat, -ada : abituat, -ada / acostumat, -ada.

« *avesque* » - « *avescat* »

v. **evesque - evescat**.

avesiadar (v. tr.): vesiadar.

v. **vesiadar**.

« *avesiadir* » :

v. **çaisús**.

avesinar (v. tr.): èsser vesin de quicòm o de q.q.

avesinar (s') : s'aprochar ; venir vesin de quicòm o de q.q.

avesprar (v. intr.): se far tard ; se far nuèch.

avesprar (s') : s'atardivar ; s'anuechar.

avet : sap (L. 335 - R. V, 154)

(*Abies pectinata*)

avetada / avetosa (selva de saps)

aveusar (v. tr.): far venir veus, -a ; privar ; despoblar.

aveusar (s') : venir veus, -a.

aveusatge : accion de venir veus o veusa.

avi : aujòl / avancierà / davancierà ; ancian.

AVI: acronim d' « *aplech volaire inconegut* ».

AVI- : forma prefixada del latin *avis* (aucèl)

àvia : aujòla / avancierà / davancierà ; anciana.

aviacion : art o sciéncia de la locomocion en avion.

aviada : partença ; enaurament ; vam / lanç ; dralha ;
direccion.

aviament / avial : encaminament.

aviar, -a : relatiu, -iva als aucèls.

Pèsta aviara.

aviar (v. tr.): encaminar ; mostrar lo camin ; amodar ;
dispausar ; preparar ; desliurar ; remandar.

aviar (s') : s'amodar ; s'encaminar ; s'endralhar ; far
son camin ; far sos afars.

aviat, -ada : t. a. d'aviar.
aviat (adv.): vitament (R. V, 558 - L. 385) ; totara.
Ont te'n vas tant aviat ? : ont vas tan promptament ?
aviator, -tritz : persona que mena un avion.
avicòla (m. e f.) : que viu suls aucèls ; relatiu, -iva a l'avicultura. *Parasits avicòlas. Exposicion avicòla.*
avicular, -a : que s'avida d'aucèls. *La migala aviculara.*
avicultura : elevatge d'aucèls, de polalha.
avicultor, -tritz : persona que s'adona a l'avicultura.
avid, -a : alabre, -a ; alucrit, -ida.
avidament (adv.) : d'un biais avid.
avidament (subs.) : noiridura / noiriment.
avidar (v. tr.) : noirir ; sustentar (R. III, 210)
avidar (s') : se noirir ; ganhar sas trempas.
avidat, -ada : noirit, -ida.
aviditat : goludesa ; lucritge.
avidatge : l'accion de noirir o de se noirir.
avifauna : ensemble dels aucèls d'un airal.
avigorar (v. tr.): far venir vigorós,-osa ; fortificar (donar de força)
avigorar (s') : prene de vigor / venir vigorós.
avigorat, -ada : vengut,-da vigorós,-osa ; fortificat, -ada.
aviliment : accion o resulta d'avilir o d'èsser avilit, -ida.
avilir (v. tr.): rebaiassar ; umiliar (R. VI, 537) ; despresar ; mepresar.
avilir (s') : se rebaiassar ; s'umiliar ; se despresar.
avilissent, -a : que rebaiassa, qu'avilís.
avilit, -ida : t. a. çaisús.
avinagrir (s') : se mudar en vinagre.
avinament : accion o resulta d'avinar o de s'avinar.
avinar(v. tr.)

Axat : localitat d'Aude (Occitània)
axat, -ada : centrat, -ada sus una idèa màger.
axe : aissèl ; pèça que i s'articulan d'autres pèças ; linha que passa pel centre ; grand via. v. la nòta de **grand**.
Axe optic. Axe visual. Axe pupillar.
axèl : figura de patinatge artistic.
axenia : qualitat de çò axenic ; condicions de vida sens cap de bacteria, cap de fonge, cap de *virus* (lat.)
axenic, -a : esteril, -a (sens cap de gèrme).
Ambient axenic de laboratòri.
AXI- : forma prefixada del latin *axis* (axe) v. **axifòrme**.
axial, -a : relatiu, -iva a un axe ; segon un axe.
Esclairatge axial.
axifoidisme : manca d'appendix xifoïde.
axifòrme, -a : de la forma d'un axe.
axillar, -a : relatiu, -iva a l'aissèla ; lateral, -a.
Pilositat axillara. Borron axillar. Plumas axillaras. Artèrias axillaras. Glandolas axillaras.
axinita : borosilicat d'alumini e de calci, amb de fèrre e de manganèsa.
axiologia : sciéncia de las valors morales.
axiologic, -a : relatiu, -iva a l'axiologia.
axiologicament : d'un biais axiologic.
axiòma (m.) : proposicion evidentada ; proposicion indiscutida admesa per totes ; principi primièr pausat ipoteticament a la basa d'un sistèma deductiu.
axiomatic, -a : relatiu, -iva a un axiòma.
Una vertat axiomatica.
axiomaticament : d'un biais axiomatic.
axiomatzacion : elaboracion d'un sistèma d'axiòmas.
axiomatizar (v. tr.) : elaborar un sistèma d'axiòmas.
Axiomatizacion de la logica.
aximetric, -a : simetric, -a amb un axe.
axiomètre : aparelh per far conèisser a distància la posicion del governalh d'un naviri.
axis (lat.) : vertèbra segonda del còl.
AXO - AXONO- : formas prefixadas del grèc *axòn, -ònòs* (axe)
axoïde, -a : que revèrta un axe ; relatiu, -iva a la vertèbra segonda del còl.
axolòt : mena de baba que se pòt reproduire sens passar per l'estat adult.
axonometria : mòde de representacion grafica d'una figura de tres dimensions.
axonometric, -a : relatiu, -iva a l'axonometria.
Projeccion axonometrica.
axonomòrf, -a : caracteristica de la raïç (racina) o del racinum que son axe màger es plan mai desvolopat que sas raïças lateralas.
Racinum axonomòrf. Raïces axonomòrfas.
azalèa (f.) : mena de flor. (*Azalea procumbens*)
Azam (variante d'Adam) : prenom ; nom de familha.
azard (m.) (de l'arab *AZ-ZAHR*) : estre / fortuna / escasença ; bonastre ; malastre.
Per azard : per còp d'astre / per espava. Capitàri per azard.
azardar (v. tr.) : riscar.
Cal ben azardar quicòm, dins la vida.
azardar (s') : se riscar.
azardat, -ada : riscat, -ada.
azardaire, -a / azardièr, -ièira (adj. e subs.) : que risca ; persona que risca.

azardívol (m. e f.) / **azardívol, -a** : azardós, -osa. v. **-ÍVOL**
Tròp azardívol, faguèt quincanèla.
azardós, -osa : riscós, osa.
Comportament azardós. Empresa azardosa.
azardosament : d'un biais azardós.
Azemar / Ademar : prenom.
Azerbaidjan : republica de l'anciana U.R.S.S.
azerbaidjanés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Azerbaidjan ; sortit, -ida d'Azerbaidjan.
azeròla : frucha de l'azerolièr.
azerolièr : albespin de la frucha jauna (*Crataegus azarolus*)
azim, -a (adj.) : pastat, -ada sens levat (pan, torta)
Azims (los) : la fèsta josieva dels pans sens levat.
azimut : angle dièdre que, amb lo meridian d'un lòc, forma lo cercle vertical que passa per un punt de l'esfèra celèsta o de la superfícia de la Tèrra.
Azimut magnetic.
Dins totes los azimuts : dins totes las direccions.
azimutal, -a : relatiu, -iva als azimuts ; que correspond a la definicion o a la mesura dels azimuts.
azimutat, -ada : caluc, -uga (tocat de la coeta de l'anhèla)
AZO- : forma prefixada del mot azòt, utilizada per formar de compausats que contenen d'azòt.
azoamilia : estat de la cellula que pèrd mai de glicogèn que çò que ne ganha.
azobenzèn : compausat d'azòt e de benzèn.
azòla (plt.) : (*Azolla filiculoides*) / (*A. Majellanica*) (*A. caroliniana*) / (*A. microphylla*)
azoïc, -a : anterior a l'aparicion dels primièrs èssers animats ; natura d'un airal privat d'animals o d'un terren privat de fossils ; natura d'unes compausats organics azotats.
azoospermia : abséncia totala d'espermatozoïdes dins l'esperma.
azòt (subs. m.) : nitrogèn.
azotar (v. tr.) : metre d'azòt.
azotat (subs. m.) : nitrat (sal o estèr de l'acid azotic)
azotat, -ada : que conten d'azòt. *Aliment azotat.*
azotacion : fixacion d'azòt liure pels èssers vius qu'assimilan pas d'aliments azotats.
azotemia : preséncia dins lo sang de produits d'excrecion azotada (urèia, urats...) ; son taus.
azotemic, -a : relatiu, -iva a l'azotemia.
Sindròme azotemic : iperazotemia.
Còma azotemica / subèc azotemic. Coeficient az.
azotic, -a : relatiu, -iva a l'azòt ; nitric, -a. *Acid azotic.*
azotimètre : aparelh per dosar l'azòt.
azotina : explosiu compausat de nitrat sodic, de carbon, de sofre e de petròli.
azotit : nitrit.
azotizar (v. tr.) : nitrogenar.
azotobactèr (m.) : bacteria que viu dins la tèrra e que pòt fixar l'azòt de l'aire.
azotobacteriacèas (f. pl.) : familha de bacterias.
azotomètre : aparelh per dosar l'azòt dins una substància organica.
azotorrèa : augmentacion de la quantitat d'azòt contenguda dins las matèrias fecalas en comparason de l'azòt alimentari.
azotós, -osa : nitrós, -osa (que conten d'azòt)
azotur : nitrur (sal de l'acid azotidric)
azoturia : excès d'urèia dins las urinas ; quantitat d'azòt eliminada per las urinas.

azur : veire colorat en blau per l'oxid de cobalt ; lo blau del cèl ; lo cèl blau.

Còsta d'azur : litoral mediterraneu de Cassis a Menton.

Pèira d'azur : produït per purificar lo linge ; nom usual del *lapis-lazuli*.

azurant (subs. m.) : produït quimic per ablanquir los textils.

azurar (v. tr.) : blanquir lo linge amb una pèira d'azur.

azurar (s') : venir color d'azur. *Lo cèl s'azurèt de nonent.*

azurat, -ada : color d'azur.

azuratge : blanquiment del linge amb una pèira d'azur.

azurejar (v. intr.) : tirar sus l'azur.

azurenc, -a : color d'azur.

Un blau azurenc.

azurin, -a : color d'azur.

azurita (f.) : carbonat de coire, de color blava.

azurofil, -a : que se colòra en roge porpre per l'eosina d'azur.

DOCUMENTS SUS « amb » - « tuna » e derivats.

ab (arc.) del latin *apud* que vòl dire **amb**.

... *et ab Ludher...* (*Pactes d'Estrasborg*, 842)

... *ab mil liuras d'argent...* (*Boecis*, 960)

... *ab me venras en paradis...* (*Passion de Clarmont*, 980)

que donèt « *am / ambe* » per d'unes trobadors (R. II, 61 - L. 1)

puèi **amb** dins las « *Leys d'amor* » (règlas de gramatica) (1356)

puèi « *ambe* » en lenga parlada anciana e modèrna. (L. 18)

que dona **amb** en lenga modèrna parlada, davant vocala :

Amb aquò. Amb ela. Amb Angelina. Amb orguèlh.

que dona **amb** dins totes los cases, en lenga modèrna escricha,

sovent prononciat « *ambe* » en lenga parlada.

Amb un brave poton. Amb totes mas amistats.

Lo Justin amb sa femna se parlan tojorn en occitan.

Amb l'eurò, benlèu que nos afrairarem amb Euròpa.

tuna : del gallés *tonna* que vòl dire tonèl ; tunèl.

tunne. (*Glossari de Kassel*, Alemanha, s. VIII)

glosat per *choffa* (alemand modèrn *Kufe*) : cuba ; tina.

e que donèt **tona** ; **tonèl** ; **tonèla** (R. V, 362-363 - L.365)

utilizats en occitan modèrn ; e qu'an donat tanben :

ton : toat per las aigas ; rèc merdièr ; conduit ; aqüaducte ;

tunèl ; *anus* (lat.) / trauc del cuol. (Alibèrt, 665)

tonar : far una peirada / far un toat.

tonèl : barricon ; **tonèla** : autinada.

tuna : trauc de sèrp ; retirada d'ivèrn ; bacin ; sèrva d'aiga ;

cuba ; cistèrna (Alib. 683) ; cauna geometrica curada

de man d'òme (amens en Albigés e Roergue) (E. C.)

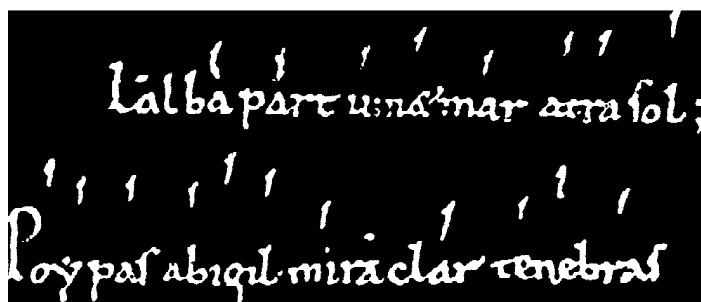
tunar : curar. *Amb lo vent marin las talpas tunan.*

tunèl : (agachar d'ont e quora los autres dictionaris lo fan venir)

* * * *

REPIC OCCITAN DE L'ALBA BILINGUA

v. l'intrada **alba**.

Biblioteca vaticana
ms. Reg. lat. 1462.

B

B (m.) : letra segonda de l'alfabet occitan pronunciada (be)
« ba » - « bò » : formas pop. de defugir, al lòc del pr. n. o.

O vesì. Agacha-o. E non pas « Ba vesì. Agacha-bò »

ba ! : interj. que marca suspresa, inchalhença, mesprèt, encoratjament, docte o indiferència.

Ba, sembla pas possible ! Ba, que faga çò que volrà !

Ba, es pas un òme de paraula ! Ba, te'n tiraràs ben !

Ba, se plòu que plòga ! Ba, te'n fagas pas !

baba : vara d' insècte ; vara de manhan ; sauta robin
(mena de coleoptèr sautaire) (*Elater striatus*)

« babà » (fr.) : pompè al ròm.

« babà » (èsser) (fr.) : ne revenir pas / èsser estabosit, -ida ;
èsser monhe, -a / èsser moquet, -a.

babarastar (v. intr.) : tombar en fasent grand bruch.

babarauda (f.) : trenca cebas (f.) (*Grillo talpa*)
vestit de carnaval ; ancian mantèl de dòl ; cogola / cogula.

Dins un òrt, las babaraudas son lo diable !

babaraudar (v. intr.) : folastrejar.

Aquel enfantonassàs pensa pas qu'a babaraudar !

babaronha : vision de quimèra ; trèva ; drac ; idèa
trucaluna ; luscambra (*Lampyrus noctiluca*)

babaròt / babaròta : pòrc de sant Antòni (*Armadillium*)
escarabat de cosina, de forn : (*Periplaneta orientalis*)

(*Blatta germanica*) ; diferentas babas, cossons / cussions
(gorgolhs) ; drollon ; èime (s.f.)

Pèdre lo babaròt : pèdre l'èime.

babar (v. tr.) : traucar lo cocon (nimfa de manhan)

Los manhans son a mand de babar.

babat (subs.) : cocon de manhan mièg traucat per la nimfa.

babat, -ada (adj.) : mièg traucat, mièg traucada.

babau : tota mena de coleoptèr o d' insècte que ne coneisses
pas lo nom ; trèva ; drac.

Tè ! un autre babau ! (un autre coleoptèr)

babau, -a (adj.) : bèstia (m. e f.) / nèci, nècia. (R. II, 179)

babau lusent : luscambra (*Lampyrus noctiluca*)

babau negre : negrilh / pesolh dels caulets (l.p.)

babau roge : outra mena de pesolh dels caulets.

babau de Nòstre Sénher : vòla guiraud / vira vòut (m.)
« babèca » (cat.) v. **cavèca**.

Babèl (de l'ebraèu *Bàbèl*) : Babilònia.

La torre de Babèl : airal de la confusion de las lengas.

Torre de Babèl : situacion de confusion extrèma.

babelic, -a : faraonic, -a / gigantesc, -a.

babelisme (m.) : confusion extrèma ; gigantisme.

babesia (f.) : mena de protozoari parasit dels erbivòrs.

babesiòsi (f.) : malautiá grèva amodada per de babesias.

Babeta - Babèu : prenom (diminutius d' Elisabèt)

babilh / babilhadís / babilhatge : bresilhadís de nenons ;
parlar sens substància.

babilhaire, -a / babilhard, -da : que babilha.

babilhar (v. intr.) : lalejar ; parlufegar.

babilhard : panèl d'anóncias.

Cada escòla a son babilhard.

babilhatge : babilh.

babilhejar (v. intr.) : frequentatiu de babilhar.

Babilònia : nom de vila antica de Mesopotamia-Bassa.

babilonian, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Babilònia ;
sortit, -ida de B. *Un Babilonian. Una Babiloniana.*

babina : potarra / potarassa d'animal.

babinard, -ada : persona qu'a de bravas potarassas.

Fòrça negres son babinards.

babinejar : se barbalecar / s'esperlecar ; agachar amb
curiositat.

« *babiòla* » (fr.) v. **babòia - parpèla d'agaça - besucarieta -
bagateleta.**

babirossa (m.) : mena de gròs singlar (*Babyrussa babyrussa*)

babís : gròs cardon / acant (*Onopordum acanthium*)
argelàs / artalàs (*Genista scorpius*)

babissard : mena d'aucèl que ne coneisses pas lo nom.

babòia : babòla / bagateleta ; someta ; badinada / galejada.
Aquel òme quita pas de contar de babòias.

baboin : mena de monin ; drollon ; paparaunha.

baboinaire, -a : enjaulaire, -a.

baboinar (v. tr.) : enjaular amb de paraulas

baboinat, -ada : enjaulat, -ada.

babòrd (m.) : costat esquèr dins lo sens de la proa (mar.)

babornàs : bornal (cendrièr d'un forn de fomièr)

babòt : crisalida ; manhan ; baba d'insècte ; cime d'aiga ;
mena de coleoptèr sautaire ; mena de parpalhòl ; trèva /
paparaunha.

babòta : crisalida ; manhan ; cordonnièr (insècte) ; nieiret
(insècte) ; paparaunha / trèva ; pirala de vinha.

babotièira : crompaira de babas de manhan per engraiassar
los pòrcs o per servir d'engrais per la tèrra.

« *baby-boom* » (angl.) : augmentacion brutala de la natalitat.

« *baby-sitter* » (,beibi' sitə) (angl.) : gardanenon / gardanenòta.

« *baby-sitting* » (angl.) : accion de gardar de nenes, -as.
« *bac* » : v. **ubac**.

« *bac* » (fr. de l.p.) :

v. **bachelieirat**.

bac (del gallés *BACCÒS*) : embarcacion larga, de fons planièr, per
traversar un riu, un lac, una pèça d'aiga... (959, c.c. n° 405)
cuba ; cubeta ; nauc.

bacà : pertús de molin ; martelariá / escampadoira.

bacada : contengut d'una pila / d'un abeurador.

bacaire, -a : q.q. que pescolha dins l'aiga ; q. q. que manja lordament. v. **lord**.

bacaissar (v. intr.): aver las polsas ; pantaissar ; guelsar.
Lo canhàs bakaissava, qu'aviá corsada una lèbre.

bacalhau (m.) : merlussa seca.

bacanal, -a : relatiu, -iva al dieu Bacus.

bacanalas : fèstas en l'onor de Bacus.

bacanta : femna que s'adonava a las fèstas de Bacus.

bacar (v. intr.): pescolhar dins l'aiga ; beure en fasent de bruch.

BACCI- : forma prefixada del lat. *bacca* (grana / frucha)

baccifèr, -a : natura d'una planta que sa frucha es una grana.

baccifòrme, -a : que revèrta una frucha de planta baccifèra.

baccivòr, -a : que s'avida de frucha de plantas baccifèras.

bacega / bacegue : lata (brancat) de carreta ; pèrga de mossa ; timon ; brancat per far rodolar una posaraca.

bacegar (v. tr.): sabracar.

S'es per bacegar lo trabalh, me fas pas besonh !

bacegat, -ada : sabracat, -ada.

bacegon : lata / caplata / pèrga / timon ; ensocador ; cingla de bast.

« **bacèl** » : v. **bracèl**.

bacèl : batedor de lavandièira ; emplastre / sofla / timple / tèfle ; lental ; codièira.

Saut de bacèl : cabussada.

bacèla : joventa.

bacèla : baquet / semalon ; anciana mesura de capacitat pel gran ; baruta (sedaç per passar la farina)

bacelada : còp de batedor.

bacelaire, -a (subs. e adj.) : persona que tustassa ; rescantissent, -a.

bacelar (v. tr e intr.): batre lo linge ; tustassar ; trabalhar en fasent de bruch ; secutar ; monhar ; sabracar ; petofiejar.

Bacelava lo linge a grands còps de batedor.

bacelat, -ada : t.a. del vèrb bacelar transitiu.

bacelatge : batatge del linge ; bruch ; petòfia ; atencions amorosas d'un jovent per una joventa.

bacelejar (v. intr.): quitar pas de tustar amb lo batedor ; quitar pas de tustar, mas sens tustassar.

bacelejat, -ada : tustat, -ada.

baceleta : mena d'aucèl (*Motacilla*)

bacha : nauc de truèlh ; nauc pel bestial; lecafròia ; boldraca ; tautàs ; mena de tèla (tela) espessa per aparar del freg lo bestial boïn ; tèla (tela) per aparar quicòm de la pluèja.

« **bachacar** » : v. **bassarcar**.

« **bachanar** » : v. **bajanar**.

bachada : naucat de bolidada pels pòrcs.

bachal / bachard / bachàs : tota mena de nauc, de cubeta o de bacin ; gaulhàs. (del gallés *BACCÒS*)

bachalan, -a (adj. e subs.): alengat, -ada ; conffleta (inv.) ventabolòfas (inv.)

bachar (v. tr.): cobrir amb una bacha.

Bachèrem la teulada descobèrta, que voliá plòure.

bacharina : rei petit (mena d'aucèl) (*Regulus regulus*)

bachàs / bachassa : augmentatiu de baca. v. **baca**.

bachasson (un) : baca pichonèla ; cendrilhona (s.f.)

bachassejar (v. intr.): pescolhar ; beure e manjar dins lo nauc.

batche, a / bage, -ja : mal conformat, -ada, que lo rastèl de son esquina fa cropion (en parlant d'un pòrc) ; jambre, -a (en parlant de q.q. *Aquel pòrc es batche : lo crompes pas !*)

bachelier, -ièira : q.q. qu'a capitat lo bachelieirat.

bachelieirat : diplòma de fin d'estudis segondaris.

bachiquèla / bachiqueleta : biscondilha / besucarieta.

bachòca (adj. o subs.): nhòca ; bocinhòla après un cachal ; lòpia d'arbre ; tartaràs ; mièg-caluc, mièja-caluga (tocat, -ada de la coeta de l'anhèla (l.p.))

bachocada : acte de persona extravaganta, fantasma, descervelada.

bachochar (v. intr.): far una porrada / far una asenada.

bachon / basacle : airal o semalon per servir de peis.

bachonar (v. tr.): servir de peisses.

bachorlada / bachocada : contengut d'un nauc ; mescladissa ; pasta per la polalha.

bachucada : butassada ; agitacion (R. II, 22)

bachucaire, -a : persona que fa de butassals.

bachucar (v. tr.): chambotar (remenar un liquid)

bachucar (se) : se chambotar.

Dins una bombona qu'es pas plena lo vin se bachuca.

bachucat, -ada : chambotat, -ada.

bachorlàs, -assa : persona gaujosa, folastrassa.

bàcia : nauc ; cuba ; lecafròia.

bacieta : nauquet.

bacil (del lat. *bacillum*, bastonet) : nom d'un grand nombre de microorganismes en forma de baston.

BACIL- : forma prefixada de bacil.

bacilar, -a : relatiu, -iva a de bacils.

bacilacèa : bacteria de la familha de las bacilacèas.

bacilacèas (f. pl.) : familha de bacterias.

bacilemia : preséncia passadissa de bacils dins lo sang.

bacilifòrme, -a : en forma de bacil.

bacilizacion : envasiment de l'organisme per un bacil.

bacilosopia : recèrca del bacil de la tuberculòsi dins los escopits, las urinas... d'una persona malauta.

bacilòsi (f.) : tota malautiá deguda a un bacil e, mai que mai, tuberculòsi, pufmonn, /aTD (: terapia, mai4 TD -0.135 Tc 88 0 T

baciloterapia : terapia, baciloterapia, TD 15 tuberculòsi, -abacilòsi

bactericidi, -a : que tua las bacterias.
bacteridia : bacteria immobila.
bacteriemia : preséncia de bacterias dins lo sang.
BACTERIO- : forma prefixada del grèc *bakteriòn* (baston)
bacteriocidia : bocerla (excrescéncia) amodada per la saba d'unes vegetals fissats per d'unes insèctes que venon pòner (pòner / pondre) dins aquela excrescéncia.
bacteriocit : ematia fòrt alongada que pren la forma d'un bacil.
bacteriocitòsi (f.) : preséncia de bacteriocits dins lo sang.
bacteriofag : *virus* (lat.) que tua lèu fach d'unas bacterias.
bacteriofagia : destruccion bacteriana per de bacteriofags.
bacteriolisi (f.) : destruccion de bacterias per d'agents quimics.
bacteriolisina : anticòrs qu'amòda una destruccion bacteriana.
bacteriolit : agent bactericidi.
bacteriolitic, -a : bactericidi, -a; relatiu, -iva a la bacteriolisi.
bacteriologia : estudi de las bacterias.
bacteriologic, -a : relatiu, -iva a de bacterias.
Arma bacteriologica. Guèrra bacteriologica.
bacteriològ, -a : especialista (m. e f.) en bacteriologia.
bacteriopexia : fixacion de bacterias dins l'organisme.
bacteriopexic, -a : natura de la fonccion d'un organ o d'un teissut que fixa las bacterias a son nivèl.
bacterioscopia : estudi de las bacterias amb un microscòpi.
bacterioscopic, -a : relatiu, -iva a la bacterioscopia.
bacteriosi (f.) : tota malautiá bacteriana de las plantas.
bacteriostasi (f.) : inibicion de la multiplicacion d'una bacteria per una substància bacteriostatica.
bacteriostatic, -a (adj. e subs.) : propietat d'un antibiotic qu'empacha la multiplicacion de las bacterias.
bacterioteràpia : metòde que, pel tractament de las infeccions, utiliza de culturas de bacterias.
bacteriotoxemia : intoxicacion generala amodada per la difusion, dins lo sang e los organs, de toxinas secretadas per d'unas bacterias (garramanha / colerà, difteria, tetanòs)
bacteriotoxina : toxina d'origina bacteriana; toxina que tua las bacterias.
bacteriotròp, -a : propietat de las substàncias quimicas que se fixan d'un biais electiu sus las bacterias.
bacteriotropic, -a : relatiu, -iva a una substància bacteriotròpa.
bacteriotropina : anticòrs especific que se tròba dins lo *serum* (lat.) dels animals immunizats, e capable de se fixar electivament.
bacteriuria : preséncia de tot un fum de bacterias dins d'urina que ven d'èsser emesa.
bacteroïde, -a : que revèrta una bacteria.
BACULI- : forma prefixada del latin *baculum* (bastonèt)
baculifòrme, -a : de la forma d'un baston.
baculimetria : mesura d'una nautor o d'una distància amb un baston.
baculit (m.) : cefalopòde fossil de la classa de las amonitas.
bada (f.) : gach (m.) / gaita (f.) ; airal enairat, bon per far guinèla (per far tutet); pèrga de pescaire; obertura de compàs.
De badas / en bada : en van. *De bada* (loc. adv.) : tanben.
A bada que : com ben que / e mai que.
badabèc (adj. e subs.) : q. q. que bada o que musardeja ; pèc, -a ; aplech per imitar un bram de taure.
badada : obertura de boca ; badalh ; cridadèsta / cridèsta.
badadís, -issa : badalhada ; esbaïment ; cridèsta.
badador : mirador (airal per contemplar quicòm de polit)
badafa : lavanda espic (*Lavandula spica*)

badafièr : airal cobèrt de lavanda.
badaire, -a (adj. e subs.) : q. q. que bada ; musardejaire, -a.
badaire (plt.) : boca de conilh (*Antirrhinum majus*)
badalh : badada ; mena de filat de pesca.
Lo darrièr badalh : lo que precedís la mòrt.
badalhal / badalhada : brave badalh.
badalhaire, -a (adj. e subs.) : q. q. que badalha.
badalhament / badalhum : badalh.
badalhant, -a : que bada ; grand obèrt.
badalhar (v. intr.) : quitar pas de badar ; morir.
badalhatge : accion de badalhar.
*** badalhièr, -ièira** : q. q. que badalha.
badalhòl / badalhon : pichon badalh ; benda o tampon sus o dins la boca.
badalhonar (v. tr.) : metre un badalhon.
badaluc, -uga (adj. e subs.) : musardejaire, -a ; badaire, -a ; badabèc (inv.) ; pèc, -a / piòt, -a. (R. I, 167)
badaluga : pesca a la luminada.
badaluquejar (v. intr.) : dugar.
badaman : palm.
badant, -a : grand obèrt.
badarèl : belvéser / mirador / miranda.
badar (v. tr e intr.) : èsser grand obèrt ; agachar o escotar boca dobèrta ; musardejar ; admirar q. q. o quicòm ; èsser esbaït ; èsser esbalausit ; badalhar.
badar las ussas : regassar los uèlhs.
badarèl, -a (adj.) : que quita pas de badalhar, de cridassejar.
badarelar (v. intr.) : badar ; musardejar ; neciejar ; cridassejar.
badasca : mena de rascassa.
badasclar (v. intr.) : se dobrir subran ; s'espètar subran.
badassa : lavanda espic (*Lavandula spica*)
 frígola (*Thymus vulgaris*)
 plantatge / èrba de cinc còstas (*Plantago major*)
badassièr, -ièira : airal cobèrt de badassa o de bruga.
badau, -da (adj. e subs.) : badaire, -a ; pèc, -a / badèc, -a.
badavèspre : obertura vitrada sus una teulada / lucana.
badèc, -a : badau, -da. v. pus naut.
badejar (v. intr.) : quitar pas de badar.
badèl / badoussa (un, una) : castanha bufèca.
badèrta (m. e f.) : badau / badaire ; cuolcosut, -uda ; pèc, -a.
badiana (plt.) : mena d'arbrilh exotic (*Illicium verum*)
badiaàs : maresca ; marescatge.
badiaèr, -ièira : entredobèrt ; dobèrt.
badin, -a / badinaire, -a : persona enganaira.
badinada / badinatge / badinariá : fadejada.
badinar (v. tr. e intr.) : parlar pas seriosament / fadejar ; enganar.
badinèsta : badinada v. pus naut.
badinon / badinhon : baquet ; semalon ; bugador.
badiol, -a : badaire, -a.
badiu, -iva : grand obèrt.
badòc : malautiá de l'avelanièr amodada per d'acars.
 (*Eriophyes coryligallorum*) ; (*Phytoptus avellanae*)
badòc, -a : pèc, -a / piòt, -a ; tebés, -esa (liquid, aiga)
badocar / badoquejar (v. intr.) : far lo badòc / badar.
badocariá : accion de badocar, de badoquejar.
badòrca : cauna ; tuna / tuta ; cabana.
badòrra (m. e f.) : badaire, -a ; pèc, -a.
badòu : enveja.
badoussa (f.) / **badèl** (m.) : castanha bufèca.
baducaire, -a : badaire, -a ; musardejaire, -a.

baducar / baduscar (v. tr. e intr.): badar ; esperar un brieu.
bafle (de l' angl. *baffle*) : panèl acostic ; encastre acostic.
 « *bafraire, -a* » (l. p.) v. **tamponejaire**.
 « *bafrada / bafrè / bafral* » (l. p.) v. **tampona**.
 « *bafrar* » (l. p.) v. **se tamponar**.
bagà : anèl ; anèla de cordatge (mar.) ; nos per estacar ;
 còrdas d' un filat de pesca
bagada : laç corredor ; bocla d' un nos ; floquet de riban.
bagadèla : roseta de ribans.
baganar (v. intr.): far venir filandrós, -osa o bufèc, -a.
baganar (se) : venir telhut (filandrós) ; venir bufèc.
baganat, -ada : telhut, -uda. *Rafes baganats*.
baganaud, -a (adj.) : van, -a ; farivòl, -a ; paucval (inv.)
baganauda : frucha del baganaudièr (*Colutea arborescens*)
baganauda : fauta ; mescompte ; farivòla ; engana ;
 pendarisa ; falordièira.
baganaudar (v. intr.): s' amusa a de besuquejadas, a de
 bagatèlas, a de causas vanas o nècias ; musardejar.
baganaudièr : mena d' arbust (*Colutea arborescens*)
baganaudièr, -ièira : persona que s' amusa a de farivòlas.
bagar (v. tr.): tèrme de marina o de cordura.
bagarra : deganèsta ; escarpinada.
bagas (f. plur.): los bagatges / las afetias.
bagassa : prostituïda / puta ; paucval (inv.) ; piòta (pèca)
 raca de rasim, d' olivas o de cana de sucre.
bagassa ! (interj.): fotre ! / fotranga ! / puta ! ; terrè òu !
bagassalha : prostituïdas en general ; paucvals.
bagassar / bagassejar (v. intr.): menar una vida gorrina.
bagassariá : vida gorrina ; prostitucion.
bagassièr, -ièira : persona que se fa de las prostituïdas.
bagatèla / bagateleta : biscondilha / bachiquèla / bachiqueteleta.
bagatge : bagas / afetias. (R. II, 168)
bagaud / gabaud : mena de filat de pesca.
bage, -ja : doblèt de bache, -a. *Un pòrc bage*.
bagol : barjacada.
bagolant, -a : ventabolòfas (m. e f.)
bagolar (v. intr.): barjacar.
bagueta : bastonet tèunhe e longarut (jorguina) ; motladura
 longaruda ; cordèl fach per una cordurièira.
baguetar (v. intr.): garnir un fusil ; embucar ; tibar.
baguetar (se) : s' embucar.
baguier : pichon mòble o caisseta pels joièls ; calibre per
 mesurar la dimension d' una бага de crompar.
baguier : laurièr feme que fa de frucha (*Laurus nobilis*)
baguieirada : plantacion de laurièrs.
bai, -a : de color roge-maurèl / baiard, -a / baiòl, -a.
baia : intrada de mar dins una còsta (del gallés *BAIA*)
 porcion de mar mai o mens encastrada dins una tèrra.
baia : asenada ; messorga ; fatòrga ; borla ; engana.
baialaiga : partida inferiora de la budelhada d' un pòrc.
 « *baiar* » : v. **baisar**.
baiard : aplech per carregar un nafrat (civièira)
baiardar (v. tr. e intr.): carregar q. q. o quicòm sus un baiard.
baiardat : carga d' un baiard.
baiardièr, -ièira : persona que carrega sus un baiard.
baiart : caval baiòl. (R. II 168)
baieta : mena de flanèla grossièira.
baila : femna del baile ; levandièira ; noiriça ; mèstra ;
 superiora de monjas.
bailaira / balhaire : persona que balha, que lòga, que liura.
bailar / balhar (L. 38) (v. tr. arc.) : far pacha ; donar.

bailar / balhar / donar son tres formas utilizadas, coma
 sinonimas en l.p. per dire « donar » v. L. 38.
bailatge / balhatge : anciana subdivision territoriala ;
 salari d' una noiriça ; plaçament d' un noiriçat.
baile : fonccionari d' un còp èra ; vailet ; mèstre vailet ;
 pastre majoral ; mèstre de còla ; regidor ; mairilhièr ;
 uissier (L 375) ; jutge senhoral ; patron de batèu.
bailejar (v. tr. e intr.) : governar ; comandar ; dirigir ;
 administrar.
bailen : pèrna / borrasson de nenon.
bailessa : femna del baile ; governanta ; mairilhièira ;
 femna del mèstre vailet ; dòna patronessa.
bailiá : jurisdiccio d' un baile.
bailon : mairilhièr.
 « *baime* » : v. **baume**.
 « *baina* » e derivats : v. **bana**.
baiòl, -a : bai, -a. v. **bai**.
Baiona : nom de vila del País Basc.
baionés, -esa : relatiu, -iva a Baiona ; persona de Baiona.
baioneta : punta d' acièr a la cima d' un fusil.
bais : poton.
Baïsa : ribièira que se geta dins Garona (Occitània)
baisacuol : croprièira (R. II, 521) ; biais de respondre pas.
Ont vas ? - A baisacuol ! = (aquò te regarda pas !)
baisada : embraçada.
baisador, -oira : que pòt donar o recebre de potons.
baisadura : marca de poton ; marca de doas tortas que se
 tocavan dins lo forn.
 « *baisar* » (fr. vulg.) : v. **copular**.
baisar (v. tr. e intr.): potonar ; potonejar (t. a.)
baisar (se) : se potonar ; se potonejar (t. a.)
baisarèl, -èla : qu' aima los potons ; que los atira.
baisat, -ada : t. a. çaisús.
baisòl : baisadura de torta.
baisolar (v. intr.): èsser causa de baisaduras de tòrta.
baisolejar (v. tr. e intr.): quitar pas de far de potonetes.
baissa : mermança ; fonza / fonzal ; penjat ; plana ;
 clòt / clòta ; brancas bassas d' un arbre.
baissaire, -a : tondeire, -a de draps.
baissailha : estraçum de jardinatge.
baisarr (v. tr. e intr.): mermar ; abaissar ; desenantir (s.f.)
baisarr (se) : se clinar ; s' abaissar ; s' amatar ; s' afeblir ;
 s' umiliar (s.f.)
baissièira : escorrihas ; fonzalhas de vin.
baisin, -a / baison, -a : bestial boïn de las banas clinadas
 en avant.
baissura : depression / terren bas.
baita : barraca ; cabanon ; capitèla.
 « *baiuèrna* » - « *baiuernar* » : v. çaijós.
baiurna : beluga.
baiurnar (v. intr. e tr.): far de belugas ; embalausir.
bajal / bajat : crotada que s' empega a la lana de las fedas.
bajan, -a : a mitat cuèch (legums) ; nèci, -ia ; badaluc, -uga.
bajana : castanha desruscada ; castanhas bolidas ;
 sopa de castanhas ; legums bajanats.
bajanac / bajanat : bolhon de castanhas.
bajanada : platat cuèch dins d' aiga bolhenta ; neciesa.
bajanar (v. tr.): passar los legums a l' aiga bolhenta ; los far
 entrebolir e los escaudar (los trempar dins d' aiga frecha)
bajanat, -ada : entrebolit, -ida ; coat, -ada ; perit, -ida.
Los reponchons son melhors pas que bajanats.

bajanèl : platat de legums cuèches dins d'aiga bolhenta.
bajar (v. tr.): alassar ; cansar / fatigar.
bajat, -ada : alassat, -ada / cansat, -ada / fatigat, -ada.
bajaula : mena de gàbia pel peis ; panièira pel peis ;
 baia ; asenada ; fatòrga ; borla ; messorga.
bajaular (v. intr.): parlar a tòrt e a través ; deslargar d'asenadas
 o de fatòrgas. *Quora plegaràs de bajaular ?*
bajòc, -a : nèci, nècia / piòt, -a. *Cala-te, bogre de bajòc !*
bajòca (subs.) : culèfa / cufèla ; coscolha ; bonha
 d'arbre ; tumor ; engolavent (mena d'aucèl) ;
(Caprimulgus europaeus)
bajocada : asenada ; neciardariá.
Quitava pas de deslargar de bajocadas !
bajocar (v. intr.): far de l'ase (occ.) ; far lo piòt, far la
 piòta ; deslargar d'asenadas.
bajolada : breçadissa.
bajolaire, -a : que brèça o que s'ocupa d'un mainatge.
bajolar (v. tr.) : carrear un mainatge dins los braces ;
 poponar ; breçar ; alispar ; torolhar un mainatge.
bajolatge : accion de bajarlar.
bajòt, -a : de Bages (vila d'Aude en Occitània)
bal : amassada o airal per dançar ; accion de dançar.
Mai estima lo bal que non pas lo trabalh.
balador : cambra de bordiga. v. **bordiga**.
balador, -adoira : que se pòt dançar.
bala : cluèg de palha ; bala de fusil ; palma de jogar ; brave fais.
Bala de lana. Bala de farina : saca de farina.
Far la bala : far l'afar / anar plan / convenir.
Se far la bala : capitar dins sos afars.
balada : poesia amb estròfas e repic ocasional ; cançon
 romantica ; cerdana.
balafi (a) : a ronfle / a roncècia / a bòudre / a foison.
balag / balaja : escoba ; engranièira... *Trapa la balaja !*
balais : mena de pèira preciosa roja.
balajadis / balatgièr : balajadura ; escobilhas / bordilhas.
balajaduras : escobilhas / balatjum.
Pòrta las balajaduras sul femorièr !
balajar (v. tr. e intr.) : netejar amb una balaja.
balajat, -ada : netejat, -ada amb una balaja.
balajon : balaja pichona.
balajons (m. plur.) : mena d'arbrilh. *(Osyrus alba)*
balajum : escobilhas.
balalin-balalan / balandrin-balandran (onom.): brand
 de campanas ; braces brandants ; saquejadís de carreta.
Lo balalin-balalan d'una carreta tirada per un parelh.
balanç : brand ; campanejada ; impulsion ; cadéncia ;
 esitacion. (R. II, 72)
M'agrada lo balanç de las campanas per Nadal.
A balanç / a grand balanç : a brand de campanas.
Prene balanç : prene palada. v. palada.
Soi en balanç : sabi pas qué far / balanci / esiti.
balança : aplech per pesar o se pesar ; platèl de balança ;
 equilibri ; ponderacion ; compensacion ; comparason ;
 perplexitat ; esitacion ; pichon filat de pesca ; signe del Zodiac.
Se'n va coma unas balanças : se'n va balin-balant.
balançament : esitacion.
balançar (v. tr. e intr.): far compés ; pesar ; compensar ;
 amodar un vai-e-vèni ; comparar ; trastejar (esitar)
Cal pas tròp balançar dins la vida, se cal decidir.
balançar (se) : far vai-e-vèni sus una balançadoira ;
 se far compés.

balançariá : fabrica de balanças.
balançat, -ada : (t. a. del vèrb balançar transitiu)
balançatge : accion de balançar.
balancejar (v. tr. e intr.): balandrejar. v. **pus bas**.
balancièr : mercant de balanças ; aplech de pendula.
Aimi lo vai-e-vèni del balancièr de ma pendula.
balandra : vaissèl del fons planièr ; caplèva / cigonha de
 potz de campanha.
balandran : balançament ; brandida ; cigonha de potz /
 caplèva ; platèl de romana ; encombre ; trantalh ;
 balin-balant de campanas ; traïn d'un ostal ; bolzaire
 (maridaire) ; casaca ; mantèl d'estòfa grossièira ; gonèla
 de capucin ; fròc ; nèci ; flandrin.
balandrana : marrega (mena de mantèl de pastre)
balandrar / balandrejar (v. tr. e intr.) : balançar (t.a.) ;
 cigonhar ; musardejar.
balandrar / balandrejar (se) : se trantalhar.
balandrejaire, -a : que se pòt pas decidir.
balandrejament : accion de se balandrar.
balandrim-balandram (onom.) : balalim-balalam.
Lo balandrim -balandram de las campanas.
Lo balandrim-balandram d'un carri d'autres còps.
balandrim-balandram (adv.) *Anar balandrim-balandram :*
 caminar braces brandants ; caminar pasinga-pasanga.
balaire, -a / balarin, -a : dançaire, -a.
balanic, -a : relatiu, -iva a la balaniti.
balanifer, -a : que fa d'aglands. v. **BALANO-**
balaniti (f.) : infeccion de la mucosa del gland del pènis.
BALANO- : forma prefixada del grèc *bálanòs* (gland)
balanoforacèas (f. pl.) : familha de plantas.
balanoglòs (m.) : animal vermifòrme de per las plajas.
balanoïde, -a : en forma de gland.
balanopostiti (f.) : infeccion de la mucosa del gland e
 del prepuci.
balanorragia : emorragia pel gland del pènis.
balantidi (m.) : mena de protozoari.
balantidiòsi (f.) : diarèia cronica amodada per un balantidi.
balár (v. intr.) : èsser sul punt de s'arrestar (bòla, palma...)
 dançar ; balançar / esitar ; èsser sul pas de la mòrt.
balarel, -a / balarin, -a : fach o facha per dançar (vestit, sandàlia...)
 dançaire, -a.
balarina : aucèl que quita pas de far coa-lèva
(Motacilla alba) ; (M. bærula)...
Balaruc dels Banhs : estacion balneària d'Erau (Occitània)
Balaruc lo Vièlh : vilatge que tòca Balaruc dels Banhs.
balatar / balejar (v. intr.) : trabalhar a la mòrt ; morir.
balàs : matalàs de balòfas de civada.
balassa : mena de palhassa ; colcera ; gròssa bala de palha.
balassièira : colcera de balòfas de civada.
balasson : coissin, coissinièira o colcera de balòfas de civada.
 « balatar » : v. **balár**.
balast (*de l'angl. ballast*) : grava grossièira entremièg las
 tràversas dels ralhs ; grava grossièira per assegurar lo balanç
 d'un naviri.
balastar (v. tr.) : repartir de balast sus una via de camin de
 fèrre ; equilibrar un naviri.
balastatge : accion o resulta de balastar.
balatgièr : escobilhas / balajum.
balauستا : flor o frucha del balaustièr (milgranièr canin)
balaustièr (plt.) : *(Punica granatum)*
Balbina - Balbineta - Balbinon : prenoms.

balbusejaire, -a (adj. e subs.): lalejaire, -a / barbotejaire, -a ; barbotinaire, -a / bretonejaire, -a / balbut, -uda.

balbusejar (v. tr. e intr.): lalejar / barbotejar / barbotinar / bretonejar / balbejar (L. 39)

balbut, -uda: barbotejaire, -a / bretonejaire, -a.

balbuzard: aucèl de rapina piscivòr (*Pandion haliaetus*)

balç / bauç: calanc; debauç; avenc; tindol; sèti de gabièr (mar.); montet de gavèls.

balça / balza: montet de gavèls.

balca / bauca: nom collectiu de plantas que creisson dins los fraus (bodigas, ermasses) o dins las bolhas

(*Typha angustifolia*)

balcanic, -a: relatiu, -iva als Balcans.

Balcans: païses d'Euròpa meridionala.

*La *podrièira dels Balcans.* v. (R. IV, 593)

balcanizacion: accion o resulta de balcanizar o de se ...

balcanizar (v. tr.): fragmentar un país.

balcanizar (se): se fragmentar (en parlant d'un país)

balcièr: montet de gavèls; garbièira (garbièr o plonjon longarut, pas redond)

balcon: mena de balet. Del gallés *BALACÒN*.

baldana / baudana: faudal / baticòl / colarina / gargata del bestial boïn o dels motons; grasdoble (tripa grassa) tripalha.

baldanaire, -a: tripièr, -a (persona que vend de tripas)

baldanut, -uda (adj.): qu'a un brave baticòl.

baldaquin: construccion de fust o de marbre per cobrir un altar, un tron (L. 374/ tròn, un lièch...

Los lièches a baldaquin son passats de mòda.

baldòca: estug de volam.

baldra / baudra: fanga; sorra; borba / escorilhas / fonzalhas.

baldraca / baudraca: iga / maresca / nausea / sanhàs.

baldracar / baudracar: s'alimenar dins la fanga / se gaulhassar.

Los pòrcs s'agradan de baldracar.

baldracat, -ada / baudracat, -ada: gaulhassat, -ada.

baldralha / baudralha: fanga; fonzalhas de vin; fonzalhas (t.a.)

baldrar / baudrar (v. intr.): patolhar dins la fanga.

baldràs / baudràs: fangàs / gaulhàs.

baldrassejar / baudrassejar: se gaulhassejar.

baldrejar / baudrejar (v. intr.): patolhar; borramesclar.

baldrejar / baudrejar (se): se tantolhar.

baldrièr / baudrièr: fangàs; gaulhàs.

baldrós, -osa / baudrós, -osa: fangós, -osa.

« *balejar* » : v. **balajar** o **balar**.

« *balen* » : v. **bailen**.

BALEN-: forma prefixada del latin *balaena* (balena)

balena: animal pus gròs de totes. (*Balaena mysticetus*)
constellacion equatoriala; tija plegadissa.

Balena de paraplujèja.

balenar (v. intr.): buscar (metre un busc)

balenat / balenon: pichon de balena.

balenid: mamifèr de la familha dels balenids.

balenids (m. pl.): familha de mamifèrs cetacèus misticèts.

balenièr, -ièira: naviri balenièr.

BALENO-: forma prefixada del latin *balaena* (balena)

balenoïde, -a: que revèrta una balena.

balenon: balenat (pichon de balena)

balèsta / arbalèsta: arma de gèt (L. 206) de l'Edat mejana; mena de fronda de dròlle.

balèstada: portada d'una balèsta.

balèstièr / balèstrièr: soldat que tirava amb una balèsta; partida del fustam d'un ostal; martinet (aucèl)

balèstièira / balèstrièira: femna soldat que tirava de sagetas; cairelièira (obertura dins una paret, per agachar o tirar)

balet: galariá cobèrta al solièr d'un ostal occitan; paredor de l'escalièr de defòra d'un ostal per montar al solièr; separacion, dins d'unas glèisas, entremièg còr e nau; cobèrt; balcon.

Lo balet es tipic d'un ostal occitan.

balet: mena de dança.

Còrs de balet. Mèstre de balet. Dançaira de balet.

balèti: bal popular.

balha: semalon per lavar.

balhar (v. tr.): donar.

v. **bailar**.

balharc: mena d'òrdi de doas rengas de gran.

balhica-balhaca (loc. adv.): mescladament; forra-borra.

balin-balant (loc. adv.): balandrim-balandram.

balin-balant de campanas: brand de campanas.

balindras! (interj.): *Vai-te'n al diable! Lo diable t'empòrte!*

balista: trident de pescaire.

balistic, -a: relatiu, -iva a la balistica.

Trajectòria balistica. Coeficient balistic.

balistica: sciéncia qu'estúdia los moviments de tot çò lançat dins l'aire o dins l'espaci (totes los projectils de guèrra, fusadas, missils...)

balisticament: segon las leis de la balistica.

balistician, -a: especialista (m. e f.) de balistica.

BALISTO-: forma prefixada del lat. *ballista* (maquina de gèt)

balistocardiograf: aparelh per enregistrar l'impulsion comunicada al còrs per la contraccion cardiaca.

balistocardiografia: enregistament grafic de l'impulsion comunicada al còrs per la contraccion cardiaca.

balistocardiograma (m.): corba enregistrada pel balistocardiograf.

balma / bauma: cauna; cròsa / cròta; tuna; tuta; caforna; varena; codolièira / grescal; embancada; aflorament rocalhut; lièch de ribièira peirosa.

balmada / baumada: embancada (banc de ròcas)

balmar / baumar (v. tr. e intr.): curar; tunar; pèiraficar; caladar.

balmassièr, -ièira / baumassièr, -ièira: que viu dins una balma.

balme / baume: nolor; nom collectiu de fòrça plantas aromáticas.

balmèla / baumèla / balmeta / baumeta (dim. de balma)

balmejar / baumejar (v. intr.): nòler (sentir a bon)

balmelut, -uda / baumelut, -uda: cafornut, -uda.

balmeta / baumeta:

v. **balmèla**.

balneacion: accion de donar o de prene de banhs terapeutics.

balneari, -ària: relatiu, -iva als banhs terapeutics.

Airal balneari. Estacion balneària. Vila balneària.

BALNEO-: forma prefixada del latin *balneum* (banh)

balneologia: sciéncia qu'estúdia la balneoterapia.

balneoterapia: tractament d'unas malautiás per de banhs.

balneoterapeutic, -a: relatiu, -iva a la balneoterapia.

balneoterapeuticament: d'un biais balneoterapeutic.

baloard: via grand de circulacion en vila; terraplen d'embarri / terraplen d'empara; passejada.

balòcha: vòta / fèsta locala; festenal; nòça.

balochant, -a: dançaire o dançaira dins una fèsta locala.

balòfa: ventum de cerealum.

v. **ac**.

balon : bala gròssa facha d'una mena de botariga conflada d'aire, enrodada d'una envolopa de cuèr, e utilizada per diferents esports ; aerostat ; vas de veire en forma d'esfera utilizat dins los laboratòris ; montanha de forma redonda.

Balon de « football, de basket, de rugby » (angl.)

balonament : augmentacion patologica del volum del ventre per distension gazosa.

balonar (v. tr.) : conflar (augmentar lo volum de quicòm)
Un acomolòfi de gases li balonava lo ventre.

balonar (se) : se conflar.

balòra / balòrna : persona dins la luna ; persona nècia / piòta.

balòri : pataló / maladrech.

balòta : bòla de votacion ; bòla de quina (f.)

balotar (v. tr. e intr.) : remenar / bolegar ; votar ; renviar / remandar una palma.

balotaire, -a : persona que balòta.

balotament : accion de balotar.

balotat, -ada : t. a. del vèrb balotar.

balotatge (t.a.) : resulta del primièr torn d'una votacion que permet pas a cap de candidat de ganhar.

balquejar / bauquejar (v. tr. e intr.) : donar de balca ; copar de balca.

balquièr / bauquièr : montet d'èrbas ; crosèl de dotze garbas.

balquièira / bauquièira : pelenc ; pelena ; sanhàs.

balquilha / bauquina : plantas graminosas (R. III, 493) joncasses ; rausèl.

balsamic, -a : que nòl (que sentís a bon)

balsamina (plt.) : (*Impatiens balsamina*)

balsaminacèas (f. pl.) : familha de plantas.

« *balsenar* » / « *belsenar* » : v. **besalenar**.

« *baluc* » : v. **badaluc**.

baltràp, de l'angl. *ball-trap* (b ∩ l 'trap) : aparelh a ressòrt per lançar en l'aire de disques d'argila que cal bresar d'un còp de fusil ; jòc o concors practicat aital.

balum : amor o passion de la dança.

balusca : beluga.

balustrada : baranda / parabanda.

balustre : cledat.

balza (m.) : arbre d'America centrala del fust leugièr que jamai, utilizat per far de modèls reduits (*Ochroa lagopus*)

« *bamar* » e derivats : v. **gamar**.

bambanar (se) : musar ; musardejar ; se passejar sens far res.

bambaròt (insècte) : bertal (*Melolontha melolontha*)

bambó : graminacèa granda (*Bambusa arundinacia*)

bambolejar / bambonejar (se) : se balançar.

bambòrlas / bambualhas / bambuèlhas : filachons / filmas / bavaduras ; pelhandras ; petaces / pelhas ; brossa / galhosta ; senserigalhas ; fatòrgas.

bambosariá : airal cobèrt de bamboses.

ban : proclamacion de maridatge ; ordenança / ordonança ; sasiment / sasida ; pena. v. **anòncia e sona**.

Proclamar los bans : tirar las anòncias.

bana : còrn (R. II, 486) ; antena d'insècte o de babau ; mantuèlha / ponhada / manada / aurelha d'aisina ; contusion pel front ; cunh o tròç de quicòm.

Las banas d'un grelh. Las banas d'un buðu.

Las banas d'una semal. Una bana de fogassa.

Èsser de bana : èsser de còfa (complici) / s'endevenir.

Aqueles buðus son pas de bana (s'endevenon pas)

bana de cèrvi : èrba de cinc còstas / lenga de cat / còrn de cèrvi (*Plantago coronopus*)

bana de segal (v. *ergot*) : (*Secale comutum*) ; (*Claviceps comutum*)

banada : bandada.

banadoira : aplech de teisseire.

banal, -a : comun, -a ; ordinari, -ària (sens interès)

Forn banal. Costuma banala. Conversa banala.

banalament : d'un biais banal.

banalitat : natura de çò banal ; (arc.) servitud feodala.

Tant val se calar puslèu que d'escopir de banalitats.

banalizacion : accion o resulta de banalitzar o de se ...

banalitzar (v. tr.) : far venir banal.

banalitzar (se) : venir banal.

banana : la frucha del bananièr.

bananièr : arbre que sa frucha es la banana. (*Musa sapientium*)

banar (v. intr. e tr.) : metre de banas ; far de banas (t.a.)

banard / banarut : tot çò que pòrta banas.

banarèl, -a : banal, -a.

banarut, -uda (adj.) : qu'a de bravas banas.

banaruda (subs.) : unicòrn (subs. m.)

banarut / capricòrn : signe del Zodiac.

banasta : basta ; canastèla ; mena de panièira ; panièr carrejador ; mena de còfre ; nèci, -nècia / pèc, -a.

Las banastas d'una muòla.

banasta ! (interj. m. e f.) : maladrech, -a ! ; bestiàs, -assa.

Bogre de banasta : bogre d'api / bogre d'ase !

banastada / banastal : contengut d'una banasta.

banastar (v. tr.) : metre dins una banasta.

banastariá : trabalh de banastièr o de banastièira ; panièrs, panièiras, canastèlas e tot lo demai.

banastat, -ada : carrejat, -ada dins una banasta.

banastejar (v. tr. e intr.) : carrejar dins una banasta.

banastejaire, -a : carrejaire, -a amb una banasta.

banastièr, -ièira : panieiraire, -a.

banatge : las banas.

banc : mena de sèti ; taulièr ; escabeleta ; estaudèl ; lonja de sabla o de sorra ; seca (escuèlh) ; banc de peisses.

Banc de glèisa. Banc de menusièr. Banc de sabla.

banca : taulièr de mercadièr ; comptador ; lavador ; retaule ; tenda de forenaire ; ostal de finança.

Los jorns de fièira i a de bancas pertot.

bancada / bancat : banc tot plen.

bancairon : estaudèl ; banquet ; banquillon.

bancal : acòl. v. **acòl**.

bancal : còfre que fa sèti ; sèti de pèira ; faissa ; bancèl ; plan de montanha.

bancari, -ària : relatiu, -iva a una banca.

bancarota : falhida / quincanèla (l.p.)

Estant qu'en occitan, rompre fa **rot, rota** al p.p. e que **rota** es atestat al sègle XII, me semblariá qu'avèm pas cap de rason de far venir lo mot de l'italian o del castelhan qu'an facha, eles, la causida *bancarotta e bancarrota*.

bancat / bancada : banc tot plen.

bancèl : faissa.

banchard : escudelièr ; laissa ; cabra de ressaire.

bancor : balcon que fa seguida al peiron d'un ostal.

band : costat ; ligam de cuèr o de nèrvi de buðu que ligava las doas parts d'un flagèl (arc.) ; costat.

De l'autre band : de l'autra part.

banda : tropelada ; aurièira ; band / part (costat)

Banda d'aucèls. Banda de tèrra que fa talvera.

Per banda : de per costat.

bandada : envinassada. *Se trapèt una bandada memorabla.*

bandairar (v. tr.): far pàisser.
bandairatge: drech exclusiu de pascatge. (L. 40)
bandament: tibadura (accion de tibar o de se tibar).
bandar (v. tr.): tibar; far pintar.
Bandèt sos muscles per poder sautar la paret.
bandar una litra (l.p.): se beure un litre de vin.
bandar (se): se pintar.
bandarèl, -a: salvatge, -ja / canin, -a (en parlant de la frucha)
bandarri, -àrria: persona que quita pas de se bandar.
bandat, -ada: pintat, -ada. *Bandat coma una ascla / bandat coma un cunh / bandat a la clau.*
bandeiròla: benda d'estòfa longaruda que se brandís en cima d'asta e que pòrta sovent d'inscripcions.
bandejar (v. tr. e intr.): flotejar dins lo vent; far flotejar dins lo vent; secodre; refrescar la bugada; remenar una barrica per la lavar; balançar / saber pas qué far.
Lo drapèu occitan bandejava dins lo vent. Qué bandejas? Decidís-te!
bandejat, -ada: t. a. del vèrb bandejar transitiu.
bandèla: cruga / gèrla / dorna / orjòl / jarra / barralet.
« *bandeleta* » (fr.): v. **bendeleta**.
bandelon: cruga pichona / gèrla pichona / dorna pichona / orjòl pichon.
bandenca: linha estacada a un fialat tibat a bassas aigas; mena de pesca.
banderilha (del cast. *banderilla*): dard / sageta; pal amb une poncha metallica que lo *banderillero* o lo quiti *torero* espinta sus las esquinas del taure per lo castigar.
banderillero (cast.): banderilhèr (òme de la còla del *torero* que fa pas qu'espintar las banderilhas)
bandièr: banièr v. **banièr**.
bandièira: pabalhon; estandard; drapèl / drapèu.
bandieiròla: bandièira pichona.
bandina (plt.): bistòrta (*Polygonum bistorta*)
bandiment: embandiment / fòrabandiment; expulsion (accion o resulta de bandir o d'èsser bandit); sasida; sequèstre; elargiment / desliurança.
bandina (plt.): bistòrta (*Polygonum bistorta*)
bandir (v. tr.): *expulsar (v. R. IV, 667); fòrabandir / exilhar; lançar a plec de braç; proclamar; sequestrar; sasir; alargar / desliurar.
bandir (v. intr.): far las anóncias / cridar las anóncias / publicar los bans
bandison: bandiment.
bandit, -ida (adj. e subs.): fòrabandit, -ida; criminal, -a; maifaitor / malfactor (persona qu'ataca, que pana a man armada); persona sens escrupuls.
banditisme: ensemble d'accions criminalas. v. R. II, 517.
bandol: brand de campanas; mena de dança; proclamacion.
bandolièr, -a (del cast. *bandolero*): bregand, bandit.
bandolièr, -ièira: persona que brandís pabalhon, estandard o drapèu.
bandolièira (del cast. *bandolera*): benda de cuèr cargada de galís (en diagonal) sus la peitrina per portar una arma o quicòm mai. *Se cargar quicòm en bandolièira.*
bandòrra (m. e f.): persona que quita pas de se bandar.
banejar (v. tr.): balhar de còps de banas; capejar.
banèl: borrassa de nenon.
banèl, -a / banet, -a (adj. e subs.): qu'a de banas pichonèlas; bana pichonèla.

« *banèla* » : v. **bandèla**.
banelièira: manada de semal.
bang (onom.): grand bruch d'avion que passa en regim transonic o supersonic; grand bruch en general.
Lo bang d'una pòrta tampada pel vent.
Lo big-bang (angl.): l'origina de l'Univèrs.
banh: accion d'enfonzar quicòm dins un liquid o de i s'enfonzar (*banh de pès; banh de còrs; banh de mar; banh de fanga; banh de vapor; banh de sorra; banh de cendres; banh de lach...*)
M'agrada tanben de prene un banh de solelh.
banhada: la sason dels banhs de ribièira o de mar; accion o resulta de se banhar.
banhadís, -issa: que se pòt banhar; portat, -ada a se banhar.
banhadoira: aisina per se banhar a l'ostal.
banhadura: rosal / aigatge.
banhaire, -a: persona que se pren un banh.
banhar (v. tr.): trempar; molhar.
banhar (se): se trempar; se molhar; prene un banh.
banhat, -ada: t. a. çaisús.
banhassuga: temporada de pluèja e de secada.
banhatge: accion de se banhar.
banheca: maresca.
banhège / banheja: vertolh (mena de nassa).
banhejar (v. tr.): téner trempat dins l'aiga.
banhejar (se): se téner trempat dins l'aiga.
banheja (plt.): v. **borrage**.
banhièr, -ièira: persona que ten los banhs.
banhièira: airal de banhs termals o minerals.
Banhièira de Bigòrra. Banhièira de Luchon...
banholejar (v. tr.): umectar (R. III, 549)
banholejar (se): s'umectar.
banhum: çò que banha; l'umiditat.
banholet: riban o tròç d'estòfa espintats sus un capèl de dòna.
Banhòls: nom de vilas d'aigas (Occitània)
banian (m.): granda figuèira d'Índia de las raices adventissas aerianas.
banièr / bandièr / bandièira (adj. e subs.): banal, -a; messièr (arc.) (mena de garda); estandard (R. III, 201)
banièr, -ièira: becut, -uda (pese becut, oliva becuda...)
banièira: bandièira. (R. VI, 104)
Las banièiras se bolegavan dins lo vent.
banilha / banilhon: baneta; manada; rasigòt de bana; rasigòt de branca copada.
banlèga: terrador a l'entorn d'una vila; los ostals a l'entorn d'una vila.
banquet: bancairon / banquillon (banc pichon).
« *banquet* » (fr.): v. **taulejada - regalèmus**.
banqueta: banc emborrat o canissat, sens dorsier; sèti que se ten del tròç sus tota la largor d'un veïcul; sèti a dorsier; banc de pèira d'un ostal, defòra, al pè de la pòrta; talús aplanat d'una rasa (d'un valat)
banquière, -ièira: persona que ten una banca.
banquillon: v. **banquet**.
« *banquisa* » (fr.): v. **conglaç**.
banut, -uda (adj.): que pòrta banas (t.a.); qu'a de bravas banas.
Vaca banuda. Pompèl banut. Chaudèl banut (s.f.)
banuda: vas del còl estrech e tòrt utilizat per distillar.
baobab: grand arbre tropical (*Adansonia digitata*)
baptismal, -ala: relatiu, -iva al baptisme.
Las fonts baptismalas / las santas fonts.

baptisme : bateg / batejament / batejada / batejat. v. **batejar**.
Baptista - Baptistin - Baptistina : prenom.
baptistèri : airal per batejar ; paper oficial per far la prova d'un baptisme.
Baptiston : diminutiu de Baptista. v. **batiston**.
« *baquet* » (fr.) : v. **semalon**.
baquic, -a : qu'a rapòrt al culte de Bacus o al culte del vin. *Una fèsta baquica. Un culte baquic*.
bar (de l'angl. *bar* que ven del galloroman *barra*, del gallés *barra*) : barra que separa los beives de l'airal ont son las botelhas ; establiment que i se pòt beure a una mena de taulièr.
bar (R. II, 180) : empara / paret / muralha / fortificacion ; barri ; unitat internacionala de pression.
-BAR : forma sufixada del grèc *báròs* (pes) v. **millibar**.
BAR- : forma prefixada del grèc *báròs* (pes)
baragnosia : pèrdia de la facultat d'estimar lo pes dels objèctes.
baranestesia : insensibilitat a la pression.
barastesia : sensibilitat a la pression.
bar : cortilhièira / talha cebas (*Gryllotalpa vulgaris*) branca d'avet.
bara : bararèla (baba de la cortilhièira) ; varon de las esquinas del bestial boïn.
barabastar (v. intr.) : tombar en fasent grand bruch.
« *barafa* » : v. **balassa**.
baragonha (desf. de babaronha) : babaronha / trèva ; drac ; idèa trucionaluna ; farfantèla.
baralh, -a : mal encombre / desòrdre ; disputa ; bregas o guirguilhs ; destorbi / trebolèri ; brudèsta / tambust.
baralhadís, -issa : entremescladís, -issa ; borrolici ; baralhada ; disputa ; discussion ; charadissa.
baralhaire, -a : barjacaire, -a ; borramesclaire, -a.
baralhar (v. tr. e intr.) : tresvirar ; borrolar / borramesclar ; brandir ; charrar ; barjacar.
baralhar (se) : se querelar ; se batre.
baralhat, -ada : borramesclat, -ada.
baralhejar (v. intr.) : se remenar ; se bolegar ; s'escaufestrar ; gandalhar / gandalhejar ; furar / furetar.
baran (arc.) : engana. (R. II, 183)
baranar (arc.) : enganar.
« *baranca* » : v. **barranca**.
« *barancar* » : v. **barrancar**.
baranda : balustrada.
barandèla : mena de farandola lengadociana.
barandelaire, -a (subs. e adj.) : persona que dança la farandola ; farandèl, -a / esterlucat, -ada.
barandelar (v. intr.) : dançar la farandola lengadociana.
baranejar (arc.) : frequentatiu de baranar.
baranha : gòrsa / toissa / tosca / randa / randal / boissonada ; clausura / liça / plaissa / sebissa ; barrieirat / pas de clausura.
Una baranha desseparava los dos camps.
baranhada : granda randa / randurassa / barmassada.
baranhar (v. intr.) : clausurar amb una randa.
baranhàs : randa marrida.
baranhât, -ada : clausurat, -ada amb una randa.
baranhau : babaronha ; trèva ; drac.
barassega : aplech inutil ; tricha-nica.
« *barasta* » : v. **banasta**.
barat / barata : escambi ; tròc ; frau / fraudariá ; engana ; ròssa ; persona que quita pas de parlar ; recipient per i batre lo burre.

barataire, -a : bartolejaire, -a ; arpalhan, -a ; fraudeire, -a.
baratar / baratejar (v. tr. e intr.) : trocar ; trafegar ; fraudar ; enganar ; bargalejar ; farfantejar ; barjacar ; tripotejar.
Quita pas de baratejar (de parlar, parla que parlaràs)
baratariá : fraude ; engana.
baratièr, -ièira : fraudeire, -a ; arpalhand, -a.
Barba : prenom.
barba : pel de la cara ; menton ; gòrja d'aucèl ; mordas de caval ; aplech de molin ; raca qu'escapa al truèlh ; racinum de planta ; filats d'una nadadoira de peis ; nom collectiu d'unes campairòls ; cordatge de naviri ; gòrja de pòrc.
Se far la barba : se rasar. *Se laisser butar la barba*.
A una barba forcuda e tota espelofida.
Es tament gras qu'a tres o quatre barbas.
barbablanc (adj. e subs.) : de la barba blanca ; vièlh ; calhat / calha jove. *Un barbablanc*. v. bas de p. 19.
barbablau (adj. e subs. m.) : òme de la barba blava.
Barbablau : nom de personatge d'un conte de Perault.
barba blava : mena d'aucèl (*Motacilla cyanecula*)
barba boc (plt.) : salsific de prat (*Tragopogon pratensis*)
barba de cabra (plt.) : panicaut (*Echinops Ritro*)
barba de capuchin (plt.) : (*Usnea barbata*)
barba-de-Dieu / barbadieu : pregària truffandièira.
barba de gag (adj.) : del menton relevat.
barba de Jupitèr / barba de Jòu (plt.) : (*Anthyllis barba-Jovis*) (*Sempervivum tectorum*)
barba de vaca (plt.) : (*Hydnum imbricatum*)
barbacana : galariá de proteccion davant una pòrta ; fortificacion ; cairelièira ; corba de sosten de fusta.
barbada : eisserment racinut ; becada d'aucèl ; bèrta de teulada.
barbaisson : menton ; barbòt del pòrc.
barbaflorit (m.) : òme de la barba blanca.
barbafòrt (m.) : òme de la barba fòrta.
barbagris (m.) : òme de la barba grisa.
« *barbajoan* » (l.p.) : dugàs (aucèl de rapina) (*Bubo bubo*)
cordatge de boupret ; sosbarba ; refortiment de l'avant d'un naviri (mar.)
« *barbajòl / barbajòu* » (plt.) : barba de Jòu (de Jupitèr) irondèla del cuol blanc ; irondèla dels rocasses.
barbajolet : barbasan (irondèla de rivatge) (*Riparia riparia*)
barbalhaire, -a / barbalhièr, -ièira : babilhard, -a.
barbalh : babilh / babilhatge.
barbalhar (v. intr.) : bargalhar / parlar a tòrt e a través ; barjacar ; babilhar.
barbalòt : barbòt de porcàs.
barban (arc.) : personatge fantastic que los mainatges n'èran menaçats quilh -ièira

barbascle : lachuscla / lachuscle (plt.) : (*Euphorbia*)
barbasta : ranoncle campèstre (*Ranunculus agrestis*)
 albièira.
barbatar (v. intr.) : albieirar.
Sèm en setembre : barbatarà lèu.
barbat : malhòl racinat (brota espintada en tèrra e qu' a racinat)
barbat, -ada : racinat, -ada.
barbataire, -a : q.q. que gabolha ; q.q. que barjaca ;
 q.q. que romèga ; quicòm que gargota.
barbatar (v. intr.) : gabolhar / gafolhar ; gargolhar ; charrar /
 barjacar ; rondinar / romegar / repotegar ; gargotar.
barbatejar (v. intr.) : frequentatiu de barbatar.
 « *barbecue* » ('ba :bikju :) (angl.) v. **brasucada**.
barbejaire, -a : q. q. que fa la barba.
barbejar (v. tr. e intr.) : far la barba / rasar ; metre de barba ;
 racinar. *Tot çò qu'avèm plantat a plan barbejat.*
barbejat, -ada : racinat, -ada.
barbejatge : accion de rasar, de se rasar, de racinar.
barbèl / barbèu : mena de peis ; jovenàs / fotriquet.
Dins un pas res pesquet sièis polits barbèus.
barbelada : tropelada de barbèus.
barbelaire, -a : persona que barbèla (t. a. de barbelar)
barbelhada : nom collectiu per dire « los jovenasses ».
barbelar (v. intr.) : pantaissar d'emocion ; tresfolir /
 treslimar ; cobesejar ; repapiar ; desparlar.
barbelàs : barbèl gròs ; jovenàs.
barbelat : aram crancut *Pargue enrodat de barbelat.*
barbelejar (v. intr.) : frequentatiu de barbelar.
barbelièira : nassa pels barbèus.
barbet, -a : mena de can o de canha del pel long e crespat.
barbeta : flòc de barba ; aplech d'embarcacion ;
 amarra de nau.
barbeta (far la) : metre la man jos la barba d'un nadaire novelari.
barbetar (v. intr.) : claquejar de las dents a causa del freg.
barbièr, -a (subs.) : barbejaire, -a.
Dins lo temps i aviá un barbièr dins cada vilatge.
barbièr, -a (adj.) : çò que concernís barbas e barbièrs.
barbilh / barbilhon / barbilhonèl : barbèl pichonèl.
barbilhon : flòc de barba ; pellicula de pèl que se destaca
 de per las onglas ; barbilh ; passerat de mar.
As pas vergonha de te rosegat los barbilhons ?
barbital : barbituric (dròga contra l'insomnia)
-BARBITAL : forma sufixada de barbital.
barbituric : tot derivat de l'acid barbituric.
barbituric, -a : relatiu, -iva a un barbituric.
barbiturisme : intoxicacion pels barbiturics.
barbòcha : bastard de barbet.
barbòla : galha de gal o de piòt ; bartabèla de verroilh ;
 barbilhonèl.
barbolat : plant jove ja racinat.
barbolh : balòfas / àbets... *Son de barbolhs que vent empòrta.*
barbolha : que parla fòrça e vitament (R. VI, 558 - L. 385)
barbolhar (v. tr.) : bochardar / mascarar ; chifronhar ;
 metre en desòrdre.
barbolhat, -ada : t. a. de barbolhar.
Aviá lo morre barbolhat de chuc d'amoras.
 « *barbossat* » : v. **darbossat**.
barbòt : lòca (peis) (*Gadus minutus*) ; (*Barbus fluviatilis*)
 blavet : mena de flor blava de pels blats (*Centaurea cyanus*)
 gòrja de persona grassa ; gòrja de pòrc.
Una persona del triple barbòt (grassa que jamai)

barboteire, -a : barbolha. v. **barbolhar**.
barbotar (v. tr. e intr.) : gafolhar ; gargolhar ; gargotar ;
 bretonejar ; rondinar.
De vèrmes barbotavan dins sa plaga dobèrta.
Son ventre teniá barbotat.
barbotatge : accion de barbotar. v. çaisús.
barbotejar (v. tr. e intr.) : frequentatiu de barbotar ;
 barbotinar.
barbotiment : accion de barbotir. v. çaijós.
barbotinaire, -a : que marmoteja ; que secreteja.
barbotinar (v. tr. e intr.) : marmotejar ; secretejar.
barbotinat, -ada : marmotejat, -ada ; secretejat, -ada.
barbotir (v. tr. e intr.) : marmotejar ; secretejar.
barbuda : mena de planta (*Nigella arvensis*) (*N. damascena*)
 peis (*Rhombus maximus*) ; (*R. schophthalmus*) ; (*Psetta maxima*)
 plant jove de vinha ja racinat.
barbut, -uda : qu'a de barba.
Luna mercruda, femna barbuda, prada mofuda,
cada cent ans i n'a pro d'una. (provèrbi)
barca : nau / naviòl ; sabata tròp granda / esclafamèrdas.
 (del gallés BARGA)
barcada : contengut d'una barca.
barcarés : flòta de barcas dins un pòrt.
Barcelona : vila màger de Catalonha.
barcelonés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Barcelona ;
 sortit, -ida de B. *Un Barcelonés. Una Barcelonesa.*
bard : poèta e cantaire cèlt ; poèta liric.
bard : fanga ; argila aprestada dels potièrs e dels malonièrs.
barda : teulàs (mena de granda pèira planièira) ; bast ;
 lesca de lard.
bardada : carga de muòl, d'ase, de muòla...
bardaca : mena de garrafa.
bardanis : vent del sud-oèst dins lo Narbonés.
bardar (v. tr.) : pasimentar ; placar (lausar) ; terrassar (getar
 per tèrra) ; embardar un muòl, un ase... ; lardar / lardonar /
 lardissar / lardufar ; emmalholar un nenon ; bastar un muòl...
Lo nòstre ostal aviá las parets bardadas de lausas.
bardar (se) : se getar ; se passir amb de fanga.
bardàs : fangàs.
bardason : accion de pasimentar.
bardassar (v. tr.) : getar per tèrra / placar per tèrra.
bardat : airal pasimentat amb de lausas.
bardatge : pasiment.
bardejar (se) : se barbolhar ; s'alimenar.
bardejat, -ada : t. a. çaisús.
bardèl / bardèla : bastina ; sèla sens arçons ; braç de banc
 de veirinièr ; bardòt (bastard de caval e de sauma)
bardeleta : mena de corselet de dròlle.
bardet : mena de guiraud tufat (*Ardea garzetta*)
bardeta : coissinet sus las esquinas d'un caval ; tufa
 de pel sul cap d'unes aucèls.
bardèu : v. **bardèl**.
bardièr, -ièira : malonièr, -ièira / maonièr, -ièira ; argilièira ;
 sisa d'argila ; cròs de preparacion de barda.
bardina : bardèla. v. **bardèla**.
bardinejar (v. tr. e intr.) : alisar amb d'argila ; perbocar
 amb d'argila.
bardinejat, -ada : perbocat, -ada amb d'argila (ostal, paret...)
bardis : fangàs ; pastoira ; corondat ; tàpia ; madièrs
 estirats dins la cala d'un naviri per empachar la carga de
 s'amontetar.

bardissar (v. tr.) : alisar amb d'argila o quicòm mai ; calafatar amb de fanga, d'argila, de bosa de vaca...; cobrir de bordilha.
L'ecir bardissava de nèu totes las paretz.
L'ivèrn, bardissàvem los bornhons amb de bosa.

bardissar (se) : se barlar (s'alimenar dins la fanga d'un tautàs)
Lo pòrc se bardissava dins la fanga bardosa.

bardissat, -ada : alimenat, -ada.

bardissejar (v. tr.) : frequentatiu de bardissar.

bardolha : patolha (fanga que l'òm i patolha dedins)

bardolhar (v. intr.) : patolhar.
Lor agrada als nenons de bardolhar.

bardolhejar (v. intr.) : patolhejar.

bardon : asenet ; mena de bast ; talhòla per envolar un nenon ; bardòt.

bardonièr : borralièr / bastièr.

bardós, -osa : fangós, -osa.

bardòt : bastard de caval e de sauma ; mena de « teule » de fust ; talibaud, -a : talibornàs, -assa ; q.q. qu'es lo patiràs (lo boc emissari) dels autres.
Èrem pas gròsses, qu'aviam pas qu'un bardòt.
Èra lo bardòt, lo paure, de totes sos camaradas.

« bare » : v. **bara**.

barème : taula de prèses, de salaris, de nòtas...
« barena » : v. **varena**.

« barenc » : v. **barrenc**.

barga / barja : nau (R. II, 186 - L. 41) (del gallés BARGA)

barga / brega (s. o plur.) : escarpinhada ; querèla ; disputa ; aplech per bresar lo lin o lo cambe ; pòtas ; potarras ; mordas ; babinas ; cais ; maissas / maissèlas ; pòtas del pas (de la vulva) ; barja ; bregon / bargon / bargador / bargadoira / bregadoira ; morda ; gara / maissa pendent ; escalòssa ; bregadís, -issa.
De bargas (querèlas) n'aviam un pauc cada jorn.

bargador, -oira : aplech per bresar lo lin o lo cambe.

bargadum : bresum d'escalossatge.

bargaire, -a / bregaire, -a : persona que barga, qu'escalòssa, que bresa.

bargalejar (v. intr.) : parlar a tòrt e a través.

bargalh, -alha : bargadum / barganèla / barganilha / bregalh / barganilhas / breganilhas / barguilh : brisum de telhatge ; primièira estopa ; flux de paraulas.

bargalha (adj. m. e f.) : parlaire, -a / barjacaire, -a.
Es bargalha coma pas un !

bargalhaire, -a / bargalhièr, -ièira : barjaca (adj. m. e f.) barjacaire, -a.

bargalhar (v. intr.) : telhar / tilhar lo cambe o lo lin ; babilhar ; barbotejar ; barjacar ; parlar a tòrt e a través.

bargalhièr, -ièira : v. **bargalhaire**.

bargament / bregament : telhatge ; escalossatge.

barganèla : v. **bargadum**.

barganhaire, -a : chapotaire, -a.

barganhar (v. intr. e tr.) : chapotar ; mercandejar ; balançar / * esitar. v. R. VI, 255.

barganhat, -ada : chapotat, -ada ; mercandejat, -ada.

barganhatge : chapotatge.

barganilha : v. **bargadum**.

bargar / bregar (v. tr. e intr.) : escalossar ; bresar ; trissar ; babilhar ; parlar ; barjacar ; fregar / fretar ; netejar ; bajar ; desruscar (noses, castanhas...) ; tormentar ; tarragaunhar ; batre ; bramar ; bralhar / braulhar.

bargarusta (adj. m. e f.) : barjacaire, -a ; bralhard, -a.

bargason / bregason : temporada pel bargatge.

bargat, -ada / bregat, -ada : escalossat, -ada.

bargatge / bregatge : telhatge.

bargatejar / bregatejar (v. intr.) : quitar pas de barjacar ; bretonejar / pepelejar.

bargatièr, -ièira (adj.) : bretonejaire, -a.

bargolh, -a : babilhard, -a ; barjacaire, -a ; pepelejaire, -a.

bargolhar (v. intr.) : babilhar ; barjacar ; bargar / bregar ; parlar a tòrt e a través.

bargonar / bregonar (v. tr. e intr.) : telhar lo lin o lo cambe.

barguilh : bargadum. v. **bregal**.

barguilha / breguilha / barguilhièr : brigalhas emportadas per l'aiga.

bargum : filassa de lin o de cambe.

bari : metal alcalinoterrós.

BARI- : forma prefixada del grèc *barus* (pesuc)

baria : unitat de pression.

baric, -a : relatiu, -iva a la baria.

baricentre : centre de gravetat.

baricentric, -a : relatiu, -iva al centre de gravetat.

barimètre : instrument per mesurar l'intensitat d'un bruch.

barimetria : estimacion del pes d'un animal a partir de sas mensuracions (R. IV, 200)

baripoestesia : diminucion de la sensibilitat dels teissuts prigonds a la pression.

barisfèra (arc.) : partida interiora del glòb terrèstre.

barita : oxid o idroxid de bari.

baritifèr, -a : que conten de barita.

baritina : sulfat natural de bari.

BARITO- : forma prefixada del grèc *barus* (pesuc)

baritocalcita : carbonat de bari e de calci.

baritòma (m.) : tumor par acomolòfi de barita dins l'organisme.

baritòsi (f.) : malautiá amodada per aver alenat un briu de posca de sulfat de bari.

bariton : votz d'òme entremièg tenòr e bassa.

barja : v. **barca / barga**.

barjaca (adj. m. e f.) / **barjacaire, -a** : babilhard ; pepelejaire, -a.

barjaire, barjairitz : bargaire, -a.

barjar / bargar / barjacar (v. intr.) : bargolhar ; cassandrejar.

barjum : bargalha ; flux de paraulas. v. **bargalh**.

barlac : lacàs ; boldràs ; fangàs ; tautàs...

barlacada : ramada ; lavada ; pissada...

barlacar (v. tr.) : trempar / banhar / molhar.

barlacar (se) : se trempar fins a la pèl.

barlacar (se) : s'enfargar ; se gaulhassar / se bardissar / s'alimenar dins la fanga.

barlambasti (m) : jòc de la mosca.
« barlan » : v. **berland**.

barlica-barlòca (loc. adv.) : de part e d'autra ; en desòrdre ; en pepelejant.

barlinga-barlanga (loc. adv.) : traca-traca / traca-traquet ; a grand bruch. *Caminar barlinga-barlanga.*

barlong, -a : pus long, -a d'un costat que de l'autre.
« barluga » : v. **berluga**.

« **barman** » (angl.) : cafetista (persona que servís de café o d'autres bevendas dins un *bar*) (angl.)

Barnabè : prenom.

BARO- : forma prefixada del grèc *baros* (pes ; pression)

barocentrica (corba) : lòc geometric de totes los centres de corbadura que correspondon a un meridian terrèstre.

barofil, -a : natura de l'organisme que pòt viure dins de condicions de pression fòrt elevadas.

barognosia : facultat de reconéisser lo pes e la consisténcia dels objèctes.

barograf : baromètre enregistraire que dona la corba de las altituds d'un aeronau.

barograma : corba donada per un barograf.

barologia : branca de la fisica qu'estúdia lo pes o la gravitat.

baromètre : instrument per mesurar la pression atmosferica.

Nos podèm encaminar, que lo baromètre es al bèl.

barometria : branca de la fisica qu'estúdia la teoria del baromètre e las mesuras de la pression atmosferica.

barometric, -a : relatiu, -iva al baromètre.

baron (plt.) : (*Spartina versicolor*) ; (*Ammophila arenaria*)

baron, -essa : títol de noblesa ; persona d'aquel títol.

baronarcòsi (f.) : narcòsi amodada per aver alenada una mescla anestesica que sa pression es superiora a la pression atmosferica.

baronat : títol de baron.

Baroncelli Folco de (1869-1943) : autor occitan de Provença.

baronejar (v. tr. e intr.) : mestrejar ; èsser dur e s'encreire.

baronenc, -a : ufanós, -osa ; autoritari, -ària.

baronessa : dòna qu'a lo títol de baron ; molhèr de baron.

baroniá : çò mestrejat per un baron o una baronessa.

baronial, -a : relatiu, -iva a un baron, una baronessa o una baronia.

baronil, -a : cavaleirós, -osa.

baronda : femna desgordida.

baropatia : perturbacion amodada per de variacions subtas de pression atmosferica.

baroscòpi (m.) : aparelh utilizat per metre en evidéncia lo principi d'Arquimèdes.

barosensible, -a : natura dels organs sensibles a la pression.

barosinusiti (f.) : sinusiti nasala amodada pels cambiaments subtes de pression atmosferica.

baroterapia : tractament jos pression dins de caissons vitrats o en cambras pressurizadas.

barotiti (f.) : otiti amodada per de cambiaments subtes de pression atmosferica.

barotraumatisme : lesion amodada per de variacions de pression, siá per augmentacion (ascension dins l'aiga), siá per diminucion (ascension en altitud)

barotropisme : tropisme amodat per de diferéncias de pression.

barquejar (v. tr. e intr.) : carregar en barca ; passar d'una nau a l'autra.

barquejaire, -a : batelièr, -ièira.

barquet : semalon o cornuda de lavandièira.

barqueta : barca pichonèla ; mena de pastisson.

barquière, -ièira : batelièr, -ièira.

barquin : conflet de farga / bolzas.

barra : tilhet ; tròç longarut (fust, fèrre, chocolat...) ; tanca de pòrta ; montanha longaruda ; jòc de dròlles ; pèrga ; lata ; travèrsa ; perpall ; balandran ; barrièira de tribunal ; amàs de sabla o de sorra ; faissa de tèrra ; sensacion dolorosa alongada e orizontala. *Una barra de chocolat.*
Barra de pòrta. Barra de Cevenas.
Barra del còl : quèrbas del còl. *Jogar a barras.*
De barra en barra : d'un band a l'autre ;
de fons a cima / de f. en cima.

barraban, -a : arpalhand, -a ; talibornàs, -assa ; trafegaire, -a.

barrabanda : mena de dança.

barrabim-barrabam (onom.) : sarrabastal / tarrabastal.

barrabim-barrabam (loc. adv.) : a grand bruch.

barraca : casal ; botiga pichona ; cabana.

barracament : ensemble de barracas.

barracan : mena de drap grossièr raiat de blanc.

barracanar (v. tr. e intr.) : raiar de blanc ; mirgalhar.

barracanat, -a : raiat, -ada de blanc ; mirgalhat, -ada.

barracar (v. tr.) : claure dins una barraca.

barracat, -ada : claus, -a dins una barraca.

barracatge : accion de barracar.

barrachèu : mairam / dogam / dogat (pòstes per far de dogas)

barracon, a : barraca pichona.

barradís, -issa : que se pòt barrar ; que se pòt tampar.

barradissa : barrièira / barramenta.

barrador : aplech per tampar, per barrar ; tampa.

barradoira : barra per tampar, per barrar.

barradura : tampa / tancadura. (R. II, 188)

« *barragonha* » : v. **babaronha**.

barraire, -a : persona que barra, que tampa ; que tanca.

barrairon : pòrta-cledon.

barral : barrilet (barril pichonèl dels jornalièrs, dels bracièrs o dels carretièrs...) ; mesura de 60 litres.

barralariá : boisselariá ; tonelariá.

barralejar (v. tr. e intr.) : carregar de vin dins de barrals.

barralejat, -ada : carreat, -ada dins de barrals (vin, liquors)

barralejaire, -a : transportaire, -a de vin dins de barrals.

barralejatge : transpòrt de vin dins de barrals.

barralenc, -a (adj.) : en forma de barral.

barralet : amorièr (plt.) (*Morus alba*) ; (*Morus nigra*)
porriòl (plt.) : (*Muscari racemosum*)
barrilet (barril pichon) ; fraga canina (*Fragaria vesca*)

barralièr : boisselièr ; tonelièr.

barralh : claus ; palencada.

barralha : clausura ; palencada.

barralhar (v. tr.) : clausurar ; palencar.

barralhat, -ada : clausurat, -ada ; palencat, -ada.

barrament : accion de barrar.

barralhon : banc de sabla a l'escampadoira d'una ribièira.

barramenta : barrièira / balustre ; baranda / parabanda / balustrada.

barrambada : cargament d'una mescladissa de causas entremièg de cledissas ; rosta (clapada de còps)

barramina : barra de mina.

barradís, -issa : que pòt èsser tampat, -ada.

barradissa : barrièira.

barrador, -oira : aplech per tampar.

barradura : clausura. (R. II, 188)

barranc : tuna de guèine ; vabre ; èrm / ermàs.

barranca : moble vièlh ; ostal vièlh ; talibornàs ; musardejaire.

barrancar (v. intr.) : bestirar / musardejar ; èsser longanha ; rodar l'antifa.

barrancaire, -a (subs.) : matràs, -assa / bestiraire, -a / longanha, -a / musardejaire, -a ; repapiaire, -a.

barrancatge : repapiatge.

barranda : barricada ; bastion. (R. II, 183)

barranquejar (v. intr.) : far d'embarrasses.

barranquina : trabuc ; bagatèla ; secotesa ; zòna de vilassa.

barrancon : escalon d'escala o de cadieira.

barranda : travèrsa del fons d'una barrica.
barraquet, -a (m. e f.): mongeta blanca ; mena d'endèvia;
poleja / carrèla (mar.)
barrar (v. tr.): tampar ; raiar ; mirgalhar.
barrar (v. intr.): aver lo somés conflè de lach que jamai.
Las vacas an barrat. Las fedas an barrat.
barrasc : resina secada suls troncs de pins.
barrascar (v. tr.): amassar de resina de pins.
barrat, -ada : t. a. del vèrb barrar.
barratge: barrièira, obstacle per tampar un pas ; retenguda
d'aiga.
barreja: mescladissa. *Una barreja*: un forra-borra.
barrejada: trabalh fach amb una barra ; còp de barra ;
cachada d'olivas.
barrejadís: mescladissa ; desòrdre ; pilhatge ; tropelada;
multitud ; manòbra de la barra d'un truèlh ; còp de barra.
Un barrejadís de pòble èra per carrièira.
barrejaire, -a: persona que manòbra la barra d'un truèlh.
barrejament : accion de barrejar (t. a.)
barrejar : far virar la barra d'un truèlh ; transportar
amb una barra ; demolir amb una barra ; mesclar amb
una barra ; mesclar en general.
Barrejar doas colors.
barrejat, -ada : t. a. çaisús.
barrejatge: mescladissa ; borramescla.
barrejós, -osa: embolhós, -osa.
barrenc : balç / bauç / bosoire / degolau ; lac pichonèl ;
sòl de maresca tresseçada ; iga / igarèla ; bòfia.
barret : barra pichonèla.
barreta : mena de capèl de curat (arc.) o de cardinal ;
rondilh ; listèl.
barri : bar / empara / muralha / fortificacion ; valat ;
borgada ; valat per probainar ; long probaine paredat ;
nivolassa.
Demòra pas dins la ciutat, mas dins lo barri.
barrian, -a (adj. e subs.): que viu dins un barri, prèp de l'empara.
barriana : borromba / rebomba.
barriàs : tèrra mièg argilenca mièg calquièira ; tèrra
marlosa (geol.)
barrica : fustalha.
barricada : contengut d'una barrica ; peirada ; obstacle
improvisat per destorbar la circulacion.
Barricada de vin. Barricada de circulacion.
barricaire : tonelièr.
barricadar (v. tr.): arrestar la circulacion amb una barricada.
barricadar (se) : resistir darrèr una barricada ; se clavar
dins un ostal.
barricar : tampar ; barricadar.
barricat : barril ; contengut d'un barril.
Barricat d'anchòias. Barricat de sardas.
barrichèl : mairam. (R. IV, 168)
barricon / barricòt : barril pichon.
barrièr : barra de pòrta ; barrejaire ; barrièira ;
tanca de pòrta ; cigonha de potz ; trauc de paret per
cotar una tanca.
barrièira : barramenta.
barril : tonelon / tonelet.
barrila : tonelon pel transpòrt sus las esquinas d'un muòl;
tonelet d'anchòias o de sardas ; posador.
barrilaire : tonelièr.
barrilet : barrilhet / barril pichonèl.

barrilha : sòuda ; cendre de sòuda.
barrilhon : barrilhet / barralet ; mena de cocon ;
belaròia en aur ; mena de lusèrna ; cornisson.
barrina : barramina.
barrinada : espet de mina.
barrinar (v. tr. e intr.): minar.
barrinat, -ada : minat, -ada.
barròc, -a (port.): estranh, -a ; bestòrt, -a ; irregular, -a.
Esperit barròc. Estil barròc. Persona barròca.
« *barrolh* » (l.p.) v. **verroilh**.
barrombir (v. intr.): espetar.
barron : escalon de cadieira, d'escala.
Los barrons de l'escala se son tressecats.
barrantar (v. tr. e intr.): brandilhar ; brandir ; rebalar ;
far de bruch ; soscar.
barrantar (se) : se passejar ; musardejar.
barròt : mena de brica per corondats ; escòta /
tarron / trica.
Ai dos corondats : un en barròts, l'autre en pòstes.
barrutlada : rodolada ; rebordelada ; bronziment.
barrutlaire : cilindre per aplanar.
barrutlaire, -a (adj. e subs.): rodaira, -a ; ròtle per
engrunar las garbas o per esturrassar (arc.)
barrutlar (v. intr. e tr.): rodar ; passar lo ròtle per un
camp ; rebalar un pauc pertot ; rodolar.
Es un barrutlaire (es un rebalaire)
barrutlatge : t. a. del vèrb barrutlar transitiu.
barrutlejar (v. tr. e intr.): quitar pas de rodar.
barrutlièira : còsta fòrt escarpada.
barrutleta : rebordelada.
bart / bard : fanga ; albuga / aubuga ; riòla (tèrra argilenca).
« *Quand plòu per Sant Medard,
quaranta jorns de bard
part que Sant Barnabè
non li còpe lo pè* ».
barta : boissonalha ; airal cobèrt de brossalha (romes, brossa,
genèstes...); boscal. (Del gallés BARTÒ)
Una barta de genèstes : un airal cobèrt de genèstes.
barta-vedissa : cutabòrlhe / jòc de l'amagat (jòc de dròlles)
Jogar a barta-vedissa. v. **cutabòrlhe**.
bartairòl : boscarida (aucèl) (*Acrocephalus schoenobaenus*)
bartajòca (subs. m. e f.): nèci, nècia / piòt, -a / nec, -a.
bartalejar (v. intr.): barjacar.
bartalejaire, -a : barjacaire, -a.
bartàs : boisson ; boisson negre ; galhamàs ; tèrme ;
valat ; boscal ; prunelièr (*Prunus spinosa*)
bartassada : brava mata de boissonalha.
bartassanha : brossa ; boissonalha.
bartassàs : brave galhamàs.
bartassejar (v. intr.): furgalhar bartas e galhamasses.
bartassejaire, -a (adj. e subs.): furgalhaire, -a de bartas.
bartassièr, -ièira : braconièr que frequenta randas, bartas
e galhamasses ; filha fenestrièira ; òme femnassièr ;
verdanha (aucèl) (*Emberiza citrinella*)
Una autò bartassièira : que se desvira del camin.
bartassièira : galhamàs (mata de brotas, galhostada)
bartasson : galhamàs jove.
bartavèl (subs. e adj.): cadaula ; taravèl ; esterlucac, -ada ;
capriciós, -osa ; viradís, -issa ; bargalhièr, -ièira ;
que parla a tòrt e a travèrs.
Lo dròlle de Malfeta es bravament bartavèl.

bartavèla (subs. e adj. f.): anèla de verroli; cadaula; palmèla; mena de perditz; persona que parla a tòrt e a través.

Bartavèla a donat en francés « bartabelle ».

bartavelar (v. tr. e intr.): cadaular; cigonhejar la cadaula; fôrça parlar; desparlar.

bartavelejar (v. tr. e intr.): frequentatiu de bartavelar.

bartavelatge: accion de cigonhejar la cadaula; ... de barjagar.

bartigal: galhamàs / galhostada / bartassièira.

bartòla (m. e f.): que se'n fa pas; capleugièr, -a; foligaud, -a; noncalent, -a / inchalhent, -a; arropit, -ida.

bartolejaire, -a (adj. e subs.): escambiaire, -a; revendeire, -a.

bartolejar (v. tr. e intr.): crompar per tornar vendre; escambiar.

bartolhar (v. intr.): barjagar; parlar, parla que parlaràs.

bartolhaire, -a: barjacaire, -a.

bartolhar (v. intr.): barjagar.

Bartomieu: prenom. (de l'aramèu *bar*, enfant de...)

bartonèla: parasit unicellular (*Bartonella bacilliformis*)

bartonelòsi (f.): malautià endemica de Perú, Colombia, Equator... amodada per la bartonèla.

bartolinitis (f.): inflamacion d'una glandola de Bartolin.

bartorina: genestièira jove; bartàs.

« *bartuèl* » : v. **vertuèlh**.

barufa (subs. m. e f.): confleta / ventabolòfas (m. e f.)

« *barular* » : v. **barrutlar**.

« *barusclar* » : v. **besusclar**.

baruta: passoiira (aplech per tamisar).

Baruta: escaisnom de tamisièr.

barutèl (adj. e subs.): sedaç; barjacaire, -a (s. f.)

barutelar (v. tr.): tamisar; sedaçar; bramar (s. f.)

barutelaire, -a: tamisièr, -ièira.

barutelat, -ada: tamisat, -ada.

barutelièira: còfre per tamisar.

bas (subs.): enbàs / fons / pè (contrari de cima).

Lo bas de la montanha.

bas, bassa (adj.): de contrari de naut, -a; inferior, -a; plond, -a; vil, -a / abjecte, -a; moquet, -a; grèu / sorn.

Roergue-Bas. Un cèl bas. La bassa latinitat.

Una messa bassa. Una iga bassa. Una idèia bassa.

Se presentèt l'aurelha bassa. Un ton bas.

bas (adv. que correspond a totas las acepcions de l'adjectiu):

Sètz segut tròp bas. Se clinèt pus bas.

L'avion volava bas. Cantava tròp bas.

Li escopiguèt quicòm de plan bas. Èsser fòrt bas.

bas (a) (loc. adv.): *A bas tota mena de dictatura !*

basa (subs.) (t.a.): sòla; sòcle; supòrt...

basacle: bachon (airal o cornuda per servar de peis); local grandàs; brava quantitat; afar d'importància; fons de botiga; mòbles d'un ostal; revòuge / borbotge; guirgoste.

basal, -a: relatiu, -iva a la basa; fundamenta, -a.

Metabolisme basal.

basalt: mena de ròca.

basaltic, -a: relatiu, -iva al basalt. *Ròca basaltica.*

basaltifòrme, -a: analòg, -a al basalt per la forma.

basaltoïde, -a: que revèrta lo basalt.

basana (subs. e adj. m. e f.): aluda; esca; panolha;

nèci, nècia / piòt, piòta (s.f.)

basanar (v. tr.): donar a quicòm o a q.q. una color maurèla.

basanar (se): venir maurèl.

basanat, -ada: maurèl, -a.

basanita: mena de ròca volcanica.

basanut, -uda: ventrut, -uda.

basar (v. tr.): apevar quicòm sus quicòm mai.

basar (se): s'apevar sus quicòm per far o dire quicòm mai.
« *basardejar* » : v. **bazardejar**.

basarut, -uda: patricolaire, -a; rambalhièr, -ièira; malacapçat, -ada; barjacaire, -a.

basarutar (v. intr.): patricular; barjagar.

basarutejar (v. intr.): quitar pas de patricular o de barjagar.

basç (subs.): lenga del País Basc. v. p. 1053

Lo basç es pas una lenga indoeuropèa.

basç / bàscol (adj. e subs.): relatiu, -iva al País Basc; persona sortida del País Basc. *Un Basç.*

basca: discussion (R. V, 176) (e non pas « *discutida* » (barb) tabust; soslèu; vanesa (del gallés VANÒ: afeblir)

basçal / basçalada: espetal de rire (l. p.)

basçalar / basçalhar (v. intr.): espetar de rire; cridassejar; far de tabust (e non pas far de « *tapatge* » (fr.))

basçar (v. intr.): far de tabust; lenguejar; se trapar mal; s'estavanir.

basçòja: panièira per metre de granolhas.

« *basçula* » (fr.) v. **balandra - caplèu - caplèva - cigonha - tomba-lèva - tràntol**.

« *basçular* » (fr.) v. **caplevar**.

« *basèl* » - « *baselar* » : v. **bacèl - bacelar**.

basèli (m.) (plt.): alfabega / alfabrega (*Ocimum*)

BASIL-: forma prefixada del latin *basis* (basa)

basic (subs.m.): acronim de l'anglés *Beginner's allpurpose symbolic instruction* que vol dire còdi de basa o lengatge de programacion informatica.

basic, -a: relatiu, -iva a una basa; qu'a las propietats d'una basa. (t. tecn. de quimia)

basicitat: alcalinitat (caracteristica d'una basa)

basidi (subs. m.): expansion microscopica de la sisa productritz d'espòras d'unes bolets.

basidial, -a: relatiu, -iva al basidi.

BASIDIO-: forma prefixada del mot basidi.

basidiocarp (subs. m.): organisme esporifèr dels basidiomicèts.

basidiogèn, -a: que produz de basidis.

basidiomicèts (m. pl.): familha de campairòs de mai de 15 000 menas caracterizadas per la produccion de basidis.

basidiospòra: espòra que se forma sus un basidi.

basificacion: passatge d'un còrs quimic a l'estat de basa.

basificar (v. tr.): mudar en una basa. (t. tecn. de quimia)

basifil, -a: natura de las plantas que butan sus un terren alcalin.

Basili: prenom masculin. **Basilia**: prenom femenin.

« *basilic* » : v. **baselic**.

basilica: títol onorofic d'unas glèisas.

basilisc (m.): mena de bèstia quimerica.

Basilissa: prenom.

basilha: babilh.

basilhar (v. intr.): babilhar.

basiment: estavanida / estavaniment.

BASIO-: forma prefixada del latin *basis* (basa)

basiotrib (m.): instrument per far una basiotripsia.

basiotripsia: accion de bresar lo cap d'un fètus mòrt per lo sortir pus aisidament del ventre de sa maire.

basir (v. intr.): afalhocar; s'estavanir.

basket ('baskit) (angl.): v. **basquet**.

basquesa: mena de berret.

basquet (de l'anglés basket) : espòrt qu'opausa doas equipas de cinc jogaires o jogairas, e que consistís a engulhar un balon dins una anèla espintada sus un pal a 3 m. 05 del pelsòl ; cauçada per far d'espòrt.

basquetaire, -a : jogaire, -a de basquet.

basrelèu : escultura en relèu sus una superfícia verticala.

BASO- : forma prefixada del latin *basis* (basa)

basofil, -a : que fixa las colors basicas.

basofilia : propietat de çò basofil ; augmentacion dins lo sang del nombre de leucocits basofils.

basofobia : crença morbosa (R. IV, 264) de tombar qu'amòda una impossibilitat de se desplaçar.

bassa : cantaire de la votz grèva.

bassa / bàssia / bassieta : pesquièr ; laca ; estanh ; abeurador dins un rol curat.

bassac : saca granda ; estopa grossièira per far de sacas ; desbranda. *Metre a bassac* : metre en desbranda.

bassaca (subs. e adj.) : saca granda per i se jaire dedins ; palhassa ; brave dormeire, brava dormeire.

bassacada : trandida ; ressaut. *A bassacadas* : per estrapadas.

bassacaire, -a : persona que brandís... (t. a. del vèrb bassacar)

bassacament : sacatge ; pilhatge ; trandida ; barjacatge.

bassacar (v. tr.) : brandir ; remenar ; saquejar ; sabotar / far trandir ; taravelar (s.f.) ; retamisar (s.f.) ; pilhar ; afrabar.

La soldatalha bassaquèt lo vilatge.

bassacat, -ada : t. a. çaisús.

bassacatge : accion de saquejar, de pilhar, de retamisar.

bassacontra (mus.) : la votz de bassa pus prigonda.

bassaman (f) : bassa condicion / bassa classa.

bassament : d'un biais bas, vil, abjècte.

bassatalha (mus.) : votz d'òme entremièg bariton e bassa.

bassas velas (t. tecn. de mar.) - **bassas vèrgas** (t. tecn. de mar.)

basse (arc.) : cep de mossa.

bassesca : estat de çò bas (s.f.)

basset : mena de can bascampat / cortcampat.

bàssia / bassieta : v. bassa.

basson : instrument de musica.

bassor : estat de çò bas (t.a.)

bast : barda ; duralh.

basta : banasta ; aisina de 50 litres (arc.)

basta : brava tropelada d'aucèls o de peïsses ; panèl de vestit ; rebús de rauba o de cotilhon ; filbasta ; cercle de cima ode fons de fustalha.

basta : aquò suffís ! / I n'a pro ! / Pro !

bastalha : totes los arneses (*« arnesques »* en l.p.)

bastança : sufisença.

bastant, -a : sufisent, -a.

bastament : sufisentament.

bastar / bastinar (v. tr.) : cargar lo bast a una sauma.

bastar (v. intr.) : sufire. *Aquò bastarà per aqueste còp.*

bastard, -a (adj. e subs.) : nascut, -uda de parents de raça diferenta ; nascut, -uda fòra union legala ; que coneis pas son paire ; ni cabra ni boc / ni un ni l'autre.

Un dròlle bastard. Un can bastard. Un acòrdi bastard.

bastardalha / bastarduènha : los bastards en general.

bastardèl : resclausa ; restanca.

bastardejar (v. intr.) : s'apariar entre raças diferentas ; s'apariar fòra union legala.

bastardièr, -ièira : persona en carga de bastards.

bastardièira : plançon de salvatjùm.

bastarditge : çò bastard.

bastardon : pichon bastard.

bastarduènha (subs. f. pej.) : los bastards en general.

bastarenc, -a : ni cabra ni boc / ni carn ni peis / ni un ni l'autre / ni tu ni vos ; entredós, entredoa.

bastressa : agulha de bast ; agulha d'embalar.

bastè : aital siá ! *Cresi que vòl ploure... bastè !*

Bastè que : mas que.

Bastè venguèsse ! Bastè poder !

bastejada : çò carrejat a bast.

bastejaire, -a : que carreja a bast.

bastejar (v. tr. e intr.) : carrejar a bast ; carrejar sus las esquinas d'una sauma ; portar lo bast (s.f.) ; trimar.

bastejatge : carreg a bast.

bastenc : cordatge d'espartariá.

bastenda : bastissa / bastiment.

bastenga : tèla emborrada per aparar un naviri.

bastengar (v. tr.) : garnir un naviri amb de bastengas.

bastengat, -ada : aparat, -ada amb de bastengas.

bastida : vilòta bastida a l'Edat Mejana a l'entorn d'una plaça lèumens amb d'arcadas ; ostal ; bòria ; mas ; capmàs ; ostal de mèstre.

bastidan, -a : persona que viu dins una bastida.

bastidor : maçon ; martèl de maçon.

bastièr : bardonièr.

bastilha : fòrt / fortalesa.

bastiment : accion de bastir ; bastenda ; naviri.

bastina : bardèl / bardèla.

bastinada : carga d'una bardèla.

bastinaire, -a : bastièr, -ièira (persona que basta un ase, un muòl...)

bastinar (v. tr.) : cargar lo bast a una bèstia.

bastion : mena de fortalesa.

bastionar (v. tr. e intr.) : fortificar.

bastisseire, -a : persona que bastís.

bastir (v. tr. e intr.) : maçonar ; construire ; anisar (aucèls)

bastir : construccion.

bastissa : bastenda / bastiment.

baston : pal.

baston blanc (plt.) : (*Asphodelus ramosus*)

baston de Sant Jaume (plt.) : (*Althaea rosea*)

baston de Sant Josèp (plt.) : (*Lysimachia vulgaris*)

bastonar / bastonejar (v. tr.) : tustar amb un pal.

bastonada : rosta / tanada / tabassada / tustassada.

bastonaire, -a : persona que balha de còps de baston.

bastonàs : baston gròs.

bastonat : ofici de bastonièr.

bastonejada / bastonejadís / bastonejadissa : bastonada.

bastonejat, -ada : tustat, -ada amb un baston.

bastonet : baston pichon.

bastonièr : degan d'un collègi d'avocats.

bat en bat (de) : de bat en gola / alandat, -ada de band en band.

Obrís-me la pòrta de bat en bat, sens te comandar.

bata : armèla (brida d'esclòp) ; pè de caval, d'ase, de muòl... còrna del pè de buòu, de vaca, de moton...

Virar batas

batacuolièr : agalencièr (*Jasminum grandiflorum*)
batada : pesada de bestial a batas.
« *batadèsta / batòsta / batusta* » : v. **batèsta**.
batairòl (adj. m) : batarèl / estèrle / bufèc / bufarèl / infecund (natura d'un uòu de galina qu'es pas estada galhada)
Uòu batairòl : uòu clar / uòu coguol (l.p.)
batalh : tarabastèl de campana ; band de pòrta ; triquet de molin ; japa (s.f.)
Batalh de campana.
Aver bon batalh : aver bona japa (R. III, 581)
batalha : batèsta ; lucha ; jòc de dròlles ; jòc de cartas.
batalhada : repicada de bruch o de sonariá.
batalhador / -airitz : persona que batalha. (R. II, 198)
batalhaire, -a : garrolhaire, -a / batalhièr, -ièira ; lenguejaire, -a.
batalhièira : cordèla de triquet de molin.
batalhar (v. intr.) : se batre.
E de batalhar tanlèu sortir de las escòlas !
batalhejar (v. intr.) : quitar pas de batalhar.
batalhòla : bastengatge de nau ; montant de linta (mar.)
batalhon : tropa de soldats d'enfantariá.
batalhós, -osa : que s'agrada de batalhar ; garrolhaire, -a.
batan : parairiá ; parador ; martèl de paraire o d'autres mestieirals.
batanaira : nauc de batanièr / de batanaire / de paraire ; parador ; semal de paraire ; femna barjacaira.
batanaire : paraire.
batanar (v. tr. e intr.) : combar ; tanar ; ensordar ; barjacar.
batanpena : granda parlaira.
batar (v. tr.) : metre una bata a un esclòp.
batarèl / batiòu (adj. e subs.) : batarèl / batairòl / bàtol / esteril / estèrle / bufarèl / batièr (que bat dins lo clòsc / coat (uòu) v. **batairòl**.
batarèl (subs.) : lata de molin que bat de contunh.
batarèla (adj. m. e f.) : lengut, -uda (que parla de contunh)
Òme batarèla. Lengua batarèla.
batariá : ensemble de pèças d'artilhariá ; unitat tactica d'artilhariá ; aparelhs, maquinas, apleches similars gropats en seria ; ensemble d'instruments de percussion.
Batariá militara. Batariá de cosina.
Batariá d'acumuladors d'un veïcul.
Batariá de musica. En batariá : en seria.
batatge : accion de batar un esclòp.
batèc / baticòr / batement (R. II, 196) : palpitation.
batedís : batèc repetitiu ; naissadura / panarís.
batedís, -issa : sovent batut, -uda ; frequentat, -ada.
batedissa : batariá ; batèsta.
batedor / batedoira : aplech de lavandièira ; tustador de pòrta ; trica per batre lo lin ; flagèl ; escodeire, -a / solatièr, -ièira (arc.)
A còps de batedor tustava lo linge de la bugada.
batedura : partida batuda ; fachal. v. **fachal**.
bateg / batejada / batejament / batejat / baptisme : lo pus primièr sacrament de la Glèisa catolica.
bategant, -a : que palpita.
bategar (v. intr.) : palsemar / palpitar (R. IV, 404)
pataquejar ; tremolar ; far tifa-tafa (còr)
bateira : maquina de batre.
batejador, -oira : que deu èsser batejat, -ada ; que servís per batejar.
batejaire, -a : prèire o persona que bateja.
batejalhas : fèsta a l'ocasion d'un baptisme.

batejar (v. tr.) : administrar lo baptisme ; balhar un nom a quicòm.
Bategèt lo paure can magre « Manja-quand-n'a »
batejat, -ada : qu'a rebut lo baptisme.
batèl / batèu : nau ; naviri ; alapeda (molusc)
batelar (v. tr. e intr.) : menar un batèu.
batelada : brava quantitat.
batelariá : carreg fluvial / transpòrt fluvial.
batelièr, -ièira : carrejaire, -a amb una nau (batèu)
batelatge : carreg en batèu.
batelon / batelet : batèu pichonèl.
batent (subs.) : batent de pòrta ; batalh de campana ; batarèl de molin ; batent de cadaula ; ret de pòrta ; tèrme de marina.
batent, -a. *Tot lo batent del jorn* : tot lo jorn / tot lo manne del jorn / tot lo sanclame del jorn.
batesons (f.pl.) : l'escodre ; la temporada de l'escodre.
batèsta : batariá / batossa / batusta ; carpinhada ; batalha.
batèu : nau / embarcacion ; naviri.
BATI- : forma prefixada del grèc *bathus* (prigond)
v. **batial - batigrafia - batimètre - batiscaf**.
batial, -a : relatiu, -iva a una zòna oceanica que correspond, a quicòm prèp, al talús continental.
(entre 200 e 2000 o 3000 mètres de prigondor)
batic (subs. m.) : procediment de decoracion d'une estòfa.
baticardia : situacion anormala d'un còr plaçat tròp bas.
baticòl : feodal de bestial boïn ; còl de porcàs ; coconhon que s'asonda sul còl d'una femna grassa.
baticòr : batèc / palpitation ; esmoguda.
baticorar (v. intr.) : palpitar (R. IV, 404) ; aver un baticòr.
« *batièr* » (l. p.) : v. **boatièr**.
batièr (adj. m.) : que bat dins lo clòsc (uòu). v. **batairòl**.
batiestesia : sensibilitat prigonda que reculís los impulsos que venon dels muscels, dels tendons e dels ligaments articulars.
batifòc / batifuòc / briquet : aplech a gas o a gazolina per donar de fuòc.
batifolaire, -a : persona que batifòla.
batifolar (v. intr.) : badinar ; barjacar ; contar de fatòrgas ; folastrejar.
batifolatge : badinada ; folastrejada / espingada.
batigrafia : estudi de las prigondors marinas.
batigrafic, -a : relatiu, -iva a la batigrafia. *Mapa batigrafica.*
batilha : gaula / gaulissa ; flagèl ; partida del flagèl (arc.)
batilhon : còrna dels pès de cabras, de motons e de pòrcs.
batimètre : aparelh per mesurar la prigondor de la mar.
batimetria : mesura, per sondatge, de las prigondors marinas.
batimetric, -a : relatiu, -iva a la batimetria.
batimorfologia : geomorfologia del relèu sosmarin.
batimorfologic, -a : relatiu, iva a la batimorfologia.
batipelagic, -a : natura de la zòna pelagica (entre 500 a 2500 mètres de prigondor)
batipsicologia : psicologia prigonda.
batireomètre : aparelh per mesurar e enregistrar la direccion e la rapiditat dels corrents marins.
batiscaf : aparelh autonòm d'immersion per l'exploracion de las prigondors de la mar.
batisfèra : esfèra bravament resistent, penjada a un cable, per poder davalar dins las prigondors de la mar.
batista : tèla de lin fòrt fina e fòrt sarrada que se'n fa de mocadors e de farda fina.
batiston : aplech d'estamaire per sòudar quicòm.

batistàs : aplech de sabatièr per ferrar las sabatas.
batitermograf : aparelh per enregistrar la temperatura de l'aiga fins a 200 mètres de prigondor o mai.
batitge : batement ; palpitacion.
batiu : pè de pòrc, de moton ; penon de drollon.
batlèva : cigonha de potz.
BATO- : forma prefixada del grèc *bathus* (prigond)
batofobia : crentassa de las prigondors.
batoira : burrièira ; nom d'unas plantas.
batoirar : far de burre.
bàtol : batairòl. v. **batarèl e batairòl**.
batolha (arc.) : partida d'un flagèl.
batolit (subs. m.) : massís de ròcas magmaticas de grandas dimensions (de 100 a 1000 quilomètres carrats) en forma de dòma o de culòt volcanic.
batomètre : instrument per mesurar la prigondor de la mar.
« *batossa* » / « *batòsta* » : v. **batèsta**.
batracian (subs.) : amfibian. *Granhòtas, grapauds, blandas, tritons... son de batracians.*
batre (v. tr. e intr.) : tustar q.q. ; mestrejar q.q. ; remenar ; mesclar ; palpitar ; escodre.
Batre las mongetas : las far sortir de las coscolhas.
batre (se) : se tustar.
« *batsacar* » : v. **bassacar**.
batsenh : tòcasenh / raïda. *Lo batsenh se metè a sonar a brand.*
batuda : mena de caça collectiva ; filat per la pesca dels macarèls ; sesilha de trabalh / tot çò que se fa dins la sesilha ; escorreguda. *Batuda de singlar.*
« *batussa* » / « *batusta* » : v. **batèsta**.
batut : caminòl (R. II, 196) ; aïral ont se batiá lo cerealum ; preparacion de mortier ; masuc.
Lo batut que mena a l'ostal es montuós.
baucar (v. intr. e tr.) : plegar de ; apasiar ; mermar.
baucar (se) : s'amaisar ; se calar.
baucat, -ada : abaucat, -ada.
bauç : v. **balc**.
bauca : v. **balca**.
bauçà : v. **balça**.
bauçar (v. intr.) : èsser o venir montuós.
Bauces : nom de lòc. *Los Bauces de Provença.* (Occitània)
baucita : idrat d'alumini (ròca sedimentària de color rojastra que l'òm tròba als Bauces de Provença)
baucitic, -a : relatiu, -iva a la baucita ; que conten de baucita.
baud, -a : gadal, -a / gaud, -a ; galhard, -a (t.a) ; ausard, -a.
bauda : peirassa per manténer un filat al fons de la mar.
baudament : gadalament.
baudar (v. intr.) : cridar / bramar ; cridassejar.
baudar / baldrar (se) : s'alimenar / se voludar.
baudat / baldrat -ada : alimenat, -ada ; voludat, -ada.
baudelha / baudelhon : cadaula.
baudesa / baudor : gadalesa ; galhardiá.
baudorn : baston per tibar la còrda qu'estaca la carga d'una bèstia de sauma.
baudornièira : la còrda qu'estaca la carga.
baudra : v. **baldra**.
baudracar : v. **baldracar**.
baudrada / baudraga / baudrana : bessauta / esparrada ; suspresa ; asenada.
baudrejar (v. intr.) : se tantolhar / se trolhar ; se bardar / se bardejar ; se baldracar.
Als pòrcs lor agrada de se baudrejar dins un fangàs.

baudrièr : mena de bandolièira.
S'èra cargat un baudrièr roge.
baudrir / boldrir (v. tr.) : espotir ; pompir / caucar / somsir / prautir ; macar ; polverizar (R. IV, 593)
baudrit, -ida : t. a. çaisús.
baudròi (m.) : mena de peis. (*Lophius piscatorius*)
baudufa : prostituïda / puta ; perlinqueta / cibòt (joguets de forma conica, acabats en punta de fèrre, e que l'òm fa tornejat de mercé un cordilh enrotlat sul ventre conic, e desenrotlat en ronçant aqueles juguets pel sòl, punta cap enbàs, çò que fa virar aqueles juguets)
Jogàvem a la baudufa del matin al ser.
baudufejaire, -a : trufaire, -a / trufarèl, -a / trufandièr, -ièira.
baudufejar (v. intr. e tr.) : rodellar coma una baudufa ; èsser trufarèl, -a ; se trufar de q.q.
baudufejat, -ada : escarnit, -ida.
baug, -ja : fòl, -a ; falord, -a ; esterlucac, -ada ; nèc, nèca ; ajoguit, -ida ; plasant, -a ; folastre, -a.
De civada bauja. Las èrbas baujas.
Jès ! qué siás baug ! Venir baug de dolor.
baujas (èrbas) : grandas èrbas per la broa dels camins.
baugesà : extravagància / caluquitge / foliá.
baugèt, -a : un pauc fòl, -a.
baugia : falordièira / falorditge.
baugièr / baugièira / baugieirada (subs.) : falordièira.
bauginard, -a : folastre, -a ; folimard, -a ; esterlucac, -ada.
baugit, -ida : embaugit, -ida / espaventat, -ada.
baugitge : baujariá / baugièira / falordièira.
bauja : baudufa ; cocorda verda.
baujaluc, -uga / baujalut, -uda (adj.) : fòl, -a ; esterlucac, -ada.
baujariá : neciejada ; fadessa ; falordièira.
baujàs, -assa : piotàs, -assa.
baujum : fadessa / extravagància ; foliá.
baula (f) : cerfuèlh (m.) (*Anthriscus cerefolium*)
baulh, -a : lag, -ja ; lord, -a ; bochard, -a ; mal acapçat, -ada.
bauma : v. **balma**.
baumassièr : v. **balmassièr**.
baume : v. **balme**.
baumelut : v. **balmelut**.
baumar : v. **balmar**.
baunar : v. **bavunar**.
baunquejar : v. **balquejar**.
bauquièr / bauquièira / bauquilha / bauquina : v. **balca**.
bauruga (subs. m. e f.) : persona esterlucada, descervelada, balòra, destenembrada.
bausa : lausa del fogal ; bauç / degolau.
Bausèli : prenom. (De confondre pas amb **Basili**)
bausigar (v. intr.) : esitar en cantant.
« *bausinar* » : v. **bosinar**.
bausiòl, -a : enganaire, -a ; traite, -a.
baüt : arca (brave còfre de fust per servir lo gran)
bautugar (v. tr. e intr.) : bosticar ; trebolar ; desrengar ; profanar.
bautugaire, -a : trebolaire, -a.
bautugat, -ada : t. a. del vèrb **bautugar**.
bautugatge : accion d'embestiar, de trebolar.
bava : mena d'escuma ; gruma ; borra qu'enròda un cocon ; ventolin (mar.)
bavada : brava sofla (f.) / emplastre (m.)
bavadura : escuma ; borra qu'enròda un cocon ; fauta ; deca / default (R. VI, 23).

bavaire, -a : persona o animal que bava.
bavalejar / bavorlejar (v. intr.): bavar (t.a.)
bavar (v. intr.) (t.a.) : far d'escuma ; mancar de netetat ; esventar un secret.
bavard, -a : confleta (m. e f.) ; ufanós, -osa ; vanitós, -osa ; crocarèl, -èla.
bavardar (v. intr.): se conflar / se vantat.
bavardejar : èsser vanitós, -osa.
bavardariá / bavarditge : bragarditge ; presompcion ; arrogància ; sufisença ; embeguinaadura.
bavarèl, -a (adj.) : que bava bravament.
bavarèl (subs) : mena de casabèc.
bavarés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Bavièira ; sortit, -ida de Bavièira ; un dels tres grops dialectals del naut-alemand parlat en Bavièira e Austria.
Un Bavarés. Una Bavaresa. Lo bavarés.
bavarèla : bavièira de nenon ; mena de peis (*Blennius*)
bavariha : bava d'escagaròl ; filachon de bava ; traça de bava d'escagaròl.
bavarihar / bavarihejar / far bavarihas (v. intr.) : miralhejar ; estelejar ; embalausir.
bavarihat, -ada : embalausit, -ida.
bavarihós, -osa : que bava.
bavassejar (v. intr.): escumejar bravament ; limauquejar ; far de bava vescosa.
bavatge : accion de bavar ; accion de getar sa borra (manhan) ; accion d'esventar un secret.
bavejar (v. intr.): far de bava.
bavèla : borra de seda.
baveta : bavarèla ; amistança.
bavenc, -a / bavós, -osa : vescós, -osa.
Bavièira : nom de província alemanda.
bavorlejar : bavalejar v. pus naut.
bavosa : bavarèla (mena de peis) (*Blennius*)
bavum : gruma.
bavuna : plovina.
bavunar / bavunejar (v. intr.): plovinejar.
bavut, -uda : bavós, -osa.
« bauxita » e derivats (fr.) : v. baucita.
bazar (del persan *BĀZĀR*) : mercat que i se vendon forra-borra d'objèctes de tota mena ; desòrdre en general ; borbotge.
bazarar (v. tr.): crompar o vendre en blòc e a l'uèlh.
bazardar (v. tr.): getar / escampar / se desbarrassar de.
bazardejar (v. tr.): frequentatiu de bazardar.
bdèli (m.) : mena d'arbre que sa resina medicinala revèrta entre pauc e mens la mirra. (R. II, 204)
bè ! : (interjeccion per marcar asir e defèci.) ; onomatopèia del belar de las fedas. *Bè ! que siás moret !*
be-a-ba : çò elemental (L. 136)
Bearn : partida orientala dels Pirenèus -Atlantics. v. p. 1053.
bearnés (subs.) : parlar occitan de Bearn.
bearnés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Bearn ; sortit, -ida de Bearn. *Una Bearnesa.*
beat, -a (adj. e subs.): benaürós, -osa ; devòt, -a ; menet, -a.
beatament : d'un biais beat.
beatificar (v. tr.): declarar benurós / benaürós, -osa.
beatificacion : accion o resulta de beatificar q.q.
beatificat, -ada : declarat, -ada benaürós, -osa per la Glèisa.
beatilhas : menudalhas de religiosas.
beatitud : vista de Dieu al Paradís ; estat de bonaür.
beatituds (las) : declaracions de Jèsus quant al bonaür.

Beatritz : prenom.
bèba : pòta ; monha ; manhan.
Far la bèba : far la pòta / far la monha / far la figa.
bebejar (v. intr.): far la pòta / far la monha / far la figa.
bèbi, -a (adj. e subs.): pèpi, -ia / piòt, -a / nèci, -ia / nèc, -a.
B.C.G. : sigla de « *Vaccin Calmeta-Guerin* », contra la tuberculòsi.
beç : mena d'arbre (*Betula alba*)
bèc : bèc d'aucelum, de polalha... ; punta de forca ; pua de penche ; esperon de naviri ; boca, lenga, babilh.
Las galinas pònon pel bèc : pònon se son plan noiridas.
Aquela femna a bon bèc. Se banhar lo bèc : beure.
bèc blanc : aucèl del bèc blanc.
bèc crosat : aucèl dels pins (*Loxia curvirostra*)
bèc d'aine : aplech de menusièr.
bèc d'alzena : mena d'aucèl (*Recurvirostra avocetta*)
bèc d'anet : bèc de rit.
bèc d'auca : tròc de cuèissa de buòu ; embut per embocar aucas o rits.
bèc de cana : la partida crocuda d'una cana.
bèc de cigonha (plt.): (*Erodium ciconium*) ; (*E. malacoides*)
bèc de cisèls : bèc crosat (aucèl) (*Loxia curvirostra*)
bèc de falcon (plt.) : arnavés / espinassa de la corona de N.S. (*Paliurus*)
bèc de grua (plt.) : (*Geranium robertianum*)
bèc de lèbre (plt.): lenga de cat (plt.) (*Bupleurum fruticosum*)
pòta de lèbre (diformitat congenitala de la pòta de dessús fendasclada coma la d'una lèbre)
bèc de passerat (plt.): globulària (*Globularia alypum*)
bècfèrri : cotèl de mossa o de brabant.
bèc fin (aucèl del bec fin) : (*Sylvia communis*) ; (*S. curruca*) (*S. arundinacea*) ; (*S. melanocephala*) ; (*S. aquatica*)...
bèc gròs : mena d'aucèl (*Coccothraustes coccothraustes*)
bèc jaune : auceleon ; novelari.
bèc roge : rasclat (*Rallus aquaticus*)
galinèla. (*Gallinula chloropus*)
bèc tòrt (mena d'aucèl) : bèc de cisèls v. **bec crosat**.
beca (adj. e subs. m.) : nèci / piòt / api.
beca (subs. m. e f.) : dròlle, dròlla.
bèca : cròc ; crampon ; crotada ; figatada ; bicador ; tanòc ; enche d'instrument de vent ; bequillon de cruga ; aplech de molin de vent ; rapuga.
bèca bòsc : planhòla (*Sitta europea*) ; (*Certhiabrachydactyla*)
pic (*Picus viridis*)
bèca figa : mena d'aucèl (*Muscipara parva* ; *M. striata*)
persona magrostina, greula ; ganhapetit (m. e f.)
bèca flor : gauchet (aucèl) (*Trochilus colubris*)
bèca formiga : pic (*Picus viridis*)
bèca marina : corliu verd. (*Tantalus falcinellus*)
bèca marina pichona : corliu cendrat. (*Numenius arquata*)
becada : còp de bèc ; contengut del bèc de l'aucèla ; sarcasme (còp de bèc al s.f.) ; temporada de sòm ; becassa ; sautarèla de vinha : (*Ephippiger provincialis*)
beçada : bòsc o bosquet de beces.
becadura : marca d'un còp de bèc ; esquinq / esquiq.
becaina : sòm cortet.
becaire : signe sus una portada de musica per anullar l'efècte d'un signe anterior.
becaire, -a (adj. e subs.): que balha de còps de bèc ; que somelheja ; que bica ; que cabeceja ; que s'arrapa al musclau (a l'am, al croquet)

becar / bequejar (v. tr. e intr.) : picar amb lo bèc ; manjar tot sol (aucelon) ; manjar (s.f.) ; morder a l'am (peis) ; se deixar enganar ; s'enganar en jogant ; a pro penas tocar ; aponchar (tornar far lo bèc d'un aplech) ; cabecejar ; badar ; somelhar segut ; bicar.
Las galinas becavan lo gran de la saca traucada.
Aquel galhòfre becava totes los mainatges.

becar / bequejar (se) : se donar de còps de bèc.
Quitan pas de se becar : se becan de contunh.

becard : gòbi ; salmon ; budèl.

becardièira : filat per salmons.

beçareda : bòsc o bosquet de beces.

becarèl : bèc pichonèl ; corliu (*Numenius arquata* ; *N. phaeopus*)

beçaròlas (f. pl.) : l'alfabet / l'a.b.c. (R. II, 11)

becarut : qu'a un brave bèc ; que se rebeca ; que respond ; flamenc (aucèl) (*Phaenicopterus ruber*)

becassa : becada (aucèl) (*Scolopax rusticola*)

becasson : becassa pichonèla.

becassejar (v. tr. e intr.) : quitar pas de becar.

becassejar (se) : se donar de còps de bèc.

becat : bigòs de doas puas.

becat, -ada : t. a. del vèrb becar transitiu.

becatge : noiridura ; pastura ; reviuire de davalada ; accion de becassejar.

beceda / becet / beçosa : bòsc o bosquet de beces.

bècha : pòta ; potarra ; mena d'aucèl :
(Charadrius apricarius) ; (Tringa varia)...

bechard : bicador de doas puas.

bechet : mena de peis (*Sphyraena vulgaris*)

bechic : lagui ; lanha ; èrnha.

bechigar (v. tr.) : laguiar / carcanhar ; entintainar ; portar lagui / desmingrar.

bechigar (se) : se laguiar ; se carcanhar ; s'entintainar ; se desmingrar.

bechigat, -ada : t. a. del vèrb bechigar transitiu.

bechigós, -osa : laguiós, -osa ; lanhós, -osa ; ernhós, -osa.

bechut, -uda : qu'a de bravas pòtas.

becilhar (v. intr.) : aver enveja de dormir.

becilhós, -osa : qu'a enveja de dormir.

becòla (de) : crotarèlas de lèbre o de lapin.

becon : bèc pichonèl.

becona : vaca de las banas viradas cap en bas.

becut (subs.) : mena d'aucèl (*Numenius arquatus*)
bicador ; céser (plt.) : (*Cicer arietinum*)

becut, -ada (adj.) : qu'a un brave bèc ; qu'a la pòta de dessús que despassa.

Bedarius : vila d'Erau (Occitània)

« *bedèl* » : v. **budèl**.

bedèl : mena de sacristan.

bediga : borrih de lana grassa ; feda d'un an ; garcha / gòda (feda vièlha) ; persona bravassa ; persona nècia.

bedigàs : moton d'un an ; persona bravassa ; persona nècia.

bedigassa : feda d'un an ; filha bravassa ; filha bestiassa ; vidalba (plt.) (*Clematis vitalba*)

bedin-bedòs : mena de jòc amb d'ossilhons.

« *bedís* , -issa » (desf. l. p.) : v. **vedissa**.

bedòs, -òssa : bles, -a / quèc, -a ; forenc, -a ; pat / rese / lagast.

bedossejar (v. tr. e intr.) : quequejar ; bretonejar.

bedòssa (subs.) : bescle / mèlsa.

« *bèdre* » (desf. l. p.) : v. **vèdre**.

Beelzebol : anciana divinitat feniciàna ; prince dels demònis.
« *Beelzebut* » (fr.) : v. **Beelzebol**.

bèfa : trufariá.

befar (v. tr.) : se trufar de. (L. 44)

bèfi, -ia : qu'a lo cais de dejós que despassa ; empotumat, -ada ; pallufèc, -a ; caravirat, -ada ; esterlucat, -ada ; pèpi, pèpia.

befiàs, -assa (augmentatiu de bèfi, bèfia)

befitge : l'estat d'èsser bèfi o bèfia.

befre, -a : bèfi, -ia.

bega : gèissa (plt. pel bestial) (*Lathyrus sativus*)

begaire : redalh / reviuire / roibre.

begant, -a : confleta (m. e f.) ; ufanós, -osa.

begois : còrs de carri, de carreta o de carriòl que s'acaba en brancats (limons) o en lata (timon)

begol : bramal de dolor.

begolar (v. intr.) : bramar / gular.

begolaud, -a : bravament quèc, -a.
« *begomàs* » : v. **pegomàs**.

begon / begonòt / begòta : aucon / aucat.

begònia (f.) (plt.) : (*Begonia rex*)

begoniacèas (f. pl.) : familha de plantas.

beguda : çò que se beu dins un còp ; beveta / abitarèla ; abeurador ; accion de beure. v. **beure**.

beguin : còfa de beguina.

beguina : devòta que, sens far de vòts, viu dins una mena de convent.

beguinatge : convent de beguinas.
« *begulejar* » : v. **beluguejar**.

begut, -uda (subs. e adj.) : beveire, -a ; bandat, -ada ; ibronha (inv.)
« *beira* » : v. **veira**.

bèira : mena de jaç ; mena de lièch.

beïòla : serenat (mena d'aucèl) (*Merops apiaster*)

bèl, -a : polit, -ida ; grand, -a.
Un bèl image : un image polit. *Òme bèl* : òme grand.
A bèl braçat : a la bracet. A bèles braçats : a grands b.
v. gramatica d'Alibèrt, p. 54.
A bèl estrós : tot d'un còp.
A bèl èime : a bodre / a foison / a voluntat.
A bèlas ondas / a bèles bolhs : a grands bolhs.
A bèlas oras / a bèles còps : de còps.
A bèlas paladas : a grandas paladas.
A bèl talh : apertèira. *A bèlas pausas* : còp o autre.

bèl (lo) : l'avi ; lo bèlpaire ; lo pairastre.

bèl uèlh : mena de peis de mar. v. **denti**.

bèla de jorn (plt.) : (*Convolvulus tricolor*)

bèla dent : gran de gèissa.

bèla de mai : polida joventa causida coma reina d'una fèsta.

bèla de nuèch (plt.) : (*Mirabilis jalapa*)
prostituída.

bèl brieu i a / bèl temps i a : un còp èra.

bèlcaire : bèlestar / bèllòc / polit airal.

Bèlcaire : nom de vila de Provença (Occitània)
Tot un fum de polits airals se sonan Belcaire.

bèla dòna (plt.) : (*Atropa belladonna*)

bèlfilh : gendre / filhastre.

bèlafilha : nòra / filhastra.
Bèlafilha e bèlamaire se podían pas endurar.

belaire, -a / bialaire, -a (adj. e subs.) : que biala ; que brama ; que bada quicòm o q.q. ; mena de corliu (aucèl)

bèlfracaire : conhat.
bèlamaire : sògra / mairastra.
bèlament : polidament ; fòrça / quicòm / aicisèm / bravament
« L'aiga d'una font bèlament s'escampa »...
L'Òrt d'Eden. J.B.
belament / belat / belèc : bram de feda, de cabra.
bèla paciència (plt.) : *(Rumex pulcher)*
belar / belegar / belejar (v. intr. e tr.) : bialar ; plorar ;
bramar ; badar quicòm o q. q. ; desirar desira que
desiraràs / cobejar / cobesejar.
belaròia : luxe ; ondradura ; pimpalhadura ; afisquet ;
belesa.
belaròias (f. pl.) : joièls vertadièrs o quincalha.
belàs, -assa (adj. e subs.) : fòrt polit, -da.
bèlasòr / bèlasòrre : conhada.
belat : belèc / belament (bram de feda, de cabra)
belatge / bialatge : accion de bialar, de belar.
bèlcòp (adv.) : fòrça / bravament / aicisèm / quicòm (adv.)
belèc : belament de feda o de cabra.
belegant, -a : t. a. del vèrb belegar transitiu.
beleg / belejada : liuç / eslhauç / lambre.
Faguèt de beleges de calor tota la nuèch.
« belegan » « beligan » : v. **beligant**.
« belegana » : v. **vedigana**.
belegar / belejar (v. intr.) : belar.
belejar (v. intr.) : liuçar / far de beleges. Del gallés BEL.
Quand beleja se cal pas metre jos un arbre.
bèl èrm : landa bèla. v. çaijós.
Bèl èrm : de centenats de toponims, **dins França tota e mai en**
çò nòstre, foguèron francizats a tòrt en « *Bel Air* »
beles : *A bèles braçats* (a grands braçats) v. **bèl**.
belesa : belor ; ondradura ; pimpalhadura ; atrencadura ;
illusion.
bèlestar : bèllòc / bèlcaire / bèlavista / polit airal.
belet, -a : grandet, -a ; pro bèl, -a ; pro grand, -a.
bèlga (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Belgica ; sortit, -ida de
Belgica.
Belgica : nom de país d'Euròpa.
Belgrad : vila capitala de Serbia.
« belha » : v. **abelha**.
belicòca : falabrega (frucha del belicoquièr / del falabreguèir)
belicoquièr : falabreguèir (mena d'arbre) *Celtis australis*.
belièira : temporada de bèl temps ; gròssa castanha blanca.
« beliga » : v. **bediga**.
beligant, -a : passapaís (m. e f.) ; rebalaire, -a ; paucval (m. e f.)
belin, -a : embelinaire, -a / fachilhèr, -ièira.
« belija » : v. **beluga**.
belitralha (pej.) : los paucvals en general.
belittrar (v. intr.) : mendicar.
belitriariá : turpitud.
belitre, -a : mendicaire, -a ; gus, -a ; miserable, -a ;
coquin, -a / pendar, -a / paucval (m. e f.)
bellicós, -osa (R. II, 207) : querelós, -osa ; batalhièr, -ièira.
belligerància : estat de guèrra.
belligerant, -a : pòble, nacion en guèrra.
bèllòc : bèlestar (polit airal)
bèlmal ! (interj.) : tant i a !
bèlòl, -òia : polit, -a ; gentil, -a ; plasant, -a ; graciós, -osa.
belor : belesa ; gentilesa.
belòria : brillant ; belaròia ; pimpalhadura.
beloriar (v. tr.) : pimpalhar q.q. o quicòm.

belòt, -a : polidòt, -a ; grandet, -a.
belòta : jòc de cartas. *Far una belòta.*
bèl uèlh / bèl uòlh : denti (peis de mar ; autres peisses) v. 20, 2° / **b**
beluc / beluga : ultima lusor d'una lampa o d'una candela
(candela) que s'escantís.
beluga : vòlva de fuòc que giscla de per las flamas (R. III, 336)
o d'un circuit electric.
belugament : treslusida.
belugan : gronhau ; gronhon ; grondin (mena de peisses
que beluguejan)
belugant, -a : beluguejaire, -a / treslulent, -a.
belugar / beluguejar (v. intr.) : estelejar / lugrejar.
Beluguejan les estelas dins lo cèl d'agost.
beluguejada : gèt (L. 206) de belugas.
beluguejament : treslusida.
beluguejatge : accion de treslusir.
beluguet, -a (subs.) : beluga pichonèla ; brillant ;
badinada.
beluguet, -a (adj.) : escarrabilhat, -ada / aluserpit, -ida.
beluguèr : garba de belugas ; formiguèr.
bèlvèser : miranda (airal d'ont se pòt remirar un bèl caire)
Bèlvèser / Bèlavista : nom de tot un fum de polits airals.
« belzenar / berzenar / bresenar / besenar » : v. **besalenar**.
« bèmi » : v. **boèmi**.
bemòl : signe que modifica lo ton d'una nòta de musica ;
restriccion (R. III, 230).
Metre un bemòl a una afirmacion.
ben (adv. de simple renforçament) :
T'ajudarai, o sabses ben. Veses ben. O veiràs ben.
O cresi ben. N'avètz ben. E mai ben.
Òc-ben / òc-òc-ben ! È ben ara ?
ben (adv.) : plan / convenablement ; fòrça (dins d'unes parlars)
Se o vòl far, o pòt far ben.
Nostre lenga val ben las autres.
Siás ben lançat aqueste matin !
ben (adj.) : tot çò que porgís (procura) un avantatge, un
profit, un plaser ; tot çò confòrme a un ideal, tot çò qu'a
una valor morala ; tot çò que l'òm ne pòt dispausar, çò
que nos aperten ; lo contrari de çò mal.
Lo ben de las poblacions. Lo ben general.
Una persona de ben. Me n'a dich fòrça ben.
A manjat tot son ben amb de filhas. Far çò ben.
BEN- : forma sufixada del latin *bene* (ben)
bena : (t.a.) : caissa grandassa pels transpòrts, portada o tirada
per un camion ; banasta (panièira de bast) ; filat de pesca en
forma d'embut ; vagonet de mina. Del gallés *BENNA*.
A la debuta lo carbon se carrejava dins de benas.
benadrech, -a : capable ; abil, -a ; abiaissat, -ada.
benaimat, -ada : plan estimat, -ada.
benaise : aisança ; benestança.
benalha (la) : los bens ; los avantatges ; los profièches.
benanança : bona santat ; prosperitat ; succès. (R. II, 79)
benanant, -a : que va plan / que se pòrta plan ; aürós, -osa.
benanar (subst.) : bona santat.
benàs : propietat (pej. o augm.)
benastrar (v.tr.) : portar bonur (bonaür) ; far venir urós (aürós)
benastrat, -ada : urós, -osa / aürós, -osa.
benastre : bon astre ; crespina ; bonur / bonaür. (R. II, 138)
benastruc, -uga : astruc, -uga. (R. II, 139)
benastrugada : benvenguda ; bon acuèlh.
benastrugança : bonur / bonaür / felicitat.

benastrugar (v. tr.): plan aculhir ; complimentar.
benastrugat, -ada : t. a. de **benastrugar**.
benaurança : bonaür / bonur. (R. III, 541)
benaurar (v. tr.): benastrar.
benaurat, -ada : benastrat, -ada.
benaurós, -osa / benurós, -osa : qu'es dins un bonur grand.
benc : punta d'espina ; pua de penche ; estarengla ; tanòc ; forquelon ; esperon (t.a.) ; cròc.
bencada : esquiçadaura.
bencat : bigòs de doas o tres puas ; baston crocut per far plegar las brancas d'un arbre fruchièr.
bencut, -ada : ponchut, -uda ; crocut, -uda ; garnit, -ida de puntas, d'espinas, de tanòcs.
benda : lonja d'estòfa o d'autra matèria (t.a.) ; bendatge de ròda ; bordatge de naviri. (R. II, 210)
bendar (v. tr.): emrodar d'una benda o d'un bendèl ; tibar (t.a.) ; estirar. *Bendar una plaga.*
Bendar un arc. Bendar sas fòrças.
bendar (v. intr.): èsser tibet ; s'enregdesir (t.a.) v. **quilhar**.
bendat, -ada : t. a. çaisús.
bendatge : accion o resulta de pausar una benda.
bendatgista (m. e f.) : persona que fa un bendatge.
bendèl : benda pichona. *Aviá un bendèl sus l'uèlh drech.*
bendeleta : diminutiu de bendèl ; estaqueta.
bendire (v. intr.): parlar favorablament.
bendich : bona paraula.
bendisença : art de bendire.
bendisent, -a (adj. e subs.) : que parla plan ; que fa bèl-bèl / que blandís.
bendon : benda pichonèla ; bendèl pichonèl ; bendatge de ròda ; volant de rauba ; sarracap / sarratèsta.
benechièr, -ièira (subs. m. o f.) : aigassenhadièr / aigassenhal (aisina per metre d'aiga benesida per se senhar).
benediccion / benesida : accion de benesir.
Benedicta : prenom femenin
benedicte (lat.) : pregària catolica abans los repaisses.
benedictin : mena de monje.
benedictina : mena de monja ; mena de liquor.
benefic, -a : que fa de ben. (R. III, 271)
benefici (t.a.) : carga espirituala amb un revengut a la clau ; profièch financièr ; ganh / çò ganhat.
beneficiar (v. intr.) (R. III, 271) : aver un benefici (t.a.)
beneficial : persona qu'aviá un benefici de Glèisa.
benesir (v. tr.): donar una benediccion ; lausar ; mercejar ; far prosperar. *Benesir quicòm o q.q.*
Benesech / Beneset / Benet : prenom masculins.
benesire, -a : persona que benesís.
benesit, -ida : qu'a rebut, -uda una benediccion. *Pan benesit. Medalha benesida. Aiga benesida.*
benestar (subs.): benaise / benestança.
benestar (v. arc.): anar plar.
benevòl, -a (adj. e subs.): q.q. que volonta de trabalhar sens èsser pagat.
benevòlament : d'un biais benevòl.
benevolat : trabalh fach per una persona benevòla. *Qué fariam, los Occitans, sens lo benevolat ?*
benfach / benfait (t.a.) : servici ; don ; socors.
benfar / benfaire (v. arc.): far servici a q.q. / lo socórrer.
benfactor, -tritz : persona que fa de ben als autres.
benfasença : accion de far quicòm de ben.
benfasent, -a : que fa lo ben ; que fa de ben. (L. 45)

benignament : d'un biais benigne. (R. II, 211)
benigne, -a : qu'a tendéncia a voler lo ben ; qu'es pas freg ; qu'es pas grèu. (R. II, 211)
Ôme benigne. Temps benigne. Malautiá benigna.
benignitat : qualitat de çò benigne. (R. II, 211)
Benjamin : prenom m. **Benjamina** : prenom f.
benjamin, -a (adj.) : lo o la pus jove. *Es la benjamina.*
benlèu / benlèu ben (adv.): saique ben ; se pòt ; tanplan ; bensai. *Benlèu plourà, benlèu plourà pas.*
benolent, -a : que nòl fòrça / que sentís plan a bon.
benon : mena de nauc per la mangisca dels motons ; mena de filat per trapar de peis.
benorrit / benarric : bina-bina-bina-tu / de pan-de-pan-de pan-de-vin (onom. del cant d'aquel aucèl) (*Emberiza hortulana*)
tarin (autra mena d'aucèl) (*Carduelis spinus*)
troça còl (autra mena d'aucèl) (*Iynx torquilla*)
benparlant, -a : bendisent, -a (que parla plan, que fa bèl-bèl, que blandís)
benquilhon : tanòc pichonèl.
bensai (adv.) : benlèu. v. **benlèu**.
BENTO- : forma prefixada del grèc *bénthòs* (prigondor)
betogenic, -a : natura del sediments dels fonzes marins.
betonic, -a : relatiu, -iva al *betòs* (ell.) v. pus bas.
betopelagic, -a : natura dels animals que se desplaçan dins las prigondors marinas.
betòs (ell.) : fauna e flòra dels fonzes marins.
benurar : v. **benaurar**.
benurós, -osa (adj. e subs.) : v. **benaurós**.
benenent, -a (subs.) : propietari foncièr, propietària foncièira.
benvenguda : benastrugada ; bon acuèlh.
benvengut, -uda : plan aculhit, -ida.
benvist, -a : vist, -a de bon uèlh.
benviure (subs.) : aisança / benanança / benestança.
benvolença : umanitat ; bontat ; benfasença.
benvolent, -a (adj.) : plen de bontat, plena de bontat.
benvoler (v. intr. e tr.) : volontar de far de ben a q.q. ; èsser plan volontat per q.q.
benvolgut, -uda : benvengut, -uda.
BENZ- : prefix que marca una relacion amb lo benzèn.
benzèn : idrocarbur volatil e inflamable tirat del carbon mineral.
benzenic, -a : relatiu, -iva al benzèn.
benzenoïde, -a : que revèrta lo benzèn.
benzina : idrocarbur derivat del petròli.
BENZO- : prefix que marca una relacion amb lo benzèn.
benzoat : sal o estèr de l'acid benzoïc.
benzoïc, -a : relatiu, -iva al benzoïn. *Acid benzoïc.*
benzoïn : resina aromatica tirada d'un arbrilh d'Asia meridionala e utilizada en medecina coma substància balsamica e antiseptica.
benzoïna : substància de quimia organica.
benzoïnic, -a : relatiu, -iva a la benzoïna.
benzosulfamida : sacarina.
« *beocian* » (fr.) : v. **pataló**.
bequèina : mena d'animal fantastic.
bequejar / bequetar (v. tr.) : becar ; amassar amb lo bèc. *Aucelum e polalha bequejan per s'avidar.*
bequejar / bequetar (se) : se donar de còps de bèc. *Doas tortoras se bequejavan amorosament.*
bequetejar (v. tr.) : frequentatiu de bequetar.
bequetejar (se) : frequentatiu de se bequetar.

bera : gòda / vièlha feda magra o garrèla e qu'es per la mòrt.
bèra : mena de baiard per carregar un defuntat ; ataic / taic.
beral : anhèl vengut de rai ; mena de pruna.
berbal : pat / rese / lagast. v. **gorgolin**
« *berbal* » : (prononciacion de verbal) v. **verbal**.
berbeluda : cotèla (mena de flor) (*Narcissus poeticus*)
« *berbena* » : v. **verbena**.
berbèr, -a : relatiu, -iva als Berbèrs, a lor lenga, a
lors costumats... *La lenga berbèra*.
Berbèrs (m. pl.) : pòble que viu al Maròc (11 milions), en
Argeria (6 milions), al Malí e al Nigèr (20 milions)
Los Berbèrs son un pòble d'origina preïstorica.
berbesin / berbial : mena de parasit del moton. v. **gorgolin**
berbesina : vermèna ; marmalha.
berbesinat, -ada : parasitat, -ada / vermenat, -ada (moton, feda)
bèrbi : brisan ; tòra ; pètèrrós (pej. per « païsan »)
bèrbia (f.) : evescat (m.) *Un Palais de la Bèrbia se tròba a Albi*.
berbial / berbal : pat del moton. v. **gorgolin**.
berbigal : clastre ; cledat ; jaça.
berbilhar (v. intr.) : cluquejar / clucatejar / parpelejar ;
èsser esbalausit, -a.
berbilhina : esbalausida. *Far berbilhinas* : esbalausir.
berbilhinar (v. intr.) : lusir ; beluguejar.
berbolha : beluga.
bèrc, -a (adj.) : bercat, -ada ; bèrcadent (inv.) (qu'a perduda
una dent de davant)
bèrca (subs. f.) : feda qu'a perdudas las dents de davant.
bèrca / bercadura : fracha / frita ; bèrca dent (subs.)
bercada / bercalha : embosenada de ròcs.
bèrca dent (inv.) : animal qu'a perduda las dents de davant.
bèrcadent (adj. inv.) : persona qu'a perduda una dent de davant.
bercar (v. tr.) : esbercar / esberlar.
bercat, -ada / breccat, -ada : esberlat, -ada.
« *berdolaiga* » : v. **bordolaiga**.
berdolha (subs. f.) : bodena / ventre gròs.
« *berdufalha* » : v. **bordufalha**.
« *berena* » : v. **besenha**.
Berenguèr - Berenguèra / Berenguièr, -ièira : prenoms.
berenguièr : quèli / pissador de cambra.
berenguièira : quèli grand / cagador de cambra. v. 20, bas de p.
v. tanben **beringaut / beringuièr**.
Bereniça : prenom.
Bergam : vila d'Itàlia.
bergamòta : mena de pera.
bergamotièr : mena de perièr.
bergantin : egatada (arc.) : bestial cavalin per batre lo blat.
bergièr, -ièira : pastre, -a. (R. II, 212)
bergina : raça ; bona raça.
« *bèri* » : v. **vèrre / vèrri**.
« *bèria* » : v. **bèrria**.
bèria (plt.) : (*Sium angustifolium*)
beri-beri (m.) : avitaminòsi (f.) v. p. 20, 1° / d)
bericle / berille (R. II, 213) : mena d'esmerauda.
berillium : metal del numèro atomic 4.
beridon : anhelon.
berigola / brigola (nom de mai d'una mena de campairòs :
(*Pleurotus eringii*) ; (*Entoloma clipeatum*) ; (*Russula fuscata*)
aprestatge per las carchòfas.
beringaut / beringuièr (arc.) : vas en terralha. (L. 45)
beringon : topinon.
berit, berit, berit ! (dins d'unes airals, biaïes de sonar las fedas)

bèrla (mena de plantas) (*Sium latifolium*) ; (*S. angustifolium*)
nadon / patilha (*Lemna gibba*) ; (*Lemna minor*)
(*Lemna trisulca*) ; (*Lemna polyrrhiza*)
serilhat (*Laserpitium*) ; (*Laser gallicum*)
creisson canin / creisson fèr (*Cardamina amara*)
clap de pèira ; clapa de fust ; estèla ; tròç ; soca
d'arbre ; bòrd d'un vas ; larva aquàtica presada per la
pesca. *Vas plen de ras en bèrla* : vas comol.
berland : jòc de cartas ; ensemble de tres flagèls per
batre lo blat (arc.)
berlandejar (v. intr.) : quitar pas de jogar al berland.
berlandièr, -ièira : jogaire, jogaira de berland.
berlenga : persona indiscretè e barjacaira.
berlenquet : mena de jòc de tap.
bèrle : bòrd.
berlet, -a : bòrd pichonèl ; claponèl de fust o de pèira.
berlesca : desqueta ; boirèla ; mena de jòc de societat.
berlha : quèrba ; aurelha d'escudèla.
berlhièira : anèla de suspension ; manada de bena ;
manada de desca ; gansa.
berlong, -a : longarut, -uda.
Berluc Perussis Leon de (1835-1902) : autor francoprovençal.
berluca (s. XIII) : farfantèla ; esbalausida / esbalausiment.
Ai la berluca : los uèlhs me fan quatre (l.p.)
« *bermar* » : v. **mermar**.
bernada (f.) : la prèga Dieu / la prègabernada (mena
d'insècte que sembla pregar Dieu) (*Mantis religiosa*)
Bernada / Bernadeta / Bernadòta : prenoms.
bernadàs : butòr (mena d'escacièr) (*Ardea garzetta*)
bernat pescaire (v. pus luenh) ; tòtol (s.f.) / imbecil.
bernadet : pòrc marin (peis) (*Centroscyllium caelolepis*)
Bernadin - Bernadina : prenoms.
bernadon : mena de cepatge de vinha.
Bernat - Bernada - Bernadeta - Bernadina : prenoms.
Bernat de Ventador (s. XII) : celèbre trobador lemosin.
bernat ermita : crustacèu que viu dins una cauquilha vuèja.
Bernat Martin (s. XII) : trobador disciple de Marcabrun.
bernat pescaire : guiraud pescaire (*Ardea major*) ; (*A. cinerea*)
bernat planhent : altra mena de bernat pescaire
bernat pudent : pudís. v. **pudís**.
bernat roge : altra mena de bernat pescaire.
Bernat Sicard (s. XIII) : trobador de Maruèjols (Loserà)
Bernat Valèri (1860-1936) : autor occitan de Provença.
bernat verd : altra mena de bernat pescaire.
beron : lo moton mai presat ; vèrm de las cerièiras ;
baba del bertal.
beròt : aucon / aucat.
« *berquièira* » : v. **verquièira**.
berquilhós, -osa : cavilhós, -osa. v. **parpelós**.
« *berrassejar* » : v. **verrassejar**.
« *bèrre* » / « *bèrri* » e derivats : v. **vèrre / vèrri**.
berret : mena de cofadura planièira e redonda.
berreta : cofadura carrada e roja dels cardinals.
berretaire, -a / berretièr, -ièira : fabricaire, fabricaira de
berrets o de berretas.
berreton : diminutiu de berret.
berretonàs : augmentatiu de diminutiu.
« ... *berretonàs sus l'aurelha...* »
La nena del claus, J.B. v. p. 880.
bèrria : mena de breta (panièr carrejador) estacat sus
l'esquina amb de bretèlas.

berrinalha : marmalha brusenta (que mena bruch)
 « *berrinat* » : v. **vermenat**.
 « *berrolh* » : v. **verrollh**.
bèrsa : branca orsina / acant.
Bèrta : prenom.
bèrta : feda qu'anhèla pas pus ; gòda vièlha.
bertisset : anhèl d'un an ; moton jove.
bertal : bambaròt / molinièira / segaire (*Melolontha melolontha*)
bertat, -ada : barbelat, -ada (enrodat, -da amb d'aram crancut)
Bertomieu / Bortomieu : prenoms (doblets de **Bartomieu**)
Bertrand - Bertranda : prenoms.
Bertrand d'Alamanon (s. XIII) : trobador de Provença.
Bertrand de Born (s. XII) : trobador de Peirigòrd.
 « *berzenar* » : v. **besalenar**.
BES- : prefix repetitiu, sovent pejoratiu.
 v. **bescuèch - bescornut**.
bes, -essa : doble, -a ; forcarut, -uda.
besa : canal de molin que mena l'aiga sus la mòla.
besal / besala / besada : regòla per asagar.
besalada : paissieirada ; levada entre dos besals.
besalar (v. tr. e intr.) : curar un besal o far un besal.
besalat, -ada : qu'a de besals (prat, prada) ; contengut d'un besal.
besalièira : besal per asagar ; canal de molin.
besalon : pichona regòla a partir d'un besal.
besaguda (arc.) : mena de lança de l'Edat Mejana.
besalenada : guelsa / polsa (dificultat per alenar)
besalenaire, -a : persona portada a aver las polsas.
besalenar (v. intr.) : aver las polsas ; guelsar ; cleussar (l.p.)
Besalenava coma un can quand fa caud.
besalenat, -ada : qu'a las polsas.
besavi, besàvia : rèiraujòl, rèiraujòla.
bescaire (subs. m.) : quicòm de forma bescornuda ; quicòm de travèrs ; obliquitat.
bescaire (de) : de galís.
bescairòla : agaça batalhièira / margassa / amargassa / darnagàs / tarnagàs / renaubi (mena d'agaça fèra) :
(Lanius senator) ; (Lanius excubitor meridionalis)
bescairar (v. intr.) : anar de travèrs / anar de galís ; bialsejar ; bordejar (mar.)
bescalent, -a : encara caud, en parlant d'un forn...
bescambi : escambi.
bescambiar (v. tr.) : escambiar.
bescambiat, -ada : escambiat, -ada.
bescant : cant de pairòl traucat (cant qu'es pas dins lo ton) discordància.
bescantaire, -a : discordant, -a ; maldiseire, -a.
bescantar (v. intr.) : cantar coma un pairòl traucat ; discordar ; maldire.
bescantatge : accion de maldire o de cantar fals.
bescaume : balcon ; balet ; peiron de balet o de balcon.
bescle : mèlsa / ratèla ; fetge ; còr ; fetge e leus que se tenon del tròç.
Se gratar lo bescle : se gratilhar.
bescoa / baticoeta : mena d'aucèl (*Motacilla flava*)
bescòire / bescuèire (v. tr.) : far còire dos còps.
bescòl : còl de moton ; tròç sagnós.
bescomptar (v. intr.) : far una error de calcul.
bescomptar (se) : s'enganar dins un calcul.
bescompte : compte fals ; engana de calcul.
bescontorn : doble contorn ; meandre de ribièira.

bescòr : còrcachal (t.a.) ; soslèu de femna qu'espèra.
bescornut, -uda (adj.) : bestòrt, -a ; bigòrn, -a ; mal bastit, -ida ; (s.f.) bistorlòri, -a.
bescuèch / bescuèit : mena de pastisson ; brica tròp cuècha.
bescucaire, -a : persona que fa o que vend de bescuèches.
bescuchar (v. tr. e intr.) : tressecar.
bescuchar (se) : se tressecar.
bescuchèl, -a / bescutèl : bescuèch pichonèl / cachadent.
bescuchèla : lesca de pan de mica tressecada al forn.
bescuèire / bescòire (v. tr.) : far còire dos còps.
besegonha : besucarieta / parpèla d'agaça / menudalha.
 « *besenar* » : v. **besalenar**.
 « *besenga* » : v. **mesenga**.
 « *besenha* » : v. **vesenha e vendémia**.
besenha : dòlça / cabòssa d'alh.
 « *besieirenc* » : v. **biterés**.
Besièrs : vila d'Erau (Occitània)
besigar (v. tr. e intr.) : gratar.
beslièch / beslèit : deslièch (costat d'una pèira contrari al lièch qu'aviá dins la peirièira)
besòc, -a (adj. e subs.) : besòi, -òia (moton jove ; feda qu'a pas encara jamai anhelat) *Una besòca.*
besoncle : fraire de l'avi o de l'àvia.
besonh : necièira ; indigéncia ; paurièira.
Fa pas bon far d'èsser dins lo besonh.
besonha : trabalh.
besonhar (v. intr.) : trabalhar.
besonhejar (v. intr.) : far de pichons trabalhs.
besonhós, -osa : que trai mal ; qu'es dins lo besonh.
besorda : mena de cauquilhatge de mar.
 « *bespiralh* » : v. **espiralh**.
 « *bespola* » : v. **mespola**.
besquilhar (v. intr.) : falir / falhir (capitar pas)
bessa : bèstia fèra ; lop ; persona bèstia.
Bessa ! bessa ! (arc.) : al lop ! al lop !
bessada : megier (corodat que còpa en dos una jaça de fedas)
bessauta : cagada (s.f.) ; empresa temerària ; falorda / falordièira / falorditge.
bessautar (v. intr. e tr.) : prene amb una carta en dejós de la carta normala ; jogar amb una carta en dejós de la carta normala ; ometre de far quicòm ; sautar quicòm dins son trabalh.
Ai bessautadas quatre o cinc regas.
Besson Justin (1845-1918) : poèta e contaire occitan de Roergue.
besson, -a (adj. e subs.) : se ditz de doas personas o bèstias nascudas un pauc ensemble d'una sola maire ; se ditz tanben de frucha dobla : amètlas bessonas ; brotas bessonas...
Aqueles bessons se revèrtan coma dos esclòps.
bessonada : jasilha de bessons ; coble de bessons.
bessonar (v. tr.) : far de bessons, de frucha dobla o de brotas doblas ; apariar.
bessonièira : femna o feme que fa de bessons.
bessonitge : estat de çò qu'es besson.
bèstia (subs.) : animal.
bèstia (adj. m. e f.) : nèci, nècia.
bestial (subst.) : l'animalum d'una bòria, part la polalha.
Bestial boïn / bestial bovin : vacas e buòus.
Bestial cavalin : los cavals.
Bestial lanut / bestial ovin : fedas e motons.
bestial, -a (adj.) : bestialenc, -a.

bestialment : d'un biais bestial.
bèstiamet : d'un biais bèstia.
bestialèr, -ièira : qu'aima las bèstias e que i s'entend.
bestialitat : condicion del bestial ; accion d'una bèstia ; pecat de luxúria amb una bèstia.
bestiari : recuèlh de poèmas o de faulas sus las bèstias.
bestiàs, -assa : bèstia que truca (adj.) / piotàs, -assa.
bestiassada : neciariá.
bestiassàs, -assa : augmentatiu de bestiàs, -assa.
bestiasson, -ona / bestiòl, -a / bestion, -a : nèci, nècia.
bestiejar (v. intr.) : far la bèstia / far lo piòt ; far de bestiesas.
bestiejaire, -a : persona que fa la bèstia o de bestiesas.
bestiesa : asenada ; bajaula ; bestiorlda.
« best of » (the) (angl.) : v. **çò melhor / la flor de**.
« best of » (un) (angl.) : v. **causida - florilègi - antologia**.
« best-seller » (angl.) : libre de tiratge gròs ; libre que se vend bravament o que s'es bravament vendut.
bestiòl, -a : bestiasson, -a / bestion, -a.
bestiòla (R. II, 215) : babau.
bestion, -ona (adj.) : un pauc bèstia.
bestiorlda : asenada.
bestitge : bestiesa.
bestiut, -uda : brutal, -a ; innocent, -a (qu'a perdut lo cap)
bestirar (v. intr.) : n'acabar pas jamai ; èsser longanha ; belar / bialar (cabra, feda)
bestiraire, -a : persona que n'acaba pas jamai.
bestoquet / bistoquet (subs) : bastonet (jòc de dròlles) ; mena de coa de bilhard ; persona descervelada.
bestiratge : accion de landrinejar / de n'acabar pas jamai.
bestor (f.) / **bestorre** (f) : mena de bastion dins una paret qu'enrodava una vila / mena de torre falsa ; fortificacion.
Ataquèron d'en primièr la bestor d'esquèrra.
bestorn : vòltafàcia ; desviadura ; ziga-zaga.
bestornaire, -a : sanaire, -a / crestaire, -a / enrengaire, -a / asegaire, -a.
bestornament : accion de sanar / de crestar / de castrar.
bestornar (v. tr.) : revirar ; desmasclar / castrar.
bestornar (se) : se revirar ; se desviar.
bestornat, -ada (adj.) : sanat, -ada / enrengat, -ada ; bescornut, -uda ; difòrme, -a.
bestòrt, -a (adj.) : mal tòrç, -a ; tòrt, -a ; mal fach, -a ; combatòrt, -a.
bestòrt (subs.) : mena de pichon cordatge.
bestòrta (plt.) : (*Polygonum bistorta*)
bestortièr : garròt ; rotlador de pastissier ; pilador de fust.
bestraire (v. intr.) : avançar d'argent.
besuc : potonèl / potoneta ; calinejada / manhagoneta ; mena de peis (*Pagellus acarne*)
besuca / besucariá / besucarieta : bagateleta ; mangisca fina ; biais de manjar delicadament ; jòc d'anèls de desenrambolhar ; neciejada ; belaròias.
besucaire, -a (adj. e subs.) : espedidaire, -a.
besucar / besuquejar (v. intr. e tr.) : espedidar ; potonejar ; manjuquejar ; lanternejar.
A pas ges d'apètis, fa pas que besuquejar.
besuquet, -a : manhac, -aga.
besucós, -osa : minimós, -osa ; carpinós, -osa ; manhac, -aga.
Es besucosa que jamai, que manja pas de tot.
besuga (doblet de besuc) : mena de peis (*Pagellus acarne*)
besusclada : flambuscada ; çò que se flambusca.
besusclaire, -a : persona que flambusca.

besusclar (v. tr.) : usclar ; flambar ; flambuscar ; brausir.
besusclar (se) : se flambuscar.
besusclat, -ada : t. a. del vèrb besusclar.
besusclatge : accion d'usclar o de flambuscar.
« beta » : v. **veta**.
bèta / beton / betona : batèus per la pesca en mar.
betà : segonda letra de l'alfabet grèc ; t. tecn. de quimia organica.
Rais betà : flux d'electrons o de positrons.
betablocant (adj. e subs.) : substància qu'enebís los receptors betà de las neurònas del sistèma nerviós simpatic e que pòt èsser utilizada contra l'ipertension de l'angor.
betaïna : cors derivat de la colina per oxidacion.
« betaine » : v. **bèc d'aine**.
betaïnic, -a : relatiu, -iva a la betaïna.
betalhèira : veïcul per carregar de bestial.
betastimulant, -a : qualitat d'una substància qu'estimula los receptors betà de las neurònas del sistèma nerviós simpatic e que pòt èsser utilizada contra l'asma.
betaterapia : terapia pels rais betà.
betatron : accelerador de particulas per produire d'electrons de nauta energia.
betèl (plt.) : arbrilh de Malaisia que sas fuèlhas secadas son tonicas e astringentas ; chica de sa fuèlha verda farcida de notz d'arc e d'un pecic de cauç, utilizada coma còpafam en Índia, Extrèm Orient, Asia del sud-èst, Melanesia...
Betleèm : vila de Palestina que Jèsus i nasquèt.
betòl : salicilat de naftòl.
beton : mescladissa de grava, de sabla e de ciment.
betonar (v. tr. e intr.) : bastir amb de beton.
betonièira : maquina per far de beton.
betonatge : accion de betonar.
betonat, -ada : bastit, -ida amb de beton.
betonica : mena de planta. (*Betonica officinalis*)
« beton » : v. **butor**.
betòrga : mena de cerièira de la coeta cortina.
betorguèr : cerièr que fa de cerièiras de la coeta cortina.
betulacèa : planta de la familha de las betulacèas.
Lo beç es una betulacèa.
betulacèas : familha de plantas.
Vèrnhe, calpre, avelanièira... son de betulacèas.
betum : asfalt.
betumar (v. tr. e intr.) : asfaltar / macadamizar.
Ara, força camins son estats betumats.
betumatge : accion o resulta de betumar.
bèu : diable ; podeta marguelonga v. fons de p. 19.
A la bèu : en malparat / en dangièr.
beud, -a : bandat, -ada.
beu l'aiga (subs. m. e f.) : beure, -a d'aiga ; mena de peis.
beu l'òli (m.) : bresaga (mena d'aucèl de nuèch) (*Strix flammea*)
beuratge / bevenda / beure : quicòm que se beu.
beure (m.) : accion de beure ; abeuratge dels pòrcs.
beure (v. tr. e intr.) : escantir sa set ; manjar quicòm o q.q. amb los uèlhs ; creire ingenüament ; se laisser enganar.
La filha l'aima talament que beu totas sas paraulas.
beutat : belesa. v. **bèl**.
bevable, a : que se pòt beure.
bevassejar : beure glop per glop.
bevedor, -oira / beuire, -a (adj. e subs.) : persona que beu.
bevedor, -oira (subs.) : nauquet per i far beure los aucelons ; abeurador ; airal que i se beu.
bevenda : çò que se beu.

beveta : bevenda ; bevedor, -oira ; passion de beure.
bevetejaire, -a : qu'aima de bevetejar.
bevetejar : bevassejar. v. pus naut.
BI- : forma prefixada del latin *bis* (dos, doas)
v. **biangular** - **biannal** - **biarticulat** - **bicolòr**.
-BI : forma sufixada del grèc *bios* (vida) v. **micròbi**.
biaça : saca de cuèr longaruda que se portava sus l'espata, amb una pòcha de davant e una de darrièr ; son contengut.
Las biaças d'una bicicleta. A de biaças jols uèlhs.
biacejaire, -a : que s'empòrta son manjar pels camps ont trabalha.
biacejar : portar biaça / passar país ; carregar son manjar.
biacejatge : accion de portar biaça.
biacièr, -a : biacejaire, -a.
biaçon : pòcha de biaça.
biais : obliqüitat ; anar (façon d' èsser o de caminar) adreça ; èime.
A biais : a posita. *A biais de* : en forma de.
De biais : de galís. *De biais que* : de sòrta que.
De cap de biais : aucunament.
De tot biais : d'un biais o d'un autre.
Èsser de biais : èsser a posita ; èsser dins sas bonas.
Aver de biais : aver d'èime ; èsser senat, -ada.
biais, -ssa : qu'es de galís ; * inconstant, -a (v. R. III, 208) manèira (R. VI, 355)
biaissa : marrit biais de far quicòm.
biaissar (v. tr. e intr.) : utilizar de mejans trestornats / gueinassejar / finassejar. (R. II, 219 - L. 46)
biaissar (se) : far lo perqué ; s'abiaissar per.
biaissejar (v. intr.) : quitar pas de biaissar.
biaissós, -osa / biaissut, -uda / abiaissat, -ada : adrech, -a. « *bial* » : v. **vial** - **bugalh** - **bigal**.
bialar : belar *Las fedas bialan quand an talent.*
bialòt : lampa a cremalhièira.
biangular, -a : de dos angles.
biannal, -a : que se ten dos còps per an. v. **annal** (R. II, 76)
biatlon : espròva d'esquí de fons amb quatre tirs de fusil.
biardar (v. intr.) : se fugir / s'enfugir.
biarna : tuba que raja / rosina / bruma / brumaca.
biarnejar (v. intr.) : brumar / plovinejar / polverinar.
biarticulat, -ada : de doas articulacions.
biauda / blisaud / blòda : vestit de tèla o d'autra matèria cargat per d' escolans joves, d'unes trabalhaires, e fòrça païsans d'autres còps.
biauga : plana molieirosa. v. **molièira**.
biauricular, -a : de doas aurículas.
biaxial, -a : de dos axes.
bibí : mena de passerat aquàtic.
Bíblia : lo Libre del Pacte Vièlh. « *Bibla* » (l. p.) v. (R. II, 219)
bíblic, -a : relatiu, -iva a la Bíblia.
BIBLIO- : forma prefixada del grèc *bibliòn* (libre)
bibliobús : veïcul aplechat en bibliotèca ambulanta.
biblioclasta (m. e f.) : destructor, -tritz de libres.
bibliocleptomani, -a : rabaire, -a de libres.
N'ai agut coneguts de bibliocleptomans.
bibliofag, -a : que s'avida de libres.
Babas bibliofagas. Cussons bibliofags.
bibliofil, -a : qu'aima los libres.
bibliofilia : amor dels libres.
bibliograf, -a : especialista (m. e f.) del libre en tant qu'objècte editorial o documentari ; autor, -a d'una bibliografia.

bibliografia : tièira dels libres que tractan d'una matèria determinada ; istòria o descripcion de libres o de manuscrits.
Tot libre scientific compòrta una bibliografia.
bibliografic, -a : relatiu, -iva a una bibliografia.
bibliolatria : culte excessiu pels libres o per d'unes libres.
bibliològ, -a : persona especializada en bibliologia.
bibliologia : ensemble de las disciplinas de la sciéncia dels libres.
biblioman, -a : persona qu'a la passion dels libres rars.
bibliomania : passion pels libres rars.
bibliotèca : airal que i se tròba una colleccion de libres.
bibliotecari, -ària : persona que ten una bibliotèca.
bibliista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'estudis biblics. « *bibocar* » : v. **bicocar**.
bic : estilò d'aquela marca depausada. v. **estilò**.
bic, -a / bicarèl, -a : mercier, -ièira.
bica (vulg.) : quèca / vèrga / vièt / vièch.
bica / bicador / bicat / bicòt : aplech per sarclar.
bicaire, -a : persona que bica (t.a)
bicadèl : cròc per desrabar lo fen.
bicador : bica pichona per sarclar. v. **bica**.
bicameral, -a : relatiu, -iva al bicamerisme.
bicamerisme : sistèma politic de doas cambras legislativas.
bicamerisme : sistèma de govèrn de doas cambras.
« *biçanta / biçantena* » : v. **biçanta**.
bicapsular, -a : frucha compausada de dos carpèls analògs a de capsulas.
bicar (v. tr. e intr.) : sarclar ; baisar (vulg.)
bicarbonat : carbonat acid, e mai que mai sal de sòdi.
bicarbonatat, -ada : que conten de bicarbonat.
Aiga minerala bicarbonatada.
bicarburacion : carburacion dobla alternada.
bicarpelar, -a : de dos carpèls.
bicassa : vidalba (plt) (*Clematis vitalba*) brota de vim (plt.) (*Salix viminalis*)
bicat : aplech per bicar. v. **bica / bicador**.
bicat, -ada : sarclat, -ada.
bicèfal, -a : de dos caps.
bicellular, -a : de doas cellulas.
bicentenari (m.) : commemoracion d'un eveniment qu'a dos cents ans.
bicentenari, -ària : dos còps centenari, -ària (qu'a dos cents ans) *Un arbre bicentenari.*
bicèps : doble muscle del braç que s'acaba per dos tendons.
bicha : terralha de dos aurelhas.
bichada : lo contengut d'aquela terralha.
bichièr, -ièira : cruga pel vin.
bichet : bròc pichon ; anciana mesura pel gran ; bichièr, -ièira.
bichòt : panièr amb manadas ; nassa per anguillas.
« *bichut* » : v. **vichet / vichut**.
bicicleta : veïcul leugièr de doas ròdas amb pedalas e sens motor. v. **B. P. P.** e **B.T.T.**
bicicletada : escorreguda, passejada a bicicleta.
bicipital, -a : relatiu, -iva al bicèps. *Tendons bicipitals.*
bicircular, -a : que forma dos cercles.
biclorur : compausat que conten dos atòms de clòr.
bicòca (it. *bicocca*) : barraca.
bicocar (v. intr.) : somelhejar / penequejar.
biçòl : cebencon ; pustula (R. V 673) ; floronc (R. III, 343)
biçolar (se) : se cobrir de pustulas o de floroncs.
biçolat, -ada : plen de pustulas o de floroncs.

bicolòr, -a : de doas colors.
biconcau, -ava : de doas fàcias concavas.
Lentilhas biconcavas.
biconcavitat : natura de çò biconcau.
biconvèx, -a : de doas fàcias convèxas.
Lentilhas biconvèxas.
biconvexitat : natura de çò biconvèx.
bicorlada : calinejada ; poton.
bicòrn, -a : de doas còrnas / de doas puntas. v. (R. II, 486)
bicòrne : capèl que presenta doas còrnas, doas puntas.
Bicòrne d'academician, de politecnician.
bicòt : v. **bica / bicador.**
bicromat : sal de l'anidrid cromic.
bicromatar (v. tr.) : imprimir en doas colors.
bicromia : impression amb doas colors.
bicultural, -a : de doas culturas.
Los Occitans sèm biculturals.
biculturalisme : qualitat d'un pòble bicultural.
bicuspid, -a : de doas puntas. *Valvula bicuspada.*
bident : aplech de doas puas.
bidentat, -ada : de doas puas.
« *bidet* » (fr.) : v. **quèli.**
bidimensional, -a : de doas dimensions.
« *bidon* » (fr.) : v. **barral - barralet - pança.**
« *bidonvila* » (fr.) : v. **barranquina.**
bidorlet : esquila portada pel muòl que mena una còla d'autres muòls.
bidorne, -a : viu, -viva ; cambalèst, -a v. bas de p. 19.
bidòrs, -orsa / bidòs -òssa (adj. e subs.) : de travèrs ; tòrt, -a.
De bidòrs : de galís. *A bidòrs* : drech en nauta mar.
bidorsada : contraccion irregulara de la cara, dels membres o del còrs ; gèstes manieiroses ; balanç de la mar ; secossa ; butada.
bidorsaire, -a : persona que bidorsa o que se bidorsa.
bidorsar (v. tr.) : brandilhar / brandolar / brandolhar.
bidorsar (se) : se brandilhar / se brandolar / se brandolhar.
bidorset : secossa ; còp de caplèva.
bidorsejar (v. tr.) : quitar pas de far de bidorsadas.
bidorsejar (se) : quitar pas de se bidorsar.
bidorsat, -ada / bidorsejat, -ada : t. a. de bidorsar o de se...
bièla (de biguèla, dim. de biga) : barra de transformacion de movement (maquinas) v. **biguèla.**
« *bielhas* » : v. **buèlhas.**
bièissa : aplech semblapala per trabalhar la tèrra a fòrça de braç / palavèrs / andusac / palabés.
bieissar (v. tr.) : palabessar.
biennal, -a (del lat. *biennalis*) : v. **biannal.**
« *bièra* » (fr.) : v. **taüc.**
bièrra : cervesa (bevenda fermentada aprestada amb d'òrdi germenat, e aromatizada amb de tantaravèl)
bièrraire, -a : persona que fa de bièrra (cervesa)
bif-baf (loc. adv. d'oposicion) :
Un ditz bif, l'autre baf : un ditz blanc, l'autre negre.
bif e lo baf (lo) : doas causas contràrias.
bifàcia (subs. m.) : pèira preïstorica talhada sus doas fàcias.
« *bifar* » (fr.) : v. **barrar - escafar.**
bifid, -a : fendut, -uda en doas partidas.
Fuèlha bifida. Lengua bifida de sèrp.
bifiditat : natura de çò bifid.
biflagelat, -ada : dotat, -ada de dos flagèls.
biflòr, -a : dotat, -ada de doas flors.

bifocal, -a / bifogal, -a : de doble fogal.
Lunetas de veires bifocals. Lentilhas bifocalas.
bifoliat, -ada : dotat, -ada de doas fuèlhas.
bifòrme, -a : de doas formas.
« *biftèc / bistèc* », de l'angl. *beef-steak* (' bi:fsteik) : carbonada de buòu ; lesca de carn de buòu a la padena.
bifurcacion : division en doas brancas, en doas vias.
bifurcar (v. intr.) : prene una de doas direccions possiblas.
Après far de matematicas bifurquèt sus la medecina.
bifurcar (se) : se divisir en doas brancas (camin, marc...) ; cambiar de direccion.
bifurcat, -ada : divisit, -ida (divisat, -ada) en doas direccions.
big bang (angl.) : explosion giganta a l'origina de l'univèrs.
biga : fusta pichonèla, longinèla e prima ; mastet (mar.) ; bigòs de doas puas. (L. 47)
bigal : moscalhon / mosquill ; cosin (*Ephippigera*)
moissal (*Culex pungens*)
tavan / moscassa boïna (*Tabanus bovinus*)
gròssa mosca vermenieira / mosca de la carn : (*Sarcophaga carnaria*)
bigalhar : coloriar amb de colors discordantas / pigalhar / mirgalhar.
bigam : òme maridat amb doas femnas al còp.
bigamia : estat d'un òme bigam.
bigar (v. tr.) : far un escambi ; vendre ; casar / maridar.
bigaradièr (plt.) : arbre vesin de l'arangier (*Citrus vulgaris*)
bigard / bigard. v. **bigal**
bigardar (v. tr.) : bigalhar / pigalhar / moscalhar.
bigarrar (v. tr.) : bigalhar / mirgalhar. v. **bigarrat.**
bigarrada : arange aspre ; cerièira (frucha del bigaradièr)
bigarradura : mirgalhadís / mirgalhadura.
bigarrat, -ada : de diferentas colors discordantas.
bigarratge : accion de bigarrar.
bigarrèu : mena de cerièira blanca, frucha del bigaradièr.
bigas : gafets de bast (cròcs de bast) per carregar rama o palha.
bigatan, -a (adj.) : persona desonèsta / arpian, -a / arpalhand, -a.
bigatana (arc.) : mena d'arma primitiva / lança / pica.
bigatar (v. tr.) : far escambi ; vendre ; trafegar.
bigatat, -ada : t. a. çaisús.
bigatatge : afar suspèct ; engana. **Persuspèct**, v. R. V, 276.
bigeminisme : aritmia cardiaca.
bigolant, -a : brigand, -a ; rotier, -ièira. v. **rotier**, L. 330.
bigon : bicador forcarut ; mastet pichonèl (mar.)
bigordan, -a : relatiu, -iva a Bigòrra ; sortit, -ida de B.
bigòrn, -a : bescornut, -uda ; esquèr, -èrra ; oblic, -a.
bigòrna : mena d'enclutge per fargar d'apleches.
bigornar (v. tr. e intr.) : fargar sus la bigòrna / fargar d'apleches.
bigornat, -ada : fargat, -ada sus la bigòrna.
bigornau : mena de coquilhatge / cagaraula de mar (l. p)
Bigòrra : region de Gasconha (Occitània)
« *bigorssar* » / « *bigossar* » (se) : v. **bidorsar.**
bigòs / bigòssa / bigòt : aplech de doas puas per trabalhar la tèrra a fòrça de braç ; mena de cròc per desrabar palha o fen.
Traballar amb un bigòs te fòrça las plaiissas.
bigossada : tròc de tèrra trabalhat amb un bigòs.
bigossaire, -a : persona que trabalha amb un bigòs.
bigossar (v. tr. e intr.) : trabalhar la tèrra amb lo bigòs.
bigossat, -ada : trabalhat, -ada amb un bigòs.
« *bigòt, -a* » (fr.) : v. **beat - menet.**
biguèla : biga pichonèla ; bièla.

bijeccion : correspondéncia bi-univòca (t. tecn. d'algebra)
« *bijotièr* » (fr.) : v. **joelièr**, d'après **joiel** (R. III, 455 - L 218)

bila : fèl (liquid amargant secretat pel fetge)

bilabial, -a : relatiu, -iva als dos pòts.

Fonèma bilabial : fonèma articulat amb los dos pòts.

bilabiat, -ada : natura de coròlas o de calicis devesits en dos.

bilabiovelar, -a : natura de çò bilabial e velar a l'encòp.

bilanç : verificacion de l'actiu e del passiu d'un compte ;
compte rendut d'un trabalh, d'una activitat.

bilateral, -a : qu'a dos costats simetricos ; que concernís
doas entitats (grops, païses...)

bilateralitat : qualitat de çò bilateral.

« *building* » (angl.) :

v. **ostalàs - ostalaràs**.

bilha : rondilh de fust ; aplech per tibar còrdas o
bendatges / cordièr / baudorn / tortoira ; escabàs per
assucar ; bòla de jogar.

De bilhas de fraisse. Bilha de mestieiral.

L'assuquèt d'un còp de bilha. Jogar a bilhas.

bilhador : aplech per tibar / baudorn / tortoira.

bilhaire, -a : persona que sarra, que tiba amb un cordièr.

bilhar : cordar una carga de fen, de palha... ; laisser còrrer
una barca dins lo corrent (mar.)

bilhard : bastonàs ; barra de fèrre (mar.) ; coa de bilhard ;

bilhard : mena de jòc.

bilhardar (v. tr. e intr.) : fòrabandir a còps de baston /
costiblar ; s'enfugir / descanilhar.

bilhardèl : garròt ; pichon bilhard.

bilhardièr, -ièira (adj. e subs.) : que ten la coa del bilhard ;
qu'aima lo bilhard.

bilharzia (f.) : vèrm parasit qu'amòda la bilhiarziòsi.

bilhiarziòsi (f.) : infeccion parasitària de l'organisme.

bilhaud, -a : persona desonèsta, plena de coquinariá o de
paucvalum ; pendard, -a ; coquin, -a ; paucval (m. e f.)

bilhet : fulhet de papièr per notificar quicòm (t.a.)
bilhet d'avion, de banca, de camin de fèrre, d'espectacle ;
letra ; letra d'amor ; acquit (R. V, 18)

Los escolans se fasián passar de bilhets a l'amagat.

Los bilhets de banca en euròs van de 5 a 500€.

bilheta : assignacion (t.a.) ; convocacion (t.a.) ; bulletin.

bilhetar (v. tr.) : assignar ; convocar (t. a.)

bilhetat, -ada : assignat, -ada ; convocat, -ada.

bilhon : bilha pichonèla de fust o de fèrre ; tròç de
camba d'arbre ; bilhòt (t.a.) ; rotlèu per aplanar las
tèrras ; pera de romana ; mena d'aligatge ; anciana
pèça de moneda.

bilhon, -a : de forma triangulara.

bilhonaire, -a : persona que còpa un arbre o de branca
en bilhas ; persona qu'aplana.

bilhonar (v. tr.) : debitar un rol en bilhas ; aplanar la tèrra.

bilhonat, -ada : aplanat, -ada ; copat, -ada en bilhas.

bilhonatge : accion de copar en bilhas o d'aplantar.

bilhons (m. pl.) : peses de lop (l. p.) ; veças ; geïssas (plts)

bilhòt : trica / escabàs ; garròt (t.a.)

bilhòta : baston per far virar lo vitz del truèlh d'un molin d'òli.

bilhar, -ara ; qu'a rapòrt a la bila. *Calcul bilhar.*

bilgüe, -gua : que parla doas lengas ; escrich, -a en
doas lengas.

Un libre bilgüe. Una interpretà bilgüa.

bilgüisme : qualitat d'èsser bilgüe.

bilion : un milion de milions.

biliós, -osa : relatiu, -iva a la bila ; coleric, -a.

bilirubina : pigment colorant present dins la bila.

bilirubinemia : preséncia de bilirubina dins lo sang.

bilirubinuria : preséncia de bilirubina dins las urinas.

biliverdina : resulta de l'oxidacion de la bilirubina.

bilocacion : preséncia simultanèa de q.q. en mai d'un lòc.

bima : cabra d'un o dos ans e qu'a pas encara cabridat.

biman, -a : dotat, -ada de doas mans coma las de l'òme.

bimbaròlas (f. pl.) : viva claror que fa clinhar los uèlhs.

Far bimbaròlas : esbalausir.

Aver las bimbaròlas : èsser esbalausit, -ida.

bimbòla (a la) : dins de marridas condicions / a malas
endeveras ; a la volada.

bim-bom ! (onom.) : imitacion d'un grand bruch.

bimestral, -a (adj.) : que pareis dos còps per mes.

bimèstre : periòde de dos meses.

bimetallic, -a : compausat, -ada de dos metals.

bimetallisme : sistèma monetari basat sus l'aur e l'argent.

bimillenari : commemoracion d'un eveniment que se
passèt dos mila ans de per abans.

bimillenari, -ària : quicòm de vièlh, -a de dos mila ans.

bimolecular, -a : relatiu, -iva a doas moleculas.

Reaccion bimoleculara.

bimon : cabrideta o cabra de mens de dos ans.

bimotor (adj. e subs.) : aplechat de dos motors.

« *bimplar* » :

v. **blincar - vinclar**.

bina-bina-tu ! (onom.) : imitacion del cant del benorrit :

(Emberiza hortulana)

bina / binada : segonda intervencion per amoblir la tèrra.

binadís, -issa (adj.) : que pòt o deu èsser binat.

binaira : mena de mossa o d'aplech per binar.

binaire, -a : persona que bina (t. a.)

binar (v. tr. e intr.) : tornar amoblir la tèrra / sarclar ;
dire doas messas lo meteís jorn.

Un prèire pòt binar en cas de necessitat.

binari, -ària : compausat, -ada de dos elements.

Sistèma binari. Estela binària. Color binària.

binatge : accion de binar (t. a.)

binga : camba ; camba longa.

bingalong, -a : nautcambat, -ada. *Vedèl bingalong.*

bingar (v. intr.) : sautar ; cambadejar ; espingar.

binhon : filat per la pesca ; nauc ; nauquet ; panièr ;
panièira ; descon / desquet / desqueta.

binoclard, -a (pej.) : que se carga de lunetas.

binòcle : pinça-nas en l.p.

v. p. 20, 1° / a)

binocular (subs. m.) : pòrtavista (m.)

binocular, -a : que se fa amb los dos uèlhs.

Telescòp binocular. Vision binoculara.

binòmi : expression algebrica ; dos elements, doas
personas considerats ensemble.

binòmi, -òmia : relatiu, -iva a un binòmi.

binominal, -a : compausat, -ada de dos mots per designar
una espècia.

Nomenclatura binominala.

« *Homo erectus* », « *homo sapiens* » son binominals.

biò ! (interj.) : comandament per far anar un caval sus man
drecha.

BIO- : forma prefixada del grèc *biòs, -ou* (vida)

bioacomolòfi : acomolacion d'elements toxics dins
l'organisme.

bioacostica : sciéncia de l'origina e de la natura dels sons
emeses pels animals.

bioastronòm, -a : q.q. d'especializat en bioastronomia.

bioastronomia : exobiologia (sciència qu'estúdia las possibilitats d'existència de la vida dins l'univèrs)

biobibliografia : estudi de l'òbra d'un autor en relacion amb sa vida.

biobibliografic : relatiu, -iva a la biobibliografia.

biòc, -a : desapareiat, -ada.

biocalor (f.) : calor amodada per la degradacion quimica de substàncias organicas.

biocalorimetria : mesura de la quantitat de calor amodada pels èssers vius.

biocarburant : carburant obtengut a partir de vegetals.

biocatalisaire : substància qu'amòda o que favorís una reaccion quimica necessària a la vida.

biocenològ, -a : especialista (m. e f.) de biocenologia.

biocenologia : branca de l'ecologia qu'estúdia las biocenòsis.

biocenòsi (f.) : associacion vegetala e animala equilibrada.

biocenotic, -a : relatiu, -iva a la biocenòsi.

biocida (m.) : substància quimica contra la proliferacion dels microorganismes.

biocinetica : estudi del desvolopament dels èssers vius.

biòch : fons d'un tonèl ; rese / pat / lagast.

bioclimatic, -a : relatiu, -iva a la bioclimatologia.

bioclimatologia : estudi de l'influència dels factors climatics sul desvolopament dels organismes vius.

bioclimatologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de bioclimatologia.

bioconversion : conversion d'energia per de mejans biologics.

biodegradable, -a : qualitat de çò que pòt èsser destruit per las bacterias o d'autres agents biologics.

biodegradacion : descomposicion de çò biodegradable.

biodiversitat : diversitat dels organismes e de lors caracteristicas geneticas.

bioecologia : tot çò relatiu a l'ecologia animala e vegetala.

bioelectric, -a : relatiu, -iva a la bioelectricitat.

bioelectricitat : fenomèns electricis amodats pels èssers vius.

bioelement : element constitutiu de la composicion quimica de tot organisme.

bioenergetica : estudi de la transformacion de l'energia dins la cellula viva ; terapia per restablir l'equilibri psicosomatic per la liberacion dels corrents energetics.

bioenergia : energia renovelabla obtenguda per transformacion quimica de la biomassa.

bioerosion : procèssus de pèrdia de substància o de destruccion d'una ròca trabalhada per quicòm mai.

bioetica : etica medicala.

biogenèsi : generacion d'èssers vius per d'èssers vius ; origina e desvolopament de la vida.

biogenetic, -a : relatiu, -iva a la biogenèsi.

biofag, -a : que s'avida d'organismes vius.

biofisic, -a : relatiu, -iva a la biofisica.

biofisica : estudi dels fenomèns de la vida pels metòdes de la fisica.

biogeografia : estudi scientific de la reparticion geografica dels animals e dels vegetals.

biograf, -a : persona qu'escrivi la vida de q. q.

biografia : istòria de la vida de q. q.

biografiar (v. tr.) : far una biografia.

biografic, -a : relatiu, -iva a la biografia. *Notícia biografica.*

bio-informatica : branca d'informatica que s'ocupa de las aplicacions de l'informatica a la biotecnologia.

biòla : carbon embrasat ; beluga ; bòla (limit)

biolisi (f.) : desintegracion de la matèria organica per de bacterias o d'autres microorganismes.

biolitic, -a : relatiu, -iva a la biolisi ; capable, -a de destruir la vida.

biologia : sciència de la vida. *Biologia animala. B. vegetala.*

biologic, -a : relatiu, -iva a la biologia. *Químia biologica.*

biologista (subs. m. e f.) : especializat, -ada en biologia.

bioluminescència : emission de luz per d'èssers vius.

bioluminescent, -a : capable, -a d'emetre de luz.

biomagnetisme : influència dels corrents magneticos sus l'orientacion dels organismes e sus d'autres aspèctes de lor vida.

biomassa : massa totala dels èssers vius dins una comunitat o un ecosistèma.

biomecanica : aplicacion de las leis de la mecanica als problèmas de biologia o de medecina.

biomedical : relatiu, -iva , a l'encòp, a la biologia e a la medecina.

biometria : calcul de la durada probabla de la vida.

biometric, -a : relatiu, -iva a la biometria.

biomicroscopia : examen microscopic d'un teissut viu.

biopsia : manlèu d'un fragment de teissut viu per analisi.

biopsic, -a : relatiu a una biopsia. *Examèn biopsic.*

bioquímia : químia biologica.

bioquimic, -a : relatiu, -iva a la bioquimica.

bioquimica : sciència de la vida coma fenomèn quimic.

biòrga : brasa / belugassa.

biosfèra : partida de la tèrra que i se tròban d'èssers vius ; ensemble dels èssers vius de la superficia de la Tèrra.

biosintèsi : formacion de substància organica dins un èsser viu.

biostasia : absència d'erosion de mercé la vegetacion.

biotecnica / biotecnologia : produccion d'organismes transgenics per manipulacion genetica, en vista d'aplicacions industrialas.

bioterapia : terapia per de substàncias en vida (levaduras, ferments lactics...)

biotina : vitamina B 8 / vitamina H.

biotipe : ensemble de las caracteristicas generalas (talha, forma del crani ; color dels uèlhs, del pel...) que se tornan trobar regulièrament dins d'unes grops etnics ; grop d'individús geneticament identics ; tipe fisic d'èsser uman.

biotipologia : classificacion dels èssers umans en tipus fisics.

biotipologic, -a : relatiu, -iva a la biotipologia.

biotomia : procediment de tomografia.

biotoxina : toxina amodada per un organisme viu.

biòxid (arc.) : v. **dioxid**.

bip (onom.) : senhal sonòr emés per d'unes aparelhs.

bipède, -a (adj. e subs.) : qu'a dos pès.

biquejar (v. intr.) : assajar en van (sens erotic) ; criticar a tòrt e a través ; èsser tròp minimós,-osa ; cercar lo nas darrièr las aurelhas ; espedidar / espedissar / chapotejar ; pèdre temps a de menudalhas...

biquet / biqueta : cabridon / cabridona.

biquí : trocilhon.

biquinèrre : drollon.

biquini : malhòl de banh femenin e sostenpopas bravament exigús que, en 1946, faguèron sensacion, coma l'espè de la bomba atomica sus l'atòl Bikini dins l'ocean Pacific.

« *biràs* », « *birà* »... : desformacion de « iràs, irà » v. **ir**.

biraga / briaga : mena d'èrba mala (*Lolium temulentum*) sonada sovent a tòrt margalh / juèlh o jòlh en l.p.

birba de pan : croston de pan mendicat.

birband, -a / birbandejaire, -a : mendicant, -a ; arpalhand, -a ; gus, -a.

birbandejar (v. tr. e intr.) : quitar pas de mendicar ; quitar pas de gusejar.

birbar (v. tr. e intr.) : mendicar ; gusejar.

birbat, -ada : birbandejat, -ada / mendicat, -ada.

birbe, -a : arpalhand, -a ; gus, -a ; mendicant, -a ; pan mendicat.

birbalhas : mata de plantas espinosas / galhosta / brossa / bambualhas...

« *birbilhinar* » : v. **berbilhar**.

bireactor : avion de dos turboreactors.

« *birgassa* » : v. **margassa**.

« *birosta* » : v. **virosta**.

bis (lat.) : un segond còp ; dos còps ; tomarmai. v. tanben **BES-BIS-** : prefix, del lat. *bis* (dos còps) v. **bisannal**.

bis, -a / biset, -a : que tira sul negre / maurèl, a / negrós, -osa.

bisana (arc.) : mena d'estòfa anciana.

bisa : vent del nòrd. *Quand la bisa bufa me rufa la tufa.*

bisada : fendilha a causa del freg.

bisalar / bisalhar (v. tr. e intr.) : laurar dos còps de tira.

bisalhar (v. tr.) : laurar dos còps de tira ; fendilhar.

bisalhat, -ada : laurat, -ada dos còps de tira ; fendilhat, -ada.

bisannal, -a : que torna cada dos ans.

bisar (v. intr.) : far de bisa.

bisar / bisalhar (se) : se fendilhar (pòtas, dets...)

bisarada : ventada de bisa. *Una bisarada me copèt lo morre !*

« *bisaud* » : v. **brisaud**.

bisbal, -a : episcopal, -a. (R. III, 228)

bisca : carpinhada ; taïna ; decepcion ; (Boecis, 960) despièch / despièit ; mala umor.

biscaïn, -a (adj. e subs.) : judàs, -assa / traite, -a ; renós, -osa ; emmalit, -ida ; mosquet (arma anciana) ; tròç de fonta ; gròssa bilha de jòc de dròlles ; mena de nau.

Mesfisa-te, qu'aquel gorg es biscaïn !

biscaire, -a : que bisca.

« *biscairòl* » : v. **boscairòl**.

biscant, -a : que fa marronar.

biscanta (adj. n. c. f. inv.) : de milieirats / força força / tot un fum de.

biscantar : cantar doas messas lo dimenge.

biscantena : un grand nombre de.

biscar : èsser pas content / èsser marrit ; èsser despieitat ; marronar ; far de pebre (l. p.) v. **bisca**.

biscard, -a (adj.) : que bisca.

biscariá / bisquèrta : mala umor / meissanta umor.

biscarlòt, -a (adj. e subs.) : cavalon, cavaleta ; giscós, -osa.

biscausa : devinalha.

biscoalh : vianda (de qué se noirir) ; tropelon de bestial ; cabal.

biscoalha : marmalha.

biscolon : èrba de las morenas. (*Ficaria ranunculoides*)

biscondilha : besucarieta / menudalha / bachiquèla.

biscós, -osa : despitós, -osa ; tescós, -osa.

biscrar (v. tr.) : far lo biscre d'una teulada o d'una muralha amb de teules o de lausas e de plastre.

biscre / brisca / biscral : la pus cima d'una teulada.

bisècle : tibia de caval ; aplech de cordonier fach amb una tibia de caval.

bisèl : bòrd copat o talhat de galís, e non pas d' angle drech.

biselar (v. tr.) : copar o talhar lo bòrd de galís ; marcar lo bòrd d'unas cartas de jòc per poder trichar.

biselat, -ada : copat, -ada o talhat, -ada de galís.

biset, -a (adj. e subs.) : bis, -a / maurèl, -a ; perenga / colom de ròcas ; mascle de la granolha.

Biset - Biseta : nom de buòu, de vaca, de fedaa... maurèls.

bismut : element quimic.

bismutat : sal de l'acid bismutic.

bismutic, -a : relatiu, -iva al bismut.

bismutifèr, -a : que conten de bismut.

bismutina : sulfur de bismut.

bismutisme : intoxicacion pel bismut.

bismutita : carbonat basic de bismut.

bismutoterapia : terapia pel bismut.

bisòc : nosilhon de planta que los dròlles ne son lemfres / anuçòl ; jòc de dròlles / sautarèl.

bison, -a : ruminant d'America del nòrd. (*Bos bison*)

« *bison* » : v. **vison**.

bisòrt : sorbièr (*Sorbus Aucuparia*)

bisortosa : aïral cobèrt de sorbièrs / sorbièira.

bissana (plt.) : vidalba (*Clematis Vitalba*) ; brota de vidalba o de vinha canina ; pampa / pampre / pampe.

bissar (v. tr. e intr.) : convidar q.q. a far quicòm un segond còp ; cridar *bis* (lat.)

bissautar : bessautar. v. **bessautar**.

« *bissectar* » : v. **bissegar**.

bissectritz : linha que divisa un angle en doas parts egalas.

bissegar (v. tr.) : devesir (divisar) en doas parts egalas.

bissèxt : jorn ajustat a febrèr, cada quatre ans que l'annada es divisibla per quatre ; malastrada. (R. V, 186)

bissextar (v. intr.) : èsser bissextil, -a ; retardar.

bissextil, -a : caracteristica de tota annada que sa chifra es divisibla per 4 ; mas las annadas secularias o son pas, part las que lors doas chifras primièiras son divisiblas per 4 : 1600, 2000, 2400... (R. V, 186)

bissexual, -a : relatiu, -iva a una persona, un animal o una planta dels dos sèxes : relatiu, -iva a una persona de tendéncias sexualas tant masculinas coma femeninas.

bissexualisme : natura de çò bissexual o de q.q. de bissexual.

bissexualitat : caracteristica sexuala de las personas de tendéncias sexualas tant masculinas coma femeninas.

bissexuat, -ada : ermafrodita (m. e f.) / dels dos sèxes.

bissillab, -a / bissillabic, -a : de doas sillabas.

bissillaba (m.) : mot de doas sillabas.

bissinòsi (f.) (del grèc *bússos* (coton) : malautiá de las personas que trabalhan lo coton e que n'alenan la posca.

bistanflèra ! (interj. que marca que quicòm a pas capitat)

« *bistèc* » (l.p.) : v. « *bifièc* ».

« *bistorí* » (fr.) : v. **incisòri - lanceta**.

bistorlòri, -a (adj. e subs.) : ridicul, -a, nèci, nècia, extravagant, -a. *Es un pauc bistorlòria.*

« *bistornèl* » : v. **estornèl**.

bistòrt - bistortièr : v. **bestòrt**.

bistòrta (plt.) : (*Polygonum bistorta*)

bistrar (v. tr. e intr.) : coloriar en bistre ; cridar victòria.

bistre ! : clam de victòria dins lo jòc de cutabòrlhe.

bistre, -a (adj. e subs.) : mena de color d'un brun jaunàs, d'un maurèl jaunàs. *Un asiatic a la cara bistra.*

bisulfat : sulfat acid.

bisulfat : sulfat acid.

bisulfur : sulfur que conten dos atòms de solpre (sofre) dins sa molecula.

bit (angl.) : unitat de mesura de la capacitat de memòria d'un ordenador.

bita (vulg.): membre viril / vièt / vièch; fòrta pèça de metal o de fust par amarrar los naviris.

biton: mena de bita pichona (mar.)

bitarro: mena de peis de mar.

bitas (f. plural): filat de pesca.

bitèrna: localitat imaginària.

Diable de Bitèrna: diablàs; diablàs d'infèrn.

biterrès, -esa: persona de Besièrs, vila d'Erau (Occitània)

« *bitor* »: v. **butor**.

« *bitsacar* »: v. **bassacar**.

« *bitsegar* »: v. **bessegar**.

« *bitum* »: v. **betum**.

biule: mena de pibol (*Populus alba*)

tremol (mena d'arbre) (*Populus tremula*)

biulada: airal plantat de pibols o de tremols; tremoleda.

bivac: campament provisòri dins la natura. (t. tecn.)

bivacar (v. intr.): campar. (t. tecn. militar)

bivaquejar (v. intr.): frequentatiu de bivacar.

bivalència: qualitat de çò bivalent.

bivalent, -a: de valència 2. (t. tecn. de quimia)

bivalve, -a: dotat, -ada de doas valvas.

« *bivarlet* »: v. **bibarlet**.

Bizanci: nom ancian de Constantinòple, venguda puèi Istantbol.

bizantin, -a: relatiu, -iva a Bizanci.

bizantinisme: estudi de l'istòria e de la civilizacion bizantina; tendéncia a discutir de questions subtilas.

blac (arc.): punta. (L. 47)

Ferir en trencat e en blac: tustar d'estòc e de talha.

blaca / blacas / blacassina: mata de blacasses joves; mena de garric (*Quercus pubescens*) Del gallés *BLACA*.

blaçadura: nafrada; afolament. (L. 48)

blaçaire, -a / bleçaire, -a: que nafra.

blacairàs: terren que volonta la blaca.

blacareda / blacasson: airal plantat de blacasses.

blacassada / blacassina: mata de blacasses joves.

blacar (v. intr.): feblir / flacar / flaquir / flaquejar; racar (plegar de resistir o de téner còp)

blaçar / bleçar (v. tr.): nafrar / afolar. v. **blac**.

blaçar / bleçar (se): se nafrar; s'afolar (pèdre un mainatge abans la naissença); se desvalorar.

blacàs (m.): mata de blacasses joves.

blaçat, -ada / bleçat, -ada: nafrat, -ada. (L. 48)

blachin: aisina de coire per posar e carregar d'aiga.

blachinat: contengut d'un blachin.

« *blad* »: v. **blat**.

blada: mena de peis (*Sparus melanurus*)

bladada: culhida de blat; redevença en blat.

bladal, a / bladièr, -ièira: que concernís lo blat.

bladariá: terren semenat en blat; depaus de blat; mercat pel blat.

bladatge: provision de blat.

bladejar (v. intr.): far de blat; meissonar / segar.

bladeta: blat marcenc (blat semenat en març)

bladièr, -ièira (adj. e subs.): bladós, -osa / que volonta lo blat / que lo blat i buta plan; mercant, -da de blat.

Una tèrra bladièira. Son bladièrs de paire en filh.

bladièira: airal que i se mesura lo blat.

bladon: blat jove.

bladós, -osa: qualitós, -osa o abondós, -osa en blat.

blaga: pòcha de cuèr o d'autra matèria per i metre de tabat.

« *blagar* » (fr.): v. **badinar - barjacar**.

blaguir (se): pèdre de sa frescor / se marcir / se passar.

Blaia: nom de vila de Girona (Occitània)

blaimable, -a: acte o accion qu'es de desaprovar.

blaimaire, -a: persona que desapròva.

blaimar (v. tr.): desaprovar, censurar q.q. per aver fach quicòm de mal; criticar; calomniar (difamar q.q.d'innocent)
Foguèt blaimat per un de sos companhs.

blaimar (v. intr.): pallir; se trobar mal; s'estavanir / emblaimar.

A la Veronica li arriba de blaimar quand espèra.

blaimason: accion de desaprovar.

blaimat, -ada: t. a. del vèrb blaimar transitiu.

blaimè: desaprobacion. v. la nòta d'**aprovar**.

blaimós, -osa (adj.): desaprobatiu, -iva.

blaïna: bruma fòrt freja.

blaïnar / blaïnejar (v. intr.): brumar; cremar / cremalhar
(en parlant del solelh après una brava albeirada)

« *blair* »: v. **blaisir**.

blaisan (plt.): èrba de Nòstra Dòna / candèla de Sant Joan / bolhon blanc / brisan (*Verbascum thapsus*)

autra plantas: (*Euphorbia esula*); (*E. falcata*)
(*E. helioscopia*); (*E. sylvatica*)

blaisar (v. intr.): agir inchallhement.

« *blaisir* »: v. **blaisir**.

blanc, -a: color de nèu; clar de color; cande, -a; inutil, -a; bufèc, -a.

De tant qu'aviá nevat lo país èra pas qu'un blanc.

Blanc coma lofa de can (plt.): pallufèc, -a.

Linge blanc coma tafa de nèu. Vin blanc.

Vent blanc: vent sens pluèja. *Tirar a blanc.*

blanc d'Espanha: mena de carbonat.

blanc (far): téner pas sa promessa; capitar pas; se blocar
(en parlant d'una arma de fuèc)

blanca: aigardent (f.); tressiès; nòta de musica que val doas negras; figa blanca; castanha seca; mena de campairòl: (*Russula xerampelina*)

Blanca: prenom.

blancbèc (subs. m.): fotriquet.

blancairàs (m.): tèrra fòrta e limonosa.

blancan, -a: que tira sul blanc (en parlant de la frucha)

blancariá: local que i se blanquís (tanariá; lavariá).

blancàs, -assa / blancastre, -a: d'un blanc passit.

blancau, -ala: guina blanca; mena d'oliva blancastra.

blancolin, -a: doblat de blancorin.

blancor: qualitat de çò blanc.

blancoret, -a / blancorin, -a / blancós, -osa: que tira sul blanc.

A la Lidia, sa cara es totjorn estada blancorina.

blancum: malautiá del rasim o de las plantas.

blanda: salamandra (*Salamandra maculosa*)
sofle / alabrena (formas popularas)

Blanda d'aiga. Blanda de tèrra.

blandejaire, -a: lausenjaire, -a.

blandejar (v. tr.): lausenjar excessivament.

blandiment: accion de blandir q.q., de lo flatar.

blandir (v. tr.): flatar q.q. (mai que mai per l'enganar o lo s'apriadar); calinejar q.q.

Per blandir, rai! que per aquò crentava pas degun.

blandit, -ida: t. a. çaisús.

blanquejar (v. intr.): tirar sul blanc.

Uèi matin lo campèstre blanqueja d'albièira.

blanquesa: blancor.

blanquet, -a: un pauc blanc, -a; que tira sul blanc.

blanquet (subs.) : enguent / cerat (pomada a basa de cera amb d'òli) ; carbonat de plomb / cerusa ; malautiá de las plantas.

blanqueta : mena de vin ; preparacion culinària ; mena de rasim, de pera ; castanha seca ; nom de mantuna planta.

Una blanqueta d'anhèl, de vedèl...

blanquetat : blancor.

blanquiment : accion de blanquir.

Blanquir de paur. Blanquir de colèra.

Blanquir de linge. Blanquir d'argent.

blanquièr, -a : adobaire, -a de pèls.

blanquinard, -a : d'un blanc passit.

blanquinejar (v. intr.) : començar de venir blanc.

blanquinèl, -a : d'un polit blanc.

blanquinós, -osa : d'un blanc tèrne.

blanquir (v. tr. e intr.) : far venir blanc ; innocentar q.q. ; venir blanc ; venir vièlh ; bajarar v. aquel mot.

Quand òm blanquís, aquò marca que l'òm vielhís.

blanquitge : blancor del pel.

blaquejar (v. tr. e intr.) : plegar ; far plegar coma de blaca (vent) ; far remenar / far bolegar las brancas dels arbres (vent) ; se plegar coma de blaca.

blaqueïra : mata de blacasses joves.

blaquir (v. intr.) : pèrdre coneissença / s'estavanir ; se passir / se marcir.

blar : blau palle.

« *blarmar* » :

v. **blaimar**.

blasa : primièrs fials (fils) del cocon d'un manhan / bavèla.

blasar (v. intr.) : far los primièrs fials (fils) d'un cocon.

blasèra (plt.) : lagast / aseron (*Acer campestris*)
sicomòr (*Ficus sycomorus*)

blasfemaire, -a : persona que fa de blasfèmis.

blasfemar (v. tr. e intr.) : escupir de damnes (damnejar) ; otratjar / insolentar lo nom de Dieu.

blasfematòri, -a : qu'és un blasfèmi.

blasfèmi : otratge al nom de Dieu o dels sants.

Blasi / Blase : prenom.

blasinièr : l'arbre de Judèia (*Cercis siliquastrum*)

blasir (v. tr. e intr.) : passir / marcir ; fresilhar / agorrufar ; aflaquir ; usar / abenar ; ablasigar / aclapar ; macar.

blasir (se) : se passir / se marcir ; se fresilhar / s'agorrufar ; s'aflaquir ; s'usar ; se macar.

Las flors culhidas se blasisson.

blasidura : estat de quicòm de marcit, d'aflaquit...

« *blasin* » :

v. **blaïna**.

« *blasinar* » - « *blasinejar* » :

v. **blaïna - blaïnejar**.

blason : signes distinctius d'una familha nòbla, d'una ciutat, d'una corporacion...

blasonar (v. tr.) : descriure de blasons d'après las règlas de l'art eraldic.

blasonat, -ada. *Familha blasonada. Ostal blasonat.*

BLAST- : forma prefixada del grèc *blastòs* (grelh / gèrme)

-BLAST : forma sufixada del grèc *blastòs* (grelh / gèrme)

blastèma (m.) : substància amòrfa d'ont naisson los elements anatòmics dels còrses organizats.

blastematic, -a : relatiu, -iva al blastèma.

BLASTO- : forma prefixada del grèc *blastòs* (grelh / gèrme)

blastocèl : cavitat centrala dins la blastula.

blastocelic, -a : relatiu, -iva al blastocèl.

blastocinèsi (f.) : blastulacion v. pus luènh.

blastocist : blastocèl / blastula (blastula primària dels mamífers)

blastocit (m.) : cellula embrionària indiferenciada.

blastodèrma (m.) : membrana primitiva de l'embrion.

blastogenèsi (f.) : reproduccion per gèrmes.

blastomèr (m.) : cellula que ven d'una de las primièiras divisions de l'uòu fecondat.

blastomicèts (m. pl.) : familha de fonges.

blastomicòsi (f.) : nom de totas las infeccions per de blastomicèts.

blastopòr : sol orifici de l'embrion a la fasa gastrula que ven après la fasa blastula.

blastula (f.) : fasa del desenvolopament embrionari.

blastulacion (f.) : procèssus embrionari que mena a la formacion de la blastula.

blat : froment. *Balhar blat banhat* : enganar q.q.

Botar a tres blats : metre en desòrdre. *Tot va a tres blats* : tot va plan. *Es blat ensacat* : es coma s'èra fach.

blat aganit : blat enculit.

blat amar / blat turc / blat de las Índias : milh.

blat blanc : tosèla blanca.

blat barbanegre : mena de froment. v. bas de p. 19.

blat barbut / blat roge / tremeson : altra mena de froment.

blat bòrd (plt.) : (*Egylops ovata*)

blat carbonat : blat nielat.

blat comun / blat ordinari : (*Triticum sativum*)

blat cornut : blat bridat (amb una mena d'esperron)

blat d'abondància : blat-miracle (blat de las bravas espigas)

blat de baranha / blat de boisson : altra mena de blat.

blat de Barbaria / blat del Levant : blat dur. (*Triticum durum*)

blat del diable (plt.) : trauca sac (*Echinaria capitata*)
espangassat (*Bromus arvensis*) ; (*B. sterilis*)
blat felut (*Hordeum murinum*)

blat de luna : blat panat de nuèch ; potons panats.

blat de palun : balca (plt.)

blat de Rossilhon : blat fichut fin.

blat d'Espanha / blat marés : milh.

blat d'estiu : (*Triticum vulgare*)

blat felut : òrdi coa de rat (*Hordeum murinum*)

blat ivernenc : blat d'ivèrn.

blat marcenç / blat marcesc / blat tremeson : blat de març.

blat morisco : blat negre / blavàs / sarrasin.

blat negre : blavàs / sarrasin (*Polygonum fagopyrum*)

blatnegrièira : campat de blat negre.

blat roge : altra mena de blat.

blat turc : milh.

blatimar (v. tr.) : blaimar / trobar a dire / criticar.

blatimat, -ada : blaimat, -ada ; criticat, -ada.

blau, blava : color d'azur ; macadura / blavairòl.

blauda (del gallés *BLAÜTHA*) v. **biauda - blòda - blisaud**.

blaugetar (v. tr.) : damasquinar ; mirgalhar ; calhetar.

blaugetat, -ada : t. a. çaisús.

blaugiment : embalausiment / esbalausiment.

blaugir (v. tr. e intr.) : embalausir / esbalausir.

blaugit, -ida : embalausit, -ida.

« *blauguelar* » :

v. **blaugetar**.

blaus (m. pl.) : bolets que venon blaus quand òm los còpa (*Boletus rubeolarius*) ; (*B. erythropus*) ; (*B. luridus*) (*B. badius*) ; (*B. satanas*) ; (*B. satanoides*) ; (*B. calopus*) (*B. rubellus*) ; (*B. pulverulentus*) ; (*Uloporus lividus*) (*Leccinum scabrum*) ; (*L. vercipelle*)...

blava : altra mena de bolet (*Cortinarius violaceus*)

blavairon / blavairòl : macadura. (R. II, 226)

blavar (v. tr.): macar.
blavarèl : flor blava de pels froments. (*Centaurea cyanus*)
blavàs : blat negre / sarrasin (*Polygonum fagopyrum*)
blavat, -ada : macat, -ada.
blavejar (v. intr.): venir blau; venir livid.
blavenc, -a : que tira sul blau.
blavesa : lividitat (R. IV, 81)
blavet (plt.): blavarèl (*Centaurea cyanus*)
bragalon (plt.) (*Aphyllanthes monspeliensis*)
mèrle blau / mèrlhe blau (*Merla blava*)
mesenga blava (*Parus caeruleus*)
traquet / bistrata / quilha mota (*Oenanthe oenanthe*)
blaveta : blavarèl; borraud / figa flor v. p. 20, 2, b.
blavinèl, -a : blau clar; un pauc pallufèc; que tira sul violet.
blavir (v. intr.): venir blau; venir livid.
blavor : color blava; lividitat.
-BLE : forma sufixada, del latin *-bilis* (susceptible de; digne de)
v. **inconsolable** - **considerable**.
« *blechin* » : v. **blachin**.
bleda : legum (*Beta vulgaris*)
armolh (plt.) (*Atriplex hortensis*)
persona mòla.
bleda carda : mena de bleda de las còstas largas.
bleda raba : mena de bleda pel bestial. v. p. 20, 2, b.
bledièira : camp de bledas rabas.
bledon (plt.): (*Chenopodium vulvaria*); (*Amarantus sylvatica*)
autras menas de plantas.
BLEFAR- : forma prefixada del grèc *blepharon* (parpèla)
blefarectomia : ablacion cirurgicala totala o parciala
d'una parpèla.
blefaric, -a : relatiu, -iva a las parpèlas.
blefarisme : parpelejadis nerviós.
blefariti (f.): inflamacion del bòrd liure de las parpèlas.
BLEFARO- : forma prefixada del grèc *blepharòn* (parpèla)
blefarocalasi (f.): atrofia del dèrma de las parpèlas superiors.
blefarconjonctiviti (f.): inflamacion simultànèa de la
parpèla e de la conjonctiva.
blefarofimòsi (f.): manca de longor de la fenda palpebrala.
blefaroftalmia : blefarconjonctiviti.
blefaroplast : corpuscul dins lo citoplasma.
blefaroplastia : operacion per reparar una parpèla afrabada
o desformada per un creuge (per una cicatritz)
blefaroplegia : paralisi d'una parpèla.
blefaroptòsi (f.): tombadura de la parpèla superiora.
blefarorrafia : operacion per restrechir la fenda palpebrala.
blefarospasme (m.): contraccion anormala del muscle orbicular.
blefarostat : instrument per manténer las parpèlas escartadas.
blefarotesic : tesic rapid e repetitiu de las parpèlas.
« *blegar* » : v. **plegar** - **bolegar**.
« *bleimar* » / « *bleimir* » : v. **blaimar**.
BLENN- : forma prefixada del grèc *blenna*, *-es* (mucositat)
blennids (m. pl.): familha de peisses de la pèl mucosa.
blennoftalmia : conjonctiviti postemosa (purulenta)
blennorragia : pissacauda (malautiá infecciosa que son
agent patogèn es lo gonocòc)
blennoragic, -a : relatiu, -iva a la blennorragia.
blennorrèa : uretriti cronica.
bles, -a (adj. e subs.): q. q. pronóncia « Z » lo « G » e lo « J »
persona que pronóncia « s » lo « ch »; bedossejaire, -a;
bretonejaire, -a; quequejaire, -a.
blesejadís : accion de blesejar.

blesejaire, -a : bles, -a.
blesejar (v. intr.): quequejar... t. a. de bles.
blese (m.): meca de lampa.
Mocat coma un blese : moquet que jamai.
bleset : meca pichonèla.
« *blesir* » : v. **blasir**.
blesta : flòta de pel; mota de tèrra; sistre; nèula (mena de
sistre que se desjaça); lausa; madaissa; madaissa de cambè;
lista de còfa; eissarpa; braçat de fen enrambolhat; palha mal
somsida; forcada de fems; enrambolh; embarràs.
bleston : madaissa de cambè, de lin, de seda...; ramèl
de genèstes.
blestut, -uda : teulassenc, -a / sistrós, -osa (que se desjaça)
blet (plt.): bleda; amaranta (*Amarantus blitum*)
armolh (*Atriplex hortensis*)
mena d'aniserina (*Chenopodium glaucum*)
blet blanc (plt.): farinèla (*Chenopodium album*)
blet d'Espanha (plt.): (*Atriplex halimus*)
blet roge (plt.): (*Amarantus spicatus*)
blet, -a : carp, -a / madur, -a; cloc, -a (tròp madur, -a);
flac, -a / mòl, -a. *Aquela pera es bleta* : ... es cloca.
Ai las cambas bletas.
bleta : bagueta; vèrga; jòrg / juèrg; lata. Del gallés *BLETTA*.
bletar (v. intr.): far de bletas / far de brotas.
bletat : arescle (lonja longa de brota per far de panièrs)
bletejar (v. intr.): carpar (amadurar); se bletir (venir blet)
bletidura : estat d'una frucha cloca (tròp madura)
bletir (se) : venir blet / venir cloc. v. **blet**.
bleton : brota d'arbre; plant jove; bagueta; clavèl riblat
de lama de cotèl, de talhants...
bletonada : bòsc que ven d'èsser plantat.
bletonar (v. tr.): riblar la lama d'un cotèl.
bletonejar (v. tr.): abalhar / acanar. *Bletonejar de frucha*.
bleuge, -ja : blanc, -a coma tafa de nèu; embalausissent, -a.
bleussar (v. intr.): pèdre l'umiditat intèrna / ressusar.
(se ditz dels rasims, de las castanhas...)
bleussir (v. intr.): marcir; secar.
bleusse, -a : qu'a la lenga espessa; assecat, -ada;
sec, -a; tressecat, -ada.
blima : partida pus fina e pus sopla d'un arbust en general.
La blima verda de genèst fa de bravas balajas.
La blima seca de genèst fa de bravas joanadas.
blimada : trena de vim o de blima de genèst.
blimar (v. tr.): ligar amb una blimada.
blimze : vim. (*Salix purpurea*) (*Salix vitellina*)
blincar (v. tr. e intr.): plegar / blinsar; clinar.
blincar (se) : se plegar / se blinsar; se clinar.
blindar (v. tr.): cobrir amb d'acièr per aparar de las balas.
blindat, -ada : aparat, -ada amb un blindatge.
blindatge : accion o resulta de blindar quicòm.
blinsar (v. tr. e r.): plegar; se plegar.
blinsat, -ada : plegat, -ada / blinsat, -ada.
blinse, -a : sope, -a; plegadís, -issa.
blisaud : biauda / blòda : vestit de tèla pels escolans joves.
blòc : brave fragment de ròca, d'acièr, de papèr...
blòca / bocla : anèl de fèrre; anèl de pel.
blocaire, -a : que bocla; que blòca.
blocar (v. tr.): boclar; immobilizar.
blocatge : accion o resulta de blocar quicòm o qualqu'un.
blocús : blocatge d'un país en temps de guèrra.
« *bloïna* » - « *bloïnar* » : v. **blaïna** - **blaïnar**.

blòda : sinonim de biauda.
blond, -a : saurèl, -a (d'una polida color rossèla)
blonda (subs.) : dentèla de seda.
blondejar (v. intr.) : paréisser blond.
blondinèl, -a : d'un blond agradiu.
blondir (v. tr. e intr.) : far venir blond, -a ; venir blond, -a.
blonditge : qualitat d'èsser blond, -a.
bloquièr : aplech per s'aparar quand òm es atacat.
Los targaires s'apararan amb un bloquièr.
blos, -a : pur, -a ; cande, -a ; esclèt, -a.
De vin blos. D'aiga blosa. Una votz blosa.
bloset, -a : d'un pur agradiu ; pro pur, pro pura.
blòt : blòc ; massa ; total ; anèl de galet de botelha.
blotar (v. tr.) : raiar la ròca per ne destacar un blòc.
blotatge : accion de blotar. (t. tecn. de picapeirièr)
« *blutar* » e derivats (fr.) : v. **barutelar**.
« *bò* » : véser **o**.
boada : bestial boïn d'una bòria ; carga d'un buòu ;
corròc ; carreg de lenha amb de parelhs de buòus.
boairat : jove vailet lauraire.
boal : estable de buòus.
boalha : doblèt de bovalha / tropèl boïn / tropèl bovin.
boar (v. tr.) : cobrir / montar / garnir / sègre una vaca.
boatièr / batièr (l.p.) : vailet que s'ocupa dels buòus.
boba : forselon ; bordon felut ; pat ; colòbra (R. II, 229 - L. 48)
bobilicas : parpèlas d'agaça / bagatèlas / menudalhas.
bobina : revojaire / canèla / canelon.
bobinaire, -a : canelaire, -a.
bobinar (v. tr.) : embobinar (metre de fil a la bobina)
« *bobís* » : v. **begois**.
bobosa (a la) : a malas endeveras ; al brutle.
bobosar (v. intr.) : far de l'important ; degalhar sos bens.
boc : mascle de la cabra. (del gallés *BUCCO)
D'ont mai pudís lo boc, d'ont mai la cabra l'aima.
bocachon : boc jove.
boc emissari : victima expiatòria.
boca : cavitat que conten la lenga, las dents ; embocadura ;
pòts / pòtas ; pas / pertús.
A boca de nuèch : a calabrun.
bòça : protuberància de las esquinas ; grossor ; tumor ;
abscess / amàs.
bocada : porcion de manjar o de bevenda un còp dins la boca.
bocal (subs.) : vas cilindric per consèrvas, medicaments... ;
embocadura : boca de forn ; valat de molin ; grau...
bocal, -a (adj.) : se ditz d'una cabra de boc / d'una cabra de
letz ; qu'a lo pel enrambolhat (mal penchenat, -ada)
Pel bocal. Cabra bocal. (v. nòta de grand)
bocadents (de) : de morres / amorrat, -ada ; d'abocons.
boca de nòlis : provisions de boca per un viatge (mar.)
bocafendut, -uda : coma pòta de lèbre (malformacion)
Nasquèt bocafendut, bocafendut demorèt. v. p. 19.
bocafina : amator, amatritz de bona mangisca.
bocalhàs : gròs boc / bocaràs / bocàs.
bocalar / bocolar : boca de potz ; peiral de potz.
bocalat : contengut d'un bocal.
bocapudent, -a (adj. e subs.) : qu'a l'alèn que pudís.
bocar (v. tr. e intr.) : apevar la boca contra quicòm o q.q. ;
emprenhar la feme (manhan, parpalhòl) ; baisar per fòrça ;
sometre per fòrça ; forçar a racar.
« *bocar* » - « *se bocar* » : v. **volcar - se volcar**.
bocar (se) : racar ; se sometre per fòrça.

boçar (v. tr. e intr.) : far bòça ; montar en bòça ; se conflar ;
noselar (far un nosèl) ; grossir (bulbs e tuberculs) ; bocelar ;
obstruir ; engorgar.
bocaran : mena de tèla (tela) grossièira.
boçard, -a : boçut, -uda.
bocariá : airal que i se tuava de bocs ; botiga que i se
vend de carn.
boca roge (m.) : mena de peis (*Sparus macrophthalmus*)
bocarrut, -uda : qu'a de bravas pòtas.
Bocas de Ròse : departament occitan de Provença. v. p. 1053.
bocassa : boca gròssa.
bocassin : mena d'estòfa de coton.
bocejar (v. intr.) : far bòça.
bocèla : bulb.
bocelar (v. intr.) : far bòça.
bocelat, -ada : qu'a de bòças.
bocerla : bochèrla ; vesicula / botifla ; tumor del sause,
de l'oliu...
bocerlós, -osa : qu'a de tumors.
bocenon / bocichon / bocilha : bòça pichonèla.
« *bòch* » : v. **baug**.
« *bòcha* » : v. **botja**.
bòcha : bòla de jogar ; bòla de fust, ferrada o plombada ;
mena de jòc de bòlas ; cabra.
bochar (v. intr.) : tirar amb una bòla sus una altra bòla.
bochard, -a : malnet, -a ; acraumit, -ida ; passit, -ida ;
moret, -a / mostafà (m. e f.) (l.p.) de l'arab *MUSTAPHA*.
Jès, que siás bochard ! : Jès, que siás moret !
A la bocharda (loc. adv.) : d'un biais bochard.
« *Una femna negra, bocharda,*
brandissiá qualche paiolet... » (J. B.)
bocharda : martèl de maçon / breta (mena d'espasa)
bochardar (v. tr.) : mascarar ; passir ; rusticar una paret ;
chaplar una pèira preciosa.
bochardar, -ada : t. a. de bochardar.
bochardejar (v. intr.) : far la monha / far la figa / far la pòta.
bocharditge : l'estat d'èsser mascarar, -ada (moret, -a)
bocharro (subs. e adj.) : gafet d'estamaire o de paioirièr
ambulants ; pendard, -a ; rusat, -ada.
bochas : botiflas de per las mans d'obrièrs manuals novelaris.
« *bòche* » : v. **botge**.
bochèl : bala de palha, de fen... ; manat de palha, de fen... ;
femna malneta / femna acraumida.
bochelar (v. tr. e intr.) : far de balas de palha, de fen...
« *bochet* » : v. **boget, buget**.
bòchi : boc.
bochibarba (mena de fonge) : cresta de gal (*Ramaria aurea*)
(*R. flaccida*) ; (*R. formosa*) ; (*R. pallida*) ; (*R. flava*)
bochidas : erupcions de pels pòts de las cabras o de las fedas.
bochil : crapa de caulet / escabill de caulet ; còr de frucha.
bochin / bochina : barba de cabra ; barba de boc ;
filat enrambolhat.
bochinga : cresta de gal v. **bochibarba**.
salsefic de pels prats : (*Tragopogon pratensis*)
bochinguèla : caramilha / giròla / rossilh
(*Cantherellus cibarius*) ; (*C. aurantiacus*)
« *bochèl* » / « *bojòl* » : v. **mojòl**.
« *bochon* » (fr.) : per d'èrba o de palha v. **torcon**.
per « *bochon* » de veïculs v. **acomolòfi**.
« *bochonar* » e derivats (fr.) : per una estòfa v. **amochonar**.
per un caval v. **taboissonar - torconar**.

bochòrta : botifla de per las mans o de pels pès.
bocilha : bòça pichonèla.
bocilhut, -uda : qu'a tot un fum de bocilhas.
bocin : tròç en general ; bocada. *Un bocin de pan.*
bocinalhas (f. pl.) : menudalhas.
bocinar (v. tr.) : copar a tròces.
Bocinar de carn de buòu per far una dòba.
bocinejar (v. tr.) : copar menut.
Bocinejar de carn de pòrc per far de salsissa.
bocinèl / bocinet : tròç menut.
bocinhòla : bocilha ; tubercul.
bocinholar (v. intr.) : se conflar (far una bonha o una bocinhòla)
bocla / bloca : anèl de fèrre ; anèla de pel.
boclar (v. tr. e intr.) : boclar / immobilizar ; aver lo pel en anèlas.
boclièr / bloquièr : aplech per s'aparar dels còps.
bocolar / bocalar : boca de potz ; peiral de potz.
bocon (arc.) (R. II, 232) : v. **tròç** o **bocin**.
boconar (arc.) : v. **abocinar** o **atrocelar**.
boçon (arc.) : ancian aplech de guèrra per traucar una paret ; gèt (L. 206) amb l'ajuda d'una balèsta (arc.)
boçuduènha : los boçuts en general.
boçut, -uda : boçard, -a (qu'a una bòça per l'esquina) ; montuós, -osa.
« boda » : v. **neboda**.
bòda : sesca / sesquilh (plt.) (*Typha angustifolia*) ; (*T. elata*) (*T. latifolia*) ; (*T. Shuttleworthii*) ; (*T. minima*) ; (*T. stenophylla*) jonquina (plt.) (*Scirpus*)
boda : paquet rebombèl ; bòça ; gròs ventre ; grossor / bonha / tumor.
Bodà : fundador / fondator (R. VI, 289) del bodisme.
bodega : instrument de musica / cabreta.
bodegaire, -a : cabretaire (persona que jòga de la cabreta)
bodegon : cabreta pichonèla (mus.)
bodena : gròs ventre ; bòla (limit)
bodenfla : botariga ; ampola ; bodofla / bodufla.
bodenflar (v. tr. e intr.) : enflar ; conflar.
bodenflar (se) : s'enflar ; se conflar ; aver lo còr confle (s.f.)
bodenflat, -ada : p.p. de bodenflar o de se bodenflar.
bodenfle, -a : enfle, -a / rebombèl, -a ; bodenflat, -ada ; prèst, -a a plorar ; ufanós, -osa.
bodenflejar (v. intr.) : començar de se bodenflar.
bodenflitge : enfladura / bofigadura.
bodic : lombric.
bodifla : botariga ; bodenfla / ampola.
bodiflar (v. intr. e tr.) : s'enflar.
bodiga : bosiga / èrm / airal inculte. (del gallés *BODICA*)
bodigàs : romegàs (airal plen de romes o de boissonalha)
bodin : budèl plen de sang de pòrc e de carnilhs cuèches.
Rondèla de bodin fresc. Rondèla de bodin sec.
bodisme : religion e filosofia orientalas.
bodista (m. e f.) : adèpte, -a del bodisme.
bodofla : bodufla / bofiga / botiòla.
bodofle, -a : bodenfle, -a / bòfi, bòfia / bofre, -a.
bodoire : posca / polvera.
bodoisson : tap ; tampon ; omenet / omenon.
bodoissonar (v. tr.) : tapar / tampar (metre un tampon)
bodolh, -a (m. e f.) : omenon ventrut e plan repetenat.
bodoluc : tèrme / tupèl / toral.
bodon (a) : sens pesar / sens mesurar / a vista d'uèlh / a l'uèlh.
Bodon Joan (1920-1975) : poèta, contaire, romancièr occitan de Roergue mai legit dins lo mond entièr.

bodonha : bòça ; tumor ; cachadura / macadura ; bocerla d'arbre ; robinhòla / testicul.
bodonhal : cachadura / macadura.
bodonhar (v. intr.) : far de bòças ; se macar ; s'enflar.
bodòs : gròs paquet rebombèl ; bòça.
bodosca : bocla de pel crespat ; marc de rasims o d'olivas ; coscolha tòrça coma la de la lusèrna ; segonda pèl de la castanha ; flor de vin (canas) ; bresca sens son mèl ; sediments de tota mena ; fanga.
Faguèri fondre la bodosca per far de cera.
bodoscaire, -a : mercadièr, -ièira de cera bruta.
bodoscar (v. tr. e intr.) : curar un bornhon ; descèrar la bresca ; far lo mèl ; talhar un brusc ; far de coscolhas.
bodoscatge : accion o resulta de far las operacions çaisús.
bodosquièr, -ièira : brescas sens lor mèl ; mercadièr, -ièira de cera bruta.
bodre, -a (adj.) : borrolat, -ada / borramesclat, -ada.
bodre (a) (loc. adv.) : a foison / a roncècia / a volontat.
bodrejada : patolha ; borroladís.
bodrejaire, -a : persona que patolha.
bodrejar (v. intr. e tr.) : patolhar ; èsser en desòrdre ; metre en desòrdre ; borrolar ; borramesclar.
bodrejat, -ada : en desòrdre ; borramesclat, -ada.
Los papièrs aquel corrent d'aire los m'a bodrejjats.
bodrejatge : accion de patolhar, de borrolar, de borramesclar.
bodufla : bodofla / bofiga / botiòla.
boèmi, -ia (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Boèmia ; persona sortida de Boèmia ; lenga boèmia.
Un Boèmi. Una Boèmia.
Boèmia : país d'Euròpa centrala.
boemiàs, -assa (augmentatiu pejoratiu de boèmi, boèmia)
boemiesa : blandiment ; maneflariá.
boemiscalha (f. collectiu pej.) : los boèmis en general.
bof- v. buf- « bòfa » v. vòlva.
bofa : manjalha ; emplastre ; gauta ; cuol.
Mala bofa : manjar marrit. (Passat en francés en 2000)
bofada / bufada : alenada ; ventada ; tèrra soslevada per una talpa.
bofabren / bufabren : ventebolòfas / confleta (m. e f.)
bofadèl / bufadèl : alenada pichona ; ventolin ; repais de rabas amb de castanhas.
bofadís / bufadís : brava alenada ; brava ventada.
bofatuòc / bufatuòc : canèl / canavera per bufar lo fuòc (arc.) ; tusonaire, -a.
bofaire, -a : que fa un gròs repais / tamponejaire, -a ; guelsaire, -a (qu'a las polsas) ; confleta (m. e f.) / fanfaron / que se'n crei / que se vanta.
bofal / bufal : gròs repais / tampona ; ventada ; emplastre ; repais de rabas amb de castanhas.
bofa l'aire (m. e f.) : ventabolòfas / confleta (m. e f.)
bofalesca (m. e f.) : brave manjaire, brava manjaira.
bofalha : bostifalha.
bofalhar (v. intr.) : bostifalhar / se tamponar.
bofalièch : monge / escalfalièch.
bofalièr, -ièira : confleta (m. e f.) / que se'n crei / que se vanta.
bofament / bufament : guelsa / guelsadís / cleussadís (l.p.)
bofana / bufana : ufana / orgulh ; fanfaronada.
bofanèblas / bufanèblas : fanfaron, -a / confleta (l.p.)
bofaniá / bufaniá : brava ventada ; auristre.
bofanièr, -ièira / bufanièr, -ièira : gautarut, -uda ; ventrut, -uda.

bofanós, -osa / bufanós, -osa : orgulhós, -osa ; ventrut, -uda.
bofar / bufar (v. tr. e intr.) : se conflar ; s'embucar (s.f.) ; fanfaronar.
bofar : v. **bufar**.
bofarada / bufarada : brava bufada / brava ventada ; resolució fòrt passadissa ; fanfaronada.
bofard / bufard : mèstre bufaire (obrièr veirièr que bufa las botelhas pus gròssas)
bofarda : pipa gròssa.
bofarèl, -a / bufarèl, -a : gautarut, -uda ; bufèc, -a.
bofariá / bufariá : soflariá d'orguena (f.) / d'òrgue (m.) soflariá de naut fornèl.
bofrolada / bufarolada : ventada que s'esperlonga.
bofaron, -a / bufaron, -a / bufaròt, -a : bufèc, -a.
bofardo : gafet d'estamaire o de pairolhièr.
bòfas : vòlvas / acs / àbets.
bofat, -ada / bufat, -ada : bodenfle, -a.
bofe, -a (adj. e subs.) : bufèc, -a ; mainatge maissut.
bofèc, -a / bufèc, -a : cròi, -a ; baganat, -ada ; vuèg, vuèja ; van, -a.
bofecariá / bufecariá : neciesa ; neciejada / neciardariá.
bofegar (v. intr.) : bofalhar / bostifalhar / se tamponar.
bofejar / bufejar (v. intr.) : bufar / guelsar (aver las polsas)
bofet / bufet : alen pichon ; ventolin ; conflèt de fuòc ; espofinada ; tafanari / cuol.
bofeta / bufeta : tresena vela del mast grand ; canavera per bufar lo fuòc (arc.) ; conflèt de fuòc ; flòca / tufa ; barjacaire, -a / brave parlaire, brava parlaire.
bofetar / bufetar (v. tr.) : mandar una sofla (emplastre)
bofetàs / bufetàs : conflèt de farga ; brave emplastre.
bofeton / bufeton : pichon conflèt de fuòc.
bòfi, bòfia (adj.) : bofe, -a ; bodenfle, -a de maissas.
bòfia (subs.) : cauna ; vabre ; gorga ; bofiòla v. pus luènh.
bofiga : botariga ; afta ; pustula ; botiòla / folhòla.
bofigadura : bofiòla.
bofigar (v. tr.) : soslevar la pèl en pustulas.
bofigar (se) : se conflar en pustulas.
bofigat, -ada : conflèt, -ada en pustulas.
bofigós, -osa : cobèrt, -a de pustulas.
bofin : maissa conflada pels aliments ; bofinada.
bofinada : brava bocada.
bofinar (v. intr.) : bofalhar / bostifalhar / s'embucar.
bofinatge : accion de bofalhar, de bostifalhar.
bofiòla : bofiga / bofigadura ; pustula (R. IV, 673)
bofiolar (se) : far de bofiòlas.
bòfis, -issa : bodenfle, -a ; ufanós, -osa / orgulhós, -osa.
bofon, -a (de l'it. *buffone*) : persona que fa rir per sas extravagàncias ; palhassa de circ.
bofonada : badinada ; extravagància.
bofonaire, -a : persona bofona, extravaganta.
bofonament : d'un biais bofon.
bofonar (v. intr.) : far de bofonariás, d'extravagàncias.
bofonariá : extravagància.
bofre, -a : bòfis, -issa de maissas ; empafat, -ada.
bofrida / bofritge : galavarditge.
bòga : mena de peis de mar (*Sparus boops*)
« *boge* » : v. **botge**.
« *boget* » : v. **buget**.
bògia : candèla (l.p.) / candela (L. 62) / ciri ; pèça d'alucatge electric d'un motor a explosion.
bogiar (v. tr.) : passar de cera sul bòrd d'una estòfa.

bogiat, -ada : passat, -ada a la cera.
bogica : salsefic de pels prats (plt.) (*Tragopogon pratensis*)
bogiment (adv.) : bravament / fòrça / aicisèm / quicòm.
bograssejar (v. intr.) : passar son temps a un trabalh mal pagat.
bograsson, -ona : mainatjon, -ona rusat -ada.
bogre ! (interj. que marca la suspresa) : è ben ara !
bogre, -a / essa (adj. e subs. insolentaires o pas) : pendar, -a.
Bogre de piòt ! Bogre d'ase ! La paura bogra !
bogrejar (v. intr.) : repotegar.
boguièira : filat per trapar de bògas.
boial : estable de buòs.
boida : afluència.
boièr : persona que laurava amb de buòs ; escagaròl ; aucèl que seguís los buòs ; Arcturús.
boiga : bosiga / artiga / eissart / fotja / rompuda.
boin, -a (adj.) : bovin, -a. *Lo bestial boin* : vacas / buòs.
boira : garrolha / disputa / querèla / trebolitge ; gaspa ; mescla de grans ; bolhaca / salsa mancada ; besal de molin ; pèrga per furgar dins l'aiga.
boirac : oire per metre d'òli ; aplech pòrtasagetas.
boiradis, -issa : que pòt èsser trebolat, -ada ; que pòt èsser mesclat, -ada.
boirador : aplech per bolegar, per mesclar.
boiraire, -a : persona que trebola, que mescla, que furga.
boirar (v. tr.) : trebolat ; mesclar ; furgar.
boirar (se) : s'embucar.
boiràs : buòu gras ; montanhard de Gavaudan (Occitània)
boirasson, -a : persona cortina e grassa.
boirat : mèstre vaiet que s'ocupava dels buòs.
boirat, -ada : t. a. dels vèrbs boirar, se boirar.
boiratge : accion de furgar, de trebolat, d'enrambolhar.
boirèl : gavèl ; bala de fen o de palha ; bracèl de fen ; bena / banasta ; desca ; ventre ; cuol ; gaidèla (peis) ; pairin en segond.
boirèla : panièr o panièira a manadas ; desca ; desqueta ; gaidèla (peis) (*Gobius*)
boiret / boiril : pança de buòu ; gròs ventre.
boirica : bajaula (panièr a peis per lo servir viu dins l'aiga)
boirilha : mescla ; gròssa veça negra.
boiròt : trap (omenet regrosset e traput) ; cavalàs traput.
« *boès* » (fr.) : v. **fust**.
bois : mena d'arbrilh tojorn verd (*Buxus sempervirens*)
fenolh bastard (*Anethum graveolens*)
bois blanc : mena d'aret (*Anas clangula*)
mena d'arbrilh (*Atriplex halimus*)
bois cabussaire : mena d'aret (*Anas strepera*)
bois d'Espanha : mena d'aret (*Anas rufina*)
bois fèr : mena d'arbrilh (*Rhododendron ferrugineum*)
Boisgontier Jacme (1937-99) : cercaire occitan CRNS a Tolosa.
bois negre : mena d'aret (*Anas fuligula*)
bois roge : mena d'aret (*Anas ferina*)
bois ponhent : verdboisset (*Ruscus aculeatus*)
bois salvatge : olivastre (*Ligustrum vulgare*)
autres menas d'arbrilhs.
boissa (del gallés BOSTIA) : mesura pel gran ; boita de ròda (pèça de fèrre dins lo boton d'una ròda per i encastrar lo fusòl) ; aplech de sabatièr o de sartre ; feme d'aret ; boissièira de mòla de molin ; ram o balaja de bois.
boissada : expandida de bois / boissada / boissièira.
boissador : lama d'afachaire de pèls, per las tibar pr'amor de las netejar.

boissar (v. tr. e intr.) : balajar ; netejar ; eissugar ; metre la boissa a una ròda.

boissar (se) : s'eissugar ; se fretar ; se netejar.
Se boissar los uèlhs : se fretar los uèlhs.

boisseda : airal cobèrt de bois / boissièira.

boissèl : anciana mesura pel gran ; semalon de 25 litres, pel blat familiar (semalon montat o pas sus tres o quatre pès) (L. 49)
Lo calelh, es per lo metre jol boissèl, o jol lièch ?
Es pas per lo metre sul pòrtalum ? (Marc, IV, 21)

boisselariá : mestier o comèrci de boisselièr.

boisselat : contengut d'un boissèl.

boisselatge : mesuratge amb un boissèl.

boisselièr : obrièr que trabalhava a far de boissèls.

boisserilha / boisseròla : mena d'arbrilh (*Uva-ursi*)
boisson ponhent (*Ruscus aculeatus*)

boisset : pichon anet salvatge.

boissèira : mata de bois ; airal que lo bois i buta.

boisson : arbrilhon espinós.
boisson blanc : albespin (*Crataegus monogyna*)
boisson negre : prunelièr (*Prunus spinosa*)
boissonada : mata espinosa ; tèrme espinós.
boissonalha : los boissons en general.
boissonièr, -ièira : de la natura dels boissons ; que frequenta los boissons. *Fòrça aucèls son boissoniers.*
boissonièira : airal cobèrt de boissons.
boissonilha : boissons pichons.
boissonós, -osa : cobèrt, -a de boissons.
boita / bóstia (L. 49) : receptacle (R. II, 280) de forma variabla ; articulacion dels membres. (del gallés BOSTIA)
La boita de las letras / la bóstia de las letras.
boitac : oire per l'òli.
boitada : contengut d'una boita.
boitar (v. tr.) : emboitar / encastrar ; garrelejar ; boissar.
boitar (se) : s'emboitar / s'encastrar.
boitat, -ada : emboitat, -ada / encastrat, -ada.
boitièr : mena de receptacle, per ex. « boitièr de mòstra »
boitejar (v. intr.) : garrelejar.
boitós, -osa : garrèl, -a.
« *bòja* » : v. **botja**.
boja : bogica (salsefic de pels prats) (*Tragopogon pratensis*)
autra mena de planta (*Bepidium drava*)
bojal : respiralh de cava ; fenestron de teulada / lucana ; cavitat dins una paret (cavitat per la sal, per las cendres... (R. VI, 8)
« *bojaric* » : v. **baug**.
bojarro (adj. e subs.) : pendard ; coquin ; paucval ; gafet d'estamaire o de paiolièr ; bochard.
bojòl : jaune d'uòu ; romanet / ovièira (campairòl que se sona tanben aranjada) (*Amanita caesarea*)
bojòla (f.) : brave ventre / brava pança.
bojolar (v. intr.) : brotonar ; virar lo bolh.
bol : sagèl per validar un document o ne garantir l'autenticitat.
bòl : recipient emiseric per de liquids ; mena d'argila òcra ; pilula gròssa ; còp de filat de pesca ; contengut d'un filat de pesca ; pòst de pescaire per geinar pas los autres pescaires ; presa / butin / captura.
-BÒL - BÒLA : forma sufixada del grèc *bólōs* (accion de lançar) v. **discobòl - iperbòla**.
bòla : còrs esferic de fust, d'acièr, d'ivòri... ; bilha de jogar ; pèira que fa limit ; brota sus una soca ; tumorsus un arbre ; jonquina (plt.) (*Narcissus pseudo-narcissus*) ; (*N. jonquilla*) ; (*N. porticus*) ; (*Scirpus palustris*) ; (*Stipa tenacissima*)

bolac : ligam de balaja.
bolacar (v. tr.) : ligar una balaja.
bolada : gèt (L. 206) de bòla ; còp de bòla ; blaca ; brota sus una soca.
boladièira : airal que i butan de bolets (ceps, botarèls...)
bolaire, -a : persona que pausa las bòlas d'un camp.
bolament / bolatge : accion de marcar los limits d'un camp.
bolat (v. tr.) : sagelar ; marcar lo bestial amb d'òcra ; pausar los limits d'un camp amb de bòlas.
bolard / bolaud : bòla gròssa de jòcs de dròlles.
bolàs : tèrme al bòrd d'un estanh.
bolat : contengut d'un bòl. *Bevi cada matin un bolat de cafè.*
bolbena : tèrra d'argila e de sabla. (Passat en francés en 1800)
« *bolcar* » : v. **volcar**.
boldoira : bordolha ; trebolitge ; guirgoste ; barguilhièr.
boldoiraire, -a : persona que furga, furga que furgaràs.
boldoira (v. tr. e intr.) : furgar ; remenar ; metre en desòrdre.
boldoirat, -ada : en desòrdre.
boldoiratge : accion de furgar, furga que furgaràs.
boldon : pèça de fust plegadissa per arrimar.
boldonar (v. tr.) : arrimar amb un boldon.
boldonat, -ada : arrimat, -ada amb un boldon.
boldra : fanga ; baldra ; liga (del gallés *LIGA* : depaus) escorilhas.
boldracar (se) : s'alimenar dins un fangàs.
boldracat, -ada : alimenat, -ada dins un fangàs.
boldrada : fanga ; liga ; marc de vendèmia.
boldrar / boldrir (v. tr. e intr.) : trolhar / trulhar / faunhar ; borramesclar ; macar ; batre.
boldràs / baldràs : gaulhàs / ligàs / bachàs.
boldrat, -ada : t. a. del vèrb boldrar transitiu.
boldrejar (v. tr. e intr.) : faunhar / borramesclar ; macar.
Los singlars m'an boldrejada una lonja de milh.
boldrejadís : chamborlhadís.
boldrejaire, -a : chamborlhaira, -a.
boldrejat, -ada : t. a. del vèrb boldrejar transitiu.
boldròc, -a : bograsson, -a (mainatjon, -ona rusat, -ada)
boldròl : baudròi (peis) (*Lophius piscatorius*)
bolèc : movement ; remenadís ; bolegadís.
boleg : filat de pesca ; pesca a la traïna.
bolèg : camomilha (R. II, 303) (*Anthemis nobilis*)
uèlh de vaca (plt.) : (*Anthemis arvensis*)
camomilha dels cans (plt.) : (*Anthemis cotula*)
èrba de la maire (utèr) (plt.) : (*Matricaria chamomilla*)
bolèg gròs : granda margarida (plt.) (*Leucanthemum corymbosum*)
bolèg pochut : uèlh de buòu (plt.) (*Pallenis spinosa*)
bolèg pudent : camomilha dels cans (plt.) (*Anthemis cotula*)
bolegada : movement ; tropelada ; guirgoste.
bolegadís (subst.) : agitacion (R. II, 22)
bolegadís, -issa : que bolega ; de bon bolegar ; lèst, -a ; tris, -issa (tèrra) *Ôme bolegadís. Aiga bolegadissa.*
bolegaire, -a : que se remena, que bolèga (bolega)
bolegat : repròchi / remochinada.
bolegament : remenadís / bolegadís / agitacion.
bolegar (v. tr. e intr.) : remenar ; cambiar de plaça ; saquejar / remochinar. *Bolèga pas / bolega pas.*
bolegar (se) : se remenar ; s'agitar / tresfolir.
bolegat, -ada : remenat, -ada ; saquejat, -ada ; remochinat, -ada.
bolegatge : accion de remenar, de bolegar.
bolegueta (subs.) : mena de dança d'un còp èra.

bolequet, -a (adj.) : bolegaire, -a ; rambalhaire, -a.
boleguiu, -iva : cambiadís, -issa ; viradís, -issa.
bolejar (v. intr.) : èsser vesins (aver las meteissas bòlas)
bolejon : filat de pesca de las malhas estrechas.
« *bolèmi, -ia* » : v. **boèmi, -ia**.
bolena : baba del lagast del caval, del varon del buòu ;
gròssa mosca diptèra.
bolenièr, -ièira : relatiu a la farina. *Saca bolenièira*.
bolero (del cast. *bolero*) : dança d'origina andalosa.
bolet : bomba de canon ; cep de Bordèu (*Boletus edulis*)
bolet agradiu : (*Suillus placidus*)
bolet baiòl : (*Boletus badius*)
bolet briquetat : bolet sangnós. (*Lactarius deliciosus*)
bolet castanh : (*Gyroporus castaneus*)
bolet d'amador : (*Boletus ignarius*)
bolet d'amorièr : mena de campairòl (*Armillaria mellea*)
bolet d'anhèl : pet de lop / lofa (*Lycoperdon*)
bolet d'oliu : berigola d'oliu (mena de campairòl)
bolet d'olm : mena de campairòl. (*Polyporus squamosus*)
bolet de brusc : (*Polyporus fomentarius*)
bolet de Fetchnèr : (*Boletus Fechneri*)
bolet de lop : (*Boletus lupinus*)
bolet de noguier : (*Polyporus squamosus*)
bolet de pin : (*Boletus granulatus*)
(*Boletus pinophilus*) / *Boletus pinicola*
bolet de prat : mena de campairòl. (*Psallita campestris*)
boletus de Quelet : (*Boletus Queletii*)
bolet de sause : (*Boletus suavolens*)
bolet del cap negre : (*Boletis aereus*)
bolet del capèl roge-carmin : (*Boletus rhodopurpureus*)
bolet del capèl roge-viu : (*Boletus rubellus*)
bolet del pè canelat : (*Boletus spadiceus*)
bolet del pè cau : (*Bolet cavipès*)
bolet del pè jaune e roge : (*Boletus dupainii*)
bolet del pè roge : (*Boletus erythropus*)
bolet dels boiers : (*Suillus bovinus*)
bolet feutrat : (*Boletus subtomentosus*)
bolet fòl : cep fòl. (*Boletus satanas*) ; (*B. satanoides*)
bolet fosc : (*Boletus luridus*)
bolet gigant : (*Phlebopus colossus*)
bolet granulat : (*Suillus granulatus*)
bolet jaune : (*Suillus grevillei*) ; (*S. elegans*)
(*S. flavus*) ; (*S. luteus*)
bolet jaune-citron : (*Boletus rhodoxanthus*)
bolet moscalhat : (*Suillus variegatus*)
bolet parasit : (*Boletus parasiticus*)
bolet pebrat : (*Boletus piperatus*)
bolet pegós : (*Boletus viscidus*)
bolet pèpolit : (*Boletus calopus*)
bolet pulverulent : (*Boletus pulverulentus*)
bolet radican : (*Boletus radicans*)
bolet rascanhut : (*Leccinum scabrum*)
bolet raspus : (*Boletus impolitus*)
bolet reticulat : (*Boletus aestivalis*)
bolet sanguin : (*Aureoboletus cramesinus*)
boleta : pichona bòla de jogar.
bolfre, -a / bòufre, -a : pallufèc, -a ; bodenfle, -a.
bolh : ebullicion (R. II, 270) ; agitacion (R. II, 22) ; botiòla.
Prene lo bolh : se metre a bolir. *Virar lo bolh* : bolir.
-BOLIA : forma prefixada del grèc *embòlê* (accion de getar dins)
v. **embolia**.

bolha : marca d'una pèça de drap ; sopa d'anguilas.
bolhabaissa : sopa de peis provençala.
bolhaca (adj. e subs.) : marrit bolhon ; aiga de castanhas ;
marrit aprestatge culinari ; sompa / sompet ; sansolha
(subs. m. e f.) ; nèu qu'adoça venguda fangosa :
Caminar dins la bolhaca.
bolhacada : asenada. *As encara facha una bolhacada !*
bolharga (subs. m. e f.) : sansolha ; mainatge bochard que
s'alimena dins la fanga ; vièlhas pelhas.
bolhàs : aiga passida ; bachàs / pesquièr fangós / fangàs ;
font que bolís ; gabolhatge (marrit trabalh)
De pòrcs s'alimenavan dins un bolhàs.
bolhent, -a : que bolís ; arderós, -osa.
bolhents (m. plur.) : aiga bolhenta vojada sus la bugada.
« *bólher* » / « *bolhir* » e derivats : v. **bolir**.
bolhon : potatge ; poma de romana ; figa de rai.
bolhòt : falsa camomilla (*Anthemis arvensis*)
bolhut, -uda : botje, -a / embotit, -ida.
bolica : bòla pichonèla.
bolicar (v. intr.) : rodolar coma una bòla.
bolid : meteòr que travèrsa l'atmosphèra promptament ;
objècte, veïcul que passa, que corrís, que vòla, que giscla
promptament.
bolida : tinelada de vendémia ; çò que se far bolir dins un
còp ; legums bolits per abeurar los pòrcs.
bolidor (subs.) : mena de recipient per far bolir d'aiga ;
tina ; canhard ; borbolh (font que bolís) ; bachàs.
bolidor, -idoira (adj.) : que bolís aisidament.
bolidura : çò bolit.
boliment : bolh / ebullicion (R. II, 270) ; agitacion (R. II, 22)
bolimia (del grèc *boulimia*, fam de buòu) : sensacion de
talent excessiu que buta a s'embucar (t. tecn de med.) ;
fangala (s.f.) *Bolimia de lectura*.
bolimic, -a : que patís de bolimia.
bolina : cordatge per biaissar una vela del costat del vent (mar.)
bolinar (v. tr. e intr.) : biaissar una vela del costat del vent.
bolir (v. intr. e tr.) : virar lo bolh ; gargotar ; fermentar ;
cubar / bolir (vendémia)
boliscauda : ratapennada (R. V, 45)
-BOLISME : forma sufixada del grèc *bállein* (lançar)
v. **metabolisme**.
bolit (subs.) : carn bolida ; topin garnit.
bolnada : pança ; budelhada ; ventre bas de l'animalum.
« *bolòfa* » : v. **vòlva**.
bolon : clavèl capredond amb escrova ; candèla de
Sant Joan / aurelha d'ase (plt.) (*Verbascum thapsus*)
bolonar (v. tr.) : metre un bolon o de bolons.
bolonat, -ada : mantengut, -uda amb de bolons.
« *bolonièr* » / « *balonièr* » : v. **bolenièr**.
« *bolsa* » e derivats : v. **bosa**.
bolza / bolzes (f. plur.) : conflèt de fabre, de pairolhièr,
d'estamaire...
bolzaire, -a : que manòbra una bolza ; bufaire ; patelon.
bolzapanetas : persona que s'embuca.
bolzar (v. tr. e intr.) : bufar amb las bolzes ; s'embucar ; furgar.
« *bolzinar* » : v. **bosinar**.
bolzut, -uda : ventrut, -uda ; proeminent, -a ; golard, -a.
bomb / bombe : bruch entre pauc e mens estofat ;
bombardament ; bombament / embotidura ; butòr /
cornaire (escacièr que revèrta lo bernaat pescaire) :
(*Ardea garzetta*)

bomba : mena d'explosiu ; gròssa botelha en tèrra ; boira per remenar l'aiga ; maça / matràs ; femna gròssa.

bombacuol : jòc de dròlles ; casuda sul cuol ; airal bravament penjalt / bravament en penda.

bombadissa : bruch estofat que s'esperlonga ; brava rosta ; secossa.

bombaire, -a (adj. e subs.) : tustaire, -a ; bondissent, -a.

bombament : tanada ; accion de tustar, de venir o de far venir convèx, -a.

bombança : brave repais / regalèmus. *Far bombança.*

bombanièr, -ièira : persona que fa de braves repaises.

bombar / bombir (v. tr. e intr.) : far un bruch estofat ;

bo37.76osa

bd35.8637aauFrngolcJED0112714cTD6.199 T5c6ma

a Tmormolharb01as71r457D401D928117benjn,t5 T.7onzin,8838 -11.4 TD (bom71re5uembacuobombança

bonet : mena de cofadura d'òme o de femna ; tot çò en forma de bonet. *Bonets de sostenpopas.*

bonet carrat : barreta de curat (arc.) o de cardinal ; fusanh que sa grana revèrta un bonet carrat ; porriòl que sa flor revèrta un bonet carrat ; pastisson (mena de cogorla) ; mena de campairòl (*Helvella mitra*)

boneta : bonet de nuèch ; pichona vela carrada de passa.

bonetada : còp de capèl / salutacion.

bonetaire : que saluda amb lo bonet.

bonetar (v. tr. e intr.) : saludar en soslevant son bonet.

bonetariá : fabrica de bonets ; botiga de bonets.

bonetat, -ada : que pòrta un bonet.

bonetièr, -ièira : persona que fa o que vend de bonets.

bonha : nhòca ; bachòca ; enfladura ; bòça ; tumor ; elevacion de tèrra ; soca d'arbrilhon ; malautiá del milh ; escrolas.

bonhar (v. tr. e intr.) : trempar ; marcir ; estagnar.

bonharut, -uda : pomat, -ada (caul / caulet, lachuga)

bonhassa : gròssa tumor ; socassa d'arbre.

bonhasson : femna que s'agrovassa al pè del fuòc.

bonhat (pej.) : Auvernhas o Roergàs carbonièrs a París.

bonhet : bricalh noselut d'una soca ; bonheta.

bonheta : pasta redonda, farcida o pas amb de carn, de legums, de frucha..., e freginada dins d'òli o de graïssa de lard o de rit ; taca d'òli o de graïs ; rebombeta facha sus l'aiga ; sèxe de la femna.

Las bonhetas las aimava amb fòrça carnilh.

bonhetar (v. tr.) : cobrir de tacas de graïs.

bonhetar (se) : se cobrir de tacas de graïs.

bonhetassa : brava taca de graïs.

bonhetat, -ada / bonhetós, -osa : cobèrt, -a de tacas de graïs.

bonhon : poma de caulet o de lachuga ; lec de petanca ; pelhòc / esquipòt ; persona o figurina grotesca.

bonhonar (v. tr. e intr.) : amontetar ; pomar (caulet, lachuga)

bonhonat, -ada : pomat, -ada.

bonic, -a : polit, -ida ; aimable, -a ; agradiu, -iva.

bonifaça, -àcia : bravàs, -assa.

Bonifaci : prenom.

bonificacion : melhoraça / melhorament (R. IV, 183) ; punts de passa balhats a un concurrent.

bonificar (v. tr.) : melhorar.

bonificar (se) : se melhorar.

Lo brave vin, de venir vièlh, se bonifica encara mai.

boniquet, -a : pro brave, -a / pro bon, -a.

bonita : mena de peis (*Pelamys sarda*)

bonòme : òme ; òme bravàs ; catar / albigés / patarin.

bonomia : simplicitat ; doçor ; familiaritat.

bonrubi (plt.) : (*Marrubium vulgare*)

bonsai (jap.) : arbre nan cultivat en pòt.

bonsèdi (plt.) : (*Scrofularia aquatica*)

bonser / bonvèspre : bona serada.

bont, -a : sens banas ; desponchat, -ada.

bonteta : cabra sens banas.

bontat : qualitat de çò bon pels autres.

bontós, -osa : plen de bontat.

bonur / bonaür : felicitat ; beatitud.

Lo bonur terrèstre es tròp passadís.

bonze (jap.) : monge bodist.

« *bonzinar* » :

v. **bronzinar**.

« *boom* » (angl.) : explosion.

v. **bomb**.

« *Baby boom* » (angl.) : augment brave de naissenças.

boomerang : arma de gèt dels aborigens d'Australia.

« *booster* » ('bu:stə:) (angl.) : propulsor auxiliar de fusada.

« *bòp* » / « *be-bop* » (angl.) : mena de jazz (angl.)

bopòla : aucèl que vòla gòrja badada / tartaràs / engolavent (*Caprimulgus europaeus*)

boquejar (v. intr.) : bolegar los pòts / bolegar las pòtas.

boquelar : can corrent.

boquet : peiral de fons de chimenèia ; calfapança ; tròç de fust salhent per sosténer quicòm ; pèira que fa salida en fin de paret.

boquetin : isard (antilòp pichonèl que revèrta la cabra)

boquetina : feme del boquetin (*Rupicapra*)

boquetinar (v. tr.) : far de boquetinons.

boquida : seguida / seguida / emplenada pel boc.

boquièr, -a / bochièr, -a (R. II, 130-L. 50) : maselièr (tuaire o vendeire de carn de boc o d'atra carn)

boquin (del neerlandés) : libronèl ; libre vièlh.

boquinista (m. e f.) : persona que crompa e que vend de libres vièlhs o d'ocasion.

boquir (v. tr.) : sègre (garnir / emplenar / fecondar) una cabra.

boquir (far) : far sègre (far emplenar) una cabra de letz.

bòr : mena de metalloïd.

bora / boral : terren penjadís.

boracita : borat e clorur de magnesi.

boralda : gaudre d'Aubrac / torrent d'Aubrac.

borassièira : boita / bòstia de borax dels fondeires.

borat : sal o estèr de l'acid boric.

borat, -a : vailet o serventa de bòria que s'ocupa del bestial.

boratat, -ada : que conten de bòr.

boratièr, -ièira : vailet o serventa de bòria.

borax : borat idratat de sòdi.

borba : fanga / baldra.

borbada : mescladissa d'aliments ; guirgoste.

borbalha : fangalha.

A tot drollon li agrada de patolhar dins la borbalha.

borbar (v. tr.) : far venir fangós, -osa.

borbat, -ada : vengut, -uda fangós, -osa

borbatge : accion de prautir dins la fanga.

borboirar (v. tr.) : passir amb de fanga ; cobrir de fanga.

borboirar (se) : se passir amb de fanga ; se cobrir de fanga.

borboirat, -ada : cobèrt, -a de fanga.

borboiratge : accion de se passir amb de fanga.

borbolh : fangàs ; gargolhament intestinal.

borbolhada : bordolh / bordolha. v. pus luènh.

borbolhar (v. tr. e intr.) : gargolhar ; patolhar / patrolhar ; passir.

borbolhar (se) se passir amb de fanga.

borbolhat, -ada : passit, -ida amb de fanga.

borbolhós, -osa : que cèrca lo nas darrièr las aurelhas ; maganhaire, -a.

borborigme (del grèc *bòrbòrugmòs*) : borbolh v. pus naut.

borbós, -osa : fangós, -osa.

« *borbossat* » :

v. **darbossat**.

borbotar (v. intr.) : gargotar / bolir.

borbotge : revòuge / rambalh ; bruch indistinct (R. VI, 14)

bòrd (subs.) : broa / marge / talvera / aurièira / òrle ; bèrle ; rivatge ; extremitat ; naviri ; costat d'un naviri.

Al bòrd de : a l'aurièira de.

bòrd, -a (adj. e subs.) : bastard, -a ; fals, -a ; de marrida qualitat ; de marrida raça.

Blat bòrd (plt) :

(*Ægyllops ovata*)

bòrda : bòria ; jaça de montanha ; casal ; sot ; mas ; capmàs ; granja / fenhal ; carretial ; festuc ; immondícias ; brisadís vegetal carrejat per las aigas ; escobilhas ; t. tecn. de botanica.
borda : maça ; trica ; baston de pastre corbat en cima ; mast de sosten per un naviri encalat ; inflorescència de flors sessilas. *Pè de borda* : pè difòrme.
borda : asenada ; messorga ; gasconada. (R. II, 237)
De bordas qual ne faguèt pas un jorn o l'autre ?
bordac : estable.
bordada : rengada de canons de cada band d'un naviri ; descarga simultanèa dels canons d'una bordada de naviri ; itinerari d'un naviri sus un meteís bòrd.
bordadura : bòrd.
bordaire, -a : persona que fa una bordadura.
bordal : bòria / bòrda.
« bordalaiga » : v. **bordolaiga**.
bordalat : masatge.
bordalesa : fustalha de Bordèu.
bordalés, -esa (adj. o subs.) : de Bordèu ; relatiu, -iva a Bordèu.
bordalha : immondícias en suspension dins un liquid.
bordalièr, -ièira : boriaire, -a.
bordar (v. tr. e intr.) : èsser al bòrd de ; far un bòrd ; cordurar una bordadura ; caminar lo long d'un bòrd ; far lo bordatge d'un naviri ; gamir de rems una barca ; tibar una vela ; deslargar d'asenadas ; se trufar.
bordariá : ensemble de masatges.
bordàs, -assa : matràs ; barrolh.
bordàs / bordassàs : pataló / ruste ; montanhard de Losera.
bordassièr, -ièira : bordalièr, -ièira / boriaire, -a.
bordatge : accion de bordar un naviri.
bordejada : navegacion en ziga-zaga.
bordejaire, -a : persona que naviga en ziga-zaga ; persona que bastona q.q. amb son bordon.
bordejar (v. intr. e tr.) : èsser ras e ras (naviris) ; venir batre suls bòrds (mar.) ; navegar lo long dels bòrds / ribejar ; far de zigas-zagas amb un naviri ; bastonar / bastonejar.
bordèl : torrofle (ostal de passa) ; bracèl de fen (arc.) (R. II, 238)
bordèl de Dieu ! : mena de damne.
bordelar : córrer lo torrofle ; tombar en rodolant.
bordelar (se) : s'alimenar.
Als pòrcs lor agrada de se bordelar per la fanga.
bordelariá : quartièr de marrida reputacion.
bordelièr, -ièira : macarèl, -a ; prostituít, -uïda.
bordelon : torn que se fa en rodolant ; bracelon de fen.
bordequin : mena de cauçada grossièira.
bordesc, -a : brusc, -a ; fantasiós, -osa ; emportat, -ada ; viu, viva ; violent, -a.
bordescada : emportament ; espetorida ; caprici.
bordescós, -osa : capriciós, -osa.
bordeta : pichona bòria / borieta ; pichon festuc.
Bordèu : caplòc d'Aquitània. (s. VII : Bordèl)
bordial, -a : relatiu, -iva a una bòrda.
bordièr, -ièira (adj.) : que se clina d'un costat (nau, naviri)
bordièr, -ièira (subs.) : boriaire, -a ; pòrtabordon.
bordièira (subs. f.) : sause que se planta al bòrd dels prats.
bordifalha / bordufalha : bordilhas carrejadas per las aigas.
bordiga : dispositiu per la pesca (fach de canaveras e de joncasses)
bordigalha : èrbas e brossa del bòrd de las aigas.
bordigàs : bartàs ; brossa ; boissonada.
bordigués / bordiguièr, -ièira : airal que i se tròban de bordigasses.

bordilh, -a : pichon bordièr ; pichona bordièira.
bordilha : festuc ; immondícias ; balajum.
bordilhièr (subs.) : recipient per las bordilhas.
bordilhièr, -a : bordièr, -ièira / boriaire, -a.
bordinchet : gangalha.
bordir (v. intr.) : sautar.
bordissar (se) : s'alimenar per l'èrba o per la posca.
bordiu : frau / bodiga (del gallés *BODICA*)
« bordoira » e derivats : v. **boldoira**.
bordolaiga (plt.) : (*Portulaca oleracea*)
bordolh / bordolha : guirgoste / agitacion (R. II, 22)
bordolhar (v. intr. e tr.) : trebolhar ; far d'agitacion.
bordolhaire, -a : bretonejaire, -a.
bordon : baston de pelegrin ; selhon ; tèrra entre quatre socas ; abelhard ; jòc d'orguena ; bronzinament.
bordonar / bordonejar (v. intr.) : bronzinar.
« bordufalha » : v. **bordifalha**.
boreal, -a : relatiu, -iva al nòrd.
Auròra boreala. Climat boreal. Tèrras borealas.
BOREO- : forma prefixada del grèc *bóreiòs* (septentrional)
boreoalpin, -a : relatiu, -iva als Alps del nòrd.
boreomediterranèu, -èa : relatiu, -iva al nòrd de Mediterranèa.
borg : vilatge gròs o vilòta.
borgada : borg pichon.
borgadèl, -a / borgadenc, -a / borgadièr, -ièira : persona qu'abita un borg.
borgal, -a : civil, -a ; leial, -a ; franc, -a ; generós, -osa.
borgalada : simplesa / simplitge ; badinada / galejada.
borgalament : francament ; civilament ; leialament.
borgalitge : urbanitat ; leialtat ; generositat.
borgés, -esa (adj. e subs.) : persona qu'abita una vila ; ciutadan, -a puslèu aisat, -ada.
borgesament (adv.) : d'un biais borgés.
borgesiá : estat o qualitat de borgés, -esa.
borgin : mena de filat de pesca.
« borgolhar » : v. **borbolhar**.
« borgossat » : v. **darbossat**.
Borguetnòu : quartièr de Rodés capitala de Roergue.
borguin hòta : mena de bonet ; mena de calòt.
bòria : bòrda.
boriaire, -a : persona que ten una bòria.
boriassa : bòria gròssa.
borieta : bòria pichona.
boric, -a : que conten de bòr. *Acid boric. Aiga borica.*
borida : mena de sopa de peis.
boriòla : sorda (m. de becassina) (*Limnocyptes gallinula*)
borisme : intoxicacion pel bòr.
borjaire, -a : persona que destapa los canèls engorgats.
borjador : rabòt de maçon.
borjadoira : aplech per destapar los canèls engorgats.
borjar (v. tr. e intr.) : bolegar la tèrra ; remenar la sorra ; furgar ; furgalhar ; tustar los boissons per ne far sortir la cacilha ; patolhar ; sondar ; desengorgar un canèl ; cavar prigond dins la tèrra.
Los caçaires borjavan los bartasses en van.
borjassòta : mena de figa violeta.
borjon : tisonièr.
borjonaire, -a : furgalhaire, -a ; tisonaire, -a
borjonar (v. tr. e intr.) : furgar ; furgalhar ; tisonar.
« borjon » / « brojor » / « brujor » : v. **brusor**.

borla e derivats : v. **burla**.
bòrlhe, -a (adj. e subs.) : qu'a pas qu'un uèlh.
 « *A-pas-qu'un-uèlh* » es un escais de *bòrlhe*.
borliassada : granda quantitat / borronada.
borlièr, -ièira : badinaire, -a ; enganaire, -a ; folimard, -a.
borlís : guirgoste ; sarrabastal ; tempèsta.
 « *bòrma* » e derivats : v. **vòrma**.
bòrna : bòla / limit.
En laurant escaplevava totjorn las bòrnas.
bòrna / bòrnha : cavitat ; clòt ; cauna ; tuta ; tuna ; cabòrna ; fendilha dins un molin de farina ; canèl ; bonha d'arbre ; bonha de planta ; canèl de nassa.
bornac : arbre cau (cròl) ; brusc (bornhon d'un còp èra)
bornaca : cilindre cròl per rascular las castanhas secas.
bornacar (v. tr. e intr.) : emplènar lo cilindre de castanhas secas ; rascular las castanhas amb una mena de trisson.
bornada : cabòrna.
bornaire, -a : persona que tuna, que cava, que cura.
bornal : cendrièr d'un forn ; brusc / bornac. v. çaisús.
bornar (v. tr.) : metre de bòrnas, de bòlas a un camp ; cavar / curar / tunar.
bornarut, -uda : cròl, -a ; cafornut, -uda.
bornasèl, -a : trucionaluna (m. e f.)
bornat : brusc (bornhon d'autres còps)
bornatge : accion de bornar, de metre de bòrnas, de bòlas.
bornèl : canèl ; canèl de font ; galet de cruga.
bornelar (v. intr.) : plaçar de canèls ; provesir de canèls.
bornhàs : galhamàs / romegàs / bordigàs.
bornhejar (v. intr.) : far un bornat / far un brusc.
bornhon : abric per las abelhas.
Curar los bornhons : tirar lo mèl.
Curar lo bornhon : enfanter (femna qu'espèrava)
bornhut, -uda : cau, cava / cròl, -a.
bòrni, bòrnia : bòrlhe, -a (persona qu'a pas qu'un uèlh)
borniejar (v. intr. e tr.) : agachar pas qu' amb un uèlh per afustar, per verificar se quicòm es d'escaire...
borniquèl, -a / borniquelet, -a / borniquelàs, -assa : bravament vistaflac, -a.
borniquelejar (v. intr.) : èsser gaireben abucle. v. **abucle**.
BORO- : forma prefixada del mot « bòr » v. pus avant.
boroglicerina : combinason d'acid boric e de glicerina.
boromagnesita : combinason de borat e de magnèsi.
borosilicat : combinason d'un borat e d'un silicat.
borra : mena d'estopa ; mena de filassa ; pel ; pel folet / pelufon ; matèria per far de feutre ; tap de fusil ; forradura d'animal ; bava de cocon, de borron... ; bavèla de seda, de lana, de coton ; maça de fust ; malh de peirièr, de fabre, de carbonièr, d'asclaire ; sauma / borrica ; trima ; mena de jòc de cartas.
De primièira borra : de flor.
Èsser a la borra : trabalhar, trabalha que trabalharàs.
Se far copar la borra : se far copar lo pel.
Tirar la borra a q.q. : lo peltirar. *Jogar a borra*.
borra-borra (m. e f.) : persona brusca e pauc senada.
borra-borra (loc. adv.) : al brutle e consí que siá.
 « *borracan* » : v. **barracan**.
borrada : brandussada ; sesilha de trabalh ; esperfòrc ; còp de colèra ; escaufèstre ; temporada penibla ; tustassal ; lavaci / ramada / borrasca...
A borradas : a bassacadas.
borrador : aplech per borrar.

borrage / borraja (plt.) : (*Borrago officinalis*)
borrage bastard (plt.) : (*Anchusa italica*)
borrage fèr (plt.) : viperina. (*Echium vulgare*)
borrage petit (plt.) : (*Omphalodes verna*)
borrage salvatge (plt.) : (*Salvia pratensis*)
borraire, -a : persona que borra ; bovet (mena d'aucèl) : (*Pyrrhula pyrrhula*)
 v. **borrada**.
borral / borrada.
borralièr, -ièira : bastièr, -ièira.
borramescla : mescladissa que se pòt pas dire.
borramesclar (v. tr.) : o virar tot çò de dessus dejós.
borramesclat, -ada : virat, -ada çò de dessus dejós.
borramicas (subs. m. e f.) : galavard, -a.
borraquin : mena de gorda de cuèr.
borrar (v. tr.) : claufir ; baguetar un fusil ; cargar una mina ; butar ; malmenar ; batre ; acometre un can ; trimar ; borronar / metre de borrons ; tustar amb un malh ; bresar amb un malh ; rempalhar una cadièira.
Cal foire la vinha abans que borre.
borrar (v. tr. e intr.) : emplènar amb de borra ; jogar a borra (jòc de cartas) ; borronar (metre de borrons)
borrar (se) : s'embucar ; s'escaufestrar ; se batre ; se mosir ; jogar a borra (jòc de cartas)
borràs : estòfa de lana grossièira / bura ; tèla d'estopas ; drap de tèla (tela) grossièira per carrear palha o fen.
borrasca : ventòria ; auristre ; chavana.
borrascada : resulta d'una borrasca ; espet de colèra.
borrascar (v. intr.) : far de borrascas ; s'encolerir.
borrascós, -osa : relatiu, -iva a de borrascas.
Temps borrascós. Vent borrascós. Nèu borrascosa. Joventut borrascosa. Vida borrascosa.
borrasquejar (v. intr.) : frequentatiu de borrascar.
borrassa / borrasson : malholada de lana o de coton pels nenons.
borrassau (plt.) : (*Anchusa italica*) ; (*Echium vulgare*)
borrasièr, -ièira : en tèla grossièira d'estopas.
borrasson (plt.) : (*Alsine media*) ; (*Anchusa arvensis*)
 (*Veronica agrestis*)
borrassut, -uda : cobèrt, -a de gròssa borra ; felut, -a.
borrat, -ada : claufit, -ida ; doblat, -ada amb de borra.
A borrats : a foison / a roncècia.
Uòs borrats : mesclats e remenats.
borratge : accion o resulta de borrar.
borraud : figa flor. v. p. 20, 2, b.
borraudièr, -ièira : figuier, -ièira.
borre : brot / naissilh de borron ; tap que separa la podra dels plombs dins une cartocho de fusil.
borrec, -ega : anhèl, -a d'un an / vaciu, -iva / primal, -a.
borrèia : dança d'Auvèrnha e de Roergue (Occitània)
borreiar (v. intr.) : dançar la borrèia.
borrejar (v. intr.) : borronar (metre de borrons)
borrèl / borrèu : persona qu'executa las penas de mòrt ; persona que tortura, que tormenta, que fa sofrir.
borrelar (v. tr.) : tormentar / carcanhar / tafurar.
borrelar (se) : se tormentar / se carcanhar / se tafurar.
borrelejar (v. tr.) : borrelar ; sabracar ; degalhar.
borrelet (en general) : coissin.
borrelet (de corset) : estaudet.
borrelet (de dròlle) : cascarinet.
borrelet (per carrear quicòm sul cap) : cabeçal / tortilhon.
borrelet (de jupa) : tripon.

borrenc : drap de tèla grossièira per carrejar palha o fen.
borrencada : contengut d'un borrenc.
borret, -a (adj.) : maurèl, -a ; moret, -a / morre negre ; bochard, -a ; mascarar, -ada ; rosat (en parlant del vin) ; emmalit, -ida.
borret, -a (subs.) : vedèl, -a d'un an / vaciu, -iva.
borreta : pichona borra de seda / floret.
borretaire : cardaire de filosèla.
borretalha : borrets e borretas en general.
borretièira : cardaira de filosèla o de floret.
borreton : taure jove.
borrèu / borrèl v. **borrèl**.
borric, -a : ase, sauma.
borrica : cavalon baiòl. St Jiròni (347-420), *In Ecclesia*, X : « ... quos vulgo buricos apelant »
Aquel mot que sant Jiròni a notat foneticament en latin aviá donc la meteissa prononciacion qu'a l'ora d'ara. Probable qu'es un dels primièrs testimònis de l'usatge de nòstra lenga. Los dictionaris franceses, eles, fan venir « bourrique » del castelhan « borrico », en 1603.
borricada : asenada ; mesa o presa al jòc de cartas.
borricalha : los ases en general.
borricar (v. intr.) : far la bèstia o la borrica (jòc de cartas)
borricar (se) : ganhar al jòc de la borrica (jòc de cartas) ; ganhar la civada. v. **civada**.
borricat : asenet ; mainatge bestiasson.
borricha : botariga ; panièira cobèrta ; nassa.
borrichons (m. plur.) : mena de planta. (*Lappa major*)
borricòt : asenet ; mainatge bestiasson.
borrida : platat de trufas amb d'anguilas.
borrièr : vedèl qu'a tetadas doas vacas.
borrièira : vaca que noirís mai d'un an ; vaca que vedèla pas d'un an o dos.
borrigal : anciana dança / rigaudon ; borrièira.
borrilh : floquet de fil, de lana, de coton, de nèu... ; grumèl de borrilhons.
Cercavan los aucèls de borrilhs de lana per anisar.
borrilh de nèu : trachèl de nèu.
Fasiá qualques borrilhs de nèu.
borrilhar (se) : far de borrilhs.
M'agradan pas las estòfas que se borrilhan.
borrilhon : flòc de borrilh ; grumèl de borrilhs ; borron que buta al ras d'un autre.
borrilhós, -osa : que fa de borrilhs.
borrilhut, -uda : plen de borrilhs.
borrina : vaca estèrta.
borrinada : borrasca.
Faguèt una borrinada qu'aviam pas vista venir.
borrinar (v. intr.) : brumar / brumassejar.
borriòl : panisson / pascajon / galeta de farina de blat negre.
borriquet, -a : asenet, saumeta ; drollon bestiasson.
borriqueta : drolleta bestiassona.
borriquièr / borrisquièr : estable per ases.
borriquiòl, -a : pesuc, -uga ; longanha (m. e f.)
borrissòl : doblat de borrilhon.
borriu : reprim / reviuire / redalh.
borròc : nivòl negra.
borròla : desòrdre ; guirgoste ; fanga. (L. 51)
borrolada : borramescla ; enrambolh.
borroladís : guirgoste ; revòuge.
borrolaire, -a : perturbador, -airitz.

borrolament : revòuge ; guirgoste ; borbolh / gargolh.
borrolar / borlar (v. tr. e intr.) : borramesclar ; enrambolhar.
borrolat, -ada : borramesclat, -ada ; enrambolhat, -ada.
borrolatge : accion d'enrambolhar, de borramesclar.
borrolís / borrolici : guirgoste ; enrambolh ; trebolitge.
borrollh : desòrdre ; perturbacion ; trebolament.
borrolhar (v. intr.) : far mancar doas personas, doas familhas.
borrolhar (se) : se mancar. v. L. 51 a **borròla**.
borrollhon : pus primièr gèt d'un escrich.
borromba : sonalha gròssa ; ariòla de muòl gròssa.
borrombar (v. intr.) : resclantir.
borrombau (m.) : femnarassa ; filhassa morruda.
borrombet, -eta : popardet, -eta.
borrombilh : esquilon.
borrombilha : sonalha.
borron : brot ; paquet de lana o de borra ; borre.
borron-borron (subs. m. e f.) : persona esterlucada ; persona brusenta.
borron-borron (loc. adv.) : al brutle e consí que siá.
borrona : tèla / tela grossièira per carrejar fen o palha.
borronada : contengut d'una borrona.
borronar (v. intr.) : metre de borres.
borroncelut, -uda : rascanhut, -uda.
borrós, -osa : trebol, -a
borròt : abelhard / mascle de l'abelha.
borruda : baba de l'arna del lard.
« borruga » : v. verruga.
borrut, -uda : felut, -uda ; modorre, -a / reguèrgue, -ga.
Morre borrut. Ton borrut. Votz borruda.
borsa : saqueta de cuèr, de drap, de tèla ... / pòrtamoneda ; saqueta per gardar tota mena d'objèctes ; blaga a tabat ; envolopa del milh ; pension per far d'estudis ; envolopa dels testiculs. *Agèt una borsa per far sos estudis.*
borsa : airal que i se fan los operacions financièiras ; mercat de las valors mobiliàrias.
A trapada la tissa de jogar en borsa.
borsa del trabalh : airal de las amassadas sindicalas obrièiras.
borsada : contengut d'una borsa.
borsal : mena de filat de pesca.
borsas : mena de filat per trapar de conilhs ; borsonada / *scrotum* (lat.) : envolopa dels testiculs.
borsejar (v. intr.) : metre la man a la borsa ; jogar en borsa.
borsèl : capsula (R. II, 273) ; silica (R. V, 233) ; coscolha.
borsèla : intrada de la torre d'una bordiga.
borset, -a : borsa pichonèla / falset.
borsic / borsicon / borsicòt / borsilhon / borson : falset.
borsierà, -ièira : estudiant, -a qu'a una borsa d'estudis ; persona que fa de borsas.
borsilhon / borson : borsa pichonèla.
borsista (m. e f.) : persona que jòga en borsa.
borsiu (m.) : intrada d'un prat.
borsonada : borsa plena ; *scrotum* (lat.) / borsas.
borsonat, -ada : persona de la borsa plena.
borur : combinason de bòr e d'un autre còrs simple.
bosa : femsa (cagada) del bestial boïn e cavalin ; pança dels romiaires ; brave ventre ; fonzalhas ; fanga ; berret grandàs qu'aviá lo forma d'una bosa de vaca.
bosa de vaca : femsa de vaca ; mena de figa.
bòsa : sesca (plt.) (*Typha latifolia*)
bosaca / bosada : montet de bosa.
bosarada (m. e f.) : persona flaca e fug-òbra (fy '▷ br▷)

bosar (v. tr. e intr.): femsar (bestial boïn e cavalin); galafatar amb de bosa; cerar amb de bosa.

bosard: brave montet de bosa; brave ventre.

bosarut, -uda: ventrut, -uda.

bòsc: airal plantat d'arbres sarrats. (del gallés *BÒSCÒS*)

bòsca: bòsc agradiu.

bosca: recèrca.

boscàiròl / boscarida: faubeta (mena d'aucèl faube)

boscal: bòsc; massís / massissa de plantas a flors.

boscalha / buscalha: lenha menuda amassada pel campèstre.

boscalhaire / buscalhaire, -a: amassaire, -a de buscalhas.

boscalhar / buscalhar (v. intr.): amassar de lenha menuda.

boscalhat: galhamàs (mata espessa de rebrots o de boisonalha)

boscalhatge / bus-: accion d'amassar de lenha menuda.

boscalhon: boscalha; bòsc pichonèl.

boscalhut, -uda: boscócs, -osa / boscut, -uda.

boscan, -a / boscarenc, -a: que ven de pels bòsques / forestièr, -ièira / silvèstre, -a / salvatge, -ja.

boscana: castanha comuna.

boscar (v. tr.): cercar.

boscar (v. tr. e intr.): malmenar los bòsques o la mar (vent); deguerpir; s'enfugir pels bòsques; bufar fòrça / bufar bravament (vent)

boscarassa: bòsc espessàs.

boscardièr, -ièira: persona que trabalha pels bòsques.

boscardièira: montet de lenha / lenhièr.

boscarèla: boscatièira (aucèl) (*Acrocephalus schoenobaenus*)

boscarenç, -a: silvèstre, -a / forestièr, -ièira.

boscarida / boscarla (*Acrocephalus schoenobaenus*)

boscàs (subs.): bòsc grand; bòsc marrit.

boscàs, -assa (adj.): salvatge, -ja; canin, -a; bastard, -a.

boscassièr, -ièira: persona que trabalha pels bòsques.

boscassièira: podàs de boscatièr.

boscassilha / boscassina: arbres forestièrs; brotas salvatjas sus un arbre empeutat.

boscata: bòsc pichonèl / boscalhon.

boscatge: bòsc pichonèl e agradiu.

boscaton: boscalhon.

boscatièr, -ièira: persona que trabalha pels bòsques.

boscatièira: montet de lenha / lenhièr.

boscós, -osa / boscut, -uda: cobèrt, -a de bòsques.

bosena: bocinhòla; tumor; bobon; fendascla; malabosena / malan / malur / malaür.

boserlet / boset: omenet / omenon.

bosièr: amassaire de bosas; escaravat de las bosas.

Bosfòr: Pas de Constantinòple (d'Istanbul), vila de Turquia.

bosic: lombric.

bosiga: desfata; eissart; esfatrimèla; estobla; frachiva; artiga: (del gallés *ARTICA*: laurada)

bosigada: eissartada; estraçada, esfatatge.

bosigador: morre del pòrc.

bosigaire, -a: que furgalha amb lo morre; que manja coma un pòrc; que sabraça un trabalh.

bosigar (v. intr.): eissartar; furgalhar.

Bosigas: vilòta d'Erau sus l'estanh de Tau (*mitilicultura*)

bosigatge: accion d'eissartar, de trabalhar un airal inculte.

bosigon: pichon montet de bosa.

bosiguet: mena de mossalon (campairòl)

bosin: borbotge; ausida / rumor (R. V, 118); bruch.

bosinaire, -a: que fa de bruch; que brusís.

bosinament: bronzinament; brusida.

bosinar (v. intr.): far de bruch; repotegar; mormolhar; bronzinar; brusir.

bosoire: bauç; avenc; degolau.

bosòla: brave ventre; bòla / bòrna / limit; terme; truquèl / pojòl; mata d'èrba qu'abriga un nis.

bosolar (v. tr.): plantar de bòlas / bolar / bornar / limitar.

Bòsols: vilatge de Roergue, famós a causa de son tindol.

bosolut, -uda: ventrut, -uda.

boson: abelhard / mascle de l'abelha.

bosonar (v. intr.): bonzinar / bronzinar.

bosquejar (v. intr.): far de lenha; s'enfugir pels bòsques.

bosquet / bosquilh / bosquilhon: bòsc pichon.

bosquetièr, -ièira: relatiu, -iva als bòsques.

bosquilhar (v. intr.): amassar de lenha menuda.

bosquin, -a: canin, -a; bastard, -a; salvatge, -ja.

bossa-nova (portugués): musica de dança basada sus la *samba*, d'autres aires de Brasil e sul *jazz* (angl.)

« *bossariga* » : v. **mossariga**.

bossòla: instrument per determinar ont es lo nòrd magnetic; nassa per la pesca.

bòstia: boita / bròstia. (del gallés *BOSTIA*)

bosticar (v. tr. e intr.): furgalhar; metre çò de dessus dejós; agulhonar; picanhar; tormentar; entaïnar; tafurar.

bostifalha (l.p.): manjalha.

bostifalhaire, -a (l.p.): « *bafraire, -a* » (l.p.): manjaire, -a.

bostifalhar (v. intr. l.p.): « *bafrar* » (l.p.): manjar.

bostiquejaire, -a: furgalhaire, -a; picanhaire, -a.

bostiquejar (v. tr. e intr.): quitar pas de furgalhar, de picanhar.

bostric (m.): coleoptèr xilofag que s'avida de fust.

« *bot* » : v. **nebot**.

bot: oire; pèl de boc; cima; trocilhon; bot / plançon.

bota: oire de pèl de boc; botariga.

bota / botatz! (interj.): vai ! / anem ! / te'n fagas pas ! vo'n...!

bota que tu... / agacha que tu...: mesfisa-te, que tu... !

bòta: nombre de causas apariadas e ligadas ensemble; mena de cauçada; pesquièr; cabra.

« *bòta* » : v. **vòuta**.

botada: contengut d'una fustalha; galejada / badinada; espetorida; caprici; tumor en formacion; temporada de trabalh pus pressat; besal; enclusa; tina de molin; primièr lach de femna qu'espèra; darbonièira (tèrra soslevada per una talpa)

botacabra (m. e f.): escorgaire, -a de cabras.

botaboira (m. e f.): persona cèrcarambalhs.

botacoire (m. e f.): escaisnom de cosinièr, -ièira de convent.

botacreis (m.): dolor de creissença.

botaclòt: trauc de camin; fangàs.

bota cloca (m.): òme que fa lo dedins de l'ostal en lòc de sa femna. v. p. 20, 2e a)

botadissa: japaments de can.

botador: martèl ferrador; aplech de lausaire; afiquet de maquina de brocar per mantèner l'agulha.

bota-en-còrda: pèça de mestier per tèisser la seda.

bota-en-train (m. e f.): animador, animairitz.

botaire: plaçaire; persona que fonha / que fa la pòta; mena de grua (aucèl); mena de bernat pescaire; tèrra sus la broa d'un estanh; mena d'agaric: (*Agaricus vaginata*)

botafila: cotelada / entalha.

botafòra: pèça de fust en cima de vèrga (mar.); persona paucval / persona fug-òbra (fy '↳ br ↳)

botafuòc (subs. e adj.): aplech per alucar en general ; aplech per alucar un canon ; alucaire, -a (s.f.) / provocador, -cairitz.

botamalur / botamalaur (adj. e subs.): pòrtamalur / pòrtamalaür.

botamèrda : bosièr / escaravat de las bosas
(*Geotrupes stercorarius*)

BOTAN- : forma prefixada del grèc *bôtânê* (èrba, planta)

botana : cruguet per l'òli.

botanèl, -a : drollon, drolleta.

botanic, -a : relatiu a l'estudi dels vegetals.

botanica : part de l'istòria naturala qu'estúdia los vegetals.

botanista (m. e f.) : persona qu'estúdia las plantas.

BOTANO- : forma prefixada del grèc *bôtânê* (èrba, planta)

botanofil, -a : (adj. e subs.) : persona qu'aima las plantas.

botanologia / botanica : sciéncia qu'estúdia los vegetals.

botar (v. tr.) : metre / plaçar / pausar ; supausar ; butar ; furgar / furgalhar ; darbonar / soslevar la tèrra (talpas) ; fonhar / far la pòta / far lo morre. (R. II, 243)

botar (se) : se metre a ; se cargar de bòtas.
Se botèt a plòure a miègjorn.

botard : barrica gròssa ; botariga gròssa.

botarèl : barricon / tonèl pichon ; codèrta (campairòl)

botariá : tonelariá.

botariga : bofiga ; botiòla de la pèl.

botaròda : bòrna de proteccion d'un angle de paret ; caçaròda de rodièr.

botaròt : botarèl / codèrta / coderlon / campairòl.

botarra : fonhariá / botinada.

botarrada : fonhariá / botinada ; badinada / galejada.

botarrar (v. intr.) : botar / fonhar.

botarro : botaire / fonhaire.

botasèla : sonariá de trompeta per donar lo senhal de partir.

botatge : accion de metre, de donar, de produire.

botatrempieira : barrica a trempa (a vin marrit, a piqueta)

botejar (v. intr.) : carregar de vin.

botèl / botèu : pinhèl de flors e de frucha ; gavèl.

botelar (v. intr.) : metre en bòtas / far de botèls.

botelh : cruga pançada ; lo gras de la camba.

botelha : recipient en veire, longarut e amb un galet, que ten en general un litre o tres quarts de litre.

botelhan / botelhau : mena d'oliu.

botelhar : embotelhar (metre en botelha)

botelhat, -ada : cruga plena ; botelha plena.

botelhenc, -a : en pinhèls.

botelhièr : plant de cocorla botelha (plt.) ; aiguièira.

botelhon : botelha pichonèla ; diferentas menas de granas ; grun de rasim ; frucha de l'albespin e del botelhonhièr ; jòc de sautamoton ; embut de remolin.

botelhonhièr : albespin cultivat per sa frucha (*Crataegus azarolus*)

boterla : barrica de 137 litres.

boterlòt : mena de codèrta (de campairòl)

botet : mena de botelha plata.

botèu / botèl : brost ; gavèl.

botge : partida bombuda d'una fustalha, d'una ròda, d'un cercle... ; partida d'un filat de pesca ; canal de sortida d'aiga d'un molin.

botica (arc.) (L. 52) : v. **botiga**.

boticèla : cocorda a vin.

botièr : tonelièr ; persona que fa o que vend de bòtas.
Son rèiregrand èra botièr, que fasiá de fustalha.

botifarra (f.) / **botifarro** / **botiflau** (subs. e adj. m.) : bodin ; persona bodenfla ; persona ventrada.

botifarro (lo) : lo majòfre (lo det gròs ; l'artel gròs)

botifla : botiòla sus la pèl / pustula (R. IV, 673)

botiflar (v. intr.) : far de botiòlas sus la pèl.

botigàs : galhamàs ; local per un comèrci de detalh.

botiguejar (v. intr.) : far de crompas de botiga en botiga.

botiguièr, -ièira : persona que ten una botiga.
I aviá alara de botiguièrs dins cada vilatge.

botina : cauçada qu'amaga las cavilhas. (L. 52)

botinada / botinhada : fonhariá.

botinador / botinhador : fonhador.

botinaire, -a / botinhaire, -a : persona que bota, que fonha.

botinar / botinhar (v. intr.) : botar / fonhar / far la pòta.

botinós, -osa / botinhós, -osa : persona que fa lo morre.

botiòla : pustula ; bodenfla ; bulla (d'aiga, de sabon...)

botiolar (v. intr.) : far de botiòlas / far de bullas (pluèja)

botiolar (se) : se cobrir de botiòlas, de pustulas (pèl)

botiolat, -ada : plen, -a de pustulas (R. IV, 673)

botís : mena d'anciana brodariá de Marselha.

botís, -issa : bodenfle, -a ; de marrida qualitat.
Pèira botissa : peirassa encastrada de bot en bot dins l'espessor d'una paret.
Esclòp botís : esclòp sens bata.

botja : grand sac ; pòcha de la tripa mèstra / pòcha del colon ; gròs budèl del pòrc ; gauta enfla ; airal de las ròdas que i son plaçats los alibres.

botjar (v. intr. e tr. arc.) : bolegar.

botjar (se) (arc.) : se bolegar.

boton : borre / borron ; flor abans espelir ; pichona pèga plana o bombuda, de nacra, d'òs, de metal o de matèria plastica cordurada suls vestits per los botonar ; mujòl de ròda ; biçòl ; pustula (R. IV, 673)

boton d'argent (plt.) : (*Achillea Ptarmica*)
(*Leucanthemum monspeliense*) ; (*L. vulgare*)

boton de camisòla : mena de cauquilhatge.

boton de cat (plt.) : (*Ficaria ranunculoïdes*)

boton de fuòc : instrument de cirurgia.

boton negre (plt.) : bèladòna (*Atropa belladonna*)

botonada / botonadura : botons ; garnidura de botons o de botonièiras ; erupcion de biçòls, de pustulas.
Botonada de jovent o de joventa.

botonaire, -a : persona que botona.

botonièr, ièira : persona que fa o que vend de botons.

botonièira : mena de gansa pels botons.

botonar (v. intr.) : metre de borres ; cordurar de botons.

botonar (se) : se cobrir de biçòls, de pustulas.

botonós, -osa : biçolat, -ada / pustulós, -osa.

botridi (m.) : mena de ventosa de fixacion d'unes cestòds.

BOTRIO- : forma prefixada del grèc *bóthriòn* (alveòl)

botriocèfal (m.) : parasit intestinal (*Diphyllobothrium latum*)

botriocèfalòsi (f.) : malautiá parasitària amodada dins los intestins de l'òme per un botriocèfal d'unes peisses.

botriogèn (m.) : mena de micròbi (*Botriogenes micrococcus*)

botrioïde, -a : que revèrta un rasim (del grèc *bótrys* : rasim)

botriomicèt (m.) : ensemble de granulòmas.

botriomicòma (m.) : pichona tumor benigna.

botriomicòsi (f.) : mena de malautiá dels cavals.

botritic, -a : racemifòrme, -a (de la forma d'un rasim)

botritis (m.) : fonge parasit del manhan o de la vinha.

« *botsa* » - « *botsicòt* » : v. **borsa - borsicòt**.

botulifòrme, -a : en forma de botifarra.

botulinic, -a : relatiu, -iva al botulisme.

botulisme : intoxicacion deguda a l'ingestion de la toxina *bacillus botulinus* que se tròba mai que mai dins de maselariá avariada. (del grèc *botulus* : bodin)

boular (v. tr. e intr.): chaupir / chauchar / trolhar / patolhar.
Boular l'èrba. Boular la vendèmia.

boulat, -ala : t. a. çaisús.

boupret : mast plaçat de galís a la proa d'un naviri.

bovarisme : estat de desequilibri afectiu de contunh.

bovet : aucèl que sèc los buòus per se manjar lors insèctes ; aplech de menusièr per curar de canèlas dins lo fust.

bovetar (v. intr.): curar de canèlas dins lo fust de menusièr.

bovidèu (s. m. e f.): animal boïn. *La vaca es un bovidèu.*

bovin, -a / boïn, a. *Bestial boïn* : vacas e buòus.

bòxa : mena d'espòrt que se jòga a còps de ponhs.

boxaire : persona que practica la bòxa.

boxar (v. intr.): practicar la bòxa.

bòxer (de l'al.): mena de can de garda que revèrta un dògol.

B. P. P. : sigla de « bicicleta passapertot » v. **B. T. T.**

brac, -a (adj.): bochard, -a ; crassós, -osa ; fangós, -osa ; caluc, -uga ; cort, -a.

brac (subs.): poire / postèma ; fanga ; can de caça pelràs.

braç : membre superior dels umans.
A bèl braçat : entre braces.
A plec de braç : a fòrça de braç.
Braç e braç. (e non pas braç a braç)
Braç de cadieira : baston de cadieira.
Braç de carreta : lata / timon.
Braç de cebas : forc de cebas.
Braces en quèrba : en se donant lo braç.
Cadieira de braces : cadieiràs.

braça : trabalh a braç ; braça : mesura maritima ; biais de nadar ; mena de nada.

braçada : embraçada ; movement dels braces per nadar.

braçadèl : chaudèl (pastisson cuech dins d'aiga calenta)

braçaire, -a : persona que fa o que vend de cervesa.

braçal : armadura per se gandar los braces ; gantelet per jogar a la palma ; benda d'estòfa portada al braç.

braçalet : anèla, cordèla, correja portada a l'avantbraç.
Braçalet de mòstra. Braçalet de femna.

braçar (v. tr.): remenar quicòm amb los braces ; cambiar la direccion d'una vela (mar.) ; far de cervesa.

braçariá : fabrica de cervesa ; local que i se vend de cervesa.

braçat : quantitat de lenha, d'èrba... que caup dins los braces.

bracamart / bracomart (arc.) : mena d'espasa.

« *bracanan* » : v. **barracanan**.

bracejar (v. intr.): remenar los braces.

bracejaire, -a : persona que remena los braces.

bracèl : montet de fen entresec per lo gardar de se banhar.

bracèla : mena de filat a fen.

bracelièira : bretèlas de jupa o de davantal.

braceta (a la) (loc. adv.) : a bèl braçat.

braceta (de) : braç dessús braç dejós. *Caminar de braceta.*

bracièr : obrièr que trabalha amb sos braces ; *factotum*.

bracièira : camiseta de margas per un noirigat ; braç de ribièira ; brave valat ; corset.

braçon : braç pichonèl ; rai de ròda.

bracon / brac : can de caça pelràs e longaulhat.

braconar / braconejar (v. intr.): caçar sens permés.

braconat, -ada : caçum caçat sens permés de caçar.

braconatge : accion o resulta de caçar sens permés.

braconièr, -ièira : persona que caça sens permés de caçar.

bractèa : fuèlha que de son aissèla sortís la flor.

brada : bartàs (del gallés *BARTO* : bartorina)

bradalar (v. intr.): bramar ; mugir.

BRADI- : forma prefixada del grèc *bradus* (lent)

bradiartria : bradilalia (elocucion lenta e monotòna)

bradiaritmia : aritmia lenta e irregulara.

bradicardia : braquicardia (alentiment dels batècs del còr)

bradicinesia : bradiquinesia (alentiment dels movements voluntaris dins d'unas formas d'encefaliti)

bradidiastolia : esperlongament considerable de la pausa diastolica.

bradiestesia : lentor dins la percepcion de las sensacions.

bradifagia : manducacion lenta.

bradifasia : lentor de prononciacion.

bradifrenia : alentiment de las reaccions psiquicas.

bradilalia : bradiartria v. pus naut.

bradilexia : lentor anormala del parlar.

bradilogia : parlar entrecopat de pausas.

bradipepsia : digestion lenta.

bradipnèa : respiracion lenta.

bradipodids (m. pl.): familha de mamifèrs de movements fòrt lents.

bradipsiquia : alentiment del procèssus psiquic dins d'unas formas d'encefaliti.

bradiritmia ventriculara : alentiment del ritme ventricular (pols lent en permanéncia)

bradisinusia : varietat excepcionala de dissociacion auriculoventriculara complèta.

bradisfigmia : alentiment del pols.

bradisisme : movement ascendent o descendent del sòl dins tal o tal airal de la superficia terrèstra.

bradisismic, -a : relatiu, -iva al bradisisme.

braditelia : evolucion morfologica lenta.

braditrofia : trebolament nutricional.

braga : cable d'acièr (mar.)

bragada : confle / sadol.
N'ai una bragada : n'ai las plenas cauças !
n'ai un confle !

bragaire, -a / bragard, -a (adj. e subs.) : ufanós, -osa ; ventabolòfas (m. e f.) ; embarrassaire, -a ; petnicaire, -a ; presumtuós, -osa.
Es un bragaire de primièira fòrça.

bragairon : arcbaletier / cabironaire.

bragaironar (v. intr.): cabironar (plaçar de cabirons)

bragalet, -a (adj. e subs.) : mal bragat, -a.

bragalon (plt.) : (*Aphyllanthes monspeliensis*)

bragar (v. tr.): cargar las cauças a un mainatge.

bragar (v. intr.): petnicar ; se vantar / se conflar ; brillar ; florir ; far flòri ; ufanejar.

bragar (se) : se cargar las cauças ; botonar las cauças.
Es pas encara capable de se bragar.

bragardament : fastuosament ; galhardament.

bragarditge : pretension.

bragas (f. pl.): calças / cauças.

bragas de cocut / bragas de coguol : primavèra. (R. V, 503)
(*Primula vulgaris*)

bragas de lop : marsiule / marsívol (plt.) (*Helleborus*)

bragèia : mòuta de mescla d'òrdi e de civada.

bragós, -osa : bochard, -a ; fangós, -osa ; crassós-osa.
Aiga bragosa : aiga fangosa.

braguejar (v. intr.): vinar de poire / rajar de poire.

braguet / bragòt : cambal de cauças ; cauças ; cordatge.
bragueta : fenda sul davant de las cauças per urinar.
braguetar : bragar un mainatge.
braguetar (se) : se bragar / se cargar las cauças.
braguièr : somés / somessa del bestial.
braguilhon : cauças de mainatges.
« braia » : v. **braga**.
braire (v. tr. e intr. arc.) : bramar / cridar ; cantar ; plorar ; restontir ; ressondir / ressonar. (R. II, 248 -L. 53)
« bralhar » (R. VI, 116) v. **braulhar**.
« brallar » e derivats : v. **brandar - brandolar**.
bram : cridal.
brama : mena de peis.
bramada : cridadissa ; plors.
bramadís, -issa : cridal / bram / bramal / mugiment.
bramador : gargalhòl ; gargamèla ; garganta.
bramador, -oira : aïral que i se brama.
brama fam (f.) : mena de planta. (*Iberis pinnata*)
bramafam / bramapan / bramasopa (m. e f.) : persona que crèba de fam.
bramafèr (m. e f.) : tèrra de mal trabalhar e qu'abena totes los apleches de trabalh.
bramaire (subs.) : crivèl / crivèla (per triar lo cerealum)
bramaire, -a (adj. e subs.) : bralhaire / braulhaire ; ploraire, -a.
Sèm totes estats bramaires quand èrem nenes.
bramal : cridal / bram / mugiment.
Butèt un bramal que nos faguèt totes estrementir.
braman (m.) : indó de la casta sacerdotala, casta pus nauta de l'indoïsme.
bramanic, -a : relatiu, -iva a l'indoïsme. *Escòla bramanica*.
bramanisme : sistèma religiós e social d'Índia
bramar (v. intr.) : cridar bravament ; mugir ; plorar.
bramariá : cridadissa ; mugiment.
bramaset (adj. m. e f.) : persona qu'a totjorn set.
brama vaca (plt.) : safran de pels prats (*Colchicum autumnale*)
autra mena de planta : (*Gratiola officinalis*)
bramèca (adj. m. e f.) : ploraire, -a ; ploregós, -osa.
Bramècas, d'unes o son tota la vida.
bramejar / bramicar (v. intr.) : gemicar ; se plorar.
bramina : femenin de braman.
« brana » : v. **branda**.
branc / branca : marc d'arbre ; brancum (totas las brancas) porcion (R. IV, 434) ; division.
branca orsina (plt.) : pata d'orsa (*Acanthus mollis*)
brancada : fuèlhas e frucha d'una branca.
Una brancada de cerièiras, de pomas, de peras...
brancar (v. intr. e tr.) : metre de brancas ; metre un tutor.
Brançar los peses, las mongetas...
brancarut, -uda : qu'a fòrça brancas / brancut, -uda.
brancassa : branca gròssa.
brancassejar (v. intr.) : amassar de brancas.
brancassi : prenom. E non pas *Panraça*.
brancat : braces de carreta ; baiard.
brancatièr : baiardièr. *Èra brancatièr sul front e i foguèt tuat.*
brancatge : brancum (totas las brancas d'un arbre)
brançolament : movement de vai-e-vèni / balanç.
brançolar (v. tr.) : balançar / anar e venir.
brançolar (se) : se balançar.
brancòta : branca pichona.
brancum : totes las brancas d'un arbre.

brancut, -uda : brancarut, -uda (qu'a fòrça brancas)
brand : vam / movement ; agitacion ; balançament ; balanç / balin-balant de campanas ; secossa ; espasa gròssa brandida amb las doas mans ; tusa / tuson / tison (dins lo sens de planta que crèma aisidament)
Metre en brand : amodar, metre en movement.
Sonar las campanas a brand : sonar en grand.
branda : brossa / brossalha / boissonada ; tèrme / randa ; malautiá de la vinha.
brandabiça (m. e f.) : q.q. que crèba de fam ; fug-òbra (m. e f.)
brandabisa (subs. m. e f.) : paure diable ; paura femna.
brandacanèla (subs. m. e f.) : maladrech, -a ; nèci, nècia.
branda coeta (f.) : pastorèla jauna / gala pastre (f.) (aucèl) (*Motacilla flava*)
brandacuol (subs. m. e f.) : persona qu'auqueja de las ancas.
branda l'ala (m. o f.) : passerat insectivòr (*Muscicapa collaris*)
brandapinta (subs. m. e f.) : pintonejaire, -a.
brandada : movement ; brandida ; agitacion (R. II, 22) trufada de merlussa amb d'alh e d'òli.
Quina brandada quand es jorn de fièira !
Lo divendres èra lo jorn de la brandada.
brandal, -a : que crèma bravament / que crèma aicisèm.
brandalar (v. tr.) : amodar / metre en brand.
brandalar (v. intr.) : cridassar / cridassejar.
brandalar / brandalhar (v. tr.) : brandir.
brandalat, -ada / brandalhat, -ada : brandit, -ida.
brandalisa : desòrdre / confusion (R. III, 356) ; guirgoste.
brandament : movement.
brandant, -a : flamejant, -a.
brandar (v. tr. e intr.) : amodar / metre en movement ; balançar ; remenar / bolegar / metre en brand ; dançar ; trantolar ; cremar bravament ; esclarair aicisèm ; embrasar ; randalar / randurar (enrodar amb un tèrme) ; subir un movement de balanç de popa a proa (mar.)
Un fuòc d'infèrn brandava dins la chimenèia.
brande : mena de dança ; balançament d'un naviri, de popa a proa ; brand de campanas ; (arc.) : cleda penjada al ponde naut per metre las tortas.
Far lo brande : dançar un brande.
Donar lo brande : amodar / metre en brand.
Se donar pas ges de brande : se donar pas de movement.
Lo brande-a-bas ! : (comandament de marina)
brandejar (v. intr.) : trantolar ; dançar un brande ; far un movement de vai-e-vèni dins lo vent (drapèu)
Los drapèus brandejavan dins lo vent.
brandida : secossa ; saquejal ; brava semonça.
Trapèt una brava brandida.
brandilhar (v. intr. e tr.) : brandejar ; bolegar ; * agitar. (v. R. II, 22 : agitacion)
brandimard, -a : paucval (m. e f.) ; fug-òbra (m. e f.)
brandiment : agitacion (R. II, 22).
brandin, -a : desocupat, -ada ; paucval (m. e f.) ; fug-òbra / fenhent, a (L. 186)
brandinejar (v. intr.) : flandrinejar / fenhentejar.
Manja son temps a brandinejar.
brandir (v. tr. e intr.) : brandilhar ; saquejar ; increpar ; remochinar ; corroçar.
Brandir las pelhas a q.q. : lo corroçar bravament.
Brandir lo cap, los braces... *Brandir un drapèu.*
brandir (se) : se bolegar ; se remenar. *Brandís-te !*
brandit, -ida : t. a. del vèrb brandir transitiu.

brandilhat, -ada : t. a. del verb brandilhar transitiu.

brandissa : rosta / tabassada ; tèrme / randa de canaveras ;
expandida de brugas.

brandy ('brandi) : aigardent anglesa.

bràndol : brand / brande.
Sonar a bràndol : sonar las campanas a brand.

brandolada / brandolhada : brandida / secossa.

brandolar / brandolhar (v. intr. e tr.) : brandilhar ;
auquejar de las ancas ; trantolar ; fenhentejar.
Brandolhava (fenhentejava) *del matin al ser*.

brandolejar / brandolhejar (v. intr.) : téner brandilhat.

brandon : mena de dança ; brandada (trufada de merlussa) ;
manat de palha enflamat o pas ; tusa / tuson.

brandonar (v. intr.) : plantar de brandons dins un camp sasit.
« *branduèl* » : v. **vertuèlh**.

brandussa (m. e f.) : flandinejaire, -a ; fug-òbra (m. e f.)
Es un brandussa. Es una brandussa.

brandussada : brandida ; rosta ; tanada / tabassada.

brandussal : doblèt de brandussada.

brandussar (v. tr. e intr.) : brandalhar ; saquejar.

brandussariá : tissa d'auquejar de las ancas.

brandussat, -ada : saquejat, -ada.

brandussatge : brandida / brandiment.

brandussejar (v. tr e intr.) : trantolar ; brandir d'un band
de l'autre.

brandussejat, -ada : brandit, -ida d'un band de l'autre.

branquejar (v. intr.) : expandir o bolegar sas brancas.
Totes los arbres branquejavan aicisèm.

branquet / branqueta : branca pichonèla.

BRANQUI- : forma prefixada del grèc *bránkhia* (branquias)

-BRANQUI- : forma sufixada del grèc *bránkhia* (branquias)

branquial, -a : relatiu, -iva a las branquias.
Estructuras branquialas : fendas, pòchas, bosenas.
Arc branquial : bosena branquiala.
Respiracion branquiala del peïssum.

branquias (f. pl.) : organ respiratòri de tot un fum d'animals
aquàtics.

branquilh / branquilha / branquilhon : ramificacion
ultima d'una branca.

branquilhar (v. intr.) : far de branquilhas ; se ramificar.

branquilhut, -uda : plen, -a de branquilhas.

BRANQUIO- : forma prefixada del grèc *bránkhia* (branquias)

branquiòma (m.) : tumor gravissima de pel còl.

branquiomèr (m.) : caduna de las massas muscularas
embrionàrias dels arcs branquials de l'embrion.

branquiopòdes (m. pl.) : sosclassa (josclassa) de crustacèus
inferiors.

branquiosau : reptil amfibí fossil antediluvian.

brantar (v. intr.) : tronar / tronejar / far de trons / tròns (l.p.)

braquet : rapòrt de demultiplicacion entre lo pedalièr e lo
rèirepinhon d'una bicicleta.

braquet, -a : rossèl, -a.

Braquet, -a : nom de buòu rossèl ; nom de vaca rossèla.

BRAQUI- : forma prefixada del grèc *brachus* (cort)

BRAQUI- : forma prefixada del latin *brachium* (braç)

braquiacion : biais de desplaçament dels monins
arboricòlas que van de branca en branca pas que de i
se penjar amb lors braces.

braquial, -a : relatiu, -iva als braces.

braquialgia : neuralgia del *plexus* braquial.

braquicardia : alentiment dels batècs del còr.

braquicefal, -a (adj. e subs.) : del cap cort e redond ;
animal o persona del cap cort e redond.

braquicefalia : forma del cap dels braquicefals.

braquiesofag : anomalia congenitala caracterizada per
un esofag tròp cort.

braquidactilia : malformacion dels dets e del artelhs
anormalament corts.

braquignat, -a : qu'a la mandibula inferiora corta.

braquignatia : cortitge anormal de la mandibula inferiora.

braquilogia : emplec d'una expression elliptica ; emplec
d'una expression pus corta qu'una altra, mas de meteis sens.
Las mans quitan d'arpatejar, los artelhs d'artelhar.
Pensi venir (pus elliptic que « *Pensi que vendrai* »)

braquimelia : malformacion d'un membre o d'un segment
de membre anormalament corts o absents.

BRAQUIO- : forma prefixada del latin *brachium* (braç)

braquiocefalic, -a : relatiu, -iva als braces e al cap.

braquionalgia : doblèt de braquialgia.

braquionotomia : desarticulacion de l'espatla del fètus
dins d'unes cases de distocia.

brasa : tròç de lenha ardent ; tròç de carbon ardent.

brasadura : soudadura a la brasa.

brasaire, -a : estamaire ; paioirièr.

brasar (v. tr.) : passar quicòm per la brasa ; soudar a la brasa.

brasàs : brave brasier.

brasat, -ada : passat, -ada per la brasa.

brasatge : accion de passar per la brasa ; ... de soudar.

brasc (subst.) : sanha ; maresc ; molieira.

brasc, -a : braste, -a / brolesc, -a / fragil, -a / brauscenc, -a /
que se bresa aisidament / copadís, -issa ; borroncelut, -uda /
rascanhut, -uda.

brasejada : carbonada / grasilhada.

brasejar (v. tr. e intr.) : tresludir sens cremar (brasa) ;
tresludir coma de brasa viva ; far rostir sus la brasa.

brasejat, -ada : rostit, -ida sus la brasa.
Una trufa brasejada me ven bravament per gost.

brasidura : residú de mineral.

brasier (subs.) : montet de brasa viva. (R. II, 251)

brasier, -a (adj.) : relatiu, -iva a la brasa.

brasieira : recipient per de brasa ; recipient cobèrt de brasa.

brasigar (v. intr.) : tisonar / tisonar.

brasigada : rostida de castanhas.

Brasil : nom de país d'America latina.

brasilhada : grasilhada de carn.

brasilhar (v. tr.) : far rostir o grasilhar sus la brasa.

brasilhat, -ada : grasilhat, -ada / rostit, -ida sus la brasa.

braste, -a : brasc, -a / que se bresa aisidament / copadís, -issa.

brastegaire, -a : japaire, -a (R. III, 581) (s.f.) ; bramaire, -a.

brastegar (v. intr.) : japar a tòrt e a través (s. p. e s. f.) ;
cridar / cridassejar ; bramar.

brasucada : rostida de castanhas ; rostida de carn.
Una brasucada de buòu (e non pas « *barbecue* »)

brasucaire, -a : tusonaire, -a / tisonaire, -a.

brasucar / brasugar (v. tr. e intr.) : tisonar / tisonar ;
far rostir sus la brasa ; far grasilhar

brasucat, -ada / brasugat, ada : rostit, -da sus la brasa ;
grasilhat, -da sus la brasa.

brasuquejar (v. intr.) : quitar pas de tisonar, de tisonar.
Lo papeta se carrava de brasuquejar.

brasuquet : tusa / tuson / tison ; tisonièr.

brau, brava (subs.) : borret, -a.

brau, brava (adj.) : salvatge, -ja ; vèdre, -a ; fèr, -a.
brau (lo) (l.p.) : la vèrga / lo vièt / lo membre viril.
brauda : fanga.
braudanar (se) : se cobrir de brauda ; se braudejar.
braudejar (v. tr.) : passir amb de fanga / cobrir de fanga.
braudejar (se) : se passir amb de fanga / se cobrir de fanga.
braudejat, -ada : passit, -da amb de fanga.
braudenc, -a : brasc, -a / que se bresa aisidament.
braudièr : fangàs / baudràs / tautàs / pautàs.
braudós, -osa : fangós, -osa ; bochard, -a.
 « *brauge* » : v. **brausi**.
braulhaire, -a : bralhaire, -a / bramaire, -a / gulaire, -a (l. p.)
braulhament : mugiment.
braulhar (v. intr.) : bralhar / bramar / gular (l. p.)
braulhard, -a : bralhard, -a / bramaire, -a.
braulhariá : bramal / bram / bramada.
braunalha : borretalha (tropèl de borrets e de borretas)
brausent, -a : caud, -a que jamai pus. *Temps brausent*.
brausi : baston noselut / rabàs ; trica.
brausir (v. tr.) : rabinar ; rimar.
brausir (se) : se rabinar ; se rimar.
brausit, -ida : rabinat, -ada ; rimat, -ada.
bravada : ausardariá ; escomesa.
bravaira (subs. f.) : tropèl de borrets e de borretas.
bravaire, -a : brave, -a ; ausard, -a ; intrepid, -a.
bravairièr, -ièira : gardaire, -a de vacas.
bravar (v. tr.) : afrontar / escometre / provocar (R. V, 577)
 cercar bregas ; corroçar ; remochinar.
bravàs, -assa : bonàs, -assa ; tròp bon , tròp bona ;
 acomodant, -a ; de bon asec.
Es pas ges de crentar, qu'es bravàs que jamai.
bravassalha / bravatalha : tropèl de borrets o de braus.
bravassièr, -ièira : tropèl de borrets e de borretas.
brave, brava (subs.) : borret, borreta.
brave, brava (adj.) : de bon asec ; bon, -a ; comòde, -a ;
 fòrt, a ; gròs, gròssa.
Un brave òme. Un brave mestier. Un brave aplech.
Un brave emplastre. Un brave fug-òbra (fy '▷ br▷)
bravament : fòrça / quicòm / aicisèm.
Plòu bravament : plòu aicisèm / plòu quicòm !
bravejar (v. tr. e intr.) : afrontar / provocar (R. V, 577)
bravenc, -a : fertil, -a, mas de mal trabalhar (camp, tèrra)
bravesa : bontat ; valor / valença.
bravet, -a : onèst, -a ; aimable, -a ; graciós-osa ;
 passable, -a ; mejan, -a ; mediòcre, -a.
bravetat : bontat ; probitat ; comoditat.
bravor : bontat ; probitat ; onestetat.
Brèç : prenom. E non pas « *Brici* »
brèç : lièch de nenon ; supòrt de naviri en construccion.
brèç de la Verge (plt.) : vidalba / albavit / aubavit.
(Clematis vitalba)
brèça : lièch de nenon ; desca penjada jos la carreta ;
 supòrt de brèç ; filat o tèla rectangulara penjats
 orizontalement per las extremitats e utilizats en mòde de
 lièch (e non pas *amac*, mot estrangier que nos fa pas besonh)
Una brèça entre dos arbres, qué volètz de mai ?
brèçada : balançament d'un brèç.
brèçadissa : longa brèçada.
brèçadoira / brècièira : taula per metre lo brèç al nivèl
 del lièch de la noiriça.
brècaire, -a : persona que brèça un nenon.

breçairòla : femna que se lòga per breçar ; cançon per
 endormir un nenon :

« *Quand lo meu nèni se ritz,
 cap de dòna de París,
 de Bordèu ni de Tolosa
 mai que ieu es pas urosa...
 cap de dòna de París,
 quand lo meu nèni se ritz* ».

Justin Besson. (*Grafia normalizada*)

« *brèc* » e derivats : v. **bèrca**.
 « *brecar* » (l.p.) : v. **bercar**.
breçar (v. tr. e intr.) : amodar un moviment de vai-e-veni a
 un brèç ; dindolejar un nenon.
breces (arc.) : aplech per carregar de garbas sus un muòl.
brèçol, -a : brèç.
brèçolada : contengut d'un brèç.
brèçolaire, -a : brècaire, -a.
Una cançon brèçolaira es una breçairòla.
brèçolar (v. tr.) : breçar doçamenton.
brèçolet : brèç pichon.
brèçolièira : gardaira de nenons.
 « *brefoniá* » : v. **bofaniá**.
brega / barga : aplech per bresar lo cambe ; maissèla ;
 dent ; pòta ; pòtas del pas (vulva) de la femna ; querèla /
 disputa. *Cercar bregas* : cercar disputa.
 « *bregada* » e derivats : v. **brigada**.
bregadís, -issa : trusses (residú) del telhatge del cambe.
bregadissa : brisament ; trusses del telhatge.
bregadoira / bargadoira : aplech per bresar lo cambe ;
 recipient en vim per rascular las castanhas secas.
bregadum / bargadum : trusses del telhatge.
bregaire, -a / bargaire, -a : persona que bresa lo cambe.
bregalh / bargalh : trusses de telhatge. v. **bargalh**.
bregalha / bargalha : primièira estopa pus grossièira.
bregalhar / bargalhar (v. tr.) : telhar / tilhar lo cambe.
bregament / bargament : telhatge / tilhatge del cambe.
bregand, -a : lairon, -a ; sacamand, -a. (R. II, 254)
 « brigant / brigand » es un italilianisme o un francisme)
bregandalha : los bregands en general.
bregandatge : accion o resulta de bregandejar.
bregandejar (v. intr.) : far de bregandatge.
Bregandejava un pauc de contunh.
breganilhas / barganilhas : residú del telhatge del cambe.
 « *bregantin* » : v. **brigantin**.
bregar / bargar (v. tr.) : bresar lo lin o lo cambe ;
 fregar ; netejar ; rascular las castanhas secas ; bralhar /
 bramar ; barjacar ; carcanhar ; querelar ; batre.
bregarut, -uda : qu'a de bravas pòtas ; qu'aculhís mal.
bregason / bargason : temporada del telhatge.
bregatejar / bargatejar (v. tr. e intr.) : marmotar ;
 marmotejar ; bretonejar.
bregatejat, -ada : t. a. del vèrb bregatejar transitiu.
bregatge / bargatge : telhatge / tilhatge.
bregon : aplech (instrument) per bresar lo lin o lo cambe.
bregonar / bargonar : bresar lo lin o lo cambe.
bregonat, -ada / bargonat, -ada : bresat, -ada. (lin, cambe)
 « *bregonhós* » e derivats : v. **vergonhós**.
bregós, -osa : cèrcabregas (m. e f.) ; ernhós-osa.
breguilha / barguilha : trusses carregats per las aigas.
bregum / bargum : filassa de lin o de cambe.
brèlha (plt.) : escana bestial (*Glyceria fluitans*)

brelhador : rabòt de maçon / pastamortier / remenador.
brelhar (v. tr.) : fregar ; fretar ; bregar.
brelhar (se) : se fregar ; se fretar.
 « *brellar* » e derivats : v. **brandar**.
bremança / brembièira : sovenença ; sovenir.
brempar (v. tr.) : remembrar / rememorar.
brempar (se) : se remembrar / se rememorar.
bren : pèl de cerealum mòut ; bren de rèssa ; matèria fecala.
brenada : bren mesclat a d'aiga ; cataplasme de bren ;
 brave emplastre ; rosta / tanada ; granda quantitat.
brenar (v. tr.) : polverizar / embrenicar / trissar ;
 abodrir la tèrra / melhorar la tèrra.
brenar (se) : s'abodrir / se melhorar (tèrra)
brenassa : pasta per las galinas.
brenatge : (arc.) anciana talha senhoral sul bren ; degalh.
brenica : micarèla de pan ; trocilhonèl / trocilhonelon.
brenós, -osa : de la natura del bren ; que revèrta lo bren ;
 que fa fòrça bren.
bres : engana ; fiulèl o fiuladís per enganar d'aucelons ;
 branqueta envescada per trapar d'aucelons ; caça d'aucelons
 o d'aucèls al fiulèl o al vesc.
bresaga (f.) : lo beu l'òli (aucèl de nuèch) (*Strix flammea*)
bresaina / bresanha : enganada sul pes.
bresairar (v. tr. e intr.) : polir amb de sabla.
bresaire, -a : aucelaire, -a que caça la nuchola al fiulèl o
 al vesc.
 « *bresar* » (v. intr.) : v. **blesar**.
bresar (v. intr.) : caçar d'aucèls al fiulèl o al vesc ;
 fiular per enganar d'aucelons ; bresilhar ; lenguejar.
bresar (v. tr.) : brisar ; micalhar ; embrenicar ; engrunar.
bresar (se) : se micalhar ; s'embrenicar ; s'engrunar.
 « *bresca* » : v. **bres**.
bresca : pan de cera garnit d'alveòls, fach per las abelhas,
 las vèspas, los forselons... per i metre lor mèl ; tròç de bresca
 plena de mèl ; granda cledissa per far secar las prunas.
Me graciosèt d'una bresca de mèl.
brescada : substància gomosa e sucrada que susan d'unas
 plantas quand lo temps o ditz, e que las abelhas ne son
 lemfras ; mena de desca longaruda.
La brescada dels arbres se ditz tanben «manna» (l.p.)
brescador : desqueta ; cledon ; pichona torta de pan.
brescaire, -a : persona que trai las brescas de mèl.
brescan : mena de retina pels bornhons.
brescar (v. intr.) : traire las brescas dels bornhons ; traire lo
 mèl de las brescas ; trabalhar lo pan per lo far levar e brescar.
Brescarem deman, que farà bèl temps.
brescat (subs.) : grasilhatge ; cledís de fenèstra.
brescat, -ada : plan levat, -ada e plen, -a de traucs (torta, còca)
bresega : pichona ulcèra blanquinosa de la boca.
bresegon : verdboisset / grefulhat. (*Ruscus aculeatus*)
bresenaire, -a : marmotejaire, -a.
bresenar (v. intr.) : marmotar / marmotejar / marmussar ;
 far lo bruch del boc al mièg de las cabras.
breset : branquill envescat per trapar d'aucelons.
bresicar (se) : s'embrenicar.
bresièr : recòpa de pèira talhada ; polvera de carbon ;
 sabla de peirièira ; bresilhadís dels aucelons ; pèira que
 s'engruna ; chafre (pèira d'agusar) ; granissa ; brenica ;
 mena d'aucèl (*Emberiza miliaria*)
bresilha : ròca de gres.
bresilhadís : gasalhadís d'aucelons / bresilhament d'aucelons.

bresilhaire, -a : aucèl o nenon que bresilha.
bresilhament / bresilh : gasalh / gasalhadís.
bresilhar (v. intr.) : gasalhar / gasalhejar.
Un riu bresilha. Los aucèls bresilhan.
bresilhatge : accion de bresilhar, de gasalhar.
bresilhièira : sablièira ; airal plen de gres engrunat.
bressairar (arc.) : doblot de bressar (arc.) (R. II, 255)
 « *bressairòl* » / « *bressairòla* » (arc.) : doblot de breçairòla.
 « *bressòl* » (arc. per **brèç**) : (R. II, 255)
bresugar (v. tr. e intr.) : fregar ; bresairar.
bresugat, -ada : fregat, -ada ; bresairat, -ada.
bret, -a (adj. e subs.) : quèc, -a / bretonejaire, -a.
breta : vaca bretona ; gòrb / gorbilha ; espadan / ligossa.
Bretanha : nom de país de lenga celtica.
Bretanha Granda : Anglatèrra, País de Galas, Escòcia.
bretèla /...s) : tirants per sosténer las cauças o un
 sostenpopas o per portar un fusil ; via que mena d'una
 rota v. (R. V, 116) a una autostrada e recipròcament.
Bretèlas de cauças, de fusil, d'autostrada.
bretòina : mena d'arbrilhon. (*Ligustrum vulgare*)
breton, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Bretanha ; persona o
 lenga celtica de Bretanha ; quèc, -a.
Un Breton. Una Bretona.
bretonejaire, -a : persona que barboteja / que bretoneja.
bretonejament : quequejadís.
bretonejar (v. intr.) : blesejar / quequejar ; mormolhar.
bretonejatge : accion de bretonejar / de quequejar.
brèu, brèva (adj.) : de corta durada ; cortet, -a.
brèu (subs.) : letra del Papa ; cort interval de temps ;
 pichona quantitat ; malsòrt ; formula de conjuracion ;
 lesega (mena de lachuga)
I a bon brèu : i a un brave brieu.
De brèu : sulcòp. En brèu de temps : lèu.
brèva : sillaba brèva ; nòta brèva ; novèla brèva (t. tecn.
 de television, de ràdio e de jornalisme)
brèvament (adv.) : lèu fach.
brevet : diplòma desliurat en França dins l'ensenhament
 segondari o superior (v. B.T.S.) ; títol de propietat
 industrial.
brevetar (v. tr.) : donar un brevet.
brevetat (subs.) : concision (R. V, 168)
brevetat, -ada : qu'a un certificat oficial d'estudis
 segondaris o superiors ; qu'a un certificat oficial en general.
Invencion brevetada.
BREVI- : forma prefixada del latin *brevis* (cort)
brevari : libre de pregàrias quotidianas dels prèires ;
 caractèr de letra ampla de còrs 9 utilizat pels brevaris ;
 libre qu'òm legís sovent (s. f.)
L'òbra de Bodon es lo brevari d'unes Occitans.
brevibacteriacèas (f. pl.) : familha de bacterias.
brevilha (m. e f.) : rabassòt, -a.
brevipenne (adj. m. e f.) : de las alas cortas.
brevipennat, -ada : de las alas cortas. v. (R. IV, 491)
breviròstre (adj. m. e f.) : del bèc cort.
brevissime, -a : fòrt brèu, breva.
brevitat : estat de çò brèu. (R. II, 257)
La brevitat de la vida.
BRI- : forma prefixada del grèc *bruon* (mossa / mofa)
 v. **brian - brianós**.
 « *briac* » : v. **embriac**.
 « *briaga* » : v. **biraga**.

« *brialha* » : v. **bricalha**.

brian : siron / baba (vèrme que nais dins de carn, de formatge... a partir d'uòus d'unes insèctes) ; erupcion de vesiculas sus la pèl (derbese / èrtre / dèrbi / endèrbi / brisan)
Aquel formatge es claufit de brians.
Èra una joventa que sa cara èra cobèrta de brians.

brianós, -osa : relatiu, -iva als brians ; que patís de brians.

« *briar* » : v. **bresar**.

« *briband* » e derivats : v. **birband**.

bric / brica (subs. e adv.) : pichon tròç ; pichona quantitat ;
Pas bric / pas brica : pas ges.

brica : rajòla / maon.

bricalha : brisum ; rafatalh.

bricalhar (v. tr.) : bresar / brisar / atrocelar / apencilhar.

bricalhat, -ada : apencilhat, -ada.

bricar (v. tr.) : bricalhar v. çaisús.

bricar (v. tr. e intr.) : rajolar / maonar.

bricat, -ada : bricalhat, -ada ; maonat, -ada.

bricòla : anciana maquina de guèrra ; engana per trapar de bèstias fèras ; rebomb d'una bòla de bilhard ; tota mena d'enganas ; correja per carregar un fais : balançament d'un naviri d'un band de l'autre ; arnesc ; biaça ; linha de pesca estacada a un pal ; menudalha.
Te tafurèsses pas per de bricòlas.

bricoleaire, -a : persona adrecha de sas mans ; persona que fa de causas menèlas, que saniqueja ; sabracaire, -a ; saniquejaire, -a.

bricolar (v. tr. e intr.) : far de causas menèlas ; sabracar un trabalh ; far d'enganadas ; saniquejar.

bricolat, -ada : sabracat, -ada ; saniquejat, -ada.

bricolejaire, -a : lanternejaire, -a.

bricolejar (v. tr. e intr.) : bricolar ; quitar pas de bricolar.

bricolejat, -ada : bricolat, -ada / sabracat, -ada.

bricon : pichon tròç. *Dona-li un bricon de pan.*

briconar / briconejar (v. tr.) : embricar / embrenicar.

briconèl / briconet : trocilhon (fòrt pichon tròç)

brida : correja per ligar un fais ; fren de caval ; mòrs de caval amb sas guidas. *Menar un caval per la brida.*

bridamoscas (m. e f.) : persona besuqueta o bèstia.

bridar (v. tr.) : arnescar ; frenar un caval ; batar un esclòp ; ligar q. q. amb un acte.
Bridar l'ase per la coa : o far tot al senscontra.

bridèl / bridon : diminutiu de brida.

bridèr, -a : persona que fa de bridas.

bridol / bridola : estèla / astèla per fractura ; bata d'esclòp ; còrda de blima de genèst.

bridolaire, -a : banastaire, -a ; panieiraire, -a.

bridolar (v. tr. e intr.) : far d'estèlas / d'astèlas per fractura ; far de bridolas ; far de trabalhs de banastaire o de panieiraire ; batar los esclòps.
Tot l'ivèrn, bridolava de panièrs o fasiá d'asclas.

bridolar (v. intr.) : cridar ; plorar ; bramar.

bridolet : ramelet d'arbrilhon.

brieu / brèu : temporada ; moment ; momenton.
I a bèl brieu : i a fòrça temps.
I n'a pas per un brieu : i n'a pas per gaire.

briga (doblet de brica) : pichon tròç ; pichona quantitat.

brigada (de l'it. *brigata*) : còla de soldats o de gendarmas ; còla (equipa) de personas que fan un meteis trabalh.

brigadièr : responsable, -a d'una brigada / cap de còla / caporal / galonat d'armada pus mendre.

brigalh / brigalha : trocilhon ; fragment ; micalha.

brigalhar / brigolar (v. tr.) : apencilhar / embricalhar.

« *brigand* » e derivats (it. o fr.) : v. **bregand**.

« *brigar* » (fr.) : v. **ambicionar e intrigar**.

brigar e derivats : doblèt de bricar.

Brigida (santa) : copatrona santa d'Euròpa amb santa Catarina de Sièna e *Edith Stein* (tain)

Brigida / Bergida / Berginòta : prenomes.

brigol / brigola : trocilhon ; fragment.

brigola : bregon. v. **bregon**.

brigolar (v. tr.) : atrocelar / bricalhar. v. **bricalhar**.

brigolejar (v. tr.) : frequentatiu de brigolar.

brigola / berigola : mena de campairòls.
(Agarius eryngii) ; (Pleurotus eyngii)

brilha : brinha (mena de peis) *(Leuciscus leuciscus)*

brilha / brilhas : galhetas de vedèl o d'anhèl.

« *brilha* » : v. **bilha**.

brilhada : campaneta (plt). *(Convolvulus arvensis)*

brilhaça : luminositat d'un fenestron de television ; intelligéncia extraordinària.

brilhant (subs.) : diamant (R. II, 24)

brilhant, -a : que trelusís ; trelusent, -a.

brilhantament : d'un biais brillant.

brilhantar (v. tr.) : endiamentar.

brilhantar (se) : s'endiamentar.

brilhintina : crèma per far lusir lo pel.

brilhar (v. intr.) : lúser / lusir ; clarejar ; èsser luminós, -a ; trelusir ; resplendir ; capitar bravament.

brilhauda : beluga ; berluca / farfantèla / baragònha / mimarèla / bimbaròla.
Ai la brilhauda : los uèlhs me fau quatre (l.p.)

brilhaudar (v. intr. e tr.) : beluguejar ; escandilhar ; esbrilhaudar. v. **esbrilhaudar**.

« *brilhèira* » : v. **berlhèira**.

« *brim* » e derivats : v. **verin - veren**.

brimbalar (v. intr.) : balandrar ; flandrinejar / landrinejar.

brimbalar (se) : caminar balalin-balalan. v. **balalin**.
Se brimbalava pel caminòl.

brin : brison / pichona quantitat de quicòm ; filassa fina de cambe o de lin. (R. II, 259)
Un brin de muguet fa pas desplacer.

brina (subs. e adv.) : brin / brison ; parcèla ; pichona quantitat ; brica / brenica ; pas ges / pas brica.
 Del gallés **BRINÒS** : brin.
I n'aviá pas brina : i n'aviá pas ges / pas brica.

brindalha : animal aganit que jamai.

brindar (v. intr.) : trimar ; patir ; beure a la santat de q.q.

brinde : pòrt / portadura / anar ; convit a beure a la santat de q.q. *Portar un brinde.*

« *brindolar* » : v. **brandolar**.

bringe : joguina.

« *bringolar* » : v. **brandolar**.

« *bringuèr* » - « *bringuèira* » : v. **berenguèr - berenguèira**.

« *brinha* » : mena de peis v. **brilha**.

brinha : gran d'alh / vesenha.

brinhòl : alga (plt. de mar).

« *brinhòla* » : mena de peis v. **brilha**.

Brinhòla : vila de Provença que ne sortiguèt lo famós romanista Just Rainoard (1761-1836)

brinsa : branquilha / branquilhon.

brinsièira : vimièira / viminièira.

brinson : brota de vim.

brìò : animacion ; vivacitat. (del gallés *BRIUIÒS* (viu))

BRIO- : forma prefixada del grèc *bruòn* (mossa / mofa)

briofil, -a : que viu jos la mosca o dins la mosca.

briològ, -a : especialista (m. e f.) en briologia.

briologia : estudi de las mossas.

brionha / brionia (plt.) : coa de sèrp (plt.) (*Bryonia dioica*)

brìou : alga ramalhuda dels estanhs d'Erau.

briquet : batifuòc ; fragment pichonèl ; trocilhon.

briqueta : brica pichonèla / maona / tometa / rajòla.

briquetaire, -a : persona que fa de bricas.

briquetar (v. tr.) : bricar / rajolar / maonar / tometar ; felhar.

brisa (plt.) : vim blanc (*Salix viminalis*)

brisa : ventolin ; parçèla ; fragment ; micalha ; micarèla ; crivelum. *La brisa del ser* : ventolin del ser. *Una brisa de pan* : una micarèla.

brisada : gròs apetés dels manhans.

brisadís : bricalha.

brisadura : copadura / trencadura.

brisadoira : cardas gròssas per la lana.

brisaire (subs.) : banc de bregaire, -a.

brisaire, -a : bregaire, -a.

brisal : fragment ; brison.

brisalhet : bricalha menuda.

brisament : accion de brisar, de borrar, d'escardassar la lana.

brisan (plt.) : (*Verbascum Thapsus*) (malautiá de la pèl) : derbese / ètre / dèrbi / enderbi. *Lo dròlle a de brisans que lo fan bravament patir.*

brisar (v. tr.) : bresar ; emborrar ; escardassar la lana.

brisar, -ada : escardassat, -ada ; atrocelat, -ada.

brisar (se) : s'atrocelar ; s'apecilhar.

brisarèl, -a : fragil, -a ; copadís, -issa.

« *brisaud* » : v. **blisaud**.

brisaud, -a : que còpa çò que tòca, qu'esquinça sos vestits.

« *brisca* » e derivats : v. **biscre**.

brisca : galon de briscard.

briscan : mena de jòc de cartas.

« *briscar* » : v. **biscrar**.

briscard : soldat que s'es tornat engatjar.

brison : brin ; brisal pichon.

brisotejar (v. intr.) : se manjar de micarèlas ; manjar fòrt pauc.

brisum : bricalha menuda.

brissa : vedissa ; sause blanc (*Salix babylonica*) ; (*S. alba*)

brisson (plt.) : vim.

brissagòu : airal que i butan de brissas (vedissas).

brisson : vim (*Salix vitellina*)

« *bristar* » : v. **vistar**.

bristoladura : bronxidura.

bristolar (v. tr.) : bronzar / far venir maurèl / torrelhar.

bristolar (se) : se bronzar / venir maurèl ; se torrelhar.

bristolat, -ada : bronzat, -ada.

britanic, -a : relatiu, -iva a Bretanha Granda.

briu : vam ; impetuositat ; fòrça ; coratge ; rapiditat ; rapiditat d'un corrent, d'un riu, d'una ribièira...

Briude : nom de vila occitana. E non pas « *Brioda* »

Briva : nom de vila occitana.

briva / brivada (de) : rapidament / vitament (R. V, 558)

brivada : joncha (periòde de trabalh que se fa de contunh) passada ; impulsion (R. IV, 666)

brivent (subs.) : corrent (d'un riu, d'un fluví, d'una ribièira...)

brivent, -a : rapid, -a.

brivet : momenton.

broa : bòrd ; aurièira / orièira / òrle / talvera ; talús ; marga / cant (del gallés *CANTÒS* : bòrd) *A broa de mar* : sul bòrd de la mar. *A broa d'uèlh* : a vista d'uèlh.

broal : talvera peirosa e brossalhosa ; enbàs d'una vinha per oposicion a la cima ; riba de ribièira.

broàs, -assa : brave talús boscalhut e pelencut ; ribàs ; tèrme ; galhamàs.

bròc : branca / branqueta copada ; espina / boisson ; brota copada / baston.

bròca : baston ; broquet ; bot / plançon ; probaina ; tija de fèrre ; ast ; dosilh ; agulha de brocar ; martèl ferrador ; galet de cruga o de botelha ; clavèl capredond ; lesega ; ròssa (bèstia vièlha) ; mena d'afiquet de femna, en aur, en argent... *Bròca de devinaire* : vergueta de devinaire. *Bolèga-te, demòres pas aquí coma una bròca !* « *Sabi un niu de tica-tòca, i a dos uòus e una bròca* ». Dicha calhòla.

bròca (adj. m. e f.) : agrolit, -ida ; piòt, -a / nèci, nècia / joanical, -a / Joan farina / Joan fotre... v. p. 20, 2º / a) *Siá; sul b217lh* bròc

bròl : salsa.
 « *bròla* » : v. **bròia**.
 « *bròle* » : v. **brèu** (plt.)
brohada / brulhada : galhamassa (mata de rebrots)
brohadura / brulhadura : germinacion (R. III, 464)
 grelhada.
brohar / brulhar (v. intr.): grelhar / germenar (R. III, 464)
 « *brohar (se)* » (fr.): v. **borrolhar - se mancar**.
brohicar (v. intr.): frequentatiu de brohar.
brohicòt / brulhicòt : brota jove de caul (de caulet)
brohlon / brulhlon : borre / borron; regrelh / rebrot.
bròm (plt.) del latin *bromus*: civada bauja / civada coguola /
 espada / trauca sac / espangassat / crèba cavala...
 (*Bromus arvensis*); (*B. inermis*); (*B. maximus*);
 (*B. sterilis*); (*B. tectorum*); (*B. asper*)...
bròm: del grèc *bròmòs* (pudesina): element quimic metalloïd.
broma (f.): molusc que trauca lo fustam dels naviris;
 flèuma; rafatalh.
bromacetic, -a : natura d'un acid qu'es la resulta de
 l'accion del bròm sus l'acetona.
bromacetona : còrs qu'es la resulta de l'accion del bròm
 sus l'acetona.
bromacion : dins una molecula organica, remplaçament
 d'un atòm d'idrogèn per un atòm de bròm.
bromal : liquid oliós e lacrimogèn qu'es la resulta de
 l'accion del bròm sus l'alcoòl.
bromamina : produït de substitucion bromat de l'amoniac.
bromat : sèl o estèr de l'acid bromic.
bromat, -ada : atacat, -ada per la broma. v. çaisús.
bromat, -ada : que conten de bròm; sal d'acid bromic.
BROMATO- : forma prefixada del grèc *bròma, -atòs* (aliment)
bromatològ, -a : especialista (m. e f.) de bromatologia.
bromatologia : sciéncia dels aliments.
bromatologic, -a : relatiu, -iva a la bromatologia.
bromatometria : branca de la volumetria qu'utiliza de
 metòdes d'anàlisi que lor reactiu valorant es una solucion
 de bromat de potassi.
bromatometric, -a : relatiu, -iva a la bromatometria.
bromech : apastatge per trapar de peis.
bromejar (v. tr.): apastar lo peis per lo pescar.
bromeliacèas (f. pl.): familha de plantas.
bromic, -a : que conten de bròm. *Acid bromic*.
bromisme : accidents toxics amodats pel bròm e sos
 compausats, mai que mai amb lo bromur de potassi.
BROMO- : forma prefixada del grèc *brómòs* (bròm)
bromoacetic / bromacetic (acid) : natura d'un acid qu'es
 la resulta de l'accion del bròm sus l'acid acetic.
bromobenzèn : derivat bromat de substitucion del benzèn.
bromodermia : lesions de la pèl amodadas pel bròm e
 sos compausats.
bromofòrme, -a : compausat analòg al clorofòrm.
bromidrat / bromidrat : sal organica de l'acid bromidric.
bromidric, -a / bromidric, -a : natura de l'acid qu'es la
 resulta de la combinason del bròm amb l'idrogèn.
bromidròsi / bromidròsi (f.): secrecion abondosa de
 susor pudenta, als pès e a las aissèlas.
bromur : combinason quimica de bròm amb un còrs simple.
bron-bron : bronzin; çaganh.
bronc (subs.): sin; bonha; benc.
bronc, -a (adj.): brusc, -a; ernhós, -osa; modorre, -a.
broncada : contrapàs; trabucada; escapada de tropèl.

broncaire, -a : que trabuca; portat, -ada a trabucar.
broncament : bruscament; d'un biais bronc.
broncicar (v. intr.): trabucar; far un contrapàs.
Un muòl bronca mens que non pas un caval.
BRONCO- : forma prefixada del grèc *brónkhòs* (gòrja)
broncoaspiracion : aspiracion amb un broncoscòpi del
 liquid dels bronquis.
broncocèla : cavitat gasosa del còl que comunica amb
 un bronqui; dilatacion bronquica.
broncoconstrictor, -tritz : que contracta los bronquis.
broncodilatador, -airitz : que dilata los bronquis.
broncodilatacion : dilatacion dels bronquis.
broncofonia : fòrta ressonància de la votz dins la peitrina
 a l'auscultacion del pitre d'un malaut.
broncografia : examèn radiografic d'una partida de
 l'arbre bronquial.
broncograma (m.): image obtengut per broncografia.
broncolíti (f.): calcul dels bronquis.
broncolitiasi : preséncia de calculs dins los bronquis.
bronicòsi (f.): inflamacion dels bronquis amodada per
 de fonges.
broncopatia : tèrme generic per totas las afeccions
 dels bronquis.
broncoplegia : paralisi dels bronquis.
broncopneumonia : fluxion de peitrina.
broncopneumopatia : afeccion simultànèa dels bronquis
 e dels paumons.
broncopulmonar, -a : relatiu, -iva als bronquis e als paumons.
broncorragia : emorragia dels bronquis.
broncorrèa : ipersecrecion patologica del mucus bronquial.
broncoscòpi (m.): tub per examinar la cavitat bronquiala.
broncoscopia : examèn de la cavitat bronquiala.
broncospasme : contraccion espasmodica dels bronquis.
broncospirometria : espirometria d'un paumon amb un
 broncoscòpi.
broncostenòsi (f.): diminucion del diamètre de tal o tal
 punt de l'arbre bronquial.
broncotífus : varietat de fèbre tifoïda mai que mai bronquiala.
broncotomia : obertura cirurgicala d'un bronqui
 (traqueotomia, laringotomia o traqueolaringotomia)
broncucut, -uda : borroncelut, -da; rascanhut, -uda.
bronda : branca d'arbre; brancum; fulham; ramèl;
 borrigal (mena de borreia)
brondàs : ramèl que servís de balaja.
brondasson : pichona balaja de rama.
bronde : bruelh (lo dejós d'un bòsc); galhamàs.
 « *brondejar* » : v. **brúnher - brunhejar**.
brondèl : ramèl; ramelet amb sa frucha / pinèl;
 croston de pan.
brondesca : doblat de bronde; galhamàs.
brondilha : brotilha; buscalha.
brondilhar (v. intr.): buscalhar.
brondir (v. intr.): brúnher / brunhir. v. **brúnher**.
bronha : pinha. v. **brúnher**.
 « *brónher* » : v. **brúnher**.
bronhon : pèl de fruch; frucha; notz; pèsec-pruna.
bronqui (m.): cadun dels dos canèls de la traqueïa artèria.
BRONQUI- BRONQUIO- : formas prefixadas de bronqui.
bronquial, -a : relatiu, -iva als bronquis.
bronquistasiant, -a : que dilata los bronquis.
bronquiectasia : dilatacion dels bronquis.

bronquiestasic, -a : relatiu, -iva a la dilatacion dels bronquis o amodat, -ada per ela. *Abscès bronquiestasic.*

bronquioalveoliti (f.) : inflamacion simultanèa de las ramificacions bronquialas pus darrièiras e dels alveòls adjacents.

brionquiòl (m.) : ramificacion ultima dels bronquis dins los paumons.

bronquiòlisi (f.) : lesions que fan perir las parets bronquialas.

bronquiòliti (f.) : inflamacion dels bronquiòls.

bronquiti (f.) : inflamacion aguda e passadissa dels bronquis; inflamacion cronica dels bronquis.

BRONTO- : forma prefixada del grèc *brontê* (tron/tròn)

brontologia : branca de la meteorologia qu'estúdia los auristres.

brontomètre : aparelh per mesurar l'intensitat electrica pendent los auristres.

brontosauire : reptil dinosaure fossil.

bronze : aliatge de coire amb d'estam.

bronzament : accion de bronzar.

bronzaire, -a : persona que bronza.

bronzant, -a : brusc, -a / bronc, -a ; reguèrgue, -a.

bronzar (v. tr.) : donar la color o la durada del bronze.

bronzar (se) : se torrelhar (venir maurèl a fôrça de se solelhar)

bronzatge : accion o resulta de bronzar o de se bronzar.

bronzeire : ronfla / troneire. v. **bronzidor.**

bronzelhar (v. intr.) : se torrelhar ; bronzar.

bronzida : bruch ponchut ; bronziment ; rumor.

bronzidor, -oira : estervelh v. **estervelh.**

bronzidura : color maurèla ; bristoladura.

bronziment : bristoladura ; ronfla ; bronzin.

bronzin : bronziment.

bronzinada : bronziment ; bronzinament.

bronzinadís (subs.) : bronzinament que s'esperlonga.

bronzinadís, -issa : que bronzina ; bronzinaire, -a.

bronzinaire, -a : que bronzina.

bronzinament : bronzin ; bronziment.

bronzinar (v. intr.) : far lo bruch d'un eissam d'abelhas ; far lo bruch d'una abelha, d'una vespa, d'un bordon... ; far lo bruch d'un avion.

bronzinatge : accion de bronzinar.

bronzinejar (v. intr.) : bronzinar leugièrament ; bronzinar ponchut.

bronzinós, -osa : bronzissent, -a.

bronzir (v. intr.) : brusir ; bronzinar ; brausir (far lo bruch d'un avion que s'amòda)

bronzissent, -a : que bronzina.

bronzor : bronzinament d'abelha ; bronzinament d'avion.

broquejar (v. intr.) : amassar de broquetas, de lenha menuda.

broquet : baston pichonèl ; canèl / canèla ; bròc pichon.

broqueta : bròca pichona ; dosilh / canèla ; aluqueta / luquet (arc.)

broquetada : paraula trufarèla ; propaus trufarèl.

broquetaire, -a (adj. e subs.) : adosilhaire, -a ; trufaire, -a ; broquetièr, -ièira / luquetaire, -a (arc.)

broquetar (v. tr.) : adosilhar ; sangnar q.q. (mètge) ; se trufar.

broquetatge : accion d'adosilhar.

broquetejaire, -a : espelucaire, -a / espepissaire, -a.

broquetejar (v. intr.) : aver la tissa de tròp espelucar / de tròp espepissar.

broquichons (m. plur.) : mena de campairòls (*Heridium coralloides*) ; (*H. clathroides*) ; (*H. erinaceus*)

broquièr : mata de boissonalha ; galhamàs.

broquièr, -a : boisselièr, -ièira.

broquièira : socamaire de castanhièr. v. p. 20, 3, a.

broquilha : buscalha ; broqueta seca.
Amassar de broquilhas se ditz buscalhar.

broquilhada : buscalhada / fais de buscalhas.

broquilhar (v. intr.) : buscalhar (amassar de broquetas secas)

broquilhon : buscalha menuda ; festuc.

brós : gaspa ; formatge de gaspa ; recuècha.

brolesc, -a : brausenc, -a ; brasc, -a (que se bresa aisidament) fragil, -a ; vèdre / reguèrgue.

brosent, -a : rosent, -a ; albenc, -a.

brosentir (v. tr.) : calfar a blanc.
« *brosin* » : v. **bosin.**
« *brosir* » : v. **brausir.**

brossa : bruga ; brossalha ; ramilha. (L. 55)
« *bròssa* » (fr.) v. **espolseta - escobeta.**

brossa rasièira : mena de bruga pichona.

brossa salsa : gasta salsa / cosinièr marrit. v. p. 20, 2° / a)

brossal / brossalha : expandi de brugas o de boissonalha.

brossalhut, -uda : cobèrt, -a de brugas o de boissonalha.

brossar (se) : grumelar ; se calhar.
Ai lo lach que a brossat : que s'es grumelat.
Ai brossada ma crèma : ma crèma a grumelat.

brossàs : landa de brugas / èrm de brugas.

brossièr, -ièira / brossieiron : expandi pichonèl de brugas.

brosseta : bruga pichona / brossa rasièira.

brost : brota ; bruèlha ; brota de bruèlha ; borron ; rama ; ramèl ; gavèl de rama ; botèl de rama ; apètis del bestial ; viscoalhas ; pampe de trufas.
Far brost : se desdire ; racar. *Far de brost* : far de rama.

brost / brusç : pitral de buòu ; ennaut de pitral de moton ; *sternum* (lat) ; timon d'araire.

brosta : rama ; brota de caulet ; galhamàs ; brocoli ; tusa / tuson / tison.

brostaire, -a : bestial que brosta / bestial que manja.

brostalha : çò que se brosta / çò que se manja.

brostal : galhamàs.

brostar (v. tr. e intr.) : rosegat de brotas ; manjar ; cobrir de ramilha ; manjar amb plaser ; podar.

brostejar (v. tr. e intr.) : tustejar amb una gaulissa ; foalhar.

brostèl : brota ; borron ; pinhèl de flors o de frucha.

brostet : brota pichonèla ; borron.

bróstia : aplech de penchenièr de cambè.

brostiar (v. tr. e intr.) : penchenar lo cambè.

brostièr : galhamàs.

brostilha : brondilha ; buscalha.

brostilhar (v. tr. e intr.) : rosegat de brotas / brostar.

brost : borron ; brota jove ; brostilha ; pinhèl de flors ; rasim.

brota : gaissa ; rebrot ; tana de caulet ; brotèla.
Las brotas de caulet se sonan de tanons (l.p.)

brotaconilhs (plt.) : (*Leontodon autumnalis*)

broxada : vegetacion (R. V, 476) ; brotas.

brotar (v. intr.) : butar / créisser (per tota mena de planta)

brotejar (v. intr.) : far de brotas.

brotèl : brota jove ; ramèl naissent, pinhèl.

brotenc, -a : que buta plan / que creis plan ; drud, -a.

brotièira : galhamàs de broa de ribièira ; viminièira ; brotas de castanhièr.

brotilha : borron ; brota pichonèla ; rapuga ; menudalha.
Te còpes pas lo cap per de brotilhas !

brotilhar (v. intr.): borronar; brotar; butar.
brotilhon / broton: borron; brota naissenta.
brotinha: brotilha.
brotonar (v. intr.): borronar; brotar; butar.
brotonadura: sortida de pustulas.
bru: pal de filat de pesca.
bruc: diferentas menas de bruga; cep (*Boletus edulis*)
brucada / brucal: truc; embroncada; lifada / lifadís.
brucar / burcar (v. tr.): trucar; embroncar; entretocar; tocar; frelhar (l.p.) (L. 56 - R. II, 272)
Qué te ploras ? T'ai quitament pas brucat !
Me bruquèt, mas me toquèt pas. (l.p.)
brucèla (f.): bacterias parasitas d'unes animals e qu'amòdan la brucelòsi.
brucelacèas (f. pl.): familha de bacterias.
brucelòsi (f.): tèrme generic per las malautiás amodadas per de brucèlas.
L'òme tanben pòt trapar la brucelòsi del bestial.
bruch: bosin; tambust; tarabastèri; brudèsta; rumor.
brucha: rafatalh / rafatalha.
brucina: alcaloïd de la notz vomica.
brudèsta: bruch; sarrabastal / tarrabastal; querèla.
bruèg / bruòg: tirabresa. v. **tirabresa**.
mena de rastèl marguelong / rodable / ruèlh.
bruèis: masc / fachilhièr / emmascaire.
bruèissa: masca; fachilhièira; emmascaira.
brueissam: las fachilhièiras / las mascas / las emmascairas.
brueissejar (v. intr.): emmascar; se remenar.
brueissòt: masc; fachilhièr; emmascaire.
bruèja / bruòja: ròl (aplech per amassar lo cerealum de pel sòl) maura / truèja / pòrca (maladreça de laurada)
bruejar (v. tr. arc.): amontetar lo cerealum pel sòl.
bruejàs: escòrbi (persona ronadissa / ronaira / romegaira)
bruèlh / bruòlh: grelh; brota; rebrot; mata d'arbres; galhamàs jove; bosquet; riba boscalhuda.
bruèlha / bruòlha: vegetacion (R. V, 476); pampe; fulhum.
bruga: diferentas menas de brossa.
bruga blanca: bruga a balaja. (*Erica scoparia*)
bruga fissuda: mena de jonc.
bruga salvatja: outra mena de bruga. (*Erica cinerea*)
brugairàs: expandi de brugas.
brugairòl: mena de botarèl. (*Lepiota procera*)
brugairòla: airal cobèrt de bruga; mena d'agaric: (*Agaricus procerus*)
brugal / brugalièira / brugar / brugàs: campat de brugas.
brugassièr, -ièira: animalum que viu per las brugas; persona que vend de bruga, o que ne fa de balajas.
brugasson: diferentas menas de ceps (bolets)
bruguet: mena de mossalon; cep (*Boletus edulis*)
bruguet blanc: cep. (*Boletus edulis*)
bruguet fòl: outra mena de cep. (*Boletus luridus*)
bruguet jaune: outra mena de cep. (*Boletus aereus*)
bruguier: camp de brugas.
bruina: rosina; plovina; tubas que rajan; albièira.
bruinar (v. intr.): rosinar; brumar; albieirar.
brulhar / brolhar (v. intr.): grelhar. v. **brolhar - bruelhar**.
brulhèc: belament / belat / belèc.
brulhegar (v. intr.): belar. (**bialar** en l. p.)
brulhicar (v. intr.): frequentatiu de brulhar e de bruelhar.
brulhicòt: brota jove de caulet.

bruma: tuba leugièira; nivolina; nèbla; escuma.
brumaca / brumada: nèbla / bruma que raja.
brumairòl, -a: nivolina.
brumalh: tubas que se rebalan / fumarlas.
brumar (v. intr.): rajar (tubas); plovinejar / bruinar.
Quand bruma, las tubas rajan.
brumassejar (v. intr.): tubejar / brumar / plovinejar.
brumat, -ada: cobèrt, -a de tubas (temps, jornada, sason...) neblat, -ada (froment, segal, autre cerealum); mofut, -uda; pelliculat, -ada.
brumatge: tubas.
brumejar (v. intr.): téner brumat.
brumiù, -iva: expausat a las tubas e a la nèbla.
brumor: bruma / fumarlas / tubas.
brumós, -osa: tubós, -osa; fumarlós, -osa.
brun, -a (adj. e subs.): que tira sul negre.
A la bruna: a calabrun / a boca de nuèch.
brunàs, -assa: maurèl, -a.
brunassa: mena d'anet (*Anas fusca*)
« *bruncar* »: (v. **brucar**)
bruneleta (plt.): (*Brunella vulgaris*)
brunesir (v. intr.): venir brun; començar de far nuèch.
brunet: mena de fonge (*Psalliota campestris*)
(*Tricholoma tristis*)
bruneta (plt.): (*Brunella grandiflora*; *Tricholoma terrenus*)
brunetat, -ada: que tira sul maurèl.
brúnher / brunhir / brunhejar: (v. intr.): brusir; bronzinar; retronir; resclantir / tronar.
brunidor: instrument d'engravaire, d'aurivelaire...
brunissòt, -a: mai o mens maurèl, -a.
brunir (v. intr. e tr.): venir brun, -a; polir les metals; començar de far nuèch.
brunèl, -a: que tira sul brun; brun clar.
Brunèl Clovís (1884-1956). Recullhiguèt en dos volums las cartas (actes) occitanas originalas pus ancianas (abans 1200) que, per la màger part son de Roergue. Publiquèt en 1923 la carta occitana originala pus anciana de totas qu'es tanben de Roergue. v. fin de letra B.
brunèla (plt.): (*Brunella grandiflora*)
brunesir (v. tr. e intr.): brunir. (R. II, 266)
Brunesir al solelh. Brunesir un metal.
« *brunhon* » (desformacion de l.p.) v. **prunhon**.
Brunon: prenom.
bruòja: v. **bruèja**.
brusc (subs.): bruga a balaja; bornhon rustic.
brusc, -a (adj.): bronc, -a; ruf, -a; borroncelut, -uda.
bruscament (adv.): broncament.
bruscar (v. tr.): rudejar (persona); tarabastar.
bruscariá: accion o paraula brusca.
brusir / brusejar (v. intr.): brúnher; bronzinar; mormolhar.
brusent, -a / brusissent, -a (adj.): que mena bruch.
brusida: bronzin que s'esperlonga.
brusidor, -oira: brusissent, -a.
brusina: còrda menuda d'un instrument de musica.
brusor: bruch lunhan e mai o mens estofat.
brusós, -osa: que mena bruch / brusent, -a.
brusquièr: brugàs; pan maurèl; apièr.
Brussèlas: vila capitala de Belgica (Euròpa)
brústia (plt.): (*Andropogon ischaemon*)
brústia: boita / bóstia; caisseta facha de cledas de vim.
brustieta: boita / bóstia pichonèla.

brut, -a : dins son estat natural ; ruf, -a ; grossièr, -ièira ; malnet, -a / bochard, -a ; bèstia (adj. m. e f.)

Matèria bruta. Fòrça bruta. Bèstia bruta.

brutal, -a : violent, -a ; (s.f.) redobtable, -a.

brutalàs, -assa : bravament violent, -a ; bravament de crentar.

Secas, las romes son encara mai brutalassas.

brutalejar (v. tr.) : èsser violent contra q.q. o contra de bestial.

brutalejat, -ada : bravament malmenat, -ada.

brutalitat / brutalitge : violéncia.

brutar / brutir (v. tr.) : passar / embrutar / embochardir.

brutat, -ada / brutit, -ida : embochardit, -ida.

brutissa : rafatalh / rafatum ; trium ; brutitge.

brutitge : estat de çò qu'es passit o bochard.

brutlador : sac o instrument per rascular de castanhas rostidas ; instrument per rostir lo cafè ; distillariá ; airal bravament ensolehat / solehador.

Las castanhas son maduras, cal sortir lo brutlador.

brutlador, -oira : que pòt cremar aisidament.

brutladís -issa : cremadura facha per una beluga dins d'estòfa.

brutladura : cremadura ; degalh fach per un encendi.

brutlaire, -a : encendiari, -ària.

brutlament : cremadura.

brutlar (v. tr. e intr.) : cremar ; encendiar ; rimar ; usclar ; distillar (R. V, 278)

brutlar (se) : se cremar.

brutlat, -ada : cremat, -ada ; encendiat, -ada ; rimat, -ada.

brutlason : cremasor.

brutle (al) : a la buta-buta / a tota fressa / a tota frécia.

brutlèu : mescla d'una liquor fòrta (rom, aigardent ...) amb diferents ingredients (sucre, tè, citron...) ; vin caud que se'n far cremar l'alcoèl quand lo vin a virat lo bolh ; vin caud aromatizat. (*Mot ausit a Castras (Tarn) lo 20-02-2000 per dire « punch » e utilizat tanben en Roergue.*)

Aquel jorn faguèrem un brutlèu, que fasiá pas caud.

brutlòt : nau encendiària ; persona botafuòc ; pipa.

brutlòta (plt.) : (*Cirsium bulbosum*)

B. T. S. : brevet de tecnician superior, de tecniciana superiora.

B. T. T. : sigla de « bicicleta trauca-tèrme » v. **B. P. P.**

« bual » - « bualhar » : v. **bugalh - bugalhar.**

buba : pustula (R. IV, 673)

bubeta / bubeton / bubon : pustula pichonèla.

bubonic, -a : relatiu, -iva als bubons. *Pèsta bubonica.*

bubonocèla : ernia inguinopubiana.

buc : tanòc de branca d'arbre ; espina ; estarengla ; cima de montanha ; busc d'abelhas ; nauc o conca de rusca ; pòcha de pofre ; tronc d'arbre curat.

buca : tanòc de planta ; tronc d'arbre curat.

bucada / bucal : esquinçadura facha per un tanòc.

bucadèl : pichon pluvier (aucèl) (*Charadrius hiaticula*)

bucal, -a : relatiu, -iva a la boca.

Cavitat bucala. Glandolas bucalas.

Bucarest : vila capitala de Romània (Euròpa)

bucin : mena de molusc.

bucina : trompa ; trompeta. (R. II, 268)

bucinador, -airitz : trompetaire, -a.

BUCO- : forma prefixada del latin *buca / bucca* (boca)

bucodental, -a : relatiu, -iva a la boca e a las dents.

bucogenital, -a : relatiu, -iva a la boca e als organs genitals.

buçòl : pustula.

buçolat, -ada : cobèrt, -a de pustulas.

bucolic, -a (del grèc *boukòlòs* (pastre) : pastoral, -a.

bucolingual, -a : relatiu, -iva a la boca e a la lenga.

« budalha » : v. **budelam.**

budèl : tub intestinal / intestin / tripa ; esbosenada de paret.

budèl gròs : intestin gròs / sauma.

budèl prim : intestin menèl.

budelada / budelalha : intralhas ; ventralha del pòrc.

budelam : ventralha del pòrc / tripalha.

budelhada / budelada : v. çaisús.

budelier, -ièira : persona que vend de tripas / tripièr, -ièira.

budget : calcul anticipat del còst financièr d'un trabalh, d'un viatge, d'una activitat ; soma d'argent disponibla per un trabalh, un viatge, una activitat.

budgetari, -ària : relatiu, -iva al budget.

Las previssions budgetàrias.

budgetàriament : quant al budget.

budgetizacion : accion de budgetizar

budgetizar (v. tr.) : far dintrar dins lo budget de l'Estat.

budgetivòr, -a : que manja bravament d'argent.

La Seguretat Sociala es budgetivòra.

Los fonccionaris son budgetivòrs.

budleia (m.) (plt) : arbril de las flors fòrt nolentas.

(*Buddleja davidii*)

budleiacèas (f. pl.) : familha de plantas.

bueissa : fais de palha, de canaveras...

buelha : franja d'estòfa abenada ; festuc.

buf : sofle. *Amb lo vielhum l'òm pèrd lo buf.*

buf, -a (adj.) : bufèc, -a. *Castanha bufa. Notz bufa.*

bufa : bonheta ; calòta / emplastre ; mina negra ; gauta ; gauta del cuol ; cuol ; sèxe de la femna ; ratbufon ; pichon grapaud. *Te vas trapar una bufa : vas trapar una calòta.*

Far la bufa : far lo morre. Las bufas del cuol.

bufanèblas (adj. m. e f.) : vantard, -a ; ventabolòfas (m. e f.)

bufada : buf ; ventada ; còp de bufador.

bufador : instrument per avivar lo fuòc.

bufaire, -a : persona que bufa ; vanturla / vantussa ;

conflèta ; vanitós, -osa ; vantabolòfas (m. e f.)

bufal : ventada ; còp de buf dins un instrument de musica.

Un bufal de vent li prenguèt lo capèl.

bufar (v. tr. e intr.) : far sortir l'aire de la boca ; guelsar / cleussar ; exagerar / se vantrar / se conflar ; passar l'òsca dins sos direns.

bufarèl (subst.) : corrent d'aire jos las pòrtas, per las fenèstras.

bufarèl, -a : gautut, -uda ; maissut, -uda ; bodenfle, -a.

bufariá : ensemble dels bufadors d'una farga, d'un òrgue, d'un fornàs de fabrica.

bufaròla : ventada que s'esperlonga.

bufaron, -a / bufaròt, -a : bufèc, -a.

bufat, -ada : bodenfle, -a ; bofre, -a.

bufèc (lo) : la bufa (sèxe de la femna en lenga parlada)

bufèc, -a : vuèg, vuèja ; van, -a ; esteril, -a / estèrle, -a.

bufejar (v. intr.) : guelsar / cleussar / aver las polsas.

bufet : bufador (aplech per avivar lo fuòc) ; mòble de cosina (vaisselièr / escudelièr) ; caissa d'òrgue ; cantina de restaurant, d'estacion ; repais que i se manja freg e de pès (sens se seire)

Bufet d'orguena. Bufet de gara.

bufeta : vela tresena del mast grand.

bufetada : sofia / emplastre / carpan.

bufetar (v. tr.) : mandar una bufa / una calòta.

bufetas : bufador de fabre.

bufetièr, -ièira : persona que ten un bufet de gara.

bufeton : bufador de fuòc.

bufle / bufre : mamífer salvatge que revèrta lo buòu.
(*Bos bubalus*)

bufiona / buflessa : feme del bufle.

BUFO- BUFON- : formas prefixadas del lat. *bufo*, *-onis*
(grapaud)

bufonià (f.) (plt.) : (*Buffonia perennis*) ; (*B. macrosperma*)
(*B. tenuifolia*)

bufonids (m. pl.) : familia dels grapauds.

bufotenina : alcaloïd que se tròba dins d'unas plantas,
d'unes bolets e dins lo veren dels grapauds.

bufoterapia : emplec terapeutiç del veren de grapaud.

bufotoxina : cadun dels glucosids que se tròban dins las
secrecions cutanèas dels grapauds conjuntament (R. III, 599)
amb d'autres substàncias dels sistèma nerviós.

buftalmia : glaucòma infantil (augmentacion considerabla del
volum de l'uèlh)

buga : vapor ; nivolina.

bugada : lo netejar de la farda, del linge pus gròs.

bugadessa : baudròl (peis) (*Lophius piscatorius*)

bugadar / budadejar (v. tr. e intr.) : far la bugada / far bugada ;
netejar la farda, lo linge pus gròs, la fustalha.

bugadariá / bugadièira : airal que i se fa la bugada.

bugadièr / bugador : cuba que i se fasiá la bugada.

bugadièira : femna que fa la bugada ; airal que i se fa la bugada ;
correjòla / èrba nosada (plt.) (*Polygonum aviculare*)

bugadon : pichon bugador.

bugador / bugadièr (arc.) : cuba que i se fasiá la bugada.

bugal / bugar : bornhon ; apièr (ensemble de bornhons)

bugalh, -a (arc.) : ramèl per destriar los àbets de pel blat.

bugalhar (v. tr. arc.) : balajar los àbets amb un ramèl.

bugàs : vent caud e vaborenc.

buget / boget : corondat ; paret compartidoira.

bugetar (v. intr.) : far de corondats o de parets compartidoiras.

bugetat, -ada : compartit, -ida amb de corondats o de parets.

bugla (plt.) : èrba de carbon / èrba de per Santa Margarida.
(*Ajuga Chamaeptyis*) ; (*A. genevensis*)
(*Ajuga reptans*) ; (*A. Iva*) ; (*A. pyramidalis*)

buglòssa (plt.) : lenga de buòu ; borage bastard.
(*Anchusa arvensis*) ; (*A. officinalis*) ; (*A. italica*)
(*A. sempervirens*) ; (*A. Barrelieri*) ; (*A. undulata*)
(*A. crispa*)

bugor (f.) : buga ; vapor.

bugrana (plt.) : escana vaca (*Ononis campestris*)
(*O. rotundifolia*) ; (*O. fruticosa*) ; (*O. cenisia*)
(*O. repens*) ; (*O. mitissima*) ; (*O. alopecuroides*)
(*O. serrata*) ; (*O. reclinata*) ; (*O. variegata*)
(*O. pubescens*) ; (*O. viscosa*) ; (*O. breviflora*)
(*O. aragonensis*) ; (*O. Natrix*) ; (*O. ramosissima*)
(*O. striata*) ; (*O. Columnae*) ; (*O. ornithopodioides*)
(*O. minutissima*)

bulb : cabolh / cabolha / cabolhon / cabòça / dòlça /
vesenha / teca ; protuberància redonda d'unas organs ;
protuberància en general.

Bulb de ceba, d'alh, de jacint... B. uretral. B. pilós.
B. dentari. B. raquidi. B. nerviós. B. aortic. B. olfactiu.
B. duodenal.

BULB- BULBI : formas prefixadas del latin *bulbus* (bulb)

bulbar, -a : relatiu, -iva al bulb. *Paralisi bulbar.*

bulbicultor, -triz : persona que cultiva de plantas a bulb.

bulbicultura : cultura de plantas a bulb.

bulbifèr, -a : qu'a de bulbs / que fa de bulbs.

bulbifòrme, -a : bulbós, -osa (en forma de bulb)

bulbilh / bulbilhon : bulb pichon.

bulbilhifèr, -a : que fa de bulbilhons.

bulbiti (f.) : inflamacion del bulb duodenal.

BULBO- : forma prefixada del latin *bulbus* (bulb)

bulbocòdi (m.) (plt.) : (*Bulbocodium vernum*)

bulbós, -osa : en forma de bulb.

bulgar, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Bulgària ; sortit, -ida de
Bulgària ; lenga del bulgars.

Bulgària : nom de país d'Euròpa centrala.

« *bulhada* » : v. **budelhada.**

« *bulir / bulhir* » : v. **bolir / bolhir.**

bulha : sagèl ; letra del Papa sagelada ; bonha / tumor ;
botiòla d'aiga o de sabonada ; enganada ; sorda (mena de
becada) : (*Limnocyrtus gallinula*)

bullari (m.) : recuèlh de bullas papalas.

« *bulldog* » (bul'd g) : v. **dògol.**

« *bulldozer* » (bul'douzə) : v. **aplanadoira.**

bulletin : publicacion periodica ; bilheta en general.

Bulletin d'informacion. Bulletin de santat.

Bulletin de votacion. Bulletin de paga.

bungalow ('bʌŋgalou) : ostalon sens solhièr.

buòu : taure que fuguèt castrat quand èra encara borret ;
mena de campairòl (*Lactarius volemus*)

buòu arput : mena de molusc (*Argo argo*)

buòu de Nòstre Sènher : vòla guiraud. v. p. 20, 2, b.

buòu marin : fòca (mamífer carnassier de las mars glacialas)

buòunalha : los buòus en general.

buòunet : borret castrat.

búquia : mena de bigòs.

bura : estòfa de lana grossièira.

buralista (m. e f.) : persona que vend de cigarretas, de tabat...

burat : estòfa grossièira.

burata : estòfa de lana pus fina que lo burat. v. bas de p. 20.

burataire, -a : persona que fa de bura.

burba : sorra ; loda / lòda ; tripalha del bestial ;
panolha ; pèl de las olivas.

burbalh / burbalha : festuc ; micarèla ; fonzilhas ;
rafatalh de calhada.

burca : boira / pèrga per furgar dins l'aiga.

burcada / burgada : accion de furgalhar.

burcalha / burgalha : fulharc (baston per cercar las
castanhas dins las fuèlhas secas)

burcalhar / burgalhar (v. tr. e intr.) : amassar noses o
castanhas.

burcar / burgar (v. tr. e intr.) : trucar / tocar en passant ;
furgar / furgalhar ; butar ; acometre ; carpinhar.

burèl, -a : brunàs, -assa ; maurèl, -a. *Una feda burèla.*

bureta : flasconèl pel vin o per l'aiga de messa.

burèu : escritòri cobèrt de bura o pas ; sala que i
a d'escritòris ; oficina ; administradors majorals
d'associacion, d'organizacion, d'equipa.

burga (plt.) : bruga (*Erica arborea*)
(*Erica scoparia*) ; (*Erica multiflora*)

burgar (v. tr. e intr.) : furgar / furgalhar amb un flòc de burga.
Burgava jol mòble per ne far sortir la mirga.

burin : aplech d'engraivaire de metal.

burinar (v. tr. e intr.) : engravar de metal ; rafir / rufar.

burinat, -ada : engravat, -ada ; rafit, -a / rufat, -ada (s.f.)

A una cara tota burinada pels ans.

« *burjar* » : v. **burcar.**

burla : badinada ; escarni ; enganada ; mistificacion ; asenada (L. 56)
e non pas del francés *borle*, ni tanpauc de l'italian *burla* coma o dison d'autres dictionaris.

burla : jòc de bòlas que revèrta lo jòc de tap.
« *burla* » : v. **bèrla**.

burlador, -oira : doblot de burlaire, -a. (R. VI, 119)

burlaire, -a : trufaire, -a / trufandier, ièira / trufarèl, -a ; badinaire, -a / burlièr, -ièira ; enganaire, -a. (R. II, 271)

burlar (v. tr.) : se trufar de quicòm o de q.q. ; escarnir ; enganar.

burlar (v. intr.) : badinar.

burlar (v. intr. arc.) : tornar passar lo batre sul sòl.

burlesc, -a : d'una extravagància comica.
(de l'occitan **burla** e non pas de l'italian *burlesco*.
Idèa burlesca : idèa trucionaluna.
Acotadura burlesca : acotament (vestit) grotesc.

burlescament : d'un biais burlesc.

burlièr, -ièira : doblot de burlaire.

burnós : vestit fòrt ample d'unes arabs.

burocracia : influéncia excessiva dels fonccionaris.

burocrata : fonccionari qu'abusa de son poder.

burocratic, -a : relatiu, -iva a la burocracia.

burocratizacion : accion o resulta de burocratizar.

burocratizar (v. tr.) : transformar en burocracia.

buron : masuc de montanha que i se fa burre e formatge.

buronièr : trabalhair responsable dins un buron.

burotica : ensemble de tecnicas teleinformaticas e informaticas per l'informatizacion dels burèus.

burra : bracèl ; baiard.

burrar (v. tr.) : metre de burre. *Burrar una tòsta*.

burrar (v. intr.) : gemicar / se plànher ; romegar.

burrariá : airal que i se fa o i se vend de burre.

burre : substància onchosa que ven de la crosta del lach.

burrejair (v. intr.) : balhar fòrça burre.

burrèl (arc.) : bracèl (monteton de fen pels camps)

burrelar (v. tr. arc.) : abraçelar (far de bracèls).

burrièira : recipient que i se fa o que i se sèrva lo burre.

burrós, -osa : que balha fòrça burre.

bus (apocòpa del lat. *omnibus*, per totes, datiu pl. de *omnis*, tot) : biais de carreg public.

-BUS : forma sufixada del lat. *omnibus* v. çaisús.
v. **aerobús - autobús - bibliobús**.

busa : tartana (*Buteo buteo*)
persona bèstia coma topin descoetat.

busa patuda : tartana patuda (*Buteo lagopus*)

busac / busard : milan reial (*Milvus milvus*)

busacaire, -a : caçaire d'aucèls de rapina.

busarac / busaraca / busarat / busaròca : (*Circus pygargus*) ; (*Circus aeroginosus*) ; (*Circus cyaneus*)

busc : tanòc ; estarengla ; brotilha espinosa ; balena de corset ; cima de montanha ; pal ; genèst anglés (*Genista anglica*)

busca : festuc ; buscalha ; pel d'èrba tressecat ; canat / canissa per far secar la frucha.
Busca de nèu : borrih de nèu / vòlva de nèu.

buscada : acròc ; esquinç ; bosquet / boscatge.

buscaire, -a : boscatièr, -ièira.

buscalh : borràs ; brotilhas de lenha menuda.

buscalha : brotilhas de lenha seca o usclada.

buscalhada : fais de buscalhas.

buscalhaire, -a : persona qu'amassa de buscalhas.

buscalhar (v. intr.) : amassar de buscalhas.

buscalhatge : accion d'amassar de buscalhas.

buscalhièr : montet de buscalhas.

buscalhon : esteleta / estelon ; festuc de lenha.

buscar (v. intr. e tr.) : cargar un busc (corset) ; escavar.

buscarèla / boscarèla : boscarida / faubeta.

buscassejar (v. intr.) : manjuquejar (manjar sens apèts)

busquejar (v. tr. e intr.) : far sortir de sa tuta amb una busca ; buscalhar.
Busquejar un grelh. Busquejar dins un bòsc.

busquet : busca de lenha.

busqueta : busca de lenha / buscalha ; estelon / esteleta ; bròca de mèstre d'escòla per far legir al tablèu.

busquièr : lenhièr ; boscatièr.

busquièira : aplech coladís de corset ; boscatièira.

busòl : pustula que vina, que fa de poire.

bust : lo cap e l'ennaut del còrs sens los braces ; jacotin de mainatge.

bustièr : corset.

but : objectiu ; intencion ; propaus ; vista ; tòca ; finalitat ; punt marcat al *football* (angl.) / *fotbòl*, o al *rugby* (angl.) / *rugbí*... ; cibla.

buta : butada ; ancola ; espicon ; cibla ; but.

butabala : pistolet de saüc / de sambuc (joguina de dròlles)

buta-buta / buta l'òli : mena de jòc que los mainatges i se butassejan. *A la buta-buta* : al brutle / a tota frécia.

butada : butassal ; secossa / borrada ; estug.

butaire, -a : persona que buta. (t. a.)

butal : butada / borrada ; secossa ; tust.

butan : mena de gas. *Me calfi al gas butan*.

butanèu : sarranèu (maquina de desennevassar rotas e camins)

butanòl : alcoòl butilic.

butar (v. tr. e intr.) : exercir una cachada sus q.q. o sus quicòm ; amodar ; acometre ; encitar ; ancolar / espiconar ; perseguir / acotir ; grellhar ; créisser ; contunhar.
Butar los estudis : contunhar d'estudiar.
Los cans butan : los cans acotisson quicòm.
Quand los cans butan mentisson pas.

butarèl : ancola ; espicon.

butaròda (m.) : bòrna (L. 51) de proteccion de paret o d'angle d'ostal ; caçaròda de rodièr.

butassada / butassal : brava butada ; bachucada.

butassar (v. tr. e intr.) : butar bravament ; bachucar.

butassar (se) : se butar, buta que butaràs.
Los dròlles se butassavan per èsser primièrs.

butassat, -ada : bachucat, -ada.

butassejar (se) : frequentatiu de se butassar.

butatge : accion de butar.

buta-tira / tira-buta : instrument de musica.

butavant : aplech de fabre ; aplech d'esclopièr ; aplech per amassar de pel sòl lo gran batut (arc.)

butida : butada ; secossa ; commocion (R. IV, 278)

butin : pilha / çò que se pren a l'enemic ; viscoalhas.

butinar / butinejar (v. intr.) : pilhar ; se prene / amassar.

butir (v. tr. e intr.) : butar ; brandir.

butiromètre : instrument per mesurar la tenor del lach en matèrias grassas.

butòr : persona malensenhadassa ; persona brutalassa ; persona piòta : mena d'escacièr que revèrta lo bernaat pescaire. (*Botaurus stellaris*)

L'ACTE ORIGINAL OCCITAN PUS ANCIAN DE TOTES

(en occitan de Roergue)

DONACION D'ADEMAR OT, 1102.

Tèrç primièr del facsimil publicat eb 1923 per Clovis BRUNEL dins *Les annales du Midi*,

t. XXXIV, p. 258 - 259.

In nomine Domini nostri Jhesu Christi. Carta que fecit facere Ademaro Odo de tota sua honore. La meitat de la cleisa de Sancti Romani de Berleira, e la meitat de la detmaria, e del mas cleisatche la carta part in domini, e de Pois Agut la meitat. En tota la val de Sancti Romani, la meitat [2] d'aquo que Romunz Willems i ág, e la meitat de tot lo ces e de tot l'usatche en achela val ag ni en achela honor. E la Fareta, la meitat el mas que fo Raimun Willem. En Talamar, la carta part del feu, et e Congras la carta part d'u mas d'alo. E Rancurel, za meitat d'un' apen-[3]-laria. E las Balmellas, za carta part d'u mas, el mas de Cabannas que fo'n Escodacá, et el mas Ramundenc, la meitat d'aquo que Ramunz Willems i avia, e la detmaria. El mas d'Arbusiel, za meitat d'aquo que Ramunz Willems i avia. Elz ortals et elz praz d'a Sancti Mauridi, [4] la meitat d'aquo que Ramunz Willems i ag. Al pont Aselias, la meitat d'una moiada de vinea. El mas que fo Willem³ Folcran, d'una vinea la meitat. A Peira Crossa, la meitat deu cap del detme ell' espoladidi que Raimunz Willems donet assa mulier per tot⁴ sa meitat, [5] e de las masos de Montpao que foro en Raimon Willem e de l'ort, la meitat, et un ort a Fundamenta, la meitat, ella meitat de la eretat que Ramunz Willems pres ab sa mulier, entre me e Vediana.

*Carta que fce facere adema,
 .ig. la meitat de tot lo ces et tot lu,
 as zacastap. art dumas. El mas de cabanna.
 ramunz Willems i ag. al pont aselias la meitat
 emont pao. que foro en rannon Willem e del ort
 et del esseicosi. Total altra honoz que esto in lu
 is de tornadorr. Edaco de musa la meitat. Dos mas ei
 racempignora. Galere solerap o pan. & la sec
 hic. Tota questa honoz qua isti es scripta.
 Rodt a Willem ma se filla .uocarda.
 atot top. afar. & al fane*

Lo ms. original fa
 mai de 50 cms. de
 long. Es la rason
 d'aiceste escapolon
 arredondit aital.

C

C : letra tresena de l'alfabet pronunciada (se)

ca : nom de la letra K qu'existís pas en occitan.

ça / çai (adv. de lòc) : açà / ençà / açai / ençai / aici.

Lo vòstre òme ça i es ? - Non, pas pel moment.

Me calriá venir que çai foguèsse.

Çai venguèt la setmana passada.

Vèni ça, dròlle, que te vòli dire quicòm.

ça e la / çai e lai : aici e aval / un pauc pertot.

Las vacas paisson ça e la.

cabaissòl : aplech de fustièr, de tonelièr, de barricaire.

« *cabaissòla* » :

v. **cabassòla - capgròs**.

cabal : capital (apleches, mòbles e bestial d'una bòria) possessòri ; eretatge ; flocada (tot un flòc de bestial)

Aquela bòria a un brave cabal.

Far cabal de : téner compte de.

cabala (de l'ebreu *quabbalah*) : interpretacion mistica de la Bíblia ; intriga ; complòt ; conjuracion (R. III, 602)

cabalaire, -a : trafegaire, -a ; fomentejaire, -a.

cabalar / cabalejar (v. intr.) : governar / mestrejar ; ordir / fomentejar / complotar ; trafegar. (R. II, 327)

cabalatge : accion d'ordir / de fomentejar, de complotar.

cabalet : diminutiu de cabal.

cabalièr, -ièira : persona que pren un cabal.

cabalista (adj. m. e f.) : relatiu, -iva al cabal ; a la cabala.

cabalista (subs.) : capitalista ; persona qu'a pas que de cabal ; persona assabentada dins la cabala.

cabalistic, -a : secret ; esoteric.

De signes cabalistics.

cabalisticament : d'un biais cabalistic.

cabalós, -osa : qu'a un brave cabal.

cabaltèira : passatge estrech entre dos ostals ; androna.

caban : mena de burnós ; mena de pichon pargue ; tufas d'estopas de cambé.

cabana : abric rustic ; casal ; jaça ; abric de caçaires ; abric del pilòt a la popa d'un naviri ; barraca ; cava de formatges / tuna de formatges.

cabanada : contengut d'una cabana t. a. çaisús.

cabanaire, -a : caçaire, -a dins d'una cabana ; persona que ten o que trabalha dins una cabana de formatges.

cabanar (v. intr. e tr.) : far de cabanas ; tunar dins lo ròc ; tunar en forma de vòuta ; metre a l'abric dins una cabana.

cabanariá : ensemble de cabanas.

cabanàs : cabana granda ; cabana vièlha.

cabanat : abric de postam / cobèrt de postam.

cabanat, -ada : tunat, -ada dins lo ròc en forma de cabana ; aplechat, -ada en forma de cabana o de vòuta.

cabanatge : barracament.

cabanejar (v. tr. e intr.) : frequentatiu de cabanar.

cabanèl : fuòc de Sant Joan aplechat en forma de cabana ; chòt, -a ; duganèl, -a (aucèl de nuèch)

cabanèla : polida cabana.

cabanet : granièr rustic.

cabaneta / cabanon : pichona cabana.

cabanièr -ièira : que viu dins una cabana ; caçaire, -a que caça dins d'una cabana ; persona que vend de lach ; persona que fa de formatge de Ròcafòrt.

Las cabanièiras de Ròcafòrt.

cabanial : cabana pel bestial.

cabanon / cabanòt : pichona cabana ; cabana de pastre ; fuòc de Sant Joan.

cabanton : calòs / calòssa / tanòc de caulet o de frucha.

cabarda : moton (contrapés) de campana.

Cabardés : nom de region d' Aude (Occitània)

cabardet : borrica marrida / ase marrit.

cabaret (plt.) : asaret / aurelha d'òme (*Asarum europaeum*)

cabaret : aubèrja ; tavèrna en general ; mena d'aubèrja que i se dona un espectacle de cant e de dança.

Far cabaret : téner una aubèrja ;

vendre de vin al detalh.

cabaret dels aucèls (plt.) : (*Dipsacus fullonum*)

cabaretàs : tavèrna granda o de marrida reputacion.

cabaretejar (v. intr.) : téner un cabaret ; frequentar un cabaret.

cabaretejaire, -a : persona que frequenta los cabarets.

cabaretièr, -ièira : persona que ten un cabaret.

cabareton : cabaret pichon / abirarèla (arc.)

cabarlàs : agaric rascanhut. (*Psalliota campestris*)

cabarlhaud : mena de peis capgròs / cabòt : (*Gobius*)

cabàs : còfa / cofin (mena de receptacle (R. II, 280) en aufa) ; femna bocharda ; femna gorrina ; persona del cap gròs ; persona caparruda ; vièlh capèl de palha ; receptacle en aufa per cachar la pasta d'oliva.

Aquel cabàs de femna ! que me fa dire.

cabassa : arbre magencat e desbrancat ; tronc d'arbre ; marc (la branca mèstra)

cabassa (plt.) : castanha d'aiga (*Trapa natans*)

cabassada : arbre mal magencat / mal desbrancat.

cabassar (v. tr.) : desformar ; boçar / bocejar / enclotar ; brandir / bassacar / saquejar.

cabassàs : cabàs grand ; cabàs marrit.

cabassat : plant de vinha pas encara racinat.

cabassat / cabassada : contengut d'un cabàs.

cabassejar (v. tr.) : frequentatiu de cabassar.

cabasset / cabasson : cabàs pichon ; casco d'un còp èra ; (arc.) cima gròssa del flagèl per batre de cerealum

cabasseta : cima / cimàl / cimèrta / pus cima d'arbre.
cabassièr, -ièira : persona que trena o que vend de cabasses.
cabassòl : cima d'un arbre ; cap ; cap de cabrit o d'anhèl ; tombadas de bocariá.
cabassòla / caboçòla : cap ; capgròs de granolha (pichon de granolha)
cabasson : cabàs pichon ; cabasseta v. pus naut.
cabassona ; cabassut v. pus bas.
cabassona (arc.) : cima de flagèl per batre de blat.
cabassonar (v. intr. arc.) : tornar ajustar la cima a un flagèl (baston per batre de cerealum)
cabassonat, -ada (arc.) : batut, -uda al flagèl.
cabassonèl / cabassonet : cabasson polidon ; joventa puslèu lançada.
cabassons : peïssum menut utilizat per ne trapar d'autres.
cabassut : meleta ; potina. (menas de peïssum menut)
cabassut, -uda : capgròs, -ssa.
cabassuda (plt.) : centaurèia (*Centaurea alpestris*)
(*C. amara*) ; (*C. aspera*) ; (*C. jacea*) ; (*C. nigrescens*)
e tot un fum d'autres centaurèias.
cardon (*Dipsacus fullonum*)
cabastèl : caisson aplechat dins una caissa ; ròssa / rossinanta ; persona o bèstia magra coma una bicicleta ; ossamenta / esquelèt.
cabastèla : persona o bèstia magra que magra.
« *cabaulha* » : v. **cavalha**.
cabdèl / cabedèl : camussèl (pelòta) de fil (fial) ; polin de truèlh.
cabdelar (v. intr.) : encabdelar / encamusselar (metre en pelòta)
cabdèt : enfant nascut en segond ; jovent en general.
cabeç : cima de lièch ; cabecièr (coïssin longarut de lièch)
cabeça : cap ; èime / biaïas / intelligéncia ; araire amb aurelha ; pange / còl / galet de vèsta.
A pas gessa (l.p.) *de cabeça, qu'es bravament trucaluna.*
cabeçada : carga de lenha rebalada per de buòus ; lucha.
cabeçal, -a : coïssinet per carregar un fais sul cap ; rengada de garbas pel sòl ; tòrca / eissugamans ; filha bocharda.
Las femnas carregavan lor fais sus un cabeçal.
cabeçana : coïssinet per carregar un fais sul cap.
cabeçar (v. tr. e intr. arc.) : laurar amb l'araire aurrelhut.
cabecejar (v. intr.) : brandir lo cap ; menaçar del cap ; remenar lo cap d'estonament.
Cabecejava de contunh, marca qu'èra pas d'acòrdi.
La menina rança cabecejava d'estonament.
cabecièr : cabeç de lièch ; coïssin longarut de lièch ; coïssinièira ; galonat que tira davant.
cabecièira : coïssin longarut al cabeç del lièch.
cabecon / cabrecon : cabridon ; formatjon de cabra.
cabeda / cabede : mena de cabòt (peis) (*Cyprinus dobula*)
cabedièira : coïssinet per carregar un fais sul cap ; mena de tramalh / mena de tremalh.
cabel : pel.
cabeladura : pels de pel cap.
D'unes Galleses avián una cabeladura rossèla.
cabelièr / cabelièira : riban de fil per nosar la cabeladura.
cabelut, -uda : qu'a una brava cabeladura.
cabelh : pampe / fuèlhas de plantas ; tija ; espiga ; cima ; floratge del milh ; expandida de garbas pel sòl (arc)
Las bledas, ongan, an un brave cabelh.
cabelha : còca de milh ; espiga de cerealum ; cima de planta ; tufa de fulham.

cabelhada : coïssinet per carregar un fais sul cap.
cabelhar (v. intr.) : espigar ; magencar lo cabelh / copar lo cabelh.
cabelhut, -uda : qu'a un brave cabelh.
« *cabeltà* » : desformacion de cap enlà.
cabença : capacitat / contengut ; expandi ; possessòri / aver ; revengut ; ensemble de las facultats de q.q. ; tombada de mercadièr ; plaça / emplec ; emplaçament ; lòtjament.
Persona de brava cabença. Cabença de mercadièr.
cabèr / cabir / caupre (v. intr. e tr.) : contèner ; èsser contengut ; reclamar / retirar / rengar ; establir / maridar.
La chifra 5 caup (cap) onze còps dins 55.
Pòdes pas cabir tas atifargas !
Cabir totas sas filhas es pas totjorn de bon far.
cabèr / cabir (se) : se maridar.
La paura dròlla capitèt pas de se cabir.
« *cabèrlàs* » : v. **cabarlàs**.
« *cabestant* » : v. **cabestrant**.
cabestèl : morralh / morrial per vacas o per buòus.
cabestraire, -a : persona que carga lo cabestre a un animal.
cabestrant : argue (mar.) ; torn / molinet de carreta.
cabestrar (v. tr.) : encabestrar un animal (li cargar un cabestre)
Cabestrava son vedèl per lo menar a la fièira.
cabestrat, -ada : encabestrat, -ada.
cabestratge : las correjas d'un cabestre.
cabestre : licòl (aplech per mestrear un animal domestic)
Lo cabestre del maridatge. (s.f.)
cabidola : mena d'aucèl. (*Tringla grisea*)
cabidoleta : alausa de mar. (*Tringla cinclus*)
cabidorle : mena d'aucèl. (*Scolopax totanus*)
cabidorna : cabassòla / capgròs (pichon de de granolha)
cabifòl, -a (adj. e subs.) : destimborlat, -ada ; foligaud, -a.
Qual foguèt pas cabifòl, còp o autre ?
cabifolejar (v. intr.) : folastrejar.
cabila : (adj. e subs. m. e f.) : relatiu, -iva a Cabília ; persona sortida de Cabília ; lenga cabila.
Cabília : nom d'una region d'Argeria del nòrd.
cabilhonar (v. tr. e intr.) : cambavirar ; far cabussar ; cabussar.
cabiment : contengut ; emplec ; lòtjament ; maridatge.
cabina (t. a.) : cambron de naviri ; abric a broa de mar ; abric de fust, de fèrre, de veire, de matèria plastica.
Cabina d'assag (per un vestit). Cabina telefonica.
cabinet : mena d'armari encastrat dins la paret ; cambron ; sala de recepcion (mètge, dentista...) ; armari :
Lo cabinet de mairegrand nòl a lavanda.
cabir (se) : s'establir / se maridar.
Se cabir se deuriá pas far consí que siá.
cabiròl : cabròl (mamifèr de la familha dels cervidats)
(*Capreolus capreolus*)
cabiròla : cabriòla / candeleta / caribomba / escarabissonda.
Ne fasiam de cabiròlas quand èrem mainatges !
cabirolar (v. intr.) : far de cabiròlas.
cabiron : pèça de fust de teulada per portar latas e doèla.
cabironada : expandi entremièg los cabirons.
cabironaire, -a : persona que pausa los cabirons.
cabironalha : ensemble de totes los cabirons.
cabironar (v. tr. e intr.) : pausar los cabirons d'una teulada.
cabironatge : pausa dels cabirons ; los cabirons en general.
cabironièr : que viu pels cabirons. *Rat cabironièr.*
cabiscòl, -a / capiscòl, -a : mèstre de còr de catedrala ; president, -a d'una societat de felibres.

cabiscolat : fonccion de cabiscòl o de cabiscòla.
cabit, -ida : establít, -ida / maridat, -ada.
cablar (v. tr. e intr.) : far de cables ; pausar de cables ; mandar un messatge per cable.
cablàs : cable gròs.
cablat : cable per amarrar un naviri.
cablat, -ada : provesit, -ida de cables ; mandat, -ada per cable.
cablatge : ensemble dels cables de connexion en general ; accion de cablar (t. a.)
cable (t. a.) : brave cordatge mai que mai metallic ; despacha ; mesura de longor marina.
cabòça (adj. m. e f.) : caput, -uda
cabòça : cap ; intelligéncia / biaís ; clavèl capgròs ; pomèl de cana, tèsta d'espilla ; còca de milh ; ceba ; besenha ; baudufa amb un clavèl capgròs.
Una cabòça d'alh. Cabòça de tulipan.
A una brava cabòça : es caparrut (caput) que jamai.
cabòçada (arc.) : capvèrge de flagèl (m.)
cabòçar (v. intr.) : far de còcas (milh) ; se conflar / grossir (bulbs e tuberculs)
cabòçat, -ada : conflat, -ada ; bulbós, -osa.
cabòcejar (v. intr.) : brandir lo cap ; remenar lo cap ; menaçar del cap ; bretonejar.
cabocilha : cap pichonèl ; còca de milh pichonèla.
cabòçola / cabociòla : cabassòla / capgròs de granolha.
cabòçon : còfa de capèl / testièira.
cabòçonar (v. intr. arc.) : tornar metre lo cap gròs del flagèl.
cabòçuda : nom de diferentas menas de centaureias.
cabòçut, -uda : persona del cap gròs / persona capgròssa.
cabolh : cabòt (mena de peis) ; còca de milh ; bulb.
cabolha : rebrot de planta ; la pus cima del milh ; bulb ; cabòça d'alh.
cabolhar (v. intr.) : rebrotar ; espigar ; cocar.
cabolhat : mujòl ; cabòt / gòbi (peisses de mar o de ribièira)
cabolhon : cabòça d'alh / besenha ; bulb ; clòsca.
cabolhut, -uda : globilhós, -osa.
D'uèlhs cabolhuts : d'uèlhs globilhoses.
« *cabord* » : v. **cabord**.
cabordena : colindron / agrassòl canin / agrassòl salvatge.
cabordenièr : agrassolièr canin / agrassolièr salvatge.
(Ribes Uva-crispa) ; (R. petraeum) ; (R. alpinum)
cabòrna : cavitat (R. VI, 8) dins un arbre ; cavitat en general ; cauna. *L'aucèl anisèt dins una cabòrna d'arbre.*
cabornat, -ada / cabornut, -uda : cavernós, -osa (R. II, 366)
cabòs : cabòt ; cabeire (menas de peisses)
cabòt : cabassòla ; cabolhat (peis) *(Gobius)*
mena de peis de mar *(Mugil)*
cabòta : cabòt ; diferentas menas de peis de mar capgròs.
(Gobius) ; (Mullus barbatus)...
cabotar (v. intr.) : navegar lo long de la còsta.
cabotaire : naviri que naviga lo long de la còsta ; mena de barca longa e estrecha.
cabotatge : navegacion lo long de la còsta.
cabotèl / cabotilh : cabòt pichonèl.
cabotièr, -ièira : nau o naviri que fa de cabotatge.
cabotièira : filat de pesca per las cabòtas.
cabra : la feme del boc ; maquina pel soslevar de cargas ; aplech per penjar lo crivèl per ventar lo blat ; aplech per manténer la lenha de ressar ; escala de pè per culhir de frucha ; sautarèla ; aplech de cordièr per tòrcer los fils d'una còrda ; aplech de mestier de téisser ; pargantèla ;

bernada pregadièu ; mena de capricòrn ; aranha cambalonga ; aranha d'aiga ; parpalhòla del manhan ; pesolh d'aranhàs ; plumachon / plumet d'unas granas ; instrument de musica (cabreta) ; chabròt ; tuba que se rebala sus la montanha après un auratge ; filha fenestrièira.

Aquela filha es foligauda coma una cabra.

Far venir cabra : far pèdre paciéncia.

cabra bocal : cabra qu'es de boc / cabra de letz.

v. la nòta de **grand**.

cabra-boc / cabriboc (m.) : cabra estèrta.

cabra bonta / cabra sonta / cabra mota : cabra sens banas.

cabrada : tropèl de cabras.

cabrafic : figuier canin. *(Ficus carica sylvestris)*

cabraire, -a : gardaire, -a de cabras ; cabretaire, -a.

cabral, -a : relatiu, -iva a las cabras.

cabrar / cabràs (subs.) : airal per cabras de far boquir ;

tropèl de cabras ; mena d'escaravat banarut / banard /

cura peras *(Cerambyx cerdo)*

cabrar (v. tr.) : quilhar.

Cabrar una escala.

cabrar (se) : se quilhar coma una cabra. *Lo caval se cabrèt.*

cabrassa : gròssa cabra ; pargantèla (femna o filha leugièira)

cabratge : accion de cabridar (de far un cabrit)

cabraud : pargantèla (filha leugièira)

cabraudejar (v. intr.) : folastrejar (en parlant de joventas)

cabraudièr, -ièira : folastrejaire, -a / panturla (m. e f.)

cabrecon : cabreta ; cabecon (formatge de cabra)

cabreiret, -a : pichon gardaire de cabras ; pichona

gardaira de cabras ; caüs : *(Strix aluco)*

cabreireta / cabridòla (plt.) *(Psoralea bituminosa)*

cabrèla : vibre (mena de mamifèr) *(Castor fiber)*

ganche (mena d'aucèl) *(Mergus merganser)*

Cabrèla : nom de vaca de las banas quilhadassas.

cabrenc, -a : relatiu, -iva a las cabras.

cabreta : cabra pichona ; sorda *(Limnocyptes gallinula)*

aranha d'aiga *(Argyroseta aquatica)*

cambaròt / cambaròta de riu *(Gammarus pulex)*

instrument de musica de cabretaire

cabretaire, -a : persona que jòga de la cabreta.

cabretar (v. intr.) : jogar de la cabreta ; cabridar ; parlar

d'una votz que tremola ; plorinejar.

cabrial, -a : relatiu, -iva a la cabra. (forma modèrna de

l'ancian cabrilh) v. (R. II, 282)

cabriboc : cabra-boc.

v. pus naut.

cabrida : cabrit feme

cabridada : accion de cabridar ; cabrits nascuts ensemble.

cabridan : forselon / graulhon (mena de vèspa gròssa)

cabridar (v. intr.) : far un cabrit ; far de cabrits.

cabridèla (plt.) : *(Aster tripolium) ; (Senecio ruthenensis)*

cabridet, -a : cabrit jove ; cabreta jove.

cabridièr, -ièira : persona que sangna o vend de cabrits.

cabridòla / cabreireta (plt.) *(Psoralea bituminosa)*

cabridon : cabrit jove / cabridet.

cabrièr, -ièira : persona que ten de cabras ; estable

o pargue de cabras.

cabrifuèlh (plt.) : *(Ligustrum vulgare) ; (Caprifolium)*

cabrilha : cabrideta ; cabrideta polideta ; cabrum.

cabrilhon : cabridon ; cabridon polidonèl, polidonelon.

cabrimè : jòc de mainatges que se pòrtan sus l'esquina.

cabriòla : caribomba / carabissonda / cabiròla / candeleta.

cabriolada : saut en cabriòla.

cabriolaire, -a : persona que fa de cabriòlas.

cabriolar / cabriolejar (v. intr.): far de cabriòlas.
cabriolatge : accion de far de cabriòlas.
cabrit : pichon de la cabra.
cabrit-cabròt : jòc de mainatges que se carrejan sus l'esquina.
cabriu, -iva : escalabraire, -a ; capriciós, -osa.
Temps cabriu : freg cabriu.
cabriveça : lesentina (mena de veça negra e lusenta)
cabròl / cabiròl : mamifèr de la familha dels cervidats.
cabròla : feme del cabròl ; cabreta ; filha descalabrada.
cabrolaire, -a (subs. e adj.) : escalabraire, -a ; persona que s'agrada a escalabrar.
cabrolar (v. intr.): far un cabron ; escalabrar coma una cabra.
cabron : pichon de la cabròla ; pèl de cabrit aprestada.
cabròt : cabrit.
cabròta : cabrida caitiva (febla)
cabrotar (v. intr.): cabridar (far de cabrits)
cabrotejar (v. intr.): parlar o cantar d'una votz que tremola.
cabrum (m.) / **cabruna** (f.) : totas las cabras en general.
cabucèl : coberton ; occiput ; bonet de cadièira de presicar.
« cabucet » : v. **cabusset**.
cabucèla : coberton.
Far cabucèla : cabussar.
cabucelar (v. intr.): metre lo coberton.
« cabús » / « gabús » : v. **caüs**.
cabús : accion de tombar dins l'aiga cap primièr.
cabús / capús : caulet pomat.
Caulet cabús / caulet capús.
cabussada : cabús ; probaina de la vinha ; immersion purificatritz de las femnas josievas ; ancian suplici d'èsser trempat dins l'aiga dins una mena de panièira.
cabussaire : nom de diferentas menas d'aucèls de paluns.
cabussaire, -a : persona que cabussa dins l'aiga ; persona que probaina. v. **probainar**.
cabussal / cabussau / cabussòu : probaina ; aucèl de ribièira (*Isobrychus minutus*)
cabussament : accion de cabussar ; accion de probainar.
cabussar (v. intr. e tr.): far la cabussèla / tombar de morres ; morir ; enterrar ; probainar ; capitar pas / far quincanèla.
Cabussèt dins l'aiga sens balançar.
Truquèt una pèira e faguèt la cabussèla.
cabussat : probaina / probaine.
cabussau : v. **cabussal**.
cabussejar (v. intr.): téner cabussat / téner de cabussar.
cabussèla / cabusset : cabussada dins l'aiga ; cabussada de morres ; bèc roge / rasplet (aucelons): (*Isobrychus minutus*) ; (*Podiceps ruficollis*) ; cabussòu (autra mena d'aucèl) (*Colymbus minor*)
cabussièr, -ièira : que s'agrada de cabussar dins l'aiga.
cabussièira : filat per caçar lo negre (mena d' Janet)
cabusson : pichona cabussada dins l'aiga ; probaina ; diferentas menas d'aucèls coma lo bèc roge.
cabussonar (v. intr.): probainar.
CAC 40 : acronim de Cotacion assistida de contunh.
caca : mena de cigala pichonèla ; mena de marrega ; depaus de l'òli.
caca / cacaca (l. p.) : biais, pels mainatges, de dire castanha.
cacà (l. p.) : biais, pels mainatges, de dire « excrements »
çaça : bacina (aplech per servir la sopa) ; sassa / agota / agotal ; pala plonda de molin d'òli ; padenon marguelong ; bacina marguelonga. v. **capelin**.
Plòure a caças : plòure a semals / plòure fòrça.

çaça : perseguida d'animals per los trapar o per los tuar ; açum / cacilha (frucha de la çaça)
çaçacoquins : cobrifuòc / cobrafuòc.
çaçacosins : piqueta (vin picat) que fa fugir los cosins.
çaçada : contengut d'una çaça / d'una bacina.
çaça diable (plt.) : trescalan. (*Hypericum*)
çaçador (subs.) : abric de çaça.
çaçador, -oira (adj.) : que pòt èsser çaçat, -ada.
« Dels ausèls çaçadors » (òbra de Daude de Pradas)
çaçafam (adj. e subs.) : repasimaire, -a ; còpafam.
çaçagarri : ratièira.
çaçagosses : pèira getada a un can ; bedèl de glèisa.
cacai : cacà. v. pus naut.
çaçaire, -a : persona que çaça.
çaçairòla / çaçòla : aisina per cosinar. v. **çaçòla**.
çaçairòlada : contengut d'una çaçairòla.
çaçairòt, -a : persona que çaça pas fòrça o que çaça mal.
cacal : pelofa / culèfa / cufèla ; clòsc ; còca de notz.
cacalà / cacalacà / cacaracà : rosèla (*Papaver Rhæas*)
gòrja de lop (plt.) : (*Antirrhinum majus*)
nos de ribans en cima de capèl ; bèc de còfa ; cant de gal.
cacalada : espèta de rire.
cacalar (v. intr.): espètar de rire.
cacalàs : grand espèta de rire.
cacalassaire, -a : persona qu'espèta de rire.
cacalassar / cacalassejar (v. intr.): espètar de rire.
cacalassièr, -ièira : persona que fa espètar de rire.
cacalaus, -a : escargòl / escagaròl. (plt.) : cacalaus.
cacalauseta : escargòl / escagaròl pichonèl.
cacalejar / cacarejar (v. intr.): far una mena de cascalha, de cascalhadissa (cant de gals o de galina) ; quitar pas de parlotejar.
Galinas e gals cacalejan, d'unas femnas tanben.
cacalha : salopariá / porcariá.
cacaluèch / cacaluècha : cant d'un ensemble de galinas.
caçamoscas : paleta de plastic per caçar las moscas.
çaçanièiras (m. s.) : freg de l'ivèrn.
çaçapensaments : amusaments / plaser / distraccions.
caçar (v. tr. e intr.): acotir animals o aucèls per los trapar o los tuar ; quistar ; cercar ; persègre ; fòrabandir.
çaçarèla : femna que çaça.
cacilha / açum : frucha de la çaça.
cacaracà : cant del gal.
Lo cacaracà del gal me desrevelha cada matin.
cacaracar (v. intr.): far un cacaracà.
cacaraquejar (v. intr.): quitar pas de cacaracar.
cacarejar / cacalejar (v. intr.): cascalhar / cascalhejar ; parlotejar.
cacaròca : vel blancós sus un uèlh ; cataracta.
çaçaròda : butaròda (aplech de rodièr) ; proteccion de paret.
cacaròt, -a : jornalièr, -ièira vengut, -uda de la montanha.
« cacarucha » : v. **raumàs aücaire**.
çaçatalent : matafam ; tot çò que còpa la fam.
çaçatrabalh : fug-òbra. v. p. 20, N.B. 2.
cacau : arbre tropical (*Theobroma cacao*)
sa frucha : un dels ingredients del chocolat.
cacauèt (m.) (plt.) : (*Arachis hypogea*)
cacauèta : frucha del cacauèt.
Se cromptèt un saconilh de cacauètas.
« cacaula » : v. **caucala**.
cacet : padenon marguelong / padenon del margue long.

caceta : padenon.

cachabotina (m.): instrument de sabatièr per cachar una botina.

cachaboton : quichaboton.

Sèm dins una civilizacion cachaboton.

cachacan / cachacoeta : çò estacat a la coa d'un can.

cachaclau : montant de foet ; anèl de la correja del montant.

cachada / cachadís : fòrta pression ; còp / tustal ; tropelada.

cachadent : mena de bescuèch ; mal de dents.

cachador : instrument de tonelièr.

cachadura : pecic ; cachal ; còp ; macadura.

cachafoet : foet bravament long per domdar los cavals ;
los dos pals per téner levats los braces d'una carreta ;

apls Tcchal 9.5 Tf -42.751aTD -0 /F

cadelàs, -assa : canhonàs ; drollassa qu'aima de s'amusar.

cadelat, -ada : rosegat, -ada per las cadèlas. *Froment cadelat.*

cadelet : polit canhonèl pas encara destetat.

cadelon / cadelièira : vaca que vedèla cada an.

cadena : ensemble d'anèls metallics encastrats un dins l'autre ; seria ininterrompuda ; estat de dependéncia, de servitud ; ensemble d'establiments comercials que fan partida de la meteissa organizacion ; canal (sistèma d'emission d'images televisats) ; sistèma perfeccionat per escotar la ràdio, de caissetas, de disques ; t. tecn. de física, de quimia, de mesura, d'informatica, d'ecologia, de linguística, de geografia...

Lo camin èra barrat amb una cadena.

La cadena apostolica dels evesques catolics.

Cadena d'aur. Cadena d'argent. Cadena sens fin.

Cadena de bicicleta. Cadena de medalha

Las cadenas de l'amor. Cadena de magasins.

Cadena de television. Cadena radiofonica.

Reaccion en cadena. Cadena d'arpentaire.

Cadena d'informatica. Cadena alimentària.

Cadena parlada. La cadena dels Pirenèus.

cadena : contengut d'una cadena ; longor d'una cadena.

cadenàs / cadenat : mena de pichona sarralha mobila.

cadenas : assemblatge de cadenas metallicas margadas sus de ròdas de veïturas per se desplaçar sus la nèu.

cadenassa / cadeneda / cadenièira : aïral cobèrt de cades.

cadéncia

« *cafron* » : v. **capfront**.
« *cafuèlh* » : v. **capfuèlh**.
« *cafuòc* » : v. **capfuòc**.
caga-a-las-cauças / cagabragas : pauruc, -uga.
cagadenièrs : cagaprim / cagadur / avar, -a / fòrt sarrat, -ada.
caganís : cachaniu (l.p.) / cagatrauc / capcoat (lo darrièr nascut d'una nisada, d'una familha)
caga chin (plt.) : farinèla (*Chenopodium bonus Henricus*)
cagada : çò evacuat quand òm va del ventre ; afar mancat ; asenada ; canhada ; caponariá.
cagador : airal per anar del ventre / comuns / privats.
cagadoira : cadieira traucada per un malaut anar del ventre ; sèti de latrinas.
cagadura / cagada : çò evacuat quand òm va del ventre.
Pòdi pas endurar las cagaduras de moscas.
cagafèrre : residu de la combustion del carbon.
cagaire, -a : persona que va del ventre ; pauruc, -uga.
cagal / cagalha : estront ; avorton (L. 37)
cagalheta / cagalhon : crotarèla.
caga lièch : pissorlin ; cicorèia (*Taraxacum dens leonis*)
« *cagamalhas* » : v. **cachamalhas**.
caga-manja : fons de cròta ; preson. v. p. 20, 1° a)
çaganh / çaganha : bruch / revòuge / tarrabastal / sarrabastal.
caganha : enveja d'anar del ventre ; foira ; englag.
çaganhaire, -a (adj. e subs.) : maladrechàs, -assa.
çaganhar / cigonhar (v. tr. e intr.) : far de bruch ; bolegar / brandir / saquejar ; destrantalhar ; embestiar (l.p.) / molestar (R. IV, 247) ; s'atardivar / musardejar ; sabracar un trabalh. v. **cigonhar**.
çaganhat, -ada : brandit, -ida ; saquejat, -ada ; sabracat, -ada ; destrantalhat, -ada.
çaganhejar (v. tr. e intr.) : quitar pas de çaganhar.
çaganhon, -a : persona maladrecha.
cagaprim (adj. e subs.) : cagadur / sarrat, -ada / avar, -a.
cagar (v. intr. e tr.) : anar del ventre / evacuar lo ventre.
cagaula de mar : mena de crustacèu.
cagaulada / cagaulat : platat d'escagaròls cosinats.
cagaulaleta : mena d'escagaròl pichonèl.
cagaulièr, -ièira : persona qu'amassa d'escagaròls ; airal que i se tròba d'escagaròls.
cagaulon : escagaret que sa cauquilha es encara mòla ; escagaròl pichonèl ; potaronelon (pòt pichon / topinon)
cagaulum : los escagaròls en general.
cagarèl, -a (l.p.) : persona que va sovent del ventre ; avorton (s.f.) ; terren marlós e gresc ; mendòla / picarèl (l.p.) (mena de peisses) :
(Sparus vulgaris) ; (Sparus maris)
cagarèla (l.p.) : flux del ventre ; crotarèla de feda, de cabra, de conilh... ; cagadura de mosca, d'autres insèctes ; paur ; mercurial (plt.) : *(Mercurialis)*
Aver la cagarèla (l.p.) : aver la foira ; aver paur.
cagariá : foira.
cagarilh : avorton ; frucha enculhada ; castanha bufèca.
cagarilha : rafatalh / rafatilh.
cagarina (plt.) : catuça / catapuça (*Euphorbia lathyris*)
cagaròl / cagaula / cagarau, -la : escagaròl gròs.
cagarós, -osa : foirós, -osa (persona qu'a la foira)
cagarosta / cagarossa : foira.
cagaròta : crotarèla ; biais de véser se i a de conilhs o de lèbres ; cagadura de manhan.
cagàs : brave montet de cagaduras.
cagasang (adj. e subs. m. e f.) : persona qu'a lo dessentèri.
cagasec (adj. e subs.) : constipat, -ada ; persona sarrada, avara.
cagatrauc : caganís / darrièr nascut. v. **caganís**.
cagola : crotarèla de feda.
cagola : capucha ; t. tecn. de mar.
cagolha : escagaròl / cacalaus.
cai : paret de retencion lo long de l'aiga, o dels rals d'una gara o endacòm mai, utilizada tanben per cargar o descarregar.
çai (adv. de lòc) : lai / alà ; aicií. v. **ça**.
Çai sèm tornarmai : sèm tornarmai aicií.
caia : truèja / maura / pòrca.
caiac (de l'esquimal *kayak*) : embarcacion estrecha e leugièira.
çaicontra (adv.) : en regard, sus la pagina que veses.
caïd (de l'arab *qa'id*) : cap de tribú, jutge, governador, capmèstre militar (en Africa del nòrd)
Caièna : vila de Guiana (America del sud)
Caïfas : grand prèire del temps de Jèsus.
caifà (l.p.) : mena de mercadièr ambulat que vend un pauc de tot.
çaijós (adv.) : aicií dejós. *Vèni çaijós.*
çaijunt, -a / çaijonch, -a : amb la letra ; amb lo còlis...
çaïns : aicií dedins. *Vèni çaïns.*
cailar / cailús : nom de mantun airal rocalhut en Occitània.
Cailar : vilatge d'Erau (Occitània)
Cailús : vilatge de Tarn e Garona (Occitània)
caïman : mena de crocodil d'America centrala e meridionala.
caïmar (v. intr.) : mendicar ; languir de misèria ; se lanhar.
caïmand, -a : mendicaire, -a.
Caïn : enfant d'Adam e Èva que tuèt son cabdèt Abèl.
caïn, -a : traite, -a ; emmalit, -ida ; perfid, -a ; ernhós, -osa ; carcanhaire, -a ; secutaire, -a ; cèrcabregas (m. e f.) ; sornarut, -uda. *Persona caïna. Aiga caïna.*
caïnada / caïnaria : traïtesa / enganada / traïson.
caïnar (v. tr. e intr.) : carcanhar ; secutar ; embestiar.
caïnar / caïnejar (v. intr.) : sinholar ; se lanhar ; quitar pas de sinholar ; quitar pas de se lanhar.
Los canhons caïnavan, qu'avián besonh de tetar.
caïnàs, -assa (pejoratiu de caïn, -a) : bravament traite, -a ; bravament perfid, -a ; bravament ernhós, -osa ; bravament carcanhaire, -a ; bravament emmalit, -ida...
caïnita : clorur potassic e sulfat magnèsic idratats.
caïra : rocàs ; ròca maire.
caïrar (v. tr.) : talhar a angles dreches ; metre a l'escaire.
caïrat (subs.) : esquila de vacas carrada.
caïrat, -ada : talhat, -ada a angles dreches.
caïratge : accion o resulta de talhar a angles dreches.
caïre : angle ; cantonada ; pèira de cantonada ; costat / latz ; pèira de talha ; recanton ; cantèl (de fust, de pèira...) ; carrèu (una de las colors del jòc de cartas) ; carradament de pòrta ; calfapança.
Dins totes los caïres. De tot caïre : de tot latz.
De caïre : de galís. *Laïssar de caïre* : laïssar de costat.
caïre / càser (v. intr.) : tombar.
La tartana se laïssèt caïre sul ratàs.
caïradés (plt.) : céser / céser becut. (*Cicer arietinum*)
caïreforc / carreforc (R. V., 12 - L. 59) : airal que i se crosan dos camins o mai ; (s.f.) amassada per discutir d'unas causas.
Fòrça caïreforc son estats mudats en giradoiras.
Un caïreforc se ditz tanben un quatrecantons.

cairèl : material de construccion argilós per far de pasiments, de parets... / rajòla / calador / malon / maon ; carrèu / carrèl (de fenèstra...) ; sageta o pèira lançada amb una arbalèsta ; pichona pèira ; montet de pèiras ; bordadura / cordura. (R. II, 267)

cairèla (plt.) : èrba de sanha / sesca Del gallés *SESCA*.

cairelar (v. tr. e intr.) : caladar / pasimentar ; bordar.

cairelat, -ada : caladat, -ada / pasimentat, -ada ; bordat, -ada.

cairelièira (arc.) : fendascla de paret per mandar de sagetas ; cavitat dins la chimenèia per i metre lo calelh.

cairida : aiga de bugada / lessiu / cendrièr / florièr.

cairièr : tèla que i se metiá dedins la cendre de la bugada.

cairieiràs : grand cairièr.

cairieirat : contengut del cairièr.

cairon : pèira de talha cubica ; maon.

cairós, -osa : peirós, -osa.

cairut, -uda : angulós, -osa. (R. II, 86)

cais : cada part de la boca que i son plantadas las dents ; (per extension) las dents ; la boca ; las maissas.

A bèl cais : a bèlas dents.

çaisèm : sèm aici.

caissa : receptacle de fust, de fèrre... ; còfre ; ataüc ; ariscle de tambor ; carralièch / carlièch ; torax ; fòssa ; l'airal que i s'encaissa l'argent. *La Caissa d'esparnha*.

caissada : còp de dent ; contengut d'una caissa.

caissal : dent molar.

caissalàs : dent molar gròssa o vièlha. v. nòta de **grand**.

caissalat : gorjada / plena boca de mangisca.

caissalet : dent molar pichonèla.

caissarda : pèça de fust a la proa d'una nau per la gandar.

caissar (v. tr. e intr.) : cavar un trauc per plantar ; escairar lo trauc d'un arbre ; cauçar un arbre ; gaissar ; ganhar / se refer (s.f.) ; metre de ventre ; matar.

caissariá : montet de caissas ; fabrica de caissas.

caissejar (v. intr.) : machugar.

caissejar (se) : se disputar en paraulas.

caisseta : caissa pichona o pichonèla ; mena de bóstia que conten una benda magnetica per enregistrar pas que lo son o lo son amb l'image. *Caisseta de joièls*.

caissetin : caissetonèla ; caisson de carreg sus un muòl.

caissier, -ièira : persona que fa de caissas ; persona que ten la caissa dins un magasin o dins una banca.

caisson : caissetin ; tirador de còfre ; pòt de posaraca.

çaisús : aici dessús. *Véser çaisús. Vèni çaisús*.

caitiu, -iva : magrostin, -a ; estequit, -ida ; rusat, -ada ; emmalit, -ida ; miserable, -a.

caitivariá : aulesa / marridesa ; misèria.

caitivejar (v. intr.) : èsser o èsser estat, -ada un briu miserable, -a ; malautejar.

Caitivegèt tota sa vida.

caitivièr : misèria ; salopariá.

caitivós, -osa : miserable, -a ; dolent, -a.

çaitocant : çaicontra.

cajaròca : barraca ; cabana ; casal fòrt mal tengut. *cal-* (per d'unes mots, véser **cau-**)

cala : abric ; calanca ; canhard ; penjal d'un cai ; partida bassa d'un naviri ; còta ; plomb d'anquet.

La cala del naviri èra comola.

« calabenca » :

v. **caravenc**.

« calabre » :

v. **cadavre**.

Calàbria : província d'Itàlia.

calabrés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Calàbria ; persona sortida de Calàbria ; dialècte de Calàbria.

calabrinada : neblada ; albieirada.

calabrinar (v. tr. e intr.) : neblar ; albieirar.

calabrun : luscre / solelhcolc.

calada : pèira que servís per pavar una carrièira o un camin ; pavat ; carrièira pavada e penjadissa ; traça facha dins la nèu o la fanga.

caladaire, -a : persona que calada (pava) quicòm.

caladar (v. tr. e intr.) : far una calada ; pavar una carrièira, un caminòl, un airal ; cairelar un ostal.

caladat : airal pavat o pasimentat ; airal cairelat.

caladat, -ada : pavat, -ada ; pasimentat, -ada ; cairelat, -ada.

caladatge : accion o resulta del pavar.

calador : lausassa espessassa per caladar.

çaladuènha (plt.) : èrba de las verrugas (*Chelidonium majus*)

caladum : carrièira o camin de pavar.

calafataire : obrièr que calafata los naviris.

calafatar (v. tr.) : tampar coma cal pòrta, fenèstra o cavitat. (R. II, 288) De l'arab *QALFÂT*.

calafatar (se) : se tampar dedins plan coma cal.

calafatat, -ada : plan tampat, -ada ; plan tapat, -ada.

calafatatge : accion o resulta de calafatar.

calam : flaüta rustica ; canèl per beure ; calamèla ; tub de metal o de veire que servís de bufador ; pluma per escriure ; canula (R. II, 308)

calama / calauma : pausa / cauma ; calma dins lo temps que fa ; quilhet / tap (tròç de canavera pel jòc del tap)

calaman : biscre de teulada.

calamandra : mena d'estòfa de lana.

calamandrièr (plt.) : nom generic de totas las calamandrinas / camedre / èrba de garrolha (*Teucrium chamaedrys*) (*T. pseudochamaepitis*) ; (*T. capitatum*) ; (*T. flavum*) (*T. fruticans*) ; (*T. marum*) ; (*T. massiliense*) ; (*T. lucidum*) (*T. montanum*) ; (*T. polium*) ; (*T. pirenaicum*) ; (*T. scordioides*) (*T. scorodonia*)

Es passat lo dich que lo calamandrièr apara del tròn.

calamandrièr d'aiga (plt.) : (*Teucrium scordium*)

calamandrièr femèl (plt.) : (*Teucrium Botrys*)

calamandrièr jaune (plt.) : (*Teucrium aureum*)

calamandrin, -a : relatiu, -iva al calamandrièr o a lacalamandrina ; vent del sud caud e umid ; temps vaborenc ; calma.

calamandrina (plt.) : calamandrièr pichon (*Teucrium pyrenaicum*)

calamar : pèrca de filat per la pesca de la sarda e de l'anchòia.

calamar (v. intr.) : jogar del calam.

calamarina : molusc marin. (*Lolligo vulgaris*)

calamarça : marcencada.

calamèl : tija de cerealum ; calam / calamèla ; brota ; rebrot ; agulha de pol o d'aucèl (estug de pluma naissenta) èrba del quitràn (*Psoralea bituminosa*)

filha o femna aissablassa e manèfla.

calamèla : canavera ; canula ; flaüta rustica ; calam de drollon fach amb de rusca dessabada.

Ne fasiam de calamèlas quand èrem dròlles !

calamelaire, -a : persona que jòga de la calamèla.

calamelar (v. intr.) : jogar de la calamèla.

calamelejaire, -a : persona que quita pas de calamelar o de calamelejar (d'èsser aissablassa e manèfla)

calamelejar (v. intr.) : quitar pas de calamelar ; èsser aissablàs, -assa e manèfle, -a.

calament (plt.) : (*Melissa calamintha*)

calamina : pichona calamèla (flaüta) ; oxid de zinc ; silicat de zinc idratat ; carbonat de zinc natiu.

calaminar (se) : se cobrir de calamina.

calaminatge : accion o resulta de se calaminar.

calamitat : desastre / malastre / malastrada. (R. II, 288)

calamitós, -osa : desastrós, -osa.

Totas las guèrras son calamitosas.

calamitosament : d'un biais calamitós.

calanc : abric ; cingle ; bauç ; airal bravament montuós.

calanca : abric entremièg doas puntas de rocasses ; brava davalada ; davalada per la nèu ; davalada en penda per far rodelar de rols ; cavalha / degolau ; carrièra estrecha e penjada.

Las calancas provençalas son de véser.

calandra : maquina per far lusir l'estòfa : proteccion de metal o de matèria plastica davant lo radiador d'un veïcul.

M'a englandada la calandra !

calandra / calandre : alauda (m. d'aucèl) (*Alauda calandra*)
gafet ; brave companh ; mercadièr ; cadèla del froment :
(*Trogosita caraboïdes*)

calandraire, -a : persona que mena la calandra (maquina)

calandrar (v. tr. e intr.) : menar la calandra (maquina)

calandratge : accion de far lusir l'estòfa amb la calandra.

calandrejaire, -a : persona que se divertís.

calandrejar (v. intr.) : se regaudir ; s'esbatre ; se divertir.

calandrèl / calandrina / calandreta : alauseta jove.

calandreta : escòla mairala que i se parla occitan.

calandron : alauseta jove / alausetona ; tendron / popon ; escolan d'escòla mairala que i se parla occitan.

calar (v. tr. e intr.) : parlar pas ; racar / renonciar ; baissar las velas ; getar los filats ; s'afonsar (mar.) ; pausar de tendèlas per trapar d'ucelons ; afiscar.

calar (se) : s'apasiar ; levar pas lenga ; s'afiscar.

Lo ventàs se calèt après bufar de jorns de contunh.

Cala-te, que desparlas !

« calaven » / « calavenca » : v. **caravenc**.

calc : retipe / còpia / reproduccion.

CALC- : forma prefixada del latin *calx, -cis* (cauç)
v. **calcemia**.

calca / cauca : temporada del batre ; galga (tampon que se pausa sus una plaga) (R. II, 289)

calçada : v. **cauçada**.

calcadís / caucadís : airal que i se calca ; pesada.

calcaneïti (f.) : osteomieliti (inflamacion) de l'òs calcani.

CALCANEO- : forma prefixada del lat. *calcaneum* (talon)

calcaneoastragali (m.) : connexion amb l'òs calcani.

calcaneum (lat.) : talon. (t. med.)

« calcanhòl » : v. **carcanhòl**.

calcani : òs pus voluminós del tars.

calcani, -ània : relatiu, -iva a l'òs calcani.

calcar (v. tr.) : retipar.

calcar / caucar : pompir / somsir lo cerealum per l'engrunar ; faunhar / trulhar cuèrs, estòfas , capèls, rasims...

« calçar » : v. **cauçar**.

CALCAREO- : forma prefixada del latin *calcaris* (calcari)

calcareoargilós, -osa : a l'encòp calcari, -ària e argilós, -osa.

calcareosilicic, -a : a l'encòp calcari, -ària e silicic, -a.

calcari (m.) : ròca sedimentària que conten mai que mai de carbonat de calci.

calcari, -ària : que conten de cauç.

calças / cauças : bragas.

calcat, -ada / caucat, -ada : somsit, -ida ; faunhat, -ada.

calcavièlha / caucavièlha : cachamal. (v. aquel mot)

calcedòni (m.) : varietat de quars, mena d'agata (oxid de silici)

calcemia : taus de calci dins lo sang.

calceolària (plt.) : planta ornamentada. (*Calceolaria*)

calci / calcium : mena de metal.

CALCI- : forma prefixada del latin *calx, -cis* (cauç)

calcic, -a : relatiu, -iva al calci o a la cauç.

Sals calcicas.

calcicitat : taus en sals calcicas.

calcicòla (m. e f.) : natura de çò que buta (creis) sus de terrenes o de substrats calcaris.

La bleada, la lusèrna... son calcicòlas.

calcida / caucida (plt.) : cardon d'ase (*Circium arvense*)

calcier / caucier : mena de garramacha per aparar la camba.

calcifer, -a : que conten de calci. *Ròca calcifèra.*

calciferòl : vitamina D antiraquitica.

calciferolic, -a : relatiu, -iva al calciferòl.

Intoxicacion calciferolica.

calcimièlia : taus de calci de la mesolha dels òsses.

calcificacion : depaus normal de sals calcàrias qu'amòda la formacion dels òsses ; depaus patologic suls teissuts e sus organs ; saturacion dels sòls amb de carbonat de calci.

La calcificacion garís fòrça lesions.

calcificar (v. tr.) : mudar en sals de calci.

calcificar (se) : se mudar en sals de calci.

calcificat, -ada : mudat, -ada en sals de calci ; que conten de sals de calci en abondi.

calcifòb, -a / calcifug, -a : natura de çò que buta pas (que creis pas) sus de terrenes o de substrats calcaris.

Lo castanhièr, lo grefuèlh son calcifòbs.

calcigada : accion o resulta de calcigar.

calcigar / caucigar : pompir / somsir / caucar / faunhar.

calcigat, -ada / caucigat, -ada : t. a. del vèrb calcigar.

calcimètre : aparelh per determinar lo contengut d'una matèria en carbonats.

calcimòrfe, -a : natura d'un terren, d'una tèrra caracterizats per un taus elevat de calci.

calcín : lagui / lai ; inquietud.

calcinaire, -a : persona que carcanha las autras.

calcinar / caucinar (v. intr.) : metre de cauç pels camps.

calcinar / caucinar (v. tr.) : consumir ; carcanhar ; tormentar.

calcinar / caucinar (se) : se tormentar ; se manjar lo sang.

Te calcines pas aital, que te servis pas de res !

calcinat, -ada : consumit, -ida. *L'ostal foguèt calcinat.*

calcínós, -osa : que conten mai que mai de cauç.

Terren calcinós.

calcínosi (f.) : produccion patologica de depaus de sals de calci dins los teissuts o los organs.

CALCIO- : forma prefixada del latin *calx, -cis* (cauç)

calcioregulador, -airitz : que regula lo metabolisme del calci.

calciotermia (f.) : procediment per obténer d'urani, de plutòni, de tòri... per la reaccion del calci sus de compausats d'aqueles elements.

calcita (f.) : carbonat natural de calci cristallizat.

calcipexia (f.) : fixacion de calci.

calcistia (f.) : preséncia de calci dins los teissuts.

calciterapia (f.) : emplec terapeutiç de sals de calci.

calcitic, -a : relatiu, -iva a la calcita.

calcitonina (f.) : ormona de la glandola tiroïda que fa baissar lo taus de calcemia.

calciuria : preséncia de sals de calci dins las urinas.
CALCO- : forma prefixada del grèc *khalkhòs* (coire ; bronze) o del latin *calx*, *-cis* (cauç)
calcocita (f.) : sulfur de coire.
calcofilita (f.) : arseniat de coire.
calcòfòra (f.) : coleoptèr que sa baba viu dins lo pin e ne tuna la camba. (*Chalcophora mariana*)
calcogèn (m.) : nom generic dels quatre elements quimics primièrs del grop seis de la taula periodica : oxigèn, solpre (sofre), seleni e teluri.
calcograf : gravador de coire.
calcografia : procediment grafic de gravadura amb un calcograf.
calcografic, -a : relatiu, -iva a la calcografia.
calcolita : uranofosfat de coire.
calcolitic, -a : relatiu, -iva a la calcolita.
calcomania : procediment que permet de transpausar d'images coloriatas sus de porcelana, de veire, de metal, de marbre, de papièr... ; image obtengut aital.
calçon / cauçon : cauçes de tèla, de coton o de lana que se cargan jos las autras cauçes en ivèrn.
calcopirita : sulfur de coire e de fèrre.
calcosina : sulfur de coire.
calcul : una de las brancas de las matematicas ; concrecion solida que se fa dins lo còrs. *Calcul biliar*.
calculabilitat : caracteristica de çò calculable.
calculable, -a : que pòt èsser calculat, -ada.
calculadoira : maquina de calcular.
calculador, -airitz : persona que calcula.
calcular (v. tr. e intr.) : far de calcul matematic ; chifrar ; soscar ; prevèser.
calculat, -ada : chifrat, -ada ; previst, -a.
As pas tròp plan calculat ton còp.
caleidoscòpi (m.) : aparelh compausat d'un tub opac que conten de miralh dispausats de biais que çò agachat i faga de dessenh simetric e variats ; seguida rapida de sensacions vivas e variadas.
caleidoscopic, -a : relatiu, iva al caleidoscòpi ; movedís, -issa.
calelh : anciana lampa d'òli ; domaisèla / pica sèrp (insècte) ; filat de pesca ; lumenon ; mena de plantas : safran dels prats (*Colchicum autumnale*)
èrba de las morenas (*Scrofulari Erharti*)
calelha : lanterna.
calelhada (plt.) : (*Hyocyamus albus*) ; (*Hyocyamus niger*)
calelhar (v. intr.) : lusir ; beluguejar ; èsser trauquilhat ; èsser plan brescat (pan) ; èsser plen d'uèlhs (bolhon...)
calelhat, -ada : brescat, -ada (pan, torta, còca, pastisson) espongiós, -osa / espongiós, -osa (R. III, 187)
porós, -osa. (R. IV, 603)
calelhejar (v. intr.) : beluguejar coma un calelh.
calelheta / calelhon : lumenon d'òli.
Calelhon (1892-1981) : nom de pluma de Juliana Fraisse poetessa e contaira occitana de Roergue.
*« ... Vitament fug, desturbelada,
la nivol,
sens esperar la capelada
del pibol... »* Citat de memòria.
calelhons (plt.) : (*Primula officinalis*)
calenda : lo primièr del mes ; la fèsta de Nadal.
calendal (subs.) : la soca de Nadal.
calendal, -a (adj.) : relatiu, -iva a Nadal.

calendar / calendat (arc.) : provesion de pan per las fèstas de Nadal ; torta de pan.
calendas : los dotze jorns abans Nadal / Nadalet / las temporas.
calendier : taula de las successions des jorns e dels meses ; taula datada d'un programa d'activitats futuras.
calent, -a : caud, -a.
caler (v. impers. que marca necessitat, importància, conjectura) : *Cal parlar occitan. Cal que siá malaut.*
Non me'n cal : me'n viri ! (L. 60 - R. II, 293)
Calés : nom de mai d'un airal (Bocas de Ròse, Òlt, Dordonha, Tam e Garona) (Del preindoeuropèu *KAL* : pèira, nautor)
Èsser a Calés : èsser a las escanas (èsser roïnât, -ada) èsser arredut, -uda.
caletra : mena ; raça ; qualitat.
calfa / caufa : accion de calfar a blanc ; calor d'un forn ;
calfada / caufada : fornada ; quantitat calfada.
calfador / caufador : sala per s'escalfar ; chimenèia.
calfaire / caufaire : persona que se maina del calfatge ; persona que mena una auto, un camion...
calfament / caufament : accion de calfar o de se calfar.
calfar / caufar (v. tr. e intr.) : far venir caud / escalfar ; far caud / far calor.
calfar / caufar (se) : venir caud / s'escalfar ; s'activar (s.f.) / s'acometre ; s'escaufestrar.
calfejar / caufejar (v. tr.) : tornar far calfar.
calh : matèria coagulada ; presura ; calhada.
Amètla en calh : amètla encara lachosa.
Nose en calh : nose encara lachosa.
Blat en calh : blat encara lachós.
Filha en calh : filha pas encara formada.
Prene calh : se tornar petaçar (òs bresat)
calha / catla : mena d'aucèl. (*Coturnix coturnix*)
calha lach / calha lait (plt.) : (*Galium verum*)
calhada : nisada de calhas / nisada de catlas.
calhada : calhat / encalat (lach calhat) ; formatjon fresc.
calhalàs : calhàs gròs / grumelàs de sang.
calhalet : pichon calhau.
calhament : coagulacion (R. II, 419)
calhar (v. tr. e intr.) : far prene en calh ; coagular (R. II, 419)
calhar (se) : se coagular.
« *calhar* » (se) : v. **calar**.
calhàs : grumèl de sang.
calhassar (v. tr.) : desrocar / acalhaudar / lapidar.
calhastràs : grumelàs de sang ; persona grossassa e mollassa.
calhastre : grumèl.
calhastron : grumelon.
calhat, -ada : coagulat, -ada.
Un pomèl de nèu plan calhat es coma un calhau.
calhat / calhaton : calha jove / catla jove.
calhat (tot) (loc. adv.) : a punt ; sens manca ; sens engana.
calhatada : clocada de calhatons menada per la maire ; tropelada de joventas.
calhatge : coagulacion (R. II, 419)
calhatièira : lachaira ; terrina per empresurar lo lach.
calhau : còdol ; codolet. *Calhau de sucre* : pèira de sucre.
calhaudar / acalhaudar (v. tr.) : getar de pèiras a q.q.
calhaudar (se) / s'acalhaudar : se getar de pèiras.
calhaudet : calhau pichonèl ; codolet.
calhaudièira : airal cobèrt de calhaus.
calhava : calhau gròs ; calhaudièira / airal calhavós.

calhavós, -osa : peirós, -osa.
calhavòt : calhau pichon.
calhavotar (v. tr.) : empeirar (carrièira, dralha, camin...)
calhet, -a (adj.) : calhòl, -a / de doas colors.
Blat calhet : amb espigas rossèlas e espigas verdas.
Fen calhet : fen pas qu'entresec.
Ombra calheta : ombra traucada de rais de solelh.
Uèlhs calhets : uèlhs de color diferenta.
calheta / calhiron / calhiròta : calha jove.
calhetada : diferéncia minima (de color, de perfum, de sentiment...)
cadun dels tons de meteissa color que van del pus clar al pus fosc. (e non pas « nuança » (fr.) ni « matís » (cat.)
calhetar (v. tr.) : tacar de blanc e de negre ; armonizar las colors, los sons... ; temperar sas idèas, son vejaire, una afirmacion tròp brutala... (e non pas « nuançar » (fr.), ni « matisar » (cat.)
calhetat, -ada : tacat, -ada de blanc e de negre ; temperat, -ada.
calhetatge : coloracion en blanc e negre ; art de temperar las colors, la pensada, una afirmacion...
calhibòt : calhada ; calhàs (grumèl de sang)
calhibotar (v. tr.) : coagular (R. II, 419)
calhièira : presura.
calhiron, -a / calhiròt, -a : calha jove.
calhòfa : envolopa d'unes legums / culèfa / cufèla / coscolha.
calhòl : de doas colors ; de dos direcs ; de doble sens.
Vaca calhòla. Persona calhòla.
Ne contèt una de bravament calhòla.
Calhòl : nom de buòu de doas colors ; nom de familha.
calhòla (plt.) : narcís rossèl. (*Narcissus aureus*)
Calhòla : nom de vaca de doas colors.
calholar (v. tr. e intr.) : bigarrar / coloriar de doas colors.
calhon : calhaton (calha jove) ; porcelon.
calhotada : nisada de calhas / nisada de catlas.
caliana : gròssa calor vaborenca / caumàs / calimàs / caumanhàs.
calibrador, -oira : maquina de calibrar.
calibrar (v. tr.) : estudiar lo calibre de quicòm (bala, arma de fuòc...) ; donar a quicòm lo calibre volgut ; classar segon lo calibre volgut (uòus, frucha...)
calibre : diamètre d'una bala, d'una arma de fuòc ; qualitat d'una persona o d'una causa.
calibrat, -ada : fargat, -ada o classat, -ada al diamètre volgut, a la dimension volguda.
calibratge : accion o resulta de calibrar quicòm.
calica : mena de peis que revèrta la sarda.
calicant (plt.) : mena d'arbrilh (*Calycanthus floridus*)
caliçat, -ada : un plen calici de bevenda.
calici : copa de metal o de veire dels ancians Romans ; copa de metal per la celebracion de la messa ; sepals d'una flor quand revèrtan un calici ; l'amarum de la vida (s.f.)
Lo calici d'una flor. Lo calici de l'amarum.
CALICI- : forma prefixada del latin *calix, -icis* (calici)
caliciflòr, -a : natura de las plantas que lors flors son en forma de calici.
calicifòrme, -a : en forma de calici.
calicòt : mena d'estòfa de coton. *Raubia de calicòt.*
calida (plt.) : trauca sac / espangassat. (*Bromus sterilis*)
califa (m.) : sobeiran musulman politic e religiós.
califat : dignitat, territòri, règne d'un califa.
caligòt : brave tròç de pan.
calimàs : caliana (gròssa calor vaborenca) / caumanhàs.
calimassejar (v. impers.) : ténér fach calimàs.

calina : calor / temps caud ; mena de capelina per s'aparar del solelh.
calina : ormona que fa créisser la cambas de las plantas.
calinar / calinejar (v. tr.) : mistonar / tolhorar / minhotar.
calinat, -ada / calinejat, -ada : t. a. çaisús.
calinàs : fòrta calor vaborenca.
calinat, -ada / calinejat, -ada : tolhorat, -ada.
calinhada : brasa d'eisserments.
calinhaire (adj. e subs.) : amorós ; amant (R. II, 63)
calinhairitz : amorosa ; amanta.
calinhar / calinhejar (v. tr.) : doblat de calinar ; cortejar.
calinhar (se) : se frequentar / se cortejar.
calinhariá : minhotariá amistosa o amorosa.
calinhatge : accion o resulta de calinhar.
calinhós, -osa : catimèl, -a ; fòrt amistós, -osa.
calinós, -osa : caud, -a ; auratjós, -osa.
caliòrna : brave palanc per soslevar quicòm de plan pesuc.
caliu : cendre cauda amb de brasa viva ; brasa viva jos la cendre ; calor doça de la cendre cauda.
calivada : cendre cauda ; calor doça.
calivar (v. tr.) : calfar ; escalfar.
calivejar (v. intr.) : èsser tressecat, -ada pel caud (plantas, tèrra)
calivenc, -a / calivent, -a : expausat, -ada a la calor ; caud, -a ; tressecat, -ada.
calivari : sarrabastal que se fa davant l'ostal d'un veus o d'una veusa que se tornan maridar.
Calixte : prenom masculin.
« *call-girl* » (k ɔ l 'g ə : l) : entraînaïra / fringa-quand-vòl (filha de cabaret calhòl) ; prostituïda.
CALLI- : forma prefixada del grèc *kállòs* (belesa / beutat)
calligraf, -a : persona qu'escriu en polits caractèrs.
calligrafia : art d'escriure en polits caractèrs.
calligrafiar (v. tr.) : escriure en polits caractèrs.
calligrafiat, -ada : escrich, -a en polits caractèrs.
calligrafic, -a : relatiu, -iva a la calligrafia.
calligrama : tèxt mai que mai poetic que sos tèrmes son dispausats per representar o suggerir mai o mens lo tèma del poèma. *capmont ?*
monta
lo buf de l'òme
« *Qual sap :*
e lo buf de la bèstia
davala
capval ?»
Qohelèt, III, 21.
callipija (adj. f.) : dotada de bravas gautas del cuol / qu'a un brave tafanari (l.p.) *Estatua callipija.*
callita : osteïti cronica al nivèl de fracturas ancianas mal adobadas.
callós, -osa : relatiu, -iva a un espessiment cutanèu ; que presenta un espessiment cutanèu.
Las mans callosas d'un agricultor, d'un maçon. ...
Còrs callós : una partida del cervèl.
callòsa : substància que se forma dins los vegetals en periòde de repaus.
callositat : espessiment cutanèu (talons, genolhs, mans)
callus : depaus de callòsa en periòde de repaus dels vegetals.
calm (f.) : planòl rocalhut.
calm, -a (adj.) : que s'embufa pas / pacient, -a.
calma / cauma (f.) : moment de pausa a causa del caud ; moment d'apasiament de la mar.

calma / cauma : planòl rocalhut ; landa de brugas.
calmable, -a : que pòt èsser calmat, -ada.
calmament : sens s'embufar / pacientament.
calmant : remèdi qu'apàsia / que calma.
calmant, -a : qu'apàsia / que calma.
calmar / caumar (v. tr.) : se pausar a l'ombra ; se metre lo cap a l'ombra (fedas) ; tombar de sòm ; refusar de trabalhar ; far ochava (animalum, tropèls) ; apasiar.
Las fedas cauman quand fa tròp caud.
calmar (se) : s'apasiar.
calmejar (v. intr.) : caumar ; se pausar.
calmeta / caumeta : calm pichona.
calòfa : pelofa de castanha ; clòsc d'amèta, de nose...
calomnià : acusement grèu e fals contra q.q.
calomniador, -airitz : persona que calomnià.
calomniar (v. tr.) : acusar q.q. grèvamènt e a tòrt.
calomniós, -osa : difamatòri, -òria.
calomniosament : d'un biais difamatòri.
calona : rascal (envolopa verda) de las noses.
calor : caud ; ardor, activitat ; concupiscència (R. II, 422)
calorada : buf de calor ; sufocacion ; còp de solelh.
calorassa : granda calor ; temporada de calor.
calorent, -a : escalfat, -ada ; arderós, -osa ; passionat, -ada.
calorentament : d'un biais calorós.
calorescència : transformacion en radiacions caloricas de radiacions luminosas absorbidas per una superfícia.
CALORI- : forma prefixada del latin *calor, -oris* (calor)
caloria : unitat utilizada per determinar la valor energetica dels aliments.
caloric, -a : relatiu, -iva a las calorias.
Racion calorica : calorias necessàrias a un organisme.
calorifèr : aparelh per calfar un ostal amb d'aire caud.
calorific, -a : que dona de calor.
calorificacion : produccion de calor dins un èsser viu.
calorifug (subs. m.) : sistèma meissant conductor de calor.
calorifug, -a : qu'empacha la deperdicion de calor.
calorifugar (v. tr.) : cobrir amb un calorifug.
calorifugatge : accion o resulta de calorifugar.
calorimètre : instrument per mesurar las quantitats de calor amodadas o recebudas per un còrs.
calorimetria : branca de la fisica qu'a per tòca la mesura de quantitats de calor.
calorimetric, -a : relatiu, -iva a la calorimetria.
calorizacion : aluminiatge. v. **aluminiatge**.
calorós, -osa : arderós, -osa.
calòs : tanòc de planta ; baston fach amb un tanòc de fust ; persona nècia (s.f.)
calòssa : brave calòs.
calossada / calossal : nafradura facha per un calòs.
calossar (v. tr.) : tustar amb un calòs.
calossat, -ada : tustassat, -ada amb un calòs.
calossut, -uda : que revèrta un calòs ; noselut, -uda ; rabassòt, -a ; musclat, -ada ; robust, -a ; ric, -a (s.f.)
Una persona calossuda.
calòt : bonet de soldat o de pucicèr ; berret.
calòta : calòt ; còfa ; prepuç ; emplastre de cap tinhós ; emplastre / tustassal sul cap ; cròta empegada al pel de l'animalum ; amassada d'abituats ; curatalha (pej.)
calotada : calòts ; calòtas.
calotièr, -ièira : persona que fa o que vend de calòts.
calotar (v. tr.) : far de calòts ; balhar una calòta o un calòt.

calotar (se) : se cargar un calòt.
calotat, -ada : que s'es cargat, cargada un calòt.
calotut, -uda : qu'a de cròtas empegadas al pel.
« calpatrepa » : v. **caucatrepa**.
calpisar (v. tr.) : somsir / pompir / caucar / tralhar.
calpisar (se) : se marchar los uns suls autres.
calpre/ caupre : mena d'arbre. (*Carpinus betulus*)
calpreneda : airal plantat de calpres.
calprús : cerièis salvatge (*Cerasus avium*)
cerièis Mahaleb (*Cerasus Mahaleb*)
calquièr / caucièr : forn de cauç.
calquièr, -ièira : calcari, -ària.
calquièira : fòssa de tanariá per la cauç ; tanariá.
cals : uèlh d'agulha ; craumèl (gàbia granda per de galinas)
caluc, -uga : sup, -a ; qu'a lo tornís (anhèl, feda, moton) ; qu'a lo vertige ; capbord, -a ; falord, -a.
calugariá / caluquitge : tornís ; capbordisa.
calucha : pòcha del filat de pesca que se sona « canat »
calvadòs : aigardent de pomat (de « *citra* » (fr.) en l.p.)
calvari : airal de la crucificacion de Jèsus.
calvet, -a / cauvet, -a : persona clòscapelada.
Dins la familha son calvets de paire en filh.
calvièira : estat d'una persona clòscapelada. (R. II, 297 - L. 60)
La calvièira lo trapèt quand truquèt sos trenta ans.
calvila : vaca pigada / de doas colors / blanca e negra ; mena de poma.
calvinisme : doctrina religiosa de Joan Calvin (1509 - 1564) ; ensemble de las glèisas reformadas adèptas d'aquela doctrina.
calvinista (m. e f.) : adèpte, -a del calvinisme.
« camaiar » : v. **camaisar**.
camaièu : brillant (pèira preciosa). L. 60.
camaisadura : bocharditge ; taca negra.
camaisar (v. tr.) : ennegresir ; tacar de negre ; mascarar ; calomniar (s.f.) ; vairar ; amadurar.
camaisar (se) : se mascarar (se tacar de negre)
Lo cèl se camaisa, cresi que vòl ploure.
Jès ! Ont te siás anada camaisar aital !
camaisat, -ada : accion o resulta de se camaisar.
« Qué fas donc, Camaisada, d'aquel morre burèl ? Òm diria qu'as lecada la barra del fornèl »... Cançon populara.
camaleon (del lat. *chamaeleon*) : mena de reptil que càmbia de color ; persona que càmbia de dire o de comportament.
camaleonic, -a : cambiadís, -issa.
« camalhar » : v. **camaisar**.
« camamilha » : v. **camomilha**.
« camanton » : v. **cabanton**.
« camard » : v. **camus**.
camarada : brave companh.
camaradariá : comportament de braves companhs.
camarar (v. tr.) : pausar la doèla d'una teulada / postamar ; pausar un ponde.
camaràt : corondat ; boget / buget ; parafuèlh / postam ; ponde ; expandi entremièg la teulada e lo ponde ; rengada de socas.
camarièr, -ièira : persona en carga de las cambras ; persona en carga de la cambra d'un rei ; persona en carga de la cambra del Papa.

camarariá : carga de camarièr o de camarièira.
camarlenc : cardinal administrador dels afars de la Glèisa quand un Papa se laissa morir.
Camarsés : vilòta e region de Roergue-Sud (Occitània)
camarsèsol, -a (adj. e subs.) : persona sortida de Camarsés.
Camarga : region de Provença (Occitània)
camargués, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Camarga ; persona sortida de Camarga.
camaròta : cambron dins una barca.
camba : partida de cadun dels membres inferiors de l'òme, del genoll fins al pè ; (per extension) membres inferiors de l'òme ; tija de planta ; combatge ; apièja.
Las cambas me dòlon. La camba d'un arbre.
A cambas-ajudatz-me : al brutle.
camba aici-camba alà : d'escambarlons.
camba chin : malhòl de vinha. v. chin : (R. VI, 140)
cambacopat, -ada (adj. e subs.) : esmogut, -uda (emocionat, -ada) a n'aver las campas copadas ; qu'a pas qu'una camba.
Ne foguèri cambacopat ! Ne foguèri cambacopada.
v. la nòta de **capclin**.
cambacort, -a : cort de cambas, corta de cambas.
Un òme cambacort. Una femna cambacorta.
cambacrusa : baranhau / manjacrestian.
cambada : expandi d'un pas ; expandi entremièg duas rengas ; temporada per far una comission, un afar... ; trepada ; cambareleta.
cambaculièira (a) : d'escambarlons sus las espatllas o sus las esquinas.
Son nenon se fa portar a cambaculièira.
camba de pol (plt.) : portulaga / porpièr (*Portulaca oleracea*)
cambadejar (v. intr.) : trepar ; espingar / sautejar.
cambafin, -a : persona plan vestida e rafinada ; persona que seguís totas las mòdas passadissas (e non pas « esnòb »)
cambafinariá : tissa d'un cambafin al sens pejoratiu.
cambafòrt, -a : persona qu'a de braves cambas.
Un òme cambafòrt. Una femna cambafòrta.
v. la nòta de **capclin**.
« *cambaisar* » : v. **camaisar**.
cambajon : pèrna de pòrc.
Vòli un cunh de cambajon e un croston de pan.
cambajonet : dejós del cambajon o de l'espatlon.
cambal : cauçal (camba de cauças) ; cambas ; cambalon.
cambalada : escorreguda corteta.
cambalassa : escorreguda bufèca e abenaira.
cambalèva : escambarleta (*e non pas « cròc-en-camba. »* fr.)
cambalevar (v. tr.) : far una cambalèva a q.q.
cambaliga : aplech elastic per mantèner debasses e caucetas.
cambaligar (se) : se metre de cambaligas.
cambalon : bastonàs cortet amb entalhas a cada cima, per penjar per las patas de darrièr un animal tuat ; bastonàs cortet penjat al còl d'una vaca lançada, per l'entravar.
Òm encambona una vaca amb un cambalon.
cambalong, -a : cambarut, -uda / nautcombat, -ada.
Un vedèl cambalong. Una vedèla cambalonga.
« *cambalòt* » : v. **camelòt**.
cambalòta : saut de la mòrt.
cambanud, -a : persona sens debasses o sens caucetas.
Un òme cambanud. Una femna cambanuda.
cambapilhat, -ada : garrèl, -a.
cambar (v. tr.) : encambar ; apiejar / espiconar.
cambarèlas (a) : camba aici-camba alà / d'escambarlons.

cambarelejar (v. intr.) : trepar ; cabriolar / cabriolejar.
cambareleta : cabusset.
camba roja (plt.) : albergièr bastard. (*Polygonum persicaria*)
camba rossa (plt.) : èrba de paret. (*Parietaria*)
cambaròt : socassa d'arbre vièlh copat al pè ; dolor del ponhet o del coide d'unas mestieirals ; braçalet escarlatin per s'aparar d'aquela dolor.
cambaròt, -a : pichon crustacèu de riu o de mar.
cambarut : mena d'escacièr (*Charadrius himantopus*)
cambarut, -uda : cambalong, -a.
cambassa : escorreguda bufèca e abenaira / cambalassa.
combat, -ada : qu'a de cambas.
combaterrar (v. intr.) : tocar tèrra / metre pè a tèrra.
combatge : cambas d'unas letras, per ex. de la « m », la « n »
combatorrat, -ada : de las cambas cremadas.
combatòrt, -a : garrèl, -a.
combatòrta (plt.) : violeta ; èrba ruca (*Viola*)
(*Coronilla scorpioides*)
cambrincat, -ada : estropiat, -ada.
cambavirar (v. tr.) : far cabussar.
cambavirar (se) : pallir ; s'estavanir ; morir.
cambavirotat : botarèl (campairòl) verenos del pè tòrt.
cambe / carbe (plt.) : fibra textila tirada del cambe per far de còrdas o d'estòfa ; canabís. (*Cannabis sativa*)
cambet / gambet : nom de fòrça aucèls escacièrs.
cambeta : camba pichonèla ; relhon d'araire ; timon d'araire ; brin de cambe ; cambe mal vengut ; escambarleta ; instrument de teulaire ; fustam de mòla de molin ; aucèl de maresca : (*Scolopax totanus*)
« *cambi* » : v. **cambe**.
cambi : escambi / tròc / tròca.
En cambi de / en escambi de / en descambi de.
canbiadís, -issa : que se pòt escambiar / que se pòt trocar ; viradís, -issa / que canbia sovent.
Al mes de març lo temps es canbiadís.
canbiaire, -a (adj. e subs.) : canbiadís, -issa ; persona qu'escambia ; banquièr, -ièira.
canbiament : modificacion.
canbiant, -a : canbiaire, -a / canbiadís, -issa.
canbiar (v. tr.) : escambiar / trocar / far de tròc.
canbiar (se) : se cargar d'otra farda, un autre vestit...
canbièira : mena de garramacha.
canbilh : camba pichonèla.
canbin : nom de mai d'un aucèl escacièr : (*Tringla gambetta*) ; (*Totanus fuscus*)
(*Totanus glottis*) ; (*Tringla pugnax*)
canbinièira : airal que i se cultiva de cambe.
canbietejar (v. intr. e r.) : téner canbiat ; se téner canbiat.
« *canbiron* » : v. **environ**
canbòi : pasta negrosa d'òlis o de graissas de las mecanicas.
canbon : la « S » d'una ribièira que i se pausan las alluvions ; camp fertil a la broa d'aquela « S ». Del gallés **CAMBON**.
canbon : corba / plecha que i son claveladas las pòstes d'una nau.
canbòrta : camba seca del milh.
canbra : airal de l'ostal que i se dormís ; envolopa de caochoc que conten l'aire d'un pneumatic ; amassada d'elegits (senators, deputats) o de professionals (t. a.)
canbrada : contengut d'una canbra ; elevatge de manhans ; canbra de soldats.
canbrafrecha : airal refrigerat per servir vianda e carn.

cambraire, -a : obrièr, -a que cambra lo cuèr.
cambrar (v. tr.) : corbar ; arcar / enarcar.
cambrar (v. intr.) : aver de cavitats (bodin, salsissòt...)
cambrar (se) : se corbar ; s'enarcar.
cambrassa : cambra granda ; cambra marrida.
cambrat, -ada : *Persona cambrada. Salsissòt cambrat.*
cambrejar (v. intr.) : utilizar una cambra a dos o a doas.
cambrìer, -ièira : servicial , -a de cambra d'ostal o d'ostalariá.
cambrèl (m.) / cambreta : cambra pichona.
cambrìan : periòde primier de l'èra primària.
cambrìan, -a : relatiu, -iva al cambrìan.
cambrilh / cambrilhon : cambron pichonèl.
cambrìolar (v. tr.) : destroçar un ostal.
cambrìolaire, -a : persona que destroça un ostal.
cambrìolat, -ada : destroçat, -ada.
cambrìolatge : accion o resulta d'un destroçar d'ostal.
cambròl / cambruèl : secrecion de la pèl que fa una taca negra o una botiòla ; tumor de la pèl facha per la baba del tavan ; sortida de botiòlas de la pèl.
cambròlat, -ada : botiolat, -ada.
cambron (m.) / cambròt, -a : cambra pichona.
cambusa : airal d'un naviri que i se sèrva lo manjar.
camedre (plt.) : èrba de garolha (*Teucrium chamaedrys*)
camèl : animal asiatic de doas bòças sus las esquinas ; mena de lana grossièira ; femnarassa ; badabèc (m. e f.)
D'unes confondon camèl amb dromedari.
camèla : feme del camèl ; brave montet / molonàs ; femnarassa ; garopa (plt.) : (*Cneorum tricoccum*)
Camèla de sabla : montet de sabla.
Camèla de sal : montet de sal.
camelada : asenada ; accion de badar.
camelar / camelejar (v. intr.) : bocejar ; ersejar.
Camelat (1871-1962) : escrivan occitan de Gasconha.
camèlia (plt) : mena d'arbrilh ; la flor d'aquel arbrilh : (*Camellia japonica*)
camelièr, -ièira : persona que s'ocupa dels camèls.
camelina (plt.) : (*Camelina sativa*) ; (*C. silvestris*)
camembèrt : mena de formatge.
camerà (angl.) : aparelh per prene sus film d'images animats, de sons, o d'images amb de sons.
« cameraman » (angl.) : la persona que ten la *camerà*.
comescòpi (m.) : camerà-videò portativa amb magnetoscòpi integrat.
camfrar (v. tr.) : desinfectar (desinfectar) amb de camfre.
camfre : substància aromatica tirada del camfrièr.
camfrièr : mena de laurièr d'Asia e d'Oceania.
camfrat, -ada : aromatizat, -ada amb de camfre.
« camia » / « camiàs » : v. **camisa** e **camisàs**.
« camijar » : v. **camisard**.
Camil - Camila : prenom masculin ; prenom feminin.
camin : via per anar d'un endrech a un autre.
Del gallés **CAMMINÒS**.
Camin aboquiù : camin que i s'aboca aisidament.
Camin batut : viòl de pè que mena al masuc ; camin passatgièr.
Camin caladat : estrada ; calada.
Camin carretal : via per carris o per carretas.
Camin comunal : camin entretengut per la comuna.
Camin de bast : camin saumièr.
Camin de crotz : devocion catolica.
Camin de fèrre : via de comunicacion pels traïns.

Camin empeirat : c... recobèrt de pèiras atassadas.
Camin fons : camin cau / camin plond.
Camin forestièr : dralha per traire la lenha.
Camin de ronda : corsièira / escorsièiras.
Camin de Sant Jacme : la Dralha lachenca.
Camin de tira : camin per tirar una nau.
Camin de traversa : corcha / acorcha / acorchi.
Camin de tropèl : carraira ; dralha.
Camin quitranat : c. empeirat cobèrt de quitran.
Camin romieu : camin de Roma ; c. de pelegrinatge.
Camin rural : dralha ; carraira ; camin de tropèl.
Camin salinièr : camin per anar quèrre la sal.
Camin terral : camin de tèrra. *Camin de pè* : viòl.
Camin vesinal : camin de comuna o de canton.
Èsser a cap de camin : èsser arribat ; èsser abenat ; èsser a las escanas ; èsser sul pas de la mòrt.
Far de camin : enantir de caminar.
Lo blat negre fa de camin : de tan menuda qu'es, la semença cobrís fòrça tèrra.
Far son camin : se'n tirar coma cal ; capitar.
En camin. A mièg camin. Al cap del camin.
« La mòrt es aquí que m'espèra, la mòrt es al cap del camin... Qué me serviria la colèra ? Sens ieu pòt tornar lo matin ».

J. B., *Las Domaisèlas*, XIII.

camina (cambra calfada, ostal de curat, presbitèri) : del bas lat. *caminata* (s. VI) Clovis Brunel, 1185.
caminaire, -a : persona que camina a pè.
caminal : andèr / capfoguier.
caminement : escorreguda ; progression (t. a.)
caminar (v. intr.) : anar a pè.
Caminar de còp : caminar d'un pas decidit.
caminarèl, -a : que camina fòrça ; que i se camina aisidament.
Un òme caminarèl. Un camin caminarèl.
caminàs : camin grand ; camin marrit.
caminatge : accion de caminar ; transpòrt ; camionatge.
caminejar (v. intr.) : caminar dapàs / doçamenton.
caminet : camin pichon.
« caminièira » : v. **caminièira**.
caminièr, -ièira : adralhan, -a ; viatjaire, -a ; passapaïs.
caminièira : chimenèia.
caminòl, -a / caminon : camin pichon.
caminòt, -ota : persona que trabalha als camins de fèrre.
camion : veïcul automobil de carreg. Del gallés **CAMIO**.
camionaire, -a : persona que mena un camion.
camionat : contengut d'un camion.
camionatge : carreg per camion.
camioneta : mena de pichon camion.
camisa : vestit de margas longas o cortas que se carga sus la pèl ; cobèrta d'unes documents ; mena d'envolopa de carton o de matèria plastica per servir de documents escruches. Del gallés **CAMISIA**.
camisa de dormir : camisa de nuèch.
camisada : contengut d'una camisa de documents ; brava susada ; granda lassièira.
camisard, -a : persona en camisa ; calvinista cevenòl que se revoltèt a la revocacion de l'Edicte de Nantes.
Los Camisards èran una mena de maquisards.
camisàs : sargàs de tèla (tela) d'un còp èra (Roergue, Cevenas...)
camisassa : camisa granda ; camisa marrida.

camiseta : camisa pichona ; casabèc de femna.
camisòla : vestit cortin que se carga sus la camisa ; casabèc ; camisòla de fòrça per d'unes malauts ; blòda / blauda : del gallés *BLAUTHA*.
camisolar (v. tr.) : cargar una camisòla a q.q.
camisolar (se) : se cargar una camisòla.
camisolat, -ada : vestit d'una camisòla.
camisoleta / camison, -a : camiseta de mainatge.
camoç : isard (animal romiaire que viu en nauta montanha) (Del gallés *CAMOX* passat en latin)
camomilha (plt.) : bolèg. (*Matricaria chamomilla*) (*M. discoidea*) ; (*M. inodora*) ; (*M. maritima*)
camosir / caumosir (se) : se florir / se mosir.
camp (t.a.) : pèça de tèrra de cultivar ; airal per campar ; tèrmes tècnics : *Camp lexical. Camp acostic. Camp batalhièr. Camp magnetic. Camp electric.*
campa : perseguida d'escolans que s'acotisson. *A la campa* : a la perseguida. *Aver de campa* : aver de trabalh. *Donar la campa* : persègre / acotir.
campada : durada d'un campament.
campairal : terrador.
campaire, -a : persona que campa ; passapaís (inv.) / rodair, -a.
campairòl / camparòl : botarèl / bolet / agaric / cep...
campairòl blanc : (*Agaricus ovoïdes albus*)
campairòl d'amadó : (*Boletus ignarius*)
campairòl de buòu : (*Agaricus bovinus*)
campairòl d'olm : (*Pleurotus ulmarius*) ; (*Boletus fomentarius*)
campairòl de pibol : (*Pholiota cylindracea*)
campairòl de sause : (*Boletus suaveolens*)
campairòl fòl : bolet verenos. (*Boletus satanas*)
campairòl jaune : (*Boletus csaber*) / (*Agaricus deliciosus*)
campairòl lachièr : (*Lactarius piperatus*)
campairòl negre : (*Boletus perennis*)
campairòl pegós : (*Boletus viscidus*)
campairòl pelut : (*Agaricus villosus*)
campairolar / campairolejar (v. intr.) : cercar de campairòls.
campal, -a : qu'es en plen camp. *Batalha campal.*
campament : airal per campar ; accion de campar ; fuòc de camp / campada / bivac.
campanal : campanil d'una sola campana ; cloquièr.
campana : instrument de percussion dins un cloquièr ; çò que revèrta una campana (aisinas o plantas) : campana de formatge ; petairòla (l.p.) : (*Digitalis purpurea*)
campanal : torre màger / torre de glèisa.
campana-martèl : tòcasenh / batsenh / òrda / raida.
campanada : sonariá de campanas.
campanaire, -a / campanejaire, -a / sonièr, -ièira : persona que sona las campanas. v. **campanièr**.
campanar (v. intr.) : sonar una campana.
campanatge : paga d'un campanaire, d'una campanaira.
campanejar (v. intr.) : sonar las campanas. *Lo sonièr campanejava a brand.*
campanèla : esquila / sonalha dels arnesques de caval ; flor a coròla en forma de campana ; campanulacèa / correjòla. v. pus luènh.
campaneta : campana pichona.
campaneta (plt.) : correjòla (l.p.) (*Convolvulus arvensis*)
campaneta blanca (plt.) : (*Convolvulus sepium*)
campaneta de montanha (plt.) : (*Fritillaria Meleagris*)
campaneta de prat (plt.) : (*Colchicum autumnale*)

campaneta de sanha (plt.) : (*Pinguicula grandiflora*)
campaneta de sebissa (plt.) : (*Convolvulus sepium*)
campaneta jauna (plt.) : (*Narcissus pseudo-narcissus*)
campaneta ponhenta (plt.) : (*Smilax aspera*)
campanetge : panièr grand, planièr e longarut.
campanha : campèstre ; mas / bastida ; viatge en mar ; temporada de trabalh d'ivèrn d'un montanhòl dins la plana ; expedicion militar ; sensibilizacion publica per o contra quicòm. *Viure a la campanha. Batre la campanha. Campanha contra lo sidà, la tuberculòsi... Las campanhas de Napoleon. Campanha electorala. Campanha publicitària. Intrar en campanha. Far campanha per quicòm.*
campanhard, -a (adj. e subs.) : persona de la campanha.
campanhòl, -a (adj. e subs.) : campanhard, -a ; rustic, -a ; cocorla ; agaric : (*Agaricus edulis*)
campanholet / campanholièr : cocorla / arcielon.
campanièr, -ièira : persona que sona las campanas.
campanifòrme, -a : en forma de campana.
campanilh : cloqueiron.
campanhard, -a (adj. e subs.) : rustic, -a ; persona que viu a la campanha.
campanhòl : campairòl v. pus naut.
campanholet / campanholièr : agaric cultivat en campanholièira.
campanholièira : airal que i se cultivan d'agarics.
campanula (plt.) : nom generic de tot un fum de plantas que lors flors son en forma de campana : (*Campanula medium*) ; (*C. speciosa*) ; (*C. rotundifolia*) (*C. Erinus*) ; (*C. glomerata*) ; (*C. Rapunculus*)...
campanulat, -ada : en forma de campana.
campar (v. tr. e intr.) : establir / casar ; bivacar.
campar (se) : se fugir ; se quilhar ; se plantar ; s'establir.
campardin, -a : galabontemps (m. e f.) ; coquinàs, -assa.
camparòl : campairòl.
camparòla (arc.) : colareta granda d'un còp èra.
campat : contengut d'un camp. *Un campat de froment, de blat negre, de bledas...*
campatge : accion de campar ; terren aplechat per campar ; forma de torisme popular.
campech : boldrada de vin ; fust d'un arbre mexican fòrt dur que conten un principi colorant utilizat per tintar : (*Haematoxylon campechianum*)
campejaire, -a : persona que s'agrada de se passejar ; rodair, -a / passapaís ; secutaire, -a.
campejar (v. tr. e intr.) : córrer los camps ; percaçar ; secutar ; rodar / passar país ; demorar pels camps (vianda)
campèstre (m.) : (subs.) : los camps ; la campanha.
campèstre, -a (adj.) : sens cap d'estaca de res / liure, -a ; relatiu a la campanha ; desèrt, -a. *Laissar las fedas pàisser campèstras.*
campestrejar (v. intr.) : se passejar pels camps ; èsser campèstre, -a.
campet : camp pichonèl.
campeta : tinta tirada del campet.
campièr : garda comunat.
campimètre : aparelh per explorar lo camp visual.
campimetria : exploracion del camp visual amb un campimètre.
« *camping* » (angl.) : v. **campatge**.
« *camping-car* » (angl.) : autò-rotlòta.

campion, -a : persona que ganha un concors esportiu o autre ; persona afogada per defendre una causa.
campionat : concors esportiu o autre ; títol de campion.
campís (subs.) : pustula roja ; borron de vinha bufèc.
campís, -issa (adj.) : bastard, -a ; reguèrgue, -a ; aissable, -a ; recapí, -àpia ; fantasiós, -osa / *fantasieirós, -osa* (l.p.) ; arpalhand, -a ; capriciós, -osa.
campissada : caprici ; petnada ; escarbicada ; lunada ; impertinència.
campisson, -a (adj. e subs.) : recapí, -àpia ; querelós, -osa.
Camprós (1908-94) : poèta e romanista lozerian a Montpelhier.
campocornia : reaccion isterica que lo malaut i flechís lo tronc cap enavant sens se poder tornar dreçar.
campodactilia : anomalia ereditària dels dets, caracterizada per una flexion permanenta del det cinquen e, de còps, del quaten.
campus (del latin campus) : terren qu' enròda una universitat per i se passejar, estudiar o i far d'espòrts.
camús, -usa : nèci, nècia / piòt, -a... ; camusat, -ada (R. II, 305) qu' a lo nas cort e espotit ; moc, -a / moquet, -a.
camusat, -ada : del nas cort e espotit, -ida (R. II, 305) cortin e aplatit, cortina e aplatida.
Un nas camusat. Un can del morre camusat.
camusèl : pelòta de fil.
can / canh, -a : gos, -gossa ; chin, -a (R. II, 306)
Can d'arrèst. Can de çaça. Can de córrer.
can de mar : mena de peis / alabarda (*Scyllium catulus*)
cana : cana de sucre ; mena de baston per caminar ; canavera de pesca ; camba de flor / tija de flor ; canèl de veirièr per conflar lo veire ; mesura de longor o de capacitat, variabla segon los airals ; flor de vin ; canavera cultivada : (*Arundo donax*)
canavera salvatja : (*Arundo pliniana* ; (*Arundo maxima*) ; (*Arundo Phragmites*)
Autres còps, mesuravan en canas.
Sèm a las canas : sèm al fons de la barrica.
Canà : vila de Galilèa que Jèsus i faguèt son primièr miracle.
Canaam : ancian nom per Palestina.
canabal : cambinièira (airal que i se cultiva deambe)
canabàs : estòfa de tèla deambe per èsser brodada ; plan simplificat d'una òbra literària... (s.f.)
canabassariá : fabrica de tèla deambe.
canabassièr, -ièira : persona que fa de tèla deambe.
canabon : grana deambe.
canabièira : airal que i se cultiva deambe.
Canabièira : carrièira grand de Marselha (Occitània)
canabis (plt.) :ambe indian.
canabisme : intoxicacion pel canabis.
« *canabon* » (l.p.) : v. **cambe**.
canada : contengut de la mesura sonada cana.
Canadà : nom de país (America del nòrd)
canadenc, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Canadà ; persona sortida de Canadà. *Un Canadenc.*
canadiana : vèsta doblada amb de forradura.
canadoira : baston long per acanar la frucha.
canaire, -a / canièr, -ièira : persona que fa de cledissas.
canal (m.) : canèl per tirar l'aiga d'una teulada ; besal ; mena de teule ; via de navigacion ; rèc de molin ; cadena (sistèma d'emission d'images televisats)
canalar (v. intr.) : curar un canal.
canaledura : canal d'una colomna ; canalet d'un vegetal.

canalha (m. e f.) : coquin, -a ; paucval ; gus, -a.
canalhariá : coquinariá.
canalicul : canal pichonèl. *Canalicul lacrimal.*
canalicular, -a : relatiu, -iva a un canicul.
canaliculat, -ada : provesit, -ida de caniculs.
canaliculiti (f.) : inflamacion dels canals glandulars.
canalifèr, -a : dotat, -ada de canals.
canalista : patron, -a de barca ; emplegat, -ada de canal.
canalizable, -a : que pòt èsser canalizat, -ada.
canalizacion : accion o resulta de canalizar ; canèl de circulacion d'un liquid.
canalitzar (v. tr.) : regularizar un corrent, un flux, una energia... ; selhonar amb de canals ; mudar un riu en canal ; besalar un airal.
canalizat, -ada : provesit de besals o de canals ; que raja per un canal.
canalòt / canalet : canal pichon.
cananilha : mena de poma.
canapè : sèti de braces longarut e coissinat que i se pòdon sèire tres o quatre personas.
canar (v. tr. arc.) : mesurar a la cana ; arpentar.
canar (se) : se baganar / se tanar (legums)
canari : mena de senilh.
canarina : feme de canari.
Canas : nom de vila d'Occitània.
canasta : guirba ; panièira.
canastèla : panièira pichona.
canastelon : canastèla pichonèla.
canaula : mena de còca en forma de corona ; colar de fust del bestial per i penjar una esquila ; còca de caresma (quaresma) facha sens uòds.
canaulièr, -ièira : persona que fa de colars de fust ; persona que fa de còcas de quaresma.
canat : cledissa de canaveras ; mena de filat de pesca ; panièira de canissa per portar lo repais pels camps.
canatièr, -ièira : persona que s'ocupa dels cans.
canatge (arc.) : accion o resulta de mesurar amb una cana.
canatilha : fil d'aur, d'argent o de coire per brodar.
canaton, -a : persona que pòrta lo repais pels camps.
canavera (plt.) : (*Phragmites comunis*)
canavera pichona (plt.) : (*Arundo calamagrostis*)
cança : talvera ; jelha / cança / cançon de ròda.
cancabièla : cabussada.
cancarinetas : cliquetas / claquetas (e non pas « *castanhetas* »)
cancarinhòl : cabassòla / caboçòla / capgròs de granolha.
cance / cança : talvera / contornièira / anterada...
cancèl : grasilha ; sanctuari barrat amb una grasilha ; ridèla de carreta / telièira ; crosèl de 10 a 12 garbas ; barrièira de canaveras.
cancelacion : accion o resulta de cancelar.
cancelar (v. tr.) : barrar amb una grasilha ; raiar ; acabar ; anullar un contracte.
cancelat, -ada : t. a. del vèrb cancelar.
cancelariá : dignitari màger d'una cort, d'una ambaissada, d'una diocèsi, d'una delegacion diplomatica.
Cancelariá d'evescat.
cancelièr : dignitari general d'una cort... v. çaisús.
Lo cancelièr autentifica las decisions de l'evesque.
cancelièira : gròssa barra de sause per far de dogas, de cledas...
càncer : tumor mala ; signe del zodiac ; constellacion.

CANCER- CANCERI- CANCERO- : formas prefixadas del latin *cancer* (càncer)

cancerifòrme, -a : en forma de càncer sens n'èsser un.

Abscès cancerifòrm. Tumor cancerifòrma.

cancerigèn, -a : que pòt amodar un càncer.

cancerizacion : transformacion en càncer d'una lesion benigna.

cancerizar (se) : se mudar en càncer.

cancerizat, -ada : mudat, -ada en càncer.

cancerològ, -a : especialista (m. e f.) de cancerologia.

cancerofòb, -a : que patís d'una crenta morbosa d'un càncer.

cancerofòbia : crenta morbosa (R. IV, 264) del càncer.

cancerologia : estudi de las tumors malignas.

cancerologic, -a : relatiu, -iva a la cancerologia.

cancerós, -osa (adj. e subs.) : de la natura d'un càncer ; persona que patís d'un càncer.

cancho (cast. *cancho*, rocàs) : cantèl de pan / croston de pan.

cançièira : faissa de laurada ; bòrd de teulada.

cancilhon : barron de ridèla de carreta ; ganche de carreta.

cançon : poèma cantat ; poesia cantada ; tèxt cantat.

cançonar (v. intr.) : far o cantar de cançons.

cançonat, -ada : mes en cançon ; mesa en cançon.

cançonejaire, -a : persona que fa o que canta de cançons.

cançonejar (v. intr.) : téner cançonat.

cançoneta : diminutiú de cançon.

cançonier : recuèlh de cançons.

cançonier, -ièira : persona que canta de cançons satiricas o umoristicas dins los teatres, los cafès, o a la television.

cancroïde (m.) : mene de càncer cutanèu.

Cancroïde del còl. Cancroïde labial.

candarissa : mena de cordatge marin.

cande, -a : blanc, -a ; pur, -a ; net, -a ; clar, -a ; onèst, -a ; linde, -a.

Bugada canda. Aiga canda. Respona canda.

Cèl cande. Agach cande. Afar cande.

candejar (v. tr. e intr.) : blanquir ; semblar blanc ; èsser blanc.

candel / candèl (l.p.) : entòrca de lenha pel forn d'un fornier ; pan tròp cuèch ; aluqueta sens sofre ; bargalh.

candela (L. 62) / « *candèla* » (l.p.) : meca de coton per esclairar, envolopada dins un tub de cera ; agulha de glaç que penja a la teulada ; meca que penja al nas ; estalactita ; ais de mòla de molin ; cima de fustam ; timon d'araire.

Portar en candèla (l.p.) : « *portar en triomf* » (fr.)

Aquel dròlle a totjorn la candèla al nas (l.p.)

candela de Sant Joan (plt.) : (*Verbascum thapsus*)

candelaire, -a : persona que fa de candelas.

candelar (v. tr.) : quilhar / levar.

candelar (se) : se quilhar / se levar.

candelariá : fabrica de candelas.

candeleta : caribomba / cabiròla (jòc de mainatges)

Far la candeleta : se quilhar sus las mans.

candelièr : aplech pòrtacandela ; plt. (*Datura stramonium*)

Candelièira / Candelosa : Purificacion de la Verge.

candelon : candela pichona.

candelós, -osa : que de meca li penja al nas.

Candelosa : Candelièira.

candetat / candor : blancor ; puretat ; lindetat.

« *candi* » :

v. **cambe**.

candi (arab *qandi*) : purificat e cristallizat. *De sucre candi.*

candid, -a : plen de candor / innocent, -a / ingenu, -ua.

candidat, -a : persona que postula una plaça vacanta, una dignitat, una eleccion ; persona escricha / escrita a un examèn.

candinèl, -a : blanc ; pur / blos.

candidà (m.) : fonge microscopic qu'amòda de candidòsi. v. **candidiasi**.

candidatura : accion de se portar candidat o candidata.

candidesa : qualitat d'una persona candidata.

candidiasi / candidòsi (f.) : micòsis amodadas mai que mai pel fonge *Candida albicans* (lat.)

candir (v. tr.) : purificar e far cristallizar de sucre ; gelar ; cristallizar ; estabosir ; estomagar.

candol : abonament annal a cò de mestieirals o de propietaris païsans. *Èsser a candol* : s'abonar.

Se botar a candol : s'abonar.

candolièr, -ièira : abonat, -ada ; practica (e non pas « *client* » (fr)

candor : abséncia de malícia.

canejaire, -a (arc.) : persona que mesura a la cana.

canejar (v. tr. arc.) : mesurar a la cana ; arpentar.

canejat, -ada (arc.) : mesurat, -ada a la cana.

canèl : tub o aplech tubular (t. a.) ; camba de cerealum ; meca del nas ; corral de molin ; caneladura ; garganta ; estug a espillas.

canèla : dosilh ; rusca aromatica tressecada de canelièr ; canèl de font ; corral de molin.

caneladura : motladura cava.

canelaire, -a : persona que fa de bobinas de téisser.

canelar (v. tr.) : far de caneladuras ; montar en tija.

canelar (se) : s'encanelar coma milh per temps de secada.

canelat, -ada : encanelat, -ada.

canelièr : mena d'arbre aromatic que balha la canèla.

(*Cinnamomum zeylanicum*)

canelièira : trauc de cuba per i metre lo canèl.

caneliu, -iva : qu'a fòrça canèls de palha, fòrça restoble.

canelon : canèl pichonèl ; canula.

canelut, -uda : en forma de canèl.

canet : airal que i butan de canaveras.

caneta : canavera pichonèla ; canavera de pescaire ; canèl de font ; canelon de teisseire ; cercèla granda ; amèlta ponchuda ; mesura anciana.

« *canfrar* » :

v. **camfrar**.

cangoró : nom d'una mena de marsupial d'Australia.

cangrena : putrefaccion (R.IV, 587) d'una partida del còrs ; corrupcion morala (s.f.)

cangrenar (v. tr.) : atacar per la cangrena.

cangrenar (se) : èsser atacat, -ada per la cangrena.

cangrenat, -ada : atacat, -ada per la cangrena.

cangrenós, -osa : de la natura de la cangrena.

canha : feme del can ; instrument de tonelièr ; inchalhença.

Ai la canha : ai pas enveja de trabalhar.

Sens canha : a la buta-buta.

canhada : portada de cans ; quantitat granda ; trabalh mal fach. *Una canhada d'embestiaments.*

Quina canhada faguèras pas !

canhar (v. intr.) : far de canhons / canhotar ; se crebar / cagar / s'esbosonar (paret, ostal...)

La paret a finit per canhar.

canhard (subs.) : abric en plen solelh / solelhador.

canhard, -a (adj.) : inchalhent, -a ; fug-òbra (m. e f.)

Jès que siás canhard !

canhardar (v. intr.) : musardejar ; se galaminar al solelh.

canhardièr, -ièira : fug-òbra (fy ˈɔbrɔ)
canharditge : canha / inchalhença.
canhassa : canha grossassa ; brava canha / inchalhença.
canhís (plt) : èrba del mal de dents (*Hyoscyamus niger*)
gòrja de lop (plt.) (*Antirrhinum*)
canhòl : verdon que sa color tira sul blau.
canhon : canhonèl de lach ; can pichonèl. v. **canhòt**.
escagaròl gròs.
canhona : canhonèla / canhòta (canha pichonèla)
canhon-moton : canhon dels pels lanuts.
e non pas « *caniche* » (fr)
canhós, -osa : qu'a la canha / qu'es inchalhent, -a.
canhòt : canhon de lach ; canhonèl ; mainatge que teta
coma un canhon ; mena de peis de mar (*Squalus galeus*)
bestiasson ; landièr pichonèl e bas.
canhòta : canha de lach ; canhonèla ; debanadoira ; (arc.) mena
de còfa de femna ; esquipòt servat dins un tinèl.
canhotada : portada de cans d'una canha.
canhotar (v. intr.) : far de canhons ; raportar d'argent.
canhòts (arc.) : luchadoira (aplech redond espintat
sus la lata d'una carreta per empachar los buòus o
las vacas de se luchar)
canibal, -a : persona que se manja de carn umana.
canibalisme : accion de se manjar de carn umana ;
ferocitat granda (s. f.)
canícia : descoloracion generalizada del sistèma pilòs. (R. II, 316)
canicula (del latin *canicula*, canhòta, autre nom de la constellacion
Joan de Milan / Siri) : periòde que Joan de Milan se lèva e se
colca quand lo Solelh ; temporada de calorassa ; aquela
calorassa d'estiu.
canicular, -a : relatiu, -iva a la canicula (R. II, 307)
canid (s. m.) : de la familha dels cans.
« *canidar* » : v. **ganidar**.
canident (plt.) : (*Erythronium dens-canis*)
canièr, -ièira : airal plantat de canaveras cultivadas ;
canissa de canaveras.
canifre, -a : qu'a un nas de can ; canin, -a ; emmalit, -ida.
Faguèt un temps canifre que jamai.
canifrièira : aulor / aulesa / avolesa ; freg canifre.
canigon : abric de fust per un can ; cabaneta.
canilha : baba d'unes parpalhòs e d'autres insèctes.
canilhaira : qu'a la forma d'una canilha ; inflorescència
del blat negre.
canilhat / canilhum : las canilhas en general.
canilhat, -ada : cobèrt, -a de canilhas ; rosegat, -ada
per las canilhas. *Arbre canilhat. Frucha canilhada.*
canilhon : ajuston de canavera de pesca.
canilhós, -osa : qu'a la meca al nas ; mal crestac (buòu)
canin, -a : relatiu, -iva al can ; reguèrgue, -ga ; freg, freja ;
sarrat, -ada / avar, -a ; agarrussit, -ida ; salvatge, -ja ; aspre, -a.
Raça canina. Fam canina : fam granda.
Dent canina : dent ulhal v. la nòta de grand.
Temps canin : t. freg. Femna canina : f. sarrada.
Blat canin : blat anequelit / blat malvengut.
caninièr, -ièira : qu'es de raça canina (salvatja) ; qu'aima
los cans. *Es totjorn estat caninièr.*
caninor : aspretat ; canifrièira ; indocilitat ; salvatjariá.
La caninor de la bisa me susprenguèt.
caninós, -osa / canís, -issa : reguèrgue, -a ; recapí, -àpia ;
rascanhut, -uda ; aspre, -a ; esquiu, -iva.
canipaut (plt.) : mena de cardon. (*Silybum marianum*)

canís, -issa : v. **caninós**.
canissa : raça de can de plasença ; cledissa de canaveras.
canissar (v. tr. e intr.) : far de cledissas de canaveras ;
pausar o quilhar de cledissas de canaveras.
canissàs / canissard : cledissa granda de canaveras ;
cledissa marrida de canaveras.
canissat, -ada : cledissat, -ada.
canissièr, -ièira : persona que fa de cledissas.
canissièira : canifrièira v. aquel mot.
canisson, -a : canhon, canhòta.
canissós, -osa : pebrin, -a.
canissòt, -a : reguèrgue, -ga ; recapí, -àpia.
canitge : sentor a can.
« *canitòrta* » : v. **captòrta**.
« *canjar* » : v. **cambiar**.
canòl : canèl ; mena de jòc que revèrta lo jòc del tap ;
canelon de teisseire.
canòla : canal de fust o de zinc ; entremuèja de molin ;
androna (passatge estrech entre dos ostals) ; canula ; canèl de
conflet ; regòla d'evacuacion de la pissanha dins un estable ;
canèla de barrica ; còl de vas ; calamèl de cerealum ; aplech
tubular en general ; agulhas (canèls tubulars) de plumas que
vòlon butar ; cornet de còfa de femna ; gargalhòl.
canolat, -ada : tubular, -a.
canon : canèl de canavera copat entre dos nosèls ;
canèl / tub / tudèl / canòla / estug en general ; canèla
de teisseire ; canèla de barrica ; canèl de vas ; litra de
vin que se beu a 5 o 6 ; veirat de vin que se beu
al comptador ; calamèl de cerealum ; calamèla de flaüta ;
agulha (canèl tubular) d'ala d'aucelon que s'empluma ;
pòrtapluma tubular ; tripa lisa ; gargalhòl ; una partida
de la tripa grassa ; brave plec de jupa o de gonèla ;
trachèl de lin o d'estopa cardada ; pèça d'artilhariá ; bombarda
de sambuc R. V, 148 ; lei de la Glèisa / Drech Canon (per
oposicion al Drech Civil) ; decision d'un concili / règla ; partida
de la messa de la prefàcia a la comunion ; catalòg dels libres
sacrats de la Glèisa catolica ; catalòg dels sants de la Glèisa
catolica ; imitacion rigorosa entre doas voses o mai que cantan
per intervals identics après intrar dins lo cant l'una après l'autra
o las unas après las autras.
canonada : bordada de canons d'artilhariá.
canonar (v. tr.) : bombardar amb de canons.
canonat, -ada : bombardat, -ada a còps de canons.
canonejar (v. intr.) : quitar pas de canonar.
canonge / canorgue : membre del capítol d'una catedrala ;
títol onorific d'unes prèires.
canongessa : religiosa d'unas comunitats.
canongil (arc.) : diminutiu arcaïc de canonge.
canonial, -a : estipulat, -ada pels canons de la Glèisa.
Ora canoniala.
canonic, -a : conforme al Drech Canon (lei de la Glèisa)
canonicament : conformament als canons de la Glèisa.
canonicat : dignitat de canonge.
canonicitat : conformitat amb lo Drech Canon.
canonista : especialista de Drech Canon.
canonièr, -ièira : persona especializada dins lo servici dels
canons ; persona especializada dins los canons d'un fusil.
Èra canonièr sus una canonièira.
canonièira : naviri armat amb de canons ; fendascla
dins una paret per tirar sens èsser vist.
canonizable, -a : digne, -a d'èsser declarat, -ada benaürós, -osa

canonizacion : reconeissença oficiala de santetat.
canonizar (v. tr.): declarar oficialament sant o santa.
canonizat, -ada : inscrich dins lo canon dels sants.
canorguïá / canorga : dignitat de canonge / canonicat ; capítol de canonges ; glèisa de canonge.
canòt : brota de vinha.
canòta : cana pichonèla ; canavera de maresca ; sesca (plt.):
(Typha angustifolia) ; (Tijpha latifolia)
cansa / cansadera / cansièira : lassière / fatiga.
« *cansalada* » (desf. l.p.): v. **carasalada**.
cansar (v. tr.): alassar / fatigar.
cansar (se) : s'alassar.
cansat, -ada : las, lassa / fatigat, -ada.
cant : bòrd ; costat ; angle ; aresta. (Del gallés *CANT*: bòrd)
cant / canta : accion de cantar ; composicion musicala.
canta : mena de peis de mar (*Sparus cantharus*)
cantable, -a : que se pòt cantar.
cantabruna : calamèl per tastar per la bonda lo vin d'una barrica ; flasconelon longarut per tirar per la bondauna esclaca de vin.
cantacalamèl (m.): calamèla de camba de segal verd.
cantacigala (m.): airal ensolelhat que i cantan las cigalas.
cantaclar (subs. m. e f. format amb un vèrb e un advèrb) : persona que canta clar. *Cantaira cantaclar*.
cantacocut (m.): airal que lo cocut i canta.
cantacòrb (m.): airal que i cantan los còrbs.
cantacoguol (m.): airal que i canta lo lo coguol (cocut)
cantada : sesilha de cant ; durada d'un cant ; imitacion d'un cant d'aucèl per l'enganar e lo trapar.
cantadís, -issa : cantata ; còr de cant ; simfonia.
cantador, cantairitz : cantaire, -a (persona que canta)
Emmà Calvet, granda cantairitz roergata.
cantaire, -a : persona que canta / cantador, cantairitz.
cantaduc (m.): airal que i canta lo duc (aucelàs)
cantagal (m.): airal que i canta lo gal ; mena de plt.: (*Orchis*)
cantagalina (m.): airal que i cantan las galinas.
cantagrapaud (m.): airal que i cantan los grapauds.
cantagrelh (m.): airal que i cantan los grellhs ; airal rocalhut.
Cantal : montanha d'Auvèrnha ; departament v. p. 1053.
cantal : mena de formatge.
cantalausa (m.): airal que i canta l'alausa ; (s.f.): airal que i canta la lausa de las teuladas.
cantalés : vaquièr majoral que fa de formatge de vaca.
cantalés, -esa (adj. e subs.): relatiu, -iva a Cantal ; persona sortida de Cantal. *Un Cantalés*.
cantaloba (m.): airal que la loba i udola.
cantalop (m.): airal que lo lop i udola ; mena de melon.
cantamèrlhe / cantamerlhon (m.): airal que i canta lo mèrlhe.
cantanha : enveja, besonh, tissa de cantar.
cantant, -a : qu'aima lo cant ; agradiu, -iva a l'aurelha.
cantaperditz (m.): airal que i canta la perditz ; èrm / ermàs ; arbrilh que las perdises ne manjan la frucha ; piulet / piuladissa per enganar las perdises e las caçar.
cantaplorà (m.): clas / finida ; persona ploradissa ; embut ; tiralach per las femnas.
cantar (v. tr. e intr.): deslargar una cançon ; far resson ; començar de virar lo bolh.
cantarana (m.): airal que i cantan las ranas.
cantarèl, -a : agradiu, -iva a l'aurelha.
cantarèla : cosin / cantarèla verda (*Ephippiger*)
cantarelejar (v. tr. e intr.): cantar a mièja votz.

cantariá : cant monotòn e que ne finís pas.
cantarida / cantarilha : mena d'insècte coleoptèr :
(Cantharis vesicatoria) / (Lytta vesicatoria)
cantaridièr / cantarilhièr : fraisse (arbre de la cantarida)
cantaridina : principi actiu vesicant de la cantarida.
cantaròt : mesuret pel vin ; bròc, vas per la nuèch.
cantason : desir de cantar ; besonh de cantar.
cantassejar (v. tr. e intr.): cantar fòrça e mal.
cantata : composicion poetica per èsser cantada a mai d'una votz.
cantatge : accion de cantar ; servici funèbre.
cantatritz : cantairitz. v. **cantador**.
cantaucèl / cantucèl : fiulèl per enganar los aucèls e los trapar.
cantaucelaire, -a : persona que fiula per enganar los aucèls.
cantaucelar / cantucelar (v. tr.): fiular per enganar los aucèls e los trapar.
cantejar (v. tr. e intr.): canturlejar.
cantèl : torta entamenada ; tròç de pan copat en angle ; croston de pan ; tròç de formatge ; broa de valat ; canton d'estòfa ; pèça de fons de tonèl ; escoden ; croquet de pan.
Cantèl de formatge. Cantèl de pan.
De cantèl : de galís.
cantelar (v. tr.): copar lo pan en cantèls.
cantelat, -ada : copat, -ada en cantèls.
cantelut, -uda : que fa cantèl / angulós, -osa.
cantena (mena de peis) : (*Sparus annularis*)
cantibais : fustam marrit pas que d'un costat.
cantic : cant de glèisa ; cant religiós.
cantièr : faissa d'òrt.
cantièira : filha o femna gorrina.
cantilèna : composicion poetica brèva facha per èsser cantada. *Cantilèna de santa Aulària*.(880)
cantilha : canilha.
cantina (t. a.): mena de bidon pel vin, pel lach, per l'òli... ; airal que i se balha de vin ; botelha granda ; airal de collectivitat que i se balha per manjar ; femna vièlha ; còfre de viatge. *Fòrça escolans manjan a la cantina*.
cantina vestida : botelha palhada.
cantinada : contengut d'una botelha granda.
cantinièr, -ièira : persona que ten una cantina.
CANTO : forma prefixada del grèc *kantòs* (angle de l'uèlh)
v. **cantoplastia - cantotomia**.
canton : caire ; recanton de fuòc ; division territoriala.
cantonat, -a : relatiu al canton. *Eleccions cantonalas*.
cantonada : recanton d'ostal o de carrièira ; cuol de sac...
Pèira de cantonada : pèira d'angle.
cantonar (v. tr.): acuolar dins un recanton ; copar dels autres ; tornar cauçar un aplech (trabalh de fabre)
cantonar (se) : s'acuolar dins un recanton ; se copar dels autres...
cantonat, -ada : acantonat, -ada / retirat, -da dins un recanton.
cantonatge : accion de cantonar o de se cantonar.
cantonejair, -a : que se planta a la cantonada d'una carrièira.
cantonejar (v. tr. e intr.): cantar a mièja votz ; se plantar a la cantonada d'una carrièira.
cantonièr (arc.): persona que s'ocupava d'entretèner rotas, camins e valats.
cantonièira : prostituïda de trepador ; pèça de fust que manten los quatre cantons d'un pargue de fedas.
cantoplastia : perlongament cirurgical de la fenda palpebrala.

cantotomia : incision de la comissura extèrna de las parpèlas.
cantoral, -a : persona que canta a la glèisa.

cantorlar / cantorlejar (v. tr. e intr.) : cantar a mièja votz.

« *cantòrta* » : v. **captòrta**.

cantòt : cant de gal.

cantucèl / cantaucèl : fiulèl per enganar los aucèls e los trapar.

cantucelar / cantaucelar (v. tr.) : fiular per enganar los aucèls e los trapar.

cantulh : mena de canavera.

canturla : èime / cap / rason.

Virar la canturla / virar canturlas : pèdre lo cap.

Canturla : escais de q.q. qu'a perdut lo cap o qu'es un pauc nèci, o de q.q. que quita pas de canturlejar.

canturlejar (v. tr. e intr.) : cantussejar / cantar a mièja votz.

cantussar / cantussejar (v. tr. e intr.) : cantar a mièja votz.

cantussièr : letrièr (R. IV, 55) : mòble de fust que i es pausat lo libre de cant de glèisa.

canuda : albairada ; mena de peis de mar (*Labrus*)

canula : mena de canèl. (R. II, 308)

canut : plant de vinha de Roergue e d'Òlt (Occitània)

canut, -uda : blanc, -a de vielhum.

caochoc : goma elastica tirada del suc de plantas tropicalas.

caochotar (v. tr.) : cobrir amb de caochoc.

caochotat, -ada : cobèrt amb de caochoc.

caochotièr, -ièira : persona que trabalha lo caochoc.

caolin : argila blanca bravament blosa.

caolinic, -a : relatiu, -iva al caolin.

Caòrs (prononciacion : kɔ u s) : nom de vila d'Occitània.

caorsin, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Caòrs ; sortit, -da de C...

caòs : estat de confusion ; desòrdre complèt.

caotic, -a : en desòrdre complèt.

caoticament : d'un biais caotic.

cap (subs.) : tèsta ; cima ; fin ; capolièr ; capitani ; promontòri ; malhòl ; soca ; còrda bilhadoira de carreta ; proa de naviri ; cordatge de naviri ; vela granda (mar.)

Li passèt pel cap d'aprene lo rus.

Cap de còla. Cap de capítol. Cap de pont.

Cap d'an : anoal / aniversari.

Cap d'ostal. Cap de det. « Cap d'òbra » (fr. 1790)

v. òbra mèstra a l' intrada **òbra**.

cap (adv. o loc. adv.) :

Sens cap ni centena : sens cap ni coa (s.f.)

De caps / lo cap primièr / cap primièr.

D'un cap a l'autre / de cap en cima.

Far son cap : escotar pas degun.

A cap perdut : sens perpensar.

Cap e cap / cap e tufa : nas e nas.

Cap e cuol : virat al senscontra un de l'autre.

Èsser a cap de fòrça : ne poder pas pus.

Èsser a cap de camin : trabalhar a la mòrt.

Al cap d'un an : un an après.

Al cap de l'an : a la fin de l'annada.

Cap a uèch oras. Cap a l'ostal. Cap a la mar.

A plen de cap / a fimple de cap : de tota sa votz.

cap (adj. o pr. indefinits) :

Ai pas cap de cotèl : ai pas de cotèl.

I n'a pas cap : i n'a pas un. *Ne vesi pas cap.*

Pas cap pus : pas un de mai.

C.A.P. : sigla de Certificat d'aptitud professionala ; certificat d'aptitud pedagogica.

capa : vestit ample e sens margas, obèrt sul davant ; capa

de prèire (vestit liturgic) ; capa del cèl (vòuta del cèl) ; obertura d'un filat de pesca ; part de la teulada que despassa las parets.

capable, -a : en estat de far tala o tala causa.

capase : lo pus ase de totes.

cap blanc (plt.) : api fòl. (*Amni glaucifolium*)

capacitat : propietat de poder contèner quicòm ; qualitat de q.q. en estat de far quicòm.

Mesura de capacitat. A una brava capacitat.

capada : cima ; nos d'una còrda d'espervièr ; (arc.) nos a la cima del baston de flagèl ; contengut d'una capa ; quantitat de lana o de pel que cal per far un capèl.

Capadòcia : region d'Anatolia (Turquia)

capadocian, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Capadòcia ; persona sortida de Capadòcia.

capaire : aret tumaire (motonàs que truca)

capairon : capucha (pèça de drap, de feutre, de matèria plastica...) per se cobrir lo cap o per cobrir quicòm mai ; mena de filat de pesca ; proteccion de cima de paret ; coberton palhat de bomhon.

Lo Pichon Capairon roge de Perault.

capaironar (v. tr.) : cargar un capairon a q.q. ; metre un capairon a quicòm. *Capaironar una paret.*

capaironar (se) : se cargar un capairon.

capaironat, -ada : que a un capairon.

capaironet : capairon pichon.

capaironeta : femna que se cargava un capairon.

capar (v. tr.) : vestir del cap als pès ; trucar / tumar ; donar de còps de cap.

capar (se) : se vestir del cap als pès ; se trucar lo cap ;

capciosament : d'un biais enganaire. (R. II, 274)
Questionar capciosament.

capclin, -a : del cap clinat.
Un òme capclin. Una femna capclina. v. bas de p. 19.

capcoat (adj. e subs.) : caganís / cagatrauc ; cabdèt ;
darrièr nascut / cachanís.

capcoissin : aurelhièr / coissinièira ; traversièr.

capçon : ferret d'agulheta, de correjon ; clavèl de baudufa ;
cima d'aluqueta ; enquadrament.

cap d'aiga (m.) : aiganaissent (f) / uèlh de font / font.

cap d'an : anoal / aniversari.

cap d'ase (plt.) : garaupa. (Scabiosa)

cap d'aucèl (plt.) : trefuèlh campèstre (Trifolium campestre)
melilòt / treulet (Melilotus)
seniçon (Senecio)
ortiga roja : (Lamium purpureum)

cap d'autar : festenal / granda fèsta.

capdavantier, -ièira : que camina davant.

capdèl, -a : capmèstre, -a ; pelòta ; peloton.

capdelar (v. tr. e intr.) : metre en pelòta ; juntar al jo la
cima de la julha ; bailejar.

Capdenac : nom de vila de Roergue (Occitània)
« cap d'òbra » (fr.) : v. òbra mèstra.

cap d'ostal : paire de familha ; enfant mager.

capejaire, -a : persona que vòl véser sens èsser vista ;
persona qu'avança lo cap per agachar sens èsser vista ; persona
que capeja abans de s'endormir.

capejament / capejadís : accion d'avançar lo cap
per agachar sens èsser vist ; accion de capejar abans
de s'endormir.

capejar (v. intr.) : remenar lo cap d'un band de l'autre ;
remenar lo cap de naut en bas :
Capejar que òc. Capejar que non.

capejadís, -issa : accion de capejar.

capèl (t. a.) : çò que cobrís lo cap ; cima en general ;
abanspropaus ; calomnia...

capèl-decalitre : capèl que revèrta un decalitre.

capèla : lòc de culte dins una comunitat, un ospici, una
preson ; orador / oratòri ; vòuta de forn ; marèla (jòc) ;
recanton d'un molin d'òli que i se tròba lo truèlh ; capucha
de molin de vent ; esteleta de rabòt ; cortina negra
davant la pòrta d'un defuntat ; amassada de personas
clavadas entre elas ; capèl de palha alalarg.

capelada : còp de capèl per saludar ; contengut d'un
capèl ; teulada d'ostal o de molin de vent ; tuta ;
capelet de cuèr de flagèl.
Me faguèt una capelada, mas s'arrestèt pas.

capelaire, -a : persona que fa o que vend de capèls.

capelaire : obrièr que cobrís un ostal.

capelan : prèire encargat del servici d'una capèla ; manhan
crebat de malautiá ; domaisèla (insècte) ; mena de campairòl ;
mena de pera ; mena d'aucèl ; pesolh ; diferentas menas de peisses
de mar (Gadus minutus) ; (G. mustela) ; (Blenniùs tripteronotus)
mena de molusc (Cardium glaucum)
mena de planta (Muscari)
safran bastard (plt.) (Carthamus tinctorius)

capelaniá : dignitat de capelan ; benefici de capelan.

capelanalha (pej.) : l'ensemble dels capelans.

capelanilha : los capelans en general.

capelar (v. tr.) : cobrir amb un capèl (t. a.) ; tèrme
de marina.

capelar (se) : se cargar un capèl.

capelàs : capèl grand.

capelat, -ada (adj. e subs.) : capussat, -ada / notabilitat /
capelut, -uda (persona que pòrta capèl) ; pairinat, -ada.

capelatge : accion de cobrir ; tèrme de marina.

capelejar (v. tr. e intr.) : far de capèls ; quitar pas de saludar
d'un còp de capèl.

capeletejar (v. intr.) : pregar amb un capelet (sovent pej.)

capeletejaire, -a (pej.) : que ten pregat amb un capelet.

capelet : la tèrça part del rosari (devocion catolica per
meditar suls 15 mistèrs de la Maire de Dieu) : cadena de
cinc còps dètz gruns enfilats, separats per un grun pus
gròs ; lo grun pus gròs es per recitar un *pater* (lat.),
los dètz gruns pichons per recitar dètz *ave* (lat.) que
s'acaban amb un *gloria patris* (lat.) ; rèst d'alhs, de
cebas... (s.f.) ; cordelada ; tumor dels cavals ; capèl
pichon.

capeleta (plt.) : embonilh de *Venus* (*Umbilicus pendulinus*)

capeletaire, -a (sovent pej.) : persona que prèga amb un
capelet.

capelièr, -ièira : persona que fa o que vend de capèls.

capelina : mena de capèl de femna ; mena de còfa.

capelon : capèl pichon.

capelussa (pej.) : capelassa.

capelut : rasclèt (mena d'aucèl) (*Rallus aquaticus*)

capelut, -uda (adj. e subs.) : capussat, -ada / notabilitat ;
persona que pòrta capèl ; persona o animal amb una
tufa sul cap.

capenjós : cap enbàs.

capensús : cap ennaut / a capsús / capsús (L. 66)

CAPES : acronim de Certificat d'aptitud al professorat
de l'ensenhament segondari.

capescodre (v. tr. arc.) : engrunar las espigas amb un baston.

CAPET : acronim de Certificat d'aptitud al professorat
de l'ensenhament tecnic.

capet, -a (adj.) : recapí, recàpia.

capet, -a (subs.) : mantèl.

capetar (v. tr.) : cobrir lo cap.

capetar (se) : se cobrir lo cap.

capetat, -ada : persona que s'es cargada quicòm sul cap.

capfanilh : còca de milh sens son gran / tutèl / cocarilh.

capfanilha : bargalh / bargalha.

capfava : cima de fava ; camba de fava.

capfinar (v. tr.) : alisar ; calinejar.

capfinat, -ada : alisat, -ada ; calinejat, -ada.

capfòc / capfuòc / capfoguièr : landièr.

capfòra (adv.) : tot aval ; cap enlà ; al luènh.

capforc : forcat d'arbre ; bifurcacion ; caireforc.

capfòrt, -a : persona qu'a de cap ; caparrut, -uda.

capfuèlh : fulham ; verdura ; pampe.

capgirar (v. tr. e intr.) : virar lo cap enrè o cap enbàs ;
virar lo còl ; capvirar.

capgràs, -assa : del cap gròs ; nèci, nècia.
Femna capgrassa : femna del cap gròs ; f. nècia.

capgrassa (subs.) : mena de castanha.

capgròs (subs. m.) : cabassòla (pichon de granolha) ;
centaurèia negra (plt.) (*Centaurea nigra*)
mena de lotièr (plt.) (*Lotus corniculatus*)

capgròs, -òssa : del cap gròs. *Femna capgròssa.* v. bàs de p. 19.

capial / capil : paret frontala d'un ostal ; pinhon d'ostal.

capierà : prèire que pòrta la capa.

capifòl / cabifòl : destimborlat, -ada ; foligaud, -a.
capil : capial. v. pus naut.
capilar (v. tr.): acabar una paret en pinhon.
capillar (subs. m.) (plt.): vaissèl fin coma un fial (fil) nom comun de qualques menas de falguièiras.
Capillar de Montpelhièr (Adiantum capillus veneris)
Capillar de Canadà (Adiantum pedatum)
Aspleni (autras menas de falguièiras) (*Adiantum nigrum*)...
capillar, -a : relatiu al pel ; que revèrta un pel. (R. II, 323)
Locion capillara. Vaissèl capillar.
capillament : per capillaritat.
capillarimètre : aparelh per mesurar las fôrças capillaras.
capillariòsi (f.) : malautiá amodada per un vèrm filifòrme dins lo tub digestiu de la polalha.
capillaritat : estat d'un vaissèl capillar ; ensemble de las proprietats dels tubs capillars.
capillariti (f.) : afeccion dels vaissèls capillars.
capillaroscopia : examèn al microscòpi de la circulacion capillara.
CAPILLI- : forma prefixada del latin *capillus, -i* (pel)
capillicultor : tèrme sabentàs e pedantàs per perruquièr.
capillicultura : suènhs del pel.
capilorda : cabiròla ; candeleta mancada.
capinhada : peltirada ; picanhada.
capinhaire, -a : picanhaire, -a ; tissós, -osa ; querelós, -osa.
capinhar (v. tr.) : peltirar ; picanhar ; picanhejar ; cercar bregas / querelar.
capinhar (se) : t. a. çaisús.
capinhejar (v. tr.) : picanhejar / quitar pas de picanhar.
capinhejar (se) : frequentatiu de se capinhar.
capinhèr, -ièira / capinhós, -osa : doblèts de picanhaire, -a.
capir (v. tr.): comprene ; sasir ; s'apoderar / s'emparar.
capiscoa (adv.): al senscontra.
capiscòl, -a : v. cabiscòl.
capitada : abaliment. *Foguèt una brava capitada.*
capitala : vila màger d'un país o d'una region.
capital, -a (adj. e subs.): essencial, -a ; principal, -a ; fons de riquesa acomolada ; cabal ; bens o argent.
capitalament : essencialament.
capitalièr, -ièira : cabalièr, -ièira ; gasalhièr, -ièira ; gasalhan, -a. v. cabal e cabalièr.
capitalisme : sistèma economic basat sul capital ; ensemble, poder, influéncia dels capitalistas.
capitalista (m. e f.): persona qu'a un capital e lo fa trabalhar.
capitalizable, -a : que pòt èsser capitalizat, -ada.
capitalizacion : accion e resulta de capitalizar.
capitalizar (v. tr. e intr.): convertir una valor en capital ; acomolar un capital.
capitanariá : condicion, dignitat, carga de capitani ; jurisdiccion d'un capitani de pòrt ; edifici que i son las oficinas d'un capitani o d'una capitània.
capitanat / capitanatge : carga de capitani.
capitanessa : femna de capitani.
capitani, -ània : persona que mena un cèrt nombre de personas (armada), de jogaires (equipa d'espòrt o altra)
capitar (v. tr. e intr.): abalir (menar a bona fin) ; devinar ; encontrar ; arribar a punt.
capitar (se) : s'encontrar.
Se capitèt que... : s'endevenguèt / s'encontrèt que...
capitat, -ada : testut, -uda.
capitèl : partida superiora d'una colomna ; coberton.

capitèla : cabanon de vinha ; abric rustic.
capitol : municipalitat de Tolosa ; magistrat municipal tolosan.
capítol : amassada de religioses o de canonges ; division de libre ; bòrda de flor compausada.
capitolat : dignitat, carga de capítol municipal.
capitolessa : femna de capítol municipal.
Capitòli : una truca de Roma ; ostal de comuna de Tolosa.
capitonar (v. tr.): emborrrar ; flocar.
capitonat, -ada : emborrrat, -ada ; flocat, -ada.
capitular (v. intr.): quitar, plegar de resistir.
capitulat (arc.): capitulacion. (L. 65)
caplamont : cap amont / a capmont.
caplata : lata / timon de carri o de carreta.
caplatièr : cima de cabiron que despasa d'una teulada ; doèla que los teules i son pausats dessús.
caplaton (arc.): cima de lata per batre lo cerealum.
cap l'aval : cap aval / a capval.
capleugièr, -ièira : esterlucat, -ada.
caplèu : airal elevat ; bascula.
caplèva : levador de potz a bascula ; fòssa de potz a bascula.
caplevar (v. tr. e intr.): bascular ; far caplèu ; far compés.
capleveta : balançador / balançadoira.
caplòc : vila màger d'un departament o d'un canton.
caplòra (la) : la capval / çò acaval.
caplòra (adv.): capval. *A caplòra* : a capval.
Sègre la caplòra : s'abandonar a capval (s. p. e s. f.)
« *Segrai pas mai la caplòra* » (Poèma de J.B. *La vida*, 6)
capmaçar (v. tr.): assucar.
capmalh : vestit de canonge o d'evesque ; vestit de femna.
capmanat, -ada : qu'a lo cap poirit (arbre, planta...)
capmartèl : maçonariá per manténer lo cap d'una martelièira.
capmàs : bòria / bòrda.
capmasièr, -ièira : borièr, -ièira / bordièr, -ièira.
capmasada : masada (ensemble de bòrias que son pas vilatge)
capmasieiralha (pej.): los borièrs / los bordièrs.
capmatràs : tija de martelièira.
capmèstre, -a : responsable, -a màger.
capmòri, -òria : qu'a lo tornís ; nèci, nècia.
capmont (lo) : l'ennaut / lo capnaut / çò capnaut.
capmòl : cep. (*Boletus edulis*)
capnaut (lo) : l'ennaut / lo capmont / çò cap ennaut.
cap negre (f.): boscarida capnegra (*Motacilla atricapilla*) mesenga carbonièira (*Parus ater*)
capnud, -a : sens capèl. *Ôme capnud. Femna capnuda.*
capolada : chapladissa ; massacre.
capoladoira : aplech per chaplar, per atrocèlar.
capolaire, -a : persona qu'achiqueta, qu'atrocèla.
capolar (v. tr.): atrocèlar / abocinar / achiquetar.
capolat, -ada : t. a. çaisús
capolièr, -ièira : responsable d'una còla de trabalhadors ; cabiscòl, -a dels felibres.
capolièira : boca mèstra de filat a la sortida d'una bordiga ; expandida de filat a l'intrada d'una bordiga.
capolon : tròç ; copon ; bocin ; brisadís.
capon / caponèl : cap pichonèl.
capon : polastre castrat per fin de l'engraissar ; pauruc, -uga.
capon de mar : bernadàs / butòr. v. butor.
capon fèr : nom de diferentas menas d'aucllasses : (*Vultur percnopterus*) ; (*V. leucocephalus*) ; (*V. stercorarius*)
capon galhon : polastre mièg castrat.
capon gardian : corliu (mena d'aucèl)

capon jaune : mena de peis (Scorpena lutea)

caponada : poton a una vendemiara en li espotissent sus la boca lo rasim qu'a oblidat de copar.

caponador, -oira : en atge (R. III, 235) d'èsser castrat, -a.

caponalha : los capons en general ; los paurucs, las paurugas.

caponar (v. tr. e intr.) : castrar un pol ; se laisser dominar ; racar ; sucombir.

caponariá / caponitge : coardiá.

caponat, -ada : dominat, -ada.

caponejar (v. intr.) : far pròva de coardiá ; gandalhejar.

caporal : responsable militar pus mendre.

caporalisme : regim politic militar.

caporalizar (v. tr.) : militarizar.

caporalizat, -ada : militarizat, -ada.

capòt : capairon de capa de pastre ; capòta ; mantèl ; partida mobila d'una carroçariá d'autò que cobrís lo motor.

« capòt » (fr.) : v. **quinaud**.

capòta : mantèl de soldat ; mena de capèl de femna ; cobèrta de veitura descapotabla ; condòm.

capote (cast.) : capa granda que lo *torero* (cast.) brandís davant lo taure a la debuta de la *corrida* (cast.)

cap-pelat, -ada / cap-plomat, -ada : clòscaplumat, -ada. *Femna cap-pelada*. v. p. 20, N.B. 2. e **capelat**.

cap-pelut, -uda : cobèrt d'un brave pel, d'un pel espés. De confondre pas amb capelut, -uda. v. p. 20, N.B. 3.

cap-pèrga (arc.) : gimbla de flagèl.

cap-plumat, -ada : cap-pelat, -ada. v. **cap-pelat**. *Teniam pas que de polala cap-plumadas*.

caprici : lunada / tintaina / bordescada / campissada.

capriciar (v. intr.) : far un caprici.

capriciar (se) / s'encapriciar : s'encanissar per far quicòm.

capriciós, -osa : ideós, -osa ; bordescós, -osa.

capriciosament : d'un biais capriciós.

capricòrn : signe del zodiac ; banard (Cerambyx cerdo)

caprodèla : ròda pichonèla.

caprodelar (v. tr. e intr.) : rodellar sus de caprodèlas.

cap roge (plt.) : cabassuda (l.p.) (Centaurea jacea)

cap ros (plt.) : cap rosset. (Lotus corniculatus)

cap rosa (f.) : rosèla (Papaver Rhæas)

cap sens uèlhs : naduèlh (Anguis fragilis)

capsec, -a (adj. e subs.) : qu'a lo cap tressecat ; bolet ; boton de pèl que vina pas ; pibol del cap tressecat.

capse (f.) : caissa de reliquias. (R. II, 273)

capsicum (lat.) : nom generic de la pebrina (Capsicum annuum) ; (Capsicum frutescens)

capsòl (arc.) : ancian drech de capitacion. (R. II, 321)

capsula : envolopa d'un organ (med.) ; mena de tap de matèria plastica o de metal ; envolopa solubla d'unes medicaments ; pichon veïcul espacial recuperable. (R. II, 273) *Capsula articulara. Capsula espaciala*.

capsular (v. tr.) : revestir d'una capsula.

capsulat, -ada : revestit, -ida d'una capsula fibrosa. *Tumor capsulada*.

capsulectomia : resecion parciala d'una capsula articulara.

capsuliti (f.) : inflamacion de la capsula de Tenon (med.)

CAPSULO- : forma prefixada del latin *capsula* (capsula)

capsuloplastia : refeccion (R. III, 273) d'una capsula articulara.

capsulorrafia : sutura d'un plec vertical de la capsula articulara de l'espatla.

capsulotomia : incision d'una capsula articulara.

captar (v. tr.) : obténer quicòm fraudulentament (R. VI, 294)

mestrear una sorga (una font) (R. II, 274)

Captar un testament, un eretatge. Captar una font.

capténer / captenir (v. tr. e intr.) : reténer ; manténer ; téner cap a... (R. II, 328)

capteneça : comportament. (R. II, 328)

captiu, -iva : prisonièr. (R. II, 275)

captivar (v. tr.) : apassionar. (R. II, 274)

captivar (se) : s'apassionar.

captivat, -ada : apassionat, -ada.

captivitat : condicion de q.q. de captiu. (R. II, 274)

cap tòrta (plt.) : violeta (Viola odorata) ; (V. silvestris)

captraire (v. tr.) : avencir ; soscar ; romiar (s.f.)

captura : accion o resulta de capturar. (R. II, 274)

capturar (v. tr.) : far prisonièr, -ièira.

capucha : capairon (partida d'un vestit facha per se cobrir lo cap) ; tufa de pel ; cap.

capuchat, -ada : qu'a una tufa de pel.

capuchin : mena de religiós ; flambador. *Metiam lo cunh de lard dins lo capuchin roge-blanc*.

capuchina : legums cuèches amb d'òli.

capuchon : capucha pichona.

capudèla : mena de cofadura ; partida de l'amni que cobrís, de còps, lo cap dels novèls nascuts.

capula / capurla : bonet de calicòt pels nenons que l'òm bateja.

capulada / capurlada : mena de calandra tufada (aucèl)

capurlat, -ada / capussat, -ada : qu'a una tufa sul cap.

capús, -ussa (adj.) : qu'a un cap gròs ; pomat, -ada. *Caulet capús* : caulet pomat.

capús (subs.) : soquet ; clapador.

capusaire, -a : persona que trabalha lo fust.

capusador : talhièr de fustièr ; banc de fustièr ; soquet per trabalhar lo fust ; cotelàs ; capmartèl.

capusariá : talhièr de fustièr / capusador.

capusar (v. tr.) : fustejar ; pigassar ; chaplar ; engaubiar ; menusar ; magencar.

capusatge : accion de trabalhar lo fust.

capusilhas : esteletas de fust fachas per la pigassa.

capussat, -ada : qu'a una tufa sul cap ; notabilitat. *Los capussats* (l.p.) : las notabilitats.

caput, -uda : testut, -uda. *Caput coma un ase. Caput coma tanc de garric*.

capudítge : testardariá / testudariá

capval (lo) : l'acaval / çò a capval.

capval (a) (adv.) : cap enbàs ; cap aval. *Cordàvem pas jamai las carretas a capval*.

capvalat : rasa (fossat entremièg doas proprietats en penda)

capvèrga (arc.) : batolha de flagèl.

cap vinós : berigola (mena de campairòl)

capvirar (v. tr. e intr.) : metre çò de dessús dejós ; abocar (carreta) ; tresvirar (nau) *Capvirar una saca, un ferrat, un carri...* *Capvirolàvem de l'ennaut del talus fins a l'enbàs*.

capvirolar (v. tr. e intr.) : capbordelar ; cabussar.

capviròl / capviròla. v. **cabiròla**.

capvuèg, -vuèja : bufèc, -a (en parlant d'una castanha)

caquectic, -a : que patís de caquexia ; relatiu, -iva a la caquexia.

ça que la (conj.) : pr'aquò / pasmens / ni per tot.

ça que la : (adv.) : ni per tot ; de tot biais. *Se vos plai e mai ça que la* : qu'aquò vos agrade o pas.

caquexia : fasa terminala d'unas afeccions cronicas,

caracterizada per un amagriment prigond, per l'astenia, l'anèmia, lo tressecament de la pèl que ven rugosa e d'una color plombada.

caquí (adj. e sub.) : frucha del placaminier (*Diospyros kaki*) color que tira sul gris ; estòfa d'aquela color.

caquilhièr (plt.) : lassaena (*Cakile maritima* / (*Paniculum myagrum*) ; (*P. perenne*) ; (*P. sativum*))

car (subs.) : carri. *Lo Car de las Armas* : l'Orsa (constellacion)

car, -a (adj.) : d'un prètz fòrt naut ; bravament aimat, -ada. *Aquò es tròp car ! Car amic. Cara amiga.*

car (conj.) : que / per çò que / per tant que. (R. V, 5)

cara : visatge / caratge / figura ; aspècte / mina.

Far la cara : far la pòta. *Aver bona cara.*

Cara florida : cara roja. *Cara lena* : cara lisa.

carabassa / carbassa : cocorda / cocordassa / coja / cojassa ; rodeleta / rodoleta / ròda de la fortuna (jòc d'azard) viraboquet ; clesc, -a / clòsc ; coirassa ; coissinet de man ; cranc : mena de crustacèu.

carabaunha : cavitat d'un arbre manat ; cavalha / vabre.

« *carabena* » : v. **canavera**.

carabin, -a (adj.) : reguèrgue, -a / malgraciós, -osa.

carabin, -a : (subs.) : cavalièr armat d'una carabina ; blatnegre ; escais de persona qu'estúdia de mètge.

carabina : mena de fusil a un còp / *rifle* ('raifə l)

carabinada : còp de carabina ; bandada / pintonejada.

carabinar (v. tr. e intr.) : tirar un còp de carabina ; tuar ; enganar ; se far reguèrgue, -a / ... malgraciós, -osa ; bufar bravament (vent) ; relevar l'ala d'un capèl.

carabinat, -ada (l.p.) : fòrt grèu.

Reumàs carabinat. Bandada carabinada.

carabinariá : caitivariá.

carabinejar (v. tr. e intr.) : quitar pas de carabinar ; rebalar darrièr se ; barrutlejar.

carabinièr, -ièira : persona que tira de la carabina.

carabiròl : cap ; èime. *Pèdre lo carabiròl* : pèdre lo cap. « *carabissonda* » (l.p.) : v. **escarabissonda**.

« *carabrinar* » : v. **calabrinar**.

carablanc, -a : de cara blanca. v. bas de p. 19.

Òme carablanc. Femna carablanca.

carabrun, -a : de cara bruna.

Òme carabrun. Femna carabruna.

caracalha (pej.) : los boèmis en general.

caraca / caraco (m. e f.) : boèmi, -a ; gus, -a.

caracò (l.p.) : casaquin ; casabèc.

Quitèt son caracò, qu'aviá tròp caud.

caracòl : ressaut ; bruch de passes sus una calada.

caracòla : reguitnada de caval ; giravòlta de caval ; mena de mongeta : (*Phaseolus caracola*)

(de l'occitan carcòl, e non pas del cast.) (L. 67)

caracolar (v. intr.) : far de caracòlas (caval, persona)

Far sas caracòlas : folastrejar.

caractèr (t. a.) : natura essenciala d'una persona ; simbòl grafic.

La Loïsa a un caractèr de fòrt mal endurar.

Caractèrs grasses, romans, italics.

caracterièl, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva al caractèr ; persona del caractèr trebolat o desvariàt.

caracterialment : d'un biais caracterièl.

caracteristic, -a : relatiu, -iva al caractèr de q. q. o de quicòm.

caracteristica : marca distinctiva.

caracterizacion : accion de caracterizar o de se ...

caracterizar (v. tr.) : marcar d'un signe distinctiu ; denotar.

caracterizar (se) : aver per signe distinctiu.

CARACTERO- : forma prefixada del latin *character* (caractèr)

caracterogenèsis (f.) : desvolopament dinamic del caractèr o de la personalitat.

caracterografia : sciéncia de la descripcion tipologica de la personalitat.

caracterografic, -a : relatiu, -iva a la caracterografia.

caracterograficament : d'un biais caracterografic.

caracterològ, -a : especialista (m. e f.) de caracterologia.

caracterologia : sciéncia de l'estudi dels caractèrs.

caracterologic, -a : relatiu, -iva a la caracterologia.

carafèl : clavèl de giròfle / garafa / boton floral del giroflièr (*Syzygium aromaticum*)

carassa : mina desagradiva.

caragòl / cargòl. v. **cagaròl - escagaròl**.

carajòu : dorna / cruga.

caralís, -isa : òme caralís, femna caralisa. v. bas de p. 19.

« *caramangna / escaramagna* » : v. **escalamagna**.

caramatar (v. tr.) : macar ; nafrar ; tresvirar.

caramatat, -ada : macat, -ada ; nafrat, -ada ; perit, -ida ; tresvirat, -ada.

carambòla : frucha del carambolièr ; bòla roja del bilhard ; percussion de doas bòlas amb la bola roja.

carambolaire, -a : jogaire, -a que fa fòrça carambòlas.

carambolar (v. intr.) : far carambòla.

carambolatge : accion de far carambòla ; accidents en cadena.

carambolièr : arbre fruchièr dels païses exotics :

(*Averrhoa carambola*)

« *carambòt* » :

v. **cambaròt**.

caramèl : pasta de sucre fondut e rossit per calfatge ; pastilha o bonbon de pasta de caramèl perfumada.

caramèl (adj. m. e f.) : color de caramèl.

« *caramèla* » (rotacisme) v. **calamèl / calamèla** (R. II, 294-295)

caramelizacion : accion d'arrestar de far coire lo sucre abans que se mude en caramèl.

caramelizar (v. tr.) : mudar en caramèl.

caramelizar (se) : començar de se mudar en caramèl.

caramelizat, -ada : qu'a la color e lo gost de caramèl.

caramilha : mena de poma normanda ; giròla e rossilh : (*Cantharellus cibarius*) ; (*C. aurantiacus*)

caranegre, -a : òme caranegre ; femna caranegra. (v. p. 19)

cararoge, -ja : de cara roja. *Òme cararoge.*

carasclèt : tarabastèla / ríga-raga (instrument utilizat en lòc de las campanas los danièrs jorns de la setmana santa)

Lo carasclèt cracinava per carrièiras, puèi a la glèisa.

carat : unitat de pes per las pèrlas, pèiras e metals precioses.

carat, -ada : qu'a pas bona minassa.

caratge : visatge.

carauhada / caronhada : formas etimologicas de carraunhada / carronhada. (R. II, 340- L. 67)

caravana : en Orient, còla de viatjaires per traversar un desèrt ; autò-rotlòta (rotlòta rebalada per una autò)

caravanièr : conductor de las bèstias de carreg d'una caravana.

caravanseralh : pargue pels animals d'una caravana ;

abric per las gents d'una caravana dins un desèrt.

caravari, -ària : capleugièr, -ièira ; batalhaire, -a ; brusc, -a.

caravèl : cabòrna (cavitat d'arbre manat)

caravèla : anciana mena de nau ; anciana mena d'avion.

« *caravena* » :

v. **canavera**.

caravenc : avenc / gorg / gorga ; degolau ; vabre.

« *caravilha* » e derivats :

v. **cavilha**.

caravirar (v. tr. e intr.): tòrcer lo visatge ; desfigurar ; metamorfosar ; capvirar ; cabussar ; abocar ; virar lo cap ; virar vèsta (s.f.) ; englajar ; tresvirar.

caravirar (se) : se tresvirar.

De véser una sèrp, la Loïsa se caravira.

caravirat, -ada : desfigurad, -ada (s.f.) ; englajat, -ada.

Agèt un atac e ne demorèt tot caravirat.

Cada còp que beleja la Raquèl n'es caravirada.

carba / quèrba : manada de panièr, de ferrat, de pairòl... ; vertèbra ; clavicula / quèrba del còl.

Braces en carba : braç dessús, braç dejós.

Carbas del còl : vertèbras del còl.

carbaire, -a : persona que trabalha la cambe.

« *carbalin* » :

v. **calivari**.

carbar (v. tr.) : metre una quèrba (una carba) a quicòm.

carbassa : cogorla ; coja ; cojassa ; rodolòta dels jòcs d'azard.

carbat, -ada : aplechat, -ada d'una quèrba.

« *carbata* » e derivats :

v. **cravata**.

carbe : cambe.

v. **cambe**.

carbe bastard (plt.) :

(*Erigeron canadensis*)

carbe d'aiga (plt.) :

(*Bidens tripartita*)

carbe salvatge (plt.) :

(*Lycopus europaeus*)

carbenal : airal plantat de cambe.

carbenassa (plt.) :

(*Eupatoria cannabina*)

carbetas : fèrrias / endarrièiras / quèrbas del fuòc.

carbilha : quèrba pichonèla.

CARBO- : forma prefixada del latin *carbo*, *-onis* (carbon ; carbòni)

carbociclic, -a : natura dels compausats organics ciclics que lor cadena es formada pas qu'amb d'àtòms de carbona.

carboemoglobina : emoglobina combinada amb de diòxid de carbòni.

carbogasós, -osa : qualitat de banhs faches amb d'aiga naturala que conten de gas carbonic.

carbogèn (subs.) : mescla gasosa per reviscolar los asfixiats.

carbogenoterapia : terapia pel carbogèn.

carbon : substància solida, negra e combustibla (carbon de fust, carbon animal, carbon de pèira / carbon de mina) ; carboncle ; rovilh del cerealum ; tròç de lenha que crèma ; meca cremada ; inflamacion cangrenosa e infecciosa de l'animalum e de l'òme :

(*Bacillus anthracis*)

Barra de carbon : sisa de carbon dins la tèrra.

Èrba de carbon / bugla (plt.)

v. **bugla**.

De terroristas escampilhèron lo carbon en 2001.

carbonada : grasilhada de carn, de cafè... ; estofat de moton.

Carbonada de buòu. Carbonada de magret.

carbonar (v. tr.) : far grasilhar ; far tròp grasilhar (mudar en carbon) ; camaisar / mascarar.

De nivolassas negras carbonan l'asuèlh.

carbonar (se) : se cremar ; se rovilhar (cerealum) trapar lo carbon (malautiá infecciosa)

Lo cerealum se carbonèt a causa de las tubas.

carbonarcòsi (f.) : sòm prigond degut al gas carbonic.

carbonat (subs.) : rovilh del cerealum.

carbonat, -ada (adj.) : grasilhat, -ada ; cremat, -ada ; que conten de carbòni ; atacat, -ada per carbon.

Pan carbonat. Blat carbonat. Tropèl carbonat.

carbonatacion : accion o resulta de carbonatar.

carbonatar (v. tr.) : mudar en carbòni.

carbonatar (se) : se mudar en carbòni.

carboncle : carbon (malautiá infecciosa) ; rovilh del blat ; remontador (plt.)

(*Lychnis Githago*)

antrax « *andrac / antrac* » (R. II, 100- L. 21)

carbonejar (v. tr. e intr.) : remenar los carbons ; cremar pas coma cal (fuòc) ; far còièr jos la cendre calenta.

carbonelar (v. intr.) : s'empobolar de remontador ; se carbonar / se rovilhar.

carbòni (m.) : còrs simple, coma lo diamant e lo grafit.

carbonic, -a : relatiu al carbòni ; que conten de carbòni.

carbonièr, -ièira : persona que fa o que trai de carbon.

carbonièira : airal que i se fa lo carbon de fust ; airal que i se trai de carbon de mina ; magasin de carbon ; dessenh

al carbon.

carbonifèr, -a : que conten de carbon. *Terren carbonifèr.*

carbonil : nom donat a l'oxid de carbòni quand es agachat coma radical bivalent ; mescla de creosòta amb d'òlis antracènic, utilizada per aparar lo fustam.

carbonilha : carbon menut ; brasa de fornier.

carbonizar (v. tr.) : cremar d'a fons / mudar en carbon.

carbonizar (se) : se mudar en carbon.

carbonizat, -ada : t.a. del vèrb carbonizar transitiu.

carbonós, -osa : que conten de gas carbonic ; que revèrta de carbon.

carboquimia : quimia industriala de to çò que ven del carbon de tèrra.

carboquimic, -a : relatiu, -iva a la carboquimia.

carbòt : carbon brutlat.

CARBOXI- : prefix utilizat en quimia organica.

carboxiemoglobina : resulta de la combinason de l'emoglobina amb de monoxid de carbòni.

carboxil (subs. m.) : radical univalent caracteristic dels acids organics.

carboxilacion : fixacion del radical carboxil sus un compausat organic.

carboxilasa : enzim que se tròba dins la levadura, los teissuts animals o vegetals.

carboxilat (subs.) : anion derivat d'un acid carboxilic per dissociacion d'un proton.

carboxilat, -ada / carboxilic, -a : qu'a lo radical carboxil.

carboxipeptidasa : cadun dels enzims idrolitics que, d'una proteïna, deslargan unicament l'amino-acid terminal del grop carboxil liure.

carboxipolipeptidasa : ferment secretat pel pancreàs.

carbur : combinason binària de carbòni amb un element.

carburacion : accion o resulta de carburar.

carburant : çò qu'alimenta un motor a explosion.

carburar (v. tr.) : mesclar un carburant amb l'aire per lo far cremar.

carburador / carburator : aparelh per la carburacion.

carcais : boirac (estug o aplech per carrear de sagetas)

carcalàs : gròs escopit espessàs / ustra (s.f.)

carcalhar (v. intr.) : badar / badalhar.

carcan : anelàs per expausar de criminals a la vergonha publica ; ròssa / bèstia venguda als cans ; femna magra e reguèrta ; oliva tombada tròp lèu e tressecada ; notz

bufèca ; rafatum ; paucval.

carcanar (v. intr.) : renar (cantar coma las ranas)

carcanàs : tartana (mena d'auclàs) ; vièlha ròssa ; notz

vermenada ; jòc de cutabòrlhe.

carcanha : vièlha femna renosa e aissablassa.

carcanhaire, -a (adj.) : ernhós, -osa ; aissablàs, -assa.

carcanhaire, -a (subs.) : persona que carcanha q.q.

carcanhar (v. tr.) : embestiar ; tormentar ; preissar ; alassar ; cercar bregas ; importunar ; assalir.

carcanhat, -ada : t. a. çaisús.

carcanhar (se) : se tormentar ; se querelar.

carcanhejar (v. tr.) : quitar pas de carcanhar.

carcanhejar (se) : quitar pas de se carcanhar.

carcanhejaire, -a : persona que quita pas de carcanhar.

carcanhòl : crampiu de gal ; grapaudina (t. a.) (R. III, 499)

carcanhòla : carcalàs (escopit gras e espessàs) / ustra (s.f.)

carcassa (t.a.) : òssa / ossamenta d'un còrs sens la carn ; çò que demòra d'una volalha o d'un aucèl un còp levats membres e filets ; lo bastit intèrn de fust o de fèrre que sosten las diferentas parts d'una construccion ; la còca d'un naviri...

La carcassa d'una galina. La carcassa d'un naviri.

carcassat, -ada : provesit, -ida de son fustam (ostal, nau) « *carcassèla* » : v. **cargasèla**.

Carcassés : region de Carcassona (Occitània)

carcassés, -esa (adj. e subs.) : de Carcassona.

Carcassona : nom de vila d'Occitània.

carcavèl : cascavèl / esquilon.

carcavèla : nose dels nogalhons tressecats.

carcavelar (v. tr.) : remenar / bolegar / brandir ; tormentar.

carcavelat, -ada : t. a. çaisús.

carcavièlh, -a : vièlh acabat, vièlha acabada ; estropiat, -ada.

carcavielhir (v. intr.) : venir vièlh acabat.

carcavielhit, -ida : impotent, -a ; estropiat, -ada.

càrcer : preson. R. II, 333.

carceral, -a : relatiu, -iva a la preson. R. II, 333.

carcerièr, -ièira : garda de preson. R. II, 333.

carchòfa : frucha comestibla del carchofièr.

carchòfa d'ase : mena de cardon. (*Carduus crispus*)

carchòfe / carchofeta (plt.) : faveta. (*Sempervivum*)

carchofièr (plt.) : (*Cynara scolymus*)

Carcin : region d'Aquitània entremièg Dordonha e Roergue.

carcin : formatjon sec e amargant.

« *carcin* » - « *carcinar* » : v. **calcin - calcinar**.

CARCINO- : forma prefixada del grèc *karkinòs* (càncer ; cranc)

carcinogèn, -a : cancerigèn, -a (que pòt amodar un càncer)

carcinogenèsis (f.) : formacion de tota mena de tumor maligna.

carcinoïde, -a : que revèrta una tumor maligna ; tumor benigna del budèl prim o dels bronquis que se pòt mudar en tumor maligna.

carcinòl, -a : persona de Carcin.

carcinologia : cancerologia (estudi del càncer)

carcinologic, -a : relatiu, -iva a la carcinologia.

carcinòma (m.) : tumor epiteliala maligna.

carcinomatós, -osa : relatiu, -iva a un carcinòma.

carcinomatòsi (f.) : carcinòsi v. pus bas.

carcinosarcòma (m.) : tumor maligna formada a l'encòp de carcinòmas e de sarcòmas.

carcinòsi (f.) : generalizacion d'un carcinòma per metastasi.

carcòi : baudufa pichonèla ; femna repompeleta.

carda : instrument de cardatge ; cardon que se'n manja las fuèlhas.

carda bèla / cardon bèl : (*Carlina acanthifolia*)

cardada : quantitat de coton o de lana cardada dins un còp ; monteton de lana o de coton cardat.

cardaire, -airitz : persona que carda.

cardairina (subs. de sufix doble) : cardina v. pus luènh.

cardal : tanada / tabassada.

La Delfina son òme li administrèt un brave cardal.

cardar (v. tr. e intr.) : penchenar lana, coton, cambè... ; agusar sas arpas (cat) ; estrelhar un ase, un caval... ; tanar / tabassar q.q.

cardat, -ada : penchenat, -ada (cambè, lana, coton...)

cardar (se) : se nafrar las cavilhas amb los esclòps ; s'estirar quand òm a de fèbre ; se trapar pel pel ; se batre ; se carpinhar.

cardariá : airal que i se carda ; trabalh d'un cardaire.

cardat, -ada : penchenat, -ada (lana, cambè, coton...)

cardatge : accion de penchenar la lana, lo cambè, lo coton...

cardèla / cardolha / carduèla : (*Carlina acanthifolia*)

cardeca (plt.) : saniçon. (*Senecio vulgaris*)

cardelin / cardelina : cardonilha. v. **cardonilha**.

cardet, -a : cardeca. v. **cardeca**.

CARDI- : forma prefixada del grèc *kardià* (còr)

-CARDI -CARDIA : formas sufixadas del grèc *kardià* (còr)

cardià (subs. m.) : orifici superior de l'estomac que i s'emboca l'esofag.

cardiac, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva al còr ; que patís del còr. *Los Jolverds patisson d'insufisença cardiaca.*

cardial, -a : relatiu, -iva al cardià.

cardialgia : dolor dins la region del cardià o del còr.

cardiectasia : dilatacion parciala o totala del còr.

cardièr, -ièira : mercadièr, -ièira de cardas.

« *cardigan* » (angl.) : vèsta de lana brocada, margalonga, del còl drech, e que se botona o que se còrda per davant.

cardin : vèrga (bica / brau / mandre / quèca / vièt (l.p.))

cardin / cardina : cardonilha. v. **cardonilha**.

cardinal : prelat del Sacrat Collègi o Conselh del Papa ; polit aucelon roge vermèl de las Americas.

cardinal, -a : essencial, -a. *Punts cardinals. Vertuts cardinalas. Nombres c. Signe cardinal d'una malautiá.*

cardinalat : dignitat de cardinal.

cardinalici, -ícia : relatiu, -iva a un cardinal.

cardinejar (v. intr.) : bresilhar (aucelons) ; lalejar (nenons)

CARDIO- : forma prefixada del grèc *kardià* (còr)

cardioangiografia : angiocardiografia (radiografia de las cavitats del còr e dels vaissèls gròsses del torax après injeccion d'una substància opaca als rais X).

cardioaortiti (f.) : associacion d'aortiti sifilitica amb una endocarditi aguda o cronica, o amb una miocarditi, sifiliticas o pas.

cardiocentesi (f.) : injeccion d'un remèdi dins lo còr, o d'una substància radioopaca.

cardiocit (m.) : cellula del còr.

cardiodepressor, -a : que fa baissar l'activitat fonccionala del còr.

cardiofrenoptòsi (f.) : descenta e mobilitat anormala del còr a causa de la descenta de la vòuta del diafragma.

cardiograf : aparelh per enregistrar graficament l'activitat del còr.

cardiografia : estudi grafic de l'activitat del còr amb l'ajuda d'un cardiograf.

cardiograma : corba obtenguda amb un cardiograf.

cardiològ, -a : especialista (m. e f.) de l'estudi del còr.

cardiologia : sciéncia de l'estudi del còr.

cardiologic, -a : relatiu, -iva a l'estudi del còr.

cardiomegalia : volum excessiu del còr.

cardiomiopatia : afeccion del muscle cardiac.

cardiomioplastia : reconstitucion del miocardi.

cardiopata (m. e f.) : que patís d'una malautiá del còr.
cardiopatía : tèrme generic de totas las malautiás del còr.
cardioplastia : operacion cirurgicala per restablir lo fonccionament normal del cardià.
cardiopulmonar, -a : relatiu, -iva al còr e als paumons.
cardiorenal, -a : relatiu, -iva al còr e als rens.
cardioscleròsi (f.) : escleròsi del miocardi.
cardiospasme : espasme de l'esfínter del cardià.
cardiostenòsi (f.) : estenòsi del cardià.
cardiostimulant, -a : qu'augmenta l'activitat fonccionala del còr.
cardiotirèòsi (f.) : cardiopatía a causa d'ipertiroidisme.
cardiotocograf : aparelh de cardiocografia.
cardiotocografia : enregistrament a l'encòp dels batècs cardíacs fetals e de l'intensitat de las contraccions uterinas.
cardiotomia : incision cirurgicala del còr o del cardià.
cardiotonic, -a (adj. e subs.) : tonicardiàc, -a.
cardiovalvuliti (f.) : inflamacion de la partida de l'endocardi que recobris las diferentas valvulas del còr.
cardiovascular, -a : relatiu, -iva al còr e als vaissèls sanguins.
cardioversion (f.) : descarga electrica per regular lo ritme cardíac (o l'arrestar pendent una operacion, o lo tornar amodar)
cardit / cardinat : cardonilha. v. **cardonilha**.
carditi (f.) : inflamacion de l'endocardi, del miocardi e del pericardi.
cardol / cardola / cardolh (plt.) : (*Carlina acanthifolia*)
cardon (plt.) : nom generic de tot un fum de dipsacacèas.
cardon bastard (plt.) : cardús. (*Dipsacus silvestris*)
cardon benesit (plt.) : (*Cnicus benedictus*)
cardon blanc (plt.) : outra mena de cardon sonat tudèl.
cardon d'ase (plt.) : (*Circium arvense*)
cardon de Maria (plt.) : caul d'ase (*Silybum Marianum*)
cardon de Montpelhièr (plt.) : (*Scabiosa monspeliensis*)
cardon dels paraires (plt.) : (*Dipsacus fullonum*)
cardon rotland (plt.) : (*Eryngium campestre*)
cardonàs (plt.) : mena de cardon. (*Circium ferox*)
cardonessa (plt.) : picrida viperina (*Picris echioides*)
cardoneta : cardonilha. (*Acanthis carduelis*)
cardonilh (plt.) : (*Cirsium acaule*)
cardonilha : aucelon cantaire roge, negre, jaune e blanc qu'aima plan s'avidar de granas de cardon.
cardonilheta : cardonilha jove.
cardós (plt.) : (*Cynura cardunculus*) ; (*Scolymus hispanicus*)
cardossa (plt.) : (*Carlina acanthifolia*)
cardulh (plt.) : cardosses en general (subs. collectiu pej.)
cardús (plt) : cardon bastard. (*Dipsacus silvestris*)
cardusses : cardons dels ases. (*Circium arvense*)
careça : catimèla ; amanhagada ; blandiment (s.f.)
careçar (v. tr.) : far catimèlas ; amanhagar ; blandir (s.f.) ; (s.f.) *Careçava lo papeta per li trapar l'esquipòt.*
careçat, -ada : amanganhat, -ada ; amigadat, -ada.
« *carelha* » : v. **calelha**.
carena : part immergida de la còca d'una nau ; t. tecn. d'antropologia, de zoologia, de botanica, d'aeronautica.
carenar (v. tr.) : netejar o reparar una carena ; t. tecn. (v. çaisús)
carenatge : accion de carenar.
carència : privacion / manca (l.p.) (R. II, 331)
carementrant : los tres jorns abans las Cendres ; lo manequin que representa Carnaval ; persona mascada pendent carnaval ; persona vestida de carnaval. v. **caresma**.
caresma (f) (R. V, 9 - L. 68) / **quaresma** : temporada entre Carnaval e Pascas (temps de penitència pels Catolics)

carestia : cartat (prètz tròp naut) ; dessason ; granda manca.
carestios, -osa : se ditz d'una persona que vend tròp car.
careta : masqueta per amagar la cara.
carex (lat.) : nom generic de tot un fum de plantas que butan al bòrd de l'aiga o dins los airals umids.
carfologia (del grèc *karphòs* (borrilh) : movements continuals e automatics de las mans que semblan voler trapar de borrilhs.
Carfologia del delirium tremens.
carfuèlh (plt.) : (*Chaerophyllum sativum*)
carga : fais ; pes ; fonccion / emplec ; talha / imposicion ; escòt ; granilha marrida dins lo cerealum ; caricatura ; ataca ; acusacion ; anciana mesura de capacitat.
cargabàs : mena de premsa (de truèlh) ; mena de cordatge (mar.) ; pichon palanc per amonar las cargas de l'arbre de gàbia del mast grand (mar.)
cargabolina (mar.) : mena de cordatge.
cargafons (mar.) : mena de cordatge.
cargamuòl : persona que carga un muòl ; mena de rasim.
cargapelha : brumada / polverina / posquina.
cargasèla : biais de portar q.q. sus las espatlas.
Far cargasèla : far esquinetas (far la corta escala)
cargador : airal que i se carga ; aplech per cargar.
cargadoiras : còrdas per estacar un fais sus l'esquina d'un muòl.
cargaire, -a : persona que carga, que fa un cargament.
cargament : fais ; cargason de naviri.
cargar (v. tr. e intr.) : metre un pes, un fais, una carga sus ; pesar sus ; emplenar ; acusar ; metre (un vestit) ; troçar las velas d'una nau ; tròp beure.
Cargar las bragas. Cargar un capèl.
Cargar sul davant : metre de ventre.
cargar (se) : prene una carga ; prene una responsabilitat ; s'anivolar (cèl).
Lo cèl se carga de mai en mai, cresi que vòl plòure.
Cargar sus l'ais : se bandar.
Se cargar los esclòps de q.q. : lo remplaçar.
Se cargar quicòm : metre un vestit.
Se cargar una gròssa colèra.
cargas / cargue : cordatges / cordatge per replegar las velas.
cargason : çò que carreja un naviri ; tot çò carreat.
cargastièiras : còrdas per sarrar un cargament ; escaletas.
cargue : carga d'una arma de fuòc ; cordatge (mar.)
carguet : mesuret per cargar un fusil ; estug per espillas.
cargueta : pichon fais ; visada (eisserment amb sos rasims) ; pinèla / pinhèl (branca amb sa frucha)
carguier : nevièr (brava quantitat de nèu tombada dins un nevada)
cari (del tamol *kari*) : mescladissa d'espècias d'Índia polverizadas ; tot çò aprestat amb de cari ;
Cari d'anhèl. Cari de pol. Cari de ris...
caria : ulceracion (R. V, 445) d'una dent ; malautiá criptogamica del froment, dels òsses.
cariar (v. tr.) : ulcerar (R. V, 445) ; amodar una caria.
cariar (se) : èsser atacat per la caria (dent)
caribomba : candeleta / cabiròla / cabriòla.
Lor drollon fasiá de caribombas pel codèrc.
caricatura : exageracion d'unes caractèrs dins la representacion de quicòm o de q.q. ; representacion grotesca. *Caricatura de la vertat !*
caricatural, -a : caracteristica d'una caricatura.
caricaturalament : d'un biais caricatural.

caricaturar (v. tr.): far la caricatura de quicòm o de q.q.
caricaturat, -ada : exagerat, -ada e desformat, -ada.
caricaturista (m. e f.) : persona que fa de caricaturas.
Carina : prenom.
 « *carincar* » : v. **carrincar**.
CARIO- : forma prefixada del grèc *káruòn* (clòsc ; grana ; nucli cellular) v. **cariologia**.
CARIO- : forma prefixada del latin *caries* (poiridura) v. **cariogenèsi**.
cariocinèsi (f.) : mitòsi (mòde de division de la cellula viva)
cariocinetic, -a : relatiu, -iva a la cariocinèsi.
carioclastic, -a : característica d'una substància qu'altèra la cellula en arrestant la cariocinèsi.
cariodierèsi (f.) : un dels processus de la de la mitòsi.
cariofillacèas (f. pl.) : familha de plantas.
cariofillèu, -èa : característica de flors mai que mai pentamèras.
cariogamia : fusion dels nuclis dels dos gamets pendent la fecondacion.
cariogèn, -a : amodaire, -a de carias.
cariogenèsi (f.) : procèssus de formacion d'una caria dentala.
cariolisi (f.) : dissolucion del nucli.
cariolitic, -a : propietat de medicaments anticanceroses destructors del nucli de la cellula.
cariològ, -a : especialista (m. e f.) de cariologia.
cariologia : especializacion dins l'estudi de las carias.
cariologic, -a : relatiu, -iva a la cariologia.
cariopsi (f.) : frucha de graminaçes qu'es pas qu'una grana.
carioplasma (m.) : protoplasma del nucli cellular.
cariosòma (m.) : espessiment irregular del malhum de cromatina dins lo nucli de las cellulas d'unas menas animalas o vegetalas.
cariotèca : membrana nucleara.
cariotipe : tipe (caracteristicas) del nucli de la cellula.
carir (v. tr.): aimar bravament.
carisma (m.) : don espiritual extraordinari que ven de l'Esperit Sant (t. tecn de teologia) ; prestigi grand d'una personalitat extraordinària.
Lo carisma de la santetat, de la paraula...
carismatic, -a (adj. e subs.) : dotat, -ada de dons extraordinaris ; adèpte, -a d'un movement que dona la prioritat a l'accion de l'Esperit Sant.
carit, -a : plan aimat, -ada.
caritable, -a / caritados, -osa : plen, -a de caritat.
caritablament / caritadosament : d'un biais caritable.
caritadièr, -ièra : persona encargada de distribuir d'almòinas.
caritados - caritadosamet : v. **caritable**.
caritat : vertut teologala que consistís a aimar Dieu subretot, e tanben son vesin e totes los òmes ; almòina ; generositat.
Caritat : fèsta de l'Ascension.
caritatiu, -iva : que ten de la vertut de caritat.
Associacion caritativa.
caritativament : d'un biais caritatiu.
 « *carivari* » : v. **calivari**.
Carladés : region d'Occitània.
Carles : prenom masculin.
Carlesmagn / Carlesmanh / Carlesmagne : emperador d'Occident (742 - 814) v. (R. IV, 113)
carlinga : pèça de fust per enforçar lo plan / lo carenal (fons de batèu) ; airal de l'avion pel pilòt e sos passatgièrs.
Carlòta : prenom femenin.

carmanhòla : dança e cant revolucionari ; vestit.
Carmauc : vila de Tarn (Occitània) (e non pas *Caramauc*)
carme : religiós de l'òrdre del Carmèl.
Carmèl : òrdre religiós contemplatiu.
carmelita : religiosa de l'òrdre del Carmèl.
carmelitan, -a : relatiu, -iva a l'òrdre del Carmèl.
carmin : roge vermèlh.
carminar (v. tr.) : tintar o coloriar de roge vermèlh.
carminat, -ada : tintat, -ada o coloriat, -ada amb de carmin.
carminatiu, -iva : qualitat d'un remèdi o d'una planta qu'an la propietat de far evacuar los gases dels intestins.
Sàlvia, anis, badiana, fenolh... son carminatius.
carn : muscles de l'animalum per oposicion als òsses e a la pèl ; còrs per oposicion a l'esperit ; umanitat per oposicion a la divinitat.
carna (l.p.) : vaca, feda, femna... vièlha e emmalida.
carnacion : color de las carns de q.q.
carnada : excrescència de carn. (R. II, 339)
carnadura : carnacion ; coloracion (R. II, 440)
 popa (partida carnuda del còrs) ; tint / tent / tench.
carnal, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la carn ; luxuriós, -osa.
carnalament : d'un biais carnal (per oposicion a espiritualament)
carnalatge : carn copada a tròçes e salada ; chaple / masèl.
carnalitat : sensualitat (R. V, 196)
carnalha / carnassa (pej.) : carn.
carnàs : escarnaduras (rafatum) de pèls tanadas.
carnassièr, -ièra / carnivòr, -a : qu'aima bravament la carn ; crudèl, -a.
carnassièira : sac de caçaire o de caçaira ; salador ; anciana gàbia per servir la carn.
carnatge : chaple / masèl. (R. II, 340)
carnaval : carementrant ; manequin ; espavental ; persona mal vestida ; persona aissablassa ; femna perduda / prostituïda.
carnavalada : amusement de carnaval ; mascarada ; tralla ; farsejada marrida.
carnavalàs (m. e f.) : persona renosa e aissablassa.
carnavalejar (v. intr.) : far carnaval.
carnavalenc, -a : relatiu, -iva al carnaval.
carnejar (v. intr.) : se manjar de carn ; s'abandonar als plasers de la carn.
 « *carnèl* » : v. **crenèl**.
carnenc, -a (adj.) : carnal, -a (relatiu, -iva a la carn).
 « *carnet* » (fr.) : v. **quasernet**.
carneta : carn tendrièira ; carn de flor ; joventa tendrièira.
carnhar / cranhar (v. tr. e intr.) : gemegar / gemicar ; sinholar ; cridar ; cridassejar.
CARNI- : forma prefixada del latin *caro, carnis* (carn)
carnifalha / carnufalha (pej.) : carn ; abundància de carn.
carnifalhada / carnufalhada : brave sadol de carn.
carnifalhar / carnufalhar (v. intr.) : se manjar bravament de carn / far un regalèmas de carnufalhas.
Quand fasiam masèl carnufalhàvem aicisèm.
carnièr : carnassièira ; gardamanjar d'autres còps ; tombèl de familha ; tomba collectiva.
Los carnièrs de temps de guèrra.
carnièira : frachissa (mena d'articulacion).
carnifès : malaise ; preocupacion.
carnificacion : aspecte de çò carnificat.
carnificar (se) : prene l'aspecte e la consisténcia d'un teissut muscular dins d'unes cases d'inflamacion.

carnilh : trocilhon de carn de pòrc o de gras pels bodins.
Un bodin sens carnilhs me ven pas per gost.
Un bodin sens carnilhs es pas qu'una tripada de sang.

carnilha : carn de bocariá.

carnilha / carnilhet : gansa que fa un fil qu'es tròp tòrc.

carnisson : excrescència de carn dins una plaga ; polip.

carnivòr, -a : que se manja mai que mai de carn.
D'unas plantas son carnivòras.

carnufalhar (v. intr.): v. **carnifalhar**.

carnmarina : mena de peis. (« *medusa* » es un fr.)

carnmatar (v. tr.): macar ; nafrar.

carnmatat, -ada : macat, -ada ; nafrat, -ada.

CARNO- : forma prefixada del latin *caro, carnis* (carn)

carnofobia : característica de q.q. que s'agrada pas brica de manjar de carn.

carnon : trocilhon de lard freginat a la padena.
Los carnons ieu los aimi, mas m'aiman pas a ieu.

carnós, -osa : carnut, -uda ; poput, -uda.

carnositat : excrescència carnosa anormala.

carnsalada : carn de pòrc a la sal ; ventresca ; bacon.

carnsaladièr, -ièira. E non pas « *charcutièr* » (fr. l.p.)

carnús : carn qu'a perit ; carraunhada.

carnut, -uda : carnós, -osa.

caròbia : frucha del carobièr. (l. p. : « *corròpia* »)

carobièr : mena d'arbre. (*Ceratonia silica*)

caròla : carrèla.

Caròla : prenom. **Carolina** : diminutiu de Caròla.

carolin, -a : relatiu, -iva a Carlesmanh. v. (R. IV, 113)
Scriptura carolina.
Litanias carolinas : v. **litanias**.

caroncula : excrescència carnosa pichonèla (med.) ; excrescència camosa pichona en general ; bosena d'unas granas.
Caroncula lacrimala. Caronculas soslingualas.
Caroncula de piòt : mèca de piòt.

caroncula granda : excrescència de la paret intèrna del *duodenum* (lat.)

caroncular, -a : relatiu, -iva a una caroncula ; de la natura d'una caroncula.

caronculat, -ada : dotat d'una caroncula, o de caronculas.
 « *caronha* » : v. **carraunha - carrònha - carraunhada**.

caròta (del lat *carota*) : escapolon cilindric de sondatge de terren ; nom scientific de la pastenaga (*Daucus carota*)

carotar (v. tr.) : far un carotatge dins un terren.

carotatge : extraccion d'una caròta de terren amb un carotièr.

carotèn / carotina : v. **carotina**.

carotida : caduna de las doas brancas de l'aròta que carrejan lo sang al cap e a la cara.

carotièr : instrument per traire una caròta de terren.

carotina : pigment colorat dels teissuts vegetal e mai que mai de la pastenaga / de la caròta (*Daucus carota*)

carp : esquelèt de la part superiora de la man.

carp, -a : madur, -a ; tròp madur, -a ; porós, -a ; esponjós, -a.
Frucha carpa : frucha madura.
Tèrra carpa : tèrra mòbla.
Reumàs carp : reumàs madur.
Carboncle carp : carboncle madur.

CARP- : forma prefixada del grèc *karpòs* (frucha), e de *karpòs* (ponhet ; junctura) (R. III, 598)
 v. **carpectomia**.

-CARP : forma sufixada del grèc *karpòs* (frucha ; ponhet)
 v. **endocarp - metacarp**.

carpa : rapuga ; mena de peis : (*Cyprinus carpio*)

carpada : querèla ; rosta / tabassada ; faissa.

carpaire, -a : querelós, -osa.

carpan : boneta o tòca de mainatge ; anciana cofadura de femna ; tòca de magistrat (mena de cofadura)

carpan / carpal : còp de ponh ; tustassal sul cap.

carpandon : tòca pichonèla de mainatge.

carpar (v. intr.): acabar d'amadurar ; venir tròp madur ; amassar / acampar (plaga, carboncle...) ; tanar (s.f.)

Carpats (m. pl.): cadena de montanhas d'Euròpa centrala.

carpectomia : ablacion dels òsses del carp.

carpejar (v. tr. e intr.): carpinhar ; èsser despieitat / despiechat.

carpèl (m.): caduna de las pèças floralas que lor ensemble forma lo pistil, o ginecèu.

carpenar / carpinar. v. **carpinhar**.

carpenta : fustam d'un ostal ; carcassa d'una construccion.

carpentar (v. tr.): talhar de fustas per far un fustam.

carpentariá : fustariá.

carpentatge : construccion de carcassas.

carpentièr, -ièira : fustièr, -ièira.

Carpentràs : vila occitana de Provença (Occitània)

carpentressenc, -a (adj. e subs.): persona de Carpentràs.

CARPI- : forma prefixada del grèc *karpòs* (frucha)
 v. **carpiculor - carpicultura**.

-CARPI : forma sufixada del grèc *karpòs* (frucha)
 v. **endocarp - pericarp**.

carpiculor, -tritz : persona que fa l'elevatge de carpas.

carpicultura : elevatge de carpas.

carpièira : airal per far carpar la frucha.

carpin : lagui ; lanha ; preocupacion ; despièch.

carpinar (v. tr.): carpinhar v. çaijós.

carpinhar / carpinhejar (v. tr.) : tarragaunhar ; corroçar ; esborrassar ; esquinçar ; querelar ; romegar ; engrauhar.

carpinhar (se) : se tarragaunhar ; se querelar ; s'engraunhar.

carpinós / carpinhós -osa : ernhós, -osa ; querelós, -osa ; tissós, -osa ; rebolut (en parlant d'un arbre).

carpir (v. tr.): atrocelar ; apencilhar ; escarpir / achiquetar.

carpit, -ida : t. a. de **carpir**.

CARPO- : forma prefixada del grèc *karpòs* (frucha)

carpofag, -a : que s'avida de frucha.

carpofòr : partida esporifèra dels campairols.

carpogamia : mena de reproduccion sexuala vegetala.

carpologia : estudi de la frucha.

carquesa : fornasa ; fornèl pels crusòls de veirièr.

carquinhar : doblèt de carcanhar.

carquinhejar : doblèt de carcanhejar.

carraca : mena de batèu leugièr.

carrada : cargament d'un carri o d'una carreta ; tot un fum de.
Carrada de fen. Carrada de fems. Carrada de bledas.

carradament : d'un biais carrat ; francament (s.f.)

carradura : largor del bust d'una espatla a l'autra ; largor de la peitrina, del còrs ; personalitat (s.f.)
 « *carrafa* » : v. **garrafa**.

carraira : camin de tropèl ; camin rural.

carraira, -e (adj. e subs.): cabra o boc que mena lo tropèl.

carrairar (v. intr.): caminar dins una carraira.

carrairon : carrièira pichonèla ; caminon. (R. II, 338)

carral (f.): rodal (traça de ròda de cari) ; camin plen de rodals ; camin a través camps. *Copar carrals* : contradire ; contrariar ; cambiar de conversacion.

carral (m.) : filat de pesca.
carralièch / carlièch : còrs de carreta.
carraliechat / carliechat : contengut d'un còrs de carreta.
carrar / cairar (v. tr.) : far carrat ; far quadrar ;
convenir / quadrar / s'endevenir ; metre de caire.
carrar (se) : agrandir son domeni ; se téner d'aplomb ;
se galaminar ; se complaire ; se plàser a...
carràs : ròsse / rossèc (aplech per rossegar) ; mena de
carri bas e fòrt per carregar de faisses gròsses ; radèl /
rasèl ; mena de pont-levadís sus una ribièira.
carrasclet : cracina / riga-raga (m.)
carrassa : montet de lenha plan rengada.
carrassar (v. tr.) : rossegar (netejar un camp amb un carràs)
cardar grossièrament.
carrassat, -ada : rossegat, -ada ; cardat, -ada grossièrament.
carrassièr, -ièira : persona que mena un carràs.
carrat (subs.) : quíadrilatèr dels quatre costats egals ; sala comuna
d'oficièrs ; formacion militar en carrat ; estòfa carrada per se
cobrir las espatlas ; quatre cartas semblablas.
carrat, -ada (adj.) : de forma carrada ; fèrm, -a / franc, -a.
carrat (subs.) : pleja carrada. (e non pas « *fichú* ») fr.
carraunha / carraunhada : carn en putrefaccion. v. **carronha**.
carre : carri ; bruch ; brudèsta ; sarrabastal.
Far lo carre : far de bruch. *Es lo carre* : es lo diable !
carreg (del gallés *carro*, carregar) : transpòrt ; çò transportat per
las aigas / sediments ; cordèla de carris ; carral / camin
de carreg. *Far lo carreg* : far un mestier de carrejaire.
carreja : transpòrt / carreg.
carrejadís, -issa (adj. e subs.) : que pòt èsser carrejat ; carreg.
carrejador, -oira : aplech per carregar.
Panièr carrejador : panièr vendemiador.
carrejaire, -a : persona que fa un carreg.
carrejar (v. tr. e intr.) : transportar quicòm (far un carreg)
Las nivolassas carrejan (l.p.). (sosentendutde *pluèja*)
carrejar (se) : se portar entre pauc e mens (santat)
Consí vas ? - Me carregi.
carrejat, -ada : transportat, -ada.
carrèl / cairèl : quicòm de carrat (t.a.) ; malon / maon ;
aplech de sartre ; coissinièira carrada ; calador / pavat ; pichona
lecafròia ; carreton de cordièr ; quatre cartas semblablas ;
carrat de papièr fòrt que i se pausan los manhans novèls
nascuts ; una de las quatre colors de las cartas ; carral.
carrèla : calador (pavat) ; poleja / polelha ; carreton
d'una sola ròda sul davant e de dos braces sul darrièr,
per carregar de sabla, de maons... ; rajòla (teule per
pasimentar) ; pinhèl de noses o d'avelanas.
carrelaire, -a : persona que pausa un carrelatge.
carrelar / cairelar (v. tr.) : carregar quicòm sus una carrèla ;
traçar de carrèls sus quicòm ; maonar ; pasimentar.
carrelatge / cairelatge : pasiment ; maonatge.
carrelet : carrèl pichonèl ; agulha granda ; cub de fèr sulfurat
natural ; bala de fusil copada en quatre ; mena de lima ;
plana / romb (peis de mar) (*Pleuronectes citharus*)
jonc florit (plt.) : (*Butomus umbellatus*)
carrelièch : escal de carreta / endedins de carreta.
carrelichat : contengut d'un carrelièch.
carret : rebala ; instrument de cordièr ; tinhassa (s.f.)
carreta : carri pus pichon / tregin.
carretada / carretat : carrada (çò que carreja una carreta)
carretal, -a (adj.) : per las carretas. *Camin carretal*.
carretal / carretial (subs.) : camin ; cobèrt / remesa.

carretar (v. tr. e intr.) : carregar amb una carreta.
carretièr, -ièira : persona que mena una carreta.
carreton : carriòl ; carriòla per un caval.
Carreton (lo) : l'Orsa pichona (constellacion)
carretonat : lo contengut, la carga d'un carreton.
carrèu : placa de veire de fenèstra o de pòrta vitrada.
carri : carre ; carreton ; diable per carregar de faisses gròsses.
Del gallés *CARRÒS*, *carri*.
Carri de las armas : mena de constellacion.
carrièr / carrièira : via de vila, de vilatge, de bòria... ; camin.
carrièira : camin de la vida que mena a un mestier, a una
profession ; profession liberala ; corredor d'onor.
carrièira crosada : caireforc.
carrièira (far) (v. intr.) : far corredor per onorar q.q.
carrièira òrba : androna.
carrieirat : contengut d'una carrièira ; quartièr.
carrincar (v. intr.) : sinholar coma las ròdas d'un carri,
d'una carrèla, d'un carreton... mal graissats.
carriòl, -a / carriolet, -a / carriòt, -a : carreta pichonèla ; carrèla.
carriòla (R. II, 337 - L. 69) a donat lo mot francés e italian
(contrariament a çò que dison d'unes dictionaris)
carriolar (v. tr.) : carregar amb un carriòl.
carriolada / carriotada : contengut d'un carriòl, d'un carriòt.
carriolat, -ada : carrejat, -ada amb un carriòl.
carriolejaire, -a : carretièr, -ièira.
carriolejar (v. tr.) : transportar / carregar.
carriolet : carriòl de mainatge.
carròça (f. arc.) : veitura de ceremoniá de quatre ròdas.
carroçable, -a : que i se pòt passar en veitura.
carroçar : far la caissa d'un autò ; d'un camion...
carroçariá : caissa d'una autò, d'un camion...
carroçat, -ada : aplech, -ada d'una carroçariá.
carrocièr, -ièira : persona que fa o qu'arrega de carroçariás.
carrolha : còca de mill ; gròssa culèfa ; gròssa coscolha.
carrollhon : còca de mill dels granons bufècs.
carron : mena de froment ; mescla d'òrdi amb de froment ;
malon / maon.
carronar (v. tr.) : maonar.
carronha : carraunhada. (Redoblament expressiu de la R.)
carronha / carrònha ! : interj. fòrt insolentaira.
carròt : mena de topin.
« *carròta* » : v. **caròta**.
carruga : tombarèl de buòus d'una sola lata (timon)
(Del gallés *CARRUGA*)
carrugaire, -a : persona que mena un tombarèl.
carrugar (v. tr.) : carregar amb un tombarèl.
carrussa : rebala (ròsse sens puas per alisar la tèrra ; carri
sens ròdas per rebalar quicòm sus la nèu)
carrussar (v. tr.) : rebalar.
carrussat : carrada pichona ; son contengut.
cars : platèu de fust d'un truèlh per quichar lo marc.
carta : convencion escricha ; escrich oficial ; registre ;
quasèrn d'escolan ; carta de jogar.
cartabèl : sac d'escolan. (E non pas « *cartable* » fr.)
cartaire, -a : persona que fa de cartas de jogar.
cartam (m) : las cartas de jogar en general.
cartat : carestia (prètz tròp alevat)
cartaula : torax ; (pitre / caissa) l.p.
cartejar (v. intr.) : jogar a las cartas ; mesclar las cartas.
cartèl : convencion escricha ; escrich oficial ; anòncia ;
lista ; tablèu ; aficha ; acte ; provocacion per escrich.

cartèr : envolopa rígida que protegís las pèças d'una maquina contra l'introduccion de quicòm d'estrangièr.

cartilage : cruissendilha / cruissentena. (R. II, 344)

cartilaginós, -osa : a l'estat de cartilage. (R. II, 344)

cartilha : fenda ; fendascla.

CARTO- : forma prefixada del grèc *khártês* (fuèlh)

cartocha : tub cilindric de carton, de metal, de matèria plastica que conten una carga explosiva per arma de fuòc ; ensemble de paquets de paquets de cigarretas.

cartofil, -a : colleccionaire, -a de cartas postalas.

cartofilia : cèrca e colleccion (R. IV, 42) de cartas postalas.

cartograf, -a : especialista (m. e f.) de cartografia.

cartografia : art e tecnica grafics de la redaccion e de l'edicion de cartas (mapas)

cartografiar (v. tr.) : far de cartografia.

cartografic, -a : relatiu, -iva a la cartografia.

cartograma : mapa esquematica d'informacions estaticas.

cartomancia : art de predire l'avenir d'après las cartas.

cartomancian, -a : persona que practica la cartomancia.

cartometria : branca de la cartografia que fa lo mesuratge de las distàncias sus las mapas, d'après una escala donada.

carton : brave fuèlh de papièr plan pus espés qu'un fuèlh ordinari ; bóstia facha amb aquela matèria.

cartonar (v. tr.) : religar un libre amb de carton.

cartonariá : fabrica de carton.

cartonièr, -ièira : persona que fa o que vend de carton.

cartonat : religat en carton (libre, camisa...)

cartonatge : operacion darrèira de la fabricacion d'un libre ; embalatge de carton ; fabricacion d'apleches de carton.

cartotèca : aïral que i son servadas e classadas de mapas.

cartulari : recuèlh de cartas, de convencions eschrichas.

carut, -uda : reguèrgue, -a / morrut, -uda.

carvenda : venda a un prètz tròp alevat.

carvendeire, -a : vendeire, -a carestiós, -osa.

carvendre (v. intr.) : vendre a prètz tròp alevat.

carvi (plt.) : (*Carum carvi*) ; (*Carum verticillatum*)

carzir (v. intr.) : encarir / encaresir / encarestir.

cas : eveniment ; circumstància ; accident ; escasença ; estat ; picòta de las fedas ; forma de declinason.
En aquel cas (loc. adv.). *En tot cas.*
En cas de (loc. prepositiva) : en cas d'accident.
En cas que (loc. conj.) : en cas que ploguèsse.
Se per cas... : se per azard...

cas, cassa (adj. per parlar del ton, de la votz) : copat, -ada.

cas / caus : trauc d'agulha.

casa : ostal ; maison ; subdivision regulara / casier ; castron ; compartiment.

casabèc : casaquin (vestit de femna)
« Gardèt los debasses e lo casabèc »... J. B.

casaca : mena de vestit.

casada : contengut d'un ostal.

casadura : ensemble de las construccions d'un ostal, d'una bòria.

casal : casaròca / cajaròca ; ostal marrit ; ostal vièlh ; jaça (cabana cobèrta amb de palha o de genèstes) ; bòria ; estable ; comuns / privats ; òrt / òrta / orton ; pargue qu'enròda un ostal ; ostal arroinat.

casalatge : masatge.

casalièr, -ièira : persona qu'abita un ostal ; ortalièr, -ièira.

casalièira : femna del casalièr ; femna de l'ortalièr.

casalissa : fenial ; bòria / bòrda.

casalon : ostal pichonèl ; cabana.

casamata : abric militar voutat, per de soldats o de municions.

casament : accion de casar, de lotjar ; establiment.

casaguin : casaca pichona / casabèc.

casar / casir (v. tr.) : lotjar ; plaçar ; maridar.

casar / casir (se) : se lotjar ; se plaçar ; se maridar.

casat, -ada / casit, -ida : t. a. dels vèrbs casar / casir.

casaròca / cajaròca : cabana cobèrta amb de palha ; jaça cobèrta amb de genèstes.

casada : saut d'un corrent d'aiga dins un precipici ; acrobacia espectaculara dins un circ, al cinemà, a la television...
 eveniments en cascada (que se seguisson un a l'autre)

casadaire, -a : persona que fa de cascadas.

casaire, -a : persona qu'acana un arbre fruchièr.

casalh : bruches de clòsques o d'escudèlas ; clocida / clociment ; barjacada ; bresilh / bresilhadís ; andalhon ; gaspèl (*caspel* en l.p.) ; calòfa ; còr de frucha (v. estracilha)

casalha : cacarejadissa ; cascalhejadissa.

casalhar (v. intr.) : clocir ; cantar (catlas o perdigals, riu) ; bresilhar ; cacarejar ; bretonejar ; blesejar.

casalhejaire, -a : que casalheja. *Riu cascalhejaire.*

casalhejar (v. intr.) : freq. de cascalhar. t. a. çaisús.

casalhejar (se) : se querelar.

casalhet : rampèl / siblet per enganar los aucelons.

casalhon : cascavèl / esquilon ; pat / rese / lagast ; cabordena (*Rubes Uva-crispa*)

casamèl : rapuga / lambròt / lambrusca de rasim.

casanhar (v. tr.) : carpinhar ; picanhar ; cavilhar.

casanhar (se) : se catarraunhar / se picanhar ; se desgaunhar ; se disputar.

casanhòl : codolet que cascareleja dins l'aiga.

casant, -a : brut, -a / lord, -a / malnet, -a.

casantejar (v. intr.) : far son trabalh consí que siá.

casantissa : brutitge / lorditge / malnetetat.

casar (v. tr. e intr.) : brandir ; far tombar en brandissent ; far partir ; tustar ; magencar ; macar ; rossegar ; desflorir ; cascalhar (cantar en parlant de la catla) ; quilhar ; èsser quilhat.
Se fas aquò, cascaràs ! (seràs tustat, seràs punit)

casar (se) : se brandir ; se trufar ; se quilhar.

casarèl, -a : picanhaire, -a ; bresilhaire, -a.

casarelet, -a (adj. e subs.) : capleugièr, -ièira ; estordit, -ida ; frivòl, -a ; arlèri, -èria ; capriciós, -osa.

casarelejar (v. intr.) : clocir ; cantar (catlas o perdigals) ; barjacar.

casarin, -a : plasant, -a ; badinaire, -a ; foligaud, -a.

casarinat : mena de còfa de femna.

casarinet : toquet (tòca de mainatge) ; mena de còfa.

casarineta : bocinhòla de garric ; corbadòna.

casarra : mena de còfa ; esquilon.

casarron : esquilon o esquila al còl d'un aret.

cascat, -ada : bandat, -ada.

cascavèl : esquilon / cimbol.

cascavèla (plt.) : tartarèia (*Rhinanthus*)

cascavelaire, -a : persona que dança amb d'esquilons.

cascavelar (v. intr.) : sonar coma un esquilon ; barjacar ; brandir un esquilon ; esventar un secret.

cascavelejar (v. intr.) : quitar pas de cascavelar ; quitar pas de barjacar.

cascavelet : esquilon pichonèl.

casco (del cast. *casco*) : èlm (capèl metallic de soldat)

casçun, -a : cadun, -a.
 « *casçut* » : v. **cusçuta**.
CASEÏ- : forma prefixada del latin *caseus* (formatge)
caseificacion : produccion de caseïna ; degenerescéncia caseosa / necròsi caseosa (med.)
caseïficar (v. tr.) : mudar en caseïna ; separar del lach la caseïna.
caseïfòrme, -a : en forma de caseïna.
caseïna : substància proteïca que constituís la màger part dels proteïds del lach.
caseinat : sal de la caseïna.
casèl : cabana ; cabanàs ; jaça.
casèla : cabana de vinha ; montet de pèiras ; radal ; cabana de pastre voutada bastida de pèiras planas.
caseós, -osa (med.) : qu'a l'aspècte del formatge (aspècte d'una lesion especifica de la tuberculòsi)
casèr / caire (v. intr.) : tombar.
La tartana se laissèt casèr sul lapinon.
casèrn : acòl v. **acòl**.
casèrna (de l'occitan vièlh *cazèrna*, L. 73) : bastiment per acomodar de soldats.
caseum (lat. med.) : substància anormala, granulosa qu'es la resulta d'una necròsi caseosa.
casier : casa / compartiment ; formatge.
casier judiciari : antecedents penals.
casier / casieira : desca per far secar de formatges ; pòrta bròca (baba de la frigana) (*Phryganius*)
casieu : formatge.
casimar / caïmar (v. intr.) : se calcinar ; languir ; patir.
Casimir : prenom. *La Casimira* : la femna de Casimir.
casin : ostalon isolat.
casina : aubèrja marrida ; turna ; casaròca / cajaròca.
casino (de l'it. *casino*) : establiment que i se practican de jòcs d'azard e d'argent.
casit, -ida : casat, -ada v. **casat**.
casir (v. tr.) : casar v. **casar**.
casir (se) : se casar v. **casar (se)**
çasins : çaiïns (aici dedins)
caspel / gaspel : terren fèrm o peirós que i se pòt bastir dessús.
Cal curar las apevasons d'un ostal entrò al caspel.
casquet : bonet a visieira ; casqueta de dròlle ; quèpi.
casqueta : cofadura amb visieira ; maceta per esturrassar.
Portar la casqueta (l.p.) : èsser lo patron.
casquetat, -ada : persona que s'es cargada una casqueta.
casquetier, -ieira : persona que fa o que vend de casquetas.
cassa : caça (mena de culhièira granda per servir la sopa) ; caïssa d'estampaire pels caractèrs d'estampar.
cassacion : degradacion d'un galonat ; anulacion d'una decision administrativa o judiciària.
cassana / cassanhòla : cassi (bocinhòla de garric)
Cassandra : personatge de l'*Iliada* d'Omèr.
cassandrejar (v. intr.) : anónciar un malastre que degun i crei pas.
cassanèl, -a (adj. e subs.) : carit, -a ; minhòt, -a.
cassanèla : frucha de l'albespin / açana / açanèla.
cassanelièr (plt.) : albespin / boisson blanc :
(Crataegus rusciniensis) ; (C. monogyna)
(C. oxyacanthoides)
cassanh (plt.) : casse / garric (*Quercus pedunculata*)
cassanha / cassanharosa : selva de casses / selva de garrics.
cassar (v. tr.) : anullar (R. II, 350)

casse : garric. (*Quercus pedunculata*)
cassèl : tròç de veire o de terralha / tèst.
cassenada : galhamàs de garrics / blaquièira ; selva de garrics ; agarics de casse : (*Armillaria mellea*) ; (*Polyporus frondosus*)
(Collybia fusiper) ; (Collybia illicina)
cassenat : casse jove / garric jove.
cassenòla : bocinhòla de casse.
casses (plt.) : ranonculièr. (*Chrysanthemum*)
cassi : bocinhòla de casse.
càssia : frucha del cassièr. (*Cassia fistula*)
cassida : liquid vescós que vina dels uèlhs.
cassidós, -osa : laganhós, -osa / laganhut, -uda.
Uèlhs cassidoses.
cassièr : planta tropicala laxativa (*Cassia fistula*)
cassieira : casse de galhamàs causit per èsser servat.
cassigòl / cassiòu : caussigòla / catilh / cossèrga.
cassilha : rocassilha / brisum de ròcs ; rocalha bresada.
cassilhós, -osa : que se bresa aisidament (en parlant del veire)
Cassiopèia : mena de constellacion.
cassis (plt.) : agrassolièr de la frucha negra (*Ribes nigrum*)
casson : sucre ; talhon ; pichona mota de tèrra ; ferron d'agulheta, de correjon, de baudufa...
cassonada : sucre non rafinat.
cassòu : intrada de fenial.
cassòuda (plt.) : consòuda / coa de caval. (*Equisetum*)
cast / castre : pargue fach amb de cledas, per fedas o anhèls.
cast, -a : persona que s'absten de tot plaser sexual illicít ; prèire o religiós, -a que s'absten de tot plaser sexual.
castament : d'un biaïst cast.
Castan Feliç (1920 - 2001) : animator e escrivan occitan d'Òlt.
castanh (subs. e adj.) : castanhièr ; color de castanha.
castanha : frucha del castanhièr ; rosta / tabassada.
castanhada : repais de castanhas ; amassada de castanhas.
castanhaire, -a : persona qu'amassa de castanhas ; tustaire, -a.
castanhal / castanheda : aïral plantat de castanhièrs.
castanhar (v. intr. e tr.) : amassar de castanhas ; tustassar q.q.
castanhar (se) : se tustassar.
Se castanhan de quand en quand.
castanhenc, -a : color de castanha.
castanhet, -a : doblèt de castanhenc, -a.
castanheta : castanha pichona.
 « *castanhetas* » : v. **cancarinetas**.
castanhièr : castanh (arbre que sa frucha es la castanha)
castanhièr, -ieira : relatiu, -iva a las castanhas.
Padena castanhièira.
castanhòla : mena de peis (*Brama raii*)
castanholenc, -a : color de castanha.
castanhon : auriòl / castanha seca.
castanhós, -osa : abondós, -osa en castanhas.
castejaire, -a : pastre nomada, pastra nomada.
castejar (v. tr.) : enclaire dins un pargue.
castejatge : mestier de pastre o de pastra nomada.
castèl : edifici fortificat d'un senhor feudal ; fortalesa.
castelan, -a : senhor d'un castèl ; femna d'aquel senhor ; propietari, -ària d'un castèl.
castelaniá : carga de castelan ; territòri d'un castèl ; dreches de pagar al castelan (arc.)
castelar / castelàs : castèl grand ; castèl arroinat ; nivollassa.
Aqueles castelasses marcan l'auratge.
castelar (v. tr. e intr.) : fortificar ; frequentar los castèls ; èsser quilhat.

castelejar (v. intr.): anar de castèl en castèl (trobadors); se far convidar lo mai possible; se cobrir de nivolassas (cèl)

Lo cèl comença de castelejar.

castelet: castèl pichon; canissa de pesca; debanadoira; tudèl de chimenèia sul capial d'un ostal; girandòla (candelier de mai d'una branca); aparelh per l'incubacion dels manhans; pinhèl de flors quilhat a la cima d'un mai; castelet de tres noses de desquilhar amb una altra; calfapança de chimenèia.

castelhan: lenga romanica de Castilha; lenga oficiala d'Espanha.

castelhan, a (adj. e subs.): relatiu, -iva a Castilha; Espanhòl de Castilha. *Un Castelhan.*

castelhanisme: construccion castelhana utilizada dins una altra lenga. « *Castanhetas* » es un *castelhanisme*.

v. **cancarinetas**.

castelhanizacion: accion o resulta de castelhanizar o de se...

castelhanizar (v. tr.): adaptar a las costumas castelhanas.

castelhanizar (se): adoptar las costumas castelhanas.

Castèlnòu D'arri: vila del caçolet (Occitània)

« *Castèlsarrazin* » (fr.): v. **Los Sarrazins**.

castetat: vertut dels que s'abstenon de tot plaser sexual illicit; abstinéncia totala dels prèires e dels religioses.

castic (R. II, 354): semonsa; correccion; punicion.

castigada / castigament: semonsa; correccion; punicion.

castigador, -oira: punidor, -oira; passible, -a d'un castic.

castigar (v. tr.): punir.

castigar (se): se corregir; cambiar de vida.

castigat, ada: punit, -ida.

castigatge: accion o resulta de castigar.

Castilha: region del centre de la peninsula iberica.

castilhar (v. tr.): castelar. v. pus naut.

Castilhon: nom de vila (Occitània)

caston / castron: pichon cast; clastron dins un estable; brèç que servís de rastelièr per las fedas; lièch de pastre; casèla; sot; comuns / privats; pichon compartiment de cabinet, d'armari; casa / casier.

« *castòr* » (fr.): v. **vibre**.

castoreum (lat. med.): medicament antispasmodic tirat del contengut d'unas glandolas del vibre mascle.

castrador, -airitz (adj.): que castra.

castracion / castrament: crestatge. (R. II, 356)

castraire, -a: sanaire, -a (persona que castra)

castrar (v. tr.): crestar / sanar.

Castras: vila de Tarn que Jaurés i nasquèt.

castrat, -ada: crestet, -ada / sanat, -ada.

Castrés (lo): region de Castras.

castrés, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a Castras; persona sortida de Castras. *Un Castrés. Una Castresa.*

Càstrias: vila d'Erau (Occitània)

casual: revengut ocasional d'un curat.

Lo casual d'un curat de campanha es plan magre.

casual, -a: ocasional, -a.

casualament: per escasença / per azard.

casubla: vestit liturgic per dire la messa.

casuèlh (de): de coa d'uèlh (del canton de l'uèlh)

casuda (arc.): tombada. *A la casuda de la nuèch.*

casuista: teologian especializat en casuistica.

casuistic, -a: relatiu, -iva a la casuistica.

casuistica: estudi menimós dels cases de consciéncia (per extension) argumentacion tròp subtila.

casuisticament: d'un biais casuistic.

cat, -a / gat, -a: mamífer carnassier dels ostals *Felis domestica*
anciana maquina de guèrra; instrument de tonelièr.

cat aubièr: estela (mena de peis de mar) (*Squalus canicula*)

cat de fons: morre plat (peis de mar) (*Squalus americanus*)

cat evès: cat acuolat, revirat per s'aparar.

cat fèr: cat salvatge. (*Felis sylvestris*)

cat foïn: mostèla / faïna / fagina (*Mustela foïna*)

cat marin: mascle de la cata roquièira (*Squalus catulus*)

cat pudís: mena de pichon quàdrupède salvatge. (*Feles*)

CATA-: forma prefixada del grèc *katá* (en bas; jos / al fons / a fons; del naut de; sus; al fons de; del fons de; en vista de; contra; en davalant de; pendent; en tombant sus; a través; de naut en bas / d'un bot a l'autre...

catanhada (m. e f.): persona qu'a de sang de raba.

catabolic, -a: relatiu, -iva al catabolisme.

catabolisme: transformacion en energia dels aliments assimilats. (Una de las fasas del metabolisme)

cataclin-cataclan (onom.): clic-clac / clica-claca (onom.)

cataclisme: catastròfa granda (tèrratremol, aigat, guèrra...)

catacomba: cementèri sosterranh dels primièrs crestians.

cata cornilha (plt.): blavet. (*Centaurea cyanus*)

catacostic, -a: relatiu, iva a la catacostica.

catacostica: catafonia v. pus bas.

catacrèsi (f.): confusion entre dos mots que se revèrtan; per exemple entre conjectura e conjonctura; mena de metafòra que consistís a emplegar un mot al delà de son sens estricte: *lo dròlle es a caval sus una paret.*

catadiòptri (m.): sistèma optic que torna mandar los rais luminoses dins lor direccion d'incidéncia.

Tot veïcul deu aver de catadiòptris sul darrièr.

catadiòptic, -a: caracteristica dels sistèmas optics que trabalhan per reflexion e per refraccion.

catadiòptica: sciéncia dels fenomèns catadiòptics.

catadròm, -a: peïssum fluvial que davalava en mar per groar.

Las anguilas son catadròmas.

catafonia: partida de l'acostica qu'estúdia los rasons.

catafonic, -a: relatiu, iva a la catafonia.

catafòt: catadiòptri v. pus naut.

catagenèsi (f.): pèrdia d'òrgans o de fonccions.

cataira (plt.): èrba dels cats. (*Nepeta cataria*)

catalan: lenga romanica de Catalonha.

catalan, -a (adj. e subs.): persona sortida de Catalonha.

catalana: ala de capèl relevada; còfa catalana.

catalanar (v. intr.): relevar l'ala d'un capèl.

catalanisme: mot catalan, expression catalana utilizats dins una altra lenga.

catalanista: persona afogada per la civilizacion, la lenga, los estudis catalans.

catalepsia: suspension subita de la sensibilitat e dels movements voluntaris, amb rigiditat musculara.

cataleptic, -a: relatiu, -iva a la catalepsia.

catalisador, -airitz: qu'amòda una catalisi.

Element catalisador. Substància catalisairitz.

catalisi (f): acceleracion d'una reaccion quimica.

catalisar (v. tr.): intervenir amb un catalisador per una reaccion quimica.

catalòg: recuèlh d'enumeracion d'articles. (R. IV, 100)

catalogar (v. tr.): inserir dins un catalòg; inserir dins una categoria (pej.)

catalogat, -ada: enumerat, -ada dins un catalòg; classat, -ada dins una categoria (pej.)

catalogatge : accion o resulta de catalogar.
Catalonha : ensemble dels païses catalans ; region autonòma d'Espanha sonada tanben Principat de Catalonha.
catamenia : menstruas.
catamenial, -a : relatiu, -iva a la menstruacion.
catalpa (del grèc *katulhpa*) : arbre ornamental.
catamaran : nau de velas, amb doas còcas apariadas.
catamiaula (m. e f.) : persona sornaruda ; persona ipocrita.
cata òrba : v. **catòrba**.
cataplasma (m) : emplastre emolient, apasiant, antiseptic.
cataplexia : pèrdia subta e passadissa del *tonus* (lat.) muscular, amb cabussada per tèrra sens s'estavanir.
catapuça (plt.) : catuça. (*Euphorbia lathyris*)
catapulta (arc.) : anciana maquina de guèrra.
catapultar (v. tr.) : lançar / getar quicòm sus l'enemic.
catapultat, -ada : lançat o mandat endacòm bruscament o per suspresa. (objècte, projectil, persona...)
catar (v. tr.) : agachar, agacha qu'agacharàs.
catar, -a : albigés, -esa (adèpte, -a del catarisme)
catar / gatar / catonar (v. intr.) : far de catons.
cataracta : opacitat del cristallin amodada pel vielhum ; enòrme rajal de ribeïra o de fluvi dins un degolau.
cataràs / catàs : crup / crupàs / cruparlhàs. v. **crup**.
cataraunhar (v. tr.) : capinhar / picanhar.
cataraunhar (se) : se capinhar / se picanhar.
cataraunhejar (v. tr.) : quitar pas de cataraunhar.
cataraunhejar (se) : quitar pas de se cataraunhejar.
catarèl, -a : qu'agacha amb enveja.
« *catari, -ària* » (l.p.) : v. **catar**.
Catarina : prenom ; copatrona santa d'Euròpa amb Brigida de Suèda e Edith *Stein* (' tain)
catarina (pej.) : femna barjacaira, maldisenta, parlagrassa ; catin / prostituïda.
catarinada : repapiatge.
catarinassa / catarinèla : persona ipocrita.
catarineta : filha de vint-e-cinc ans pas encara maridada per Santa Catarina ; viravòut / galinèla del bon Dieu : (*Coccinella septempunctata*)
catarinòt : beat ; persona ipocrita.
catarisme : doctrina maniqueïsta de l'Edat mejana.
cata roquièira : rosseta pichona (peis de mar) (*Squalus catulus*)
catàs : cat gròs ; crup. v. **crup**.
catassa / gatassa / catarassa : cata gròssa e emmalida.
catasuau, -ava : catamiaula (m. e f.) v. **pus naut**.
catastròfa : eveniment calamitós / desastrós.
catastrofar (v. tr.) : abatre / consternar / aterrar (R. V, 353)
catastrofic, -a : de la natura d'una catastròfa.
catastrofisme : tendéncia a o véser tot en negre.
catatimia : afectivitat organizada, diferenciada e socializada, tala qu'es representada pels sentiments.
catatonia : sindròme psicomotor de l'esquisofrenia caracterizat per la pèrdia de l'iniciativa dels movements.
catatonic, -a : relatiu, -iva a la catatonia.
catch (kat) (angl.) : mena de lucha liura que la màger part de las presas i son permesas.
catchar (v. intr.) : far de *catch*. (De confondre pas amb *cachar*)
catchaire, -a : persona que fa de *catch*.
catechisme / catequisme : ensenhament de la religion.
catechista / catequista : ensenheire, -a de la religion.
catechizar / catequizar (v. tr.) : ensenhar la religion.
catecumèn, -a : q.q. qu'apren los rudiments de la religion.

catecumenat : temporada per aprene de catecumèn.
catèdra : sèti oficial d'un evesque dins sa catedrala.
catedrala : glèisa oficiala d'un evesque.
categoria : classa / grop.
categorial, -a : relatiu, -iva a une categoria (t. a.)
catègoric, -a : qu'afortís sens cap de restriccion.
catègoricament : d'un biais categoric.
catelar (v. tr.) : torolhar ; catimelejar.
catet, -a / gatet, -a : caton ; careça / amistança / catimèla.
Far catetas : far de catimèlas.
catètèr : sonda, tub de matèria plastica... empusat dins un canal natural per l'explorar, l'evacuar o i injectar un liquid.
cateterisme : introduccion d'un catètèr dins un canal natural.
cateterizar (v. tr.) : empusar un catètèr dins un canal natural.
catfèr : cat salvatge ; persona insociabla o emportada ; demòni (s. f.)
catifèl (plt.) : èrba de la ronha (*Plumbago europaea*)
catifoliar (v. intr.) : folastrejar.
catifolièr, -ièira : folastrejaire, -a.
catilh, -a / gatilh, -a : catimèla / cossergue.
catilhaire, -a / gatilhaire, -a : catilhós, -osa / gatilhós, -osa ; gratulhós, -osa ; moscarós, -osa ; cotigós, -osa ; cossergós, -osa ; erotic, -a.
catilhar (v. tr.) : cosserguejar ; calinhar.
catilhar (se) : se cosserguejar ; se calinhar.
catimèl, -a : calinhós, -osa ; amistós, -osa.
catimèla : calinhariá ; careça ; agaçaríá amorosa.
catimelejar (v. intr.) : calinhar ; careçar / alispar.
catimelejar (se) : se calinhejar (quitar pas de se calinhar)
Catin - Catinon : diminutius pejoratiu e afectiu de Catarina.
catir (v. tr.) : cadaissar / lustrar una estòfa.
catit, -ida : aprestat, -ada ; lustrat, -ada.
catla : v. **calha**.
catlon : pichon de la catla.
catòde (m.) : electròde de sortida de corrent dins un electrolizador ; electròde amodaire d'electrons dins un tub electronic.
catodic, -a : relatiu, -iva al catòde. *Rais catodics*.
Catòia : escais del papeta de Bodon ; roman de Bodon.
catolic, -a (adj. e subs.) : universal, -a ; membre de la religion catolica.
catolicisme : doctrina de la religion catolica ; l'ensemble dels catolics del mond entièr.
catolicitat : universalitat de la religion catolica.
caton / gaton : cat encara pichonèl.
catonada : totes los catons d'una cata.
catonar / gatonar (v. intr.) : far de catons.
catonejar (v. intr.) : quitar pas de catonar ; calinhejar.
catonejar (se) : se calinhejar.
catonièr, -ièira / gatonièr, -ièira : qu'aima los cats.
catonièira : trauc pel cat dins l'enbàs d'una pòrta ; fenda de jupa, de cotilhon ; faudal.
catonejar / gatonejar (v. intr.) : èsser de letz (cats, conilhs) ; trepar ; espingar / sautar coma un cabrit ; alispar ; palhardar / se desvergondar.
catonèl / gatonèl : caton pichonèl.
catòrba / cata òrba : cutabòrlhe / amagat v. **amagat**.
catòrze : la chifra 14.
catorzen, -a : 14^{en}, 14na. *Conéisser la catorzena*: èsser coquinàs.
catorzenament : 14° .
catuça (plt.) : cagarina. (*Euphorbia lathyris*)

catucèla (plt.) : catifèl. (*Plumbago Europaea*)
catuènha : los cats en general.
catulhar / gatulhar (v. tr.): destrantalhar; arroïnar; chaspar.
cau, cava : entraucat, -ada; bornhut, -uda / curat, -ada.
Camin cau : entraucat entremièg tèrmes o ròcas.
Aviá los uèlhs caus de q.q. qu'a pas dormit.
cau, cava : calvet, -a / clòscaplumat, -ada / clòscapelat, -ada.
« *caubò* » (angl.): *cow-boy* (ˈkaubɔi) (vaquièr american a caval)
cauç : pè; fust d'arbre; soca; origina.
cauç / calç : oxid de calci / pèira de cauç.
cauca (arc.): desengrunatge del cerealum a dich de lo somsir; sason del desengrunatge.
caucada : accion de marchar sus quicòm.
cauçada : camin empeirat; part centrala d'una carrièira; part centrala d'un camin, d'una *rota (R. V, 116)
caucadís : airal que i se caucava lo blat; pesada / tralha.
caucadoira : truèlh.
cauçadura / cauçamenta : çò que l'òm se carga als pès.
caucal (adj. e subs.): lasc, -a / flac, -a / mòl, -a; pesuc, -ga; pesugàs, -assa; butor; busard; tamagàs (*Milvus milvus*)
cauçal : cambal (camba de cauças)
caucala : gralha; beata vièlha.
cauçamenta : cauçadura (çò que l'òm se carga als pès)
cauçanèl : gaspel / grep / tap / fèrme.
caucanha. v. **cocanha**.
cauçapè : instrument per se cargar als pès la cauçadura.
caucar (arc.): sason del desengrunatge del cerealum.
caucar / calcar (v. tr. e intr.): somsir; faunhar; pompir; far pompir lo cerealum pels pès dels cavals (arc.)
prautir las estòfas, los cuèrs, los capèls, los rasims.
cauçar / calçar (v. tr.): far o vendre de cauçadura; aterrar una planta; alisar un sòl amb d'argila per batre al flagèl; tornar fargar un aplech; aplanar / alisar un terren.
Cauçar las bledas. Cauçar las trufas.
cauçar / calçar (se) : se cargar una cauçadura.
Caucàs (m.): cadena de montanhas entre Euròpa e Asia.
cauças / calças : bragas.
caucason : sason del desengrunatge del cerealum.
cauçason : accion de tornar fargar un aplech.
cauçatariá : bonetariá.
cauçatge : accion de prautir, de faunhar, de somsir.
cauçatge : cauçamenta / cauçadura.
cauçatièr, -ièira : sabatièr, -ièira; bonetièr, -ièira.
caucatrapa / caucatrepa : cardon. (*Centaurea calcitrapa*)
engana; trapa. (s.f.)
cauce (del lat calx, -cis) : espandí grand de terren calquièr.
cauce (m.): sabata / sabaton.
caucelar (v. tr.): cauçar q.q.; aterrar una planta.
caucena / caucina : tèrra calquièira; cauç; pèira de cauç; curatariá / tanariá.
caucegal : segal de cauce.
caucenard, -a : persona o bestial que viu sus un cauce.
cauceta : pèça de vestit que l'òm se carga als pès.
caucic / caucida / cauciga / caucit (plt.): mene de cardon que los ases ne son lemfres. (*Cirsium arvense*)
caucidar (se) : se trapar de plantas espinosas (pès, mans)
caucidièira : airal cobèrt de caucidas.
caucièr : cauçamenta / cauçadura.
caucièr / calquièr : forn de cauc.
caucigar / calcigar (v. tr. e intr.): somsir / faunhar / prautir / pompir; reguitnar; recalçitrar.
cauciganha : pesada; tralha / tralhadís, -issa.
caucina : tèrra calquièira; tanariá.
caucinada : cauç atudada per rascular las pèls.
caucinar (v. tr.): melhorar un camp amb de cauç.
De caucinar Segalar, ne foguèt sulcòp miraclat (l.p.)
caucinard, -a / caucinhòl, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a un causse; persona que viu sus un causse.
caucinièr, -ièira : forn de cauç.
caucinòbra : gipàs.
caucinós, -osa : calquièr, -ièira. *Tèrra caucinos.* (R. II, 364)
caucion : fermança. (R. III, 430)
caucionar (v. tr.): garantir; aprovar; sosténer. (R. III, 430)
caucionat, -ada : aprovat, -ada; sostengut, -uda.
cauçon : sabaton de pèl o d'estòfa qu'arriba pas a las cavilhas.
cauçonièr, -ièira : persona que fa o que vend de cauçadura.
« *cauçòps* » : v. **qualque còp**.
caud (subs.): calor.
Caud prenguèt per femna Bufa.
caud, -a (adj.): calent, -a.
Un vin caud aromatizat se ditz un brutlèu.
cauda : accion de calfar un fèrre a blanc; fornada; temporada de trabalh; primièr moviment de colèra.
caudada : aspersion d'aiga cauda; accion de la calor.
caudament : d'un biais calent; calorentament (s. f.)
caudal, -a : relatiu, -iva a la coa. *Plumas caudalas.*
Nadadoira caudal. v. la nòta de **grand**.
caudatari : lo que pòrta la traïna del Papa, d'un cardinal...
caudejada : temporada de calor.
caudejador : bugador.
caudejar (v. tr.): far venir un pauc pus caud; batre una liquor cauda per la far fregir; colar la bugada a caud (arc.)
caudejar (se) : venir pus caud. *Lo temps se caudeja.*
caudet, -a : caudinèl, -a (plamentament caud, -a)
caudièr, -ièira : pairòl / pairòla; maquina de calfar.
caudinèl, -a : caudet, -a (plamentament caud, -a)
caudorós, -osa : plen de calor; calorós, -osa.
caudós, -osa : caud, -a / calent, -a.
caudòla : chaudèl v. pus luènh.
caudura : temps caud.
caufar - caufejar e derivats : v. **calfar - calfejar**.
caufeta / escalfeta : recipient per metre de brasa.
caul : caulet.
CAUL- : forma prefixada del latin *caulis* (tige / tija / camba)
caul / caulelh : presura.
caul capús (plt.) : caulet pomat.
caul d'ase (plt.) : cardon de Maria (*Silybum marianum*)
caula : envolopa de frucha; dedal d'agland; culèfa; coscolha; calòfa.
caulada : calhada. (v. **calhada**)
caulament : accion de se calhar, de far de calhada.
caular / calhar (v. tr. e intr.): coagular (R. II, 419); far de calhada; èsser cuècha (carn)
caular / calhar (se) : se prene; se coagular.
caulat : plant de caulet; grana de caulet; sopa de caulets.
-CAULE : forma suffixada del latin *caulis* (tige / tija / camba) v. **amplexicaule**.
caulejar (v. intr.): desfulhar un caulet; triar un caulet; manjar fòrça caulets.
caulelh / caulelha : caulet desfulhat.
caulèrpa : mena d'alga verda (*Caulerpa taxifolia*)
caulescent, -a : dich de las plantas de camba aparenta.

caulet (plt.) : caul. (*Brassica oleracea*)
caulet bastard : caulilh. (*Cochleria draba*)
caulet bròca : (*Brassica oleracea botrytis*)
caulet brut : caulet d'ivèrn (*Brassica oleracea acefala*)
caulet capús : caulet bonharut (*Brassica oleracea capitata*)
caulet crespas : (*Brassica crispata*)
caulet de cabra (plt.) : (*Cerinth*)
caulet de Brussèlas : (*Brassica oleracea gemmifera*)
caulet de sèrp (plt.) : (*Arum*)
caulet flòri : (*Cyma*)
caulet nap : (*Brassica napa*)
caulet raba : raba caul (*Brassica aricina*)
cauletaire, -a : persona que fa venir de caulets.
cauletàs : caulet gròs.
cauletièr, -ièira : animal o persona qu'aima los caulets.
cauleton : caulet pichon.
CAULI- : forma prefixada del latin *caulis* (tije / tija / camba)
caulibèla (plt.) : (*Silene inflata*)
caulichon : cauleton (caulet pichon)
caulicòla (m. e f.) : dich dels organismes que vivon sus la camba o las branças dels arbres e dels arbusts.
caulhièr / cauletièira : airal plantat amb de caulets.
caulifòrme, -a : de la forma d'una camba de planta.
cauligal (plt.) : (*Rumex*)
caulilh : caulet bastard. (*Cochleria draba*)
cauilha : los caulets en general.
caulinar, -a : relatiu, -iva a una camba de planta.
caulistre : calhada.
CAULO- : forma prefixada del latin *caulis* (tije / tija / camba)
caulobacteria : bacteria dotada d'un pedoncul.
caulobacteriaças (f. pl.) : familha de bacterias.
caulocalina : calina necessària per far créisser la camba de las plantas.
caulogenic, -a : que sortís d'una camba de planta.
cauma : granda calor vaborenca / calorinada / calimàs ; abric contra la calor ; ochava del bestial ; monteton de cambe o de blat negre ; pausa ; cessacion de trabalh per obténer quicòm.
cauma / calma : planòl rocalhut al pè d'una montanha.
caumaci / caumanhàs / caumàs : calor vaborenca.
caumada : bòrd de teulada.
caumador : airal solombrós per far ochavar lo bestial.
caumanhàs : caumaci v. pus naut.
caumanhièr, -ièira : que crença la calor ; airal al solelh.
caumar (v. intr.) : afalhocar de calor ; se pausar ; esperar ; s'arrucar coma las fedas per escapar a la calor ; refusar de trabalhar en signe de protestacion.
Quand fa caumaci, las fedas cauman.
caumàs : caumaci v. pus naut.
caumassejar (v. intr.) : far una calor vaborenca.
caumat, -ada : que s'es afregit, -ida. *Sopa caumada.*
caumatge : manca de trabalh.
caumeta / calmeta : calma pichona. v. **calma.**
caumièr, -ièira : persona que crença la granda calor.
caumós, -osa : espaciós, -osa.
caumosir (v. intr.) : mosir. *De pan tot caumosit nos balhavan !*
caumosir (se) : se mosir.
caumosit, -ida : mosit, -ida.
cauna : cròs / cròsa ; cavitat ; balma / bauma ; tuta ; tuna ; cavèrna ; iga. *Una cauna de sèrp.*
caunar (v. tr.) : cavar ; tunar.
caunar (se) : se manar de per dedins.
caunat, -ada : cavat, -ada ; tunat, -ada ; manat, ada.
cauneta : balma / bauma pichonèla ; tuna pichonèla.
« caunhàs » : v. **cauma.**
caunièira : iga ; nevièr dind un clòt ; cunhièira de nèu.
caunilh (plt.) : èrba de la cloca. (*Silene inflata*)
caunilh salvatge (plt.) : (*Gypsophila vaccaria*) ; (*Ornithopus Cochlearia*) ; (*Draba*) ; (*Saponaria*)
caunilha : balmèla / baumèla / balmeta / baumeta.
caunir (v. tr.) : enterrar ; claure dins una cavitat.
caunit, -ida : enterrat, -ada.
caunut, -uda : bornhut, -uda.
caupilh / chaupilh : patolha / tautàs / fangàs / fangalhàs.
caupilhar / chaupilhar (v. intr.) : patolhar / fangassejar.
caupinar (v. tr.) : doblat de caupir.
caupir (v. tr.) : somsir / prautir / pompir ; carpinhar.
caupir (se) : se somsir / se prautir / se pompir.
caupisar / calpisar (v. tr.) : prautir ; marchar suls pès de q.q.
caupisar / calpisar (se) : se marchar suls pès.
caupit, -ida / chaupit, -ida : t. a. del vèrb caupir.
caupre : v. **cabèr.**
caupre / calpre : mena d'arbre. (*Carpinus betulus*)
cauquèla : gatilh / cotiga.
cauquilha : clèsc / clòsc ; cauquilhatge de mar ; clausissa.
Plegar sas cauquilhas : se prene sos afars e partir ; se laisser morir.
cauquilhada : cofelhada / tufarèla (mena d'alauseta)
cauquilhatge : cauquilha / clèsc / clòsc ; arcèli.
cauquilhon : morelhon (mena d' Janet)
cauquilhós, -osa : abondós, -osa en cauquilhas.
cauquillum : los cauquilhatges en general.
caurada : nap / nabet.
caure : v. **cabèr.**
« caurelhar » / « caurilhar » : v. **calelhar.**
« caurilh » / « caurilha » : v. **cauilh.**
caus : trauc d'agulha ; dolha.
caus (a la) (loc. prepositiva) : al pè de / al ran de / ran de.
caús : chòt ; duganèl ; nuchola.
causa : èstre / estre / sestre / daquòs ; procès ; motiu ; farda vièlha.
causar (v. intr.) : èsser causa que ; èsser causa de ; ocasionar.
causejar (v. intr.) : plaidejar ; discutir.
causelar (v. tr.) : glaçar / gelar.
causeta / causòta : babòia / besucarieta / bagateleta ; fardeta de nenon.
causida : tria ; causiment / preferéncia ; recuèlh de tròces causits. *Causida per las escolàs.*
Avèm pas la causida : podèm pas causir.
causidament : après causir.
causidor, -oira : persona que pòt causir.
causiment : causida ; preferéncia.
causir (v. tr.) : triar / far una tria / far una causida.
causir (se) : s'apariar après far una tria.
« caussada » : terrissa ; restanca / peirada / levada. v. **calçada.**
Caussada : nom de vila d'Occitània.
« caussana » : v. **capçana.**
caussanèl : tap rocalhut ; tap fèrm.
« cause » e derivats (fr.) : v. **cauce.**
caussèla : cadavre de mainatge, de cabrit o d'anhèl ; clòsca pichonèla ; tabatièira ; persona nècia ; enterrament de mainatge.

cauta-cauta (adv.) : a la rescoduda / de rescodons.
cautèla : prudéncia rusada e puslèu blandejaira.
cautelós, -osa (pej.) : plen, -a de cautèla.
cautelosament : d'un biais cautelós.
cautèri : fèrre calfat a blanc per cauterizar quicòm ; substància quimica per cauterizar.
cauterizacion : accion de cauterizar.
cauterizar (v. tr.) : cremar per empachar una infeccion.
cauterizat, -ada : cremat, -ada per empachar una infeccion.
cautós, -osa : prudent e rusat ; prudenta e rusada.
cautosament : d'un biais a l'encòp prudent e rusat.
cauuet / calvet : persona que pèrd o qu'a perdut lo pel ; nom de buòu que tira sul blanc.
cauvina : vaca grisa.
cava (adj. e subs.) : curada / bornhuda ; celièr ; tuna ; tuta ; valat de barri.
cavada : contengut d'una cava.
caval : mamifèr solipèd. (*Equus caballus*)
 Del gallés *CABALLÒS* : caval non crestat / garanhon.
caval marin : mamifèr marin. (*Odobenus rosmarus*)
cavala : èga / feme del caval.
cavalan : caval marin (*Odobenus rosmarus*)
cavalari (v. tr. e intr.) : corsar / acotir, perseguir a caval ; far una garbièira.
cavalari / cavalejar (se) : se quilhar al cuol d'una altra vaca ; montar un sus l'autre, una sus l'autra.
Las vacas que son de buòu se cavalejan.
De còps, las regas d'un tèxt se cavalejavan.
cavaliariá : dignitat de l'Edat mejana ; armada a caval.
cavalcada : escorreguda a caval ; passacarrièira de cavals.
cavalcador, -oira / cavalcaire, -a : que va a caval. (R. II, 367)
cavalcadura : accion d'anar a caval. (R. II, 367)
cavalcar (v. intr.) : anar a caval. (R. II, 368)
cavaleirós, -osa : gentil, -a ; plan ensenhat, -ada ; nòble, -a ; generós, -osa.
cavalejar (v. tr.) : bregar (bresar) lo cambe o lo lin.
cavalejat, -ada : bregat, -ada.
cavalet / cavalon : pichon caval ; banquet per sangnar las fedas ; ase / cabra / cabrit / estaudèl ; jòc de mainatges ; pontet de violon.
cavaleta : èga pichona ; jòc de mainatges (cavalet / cavalon)
*« Quand le nèni serà bèl, li cromparem un capèl,
 Sus la cavaleta blanca lo prendrem a Vilafranca »*
 Justin Besson.
cavaletada : espanadi de frucha que l'òm pòt culhir sens cambiar l'escala de plaça.
cavalgada. v. **cavalcada** çaisús, e dins R. II, 367
cavalgador. v. **cavalcador**.
cavalgadura. v. **cavalcadura**.
cavalgar (v. tr.) : èsser a caval.
cavalgar (se) : se cavalejar. v. pus naut.
cavalgons (de) : de cavallons / a caval / d'escambarlons.
cavalièr : persona que va a caval ; ancian títol de noblesa.
cavalièira : femna que va a caval ; fusta cindrada ; bragueta. *En cavalièira* : a caval.
cavalin, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva al caval.
A cavalin : a caval sus l'esquina de q.q.
cavalina : cavalum / bestial cavalin.
cavalha : barrenc / bosoire / degolau / gaudre / vabre ; vabre boscalhut.
cavalhon : cep de vinha estirat sus una pèrga horizontala.

Cavalhon : nom de vila d'Occitània.
cavallons : jòc de la cabra (amusament de mainatges)
cavallons (a) : a caval / a cavalin / camba aici-camba-alà.
cavaluca : pichon macarèl (peis) (*Scomber colias*)
cavalum : bestial cavalin en general.
cavanèl : nuchola (*Strix passerina*)
cavar (v. tr.) : curar ; tunar ; sondar ; aprigondir.
Cavèron prigond per trobar la sisa de carbon.
cavariá : arial curat / cavat ; arial tunat.
cavat, -ada : curat, -ada ; tunat, -ada.
Las apevasons d'aquel ostal son cavadas dins lo ròc.
cavatge : accion de curar, de cavar ; accion de tunar.
 « cave, cava » : v. **cau, cava**.
cavèca : nuchola (*Strix passerina*)
 persona nècia ; persona que repàpia.
Bogressa de cavèca, cala-te !
cavèrna : cafora / balma / bauma ; tuna ; cavitat (med.)
cavernicòla (m. e f.) : troglodita (m. e f.)
Las ratas pennadas son cavernicòlas.
cavernòma (m.) : angiòma cavernós.
cavernós, -osa : cafornut, -uda. *Votz cavernosa.*
caviar : uòus d'esturion salats.
cavilh : bisca / biscariá ; brega / guirguilh ; disputa.
cavilha : trumèl / turmèl (cavilhar / cavilhat del pè / cavilha del pè) ; èssa (cavilha en S per un aissèl) ; plantadoira ; torilhon ; trestira / trescavilha ; arestòl ; pega (persona que quita pas de te far susar) ; rima de farlabica ; guirguilh ; besucarieta ; persona espelucaira ; roget de ròca (peis) : (*Mugil*)
Cavilha encarradoira (per fa téner la lata al jo)
cavilha : (adj. m. e f.) : que quita pas de trobar a criticar o a cercar bregas o guirguils.
Cavilha nasquet, cavilha defuntarà !
cavilhada : guirguilh / brega ; disputa.
cavilhadura : instrument cavilhat / causa cavilhada.
cavilhaire, -a (adj. e subs.) : espedidaire, -a / espelucaira, -a.
cavilhar (v. tr. e intr.) : metre una cavilha ; espintar ; plantar ; replantar ; trobar a dire ; criticar ; agaçar ; desenrambolhar una madaissa de seda.
cavilhar (se) : se disputar.
cavilhar / cavilhat (subs.) : cavilha del pè.
cavilhariá : brega / guirguilh.
cavilhat, -ada : p.p. de cavilhar (t. a. del vèrb cavilhar)
 De confondre pas amb « **capbilhat** »
cavilhatge : accion de cavilhar.
cavilhejar (v. intr.) : espedidar / espelucar mal a propaus ; chicotejar.
cavilhèr : pendolièr (aplech per pendolar quicòm) ; pòrtamantèl ; caval de tira pus primièr.
cavilhòla : cavilhar / cavilhat (cavilha del pè)
cavilhon : dosilh ; merluça fresca ; diferentas menas de peisses ; gòbi (autre peis de mar) ; mena de jòc de mainatges ; cavilheta / cavilha pichona / cavilhòt.
cavilhon, -a (adj.) : coquinàs, -assa.
cavilhós, -osa : espedidaire, -a / espelucaira, -a ; chicotaire, -a.
cavilhòt : cavilhon (mena de cavilha pichona en general) diferentas menas de peis de mar : (*Gobius*)
cavitat : bòrna (trauc) ; cauna... (R. VI, 8)
cavòt : cava pichonèla ; tombèl.
cavut, -uda : bornhut, -uda.
ce (se) : prononciacion de la letra C.

C.B. (sigla anglesa de *citizen's band*) : aparelh emetor-receptor.
ceba : mena de legum. (*Allium cepa*)

De confondre pas amb seba.

cebaire, -a : persona que vend de cebas.

cebalha : las cebas en general.

cebard / cebau / cebàs : gròssa ceba.

cebàs : sopa de peis aprestada amb fôrça cebas.

cebat : plant de ceba.

cebejar (v. tr. e intr.) : plantar de ceba ; se manjar de cebas.

cebenc : gròssa ceba ; floronc ; botiòla sus la pèl ; tumor.

cebenc, -a : relatiu, -iva a la ceba ; en forma de ceba.

cebencar (v. tr.) : desmagençar la vinha.

cebencaire, -a : persona que desmagença la vinha.

cebencaire, -ada : desmagençar, -ada.

cebencaire : accion o resulta de desmagençar la vinha.

cebencon : botiòla / pustula ; enveja (taca sus la pèl) ; glandola de gabre.

cebencon : brota d'arbre, de vinha... ; brotas adventissas.

cebeta : ceba jove.

cebièr : jonc per ligar las cebas.

cebièira : faissa de cebas.

cebilhada (plt.) : (*Muscari comosum*)

cebillh : ceba pichonèla.

cebillhon : alhassa / alhastre / alhòla. (*Allium vineale*)

cebista (m. e f.) : persona que fa de C.B. v. **C.B.**

cebola / cebolat (plt.) : (*Allium fistulosum*)

cebolat : plant de ceba ; faissa de cebas.

ceboleta (plt.) : (*Allium schoenoprasum*)

C. C. P. : sigla de comptechèc postal.

cèc, cèga (L.74) : òrb, a / abucle / sens ucles. v. ***abucle**.

cecidid (m.) : gala / bocèrta dels vegetals. v. **gala**.

cecidial, -a : relatiu, -iva als cecidis.

cecidogèn, -a : qu'amòda l'aparicion de cecidis.

cecidogenèsi (f.) : processus de formacion de cecidis.

cecidomia (f.) : moscalhon que sa baba es nosibla pels froments e pel segals.

cecidomid (m.) : diptèr de la familha dels cecidomids.

cecidomids (m. pl.) : familha de diptèrs amodaires de cecidis.

Cecil - Cecília / Ceselha : prenom.

ceccitat : estat de q.q. de cec. (R. II, 370)

CECO- : forma prefixada del lat. med. *caecum*. v. **caecum**.

cecocolestomia : enteroanastomòsi (f.)

cecofixacion : cecopexia / tifloplexia

cecosigmoidostomia : tiflosigmoidostomia.

cecostomia : tiflostomia (creacion d'un anus artificial)

cecotomia : obertura cirurgicala del *caecum*.

ceda : acte escrich.

cedar (v. tr.) : citar en justícia.

C. D. (angl.) : sigla que vòl dire *compact disc*.

C. D. D. : sigla per Contracte de durada determinada.

C. D. I. (angl.) : sigla per *compact disc interactiu*.

C. D. I. : sigla per Centre de documentacion e d'informacion.

CD-ROM (de l'anglés *Compact Disc-Read Only Memory*) : disc per ordenador que conten un programa complet d'utilizacion.

C. D. V. (angl.) : sigla per *Compact disc video*.

CEDEX : acronim que vòl dire Corrièr d'empresa de distribucion excepcionala.

cedilha : signe grafic jol C que lo fa sonar S davant A, Ò e U, per ex. dins agaça, biçòl, maçuga.

cedible, -a : que pòt èsser cedit.

cedir (v. tr. e intr.) : laisser ; consentir ; plegar de resistir ; feblir ; racar ; donar ganhat.

Cedir lo pas : laisser passar q.q. davant se.

cedrat : ponsèri (gròs citron utilizat en confiment)

cedratièr : mena de citronièr que sa frucha es lo cedrat.

(*Citrus medica*)

cèdre : mena d'arbre

(*Cedrus*)

cedula : citacion en justícia.

C. E. : sigla que vòl dire cors elementar.

C. E. E. : sigla per Comunitat economica europèa.

CEFAL- : forma prefixada del grèc *kephale* (cap)

-CEFAL -CEFALA : formas sufixadas de *kephale* (cap)
v. **braquicefal - dolicocefal**.

cefalalgia : tota mena de mal de cap. (De confondre pas amb cefalèa qu'a un autre sens)

cefalat, -ada : caracteristica dels moluscs qu'an un cap.

cefalèa : brave mal de cap tenaç. (R. II, 380)

cefalic, -a : relatiu, -iva al cap.

CEFALO- : forma prefixada del grèc *kephale* (cap)

cefaloematòma : lesion del cap d'un novèl nascut.

cefalogir, -a : que fa lo torn del cap. *Muscles cefalogirs*.

cefalograf / cefalomètre : instrument per mesurar las dimensions del cap.

cefaloïde, -a : cabessut, -uda.

cefalopòde : mena de molusc.

cafloraquial, -a : relatiu, -iva al cap e al rastèl de l'esquina.

cefalosporina : cada mena d'antibiotic tirat dels fonges de l'espècia que se ditz en latin *Cephalosporium*.

cefalotoracic, -a : relatiu, -iva al cefalotorax.

cefalotorax : region del còrs dels aracnids e de fôrça crustacèus que lor cap e lor torax fan pas qu'un.

cefalotrib : instrument per bresar lo cap d'un mòrt-nat dins l'utèr, per ne facilitar l'extraccion.

C. E. S. (arc.) : sigla per Collègi d'ensenhament segondari.

C. F. D. T. : sigla per Confederacion francesa del trabalh.

C. F. T. C. : sigla per Conf. francesa dels trabalhaires crestians.

C. G. T. : sigla per Confederacion generala del trabalh.

« *ceguda* » : v. **ciguda**.

ceguinhòla : cigonha de potz / caplèva / balandra ; manivèla.

cèl : firmament ; paradís.

Capa del cèl : firmament (R. VI, 285)

Cèl de boca : paladar. *Pè del cèl* : orizont.

CEL- : forma prefixada del grèc *kòilòs* (void / vuèg)
v. **celòma**.

-CÈL : forma sufixada del grèc *kòilòs* (void / vuèg)

v. **blastocèl**.

cèl obèrt : celèstre ; partida superiora d'una galariá de mina ; secador.

cèla : cambron de monge o de monja ; convent ; abric contra lo vent ; cellula de preson.

CÈLA- : forma prefixada de l'occitan cèla. v. **Cèlanòva**.

-CÈLA : forma sufixada de l'occitan cèla.

Naucèla (nòva cèla) : vilòta de Roergue.

celada : amagement / accion d'amagar.

celadament : a l'amagat / d'amagadons. (R. II, 372)

celaire, -a : persona qu'amaga quicòm o q.q.

celariá : ofici de celairièr, -a.

celairièr, -ièira (subs.) : tinalièr, -ièira ; despensier, -ièira.

celament : amagement / accion d'amagar.

Cèlanòva : nom de vila d'Erau (fondacion novèla de convent)

celar (v. tr.) : amagar / rescondre ; velhar ; esperar.

celar (se) : s'amagar / se rescondre.
celat, -ada : t.a. çaisús.
Res de celat que non siá un jorn decelat !
CELE- : forma prefixada del grèc *kéle* (tumor / ernia)
v. **blastocèl**.

celèbre, -a : renomemat, -ada.
celèbrament : d'un biais celèbre.
celebracion : accion de celebrar quicòm. (R. II, 373)
celebrant : lo prèire que celèbra la messa.
celebrar (v. tr.) : acomplir d'après un ritual ; lausenjar q.q. ; festejar quicòm.
Celebrar la messa. C. un poèta. C. una victòria.
celebret (lat.) : esrich de son evesque qu'un prèire deuriá presentar per celebrar la messa dins una altra diocèsi.
celebritat : renomemat.
celerimètre : aparell per mesurar la rapiditat d'un veïcul.
celeritat : promptitud ; velocitat. (R. II, 373)
Celèst - Celestin - Celestina : prenoms.
celèste, -a : relatiu, -iva al cèl. *La vòuta celèsta.*
celestial, -a : que ven del Cèl ; relatiu, -iva al Cèl.
CELI- : forma prefixada del grèc *kòilía* (ventre)
celiac, -a : relatiu, -iva al ventre e als intestins.
celialgia : mal de ventre.
celibat : estat d'una persona adulta non maridada.
celibatari, -ària : persona adulta qu'es pas maridada.
celidònia : pèira preciosa ; planta : (*Chelidonium majus*)
celièr : chai / tinal / tinairòl / tinalièr ; despensa.
Celina : prenom.
CELIO- : forma prefixada del grèc *kòilía* (ventre)
celioscopia : endoscopia de l'abdomèn, d'una cavitat.
celiosquisi (f.) : fissura congenitala d'una paret abdominala.
celiotomia : operacion que consistís a obrir lo ventre.
celofana (angl.) : pellicula celulosica per embalar quicòm.
cellula : element anatomic dels animals e dels vegetals ; cèla de preson ; t. a. modèrnas.
cellulalgia : dolor amodada per la celluliti.
cellular, -a : relatiu, -iva a (o constituït, -ida per) de cellulas.
cellulasa : enzim secretat per l'intestin d'unes erbivòrs, e que contribuís a la digestion de la cellulòsa.
cellulifug, -a : que s'alunha de la cellula (med.)
celluliti (f.) : inflamacion del teissut cellular, e mai que mai del teissut cellular soscutanèu.
celluloïd : matèria plastica obtenguda en plastificant la nitrocellulòsa pel camfre.
cellulòsa : substància organica d'un grop de glucids contenguda dins la membrana de las cellulas vegetalas.
Lo coton idrofil es de cellulòsa quasi blosa.
cellulosic, -a : de la natura de la cellulòsa ; que conten de cellulòsa.
cellulosolisi (f.) : descomposicion idrolitica de la cellulòsa.
cellulositic, -a : relatiu, -iva a la cellulosolisi.
CELO- : forma prefixada del grèc *kòilòs* (void /vuèg)
celòma (m.) : cavitat entremièg los dos fuèlhs del mesodèrma de l'embrion.
celomat, -ada : qu'a un celòma.
celomatic, -a : relatiu, -iva a un celòma.
celomièlia : cavitats patologicas de la mesola espinala.
celoniquia : alteracion de las onglas que lor partida mejana ven concava.
celotomia : incision de l'anèl constrictor d'una ernia estranglada.

cèlt, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la lenga celtica, a la civilizacion celtica ; abitador, abitairitz de la Gàllia celtica ; cèlta (m.) / lenga celtica.
Cèltas (m. pl.) : pòbles d'Asia minora qu'envasiguèron Euròpa al sègle VI abans J.C. ; pòbles que parlavan la lenga celtica.
cement : argila cuècha, utilizada per desgraiassar ; substància utilizada per la cementacion d'un metal ; substància dura que cobrís la raïç de las dents.
De confondre pas amb **ciment**.
cementacion : modificacion d'un metal per difusion en el d'un cement ; transformacion quimica per oxidacion de las piritas en sulfats.
cementar (v. tr.) : sometre a cementacion.
cementèri / cemetèri : airal per enterrar los defuntats.
cementita : carbur de fèrre.
cementós, -osa : de la natura del cement.
CEN- : forma prefixada del grèc *kòinòs* (comun)
cena : pus darrièr repais de Jèsus abans sa Passion ; institucion de l'Eucaristia. (Mt. 26, 26-29 - L. 74)
cenacle : airal que Jèsus i celebrèt la Cena eucaristica ; cercle tampat de personas, literari, artistic, religiós, politic...
cench, a / cint, a : p.p. del vèrb cénher.
cencha / cinta : part pus estrecha del còrs d'una persona ; cintura ; talhòla (benda d'estòfa al torn de la cencha) ; cercle de cuba ; filat per la pesca en mar ; airal de salina ; terrassa lecada per la mar ; nivòl longaruda e espessassa a l'asuèlh (horizont)
Far la cencha : enrodar lo peis.
Se sarrar la cencha : manjar pas a sadol.
Lo consol se cargèt la cencha per los maridar.
cençada / cintada : çò que l'òm carreja dins una fauda.
cenchar / cintar (v. tr.) : cargar una cencha / cénher ; bendar ; centurar ; enrodar.
cenchar / cintar (se) : se cargar una cencha / se cénher ; se talholar.
cenchat, -ada / cintat, -ada : que s'es cargada una cencha.
cendrada : cendres qu'an servit per far la bugada ; emplastre de cendres amb de mostarda ; lessiu ; cendres d'un forn de cauç ; plomb menut ; cendres d'un volcan ; posca.
cendralha : fanfre (plomb de caça menut) ; bresilh (sabla de peirièra)
cendràs : brave montet de cendres ; cendrièr.
cendrasson, -a : persona que se ten al pè del fuòc.
cendrat, -ada : color de cendres.
cendre / cenre (subs.) : residú mineral de la combustion de la lenha o del carbon.
« *cenre* » : v. **eissendre**.
cendrejar (v. intr.) : remenar las cendres ; passir amb de cendres ; semblar de cendres (tèrra cendrosa)
Amb aquela secada la tèrra cendreja !
Cendres (las) : primièr jorn de la caresma (R. V, 9)
cendrièr : trauc, receptacle per metre las cendres ; cendrada de bugada ; montet de cendres ; cendràs de fornèl.
cendrilha / cènilha : cendre fina ; cendre de forn de cauç ; bresilh de carbon ; beluga ; cendrada.
cendrolet, -a : que quita pas lo canton del fuòc.
cendrolièr, -ièira : cendrolet, -a.
cendrilhós, -osa / cendrés, -osa : color de cendres.
Cendronilha : prenom ; títol d'un conte de Perault.
cendrosa : cendre (malautiá de la vinha)

cenroset, -a : que s'agrada a tisonejar.
cenestesia : ensemble de las sensacions normalas intèrnas del còrs uman (termicas, visceralas, circulatòrias, respiratòrias...); sentiment vague de benastre.
cenestèsic, -a : relatiu, -iva a la cenestesia.
cenestopatia : perturbacion de la cenestesia.
« *cenha* » : v. **senha**.
cénher / cénger (v. tr.): cénher / cintar.
cénher / cénger (se) : se cénher / se cintar.
« *cenilha* » : v. **cendrilha**.
CENO- : forma prefixada del grèc *kòinòs* (comun)
cenòbi (m.) : gropament de cellulas d'origina comuna.
cenobita (m. e f.) : monge, monja que vivon en comunitat ; persona que mena una vida ascetica.
cenobitic, -a : relatiu, -iva al cenobitisme.
cenobitisme : estat de cenobita.
cenocit : cellula giganta que conten de nuclis nombroses.
cenocitic, -a : organizat, -ada en cenocit.
cenogamet (m.) : gamet (m.) que conten mai d'un nucli ; cenòbi de nuclis nombroses.
cenomanian : estatge primièr del cretacèu superior.
cenomanian, -a : relatiu, -iva al cenomanian.
cenotafi (m.) : monument en forma de tombèl, quilhat en sovenir d'un defuntat, mas que son còrs i es pas enclaus.
cenozoïc (m.) : èra tercera.
cenozoïc, -a : relatiu, -iva a l'èra tercera.
cens (arc.) : denombrement ; anciana talha sus las tèrras.
censa (arc.) : cens ; servitud (t.a.) (R. V, 211)
censadament : practicament / tant val dire.
censal, -a : relatiu, -iva al cens. *Talha censala*.
censar (v. arc. del s. XII) : estimar / supausar / considerar que.
censat (adv. fòrt utilizat en l.p. en lòc de censadament) *Èra, censat, una paura dròlla abandonada*.
censat, -ada (l.p.) : supausat, -ada. *Soi pas censat o saber*.
censier (adj. e subs.) : censal ; registre del cens.
ensor : (arc.) persona cargada de la disciplina dins un licèu ; persona que censura (t. a.) ; especialista cargat d'espelucar un libre religiós abans publicacion.
ensorat : fonccion de censor.
censura : critica ; defensa de publicar.
censurable, -a : que pòt èsser censurat, -ada.
censurar (v. tr.) : criticar ; blaimar ; condemnar ; suprimir.
censurar (se) : s'autocriticar.
cent : dètz còps dètz = 100.
De cent en quaranta : de luènh en luènh ; rarament.
De cent parts una : la centena part.
Far d'un cent : far del cent / far lo cent per un.
centcartas / centpelhas (m.) : estomac tresen dels romiaires.
centpelhas (m. e f.) : vestit espelhandrat ; persona espelhandrada.
cent per un : mongilh ris (mena de mongilhon fòrt productiu)
centaur : monstre fabulós ; mena de constellacion. (R. II, 379)
centaurèa (plt.) : èrba de las febres. (*Erythraea centaurium*)
centen, -a : de cents parts una.
centena : ensemble de cent unitats ; brin de fil per ligar ; fil conductor (t.a.)
Sens cap ni centena : sens coa ni cap.
centenal, -a : que torna un pauc cada cent ans.
Aigat centenal. Catastròfa centenala.
centenala : exposicion retrospectiva d'un periòde de cent ans.
centenar : (v. tr.) : ligar una madaissa amb un brin de fil.
centenat, -ada : a l'entorn de cent, a quicòm prèp.

centenari, -ària (adj. e subs.) : celebracion al cap de cent ans ; persona qu'a cent ans o mai.
centenier (arc.) : capmèstre d'un centenat de soldats.
centenuèja (plt.) : gram / tranuga / èrba de cent noses (*Centinodia*)
centesim : cada part d'una quantitat partida en cent parts egalas. *Quatre centesims* : 4 %.
centesim, -a : relatiu, -iva al centesim.
centesimal, -a : natura de çò partit en cent parts egalas.
CENTI- : prefix que, plaçat davant una unitat, la partís per cent.
centigrad : unitat de graduacion d'un termomètre.
centigram : unitat de pes.
centilitre : unitat de capacitat.
centim : unitat de moneda (centena partida de l'unitat de moneda)
centimètre : unitat de mesura / centena partida del mètre.
centrafrican, -a (adj. e subs.) : d'Àfrica centrala.
central, -a : relatiu, -iva al centre ; situat, -ada al centre.
centrala : usina electrica ; organizacion centralisairitz (t.a.)
Centrala hidroelectrica. C. termica. C. nucleara.
centralisable, -a : que pòt èsser centralisat, -ada.
centralisme : sistèma politic que o vòl tot centralisar.
centralisacion : concentracion entre las mans d'un govèrn central ; concentracion abusiva.
centralisador, -airitz : qu'a la tissa de centralisar.
centralisar : portar o mudar a un punt central ; administrar o governar per un organisme central.
centralista (m. e f.) : adèpte, -a del centralisme.
centramericà, -a (adj. e subs.) : d'America centrala.
centrar : orientar sul centre ; metre al centre.
centrasiatic, -a (adj. e subs.) : d'Àsia centrala.
centre : lo punt central (t. a.)
Far un centre : mandar lo balon cap al centre.
CENTR(E)- : forma prefixada del grèc *kentròn* (centre)
-CENTRE : forma sufixada del grèc *kentròn* (centre)
v. **epicentre**.
centredrecha : tendéncia politica de drecha moderada.
centresquèrra : tendéncia politica d'esquèrra moderada.
centreuropèu, -a : relatiu, -iva a Euròpa centrala.
CENTRI- : forma prefixada del latin *centrum* (centre)
-CENTRIC : forma sufixada del lat. *centrum* (centre)
v. **egocentric**.
centrifug, -a : qu'a tendéncia a s'alunhar del centre.
Fòrça centrifuga.
centrifugacion : accion o resulta de centrifugar.
centrifugadoira : maquina de centrifugar.
centripèt, -a : qu'a tendéncia a se sarrar del centre.
Fòrça centripèta.
centrisme : sistèma politic entremièg drecha e esquèrra.
centrista (adj. e subs. m. e f.) : adèpte, -a del centrisme ; relatiu, -iva al centrisme.
CENTRO- : forma prefixada del grèc *kentròn* (centre)
centreuropèu, -a : relatiu, -iva a Euròpa centrala.
centroccidental, -a : relatiu, -iva a l'Occident central.
centrolecit : mena d'uòu que son plasma germinatiu forma lo nucli central envelopat de protoplasma nutritiu.
centrolecitic, -a : relatiu, -iva a un centrolecit.
centromèr : punt de constriccion del cromosòma que, a son nivèl, los dos cromatides son soudats.
centroplasma : region centrala del citoplasma.
centropneïna : ormona estimulairitz de la respiracion.
centrosfèra : nucli de la Tèrra ; ensemble citoplasmic del centre cellular.

centrosòma (m.): partida del citoplasma que tòca lo nucli.
centuplar (v. tr.): multiplicar per cent una quantitat.
centuple : cent còps mai.
centura : cench / cinta ; enrodada. (R. II, 376) - L. 75
centurar (v. tr.): sasir a plec de braç ; enrodar.
centuron : brava cench de cuèr cargada pels soldats.
cep : soca de vinha ; tronc ; jo d'ancora ; trapa pels rats ;
entrava ; bolet v. **bolet**.
cep fòl : bolet fòl. (*Boletus luridus ; Boletus cyanescens*)
cep jaune : bolet. (*Boletus luteus*)
cep negre : bolet. (*Boletus aereus*)
cepa : soca d'arbre ; pè de vinha ; bròca ; estèla ;
entrava de presonièr ; recep.
cepada : brotas ; rebrots ; galhamàs.
cepadèl : trapa / tracanard / laç.
cepar (v. tr.): copar a ras.
cepat, -ada : copat, -ada a ras.
cepatge : plant de vinha ; mena de vinha ; (arc.) drech
de copar de lenha (L. 75)
cepet : bolet / cep.
cepièira : airal que los ceps i sortisson plan.
cepilhon : soca pichonèla ; plant d'oliu.
cepon : banquillon ; plòc / soquet ; ensocador de campana ;
tracanard per mirgas o rats ; pila / espicon ; soca, talon
de registre ; sarralha de fust.
cera : bodosca (cera d'abelhas) ; candela ; ciri (R. II, 380)
substància secretada pels uèlhs ; cerumen.
ceraireda / cereireda : airal plantat de cerièisses.
cerairal, -a : que revèrta las cerièiras.
cerambicidèu : coleoptèrs d' antenas longas, e que sa baba tuna
dins los arbres o lo fustam.
cerambix : nom scientific del capricòrn (banard) (l.p.)
qu'es un cerambicidèu. (*Cerambyx cerdo*)
ceramic, -a : relatiu, -iva a la fabricacion de terralha.
ceramica : art de fabricar de terralha ; çò fabricat en terralha.
ceramista (m. e f.) : industrial, -a que fabrica de terralha ;
obrièr, -ièira qu'ornamenta de terralha ; persona que pausa
de pavats de ceramica.
ceramita : pavat de tèrra cuècha bravament resistent.
ceramografia : sciéncia de l'istòria de la ceramica.
ceramografic, -a : relatiu, -iva a la ceramografia ;
adornat, -ada amb de pinturas. *Vas ceramografic*.
ceramològ, -a : especialista (m. e f.) de l'estudi de la ceramica.
cerar (v. tr.): ónher amb de cera.
cerat : pomada a basa de cera amb d'òli.
cerasta : vipèra banuda d'Àfrica. (*Cerastes cerastes*)
cerat, -ada : fretat amb de cera.
CERAT- : forma prefixada del grèc *keràs* (bana)
ceratina : substància proteïca. (bioquimia)
queratina. (oftalmologia)
ceratinizacion : augment de ceratina (bioquimia)
queratinizacion. (oftalmologia)
CERATO- : forma prefixada del grèc *keràs* (bana)
ceratofillacèas (f. pl.) : familha de plantas.
ceratofillèa (plt.) : cornifla (l.p.) (*Ceratophyllum demersum*)
ceratge : cera per la caudadura.
cerauni : aerolit (pèira meteorica) (R. II, 381)
cèrç : vent terral / vent freg del nòrd-oèst / bisa.
cèrca : accion de cercar ; perquisicion.
cèrcaranhas (m. s.) : mena d'aucèl (*Certhia muraria*)
cèrcabregas (adj. e subs. m. e f.): cèrcaguirguilhs (m. e f.)

cèrcadinnar (adj. e subs. m. e f.): galapitança / parasit, -a.
cèrcafèstas (adj. e subs. m. e f.): galabontemps (m. e f.)
cèrcafortuna (adj. e subs. m. e f.): aventurièr, -ièira.
cèrcagarrolha (adj. e subs. m. e f.): cèrcadisputas (m. e f.)
cèrcamalaiür, -ur (adj. e subs. m. e f.): temerari, -ària.
cèrcanis (adj. e subs. m. e f.): persona en cèrca de nises.
cèrcapotz : cercas / grapin per pescar un ferrat negat.
cèrcarambalhs (adj. e subs. m. e f.): rambalhèr, -ièira.
cèrcarenhòtas (adj. e subs. m. e f.): cèrcadisputas (m. e f.)
Lèvy s'enganèt quand notèt « cerca » e « cercapotz », p. 75.
cercadís / cercadissa : (subs. m.): cèrca.
cercaire, -a : persona que cèrca quicòm.
cercament : cèrca / cercadís / cercadissa.
cercar (v. tr.): èsser en cèrca de quicòm ; provocar
Qui cèrca tròba. Se me cèrcas me trobaràs !
Cercar de legir (e non pas cercar a...)
cèrcas (las) : lo grapin per tirar los filats de pesca ; lo grapin
per tornar pescar un ferrat negat dins un potz.
cercatge : accion de cercar.
cercela : mena d'anet salvatge puslèu pichonèl (*Anas crecca*)
cercle (t. a.) : rond ; amassada de personas que s'endevenon
lèumens per far una activitat comuna.
cerclièr : obrièr que fa de cercles de barrica.
cerclar (v. tr.): metre un cercle a. *Cerclar una ròda*.
CERCO- : forma prefixada del grèc *kerkòs* (coa)
cercopitèc : monin de la coa longa.
cerdan, -a (adj. e subs.): de Cerdanha.
Cerdanha : region dels Pirenèus occitanoespanhòls.
cereala : *Froment, òrdi, civada, blat negre... son de*
cerealas.
cerealicòla (adj. m. e f.): relatiu, -iva a la cultura del cerealum.
cerealicultor, -tritz : persona que cultiva de cerealum.
cerealicultura : cultura de cerealum.
cerialièr, -ièira : productor gròs, productritz gròssa de
cerealum, mai que mai de froment.
cerealista (m. e f.): especialista (m. e f.) de cerealum.
cerealòsa (m.): glucòsa (m.) d'amidon de cerealum.
cerealum : las cerealas en general.
Froment, segal, òrdi, civada... son de cerealum.
cerebellós, -osa : relatiu, -iva al cervelet.
cerebelliti (f.): inflamacion del cervelet.
CEREBR- : forma prefixada del latin *cerebrum* (cervèl)
cerebral, -a : relatiu, -iva al cervèl o a l'activitat mentala.
cerebralitat : caracteristica d'una persona cerebrala.
CEREBRI- : forma prefixada del latin *cerebrum* (cervèl)
cerebrifòrme, -a : que revèrta la forma d'un cervèl.
cerebriti (f.): encefaliti.
CEREBRO- : forma prefixada del latin *cerebrum* (cervèl)
cerebroscleròsi (f.): estat patologic del cervèl
(arterioscleròsi difusa de las artèrias cerebralas)
cerebrospinal, -a : relatiu, -iva a l'encefal (m.) e a la mesola
espinala.
cerebrotonic, -a : caracteristica de las personas
ipersensiblas, anxiosas, introvertidas.
cerèis / cerièis / cerièr : v. **cerièr**.
cerèisa / cerièisa / cerièira : v. **cerièira**.
ceréisar / cerieisar / cerieirar : v. **cerieirar**.
ceremonia : seguida d'actes prescrites per la lei o las
costumas per celebrar una solemnitat.
ceremonial : libre liturgic per las ceremonias de la Glèisa ;
ensemble de règlas en general ; rite.

ceremoniós, -a : faiconós, -osa.
ceremoniosament : d'un biais ceremoniós.
cerfuèlh (plt.) : baula (*Anthriscus cerefolium*)
CERI- : forma prefixada del latin *cera* (cera)
cerièr / cerièis : arbre que sa frucha es la cerièira.
(*Cerasus vulgaris*) ; (*Cerasia* (lat.pop.)
cerièr / cerièis / cirèis boscàs : (*Prunus Mahaleb*)
cerièr / cerièis salvatge : cerièr canin. (*Cerasus avium*)
cerièira / cerièisa : frucha del cerièr / del cerièis (*Cerasia*)
cerieïrar (v. intr.) : culhir de cerièiras / de cerièisas.
cerieïrat : tota la frucha d'un cerièr, d'un cerièis.
A costat d'aquelas formas causidas per Alibèrt, existisson de variantes popularas nombrosas que, per d'unas, foguèron ja senhaladas per Lévy, paginas 76 - 77. Es de notar que « *cirèia, cireïar e cirèis* » s'emplegan encara aital a Montfranc de Roergue e mai dins d'unes airals d'Albigés .
cerificacion : impermeabilizacion naturala de las fuèlhas d'unas plantas per una cera.
cerificador : aparelh per reculhir de cera blosa a partir de la bresca, de mercé la calor del solelh.
cerifèr, -a / cerigèn, -a : que fa de cera.
Abelhas e palmiers son cerifèrs o cerigèns.
cerisòla : frucha del cerisolièr que revèrta una cerièira.
cerisolièr : mena d'albespin cultivat de la frucha jauna (*Crataegus Azarolus*)
cerita : silicat idratat natural de *cerium* (lat.)
ceritèra : guina (mena de cerièira amarganta e que ven de rai)
cerium (lat.) : mena de metal.
« *cermar* » : v. **acermar**.
cernalh : plovina / bruma / biarna / blaïna.
cernalha : rafatalh ; mondilha / mundum.
cernalha : claveta / claupeïre (f.) / grataparets / grisòla.
cernèr / cernir (v. tr.) : crivelar / barutelar ; desbrenar ; sedaçar ; tamisar ; destriar ; discernir.
cernida / cernuda : çò que passa al crivèl dins un còp.
cernilhaire, -a (adj. e subs.) : crivèl metallic ; ventadoïra ; persona que neteja lo cerealum ; tafuraire, -a ; persona qu'auqueja de las ancas. v. **auquejar**.
cernilhar (v. tr. e intr.) : tornar crivelar ; espepissar ; tafurejar ; auquejar de las ancas. v. **auquejar**.
cernir : cèrner v. pus avant.
cernut, -uda : t. a. dels vèrbs cèrner / cernir.
CERO- : forma prefixada del latin *cera* (cera)
cerós, -osa : que revèrta la cera en aspècte e consisténcia.
cerosa (plt.) : calha lach. (*Galium verum*)
cerquejar (v. tr.) : frequentatiu de cercar.
cèrt, certan (adj. ind.) : (R. II, 383)
Certans còps : de còps que i a / d'unes còps.
Un cèrt jorn : un bèl jorn. *Un certan Josèp* : un Josèp.
certan, -a (adj. qualificatiu) : segur, -a / solid, -a.
certanament : mai que probable ; al solid. (R. II, 383)
certanetat : quicòm de certan ; çò certan / çò segur.
cèrtas (adv.) : al solid. *Non pas cèrtas !* : segurament pas !
certesa (R. II, 384) : certitud.
certificar (v. tr. e intr.) : garentir quicòm coma certan ; assegurar que.
certificat : atestacion oficiala (t. a.)
certificat, -ada (adj. e subs.) : garantit, -ida ; persona abilitada per ensenhar dins l'ensenhament segondari.
certitud : certesa.
cerulenc, -a : color d'un blau d'azur / azurenc, -a.

cerumèn : cera de l'aurelha.
ceruminós, -osa : relatiu, -iva al cerumèn.
cerusa : carbonat basic de plomb sonat blanc d'argent.
cervèl : massa nerviosa de la clòsca (del crani)
cervèla : substància que se tròba dins lo cervèl.
cervelat : misson (mena de salsissa gròssa e corta fòrt pebrada) melsat (farç de mèlsa, de fetge e de mica de pan)
cervelet : centre nerviós que se tròba jol cervèl.
cerveleta : cervèla d'anhèl o de cabrit.
cervelós, -osa : relatiu, -iva al cervèl.
cervesa : bièrra (bevenda facha amb d'òrdi germenat)
cèrvi : mamifèr romiaire salvatge (*Cervus elaphus*)
cèrvi volaire : escaravat (*Lucanus cervus*)
aplech volaire (joguet de mainatges)
cèrvia : feme del cèrvi.
cerviat : cèrvi jove.
CERVIC- : forma prefixada del latin *cervix* (còl / copet)
cervical, -a : relatiu, -iva al còl, al copet, al còl de la botariga, al còl de l'utèr. *Carboncle cervical* : antrax del copet.
Càncer cervical : càncer de la botariga o de l'utèr.
cervicartròsi (f.) : artròsi de las vertèbras cervicalas.
cerviciti (f.) : inflamacion del còl de l'utèr.
CERVICO- : forma prefixada del latin *cervix* (còl / copet)
cervicobraquial, -a : relatiu, -iva al còl e al braç.
cervid (m.) : mamifèr romiaire de las banas plenas, ramificadas e caducas. (pl. cervids)
cervièr, -a / cervin, -a : relatiu, -iva al cèrvi.
cervion : pichon de la cèrvia.
C. E. S. (arc.) : sigla de Collègi d'Ensenhament Segondari.
Cesar : emperador roman ; prenom ; nom de can.
cesarenc, -a : relatiu, -iva a Cesar.
Cesari - Cesària - Cesarin - Cesarina : prenom.
cesariana : extraccion d'un nenon del ventre de sa maire per operacion.
« *cesca* » : v. **sesca**.
Ceselh : prenom m. - **Ceselha** e non pas *Cecila* (fr.)
céser : becut / pese becut (legum) (*Cicer arietinum*)
céser de camp (plt.) : céser salvatge (*Pisum arvense*)
céser de lop (plt.) : (*Lupinus*)
céser de sentor (plt.) : pese de sentor (*Lathyrus odoratus*)
cesèra : trida / cèra (gròssa griva) (*Turdus viscivorus*)
ceseret : trida jove.
ceseron : v. **céser**.
cesièr, -ièira : campat de céser.
seson : v. **céser**.
cessa : pausa / arrèt ; lo rajar del lach quand lo nenon teta.
cessament : cessa ; pausa ; arrèt. (R. II, 388)
cessar (v. intr.) : plegar de ; arrestar de. (R. II, 388)
cessassion : cessa ; pausa ; arrèt. (R. VI, 8)
cession : accion de cedir quicòm. (R. II, 388)
cessionari, -ària : persona que qualqu'un li fa una cession.
cesta : panièr quèrbat ; panièira ; nassa.
ceste, -a : aiceste, -a.
ceston : panièira pichona ; pichon platèu (platèl) de vim ; desqueta / descon.
cestòd : vèrm parasit intestinal dels mamifèrs.
cèstre : daquòs (per designar quicòm que ne coneisses pas lo nom)
cesura : pausa dins un vèrs per ne regular lo ritme e que còpa lo vèrs en doas parts.
« *Jol pont de Mirabèl, Catarina plorava...* »
cetacèu (adj. e subs.) : mamifèr aquàtic (delfin, balena...)

cetan : carbur d'idrogèn saturat.
cetèn : mena de compausat quimic.
ceterac (de l'arab *chetrak*) : mena de falguièira de parets.
(Ceterach officinarum)
CETO- : prefix utilzat en quimia organica.
cetoacid : acid carboxilic de fonccion cetona.
cetoalcoòl : compausat quimic qu'es a l'encòp de fonccion alcoòl e de fonccion cetona.
cetoestèr : estèr d'un cetoacid.
cetogèn, -a : característica d'aliments qu'amòdan de formacions cetonas dins l'organisme.
cetogenèsi (f.) : produccion de formacions cetonas.
cetogenic, -a : amodat, -ada per de formacions cetonas.
cetòl : cetoalcoòl v. pus naut.
cetona : nom generic de compausats quimics que revèrten l'acetona ; diminutiú d'acetona.
cetonemia : concentracion de còrses cetonicas dins lo sang.
cetònia : manja ròsas (mena de coleptèr) v. p. 20, 2º, b)
cetonic, -a : relatiu, -iva a o derivat, -ada d' una cetona.
cetonuria : concentracion de còrses cetonicas dins las urinas.
cetòsa : osa que sa fonccion reductritz es pseudocetonica.
cetòsi (f.) : varianta d'acedocetòsi.
C. E. U. (fr.) : sigla de Centre Espitalo-Universitari.
-CÈU, -CÈA : forma sufixada del lat. *-ceus, -cea* que marca la categoria o la familha dins las sciéncias de la natura.
v. **crustacèu - acantacèas...**
« **ceular** » : v. **cerclar**.
Cevenas : montanhas del Massís septentrional occitan.
cevenòl, -a : de Cevenas.
cf. : abreviacion del latin *confer* (véser a)
cha- (prononciacion septentrionala de « ca- » v. **ca-**
Chabaneau Camil (1831-1908) : grand linguïsta lemosin.
chabas (a) : a res non còst.
« **chablar** » : v. **chaplar**.
« **chabotar** » : v. **chambotar**.
chabreta : bernada prègadièu (insècte) (*Mantis religiosa*)
pastorèla (aucèl) (*Motacilla alba*)
chabriolaire, -a : persona que se culhís de brotinhas de rasim.
chabriolar (v. tr.) : culhir de brotinhas de rasim.
chabriolet : brotinha de rasim.
chabròla : fragosta (frucha del fragostièr)
« **chabròt** » e derivats : v. **sabròt**.
chabusclar : usclar ; flambuscar.
chac ! : chic-chac ! ; barrambal (bruch de quicòm que tomba) ;
criada de la chaca.
chaca : trida / cèra (gròssa griva) (*Turdus viscivorus*)
Chacas a l'ast flambuscadas amb lo flambador.
chacada / chacat : còp / tust / trucada.
chacaire, -a : persona qu'agaça, coma la chaca quand crida.
chac-a-chac-a-chac- (onom.) : crida de chaca o d'agaça.
chacachachaca : crida d'agaça ; barjacada.
chacachacarchacar (v. intr.) : far de chacachacas ; barjacar.
chacal : mamifèr carnassier d'Asia e d'Africa que
revèrta un guèine ; persona emmalida e capona.
chacar (v. tr.) : mastegar ; engolar ; agaçar ; agulhonar.
chacàs : fangàs / baudràs / bachàs / bardàs / gaulhàs.
cha-cha-cha (t a t a t a) (onomatopèia castelhana) :
dança cubana que mescla los ritmes de la *rumba* (cast.)
e del *mambo* (cast.)
chacona (arc.) : dança ; aire de dança anciana.
chacotar (v. tr.) : demenir l'espessor d'una pòst.

chadre : epidemia benigna / marrana benigna.
chafar (v. tr.) : espotir / esclafar.
chafar (se) : s'esclafar / s'espotir.
chafaret : bruch / carre / brudèsta / barronta / revòuge.
chafinhar (v. tr.) : frequentatiu de chafar.
chafrrar (v. tr. e intr.) : espotir / esclafar ; polverejar ;
escaisnomenar.
chaftrat, -ada : espotit, -ida ; escaisnomenat, -ada.
chafre : lausassa ; pavat de pèira ; pèira d'agusar /
cot ; gres limós (R. IV, 76) ; pèira que se demesís ;
tèstes de demolicion (R. II, 450) ; bricalha roja ;
croston de pan ; escaisnom / escais.
chafrenar (v. tr.) : balhar la color de la brica.
chafrenat, -ada : qu'a la color de la brica.
chagòt / chagòta : fangassièira / baca / boldraca.
chagotar (v. intr.) : chaupinar / gaulhar / gadolhar.
« **chagut** » : v. **sambuc**.
chai : celièr per servir lo vin. Del gallés *CAIÒ*.
chal : contentament, plaser ; voluptat (R. V, 568) ; regal.
chalar (v. tr. e intr.) : badar quicòm o q.q. ; regalar ;
regaudir ; èsser aürós / èsser urós.
chalar (se) : se carrar / se regalar ; se divertir ; s'espalhasar.
« **chalopa** » (fr.) : v. **galup / galupa**.
chaltre : chinàs / petarrisclè (aucèl) (*Emberiza miliaria*)
chamada : apèl ; aüc ; sonariá de trompeta ; tamborinada.
Batre la chamada : far tifa-tafa (còr)
chamar (v. tr.) : apelar / sonar ; trompetar ; tamborinar.
chamàs : tuson gròs que servís d'entòrca.
chambin : escag d'anquets amb lor vèrm que l'òm
rebala dins la ribièira.
chamborlhads : patolha.
chamborlhare, -a : persona que patolha.
chamborlhar (v. intr.) : patolhar.
chambotar (v. tr.) : saquejar un liquid dins una botelha ;
remenar / bolegar / brandir.
chambre : gambre / escarabissa ; signe del zodiac.
« **chaminal** » : v. **caminal**.
chaminèia : tudèl de caminada ; tudèl pel fum ; t. de volcan.
« **chamós** » : v. **camoç**.
champa : sampa ; baca / boldraca / pesquièr / gorga.
Champanha (f.) : region de França celèbra per son vin.
champanha (m) : lo vin de Champanha.
champeirar (v. intr.) : se passejar pel campèstre.
champejar (v. intr.) : garrelejar / far tres quatre (l. p.)
« **champestrejar** » : v. **campestrejar**.
« **champhon** » (fr.) : v. **campairòl - botarèl - coderlon - fonge**.
champoira : fieiral.
champolhar (v. intr.) : patolhar. / chimporlar ; pescollar.
Champolion : (1790-1832) egiptològ celèbre (fraire de
Champolion-Fijac, romanista del sègle XIX)
chanal : radèl / radèu / carràs.
chancelar (v. intr.) : pèdre l'equilibri ; balançar / esitar ;
trantalhar. (R. II, 391)
chancelon : qüars (oxid de silici)
« **chantage** » (fr.) : pression psicologica sus q.q.
chanut, -uda : blanc, -a de vielhum ; de flor / de primièira
borra (l.p.) / de primièira qualitat.
« **chantièr** » (fr.) : v. **talhièr**.
chapada : còp de pigassa ; fendilha ; refolèri.
chapadura : fenda / fendilha ; refolèri.
chapaire, -a : bostifalhare, -a ; asclaire, -a.

chapar (v. tr.): espotir amb las dents ; mastegar ; manjar ; rosegar ; bostifalhar ; pigassejar.

chapar (se) : se fendre ; se fendilhar ; s'asclar.

chapat, -ada : t. a. çaisús.

chapilhar (v. tr. e intr.): machugar / romiar.

chaplada : çò que l'òm pigassa dins un còp.

chapladís / chapladissa : tombada de carn ; capolada ; farç ; carnalatge.

chapladoira / chaplaire : aplech per achiquetar.

chapladura : çò achiquetat (t. a.)

chaplament : accion d'achiquetar ; massacre.

chaplàr (v. tr.): bresar / capolar / achiquetar ; massacrar.

chaple : carnalatge ; massacre ; carn achiquetada.

chaplum : brigalh / brigalhum (t. a.)

chapòt : lacàs ; sompa (s.p. e s.f.) ; fangàs / ligàs (v. *liga*)

chapotadís : patolhatge ; accion de malmanejar.

chapotaire, -a : tripotejaire, -a (l. p.)

chapotar (v. tr. e intr.): trempar e remenar dins l'aiga ; patolhar ; manejar a la bochara ; tripotejar (l. p.) ; gastar lo trabalh ; malmanejar ; fustejar ; capusar ; capolar / chaplar ; picanhar ; espelhandrar.

chapotar (se) : se remenar dins l'aiga ; se picanhar.

chapotariá : pelha ; besucarieta / bagateleta.

chapotatge : accion de patolhar, d'atrocelar, d'apecilhar ; accion de fustejar, de menúsar, d'achiquetar.

chapotejar (v. tr.): atrocelar ; abocinar ; apecilhar ; espelhandrar ; parlar a tòrt e a través.

chapotièr, -ièira : barjacaire, -a.

Char : departament que i se parla tanben occitan. v. p. 1053.

Charanta : departament que i se parla tanben occitan. v. p. 1053.

Charanta-Maritima : nom de departament francés.

« *charada* » (fr.): v. **enigma**.

« *charavari* » / « *charivari* » (fr.): v. **calivari**.

charbotar (v. tr.): remenar / trebolar.

charcar (v. tr.): cercar bregas ; molestar (R. IV, 247 secutar ; importunar / embestiar (l. p.)

chardit (loc. adv.): me'n gardarai ben ; se'n gardarà ben.

chariscla : senilh (mena d'aucèl) (*Fringilla canaris*)

charlaire, -a : barjacaire, -a ; babilhard, -a.

charlar (v. intr.): barjacar ; babilhar.

charlariá : barjacada / bagol.

charlatan : persona que charla, charla que charlaràs ; vendeire que quita pas de charlar ; enganaire, -a.

charlatanar / charlatanejar : quitar pas d'enganar q.q.

charlejar (v. intr.): quitar pas de barjacar, de babilhar.

charlòt : nom generic de mai d'una mena d'aucèls : (*Glareola pratincola*) ; (*Charadrius hiaticula*) (*Charadrius apricarius*) ; (*Namerius arquatus*) (*Namerius phaeopus*) ; (*Plegadis falcinellus*)

charlotina : pluvièr pichon ; becarèl...

charlotina cendrosa : becarèl cendrós.

charlotina grisa : sibrarèla blanca (l.p.) (*Totanus glottis*)

charnegaire : romegaire ; femnassejaire.

charnegar (v. tr. e intr.): caçar amb un bastard de lebrìer ; obtèner quicòm a dich d'insistir ; romegar ; femnassejar.

charnegós, -osa : ernhós, -osa / tissós, -osa.

charnegue (m. e f.): bastard de lebrìer ; persona vèdra.

« *charnièira* » (fr) : v. **frachissa - nosada - coblet**.

charpadissa : semonsa.

charpaire, -a : persona que s'inquièta / que s'entaïna.

charpar (v. tr.): corroçar ; semonsar ; blaimar ; entaïnar.

charpar (v. intr.): èsser despieitat, -ada ; èsser entaïnat, -ada.

charpar (se) : s'entaïnar / s'inquietar (l.p.)

charpin : mal roge (l.p.) (malautiá de la pèl) ; èrnha ; inquietud / lanha / preocupacion ; malviure.

charpinada : brega / guirguilh ; querèla ; batèsta.

charpinar (v. tr.): corroçar ; semonsar ; blaimar.

charpinar (se) : se querelar.

charpinariá : estat de q.q. qu'a las renas a causa del charpin.

charpinós, -osa : carpinós, -osa / ernhós, -osa.

charra : sauma ; granda flasca d'estanh o de coire ; gèrla per metre de vin ; parladissa ; airal pus prigond d'un estanh.

charrada : parladissa ; barjacada / bagol.

charradís / charradissa : longa parladissa.

charraire, -a : barjacaire, -a.

charragalh : regòla curada per d'aigas d'auratge.

charragalhar (v. tr.): ensarriar / curar de regolas.

charragalhat, -ada : curat, -ada de charragalhs.

charragalhejar : quitar pas d'ensarriar.

charramanhon : estamaire ambulant.

charrar (v. intr.): parlar ; barjacar ; corroçar ; blaimar ; se marfondre.

charrin (subs.): èrnha.

charrin, -a : ernhós, -osa / ernhut, -uda ; renós, -osa.

charrinar (v. intr.): èsser renós, -osa ; aver las renas.

charrinariá : charpinariá (estat de lo qu'a las renas)

« *charron* » (fr.): v. **rodier**.

charròt : rajolet que tomba d'una gargolha ; gargalh.

charrotada : rajolet d'òli o de vinagre.

charrotar (v. intr.): pissollejar (s.f.)

chartèr, de l'angl. *charter* (' t a:tə): avion afretat per un grop.

chartrós, -osa : religiós, -osa d'un òrdre contemplatiu fondat per sant Brunon en 1084.

chartrosa : convent de chartroses o de chartrosas ; liquor.

« *charvalin* » : v. **calivari**.

chas (prep) : a cò de.

« *chasa* » - « *chasèla* » : v. **casa - casèla**.

chaspaire, -a : persona que palpa o que se palpa.

chaspas (v. tr.): palpar / paupar.

chaspas (se) : se palpar / se paupar.

chaspat, -ada : palpat, -ada.

chaspejar (v. tr.): quitar pas de palpar.

chassa : cordilh a la cima d'un foet.

chastra : turga (feda estèrta) ; brusc / bornhon.

Chatbert Ramon (1913-2005) : gramatician albigés de renom.

chauchaire, -a : trolhaire, -a / caucaire, -a ; patolhaire, -a.

chauchar (v. tr. e intr.): somsir ; pompir ; calcar / caucar ; trempar / salsar ; patolhar.

chauchàs : tautàs / fangàs / sompa ; ligàs (v. *liga*)

chauchilh : lac / pachòc. E non pas « *flaca d'aiga* » (fr.)

chauchilhar (v. intr.): patolhar.

chauchinar (v. tr.): patolhar ; manejar a la bochara.

chauchinat, -ada : sabracat, -ada.

chaucholar (v. tr.): trempar de pan dins una salsa o dins de vin.

chauchòla (far) : far chabròt ; chaucholar. v. çaisús.

chaudèl / chaudèl banut : bescuèch de tres banas.

chaudelet : chaudèl pichonèl.

chaudelìer, -ièira : persona que fa o que vend de chaudèls.

chaupicar : v. **chaupinar**.

chaupilh e derivats : v. **caupilh** e derivats.

chaupin : fangàs ; lesca de pan de la bolhabaissa.

chaupinar (v. intr.): patolhar / chimporlar.
chaupinar / chaupicar / chaupilhar (v. tr.): freq. de chaupir.
chaupir (v. tr.): somsir / caucar / pompir ; marchar sus pès de q.q. ; carpinhar ; corroçar ; malmenar. v. **caupir**.
chaupir (se) : doblat de se caupir ; se carpinhar.
« *chaupre* » : v. **cabèr**.
chaurar : (v. tr.): escalfar ; assucar de calor.
chaurar (se) : s'escalfar ; èsser assucat, -ada de calor.
chaurat, -ada : escalfat, -ada ; assucat, -ada de calor.
chaurimar (v. tr.) : bajar, perbolir, blanquir los legums.
chaurimar (se) : se marcir a causa del caud.
chaurir (v. tr. e intr.) : bajar / chaurimar. v. **chaurimar**.
chaurit (subs.) : tarrabastal / sarrabastal / bataclan.
chaurit, -ida : bajanat, -ada / perbolit, -ida / blanquit, -ida.
« *chausida* » : v. **causida**.
« *chautar* » (se) : (doblet popular de **caler**, bravamet utilizat en l.p.) : se preocupar ; tèner a quicòm. v. **caler**.
« *Me'n chauti* » : aquò me ditz.
« *Me'n chauti pas* » : me'n viri / aquò me ditz pas.
chautrin, -a : grolassier, -ièira ; persona de marrida vida.
« *chauvin* » (fr.) : v. **cocardièr**.
« *chival* » - « *chaval* » : v. **caval**.
chavana : nivolàs ; ventada d'auratge ; pluèja d'auratge ; espet de colèra.
chavanar (v. impers.) : castelajar / èsser a l'auratge (temps)
chavanariá : temps auratjós.
chavanassa : gròs auratge.
chavanejar (v. impers.) : frequentatiu de chavanar.
chèc (angl.) : òrdre de pagament bancari.
chechon : demai / suplement ; sofra / soflet / calòta.
« *chemenèia / cheminièira / chiminièira / chuminièira* » : v. **caminada - chaminèia - chimenèia**.
« *check* » (angl.) : *stòp* (angl.) / verificacion / contraròtle.
« *check-list* » (angl.) : verificacion sistematica (aeronautica, aviacion)
« *check-up* » (t ek' p) : examèn medical sistematic.
« *check-point* » (...p int) : stòp per verificacion sistematica.
chequièr : quasernet de chècs.
cherrar (v. tr.) : expandir lo fems de fedà.
cherrat, -ada : camp femat amb de fems de fedà ; tèrra femada amb de fems de fedà.
chèrre / chèrri : fems de fedà.
chèstre : airal incult ; truca magra ; puèg magre.
chic ! (onom.) : crida del verdièr.
chic (subs.) : trocilhon ; un pauquet. *Un chic de vin.*
chic, a (adj.) : pichonèl, -a.
chica : trocilhon ; vaca ; mangisca e bevenda.
chica-chiquet : pauc a pauc.
chicada : mangisca ; regalèmus ; bafra (l.p.)
chicaire, -a : manjaire, -a ; persona que rómia de tabat.
« *chicanar* » (fr.) v. **cavilhejar - falsejar - enrambolhar**.
chicar (v. tr.): romiar de tabat ; papar ; beure de còp.
A chicas e micas : pauc a pauc.
Cercar chicas e micas : molestar (R. IV, 247)
Far chicas e micas : capitar pas.
chichar (v. tr.): fiular per enganar un aucèl e lo trapar.
chicharra : gròssa cigala verda.
chichet : fiuladís per enganar un aucèl e lo trapar ; narcís de pels prats. (*Narcissus pseudo-narcissus*)
chichomèia : mescladissa de mangisca o de vins.
chichorla : chinchorla / ortolan (*Emberiza hortulana*)
chicon : laitugard (mena de lachuga romana)

chicorèia (plt.) : (*Cichorium intybus*)
« *chicorèia* » (l.p.) : gravèl. v. **chicorèia jauna**.
Una ensalada de « chicorèia » (l.p.)
chicotar (v. tr.): entalhar lo fustam per i far prene lo plastre.
chicotaire, -a / chicotejaire, -a : persona tròp minimosa.
chicotar / chicotejar (v. intr.): cavilhejar ; molestar.
chicre : quicòm que val pas res ; quicòm d'amargant.
Val pas un chicre : val pas res per res.
chif : tap / caussanèl / gres / sistre.
chifla / chiflariá : escarniment / trufariá.
chiflaire, -a : trufaire, -a.
chiflar (v. tr. e intr.) : escarnir q.q. ; se trufar.
chifra : signes de calcul (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9) ; nombre ; calcul.
chifrar (v. tr. e intr.): numerar (R. IV, 347) ; calcular ; soscar ; se despieitar. *Aquò me fa chifrar* : aquò me fa soscar.
chifrèsta : ensemble de chifras.
chimada : beguda.
chimaina : trava (pèça de fust per mantèner las ridèlas)
chimaire, -a : bevere, -a ; pintonejaire, -a.
chimalha : bevenda.
chimar (v. tr. e intr.) : flairar una nolor / sangbeure ; beure glop per glop ; beure en salivejant ; còire un brave brieu ; còire doçamenton ; vinar ; gotejar / glopejar ; trescolar ; far de poire ; rajar de poire.
Chimar un veironelat d'aperitiu.
chimarra : vestit de magistrat (R. IV, 117)
chimarradura : garniment / adornament.
chimarraire, -a : persona que fa de chimarradura.
chimarrar (v. tr.): garnir / adornar ; mascarar.
Lo cèl es chimarrat de nivols negras.
chimarratge : accion o resulta d'adornar ; accion o resulta de mascarar.
chimenèia (del fr. *cheminée*) : tudèl per evacuar lo fum d'un fogal ; fornèl ; airal dins un ostal que i se fa fuòc.
« *chimèra* » e derivats (fr.) : v. **quimèra**.
chimerlar (v. tr.): tèner flairada una nolor.
« *chimia* » e derivats : v. **quimia**.
« *chimicar* » : v. **gemegar**.
chimpa : èime ; adreça / biais de far.
De chimpa / en chimpa : del bon biais.
chimpar (v. tr.): trempar dins d'aiga, de vin, de salsa... ; immergir ; salsejar.
chimpar (se) : se trempar dins l'aiga ; s'immergir.
chimporlar (v. intr.): patolhar.
chimporlejar (v. intr.): tèner chimporlat ; metre en desòrdre.
chin, china : gos, gossa / can, canha. (R. VI, 140)
chin de fusil : gosset de fusil.
chin de mar : can de mar / granda rosseta (mena de peis) (*Squalus canicula*)
chin tais : tais morre de chin (mamifèr plantigrad omnivòr)
china : brumada ; nèbla / neblada.
China : nom de país d'Asia.
chinar (v. intr.): far pròva de coardiá ; racar ; recuolar ; sangnar del nas.
chinar (v. tr.): desruscar lo cambè ; desruscar una branca.
chinareda : ardada de cans ; tropelada de paucvals.
chinariá / chinassariá : gossalha / los cans en general.
chinàs, -assa : canhàs, -assa.
chinchà (f.) : boèmia ; marca de mesprètz e de desfís ;
Far la chinchà : se tustar jol barbòt amb lo ponh.

chinchar (v. tr. e intr.): adornar; atufegar; tastar; pintonejar; palpar / paupar; fretar amb d'alh; trapar / enganar; tamar las fendas d'una barrica.

chinchar (se): s'adornar; s'atufegar.

chinchat, -ada: adornat, -ada; atufegat, -ada.

chinchon: joventa linja e arraulida.

chinchorla: ortolan; verdanha; terida / trida (aucèls)

chinés, -esa: persona de China.

chinguet: picorèla / piqueta (podica de vendemiaire, -a)

chinièira: cabana de can / cabana de gos.

chipa: mena de baudufa.

« *chipotar* » (fr.): v. **chapotar**.

chiquet: trocilhon. *Chiquet a chiquet*: pauc a pauc.

chirp: grapald / grapaud.

chirpós, -osa: bochard, -a.

chispa: filha o femna aissabla, ernhosa e mespresosa.

chispar (v. tr.): fregar / fretar; raspar; rascular.

chitada: secretejadís; secretejadissa.

chitar (v. intr.): parlar a votz fòrt bassa; secretejar; piular doçamenton.

chiu-chiu (onom.): bresilh / gasalh d'unes aucèls.

chiular (v. intr.): piular; siblar / siular; fiular (aucelons)

chiutar / chiutonar (v. intr.): bresilhar.

cho ! cho ! cho! (interj.): crida per sonar los pòrcs; crida per far partir la polalha.

« *chòc* » (fr.): v. **tust - truc / truca / trucal**.

chòca / tiòca: chòt, -a / nuchola / cavèca / machòta.

chocho (m.): anguila gròssa.

chocolat: pasta de cacau aprestada en plaqueta, polvera de cacau. Del mexican « *chocolatl* »

chòina: pan blanc.

choine (arc.): ressaire d'autres còps.

choit: mena de rei petit (aucelon)

chòl, -a: moton clòscapelat, feda clòscapelada.

cholha: brasilhada de carn; costèla brasilhada.

chomarro (adj. m.): sornarut; fug-òbra; paucval.

chomarro (subs. m.): mestís; bastard; gimèrre.

chomarrar (v. intr.): far lo caput.

chomarròl, -a: persona qu'a lo menton en nas d'esclòp.

« *chompa* » : v. **champa**.

chòp, -a: banhat, -ada; trempat, -ada.

chòpa: botiga pichonèla.

chopar (v. tr.): banhar; trempar.

chopar (v. intr.): limpar; far un contrapàs.

« *chopar* » / « *chaupar* » (fr.): v. **trucar**.

chopat, -ada: banhat, -ada; trempat, -ada.

chopin: lesca de pan per la sopa de peis; potatge.

chopina: pauca (mièg litre) L. 77.

choplar (v. tr.): agantar dins una trapa; destibar una trapa.

choplar (se): se trapar (se prene a una trapa); s'acometre.

chople, -a: destibat, -ada.

choquet: sanglot (seguida de moviments inspiratòris espasmodics que se succedisson a d'intervalms mai o mens regulars, deguts a una contraccion subrana del diafragma)

choquetar (v. intr.): sanglotar / sanglotir. v. **choquet**.

« *cholar* » : v. **churlar**.

chorma: equipatge d'un naviri; còla de trabalhaire.

chormalha: tropelada; marmalha; paucvals.

chorra: chorrada; bracièr de molin d'òli; truèlh; bruch d'un liquid que raja; filatura; persona sornaruda; mena d'alauseta (*Alauda trivialis*)

chorra: rei petit (*Regulus regulus*)
aucelon troglodita (*Certhia familiaris*)

chorrar (v. intr.): caumar (tropèl de fedas); rebalar; s'atardivar / lanternejar; se calar; fonhar / far la pòta / far la monha; gropir / se corrompre (aiga)

chorràs, -assa: *D'aiga chorrassa*: d'aiga mòrta.

chorrilhar (v. intr.): patolhar.

chorrir (v. intr. e tr.): tarir; capitar pas; descampar; desnisar.

chortar (v. tr.): embroncar; trucar.

chortat, -ada: embroncat, -ada; trucat, -ada.

chortar (se): s'embroncar; se trucar.

chòt: chòta / nuchola / cavèca / machòta; caús; cabrarèl, -a; persona nècia e bestiassona.

chòt banut: duganèl, -a.

chotaire, -a: persona que caça amb una chòta.

chotar (v. intr.): capejar de sòm; gotejar.

chuc: suc; salsa. *Sens chuc ni muc*: ni cabra ni boc.

chucar (v. tr.): chimar; tetar; suçar; saborar.
Chucar une dragèa (R. III, 77)

chucarèl: palha tetaira; canèl per beure.

chucarèla: tetarèla de nenon.
Lo nenon brama, qu'a perduda sa chucarèla.

chucós, -osa: gostós, -osa; que balha fòrça chuc.

« *chumar* » : v. **chimar**.

« *chuminièira* » : v. **cheminièira - chimenèia**.

chupar (v. tr.): potonejar sus las pòtas.

chuquejant, -a: que chuqueja.
La S occitana es totjorn una chuquejanta: es totjorn pus sorda que non pas la S francesa.

chuquejar (v. intr.): cridar (en parlant de la cavèca); substituir, dins la prononciacion, una chuquejanta a una siblanta.

chuquet / chuqueta: v. **suquet**.

chuqueta (plt.): èrba del fic. (*Lathrea clandestina*)

chuquetejar (v. intr.): frequentatiu de chuquejar.

churga: limauca.

churlar (v. tr. e intr.): galar (beure a bravas gorjadas)
Churlava d'aiga a galetadas.

churlaguejar: v. **churlutar**.

churlumelar / churmelar (v. tr. e intr.): freq. de churlar.

churlutar / churlutejar (v. tr. e intr.): bevotejar.

« *chut* » (onom. francesa) *A la chut-chut*: secretament.

CIAN-: forma prefixada del grèc *kuanòs* (blau fosc)

cianamida: engrais azotat calcic.

cianat (m.): caduna de las sals de l'acid cianic.

cianat, -ada: que conten de cianogèn.

cianidric (acid): combinason de cianogèn amb d'idrogèn.

cianidric, -a: relatiu, -iva a l'acid cianidric.

cianizacion: transformacion en cianur.

CIANO-: forma prefixada del grèc *kuanòs* (blau fosc)

cianofilia: tendéncia a venir blau.

cianogèn (m.): gas toxic qu'es una mescla de carbòni amb d'asòt.

cianogenèsi (f.): elaboracion d'acid cianidric per d'una plantas.

cianomètre: aparelh per mesurar la blavor del cèl.

cianopatia: cianòsi. v. pus bas.

cianosar (v. tr.): amodar de cianòsi; afectar de cianòsi.

cianosat, -ada (adj. e subs.): vengut blau fosc; persona que patís de cianòsi.

cianòsi (f.): coloracion blava o blavosa de la pèl.

cianotic, -a: relatiu, -iva a una cianòsi.

cianur: sal de l'acid cianidric.

cianuracìon : fixacion d'acid cianidric sus un compausat organic.

cianurar (v. tr.) : efectuar una cianuracìon.

cianuria : emission d'urinas blavas.

« *ciao* » (it. prononciat « 't ao ») : al revèser / al reveire !
« *ciatic* » : v. **sciatic**.

Cibèla : divessa de la Tèrra, maire de Jupitèr...

cibèrga : còrda, cordèl, cordilh de jonquina.

cibèrnetic, -a : relatiu, -iva a la cibèrnetica.

cibèrnetica : sciéncia qu'estúdia los mecanismes de comunicacion e de contraròtle dins los èssers vius e las maquinas.

« *cibet* » (fr.) : v. **cibièr**.

cibeta (plt.) : ciboleta. (*Allium schænoprasum*)

cibièr : pebrada / salsapica.
mena de planta : (*Cyperus longus*)

cibla : tòca.

cibola (plt.) : cebeta. (*Allium fistulosum*)

ciboleta (plt.) : cibeta. (*Allium schænoprasum*)

cibòri : copa d'aur o d'argent per las ostias consacradas.

cibòt : mena de baudufa ; poma de pin.

Cibran : prenom. v. **Çubran**.

cibre : nauc ; semalon ; gèrta ; recipient de terralhièr.

cibrar (v. tr.) : tamisar l'argila d'un cibre de terralhièr.

cicatrìtz : tèrme scientific per cretge / crèl.

cicatrizable, -a : que pòt èsser cicatrizat, -ada ; que se pòt cicatrizar.

cicatrizacion : accion o resulta de cicatrizar o de se...

cicatrizar (v. tr.) : cretar (assanir) una plaga.

cicatrizar (se) : se cretar (s'assanir)

cici (onom.) : mena d'aucèl. (*Anthus arboreus*)

CICL- : forma prefixada del grèc *kuklòs* (cercle)

ciclable, -a : reservat, -ada als ciclistas.
Pista ciclabla.

ciclamìn / ciclamèn (plt.) : (*Cyclamen europæum*)
(del lat. *cyclaminos*, del grèc *kuklaminòs*)

cicle : temporada d'eveniments que se repetisson dins lo meteis òrdre ; veïcul de doas ròdas.
Cicle de las sasons. Cicle lunar. Cicle pascal.

-CICLE : forma sufixada del grèc *kuklòs* (cercle)
v. **tricycle**.

ciclic, -a : relatiu, -iva a un cicle. v. R. II, 394.
Fenomenès ciclics.

ciclicament : d'un biais ciclic.

-CICLIC : forma sufixada del grèc *kuklòs* (cercle)
v. **aciclic**.

ciclisme : espòrt que consistís a far de bicicleta.

ciclista (m. e f.) : persona que fa de bicicleta.

ciclitì : inflamacion del còrs ciliar de l'iris.

ciclizacìon : accion o resulta de ciclizar.

ciclizar (v. tr.) : transformar, dins un compausat quimic, una cadena obèrta en cadena clavada.

CICLO- : forma prefixada del grèc *kuklòs* (cercle)

cicloalcan : idrocarbur saturat, de cadena clavada.

ciclocefal (subs. e adj.) : monstre non-viable qu'a pas qu'un uèlh al mitan del morre e tot un fum d'autres anomalies, mai que mai pel cap e pels organs genitals.

ciclocròs (de l'angl. *ciclo-cross*) : ciclisme en terren accidentat.

cicloexan : cicloalcan utilizat coma solvent e per fabricar de nilon.

ciclofrenia : ciclotonia. v. pus luènh.

ciclogènèsi : ensemble dels fenomèns meteorologics qu'engendran de ciclons o que los augmentan.

cicloïdal, -a : relatiu, -iva a una cicloïde ; que s'unís a una cicloïde.
Corba cicloïdala.

cicloïde (subs. e adj. f.) : corba plana engendrada per un punt fix d'un cercle que redola, sens lisar, sus una drecha sonada basa ; qu'es al limit del temperament normal ciclotimic e de la psicòsi maniacodepressiva.

ciclomotor : cicle aplechat d'un motor.

ciclomotorista (m. e f.) : persona que se desplaça en ciclomotor.

ciclòn (de l'anglès *cyclone* ('saiklun) : centre de bassas pressions atmosfericas ; tifon.

ciclònal, -a / ciclònic, -a : relatiu, -iva als ciclons ; de la natura d'un ciclòn.

ciclonamina : substància emostatica.

ciclòpe : ulhal / ulhard (gigant qu'a pas qu'un uèlh al mièg del front) (R. II, 394)

ciclopean, -a : enòrme, -a ; gigantesc, -a.
Esperfòrç ciclopean. Construccion ciclopeana.

ciclopia : malformacion congenitala caracterizada per la fusion de las doas orbitas e l'existéncia d'un sol uèlh.

ciclopids (m. pl.) : familha de crustacèus.

cicloplegia : paralisi de l'acomodacion de l'uèlh.

cicloplegic, -a : relatiu, -iva a la cicloplegia ; que patís de cicloplegia.

ciclopropan : gas utilizat per l'anestesia umana.

cicloradioterapia : cicloterapia (tecnica de radioterapia)

ciclospasme : espasme (R. III, 166) de l'acomodacion de l'uèlh.

ciclosporina : nom generic de medicaments d'origina fongica.

ciclostènia : forma atenuada de psicòsi maniacodepressiva.

cicloterapia : cicloradioterapia v. pus avant

ciclotimia : alternància de fasas euforicas e depressivas.

ciclotimic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la ciclotimia ; persona que patís de ciclotimia.

ciclotorisme : torisme en bicicleta.

ciclotorista (m. e f.) : persona que fa de torisme en bicicleta.

ciclotron : accelerador electromagnetic de nauta frequéncia.

cicne : palmipède del còl long en forma de S ; constellacion septentrionala.

cicne cantaire : (*Cygnus cygnus*)

cicne còlnegre : (*Cygnus melanocoryphus*)

cicne mut : (*Cygnus olor*)

cicne negre : (*Cygnus atratus*)

cicne pichon : (*Cygnus bewickii*)

cicne trompeta : (*Cygnus buccinator*)
Un cicne qu'anisa o que coa pòt atacar un nadaire.

CICO- : forma sufixada del latin *ciconia* (cigonha)

ciconid : aucèl de la familha dels ciconifòrmes.

ciconifòrme (adj. e subs.) : que revèrta la cigonha ; aucèl que revèrta la cigonha.

cicorèia (plt.) : barba de capuchin. (*Cichorium intybus*)

cicorèia de la bròca (plt.) : escarpeta. (*Chondrilla juncea*)

cicorèia fòla (plt.) : (*Hypochaeris radicata*)

cicorèia jauna (plt.) : (*Taraxacum densleonis*)

-CIDA -CIDI : formas sufixadas del latin *caedere* (tuar)
v. **omicida** e **omicidi**.

« *cièia* » : cerièira / cerièisa. v. la nòta de **cerieirat**.

cièja / ciège : sòfia (mena de peis) (*Leuciscus leuciscus*)

cièja : sotièira / cròs / cusèl (trauc dins la tèrra per servir de vianda : castanhas, bledas, trufas, rutabagàs...)

cifoscoliòsi (f.) : desformacion del rastèl de l'esquina per una cifòsi e una escoliòsi.

cifòsi (f.) : corbadura del rastèl de l'esquina de convexitat posteriora.

cifotic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a una cifòsi ; persona que patís d'una cifòsi.

cigal (m.) : cigala feme que canta pas ; asenada ; falordisa.

cigala : mena d'insècte cracinejaire (*Cicada plebeja*) langosta / sautarèla ; cosin / cantarèla (*Ephippigera*) caprici ; bandada que far cantar ; asenada ; falordisa ;

cigalada : falordisa ; asenada ; refoletèri / lunada ; lancejada.

cigalar / cigalejar (v. intr.) : parpalhejar ; èsser embalausit ; lançar / lancejar (en parlant d'un abscess) ; falordejar ; far lo fringaire ; cantar ; publicar.

Los uèlhs me cigalejan : los uèlhs me fan quatre.

cigaleit : cigala encara pichona.

cigaleit, -a : beluguet, -a ; q.q. qu'es dins la luna.

cigalièr, -ièira : airal abondós en cigalas ; persona que captura de cigalas.

cigalon : mena de cigala pichonèla.

cigalós, -osa : mièg pintat, mièja pintada (entre dos vins)

cigarreta : tabat envolat dins un papièr tubular.

As pas vergonha d'aver totjorn la cigarreta al bèc ?

cigar (del cast. *cigarro*) : tabat envolat dins un tròç de fuèlha de tabat.

cigat : brota d'arbre.

« *cigatas* » : v. **sagatas**.

cigonha : caplèva / balandra de potz ; aucèl nautcambat, del bèc longarut, e qu'anisa sus las chimenèias, las torres, los cloquièrs. (*Ciconia ciconia*)

cigonha negra (autra mena de cigonha) (*Ciconia nigra*)

cigonhada : secossa.

cigonhaire, -a : lanternejaire, -a ; recocaire, -a ; pega (s.f.) ; balandrejaire, -a (que quita pas de balançar, d'esitar)

Los cigonhaires Dieu te'n garde !

cigonhar (v. tr. e intr.) : brandir ; saquejar ; destrantalhar ; importunar ; lanternejar ; sabracar ; çaganhar.

cigonhejar (v. tr. e intr.) : çaganhejar.

Cigonhejava la sarralha sens la poder desclavar.

cigonhatge : accion de lanternejar, de balançar, de çaganhar.

cigonhós, -osa : rambalhièr, -ièira.

ciguda (R. II, 394) : juèlhverdassa (planta bravament verenosa) (*Cicuta*)

cilh : cadun dels pels que butan al bòrd de las parpèlas ; los pels que butan al dessús dels uèlhs / las ussas.

cilhas : ussas.

cilhasbarrat, -ada : persona que sas ussas se tòcan.

Òme cilhasbarrat. v. bas de p. 19.

cilhaire, -a : parpelejaire, -a.

cilhar (v. intr. e tr.) : parpelejar ; ussejar ; far fregir d'uòus.

Lo grand solelh la fasiá cilhar. Uòus cilhats.

cilici (m.) : camisa rufa, o cench de crin portadas sus la pèl per far penitèncià.

cilindrada : volum engendrat pel desplaçament del piston dins lo cilindre ; total de las cilindradas d'un motor.

cilindraire, -a : persona que mena un cilindre de cilindrà.

cilindràr (v. tr.) : passar lo cilindre sus un camin empeirat.

cilindratge : accion o resulta de cilindràr.

cilindre : maquina de cilindràr ; rotlèu per laminar los metalls, per lustrar las estòfas, per estampar lo papièr... ; figura geometrica en forma de tub (t. tecn. de mat.) ; objectes, apleches, maquinass

d'aquela forma (t. tecn. de mecanica) ; cambra d'aquela forma que i se mòu un piston amodat per la vapor.

Un cilindre enòrme aplanava lo terren de jòc.

Una autò de uèch cilindres.

cilindric, -a : en forma de cilindre.

cilindricitat : natura de çò cilindric.

CILINDRO- : forma prefixada del latin *cilindrus* (cilindre)

cilindrocefalia : deformacion del crani en forma de cilindre.

cilindroïde, -a : (adj. e subs.) : en forma de cilindre.

cilindroïdes (m. pl.) : cilindres urinaris.

cilindròma (m.) : tumor benigna del front o del cap, caracterizada per la formacion de cilindres epitelials.

cilindruria : preséncia de cilindres dins las urinas.

cim : ennat ; cima ; extremitat (R. III, 244)

cima / cimàl / cimada / cimèl : la partida pus nauta.

De fons en cima / de fons a cima : d'embàs ennat.

cimaïsa : motladura superiora ; motladura mejana.

cimbala : mena d'instrument de musica.

cimbalar / cimbalejar (v. intr.) : jogar de la cimbala.

cimbaleta : cimbala pichona.

cimbalièr, -ièira : persona que jòga de la cimbala.

cimbèc : cròc per corbar las branca dels arbres fruchièrs.

cimbèl : signe ; senhal ; ensenha / mirondèla ; fiulet o fiuladís per enganar los aucelons per los trapar ; aucèl per enganar los autres aucèls ; esquila de vacas ; taure que mena lo tropèl ; ocasion.

cimbalum : mena d'instrument de musica.

cimbelar / cimbejar (v. intr. e tr.) : far signe ; apelar.

cimbelièira : aplech per far bolegar lo cimbèl.

cimbol : esquileta ; esquilon ; esquila de bicicleta.

cimbola : esquileta ; esquila de bestial boïn.

cimbolat, -ada : animal que li an cargada una esquila.

cimbolet : esquilon pichonèl.

cime / cimec / cimèc (f.) : (insècte vermelh-fosc que se confla de sang uman) (*Cimer lectularius*)

cimec de tèrra : pudís.

cimec fèra : insècte còpaborres de la vinha (l.p.)

cimèl / cimèla / cimelet / cimèrla : la pus cima.

Lo cimèl d'un arbre.

cimeson : cime pichonèla.

cimièr (arc.) : cledissa per trapar las cimes.

cimen : plombèl (cordilh de maçon per bastir drech)

ciment : mescla calcinada de pèira calcària amb d'argila per pastar un mortier que se pren lèu fach.

cimentar (v. tr.) : recobrir amb de ciment.

cimentariá : fabrica de ciment.

cimentat, -ada : recobèrt, -a amb de ciment.

cimentatge : accion o resulta de cimentar.

cimentier : obrier qu'utiliza de ciment ; industrial que lo fabrica.

cimèrla : cima / cimàl / pus cima.

CIMO- : forma prefixada del grèc *kuma*, -atòs (onda) v. **cimomètre**.

cimorra : tròç de feda maselada ; tròç de fust.

cimomètre : aparell per mesurar las ondas electromagneticas.

cimós / cimossa : lisièira d'estòfa ; lisièira en general ; benda d'estòfa per emmalholar un nenon ; lausa de bòrd de teulada.

cimossar (v. tr.) : far una lisièira (t. a.) ; emmalholar ; (arc.) enlevar la palha de pel sòl après batre.

cimossièira : cimós / cimossa. v. **cimós**.

cinostar (v. tr.) : escomossar (tustar las espigas d'una garba)
cinamòm : arbrilhon aromatic d' Asia (*Alaegagnus angustifolia*)
cinc : la chifra 5.
cinc cents : lo nombre 500.
cinc cents mila : 500 000.
cinc mila : lo nombre 5000.
cinc milions : 5 000 000.
cinc miliards : 500 000 000.
cincerisi (m.) : chinchorla (mena d'aucèl) (*Emberiza miliaria*)
cincona (plt.) : èrba de cinc fuèlhas. (*Potentilla reptans*)
cindra / cindre : penjador de vestit ; corbadura concava de vòuta.
cindrar (v. tr.) : donar a quicòm la forma d'un cindre.
cindrat, -ada : en forma de cindre.
cindre : malautiá inflamatoría de la pèl a la cencha del còrs, pel cap o endacòm mai (vesiculas fòrt escosentas)
« *cindre* » : v. **cime**.
CINE- : forma prefixada del grèc *kinemà* (movement) v. tanben a **QUINE-**
ciné : apocòpa de cinemà.
cineasta (m. e f.) : tecnician, -a de la fabricacion de films.
cinclub (angl.) : associacion per expandir la cultura cinematografica.
cinecromia : branca de la cinematografia que s'ocupa de la coloracion dels films.
cinofil, -a : persona qu'estima bravament lo cinemà.
cinofilia : estima granda del cinemà
cinetic, -a : relatiu, -iva a la cinegetica.
cinetica : art de la caça.
cinemà (t. a.) : apocòpa de cinematograf (arc.)
CINEMA- : forma prefixada del grèc *kinemà* (movement)
cinemà-escobilhas : degradacion ultima del cinemà-vertat.
cinemascòp : sistèma de projeccion sus un panèl grand.
cinematèca : airal, establiment que l'òm i centraliza, que l'òm i sèrva, que l'òm i projècta de films cinematografics.
cinematic, -a : relatiu, -iva a la cinematica ; t. tecn. de med. : *Amputacion cinematica*.
cinematica : branca de la mecanica qu'estúdia los movements en fonccion del temps, sens ténér compte de çò que los a poguts amodar.
cinematizacion : procediment d'amputacion cirurgicala que permet d'utilizar las contraccions del monhon per amodar un aparelh de protèsi.
CINEMATO- : forma prefixada del grèc *kinemà, -tòs* (movement)
cinematograf (arc.) : sinonim arcaïc de cinemà.
cinematografia : ensemble dels procediments amodats per obténer la reproduccion del movement.
cinematografiar (v. tr. arc.) : sinonim arcaïc de filmar.
cinematografic, -a : relatiu, -iva al cinemà.
cinematograficament : d'un biais cinematografic.
cinemà-vertat : cinemà documentalista qu'assaja de demorar fidèl e autentic lo mai que se pòt, mas que tomba sovent dins una mena de perversion visuala morbosa.
cinerari, -ària : receptacle (R. II, 280) per sèrvar las cendres d'un defuntat incinerat.
cinerita : depaus estratificat de cendres volcanicas.
cinescòpi (m.) : tub catodic de televisor.
cinèsi (f.) : desplaçament d'un animal amodat per un agent extèrne.
CINÈSI- : forma prefixada del grèc *kinesis* (movement)
-CINÈSI : forma suffixada del grèc *kinesis* (movement) que marca una relacion amb lo movement. v. **blastocinèsi**.

-CINESIA : forma suffixada del grèc *kinesis* (movement) que marca la facultat o lo biais de far un movement.
v. **diadocinesia**.
cinésica : estudi dels lengatges umans corporal e gestual.
cinésiologia : sciéncia del movement.
cinésiterapia : v. **quinesiterapia**.
cinestesia : v. **quinestesia**.
cinetic, -a : qu'a lo movement per origina.
Art cinetic (mena d'art abtract). *Energia cinetica*.
cinetica : branca de la dinamica.
cineticament : d'un biais cinetic.
cinetisme : teoria qu'explica un ensemble de fenomèns a partir dels sols movements de las particulas materials ; estudi de la rapiditat de las reaccions quimicas.
CINETO- : forma prefixada del grèc *kinetòs* (mobil)
cinetogenèsi : desenvolopament dels organs de mercé lor fonccionament repetitiu.
cinetografia : escriptura del movement.
cinetograma : particion que pòrta la notacion coreografica.
cinetropisme : mal de mar, d'avion, d'autò, de fusada...
cingla : cencha de cuèr en general ; josventrièira ; cinta ; benda ; malhòl de nenon ; cinta de nau.
cinglada : tom de còrda ; còps de cingla ; dolor intestinala.
cinglar (v. tr.) : balhar de còps de cingla ; cinglonar.
cingle : corsièira / escorsièiras (camin de ronda dins un castèl) caminòl entalhat dins lo ròc ; escarpament.
Lo moisset anisa pels cingles (pels escarpaments)
cinglon : cencha ; lisièira de mainatjon ; cordilh ; fustam de popa e de proa ; filat en travèrs de ribièira.
cinglonar (v. tr.) : estacar amb una singla ; cordar ; cordilhar / encordilhar.
cinic, -a : irrespectuós, -osa de la morala e de las convencions ; gossatièr, -ièira.
cinicament : d'un biais cinic.
Me respondèt cinicament que la morala, el...
cinisme : natura de q.q. de cinic ; doctrina dels filosòfs cinics.
CINO- : forma prefixada del grèc *kuòn, kundòs* (can)
cinòbre : mineral vermèl de mercuri ; color vermèlha.
cinocèfal, -a (adj. e subs.) : dotat, -ada d'un cap que revèrta lo del can ; que patís de cinocèfalia.
cinocèfalia : malformacion patologica en forma de cap de can.
cinofil, -a : qu'aima los cans.
cinodròma (m.) : pista que l'òm i fa córrer de cans.
cinoglòssa (plt.) : lenga de can (*Cynoglossum officinale*)
cinomòrf, -a : que revèrta un can.
cinotecnic, -a : relatiu, -iva a l'utilizacion dels cans dins tal o tal domeni.
cinorodon : aguialent / gratacuol (l.p.) (frucha de l'agalencièr)
cinquanta : cinc còps dètz = 50.
cinquantejar (v. intr.) : musardejar / landrinejar ; o véser pas tot planièr ; trucar los cinquanta ans.
cinquanten, -a : que n'a autres (as) quaranta-nòu davant el(a)
Sortiguèt cinquanten del concors que passèt.
cinquantena : los cinquanta ans.
cinquantenari : periòde de cinquanta ans (nòças d'aur, jubileu)
cinquantenari, -ària : quinquagenari, -ària (persona de 50 ans)
cinquantenejar (v. intr.) : se sarrar de la cinquantena.
cinquen, -a : que n'a autres, -as quatre davant el, -a.
cinquenar (v. intr.) : se multiplicar per cinc (semença...)
cinça : presa de tabac ; bolet d'amadò (*Boletus ignarius*)

cinsaire, -a : persona que cinsa.
 « *cinsana* » : v. **gençana**.
cinsar (v. tr. e intr.) : aspirar pel nas de polvera de tabat.
cint : bendatge.
cinta : cencha / centura (R. II, 316)
cinta de Sant Joan (plt.) : artemisa (*Artemisia vulgaris*)
 aussent / aissent : (*Artemisia absinthium*)
 cindre v. pus naut.
cintar (v. tr. dir. e ind.) : cénher / cenchar ; cargar una cencha a q.q. ; centurar (R. II, 316)
cintar (se) : se cénher / se cenchar ; se cargar una cencha.
cinturar (v. tr.) : cargar una cencha ; sasir q.q. a plec de braç.
cinturon. v. **centuron**.
CION- : forma prefixada del grèc *kiòn* (luseta / uèla)
cionectomia : ablacion de la luseta.
cioniti : inflamacion de la luseta.
-CION : forma occitana del sufix latin *-tio* (accion o resulta)
 v. **abdicacion, aberracion, abreviacion...**
CIONO- : forma prefixada del grèc *kiòn* (luseta / uèla)
cionotòma : cisèus cirurgicals per copar la luseta.
ciprès (R. II, 533) / **ciprièr** / **cipressièr** : mena d'arbre.
 (*Cupressus sempervirens*)
 « *Ciprian* » - « *Cipriana* » (fr.) : v. **Çubran - Çubrana**.
 « *cirar* » : v. **ecirar**.
 « *cirar* » e derivats (fr.) : v. **cerar / encerar**.
circ : airal circular pels combats de gladiators de la Roma antica (arc.) ; airal circular per d'espectacles acrobatics d'òmes o d'animals ; depression semicirculara dins una zòna de glacièrs ; airal circular de rocasses de las parets verticalas.
Los jòcs del circ. Lo circ de Gavarnia.
CIRCOM- : forma prefixada del latin *circum* (a l'entorn de) per aicesta causida, v. p. 21.
circumboreal, -a : relatiu, -iva a la zòna entre la província arctica e los limits meridionals de la taigà.
circomcentre : t. tecn. de matematicas e de geometria.
circomcír (v. tr.) : retallar (practicar la circomcision sus q.q.)
 v. (R. V, 168)
circomcís : retallat.
circomcision : operacion rituala o cirurgicala que consistís a seccionar lo prepuci. v. (R. V, 168)
circomduccion : moviment de rotacion a l'entorn d'un axe o d'un punt ; t. tecn. med.
circomferéncia : cercle / rond (linha plana e tampada que totes sos punts son a la meteissa distància del punt sonat « centre »)
circomflèx, a : signe d'accentuacion grèc, francés, alemand... notat ^ sus una letra ; qualificatiu medical :
Artèrias circumflèxas. Nèrvi circumflèx.
circomlocucion : bescontorn / perifrasi / biais de dire alambicat per macar pas q.q. per una vertat tròp brutala ; (en general) biais de dire tròp longanha.
circommediterraneu, -èa : a l'entorn de las tèrras qu'enròdan la Mar Mediterranèa.
circomnavigacion : accion de circumnavigar.
circomnavigar (v. tr.) : navigar a l'entorn de.
circompolar, -a : a l'entorn d'un pòl celèste o terrèstre.
circomscriccion : division administrativa ; accion de circumscriure una figura a una altra (t. tecn. de mat.)
Circomscriccion electorala.
circomscriptible, -a : que pòt èsser circumscriu, -a.
Tot poligòn regular es circomscriptible al cercle.

circumscriu / circumscriu, -a : p.p. de circumscriure.
circumscriure (v. tr.) : enrodar ; limitar ; t. tecn. de mat.
Circumscriure un airal amb una paret.
Circumscriure las recèrcas.
Circumscriure una corba a un polièdre.
circomspeccion : prudéncia ; resèrva.
circomspecte, -a : qualitat d'una persona prudenta.
circomspectament : d'un biais circomspecte.
circomstància : ensemble qu'acompanha un eveniment ; detalh ; condicion ; situacion.
Circomstàncias atenuantas. C. agravantas.
Une circumstància m'escapa dins ton relat.
circomstància (de) (loc. adv.) : a propaus / d'actualitat / de sason. *Un conselh de circumstància.*
circomstancial, -a : *Complement circumstancial.*
circomstanciat, -ada : detalhat, -ada.
circomvencion : engana.
circomvenir (v. tr.) : enganar.
Se laissèt circumvenir coma un novelari.
circomvengut, -uda : enganat, -ada (p. p. de circumvenir)
circomvesin, -a : situat, -ada a l'entorn.
Las comunas circumvesinas.
circomvolucion : cercle a l'entorn d'un punt central.
Circomvolucions cerebralas.
circomvolutiú, -iva : relatiu, -iva a las circomvolucions cerebralas.
 « *CIRCON-* » e compausats : v. **CIRCOM-**
circuít : escorreguda per far lo torn d'un airal. (R. II, 381)
circulacion : accion de circular.
circulada : circuit qu'enròda lo còr d'un vilatge, d'una vila, d'una ciutat d'Occitània.
circular (v. intr.) : far un moviment circular ; anar d'un punt a un autre ; se passejar.
circular, -a : relatiu, -iva a un cercle, o a quicòm que revèrta mai o mens un cercle.
circulara : letra comuna mandada a diferentas personas.
circumfusa (pl. lat.) : tot çò a l'entorn (t. tecn. de med. per designar, en igièna, los agents fisics exteriors)
 « *cireis* » (l. p.) : v. **cerièr**.
cirgatèl : tercelet / ratairòl (mascle de la tartana) (*Accipiter nisus*)
ciri : longa candela de cera.
Ciril : prenom. *La Cirila* : la femna de Ciril.
cirillic, -a : relatiu, -iva a l'alfabet e a l'escriptura dels pòbles eslaus de tradicion bizantina.
 « *ciron* » : brian ; brisan. v. **brian e siron**.
CIRRI- : forma prefixada del latin *cirrus* (anèla de pel)
cirrifèr, -a : que fa d'anèlas / de vedilhas.
La vinha es cirrifèra.
cirrifòrme, -a : en forma de *cirrus* (lat.)
cirripòde : crustacèu de la sosclasse dels cirripòdes.
CIRRO- : forma prefixada del latin *cirrus* (anèla de pel)
 forma prefixada del grèc *kirrhòs* (jaune)
 forma prefixada del grèc *skirrhòs* (dur)
cirrocumulus (lat.) : nivòl pomelada.
 v. **nivòl** (subs. f.) e **nivòl** (adj. m.)
cirrogèn, -a : amodaire, -a d'un procès de cirròsi.
cirros, -osa : que revèrta un *cirrus* (lat.)
cirrosi (f.) : malautiá del fetge caracterizada per de granulacions jaunassas.
Cirrosi biliara. C. graissosa. C. alcoolica.
cirrotic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la cirròsi ; persona que patís de cirròsi.

cirrostratus (lat.) : nivòl nautquilhada que revèrta un vel blancós.

cirrus (lat.) : nivòl mai o mens nauta (de 6000 a 10 000 mètres)

cirsoïde, -a : que revèrta de variças.

cirsotomia : extirpacion de variças.

cirurgia : operacion amb intervencion sus o dins un còrs d'òme o d'animal per garir d'unas malautiás.

cirurgian, -a : persona que fa d'operacions de cirurgia.

cirurgical, -a : relatiu, -iva a la cirurgia.

Operacion cirurgicala.

CIS- forma occitana del prefix latin *cis-* : en deçà de)
v. **cisalpin - cispadan - cisrenan.**

cisalièira : cadena per cisèls.

cisalhar (v. tr.) : copar de metal amb de cisalhas.

cisalhas : instrument per talhar mai que mai de metal.

cisalhat, -ada : copat, -ada amb de cisalhas.

cisalhatge : accion de copar amb de cisalhas.

cisalpin, -a : de deçà los Alps.

cisampa : vent de bisa freg e fòrt.

cisampar (v. intr. e tr.) : far de bisa ; tanar (s.f.)

ciscle (plt.) : mena d'eufòrbi. (*Euphorbia cyparissias*)

cisèl : aplech per entalhar pèira, òs, fust, metal...

ciseladura : accion o resulta del trabalh amb un cisèl.

ciselaire, -a : persona que trabalha amb un cisèl.

ciselar (v. tr.) : capusar quicòm amb un cisèl ; escalprar.

ciselatge : accion de trabalhar amb un cisèl.

ciselat, -ada : capusat, -ada amb un cisèl ; escalprat, -ada.

cisèls / cisèus (pl.) : aplech per talhar estòfas, papièr...
v. **talhants - escalpre - escapèl.**

-CISION : forma sufixada del latin *caedere* (copar)
v. **circomcision.**

cisjuran, -a : de deçà Jurà.

cispadan, -a : de deçà lo fluvi italian Pò.
Gàllia cispadana.

cispirenenc, -a : de deçà Pirenèus (m. pl.)

cisrenan, -a : de deçà Renania.

cissoïda (f.) : corba algebrica plana de gra tresen.

cissoïdal, -a : relatiu, -iva a la cissoïda.

cissomètre : instrument per mesurar la coesion d'un terren.

cist (del grèc *kisthòs*) (plt.) : marcívol (m.) (*Helleborus foetidus*)
moge (plt.) : (*Cistus*)
« *cist* » / « *cistre* » : v. **sistre.**

CIST- : forma prefixada del grèc *kustis* (bodifla / bodofla / bofiga / botariga) (l.p.)

cistadenòma (m.) : tumor de la botariga.

cistalgia : dolor de la botariga.

cistectomia : ablacion de la botariga.

cisteïna : compausat organic aminat e sulfurat.

cistercian, -a : monge, monja d'una branca benedictina.

cistèrna : cròs cavat, cimentat o bastit per reculhir las aigas de pluèja ; receptacle bèl de metal, de matèria plastica... per reculhir un liquid ; airal de la basa del crani.

cisternal, -a : relatiu, -iva a las cistèrnas del crani.

cisternèl : cistèrna pichona.

cisterniti (f.) : inflamacion de las cistèrnas del crani.

cisternografia : radiografia de las cistèrnas del crani.

cisternotomia : obertura de las cistèrnas del crani.

CISTI- : forma prefixada del grèc *kustis* (botariga)

cistic, -a : relatiu, -iva a la botariga.

cisticèrc : estat final de la baba del vèrm solitari.

cisticercòsi (f.) : malautiá amodada per de cisticèrcs.

cisticoduodenostomia : anastomòsi del canal cistic dins lo *duodenum* (lat.)

cistina : aminoacid sofrat.

cistinuria : eliminacion de cistina per las urinas.

cistiti (f.) : inflamacion de la botariga.

CISTO- : forma prefixada del grèc *kustis* (botariga)

cistografia : radiografia de la botariga.

cistometria : mesura de la capacitat de la botariga.

cistopexia : fixacion cirurgicala de la botariga.

cistoplastia : tota intervencion plastica sus la botariga.

cistoscòpi : instrument per far una cistoscopia.

cistoscopia : examèn de la botariga amb un cistoscòpi.

cistostomia : anastomòsi de la botariga a la pèl.

cistra (plt.) : muga (mena de moge) (*Cistus monspeliensis*) (*Levisticum officinale*)

cistre (plt.) : (*Meum athamanticum*) ; (*Helleborus rubrus*)
nogat de ròca ; sabèl / tap / caussanèl. v. **sistre.**

CIT- : forma prefixada del grèc *kutòs* (cellula) v. **citoïde.**

-CIT : forma sufixada del grèc *kutòs* (cellula)
v. **leucocit, fagocit...**

citacion : paraulas o esrich d'autor reproduits per q.q. ;
distinccion balhada a q.q. v. (R. III, 60)
notificacion en justícia.

citar (v. tr.) : reproduir de paraulas o un esrich d'autor ;
nomenar q. q. coma digne d'admiracion ; far comparèisser en justícia.

citara : instrument de musica de còrdas.

uitarista (m. e f.) : persona que jòga de la citara.

CITO- : forma prefixada del grèc *kutòs* (cellula)

citoarquitectonica : estudi de l'estructura del cortèx cerebral, basada sus la constitucion cellulara de sas diferentas sisas.

citocentre : centre cellular.

citocròm : pigment essencial de la respiracion cellulara.

citodiagnostic : diagnostic basat sus l'estudi microscopic de las cellulas.

citogamia : fusion citoplasmica dels gamèts mascle e feme.

citogenetica : branca de la genetica.

citogenetician, -a : especialista (m. e f.) de citogenetica.

citolisi (f.) : destruccion de las cellulas.

citolitic, -a : qu'amòda la destruccion de las cellulas.

citològ, -a : citologista v. pus bas.

citologia : branca de la biologia qu'estúdia la cellula.

citologic, -a : relatiu, -iva a la citologia.
Examèn citologic.

citologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de citologia.

citopatologia : estudi de la patologia de las cellulas.

citopenia : diminucion d'elements cellulars.

citoplasma : constituent fondamental de la cellula viva.

citoplasmic, -a : relatiu, -iva al citoplasma.

citoquimia : branca de la citologia qu'estúdia la constitucion quimica de la cellula.

citoquimic, -a : relatiu, -iva a la citoquimia.

itosquelèt : malhum de filachons proteïcs de l'esquelèt intèrn de las cellulas e responsable de lors movements.

citostatic, -a (adj.) : propietat dels remèdis qu'arrèstan la division de las cellulas o lor creissença per n'empachar la mitòsi.

citotoxic, -a : toxic, -a per las cellulas ; relatiu, -iva a la citotoxina.

citotoxicitat : natura de çò citotoxic.

citotoxina : substància solubla nosibla amodada per la cellula.

citotròp, -a : propietat d'unas substàncies d'èsser atiradas e fixadas per las cellulas.

citotropisme : atraccion quimica d'unas cellulas.

citra : coja / cocorda ; pastèca : (*Cucurbita citrullus*)

citra : pomat ; dorna / cruga / pegal (L. 77)

citrat : sal de l'acid citric.

citre : outra mena de pastèca ; citron ; nèci / bestiasson ;

citre (plt.) : consòuda. (*Equisetum*)

citric, -a : relatiu, -iva al chuc de citron. *Acid citric.*

citrin : varietat de quars jaune.

citrin, -a : de color jaune citron. (R. II, 399)

citritat (subs. f.) : color de citron. (R. II, 399)

citrolha : coja ; pastèca.

citrolhat : coja cuècha al forn.

citrolhon : api fèr / api bastard. (*Apium*)

citron : frucha del citronièr.

citronada / citronat : confitura o consèrva de citron.

citronat, -ada : aprestat, -ada amb de citron ; jaune, -a coma un citron.

citronèla (plt.) : melissa / abelhana (*Melissa officinalis*)
artemisa / aurona (*Artemisia*)

citronèla salvatja : (*Melittis caryophillum*)

citronièr : arbre que sa frucha es lo citron. (*Citrus limon*)

ciutadan, -a : persona qu'a drech de ciutat dins un país.

ciudadèla : fortalesa bastida per defendre una ciutat.

ciutadin, -a : vilandrés, -esa (l.p.)

ciutat : vila-catedrala ; vila granda ; ensemble d'immòbles de meteissa factura. *Ciutat obrièira. C. universitària...*

civada : avena (mena de cereala que los cavals ne son lemfres)
Ganhar la civada : s'alimenar coma o fan ases o cavals.

civada bauja / c. coguola / c. peluca : arratja (civada fòla)

civada de curat (l. p.) : pebre.

civada marcença / marcesca : civada de prima.

civada peluca : civada bauja.

civadar : campat de civada.

civadariá : grand campat de civada.

civadat : campat o recòlta (l. p.) de civada.

civadeta (plt.) : civada pichona ; grana de capuchin.

civadèl / civada de mar : cambaròt / cambaròta.

civadièr : mesuret pel gran ; chic (verdanha / verdaula / verdon)

civadièr, -ièira : relatiu, -iva a la civada.

civadièira : campat de civada ; vela jol mast de bòupret ; mesuret plen de civada.

civadilha (plt.) : grana de capuchin.

civadon (plt.) : civada jauna ; civada de prat.

civeta : mena d'insèctes ; mena d'animal : (*Viverra civetta*)

civic, -a : relatiu, -iva al civisme. *Dreches civics.*

civièira : baiard.

« *civièr* » : v. **cibièr**.

civil, -a : relatiu a l'Estat e als ciutadans. (R. II, 400)
Las autoritats civilas. Lo còde civil.
Un enterrament civil. Una guèrra civila.

civilitat : qualitats dels que sabon viure en societat.

civilizacion : estat e costumias d'un pòble civilizat.

civilizador, civilizairitz : que civiliza.

civilizar (v. tr.) : far sortir de l'estat salvatge.

civisme : afogament pels interèsses e las institucions de la patria.

clac ! / clic ! / clic-clac ! (onom.) : bruch sec e subran.

clacada / clacat : emplastre / carpan.

clacar (v. intr. e tr.) : far un bruch sec e subran ; clapar ; clapar amb las mans ; mandar un emplastre.

clacatge : clac ; clapament de mans ; distension d'un muscle o de son ligament.

cladisme : classificacion dels èssers vius d'après las relacions filogeneticas.

cladistic, -a : relatiu, -iva al cladisme.

CLADO- : forma prefixada del grèc *kladòs* (ramificacion)

cladocèrs : familha de crustacèus.

cladofòra (f.) : alga verda formada de filachons ramificats.

cladogenèsi (f.) : formacion de ramificacions de filachons.

cladogram : esquèma de las relacions de parentat probablas entre d'espècias, a partir d'una analisi cladistica.

clafada : brave plujal / brava pissada / aigassada.

clafar (v. tr. e intr.) : tustar bravament ; espotir ; plòure bravament.

clafèl : decesa ; pèsta ; calamitat (R. II, 288)
« *clafir* » : v. **claufir**.

clairana : solelhada per temps de pluèja.

clam : bram / cridal ; planh ; reclam ; bramal.

clamada / clamadissa : bramal / bramadissa.

clamador : airal que i se clama.

clamaire, -a / clamador, -airitz : persona que reclama.

clamar (v. intr. e tr.) : butar un bram ; cridar / sonar ; reclamar ; far una denúncia.

clamatièr, -ièira : bramaire, -a / braulhard, -a.
« *clame (sant)* » : desf. de l.p. v. **santclam**.

Clamenç - Clamença- Clamentina : prenomis.

clamor : clamadissa / cridadissa.

clamós, -osa (R. II, 401) : cridaire, -a.
Color clamosa. Cauna clamosa.

clamp (m.) (angl.) : pinças de cirurgian o de veterinari.

clampar (v. tr.) : pinçar / comprimir (sarrar amb de pinças)

clampatge : accion o resulta de comprimir.

clan (del gaelic *clann* : familha) : grop social de basa entre la familha e sa tribú ; grop clavat de personas (pej.)

clandestin, -a (adj. e subs) : furtiu, -iva ; secret, -a (L. 337) ocult, -a ; que se fa a l'amagat ; persona que viatja a l'amagat.
Signe clandestin. Manòbras clandestinas.
Estampariá clandestina. Viatjaire clandestin.

clandestina (plt.) : (*Lathraea clandestina*) ; (*L. squamaria*)

clandestinament : a l'amagat.

clandestinitat : estat de ço clandestin.

clangor : bruch metallic del còr dins d'unas aortitis.

clanic, -a : relatiu, -iva al clan.
Filiacion clànica. Organizacion c. Costuma c.

clanicament : d'après las costumias del clan.

clantir / clantorir (v. intr.) : clacar / restontir.

clap : pèira ; esclapa / esclapon de pèira ; calhau ; reblonilha / reblatalha ; tap rocalhut ; tèst / tèstes ; esclapon de fust.

clapa : esclapon de fust fach per la pigassa ; chaplum ; esclapon de pèira ; reblatalha ; carpan / bacèl.

clapada / clapal : emplastre ; rosta / tanada / tabassada.

clapador : soc per clapar de fust amb la pigassa.

clapairòl / clapareda : airal cobèrt de clapassilha.

clapairar (v. tr.) : acalhaudar / desrocar / lapidar (R. IV, 20)

clapar (v. tr. e intr.) : clacar ; tustar ; copar (R. VI, 9)
Clapar de las mans : aplaudir.
Clapar sus l'espatla de q. q.

clapar (se) : s'atapar / s'atassar (tèrra)

claparda : sonalha de muòl o de caval.
clapareda / clapairòl / clapàs : airal peirós ; montet de pèiras ; rocàs. *Lo Clapàs* : Montpelhièr.
clapassal : un brave clapal / un brave tustassal.
clapassejar (v. intr e tr.) : caminar per una clapareda ; pigassar de fust.
clapièr, -ièira : montet de pèiras ; peirada ; conilhèira.
clapassilha : peiregal / peirugal.
clapassina : tèrra rocalhuda.
clapeirar : desrocar / lapidar. v. **clapairar**.
clapejar (v. intr.) : clacar ; esclopejar.
clapet : part mobila del mecanisme d'una valvula ; babaròt / trujeta (insècte que s'amaga jos las pèiras d'un riu)
clapet, -a : tebés, -esa.
clapilha : clapassina ; peirilha.
clapir (v. intr.) : doblèt de glapir. v. **glapir**.
clapissa : escombralha / escombres.
« *clapotar* » (fr.) : v. **repescar - reposcar**.
claput, -uda : fòrt, -a / membrat, -ada / membrut, -uda.
claquet : cliquet de molin / bartavèl ; bartavèla de pòrta.
claquetaire, -a : dançaire, -a de claquetas.
claquetar (v. intr.) : cliquetar.
claquetas : cliquetas / cliquèlas / cancarinetas ; mena de dança que consistís a far un bruch de cancarinetas amb las sabatas que tustan sul postam.
clar (subs.) : claror / clartat ; expandi d'aiga canda ; airal clar. *Clar de luna. Clar de bòsc.*
clar (adv.) : clarament. *O vesi pas clar. Parlar clar.*
clar, -a : linde, -a ; cande, -a ; seren, -a / serenós, -osa ; evident, -a ; pauc espés, pauc espessa.
Clar - Clara - Clarà : prenom.
« *clar* » : v. **clas**.
clara : nassa ; caudièira pel rafinatge del sucre ; tèrme d'afinatge.
clarament : d'un biais clar.
claranja : coeficient de l'aptitud d'un organ o d'un teissut per eliminar d'un fluid de l'organisme tala o tala substància.
claranda : clarièira (airal sens arbres dins un bòsc) ; airal seren entremièg de nivols.
clarantèina : quicòm de tròp clar (sopa, estòfa...)
claràs : aiga bolhenta de vojar sul linge de la bugada.
claravia : cleda ; cledon.
clar-e-brun : calabrun ; clarescur (clarum fosc)
clarejar (v. intr.) : venir clar ; èsser clar.
clarent, -a : clar ; cande ; linde.
clarescur : rèirejorn / clar-e-brun / calabrun (clarum fosc)
claret, -a : puslèu clar, -a.
clareta : mena de rasim o de vin; plt. : (*Chelidonium*)
clària : glària (substància clara d'un uòu)
clariana : claranda ; mena de plt : (*Narcissus poeticus*)
Clariana : doblèt de Clara.
« *clarièja* » : v. **arièja**.
clarièr, -ièira (adj.) : clar, -a / pauc espés, pauc espessa.
clarièira : claranda. v. **pus naut**.
clarificacion : accion de far venir pus clar.
clarificar (v. tr.) : far venir pus clar.
clarin : graile (instrument de musica)
clarin, -a / clarinèl, -a : clar / linde / cande.
Clarina : prenom.
clarinejar (v. intr.) : venir clar ; tirar sul clar.

clarinèl, -a : linde, -a / cande, -a.
clarinèlha : esquila penjada al còl del bestial.
clarineta : instrument de musica.
clarinetaire, -a : persona que jòga de la clarineta.
clarion : intrument de musica. L. 78.
clarionetaire, -a : persona que jòga del clarion.
clarir (v. tr.) : esclairar ; calfar.
Clarissa : prenom.
clarissòl : claranda / clarièira.
Clarmonda : prenom (doblèt d'Esclarmonda)
Clarmont d'Auvèrnha : vila del manuscrit occitan de la Passion de Clarmont e del poèma occitan de flor sonat « *Eu aòr Damrideu* » v. p. 364.
Clarmont d'Erau : vilòta d'Erau (Occitània)
claror : clarum / clartat.
clarós, -osa : clar ; cande ; pauc consistent.
clartat / claretat : claror / clarum.
clarum : clartat ; claranda ; airal clar.
clarvesença : qualitat d'una persona que i vei clar (s. f.)
clarvesent, -a : que i vei clar (s. f.)
clarissa : religiosa de l'òrdre de santa Clara.
clarjàs : massa de fèrre fonduda ; gusa (tèrme de fondariá)
clas : finida (biais de sonar las campanas per q.q de defuntat)
classa : ensemble d'escolans que fan los meteisses estudis dins la meteissa sala ; ensemble de ciutadans de la meteissa condicion sociala ; ensemble de soldats del meteis temps ; ensemble d'animals mai o mens similars.
Classa obrièira. Classa 80. Classa de mamifèrs.
classador (m.) : mòble o camisa rigida de classament.
classaire, -a : persona que classa quicòm.
classament : accion o resulta de classar / classificacion.
classar (v. tr.) : triar / far la triada ; rengar / classificar.
classard, -a : persona del meteis temps que tu.
classejar (v. intr.) : sonar una finida / sonar lo clas.
classic, -a : relatiu, -iva a l'Antiquitat grecoromana ; òbras o autors dignes d'imitacion o que servisson de referéncia.
classicisme : çò classic ; doctrina literària o artistica dins lo genre classic.
classificable, -a : que pòt èsser classificat, -ada.
classificacion : triada ; classament.
classificador, -airitz : persona que classifica.
classificar (v. tr.) : triar e classar.
-CLASTA : forma prefixada del grèc *klastòs* (bresat) v. **iconoclasta**.
-CLASTIA : forma prefixada del grèc *klastòs* (bresat) v. **iconoclastia**.
-CLASTIC : forme prefixada del grèc *klastòs* (bresat) v. **iconoclastic**.
clastic, -a : natura de ròcas formadas de fragments d'atras ròcas ; desmontable, -a (en parlant de pèças d'anatomia artificialas)
Crisi clastica : actes de violéncia (t. tecn. de psiquiatria)
CLASTO- : forma prefixada del grèc *klastòs* (bresat)
clastomania : impuls morbós (R. IV, 264) de destruccion.
clastra : convent ; passatge cobèrt dins un convent ; (*per extension*) caminada / presbitèri.
clastrar (v. tr.) : metre dins un clastre ; clautre ; enclautre.
Clastrar las fedas dins un pargue.
clastrar (se) : intrar dins un convent per ne tornar pas sortir.
clastrat, -ada : enclaus, -a dins un clastre.
Monges clastrats. Monjas clastradas.
clastre : convent ; passatge cobèrt dins un convent.

clastrejar (v. intr.): passar de clastre en clastre, de castèl en castèl.

clastron: clastre pichonèl / trièl. *Clastron pels porcelons.* « clau » / « plau »: plòu. v. **plòure**.

clau (del lat. *clavis*: pèça de metal que govèrna una sarralha) (per extension): pèira trabalhada per clavar un arc o una vòuta...; tirant de parets; (en general) tot çò que clava quicòm (t. a.); clavèl; anquet; pal per estacar un animal; caderç.

La clau de l'enigma la te vòli pas donar.

clau, clava (adj.): garrèl, -a. (L. 78)

clau de fusta: tirant en cima de fusta per clavar la paret.

clau de pont: angle salhent de pila de pont.

clau de sant Jòrdi / clau de sant Pèire: claveta.

clau de vòuta: pèira centrala que clava la vòuta.

Claudeta - Claudi - Clàudia - Claudià: prenom.

claudicacion: ranquièira; accion de claudicar. (R. II, 412)

Foguèt desmobilitzat per claudicacion.

claudicar (v. intr.): garrelejar. v. **clau**.

Claudina: prenom.

claufelha: envolopa de frucha; còca de frucha.

claufiment: accion d'emplenar, de cobrir, de comolar.

claufir (v. tr.): comolar; farcir; embucar; emplenar.

claufir (se): s'emplenar d'a fons; se farcir; s'embucar.

claupèire: clau de sant Pèire / claveta (*Lacerta muralis*)

claire (v. int. e tr.): far intrar; embarar; enclaire; caber; contèner; tornar menar lo bestial a l'estable; conclure.

Clare lo bestial. La frucha pòt pas claire aquí!

Pòdi pas claire mos pès dins aquelas sabatas.

claire (se): s'embarar; s'enclaire.

claus: enclaus (airal clausurat) *L'èga pais dins lo claus.*

claus, -a: p.p. de claire.

L'an clausa per dètz ans: l'an mesa en preson...

clausa: enclaus; domeni.

A clausa de nuèch (loc. adv.): après calabrun.

clausa / clausula: disposicion especiala d'una acte, d'un contracte, d'un testament. (R. II, 408)

clausada: airal clausurat; circumscripcion.

clausanfèr: mena de cepatge en Roergue.

clausar (v. tr.): clausurar; acabar / conclure.

clausèl / clauset: claus pichon.

clausidor, -oira: que pòt èsser clausurat, -ada.

clausilh: liechòta de vim.

clausir (v. tr.): enclaire; clausurar.

clausissa (molusc): (*Venus florida*); (*Venus decussata*)...

ase / panseta de pòrc (budèl gròs farcit); çaisseta de fust que pòt èsser tampada;

clausissós, -osa: que conten de cauquilhatges:

Sabla clausissosa.

clauson (m. e f.): clauset / clausèl (pichon claus); clastron; pèira darrièira d'una sisa; corondat; buget; paret que separa doas cavitats dins un organisme.

Aviam un clauson al pè de l'ostal.

Una clauson de bricas, de plastre, de fust...

Clauson nasala. Clauson del còr.

clausonar (v. tr.): bugetar; far un corondat; acabar una sisa de pèiras.

clausonat, -ada: t. a. çaisús.

clausonatge: accion o resulta de clausonar.

CLAUSTR-: forma prefixada del latin *claustrum* (clausura)

claustra (arc.) (R. II, 409) v. **clastra**.

claustrar (v. tr.): doblèt de clastrar.

claustracion: sojorn que s'esperlonga dins un airal claus.

CLAUSTRO-: forma prefixada de *claustrum* (clausura)

claustròfòb, -a: que patís de claustròfòbia.

claustròfòbia: paur malautissa dels airals embarrats.

claustromania: claustracion patologica d'unes malauts.

clausuga: cuol de sac; clausura; tèrme / randa.

clausula / clausa: disposicion especiala d'una lei, d'un contracte, d'un testament... (R. II, 408)

clausura: barralha / encencha; airal privat dins un convent.

clausurar (v. tr.): encenchar (enrodar amb una clausura) enrodar d'una cleda.

clausurat, -ada: enrodat, -ada; enclaus, -a.

clautòrta: manada en semicercle per butar un verroilh.

CLAV-: forma prefixada del latin *clavus* (clavèl)

clava: emprenta (R. IV, 623); pèrga de tartana; estaca de borgin. v. **borgin**.

clavacais (adj. m. e f.): que clava la paraula a q.q.

Mot clavacais. Respona clavacais.

Una replica clavacais laissa q.q. lengaclavat.

clavada (subs. f.): claus.

clavadura: barradura.

clavar (v. tr. e intr.): pestelar (barrar a clau); pausar una clau de vòuta; mocar / clavelar q.q. (s. f.); acabar.

Clavar la pòrta. Clavar las dents. Clavar la cara.

Clavar la vista. Clavar una discussion. Clavar q.q.

clavaire, -a / clavari, -ària: tesaurièr, -ièira (persona que ten la borsa d'una associacion...)

clavaire, -a: persona que fa o que vend de clavèls.

clavariá: fabrica de clavèls; ofici de clavaire, -a. t. a. çaisús.

clavat, -ada: tampat, -ada a clau.

clavecin: instrument de musica.

clavèl: tija de fèrre aponchada, amb una cabòça a l'autre cap; vairòla de las fedas / picòta dels motons; pèira-vòuta / clau de vòuta; floronc; tacha; fargas de dalhaire; nos / nosèl de pèira de talha.

Sec coma un clavèl: magre coma un clavèl.

clavèl de ferrar: clavèl especial per ferrar lo bestial.

clavèl de linha de pescar: anquet.

clavelada: clavina / clavelina / picòta de las fedas; mena de peis de mar fissaire (*Raia clavata*)

mena de planta fissaire (*Tribulus terrestris*)

clavelar (v. tr.): fixar amb un clavèl o de clavèls; immobilizar.

Nòstre Sénher foguèt clavelat a la crotz.

Son accident lo clavelèt al lièch per de meses.

clavelat: rom (mena de peis) (*Scophthalmus maximus*)

monge clavelat (autre peis) (*Squalus americanus*)

clavelet: destenda / palheta / gisclet d'arma de fuòc; clavet (fèr de calafataire) v. **pus bas**.

mena de planta: (*Cheiranthus cheiri*)

clavelièr, -ièira: clavaire, -a (q.q. que fa o que vend de clavèls)

clavelièira: farga de clavelièr o de clavelièira.

clavelina (plt.): èrba de la vipèra (*Echium*)

clavina (mena de malautiá de las fedas)

clavelós, -osa: noselut, -uda.

clavens / clavís / clavum: cram / tap bravament peirós; clapiha que se ten del tròc.

clavet / claveta: fèr de calafataire. v. **calafataire**.

claveta: pichona clau; galha; claupèire:

arçon de bast.

clavetièira: trauc de sarralha.

clavicula : cadun dels dos òsses longaruts, un pauc corbats en S, entremièg l'esternum e la padèla (omoplata) que i s'articulan.

clavicular, -a : relatiu, -iva a la clavicula.

clavièr : anèla o cadeneta per carregar claus, cisèls... ; pòrta-claus (m. e f.) / jaulièr, -ièira / portière, -ièira ; rengada de tòcas d'orguena, d'ordenador...

clavièira : trauc de sarralha ; clavelièira ; ferrièira ; mena de clau ; mena de peis (*Crenilabrus*)

clavina : clavèl / clavelada (malautiá de las fedas)

cleda (t. a.) : cledís / clediça ; clausura ; ridèla de carreta ; escaleta de carreta ; secador de milh o de castanhas ; pòrta cledada ; ròsse ; brústia per cimes (arc.) ; trièl.

Del gallés *CLETA* : barrièira.

cladada : contengut d'un secador.

cledan : escoden o barron de cleda.

cledar (v. tr.) : clausurar amb una cleda o un trelíç ; cloure las fedas dins un pargue clediçat.

clodat : cleda ; pòrta cledada ; pargue de fedas ; trelíç de fenèstra.

clodat, -ada : clausurat, -ada ; trelíçat, -ada.

Cledat : archivaire e paleograf occitan del sègle XIX.

cledièr, -ièira : persona que fa secar las castanhas sus una cleda.

cledís : trelíç.

clediça : cleda que servís de ridèla de carreta.

clendon : cleda pichonèla per far secar formatges o frucha.

CLEID- CLEIDO- : formas prefixadas del grèc *kleidiôn* (clavicula)

cleidectomia : ablacion cirurgicala de la clavicula.

cleidorrexia : fractura de las duas claviculas pendent l'enfantament clòsca darrièira.

cleidotomia : seccionament d'una clavicula o de las duas pendent un enfantament de mal far.

clémencia : disposicion (R. IV, 613) a perdonar.

clement, -a : que fa pròva de clemència.

clementament : amb clemència.

clementina : varietat de mandarina.

clementinièr : arbre que sa frucha es la clementina.

« *clenar* » : v. **clinar**.

clenc, -a : clin, -a ; corbat, -ada ; malautís, -issa ; melingre, -a.

clencar (v. tr. e intr.) : penjar / clinar ; pendolar.

clepsidra (arc.) : mena de relòtge d'autres còps.

CLEPTO- : forma prefixada del grèc *kleptein* (raubar)

cleptofobia : paur morbosa (R. IV, 264) de raubar o d'èsser acusat injustament d'aver raubat.

cleptoman, -a (adj. e subs.) : que patís de cleptomania.

cleptomania : pulsion morbosa (R. IV, 264) de raubar.

clerc : v. **clergue**.

clergat (R. II, 413) : ensemble de totes los prèires (Papa, cardinals, evesques, prèires ordinaris)

clergat capussat / clergat muscat (l. p.) : naut clergat.

clergat regular : prèires religioses.

clergat secular : prèires non religioses.

clergue / clerc : q.q. qu'a recebuts los òrdres sacrats ; tonsurat ; prèire ; servent de messa ; servicial de notari o d'avoat ; beluga ; mena de planta : (*Narcissus biflorus*)

clerguejar (v. intr.) : far lo saberut.

clergueta : serventa de messa.

clergon : pichon servent de messa.

clerical, -a : relatiu, -iva al clergat ; favorable, -a al clergat.

clericalament : d'un biais clerical.

clericalisme : intervencion abusiva de la Glèisa.

clèsc (m.) / **clèsca** : clòsc.

clèscadur, -a : qu'a lo clòsc dur ; qu'a la clòsca dura / caput, -uda. *Òme clèscadur.* v. bas de p. 19.

clèscamòl, -a : qu'a lo clèsc fragil.

clespa : crosta ; sisa.

clespar (v. tr.) : cobrir, recobrir.

clesquejar (v. intr.) : sonar coma un clòsc fendilhat.

clíc ! / clinc ! (onom. que ven de **clinquet** (cadaula) : bruch sec e brèu.

clícant / clincant (subs.) : quincalha.

clíc-clíc-clíc-clíc-clíc-clíc (onom.) : bruch d'esclòps.

« *Fasián clíc-clíc-clíc, fasián clac-clac-clac,*

fasián clíc-clíc-clíc-clac-clac-clac los esclòps

quand èran, quand èran, quand èran nòus » (bis)

Repic de la cançon populara *Los esclòps*.

clícar (v. intr.) : far clíc ; apevar sus la mirga de l'ordenador ; téner beluguejat.

A las clicas (loc. adv.) : a la poncha del jorn.

clíchar (v. tr.) : far un clichat.

clíchat : image fotografic negatiu.

« *client* » (fr.) :

v. **practica**.

climat : condicions atmosfericas ; ambient (m.)

CLIMAT- : forma prefixada del grèc *klima*, -atòs (climat)

climatic, -a : relatiu, -iva al climat.

Sa santat depend de las condicions climaticas.

climatèri (m.) : atge (R. III, 235) critic pels òmes que correspond a la menopausa de las femnas.

climatisme : tèrme generic per tot çò que concernís las estacions climaticas.

climatizacion : accion o resulta de climatizar.

climatizaire, -airitz (adj. e subs.) : que climatiza.

Un climatizaire / Una maquina climatizairitz.

climatizar (v. tr.) : crear de condicions climaticas agradivas dins un veïcul, un ostal, una botiga.

CLIMATO- : forma prefixada del grèc *klima*, -atòs (climat)

climatològ, -a : especialista (m. e f.) de climatologia.

climatologia : estudi scientific dels climats.

climatologic, -a : relatiu, -iva al climat. *Mapa climatologica.*

climatoterapia : utilizacion de la qualitat de diferents climats pel tractament d'unas malautiás.

climatoterapic, -a : relatiu, -iva a la cf 3.088 0 TD 6a

(~~16c. 114y236~~) F52 8.55 Tf 1.375 0 ons 176 Tc

clinhament : accion de clinhar.

clinhar (v. intr. e tr.) : parpelejar ; cilhar ; cutar los uèlhs ; agachar en parpelejant ; èsser lo cutabòrlhe ; far una clinhada d'uèlh.

clinhèt, -a (subs.) : amagat / cutabòrlhe (mena de jòc de mainatges)

clinic, -a : çò que se vei d'una malautiá pas que per l'observacion d'un malaut. *Signe clinic.*

clinica : establiment privat pels malauts.

clínicament : d'un biais clinic ; d'un punt de vista clinic. *Clinicament mòrt.*

clínician, -a : mètge (medecin) qu'estúdia las malautiás per examèn dirècte dels malauts.

CLINO- : forma sufixada del grèc *klinè* (inclinacion)

clinocefalia : deformacion del crani en forma de sèla.

clinodactilia : desviacion dels dets o dels artelhs.

clinofilia / clinomania : tissa malautissa de téner lièch.

clinomètre : aparelh de mesura (avions, naviris, geologia)

clinopiroxèn : mineral monoclinic.

clinopòde (m.) (plt.) : èrba fina (l.p.) (*Clinopodium vulgare*)

clinorombic, -a : monoclinic, -a.

clinostat : aparelh per mesurar l'enclinason.

clinostatic, -a : relatiu, -iva als fenomèns amodats per la posicion jaguda.

clinostatisme : posicion jaguda e fenomèns que ne resultan.

clioteràpia (arc.) : tractament medical pel repaus al lièch.

clinquet : cadaula. (L. 79)

« *clip* » (angl.) : v. **gafacabelh - gafarauba - gafapapièrs.**

clip (angl.) : *videoclip* (brèva sequéncia televisada de publicitat per un film, una cançon, una marca, una idèa politica, umanitària o de tota altra mena)

cliquejar (v. tr. e intr.) : cliquetar (frequentatiu de clicar)

cliquet / cliqueta : claquet / guidon de molin ; cadaula. (L. 79)

cliquèlas / cliquetas : claquetas / cancarinetas.

Las cliquetas del « flamenco » andalós.

cliquetar (v. tr. e intr.) : frequentatiu de clicar.

clissa : cledissa.

CLIST- : forma prefixada del grèc *kleistòs* (tampat)

clistèri (arc.) : lavament.

clisterizacion : accion d'administrar un lavament. (R. II, 417)

clisterizar (v. tr. arc.) : administrar un lavament a q.q.

CLISTO- : forma prefixada del grèc *kleistòs* (tampat)

clistogam, -a : natura de la flor qu'arriba pas a se dobrir ; natura de las plantas d'aquela mena de flors.

clistogamia : mena de pollinizacion que la flor i es fecondada per son quiti pollèn, per çò que la flor es indeïcenta (qu'arriba pas a se dobrir)

clistocarp (m.) : còrs esporifèr indeïcent de campairòl ; frucha indeïcenta.

clistocarpic, -a : relatiu, -iva al clistocarp ; natura dels organismes de frucha indeïcenta.

clitocib : nom generic de menas de bolets : (*Clitocybe alexandri*) (*C. brumalis*) ; (*C. candicans*) ; (*C. clavipes*) ; (*C. dealbata*) ; (*C. ditopa*) ; (*C. geotropa*) ; (*C. gibba*) ; (*C. gilva*) ; (*C. odora*) (*C. rivulosa*) ; (*C. vibecina*)

CLITORID- : forma prefixada de *clitòris*, -idòs (clitòris)

clitoridectomia : ablacion del clitòris.

clitoridian, -a : relatiu, -iva al clitòris. *Excitacion clitoridiana.*

clitoridisme : ipertrofia del clitòris ; ereccion patologica del clitòris ; sensibilitat excessiva del clitòris.

CLITORIDO- : forma prefixada del grèc *kleitòris*, -idòs (clitòris)

clitoridomania : tissa de masturbacion clitoridiana.

clitòris : dardalhon (pichòt organ erectil, a la jonccion anteriora de las pòtas pichonas de la vulva)

clivable, -a : que pòt èsser clivat, -ada.

clivar (v. tr. del neerlandés *klieden*) : fendre / fendasclar ; separar per sisas parallèlas (cristal, mineral...) ; talhar dins lo sens de las sisas (pèira, brillant...) ; liberar de las sisas vesinas (organ, tumor...)

clivatge : accion o resulta de clivar (laminatge ; exfoliacion ; fendasclatge, fraccionament...) ; t. tecn. de cirurgia.

C.L.O. : sigla de Conselh de la lenga occitana.

cloaca (f.) (del lat. *cloaca* : conduit merdièr) : conduit comun, (urinari, intestinal e genital) d'unes vertebrats, mai que mai de l'ucelum e de la polalha ; (per extension) : tautàs / fangàs ; airal porcàs.

cloacal, -a : relatiu, -iva a una cloaca.

cloasma : lesion de la pèl (ensemble de tacas, mai que mai sus la cara d'una femna qu'espèra)

cloc, -a : carp, -a ; blet, -a / tròp madur, -a.

clòc ! (onom.) : clociment de la galina ; chac ! (onom.)

clòc : clinhament d'uèlh ; clinhada.

cloca : galina coaira ; galina maire ; pèira de capairon de paret ; persona bèstia ; cardon rotland / panicaut (plt.) : (*Eryngium campestre*)

Cloca (la) : la Polzinèira (mena de constellacion)

clòca : senh ; clas ; còp de campana ; campana ; aplech de veire o de matèria plastica per aparar lo formatge ; confidor / glotona ; campaneta (nom de tot un fum de plantas) ; petairòla / èrba dedal (plt. de mai d'una mena) (*Digitalis*)

clocada : coada de poletons ; coada de perdigals, de catlas... ; mainatges de familha nombrosa.

clocaire, -a : campanièr, -ièira.

clocar (v. tr. e intr.) : sonar las campanas ; sonar lo clas ; clocir (galina maire / cloca) ; gemegar ; torolhar ; piular ; piutar. *Clocar lo primièr, lo segond de la messa.*

« *clocar* » : v. **clucar.**

clocatejar (v. intr.) : frequentatiu de clocir.

cloceire, -a (adj. e subs.) : que clocís ; que se planh ; malautís, -issa.

clocida / clociment : accion de clocir ; gemèc.

clocinejar (v. intr.) : clocir ; tossir sec ; deperir.

clocir (v. intr.) : clocatejar (galina maire / cloca) ; gemegar.

Clodovèu / Clovis / Loís : variants del meteis prenom.

Cloè : prenom.

clofibrat : medicament que fa baissat lo colesteròl.

clojar e derivats : v. **clujar.**

clomifèn : medicament per amodar l'ovulacion.

clòn (del grèc *klòn*, -òs : brota) : ensemble de plantas que venon d'una multiplicacion vegetativa ; ensemble de cellulas que venon de divisions successivas d'una cellula unica ; obtencion, per de manipulacions geneticas, d'una seria de molèculas, de cellulas o d'èssers vius identics a la molècula, la cellula o l'èsser viu d'origina ; individú que serà la replica d'un autre individú ; còpia confòrma ; ordenador o microordenador compatible d'a fons (material e logicial) amb un modèl donat.

clonar (v. tr.) : far lo clonatge de quicòm o de q.q.

clonatge : accion o resulta de clonar quicòm o q.q.

clonia / clonisme : clonus (t. tecn. med.) v. pus luènh.

clonic, -a : relatiu, -iva a la clonia ; relatiu, -iva al clonatge.

clonicament : d'un biais clonic (t. a.)

clonidina : molècula química utilizada per far baissar l'ipertension arteriala.

clonorquiasí (f.) : mena de parasitòsi del fetge.

clonus (del grèc *klônòs* : moviment convulsiu) : seria de contraccions brèvas, involontàrias e ritmicas d'un musclet.

Clonus de la man, del pè, de la parabèla del genolh.

clòp (subst.) : trauc ; cròs ; clòt ; cauna ; sampa ; tèrra de sampa ; pairòl de ròcs ; avenc ; degolau.

clòp, -a (adj.) : caunut, -uda.

clòp, -a (del latin *cloppus* : garrèl) : garrèl, -a. (R. II, 412)

* **clopar / clopejar** (v. intr.) : garrelejar.

clopièr, -ièira : q.q. que patís d'un pè de borda (d'un pè difòrme)

cloquejar / clocatejar (v. intr.) : frequentatius de clicir.

cloquièr : torre ponchuda o airal que i son quilhadas las campanas d'una glèisa. (De confondre pas amb **campanal**)

clòr : còrs simple, verdós, de sentor fòrta e sufocanta.

CLOR- : forma prefixada del grèc *klhòròs* (verd clar)

cloracion : purificacion de las aigas pel clòr.

cloral : nom usual de l'aldeid tricolorat o tricloroetanal.

cloralomania : besonh morbós (R. IV, 264) de cloral.

cloralisme : ensemble d'accidents amodats pel cloral.

cloralòsa : combinason de cloral amb de glucòsa.

clorambucil : remèdi contra la leucemia limfocitària.

cloramfenicòl : mena d'antibiotic.

cloramina : mena de derivat clorat per desenfectar.

clorar (v. tr.) : sometre una substància a cloracion.

clorat, -ada : que conten de clòr.

cloremia : taus de clòr dins lo sang.

cloric, -a : relatiu, -iva al clòr.

cloridria : taus d'acid cloridric liure e de clòr, combinat a las matèrias organicas del suc gastric.

cloridric, -a : que conten d'acid cloridric.

Clorinda : prenom.

clorit : sal de l'acid clorós (acid que conten de clòr)

CLORO- : forma prefixada del grèc *klhòròs* (verd clar) que balha tot un fum de compausats de consultar dins una enciclopedia, mas que pòdon pas èsser detalhats aici.

clorofilla : matèria coloranta verda de las plantas.

clorofillian, -a : relatiu, -iva a la clorofilla.

clorofòrm : liquid volatil fòrt utilizat coma anesthetic.

cloroformar (v. tr.) : endormir q.q. al clorofòrm.

cloroformic, -a : *Inalacions cloroformicas.*

cloroformizacion : accion de cloroformar.

cloròsi (f.) : flaquesa de l'adolescència per manca de globuls roges ; flaquesa de las plantas per manca de quicòm.

clorur : combinason del clòr amb un autre còrs.

clorur de sòdi : sal marina.

clorurat, -ada : que conten de clorur.

cloruremia : preséncia normala o anormala de clorurs dins lo sang.

cloruria : preséncia normala de clorurs dins lo sang.

clòsc, -a / clèsc, -a / clusc, -a : cauquilha de frucha, d'uòu ; partida centrala d'unas menas de frucha ; crani del cap ; testicul ; escalha d'ustra, de clausissa.

Far clèsc : clesquejar.

clòscadur, -a : de mal ensenhar ; caput, -uda v. nota d'acilin.

clòscapelat / cluscapelat, / clòscaplumat, -ada : calvet, -a.

clòscacaput, -uda / cluscatestut, -uda : caput, -uda.

Òme clòscacaput : testut. v. bas de p. 19.

clòscar (v. tr.) : bresar lo clòsc. *Clòscar de noses.*

clòsquet (subst.) : mifla / espencha.

clòsquet, -a : que cruissís jos las dents.

clòt, -a (adj.) : de nivèl / d'aplomb ; planièr, -ièira / horizontal, -a ; unit, -ida ; jagut, -uda ; terrassat, -ada per la malautiá.

clòt (subst.) : depression (R. IV, 624) / trauc / cavitat ; tombèl ; cròs de la man ; vòuta pichonèla ; croseta de gauta.

clòta : traucàs ; pesquièr ; granda sèrva d'aiga ; val.

clotaire, -a : tombassièr, -ièira.

clotar (v. tr.) : curar per far un trauc ; descauçar un arbre.

clotat, -ada : curat, -ada.

clotar (se) : se curar.

clotet / cloteta : croseta ; croseta de gauta o de menton.

clotejar (v. intr.) : estanhar dins una depression.

Clotilda : prenom.

« **Clovis** » : v. **Clodoveu.**

clown (k l a u n) (angl.) : v. **falimard - palhassa.**

club (kl b) (angl.) : associacion esportiva, culturala, politica... *Cineclub. Club de lectura...*

cluca : bendèl suls uèlhs. *A las clucas* : a calabrun.

clucada : cutada / somelhon / pichon sòm.

clucaire, -a : cilhaire, -a / parpelejaire, -a ; cutaire, -a.

clucar / clocar / clugar (v. intr. e tr.) : tampar los uèlhs ; bendar los uèlhs per jogar a cutabòrlhe ; èsser lo cutabòrlhe (lo que clinha, lo que cuta al jòc de l'amagat)

clucaron : verdanèl / verdanèla.

clucatejar (v. intr.) : quitar pas de parpelejar.

clucons (de) (loc. adv.) : a tustabòrlhe.

cluèg : palha de segal escossa al flagèl per cobrir un ostal ; estobla / estolha (t. a.)

« *clugar* » : v. **clucar.**

clugièr : montet de palha de segal escossa al flagèl.

clujada / clojada : cobertura d'ostal clujat.

clujaire, -a : persona que cobrís un ostal amb de palha de segal.

clujar / clojar (v. tr.) : cobrir una teulada amb de palha.

« *clunhar* » : v. **clinhar.**

cluquejar (v. intr.) : clinhar / cutar al jòc de cutabòrlhe.

cluquents (de) : amb los uèlhs clucats.

cluquet / cluguet : cutabòrlhe (jòc de dròlles)

cluqueta : bendèl pels cavals.

clus (subs.) : sentor de claufit ; filat trenat fin.

clus, -a (adj.) : escur, -a. *Lo trobar clus d'unes trobadors.*

clusa : encencha de ròcs ; vabre / vaur.

clusar (v. tr.) : claure ; clausurar ; barrar.

clusa-clusa ! : cridal per acometre los aucèls de falconariá.

cluscapelat, -ada : clòscapelat, -ada v. pus avant.

cluscatestut, -uda : clòscacaput, -uda.

« *clutar* » : v. **clucar.**

C. M. : sigla per « Cors mejan ».

CNID- : forma prefixada del grèc *knidè* (ortiga)

cnidari : invertebrat aquàtic dotat de cellulas urticantas.

CNIDO- : forma prefixada del grèc *knidè* (ortiga)

cnidoblast (m.) : cellula urticanta (que fa prusir)

cnidocist (m.) : nematocist (organ urticant dels cnidarís)

cnidòsi (f.) : urticària (f.)

CO- : forma prefixada del latin *cum* (amb) que marca associacion, simultaneïtat, participacion... v. **coadjutor, coalicion, coautor...** v. tanben **con-**

cò (prep.) : a cò de / a l'ostal de (amb un vèrb de moviment) ; cò de / en cò de (amb los autres vèrbs)

çò (pr. dem.) : a çò de / en çò de / al camp de.

çò bèl : çò polit ; çò grand (occ.) Aquel occitanisme pòt èsser utilizat amb totes los adjectius.

çò bon (occ.) : çò qu'es bon.

çò de dessus dejós. (e non pas « *sens dessus dejós* ») fr.

çò ditz - çò disíá - çò m'a dich - çò diguèt - çò me diguèt : (encisas tipicament occitanas e fòrt ancianas) Prononciacion (s u) en lòc de (s o) **fòrt expandida e fòrt normala** en posicion proclitica.

La prononciacion (ça)es de defugir.

« *Ço dixit* » (en lòc de *hoc dixit*) Jonas (s. IX o X) v. fin de letra V.

« *Amicx, zo dis lo bons Jhesus...* »

Passion de Clarmont, 980 (vèrs 14)

çò fa (su'fa) - **çò faguèt - çò me diguèt** : diguèt, me diguèt.

çò melhor : çò de melhor.

çò meu : çò que m'aperten ; çò que me concernís.

Çò seu. Çò teu. Çò lor. Çò nòstre. Çò vòstre.

çò pareis (supa' reis) : encisa que vòl dire « pareis / dison »

çò pus principal : çò essencial.

coa : apendix al fons de l'esquina d'unes animals ; trena de pel ; filat de pescaire ; manada d'ustensilha.

De coa d'uèlh : del canton de l'uèlh.

coa bessa : curaurelha / cadèla (*Trogosita caraboïdes*)

coa blanc : mena d'aucèl. (*Tringa ochropus*)

coa d'ase (plt.) : mena d'alga espessassa.

coa de caval (plt.) : consòuda. (*Symphytum*)

coa de garri (plt.) : coa de rat (plt) v. pus bas.

coa de guèine (plt.) : amarant (m.) (*Amarantus*)

coa d'ironda : anet salvatge de la coa pochuda.

coa de lapin (plt.) : coa de conilh. (*Lagurus*)

coa de lop (plt.) : (*Verbascum lychnitis*)

coa de mandra (plt.) : amarant (m.) (*Melampyrum silvaticum*)

(*Equisetum*)

coa de rat (plt.) : mena d'òrdi (*Hordeum murinum*)

autres plantas : (*Festuca myuros*)

(*Alopecurus agrestis*) ; (*A. bulbosus*) ; (*A. pratensis*)

(*Dactylis glomerata*) ; (*Plantago*) ; (*Polygonum orientale*)

(*Trifolium angustifolium*) ; (*Amarantus paniculatus*)

(*Selaginella spinulosa*) ; pese de lop (*Lupinus*)

mena de lima.

coa forcat (m.) : tartaràs / girfalc (*Hierofalco*)

coa long : mena d'anet de la coa longa (*Anas acuta*)

coa longa : pastorèla (aucèl) (*Motacilla flava*)

coalonga : mena de figa de la coa longa.

coa langueta : mesenga de la coa longa (*Aegithalos caudatus*)

coa roja / coa rós : rossinhòl de parets (*Motacilla phenicurus*)

coaròt (m.) : doblet de coaròta / pastorèla (*Motacilla alba*)

coaròta : pastorèla (*Motacilla alba*)

coabitacion : accion de coabitar, de viure ensemble.

coabitaire, -a : personas qu'abitin ensemble. v. (R. VI, 51)

coabitar (v. intr.) : abitar ensemble (t. a.)

coacha : coa roja / coa rossa / pastorèla (aucèl) (*Motacilla flava*)

coaccion : accion de forçar la voluntat de q.q. per dire o far quicòm ; interaccion entre dos organismes o entre los

membres d'un grop ; t. tecn de drech. (R. II, 22)

coaccionador, -airitz : que coacciona.

Fòrça coaccionairitz de la Justícia.

coaccionar (v. tr.) : forçar q.q. de per la Justícia.

coacusat, -ada : persona acusada amb una altra o d'autres.

coada : culhièr de fust ; nisada d'aucelons o de mainatges... ; posador de fust marguelong per posar

d'aiga dins lo blachin.

coadís, -issa : coat, -ada / batarèl, -a. *Uòu coadís.*

coadjutor, -tritz : persona designada per n'ajudar una altra.

Evesque coadjutor. Monja coadjutritz de sa superiora.

coador (m.) : airal per far coar.

coejar (v. intr.) : bolegar la coeta. *Un can content coeja.*

coaglutinacion (f.) : propietat del serum d'unes malauts d'aglutinar lo micròbi de la malautiá e d'unes micròbis vesins. *Coagulacion del sang.*

coagulabilitat : (f.) : propietat de coagular o de se...

coagulable, -a : que se pòt coagular.

coagulacion : calhament (accion o resulta de coagular o de se coagular) (R. II, 419)

coagulant (m.) : substància que fa coagular.

La presura es un coagulant del lach.

coagular (v. tr.) : calhar / calhibotar ; far calhar. (R. II, 419)

coagular (se) : se prene / se calhar / se calhibotar.

coagulasa : enzim (m.) que coagula lo sang.

coagulat, -ada : calhat, -ada / calhibotat, -ada.

coagulopatia : tèrme generic de tot çò qu'altèra la coagulacion.

coagulum (lat. med.) : grumèl de sang ; massa coagulada.

coaire, -a : aucèl o aucèla que coa ; bèstia que coa.

coal : tròç de buòu tirat de sul darrièr de la cropa ; las doas ancas del moton.

coalescència : soudadura de dos organs vesins ; union (R. V, 448) dels granelets d'una emulsion en particulas pus gròssas ; contraccion en un sol element de dos elements fonics o mai ; cicatrizacion.

coalèva : cigonha de potz ; caplèva.

coalèva (far) (v. intr.) : en parlant d'un aplech, d'una maquina...far un movement de monta-davala.

coalevar (v. intr.) : far coalèva (amodar un braç de posaraca)

coalha : lana de la coa e de las cuèissas del fedum ; rafatilh de gròim. *Pel mólzer, la coalha de las fedas geina.*

coalhar (v. intr.) : amadurar (frucha)

coalhas : coùm de manhan pas encara espelit.

coalicion : union (R. V, 448) de fòrças, d'interèsses, d'Estats, de partits... ; aliança ; acòrdi.

coarticulacion : fenomèn articulatòri.

coalizar (v. tr.) : unir en coalicion.

coalizar (se) : s'organizar en coalicion.

coamèl : sinonim de coderlon o de campairòl.

coanis : nisadièr (uòu de plastre, de matèria plastica... per far pondre las polas) ; cahanís / caganís ; escalfeta.

coaptacion : reduccion d'una fractura, d'una luxacion.

coaptar (v. tr.) : far una coaptacion.

coaptor : instrument per far una coaptacion.

coar (v. tr. e intr.) : se jaire sus uòus per los far espelir ; s'atardivar ; musar / musardejar ; torolhar ; poponar ; chorrar ; aprestar ; laisser amadurar.

Coar la gripa. Coar un dròlle. Coar una idèa.

coarctacion : estrechiment en general.

Coarctacion aortic : estrechiment de l'aòrta.

coarctar (v. tr.) : comprimir. (R. II, 419)

coard, -a (adj. e subs.) : qu'a mesa sa coa entre sas cambas ; pauruc, -uga. (R. II, 420)

coardar (v. intr.) : metre la coa entre las cambas ; racar ; recuolar.

coardèla / coardiá : manca de coratge.

coardiá : estat de q.q. de pauruc. (R. II, 420)

coardilha : escag de personas paurugas.

coarnar (v. intr.) : butar sa crida (gòrp, granhòta)

coarro (arc. e vulg.): patron; mendicant.
coarrejar (v. intr. arc. e vulg.): far lo patron; mendicar.
coas: partida d'un filat de pesca.
coason: periòd del coar.
coassar (v. tr. e intr.): quitar pas de coar o de voler coar.
coassegurànça: assegurànça d'un meteís risc per mai d'un asseguraire dins lo limit de la valor del ben garentit.
coasson: uòu coat.
coassociat, -ada: persona associada amb una altra o d'autres.
coatejar / coetejar (v. tr.): bolegar la coa. *Un can content coateja.*
coatge: accion de coar.
coatín: mamífer carnívòr d'America del sud (*Nasua nasua*)
coautor, -a: autor de quicòm amb un autre o d'autres.
Coautor d'un libre. Coautor d'una malafacha.
coatusons (m. e f.): persona que demòra al canton del fuòc.
coaxial, -a: dotat, -ada del meteís axe.
Cable de dos conductors coaxials. Eliças coaxialas.
cobalt (de l'alemand *Kobalt*): mena de metal blanc-roget, dur, de mal fondre; element quimic; colorant tirat del cobalt.
Blau de cobalt. Verd de cobalt. Roge de cobalt.
cobaltatge: accion de recobrir un metal d'una pellicula de cobalt.
cobaltic, -a: relatiu, -iva al cobalt; natura dels compausats del cobalt trivalent.
cobaltifèr, -a: que conten de cobalt.
cobaltina: arseniosulfur natural de cobalt.
COBALTO-: forma prefixada de cobalt.
cobaltós, -osa: natura dels compausats del cobalt bivalent.
cobaltoterapia: utilizacion terapeutica de cobalt radioactiu.
cobejable, -a: que pòt amodar la cobesiá.
cobejar (v. tr.): envejar; desirar, desira que desiraràs.
cobejós, -osa: bravament desirós, -osa de quicòm o de q.q.
cobejament: d'un biais cobejós.
cobèrt: teulada; carretial / abric per las carretas; los apleches que se meton sus la taula per manjar.
cobèrta: teulada; flaçada; sospluèg; teule canal; lendal; pèira de vòuta; accepta de paret; pòrge; vernís de faiença; semenat; tilhac de batèu; proteccion; tampa de libre. *Cobèrta de lièch. Cobèrta de libre.*
cobertaire, -a: persona que fa un cobèrt.
cobèrtament: a l'amagat.
cobertar (v. tr.): metre un coberton o una cobertoira.
cobertoira: coberton grand.
cobertòla: acaptador / coberton / cobertoira.
coberton: cabuçèla.
cobertura: garentida financièira. (e non pas « garentida »)
cobés, -a: cobejós, -a / remolut, -ada; fòrt envejós, -a.
cobesejar (v. tr.): envejar; cobejar bravament.
cobesença / cobesiá: desir viu o illicít de possedir quicòm o q.q.
cobla: estròfa; poèma pichon. (R. II, 422)
coble: òme e femna que vivon ensemble; parelh per laurar (arc.); rèst d'alh; pèça de fust; fusta; pèl de vedèl tanada; dos o tres (l.p.)
Un coble d'amoroses. Dins un coble de jorns.
coblejar (v. tr.): apariar / metre per dos; far d'estròfas.
coblet: estròfa; traveta / travatèla / travèrsa (l.p.)
còbra (f.): crompa. (L. 81)
còbra (f.) (del portugués *cobra*): serpatassa verenosa.
cobrar (v. tr.): recuparar quicòm de perdut; obténer; recebre; amassar. (R. II, 422)

cobre: recuperacion (R. II, 423) de quicòm de perdut; revengut. *De cobre*: en demai.
cobribrèç: cobèrta de brèç.
cobricap: capèl; bonet; berret; poncha. (R. II, 319-L. 81)
cobricèl: subrecèl (abric al dessús d'un lièch); coberton de bresca de mèl.
cobricèla: nata per far secar la frucha.
cobricelat, -ada: tapat, -ada amb un cobricèl.
cobrida: semenalhas / cobrisons; semenat (subs. m.)
cobriфуòc: aplech per cobrir las brasas; senhal per atudar los lums.
cobrimènt: teulada; tot çò que cobrís.
cobripatèrlas: bragas per mudar un nenon qu'a lo fais.
cobripè: flaçada; plumon; cobèrta suls pès.
cobriplat: çò utilizat per cobrir un plat.
cobrir (v. tr.): protegir amb quicòm de per dessús; enterrar la semença; subredire; emplènar una feme.
cobrisons: sason de semenalhas; accion de cobrir.
còc: cosinièr sus un naviri; cocanha; mena de carbon.
còca: envolopa de frucha; clèsc / clòsc; pan blanc; pastís redond o oval, fogassa...; bòla negra; castanha; tufa de pel lissada; espiga de milh; cocanha (bòla de pastèl); entalha en general; entalha de fus.
cocà (del cast. *coca*): mena d'arbrilh de Perú; pasta de machugar a basa de fuèlhas de cocà.
coca-cola ('kouka, kɔla) (angl.): mena de bevenda gasosa.
cocaïna: alcaloïd natural o sintetic utilizat en medecina.
cocaïnisme: intoxicacion cronica per la cocaïna.
cocaïnoman, -a: que patís de cocaïnisme.
cocaïnomania: cocaïnisme.
cocaire, -a: persona que fa de còcas (pastissariá)
cocanha / caucanha: pan de pastèl; bòla de pastèl.
Cocanha: triangle Albi - Tolosa - Carcassona que i se cultivava lo pastèl; airals qu'aquela cultura i fasiá miranda; país imaginari de Miranda.
País de cocanha. Vida de cocanha.
cocar (v. tr.): entalhar / far d'entalhas.
cocarcinogèn, -a: natura de factors que, quand son associats, pòdon amodar un càncer.
cocardà: ensenha (R. VI, 239) circulara de las colors nacionalas.
cocardar (v. tr.): espintar una cocarda a q.q.; pimponar.
cocardar (se): s'encocardar / s'espintar una cocarda.
cocardier: nacionalista; femnassièr.
cocardier, -ièira: que s'es espintada una cocarda.
cocardèjar (v. intr.): barjacar.
cocarèl (adj. m.): aimable; galant; coquinon o coquinàs.
cocarèl / cocarilh: còca de milh engrunada; cocanha; mena d'inflorescència en forma de còc.
cocarèla: pinha de pin o d'avet; mena de figa; capeleta (plt.); (*Umbilicus pendulinus*)
cocariá: fabrica de carbon de còc.
cocarralha / cocarralhum: los cocarros en general.
cocarràs, -assa: augmentatiu de cocarro.
cocarro (cast. *cucarro*): gus; mendicaire; arpalhand; gorrinand.
COCCI-: forma prefixada del grèc *kòkkòs* (gran)
coccidium (lat. med.): protozoari parasiti de las cellulas epitelialas de vertebrats e d'invertebrats.
coccidinia: dolor localizada al coccix.
coccidiòsi (f.): afeccion epatica del bestial, de la polalha e dels lapins, deguda a la preséncia de *coccidium* dins lo fetge.

coccigèu, -èa : relatiu, -iva al coccix.
coccigotomia : operacion cirurgicala al coccix.
coccinèla (del lat. científic *coccinella*, de *coccinus*, escarlat) : galinèla / catarineta / escarlat.
(Coccinella septempunctata)
coccix : quincairòla / òs bertrand (l.p.)
cocena (R. II, 427) : palhassa ; matalàs. v. **colce**.
cocha / coita : percaç / perseguida ; prèissa / prèssa ; besonh / necessitat (R. IV, 308)
cochada / coitada : prèissa / prèssa (R. IV, 622)
cochadament : promptament. (R. II, 426 - L. 81)
cochaire, -a / coitaire, -a : persona que buta lo bestial ; persona que prèssa lo bestial.
cochança / coitança : prèissa / prèssa.
cochar / coitar (v. tr.) : percaçar ; remandar ; pressar ; velhar / espiar.
*La cata cochava la mirga despuèi un moment.
Cochava lo bon moment per intervenir.*
cochar / coitar (se) : se pressar / s'afanar.
cochoiral : vin aborriu.
cochós, -osa / coitós, -osa : pressat, -ada.
cochosament / coitosament : vitament (R. V, 558)
còche (arc.) : granda diligéncia del temps passat.
cochièr : l'òme que menava la diligéncia.
cochièr, -ièira : persona que mena un carri de caval.
cochimbarba (plt.) : barba de boc (*Tragopogon pratensis*)
cocodesca : crida del gal ; crida de la galina qu'a pòst ; petairòla (plt.) : (*Digitalis purpurea*)
cocodescar (v. intr.) : far cocodesca. v. **codascar**.
cocolon : coconhon (pel enrotlat enrè del cap al dessús del copet)
De cocolons : d'acagassons.
cocolucha : tufet de pels o de plumas.
Per « *coqueluche* » v. **aücaire**.
cocoluchar (v. tr.) : comolar una mesura.
cocoluchat, -ada : comol, -a / comolat, -ada.
cocoluchon : demai ; comol d'una mesura ; cocolon ; cima de montanha / suca de montanha.
cocomar : bolidor d'autres còps ; pegal per metre de vin ; Joan farina / piòt / nèci.
cocombre / cogombre (plt.) : v. **cogombre**.
cocobrassa (plt.) : cocombre salvatge (*Momordica elaterium*)
brionha : (*Bryonia dioica*)
cocomèl : clavèl de baudufa ; popèl ; galet de pegal ; arantet / romanet : (*Agaricus ovoideus albus*)
Joan farina / piòt / nèci.
cocomèla : nom generic d'unes campairòls ; mena d'agaric : trauca tèrra (*Agaricus vaginatus*) / *A. aurantiacus*)
embonilh de *Venus* (plt.) : (*Cotyledon umbilicus*)
nimfa / nimfèia (plt.) : (*Nymphaea alba*)
popèl ; botiòla de la pèl ; clavèl de baudufa ; Joan farina / piòt / nèci ; piòta / nècia.
cocomèla blanca : arantet : (*Agaricus ovoideus albus*)
cocomèla grisa : mena d'agaric (*Agaricus vaginatus*)
cocomèla jauna : mena d'agaric (*Agaricus aurantiacus*)
cocon : clòsc d'uòu ; uòu ; envolopa de manhan...
mena de mongeta ; ovièira jove (mena de campairòl) ; boton de ròsa ; pastisson (còca pichona) ; primavèra.
coconar / coconejar (v. tr.) : far un cocon ; pòner / pondre ; tolhorar ; calinear.
coconat, -ada / coconejat, -ada : tolhorat, -ada.
coconhar (v. tr.) : coconar v. çaisús.

coconhon : cocolon / tinhon / cocoluchon. v. **cocolon**.
coconièr, -ièira : persona que crompa e vend d'uòus ; persona que fa lo dedins de l'ostal ; persona que calineja, que torolha ; persona nècia.
coconièira : ovari de polalha ; airal que la polalha i pond.
coconilha : seda bruta.
coconon, -a : nenon o nenòta tròp coconejat, -ada.
cocora (f.) : v. **cocorèl**.
cocorda : cogorda / coja.
cocordar (se) : se cotonar / se baganar (venir telhut, -uda)
cocordat, -ada : canat, -ada ; baganat, -ada ; cojat, ada.
cocorèl / cocorèu (plt.) : barba de boc (*Spiraea aruncus*)
popon ; peuna oficiala (*Paeonia officinalis*)
(insècte) : v. **segaire**. (*Melolontha albida*)
cocorèla (plt.) : mena de jonquilha (*Narcissus aureus*)
mena de figa ; mena d'oliva.
cocorla : agaric cultivat ; sant miquèl : (*Amanita ovoïdea*)
filha o femna bestiassona.
cocorla caïna : sant miquèla. (*Lepiota procera*)
cocorla falsa : mojàla fòla. (*Amanita muscaria*)
cocorla roja : bolet roge. (*Amanita rubescens*)
cocorlada : montet de cocomèlas blancas ; uòus bolits ; rabas o trufets cuèches pels camps, jos las cendres.
cocorlet : mena de bolidor d'autres còps.
cocoreleta (plt.) : embonilh de *Venus* (*Umbilicus pendulinus*)
sen pichonèl de joventa ; amanhagada.
cocorèca : pinha de pin.
« *cocoresca* » : v. **cocodesca**.
cocorocó : quiquiriquí de galinas.
cocuda : feme del cocut que pon dins lo nis d'autres aucèls.
cocuda (plt.) : primavèra : (*Primula*)
ciguda (*Cicuta*)
alapeda (*Asphodelus albus e fistulosus*)
anemona (*Anemone coronaria*) ; (*Spiranthes*)
cocut : coguol (*Cuculus canorus*)
maça per espotir las noses e la grana de lin ; narcís (plt.) (*Narcissus pseudo-narcissus*)
espós enganat ; porriòl (plt.) : (*Muscari*)
codar (v. tr.) : arrugar (pàisser en rausant l'èrba fins a la raic)
metre en còdi ; atassar ; acodar.
« *codar* » : v. **coidar**.
codar (se) : s'atassar ; s'acodar. *Pan codat* : pan atassat.
codascar / codasquejar (v. intr.) : cant de la galina que vòl pòner o qu'a pòst.
còde / còdi : (L. 81)
codebitor, -tritz : debitor, -tritz amb una altra o d'autres personas.
codeïna : alcaloïd de l'*opium* (lat.) / de l'opion (R. IV, 375)
codeïnomania : abitud morbosa (R. IV, 264) de la codeïna.
codèita : pastorela (mena d'aucèl) (*Motacilla alba*)
codemandaire, -a : que demanda amb un altra persona o d'autres.
v. **escoden**.
codena : pèl gròssa e dura de carnsalada ; pelenc.
codenar (v. intr.) : metre de codena (venir gras ; venir pelenc)
Aquela maurassa èra grassa que codenava.
codenàs : codena vièlha e dura ; pelenc vièlh e de mal laurar ; sisa de crassa / crosta de crassa ; frau.
Per laurar un codenàs caliá un parelh de buòus.
codenós, -osa : qu'a bravament de codena.
codèrc : airal erbut a tocar d'una bòria ; cortil ; cobèrt bastit sus un codèrc ; òrt a tocar de l'ostal ; communal.

codèrta : menas de campairòls mai que mai verenoses.
codèrlon : agaric en general ; aurelheta (*Agaricus ulmarius*)
codetengut, -a : detengut, -uda amb una altra persona o d'altres.
codetentor, -tritz : detentor, -tritz amb una altra persona o d'altres.
còdi : recuèlh de leis ; ensemble de règlas ; convencion particulara o secreta per comunicar. (R. II, 428)
 « *La Soma del Còdi* » es un ms. occitan del s. XII, compilacion del « *Còdi de Justinian* » (s. VI) (B.N. n° 632)
codificacion : accion de codificar.
codificador, -airitz (adj. e subs.) : que codifica.
codificar (v. tr.) : sometre a un còdi.
codial / codièr / codilh : estug de dalhaire per metre la cot.
codicil : clausula adicionala d'un testament.
codicilar (v. tr.) : apondre (ajustar) un codicil.
codicologia : sciéncia del libre manuscrit.
codicologic, -a : relatiu, -iva a la codicologia.
codirector, -tritz : persona que segonda director o directritz.
codois : persona persecutada ; mena de boc emissari.
codoisada : còp de coide ; coidejada v. pus luènh.
codoisar (v. tr. dir. e ind.) : donar de còps de coide ; se far de q.q. ; coidejar. v. **coidejar**.
codoisar (se) : se far de q.q. ; se donar de còps de coide ; se coidejar.
còdol : fragment de ròca dura alisat e arredondit per las aigas ; calhau ; pelós de castanha.
codolet : còdol pichonèl ; pinha de pin o d'avet.
codolièira : airal cobèrt de còdols o de calhaus.
codolós, -osa : peirós, -osa. *Una tèrra codolosa.*
codonador, -airitz / codonaire, -a : persona que dona amb una altra o d'altres. v. R. VI, 215 - III, 9)
codonh : frucha del codonhièr.
codonha : codonh de mena gròssa.
codonhada : randura de codonhièrs per far limit ; consèrva de codonhs.
codonhat : confitura de codonhs ; gelarèia de codonhs.
codonhièr, -ièira : arbre fruchièr. (*Cydonia cydonia*)
codonhièiras : limits.
codors : pastre en segond ; subrecarga de muòl.
codorsa : pals e travetas de cabana de pescaire.
còdra : cercles de fust per la fustalha ; brotas de castanhièr ascladas per far de cercles.
codraire, -a : persona que fa de còdras.
codrar (v. tr.) : remenar los cuèrs dins la cuba amb lo tan.
codratge : aprestatge dels cuèrs.
codrilha : tropelada ; marmalha.
codrilhada : tropelada. *Una codrilhada de fedas.*
codrilhar (v. tr.) : prene suènh de / sonhar.
codrilhon : batèu amb cabina.
coedicion : edicion d'un obratge per mai d'un editor.
coeditor, -tritz : editor qu'edita quicòm amb q.q. mai.
coeducacion : accion de coeducar.
coeducar (v. tr.) : educar ensemble (t. a.)
coeficient : chifra que ne multiplica un altra per li donar mai o mens d'importància ; percentatge.
 6 sus 10, coeficient 3 = 18 sus 30.
Coeficient d'error. Coeficient de fisança.
 « *coejar* » : v. **coetejar**.
coelector, -tritz : elector, -tritz amb q.q. mai.
coequacion : reparticion proporcionala.
coequipièr, -ièira : que fa partida de la meteissa equipa.

coercibilitat : natura de çò coercible.
coercible, -a : que pòt èsser reprimít, -ida.
coercicion : accion de constrénher.
coercitiu, -iva : qu'a lo poder de constrénher.
coeréncia : encadenament logic.
coerent, -a : que s'encadena plan.
coeretier, -a : eretier, -ièira amb una altra persona o d'altres.
coesion : encadenament logic ; unitat fòrta dins un ensemble, dins un grop.
coet (subs.) : flòc de coeta (t. a.) ; manat de bargum.
coet, -a (adj.) : descoetat, -ada ; desparaulat, -ada.
coeta : coa pichonèla ; coa de bilhard ; coet o coeta de pel ; recanton ; pecol de fuèlha ; consòuda (*Symphytum coeta de-* v. tanben **coa de-coeta de lapin** (plt.) : coeta de conilh (*Lagurus ovatus*)
coeta de rat : consòuda. (*Symphytum*)
coetejada (f.) / **coetejadís** (m.) : accion de coetejar.
coetejaire, -a : can, canha, peis... que coetejan.
coetejar (v. intr.) : bolegar (remenar) la coeta (t. a.)
coetièira : virona de la coa longa.
coevolucion : evolucion simultanèa de dos grops d'organismes amb influéncias e adaptacions progressivas recipròcas.
coexisténcia : existéncia simultanèa. *Coexisténcia pacifica.*
coexistir (v. intr.) : existir simultanèament.
còfa : mena de cofadura sens alas ; culèfa / cufèla ; boneta de nuèch.
Èsser de còfa amb q.q. : s'endevenir ; èsser complici.
cofa : cabàs / cofin (mena de receptacle (R. II, 280) en aufa)
cofada : contengut d'una cofa.
cofada / cofal : calòta / sofla / soflèt / emplastre / carpan.
cofaire, -a : persona que còfa.
cofal : calòta / sofla / soflèt / emplastre / carpan.
cofar (v. tr.) : copar lo pel de q.q. ; cobrir lo cap de q.q.
cofar (se) : se cargar una còfa o un capèl.
cofat : còfa de femna.
cofatge : accion o resulta de cofar o de se cofar.
cofèl : dedal d'aglan.
cofèla : culèfa (envolopa) d'unes legums ; pèl de rasim ; vièlh capèl de femna.
cofelhada : calandreta tufada / calandreta capeluda / alaudeta tufarina. (mena d'alauda)
 « *cofessar* » : v. **confessar**.
cofet / cofeta : còfa pichona ; boneta pichona.
cofin : cabàs en aufa en general ; cabàs per carregar un nenon ; cabàs de proveions. v. **patin**.
cofinat : contengut d'un cofin.
cofinet : cabàs pichon ; nenon abandonat dins un cofin.
 « *cofinh* » : v. **confinh**.
 « *cofir* » : v. **confir**.
 « *coflar* » : v. **conflar**.
cofolut, -uda : comol, -a.
cofon : boneta redonda sens mentonièira.
cofondator, -tritz : fondator, -tritz amb una altra persona o d'altres.
cofut, -uda : fonzut, -uda / concau, -ava.
cofrar (v. tr.) : far un cofratge ; empresonar.
cofratge : fustatge de maçon per betumar.
còfre : grand receptacle rectangular de metal o de fust ; arca.
còfrefòrt : còfre d'acièr amb sarralhas seguras.
còfre perlièr : mena de peis de mar (*Ostracion trigonus*)
cofret : caisseta de metal, de fust o de matèria plastica.

còfre tigrat : mena de peis de mar (*Ostracion cubitus*)
cofrièr, -ièira : persona que fa o que vend de còfres.
cogamèl / cogamèla : aranjada (*Amanita cesarea*)
campairòl / bolet (*Amanita rubescens*)
« *cogatin* » / « *coatin* » : v. **cogòt**.
cogaudida / cogausiment : plaser / gausiment / gaudida
simultanèus. v. (R. III, 442)
cogèl / cogiron : citrolha pichona.
cogerència : gerència amb una altra persona o d'altres.
cogerent, -a : que gerís amb una altra persona o d'altres.
cogerir (v. tr.): gerir en comun.
cogestion : gestion en comun.
cogèt : pichona gorda ; cocorèla (*Aristolochia clematitidis*)
gorda per metre d'aiga, de vin, d'aigardent...
cogèr : coja.
cogir (v. tr.): constrénher / forçar.
cogir (se) : se constrénher / se forçar ; s'engatjar a.
cogitacion : pensada , reflexion, soscadissa. (R. II, 429)
cogitar (v. intr. o tr.): soscar / pensar. (R. II, 429)
cognicion : facultat de conéisser. (R. IV, 332)
cognitiu, -iva : capable, -a de conéisser. (R. IV, 333)
cogoacha (plt.): ciguda pigalhada.
cogola (plt.): mena de primavèra. (*Primula elatior*)
cogola / cogula : babarauda. v. R. II, 433.
cogombre (R. II, 431) (plt.): (*Cucumis sativa*)
Me mangi pas de cogombres, que me repròchan.
cogombre d'ase (plt.) (*Ecbalium Elaterium*)
cogorla : v. **cocorla**.
cogorla salvatja : (*Bryona dioica*)
cogorlat : sopa de coja.
cogorlièr : pè de coja.
cogorlitge : caluquitge / neciesa.
cogorluda (plt.): (*Gypsophila vaccaria*)
cogòt : copet; *occiput* (lat.) (R. II, 329); cervèla / cap (l.p.)
baudufa ; persona raportaira.
coguol : cocut (mena d'aucèl) v. **cocut**.
coguola (plt.): primavèra oficinala (*Primula officinalis*)
civada bauja (*Avena fatua*)
ciguda (*Cicuta elatior*)
coguolar (v. tr.): far portar de banas a q.q.
coguolàs : cocudàs.
coguolatge : accion de far portar de banas a q.q.
« *cohòrta* » : v. **coòrta**.
coïc : qualificatiu de l'artelh pichon o del det pichon.
coidada : còp de coide ; unitat anciana de mesura.
coidadura : accion o resulta de coidar quicòm.
coidar : (v. tr. e intr.): corbar en forma de coide ; far un coide.
coidar (se) : se corbar en forma de coide.
coidat, -ada : corbat, -ada en forma de coide.
coide : part posteriora de la juntura del braç e de l'avantbraç.
coidejada / coidejament : accion de se coidejar.
coidejar (v. tr. e intr.): codoissar ; bifurcar : (R. III, 363)
coidejar (se) : se codoissar.
Nos coidegèrem suls bancs de la comunala.
coidièira : relaissèt ; relaissèt de fenèstra.
« *coifa* » e derivats : v. **còfa**.
coïnar (v. intr.): butar un pichon sisclè o un sisclal aguts.
Mirgas, conilhs, pòrcs... coïnan.
coïncidència : superposicion ; endevenença ; còp d'astre /
azard. *Coïncidència de duas figuras geometricas.*
Una coïncidència aürosa / urosa.

coïncidir (v. intr.): se trobar al meteis aïral de l'espaci ;
arribar al meteis temps ; ocupar lo meteis periòd.
còimas (f. pl.): crinièira de caval.
coïna / coïneta : mena de cobèrta.
coïnèl : pascada al lard.
coïra / coïrassa : aisina de coire.
coïram : los coires en general ; los cuèrs en general.
coïrar / coïrejar (v. tr.): cobrir amb una pellicula de coire ;
balhar a quicòm la color del coire.
coïrariá : mina de coire ; fabrica de coire.
coïrassa : armadura de metal del temps passat. (R. II, 527)
blindatge de coire ; aisina de coire.
coïrassar (v. tr.): blindar amb de coire (cobrir d'una sisa de coire)
coïrassat : naviri blindat.
coïrassier : obrièr que trabalha lo coire ; soldat de cavalaria.
coïrasson : aisina de coire.
coïrat, -ada : color de coire.
coïre : metal rojós que se'n fa de pairòls, de canèls...
Pairòl de coire. Blachin de coire.
còire / còser (v. tr.): cosinar lo manjar sul fuòc ; sometre al
fuòc per aquerir (L. 26) tala o tala qualitat.
Sabes pas çò que per tu còi dins l'ola :
sabes pas çò que t'espèra.
còire / còser (se) (s.f.): aver bravament caud.
coïrenc, -a : en coire.
coïreta : paiolet de coire.
coïrina : aisina de coire.
coïrona : blachin (« ferrat » de coire)
« *còis* » : v. **caüs**.
coïssin : sac de tèla, de cuèr... plen de lana, de pluma... ;
aurelièr ; cabecièr ; colar emborrot del bestial de tira ; talús
d'ennaut d'una calçada ; cal / subreòs / susòs ; botiòla de la pèl ;
castanha bufèca ; aïral de camp non trabalhàt.
coïssina : palhassa.
coïssinada : contengut de coïssin ; còp de coïssin.
coïssinar (v. tr.): assucar amb un coïssinet de sabla ;
èsser la causa de formacion de cals dins la man.
Lo margue m'a coïssinadas las duas mans.
coïssinar (se) : se trapar de cals a la basa dels dets.
coïssinat, -ada : plen o plena de cals a la basa dels dets.
coïssinet : pichon coïssin ; cal subròs / suròs ; pèça de
l'avantraïn d'una mossa (d'un brabant)
coïssinièira : envolopa d'aurelièr ; aurelièr.
coït (del lat. *coire* : anar ensemble) : copulacion. (R. II, 436)
coïtar (v. intr.): copular. (R. II, 473)
« *coïtar* » : v. **cochar**.
coïtiu : ferratge verd ; aïral cultivat.
coïtiva : mena de campairòl.
coïtivar (v. tr.): cultivar.
coïtivol (m. e f.) / **coïtivol, -a** : de bon far còire. v. **ÍVOL**.
coïtre : mossa sens avantraïn e sens ròdas ; cotèl de mossa
o de brabant ; cotèl de boisselièr.
coïtrejaire, -a : lauraire, -a.
coïtrejar (v. tr.): laurar amb un coïtre.
coïtrejat, -ada : cultivat, -ada.
coïtrejatge : accion de laurar amb un coïtre.
coja : cogorda / cogorla ; tèrme injuriós.
Siás una coja : siás un api / siás un ase !
coja d'aiga : nimfèia jauna (*Nuphar luteum*)
coja melona : mena de citrolha (*Cucurbita pepo*)
cojaplumat, -ada : clòscaplumat, -ada / calvet, -a.

coja vinosa : tucada (coja plena de vin)
cojada (plt.) : briònha. (*Bryonia dioica*)
cojanèla : èrba de la gòda (*Aristolochia*)
cojarassa : cocombre d'ase ; briònha ; nimfèia.
cojarassa de bòsc : coja salvatja.
cojassa : pampe de coja ; pè de coja ; cocorèla :
(Aristolochia rotunda ; A. clematidis)
cojat (subs.) : pasta / pastís de coja.
cojat, -ada : vengut telhut, venguda telhuda / canat, -ada ;
 baganat, -ada ; cocordat, -ada.
cojon : coja ; gorda / cocorda ; aubieca ; cogombre ;
 cornisson ; grana de coja ; (l.p.) sen de femna.
cojon salvatge : cogombre d'ase. (*Ecballium elaterium*)
col : colason (accion de colar lo vin...)
còl : partida estrecha del còrs entremièg lo cap e lo tronç ;
 gòrja ; pas de montanha ; galet de botelha...
Lo còl me dòl : ai un mal de còl.
Un còl de montanha. Un còl de botelha.
Montar lo còl a q.q. (occ.) : li montar lo cap.
Se montar lo còl : se conflar (s. f.) ; se montar lo cap.
COL- : forma prefixada del latin *cum* davant L (ensemble)
 v. **collaborar** e formacions similars.
 forma prefixada del grèc *khòlè* (bila)
 v. **colesteròl** e formacions similars.
 forma prefixada del grèc *khòlòn* (intestin)
 v. **coliti** e formacions similars.
-COL : forma sufixada del grèc *kòlla* (goma / còla)
 v. **protocòl** e formacions similars.
còl de pè : liarga.
còl de plaja : grava.
còl de senhora : figa flor.
còl de sèrp : còl tòrta (m. d'aucèl) (*Lynx torquilla*)
còl de vaca : buòu sens brave faudal (sens baticòl)
còla : personas que trabalhan ensemble ; coble de cavals.
còla : colina ; sèrre ; puèg ; tuc.
còla : pega.
còla : còta (pèira, tròç de fust... per cotar una ròda)
cola : besal ; valat ; mena d'alba d'unes monges.
-CÒLA : forma sufixada del lat. *colere* (abitar ; cultivar)
 v. **cavernicòla - agricòla...**
 « *colàbia* » : v. **colàubia**.
colac : alausa (mena de peis) (*Alosa finta*)
colada : abraçada al tom del còl ; còp sul copet ; coble d'animals
 apariats ; còla de treballaires ; expandida de sèrre ; vedelada de
 ròcs o de tèrra ; avalancada en general ; avalancada de nèu ;
 col / colason (accion de colar lo vin...) ; pas de dança.
coladís : çò que raja ; rajal ; rajòl.
coladís, -issa : que pòt rajar ; prèst, -a per la colason (v. çaisús)
 que pòt lisar : *Cleda coladissa. Nos coladís. Pòrta coladissa.*
Debàs coladís : debàs fin que lisa fins a la cuèissa.
coladissa (subs.) : cortina de teatre.
coladon : pichona bugada ; pichon bugador ; cubada
 pichona de rasims.
colador, -oira : coladís, -issa.
coladoira : supòrt de desca per colar la bugada.
colador : flòc de pelha al trauc del bugador per far rajar
 lo lessiu ; airal que la bugada d'un còp èra i se colava ;
 filtre pel vin, pel lach... ; crivèl (t.a.) ; vedilh.
coladura : escampadura / filtratge / colason.
colaire : crivèl (t.a.) ; empegaire.
colagòg, -a : qu'amòda l'evacuacion de la bila.

colalemia : preséncia de sals bilieras dins lo sang.
colaluria : preséncia de sals bilieras dins las urinas.
colana : colar de fust pels vedèls.
colançar (v. intr.) : lisar sul glaç o sus la nèu.
colançar (se) : se balançar.
colangiocarcinòma (m.) : carcinòma derivat dels conduits biliars.
colangiografia : radiografia de la vesicula biliara e de sos conduits.
colangiòma (m.) : tumor del fetge.
colangiòmia : operacion d'un colangiòma.
colant : anèla de cortina ; anèl d'un colar de femna.
colantar (v. tr.) : banhar ; trempar bravament.
colantar (se) : se banhar, se trempar fins a la pèl.
colar : correja, cadena...al còl d'un animal ; coissin de
 bèstia de tira / colarina / colaria.
 « *colar* » : v. **còler - còlre**.
colar (v. tr.) : empegar.
colar (v. tr.) : cotar (arrestar amb una còta).
colar (v. tr. e intr.) : trescolar lo vin ; afloroncar ; esflorar.
colar (v. intr.) : costar. (L. 83)
Quant te colèt aquel polit cotèl de Laguiòla ?
colar (v. tr.) : notar ; remarcar.
colar (v. tr. arc.) : embrassar. (R. II, 436)
colar (v. intr. arc.) : rajar. (R. II, 437)
colar (se) : s'esquivar sens menar bruch.
colaret : mena de mèrlhe. (*Turdus torquatus*)
colaret : enfilada de pèrlas, d'agatas, de brillhants..., o cadeneta
 d'aur o d'argent al tom del còl d'una persona.
colareta : còl de vestit.
colaretar (v. tr.) : cargar un colar a un animal.
colaretat, -ada : qu'a un colar o un colaret a son còl.
colarina : faudal / baticòl / baldana de bestial boïn ;
 doble o triple barbòt de persona tròp grassa.
colarinat, -ada : qu'a un brave baticòl.
colariva / colaria (subs.) : colar de caval, d'ase, de muòl... ;
 colar que i son penjadas las esquilas.
colason : accion de trescolar lo vin.
colassa : colar.
colatge : accion o resulta de colar (d'empegar quicòm) ;
 composicion artistica facha de papièrs empegats.
colàubia : cuol blanc (mena d'aucèl) (*Motacilla aenathe*)
colc, -a : que se jai ; jagut, -uda.
colca-lèva (far) : se levar e se colcar alternativament.
colcavestit, -ida : passapaís (m. e f.) ; gus, -a.
colcant : qu'es a se colcar (luna solelh...)
colcar (v. tr.) : clinar ; corbar ; jaire ; somessar.
colcar (se) : se jaire.
A solelhcolcant : quand se colca lo solelh ;
A solelhcolc : quand lo solelh es ja colc.
colce / colceda / colcera : (del latin *culcita*)
còlcrebar (v. tr.) : rompre lo còl (s.f.)
COLE- : forma prefixada del grèc *khòlè* (bila)
colecistalgia : dolor al nivèl de la vesicula biliara.
colecistatonìa : atonia de la vesicula biliara.
colecistectasia : distencion de la vesicula biliara.
colecistectomia : ablacion de la vesicula biliara.
colecistenterostomia : connexion de la vesicula biliara
 amb l'intestin.
colecistiti (f.) : inflamacion de la vesicula biliara.
colecistografia : radiografia de la vesicula biliara.
colecistopatia : nom generic de totas las afecions de la
 vesicula biliara.

colecistopexia : fixacion de la vesicula biliara a la paret abdominala.

colecistostomia : obertura de la vesicula biliara.

colecistotomia : incision de la vesicula biliara.

COLEDO- : forma prefixada del grèc *khòlè* (bila)

coledòc : canal format per la jonccion dels conduits epaticos e cisticos.

coledociti (f.) : inflamacion del coledòc.

coledocotomia : incision del coledòc.

« *colèfa* » : v. **cofèla - culèfa**.

colejar (v. intr.) : còlportar.

colejaire, -a : còlportaire, -a.

coleitiasi (f.) : formacion de calculs biliars.

colemia : preséncia d'elements biliars dins lo sang.

colent, a : festiu, -iva / de fèsta ; onorable, -a. v. **còler**.
Jorn colent : jorn feriat (L. 187)

COLEO- : forma prefixada del grèc *kòleòs* (estug)

coleoptèr (m.) : mena d'insècte / babau (l.p.)
Bertals, gorgolhs, catarinetas... son de coleoptèrs.

còler / còlre (v. tr.) : celebrar una fèsta ; onorar q.q.

colèra : ira ; pebrinada ; enfuscada.

colerà (t.a.) : garramanha (l.p.) (infeccion intestinala grèva)

coleric, -a : relatiu, -iva al colerà ; que se met aisidament en colèra.
Diarrèia colerica. Òme coleric (colerós)

colericament : amb colèra.

colerifòrme, -a : que revèrta lo colerà.

colerina : forma benigna del colerà.

colerós, -osa / colerut, -uda : portat, -ada a la colèra.

colesterina (arcaic per colessterol) : v. **çaijós**.

colessterol : alcoòl monoatomic de las cellulas, del sang, del plasmà...

colesterolemia : taus de colessterol dins lo sang.

colet : part d'un vestit qu'enròda lo còl ; colina pichona ; laç corredor per trapar de conilhs o de lèbres.

Coleta : prenom (diminuti de Nicoleta) v. **Nicòla**.

coletar (v. tr.) : trapar q.q. pel colet.

coletar (se) : se trapar pel colet.

coletina : pichon filat de pesca ; vertuèlh.

« *colèva* » : v. **caplèva**.

còlgròs : tumor del còl entremièg barbòt e auelhas.

colha (vulg.) : *scrotum* (lat.) / borsas ; testicul / colhon ; ase, sauma (s.f.) / colhamand, -a (persona nècia)

colhada : pargue per fedas.

colhamand, -a (adj.) : bèstia (m. e f.) / bestiasson, -a.

colhandre, -a : bravament nèci, nècia / piotàs, -assa.

colhaud, -a (vulg.) : nèci, nècia / piòt, -a.

colhaudisa (vulg.) : estat de q.q. de colhaud ; asenada.

colhat (adj.) : qu'a de braves testiculs (en parlant d'un animal)

colhegàs : còl grossàs.

colhegon : còl pichonèl.

còlher / colhir : v. **culhir**.

colhet, -a : un pauc nèci, nècia / un pauc piòt, -a.

« *colhir* » / « *colir* » / « *calir* » : v. **culhir**.

colhon, -a (vulg.) : colha (m. e f.) / nèci, nècia / piòt, -a.

colhonada : asenada ; trufariá ; colhaudisa.

colhonaire, -a : persona trufaira.

colhonar (v. tr. e intr.) : badinar ; se trufar ; enganar.

colhonar (se) : s'enganar.

colhonat, -ada : enganat, -ada.

colhonatge : badinada ; trufariá ; engana.

collhonejar (v. intr.) : badinar ; biquejar (vulg.)

collhonet, -a : bestiasson, -a.

collhonitge : asenada ; necitge.

collhut : animal non sanat (non crestat)

colliandra : piqueta / vin marrit.

colibacil (m.) : bacteria normala dels intestins de l'òme e de l'animal que, quand ne vira, pòt venir patogèna.

colibacilòsi (f.) : malautiá amodada pel colibacil patogèn.

colibaciluria (f.) : preséncia de colibacils dins las urinas.

colibrí : aucèl mosca (*Trochilus colubris*)

colica : dolor aguda del colon ; evacuacions claras del colon.
Colicas epaticas, nefreticas... Ai trapada la colica.

colier, -ièira : persona que trabalha dins una còla.

colimpada : limpada.

colimpar (v. intr.) : limpar.

Colin - Colina - Colinet - Colineta : prenom.

colina : còrs azotat que fa partida de la composicion de la matèria viva.

colina : còla ; sèrre ; puèg ; tuc / tuca ; truc / truca.

colinar (v. intr.) : rochar / vedelar (s.f.) / cagar (s.f.)

colinar (se) : s'esquivar / se colar sens menar bruch.

colinejar (v. intr.) : rajar en serpentejant.

colindre (m.) : pelha.
« *colindron - colindronièr* » : v. **corinton**.

còlis : paquet. *Mandar o recebre un còlis postal*.

Colisèu : nom d'un celèbre amfiteatre roman (Itàlia)

colistièr, -ièira : que son sus la meteissa lista.

coliti (f.) : inflamacion del colon (intestin gròs)

colitrar (v. tr.) : sonhar ; torolhar.

collaboracion : accion de collaborar (t. a. çaijós)
Foguèt condemnat per collaboracion amb l'enemic.

collaborador, -airitz : persona que trabalha amb una altra ; persona que se fa de l'enemic qu'ocupa lo país.
Sa femna foguèt per el una collaborairitz de flor.

collaborar (v. tr. e intr.) : trabalhar en comun amb q.q. ; se far de l'enemic qu'ocupa lo país.

collacion : comparason de manuscrits o d'imprimits ; verificacion de tèxtes, d'un libre d'estampar ; repais leugièr (tèrcia, gostar...) (R. II, 14)

collacionar : accion de comparar de mss. o d'imprimits, de verificar de tèxtes, un libre d'estampar.

collagèn (m.) : proteïna complèxa que constituís la substància intercellulara del teissut conjonctiu.

collagenòsi (f.) : formacion anormala de collagèn.

collapsus (lat.) : diminucion rapida de l'activitat cerebrala ; depression brutala de las fòrças vitals.
Collapsus cardiac. Collapsus pulmonar.

collateral, -a : plaçat, -ada de cada band d'una estructura ; fòra la linha de parentat dirècta. (R. IV, 27)
De carrièiras collaterals. De parents collaterals.

colleccion : ensemble de causas de la meteissa categoria.

colleccionaire, -a : persona que fa una colleccion.

colleccionar (v. tr.) : far una colleccion (t.a.)

collècta : accion o resulta de reculhir de dons volontaris ; çò reculhit en dons volontaris ; orason (pregària) de la messa abans l'epistòla.

collectaire, -a (subs. e adj.) : persona que reculhís quicòm (documents etnografics o autres)

collectar (v. tr.) : far una collècta.

collectiu : quicòm que representa un ensemble :
Collectiu de personas. Nom coll. Suffix coll.

collectiu, -iva : qu'es fach per diferentas personas ensemble ; que tòca diferentas personas ensemble.

Accion collectiva. Demanda collectiva.

Interèsses collectius.

collectivament : d'un biais collectiu.

collectivisme : sistème economic qu'a per tòca la mesa en comun dels mejans de produccion.

collectivista (m. e f.) : adèpte, -a del collectivisme.

collectivitat : ensemble de personas que vivon dins lo meteis país, lo meteis airal, o qu'an d'interèsses comuns.

Collectivitats locals. Collectivitats publicas.

collectivisacion : mesa en comun dels mejans de produccion.

collectivisar (v. tr.) : metre los mejans de produccion al servici de la collectivitat per expropriacion o nacionalisacion.

collector, collectritz : persona qu'amassava las talhas ; conduit principal que i s'escampa lo contengut de conduits segondaris ; persona qu'amassa las cotizacions. (R. V, 27)

collèga (m. e f.) : persona que fa la meteissa fonccion qu'una altra ; sòci, -a ; camarada (m. e f.)

Collèga de trabalh.

collègi : establiment d'ensenhament del segond gra ; amassada / ensemble. *Collègi dels cardinals.*

collegial, -a : relatiu, -iva a un collègi (t.a.)

Amassada collegiala. Decision collegiala.

collegiala : glèisa qu'a de canonges, e mai siá pas catedrala.

collegialament : d'un biais collegial.

collegialitat : natura de çò collegial.

La collegialitat d'una decision.

collegiat, -ada : membre d'una amassada ; escolan, -a d'un collègi ; estudiant, -a.

colligir (v. tr.) : far una causida de tèxtes ; ne far un recuèlh.

colliri (m.) : medicament pels uèlhs. (R. II, 438)

collision : encontre de dos veïculs, de doas causas que se truncan.

COLLO- : forma prefixada del grèc *kòlla* (còla / pega) v. **colloidion, colloïd, colloïdal.**

collòc : servicis ; suènhs.

collocar (v. tr.) : plaçar ; casar / maridar ; servir ; sonhar.

colloidion : mescla d'alcoèl e d'etèr que balha un liquid viscos utilizat en cirurgia, en fotografia.

colloïd : tèrme generic per designar tot cors a l'estat colloïdal.

colloïdal, -a : que revèrta de gelatina.

colloïdoterapia : terapia per injeccion d'una substància a l'estat colloïdal.

còllong, -a / còl- long (m. o f.) : persona o animal del còl long. Per las doas grafias, v. p. 20, 2°/ e 3°/

collòqui : convèrsa importanta entre doas personas o mai ; acamp per debatre d'un tèma, d'un problèma precis.

COLO- : forma prefixada del grèc *kòlòn* (intestin) v. **colopatia.**

colòbra : mena de sèrp non verinosa ; mena de jòc.

colòbre (m. e f.) : animal fantastic ; filha laida ; femna afrontaira ; femna gorrina.

colobrenc, -a : que revèrta la colòbra.

colobrina : ancian aplech d'artilhariá ; esclafidor ; bombardada de sambuc / (saüc) : (R. V, 148- L. 336)

colobrinier : sambuc. (saüc, en Roergue e Albigés)

colofònia : pega-rosina.

colomb : favard ; nom de buòu grisós.

colomb messatgièr : colomb utilizat per mandar de messatges.

colomba : aucèl cosin del colomb ; grua (joguet volaire) vaca que sa color tira sul gris ; pastís en corona ; garlòpa de tonelièr ; mena de planta : (*Panicum viride*)

colomba (L. 83) : doblèt de columna ; postèl (R. IV, 617) vertical dins un corondat o dins un pan de fustam.

v. **colombatge.**

Colomba - Colombina : prenom.

colombar : mena d'amorier ; carcan ; pèira d'amòrsa.

colombat / colombet : colomb jove ; pastís en corona.

colombatge : mena de construccion en corondats que los postèls verticals de manten demòran visibles.

colombèla : colomba jove ; colombèla d'unes Protestants.

colombièr : airal que i anisan los colombs.

colombin, -a : de la color del papach de colomb.

colombina : cagada de colomb.

« *colombre* » :

v. **concombre.**

COLOMBO- : forma prefixada de l'occitan colomb.

colombofil, -a : persona qu'elèva o qu'utiliza de colombs messatgièrs.

colombofilia : elevatge de colombs messatgièrs.

colomna : pilar de forma cilindrica (t. a.) ; tièira de chifras, alinhada de personas...

Colomna vertebrala : rastèl de l'esquina.

columnada : alinhament de columnas.

columneta : columna pichona.

colòn : tripa mèstra / tripa cuolièira.

COLON- : forma prefixada del grèc *kòlòn* (intestin)

colòn, -a : persona que fa partida d'una colonia.

colonalgia : dolor del colòn / dolor intestinala.

colondra : pilar de corondat.

v. **corondat.**

colondrat : mena de corondat.

colonhet : fusanh (mena d'arbrilh) (*Evonymus*)

colonia : fondacion dins un país autre que la patria ; fondacion dins un airal despoblada de la patria ; ensemble de gents que vivon dins un país qu'es pas lo lor ; animals que vivon ensemble ; ensemble de dròlles o de dròllas que passan de vacanças amb d'animadors.

Colonia de formigas. Colonia de vacanças.

colonial, -a : relatiu, -iva a las colonias.

Guèrra coloniala. Productes colonials.

colonialisme (pej.) : doctrina e accion colonisairises.

colonialista (adj. e subs. m. e f.) : adepte, -a del colonialisme.

colonizable, -a : que pòt èsser colonizat, -ada.

colonizacion : accion o resulta de colonizar un país.

colonizador, -airitz : pòble, nacion portats a colonizar.

França foguèt una nacion colonizairitz.

colonizar : establir una colonia ; la poblar de colons.

colonoscòpi (m.) : coloscòpi v. pus luènh.

colonoscopia : coloscopia v. pus luènh.

colopatia : afeccion del colòn.

colopexia : fixacion d'un punt del colòn a la paret abdominala.

colocuinta (plt.) : (*Cucumis colocynthis*)

color : qualitat luminosa d'un còrs esclarat ; pretèxt ; caractèr aparent d'una causa.

Jos color de prudéncia, fa pas res de tot.

Una color de vertat : un semblant de vertat.

COLOR- : forma prefixada del latin *color, -oris* (color)

coloraire, -a : persona que colora quicòm.

colorament : accion de colorar.

colorar (v. tr.) : donar una coloracion a quicòm.

colorar (se) : prene una coloracion.
coloracion : accion de colorar ; estat de çò colorat ; combinason de colors. (R. II, 440)
colorat, -ada : qu'a una mena de coloracion.
coloratiu, -iva : colorant, -a.
Principis coloratius. Substàncias colorativas.
colorent, -a : de cara colorada.
coloreta : color leugièira e agradiva ; color de las gautas.
colorís / colorum : tinta de color agradiva ; lusor de la cara ; art de coloriar.
coloriar (v. tr.) : aplicar de colors a quicòm.
coloriat, -ada : adomat, -ada de colors.
coloriatge : accion de coloriar.
colorista (m. e f.) : persona especializada dins la coloracion ; persona que presa mai la color que non pas lo dessenh.
colormudar (v. intr.) : vairar / cambiar de color.
colorum : art de coloriar ; lusor d'una cara ; colorís.
colorrafia : sutura (R. V, 290) cirurgicala sul colon.
colòs : estatua giganta ; òme gigant / omenàs.
coloscòpi (m.) : aparelh optic per l'examen del colon.
coloscopia : examen optic del colon.
colossal, -a : de dimensions gigantas.
colostomia : creacion d'un anus (lat.) artificial.
colostrum (lat.) : lach pus primièr d'una femna que ven d'infantar.
colotomia : obertura cirurgicala del colon.
còlp / còup : mena de filat de pesca triangular.
COLP- COLPO- : formas prefixadas del grèc *kòlpòs (vagina)*
colpa : falta moralà.
colpable, -a : fauti, -iva / fautís, -issa / fautible, -a.
colpablement : d'un biais colpable.
colpectomia : ablacion cirurgicala de la *vagina* (lat.)
colpiti (f.) : vaginitis / inflamacion de la *vagina* (lat.)
colpocèla : afaissament de las parets de la *vagina* (lat.)
còlportaire : colejaire (que pòrta sul còl)
còlportar (v. tr.) : portar sul còl ; vendre de pòrta en pòrta ; escampilhar rumors o novèlas (s.f.)
colposcòpi : aparelh per exploracion visuala de la *vagina* (lat.)
colposcopia : exploracion visuala de la *vagina* (lat.)
colpostenòsi (f.) : estrechiment de la *vagina* (lat.)
còlprim / còl-prim : del còl prim. v. còllong.
« còltre » : v. culhir.
còlregde / còl regde : del còl regde ; caput, -uda. v. còllong.
còl roge / còl rós : rigal (*Erithacus rubecula*)
còlsec : tressecat d'èsser tròp madur.
còltòrc : del còl tòrc. v. còllong.
còltrincat : persona o animal del còl trincat. idèm.
colquicina : substància toxica del safran dels prats.
còlsa : filha o femna garçonièira ; boèmia.
còlses : criveladuras / crivelum.
còltòrcer (v. tr.) : tòrcer lo còl.
còltòrc, -a : p.p. de còltòrcer.
còltòrt, -a : ipocrita (m. e f.)
còl tòrta (plt.) : violeta (*Viola odorata*)
còltrincat, -ada : qu'a lo còl romput.
col verd : anet salvatge.
com : arbre curat exprès per far passar l'aiga jos una cauçada.
COM- CON- : prefixes, del latin *cum* (ensemble / amb)
coma (adv.) : *Lo teu es coma lo meu.*
Coma te siás fach bèl ! Coma sortissiá tronèt.

coma (conj.) : *Coma i vesi pas res...*
coma (subs. f. arc.) : mena de semalon d'avet.
coma (f.) : cabeladura (f.) / pel (m.) ; coa de cometa. (L. 84)
comà (m.) / **subèc** (m.) : (estat d'un còrs en vida vegetativa mantenguda artificialament quand ne vira).
comada : aiga que raja d'una teulada.
comairatge : relacions de comaires entre elas ; pachocariá.
comaire (f.) : mairina ; contranòvia ; pachaquièira ; femna rusada e trachamandejaira ; barjacaira.
comairejar (v. intr.) : pachacar / pachaquejar / barjacar ; aver de relacions de comaires.
comairèla : polida / mostèla (pichon mamifèr carnassier)
comaireta : pichona comaire ; trachamandejaira ; polida / mostèla / comairèla v. çaisús.
comanda : çò comandat ; çò que permet (botons, manetas...) de menar una maquina, un veïcul.
Las comandas d'un avion.
comandador, -airitz : persona que comanda.
comandaire, -a : v. çaisús.
comandament : accion de comandar ; çò comandat per la moralà.
comandant : galonat al dessus de capitani.
comandar (v. tr. e intr.) : balhar d'òrdres ; se far portar o mandar quicòm ; programar una naissença.
Sens vos comandar : « se vos plai » (fr.)
Ni per aver cinc mainatges an tornat comandar.
comandariá : carga de comandant ; sa residéncia ; tombada de sa fonccion.
comandita : mena de societat comerciala.
comanditar (v. tr.) : finançar una societat comerciala.
comanditari, -ària : associat, -ada dins un finançament de societat comerciala.
comando (del portugués *commando*) : força d'assaut autonòma de pauc de personas cargada de missions especialas.
comar (v. tr.) : manjar.
comatogèn, -a : qu'amòda un comà.
comatós, -osa : en estat de comà.
comautar (v. tr.) : pastar / prestir.
comb, -a (adj.) : corb, a. R. II, 447.
comba : depression mai o mens prigonda e mai o mens planièira en terren de montanha. Del gallés *CUMBA*.
combada : èspandi d'una comba ; ronflada de vent.
combaire, -a : paraire, -a.
combaissa : caplèva ; capleveta.
combal : èspandi d'una comba.
combal, -a : relatiu, -iva a una comba. (L. 85)
combalàs : comba granda.
combar (v. tr.) : parar / parairar (cachar, somsir, pompir, caucar... las estòfas)
combat : accion de se batre. *La vida tota es un combat.*
combatent, a : persona que se bat contra d'autres.
combatiu, -iva : que lucha per obténer quicòm ; totjorn prèst, -a a se batre.
combativitat : volontat d'èsser victoriós, -osa o d'obtèner quicòm.
combatre (v. tr. e intr.) : liurar un combat ; luchar contra quicòm o contra q.q.
combèl : comba pichona ; comba estrecha. (L. 85)
combèla : comba bèla / comba granda.
combeta : comba pichona ; comba polida.

combilha / combilhon : combèla pichonèla.
combenc, -a : relatiu, -iva a las combas.
combet / combeta : pichon val montuós.
combin : associat.
« *combina* » (l.p.) : combinason mai o mens onèsta.
combinable, -a : que pòt èsser combinat.
combinaira : maquina de menusièr.
combinaire, -a : persona que combina quicòm.
combinar (v. tr.) : aplechar doas causas o mai en vista d'una resulta ; calcular, aprestar, organizar quicòm ; tèrme de quimìa.
Lo mèstra combinava de formulas matematicas.
Combinavan una ataca de banca.
Combinar una basa amb un acid.
combinar (se) : s'ajustar, s'adaptar armoniosament.
combinason : vestit de dejós d'una femna ; vestit de trabalh que se ten del tròç e que fa ofici de vèsta e de cauças ; calculs / projectes, manòbras... en vista de quicòm
Vòli pas dintrar dins aquelas combinasons !
combinatiu, -iva : que combina.
combinatòri, -a : relatiu, -iva a una combinason.
Art combinatòri. Analisi combinatòria.
combinejar (v. tr.) : frequentatiu de combinar.
comblament : accion o resulta de comblar.
comblar (v. tr.) : comolar. v. **comolar**.
comble, -a : comol, -a.
Ara n'as tròp fach, la mesura es combla.
combor : combustion ; reboliment / escaufèstre.
Aquela novèla li amodèt una combor.
comborir (v. tr. e intr.) : metre en combustion ; consumir.
comborir (se) : se consumir.
combranc : forcat de branca ; articulacion d'un arbre ; airal que las brancas d'un arbre ne partisson.
comburir (R. V, 451) : v. **comborir**.
comburent (subs.) : qualitat de la substància que, de se combinar amb una altra, amòda la combustion d'aquesta.
comburent, -a : participi present de comburir.
combustibilitat : qualitat de çò combustible.
combustible : çò que pòt cremar per calfar.
Lenha, carbon, petròli... son de combustibles.
combustion : combinason quimica acompanhada de lum e de calor.
comedia : mena d'òbra teatrala ; simulacion.
comedian, -a : persona que jòga una comedia o que simula. *Síás un comedian de primièira !*
començ : corduras dins la bordadura d'un naviri que se tapan amb d'estopas.
començada : debut / debuta.
començaire, -a : persona que comença quicòm.
començament : començada / debut / debuta.
Començament de l'annada, d'un libre, d'un trabalh...
començança : començament.
començant, -a : novelari, -ària (persona que comença).
començar (v. tr. e intr.) : entreprene ; se metre a ; èsser dins la partida primièira ; entamenar.
Començar, rai ! mas acabar es plan quicòm mai.
Començar un ostal. Començar sa jornada.
Lo carèma (Alibèrt, 207) comença per Las Cendres.
L'estiu comença lo 21 de junh.
Començar de jogar, de legir, de trabalhar...
començar (se) : s'entamenar.
Un libre se comença pel començament.

començon : debut / debuta ; entamenor ; brota primièira de las plantas ; començament de pelòta ; bobina gròssa.
M'agrada de rosegar lo començon d'una torta.
comensal, -a : persona que manja a la meteissa taula qu'una altra persona ; animal que viu al contacte d'un autre e que profèita de las rèstas de son manjar.
Lo can es un comensal de l'òme.
coment (subs. inv.) : lo biais.
Vòli saber lo perquè e lo coment !
comentador, -airitz : persona que comenta quicòm.
La comentairitz parlava d'una votz suavissima.
comentar (v. tr.) : far de comentaris sus quicòm.
Vòli pas comentar son comportament (L. 87)
comentari : explicacion, critica d'un libre, d'un escrich, d'un comportament...
Faguèt un comentari bravament desfavorable.
comerçar (v. intr.) : far de comèrci.
comerçar (v. intr.) : frequentatiu de comerçar.
comèrci / « comèrce » (l.p.) : crompas e vendas de tota mena.
Ostal de comèrci. Comèrci de gròs. C. de detalh.
comercialiable, -a : que pòt èsser comercializat, -ada.
comercial, -a : relatiu, -iva al comèrci.
Valor comerciala. Relacions comercialas.
comercialament : d'un biais comercial
Un afar comercialament avantatjós.
comercializacion : accion de comercializar.
comercializar (v. tr.) : difusar dins lo comèrci.
Comercializar quicòm es pas totjorn de bon far.
comerciant, -a : persona que fa de comèrci.
comestibilitat : qualitat de çò comestible.
comestible, -a : que pòt èsser manjat.
Lo cep fòl es un campairòl qu'es pas comestible.
cometa : còrs celèste nebulós del sistèma solar ; « estèla » de la coa longa (l.p.) que se desplaça amb una velocitat extrèma.
cometre (v. tr.) : far quicòm de repreensible (de blaimable).
Cometre una falta.
cometre (se) : *Se cometèron de causas atròças.*
còmi (arc.) : oficial de galèra.
comic, -a : relatiu, -iva a la comedia ; qu'amòda lo rire.
Un actor comic. Una aventura comica.
comicamente : d'un biais comic.
comici (m.) : associacion privada per favorir quicòm.
Comici agricòla.
comija : acoblament de doas vacas de dos proprietaris diferents per las far trabalhar ensemble.
comís : emplegat subaltèrn.
comissari, -ària : persona cargada de tala o tala fonccion ; membre d'una comission ; oficial dins una espròva esportiva
Comissari als comptes. C. de polícia. C. politic.
comissariat : fonccion de comissari ; burèu de comissari.
comission : atribucion d'una fonccion, d'una carga... per una autoritat, una administracion ; accion de cometre ; ensemble de personas delegadas per far quicòm ; carga fisada a q.q. de far quicòm.
Comission parlamentària. Comission administrativa.
Comission rogatòria. Comission d'una falta.
Me pòdes far una comission se vas en vila ?
comissionari, -ària : persona cargada de far de comissions.
comissura (del lat. *comissura* : junctura) : punt de junctura dels bòrds d'una obertura en forma de fenda.
Comissura dels pòts, de las valvulas cardiacas...

comissural, -a : relatiu, -iva a una comissura.
comissuroplastia : reparacion da la comissura d'un orifici cardiac.
comissurotomia : alargament de la valvula mitrala per seccion de las comissuras.
comitat : ensemble de personas delegadas per una autoritat o que s'amassan de per elas per far quicòm.
comitiva (f.) : cortègi.
comjat (m.) : permission especiala d'arrestar son trabalh ; vacanças cortetas. (R. II, 449)
commemorable, -a : digne, -a d'èsser commemorat, -ada.
commemoracion : ceremoniá per commemorar quicòm.
commemorar (v. tr.) : rapelar lo sovenir de quicòm.
commemorason : mencion o ceremoniá facha per la Glèisa.
Commemorason dels sants, lo lèr de novembre.
Commemorason dels defuntats, lo 2 de novembre.
commemoratiu, -iva : per commemorar quicòm o q.q.
commiseracion : compatiment.
commiseratiu, -iva : que compatís. *Agach commiseratiu.*
commocion : secossa fisica ; perturbacion del fonccionament d'un organ ; emocion granda. (R. VI, 150)
Commocion electrica. Commocion cerebrala.
commocionar (v. tr.) : amodar una commocion.
commudabilitat : qualitat de çò commutable.
commudable, -a : que pòt èsser commudat, -ada.
commudacion : accion o resulta de commudar ; substitucion d'una causa a una altra ; ensemble d'operacions que cal far per metre en ligason dos abonats al telefòn ; modificacion d'un circuit electric. (R. IV, 282)
commutador : dispositiu per invertir un corrent electric, per comandar una connexion.
comòda : mòble amb tiradors per reclamar (sarrar) de farda.
comòde, -a : de bon far ; de bon utilizar ; tranquil, -illa ; acomodant, -a.
comoditat : qualitat de çò comòde.
Comoditat d'un ostal. Comoditat d'un vestit.
comol : cobertor de mag que servís a portar la pasta al forn.
comol, -a : comble, -a ; que debòrda. *Pesquièr comol.*
comolada : partida comblada ; comblament.
comolar (v. tr.) : emplenar / comblar.
comolatge : accion de comblar.
comolum : comble ; subrepés.
A comolum (loc. adv.) : a roncència / a foison.
compacte, -a : que fa massa ; sarrat, -ada.
De pan compacte. Una tropelada compacta.
Disc compacte : disc numeric de legir per lasèr.
Disc compacte interactiu : ... de legir sus televisor.
compactar (v. tr.) : sometre a un compactatge.
compactatge : operacion de terrassament per atassar un sòl e n'augmentar la densitat ; reduccion per codatge de la longor de donadas sens pèrdia d'informacions.
compactibilitat : qualitat de çò que pòt èsser compactat.
compactor : maquina de compactar.
compairatge : complicitat.
compaire (subs. e adj.) : pairin ; complici ; pistolet / coquinòt.
compairejar (v. intr.) : èsser compaire amb q.q. ; taulejar ensemble.
companatge : çò que se manja amb de pan ; ensemble de çò que l'òm manja ; pitança ; aliment que perdura.
Far companatge : plan menar la mangisca.
Èsser de companatge : èsser una bona mangisca.

companejan, -a : apetissent, -a ; que fa manjar fòrça pan.
companejar (v. tr.) : cosinar ; plan menar / esparnar.
companejar (se) : se manjar amb fòrça pan (aliment)
companh, -a (subs. e adj.) : collèga ; sota pel pan (mar.)
Companh d'escòla. Companh de jòc.
companha : ensemble de companhs o de companhas ; amassada de companhs o de companhas.
companhiá : preséncia de q.q. al pè de q.q. mai ; amassada de personas ; unitat militar d'un capitani ; ensemble d'animals de meteissa mena.
Li tenguèt bona companhiá fins a sa mòrt.
Una nombrosa companhiá. Companhiá militar.
Una companhiá de perdigals, de singlars...
companhièr, -ièira : companh, -a. (R. VI, 151)
companion : companh. (R. VI, 151)
companionatge : associacion de mestieirals que s'ajudan.
çompar (adv.) : benlèu ; probablament ; cresi plan.
comparabilitat : caractèr de çò que pòt èsser comparat.
comparable, -a : que pòt èsser comparat, -ada.
Las doas bessonas an una sensibilitat comparabla.
comparablament : d'un biais comparable.
comparaça : similitud ; paritat ; comparason.
comparadís, -issa : qu'es comparat, -ada o que pòt èsser comparat, -ada.
comparaça (arc.) : comparason. (R. IV, 418)
comparar (v. tr.) : estudiar doas personas, doas causas, doas idèas o mai, per determinar lors semblanças e lors dissemblanças.
comparason : accion de comparar doas personas, doas causas, doas idèas o mai, per determinar lors semblanças o lors dissemblanças ; rasonament (en l. p.) :
Qué son aquelas comparasons ? (l.p.)
comparat, -ada : *Gramatica comparada.*
Lingüística comparada. Literatura comparada.
comparatisme : metòde (m.), sistèma (m.), ensemble de recèrcas sus la gramatica o la literatura comparada.
comparatista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de comparatisme.
comparatiu : gra de comparason de l'adj. o de l'adv.
Comparatiu d'egalitat, d'inferioritat, de superioritat.
comparatiu, -iva : *Estudi comparatiu.*
comparativament : per comparason.
comparéisser / comparir / comparer (v. intr.) : se presentar ; se presentar en justícia. (R. IV, 430-L. 86)
comparent, -a : que se presenta en justícia o davant notari.
comparsa (m. e f.) (de l'it. *comparsa*) : comedian, -a que jòga un ròtle mut o pauc important ; persona que jòga un ròtle pauc consequent dins un afar mai o mens delictuós.
compartidor, -a (adj.) : que pòt èsser o deu èsser compartit.
compartiment (t.a.) : casa / parçon / clastron / trièl ; division d'una veitura de camin de fèr.
compartimentar (v. tr.) : bugetar / clausonar / mejanar.
compartimentatge : accion o resulta de compartimentar.
compartir (v. tr.) : divisir ; repartir / distribuir.
compartir (se) : s'acomodar amb q.q. ; se repartir ; se distribuir ; se divisir.
compartit, -ida : t. a. del vèrb compartir transitiu.
comparucion : accion de se presentar davant un jutge, un tribunal. (R. IV, 430)
compàs : instrument per traçar de circonferéncias ; instrument de mesura ; bossòla ; mesura : grop d'unitats ritmicas (mus.)
Per compàs / al compàs : en mesura.

compassament : accion de compassar t. a. çaijós.
compassar (v. tr.): mesurar ; reglar ; despassar.
compassat, -ada : mesurat, -ada ; (pej.) : afectat , -ada.
Un estil compassat. Una mina compassada.
compassejar (v. tr.): mesurar minimosament.
compastar (v. tr.): pastar ; corrolhar / afachar las pèls.
compassion : pietat / commiseracion. (R. IV, 454)
compassionós, -osa : pietadós, -osa.
compatible, -a : capable, -a de s'endevenir amb quicòm mai.
compatibilitat : qualitat de çò compatible.
compatiment : compassion. (R. IV, 454)
compatir (v. tr. ind.): aver pietat de ; s'endevenir.
compatir (se) : se suportar.
Se pòdon pas compatir un a l'autre.
compatissent, -a : plen, -a de compassion.
compatriòta (m. e f.) : conteiral, -a (del meteís país)
compausar (v. tr.): far una òbra intel·lectuala o musicala ; metre un tèxt en caractèrs tipografics.
Compausar un article. Compausar un poèma.
compausar (v. intr.) : far una composicion (t. a.) ; trobar un acomodament.
compausat : ensemble de partidas diferentas.
compausat, -ada : en caractèrs tipografics.
compèire / compeirés : montet de ròcs desrabats e amontetats per las aigas.
compeirar (v. tr.): empeirar ; comolar amb de pèiras.
compellir (v. tr.): forçar q.q. a far quicòm. (R. IV, 667)
compendi : embarràs / trigòs / desrengament ; pena ; escombres ; *compendium* (lat.) / abreujat / somari.
compendiós, -osa (subs. e adj.) : paucparlaire, -a ; abreujat, -ada.
compendiosament : somàriament.
compendium (lat.) : somari.
compenetracion : accion o resulta de se compenetrar.
compenetrar (se) : penetrar un dins l'autre.
Las duas questions se compenetran.
compensable, -a : que pòt èsser compensat, -ada.
Chèc compensable ont que siá.
compensacion : indemnizacion ; reaccion normala de defensa de l'organisme en cas d'ataca patologica.
compensador : aparelh de compensar.
Compensador magnetic.
compensador, -airitz : que compensa quicòm.
Balancièr compensador. Indemnitat compensairitz.
compensar (v. tr.): contrabalançar ; indemnizar.
compensat, -ada : que se ten del tròç ; parcialament neutralizat, -ada.
Sòlas compensadas. Diabèta compensada.
compensatòri, -òria : que compensa (t. tecn. de fonetica)
Alongament compensatòri.
compés : equilibri ; contrapés ; compensacion ; ensocador ; cadastre ; registre de las talhas.
De compés : en equilibri. Far compés : far contrapés.
compesiar (v. tr.): enregistrar (R. III, 465) sul cadastre ; portar sul registre de las talhas.
competéncia : capacitat. (R. II, 273)
competent, -a : capable, -a. (R. IV, 529)
competentament : d'un biais competent. (R. IV, 529)
competicion : espròva esportiva ; concurréncia.
competir (v. intr.): far concurréncia a. (R. IV, 539)
competitiu, -iva : concurrencial, -a.
competitivitat : qualitat de çò competitiu.
competitor, -tritz : concurrent, -a.
compilacion : recuèlh tirat d'emprunts faches un pauc pertot. (R. IV, 540)
compilador, -airitz : persona que compila.
compilar (v. tr.): recullhir, en libre sens originalitat, d'emprunts faches un pauc pertot. (R. IV, 539)
compissa can : cogombre d'ase ; gisclet (joguet de dròlles)
compissadura : pissa / pissanha / rag d'urina.
compissal : airal qu'un animal i va pissar ; pissanha escampada.
compissar (v. tr.): pissar sus ; pissar contra. (R. IV, 545)
compissar (se) : se pissar dessus.
complaire (v. tr. ind.): s'adaptar al gost, als sentiments de q.q.
Volontar de complaire a totes es pas possible.
complaire (se) : trobar de plaser dins quicòm.
Se complai dins son trabalh.
complànher (se) : se lamentar.
Se complanh de contunh.
complant : acte passat amb q.q. per li far plantar una vinha, per que la cultive e que la vendèmia se faga a mièjas.
complanta : accion o resulta de se plànher (R. IV, 554)
cançon populara de tristum o de langor.
complantar (v. tr.): plantar tot un camp ; far una plantacion.
complasença : volontat de complaire a q.q. ; manca de retenguda ; acte per complaire a q.q. ; (pej.) : acte contrari a la vertat per complaire a q.q.
La complasença es sa qualitat primièira.
Ta complasença servila me fa vergonha.
Certificat de complasença.
complasant, -a : qu'agradar a q.q. li ven per gost ; tròp indulgent, -a ; que marca una satisfaccion personala.
A una aurelha complasenta pels elògis.
complasantament : amb complasença.
complement : çò que complèta quicòm (t. a.)
complementari, -ària : que fa complement.
complementaritat : caractèr de çò complementari.
complet, -a : que conten totes los complements necessaris ; plen, -a / comol, -a. (« complet » dins Alibèrt e Lévy)
completament : d'un biais complet.
completar (v. tr.): ajustar a quicòm çò que manca.
completas : darrièra partida de l'ofici divenc d'un monge o d'un prèire / pregària del ser de l'ofici divenc.
completiu, -iva : que fa complement. (R. IV, 572)
completivament : en mòde de complement.
complèx (m.) : enrambolh inextricable de sentiments o d'actituds parcialament o totalament inconscients, responsable de perturbacions de la personalitat ; ensemble d'industrias per una produccion particulara ; ensemble d'installacions gropadas en fonccion de lor utilitat ; còrs quimic obtengut per gropament de diferentas moleculas ; ensemble de corbas dependent de tres paramètres ; sentiment d'inferioritat ; associacions patologicas.
Complèx d'Edip. Complèx siderurgic.
Complèx toristic. Complèx d'inferioritat.
Complèx patogèna.
complèx, -a : complicat, -ada ; enrambolhat, -ada.
complexar (v. tr.): balhar un complèx.
Cada còp que lo vesi, aquò me complèxa.
complexat, -ada : qu'a un complèx.

complexion : organisaçion ; constituçion. (R. IV, 567)
La complexion de l'aire : la natura de l'aire.
La complexion d'una persona.

complexional, -a : relatiu, -iva a la complexion. (R. IV, 567)

complexitat : natura de çò complèx.

complicacion : accion o resulta de complicar o de se complicar.

complicar (v. tr.) : enrambolhar ; far venir pus dificil.

complicar (se) : se combinar d'un biais enrambolhat.

complicat, -ada : dificil, -a ; enrambolhat, -ada.

complici, -ícia (adj. e subs.) : consent, -a ; persona qu'ajuda q.q. a cometre una malafacha (un delicte)

complicitat : consentida / consentiment ; ajuda prestada per cometre una malafacha.

complidament : completament ; perfèitament.

compliment : accion o resulta de complir o de se complir ; aprobacion ; eldgi ; felicitacion.

complimentaire, -a : persona que complimenta.

complimentar (v. tr.) : aprovar ; felicitar.

complimentós, -osa : persona que complimenta volontier.

complir (v. tr.) : executar completament ; acabar.

complit, -ida : acabat, -ada.

complot : arlau / aigassada / eissagada / pissada / deluvi.

complot : projècte secret (L. 337) contra la vida de q.q. ; intriga secreta contra q.q.

complotaire, -a : persona que complota.

complotar (v. intr.) : tirar de plans secrets contra q.q.

compogravaire, -a : persona que fa de compogravadura.

compogravadura : composicion amb fotogravadura.

componccion : dolor d'aver ofensat Dieu. (R. IV, 599)

compondre (v. tr.) : compausar / formar un tot. (R. IV, 611)
L'ensemble dels òsses compond l'esquelèt.

compónher : compondre. v. çaisús.

compòrta : cornuda de vendémia / semal de vendémia ; banasta carrejaira que son fons se pòt desclavar.

comportar : biais de se comportar. (L. 87)

comportant (v. tr.) : èsser equipat o compausat de ; permetre.
Comportar una excepcion.

comportar (se) : aver tal o tal biais d'èsser o de far.

composicion : accion de compausar. v. compausar.

compositor, -tritz : persona que compausa quicòm.

compòst : gapan (mescla que servís d'engrais, mena de fems) mena de salsa ligaira (cosina) (L. 87)

compòsta. v. compòta.

compostadoira (l.p.) : maquina de compostar.

compostar (v. tr.) : far un compòst. (L. 87)
 validar una bilheta o un tiquet a una maquina de compostar ; melhorar una tèrra amb de compòst.
Compostar de fuèlhas secas e de rafatum.
Compostar un tiquet de camin de fèrre.
Compostar la tèrra de l'òrt per aver de vianda.

compostatge : accion o resulta de far de compòst ; accion o resulta de validar un tiquet o una bilheta.

compòta : bolida sucrada de frucha entièira o en talhs.

compra / crompa : aquesiment / aquisicion contra d'argent.
De compra / de crompa : crompat, -ada tot(a) prèst(a).

compraire, -a / crompaire, -a : persona que crompa quicòm.

comprador, -airitz / crompador, -airitz : crompaire, -a.

comprar / crompar (v. tr.) : aquerir quicòm contra d'argent
Comprar / crompar a l'uèlh : ... sens pesar.

compreensible, -a : de bon comprene. « *compreensible* » (cat.)

compreension : accion de comprene. « *compreension* » (cat.)

« *comprémer* » / « *compremir* » : v. **comprimir**.

comprene / comprendre (v. tr. e intr.) : se compausar de ; véser lo perqué de quicòm / s'explicar quicòm ; (occ.) :
Aimas lo bacon ? - Compreni que l'aimi !

comprene / comprendre (se) : èsser evident ; s'endevenir.
Aquò se comprend tot sol.

compreença / compreseson : intelligéncia.

compreòri (m.) (l.p.) **compreèla** : intelligéncia (R. III, 564)
A lo compreòri puslèu estequit, lo paure el !
A pas brica de compreèla !

compression : accion o resulta de comprimir quicòm de solid, de liquid o de gasós.

compressor : maquina de comprimir.

« *comprimar* » (fr.) : v. **comprimir**.

comprimir (v. tr.) : reduire un volum per pression ; atassar ; reprimir.

comprimit : mena de pastilha de potingaire.

comprimit, -ida : reduch, a per pression ; atassat, -ada ; reprimit, -ida.

compromés : arrencament.

compromés, -esa : dins una situacion critica.

compromessari, -ària : arbitrador, -airitz (R. II, 110) d'un compromés.

comprometent, -a : que met dins una situacion critica.

comprometre (v. tr.) : metre dins una situacion critica.

comprometre (se) : se metre dins una situacion critica.

comptabilitat : ensemble dels comptes d'una empresa ; servici cargat de los téner ; biais de téner los comptes.

comptable, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la comptabilitat ; persona que ten los comptes.

comptador : banca de cafè ; banca de magasin ; taulièr de mercadièr ; agéncia de comèrci ; maquina que marca la consomacion de gas, d'electricitat...

comptadoira : darièra botelha que se beu per clavar un afar.

comptaglops / comptagotas (m.) : dispositiu per comptar las gotas d'un medicament.

comptant : al moment de la crompa.
Pagar comptant : pagar truca-truquet / pagar tin-tin.

comptarèl, -a : relatiu, -iva a un compte.

comptatge : accion o resulta de comptar.

comptar (v. tr. e intr.) : far lo compte de (t.a.) ; creire ; se figurar.
Comptavi pas que venguèsses tan lèu.

compte : calcul d'una quantitat, d'un nombre ; total ; soma o quantitat que reven a cadun ; t. a. modèrnas.
Crompar quicòm a bon compte.
S'en tirar a bon compte. Aver son compte.
En fin de compte : fin finala.
Se metre a son compte. Reglar son compte a q.q.

comptecorrent : compte personal dobèrt dins una banca.

comptereudit : repòrt sus un libre, un eveniment...

comptièr : calcul ; suputacion.

comptina : cançoneta per decidir, en comptant las sillabas, qual deurà sortir del jòc e corsar los autres.

compulsar (v. tr.) (del lat. *compulsare*, forçar / constrenher) : constrenher / forçar.
 « *compulsar* » (fr.) : v. **consultar**.

compulsòri, -òria : coercitiu, -iva. (R. IV, 667)

comput : calcul per determinar las datas de las fèstas mobilas de la Glèisa.

computacion : accion o resulta de computar.

computador : ordenador. v. **comput**.

computar (v. tr.): calcular indirèctament.
computista : persona que fa lo comput ecclesistic.
comtal, -a : qu'aperten a un comte.
contadin, -a : persona qu'abitava dins lo Comtat Venaissin.
comtat : títol o dignitat de comte ; airal governat per un comte.
Comtat Venaissin : estat dels Papas d'Avinhon.
comte : senhor d'una region al temps de la feodalitat ; títol nobiliari entremièg marqués e vescomte.
comtessa : dòna qu'a la dignitat de comte ; femna de comte.
comtor (arc.) : ancian títol feodal (vassal dirècte del comte)
comtorat (arc.) : qualitat de comtor.
comtoressa (arc.) : femna d'un comtor.
comun, a (adj.) : possedit, -ida a l'encòp per mai d'una persona ; public, -a ; vulgar, -a.
comun (subs.) : çò qu'aperten a mai d'un ; çò public.
Los comuns : pissadors o cagadors publics.
comuna : municipalitat ; sa tombada ; son ostal.
comunal : çò qu'aperten a la comuna ; airal public.
comunal, -a : relatiu, iva a la comuna.
comunament : d'un biais comun.
comunament : segon la costuma generala.
comunautat / comunitat : personas que vivon en comun (t.a.)
comuniar (v. intr. e tr.) : far la comunion ; donar la comunion.
comunicable, -a : que pòt èsser comunicat, -ada.
comunicacion : accion de comunicar ; çò comunicat.
comunicador, -airitz : que met en comunicacion.
Fil comunicador. Connexion comunicairitz.
comunicant, -a : participi present de comunicar.
Lo principi dels vases comunicants.
comunicar (v. tr.) : transmetre. v. **TRAS** e **TRANS-**
comunicar (se) : se transmetre / s'espandir / s'escampillar.
Lo fuòc se comunicuèt a la vila tota.
comunicat : informacion brèva difusada pels medià (lat.)
comunicatiu, -iva : que se comunica a d'autres aisidament ; que s'obrís als autres aisidament.
Un rire comunicatiu. Una persona comunicativa.
comunicativament : d'un biais comunicatiu.
comunion : participacion al sacrament de l'Eucaristia ; participacion als bens esperitals de la Glèisa ; acòrdi d'idèas, de sentiments...
comunisme : sistèma economic, politic e social basat sus la collectivizacion dels bens.
comunista (subs. e adj. m. e f.) : relatiu, -iva al comunisme ; persona adèpta del comunisme.
comutar (v. tr.) : modificar una connexion (R. IV, 330) dins un circuit ; remplaçar / substituir ; transformar ; t. tecnic de lingüistica.
Comutar una pena. Comutar dos tèrmes lingüistics.
comutatiu, -iva : relatiu, -iva a la comutacion (t. tecn. de logica, de filosofia, de matematicas...)
Operacion comutativa. Justícia comutativa.
comvalir (v. intr.) : recobrar la santat.
CON- : forma prefixada del latin *cum* (ensemble ; en comun) v. **concelebrar, concentrar**.
còn : solid format per una basa plana de periferia corba e la superficia formada per las drechas qu'unisson cada punt d'aquesta amb un punt nomenat « *vertex* » (lat.) o cima ; totas las autras accepions derivadas (per exemple : pinha de conifer...)
con : partidas sexualas de la femna : monifla / bufèc... ; (qualificatiu pejoratiu) : òme pèc, nèci, piòt, imbecil ; mena de cauquilhatge.

cona / conassa (qualificatiu pej. vulgar) : femna pèca.
conariá (pej.) : asenada.
conàs (qualificatiu pejoratiu vulgar) : grand con / grand piòt.
conassièira : tèrme tecnic de marina / femelòt.
CONC- : forma prefixada del grèc *cònkhe* (cauquilha)
conca : tot çò en forma de cauquilha ; territòri enrodat de montanhas ; recipient portatiu amb doas ansas.
concada : contengut d'una conca.
concagar (v. tr.) : cagar sus ; passir de cagadas.
Las moscas quitan pas de concagar los mòbles.
concagar (se) : se passir en cagant ; se despieitar ; se corroçar.
Concas : vilatjon de Roergue, famós per son abaciala romana pus coneguda d'Euròpa, per sa *Cançon de santa Fe* (pus primièr tèxt occitan rimat, s. XI), e per son gròs Cartulari latinooccitan que va de 801 a 1225.
« *conassar* » (barb.) : v. **trissar**.
concau, -ava : en forma de conca. (R. II, 366)
« *conçaure* » / « *conçaupre* » : v. **concebre**.
concavar (v. tr.) : cavar / curar ; tunar. (R. II, 366)
concavitat : cavitat en forma de conca. (R. II, 366)
concebable, -a : que se pòt concebre, que se pòt comprene.
Autres còps, anar dins la Luna èra pas concebable.
concebement : concepcion / accion de concebre (t. a.) v çaijòs.
concebre (v. tr.) : venir prens / esperar (de familha) ; imaginar ; admetre ; comprene.
Finguèt que concebèt, mas pas qu'après una fiv.
De mal concebre : de mal comprene.
concebut, -uda : t. a. de **concebre**.
concedir (v. tr.) : cedir ; consentir ; permetre ; admetre ; donar.
concelebracion : accion de concelebrar.
concelebrant : prèire que concelebra.
concelebrar (v. tr.) : celebrar la messa amb un autre prèire o d'autres prèires.
concentracion : accion o resulta de concentrar o de se concentrar.
Camp de concentracion. Concentracions urbanas.
Poder de concentracion.
concentracionari, -ària : relatiu, -iva als camps de concentracion. *Univèrs concentracionari.*
concentrar (v. tr.) : recampar cap a un centre comun ; recampar çò escampilhat ; augmentar la fòrça de.
concentrar (se) : se recullhir.
Amb tot aquel bruch me pòdi pas concentrar.
concentrat, -ada : p. p. de concentrar o de se concentrar.
Fòrças concentradas. Lach concentrat.
Cercaire concentrat. Escolan concentrat.
concentric, -a : dotat, -ada del meteis centre ; que tend a se sarrar del centre. *Movement concentric.*
concentricament : d'un biais concentric.
concepcion : accion de concebre o d'èsser concebut ; facultat de se far una idèa de quicòm ; procediment d'aquela idèa ; aquela idèa.
Una concepcion clara.
L'Immaculada Concepcion :
« *Que soi era Immaculada Concepcion* »
Paraulas de la Verge a Bernadeta de Lorda.
concepcional, -a : relatiu, -iva a la concepcion.
conçèpte : çò que resulta d'una concepcion de l'esperit.
conceptual, -a : relatiu, -iva als concèptes.
conceptualisar (v. tr.) : formar de concèptes a partir de quicòm, per o se representar e o organizar mentalament.

conceptualisme : doctrina filosòfica que ditz que lo concèpte a una realitat distincta del mot que l'exprimís, mas sens res que li corresponda en defòra de l'esperit.

concernent (prep) : quant a / per çò qu'es de.

Concernent aquela question sabi pas grand causa.

concernir (v. tr.) : se raportar a q.q. o a quicòm.

En çò que me concernís soi pas ges de ton dire.

concèrt : session de cant o de musica instrumentala.

concertacion : accion de se concertar abans de far quicòm, mai que mai dins lo domeni politic e social.

concertar (v. tr.) : preparar un accion en comun.

concertar (se) : s'entendre per far quicòm ensemble.

« *conceure* » :

v. **concebre**.

concession : cession (R. II, 388) ; donacion ; consentida.

Concession a perpetuitat dins un cementèri.

concessionari, -ària : persona qu'a obtenguda una concession.

Es concessionari d'una marca de veïculs.

concessiu, -iva : qu'implica una concession.

Una proposicion concessiva.

concili : amassada d'evesques e de teologians per estudiar una question e prene una decision.

conciliable, -a : que pòt èsser conciliat.

conciliacion : arrencament / acòrdi / ententa / mediacion / transaccion ; accion d'un jutge sus doas personas o mai per assajar de las metre d'acòrdi ; procediment de reglament a la bona.

Assag de conciliacion abans un divòrci.

conciliador, -airitz : que pòt conciliar.

Far una concession consiliairitz.

conciliar (v. tr.) : metre en acòrdi de punts de vista diferents.

conciliar (se) : s'endevenir ; metre q.q. de son costat.

conciliar, -a : relatiu, -iva a un concili. *Decision conciliara.*

conciliatòri, -òria : que vòl conciliar.

Mesuras conciliatòrias.

concís, -a : precís ; cortet ; condensat. (R. V, 167)

Escrivan, orator, dictionari concises.

concisament : d'un biais concís.

concision : qualitat de çò concís. (R. V, 167)

conciutadan, -a : de la meteissa ciutat.

conclau / conclavi : airal que los cardinals i s'amassan per elegir un Papa ; aquela amassada de cardinals.

conclure (v. intr. e tr.) : arribar a una solucion finala ; clavar un discors, un tèxt, una letra...

conclusent, -a : que pòrta pròva o confirmacion.

conclusion : solucion definitiva ; las pus darrièiras paraulas, las pus darrièiras regas (linhas)

conclusiu, -iva : que mena a una conclusion.

« *Donc* » es una particula conclusiva.

CONCO- : forma prefixada del grèc *kònkhe* (cauquilha)

concoïdal, -a : en forma de cauquilha.

concoïde (adj. e subs. f.) : t. tecn. de mat.

La concoïde d'una corba.

concombre : cogombre (Cucumis sativa)

concombre d'ase : cogombre salvatge. (Ecballium elaterium)

concomitància : simultaneïtat de dos fenomèns.

concomitant, -a : simultanèu, -èa.

Gràcia concomitanta (t. tecn. de teologia)

concònsol (arc.) : coconsol / consol (L. 92) amb un autre.

concordança : revèrt / semblança ; conformitat.

Concordança dels tres evangèlis sinoptics.

Concordança dels temps en gramatica.

concordant, -a : que se revèrtan / que se semblan.

concordar (v. intr.) : èsser en conformitat.

concordat : tractat entre un Papa e un governament suls d'afars religioses.

concòrdia : acòrdi de sentiments e d'idèas.

concórrer (v. tr. ind.) : tendre ensemble cap a quicòm de comun.

Totes los detalhs concorron a l'armonia de l'òbra.

concórrer (v. intr.) : se dirigir cap al meteís punt per i s'encontrar (mat.) ; participar a un concurs / èsser en concurrència.

« *concorrir* » :

v. çaisús.

concors : competicion ; coïncidència ; concurrència.

concrecion : matèria solida formada per agregacion, coagulacion ... (R. II, 456)

Concrecion minerala. Concrecion patologica (med.)

concrecència : baisadura (soudadura) normala d'organs vegetals qu'an butat latz e latz (de còsta)

concrecent, -a : que presenta una concrecència.

De petals concrecents.

concrèt, -a : real, -a ; especific, -a ; particular, -a.

concrètament : d'un biais concrèt.

concretizacion : accion o resulta de concretizar.

concretizar (v. tr. e r.) : materializar ; se materializar.

concubin, -a : persona que viu amb una altra coma s'èra maridada amb ela.

concubinatge : coabitacion de personas non maridadas.

concupiscència : apetís anormal dels plasers de la carn.

concupiscent, -a : mestrejat, -ada per la concupiscència.

concurrència : rivalitat d'interèsses.

concurrent, -a : competitor, -tritz.

concurrentament : en concurrència.

concuSSION : brandida (R. II, 456) ; malversacion d'un fonccionari. *Foguèt condemnat per concuSSION.*

condamina :

v. **condomina**.

condamnable, -a : que se merita d'èsser condemnat.

condemnaire, -a : persona que comdemna.

condemnacìon : accion o resulta de condemnar o d'èsser condemnat.

condemnar (v. tr.) : declarar q.q. culpable de quicòm ; declarar passible, -a de condemnacìon ; blaimar ; tampar definitivament una pòrta, una fenèstra... ; donar pas bon d'un malaut : *Avèm condemnada aquela fenèstra.*

Lo mètge (medecin) l'a condemnat.

condemnar (se) : se metre dins una situacion condemnable ; s'impausar quicòm de penible o de mal far.

Me condemnèri a un trabalh de galerian !

condemnat, -ada : t. a. del vèrb condemnar transitiu.

condensabilitat : propietat o qualitat de çò condensable.

condensable, -a : que pòt èsser condensat, -ada.

condensacion : accion de se condensar ; resumir.

condensador : aparelh acumulador d'electricitat.

condensador, -a : que condensa.

condensar (v. tr.) : far passar de l'estat gasós a l'estat liquid ; resumir en pauc de mots / far pus cort.

condensar (se) : passar de l'estat gasós a l'estat liquid.

condensat (subst.) : resumit.

Aquel article es un brave condensat del libre.

condensat, -ada : resumit, -ida.

condescendència : complasença ; superioritat abusiva.

condescendent, -a : que fa pròva de condescendència.

condescendre (v. intr.) : consentir a / s'abaissar a.

« *condesir* » : v. **condusir**.
condicion : circumstància per qu'una causa capite ; clausula obligatòria per la validitat d'un acte ; causa que determina l'estat de q.q. o de quicòm ; posicion sociala.
Condicions favorablas. Condicions draconianas.
La condicion umana. Una persona de condicion.
condicional : mòde verbal de l'eventualitat.
condicional, -ala : somés, esa a una condicion.
Venda condicionala. Promessa condicionala.
condicionament : accion o resulta de condicionar.
condicionar (v. tr.) : sometre a tala o tala condicion ; preparar de tal o tal biais.
Me condicionaràs aquel còlis plan coma cal !
condicionat, -ada : somés, -esa a tala o tala condicion.
M'agrada pas de me sentir aital condicionat !
condilòma (m.) : tumor pichona al nivèl de l'*anus* (lat.) o de la vulva.
condiment : substància per donar mai de gost al manjar.
condir / condire (v. tr.) : salar ; pebrar ; aprestar amb un condiment. (R. II, 456)
condisciple / condiscípol : companh d'escòla ; companh d'estudis de la meteissa categoria. v. (R. III, 58 - L. 129)
condolença : dolor per la pena d'un autre.
condòm : preservatiu per evitar un malparat venerian.
condomina : tèrra franca de talhas senhoralas ; tèrra comunala ; pastural comunala.
I aviá una condolina dins cade vilatge.
condominium (lat.) : sobeiranetat en comun.
Condominium francoanglés d'Ebridas Novèlas.
condor : mena d'aucelàs de rapina (*Vultur gryphus*)
condormir (se) : se sondormir ; s'aconsomir.
condòrsa : travèrsa de cleda per la consolidar.
condorsar (v. tr.) : consolidar amb de condòrsas.
condorsat, -ada : consolidat, -ada amb de condòrsas.
« *condosir* » : v. **condusir**.
CONDR- : forma prefixada del grèc *khòndròs* (cartilage)
condral, -a : relatiu, -iva al cartilage (R. II, 344)
condrech, -a / condreit, -a : en bon estat.
condrechament : d'un biais condrech.
condrina : substància obtenguda a partir dels cartilages.
condrití (f.) : inflamacion del cartilage (R. II, 344)
CONDRO- : forma prefixada del grèc *khòndròs* (cartilage)
condroblast (m.) : cellula pus primièira del teissut cartilaginós.
condrocalciniòsi (f.) : artriti inflamatorià recurrenta.
condrocit : compausat celular del teissut cartilaginós.
condrocraani (m.) : crani cartilaginós de l'embrion.
condrodistrofia : malformacion de cartilage.
condrogenèsi (f.) : formacion de cartilage.
condroïde, -a : cartilaginós, -osa.
condròma (m.) : tumor benigna del teissut cartilaginós.
condropatia : malautiá del cartilage.
conduccion : transmission d'aquí aquí de la calor, de l'electricitat... ; transmission del potencial d'accion lo long d'una neuròna o d'una cellula musculara.
Conduccion electrica. Conduccion termica.
conduch / conduit : canèl ; canal ; canalòt ; tudèl.
conduch, -a : p.p. de conduire.
conducha / conduita : biais de se conduire.
conductible, -a : capable, -a d'èsser conduch, -a.
conductimètre : aparelh per mesurar la conductivitat.
conductimetria : mesura de la conductivitat electrica.
conductimetric, -a : relatiu, -iva a la conductimetria.
conductivitat : qualitat de çò bon conductor de calor...
conductor, -tritz (adj.) : tot çò que pòt transmetre la calor, l'electricitat... ; que condutz (t.a.)
Los metals son mai que mai de bons conductors.
Fil conductor. Substància conductritz.
conductor, -tritz : persona que mena un veïcul ; persona que tira davant ; menaire, -a.
conduire / condusir (v. tr. e intr.) : governar ; mestrejjar ; acompanhar ; menar (t. a.) (R. III, 83 - L. 89)
Sap pas conduire : sap pas menar una autò.
conduire / condusir (se) : se comportar de tal o tal biais.
Se sap pas conduire : es pas capable de se conduire.
conduita : biais de conduire o de se conduire ; canalizacion.
conneissable, -a : de bon conèisser ; de bon reconèisser.
conneissença / conneissença : instruccion ; competéncia ; çò conegut (t.a.) ; q.q. de conegut.
conneisseire, -a : persona que i se coneis (t.a.)
conneissement : conneissença. v. çaisús.
conneissent, -a : experimentat, -ada ; savi, sàvia.
conneisser / conneisser (v. tr. e intr.) : aver una idèa de q.q. ; aver una idèa de quicòm ; reconèisser ; avoar ; (sens biblic) : aver de relacions sexualas amb una femna.
Coneissi que... : sabi que...
Caïn coneguèt sa femna que concebèt e enfantèt Enòc.
conneisser / conneisser (se) : far conneissença ; aver una idèa de se ; aver sa plena conneissença.
Se coneguèron al regiment.
Tornar conneisser : se reviscolar ; se reconèisser.
coneguda / conoguda : conneissença (t. a.)
conegut, -uda : t. a. del vèrb conèisser transitiu.
conèl : mena de nassa.
conestable (arc.) : ancian títol de comandant màger de cavaliariá.
confeccion : fabricacion en seria d'après un patron tipe.
Un vestit de confeccion (contrari de sus mesura)
confeccionar (v. tr.) : fabricar de A a Z (t. a.) ; metre sus pè.
confederacion : associacion permanenta d'Estats independents.
confederar (v. tr.) : associar en confederacion.
confederar (se) : s'associar en confederacion.
confederat, -ada : associat, -ada en confederacion.
confederatiu, iva : relatiu, -iva a una confederacion.
conferéncia : parladiça d'un especialista sus un tèma literari, scientific, politic, religiós...
Conferéncia pedagogica. Conferéncia de premsa.
Mèstre de conferéncias : títol universitari.
conferencièr, -ièira : persona que fa una conferéncia.
confèr : pè ; pè ferrat.
Als 4 confèrs / als grands 4 pès / als 4 dalhs : a cambas-ajudatz-me / al brutle / a la buta-buta...
conferir (v. tr. e intr.) : balhar / concedir / atribuir.
confermar e derivats (arc.) (R. III, 314) : v. **confirmar**.
confés, -essa : persona qu'a avoada sa malafacha.
confessable, -a : que pòt èsser confessat, -ada.
confessadís, -issa : que ven de se confessar.
confessador, -airitz / confessaire, -a : penitent, -a.
confessaire : prèire que confèssa.
confessar (v. tr. e intr.) : avoar ; ausir en confession ; questionar ; sermonar ; baclar / far a la tabusta :
Confessar lo lièch (l.p.) : lo far a la buta-buta.

confessar (se) : avoar sos pecats a un prèire.
Anar a confessa : s'anar confessar.

confession : accion de confessar o de se confessar.

confessional : mena de recapte de fust aplechat per se confessar.

confessional, -a : relatiu, -iva a la confession (sacrament de penitència) o a la confession de la fe.
Lo secret confessional. Escòla confessional.

confessor : confesseur / prèire qu'ausís las confessions.

confèti (de l'it. *confetti*) : rondèla pichonèla de papièr de color.
Gèta que getaràs se getavan de manats de confètis.

« *confiar* » (fr.): v. **confisar**.

confidècia : çò que l'òm fisa a q.q. e que cal pas esventar / secret (L. 337)

confidencial, -a : comunicat, -ada en confidècia.

confidencialment : d'un biais confidencial.

confident, -a : q.q. que recep de confidècias.

confidor : estofat de carn ; aisina metallica per far còire quicòm a l'estofat.
Confidor de pression : glotona de pression.

configuracion : aspècte general de quicòm, d'un país, d'un paísatge ; ensemble d'elements d'un sistèma informatic.

configurar (v. tr.) : balhar una forma, un aspècte a quicòm.
Es la rotacion que configurèt la Tèrra.

confiment : accion o resulta de confir quicòm ; estofat ; confitura ; dragèia ; sucrariá.

confinament : accion de confinar o de se confinar endacòm.

confinar (v. tr.) : cloure q.q. dins un airal limitat ; embarrar.

confinar (v. tr. ind.) : èsser limitròf ; èsser contigú ; se sarrar bravament de.
Occitània confina amb Catalonha.
Lo teu rasonament confina a l'asenada.

confinar (se) : se limitar a ; s'embarrar.

confinh / confinha : limit ; talvera ; canton ; recanton.

confinhament / confinhièr : tropelada compacta.

confinhar (v. tr.) : confrontar.

confinhar (se) : se confrontar / èsser vesins / se tocar.

confir (v. intr. e tr.) : còire doçamenton ; gastar / corrompre ; poirir. *Las nèblas confisson la frucha.*

confir (far) v. tr. : far coire doçamenton ; far demesir.
Far confir de carn, de frucha. Far confir la sopa.

confir (se) : se còire doçamenton ; se demesir ; se perir / se poirir / se gastar / se corrompre.
La frucha tròp madura se confis.

« *confire* » : v. **confir**.

confirmable, -a : que pòt èsser confirmat, -ada.

Confirmacion (la) : un dels sèt sacraments de la Glèisa.

confirmacion : accion de confirmar, d'assolidar ; pròva.

confirmar (v. tr. e intr.) : donar lo sacrament de confirmacion ; recebre aquel sacrament ; assolidar ; afortir ; provar.

confirmant, -a : que fa la confirmacion oficiala de sa fe.

confirmatiu, -iva : que confirma / qu'assolida.
Signe confirmatiu. Paraulas confirmativas.

confisança : fisança.

confisar (v. tr. e intr.) : fisar quicòm a q.q. ; li deslargar çò que te cacha ; li far fisança.

confisar (se) : se deslargar a q.q. ; se fisar de q.q.

confisariá : sucrariás en general ; botiga de confiseire, -a.

confiscacion : accion o resulta de confiscar quicòm.

confiscable, -a : que pòt èsser confiscat, -ada.

confiscar (v. tr.) : prene quicòm a q.q. sens o panar.
Se faguèt confiscar son telefòn portable.

confiseire, -a : persona que fa de confisariá.

confison : accion de far còire doçamenton.

confit : metòda (carnsalada servada dins de grais)
Confit de rit, d'auca, de pòrc.

confiteòr (lat.) : pregària de repentècia.

confitura : frucha demesida cuècha doçamenton amb de sucre.

confiturariá : fabrica de confituras.

confiturièr, -ièra : persona que trabalha dins una confiturariá.

confla : inflacion (R. III, 559) del ventre ; tampona / sadol ; bofiga / botiòla / pustula ; meteorizacion.
A conflapèl : a sadol / a conflapança.

confla boièr : mena de rasim blanc. v. p. 21, 2º

confla buòu : mena d'insècte.

confla-coquin : mangisca conflaira. v. p. 20, 1º

confla palhièr : esparset (mena de fen que fa fòrça volum)

confla pastre : mena de figa.

confla-ventre : confla-coquin ; confla-crestian.

conflada : tampona / brave sadol.

confladissa : confla / conflament / inflacion (R. III, 559) ; enfladura (L. 147)

conflagracion : escombor / escomboire ; conflit internacional.

conflaire, -a : q.q. que confla ; q.q. que se confla ; marrida lenga ; q.q. que manja tròp o que beu tròp.

conflament : enfladura (L. 147) ; inflacion (R. III, 559)

conflant, -a : que confla ; qu'es còrferit.

conflar (v. tr. e intr.) : enflar / uflar (L. 147) - R. VI, 536

confle (adj. e subs.) : sadol. *Es sadola. N'ai un confle !*

conflejar (v. intr.) : se conflar / s'encreire / se vantar.

confleta (m. e f.) : que s'encrei, que se vanta / que se confla.

conflicte : antagonisme, oposicion de sentiments, d'opinions entre d'Estats, de grops o de personas ; oposicion entre las impulsions e los interdits socials.

conflictual, -a : relatiu, -iva a un conflicte.
Situacion conflictuala.

confluència : accion de confluir.
Confluència de dos rius, de dos corrents de pensada.

confluent : jonhent (airal que dos corrents (t.a.) i se jonhon)
Confluent de doas ribièiras, de dos corrents comercials.

confluir (v. tr.) : se jónher ; tendre cap a un punt precís.
Las aspiracions umanas confluisson cap al bonur.

confloèri / conflorós (m.) (l.p.) : que s'encrei bravament.

confondre (v. tr.) : prene quicòm o q.q. per quicòm mai o q.q. mai ; far venir q.q. incapable de se justificar. (R. III, 356)
Confondèssetz pas un ase amb un muòl !
Lo panaire foguèt confondut per las pròvas.

confondre (se) : èsser pas brica diferent.
La color de las pòrtas se confond amb las parets.

conformacion : forma particulara d'un organ, d'una causa, d'una persona, d'un animal.
Una marrida conformacion. Un vici de conformacion.

confòrme, -a : que sa forma correspond a un modèl, a un punt de referéncia, a un tipe, a un òrdre, a una lei...
Una decision confòrma al reglament.
Una còpia confòrma a l'original.

confòrment : en conformitat.

conformar (v. tr.) : far quicòm de confòrme a un modèl, a una nòrma, a un òrdre, a una lei...
Conformar sa vida a la rason.

conformar (se) : se comportar d'après una nòrma, una lei, un òrdre, un modèl...

Se conformar a la voluntat de Dieu.

conformisme : respècte estrech de la nòrma, de la tradicion, de las costumias, de la morala... en usatge.

conformista (m. e f.)

conformista

« *conh* » : v. **cunh**.
 « *conhar* » : v. **cunhar**.
conhat, -ada : bèlfraire, bèlasòrre.
 « *conhièira* » : v. **congòièira - cunhièira**.
conhòl : còca de burre / pan de burre.
conhon (plt.) : porriòl. (*Muscari comosum*)
conhonhon : v. **cocolon - coconhon**.
conic, -a : en forma de còn.
conicament : d'un biais conic.
conicitat : estat de çò conic.
conifèr : arbre de la familha del pin o de l'ayet.
conifòrme : qu'a la forma d'un còn.
conilh, -a : lapin, -a ; lapin, -a de varena ; imbecil, -a.
conilhar (v. intr.) : lapinar ; córrer coma un conilh ; s'enfugir coma un conilh ; conéisser la catorzena ; bescaïrar / biaissar / biaissejar ; balançar / trantalhar.
conilhàs, -assa : lapinàs, -assa.
conilhèira : varena ; lapinièira ; escapadoira / biaissejada.
conilhon : lapinon.
coniòsi : malautiá amodada per de poscas.
conjectura : suposicion d'après d'unas indicacions. (R. III, 471)
conjectural, -a : que s'apèva sus de conjecturas.
conjecturalament : d'un biais conjectural.
conjecturar (v. tr.) : supausar d'après d'unas indicacions.
conjonch, -a / conjunt, -a. v. **conjunt**.
conjonccion : accion o resulta de s'encontrar o de se jónher ; particula conjonctiva. *Conjonccion de dos astres.*
Conjonccion de coordinacion o de subordinacion.
conjonctiu, -iva : que servís a unir.
« E » es una particula conjonctiva.
Teïssut conjonctiu.
conjonctiva : mucosa que cobrís la superficia posteriora de las parpèlas e la superficia anteriora del glòb ocular.
conjonctiviti (f.) : inflamacion de la conjonctiva.
conjonctura : resulta d'un concors de circumstàncias ; ensemble d'elements que determinan la situacion politica, sociala, economica... a un moment donat.
conjonctural, -a : relatiu, -iva a la conjonctura.
conjoncturalament : estant donadas las circumstàncias.
conjoncturista (m. e f.) : especialista (m. e f.) dels problèmas de conjoncturas.
conjónher (v. tr.) : jónher / unir.
conjugable, -a : que pòt èsser conjugat.
Plòure, nevar... son pas de vèrbs conjugables.
conjugal, -a : relatiu, -iva a las relacions entre personas maridadas.
Amor conjugal. Dever conjugal. Vida conjugala.
conjugalament : d'un biais conjugal.
Viure conjugalament : viure en tant que maridats.
conjugalitat : vida conjugala.
conjugat (v. tr.) : enumerar totas las formas d'un vèrb dins un òrdre determinat ; jónher / unir.
Conjugar un vèrb. Conjugar las bonas volontats.
conjugat (se) : èsser conforme a tala o tala conjugason ; poder èsser conjugat. *Cantar se conjuga coma aimar.*
Nevar se pòt pas conjugar.
conjugason : accion de conjugat un vèrb ; union ; mòde de reproduccion sexuada d'unes protozoaris ciliats e d'unas algas verdas. *Conjugason de totas las fòrças.*
conjunt, -a : unit, -ida amb q.q. mai.

conjuntament : ensemble. (R. III, 599)
Recebretz la factura conjuntament amb lo còlis.
conjur : formula de conjuracion ; encantacion. (R. II, 315)
conjuracion : complòt / conspiracion ; encantacion.
Las formulas de conjuracion del sègle VIII (al solid abans 741 - 753, e mai que probable plan abans), en lenga de Glèisa comuna a totas las Gàllias, nos balhan l'occitan vièlh « **To illo livira** » (en latin *Tu illum libera* : tu, libèra-lo. v. fin de letra F.
conjurador, -airitz (R. III, 602) coma çaijós.
conjurair, -a : persona que fa una conjuracion.
conjurat (v. tr. e intr.) : far una invocacion. (R. V, 576)
 alunhar un malparat ; complotar / conspirar.
conjurat, -ada : membre d'una conjuracion.
 « *conlevar* » : v. **caplevar**.
con moto (it.) : amb animacion. *Allegro con moto* (it.)
connectador, -airitz : que connècta.
connectar (v. tr.) : assemblar / unir (L. 376) ; establir un contacte entre dos (o maites) cables electricics .
Connectar dos ordenadors.
connectat, -ada : en contacte (cables electricics, ordenadors...)
connectiu, -iva : t. tecn. de lingüistica.
connector (subs. m.) : aparelh que servís a connectar.
connèx, -a : ligat, -ada per de rapòrts conjunts.
connexion : contacte entre dos o maites cables electricics.
connexitat : propietat d'èsser connèx. (R. IV, 331)
connivència : complicitat (ententa secreta en vista d'una accion)
Èsser de connivència : èsser de còfa (l.p.)
connivent, -a : qu'a tendéncia a se rejónher.
Valvulas conniventas : replecs de la mucosa intestinala.
connotacion : suggestion, indicacion, significacion autras.
D'unes mots an una connotacion pejorativa.
D'autres an puslèu una connotacion poetica.
connotar (v. tr.) : suggerir, indicar, significar quicòm mai que lo sens primièr.
connotatiu, -iva : que vòl dire quicòm mai.
conoïde, -a / conoïdal, -a : en forma de còn.
conóisser : v. **conéisser**.
conolh (arc.) : conolhada ; bracèl de fen ; lin o cambe d'una conolha.
conolha (arc.) : ancian aplech per filar a la man.
conolhada (arc.) : cambe, lin o lana d'una conolha.
conolhar (v. tr. e intr. arc.) : filar la conolha ; garnir la conolha ; racar ; recuolar ; se desdire.
conolhièr : sorbièr. (*Sorbus domestica*)
conolhièira (arc.) : gansa per ligar lo cambe a la conolha.
conopèu : vel de seda del tabernacle que conten l'eucaristia.
conòrt : encoratjament ; consolacion. (R. IV, 388)
conortar (v. tr.) : encoratjar ; confortar ; consolar.
conquerent, -a : persona que conquerís.
conquèrre / conquerir (v. tr.) : far seu per la fòrça.
 « *conquesir* » : v. çaisús.
conquèst : bacin d'un fluvi, d'una ribièira, d'un riu ; plana ; país.
conquèsta : çò conquerit per la fòrça.
CONQUILI- : forma prefixada del grèc *kònkhuiliòn* (cauquilha)
conquiliicultor, -tritz : que cultiva d'ustras, de muscles o d'autres cauquilhatges.
conquilian, -a / conquilifer, -a : que conten de cauquilhas.
Calquièr conquilian. Tèrra conquilifèra.

conquilocultura : cultura d'ustras, de muscles o d'autres cauquilhatges.

conquilièr, -a : que conten de cauquilhas.

CONQUILIO- : forma prefixada del grèc *kònkhulion* (cauquilha)

conquiliologia : sciéncia qu'estúdia lo cauquilhum.

conquiliologic, -a : relatiu, -iva a la conquiliologia.

conquista : persona conquistada per amor.

conquistador, -a / conquistaire, -a : persona conquerenta.

conquistar (v. tr.): conquerir ; se ganhar q.q. per amor.

conresat : èrbas ortalièiras per se far la sopa ; ortallissa.

consacrar (v. tr.): declarar sacrat, -ada ; avodar a Dieu ; cambiar lo pan e vin de la messa en còrs e sang de Dieu.

consacrar (se) : s'avodar a Dieu, a un ideal, a una activitat.

consagrar (v. tr. arc.): consacrar. (L. 91)

consanguin, -a : del meteis sang.

consanguinitat : ligams biologics de parentat entre personas de la meteissa familha.

consciéncia : coneissença que l'òm a de son existéncia ; coneissença intèrna de çò ben e de çò mal ; intuicion ; valor morala. *A pas de consciéncia ! En consciéncia. Cas de consciéncia. Libertat de consciéncia. La votz de la consciéncia. Consciéncia professionala.*

conscienciós, -osa : onèst, -a / seriós, -osa.

conscienciosament : d'un biais conscienciós.

conscient, -a : que sap çò que ditz o çò que fa.

conscientizar (v. tr.): far prene consciéncia de quicòm.

conscriptcion : despartiment / reparticion. (R. III, 160) recrutament de conscrits.

conscrit : novelari dins l'armada.

conse / cònse : consol v. pus luènh.

consecracion : cambiament del pan e del vin de la messa en còrs e sang de N. S. ; t.a. non religiosas. (R. V,136) *Consecracion d'un grand escrivan.*

consecrar (arc.): consacrar (v. pus naut). (R. V, 136)

consecratòri, -òria : relatiu, -iva a la consecracion. *Las paraulas consecratòrias.*

consecutiù, -iva : que s'encadena ; qu'encadena. *Quatre jorns consecutiùs que ploguèt ! Proposicion consecutiùva. Conjonccion consecutiùva.*

consecutiùment : de contunh.

consegal : mescla de froment e de segal.

consègre / consiègre / consequir (v. tr.): corsar / acotir ; percaçar.

consequiment : percaç / perseguida.

conselh : avertiment balhat a q.q. sus çò que deuriá far ; ensemble de personas encargadas de dirigir, de bailejar, d'administrar. *Conselh de comuna.*

conselhaire, -a : persona que balha un conselh.

conselhar (v. tr.): aconselhar / balhar un conselh.

conselhèr, -ièira : membre d'un conselh (t.a.) *Conselhèr, -ièira de comuna.*

consensual, -a : que repausa sus un *consensus* (lat.) *Acòrdi consensual. Politica consensuala.*

consensus (lat.): acòrdi de mantunas personas, de mantuns tèxtes.

consent, -a : d'acòrdi (m. e f.) ; complici, ícia. *I n'agèt un que foguèt pas consent.*

consentida / consentiment : assentiment a quicòm. *Li poguèri pas desrabar sa consentida.*

consentir (v. intr.): assentir ; èsser consent, -a.

consentir (v. tr.): tolerar ; permetre.

consentir (se) : plegar / se clinar (mar) ; se fendre.

consequéncia : çò que resulta necessàriament de quicòm. *Mesura pas jamai las consequéncias de sos actes.*

consequent, -a : logic, -a ; que se ten ; important, -a. *Siás pas brica consequent dins çò que dises ! Quicòm de consequent per nosautres es l'occitan. Per consequent : adonc...*

consèrge, -ja : persona en carga de las claus d'un establiment.

consèrva : pichon recipient de fèrre o de veire per servir un brieu un aliment cosinat ; çò servat aital.

conservable, -a : que pòt èsser conservat.

conservacion : accion o resulta de conservar. (R. V, 214)

conservador (subs. m.): substància que se mescla amb d'aliments per los servir pas bèl brieu.

conservador, -airitz : persona cargada de conservar (R. V, 214); que consèrva ; caractèr de personas o d'opinions que cèrcan a conservar puslèu qu'a innovar. *Conservador d'un musèu. Mesura conservairitz.*

conservator, -tritz (subs. e adj.) : *Lo Partit Conservator. Als Conservators lor agrada pas de tirar davant.*

conservar : servir (gardar de se pèrdre o de perir). (R. V, 214)

conservar (se) : se servir / perir pas / perdurar.

conservatòri : establiment public per ensenhar d'unas arts.

consí (prononciacion « ku 'sí ») : qué ! ; perquè ? de quin biais... (L. 92) *Consí ! vòls abandonar ? : qué ! vòls abandonar ? Consí bramas ? : perquè bramas ? Consí te sonas ? : consí t'apèlas ?*

consí que ane consí que non : de tot biais. (L. 92)

consí que ne vire : de tot biais. (L. 92)

consí que siá : de quin biais que siá. (L. 92)

consí quicòm : d'un biais o d'un autre.

considerable, -a : bravament important, -a.

considerablement : d'un biais considerable.

consideracion : accion o resulta de considerar. (R. II, 463)

considerar (v. tr.): estudiar ; tenir compte de ; far cas de.

considerat, -ada : estimat, -ada ; pres, -a en consideracion.

consigna : òrdre donat a q.q. ; aïral per i clavar los bagatges.

consignar (v. tr.): balhar una consigna ; metre per eschich ; privar de sortida. (R. V, 228)

consir : crèbacòr ; preocupacion ; sollicitud (R.V, 254)

consirada : preocupacion ; soscadissa.

consirar (v. tr.): considerar ; pensar ; soscar ; velhar ; prene suènh de / sonhar.

consirós, -osa : pensatiu, -iva / soscadís, -issa. (R. II, 464)

consirosament : d'un biais pensatiu.

consisténcia : coeréncia ; soliditat (R. III, 209)

consistent, -a : solid, -a ; coerent, -a.

consistentament : d'un biais consistent.

consistir (v. intr.): se compausar de ; se redusir a ; aver coma caractèr essencial.

consistòri : assemblada solemna de cardinals ; assemblada solemna de ministres protestants.

consistorial, -a : relatiu, -iva a un consistòri.

consistorialament : per decision presa en consistòri.

consol : responsable de comuna ; collector, -tritz de talhas / talhaire, -a. (R. II, 462) - L. 92

v. **conse - cònse - consul**

consòla : mòble en forma de taula ornamental, contra una paret e plan sovent jos un miralh, per portar un relòtge o una estatueta ; aplech connectat amb l'ordenador per aver una accion dirècta suls images. *Consòla de jòcs.*

consolable, -a : que pòt èsser consolat, -ada.

consolacion : accion o resulta de consolar o de se consolar.

consolador, -airitz : que consòla. (R. VI, 160)

Nòstra Dòna Consolairitz. (t. tecn. de teologia)

consolaire, -a : persona que consòla.

consolament (arc.) : rite catar de recepcion d'un novelari.

consolar (v. tr.) : aleujar la pena o la dolor de q.q.

consolar (se) : plegar de plorar ; quitar de se plànher.

Me'n pòdi pas consolar : ne reveni pas !

consolar, -a : relatiu, -iva a un consolat.

consolat : representacion d'un país en país estrangèr.

consolidacion : refortiment. (R. V, 248)

La consolidacion d'una paret vièlha.

consolidar (v. tr.) : refortir / renfortir. (R. V, 248)

consolidatiu, -iva : que consolida. (R. V, 249)

consumacion : accion de consumir de produïts naturals o industrials ; accion qu'amòda la destruccion de causas o de personas que l'òm utiliza ; bevenda o noiridura presas dins un cafè ; çò despensat per un veïcul que foncciona ; union carnala d'un coble après la ceremonia nupciala ; perpetracion (t. tecn. de drech)

Consumacion de pan, d'aiga, de gas, d'electricitat...

La publicitat fa una consumacion granda de papièr.

La guèrra fa una vergonha consumacion d'òmes.

Se prene mai d'una consumacion cada còp.

La consumacion d'un veïcul de motor.

La consumacion d'un maridatge, d'un crim...

Societat de consumacion.

consumar (v. tr.) : crompar de produïts del comèrci ; utilizar una sorga d'energia ; portar quicòm a son compliment. *Consumar lo maridatge.*

consumator, -triz : persona que consuma quicòm. (neol.)

consumir (se) : s'aconsumir / se sondormir ; s'endormir.

consumís : muscle de ribièira (mena de cauquilhatge)

consumpcion : accion o resulta de consumir o de se consumir ; ancian nom de la tuberculòsi ; destruccion de la substància del pan e del vin dins l'Eucaristia.

consonància : uniformitat de son dins la finala de mots o de frases.

consonant, -a : que s'acaba pel meteïson.

consonanta : b, c, d, f, g, h, l, m, n, p, r, s, t... son de consonantas.

consonar (v. intr.) : far consonància.

consòrcia : associacion de personas, de societats... (R. V, 271)

consòrt, -a : conjunt, -a.

consòuda (plt.) : èrba de mila flors. (*Symphytum officinale*)

conspirar (v. intr.) : complotar.

conspirator, -triz : persona que complòta.

Constanç - Constància : prenom.

constància : qualitat de çò perdurable, de çò estable, de çò renovelable. (R. III, 208)

constant, -a : permanent, -a (que càmbia pas).

Constantin : prenom.

constatar (v. tr.) : véser, remarcar, provar, verificar quicòm.

constellacion (t. a.) : ensemble d'estelas.

Lo Carri / Lo Boièr, Cassiopèa, Lo Cicne, Lo Drac, Ercul, Los Tres Reis... son de constellacions.

constellar (v. tr.) : semenar d'estelas ; adornar amb d'estelas.

consternar (v. tr.) : còrmacar de consternacion.

consternacion : adolentiment prigond / desolacion.

consternat, -ada : prigondament adolentit, -ada.

« *constibar* » / « *constiblar* » :

v. **constipar.**

constipacion : engorgament d'un budèl intestinal.

constipar (v. tr.) : engorgar un budèl intestinal.

constipar (se) : se trapar una constipacion.

constipat, -ada : cagasec (inv.) : qu'a un budèl intestinal engorgat.

constitucion : accion o resulta de constituir quicòm ; ensemble de las fòrças fisicas de q.q. ; ensemble de las leis fundamentalas d'un país.

constitucional, -a : confòrme, -a a la Constitucion.

constitucionalment : d'un biais constitucional.

constituir (v. tr.) : establir, formar, fondar quicòm.

constitutiù, -iva : qu'establís, que forma quicòm.

constrench, -a / constrent, -a : forçat, -ada / obligat, -ada.

Foguèt constrench de cambiar de mestier.

constrencha / constrenta : obligacion.

constréher / constrénger (v. tr.) : forçar, obligar q.q. ; sarrar.

constréher / constrénger (se) : se forçar, s'obligar.

constrenhible, -a : que pòt èsser constrench, -a. v. pus avant

constriccion : accion o resulta de se contractar. (R. III, 228)

constrictiu, -iva : capable, -a de se contractar. (R. III, 228)

constrictor, -oira : capable, -a de constréher.

Un boà constrictor. Una medecina constrictoira.

constringent, -a : qu'amòda una constriccion.

construccion : accion o resulta de bastir.

construch / construit : p.p. de construire ; bastit, -ida.

constructibilitat : qualitat de çò constructible.

constructible, -a : que pòt èsser bastit, -ida.

Terren constructible. Zona constructibla.

constructiu, -iva : relatiu, -iva a la construccion ; positiu, -iva (s.f.)

Agacha d'èsser constructiu, e non pas negatiu !

constructivament : d'un biais constructiu.

construir (L. 92) / **construire** (v. tr.) : bastir (t. a.)

« *construsir* » :

v. çaisús.

constructor, -triz : q.q. que bastís o que farga quicòm.

constubar (arc.) : constipar. (L. 92)

« *constupar* » :

v. çaisús.

constubstanciacion : preséncia vertadièira dels còrs e del sang del Crist dins lo pan e lo vin de l'eucaristia.

constubstancial, -a : qu'a pas qu'una sola e meteïssa substància.

constubstancialment : d'un biais constubstancial.

constubstancialitat : natura de çò constubstancial.

consul : forma normala de consol (R. II, 462 - L. 92) ; agent diplomatic que defend los interèsses de sos conteïrals en país estrangèr.

consular, -ara : relatiu, -iva a un consul o un consulat.

consulat : carga de consul ; airal que i trabalha un consul.

consulta : accion o resulta de consultar ; consultacion ; prescripcion medicala (l.p.)

Una consulta medicala, qual la pòt legir !

consultaire, -a : persona que consulta q.q. o quicòm.

consultar (v. tr.) : prene conselh ; cercar una informacion.

consultar (se) : s'informar un l'autre, los uns los autres.

consumar (v. tr.) : portar quicòm a son compliment definitiu.

consumar (se) : acabar de cremar pauc a pauc ; se comborir.

consumible, -a : que pòt èsser consumit, -ida.

consumir (v. tr.): consumir; abenar; poirir.
Consumir lo còrs e lo sang de N.S. a la messa.

consumir (se): se consumir; s'abenar; se poirir.

consumpcion: accion o resulta de consumir o de se...
Perir de consumpcion (R. V, 261)

consumptiu, -iva: que se consumís, que se perís. (R. V, 261)

contacte: relacion dirècta; frequentacion; contiguïtat; tocar.
Es un òme de contacte.
Las lentilhas de contacte, quina maravilha!

contactar (angl.) (v. tr.): prene contacte amb q.q.

contactologia: branca de l'oftalmologia que s'ocupa de las lentilhas de contacte.

contactologista (m. e f.): especialista (m. e f.) de contactologia.

contactor: aparelh per obrir o tampar un circuit electric; aparelh per mantèner en contacte de substàncias quimicas.

« *contadona* »: v. **comptadoira**.

contaire, -a: q.q. que ditz un conte o que relata quicòm de verai (vertadièr)

contagion: transmission d'una malautiá per contacte.

contagiós, -osa: que se transmés per contacte. (R. VI, 39)
Lo raumàs aiücaire es contagiós.

contagiosament: d'un biais contagiós.

contagiositat: natura de çò contagiós.
La contagiositat d'un rire descabestrat.

contairòla: conte cortet.

contament: accion de contar.

contaminable, -a: que pòt èsser contaminat, -ada.

contaminacion: accion o resulta de contaminar o de se...

contaminar (v. tr.): enfectar / infectar; polluir.

contaminar (se): s'alterar; se corrompre; se polluir.
Se contaminèt al contacte de camaradas emmalits.

contar (v. tr.): relatar en detalh; narrar (R. IV, 299)
 racontar; dire un conte.

contar (se): se figurar; creire que. v. **comptar que**.

contaralha: conte popular de velhadas.

« *contarollar* »: v. **contrarollar**.

conte: relat de pura invencion; raconte fals.

conteiral, -ala: del meteis país; de las meteissas èrbas / del meteis temps. (R. II, 447 - L. 92)

contemplacion: accion de contemplar.

contemplar (v. tr.): agachar atentivament; remirar.

contemplador, -airitz: que contempla quicòm. (R. V, 316)
Es una contemplairitz de la natura e de tot çò bèl.

contemplatiu, -iva: que contempla Dieu.
Un religiós contemplatiu. Un òrdre contemplatiu.

contemplativament: d'un biais contemplatiu.

contemporaneïtat: lo fach d'èsser contemporanèu.
La contemporaneïtat de dos autors.

contemporanèu, -èa (adj. e subs.): país, paísa; conteiral, -a.

contemptible, -a: de mespresar.
Cap de mestièr es pas contemptible.

contemptor, -tritz: persona que mespresa q.q. o quicòm.
Tot novator a de contemptors.

contencion (del lat. *contentio*, lucha): tension fòrta e prigonda dels muscles, dels nèrvis o de l'esperit; accion de mantèner en plaça.
Far pròva d'una contencion granda d'esperit.
Aparelhs de contencion d'un cirurgian.
Mejans de contencion d'un veterinari.
Cal que se cargue de debasses de contencion.

contenciós, -osa: litigiós, -osa (R. IV, 80)

contenciosament: d'un biais litigiós.

contenença: anar / actitud; postura; biais d'èsser.
Far bona contenença. Pèdre contenença.

contenència: contengut.

contenent, -a: que conten. v. çaijós.

conténer / contenir (v. tr.): enclaire dins se; mestrejar.

conténer / contenir (se): se reténer; se mestrejar; se reténer un a l'autre.

contengut (subs.): çò enclaus dins quicòm mai (t.a.)

contengut, -uda: t. a. de conténer.

content, -a: que desira pas res de mai; satisfach, -a / satisfait, -a.

contentable, -a: que se contenta.

contentaire, -a: que contenta.

contentament: satisfaccion. (R. III, 274)

contentar (v. tr.): apasiar; satisfar. (R. III, 274)

contentar (se): se satisfar.

contentièr: contentament; airal que l'òm i es content.

contèst / contèsta: contestacion (t.a.) (L. 93)

contestable, -a: que pòt èsser contestat, -ada.

contestaire, -a: persona que contèsta quicòm.

contèxt: partida d'un tèxt qu'enclau, precedís o seguís un mot o un passatge; situacion.
Contèxt economic, social, politic...

contextual, -a: relatiu, -iva al contèxt.

contextualizacion: accion de contextualizar.

contextualizar (v. tr.): situar quicòm dins son contèxt.

contextura: composicion / estructura.

contigú, -ua: atenant, -a; en contacte.

contigüïtat: contacte.

contilhon: flòc de conte / conte cortet.

continència: vertut de se conténer dins lo manjar, lo beure, los plasers carnals indeguts o defenduts.

continent: brave espanhi de tèrras copat d'un autre per un ocean.
Africa, Euròpa, America... son de continents.

continent, -a: que practica la continència.

continentament: amb continència.
Viure continentament.

continental, -a: relatiu, -iva a un continent.
Climat continental.

continentalitat: natura de çò continental.

contingéncia: natura de çò contingent / eventualitat.

contingent: quantitat atribuida a q.q. o fornida per q.q.; ensemble de soldats recrutats la meteissa annada; quantitat maximala de mercandisa (L. 244) admesa a l'importacion dins un periòde donat.

contingent, -a: fortuit, -a; ocasional, -a; eventual, -a.

continú, -ua: sens interrupcion / de contunh.

continuabilitat: qualitat de çò continuable.

continuabile, -a: que pòt èsser contunhat.

continuacion: accion o resulta de continuar. (R. V, 336)

continuaire, -a: que contunha.

continual, -a: que s'arrèsta pas.

continualament: de contunh.

continualament (adv.): d'un biais continu.

continuar (R. V, 336 - L 93): v. **contunhar**.

continuitat: qualitat de çò que perdura. (R. V, 336)

continuós, -osa: continual, -a. (R. V, 336)

contorn: periferia; corba de camin.

contornar (v. tr.): prene un contorn; far lo torn de.

contornieira : talvera / cança / cance / anterada / aurièira.
contornejar (v. tr.): seguir lo contorn de.
contorsion (f.) : bidorsada / bidorsejada / desbigossada.
contorsionar (se) : se bidorsar / se bidorsejar / se desbigossar.
contorsionista (m. e f.) : acrobata (m. e f.) ; persona que se desbigossa, que fa de contorsions.
contra (prep.) : en contacte ; en oposicion.
Contra la paret. Per contra (loc. adv.) : al contrari.
Far la contra (l.p.) : far concurréncia ; contrar.
CONTRA- : prefix, del latin *contra* que marca l'oposicion, la complementaritat, la reciprocitat, la duplicacion, la defensa, lo vesinatge...
contrabalanç : contrapés.
contrabalançar (v. tr.): far equilibri / far compés / equilibrar.
contrabanda : crompa o venda illegalas.
contrabandier, -ièira : persona que fa de contrabanda.
contrabàs (en) (loc. adv. e loc. prepositiva) : a un nivèl inferior al regard de quicòm mai o de q.q. mai.
Agachar en contrabàs. En contrabàs de l'ostal.
contrabassa : instrument de musica de quatre cordas.
contrabassista (m. e f.) : persona que jòga de la contrabassa.
contrabasson : instrument de musica de vent.
contrabatariá : tir d'artilhariá per contrar l'artilhariá enemiga.
contrabatre (v. tr.): far fuòc contra l'artilhariá enemiga.
contrabiais(a) (loc. adv.): a l'arrevèrs / al revèrs / al senscontra.
contrablocar (v. tr.): contrar un blocatge.
contrablocatge : accion o resulta de contrar un blocatge.
contrabracar (v. tr. e intr.): bracar las ròdas d'un veïcul a contrabiais.
contrabutada : butada en sens contrari.
contrabutar (v. tr.): neutralizar la butada d'una vòuta, d'una paret... per quicòm que buta en sens contrari.
contracarrar (v. tr.): v. **contrar**.
contraccion : accion o resulta de se contractar ; disparicion d'una syllaba en l.p. (t. tecn. de linguística) :
« Espantar » per espaventar. « Engròla » per engrisòla.
contracamp : presa de vista de cinemà facha dins la direccion opausada de la precedenta.
contracant : melodia compausada sus las armonias del tèma principal e que l'acompanha.
contracedula : cedula que revòca una cedula anteriora.
contracepcion : infeconditat volontària amodada per de mejans contraceptius.
contraceptiu (subs. m.): mejan qu'empacha la concepcion.
contraceptiu, -iva (adj. e subs.): qu'empacha la concepcion.
conceptor, -tritz : persona que practica la contracepcion.
contrach, a : estropiat, -ada.
contracingla : correja de sèla.
contracinglon : diminutiu de contracingla.
contraclaror : lutz que travèrsa un còrs translucid.
contraclaror (a) (loc. adv.) : per transparéncia.
contraclau : segonda clau ; passapertot.
contraclavar (v. tr.): far dos torns de clau.
contraclaveta : segonda claveta per refortir la primièira.
contracòp : repercussion d'un còp.
contracòr : calfapança.
contracòr (a) (loc. adv.): de racacòr / amb repugnància.
contracorba : corba inversada en regard d'una altra qu'esperlonga ; porcion de camin de fèrre corba que s'èc una altra porcion d'incurvacion invèrsa.
contracorrent : corrent que va en sens contrari del principal.
contracorrent (a) (loc. adv.) : al senscontra del corrent.

contractar (v. tr.): se ligar juridicament o moralament ; trapar / atrapar ; retractar ; metre dins un estat de tension morala ; reünir en una vocala o en un diftong doas vocalas o mai (t. tecn. de ling.) (R. V, 295)
Contractar un engatjament, un deute.
Contractar una obligacion, un maridatge.
Contractar una abitud, una malautiá.
Contractar un còrs : lo disminuir de volum.
Lo freg contracta, lo caud dilata.
Lo parlar en public lo contracta.
contractar (se) : disminuir de volum ; far un esfòrç de traccion ; venir nerviós, -osa.
D'unes metals se contractan al freg.
De forçar, sos muscles se contractèron.
Se contracta totjorn davant un public.
contractat, -ada : tendut, -uda / nerviós, -osa.
contracte (m.) : pacha (f.) / pache (m.) / convencion.
contractil, -a : capable, -a de se contractar.
Antenas contractilas. Arpas contractilas.
contractilitat : qualitat de çò contractil.
contractual, -a (adj. e subs.): ligat, -ada per contracte.
contractualament : per contracte.
contractualizar (v. tr.) : balhar a q.q. l'estatut de contractual.
contractura : contraccion perdurable e involontària d'un muscle.
contracturar (v. tr.): amodar una contractura.
contracultura : ensemble de manifestacions culturalas que van al senscontra de la cultura d'un país colonizat.
La contracultura francimanda afrabèt la nòstra.
contrada : airal ; terrador ; division territoriala.
*« contradança » de l'angl. *country dance* (,k ntri 'da : ns) : dança campanharda.*
contradefaracion : declaracion contrària.
contradefensa : trabalhs novèls per refortir de trabalhs primièirs de defensa.
contradicion : accion de contradire o de se contradire ; oposicion entre dos tèrmes, entre doas causas.
contradich (sens) (loc. adv.): sens contèsta possible.
contradictor, -tritz : persona que contraditz.
contradictòri, -a : que compòrta una contradiccion.
contradictòriament : d'un biais contradictòri.
contradire (v. intr.): dire lo contrari de çò que ditz q.q.
contradire (se) : emetre d'affirmacions contradictòrias.
contraduna : duna artificiala per refortir una duna naturala.
contrafach, -a : modificat, -ada ; desformat, -ada ; estropiat, -ada.
Esriptura contrafacha. Persona contrafacha.
contrafactor, -tritz : persona que retipa quicòm fraudulentament (R. VI, 294)
contrafaçon : accion o resulta de contrafar quicòm fraudulentament (R. VI, 294)
contrafaire / contrafar : v. çaijós.
contrafar (v. tr.): retipar quicòm fraudulentament (R. VI, 294)
escarnir (imitar q.q. per se trufar d'el) ; desformat.
Contrafar un bilhet de banca.
Contrafar q.q. Contrafar sa votz.
contrafaseire, -a : q.q. que contrafa quicòm fraudulentament.
contrafenèstra : partida interiora de dobla fenèstra.
contrafèrre : pèça metallica ajustada contra lo fèrre d'unes aplechès. *Contrafèrre de rabòt, de garlòpa...*
contrafil / contrafial : sens opausat al sens normal.

contrafil / contrafial (a) (loc. adv.): al senscontra del fil.
contrafilet : contraltonja / fauslombet / fausfilet.
contrafòrt : espicon de paret ; apièja ; ancola ; apend ;
 montanha pus bassa al pè d'un massís principal.
Los contrafòrts d'una paret, d'un castèl...
Los contrafòrts d'una montanha.
contrafuòc : fuòc alucat esprèssament en avant d'un autre
 per copar la progression d'aqueste, falta de causas de
 cremar ; calfapança ; (s.f.) : diversion.
contrafuga : fuga musicala que l'imitacion de son tèma
 torna prene lo tèma principal al senscontra.
contraire (v. int. arc.) : far un contracte.
contrajorn : lutz qu'esclaira quicòm o q.q. del costat
 opausat a la persona qu'agacha.
contrajorn (a) (loc. adv.) : a rèirejorn (dins lo sens opausat al
 sens de la lutz)
contra la mòstra (subs. m. inv.) : mena d'espròva ciclista.
contralevada : segonda levada per refortir la primièira.
contralèia : alèia laterala parallèla a una via principala.
 (per alèia, v. L. 15)
contraletra : acte secret qu'anulla o modifica las
 disposicions d'un acte aparent.
contralòca : fàcia verticala d'una lòca d'escalièr.
contramandar (v. tr.) : balhar un contòrdre.
contramanifestacion : manifestacion que ne contra una altra.
contramanifestant, -a : persona que contramanifesta.
contramanifestar (v. intr.) : manifestar per far la contra a
 una altra manifestacion.
contramarca : segonda marca.
contramarcjar (v. tr.) : far una segonda marca.
contramèstre, -essa : persona responsabla d'un talhièr,
 d'una fabrica...
contramiral : grade primièr dels nautgalonats de la marina.
contramontilha : v. **contraduna**.
contranaut (en) (loc. adv. e prepositiva) : a un nivèl superior.
contranòvi, -nòvia : amic del nòvi ; domaisèla d'onor.
contrapartida : çò balhat en escambi de quicòm mai ;
 compensacion ; contrapè (opinion contrària)
contrapartida (en) (loc. adv.) : en escambi ; en compensacion.
contrapàs : trabuc.
contrapè (m.) : çò que va al senscontra de quicòm mai.
Prene lo contrapè d'una actitud, d'una opinion...
contrapè (a) (loc. adv.) : a rebors.
Prene q.q. a contrapè : lo desequilibrar.
contrapel (a) (loc. adv.) : dins lo sens contrari del pel.
Alises pas lo cat a contrapel, qu'aguò li agrada pas.
contrapèl (m.) : apèl suplementari per verificar lo primièr.
contrapés : compés. *Far contrapés.*
contrapesar (v. tr.) : far contrapés. (R. IV, 498)
contraplacat : placas de fust empegadas fibras crosadas.
contrapòcha : pòcha falsa ; falset.
contrapoisson : remèdi contra una poison, contra un veren.
contraponton : coïssin.
contrapòrta : pòrta d'isolacion plaçada davant una altra.
contraproductiu, -iva : que produz lo contrari de çò esperat.
contraprojècte : projècte opausat a un autre.
contrapropaganda : propaganda per ne contrariar una altra.
contraproposicion : proposicion diferenta o opausada.
contraprovà : segonda pròva per refortir la primièira.
contrapublicitat : publicitat marrida ; publicitat per ne
 contrariar una altra.

contrapunt : superposicion de linhas melodicas (mus.)
contrar (v. tr.) : far la contra (s'opausar) a q.q. o a quicòm ;
 far un contre (m.) al *bridge* (angl.), a la manilha... (pariar que
 l'autra equipa farà pas las levadas de cartas previstas)
contrareforma : movement reformador catolic (s. XVI) per
 far la contra a la Reforma protestanta.
contraresanca : segonda resanca per refortir la primièira.
contraresulta / contraresultat : resulta marrida.
contrarevolucion : movement politic per contrariar una revolucion.
contrari, -ària : dirèctament opausat.
contrariaire, -a : qu'a la tissa de contrariar.
contràriament : d'un biais contrari.
contrariant, -a : q.q. o quicòm que contrariarà.
contrariar (v. tr.) : s'opausar a ; èsser causa de desplaçar
 per q.q. (R. II, 468)
contrariatat : quicòm que ven a revèrs. (R. II, 468)
contrariós, -osa : reborsièr, -ièira. (R. II, 468)
contrarotlaire, -a : persona encargada de verificar quicòm.
contraròtle : accion o resulta de verificar ; verificacion.
contrarotlar (v. tr.) : verificar / averigar.
contrasagèl : sagèl adicional.
contrasagelar (v. tr.) : ajustar un segond sagèl.
contrasenh : contrasignatura per autentificar la signatura
 d'una altra persona.
contrasens : quicòm de contrari al sens vertadièr ;
 quicòm de contrari al sens comun.
contrasignar (v. tr.) : signar un document après q.q. mai.
contrasignatura : segonda signatura altra que la primièira.
contrasolelh (a) (loc. adv.) : a rèiresolelh.
contrassag : segond assag per contrarotlar lo primièr.
contrassegurança : assegurança de passa per completar
 las garantidas de la principala.
contrast : contèst / contèsta / contestacion ; (R. II, 469)
 oposicion marcada. (R. III, 209)
contrastar (v. tr. e intr.) : metre quicòm en contrast ;
 èsser en oposicion. (R. II, 469)
contrastaire, -a : persona que contèsta. (R. II, 468)
contrataca : ataca lançada per contrariar la d'un adversari.
contratacar (v. tr.) : lançar una contrataca.
contratemp : entrepachament.
contravallacion : linha de defensa contra las sortidas d'assetjats.
contravenir (v. intr.) : anar contrari a una lei, contra una règla.
contravencion : procès verbal. (un verbal, l.p.)
contravent : aplech per protegir una fenèstra.
contravertat : afirmacion contrària a la vertat.
contravia : costat opausat al costat del cai d'una gara.
Mesfisa-te de davalar pas a contravia !
contravisita : visita medicala per contrarotlar los resultats
 d'una altra.
contreelectromotritz (adj.) : que s'opausa al passatge del
 corrent electric dins los receptors.
Fòrça contreelectromotritz.
contremplec : emplec que correspond pas brica a las
 qualificacions d'una persona.
contremprenta : emprenta presa sus una primièira emprenta.
 (per emprenta, v. R. IV, 623 - L. 140)
contrescrova (f.) : escrova vissada e blocada darrièr una
 altra per empachar qu'aquesta se dessarre.
contrespalièira (f.) : rengada d'arbres fruchièrs palissats
 sus de fils fe fèrre e non pas contra una paret.
contrenquèsta : verificacion d'una primièira enquèsta.

contrenquista : v. **contrenquèsta**.
contrespiantatge : activitat per dessobtar e per contrar l'activitat dels espions estrangièrs.
Lo contrespiantatge rus se sona lo K.G.B.
contrespròva : segonda espròva per verificar la primièira.
contrexemple : exemple que contraditz una afirmacion, una règla.
contrexpertisa : expertisa per verificar la primièira.
contrextension : immobilizacion de la partida nauta d'un membre, combinada amb una traccion sus sa partida bassa per reduire una deslogadura o una fractura.
contribuable, -a : persona que paga de talhas.
contribucion : talha ; participacion (R. IV, 437)
contribuidor, -oira : persona que contribuís a quicòm.
contribuir (v. intr.) : participar (R. IV, 438)
contriccion : penedença ; repenença (R. IV, 490)
contrindicacion : çò que s'opausa a un acte medical.
contrindicar (v. tr.) : comportar una contrindicacion.
contrindicat, -ada : que conven pas ; riscat, -ada.
Remèdi contrindicat. Operacion contrindicada.
contrinformacion : informacion que contra la primièira.
contrinterrogatòri : interrogatòri menat per la partida adversa.
contristar (v. tr.) : entristesir prigondament.
Consí èsser pas contristat de se trobar colonizat !
contrit, -a : plen, -a de repenença. (R. IV, 490)
contròrdre : anulacion d'un òrdre donat.
controvertible, -a : que pòt èsser controversat, -ada.
controvertir (v. tr. e intr.) : contestar. v. (R. V, 521)
controvertísia : longa contestacion religiosa o scientifica.
contumaç, -a : persona en estat de contumàcia. (R. II, 471)
contumàcia : refús de comparéisser davant un tribunal. (L. 94)
Foguèt condemnat per contumàcia.
contumèlia (lat. de glèisa) : afront. (R. II, 471)
contunh, -a (adj.) : continual, -a.
De contunh : continualament.
contunha : continuitat (R. V, 336)
contunhar (v. intr. e tr.) : perdurar ; continuar (R. V, 336)
contunhar (se) : s'esperlongar.
Contunhar son trabalh. La guèrra se contunhèt.
La bòria se contunha per un bòsc.
conturbacion : trebolèri ; perturbacion. (R. V, 441-442)
conturbar (v. tr.) : trebolat ; perturbar. (R. V, 441-442)
conturbar (se) : se trebolat ; se laisser perturbar.
conturbat, -ada : trebolat, -ada ; perturbat, -ada.
contús, -usa (med.) : macat, -ada. *Plaga contusa.*
contusion (med.) : cachadura / macadura.
contusionar (v. tr.) : macar.
conurbacion : reünion de vilas vesinas que se tòcan.
convalescència : periòd entre una malautiá e la garison ; estat d'una persona que se remet pauc a pauc.
convalescent, -a (adj. e subs) : qu'es en convalescència.
conveccion : movement dins un fluíd jos l'influéncia d'una variacion de temperatura ; movement vertical de l'aire, d'origina termica o orografica.
convector : aparelh de calfatge per conveccion.
convenabla, -a : que conven ; que pòt anar.
convenablement : convenientament (R. V, 492)
convenceire, -a : que persuadeís.
Argument convenceire. Rasonament convenceire.
convenciment : accion o resulta de convéncer o de se...
convéncer (v. tr.) : persuadir (amenar q.q. a cambiar d'idèa)

convéncer (se) : se persuadir.
convencion : convengut / acòrdi / convent (R. V, 491)
convencional, -a : establí, -ida per convencion.
convencionalment : d'un biais convencional.
convencut, -uda : persuadit, -ida.
convenença : acòrdi ; paga ; salari ; decéncia.
convenent, -a : convenable, -a ; onèst, -a.
convenentament : d'un biais convenent.
convengut : acòrdi ; convencion.
convengut, -uda : p. p. de convenir.
convenir (v. tr. e intr.) : estipular quicòm : èsser d'acòrdi.
convenir (se) : s'endevenir.
convent : ostal que i viu una comunitat de religioses o de religiosas ; convencion.
conventual, -a : relatiu, -iva a un convent.
Règla, vida, amassada, messa... conventualas.
conventualment : d'un biais conventual.
conventualitat : estat de religioses, -as que vivon ensemble jos la meteissa règla.
convergéncia : accion de convergir.
convergent, -a : que convergís devèrs un meteís punt.
convergir (v. intr.) : se dirígir devèrs un meteís punt.
E tot lo pòble de convergir cap a la comuna !
convèrs, -a : virat / revirat, -ada ; convertit, -ida ; que s'ocupa del material dins un convent. (R. V, 519) *Fraire convèrs.*
convèrsa : art de conversar ; conversacion (R. V, 520)
A pas granda conversa, qu'es un paucparla.
conversar (v. intr.) : parlar amb q.q. mai.
conversion : accion o resulta de convertir o de se convertir.
converteire, -a : persona que convertís q.q.
convertible, -a : que pòt èsser convertit, -ida (t. a.)
convertidor : aparelh per convertir quicòm.
convertiment : conversion.
convertir (v. tr.) : cambiar quicòm o q.q. en quicòm mai o q.q. mai ; transformar.
convertir (se) : adoptar una religion, una idèa... autras.
convésin, -a : vesin, -a.
convèx, -a : bombut, -uda.
convexitat : estat de çò convèx.
conviar (v. tr.) : acompanyar.
convidada : convit / invitacion.
convidadís : amassada de convidats.
convidaire, -a : persona que convida, qu'invita.
convidar (v. tr.) : invitar. *Foguèri convidat a lor maridatge.*
convidadatge : convit / invitacion ; amassada ; regalèmus.
convís / convisa : discussion a tustas-e-bustas (t. a.) ; velhada ; airal que i se barjaca.
convisar (v. intr.) : barjacar (discutir a tustas-e-bustas) ; dire de mal de q.q.
convit : convidada / invitacion.
conviva (m. e f.) : persona convidada per manjar.
convivéncia : coexisténcia cordiala.
convocacion : accion de convocar q.q.
convocar (v. tr.) : convidar a una amassada.
Lo consol de la comuna convoquèt los conselhièrs.
« convòi » (fr.) : v. **asempre - cortègi - tragin.**
convolar (v. intr.) : se maridar. (R. V, 566)
convulsar (v. tr.) : contractar.
La crisa epileptica li convulsava lo còrs tot.
convulsar (se) : arpatejar.
Se convulsava, qu'èra a far las espèrras.

convulsion : contraccion espasmodica ; agitacion violenta.
Convulsions patologicas. Convulsions politicas.

convulsionar (v. tr.) : se desformar a causa d'una agitacion violenta. *Aviá la cara tota convulsionada.*

convulsiu, -iva : relatiu a de convulsions.

convulsivament : amb de convulsions.

cooperacion : accion e resulta de cooperar ; accion collectiva.

cooperar (v. intr.) : far quicòm en comun.

cooperativa : associacion de comèrci en comun.

cooptacion : accion de cooptar o de se cooptar.

cooptar (v. tr.) : admetre q.q. a far partida de quicòm.

cooptar (se) : se causir.

coordenar : v. coordinar. (L. 269)

coordinacion : accion e resulta de coordinar ; biais d'èsser coordonat.

coordinador, -airitz : persona que coordona.

coordinar (v. tr.) : dispausar per formar un ensemble ; combinar per una accion comuna.

coordinant, -a : t. tecn. de matematicas, de lingüistica.

« *coordonar* » (fr.) : v. **coordenar - coordinar.**

coòrt (f.) : desena part d'una legion romana ; tropelada.
Una coòrt romana èra de 600 soldats.

« *còp* » : v. **còlp.**

còp : encontre violent d'un còs contra un autre ; pic / tust / tustal / trusal / taussal ; moment de referéncia temporal.
A bèles còps / un còp e un autre : sovent.
A l'encòp : al còp / ensemble. *De còp* : vivament.
Sulcòp : *sulpic, còpsec. Mantun còp* : sovent.
Autres còps / un còp èra : de temps passat.
Còp e còp / còp e quilha / de còp en còp : sovent.
Còp entre autre : cada dos còps.
Còp rar que ploguèsse : èra rar que ploguèsse.
Còp o autre / de còp en còp : de temps en temps.
De còps que i a / de còps : qualques còps.
D'un còp a l'autre : de temps en temps.
Téner còp : racar pas / cedir pas.
Tot còp que : cada còp que. *Còp e autre* : sovent.
Un còp... un còp : quora... quora.

còp d'astre : azard.
Tombèri sus el (l'encontrèri) per còp d'astre.

còp de maissa : còp de forqueta / brave repais / sadol.
Un còp de maissa li fasiá pas paur.

còp de man : ajuda. *Me balhariás pas un còp de man ?*

còp de pè : petoiral.

còp de sang : atac. *Moriguèt d'un còp de sang.*

copa : recipient per beure, de forma especiala e amb un pè ; recipient sens pè, per se manjar una lecadissa ; recipient d'aur o d'argent ofèrt coma prèmi.

còpa / copa : accion de copar (t.a.) *Las doas formas, amb accent o sens accent, coexistisson dins d'unes parlars.*

còpacap : embestiament ; jòc de paciéncia.

còpacautet : sabre cortin ; baioneta (l.p.)

còpacoa : apocòpa (R. II, 105) v. **apocòpa.**

copada : çò que l'òm còpa ; mena de rasim.

copadis, -issa : fragil, -a / que se còpa aisidament.

copador : endrech que l'òm i còpa quicòm.

copadura : talhada ; entalha ; trencadura.

còpafen : aplech per ressar una pila de fen.

còpafum : estrechiment d'un tudèl de chimenèia.

còpafuòc : dispositiu per arrestar un fuòc ; dralha dins un bòsc, dins una selva, per arrestar lo fuòc.

còpagòrja : escanador (airal perilhós)

copaire, -a : persona que còpa (t.a.)

còpalard : aplech per trencar de lescas de lard.

còpalescas : trencador per far de lescas.

còpament : accion de copar (t.a.)
Aquel afar foguèt un brave còpament de cap.

còpanoses : aplech per bresar lo clòsc de las noses.

copant, -a : que còpa plan.

còpapalha : aplech per ressar una pila de palha.

còpapan : aplech per copar lo pan.

còpa pès : insècte nosible pels òrts. (*Gryllotalpa vulgaris*)
Las còpa pès ivèrman dins la tèrra de pels òrts.

còpavent : vestit leugièr per se parar del vent e de la pluèja.

còpa vent : martinet alalarg (Apus apus)

copar (v. tr.) : bresar ; talhar ; trencar ; arrestar ; sanar / bestornar / crestar / desmasclar ; cancelar ; mesclar.
Copèt tot un fais de vaissèla.
Copar l'aiga per poder far una reparacion.
Copar lo vin : i mesclar d'aiga.
Calguèt que faguèsse copar (desmasclar) *son crup.*
Copar carrals : contradire q.q.
Copar palhas : se mancar ; plegar de se far (coble)
Se copar pas lo cap : se'n far pas.

coparàs : brave còp.

còparas (inv.) : qualitat de quicòm que còpa ras.

coparèla : copa pichona ; mitat de clòsc de nose ; copèla d'agland ; embonilh / boton mèstre (l.p.)

coparòs : sulfat de coire. (L. 95)

còpas : mena de besals a ras de camin.
Far las còpas : far de besals per tirar l'aiga de pel camin.

copassejar (v. tr.) : bresar / atrocèlar ; apecilhar.

copatge : accion de copar (t.a.)

còpavedilhas : cotèl per copar lo cordon de l'embonilh.

copejar (v. tr.) : bresar / atrocèlar / apecilhar.

copèl : mesura per l'òli ; plat grand ; terrina.

copèla : copa pichonèla ; romana pichona ; caçairoleta.
Copèla d'agland.

copeleta (plt.) : embonilh de Vènus (*Cotyledon umbilicus*)

copelon : escudèla.

copet : còp pichon ; copa pichona ; darrièr del còl ; darrièr de dolha de fòrça apleches ; copèla d'agland ; trualhon ; cima de truca, de mont, de montanha.
Un lapin un brave còp sul copet l'assuca.

« *copèu* » (fr.) v. **esclapa.**

còpia : escrich d'escolan ; reproduccion d'un tèxt.
Corregir de còpias d'escolan es un brave trabalh !

còpia : cremalhon ; folca (mena d'aucèl) (*Fulica atra*)

copiagar / copiagejar (v. intr.) : pincardejar (cridal de pincarda)

copiaire, -a : persona que còpia malonèstament

copiar (v. tr.) : reproduir quicòm (t.a.) ; imitar q.q.

copièr : estug de copa ; taraire d'esclopièr.

copilhon : lesca de lard.

« *copin, -a* » (fr.) : v. **camarada - amic - companh.**

copista (m. e f.) : persona que copiava de manuscrits ; persona que còpia d'escriches, de documents...

copiós, -osa : abondós, -osa. (R. II, 473)

copiosament : abondosament.

« *copla* » : v. **còbla.**

copola : vòuta en forma de copa enversada.

copon : escudèla a formatge ; pèça d'estòfa. (s. XII)

còpperdut : escampadoira de molin.
coprin : mena de fonge que buta sul fems. v. **COPR-**
Coprinus atramentarius. C. comatus. C. disseminatus.
C. micaceus. C. picaceus. C. xanthotrix.
COPR- COPRO- : formas prefixadas del grèc *kòpròs*
(fems ; excrement)
coprocultura : tecnica de laboratòri que permet la cultura e la
mesa en evidéncia dels gèrmes dins los excrements.
coproduccion : collaboracion entre coproductors.
coproductor, -tritz : persona que coproduz.
coproduire / coprodusir (v. tr.) : produir / produsir amb una
autra persona o amb d'autres.
coprofag, -a : organisme que s'avida d'excrements ;
persona que patís de coprofagia.
coprofagia : accion de se manjar d'excrements.
coprofil, -a : natura dels organismes que vivon dins
los excrements ; persona que patís de coprofilia.
coprofilia : tissa d'unes malauts mentals de se complaire
al contacte dels excrements.
coprolalia : lengatge fòrt lord amodat per una perturbacion
mentala.
coprolit : calcul dins los excrements ; excrement fossil.
coprologia : estudi biologic dels excrements.
copromania : plaser patologic a se passir (a se solhar)
amb d'excrements.
coproprietari, -ària : propietari, -ària amb una altra
persona o d'autres.
coproprietat : propietat en comun.
coprostasi (f.) : acomolòfi de matèrias fecalas dins l'intestin gròs.
còpsec (adv.) : sulcòp. De confondre pas amb *Un còp sec*.
còpte : crestian d'Egipte e d'Etiopia adèpte del monofisisme.
còpténer (v. intr.) : téner còp / resistir.
copulacion : acoblament carnal.
copular (v. intr.) : s'acoblarn carnalament.
copulatiu, -iva : que liga quicòm amb quicòm mai.
« *E* » es una conjonccion copulativa.
coput, -uda : cau, -ava (en parlant d'un plat o d'una escudèla)
« *copyright* » (angl.) : dreches de pagar per una reproduccion.
coquefaccion : transformacion del carbon de tèrra en còc.
coqueficable, -a : que pòt èsser coqueficat, -ada.
coqueficar (v. tr.) : mudar en còc.
coquèl : grumèl (substància coagulada)
coquèla : paneton redond ; sen de joventa ; mena de confidor.
coquelar (se) : s'acoquelar (far de grumèls)
coquelejar (v. tr.) : calinar / tolhorar / poponar un nenon)
calinhar / careçar / cossarguejar / costosir una femna ;
gratar lo coquelar / gratar las coquèlas (l.p.)
coquelin, -a : que s'agrada de coquelejar o de se far...
coquelós, -osa : grumelós, -osa.
coquièr : vasonèl per i se manjar un ùou bolit)
coquin, -a : persona malonèsta en general ; rusat, -ada ;
pendard, -a ; arpalhand, -a ; gus, -a.
coquinada / coquinaríá : pendardisa.
coquinalha : totes los coquins en general.
coquinar (v. intr.) : menar una vida de coquin.
coquinàs, -assa : grand coquin ; pendard, -a / arpalhand, -a.
Berret a la coquinassa : cargat d'un biais provocatiu.
Capèl a la coquinassa : amb l'ala relevada sul davant.
coquinatge : gusariá / vida de coquin.
coquinejar (v. intr.) : quitar pas de coquinar.
coquinet / coquinel / coquinon / coquinòt, -a : pichon coquin.

còr : muscle que manda lo sang dins tot lo còrs ; centre (t.a.) ;
coratge ; còr de glèisa ; còr de cant ; còr de dança ;
instrument de musica ; trompa ; agacin / agaciç.
Sèm al còr del problèma.
De bon còr : de bon grat. *De tot còr* : coralement.
Aprène per còr : aprène de memòria.
Recitar de per còr : recitar de memòria.
còr de buòu : mena de pruna roja.
còr de capon : mena de cerièira.
còr de fèl : mena de cauquilhaatge (*Purpura haemastoma*)
COR- : varianta de *con-* davant R dins d'unes cases.
v. **correlacion, corroborrar, corrompre.**
corada : peitrina ; entralhas ; frejam. (R. II, 475 - L. 95)
còr, mèlsa, fetge e lèus d'animals de bocariá ; paumons.
« *Vent d'autan sus torrada fa tremblar la corada* »
coradilha : megina (frejam de corada d'anhèl o de cabrit)
coral : còr de fust de garric ; aire religiós de cantar en còr.
coral, -a : relatiu, -iva a un còr de cant o de dança ;
relatiu, -iva al còr ; cordial, -a. (R. II, 475)
corala : còr de cant.
coralada : ronda.
coralement / corosament : de tot còr.
coralh : esquelèt calcari de polips que vivon en colonias ;
pebrina roja ; gratacuol (frucha de l'agalencièr)
caralha / coralhàs : mena de pebrina gròssa ; tanòc /
tanòca ; branca d'arbre seca.
coralhifèr, -a : que conten de coralh.
coralhifòrme, -a : de la forma del coralh.
coralhifèr, -a : q.q. que pesca, que crompa, que vend de
coralh.
coralhifèr, -a : que conten de coralh.
coralhifòrme, -a : de la forma del coralh.
coralhifèr, -a : q.q. que pesca, que crompa, que vend de
coralh.
coralhifèr, -a : que conten de coralh.
coralhifòrme, -a : de la forma del coralh.
coralhifèr, -a : q.q. que pesca, que crompa, que vend de
coralh.
coralhifèr, -a : que conten de coralh.
coralhifòrme, -a : de la forma del coralh.
coralhifèr, -a : q.q. que pesca, que crompa, que vend de
coralh.
coralhifèr, -a : que conten de coralh.
coralhifòrme, -a : de la forma del coralh.
coralhifèr, -a : q.q. que pesca, que crompa, que vend de
coralh.
coralhifèr, -a : que conten de coralh.
coralhifòrme, -a : de la forma del coralh.
coralhifèr, -a : q.q. que pesca, que crompa, que vend de
coralh.
Coran (lo) : libre sacrat dels musulmans.
corason / corasson : agror d'estomac.
coratge : fòrça d'anma / d'arma ; fermetat de còr.
coratjós, -osa : plen de coratge.
coratjosament : amb coratge ; d'un biais coratjós.
còrb : aucelàs negre. (*Corvus corax*)
còrb marin : còrb de mar. (*Phalacrocorax carbo*)
corb, -a : qu'a mai o mens la forma d'un arc. (R. II, 479)
còrba : feme del còrb.
corba : pèça de fust cindrada ; jelha / cança / cançon de ròda ;
costat de nau o de naviri.
corbada : probaina / cabús. v. **probaina.**
corbadòna (plt.) : mena de narcís. (*Narcissus poeticus*)
corbadura : quicòm de corbat en forma d'arc ; lagossa.
corbadurar (v. tr.) : amodar de corbaduras.
corbaire, -a : que corba.
corbam : fust de jelha (de cança, de cançon de ròda)
corbament : accion de corbar o de se corbar.
corbar (v. tr.) : amodar una corba ; umiliar (R. VI, 537)
corbar (las) liuras (s.f.) : baissar lo cap / èsser moquet (umiliat) ;
(s.p.) baissar lo morre cap al sòl (buòus mal dòmdes o lasses
que refusan de tirar) (del lat. *libra* : romana ; contrapés) (?)
corbar (se) : far una corba ; s'umiliar.
corbàs : còrb (pej.) ; mena de còrb de 45 centimètres.
corbat, -ada : clinat, -ada.
corbatàs : mena de còrb de 62 centimètres.
corbassifèr, -ièira : airal frequentat pels còrbs.

corbatièr, -ièira : v. **corbassier, ièira**.

corbaton : còrb pichon.

corbatonèl / corbatonelon : doble e triple diminutiu de còrb.

corbèl : arescle (cinta / cercle) de fust per una cuba ; corba d'arquitectura.

corbèla : assemblatge de dos cabirons ; fusta mèstra de teulada.

corbelh : breta ; gòrb / gorbilha (en l. p. d'Erau) : mena de recipient vendemiaire longarut que se carreja sus l'esquina.

corbet : probaina (v. **corbada**) ; cambeta d'araira.

corbeta : reveréncia (mena de salutacion)

corbettaire, -a : que fa de corbetas.

Los Chineses son corbetaires.

corbetar (v. intr.) : far de corbetas.

corbièira : airal qu'una tropelada de gralhas i anisan.

Las gralhas vivon e anisan en corbièiras.

Corbièiras : region d'Aude e dels Pirenèus orientals.

corbut, -uda : corbat, -ada ; clinat, -ada.

còrcachal : compression (R. IV, 625) del còr (s.p. e s.f.)

còrcachar (v. tr.) : comprimir lo còr (s.p. e s.f.)

« *corcassèla* » :

v. **carcassèla**.

corcha / corchièira : camin de travèrsa ; amanèl (fons de sac) ; malautiá dels manhans que los acrochonís.

corchar (v. tr.) : acorchar (se prene un camin de travèrsa)

còrcoissoir : escosença ; esquinància (« *angina* » en l.p.)

corcomalh : ortiga reïala (*Galeopsis tetrahit*) ; *G. ladanum*

corcosson : gorgolh (baba de diferents insèctes rosegaires)

corcossonar (v. tr.) : rosegar (en parlant dels gorgolhs)

corcossonar (se) : se gorgolhar.

corcossonós, -osa : gorgolhat, -ada.

còrcrebar (v. tr.) : crebar lo còr (s.f.) ; escrachar q.q. (s.f.)

còrcrebar (se) : s'escrachar / se tuar (s.p.)

còrda : trena de fils torçuts en còrs cilíndric e plegadís ;

linha garnida d'anquets que l'òm rebala dins l'aiga ; malautiá

qu'enregdesís las cambas del bestial ; pus primièr brin

de seda tirat dels cocons.

Còrda de carreta. Còrda de raqueta.

Còrda de violon. Còrdas vocalas.

cordada : fila , enfilada, cordelada... (t.a.)

Cordada de fen. Cordada de personas encordadas.

cordaire, -a : persona que còrda una carga.

cordar (v. tr.) : metre una còrda a una carga, a una carreta... ; encordar (metre lo fen, la palha... en còrdas) ; ligar ; laçar.

cordar (v. intr.) : filar (en parlant d'una pasta)

cordar (se) : venir telhut (plen de fils), en parlant dels legums.

cordat, -ada : aplechat, -ada amb de còrdas ; vengut telhut, -uda / baganat, -ada.

cordariá : airal que i se fan de còrdas.

Còrdas Leon (1913 - 1987) : escrivan occitan de Montpelhièr.

Còrdas : Còrdas d'Albigés (bastida de l'Edat mejana)

Dins una paret d'un ostal de Còrdas foguèt descobèrt un pergamin occitan aparentat als famoses *Sortes sanctorum*

(Divinacions pels sants) : supersticion catolica que pretendiá donar responsa a totes los problèmas, pel tiratge al sòrt d'una frasa de

sant. Dins lo manuscrit de Còrdas s'agís pas dels sants, mas dels evangèlis : la responsa a un problèma donat se trobava

dins un verset tirat al sòrt. Aquela supersticion foguèt condemnada, amb d'autres, pels Concilis de Vena (465),

d'Arles (506) e d'Orleans (511). v. ms. p. 308.

cordat : tèla gròssa.

cordatge : accion de cordar ; ensemble de las còrdas d'un aplech, d'un naviri...

cordejar (v. intr.) : encordar lo fen ; expandir sas raïças.

La tranuga quita pas de cordejar pertot.

cordèl / cordèla : còrda pichona.

cordelada : fila ; enfilada ; cordada. *Cordelada d'autòs.*

cordelar / cordilhar (v. tr.) : trenar ; laçar ; malhar.

cordelat (subs.) : drap de lana grossièira.

cordelat, -ada (adj.) : trenat, -ada ; laçat, -ada ; malhat, -ada.

cordelièr : persona que fa de correjons ; mena de monge.

cordelièira : cordilh d'esquila, de bartavèla, de cadaula... ; cimbelièira de monge ; colar de femna.

cordenc, -a : en forma de còrda.

cordeta : còrda pichona.

CORDI- : forma prefixada del latin *cor, cordis* (còr)

cordifòrme, -a : en forma de còr.

cordial (m.) : liquor tonica.

cordial, -a : coral, -a.

(R. II, 475)

cordialment : coralament / de tot còr.

cordialitat : qualitat de q.q. de cordial.

cordièr : aplech de fust per far correjar las còrdas d'una

carreta ; persona que fa de còrdas ; caval de tira ; pescaire amb la palangra ; filat per carregar de fen.

cordilh / cordilha : cordilh de cadaula ; mena de vèrm. carreta ; persona

còrfalhir (v. intr.) : defalhir (aver un defalhiment, una defalhença) ; còrfalir.

còrfalir (v. intr.) : fremesir d'emocion ; afalhocar ; s'estrementir ; s'estavanir.

Cugèt de còrfalir per la carrièira, de tant qu'èra lassa.

còrfalit, -ida : bravament esmogut, -uda.

Èra aquí, tota corfalida, al pè del fuòc.

còrfendre (v. tr.) : esmòure (fendre lo còr) ; pertocar.

Lo nenon malautís gemegava a vos còrfendre.

còrferir (v. tr.) : esmòure ; trebolat ; pertocar.

còrferit, -ida : esmogut, -uda ; trebolat, -ada ; pertocat, -ada.

Foguèt còrferit aicisèm (bravament) d'aprene sa mòrt.

còrfondre (v. tr.) : còrmarcar (pertocar bravament)

còrfondut, -uda : còrmarcat, -ada (bravament pertocat, -ada)

coriandre (plt.) : anís pudent. (*Coriandrum sativum*)

coribant : preïre de Cibèla.

Corin - Corina : prenom.

Corint : nom de vila grèca.

corintièr / corintonièr : agrassolièr (*Ribes grassularia*)

corinton : agrassòl.

corís (m.) (plt.) : lo tè roge de Montpelhièr (*Coris monspeliensis*)

corista (m. e f.) : persona que canta dins una corala.

còrleugièr, -ièira (adj. e subs.) : q.q. qu'a lo còr leugièr.

corliu : becarèl (aucèl de ribièira) (*Numenius arquatus*)

grand pluvièr (escacièr) (*Charadrius apricarius*)

corliu cambanegre (v. bas de p. 19) : (*Ch. alexandrinus*)

corliu del pitre saurèl (*Charadrius morinellus*)

corliu gròs (*Charadrius hiaticula*)

corliu pichon (*Charadrius dubius*)

còrma (L. 96) : sòrba (frucha del cornièr) (Del gallés **corma*)

còrmarcar (v. tr.) : corfondre (pertocar bravament)

còrmanar (v. tr.) : cussonar / manar ; gastar / poirir.

còrmanat, -ada : cussonat / manat ; gastat ; poirit.

cormareda : sorbièira (airal que i a de còrmas) v. **còrma**.

cormièr (plt.) : sorbièr (*Sorbus domestica*)

Amb lo cormièr l'òm fa de braves margues.

còrn : canton ; angle ; bot / cima ; còrna ; còr de caça.

còrna : bana (t.a.) ; bata ; cavilha d'emplombadura ; trompa ;

cauçapè ; aplech dins un veïcul per senhalar d'un biais

sonòr sa preséncia ; frucha del cornièr (*Cornus sanguinea*)

Còrna èra un patronim albigés en 1171. F.C.

Un cauçapè de còrna. Una penche de còrna.

Mon papeta aviá una tabatièira de còrna.

còrna buòu (plt.) : veça jauna (*Vicia lutea*)

cornac : menaire d'elefant domdat (domesticat)

còrna cèrvi (f.) (plt.) : còrna de cèrvi (*Plantago coronopus*)

cornacha : angelica salvatja (*Angelica silvestris*)

cornada : còp de bana ; rengada de teules-canal ; teulissa.

cornadaire : teulissièr qu'utiliza de teules-canal.

cornadar (v. tr.) : cobrir una teulada amb de teules-canal.

còrna de buòu (plt.) : èrba de la malha (*Senebiera coronopus*)

còrna de cèrvi (plt.) : mena de plantatge (*Plantago coronopus*)

còrna de lèbre (plt.) : cabrifuèlh (*Lonicera caprifolium*)

cornadura : còp de bana. (R. II, 487)

cornaire, -a : que crida ; que còrna (t. a.) : butor ; ventàs, bisa...

cornalha : las banas en general.

cornalièira : manada de cornuda ; manada de semal ;

canal de teules d'una teulada.

cornalina : agata rojosa (mena de pèira de valor)

cornamusa : mena de cabreta. (R. II, 487)

cornamusaire, -a : cabretaire, -a.

cornar (v. intr.) : sonar del còr o de la còrna / trompetar ; donar de còps de banas / embanar ; mugir ; bramar, brama que bramaràs ; senhalar sa preséncia d'un biais sonòr (veïcul) (R. II, 486)

Còrna lo vent, còrna novembre : (brama novembre)

cornareda : bòsc de cornièr.

cornard (vulg. de l. p.) : cocut (òme que sa femna es infidèla)

còrna-salièira : mena de cornet de sal per las vacas.

cornassa : banassa (bana granda) (t.a.)

CORNE- : forma prefixada del latin *cornea*, tunica, cornèa.

cornèa : partida anteriora, transparenta, del glòb ocular, en forma de calòta esferica un pauc salhenta. (R. II, 186)

corneana : ròca metamorfica, compacta, rica en quàrç.

cornean, -a : relatiu, -iva a la cornèa.

Lentilhas corneanas : lentilhas de contacte.

cornèiti (f.) : inflamacion de la cornèa.

cornejar (v. tr.) : embanar (donar de còps de còrnas / banas)

cornelha (R. II, 487 - L. 97) : gralha. v. **gralha**.

cornelha negra : (*Corvus corone corone*)

cornelha emmantelada : (*Corvus corone cornix*)

cornelhon : pichon de la cornelha.

cornelon : biscre / acrin / acrinal (cima) de cabana.

cornelut, -uda : qu'a de longas banas.

cornenc, -a : en còrna. *Lo margue del meu Laguiòla es cornenc.*

cornet : bot en còrna d'intruments de musica ; trompeta ;

canèl de papièr en forma d'embut ; embut de papièr ; sant miquèla

longaruda (campairòl) (*Lepiota procera*)

corneta : bana pichona ; cornisson ; còfa d'unas monjas.

« *còrnha* » e derivats : v. **còrna**.

cornièr (plt.) : mena d'arbrilh (*Cornus sanguinea*)

cornièr, -ièira : cantonièr, -ièira (que se tròba a l'angle)

cornièira : canal de teules d'una teulada ; fusta d'angle ;

arcada cobèrta ; carrièira cobèrta.

cornifla (plt.) : (*Ceratophyllum demersum*)

cornifle, -a : apellacion injuriosa passapertot.

Bogre de cornifle : bogre d'ase ! / bogre d'api !...

(l.p. de Montfranc (Roergue) v. **escorniflar**.)

cornifòrme, -a : en forma de bana.

cornilh : bana pichonèla ; coscolha encara tendrièira ;

planestèl.

cornilha : baneta (bana pichonèla) ; quèrba (ansa)

cornilhon : banilhon (bana pichonèla) ; quèrba pichona ;

manilhon (manilha pichona) ; durilhon / agacin (còr pichon

d'artelh) ; començon de coscolha de pese.

corniòla : gargamèla / garganta.

M'es estat arribat de m'engodofar la corniòla.

cornissa : brave escarpament rocalhut ; ensemble de

motladuras salhentas d'un edifici, d'un mòble...

cornisson : cogombre pichonèl / cojon / corneta / baneta.

cornoga : grolièr / sabatièr.

cornuda : compòrta granda ; banhadoira de fust ;

semalon ; semal vendemiadoira ; vas per destillar ;

compòrta larga e longaruda per escaudar los pòrcs.

cornudon : mena de vèrge (mar.)

CORO- : forma prefixada del grès *khòròs* (país ; contrada)

corograf, -a : especialista (m. e f.) de corografia.

corografia : geografia generala d'un país.

corografic, -a : relatiu, -iva a la corografia.

coroïda : membrana de l'uèlh entre l'esclerotica e la retina.

coroïdal, -a : relatiu, -iva a la coroïda.

coroïditi (f.) : inflamacion de la coroïda.

coròla : ensemble dels petals d'una flor ; mena de ronda ; punt de despart de las branca d'un arbre ; trena de pel entortilhada al torn del cap ; tanòc ; bendèl en corona al torn del cap ; mena de dança.

corollari : consequéncia d'una demonstracion ; consequéncia naturala.

corologia : branca de la biogeografia qu'estúdia la reparticion geografica dels organismes e de las comunitats.

corona : ornament en forma de cercle al torn del cap (t.a.) ; recompensa (s.f.) ; poder reial o imperial ; règne ; mena de constellacion ; unitat de moneda d'unes païses.

coronadís, -issa : que corona çò autre, qu'es al dessús.

coronadura : çò coronat ; çò qu'entròda.

coronaire, -a : persona que corona.

coronament : coronacion (accion de coronar) (R. II, 488)

coronar (v. tr.) : balhar una corona a q.q. ; completar (s.f.) ; tonsurar un clerc ; magencar lo brancum d'un arbre.

coronar (se) : se nafra al genolh (en parlant d'un caval, d'un mainatge) ; se prene una corona sens l'ajuda de degun.

De cabussar, lo dròlle s'es coronat lo genolh.

Napoleon se coronèt tot sol sens l'ajuda del Papa.

coronari, -ària : dispausat, -ada en corona. (R. II, 488)

Artèrias coronàrias.

coronariti (f.) : inflamacion de las artèrias coronàrias.

coronograf (m.) : aparelh optic per estudiar la corona solara.

coronarografia : radiografia de las artèrias coronàrias.

coronaropatia : malautiá de las artèrias coronàrias.

coronda : colomna ; pal ; colondra ; traveta.

corondat : tota mena de clauson o de buget en general ; colondrat (clauson de tàpia)

corondatge : construccion que las partidas vuèjas de sa carcassa de fust son emplenadas de maçonariá leugièira.

corondèl : pal que manten las travèrsas d'una palissada.

corondon : pichon pal ; traveton.

coronèl : galonat que comanda un regiment.

coronèla : femna d'un coronèl.

coronilha (pt.) : èrba dels amoroses (*Coronilla coronata*)

coronoïde, -a : en forma de bèc de gralha.

Apoñsi coronòide.

corós, -osa : lis, lulent, treslulent ; plan vestit, miste ; fresc, net ; agradiu, risent.

« *còrp* » : v. **còrb**.

« *còrpa* » : v. **còrba**.

« *corpatàs* » : v. **còrb**.

còrpià : folca maurèla. (*Fulica atra*)

còrpa : fons d'un filat grand ; cinquen e darrìer trièl de madraga.

corpora : còrs ; complexion ; corpuléncia (R. II, 495)

corporacion : associacion de personas ligadas per un ensemble de règlas, d'obligacions, de privilègis.

corporal, -a (adj.) : relatiu, -iva al còrs.

corporal (subs.) : linge sacrat que i se pausan calici e ostia.

corporament : d'un biaís corporal.

corporalitat : estat de çò corporal.

corporança : v. **corpuléncia**.

corporatiu, -iva : relatiu, -iva a una corporacion.

Organizacion corporativa.

corporativament : en corporacion.

corporent, -a : v. **corpulent, a**.

corpuléncia : estat de q.q. de corpulent. (R. II, 495)

corpulent, -a : gròs, gròssa ; ventrut, -uda. (R. II, 495)

corpus (lat.) : recuèlh relatiu a la meteissa matèria ; ensemble de documents de basa per un estudi, e mai que mai per un estudi lingüistic.

Còrpus Cristi (lat.) : lo còrs del Crist / la Fèsta Dieu.

corpuscul : particula pichonèla.

corpuscular, -a : minuscule, -a ; relatiu, -iva als corpusculs ; compausat, -ada de corpusculs.

còrquichada : còrcachal. v. **còrcachal**.

còrquichar (v. tr.) : còrcachar. v. **còrcachar**.

còrquichar (se) : se macar (s.p. e s.f.)

còrquichat, -ada : còrcachat, -ada.

corra : vagabondatge ; prostitucion.

« *corrada* » : v. **corròc**.

corral : corsier de molin / canèl / escampadoira de molin ; pargue que i se clausan las vacas per las mólzer ; pargue de fedas ; claus ; sòl / cort de bòria ; carrièira.

« *corranda* » : desformacion de correnta. v. **correnta**.

corrataria : accion de córrer ça e là / deçà delà ; ofici de corratier, -ièira.

corratatge : accion de corratejar (far vendre o far crompar)

corratejar (v. intr.) : far ofici de corratier, -ièira.

corratejar (v. tr.) : vendre, crompar, per l'entremesa d'un corratier.

corratejat, -ada : t.a. çaisús.

corratier, -ièira : entremeteire / patelon.

corre : torrent / gaudre / ensarriada.

corrèc : bocinèl de lecadissa.

correccion : accion de corregir (t.a.) ; çò corregit.

corrècte, -a : en conformitat amb las règlas ; sens errors.

corrèctament : d'un biaís corrècte.

correccional, -a : que reprimís çò defendut per la lei ; relatiu, -iva a çò defendut per la lei, o als tribunals que lor trabalh es de reprimir çò defendut per la lei.

correccionala : tribunal correccional. *Passar en correccionala*.

correctionu, -iva : que sa tòca es de corregir quicòm.

Exercicis correctius. Gimnastica correctiva.

corrector, -tritz : persona que son trabalh es de corregir.

corredís, -issa (adj.) : corredor, -a / coladís, -issa.

Lièch corredís : lièch margat sus rodeletas.

corredís, -issa (subs.) : que corrís / coladís, -issa ; correire, -a ; passapaís (m. e f.) / vagabond, -a ; filha fenestrièira ; escaravat de fornier o de cosina.

corredor, -a (adj.) : coladís, -issa.

Un nos corredor. Un laç corredor.

corredor (subs.) : passatge entre los membres d'un ostal ; correire ; corsier ; carrairon / passada ; entrepont ; faissa de tèrra entremièg doas rengas de socas ; camin estrech ; veitureta de nenon o de nenòta ; territòri estrech entremièg dos Estats ; tèrme de marina.

correira : besala escampadoira.

correire, -a : persona que corrís.

correg : correja ; cordon ; talvera / lisièira de camp ; colar de buòu amb una esquila.

corregibilitat : qualitat de çò corregible.

corregible, -a : que pòt èsser corregit, -ida.

corregièira : camin al bòrd de la mar per i far passar lo bestial.

corregir (v. tr.) : alinhar / tornar metre a la règla (t.a.) ; esmendar / melhorar ; purgar de las decas (errors) castigar / punir.

corregir (se) : s'esmendar / se melhorar.

corregit, -ida : esmendat, -ada ; melhorat, -ada.

correguda : escorreguda / escorsa ; tracha / traita / corrida.
corregut, -ada : p.p. del vèrb córrer.

correja : lonja de cuèr ; foet de pastre ; corcha / acorcha ; lonja longaruda de tèrra, de nèu... ; faissa de vinha ; eissement podat long ; (arc.) : lonja de cuèr d'un flagèl.

La correja de las cauças. Una correja de nèu.

Una correja de vinha. Una correja de foet.

correjada : correja d'estriu (v. estriu) ; còps de correja ; mena de plt. : èrba nosada (*Polygonum*)

correjar (v. tr.) : estacar amb una correja ; laçar / cordelar ; foetar / foetejar ; corrolhar (aprestar las pèls) vagabondar / passar país ; barrutlar / barrutlejar ; córrer (en parlant d'un laç corredor)

correat, -ada : t.a. çaisús.

correatariá : fabrica de correjas.

correatòla : vedilhada (plt.) (*Convolvulus arvensis*)

trainassa (plt.) (*Polygonum aviculare*)

riban de mar : mena de peis (*Cepola rubescens*)

correatòla de bartàs (plt.) : (*Convolvulus sepium*)

correatòla de Sant Joan (plt.) : èdra terrèstra

(*Glechoma hederacea*)

correatòla negra (plt.) : (*Polygonum convolvulus*)

correatòla roja (plt.) : (*Potentilla reptans*)

correaton : lacet de cuèr ; correaton de borsa.

Los correatons de las sabatas.

correatonar (v. tr.) : laçar los correatons ; correatar una borsa.

correatós, -osa : dur coma correat ; de mal plegar (s.p e s.f.)

correaton : relacion reciprèca entre doas causas o mai.

correatonal, -a : relatiu, -iva a una correaton.

correatiu, -iva : en correaton.

correativament : d'un biais correatiu.

correatença : flux del ventre.

correat : flux de l'aiga d'un riu, d'una ribièira, d'un fluvi ; anèla que correat sus una barreta metallica de cortina ; anèla que correat sus un listèl de fust de cortina.

correat, -a : coladís, -issa ; de bon contentar.

correata : mena de dança anciana ; (l.p.) foira / diarreia ;

correatament : comunament ; aisidament.

correatilha : tauleta mobila ; filat per la pesca del ton ; filha fenestrièira ; pluvièr de la colareta.

correatina : escorreguda inutila ; filha fenestrièira.

córrer / correat (v. intr.) : caminar / se desplaçar ; se desplaçar a la buta-buta ; rajar (en parlant de l'aiga) ; correatar. v. **correatar**.

Pòdi pas córrer, qu'ai una camba que me dól.

Córrer a sec : se desplaçar sens velas (mar.)

A la correatoita : al brutle / a la buta-buta.

Al mai córrer : al brutle / a la buta-buta.

Correata : nom de ribièira ; departament occitan v.p. 1053.

correatan, -a : (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Correata ; persona sortida de Correata. *Una Correatana.*

« *correat* » / « *correat* » : v. **correatat**.

correaténcia : accion o resulta de correaténcier (t.a.) ; accion o resulta de se correaténcier.

correaténcier, -a : persona que correaténcier amb una altra ; causa que correaténcier a una altra ; collaborador, -airitz de jornal. *Foguèt correaténcier de guèrra.*

correaténcier (v. intr.) : èsser en relacion epistolara ; èsser en relacion de conformitat ; èsser en relacion de simetria.

correatas : perret (pus primièr lach rosselós de femna prens)

correata : escorreguda ; escorsa ; tracha / traita.

correata (cast.) : afrontament dins una arena (lèmens d'un òme) amb un taure, segon de règlas establidas.

Avèm tanben de « correatas » de taure en Occitània.

correatièr, -ièira : persona que pòrta las despachas ; correatièr, -ièira (persona qu'es sovent en desplaçament) ; correaténcia (letras) ; jornal ; gazeta.

correatenda (t. tecn. lat.) : causas que son de correatar.

correatil : verrolh (aplech per barrar una pòrta)

correatiu : correatièr ; correatièr. (R. II, 490)

correatiòl, -a : òme femnassièr ; filha fenestrièira ; veitureta de nenon o de nenòta.

correatòla : mena de besal ; cadena d'apleches de tota mena (s.f.) pluvièr de la colareta (mena de correatiu)

correatolar (v. tr.) : correatar / persègre / percaçar / acotir.

correat : v. **córrer**.

correatòl / correatòl, -ola : que correat plan ; coladís, -issa ; de la dobla gansa ; que i fa bon córrer. v. **-ÍVOL**.

Un dròlle correatòl. Un nos correatòl.

Un camin correatòl : que i se camina aisidament.

« *correatòbia* » / « *correatòpia* » (l.p.) : v. **caròbia**.

correatoracion : accion o resulta de correatorar.

correatorant, -a : que confirma. *Pròva correatoranta.*

correatorar (v. tr.) : refortir ; confirmar.

Tot aquò ven correatorar la meu opinion.

correatòc / correatògada : prestacion obligatòria d'utilitat publica ; trabalh que pòrta penassa.

Correatar las espròvas d'un dictionari es un correatòc !

correatòç : ira / colèra.

correatoçar (v. tr.) : blaimar ; increpar ; remocar ; brandir (s.f.)

Son paire lo correatoçar : li brandiguèt las pelhas (l.p.)

correatoçar (se) : se metre en colèra ; se montar (l.p.)

correatògada : v. **correatòc**.

correatòc : cant de galina qu'imita un cant de gal.

correatonar (v. intr.) : imitar un cant de gal.

correatós, -osa : irraissós, -osa / irraissable, -a. (R. III, 574)

correatòdent, -a : correatòdent, -a ; correatòsiu, -iva. (R. V, 101)

correatòder : (v. tr.) : rosegar, correatòder. (R. V, 101)

correatòhada : cordada / cordelada / tièira / fila / enfilada.

correatòhar (v. tr.) : aprestar las pèls.

correatòhariá : airal que i son aprestadas las pèls.

correatòpement : correatòpion (t.a.) (R. V, 110)

correatòpeire, -a : correatòpador, -airitz. (R. V, 111)

correatòpre : (v. tr.) : alterar en general ; perreatòpre.

correatòpre (se) : s'alterar ; se perreatòpre. (R. V, 109)

correatòpudament : amb tendéncia a la correatòpion (t.a.)

correatòput, -uda : alterat, -ada ; perreatòpit, ida.

Una aiga correatòpuda es sovent correatòpuda.

Foguèt correatòput pel cinemà calhòl.

correaton : liam de las garbas o dels paquets de fen.

« *correatòpia* » (l.p.) : v. **caròbia**.

Vai te'n manjar de correatòpias : vai-te'n al diable !

correatosion : accion o resulta de correatòder (R. V, 101)

correatosiu, -iva : que rosega, que correatòpre. (R. V, 101)

Una acid correatosiu. Una critica correatosiva.

correatopion : accion o resulta de correatòpre o de se...

La correatopion d'una societat.

correatopibilitat : défaut de çò que se pòt correatòpre ; défaut o flaquèira de q.q. que pòt èsser correatòput.

La correatopibilitat de las consciéncias.

correatopible, -a : que se pòt correatòpre ; que pòt èsser correatòput, -uda. (R. V, 111)

corruptiu, -iva : qu'a lo poder de corrompre. (R. V, 111)
corruptor, -tritz (adj. e subs.) : que corromp.

Un spectacle corruptor. Una lectura corruptritz.

corroquet : pèira de sucre / talhon de sucre ; lecadissa.
còs : tuc / tuca ; puget / pujòl / pujolet / montaruc ; montet.
cors : movement ; direccion ; escorreguda ; seguida ; corrent ; flux ; durada ; temporada ; prètz ; taus ; liça / passejada / baloard ; cercle de fust d'una cuba ; leççon / leiçon (R. IV, 43) d'ensenhair, -a.

còrs / còs : organisme de l'òme e de l'animal ; cadavre ; cortègi mortuari ; consisténcia, fòrça del vin ; talha dels caractèrs d'estampariá.

còrs, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Corsega ; de C.

corsa : escorreguda ; comission ; cors d'una vida de trabalh.

corsar (v. tr.) : persègre ; percaçar / acotir.

corsari : marin que son activitat es de percaçar los autres.

corsat, -ada : qu'a de fòrça (vin, estòfa, papièr, repais...) corpulent, -a. (R. II, 495)

corsatge / cossatge : talha / corpuléncia ; (R. II, 495) vestit sens margas que cobrís lo bust feminin.

còrsec, -a : qu'a lo còr tressecat (s.f.)

corsejada : accion de persègre, de corsar q.q.

corsejar (v. intr.) : far lo corsari ; anar en corsa.

corsejar (v. tr.) : corsar / persègre / percaçar / acotir.

còrsecar (v. tr.) : tressecar lo còr (s.f.)

còrsecar (se) : se tressecar lo còr (s.f.)

corsegàs / cossegàs : còrs grandàs.

corsegon / cossegon : corsarèl (còrs pichonèl, còrs polidonèl)

Corsega : isla al sud-est d'Occitània.

corset / corselet : vestit de tèla renfortida de balenas ; còrs pichonèl.

corsetaire, -a : persona que fa o que vend de corsets.

corsetar (v. tr.) : cargar un corset a q.q.

corsetat, -ada : persona que s'es cargada un corset.

corsetar (se) : se cargar un corset.

corsierà : corrièr, -a (t.a.) ; persona que far de corsas ; canon de caça de nau canonièira ; canal que l'aiga i se precipita per tombar sus la ròda d'un molin.

corsièira : camin de ronda ; camin cobèrt. (R. II, 490) passatge reservat tot lo long d'un naviri ; valat per las aigas de pluèja dins l'ennaut d'un camp.

corsilhon / cossilhon : còrs pichonèl ; corset pichonèl ; bracièira de nenes / jacotin.

corson / cossor : dralha pels tropèls.

cort : airal enclaus entremièg de bastiments ; sòl de bòria ; residéncia de rei ; personas que i demòran ; airal que i se far la justícia ; pargue / corral.

cort, -a : lo contrari de long, -a. *Per far cort* : en resumit.

cortada : contengut de la bassa cort ; bòria ; casal.

cortal / cortala : jaça / pargue pel bestial ; pastural.

cortalar (v. tr.) : claure dins un cortal.

cort alen, -a : besalenada / guelsa ; asma (m.)

cortanèla : cort pichona ; cort enclausa.

cort alen / cortalena : polsa / polsièira / guelsa / besalenada / asma (m.)

cortapalha (a la) : a l'azard. *Tirar a la cortapalha.*

cortàs, -assa : plan tròp cort, plan tròp corta.

cortaud, -a : coacopat ; coacopada ; rabassòt, -a.

cortaurelhas : animal cortaurelhat o persona cortaurelhada.

cortaurelhat, -ada (adj. e sub.) : qu'a d'aurelhas cortas.

Moisset, -a es l'escais d'una persona cortaurelhada.

cortbolhon : bolhon amb vin e espècias per far còire de peis / pairolariá.

cortcircuit : copadura accidental de corrent electric.

cortcircuitar (v. tr.) : metre en cortcircuit ; (s.f.) : ténér pas compte dels intermediaris.

cortcircuitatge : accion o resulta de cortcircuitar.

cortmetratge : film cortet de cinemà o de television.

« Lo Temps Novèl » es un cortmetratge occitan, d'après una novèla de Joan Bodon.

cortpoisson : asma (m.) / polsas / cort alen / sofle cort.

cortpolset / cortpolson / cortalena : sofle cort ; asma (m.)

cortavida (subs. m. e f.) : persona freula e mingarèla.

cortectomia : ablacion d'una partida del cortèx cerebral.

cortègi : ensemble de personas qu'acompanhan quicòm o q.q. (t.a.)

cortejaire, -a : persona que corteja / calinhaire, -a ; cortesán, -a.

cortejar (v. tr.) : far la cort / floretar (contar floreta) ténér cort ; se ténér a la cort.

cortejat, -ada : calinhat, -ada.

cortés, -a : fòrt aimable, -a.

L'amor cortés cantat pels trobadors : exaltacion (R. II, 60) pagana de l'amor adultèr literàriament sublimat en acte cortés, vertuós e sublim.

cortesament : d'un biais cortés.

cortesán, -a : que se ten a la cort d'un rei o d'un grand.

cortesia : * afabilitat (R. 111, 278)

cortesón : damaisèl / donsèl. (R. 111, 68)

cortet, -a : un pauc cort, -a.

corteta : borieta / bòria, bòrda pichona ; brèva de jornalista.

cortèx (del latin *cortex* (rusca ; envolopa) : çò que cobrís, çò qu'envolopa un organ animal o vegetal.

Cortèx cerebral. Cortèx susrenal.

cortial / cortil / cortiu : dependéncia d'ostal o de bòria.

CORTIC- : forma prefixada del latin *cortex*, -*icis*. v. **cortèx**.

cortical, -a : relatiu, -iva al cortèx d'un organ.

Cellulas corticalas.

CORTICI- : forma prefixada del lat. *cortex*, -*icis*. v. **cortèx**.

corticicòla (m. e f.) : que viu sus las ruscas dels arbres.

Liquèns corticicòlas.

CORTICO- : forma prefixada del lat. *cortex*, -*icis*. v. **cortèx**.

corticoïde (m.) : substància secretada pel cortèx de las glandolas susrenalas.

corticosteroid : cadun dels compausats secretats pel cortèx de las glandolas susrenalas.

corticostimulina : ormòna de l'ipofisi qu'estimula la secrecion de la glandola corticosusrenal.

corticosusrenal, -a : relatiu, -iva al cortèx susrenal.

corticosusrenalòma (m.) : tumor corticosusrenal.

corticoterapia : terapia pels corticoïdes.

cortilha : òrt atenent a una bòria.

« cortilhièira » :

v. **còpa pès**.

cortin, -a : descoetat, -ada. *Ai una canha cortina.*

cortina : estòfa que tampa una pòrta, una fenèstra, un lièch... ; tròç de fortificacion.

cortinar (v. tr.) : enrodar de cortinas.

cortinari (m.) : nom generic de 400 menas de campairòls.

Del latin *cortinarius*.

cortinatge : cortinas de lièch.

cortitge : estat de çò cort ; brevetat / brevitat (R. 11, 257)

còrtocar (v. tr.) : corcachar / esmòure (sarrar lo còr)

cortor : pan bis / pan biset / pan brun.
« *corvada* » (fr.) : v. **corròc**.

corveta : mena de nau (mar.)

còrvirar (v. tr.) : amodar lo soslèu / bolegar lo vòmit ; virar lo còr de / fetgevirar / borrolar / còrtocar bravament.
Foguèt corvirada d'aprene la mòrt de son òme.

còrvirat, -ada : qu'a lo soslèu / qu'a enveja de vomir.

coscodejar (v. intr.) : cantar (en parlant de la perditz)

coscolh : corcosson / gorgolh. v. **corcosson**.
« *còs* » : v. **còrs**.

cosac : mena de cavalièr rus.

coscolha : envolopa d'unes legums (peses, mongilhs...)
La coscolha dels peses, de las mongetas...

coscolhon ! (onomatopèia que revèrta lo cant de la catla / calha)

cosconilha / coscorilha (plt.) : lesega (*Lactuca perennis*)
falsa graba / masteguièira (*Chondrilla juncea*)
costelina / còsta conilhèira (*Picridium vulgare*)

coscora : mena d'esquileta redonda.

coscoret : cocarilh (còca de milh desgrunada)

coscós : amni / api fòl / api salvatge (*Amni majus*)
mena de mangisca aràbia (semola, moton... espècias)

cosedor : aplech per cordurar una estòfa o un libre.

cosedura : cordura (seguida de punts d'agulha e de fil) ; coseson (accion de còire o de far còire)

cosaire : aisina per còire o per far còire los aliments.

cosaire, -a : cordurièr, -a (persona que cordura de vestits)

cóser / cosir (v. tr.) : cordurar amb una agulha e de fil o amb una maquina. *Maquina de cóser.*

còser / còire (v. tr. e intr.) : cosinar un aliment sul fuòc ; far bolir o far rostir un aliment ; sometre al fuòc ; subir una transformacion jos l'accion del fuòc.

còser / còire (se) : aver fòrça tròp caud.

coseson : cosedura (accion de còire o de far còire)

cosin : cantarèla / cantarèla verda (*Ephippiger*)

cosin, -a : enfant o filha d'un oncle o d'una tanta.

cosin, -a segond, -a : cosin, -a al segon gra.

cosin german : cosin, -a al primièr gra.

cosina : airal que i s'aprestan los aliments.

cosinada : contengut d'una cosina ; bolhon bolit ; tot çò qu'a bolit dins lo bolhon (carn, legums...) ; trufets o castanhas cuèches jos las cendres.

cosinaire, -a : persona que fa la cosina / cosinièr, -ièira.

cosinalha (pej.) : tota la tièira dels cosins.

cosinar (v. tr. e intr.) : far la cosina ; aprestar un aliment.

cosinatge : parentat entre cosins ; aprestatge d'aliments.

cosinejar (v. tr. e intr.) : frequentar de cosins o de cosinas ; se frequentar entre cosins ; far la cosina còp o autre ; se far convidar tròp sovent en qualitat de cosin.

cosinièr, -a : persona que fa la cosina.

Cosinièr Joan-Pèire (1794 - 1860) : prèire, autor d'un diccionari occitan de la lenga de Tarn (Occitània)

cosinièira : aparelh amb un forn per far la cosina.

cosir : cóser. v. pus nau.

cosívol / cosivol, cosivola : de bon far còire ; que còi aisidament. v. **ÍVOL**.

Los ceses son pas plan cosivols.

Còsme : prenom.

COSMET- : forma prefixada del grèc *kòsmetikòs* (ornament)

cosmetic (subs.) : substància per aprestar pel o cilhas.

cosmetic, -a (adj.) : relatiu, -iva al pel o a las cilhas.

cosmetològ, -a : especialista (m. e f.) de cosmetologia.

cosmetologia : estudi de la preparacion e de l'emplec dels cosmetics.

COSM- COSMO- : forma prefixada del grèc *kòsmòs* (mond / univèr / cosmòs)

cosmic, -a : relatiu, -iva a l'univèr, al cosmòs.

cosmobiologia : sciéncia qu'estúdia l'influéncia dels fenomèns cosmics suls organismes

cosmobiologic, -a : relatiu, -iva a la cosmobiologia.

cosmodròm : basa russa de lançaments espacials.

cosmogonia : sistèma sus la formacion de l'univèr.

cosmograf, -a : persona especializada en cosmografia.

cosmografia : descripcion generala de l'univèr.

cosmografic, -a : relatiu, -iva a la cosmografia.

cosmologia : coneissença filosofica de las leis del mond fisic.

cosmonauta (m. e f.) : persona que se passeja dins lo cosmòs.

cosmonautica : astronautica.

cosmopolita (adj. m. e f.) : natura d'un grop, d'un airal que i se tròban de personas de nacionalitats diferentas.

cosmopolitisme : natura de çò cosmopolita.

cosmòs : univèr ; espaci intersideral.

cosor : escosentor / escosença (sensacion de brutadura)

còspa : margue de cotèl.

cospet : cotelon que se replega pas.

còssa : anèl de fèrre per renfortir l'ulhet d'una vela (mar.)
« *còssa* » e derivats : v. **còsta**.

« *cosseguir* » / « *cotseguir* » : v. **conseguir**.

cossergós, -osa : que crenca los cossergues.

cossergues (m. pl.) : gratilhs / gratilhons / gratissons / gratussions / peciguetas / pecigolas / pecigossas / cigolas / cigossas (atocaments qu'amodan un tressaliment agradiu e un rire nerviós) e non pas « *cossergues* »

cosserguejar (v. tr.) : gratilhar / gratulhar / gratussar / gratonar / gratonejar / pecigolar / peciguejar.

cosserguejat, -ada : t. a. çaisús.

« *cossí* » : v. **cosí**.

cossir (v. tr.) : achiquetar ; apecilhar ; cachar dins las mans.

coscit, -ida : p.p. de *coscir* (t.a.)

« *còssol* » : v. **consol**.

« *còssòla* » : v. **còssa**.

cosson : còrs pichonèl ; còrs polidonèl.

cosson / cusson : baba de diferents insèctes rosegaires ; persona avara, tissosa, secutaira, secafetge (s. f.)

cossonadís / cossonadura : resulta del rosegadís dels cussions.

cossonar / cussonar (v. tr.) : rosegat las fustas, lo gran...

cossonar / cussonar (se) : se manar (èsser rosegat pels cussions)

cussonat, -ada / cussonat, -ada : rosegat, -ada pels cussions.
Fusta cussonada : fusta manada.

cossoàta : josbarba (mena de pè de caplata)

cossut, -uda : plan vestit, plan vestida ; opulent, -a.

còst (plt.) : menta de gal / tanarida (*Tanacetum vulgare*)

còst : prètze de quicòm ; despena.

còsta (adv.) : de còsta / ran de / de ras / ras e ras...

còsta de (prep) : al prèp de / al prèp de / al ran de / al ras de...

còsta : costèla ; nèrvi de fuèlha ; fuèlha laterala d'unes legums ; coston de panièr, de panièira, de desca... ; renvèrs de montanha ; montada (camin montuós) ; ribatge de mar ; filada / filassa de seda ; amadièr (mar.)

costada : branca laterala (R. IV, 27) ; rebrot.

costal : ranquet ; colina ; renvèrs de colina ; truquèl ; pujòl / pojòl ; tuquet ; supèl.

costal, -a : relatiu, -iva a la còsta.

costala : cotèl de fust ; arescle.
costalada : bastonada.
costar (v. intr.) : colar (valer tala soma d'argent) ; portar pena.
A res non còst : a gràtis / sens que ne còste res.
Còste que còste : qué que còste.
costaire, -a : costós, -osa. v. pus bas.
costalàs : augmentatiu de costal.
costalon : arrapalhon.
costat : airal que i son las costèlas ; bòrd ; caire ; flanc ; band ; renvèrs (costat de montanha)...
costejaire, -a : que costaja, ribeja, raseja, coideja.
costejar (v. tr.) : ribejar (mar.) ; rasejar ; coidejar.
costejar (se) : anar cotria. v. cotria.
costèl : tenda per aucelons aplechada amb doas costèlas d'animal.
costèla : còsta d'òme o d'animal.
costeleta : costèla d'animal freginada a la padena.
costelham : ensemble de las costèlas.
costelina (plt.) : v. **cosconilha**. (*Picridium vulgare*)
costelon : falsa còsta de bocariá. Per « costelons » v. **costilhons**.
costiblada / castiblada : dobles de castigada.
costiblador, -oira : doblat de castigador, -oira.
costiblaire, -a : doblat de castigaire, -a.
costiblar (v. tr.) : doblat de castigar (tustassar / tabassar / tanar)
costièr, -ièira (adj.) : lateral, -a ; ran d'un ribatge ; ribeirenc, -a ; que tusta a costat.
Fluvi costièr. Tirar costièr : mancar la tòca (cibla)
costièr (subs.) : costada (v. pus naut) ; pilòt costièr ; naviri costièr ; ribatge ; costat de teulada ; branca laterala ; rebrot.
costièira : renvèrs de pojòl al ras d'un ribatge.
costieirenc, -a : ribeirenc, -a.
costil : mena d'estòfa.
costilhon : costèla de porc a la sal e servada dins de grais.
costolar (v. tr.) : separar lo bargadum de la filassa.
costolièr : trespès que i se bregava lo cambé.
costolin, -a / costoin, -a : persona que viu sus un pojòl.
coston : còsta de panièr, de panièira, de desca...
costonar (v. tr.) : montar los costons d'un panièr o d'una desca.
costonat, -ada : aplechat, -ada amb totes sos costons.
costós, -osa : que còsta fòrça ; car, -a.
costosament : d'un biais costós.
costatge : còst ; prètz ; despensa / fraisses.
cóstia : colce / colcera / cocena / cocera.
costosidor (m. e f.) : gardamalaut, -a ; servicial, -a d'espital.
costosiment : suènhs donats a una persona malauta.
costosir (v. tr.) : sonhar una persona malauta ; tolhorar ; coconar ; poponar ; calinhar.
costosir (se) : se coconar.
costugat, -ada : confla, -a de trefuèlh, de lusèrna...
costum : ensemble de vestits d'òme o de femna ; vestit tipic d'un país, d'una epòca ; vestit d'òme amb vèsta e cauças semblablas.
costuma : biais de far, de se comportar per abitud.
costumar (v. tr.) : vestir, abilhar.
costumar (se) : se vestir, s'abilhar.
costumat, -ada : vestit, -ida de tal o tal biais.
costumièr, -ièira (adj.) : abitual, -a.
costumièr, -ièira : persona que fa de costums.
costut : mena de peis de mar.
costut, -uda : montuós, -osa.
Camin costut. Nas costut : nas aquilin.

cot : pèira d'agusar.
còt / escòt / cotet : tròç d'eisserment sostat pel podaire.
còta : pèira, tròç de fust... per immobilizar una veitura ; quòta ; quòta part / contribucion ; escòt (R. 111, 156)
marca / senhal ; copet ; matelàs de ploma (R. II, 501)
jupa grossièira ; còta de malha (R. II, 503)
apèl de la galina ; escotisson ; cotizacion (R. V, 27)
cotada : bassacada / embroncada / pompida / truc / tust ; (pej.) còp d'arrèst.
cotaire, -a (subs. e adj.) : persona que s'agrada de contradire ; caput, -uda / testut, -uda ; testòri, -òria.
cotal : carretière ; mulatièr ; veiturin.
cotança : obstinacion. (R. V, 339)
còtapè : pausapè. v. **eissalanca**.
cotar (v. tr.) : immobilizar una veitura amb una còta ; pagar son escòt ; marcar ; tustar.
cotat (subs.) : tancadura d'òrt facha amb de pòstes.
cotat, -ada : seriós, -osa ; senat, -ada ; segur, -a.
cotatge : accion de cotar una veitura.
cotèl : lama d'acièr agusada que se replega dins un margue de fust, de còrna, de metal... (t. a.) ; ganivet ; rasclador ; mena de molusc ; coscolha de pese o de mongilh ; cotre ; fuèlha longaruda de lirga o de glaujòl ; pòda de vinha (cotèl podador)
cotèl latièr : cotèl de boisselièr.
cotèl parador : plana de rodièr...
cotèl podador : cotèl per podar la vinha.
cotèl sangnador : ganiva de sangnaire.
cotèl tripièr : cotèl que còpa de tot caire.
Aver lo pan e lo cotèl : o aver tot per capitar.
Èsser a espasa e cotèl : èsser enemics.
cotèla : ganiva de cosina ; cotèl gròs que se replega pas ; lirga ; glaujòl ; coscolha verda de pese o de mongeta.
cotèla de valat (plt.) : lirga (*Iris pseudacorus* ; *Iris germanica*)
glaujòl (*Gladiolus*) ; narcís (*Narcissus*)
cotelada : còp de cotèl o de cotèla.
cotelar (v. tr.) : escotelar / donar un còp de cotèl ; far de coscolhas longarudas ; soslevar de lescas de tèrra longarudas.
cotelar (se) : s'escotelar / se donar un còp de cotèl.
cotelariá : fabrica de cotèls.
cotelàs : cotèl gròs / ganiva gròssa.
cotelassa : cotèla de valat. v. pus naut.
cotelejar (v. tr.) : talhadar amb un cotèl o una cotèla.
cotelejar (se) : se talhadar / s'escotelar.
cotelet : cotelon (cotèl pichon) ; jòc del furet ; glaujòl ; coscolha verda longaruda ; golet de bordiga.
cotelièr, -ièira : persona que fa o que vend de cotèls.
cotelièira : estug de cotèl o de ponhal ; coscolha longaruda ; pè de cereala en forma d'estug ; peloca de flor.
cotelina (plt.) : èrba del talh (*Deschampsia caespitosa*)
corbadòna (*Narcissus poeticus*)
cotelina pichona. (*Nartheicum ossifragum*)
cotelon : alauseta de bòsc. (*Alauda arborea*)
cotet : copet (darrièr del còl a sa juntura amb lo cap)
coteta : galina pichona ; joventa.
còti, còtia : descoetat, -ada ; coacopat, -ada.
cotianda (m.) : mendicaire ; secafetge ; mal-m'agacha.
cotiga : gromissal (atocament leugièr qu'amòda un rire convulsiu)
cotigadura : accion de far de cotigas, de cossergues.
cotigaire, -a : persona que fa de cotigas, de cossergues.

cotigar (v. tr.) : cosserguejar / far de cossergues.
cotigar (se) : se gromissar / se cosserguejar.
Se son estats cotigats, còp o autre.
cotigós, -osa : que crenta bravament las cotigas.
cotiguejar (v. tr.) : cosserguejar / far de cossergues.
cotila : cavitat d'un òs que i se marga un autre òs.
cotiledon : fuèlha primièira de l'embrion de las plantas a granas;
cadun dels lòbes del *placenta* (lat.) del bestial romiaire.
cotilhon : jupon (R. III, 600)
cotilhonaire, -a : persona que fa o vend de cotilhons.
cotilhonejjar (v. intr.): femnassejar.
cotiloïde, -a : en forma de cotila, de cavitat.
Cavitat cotiloïda de l'òs iliac.
cotiloïdèu, -èa : relatiu, -iva a la cavitat articulara de l'òs iliac.
cotin / cotinon / cotinèl / cotinolelon : poleton / poletonèl /
poletonelon.
cotin, cotin, cotin ! : crida per sonar los poletons.
cotinaud, -a : polidon, -a ; amistós, -osa ; net, -a.
cotonin : diminutiu de cotin. *La cloca mena sos cotinons.*
cotir (v. tr.): tustar ; atassar ; endorzir / endurzir (R. 111, 89)
macar ; descoetar ; chapar ; enrambolhar.
cotís : enrambolh ; darrìer flocon d'estopas sus la conolha ;
femna o filha bocharda, mal penchenada ; gafaròt ;
borbotge ; desòrdre.
cotissar (v. tr.) : torconar ; amocholar / amochonar ;
enrambolhar.
cotissat, -ada : t. a. çaisús.
« *cotiu* » : v. **coitiu**.
cotiva : nom de mai d'una mena de campairòls manjadisses.
cotizacion : escotisson / contribucion. (R. V, 27)
cotizar (v. intr.): pagar una cotizacion (R. V, 27)
cotizar (se) : organizar una collècta per ajudar q.q.
« *cotoiar* » : v. **acotolar**.
cotolina : fita (alauseta de prat) (*Anthus pratensis*)
cotoliu, cotoliva : pelegrina / tura-lura / alauseta tufada.
coton : substància fibrosa blanca utilizada coma matèria textila.
cotonada : teissut de coton ; vestit de coton.
cotonaire, -a : persona que trabalha lo coton ; persona
que crompa o vend de coton.
cotonar (se) : se baganar / venir telhut, bufèc, vuèg
(frucha, legums)
cotonejar (v. intr.): se baganar (v. çaisús) ; èsser cotonós, -a ;
èsser filachós, -osa.
cotonièr : arbrilh que balha lo coton.
cotonièr, -ièira : relatiu, -iva al coton. *Industria cotonièira.*
cotonina : tèla (tela) de coton ; tèla per far de velas (mar.)
cotonós, -osa : cobèrt de quicòm que revèrta de coton ;
borrilhós, -osa ; baganat, -ada / bufèc, -a / vuèg, -èja.
Una fuèlha cotonosa. Una nivol cotonosa.
cotra : colèra granda (eufemisme per fotra)
cotral, -a : esquèr, -èrra / estranh, -a / bistorlòri, -òria ;
palhassa / bestiasson, -a / piòt, -a ; farsejaire, -a.
cotralada : asenada.
cotralar (v. tr.): enganar.
cotralhar (v. tr.): rebrondar / rebugar / magencar.
cotrassajaire, -a : carpinhaire, -a ; espeluquejaire, -a.
cotrassajar (v. tr. e intr.): carpinhar ; espeluquejar.
cotre / codril : cotèl de mossà ; mossà de cotre ; cotèl
de boisselièr.
cotrejar (v. tr.): laurar amb una mossà de cotre.
cotrejat, -ada : laurat, -ada amb una mossà de cotre.

cotria : tropelada de companhs, de jovents, de joventas.
Anar cotria : s'amodar ensemble.
Èsser cotria : s'endevenir / s'entendre plan.
cotriada : tropelada de companhs ; multitud.
Una cotriada d'aucelons. Una cotriada de dròlles.
cotris (m.) : pelha ; vestit marrit. v. **acotrisat**.
cotrièr : mossà de cotre / mossà amb un cotre.
cotrilhada : doblèt de cotriada.
« *cotseguir* » : v. **conseguir**.
coturn (m.) : cauçadura de la sòla fòrt espessa utilizada
pels actors grècs e romans de l'antiquitat.
cotutèla : tutèla en comun.
cotutor, -tritz : tutor, -trix en comun.
« *coucar* » : v. **colcar**.
coùm : uòus d'insèctes.
coùmier : molonada d'uòus d'insèctes.
coupalhon : mena de filat per pescar las anguillas.
coüt, -da : dotat, -ada d'una coa. (L. 100)
COX- : forma prefixada del latin *coxa* (anca)
coxal, -a : relatiu, -iva a las ancas.
coxalgia : nom generic de totas las dolors e artritís de las
ancas ; osteoartriti tuberculosa de las ancas.
coxalgic, -a : relatiu, -iva a una coxalgia.
coxartrosi (f.) : raumatisme cronic non inflamatorì
f.cox-gC apels aneri cinquaenira una coxalgia.

(v. tr.) (f.) . : r e :

cranc : crustacèu de la clòsca aplatida ; cancre (mena de peis) ; signe del zodiac ; mallobet ; mal blanc / endèrbi ; òme renós, tissós, vièlh acabat, estropiat...
cranca : feme de cranc ; vièlha feda estropiada / gòda ; femna vièlha ; animal vièlh e vengut als cans.
Aquela bèstia es una vièlha cranca !
crancar (v. tr.) : corbar ; clinar.
crancon : pichon cranc.
« *crane, -a* » e derivats (fr. de la l.p.) : v. **flame - de flor - faròt**.
cranha : gemèc.
cranhar (v. intr.) : gemegar.
crani : clòsca / cruca / suca ; cavitat ossosa del cap dels vertebrats que conten l'encefal.
CRANI- : forma prefixada del grèc *kranìon*, -ou (crani)
cranian, -a : relatiu, -iva al crani. *Vertèbras cranianas*.
craniectomia : cranioplastia. v. pus bas.
CRANIO- : forma prefixada del grèc *kranìon*, -ou (crani)
cranioclasia : extraccion del cap d'un fètus mòrt, amb l'ajuda d'un cranioclast.
cranioclast : aparelh per bresar lo cap d'un fètus mòrt.
craniofaringiòma (m.) : tumor de la region de l'ipofisi.
craniograf : aparelh de supòrt per immobilizar un crani, li donar las inclinasons que cal per lo radiografiar o lo mesurar.
craniografia : radiografia del crani.
craniològ, -a : especialista (m. e f.) de craniografia.
craniologia : estudi del crani.
craniologic, -a : relatiu, -iva a la craniologia.
craniomalacia : remoliment dels òsses del crani.
craniometria : branca de l'antropometria que mesura los òsses del crani.
cranioplastia : operacion per remplaçar una pèrdia de substància ossosa al nivèl del crani.
cranoscopia : examen del crani.
craniostenòsi (f.) : malformacion del crani.
craniotomia : operacion que consistís a seccionar los òsses del crani.
cranquière : airal que i a fòrça crancs.
cranquilhon : deca ; pecadilha ; defectuositat (R. III, 268)
crapa / grapa : estrosses / rebrec / rafatum / curalhas en general ; greuta / plastràs ; raca (de rasim) ; crapual (de frucha) ; ainada pas encara maridada après lo maridatge de sa cabdèta.
crapar / grapar (v. tr.) : prene a manats ; laisser de caire ; laisser la filha màger de caire per se prene la cabdèta ; gratar (en parlant de las galinas)
crapàs / grapàs (pl.) : crapasses / grapasses : grava / rafatum.
crapat / gratat : ponhada / manat.
crapat, -ada : laissat, -da de caire.
crapaudina : mena de pèira de valor. (R. III, 499)
crapelós, -osa : aspre, -a ; rascanhut, -uda ; rabotós, -osa.
Camin crapelós : camin desfonzat.
crapièr / crapis : rebrec / curalhas / rafatum.
crapual : estrós de frucha.
crapula (adj. e subs.) ; persona sens moralitat, capabla de far qué que siá ; (subs. collectiu) : la racalha / la crassalha / la canalha (m. e f.) (R. II, 506)
crapulariá : natura de çò crapulós.
crapulós, -osa : sordit, -ida.
Vida crapulosa. Bar crapulós. Crim crapulós.
« *craquejar* » / « *craquetar* » (fr.) : v. « *cracar* »
crascal : terren magre e rocalhut / crès / grès.
crascatge : grava amontetada per las aigas.

cras : crassa espessa.
« *crash* » (kra) (angl.) : accident d'avion.
De confondre pas amb l'alemand *Krach* (krar)
crasi (del grèc *krasis* (mescla ; constitucion) : contraccion de la vocala finala o del diftong final amb la vocala iniciala o lo diftong inicial del mot que s'èc. (t. tecn. de lingüística)
Crasi sanguina : constitucion del sang.
-CRASI : forma sufixada del grèc *krasis* (constitucion) v. **idiosincràsia, discrasia**.
crassa : sisa malneta sus la pèl ; brutitge en general (çò qu'entrava la netetat de quicòm o de q.q.) ; engauime (tot çò que passís) ; engauime de mineral ; rafatum ; fonzalhas ; gruma ; racalha (s.f.) ; ladrariá (s.f.) (R. IV, 7)
crassador : aplech per marcar fedas e motons.
crassalh / crassalha : racalha (de l'aramèu *RACÀ* que vòl dire clòscabufèca) (v. Evangèli de sant Matieu V, 22)
crassar (v. tr.) : engaumir / acrassarim / emplastrar ; passir ; blaimar ; descriudar.
crassar (se) : s'encrassir.
crassariá : ladrariá / avarécia / avarécia grèva. (R. II, 156)
crasset : bacinet de lampa d'òli.
crassier : engauime de minerals.
« *crassimar* » : v. **cracinar**.
« *crassinar* » : v. **calcinar**.
crassir (v. tr.) : acrassarim / emplastrar ; languir.
crassir (se) : se calcinar d'anuèg o d'inquietud ; se cussonar.
crassós, -osa : plen de crassa , plena de crassa.
crassosament : d'un biais crassós.
crassulacèas (f. pl.) : familha de plantas.
crassum : depaus de crassa ; depaus en general.
crassut, -uda (l.p.) : ladre, -a / cuolrimat, -ada (l.p.)
-CRATA : forma sufixada del grèc *kratòs* (fòrça ; poder) v. **aristocrata, democrata, plotocrata**.
cratèr : obertura de volcan en forma d'embut.
craterifòrme, -a : en forma de cratèr.
craterizat, -ada : amb fòrça cratèrs.
Lo sòl craterizat de la luna.
-CRATIC : forma sufixada del grèc *kratòs* (fòrça ; poder) v. **aristocracic, democratic, plotocratic**.
craton (del grèc *kratòs*, v. çaisús) : partida relativament instabla de la crosta terrèstra.
cratogenic, -a : relatiu, -iva al craton.
crau (f.) : landa rocalhuda ; terren rocalhut.
Crau : plana rocalhuda de Provença (Occitània)
cravenc, -a : persona que demòra dins una crau.
crauc, -a / craule, -a : cròi , -a ; vuèg, -èja ; bufèc, -a ; arid, -a.
cravalar (v. tr.) : cavar per erosion.
cravama / creuma : crassa / engauime ; fonzalhas.
cravumèl / cremèl : galinièira (gàbia per galinas) ; gàbia per polets.
cravumèla : gàbia per poletons.
cravumós, -osa / cravumut, -uda : crassós, -osa ; pegós, -osa.
cravunha : crèuge / crètge / cordura / crèl / tèrgue ; escrolas (inflamacion de las galhas limfaticas)
cravunhat, -ada : cordurat, -ada de tèrgues ; escrolós, -osa.
cravacha : mena de flauja de cavalièr.
cravachar (v. tr.) : flaujar un caval.
cravata (del serbocroat *hrvat* per l'al. dialectal *Krawat*) : estrecha benda d'estòfa al torn del còl, jol còl de la camisa, e que se nosa de per davant.
cravatar (v. tr.) : cargar una cravata a q.q. ; lo trapar pel còl.

cravatar (se) : se cargar una cravata ; se trapar pel còl.
cravatón : mena de passerat cravatat de negre (*Passer montanus*)
creac : esturion (mena de peis que sos uòus se sonan caviar)
Creacion (la) : l'accion de crear l'univèrs e son contengut.
creacion (s.f.) : accion de fargar quicòm de novèl (s.f.)
creacionisme : doctrina qu'afortís que Dieu creà cada arma al moment de la concepcion.
creairitz (adj. e subs. f.) : persona o facultat que farga quicòm de novèl. *Imaginacion creairitz*. (R. II, 506 - L. 100)
creança : crença (çò que l'òm crei) (R. II, 509)
crear (v. tr.) : fargar quicòm de novèl (s.f.)
creat / creatura : v. **creatura**.
creat, -ada : fargat, -ada (s. p. e s. f.)
creatina : substància presenta dins los muscles que i constituís una reservà d'energia.
creatiu, -iva : capable, -a de crear ; qu'amòda una reaccion. *Esperit creatiu. Ambient creatiu*.
creativitat : qualitat de q.q. capable de crear.
Creator (lo) : Dieu.
creator, creairitz (adj. e subs.) : qu'a lo poder de crear ; persona que farga quicòm de novèl. (R. VI, 172)
creatura : èsser creat ; persona umana ; (pej.) femna.
creaturar (v. tr. e intr.) : enfantrar.
creaturon : fêtus (R. III, 298) / fanfanhon / avorton. v. (R. II, 17)
crèba (l.p.) / **crebar** (subs m.) : trima ; brava lassieira ; malautiá grèva. *Ai las crèbas* : ne pòdi pas pus.
De meissanta crèba : de mal far crebar.
Manjar a crèbapança : manjar a conflagrà.
crèba buòu (plt.) : auriflam (*Ranunculus repens*)
glaubanèl (*Ficaria verna*)
crèba can (plt.) : (*Solanum nigrum*)
creba can : galinèla (pola d'aiga) ; rei de catla (m. d'aucèl)
crèba cavala (plt.) : (*Bromus sterilis*)
crèbacòr (m.) : çò que crèba lo còr ; brava emocion.
crèbacòrs (m.) : trima (traball penible)
crebadèl, -a : persona que far lo morre aisidament.
crebadís, -issa : que crèba aisidament.
crebadissa : ernia.
crebador : trima (traball fòrt penible) ; repais tròp gròs ; airal o trabalh que fan trimar bravament.
crebadura : trauc de pneumatic ; crebadissa (ernia)
crèbafam (m. e f.) : persona que crèba de fam.
crèbagarçon : mortairòl / estofacrestian (mangisca pesugassa)
crèbapaure (m. e f.) : persona que far tròp trimar sos obrièrs.
crebar (subs.m.) : *Aquel trabalh es un crebar !*
crebar (v. intr. e tr.) : tibar / morir (en parlant de las bèstias, part las abelhas) ; traucar / espelir / grelhar (sens derivat)
« Las bèstias crèban, las abelhas morisson. »
(dicha populara d'Albigés, de Roergue, d'Erau...)
crebar (se) : trimar aicisèm / trimar quicòm / trimar bravament.
crèba sac (plt.) : civada bauja. (*Avena fatua*)
crèbaset (m. e f.) : persona que crèba de set.
crebassa : fenda ; fendascla.
crebassar (v. tr.) : fendasclar. **crebassar (se)** : se fendasclar.
crebassina : crebadura de ròda.
crebasson : dròlle regrosset.
crebat, -ada (adj. e subs.) : emiós, -osa ; gaidèla (*Gobius*)
crèbavailet (m. e f.) : patron, -a que fa tròp trimar sos servicials.
crèbavèsta (m. e f.) : persona que sos òsses traucan la vèsta.
crèc : margassa / darnagàs / tarnagàs (mena d'aucèl)
(*Lanius senator*) ; (*Lanius excubitor meridionalis*)

« *crèche* » : v. **crèuge**.
credença : tauleta que i se pausan las buretas de la messa ; tauleta que i se pausa tot çò que cal per servir a taula.
credibibilitat : qualitat de çò credible ; qualitat de la Revelacion crestiana.
credibile, -a : fisable, -a. *Aquel òme es pas brica credible*.
crediblement : d'un biais credible.
crèdit : fisança ; autoritat ; influéncia ; consideracion ; favor ; soma d'argent. *Far crèdit* : se far pagar pus tard.
creditar (v. tr.) : atribuir una soma sul compte de q.q.
creditor, -tritz : persona que l'òm i deu d'argent.
Crèdo (del lat. *credo*, cresi) : tèxt que conten los articles fundamentals de la fe crestiana ; ensemble de las opinions essencials de q.q. (en politica, sciéncias, filosofia...) ; fe religiosa.
Lo crèdo se cantava en latin a plen gargalhòl.
credul, -a : que crei aisidament çò que se ditz.
credulitat : facilitat tròp granda a creire çò que se ditz.
cregut, -uda : p.p. de creire. *Ai agut creguda aquela asenada*.
creire / créser (v. intr.) : aver la fe ; pensar ; estimar / supausar ; se fisar de quicòm o de q.q.
creire / créser (v. tr.) : admetre quicòm.
creire (se'n). *Se creire q.q.* : estimar èsser q.q. d'important.
creis / cresc : creissença (augmentacion) ; produccion ; aigat (inondacion) ; tuc (mena de vin, cepatge) ; produccion de la vinha ; lais / lapa (alluvion)
Las pèiras de glaç copèron lo creis de la vianda.
creissèl : planta de pels prats. (*Cardamine pratensis*)
creissement / creissença / creisson : augmentacion.
creissent (subs.) : levam / levat ; baneta / panet cornut ; còrna de luna / quarton de luna ; novel nascut ; sofia / soflèt / emplastre ; enfladura ; tumor ; dolor de creissença.
Lo Creissent Roge : la Crotz Roja musulmana.
creissent, -a (adj.) : que creis / que buta.
créisser (v. tr. e intr.) : butar ; grandir ; augmentar.
creisses : dolors de creissença.
creisson / creisselons / creissons : nasitòrt en general ; dolors de creissença.
creisson amar (plt.) : creissoneta (*Cardamine amara*)
creisson bastard (plt.) : roqueta (*Eruca sativa*)
creisson blanc (plt.) : veronica-morrelon. (*Veronica*)
creisson bolhon (plt.) : veronica d'aiga (*V. baccabunga*)
creisson de prat (plt.) : botarèla (*Cardamine hirsuta*)
creisson d'òrt (plt.) : (*Lepidium sativum*)
creisson fèr (plt.) : bèrla (*Berula angustifolia*)
creisson negre (plt.) : creisson de font (*Montia rivularis*)
creisson salvatge (plt.) : (*Sisymbrium silvester*)
creisson de tèrra (plt.) : (*Sisymbrium thalianum*)
creissoneta (plt.) : creissèl (*Cardamine pratensis*)
creissonièr, -ièra (adj.) : favorable, -a al creisson (airal, tèrra...)
creissonièira / creisselonièira : airal que i a de creisson.
creissons : glandolas de creissença.
crel : creuge / cretge (cordura que demòra après una nafrada)
crellar (v. tr.) : far de creuges / far de corduras de nafras.
crellar (se) : se cobrir de creuges (de corduras de nafraduras)
crèma (f.) : burrada / crosta del lach / parum ; pomada ; mena de lecadissa ; mena de color ; çò melhor dins quicòm (s.f.) / çò de flor / la flor (s.f.) : *Es la crèma dels òmes !*
crèma (m.) : l'òli sant consacrat per l'evesque pels baptises, las confirmacions, las ordinacions...
cremacion : incineracion (accion de cremar una persona defuntada) ; accion de cremar de bestial crebat.

cremada : çò que crèma dins un còp ; airal usclat (cremat)
cremadís : mena de malautiá de las fedas.
cremadís, -issa : de bona crèma / de bon far cremar ; quicòm de cremar.
cremador : airal que i se crèma de rafatum, de menudalhas... ; airal que i fa bravament caud.
cremador, -oira (adj.) : caud, -a que jamai.
cremador, -oira (subs.) : airal usclat ; fogal de calor.
cremadura : brutladura.
cremalh : aplech per penjar sul fuòc olas o pairòls... ; diferentas plantas que revètan un cremalh.
cremalha : jòc de drolletas que se tenon per las mans encadenadas coma una cadena de cremalh, e càmbian de band a cada coblet.
cremalhar (v. intr. e tr.) : albieirar ; neblar ; rabastinar.
cremalhet / cremalhon : cremalh pichon.
cremalhièira : cremalh.
cremalhièrs : fèrrias / endarrièiras / quèrbas del fogal.
cremar : far de crèma (crosta de lach) ; brutlar (t. a.) ; usclar ; rostir ; rimar / rabinar (laiszar tròp còire) ; carbonizar ; incinerar.
Laissèsses pas cremar lo rostit !
Cal cremar tot aquel fanfre ! v. **fanfre** (pampe)
cremar (se) : se brutlar ; se rimar / se rabinar ; se brossar ; se grumelar (lach, crèma, sopa...)
cremàs : tuson que carboneja (que crèma mal)
cremason : brutladura ; agror d'estomac ; crèbacòr ; prusina / prusesta / prusiment.
cremasson : tuson embrandat (embrasat)
cremat : sentor a rabinat, a rimat, a cremat. *Sentís a cremat !*
cremat, -ada : brutlat, -ada ; usclat, -ada ; rabinat, -ada.
crematòri, -òria : utilizat per una cremacion (forn, airal...)
crematorium (lat.) : bastiment per incinerar de defuntats.
cremèl : plat per la crèma.
cremesin, -a : roge-sang (m. e f.) *Velós cremesin. Cara cremesina.*
cremesit, -ida : vermèlh-fosc que tira sul violet.
Aviá talament vergonha qu'èra cremesida.
cremiu, -iva : de bona crèma / que crèma plan.
cremor : brutladura ; cremason ; prusina de garganta.
cremós, -osa : que conten fòrça crèma.
crena : pel / cabeladura.
crenèl : entalha (sus una paret de castèl per afustar e per tirar) ; interval (t. a. modèrnas) (L. 101)
« crenhar - crénger - crenir - crenhir » (arc.) : v. **crénher**.
crenhassa / crinhassa : mantèl de crin ; mantèl pelut.
crenhença : crenca. v. **crenta**.
crénher / crénger (v. tr. e intr.) : crentar / redobtar.
crenhent, -a : crentós, -osa / timid, -a ; refastinhós, -osa ; original, -a ; malsapiós, -osa.
crenhilh : cridal agre (per ex. coma lo del berrat pescaire) ; persona renosa, tissosa ; cracinada / limada.
crenilhadura / crenilhament : cracinada ; gemèc.
crenilhaire, -a : que cracina ; que gemís ; que se planh.
crenilhar (v. intr.) : cridar agre ; cracinar ; se lanhar ; gemegar ; romegar.
crensada : cracinada ; gemèc ; lanha.
crensaire, -a : que cracina ; que gemís ; que se lanha.
crensar (v. intr.) : cracinar ; se lanhar ; gemegar.
crenta : aprehension ; paura ; timiditat ; pudor ; vergonha.
Aquò me pòrta crenta.
Ba ! un pauc de crenta es lèu passada !

crentar (v. tr.) : aver paura de quicòm o de q.q. ; lo remirar.
Crenta-lo ! capitarà dins tot çò que farà.
crentiu, -iva / crentívol (inv.) / **crentívol, -ivola** : timid, -a ; cuolcosut, -uda (l.p.) ; vergonhós, -osa. v. **ÍVOL**.
crentós, -osa : crentiu, -iva.
crentosament : timidament / d'un biais crentós.
crentosàs, -assa : bravament crentós, -osa.
CREO- : forma prefixada del grèc *kreas, -atòs* (carn)
creodont : carnivòr fossil de l'èra terciària.
creofag, -a : que se manja mai que mai de carn.
creofagia : alimentacion mai que mai carnada.
CRENO- : forma prefixada del grèc *krenè* (sorga / font)
crenobiologia : estudi dels organismes presents dins las fonts d'aigas mineralas.
crenoterapia : utilizacion terapeutica d'aigas mineralas.
creosòta : liquid antiseptic tirat de l'alquitran.
creosotar (v. tr.) : injectar de creosòta dins un fustam.
creosotatge : injeccion de creosòta dins de fustam.
« crepitar » e derivats (fr) : v. **petejar / petonejar**.
crepuscul : luscre / calabrun.
crepuscular, -a : relatiu, -iva al crepuscul.
crès / grès : crascal (teren magre e rocalhut)
crenable, -a : que pòt èsser cregut, -uda. (L. 101)
crecendo (ital.) : en augmentant progressivament d'intensitat.
crecut, -uda : p.p. de créisser.
A tengut crecut : a pas quitat de créisser.
creedor, -oira : que pòt èsser cregut, -uda.
crenença : accion o resulta de creire ; orgulh ; sufisença ; presompcion.
crenent, -a : persona que crei ; persona qu'a la fe.
« creser » : v. **creire**.
« cresil » : v. **cresòl**.
crensinal : acinal / biscre (cima d'un edifici) ; punt de juntura d'una teulada contra una paret ; cima de montanha / cresta.
crensinada : cresta / cima.
crensòl : desinfectant a basa de creosòta.
cresp (subs.) : mena d'estòfa ; vel de dòl.
cresp, -a (adj.) : que revèrta lo cresp ; plecat, -ada ; anelat, recauquilha en ondas sarradas.
crespadura : accion o resulta de cresp.
crespar (v. tr.) : far venir cresp, -a ; plecar.
crespar (se) : se recauquilha ; se gelar leugièrament.
crespat, -ada : leugièrament gelat, -ada ; recauquilha, -ada.
Los Negres an lèumens lo pel cresp.
crespèl : pascajon / nèula / panisson (mena de pascada fòrt tèunha) ; aurelheta (pastissariá freginada que se recauquilha dins l'òli de la padena) ; pascada al lard ; gratin.
crespelat, -ada : cresp, -ada ; plecat, -ada. v. **crespat**.
crespilhar (v. intr.) : èsser plan conflat (en parlant del pan)
crespilhat, -ada : plan conflat / plan levat, -ada.
De pan crespilhat. De pasta crespilhada.
crespin : panièr de cordonièr per las alzenas e lo linhòl.
A manjat son cresp e mai las alzenas :
o a tot degalhat / o a tot despensat.
Crespin : prenom masculin ; vilatjon roergàs que i nasquèt Joan Bodon. *La Crespina : la femna de Crespin.*
crespina : membrana graissosa qu'envolopa los intestins / railà / fresa / tèla ; mena de franja ; membrana que cobrís lo cap d'unes nenons quand naisson ; fosc ; resilha per metre sul cap ; astre / bon astre :
Es un òme qu'a la crespina (qu'es astruc)

crespinar (v. tr. e intr.) : crespas leugièrament ; gelar leugièrament.

crespinat, -ada : astruc, -uga / benastrugat, -ada.

crespinòl, -a (adj. e subs.) : sortit de Crespin.
Joan Bodon èra crespinòl.

crespat, -uda : qu'a lo pel crespas.

ressal : crascal (tèrra magra e rocalhuda)

crest : cresta de montanha / cima / acrinal.

cresta : carnisson sul cap dels gallinacèus ; bochinga (plt.) (*Pedicularis palustris*) ; botarèl cendrat (*Clavaria cinerea*)
botarèl en grapa (*Clavaria botrytis*) ; tripeta (*Clavaria flava*)
cabelha de milh ; dogas (talús de valat) ; cima ; creston / capairon de paret ; crel / creuge / cretge ; sarcidura (cordura grossièira d'agulha rentraira) *Baïssar la c.* : èsser moquet.
Quilhar la cresta : èsser ufanós.

cresta de gal (plt.) : bochinga (*Pedicularis palustris*)

cresta de milh : inflorescència de milh crestada.

cresta de pol (plt.) : tartarièja (*Rhinanthus cristagalli*)
coa de guèine (*Amarantus paniculatus*)
blet roge (*Amarantus blitum*)

crestabaïssar (se) : s'encreire pas ; èsser moquet.

crestabés, -essa : crestadoble, -a (qu'a una crestadobla).
Una galina crestabessa : una galina crestadobla.

crestadobla : v. çaisús.
Femna crestadobla (s.f.) : femna que pòrta las calças.

crestada (subs.) : maura o vaca sanada.

crestador, -oira : que pòt èsser castrat.

crestadoira : flaüta de Pan que los crestaires utilizavan per senhalar lor passatge.

crestadura / crestament : castracion.

crestaire, -a : sanaire, -a / castraire, -a.

crestal : cimier de casco.

crestalevar (se) : s'encreire.

crestar (v. tr.) : sanar / castrar / bestornar / asegar / engar ; galhar una galina ; mestrejjar q.q.

crestar (v. intr.) : aver una cresta.

crestat (adj. e subs.) : castrat ; òme, moton, taure castrats.

crestatge : accion de crestar , de castrar.

crestejar (v. intr. e tr.) : quilhar la cresta ; èsser en forma de cresta ; sarcir (cordurar grossièrament amb una agulharentraira)

crestèl / crestilh / crestenc : cresta ; cima / acrin ; aigavèrs ; caire de pèira.

crestelon / crestona : cresta pichonèla.

crestian, a : de religion crestiana. (R. II, 393)

crestianament (arc.) d'un biais crestian. (R. II, 393)

crestianar (v. tr. arc.) : far crestian. (R. II, 393)

crestianisme (arc.) : religion revelada. (R. II, 394)

crestianizar (v. tr. arc.) : convertir al cristianisme.

crestiantat : l'ensemble dels païses crestians. (R. VI, 173)

crestomacia : recuèlh de causida literària.

creston : capairon de paret ; cresta de rega laurada ; cima de garbièr.

crestonar (v. tr.) : capaironar una paret.

Crèsus : ricardàs de l'Antiquitat. *Ric coma Crèsus.*

creta : fenda ; fendascla ; creuge ; greuta ; micarèla ; bricalha.

Creta : illa grèga.

cretacèu, -èa (subs. e adj.) : periòd (m.) de la fin de l'èra segondària ; relatiu, -iva al cretacèu.

cretar (v. tr.) : laissar de creuges ; creujar ; nafrar ; entamenar o gastar una frucha.

cretar (se) : se creujar (se mudar en creuge : laissar una cordura, una marca, après garison d'una nafra)

cretat, -ada : t. a. çaisús.

cretin, -a (t. tecn. med.) : persona que patís de cretinisme.

cretinisme (t. med.) : estat patologic degut a una insufisença tiroïdiana qu'amòda una brava desgenerescència fisica, intellectuala e afectiva.

creu : alauseta de boisson (*Alauda trivialis*)
pit-pit dels arbres (l.p.) (*Anthus arboreus*)
esquileta (l.p.) (*Alauda obscura*)
calandrèla (*Alauda brachydactyla*)

crèu : argent despensat ; pas res de tot.
Non a crèu : a pas lo sòu. *I a pas crèu* : i a pas res.

creuge / cretge : cordura que demòra après garison d'una nafra.

creujar (v. tr. e intr.) : garir / se tampar (en parlant d'una nafra)

creujar (se) : garir / se tampar (en parlant d'una nafra)

creujat, -ada : cordurat, -ada / cobèrt, -a de creuges.

« *creule* » : v. **crel - creuge**.

creule (plt.) : cracinèl. (*Silene inflata*)

Creutzfeldt-Jakòb (malautiá de) : m. de la vaca capborda.

CRI- : forma prefixada del grèc *kruòs* (freg)

criergia : accion del gèl e del desgèl dins lo sòl.

cric (onom.) : *Cric-crac ! mon conte es acabat !*
bruch nautquilhat (agut)

cric : maquina portativa per soslevar quicòm de pesuc.

cricada : cric / bruch nautquilhat (agut)

cricaire : aplech per bresar lo clòsc de las avelanas.

cricar (v. intr. e tr.) : far un bruch agut / nautquilhat ; cracinar ; bresar ; cruissir ; espotir.

CRICO- : forma prefixada del grèc *krikòs* (anèl)

cricoïde, -a : en forma d'anèl.
Cartilage (R. II, 344) *cricoïde*.

cricòt : cròc ; croquet ; cigala pichonèla.

crida : proclamacion ; publicacion ; declaracion ; apèl.

cridada : crida / enquant (R. V, 4)
Vendre lo peis a la cridada.

cridadèsta / cridèsta : cridadissa (cordelada de cridas).

cridadís / cridadissa : cordelada de cridas e de clams.

cridaire, -a : persona que far de proclamacions publicas.

cridal / cridament / cridariá : bramal ; bramadissa.

cridant, -a / cridarèl, -a : que se complai a cridar.

cridar (v. intr. e tr.) : butar un bram / bramar ; sonar ; proclamar / publicar ; blaimar ; semonsar ; recitar una pregària a nauta votz.
Cridar un maridatge : publicar los bans.
Me soi facha cridar. Cridar la pregària.

cridassar / cridassejar (v. intr.) : quitar pas de cridar.

cridatèsta / cridèsta : cridadissas. v. **cridadís**.

cridum : enveja de cridar ; abitud de cridar.

crim : violacion (R. V, 553) bravament grèva de la lei.

criminal (adj.) : qu'a la natura d'un crim. (R. II, 517)

criminal, -a : persona qu'a fach un crim. (R. II, 517)

criminalament : d'un biais criminal. (R. II, 517)

criminalista (m. e f.) : especialista (m. e f.) en drech criminal.

criminalitat : ensemble de las infraccions criminalas comesas dins una societat donada pendent un temps donat.
D'ont mai anam, d'ont mai la criminalitat augmenta.

criminalizacion : accion o resulta de criminalizar.

criminalizar (v. tr.) : far passar de la jurisdiccion correccionala o civila a la jurisdiccion criminala (t. tecn. de drech)

criminogèn, -a : que pòt amodar d'actes criminals.
criminològ, -a : especialista (m. e f.) de criminologia.
criminologia : estudi científic dels crims e dels criminals.
criminós, -osa : relatiu, -iva a un crim (R. II, 517)
crin : pel regde de la coa o del còl d'unes animals ; brin de vim ; entamenor de pan ; acrin / cima.
« *crinal* » : v. **cresinal**.
crinca (doblet d'acrin) : cima en general ; cima de montanha.
La crinca de la montanha èra mantelada de nèu.
crincar (v. tr.) : quilhar endacòm.
crincar (se) : se quilhar endacòm.
crincarelha : cima / cresta ; caire.
crinhassa : mantèl de crin.
crinhat, -ada : qu'a fôrça crin.
crinièira : pel del còl d'unes animals (caval, leon...)
crinolina : estòfa a trama de crin ; ancian cotilhon enòrme mantengut inflat amb de balenas o d'arescles.
crinut, -uda : qu'a bravament de crins ; pelut, -uda / felut, -uda.
CRIO- : forma prefixada del grèc *kruòs* (freg)
crioanestesia : anestesia pel freg.
criobiologia : estudi de l'efècte de las temperaturas bassas sus èssers vius.
criocèr (m.) : mena de coleptèr nosible per las plantas.
criocirurgia : utilizacion del freg per d'operacions en urologia, en oftalmologia...
crioconductor, -tritz : (adj. e subs.) : qualitat d'un conduit electric portat a temperatura fòrt bassa per disminuir sa resistivitat ; aquel conduit.
crioclastia : gelifraccion (fragmentacion de ròcas fendascladas per las alternàncias de gèl e de desgèl)
crioconita : sisa de particulas organicas e inorganicas jol conglaç dels pòls.
crioconservacion : conservacion pel freg, mai que mai de teissuts vius, de cellulas...
criodesidratacion : tressecadura per de temperaturas bassas.
criodesidratar (v. tr.) : tressecar per de temperaturas bassas.
criofil, -a : natura dels organismes que vivon dins de temperaturas fòrt bassas.
criofisica : fisica dels fenomèns amodats per de temperaturas fòrt bassas.
criofriccion : fricción facha amb de glaç.
criogèn, -a : que produz de freg ; qualitat del fluíd utilizat en criogenia.
criogenia : produccion de freg ; estudi de las tecnicas de produccion e d'aplicacion de temperaturas fòrt bassas.
criogenic, -a : relatiu, -iva a la criogenia.
crioglobulina : nom generic de las globulinas que se solidifican espontanèament a mens 37°.
criolita : fluorur d'alumini e de sòdi.
criologia : ensemble de disciplinas qu'estúdiàn çò que se passa a de temperaturas fòrt bassas.
criologic, -a : relatiu, -iva a la criologia.
crioluminescència : emission de luz per d'unas substàncias refregidas a de temperaturas fòrt bassas.
crioluminescent, -a : qu'emet de luz quand es refregit, -ida a de temperaturas fòrt bassas.
criometria : mesura de las temperaturas de congelacion.
criopatia : ensemble de las afeccions amodadas pel freg.
crioplancton : plancton que viu per la nèu e pel glaç.
crioquimia : branca de la quimia qu'estúdia los fenomèns quimics a temperaturas fòrt bassas.

crioscopia : metòde utilizat en quimia biologica per determinar lo pes molecular de las substàncias dissolgudas.
criosfèra : sisa de la Tèrra que totes sos punts son cobèrts de glaç de contunh.
criotemperatura : temperatura bassa que jamai.
crioterapia : utilizacion terapeutica del freg.
crioturbacion : geliturbacion (modificacion del sòl amodada per las alternàncias de gèl e de desgèl)
CRIPT- : forma prefixada del grèc *kruptòs* (amagat)
cripta : vòta sosterranha que servís de sepultura o d'oratori.
criptanalisi (f.) : lo deschifrar de messatges chifrats que l'òm ne coneis pas lo còdi.
criptanalista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de criptanalisi.
criptar (v. tr.) : far un criptatge.
criptatge : transformacion d'un messatge clar en messatge chifrat que pòt pas èsser comprés sens ne conèisser lo còdi.
Criptatge d'una despacha.
Criptatge d'emissions d'una cadena de television.
criptic, -a : esoteric / amagat ; qu'amaga un animal dins l'airal que i viu.
Colors cripticas d'un insècte, d'una vipèra...
cripticitat : qualitat de çò criptic.
CRIPTO- : forma prefixada del grèc *kruptòs* (amagat)
criptocefal (m.) : monstre que son cap malformat demòra amagat.
criptococcòsi (f.) : blastomicòsi europèa.
criptofit (subs. m.) : planta que sas partidas sosterranhas son las solas a perdurar pendent l'ivèrn.
criptoftalmia : malformacion dels glòbs oculars.
criptogam, -a : natura de las plantas amb d'òrgans sexuals de mal véser o que se veson pas, e que fan pas ni frucha ni flors.
La falguièira es una planta criptogama.
criptogamas (f. pl.) : grop de plantas.
Bolets, algas, liquèns... son de criptogamas.
criptogamia : estudi científic de las criptogamas.
criptogamic, -a : relatiu, -iva a la criptogamia.
criptogamicida (m.) : dròga que tua las criptogamas.
criptogamista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de las criptogamas.
criptogenic, -a : dich d'una afeccion que sa natura o sa causa escapan als mejans d'investigacion.
Anemia criptogenica.
criptograf, -a : maquina de deschifrar un document codat.
criptografia : ensemble de las tecnicas per mudar una comunicacion en document codat.
criptografiar (v. tr.) : escriure una comunicacion clara en document secret, amb l'ajuda d'un còdi secret.
criptografic, -a : relatiu, -iva a la criptografia.
criptograma : messatge escrich amb l'ajuda d'un còdi secret.
criptològ, -a : especialista (m. e f.) de criptologia.
criptologia : sciéncia de las escripturas secretas, dels documents chifrats.
criptorquidia : abséncia d'un testicul o dels dos dins las borsas, falta de lor migracion, abans la naissença, dins de l'abdomèn dins las borsas.
criquet : riquet / grelhon ; grelh / sautarèla (menas d'insèctes) ; òme magrostin.
crinquet : caval magrostin.
CRIS- : forma prefixada del grèc *khruòs* (aur)
crisalida : nimfa d'unes insèctes a l'estat de baba que son envolopa es plan sovent de color daurada.
crisantèm (m.) : totsanta (flor de Totsants) color d'aur.

crisi (f.): canviament subran físic o moral; períod difícil; manca granda de quicòm.

Una crisi de raumatismes. Una crisi de fetge.

Crisi politica. Crisi economica. Crisi morala.

crisma (m.) (R. VI, 173): òli sant. v. **crèma** (m.)

crismal, -a: relatiu, -iva al crisma.

Onccion crismala. Messa crismala.

crismala (**messa**): messa que l'evesque i consacra lo crisma.

crismala (**onccion**): onccion facha amb l'òli sant pels baptismes, per las confirmacions, las ordinacions...

CRISO-: forma prefixada del grèc *khrusòs* (aur)

crisocal: coire daurat.

crisograf (m.): copista (m.) qu'escriví en letras d'aur.

crisografia: escriptura en letras d'aur.

crisografic, -a: relatiu, -iva a la crisografia.

crisolit: mena de mineral d'un verd daurat.

crisoprasi (m.): mena de calcedòni verd.

Crisostòm: prenom.

crisoterapia: terapia d'unas malautiás amb las sals d'aur.

Crist: Jèsus, filh de Dieu.

crystal: substància que servís a far de jòias, de vaissèla fina...

CRISTALLI-: forma prefixada del latin *crystallus, -i* (cristal)

crystal·lifer, -a: que conten de cristals. *Terren crystal·lifer.*

crystal·lin: còrs lenticular (R. IV, 47) danièr lo viston de l'uèlh.

crystal·lin, -a: de la natura del cristal; relatiu, -iva al cristal.

crystal·lizabla, -a: que se pòt crystal·lizar.

crystal·lizador: recipient de laboratòri de veire espès, cilindric e pauc prigond, mai que mai utilizat per i far crystal·lizar los còrses dissolguts.

crystal·lizar (v. intr. e tr.): prene una forma crystal·lina; far prene una forma crystal·lina.

crystal·lizar (**se**): prene una forma definitiva.

CRISTALLO-: forma prefixada del latin *crystallus* (cristal)

crystal·lofilic, -a: natura de ròcas metamorficas amb de sisas que i se tròban de minerals.

crystal·logenia: sciéncia de la formacion dels cristals.

crystal·lograf, -a: especialista (m. e f.) en crystal·lografia.

crystal·lografia: sciéncia dels cristals e de las leis qu'amòdan lor formacion.

crystal·lografic, -a: relatiu, -iva a la crystal·lografia.

Una analisi crystal·lografica.

crystal·loïd (subs. m.): còrs dissolt que pòt èsser dialisat.

crystal·loïde, -a: que revèrta de cristal. *Pèira crystal·loïda.*

crystal·loïdal, -a: de la natura d'un crystal·loïde.

Solucion crystal·loïdala.

crystal·lometria: sciéncia de las formas geométricas dels cristals.

crystal·lonomia: estudi de las leis de formacion dels cristals.

crystal·lotomia: accion de clivar los cristals.

crystal·lotipia: tecnica dels arts gràfics que balha una impression de gibre.

Cristèla - Cristian - Cristiana - Cristina: prenoms.

cristianisme: religion crestiana.

cristianisacion: accion o resulta de cristianisar

cristianisar (v. tr.): convertir a una religion crestiana.

cristic, -a: relatiu, -iva a la persona del Crist.

CRISTO-: forma prefixada del latin *Christus* (Crist)

cristofania: aparicion del Crist.

Las cristofanias d'après la Resurreccion.

Cristòl: prenom.

cristologia: branca de la teologia consagrada a la persona e a l'òbra del Crist.

cristologic, -a: relatiu, -iva a la cristologia.

crit: son lançat per un òme o un animal.

critèri: nòrma per jutjar d'una causa.

criteriologia: estudi logic dels critèris.

criteriologic, -a: relatiu, -iva a la criteriologia.

critèrium (lat.): nom balhat a d'unas competicions esportivas, mai que mai ciclistas. *Critèrium cyclist.*

critic, -a (adj.): grèu, grèva / bravament seriós, -osa; que sa caracteristica es de jutjar objectivament; basat, -ada suls tèxtes originals.

Malautiá critica. Periòde critic. Situacion critica.

Esperit critic. Analisi critica. Edicion critica.

critica (subs. m. e f.): persona que jutja una òbra; ensemble de personas que balhan de jutjaments dins los *medià* (lat) sus las òbras literàrias o artisticas.

Un(a) critica d'art. Un(a) critica literari, -ària.

La critica afrabèt l'autor vergonhablament.

critica (subs. f.): examèn detalhat e objectiu a propaus de l'exactitud, l'autenticitat, la valor... d'un tèxt; jutjament denigratiu (R. IV, 311) e sovent emmalit a propaus de quicòm o de q.q.

Critica musicala. Critica literària. C. teatrala.

Critica denigrativa. Critica emmalida.

criticable, -a: que pòt èsser criticat, -ada.

criticaire, -a (pej.): persona qu'a la tissa de criticar.

De criticaires i n'a mai que de trabalhares.

criticament: d'un biais critic.

criticar (v. tr.): estudiar e jutjar quicòm o q.q.; blaimar; censurar.

criuda: creuge / cretge

v. **creuge**.

« *criule* »:

v. **crel**.

criudar (v. tr. e intr.):

v. **creujar**.

crivèl: aplech trauquilhat o grasilhat per far triador.

crivèla: crivèl dels traucs grands.

crivelada: contengut d'un crivèl.

criveladuras: pèiras, granas... que demòran al fons del crivèl.

crivelaire, -a: persona que tria quicòm amb un crivèl.

crivelar (v. tr.): triar qué que siá (mai que mai de cerealas);

revolumar (vent); planar en tornejant (aucèls de rapina)

crivelat, -ada: passat, -ada al crivèl per èsser triat, -ada.

crivelatge: accion de triar quicòm amb un crivèl.

crivelet: crivèl pichon; nèula (mena de pastissariá); mena de jòc de drolleta.

criveleta: mena de botarèl

(*Clathrus ruber*)

crivelièr, -ièira: persona que fa o que vend de crivèls.

crivelum: criveladuras / rafatum (pèiras, granas...)

Crò Manhon: airal preistoric de Dordonha.

croacar (v. intr.): cridar (en parlant del còrb); far la crida del còrb; cridar coma un còrb.

croc: dentada (còp de dent) / mordida.

cròc: aplech de fust o de metal crocada a la cima; dent d'animal; gafet / ganchet / croquet...

Los cròcs d'un canhàs, d'un leon...

cròca: gafet / ganchet / croquet; còp de traite.

cròça: baston de la cima crocada; baston pastoral d'evesque; baston amb un supòrt de metre jos l'aissèla; supòrt d'arma de fuòc; pèça de fustam; cabra / cavalet (apleches de

ressaires); baston de jòc de la cima corbada.

crocadís: dessenh simplificat; pastisson cruissent.

crocadís, -issa: cruissent, -a.

Un croston de pan crocadís, quina fèsta!

crocaire, -a : persona que fa de crocadisses. v. **crocadís** agafaire, -a ; acrancaire, -a.

cròcamòrt : oficial pels enterraments o las cremacions.

crocanda / crocanta : pasta de farina, de mèl e de noses cuècha al forn e plan crocadissa.

crocant : pastisson sec que cruissís jos las dents.

Crocants (los) : paisans arroïnats que se revoltèron de 1592 entrò a la Revolucion de 1789 mai o mens.

crocar (v. tr. e intr.) : far cruissir entre las dents ; gafar amb las dents, amb un cròc, amb lo bèc ; far de crocadisses ; acrançar / acrocar / agafar.

croçar (v. tr.) : tustar q.q. amb una cròça.

crocar (se) : s'acrançar ; s'acoconar.

crocarèl : cròc per amanadar la frucha pus aisidament.

crocarèl, -a : capable d'acrançar, d'agafar, d'acrocar.
Un baston crocarèl per amanadar la frucha.

croceta : cròça pichona.

crocilha : manilha (manada al mitan d'un fauçmargue)

cròcha : mena de nòta de musica.

crochon : cròc pichon ; croquet / croston de pan.

crochonar (v. tr.) : acrocar / acrançar.

crochonar (se) : s'espompir / se conflar (en parlant del pan)
« *crocinar* » : v. **cracinar**.
« *crocir* » : v. **cruiissir**.

crocodil : animal reptil dels grands rius tropicals.

crocut, -uda : en forma de cròc.

cròi, -a (adj. e subs.) : cau, cava ; cabòrna (arbre cròi)

cròia : arrogància.

cròis : tros (calòs de caulet)
« *croissir* » : v. **cruiissir**.
« *cròla* » : v. **coròla**.
« *collar* » : v. **crotlar**.

cròm : metal gris-clar, dur, trencadís e refractari.

CROM- : forma prefixada del grèc *khromà*, -atòs (color)

-CROM -CROMA : forma sufixada del grèc *khromà* (color)
v. **monocròm, policròm...**

cromafinic, -a : característica de las cellulas que venon brunas a causa de las sals de cròm.

cromafinòma (m.) : mena de tumor.

cromagòg, -a : característica de çò qu'expulsa de l'organisme d'unas substàncias colorantas.
La fonccion cromagòga del fetge.

crotaire, -a : obrièr, -ièira que fa de cromatge.

croamar (v. tr.) : revestir d'una pellicula de cròm.

croamat : sal de l'acid cromatic.

croamat, -ada : revestit, -a d'una pellicula de cròm.

CROMAT- : forma prefixada del grèc *khromà* (color)

croamatable, -a : que pòt èsser cromatat, -ada.

croamatar (v. tr.) : far trempar una estòfa dins un banh de sals de cròm.

croamatge : accion o resulta de cromar quicòm.

croamatic, -a : relatiu, -iva a la color o a las colors ; que procedís per semitons (mus.) ; relatiu, -iva als cromosòmas ; relatiu, -iva a l'accent melodic.
Galonier patís d'una aberracion cromatica.
Son armonicà cromatic Popet lo fa sègre pertot.
Una reduccion cromatica se fa a la meiòsi.
Accent cromatic : accent melodic.

croamaticament : relativament a las colors ; per semitons ; relativament als cromosòms o a l'accent cromatic.

croamaticitat : qualitat de çò cromatic.

croamitada : caduna de las doas mitats longitudinalas del cromosòma.

croamatina : substància colorabla del nucli de las cellulas, element principal dels cromosòmas.

croamatinic, -a : relatiu, -iva a la cromatina.

croamaticisme : coloracion ; aberracion cromatica ; caractèr de çò cromatic ; escriptura cromatica.

CROMATO- : forma prefixada del grèc *khromà* (color)

croamatofòr (m.) : cellula pigmentada del dèrma, capabla de cambiar la color de l'animal dotat d'aquela mena de cellula.
La sépia, lo cameleon... an de croamatofòrs.

croamatochè, -a : que balha la substància coloranta.

croamatoçraf : aparelh per far d'analisi cromatograficas.

croamatoçgrafia : metòde (m.) d'analisi dels elements constitutius d'una mescla quimica.

croamatoçgrafic, -a : relatiu, -iva a la cromatoçgrafia.

croamatoçgrama (m.) : diagrama obtengut per cromatoçgrafia.

croamatoçlisi (f.) : dissolucion de la cromatina dins lo nucli de la cellula.

croamatomètre : aparelh per mesurar l'intensitat de las colors.

croamatoçplasma (m.) : partida periferica del citoplasma que i se tròban de pigments assimiladors.

croamatoçpsia : percepcion visuala de las colors.

croamatron : catoscòpi utilizat per la recepcion dels images de television en colors.
« *croamabet* » : v. **colombet**.

-CROMIA : forma sufixada del grèc *khromà*, -atòs (color)
v. **policromia**.

croamic, -a : qualitat dels compausats oxigenats del cròm.

croamidrosi (f.) : perturbacion de las glandolas sudoriparas, mai que mas las de l'aissèla, caracterizada per la secrecion de susor colorada mai que mai en negre o en maurèl.

croamifèr, -a : qualitat de las sals del cròm trivalent.

croaminància : luminància de las tres composantas coloradas d'un image de television en colors.

croamista (m. e f.) : lo o la que retòca (fotogravadura, litografia, offset)

croamit : sal de l'acid cromós.

croamita : mineral principal de cròm.

croamizacion : cementacion pel cròm.

croamizar (v. tr.) : sometre una pèça metallica a cromizacion.

croamlèc : monument megalitic (cercle de pèiras quilhadas)

croamò (pej.) : apocòpa de cromolitografia.

CROMO- : forma prefixada del grèc *khromà* (color)

croamoblastomicòsi (f.) : dermatiti micosica que lo parasit que l'amòda es negre o maurèl.

croamodiagnostic : estudi diagnostic de las colors.

croamofòb, -a : que pren mal los colorants.

croamofobia : natura de çò cromofòb.

croamofòr (m.) : ensemble d'atòms cromogenics qu'impulsan la coloracion d'un compausat.

croamoforic, -a : de la natura d'un cromafòr.

croamogèn (m.) : substància quimica capabla, per oxidacion, d'amodar una coloracion.

croamogèn, -a : que pòt amodar una coloracion.

croamogenic, -a : relatiu, -iva a un cromogèn ; que balha una coloracion.

croamolisi (f.) : descoloracion de la retina.

croamolitografia : litografia en colors ; çò litografiat.

croamolitografic, -a : relatiu, -iva a la cromolitografia.

croamometria : mesura de l'intensitat de las colors.

croamomós, -osa : qualitat dels compausats del cròm bivalent.

chromoscòpi (m.): tub electronic utilizat per la formacion d'images en colors a la television.

chromosfèra: envolopa gasosa d'una estela, del solelh.

chromosòma (m.): element del nucli de la cellula.

Chromosòma sexual.

chromosomic, -a: relatiu, -iva als cromosòms.

chromoterapia: terapia per aplicacion de la luz colorada.

chromotipografia: tipografia en colors.

chromotropisme: atraccion o repulsion amodadas per d'unas colors.

chrompa: çò crompat amb d'argent.

De chrompa: crompat, -ada tot, -a prèst, -a.

Rauba de chrompa. Costum de chrompa...

chrompar (v. tr.): se procurar quicòm amb d'argent.

Chrompar una bèstia a l'uèlh: ... sens la pesar.

chrompadís, -issa: que ven d'una chrompa.

chrompaire, -a / chrompador, -oira: persona que chrompa.

CRON-: forma prefixada del grèc *khronòs*, -*ou* (temps)

-CRON: forma sufixada del grèc *khronòs*, -*ou* (temps)

v. **isocròn**.

chronic, -a: de longa durada. *Una malautiá chronica.*

chronica: recuèlh de faches istorics en òrdre cronologic; çò que se relata sus las personas o las causas; article consacrat a quicòm de determinat.

Chronica literària. Chronica teatrala.

chronicament: d'un biais chronic.

chronicaire, -a: persona que fa una chronica.

chronicitat: estat de çò chronic.

-CRONISME: forma sufixada del grèc *khronòs* (temps) v. **anacronisme**.

CRONO-: forma prefixada del grèc *khronòs* (temps)

chronobiologia: estudi scientific dels ritmes biologics dels èssers vius.

chronofotografia: procediment d'analisi del moviment amb de fotografias successivas.

chronograf (m.): mena de mòstra de precision; aparelh de precision per mesurar graficament lo temps que passa, la durada d'un fenomèn; instrument per enregistrar las oras d'observacions astronomicas o de recepcions de senhals radiotelegrafics; persona qu'escrivi a propaus de la cronologia.

chronografia (arc.): cronologia. (R. II, 520)

chronografic, -a (arc.): cronologic, -a.

chronograma (m.): representacion grafica d'estatisticas.

chronologia: sciéncia de las datas dels eveniments.

chronologic, -a: relatiu, -iva a la cronologia.

chronologicament: d'un biais cronologic.

chronologista (m. e f.): persona que s'ocupa de cronologia.

chronometraire, -a: persona que cronometra quicòm.

chronometrar (v. tr.): mesurar exactament una durada.

chronometratge: accion o resulta de cronometrar.

chronomètre: instrument per mesurar exactament una durada.

chronometria: branca de la mecanica que mesura lo temps.

chronometric, -a: relatiu, -iva a la cronometria.

chronopatologia: branca de la medecina qu'estúdia las malautiás en fonccion del ritme biologic del malaut.

chronostratigrafia: stratigrafia especializada dins l'estudi de la formacion de las ròcas e lor datacion.

chronotaquigraf: instrument de mesura e d'enregistrament, obligatòri suls camionasses, per contrarotlar lor velocitat, lors oraris e la distància cobèrta.

crop: malautiá de la laringa o de la traquèia.

croipa: part posteriora de l'esquina d'un quadrupèda; partida enfla d'una truca, d'un puèg, d'una montanha...; tafanari (anquièr) de femna grossassa.

croiparon: croipa pichona (t.a.)

croipal: croipa de truca, de puèg, de montanha.

croipiàs: cable qu'arrèsta un naviri de per darrièr.

croipièira / croipiàs: correja d'arnesc de caval que li passa sus la croipa e li enròda la basa de la coa.

croipilhon: filat de pesca en forma d'embut.

croiput, -uda: qu'a una brava croipa.

croquet: cròc pichonèl / gafet / anquet; clòsc de cerièira; croston de pan.

croqueta: camba trava / traveta (« cròc-en-camba ») fr.; gralha / agrata; mena de pastisson cruissent.

Far la croqueta a q.q.: l'entravar de per darrièr.

croqueton / croquilhon: diminutius de croquet

« cros »: v. **croitz**.

« cròs »: v. **clòsc**: **angl.veta** gut, pe

cl230sc

cl230sc (data-)

crochèl / crochèla : caforna / cavèrna. (R. II, 366)
crosta : part superficiala que cobrís quicòm (t. a.)
Crosta de formatge. La crosta del lach.
La crosta terrèstra. La crosta del pan.
crostalevar (se) : se conflar tròp vitament quand lo forn es tròp caud, çò que fa que la crosta del pan es separada de la mica. (Per **vitament**, v. R. V, 558)
crostalevat, -ada : pan, torta, gastèl (L. 204), crostada... que lor crosta es separada de lor mica.
crostada : mena de pastissariá.
crostalhut, -uda : cobèrt, -a de crostas.
crostar (v. intr.): far crosta.
crostar (se) : se cobrir d'una crosta.
crostàs : crosta gròssa ; cordura gròssa d'una plaga.
crostejar (v. intr.): cruissir jos las dents d'un biais agradiu.
crostejon / crosteton / crostet : croston pichon de pan.
crostièr : ensemble de crostas ; cordura de plaga.
crostilh / crostilhon : crostejon de pan.
crostilh / cròsti : crostet de pan / crostejon de pan.
crostilhaire, -a : persona que crostilha.
crostilhar (v. tr.): levar una crosta ; rosegat.
« *crostilhons* » : v. **costilhons**.
crostilhós, -osa : que cruissís jos las dents d'un biais agradiu ; (s.f.) calhòl, -a / pebrat, -ada *Una istòria crostilhosa.*
croston : un cantèl de pan / un tròç de pan.
crostonar (v. intr.): copar la crosta / manjar.
crostonejar (v. intr.): frequentatiu de crostonar.
crostós, -osa : qu'a una brava crosta.
cròta : vòuta / vòlta ; cripta ; cauna / tuna en forma de vòuta ; peta de cabras, de fedas... en forma de bòla.
croçada : contengut d'una cauna, d'una cripta...
croçal : sèrp de sonhalhas (l.p.)
croçar (v. tr.): cagar (cabras, fedas, ases, cavals, muòls...) tombar un per un ; tombar (noses, castanhas...)
croçar (se) : se voutar (se corbar de vielhum)
croçarèla : cròta pichonèla d'anelhon o de cabridon.
croçarelejar (freq. de croçar) : far de croçarèlas.
croçat, -ada : voutat, -ada.
« *croçat* » : v. **cotet** : copet.
croçat : cauneta en forma de vòuta ; cambron voutat.
croçlar (v. tr. e intr.): abausonar / arroïnar ; s'abausonar ; s'arroïnar.
Croçlèron totes los ostals, los uns suls autres.
croçòla : croçarèla. v. pus avant.
croçon : cavòt voutat ; jaula voutada ; cambron voutat.
croçós, -osa : fangós, -osa.
croçz : fust que Jèsus i foguèt clavelat e ne moriguèt ; tota representacion de la croçz del Crist ; signe o marca que revèrta una croçz ; patiràs (s.f.) :
Aquel dròlle es la croçz de sos parents.
croçz discoïdala : v. **estèla discoïdala**.
croçz espilla : jòc d'espillas amagadas dins la sabla.
croçz de Malta (plt.): (*Tribulus terrestris*)
croçz de Tolosa : croçz occitana dels comtes de Tolosa.
Crosilhat Antòni (1814-1899) : autor occitan de Provença.
cru, crusa : qu'es pas cuèch, -a ; qu'es pas aprestat, -ada.
Manjar tot cru. La vertat crusa.
crua : vabre (excavacion prigonda facha per un torrent)
cruc : cima del cap ; occiput.
cruca : cap ; clòsca del cap ; occiput.
« *cruca* » : v. **crocar**.

crucat, -ada : un pauc fòl, -a / tocat, -ada de la coeta de l'anhèla.
CRUCI- : forma prefixada del latin *crux, crucis* (croçz)
crucial, -a : en forma de croçz ; decisiu, -iva.
Lo mètge (medecin) me faguèt una incision cruciala.
Punt crucial. Moment crucial. Episòdi crucial.
crucianèla (plt.): (*Crucianella angustifoli*)
(*C. latifolia*) ; (*C. maritima*) ; (*C. monspeliaca*)
crucifèr, -a : que pòrta una croçz ; qu'a los petals en forma de croçz.
crucifèras (f. pl.): familha de plantas.
crucific : croçz de fust, de metal... que pòrta l'imatge del Crist.
crucificar (v. tr.): clavelar sus una croçz.
Jèsus foguèt crucificat.
crucificat, -ada : clavelat, -ada sus una croçz ; bravament esprovat, -ada.
crucifixion : accion de crucificar ; tèla d'artista (m. e f.) que representa lo Crist en croçz.
cruciforme, -a : en forma de croçz.
crucir (v. tr.): espotir. (R. II, 524)
cruditat : estat de çò cru (non cuèch o non aprestat)
cruèl, -a : que pren plaser de far sofrir. (R. VI, 174- L. 103) que fa sofrir. *Òme cruèl. Bèstia cruèla.*
cruèlament : d'un biais cruèl.
crueultat : estat de çò cruèl (persona, animal o causa) ; acte de q.q. de cruèl (persona o animal)
Cruessa : departament occitan. v. p. 1053.
cruga : dorna (recipient amb aurelha e bèc per posar d'aiga)
crugòl / crugon : diminutius de cruga. (R. II, 524)
cruguet / crugueta : dorna pichona o pichonèla.
cruguièr : aiguièira (airal que i se fasiá la vaissèla)
cruissir / croissir (v. tr. e intr.): far entendre un bruch en fregant las dents de dessús amb las de dejós ; cracinat ; rosegat amb las dents ; bresar jos las dents ; tuar amb las dents ; fendre, aclarar jos la dent ; manjar, bafrar en fasant cruissir jos las dents ; carcanhar, molestar (s.f.) (R. IV, 247)
A la tissa de far cruissir las dents.
cruissir / croissir (se) : se bresar jos las dents.
cruissent, -a : que cruissís jos las dents.
cruissendilha / cruissentena : teissut animal elastic d'embrion (R. III, 113) que, per la màger part, se càmbia en òsses.
cruissiment : cracinament.
cruissirar (se) : s'espotir amb un cruissiment.
cruissit, -ida (adj.): vièlh acabat, vièlha acabada (s.f.)
cruilh : cruvèl / crovèl. v. **cruvèl**.
crum : nivòl encra (negra) ; nivòl d'auratge.
crum, -a : encra, -a ; escur, -a ; fosc, -a / som, -a / trum, -a.
crumada : castelàs d'auratge ; auratge.
crumassa : auratge.
crumor : estat de çò crum (fosc, escur)
« *Dins la crumor, quicòm lusís...* » J. B.
crumós, -osa : escur, -a ; nivòlós, -osa.
Lo temps es crumós.
crup : catàs qu'es pas estat desmasclat.
crupàs / cruparlhàs : augmentatiu pej. de crup.
crural, -a : relatiu, -iva a la cuèissa. *Artèria crurala.*
crus, -a : cau, cava ; curat, -ada ; cròi, -a. (R. II, 521)
crusanha : verdanèla (mena d'agaric) (*Agaricus virescens*)
crusaula : doblat de crusanha. (*Crusaula blanca*) ; (*C. grisa*)
crusca : micarèla (particula de pan)

Cruscafavòtas : lo nanet pichon (escais del personatge principal del conte de Perault, *Le Petit Poucet*)

cruscar (v. tr.): manjar las rèstas ; crocar amb apêtis ; rosegat ; netejar la grèpia.

cruscas : rèstas de repais ; rafatalha / rafatum.

cruscassar (v. tr.) : frequentatiu de cruscar.

cruscat, -ada : cruissit, -ida ; rosegat, -ada.

crusejar (v. intr.): cruissir jos las dents ; èsser pas pro cuèch ; èsser fèrm al tocar o jos las dents.

crusèla : campairòl (mena de russula ; mena d'agaric)

crusitge : cruditat ; creis / cresc (mena de vin ; cepatge)

crusòl : recipient per i far fondre d'unes metals per la calor ; vas refractari de fornèl ; airal que i se fondon diferentas civilizacions.

crusquejar (v. tr.) : rosegat sens grand apêtis ; mastulhar.

crustacèu (m.): animal que fa partida dels crustacèus.v. pus bas.
L'es crabida es un crustacèu de riu.

crustacèu, -èa : que forma una crosta.

Liquèn crustacèu.

crustacèus (m. pl.) : classa d'animals articulats que lor clèssa dura es formada de quitina impregnada de sals calcicas.

Cambaròtas, crancs, langostas son de crustacèus.

cruvèl / crovèl : còca ; clèsc / clèssa / clòsc ; cocon / baba ; cascalh ; rascal.

« *cruvèl* » / « *curbèl* » e derivats : v. **crivèl** e derivats.

cruvelut, -uda : envolopat, -ada dins un clèsc o dins una còca.

Castanha cruveluda : amb son pelós o amb sa pèl.

CTEN- : forma prefixada del grèc *kteis, ktenòs* (penche)

ctenaires (m. pl.) : mena d'invertebrats marins.

CTENO- : forma prefixada del grèc *kteis, ktenòs* (penche)

ctenofòr (m.) : granda tipula bruna que sa baba se desvolopa dins la terralhada dels marronièrs.

ctenofòrs (m. pl.) : ctenaires v. pus naut.

cu : nom de la letra Q.

cub : volum limitat per sièis carrats egals ; potència tres d'un nombre. *27 es lo cub de tres.*

cuba : tina (recipient que lo most de rasim i se càmbia en vin) ; recipient per carregar la vendémia.

cubada : contengut d'una cuba.

cubadèl : cuba pichona.

Cubaines Juli (1894-1975) : prèire, poèta e contaire occitan d'Òlt.

cubar (v. tr.) : evaluar un volum en mètres cubs, decimètres cubs...
laisser bolir los rasims dins la cuba.

Cubar un nombre : lo portar a la potència tres.

cubar (v. intr.): aver un volum, una capacitat de ...

Aviam una cistèrna que cubava 3000 litres.

cubat : tinèl ; cornut / cornuda ; bugadon ; ola ; semal ; gèrla / selha (recipients per mólzer, tirar lo lach)

cubatge : accion de cubar. t. a. çaisús.

cubelha : cubadèl (cuba pichona)

cubeta : recipient rectangular de veire, de porcelana... (t.a.)
mena de conca o de bacina portativas ; endedins d'un lavamans, d'un sèti de comuns ; pichona depression geografica.

cubic, -a : relatiu, -iva a un cub ; qu'a la forma d'un cub.

Sistèma cubic. Racina cubica. Equacion cubica.

Receptacle cubic. Caissa cubica.

cubièr : airal que i son las tinas (las cubas)

cubisme : sistèma de pintura.

cubista (m. e f.) : adèpte, -a del cubisme. *Artista cubista.*

cubit : l'òs pus gròs de l'abansbraç.

cubital, -a : relatiu, -iva a l'abansbraç. *Artèria cubitala.*

CUBITO- : forma prefixada del latin *cubitus* (cubit)

cubitocarpal, -a : relatiu, -iva al cubit e al carp.

Dolor cubitocarpala.

cubitoradial, -a : relatiu, -iva al cubit e al radi.

Fractura cubitoradiala.

CUBO- : forma prefixada que marca la connexion amb lo cuboïd.

cuboïd : òs del tarsi anterior que sa forma revèrta mai o mens la d'un cub ; parallelepipedè rectangular.

cuboïdal, -a : relatiu, -iva a l'òs cuboïd.

cuboïde, -a

culejar : v. **cuolejar**.
culeta : marge de la pantena (mena de filat)
culèx (del lat *Culex*) : nom científic del bigal (*Culex pipiens*)
culhièire, -a : persona que culhís quicòm.
culhida : accion de culhir quicòm ; çò culhit.
culhidor (m.) : ustensilha marguelonga per posar d'aiga.
culhidor, -oira : que pòt èsser culhit, que pòt èsser culhida.
culhièr (m.) : aplech per manjar la sopa, per remenar lo cafè... ; taravèla (mena de virona) ; aplech de rodièr, d'esclopièr, de menusièr... ; vironcièira (aplech per plantar de plantum) ; draga ; anet que son bèc revèrta un culhièr (*Anas clypeata*)
mena de molusc (*Solen srigellatus*)
culhièira : cingla que fa lo torn de la coa d'un caval.
culhieirat (m.) : contengut d'un culhièr.
Un culhieirat de cafè. Un culhieirat de sopa.
culheiràs : taravèla / virona de fustièr, de tonelièr ; anet que son bèc revèrta un culhièr (*Anas clypeata*)
anet del bec larg (*Anas perspicillata*)
culhieiret : culhièr pichon.
culhieireta : cabassòla.
culhieiron : culhièr pichon.
culhieironat : un plen culhièr pichon.
culhiment : art de culhir.
culhir / còlher (v. tr.) : amassar de frucha ; amassar de vianda.
culhison : sason de las culhidas.
culhòt : la croseta de la man.
CULICI- : forma prefixada del latin *Culex*, *-icis* (bigal)
culicidèus (m.pl.) : familha d'insèctes coma los bigals.
culicidisme (m.) : anofelisme (preséncia, dins un airal, de culèxes (de bigals) que pòdon balhar lo paludisme)
culicivòr, -a : que s'avida de culèxes (de bigals)
culinari, -ària : relatiu, -iva a la cosina.
L'art culinari occitan. Una recèpta culinària.
« *culir* » : v. **culhir**.
culminacion : accion o resulta de culminar : passatge d'un astre al punt mai naut al dessús de l'asuèlh ; moment d'aquel passatge.
culminant, -a : qu'es a la pus cima.
Lo punt culminant d'una montanha.
Lo punt culminant d'una dolor.
culminar (v. intr.) : èsser a la pus cima.
culminicòla (m. e f.) : que viu mai que mai a la cima o dins l'ennaut de las montanhas.
culon / cuolon : cuol pichon.
culòt / cuolòt : fons en general (fons de sac ; fons d'ampola electrica ; fons de cartocha ; fornèl de pipa...) ; depaus al fons d'un fornèl de pipa, al fons d'una ustensilha... ; pichona protuberància volcanica.
culotar (v. tr.) : fumar una pipa pro sovent per que i se faga un culòt al fons del fornèl.
culotatge : accion de culotar una pipa.
culpa : fauta mai o mens grèva comesa volontàriament.
culpabilitat : estat d'una persona colpabla ; caractèr d'un acte colpable.
Aviá un sentiment de culpabilitat que lo tafurava.
culpabilizacion : accion o resulta de culpabilizar o de se...
culpabilizant, -a : que culpabiliza. *Repròchi culpabilizant.*
culpabilizar (v. tr.) : balhar a q.q. un sentiment de culpabilitat.
culpabilizar (se) : aver un sentiment de culpabilitat.
culpar (v. tr.) : atribuir a q.q. un acte colpable.

culte : omenatge rendut a Dieu, a un sant, a una divinitat... ; mena de practica religiosa ; ofici dels Protestants ; contribucion financièira dels Catolics ; prigonda veneracion per quicòm o per qualqu'un.
CULTI- : forma prefixada del latin *cultura* (cultura) « *cultipaquèr* » (de l'angl. *cultipacker*) : bresamotas / disques (l.p.) : (rotlèu bresamotas aplechat de disques incurvats)
cultiu / coitiu (adj.) : cultivat, -ada (camp, tèrra...)
cultiu / coitiu (subs.) : cultura / vianda de pels camps.
cultivable, a / coitivable, -a : que pòt èsser cultivat, -ada.
cultivada / coitivada : trabalh de cultura.
cultivaire, -a / cultivador, -airitz : (R. II, 443 - VI, 176) cultivator, -tritz / agricultor, -tritz (occitan actual)
cultivar (v. tr.) : trabalhar la tèrra / far venir de vianda... ; melhorar ; sonhar ; frequentar q.q.
Cultivar son òrt. Cultivar de froment.
Cultivar sa reputacion. Cultivar sas relacions.
cultivar (se) : estudiar / legir ; melhorar sas coneissenças.
cultivat, -ada : que balha de vianda ; letrat, -ada.
-CULTOR : forma sufixada del latin *cultor* (que cultiva)
v. **agricultor, apicultor, motocultor, viticultor**.
cultural, -a : relatiu, -iva al culte.
Glèisas, temples, mosquèas son d'edificis culturals.
Calici, cibòri, custòdi son d'objèctes culturals.
culturalment : d'un biais cultural.
cultura : accion o resulta de cultivar o de se cultivar.
Cultura artisanala. Cultura industrial.
Cultura scientifica. Cultura religiosa...
-CULTURA : forma prefixada del latin *cultura* (cultura)
cultural, -a : relatiu, -iva a la cultura (t. a. çaisús)
Lo benefici cultural de la lectura.
culturalment : d'un biais cultural ; d'un punt de vista cultural. *Sèm culturalament francizats.*
culturisme : musculacion intensiva e, quand ne vira exagerada, per melhorar son estetica corporala.
culturista (m. e f.) : persona que fa de culturisme.
cumenjar (v. intr. arc) : far la comunion. (R. VI, 176)
cumin : plt. de las granas aromaticas (*Cuminum cyminum*)
cumul : acumulacion de dreches, de fonccions, d'emplecs.
cumulable, -a : que pòt èsser cumulat, -ada.
cumular (v. tr.) : assumir a l'encòp mai d'una fonccion, mai d'un emplec ; acaparar ; (sens inusitat) : comolar (R. II, 450)
v. **comolar**.
cumulatiu, -iva : que se cumula amb quicòm mai.
cumulativament : d'un biais cumulatiu.
CUMULO- : forma prefixada de cumul.
cumulonimbe / cumulonimbus (lat. modèrn) : nivollassa fosca, amodaira d'auratges e de pèiras de glaç.
cumulus (lat.) : castelàs / nivol (f.) de bèl temps (nivol espessa, blanca, plana de per dejós, arredondida de per dessús)
Cunegonda : prenom.
cuneifòrme, -a : de la forma d'un cunh.
Esriptura cuneifòrma.
cunh / conh : caire ; angle ; canton ; tascon ; còrn ; cantèl (tròç de pan angular) ; castanha bufèca ; tròç de fust o de fèr angular per fendre o asclar quicòm ; quartièr angular de qué que siá ; anglada...
Aviá un cunh de tèrra que se sonava l'Anglada.
Se manjar un cunh de formatge.
Crompa de cunhs, macassiu, qu'aquò t'ocuparà !

cunhar / conhar (v. intr. e tr.) : sarrar / cachar / quichar ; acantonar (sarrar dins un canton) ; cotar amb un tascon ; tustar ; enfonzar ; asclar.

cunhar / conhar (se) : se sarrar ; s'acantonar.

cunhat, -ada : sarrat, -ada ; chatat, -ada ; quichat, -ada... ; avar, -a / cuolsarrat, -ada.

cunhièira / conhièira : incision (R. V, I66)

emplaçament del cunh dins lo rol o la pèira d'asclar o de fendre ; entalha dins un cambajon de pòrc per i metre la sal ; airal que la nèu butada pel vent i s'amonteta.

CUNICU- : forma prefixada de *cuniculus* (conilh / lapin)

cunicular, -a : que viu dins una tuna coma los conilhs.

cuniculiculator, -tritz : persona qu'elèva de lapins.

cuniculicultura : elevatge de lapins.

cunnilingus (lat.) : excitacion bucala del dardalhon.

cuol : partida posteriora o inferiora (t.a.) ; tafanari.

Lecar lo cuol de q.q. : èsser bassamant servil, -a.

Mostrar lo cuol : far quincanèla.

cuol blanc : enganapastre (aucèl) (*Motacilla œnanthe*)

rocassier (aucèl) (*Saxicola aurita*)

cuol blanc d'aiga : (aucèl) (*Tringa ochropus*)

cuol blanc de teulissa : irondèla (*Hirundo urbica*)

cuolbufós, -osa (adj.) : moquet, -a / trastasenc, -a ; capòt, -a.

cuol còit (plt.) : (*Polygonum hydropiper*)

cuolcosut, -uda : beat, -a (fals devòt, falsa devòta)

cuol d'ase : ortiga de mar (*Medusa pulmo*)

sant miquèla longaruda (*Lepiota procera*)

cuol d'ola : tèrme de mesprètz.

cuol d'ors : sant miquela longaruda (*Lepiota procera*)

cuol de fust (m. e f.) : persona sens cambas ni cuèissas.

cuol de sac : androna / carrièira òrba (sens sortida)

cuol de sauma : mena de bolet. (*Boletus luridus*)

cuolejar / culejar (v. intr.) : remenar lo cuol ; auquejar de las ancas / cuolfregar.

cuolfregar (v. intr.) : remenar lo cuol ; se bolegar / se remenar ; fringar / fringolhar / fringolhejar.

cuolfregar (se) : èsser cuol contra cuol.

I aviá tament de pòble que se cuolfregavan.

cuol negre (plt.) : (*Dolichos sinensis*)

cuolpelat, -ada (adj. e subs.) : monin, monina ; animal del cuol pelat.

cuolrimat, -ada : cuolsarrat, -ada / sarrapiastras (m. e f.) / avar, -a.

cuol rós : rossinhòl de paret (*Motacilla phœnicurus*)

cuolsarrat, -ada : avar, -a.

cup, -a : cuc, -a. v. cuc.

cupid, -a : qu'a la passion de l'argent / cobés, -a.

cupidament : d'un biais cupid / amb cupiditat.

cupiditat : passion de l'argent / cobesença. (R. II, 420)

Cupidon : dieu de l'amor dins la mitologia grèga.

cuprat : sal de l'acid cupric.

cuprecacèas (f. pl.) : familha de plantas.

Lo cade es una cuprecacèa.

CUPRI- : forma prefixada del latin *cuprum* (coire)

cupric, -a : relatiu, -iva al coire ; que conten una sal de coire.

Bolhida cuprica per sulfatar la vinha.

cuprifèr, -a : que conten de coire ; relatiu, -iva a l'explotacion del coire.

Ròca cuprifèra. Explotacion cuprifèra.

cuprimètre : proveta graduada pel contròl de las solucions de sulfat de coire.

cuprita : oxid cuprós natural.

CUPRO- : forma prefixada del latin *cuprum* (coire)

cuproaliatge : tèrme generic pels aliatges de coire.

cuproalumini : aliatge de coire amb d'alumini

cuproammoniac : solucion ammoniacala d'oxid cupric.

cuprocrom : aliatge de coire amb de plomb.

cuprolitic, -a (adj. m. e f. - subs. m.) : calcolitic, -a.

cupromanganesa : aliatge de coire amb de manganesa.

cuproniquèl : aliatge de coire amb de niquèl.

cuproplomb : aliatge de coire amb de plomb.

cuprós, -osa : que conten de coire ; relatiu, -iva al coire.

cuprosilici (m.) : bronze de silici.

cupula : involucra en forma de copa. *Cupula d'agland.*

cupular, -a : en forma de cupula ; en forma de copa.

cupulifèr, -a : dotat, -ada d'una cupula.

cupuliferacèas (f. pl.) : familha de plantas cupulifèras.

cupulifòrme, -a : en forma de cupula.

cuquet : cuca. v. cuca.

cuquetar (v. intr.) : espepissar, espepissa qu'espepissaràs ; èsser sarrat, -ada (avar, -a) a prestar pas lo mascle a la lapina del vesin.

cura : atencion minimosa pel ben de quicòm o de q.q. ; pensament / lagui ; suènhs / tractament ; garison ; curatge / netejatge ; carga de curat ; parròquia ; presbitari / caminada ; residència e suènhs dins una estacion termala.

Prene cura de : prene suènhs de.

Un curat a cura d'annas : a carga d'armas.

N'ai pas cura : es pas mon problèma.

Far una cura termala. Far una cura de sòm.

curabilitat : possibilitat de garir de quicòm.

curable, -a : que pòt èsser garit, -ida. *Malautiá curabla.*

curabiça (adj. m. e f.) : persona gulampa (que manja fòrça)

cura buòu : auriòl (aucèl d'un jaune escandilhaire)

(*Oriolus oriolus*)

curacomuns (m. e f.) : persona que neteja los comuns.

curada : çò que se cura dins un còp ; fons de rega de laurada.

curadents (m.) : aplech per se netejar las dents.

curadís / curadura : resulta de curatge.

curador : aplech per curar (t.a.) ; borrona / borràs (v. çaijós)

curadorat : contengut d'una borrona (tela per carregar de fen)

curadura : resulta d'un curatge.

cura estront : escaravat merdassier.

curafuòc : rotabol de fabre (aplech per curar lo fogal)

curalh / curalha : triaduras / trialhas ; trosses / rafatum ; pelanhas de frucha o de legums ; rèrefais de jasilhas.

curalhar (v. tr.) : netejar ; magencar ; triar ; pelar / plomar ; vendre per la mòrt las gòdas d'un tropèl ; crivelar ; balajar ; espepissar / espelucar (s.f.)

Curalhar un riu, una paissieira, una cistèrna...

curalhat : moton reformat, separat del tropèl.

curalhat, -ada : t. a. çaisús.

curalhon : pejoratiu de mesprètz per « curat »

curandièr, -ièira : persona que garís o que crei de garir q.q. sens èsser mètge (medecin)

cura nis : caga nis / darrièr aucèl de la coada. v. p. 20, 2° b)

curanis : caganís (darrièr mainatge d'una familha)

cura pera : curaurelha. (*Forficula auricularia*)

banarut (mena d'insècte de las grandas banas)

(*Cerambyx cerdo*)

curapès : aplech per netejar las batas dels cavals...

curar (v. tr.) : cavar ; netejar ; voidar ; magencar ; crivelar ; sonhar ; rosegat...

Curar un valat. Curar un potz. Curar l'estable.

Curar lo borson. Curar un arbre. Curar de blat.

Curar un malaut. Curar un òs. Curar un uèlh.

Curar lo bornhon : desliurar una femna qu'espèra.

Curar un bornhon : tirar lo mèl.

Curar una comba : traversar una comba.

Se curar lo nas es quicòm de lord !

curar (v. intr.) : far de vòrma (malautiá de caval) ; tossir (en parlant d'un caval)

curare : poison vegetala que paraliza, utilizada en anestesia.

curarina : un dels alcaloïds isolats dels curare.

curarizacion : utilizacion de curare o de substàncias curarizantas per anestesiar un malaut.

curarizant, -a : propietat del curare o de substàncias que lo revèrtan sus aquel punt.

curarizar (v. tr.) : sometre a l'accion del curare.

curat : prèire responsable d'una parròquia.

curat, -ada : netejat, -ada.

curatalha (la) : los curats en general (pej. de mesprètz)

curatariá : tanariá (airal que las pèls i son aprestadas)

curatèla : fonccion de curator o de curatritz.

curatge : accion o resulta de curar.

curatièr, -ièira : tanaire, -a (persona qu'aprèsta las pèls)

curatiu, -iva : que garís de quicòm. *Tractament curatiu.*

curator, -tritz : persona causida per la lei per administrar los bens e los interèsses d'un menor emancipat o d'un alienat internat, o encara per la gestion e la liquidacion d'una succession vacanta.

cura uèlhs (plt.) : (Ficaria)

curaurelha : coa bessa (insècte de la coa forcuda)

(Trogosita caraboïdes)

curd, -a (adj. e subs.) : sortit, -ida de Curdistan ; relatiu, -iva a Curdistan.

Curdistan : nom d'una region d'Asia.

cureta : instrument en forma de culhièr per far un curetatge.

curetar (v. tr.) : far un curetatge (t. tecn. med.)

curetatge : operacion que consistís a enlevar, per gratatge amb una cureta, çò indesirable dins lo còrs, o çò patologic.

Curetatge de l'utèr. Curetatge d'un airal cancerós.

curia : ensemble dels organismes governamentals, administratius e judicaris del Papa de Roma.

curial, -a : relatiu, -iva a la Curia romana.

curilh / curilha : rafatum / curalh / curalha. v. pus naut

curiós, -osa (adj. e subs.) : persona que o vòl tot saber ; quicòm d'estonant.

curiosament : d'un biais curiós.

curiositat : qualitat o defaus de q.q. que o vòl tot saber ; causa rara o estonanta.

curista (m. e f.) : persona que fa una cura termala.

curlida : cufada / esplomissal (pèrdia totala dins un jòc)

curlir (v. tr.) : metre q.q. a sec d'argent / lo far cuf.

Se faguèt curlir a dich de jogar d'argent.

curós, -osa : que se preocupa de ; que pren suènh de.

curriculum vitae (lat.) : ensemble d'entresenhas sus l'estat civil, los estudis, la carrièra professionala de q.q.

curron : extremitat inferiora del rastèl de l'esquina / la quincairòla / l'òs bertrand (l.p.)

« curry » ('k ri) (angl.) :

v. cari.

cursiu, -iva : dich d'un escrich, d'una escriptura faches al corrent de la pluma d'escriure ; fach o facha rapidament.

Esriptura cursiva. Lectura cursiva.

cursiuament : d'un biais cursiu ; rapidament.

cursiuitat : qualitat de çò cursiu.

cursor : pèça mobila aplechada d'un *index* (lat), e que l'òm pòt far còrrer sus una règla, a l'entorn d'un disc...
generalament graduats.

cursus (lat.) : cicle universitari ; carrièra professionala dins sas fasas successivas.

CURVI- : forma prefixada del latin *curvus* (corba)

curvilineu, -a : format, -ada de linhas corbas.

curvimètre : instrument per mesurar sul papièr las linhas corbas.

cusa : cavèrna / tuna.

cuscuta (plt.) : tortoira. (*Cuscuta corymbosa*)

cusèl : cusa pichona ; cièja. v. cièja.

cusòl : cauna / balma / cavèrna ; cajaròca / casal.

cusson / cosson : gorgolh ; persona avara, tissosa, secutaira, secafetge (s.f.)

Per aquel doblèt de cosson, v. R. II, 533 - L. 104)

cussonadura : resulta del rosegadís dels cussons.

cussonar (v. tr.)

cussonadu -ada dj /F2 9.5 Tf 51.5.5 0 TD (v. resegad -ada deps cussons.)

D

D : letra quatrena de l'alfabet occitan pronunciada (de)

d'a (prep. arc. que marca la provenença) : *d'a Rodés* (de Rodés)
« *dabanar* » : v. **debanar**.

dabena (adj. e subs. m. e f.) : destimborlat, -ada.

dachar (v. tr.) : desanisar los aucebons.

« *dacont* » - « *decont* » : v. **ont**.

DACRI- : forma prefixada del grèc *dacruòn* (lagrema)

dacrideniti (f.) : inflamacion de la glandola lacrimala.

dacriagòg, -a : lacrimogèn, -a.

DACRIO- : forma prefixada del grèc *dacruòn* (lagrema)

dacriocistectomia : ablacion del sac lacrimal.

dacriocistiti (f.) : inflamacion del sac lacrimal.

dacrion : punt lacrimal.

dacron : fibra textila sintetica acrilica.

dactil : pè de poesia grèca e latina ; mena de graminacèa.

DACTIL- : forma prefixada del grèc *daktilòs* (det)

-DACTIL : forma sufixada del grèc *daktilòs* (det)

v. **pterodactil**.

dactilò (f.) : apocòpa de dactilografia (qu'escriu a la maquina)

dactilocomposicion : composicion per lectura optica.

dactilografia : art d'escriure a la maquina.

dactilografiar (v. tr.) : escriure a la maquina.

dactilografic, -a : relatiu, -iva a la dactilografia.

dadaïsme : movement artistic e literari del sègle XX.

dadaïsta (m. e f.) : adèpte, -a del dadaïsme.

Dafnís : prenom.

daga : arma blanca de dos talhs que revèrta l'espasa ;

dagador : ponhal (arma blanca de lama corta e ponchuda)

dagar (v. tr.) : donar un còp de daga ; tuar ; còrferir ;
còrcrebar (s. p. e s. f.)

dagar (se) : se tuar d'un còp de daga.

Dagobèrt : prenom.

daguejar (v. tr.) : donar de còps de daga ; agulhonar ;
picanhar ; cobesejar / envejar : *Me dagueja la filha*.

daguetà : daga pichona.

daguetar (v. tr.) : ferir (tustar ; nafrar) amb una daguetà.
« *dai* » : v. **dels**.

d'aicí / dins d'aicí (occ.) : a partir d'aicí.

d'aicí endavant / d'aicí enfòra : a partir de uèi.

d'aicí enlà : d'aicí endavant / a partir de uèi.

d'aicí estant : d'aicí / d'aiceste endrech.

Daidièr : prenom.

daine : mena de peis de mar (*Sparus dentex*)
mena de preparacion culinària.

daissa-m'estar : laissa-m'estar / inchalhença ; canha (s.f.)
languina / malandra ; flaquèira ; refasti / desgost.

daissar : v. **laissar**.

dalai lamà : capmèstre espiritual e politic de Tibet.

dalfin : eretièr presomptiu (R. V, 262) del reialme de França ; successor previst d'una persona importanta.

De confondre pas amb **delfin**.

dalfinar (v. intr.) : liuçar / belejar.

Dalfina : prenom.

Dalfinat / Daufinat : nom de region d'Occitània.

dalfinés, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Dalfinat ; persona
sortida de Dalfinat. *Un Dalfinés. Una Dalfinesa*.

dalh / dalha : lama del margue long per copar las èrbas.

Als grands quatre dalhs (loc. adv.) : a la buta-buta.

dalhada : expandida de fen dalhat.

dalhaira : maquina de dalhar.

dalhaire, -a : persona que dalha a brases o amb una maquina.

dalhament / dalhason : accion de dalhar.

dalhar (v. tr.) : copar las èrbas amb una dalha o una dalhaira.

dalhasons : sason que las èrbas se dalhan.

dàlia ('dalia) (f.) : mena de flor. (*Dhalia variabilis*)

Dalilà : prenom.

dalhon / dalhòt : dalha de la lama corta e espessa.

Un dalhòt servís a copar de de romes, de genestons...

Dalmaci : prenom.

dalmatica : vestic liturgic de diacre (R. III, 44) e de sosdiacre.

daltonian, -a : persona que vei pas d'unas colors.

daltonisme : anomalia dels uèlhs d'una persona qu'es
daltoniana.

dam : pèrdia, damatge, prejudici... causat a quicòm o a q.q.

dam, -a : mamifèr que revèrta lo cèrvi. (*Cercus dama*)

dama (R. IV, 14 - L. 104) : dòna (femna) nòbla ; dòna en
general ; femna maridada ; tèrme de mai d'una mena de
jòcs ; batedor de caladaire ; batedor d'ortalièr ; mena
d'amèlla-princesa del clòsc tendrièr ; còn de tèrra testimòni
dins un airal que l'òm cura ; aparicion feminina de somi ;
bresaga / beu l'òli (*Strix flammea*) ; caüs blanc (*Strix albidus*) ;
pigarg (*Gypaetus barbatus*) ; domaisèla / pica sèrp (*Libellula*)
Nòstre Dama (l.p.) / *Nòstra Dòna* : lo 15 d'agost.

damable, -a : que pòt èsser damat.

damaire, -a : persona que dama ; marrit, -ida obrièr, -ièira.

damaisèl / damaiselet : enfant de senhor ; cambafin ;
mena de peis : (*Coris julis*)

damaisèla : filha nòbla / senhoreta ; cambafina ; espiga bufèca ;
manat de cambe o de blat negre quilhat per lo far secar ; rocàs en
forma d'obelisc ; dama de caladaire ; baba de manhan ;
t. tecn. de mar. ; panturla / prostituida ; insècte de quatre alas
(*Libellula*) ; mena de peis de mar (*Labrus julis*) ; bernada prègadiu
(*Mantis religiosa*) ; galina de Numidia (*Ardea virgo*) ; mena de
ligòta (*Helix nemoralis*) ; mena de planta (*Orchis maculata*)

damaiselenc, -a : relatiu, -iva a una damaisèla ; que revèrta una damaisèla.

damaiseleta : bernada prègadiu. (*Mantis religiosa*)

damaiselum : las damaisèlas en general.

damajoana : recipient ventregròs per carregar de liquids.

daman : mamífer ongulat que ne parlan los psalmes biblics.

«... Pel boquetins, la cima dels monts ;
e pels damans, la rocalha ». Ps. 103.

« *damantal* » : v. **davantal**.

damar (v. tr.) : caucar tèrra o calada amb una dama.

Damàs : capitala de Siria.

damàs : estòfa de seda o de lana teissuda amb de fils de meteissa color, mas que lor teissum forma un dessenh ; cotèl de lama de Damàs ; mena de rasim ; ulhet (*Dianthus caryophyllus*)

damasquinar (v. tr.) : incrustar de filachons d'aur o d'argent sus d'objèctes metallics.

damassada : estòfa de seda.

damassar (v. tr.) : tèisser una estòfa coma de damàs ; damar ; macar.

damassat, -ada : damat, -ada ; macat, -ada.

damassatge : accion de damar ; accion de macar.

damasquin : mena d'estòfa orientala.

damasquin, -a : dins l'estil de Damàs.

damasquinadura : incrustacions metallicas.

damasquinar (v. tr.) : adornar (decorar) d'incrustacions.

damasquinat, -ada : adornat, -ada d'incrustacions.

damasquinatge : accion o resulta de damasquinar.

damat, -ada : caucat, -ada.

damatge : pèrdia / dam / prejudici (R. III, 608)

damatjar (v. tr.) : gastar / far perir ; afrabar.

La peiregada damatgèt tota la vianda del país.

« *damb* » / « *dambe* » : v. **amb**.

damejar (v. tr e intr.) : elevar a la dignitat de dama ; far la dama ; caucar amb una dama.

Après empeïrar lo caminòl, lo damegèrem.

dameta : bresaga (aucèl de nuèch) (*Strix flammea*)

Damian - Damiana : prenom.

damièr : quadre divisit en cent casas blancas e negras.

« *damisèla* » : v. **damaisèla - domaisèla**.

damnablament : d'un biais damnable.

damnable, -a : que se merita d'èsser damnat, -ada ; grèu, grèva (s.f.) (R. VI, 177)

damnacion : condemnacion a las penas etèrnas.

damnajós, -osa : causa de dam, de damatge, de prejudici. (R. III, 6)

damnar (v. tr.) : condemnar a las penas etèrnas.

damnar (se) : se condemnar a las penas etèrnas.

damnat, -ada : condemnat, -ada a las penas etèrnas.

damne : renèc / injúria contra Dieu.

damnejar (v. intr.) : escopir de damnes.

damnós, -osa (R. III, 6) v. **damnajós**.

« *damoçar* » - « *damorçar* » : v. **amorçar**.

d'amont : de cap enaut ; d'al nòrd. *Vent d'amont* : v. del nòrd.

d'amont-d'aval : de naut en bas ; del nòrd al sud ; çò de dessús dejós. v. p. 20 1°, b.

d'amont de : del naut de.

Damri Deu (arc.) : Senhor Dieu. v. p. 364.

dança : encadenament de passes e de moviments ritmats.

Dança de sant Gui : dançum / corea.

Dança macabra. v. fin de letra X.

dançador : airal que i se dança. (e non pas *dancing*)

dançaire, -a : persona que dança.

dançar (v. intr.) : encadenar de passes e de moviments ritmats.

dançarèl, -a : que pòrta a dançar ; ritmat, -ada ; cadenciat, -ada.

dançareta : flor que dança dins lo vent.

dançatge : accion de dançar.

dancejar (v. intr.) : dançar qualque pauc ; quitar pas de dançar.

Danièl - Danièla : prenom.

dançum : passion per la dança ; corèa / dança de sant Gui.

Danemarc : país d'Euròpa del nòrd.

danés, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Danemarc ; persona sortida de Danemarc. *Un Danés*.

Danis - Danisa : prenom.

dangièr : perilh. (R. III, 8)

dangieirós, -osa : perilhós, -osa.

Dante (1265-1321) : grand poèta italian qu'escriguèt en occitan qualques tercets de sa *Divina Comedia*.

dantesc, -a : que revèrta la grandor de la poesia de Dante.

Danubi : segond fluvi pus grand d'Euròpa, après Volgà.

dapàs : al pas ; pas per pas ; doçament.

dapasset / dapasson / dapasseton : doçamenton.

dapassièr, -ièira : que camina al pas / que va al pas.

d'aquela ora endavant : a partir d'aquel moment.

d'aquí a : entrò a / fins a. *D'aquí a Tolosa* : fins a Tolosa.

d'aquí endavant / d'aquí enfòra / d'aquí enlà : puèi / a partir d'alara.

d'aquí enrèire : despuèi / a partir d'alara.

d'aquí entre aquí : sovent ; soventa fes ; a tot moment ; de temps en temps / còp o autre.

d'aquí estant : d'aquel endrech / d'aquel airal.

daquòs : èstre / estec / aplech / aisina (causa indeterminada)
Fai-me passar aquel daquòs, per véser !

dar (v. tr.) : donar. *Vèrb atestat al sègle VII e encara emplegat dins l'expression Dieu o me da : Dieu o me dona* (R. III, 9)
v. en fin de letra D.

darbon (del gallés *DARBO*) : talpa (*Talpa europaea*)
curador de mossa ; rat bufon (*Sorex vulgaris*)

darbonada : trabalh de talpa.

darbonar (v. tr. e intr.) : tunar (cavar) dins la tèrra (en parlant de la talpa) ; fosigar la tèrra ; s'aplatassar de morres.

darbonat, -ada : tunat, -ada (cavat, -ada)

darbonièr : tenda per trapar de talpas.

darbonièira : montet de tèrra tunada per una talpa.

darbós / darbossièira : doblèts de darbon e de darbonièira.

darbossat : curador d'araire, de mossa, de brabant.

darbossièira (plt.) : èrba tua talpa (*Datura*)

darbossilha : airal que i a tot un fum de talpas.

darçar (v. tr.) : se tirar de pels passes / se tirar de davant ; delampar / descanilhar / guerpír (R. III, 516)

dard / dart (R. III, 12) : arma blanca anciana tirada a plec de braç ; fisson de metal, d'insècte, de sèrp ; sageta ; fion.

dardaire, -a : persona que larga de sagetas.

dardalh / dardalhament : accion de dardalhar.

dardalhada : emission (R. IV, 229) de rais de calor o de lutz.

dardalhant, -a : qu'emet de rais de calor o de lutz.

dardalhar (v. intr.) : emetre de rais de calor o de lutz.

dardalhejar (v. intr.) : quitar pas de dardalhar.

L'estiu, lo solelh dardalheja bravament.

dardalhon : organ erectil a la partida superiora de la vulva.

dardana : tampina / tampona (gròs repais)

dardar (v. intr.): ferir (tustar, nafrar) amb un dard ;
emetre de rais de calor o de lutz.

dardejun : doblot de tardejun. v. **tardejun**.

dardejunar : doblot de tardejunar. v. **tardejunar**.

dardèl : arpon per trapar de granolhas.

Dardena : persona que batiá moneda en Ais de Provença.

dardena : anciana moneda de coire.

dardenaire, -a : renovièr / usurièr (R. V, 454)

dardenós, -osa : persona qu'a bravament de qué / ric, -a.

Dàrius : prenom.

darna : rodèla / lesca ; còsta de melon ; quartièr d'orange.
Del gallés *DARNA* : lesca.

darnar (v. tr.): copar en rodèlas o en lescas ; devesir ; trencar.

darnagàs : margassa / margassàs (agaça batalhièira)
(*Lanius collurio* / *L. senator*) ; *L. excubitor meridionalis*)
« *darrèr* » (adv. e prep. l.p.) : detràs / darrièr.

darrièr, -a : en coa ; ultim, -a. *D'en darrièr* : fin finala.

darrièrament : i a pas gaire.

darrièrenc, -a : de rai (m. e f.) / tardiu, -iva.

darrièira : tardor / auton / automne / davalada.

darrièrotge, -ja : de rai (inv.) / tardiu, tardiva.

darsa : calanca de pòrt.

dart / dard : v. **dard**.

darut, -uda : bestiasson, -a / piòt, a / nèci, nècia.

« *das* » : v. **dels**.

dasièr : ièr (lo jorn abans lo jorn que sèm)

dat (m.) : pruna-dàtil (mena de pruna longaruda e amarganta)
cub de pèira de talha ; cub pichonèl de fust, d'ivòri, d'os...
utilizat per de jòcs d'azard.

data : indicacion del jorn e de l'annada que sèm ;
indicacion del temps en general :
Qué se passarà lo primièr d'abril de 9999.

datar (v. tr. e intr.): inscriure la data de quicòm ; determinar la
data de quicòm ; existir a partir de tala o tala data.
Lo mot « borrica » data de las annadas 400.

dàtil : frucha del datilièr, arbre dels païses cauds.

datilièr : mena d'arbre fruchièr. (*Phoenix dactylifera*)

datiu : cas de declinason latina.

dau ! (interj.) : anem ! / coratge !

« *dau* » : v. **del**.

daubar (v. tr.) : doblot d'adobar (arregar ; corroçar ;
criticar ; escarnir.

daubat, -ada : t. a. çaisús.

daudèla : vanèl (mena d'aucèl) (*Vanellus vanellus*)

Daufinat / Delfinat : anciana província francesa.

daurar (v. tr.) : cobrir d'un fuèlh d'aur mai o mens tèunhe ;
colorar d'una color que revèrta mai o mens l'aur ; colorar lo
pan, una fogassa... amb un jaune d'uòu ; cobrir d'aur o de
brilhants ; adornar ; enriquir...

daurar (se) : se cobrir d'aur o de brillhants ; venir daurat, -ada.

daurada : mena de peïsses daurats (*Aurata vulgaris*)
(*Coryphæna hippurus*) ; (*Chrysophris aurata*)
dauradilha (plt.) (*Asplenium*)
mena de pera.

dauraire, -a : aurivelaire, -a (persona que trabalha l'aur)

dauradeta (plt.) : (*Ceterach officinalis*)

dauradièr, -ièira : aurivelaire, -a (persona que trabalha l'aur)

dauradura : çò que cobris quicòm de daurat.

daurat, -ada : color d'aur ; cobèrt, -a de dauradura.

dauratge : accion de daurar quicòm.

daurèia : joièls en aur.

daurejar (v. tr. e intr.): daurar leugièrament ; dardejar ;
èsser color d'aur.

daurejat, -ada : t. a. çaisús.

daureta (plt.) : èrba de la brasièira (*Ceterach officinarum*)

daurièr, -a : joelièr, -ièira (persona que fa o que vend de joièls)
« *daus* » (l.p.) : devèrs / cap a / en direccion de.

daus / daussa : dalhon / dalhòt / faucilh, -a / volam.

daussar (v. intr.): copar al volam.

d'aut ! (interj.) : anem ! / coratge ! ; lèva-te !

d'aut (subs. e adv.) : l'ennaut ; d'en naut.
D'aut en plond : de naut en bàs. *Amont d'aut* : amont.

daval : en bas ; aval ; a capval ; cap enbàs ; aici dejós.

davalada : penda / pendís ; auton ; avalancada.

davalador / davaladoira : airal que l'òm i davalava ; airal que
l'òm i fa davalalar quicòm ; penda / pendís ; desbarcador ;
gargamèla / garganta.

davalaire, -a : persona que davalava.

davalament : accion de davalalar ; davalada.

davalalar (v. tr.) : metre quicòm pus bas ; lo contrari de
montar ; beure ; manjar ; abatre ; tuar.
Davalalar de la pèrga un palm de salsissa.
Davalalar las tres estatjas d'un ostal.
Davalalar un veirat de vin.
Davalalar un avion. Davalar q.q.

davalalar (v. intr.) : anar un pauc pus bas ; metre pè a tèrra.
Davalalar pel travèrs. Lo baromètre davalava.
Davalalar dins lo Miègjorn. Davalar del traïn.

davalenc : avenc ; bauç ; degolau...

davancièr, -ièira : predecessor, -a (R. II, 389)

davancièr, -ièiras : personas que visquèron abans nosautres.

davançar (v. tr.) : passar davant q.q. ; precedir.

davant (prep.) : lo contrari de darrièr.
La pòrta de davant. Lo davant de la pòrtau . t4.7f5 Tfci-0.14 Tc (: ana

Dàvid : prenom.

de (preposicion per exprimir) :

- la composicion : *Un tropèl de fedas.*
- lo contengut : *Un veirat de vin.*
- la datacion : *Lo tres d'abril de 5005.*
- la destinacion : *Un fèr de caval.*
Un molin de cafè.
Un molin d'òli.
Un molin de vent.
- la distincion : *Lo can de la coa copada.*
L'òme de l'uèlh de veire.
L'òme del capèl blanc.
- lo nom de familha : *Lo Gèli de Combas.*
- la matèria : *Una mòstra d'argent.*
Una pèira de sucre.
Una caissa de fust.
Una caissa de fèrre.
- lo mejan : *Un pescaire de linha.*
- la mena : *Una sopa de lach.*
Un libre de messa.
- l'origina : *De salsissa de La Cauna.*
Combas de Montfranc.
- la qualificacion : *Un can de tropèl.*
- lo partitiu : *Vòli de pan.*
- la possession : *Lo cat del curat.*
- d'occitanismes : *Ai una ròda de crebada.*

Mon piòt de fraire. N'as una de lenga ! Estudiar de capelan. Ensenhar de professor. Un uòu de bon. Un uòu de batarèl. Es de vailet a cò del vesin. Es de mal legir. Es de plànher. Es vestit de cada jorn. Es vestit de dimenge. Far de l'ase. D'aquel òme ! D'aquel caluc ! Diable d'òme ! Miserable de ieu ! Aprene per còr. Recitar de per còr. I sosqui a de bon. Aimi de legir. Acabat d'intrar... Acostumat- vos de... M'agradí de me passejar. Ai plaser d'escriure. Cèrqui de trabalhar. Comenci de comprene. Contunhi de trimar. Cresi de plan far. Me fisi de tu. Pensi d'i anar. Tarda de venir. S'amòda de plorar. Fugís de trabalhar. Ai de partir. Soi de genolhs. La vaca es de buòu. La canha es de letz. Te teni de velhat ! O te disi de bon ! D'aiga, de la fresca. Diable d'òme ! N'ai un de fusil.

DE- : véser **DE-** e **DES-** p. 15. v. **deslargar** p. 338.

de notar tota la tièira en « de- » dels vèrbs de lenga parlada, balhada per Rainoard e Lévy, (en lòc de « des- », forma preconizada per Alibèrt per la lenga literària). En practica las duas formas « de- » e « des- » coexistisson e an la meteissa prononciacion, mas servir puslèu « des- » per la lenga literària :

desflorar - desflorir - deslargar - desmacar...

de bada / en bada / en de badas / tant de badas : en van.

« de còsta » (adv.) : v. **decòsta**.

« de còsta de » (prep.) : v. **decòsta de**.

de d'aicí / de d'aiçai (adv.) : dins d'aicí (occ.)

De d'aicí o vesèm pas plan, qu'es tròp luènh.

de d'alai : d'aval ; dins d'aval ; de dins d'aval.

d'enprenent (adv.) : a partir d'aquel moment.

D'enprenent se metèt a estudiar de medecin.

de fat / de grèu (loc. adv.) : penible, -a ; desplasent, -a.

M'es de grèu : m'es de fat / m'es de fèr / m'es penible.

de mercé (prep.) : a causa de / gràcias a.

De mercé el, me'n tirèri plan d'aquel desavèni.

de per ieu - de per tu - de per el, -a - de per nosautres - de per vosautres - de per eles- de per se : de mon sicap - de ton sicap - de son s. - de vòstre s. - de lor sicap / personalament ; espontanèment.

O decidirai de per ieu. O decidiretz de per vosautres.

deambulacion : caminament. (R. II, 71)

deambular (v. intr.) : caminar ; tornejat ; se passejar.

deambulatiu, -iva : que camina / que torneja. (R. II, 71)

deambulatòri : passatge entre lo darrèr de l'altar màger e las capèlas de l'absida d'una catedrala.

« *debacla* » (fr.) : v. **desbacla - desbranda - destorrada - quincanèla**

debanada : causa debanada ; temps passat a debanar ; desbranda / dispersion.

debanador, -adoira : aplech que servís a debanar quicòm.

debanadura : fil debanat.

debanaire, -a : persona que parla, parla que parlaràs.

debanaire / debanèl / debanadèl : escabèl (aplech per metre lo fil en escabèl o en madaissa)

debanament : accion o resulta de debanar o de se debanar ; debanatge / desenrotlament / desrotlament / debanada.

debanar (v. tr. e intr.) : desvolzar (desenrotlar una madaissa) ; enrotlar (metre lo fil d'una madaissa en escabèl ; desgrunar de paraulas ; contar / relatar ; morir (l.p.) ; sabracar quicòm ; escabelar / rebordelar ; donar de còps de banas ; desquilhar per las banas. (R. III, 18)

Cada ser, nos debanava un conte novèl.

Ara, as pro debanat, cala-te !

debanar (se) : s'enrotlar ; se desenrotlar (s. p. e s. f.)

La madaissa se debanava a proporcion que brocava.

debanat, -ada : desvolzat, -ada ; desenrotlat, -ada.

debanatge : accion o resulta de debanar o de se debanar ; debanament / desenrotlament / desrotlament ; debanada.

debàs (adv.) : en bas ; cap enbàs.

debàs (subs.) : l'enbàs d'un ostal entremièg cava e solier ; vestit tubular per cobrir pès e cambas.

debassaira : mesenga que son nis revèrta un debàs penjat. (*Parus pendulinus*)

debassaire, -a : persona que fa o que vend de debasses.

debassariá : fabrica de debasses.

debat : contestacion ; discussion (e non pas « *discutida* ») agonia / mal de la mòrt / espèrras.

debateire, -a : persona que debat ; persona qu'acana de frucha.

debatre (v. tr.) : discutir aicisèm (fòrça / bravament) ; acanar de frucha ; magencar (copar de brancas inutilas)

debatre (se) : luchar per s'escapar ; far las espèrras.

debil, -a : feble, -a / deficient, a (R. III, 268)
Un debil mental.

debilitacion : accion de debilitar o de se debilitar. (R. VI, 179)

debilitar (v. tr.) : afeblir moralament o fisicament. (R. III, 19)
D'aver pas capitat lo debilitèt d'a fons.

debilitar (se) : s'afeblir moralament o fisicament.

debitat : feblesa / deficiéncia (t. a.) - (s. p. e s. f.)
debit : quantitat d'aiga que raja per segonda a un airal donat ; quantitat de gas, de liquid... provesida per un aparelh pendent l'unitat de temps ; quantitat de personas o de merça carregada per un veicul de transport ; ritme del parlar ; ritme de venda ; deute ; tombada de venda ; debitatge d'un arbre en pòstes.

debita : venda ; tombada de venda ; accion de debitar ; accion o resulta de capitar ; declamacion.

debitaire, -a : persona que debita t. a. de debaritar.
debitant, -a : vendeire, -a al detalh.
debaritar (v. tr.) : declamar ; decorar (recitar de per còr) ; vendre aicisèm / vendre bravament ; ressar un arbre per ne far de pòstes.
Lo ressaire debita los rols en pòstes.
debaritor, -tritz : persona qu'a un deute.
debitum (lat.) : dever conjugal. (t. tecn. del Drech Canon)
 « *debolitic* » : v. **diabolic**.
deboliticant, -a : despensier, -ièira.
debolir (v. tr.) : demolir / aforabar / arroïnar ; despensar.
debolit, -ida : demolit, -ida ; despensat, -ada.
debonorièr, -ièira : qu'arriba abans l'ora / dorièr, -ièira.
 « *Debonorièr* » vòl pas dire « *matinièr* »
debotar (v. tr.) : desbauçar (denegar quicòm a q.q.) (R. II, 243)
 enfonzar ; rompre ; desquillar ; fòrabandir.
Lo tribunal lo debotèt de sa demanda.
debotat, -ada : t. a. çaisús.
 « *debrembar* » e derivats : v. **demembrar**.
debut / debuta : començament.
La debuta de l'occitan punteja tre l'an 400. v. **borrica**.
debutant, -a : novelari, novelària (persona que comença)
debutar (v. intr.) : començar ; assalir / assalhir.
dec : default ; tara ; esmenda (reparacion) (R. IV, 192 - 425)
dèc : bòla / limit / talvera.
deca : default ; tara ; bèrca (òsca de lama)
DECA- : forma prefixada del grèc *dekà* (dètz)
 v. **decada, decamètre, decagrama, decalitre**.
deçà / deçai (adv. e prep.) : d'aiceste costat.
Deçà la montanha : d'aicesta part de la montanha.
De deçà la paret : en deçà de la paret.
deçà-delà : escampilhat pertot. v. p. 20, 1°, b.
decada : seria de dètz jorns, de dètz ans.
La primièira decada d'un mes.
La primièira decada d'un sègle.
decadari, -ària : relatiu, -iva a una decada.
Un relevat bancari decadari.
decadència : encaminament cap al declin (R. II, 416)
decadenciar (v. intr.) : declinar (s'encaminar cap al declin)
decadenciar (se) : se metre en colèra / s'encolerir.
decadent, -a : declinant, -a.
decaèdre : solid de dèts fàcias.
decaèdric, -a : en forma de decaèdre ; relatiu, -iva a un decaèdre.
decagòn : poligòn de dètz angles e donc de dètz fàcias.
decagonal, -a : relatiu, -iva a un decagòn.
decagrama : mesura que val dètz gramas.
 « *decalar* » (fr.) : v. **descotar - desfasar**.
decalitre : mesura que val dètz litres.
decalòg : los dètz comandaments balhats per Dieu a Moïses sul mont Sinai.
decameron : recuèlh de novèlas de Boccaci (1349-1351) que lor estil foguèt decisiu per la pròsa italiana.
decamètre : mesura que val dètz mètres.
 « *decampar* » (fr.) : v. **fugir - descanilhar**.
decan / degan, -a : la persona pus anciana en general ; la persona pus anciana d'una associacion.
Decan de catedrala. Decan de facultat.
Es la decana de la vila, qu'a cent 110 ans.
decanal, -a : relatiu, -iva a un decan.
decanat : dignitat de decan ; ostal o tombada de decan.

decantacion : accion o resulta de decantar o de se...
decantar (v. tr.) : pausar quicòm de galís / clinar / enclinar ; far passar un liquid d'un recipient dins un autre de biais que las fonzalhas demòren dins lo primièr.
Decantar de vin trebol.
decantar (se) : venir pus blos / se purificar (R. IV, 671)
decapitar (l.p.) : (R. VI, 179) v. **descapitar**.
 « *decatit* » (fr.) : vièlh acabat / agrolit de vielhum.
decapòdes (m. pl.) : òrdre de crustacèus de cinc parelhs de patas : crancs, langostas de mar...
decapòli (f.) : ensemble de dètz vilas.
La decapòli de Palestina. La decapòli d'Alsàcia.
decar (v. tr.) : bercar / breçar (far una òsca a una lama)
decar (v. intr.) : far una deca.
decasillab, -a : vèrs de dètz sillabas.
 « *Dins l'òrt d'Eden es tota causa bona...* » J.B.
decasillabic, -a : relatiu, -iva a un decasillab.
decastèr : mesura de volum de dètz estèrs.
decat, -ada : bercat, -ada / breçat, -ada.
decatlon : espròva de dètz competicions.
decebeable, -a : que pòt èsser decebut, -uda.
decebeire, -a : persona que decep.
decebeament : engana ; decepcion (R. II, 278)
decebre (v. tr.) : respondre pas als espers de q.q. ; enganar.
decebre (se) : s'enganar.
decebuda : engana ; decepcion (R. II, 278)
A la decebuda : a la bimbòla / a la bobosa / a tustas-e-bustas / consí que siá.
decedir (v. intr.) : defuntar / morir.
decelaire, -a : persona que decèla quicòm o q.q.
decelar (v. tr.) : devinar ; notar / remarcar ; descobrir ; revelar ; vendre / traïr ; denonciar ; esventar.
Ai decelada una lassièira dels escolans.
Es pas polit de decelar, qu'es lord que jamai.
decelar (se) : se devinar ; se remarcar ; se traïr.
Se decelèt pro lèu que s'enganava.
decembre / desembre : lo mes darrièr de l'annada (lo mes desen de l'annada romana) v. **desembre**.
decència : convenença ; respècte de las convenenças.
Pecar contra la decència.
decent, -a : convenable, -a (R. V, 492)
decentament : d'un biais decent.
decepcion : sentiment d'una persona decebuda (R. II, 278)
 despièch (Boecis, 960)
decerniment : accion de decernir quicòm.
decernir (v. tr.) : ordonar juridicament quicòm contra q.q. ; autrejar quicòm a q.q.
Decernir un mandat d'amenar contra q.q.
Decernir un prèmi a q.q.
decès : mòrt d'una persona.
decesa : pèrdia a causa d'una mortina (pèsta / marrana / epizootia)
Una decesa terribla afrabèt lo bestial.
decessar (v. intr.) : quitar de / plegar de (contunhar pas)
 « *dechet* » (fr.) : v. **descai - degalh - estrós**.
 « *dechetar* » (fr.) : v. **diminuir - se demesir**.
DECI- : forma prefixada del latin *decimus* (desena part de)
decibèl : unitat de mesura d'intensitat acostica.
Lo tròp de decibèls afraba l'audicion.
decidibilitat : qualitat de çò decidible.
decidible, -a : que pòt èsser decidit, -ida.

decidir (v. intr. o tr.) : prene una decision ; portar quicòm a una conclusion definitiva ; portar a un resultat definitiu ; portar q.q. a prene una decision.

Cal decidir qual a rason.

A decidit de crompar aquel ostal.

Aquò decidiguèt de la victòria.

L'avèm decidit a se presentar pas de deputat.

decidir (se) : prene una decision / se determinar / conclure.

decidit, -ida : lançat, -ada. *Una filha decidida.*

decigrama (m.) : la partida desena d'un grama (unitat de pes)

decilitre (m.) : la partida desena d'un litre (unitat de capacitat)

decima (f. arc.) : dèume (la partida desena de la vianda deguda a la glèisa o al senhor) (R. III, 31)

decim : partida desena d'una unitat de moneda.

decimal, -a : que procedís per dètz o multiple de dètz.

Calcul decimal. Nombre decimal. Sistèma decimal.

Numeracion decimala. Fraccion decimala.

decimalizacion : aplicacion del sistèma decimal a de grandors, a de mesuras...

decimalizar (v. tr.) : normalizar per decimalizacion.

decimar (v. tr.) : de dètz personas ne tuar una ; afrabar.

decimètre (m.) : desena partida del mètre.

decilitre (m.) : partida desena d'un litre.

decision : resolucio ; determinacion. (R. V, 168)

Ai presa la decision d'i anar pas.

decisiu, -iva : que decidís o que resolv.

Batalha decisiva. Rason decisiva. Pròva decisiva.

decisivament : d'un biais decisiu.

declamacion : accion o art de declamar.

declamador, -airitz : persona que declama quicòm.

declamar : decorar teatralament. *Declamar un discors.*

declamatar (v. intr.) : parlar amb emfasi, pomposament.

declamatòri, -òria : emfatic, -a.

A la tissa de parlar d'un ton declamatòri.

declamatòriament : d'un biais declamatòri.

declarable, -a : que deu èsser declarat, -ada.

declaracion : paraulas o eschiches per far conèisser quicòm.

Declaracion de revenguts. Declaracion d'amor.

declarar (v. tr.) : dire plan clar çò que l'òm se pensa ; anonciar oficialament ; far conèisser.

Declarar sas intencions. Declarar una naissença.

declarar (se) : dire plan clar son amor per q.q. ; se manifestar. *Se declarèt e se maridèron.*

Un fuòc se declarèt dins la selva.

declaratiu, -iva : qu'explica quicòm. *Clausula declarativa.*

« *declic* » (fr.) : v. **desclisquetada**.

declin : estat de çò que declina ; decadéncia (R. II, 416)

declinable, -a : que pòt èsser declinat, -ada. (R. II, 416)

En occitan d'unes advèrbis son declinables :

s'es manjada la galeta tota entèira.

declinason : variacion (R. V, 460) de forma del nom, de l'adjectiu e del pronom dins d'unas lengas ; una de las doas coordenadas equatorialas per determinar la posicion d'un punt sus l'esfèra celèsta.

Declinasons latinass. Declinason d'un astre.

declinason magnetica : angle format pel meridian magnetic amb lo meridian geografic en un punt de la Terra.

declinar (v. tr.) : far variar la forma del nom, de l'adjectiu e del pronom ; enonciar / declarar ; refusar.

Declinar un nom latin. Declinar son identitat.

Declinar una invitacion. Declinar una responsabilitat.

declinar (v. intr.) : mermar / baissar / disminuir ; s'afeblir.

La fèbre declina. Lo solelh comença de declinar.

Aquel malaut quita pas de declinar.

declinar (se) : *D'unes mots se declinan pas.*

declinomètre : aparelh per mesurar la declinason magnetica d'un punt.

declivitat : penda.

decoccion : accion de far bolir de plantas dins un liquid ; çò que ne resulta. (R. II, 505)

« *decodar* » (fr.) : v. **descodificar**.

decollacion : accion de descapitar.

La decollacion de sant Joan lo Baptista.

La decollacion d'un fètus mòrt.

« *decont* » : v. **ont**.

« *decopar* » (fr.) : v. **atalhonar - talhonar - atrocèlar - abocinar**.

decòr : l'ensemble de tot çò que servís per decorar (t.a.) ; l'airal que una persona i viu ; l'ensemble natural que porgís un caractèr decoratiu.

decoracion : accion o resulta de decorar q.q. o quicòm ; çò que decòra quicòm ; distinccion onorifica.

decorar (v. tr.) : ondrar / adornar ; balhar una decoracion ; recitar de per còr. (R. III, 21)

Decorar l'ostal per Nadal. Decorar un soldat.

Decorar una poesia apresada per còr.

decorat, -ada : t. a. çaisús.

decoratiu, -iva : relatiu, -iva a l'art de decorar (adornar)

Las arts decorativas. Una pintura decorativa.

decorator, -tritz : persona que decòra quicòm.

decorticar (v. tr.) : desruscar (t.a.) (R. III, 155)

decorum (lat.) : ensemble de çò que balha mai de solemnitat a de relacions socialas, a una celebracion.

decòsta (adv.) : a tocar / ran / ras / còsta...

Decòsta la glèisa.

decòsta de (prep.) : a tocar de / ran de / ras de / còsta de...

Decòsta de la glèisa.

decrepit, -a : vièlh acabat, vièlha acabada (R. III, 21)

decrepidud : vielhum extrèm.

decrescendo (it.) : amb diminucio graduala d'intensitat.

decrèt : decision de respectar tant coma una lei. (L. 107)

Decrèts d'aplicacion d'una lei. Decrèts d'un concili.

decretal, -a : relatiu, -iva a un decret. (R. III, 20)

decretalas (las) : libre de las epistòlas e decisions papalas.

decretalista (m. e f.) : especialista de las decretalas.

decretar (v. tr.) : estipular per decret.

decretat, -ada : estipulat, -ada per decret.

decuplar (v. tr.) : multiplicar per dètz.

decuplat, -ada : multiplicat, -ada per dètz.

decuple (l.p.) : dètz còps mai.

dedal : capairon metallic tubular que se carga al cap del det que buta l'agulha de cordurar.

Dedal : artista grèc de l'Antiquitat.

dedal : laberint (s.p. e s. f.) *Lo dedal de las leis.*

dedalat, -ada (subs.m. e f.) : contengut d'un dedal.

Un dedalat de sal.

dedicaça : doblèt tardiu (s. XVI) de dedicacion.

dedicaçar (v. tr.) : doblèt tardiu (s. XIX) de dedicar.

dedicacion : consecracion solemna d'una glèisa ; formula dedicatòria. *Dedicacion d'una glèisa.*

Dedicacion d'un libre.

dedicatòri, -òria : relatiu, -iva a una dedicacion.

dedicatòria : dedicacion.

dedicar (v. tr.) : metre jos la proteccion d'un sant ; metre jol patronatge de q.q. ; ofrir en omenatge ; consacrar son temps a far quicòm.

Dedicar sa vida a Dieu, als malauts, a la recèrca...

Dedicar un libre a un leigeire.

dedicar (se) : se consacrar a far quicòm.

Se dediquèt a sa familha e a son trabalh.

dedins (adv.) : lo contrari de defòra.

Sa femna fa lo dedins de l'ostal : ... lo trabalh de dedins.

dedins de (prep.) : al dedins de / en dedins de.

deduccion : accion o resulta d'un rasonament ; accion de deduire (R. III, 84) *Deduccion de talhas.*

deduch, -a : p.p. de deduire.

deductiu, -iva : que pòt èsser deduch, -a ; que procedís per deduccion. *Un rasonament deductiu.*

deductivament : per deduccion.

deduire / dedusir (v. tr.) : traire quicòm d'un rasonament ; traire quicòm d'una quantitat.

deduit / deduch : p.p. de deduire.

dedusable, -a : que pòt èsser deduch, -a de quicòm.

de facto (lat.) : çò constatat. (t. de drech)

defalcar (v. tr.) : deduire / rebaissar. (R. III, 287)

defalhença / defalhimet : feblesa (t.a.) (R. III, 254)

defalhent, -a : qu'a una feblesa (t. a.)

defalhida : una manca (t. a.) ; un mancamet (t. a.)

defalhir (v. intr.) : tombar en feblesa / estavanir.

« *defalir* » : v. çaisús.

« *defatar* » : v. **desfatar**.

defaut / defauta : manca (f.) ; omission. (R. III, 254)

defautar (v. intr.) : far manca. *Se quicòm te defauta, ditz-o-me.*

defecacion : accion de defecar.

defecar (v. tr.) : anar del còrs / se solatjar / cagar.

defeccion : accion o resulta d'abandonar quicòm o q.q.

defèci : fastic ; tristum ; desplaer ; desagradaça ;

desgost ; sentiment desagradable en general.

Un defèci grand li tombèt dessús.

defeciar (v. tr.) : embestiar ; entristesir ; desgostar.

defeciós, -osa : que bolega lo tristum o lo desgost.

defectiu, -iva : que li manca de quicòm. (R. III, 268)

Nevar, plòure... son de vèrbs defectius (unipersonals)

defectuós, -osa : que compòrta un defect. (R. III, 268)

defectuositat : manca (f.) ; defect. (R. III, 268)

defectuositat : d'un biais defectuós.

defendeire, -a / defendedor, -a / defensor, -a : persona que defend quicòm o q.q. (R. IV, 362)

defendent, -a : participi present del vèrb defendre.

defendre (v. tr.) : ajudar q.q. d'atacat ; proïbir quicòm.

defendre (se) : resistir (t. a.)

defenduda : airal que far pasturar i es defendut / devés / devesa ; senhal de defensa ; dança anciana.

« *defenestrar* » e derivats : v. **desfenestrar**.

« *defenir* » : v. **definir**.

defensa : accion de defendre o de se defendre (t. a.) ; defensors o defensoras (dins un espòrt collectiu)

defensable, -a : que pòt èsser defendut, -uda (t. a.)

defensiu, -iva : relatiu, -iva a una resisténcia. (R. IV, 362)

defensivament : per se defendre.

defensor, -a : persona que defend q.q. (R. IV, 362)

de fèr (loc. adv.) : penible, -a ; desplaer, -a. v. **de fat**.

deferéncia : comportament cortés e respectuós.

deferent, -a : cortés, -esa e respectuós, -osa.

deferir (v. tr. e intr.) : decernir (acordar quicòm a q.q.) ; sometre quicòm o q.q. a la volontat de q.q. mai ; cedir quicòm per condescendéncia ; condescendre (R. II, 132) respectuosament.

defés : pichona vela de nau de pesca.

deficient, -a : qu'arriba pas a çò que calriá : que manca de quicòm. (R. III, 268)

deficientament : d'un biais deficient.

deficit : una manca (t. a.)

deficitari, -ària : que compòrta un deficit.

definhós : refastinhós. v. **refastinhós**.

definida / definiment : fin ; conclusion. (R. III, 330)

definicion : accion o resulta de definir (t. a.)

definir (v. tr.) : determinar (R. V, 350) los limits de quicòm ; decidir sus un punt de doctrina o de disciplina ; explicar quicòm coma cal ; balhar una definicion ; finir quicòm plan coma cal. *Per ne definir* : per conclure.

definit, -ida : t. a. de definir.

definitiu, -iva : que met un punt final a quicòm.

definitivament : d'un biais definitiu.

desflorar / desflorar (v. tr.) : far pèdre la verginitat. (R. III, 343) presentar una question superficialament e ne disminuir l'interès. v. nòta 5./ de la p. 15.

desflorat, -ada / desflorat, -ada : t. a. çaisús.

desflorir / desflorir (v. intr.) : aver acabat de florir e pèdre sas flors.

desflorit, -ida / desflorit, -ida : qu'a perdudas sas flors.

defluxion : amàs d'umors sus un punt del còrs ; fluxion ; affliccion. (R. II, 32)

defonsament / defonzament : accion o resulta de defonsar / desfonzar quicòm. (L. 108)

defonsar / defonzar (v. tr.) : traire lo fons d'un recipient, d'una fustalha... ; laurar o palabessar prigondament ; englandar quicòm ; caucar lo cuèr après trempatge.

defonsat / defonzat : t. a. çaisús. v. la nòta de **defòra** : per òrta (lo contrari de dedins)

Al defòra / per defòra / de per defòra.

deformar e derivats (R. III, 366) v. **desformar**.

defrabitar (v. tr.) : bresar ; afrabar ; devorar ; degalhar.

defrabitar (se) : perir ; se bresar ; s'afrabar ; se degalhar.

defrabitat, -ada : t. a. çaisús.

defronhe, -a : que manja manja que manjaràs / golafre, -a / galefre, -a / golardàs, -assa.

« *defugir* » : v. **defugir**.

defugiment : accion o resulta de fugir, d'esquivar.

defugir (v. tr. e intr.) : fugir ; eludir ; esquivar ; refusar ; negar ; denegar.

defunt, -a / defuntat, -ada (adj. e subs.) : mòrt, -a.

defuntar (v. intr.) : morir.

degalh : roïna (R. V, 106) / calamitat (R. II, 288) prodigalitat (R. IV, 653) ; rafatum / afrai (R. III, 387)

degalhadís : despensa d'argent mal a propaus.

degalhador, -airitz : que despensa fòrt mal a propaus.

degalhaire, -a : degalhador, -airitz / prodig, -a.

degalhar (v. tr.) : despensar son argent mal a propaus ; pervertir ; gastar ; pèdre son argent.

Te balhi 100€ . ; los degalhes pas, mena-los plan.

degalhar (se) : se gastar ; se pervertir ; se pèdre.

degalhat, -ada : t. a. çaisús.

S'es laissat degalhar per de marrits companhs.

degalhatge : accion de gastar, de pervertir, de pèdre.

degalhièr, -ièira : degalhador, -airitz / prodig, -a.
degalhiu, -iva : degalhador, -airitz / prodig, -a.
degalhívol / degalhivol, -ola : v. çaisús e a *-ÍVOL*.
degalhós, -osa : degalhador, -airitz ; fòrt carestios, -osa.
degan, -a : v. *decan*.
deganaci : barrejadís ; enrambolh ; desòrdre.
deganaissa : manières (R. IV, 144) / simulacras (R. V, 191) simptoms. *Qué son aquelas deganaissas ?*
deganat : v. *decanat*.
deganèsta : disputa que mena bruch ; batèsta / batedissa.
deganissar (v. tr.) : tormentar ; molestar (R. IV, 247)
deganissar (se) : s'encanissar a se batre (en parlant de cans) ; s'encanissar a s'insolentar (personas)
Se son deganissadas tota la matinada.
degarambir / desgarambir (v. tr.) : gobiar (desformar leugièrament quicòm de drech o de planièr)
degarambir / des ... (se) : se gobiar / trabalhar (fustam, ciment, matèria plastica...)
degarambit / des..., -ida : gobiat, -ada (leugièrament desformat) *Aquela pòst s'es tota desgarambida.*
degarar / desgarrar (v. tr.) : desrengar ; far inquietar ; tormentar ; pervertir. *Lo can m'a desgarradas las fedas !*
degarar / des... (se) : se desgarrar ; se trebolat ; se pervertir.
degarat / des..., -ada : trebolat, -ada ; desvariats, -ada.
degarèsta / desgarrèsta : disputa amb cridals e injúrias.
degast : estralh / degalh / gast ; prodigalitat. (R. III, 437)
degastaire, a : degalhair, a ; prodig, -a. (R. III, 438)
degastairitz : degalhaira / prodiga.
degastament : degalh ; prodigalitat. (R. III, 438)
degastar (v. tr.) : degalhar ; afrabar. (R. III, 439)
degastatiu, -iva : degastaire, -a ; prodig, -a. (R. III, 438)
degatinhaire, -a : carpinhaire, -a / picanhaire ; batalhaire, -a / querelaire, -a.
degatinhament : tristum ; lanha ; crèbacòr ; èrnha ; preocupacion.
degatinhós, -osa : entristesit, -ida ; preocupat, -ada.
degatinhar (se) : se carpinhar / se picanhar ; s'agaçar ; se querelar ; se preocupar.
degatívol / degativol, -ola : de bon degastar. v. *-ÍVOL*.
degaunhada : mona / moninada.
degaunhar / desgaunhar (v. tr.) : moninejar / escarnir.
degaunhar / desgaunhar (se) : s'escarnir un a l'autre / ... los uns los autres ; se querelar / se disputar en paraulas.
degavallh : coble garrèl / maridatge garrèl.
degavallhaire, -a / degavallhièr, -ièira / degavallhós, -osa : doblats de degalhair, -a / degalhièr, -a / degalhós, -osa.
degavallar (v. tr.) : doblat de degalhar v. pus naut.
degavallar (se) : doblat de se degalhar.
« degelir » : v. çaijós o a *digerir*.
degestir (v. tr.) : mudar los aliments en matèria nutritiva.
degetar / desgetar : v. *desgetar*.
deglend : laissa-m'estar ; negligéncia (R. III, 51) inchalhença ; familiaritat (R. III, 258)
deglendar (v. tr.) : degalhar ; pervertir ; emancipar.
deglendar (se) : se degalhar ; se pervertir ; s'emancipar.
deglendat, -ada : t. a. de deglendar ; (per extension) : vestit amb inchalhença / malabilhadàs, -assa.
deglende, -a : degolhat, -ada (mal vestit, -ida) ; destricat, -ada ; escarrabilhat, -ada ; alèrt, -a.
deglesiment : anequeliment.
deglesir (v. tr.) : se tressecar e se desjuntar.

deglesit, -ida : desjuntat, -ada.
degluticion : accion de deglutir.
deglutinacion (f.) : scission dins los elements d'un mot. « *Gulha* », « *lauseta* », « *ranha* » en lòc de *agulha, alauseta, aranha*. v. diccionari d'Alibèrt, p. 20.
deglutir (v. tr.) : far passar de la boca dins la gargamèla.
degodilhada : accion o resulta de se degodilhar.
degodilhar (se) : cambarelejar ; se bolegar (s.f.)
degòl : balç / bauç / degolau / bosoire / vabre-precipici ; tristum ; crèbacòr ; trebolèri ; sarrabastal ; degalhadís ; abundància ; excèsses (t. a.)
« degolar » : devorar. v. *desgolhar*.
« degolar » : trencar lo còl. v. *descolar*.
degolar (v. tr. e intr.) : tombar o far tombar dins un degòl ; rebordelar dins un degòl ; far mal maridar.
degolar (se) : se precipitar dins un degòl ; se mal maridar.
degolau : degòl / vabre-precipici.
degolhadura : accion o resulta de se mal vestir.
degolhar / des- (v. tr.) : deslocar (R. IV, 91) / dislocar ; descoscólar ; engolar golardament. (R. VI, 211)
degolhar (se) : s'espelhandrar ; tombar a tròces.
degolhat, -ada : deglende, -a ; mal vestit, -ida ; pervertit, -ida.
« degorar » : v. *devorar*.
« degoraud » : v. *desgolhau*.
degot : toat ; aiga que goteja / que tomba glop per glop
degotament : accion de gotejar / de tombar glop per glop.
degotag : aiga que goteja / que tomba glop per glop.
degotar (v. intr.) : tombar glop per glop / gotejar.
degotejar (v. intr.) : quitar pas de tombar glop per glop.
degotièira : airal que l'aiga i goteja.
degotir (v. intr.) : degotar / tombar glop per glop.
degrà : escalon ; òsca ; gra ; lòca d'escalièr. (*Boecis*, 960)
degradacion / desgradacion : accion o resulta de desgradar o de se desgradar.
degradant, -a / desgradant, -a : que desgrada ; qu'avilís ; que deteriora.
degradar / desgradar (v. tr.) : destituir q.q. de son grad o de sa dignitat ; avilir q.q. ; deteriorar quicòm. (R. III, 489)
Lo galonat foguèt desgradat. L'alcool desgrada l'òme.
degradar / desgradar (se) : s'avilir ; se deteriorar.
de grèu (adv.) : peniblement. *M'es de grèu* : m'es penible.
degrunar / des- (v. tr.) : descoscólar de peses, de monetas... ; passar los gruns del capelet, del rosari. (R. III, 497)
degrunar (se) : se debanar ; passar un après l'autre. (t.a.)
deguèina (l.p.) : anar ridicul / comportament ridicul.
deguerpiment (L. 108) : cession / abandon.
deguerpir (v. tr.) (L. 108) : quitar ; ceder ; abandonar ; delampar / s'enfugir al brutle (sens modèrn)
deguèrt, -a : minós, -osa ; manierós, -osa ; que se contrafa ; desbigossat, -ada.
deguertant, -a : gaujós, -osa.
deguilhon, -a (èsser) : èsser moquet, -a ; capitar pas.
deguisar / desguisar : v. *desguisar*.
degun, -a : pas cap. (R. V, 450 : « *degus* » utilizat en l.p.)
degunament : de cap de biais.
« degustar » (fr.) : v. *tastar*.
degut : çò que l'òme deu ; çò degut. (p.p. de *deure*)
DEI- : forma prefixada del latin *deus* (dieu)
deïcida (adj. m. e f.) : colpable, -a de deïcidi.
deïcidi (subs. m.) : accion o resulta de far perir un dieu.
Lo deïcidi de Jèsus en tant qu'òme-Dieu.

deïficacion : accion o resulta de deïficar o de se...

deïficar (v. tr.): divinizar. (R. III, 34)
La gràcia divina deïfica l'òme.

deïficar (se) : se far passar coma un dieu.
D'unes dictators se deïfiquèron.

deïfòrme, -a : que revèrta un dieu.

deimaire : collector del dèime.

deimar / deumar (v. intr.): far pagar de cada dètz parts una ; memmar.

deimar / deumar (v. tr.): pagar de cada dètz parts una ; afrabar ; amendrir.

deimariá : terraire somés al dèime ; division cadastral. als senhors o al rei.

deimatge : collecta del dèime.

dèime / dèume (arc.): drech de desena part pagat a la Glèisa o al senhor.

deïsme : crensença en un Dieu, mas sens referéncia a la Revelacion.

deïsta (m. e f.) : adèpte, -a del deïsme.
Los filosofs deïstas del sègle XVIII.

deisse : pena ; rambalh ; embèstiamment.

« *dejà* » (fr. l.p.) v. **ja**.

« *dejalar* » : v. **desgelar**.

dejeccions : evacuacion de matèrias fecalas ; evacuacion (t. a.)
Còn de dejeccion d'un volcan.

dejós (adv.) : çaijós.

dejós (subs.) : sòtol (membres entremièg cava e solier)

dejós (prep.) : al dejós de.

dejun : june.

dejun, -a : qu'a pas manjat res despuèi lo levar.
Despuèi tres oras que soi levat, soi encara dejun.
Soi dejun d'aver assajat : ai pas jamai assajat.

dejunada : ora del dejunar.

dejunaire, -a : persona que dejuna.

dejunar : repais del matin après lo levar.

dejunar (v. intr.): junar ; rompre lo june.

dejunar (v. r.): se privar ; se passar de quicòm.

de jure (lat.) : del punt de vista del drech. (t. tecn. de drech)

del - dels (articles contractats) : (en lòc de « de lo - de los »)

delà (adv.): de delà / en delà / de per delà / de l'autre costat.

delà (prep.): en delà de / per delà de / de per delà de.
L'an delà : l'an passat. *Ièr delà* : i a dos jorns.

delacion : accion de delatar, de decelar.
La delacion es quicòm de vergonhable.

delai : relambi ; retard ; perlongament / prolongacion. (R. IV, 98)

delaiar (v. tr.) : retardar ; temporizar ; distraire.

delaiar (se) : se retardar ; se distraire.

delaiaire, -a : que retarda ; que temporiza.

Delaïda / Adelaïda : prenom.

delaissar (v. tr.): laisser de caire. (R. IV, 14)

delampar (v. intr.): deguerpir ; s'enanar a la buta-buta.

delanhar (v. tr.): fastigar / molestar / embestiar.

« *delant* » : v. **ont**.

delargar / deslargar (v. tr. e intr.): v. **deslargar**.

delat, -ada : decelat, -ada ; divulgat, -ada. (R. II, 15)

delatar (v. intr.): deslargar un flux de paraulas ; escopir tot un fum d'injúrias contra quicòm o q.q. ; s'expandir tròp sus un tèma de discussion ; decelar a la justícia.
« *delatar* » : levar las latas. v. **deslatar**.

delator, -tritz : persona que delata.

delavaci : fòrta pluèja / deluvi / brava pissada (s.f.)

delavar (v. tr.): banhar bravament a granda aiga ; alterar bravament una color ; lavar lo vernís d'una terralha.

delavat : fòssa de pastasinhòla de terralhièr.

Delavoet Max Felip (1920-1990) : autor occitan de Provença.

deleatur (lat.) : signe de correccion per senhalar que i a quicòm de suprimir abans d'estampar un libre.

delèch e derivats : v. **delèit** e derivats.

« *delechar* » : v. **desliechar**.

delectable, -a : qu'agrada bravament. (R. IV, 51)

delectablement : d'un biais delectable. (R. IV, 51)

delectacion : plaser gostat bravament. (R. IV, 51)

delectar (se) : gostar bravament un plaser. (R. IV, 51)

delegacion : accion o resulta de delegar quicòm o q.q. ; ensemble de personas delegadas.

delegar (v. tr.): donar poder a q.q. de far quicòm

delegar (v. tr.): desagregar un solid dins un liquid ; destrempar / alongar / diluir / dissòlver / far fondre.

delegar : se fondre / se dissòlver ; tombar en deliquescéncia / tombar en descomposicion.

delegat, -ada : persona qu'a rebut lo poder de far o de dire quicòm al nom dels autres.

delegir (v. tr.): closcar de noses, d'amètlas...

delèit / delèch : delectacion / brave plaser / agradança.

deleitabile, -a / delechable, -a : delectable, -a. v. **pus naut**.

deleitar / delechar (v. tr.): agradar aicisèm (bravament)

delectar / delechar (se) : se congostar aicisèm.

deleitós, -osa / delechós, -osa : delectable, -a.
« *delembiar* » e derivats : v. **desbrenbar**.

delenc : marrana ; consompcion (R. V, 261)

deletèri, -èria : bravament nociu, -iva (R. IV, 342)

delfin : mena de cetacèu. (del lat. *delphinus*)

Delfina : prenom.

« *deliar* » : v. **desligar**.

delgat, -ada : prim, -a / tèunhe, -a ; linge, -ja. (L. 109)

deliberacion : accion de deliberar. (R. IV, 85)

deliberadament : d'un biais decidit. (R. IV, 86)

deliberar (v. intr.): pesar lo per e lo contra abans de prene una decision. (R. IV, 85)

delicadament : d'un biais delicat. (R. IV, 52)

delicadesa : qualitat d'èsser delicat.

delicat, -ada : fòrt fin ; fòrt sensible ; que demanda d'èsser fach sonhosament ; bravament sonhós, -osa.

delícia / delici : plaser mäger. (R. IV, 51)

deliciós, -osa : saborós, -osa ; plen de delícia. (R. IV, 50)

deliciosament : d'un biais deliciós.

delicte : non respècte de la lei ; malafacha.

delictuós, -osa : que constituís un delicte.

delictuosament : d'un biais delictuós.

delimitacion : accion o resulta de delimitar.

delimitar (v. tr.): fixar de limits a quicòm.

delincar (v. intr.): s'enanar ; abandonar lo jòc ; s'esquivar ; s'amortar ; s'afreulir ; s'afflaquir.

delinquéncia : acte o comportament delictuós.

delinquent, -a : persona qu'a un comportament delictuós ; persona que s'esquiva.

delinquir (v. tr.): laisser de caire. (R. III, 22)

deliquescéncia : accion de pèdre sa consisténcia e de se descompausar.

deliquescent, -a : que pèrd sa consisténcia e se descompausa.

deliment : aganiment (estat de fatiga que se pòt pas dire)

delir (v. tr.): destruir d'a fons / anientar.
Dieu me delisca ! : Dieu m'aniente !
(sovent desformat en Dieu me « *dèlle* » !) (l.p.)

delirar (v. intr.): desparlar a causa de la febre; prene part a un deliri comun. (e non pas *to rave* (reiv) (angl.)

deliri: granda perturbacion mentala a causa de la febre; estat d'excitacion que passa la rason.

delirium tremens (lat.): allucinacions degudas a l'alcoòl.
« *deliurar* » e derivats: v. **desliurar**.
« *delogar* »: v. **deslogar**.

deslocar (R. IV, 91) / **dislocar** (R. VI, 211) v. **dislocar**.

Delpastre Marcèla (1925-1998): escrivana occitana de Corresa.

Delrieu Pèire-Celestin (1915-1991): escrivan occitan cantalés.

deltà: letra quatrena de l'alfabet grèc; zòna d'acomolòfis alluvials, de forma mai o mens triangulara coma lo deltà.
Ala en deltà. Lo deltà de Ròse. Deltà planaire.

deltà-planaire: planaire en forma de deltà.

deltoïde (subs.): muscle de l'espatla en forma de deltà.

deltoïdal, -a: relatiu, -iva a un deltà o al deltoïde.

delubre: bèrca facha per las aigas.

deluvi / diluvi: la granda temporada de pluèja del temps de Noè; fòrta pluèja.
Deluvi de paraulas (s.f.)
Deluvi d'injúrias (s.f.)

DEM-: forma prefixada del grèc *demòs* (pòble)

demacar / desmacar (v. tr.): garir una macadura.

demacar / desmacar (se): se garir d'una macadura.
La nhòca se desmaquèt l'endemàn matin.

demagar (v. tr.): agorrufer / amochonar / frostir.

demagar (se): s'agorrufer / s'amochonar / se frostir.

demagòg, -a: qu'acivada lo pòble per lo se ganhar.

demagogia: accion d'acivadar la multitud; estat d'un govèrn que sa sola preocupacion es d'agradar a la multitud.

demagogic, -a: relatiu, -iva a la demagogia.
Promessas demagogicas.

demagogicament: d'un biais demagogic.

demaï: subreplús; rèsta; suplement. (R. IV, 572)

deman: lo jorn que vendrà après uèi.
Deman a ser: deman de ser / deman dins la serada.
Deman matin: deman dins la matinada.
Deman de vèspre: deman dins l'aprèsdinnada.
Passat deman: après deman.

demanda: accion de demandar çò que l'òm vòl obténer; pausar una question.

demandaire, -a: persona que demanda quicòm.

demandairitz: demandaira. (R. IV, 138)

demandar (v. tr.): exprimir a q.q. lo desir d'obténer quicòm d'el.

demandar (se): se pausar una question.

demandet, -a: que demanda de contunh.
O sabes ben que soi pas brica demandet !

« *demantal* »: v. **davantall**.
« *demantalhar* » / « *demantaular* »: v. **desmantaular**.
« *demantibular* » e derivats (fr.): v. **desmantaular**.

demarcacion: accion de senhalar los limits de quicòm.

demarcar (v. tr.): senhalar los limits de quicòm. (R. IV, 157)

demarrimar (v. tr.): apenar / afligir / desconsolar.

demarrimar (se): se desconsolar; se descaminar.

demarrimat, -ada: desconsolat, -ada; desvariat, -ada; foraviat, -ada / descaminat, -ada.
La paura veusa demorèt un brieu demarrimada.
Se demarrimèron dins la selva granda.

demasiadament: d'un biais excessiu; en excès.

demasiadura: excès; estat de q.q. de malabilhadàs; estat d'una persona en desaise.

demasiar (v. tr. e intr.): sabracar; deteriorar (R. III, 32) afrabar; destruir; passar l'òsca / passar los limits.

demasiar (se): se deteriorar; se desondrar; s'afrabar; s'agradar a afrabar, a far perir quicòm; se complaire a far çò mal.
Emmalit qu'èra, se demasiava a far çò mal.

demasiat, -ada: que passa l'òsca / que passa los limits; desreglat, -ada; deteriorat, -ada; afrabat, -ada; en desbranda; destruit, -ida; en desaise.
A una enveja demasiada de venir gròs (ric)

demasiadament: en excès.

demembrança: accion o resulta d'oblidar.

demembrar (v. tr.): oblidar quicòm o q.q.

demembrar (se): se sovenir pas de quicòm o de q.q.
« *demejar* »: v. **demiejar**.

demenar (subs. m.): l'anar; lo biais de caminar.
A son demenar, pensi qu'es la Fontanilha.

demenar (v. tr. e intr.): menar; emmenar; remenar / bolegar.
Lo demenèron en preson.

demenar (se): se remenar; se bolegar.

demència: perturbacion mai o mens totala de las facultats mentalas.

demencial, -a: qu'escapa d'a fons a la rason.
« *demendigar* »: v. **mendicar**.

demenida / demeniment: diminucion (R. IV, 196)

demenir (v. intr. e tr.): disminuir / descréisser / mermar.
Tre la fin de junh los jorns demenisson.

demenit, -ida: t. a. çaisús.

demens: deficit; manca (f.)

dement, -a: persona qu'a pas sas facultats mentalas.

dementir (v. tr.): contradire çò qu'es estat dich.

dementir (se): perdurar pas; se degradar / se deteriorar; trabalhar (en parlant d'una paret)
Se dementisson las parets amb lo mal temps.

dementit, -ida: p.p. de dementir.

dementit / dementida: accion de contradire çò dich.

dementre (adv.): mentretant / d'aquel temps.
Vai te passejar; ieu, dementre, legirai.

dementre que (conj.): mentretant que / del temps que.
Dementre que plòu, tu, fai un sòm.

demesconéisser (v. tr.): desconéisser / conéisser pas; far lo semblant de conéisser pas; mesestimar; reconéisser pas la valor de q.q. o de quicòm.

demesconegut, -uda: p.p. de demesconéisser.

demescòrdi: desacordança / desacòrdi.

demesiment: abenatge; diminucion (R. IV, 196) despaciència.

demesir (v. tr. e intr.): mermar / baissar; deperir; disminuir a fòrça de bolir; plan prestir quicòm; mudar en pasta o en bolida; far demenir.
De bolir, la sopa se demesís e ven pus salada.

demesir (se): se mudar en pasta o en bolida; s'abenar pauc a pauc; se calcinar (s.f.)
Se demesís, que son òme es totjorn en mar.

demesit (subs.): inquietud; despièch / despièt; colèra.

demesit, -ida: t. a. del vèrb demesir transitiu.

demespesar (v. intr.): disminuir de pes o de volum.

demespesar (se): se demesir.

demés que (conj.): pendent que / mentre que.
demesse de (prep.): de crença de ; a causa de.
demesse que (conj.): de crença que ; a causa que.
demest (adv. e prep.): abarreja / dins / al mièg de.
Demest las flors : abarreja las flors.
demetre (v. tr.): privar q.q. d'una fonccion oficiala.
demetre (se) : abandonar una fonccion oficiala.
Se demetèt de consol (L. 92) *après sièis mandats.*
Demètri - Demètria : prenom.
Demetrian - Demetria : prenom.
-DEMIA : forma sufixada del grèc *demòs* (pòble)
v. **academia - democracia**.
demièg (lo) : la mitat / lo 50 %.
demièg (adv.) : al mièg / al mitan.
demièg, -ja (adj.) : a mitat plen, -a.
demièjar (v. tr.): emplenar o voidar a mièg / a mitat.
demièjat, -ada : emplenat- ada o voidat, -ada a mièg.
demièjar (v. tr.): demenjar / demenir / disminuir ; menjar.
demièjar (se) : se reduire.
demission : accion d'abandonar una fonccion oficiala.
demissionar (v. intr.): se demetre.
demiürg : creador e ordenador de l'univèrs (d'après Platon)
DEMO- : forma prefixada del grèc *demòs* (pòble)
democracia : governament que lo pòble i es sobeiran.
democrata (m. e f.) : persona qu'es per la democracia.
democratic, -a : relatiu, -iva a la democracia ; favorable, -a
al pòble ; pròpri, pròpria del pòble.
democraticament : d'un biais democratic.
democratizacion : accion o resulta de democratizar.
democratizar (v. tr.): amodar la democracia.
democratizat, -ada : p.p. de democratizar.
Democrit : prenom.
demograf, -a : especialista (m. e f.) de demografia.
demografia : estudi estatistic de la populacion.
demografic, -a : relatiu, -iva a la demografia.
demogut, -uda : p.p. de demòure.
demolicion : accion o resulta de demolir. (R. II, 450)
demolinar (v. tr. e intr.): avalancar ; far avalancar.
demoliment : avalancament ; afaissament.
demolir (v. tr.): deroïr / destruire / desrocar / abatre.
demolit, -ida : t. a. çaisús.
demolir (se) : se deroïr ; se destruire ; s'abatre.
demòni : diable ; t. a. derivadas : *Aquel òme es un demòni !*
demoniac, -a : relatiu, -iva al demòni.
demoniar (se) / s'endemoniar : se donar al demòni ;
se cargar la gròssa colèra.
S'endemonièt que jamai contra sa femna.
DEMONO- : forma prefixada del grèc *daimò* (demòni)
demonolatria : culte dels demònis.
demonofobia : paura morbosa dels demònis.
demonologia : estudi suls demònis.
demonomania : deliri patologic que lo malaut i se creï
endemniat.
demòra : ostal / abitacion ; sojorn ; delai ; retard ;
espèra / pòste de caça ; prolongacion (R. IV, 98)
Caçar a la demòra : a l'espèra.
Èsser endacòm a demòra. Metre en demòra de.
demorada : espèra.
demoraire, -a : persona qu'espèra.
demorança : accion de demorar ; abitacion ; sojorn ;
delai ; retard ; pòste de caça ; prolongacion.

demorar (v. intr.): abitar ; musar / musardejar ; tardar.
demorar (v. tr.): esperar.
demorant, -a : persona que demòra a / ... qu'abita a.
Demostènes : prenom.
demostrabilitat : qualitat de çò demostrable.
demostrable, -a : que pòt èsser demostrat, -ada.
demostracion / demostrança : accion de demostrar ;
rasonament demostratiu ; exemple (R. IV, 275)
demostrar (v. tr.): provar quicòm per rasonament.
demostrar (se) : se metre en avant.
demostratiu, -iva : que demòstra (R. IV, 275)
que servís per designar quicòm.
demostrativament : d'un biais demostratiu (t. a.)
demòure (v. tr.): tocar (s.f.) ; bolegar (s.f.) ; pertocar ;
abodrir (aprestar la tèrra)
« *dempuèi* » : v. **despuèi**.
denada (contraccion de denairada) : denrèia ; vianda.
Ongan, la denada serà pas manada.
denairada : denieirada ; culhida ; merça ; denrèia. (R. III, 24)
denant (arc.) : abans. **denantora** (arc.) : abansora.
denantorar (v. tr.): culhir abansora ; dalhar abans qu'aja
sason ; desrevelhar abans l'ora ; far tombar la frucha
abans que siá madura.
denantorar (se) : se levar abansora ; se maridar tròp lèu ;
èsser destacada pel vent abans que siá madura (frucha)
denarridar (v. tr.): penchenar lo cambé ; afinar lo lin.
denaut (adv.): amont / ennaut / amondaut.
denaut (subs.): galatàs.
« *denarrar* » : v. **desencarrar**.
« *dendespuei* » : v. **despuèi**.
DENDRI- : forma prefixada del grèc *dendròn*, -ou (arbre)
dendrita : arborizacion negra d'oxid de manganesa,
en forma de branca, de fulhum o de mofa, depausada
sus una ròca ; arbre fossil ; prolongament arborizat
del citoplasma d'una cellula nerviosa.
dendritic, -a : relatiu, -iva a una dendrita ; en forma
de dendrita.
DENDRO- : forma prefixada del grèc *dendròn* (arbre)
dendroclimatologia : metòde (m.) d'estudi dels
paleoclimats, basat sus l'examen dels anèls de creissença
dels arbres.
dendrocronograf : aparelh per mesurar amb precision
la creissença radiala d'un arbre.
dendrocronologia : metòde cronologic basat sus l'examen
dels anèls de creissença dels arbres.
dendrofag, -a : que s'avida de fust d'arbres.
dendrograma : diagrama en forma d'arbre.
dendroïde, -a : brancut, -uda.
dendrologia : estudi dels arbres.
dendrologic, -a : relatiu, -iva a l'estudi dels arbres.
dendromètre : instrument per mesurar los paramètres
dels arbres.
dendrometria : mesura dels arbres.
dendrometric, -a : relatiu, -iva a la mesura dels arbres.
denegable, -a : que pòt èsser denegat, -ada.
denegacion : accion o resulta de denegar o de se denegar.
denegar (v. tr.): concedir pas çò demandat.
denegar (se) : se desdire.
denhar (v. tr.): aver la bontat de ; condescendre ;
estimar digne de.
denhar (se) : volantar d'èsser en estat de.

denièr : anciana unitat de moneda ; anciana pèça de moneda.
denieirada : denairada ; culhida ; merça ; denrèia.
denieiròla : caisseta metallica, de fust o de matèria plastica per un mainatge esparnhar qualques sòus.
denigracion : accion o resulta de denigrar.
denigrador, -airitz : persona que denigra.
denigrant, -a : que denigra. *Una convèrsa denigranta.*
denigrar (v. tr.) : dire de mal de quicòm o de q.q.
denigratiu, -iva : que ditz de mal. (R. IV, 311)
denistar (v. tr.) : descobrir / trobar.
denistat, -ada : descobèrt, -a / trobat, -ada.
« denolh » : v. **genolh**.
denombrament : recensament.
denombrar (v. tr.) : recensar. (R. II, 388)
denominable, -a : que pòt èsser denominat, -ada.
denominacion : accion o resulta de donar un nom.
denominador (adj. e subs.) : que denomma ; lo de dos tèrmeds d'una fraccion que dona lo nombre de parts egalas que resulta de la division de l'unitat.
denominar / denommar (v. tr.) : donar un nom. (R. IV, 322)
denominatiu, -iva : que servís a denominar.
Tèrme denominatiu.
denon (subs.) : dementit / dementida.
de non (adv.) : non. *Dire de non* : dire non.
Dire pas de non : dire pas que non / dire pas non.
denóncia : denonciacion. (R. IV, 349)
Far una denóncia : se plànher en justícia.
denonciar (v. tr.) : decelar / denotar / revelar.
denonciar (se) : se decelar en justícia.
denosar (R. IV, 332) : v. **desnosar**.
denotacion : accion o resulta de denotar.
denotar (v. tr.) : indicar ; significar. (R. IV, 332)
« denquia » / « dinquia » / « dinqua » : v. **d'aquí a**.
denrèia : denada ; culhida ; merça.
dens, -a : espès, -essa ; compacte, -a.
« densa » - « densegat » : v. **dent - dentegat**.
DENSI- : forma prefixada del latin *densus* (espès)
densificacion : accion o resulta de densificar.
densificar (v. tr.) : far venir pus dens.
densimètre : aparelh per mesurar la densitat de quicòm.
densitat : qualitat d'èsser dens ; relacion entre la massa e lo volum d'una substància.
dent : cadun dels òsses encastrats dins lo cais superior e lo cais inferior per la masticacion dels aliments ; çò que revèrta mai o mens una dent (t.a.) : pua de rastèl, pua de montanha.
Dents caninas o dents ulhals.
Dents incisivas e dents molaras.
dentada : còp de dent. *Ai una dentada de can per la camba.*
dentadura / dentat : ensemble de las dents.
dental, -a : relatiu, -iva a las dents.
dentalh : araire ; cep d'araire ; ornament arquitectural.
dentalha : las dents en general.
dentar (v. tr.) : oscar (far d'òscas) *Dentar un rodatge.*
dentarigar : agaçament de las dents.
dentarigar (v. tr.) : agaçar las dents / asimar las dents.
dentat, -ada : en forma de dent ; oscar, -ada.
dentatge : çò oscar.
dentegat, -ada : sens dents.
dentejar (v. intr.) : far entendre un bruch de dents / glatir ; donar de dentadas.
dentejada : glatís (bruch de dents a causa del freg, de la paur)

dentèla : teissut leugièr e forat (ajornat) que sos bòrds son dentelats.
dentelat, -ada : en forma de dent.
dentelièr, -ièira : persona que fa o que vend de dentèla.
dentelh : merlet (obertura rectangulara dins una paret per tirar sus l'enemic)
dentelhar (v. tr.) : far de merlets dins una paret.
dentelejar (v. intr.) : èsser dentelat, -ada coma de dentèla.
denti : bèl uèlh (mena de peis de mar) (*Spare dentex*)
DENTI- : forma prefixada del latin *dens, dentis* (dent)
denticion : formacion e sortida de las dents.
dentifòrme, -a : qu'a la forma d'una dent.
dentifrici (subs. m.) : substància per se netejar las dents.
dentifrici, -ícia (subs. e adj.) : *Pasta dentifrícia.*
dentilha : ornament arquitectural en forma de dents ; tot çò que revèrta mai o mens de dents.
« dentilha » : v. **lentilha**.
dentilhon : mena de tanòc de dent.
dentina : evòri (R. III, 238) de las dents.
dentinoblast (m.) : cellula gròssa de la pulpa dentària.
dentinogenèsi (f.) : formacion de la dentina.
dentinòma (m.) : tumor benigna de la dent adulta.
dentiròstre (arc.) : nom dels aucèls qu'an una dent pichona a la mandibula superiora.
dentista (m. e f.) : persona especialista de las dents.
denudacion : accion de denudar o de se denudar.
denudament : indigència ; misèria.
denudar (v. tr.) : despolhar ; enlevar tot çò que cobrís naturalament quicòm ; quitar a q.q. tot o partida de sos vestits. (R. IV, 346)
denudar (se) : se despolhar ; pèdre tot çò que cobrís quicòm ; quitar tot o partida de sos vestits.
denudat, -ada : nud, -a.
Deodat : prenom.
deontologia : sciéncia relativa als devers de complir.
deontologic, -a : relatiu, -iva a la deontologia.
deontologicament : d'un biais deontologic.
depàisser : pasturar / pàisser.
departament : division territoriala ; division d'una administracion, d'un centre de recèrcas.
departamental, -a : relatiu, -iva al departament.
departiment : separacion (t. a.) (R. IV, 439)
depaus : sediment (s. p. t. a.) ; (s.f.) : tot çò que se depausa.
depausant, -a : persona que depausa quicòm.
depausar (v. tr. e intr.) : se desbarrassar de çò qu'òm pòrta ; far un depaus ; laissar un liquid fa son depaus ; parlar davant un jutge.
depénch / depint : pintura / retrach ; descripcion.
dependéncia : estat de dependre de quicòm o de q.q. (t.a.)
Las dependéncias d'un ostal.
Es encara jos la dependéncia de sos parents.
dependent, -a : que depend de quicòm o de q.q. (t. a.)
dependentament : d'un biais dependent.
dependre de (v. tr. ind.) : èsser somés a / relevar de.
Dependèm de París despuèi 1259.
Aquò depend pas de ieu.
depénger / depénher (v. tr.) : retraire ; descriure (t. a.)
depengeire, -a / depenheire, -a : persona que retrai o descriu.
deperdicion : pèrdia o destruccion graduala. (R. IV, 518)
Deperdicion de calor. Deperdicion de vitalitat.
deperiment : anequelement ; acanteliment...

deperir (v. tr. e intr.): s'anequelir; s'acantelir; s'estrelir; venir als cans (èsser venguda tament magra qu'una bèstia pòt èsser abandonada als cans)

de pès / depès (adv.): drech; plantat suls dos pès; quilhat.
Ni per èsser las que jamai, demorèt depès.

depilacion: pèrdia del pel (alopecia) (R. IV, 485)

depilar (v. tr.): far tombar lo pel o los pels. (R. IV, 485)

depilatiu, -iva: que fa tombar lo pel. (R. IV, 485)

depilatòri, a: qualitat d'una substancia per depilar.

depintar (v. tr.): depénher. v. pus naut.

deplecion: diminucion de la quantitat de liquid, e mai que mai de sang, de l'organisme o d'una viscèra.

depletiu, -iva: qualitat terapeutica que fa baissar lo taus de liquid de l'organisme.

deplorable, -a: que pòt èsser deplorat, -ada.

deplorament: d'un biais deplorable.

deploracion (arc.): planh / lamentacion.

deplorar (v. tr.): se dòlre bravament de quicòm (s.f.); regretar / plànher. *Deplorar de mòrts e de nafrats.*

deplumar (R. IV, 576): v. **desplumar**.

deponent, -a: t. tecn. de lingüística latina. (R. IV, 614)

depopulador, -airitz (arc.): devastator, -tritz. (R. VI, 187)

depopular (v. tr. arc.): despoblar. (R. IV, 581)

depòrt / despòrt: divertiment / amusement / recreacion. (R. IV, 608)
despòrt auriá degut èsser preferit a espòrt (angl.)

deportacion: accion o resulta de fòrabandir q.q.

deportament: anar / biais de viure.

deportar (v. tr.): recrear / divertir / amuser (arc.) (R. IV, 608)
menar o mandar q.q. per fòrça endacòm mai; mandar q.q. per fòrça de son país / fòrabandir; desvirar quicòm o q.q. de son camin. *Foguèt deportat a Caièna.*
La barca foguèt deportada.

deportar (se): se recrear / se divertir (arc.); se desvirar de son camin. *Se deportar sus la drecha.*

deportat, -ada (adj.): menat, -ada o mandat, -ada per fòrça endacòm mai.
Deportat del trabalh, partiguèt per Alemanha.

deportat, -ada (subs.): persona menada o mandada per fòrça endacòm mai.
Fòrça deportats josieus en Alemanha ne tornèron pas.

deposicion: declaracion davant un jutge; accion de destituir un rei, un evesque...; accion de representar Jèsus davalat de la crotz.
Deposicion d'un testimòni. Deposicion d'un rei.

depositar (v. tr. arc.): depausar una soma d'argent; destituir q.q. de sa carga oficiala (R. IV, 613)
consomar; degalhar / far perir.

depositari, -ària: persona en carga d'un depaus.
Èsser depositari d'un secret (L. 337)

depòst: v. **depaus**.

depravacion: accion o resulta de depravar o de se...

depravar (v. tr.): corrompre / pervertir. (R. IV, 619)

depravar (se): se corrompre / se pervertir.

« *deprémer* » - « *depremir* »: v. **deprimir**.

depression: accion o resulta de deprimir o de se deprimir; diminucion de las fòrças morales o fisicas; enfonzada; cròs; conca...; baixa de pression.
Ne faguèt una brava depression nerviosa.
Depression barometrica. Depression de terren.

depressiu, -iva: portat, -ada a se deprimir.

« *deprimir* » (fr.): v. **deprimir**.

deprimir (v. tr.): produir un enfonzada (t.a.); produir una diminucion de vitalitat.

deprimogèn, -a: qu'amòda una depression.

De profundis (lat.): pregària de la Glèisa pels defuntats.

depuracion / depurament: purificacion. (R. IV, 671)

depurar (v. tr.): esporgar; espurgar (R. IV, 671-672)

depuratiu, -iva: qu'a la propietat de purificar.

deputat, -ada: persona elegida pel pòble per lo representar.
« *de qué ?* » (incorr. de l. p.) v. **qué ?**

dequé: aver / possessòri / bens / cabal / riquesa / benaise.
Ni per son dequé escaparà pas a la mòrt.
Aver de qué (en dos mots): èsser gròs / èsser ric.

deraubar (v. tr.): raubar / panar. (R. V, 48)

derbese: èrtre / dèrbi (mena de malautiá de la pèl)

derecap (adv.): tornar / tornarmai.

dereng (adv.): un après l'autre; sens discountunhar.
Trabalhèrem ensemble trenta ans dereng.

derision: trufariá; ironia (R. III, 576) (R. V, 98)

derisòri, -òria: que pòrta a rire; lamentable, -a; miserable, -a; ridicul, -a.

deriva: cambiament forçat o voluntari de direccion.

derivacion: accion de derivar o de se derivar; causa derivada. (R. V, 92)

derivar (v. tr.): desvirar un corrent; venir de; sortir de; anar a la deriva.

derivar (se): se desvirar de son lièch (riu, ribièira, fluvi...)
Cal pas jamai desvirar riu, ribièira ni fluvi.

derivat: mot que ven d'un autre; çò que ven de quicòm mai.
Berret es un derivat del gallés BERRETON.

derivatiu, -iva: que fa derivacion; que cambia las idèas.

DÈRM-: forma prefixada del grèc *dermà, -atòs* (pèl)

-DÈRM: forma sufixada del grèc *dermà, -atòs* (pèl)
v. **equinodèrm - paquidèrm**.

dèrma (m.): sisa prigonda de la pèl.

DERMA-: forma prefixada del grèc *dermà, -atòs* (pèl)

-DÈRMA: forma sufixada del grèc *derma, -atòs* (pèl)
v. **blastodèrma - ectodèrma - endodèrma - mesodèrma**.

dermalgia: dolor cutanèa sens lesion de la pèl.

DERMAT-: forma prefixada del grèc *dermà, -atòs* (dèrma)

dermatàlgia: dermalgia.

dermatiti (f.): inflamacion del dèrma.

DERMATO-: forma prefixada del grèc *dermà, -atòs* (pèl)

dermatològ, -a: especialista (m. e f.) de las afecions de la pèl.

dermatologia: branca de la medecina que sa tòca es las afecions de la pèl.

dermatologic, -a: relatiu, -iva a la dermatologia.

dermatòsi (f.): nom generic de totas las afecions de la pèl.

-DERMIA: forma sufixada del grèc *dermà, -atòs* (pèl)
v. **ipodermia, taxidermia**.

dermic, -a: relatiu, -iva al dèrma.

dermiti (f.): inflamacion del dèrma.

DERMO-: forma prefixada del grèc *dermà, -atòs* (pèl)

dermografisme: autografisme (reaccion de la pèl d'unas personas que ven roja après friccion o grafinhada)

derogacion: excepcion; autorizacion excepcionala.
Comptèsets pas sus cap de derogacion !

derogar (v. intr.): se conformar pas a una lei, una règla...

derogatòri, -a: que conten una derogacion.
Clausula derogatòria.

deroïr (v. tr.): afrabar; demolir; desquilhar / abatre.

deroïr (se) : s'afubar ; se demolir / se desparricar.
derr- : (per ex. « *derrabar* ») v. *desr-*
derraic, -ga : tardiu, -iva / de rèiresason / de rai.
derraigar (v. tr. e intr.) : retardar ; arribar tard.
derraigar (se) : s'atardivar / se retardar.
dès (prep. o conj.) : a partir de ; entre / tre ; tanlèu que.
Dès l'aprèsdinnada : tre l'aprèsdinnada.
Dès uèi : a partir de uèi.
Dès arribar : entre arribar / tanlèu venir.
Dès que vendrà : tanlèu que vendrà.
DES- : prefix que marca l'accion contrària o l'estat contrari del vèrb aital prefixat. *Desabilhar* (contrari d'abilhar)
La S d'aquel prefix se pronóncia « z » davant las vocalas, se pronóncia pas davant las consonantas, levat davant un « c » (dur) e davant « p, q, t » que i se pronóncia « s » :
desabalar, descoar, despachar, desquerbar, destacar.
Véser la nòta a DE- ; e tanben la de la fièira dels tèrmes que començan per « des- »
desabalar (v. tr.) : abalar pas / capitar pas.
desabalar (se) : se capitar pas (en parlant d'una coada) ; arribar pas a tèrme (en parlant d'una femna qu'espèra)
La Febronia se desabaliguèt al mes quatren.
desabelir (v. tr. e intr.) : disgraciari ; desagradar.
desaben : desavèni ; maltemps.
desabestir (v. tr.) : far venir q.q. mens bèstia ; desbadocar.
desabestir (se) : venir mens bèstia ; se desbadocar.
desabilhar (v. tr.) : desvestir.
desabilhar (se) : se desvestir.
desabitar (v. tr.) : quitar d'abitar un ostal.
Un ostal desabitat finís que se derois.
desabitar (se) : cambiar d'abitacion.
desabituar (v. tr.) : far pèdre una abitud / desacostumar.
desabituar (se) : pèdre una abitud / se desacostumar.
desabituat, -ada : desacostumat, -ada.
desabonar (v. tr.) : quitar de comptar coma abonat, -ada.
desabonar (se) : quitar de pagar son pròpri abonament.
desaborrir (se) : s'aborrir / s'afadir. (R. V, 130)
Nòstra lenga, amb lo temps, s'es desaborrida.
desabrigar (v. tr.) : denistar ; desanisar ; tirar d'un abric ; descaucelar una planta.
desabrigar (se) : sortir de son abric.
desabrivar (v. tr.) : quitar d'abrivar.
desabusament : accion o resulta de desabusar o de se...
desabusar (v. tr.) : obrir los uèlhs a q.q. (s.f.)
desabusar (se) : obrir los uèlhs ; se desemborniar (s.f.)
desacart : part d'un eretièr ; part d'una eretièira.
desacartar (v. tr.) : escartar / separar / metre a part ; desjuntar ; alunhar ; desvirar ; espaçar ; retirar d'un ben la part d'un eretièr ; se desbarrassar d'una carta per ne prene una altra.
« *desacatar* » (cat.) : v. **desacaptar**.
desacaptar (v. tr.) : descobrir (enlevar çò qu'acapta quicòm).
desacaptar (se) : se descobrir.
Se desacapta cada nuèch que Nòstre Sénher fa.
desacaumar (v. tr.) : escampilhar las fedas que cauman.
Lo can Labrit, dins una vira, desacaumèt las fedas.
desacaumar (se) : se tornar escampilhar (fedas acaumadas)
desachinir (v. tr.) : desacostumar d'una tissa o d'una abitud.
desachinir (se) : se desacostumar d'una tissa.
desaceirar / desacieirar (v. tr.) : far pèdre las qualitats d'acièr.
desaceirar / desacieirar (se) : pèdre sas qualitats d'acièr.

desacidificar (v. tr.) : traire l'aciditat d'una substància.
desacipar (v. tr.) : desseparar çò que se trucava ; separar en general ; desmargar ; desmontar.
desacipar (se) : se desseparar ; se desmargar.
desaclatar (v. tr.) : far sortir q.q. de l'airal que i s'acocona.
desaclatar (se) : sortir de l'airal que l'òm i s'acoconava.
desacoblir (v. tr.) : despariar / desseparar.
desacoblir (se) : se despariar ; se desseparar.
desacocholir (v. tr.) : copar de la fauda de la mamà o de la noiriça.
desaconselhar (v. tr.) : conselhar pas quicòm.
Te desaconselhi de fumar.
desacordança / desacòrdi : manca d'acòrdi.
desacordar (v. tr.) : metre en desacòrdi.
desacordar (se) : se metre en desacòrdi.
desacostumar (v. tr.) : desabituar / far pèdre una abitud.
desacostumar (se) : se desabituar / pèdre una abitud.
desacotar (v. tr.) : descotar (enlevar la còta) v. **còta**.
desacotir (v. tr.) : desenrambolhar.
desacrococar (v. tr.) : descrococar / desencrococar. v. **cròc**.
desacrococar (se) : se descrococar / se desencrococar.
desadelir (v. tr.) : confortar ; desassedar (atudar la set) ; umir (banhar) çò tressecat.
desadelir (se) : se desassedar (atudar sa set)
desadolorar (v. tr.) : adocir. (R. III, 64)
desafairir (se) : se descaminar / se pèdre.
desafamar (v. tr.) : apasturar / assadolar (apasiar la fam)
desafamar (se) : apasiar son talent ; s'assadolar.
desafilar (v. tr.) : asimar / afolar una lama (li far perir lo talh)
desafilar (se) : pèdre lo talh / s'afolar (en parlant d'una lama)
desaflorar (v. tr.) : desnivelar (tèrme de maçon)
desafogar (v. tr.) : desafilar ; far pèdre lo vam.
desafogar (se) : se desafilar ; pèdre lo vam.
desaforçar (v. tr.) : desancorar / sarpar (mar.)
desafortir (v. tr.) : desencorar / descoratjar. (R. III, 378)
desafraïrar (v. intr.) : far venir enemics.
desafraïrar (se) : venir enemics.
desafruchar (v. tr.) : copar l'arbre abans que pòrte frucha.
desafruchar (se) : pèdre sa frucha a causa del temps marrit.
desagafar (v. tr.) : descrococar ; despenjar ; desempegar.
desagafar (se) : se descrococar ; se despenjar...
desagantar (v. tr.) : quitar d'agantar / balhar d'ample.
desagar (v. tr.) : desrengar ; desjuntar ; desmargar.
desagarrar (v. tr.) : desgarar / desrengar / trebolar.
desagarrar (se) : se trebolar ; se desgarar.
desagarrar (v. tr.) : aparar / desempachar / desliurar.
desagençar (v. tr.) : desondrar ; desparar ; enlaidir.
desagençar (se) : se desondrar ; s'enlaidir.
desagradable, -a : pas ges agradiu, -iva / desagradiu, -iva.
desagradablement : d'un biais desagradiu.
desagradança : brave desplaser. (R. III, 504)
desagradant, -a / desagradiu, -iva : desplacent, -a.
desagradar (v. tr. e intr.) : agradar pas ; desplaïre ; èsser desagradiu, -iva ; desgraciari.
desagradar (se) : s'agradar pas ; se plaïre pas.
« *desagrafar* » e derivats (fr.) : v. **desagrifar**.
desagrat : descontentament.
desagregar (v. tr.) : descompausar ; gastar ; desunir.
desagregar (se) : se descompausar ; se gastar ; se desunir.
desagrifar (v. tr.) : descrococar ; desjuntar.
desagrifar (se) : se descrococar ; se desjuntar.

desagrotlar (v. tr.): desgrotlar / destrantalhar.
desagrotlar (se): se desgrotlar / se destrantalhar.
desaguici / desaïci: desagradança; desplaer; coquinariá; mesprètz.
desaibar (se): se desondrar / s'ablasigar per copadura o macadura.
desaïci: brave desplaer / desagradança (R. III, 504)
desaimar (v. tr.): plegar d'aimar.
desaimar (se): plegar de s'aimar.
desaïr (v. tr.): aimar pas; asirar / aver en òdi.
desaïr (se): s'aimar pas un a l'autre o los uns als autres.
desaire / desaise: malaise; geina; malanha.
desajaçar (v. tr.): traire (tirar) de son jaç o de son lièch.
desajaçar (se): se traire (se tirar) de son jaç o de son lièch.
desajaçat, -ada: t. a. çaisús.
desajudar (v. tr.): desgrapar los rasims.
desajudar (v. tr.): geinar / desrengar / empetegar; inibir; entrepachar; empachar.
Lo nenon desajudava sa maire dins son trabalh.
desajudar (se): se geinar un a l'autre o los uns als autres.
desajudat, -ada: entrepachat, -ada.
desajustar (v. tr.): far plegar d'èsser ajustat / desjónher.
desajustar (se): plegar d'èsser ajustat / se desjónher.
desalar / desalatar (v. tr.): magencar las alas.
desalar / desalatar (se): se nafrar una ala o las doas.
desalassar (v. tr.): copar la lassieira / desfatar.
desalassar (se): se desfatar.
desalbergar (v. tr.): deslotjar. (R. II, 52)
desalbirar / desaubirar (v. tr.): tresvirar.
*Bufa un marinàs que o desaubira tot !
 Soi tot desaubirat de çò que m'arriba.*
desalena (v. tr.): far pèdre l'alen / copar lo buf.
Aquel ventàs me desalena. De córrer me desalena.
desalena (se): guelsar (pèdre lo buf / pèdre l'alen)
desalena, -ada: qu'a las polsas / qu'a perdut lo buf.
 « *desalendar* » e derivats: v. **desalena**.
desaliar / desaligar (v. tr.): mesaliar / far far una mesaliança.
desaliar / desaligar (se): se mesaliar / far una mesaliança.
deslogacion: dislocacion (R. IV, 91)
desalogar (v. tr.): deslogar / desgolhar / deslocar / dislocar (R. IV, 91)
desalogar (se): se deslogar / se desgolhar / se dislocar.
desalterar (v. tr.): desassedar / atudar la set.
desalterar (se): se desassedar / s'atudar la set.
desamagar (v. tr.): desacaptar / descobrir; desanisar.
desamairar / desamairir (v. tr.): destetar.
Desamairèt son nenon, qu'aviá perdut lo lach.
desamairat, -ada / desamairit, -ida: destetat, -ada.
desamanar (v. tr.): desabituar / desacostumar.
desamanar (se): se desabituar / se desacostumar.
desamarrar (v. tr.): destacar un naviri de sas amarras.
desamarrar (se): se destacar de sas amarras (naviri)
desamatar (v. tr.): desaclarar / desburgalhar (far sortir un animal o q.q. d'una mata ont son aclatats)
desamor: desafeccion / manca d'amor.
desamorar (se): se desafeccionar.
Se desamorèron per un pas res !
desamorrar (v. tr.): tornar far quilhar q.q. que s'es aplatussat de morres.
desamorrar (se): se tornar quilhar.
desan: flaqueira; manca de vam; descoratjament.

desanament: adeliment; abenatge.
desanar (v. tr. e intr.): aflaquir; abenar; anequelir.
desanar (se): se descoratjar; se desencorar; s'abenar; s'aflaquir; s'anequelir; s'atudar; corfalir; perir.
desanat, -ada: abenat, -ada; anequelit, -ida.
desancar (v. tr.): amalugar (dislocar las ancas); desrenar; copar las brotas que son de tròp, abans de podar.
desancar (se): se desmalugar; se desrenar.
desancorar (v. tr.): sarpar / levar l'ancora. (t. de mar.)
desandalhar (v. tr.): desramar los andalhs (los rengs)
desanelar (v. tr.): desmargar los anèls; desboclar (t. a.)
desanelar (se): se desmargar un de l'autre; se desboclar. (t. a.)
desanhelar (v. intr.): arribar pas a tèrme (feda plena)
desanisar (v. tr.): desnisar (traire los aucèls de lor nis)
desanisar (v. intr.): deslargar / quitar lo nis (aucelons)
desanisar (se): se despietar (abandonar lo nis e los uòus)
desanoblir (v. tr.): privar d'un títol de noblesa.
desanoblir (se): abandonar un títol de noblesa.
desansar (v. tr.): copar las ansas (aurellhas) d'un recipient.
desansar (se): pèdre sas ansas (en parlant d'un recipient)
 « *desantorar* »: v. **denantorar** e **descaucelar**.
desaparéisser / disparéisser (v. intr.): s'avalir; trescolar.
desaparelhar (v. tr.): desaparariar (separar un coble); desassortir.
desaparariar (v. tr.): desaparrelhar; desassortir.
desaparariat, -ada: desaparrelhat, -ada.
desaparcion: desaparicion.
desapartença: separacion de proprietats.
desapartir (v. tr.): separar / partir / partejar.
desapartir (se): se despartir / se partejar quicòm.
desapegar / desapejar (v. tr.): desempegar / desencolar.
desapegar / desapejar (se): se desempegar / se desencolar.
desapesar (v. tr. e intr.): far pèdre pè dins l'aiga; pèdre pè dins l'aiga.
desapejar - se desapejar: v. **desapegar - se desapegar**.
desapetissar (v. tr.): copar l'apetís.
Lo pan cobèrt de moscas me desapetissava.
desapetissar (se): pèdre l'apetís.
Se desapetissèt tanlèu que tombèt malaut.
desapilar (v. tr.): destrantalhar; destacar; abatre.
desapilar (se): se destrantalhar; se destacar; s'abatre.
desaponchar (v. tr.): doblèt de desponchar.
desaponchar (se): doblèt de se desponchar.
desapostemir (v. intr.): se crebar (en parlant d'un amàs)
desaprendre / desaprene (v. tr.): oblidar / desoblidar çò après.
desaprestar (v. tr.): enlèvar l'aprèst (çò aprestat)
desaprimar (v. tr.): ateunhir / far venir pus tèunhe (pus prim) pàisser l'èrba primièira de la prima.
desaprimatge: accion de pàisser l'èrba primièira.
desapriusar (v. tr.): desacostumar / desabituar.
desaprofechar / desaproveitar (v. tr.): degalhar / gastar; utilizar pas / aprofitar pas de.
desaprovacion: accion de desaprovat, de criticar...
desaprovador, -airitz: persona qu'aprova pas, que critica...
desaprovar (v. tr.): blaimar; criticar; censurar; semonsar.
desapuntar / desaponchar (v. tr.): decebre.
desar (v. tr.): rengar / reclamar.
desar (se): s'enanar / s'enfugir / se reclamar.
desarborar (v. tr.): desmastar / pèdre lo mast.
 « *desarcinar* »: v. **desarsinar**.
desarçonar (v. tr.): desenselar.

desardolar (v. tr.): pèdre la bata dels esclòps.

desarestar (v. tr.): traire l'aresta o las arestas.

desarestar (se): s'abenar de lassieira (fatiga)

desargentar (v. tr.): despolhar q.q. de son argent.

desargentar (se): despensar tot son argent; pèdre son argentadura.
Una persona desargentada.
Un calici desargentat.

desarmament: accion o resulta de desarmar o de se ...

desarmar (v. tr.): dostar l'arma o las armas a q.q.; desbandar un fusil; desarmar un naviri, un país.

desarmar (se): pausar son arma / pausar sas armas.

desarmejar (v. tr.): frequentatiu de desarmar.

desarnescar (v. tr.): quitar los arnesques a una bèstia de tira.
Quand foguèt desarnescat, l'ase petnèt de contentament.

desarpiar (v. tr.): copar o rausar las arpas.

desarpiar (se): se nafrar los pès de s'enfugir al brutle; usar (R. V, 453) sas arpas; s'afanar de caminar; se desartelhar.

desarquetar (v. tr.): traire las sagetas de lor estug; traire lo volam de son estug; desacaptar lo talh del volam.

desarrapar (v. tr.): traire quicòm que s'es arrapat.

desarremausar (v. tr.): trebolat; perturbar (R. V, 442)

desarremausar (se): se trebolat; se perturbar.

desarrendar (v. tr.): abandonar una locacion.

desarribar (v. intr.): desribar (s'asondar sus las ribas)

desarrimar (v. tr.): desrengar la carga d'un naviri.

desarropir (se): se pausar / se desabenar / se desalassar.

desarrucar (v. tr.): far sortir de son abric; desapevar; desconcentrar.

desarrucar (se): sortir de son abric; se desapevar; se desconcentrar.

desarsar (v. tr.): desassedat (atudar la set de q.q.)

desarsar (se): se desassedat (atudar sa set)
Capitava pas de se desarsar.

desarsat, -ada: desassedat, -ada.

desarsinar (v. tr.): desassedat.

desarsinar (se): se desassedat.

desart: anar / targa / portadura (biais de se téner o de caminar)

desartelhar (se): s'afabar los pès de s'afanar de caminar; caminar a la buta-buta.
Ni per se desartelhar poguèt pas téner pè als autres.

desaseimar (v. tr.): trebolat / perturbar (R. V, 442)
« *desasermar* » e derivats: v. **desassermar**.

desasimar (v. tr.): agusar una lama que còpa pas pus.

desassaregar (se): se desassedat.

desassasonar (v. tr.): laurar o semenar quand a pas sason; cambiar l'òrdre dels assolaments.

desassedat (v. tr.): atudar la set de q.q.

desassedat (se): s'atudar la set.

desassegurar (v. tr.): desvariari (trebolat / perturbar); descontentenciar; desconcertar.

desassegurar (se): se desvariari.

desassegurat, -ada: t. a. çaisús.

desassermar (v. tr.): desassedat / atudar la set de q.q.

desassermar (se): se desassedat / s'atudar la set.

desassetar (v. tr.): desplaçar çò en plaça; desestabilizar; traire la bugada del bugador.

desassocar (v. tr.): far tombar la r.55 armpeugadapdelsdesclòus.

desasonciar

desbalausida : estabosiment ; estat d'èsser còrfendut, -uda ;
marrida novèla.

desbalausir (v. tr.): estabosir ; còrfendre.

desbalindrar (se) : se despeitralhar / se despeitriñar...

desbalitrinar / desbelitrinar (se) : se despapachar...

desbanada : pigasson sens cap ni martèl.

desbanar (v. tr.): s'apoderar d'un taure per las banas.

desbanar / desbanicar (se) : pèdre una bana.
De quand en quand una vaca se desbanava.

desbanastar / desembanastar (v. tr.): voidar las banastas ;
descargar las banastas.

desbancar (v. tr. e intr.): curlir / far cuf ; abandonar ;
forçar q.q. a abandonar la partida.

desbandada : desbranda ; fugida.

desbandar (v. tr.): desbrandar / escampilhar l'enemic ;
destibar / destendre ; far sortir d'una bandada.

desbandar (se) : se desbrandar / s'enfugir / s'escampilhar ;
se destibar ; sortir de sa bandada.

desbanicar (se) : pèdre una bana / se desbanar.

desbaranhar (v. tr.): desrabar las randas (los tèrmes)

desbaranhar (se) : se desempetegar.

desbaratar (v. tr.): desmargar ; bresar ; borramesclar ;
desbarrassar q.q. de son rafatum ; vendre fòrt bas.

desbaratar (se) : se desbarrassar de sa marrida merça ;
se malmarridar.

desbarbar (v. tr.): desrabar la barba ; copar las racinèlas.

desbarbelar (v. tr.): desvedilhar / desbarbar ; batre las
espigas d'una garba.

desbarbenar (v. tr.): copar las racinèlas / desbarbar.

desbarcada / desbarcament : accion de desbarcar.

desbarcador / desembarcador : airal per desbarcar.

desbarcar (v. tr. e intr.): desembarcar (sortir d'una nau)

desbardar (v. tr.): enlevar los bards ; descarrassar lo linge ;
desbastar (enlevar lo bast) ; descimossar un nenon.

desbardar (se) : pèdre son bast (muòl, sauma, ase, caval)

desbarlugar (v. tr.): obrir los uèlhs a q.q. (s.f.) ;

desbarlugar (se) : obrir los uèlhs / se desemborniari (s.f.)

desbarrar (v. tr.): enlevar la barradura ; desenraiar ;
desjuntar la vitz d'un truèlh ; entreprene amb vam.

desbarrar (se) : se desenregar (s.f.) / s'emportar.

desbarràs : airal per se desbarrassar de çò que geina.

desbarrassament : accion de desbarrassar.

desbarrassar (v. tr.): desembarrassar.

desbarrassar (se) : se liberar ; se descargar.

desbarrassiu, -iva : que desbarrassa.

desbarrotar (v. tr.): desverrolhar (obrir, tirar lo verroilh)

desbarrotir : v. çaisús.

desbaruta : desbranda / desbandada.

desbarutar (v. tr.): virar la baruta. v. **baruta**.

desbastada : rosta / tanada / tabassada.

desbastador : laissa per metre lo bast o d'autres apleches.

desbastar (v. tr.): enlevar lo bast ; desmargar ; demolir.

desbastar (se) : pèdre son bast.

desbastatge : accion de desbastar una bèstia de tira.

desbastejar (v. intr.): plegar de portar lo bast (s.f.) /
plegar de trabalhar.

desbastiment : accion de demolir.

desbastir (v. tr.): demolir.

desbatalhar (v. tr.): enlevar lo batalh d'una campana.

desbatalhar (se) : pèdre son batalh.

desbatanar (v. intr.): parlar a tòrt e a través.

desbatar (v. tr.): enlevar la bata dels esclòps ; enlevar la
sòla de las batas d'un caval, d'un muòl...

desbatar (se) : pèdre la bata (en parlant d'un esclòp)

desbatejaire, -a : persona que càmbia son prenom.

desbatejar (v. tr.): cambiar lo prenom o lo nom.
Desbatejar una carrièira, una plaça, una vila...

desbatejar (se) : cambiar son prenom de baptisme.

desbatelar (v. intr.): deslargar tot un flux de paraulas.

desbatiflar (se) : pèdre los onglons o las batas ;
pèdre los esclòps (s.f.)

desbatre (v. tr.): acanar la frucha d'un arbre.

desbauç : cingle (rocàs a pic) ; precipici.

desbauçar (v. tr. e intr.): getar dins un bauç (precipici)
cambavirar ; far cabussar ; desaprovat en justícia.

desbauçar (se) : cabussar dins un bauç ; capbordelar.

desbavar (v. tr. e intr.): despolhar los cocons de lo borra.

desbavelaire, -a : q.q. que despolha los cocons de la borra.

desbavelar (v. tr. e intr.): despolhar los cocons de la borra.

desbefiar (v. tr.): descarar / desfaciar ; desbigossar ; gastar /
far perir ; deteriorar / deslabrar ; desparriar.

desbefiar (se) : se contrafar ; se desgaunhar ; moninejar ;
se desbigossar ; se deslabrar ; se desparriar.

desbelitrar (v. tr.): far plegar d'èsser belitre.

desbelitrar (se) : plegar d'èsser belitre.

desbendament : accion de desbendar o de destibar.

desbendar (v. tr.): enlevar las bendas d'un pensament ;
destibar ; desarmar una arma.

desbequinhar (v. tr.): contestar.

desbequinhar (se) : se carcanhar.

desberlhar (v. tr.): copar una ansa ; copar las ansas.

desberlhar (se) : pèdre una ansa ; pèdre las ansas.

desbiaissat, -ada : maladrech, -a.

desbiardar (v. intr.): desgrossir un tròç de fust ; capusar.

desbibolat, -ada : qu'a perdut lo cap ; que desparla.

desbigossar (v. tr.): desmargar ; dislocar (R. VI, 211)
desmalugar ; desvariari d'a fons.

desbigossar (se) : se desmargar ; se dislocar ; se desancar ;
se desmalugar ; se desvariari d'a fons.

desbigossassejar (v. intr.): frequentatiu de desbigossar.

desbigossat, -ada : estropiat, -ada.
Èra tota desbigossada, la paura femna !

desbilhar (v. tr.): destibar las còrdas d'una carreta.

desbinhar (v. tr.): contrafar ; desgaunhar.

desvitrolat, -ada : despitralhat, -ada ; despeitriinat, -ada.

desblasar (v. tr.): desbavar / desbavelar. v. pus naut.

desbletar / desbletonar (v. tr.): describlar (enlevar los ribles)

desbloclar / desboclar (v. tr.) : suprimir las boclas ;
desenganar ; desentravar ; desencadenar ; liberar.

desboclar (se) : se desenganar.

desbocar (v. tr.): sortir d'un airal estrech ; desembocar ;
liberar.

desboçar / desbocelar (v. tr.): desamarrar (tèrme de marina)

desbocar (se) : s'afrabar la boca de tombar de morres.

desbocassament : accion d'èsser tròp ausard en paraulas.

desbocassar (v. intr.): èsser tròp ausard en paraulas.

desbocat, -ada : tròp ausard, -a en paraulas ; barjacaire, -a.

desbocelar : desamarrar (mar.)

desbochardir (v. tr.): lavar la cara d'un mainatge.

desbochardir (se) : se lavar la cara ; se netejar / s'alevar
(en parlant del temps)

desbochinar (v. tr.): enrambolhar lo pel.

desbochinar (se) : s'enrambolhar lo pel.
desboclar (v. tr.): v. **desblocar**.
desboissar (v. tr.): destapar (enlevar un tap de bois)
desbolar (v. tr.): lançar la bòla / jogar primièr ;
traire las bòlas d'un camp ; obrir una letra.
desbolar (se) : pèdre las bòlas (los limits)
desbolat, -ada : qu'a perdudas sas bòlas (sos limits)
desbolegar (v. tr.): desenrambolhar.
desbolegar (se) : se desenrambolhar ; s'arregar per.
« *desbolhir* » : v. çaijós.
desbolir (v. tr.): bajar los legums. v. **bajonar**.
desbolit, -ida : bajanat, -ada.
desbondada : accion de desbordar, de s'asondar ;
asondament.
desbondar / desbondonar (v. tr. e intr.): traire la bonda ;
rajar, raja que rajaràs.
desbondar / desbondonar (se) : pèdre sa bonda ;
s'asondar ; anar del ventre ; se confisar.
desbonetar (v. tr.): enlevar la boneta de q.q. ;
desamorçar una fusada.
desbonetar (se) : quitar sa boneta.
desbòrd : colèra.
desbordament : asondament ; gorrinatge.
desbordador : aplech utilizat per desbordar.
desbordar (v. tr. e intr.): desarribar ; asondar ; se
destacar d'un naviri abordat ; enlevar la bordadura ;
desarborar (mar.)
desbordar (se) : se desarribar ; s'asondar.
desbordelar (se) : se lançar ; se ronçar ; se precipitar.
desbornar (v. tr.): desentutar (far sortir de sa tuta) ;
desanisar (far sortir de son nis) ; desjaçar.
desborrada / desborral : rosta / tanada / esplumissal (s.f.)
Una brava desborrada l'esperava a l'ostal.
desborrador : tròç de lama de dalha per desborrar un pòrc.
desborrare : pica borra / bovet (aucel) (*Pyrrhula pyrrhula*)
desborrar (v. tr. e intr.): desrabar de pels de sus la pèl ;
enlevar la borra (t. a.) ; enlevar de borrons ; desgordir q.q. ;
desparlar.
desborrar (se) : pèdre sa borra ; pèdre son pel ; far lo
nis (conilha / lapina)
desborrassar (v. tr.): esplumissar los pels grossièrs (t.a.) ;
despelar de castanhas.
desborrillhada : accion d'esplumissar lo pel folet (t.a.)
desborrillhar (v. tr.): esplumissar lo pel folet (t.a.)
desborrillhar (se) : pèdre lo pel folet.
desborronaire, -a : persona que desborrona.
desborronar (v. tr.): suprimir de borrons.
desborronar (v. intr.): parlar a tòrt e a través ; repapier ;
desparlar.
desborsar (v. tr.): pagar.
desborselar (v. tr.): desgrunar ; desborsar / pagar.
desborselar (se) : s'engrunar.
desbosar (v. tr.): enlevar las bosas de darrièr las vacas ;
netejar los budèls d'un pòrc maselat.
desboscalhadura / desboscalhament : accion o resulta
de desrabar totes los arbres d'un airal.
desboscalhar (v. tr.): desrabar totes los arbres d'un airal.
desboscar (v. tr. e intr.): desrabar d'unes arbres d'un airal ;
far sortir del bòsc ; deguerpir (sens actual)
desboscar (se) : sortir del bòsc.
desbosassar (v. tr.): frequentatiu de desboscar.

desbosassar (se) : frequentatiu de se desboscar.
desboselar (v. tr.): demolir.
desbosiga : bosiga / artiga (del gallés *ARTICA* : laurada)
desbosigaire, -a : persona que desbosiga.
desbosolar (v. tr.): traire las bosòlas.
desbosigar (v. tr.): trabalhar una bosiga / bodiga
(del gallés *BODIGA* : frau)
desbosigatge : accion o resulta de desbosigar.
desbosir (v. intr.): se demesir d'èsser tròp cuèch, -a.
desbotar (v. tr.): tirar lo vin d'una bota (barrica, tonèl...) ;
quitar las bòtas ; concedir pas a q.q. çò demandat.
desbotar (se) : se quitar las bòtas.
desbotelhar / desembotelhar (v. tr.): destapar una botelha ;
voidar una botelha dins quicòm mai.
desbotinar (v. tr.): descoscolhar.
desbotonar (v. tr.): desmargar los botons de las botonèiras.
desbotonar (se) : desmargar sos botons de las botonèiras ;
se desllargar (s.f.) / se laisser anar.
desbotonatge : accion de se desbotonar (t.a.)
desbraçar (v. tr.): privar d'un braç o dels dos braces ;
getar a plec de braç.
desbraçar (se) : trabalhar, trabalha que trabalharàs.
desbragar (v. tr. e intr.): quitar las bragas a q.q. ; plegar
de trabalhar ; desembragar (cambiar de velocitat /
cambiar de « *vitèssa* » (fr. de l. p.) ; desmargar las
còrdas d'un fais.
desbragar (se) : se quitar las bragas.
desbraguetar (v. tr.): obrir una bragueta.
desbraguetar (se) : obrir sa bragueta.
desbraguetat : qu'a la bragueta dubèrta.
desbrallar (v. tr.): baissar las bragas. (R. II, 247)
desbrallat, -ada : qu'a baissadas sas bragas. (R. II, 247)
De confondre pas amb **despapachat / despitralhat**.
desbrancar (v. tr.): copar de brancas ; copar las brancas.
desbranda : desbrandada / desbaruta.
desbrandar (v. tr.): metre en desbranda ; far s'enfugir.
desbrandar (se) : se desbandar ; s'enfugir.
desbregar (v. tr.): rompre lo cais a q.q.
desbregar (se) : se rompre los cais.
« *desbrembar* » e derivats : v. **desmembrar**.
desbrenar (v. tr.): desseparar lo bren de la farina ;
polverejar (mudar en polvera) ; desgrunar ; bresar.
desbrenar (se) : se desagregar ; se deròir.
desbretar (v. tr.): debitar de rols en cabirons.
desbribar (se) : adoçar / fondre (gèl, glaç, nèu...)
desbridada : despensa d'aubèrja per noirir los cavals ;
escorreguda facha sens desbridar lo caval.
desbridar (v. tr.): quitar la brida al caval o als cavals ;
manjar golardament.
desbrinar (v. tr.): desvolzar / desenrotlar.
desbrinar (se) : se desvolzar / se desenrotlar.
desbrisar (v. tr.): bresar / brisar.
desbrisar (se) : baralhejar ; se calcinar.
desbriscar (v. tr.): enlevar la brisca d'una teulada.
A desbriscada sa teulada abans de la deslaular.
desbrossar (v. tr.): remenar lo lach qu'es a se brossar.
desbrossar (v. tr.): desbrugar (copar las brugas d'un airal)
desbrostar (v. tr.): far de brost / far de rama.
desbrotar (v. tr.): suprimir de borrons ; desfulhar ;
copar las brotas ; pàisser las brotas.
desbrotar (se) : pèdre sos borrons.

desbrugar (v. tr.): copar totas las brugas d'un airal.

desbrulhar (v. tr.): enlevar tot çò bruèlh ; desrubar las èrbas marridas ; tornar laurar abans de semenar.

desburgalhar (v. tr.): far sortir de son abric ; far fugir.

desburrar (v. tr.): levar la crosta del lach.

desc : panièr redond ; panièira oblonga amb doas quèrbas.

desca : panièira granda e longaruda, amb doas manadas.

descabalar (v. tr. e intr.): suprimir lo cabal d'una bòria ; despoderar de son cabal ; s'arroïnar.

descabalar (se) : pèrdre o far partir tot son cabal.

descabanar (v. tr.): desmargar las cabanas (enlevar las brotas de bruga que los manhans i an plaçats lors cocons)

descabassar (v. tr.): enlevar los cabasses ; desmargar los montets de cabasses per los voidar dins lo molin d'òli.

descabdelar (v. tr.): desenrengar ; metre en desòrdre.

descabeçar (v. tr.): descapitar. (R. II, 320)

descabelar (v. tr.): debanar lo fil d'una madaïssa ; desenrambolhar lo pel.

descabelhar (v. tr.): copar lo cabelh d'una planta.

descabello (cast.): còp d'espasa o de cotèl per acabar lo taure desquilhat. (t. tecn. de tauromaquia)

descabestrar (v. tr.): enlevar lo cabestre a un animal.

descabestrar (se) : se descadenar (s.f.) ; se desvergonhar.

descabestrat, -ada : descadenat, -ada.

descaboçar (v. tr.): copar la còca del milh.

descabolhar (v. tr.): despolhar la còca del milh.

descabrar (v. tr.): desquilhar.

descabridar (se) : arribar pas a tèrme (en parlant d'una cabra plena)

descabucelar (v. tr.): enlevar la cabucèla (lo coberton)

descabussar (v. tr.): desquilhar d'un còp de ròc ; desquilhar d'un còp de fusil.

descaça : asir / asirança.

descaçar (v. tr.): embandir ; destituir ; supplantar ; prene en descaça : asirar.

descaçolar (v. intr.): mòlre tot lo gran del gorgarèl ; plegar de mòlre ; cedir lo gorgarèl a q.q. mai.

descada : contengut d'una desca.

descadaïssar (v. tr.): far desgorgar la tèla (tela) nòva.

descadaular (v. tr.): levar la cadaula / obrir.

descadaulat, -ada : non cadaulat, -ada.

descadenar (v. tr.): desencadenar / enlevar la cadena.

descadenciar (se) : pèrdre tota mesura ; s'enferonar ; dire de causas sens cap ni centena.

descai : estrós / rebrec / rafatum ; malabosena.

descaire, -a : persona que fa de desques o de descas.

descaire / descàser (v. intr. e tr.): davalat (s.f.); tombar / cabussar (s.f.); rebordelar (s.f.); far de rafatum ; descomptar ; deteriorar (R. III, 32)

descaissalar (v. tr.): desdentar ; traire las dents molaras.

descaissar (v. intr.): pèrdre de pes o de valor ; se degalhar. *e non pas « dechetar »* (fr. de l. p.)

descaisselar (se) : se desdentar ; pèrdre las molaras.

descalbrat, -ada : nafrat, -ada pel cap ; descervelat, -ada.

descaladaire, -a : persona que despasimenta.

descaladar (v. tr.): enlevar la calada ; despasimentar.

descaladar (se) : se despasimentar.

descaladat, -ada : despasimentat, -ada.

descaladatge : accion o resulta de despasimentar.

descalar (v. tr.): destibar un filat o una trapa o una tenda ; fugir / s'enfugir ; descotar (enlevar una còca)

descalar (se) : desamarar (mar.)

descalçar e derivats : v. **descauçar**.

descalhar (v. tr.): far fondre quicòm de calhat ; far fondre de grais, de burre, d'òli empreses.

descalhar (se) : venir mai o mens liquid ; se fondre.

descalonar (v. tr.): rascar de noses.

descalotar (v. tr.): quitar lo calòt a q.q.

descalotar (se) : se quitar lo calòt per saludar q.q.

descambaligar (v. tr.): quitar las cambaligas d'una persona.

descambaligar (se) : se quitar las cambaligas.

descambar (v. tr.): avencar / arrendre / alassar que jamai.

descambar (se) : se rompre las cambas a dich de caminar ; s'avencar / s'arrendre / s'alassar que jamai.

descambat, -ada : garrèl, -a ; arredut / arrendut, -uda.

descambatar (v. tr. e intr.): alassar q.q. a dich de caminar ; còrrer al brutle (a cambas-ajudatz-me)

descambatar (se) : s'alassar las cambas que jamai.

descambiaire, -a : persona que descàmbia d'argent.

descambiar (v. tr.): escambiar / bescambiar / far un escambi ; rompre un escambi.

descaminar (v. tr.): far pèrdre a q.q. son camin.

descaminar (se) : pèrdre son camin / se fòraviar.

descamisar (v. tr.): quitar a q.q. sa camisa.

descamisar (se) : se quitar la camisa.

descampar (v. intr. e tr.): deslotjar q.q. (L. 118)
deguerpir. (R. III, 516)

descampassiment : artiga Del gallés *ARTICA* : laurada.

descampassir (v. tr.): desbosigar / artigar. v. **artiga**.

descamusar (v. tr.): descrestar (copar çò que despasa)
« *descandelar* » : v. **desencabdelar**.

descanilhar (v. tr. e intr.): suprimir las canilhas ; s'enfugir ; partir al brutle / ... a cambas-ajudatz-me.

descanilharatge : accion de descanilhar. (t. a. çaisús)
« *descanjar* » : v. **descambiar**.

descansar (v. tr. e intr.): repausar / desalassar.

descansar (se) : se desalassar / se pausar / se repausar.

descansat, -ada : pausat, -ada / repausat, -ada.

descantar (v. intr.): cambiar de ton ; cambiar d'opinion.

descantelar (v. tr.): butar de naut en bas ; desbauçar ; ronçar / precipitar.

descantelar (se) : se ronçar / se precipitar.

descantonar (v. tr.): copar un canton ; copar los cantons (arc.) liberar q. q. ; liberar un tropèl acantonat.

descantonar (se) : se liberar.

descapaironar (v. tr.): suprimir lo capairon d'una paret.

descapaironar (se) : quitar son capairon.

descapar (v. tr.): descapitar ; netejar lo dessús.

descaparar (v. tr.): doblat de descapar v. çaisús.

descapbilhar (v. tr.): cambavirar ; far cabussar.

descapelada : salutacion.

descapelar (v. tr. e intr.): magencar / copar la cima de quicòm ; enlevar çò que cobrís (t. a.) ; tèrme de marina.

descapelar (se) : levar son capèl ; quitar son capèl ; se desvergonhar.

descapelatge : accion de descapelar o de se descapelar.
« *descapilhar* » : v. **descapbilhar**.

descapitar (v. tr.): magencar / copar lo cap / copar la cima.

descapolhar (v. tr.): descapitar.

descapolhat, -ada : magencat, -ada / descapitat, -ada.

descarab ;

descapolhat, -adj / F1 9.5 Tf -70.7ER6Tf -.126 coTD (descara/F2 8.5TD -0.356 Tc ;

descarar (v. tr.): caravirar / desfaiar.
descarar (se): canbiar de cara / se caravirar / se desfaiar.
descarat, -ada: qu'a cambiada de cara; ardimand, -a.
Al descarat (loc. adv.): a l'imprevista.
descarbar / desquerbar (v. tr.): rompre la quèrba.
descarbar / desquerbar (se): pèdre sa quèrba.
descarbat / desquerbat, -ada: qu'a perduda sa quèrba.
descarcavelar (v. tr.): tormentar; molestar (R. IV, 247)
descarcavelar (se): s'afanar; s'esperforçar.
descaremar (se): rompre l'abstinéncia de quaresma.
(v. **carema / caresma** (R. V, 9 - L. 68) e **quaresma**)
descarga: airal per metre lo rafatum / desbarràs;
accion de descargar; acquit (R. V, 18)
descargaire, -a: persona que descarga quicòm.
e non pas « *docker* » (angl.)
descargador: cai (airal per descargar); cilindre per rotlar
la tèla.
descargadoira: faunhador / prautidor (tina de vendèmia)
descargament: descarga (accion de descargar)
descargar (v. tr.): pausar una carga; amendrir una talha;
absòlver (s.f.)
descargar (se): s'aleujar; se liberar d'una carga.
descarnador: aplech per descarnar (t. a.)
descarnadura: magror.
descarnaire, -a: persona que descarna lo pòrc del masèl;
tota persona que descarna quicòm.
descarnament: amagriment; descarnatge.
descarnar (v. tr.): enlevar la carn de pels òsses; far magrir;
descaucelar quicòm; enlevar la tèrra de dessus.
descarnar (se): magrir quicòm / ... aicisèm / ...bravament)
descarnassir (se): se desacostumar de manjar de carn.
descarnatge: accion de descarnar quicòm o de se descarnar.
descarnilhar (v. tr.): destòrcer un fil vengut tròp tòrs.
descarrar (v. tr. e intr.): suprimir los caires de quicòm.
descarrelar (v. tr.): enlevar los carrèls de pavatge.
descaïfairar (v. tr.): dividir un còrs en quatre quartièrs /
escaïfairar; divisar / separar (s.f.)
descaçanar (v. tr.): quitar la capçana (lo cabestre);
descadenar / desencadenar / descabestrar.
Descaçanar un vedèl. Descaçanar la colèra de q.q.
descasar (v. tr.): deslotjar; expulsar; descaçar; destituir;
suplantar; desvirar de son jaç; « *desmaridar* » (l.p.): far la
pròva qu'un maridatge a la glèisa es estat nul tre la debuta
e proclamar, après jutjament, aquela nullitat.
descasença: decadéncia.
descàser / descaire (v. intr. e tr.): v. **descaire**.
descassar (v. tr.): far pauc de cas; mespresar.
descassidar (v. tr.): netejar los uèlhs de lor laganha.
descassidar (se): se desencassidar. v. çaisús.
descastrar (v. tr.): alunhar; embandir; descaçar; remandar.
descastrar (se): se desbarrassar de q.q.
descat: descada (contengut d'un desc, d'una desca)
descatalanar (v. tr.): baïssar las alas d'un capèl.
descata: escavament per descobrir un rocàs o una peirièira.
descatar (v. tr.): desacaptar / descobrir / trobar;
enlevar las escatas. *Descatar un peis*.
descatir (v. tr.): passar una estòfa a la vapor.
descatonar (v. tr.): suprimir los catons d'un arbre.
descatonar (se): arribar pas a tèrme (en parlant d'una cata)
descauç, -a: sens res als pès.
Caminar descauç, -a: caminar pèdescauç.

descauçament: accion de descauçar o de se descauçar.
« *descauçanar* »: v. **descauçanar**.
descauçar (v. tr.): quitar la cauçada a q.q.; quitar las
cauças a q.q.; desferrar; descaucelar.
descauçar (se): quitar sa cauçada; quitar las cauças;
se desferrar.
descauçatge: descarnament; accion de descaucelar.
descaucelar (v. tr.): bicar (sarclar) lo pè d'una planta.
Descaucelar la vinha. e non pas « *desantorar* »
descaudar (v. tr.): airejar quicòm de tròp caud; refregir.
descaudar (se): s'airejar; se refregir.
descaular (v. tr.): enlevar la caula (l'envolopa) d'una frucha.
descaunar (v. tr.): far sortir un animal de sa tuna (cauna)
descauquilhar (v. tr.): enlevar la cauquilha; descloscar.
descausar (v. tr.): insolentar.
descausir (v. tr.): subtar; secutar; tarridar; agarrir;
butar a se retirar.
descautar (v. tr.): desvòuser una madaïssa; desenrotlar.
descautar (se): se desvòuser; se desenrotlar.
descavalgar (v. tr. e intr.): davalat de caval; desarçonar;
desenselar.
descavar (v. tr.): far sortir per fòrça de son emplaçament;
curar; cavar; desenterrar.
descavilhar (v. tr.): enlevar la cavilha o las cavilhas;
desplantar; mudar.
descavilhar (se): se desplantar.
descelerar (v. tr.): disminuir la celeritat (R. II, 373)
descenchar / descintar (v. tr.): destibar o enlevar la cencha
o las cenchas.
descenchar / descintar (se): se destibar la cencha;
se quitar la cencha.
descendéncia: l'ensemble dels que davalan de q.q.
descendent, -a (adj. e subs.): persona que davalat de q.q.
descendre (v. tr. e intr.): davalat (t. a.); davalat de
q.q. per filiacions successivas.
descenduda: davalada.
« *descenglar* » - « *se descenglar* »: v. **descinglar**.
descentralizacion: accion de descentralizar.
descentralizaire, -a: persona que descentraliza.
descentralizar (v. tr.): far mens dependre del governament
central, d'una administracion centrala.
descerclar (v. tr.): enlevar un cercle d'endacòm.
descerclar (se): pèdre un cercle (barrica, semal, ròda...)
descervelar (v. tr.): estabordir; rompre lo cap;
dissecar la cervèla; far saltar la cervèla.
descessar (v. intr.): cessar de / plegar de / quitar de.
descessonar (v. tr.): magencar la coa d'un caval.
descharpir (v. tr.): separar los que se baton.
deschicar (v. tr.): se desprenre (l. p.)
deschifranhar (v. tr.): escafar.
deschifrar (v. tr.): arribar a legir en s'esperforçant.
deschucar (v. tr.): espremir lo chuc; estorrar; agotar.
descigolar / descigonhar (v. tr.): deslogar; dislocar.
descilhar (v. tr.): desclucar / obrir las clucas (los uèlhs);
descilhar (se): se nafrar lo front, las ussas, las cilhas.
descimatar / descimelar (v. tr.): magencar las cimas.
descimentar (v. tr.): enlevar lo ciment.
descimossar (v. tr.): desbardar / desenmalholar un nenon.
descimossat, -ada: desenmalholat, -ada.
descindrador: instrument per descindrar.
descindrament: accion de descindrar.

descindrar (v. tr.): enlevar los cindres d'una vòuta.
descinge, -ja: exempt, -a / desprovesit, -ida / privat, -ada.
descinglar (v. tr.): destibar o enlevar las cinglas.
descinglar (se): s'enlevar las cinglas.
descinjar (v. tr.): privar; despoblar; desprovesir.
descintar - se descintar: v. **descenchar - se descenchar**.
desciscilar: v. **desbatar**.
desclacar (v. tr.): obrir la trapa; descobrir; divulgar; esventar (s.f.): metre dins lo vent / escampilhar.
desclapaire, -a: q.q. que trai quicòm de jos un clapàs.
desclapar (v. tr.): traire de jos las clapas (pèiras); dessosterrar; desenterrar; descobrir.
De laurar prigond desclapèt un vièlh toat.
desclapassar (v. tr.): augmentatiu de desclapar.
desclapatge: accion de traire quicòm de jols clapasses.
desclapar (v. tr.): rebaiassar de categoria.
desclaure / desenclaure (v. tr.): deslargar lo bestial; desenfachilhar / desempatufar.
desclavar (v. tr.): obrir / dobrir una pòrta clavada.
desclavar (se): se dobrir amb una clau.
desclavelacion: accion o resulta de desclavelar.
desclavelar (v. tr.): enlevar los clavèls
desclavelar (se): se dobrir en enlevant los clavèls.
desclie: doblat de descliquetada.
descliquetada / desclin...: accion o resulta de descliquetar.
descliquetar / desclin... (v. tr.): descadaular / levar lo clinquet.
desclocir / deslucir (v. tr.): far pèdre l'enveja de coar.
desclocir / deslucir (se): pèdre l'enveja de coar.
descloscar (v. tr.): enlevar lo clòsc; traire del clòsc.
descloscar (se): sortir del clòsc.
deslucar (v. tr.): desbendar las clucas (los uèlhs)
desluchar (v. tr.): descobrir la teulada / enlevar lo cluèg.
deslucir (v. tr.): v. **desclocir**.
descoar (v. tr.): far plegar de coar. *Descoar una galina.*
descoar (se): plegar de coar / quitar de coar.
descoar / descoatar (v. tr.): acorchar o copar la coa.
descoar / descoatar (se): se copar la coa.
descobèrt: una manca d'argent sul compte bancari; costèlas del moton al dejós de l'espatla.
descobèrt, -a: a l'aire liure; sens res sul cap; dessobtat, -ada.
descobèrta: accion de descobrir çò amagat o ignorat; mina a cèl dobèrt.
descobertar (v. tr.): enlevar lo coberton o la cobertoira.
descobilhonar (v. tr.): desquilhar / far tombar.
descoblar (v. tr.): desaparier.
descoblar (se): se desaparier.
descobrir (v. tr.): enlevar çò que cobrés quicòm; trobar; far una descobèrta / far una tròba.
descobrir (se): levar lo capèl; enlevar un vestit; sortir de son amagatal; sortir de sa resèrva.
descocar (v. tr.): culhir las còcas de milh o las despolhar.
descoconada: culhida dels manhans.
descoconaira: persona que culhís los cocons de manhans.
descoconar (v. tr.): culhir los cocons de manhans.
descoconatge: descoconada / culhida dels manhans.
« *descodar* »: v. **descoar** e **descodificar**.
descodar (v. tr.): enlevar çò codat.
descodenar (v. tr.): levar la codena del lard; desenrassar.
descodificacion: accion o resulta de descodificar.
descodificador: aparelh per descodificar.

descodificar (v. tr.): véser o legir de mercé un còdi.
descoetar (v. tr.): copar la coa, copar la coeta.
Descoetar las anhelas per que sián de bon mólzer.
Descoetat, un topin val pas res pus.
descofar (v. tr.): enlevar lo capèl; desrengar lo pel.
descofar (se): se desrengar lo pel.
descofelar / descufelar (v. tr.): descoscilhar; descloscar.
descofelar / descufelar (se): se descoscilhar; se descloscar.
« *descofelhar* » / « *descoforlhar* »: v. çaisús.
descoïre / descoïser (v. tr.): ajustar d'aiga a las confituras o als siròps tròp cuèches.
« *descoïssar* »: v. **descoïssar / descueïssar**.
descolacion: accion o resulta de copar lo còl a q.q.
La descolacion de Joan lo Baptista.
descolanar (v. tr.): quitar la colana a un vedèl.
descolanar (se): pèdre sa colana (mena de colar de fust)
descolar (v. tr.): trencar lo còl.
descolar / desencolar (v. tr.): desempegar.
descolar / desencolar (se): se desempegar.
descoletar (v. tr.): desbotonar l'ennaut de la camisa o del casabèc.
descoletar (se): se despeitrinar; se despitalhar.
descoletat (subs. m.): peitrina mai o mens descobèrta.
descoletat, -ada (adj.): despeitrat, -ada.
descolha: coscolha (envolopa dels peses, dels mongilhs...)
descolhaire, -a: descoscilhaire, -a; balajaire, -a de carrièras.
descolhar (v. tr.): descoscilhar (traire de la coscolha)
descolonizacion: liberacion d'un pòble colonizat.
descolonizar (v. tr.): liberar un pòble colonizat.
descolonizat, -ada: liberat, -ada d'un pòble colonizaire.
descolorar (v. tr.): alterar o cambiar la color de quicòm.
descolorar (se): pèdre de sa color.
descolorat, -ada: qu'a cambiada la color de son pel.
descomandament: accion de descomandar o de se ...
descomandar (v. tr.): anullar una comanda; desfar; destacar.
descomandar (se): pèdre son balanç; pèdre lo cap; se desnosar; se destacar; se desplaçar.
descomblar (v. tr.): enlevar la teulada; descobrir un ostal; descobrir un jaciment; desenterrar lo pè dels ceps; desencombrar.
descomble: sisa de tèrra que recobrés un jaciment.
descompartir (v. tr.): despartir; partir / partejar.
descompastar (v. tr.): despastar / desempastar.
descompausar (v. tr.): alterar (R. II, 46); corrompre; descompartir; analizar.
descompausar (se): s'alterar; se corrompre.
descomplaïre (v. intr.): agradar pas.
descompression: accion o resulta de descomprimir (t. a.)
descompressor: aparelh o valvula de descompression.
descomprimir (v. tr.): far baïssar o far plegar la pression.
descomptar (v. tr.): far un rebais / far un descompte.
descompte: rebais; accion de descomptar.
descon: desc pichon; banaston.
desconat: contengut d'un descon.
desconcar (v. tr.): escaucelar.
desconcertar (v. tr.): desvariar / destenembar / destendilhar.
desconcertar (se): se desvariar / se destenembar...
desconcertat, -ada: desvariat, -ada / trebolat, -ada.
desconeissable, -a: de mal reconéisser.
desconeissença: manca de coneissença; ingratitud.
desconeissent, -a: ingrat, -a.

desconéisser / desconóisser (v. tr. e intr.): reconéisser pas q.q.; reconéisser pas quicòm; èsser ingrát, -a.

desconfés, essa: defuntat, -ada sens se confessar; *Moriguèt desconfés e ab intestat* (lat.): (sens testament)

desconfessit, -ida: que se confèssa pas pus.

desconfida: desbranda.

desconfièch: despièch / despièit; contrarietat (R. II, 468)
decepcion. *De desconfièch*: de contrarietat.

desconfir (v. tr.): desbrandar / desbandar. (R. III, 277)

desconfit, -a: desbrandat, -ada.

desconflar (v. tr.): far sortir l'aire o lo gas de quicòm de conflát.

desconflar (se): pèdre son aire o son gas.

desconflat, -ada: qu'a perdut son aire o son gas.

desconfòrt: estat de q.q. que manca de coratge.

desconfortar (v. tr.): descoratjar.

desconfortar (se): se descoratjar.

descongestionar (v. tr.): reduir una congestion (t.a.)

descongieirar (v. tr.): enlevar las congèiras.

desconnectar (v. tr.): copar la connexion.

desconóisser / desconéisser: v. desconéisser.

desconselhar (v. tr.): conselhar pas quicòm a q.q.

desconsolar (v. tr.): desolar / adolentir / afligir.

desconsolar (se): se desolar, se lamentar bravament.

desconsolat, -ada: bravament desolat, -ada; bravament adolentit, -ida, afligit, -ida.
Es tota desconsolada d'aver perduda sa nena.

descontenènciá: estat d'una persona desvariada.

descontenenciar (v. tr.): desvariar; desconcertar.

descontenenciar (se): se desvariar; se desconcertar.

descontentament: estat d'una persona qu'es pas contenta.

descontentar (v. tr.): contentar pas.

descontractar (v. tr.): far cessar una contraccion.

descontractar (se): plegar d'èsser contractat.

desconvenable, -a: que conven pas; que desagrada.

desconvenènciá: manca de convenènciá.

desconvenir (v. intr.): convenir pas; desagradar.

desconvenir (se): èsser pas d'acòrdi.

desconvidar (v. tr.): anullar lo convit fach a q.q.

descopetar (v. tr.): tustar sul copet; descapitar; insolentar; difamar (R. III, 258)

descoquelar (v. tr.): espotir los grumèls.

descòr: desgost; descoratjament; indignacion (R. III, 50)

descoraire, -a: qu'amòda (que bolega) lo descòr; desgostaire, -a.

descorant, -a: descoratjant, -a.

descorar (v. tr. e intr.): amodar (bolegar) lo vòmit, lo soslèu; desgostar; descoratjar; malcorar; venir a revèrs; repugnar (R. IV, 669)

descorar (se): se descoratjar; se desdire; racar.

descorós, -osa: qu'amòda lo vòmit o lo soslèu; desgostant, -a.

descoratjament: manca de coratge; malcòr; desan.

descoratjant, -a: qu'amòda lo descoratjament.

descoratjar (v. tr.): far pèdre lo coratge.

descoratjar (se): pèdre son coratge.

descorbecelar (v. tr.): enlevar lo coberton / descobrir.

descordar (v. tr.): enlevar las còrdas de quicòm de cordat.

descordejar (v. tr.): descordar; desenrambolhar una còrda.

descordelar (v. tr.): desnosar cordèl, correja o correjon.

descordelar (se): se desnosar; se desmargar.

descordurada: tròç d'estòfa descordurat.

descordurar (v. tr.): suprimir una cordura / descòser / descosir.

descordurar (se): se descòser / se descosir.

descordurat, -ada: descosut, -uda / descosit, -ida.

descornar (v. tr.): suprimir las banas / desbanar; suprimir un canton / descantonar; breçar / berçar; revirar o afrabar un canton de qué que siá.

descornar (se): se desbanar; se descantonar...

descoronar (v. tr.): despolhar quicòm o q.q. de sa corona.

descoronar (se): abandonar sa corona.

descorrejonar (v. tr.): desnosar los correjons de las sabatas.

descorrejonar (se): se desnosar los correjons.

descortés, -esa: que manca de cortesiá.

descortesament: d'un biais descortés.

descortesia: manca de cortesia. (R. II, 497)

descortia: descortesia.

descortinar (v. tr.): voidar lo cabàs que las olivas i son estadas quichadas / descabassar.

descoscolhar (v. tr.): desgrunar de peses, de mongilhs...; descufelar / descotelar. *Descoscolhar m'agrada pas.*

descòser / descòire: v. descòire.

descóser / descosir (v. tr.): descordurar.

descóser / descosir (se): se descordurar.

descostarar / descostelar (v. tr.): rompre las còstas.

descostarar / descostelar (se): se rompre las còstas.

descotar (v. tr.): podar lo còt de l'an passat. v. còt.

descotar (v. tr.): enlevar una còta. v. còta.

descotelar (v. tr.): rompre las còstas; descoscolhar / descufelar.

descotida: penchenada; escarpinada (accion de se tirar lo pel)

descotidor: una penche.

descotir (v. tr.): desembolhar / desenrambolhar; penchenar; discutir; descobrir quicòm que l'òm voliá saber; dire a q.q. sas quatre vertats; manjar golarment.

descotir (se): se penchenar; s'escarpir (se tirar lo pel)

descotit, -ida: t. a. çaisús.

descotissar (v. tr.): frequentatiu de descotir (t. a.)

descrassar / descrassir (v. tr.): netejar la crassa (t. a.)

descrassar / descrassir (se): se desenrassar (t. a.)

descrassatge: accion de desenrassar (t. a.)

descrausselhar (v. tr.): desencrostar la tèrra; desencrostar del glaç.

descrèdit: manca de reputacion o de crèdit.

descreditar (v. tr.): far pèdre crèdit o reputacion.

descreditar (se): pèdre sa reputacion.

descreire (v. tr. e intr.): aver pas la fe / mescreire.

descreença: manca de fe / mescreença.

descrescent, -a: mescrecent, -a.

descreis: diminucion de la luna.

descreissença: diminucion (t. a.) (R. IV, 196)

descreïsser (v. intr.): mermar / disminuir.

descrenar / descrihar (v. tr.): enlevar lo crin.

descrentir (v. tr.): far pèdre la crenta.

descrestar (v. tr.): copar la cresta (t. a.); magencar la flòr del milh.

descrestat, -ada: magencat, -ada.

descrestianar (v. tr.): far pèdre la fe crestiana.

descrestianar (se): pèdre la fe crestiana; s'avodar al diable; pèdre paciència; se calcinar; repotegar.
Se descrestiana cada còp que se carga una colèra.

descriidar (v. tr.): dire de mal de q.q.; li far pèdre sa reputacion.
Vòli pas descriidar degun, qu'aquò se fa pas.

descriudar (se) : pèrdre sa reputacion.
descriuher : v. **descreuar**.
descripcion : accion o resulta de descriure quicòm o q.q.
descriptar (v. tr.) : descodificar quicòm d'amagat (s. p. e s. f.)
descriptatge : accion o resulta de descriptar quicòm.
descriptiu, -iva : que servís a descriure.
descriptivament : d'un biais descriptiu.
descriure (v. tr.) : representar quicòm o q.q. amb de paraulas o de signes eschiches o diches (t. a.)
descrocar / desacrocar (v. tr.) : desgafar d'un cròc; desencrancar.
descroçar (v. tr.) : far pèrdre sa cròça a q.q.
descroçar (se) : pèrdre sa cròça ; abandonar sas croças.
descrochonar (v. tr.) : desgafar ; descrocar ; copar un cantèl ; (arc.) : copar los cantèls / copar los cantons en fasent los passatges per la maquina de meissonar.
descrochonar (se) : se desgafar / se descrocar.
descrochonat, -ada : desgafat, -ada / descrocat, -ada.
descroissir : v. **descriuissir**.
descroquetar (v. tr.) : destacar / desgafar d'un cròc.
descroquetat, -ada : descrochonat, -ada. v. çaisús.
descrosament : accion de descrosar (sas alas, sos braces...)
descrosar (v. tr.) : desplegar / quitar de crosar.
descrostar (v. tr.) : levar la crosta del lach o de quicòm mai (t. a.)
descrostar (se) : despolhar de sa crosta (t. a.)
descrotador / descrotadoira : aplech per desenfangar ; escobeta per se desenfangar.
descrotaire, -a : persona que desenfanga.
descrotar (v. tr.) : demolir una cròta (vòuta)
descrotar (v. tr.) : desenfangar ; netejar las cròtas del bestial.
descrotar (se) : se desenfangar.
descrotatge : accion de se desenfangar, de se netejar.
descriuissir (v. tr. arc.) : començar de batre una solada de garbas sul sòl de la bòria.
descrusada : bolhon que ven pas que de virar lo bolh ; pèrdia d'argent al jòc ; rosta / tanada / bastonada.
descrusar (v. tr.) : bajar / far virar lo bolh, pas mai ; passar los cocons a l'aiga bolhenta ; dessalivar ; desvòuzer la seda d'aqueles cocons bajarats ; s'adelir / sentir lo talent / sentir la fam. *Descrusar los legums* : los bajarar.
descrusar (se) : se bajarar ; se desvòuzer v çaisús.
descrusat, -ada : t. a. çaisús.
descrusatge : accion de descrusar o de se descrusar (t. a.)
« descruissir » : v. **descriuissir**.
descruvelar / descrovelar (v. tr.) : descloscar / descauquillar ; descloscar un uòu bolit ; plomar de castanhas ; closcar de noses / descloscar d'amètlas...
descruvelar / descrovelar (se) : se descloscar (t. a.)
descruvelat, -ada : t. a. çaisús.
« descubrir » : v. **descobrir**.
« descucar » : v. **desclucar**.
descueissar / descuoissar (v. tr.) : rompre las cuèissas ; destacar una branca del tronc o del marc.
descuèlha : despolha / despuèlha (R. IV, 479)
descugar (v. tr.) : obrir los uèlhs (s.f.) / desclucar.
« descuiar » : v. **descoar**.
descular (v. tr.) : assetar (abenar lo cuol de la sòla de la cauçada) ; desnogalhar. *Ai la cauçada desculada*.
descular (se) : s'assetar (s'abenar lo cuol de la sòla de la cauçada) ; se desnogalhar (se closcar / se descloscar)

desculat, -ada : assetat, -ada (bravament abenada del cuol de la sòla (en parlant de cauçada))
desculefar (v. tr.) : enlevar las culèfas / descoscolhar.
desculpa / desculpa : desencusa (R. II, 361)
desculpar / desculpar (v. tr.) : desencusar / descoscolpar / reconèisser l'innocéncia d'un acusat.
desculpar / desculpar (se) : provar son innocéncia ; se descoscolpar / se descoscolhar (R. II, 443 - 518)
desculturar (v. tr.) : far pèrdre a q.q. sa cultura.
La colonizacion descultura los pòbles colonizats.
descunchadura : embroncadura.
descunchar (v. intr. e tr.) : èsser malabillhadàs, -assa ; embroncar.
Es totjorn tota descunchada.
Descunchar la vista, lo bon gost, la morala.
desculpat / desculpat, -ada : t. a. de desculpar.
« descuir » : v. **descriu**.
« descurbecelar » : v. **descorbecelar**.
« descurbir » : v. **descobrir**.
descuscar (v. tr.) : desondrar / desparar ; descarrar / desfaiar ; far venir desconeissable, -a.
desdaurar (v. tr.) : far pèrdre la dauradura.
desdaurar (se) : pèrdre sa dauradura.
desdaurat, -ada : qu'a perduda sa dauradura.
desdejunar (v. tr.) : rompre lo june.
Desdemonia : prenom.
desdenh : sentiment que fa mespresar q.q. o quicòm.
desdenhar (v. tr.) : considerar q.q. o quicòm coma indigne, -a de se'n ocupar.
desdenhós, -osa : que fa mòstra de son mesprètz.
desdenhosament : d'un biais mespresent.
desdentar (v. tr.) : far pèrdre las dents.
desdentar (se) : pèrdre sas dents / se pèrdre las dents.
desdentat, -ada : persona qu'a perdudas sas dents.
desdire (v. tr.) : contradire ; retractar ; desmentir.
desdire (se) : se retractar.
desdit / desdich : retractacion (R. V, 403)
desdoblament : accion o resulta de desdoblar o de se ...
Desdoblament de la personalitat (med.)
desdoblar (v. tr.) : partejar en dos ; enlevar la dobladura d'un vestit ; ajustar quicòm de suplementari ; desrubar la mitat d'un plançon tròp espès.
Desdoblar una classa. Desdoblar un vestit.
Desdoblar un train (n'ajustar un autre en mai)
Desdoblar las bledas.
desdolçar (v. tr.) : far sortir de sa dòlça / descoscolhar / desgrunar. *Desdolçar de peses...*
deseimar (v. tr.) : desvariari ; desaubirar.
desemat, -ada : desvariari, -ada ; desaubirar, ada.
deseiriçar (se) : s'apasiar ; tornar baissat son pel eiriçat.
desejar (v. tr.) : desirar.
Vos desègi una bona annada : vos desiri...
desembalar (v. tr.) : traire de son embalatge.
desembanastar (v. tr.) : enlevar las banastas d'una sauma.
desembanastar (se) : se desempetegar.
desembarrar (v. tr.) : obrir la pòrta ; deslargar.
desembarrassar (v. tr.) : desbarrassar.
desembarrassar (se) : se desbarrassar ; abortir voluntàriament (del lat. *abortiri* (R. II, 17))
desembaugir (v. tr.) : far venir senta ; domdar.
desembaumar (v. tr.) : far sortir d'una bauma, d'una cauna.
desembaumar (se) : sortir d'una bauma, d'una cauna.

desembestiar (v. tr.): deslaiar / distraire.
desembestiar (se) : se deslaiar / se distraire.
descaissar (v. intr.): pèrdre de pes o de valor ; se degalhar.
e non pas « dechetar » (fr. de l. p.)
desembolhada : accion o resulta de desembolhar quicòm.
desembolhaire, -a : persona que desenrambolha.
desembolhar / desembulhar (v. tr.): desenrambolhar ;
penchenar ; desliurar ; desmesclar.
desembolhar / desembulhar (se) : se desenrambolhar.
Se desembolhèt de totas las enganas.
desemborniar (v. tr.): obrir los uèlhs a q.q. (s.f.)
desemborniar (se) : obrir los uèlhs (s.f.)
desembre / decembre : lo mes darrièr de l'annada ;
lo mes desen de l'annada romana. (R. III, 31)
La grafia « decembre » ven del latin « december »
desembriagar (v. tr.): despintar / desbandar / desencigalar.
desembriagar (se) : se despintar / se desbandar /
se desencigalar.
desembulhar : v. **desembolhar**.
desemmascar (v. tr.): desempatufar.
desemmascar (se) : se desempatufar.
desemmascatge : accion o resulta de se desempatufar.
desempacha : desliurança.
desempachar (v. tr.): desempetegar / desliurar.
desempachar (se) : se desempetegar / se desliurar.
desempalunar (v. tr.): desbarrassar de son palun, de sos paluns.
desempantenar (v. tr.): traire d'un filat.
desempantenar (se) : se desempetegar / se desliurar.
desempaquetar (v. tr.): traire de son paquet.
desempaire, -a : abandonaire, -a.
desempament : abandon.
desemparrar (v. tr.): desaubirar / desvariar ; abandonar ;
desmastar e afrabar un naviri ; escapar.
desemparrar (se) : se desaubirar / se desvariar ; s'escapar.
desemparrat, -ada : t. a. çaisús.
desempedir (v. tr.): desempetegar / desliurar.
desempedir (se) : se desempetegar / se desliurar.
desempegar (v. tr.): enlevar çò que pega ; descolar ;
desempetegar / desliurar.
desempegar (se) : se desempetegar / se desliurar.
desempgomir (v. tr.): netejar quicòm de pegós ;
penchenar lo pel empegomit per la crassa.
desempgomir (se) : se netejar lo pel e se penchenar.
desempetar (v. tr.): desempetegar / desliurar.
desempetar (se) : se desempetegar / se desliurar.
« desempetar » : v. çaisús.
desempenar (v. tr.): desrubar las frangilhas d'una ala.
desempesar (v. tr.): enlevar l'empés d'un vestit, d'una
estòfa...
desempesar (se) : pèrdre son empés.
desempescar (v. tr.): desenfangar ; desempetegar.
desempescar (se) : se desenfangar ; se desempetegar.
desempesolhar (v. tr.): desbarrassar dels pesolhs.
desempesolhir (v. tr.): v. **desempesolhar**.
L'escòla es estada desempesolhida (desempesolhada)
desempesolhar (se) : se desbarrassar dels pesolhs.
desempesolhir (se) : se desbarrassar dels pesolhs.
desempestar (v. tr.): desenfectar.
desempestelar (v. tr.): desembarrar q.q. d'embarrat.
desempestelar (se) : desclavar sa pòrta.
desempetegar (v. tr.): tirar d'afar / desliurar.

desempetegar (se) : se tirar d'afar / se desliurar.
desemplastrar (v. tr.): desempegar.
desemplastrar (se) : se desempegar.
desemplenar / desemplir (v. tr.): voidar.
desemplenar / desemplir (se) : se voidar.
desempoisonar (v. tr.): donar un contrapoisson ;
desenfectar ; netejar un camp de sas èrbas marridas.
desempoisonar (se) : prene un contrapoisson.
desempresonar (v. tr.): desencarcerar (far sortir de preson)
desemprimar (v. tr.): far pàisser l'èrba pus primièira.
desempuèi. v. **despuèi**.
desempusar (v. tr.): escartar los tusons del fùòc ;
desentusar / moderar lo fuòc.
desempusar (se) : se desentusar.
desen, -a : *Lo sègle desen* : lo sègle dètz / lo sègle X.
desena : ensemble de dètz unitats.
desenament (adv.): 10°
desenant : d'ara endavant / a partir d'ara.
desenar (v. tr.): multiplicar per dètz ; donar lo dètz per un.
desenamorar (v. tr.): far pèrdre l'amor.
desenamorar (se) : plegar d'aimar ; plegar de s'aimar.
desenantir (v. tr.): rebaisar ; far descàser.
desenastar (v. tr.): traire de l'ast.
desenat (un) : una desena a quicòm prèp.
desencabalar (v. tr.): vendre lo bestial d'una bòria.
desencabalar (se) : se desbarrassar del bestial de la bòria.
desencabdelar (v. tr.): desvòuser / debanar / desenrotlar.
desencabdelar (se) : se debanar / se desenrotlar...
desencadenar (v. tr.): enlevar las cadenas.
desencadenar (se) : se desbarrassar de sas cadenas ;
se descabestrar (s.f.)
desencafnar (v. tr.): traire d'una caforna (cauna / bauma...)
desencafnar (se) : sortir d'una caforna.
desencaissar (v. tr.): tirar de la caissa.
desencalar (v. tr.): enlevar las calas que còtan una veitura ;
desenfangar ; tornar amodar una autò en pana.
desencalar (se) : se desenfangar ; se desempetegar.
desencant : desencantament ; desillusion.
desencantaire, -a : persona que desenlusís q.q.
desencantament : desillusion.
desencantar (v. tr.): desenluser.
desencarcerar (v. tr.): desempresonar (far sortir de preson)
desencarnar (v. tr.): descarnar ; desacostumar de la carn ;
far magre ; far divendres.
desencarnar (se) : se desabituar de la carn.
desencarnat, -ada (s. f.): en defòra de la realitat terrèstra.
desencarrar (v. tr.): desligar del carri un parelh encarrat.
desencigalar (v. tr.): desembriagar / despintar.
desencigalar (se) : se desembriagar / se despintar.
desenclaire (v. tr.): deslargar. *Desenclaire lo bestial.*
« desenclaurir » / « desenclausir » : v. **desclaire**.
desenclavar (v. tr.): desclavar ; desclavelar ; liberar ;
desseparar quicòm de l'airal ont es enclavat
desenclavar (se) d

desencongïeirar (v. tr.): suprimir las congïeiras (cunhièiras) de nèu.

desencongïeirar (se): se tirar d'una congïeira de nèu.

desencorar (v. tr.): descoratjar.

desencorar (se): se descoratjar.

desencrancar (v. tr.): desacrocar.

desencrancar (se): se desacrocar.

desencriminar (v. tr.): desenculpar. (R. II, 518)

desencrococar (v. tr.): redreçar.

desencrococar (se): se redreçar.

desencrosar (v. tr.): traire de viande d'una cròsa.

desencrotar (v. tr.): traire d'una cròta (cava)

desencrumir (v. tr.): desbarrassar de las nivols.

desencrumir (se): se desbarrassar de sas nivols / s'esclarir.

desenculpar (v. tr.): justificar (declarar innocent)

desencusa: excusa; pentiment / penedença; justificacion. (R. II, 361)

desencusar (v. tr.): desenculpar; justificar (R. III, 605)
excusar. *Desencusatz-me, pòdi pas venir.*

desencusar (se): se justificar; se penedre. (R. III, 605)

desendalhar (v. tr.): fenejar los andalhs.

desendeutar (v. tr.): pagar los deutes de q.q.

desendeutar (se): pagar sos deutes.

desendormir (v. tr.): desrevelhar; desgordir / desengordir (t.a.)

desendormir (se): se desrevelhar; se desengordir (t. a.)

desendurcir (v. tr.): adocir (t. a.)

desendurcir (se): s'adocir (t. a.)

desenebriar (v. tr.): desembrigar / desencigalar.

desenebriar (se): se desembrigar / se desencigalar.

desenfangar (v. tr.): traire de la fanga (t. a.)

desenfangar (se): se traire de la fanga (t. a.)
Lo tractor se poguèt pas desenfangar.

desenfundelar (v. tr.): desempaquetar / destropar.

desenfarinar (v. tr.): enlevar una posca de farina.

desenfarinar (se): se netejar d'una posca de farina.

desenfectar (v. tr.): desenfectar.

desenfectar (v. tr.): tuar los gèrmes patogèns d'un aïral.

desenferonar / desenferonir (v. tr.): apasiar.

desenferonar / desenferonir (se): s'apasiar.

desenferriar (v. tr.): liberar q.q. de sas entravas (t. a.)

desenferriar (se): se liberar de sas entravas (t. a.)

desenfieirar (v. tr.): retirar lo bestial d'una fièira.

desenfieirejar (v. tr.): frequentatiu de desenfieirar.

desenfilar (v. tr.): pèdre lo fil de l'agulha; traire d'endacòmçò que i se trobava enfilat.

desenfilar (se): se desengulhar; debanar una madaissa.

desenfladura: accion de se desenflar, de se desconflar.

desenflar (v. tr.): desconflar.

desenflar (se): se desconflar.

desenfornar (v. tr.): traire del forn.

desenfosquir (se): s'esclarir.

desenfuocar (v. tr.): apasiar.

desenfuocar (se): s'apasiar.

desengabiar (v. tr.): traire d'una gàbia.

desengabiar (se): sortir de sa gàbia.

desengainar (v. tr.): traire una arma blanca de son estug; s'aprestar a atacar.

desengalochar (v. tr.): far tombar la nèu empegada a la cauçada.

desenganar (v. tr.): desbarlugar; desemborniar (s.f.); traire una clau enganada dins la sarralha.
La clau la poguèri pas desenganar.

desenganar (se): se desbarlugar; se desemborniar (s.f.); se desempetegar.

desengar (se): s'enanar; se tirar de pels passes.

desengarrancir (v. tr.): desendormir (t. a.)

desengarrancir (se): se desendormir (t. a.)

desengatjar (v. tr.): liberar.

desengatjar (se): se liberar.

desengaunhar (v. tr.): far plegar q.q. de far lo morre.

desengaunhar (se): plegar de far lo morre.

desengavachar (v. tr.): desengodofar una garganta.

desengavachar (se): se desengodofar la garganta; desenganar una clau; desensalvatgir.

desengavatjar (se): se desensalvatgir; se civilizar.

desengodofar (v. tr.): desengorgar / desgatjar.

desengodofar (se): se desengorgar / se desgatjar.

« *desengolopar* »: v. **desenvolopar**.

desengolir (v. tr. e intr.): vomir.

desengorgar (v. tr.): desengodofar; desgatjar.

desengorgar (se): se desengodofar; se desgatjar.

desengranaire, -a / desengrunaire, -a: persona que desgruna peses, mongilhs...

desengranar / desengrunar (v. tr.): desgrunar; descufelar; desgarnir de gran lo molin.

desengranar / desengrunar (se): se desgrunar.

desengranatge / desengrunatge: accion de desgrunar.

desengravar (v. tr.): enlevar la grava.

desengravar (se): se tirar de per la grava.

desengraponir (v. tr.): desengrepesir t.a. çaijós.

desengraponir (se): se desengrepesir t.a. çaijós.

desengrepesir (v. tr.): desendormir del freg sos pès o sos dets; combatre l'engrepiment.

desengrepesir (se): se desendormir del freg (pès o dets)

desengrepiment: accion o resulta de desengrepesir.

desengrunar: v. **desengranar - desgrunar**.

desengrunar (se): v. **se desgrunar**.

desengulhar (v. tr.): traire lo fil del trauc de l'agulha; pèdre lo fil del trauc de l'agulha.

desengulhar (se): sortir del trauc de l'agulha.

desenièr: cap de desena; anèl de det de dètz dentilhons per desgrunar una desena d'*Ave Maria*.

desenjaçar (v. tr.): far sortir del jaç; cambiar los manhans de palhat.

desenjocar (v. tr.): far davalat del joc.

desenlanhar (v. tr.): deslaiar / distraire / divertir.

desenlusiment: accion o resulta d'obrir los uèlhs (s. f.); desencantament.

desenlusir (v. tr.): desemborniar (s.f.) / desbarlugar; obrir los uèlhs a q.q. (s. f.)

desennegresir (v. tr.): far venir mens negre.

desennegresir (se): s'esclarir / se levar (temps)

desennivolar (v. tr.): escampilhar las nivols (vent)

desennivolar (se): s'esclarir / se levar (temps)

desenraiar (v. tr.): desencalar / desenregar / desregar; sortir de la rega / far quicòm de travèrs (t. a.)

desenraiar (se): se sortir d'una carral; se desenfangar.

desenraiaçar (v. tr.): desracinar / desrabar.

desenrampesir (v. tr.): garir un enregdesiment; desendormir; garir una rampa.

desenraucar (v. tr.): garir la rauquièira.

desenraucar (se): plegar d'èsser rauc.

desenraumassar (v. tr.): garir un raumàs.

desenraumassar (se) : plegar d'èsser enraumassat.
desenregar (v. tr. e intr.): traire d'una carral ; desenfangar ; sortir de la rega ; far quicòm de travèrs (t. a.)
desenregar (se) : se sortir d'una carral ; se desenfangar.
desenregistrar (v. tr.): escafar (esfaçar) d'un registre.
desenrengar (v. tr.): escampilhar los rengs (los endalhs de fen)
desenrestar (v. tr.): destacar d'alhs d'un rèst. v. rèst.
desenrotlament : desrotlament / debanament / debanatge ; debanada.
desenrotlar (v. tr.): desrotlar / debanar.
desenrotlar (se) : se desrotlar / se debanar.
desensablir (v. tr.): enlevar la sabla.
desensablir (se) : se traire de la sabla.
desensacar (v. tr.): vojar lo contengut d'un sac o d'una saca.
desensalvatgir (v. tr.): aprivadar ; civilizar.
desensalvatgir (se) : s'aprivadar ; se civilizar.
desensebelir (v. tr.): desenterrar / desreboundre.
desenselar (v. tr.): desarçonar.
desenselat, -ada : desarçonat, -ada.
desensolprar / desensofrar (v. tr.): desbarrassar una estòfa de traças de sofre.
desensortir (v. tr.): desaparier.
desentanhar (v. tr.): desenfangar.
desentarigar (v. tr.): desasimar las dents. v. (L. 111)
desentarigar (se) : se desasimar. v. (L. 111)
desentaular (v. tr.): levar la taula ; far se levar de taula ; destrantalhar ; desmargar.
desentaular (se) : se levar de taula ; se destrantalhar ; se desmargar.
desenterrar (v. tr.): traire de la tèrra / desensevelir / desreboundre.
desenterrament : accion o resulta de desenterrar.
desentestar (v. tr.): far plegar un mal de cap.
desentestar (se) : plegar de se dòlre del cap.
desentoissar (v. tr.): desmalugar.
desentoissar (se) : se desmalugar.
desentortilhar / desentortilhar (v. tr.): desenrambolhar.
« desentortilhar » : v. çaisús.
desentrafegar (v. tr.): desmesclar ; desseparar doas causas que lors ponchas son enganadas.
desentrafegar (se) : se desmesclar ; se desenganar.
desentravar (v. tr.): destravar ; desenganar.
desentravar (se) : se destravar ; se desenganar.
desentrepachar (v. tr.): desenrambolhar ; desempegar ; desempedir ; desembolhar.
desentrepachar (se) : se desempetegar.
desentristar (v. tr.): caçar lo tristum.
desentristar (se) : se liberar del tristum.
desentusar (v. tr.): desseparar los tusons per far baissar lo fuòc.
desentutar (v. tr.): far sortir de sa tuta (de son trauc)
desentutar (se) : sortir de sa tuta, de sa tuna.
desenvelar (v. tr.): redreçar quicòm d'enguerlhat.
Desenvelar una dalha : desentaular una dalha.
desenverenar (v. tr.): enlevar o contrar un veren ; bicar e caucar una planta malmenada pel vent.
desenverenar (se) : escampilhar son veren.
desenvescar (v. tr.): desempegar.
desenvescar (se) : se desempegar ; se desempetegar (t. a.)
desenviròutar (v. tr.): enlevar çò qu'envolopava ; desenvolopar ; desenrotlar
desenvitar (v. tr.): anullar una invitacion.

desenvitar (se) : refusar una invitacion.
desenvolopar / desengolopar (v. tr.): destropar.
« desenvrimar » : v. **desenverenar**.
desequilibrar (v. tr.): far pèrdre lo balanç (l'equilibri)
desequilibrar (se) : pèrdre lo balanç (l'equilibri)
desequilibri : pèrdia del balanç ; manca d'armonia entre doas parts, dos elements tròp inegals.
deserbaire, -a : persona que desraba las èrbas marridas ; persona que bica (que sarcla) de vianda.
deserbar (v. tr.): desrabar las èrbas marridas ; bicar.
deserbatge : accion o resulta de deserbar o de bicar.
deseretar (v. tr.): privar q.q. d'un eretatge.
desermassir (v. tr.): desacampestrir ; desbosigar.
desernhar (se) : plegar d'aver las èrnhas, d'èsser renós, -a.
desèrt : èrm / ermàs (del latin *eremus* : desèrt)
desèrt, -a : que ò a pas res o pas degun.
desertar (v. tr.): abandonar un aïral que l'òm o deuriá pas far.
desertic, -a : arid, -a ; incult, -a ; inhabitat, -ada.
desertor, -tritz : persona que desèrta o qu'a desertat.
desertós, -osa : inhabitat, -ada e incult, -a.
desescar (v. tr.): enlevar l'amòrsa d'un anquet.
desescufelar (v. tr.): descoscolhar de peses, de mongilhs...
descufelat, -ada : descoscolhat, -ada / desgrunat, -ada.
« desescuferlar » : v. çaisús.
desescumenjar (v. tr.): levar un escumenge (grèva condemnacion portada per la Glèisa)
desescusa e derivats : (doblet d'**excusa**, de **desencusa** e derivats)
desesper : manca (f.) d'esper. (per esper v. L. 171)
desesperable, -a : capable, -a de desesperar.
desesperaire, -a : persona que desespèra.
desesperança : manca (f.) d'esperança.
desesperant, -a : que buta a la desesperança o al desper.
desesperar (v. tr.): far pèrdre esper o esperança.
desesperar (se) : pèrdre l'esper o l'esperança.
desesperat, -ada : sens esperança o sens esper.
desespessisir (v. tr.): far venir mens espés.
desespessisir (se) : venir mens espés.
desespinar (v. tr.): enlevar espinas o arestas.
desestabilizar (v. tr.): far pèrdre l'estabilitat.
desestamar (v. tr.): enlevar l'estamatge.
desestatjar (v. tr.): enlevar los estatges / las estanças ; enlevar las estatjas (Roergue)
desestimar (v. tr.): aver pas l'estima deguda per quicòm o q.q.
desestivar (v. tr.): desarrimar un naviri.
desfacha / desfaita : desbranda ; catastròfa.
desfaciar (v. tr.): estrafaciar / descarar (cambiar la cara) / desfigurar (R. III, 323)
desfaciat, -ada : desfigurat, -ada.
desfaciar (se) : s'estrafaciar / se descarar / se desfigurar.
desfada : brava despensa ; ocasion de despensa.
desfaiçonar (v. tr.): desformar ; gastar / far perir.
desfaiçonar (se) : se desformar ; se gastar / perir.
desfaire / desfar (v. tr.): desmargar (t. a.); destruire ; desorganizar (v. R. IV, 384)
desfaire / desfar (se) : se desmargar ; magrir.
desfaseire, -a : persona que desmarga (t. a.) ; persona que quicha las olivas.
desfaissar (v. tr.): quitar la cencha a q.q. ; descimossar.
desfaissar (se) : se quitar la cencha.
desfaisselar (v. tr.): sortir los formatges de las formas.
desfamimar (v. tr.): apasiar la fam (lo talent) / desafamar.

desfamimar (se) : se desafamar.
desfangar (v. tr.) : enlevar la fanga ; desenfangar.
desfangar (se) : se traire de la fanga / se desenfangar.
desfarda : despolha ; descarga ; rafatum.
desfarfolhar (v. tr.) : desbarrassar.
desfarfolhar (se) : se desbarrassar.
desfasament : accion o resulta de se desfasar.
desfasar (v. tr.) : amodar una diferéncia de fasa entre doas grandors alternativas. (t. tecn. de fisica)
desfasar (se) : poder pas seguir los càmbiaments.
desfata : camp que ven d'èsser desermassit (eissart / frostís / ganhatge / garach / garait / artiga / novala)
desfatar (v. tr.) : desermassir / artigar / desbosigar ; esquinçar ; devorar / devorir a bèl cais.
desfatigar (se) : se desalassar / se descansar / se pausar.
desfatimar (v. tr.) : desfatar (variante vocalica del vèrb çaisús)
desfaular (v. tr.) : traire los punts provisòris d'un futur vestit.
desfaussar (se) (l.p.) : se desfar, se desbarrassar d'una carta.
desfaut : manca / sofracha / sofrache / sofraita ; deca.
desfautar / defautar (v. intr.) : far manca / far sofracha / far sofrache. v. (R. III, 254)
desfavor : manca de favor.
desfavorable, -a : qu'es pas favorable, -a.
desfavorablement : d'un biais desfavorable.
« *desfèci* » : v. **defèci**.
« *desfeirar* » : v. **desfeirar**.
desfelcir (v. tr.) : far qu'un solid se desagregue al contacte d'un liquid e se mescle amb el.
desfelcir (se) : se desagregar dins un liquid e se mesclar amb el.
desfemelar (v. tr.) : desrubar lo cambé mascle abans l'autre.
desfenatar (v. tr. arc.) : expandir los bracèls (montets) de fen)
desfenestracion : accion o resulta de desfenestrar.
desfenestrar (v. tr.) : far passar defòra per la fenèstra.
desfèrra : despolha.
desferrar (v. tr.) : levar los fèrres d'una bata o d'una cauçada.
desferrar (se) : pèdre sos fèrres.
« *desferrolhar* » : v. **desverrolhar**.
desfiar / desfisar (v. tr.) : metre q.q. al desfís. (R. III, 292)
desfiar (se) / se desfisar : se metre al desfís ; se mesfisar.
desficar (v. tr.) : desplantar / desrubar.
desfeirar (v. tr.) : retirar lo bestial d'una fièira.
desfigar (v. tr.) : culhir las figas d'una figuèira.
desfigurar (v. tr.) : desfaiar / descarar. (R. III, 323)
desfigurar (se) : se desfaiar / se descarar.
desfila (prene la) : s'esquivar.
desfilar (v. intr.) : marchar un darrèr l'autre en filas rengadas.
desfilar (v. tr.) : traire de fils d'una estòfa o d'un vestit.
desfilar (se) : sortir d'una fila ; prene la desfila / s'esquivar.
desfilargar (v. tr.) : traire de fils d'una estòfa o d'un vestit.
desfilargar (se) : se desfranjar ; se frangilhar ; s'espelhar.
desfilat : accion de marchar en filas plan rengadas.
desfilbastar (v. tr. e intr.) : traire, enlevar, suprimir la filbasta.
desfilfrar (v. tr.) : desfilar / desfilargar. v. çaisús.
desfís : accion o resulta de desfisar.
desfisança : suspicion (R. V, 276)
desfisant, -a : provocatiu, -iva (R. V, 577)
desfisar (v. tr.) : escometre / provocar (R. V, 577)
desfisar (se) : s'escometre / se provocar ; se mesfisar.
Desfisa-te d'un can que japa pas !

desfissonar (v. tr.) : traire un fisson / enlevar un fisson ; desponchar l'amòrsa d'un viron, d'una virona...
desfissonar (se) : pèdre son fisson.
L'abelha que fissa se desfissona.
desfiusar (v. tr.) : nafrar ; afrabar ; devorar en partida ; desvisatjar ; desfigurar (R. III, 323)
desflacar (v. tr.) : flacar / flaquir ; racar / abandonar.
desflamar (v. tr.) : disminuir l'inflamacion (R. III, 337)
desflamar (se) : s'apasiar ; se demenir ; s'atudar.
desflexion : extension del cap del fètus al moment de l'enfantament ; desviadura.
desflectir (v. tr.) : desvirar de sa direccion.
desflector, -tritz : que servís a amodar una desflexion.
desflocar (v. tr.) : suprimir las flòcas (mena d'adornaments)
desflocar (se) : pèdre sas flòcas ; pèdre son pel.
desflorar / desflorir (v. tr.) : suprimir la flor / far tombar la flor ; desverginar / despiuselar.
desflorar / desflorir (se) : pèdre sa flor / pèdre sas flors.
desfogar (se) : se deslargar / dire son sentit ; getar son fuòc ; se solatjar de çò que cacha ; s'apasiar.
desfolhar / desfulhar (v. tr.) : enlevar las fuèlhas.
Una brava albieirada desfulhèt totes los fraisses.
desfolhar / desfulhar (se) : pèdre sas fuèlhas.
Lo cerièr se desfulha un pauc dels primièrs.
desfondre (v. tr.) : demolir de fons a cima.
desfonzar (v. tr.) : laurar, palabessar plond. v. **defonsar** e derivats.
desformable, -a : que pòt èsser desformat, -ada.
desformacion : modificacion de quicòm, voluntària o pas.
desformar (v. tr.) : modificar quicòm, voluntàriament o pas.
desformar (se) : pèdre sa forma.
desfornir (v. tr.) : desprovesir ; desgarnir.
desfornir (se) : se desprovesir ; se desgarnir.
desforrelar (v. tr.) : desengainar / traire de l'estug ; desplegar una vela (mar.) ; mostrar l'espiga (cerealas)
desforrelar (se) : espigar (montar en espiga)
desfortuna : desavèni ; malastre / malaür ; accident ; malparada / malabosena / malastrada / malandra.
desfortunat (v. tr.) : malastrugar.
desfortunat, -ada : malastrugat, -ada.
desforviar (v. tr.) : tornar metre sul bon camin.
desfrachivar (v. tr.) : artigar / desbosigar / desermassir.
desfrairar (v. tr.) : desunir de fraires.
desfrairar (se) : se desunir entre fraires ; se batre fraire contra fraire ; se disputar un prèmi entre venceires a egalitat.
desfranjar (v. tr.) : suprimir las franjas.
desfranjar (se) : se desfilargar ; s'espelhar.
desfraunhar (v. tr.) : desbochardir ; netejar ; descarrassar.
desfraunhar (se) : se desbochardir ; se descarrassar...
desfrenar (v. tr.) : descabestrar / descadenar (s. f.)
desfrenar (se) : se descabestrar / se descadenar (s. f.)
desfrenat -ada : descabestrat, -ada (s. f.)
desfrescumar (v. tr.) : leF2 9tr.8

desfruchar / desfrutir (v. tr.): despolhar arbre o planta de sa frucha ; afrabar la frucha d'un arbre o d'una planta ; afrabar los arbres fruchièrs ; far una brava despensa.

desfruchar / desfrutir (se) : pèdre sa frucha.

desfulhar (v. tr.): enlevar fuèlhas o petals ; despampar.
Desfulhar la margarida.

desfulhar (se) : pèdre sas fuèlhas ; se despampar.

desfulhatge : despampa.

desfumar (v. tr.): far partir lo fum ; netejar del fum.

desfumar (se) : se desbochardir ; se netejar.

desfuocar / desenfuocar (v. tr.): apasiar.

desfuocar / desenfuocar (se) : s'apasiar.
Lo vielhum desenfuòca un pauc las passions.

desgabiari (v. tr.): traire de sa gàbia ; deslargar un aucèl.

desgabiari (se) : se deslargar de sa gàbia.

desgafar / desgafar (v. tr.): descrocar ; despenjar...

desgafetar (v. tr.): se descrocar ; se despenjar...

desgafetar : desenrambolhar de causas acrocadas.

desgafetar (se) : se descrocar ; se desmesclar.

desgafonar (v. tr.): far sortir de sos gafons (t. a.) v. **gafon**.

desgafonar (se) : sortir de sos gafons (t. a.)
Es alara que se desgafonèt (que se metèt en colèra)

desgafonat, -ada : sortit, -ida de sos gafons (t. a.)

desgaiari (v. tr.): regaudir ; alegrar / alegrir.

desgaiari (se) : se regaudir ; s'alegrar / s'alegrir.

desgainar (v. tr.): traire de son estug ; atacar.

desgaissar (v. tr.): suprimir las brotas adventissas.

desgaissonar (v. tr.): v. çaisús.

desgalaspar (v. tr.): desgaspaspar (desengrunar lo rasim)

desgalaspar (se) : se desengrunar.

desgaletar (v. tr.): macar, nafrar lo galet d'un caval.

desgaletar (se) : se macar, se nafrar al galet, al còl o a las espatlas (caval)

desgaletat, -ada : t. a. de desgatelar.

desgalonat (v. tr.): desgradar un galonat.

desgambiat, -ada : desbigossat, -ada ; estropiat, -ada ; dislocat, -ada. (R. IV, 91)

desganachar (v. tr.): rompre lo cais ; copar l'apetís.

desganachar (se) : se rompre lo cais ; rire, ritz-te que te riràs.

desganissar (se) : se batre ; s'encanissar.

desgansar / desgansilhar (v. tr.): desmargar un nos de ribans ; desnosa ; deslaçar ; desboclar ; descatalanar ; descaminar (s.f.) / pervertir ; emancipar (R. IV, 142)

desgansar (se) / **desgansilhar** (se) : t. a. çaisús.

desgantari (v. tr.): quitar los gants a q.q.

desgantari (se) : quitar sos gants / se quitar los gants.

desgarambir (v. tr.): gobiari (desversar / desgetar / desformar)

desgarambir (se) : se gobiari.

desgarambit, -ida : gobiat, -ada.

desgarar (v. tr.): degarar / desrengar ; enjaurar / enjaurir :
Lo vòstre can m'a desgaradas las fedas.

desgarar (se) : se degarar / s'enjaurar / s'enjaurir ; s'escaufestrar ; se desvariari.

desgarat, -ada : enjaurat, -ada / enjaurit, -ida ; desvariari, -ada ; destimborlat, -ada.
La mòrt de son òme l'a desgarada (desvariada)

desgargalhar (v. tr. e intr.): far sortir de sa mortaisa ; afrabar una mortaisa ; curalhar las granas d'una frucha ; èsser mal margat ; èsser desajustat.

desgargalhar (se) : se destrantalhar / se desmargar / se desajustar ; sortir de sa mortaisa.

desgargalhat, -ada : t. a. de desgargalhar.

desgargamelar (v. tr.): rompre la gargamèla.

desgargamelar (se) : bramar, brama que bramaràs ; se desgargantar a dich de bramar ; s'enraucar a fôrça de cridar.

desgargantar (se) : t. a. çaisús.

desgarlandar (v. tr.): baissar las alas d'un capèl.

desgarniment : accion o resulta de desgarnir.

desgarnir (v. tr.): desfornir ; desemplir ; voidar ; desarnescar (t. a.) ; tèrme tecnic de marina.

desgarnir (se) : se desfornir ; se desemplir ; se voidar...
Son front se desgarnís a proporcion que se fa vièlh.

desgarnit, -ida : t. a. çaisús.

desgarrolhar (v. tr.): desrabar una garrolha ; desrabar una branca o una brota ; desrabar de tanòcs ; dislocar.

desgarrolhar (se) : se desrabar ; se dislocar.

desgarronar (v. tr.): copar lo garron d'un animal ; far un tenon de galís en lòc de lo far drech.

desgarronar (se) : s'afrabar un garron.

desgaspador : escarpador (aplech per esgrapar los rasims)

desgaspar (v. tr.): escarpaspar / esgrapaspar.

desgatar (v. tr.): descufelar / descoscolhar ; relatar (s.f.)

desgatilhar (v. tr.): despampar (copar lo pampe)

desgatilhar (se) : s'endevenir pas ; se disputar.

desgatinhament : crèbacòr ; calcin / inquietud (R. V, 24)

desgatinhar (se) : se carcanhar / se carpinhar ; se disputar ; se calcinar.

desgatinhós, -osa : preocupat, -ada.

desgatjadet, -a : destricat, -ada / destricadet, -a.

desgatjament : accion o resulta de desgatjar o de se desgatjar.

desgatjar (v. tr.): tirar d'embarràs ; liberar ; desempetegar ; netejar / esclarir.

desgatjar (se) : se tirar d'embarràs ; se desempetegar.

desgatjat, -ada : desempetegat, -ada ; deglende, -a.

desgaubiadura : maladreça.

desgaubiat, -ada : maladrech, -a ; esquerrièr, -a.

desgaular (v. tr.): far sortir de son enclavièira (de sa mortaisa) ; afrabar una enclavièira

desgaular (se) : sortir de sa mortaisa (enclavièira)

desgaunhada : contorsion de la cara facha volontariàment o pas ; moninada.

desgaunhaire, -a : persona que desgaunha.

desgaunhar (v. tr.): contrafar ; moninejar ; escarnir.

desgaunhar (se) : se regaunhar ; s'escarnir. v. **regaunhar**.
Quitan pas de se desgaunhar !

desgaunhós, -osa : que contrafa ; que monineja.

desgautar (v. tr.): tustar sus una gauta amb la man dobèrta ; donar un emplastre, una sofla, un soflet.

desgavachir (v. tr.): desgrossir / civilizar.

desgavachir (se) : se desgrossir / se civilizar.

desgavelar (v. tr. arc) : levar las gavèlas darrèr la maquina ; desliar las gavèlas.

desgèl : accion de desglaçar o de se desglaçar.

desgelada : desglèl ; tabassada / tanada / rosta.

desgelador, -airitz : que fa adoçar / que desglèla.

desgeladura : accion o resulta del desglèl.

desgelar (v. intr. e tr.): adoçar / fondre / desglaçar.

desgelar (se) : s'adoçar / se fondre / se desglaçar.

desgermir (v. tr.): destruire l'èrba o la pelena.

desgermir (se) : èsser destruida (en parlant d'èrba)

desgetament : devèrs (accion o resulta de se desgetar)

- desgetar (se)** : se desformar / s'escartar de la direcció naturala.
- desgetat, -ada** : desformat, -ada.
Una pòst desgetada es pas de bon utilizar.
- desgiblar** (v. tr.): redreçar çò tòrs, -a.
- desgiblar (se)** : se redreçar après aver estat tòrs, -a.
- desgiscletar** (v. tr.): levar lo gisclet de la cadaula.
- desgiscletar (se)** : se desencadaular.
- « *desgitar* » : v. **desgetar**.
- desgiussar** (v. tr. e intr.): contrariar ; inquietar (R. V, 23) criticar ; portar pensament / èsser causa de pensament.
Aquel afar lo desgiussèt bravament.
- desglaçar** (v. tr. e intr.): desgelar ; rompre o enlevar lo glaç.
- desglaçar (se)** : se desgelar.
- desglariat, -ada** : desanat, -ada / desparricat, -ada / deslabrat, -ada.
- « *desglebar* » (fr.) v. **desglevar** e **gleva** (R. III, 475 - L. 208)
- desglen** : negligéncia.
- desglenada** : familiaritat (R. III, 258)
- desglenar** (v. tr.): descufelar / descoscolhar / desgrunar ; amanar las olivas ; tirar lo pel de q.q.
- desglenar (se)** : se desgrunar ; t. a. çaisús.
- desglesir (se)** : se desjuntar de se tressecar ; badalhar (s.f.) ; se fendilhar ; deperir ; s'abenar.
- desglevar** (v. tr.): enlevar la gleva. *Desglevar un pelenc.*
- « *desgobilhar* » (fr.) : v. **regolar - vomir**.
- « *desgofonar* » : v. **desgafonar**.
- desgolhar** (v. tr.): devorar / devorir ; destruire.
- desgolhaud, -a** : que devòra.
- desgordiment** : desengrepiment.
- desgordir** (v. tr.): desengrepesir.
- desgordir (se)** : se desengrepesir (se desendormir d'un freg).
- desgordit, -ida** : desrevelhat, -ada (s.f.) / aluserpit, -ida / alebraudit, -ida.
Es un dròlle desgordit que te farà servici.
- desgorgament** : desgatjament.
- desgorgar** (v. tr.): desengorgar / desengodofar / desgatjar.
Lo canèl finiguèt que se desgorguèt.
- desgorgar (se)** : se desengorgar / se desengodofar / se desgatjar.
- desgorgolhar** (v. tr.): triar / enlevar los gorgolhs. v. **gorgolh**.
Son a desgorgolhar de peses.
- desgosieirar (se)** : bramar brama que bramaràs ; venir rauc a dich de bramar.
- desgost** : descòr / defèci / refasti / fastic / repugnància.
- desgostaire, -a** : descoraire, -a ; que desgosta / que repugna.
- desgostar** (v. tr.): descorar / refastar ; repugnar (R. IV, 669)
- desgostar (se)** : se desgostar / se refastar / aver de repugnància.
- desgostant, -a** : descorós, -a ; qu'amòda la repugnància.
- desgostós, -osa** : refastigós, -osa.
- desgràcia / desgraciament** : pèrdia de la favor de q.q.
- desgraciàr** (v. tr.): far tombar en desgràcia.
- desgraciàr (se)** : tombar en desgràcia ; pèrdre sa gràcia ; se desfigurar (R. III, 323)
- desgraciós, -osa** : desplaent, -a.
- desgraciosament** : d'un biais desplaent.
- desgradacion** : accion de desgradar o de se desgradar.
- desgradar** (v. tr.): gastar / far perir / desondrar. (R. VI, 195) desgalonar.
La dròga desgrada l'òme.
Desgradèron lo galonat.
- desgradar (se)** : se perir / se deteriorar (R. III, 32)
- desgraisador** : instrument per desgraisar.
- desgraisaire, -a** : persona que desgraisa.
- desgraisar** (v. tr.): enlevar de grais ; enlevar lo grais.
Desgraisar lo bolhon de galina.
- desgraisar (se)** : se netejar del grais ; pèrdre son grais.
Se desgraisava los dets pel davantal.
- desgraisatge** : accion o resulta de desgraisar o de se desgraisar.
- desgramenir** (v. tr.): traire lo gram de per una tèrra ; desbarrassar del gram.
Lo camp foguèt pas brica de bon desgramenir.
- desgranar** (v. tr.): desgrunar ; traire lo gran d'una espiga, d'una coscolha, d'una còca de milh... ; desgrapar.
- desgranar (se)** : s'engrunar ; se desgrunar.
- desgrapar** (v. tr.): desgrunar los rasims.
- desgravar** (v. tr.): se desbarrassar de la grava ; netejar un canèl de sas fonzalhas ; desgatjar una nau engravadada.
- desgresar** (v. tr.): enlevar la tartra (la rausa) de las barricas ; descrassar.
- desgresat, -ada** : netejat, -ada.
- desgrevament** : accion o resulta d'èsser desgrevat.
Demandèt en van un desgrevament.
- desgrevar** (v. tr.): descargar q.q. de sas talhas, en tot o partida ; regalar q.q. per lo refar de sas privacions ; solatjar.
- desgrevar (se)** : se solajar ; se regalar.
- desgrevat, -ada** : descargat, -ada de sas talhas, en tot o partida.
- desgrinhar** (v. tr.): descantonar (afrabar o copar un canton) ; bercar / breçar ; desarestar (bresar una aresta)
- desgrossador** : mena de penche per desgrossir lo cambé.
- desgrossiment** : accion o resulta de desgrossir o de se desgrossir.
- desgrossieirar** (v. tr.): far venir mens grossièr (t. a.)
- desgrossir** (v. tr.): far venir mens grossièr (t. a.) ; fustejar / capusar / menúsar ; civilizar ; polir (t. a.)
- desgrossir (se)** : s'afinar ; se civilizar ; se polir (t. a.)
- desgrotlar** (v. tr.): sargotir ; saquejar ; destrantalhar ; far trantolar ; desrengar.
- desgrotlar (se)** : se destrantalhar.
- desgrudar** (v. tr.): doblèt de desgrunar.
- desgrulhar** (v. tr.): closcar ; desgranar. v. pus naut.
- desgrulhar (se)** : s'engrunar ; se desgrunar.
- desgrunar** (v. tr.): desgrapar ; desgranar. v. pus naut.
Mai aimava desgrunar de peses que lo capelet.
- desgrunar (se)** : se desgrapar ; se desgranar. v. pus naut.
- « *desguerpiment* » : v. **deguerpiment**.
- « *desguerpir* » : v. **guerpir / deguerpir**.
- desguindat, -ada** : qu'auqueja mai o mens de las ancas.
- desguisament** : travestiment. (R. III, 521)
- desguisar** (v. tr.): vestir q.q. per que siá pas reconegut.
- desguisar (se)** : se travestir per èsser pas reconegut.
- desidratacion** : accion o resulta de desidratar o de se ...
- desidratant, -a** : que desidrata.
- desidratar** (v. tr.): privar d'aiga.
- desidratar (se)** : èsser en manca d'aiga.
- desièc** (adv.): sulcòp / sens esperar mai.
- designacion** : accion de designar quicòm o q.q.
- designar** (v. tr.): mostrar del det quicòm o q.q. ; indicar del detquicòm o q.q.
- desillusion** : pèrdia d'illusion.
- desillusionar** (v. tr.): levar l'illusion o las illusions de q.q.

desincrustacion : accion de desincrustar o de se desincrustar.
desincrustar (v. tr.) : netejar de çò incrustat.

desinèncià : partida variabla de la fin d'un mot.

La « s » es lèumens la desinèncià del plural.

desinfeccion : accion o resulta de desinfectar.

desinfectant, -a (adj. e subs.) : que pòt desinfectar.

desinfectar (v. tr.) : tuar los gèrmes infeccioses d'un airal.

desintegrable, -a : que pòt èsser desintegrat, -ada.

desintegrar (v. tr.) : demolir la coesion d'un ensemble.

desintegracion : fragmentacion d'una ròca per erosion; dislocacion, dispersion; transformacion d'un nucli atomic o d'una particula en un autre nucli o en d'autres particulas.

La desintegracion de l'atòm.

desintegrar (se) : pèrdre sa coesion, son unitat.

desinterès : manca d'interès per quicòm o per q.q.

desinteressament : accion o resulta de se desinteressar.

desinteressar (v. tr.) : far plegar q.q. d'èsser interessat.

desinteressar (se) : plegar d'èsser interessat.

« *desinvoltura* » e derivats (italianismes que nos fan pas besonh) :

v. **inçalhença / noncalença / laissa-m'estar.**

desir : fòrta atraccion (R. V, 402) per quicòm o per q.q. fins al punt d'o voler o de lo voler possedir.

desirable, -a : qu'amòda lo desir / que bolega lo desir.

desiraença : desir.

desirar (v. tr.) : èsser atrach (atirat) par quicòm o per q.q. fins al punt d'o voler o de lo voler possedir; exprimir un desir.

Vos desiri una bona santat.

Vos desiri una bona annada.

Desirat - Desirada : prenomes.

desirós, -osa : envejós, -osa.

desistiment : renunciacion / renunciament.

desistir (se) : se despartir / renunciar.

desjaça : airal que los manhans i son ajaçats.

desjaçar (v. tr.) : far sortir de son jaç / desenjaçar; desliechar los manhans.

desjaçar (se) : se desnjaçar / sortir de son jaç.

desjoca : ora del levar dels aucèls o de la polalha.

desjocar (v. tr.) : far davalar del joc; far sortir del nis.

desjogar (v. tr.) : contrar.

desjonchar : v. çaijós.

desjónher (v. tr. e intr.) : desligar del jo; desencarrar; (s.f.) se prene la retirada.

desjónher (se) : se desseparar.

« *dejúnher* » : v. **desjónher.**

desjuntar (v. tr.) : desjónher; desseparar çò qu'es jonch; desnosar, desmargar çò juntat.

desjuntar (se) : se desnosar; se desmargar; se desjónher.

deslabrar (v. tr.) : deteriorar (R. III, 32)

deslabrar (se) : se deteriorar.

deslaçar (v. tr.) : desnosar e desmargar los correjons.

deslaçar (se) : se desnosar e se desmargar (correjons)

deslachar (v. tr.) : destetar / despopar / empachar de tetar.

deslagastrar (v. tr.) : desbarrassar un can de sos pats (de sos reses, de sos lagastes)

deslaiar (v. tr.) : distraire; alegrar.

deslaiar (se) : se distraire; s'alegrar.

deslaiat, -ada : alegrat, -ada.

deslanhar (v. tr.) : desentristesir; consolar.

deslanhar (se) : se desentristesir; se consolar.

deslardar (v. tr.) : despolhar un pòrc maselat de son lard o de sa graissa; capusar una pèira amb un cisèl.

deslardatge : accion de desbarrassar un pòrc maselat de son lard o de sa graissa; accion de talhar una pèira.

deslargar (v. intr. e tr.) : far sortir lo bestial; sortir del nis; sautar del lièch / se levar; laisser escapar :

Deslargar un damne, un pet... v. nòta **DES-**, p. 15.

deslargar (se) : se cargar la gròssa colèra; se descadenar.

deslassament : pausa; repaus; solaç.

deslassar (v. tr.) : far pausar; far descansar / far repausar.

deslassar (se) : se pausar; se descansar / se repausar.

deslatar (v. tr.) : enlevar las latas d'un ponde, d'una teulada...

deslausar (v. tr.) : enlevar las lausa d'una teulada; descriçar; blaimar; despresar.

deslausat, -ada : t. a. del vèrb deslausar.

desleial, -a : qu'es pas leial, -a.

desleialtat : manca de leialtat / de leialesa (R. IV, 37)

deslengat, -ada : que parla grossièrament.

« *desliamar* » : v. **desligamar.**

« *desliar* » : v. **desligar.**

deslièch : fendilha entremièg doas sisas de pèira; delicte / malafacha.

desliechar (v. tr.) : far quitar lo lièch; fendasclar.

desliechar (se) : quitar son lièch; se fendasclar.

desligada : temporada de trabalh (t. a.)

desligamar (v. tr.) : desligar (t. a.)

desligar (v. tr.) : desfar lo ligam de quicòm de ligat.

Res pòt pas desligar del secret de la confession.

deslimar / desenlimar (v. tr.) : enlevar lo limon (R. IV, 76) lavar / netejar de son limon.

desliurança : liberacion (t.a.) (R. IV, 83)

desliurar (v. tr.) : liberar; levar una femna en jasilhas; amassar las branquilhas tombadas dins un prat.

desliurar (se) : se liberar (t. a.); enfantar; s'escampar (t. a.)

desliure, -a : liure, -a. (R. VI, 197)

En mar desliura : en nauta mar.

deslocalizable, -a : que pòt èsser deslocalizat, -ada.

deslocalizacion : accion o resulta de deslocalizar o de se...

deslocalizar (v. tr.) : mudar endacòm mai tot o partida d'una empresa, d'una administracion...

deslocalizar (se) : se mudar endacòm mai (en parlant d'una empresa, d'una administracion...)

deslocalizat, -ada : *Empresa deslocalizada.*

deslogar (v. tr.) : cancelar (anullar) una locacion.

deslogar (se) : se desdire de sa locacion.

deslogar (v. tr.) : forçar un desnosador.

deslogar (se) : se forçar un desnosador.

Se desloguèt lo nosèl del det de l'anèl.

deslombar (v. tr.) : forçar los lombs (rens).

deslombar (se) : se forçar les rens / se desrenar.

deslotjament : accion de deslotjar / de far desguerpir.

deslotjar (v. tr. e intr.) : far cambiar de lotjament per força / far desguerpir.

desmacar (v. tr.) : adocir o garir una macadura.

desmagar (v. tr.) : frostir; afatonir; amochelar.

desmagar (se) : se frostir; s'afatonir; s'amochelar.

desmagancaire, -a : desborronaire, -a.

desmagencar (v. tr.) : enlevar de borrons; escebencar / cebencar (copar las brotas del mes de mai)

desmagencatge : accion o resulta de desmagencar.

« *desmaiençar* » : v. **desmagencar.**

desmairar (v. tr. e intr.) : separar de la maire; separar un plant de sa soca; se desvedelar (vaca)

desmaissar (v. tr.) : forçar, dislocar, rompre lo cais.
desmaissar (se) : se forçar, se dislocar, se rompre lo cais.
desmalhar (v. tr.) : desfar las malhas ; rompre las malhas .
desmalhar (se) : pèdre sas malhas ; s'escapar d'un filat.
desmalholar (v. tr.) : quitar lo malhòl a un mainatge.
desmalholar (se) : quitar son malhòl.
desmalhugadura / desmalugadura : dislocacion (R. IV, 90)
desmalhugar / desmalugar (v. tr.) : desancar.
desmalhugar / desmalugar (se) : se desancar.
desmalmorit, -ida : qu'es pas espompit, -ida.
desmalonar (v. tr.) : despavar.
desmamaduras : manhans de rai o manhans triats.
desmamaire, -a : persona que desmama.
desmamar (v. tr.) : destetar / despopar ; destriar los manhans de rai e mai o mens malautisses.
Seriá lèu ora de desmamar aquel vedelàs.
desmamar (se) : se desabituar / se desacostumar.
desmamatge : accion o resulta de desmamar.
desmanada : separacion de son tropèl d'un caval, d'un taure...
desmanadar (v. tr.) : separar un animal de son tropèl.
desmanadar (se) : se separar de son tropèl (taure o caval)
desmancipacion : emancipacion (t. a.) (R. IV, 142)
desmancipar (v. tr.) : emancipar (t. a.) (R. IV, 142)
desmancipar (se) : s'emancipar (t. a.)
desmandar (v. tr.) : contramandar.
desmanegar (v. tr.) : v. **desmargar**.
desmanieirar (se) : s'engaunhar (rufar las pòtas)
desmanilhar (v. tr.) : rompre la ponhada de la dalha.
desmanilhar (se) : pèdre sa ponhada (dalha)
desmanjament : accion o resulta de copar l'apetís.
desmanjar (v. tr.) : copar l'apetís.
desmanjat, -ada : qu'a pas brica d'apetís.
desmantaular (v. tr.) : destrantalhar. v. **mantal**.
desmantaular (se) : se destrantalhar.
Aquel ostal se desmantaula.
desmantelament : accion o resulta de demolir.
desmantelar (v. tr.) : quitar lo mantèl ; privar de mantèl ; demolir las fortificacions d'un airal ; lo metre a descobèrt.
Desmantelèron totes los castèls occitans.
desmanteniment : despossession ; abandon.
desmantenir / desmanténer (v. tr.) : abandonar ; laisser de caire ; deperir ; donar son ben ; sacrificar sos dreches ; abandonar sa presa.
desmantenir / desmanténer (se) : se despolhar.
desmaonar (v. tr.) : descarrelar (enlevar los maons)
desmarcar (v. tr.) : suprimir una marca ; laisser pas devinar son atge (R. III, 235) de per l'inspeccion de sas dents (en parlant dels animals)
desmarcar (se) : se destriar de q.q.
desmargadura : accion de desmargar o de se desmargar ; brava relaxacion (R. IV, 34) dels ligaments del bacin quand una vaca a lo mal de vedelar ; espingada ; extravagància ; espetorida.
desmargar / desmanegar (v. tr.) : enlevar un margue ; destrantalhar.
desmargar (se) : pèdre son margue ; se destrantalhar ; se relaxar dels ligaments del bacin (en parlant d'una vaca qu'a lo mal de vedelar)
Mon martèl s'es desmargat.
Aquela vaca es plan desmargada, va vedelar !
desmargolar (v. tr.) : destrantalhar / desmargar.
desmargolar (se) : se destrantalhar / se desmargar.
desmaridar (v. tr.) : far divorciar.
desmaridar (se) : divorciar.
desmarlhar (v. tr.) : esquinçar a bèl cais.
desmarmalhar (v. tr.) : desembolhar / desenrambolhar ; desnogalhar / forçar un desnosador ; dislocar.
desmarmalhar (se) : se... t. a. çaisús.
desmarrar (v. tr.) : voidar la truèja d'un molin d'òli.
desmarrar (v. tr. e intr.) : destacar las amarras ; quitar lo pòrt ; se metre a rondinar (motor de veitura) ; se lançar.
desmarratge : accion de desmarrar t. a. çaisús.
desmarrimar (v. tr.) : entristesir ; afligir ; desmingrar.
desmarrimar (se) : s'entristesir ; s'afligir ; se desmingrar.
desmascar (v. tr.) : desvelar la cara de q.q. ; desvelar (t. a.)
desmascar (se) : quitar lo vel de la cara ; se desvelar (t.a.)
desmascarar (v. tr.) : lavar la cara de q.q. ; lo desbochardir.
desmascarar (se) : se lavar la cara ; se desbochardir.
desmasclaire, -a : sanaire, -a / castraire, -a.
desmasclar (v. tr.) : sanar / crestar / castrar (t. a.)
desmastar (v. tr.) : desarborar / pèdre son mast.
desmasticar (v. tr.) : enlevar lo mastic.
desmatalhar (v. tr.) : enlevar lo matalh / lo batalh.
desmatar (v. tr.) : desrabar de matas d'èrba ; far sortir de darrièr una mata.
desmelsat, -ada : sens mèlsa.
desmembrament : accion o resulta de demembrar o de se...
desmembrar (v. tr.) : oblidar. (R. IV, 186)
desmembrar (se) : se sovenir pas.
desmembrar (v. tr.) : rompre los membres ; amalugar ; espalancar ; desmalugar / desmalhugar ; far de tròces.
Autres còps, desmembravan los condemnats.
desmembrar (se) : se rompre los membres ; s'amalugar.
desmemoriament : pèrdia de la memòria.
desmemoriar (v. tr. e intr.) : far pèdre la memòria / destenembrar ; trebolat.
desmemoriar (se) : se trebolat ; pèdre la memòria ; pèdre lo cap.
desmemoriat, -ada : qu'a perduda la memòria.
desmenar (v. tr.) : brandir ; bolegar ; malmenar ; molestar.
desmenar (se) : se desbatre ; bracejar ; arpatejar.
desmentar (v. intr. e tr.) : far venir caluc, -uga ; venir caluc, -uga.
desmentida : denon.
desmentir (v. tr.) : dire de non / dire que non ; dire lo contrari.
desmerdar (v. tr.) : tirar d'afar ; desembolhar ; desempetegar.
desmerdar (se) : se tirar d'afar ; se... t. a. çaisús.
desmeriti : accion de desmeritar.
desmeritar (v. intr.) : pèdre de son merit.
desmerletar (v. tr.) : abatere los merlets.
desmesclar (v. tr.) : desembolhar / desenrambolhar ; destriar.
desmesclar (se) : se desembolhar ; se... t. a. çaisús.
desmescompte : mespresa.
desmescomptar (v. intr.) : prene quicòm per quicòm mai.
desmesconeissença : marrida coneissença.
desmesconéisser (v. tr.) : far lo semblant de conéisser pas ; reconéisser pas la valor, lo meriti... de quicòm o de q.q. ; mespresar ; apreciar pas a sa justa valor.
desmesolhar / desmesolar (v. tr.) : enlevar la mesolha ; trebolat ; destimborlar.
desmasolhar / desmesolar (se) : s'abenar fins a la mesolha.
desmesura : excès (R. II, 389)

desmesurar (v. tr. e intr.): mal mesurar ; passar l'òsca.
desmesuradament : d'un biais desmesurat.
« desmetre » e derivats : v. **demetre**.
desmicar (v. tr.): enlevar la mica ; l'embricar / la bresar.
desmicar (se) : s'embricar / s'embrenicar / se bresar.
desmigrar (se) : s'amusar ; se pervertir (R. V, 523)
desmingrar (v. tr.): preocupar ; desolar.
desmingrar (se) : se preocupar ; se desolar.
desmineralizacion : accion de desmineralizar o de se ...
desmineralizar (v. tr.): eliminar de l'aiga totas las sals.
desmineralizar (se) : pèrdre de sals mineralas.
DESMO- : forma prefixada del grèc *desmòs* (ligament)
v. **desmoïde - desmologia - desmopatia**.
desmobilizable, -a : que pòt èsser desmobilizat, -ada.
desmobilizacion : accion de desmobilizar o de se ...
desmobilizar (v. tr.): remandar de soldats a l'ostal.
desmobilizar (se) : se desafogar.
Se desmobilizèt, que degun l'ajudava pas.
desmoblament : accion d'enlevar los mòbles.
desmoblar (v. tr.): enlevar los mòbles.
desmoblar (se) : pèrdre sos mòbles.
desmofar (v. tr.): enlevar la mofa ; netejar ; requinquilhar.
Desmofava plan la camba de sos arbres fruchièrs.
desmofar (se) : se requinquilhar.
desmoïde : mena de fibròma (m.) que revèrta un ligament.
desmologia : estudi sus ligaments.
desmonedar (v. tr.): privar d'argent o de moneda.
desmonedar (se) : pèrdre son argent o sa moneda.
desmonedat, -ada : sens argent o sens moneda.
desmontar (v. tr. e intr.): davalar de caval ; desmargar ;
desmantaular ; trebolar / destenembrar.
desmontar (se) : se trebolar / se destenembrar.
desmonetizacion : accion de desmonetizar.
desmonetizar (v. tr.): disminuir la valor legala d'una moneda ; l'anullar.
Lo franc foguèt desmonetizat lo 17 de febrèr de 2002.
desmopatia : afeccion dels ligaments.
desmoralizar (v. tr.): far pèrdre lo moral ; descoratjar.
desmoralizar (se) : pèrdre lo moral ; se descoratjar.
desmoralizat, -ada : qu'a perdut l'esper o lo moral.
desmordir / desmòrdre (v. intr.): renonciar ; se desdire.
desmorenar (v. tr.): traire una vitz (R. V, 560)
desmorenar (se) : se « *desvissar* » (fr. de l.p.)
desmorrallar (v. tr.): enlevar lo morralh a un animal.
desmorrallar (se) : pèrdre lo morralh.
desmorrar (v. tr.): afrabar lo morre ; copar lo morre (l.p.)
bercar lo morre d'un vas ; afrabar una punta ; afrabar lo nas d'una sabata ; desmorrucar (t.a.)
desmorrar (se) : s'afrabar lo morre ; se copar lo morre (l.p.)
desmorrucar (v. tr.): doblat expressiu de desmorrar.
desmorrucar (se) : doblat expressiu de se desmorrar.
desmorsar (v. tr.): enlevar l'amòrsa (t. a.)
desmoscolar (v. tr.): afrabar lo nas d'un fus.
desmostosir (v. tr.): netejar lo most que passís quicòm o q.q. / desbochardir.
desmostosir (se) : se desbochardir per se netejar del most.
desmotar (v. tr.): bresar la mota d'una planta per ne liberar las raïces abans de la tornar plantar.
desmotròp, -a : que presenta una desmotropia.
desmotropia : existéncia d'una molecula organica jos doas formas en equilibri.

desmotropic, -a : que resulta d'una desmotropia.
desmuda : temps que cal per desmudar un mainatjon.
desmudar (v. tr.): desmalholar un nenon o una nenòta.
desmultiplicacion : accion de desmultiplicar ; relacion de reduccion de la velocitat o del moviment de rotacion d'un axe relativament a un autre.
desmultiplicador, -airitz : que desmultiplica, que redutz la velocitat d'una transmission de moviment.
desmultiplicar (v. tr.): reduire la velocitat de transmission d'un moviment ; (s.f.): augmentar la poténcia (R. IV, 584) de quicòm per la multiplicacion dels mejans utilizats.
desmunir (v. tr.): privar de çò possedit. (Alibèrt, 504)
desmunir (se) : se desprovesir.
desmunit, -ida : desprovesit, -ida.
desmurallar (v. tr.): desbastir ; desmurar (L. 118)
desmusclar / desmusclassar (v. tr.): espatlar / ajudar ; afrabar l'espatla ; rompre l'espatla.
desmusclar / desmusclassar (se) : s'ajudar ; trimar.
desmuselar (v. tr.): desmorrallar. v. pus naut.
desmuselar (se) : se desmorrallar. v. pus naut.
desnacionalizacion : destacament del poder nacional.
desnacionalizar : destacar del poder nacional.
desnacionalizat, -ada : destacat, -ada del poder nacional.
desnantir (v. intr.): musardejar / s'atardivar.
desnarridar (v. tr.): penchenar la filassa de lin o de cambé ; destriar de l'autra la filassa de flor.
desnasar / desnasicar (v. tr.): copar lo nas ; privar de nas.
desnasar / desnasicar (se) : se copar lo nas ; lo se bresar.
desnaturalizacion : accion o resulta del desnaturalizar.
desnaturar (v. tr.): cambiar la natura de quicòm.
desnaturar (se) : pèrdre sas qualitats essencialas.
desneblar (v. tr.): escampilhar las nèblas (las tubas)
Lo vent desnèbla lo país.
desneblar (se) : sortir de las nèblas (dels fums) (l. p.)
desnevar (v. intr. e tr.): adoçar (fondre, en parlant de la nèu) ; far fondre la nèu ; enlevar la nèu.
desnevar (se) : pèrdre sa sisa de nèu (sa cobèrta de nèu)
desnicotinizar (v. tr.): demenir o suprimir la nicotina del tabat.
desnisaire, -a : persona que desnisa los aucelons.
desnisar (v. tr. e intr.): descobrir un nis ; despolhar un nis ; (s.f.) descobrir (t. a.)
desnisar (se) : abandonar son nis.
desnistar (v. tr.): desnisar ; descobrir (t. a.)
desnivelacion : accion o resulta de desnivelar ; diferéncia de nivèl.
desnivelador, -airitz : que desnivèla.
Aigat desnivelador. Maquina desnivelairitz.
desnivelament : desnivelacion.
desnivelar (v. tr.): metre en contrabàs.
desnivelat, -ada : qu'es en contrabàs.
desnivolar / desennivolar (v. tr.): escampilhar las nius.
desnivolar / desennivolar (se) : sortir de las nius (nivols)
desnogalhada : sason per closcar las noses.
desnogalhaire, -a : persona que desnogalha.
desnogalhar (v. tr.): sortir dels clòsc los nogalhons.
desnogalhar (se) : se dislocar v. (R. IV, 90)
desnogalhat, -ada : sortit, -ida de son clòsc.
desnogalhatge : accion o resulta del desnogalhar.
desnosador : punt de junctura ; junctura ; solucion ; l'airal que quicòm, o un nos, i pòdon èsser desnosats.
desnosaire, -a : persona que desnosa quicòm (t. a.)

desnosament : lo moment que tot se desnosa ; lo moment qu'una istòria, un afar s'esclarcís.

desnosar (v. tr.) : desmargar un nos ; desenrambolhar (t. a.)

desnosar (se) : se desfar ; se desenrambolhar (t. a.)

desnoselar (v. tr.) : desnosa. v. çaisús.

desnoselar (se) : se desnosa. v. çaisús.

desnovar (v. tr.) : estrenar quicòm.

desnoviat, -ada : que son pas pus novèls maridats.

desobesiment : accion o resulta de desobesir.

desobesir (v. tr.) : obesir pas ; far son cap.

desobesissença : doblet de desobesiment.

desoblidar (v. tr.) : oblidar / se sovenir pas.

desobligar (v. tr.) : liberar d'una obligacion ; contrariar q.q.

desobrança / desobradum : desocupacion / òci.

desobrar (v. tr.) : far pèdre un trabalh, una ocupacion.

desobrar (se) : trabalhar pas ; s'ocupar pas.

desobrat, -ada : desocupat, -ada / ociós, -osa.

desobstruccion : accion o resulta de desobstruir.

desobstruir (v. tr.) : levar un empachament (t. a.)

desocupacion : manca d'ocupacion.

desocupat, -ada (adj. e subs.) : sens ocupacion.
Desocupat, es en cèrca de trabalh.

desolacion : accion o resulta de desolar o de se desolar.

desolar (v. tr.) : desconsolar / afligir ; arroïnar.

desolar (se) : se desconsolar / s'afligir.

desolat, -ada : afligit, -ida ; desèrt, -a ; arroïnat, -ada.

desolhar (v. tr.) : entamenar una barrica plena.
« *desolhar / desuolhar* » : v. **desulhar**.

desonçar (v. tr.) : s'afabar los nosèls dels dets.

desondrar (v. tr.) : desparar ; desfigurar / descarar ;
gastar / far perir ; afabar ; engrauhar ; desonorar.

desondrar (se) : se descarar ; se... t. a. çaisús.

desondre : desonor ; vergonha.

desonèst, -a : qu'es pas onèst, -a.

desonèstament : malonèstament / d'un biais desonèst.

desonestetat : manca d'onestetat.

desonglar (v. tr.) : desrabar las onglas ; privar d'onglas ;
afabar las onglas.
Me soi desonglat en arrapant per la paret.

desonglar (se) : s'afabar las onglas ; pèdre una onglas ;
s'afanar ; trabalhar trabalha que trabalharàs.

desonor : desondre ; vergonha ; manca d'onor.

desonorar (v. tr.) : far pèdre l'onor ; far vergonha a q.q.

desonorar (se) : pèdre son onor.

desontar / desontir (v. tr.) : portar vergonha.

desontar / desontir (se) : tombar de vergonha.

desorat, -ada : sortit, -ida de sas oras abitualas.

desordenar (v. tr.) : metre en desòrdre ; desreglar.

desordenar (se) : se desreglar ; se desorganizar.

desordir (v. tr.) : destéisser / destramar.

desordir (se) : se destéisser / se destramar.

desòrdre : desreglament ; borramescla.

desorganizar (v. tr.) : desreglar. (v. R. IV, 384)

desormejar (v. tr.) : desmarrar ; levar las amarras (mar.)

desormejar (se) : aparelhar (mar.)

desorientacion : estat de q.q. de desorientat (t. a.)

desorientar : far pèdre l'orientacion ; trebolat ; desvariar.

desorientar (se) : pèdre l'orientacion ; se trebolat ;
se desvariar.

desorientat, -ada : perdut, -uda ; trebolat, -ada ;
desvariats, -ada.

desorriar (v. intr.) : abandonar la montanha per tornar dins
la val.

desossar (v. tr.) : tirar la carn de pels òsses.

desostalar (v. intr.) : abandonar l'ostal pairal.
Las filhas se desostalan quand se maridan.

DESOXI- : prefix que marca una eliminacion d'oxigèn.

desoxidacion : accion de desoxidar o de se desoxidar ;
estat de çò desoxidat.

dexoxidant, -a (adj. e subs.) : que desoxida.

desoxidar (v. tr.) : privar de son oxigèn.

desoxidar (se) : pèdre son oxigèn.

desoxigenacion : sinonim de desoxidacion.

desoxigenant (adj. e subs.) : sinonim de desoxidant, -a.

desoxigenar (v. tr.) : sinonim de desoxidar.

desoxigenar (se) : sinonim de se desoxidar.

despacha : biais de comunicacion rapida ; cocha /
coita / prèssa / prèissa.
A la despachada (loc. adv.) : en prèissa.

despachacion : expedicion (accion de despachar quicòm)

despachaire, -a : persona que manda una despacha ;
persona que s'afana (que se despacha)

despachar (v. tr.) : transmetre / mandar rapidament (t.a.) ;
desgatjar ; desbarrassar ; entanchar / enantir.

despachar (se) : s'afanar.

despachatiu, -iva : entanchiu, -iva / entanchívol, -ivola.
v. **-ÍVOL**.

despachosament : a la buta-buta / al brutle / rapidament.

despaciència : manca de paciència.

despacient, -a : que manca de paciència.

despacientar (v. tr.) : far mancar de paciència.

despacientar (se) : mancar de paciència.

despadelar (se) : se macar lo genolh / se nafrar al genolh.

despaïsanir (v. tr.) : far pèdre l'anar païsan.

despaïsanir (se) : pèdre l'anar païsan.

despaïsar (v. tr.) : far cambiar de país ; amodar lo sentiment
d'èsser fòra son país ; desorientar.

despaïsar (se) : cambiar de país ; se desorientar / aver lo
sentiment d'èsser fòra son país.

despaissar (v. tr.) : esclarir.

despaisselar (v. tr.) : enlevar los paissèls.

despalar (v. intr.) : pèdre las dents de lach.

despalastracar (v. intr.) : tombar.

despalastrar (v. tr.) : enlevar los gafons / desgafonar ;
enlevar los palastres.

despalhar (v. tr.) : enlevar la palha ; desgarnir de palha.
Despalhar una cròsa de bledas.

despalhar (se) : pèdre sa palha.

despalhat, -ada : qu'a perduda sa palha.
Una cadièira despalhada.

despalhosir (v. tr.) : despallar / netejar.

despalhosir (se) : se despallar.

despalissonar (v. tr.) : enlevar los pals o los paissèls.

despalsar (v. tr.) : enlevar los pals laterals d'un carri.

despalsat, -ada : sens sos pals.

despampa : desfulhatge.

despampadura : pampa destacada de la vinha.

despampaire, -a : persona que despampa (t. a.)

despampar / despampanar (v. tr. e intr.) : desfulhar.
Despampa sa trelha per far amadurar los rasims.

despampat, -ada : desfulhat, -ada.

despampatge : accion o resulta del despampar.

despanar (v. tr.): privar de pan.
despanar (se) : se desacostumar del pan.
despanar (v. tr.): panar / raubar.
despanar (se) : s'avalir / desaparèisser; se marcir; desflorir.
 « *despanar* » (fr.): v. **desencalar**.
despanaussar (v. tr.): rebussar / relevar / tirar cap ennaut / revirar cap ennaut. *Despanaussar las margas.*
Despanaussar los cotilhons.
despanaussar (se) : se rebussar los cotilhons.
despangerlar (se) : s'espangerlar / se despantolhar.
despanjarnar (se) : se desbalindrar / se desbalitrinar; se despitalhar.
despanolhada : accion de desenvolopar las còcas de milh.
despanolhar (v. tr.): desenvolopar las còcas de milh.
despantolhar (v. tr.): desemmalholiar / despolhar; despeitrinar / despitalhar / despapachar.
despantolhar (se) : se despeitrinar / se despitalhar.
despapachar (se) : se despeitrinar / se despitalhar.
Se despapacha per nimfomania.
despaquetar (v. tr.): desempaquetar (traire de son paquet)
desparar (v. tr. e intr.): desagençar; desgarnir; desmunir; amodar; tirar (arc, fusil, canon...); debutar; fugir / s'enfugir. (R. IV, 425)
desparaulable, -a : que pòt èsser desparaulat, -ada.
desparaular (v. tr.): secar q.q. / clavar q.q. / l'amudir (s.f.)
desparaular (se) : se desdire; aver las polsas / guelsar a dich (a fôrça) de parlar; pèdre la paraula.
Aquò me desparaulèt (poguèri pas dire res)
desparaulat, -ada : t. a. çaisús.
desparedar (v. tr.): demolir una paret.
desparèisser (v. intr.): v. **desaparèisser**.
desparentar (v. tr.): privar de sos parents.
Un accident de la rota (v. R. V, 116) *lo desparentèt.*
desparentar (se) : quitar sos parents.
despariar / despariar (v. tr.): desseparar un parelh (t. a.)
despariar / despariar (se) : pèdre son par (son parièr)
desparièr, -a : diferent, -a; dissemblant, -a. (v. R. V, 188)
desparlar (v. intr.): desrasonar; repapiar.
Cala-te, que desparlas !
desparlatge : accion o resulta de desrasonar, de repapiar.
despapelar (v. tr. e intr.): desrabar las parpèlas; embalausir; estrasulhar; desbarlugar / obrir los uèlhs (s.f.)
despapelar (se) : se fregar las parpèlas a causa del sòm; se fatigar la vista; se desbarlugar / obrir los uèlhs (s.f.)
desparrar (v. intr.): esparrar / limpar; far un contrapàs; parlar a tòrt e a través.
desparrar (se) : limpar.
desparrassar (v. tr.): demolir; desmargar.
desparrassat, -ada : demolit, -ida; desmargat, -ada.
desparricar (v. tr.): demolir; desmargar; desmantaular.
desparricar (se) : se demolir; se desmargar; se desmantaular.
Totas las parets de pels tràverses se desparrican.
despart : partença; separacion.
A despart : a part. *A despart de* : exceptat.
Metre en despart : metre de costat.
despartida : partença; separacion; forc / capforc.
despartiment : distribucion / devesiment / partatge.
despartir (v. tr.): partir / partejar / devesir; distribuir; despartir; desseparar los que se baton.
despartir (se) : se desseparar; se despartir; se desdire; se retirar.

despasimentar (v. tr.): enlevar lo pasiment / despavar; descaladar.
despassament : accion de despassar o de se despassar.
despassar (v. tr.): passar davant / trespassar; passar otra.
Me despassèt, qu'èra pressat coma la foira.
despassar (se) : far un espet / s'espetar per far quicòm; se desgafonar (s.f.) / se cargar la gròssa colèra.
despassionar (v. tr.): apasiar. *Despassionar un debat.*
despassionar (se) : pèdre tota passion; s'interessar pas.
despastar (v. tr.): enlevar la pasta; desempetegar.
despastar (se) : se tirar d'afar / se desempetegar.
despastelar (v. tr.): demolir.
despatar (v. tr.): copar las patas.
Despatèt una faisana amb la dalhaira.
despatolhar (v. tr.): tirar d'afar / desempetegar.
despatolhar (se) : se tirar d'afar / se desempetegar.
despatriar (v. tr.): fòrbandir de son país.
despatriar (se) : cambiar de país.
 « *despaupar* » : v. **despopar**.
despaupar (se) : se dislocar un membre.
despausa : enlevament de quicòm de pausat / de maçonat.
despausar (v. tr.): pausar; desplaçar; enlevar.
despavar (v. tr.): enlevar los pavats; caminar de vam.
Èsser de despava : èsser sul pavat; èsser desocupat; èsser disponible.
despavonar (v. tr.): enlevar los ulhetons d'una carchòfa.
despeçaire, -a : persona que far de tròces, que despeça.
despeçar / despeçar (v. tr.): far de tròces / atrocèlar.
despeçatge : accion o resulta del despeçar.
despeçar : v. **despieçar**.
despechós, -osa / despeitós, -osa : que se despiècha sovent; tescicós, -a; de mal contentar.
despechosament / despeitosament : amb despièch.
despecolhar (v. tr.): enlevar lo pecol d'una flor, d'una frucha...
despegar (v. tr.): desempegar.
despegar (se) : se desempegar.
despeillar (v. tr.): enlevar lo pestèl de la sarralha / despestelar; desclavar.
despeirar (v. tr.): amassar las pèiras; enlevar las pèiras.
despeissonar (v. tr.): despoblar de sos peisses.
despeitar (v. tr.): despieçar.
despeitar (se) : se despieçar.
despeitralhar (v. tr.): despapachar / despitalhar.
despeitralhar (se) : se despapachar; se despitalhar.
despeitrinar (v. tr.): despapachar / despitalhar.
despeitrinar (se) : se despapachar / se despitalhar.
despeitrat, -ada : despapachat, -ada / despitalhat, -ada.
despelar (v. tr.): enlevar la pèl; escorgar / escorjar.
despelardar (v. tr.): descalonar / rascular de noses; clascar de noses.
despelargar (v. tr.): clascar noses, avelanas o amètlas.
despelhofar / despelofar (v. tr.): enlevar la pelhòfa del milh.
despelhofat / despelofat, -ada : sens pelhòfa / sens pelofa.
despelofrar : doblèt dels dos vèrbs çaisús.
despelonar (v. tr.): enlevar la pelona de las castanhas.
despenar (se) : se desesperar.
despenchenar (v. tr.): desrengar lo pel / descofar.
despenchenar (se) : se desrengar lo pel / se descofar.
despenchenat, -ada : qu'a lo pel en batalha.
Es totjorn despenchenada que fa paur !
despendolar (v. tr.): despenjar.

despendre (v. tr.): despenjar.

despenjar (v. tr.): descrocar q.q. o quicòm de penjat.
Despenjar un palm de salsissa.

despens / despensament : despensas / fraisses.
Al despens de. Condemnat als despens (t. tecn. de drech)

despensa : çò despensat ; gardamanjar ; cambusa (mar.)

despensa (èsser de) : despensar bravament.
Pel manjar sèm pas de despensa, qu'avèm un òrt.

despensaire, -a : persona que despensa.

despensar (v. tr. e intr.): far de despensas / far de fraisses ; degalhar son argent : lo despensar mal a propaus.

despensièr -a : persona cargada de las despensas dels cadajorns ; persona que despensa mal a propaus.

despensièira : vaca que demòra tot l'estiu a la bòria per balhar (donar) lo lach dels cadajorns.

despenson : airal que i se sarran las provisions dels cadajorns.

despedidar (v. tr.): enlevar la pepida als poletons.

desperdiçar (v. tr.): gastar / pèdre / degalhar.

despèdre (v. tr.): esgarar / esgariar / esmarrar / pèdre.

desperferir (v. tr.): degalhar ; malmenar ; afrabar ; abenar.

desperrecar (v. tr.): desfar / desmargar ; esquinçar.

despersonar (v. tr.): far pèdre la personalitat ; far pèdre la nacionalitat.

despersonat, -ada : qu'a perduda la seu personalitat ; qu'a perduda sa nacionalitat.

despertar (v. tr.): desrevelhar.

despertar (se) : se desrevelhar.

« *despartinar / despertinar* » : v. **vespertinar**.

« *despervesir* » : v. **desprovesir**.

despescar (v. tr.): tirar lo peis del cròc o del filat.

despeselhar (v. tr.): amassar los peses ; t. tecn. de teisseire.

despeselhar (se) : se desfranjar ; s'espelhandrar.

despeselhat, -ada : espelhandrat, -ada.

despesolhar (v. tr.): far la guèrra als pesolhs (l.p.)

despesolhar (se) : se desbarrassar de sos pesolhs.

despesesir (v. tr.): far venir mens espès ; esclarir.

despestelar (v. tr.): enlevar lo pestèl de la sarralha / despeilar ; desclavar.

despestelar (se) : se despeilar ; se desclavar.

despestilhar (v. tr.): despolhar de sos vestits.

despestilhar (se) : se desempetegar.

despetegar / desempetegar (v. tr.): tirar d'afar ; liberar.

despetegar / desempetegar (se) : se tirar d'afar ; se liberar.

despetegat / desempetegat, -ada : tirat, -ada d'afar.

despetissar / desapetissar (v. tr.): far pèdre l'apetís.

despetissar / desapetissar (se) : pèdre l'apetís.

despetorlar (v. tr.): desbarrassar las fedas de lors crotarèlas.

despicar (v. tr.): tondre a l'entorn del somés d'una feda.

despièch / despièit : decepcion agra. (*Boecis*, 960)
En despièch de / mal despièch de : ni per.
En despièch de tot / mal despièch de tot : ni per tot.

despiechar / despieitar (v. tr.): decebre / far escopir agre (s.f.)

despiechar / despieitar (se) : escopir agre (s.f.) ; abandonar sos uòds o sos aucelons.

despieissar (v. tr.): desacaptar mai o mens lo pièch (sen)

despieissar (se) : se desacaptar mai o mens lo pièch.

despietados, -osa : adamantin, -a.

despietadosament : adamantinament.

despieitason : despièch.

despigar (v. tr.): batre lo gran / escodre.

despigason : batatge / escodeson.

despillhar (v. tr.): desembolhar / desenrambolhar.

despillar (v. tr.): enlevar las espillas.

despinar (v. tr.): enlevar las espinas.

despintar (v. tr.): escafar çò pintat.

despintar (se) : pèdre sa pintura.

despissar (far) (v. tr.): far copar lo rag a q.q. que pissa.
Aquel còp de tròn me faguèt despissar.
Las vacas, las cal pas jamai far despissar.

despitrar / despitralhar (se) : se despeitrinar.

despiuselada : desflorada.

despiuselar (v. tr.): desverginar / desflorar una verge.

despiuselar (se) : pèdre sa verginitat

despiuselatge : accion de far pèdre o de pèdre sa verginitat.

desplaçament : deslocalizacion / deslocacion ; viatge.

desplaçar (v. tr.): deslocalizar / deslocar / deslogar.

desplaçar (se) : se mudar de plaça ; viatjar.

desplaire / desplàser (v. intr. e tr.): malcontentar ; desagradar.

desplaire / desplàser (se) : s'agradar pas ; s'embestiar.

desplaisar (se) : tombar d'esquinas ; s'afrabar l'esquina / s'afrabar las plaissas ; s'afrabar lo rastèl de l'esquina.

desplancar (v. tr.): desmargar las pòstes d'un plancat ; despondar (desmargar un ponde, un plancat)

desplantador : aplech per desplantar.

desplantaire, -a : persona que desplanta.

desplantar (v. tr.): desrabar çò plantat.

desplantar (se) : se desrabar.

desplantatge : accion o resulta de desplantar o de se desplantar.

desplasença : desagradança.

desplasant, -a : desagradable, -a / desagradu, -iva.

desplaser : desagradança ; defèci.

desplàser : v. **desplaire**

desplecar (v. tr.): suprimir los plecs d'una estòfa o d'un vestit ; desfronzir.

desplecar (se) : se desfronzir.

desplega / desplec : mòstra de merça o de quicòm mai ; banca de mercadièr de per carrièiras ; çò desplegat dins una veirina de magasin.

desplegada : accion o resulta de desplegar.

desplegament : clarament (R. II, 403)

desplegaire, -a : persona que fa desplega de quicòm.

desplegar (v. tr. e intr.): destropar / desenvolopar ; far una desplega / far mòstra de quicòm ; expandir ; desvelar (t. a.) ; butar / grandir.

desplegar (se) : se destropar / se desenvolopar (t. a.) ; se desvelar ; obrir los uèlhs / se desclucar (s.f.)

desplegatge : accion de desplegar o de se... t.a. çaisús.

desplenar / desemplenar (v. tr.): vojar / voidar.

desplenar / desemplenar (se) : se vojar / se voidar.

desplombar (v. tr.): suprimir lo plomb ; far pèdre l'equilibri ; plombar / dominar / èsser quilhat al dessús de.

desplombar (se) : pèdre son balanç / pèdre son equilibri.

desplumar (v. tr.): desrabar las plumas o lo pel.

desplumar (se) : pèdre sas plumas / regajar / regaginar ; pèdre son pel / se clòscaplumar.

desplumat, -ada : clòscapelat, -ada.

despoblaire, -a : persona o causa que despòbla.

despoblament : accion o resulta de despoblar o de se...

despoblar (v. tr.): far venir mens populós (R. IV, 581)

despoblar (se) : venir mens populós.

« *despocelar* » : prononciacion de desporcelar.

despochinar (v. tr.) : destetar / despoplar.

despoder : incapacitat ; impotència.

despoderament : pèrdia de poder ; despossession.

despoderar (v. tr.) : far pèdre lo poder ; desposseir.

França nos a volguts despoderar de nòstra lenga.

despoderar (se) : pèdre lo poder ; se desposseir.

despoderat, -ada : qu'a perdut son poder.

despolhangat, -ada : espelhandrat, -ada.

despolha / despuèlha : çò que q.q. n'es desposseir (t. a.) ;
pel d'un animal escorgat ; cadavre de defuntat.

despolhament : accion o resulta de despolhar o de se...

despolhar / despulhar (v. tr.) : levar çò que cobrés q.q. o
quicòm ; desposseir q.q.

despolhar / despulhar (se)

desraigar - se desraigar : doblats de desraïçar.

desraissar (v. tr.) : enlevar de gafons.

desralhament : accion de sortir de sos ralhs.

desralhar (v. tr. e intr.) : sortir de sos ralhs (t.a.)

desramar (v. tr.) : desfulhar ; acanar de frucha ; desrengar :
(espandir los rengs / las rengadas d'èrba dalhada)

desramar (se) : se desfulhar.

desrambolhar / desrambulhar (v. tr.) : desacotir.

« *desrambulhar* » : v. **desrambolhar**.

« *desrancar* » : v. **arrancar**.

desrantelador : aplech per enlevar las telaranhas.

desrantelar (v. tr.) : enlevar las telaranhas ; desvelar ;
desbarrassar de çò que geina la vista.

desrascar (v. tr.) : garir de la rasca / garir de la tinha ;
demolir una paret que sas pèiras son de cantèl.

desrascassir (v. tr.) : garir de la rasca o de la nosadura.

desrascassir (se) : se tirar d'afar de la nosadura.

desrasigar / desraigar (v. tr.) : desrabar ; desraïçar.

desrasigar / desraigar (se) : se desrabar ; se desraïçar.

desrasigat, -ada : t. a. de desrasigar.

desrasonar (v. tr.) : rasonar pas ; desparlar ; repapiar.

desrastolhar (v. tr.) : rossegar lo rastolh après sègas.

desratar (v. tr.) : far la guèrra als rats (l. p.)

desratar (se) : fugir / s'enfugir.

desratar / desratelar (v. tr.) : enlevar la mèlsa / la rata.

desratar / desratelar (se) : se desmelsar / córrer que jamai.

desratizacion : accion o resulta de desratizar.

desratizar (v. tr.) : exterminar (R. V, 351) los rats d'un airal.

desraubar (v. tr.) : raubar / panar ; prene a l'amagat ;
mas desraubar es en v. tr. (R. V, 318) e se desrauba
mas desraubar es en v. tr. (R. V, 318) e se desrauba

desraubar (se) : se laisser enlevar (filha o femna) ;
s'amagar ; fugir / s'anar trescondre.

desrausar (v. tr.) : rasclar la tartra (la rausa) de las barricas.

desrebondre (v. tr.) : desenterrar.

desregar / desenregar (v. intr. e tr.) : sortir de la rega ;
tornar metre en estat de fonccionar.

desreglament : accion o resulta de sortir de la règla ;
destemprament / destemprança (R. V, 318)

desreglar (v. tr.)v. intr. e tr.)v. israïçavianaintr. 041.4 T: se daiç rdesesraiaiajustesraiaiaçordeses 8.55 Tf 42.038 0 TD60

« *dessalar* » (desf. l.p.) : denonciar. v. **decelar**.
dessalar (v. tr.): enlevar la sal en tròp. *Dessalar la merlussa*.
dessalar (se) : pèdre la sal en tròp ; se pervertir.
« *dessalclar - dessauclar* » : v. **descerclar**.
dessalivar (v. tr.): descrusar lo fil (fial) dins un lessiu.
dessan que / dessè que (conj.): mentre que ; tre que.
dessanflorar (v. tr. e intr.): desburrar / escremar / descrostar ; desflorar ; ternir ; macar ; passir.
dessanflorar (se) : se ternir ; se passir ; desflorir.
dessanhar (v. tr.): desgarnir una cadieira de sa palha.
« *dessapartir* » : v. **desapartir**.
dessarra : accion o resulta de dessarrar.
dessarrar (v. tr.): destibar / donar d'ample ; obrir.
dessarrar (se) : se destibar / prene d'ample ; s'obrir.
dessasiment : despossession.
dessasir (se) : se desposseidir.
dessason : marrida sason ; marrit temps / temps destemprat ; contratemps ; misèria.
dessasonar (v. tr.): trabalhar la tèrra fòra sason / dessolar ; plantar o semenar fòra sason.
dessasonar (se) : venir estadís / incult (en parlant d'un camp) se marcir / se passir / se rafir (en parlant de plantas)
dessasonat, -ada : t. a. çaisús.
« *dessauclar* » : v. **descerclar**.
dessaurar (v. tr.): descarregar un naviri de son balanç.
dessecament : tressecament.
dessecant, -a : que seca ; que tresseca.
dessecar (v. tr.): secar / tressecar.
dessecar (se) : se secar / se tressecar.
dessegondar (v. tr.): contrariar ; desajudar.
dessegondar (se) : getar sas gardas al jòc de cartas.
desselar (v. tr.): enlevar la sèla.
dessemblable, -a : desparièr, -ièira ; diferent, -a.
dessemblança : estat de çò diferent.
dessemblant, -a : desparièr, -ièira ; diferent, -a.
dessemblar (v. intr.): èsser diferent, -a.
dessenar (v. tr.): far pèdre lo cap ; far pèdre l'èime.
dessenar (se) : pèdre lo cap ; pèdre l'èime.
dessenh : image (m.) al gredon, a la pluma, al pincèl... ; projècte.
dessenhaire, -a : persona que fa un dessenh.
dessenhar (v. tr.): far un dessenh, un projècte, de plans.
dessensat, -ada : caluc, -uga / qu'a perdut lo carabiròl. (l.p.)
dessentèri : v. **dissentèri**.
desseparar (v. tr.): separar ; desunir.
desseparar (se) : se separar ; se desunir.
« *dessèrt* » (fr.): v. **lacadissas**.
« *dessèrta* » (fr.): v. **tauleta**.
desservir (v. tr.): far ofici de curat dins una parroquia ; recaptar la taula del repais ; desajudar (t. a.)
dessessonar (v. tr.): acorchar la coa o copar la coa d'un caval.
« *desseudar* » : v. **dessouadar**.
dessilhar (v. tr.): abenar un vestit ; abenar de sabatas.
dessobre : v. **dessubre**.
dessobrada : accion de susprene q.q. a far quicòm.
dessobtaire, -a : persona que dessobta quicòm o q.q.
dessobtar (v. tr.): susprene / descobrir / desnistar.
dessobtat, -ada : susprés, -esa ; descobèrt, -a ; desnistat, -ada.
dessobtatge : accion de susprene / de descobrir.
dessocar (v. tr.): desrabar las socas ; laurar pel segond còp.
dessoirat, -ada : pervertit, -ida ; sens vergonha.

dessolar (v. tr.): desbatar un caval ; abenar la sòla d'una sabata.
dessolason : accion de desbatar o de dessolar
dessolelhar (v. tr.): far pèdre la color donada pel solelh.
dessolelhar (se) : pèdre la color donada pel solelh ; se repausar a l'ombra.
dessolprar (v. tr.): enlevar lo solpre (lo sofre) de quicòm : *Dessolprar lo carbon*.
« *dessompartir* » : v. **dessospartir**.
dessonar (v. tr.): desrevelhar.
dessospartir (v. tr.): partir / partejar.
dessosterraire, -a : persona que desentèrra q.q. o quicòm.
dessosterrar / dejosterrar (v. tr.): desenterrar ; desrevelhar de querèlas vièlhas.
dessota / dessot (prep. e subs.): dejós ; lo dejós.
dessouadar (v. tr.): far plegar d'èsser soudat.
dessouadar (se) : plegar d'èsser soudat.
« *dessouprar* » : v. **dessolprar**.
dessubre / dessobre (adv., prep. e subs.) : dessús ; al dessubre de (al dessús de) ; lo dessubre (lo dessús)
dessucelar (v. tr.): desrabar la còrna del sucèl d'una bana.
dessucelar (se) : se desrabar la còrna del sucèl d'una bana. *Aquela vaca, de se batre, s'es dessucelada*.
dessujar (v. tr.): enlevar la suja ; ramonar.
dessuplar (v. tr.): rompre una brota d'arbre de biais que se'n pòsca far un estiflet (siblet) o una trompeta.
dessurjar (v. tr.): enlevar lo surge de la lana ; lavar de lana surja.
dessús (adv., prep. e subs.): dessubre / dessobre ; al dessús de ; lo dessús. *De per dessús. Per dessús*.
dessús-dejós (adv.) : çò de dessús dejós. v. p. 20, 1°, b.
dessusar (v. tr.): eissugar la susor de q.q.
dessusar (se) : plegar de susar.
« *destablar* » : v. **destavelar**.
destaboissonar (v. tr.): destapar / enlevar lo tap o la bonda.
destacament : ensemble de soldats en mission.
destacança : desinterès.
destacar (v. tr.): desligar / desliar ; copar las estacas ; enlevar las tacas.
destacar (se) : se desligar / se desliar ; se distinguir dins un ensemble, dins un grop.
destalentaire, -a : qu'apàsia lo talent.
destalentar (v. tr.): apasiar lo talent / desafamar ; far passar l'enveja ; dissuadir ; descoratjar.
destalentar (se) : se desafamar.
destalenta, -ada : desafamat, -ada.
destalhar (v. tr.): asimar lo prus (lo talh) d'una lama.
destalonar (v. tr.): nafrar al talon ; enlevar lo talon de quicòm.
destalonar (se) : se nafrar al talon ; pèdre un talon.
destalpar (v. tr.): empoisonar las talpas ; lor pausar de tendas ; arrasar las talponièiras.
destalpieirar (v. tr.): doblat de destalpar.
destamar (v. tr.): enlevar l'estamadura.
destamar (se) : pèdre son estamadura.
destampar (v. tr.): enlevar la tampa / obrir / deslargar ; destapar ; desbondar.
Destampar un pesquièr : lo deslargar.
destancar (v. tr.): enlevar una tanca / desbarrar (t. a.) ;
destancar (v. intr.): enlevar la camba d'un arbre ; desrabar una soca (t. a.) ; desrabar un tanòc de planta.
destancar (se) : se desbarrar ; s'obrir.
destanciar (v. tr.): desrengar ; treboljar.

destançonar (v. tr.): enlevar los espigons.
destançonar (se): pèdre sos espigons.
destànher (v. intr.): desconvenir.
destapada: trencada dobèrta amb un palavèrs.
destapaire, -a: persona que destapa t. a. çaijós.
destapar (v. tr.): tirar lo tap / enlevar un tap; desfonzar; descobrir; desvelar.
destapar (se): pèdre son tap; se descobrir.
destapat, -ada: t. a. de destapar transitiu.
destapatge: accion o resulta de destapar o de se destapar.
destapiar (v. tr.): demolir una paret de tàpia.
destapissar (v. tr.): enlevar una tapissariá / enlevar lo papièr florat que tapissa una paret.
destaponar (v. tr.): destapar.
« *destaranhar* » / « *destarinhar* » : v. **destelaranhar**.
destarir (v. tr.): tarir / agotar.
« *destatarinar* » : v. **destelaranhar**.
destaupar: v. **destalpar**.
destaussar (v. tr.): destaxar (v. R. V, 309)
« *destautiá* » : v. **estautiá**.
destavelar (v. tr.): desbilhar (destibar las còrdas d'una carreta)
destecar (v. tr.): descoscóllhar / desgrunar / descufelar.
destéisser (v. tr.): desordir / destramar.
destelaranhador: desrantelador. v. **desrantelador**.
destelaranhar (v. tr.): desrantelar. v. **desrantelar**.
destelh: frucha vermenada que tomba de l'arbre.
destelhar (v. intr.): tombar de l'arbre (frucha vermenada) netejar lo cambé.
destemplat, -ada: destibat, -ada.
destenchurar (v. tr. e intr.): destintar / pèdre sa tinta.
destendar (v. tr.): plegar una tenda; plegar las tendas.
destendilhar (v. tr.): desmargar lo cap d'un araire, d'una mossa; rompre l'araire / copar la mossa; desconcertar.
destendilhar (se): se desmargar; se rompre; s'arrenar.
destenda: clavelet / palheta d'arma de fuòc; tenda (engana per trapar d'animals)
destendre (v. tr.): destesar / destibar.
destendre (se): se destesar / se destibar.
destenembre: oblidança / oblit (R. IV, 354)
Per destenembre: per mesgarda.
destenembrar (v. tr.): far pèdre la memòria; desconcertar / descontentenciar / trebolat.
destenembrar (se): oblidar; se trebolat / se desconcertar.
destenembrat, -ada: desmemoriat, -ada; trebolat, -ada.
M'èri completament destenembrat de tot aquò.
destepar (v. tr. e intr.): pàisser a bèl cais e desrabar l'èrba; desbosigar.
destermenaire, -a: que desrenga bravament; que trebola.
destermenament: treboladís; calcin.
destermenar (v. tr.): metre fòra limits; trebolat; desconcertar; vexar (R. V, 532)
destermenar (se): se desrengar / se trebolat / se calcinar; se desconcertar; trespassar los limits / passar l'òsca (t. a.) se vexar (R. V, 532)
destermingar (se): s'esperforçar.
destesar (v. tr.): destendre / destibar.
destesar (se): se destendre / se destibar.
destestadura: raca agra en cima de tina.
destestar (v. tr.): magencar la cima / descapitar; assucar.
destetador, -oira: en atge (R. III, 235) d'èsser destetat, -ada.
destetar (v. tr.): despopat / deslachat / desmamat.

destetat, -ada: despopat / deslachat / desmamat, -ada.
desteular (v. tr.): enlevar los teules / descobrir un ostal.
desteular (se): pèdre sos teules.
destibar (v. tr.): destesar / destendre.
destibar (se): se destesar / se destendre.
destillacion: accion o resulta de destillar.
destillador: alambic.
destillaire, -a: persona que destilla.
destillament: accion o resulta de destillar.
destillariá: fabrica que i se destilla.
destillar (v. tr. e intr.): laisser gotar un liquid o un chuc; far vaporizar quicòm e lo laisser gotejar glop per glop.
De notar la forma **estilhar** (R. V, 278)
v. tanben **distillar** e derivats.
destimborlaire, -a: que trebola; que fa venir caluc, -uga.
destimborlar (v. tr.): desrengar; desmargar; trebolat; destrantalhar; desvariar; far venir caluc -uga.
destimborlar (se): se destrantalhar; venir caluc, -uga.
destimborlat, -ada: trebolat, -ada / desvariat, -ada / destorbat, -ada / desturbelet, -ada / destuferlat, -ada.
Destimborlat o es totjorn estat!
destimbrar (v. tr.): destibar las còrdas d'un tambor.
destimbrar (se): se destibar; pèdre son timbre (son)
destin: estre / sòrt / fin.
destinacion: estre / sòrt / fin; lòc d'arribada.
destinada: astrada / destin.
destinar (v. tr.): fixar per avança lo sòrt de quicòm o de q.q.;
destinar (se): s'avodar per avança a far quicòm.
destinatari: persona que tala causa li es mandada.
destinelar (v. tr.): tirar lo vin de la tina / colar lo vin.
destinelatge: accion o resulta de colar lo vin.
« *destinga* » : v. **distincion**.
« *destinguir* » : v. **distinguir**.
destintar (v. tr. e intr.): far pèdre sa tinta; pèdre sa tinta.
destintarrar (v. tr.): destrantalhar.
destituir (v. tr.): desposseir q.q. d'una carga o d'una dignitat.
destituit, -ida: desposseir, -ida.
destocar (v. tr.): desgrossir. v. **desgrossir**.
destombar (v. tr.): desconcertar; descontentenciar; tombar de fòrt naut (s.f.)
destombat, -ada: estabosit, -ida.
destonar (v. intr.): èsser pas dins lo ton (votz, color...)
destopar (v. tr.): enlevar l'estopa; destaponar.
destorbaire, -a: persona que destorba, que desrenga.
destorbament: destorbi / desturbi / desrengament.
destorbar / desturbar (v. tr.): trebolat bravament; desrengar; desajudar; desempachar; embestiar.
destorbar / desturbar (se): se trebolat bravament.
destorbe, -a: que trebola / que desrenga.
A temps destorbe (loc. adv.): a temps perdut.
destorbi / desturbi: brave desrengament.
destorbièr: treboladís.
destòrcer (v. tr.): far plegar d'èsser tòrs, -a / redreçar.
destòrcer (se): plegar d'èsser tòrs, -a / se redreçar.
destorn: contorn; treboladís; desrengament.
destornaire, -a: destorbaire, -a (persona que desrenga)
destornament: desviament (t. a.) (R. V, 541)
destornar (v. tr. e intr.): desviar (t. a.)
destornar (se): se desviar (t. a.)
destòrni: desrengament; cambiament de temps; auratge.
destorniós, -osa: que desrenga bravament.

destornicar (v. tr.): far vitament e plan.
(per « vitament » v. R. V, 558 e L. 385)

destorrada : desgèl.

destorrar (v. tr. e intr.): adoçar / desgelar.

destorrar (se) : s'adoçar / se desgelar.

destorrat, -ada : desgelat, -ada.

destortilhar : v. **desentortilhar**.
Un enrambolh de cordilhs es pas de bon destortilhar.

destortonar (v. tr.): amalugar / desancar.

destortonar (se) : s'amalugar / se desancar.

destortonat, -ada : amalugat, -ada / desancat, -ada.

destoscaire, -a : persona que desbosca / desmata / desanisa.

destoscar (v. tr.): desboscar / desmatar / desanisar.

destralhar (v. intr.): plegar de trabalhar ; refusar de trabalhar / caumar.

destracanaire : mena de debanaire de molin de seda.

destracanar (v. tr.): debanar / desvòlzer / desvòuzer.

destrachiment : abastardiment / anequeliment.

destrachir (v. tr. e intr.): descréisser / s'abastardir.

destrachit, -ida : abastardit, -ida.

destrafegar (v. tr.): desembolhar / desenrambolhar ;
dessobtar / descobrir ; desterrar ; magencar.

destrafegat, -ada : t. a. çaisús.

destrainar (v. tr.): desrengar ; desvirar ; far fugir ;
desabituair / desacostumar.

destrainar (se) : se desabituair / se desacostumar...

destrainat, -ada : desabituat, -ada / desacostumat, -ada.

destraire, -a : arpenteaire, -a.

destral : pigassa.

destralada : còp de pigassa.

destralejar (v. tr.): tustar a còps de pigassa / pigassar.

destramar (v. tr.): desordir / destéisser.

destrambalat, -ada : malabilhadàs, -assa.

destrampalar (v. tr.): destrantalhar.

destrampalar (se) : se desmargar / se destrantalhar.

destranhar : estranhar. v. **estranhar**.

destrantalhar (v. tr.): malmenar ; perturbar ; desmargar.
D'aver pas capitat, aquò lo destrantalhèt.

destrantalhar (se) : se desmargar / se destrampalar.

destrantalhat, -ada : t. a. çaisús.
Un carri tot destrantalhat.

destrantolar (v. tr.): brandir / far trantolar ; desgrotlar /
desagrotlar.

destrapa : trapa (engana o trauc per trapar un animal)

destrapada : desbosigada ; espingada / escarbigada.

destrapalada : extravagància / espetorida / còp de cap /
espingada / escarbigada.

destrapalar : destrapar. v. **caijós**.

destrapar (v. tr.): desbosigar / eissartar / desenromegar.

destrar (v. tr.): arpentar (mesurar) los camps.

destrassonar (v. tr.): desrevelhar en subresòm.

destrassonar (se) : se desrevelhar en subresòm.

destrastar (v. tr.): demolir un trast (galatàs) ; demolir un
ponde (plançat)

destrauca (v. tr.): tirar de son trauc ; dessobtar / descobrir ;
desanisar ; desenterrar ; desempetegar.

destrauca (se) : se desempetegar / se tirar d'afar.

destravar (v. tr.): enlevar las entravas / desentravar ;
donar d'ample a las cambas d'un nenon.

destraversar (v. tr.): enlevar çò qu'es en tràvers.

destraversar (se) : se tirar de pels passes.

dèstre : anciana mesura de longor de 4 m. 22.

dèstre, -a : drech, -a ; adrech, -a.
A grand dèstre : a tustassals.
A plen dèstre : a plenas mans.
Braç dèstre : braç drech. *Èsser en dèstre* : èsser de letz.

« *destrecesir* » : v. **destrechesir**.

destrech (subs.): pas / còl / clusa ; truèlh / prensa ;
congreilh / ferrador / talhièr de fabre per ferrar.

destrech, -a : estrech, -a (lo contrari de larg, -a)

destrecha : accion de sarrar, de cachar / pression / constrenta /
constrencha ; destressa ; exaccion (R. II, 22)

destrechan, -a : estrech, -a ; angulós, -a (R. II, 86)

destrechesir / destrecesir (v. tr.): far venir estrech, -a.

destrechesir / destrecesir (se) : retirar / venir pus estrech, -a.

destrechesit / destrecesit, -ida : pus estrech, -a.

destrefelida : entrefelida / estòrsa.

destrefelir (se) : s'entrefelir / se far una estòrsa.

destrefelit, -ida : estat de q.q. que s'es facha una estòrsa.

destrelingar (v. tr.): enlevar lo cable d'una ancora (mar.)

destreman, -a : qu'es pas plan a portada de man.

destremar (v. tr.): rengar / estremar / reclamar.

destrempa : accion de diluir dins un liquid.

destrempament : accion de destrempar. v. **çaijós**.

destrempar (v. tr.): eissemar (trempar e sabonar lo linge per
lo destacar abans de lo far bolir) ; diluir ; banhar.

destrempar (se) : se banhar bravament ; se diluir.

destrempa (subs.): terren umid.

destrempaire : aplech per destrempar quicòm / descotidor.

destrenar (v. tr.): desmargar una trena ; desenrambolhar lo pel.

destrenar (se) : se desmargar ; se desenrambolhar lo pel.

destrenhedor : cunh de fèrre de mòla de molin que se pòt
remplaçar per un cunh de fust pr'amor de sarrar mai ; retira /
desbarràs.

destrenheire, -a : trolhaire / trulhaire, -a de vendémia ;
degalhaire, -a.

destrénher / destrénger (v. tr.): trolhar / trulhar la vendémia ;
constrénher / sarrar (t. a.) ; netejar / desbarrassar ; reclamar
quicòm que rebala ; degalhar.

destressa : desrei / destorbi / treboladís / desvari.
« *destressonar* » : v. **destrassonar**.

destriadura : accion o resulta de se dralhar (estòfa)

destriaire, -a : persona que discernís, que descobrís...

destriment : accion o resulta de distinguir.

destriar (v. tr.): distinguir ; discernir ; reconéisser ;
dessobtar / descobrir ; desmesclar ; desseparar ;
desembolhar / desenrambolhar.
Destriar çò melhor es pas totjorn de bon far.

destriar (se) : diferir ; se desseparar ; s'esclarir (venir clar) ;
se dralhar / se segar / se frangilhar (estòfa)

destriat, -ada : t. a. e destriar.

destric : abeluc (adreça) ; anar deglende (desgatjat)
divertiment / despòrt ; desrengament ; embarràs ;
desvari / destressa ; treboladís.

destricar (v. tr.): desbarrassar ; desgatjar.

destricat, -ada : desgatjat, -ada / deglende, -a.

destrièr, -ièira (subs.): caval de batalha (tengut de la
man drecha per l'escudièr) ; bèstia del tropèl que tira
davant (qu'es totjorn primièira) ; buòu, vaca, muòl del
primièr latz (que tira pas qu'a drecha) ; persona drechièira ;
martelàs de fabre.

destrièr, -ièira (adj.): adrech, -a.

destrigar (v. tr.): brandir q.q. / bolegar q. q. ; forçar q.q. a se bolegar; desempachar / tirar d'afar; divertir.

destrigar (se) : se bolegar ; s'afanar ; s'ocupar ; se desempachar / se tirar d'afar ; se divertir.

destrocar (v. tr.): desmargar las ustras agrumeladas.

destroçar (v. tr.): desvalisar ; raubar.

destrocelar (v. tr.): desemmalholar un nenon.

destropar (v. tr.): destroçar ; destrocelar ; desvolopar ; despaquetar / desempaquetar.

destropelar (v. tr.): escampilhar un tropèl ; desseparar / destriar del tropèl.

destropelar (se) : s'escampilhar.

destruccion : destròc / avaliment. (R. III, 562)

destruci / destrúcia : trenca cebas (insècte) (*Gryllotalpa vulgaris*)

destruci, -úcia : destruseire, -a / destruidor / destrusidor, -oira. v. çaisús.

destructor, -tritz : v. çaisús.

destruiment / destrusiment : destruccion (R. III, 562)

destruire / destruir (v. tr.): demolir / arroïnar.

destruire / destruir (se) : se demolir / s'arroïnar.

destudar (v. tr.): atudar.

destuferlat, -da : destimborlat, -ada / desturbelat, -ada.

desturbar : doblot de destorbar.

desturbelar (v. tr.): trebolar bravament ; destimborlar.

desturbelat, -ada : destuferlat, -ada / destimborlat, -ada.

desturmelar (v. tr.): nafrar al talon.

desturrar (v. tr.): esturrassar / aplanar la tèrra.

desturrassar : forma pus expressiva de desturrar.

desulhar (v. tr.): curar los uèlhs ; fatigar los uèlhs.

desulhar (se) : se fatigar los uèlhs de legir o de plorar.

desunion : manca d'union.

desunit, -ida : en desacòrdi.

desunir (v. tr.): desseparar (t. a.)

desvaler (v. intr.): pèdre de sa valor ; se desvalorar.

desvalisar (v. tr.): raubar / destroçar.

desvaloracion : accion o resulta de pèdre de sa valor.

desvalorar / desvalorizar (v. tr.): far pèdre de valor.

desvalorizacion : desvaloracion.

desvalorizar (se) : se desvalorar / pèdre de sa valor.

desvantar (v. tr.): descriudar / dire de mal de q.q. o de quicòm.

desvari : extravagància ; espingada ; escarbicada.

desvariaire, -a : persona que desvària las autras.

desvariar (v. tr.): secutar / tarridar / agarrir ; trebolar ; desgarar ; desesperar ; far venir fòl (s.f.)

desvariar (se) : se trebolar ; venir caluc / venir fòl (s.f.) se desesperar.

desvedelar (se) : arribar pas a tèrme (en parlant d'una vaca) *Se desvedelèt pel tresen còp e la faguèrem partir.*

desvedilhar (v. tr.): copar las vedilhas d'un eisserment que l'òm ne vòl far un plant novèl ; desbarbenar un plant de vinha.

desvelar (v. tr.): desenvelar / levar lo vel (t. a.)

desvelar (se) : se desenvelar (t. a.)

desvelh : estat de q.q. que pòt pas dormir.

desvelhar (v. tr.): desrevelhar / despertar.

desvelhar (se) : se desrevelhar / se despertar.

desvencir (v. tr.): vencir / crestar.

desventar (v. tr.): suprimir de vent ; se metre a l'abric (mar.)

desverdegair, -a : q.q. que culhís la frucha tròp lèu.

desverdegar / desverdiar (v. tr.): denantorar (culhir tròp lèu ; dalhar tròp lèu ; maridar tròp jove ; desrevelhar tròp lèu) ; desgordir (t. a.)

desverdegar / desverdiar (se) : se maridar tròp jove ; afoliar / arribar pas a tèrme.

desverdegatge : accion de culhir tròp lèu.

desverdiar (v. tr.): desverdegar.

desverrenar (v. tr.): enlevar lo veren ; bicar o cauçar las plantas afrabadas pel vent.

desverrenar (se) : escampilhar son veren.

desvergar (v. tr.): suprimir una vela (mar.) ; enlevar las candèlas de lors verguetas.

desverginar (v. tr.): desflorar una verge ; despiuselar.

desverginada : despiuselada.

desvergonhar (v. tr.): far vergonha ; desonorar ; pervertir.

desvergonhar (se) : pèdre tota vergonha ; se pervertir.

desvergonhat, -ada : sens vergonha.

« *desverilhar* » : v. **desvedilhar**.

desvernissar (v. tr.): enlevar lo vernís.

desvernissar (se) : pèdre son vernís.

desverrolhar (v. tr.): obrir lo verrolh.

desverrolhat, -ada : (e non pas « *desferrolhat* »)

desvèrs : desgetament.

desversar (v. tr.): enversar ; virar al revèrs ; reversar ; cambavirar ; desgetar / envelar ; desvertegar.

desversar (se) : tombar d'esquinas ; se cambavirar ; se desgetar / s'envelar.

desversat, -ada : t. a. çaisús.

desvertegar (v. tr.): desmargar çò rebussat dins un vestit.

desvertegar (se) : desmargar son vestit rebussat.

desvertolhar (v. tr.): desvolopar / desengolopar.

desvertolhar (se) : se desvolopar / se desengolopar.

desvesador, -oira : en atge (R. III, 235) d'èsser destetat. -ada.

desvesar (v. tr.): destetar / despopar.

desvesar (se) : se desacostumar de tetar.

desvesat, -ada : destetat, -ada / despopat, -ada.

desvestment : accion de se desvestir.

desvestir (v. tr.): desabilhar ; despensar ; degalhar.

desvestir (se) : se desabilhar ; se despolhar.

desvestison (arc.) : ancian drech senhoral.

desviacion : desviadura / desviament (R. V, 541)

desviador : corcha / acorcha (camin pus cort)

desviadoira : desviament d'un canal.

desviadura : desviament (R. V, 541)

desviar (v. tr. e intr.): desvirar ; desaviar ; pervertir ; derivar ; fugir als grands quatre pès ; descaminar.

desviar (se) : se desvirar ; se desaviar ; se pervertir ; s'enfugir als grands quatre pès ; se descaminar.

desvirada : destorn ; contorn ; bescontorn.

desviraire, -a : que desvira (t. a.)

desvirament : accion de desvirar quicòm (t. a.)

desvirar (v. tr.): far virar en sens contrari ; desviar (t. a.) desversar ; metre çò de dessús dejós.

Desvirar una pascada. Desvirar un riu.

desvirar (se) : se virar en sens contrari.

desviratge : tèrme tecnic de marina v. çaisús.

desvirolar (v. tr.): desenrotlar ; debanar.

« *desvissar* » (fr. de la l.p.) : v. **desmorenar**.

« *desvissar (se)* » (fr.) : se desmorenar.

desvisatjar (v. tr.): agachar los uèlhs dins los uèlhs ; insolentar en fàcia ; far baissar los uèlhs.

desvisatjar (se) : s'agachar los uèlhs dins los uèlhs.

desvistar (v. tr.): apercebre ; descobrir ; susprenre ; reconèisser.

desvitalhar (se) : se despeitar / escopir agre (s.f.)
desvistonar (v. tr.): esbalausir / esbleugir.
desvistonat, -ada : esbalausit / esbleugit, -ida.
desvolat (se) : s'escartar d'una volada (en parlant d'un aucèl)
desvoler (v. tr. e intr. arc.) : se desdire / voler pas mai.
desvolopament : desenvolopament.
desvolopar (v. tr.): desenvolopar / desengolopar (t. a.); tirar de l'envolopa; desenrotlar.
desvolopar (se) : butar / grandir; se desenrotlar.
desvolzar (v. tr.): desvólzer / desvòuser; debanar; escopir d'insolèncias.
Ni per èsser longa, la tièira que comença per « des- » es luènh d'èsser complèta, que tot un fum d'autres vèrbs començan aital. A cada legeire d'ajustar los que li faràn besonh, qu'un diccionari pòt pas èsser una enciclopedia.
det / dit : caduna de las cinc extremitats articuladas de la man.
Cruscafavòtas : det gròs. *Palparimòtas* : det guinhaire.
Lo rei de totes : det del mitan. *Det de l'anèl* : det novial. *Det coïc* : det menèl.
detada / ditada : còp de det; marca de det.
dedal / didal : pèça tubulara que gandís lo det que buta l'agulha de cordurar.
detalh : element pichonèl d'un ensemble (t. a.)
detalhaire, -a : que vend al detalh, pas en gròs.
detalhant, -a / detalhèr, -ièira : v. çaisús.
detalhar (v. tr.) : enumerar los detalhs; vendre al detalh.
deteccion : descobèrta. (R. V, 312)
detectar : devinar / descobrir,
detectiu, -iva : persona que fa d'investigacions sus un afar o sus q.q. (t. a.)
detencion : accion de deténer (t. a.) (R. V, 337)
deteneire, -a : que deten q.q. o quicòm. (R. V, 337)
detenedor, -oira : v. çaisús. (R. V, 337)
detenir / deténer (v. tr.): empachar d'anar pus luènh; reténer (t. a.)
detenir / deténer (se) : s'absténer / s'abstenir.
detergent, -a (adj. e subs.): que neteja.
detergir (v. tr.): netejar una plaga.
deterioracion : accion o resulta de deteriorar.
deteriorar (v. tr.): metre quicòm en marrit estat (R. III, 32)
determinacion : volontat de far quicòm. (R. V, 350)
determinar (v. tr.): decidir. (R. V, 350)
determinar (se) : se decidir.
determinatiu, -iva : que determina.
determinisme : fatalisme.
detersiu : detergent.
detestable, -a : òrre, -a / orrible, -a.
detestacion : asirança. (R. V, 358)
detestar (v. tr.): aborrrir / asirar.
detestar (se) : s'asirar / s'aborrrir. (R. V, 403)
detraccion : critica sistematica. (R. V, 403)
detractor, -tritz : q.q. que ditz de mal dels autres. (R. V, 403)
detraire (v. tr.): dire de mal de. (R. V, 402)
detràs (adv., prep. e subs.): darrièr; sul darrièr de; lo darrièr / l'enrè; lo tafanari.
desen, -a (adj. e subs.): 10^{en}; lo 10^{en}, la 10^{ena}.
desenanament (adv.): en desena posicion.
desenar (v. tr.): multiplicar per dètz; donar lo dètz per un.
dètz : 10. **Dètz-e-sèt** : 17. **Dètz-e-uèch** : 18. **Dètz-e-nòu** : 19.
dètz-e-seten : 17^{en}. **Dètz-e-uechen** : 18^{en}. **Dètz-e-noven** : 19^{en}.
dèume / dèime : la desena part (mena de talha de glèisa)

deumaire, -a (arc.): q.q. que levava lo dèume.
deumar (v. tr. arc.): levar lo dèume (far pagar lo dèume)
deumari (arc.): airal somés al dèume.
deumièr, -ièira (arc.): persona que pagava lo dèume.
deure (v. tr.): aver un deute. *A pagat e nosautres devèm* : (dicha populara quand q.q. ven de se laisser morir)
« dèus » (l.p.): v. **devèrs**.
deutarèl : deute pichon.
deute : çò que l'òm deu a q.q. mai (t. a.)
DEUTERO- : forma prefixada del grèc *deuteròs* (segondari)
deuteire, -a / deutenièr, -ièira : deveire, -a (q.q. que deu)
Deuteronomi : libre cinquen del Pentateuc. (Bíblia)
« devalisar » : v. **desvalisar**.
devastacion : accion o resulta de devastar.
devastador, -airitz : qu'afraça / qu'arroïna / que demolís.
devastar : afrabar / arroïnar / demolir.
devath (adv. e prep.): jos; al dejós de.
de vegadas : de còps.
deveire, -a : persona qu'a un deute.
devenir (v. intr.): venir; arribar / endevenir.
devenir (se) : s'endevenir / se capitar.
« dever » : v. **deure**.
dever : obligacion morala.
« deverdiar » : v. **desverdiar**.
devèrs / vèrs : en direccion de / cap a (801, C. C.)
Devèrs pertot : de tota part.
Devèrs enlòc : de cap de part / del nonrés.
devèrs, -a : qu'es pas d'aplomb.
deversar (v. tr.): escampar; vojar; desgetar / corbar.
desversar (v. intr.): asondar.
desversar (se) : s'escampar; se vojar; se desgetar.
devertut : floronc; carboncle.
devés, -a : defendut, -uda / prohibit, -ida. (1160)
devés : bòsc defendut; pastoral defendut.
devesa : pastoral defendut; terrador servat per la caça; bodiga / frau / èrm / ermàs.
devesar (v. tr.): defendre / prohibir; destetar; desacostumar.
devesar (se) : se privar.
devesiment : partiment / partatge / division.
devesir (v. tr.): partir / dividir / divisir (R. III, 38)
devesir (se) : se divisir / èsser pas d'acòrdi.
deviacion : doblèt de desviacion.
devina / devinarèla / devinaira : endevinaira (femna que devina).
devinable, -a : que pòt èsser devinat, -ada.
devinador / devinaire : endevinaire (òm que devina).
devinalha : enigma (subs. f.) (R. III, 128) : (frasa o question que conten un problèma que cal trobar en mòde de jòc)
Qu'es aquò ? : « Passa per un bartàs, per un camin passariá pas »
devinar (v. tr.): endevinar (descobrir l'avenidor); descobrir çò amagat; descobrir una enigma.
devinarèl, -a : relatiu, -iva al devinar.
devinarèla : bernada prègadiu (Mantis religiosa)
devinet : bagueta devinarèla.
devinòla : galineta / catarineta / vira-vòut (f.) (coleoptèr que passa per anonciar lo bèl temps) (*Cocinella septempunctata*)
devís : parladiça / estampèl; estimacion.
devisa : *La fe sens òbras mòrta es.*
devisa : moneda considerada al regard d'autres monedas o al regard de son taus de cambi.

devisar (v. intr.): parlar amb q.q. / s'entretèner amb q.q.
devisar (se) : se dobtar.
« *devissar* » (fr. de la l. p.): v. **desmorenar**.
devistar : v. **desvistar**.
« *devoat* » (fr.): v. **fidèl - devòt - serviciós**.
devocion : zèl per la religion. (R. V, 574)
A pas mai de devocion qu'un ase bastat.
devolucion : transmission d'un drech, d'un ben... d'una persona a una altra.
« *devolzar / devòuzar* » : v. **desvolzar**.
devoraire, -a : que devòra / qu'engola / qu'engolís.
devorar / devorir (v. tr.): engolar / engolir ; agarrir / tormentar ; molestar (R. IV, 247)
devorar (se) : se calcinar / se tormentar ; se gratar, grata que grataràs ; s'afanar que jamai. *Se devòra que se devòra.*
devoriment : torment.
devòt, -a : qu'a de devocion ; beat, -a (pej.) ; serviciós, -a.
devòtament : d'un biais devòt / amb devocion.
devotitge : devocion.
devouseire, -a : persona que debana d'escavèls.
desvousoira : aplech per debanar los escavèls.
devòuzer (v. tr.): desvòlzer / desvòuzer / desvolzar / debanar.
dextròsa (f.): glucòsa (f.)
dià ! / diahuòra ! : crida per far avançar los cavals.
S'enanar en diahuòra : s'enanar fòrt luènh ; se pèdre.
DIA - : prefix, del grèc *dia* (a través)
diabèta (f.): malautiá grèva (secrecion excessiva d'urina cargada de sucre e amargiment progressiu)
diabetic, -a (adj.): relatiu, -iva a la diabèta.
diabetic, -a (subs.): malaut, -a que patís de la diabèta.
diablament (adv.): fòrça / bravament / aicisèm.
diablariá : sortilègi ; manòbras secrètas.
diablatada / diablatalha : l'ensemble dels diables ; un ensemble de diables.
diablatàs : diable gròs ; persona insuportabla o emmalida.
diablaton, -a : mainatjon, -a mai o mens turbulent, -a ; diablotin, -a.
diabla : esperit del mal / demòni ; maquina de cardar ; aplech per carregar quicòm de pesuc.
Lo diable s'empòrte ! Lo diable t'empòrte ! (renèc)
Un paure diable : q.q. qu'es de plànher.
Vai-te'n al diable ! : mena d'interjencion.
diabelluna ! (interj.): diable !
diablejar (v. intr.): far lo diable / far lo drac.
diablejar (v. tr.): far endiablà q.q. / l'encolerir.
diablèra : diablariá ; bofonada / bofonariá.
diablessa : femna emmalida.
diablotòrt : diable garrèl.
diablotalha : tropelada de diables.
diablotin, -a : diablaton, -a. v. pus naut.
diabolic, -a : relatiu, -iva al diable.
diabolicament : d'un biais diabolic.
diaconat : fonccion d'un diacre (R. III, 44)
diacre : ministre del culte ajuda del prèire. (R. III, 44)
diacronia (t. tecn. de ling.): lo contrari de sincronia.
diacronic, -a : *Linguística diacronica* (istorica)
diadèlf, -a : dich dels estams gropats en dos ; dich de la planta, de la flor... amb d'estams diadèlfs.
diadèma (f.): cercle o semi-cercle d'aur, d'argent, de pèiras preciosas... (R. III, 45)
Justina sa diadèma la portava ni mai una reina.

diadocinesia : capacitat de far de movements alternatius rapidament. *Diadocinesia del ponhet.*
diafan, -a : que laissa passar la luz / transparent, -a.
Una porcelana diafana.
diafragma (m.): muscle que dessepara lo pitre del ventre ; paret membranosa que dessepara doas cavitats ; preservatiu femenin ; totes las autras accepcions modèrnas.
diagenèsi (f.): ensemble dels fenomèns qu'amòdan la transformacion d'una ròca mòbla en ròca coerenta.
diagnostic : determinacion d'una malautiá ; determinacion d'un problèma dins lo fonccionament de quicòm.
diagnosticar (v. tr.): portar un diagnostic.
diago, -a : drollet, -a ; pastron, pastreta.
diagonala : drecha que jonh de galís dos angles de quadrilatèr.
diagonalament : de galís / en diagonala.
diagrama (m.): mena de representacion grafica.
« *diague* » : doblèt de diacre (R. III, 44) (R. VI, 208)
dialectal, -a : relatiu, -iva a un dialècte. *Expression dialectala.*
dialècte : varietat (R. V, 460) regionala d'una lenga.
dialectica : art de la discussion ; branca de la logica qu'ensenha las règlas del rasonament. (R. III, 45)
dialectic, -a : que procedís per rasonament.
dialectològ, -a : especialista (m. e f.) dels dialèctes.
dialectologia : estudi dels dialèctes.
DIALI- : forma prefixada del grèc *dialuò* (separar)
dialipetal, -a : qu'a de petals separats.
dialisable, -a : que pòt èsser dialisat, -ada.
dialisador : aparelh per dialisar.
dialisar (v. tr.): separar per dialisi.
dialisepal : qu'a de sepals separats.
dialisi (f.): analisi basada sus la propietat d'unas matèrias de traversar las membranas porosas ; metòde per eliminar los rebrècs de l'organisme en cas d'insufisèncià renala ; solucion de continuïtat (t. tecn. de cirurgia)
dialòg : convèrsa entre doas personas o mai (t. a.)
dialogar (v. intr.): conversar.
diamant : mena de pèira preciosa / brillant. (R. II, 24)
diamentari, -ària : persona que talha o vend de diamants.
diametral, -a : relatiu, -iva al diamètre.
diametralament : *Diametralament opausats.*
diamètre : drecha que passa pel centre d'un cercle, d'una seccion conica, d'una esfèra...
Diana : prenom.
diana : musica militara per desrevelhar los soldats ; tanada / tabassada / rosta.
dianar (v. tr.): tanar / tabassar / tustassar.
diandre, -a : de dos estams. *Flor diandra.*
diandria : natura de çò diandre.
diantre ! (interj.): eufemisme per diable. (R. III, 44)
diapositiva : fotografia positiva sus supòrt transparent.
« *diari* » (cat.): v. **diürnal**.
diarrèia / diarria (R. III, 45) : foira / caganha.
diasporà : dispersion d'una comunitat josieva o altra.
diatesseron (del grèc *diatessaron*) : colleccion dels quatre evangèlis. Tot un fum de recopaments laissan supausar als exegetís que lo *Diatesseron* de Tacian (un autor del sègle IV) foguèt revirat al sègle IX en lenga francica (la lenga de Clodoveu) e en lenga d'òc. Lo tèxt francic de 860 es estat retrobat. Lo tèxt occitan, s'es pas estat afrabat, deu encara dormir per la posca de qualque foscòsa bibliotèca.

diastasa : enzim (m.) / amilasa.

diatonic, -a : que procedís pels tons naturals de la gamma. *Escala diatonica.*

diatonicament : d'un biais diatonic.

Dibon Enriqueta (1902-1989) : autora occitana de Provença.

diccion : art de dire o de prononciar. (R. III, 53)

diccionari : recuèlh en òrdre alfabetic dels mots d'una lenga, d'una sciéncia... amb lor significacion.

dich / dit : mot ; propaus ; maxima ; senténcia.
A dich de (loc. adv.) : a fôrça de.

dicha : discors ; propaus ; declaracion.
A la dicha de : al dire de.
A dicha que : a proporcion que.

dicha / dita : debit ; reputacion ; vòga ; bonaür / fortuna ; enquant. *Aver bona dicha* : capitar.
Maidicha : subredicha. *Mensdicha* : rebais.

DICO- : forma prefixada del grèc *dikhà* (en doas partidas)

dicogam, -a : dotat, -ada de dicogamia.

dicogamia : reproduccion pels gamèts (m. pl.) que venon de dos individús diferents, dins las espècias animalas e vegetalas ermafroditas.

« *dicont* » : v. **ont.**

dicotic, -a : se ditz d'una sensacion auditiva diferenta per caduna de las doas aurelhas.

dicotòm, -a : que se devesís per bifurcacion.

dicotomia : mòde de division per bifurcacion.

dicotomic, -a : relatiu, -iva a la dicotomia.

dictada : accion de dictar ; causa dictada.

dictador, -airitz / dictaire, -a : autor ; poèta. (R. III, 47)

dictaire, -a : persona que dicta.
Dictamnus

dictam : mena de planta.

dictar (v. tr.) : dire quicòm davant q.q. per que l'escriga ; cantar ; far de vèrses. (R. III, 45)

dictat : dich / maxima / senténcia ; composicion poetica.

dictator : persona que se pren totes los poders.

dictatorial, -a : relatiu, -iva als poders d'un dictador.

dictatorialament : d'un biais dictatorial.

dictatura : accion o resulta de se prene totes los poders.

-DIDACTE : forma sufixada del grèc *didaskein* (ensenhar)
v. **autodidacte.**

didactic, -a : relatiu, -iva a l'art d'ensenhar ; pedagogic, -a.

didacticament : d'un biais didactic.

didactisme : caracteristica de çò didactic.

didal : v. **dedal.**

didaròl : dedal / didal. v. **dedal.**

Didim : prenom.

diegès (f.) : relat rigorosament cronologic.

dierès (f.) : prononciacion en doas sillabas de las vocalas d'un diftong ; copadura de vèrs grèc.

diesèl : mena de carburant.

dièsi (f.) : signe de musica que monta sa nòta de mièg ton.

Dies irae (lat. que vòl dire « jorn de colèra ») : òbra mèstra literària e musicala de l'ofici dels defuntats.

diestèr : òli vegetal utilizat coma carburant.

dièta : regim drastic dins lo manjar e lo beure ; amassadas politicas d'unes païses.

Dieu : lo Creator de l'univèrs.

dieu : divinitat.

dieumercé (loc. adv.) : gràcias a Dieu / de mercé Dieu.
« *dieure* » : v. **deure / dever.**

dieusa : diva / divessa (divinitat feme)

Dieus-o-vòl ! : devise dels pelegrins de la crosada primièira amodada pel Papa Urban II en 1095.

La « s » del latin *Deus* es pas encara tombada en l.p.

difamacion : accion o resulta de difamar. (R. III, 258)

difamador, -airitz : persona que difama q.q. mai.

difamatòri, -òria : qu'a per tòca de difamar q.q.

difamar (v. tr.) : calomniar (dire de mal de q.q.)

difamat, -ada : calomniat, -ada.

diferéncia : çò que fa diferir q.q. de q.q. mai ; çò que fa diferir quicòm de quicòm mai.

diferencial (subs.) : aplech per demultiplicar lo movement.

diferencial, -a : relatiu, -iva a una diferéncia (t. a.)

diferenciala : càmbiament infinitesimal assignat a una variabla.

diferenciar (v. tr.) : distinguir / far la diferéncia.

diferenciar (se) : diferir / èsser diferent, -a.

diferent (subs.) : desacòrdi / dissension.

diferent, -a : dissemblable, -a (que diferís en quicòm)

diferir (v. tr. e intr.) : ajornar ; èsser diferent, -a.

dificil, -a : malaisit, -ida (de mal far, de mal comprene...)

dificilament : malaisidament.

dificultar (v. tr.) : pausar dificultat.

dificultat : causa malaisida.

dificultós, -osa : malaisit, -ida / dificil, -a.

difluir (v. tr.) : s'escampar de tota part.

difòrme, -a : de forma irregulara ; plen, -a de diformitats.

diformitat : manca de conformitat o d'uniformitat.

difraccion : contornament d'obstacles pels rais radioelectrics, acostics, lumenoses... De confondre pas amb **refraccion**.

difteria : mena de malautiá infecciosa grèva.

difteric, -a : relatiu, -iva a la difteria.

diftong (m.) : ensemble de doas vocalas prononciadas dins una meteissa sillaba.

diftongacion : accion o resulta de diftongar o de se diftongar.

diftongar (v. tr.) : cambiar una vocala en diftong.

Lo nòrd-roergàs diftonga lo « o » : pòrta ('pu r t)

difús, -a : que s'espandís amplament ; qu'es pas concís, -isa.

difusament : d'un biais difús.

difusar (v. tr.) : escampar amplament dins totas las direccions ; divulgar ; propagar.

difusar (se) : s'escampar amplament dins totas las direccions ; se divulgar ; se propagar.

difusion : accion o resulta de se difusar.

« *difusir* » :

v. **difusar.**

difusiu : qu'a tendéncia a se difusar. *Un gas difusiu.*

diga ! (interj. passapertot e subj. present de la primièira pers. de dire)

digatz ! (interj. passapertot e subj. pres. de la segonda pers. de dire)

diga-men-Dieu (subs.) : diablariá ; bofonariá.

diga-men-Dieu (loc. adv.) : a propaus ; pacientament.

digerible, -a / digestible, -a : de bon digerir. (v. R. III, 48)

digerir (v. tr.) : degestir ; suportar pacientament quicòm de desagradu.

digèst, -a : digerible / de bon digestir.

digestibilitat : qualitat de çò digestible. (R. III, 48)

digestion : transformacion dels aliments dins l'aparelh digestiu.

digestiu, -iva : relatiu, -iva a la digestion (t. a.)

DIGIT- : forma prefixada del latin *digitus* (det)

digital, -a : relatiu, -iva als dets ; en forma de det.

Emprentas (R. IV, 623) *digitalas.*

digitala (plt.) : petairòla (l.p.) (*Digitalis purpurea*)
(*Digitalis ambigua*) ; (*Digitalis lutea*)

digitalina : principi actiu de la digitala porprada ; medecina pels cardiacs.

digitalizacion (angl. arc.): numerizacion. (t. tecn. d'informatica)

digitalizar (v. tr.) (angl. arc.): numerizar. (t. tecn. inform.)

DIGITI- : forma prefixada del latin *digitus* (det)

digitifòrme, -a : en forma de det.
La flor de la petairòla es digitifòrma.

digitigrad, -a : que camina solament suls dets dels pès.

diglossia : coexisténcia de doas lengas diferentas ; coexisténcia de doas formas d'una meteissa lenga.
Los Occitans sèm dins un estat de diglossia.

digne, -a : que se merita quicòm de favorable o pas ; onorable, -a ; confòrme, -a al merit.

dignitari : persona qu'a un títol eminent o onorific.

dignitat : respècte que se merita q.q. ; carga onorifica ; carga d'autoritat.

digression : partida d'un rasonament que se descamina.
« *digus - degus* » : v. **degus**.

dijòus / jòus : jorn quaten de la setmana.

dilapidacion : degalh.

dilapidar (v. tr.): degalhar.

dilatable, -a : que pòt èsser dilatat, -ada.

dilatacion : accion o resulta de dilatar o de se dilatar. (R. IV, 25)

dilatar (v. tr.): amplificar un còrs sens n'augmentar la massa.

dilatar (se) : s'amplificar sens augmentar sa massa.

dilatat, -ada : amplificat, -ada sens augment de massa.

dilèma (m.): proposicions contradictòrias, mas que menan a la meteissa conclusion ; causida entre doas causas contradictòrias mas possiblas e que presentan totas doas d'inconvenients.

dilematic, -a : relatiu, -iva a un dilèma.

diligéncia : promptitud ; ancian mejan de transpòrt.

diligent, -a : actiu, -va e prompte, -a.

diligentar (v. tr.): amodar activament e amb promptitud.

diligement : amb diligéncia / activament.

diluent : liquid volatil ajustat a la pintura, al vernís, per ne melhorar las caracteristicas d'aplicacion.

diluir (v. tr.): far dissòlvre dins un liquid ; far mens espès.

diluir (se) : se dissòlvre dins un liquid ; venir mens espès.

diluns / luns : lo jorn primièr de la setmana.

diluvi / deluvi : plujal e aigat universals que ne parla la Bíblia ; brave plujal ; flux de quicòm (t. a.) *Diluvi de paraulas.*

diluvian, -a : relatiu, -iva a un diluvi (t. a.)

dimars / mars : lo jorn segond de la setmana.

dimècres / mècres : lo jorn tresen de la setmana.

dimenge : lo jorn seten de la setmana.

dimenjada : la jornada del dimenge ; la fin de la setmana de trabalh (divendres de ser, dissabte e dimenge)

dimenjal, -a / dimergal, -a : relatiu, -iva al dimenge.

diminucion : accion o resulta de disminuir. (R. IV, 196)

diminuir / disminuir (R. IV, 106) (v. tr. e intr.): demenir / mermar / far venir pus pichon.

diminutiu : lo contrari d'augmentatiu. (R. IV, 196)
Enfanton es un diminutiu. Enfantàs es un augmentatiu. Enfantasson es un diminutiu d'augmentatiu. Enfantassonèl es un doble diminutiu d'augmentatiu. Enfantonèl es un diminutiu de diminutiu. Enfantonèlon es un doble dim. de diminutiu. Enfantonèlès es un augm. de doble diminutiu. Enfantassonèlon es un triple dim. d'augm. Enfantassonèlès es un augm. de doble dimin. d'augm.

dimòrf, -a : de doas formas distinctas.

dimorfisme : propietat de çò dimòrf.

DINAM- : forma prefixada del grèc *dunamis* (fòrça)

dinamètre : aparelh per mesurar l'amplificacion d'un telescòpi.

dinamic, -a : relatiu a las fòrças fisicas o a l'energia ; abelugat, -ada (plen, -a d'abeluc)

dinamica : branca de la mecanica qu'estúdia los movements en relacion amb las fòrças que los amòdan.

dinamicament : d'un biais dinamic.

dinamizador, -airitz : que dinamiza.
La fòrça dinamizairitz del joventum.

dinamisme : qualitat de q.q. de dinamic.

dinamita : mena d'explosiu.

dinamitaire, -a : persona que dinamita.

dinamitar (v. tr.): far sautar amb de dinamita.

dinamitatge : accion o resulta de dinamitar.

dinamitièr, -ièira : persona que fabrica de dinamita.

dinamò : maquina amodaira de corrent electric.

DINAMO- : forma prefixada del grèc *dunamis* (fòrça)

dinamoelectric, -a : relatiu, -iva a la conversion, per induccion, d'energia mecanica en electrica, o lo contrari.
Aparelh dinamoelectric. Maquina dinamoelectrica.

dinamogèn, -a : que balha de vam ; que balha de fòrça.
Una substància dinamogèna.

dinamograf : dinamomètre per mesurar la fòrça musculara.

dinamologia : sciéncia de las fòrças.

dinamomètre : aparelh de mesurar las fòrças.

dinamometric, -a : relatiu, -iva a la mesura de las fòrças.

dinastia : seguida de sobeirans d'una meteissa raça e d'una meteissa linhada (R. IV, 78) ; succession de personalitats de la meteissa familha.
La dinastia dels Ramons de Tolosa sortiguèt de Rodés.

dinastic, -a : relatiu, -iva a una dinastia.
Una querèla dinastica.

dinda, dinde : piòta, piòt.

dindard / guindard : piòt gròs.

dindòl : balançament ; jompet / trandòla (aplech per se balançar)

dindola : gingorla (frucha del dindolièr)

dindolaire, -a : que se dindola. *Ancas dindolairas.*

dindolar (v. tr.): breçar.

dindolar (se) : aquejar / anquejar.

dindolièr : mena d'arbrilh. *(Celtis australis)*
« *dinhairòla* » : v. **denieiròla**.

dinnada : repais ; regalèmus ; prètz del repais ; (arc.) abitarèla (aubèrja que fasiá tanben manjar)

dinnadís, -issa : relatiu, -iva al dinnar.

dinnaire, -a : persona que dinna.

dinnalhar (v. intr.): dejunar.

dinnar : repais de miègjorn.

dinnar (v. intr.): se prene lo repais de miègjorn.

dinnaron : dinnar pichon.

DINO- : forma prefixada del grèc *deinòs* (terrible)

dinosauire : nom generic de reptils de l'èra segondària.
« *dinqua / dinquas / dinque / dinquias* » : v. **d'aquí a**.

dins (prep.): dedins. *Dins Rodés / dedins Rodés.*

dins de : a partir de. *Dins d'aicí.* (occ.)

dins-de-cuèissa : partida tendra d'una giga de buòu.
« *dintèl* » : v. **lintèl**.

dintrar - dintrada (l.p.) : v. **intrar - intrada**.

dintre (adv., prep. e subs.): dedins ; dins lo dedins ; lo dedins.

« 'di > » : pronunciació de « Diga ! » (interj.)
diocèsi (f.) : territori jos la jurisdicció d'un vesque.
diocesan, -a : relatiu, -iva a una diocèsi.
diòptre (m.) : superfície òptica que dessepara dos
 airals transparents e de refracció diferenta.
dioptria : unitat de mesura utilizada pels oculistas.
diòptric, -a : relatiu, -iva a un diòptre o a la dioptria.
diòptrica : branca de l'òptica que tracta de la refracció
 de la luz.
dipetal, -a : de dos petals.
DIPLO(O)- : forma prefixada del grèc *diplòs* (doble)
diplegia : paràlisi bilateral.
diplobacil : microorganisme que revèrta dos bastonets acoplats.
diplocefal, -a : qu' a dos caps.
diplocefalia : mostrositat de dos caps sul meteis còrs.
diplofòc : reptil fòssil que pesava vint tonas o mai.
diplogenèsi (f.) : nom generic de tota mostrositat dobla.
diploïd, -a : se ditz d'un èsser viu o d'una cellula que lors
 cromosòmas, semblables dos per dos, pòdon èsser
 associats per parells omològs.
diploïdia : qualitat de çò diploïd.
diplòma : eschich o acte que balha un títol, un prèmi...
diplomacia : art de las negociacions entre païses ; tacte ;
 abiletat.
diplomata (m. e f.) : persona cargada de relacions
 diplomaticas.
diplomatic, -a : relatiu, -iva a la diplomacia.
diplomàticament : d'un biais diplomatic.
diplopia : anomalia de la vista que i veï doble.
diplopic, -a : que patís de diplopia.
DIPSO- : forma prefixada del grèc *dipsà* (set)
dipsogèn (subst. m.) : substància qu'amòda la set.
dipsogèn, -a : qu'amòda la set.
dipsoman, -a : persona que patís de dipsomania.
dipsomania : impuls morbòs que buta d'unes malauts mentals
 a beure de líquids toxics, mai que mai alcoolics.
diptèr, -a : qu' a doas alas.
diptèrs (m. pl.) : familha d'insectes de doas alas.
diptic : çò compausat de doas causas que s'opausan o se
 meton en valor una a l'autra.
dire (subs.) : propaus ; vejaire ; opinion. *Soi pas de ton dire.*
dire (v. tr. e intr.) : parlar ; enonciar ; prononciar ; recitar ;
 relatar ; nomenar ; se propausar de ; convenir.
dire (se) : se sonar / s'apelar.
A ieu me dison Joan : me sonan Joan.
Çò ditz. Çò dison. v. cò **ditz** e fin de letra C.
Dire seba / cridar seba : se reconéisser venci.
Dire de tot : escopir d'insolèncias.
Dire de òc : dire que òc. *Dire de non* : dire que non.
Es pas de dire : o cal pas dire
Es pas de dire ! : es pas de creire !
Es pas per dire, mas... : sens me conflar...
O vos sauprai adire (occ.) : o vos dirai sens manca.
Per de dire de... : per fins de... / pr'amor de...
Se lo temps o ditz... : se fa bèl temps...
Es passat lo dich que : se ditz que ; dison que.
Serà pas lo dich que... : poirà pas dire que...
Tant val dire... : practicament...
Tornar dire : dire un còp de mai.
Trobar a dire : criticar ; regretar.
Aquò me ditz pas res : aquò me conven pas ges.

direccion : accion de dirigir q.q. o quicòm ; carga de director
 o de directritz ; ensemble de personas encargadas de dirigir ;
 burèu de director o de directritz.
dirècte, -a : que va drech cap a sa tòca , sens intermediaris.
dirèctament : d'un biais dirècte.
directional, -a : qu'emet d'après un faissèl dirigit estrech.
 (t. tecn. de ràdio, de television) *Antena direccionala.*
directiu, -iva : relatiu, -iva a un indicacion generala ;
 que propausa sens impausar.
directiva : indicacion generala balhada per una autoritat.
director, -tritz : persona encargada de la direccion (t. a.)
directòri : taula de contraròtle de donadas informaticas.
dirigible, -a (adj. e subs.) : que pòt èsser dirigit,-ida ; aerostat
 amb elças propulsivas e sistèma de direccion.
dirigisme : sistèma economic que lo government
 i practica un poder d'orientacion e de decision.
dirigir (v. tr.) : menar / governar (t. a.)
dirigir (se) : anar cap a un punt determinat.
diriment, -a : qu'implica la nullitat. *Èsser caluc es un
 dels empachaments diriments que fan qu'un maridatge
 demòra nul tre la debuta.*
dirimible, -a : que pòt èsser dirimit, -ida.
dirimir (v. tr.) : anullar.
dirimit, -ida : declarat, -ada nul, -a.
DIS- : prefix, del grèc *dys-* (idèa de dificultat)
 v. **disfagia - disfasia - dismenorrea.**
 o del latin *dis-* que marca l'alunhament, la diferéncia.
-DÍS, ISSA : sufix, del latin *-itius* (tendéncia a)
 v. **bolegradís - movedís.**
disavèrt, -a : dissipat, -ada ; descervelat, -ada ;
 emmalit, ida ; embolhós, -osa.
disc : còrs cilindric que sa basa es pus granda que son
 auçada (t. a.) ; placa circulara que conten de voses, de musica,
 de sons enregistrats que se pòdon escotar amb un aparell
 apropiat (lector de disques) o amb un ordenador.
discerniment : accion de discernir ; facultat de distinguir
 lo ben del mal amb l'ajuda del sentit.
discernir (v. tr.) : distinguir quicòm mai o mens clarament,
 siá per la vista, siá pel sentit.
disciple, -a : persona que seguís l'ensenhament d'un mèstre.
disciplina : règle impausada per un mèstre a sos discipules ;
 matèria d'estudi e d'ensenhament.
disciplinable, -a : que pòt èsser format, -ada a una disciplina.
disciplinar (v. tr.) : sometre a una disciplina.
disciplinar (se) : se sometre a una disciplina.
disciplinari, -ària : relatiu, -iva a la disciplina.
discobòl, -a : persona que lança un disc.
disconfòrme, -a : non-confòrme, -a.
disconformitat : estat de çò disconfòrme, -a.
discontinú, -ua : que manca de continuïtat.
discontinuament : d'un biais discontinú (R. V, 337)
discontinuitat : manca de continuïtat. (R. V, 337)
discontunhar (v. tr.) : contunhar pas / interrompre.
discòrdia : dissencion / division / desunion.
discordància : manca d'acòrdi.
discordant, -a : que manca d'acòrdi.
discordar (v. intr.) : èsser pas d'acòrdi.
discorreire, -a : q.q. que parla, parla que parlaràs.
discorrir (v. intr.) : parlar, parla que parlaràs.
discors : parladissa publica mai que mai solemna ;
 encadenament de frases (t. a.)

discortés, -a : desplaent, -a ; malgraciós, -osa.
discortesiá : manca de cortesiá.
discotèca : colleccion de disques ; mòble pels disques ; establiment per ausir o per empruntar de disques ; establiment per escotar de musica e dançar.
discrecion : resèrva / retenguda. *Amb discrecion.*
discrèt, -a : que fa pròva de discrecion. (R. III, 58)
discrèt, -a : retengut, -uda / moderat, -ada.
discrètament : d'un biais discrèt.
discriminabilitat : qualitat de çò discriminable.
discriminable, -a : que pòt èsser discriminat, -ada.
discriminacion : accion o resulta de discriminar ; segregacion / racisme.
Tota mena de discriminacion es de condemnar.
discriminant, -a (adj. e subs.) : que discrimina.
discriminar (v. tr.) : far una distincion, una causida.
discriminatòri, -a (pej.) : segregacionista (m. e f.)
Mesuras discriminatòrias (segregacionistas)
disculpacion : accion de disculpar q.q. o de se disculpar.
disculpar (v. tr.) : provar que q.q. es pas fautible.
disculpar (se) : provar que l'òm es pas fautible.
discussion (t. a.) (E non pas «*discutida*» qu'es un barb.)
discutir (v. tr.) : escambiar d'arguments sus una question ; examinar en detalh lo per e lo contra.
« *díser* » : v. **dire**.
disèrt, -a : plan emparaulat, -ada.
disfagia : dificultat per deglutir.
disfasia : dificultat dins lo parlar.
disfemia : dificultat de prononciacion.
disfonia : dificultat de fonacion.
disjonccion : accion o resulta de separar unas partidas de las autras ; figura que consistís a suprimir, dins una enumeracion, las particulas conjonctivas o a repetir las disjonctivas.
disjonctiu, -iva : que dessepara o qu'opausa.
disjonctor : interruptor automatic de corrent.
disgràcia : pèrdia de la favor de q.q.
disgraciari (v. tr.) : far tombar en disgràcia.
disgraciós, -osa : desplaent, -a.
disgraciosament : d'un biais disgraciós.
dislalia : dificultat dins l'emission del parlar.
dislexia : dificultat de lectura.
dislocacion : accion o resulta de dislocar. (R. IV, 90)
La dislocacion d'un conglaç se sona desbacla.
dislocar (v. tr.) : deslogar / desmembrar (R. IV, 91)
fracccionar.
dislocar (se) : se desmembrar ; se fracccionar.
dislogia : tèrme generic per tota dificultat del parlar.
dismenorrea : menstruas dificilas e dolorosas.
disomia : mena de malformacion.
disosmia : tèrme generic de totas las dificultats olfactivas.
disostòsi : ossificacion defectuosa.
disparèisser / desaparèisser (v. intr.) : s'avalir ; trescolar.
« *disparèr* » (arc.) : v. çaisús.
disparicion / desaparicion : avaliment ; trescòl.
disparat, -a : despariat, -ada.
disparitat : estat de çò disparat. (R. IV, 415)
« *dispatchar* » (angl.) : v. **mandar - expedir**.
« *dispatching* » (angl.) : v. **expedicion - mandadís**.
dispaus, -a : en bona santat ; abelit, -ida ; destricat, -ada ; deglende, -a ; de veta ; aluserpit / alebraudit, -ida ; escarrabilhat, -ada.

dispausar (v. tr. e intr.) : aplechar de tal o tal biais ; far çò que l'òm vòl d'una causa o de q.q. ; prescriure ; utilizar.
dispausar (se) : s'aprestar a far quicòm ; aver l'intencion de far quicòm.
dispendiós, -a : carestiós, -a / car, -a / qu'es de despena / bravament costós, -osa.
dispendiosament : costosament. *Viure dispendiosament.*
dispensa : permission de far pas çò prescrich.
dispensari : establiment espitalièr de suènhs leugièrs que i se medecina *a gratis* (lat.) sens espitalizacion.
dispensar (v. tr.) : distribuir. (R. IV, 499)
dispensar (se) : se prene la permission de far pas quicòm.
dispepsia : dificultat per digerir.
dispersar (v. tr.) : dispersar.
dispèrs, -a : escampilhat, -ada (R. III, 165)
dispersar (v. tr.) : espargir / escampilhar / esparpalhar.
dispersar (se) : s'escampilhar.
dispersion : accion o resulta de se dispersar. (R. III, 165)
displasia : dificultat dins lo desenvolopament somatic.
dispnea : dificultat de respirar.
disponibilitat : qualitat de q.q. de disponible.
disponible, -a : q.q. o quicòm que se'n pòt dispausar.
disposicion : biais d'èsser dispausat o arrenгат ; aptitud ; çò decidit ; poder de dispausar de quicòm.
dispositiu : arrenгат per una fin determinada.
disputa : accion o resulta de se disputar.
Aver disputa : se disputar.
disputaire, -a : portat, -ada a disputar o a se disputar.
disputar (v. tr. e intr.) : discutir sus un punt de teologia, de morala... ; aver una brava discussion.
disputar (se) : se querelar / aver disputa.
disputejar (v. intr.) : discutir discutís que discutiràs.
disques (m.pl.) : aparelh agricòla per bresar las motas de tèrra.
disqueta : disc pichonèl utilizat en informatica.
dissabte / sabte : lo jorn seisen de la setmana.
dissecar (v. tr.) : separar e expausar las partidas d'un animal o d'una planta per examinar lor estructura ; analizar minimosament.
disseccion : accion e resulta de dissecar un animal o una planta.
dissemblable : diferent, -a ; desparièr, -ièira.
dissemblança : manca de semblança ; diferéncia.
dissimetria : manca de simetria.
disseminacion : accion o resulta de se disseminar.
disseminar (v. tr.) : escampilhar (t. a.)
disseminar (se) : s'escampilhar (t. a.)
dissension : discòrdia.
dissentèri / dessentèri (m.) (l.p) : v. çaijós.
dissenteria (f.) : inflamacion e ulceracion de l'intestin gròs, amb flux de ventre sanguinós. (R. III, 59)
dissentiment : diferéncia d'opinion (R. IV, 375)
dissertacion : desenvolopament escrit a propaus d'una question literària, filosofica, istorica, sovent a partir d'una citacion.
dissertar (v. tr.) : far una dissertacion.
dissestre / distre (adv.) : l'autre jorn ; ièr delà.
dissidéncia : resulta d'una separacion.
dissident, -a : separat, ada d'un partit, d'una escòla filosofica, artistica..., d'una religion...
dissillab, -a : mot o vèrs de doas sillabas.
dissillabic, -a : de doas sillabas.

dissimetria : manca de simetria.
dissimetric, -a : que manca de simetria.
dissimetricament : d'un biais dissimetric.
dissimilacion : dissemblança (fenomèn de fonetica) :
La primèira r de peregrin se dissimila en l (l.p.)
dissimilar (v. tr.) : far venir dissemblant.
dissimilitud : dissemblança.
dissimulacion : accion o resulta de dissimular.
dissimular (v. tr.) : amagar.
dissimular (se) : s'amagar / se rescondre.
dissipaire, -a : q.q. que dissipa, que degalha. (R. III, 60)
dissipacion : accion o resulta de dissipar, de degalhar.
dissipar (v. tr.) : accion de dissipar o de se dissipar ;
 escampilhar ; degalhar ; arroïnar. (R. III, 60)
dissipar (se) : s'escampilhar ; se pervertir.
dissociabilitat : qualitat de çò dissociable.
dissociable, -a : que pòt èsser dissociat, -ada.
dissociacion : accion o resulta de dissociar.
dissociar (v. tr.) : desseparar en elements dinstincts.
dissociatiu, -iva : relatiu, -iva a una dissociacion.
dissolgut, -uda / dissòut, -a : p.p. de dissòlver / dissòlvre.
dissolubilitat : possibilitat d'èsser dissoluble.
dissoluble, -a : que pòt èsser dissòut, -a.
dissolucion : accion o resulta de dissòlvre o de se dissòlvre ;
 perversitat. (R. V, 257)
dissolut, -uda : pervertit, -ida. (R. V, 257)
dissolutiu, -iva : que dissòlv ; que pervertís. (R.V, 257)
dissolvent, -a : qu'a lo poder de dissòlvre (t. a.)
dissòlver / dissòlvre (v. tr.) : desunir ; far fondre dins ;
 pervertir. (R. V, 256)
dissòlvre (se) : se fondre dins quicòm mai ; se pervertir.
dissonància : combinason de sons dissonants o discordants.
dissonant, -a : que dissona.
dissonar (v. intr.) : far una combinason de sons pauc
 agradiva per l'aurelha. (R. V, 265)
dissuadir (v. tr.) : butar q.q. a far pas quicòm.
dissuasion : accion o resulta de dissuadir.
dissuasiu, -iva : qu'a lo poder de dissuasir.
distanciacion : accion o resulta de distanciar o de se ...
distància : interval de lòc o de temps entre doas causas.
distanciar (v. tr.) : despassar. *Nos distancièi a totes !*
distanciar (se) : s'alunhar ; prene de recul
distic : estròfa de dos vèrses.
distillacion : accion o biais de distillar. v. (R. V, 278)
distillador, -airitz : persona que distilla.
distillament : escolament. v. (R. V, 278)
distillar (v. tr.) : laisser tombar un liquid glop per glop ;
 vaporizar quicòm e lo condensar. v. (R. V, 278)
distillariá : establiment que i se fa o i se vend çò
 obtengut per distillacion. v. (R. V, 278)
distillat, -ada : obtengut, -uda per distillacion. v. (R. V, 278)
distincion : accion o resulta de distinguir o de se
 distinguir ; onor ; prerogativa. (R. III, 60)
distinguir (v. tr.) : diferenciar. (R. III, 60)
distinguir (se) : se diferenciar.
distinct, -a : diferent, -a ; percebut, -uda clarament.
distinctament : d'un biais distinct. (R. III, 60)
distocia : enfantament penible, dolorós e perilhós pel fêtus.
distocic, -a : relatiu, -iva a una distocia.
distòma (m.) : dova (vèrm parasit de la feda e, quand
 ne vira, de l'òme)

distomatòsi (f.) : malautiás amodadas per la dova.
distonia : alteracion de la tonicitat d'un organ, d'un teissut.
distopia : situacion anormala d'un organ.
distòrcer (v. tr.) : desformar per torsion.
distòrcer (se) : se desformar per torsion.
distòrs, -a : desformat, -ada per torsion.
distorsion : desformacion per torsion.
distorsiomètre : aparelh per mesurar la distorsion.
distraccion : accion o resulta de distraire o de se distraire ;
 çò que distrai l'atencion.
distrach / distrait, -a : dins la luna (l.p.)
distraire (v. tr.) : traire quicòm de quicòm mai ; desvirar
 l'esperit de q.q. de çò que deuriá far o de çò que lo
 tafura ; divertir.
distraire (se) : se divertir. *Per se distraire se va passejar.*
distribucion : accion o resulta de distribuir. (R. V, 421)
distribuir (v. tr.) : dividir quicòm entre diferentas personas ;
 balhar a cadun una part, un exemplar de quicòm.
distributiú, -iva : que servís a distribuir ; que s'aplica a caduna
 de las partidas d'un tot. (R. V, 422)
distrofia : lesion organica deguda a una perturbacion nutricional.
Distrofia musculara progressiva (miopatia)
disuria : dificultat per urinar.
disuric, -a : que patís de disuria ; relatiu, -iva a la disuria.
dit, dita : v. **dich, dicha**.
ditrambe (m.) : poèma liric plen d'estrambòrd ; lausenja
 que passa l'òsca.
ditrambic, -a : relatiu, -iva a un ditrambe.
Son laus ditrambic me laissèt de marbre.
ditrambicament : d'un biais ditrambic.
diürèsi (f.) : eliminacion de l'urina pels rens.
diüretic, -a (adj. e subs.) : qu'augmenta la secrecion de l'urina.
diürn, -a : relatiu, -iva al jorn. (R. III, 43)
diürnal : libre de las pregàrias diurnas ; libre que relata
 quicòm jorn après jorn.
diva (it. *diva*) : cantairitz de flor (de renom)
diva / divessa : dieusa (femna de divinitat)
divagacion : accion o resulta de divagar.
divagador, -airitz (adj. e subs.) : que divaga.
divagar (v. intr.) : s'escartar de l'airal que i calriá èsser ;
 s'alunhar dels limits de la rason ; desparlar.
divan : conselh d'estat turc ; sala d'aquel conselh amb de
 coissins tot lo torn per se sèire ; mena de canapè sens braces
 ni dorsier e que s'apèva contra la paret.
divenc, -a : relatiu, -iva Dieu o a las divinitats.
divencament : d'un biais divenc.
divendres / vendres : lo jorn cinquen de la setmana.
divergéncia : accion o resulta de divergir.
divergent, -a : que divergís.
De camins divergents. D'opinions divergentas.
divergir (v. intr.) : diferir de mai en mai en direccions
 opausadas.
divèrs, -a : diferent, -a.
divèrsament : diversificament / diferentament. (R. V, 521)
divèrses, -as : qualques uns, unas ; un cèrt nombre de.
diversifiar (v. tr.) : diversificar. (R. V, 521)
diversifiar (se) : se diversificar.
diversificacion : accion o resulta de diversificar o de se ...
diversifòrme, -a : de forma divèrsa.
diversion : accion que desvira l'atencion.
diversitat : çò diferent. (R. V, 521)

diversiu, -iva : que desvira l'atencion / que fa diversion.

diverticul (t. tecn. de med.): cavitat anormala que comunica amb un organ cau.

divertuclectomia (t. tecn. de med.): ablacion cirurgicala d'un diverticul.

diverticuliti (f.): inflamacion d'un diverticul.

diverticulòsi : preséncia de nombroses diverticuls pichons dins lo colon.

divertiment : passatemps.

divertir (v. tr.): deslaiar / amusar ; far diversion.

divertir (se) : se deslaiar / s'amusar.

divessa : diva / dieusa (divinitat femenèla)

dividend : nombre o quantitat que se dividís per un autre ; benefici de distribuir entre membres d'una societat.

dividir (v. tr.): far doas parts o mai d'un tot ; dividir ; separar un ensemble. (R. III, 38)

dividir (se) : se dividir ; se separar.

divin, -a : relatiu, -iva a Dieu o a las divinitats.

divinament : divencament.

divinacion : accion de devinar. (R. III, 35)

divinitat : natura divina ; creaturas consideradas coma divinas pels pagans. (R. III, 33)

divinizar : deïficar. *D'unes o divinizan tot.*

divisar / dividir (v. tr.): desesir ; despartir ; compartir.

divisar / dividir (se) : se ... t. a. çaisús.

divisibilitat : qualitat de çò divisible.

divisible, -a : que pòt èsser aisidament dividit, -ida ; que pòt èsser divisat exactament per un autre (mat.)
Un eretatge plan divisible (de bon despartir)
Vint-e-sèt es divisible per nòu.

division : accion o resulta de dividir / de dividir (t. a.)

divisor : sosomeple.

divòrci : dissolucion legala del matrimòni civil.

divorciar (v. tr. e intr) : separar pel divòrci ; se separar (t.a.)

divorciat, -ada : separat, -ada per un divòrci.

divulgada : accion de divulgar ; confidéncia.

divulgar (v. tr.) : desvelar e escampilhar quicòm de secret.

divulgat, -ada : esventat, -ada ; escampilhat, -ada.

divulsion : dilatacion forçada ; arrancament violent.
Divulsion del pilòr, del rectum, del còl uterin.
Fractura per divulsion.

dò : nòta primièira de l'escala musicala.

do / to : doat (conduit ; canòla ; gotal ; aqüaducte)

doana : administracion que fa pagar de taxas sus d'unas merças a l'intrada o a la sortida d'un país.

doanièr, -a : fonccionari de doana ; relatiu, -iva a la doana.

doari : pension laissada per un òme a sa veusa.

doarièira : veusa de granda familha ; femna vièlha.

dóas (d o ' s) : femenin de la chifra dos.

doat / toat : conduit ; canòla ; gotal ; aqüaducte.

dòba (del cast. *doba*) : biais de far bolir de carn doçamenton e un brave brieu dins de vin plan aromatizat ; carn aital aprestada. *Una dòba de singlar.*

doberman : raça de can de garda alemand.

dobèrt / obèrt : p.p. de dobrir (obrir)

dobla : moneda anciana. (R. IV, 563)

dobla fuèlha : mena de planta. (*Platanthera bifolia*)

dobladura : çò que dobla l'endedins d'un vestit o d'un arnesc ; suplent, -a d'un actor o d'una actritz (t.a.)

doblaire, -a : persona que son trabalh es de dobrar (t. a.)

doblairon : default d'un talh que se desdobra, que se falsa.

doblament (adv.) : d'un biais doble.

doblar (v. tr.) : cobrir l'endedins de quicòm ; tòrcer ; falsar / enguerlhar ; dire las paraulas d'un film, lo comentari d'un reportatge dins una altra lenga.

doblar (se) : se falsar / s'enguerlhar.

doblat, -ada : aplechat d'una dobladura ; comentat, -ada dins una altra lenga.

doblatge : accion o resulta de dobrar quicòm (t. a.)

doble, -a (adj. e subs.) : dos còps pus grand, -a ; grandor dos còps pus bèla qu'una altra ; plen, -a de falsièira ; còpia / duplicacion (R. IV, 564)
Un doble decimètre. Una paga dobla.
Fai-me un doble. Un òme doble.

doblenc : moton o borret de dos ans.

doblés (m.) : mossa tirada per doas muòlas o per dos muòls.

doblièr : caval que fa prodèl ; ajuda.

doblièira : çò que l'òm a en doble (t. a.) ; feda de dos ans.

doblís : araire gròs tirat per doas bèstias ; antena de molin de vent ; traveta ; mena de carri ; tèrme de marina.

doblissèr : muòl o caval que tira un araire del colar doble.

doblon : moton o borret de dos ans.

doblona : borreta de dos ans.

dobrir (v. tr.): obrir. v. obrir.

dobtança : docte ; suspiçon / suspicion ; crença / crenhença.

dobtaire, -a : persona que docta.

dobtar (v. intr.): aver un docte ; aver una suspicion.

dobtar (se) : se questionar a propaus de quicòm ; aver una pressentida ; suspiçonar.

docte : esitacion ; crença / crenhença / suspicion.

dobtós, -a : que fa question.

doç, -a : que manca de sal ; pas freg ; puslèu sucrat ; suau, -ava ; d'una impression agradiva suls cinc senses.
Aiga doça. Climat doç. Estòfa doça.
Òme doç. Lutz doça. Vin doç. Votz doça.

Doça : prenom.

doçamara (plt.): lòca / èrba de poison (*Solanum dulcamara*)

doçament : dapàs ; amb doçor.

doçamenet / doçamenton : fòrt doçament.

doçaina / doçanha : doçor del temps ; mena de rasim blanc ; lenga de cat (plt.): (*Bupleurum fruticosum*)

doçàs, -assa : fadiòl, -a / fad, -a / que manca de sabor.

docejar (v. intr.): mancar de sabor.

Docelin - Docelina : prenom.
La vida de santa Docelina es en occitan del s. XIII.

docet, -a : puslèu doç, -a ; tròp doç, -a.

doceta (plt.) : pomacha (*Valerianella*) ; (*Epilobium palustre*)

docetament : doçamenet / doçamenton.

docha (de l'it. *doccia*) : rag d'aiga que ven de per dessús per se lavar tot lo còrs ; cabina per se dochar.

dochaire, -a : persona que medecina q.q. amb una docha.

dochar (v. tr.): medecinar q.q. amb una docha ; far prene una docha a q.q.

dochar (se) : se prene una docha.

docil, -a : de bon comandar / de bona comanda ; de bon trabalhar. *Una pèira docila.*

docilament : d'un biais docil.

docilitat : qualitat de q.q. o de quicòm de docil.

docimasia : ensemble d'espròvas fachas sus un cadavre per determinar las circumstàncias de la mòrt.

docimastic, -a : relatiu, -iva a la docimasia.
Las pròvas docimasticas mentisson pas.

Docina : prenom.
docinàs, -assa : d'una doçor que fadeja fôrça.
docinèl, -a : d'una doçor agradiva.
docinós, -osa : puslèu fad, -a / tròp doç, -a / fadiòl, -a.
docir (v. tr.): polir (far venir pus lis, -a)
docit, -ida : lis, -a.
doçor : qualitat de çò doç. v. **doç**.
doçorós, -osa : doçàs, -assa; melós, -osa (s.f.); cautós, -osa.
dòcte, -a : saberut, -uda.
dòctament : d'un biais dòcte.
doctor, -essa : q.q. de saberut en teologia; q. q. qu'a obtengut lo gra universitari pus naut; mètge / medecin.
doctoral, -a : relatiu, -iva a un doctor (t. a.)
doctoralament : d'un biais doctoral.
doctorat : lo gra de doctor.
doctrina : sciéncia de la religion. (R. III, 61)
doctrinal, -a : relatiu, -iva a la doctrina. (R. III, 61)
doctrinari, -ària (pej.) : mai que mai teorician, -a.
doctrinar (v. tr.): endoctrinar / presicar. (R. III, 61)
document : escrich original o oficial que fa pròva; tot escrich qu'es una font d'informacion. (R. III, 62)
documentacion : accion o resulta de se documentar.
documentalista (m. e f.): persona que documenta.
documentar (v. tr. dir. e ind.): provar amb de documents; fornir de documents a q.q.
documentar (se) : s'assabentar; se provesir de documents.
documentat, -ada : plan provesit, -ida de documents; plan assabentat, -ada sus tala o tala question.
documentari : mena de film-document.
Totes los documentaris m'agradan.
documentari, -ària : relatiu, -iva a la documentacion.
doçura : doçor del temps.
Après la frejura venguèt un temps de doçura.
DODECA- : forma prefixada del grèc *dòdekà* (dotze)
dodecaèdre : polièdre de dotze fàcias.
dodecaèdric, -a : en forma de dodecaèdre; relatiu, -iva a un dodecaèdre.
dodecagòn : poligòn de dotze angles e dotze costats.
dodecagonal, -a : en forma de dodecagòn.
dodecasillaba (adj. e subs.m. e f.) : de dotze sillabas; alexandrin (vèrs de dotze sillabas)
« ... Lo meu paure pepin la cantava sovent » J.B.
doèla : postam tèunhe de teulada que i se clavèlan las lausas; dogà pichonèla; copa de pèira per una vòuta; arescle per agrandir un bugador; persona de l'anar desbigossat.
doelar (v. tr.): pausar la doèla.
doelat, -ada : cobèrt, -a amb de doèla.
dogà : valat en general; valat de muralha de vila; talús de valat; camin lo long d'un valat; riba; còsta de barrica.
Doga de castèl. Doga de camp.
dogam : ensemble de las còstas d'una barrica; riba.
dogat : dogam (v. çaisús); conduit; toat / doat; canòla; gotal; garilhan; aigadièr. (v. aqueles mots)
dògma (m.): punt de doctrina proclamat per la Glèisa; ensemble dels dògmas de la Glèisa; punt d'una teoria qu'es fonamental.
dogmatic, -a : relatiu, -iva al dògma; persona qu'afortís tròp tot çò que ditz.
dògol : mena de can. (de l'anglès *dòg o bulldog*)
doguin : mena d'aucèl de rapina. (*Bubo bubo*)
« doidar » / « doirar » : v. oirar.

dòl : frau / fraudariá; dolor / doléncia; mòrt de q.q. d'aimat; vestit de dòl; enterrament.
Far dòl : èsser en dòl / portar dòl.
Far son dòl de quicòm : se resignar a sa pèrdia.
dolaire, -a : persona que dòla. v. pus luènh.
doladoira : aplech per dolar. v. pus luènh.
dolar (v. tr.): rabotar, aplanar, lisar de fustam; maçonar; trabalhar grossièrament.
dolar / \$: unitat de moneda de las Americas del nòrd.
dolatge : accion de dolar.
dòlça : coscolha / cotèla / cofèla / teca; vesenha (cabòssa d'alh)
dolçar (v. intr.): far de coscolhas; fregar amb d'alh.
« dòldre » : v. dòltre.
dolença / doléncia : afliccion. (R. III, 63)
dolent, -a : que patís; que se planh; infirm, -a; malaut, -a; inchalhent, -a; emmalit, -ida.
dolentament : d'un biais dolent t. a. de dolent.
dolentar (v. tr.): afligir; far patir.
dolentós, -osa : endolorit, -ida; dolorós, -osa. (R. III, 63)
dòler / dòltre (v. intr.): far mal; far patir; patir.
dolgut, -uda : p.p. de se dòltre.
S'es estada dolguda d'aquela dolor.
dolh : terrina ventrada del còl estrech.
dolha : dorna / dorga / cruga (recipient per metre d'òli); marc de noses; dogà de tonèl pus espessa que non pas las autras, que i se tròba l'obertura; partida d'un aplech que i se marga lo margue; cable enrotlat en rond; camba d'arbre; tija; airal de lampa, d'aplech, de maquina, de supòrt... que i se marga una ampola dessús; nadilha de prima (plt.): (*Crocus vernus*)
 nadilha de davalada (plt.): (*Crocus nudiflorus*)
dolhar : (v. tr.): enrotlar un cable en rond.
dolhon : partida del margue que se marga dins la dolha.
DOLICO- : forma prefixada del grèc *dòlikhòs* (long)
dolicòcefal, -a : persona qu'a la clòsca pus longa que la normala.
dolicocefalia : caracteristica d'una persona dolicocefala.
dolicocolon : colon pus long que la normala.
dolicosaure : reptil de l'èra del cretacèu.
dolicosigmoïde (m.): sigmoïde pus long que la normala.
dolina (t. tecn. de geografia, de l'eslau « *d > le* ») : pichona cubeta ovala del fons planièr.
dolman : mena de vestit turc.
« dolmen » (fr.): v. **sibornier**.
doloïrar (v. intr.): patir. (R. III, 64)
doloïrejar (v. intr.): frequentatiu de doloïrar.
dolomia : ròca sedimentària que conten fôrça dolomita.
dolomita : carbonat natural, doble, de calci e de magnèsi.
dolomitic, -a : relatiu, -iva a la dolomita. *Los Alps dolomitics.*
dolomitizacion : transformacion d'una ròca en dolomita.
dolor : patiment fisic o moral. (R. III, 63)
dolorós, -osa : que fa patir o que patís. (R. III, 63)
La Maire dolorosa : Nòstra Dòna de las dolors.
dolorosament : d'un biais dolorós. (R. III, 64)
dòltre (se) : se plànger / se planher.
Lo còl li dòl : se dòl del còl.
dòma (m.): l'endefòra d'una copola. (e non pas « *copòla* »)
domaisèl / damaisèl : enfant de senhor.
domaisèla : joventa; batedor de cadelaire; fissa sèrp; mena de planta : (*Orchis maculata*)

domaiselet : òme tròp pimparlhat e tròp adomaiselit.
domaiseleta : pichona domaisèla que s'encrei tròp.
domaiselenc, -a : relatiu, -iva a las domaisèlas ; òme tròp adomaiselit.
domaiselencia : prostituïda que se vòl far passar per domaisèla.
domaiselum : las domaisèlas en general.
dombala (arc.) : araire.
domdada : lassieira ; rosta / tanada / tabassada.
domdadura : accion o resulta de domdar o de se domdar.
domdaire, -a : persona que domda un animal o q.q.
domdar (v. tr.) : dominar / sometre / adomergir.
domdar (se) : se sometre / s'adomergir.
domdat, -ada : somés, -esa / adomergit, -ida.
domde, -a : somés, -a / adomergit, -ida ; las que jamai.
Après dètz oras de trabalh, soi domde.
domengal / domergal : amanita (*Amanita aurantiaca*)
(*A. caesarea*) ; (*A. ovoidea*) ; (*A. rubescens*)
Domenge - Domenja : prenom.
domeni : brava propietat ; ensemble de tot çò que se rapòrta a una activitat, un art, una sciéncia...
domenjar / domergar (v. tr. e intr.) : dominar ; governar ; aver la supremacia ; èsser mai aparent.
domenjadura / domergadura : domeni estacat a una cura ; residéncia (R. III, 71)
domergir (v. tr.) : dometjar / dometgir. v. pus bas.
domergir (se) : se dometjar / se dometgir.
domestic, -a (adj.) : relatiu, -iva a l'ostal. (R. III, 70)
domestic, -a (subs.) : v. **servicial**.
domesticar : v. **dometjar**.
domètge / domèrgue, -a : domestic, -a ; aprivatat, -ada ; de bona raça ; de bona qualitat ; empeutat, -ada ; doç, -a ; docil, -a ; aimable, -a ; endrudit, -ida.
Un arbre fruchèr domètge es estat empeutat.
dometjar / dometgir (v. tr.) : domesticar / adometgir / endometgir / adomerguir.
dometjar / dometgir (se) : s'adometgir / s'adomerguir.
Domician - Domiciana : prenom.
domicili : residéncia. (R. III, 71)
domiciliacion : adreça de l'establiment bancari que i se fan las transaccions financièras d'una empresa, de q.q.
Domiciliacion d'un chèc : airal ont pòt èsser pagat.
domiciliar (v. tr. e intr.) : balhar un domicili ; establir son domicili ; èsser domiciliat a un airal.
domiciliar (se) : se prene domicili a un airal.
domiciliari, -ària : relatiu, -iva al domicili ; que se fa al domicili.
dominable, -a : que pòt èsser dominat, -ada.
dominacion : supremacia.
dominar (v. tr. e intr.) : domenjar / domergar ; mestrejjar ; aver la supremacia ; èsser mai aparent.
dominar (se) : demorar mètstre de se / se mestrejjar.
dominical, -a : relatiu, -iva al Senhor.
L'orason dominicala (revirada de l'aramèu) :
Paire del Cèl, Paire nòstre,
sanctificat lo teu Nom !
Fai avançar ton Reialme ;
ta Volontat sus la tèrra
coma se fa dins lo Cèl !
Lo tròç de Pan del Besonh
balha-lo-nos cada jorn.

Perdona-nos a nosautres,
que perdonam atanben
als que nos an fach quicòm.
Desliura-nos de l'Espròva,
desliura-nos de Çò Mal.

dominican, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a sant Domenge ; religiós, -iosa de l'òrdre de sant Domenge.
dominicar (v. tr.) : dominar / mestrejjar / governar ; corroçar.
dominò : mena de jòc de societad.
don / dona : present ; estrena ; donacion ; talent.
Don Quijote (cast.) : òbra mèstra famosa de Cervantes (1547-1616)
don quijote (un) : un trucionaluna.
dona : distribucion de cartas de jogar.
dòna : femna ; mèstra d'ostal ; dama (R. VI, 14)
Nòstra Dòna candelieira : lo 2 de febrèr.
Nòstra Dòna de parprat : lo 11 d'abril.
Nòstra Dòna : lo 15 d'agost.
Nòtra Dòna de las cambas : v. **se vodar**.
dona-dòsta (m. e f.) : persona que repren çò donat.
dòna bèla : polida / mostèla / comairèla (*Mustela nivalis*)
Donacian : prenom.
donacion : accion o resulta de donar ; transmission a gratis de quicòm a q.q. mai.
donada : accion de distribuir las cartas ; element de basa ; vision generala ; apreciacion.
donador, -airitz : persona que fa una donacion.
donaire, -a : persona que dona (t. a.)
dònajove : nòra / bèlafilha.
donar (v. tr.) : balhar ; far un present / ofrir ; distribuir ; fisar ; decelar ; produire / raportar ; dire / indicar ; procurar / fornir ; presentar ; acordar ; expausar davant un auditòri ; organizar...
Donar une estrena. Donar de dragèas (R. III, 77)
Donar una cadieira. Donar una letra a postar. Donar un colpable. Donar la man de sa filha. La viande a plan donat. Donar l'ora. Donar l'alèrta. Donar las cartas. Donar de trabalh. Donar una permission. Donar un cors. Donar d'apetís. Donar una pèça de teatre. Donar un resultat. Donar un còp de man. Donar un problèma. Donar de fèbre. Donar sa paraula. Donar set. Donar sòm. Donar freg. Donar un repais. Donar una fèsta. Donar una rason.
Lo medecin dona pas bon d'aquel malaut.
donar (v. intr.) : exercir una accion, una fòrça ; aver de gost per ; trucar contra quicòm ; s'obrir sus.
La ràdio donava a plen. Donar dins l'irracional. Donèt del cap dins la paret. Donar sus la carrièira. Donar se sa persona.
donar (se) : se consacrar a ; se liurar.
Se donar al jòc, als malauts. Femna que se dona.
donar (se'n) : far lo perqué ; plan s'amuser.
donarèl, -a : que volenta plan de donar.
donavent : bojal / respiralh (obertura per airejar) ; ventilador (aplech per s'airejar o per ventar quicòm)
Donat (abreviacion de Dieu donat) : prenom.
donc / doncas : adonc ; alara (conj. que marca consequéncia o conclusion) *Vòls pas venir ? Donc ieu vendrai.*
- È ben, vèni donc !
« *dondar* » e derivats : v. **domdar**.
donjon : torre màger d'un castèl.
dont (pr. rel.) : que. *L'òme dont parli* : l'òme que ne parli.

d'ont mai ... d'ont mai : al mai... al mai ; del mai... del mai ; en mai... en mai ; entre mai... entre mai.

D'ont mai anam, d'ont mai trimam!

donzèl (arc.) : domaisèl / damaisèl (enfant de senhor) domaiselet ; contranòvi.

donzèla : contranòvia ; filha o femna fenestrièira.

d'ora : de bona ora.

« **dorbir** » : v. **dobrir**.

« **dordar** » / « **durdar** » : v. **tustar**.

dordol : gorgolh (bruch de garganta o de budèls) ; reclac d'aiga / bresilhadís d'andalhon.

Dordonha : departament d'Occitània. v. p. 1053.

dorg : gèrla ; ancian bugador de terrissa ; topina pel grais.

dorga : cruga granda ; gèrla ; rengada de crosèls ; femna grossassa.

dorgada : contengut d'una dorga.

dorgadeta : cruga pichona.

dorgue : ovièira / romanet / aranjada (*Amanita caesarea*)

dorguet : dorg pichon.

dorguèira : figa gròssa, longaruda e violeta.

Dória - Dorià : prenom.

Dorian - Doriana : prenom.

dorièr, -ièira : debonorièr, -ièira (qu'arriba abans l'ora)

dorifòr : babau e sas babas que s'avidan de fuèlhas de trufas e que las afraban. (*Leptinotarsa decemlineata*)

dormiàs, -assa : acclin,-a a dormir / portat,-ada a dormir.

dormiaud, -a : dormiàs, -assa. v. çaisús.

dormeire, -a : persona que se dormís.

dorment, -a (adj. e subs.) : que dormís (t. a.) ; aiga estadissa ; bastit de pòrta o de fenèstra que se duèrb pas ; montant de carreta ; fustam ; cordatge espintat (mar.) ; torpilha (mena de peis) (*Narcobatus torpedo*)

dormida : sòm ; pichon sòm ; prandièira / prangièira ; ochava ; temporada de sòm ; muda dels manhans.

dormidor / dormitòri : sala que i se dormís una comunitat.

dormidoira : airal que i se dormís ; cambra ; endormitòri : potinga que fa dormir.

dormilha : enveja de dormir ; sòm ; persona dormilhosa ; endormitòri / dormitiu (subs. m.) : potinga que fa dormir.

Se preniá, cada ser, una dormilha (un endormitòri)

dormilhós, -osa : acclin,-a a se dormir.

dòrma / dormida : muda dels manhans.

dormir (v. intr.) : èsser en sòm (t. a.)

Lo dormir es una causa bona.

dormitiu : endormitòri / dormilha (potinga que fa dormir)

dorna : dorg ; dorga (v. pus naut) ; bugador ; topina.

dornada : lo contengut d'una dorna.

dornèl : dorgadeta (cruca pichona) v. cruga.

dornet / dorneta : cruga pichona. v. cruga.

dornièr : aguièr / aguièira / botelhièr / cruguièr.

dornha : bura (estòfa de lana grossièira)

Dornha : vilòta de Tarn (Occitània)

Dorotèa : prenom.

dorquets : jòc de màinatges.

dorsièr : esquina de cadhièira, de banc... ; cartabèl ; ensemble dels papièrs a propaus d'un tèma, d'un problèma, d'un afar.

dos (m.), **doas** (f) : 2. *Dos òmes. Doas femnas.*

dos cents : 200. **Dos cent mila** : 200 000. **Dos mila** : 2000.

dosar (v. tr.) : establir la bona dòsi de quicòm.

dosat, -ada : a la bona dòsi.

dosen : segond.

dòsi (f.) : quantitat donada (t. a.) *Una dòsi de paciència*

dosilh : cavilha de fust per tampar lo trauc fach a un tonèl.

dosilhada : brave còp de vin.

dosilhar (v. intr.) : far un trauc a un tonèl.

dostar (v. tr.) : enlevar / suprimir.

dostar (se) : se tirar de pels passes.

Dosta-te d'aquí : tira-te d'aquí !

dòt : verquièira (cabal donat a una nòvia quand se marida)

dotacion : revengut atribuit a q.q. o a quicòm.

dotar (v. tr.) : balhar un cabal a una nòvia que se marida.

dotz : sorga / font ; canèl / canalòt / canal (conduit per l'aiga)

dotzar (v. intr.) : vinar ; rajar.

dotze : 12. **Dotze cents** : 1 200. **Dotze mila** : 12 000.

dotzen : 12^{en} : que n'a onze abans el. **dotzena** : ensemble de 12.

« **doure** » : v. **dòlre**.

dova : vèrm parasit del fetge del moton, del buòu, de l'òme ; ranoncle (plt.) : (*Ranunculus*)

Dow Jones ('dou ,jouns) : indici borsier.

drac : animal fabulós en general ; mena de diablton ; òme o diable vestit de bèstia ; mostre ; trèva...

Contes del Drac : recuèlh de contes de J. Bodon.

Drac : nom de can. **Lo Drac** : nom de riu.

draca / traca / raca : marc de rasims, d'òrdi, d'olivas...

dracada : trolhada / trulhada de marc.

dracon / draconèl : drac pichon.

draconian, -a : adamantin, -a (d'una severitat excessiva)

draga : aparelh per dragar (rossegar) lo fons de l'aiga ; embarcacion de dragaire ; grand filat de pesca marina ; aplech de tres puas per trapar de peis ; tralha ; pincèl de vitraire per marcar lo veire.

dragaire, -a : persona que draga (t. a.)

dragar (v. tr.) : rossegar lo fons de l'aiga ; femnassejar o garçonejar.

dragas : tralhas (marcas d'un passatge)

dragàs : filha o femna ardimanda / escamandre (m.) ; dragon ; drac emmalit ; dròlle mostardenc e violent.

dragassar (v. intr.) : plòure a delavaci.

drage : passador (crivèl per netejar lo froment)

dragèa (sègle V) : amèta enrobada de sucre. (del grèc *tragêmata, lecadissa*) R. III, 77 e L. 132 lo fan venir pus tard del latin.

dragon : sèrp volaira ; forselon / graulon (vèspa gròssa) ; persona turbulenta ; dalha ; soldat de cavalaria ; bordon (*Bombus*) ; trenca cebas (*Gryllotalpa vulgaris*)

dragona : femna caitiva, emmalida ; diablesa ; ornament de manada d'espasa ; tamborinada ; mena de planta : bragalon (*Aphyllanthes monspeliensis*)

Dragonadas (las) : persecucions contra los Protestants.

dragonàs : dragon gròs ; femna caitiva ; diablesa.

draguet : draconèl farsejaire ; farfadet.

draguejar (v. intr.) : furgar dins los traucs per trapar de peis.

Drauginhan : vila de Var (Occitània)

« **draiàr** » : v. **dralhar**.

draina : trida / chaca (mena de griva)

dralh : gròs crivèl de pèl per netejar lo gran.

dralha : camin rural ; camin ancian ; camin pel bestial ; camin de montanha per davalar de lenha ; pista.

dralhada : * rota (camin traçat dins una selva)

v. (R. V, 116) a **arotar** : (metre en rota / encaminar)

dralhar (v. tr.) : caminar en cap de tropèl ; far traça ; tralhar (somsir, pompir) ; traversar.

dralhar (se) : se destriar.
dralhadura : traça a través un camp de vianda.
dralhaire, -a : persona o animal que dobrís lo camin, que camina primièr, -ièira.
Dins una vacada i a totjorn una vaca dralhaira.
dralhar (v. tr. e intr.) : traversar ; tralhar ; tirar davant.
dralhòl : caminon. *Un dralhòl davalava pel través fins al riu.*
drama : pèça de teatre entremièg tragedia e comedia ; eveniment fòrt grèu e fòrt trist.
dramatic, -a : relatiu, -iva a un drama (t. a.)
dramaticament : d'un biais dramatic.
dramatizar (v. tr.) : donar a quicòm la forma d'un drama ; adaptar quicòm a la representacion dramatica ; o véser tot en negre. *Cal pas jamai dramatizar dins la vida.*
dramaturg, -a : persona que fa d'òbras dramaticas.
« *drandalhar* » : v. **trantalhar**.
« *drandòl* » e derivats : v. **trantòlh**.
drap : estòfa. (R. III, 77)
drap d'ostal : estòfa fabricada a l'ostal.
drapar (v. tr.) : revestir de drap / envolar dins de drap.
drapar (se) : s'envolar dins de drap / se revestir de drap.
drapariá : fabricacion o comèrce de drap ; estòfas flotantas que se margan en plecs.
drapet : cimós de nenòtas e de nenons ; mena de saile.
drapèu / drapèl : benda d'estòfa espintada sus unpal e que servís de senhal, de simbòl, a una nacion, una ciutat, una associacion, un partit...
drapièr : gardarauba.
drapièr, -ièira : persona que fabrica o que vend de drap ; buòu o vaca que se manjan las estòfas.
drapilha : pelhas / vestits espelhandrats.
Un passapaís vestit de drapilha.
drapina : drap fin.
drastic, -a : radical, -a ; adamantin, -a.
Remèdi drastic. Decision drastica.
drasticament : d'un biais drastic.
« *draulhar* » : v. **dralhar - tralhar**.
draussa : traça / pista ; caminon traçat dins un camp.
draussar (v. tr. e intr.) : tralhar / far traça.
dreçador / dreçador : aplech per tornar dreçar las cardas ; cardaire ; vaisselièr.
dreçaire / dreçaire : t. a. de dreçador.
dreçar (R. V, 73) / **dreissar** (v. tr.) : adomergir / domdar / ensenhar.
dreçar / dreissar (se) : s'adomergir / se domdar ; se quilhar.
drech (m.) : facultat de respectar o pas una règla establida ; ensemble de las règlas juridicas que se devon sègre dins un país ; ensemble de las règlas que se devon sègre dins mantun domeni de la societat civila ; soma d'argent que balha la possibilitat de far o d'obténer quicòm ; l'endrech d'una estòfa ; lo costat drech ; çò drech.
Drech Canon. Drech Civil. v. **canon**.
Fasiá lo drech a totes sens distincion.
drech, -a / dreit, -a : que presenta pas de cambiament de direccion ; dirècte, -a ; de pès / depès ; regde, -a ; just -a.
Se vas tot drech, i tombaràs dessús.
A bon drech anar : a bon drech. *De drech* : tot drech.
Drech coma un I. Drech e drech : en fàcia.
drechament / dreitament : dirèctament.
drechièr / dreitièr, -ièira : qu'utiliza mai que mai sa man drecha.

drechièira / dreicièira : linha drecha ; rectitud ; direccion ; camin de través / acorcha / acorchi.
En drechièira : en linha drecha.
drechor / dreitor : estat de çò drech ; rectitud ; equitat.
drechura / dreitura : v. çaisús.
drechurièr / dreiturièr, -ièira : que tira drech (t. a.) ; que capita la tòca / que tòca lo but.
drechurièrament / dreiturièrament : equitablament.
dren : tub sope e trauquilhat per evacuar çò liquid d'una plaga ; doat / toat per evacuar l'aiga d'un terren / valat ratièr / valat peirièr.
drenar (v. tr.) : evacuar lo poire d'una plaga ; evacuar l'aiga o l'umiditat d'un terren.
Entreprenguèt de drenar lo sanhàs.
DREPANO- : forma prefixada del grèc *drepanòn* (volam)
drepanocit : globilhon roge del sang en forma de volam.
drepanocitòsi (f.) : preséncia de drepanocits dins lo sang.
driandre, -a : de doas estaminas. *Flor driandra.*
driça : còrda que servís per levar o baissar una vèrga (mar.)
drilha (m.) : brave camarada (m.) / calandre ; virona.
drilhaça : fèsta que i se manja e i se beu sens retenguda e que i se fan tot un fum d'excèsses de tota mena.
Far drilhaça : far la nòça en grand.
drilhant, -a : gaujós / galòdi / joiós, -a (R. III, 455)
lèst, -a / destricat, -ada / agil, -a (v. (R. II, 22)
alègre, -a (R. IV, 52)
drilhar (v. intr.) : far virar sus plaça un tonèl en equilibri de cantèl ; desvirar ; córrer lestament e vitament (R. V, 558)
tresfolir ; gaudir. v. aquelas intradas.
« *drilhar* » : v. **desrevelhar**.
« *drindar* » : v. **tindar**.
drindòl : jompet / trandòla / trantòla. v. aquelas intradas.
drin-dran (onom.) : balanç e bruch de campanas.
dringa-dranga (onom.) : drin-dran de campanas.
dringat, -ada : enfaissat, -ssada dins sos vestits.
Maldringat, -ada : malabilhadàs, -assa.
« *drinhon* » : v. **trinhon**.
« *drivar* » e derivats : v. **desribar**.
dròga : potinga ; produit quimic de qualitat marrida ; farlabica.
drogar (v. tr.) : potingar excessivament.
drogar (se) : se potingar excessivament ; prene de drògas o de potingas (t. a.)
drogariá : potingarda (airal que i se vend de potingas e maitas substàncias quimicas)
drogat, -ada : persona que se dròga (t. a.)
droguejar (v. tr.) : potinguejar (frequentatiu de drogar)
droguista (m. e f.) : persona que vend de substàncias quimicas.
drolha : sansolha (persona bocharda)
drolhar (v. tr.) : somsir / pompir / caucar / trolhar.
drolhenc / drulhenc, -a : * flexible, -a (v. (R. III, 340)
drolhièr / drulhièr : aliguièr. (*Sorbus torminalis*)
drolhon / drulhon : aliguièr jove.
drollalha : los mainatges en general, dròlles e dròllas.
drollàs, -assa / drollatàs, -assa : pejoratiu de dròlle, -a.
drollat, -a : dròlle jove.
drollatalha : los mainatjons en general, drollets e drolletas.
drollatàs, -assa : pejoratiu de drollat.
drollatièr (adj. m.) : persona qu'acotís las filhas.
drollejar (v. intr.) : s'agradar amb la drollatalha.
drollet, -a / drollon, -a / drolleton, -a : diminutius de dròlle, -a.
Droma : ribièira e departament d'Occitània. v. p. 1053.

DROM- : forma prefixada del grèc *dròmòs* (escorreguda)

-DROM : forma sufixada del grèc *dròmòs* (escorreguda)

autodròm - bolodròm - ipodròm.

dromedari : camèl d'una bòça. (*Camelus dromedarius*)

-DROMIA : forma sufixada del grèc *dròmòs* (escorreguda)

loxodromia.

DROMO- : forma prefixada del grèc *dròmòs* (escorreguda)

dromomania : tissa patologica de caminar, de córrer o de se fugir.

dromomètre : instrument per mesurar una escorreguda.

dromoterapia : terapia per d'escorregudas a pè.

dròna : còp de baston o còp de ponh.

dròp (de l'angl. *drop-goal*) : còp de pè que manda lo balon de *rugbì* (angl.) per dessús la barra de la tòca adversa e que val tres punts.

DROS- /DROSO- : forma prefixada del grèc *dròsòs* (rosal)

droserà (plt.) : planta insectivòra (*Drosera rotundifolia*)

(*D. intermedia*) ; (*D. longifolia*)

droseracèas (f. pl.) : familha de plantas insectivòras.

drosofila : mosca del vinagre (l.p.) (*Drosophila funebris*)

drosofilid : insècte de la familha dels drosofilids.

drosochère : instrument per mesurar la quantitat de rosal que se depausa sus un còrs dins un temps donat.

drud, -a : espés, -essa / verturós, -osa / galhard / galhardàs ; vigorós, -a ; ric, -a ; fertil, -a (R. III, 316)

drudament : vigorosament ; galhardament.

drudariá : galhardiá ; calinhage ; alispada amorosa.

drudejar (v. intr.) : venir drud (t. a.)

druditge / drudor : vigor ; fertilitat (R. III, 316)

druèlha : frucha de l'aliguièr, del drulhièr.

drugstore (,dr g 'stɔ:) : mena de bazar american.

druïda (m.) : prèire cèlt.

druïdessa : preiressa cèlta.

druïdic, -a : relatiu, -iva a le religion cèlta.

druïdisme : religion dels druïdas.

dual (del lat. *dualis*, doble) : t. tecn. de gramatica.

dualisme : religion dels Albigeses (dels catars) ; sistèma filosofic, politic o religiós (t. a.)

dualista (m. e f.) : relatiu, -iva al dualisme.

Sistèma dualista. Concepcion dualista.

dualistic, -a : relatiu, -iva al dualisme.

dualitat : qualitat de çò doble.

La dualitat de l'òme qu'es a l'encòp còrs e arma.

« *dubrir* » : v. **obrir** o **dobrir**.

duc : títol màger de noblesa ; grand duc (aucèl) (*Bubo bubo*)

ducal, -a : relatiu, -iva al títol de duc.

ducar : dugar. v. **dugar**.

ducat : domeni d'un duc / tombada d'un duc.

-DUCTE : forma prefixada del lat. *ductus*, conduit / canèl. v. **aqüaducte - oleoducte - oviducte**.

ductil, -a : que pòt èsser estirat sens se rompre. (R. III, 82)

ductilitat : qualitat de çò ductil. (R. III, 82)

« *duèbre* » : v. **obrir** o **dobrir**.

« *duèi* » : v. **uèi**.

duèl (del lat. *duellum*, guèrra) : combat entre doas personas, doas armadas, dos poders.

« *duèlha* » : v. **dolha**.

« *duffle-coat* » (*d fɛlkout) : mena de mantèl anglés.

duganèl : pichon duc ; chòt banut (menas d'aucèls de nuèch) ; bestiasson / piòt / api.

duganèla : cavèca / machòta (mena d'aucèl de nuèch)

dugar (v. intr.) : badar / agachar boca badada / èsser desocupat. *Qué dugas aquí sens far res ?*

dugàs : grand duc (mena d'aucèl de nuèch) (*Bubo bubo*)

dugon : mena d'aucèl de nuèch.

dugon pichòt : outra mena d'aucèl de nuèch.

Dulcinèa : femna aimada de *Don Quijote* (cast.) ; prenom

dulcinèa : femna aimada.

duna : montilha (montanheta de sabla)

« *duncas* » - « *duntras* » : v. **d'aquí a - fins a - entrò a**.

d'unes còps (loc. adv.) : quelques còps / de còps / a passadas.

duneta : castèl de popa (mar.)

duò (del lat. *duo*, dos) : pèça vocala o instrumentala executada per doas personas.

duodecennal, -a : qu'embrança un periòde de dotze ans ; que torna cada dotze ans.

duodecimal, -a : que sa basa es lo nombre dotze.

DUODEN- : forma prefixada del latin *duodenum*.

duodenal, -a : relatiu, -iva al *duodenum* (lat.)

duodenectomia : reseccion del *duodenum* (lat.)

duodeniti (f.) : inflamacion del *duodenum* (lat.)

DUODENO- : forma prefixada del latin *duodenum* (lat.)

duodenoplastia : operacion de reconstitucion duodenala.

duodenoscòpi (m.) : endoscòpi per explorar visualament lo *duodenum* (lat.)

duodenoscopia : metòde d'exploracion visuala del *duodenum*

duodenostomia : creacion d'una boca sul *duodenum* (lat.)

duodenotomia : incision del *duodenum* (lat.)

duodenum (lat.) : porcion iniciala de l'intestin prim.

duplèx : apartament sus doas estatjas ; transmission e recepcion simultanèas d'informacion.

duplicacion : accion de duplicar o de se duplicar ; anomalia d'una estructura o d'un organ que se tròba èsser doble.

Duplicacion cromosomica.

duplicar (v. tr.) : far de dobles, far de fotocòpias.

duplicatà (lat.) : còpia / doble (t. a.)

duplicator : fotocopiadora / aparelh de fotocopiar.

duplicitat : ipocrisia / dissimulacion ; duplicacion (t. tecn. med.)

duquessa : femna de duc.

dur, -a : que presenta una brava resisténcia ; austèr, -a ; insensible, -a als sentiments de bontat o d'umanitat ; vèdre, -a (de mal influenciar) ; dificil d'acomplir ; de mal far.

-DURA : sufix, del lat. *-ura* que marca accion, resulta o abstraccion. v. **copadura - trencadura - cordura**.

dura : amèlta del clòsc dur ; amorièr blanc de las fuèlhas duras ; tèrra nuda.

durabilitat : qualitat de çò durable.

durable, -a : perdurable, -a (que dura o que pòt durar)

durablement : d'un biais durable.

durada : temporada ; accion e resulta de durar.

duradís, -issa : durable, -a.

duraic, -a : mena d'albricòt pichon e aboriu.

dural : frucha durana / frucha fèrma.

duralh : bast (coissinèt de la pèl)

duralumini (m.) : aliatge leugièr, bravament resistent, d'alumini, de coire e de magnèsi.

duramaire : la meninça pus extèrna, fibrosa e resistent, de las tres qu'envolopan l'encefal.

durament : amb durezza.

duran, -a : v. **dural**.

Durand Leopòld (1911-2002) : païsan-escriban albigés.

durar (v. intr.) : perdurar.

* * *

DOCUMENTS SUL VÈRB DAR

s. VII : Daràs, futur del vèrb dar.

v. encadrat çaijós.

s. X : Qué me'n daretz ?

(*Passion de Clarmont, estròfa 21, vèrs 83*)

s. XXI : vengut arcaïc, aquel vèrb es encara utilizat dins d'unes airals (amens en Roergue, Albigés e Erau), dins l'expression « **Dieu o me da** » (*Dieu o me dona / Dieu-mercé !*) sovent confonduda en l.p. amb lo renèc *Dieu me damne !*

v. dar, p. 310.

★ REGE (regem) PERSARUM CUM
VINCTUM TENERIT (teneret), IN
CATHEDRAM (cathedra) QUASI HO-
NORIFICE SEDERE JUSSIT, QUAE-
RENS EI CIVITATIS (civitates) ET
PROVINCIAS REIPUBLICAE RESTI-
TUENDAS, FACTISQUE PACTI-
ONIS VINCULUM FIRMARIT (firmaret).

ET ILLE RESPONDEBAT :

“ NON DABO ! ”.

JUSTINIANUS DICEBAT :

“ DARÀS ! ”. ← ←

OB HOC, LOCO ILLO UBI HAEC
ACTA SUNT, CIVITAS (civitas) NO-
MEN DARAS FUNDATA EST JUSSO
(jussu) JUSTINIANO (Justiniani), QUAE-
USQUE HODIERNUM DIEM HOC
NOMEN NUNCUPATUR (nuncupat).

Manuscrit Delisle 10 910

fòli 78, versò.

Citat per Boucherie dins
ROMANIA 1976.

durbèc : mena de pinçard del bèc gròs.
(*Coccothraustes coccothraustes*)
« *durbir* » : v. **obrir / dobrir**.
durciment : accion de durcir o de se durcir.
Durciment del pan. Durciment de còr.
durcir (v. tr. o pronominal) : far venir dur ; venir dur.
Durcir sa votz. Sa cara durciguèt subran.
Lo caud durcís l'argila. Lo freg durcís las aurelhas.
durcir (se) : venir dur.
Durença : nom de ribièira d'Occitània.
duresa / duresa : estat de çò dur (t. a.)
duret : mena de cep dur.
duret : estat de tot çò dur (t. a.)

duricia : induracion. (R. III, 88)
durièr, -ièira (adj. e subs.) : caput, -uda ; marrit pagaire ;
marrida pagaira.
durant (prep.) : pendent.
durciment / endurciment : accion de venir dur.
« *durzir* » e derivats : v. **durcir**.
« *durdar* » : v. **tustar**.
duromètre : aparelh per mesurar la duresa dels materials.
duca (l.p.) : fins a / entrò a / d'aquí a. (L. 134)
« *dussent* » : v. **aussent / aissent**.
« *duvet* » (fr.) : v. **gard - pel folet - pelufon**.
D.V.D. (sigla per digital versatile disc) : disc compacte a
lectura optica e de fòrt granda capacitat.

E

- E** : cinquena letra de l'alfabet occitan pronunciada (e)
e (conj.) : *Se ritz e se plora.*
è (interj.) : *È ben ! È ben ara !*
E- : prefix, del lat. *ex* que marca privacion, alunhament, canbiament d'estat, acabament. v. tanben **EN-** e **ES-**
ebdomadièr, -ièira : religiós o religiosa de setmana per presidir l'ofici o s'acuitar d'una carga. (R. III, 93)
ebèn : mena de fust dur e compacte de color negrosa.
ebenier : arbre que son fust se sona l'ebèn. (*Ebenus*)
ebenista : persona que trabalha l'ebèn.
ebenariá (f.) : trabalh d'ebenista ; talhièr d'ebenista.
« *ebissoar* » : v. **esbiçolar**.
« *èble* » : v. **èvol, èule**.
ebonita (f.) : caochoc durcit per addicion de sofre, e utilizat per sas propietats isolantas.
« *ebosigar* » : v. **esbosigar**.
ebraïc, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'ebreu ; josieu, -ieva.
Ebrard : prenom.
Èbre : nom de fluvi d'Espanha.
ebreu, ebraïca (adj. e subs.) : josieu, -ieva / israelit, -a ; lenga semitica parlada en Israèl.
Per el, es d'ebreu : es, per el, de plan mal comprene.
ebri, ébria / ebraïc, -aga : encigalat / pintat / bandat, -ada.
ebriar / ebraïgar (v. tr.) : encigalar / pintar / bandar.
ebrietat : estat d'una persona ébria. (R. III, 94)
ebullicion : vaporizacion rapida d'una massa liquida ; (s.f.) : agitacion / commocion / efervescència.
ebulliomètre / ebulloscòpi : aparelh de mesurar las temperaturas d'ebullicion.
ebullimetria / ebulloscopia : mesura de las temperaturas d'ebullicion.
eburnacion : transformacion patologica d'un cartilage o d'un òs que venon durs e revèrtan d'evòri.
eburnat, -ada : vengut, -uda coma d'evòri.
Una cruissentina eburnada : un cartilage eburnat.
eburni, ebúrnia : de la color o e la consisténcia de l'evòri.
EC- : prefix, del grèc *ek* (fòra de) v. **ectopia**.
ecir : vent revolunaire que soslèva e que buta la nèu o la pluèja e que fa de congèiras (cunhièiras) de nèu.
ecirada : revolunada de nèu o de pluèja.
ecirar (v. intr.) : bufar en fasent revolunar nèu o pluèja.
eclampsia : afeccion convulsiva que trapa las femnas en fin de grossesa, quand an d'albumina.
eclamptic, -a : relatiu, -iva a l'eclampsia.
eclectic, -a (adj. e subs.) : que causís çò melhor de cada sistèma ; qu'admet de genres diferents, d'opinions diferentas. *Esperit eclectic.*
eclecticament : d'un biais eclectic.
eclectisme : qualitat de q.q. d'eclectic.
eclesial, -a : relatiu, -iva a la Glèisa. (L. 134)
eclesialament : d'un biais eclesial.
Eclesiastes (l') : Qohelèt (un dels libres de la Bíblia)
eclesiastic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la Glèisa o al clerjat ; membre del clerjat.
eclesiasticament : d'un biais eclesiastic.
ECLESIO- : forma prefixada del latin *ekklesia* (glèisa)
eclesiolatria : culte excessiu de la Glèisa.
eclesiologia : branca de la teologia que tracta de la Glèisa.
eclipsar : (v. tr.) : subrepassar q.q. o quicòm. (R. II, 417)
eclipsar (s') : disparéisser furtivament.
S'eclipsèt sens que degun se'n mainèsse.
eclipsi (m.) : ocultacion totala o parciala d'un astre.
ecliptic, -a : relatiu, -iva a un eclipsi. (R. II, 417)
ecò : resson (repeticion d'un son (R. III, 95) per la reflexion de las ondas sonòras)
ECO- : forma prefixada del latin *ekkho* (ecò / resson) ; forma prefixada del grèc *oikòs* (ostal ; ambient natural)
ecocardiografia : ecografia del còr.
ecosinesia : imitacion automatica de l'interlocutor.
ecoencelografia : exploracion de l'encefal per ultrasons.
ecoencefalograma (m.) : enregistrament grafic per ecografia de las estructuras del cervèl.
ecofisiologia : estudi fisiologic dels organismes dins lor ambient natural.
ecogèn, -a : qu'amòda un fenomèn d'ecò (de resson)
ecografia : metòde d'exploracion pels ressons dels organs suls ultrasons ; image que ne resulta.
ecografic, -a : relatiu, -iva a l'ecografia.
ecolalia : repeticion automatica de las paraulas ausidas.
ecològ, -a : biologista (m. e f.) especialista (m. e f.) d'ecologia.
ecolocalizacion : localizacion dels obstacles per ultrasons.
Ratapennadas (R. V, 45), *delfins... ne son capables.*
ecologia : sciéncia qu'estúdia las relacions dels organismes amb l'entorn que i vivon.
ecologic, -a : relatiu, -iva a l'ecologia.
ecologicament : d'un biais ecologic.
ecologisme : teorias e practicas dels ecologistas.
ecologista (m. e f.) : persona que defend activament l'ecologia.
ecograma (m.) : impression ecografica sus placa fotografica.
ecomètre : aparelh electronic per mesurar las prigondors marinas pel resson de las ondas ultrasonòras.
econòm, -a (adj. e subs.) : despensier, -ièira (persona encargada de l'administracion d'unes establiments) ; persona que despensa pas mal a propaus.

economat : carga o burèus d'econòm, -a.
econometria : tecnica de recèrca economica qu'utiliza las matematicas.
econometrista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'econometria.
economia : esparnha ; çò esparnhat ; administracion dels bens d'una comunitat.
economic, -a : relatiu, -iva a l'economia ; que far baissar la despesa.
economicament : d'un biais economic.
economista (m. e f.) : persona capabla en economia politica.
economizar (v. tr.) : estalviar / esparnhar.
ecopraxia : repeticion automatica de movements.
ecosfèra : biosfèra.
ecosistèma (m.) : unitat naturala compausada de partidas viventas e de partidas inèrtas que lors efèctes recipròcs forman un sistèma estable (R. III, 202)
ecotipe (m.) : forma particulara presa per una espècia viventa dins un ambient determinat (*mar, montanha...*)
ecotoxicologia : branca de l'ecologia especializada dins las substàncias toxicas.
« *ecran* » (fr.) : v. **quadre - fenestron** e compausats de **parar**.
ectara (f.) : mesura de superficia de 10 000 m².
ectasi (f.) : aneurisme.
ectò : apocòpa d'ectogram o d'ectolitre.
ECTO- : forma prefixada del grèc *ektòs* (en defòra)
ectoblast / ectodèrma : fulhet extèrn de l'embrion.
ectoblastic / ectodermic, -a : relatiu, -iva a l'ectoblast.
ectogenèsi (f.) : tecnica pel desenvolopament normal de l'embrion dels mamifèrs placentaris en defòra de l'organisme mairal.
ectograma (m.) : mesura de capacitat que val cent gramas.
ectolitre : mesura de capacitat que val cent litres.
ectomètre : mesura de superficia que val cent mètres.
-ECTOMIA : forma sufixada del grèc *ektòmè* (ablacion) **gastrectomia**.
ectoparasit, -a : parasit extèrn (nièira, pesolh, címeç / cimèç)
ectopia : situacion anormala d'un organ.
Ectopia cardiaca. Ectopia testiculara.
-ECTOPIA : forma prefixada del grèc *ektòpòs* (desplaçat)
ectopic, -a : relatiu, -iva a una ectopia. *Grossesa ectopica.*
ectoplasma (m.) : substància indefinibla que prendriá l'aparéncia d'objèctes o de personas.
ectotermia : dependéncia totala al regard del climat, de la temperatura extèrna.
D'unès patisson bravament d'ectotermia.
ectozoari (m.) : parasit extèrn.
ECTRO- : forma prefixada del grèc *ektrò* (fau avortar)
ectrogenia : abséncia congenitala d'un organ o d'una partida del còrs.
ectromelia : malformacion embrionària o fetal.
ectropion : eversion (capvirament)
Ectropion de la parpèla inferiora.
Ectropion de la mucosa del còl uterin.
ectrotic, -a : abortiu, -iva.
ecumenic, -a : *Un concili ecumenic es la convocacion a Roma de totes los evesques catolics.*
ecumenicament : d'un biais ecumenic.
ecumenicitat : tendéncia cap a l'unitat de totes las glèisas crestianas.
ecumenisme : movement que preconisa l'union de totes las glèisas crestianas.

ecumenista (adj. e subs. m. e f.) : relatiu, -iva a l'ecumenisme ; adèpte, -a de l'ecumenisme.
eczemà (m.) : malautiá de la pèl.
eczematós, -osa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'eczemà ; persona que patís d'eczemà.
-EDA : forma sufixada del latin *-eta* (terren plantat de) **albareda - fraissineda - pineda - sauseda**.
edat (f.) : atge (R. III, 235)
L' Edat mejana : de 453 a 1453 mai o mens.
edelveis (m.) : mena de flor de montanha (*Leontopodium alpinum*)
edema (m.) : conflagura / enfladura del teissut cellular.
edematós, -osa : relatiu, -iva a un edema.
eden : paradís terrèstre ; airal paradisenc (s.f.)
« *Dins l'òrt d'Eden es tota causa bona...* » J.B.
edicion (f.) : impression e publicacion d'un escrich.
edict / edict : òrdre escrich promulgat per l'autoritat. (R. III, 56)
edictar (v. tr.) : decretar.
edicul : edifici bravament pichon.
edificacion : accion o resulta de construire quicòm ; accion o resulta d'esclairar q.q. (s. f.) ; accion o resulta de portar q.q. a èsser verturós.
edificant, -a : qu'edifica (que pòrta a venir pus verturós)
edificar (v. tr.) : construire un edifici. (R. III, 96)
amodar l'admiracion de q.q. per sa devocion, sa bondat..
edifici (m.) : construccion bèla ; bastenda.
edil, -a : elegit, -ida de comuna (persona elegida per la comuna)
edilitat : dignitat e carga d'edil.
editable, -a : que pòt èsser editat, -ada.
editar (v. tr.) : publicar un tèxt, un libre, e lo metre en venda.
editor, -tritz : persona que son mestièr es d'editar.
editorial : relatiu a l'edicion ; article de pagina primièira.
editorialista (m. e f.) : persona que fa un editorial.
Edip : prenom. *Lo complèx d'Edip*.
Edit : prenom femenin.
ediu (adv.) : pas mai.
Edmond - Edmonda : prenom.
Edoard : prenom.
edor : pes ; volum.
èdra : planta de las raïces adventissas que s'arrapa als arbres o a las parets (*Hedera helix*)
-ÈDRE : forma sufixada del grèc *hedrà* (fàcia ; basa) **polièdre - tetrèdre**.
educacion : accion e resulta d'educar.
educar (v. tr.) : ensenhar q.q. (t. a.)
educat, -ada : plan ensenhat, -ada.
educatiu, -iva : quicòm de bon per educar.
educator, -tritz : persona que son mestièr es d'educar.
« *efant* » : v. **enfant**.
efèb (m.) : jovent plan polit.
efècte : efiech / efèit. (l.p. « *efèt* »)
Efècte de sèrva : rescalfament de l'atmosfèra.
En efècte : d'efiech / d'efèit. (l.p. : « *en efèt* »)
efectiu, -iva : concrèt, -a ; positiu, -iva ; real, -a ; qu'existís realament. (R. III, 267)
Son trabalh efectiu va pas plan luènh.
Graça efectiva : que se concretisa per d'actes.
efectivament : vertadièrament ; positivament ; en efècte.
Es pas un conte, qu'es efectivament arribat.
Venguèretz pas ! - E non, efectivament.
efectivitat : caractèr efectiu d'un rasonament.
efectuabilitat : qualitat de çò efectuable.

efectuable, -a : que pòt èsser efectuat, -ada.
efectuar (v. tr.): metre a execucion ; far ; complir.
Efectuar un pagament.
efectuar (s') : se complir (se far)
efelid (m.) : tessèla ; taca de la pèl amodada pel solelh (med.)
efemèr (m.) : mosquilh que viu pas qu'un jorn o dos.
efemèr, -a : que dura pas qu'un jorn ; passadís, -issa.
Efemèra la glòria terrèstra, que morís quand tu.
efemerid (m.) : nòta jorn per jorn d'un eveniment notable ;
recuèlh d'eveniments de tal o tal jorn d'epòcas diferentas ;
almanac astronomic ; insècte efemèr.
efemerids (m. pl.): familha dels efemèrs. (2500 menas)
efeminar (v. tr.): portar q.q. a pèdre sas qualitats virilas.
efeminar (s') : pèdre sas qualitats virilas ; revertar una dòna.
efeminador, -airitz : qu'efemina.
Sa companha a sus el una accion efeminairitz.
efeminament : accion d'efeminar o de s'efeminar.
eferent, -a : que pòrta enfòra.
Nèrvis eferents. Vaissèls eferents.
efervescència : borbolh / boliment ; agitacion emocionala.
efervescent, -a : en efervescència.
eficaç, -a : que fa efècte ; que fa l'efècte volgut.
eficaçament : d'un biais eficaç.
eficacitat : qualitat d'èsser eficaç, -a.
efièch / efèit / efièit : efècte.
eficiència : eficacitat.
eficient, -a : que produsís vertadièrament un efècte.
Causa eficienta. Accion eficienta.
eficientament : d'un biais eficient.
efigia : image (m.) sus una moneda, sus una medalha ;
representacion en general. *Cremer q.q. en efigia.*
efipigèr : cosin (mena d'insècte) (*Ephippiger*)
eflorescència : transformacion de las sals idratadas ; posca
naturala que cobrís d'unes fruches ; debuta de la florison ;
espelison en general.
eflorescent, -a : en estat d'eflorescència.
Sal eflorescenta. Plantas eflorescentas.
efluència : emanacion (accion o resulta d'efluir)
Efluència urbana : aigas que rajan d'una vila.
efluent, -a : qu'emana d'endacòm.
Efluent fluvial : rajòl (aigas de regolament)
efluir (v. intr.): emanar (venir de / sortir de ; rajar.
efluvi (m.) : emanacion subtila e invisibla mas captada pel nas.
efluvioterapia : terapia per aplicacion d'efluvis.
efòd : vestit sacerdotal dels ebrèus.
efraccion (f.): fractura de fenèstra, de pòrta... per fin de panar
o de saquejar.
Efrèm : prenom.
efusion : accion, per un liquid o per un gas, de
s'escampar ; manifestacion arderosa del sentit ;
comunicacion abondosa de gràcia divina. (R. III, 358)
Una efusion de sang. Parlar amb efusion.
L'efusion del Sofle Sant (del Sant Esperit)
efusiu, -iva (adj. e subs.): relatiu, -iva a una efusion ; que
manifesta sos sentiments afectuoses amb efusion ; t. tecn.
de geologia. *Sentiments efusius.*
Ròca efusiva : lava que s'escampa.
efusivament : amb efusion.
èga : cavala ; cavala utilizada, autres còps, per batre
lo gran. *Levar l'èga* : se pausar.
egadon : faissa de tèrra semenada.

egal, -a : que diferís pas brica d'un autre-, -a ; que
diferís pas brica d'una altra causa ; al meteís nivèl ;
unifòrme, -a.
egalament : d'un biais egal.
egalar (v. tr.): èsser al meteís nivèl que ; aver la meteissa
importància que.
egalizacion : accion o resulta d'egalizar.
egalizar / egalejar (v. tr.): aplanir ; nivelar.
egalitat : qualitat de çò egal.
-EGAR : suffix frequentatiu, del latin *-icare*.
bategar - machugar - repotegar - peiregar.
egassada / egatada : ensemble de cavalas.
egassièr / egatièr : lo que mena de cavalas ; gardaire d'ègas.
egida : proteccion. *Jos l'egida de la lei.*
egipcian, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a Egipte ;
sortit, -ida d'Egipte.
Egipte : nom de país d'Africa.
egiptològ, -a : persona especialista d'egiptologia.
egiptologia : sciéncia e estudi de las antiquitats egipcianas.
Egist : prenom.
eglòga : poèma bucolic.
EGO- : forma prefixada del grèc *egò* (ieu)
egocentric, -a : que fa pròva d'egocentrisme.
egocentrisme : tendéncia d'una persona a se prene pel
centre de l'univèrs, a agachar pas que son embonilh.
egocentrista (m. e f.): egocentric, -a.
egofonia : ressonància particulara de la votz que
revèrta una votz de cabra, e que s'ausís quand lo
medecin escota lo pitral d'un malaut que patís d'un
mal de costat.
egoïsme : amor de se bravament excessiu.
egoïsta (m. e f.): que pèca per egoïsme.
egoïstament : amb egoïsme.
egolatra (adj. e subs. m. e f.): que fa pròva d'egolatria.
egolatria : amor excessiu de sa persona.
egolatric, -a : relatiu, -iva a l'egolatria.
egotic, -a : relatiu, -iva a l'egotisme.
egotisme : egolatria.
egotista (m. e f.): que fa pròva d'egotisme.
egrègi, egrègia : insigne, -a ; illustre, -a ; eminent, -a.
egrègiament : d'un biais egrègi.
eiada (adv.): un brieu.
eia ! : interj. exortativa ; repic d'una cançon populara.
ear (v. intr.): convenir ; èsser a las mesuras.
eibauçar (s') : se regaudir ; se divertir.
« *eidracar* » : v. **esdracar**.
èime : facultat de comprene ; ponderacion mentala ;
sana capacitat mentala ; esperit ; idèa.
A bèl èime : a foison. *Sens èime* : sens idèa.
« *eimendar* » : v. **emendar**.
« *eimina* » e derivats : v. **emina**.
« *eirar* » : v. **asirar**.
« *eiretar* » e derivats : v. **eretar**.
« *eiriç* » e derivats : v. **eriç**.
« *eis-* » se pronóncia « *is* » dins tota la tièira seguenta :
eissabrançar (v. tr.): copar brutalament las brancas d'un arbre.
eissabranlar (v. tr.): esbrandar ; far trantolar.
eissabre / eissalabre, -a : renós, -a ; tissós, -a ; reguèrgue, -a.
Ieu cresi qu'es eissabre de naisença.
eissac : estanh (massa d'aiga dins una depression de terren)
eissagaire : agotal

eissagada : ramada / pissada / arlau / aigassada / pluja.

Faguèt una eissagada que me tracèt (traversèt)

eissagant, -a : abenat / crebat, -ada ; las, lassa que jamai.

eissagar (v. tr. e intr.) : abeurar ; enaigar ; banhar ; banhar lo linge abans de lo metre a la bugada ; sometre lo cambé e lo lin a l'accion de l'aiga ; batre / tustassar / tanar / tabassar ; groar (peis) ; embugar una fustalha (la sometre a l'accion de l'aiga) de confondre pas amb **eissugar**.

Aquela pluèja nos a eissagada tota la lusèrna.

eissagar (s') : se trempar (se banhar bravament) ; se corrompre dins l'aiga / se poirir dins l'aiga.

Me soi eissagat : me soi traçat !

eissagatar (v. tr.) : banhar ; embalusir / esbleugir.

eissagatge : gro / groanha / groüm del peis.

eissalanca : cadun dels dos longs pals amb pausapè per caminar dins l'aiga sens se banhar.

eissalancar (v. tr.) : rompre las ancas ; desrenar ; tanar / tustassar / tabassar.

« *eissalar* » :

v. **cilhar**.

eissalar : raiar.

eissalatada : batement d'alas de las galinas.

eissalatar (v. tr.) : copar o rausar las alas de la polalha.

eissalatar (s') : s'alimenar per la posca en batent de las alas, per se desbarrassar dels pesolhs.

eissaliva : saliva.

eissalivar (v. intr.) : salivar.

eissalivent, -a : que fa salivar.

eissam : grand nombre d'abelhas que se'n van d'un bornhon amb una reina per anar formar una altra colonia endacòm mai.

eissamada / eissamat : contengut d'un eissam ; eissam gròs.

eissamar (v. intr.) : s'enanar d'un bornhon (abelhas)

eissamatge : temporada que las abelhas eissaman.

eissamenar : doblet d'eissamar.

eissalòt / eissiròc / siròc (R. V, 238) : vent fòrt caud e fòrt sec que bufa del desèrt sul bacin mediterraneu.

eissanar (v. intr.) : s'enanar.

eissancar (v. tr.) : desancar (rompre las ancas)

eissancar (s') : se desancar (se rompre las ancas)

eissancas : cròças ; eissalancas. v. **eissalanca**.

eissarmar (s') : se desgargamelar a dich de (a fòrça de) cridar.

eissarpa : benda d'estòfa que se pòrta de galís, d'una espatla a l'anca opausada, o a la cencha ; bendatge per sosténer una man o un braç nafrats ; benda d'estòfa que se pòrta sus las espatlas o al torn del còl.

eissarpar (v. tr.) : esquinçar ; atrocèlar ; abocinar.

eissarrar (v. tr.) : aprestar la tèrra un segond còp en la tornant laurar a la crosada.

eissarrasir (v. tr.) : traire l'aiga d'una estòfa banhada / estorrar ; tressecar.

eissart : tèrra non cultivada trabalhada recentament ; artiga (del gallés *ARTICA* : laurada) ; bosiga (del gallés *BODICA* : frau) ; dessfata / esfatrimèla / estobla / fonda / frostís / rassís / rassisa / rompuda / rota / varag / fotja / frachiva / novala... (ancians terrens non cultivats) ; tèrra que se pòt cultivar.

eissartada : tèrra cultivada despuèi pauc de temps.

eissartar (v. tr.) : desbosigar ; cultivar una novala.

eissartaire, -a : persona que fa un eissart.

eissartatge : accion o resulta de far un eissart.

« *eissartir* » :

v. **ensertar / insertir**.

eissauga : mena de filat per la pesca en mar ; batèu qu'utiliza aquel filat e qu'es utilizat dins las justas.

eissaugueta : batèu pichon.

eissauguier, -ièira : persona qu'utiliza una eissauga.

eissaurada : accion de s'airejar.

eissaurar (v. tr.) : airejar (far prene l'aire) ; eissarrasir / estorrar ; estrambordar.

eissaurar (s') : s'airejar ; s'estorrar.

Lo temps s'es eissaurat : a plegat de plòure.

eissaure : vent fresc e agradiu ; zefir.

eissaurelhar (v. tr.) : desaurelhar (copar las aurelhas)

eissaurit, -ida : descervelat, -ada.

eissausir (v. tr.) : enausir (concedir çò demandat)

eissèc : partejament a mièjas.

eissecar (s') : se tressecar.

eissegar (v. tr.) : partejar en partidas egals (t. a.)

eissegar (v. tr.) : frequentatiu d'eissegar.

eisselhon : faissa de tèrra semenada.

eissemar (v. tr.) : trempar e sabonar lo linge abans de lo far bolir.

eissendre : pruser / prusir / escòire / escòser.

eisserbar (v. tr.) : bicar (sarclar), desrabar las èrbas marridas.

eissermenar (v. tr.) : tormentar ; molestar (R. IV, 247)

eisserment : vitz (branca jove de cep de vinha)

Los eisserments (vises) tressecats fan de brave fuòc.

eissermentaire, -a : amassaire, -a d'eisserments.

eissermentar (v. tr.) : amassar d'eisserments e los agavelar.

eissèrques (m. pl.) : carraïrons bestòrts.

« *eissertir* » :

v. **ensertar / insertir**.

eissèrva : direccion qu'un naviri sèc.

Còrrer la bèla eissèrva : s'abandonar al vent ;

se fòraviar ; pèdre lo cap.

Tèner l'eissèrva : sègre la bona direccion.

eissida : sortida (d'un ostal, d'un camp, d'un airal...)

eissit, -ida (R. V, 238) : sortit, -ida de / vengut, -uda de.

eisseu / eisselse : canin, -a (en parlant de la frucha o del temps)

eissigalar (v. tr.) : enlusernar / embalusir / esbleugir (trebolar la vista amb una lutz escandilhosa)

« *eissilh* » (arc.) (R. III, 245) :

v. **exili**.

« *eissilhar* » (arc.) :

v. **exiliar - despatriar - fòrabandir**.

« *eissilhar* » :

v. **cilhar**.

eissinge, -ja : desliurat, -ada ; privat, -ada ; desbarrassat, -ada.

eissinjar (v. tr.) : desliurar ; desbarrassar ; desempetegar ; desgatjar ; privar ; netejar ; purgar.

eissir (v. tr. ind.) : donar naissença a.

eissir (v. intr.) : sortir / nàisser / vinar ; grellhar ; espelir.

« *eissirar* » :

v. **ecirar**.

« *eissirpas* » :

v. **eissèrques**.

« *eissirpós* » :

v. **eschirpós**.

eissirpe : mena d'insècte. (*Grillotalpa vulgaris*)

eissivernar (v. intr.) : ivernar (passar l'ivèrn)

eissoblidar (v. tr.) : oblidar / desoblidar.

eissoblidar (s') : s'oblidar / se desoblidar.

eissolelhar (s') : se metre al solelh / prene lo solelh.

S'eissolelhar es plan agradiu.

eissoslevar / eissolevar (v. tr.) : soslevar / solevar.

« *eissòrba - eissorbièr* » :

v. **sòrba - sorbièr**.

eissorbament : accion d'emborniar / d'abuclar.

eissorbar (v. tr.) : emborniar / abuclar

v. **abucler**.

eissordada : bruch qu'ensorda (que far venir sord)

eissordatge : accion o resulta d'eissordar.

eissordar (v. tr.): ensordar / far venir sord ; embestiar ; anujar ; estabosir ; portar pensament / preocupar.

Foguèt eissordat pels decibèls de sa ràdio.

eissordós, -osa : qu'ensorda ; qu'anuja ; qu'embèstia.

eissorit, -ida : escarrabilhat, -ada / alebraudit, -ida / aluserpit, -ida / desgordit, -ida (plen de vida / desrevelhat)

eissormar (v. tr.): sentir / sentinar / solfinar / flairar.

eissuch (adv.): a sec. (R. VI, 14)

eissuch / eissut, -a : secat, -ada ; sec, -a.

eissuchar (v. tr.): eissugar (fregar / fretar amb una pelha) secar ; tressecar.

eissuchina / eissuch : secada (temporada de temps sec)

eissugada : accion o resulta d'eissugar ; pluèja / plujal.

eissugaire, -a : persona qu'eissuga.

eissugador : airal que los filats de pesca i secan ; panièr per l'ensalada ; eissugamans ; eissugavitra de veitura automobila ; eissugador de lunetas...

eissugamans : tòrca per i s'eissugar las mans.

eissugament / eissugatge : accion o resulta d'eissugar.

eissugant (subs.): secador (airal per far secar quicòm)

eissugar (v. tr.): secar quicom de banhat amb un linge que ne pren l'umiditat ; secar ; tressecar ; patir / endurar ; panar / raubar abilament ; evacuar l'aiga d'una nau.

Eissugar la vaissèla li fasiá pas paur.

Lo temps s'es eissugat (a plegat de ploure)

eissugar (s') : se fregar / se fretar amb un linge.

eissugatièira : secada. v. **eissuchina**.

ejaculacion : giscle d'espèrma.

ejaculador, -airitz : que contribuís a l'ejaculacion.

Muscles ejaculadors. Contraccion ejaculairitz.

ejacular (v. tr.): ejectar d'espèrma.

-EJAR : suffix frequentatiu, del latin *-idiare* (idèa de frequ.)
alatejar - arpatejar - bracejar.

ejeccion : accion o resulta d'ejectar.

ejectable, -a : que pòt èsser ejectat, -ada.

Sèti ejectable d'un pilòt d'avion a reaccion.

ejectar (v. tr.): lançar quicòm amb fòrça / lançar de vam.

ejector : aparelh o maquina d'ejectar.

el, -a (pr. pers. s.): *Lo paire d'el* : son paire.

eles / elis, elas (plur.): *Eles se rison* : se rison, eles.
« èl » : v. **uèlh**.

elaborable, -a : que pòt èsser elaborat, -ada.

elaboracion : accion d'elaborar.

elaborador, -airitz : qu'elabòra.

Un organ elaborador. Una pensada elaborairitz.

elaborar (v. tr.): produire ; preparar ; transformar (t. a.) ; concebre. *Elaborar un plan.*

elaborar (s') : se formar.

Son projècte s'elabòra pauc a pauc.

elaborat, -ada : aprestat / transformat, -ada ; concebut, -uda.

elargir (v. tr.): far venir pus larg ; amplificar. (R. IV, 23)

elargir (s') : venir pus larg, pus ample, s'amplificar.

elastic : liga de caochoc.

elastic, -a : capable de se contractar, de se dilatar, de se desformar jos una pression, jos una traccion... e de tornar prene sa forma primièira après còp ; sople, -a.

Un pas elastic.

elasticitat : qualitat de çò elastic.

elastomèr (subs.): polimèr natural o sintetic fòrt elastic.

eldorado (del cast. *el dorado*) : Cocanha (país de miranda)
« *elebòr* » : v. **ellebòr**.

eleccion : accion o resulta d'elegir. (R. IV, 41)

elector, -tritz : persona qu'elegís.

electoral, -a : relatiu, -iva a una eleccion o als electors.

Aficha electorala. Amassada electorala.

Elètra : prenom.

electric, -a : relatiu, -iva a l'electricitat ; que conten d'electricitat ; que fa d'electricitat ; que foncciona a l'electricitat.

Corrent electric. Maquina electrica.

Generador electric. Lum electric. Pila electrica...

electricament : de mercé l'electricitat.

electrician, -a : persona qu'a la practica de l'electricitat.

electricitat : una de las formas d'energia indispensable per la vida modèrna (per esclairar, per far fonccionar una sensfin d'apleches)

electrificacion : accion o resulta d'electrificar.

electrificar : far fonccionar per l'electricitat.

electrizable, -a : que pòt èsser electrizat, -ada.

electrizacion : accion o resulta d'electrizar o de s'...

electrizar (v. tr.) : comunicar l'electricitat a un còrs ; (s. f.) estrambordar.

electrizar (s') : venir electric, -a.

ELECTRO- (forma prefixada d'electric que balha tot una tièira de tèrmes tecnicos) *Los tèrmes tròp tecnicos, o los tèrmes transparents d'aquela tièira, seràn pas totes retenguts çaijós, que son plan tròp nombroses per un diccionari que se vòl pas enciclopedic. Se raportar donc a una enciclopedia de quina lenga que siá, que totes aqueles tèrmes tecnicos son internacionals.*

electroacomètrè : audiomètrè electric.

electroacostica : tecnica de produccion, de transmission, de reproduccion de senhals acostics per de mejans electricos. *Musica electroacostica.*

electroacostician, -a : especialista (m. e. f.) d'electroacostica.

electroafinitat : energia que cal fornir a un atòm per que s'estaque un electron.

electroaimant : dispositiu que produsís un aimantacion de mercé un corrent electric.

electroanalisi (f.) : ensemble dels metòdes electricos d'analisi quimica.

electroanalitic, -a : relatiu, -iva a l'electroanalisi.

electroanaliticament : d'un biais electroanalitic.

electroanestesia : metòde d'anestesia per aplicacion d'un corrent electric sul crani.

electrobeton : beton calfat electricament après sa pausa, per evitar los inconvenients del freg en ivèrn e per accelerar lo durciment.

electrobiogenèsi (f.) : produccion d'electricitat per d'èssers vivents.

electrobiologia : aplicacion de l'electricitat als estudis biologics ; estudi de l'accion dels corrents electricos suls èssers vivents.

electrobiologic, -a : relatiu, -iva a l'electrobiologia.

electrocapillar, -a : relatiu, -iva a l'electrocapillaritat.

electrocapillarament : d'un biais electrocapillar.

electrocapillaritat : variacion de tension superficiala que resulta de l'accion d'un airal de radiacions electricas.

electrocardiograf : aparelh que permet d'establir sus papièr o sus film un electrocardiograma.

electrocardiografia : tecnica d'enregistrament de l'activitat electrica del còr.

electrocardiograma (m.) : grafisme dels batècs del còr.

electrocardioscòpi (m.) : aparell de projecció d'un electrocardiograma.

electrocautèri (m.) : cautèri que son incandescència ven d'un corrent elèctric.

electrochòc : mètode de tractament de depressions grèvas o d'unas psicòsis per aplicació d'un corrent elèctric ; eveniment o fenomèn que son aparició amòda una brandida psicològica fòrt brutal. de l'angl. *to shock* (tu' ɔk)

electrocinèsi (f.) : desplaçament d'un animal, amodat per de radiacions elèctriques.

electrocinetic, -a : relatiu, -iva a l'electrocinèsi.

electrocinètica : branca de l'electricitat qu'estúdia lo comportament de las cargas elèctriques en moviment.

electrocirurgia : utilització cirurgicala d'unas propietats dels corrents de freqüència nauta.

electrocoagulacion : destrucció de teissuts tumorals per de corrents de freqüència nauta.

electroconcentració : concentració d'una suspensió col·loidal per desplaçament, de mercé un corrent elèctric, de las partícules col·loïdals cap a l'anòde (m.) o al catòde.

electrocòpia : procediment de reproducció basat sus l'electrostatica.

electrocorticograma (n.) : traçat obtingut per enregistrament de las variacions de diferéncias de potencial amodadas per las cel·lulas cerebrals, en plaçant los electròdes dirèctament sus la superfície del cervèl.

electrocució : acció d'electrocutar o de s'electrocutar.

electrocultura : estimulació elèctrica de las plantes.

electrocutar (v. tr.) : tuar q.q. per l'electricitat.

electrocutar (s') : pèdre la vida per electrocució.

electrocutor, -tritz : qu'electrocuta. *Corrent electrocutor.*

electròde (m.) : cadun dels dos conductors de corrent d'un generador elèctric.

electrodecantacion : decantació d'una solució col·loïdada jos l'acció d'un corrent elèctric.

electrodermograma (m.) : enregistrament gràfic de la tensió.

electrodensitògraf : aparell que permet d'aver automaticament la repartició d'un corrent dins un electròde.

electrodeposició : procediment d'obtenció d'un depaus per electrolisi, d'una pel·lícula de pintura per electroforèsi.

electrodiagnòstic : diagnòstic per enregistrament d'una activitat elèctrica. *Electrocardiografia.*

electrodialisi (f.) : procediment d'anàlisi química basat sus la propietat d'unes ions de travessar pus aisidament que non pas d'autres las membranes porosas.

electrodinàmica : branca de la física que tracta de l'acció dinàmica dels corrents elèctrics.

electrodinamòmetre : galvanòmetre que son principi repausa sus l'acció d'un corrent fix sus un corrent mobil.

electrodissolució : procediment de dissolució per electrolisi.

electrodomèstic, -a : relatiu, -iva a l'ostal.
Aparelhs electrodomèstics.

electroencefalografia : enregistrament gràfic dels fenomèns elèctrics del cervèl.

electroencefalogràfic, -a : relatiu, -iva a l'electroencefalografia.

electroencefalograma (m.) : traçat encefalogràfic.

electroendosmosi (f.) : difusió de fluïds a través de diafragmas (m. pl.), jos l'acció de radiacions elèctriques.

electroerosion : procediment d'usatge de pèças metal·licas per una successió fòrt rapida de descargas elèctriques dins un líquid isolant.

electrofiltre : filtre electrostatic.

electrofisiologia : electrobiologia.

electrofòn : aparell de lectura dels disques fonogràfics.

electrofòr : aparell que permet d'obténer de quantitats pichonas d'electricitat estatica.

electroforèsi (f.) : mètode de separació de constituents de solucions col·loïdals, jos l'acció de radiacions elèctriques.

electroforètic, -a : relatiu, -iva a l'electroforèsi.

electrogalvànica, -a : relatiu, -iva a una pila elèctrica.
Corrent electrogalvànica.

electrogalvanisme : estudi dels efèctes de las piles elèctriques.

electrogèn, -a : que dona d'electricitat. *Grop electrogèn.*

electrogenerator : generador de corrent elèctric.

electrolisable, -a : que pòt èsser electrolisat, -ada.

electrolisaire, -a : aparell, màquina d'electrolisar.

electrolisar (v. tr.) : sometre un còrs a l'electrolisi.

electrolisi (f.) : descomposició química per l'electricitat.

electrolit (m.) : compausat químic que, fondut o dissolgut, pòt èsser electrolisat.

electrolític, -a : relatiu, -iva a un electrolit ; que se fa per electrolisi.
Còrs electrolític. Descomposició electrolítica.

electrolíticament : d'un biais electrolític.

electrologia : branca de la física que tracta dels fenomèns elèctrics, magnetics e electromagnetics ; disciplina que tracta de las aplicacions medicalas de l'electricitat.

electroluminescència : luminescència amodada per un fenomèn elèctric.

electroluminescent, -a : dotat, -ada d'electroluminescència.

electromagnètic, -a : relatiu, -iva a l'electromagnetisme.

electromagnetisme : magnetisme amodat per un corrent elèctric.

electromecànica, -a : relatiu, -iva a l'electromecànica.

electromecànica : sciéncia de las aplicacions de l'electricitat e de la mecànica.

electromecanician, -a : especialista (m. e f.) d'electromecànica.

electrometallúrgia : metallúrgia elèctrica.

electrometallúrgic, -a : relatiu, -iva a l'electrometallúrgia.

electrometallúrgista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'electrometallúrgia.

electromètre : aplech per mesurar las diferéncias de potencial.

electromètria : ensemble dels mètodes per mesurar las diferéncias de potencial.

electromètric, -a : relatiu, -iva a l'electromètria.

electromiograma (m.) : traçat obtingut per electromiografia.

electromiografia : tècnica d'enregistrament de l'activitat elèctrica dels muscels e dels nèvis.

electromotor, -tritz : qu'amòda d'electricitat jos l'influéncia d'una acció química o mecànica.
Fòrça electromotritz.

electron : partícula cargada d'electricitat negativa.

electronarcòsi (f.) : mètode terapèutic de psiquiatria.

electronegatiu, -iva : cargat, -ada d'electricitat negativa.

electronegativitat : estat de çò electronegatiu.

electronic, -a : relatiu, -iva a un electron o als electrons.

electronicament : d'un biais electronic.

electronica : sciéncia qu'estúdia los fenomèns electronics.

electronician, -a : especialista (m. e f.) en electronica.

electronoterapia : terapia amb l'ajuda d'electrons.

electronutralitat : abséncia de carga elèctrica.

electronuclear, -a : qu'utiliza l'energia nucleara.

electroòptic, -a : qualitat d'un fenomen que la presència d'un camp elèctric i modifica las propietats de l'ambient.

electroosmòsi (f.) : precipitacion elèctrica de las matèrias col·loïdals en suspensió.

electroosmòtic, -a : relatiu, -iva a l'electroosmòsi.

electroplastia : pel·lícula metal·lica de materials per electrolisi.

electropompa : pompa rotativa amb motor.

electropositiu, -iva : cargat, -ada d'electricitat positiva.

electropuntura : terapèutica per corrent elèctric que passa dins los teissuts orgànics de mercè d'agulhas.

electropirexia : altra terapèutica per corrent elèctric.

electroquimia : tècnica de las aplicacions de l'electricitat a las operacions de química industrial.

electroquimic, -a : relatiu, -iva a l'electroquímica.

electroquimicament : d'un biais electroquimic.

electroradiologia : ensemble de las aplicacions de l'electricitat e de las radiacions al diagnostic e al tractament de las malautiás.

electroradiologista (m. e f.) : especialista d'electroradiologia.

electrorafinatge : procediment de purificacion per dissolució electrolítica d'un anòde en metal pur e per depaus del metal purificat sus un catòde.

electroretinografia : tècnica de mesura del potencial elèctric retinian amodat per una estimulacion luminosa.

electroscòpi (m.) : instrument per constatar las cargas elèctriques e ne determinar lo signe.

electrosiderurgia : ensemble dels procediments de la siderurgia qu'utiliza lo corrent elèctric coma sorga de calor.

electrosistòla : batèc cardiac amodat per impulsión elèctrica exteriora.

electrosonda : electromètre coblejat amb una radiosonda per mesurar lo potencial elèctric dins l'atmosfera liura.

electrosoudadura : soudadura elèctrica.

electrostatic, -a : relatiu, -iva a l'electrostatica.

electrostatica : partida de la física qu'estúdia las cargas elèctriques en repaus.

electrotecnic, -a : relatiu, -iva a l'electrotecnica.

electrotecnica : estudi de las aplicacions de l'electricitat.

electroteràpia : terapèutica per l'electricitat.

electroterapic, -a : relatiu, -iva a l'electroteràpia.

electrotermia : transformacion de l'energia elèctrica en calor.

electrotermic, -a : relatiu, -iva a l'electrotermia.

electrotonus : variacion de l'excitabilitat d'un muscle o d'un nèrvi mentre que passa un corrent elèctric.

electrotropisme : reaccion d'orientacion d'unes animals relativament a de radiacions elèctriques.

electrovalència : valència d'un element o d'un radical determinada per electroanàlisi.

electrovalva : valva comandada per electroaimant.

electrovalvula : valvula comandada per electroaimant.

electrum (lat.) : aliatge natural d'aur amb d'argent.

elefància (l.p.) (R. III, 110) / **elefantiasi** (f.) : brava desformacion de la pèl ; brava augmentacion de volum d'una partida del còrs. v. **elefantiasi**.

elefant : mamífer terrèstre pus gròs.

elefanta : feme de l'elefant. (R. III, 110)

elefantesc, -esca : endrme, -a ; gigantesc, -a.

elefantet : elefant pichonèl.

elefantiasi (f.) : augmentacion considerable del volum d'un membre o d'una partida del còrs. (malautiá)

elefantin, -a : relatiu, -iva a l'elefant. (R. III, 110)

elegància : qualitat de q.q. d'elegant.

elegant, -a : cambafin, -a / corós, -osa / pimparèl, -a.

elegantejar (v. intr.) : far l'elegant, -a.

elegia : poèma pichon en forma de planh.

elegiac, -a : relatiu, -iva a l'elegia.

elegiacament : d'un biais elegiac.

elegibilitat : aptitud a èsser elegit, -ida.

elegible, -a : que pòt èsser elegit, -ida.

eligir / eligir (v. tr.) : causir q.q. per eleccion (R. IV, 40)

elèit (f.) : ensemble pichon de personas de tria (de flor)
Una persona d'elèit.

elèitisme : sistèma que favorís las personas de tria al despens de l'ensemble.

elèitista (m. e f.) : adèpte, -a de l'elèitisme.

element : nom donat pels ancians a la tèrra, a l'aire, a l'aiga e al fuòc ; partida d'un tot. (R. III, 108)

elemental, -a / elementar, -a : relatiu, -iva als elements o a un element ; que forma una part constitutiva o element ; que concernís los elements d'una sciéncia o d'un art ; simpleque jamai. (R. III, 109 - L. 136)
Un problèma elemental.

elementalament / elementarament : d'un biais elemental.

Elena : prenom.

ELEO- : forma prefixada del grèc *elaiòn* (òli)

eleolat : remèdi a basa d'òli volatíl.

eleomètre : instrument per mesurar la densitat dels òlis.
« *Eleonòr* » (fr.) : v. **Alienòr**.

Elèusis : prenom.

Eleutèri : prenom.

elevacion : accion d'elevant o de s'elevant ; qualitat de çò elevat. (R. VI, 222)

Elevacion (l') : adoracion de l'ostia consagrada a la messa.

elevada / elevament : nautor / auçada / elevacion.

elevaire, -a : persona qu'elèva quicòm o q.q. (t. a.)

elevant (v. tr.) : enauçar ; noirir ; ensenhar...
elevant (s') : s'enauçar ; se noirir ; s'ensenhar...
t. a. çaisús.

elevant, -ada : t. a. çaisús.

elevantge : accion d'elevant.

elevura : tròç que se lèva d'un gant per laisser passar lo det gròs ; mena de melsat. v. **melsat**.

« *èlf* » (angl.) : v. **fadet**.

« *elhauçar* » e derivats : v. **eshlauçar**.

« *eli* » : v. **liri**.

eli : element gasós dins l'atmosfera del solelh, de la tèrra...

Elias (e'li ⊃ s) : prenom.

eliça : aparelh de propulsión, de traccion, de sustentacion.

elicòptèr : aparelh volaire a eliças.

elidible, -a : que pòt èsser elidit, -ida.

elidir (v. tr.) : suprimir un son o una letra dins la prononciacion o dins l'escriptura. *Aquò's plan vertat. Veni d'Albi.*

eligir (R. VI, 222) : v. **elegir**.

eliminable, -a : que pòt èsser eliminat, -ada.

eliminacion : accion o resulta d'eliminar quicòm o q.q.
Eliminacion de tot çò inutil, de tot çò nosible.

eliminar (v. tr.) : exclure ; se desbarrassar de.
Eliminar de toxinas.

eliminat, -ada : exclús, -usa.

eliminàtori, -òria : *Una espròva eliminatòria.*

ELIO- : forma prefixada del grèc *heliòs* (solelh)

eliocèntric, -a : relatiu, -iva al centre del solelh.
Movement eliocèntric d'unas planetas.

eliobiologia : estudi dels fenòmens biològics relativament a l'insolacion.

eliocentrisme : teoria de Copèrnic que fasiá del solelh lo centre de l'univèrs.

eliocomete : semblacometa del solelh (franja luminosa que seguís lo moviment del solelh)

eliocromia : fotografia de las colors.

eliodinamica : estudi e utilizacion de la calor del solelh.

eliòdor (m.) : pèira fina d'un polit rossèl d'aur.

elioelectric, -a : que muda las radiacions solaras en energia electrica.

eliofil, -a : que recèrca lo solelh, los airals plan solelhats. *Las plantas de las clarandas son eliofilas.*

eliofilia : amor del solelh e dels airals plan solelhats.

eliofisica : estudi de las propietats fisicas del solelh.

eliofòb, -a : que crenta lo solelh aicisèm (bravament) *Los escorpions* (R. III, 155) *son eliofòbs.*

eliofobia : crenta fòrta del solelh e dels airals solelhats.

eliofotomètre : instrument per mesurar l'intensitat de la luz del solelh sus un punt determinat de la Tèrra.

eliograf : aparelh per mesurar la quantitat de calor emesa pel solelh ; aparelh per enregistrar las oras de solelh ; ancian aparelh telegrafic optic.

eliografia : descripcion del Solelh ; procediment arcaïc de reproduccion de documents.

eliografic, -a : relatiu, -iva a l'eliografia o a l'eliograf.

eliogravadura : procediment arcaïc de gravadura.

eliolatria : amor excessiu del Solelh ; culte o adoracion del Solelh.

eliomarin, -a : que combina mar e solelh. *Estacion eliomarina. Cura eliomarina.*

eliomètre : instrument per mesurar lo diàmètre aparent del Solelh, de la Luna, d'unas planetas.

eliometric, -a : relatiu, -iva a un eliomètre.

elion : nucli de l'atòm d'eli.

elioscòp, -a : que se vira cap al Solelh. *Lo vira solelh es una planta elioscòpa.*

elioscòpi (m.) : telescòpi per agachar lo Solelh sens problèmas pels uèlhs.

eliosfèra : region qu'enròda lo sistèm solar.

eliòsi (f.) : dermatiti solara ; insolacion ; còp de solelh ; marfidura / blasidura d'una planta tròp al solelh.

eliostat : miralh rotatòri que permet de dirigir los rais del Solelh sus un punt determinat.

eliostatic, -a : relatiu, -iva a un eliostat.

elioterapia : aplicacion terapeutica dels rais del Solelh.

eliotermia : utilizacion de l'energia calorifica del Solelh.

eliotròpi (m.) : mena de planta (*Heliotropium*) calcedòni d'un verd fosc amb de tacas vermelhas ; instrument geodesic.

eliotropina : compausat qu'a la nolor de l'eliotròpi.

eliotropisme : orientacion d'un vegetal cap a la luz del solelh.

Elís / Elisa / Aelís : prenomas femenins.

Elisabèt / Isabèl : prenomas femenins.

Elisèu : prenom masculin.

elision : supression d'una vocala. *L'ai vist.*

elitre (m.) : caduna de las doas alas anterioras dels coleoptèrs e dels ortoptèrs.

ELITRI- ELITRO- : formas prefixadas del grèc *elutròn* (estug ; vagina)

elitriti (f.) : inflamacion vaginala.

elitrorragia : emorragia vaginala.

elitrotomia : incision vaginala.

elixir : liquor de substàncias medicinalas.

ellebòri (R. III, 111) : mena de planta (*Helleborus*)

ellenic, -a : relatiu, -iva al grèc o a Grècia.

ellenisme : tèrme empruntat al grèc.

ellipsa (f.) : mena de corba.

ellipsi (f.) : construccion gramaticala (omission voluntària d'un o mantun element d'una frasa)

elliptic, -a : en forma d'elipsa ; que conten una ellipsi (de mots amagats que cal devinar) *Frasa elliptica* : *Ai una enveja de pissar que lo vesi córrer.* (lo rag)

ellipsograf : instrument per traçar d'elipsas.

elipsoïdal, -a : relatiu, -iva a un elipsoïde ; que revèrta un elipsoïde.

elipsoïde (m.) : superficia que totas sas seccions planas son de parabòlas o d'elipsas.

elipticament : d'un biais eliptic. *Parla totjorn elipticament.*

« *ellòc* » : v. **enlòc.**

èlm (arc.) : armadura que cobrissiá lo cap. (R. VI, 14 - L. 136)

Èlm : prenom m. *Lum de sant Èlm* : v. **fadariá.**

elmint (m.) : nom generic que vòl dire vèrm intestinal (med.)

-ELMINT : forma prefixada del grèc *helmis*, *-inthòs* (vèrm)

elmintiasi (f.) : nom generic de las malautiás amodadas pels vèrms intestinals.

elmintidi (f.) : erupcion cutanèa amodada per las toxinas secretadas pels vèrms intestinals.

-ELMINTO : forma prefixada del grèc *helmis*, *-inthòs* (vèrm)

elmintologia : descripcion e estudi dels vèrms intestinals.

elmintosporiòsi (f.) : mena de malautiá de las plantas.

elocucion : biais d'exprimir oralament sa pensada.

elògi (m.) : paraulas, discors per lausar quicòm o q.q.

elogiós, -osa : lausenjaire, -a. *Article elogiós.*

elogiosament : d'un biais elogiós.

Elòi : prenom.

elongacion : distància angulara dins d'un astre al Solelh, per un observator de sus la Tèrra ; alongament accidental o terapeutiç d'un muscle, d'un nèrvi... ; t. tecn. de fisica.

eloquència : art de dire ; caracteristica significativa. *L'eloquència de las chifras.*

eloquent, -a : que parla amb facilitat e eficiéncia. (R. IV, 100) caracteristica de quicòm de plan significatiu.

eloquentament : d'un biais eloquent.

« *else* » e derivats : v. **euse.**

elucidacion : explicacion (accion o resulta d'elucidar)

elucidar (v. tr.) : tirar al net ; explicar.

elucidari : comentari ; explicacion (R. IV, 109)

Elucidari (I') : enciclopedia sc. (volums9)

emancipacion : accion o resulta d'emancipar ;
 accion o resulta de s'emancipar. (R. IV, 142)

emancipador, -airitz : qu'emancipa.
Lei emancipairitz. Mesura emancipairitz.

emancipar (v. tr.): liberar q.q. d'una tutèla. (R. IV, 142)

emancipar (s') : se liberar d'una tutèla.
Quora nos emanciparem ?

emancipat, -ada : liberat, -ada d'una tutèla.

emasculacion : accion o resulta d'emascular.

emascular (v. tr.): privar de son poder viril / desmasclar ;
 efeminar.

emasculat, -ada : privat, -ada de sa vigor creatritz.
Nòstra lenga foguèt emasculada per l'escòla.

-EMA / -EMATO : forma prefixada del grèc *haimà*, -*atòs* (sang)

ematia (f.) : globilhon roge del sang.

ematològ, -a / ematologista (m. e f.) : especialista de
 l'estudi del sang.

ematologia : estudi del sang ; partida de la medecina
 qu'estúdia las malautiás del sang.

ematologic, -a : relatiu, -iva a l'ematologia.

ematòma (m.) : regulament de sang jos la pèl o dins una
 cavitat naturala ; nhòca / bonha.

embabiar (v. tr.) : enjaular / embelinar (téner q.q. en son
 poder coma s'èra enfachilhat)

embabiar (s') : se laisser enjaular / se laisser embelinar.

embabiat, -ada : enjaulat, -ada / embelinat, -ada.

embabinar / embaboinar (v. tr.) : doblats d'embabiar.

embabochir / embabotir (v. tr.) : pintar amb de paraulas ;
 trebolat lo cap ; enfleumar / ennasicar.

embaboquir (v. tr.): estonar bravament / estabosir.

embaboquir (s') : s'estabosir.

embaboquit, -ida : estabosit, -ida (bravament estonat, -ada)

embabucar (v. tr.): emberbesir / estonar bravament.

embabucar (s') : s'emberbesir / s'estonar bravament.

embacegar (v. intr. e tr.): margar / aplechar l'araire ;
 margar la mossa o las mossas ; encarrar ; entraversar ;
 patricolar / patricolejar (intrigar)

embaconar (v. intr.): exalar una òlga (un efluvi) ; embaumar.

embaconat, -ada : salat, -ada coma un cambajon ;
 copat, -ada a quartièrs.

embadalir (s') : se desjuntar (pondes, corondats, pòstes...)

embadocador, -airitz : qu'embadoquis, qu'estabosis.

embadocament : accion o resulta d'embadoquir.

embadocar (v. tr.): estabosir (estonar bravament)

embadoquit, -ida : estabosit, -ida (bravament estonat, -ada)

embafar (v. intr. e tr.): embocar ; fatigar ; abenar ; estonar.

embafar (s') : s'embocar (manjar, manja que manjaràs)

embagar (v. tr.): metre una baga a q.q. / anelar.

embagassar (v. tr.): liurar a la prostitucion.

embagassar (s') : se liurar a la prostitucion.

embailencar (v. tr.): emmalholhar ; embarrassar ; enrambolhar.

embainar (v. intr. e tr.): embaumar / embalsemar / perfumar.

embainar (v. tr.) : envasir (intrar de fòrça dins un país) ;
 intrar amassa endacòm (t.a.)

embair (v. tr.): susprenre / estonar.

embaisadura : baisòl / poton. v. çaijós.

embaisar (s') : se tocar (en parlant de tortas dins un forn)

embaissa : embalatge, sac, còrda de la merça que l'òm
 pesa ; tara ; oire (s. p.) ; oire / sac a vin (s.f.) ; nèci / piòt.
Embaissa de vin : oire de vin.

embaisset : oire pichon.

embaissada : mission de government a government ;
 mission fisada a q.q. (s.f.) ; residéncia d'embaissador.

embaissador, -airitz : persona encargada de mission (t.a.)
 representant oficial d'un país dins un autre país.

embal : çò qu'envolopa quicòm.

embaladoira : còrda d'emalatge.

embalaire, -a : persona qu'embala quicòm (t. a.)

embalar (v. tr. e intr.): envolopar (t. a.) ; cargar ; emportar ;
 carregar ; far virar tròp vitament (R. V, 558)

embalar (s') : s'emportar (t. a.) ; èsser emportat, -ada (t. a.)

embalàs / embalais : baiard / civièira.

embalascada : paur / apreension / crenhença / escaufèstre.

embalascar (v. tr.): embaurar / espaurir / espaurugar (far paur)

embalascar (s') : s'embaurar / prene paur ; téner paur.

embalassat : contengut d'un baiard.

embalat, -ada : p.p. d'embarlar o de s'embarlar.
Un còlis embalat. Un caval embalat.

embalatge : çò qu'envolopa quicòm.

embalausida : trebolament de la vista ; estonament.

embalausidura / embalausiment : brave estonament.

embalausir (v. tr.): estabosir (estonar bravament) ;
 meravilhar ; esbleugir (trebolat la vista) (t.a.)

embalçar (v. tr.): far un lenhièr o un montet de gavèls.

embalçar (s') : s'amontetar.

« *embalçar* » (s') : v. **embaucar**.

embalmar (v. tr.): aprestar un defuntat amb de substàncias
 aromaticas per lo gardar de se corrompre ; cloure dins una
 balma.

embalmar (s') : se cloure dins una balma (cauna)

embalsemar (v. tr.): doblat d'embaumar.

embalum : espandi / volum ocupat per una massa.
Foguèt estabosit de l'embalum d'aquela femna.

embanadura : atrencament (biais de se vestir)

embanaire, -a : que balha de còps de bana.

embanament : testuditge / obstinacion (R. V, 339)

embanar (v. tr.): prene dins las banas ; traucar amb las banas.

embanar (s') : tombar dins las banas d'una vaca o d'un buòu ;
 s'entestar ; se corroçar ; s'emportar.
Una femna embanada : un escòrbi.

embanatge : tèrme de mecanica.

embanastar (v. tr.): cargar de banastas o de panièiras ;
 metre dins de banastas o de panièiras ; cargar ;
 embarrassar ; travar ; enrambolhar.

embanastar (s') : s'empetegar dins un marrit afar.

embanastatge : accion de metre dins de banastas, de cargar.
 « *embanc* » : v. **amban**.

embandir / embandar (v. tr.): remandar ; fòrbandir ;
 expulsar.

embanicar (v. tr.): desbanicar / desbanar (copar las banas)

embananar (v. tr.): obsedir / entintanar ; alassar ; ensordar.

embarandar (v. tr.): clausir / clausurar ; embraçar /
 entreprene.

embarandus : balançament d'una carreta.

embaranhar (v. tr.): enrodar d'una randa ; enganar dins
 un marrit afar.

embaranhar (s') : s'enganar dins un marrit afar.

embaratar (v. tr.): enganar ; cargar d'un fais embarrassós.

embaratar (s') : s'enganar ; se mal maridar.
S'embaratèt, la paura ela, amb un ibronhassa.

embarbolhar (v. tr.): enrambolhar ; passir.

embarbolhar (s') : s'enrambolhar ; se passir.

embarcar (v. tr.): metre, o far montar, dins una barca o una nau ; enganar dins un afar de mal mestrear.
embarcar (s') : montar dins una barca o una nau ; s'enganar dins un afar de mal mestrear ; prene la mar ; s'encaminar / morir.
embarcacion : barca ; nau.
embarcador : airal destinat a l'embarcament.
embarcament : accion d'embarcar o de s'embarcar.
embarcassar (s') : s'embarassar ; s'enfangar (s.f.)
embarcatge : accion d'embarcar ; çò embarcat ; lo contengut de la barca.
embarda : bast de bèstia de tira.
embardar (v. tr.): metra la bardèla a una bèstia de tira ; forçar una nau cap a òrsa e a poja ; enfangar ; embardassar.
embardar (s') : s'enfangar.
embardassar (v. tr.): bardassar / estramassar / aturar / esturassar / aplatussar (far tombar amb violéncia)
embardassar (s') : s'aplatussar amb violéncia.
embardissar (v. tr.): doblat de bardissar.
embardissar (s') : s'enfangar (s.p. e s. f.)
embardonar (v. tr.): metre la bardèla a una bèstia de tira.
embarg : empachament. (R. III, 111)
embarga : persona a carga.
embargaire, -a : ferralhaire, -a / trochamandejaire, -a ; maquinhon, -a de ròssas vièlhas ; desobrat, -ada e pintonejaire, -a.
embarganhar (v. tr.): enrambolhar un afar ; empetegar ; enganar q.q. dins un afar marrit.
embarganhar (s') : s'enganar dins un afar marrit.
embarganhat, -ada : enganat, -ada dins un afar marrit.
embargar (v. tr.): embarrassar / entrepachar / desajudar.
embargar (s') : tròp embraçar / tròp entreprene.
embargarinar (v. tr.): far de causas azardosas o fantasiosas.
embarginaire, -a : trucionaluna (m. e f.)
embarra : entrava ; empachament.
embarrada : jaça en montanha.
embarrador : filat que barra un riu o una ribièira.
embarraire, -a : persona qu'embarra (t. a.)
embarrament : empresonament.
embarrar (v. tr.): barrar (metre la barra) / tampar ; claure ; empresonar ; margar la barra del truèlh ; entrarvar ; arrestar una ròda amb una barra.
embarrar (s') : se claure ; se reclaure.
embarrat : sentor d'ostal tròp reclaus.
Sentís a embarrat, cal obrir la fenèstra.
embarrat, -ada : claus, -a ; reclaus, -a
embarratge : accion o resulta d'embarrar.
embarràs : tot çò qu'entrepacha (tot çò qu'empacha)
embarrassada : prens (femna qu'espèra de familha)
embarrassaire, -a : persona entrepachosa.
embarrassant, -a : entrepachós, -osa.
embarrassar (v. tr.): entrepachar (far obstacle) ; encénher / emprenhar / engrossar.
embarrassièr, -ièira / embarrassós, -osa : que fa obstacle, qu'embarraça,
embarrassiu, -iva / embarrassivol, -ivola : que fa obstacle, qu'embarraça. v. **-ÍVOL.**
embarriear (v. tr.): enrodar de barrièiras.
embarriear (s') : s'embarrar / se claure / se reclaure.
embarretinar (v. tr.): embeguinar.
embarretinar (s') : s'embeguinar.

embarri (m.): empara / barri (paret / muralha) ; nivòl a l'asuèlh.
embarriar (v. tr.): enrodar de parets (muralhas)
embarriar (s') : s'anivolar (se cobrir de nivòls)
embarricar (v. tr.): metre en barrica.
embarrilhar (v. tr.): metre en barril.
embartassar (v. tr.): enrodar de bartasses (de boissonalha)
embartassar (s') : se cobrir de bartasses ; s'amagar dins un bartàs ; s'empetegar dins un afar marrit (t. a.)
embàs (adv.) : al dejós de ; aval ; acapval.
D'ennaut-embàs : de naut en bas.
embàs (l') : l'airal pus bas.
« embassada - embassador » (fr.) : v. **embaissada.**
embast / embasta : soma d'argent jogada a las cartas.
embastada : carga / responsibilitat.
embastaire, -a : persona que basta una bèstia de tira.
embastar (v. tr.): bardar (cargar lo bast a una bèstia de tira) ; se cargar o se laisser cargar de quicòm de penible.
embastatge : accion d'embastar (t. a. d'embastar)
embastardiment : descasença (accion o resulta de s'embastardir)
embastardir (v. tr.): abastardir (agachar q.q. coma un bastard) deseretar q.q. ; renegar q.q.
embastardir (s') : pèdre las qualitats de sa raça / descaire / descàser / s'aborrir / s'avilir.
embastardit, -ida : t. a. çaisús.
embastonar (v. tr.): armar q.q. d'un baston ; bastonar / batre (tustar amb un baston)
embat : ventolin / zefir.
embatatge : accion o resulta de cerclar de ròdas.
embatoira : fòssa per cerclar de ròdas.
embatre (v. tr.): cerclar una ròda.
embatre (s') : s'esbatre / se divertir / se galaminar.
« embatumar » : v. **embetumar.**
embauç : balç / avenc / bosoire / degolau / precipici.
embauçada / embauçador : precipici ; tracanard.
embauçar / embauçar (v. tr.): getar dins un precipici ; mal enregar un afar ; enfonsar / enfonzar ; arroïnar.
embauçar / embauçar (s') : se getar o tombar dins un precipici ; èsser o venir montuós.
embaucha : accion o resulta d'engatjar q.q., de logar q.q.
embauchar (v. tr.): engatjar q.q. / logar q.q. / empruntar q.q.
embauchar (s') : se logar ; se metre a trabalhar per q.q.
embaudat, -ada : estonat, -ada.
embaudufar (v. tr.): endormir coma una baudufa ; engordir.
embaugit, -ida : baug, bauja. v. **baug.**
embaulhar (v. tr.): estabordir / estordir.
embaumadura : òlga / a / redoléncia / aròma (sentor bona)
embaumaire, -a : persona qu'embauma un defuntat.
embaumar (v. tr. e intr.) : empachar la putrefaccion ; nòler / nòlre / sentir a bon / perfumar ; claure dins una bauma (cauna / cavèrna)
embaumant, -a : que nòl / que sentís a bon.
embaumar (s') : se claure dins una bauma.
« embaunhar » : v. **engaunhar.**
embaurada : reganh / reganhada / rebufal / rebufada ; castic / refresquèri / remocada / correccion.
embauraire, -a : persona qu'englaja, que reganha o que castiga.
embaurar (v. tr.): espaurir / espaurugar (far paur a q.q.) ; trebolhar bravament ; englajar / esglasiar.
embaurar (s') : se trebolhar ; prene paur.
« embauriar » : v. **embaulhar.**
embavada : sofla / bufa / viragaug / mifla / emplastre.

embavar (v. tr.): passir amb de bava; envescar; soflar (mandar un emplastre)

embavar (s'): se passir amb de bava; s'envescar.

embavarilhament: esbleugiment (accion o resulta d'embavarilhar)

embavarilhant, -a: esbleugissent, -a.

embavarilhar (v. tr.): ofensar la vista amb una lutz fòrt viva / esbleugir / esbrilhaudar.

embavosir (v. tr.): far venir bavós; envescar.

« *embèbi* »: v. **embèfi**.

embedossar (v. tr.): ensablar; ensorrar.

embedossar (s'): s'ensablar; s'ensorrar.

embèfi, -ia: qu'a de pòtas gròssas e proeminentas; caravirat, -ada (qu'a la cara contrafacha); malcarat, -ada (qu'a la boca de travèrs)

embefiar (s'): regaunhejar (se contorsionar la cara) (t. a.)

embeguda: absorpcion (del lat. de glèisa *absorption*)

embeguinaadura: conflicte (s.f.) / ufana / vanitat.

embeguinaament: accion d'embeguinar o de s'embeguinar.

embeguinar (v. tr.): cobrir lo cap amb un beguin / encapaironar / encapuchonar.

embeguinar (s'): se cofar de q.q. / s'encapriciar de q.q. *S'embeguinaèt d'una filha de vint ans pus jove.*

embegurar (v. tr.): embugar / embeure (absorbir un liquid)

embegurar (s'): s'embugar / s'embeure.

embèl: tròç de cuèr per reparar una empencha (dessús de sabata); pichona benda de cuèr o de pèl d'una escorgadura; tròç de paret esbodenada / embosenada.

embeleg: beleg / liuç (descarga electrica de nivòls d'auratge)

embelejar (v. intr.): belejar / liuçar.

embelic: embonilh / boton màstre (boton del ventre)

embelida: calama / calauma / calma (moment de pausa per temps destorbat)

Embelida economica. Embelida politica.

embeliment: accion o resulta d'embelir o de s'embelir.

embelinaire, -a: enfachinaire, -a / fachilhièr, -ièira / emmascaire, -a.

embelinament: fachinariá; seduccion.

embelinar (v. tr.): enfachinar / pivelar / falquetar / sedusir / emboemiar / enjulhar / encantar / enjaular / emmascar.

embelinat, -ada: t. a. çaisús.

Foguèt embelinat per sas paraulas.

embelir (v. tr.): abelir / far venir polit.

embelir (s'): s'abelir / venir polit.

« *embemiar* »: v. **emboemiar**.

embencar (s'): se cabrar sus un ròc esquiu.

embendar (v. tr.): metre un bendèl; far un bendatge (t. a.)

embendelar (v. tr.): frequentatiu d'embendar.

embendelat, -ada: estropat, -ada amb un bendatge.

emberbesiment: aneueliment / acanteliment (accion o resulta de venir feble e languinós (languidós))

emberbesir (v. tr.): estonar bravament; estabosir; lengaclavar d'estonament.

Ne demorèt tota emberbesida.

emberbesir (s'): s'estonar bravament; s'estabosir; se lengaclavar d'estonament; se cobrir de bèrbis / se cobrir d'endèrbis, de derbese; s'aneuelir / s'acantelir / venir feble e languinós (languidós)

« *embercar* » (s'): v. **s'enverinar**.

emberlucar (v. tr.): embestiar / anujar / rambalhar.

embessa: colar de fust.

embessar (v. tr.): cargar una embessa a un animal.

embessonar (v. tr.): jónher / ligar doas causas o doas personas.

embessonar (s'): se ligar / se liar.

embessonatge: accion o resulta de s'embessonar.

Embessonatge occitanocatalan.

embestiadura: brave defèci / brave rambalh.

embestiaire, -a: rambalhair, -a.

Es un embestiaire de primièira!

embestiament: rambalh; dificultat; problèma.

D'embestiaments, qual n'a pas ?

embestiant, -a: qu'embèstia / que fastiga / que rambalha.

embestiar (v. tr.): emberlucar / fastigar / rambalhar.

embestiar (s'): se languir / trobar lo temps long.

M'embèstii pas: lo temps me dura pas.

embetumar (v. tr.): betumar (cobrir quicòm de betum)

embuedar (v. tr.): embriagar (metre en estat d'embriaguesa)

Beure tròp de vin embueda (embriaga, pinta, banda)

embuedar (s'): s'embriagar / se bandar.

embeure (v. tr. e intr.): embegurar (absorbir o far absorbir); emplenar d'aiga una barrica per la far conflar; far retirar una estòfa en la cordurant a una altra.

L'aiga embeu una estòfa: la fa retirar.

Sucre, lana, solelh... embevon l'aiga.

embeure (s'): s'espompir / s'emplenar d'un liquid.

Sucre, lana, esponga, tèrra... s'embevon d'aiga.

Las estelas son embegudas: se veson pas clar.

Uèlhs embeguts: uèlhs negats.

Color embeguda: color passida.

embevement: elision (supression d'una vocala)

embiaçar (v. tr.): metre dins sa biaça; engolir (t. a.)

embiaissar (s'): metre tot son biais per far quicòm.

embiaissat, -ada: engenhós / ingeniós, -a; industriós, -a.

embigossar (v. tr.): metre de travèrs; metre en desòrdre.

embigossat, -ada: de travèrs; en desòrdre.

embijonar (v. tr.): enduire de resina / rosina.

embiulat, -ada: enrodat, -ada de pibols o de pibolas.

embladar (v. tr.): semenar de froment.

emblaïmar (v. tr.): trebolar; far venir palle; englajar.

emblaïmar (s'): se trebolar; venir palle; s'estavanir.

emblancar / emblanquir (v. tr.): blanquir; vestir de blanc.

La nèu emblanquís lo país.

emblancar / emblanquir (s'): venir blanc.

Lo pelsòl s'emblanquís de nèu.

emblancat, -ada: vestit, -ida de blanc.

emblanquiment: accion, resulta d'emblanquir o de s'emblanquir.

emblanquinar / emblanquir: v. **emblancar**.

emblanquinar / emblanquir (s'): v. **s'emblancar**.

emblaúsir (v. tr.): ofuscar la vista amb una lutz tròp viva; (s.f.): embelinar / pivelar / falquetar / fascinar.

emblavir (v. tr.): far tornar blau.

emblavir (s'): tornar blau.

emblèma (m.): signe visible d'una idèa; simbòl.

Lo drapèu es l'emblèma de la patria.

emblematic, -a: relatiu, -iva a un emblèma; que conten un emblèma; que representa a la maniera d'un emblèma.

Figura emblematica. Lengatge emblematic.

emblematicament: d'un biais emblematic.

emblescar (s'): se gamar / s'enraucar / trapar un goitre; se trobar malaürós, -osa en maridatge; trapar una malaütia vergonhabla.

emblescat, -ada : gamat, -ada.
emblestar (v. tr.): empetegar / empachar / embarrassar.
emblo dat, -ada : vestit, -ida d'una blòda.
emblotir (s') : tombar coma un blòt / coma una massa.
embocar (v. tr.): metre quicòm dins la boca ; manjar ; far manjar nenons o malauts ; engolir ; embucar (far manjar una bèstia per fòrça) ; garnir un fornèl ; ensacar ; creire quicòm ; intrar dins un pas o un canal (mar.)
Embocar (embucar) las aucas per las engraiçar.
Emboquèt alara dins una androna.
emboçar (v. tr.): plantar un naviri amb ancoras e cables.
embocar (s') : se tocar / se baisar (tortas dins lo forn) ; s'escampar dins la mar (ribièira)
Las tortas s'embocavan, que lo forn èra pichon.
emboçar (s') : s'ancorar.
embocadís : baisadura de doas tortas acostairadas dins lo forn.
embocadura : cima d'instrument de vent que se met dins la boca ; pas per intrar endacòm ; pas de fluvi, pas de ribièira... que s'escampan dins la mar.
embocaire, -a : persona qu'emboca bèstia, nenon o malaut.
embocatge : accion d'embocar o de s'embocar.
embochardir (v. tr.): enfarnissar / embochardir / barbolhar.
embochardir (s') : se cobrir de nivols (en parlant del cèl)
embochardit, -ida : passit, -ida ; bochard, -a ; cobèrt, -a.
embodelar (v. tr.): esbosonar / espançar / esventrar / esbudelar ; embrenar / concagar / emmerdar ; passir / embochardir.
embodelar (s') : s'esbosonar / s'esventrar / s'esbudelar / se crebar ; se passir.
embodenament : accion d'esbudelar / d'espançar / de crebar quicòm, de se crebar, de canhar.
embodenar (v. tr.): esbudelar / esventrar / crebar quicòm.
embodenar (s') : s'esbosonar / s'esventrar / se crebar / s'embodelar / s'esbudelar / canhar.
embodoscar (v. tr.): empegar / empegomir / envescar ; enfangar.
embodoscar (s') : s'empegar / s'empegomir / s'envescar ; s'enfangar.
embodossar (v. tr.): prene dins la man e redusir a una bòla ; quichar quicòm dins la man ; frelhar ; amochelar ; rebostoirar ; afatonir.
embodossar (s') : s'amochelar ; se rebostoirar ; s'afatonir.
embodracar (s') : s'esbosonar. v. çaisús.
emboemiaire, -a : persona que gèta de sòrts o qu'enjaula (que sedusís) / emmascaire, -a / enfachinaire, -a ; enjaulaire, -a / seductor, -tritz.
emboemiar (v. tr.): getar un sòrt / emmascar / enfachinar.
embofar (v. tr.): empelar (engolir golardament)
embofir (v. tr.): far venir embofit, -ida / confle, -a / bodenfle, -a.
embofir (s') : venir confle, -a / bodenfle, -a.
S'embofis de mai en mai, que manja tròp.
« embogit, -ida » : v. embaugit.
emboiricar (v. tr.): embocar / embucar / empafar ; repasimar ; assucar.
emboiricar (s') : s'embarrassar l'estomac.
S'es emboiricat amb de prunas.
emboisselar (v. tr. arc.): mesurar de gran amb un boissèl.
emboissonar (v. tr.): enrodar de boissons.
emboissonar (s') : se ponchar amb de boissons ; s'entravar e cabussar dins de boissons.
emboissonat, -ada : t. a. çaisús.

emboissonir (s') : se mudar en boissons (camp, país...) ; s'entravar dins los boissons.
Los travèrses abandonats s'emboissonisson.
embolacar (v. tr.): ligar una balaja.
emboldrar (s') : s'enfangar.
« embolemiar » : v. emboemiar.
embolh / embulh : enrambolh / desòrdre / rambalh ; grumèl de sang que tapa un vaissèl sanguin.
Me tròbi dins un brave embolh.
embolha : embolh / embulh / enrambolh. v. çaisús.
embolhacat, -ada : enrambolhat, -ada.
embolhaire, -a : persona que fa de desòrdre.
embolhament : enrambolh / desòrdre.
embolhar / embulhar (v. tr.): enrambolhar / borramesclar.
embolhar / embulhar (s') : s'enrambolhar.
embolhatge : accion o resulta d'embolhar o de s'embolhar.
embolhós, -osa : entrenosat, -ada / entremalhat, -ada en desòrdre.
embolidorar (v. tr.): getar dins una cuba ; getar dins una molièira.
embolidorar (s') : s'enfonzar dins una molièira.
« embollar » : v. embolnar.
embolnada : canhada / vedelada / cagada / avalancada.
embolnador : afondrament / esfonduda.
embolnar (v. tr.): esventrar ; obrir lo ventre ; curar lo ventre d'un animal ; esbosonar (t.a.)
embolnar (s') : s'afondrar / s'esbosonar ; s'enrambolhar / se borramesclar / s'entrenosar.
embolnèri / embolnenc : vedelada / cagada / avalancada.
embolon (plt.): èrba de Nòstra Dama. (*Verbascum thapsus*)
embolzenar (v. tr.): doblèt d'esbosonar / d'embosonar.
embolzenar (s') : se fendasclar ; se crebar ; s'emboldrar.
embonetar (v. tr.): cargar un bonet / embeguinar.
embonetar (s') : se cargar un bonet / s'embeguinar (t. a.)
embonilh : lo boton del ventre / lo boton màstre ; trauc dins l'arbre d'un araire, d'una mossa, d'un brabant... ; mandre / torilhon ; golet entre las cambras d'una bordiga.
França se prend sovent per l'embonilh del mond.
emboniment : assadolament ; refasti.
embonir (v. tr.): assadolar / repasimar ; far refasti / rebutar.
embonir (s') : s'assadolar ; se repasimar ; se rebutar.
embonissent, -a : qu'assadola / que repasima / que rebuta.
« embonnar » e derivats : v. embolnar.
emboquinar (v. tr.): copar los entamenons d'una torta.
embòrd / embòrda : barutèl / sedaç / baruta / tamís ; mena de jòc d'azard.
embordada : sedaçat / contengut d'un tamís.
embordaire, -a : patron o patrona d'un jòc d'embòrd.
embordar (v. tr.): mantèner amb d'apièjas un naviri encalat.
embordescar (s') : s'emmoscalhar ; s'empebrinar ; s'emportar ; far lo morre / far la pòta.
S'embordesca per un pas res.
embordièr, -ièira : persona que fa d'embòrds / de sedaces / sedaçaire, -a / tamisièr, -ièira.
embordir (v. tr.): ennasicar / enfleumar.
embordir (s') : s'ennasicar / s'enfleumar.
emborginar (v. tr.): prene dins un filat ; tapar las banas d'un taure abans de lo deslargar per carrièiras.
emborginar (s') : se prene dins un filat.
emborjar (v. tr.): trebolhar.
embornal : trauc d'evacuacion de cada part d'un naviri ; trauc d'evacuacion de cada part d'una calçada...

embornar (s'): s'estremar / s'amagar / se rescondre dins un trauc, dins una cauna / s'encaunar.

embornegada: esbosenada / vedelada / cagada / afondrament.

embornegar (s'): s'esbosenar / s'afondrar / s'esfondre.

emborlhar (v. tr.): far venir bòrlhe.

emborlhar (s'): venir bòrlhe per accident.

emborniada: moment d'abuclament. v. **abuclè**.

emborniaire, -a: qu'embòrnia; qu'abucla.
Fasiá, aquel jorn, un solelh emborniaire.

emborniamet: accion o resulta d'emborniar o de s'...

emborniar / emborlhar (v. tr.): curar un uèlh a q.q. / lo far venir bòrni / ... bòrlhe; *abuclar v. * **abuclè**. perbocar una paret (n'abuclar los traucs) / rebatre; desborronar / desbrotar / desmagencar.

emborniar / emborlhar (s'): se curar un uèlh; s'abuclar (t.a)

emborrador: còrda gròssa per bresar la lana.

emborraire, -a: persona que garnís amb de borra.

emborrar (v. tr.): garnir o emplènar amb de borra; feutrar; cardar la lana.

emborrar (s'): manjar tròp / s'empafar / s'embucar.

emborratge: accion de garnir o d'emplènar amb de borra.

emborrassar (v. tr.): metre dins una tèla; envolopar dins una borrassa (mena d'estòfa)

emborrelit, -ida: rebombèl, -a (pichon, -a e regrosset, -a)

emborrrir (v. tr.): mesclar; entremesclar; enrambolhar.

emborrrissar (v. tr.): enrambolhar (en parlant del pel)

emborrombar (v. tr.): cargar una sonalha a una muòla.

emborronar (v. tr.): metre dins una borrona (mena de tèla)

emborronar (s'): se mal vestir / se vestir a la medamne.

emborronat, -ada: malabilhadàs, -assa.

emborsa: capsula (R. II, 273)

emborsar (v. tr.): metre dins sa borsa / empochar; metre dins una capsula; envolopar.

emborsar (s'): se cunhar dins un recanton; se prene dins un filat o dins una trapa; se laisser enganar.

Lo temps s'emborsa: lo temps se cobrís.

embosar (v. tr.): passir amb de bosa; enduire de bosa.

embosar (s'): se passir amb de bosa.

emboscada / embuscada: accion d'emboscar o de s'...

emboscar / embuscar (v. tr.): far intrar dins un bòsc; garnir amb de fust o de rama / enramar.

emboscar / embuscar (s'): se sostraire a un dever.

emboscat, -ada: cobèrt, -a de bòsques; amagat, -ada; que s'es sostrach, -a a un dever.

embosenada: vedelada / cagada (s.f.)

embosenaire, -a: persona que demolís.

embosenar (v. tr.): esventrar (obrir lo ventre e lo curar); far vedelar / far cagar una paret; demolir.

embosenar (s'): se fendasclar; cagar / vedelar (s.f.)
Amb lo temps las parets s'embosenan.

embotadoira: augmentatiu d'embotador.

embotador: embut (aisina en forma de còn invertit aplechat d'un canèl per vojar un liquid dins un còl de botelha...); embut per far la salsissa; avenc; traucàs; gorga / embolidor / remolin d'aiga; escudeleta (plt.): (*Cotyledon umbilicus*)

embotaire, -a: persona que voja un liquid dins un embut.

embotar / embutar (v. tr.): vojar dins un embut; metre en bota (barrica, barricon)

embotar (v. intr.): far lo morre / far la pòta / fonhar.

embotarrar / embotinhar (v. intr.): embotar / fonhar.

embotatge: accion de vojar dins un embut.

embotelaire: maquina que met lo fen o la palha en botèls.

embotelaire, -a: persona que met en bòtas / en botèls.

embotelar (v. tr.): metre en bòtas / metre en botèls.

embotelatge: accion o resulta d'embotelar.

embotelhat, -ada: mes, -a en botelha; qu'a de braves botelhs (pompilhs)

« *embotergar* » : v. çaijós.

emboterlar (v. tr.): metre dins una boterla.

embotelhar (v. tr.): metre en botelha.

embotidor: aplech de joelièr, de mestieiral.

embotidura: accion o resulta d'embotir o de s'embotir.

embotigar (v. tr.): metre en botiga / far intrar de merça / emmagasinar.

embotir (v. tr.): martelar quicòm per li donar la forma volguda; far venir convèx; conflar; cambrar; empafar; picar una cobèrta o un cotilhon; espotir.

A embotida sa veitura.

« *embotumar* » : v. **empotumar**.

embraç: obertura de fortificacion per tirar amb una arma; obertura de paret per una fenèstra o una pòrta; rais d'una ròda; esbandi entre los montants d'una fenèstra o d'una pòrta.

embraça: gansa de cortina.

embraçada: accion de prene q.q. dins sos braces.

embraçaire, -a: persona que pren q.q. dins los braces.

embraçament: accion d'embraçar.

embraçar (v. tr.): prene q.q. dins los braces; donar lo braç a q.q.; se donar a una causa; contèner / contenir / enclaire.
Embraçar una religion, una profession.
La filosofia o embraça tot.
Qui tròp embraça mal embraça.

embraçar (s'): se prene dins los braces.

embracelar (v. tr. arc.): far de braçadas de fen per lo cargar; amolonar lo fen en bracèls (montets)

embracetar (s'): frequentatiu de s'embraçar; s'acoblhar braces en quèrba.
S'encaminèron totes dos, embracetats.

embragadura: acotadura / acotrament.

embragement: biais esquèr de se vestir / acotrament.

embragar (v. tr.): bragar (cargar las bragas a un nenon); envolopar un fais per lo carrear; far comunicar amb son motor una maquina, un veïcul.

embragar (s'): se cargar las bragas; se vestir.

embragatge: mecanisme per embragar o desembragar.

« *embraiar* » (L. 137): v. **embragar**.

« *embraigar* » : v. **embragar**.

« *embranar* » : v. **embranar**.

embrancada: airal que los forçats i èran encadenats.

embrancament: airal que dos camins o mai i se crosan.

embrancar (v. tr.): garnir de brancas; ramar peses o mongetas (los provesir de tutors); copar de brancas; acrocar una branca; prene q.q. en passant.

embrancar (s'): s'ajocar sus una branca; se crosar; se divisir en brancas; s'engatjar dins un afar.

embrandar (v. tr.): embrasar / enflamar (R. III, 337)

embrandar (s'): s'embrasar / s'enflamar; s'apassionar bravament per quicòm o per q.q.

embrandat, -ada: t. a. çaisús.

embrasament: accion o resulta d'embrasar o de s'...

embrasar (v. tr.): abrandar / embrandar. v. çaisús.

embrasar (s') : s'abrandar / s'embrandar. v. pus avant.
embrasugar (v. tr.): doblet d'embrasar.
embrasugar (s') : doblet de s'embrasar.
embrecada : çò embreat.
embrecadura : òsca dins un talh de cotèl, de dalha...
embrecar (v. tr.): brecar (far una òsca o d'òscas a un talh); esbercar / esberlar (copar lo bèrle (bòrd) d'un topin)
embrecar (s') : se copar / s'enanar del tròç.
embregonar (s') : s'encanalhar / se pervertir.
« embremar » / « embrimar » : v. **enverinar**.
embrenaire, -a : que passís / que solha ; qu'enfècta ; que gèta de sòrts.
embrenament / embrenatge : accion de passir / de solhar ; accion d'enfectar ; accion de getar de sòrts.
embrenar (v. tr.): passir / solhar ; gastar ; enfectar ; emmascar (getar un sòrt) ; embrenicar v. çaijós.
embrenar (s') : se passir ; se gastar ; s'enfectar ; s'enganar dins un afar marrit.
embrenicar (v. tr.): bresar / brigalhar / polverejar.
Embrenicar de pan per far de farç, de bonhetas...
embrenicar (s') : se bresar / se brigalhar / se polverejar.
embresenar (v. tr.): bresar.
embresenar (s') : se bresar.
embriac, -aga (adj. e subs.): encigalat, -ada / pintat, -ada ;
doroníc (plt.) : (*Doronicum*)
mena d'orchida : (*Orchis laxiflora*)
mena de lotièr : (*Lotus corniculatus*)
mena de planta : (*Inula viscosa*)
mena de gèissa : (*Lathyrus variegatus*)
mena de juèl : (*Lolium temulentum*)
mena de valeriana : (*Centranthus ruber*)
mena de narcís : (*Narcissus jonquilla*)
mena de jansemin : (*Jasminum fruticans*)
mena de glaujòl : (*Gladiolus communis*)
mena de peis : (*Triglia lineata*)
embriaga cabra : mena de lotièr. (*Lotus corniculatus*)
embriagada : temps que perdura la bandada.
embriagadura : bandada.
embriagaire, -a : que banda.
embriagement : accion o resulta de bandar o de se bandar.
embriagant, -a : qu'encigala / que pinta / que banda.
embriagar (v. tr.): pintar / encigalar / bandar.
embriagar (s') : se pintar / s'encigalar / se bandar.
S'embriaga un pauc (tant val dire) cada jorn.
embriagat, -ada : t. a. çaisús.
embriaguesa / embriagadissa : ebrietat (R. III, 94)
embriquant, -a : que se bresa aisidament.
embricar (v. tr.): micalhar / bresar / trissar.
embricar (s') : se bresar, bresa-te que te bresaràs ; s'alassar que jamai / se bresar de lassieira.
embricat, -ada : arredut, -uda / bresat, -ada de lassieira.
embriqualhar (v. tr.): bresar d'a fons / embrenicar.
embriqualhar (s') : se bresar d'a fons / s'embrenicar.
« embriegar (s') » : v. **s'embriagar**.
embrinar (v. tr.): trissar / brigalhar / bresar.
embrinar (s') : se trissar / se brigalhar / se bresar.
embrindar (v. tr.): metre a tròcs / esquinçar / lacerar.
embrindar (s') : s'esquinçar.
EMBRIO- : forma prefixada del grèc *embriòn* (fètus)
embriocardia : modificacion patologica del ritme cardiac.
embriogenès (f.): formacion e desenvolopament de l'embrion.

embriogenia : ensemble de las coneissenças sus l'embriogenès.
embriogenic, -a : relatiu, -iva a l'embriogenia.
embriologia : estudi de l'embrion.
embriologic, -a : relatiu, -iva a l'estudi de l'embrion.
embriologista (m. e f.): especialista (m. e f.) d'embriologia.
embrion : gèrme emprenhat (fecondat), dins lo pus primièr periòd de son desenvolopament. (R. III, 113)
En embrion : a l'estat embrionari.
embrionari, -ària : relatiu, -iva a un embrion.
embriopatia : malformacion congenitala abans la naissença.
embrioscopia : examèn endoscopic del fètus.
embriotòm : insrumet per far una embriotomia.
embriotomia : bresar lo cap del fètus mòrt dins la matrix (utèr) per lo ne traire pus aisidament.
embrocar (v. tr.): ramar peses o mongetas (lor metre un tutor) ; estacar un rampèl a una bròca per enganar un aucèl ; traucar amb una espina ; vojar un bròc d'aiga ; lavar a granda aiga ; embuscar.
embrocar (s') : se ponchar a una espina ; s'entravar a una bròca.
« embroissar » : v. **embreissar**.
embrolar (v. tr.): enfangar / passir amb de fanga.
embrolar (s') : s'enfangar / se passir amb de fanga.
embronc, -a : reguèrgue, -a / morrut, -uda / desplasant, -a / malgraciós, -osa.
Uèi, avèm un temps embronc : ... un temps cobèrt.
embroncada : truc ; tust ; pompida ; basscada.
embroncadura : mina de q.q. de morrut (de malgraciós)
embroncar (v. tr.): trucar ; far venir morrut (malgraciós)
embroncar (s') : se formalizar ; venir morrut.
embrondar (v. tr.): garnir amb de brancas ; ramar peses o mongetas.
embrondar (s') : se cobrir de rams / ... de rama.
embrudar / embrudir (v. tr.): divulgar (R. V. 566)
embreissar (v. tr.): getar de sòrts / emmascar.
embrugar (v. tr.): garnir amb de bruga las cledas dels manhans.
embrugir (v. tr.): esbrudir / divulgar. (R. II, 265)
embrugir (s') : s'esventar / s'escampilhar / se divulgar.
embrulhegar (v. intr.): bramar (en parlant del bestial boïn)
embrum (tèrme tecnic de mar.): nèbla / bruma (tuba que raja)
embrumar (v. tr.): cobrir de bruma ; cobrir de nivols ; brumar ; empolverar (s.f.) ; enganar (s.f.) ; susbrumar (argentar o daurar leugièrament) (s.f.)
embrumar (s') : se cobrir de bruma ; se cobrir de nivols ; s'enganar ; se laisser enganar ; se trapar una malautiá vergonhabla.
embrumassar (v. tr.): frequentatiu d'embrumar.
embrumassar (s') : frequentatiu de s'embrumar.
embrumat, -ada : cobèrt, -a de bruma.
embrumassar (v. tr.): cobrir de brumas espessassas.
embrumassar (s') : tubassejar (se cobrir de tubas espessas)
embrumassat, -ada : cobèrt, -a de brumassas.
embrunir (v. tr.): ensornir / atrumar / ennivolir (t. a.)
embrunir (s') : s'ensornir / s'atrumar ; s'ennivolar (t. a.)
embrunit, -ida : ensornit, -ida ; ennivolit, -ida.
embroul : cordèla estacada a una vela per la cargar (mar.)
embrustiar (v. tr.): metre en brústia.
embrutar / embrutir (v. tr.): passir / solhar.
embrutar / embrutir (s') : se passir / se solhar.
embrutit, -ida : passit, -ida / solhat, -ada.

- embucar / embocar** (v. tr.): empafar (far manjar per fôrça)
Embucar los rits o las aucas.
- embucar / embocar (s')**: s'empafar (manjar, manja que manjaràs)
- embucat, -ada / embocat -ada**: empafat, -ada.
- embufada**: resulta de se saber mal de quicòm.
- embufar / embufecar** (v. tr.): bufar; avidar lo fuòc / empurar / empusar; entainar / amaliciar / irritar.
Qué t'embufas aital? Apàsia-te!
- embufar / embufecar (s')**: s'entainar / s'amaliciar / s'irritar / se saber mal de quicòm.
S'embufa totjorn per patin-patan-pas res.
- embufelar**: v. **embuforlar**.
- embuforlar** (v. tr.): getar un sòrt / emmascar / embrueissar.
- embuforlat, -ada**: emmascacat, -ada.
- embugadar** (v. tr.): metre lo linge dins lo bugador.
- embugar** (v. tr.): embegurar / absorbir; abeurar / far beure; far absorbir. *Embugar una fustalha.*
- embugar (s')**: s'embegurar / s'embeure.
- embugat, -ada**: embegut, -uda.
- embuglar** (v. tr.): ensordar (far venir sord)
- embulhar** (v. tr.): embolhar. v. pus naut.
- embulhar (s')**: s'embolhar. v. pus naut.
- embuscalhar (s')**: se metre una buscalha dins un uèlh.
- embuscar** (v. tr.): netejar un rivatèl de sa buscalha o de sas èrbas; empusar una buscalha dins lo cuol d'un insècte.
Quand èrem dròlles embuscàvem de tavans.
- embuscat, -ada**: t. a. çaisús.
- embuscar (s')**: v. **s'emboscar**.
- embut**: mena de còn invertit / embotador. v. **embotador**.
- embutaire, -a**: persona qu'embuta, qu'enfonilha.
- embutar** (v. tr.): enfonilhar; embotar. v. **embotar**.
Embutar la salsissa.
- « **emejar** »: v. **emiejar**.
- emenda**: contravencion.
- emendable, -a**: que pòt èsser melhorat / ... corregit; que deu èsser melhorat / ... corregit.
- emendacion**: emendament. (R. IV, 192)
- emendaire, -a**: persona qu'emenda / ... que corregís.
- emendar** (v. tr.): condemnar a pagar una emenda; corregir; compensar; femar la tèrra.
- emendar (s')**: se melhorar; se corregir.
- emendat, -ada**: melhorat, -ada; corregit, -ida.
- emendièr**: femorièr / fomarièr (montet de fems)
- emergéncia**: accion o resulta d'emergir.
- emergir** (v. intr.): sortir de la mar; sortir d'un liquid, sortir d'endacòm après l'aver traversat (t. a.); (s.f.) sortir de l'escuritat; sortir d'una espròva.
- emerit, -a**: egrègi, -a / eminent, -a.
- emetre** (v. tr.): lançar fòra se (t. a.); metre en circulacion.
Emetre de calor. Emetre una lutz. Emetre un son. Emetre una idèa. Emetre de bilhets...
- emfasi** (f.): fôrça d'expression; fôrça d'entonacion.
Legir amb emfasi. Parlar amb emfasi.
- emfatic, -a**: plen, -a d'emfasi. *Un ton emfatic.*
- emfaticament**: d'un biais emfatic.
- emfisèma** (m.): infiltracion difusa d'aire o de gas dins lo teissut cellular. *Emfisèma pulmonar.*
- emfisematós, -osa**: que patís d'emfisèma.
- emfiteòsi** (f.) e arc.): acapte (m.) (afèrme long)
- emfiteotic, -a** (arc.): donat, -ada en acapte. v. **acapte**.
- EMI**: prefix, del prefix grèc *emi-* (a mitat)
- emianestesia**: anestesia d'una mitat del còrs.
- emianopsia**: flaquesa o pèrdia de la vista dins una mitat de l'espandi visual d'un uèlh o dels dos.
- EMIA**: forma sufixada del grèc *haimà, -atòs* (sang) v. **uremia**.
- emicicle**: sala de forma semicirculara (t. a.)
- emiejar** (v. tr.): partir / partejar / far doas parts; afermar a mièjas.
- emigracion**: accion o resulta d'emigrar; ensemble de personas que se'n van viure dins un autre país.
L'emigracion afraba los païses paures.
- emigrant, -a**: persona que va viure dins un autre país.
- emigrar** (v. tr.): anar viure dins un autre país.
- emigrat, -ada**: persona que s'es mudada dins un autre país.
- Emili - Emilia**: prenom.
- Emilian - Emiliana**: prenom.
- emina** (arc.): mesura de capacitat pel gran (R. IV, 233) mesura de contenéncia per las tèrras.
- eminada**: contengut d'una emina. (R. IV, 233)
- eminal**: emina. (R. IV, 234)
- eminéncia**: truca / puèg / nautor. (R. III, 113) títol de cardinal.
- eminent, -a**: illustre, -a. (v. R. IV, 110)
- eminentament**: d'un biais eminent.
- emiplegia**: paralisi (m.) d'una mitat del còrs.
- emiplepic, -a** (adj. e subs.): paralizat, -ada d'una mitat del còrs; persona paralizada d'una mitat del còrs.
- emiptèr, -a**: caracteristica d'un insècte de las alas de davant mièg tilhosas e mièg membranosas.
La cigala es un insècte emiptèr.
- emir**: cap de tribú aràbia.
- emirat**: província aràbia.
- emisfèri** (m.): caduna de las doas parts d'una esfèra (t.a.); caduna de las doas parts del cervèl.
- emisferic, -a**: qu'a la forma d'un emisfèri.
- emissari, -ària** (subs. o adj.): persona cargada d'una mission secreta; canal que servís a evacuar las aigas d'un lac; canal d'evacuacion en general; t.tecn. d'anatomia; qu'escarta las calamitats; responsable de çò que va pas. *Venas emissàrias. Boc emissari. L'emissari del governament. Canal emissari.*
- emission**: accion de vojar un liquid; sequéncia deràdio o de television; accion o resulta d'emetre. (R. IV, 229)
Emission d'urina. Emission de television. Emission de falsas novèlas. Emission de votz. Emission d'un emprunt. Emissions d'un volcan.
- emissiu, -iva**: que pòt emetre de lutz, de calor...
Lo poder emissiu del fosfòr.
- emissivitat**: poder emissiu.
- emistiqui** (m.): caduna de las doas parts d'un vèrs separadas per la cesura.
« D'autan o de bisa, pren lo vent sus nas... » J.B.
- Emma / Emmà**: prenom.
- Emmanuel - Emmanuela**: prenom.
- emmagazinar** (v. tr.): metre en magazin; acomolar.
Emmagazinar de sovenirs.
- emmagazinatge**: accion d'emmagazinar, d'acomolar.
- emmagenar** (v. tr.): imaginar.
- emmagenar (s')**: s'imaginar.
- emmagresir** (v. intr.): venir magre; venir als cans (occ.)

emmainadar (s') : aver d'enfants o de filhas.
emmalautir (v. tr.): far venir malaut. (R. II, 108)
emmalautir (s') : venir malaut ; se trapar una malautiá.
emmaliciar (v. tr.): far metre en colèra ; pervertir.
emmaliciar (s') : se metre en colèra ; se pervertir.
emmalignar (v. tr.): far venir pus grèu, pus grèva, pus perilhós, -osa.
emmalignar (s') : venir pus grèu ; s'enverinar (s.f.)
emmaliment : accion o resulta d'emmalir o de s'emmalir.
emmalir (v. tr.): pervertir (R. V, 523)
emmalir (s') : se pervertir.
emmalit, -ida : pervertit, -ida.
Los emmalits : los meissants (mi 'sans) (L. 240)
emmandar (v. tr.): refusar d'aculhir / rebufar.
Emmandar la man : mandar un emplastre.
emmanhaguir (v. tr.): far venir manhac. v. **manhac**.
emmanhaguir (s') : venir manhac.
emmanhotar (v. tr.): estropiar una man o un braç.
emmanhotar (s') : s'estropiar una man o un braç.
emmanolhar (v. tr.): engavelar (metre en gavèls)
emmanhotat, -ada : estropiat,-ada d'una man o d'un braç.
emmanilhar (v. tr.): metre una manilha (manada) a quicòm ; metre una quèrba (manada) a un panièr, un pairòl...
emmanolhar (v. tr.): metre en gavèls.
emmantelar / emmantolar (v. tr.): sailar (cobrir d'un mantèl o d'un saile) ; envolopar.
emmantelar / emmantolar (s') : se sailar (se cobrir d'un mantèl o d'un saile) ; s'envolopar.
emmarar (v. intr.): s'enanar en nauta mar.
emmarar (s') : se fòrviar en mar ; se pèdre en mar.
emmaranhar (v. tr.): embarrassar / empetegar ; enrambolhar.
emmaranhar (s') : s'embarrassar / s'empetegar ; s'enrambolhar.
emmarcar (v. tr.): marcar.
emmarinar (v. tr.): far venir umid.
emmarinar (s') : venir umid a causa del vent marin.
emmascaire, -a : persona que gèta de sòrts (R. V, 270) sortilhièr, -ièira / fachilhièr, -ièira. (R. V, 271)
emmascament : sortilègi / sòrt (R. V, 270)
emmascar (v. tr.): getar un sòrt / enfachinar / enfachilhar.
emmascarar (s') : doblèt de se mascarar.
emmarcir (s') : doblèt de se marcir.
emmelar (v. tr.): enduire de mèl ; ajustar de mèl.
Emmelar un croston de pan. Paraulas emmeladas.
Emmelar d'aiga coma bevenda.
emmelar (s') : s'empetegar amb de mèl.
emmenagòg (subs. m.): remèdi qu'amòda las menstruas.
emmenar (v. tr.): demenar / entraïnar ; emportar.
« emmenar » : v. **emendar**.
emmenucar (v. tr.): apecilhar / copar menut.
emmenucar (s') : s'apecilhar / s'embrenicar.
emmerçar / esmerçar (v. tr.): utilizar / emplegar / ocupar ; despensar ; establir / lotjar ; maridar.
emmerçar (s') : s'establir ; se maridar / se cabir.
emmerdar (v. tr.): embrenar / concagar ; infectar ; embestiar / importunar / molestar (R. IV, 247)
emmerdar (s') : se concagar ; s'embestiar.
emmerletar : doblèt de merletar.
emmetròp, -a (adj. e subs.): qu'a una vision normala.
emmetropia : vision normala.
emmetropic, -a : relatiu, -iva a l'emmetropia.

emmimarelar (v. tr.): esbleugir / esbrilhaudar / escalustrar / enlusernar (ofuscar la vista amb una lutz tròp fòrta)
emmimarelar (s') : s'enlusernar.
emmodolonar (v. tr.): metre lo fen en montets dins lo camp.
emmonecar (v. tr.): envolopar lo cap / encapaironar.
emmonecar (s') : s'encapaironar.
emmoninar (s') : se pintar / s'encigalar ; se bandar ; far la pòta / far lo morre ; venir morrut, -uda.
emmoninat, -ada : t. a. çaisús.
emmontanhar (s') : s'empenar (montar sus la pena, sus la cresta d'una montanha)
emmorescar (s') : se vestir d'arab ; se travestir ; se desguisar.
emmorescat, -ada : desguisat, -ada ; travestit, -ida.
emmorralhar / emmorrialhar (v. tr.): cargar un morralh (un morrial) a una bèstia de tira ; far venir morrut ; mandar un emplastre ; muselar (t.a.) v. **morralh**.
Emmorralhàvem los buòus per las dalthasons.
emmortieirar (v. tr.): rebocar / rebatre / perferir (cobrirde mortier)
emmortaisar (v. tr.): far una mortaisa. v. **mortaisa**.
emmoscalhar (v. tr.): enfuscar (far metre en colèra)
emmoscalhar (s') : s'enfuscar (se metre en colèra)
T'emmoscalhèsses pas per un pas res !
emmostar (v. tr.): cobrir de most ; passir amb de most ; empegonir ; beure de most.
emmostar (s') : se comprometre.
emmotlar (v. tr.): donar a quicòm la forma d'un mòtle.
emmòtle : mòtle (cavitat que, se i se voja una substància en fusion o en pasta mai o mens liquida que se pren la forma de la cavitat e la sèrva un còp solidificada)
emmuralhament : accion d'emmurallar.
emmuralhar (v. tr.): enrodar d'una paret (muralha) enclaire dins una paret.
emmuralhat, -ada : enrodat, -ada o claus, -sa dins una paret.
EMO- : forma prefixada del grèc *haima*, -atòs (sang)
emoaglutinacion : emodiagnostic.
emoaglutinina : aglutinina.
emobilia : preséncia de sang dins la bila o dins los canals biliars.
emobiologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'ematologia, de microbiologia e de bioquimia.
emoblastòsi (f.) : tota malautiá tumoral.
emocaterèsi (f.) : destruccion de las cellulas sanguinas.
emocion : trebolament de l'èime per un sentiment (t. a.) ; movement de sensibilitat.
L'emocion lo desparaulèt.
emocionable, -a : que s'emociona aisidament.
emocional, -a : relatiu, -iva a l'emocion o a las emocions.
Una reaccion emocionala.
emocionant, -a : qu'es la causa d'una emocion.
De retrobalhas emocionantas.
emocionar (v. tr.): èsser causa d'un sentiment de plaser, de pena, d'amor, d'òdi, de paur...
emocionar (s') : èsser sul còp d'una emocion.
emoconcentracion : concentracion del sang.
emocromatòsi (f.) : subrecarga de fèrre dins l'organisme.
emoclasia : emolisi.
emodiagnostic : diagnostic basat sus l'examen serologic del sang.
emodialisi (f.) : metòde d'epuracion extrarenala que lo tipe n'es lo ren artificial.

emodilucion : augment de la quantitat d'aiga del plasma sanguin, sens augment de las substàncias en solucion ni mai dels globilions.

emodinamica : estudi de las leis de la circulacion del sang dins los vaissèls.

emofilia : tendéncia a l'emorragia.

emofilic, -a (adj. e subs.): relatiu a l'emofilia ; que patís d'emofilia.

emoftalmia : escampament de sang dins l'uèlh.

emoglobina : matèria coloranta dels globilions roges del sang.

emolesir (v. tr.): amolir / far venir mòl. (R. IV, 248)

emolesir (s') : s'amolir / venir mòl.

emolient : substància qu'a la propietat d'emolesir, d'atudar una inflamacion.

emolient, -a : qu'atuda una inflamacion.

emolisi (f.): destruccion dels globilions roges.

emologar (v. tr.): autenticar. (R. IV, 101)

emologat, -ada : autenticat, -ada.

emolument : retribucion d'un emplegat. (R. IV, 247)

emopatia : tota malautiá del sang.

emoptisia : expectoracion de sang que ven dels paumons.

emoptisic, -a : paumonista (m. e f.) (l.p.) / tuberculós, -osa.

emorragia : flux de sang pro important.

emorragic, -a : relatiu, -iva a una emorragia.

emorroidal, -a : relatiu, -iva a las emorroïdas.

emorroidas (f. plur.): morenas. (R. III, 114)

emostasia : operacion per arrestar una emorragia.

emostatic, -a : relatiu, -iva a una emostasia.

emotiu, -iva : que patís d'emotivitat (que s'abandona tròp a l'emocion)

emotivitat : estat de q.q. qu'es tròp emotiu.

« empabolar » : v. **empobolar**.

empacar (v. tr.): far intrar per fôrça ; ensacar ; cachar / quichar / atapir / somsir (far venir pus compacte)

empacar (s') : s'ensacar ; s'amolonar ; venir pus compacte.

empach / empacha / empachador : obstacle.

empacha-camin / empacha-sarralhas : enrambolhaire, -a ; embarrassaire, -a ; rival. v. p. 20, I°, a.

empachacar / empachocar (v. tr.): empetegar.

empachament : obstacle.

empachar (v. tr.): far obstacle / entravar / embarrassar.
Empacha pas que... : rèsta pas mens que...

empachar (s') : se far obstacle un a l'autre ; s'enrambolhar.

empachat, -ada : embarrassat, -ada / entravat, -ada.
Femna empachada : femna qu'espèra / femna prens.

empachatiu, -iva : qu'embarrassa ; que fa obstacle.

empachós, -osa : qu'embarrassa ; que fa obstacle.

empachugar (v. tr.): empetegar / embaranhar.

empafar (v. tr.): embucar / empapolar / assadoliar ; tocar / empegar amb un gèt de quicòm.

empafar (s') : s'embucar / manjar, manja que manjaràs ; se conflar (s. f.) *S'empafèt d'un biais vergonhable. S'empafa coma un piòt.*

empagesir (v. tr.): far revertar un pagés.
Son vestit l'empagesís.

empagesir (s') : revertar un pagés ; venir pagés.

empaisanir (s') : se far païsan / venir païsan.

empaisanir, -ida : vengut païsan ; venguda païsans.

empaisselador, -oira : que deu èsser ramat, -ada / que cal provesir d'un tutor (en parlant de plantas)

empaisselar (v. tr.): ramar / provesir d'un tutor ; espintar un paissèl al pè d'una soca.

empaisselat, ada : t. a. çaisús.

empaïta : embarràs / obstacle.

empaïtar (v. tr.): embarrassar / entravar / far obstacle / empetegar / empedegar.

empalament : accion o resulta d'empalar o de s'empalar.

empalanquir (v. tr.): metre sus un pavés. v. **pavés**.

empalar (v. tr.): prene amb una pala ; metre sus la pala ; enrodar de pals ; espiconar amb de pals ; metre la barra del truèlh dins l'uèlh de la vitz ; transforar (traversar de part en part) amb un pal.

empalar (s') : s'espintar sus un pal.

empalason : relaiet de pèira davant la boca d'un forn ; cima de barra del truèlh que s'empusa dins l'uèlh de la vitz.
Apèva la pala sus l'empalason abans d'enfornar.

empaleitar / empaligotar (v. tr.): empaisselar. v. pus naut.

empalh : palha menuda.

empalhar (v. tr.): apalhar (aprestar lo jaç del bestial) ; garnir amb de palha ; cobrir amb de palha ; (arc.) butar las garbas dins la maquina de batre

empalhar (s') : se jaire dins la palha ; s'anar jaire (t. a)

empalhaire, -a : persona qu'empalha de cadièiras ; persona que butava las garbas dins la maquina de batre ; persona qu'empalha de bèstias.

empalhatge : accion d'empalhar o de reempalhar (t. a.)

empalhosir (v. tr.): emplenar de palhusses (festucs de palha)

empalhosir (s') : s'emplenar lo pel de palhusses ; s'alimenar dins de palha / s'espalhassar.

empalissar (v. tr.): enrodar de pals.

empalissonar (v. tr.): empaisselar (espintar de paissèls)

empalm : palm. v. **palm**.

empalmar (v. tr.): plombar / emplombar (unir dos caps de còrda en teissent los fils de l'un amb los de l'autre)

empalsar (v. tr.): empalar (traversar de part en part amb un pal)

empalsar (s') : s'empalar.

empalunar (v. tr.): menar dins un palun. v. **palun**.

empalunar (s') : se fòraviar dins un palun ; se mudar en palun.
Lo nòstre sanhàs s'empaluna de mai en mai.

empampanar (s') : se cobrir de pampes.
Las trufas s'empapanan : aurem de vianda.

empanar : metre lo gran dins la tremuèja per lo mòlre.

empanèla : ancora pichona que fa pròdol a la gròssa.

empanelar (v. tr.): enganar ; espintar l'ancora pichona abans d'espintar la gròssa.

empanelar (s') : s'enganar.

empanir (v. tr.): envelar / desgetar.

empanir (s') : se desgetar. v. **desgetar**.

empanit, -ida : guèrlhe, -a / gòbi, -a / desbigossat / desgetat, -ada ; tacat, -ada (en parlant d'un veire, d'un miralh...)
Aquel miralh val pas res pus, qu'es tot empanit.

empanelatge : assemblatge de doas ancoras.

empanon : tèrme tecnic de fustièr, de marina...
« empanensar » : v. **paisselar**.

empantenaar (v. tr.): trapar amb un filat ; embarrassar (s.f.)

empapachar / enfafachar (v. tr.): emplenar lo papach / embucar / embocar.

empapachar / enfafachar (s') : s'emplenar lo papach.

empapar (v. tr.): empafar amb de papa. v. **papa**.
Soi empapat : ai la boca espessa (s.f.)

empapieirar (v. tr.): envelopar dins de papieir.

empapilhonar (v. tr.): embeguinar. v. pus avant.
empapolar (v. tr.): frequentatiu d'empafar.
empapolar (s'): se noirir de regardèla.
empapussar (v. tr.): sailar / envolopar; doblet d'empassar.
empaquetador, -airitz: persona qu'empaqueta.
empaquetament: accion o resulta d'empaquetar.
empaquetar (v. tr.): far un paquet; far de paquets.
empaquetar (s'): s'emmantelar.
empaquetatge: accion o resulta d'empaquetar.
emparadisar (v. tr.): metre en paradís.
emparadisar (s'): anar al paradís.
empara: paret / fortificacion; dogà / valat; barri; cenchà de nivòls a l'asuèlh.
emparar (v. tr.): gandar / aparar / defendre / protegir.
emparar (s'): s'apoderar; s'apevar.
emparaulat, -ada: que parla plan e aisidament.
emparaulir (s'): se metre a barjacar / ... a parlar fôrça.
emparedar (v. tr.): enrodar de parets (muralhas)
emparentar (v. tr.): far venir parents.
emparentar (s'): venir parents.
empargar (v. tr.): claure un tropèl dins un pargue.
Luna empargada: luna que fa pargue / luna negada.
empartir (s'): s'enanar.
empassaire: intrada de la gargamèla / ... de la garganta.
empassar (v. tr.): far engolir.
empassar (s'): engolir.
empastament: accion d'empastar o de s'empastar.
empastar (v. tr.): noirir la polalha amb de papa v. **papa**.
 empegar / envescar; empetegar / empedegar.
empastar (s'): s'assadolar amb de pastas; s'enfangar; s'empetegar; venir gras.
empastelar (v. tr. e intr.): mudar en pasta; pegar.
empastissar (v. tr.): pegar / empegomir / envescar.
empastifar: doblet popular d'empastar.
empastissar (s'): venir pegós, -osa.
empatolhar (v. tr.): envolopar dins de farda vièlha; empaquetar; encapaironar; embarrassar.
empatolhar (s'): s'encapaironar (s'envolopar lo cap)
empatronar (v. tr.): donar / balhar / far patron de.
empatronar (s'): venir patron d'un ostal.
empatufar (v. tr.): emmascar. v. **patufa**.
empaumada: còp donat amb la pauma de la man.
empaumaire, -a: persona qu'empauma.
empaumar (v. tr.): prene dins la man; prene una palma dins la man e la remandar; mandar un emplastre; s'apoderar de l'èime de q.q.
empaumar (s'): se conflar / s'encreire.
empaume: emplastre.
empaurir (v. tr. e intr.): far venir paure.
empaurir (s'): venir paure.
Un paure s'empaurís cada jorn un pauc mai.
empausador: fòssa d'afachaire.
empausar (v. tr.): metre lo cuèr dins l'empausador; tanar; asagar (prene l'aiga dins las sabatas); impausar; depausar.
empausar (s'): se pausar / far una pausa.
 « *empautar* » : v. **empautar**.
empautrar (v. tr.): enfangar.
empautrar (s'): s'enfangar.
Lo tractor s'empautrèt dins un fangassàs.
 « *empe* » : v. **empés**.
empebrar (v. tr.): metre de pebre / pebrar.
empebrar (s'): trapar una malautiá vergonhabla.
empebrinar (s'): s'encolerir / se metre en colèra.
empecadar (s'): s'enfangar dins lo pecat.
empecadat, -ada: enfangat, -ada dins lo pecat.
empedegar / empetegar. v. **empetegar**.
empedador: marca pel bestial lanut.
empenaire, -a: persona qu'empenga quicòm.
empengament: accion o resulta d'empengar quicòm.
empenganta (plt.): èrba de la cloca (*Silene nutans*)
 atrapa mosca (plt.) (*Silene italica*)
empegar (v. tr.): metre un emplastre de pega; pegar / empetegar / empedegar / envescar / trapar. v. **pega**.
empegar (s'): se trapar / s'empetegar / s'envescar; trapar una malautiá vergonhabla.
empegomir (v. tr.): far venir pegós, -osa / empegar / envescar.
empegomir (s'): venir pegós, -osa / s'empegar.
empegomit, -ida: negrós, -osa; bochard, -a; crassós, -osa.
empegontar (v. tr.): far venir crassós, -osa.
empegosir (v. tr.): far venir pegós, -osa.
empegosir (s'): venir pegós, -osa.
empeguir (v. tr.): engrepesir.
empeilar (v. tr.): clavar.
empeilar (s'): se clavar dedins.
empeirada: camin empeirat.
empeirament: accion o resulta d'empeïrar.
empeïrar / empeïregar (v. tr.): cobrir amb de pèiras; petrificar (mudar en pèira)
Arbre empeirat: arbre petrificat.
Camin empeirat.
empeissonar (v. tr.): metre de peïsses dins un riu.
empejorar (v. tr.): far venir pièger
empejorar (s'): venir pièger.
empelada: sadol / gròs repais.
empelar (v. tr.): engolir; devorar / devorir.
 « *empelar* » « *empeltar* » : v. **empautar**.
empelissat, -ada: provesit d'una forradura.
empelotar (v. tr.): metre en pelòta.
empelotar (s'): se metre en pelòta; se repapilhar (en parlant d'una planta que la saba es empachada)
empenar: emplumar / garnir amb de plumas.
empenar (v. tr.): far de pena; metre en pena.
empenar (s'): s'emplumar / butar las plumas; se metre en pena; s'emmontanhar (montar a la pena (cima) d'una montanha)
empenat, -ada: emplumat, -ada; que se ten del tròç / entièr, -ièra; en pena.
empench, -a: p.p. de empénher / empénger.
Empench al trabalh: atissat al trabalh.
empencha: butada / impulsion / brandida / secotida; braçada de nada; flòc d'escorsa; alenada; corrent (flux d'aiga); barra de pòrta cochèira; còp de man (ajuda); partida superiora del pè o de la sabata.
empenchar (v. tr.): metre l'empencha a una sabata.
 « *empencha - empenhar* » (fr.): v. çaisús
empenheire, -a: provocator, -triz.
empénher / empénger (v. tr.): butar una pòrta sens la tampar; empusar lo fuòc; acometre; encorar a mal far.
empénher / empénger (s'): s'afogar / s'atissar; se lançar; s'adonar.
empenhoradura (arc.): accion o resulta d'empenhorar.
empenhorar (v. tr. arc.) (L. 139): engatjar (metre en gatge)

empensat, -ada : apensamentit, -ida / laguiós, -osa.
empenta : governalh de batèu (batèl) o de radèu (radèl)
empepiar (v. tr.) : far venir piòt, -a (nèci, nècia)
empepiar (s') : venir piòt, -a (bèstia)
empepinar (s') : se despacientar.
empepire, -airitz : emperador, -airitz.
emperar (v. tr.) : regir / governar / comandar / regnar.
Orason emperada : orason obligatòria. (liturgia)
emperau : trabalh d'un agricultor salariat après sa jornada normala.
emperesir (v. tr.) : donar la canha / far venir pigre / far venir fug-òbra (fy ˘ br ɔ)
emperesir (s') : trapar la canha / venir fug-òbra.
empergar (v. tr.) : metre sus una pèrga. *Empergar la salsissa.*
empèri : accion d'emperar, de comandar; autoritat d'un emperador; estat somés a un emperador.
Far l'empèri : mestrejar.
emperit, -ida : qu'a perdut son vam; qu'a perduda sa vigor; incapable, -a; imbecil, -a; insolvable, -a.
Aquel paure vièlh es vengut tot emperit.
emperlar / emperlejar (v. tr.) : adornar amb de pèrlas.
emperlar / emperlejar (s') : s'adornar amb de pèrlas.
empèrnar (v. tr.) : cofar / cargar una còfa.
empèrnar (s') : se cargar una còfa.
emperosinar (v. tr.) : enduire de pegarosina (resina) enquitranar « *godronar* » (l.p.)
empersonat, -ada : qu'a de prestança.
empertesir (v. tr.) : pèdre / esmarrar / esgarar.
empés : substància per enregdesir una estòfa; amidon; granda consòuda. (*Symphytum officinale*)
empesa : pega de teisseire.
empesadura : estòfa empesada; anar, aire, ton... empesats; afectacion.
empesaire, -a : persona qu'empesa.
empesar (v. tr.) : amidonar.
empesatge : accion o resulta d'empesar.
empesolhir / empesolhinar (v. tr.) : cobrir de pesolhs.
empesolhir / empesolhinar (s') : se cobrir de pesolhs.
empestar (v. tr. e intr.) : pudre / empudesinar / enfalènar.
empestelar (v. tr.) : embarrar a clau / clavar dedins.
empestelar (s') : se clavar dedins.
empetegar (v. tr.) : embarrassar; entrepachar; empachar.
empetegar (s') : s'embarrassar; s'entrepachar.
empetegat, -ada : embarrassat, -ada (t.a.); entrepachat, -ada.
Se tròba empetegat dins un afar dobtós.
empèut : part que se lèva d'un arbre o d'un animal per l'empeutar sus una altra entalha; emplombadura; timon.
empeutadís, -issa : marca laissada per un empèut; çò ajustat per un empèut.
empeutador, -adoira : que pòt èsser empeutat, -ada.
empeutaire, -a : persona qu'empèuta.
empeutar (v. tr.) : inserir una brota sus una branca o sus un tronc de biais que fagan pas qu'un; inserir una porcion de pèl, d'òs o de carn dins una lesion de biais que fagan pas qu'un.
Empeutar un debàs : li tornar lo pè.
empeutatge : accion o resulta d'empeutar.
empeuton : empèut pichon.
empicanhar : doblèt de picanhar.
empicanhar (s') : doblèt de se picanhar.

empila : pièja / estançon / espigon / espicon (pal de sosten)
empilable, -a : que pòt èsser empilat, -ada.
Cadièiras empilablas.
empilada : montet en forma de pila.
empilaire, -a : persona qu'empila, qu'amonteta.
empilament : accion o resulta d'empilar.
Un empilament de libres que se pòt pas dire.
empilar (v. tr. e intr.) : metre un sus l'autre; amontetar; sostèner / espiconar.
empilar (s') : s'amontetar en forma de pila.
empilatge : accion o resulta d'empilar.
empimparrar (v. tr.) : enduire; empegomir / envescar; emplastrar; passar; adornar / parar.
empimparrar (s') : s'adornar / se parar; s'emplastrar.
empimponar (v. tr.) : adornar amb pampres e rasims.
empimponar (s') : s'encigalar / se bandar.
empinhar (v. tr.) : engatjar / ipotecar (R. III, 550)
empintanar : frequentatiu de pintar e de se pintar
empipar (v. tr.) : fiuletar / piuletar; enganar.
Empipar d'aucelons.
emplaçament : airal ocupat per quicòm o qualqu'un.
emplaçar (v. tr.) : designar un emplaçament.
emplaçat, -ada : situat, -ada.
emplajar (v. tr.) : butar cap a la plaja, cap al ribatge.
emplajar (s') : s'encalar (s'ensablir sus la plaja)
emplanar (v. tr.) : mandar, deslargar dins la plana; cobrir la plana; mandar un brave emplastre.
emplanar (s') : anar dins la plana; s'espandir / s'escampilhar; s'aisar / s'espatar / s'espatarrar.
emplanat, -ada : planada / esplanada; expandida; expandi.
emplastrar (v. tr.) : aplicar quicòm que fa emplastre; aplicar quicòm en mòde d'emplastre; empegar / empegomir / envescar; plastrar; mandar un emplastre.
M'as emplastrada tota la taula !
emplastrar (s') : s'empegomir / s'envescar.
emplastrat, -ada : t. a. çaisús.
emplastre : medicament (R. IV, 173) extèrn que s'aplica sus la pèl; persona malautissa; persona emperida; engautada / sofla / carpan.
Siás aquí coma un emplastre !
Se trapèt un brave emplastre.
emplastricar (v. tr.) : frequentatiu d'emplastrar.
emplec : carga / ofici.
emplegament : implicitament.
emplegar (v. tr.) : utilizar (t. a.)
emplegar (s') : s'escometre / se consacrar a / s'avodar a.
emplegat, -ada : persona qu'a un ofici public.
emplenar (v. tr.) : emplir; empenhar / garnir / encénher.
emplenar (s') : se comolar / s'emplir.
empliment : accion de s'emplir, de s'emplenar.
emplir (v. tr.) : emplenar (t. a.)
emplir (s') : s'emplenar / se comolar.
emplombadura : empèut / ensèrt.
emplombar (v. tr.) : empeutar / ensertar.
emplum : blat o farina entre las mòlas d'un molin.
emplumar (v. tr.) : cobrir de plumas; emplenar amb de plumas.
emplumar (s') : butar las plumas / se cobrir de plumas.
empobolar (v. tr.) : provesir de merça marrida; infestar d'èrbas marridas o de parasits.
empobolar (s') : èsser envasit, -ida per quicòm (t. a.)

empobolat, -ada : infestat, -ada.
empochaire, -a : panaire, -a / laire, -a / lairon, -ona / raubaire, -a.
empochar (v. tr.): metre en pòcha.
empoderat, -ada : poderós, -osa / potent, -a (qu'a de poder)
empoilar (v. tr.): enganar q.q. en li vendent una ròssa.
empoilar (s') : s'enganar ; capitar pas ; tombar mal.
empoisonar (v. tr.): donar de poison (t. a.) ; pudre ; corrompre ; enverinar ; infestar ; enfectar ; embestiar.
Empoisonar las talpas. Sentís qu'empoisona.
Soi empoisonat : soi bravament embestiat.
empoisonaire, -a : persona qu'empoisona (t. a.)
empoisonament : t. a. del vèrb empoisonar.
empoisonar (s') : prene de poison ; se corrompre ; s'embestiar.
empoisonatge : accion o resulta d'empoisonar.
empomadat (v. tr.): enduire de pomada ; blandir.
empolverar (v. tr.): salpicar / saupicar ; podrar (t. a.) / metre de podra (R. IV, 593)
empondre (v. tr.): enauçar.
emponganada : estofament.
emponganar (v. tr.): embarrassar lo canèl de la respiracion.
emponganar (s') : s'enganar lo canèl de la respiracion ; s'estofar. *Aquel fum m'empongana !*
emponha : ponha (fòrça de la man)
emponhada : resulta d'emponhar o de s'emponhar.
emponhament : accion d'emponhar.
emponhar (v. tr.): sasir, agafar amb la man / agantar.
emponhar (s') : s'agafar amb las mans.
empont : airal enauçat al respècte del sòl o del ponde ; estatja ; enart. v. **empondre**.
empontilhar (v. tr.): atindolar / entindonar / tindonar (metre un tonèl sus un tondon)
empontatge : accion de metre un tonèl sus un tondon.
empopinar (v. tr.): ensordar / eissordar (far venir sord) ; alassar ; embestiar.
emporporar (v. tr.): donar a quicòm la color de la porpra.
emporporar (s') : prene la color de la porpra.
Cèl emporprat. Emporprat de vergonha.
emporporat, -ada : color de porpra.
emportable, -a : insuportable, -a.
emportadís, -issa : que se pòt emportar.
emportaire, -a : persona qu'emporta quicòm.
emportament : accion d'emportar.
emportar (v. tr.): emmenar / demenar (prene amb se)
emportar (s') : se cargar una brava colèra.
emposcalhar / emposcar (v. tr.): cobrir de posca.
empotegar (v. tr.): cobrir d'emplastres.
empotumat, -ada : qu'a de bravas pòtas ; morrut, -uda ; irat, -ada.
empre, -a : qu'es pas apariat, -ada ; impar, -a.
emprecariat, -ada : ipotecat, -ada (R. III, 550) bravament endeutat, -ada ; bravament empetegat, -ada.
emprecariar (v. tr.): embarrassar ; empetegar.
emprecariar (s') : s'empetegar dins un marrít afar.
empresonar e derivats : v. **empresonar**
empresonament : prèissa / cocha / ardor / afan / triga / afiscament ; servilitat.
empresonar (s') : s'afanar / se cochar / se coitar.
*« emprémer / empremir » (arc.) : v. **emprimir***
emprendre / emprene (v. tr.): entreprene ; embrandar / embrasar ; metre una condicion a un mercat.

emprendre / emprene (s') : s'embrandar / s'embrasar (t. a.)
emprenhament : fecondacion ; mal de nòu meses (l. p.)
emprenhar (v. tr.): fecondar (t. a.) (R. III, 298)
emprenhar (v. tr.): tombar encinta / tombar gròssa (l.p.)
emprenta : marca / impression / empression (R. IV, 623)
emprés, -esa (t. a.) : p.p. de s'emprene.
empresar (v. intr.): se far glòria de / s'enorgulhir.
empresonament : accion o resulta d'empresonar.
empresonar (v. tr.): embarrar a la preson o endacòm mai.
empresonat, -ada : embarrat, -ada a la preson o endacòm mai.
empression : impression ; emprenta. (R. IV, 623)
empresurar (v. tr.): far calhar lo lach amb de presura.
emprigondir (v. tr.): curar (far venir pus prigond, pus plond)
emprigondir (s') : venir pus prigond, -a / ... pus plond, -a.
emprigondit, -ida : vengut, -uda pus prigond, -a.
emprimas (f. plur.): bargas (aplech per bresar lo cambe)
emprimeira / imprimeira : persona qu'emprima / qu'imprima ; maquina d'emprimir / d'emprimar.
emprimeire, -a : estampaire, -a / imprimeire, -a.
emprimir (v. tr.): estampar / imprimir. (L., 140)
emprimit, -ida : estampat, -ada / imprimit, -ida.
emprinciariar (v. tr.): començar / entamenar / amodar.
emprinciariar (s') : s'amodar.
emprunar (s') : trapar la foira de manjar tròp de prunas.
emprunt : manlèu d'argent o de quicòm mai. (R. III, 116)
empruntador, -airitz : relatiu, -iva a un emprunt ; que pòt èsser empruntat, -ada.
empruntaire, -a : persona qu'emprunta (t. a.)
empruntar (v. tr.): se far prestar ; tirar quicòm de quicòm mai ; logar : *Ai empruntada una servicjala.*
La luna emprunta la seu lutz al solelh.
empruntar (s') : se logar.
empudegar / empudesinar (v. tr. e intr.): pudre / enfectar / sentir pas a bon.
empudentir (v. tr.): empestar / enfectar.
empudentit, -ida : empestat, -ada / enfectat, -ada.
empudesir (v. tr.): empudentir.
empunaisir (v. tr.): empobolar / infestar de címeccs ; sentir pas a bon.
empunaisir (s') : s'empobolar (s'infestar) de címeccs.
empunaisit, -ida : t. a. çaisús.
empurar / empusar (v. tr.): avidar lo fuòc / tusonar : acometre ; fomentar (R. III, 354) ; instigar (R. III, 560)
empurar / empusar (s') : s'escaufestrar.
empusador, -oira : * instigador, -airitz. v. (R. III, 560)
empusaire, -a : tusonaire.
empusament : * instigacion.
emul, -a : persona que cèrca a egalar o a despassar q.q.
emulacion : rivalitat / competicion. (R. III, 118)
emulador : dispositiu per simular un autre ordenador.
emular (v. tr.): simular un autre ordenador.
emulsion : liquid que conten en suspension de particulas microscopicas non misciblas d'un autre liquid ; t. tecn. de farmacia ; t. tecn. de fotografia.
emulsionar (v. tr.): cambiar en emulsion.
emulsiu, -iva : de la natura d'una emulsion.
en (prep) : *en Occitània, en Arles, en tèrra, en fèsta, en mai, en flor, en argent, en disant, en fasent, en bramant...*
en / ne (adv. pron.) : *ne vòli, ne veni, garda-ne, pòrta-ne, Lo ne tiri. Anatz vo'n. Vo'n portarem...*
En : sénher. *En Joan, En Jòrdi, En Barta, En Lafont...*

EN- : prefix, del latin *in* (dins) : v. **enclaire - emmurallar**.
del latin *inde*, de (airal o origina) : (tot un fum de mots)
del grèc *en* (airal o origina) : v. **endemia**.

èna (f.) : la letra N.

ENÀ : acronim de « Escòla Nacionala d'Administracion »

enaigar (v. tr.) : recobrir un terren d'aiga ; asagar bravament ; ajustar tròp d'aiga a quicòm / negar :
Enaigar son vin. Lo riu a agut enaigats los prats.

enaigar (s') : se recobrir d'aiga ; se mudar en aiga ; s'enanar sus l'aiga ; se banhar de lagremas.

enaigat, -ada : negat, -ada.

enairar (v. tr.) : airejar / aurejar (expausar a l'aire) ; soslevar ; exalar ; brandir ; tafurar ; embestiar.

enairar (s') : se levar (en parlant del temps)

enairat, -ada : t. a. del vèrb enairar.

enamoramant : accion o resulta de far tombar amorós, -osa o de tombar amorós, -osa.

enamorar (v. tr.) : inspirar d'amor a q.q. / far tombar amorós, -osa.

enamorar (s') : tombar amorós, -osa.

enamorat, -ada : tombat amorós, tombada amorosa.

enamorent (adv.) : pauc a pauc.

enanar (s') : partir. *S'es enanat* : se n'es anat.

enançament : avança, progression, succès.

enançar (v. tr.) : avançar ; enantir / entanchar ; vantar.

enançar (s') : s'avançar ; s'entanchar ; capitar.

enant (subs. e adv.) : avança ; en avant ; totara.

enantiment : avançament ; progression.

enantir (v. tr. e intr.) : avançar dins son trabalh / entanchar ; grandir ; abalir un mainatge (l'elevar)

enantir (s') : se despachar ; èsser avançat dins son trabalh ; s'entanchar (èsser prèp de la fin / s'acabar)
La fèsta s'entancha (se va acabar)

enantora (adv.) : abansora ; sens esperar mai.

enarbrar (s') : s'ajocar sus un arbre ; se cabrar contra un arbre per ne manjar las fuèlhas.

enarca (m. e f.) : persona sortida de l'ENÀ.

enarcar (v. tr.) : corbar en forma d'arc ; plegar ; voutar ; desgetar (incurvar leugièrament)

enarcar (s') : se corbar en forma d'arc ; se plegar ; se voutar ; se desgetar (s'incurvar leugièrament)
Los cats s'enarcan sovent, las vacas tanben.

enardidor, -a : qu'enardís, que balha de coratge.

enardiment : accion d'enardir o de s'enardir.

enardir (v. tr.) : acometre (butar a l'accion) ; animar l'èime de q.q.

enardir (s') : metre de coratge.

« *enarmassir (s')* » : v. **enermassir (s')**

enarquilha (v. tr.) : quilhar ; requinquilha ; eriçar ; far venir altiu (R. II, 59) ; ... arrogant (R. II, 127)

enarquilha (s') : se tornar quilhar ; se requinquilha ; s'enuacelar / venir altiu, arrogant. v. **enuacelar**.

enart : cadafalc / escadafalc ; estatja de maçon ; mena de laissa.

enartament : ereccion ; escaufèstre ; colèra.

enartar (v. tr.) : elevar / quilhar / montar ; exaltar (R. VI, 270) metre en colèra ; estrambordar ; afiscalhar.

enartar (s') : se quilhar ; s'afiscalhar ; s'estrambordar ; se metre en ereccion ; se metre en colèra.

enastar (v. tr.) : engulhar sus un ast ; engulhar sus un cròc ; macar amb un cròc o amb las relhas d'un tractor.

enastat, -ada : afrabat, -ada pel cròc o per las relhas.

enaucar / enauçar (v. tr.) : elevar / enairar / far montar.

enaucar / enauçar (s') : s'elevar / s'enairar / montar.

enuacelar (s') : s'espelofir / s'esfarfalhar coma un aucèl (conflar sas plumas) ; se metre en colèra.

enaurant, -a : exaltant, -a (R. VI, 270)

enaurament : exaltacion (R. II, 60)

enauratge : accion de prene la volada ; ... de s'exaltar.

enaurar (v. tr.) : elevar dins l'aire ; expausar al vent ; exaltar.

enaurar (s') : s'envolar ; s'exaltar ; se montar ; s'emportar ; (arc.) montar en cadieira.

enaurelar (v. tr.) : ensordar a dich de cridar (a fòrça de...)

enaurelar (s') : s'encanalhar / se degalhar / se pervertir ; s'enfucar broncament / s'irar (R. III, 574)

enausir (v. tr.) : escotar. *Dieu vos enausisca !*

enautar : doblat d'enaucar.

enaval (adv.) : cap aval ; aval.

enavant : estrambòrd ; vam ; vigor ; adressa.

en badas / de badas (adv.) : en van.

enbàs (m.) : la partida inferiora.

-ENC : sufix que marca relacion, origina, revèrt, qualitat, color : **agostenc - tolosenc - lachenc - omenenc - vimenenc - rogenic - verdenc...**

-ENÇA : sufix, del latin *-entia* (idèa d'accion o de resulta)
v. **partença - valença - descasença**.

« *encà* » : v. **encara**.

ençà / ençai (adv.) : cap aicí. *Fai-te ença* : vèni aicí.

ença enlà : çai e lai.

ença que (conj.) : entrò que.

encabalar (v. tr.) : provesir una bòria d'apleches e de bestial.

encabalar (s') : se provesir d'apleches e de bestial.

encabalat, -ada : provesit, -ida d'apleches e de bestial.

encabanar (v. tr.) : metre en cabana ; cobrir coma una cabana ; ramar los manhans ; encapaironar ; cauçar una planta.

encabanar (s') : se claure dins una cabana ; s'encapaironar ; se cobrir de nèu, de nivols o de tubas.
La luna es encabanada.
Lo temps s'encabana : lo temps se cobrí.

encabassar (v. tr.) : metre dins un cabàs (t. a.)

encabdelar (v. tr.) : escautonar (metre en madaissa)

encabdelar (s') : s'engrumelar (far de grumèls) ; s'acoconar.

encabestrar (v. tr.) : cargar un cabestre a un bestial ; mestrejjar q.q. ; maridar q.q.

encabestrar (s') : se maridar.

encabironar (v. tr.) : montar los cabirons d'un ostal.

encablar (v. tr.) : amarrar una embarcacion, un naviri ; enrodar d'un cable.

encabrar (s') : se quilhar sus las patas de darrèr (cabra, caval...) s'entrepachar (en parlant d'un caval) ; se cabrar (s.f.)

encadaissar (v. tr.) : encolar (enduire de còla) / envescar ; ancian tèrme de teisseire.

encadaistre : mòble vièlh e qu'embarrassa.

encadastrar (v. tr.) : enregistrar al cadastre.

encadaular (v. tr.) : embarrar amb una cadaula.

encadenada : causas encadenadas ensemble.

encadenaire, -a : persona qu'encadena.

encadenament : accion e resulta d'encadenar ; succession de causas encadenadas.

encadenar (v. tr.) : estacar amb de cadenas.

encadenar (s') : se succedir coma las anèlas d'una cadena ; s'estacar amb de cadenas.

encadenassar (v. tr.) : embarrar amb un cadenàs.

encadenassejar (v. tr.) : doblet d'encadenassar.

encadeneta : cadena per ligar las mans d'un presonièr.

encadieirar (s') : se sèire sus una cadieira ; montar en cadieira (presicaire)

« *encadrar* » : v. **enquadrar**.

encafornar (v. tr.) : claure dins una cavèrna (R. II, 366)

encafornar (s') : se claure dins una caforna (cavèrna)

encafornat, -ada : amagat, -ada dins una caforna.

encaïnar (v. tr.) : acometre un can (l'excitar) (R. II, 398)

encaïnar (s') : se corroçar (se metre en colèra)

encaire : planh ; recriminacion ; rambalhadís.

encaissaire, -a : persona qu'encaïssa (t. a.)

encaïssar (v. tr.) : metre en caïssa (t.a.) ; tròp manjar ; enfonzar.
Encaïssar d'argent. Encaïssar un còp de pè.

encaïssar (s') : s'enfonzar.
Lo camin s'encaïssa entremièg de rocasses.

encaladar (v. tr.) : far una calada / pavar.

encaladat / encaladada (subs.) : airal pavat.

encaladat, -ada (adj.) : caladat, -ada / pavat, -ada.

encaladièr : aisina per far d'encalat (de peral) v. **peral**.

encalar (v. tr.) : plantar (arrestar) amb una còta / cotar ; ensablant un naviri sul ribatge ; cotar lo motor d'un veïcul.

encalar (s') : s'ensablant ; s'enfangar ; se cotar / se plantar.

encalastrar (v. tr.) : encastrar. v. **encastrar**.

encalat (subs.) : peral (formatge blanc, fresc, gras e mòl)

encalat, -ada : moquet, -a / atrapat, -ada.

encalatge : resulta (per un naviri) de s'ensablant.

encalcinar / encaucinar (v. tr.) : metre de cauç.
Encaucinar una tèrra de Segalar.

encalelhar (v. tr.) : esclairar amb un calelh (lampa d'òli)

encalelhar (s') : s'esclairar amb un calelh. v. **calelh**.

encalorar / encalorir (v. tr.) : escalfar.

encalorar / encalorir (s') : s'escalfar.

encalossar (v. tr.) : plan apariar las palhas d'una gabèla.

encalotar (v. tr.) : cargar una calòta a q.q.

encalotar (s') : se cargar una calòta.

encalrar (s') : s'alucar ; plan cremar ; flambar.

encaluquir (v. tr.) : far venir caluc.
Aquel canhàs m'encaluquís las fedas !

encaluquir (s') : venir caluc.

encaluquit, -ida : vengut caluc, venguda caluga.

encambada : grand pas.
A encambadas : a grands passes.

encambament : mordida d'un vèrs sus un autre.
E lo teu còr, dins tas costèlas rebombís...

encambar (v. tr.) : traversar en passant una camba per dessús ; enforçar ; canelar / tanar (montar en grana) ; mordir sus quicòm ; usurpar (R. V, 454)
Encambar un caval. Encambar un valat.
Lo pont encamba lo riu.

encambar (s') : s'escambarlar (se metre de cavalgons)

encambonar : (v. tr.) : entravar las cambas de davant d'un animal bartassièr.

encambrar (v. tr.) : claure dins una cambra.

encambrar (s') : se claure dins una cambra.

encamelar (v. tr.) : amolonar / amontetar.

encamelar (s') : s'amolonar / s'amontetar.

encaminar (v. tr.) : metre en rota / arotar (R. V, 116)

encaminar (s') : se metre en rota / s'arotar (R. V, 116)

encamisar (v. tr.) : cargar una camisa a q.q.

encamisar (s') : se cargar una camisa.

encamisat, -ada : en camisa.

encamusselar (v. tr.) : * pelotonar. v. (R. IV, 541)

encanallar (v. tr.) : pervertir (R. V, 523)

encanallar (s') : se pervertir.

encanar (v. tr.) : escartar amb una cana (rosèl) las cambas de darrèr d'un moton o d'un anhèl despelats.

encandelar (v. tr.) : enregar drech ; regar (laurar) drech.

encanelar (v. tr.) : enserter en cantarèla. v. **ensertar**.
Lo castanhièr s'empèuta pas, s'encanèla.

encanhar (v. tr.) : irar ; acometre ; encanissar ; excitar.

encanhar (s') : s'irar ; s'acometre ; s'encanissar ; s'excitar.

encanhat, -ada : t. a. çaisús.

encanissar (v. tr.) : encolerir (far metre en colèra) ; emmalir ; encapriçar ; obstinar (R. IV, 356) ; cobrir de canissa.

encanissar (s') : s'encolerir ; s'encapriçar ; s'obstinat.

encanissat, -ada : t. a. çaisús.

« *encant* » e derivats : v. **enquant**.

encantacion : encant / encantament.

encantada (subs.) : fada (encantaira / embelinaira)

encantador, -oira (adj. e subs.) : embelinaire / enfachinaire, -a.

encantaire, -a : fachilhièr, -ièira / embelinaire, -a ; emmascaire, -a.

encantament / encant : encantacion. (R. II, 315)

encantar (v. tr.) : embelinar / emmascar (getar un sòrt) ; pivelar / captivar / falquetar / fascinar.

encantar (s') : se metre a córrer ; s'enchirpar.
S'encantar pels bòsques. S'encantar per un pas res.

encantarèl, -a : polit polit / polida polida ; polit que jamai, polida que jamai. *Votz encantarèla.*

encap : talh de la dalha un còp picada ; mòla picada.

encapada : còp de martèl de dalhaire o de picapeirièr.

encapadura : marca de martèl picaire.

encapaire : martèl picaire de dalhaire o de picapeirièr.

encapaironar (v. tr.) : encapuchonar.

encapaironar (s') : s'encapuchonar.

encapaironat, -ada : encapuchonat, -ada.

encapar (v. tr. e intr.) : concebre, comprene o començar quicòm ; capitar quicòm ; tustar ; picar una dalha ; encontrar ; capitar consí quicòm ; tornar picar una mòla ; aplantar / arrestar (en parlant d'un can de caça)

encapar (s') : se metre dins lo cap ; s'encontrar.
S'es encapat de far aquel trabalh.
Fin finala se son encapats (encontrats)

encapatge : accion o resulta de picar la dalha o la mòla.

encaparraire / acaparraire, -a : persona qu'acaparra.

encaparrament : accion o resulta d'acaparrar.

encaparrar (v. tr.) : crompar e retèner tota la merça d'un mercat ; acaparrar.

encapelanar (v. tr.) : far venir prèire.

encapelanar (s') : se far prèire / venir prèire.

encapitar (v. tr.) : capitar / menar a bona fin (t. a.)

encapitelar (v. tr.) : cobrir d'un capitèl.

encapitelat, -ada : cobèrt, -a d'un capitèl.

« *encapriçar* » e derivats : v. çaijós.

encapriciar (v. tr.) : irar / irritar / entaïnar.

encapriciar (s') : se metre en colèra ;
s'entaïnar ; s'obstinar (R. IV, 356)

encapuchonar (v. tr.) : cargar un capuchon a q.q.

encapuchonar (s') : se cargar un capuchon.

encara (adv.) : un autre còp / un còp de mai.

encara mai que : d'aitant mai que.

encara que : e mai que. *Encara que plòga, venèm.*

encara que mai : encara mai. *Bramava encara que mai.*

encarar (v. tr.) : enfaiar (agachar q.q. dins los uèlhs) ;
encapriciar q.q. ; engarar v. **gara** (cara enfla)

encaracion : discussion pinhastra.

encaraire, -a : contradictor, -tritz.

encarar (s') : s'obstinar (R. IV, 356)

encarcasselar (s') : se metre de caval sus las espatlas de q.q.

encarceracion : accion o resulta d'empresonar q.q. (R. II, 333)

encarcerar (v. tr.) : empresonar. (R. II, 333)

encaresir / encarestir (v. tr.) : far venir pus car, -a ;
metre a l'enquant. v. **encant.**

encaresir / encarestir (s') : venir pus car, -a.

encaresmar (s') : intrar en caresma (R. V, 9)

encarenar (v. tr.) : enduire de seu la carena d'un naviri.

encarestir : doblat d'encarir.

encarestir (s') : doblat de s'encarir.

encargament : emplastre de veterinari.

encargar (v. tr.) : cargar q.q. d'una mission

encargar (s') : se cargar de quicòm.

encaridor, -a : maïdisent, -a (persona qu'encaris)

encarir (v. tr.) : far montar lo prètz d'una causa.

encarir (s') : venir pus car, -a / s'alevar / augmentar.

encarnacion : accion o resulta d'intrar dins la carn ;
accion o resulta de prene una forma corporala ; accion o
resulta de representar quicòm. v. **incarnar** e derivats.

L'Encarnacion del Vèrb : ... de N.S. Jèsus.

L'encarnacion d'una onglà.

L'encarnacion del mal.

encarnament : encarnacion al sens figurat. v. çaisús.

encarnar (v. tr. e intr.) : revestir una forma corporala (R. II, 342)
intrar dins la carn ; pènhar (pintar) color de carn.

encarnat (subs.) : color de carn. *Un cotilhon d'encarnat.*

encarnat, -ada (p.p. d'encarnar) : *Una onglà encarnada.*

encarnilhar (s') : s'encrenilhar (en parlant d'un fil tròp
tibat) ; s'enrambolhar (en parlant del pel)

encarnissar (s') : prene la color de la carn.

encarosit, -ida : garnit, -ida ; plan rengat, -ada (en parlant
del fuòc o de la lenha)

encarrador, -oira : trauc dins lo jo per metre la cavilha.

encarrar (v. tr.) : metre un parelh o un caval a la carreta.

encarrat, -ada : a la carreta.

encarratge / encarrament : accion de metre un parelh
a la carreta ; lo parelh meteís.

encarrelar (v. tr.) : estirar sul carrèl / tuar tot d'una.

encarrelar (s') : desenregar / sortir de la rega (en parlant
de la còrda d'una carrèla (polelha) ; s'enrambolhar.

encarrieirar (v. tr.) : endralhar / encaminar (metre en bon camin)

encarrieirar (s') : s'encaminar (se metre en camin)

encarrieirat, -ada : endralhat, -ada / en camin.

encarronhar (v. tr.) : pudir a carraunhada.

encarronhar (s') : se maridar amb una carrònda (m. e f.)

encartadar (v. tr.) : aguerlhar (falsar) lo talh d'una dalha.

encartadat, -ada : falsat -ada / aguerlhat, -ada (dalha, talh...)

encartament : arrendament / carta / acte ; títol ; diplòma (m.)

encartar (v. tr.) : enregistrar ; estipular per escrich un
arrendament.

encartelat, -ada (adj.) : passapaís (m. e f.) / barrutlaire, -a /
rodaire, -a.

encàs : ocasion / azard. *Per encàs* : per azard.

encascavelar (v. tr.) : entintainar (estordir coma lo bruch de
las sonalhas) ; ensordar q.q. per son babilh.

encaselar (v. tr.) : montar lo bastit d'un panier o d'una desca.

encasernament : embarrament.

encasernar (v. tr.) : embarrar qualqu'un endacòm.

encasernar (s') : s'embarrar endacòm.

encassidar (v. tr.) : envescar de cassida (pega de pels uèlhs)

encassidar (s') : s'envescar de cassida.

encassidat, -ada : envescat, -ada per la cassida.
A los uèlhs totes encassidats.

encastelar (v. tr.) : embarrar dins un castèl ; enauçar ;
fortificar un aïral ; quilhar coma un castèl.

encastelar (s') : s'embarrar dins un castèl ; s'enauçar ;
se fortificar ; se quilhar coma un castèl.

encastradura : accion o resulta d'encastrar quicòm.

encastrament / encastratge : encastradura.

encastrar (v. tr.) : plan far aderir quicòm dins quicòm mai ;
empargar los anhèls. *Encastrar un brillant.*

encastrar (s') : plan aderir a quicòm mai ;
Lo brillant s'encastra dins la baga.

encastre : quadre / enquadrament ; clausura.

encatarinament : accion o resulta de s'encatarinar.

encatarinar (v. tr.) : encigalar / embriagar.
Lo tròp beure encatarina.

encatarinar (s') : s'encigalar / s'embriagar.

encatarinat, -ada : encigalat, -ada / embriagat, -ada.

encatarriar (s') : s'empebrinar (se metre en colèra)

encau : bèrle de canal / bòrd de canal.

encauçar (v. tr.) : encabestrar (cargar la cauçana (cabestre)
a un animal)

encauçar (v. tr.) : metre de cauç a una tèrra.

encaucinar / encalcinar (v. tr.) : doblats d'encauçar.
« *encauclar* » : v. **encerclar.**

encaunar (s') : s'encavar (se claure dins una cauna) ;
s'embarrar endacòm. *Lo conilh s'encaunèt.*

encausa : causa / ocasion. *Barrat per encausa de mòrt.*

encaustic (m.) : substància a basa de cera amb de gasolina
per far brillhar mòbles, parquets... o per aparar plastres
e marbres.

encausticar (v. tr.) : enduire d'encaustic.

encautar (v. tr.) : far assaber / notificar (R. IV, 332)

encavalat (v. tr.) : metre de caval ; provesir d'un caval ;
garnir (salhir, sautar, cobrir) una cavala ; enchiprar.

encavalat (s') : montar de caval ; se metre de caval sus
quicòm ; se cavalejar ; s'enchiprar (se metre en colèra)
Lo dròlle s'es encavalat sus la paret.

encavalcadura / encavalcament : accion o resulta de
s'encavalcar o d'encavalcar.

encavalcar (v. tr.) : metre quicòm de caval sus quicòm mai.

encavalcar (s') : èsser de caval (en parlant de causas de
caval una sus l'autra)

encavalcat, -ada : de caval un sus l'autre , una sus l'autra.

encavar (v. tr.) : metre en cava ; metre dins un cròs ;
aprigondir una causa ; curar ; sondar q.q.
Encavar lo vin de l'annada.
Encavar de vianda dins la tèrra.

encavar (s'): davalar dins una cava ; s'entraucar dins una tuna ; s'amagar dins un trauc.

La sèrp s'es encavada dins sa tuna.

encavernar (v. tr.): encafornar (metre dins una cavèrna)

encavernar (s'): s'encafornar (se refugiar dins una cavèrna)

encefal (m.): massa centrala del sistèma nerviós de la clòsca.

encefaliti (f.): inflamacion de l'encefal.

encefalopatia espongifòrma boïna: malautiá de la vaca caluga (de la vaca capborda, falorda)

« *enceclar* » : v. **encerclar**.

encencha (adj.): encinta / empenhada / embarrassada.

encencha (subs.): cercle ; clausura ; parets / muralhas ; linha de carga / linha d'aiga (mar.); linta (t. tecn. mar.)

encenchar (v. tr.): enrodar / encénher / centurar (R. II, 376)

encendi: doblèt d'incendi (fuòc grand que crèma d'ostals, de bòsques... (R. II, 378)

encendiar (v. tr.): metre lo fuòc a d'ostals, de bòsques...

encendiari, -ària (adj. e subs.): botafuòc (m. e f.)

encendrar (v. tr.): incinerar (R. VI, 322)

encendre (v. tr.): alucar / alumar.

encendrosir (v. tr.): cobrir de cendres.

encénher (v. tr.): empenhar / embarrassar una femna (l.p.)

encens: resina aromatica que l'òm fa cremar a la glèisa. (L. 142 - R. III, 125)

encensada: accion d'encensar ; còp d'encensièr.

encensament: accion d'encensar.

encensar (v. tr.): mandar lo fum de l'encens a q.q. o a quicòm ; lausenjar q.q. excessivament.

Encensar l'aitar, la crotz, l'ataïc d'un defuntat.

Encensar los meritis de q.q.

encensièr: mena de brasièira per encensar.

encepaire, -a: persona que poda, que recura, que magenca.

encepar (v. tr.): magencar / rebondar / recurrar / podar ; assucar.

encerar (v. tr.): enduire de cera ; cerar. *Encerar un mòble.*

encerclar (v. tr.): tancar dins un cercle ; enrodar.

encervelar (v. tr.): copar lo cap / descervelar (s. f.)

encés, -esa: p.p. d'encendre.

« *encés* » - « *encesar* » : v. **encens - encensar**.

« *enceuclar* » : v. **encerclar**.

enchaiataire, -a: persona qu'encava los vins dins un chai ; persona que beu golardament.

enchaiar (v. tr.): metre en cava ; encavar los vins ; beure golardament. v. **chai**.

enchaiatge: accion de metre los vins en cava.

« *enchautar (s') / se chautar* » v. « *se chautar* » e **caler**.

enche: lengüeta d'instrument de vent ; canèla / canòla / canelon ; garganta.

Banhar l'enche: beure un còp.

Tirar l'enche: se niflar la meca del nas.

enchichorlar (v. tr.): encigalar / embriagar / bandar.

enchichorlar (s'): s'encigalar / s'embriagar / se bandar.

enchiprament: irritacion ; lagui / pensament.

enchiprar (v. tr.): irar / irritar / enfuscar / empebrinar.

enchiprar (s'): s'irar / s'irritar / s'enfuscar / s'empebrinar ; venir renós, -osa ; tombar malaut, -a.

enchipre: indisposicion ; malautiá.

enchiprós, -osa: renós, -osa ; pensamentós, -osa ; malcontent, -a ; malautís, -issa ; fonhaire, -a.

« *enchosclar* » e derivats : v. **enchusclar**.

enchotar (s'): s'encigalar / s'embriagar / se bandar.

enchotat, -ada: encigalat, -ada...

enchusclar (v. tr.): embriagar lo peis amb de chuc d'eufòrbi.

enchusclar (s'): s'encigalar / s'embriagar / se bandar.

enchusclat, -ada: embriagat, -ada.

-ÈNCIA: sufix, del latin *-entia* (idèa d'estat, de qualitat...)

adolescència - benevolència - paciència.

encibetant, -a: embestiant, -a.

encibetar (v. tr.): embestiar.

enciclica: letra del Papa als evesques sus un punt de doctrina.

enciclopedia: libre o colleccion de libres que contenen tot çò que se sap sus una sciéncia, sus un art...

enciclopedic, -a: qu'abraça tot çò que se sap sus una sciéncia, sus un art.

enciclopedisme: tendéncia a acumular de coneissenças dins los domenis los pus divèrses.

enciclopedista (m. e f.): autor, -a d'una enciclopedia.

encigalar (v. tr.): embriagar / enchichorlar / bandar.

encigalar (s'): s'embriagar / s'enchichorlar / se bandar.

encigalat, -ada: embriagat, -ada.

encimar / encimelar (v. tr.): metre en cima.

encimar / encimelar (s'): se metre en cima ; s'ajocar ; se pausar sus un cimèl.

encinta (adj.): empenhada / embarrassada / encencha.

encisa: talhada / entalh / incision ; pas de montanha :

« *Per passar l'encisa te revires pas,*

D'autan o de bisa pren lo vent sul nas »... J. B.

encisar (v. tr.): doblèt d'incisar (far una incision) (R. V, 166)

encisòri: doblèt d'incisòri (ganivet per far d'incisions)

encitar (v. tr.): acometre / estimular / butar a.

encitós, -osa: qu'acomet / qu'estimula / que buta a.

enclancar (s'): s'enfangar ; se plantar dins un cròs.

enclapar (v. tr.): doblèt de clapar (far de clapas)

enclarir (v. tr.): esclarir (far venir pus clar)

enclastrar (v. tr.): embarrar dins un clastre ; encastrar.

enclastrar (s'): s'embarrar dins un clastre / se far monge, se far monja ; s'encastrar.

enclaire (v. tr.): embarrar / claure ; clausurar ; emmascar.

enclaire (s'): se claure / s'embarrar.

enclaus, -a: embarrat, -ada.

enclaus: claus / parran... (terren clausurat al pè de l'ostal)

enclausar (v. tr.): clausurar ; enclaire / embarrar.

enclauseire, -a: persona que clausura ; ... qu'embarra ; persona qu'emmasca (que gèta de sòrts)

enclausir (v. tr.): enclaire dins un cercle magic / emmascar (getar un sòrt)

enclava: çò enclaus dins quicòm mai.

Vatican es una enclava de Roma.

enclavadura: nafradura d'un caval a causa d'un clavèl de ferrar que li tòca la carn ; empachament / obstacle.

enclavament: accion o resulta d'enclavar ; territòri enclavat dins un autre ; empresonament.

enclavar (v. tr.): espintar un clavèl de ferrar dins lo pè d'un caval ; gafar a bèl cais (en parlant d'un can) ; enclaire quicòm dins quicòm mai ; enclaire dins un cercle magic.

enclavar (s'): se trapar un clavèl ; s'enclavelar.

enclavat, -ada: enclaus, -a dins quicòm mai.

enclavièira: entalha que i s'espinta un cunh de fèr.

enclavelar (v. tr.): nafrar lo pè d'un caval amb un clavèl.

enclavelar (s'): se trapar un clavèl (t. a.)

enclavelat, -ada: que s'es trapat, -ada un clavèl.

encledar (v. tr.): enrodar de cledas ; empargar lo bestial dins de cledas ; metre quicòm sus una cleda per o far secar (t. a.)

encladat, -ada : t. a. çaisús.

enclin (subs.) : enclinason de cap ; enclinason de naviri.

enclin, -a : portat, -ada a far quicòm.

Enclin a raubar. Enclina a plorar.

enclinacion : tendéncia. (R. II, 415)

enclinar (v. tr. e intr.) : desviar / desvirar quicòm d'una posicion verticala o d'una direccion donada ; tendre / aver tendéncia a :

Enclinar una botelha... Enclinar lo cap (t. a.)

Enclinariái a creire qu'es un pauc trucionaluna.

enclinar (s') : far una enclinason ; se resignar / cedir.

enclinason : accion o resultat (R. Mso resultat 17igr / cedir.

enclinar (s')

enclinason

encontrar (s') : se trobar / se rejónher.
encontre : accion d'encontrar o de s'encontrar.
A l'encontre un de l'autre.
encòp : calhada del matin. v. **calhada**.
encòp (a l'...) (adv.) : al còp / ensemble.
encorar (v. tr.): encoratjar; acometre; donar de vam; agusar l'apetís. *Cal encorar los dròlles a parlar occitan.*
Me soi encorat d'una anchòia.
encorar (s') : s'encoratjar; s'acometre; se donar de vam; aver enveja de. *Es pas plan encorat de se maridar.*
encoratjaire, -a : persona qu'encoratja.
encoratjament : accion d'encoratjar.
encoratjar (v. tr.): encorar; acometre; donar de vam.
encoratjar (s') : s'acometre; se donar de vam.
encòrda : bendatge d'una vaca per empachar un enversament de la maire (utèr) o de la vagina; còrda garnida d'anquets per la pesca.
encordar (v. tr.): cordar (ligar amb una còrda, enrodar d'una còrda, cargar una còrda a un animal...); sarrar lo fen en còrdas; envolopar una baudufa amb son cordilh.
encordar (s') : se ligar amb una còrda; se prene dins una còrda o dins las guidas.
S'encordèron per far lo Mont Blanc.
encordat : mena de tèla grossièira que se'n fa de tòrcas.
encordelar (v. tr.): enfilar sus un fil (t. a.); trenar; metre en liassas. (R. IV, 71)
Encordelar de figas, de campairòls...
Encordelar lo fen, la palha...
encordelat, -ada : t. a. çaisús.
encornament : toat (conduit enterrat)
encornar (v. tr.): embanar (trucar amb las banas); encocudar / coguolar (far portar de banas a q.q. / li èsser infidèl, -a en maridatge); menar l'aiga amb un toat.
Se faguèt encornar per son brau e ne moriguèt.
encornetar (v. tr.): metre dins un cornet o de cornets.
encornilhar : frequentatiu d'encornar.
encoronar (v. tr.): coronar; engarlandar (metre de garlandas)
encorreguda : fugida; incursion.
encórrer / encorrir (v. tr.): se metre dins lo cas d'aver a endurar quicòm : *Encórrer la colèra de q.q.*
encorroçar (v. tr.): metre en colèra.
encorroçar (s') : se metre en colèra.
encors : espandi de ribièira entre dos barratges.
encortinament : accion d'enrodar de cortinas, de drap.
encortinar (v. tr.): enrodar de cortinas, enrodar de drap.
encortinat, -ada : enrodat, -ada de cortinas o de drap.
encossolar (v. tr.): menar lo bestial dins un pastural.
encotissar (v. tr.): enrambolhar (en parlant de pel, de fil, de crin)
encotissar (s') : se nosar.
encovenar (s') (cat.): intrar al covent / se claure al covent.
encramponar (v. tr.): cramponar (agafar amb un crampon)
encramponar (s') : s'arrapar / s'agripar.
encranar (v. tr.): incrustar.
encranar (v. intr.): escacalassar.
encrancar (v. tr. e intr.): agafar una paret amb un boton de ròda; encalar (plantar una veitura o un batèu).
encrancar (s') : s'acrocar a de romes, a d'aram crancut; s'acrocar endacòm; s'ajocar sus una branca...
encrar (v. tr.): encrumir / escurcir / far venir encre.
encrar (s') : s'encrumir / s'escurcir / venir encre.
encrassar / encrassir (v. tr.): acraumir (far venir crassós)

encrassar / encrassir (s') : s'acraumir (venir crassós)
encraumar (v. tr.): barbolhar / embochardir / enfarnissar.
encraumar (s') : s'embochardir / s'enfarnissar / se passir.
encre, -a : fosc, -a / escur, -a; sorn, -a (R. V, 270)
 canin / freg; pauc malleable (R. IV, 130)
Blau encre : blau negrós.
Fèrre encre : fèrre de mal trabalhar.
Temps encre : temps escur; temps canin.
encror : verd encre e sanitós.
encreire (v. tr.): far creire. *Li fan encreire çò que vòlon.*
encreire (s') : se conflar (s.f.); èsser vanitós o orgulhós.
encreïsser (s') : augmentar; grandir.
encrena / encrenadura : òsca / entalha; merlet (entalha a cima de paret de castèl)
encrenar (v. tr.): merletar / dentelhar (far de merlets)
encrenièr : pèça de la bobina d'un rodet de filar.
encrepal (l.p.): semonsa. v. (R. VI, 230)
encrepar (v. tr. l.p.): emponhar; corroçar / increpar (R. III, 557)
encrepitar (v. tr.): estropiar.
encrestar (v. tr.): trapar lo crès (lo ròc) en laurant.
encrestadura : coronament d'una paret.
encrestar (v. tr.): encapaironar / coronar una paret.
encrestatge : accion o resulta d'encrestar una paret.
encrestir (s') : quilhar la cresta; parlar de naut.
encricotar (v. tr.): embolhar / enrambolhar / entrenosar.
encricotar (s') : s'embolhar / s'enrambolhar / s'...
encrocadura : enregdesiment o paralisi d'una articulacion.
encrocaire, -a : qu'acròca; qu'escròca.
encrocament : accion o resulta de s'encrocar o d'escrocar.
encrocar (v. tr. e intr.): corbar en forma de cròc; acrocar; escrocar.
encrocar (s') : s'anequelir; se corbar; s'acoconar; venir infirm.
encrosadura : crosadura (tèrme tecnic de teisseire); fenèstra en crosilhon.
encrosar (v. tr.): crosar (metre en forma de crotz); entraucar (metre dins un cròs trufas, bledas...) (t. a.)
encrosar (s') : se crosar; s'entrapassar dins quicòm; s'encavar / s'encaunar / s'entraucar.
encrosilhar (s') : s'embolhar / s'enrambolhar; s'encavalcar (en parlant de dos fils un sus l'autre)
encrosilhadura : encavalcadura (tèrme tecnic de teisseire)
encrostadura : causa encrostada o incrustada.
encrostament : accion o resulta d'encrostar o d'incrustar.
encrostar / encrostir (v. tr.): cobrir quicòm d'una crosta; encrustar / encastar / inserir / escrinçelar.
encrostar / encrostir (s') : se cobrir de crosta; s'encrustar / s'encastar / s'inserir.
encrotar (v. tr.): encavar (metre en cava); enterrar.
encrotar (s') : s'encavar / s'encaunar / se rescondre dins un trauc.
encrumir (v. tr.): escurcir (far venir escur)
encrumir (s') : s'escurcir (venir escur)
encrustar (v. tr. l.p.): encastar / inserir / incrustar.
encrustar (s') (l.p.): s'encastar / s'inserir / s'incrustar.
encubertar / encobertar (v. tr.): metre una cobèrta (t. a.) metre una envolopa de proteccion sus quicòm (t. a.)
encubrecelar (v. tr.): metre lo coberton.
encubrecelar (s') : se cobrir.
encucar (v. tr.): sarrar / amontetar.
 « *encueïssar* » : v. **encoïssar / encuïssar**.
 « *encuirassar* » : v. **encoïrassar**.

encuissar / encoissar (v. tr.): metre sus o entre las cuèissas.
encuissar / encoissar (s'): metre de bravas cuèissas.
encuissat, -ada / encoissat, -ada: qu'a de bravas cuèissas.
Un vedèl encuissat se vend plan.

enculhir / enculir (v. tr.): entreculhir (culhir tròp lèu)
enculhit / enculit, -ida: culhit, -ida tròp lèu / malvengut, -uda / recauquilhat, -ada (en parlant mai que mai de la frucha)

enculpar (v. tr.): acusar; declarar culpable, -a.
enculpar (s'): s'acusar; se declarar culpable, -a.
encurar (v. tr.): garnir amb de cuèr.
encusar (v. tr.): acusar.
encussar (v. tr.): embotir.
encussar (s'): s'embotir.

« end » : v. a - amb - amb de.

endacòm (adv.): dins un aïral (endrech) indeterminat.

endacòm mai: dins un autre aïral.

endalh: reng (renga / rengada) de fen dalhat.

Obrir los endalhs (rengs) *se ditz desrengar.*

endalmairar (v. tr.): gastar / far perir / afrabar; corbar; abatre.

endalmairar (s'): se gastar / se far perir / s'afrabar.

endamatjar (v. tr.): deteriorar.

endamatjar (s'): se deteriorar.

endaran: abitud / tissa.

endarnar (v. tr.): traucar un vestit (en parlant de las arnas)

endarnar (s'): se cobrir d'arnas.

Un vestit endarnat val pas res pus.

« endarrenar » : v. desrenar.

endarrièr / endarrèr (subs.): çò enrè; çò darrièr.

endarrièr / endarrèr (adv.): darrièrament / i a pas gaire.

endarrieiralhas: gran que se semena en març; viande derraiga (de rèiresason)

« endarrièiras » : fèrrias / quèrbas. v. anderrièiras.

endarrieirar (v. tr.): metre enrè.

endarrieirar (s'): demorar enrè.

endarrieirat, -ada: en retard (t. a.)

endarrieiratge: accion o resulta de retardar o de se retardar.

endavalar (v. tr.): esquinçar, fiudar de naut en bàs; desrabar en tirant cap enbàs; far tombar; engolir.

endavalar (s'): davalar (t. a.); tombar / s'englandar.

endavant (subs.): çò qu'es davant; encontre.

endavant (adv.): en direccion de l'avant.

Anar a l'endavant de q.q.: anar a son encontre; èsser prevenent per el.

D'ara endavant: a comptar d'ara / a partir d'ara.

endebadas (adv.): de bada / en bada / en van.

endec / endecum / endequitge: defectuositat (t. a.)

endecar (v. tr.): entacar (R. V, 294) / alterar / corrompre; viciar / tarar; gastar; estropiar

endecar (s'): s'entacar / s'alterar / se corrompre.

endecasillab: doblet de decasillab.

endecat, -ada: tarat, -ada; gamat, -ada; rabrugat, -ada.

endecós, -osa: tarat, -ada; gamat, -ada; rabrugat, -ada.

endedins (adv.): dedins. *Demòra endedins*: demòra dedins.

endedins (subs.): çò qu'es dedins; lo trabalh de dedins.

La mamà fa l'endedins de l'ostal.

« endèfi » : v. embèfi.

endefòra (adv.): defòra. *Vai-te'n endefòra!*

endefòra (subs.): cò qu'es defòra.

Lo papà fa l'endefòra de l'ostal.

endegadura: acotrament.

endegar (v. tr.): asegar / acapçar (metre en òrdre / rengar) conclure / acabar; malmenar.

endegar (s'): s'acotrar.

endejós (adv.): dejós (lo contrari de dessus)

endejun (subs.): dejunar (lo repais del matin)

endejunar (v. intr.): dejunar (copar lo june de la nuèch)

endelugal, -a (subs. e adj.): pendard, -a / coquinòt, -òta.

endeluvi: deluvi / plujal; ramada / pissada.

endeman: lo jorn que sèc lo que l'òm ne parla.

L'endeman de Pascas: lo jorn après Pascas.

L'endeman passat: lo rèirendeman.

endemèir (v. tr.): far mermar / far disminuir.

endemèir (s'): mermar / disminuir.

endemèsi (m.): escomesa (causa que sembla impossibla o incredibla); partit pres; cobesença / enveja.

endemèsir (v. tr.): far disminuir pauc a pauc.

endemèsir (s'): disminuir pauc a pauc; s'abenar; s'aflaquir; aver la canha; se despacientar; s'irar / s'irritar / s'enrabiàr.

De bolir, l'aiga s'endemèsis.

De venir vièlh, òm s'endemèsis pauc a pauc.

endemèsit, -ida: disminuït, -ida; abenat, -ada; aflaquit, -ida.

endemoniàr (v. tr.): far venir diable; emmascar.

endemoniàr (s'): venir diable; s'enferonar (s'encolerir)

endemoniàt, -ada (sub e adj.): energumèn, -a; descabebrat, -ada.

endenhar (v. tr.): irritar / enverinar (en parlant d'una plaga)

endenhar (s'): s'irritar / s'enverinar (plaga)

endenhós, -osa: que sas plagas an tendéncia a s'enfectar.

endent: encastrament.

endentar (v. intr. e tr.): agusar las dents d'una rèssa.

endentar (s'): metre sas dents; pèdre sas dents; s'encastrar.

endentelar (v. tr.): garnir de dentèla; far de dentèlas.

endentelar (s'): venir dentèla; venir coma de dentèla.

« endèr » : v. andèr.

endèrbi: èrtre / dèrbi / derbese. v. derbese.

enderbon: musaranha; rat bufon; missara (*Myacus glis*)

Del gallés *DARBON*.

« enderocar » - « enderocar » : v. endesrocar.

endèrva / endòlva (plt.): (*Drosera*); (*Ranunculus lingua*)
(*Ranunculus flammula*)

dova del moton. v. dova.

endesrocar (v. tr.): lapidar (R. IV, 20)

endesrocar (s'): se getar de pèiras.

endessa: mena de torta.

endeutar (v. tr.): far contractar un deute o de deutes a q.q.

endeutar (s'): contractar un deute o de deutes.

endevar (v. tr.): far enrabiàr (far metre en colèra)

endevar (s'): s'enrabiàr (se metre en colèra)

endevenable, -a: de bona composicion.

endevenidor, -idoira: que deu o que pòt arribar; futur, -a / çò a venir / avenidor, -idoira.

endevenença: escasença / encontre / azard.

endevenir (v. intr. e tr.): escaire / escàser / arribar; capitar (t. a.)

endevenir (s'): s'entendre; se capitar.

S'endevenon plan: s'entendon plan.

Se s'endeven que...: se se capita que...

endevengut, -uda: arribat, -ada.

endeveras (a) (loc. adv.): a la bobosa; al brutle.

A malas endeveras: dins de marridas condicions.
a la bimbòla v. bimbòla

endévia (plt.): escaròla / barraqueta (*Cichorium intybus*)
endevieta: (*Polyporus frondosus*); (*Polyporus intybaceus*)
endevinaire, -a: devin, -a (R. III, 34 - L. 123)
endevinar (v. tr.): devinar.
endiablar (v. tr.): endemoniar; encolerir.
endiablar (s'): s'endemoniar; s'encolerir.
« *endiala* » e derivats: v. **anguila**.
endiamantar (v. tr.): adornar amb de diamants (R. II, 24)
endiamantar (s'): s'adornar amb de diamants.
endiana: tèla (tela) de coton imprimida.
« *endica* » (l.p.): indicacion (R. III, 558)
« *endicar* » (v. tr. l.p.): indicar (R. III, 558)
endich: (p.p. de endire): taxat, -ada / impausat, -ada.
endignar e derivats: (*doblets d'endenhar e d'indignar*)
endilh / endilhada / endilhet: bram del caval.
endilhar (v. intr.): far entendre una endilhada.
« *endilhòc* »: v. **enlòc**.
« *endimengar* » - « *endimergar* »: endimenjar.
endimenjar (v. tr.): vestir q.q. de dimenge.
endimenjar (s'): se vestir de dimenge.
endinalhar (v. intr.): dejunar.
endins (adv.): endedins.
endins de (prep.): en dedins de.
endintrar (v. tr.): far intrar per fòrça.
endintrar (s'): se claure; se recauquillar.
endire (v. tr.): impausar / taxar / assignar.
endita de (prep.): al dire de.
« *endiuèlh* »: v. **anduèlh**.
ENDO-: forma prefixada del grèc *endòn* (dins)
endoamioscopia: examèn visual del fètus *in utero* (lat.)
endoarteriti (f.): inflamacion de la tunica intèrna de la paret arteriala.
endoçainar (v. tr.): adocir / far venir pus doç.
endoçainar (s'): venir pus doç / s'adocir.
endocardi (m.): membrana que tapissa las cavitats del còr.
endocarditi (f.): inflamacion de l'endocardi.
endocarp (m.): partida pus interiora de la frucha.
endocervical, -a: dins lo canal cervical uterin.
endocerviti (f.): inflamacion de la mucosa del canal cervical uterin.
endocistiti (f.): inflamacion de la mucosa de la botariga.
endocolpiti (f.): inflamacion de la mucosa vaginala.
endocrin, -a: relatiu, -iva a las secrecions intèrnas de las glandolas. *Glandolas endocrinas*.
endocrinològ, -a: especialista (m. e f.) d'endocrinologia.
endocrinologia: estudi de las glandolas endocrinas.
endocrinopatia: malautiás de las glandolas endocrinas.
endocrinament: accion o resulta d'endocrinar.
endocrinar (v. tr.): ensenhar; impausar una doctrina.
endodèrma: sisa pus prigonda de la rusca dins la raïç.
endodermic, -a: relatiu, -iva a l'endodèrma.
endodont (m.) pulpa dentària.
endodontia: art dentari que concernís las malautiás de la pulpa dentària e de las cavitats dentàrias
endodontiti (f.): inflamacion de la pulpa dentària.
endoenzim: enzim qu'a son activitat dins la cellula.
endofit, -a (adj. e subs.): que viu dins un vegetal.
endoflebiti (f.): inflamacion de la tunica intèrna de las venas.
endogam, -a (adj. e subs.): que practica l'endogamia.
endogamia: obligacion de se maridar dins sa pròpria tribú.
endogamic, -a: relatiu, -iva a l'endogamia.

endogèn, -a: que pren naissença dins una estructura, una societat, un organisme; qu'augmenta per l'endefòra; que ven de l'endedins de la Tèrra. *Una ròca endogèna*.
endolar (v. tr.): metre en dòl.
endolar (s'): se vestir de dòl.
endolentir (v. tr.): far venir dolent, -a; endolorir.
endolentir (s'): venir dolent, -a; s'endolorir.
endolesir / endolir (v. tr.): endolentir. v. çaisús.
endolesir / endolir (s'): s'endolentir. v. çaisús.
« *endolible* »: v. **deluvi / diluvi**.
endolimfa: liquid endedins dels canals de l'aurelha.
endolir (v. tr.): endolentir. v. pus avant.
endolir (s'): s'endolentir. v. pus avant.
endòlva: v. **endèrva**.
endolòmi (m.): tristum / lanha / lagui / lai / pensament.
endolomar (v. tr.): macar; tustassar / tanar / tabassar.
endolorir (v. tr.): endolentir. v. pus naut.
endolorir (s'): s'endolentir. v. pus naut.
endomaiselencar (s'): t. a. çaijós.
endomaiselir (s'): revertar una domaisèla; se vestir de domaisèla; se mudar en domaisèla.
« *endomatjar* » e derivats (fr.): v. **endamajjar**.
endometgir (v. tr.): adocir, melhorar la tèrra; aprivadar.
endometgir (s'): se melhorar; s'aprivadar.
S'endometgís a proporcion que lo temps passa.
endometgit, -ida: t. a. çaisús.
endomòrf, -a: que sa composicion es estada modificada.
Ròcas endomòrfas.
endomorfisme: diferéncia de composicion dins una ròca endogèna (v. pus naut); (t. tecn. de psicologia)
endoparasit: parasit que viu dins lo còrs de q.q.
Lo vèrm solitari es un endoparasit.
endorgar (v. tr.): vojar dins una dorga.
endorguet: romanet / ovièira (*Amanita caesarea*)
endormeire, -a: qu'endormís; masc, -a / fachilhièr, -ièira.
endorment, -a: (adj.): qu'endormís.
Una votz endormenta. Un vent endorment.
endormida: jaç (airal per dormir); temporada de sòm.
endormidor: sordet (becassina sorda) (*Limnocyptes gallinula*)
endormidoira (plt.): darbossièira (*Datura stramonium*)
èrba del mal de dents (*Hyoscyamus*)
potinga (dròga) qu'endormís.
endormir (v. tr.): aconsomir (far tombar dins lo sòm)
engordir; encocar; embaborinar / embelinar;
emmascar (getar un sòrt)
endormir (s'): s'aconsomir; s'engordir (t. a.)
endormitòri (m.): potinga (dròga) per endormir.
endorsada: tanada / tabassada / rosta.
endorsaire, -a: persona qu'assumís la responsabilitat de.
endorsament: accion d'assumir la responsabilitat de.
endorsar (v. tr.): tustar sus las esquinas; tanar / tabassar; assumir la responsabilitat de.
endòrt: brota de garric que servís de liga.
endòrta: brota de vim que servís de liga; vit (eisserment) culhit amb lo rasim.
« *endorzir / endurzir* » e derivats (arc.): v. **endurcir**.
endoscòpi (m.): aparelh per esclairar l'endedins d'un organ o d'una cavitat del còrs uman.
endoscopia: examèn de l'endedins dels organs del còrs.
endosilhar (v. tr.): ajustar d'aiga dins la barrica per compensar lo vin tirat.

endosmomètre : instrument per mesurar l'endosmòsi.
endosmòsi (f.) : osmòsi intèrna.
endospèrma : teïssut de resèrva qu'acompanha l'embrion endedins de la grana.
endoteliti (f.) : inflamacion dels endoteliums.
endotelial, -a : relatiu, -iva als endoteliums ; de l'estructura d'un endotelium.
endotelium (lat.) : membrana que tapissa la paret intèrna dels vaissèls e del còr.
endotèrm, -a : se ditz d'un animal que sa temperatura centrala es generada per un mecanisme intèrne.
« *endracar* » : v. **esdracar**.
« *endraiàr* » : v. **endralhar**.
endralhada : dralha (camin traçat)
endralhar (v. tr.) : encaminar (metre en camin)
endralhar (s') : s'encaminar (se metre en camin)
« *endralhièira* » : v. **anderrièiras**.
endreq, -a : en estat / capable de ; prèst, -a.
Tot es endreq : tot es en estat.
endreqa : direccion ; mejan / biaï ; doctrina.
endrech / endreit : lòc / localitat / airal / país ; costat drech d'una estòfa, d'un papièr, d'una ribièira...
endrechhièira : direccion ; camin dirècte.
endreia : bon camin ; règla de vida.
endreïçar / endreqar (v. tr.) : encaminar ; organizar ; dispausar ; instruire (t. a.)
Endreïçar un afar : menar un afar.
« *endrinhar* » : v. **endenhar**.
endrogar (v. tr.) : engordir lo peis amb de drògas ; enjulhar un caval viciós per lo vendre.
endrudir (v. tr.) : fertilizar, engraiassar la tèrra ; far metre de panolha ; fortificar (donar de fòrças)
endrudit, -ida : drud, -a / fertil, -a.
enduch / enduit : espandiment unifòrme d'una substància que recobris quicòm.
« *enduècha* » - « *enduèlh* » : anduèlh. v. **iala**.
enduire (v. tr.) : recobrir d'un enduit unifòrme. (R. III, 84)
Enduire de graïssa o d'òli un mecanisme.
« *endumiar* » : v. **vendemiàr**.
endurança : accion d'endurar.
endurar (v. tr.) : patir / sofrir / suportar.
Cal endurar amb constància los desavènis de la vida.
endurar (s') : se suportar ; se suportar un a l'autre.
Me pòdi pas endurar !
endurciment : accion o resulta de durcir o de d'endurcir.
endurcir (v. tr.) : far venir dur. *La secada endurcis la tèrra*.
endurcir (s') : venir dur, -a ; venir resistent, -a.
Lo còr s'endurcis amb l'atge (R. III, 235)
« *endusac* » : v. **andusac**.
« *endusir* » : v. **enduire**.
« *enebir - enebicion* » : v. **inibir - inibicion**.
enebriadura : engordiment ; bandada.
enebriant, -a : enjulhant, -a ; engordissent, -a.
enebriar (v. tr.) : enjulhar / engordir ; encigalar / bandar.
enebriar (s') : s'enjulhar ; s'encigalar / se bandar.
eneguetir (v. tr.) : entainar / far enrabiàr / far endevar.
eneguetir (s') : s'entainar / s'enrabiàr / s'endevar.
« *enejar* » e derivats : v. **anujar**.
enemic, -iga (subs. e adj.) : qu'a d'aversion contra q.q. ; persona qu'a d'aversion contra quicòm o q.q. ; opausat, -ada a. *Soi enemic de l'aiga dins lo vin*.

enemigar (s') : se mancar amb q.q. ; se far d'enemics.
enemistat : sentiment d'ostilitat o d'aversion.
enbarbar (v. tr.) : metre lo bestial a l'èrba ; metre sus l'èrba ; metre en èrba / englevassar un airal.
enbarbar (s') : se cobrir d'èrba ; se metre a l'èrba (bestial)
enerçat, -ada : eriçat, -ada / espelofit, -ida.
energetic, -a : relatiu, -iva a l'energia ; que balha d'energia.
Lo sucre es un aliment bravament energetic.
energetica : sciéncia e tecnica de la produccion d'energia.
energia : poténcia (R. IV, 584) activa d'un organisme ; capacitat d'obrar o de produire un efècte ; vertut naturala e eficaça d'una causa.
Energia electrica, idraulica, nucleara.
L'energia d'un remèdi. Energia moralà.
energic, -a : qu'a d'energia.
Protestacion energica. Mesuras energicas.
energicament : d'un biaï energic.
energumèn, -a (del lat. de Glèisa) : endemoniat, -ada.
enermassir (s') : se mudar en èrm. v. **èrm**.
enervacion : ablacion o seccion d'un nèrvi ; suplici de l'Edat mejana (cremacion d'unes nèrvis al fèrre roge)
enervament : estat de q.q. d'enervat.
enervant, -a : que priva d'energia ; qu'agaça.
Calor enervanta. Bruch enervant.
enervar (v. tr.) : privar de nèrvi, d'energia, de vam... ; agaçar ; sometre al suplici de l'enervacion.
Finisses que m'enervas amb tas questions.
enervar (s') : se despacientar.
S'enervar sus un problèma de mal resòlver.
enfachilhar (v. tr.) : enfachinar / emmascar / embelinar.
I cresi pas, ieu, al vòstre enfachilhar.
enfachinaire, -a : emmascaire, -a (persona que gèta de sòrts)
enfachinament : emmascament / embelinament.
enfachinatge : accion o resulta d'enfachinar.
enfachinar (v. tr. e intr.) : emmascar (getar un sòrt)
enfaciàr (v. tr.) : agachar en fàcia / faciàr (t. a.)
enfaciàr (s') : s'agachar en fàcia / se faciàr.
enfadesir (s') : far venir fad, -a ; far venir caluc, -uga.
enfadiar (v. tr.) : embelinar / encantar.
enfadir (v. tr.) : far venir fad, -a ; far venir caluc, -uga.
enfadir (s') : venir fad, -a ; venir caluc, -uga.
enfafachar (v. tr.) : empapachar / emplir lo papach (l'estomac)
enfafachar (s') : s'empapachar / s'emplenar lo papach ; s'embucar (manjar, manja que manjaràs)
enfadesir (v. tr.) : far venir fòl. (L. 146 - R. III, 284)
enfadesir (s') : venir fòl ; far lo fòl.
enfadesit, -ida : vengut fòl, venguda fòla ; falord, -a.
enfafarnar : v. **enfanfarnar**.
enfafarnar (s') : v. **s'enfanfarnar**.
enfafiàr (v. tr.) : emmascar / embelinar (getar un sòrt)
enfagotar (v. tr.) : embotelar / metre en gavèls (en botèls) ; vestir q.q. consí que siá.
enfagotar (s') : se vestir consí que siá / se mal vestir.
enfagotat, -ada : malabilhadàs, -assa.
enfaïssament : mesa en gavèls ; lenha en gavèls.
enfaïssadura : accion o resulta d'enfaïssar o de s'enfaïssar.
enfaïssar (v. tr.) : enfagotar (metre en gavèls) ; mal vestir ; metre de calhada dins una faïssèla. v. **enfiscelar**.
enfaïssar (s') : se mal vestir.
enfaïssatge : biaï ridicul de se vestir.

enfaissejar : doblet d'enfiscelar.
enfaitilhar / enfachilhar (v. tr.): pivellar / falquetar / embelinar / sedusir ; enganar.

Se deixa enfaitilhar pel primièr parlatin vengut.

enfalagar (s') : se laisser cansar (fatigar) pel tròp manjar o per de velhas.

enfalènar (v. intr. e tr.): pudre / púder / pudir ; empestar.

Pudís qu'enfalèna : pudís qu'empoisona !

enfalordir (v. tr.): entestar / enfogonar (engordir lo cap) far venir falord, -a.

enfalordir (s') : venir falord, -a.

enfalsiejar (s') : far pròva de falsièira.

enfança (R. III, 279) : period primièr de la vida de l'òme.

De confondre pas amb **infància**.

« *enfandesir* » : v. **enfadesir**.

enfarnassar (v. tr.): emplastrar ; barbolhar / embochardir.

enfarnassar (s') : s'emplastrar / se barbolhar / s'embochardir.

enfangada : accion o resulta d'enfangar o de s'enfangar.

enfangar (v. tr.): cobrir de fanga. *La pluèja enfanga los camins.*

enfangar (s') : se cobrir de fanga ; s'afonsar dins la fanga ; s'empetegar dins de marrits afars.

enfant, -a (e' fan) : nene, nena ; nenon, nenòta. v. **infant**.

enfantaire, -a (efan'taire, -) : persona que fa enfantar ; persona qu'enfanta.

enfantament : accion o resulta d'enfantar.

enfantar (v. tr.): metre al mond un mainatge.

enfantariá : tropelada de soldats que se baton a pè.

enfantejar (v. intr.): fadejar ; s'amuser coma un nenon.

enfantesa : enfança ; enfantilhatge.

enfanticida (m. e f.): persona que tua un nenon.

enfanticidi (m.): massacre d'un nenon abans o après nàisser.

enfantil / infantil -a : relatiu, -iva a l'enfància (l'enfança)

Comportament enfantil. Una reaccion enfantila.

enfantilhar (v. intr.): tombar en enfança (enfància).

enfantilhatge / enfantolitge : enfantesa (anar de nenon)

enfantilisme : estat de q.q. d'anormalament infantil.

enfantin, -a : relatiu, -iva a un anar de nene o de nena.

enfantolit, -ida : qu'es encara nene, -a.

enfanton, -a / enfantonet, -a : v. **diminutiu**.

enfantonejar (v. intr.): s'amuser coma un nene o una nena.

enfantonèl / enfantonelon : v. **diminutiu**.

enfantonir (v. intr.): fadejar / enfantejar (far lo nene)

enfantonièr, -ièira : qu'aima los nenes.

enfantuènha (l') : los nenes en general.

enfara / enfària : crespina. v. **crespina**.

enfarçar (s') : trapar lo farcin (malautiá dels cavals)

enfardejar (v. tr.): empaquetar.

enfarinadoira : caissetina de farina ; farinièira de molin.

enfarinaire, -a : persona qu'enfarina / embelinaire, -a.

enfarinada : accion o resulta d'enfarinar o de s'enfarinar.

enfarinament : enfarinada. v. **çaisús**.

enfarinar (v. tr.): emposcar amb de farina ; embelinar / enjulhar / seduire.

enfarinar (s') : s'emposcar amb de farina.

enfarinat, -ada : emposcat, -ada de farina (t. a.)

Enfarinats (los) : la Pichona Glèisa dels Enfarinats, Catholics mai que mai de Roergue que, amb l'evesque de Rodés Monsenhor de Colbèrt, refusèron lo concordat del Papa Piu VII amb Bonaparta (1801). S'atudèron en 1852.

enfarinièira : farinièira de molin de farina.

« *enfarnar* » e derivats : v. **enfarinar** e derivats.

enfarnassar (v. tr.): barbolhar / embochardir / passir.

enfascar (v. tr.): assadolar / embucar (s. f.) ; rebutar.

enfascar (s') : s'assadolar / s'embucar (s. f.) ; se rebutar.

enfastigar (v. intr.): far defèci / desgostar / rebutar.

enfebrar (v. tr.): donar de fèbre (t. a.)

enfebrar (s') : trapar de fèbre (t. a.)

enfeccion : doblet d'infeccion.

enfeciment : accion d'enfectar, de pudre, d'empudentir.

enfecir (v. tr.): enfectar / pudre / púder / pudir / empudentir.

enfecinar (v. intr.): enfecir v. **çaisús**.

enfècte, -a : que put / qu'enfecís / qu'empoisona (s.f.)

enfectant, -a : qu'empudentís ; qu'embèstia ; qu'obsedis.

enfectariá : brave embestiment ; obsession.

enfectar (v. tr.): empudentir ; embestiar bravament ; obsedir.

enfectar (s') : s'endenhar.

Sa plaga s'enfectèt, qu'èra endenhós de natura.

« *enfelonar* » : v. **enferonar**.

enfemelar (v. tr.): emboitar / encastrar / embessonar.

enfemelar (s') : s'emboitar / s'encastrar / s'embessonar.

enfenestrar (v. tr.): metre a la fenèstra.

enfenestrar (s') : se metre a la fenèstra.

enfenejar (v. tr.): sarrar lo fen dins la fenial.

enfenolhar (v. tr.): escampilhar una malautiá.

enferenar (v. tr.): enfalènar / pudre / empoisonar (s.f.)

« *enferlhar* » : v. **enferriar**.

« *enfèrn* » e derivats : v. **infèrn**.

enferonar / enferonar (v. tr.) : amodar la ràbia (colèra)

enferonar / enferonar (s') : venir rabiós, -a.

enferonit, -ida : rabiós, -osa (encolerit, -ida)

enferrar (v. tr.): enclavelar (nafrar amb un clavèl de ferrar)

enferrar (s') : s'enclavelar (s'espintar un clavèl dins lo pè)

enferriar (v. tr.): entravar un presonièr amb de fèrres ; metre de barrons de fèrre a una fenèstra.

enfèrris / enfèrrias : entravas pel bestial o pels presonièrs ; crespina del novèl nascut. v. **crespina**.

« *enferrolhar* » - « *enferrolhar* » (s') : v. **enverrolhar**.

enfestar (v. tr.): metre en fèsta.

enfestar (s') : s'enfestolir / se metre en fèsta / prene un aire de fèsta.

enfestolir (s') : se metre en fèsta. *Lo vilatge tot s'èra enfestolit.*

enfestolit, -ida (adj. e p.p.): en fèsta ; qu'a un aire de fèsta.

enfestonar (v. tr.): adornar amb de festons.

enfetre, -a : drud, -a / vigorós, -osa.

enfeudacion : somission / asserviment / assubjectiment.

enfeudar (v. tr.): sometre / asservir / assubjectir.

enfeudar (s') : se sometre / s'assubjectir / s'asservir.

« *enficelar* » : v. **enfiscelar**.

enfichojar (v. tr.): arponar ; se servir de la fichoira per cumhar lo mortier dins las fendas. v. **fichoira**.

enfiejar (v. tr.): far començar la venda dins una fièira.

enfifrar (v. tr.): engarçar ; possedir una femna (sens erotic)

enfifrar (s') : s'engarçar / s'enganar.

enfifrat, -ada : t. a. del vèrb enfifrar transitiu.

enfilada : accion o resulta d'enfilat o de s'enfilat ; corrolhada / cordelada (s.f.)

Una enfilada de veituras.

enfilaire, -a : persona qu'enfila quicòm (t. a.)

enfilat / enfilat (v. tr.): far passar un fil per un trauc (t. a.) traversar amb un fil, un cordilh, una lama...

Enfilat una agulha. Enfilat q.q. amb l'espasa.

Enfilat de pèrlas. Enfilat un camin.

enfilhar (s') : *S'enfilhar dins un trauc.*

enfilosar (v. tr. arc.): garnir una conolha.

enfiltrar (v. tr.): far dintrar pauc a pauc un liquid dins un solid.

enfiltrar : penetrar pauc a pauc.
La pluèja s'enfiltra dins la tèrra.

enfin (adv.): finalament / fin finala.

enfiscalhar (v. tr.): enjaular / embelinar / pivelar.
S'es laissada enfiscalhar per un parlantin.

enfiscelar (v. tr.): enfaisselar (metre la calhada dins una faissèla (fiscèla) Del latin *fiscella*.

« *enfisèma* » : v. **emfisèma**.

« *enfiteòsi* » : v. **emfiteòsi**.

« *enfiteotic* » : v. **emfiteotic**.

enflairar (v. tr.): sentir a bon.

enflamable, -a : que se pòt emflamar.

enflamacion (R. VI, 233) : inflamacion. (R. III, 337)

enflamairar / enflambar (v. tr.): enflamar (R. III, 337)

enflamar (v. tr.): far cremar; amodar una passion.

enflamar (s'): prene fuòc; s'encolerir; s' enamorar.

enflamat, -ada: que crèma; plen, -a de passion.

enflamatiu, -iva: relatiu, -iva a una enflamacion; que resulta en enflamacion.

enflambar (s'): s'enflamar.

enflaquir (v. tr.): far venir flac (feble) o mòl.

enflaquir (s'): venir flac o mòl.

enflada: tabassada; carpan / sofla / soflet.

enfladura: resulta de venir enfle, de s'enflar, de se conflar.
Enfladura d'orgulh. Enfladura d'estil.

enflament: accion d'enflar, de se conflar, de venir enfle.

enflar (v. tr.): conflar; vantar; batre / tabassar; engautar.

enflar (s'): se conflar; venir conflèta (vantard)

enflascar (v. tr.): metre dins una flasca o dins un flascon; embotelhar. v. **flascon**.

enflatge: accion d'enflar, de se conflar, de venir enfle.

enfle, -a: enflat, -ada / confla, -ada.

enfleumadura: reumàs de cervèl.

enfleumar (v. tr.): ennasicar (donar una rèuma de cervèl) / enraumassar.

enfleumar (s'): s'ennasicar (trapar un reumàs de cervèl) / s'enraumassar.

enfleumat, -ada: enraumassat, -ada.

« *enfligir* » : v. **infligir**.

enflocar (v. tr.): flocar / floquetar (ornar de floquets)

enflocar (s'): se garnir de flòcas, de flocons, de floquets.

enflor: enfladura; tumor.

enflorar (v. tr.): donar una mina florida.

enflorar (s'): metre una mina florida.

enflorir (v. tr.): florir / adornar amb de flors.

enflorir (s'): se florir / se garnir de flors.

enfloroncar (s'): trapar de floroncs.

« *enfluència* » e derivats : v. **influència**.

« *enfluir* » : v. **influir**.

« *enfluscar* » : v. **enfuscar**.

enfogassetar (s'): s'agrumelar en fogassetes (en paquetons)

enfogonar (v. tr.): entestar (montar al cap)
Aquel vinàs m'enfogona que jamai.

enfoirar / esfoirar (v. tr.): passir amb una gislada de caganha.
Aquela puta de vaca m'a tot enfoirat!

enfoirar / esfoirar (s'): trapar la foira (caganha, diarrèia); se passir amb una gislada de caganha.
Aquela feda s'es enfoirada.

enfolir / enfolesir: far venir caluc, -uga.

enfolir / enfolesir (s'): pèrdre lo cap (t. a.); venir caluc.

enfolitge: afoliment (resulta de pèrdre lo cap)

enfonhar (v. tr.): enfonilhar (introduire / engulhar) (s.f.)

enfonhar (s'): s'enfonilhar (s'introduire / s'engulhar endacòm)

enfonhat, -ada: entestat, -ada; envaborinat, -ada.

enfonilh / enfonilha: embut bèl; remolin d'aiga.

enfonilhar (v. tr.): embutar; empochar.

enfonilhar (s'): s'introduire endacòm en se fasent pichon pichon, pichona pichona.

enfonzada / enfonsada: accion o resulta d'enfonzar o de s'enfonzar; depression de terren / clòt.

enfonzaire / enfonsaire, -a: persona qu'enfonza.

enfonzament / enfonsament: clòt (depression de terren)

enfonzar / enfonsar (v. tr.): espintar quicòm dins quicòm mai; aprestar una pèl non graissada.

enfonzar / enfonsar (s'): s'entraucar; s'aplombar / s'afaissar.

enfòrabandir (s'): s'esventar / s'escampilhar (rumor)
La rumor s'enfòrabandiguèt ni mai fuòc de rastolh.

enforcada: accion o resulta d'enforçar o de s'enforçar; quantitat d'èrba, de palha... que s'enforça d'un còp.

enforcadura: forca / forcat (punt d'ont s'expandisson las brancas d'un arbre)

enforcament: punt que dos camins o dos rius i s'encontran / bifurcacion.

enforçar (v. tr.): trapar amb la forca; montar a caval; penjar un condemnat.

enforçar (s'): se ponchar amb una forca.

enforçar (v. tr.): refortir / renfortir / consolidar.

enforçar (s'): se refortir / se renfortir.
S'es enforçada ma santat, amb lo bèl temps.

« *enforçar* » : v. **enfurgar**.

enforçada: accion de metre lo pan dins lo forn.

enfornaire, -a: persona qu'enforna lo pan.

enfornar (v. tr.): metre al forn; enfonhar / introduire.

enfornar (s'): s'enfonhar / s'enfonilhar / s'introduire.

enfornatge / enfornement: accion d'enfornar.

enfortiment: accion o resulta de renfortir.

enfortir (v. tr.): enfortir / renfortir / fortificar (t. a.); afortir / assolidar (t. a.)

enfortir (s'): s'enfortir / se renfortir; se fortificar (t. a.)

enfortunar (v. tr.): far venir ric, -a.

enfortunar (s'): venir ric.

enfoscar / enfosquir (v. tr.): encrumir / escurcir.

enfoscar / enfosquir (s'): s'encrumir / s'escurcir.

enfosinar (s'): s'introduire endacòm subrepticament.

enfrà (adv.): en bas; dejós; çaijós.

enfrairejar (v. tr.): far venir fraires.

enfrairejar (s'): venir fraires (s. f.)

enfrànher (v. tr.): forçar un pacte, una lei, una règla...

enfrànher (s'): se plantar (s'arrestar); s'estonar; se treboliar.

enfredar / enfregir (s'): s'airejar (pèrdre de sa calor); trapar freg.

enfregiment: resulta d'aver trapat freg.

enfregonir (v. tr.): agorrufar / amochonar / amochonir / amochelar / frostir / torconar.
Romana a tota enfregonida sa rauba.

enfregonir (s'): s'agorrufar / s'amochelar / se frostir...

enfregonit, -ida: afatonit, -ida / fresilhat, -ada / amochelat, -ada. *Vestit enfregonit.*

enfrenar (v. tr. e intr.): alentir / frenar (t. a.) / enebir.
enfrenar (s'): s'enfrànher. v. çaisús.
enfresqueirar (v. tr.): refrescar (far venir fresc, -a) (t. a.)
enfresqueirar (s'): se refrescar (t. a.)
« *enfringir* »: v. **enfrànher**.
enfrocar (v. tr.): far venir monge, monja o prèire.
enfrocar (s'): venir monge, monja o prèire.
enfronhada: trencada dubèrta per un palabessaire.
enfronhar (s'): se cargar una mina negra.
enfronhariá: mina negra; emmaliment.
enfruch: fruch; frucha.
enfruchar (v. tr.): garnir amb de frucha.
enfruchar (s'): se garnir de frucha.
enfruchir (v. tr.): plantar d'arbres fruchièrs.
« *enfúger* » (s'): v. çaijós.
enfugir (s'): fugir / s'ensalvar / s'ensauvar.
enfumacar: frequentatiu d'enfumar.
enfumar (v. tr.): far de fum; ennegresir de fum.
Enfumar las abelhas. Enfumar un guèine.
enfumar / enfumascar (s'): se metre en colèra; se bandar.
enfumardar / enfumargar / enfumascar / enfumatar / enfumelar: frequentatiu d'enfumar.
« *enfumerlar* »: v. çaisús.
enfuocament: accion d'enfuocar o d'èsser enfuocat.
enfuocar (v. tr.): metre lo fuòc; amodar una sensacion de fuòc.
Lo nenon, pecaire ! a lo cuol tot enfuocat.
enfuocar (s'): prene fuòc; s'encolerir / s'enfuscar.
enfurgar (v. tr.): enfonzar quicòm dins un trauc.
enfurgar (s'): s'engulhar endacòm.
enfuronar (v. tr.): far venir rabiós, -osa (furiós, -osa)
enfuronar (s'): venir rabiós, -osa.
« *enfús* »: v. **infús**.
enfusar (v. tr.): enrotlar un fil sus un fus (fusèl)
enfusca: tot çò que pòt enfuscar q.q.
enfuscada: colèra.
enfuscador, -a / enfuscaire, -a: persona qu'enfusca q.q.
enfuscar (v. tr.): empebrinar / enfuscar (metre en colèra)
enfuscar (s'): s'empebrinar / s'enfuscar (se metre en colèra)
enfust: ast (pèrga) de drapèu; margue (t. a.)
enfustar (v. tr.): pausar las fustas o lo ponde d'un ostal.
engabiar (v. tr.): metre en gàbia.
engabolhar (v. tr.): enfangar (t. a.); empetegar.
engabolhar (s'): s'enfangar (t. a.); se'n tirar pas.
« *engaborinar* »: v. **envaborinar**.
engachar (v. tr.): agachar; inspectar; espiar; relucar; guinhar.
engachadura: guinhada / ulhada.
Engadina: valòia de Soïssa que i se parla occitan.
engafar (v. tr.): doblèt de gafar e d' agafar.
engafar (s'): intrar dins un ga; se banhar; s'enfangar.
engafetar (v. tr.): garnir amb de cròcs o de croquets; enrambolhar.
engafetar (s'): s'acrocicar (se prene dins un cròc o un croquet); s'enrambolhar.
Un bechet endòrme s'engafetèt tanlèu arribar.
engaginar (s'): gagnar / mudar de pel (en parlant dels aucèls o de la polalha)
engainar (v. tr.): engulhar quicòm dins quicòm mai; engulhar q.q. dins un afar.
Engainar un parapluèja dins son estug.
engainar (s'): s'engulhar endacòm.

engainat, -ada: estrech, -a; sarrat, -ada; dificil, -a; serpentós, -osa.
Camin engainat:
De confondre pas amb « *camín cròc* » que ven d'un fr.
engalafatar (s'): se calafatar; s'entopinar / s'embeguinar.
engalantat, -ada: adornat, -ada.
engalar (v. tr.): passar una estòfa a la notz de gala.
engalar (s'): s'amolonar.
engalatge: accion de passar una estòfa a la notz de gala.
engalbar / engaubar (v. tr.): coloriar de terralha avant de la vernissar; trempar un teule dins una solucion d'argila blanca o roja avant de lo coire.
engalba / engaubar (f.) / **engaube** (m.): solucion d'argila blanca o roja.
engalhar (v. tr.): arrenjar / metre en òrdre.
engalhar (s'): s'arrenjar; se rengar / se maridar.
engalhardir (v. tr.): far venir galhard, -a / vigorós, -osa; reviscolar.
engalhardir (s'): venir galhard, -a / vigorós, -osa; se reviscolar.
engalhonar (s'): s'enganaussar / s'estofegar / s'estrangolar / mancar a s'escanar (occ.) (doblets de s'engalhostar)
engalhostar (s'): engolir quicòm de travèrs.
Fa pas bon far quand òm s'engalhosta !
engalinaire, -a (adj.): qu'escaufa, qu'anima, qu'escaufèstra.
engalinaire, -a (subs.): persona que s'encanissa.
engalinar (s'): s'escaufar / s'escaufestrar / s'animar; s'encanissar.
engamachar (v. tr.): embolhar; enrambolhar; embarrassar; enganar una sarralha.
engamachar (s'): s'enrambolhar dins sas paraulas; se subrecargar de merça.
engamar (v. tr.): s'enraucar / venir rauc; s'engalhostar.
engamassir (s'): s'escanauil / s'anequelir / s'agarrussir / s'arrascassir / se tressecar (arbres o plantas)
engamassit, -ida: escanauil / arrascassit / anequelit, -ida.
engambi: contorn / bescontorn; rason que n'es pas una; cambeta / crosilheta (« *cròc en camba* »); pretèxt; embarràs / embestiment; delictè / malafacha.
engambiar (v. tr.): engarrelar (far venir garrèl)
engambiat, -ada: engarrelat, -ada.
engamonar (v. tr.): embucar (far tròp manjar)
engamonar (s'): s'embucar (manjar fòrça tròp)
engan: accion o resulta d'enganar o de s'enganar / error.
engana / enganada / enganament: v. çaisús.
engana / lengana (plt.): salicòm (*Salicornia sarmantosa*)
èrba farinèla (*Chenopodium*)
engana pastre: mena d'aucèl (*Caprimulgus europaeus*)
enganadoira: airal (endrech), ostal d'una enganada.
enganaire, -a: persona qu'engana, que sedusís.
enganar (v. tr. e intr.): enduire en error per artifici o per falsièira.
enganar (s'): far una error.
enganarrar (s'): se bandar (se bèure tròp de vin, de bièrra...)
enganaussar (v. tr.): engorgar.
enganaussar (s'): s'engorgar; s'engalhostar / s'estrangolar.
enganiu, -iva: enganaire, -a.
enganchar (v. tr.): enganar.
enganchar (s'): s'enganar.
La clau s'es engançada dins la sarralha.
enganche: embolh / enrambolh / engana.
engandalhar (s'): se vestir coma una prostituïda.

enganguieïrar (v. tr.): embochardir / passir / solhar.
enganguieïrar (s'): s'embochardir / se passir / se solhar.
enganossar (s'): engolir quicòm de travèrs.
engansar (v. tr.): far una baga / una gansa (nos en anèla) ; far dintrar dins una baga / dins una gansa.
engansar (s'): estacar amb un cordilh l'enbàs de las cauças ; s'empebrinar (se metre en colèra)
engansilhar (v. tr.): frequentatiu d'engansar.
engantar (v. tr.): far cargar de gants a q.q.
engantar (s'): se cargar de gants.
engar (v. tr.): arrenjar ; aprestar ; castrar.
engar (s'): s'arrenjar / s'adornar.
engarachar (s'): intrar dins una laurada.
engargar (v. tr.): nafrar la cara de q.q. v. **gara** (cara enfla)
engarbairar (v. tr. e intr. arc.): v. engarbieïrar.
engarbairar (v. tr. arc.): metre en garbas.
Lo cerealum s'engarba pas pus.
engarbieïraire, -a (arc.): persona que fasiá de garbieïrons pels camps.
engarbieïrar (v. tr. e intr. arc.): metre en garbièr ; far de garbieïrons pels camps.
engarçar (v. tr.): enganar per falsièira (per duplicitat)
Me faguèri engarçar un còp e un autre !
engarçar (s'): s'enganar / se metre dins lo sac.
Qual s'engarcèt pas jamai dins sa vida ?
engard: carretial / cobèrt (airal per remesar carris e aplechès...)
engarda: espicon ; contrafòrt.
engardar (v. tr.): agachar ; gardar / garantir ; engardonar / empaisselar (metre de paissèls de tutors)
engardar (s'): se gardar de far quicòm.
engarganar (v. tr.): enfectar / infectar.
engarganar (s'): s'enfectar / s'infectar.
engargassar / engargatar (s'): s'espintar quicòm dins la gargamèla ; s'engalhostar.
engarlandar (v. tr.): adornar amb de garlandas.
engarotar (v. tr.): far manjar de gèissas. v. **gèissa**.
engarotar (s'): se paralisar de las cambas per aver manjadas *tròpas* (l.p.) de gèissas.
engarradura: nafrada al garron. v. **engarrar**.
engarrafada: engraunhada (accion o resulta d'engraunhar, de s'engraunhar o de se far engraunhar)
Engarrafada de cat.
engarrafar (v. tr.): metre en garrafas ; esquinçar leugièrament la pèl amb las onglas o las arpas ; gratar la tèrra amb las arpas (conilhs, galinas...)
engarramachat, -ada: que s'es cargat, -ada de garramachas (vestit de drap o de cuèr per las cambas)
« Lo Cat engarramachat » es un conte de Perault.
engarransir (v. tr.): engordir ; amodar una rampa (paralisi passadissa d'un muscle)
engarrapetar (s'): s'arrapar.
engarrar (v. tr.): tustar sul garron ; nafrar al garron ; forçar un muscle del garron ; estropiar ; paralisar.
engarrar (s'): se nafrar a la garra o a la camba ; s'engarrelar.
engarratar (v. tr.): doblet d'engarrar.
Lo vielhum a bravament engarratat lo Causset.
engarratar (s'): doblet de s'engarrar.
engarrelar (v. tr.): far venir garrèl. v. **garrèl**.
engarrelar (s'): venir garrèl.
L'èga (la cavala) s'es engarrelada.

engarrir (v. tr.): acometre / afiscar / excitar (R. II, 398)
 agrir / irritar / irar ; asirar ; tormentar.
engarrir (s'): s'avisar que...
engarronar / engarronir (v. tr.): abenar las sabatas ; destalonar q.q. (li marchar suls talons)
engarronar / engarronir (s'): s'abenar ; far un pè de pòrc (far quicòm de maladrech) ; far un marrit afar.
engarrossat, -ada: garrèl, -a. v. **garrèl**.
engarrotar (v. tr.): trapar al garròt ; encordelar ; encadenar.
engarrussit, -ida: espelofit, -ida ; eriçat, -ada.
engasconir (v. tr.): far revertar un gascon. (R. III, 437)
Sa gascona de femna l'a plan engasconit.
engasconir (s'): revertar un gascon.
engatjament: promessa ; convencion (accion o resulta d'engatjar o de s'engatjar)
engatjar (v. tr.): ipotecar ; ligar amb una convencion (t.a.)
engatjar (s'): se ligar amb una promessa, una convencion.
engatge: gatge. (R. III, 439- 440)
engaubar: v. **engalbar**.
engaube: engalba ; pèira de destacar (d'escafar una taca)
engaubi: èime / biaï ; adreça ; anar / manten / aspècte ; gaubi. v. **gaubi**.
engaubiadura: saber far (subs.)
engaubiari (v. tr.): balhar d'èime a q.q. ; ensenhar q.q. a far quicòm / formar q.q. ; faïçonar o fargar quicòm ; tornar metre quicòm de biaï.
engaubiari (s'): se formar ; venir adrech, -a.
 « *engauchilhar* » : v. **engaugilhar**.
engaudir (v. tr.): engausir (alegrar / far venir joiòs, -osa)
engaudir (s'): s'engausir / s'alegrar.
 « *engaugilhar* » : v. **engausilhar**.
 « *engaugilhar* » (s') : v. **s'engausilhar**.
engaulaire, -a: enjaulaire, -a / embelinaire, -a.
engaular (v. tr.): enjaular / embelinar ; enganar.
engaulhar (s'): metre un pè dins l'aiga ; s'enfangar ; s'encigalar / s'embriagar / se bandar.
engauma: infirmitat ; lesion.
engaume: brutitge / solhardariá / passidura.
engaumir (v. tr.): encrassar ; solhar / passir.
engaumit: sentor a claufit / sentor a embarrat.
engaunhada: mona / moninada (contorsion de la cara)
engaunhadura / engaunhadissa: accion de contrafar.
engaunhaire, -a: persona que contrafa q.q.
engaunhar (v. tr.): escarnir (contrafar) ; sofletar ; agafar (trapar) un peïs per las gaunhas (caduna de las oberturas dels organs de respiracion d'un peïs)
engausilhadura: gaietat / escarrabilhadura.
engausilhar (v. tr.): alegrar (far venir joiòs, -osa)
engausilhar (s'): s'alegrar (venir joiòs, -osa)
engausir: v. **engaudir**.
engautar (v. tr.): espatlar un fusil per afustar ; escotiflar / mandar un emplastre ; far amb la marra una mena de talús per protegir las plantas.
engautar (s'): se metre lo fusil a posita per afustar.
S'engautèt, afustèt e tirèt.
engautejar (s'): se barbolhar las gautas en manjant.
engavachament: engorgament (resulta de s'engavachar)
engavachar (v. tr.): embarrassar la gargamèla ; enganar una clau dins la sarralha.
engavachar (s'): s'engalhostar (s'embarrassar la gargamèla)
engavelar / agavelar (v. tr.): far de gavèlas.

engavelar (s') : se metre en gavèlas ; (arc.) se laisser embarrassar per las gavèlas (ne téner pas de levadas, téner pas pè a l'agavelaire)

engegar (cat.) : v. **amodar**.

engeissar (v. tr.) : engipar / plastrar (enduire de plastre)

engeissar (s') : s'engipar / s'emplastrar.

engeladura : sidola / geladura.

engelar (v. tr.) : gelar.

engelar (s') : se gelar una partida del còrs.

engelosir (v. tr.) : far venir gelós, -osa. (R. III, 453)

engelosir (s') : venir gelós, -osa.

engemelar (v. tr.) : gemelar / embessonar :
Rodés es engemelada amb Bamberg.

engendrable, -a : que pòt èsser engendrat, -ada.

engendrador, -airitz : qu'engendra.
La colèra es engendraititz de malafachas.

engendrament : accion o resulta d'engendrar.

engendrar (v. tr.) : procrear (R. II, 507)

engendrar (s') : gendrar (venir coma gendre dins una familha)

engenestar (v. tr.) : garnir amb de genèstes las cledas dels manhans o de tota altra causa.

engenestar (s') : se cobrir de genèstes ; manjar de blima de genèstes e se'n trobar mal (fedas)

engengivar (v. tr.) : asimar (irritar) las gengivas.

engenh / enginh / engèni : dobles d'ingèni (adreça / biaís / abilesa / abiletat) ; art d'atacar o de fortificar un airal ; instrument. *Engenh passa fòrça.*

engenhair, -a : persona ingeniosa o diplomada en tecnica.

engenhadament : ingeniosament.

engenhhar (v. tr.) : engimbrar / abiaissar / aprestar / agençar.

engenhhar (s') : far lo perqué per abiaissar quicòm.

engenhariá : art d'engimbar / art d'abiaissar.

engenhós, -osa : qu'a d'engèni / qu'es abiaissat, -ada.

engenhbar (v. tr.) : doblat de gerbar.
« *engerbir* » : v. çaisús.

engèrd / engèrda : alarma ; englag / espavent (paur granda)

engerdable, -a : espaventable.

engerdar (v. tr.) : espaventar.

engerdar (s') : s'espaventar.
L'èga (la cavala) s'engerdèt e s'emalèt.

engermenar / engermenir (v. tr.) : empobolar.
Avèm l'òrt es engermenat de tranuga.

engermenar / engermenir (s') : se metre en mena de.
Me vòli engermenir de blat negre.

engetar (v. tr.) : rebufar / refusar / recusar / regetar ; elevar / educar / abalir un mainatge (dròlle, -a)

engetar (s') : trabalhar / se desformar (en parlant del fust) ; se formar / s'instruire (en parlant de mainatges)

engiblar / engimblar : doblat de giblar / gimblar.

engibornar : doblat de gibornar.

engibrar : doblat de gibrar.

engimbrar (v. tr.) : abiaissar / aprestar / ajustar / agençar ; engiponar (mal vestir)

engimbrar (s') : s'engiponar (se vestir a la medamme) (l.p.)

engimbrat, -ada : malabilhadàs, -assa.

engimerrar / engimerrir (v. tr.) : cabrar q.q.

engimerrar / engimerrir (s') : s'empebrinar / se cabrar ; se capriçar / s'encapriçar / s'encapriciar.

« *engina* » : v. **aisina**.

« *enginar* » / « *engincar* » / « *enginhar* » : v. **engenhhar**.

engipada : repesc / reposc de plastre.

engipar (v. tr.) : engeissar (enduire de plastre)

engipar (s') : s'engeissar / s'emplastrar.

engiponar (v. tr.) : mal vestir / vestir a la medamme (l.p.)

engiponar (s') : se mal vestir / se vestir a la medamme.

engiponat, -ada : malabilhadàs, -assa.
« *engivanar* » : v. **engenhhar**.

englajaire, -a : espaventable, -a.

englajar (v. tr.) : espaventar.

englajar (s') : s'espaventar.

englandar (v. tr.) : acanar d'aglands ; rompre / bresar ; espotir ; afrabar ; assucar.

englandar (s') : s'afrabar ; s'assucar ; s'afondrar / se demolir.
S'englandèt contra una platana e ne moriguèt.

englantina : aigentina / ròsa canina (l.p.) (*Rosa canina*)
« *englanzir* » : v. **englasiar / englasir**.

englasi / englasiment : esglasi / espavent (paur granda)

englasiar / englasir (v. tr.) : espaventar.

englasiar / englasir (s') : s'espaventar.

englasívol, -ivola : bravament crentiu, -iva. v. **-ÍVOL**.
« *englaujar* » : v. **englajar**.

englenaire, -a : persona qu'amassa d'espigas perdudas.

englenar (v. tr.) : amassar d'espigas perdudas.

englevassar (v. tr.) : enerbar (semenar en èrba un airal)

englevassar (s') : s'enerbar (se cobrir d'èrba)

englobar (v. tr.) : enclure (far intrar quicòm dins quicòm mai) reünir en un sol tot.

englòra : claveta / grisòla (*Lacerta murorum*)

engloriar (v. tr.) : gloriar / glorificar / glorificar (R. III, 476)

engloriar (s') : se glorificar / se glorificar.

englotadura : embotidura.

englotar / englotir : v. **englotir**.

englotidor : gofre ; abisme.

englotir / englotar (v. tr.) : engolar / engolir (t. a.) ; embotir.
La mar o englotís tot. Bidon englotit.

englotir / englotar (s') : s'afonzar dins la mar ; s'embotir.

englotonir (v. tr.) : engolardir (far venir golard, -a) (R. III, 478)

englotonir (s') : s'engolardir (venir golard, -a)

engludar (v. tr.) : empegar. (L. 148 - R. III, 480)

engludar (s') : s'empegar.

englut : enduit ; vesc ; pasta de farina. (R. III, 480)

englutinacion : conglutinacion. v. **conglutinacion**.

englutinant, -a : pròpri, -a a englutinar.

englutinar (v. tr.) : conglutinar. (L. 148 - R. III, 480)

englutir (v. tr.) : enduire ; engludar. (L. 148)

engobiar (v. tr.) : embotir ; desformar.

engobiar (s') : trabalhar (s.f.) / se desgetar / se desformar.
« *engodissar* » : v. **encotissar**.

engodofada : obstruction.

engodofar (v. tr.) : obstruïr / engorgar (entravar / arrestar)

engodofar (s') : s'obstruïr / s'engorgar ; se constipar.

engodofat, -ada : obstruït, ìda ; constipat, -ada.
Espèra, que lo ròsse s'es engodofat !

engodolir (v. tr.) : engordir ; endolorir.

engodolir (s') : s'engordir ; s'endolorir.

engofir (v. tr.) : embucar / empafar (far manjar aicisèm)

engofir (s') : s'embucar / s'empafar.

engoissa : doblat d'angoissa.

engoissar (v. tr.) : doblat d'angoissar.

engoissar (s') : doblat de s'angoissar.

engoissós, -osa : doblat d'angoissós, -osa.

engolampa : embocadura ; pertús.

engolar / engolir (v. tr.): far passar quicòm de la boca a la corniòla (gargamèla / garganta); englotir.

engolar / engolir (s'): s'enfonilhar; s'englotir dins l'abisme.

engola vent: glaujòla / teta cabra (*Caprimulgus europaeus*)

engolidor: gorga (gofre / remolin d'aiga); gargamèla.

engolir: v. **engolar**.

« engolopar »: v. **envolopar**.

engonar / angonar (subs. m.): engue. (L. 21 - R. II, 89)

engonnar (v. tr.): enfonzar / englotir; macar.

engonnar (s'): s'afondrar / se demolir.

« engonsar » (fr.): v. **estringar - ensacar**.

engordilhar / engorgovelhar (s'): se recauquilhar.

engordiment: engrepiment.

engordir (v. tr.): engrepesir (far venir gord)

engordir (s'): s'engrepesir (venir gord)

engorgalar (s'): s'encigalar / s'embriagar / se bandar.

Las grivas s'engorgalan amb de rasim.

engorgament: engodofada.

engorgar (v. tr.): far gorg; s'emplir de gorgs; engodofar.

engorgar (s'): tombar dins un gorg; s'engodofar.

Lo toat s'es tornat engorgar.

engorgosit, -ida: engrepesit, -ida (engordit, -ida de freg)

engorgossar (s'): aver la votz falhòta a dich de somicar.

engorgovelhar (s'): s'engordilhar. v. pus naut.

engormossar (s'): s'amontetar.

engorrinar / engorrinir (v. tr.): pervertir (R. V, 523)

engorrinar / engorrinir (s'): se pervertir.

engorrudar (s'): s'acoconar; se frostir / s'agorufar; se replegar.

engossir (v. tr.): enrambolhar lo pel de q.q. / espelofir.

engossir (s'): s'enrambolhar lo pel / s'espelofir.

engrafataira: maquina de grafar / d'engrafar, d'agrafar.

engrafatar (v. tr.): grafar / agrafar / engrafar; empetegar.

engrafatar (s'): se grafar / s'engrafar; s'empetegar.

engrafiar (v. tr.): acular jos benda (al jòc de bilhard)

engrafolir (s'): s'erichar / s'espelofir.

engraiss: substància animala, vegetala o quimica per engraiassar, per melhorar la tèrra.

engraissa cabra (plt.): cabriuèlh (*Psoralea bituminosa*)

engraissa caval (plt): cardonessa (*Helminthia viperina*)

engraissa galina (plt): ceba sauvatja (*Sedum cepaea*)

engraissa moton (plt): trefuèlh pudent (*Psoralea bituminosa*)

engraissa pòrc (plt.): pè de grapaud (*Arum maculatum*)

pè de vedèl (plt.) (*Arum italicum*)

èrba rossa (*Andryala de Nimes*); (*Hypochaeris*) (*Urospermum Delechampi*)

rebochin / agradèl / chicorèia.

engraissa sauma (plt): (*Laserpitium gallicum*)

engraissement: resulta d'engraissar o de s'engraissar.

engraissar (v. tr.): far venir gras (t. a.) v. raumàs.

engraissar (s'): venir gras (t. a)

engranada: expandida de gran.

engranadís: balajum / escobilhas.

engranaire, -a: persona que balaja, que neteja.

engranalhar: empobolar de vermina o d'èrba marrida.

La Juliana s'es engranalhada de camba de pol.

engranar (v. tr.): metre de gran dins la tremuèja del molin; abladar (apasturar amb de blat); engraiassar amb de gran; enfectar / infectar de vermena o d'èrba marrida; balajar / netejar amb l'engranièira (amb la balaja)

Un pol engranat al froment ven pus gras.

engranar (s'): s'assadolar de gran; s'engodofar (molin) venir gròs (s'enriquir); se trapar una malautiá; se trapar de vermena; se bresar; se margar una dins l'autra (en parlant de ròdas dentadas)

engranatge: accion d'engranar (t. a. çaisús); sistèma de ròdas dentadas que s'engranan las unas dins las autras; accion de s'engranar una dins l'autra (ròdas dentadas)

Se trobar presonièr d'un engranatge de messorgas.

Metre lo det dins un engranatge (s.f.)

engranièira: balaja.

engranjar (v. tr.): cloure dins sa granja (R. III, 496); se ganhar d'argent.

Engranjar de palha. E... de fen. E... d'argent.

engranha / engranhòta: granhòta / rana / granolha.

engranhotar (v. tr.): arponar las granhòtas.

engrasar (v. tr.): inserir / encastrar.

engrasar (s'): s'inserir / s'encastrar.

engraufinhar (v. tr.): engrauhar (t. a.)

engraunhada: resulta d'engraunhar o de s'engraunhar.

engraunhar (v. tr.): esquinçar leugièrament la pèl amb las onglas, las arpas, las espinas...; dire de mal de q.q.

Cats e romes engrauhan.

engraunhar (s'): *Me soi engrauhat.*

engraupinhar: doblat d'engraufinhar.

engrautar (v. tr.): engrauhar (t. a.)

engravaire, -a: persona qu'engrava (t. a.)

engravar (v. tr.): empeirar un camin (i metre de grava); encalar una embarcacion, un naviri; gravar / entalhar; encastrar. *Far engravar una medalha.*

« engremol » e derivats: v. **agrimola**.

engrepiment: engordiment.

engrepesir: frequentatiu d'engrepir.

engrepesir (s'): frequentatiu de s'engrepir.

engrepiar (v. tr.): metre a la grèpia.

engrepiar (s'): se metre a la grèpia; manjar.

engrepiment: accion o resulta d'engrepir.

engrepir (v. tr.): engordir de freg.

engrepir (s'): s'engordir de freg.

« engrima » e derivats: v. **escrima**.

« engrimar » (s'): v. **s'escrimar**.

engrisar (v. tr.): barbolhar de gris.

engrisar (s'): s'encigalar / s'embriagar / se bandar.

engrisòla: claupèire / claveta / grisòla / grata paret.

engrolar (v. tr.): abenar las sabatas.

engronhar (v. tr.): far venir renós,-osa / empebrinar.

engronhar (s'): venir renós,-osa / s'empebrinar.

engrossar (v. tr. e intr.): emprenhar / fecondar (R. III, 298)

engrossar (s'): venir gròs; venir gròssa (encinta)

« engrotina »: v. **engrisòla**.

engrumeladissa: enrambolh.

engrumelar (v. tr.): metre lo fil en pelòta o en escaut / encabdelar / engrumicelar / escautar.

engrumelar (s'): s'acoconar; se desenrotlar e s'enrambolhar; far de grumèls.

engrumelat, -ada: en grumèls.

engrumicelar - s'engrumicelar: engrumelar - s'... v. çaisús.

engrun, -a: destacat, -ada / tot sol, tota sola; sens res; sens verquièira / sens dòt:

Se prenguèt una filha engruna.

engrunada: accion d'engrunar; çò engrunat.

engrunadís, -issa : de bon engrunar ; que s'engruna aisidament. *Una tèrra engrunadissa.*

engrunaire, -a : persona qu'engruna.

engrunament : accion o resulta d'engrunar o de s'engrunar.

engrunar (v. tr.): desgrunar (destacar gran après gran) ; bresar ; demolir ; afrabar ; tanar / tustassar / tabassar.

Engrunar un rasim. Engrunar lo capelet.

Vòls que t'engrunes, paucval !

engrunar (s') : se destacar gran après gran ; se bresar.

engue : partida del còrs que cada cuèissa i se junta amb lo ventre.

enguefiar (v. tr.): desbefiar (far venir difòrme)

enguent : substància medicamentosa d'aplicar sus la pèl.

enguentaire, -a : persona que fa o que vend d'enguent ; embelinaire, -a ; enganaire, -a.

enguentar (v. tr.): enduire amb un enguent ; embelinar ; enganar.

enguentièr, -ièira : persona que fa o que vend d'enguent.

enguerlhar (v. tr.): far venir guèrlhe, -a (falsar, desformar)

enguerlhar (s') : venir guèrlhe, -a (se falsar, se desformar) « *enguila* » : v. **anguila** (R. II, 88)

enguimbar : doblot de guimbar.

enguindar (s') : s'empebrinar (se metre en colèra)

engulhar (v. tr.): enfilar una agulha ; engolar / engolir ; panar ; engarçar / enganar.

engulhar (s') : s'introduire endacòm, mai o mens a l'amagat.

engusa : engan / engana ; embelinament.

engusaire, -a : persona qu'engana, qu'engarça q.q. mai.

engusar (v. tr.): enganar / engarçar ; embelinar.

engusar (s') : s'enganar / s'engarçar / far un marrit afar.

enigma : quicòm d'escur e d'inexplicat. (R. III, 128)

enigmatic, -a : relatiu,-iva a una enigma ; que laissa pas devinar çò que se pensa.

Un discors enigmatic. Una paraula enigmatica.

Un òme enigmatic. Un afar enigmatic.

enigmaticament : d'un biais enigmatic.

Enimia : prenom.

enins (adv.): en dedins ; prigonament.

enins de (prep.): en dedins de.

enintrar / endintrar (s') : intrar / s'estremar ; se colcar (solelh, luna...) ; magrir / s'anequelir.

A solelh enintrat : a solelh colc.

enirar (v. tr.): aborrrir / asirar (prene en aversion) (t. a.)

enirar (s') : se prene en aversion.

enjaçar (v. tr.): ensertar / ensertir / encastrar.

enjaçar (s') : s'ensertar / s'ensertir / s'encastrar.

« *enjalosir* » : v. **engelosir**.

enjarrar (v. tr.): metre dins una jarra ; estremar ; servir.

enjaulaire, -a : persona qu'embelina, que sedusís.

enjaular (v. tr.): embelinar / sedusir.

enjaurar / enjaurir (v. tr.): englasiar / englajar / espaventar.

enjaurar / enjaurir (s') : s'englasiar / s'englajar / s'espaventar.

enjaure : englag / espavent.

enjavinha : engan / engana.

enjavinhar (v. tr.): enganar / engarçar.

enjòc : soma d'argent azardada al jòc ; çò azardat (t. a.)

L'enjòc ne valia la pena.

enjocar (v. tr.): jónher (metre al jo) (t. a.) ; quilhar / enauçar ; agençar ; mandar ; alestir / aparelhar (mar.)

Autres còps enjocavon vacas e buòus.

enjocar (s') : s'ajocar (se pausar o se quilhar sus un ajocador)

enjoiar (v. tr.): regaudir / regaudinar (metre en jòia)

enjoiar (s') : se regaudir / se regaudinar.

« *enjolhar* » : v. **enjulhar**.

enjolvinaire, -a : persona qu'apolidís quicòm (t. a.)

enjolviment : accion o resulta d'apolidir quicòm.

enjolivar (v. tr.): apolidir (far venir polit) ; enjaular / sedusir.

enjolivar (s') : s'apolidir (venir polit) ; s'illusionar.

enjoncar (v. tr.): cobrir de joncasses.

enjoncar (s') : s'enfangar dins de joncasses.

enjós (adv.): en bas ; dins l'enbàs ; aval.

enjovenir (v. intr.): far semblar pus jove ; far tornar pus jove ; far tornar jove.

De portar pas pus la barba t'enjovenís fòrça.

enjovenir (s') : semblar pus jove ; se far pus jove ; tornar jove.

D'ont mai te fas vièlh, d'ont mai t'enjovenisses !

enjuhament : embriagament ; seduccion.

enjulhar (v. tr.): embriagar amb de juèlh v. **juèlh**. embelinar / sedusir.

enjulhar (s') : s'engordir ; s'endormir ; se laisser sedusir.

enjun, -a : dejun, -a (qu'a pas encara dejunat)

enlaçament : accion o resulta d'enlaçar o de s'enlaçar.

enlaçar (v. tr.): sarrar q.q. en l'enrodant dins los braces ; trenar (ligar duas causas una dins l'autra)

enlaçar (s') : se prene mutualament dins los braces.

enlai / enlà (adv. e prep.): aval ; de delà ; pus luènh ; fa qualque temps.

D'ara enlà : a partir d'ara. *Enlà luènh* : tot aval.

Fai-te enlà : tira-te d'aquí.

Te'n parlèri enlà, te'n sovenes pas ?

enlaidiment : accion o resulta de venir laid, -a.

enlaidir (v. tr.): far venir laid, -a.

enlaidir (s') : venir laid, -a.

enlairament : elevacion ; exaltacion (R. II, 60)

enlairar (v. tr.): elevar / enauçar ; exaltar (R. VI, 270)

enlairar (s') : s'elevar / s'enauçar ; s'exaltar.

en l'aire (adv.): dins l'ennaut.

enlanar (v. tr.): vestir de lana.

enlanar (s') : se vestir de lana.

enlanhar (v. tr.): far soscar ; irritar ; irar / encolerir.

enlanhar (s') : soscar ; s'irritar / s'irar / s'encolerir.

enlapar (v. tr.): enfangar.

enlapar (s') : s'enfangar.

enlardar (v. tr.): lardissar / lardufar (enrodar de lescas de lard)

Enlardèrem lo pol abans l'enastar.

« *enlstar* » : v. **enastar**.

« *enlstar* » (s') : v. **s'enastar**.

enlastrar (v. tr.): far espatar q.q. v. **espatar**.

enlastrar (s') : s'espatar (tombar tot estirat pel sol)

enlatinar (v. tr.): claufrir un tèxt o un discors de latin.

enlaurar / enlaurieirar (v. tr.): adornar amb de laurièrs.

enlausar (v. tr.): cobrir una teulada amb de lausa.

Los ostals de montanha son enlausats, pas teulissats.

enlavaci : lavada / ramada / pissada / pluèja / plujal ; delavaci.

enlaval (adv.): aval.

enlençolar (v. tr.): metre dins un lençòl.

enlenir (v. tr.): far venir lene, -a / adocir.

enlenir (s') : venir doç / s'adocir (venir lene, -a)

enlessar (v. tr.): encrassar.

enlessar (s') : s'encrassar.

enlevament : accion o resulta d'enlevar o de s'enlevar.

enlevar (v. tr.): levar / enauçar ; estrambordar ; raubar ; emportar una joventa ; pudre (sentir pas a bon)

enlevar (s') : s'enfugir amb un jovent.

« *enlhandar* » : v. **alandar**.

« *enlhausar* » : v. **enlausar**.

enliamada : contengut d'una liassa (ensemble de papiers apariats)

enliamadura : mesa en liassa.

enliamaire, -a : persona que met en liassa.

enliamar (v. tr.): enliassar (metre en liassa) ; empaquetar.

enligar (v. tr.): encrassar ; enfangar.

enligar (s') : s'encrassar ; s'enfangar.

Del gallés *LIGA* : depaus.

enlimpar (v. tr.): passir (solhar) amb de limon.

enlimpar (s') : se passir (se solhar) amb de limon.

enlinhament : alinhament.

enlinhar (v. tr.): enrenguetar / alinhar (metre en linha)

enlinhar (s') : s'enrenguetar / s'alinhar (se metre en linha)

enlisar (v. tr.): alisar (far venir lis, -a)

« *enlisar* » (s') (fr.): v. **s'ensorrar - s'ensablir**.

enlòc (adv.): pas enlòc (pas dins cap de lòc)

enlodar (v. tr.): afonzar dins de lòda (fanga) ; enfangar.

enlodar (s') : s'afonzar dins de lòda ; s'enfangar.

enlordir (v. tr.): encapar / entestar / donar lo tornís / far rodar lo cap.

enlordir (s') : se trapar lo tornís (aver un rodament de cap)

enlugarinar (v. tr.): metatèsi d'enlugarinar. v. çaijós.

enlugarinar (s') : metatèsi de s'enlugarinar. v. çaijós.

enlugarinar / enlugarar (v. tr.): embalausir / esbleugir (ofuscar la vista amb una lutz tròp viva) ; fachinar.

enlugarinar / enlugarar (s') : s'embalausir / s'esbleugir.

enlugarant, -a : embalausissent, -a / esbleugissent, -a ; fachinant, -a / pivelant, -a / falquetant, -a.

enluminacion : ensemble de lums d'una lutz fòrt viva.

enluminadura : art o resulta d'illustrar de libres.

enluminament : accion o resulta d'enluminar

enluminar (v. tr.): far lum (esclairar) d'una lutz fòrt viva.

enluminar (s') : s'esclairar d'una lutz fòrt viva.

enlunar (v. tr.): fachinar / pivelar / falquetar / enlugarar.

enlunetar (v. tr.): cargar de lunetas a q.q.

enlunetar (s') : se cargar de lunetas.

enluserntir (v. tr.): far venir quicòm lusernt en lo fregant.

enluserntada : embalausida / esbleugiment.

enluserntament : accion o resulta d'enluserntar.

enluserntar (v. tr.): enlugarinar / enlugarar v. pus naut.

enluserntar (s') : s'enlugarinar / s'enlugarar v. pus naut.

enlusida : clartat.

enlusement : accion o resulta d'enluserntar.

enlusernt (v. tr.): far lusernt ; enduire una paret ; esclarir ; enfachinar / falquetar / pivelar / embelinar ; illustrar.

enlusernt (s') : venir lusernt.

enlustrinar (v. tr.): pudir / púder / pudre / empoisonar (s.f.)

emmarinar (s') : venir marinier.

« *emmatelotar* » (fr.): v. çaisús.

« *enna* » : v. èdra.

-ENNAL : forma sufixada del latin *-ennalis*. v. **biennal**.

ennasicar (v. tr.): enfleumar (donar una rèuma de cervèl)

ennasicar (s') : s'enfleumar (se trapar un reumàs de cervèl)

« *ennastar* » : v. **enastar**.

ennaut (adv. de lòc): amont ; cap amont.

ennautar (v. tr.): enauçar ; exaltar.

ENNEA- : forma prefixada del grèc *enneàs* (ensemble de 9)

enneada (f.): ensemble de nòu causas o de nòu personas.

enneagòn (m.): poligòn de nòu cimias o de nòu angles.

enneagonal, -a : de nòu angles o de nòu fàcias laterals.

enneasillab (subs. m) : vèrs de nòu sillabas.

« *Lo cotèl vòl de sang sus la mèla*
Quand sul front ai sentit l'escupit. » J. B.

enneasillabic, -a : de nòu sillabas.

enneblar (v. tr.): cobrir de nèblas (tubas) o de nivolina.

enneblar (s') : perir a causa de las nèblas.

ennegar (v. tr.): submergir (recobrir d'aigas) ; negar.

ennegar (s') : se negar (èsser submergit, -ida)

ennegarar (v. tr.): vestir de negre.

ennegarar (s') : se vestir de negre.

ennegridor, -oira : capable d'ennegrir ; qu'ennegrís.

« *Un pairòl es ennegridor. Una ola es ennegridoira.*

ennegriment : accion o resulta d'ennegrir o de s'ennegrir.

ennegrir (v. tr.): far venir negre ; tintar de negre.

ennegrir (s') : venir negre ; se tintar de negre.

enneïr (v. tr.): endenhar / irritar / enverinar (plaga)

enneïr (s') : s'endenhar / s'irritar / s'enverinar (plaga)

« *ennejar* » : v. **ennegar**.

enneòda (f.): lampa de nòu electròdes.

ennevassar / enneussar (v. tr.): recobrir amb de nèu.

ennevassar / enneussar (s') : se cobrir de nèu.

enneïrar (v. tr.): donar de nèïras.

enneïrar (s') : trapar de nèïras ; se cobrir de nèïras.

« *Aquel can enneïra l'ostal ; ne sèm totes enneïrats.*

« *ennigolar* » : v. **ennivolar**.

ennitar (v. tr.): passir (solhar) amb de sorra (liga)

ennitar (s') : se passir (se solhar) amb de sorra.

ennivolar / ennivolir (v. tr.): cobrir de nivols.

ennivolar / ennivolir (s') : se cobrir de nivols ; èsser prèst, -a a plorar.

« *Perqué t'ennivolas aital per de menudalhas ?*

ennoblir (v. tr.): far venir nòble, -a.

ennoblir (s') : venir nòble, -a.

ennoviar (v. tr.): vestir q.q. del vestit novial ; maridar.

ennoviar (s') : se vestir del vestit novial ; se maridar.

ENO- : forma prefixada del grèc *ènindòs* (vin) v. pus bas :

enofil - enofòb - enografia - enològ - enologia - enomètre, ...

enòdi : languina ; defèci / tedi / desgost.

enofil, -a : amic del vin, amiga del vin.

enofòb, -a : enemic del vin, enemiga del vin.

enografia : descripcion de totes las menas de vin.

enoirada : tustassada / tabassada.

enoirar (v. tr.) : conflar coma un oire ; tustassar un anhèl d'enoirar per que se confle coma cal.

enoirar (s') : se conflar coma un oire.

enojar - s'anojar : atediar - s'atediar. v. **anugivol**.

enolic, -a : qu'a lo vin coma excipient ; t. tecn. de quimia.

« *Remèdi enolic. Acids enolics.*

enolisme : forma de l'alcoolisme que ven de l'abús del vin.

enològ, -a : especialista (m. e f.) d'enologia.

enologia : sciéncia de la fabricacion e la conservacion dels vins.

enologic, -a : relatiu, -iva a l'enologia. « *Estacion enologica.*

enombrar (v. tr.): metre dins l'ombra ; metre a l'ombra.

enombrar (s') : se metre dins l'ombra, se metre a l'ombra.

enomètre : instrument que servís per l'enometria.

enometria : determinacion de la tenor dels vins en alcoòl.

enometric, -a : relatiu, -iva a l'enometria.

enonciacion : accion o resulta d'enonciar.

enonciar (v. tr.): dire quicòm plan clarament.
enonciat : frasa que quicòm i es enonciat clarament.
enorgulhir (v. tr.): far venir orgulhós, -osa.
enorgulhir (s') : venir orgulhós, -osa.
enòrmament : d'un biaís enòrme.
enòrme, -a : que passa tota mesura.
enormitat : estat de quicòm d'enòrme ; acte o paraula que passa l'òsca bravament, que passa tota mesura.
enossar (v. tr.) : ossificar (mudar en òs o en substància ossosa)
enossar (s') : s'ossificar (se mudar en òs o en » »)
enostòsi : tumor del canal medullar dels òsses.
enotecnia : art de fabricar lo vin.
enotecnic, -a : relatiu, -iva a l'enotecnia.
en primèr (d') (adv.): d'abòrd / dins d'abòrd.
enquadraire, -a : persona qu'enquadra (t. a.)
enquadrament : accion o resulta d'enquadrar (t. a.)
enquadrar (v. tr.): metre dins un quadre (t. a.)
enquant : venda publica a la persona que ne donarà mai ; airal que i se fa aquela venda publica.
enquantaire, -a : persona encargada de l'enquant.
enquantar (v. tr.): vendre a l'enquant.
enque (prep.): a la plaça de. *S'èri enque tu* : s'èri tu...
« *enque* » : v. **engue**.
« *enquèra* » : v. **encara**.
enquèrre (s') : (doblet de s'enquerir pauc usitat) v. çaijós.
enquerir / enquesir (s') : cercar de conéisser quicòm o q.q. ; enquestar / far una enquèsta.
enquèsta / enquista : recèrca per saber quicòm, amb interrogacions, audicion de testimònis... ; o reculhir l'opinion de diferentas personas sus una question, un afar...
enquestaire / enquistaire, -a : persona que fa una enquèsta.
enquestar / enquistar (v. intr.): far una recèrca.
enquestar / enquistar (s') : se preocupar.
enquicòm : endacòm.
enquièr : trauc de robinet.
« *enquièr* » e derivats : v. **inquièt**.
enquilhar (v. tr.): empilar (far un quilhet de causas)
enquilhar (s' ... q.q.) : lo suportar per fòrça ; s'... quicòm : beure d'un còp. *Aquela persona, la se cal enquilhar ! S'enquilhar un veirat de vin.*
enquiquiricar (s') : se quilhar en cantant coma un galhon.
enquissar (v. tr.): acometre (butar q.q. a far quicòm)
enquista e derivats : v. **enquèsta**.
enquitranar (v. tr.): enduire de quitran (« *godron* » fr. l.p.)
enquitranar (s') : s'empegar amb de quitran.
enrabassar (v. tr.): garnir amb de rabassas (trufas negras)
enrabiada (plt.): èrba mala (*Plumbago europaea*)
enrabiadura : esclat de gròssa colèra.
enrabiar (v. tr.): amodar la gròssa colèra de q.q.
enrabiar (s') : se cargar la gròssa colèra.
enrabissar (v. tr.): segar (copar) lo pampe (las fuèlhas) d'unas plantas.
Cal enrabissar lo pampe abans que siá neblat.
enracar (v. tr.): aver una sentor de marc agre / pudir.
enracar (s') : s'engodofar (s'obstruir) a causa del marc (en parlant d'un robinet o d'una canèla) ; s'embriagar.
Vin enracat : vin aspre.
enraçar (v. tr.): assortir de causas diversas per far un tot.
enraçar (s') : se metre en raça de quicòm ; causir una bona raça.
enracinament : accion o resulta de s'enracinar.

enracinar (v. tr.): far prene pòrre / far prene racina.
enracinar (s') : prene pòrre / prene racina.
enrada : coquinariá.
enragar : doblat de ragar.
« *enraigar* » : v. **enrasigar**.
enraïador : airal per enraïar las ròdas.
enraïar (v. tr.): metre los rais a una ròda ; encalar una ròda (t. a.)
enraïar (s') : s'arrestar (ròda, rodelet, engranatge...)
Lo rodelet del pistolet s'es enraïat.
enraïçar (v. tr.): enrasigar / enraïgar / enracinar.
enraïçar (s') : s'enrasigar / s'enraïgar / s'enracinar.
enrajason : rais de passa per adobar (reparar) una ròda vièlha.
enrama : temporada que l'òm enrama los manhans.
enramada : expandida de rama.
enramar (v. tr.): recobrir amb de rama ; embrancar los peses o las mongetas ; metre de brancas sus las cledas dels manhans.
enramatge : accion de ramar peses, mongetas o manhans.
enrambolh : embolh / borramescla / desòrdre ; ramballh.
enrambolhar / enrambulhar (v. tr.) : embolhar (borramesclar fials / fils o pel)
enrambolhar / enrambulhar (s') : s'embolhar.
enramelar (v. tr.): adornar amb de rama (brancas verdas copadas).
enramelar (s') : se cobrir de ramèls.
enramieïar (v. tr.): amontetar (far un montet) de brostes, de botèls (fagòts)
« *enrampanar* » : v. **enrampesir**.
enrampesiment : accion o resulta de s'enrampesir.
enrampesir (v. tr.): engordir o enregdesir (paralisar) los muscles.
enrampesir (s') : se trapar una rampa (paralisi d'un muscle)
enrampesit, -ida : engordit, -ida / enregdesit, -ida.
Lo vielhum l'aviá enrampesit d'a fons.
enrantelar (v. tr.): recobrir de telaranhas (tèlas d'aranhas)
enrantelar (s') : se cobrir de telaranhas o de nivolinhas.
enraquir (v. tr.): pudre / púder / pudir / empoisonar (s.f.)
enrarir (v. tr.): arrarir / rarificar (far venir pus rar)
enrarir (s') : s'arrarir / se rarificar (venir pus rar)
D'unas plantas e d'unas animals s'enrarisson.
enrasar (v. tr.): arrasar (metre de nivèl)
enrausar (s') : se cobrir de rausa (« *tartre* » fr. l.p.)
enrasigar : doblat de rasigar.
enrasimar (s') : se cobrir de rasims, de flors o de frucha.
« *enrasinar* » : v. çaisús.
enratjar (v. tr.): enrabiatar (metre en colèra) (R. V, 29)
enratjar (s') : s'enrabiatar (se metre en colèra)
enraucar (v. tr.): far venir rauc.
enraucar (s') : venir rauc. *Trapar freg enrauca sovent.*
enraufelament : resulta de s'enraufelar.
enraufelar (s') : s'enraucar / venir rauc / patir d'una laringiti (inflamacion de la laringe qu'amòda una votz aspra)
« *enraujar* » : v. **enrabiar**.
enraumassar (v. tr.): amodar un raumàs (inflamacion de las mucoses del nas e de la gòrja) ; enfleumar.
enraumassar (s') : se trapar un raumàs ; s'enfleumar.
enraumassat, -ada : que s'es trapat, -ada un raumàs ; enfleumat, -ada.

enrauquesir : doblat d'enraquir.
enrauquesir (s') : doblat de s'enraquir.
enrauquiment : enraufelament (resulta de s'enraquir)
enraquir (v. tr.): enraucar / enrauquesir / far venir rauc / enraufelar. v. pus avant.
enraquir (s') : s'enraufelar. v. pus avant.
enrauselar (v. tr.): cobrir de rausa v. **rauselar**.
 tintar de rosenc (« *röse* » l.p.)
 « *enravalat* » : v. **enrebalar**.
enravanhat, -ada : enraumassat, -ada. v. pus avant.
enrè (adv.): enrèire. *Fai-te enrè* : recuola !
enrebalar : v. **rebalar**.
enrebat, -ada : esquichat, -ada / sarrat, -ada.
enrebelir (s') : se rebellar (R. II, 208)
Pel enrebelit : pel rebelut / pel rebèl.
enrebinhar (v. tr.): escarnir (contrafar)
enredar (v. tr.): trapar amb un ret (filat / fialat)
 « *enreddenar* » : v. **enregdenar**.
 « *enreddesir* » : v. **enregdesir**.
 « *enreddir* » : v. **enregdir**.
enredondar / enredondir (v. tr.): entravar un animal amb una redonda (anèla facha amb una verdola)
enredondiment : accion o resulta d'enredondir o de s'...
enredondir (v. tr.): far venir redond, -a (t. a.)
Lo corrent enredondís las pèiras.
Enredondir son esquipòt.
Enredondir sa propietat.
enredondir (s') : venir redond, -a / venir bodenfle, -a.
 « *enredordar* » : v. **enredortar**.
enredortar (v. tr.): doblat de redortar.
enregada : rega primièira d'una laurada ; debuta d'un trabalh.
enregador, -ora : persona qu'enrega (t. a.)
enregar (v. tr.): començar una laurada o un trabalh ; plantar en linha.
enregatge : accion d'enregar, de començar (t. a.)
enregdenar (v. tr.): enregdir / enregdesir (far venir regde)
 Del latin *RIGIDUS*
enregdenar (s') : s'enregdir / s'enregdesir.
enregdeniment / enregdesiment : accion o resulta de venir regde.
enregdesir (v. tr.): far venir regde.
enregdesir (s') : venir regde.
enregdir - s'enregdir : v. **enregdesir - s'enregdesir**.
enregimentar (v. tr.): incorporar dins un regiment ; disciplinar.
Agèron lèu enregimentat aquel capudàs de Tòni.
enregistrador, -airitz : aparelh, maquina per registrar.
enregistraire, -a : persona qu'enregistra.
enregistrament : accion o resulta d'enregistrar.
enregistrar (v. tr.): portar dins un registre. (R. III, 465)
enregistrar (s') : se far portar dins un registre.
enregolar (v. tr.): far de regas.
Un auratge gròs enregola las semenadas.
enregonar (v. tr.): selhonar (delimitar las bendas de tèrra abans de semenar)
enrèire (adv.): enrè.
enrelhadura (plt.): èrba que còpa (*Achillea millefolium*)
 nafrada facha per la relha o per l'èrba que còpa.
enrelhar (v. tr.): macar o nafrar amb la relha.
enrelhar (s') : se macar o se nafrar amb la relha.
enremenar (v. tr.): emmenar.

enrenar (v. tr.): plegar enrè.
enrenar (s') : se plegar enrè.
enrengar (v. tr.): alinhar ; crestar / sanar / desmasclar (l.p.)
Un pòrc enrengat (sanat / desmasclat)
 « *enressar* » : v. çaijós.
enrestar (v. tr.): far de rèstes d'alhs o de forcs de cebas ; los enrengar, los trenar ; enrengar (t. a.)
 « *enretnar* » : v. **enrenar**.
enrevenir (s') : s'entornar.
enribanar (v. tr.): adornar amb de ribans.
enribanar (s') : s'adornar amb de ribans.
enriblar (v. tr.): garnir amb un rible.
Enric - Enriqueta - Ricon - Riquet - Riqueta : prenom.
enriquidor, -a : qu'enriquís ; que melhora.
enriquiment : accion d'enriquir o de s'enriquir ; accion de melhorar o de se melhorar.
Enriquiment d'una persona, d'una lenga.
enriquir (v. tr.): far venir gròs (ric) ; adornar, melhorar.
enriquir (s') : venir gròs (ric) ; se melhorar.
enrire (s') : se trufar. *Se cal pas enrire dels desbigossats.*
enrocar (v. tr.): empeirar ; desrocar / lapidar (R. IV, 20)
enrodalar (v. tr.): far de rodals sus un camin.
enrodalat, -ada : plen, -a de rodals.
Camin enrodalat. Dralha enrodalada.
enrodar (v. tr.): encerclar ; sometre al suplici de la ròda.
enrodar (s') : se cobrir de nivols.
enrojar (v. tr.): vestir de roge ; tintar en roge.
enromegar (s') : s'embarassar / s'emboissonar (tombar o se prene dins las romes)
enrondar (v. tr.): enrodar / encerclar.
enrondar (s') : doblat de s'enrodar. v. pus naut.
enronhar (v. tr.): donar la ronha (malautiá de la pèl)
enronhar (s') : se trapar la ronha.
enronzar (s') : s'enromegar v. pus naut.
enropar (v. tr.): envolopar dins un mantèl.
enropar (s') : s'envolopar dins un mantèl.
De sentir lo freg, lo pastre s'enropèt mai.
enrosalar (s') : s'expausar a la rosala (aigatge / rosada).
enrossar (v. tr.): vendre una ròssa.
enrossar (s') : crompar una ròssa.
enrotlar (v. tr.): enrodar quicòm sus quicòm mai.
Enrotlar de fil (fial) sus una bobina.
enrotlar (s') : s'enrodar sus quicòm ; s'enrotlar sus se meteís.
La sèrp s'enrotlèt a l'entorn de ma camba.
Plan sovent, cans o cats s'enrotlan per dormir.
enrufar (s') : s'empebrinar / se metre en colèra.
enrufat, -ada : ericàt, -ada / espelofit, -ida.
enrugar (s') : patir d'una erupcion que las canilhas ne son la causa.
ensabatad, -ada : escais dels Albigeses (catars) a causa de lors sabatas.
ensablament : accion o resulta d'ensablir o de s'ensablir.
ensablir (v. tr.): emplenar de sabla ; encalar una embarcacion dins la sabla ; tustassar amb un sac de sabla.
L'ensablament d'un deltà.
ensablir (s') : s'encalar dins la sabla (embarcacion, naviri)
ensabrat, -ada : armat, -ada d'un sabre.
ensacada : saquejadís / secossa.
ensacador, -oira : arescle (cercle de boca de sac)
ensacadura : atassament del gran, d'una altra matèria, dins un sac ; afaissament de terren.

ensacaire, -a : persona qu'ensaca quicòm.
ensacament : accion o resulta d'ensacar o de s'ensacar.
ensacar (v. tr.): metre dins un sac ; saquejar un sac ; atassar dins un sac ; tanar / tustassar / tabassar ; enganar.
Ensacar de gran. Ensacar de trufas...
ensacar (s') : intrar endacòm d'estrech ; far un marrit afar.
ensacatge : accion d'ensacar o de s'ensacar.
ensafranar (v. tr.): tintar amb de safran.
ensafranar (s') : se barbolhar de safran.
ensafrar (v. tr.): passar la cot (pèira d'agusar) sul volam (faucilh)
ensag : assag / pròva / temptativa / experimentacion ; al rugbí, resulta de pausar lo balon darrièr lo limit de l'equipa adversa. *Marcar un ensag.*
ensaïnar (v. tr.): graissar amb de saïn (sagin / pana de pòrc)
ensaïnar (s') : metre de saïn (sagin) ; metre de ventre.
ensajar : assajar / provar / temptar / experimentar (t. a.)
Ensajar de far quicòm. Ensajar una maquina. Ensajar un remèdi. Ensajar un vestit.
ensalada : cruditats aprestadas amb de sal, d'òli, de vinagre ; situacion embolhada, enrambolhada.
Ensalada d'endéviás, de lachugas, de tomats.
ensaladièr : panièr per brandir l'ensalada.
ensaladièr, -ièira : persona qu'aima l'ensalada.
ensalvar / ensauvar (s') : s'enfugir.
ensanglantar (R. V, 153) : v. ensangnar.
ensangnar (v. tr.): ensangnosir (solhar amb de sang)
ensangnar - ensangnosir (s') : se solhar amb de sang.
ensanhar (s') : s'entraucar / s'enfonzar dins una sanha.
ensardinar (v. tr.): tustar q.q. a còps de lata e li far de macaduras coma de sardas.
ensarra : abraçada.
ensarrar (v. tr.): enclaire (téner quicòm o q.q. tancat, claus)
ensarrar (s') : se nosar (en parlant dels intestins)
ensarriada : contengut de las ensàrrias.
ensàrrias : biaças de bèstias de bast.
ensarriar (v. tr.): curar de correiras (robinas) bessonas.
ensarriar (s') : se foraviar ; passar país ; parlar mal a propaus.
ensatanat, -ada : endemoniat, -ada.
ensaular (v. tr.): cobrir de sabla, de sorra (liga)
ensaular (s') : s'encigalar / s'embriagar / se bandar.
ensaulat, -ada : t. a. çaisús
ensaumadaire : cargaire de vendémia.
ensaumadar (v. tr.): cargar la vendémia.
ensauvar (s') : v. s'ensalvar.
ensebeliment : enterrament.
ensebelir (v. tr.): sebelir / enterrar / rebondre.
ensebelit, -ida : sebelit, -ida / enterrat, -ada / rebondut, -uda.
ensedar (v. tr.): metre una seda de pòrc a la cima del linhòl (tèrme de cordonariá)
ensedar (s') : trapar una indigestion de fuèlhas d'amorièr.
La mitat de las fedas se son ensedadas.
ensedatge : accion e resulta d'ensedar o de s'ensedar.
ensedonaire, -a : caçaire al sedon (laç per trapar d'animals)
ensedonar (v. tr.): trapar un animal al sedon (laç corredor)
ensegat (subs.): confitura d'arange seca. v. arange.
ensègre / enseguir (v. tr.): seguir / sègre (anar darrièr q.q.) imitar ; acotir (córre après q.q.)
ensègre / enseguir (s') : resultar coma consequéncia.
Èra plan malaut : s'enseguèt que ne moriguèt.

enselar (v. tr.): metre en sèla.
enselièr : supòrt de fusta.
enselhar (v. tr.): enregar ; selhonar v. selhonar.
ensem / ensembles : ensemble v. çaijós.
ensemble (adv.): conjuntament (R. III, 599)
enseménada : semenada (camp semenat)
enseménar (v. tr.): semenar (getar de semença dins un camp preparat)
« ensengar » : v. asegar.
ensenha : inscripcion plan visibla sus un establiment, una oficina, una via... per la senhalar al public ; oficial de fregata après lo capitani.
ensenhable, -a : que pòt èsser ensenhat, -ada.
ensenhaire, -a : persona que lo seu mestier es d'ensenhar.
ensenhador : entresenhas / indicas ; taula de libre.
ensenhament : art d'ensenhar ; accion d'ensenhar.
ensenhar (v. tr.): comunicar a q.q. de coneissenças ; indicar / mostrar.
ensenharèl, -a : significatiu, -iva.
Ensenhas (las) : lo Rastèl / los Tres Reis / los Tres Bordons (constellacion)
ensenhhorir (v. tr.): far qualqu'un senhor de quicòm.
ensenhhorir (s') : se far senhor de quicòm.
enséria : enveja.
enseriós, -osa : envejós, -osa.
enserir / inserir (v. tr.): far qu'una causa siá contenguda dins una altra. *Enserir una nòta dins un tèxt.*
ensèrt / ensertidor : empèut.
ensertadura : airal que quicòm i s'empèuta.
ensertaire, -a : empeutaire, -a.
ensertar / ensertir (v. tr.): encastar / encastrar (fixar quicòm dins quicòm mai) (t. a.) ; empeutar ; encanelar...
Ensertir un brillant (pèira preciosa)
Ensertar un debàs : empeutar un debàs.
ensertatge : accion o resulta d'ensertar.
ensetar (v. tr.): semenar un camp.
ensibocar (v. tr.): metre dins la boca.
ensidernar (s') : s'enchifrenar (se trapar una rèuma de cervèl)
ensidernat, -ada : enchifrenat, -ada.
« ensiègre » - « ensiègre » (s') : v. ensègre.
ensièr : airal / lòc / endrech.
ensirment : doblèt d'eisserment (branca de cep de vinha)
ensirmentaire, -a : doblèt d'eissermentaire, -a (persona qu'amassa d'eisserments per ne far de gavèls)
ensirmentar (v. tr.): doblèt d'eissermentar (amassar d'eisserments)
ensitjar (v. tr.): englotir / afondrar.
ensobla : ensoble / rodèt (pèça d'un telier). (t. tecn. de teisseire)
ensocador / ensocament : moton de campana ; barra plaçada sus las telièiras (ridèlas) d'un carri per enauçar la carga.
ensocar (v. tr.): plaçar lo moton d'una campana ; metre la relha en tèrra / enfonzar la relha ; enregonar / selhonar.
ensofrar (v. tr.): ensolprar.
ensolar (v. tr. arc.): repartir las garbas pel sòl per las batre al flagèl.
ensolelhar (v. tr.): expausar al solelh.
ensolelhar (s') : se torrolhar / s'expausar al solelh / se prene lo solelh ; se trapar un còp de solelh.
ensolprada : resulta de l'ensolprada (del sofratge)
ensolprar (v. tr.): metre de solpre (sofre)
Ensolprar la vinha / ensufrar la vinha.
ensolpratge : sofratge (accion de metre de sofre / solpre)

ensordaire, a / ensordant, -a : qu'ensorda / qu'eissorda.
ensordar (v. tr. e intr.): eissordar (far venir sord); embestiar ;
 ligar amb de mortier la teulada contra la paret.
ensordar / ensordir (s') : venir sordanha (venir sord)
ensornir (v. tr.): atrumar / ennivolar (far venir sorn / far
 venir nivol (nivólós); s'ennegresir; s'entristesir.
Quand lo temps s'ensornís, m'ensornissi tanben.
ensornir (s') : s'atrumir / s'ennivolar (venir sorn / nivólós)
ensorrar (v. tr.): ensablar (enfonzar dins la sabla o la sorra);
 enfangar. *Barca ensorrada. Carri ensorrat.*
ensorrar (s') : s'ensablar; s'efangar.
ensortiment : assortiment.
ensortir (v. tr.): provesir un comèrci de tota mena d'articles ;
 abalir (eivar coma cal / instruire coma cal)
ensortir (s') : se'n sortir / se tirar d'afar.
ensotantar (s') : se cargar la sotana.
ensovenir (s') : se remembrar.
ensubre (subst.): demai / çò de passa (çò en mai)
ensucrar (v. tr.): sucrar (metre de sucre)
ensucrar (s') : se ganhar d'argent mal a propaus.
ensuperbir (v. tr.): far venir orgulhós, -osa.
ensuperbir (s') : venir orgulhós, -osa.
ensús (adv. e subs.): ennaut; l'ennaut; la montanha.
ent (adv. e prep.): puslèu / abans.
entà (adv.): entrò / entrò a / fins / fins a; devèrs; a cò de.
Entà Albi : entrò a Albi / fins a Albi. v. entrò a, p. 21.
Entà a deman : entrò a deman / fins a deman.
Entà a las nòu oras : devèrs las nòu oras.
Me cal anar entà lo fabre (a cò del fabre)
entacar (v. tr.): tacar (far una taca) (t. a.) (R. V, 294)
 tacar l'onor, la reputacion.
 « *entacòn* » : v. **endacòm**.
entaïnar (v. tr.): empebrinar / enfuscar (far metre en colèra);
 tafurar (portar pensament / preocupar)
entaïnar (s') : s'empebrinar (se metre en colèra); se tafurar /
 se preocupar.
 « *entalarinar / entatarinar / entautarinar* » : v. **entelaranhar**.
entalentar (v. tr.): donar talent (apetís); donar enveja.
entalentar (s') : aver talent; aver enveja.
entalentós, -osa : desirós, -osa. (R. V, 297)
entalh / entalha : incision (R. V, 166); copadura /
 talhadura; gravadura.
entalhament : òsca (entalh / entalha)
entalhar (v. tr.): * incisar (v. entalh); encastrar; gravar.
entalhar (s') : se far un entalh.
entalossar (v. tr.): encambonar (estacar una bilha de fust al
 còl d'un animal per li entrar las patas de davant); embarrassar;
 arrestar.
entalossar (s') : s'empedegar / s'empetegar.
entalufar (v. tr.): umir (embugar / embeure de banhadura)
entamenada : debuta / començament.
entamenadura : escarraunhada (nafrada benigna)
entamenaire, -a : persona qu'entamena quicòm.
entamenon : lo pus primièr tròç de pan d'una torta.
entamenar (v. tr.): copar (talhar) lo primièr tròç de quicòm;
 començar / atacar (t. a.)
entamenar (s') : s'escarraunhar (se nafrar leugièrament)
entampar (v. tr.): enclaurar.
Plega de la carn lo pes que m'entampa. J.B.
entanchar (v. intr. e tr.): avançar de far son trabalh;
 coitar / enantir (activar) / despachar; acabar (finir)

entanchar (s') : èsser sul punt de s'acabar (de se finir)
S'entanchar de plòure : acaba de plòure.
La fèsta s'entanchar : la fèsta s'acaba.
entanche : afan / coita / prèissa / prèssa.
entanche (d') : entanchivol, -ivola. v. **-ÍVOL**
entanchivol, -ivola : despachatiu, -iva / rapid, -a.
entanta (adv.): sus aquelas entremièjas / sus aquò.
entantinar (v. tr.): embestiar / molestar (R. IV, 247)
entant-lèu (adv.): ja / gaireben.
Entant-lèu me negavi : gaireben me negavi.
entant ni quand (adv.): de cap de manèira (R. VI, 355)
Entant ni quand te vòli pas!
entapissar (v. tr.): cobrir de tapisses; adomar.
entarabastejar (v. tr.): entaïnar; molestar (R. IV, 247)
entarada : faissa de camp; cana / cança / cance / capvirada /
 contornièira / frontada / gàvia / linjoira / lisièira / orièira /
 tièira / vidat / talvera / talvèra (bòrd de camp que se pòt pas
 laurar normalament dins lo sens de la longor)
Far las entaradas : las laurar dins lo sens de la largor.
entartugar (v. tr.): embestiar / entaïnar / molestar;
 encigalar / embriagar / bandar.
entartugar (s') : s'encigalar / s'embriagar / se bandar.
entascar (v. tr.): metre dins la biaça; acampar / amassar;
 beure.
entascar (s') : s'encigalar / s'embriagar / se bandar.
 « *entatarinar* » : v. **entelaranhar**.
entaulament : arquitrau, frisa e cornissa d'un edifici.
entaular (v. tr.): provesir de taules un airal o un ostal; metre
 q.q. a taula; metre quicòm sus la taula; metre un aplech
 en estat (t. a.); aprestar una faissa.
entaular (s') : se metre a taula.
entavanar (v. tr.): embestiar / entaïnar / molestar.
entavelar (v. tr.): amontetar garbas, lenha...
 « *entec - entecar* » : v. **endec - endecar**.
entelar (v. tr.): garnir amb de tèla; dobrar amb de tèla;
 ennivolar / neblar / trebolat / far venir fosc.
entelar (s') : s'ennivolar / se neblar / se trebolat / venir fosc.
La cataracta entèla los uèlhs.
entelatge : accion o resulta d'entelar o de s'entelar.
 « *entemenar* » : v. **entamenar**.
entendable, -a : understandable (R. IV, 630)
entendedor / entendeire, -a : que compren plan.
entendement : intelligéncia (facultat d'entendre / de comprene)
 ensemble de las facultats intellectualas.
Aquò despassa mon entendament.
entendre (v. tr.): ausir; comprene.
Ai entenduda la messa grand : ai ausida...
Per entendre dire : per ausir dire.
S'entendi plan... : se compreni plan...
entendre (s') : èsser capable de.
I s'entend pas brica per dalhar.
entenduda : ententa; collusion; complòt.
entendut, -uda : capable, -a; intelligent, -a.
entenebrar (v. tr.): cobrir de tenèbras; ennegrir.
entenebrar (s') : s'ennegrit; se cobrir de tenèbras.
 « *enteneçar* » : v. **endecar**.
entenèrc, -a : qu'es pas intelligent, -a.
entèrc : embarràs; obstacle; rambalh.
 « *enteriga* » : doblat abusi de denteriga (agaçament de las dents)
 « *enterigar* » (v. tr.): doblat abusi de denterigar.
enterinar (v. tr.): ratificar (R. V, 46)

ENTER- : forma prefixada del grèc *enteròn* (intestin)
-ENTÈRI : forma sufixada del grèc *enteròn* (intestin)
v. **mesentèri**.

enteralgia : dolor intestinala.
enteroctomia : reseccion d'una partida dels intestins.
enteriti (f.) : inflamacion del budèl prim.
enternar (s') : s'afonzar.
ENTERO- : forma prefixada del grèc *enteròn* (intestin)
enteroastenomòsi (f.) : operacion per far comunicar doas ansas intestinalas.

enterobacteria : bacteria del tub digestiu.
enterobiasi (f.) : infestacion intestinala pels oxiurs.
enterocoliti (f.) : inflamacion de l'intestin prim.
enterozoari (m.) : parasit dels intestins.
enterrada : procession d'enterrament.
enterraire, -a : clotaire, -a / tombassièr, -ièira.
enterrament : sepultura. (L. 153)
enterrar (v. tr.) : sebelir / rebondre (metre en tèrra) (t. a.)
enterrar (s') : s'enfonzar en tèrra.
enterrosir (v. tr.) : passir (solhar) amb de tèrra.
enterrosir (s') : se passir (se solhar) amb de tèrra.
entesic : endec / endecum / endequitge (raqutisme)
entesicar (v. tr.) : far venir endecós, -osa (raqutic, -a)
entesicar (s') : venir endecós, -osa.
entestament : testarditge / obstinacion (R. V, 339)
Son entestament lo perdrà.

entestar (v. tr.) : far rodar lo cap ; far dòlre lo cap
entestar (s') : se trapar un mal de cap ; s'obstinat.
entestardir (v. tr.) : obstinar (R. IV, 356)
entestardir (s') : s'obstinat.
entestesiment : estat de çò entestesit.
entestesir (s') : venir dur coma un tèst de terralha ; s'arrascassir / s'engarrussir / s'engamassir.
entestesit, -ida : t. a. çaisús.
entestinal, -a : relatiu, -iva als intestins. (R. III, 569)
entestudir (s') : s'entestardir / s'obstinat.
entetinat, -ada : qu'a de bravas tetas (tetinas)
enteular (v. tr.) : corbar en fòrma de teule.
entièr : que se ten del tròç ; ni copat, ni bresat, ni atalhonat ; qu'es pas estat desmasclat / non castrat.
entièr, -ièira : pinhastre, -a / obstinat, -ada (R. V, 339)
Es tròp entièr dins sas idèas.

entièrament : completament.
entieirada : tièira / renga / rengada.
entieirar (v. tr.) : metre en tièiras, en rengas, en filas.
entieirar (s') : s'enrenguetar (se metre en tièira)
« *entilha* » : v. **lentilha**.

entim, -a : qu'a un caractèr d'intimitat.
entimonar (v. tr.) : metre una lata (timon)
entimonar (s') : s'apiejar. v. **apiejar** (s')
s'encigalar / s'embriagar / se bandar.
entinar (v. tr. e intr.) : metre lo vin dins la tina ; metre lo linge dins lo bugador.
entindar (v. tr.) : tindonar (metre las barricas sul tind) arrenjar / dispausar / agençar / organizar.
entindonar (v. tr.) : entindar v. pus naut.
entinelar (v. tr.) : metre dins una tina.
entintainar (v. tr.) : ensordar ; encigalar de paraulas ; obsedir ; entraïnar.
entintainat, -ada : t. a. çaisús.

entipar (v. tr.) : escometre ; agaçar ; encolerir.

entiponar (v. tr.) : embucar / empafar (far tròp manjar)
entiponar (s') : s'embucar / s'empafar.
entirar (v. tr.) : far penjar la balança d'un costat ; entraïnar.
entissar (s') : s'encanissar a far quicòm ; se despieitar ; se poder pas suportar un a l'autre.
entitat : çò que fa l'esséncia d'un èsser ; organisme / institucion. (R. III, 195)
entitolar (v. tr.) : donar un títol / intitular (R. VI, 327)
ENTO- : forma prefixada del grèc *entòs* (dins)
v. **entopic - entotic**.

entolhament : agençament.
entolhar (v. tr.) : arrenjar / agençar / metre en òrdre ; ajustar ; vestir ; adornar ; organizar ; enfilar lo cabestran (mar.)
entolhat, -ada : t. a. çaisús.
entolhar (s') : s'arrenjar / s'organizar.
entolòm (mena d'agaric) : (*Entoloma cetratum*) ; (*E. nitidum*) (*E. nidorosum*) ; (*E. sinuatum*)
ENTOMO- : forma prefixada del grèc *entòmòn* (insècte)
entomofag, -a : que s'avida d'insèctes.
entomofil, -a : que sa pollinizacion se fa pels insèctes.
entomofilia : mòde de pollinizacion pels insèctes.
entomologia : sciéncia qu'estúdia los insèctes.
entomologic, -a : relatiu, -iva a l'entomologia.

Descripcion entomologica.

entomologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'entomologia.
entonacion : accion o biais d'entonar ; melodia de la paraula.
entonar (v. tr.) : començar de cantar ; donar lo ton.
Entonar la Marselhesa. Es lo Justin qu'entona.
entonar (v. tr.) : metre dins un tonèl ; beure bravament.
Entonar la vendémia.

entoador : embut (aisina per entonar un liquid)
entopinar (v. tr.) : metre en topin o en topina.
Entopinar lo graïs.
entopinar (s') : s'embeguinar (s'envolopar lo cap) ; s'envolopar dins sos vestits ; s'enclaire.

entopinat, -ada : t. a. çaisús.
entoptic, -a : caracteristica de las sensacions luminosas amodadas pel quiti uèlh.

entòrca : tesa de fust d'avet o de pin.
entorcar (v. tr.) : entortilhar / entortibilhar.
entòrcer (v. tr.) : dispausar la vinha en espalièira.
entòrcha / entòrca : baston de pin enrodad de cera, de rosina (resina) o de seu e que crèma bravament ; mena de plt. : èrba de Nòstra Dòna (*Verbascum phlomoides*)
entorclar (v. tr.) : entortilhar / entortibilhar ; trenar (t. a.) ; trenar lo pel (far de natas) ; trenar lo milh...
entorn (subs.) : çò qu'enròda de prèp quicòm o q.q.
O digas pas a ton entorn.

A l'entorn (loc. adv.) : un can rodava a l'entorn.
A l'entorn de (loc. prep.) : a l'entorn de Nadal.
entornar (v. tr.) : tornar portar ; tornar menar ; tornar prene : *Qui t'a menat que t'entorne !*

entornar (s') : tornar partir. *M'entorni, qu'es ora.*
entornejar / entorondar (v. tr.) : enrodar.

entòrs, -a : p.p. d'entòrcer.
entòrsa / estòrsa : estrefalida.
Me soi facha una entòrsa al pè drech.

(s.f.) *Far una entòrsa a la vertat.*
entòrta : quatre ciris engarlendats, per Nòstra Dòna del quinze d'agost.

entortibilhar : entornejar quicòm sus quicòm mai.
De bonbons entortibilhats dins de papieirons.
Una resposta entortibilhada (enrambolhada)
Entortibilhar q.q. (lo circumvenir / l'enganar)

entortibilhar (s') : s'entornejar / s'envedilhar / s'enrotlar.
entortibilhat, -ada : entortilhat, -ada / enrotlat, -ada.
entortilhar (v. tr.): entornejar.
entortilhar (s') : s'envedilhar / s'enrotlar ; s'encigalar / s'embriagar / se pintar / se bandar.
Las mongetas s'entortilhan a la rama.
S'es entortilhat : s'es pintat.

entortir (v. tr.): gibraltar / corbar / * incurvar (v. R. II, 480)
entortir (s') : se desgetar / trabalhar / se desformar / s'incurvar (en parlant del fustam, del fèr...)

entortit, -ida : t. a. çaisús.
« *entortobilhar* » e derivats (l.p.) : v. **entortibilhar**.
« *entortovillar* » e derivats : v. çaisús.

entotic, -a : que se tròba dins l'aurelha o que i nais.
entrabalar (v. intr. arc.): balar / saltar / dançar a l'entorn de q.q. o de quicòm. v. **ballar** (R. II, 174)
« *entrabalhar* » : v. çaisús.

entrabillar (v. tr.): entravar ; entortibilhar ; enlaçar ; enrambolhar.
« *entrabolhar* » : v. **entrabolhar**.
« *entrabolhar* » (s') : v. **s'entrabolhar**.

entrabucar (v. intr.): trabucar (trucar amb lo pè contra quicòm)
entrach : tirant (còrda, cadena, barra de fust o de fèr...) per estirar quicòm o per evitar la separacion de doas causas qu'an tendéncia a se separar.
entrach, -a (p.p. d'entraire) : que se'n pòt tirar tot sol, -a.
entrachar (s') : se mainar / se trachar / s'avisar.
entrafegaire, -a : patelon, -a / entremeteire, -a ; entraigaire, -a.
entrafegar (v. tr.): enrambolhar ; borramesclar.
entrafegar (s') : s'embarrassar ; s'enrambolhar.
entrafegat, -ada : embarrassat, -ada / enrambolhat, -ada
entrafegar (v. tr.) : enrambolhar (metre en desòrdre)
entrafoirar (s') : s'entremetre. / s'entremesclar.
Entraigas : vilòta de Roergue entre doas ribeiras (Occitània)
entraïnaira : joventa d'establiment de nuèch que son trabalh es d'atirar la practica e de la far beure.
entraïnaira, -a : persona que s'ocupa d'entraïnar metodicament q.q., un caval, una equipa...
Un brave entraïnaira fa besonh a tota equipa.
entraïnament : exercicis repetitius per aprener a far quicòm, per capitar quicòm.
Sens entraïnament seràs lèu plantat !
entraïnar (v. tr.): amodar / metre en traïn (s.f.) ; adornar endralhar / encaminar ; ajustar / agençar ; comandar los exercicis repetitius de q.q., d'una equipa.
entraïnar (s') : s'amodar / s'animar ; s'esperforçar ; s'endralhar / s'encaminar ; s'adornar ; far d'exercicis repetitius per aprener a far quicòm, a capitar quicòm.
Entraïna-te, si que non te'n tiraràs pas !
entraire (v. tr.): tirar q. q. d'un marrit afar, d'una marrida situacion ; abalir (elevant un mainatge entrò que se'n pòca tirar tot sol) ; embandir (far sortir d'endacòm) ; convenir.
entraire (s') : se'n tirar tot sol ; se retirar / s'enanar.
entralhas (f. pl.): budèls / budelhada / ventralha / intestins.
entram / entrams : entremièg doas causas.
« *entram* » : v. **intrans**.

en tranta : dins l'indecision.
entranugar (v. tr.) : laisser envasir un camp per la tranuga.
entranugar (s') : èsser envasit per la tranuga (agram)
entrapar / entrapelar (v. tr.): far passar de fen per la trapa.
entrapar / entrapelar (s') : tombar dins una trapa (t. a.)
« *entrapachar* » : v. **entrepachar**.
entràs (adv.): detràs / enrè.
entràs de (prep.): en seguida de / après.
entrasfolir : doblet de trasfolir.
entraucar (v. tr.): encrosar (metre dins un trauc) (t. a.) ; enfonzar / enfonsar ; engulhar.
Venèm d'entraucar una vaca entreulada.
entraucar (s') : s'amagar dins un trauc ; s'engafar ; s'enfonzar / s'enfonsar ; s'engulhar.
entraular (s') : s'enfugir.
entrausir (v. tr.): ausir (entendre) per a pus près o per azard ; sosentendre.
entrava : embarràs / obstacle / empachament (t. a.) ; tampa (tròc de fust per entravar una vaca)
entravacadura : entrava / embarràs / obstacle / empachament.
entravacaire, -a : persona qu'entrava, qu'embarrassa (t. a.)
entravacar (v. tr.): entravar ; embarrassar ; esgarar ; enganar una sarralha.
entravacós, -osa : de mal desenrambolhar.
entravada : embarràs / obstacle / empachament.
entravadís : entrava / embarràs / obstacle / empachament mena de planta : vidalba (*Clematis vitalba*)
entravadís, -issa : qu'entrava, qu'embarrassa.
entravar (v. tr.): far obstacle ; far trabucar ; desajudar.
Sa drolleta l'entravava dins son trabalh.
entravar (s') : trabucar (trucar del pè contra un obstacle)
entravat, -ada : estropiat, -ada ; infirm, -a.
(e non pas « *andicapat* » (angl.)
entraversadura : caprici ; mala umor ; embarràs / obstacle.
entraversar (v. tr.): contrariar ; contrar ; passar a través.
entraversar (s') : se metre en tràvers ; s'entravar los pès.
entrevolhar (v. tr.): desenrotlar un escut, una madaissa ; embolhar / enrambolhar ; borramesclar.
entrevolhar (s') : s'enrambolhar ; se borramesclar.
entre (prep.): demest (al mièg de)
Entre brases. Entre las mans. Entre ieu : en ieu meteis.
I n'aviá mai de cent entre mòrt e nafrats.
Entre cèl e tèrra. Entre doas aigas.
Parlar entre sas dents. Entre miègjorn e una ora.
entre / entre que (adv. o conj.): tanlèu ; tanlèu que.
Entre aver sopat : tanlèu sopar / entre qu'agèt sopat.
Entre sortir : tanlèu sortir / entre que fuguèt sortit.
ENTRE- : prefix de reciprocitat o prefix pronominal per formar tot un fum de mots.
entrecte : interrupcion entre dos actes (teatre, television...)
entrebatal / entrebatalh : obertura incomplèta d'una pòrta, d'una fenèstra.
entrebatalhar (v. tr.): entrebatar.
entrebatar (v. tr.): entredobrir.
entrebaisar (s') : se potonejar.
entrebalar (s') : se balhar quicòm un a l'autre.
Se son entrebahadas la mòrt.
Se son entrebahats un poton.
entrebast : lo mitan del bast.
entrebatre (s') : se batre un contra l'autre, los uns contra los autres.

entrebaujar / entrebaugir (v. tr.): trebolhar ; embolhar ; borramesclar.

entrebaujar / entrebaugir (s'): se trebolhar ; s'embolhar / s'enrambolhar (fil / fial, còrda, cordilh...)

entrebescar (v. tr.): embolhar / enrambolhar.

entreboca: pus primièira cambra d'una bordiga.

« *entrebolhir* » : v. çaijós.

entreboliment: accion o resulta d'entrebolir o de s'...

entrebolir (v. tr.): trebolhar l'aiga ; la trebolhar amb un pauc de vin ; enfosquir (escurcir) un miralh de li bufar dessus ; bajanar (laiszar bolir fòrt pauc de temps)

entrebolir (s'): se trebolhar (liquid)

entrecamba: enforcadura de bragas (cauças)

entre cap e còl: copet.

entrecèl: clarinelha (sonalha, esquila de buòu)

entrechaplir (s'): se massacrar un a l'autre, los uns los autres.

entrecilhas: l'airal que se tròba entre las cilhas.

entrecliniar (v. tr.): clinar lo cerealum.

entrecliniar (s'): se clinar (froment, òrdi, civada...)

entrecuclear (v. tr.): tampar los uèlhs a mièg.

entrecochar (v. tr.): abriar / far anar pus vitament (R. V, 558) precipitar ; far morir pus lèu ; far amadurar pus lèu.

entrecochar (s'): s'afanar mai que çò que cal.

entrecòla: interval entre duas còlas (colinas)

« *entrecolhir* » : v. **entreculhir**.

entrecolumna: interval entre duas columnas.

entrecopar (v. tr.): copar / interrompre ; talhadar a mai d'un airal.

entrecopar (s'): s'interrompre ; se copar (t. a.)

entrecòsta: tròc de carn talhat entre duas costèlas.

entrecridar (s'): se sonar un a l'autre, una a l'autra.

entrecrosar (v. tr.): crosar / trenar.

entrecrosar (s'): se crosar mutualament (fils, còrdas...)

entrecuèissa: linha de separacion entre las duas cuèissas.

entreculhir (v. tr.): culhir abansora (abans maturitat)

« *entreculir* » (l.p.) v. çaisús.

entreculhit, -ida: culhit,-ida abans maturitat (R. IV, 168)

entredevorar (s'): se devorar mutualament.

entredich, -a / entredit, -a: desparaulat, -ada ; moquet, -a.

entredire (s'): se dire a se meteis.

entredobèrt, -a: entredadat, -ada.

entredobrir (v. tr.): entredadar.

entredobrir (s'): s'entredadar.

entredormir (s'): s'aconsomir / s'adormir.

entredós (adv.): en balanç (entre duas decisions)

entredós (subs.): benda de brodariá o de dentèla.

« *entredubrir* » -« *entredurbir* » : v. **entredobrir**.

entrefachas / entrefaitas: entremièjas.

Sus aquelas entrefachas: entretemps.

entrefegas: trufas / trufets / patanas / perilhas / tartifles.

« *entrefelir* » (s') : v. **estrefalir**.

entreferir (s'): se tustar o se nafrar mutualament.

entrefichas: clavetas de brabant ; clavetas en general.

entrefilet: paragraf entre dos filets.

« *entreflar (s')* » : v. **entreular (s')**

« *entrefoirar* » : v. **entrafoiar**.

« *entrefoirar* » (s') : v. **s'entrafoiar**.

entrefòire (v. tr.): bicar / sarclar ; entrefotjar / fotjar. v. **fotjar**.

entrefogut, -uda: p.p. d'entrefòire (fotjat, -ada)

entrefolir (v. tr.): embaugir / far venir baug (fòl)

entrefolir (s'): folastrejar (far lo fòl)

entrefolít, -ida: foligaud, -a / alègre, -a / gadal, -a / joial, -a / vesiat, -ada.

entreforçar (s'): s'enrambolhar dins las puas d'una forca.

entrefotjar (v. tr.): entrefòire v. pus naut.

entrefuèlh: tresen estomac del bestial romiaire ; trefuèlh pichonèl (*Trifolium minus*)

entrefurar (s'): se far claure dins la cauna per un conilh nafrat qu'empacha lo furet de tornar sortir.

entregafar (s'): se mordir un a l'autre ; s'estripar un a l'autre.

entregar (s'): entremesclar.

entregelar (v. tr. e intr.): gelar a mièg.

« *entregenar* » : v. **entretzenar**.

« *entrejalar* » : v. **entregelar**.

entrelaçar: grafisme ornamental de noses e de bagas (gansas)

entrelaçadura: estat de quicòm d'entrelaçat.

entrelaçament: accion o resulta d'entrelaçar o de s'...

entrelaçar (v. tr.): enlaçar quicòm amb quicòm mai ; trenar.

entrelaçar (s'): s'enlaçar (t. a.)

entrelachar (s'): beure tròp de lach.

entrelard: sisas de gras e de magre entremescladas ; ferratja entremesclada de civada, d'òrdi o de lusèma.

entrelardar (v. tr.): ajustar de lard sus una carn de còire.

« *entreliar* » : prononciacion d'entreligar.

entreligar (v. tr.): entrelaçar ; trenar.

entreligar (s'): s'embolhar / s'enrambolhar.

entrelusent, -a: transparent, -a (R. IV, 429)

entrelusida: claror o lusor passadissas.

entrelusir (v. intr.): clarejar ; lusir a través quicòm ; lusir a mièg.

entremacar (s'): s'entretustar ; s'entrenafrar.

entremalh: tremalh (filat de tres rengas de malhas) ; filat de las malhas bèlas.

entremalhada: entremalh ; contengut d'un tremalh ; batèu que rebala un tremalh.

entremalhar (v. tr.): enclaire dins un tremalh.

entrement (adv.): entretant / entretemps.

entrement que... (conj.): entretemps que...

entremesa: intervencion dins un diferent, dins un afar complicat.

entremescladament: d'un biais entremesclat.

entremescladís: mescladís, -issa ; enrambolh.

entremesclament: accion o resulta d'entremesclar o de s'...

entremesclar (v. tr.): mesclar / embolhar / enrambolhar.

entremesclar (s'): se mancar (s'emigar).

entremesclat, -a: enlaçat, -ada.

entremescle, -a (adj.): entremesclat, -ada.

entremeteire, -a: persona qu'interven dins un diferent, dins un afar complicat.

entremetre (s'): intervenir dins un diferent.

entremièg: al mièg de / entredós, entredos.

entremiegèr, -ièira: intermediari, -ària.

entremiejar (v. tr.): compartir (separar) amb un corodat.

entremièjas: corodat (postam de separacion) ; paret de chifra (paret endedins de l'ostal) ; entrefachas ; entrecuèissas.

Sus aquelas entremièjas, s'enanèt: sus aquò...

Se calfava las entremièjas davant lo fuòc.

entremitan (adv. e prep.): al mièg de / entredós, -doas.

entremolir (v. tr.): far tremolar ; intimidar.

entremolir (s'): tremolar de paur.

entremuèja : tremuèja (caissa de molin en forma de còn inversat o d'embut)

entrenàisser (v. intr.) : trauquejar (començar de nàisser)
Quand lo blat entrenais lo semenaire s'entreritz.

entrena : intriga.

entenaire, -a : persona que trena, que trama (t. a.)

entrenar (v. tr.): trenar ; tramar (t. a.) ; téisser.

entrenc, -a : de bon trabalhar (tèrra, camp...)

entrençar (v. tr.): doblat de trençar.

entreneç : desaire / malaise ; retard / delai.

entreneçat, -ada : estropiat, -ada ; malautís, -issa ; endecat, -ada.

entreneçar (s') : mancar a (occ.) se negar / se negar a mièg.

entrenós : interval entremièg dos noses.

entrenosar (v. tr.): far de noses un sus l'autre ; entrelaçar.

entrenosar (s') : s'entortillhar.

entrepachaire, -a : persona qu'embarrassa, que desajuda.

entrepachament : accion d'entravar, de desajudar.

entrepachar (v. tr.): embarrassar ; entravar ; desajudar ; enrambolhar ; intrigar.

entrepachar (s') : s'embarrassar un a l'autre ; s'entravar ; se desajudar ; s'enrambolhar.

entrepachat, -ada : t. a. del vèrb entrepachar transitiu.

entrepachós, -osa : qu'embarrassa ; que desajuda.

entrepàn (cat.) : lesca-dobla. v. (p. 20, 1°, c)

entrepàrlaire, -a : interlocutor, -tritz.

entrepàrtir (v. tr.): compartir / separar (R. V, 172)

entrepàrtir (s') : se compartir / se separar.

entrepaus : airal (endrech / lòc) per entrepausar quicòm.

entrepausaire, -a : persona qu'entrepausa quicòm ; responsable, -a d'entrepaus.

entrepausar (v. tr.): metre per un temps quicòm en lòc segur.

entrepautar (v. tr.): sasir vigorosament.
Sens mai d'alonguís, los gendarmas l'entrepautèron.

entrepòch, -a : entrelardat, -ada.

entrepónher (v. tr.): entrelardar.

entrepont : airal (endrech) entre dos ponts (mar.)
« *entrepròch* » (fr.) v. **entrepausaire.**

entreprenè / entreprendre (v. tr.) : començar quicòm d'azardós, quicòm de consequent ; s'engatjar a far quicòm ; atacar q.q.

entreprèner / entreprendre (s') : s'interrompre / se copar / s'entrecopar en parlant ; s'atacar.

entreprenèire, -a : persona qu'entrepren un prètzfach.

entreprenent, -a : persona ausarda, ardidada, audaciosa.

entreprés, -esa : embarrassat, -ada ; començat, -ada.

entrepresa : çò entreprés ; societat comerciala per realizar de prètzfaches, de negòcis, d'operacions de tota mena.
Entrepresa perilhosa. Entrepresa d'amorós. Es una empresa que ven de far quincanèla.

entrelhar (v. tr.): laurar superficialament una lusèrna per la deserbar.

entrerire (s') : se regaudir secretament.

entresarmas : faudèl / diafragma de buòu, de moton, de vedèl, de cèrvi... / teleta de l'estomac (l.p.)

entresarrar (v. tr.): tampar a mièg.

entresec, -a : mièg sec, mièja seca.
Al jorn de uèi, le fen s'embala pas qu'entresec.

entresecament : accion de secar a mièg.

entresecar (s') : secar a mièg.

entreselhar (v. tr.): ranselhar (semenar inegalament)

entresemenar (v. tr.): semenar quicòm mai dins un primièr semenat. *S'entresemena de trefuèlh per un froment.*

entresenha : indica / nòta / senhal / marca / indicacion / informacion.

entresenhar (v. tr.): informar ; indicar (R. III, 558)

entresenhar (s') : s'informar.

entresentiment : sensacion de dolor.

entresentir (s') : sentir una secossa ; se fendihar.

entresomir (s') : s'aconsomir / s'entredormir.

entresomar (s') : doblat de s'entresomir.

entresusar (v. int.): susar leugièrament.

entresusar (s') : trapar una susada leugièira.

entretèms / entretant / entrestant (adv.): d'aquel temps.

entretèms que / entretant que (conj.): mentre que.

entreteneire, -a : persona qu'entretèn quicòm o q.q. (t. a.)

entreteneiment : accion d'entretèner.

entreteneença : conservacion ; manteneença ; convèrsa ; entrevista.

entreteneença : convèrsa / conversacion ; parladissa.

entretèner / entretenir (v. tr.): mantèner / mantenir ; servir en bon estat ; avider ; parlar a q.q.

entretèner / entretenir (s') : conversar.

entretuar (s') : se tuar un a l'autre o los uns los autres.

entretustar (s') : se tustar un a l'autre ; se trucar.

entreular (s') : se conflar d'entrefuèlh.

entrevar (s') : s'enquerir ; enquestar ; s'ocupar de.

entre vedilh (plt.): vidalba (*Clematis flammula*)

entre véser / entreveire (v. tr.): véser a mièg ; pressentir.

entre véser / entreveire (s') : se véser a mièg ; se pressentir ; se véser un a l'autre o los uns los autres

entre vic : fresa (replec del peritòni visceral) ; budèl gròs.

entre vige (plt.): vidalba (*Clematis flammula*)

entre vista : reunion concertada per parlar de quicòm.

entre vistar (v. tr.): pausar de questions a q.q. a propaus de sa vida, de son òbra, de sos projectes.

entre vistar (s') : se concertar.

« *entrevolhar* » : v. **entrevolhar.**

entricar / entrigar (arc.): v. **intrigar.**

entripar (v. tr.): metre la carn de salsissa, de bodin o de salsissòt dins las tripas netejadas per las maselièiras.

entristar / entristir / entristesir (v. tr.): far venir trist, -a.

entristar / entristir / entristesir (s') : venir trist, -a.

entrò / entrò a (adv.): fins a / d'aquí a.
Entrò a Albi. Entrò a Tolosa. v. p. 21.

entrò que (conj.): fins al moment que.
Espèra-me entrò qu'arribe.

entrocàr (v. tr.): engulhar ; ennastar ; trenar ; enlissar ; enrestar ; entocar ; entrelaçar.

« *entroduire / entroduir / entroduis* » : v. **introduire.**

entrompar (v. tr.): encanelar (ensertar en trompeta, en canèla)
Lo castanhièr s'entrompa, s'encanèla.

entronhar (s') : se cargar la mina negra ; far lo morre.

entronir (v. tr.): far venir auratjós ; entrumir.
Sovent, al mes d'agost, lo temps s'entronís.

entronir (s') : venir auratjós ; s'entrumir.

entronizacion : accion o resulta d'entronizar o de s'...

entronizar (v. tr.): elevar a la cadièira pontificala, al sèti episcopal ; installar solemniament (t. a.)

entrumida : escuriment / escurciment.

entrumar / entrumir (v. tr.): escurcir ; ennivolar.

entrumar / entrumir (s') : s'escurcir ; s'ennivolar.

entufar (s') : s'entronhar (se cargar la mina negra)
entusador : tusionèr (aplech per tusionar lo fuòc)
entusar (v. tr.): avider lo fuòc ; acometre q.q.
entussir (v. tr.): far tossir ; gamar / entesicar.
Lo gèl entussís l'oliu.
entussir (s') : se gamar / s'entesicar.
entustassat, -ada : destimborlat, -ada / caluc, -uga / tocat, -ada de la coeta de l'anhèla (l. p.)
entutar (v. tr.): encrosar (amagar dins un trauc)
entutar (s') : s'encaunar / s'entraucar (s'amagar dins un trauc, dins una tuta)
entuvèlir (s') : se mudar en tap (en fèrme, en ròc) ; s'encigalar / se pintar / s'embriagar / se bandar.
« *enuc* » : v. **enuc**.
enucleacion : accion o operacion d'enuclear.
enuclear : far sortir per pression lo glòb de l'uèlh ; far sortir una tumor per incision e per pression.
enuèg : tedi. v. **anugivol**.
enujar : atediar. **S'enujar** : s'atediar. v. **anugivol**.
enujor : forma etimologica d'anujor.
enumerable, -a : que pòt èsser enumerat, -ada.
enumeracion : accion o resulta d'enumerar quicòm ; compte detalhat ; recapitulacion.
enumerar (v. tr.): enonciar totas las partidas d'un tot.
enumeratiu, -iva : qu'enumèra. *Comptendut enumeratiu*.
en unas (loc. adv.): al repaus.
enuresia : incontinença d'urina.
envaborinar (v. tr.): entestar.
envaborinar (s') : èsser entestat per la vabor. v. **vabor**.
envalar (v. tr.): avalar / engolir.
envanaire, -a : vantaire, -a / conflèta (m. e f. l. p.)
envanar (s') : doblè de se vanar / se vantar / se conflar (l.p.)
envarairar (v. tr.): far prene de varaire (*Veratrum*)
lavar un vedèl amb una infusion de varaire ; metre un sedon (drèn) de racina de varaire a un animal.
envarairar (s') : s'empoisonar amb de varaire. v. **varaire**.
envasar (v. tr.): amplificar ; dilatar.
envasar (s') : s'amplificar ; se dilatar.
envasidor, -oira : qu'envasís. *La multitud envasidoira*.
envasiment : accion d'envasir.
envasion : accion o resulta d'envasir (R. V, 473)
envasir (v. tr.): intrar de fòrça dins un país per l'ocupar o l'afrabar ; se presentar en grand nombre ; s'espandir.
França envasiguèt Occitània.
La multitud envasiguèt lo teatre.
L'èrba d'agram a envasida la pastura.
envassissent, -a : que quita pas de ganhar e de s'espandir
envedilhar (v. tr.): entortilhar.
envedilhar (s') : s'entortilhar.
« *enveirat, -ada* » : v. **enverinat**.
enveirinar (v. tr.): far venir dur e transparent coma lo veire ; gelar.
Vòl far enveirinar, la Justina, lo ponde de l'ostal.
enveja : desir de çò qu'un autre possedís ; taca sul còrs d'un novel nascut ; desir irracional de femna qu'espera.
Lo nenon nasquèt amb una enveja pel còl.
envejable, -a : que pòrta enveja.
envejadura : desir mal ; concupiscéncia (R. II, 422)
envejaire, -a : persona qu'enveja quicòm o q.q.
envejar (v. tr.): aver enveja de quicòm ; èsser mai o mens gelós de q.q. (R. III, 131)

envejassa : enveja brava. *Envejassa de dormir.*
envejós, -osa : qu'a enveja ; que denòta una enveja.
Es envejosa de tot. Paraulas envejosas.
envejosàs, -assa : que crèba d'enveja.
envejoset, -a / envejosòt, -a : diminutius d'envejós, -osa.
envelar (v. tr.): cobrir amb un vel ; desgetar / desformar.
Gèli a envelada un ròda de sa bicicleta.
envelar (s') : se cobrir d'un vel (t. a.) ; se desgetar.
Lo cèl s'envela. Ma ròda s'es envelada.
envelat, -ada : t. a. çaisús.
« *envelopar* » (fr.) v. **envelopar**.
enventadura : obertura per dona d'aire, per esclairar...
enventar (v. tr.): enairar / esventar (expausar a l'aire) ; divulgar. *Un reumàs lo cal pas enventar.*
Enventar un secret : lo divulgar (R. V, 566)
enventar / inventar (v. tr.): far una invencion.
enventar : prene l'aire ;
esventar (s') : se prene un corrent d'aire ; se divulgar.
enventrar / esventrar (v. tr.): obrir lo ventre d'un animal ; crebar un corondat, una paret...
enventrar / esventrar (s') : se crebar lo ventre.
enverdar (v. tr.): tintar o vestir de verd.
enverdurar (v. tr.): adornar amb de brancas o de plantas verdas.
enverenaire, -a : persona qu'agrava las causas.
envernement : inflamacion (R. III, 337) d'una plaga.
enverenar (v. tr.): empoisonar amb de veren ; irritar una plaga ; agravar (far venir pus grèu,-èva) (t. a.)
enverenar (s') : s'endenhar / s'irritar / s'agravar (plaga)
envergadar (v. tr. e intr. arc.): prene mai o mens d'espandi per batre al flagèl.
envergadura : ample de vela envergada (mar.) ; espandi d'una ala d'aucèl, d'avion... ; (s. f.) espandi.
Un òme d'envergadura.
envergalhar (v. tr.): frequentatiu d'envergar.
envergar (v. tr.): gamir amb de vergas ; (arc.) cabassonar (tomar metre lo cabasson (cap) en cima de flagèl) ; estacar las velas a las vergas (mar.) ; sodomizar.
envergar (s') : desplegar las velas (mar.)
envergonhar (v. tr.): far tombar de vergonha.
M'as envergonhada davant tot lo mond !
enverinar e derivats : enverenar. v. pus naut.
envermar (v. tr.): engulhar un vèrm sus un anquet.
envermar (s') : se trapar los verms.
envernissaire, -a : persona qu'envernissa.
envernissar (v. tr.): recobrir de vernís.
envernissatge : accion d'envernissar.
Laura es convidada als envernissatges oficials.
enverrolhar (v. tr.): barrar una pòrta amb un verroilh.
enverrolhar (s') : s'embarrar, pòrtas verroilhadas ; (s.f.) s'enrambolhar ; s'empetegar.
enverrugar (v. tr.): balhar de verrugas.
Son ànsia l'enverrugada de contunh.
enverrugar (s') : se cobrir de verrugas.
Las personas ansiosas s'enverrugan sovent.
enverrugat, -ada : cobèrt, -a de verrugas.
envèrs (subs.): revèrs ; nòrd ; espandi de tèrra.
envèrs (prep.): a l'esgard de ; en comparason de ; al revèrs de ; en lòc de. *Foguèt bon envèrs tot òme.*
A l'envèrs de ieu, aima pas las tomatas.
Envèrs d'un, ne vòli dos.

envèrs, -a (adj.): inversat, -ada (çò de dessús dejós)
La pagina envèrsa: l'esquina de la pagina.
enversada: accion d'enversar (t. a.)
enversador: airal que quicòm i s'enversa (i s'aboca) aisidament.
enversaire, -a: persona qu'envèrsa (t. a.)
enversament: inversament.
enversar (v. tr.): inversar; abocar; far tombar; capvirar; invertir; escampar; desquilhar; laurar; despensar.
Ai enversada la sal. La carreta s'es enversada.
La cordurièira envèrsa mon vestit.
París enversèt son rei e lo descapitèt.
enversar (s'): tombar; s'abocar; s'escampar; s'invertir.
enversenc: nòrd.
envesc: pega (s. f.) / còla.
envescador, -a: qu'empega / qu'encòla / que còla.
envescaire, -a: persona qu'envesca los aucelons.
envescadura: embarràs; viscositat (R. V, 526)
envescament: accion o resulta d'envescar o de s'envescar.
envescant, -a: embelinaire, -a; viscós, -a (R. V, 526)
envescar (v. tr.): empegar / encolar; (s.f.) embelinar / enjaular / encantar. *Envescar los aucelons.*
Envescar q.q.: l'embelinar.
envescar (s'): s'empegar / s'encolar; se laisser enjaular.
envesinar (v. tr.): enrodar de vesins.
envesinar (s'): venir vesin de q.q.
envestida: encontre de doas causas que se truan.
envestidura: accion d'investir q.q.; talvera / lisièira.
envestment: accion o resulta d'investir una plaça fòrta.
envestir (v. tr.): investir (metre solemniament q. q. en possession d'una dignitat, d'una carga, d'un poder; s'emparar d'una plaça fòrta)
envetar (v. tr.): enlaçar / entortilhar / entortilhar.
envetar (s'): s'encigalar / se pintar / s'embriagar.
enviar (v. tr.): mandar; adralhar / endralhar / encaminar / arotar (R. V, 116); laissar / abandonar / escampar.
enviar (s'): s'endralhar / s'encaminar / s'arotar (R. V, 116)
envielhir (v. intr.): s'envielhir (venir vièlh)
envinagrar (v. tr.): asagar de vinagre (metre de vinagre)
envinagrar (s'): se mudar en vinagre (vin); s'empebrinar (s.f.)
envinar / envinassar (v. tr.): far embeure amb de vin; tacar amb de vin; far beure tròp de vin.
envinar / envinassar (s'): se beure tròp de vin.
envinadoira: gorda.
envinassada: bandada (resulta d'aver tròp begut de vin)
envinassar - s' envinassar: augm. d'envinar - de s'envinar.
envinassat (subs.): cap-vinós (mena d'agaric)
envinassat, -ada: pintat / bandat / embriagat, -ada.
enviolar (v. tr.): enrotlat / entortilhar / entortilhar; metre una viròla (t. a.)
enviolar (s'): s'enrotlar / s'entortilhar / s'entortilhar.
environ (adv.): apr'aquí; a quicòm prèp; un pauc mai un pauc mens; entre pauc e mens.
environar (v. tr.): enrodar; entornejar.
environar (s'): s'enrotlar / s'entortilhar / s'entortilhar.
environs (los): lo vesinatge.
Als quatre environs: dins totas las direccions.
« *envís* » - « *enviscar* » : v. **envesc - envescar**.
envit: convit / invitacion. (R. II, 472 - L. 157)
envitaire, -a: convidaire, -a (persona que convida / qu'envita)
envitar (v. tr.): convidar.
envitar (s'): se presentar sens èsser estat convidat.

envitrioliar (v. tr.): preparar la semença amb de vitriòl.
envitrioliat, -ada: *Froment envitrioliat.*
envolamar (v. tr.): copar amb lo volam (fauc / faucilh)
envolar (s'): s'enuçar dins l'aire (aucèl, avion...)
La posca s'envòla dins lo vent.
Totes mos espers se son envolats.
envolop (m.): çò qu'envolopa (t. a.); paquet grossièr.
envolopa: çò qu'envolopa una letra.
Metre una letra jos envolopa.
envolopament: accion o resulta d'envolopar.
envolopar (v. tr.): estropar; enclaire dins una envolopa (t. a.)
envolopar (s'): s'emmantelar.
envoltar / envòlver / envolzar (v. tr.): envoltejar / enrodar.
envòlver (v. tr.): v. çaisús. (R. V 570)
envolzar / envolzenar (v. tr.): dobles d'envoltar.
envoutar (v. tr.): doblat de voutar.
enzengar (v. tr.): arrenjar / agençar.
enzim (m.): substància organica capabla de modificar una altra substància; ferment soluble.
enzimic, -a: relatiu, -iva a un enzim.
enzimologia: estudi dels enzims.
enzimopatia: malautiá que ven de la manca d'un enzim.
EO-: forma prefixada del grèc *eòs* (alba / auròra)
eoèn, -a (adj. e subs.): del periòd primèr de l'èra terciària; periòd primèr de l'èra terciària.
eoènic, -a: relatiu, -iva a l'eoèn.
eoègèn, -a (adj. e subs.): de la debuta del terciari; debuta del terciari.
eolian, -a: amodat, -ada pel vent.
Motor eolian. Erosion eoliana. Arpa eoliana.
eoliana: aparelh per convertir l'energia amodada pel vent.
èp !: interjeccion per atirar l'atencion.
epacta: nombre de jorns de la luna lo primèr de genièr (lo jorn de la luna tornal estant notat 0...)
epacta annala: nombre de jorns de l'annada solara que passan l'annada lunara qu'es pas que de 12 lunas de 29 jorns 12 oras 44 minutas a quicòm prèp.
epacta mesadièira: nombre de jorns del mes del calendèr que passan lo mes lunar de 29 jorns 12 oras 44.
epactal, -a: relatiu, -iva a l'epacta.
EPAT-: forma prefixada del grèc *hepar* (fetge)
epatalgia: dolor del fetge.
epatectomia: reseccion d'una partida del fetge.
epatic, -a: relatiu al fetge. *Artèria epatica. Colicas epaticas.*
EPATICO-: forma prefixada del grèc *hepatikòs* (relatiu al fetge)
epaticostomia: brancament del canal epatic a la pèl.
epaticotomia: incision del canal epatic.
epatita: pèira preciosa de la color del fetge.
epatiti (f.): inflamacion del fetge.
EPATO-: forma prefixada del grèc *hepar* (fetge)
epatobiliar, -a: relatiu, -iva al fetge e als conduits biliars.
epatocèla: ernia del fetge.
epatogèn, -a: amodat, -ada pel fetge.
epatografia: ràdio del fetge.
epatològ, -a: especialista (m. e f.) d'epatologia.
epatologia: estudi de l'anatomia, de la fisiologia e de la patologia del fetge.
epatomegalia: augmentacion del volum del fetge.
epatonefriti (f.): lesions simultanèas del fetge e dels rens.
epatoscopia: examèn del fetge amb un endoscòpi.
epatotomia: incision del fetge.

epentèsi (f.): insercion d'un fonèma non etimologic :
«*Idèia*», «*dragèia*» en lòc d'idèa e de dragèa.
EPI- : forma prefixada del grèc *epi* (sus)
epiblast : sisa exteriora de cellulas que revestís l'embrion.
epic, -a : que relata en vèrses quicòm d'eroïc. *Poèma epic.*
epicardi (m.): fulhet visceral del pericardi que cobrís lo miocardi.
epicarditi (f.) : inflamacion de l'epicardi.
epicarpi (m.) : pèl de la frucha.
epicèn, -a : natura d'un nom comun als dos sèxes :
Acla, rossinhòl, catla, mirga... son epicèns.
epicentre : punt central d'un tèrratremol.
epicicle : cèrcle que son centre se tròba dins la circumferéncia d'una autre pus grand. (R. II, 394)
epicondil : tuberositat de l'úmer, al dessús del condil.
epicondilalgia : dolor al nivèl de l'epicondil.
epicondiliti (f.) : inflamacion de l'epicondil.
Epictèt (50-125) : filosòf grèc adèpte de l'estoïcisme latin.
Epicur (341-270) : filosòf grèc, iniciator de l'epicurisme.
epicurian, -a : persona que recèrca pas que los plasers naturals.
epicurisme : materialisme basat, lèumens, suls plasers naturals.
epidural, -a : situat, -ada entre l'estug de la duramaire espinala e la paret del canal vertebral. *Injeccion epidurala.*
epiduriti (f.) : inflamacion dels espacis epidurals.
epidèrma : pelanha (pus primièira sisa de la pèl)
epidèmia : marrana (malautiá que tòca fòrça pòble al còp)
epidemic, -a : contagiós, -osa.
epidemicament : d'un biais epidemic.
epidemicitat : caractèr epidemic d'una malautiá.
epidemiologia : branca de la medecina e de l'igièna que s'ocupa de las epidemias.
epidemiologic, -a : relatiu, -iva a l'epidemiologia
epidemiologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'epidemiologia.
epidermoïde, -a : que revèrta l'epidèrma.
epidermolisi (f.) : destruccion de l'epidèrma.
epidermofiti : malautiá de la pèl amodada per un fonge e caracterizada per una rojor e d'esquamas.
epidermomicòsi (f.) : ensemble d'afeccions cutanèas amodadas per de fonges.
epididim : organ longarut plaçat sul testicul coma un cimièr de casc.
epididimiti (f.) : inflamacion de l'epididim.
Epifani - Epifania : prenom.
Epifania : los Reis (l.p.) / fèsta del sièis de genièr.
epifenomèn (m.) : fenomèn segondari.
epifil, -a : que viu, o que se tròba sus una fuèlha.
epifisi (f.) : caduna de las extremitats bossejadas dels òsses longs.
epigastralgia : dolor de la region epigastrica.
epigastri (m.) : partida del còrs entremièg l'embonilh e la fontanèla de l'estomac.
epigastric, -a : relatiu, -iva a l'epigastri.
epiglòti (f.) : lengòta que fa valvula al moment de la degluticion.
epiglotiti (f.) : inflamacion de l'epiglòti.
epigraf (m.) : inscripcion sus un edifici ; citacion corteta al començament d'una òbra escriha, o en cima de capítol.
epigrafia : sciéncia qu'estúdia las inscripcions.
epigrafic, -a : relatiu, -iva a l'epigrafia.
epigrafista (m. e f.) : persona qu'estúdia las inscripcions.
epigrama (m.) : brèva composicion poetica satirica.
epigramatista (m. e f.) : persona que fa d'epigramas.
epilacion : accion de desrabar de pels.
epilar (v. tr.) : desrabar de pels.

epilar (s') : se desrabar de pels.
epilatòri, -a : utilizat, -ada per l'epilacion.
epilepsia : mal de la tèrra (l.p.) (convulsions amb estavaniment)
epileptic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'epilepsia ; que patís d'epilepsia.
epilòb (m.) : mena de planta. (*Epilobium*)
epilòg (m.) : recapitulacion ; conclusion ; fin.
epilogar (v. tr.) : recapitular ; conclure.
epiquèia : aplicacion prudenta e puslèu moderada d'un principi o d'una lei.
episcopal, -a : relatiu, -iva a un evesque. *Carga episcopala.*
episcopat : carga d'evesque ; temporada de la carga de tal o tal evesque ; ensemble de totes los evesques.
episòdi (m.) : accion segondària dins un poèma epic o dramatic, dins una novèla, dins un roman... ; eveniment que s'enlaga mai o mens amb d'autres que fan un tot.
episodic, -a : relatiu, -iva a un episòdi ; intermitent, -a.
episodicament : d'un biais episodic.
epistemologia : estudi filosofic de la sciéncia, de son fondament, de sos metòdis e de sa valor.
epistolà : letra dels Apòstols als primièrs crestians.
epistolàr, -a : relatiu, -iva al genre letra. *Estil epistolàr.*
epistolament : per letra.
epitafi (m.) : inscripcion sus la lausa d'una tomba.
epitalami (m.) : poèma nupcial (R. IV, 350)
epitèsi (f.) : ajuston non etimologic a una finala de mot.
Julon èra « preste ». en lòc de **prèst.**
epitèt (m.) : fonccion gramaticala de l'adjectiu qualificatiu quand es pas separat del substantiu pel vèrb ; qualificacion injuriosa o elogiosa donada a q.q. o a quicòm.
Diable d'òme ! es un epitèt admiratiu o pejoratiu.
epitòm (m.) : resumit didactic d'una òbra.
epizootia : marrana (malautiá que tòca un fum d'animals al còp)
epòca : data memorabla que i s'acaba tot un ensemble d'eveniments ; espandi comprés entre doas datas memorablas ; data de tal o tal eveniment.
eponim, -a : que dona son nom a quicòm.
epopèia : poèma epic ; eveniments dignes d'una epopèia.
Lo Roland occitan es una epopèia.
epsilòn : nom de la letra cinquena de l'alfabet grèc.
EPTA- : sufix, del grèc *hepta* (sèt)
eptacòrd (m.) : lira antica de sèt còrdas ; ensemble omogèn de sèt nòtas consecutivas.
eptaèdre (m.) : polièdre de sèt fàcias.
eptaèdric, -a : relatiu, -iva a un eptaèdre.
eptagòn : poligòn de sèt angles, e adonc de sèt costats.
eptagonal, -a : *Figura eptagonal.*
eptamètre (m.) : vèrs de sèt pès.
eptan (m.) : hidrocarbur saturat.
eptasillab (m.) : vèrs de sèt sillabas.
« Sèm los òmes sens patria que parlam la lenga d'òc »... J. B.
eptatlòn : espròva d'atletisme femenin que combina sèt disciplinas : 100 mètres amb obstacles de sautar, 200 m. , 800 m. , saut de nautor, s. de longor, pes de lançar, bigatana de lançar ; espròva masculina en sala : 100 m. amb obstacles, 1000 m. , nautor, longor, pèrga e pes.
epulia : tumor carnososa sus la gengiva.
equacion : egalitat matematica.
equator : linha virtuala que compartís l'esfèra terrèstra en dos emisfèris.

equatorial, -a : relatiu, -iva a l'equator.
equèstre, -a : relatiu, -iva als cavals o als cavalièrs.
equiangle, -a (adj. e subs.) : d'angles egals
equid : mamífer de la família dels equids.
equidistant, -a : a egala distància.
equidistància : qualitat de çò equidistant.
equids (m.pl.) : solipèdes (zèbres, ases, cavals) v. **solipède**.
equilateral, -a : figura geomètrica de totes los costats egals.
equilibrar (v. tr.) : metre en equilibri.
equilibrar (s') : se balançar (demorar en equilibri)
equilibri (m.) : estabilitat (f.) (R. III, 205)
equilibrista (m. e f.) : persona que fa d'exercicis d'equilibri.
equimòsi (f.) : taca blavenca resulta d'una contusion.
equinodèrm (m.) : animal de la família dels equinodèrms.
equinodèrms (m. pl.) : animals marins radiats coma l'estela de mar, los erices de mar...
equinòxi (m.) : cadun dels dos moments de l'annada que lo jorn e la nuèch son egals sus tota la tèrra. (R. IV, 319)
Equinòxi de prima. Equinòxi de tardor.
equinoxial, -a : relatiu, -iva a un equinòxi o als equinòxis.
equipa : còla (grop de personas organizat per un trabalh, per quicòm de determinat, e mai que mai per un espòrt collectiu)
equipada : aventura ; escorreguda.
equipaire, -a : persona qu'equipa (t. a.)
equipament : accion o resulta d'equipar o de s'equipar per practicar una activitat ; ensemble de causas necessàrias per una equipada
equipar (v. tr.) : provesir de çò necessari per una equipada, per practicar una activitat.
equipar (s') : se provesir de çò necessari per una equipada, per practicar una activitat.
equipatge : ensemble de marins al servici d'una nau.
equipollent, -a : equivalent, -a. (R. III, 137)
equitable, -a : imparcial, -a.
equitablament : d'un biais equitable.
equitat : imparcialitat. (R. III, 134)
equivaléncia : egalitat de valor.
equivalent, -a : de meteissa valor. (R. III, 137)
equivaler (v. intr.) : èsser de meteissa valor o de meteissa significacion.
equivòc, -a : que pòt èsser interpretat de dos biais ; calhòl, -a (moralament suspècte, -a) (R. V, 576)
« èr » : v. **aire**.
èra : epòca determinada a partir de laquala comença una tièira d'annadas ; la tièira d'aquelas annadas ; epòca notabla a partir de laquala comença un novèl òrdre de causas. *L'èra atomica.*
eradicacion : accion o resulta d'eradicar. (R. V, 31)
eradicar (v. tr.) : suprimir ; extirpar (R. III, 243)
eradicatiu, -iva : qu'a lo poder d'eradicar.
eràisser (far) (v. tr.) : irar / far metre en colèra.
« erar » : v. **airejar**.
Erasme (1469-1536) : grand umanista crestian olandés que preconisava l'ententa entre catolics e reformats.
Erau : un dels trenta dos departaments occitans.v. p. 1053.
eraud : oficial que, a l'edat mejana, portava los messatges ; messatgièr.
èrba : planta que sa tija mòla e verda morís cada an.
(Per tota la tièira de plantas çaijós, v. p. 20, 2°, b)
èrba amara : tanarida (*Tanacetum vulgare*)
èrba apeganta : arrapa mans (*Parietaria*)
(Galium Aparine) ; (Rubea tinctorum)

èrba batuda : èrba del vent (*Phlomis herba venti*)
èrba bèc de grua : èrba de Robèrt (*Geranium Robertianum*)
èrba blanca : brama fam (*Clypeola*)
(Alyssum maritimum) ; (Senecio leucophyllus)
èrba bruna : badassa (*Alisma*)
èrba calehada : (*Hyoscyamus albus*)
èrba cavalina : pè polin (*Tussilago farfara*)
èrba coa de cat : (*Lithospermum fruticosum*)
(Sideritis angustifolia)
èrba coa de caval : (*Equisetum Telmateya*)
èrba coa de guèine : (*Seteria italica*) ; (*Verbascum Thapsus*)
(Bromus mollis) ; (Alopecurus geniculatus)
èrba coa de moton : (*Verbascum Thapsus*)
èrba coa de pòrc : (*Echium vulgare*)
èrba coa de rat : (*Phleum pratense*) ; (*Polygonum monspeliense*)
èrba coa d'ironda : (*Sagittaria sagittifolia*)
èrba copièira : bèc de lèbre (*Buplevrum rotundifolium*)
èrba cotonosa : (*Filago arvensis*)
èrba crespada : (*Vallisneria spiralis*)
èrba crosada : (*Verbena officinalis*)
èrba curadents : fenolhàs (*Senecio artemisiæfolius*)
èrba d'abelha : abelhana (*Melissa officinalis*)
sàlvia boscassa (*Teucrium scorodonia*)
reina de prat (*Spiræra ulmaria*)
calha lach (*Galium verum*)
èrba d'agacin : (*Barba Jovis*)
èrba d'alh : porriòla (*Sisymbrium alliaria*)
chamarràs (l.p.) (*Teucrium scordium*)
èrba d'amor : (*Briza media*)
èrba d'aur : (*Helianthemum vulgare*)
èrba d'embonilh : èrba de monilh (*Umbilicus pendulinus*)
èrba d'esclaire : clareta (*Chelidonium majus*)
èrba d'escuret : èrba de fregar (*Equisetum hiemale*)
èrba d'esperon : (*Inula*)
èrba d'esquilhons : (*Hyoscyamus albus*)
èrba d'estam : (*Chara vulgaris*)
èrba d'esternudar : (*Achillea ptarnica*)
èrba d'ubac : (*Laureola*)
èrba de blanqueta : èrba blanca (*Alyssum maritimum*)
èrba de boc : (*Chenopodium botrys*) ; (*Psoralea bituminosa*)
èrba de brau : (*Orobanche*)
èrba de buòu : (*Rumex scutatus*)
èrba de camba de pol : (*Portulaca oleracea*)
èrba de carbon : (*Ajuga pyramidalis*)
èrba de catarri : eternala (*Helichrysum stæchas*)
èrba de cat fèr : (*Teucrium marum*)
èrba de caval : centaurèa (*Centaurea aspera*)
(C. nigra) ; (C. pectinata)
èrba de cent malautiás : (*Lysimachia nummularia*)
èrba de címeccs : èrba d'amor (*Briza minor*)
èrba de cinc còstas : (*Plantago lanceolata*)
èrba de cinc fuèlhas : (*Potentilla reptans*)
èrba de citron : citronèla (*Melissa officinalis*)
èrba de cocut : petairòl (*Digitalis purpurea*)
cocuta (*Primula*)
èrba de cordon : (*Antirrhinum asarina*)
èrba de cotèla : (*Carex pallescens*)
èrba de desenfladura : (*Digitalis purpurea*)
èrba de flors : granda consòuda (*Symphytum officinale*)
èrba de garrolha : (*Teucrium chamaedrys*)
èrba de gobelet : (*Dipsacus silvestris*)

èrba de gòda : fautèrna	(<i>Aristolochia longa</i>)	èrba de mèl : calha lach jaune	(<i>Galium verum</i>)
èrba de granhòta :	(<i>Riccia natans</i>)	èrba de miègjorn :	(<i>Jasione montana</i>)
èrba de grapaud :	(<i>Aristolochia rotunda</i>)	èrba de mila fuèlhas :	(<i>Achillea millefolium</i>)
	(<i>Ranunculus sceleratus</i>)	èrba de mila flors : granda consòuda	(<i>Symphytum officinale</i>)
èrba de l'alhet :	(<i>Erysimum alliarium</i>)	èrba de mila traucs :	(<i>Hypericum perforatum</i>)
	(<i>Teucrium scordium</i>) ; (<i>Alliaria officinalis</i>)	èrba de missara :	(<i>Plantago alpina</i>)
èrba de l'amor :	(<i>Scorpiurus muricata</i>)	èrba de molin :	(<i>Cotyledon umbilicus</i>)
èrba de l'aranha :	(<i>Ophrys aranifera</i>)	èrba de mòrt :	(<i>Verbascum nigrum</i>)
	(<i>O. arachnitiformis</i>) ; (<i>O. arachnites</i>)	èrba de musc : centaurea	(<i>Centaurea</i>)
èrba de l'ironda :	(<i>Chelidonium majus</i>)	èrba de nièira :	(<i>Chelidonium glaucium</i>)
èrba de la blanqueta :	(<i>Chelidonium majus</i>)	èrba de Nòstra Dòna :	(<i>Parietaria officinalis</i>)
èrba de la brasieira :	(<i>Ceterach officinarum</i>)		(<i>Cynoglossum officinale</i>) ; (<i>Aquilegia vulgaris</i>)
èrba de la bresega :	(<i>Asplenium polytricum</i>)		(<i>Solanum dulcamara</i>) ; (<i>Verbascum phlomoides</i>)
èrba de la cabeladura :	(<i>Lysimachia vulgaris</i>)		(<i>Tanacetum vulgare</i>) ; (<i>Cineraria</i>) ; (<i>Sedum telephium</i>)
èrba de la cabra :	(<i>Clematis flammula</i>)		(<i>Verbascum Thapsus</i>) ; (<i>Verbena officinalis</i>)
èrba de la catla : badassa	(<i>Plantago</i>)	èrba de nòu camisas :	(<i>Thapsia villosa</i>)
èrba de la cera : calha lach jaune	(<i>Galium verum</i>)	èrba de palmon :	(<i>Pulmonaria officinalis</i>)
èrba de la cloca :	(<i>Silene inflata</i>)	èrba de paralisi : èrba de San Pèire	(<i>Primula officinalis</i>)
èrba de la flaquièira :	(<i>Alchimilla alpina</i>)	èrba de passeron : margalh	(<i>Poa annua</i>)
èrba de la foira :	(<i>Linaria striata</i>)	èrba de peirièira :	(<i>Chelidonium corniculatum</i>)
èrba de la gota :	(<i>Epipactis latifolia</i>)	èrba de Pentacosta : cabrifuèlh	(<i>Lonicera caprifolium</i>) ; (<i>Orchis</i>)
èrba de la gralha :	(<i>Lysimachia vulgaris</i>)	èrba de pic (nafradura) :	(<i>Achillea millefolium</i>)
èrba de la gravèla :	(<i>Herniaria glabra</i>)	èrba de piuses :	(<i>Polygonum hydropiper</i>)
èrba de la guèrra : (<i>Hieracium murorum</i>) ; (<i>H. paludosum</i>)			(<i>P. lapathifolium</i>)
èrba de la jaunissa :	(<i>Lappa minor</i>)	èrba de poison :	(<i>Solanum dulcamara</i>)
èrba de la lanceta : lenga de sèrp	(<i>Ophioglossum</i>)	èrba de pòrc :	(<i>Polygonum aviculare</i>)
èrba de la lòca :	(<i>Solanum dulcamara</i>)	èrba de prat :	(<i>Phleum pratense</i>)
èrba de la maire :	(<i>Herniaria vulgaris</i>)	èrba de rat : (<i>Hordeum murinum</i>) ; (<i>Festuca myuros</i>)	
èrba de la malha :	(<i>Senebiera coronopus</i>)		(<i>Alopecurus agrestis</i>) ; (<i>A. bulbosus</i>) ; (<i>Plantago</i>)
èrba de la paciència :	(<i>Rumex patientia</i>)		(<i>Polygonum orientale</i>) ; (<i>Trifolium angustifolium</i>)
èrba del paralisi :	(<i>Primula officinalis</i>)		(<i>Amarantus spicatus</i>) ; (<i>Symphytum officinale</i>)
èrba de lapàs : (<i>Rumex aquaticus</i>) ; (<i>R. crispus</i>)			(<i>A. pratensis</i>) ; (<i>Dactylis glomerata</i>)
èrba de la passion :	(<i>Passiflora caerulea</i>)	èrba de rebola : (<i>Asperula arvensis</i>) ; (<i>Galium aparine</i>)	
èrba de la picòta :	(<i>Pulmonaria</i>)	èrba de sabon :	(<i>Saponaria officinalis</i>)
èrba de la plaga : (<i>Polygonum hydropiper</i>)		èrba de sanha :	(<i>Triticum caespitosum</i>)
èrba de la ratèla : lenga de buòu	(<i>Scolopendrium officinale</i>)	èrba de Sant Antòni :	(<i>Epilobium hirsutum</i>)
	(<i>Verbena officinalis</i>)		(<i>Epilobium tetragonum</i>)
èrba de la ròda :	(<i>Medicago orbicularis</i>)	De notar : sant Antòni (lo sant meteis ; Sant Antòni (la festa)	
èrba de la rompedura :	(<i>Polygonatum vulgare</i>)	èrba de Sant Benòni : èrba benesida	(<i>Geum</i>)
èrba de la ronha :	(<i>Plumbago europaea</i>)	èrba de Sant Clar :	(<i>Euphrasia officinalis</i>)
	(<i>Inula pulicaria</i>)	èrba de Sant Cristòl :	(<i>Polygonum persicaria</i>)
èrba de las nièiras		èrba de Sant Esteve :	(<i>Circaea alba</i>)
garaupa	(<i>Scabiosa centaurea</i>)	èrba de Sant Felip : pastèl	(<i>Isatis tinctoria</i>)
èrba de la rota : (<i>Ophioglossum vulgatum</i>)		èrba de Sant Fiacre :	(<i>Verbascum thapsus</i>)
èrba de la tinha :	(<i>Tussilago farfara</i>)	èrba de Sant Guillèm :	(<i>Agrimonia Eupatoria</i>)
èrba de la torre :	(<i>Scrofularia</i>)	èrba de Sant Jacme :	(<i>Senecio vulgaris</i>)
èrba de la truqueta : (<i>Lithospermum officinale</i>)		èrba de Sant Joan :	(<i>Artemisia vulgaris</i>)
èrba de las canilhas :	(<i>Senecio vulgaris</i>)	èrba de Sant Laureç :	(<i>Mentha Pulegium</i>)
èrba de las esquilas : (<i>Arethorolophus major</i>) ; (<i>A. minor</i>)		èrba de Sant Marc :	(<i>Tanacetum vulgare</i>)
èrba de las morenas : (<i>Ficaria</i>)		èrba de Sant Onorat :	(<i>Cineraria ruthenensis</i>)
èrba de las moscas : (<i>Serapias cordigera</i>) ; (<i>Epipactis latifolia</i>)		èrba de Sant Pancraci :	(<i>Polypodium vulgare</i>)
èrba de las nièiras : (<i>Solidago virga aurea</i>) ; (<i>Plantago arenaria</i>) ; (<i>Inula viscosa</i>) ; (<i>Chelidonium majus</i>)		èrba de Sant Ròc :	(<i>Pulicaria dysenterica</i>)
èrba de lausèrt : èrba dragona	(<i>Arum dracunculus</i>)	èrba de Santa Anna :	(<i>Lampasana communis</i>)
èrba de l'enrelhada :	(<i>Achillea ptarmica</i>)	èrba de Santa Barba :	(<i>Barbarea vulgaris</i>)
èrba de limona : melissa	(<i>Melissa officinalis</i>)	èrba de Santa Clara :	(<i>Chelidonium majus</i>)
èrba de lin :	(<i>Cuscuta densiflora</i>)	èrba de Santa Genevieva :	(<i>Parietaria officinalis</i>)
	(<i>Cuscuta corymbosa</i>)	èrba de Santa Margarida :	(<i>Ajuga pyramidalis</i>)
èrba de l'òli roge : trescalan roge	(<i>Erythraea centaurium</i>)	èrba de Santa Maria :	(<i>Mentha officinalis</i>)
èrba de maire : èrba de masclor	(<i>Herniaria glabra</i>)	èrba de Santa Veronica :	(<i>Linaria Elatine</i>)
èrba de manna : (<i>Asclepias vincetoxicum</i>)		èrba de sauma :	(<i>Carduus tenuiflorus</i>)
èrba de masca : èrba de las nièiras.	v. pus naut.	èrba de senilh :	(<i>Clypeola</i>)

èrba de sèrp :	(<i>Equisetum hiemale</i>)	èrba del marfondament :	(<i>Caltha palustris</i>) ; (<i>Teucrium</i>)
èrba de talha dura :	(<i>Barba Jovis</i>)	èrba del marinèr :	(<i>Botrychium lunaria</i>) ; (<i>Osmunda regalis</i>)
èrba de tòra :	(<i>Aconitum anthora</i>) ; (<i>Chlora perfoliata</i>) (<i>Sorbus aucuparia</i>) ; (<i>Scrofularia canina</i>)	èrba del mascle :	(<i>Herniaria glabra</i>)
èrba de tot mal :	(<i>Sedum</i>)	èrba del masclum :	(<i>Atriplex glauca</i>)
èrba de tres fuèlhas :	(<i>Trefuèlh</i>)	èrba del massacre :	(<i>Hieracium murorum</i>)
èrba de sentor :	(<i>Satureia hortensis</i>)	èrba del mèl :	(<i>Galium verum</i>)
èrba de sièis oras :	(<i>Biscutella</i>)	èrba del musc :	(<i>Erodium moschatum</i>)
èrba de simbòl :	(<i>Briza media</i>)	èrba del palmon :	(<i>Pulmonaria officinalis</i>)
èrba de talpa :	(<i>Amarantus caudatus</i>)	èrba del parpalhòl : mena de joncàs	(<i>Juncus</i>)
èrba de tiron :	(<i>Lemma minor</i>)	èrba del paure òme :	(<i>Gratiola officinalis</i>)
èrba de trescalan :	(<i>Hypericum perforatum</i>)	èrba del pel :	(<i>Lysimachia vulgaris</i>)
èrba de tres nervuras :	(<i>Mæhringia trinervia</i>)	èrba del perdon :	(<i>Medicago marina</i>)
èrba de truqueta :	(<i>Herniaria glabra</i>)	èrba del pic : èrba del talh	(<i>Achillea millefolium</i>)
èrba de vaissèla :	(<i>Equisetum arvensis</i>)	èrba del pisson :	(<i>Lithospermum</i>)
èrba de veire :	(<i>Agrimonia</i>)	èrba del pòrc :	(<i>Arum vulgare</i>)
èrba de vèni-me-quèrre :	(<i>Salvia pratensis</i>) (<i>Salvia verbenaca</i>)	èrba del prudòme :	(<i>Salvia verbeneca</i>)
èrba de vent : paredièira	(<i>Parietaria officinalis</i>)	èrba del quinà (l.p.) /... del quinquinà	(<i>Centaurea minor</i>)
èrba de vèrm :	(<i>Tanacetum vulgare</i>)	èrba del quitran (l.p.) /... de l'alquitran	(<i>Psoralea bituminosa</i>)
èrba de verruga :	(<i>Heliotropium europæum</i>)	èrba del roge : pan de lèbre	(<i>Orobancha sanguinea</i>)
èrba de vesc :	(<i>Viscum album</i>)	èrba del roget :	(<i>Geranium pratense</i>) ; (<i>Erodium</i>)
èrba de vèspa :	(<i>Spiræa ulmaria</i>)	èrba del sang : pissa can	(<i>Euphorbia</i>)
èrba del buòu :	(<i>Rumex scutatus</i>)	èrba del sètge :	(<i>Scrofularia Ehrharti</i>)
èrba del bon pastor :	(<i>Globularia Alypum</i>)	èrba del talh : <i>Salvia pratensis</i> ; (<i>Achillea millefolium</i>) (<i>Plantago lanceolata</i>) ; (<i>Deschampsia cæspitosa</i>) (<i>Cynoglossum officinale</i>)	
èrba del brutlat :	(<i>Arum maculatum</i>)	èrba del tarnagàs (margassa) :	(<i>Filago</i>)
èrba del caissal :	(<i>Hyoscyamus albus</i>) ; (<i>H. niger</i>)	èrba del taure :	(<i>Orobancha cruenta</i>)
èrba del canabon : tortoira	(<i>Cuscuta corymbosa</i>)	èrba del trinc :	(<i>Polygonatum vulgare</i>)
èrba de lin (<i>Cuscuta Epilinum</i>) ; (<i>Orobancha</i>)		èrba del tròn :	(<i>Sempervivum tectorum</i>)
èrba del càncer :	(<i>Plumbago europæa</i>)	èrba del turc :	(<i>Herniaria glabra</i>)
èrba del cantaire :	(<i>Sisymbrium officinale</i>)	èrba del vent :	(<i>Parietaria</i>)
èrba del capelet :	(<i>Juncus articulatus</i>)	èrba del vèrm :	(<i>Frankenia pulverulenta</i>)
èrba del carbon :	(<i>Ajuga pyramidalis</i>)	èrba de la calandreta :	(<i>Chelidonium majus</i>)
èrba del carpentièr : èrba del talh	(<i>Achillea millefolium</i>)	èrba de la cera :	(<i>Galium verum</i>)
èrba del cautèri :	(<i>Daphne Gnidium</i>)	èrba de la febre :	(<i>Centaurea minor</i>)
èrba del cocut : èrba dedal	(<i>Digitalis purpurea</i>)	èrba de la taca :	(<i>Medicago maculata</i>)
èrba del còr : (<i>Chenopodium botrys</i>) ; (<i>Ambrosia</i>) (<i>Capsella bursa pastoris</i>) ; (<i>Polygonum Persicaria</i>)		èrba de la tièira :	(<i>Galium elongatum</i>)
èrba del cotèl :	(<i>Iris spuria</i>)	èrba de la tinha :	(<i>Scrofularia canina</i>)
èrba del cròc :	(<i>Astragalus hamosus</i>)	èrba de la « trèfla » (l.p.) :	(<i>Psoralea bituminosa</i>)
èrba del culhièr :	(<i>Cochlearia officinalis</i>)	èrba de la trinitat :	(<i>Viola tricolor</i>)
èrba del darbon :	(<i>Datura stramonium</i>)	èrba de la vairòla :	(<i>Scorzonera hirsuta</i>)
èrba del dedal :	(<i>Campanula speciosa</i>) (<i>Digitalis ambigua</i>)	èrba de la vipèra :	(<i>Echium vulgare</i>)
èrba del diable :	(<i>Plumbago europæa</i>) (<i>Clematis</i>) ; (<i>Nuphar</i>)	èrba de las agulhas :	(<i>Scandix pecten Veneris</i>)
èrba del favon :	(<i>Chelidonium glaucium</i>)	èrba de las alausetas :	(<i>Spiræa Filipendula</i>)
èrba del fèl :	(<i>Hypnum palustre</i>)	èrba de las arnas :	(<i>Verbascum Thapsus</i>)
èrba del fetge :	(<i>Hieracium murorum</i>) (<i>Anemone hepatica</i>)	èrba de las campanas :	(<i>Digitalis purpurea</i>)
èrba del fic : èrba del fuòc	(<i>Plantago carinat</i>)	èrba de las cardonilhas :	(<i>Senecio vulgaris</i>)
èrba del flux de sang :	(<i>Inula dysenterica</i>)	èrba de las dents :	(<i>Hyoscyamus</i>)
èrba del fustièr :	(<i>Achillea millefolium</i>)	èrba de las escròlas :	(<i>Scrofularia nodosa</i>)
èrba del gabard : (<i>Hieracium pilosella</i>) ; (<i>H. auricula</i>)		èrba de las estelas :	(<i>Myosotis intermedia</i>)
èrba del gobelet : cardon bastard	(<i>Dipsacus silvestris</i>)	èrba de las fèbres :	(<i>Erytræa centaurium</i>)
èrba del gus : èrba ruca	(<i>Ornithopus</i>)	èrba de las morenas :	(<i>Scrofularia Ehrharti</i>)
èrba del jaunatge :	(<i>Lappa minor</i>)	èrba de las pèrlas :	(<i>Lithospermum officinale</i>)
èrba del lach :	(<i>Polygala vulgaris</i>)	èrba de las possas :	(<i>Lampsana communis</i>)
èrba del lagui :	(<i>Myrtus communis</i>)	èrba de las rascas :	(<i>Plumbago europæa</i>)
èrba del mal lobet : (<i>Hyoscyamus albus</i>) ; (<i>H. niger</i>)		èrba de las sèrps :	(<i>Physalis Alkekengi</i>)
èrba del mal roge :	v. èrba del roget.	èrba de las talpas :	(<i>Amarantus caudatus</i>) (<i>Datura stramonium</i>)
		èrba de las tetas :	(<i>Lampsana communis</i>)
		èrba de las verrugas :	(<i>Chelidonium majus</i>) (<i>Heliotropium europæum</i>)

èrba de l'enrelhadura :	(<i>Achillea ptarmica</i>)	èrba pinèla :	creisson fèr	(<i>Biscutella laevigata</i>)
èrba de l'enrelhatge :	(<i>Achillea millefolium</i>)	èrba ponchetada :		(<i>Hyoseris radiata</i>)
èrba de l'escaleta :	(<i>Asplenium polytricum</i>)	èrba pradenca :		(<i>Anthoxanthum odoratum</i>)
èrba de l'escòrpi :	(<i>Coronilla scorpioides</i>)	èrba prima :		(<i>Draba verna</i>)
èrba de lesèrt :	(<i>Arum maculatum</i>) ; (<i>Arum italicum</i>)	èrba punaisa :	pudenta	(<i>Erigeron odoratus</i>) ; (<i>Tanacetum vulgare</i>)
èrba de l'esparvièr :	(<i>Hypochaeris radicata</i>)	èrba romieva :	tanarida	(<i>Tanacetum balsamita</i>) ; (<i>T. vulgare</i>)
èrba de l'esquinància :	(<i>Asperula cynanchica</i>)	èrba ronhièira :	luna campana	(<i>Inula campana</i>)
èrba de l'evangèli :	(<i>Chenopodium Botrys</i>)	èrba rossa :		(<i>Andryala</i>)
	(<i>Ambrosia artemisiaefolia</i>) ; (<i>Polygonum Persicaria</i>)	èrba rotlanta :	panicaut	(<i>Eryngium campestre</i>)
èrba de paret :	(<i>Parietaria officinalis</i>)	èrba ruca :	faucilha	(<i>Coronilla scorpioides</i>) ; (<i>Ornithopus</i>)
èrba dels agacins :	(<i>Heliotropium europæum</i>)	èrba salada :	vineta	(<i>Rumex acetosa</i>)
	(<i>Anthyllis barba Jovis</i>)	èrba sanguina :		(<i>Paronychia argentea</i>)
èrba dels amoroses :	(<i>Coronilla scorpioides</i>)	èrba sangnosa :	tirassa	(<i>Polygonum aviculare</i>)
èrba dels bons òmes blanca :	(<i>Salvia Sclarea</i>)	èrba santa :		(<i>Santolina</i>)
èrba dels bons òmes blava :	(<i>Salvia pratensis</i>)	èrba sens cordura :		(<i>Sempervivum altissimum</i>)
èrba dels canaris :	(<i>Senecio vulgaris</i>)	èrba sens còstas :		(<i>Ophioglossum vulgatum</i>)
èrba dels cans :	(<i>Scrofularia canina</i>)	èrba sucrada :	verbena	(<i>Verbena officinalis</i>)
èrba dels escuts :	(<i>Lysimachia nummularia</i>)	èrba talhenca :		(<i>Carex muricata</i>) ; (<i>Carex pallescens</i>)
èrba dels esternuts :	(<i>Achillea ptarnica</i>)	èrba terribla :		(<i>Globularia vulgaris</i>)
èrba dels granons :	(<i>Dulcamara</i>)	èrba tremblanta / e. d'amor / tremblant (m.) :		(<i>Briza media</i>)
èrba dels passerats :	tirassa	erbalha :	èrba menuda.	
èrba dels paumons :	(<i>Marchantia polymorpha</i>)	erbàs :	mata d'èrba marrida ; gròssa mata d'èrba.	
èrba dels pesolhs :	(<i>Colchicum autumnale</i>)	erbassa :	èrba marrida ; èrba verenosa ; èrba espessa ;	(<i>Verbascum Thapsus</i>)
	(<i>Pedicularis</i>) ; (<i>Delphinium Staphisagria</i>)	erbat :	las èrbas en general.	
èrba dels tìrons :	(<i>Utricularia vulgaris</i>)	erbatge :	l'èrba de pels prats.	
èrba dels tìnholes :	(<i>Tussilago petasites</i>)	erbar (v. tr.) :	metre a l'èrba ; pàisser d'èrba.	
èrba dels uèlhs :	(<i>Chelidonium majus</i>)	erbejar (v. tr.) :	copar d'èrba ; bicar / sarclar ; metre al verd ;	
èrba dels vèrms	(<i>Tanacetum vulgare</i>) ; (<i>Valeriana dioica</i>)		gardar lo bestial (lo far pàisser)	
èrba doça :	(<i>Valeriana officinalis</i>)	erbassèra / erbassièira :	clèda ; cabanat ; truna / fenial /	
èrba enrabiada :	(<i>Plumbago europæa</i>)		escura.	
èrba farinèla :	(<i>Chenopodium album</i>)	erbeta :	èrba corta e menuda ; bleda ; vineta ; jolverd.	
èrba fèrramuòl :	(<i>Farsetia clypeata</i>)	erbetas :	finas èrbas.	
èrba figuèira :	(<i>Parietaria officinalis</i>)	erbicida (m.) :	substància quimica que tua las èrbas.	
èrba fina :	(<i>Clinopodium calamintha</i>) ; (<i>C. vulgare</i>)	erbicòla (m. e f.) :	que viu dins las èrbas o sus las èrbas.	
	frigola		(<i>Thymus vulgaris</i>)	
	pebre d'ase		(<i>Satureia hortensis</i>)	
èrba forcadèla :	blat de palun		(<i>Agrostis canina</i>)	
èrba grassa :			(<i>Pinguicula vulgaris</i>)	
èrba gravada :			(<i>Galium saccharatum</i>)	
èrba grepa :			(<i>Picridium vulgare</i>) ; (<i>Sonchus oleraceus</i>)	
èrba grisa :			(<i>Filago</i>)	
èrba ivernenca :			(<i>Teucrium chamæpitys</i>)	
èrba jauna :			(<i>Reseda Luteola</i>)	
èrba laurina :			(<i>Daphne Gnidium</i>) ; (<i>D. laureola</i>)	
èrba maurèla :			(<i>Dulcamara</i>)	
			(<i>Statice salsuginea</i>) ; (<i>Parietaria diffusa</i>)	
	negreput		(<i>Solanum nigrum</i>)	
èrba menuda :	frigola		(<i>Thymus vulgaris</i>)	
èrba maravilhosa :			(<i>Verbena officinalis</i>)	
èrba mòla :			(<i>Bromus mollis</i>) ; (<i>Bromus tectorum</i>)	
èrba molha :	olca lanuda		(<i>Holcus lanatus</i>)	
	trauca saca		(<i>Bromus tectorum</i>)	
	sauta robin		(<i>Hordeum murinum</i>)	
èrba-mosca :	èrba-abelha		(<i>Ophrys muscifera</i>) ; (<i>Solanum nigrum</i>)	
èrba ninarra (l.p.) :			(<i>Poa megastachia</i>)	
èrba nosada :	èrba dels passerats		(<i>Polygonum aviculare</i>)	
èrba peganta :			(<i>Galium aparine</i>)	
èrba pelosa :			(<i>Veronica agrestis</i>)	
			(<i>Stachys germanica</i>) ; (<i>Picridium hieracium</i>)	
èrba perlièira :			(<i>Lithospermum</i>)	
	erniari		(<i>Herniaria glabra</i>)	

eretatge : patrimòni. (R. III, 527)

eretièr, -ièira : persona que recep bens o argent (o bens e argent) d'una persona defuntada. (R. VI, 246)

erètge, -ja : persona que sosten una eretgia.

eretgia : doctrina contrària als dògmes de la Glèisa.

eretic, -a : entacat, -ada d'eretgia (t. a.)

erg : unitat de treball.

erg : vasta region de *Saharà* cobèrta de dunas.

ERG- : forma prefixada del grèc *ergòn* (òbra, trabalh)

ergastoplasma (m.) : *reticulum* (lat.) endoplasmic granulós.

-ERGIA : forma sufixada del grèc *ergòn* (òbra, trabalh)

energia - sinergia...

ERGO- : forma prefixada del grèc *ergòn* (òbra, trabalh)

ergogenèsi (f.) : ensemble dels factors qu'amòdan la creissença.

ergograf : aparelh per estudiar lo trabalh muscular.

ergografia : tecnica d'estudi del trabalh muscular.

ergòl : nom generic de tota matèria quimica capabla d'intrar dins la composicion d'una mescla de propulsió.

ergomètre : aparelh per mesurar lo trabalh muscular.

ergometria : tecnica de mesura del trabalh muscular.

ergonomia : ensemble dels estudis per organizar lo trabalh en fonccion de çò recercat e de las condicions d'adaptacion de l'òme a son trabalh.

ergonomic, -a : relatiu, -iva a l'ergonomia.

ergonomista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'ergonomia.

ergosteròl (del fr. *ergot*) : steròl que se tròba dins l'esperon del segal banut e dins la levadura de cervesa. v.**ERGOT-**

ergoterapia : ensemble de trabalhs manuals simples per apaiar e ocupar los malauts mentals.

ERGOT- : forma prefixada del francés *ergoté* (banut / cornut) « *ergotat, -ada* » (fr.) : banut, -uda / cornut, -uda (caracteristica del segal atacat per un parasit sonat en latin *Secale cornutum* e que se manifesta per un esperon que buta sus l'espiga).

Blat « ergotat » (fr.) : blat banut / blat cornut (l.p.)

ergotamina : alcaloïd del segal banut.

ergotina : extrach liquid emostatic e vasoconstrictor del segal banut.

ergotisme : intoxicacions amodadas per una utilizacion alimentària esperlongada del segal banut.

Eric : prenom.

eriç : mamifèr insectivòr (*Erinaceus europaeus*)

eriç de mar : equinodèrm de la clòsca eriçada de puas.

eriçar (v. tr.) : quilhar lo pel coma las puas d'un eriç.

eriçar (s') : se quilhar (pel)

erièr : ventador (maquina de ventar lo cerealum)

erigible, -a : que se pòt erigir (que se pòt quilhar)

erigir (v. tr.) : quilhar (t. a.) ; elevar / bastir.

erigir (s') : *S'erigir en arbitre, en jutge...*

erispèla : inflamacion aguda de la pèl.

erisipelatós, -osa : relatiu a una erispèla.

eritèma (m.) : congestion cutanèa rojosa.

eritematós, -osa : relatiu, -iva a un eritèma ; que patís d'eritèma.

ERITR- : forma prefixada del grèc *erythròs* (roge)

eritrasma : dermatòsi (f.) dels dos engues amodada per una micòsi.

eritremia : augmentacion patologica del nombre dels globilhons roges, del volum globular total, e iperplasia de la mesolha dels òsses.

ERITRO- : forma prefixada del grèc *erythròs* (roge)

eritroblast : cellula maire dels eritrocits.

eritriblastòsi (f.) : preséncia patologica d'eritroblasts dins lo sang.

eritrocianòsi (f.) : per temps freg, roge violet del tèrc inferior de las cambas de joventas mal regladas e portadas a patir d'engeladuras.

eritrocit : globilhon roge.

eritrocitòsi (f.) : augmentacion patologica del nombre de globilhons roges.

eritrodermia : nom generic de mai d'una mena de dermatiti.

eritrofagia : fagocitòsi (f.) dels globilhons roges.

eritrofobia : crenta patologica de venir roge.

eritrogèn, -a : que fa venir la pèl roja.

eritrolisi (f.) : emolisi (destruccion dels globilhons roges)

eritropatia : malautiá dels globilhons roges.

eritroplasia : taca roja permanenta sus la fava del *penis* (lat.) que pòt venir cancerosa.

eritròsi (f.) : facilitat granda per venir roge de la cara ; afeccion dels que patisson d'eritremia.

eritroxilon : mena de planta tropicala.

eritruria : coloracion roja de las urinas.

èrm : desèrt ; landa / calm.

Bèl Èrm : (ermàs) Nom de lòc que lo francés a mudat bèstiament en « *Bel air* »

ermafrodita (m. e f.) : dels dos sèxes.

ermafroditisme : preséncia dels dos sèxes dins una persona, un animal o una planta.

ermeneutica : sciéncia de l'interpretacion dels tèxtes sacrats.

ermàs : bèl èrm ; frau / acampestriment / bosiga / frachiva.

ermassir (s') : se mudar en frachiva / s'acampestrir.

Ermengarda : prenom.

ermetic, -a : que laissa pas passar l'aire ; clus / escur.

ermeticament : d'un biais ermetic.

ermina : mamifèr carnassier (*Armenius mus*)

ermita (m. e f.) : que viu dins un èrm (desèrt) (t. a.)

ermitatge / ermitòri : demòra d'ermita o d'ermitas.

« *ermòl* » : v. **armolh.**

ermós, -osa : qu'a la natura d'un èrm.

ernès : mata de boissons.

Ernèst - Ernestina : prenom.

èrnha : lagui / pensament / embestiament ; meissanta umor.

Qué las as ? - Ai las èrnhas !

ernhar (v. tr.) : embestiar.

ernhós, -osa / ernhut, -uda : laguiós / pensamentós, -osa.

ernia : organ o tròç d'organ que sortís de sa cavitat.

erniós, -osa : relatiu, -iva a una ernia.

ERO- : forma prefixada del grèc *eròs, eròtòs* (amor)

erogèn, -a : que pòt amodar un plaser sexual.

eròi, eroïna : personatge principal (legenda, drama, roman...)

eroïc, -a : que fa pròva d'eroïsme.

eroïcament : d'un biais eroïc.

eroïsme : ensemble de qualitats que fan un eròi o una eroïna.

Eròs : dieu de l'amor dins la mitologia grèga.

eròs : ensemble de tendéncias sexualas. (t. tecn. de psicanalisi)

erosition : depression amodada per fregament.

EROT- : forma prefixada del grèc *eròs, eròtòs* (amor)

erotic, -a : relatiu, -iva a l'amor sexual. *Desirs erotics.*

eroticament : d'un biais erotic.

erotisme : passion sexuala exacerbada. *Erotisme d'un roman.*

erotizacion : *L'erotizacion de la publicitat.*

erotizar (v. tr.) : excitar los centres nervioses que ne dependon las sensacions eroticas ; balhar un caractèr erotic.

erotizar (s') : venir erotic.
La mòda s'erotiza de mai en mai.
EROTO- : forma prefixada del grèc *eròs, eròtòs* (amor)
erotofobia : crenta patologica de la sexualitat.
erotografomania : tissa d'escriure, de dessenhar o de pènhher quicòm d'erotico.
erotoman, -a : persona que patís d'erotomania.
erotomania : passion sexuala exacerbada / foliá sexuala.
èrp / èrpiá : ròsse / carràs (aplech per aplanar la tèrra)
erpegador : ròsse / carràs.
erpegar (v. tr.): rossegar.
erpès : afeccion inflamatoría de la pèl.
erpiaire, -a : persona qu'èrpiá, que rossèga.
erpiar / erpegar (v. tr.): rossegar (aplanar la tèrra)
erpiatge : accion de rossegar, d'aplanar la tèrra.
èrra (f.): nom de la letra R.
errament : esgarament / falta / pecat. (R. III, 140)
errança : error / engan / engana.
errant, -a : que camina a l'aventura.
errar (v. intr.): anar a l'azard, a l'aventura ; s'enganar.
errata (lat.): errors comesas dins l'impression d'un libre.
erratic, -a : que seguís pas un camin segur (t. a.)
erratum (lat.): singular del latin *errata* v. çaisús.
errièira : campat d'èrs. v. pus bas.
erronèu, -èa : alunhat, -ada de çò verai, de çò just ; endecat, -ada d'error.
error : accion de s'alunhar de çò verai, de çò just ; concèpte, opinion non confòrmas a la vertat.
èrs (plt.) (subs. m.): lentilha (Vicia ervilia)
èrsa : ondada (movement de la mar)
« ersana » : v. açana.
ersejar (v. intr.): far d'èrsas / far d'ondadas.
èrtz (m., pl. èrses) : unitat de frequéncia. v. Hertz.
ertzian, -a : relatiu, -iva a l'èrtz. Ondas ertzianas.
eructacion : accion o resulta d'eructar.
eructar (v. tr.): far de ròts / rotar.
erudicion : resulta d'una vasta instruccion.
erudit, -a (subs. e adj.): qu'a d'erudicion.
eruga : larva vermifòrma del parpalhòl.
erupcion : dejeccions de lava, de ròcs... d'un volcan ; aparicion de pustulas sus la pèl.
ES- : prefix popular del latin *ex* (idèa de supression) v. tanben a *EX-*
ES- : prefix popular que servís a far de dobles. v. **esbolir**.
ES- : prefix popular que denòta una accion o un cambiament d'estat, e que se pòt muda en *em-* v. **esmerçar / emmerçar**.
-ÉS, ESA : sufix, del lat. *-ensis* que vòl dire :
- que demòra a : *Rodanés, -esa ; Tolonés, -esa...*
- relatiu, -iva a : *tarnés, -esa ; borgés, -esa...*
-ESA : sufix, del latin *-ensis* (idèa de qualitat) **cortés, -esa...**
èsa : casaca d'Arlatenca.
esarrièrs (adv.): en arrè / enrè ; de per darrièr.
esavant (adv.): en avant ; de per davant.
esavant (subs.): avança ; adreça.
esbadalhar (v. tr.): entredobrir / far badar.
esbadalhar (s') : s'entredobrir / badar.
esbadaular (v. tr.): obrir d'a fons (completament)
esbadaular (s') : s'obrir d'a fons.
esbaïment : accion o resulta d'esbaïr o de s'esbaïr.
esbaïr (v. tr.): estabosir (estonar bravament) ; meravilhar.

esbaïr (s') : demorar estabosir, -ida (meravilhat, -ada)
esbalançar (s') : prene palada (e non pas prene d'*élan*) (fr)
esbalausida : enlusernement / esbleugiment.
esbalausidura : causa bravament estonanta.
esbalausiment : esbalausida / esbleugiment.
esbalausir (v. tr.): enlusernar / esbleugir / estonar / meravilhar / estabosir.
esbalausir (s') : s'estonar / se meravilhar / s'estabosir.
esbarbadoira : supòrt per batre las garbas.
esbarbar (v. tr.): desbarbar (desrabar la barba) ; batre las garbas ; desbarbenar v. **desbarbenar**
esbarbar (s') : se desrabar la barba.
esbarlugar (v. tr.): estabosir.
esbarrancar (v. tr.): copar / bresar.
esbat : movement folastre ; divertiment.
esbatós, -osa : qu'aima los divertiments.
esbatre (s') : se bolegar (se donar de movement) ; se divertir.
esbaudiment : accion o resulta d'esbaudir o de s'esbaudir.
esbaudir (v. tr.): alegrar / regaudir ; desrevelhar (s.f.) ; divertir.
esbaudir (s') : s'alegrar / se regaudir ; se desrevelhar (s.f.) ; se divertir.
esbefiar (v. tr.): estonar bravament / estabosir.
esbeleg : beleg / liuç. Del gallés *BEL* : brillhar.
esbelejar (v. intr.): belejar / liuçar.
esbelugar (v. intr.): far de belugas ; esbleugir.
esbercar (v. tr.): oscar (far una òsca, far d'òscas)
Ai esbercada la dalha.
esbercar (s') : s'oscar.
Mon volam s'es esbercat sus un rocàs.
esberlar (v. tr.): rompre ; bresar ; fendasclar ; esbercar.
esberlar (s') : se rompre ; se bresar ; se fendasclar ; s'esbercar.
esbèrt, -a : desrevelhat, -ada / despèrt, -a ; desgordit, -ida
esbiçolar (s') : s'alimenar (se rotlar) dins l'èrba, dins la posca... a causa d'un brave prusitge.
Agacha consí lo can s'esbiçola pel prat !
esbigossar (v. tr.): doblat de bigossar (traballar amb lo bigòs)
esbilhonar (v. tr.): debitar un rol en bilhas.
esblancassar (v. intr.): pallir / venir palle, -a / venir blanc, -a.
esbleugiment : accion o resulta d'esbleugir.
esbleugir (v. tr.): ofuscar la vista amb una lutz tròp viva.
esbleugissent, -a : qu'ofusca la vista amb una lutz tròp viva.
esbòç (m.): pus primièira forma d'una estatua, d'una pintura...
esboçar (v. tr.): far l'esbòç d'una estatua, d'una pintura...
esbodelar / esbudelar (v. tr.): estripar / esventrar / espançar.
esbodelar / esbudelar (s') : s'esventrar / s'espançar.
esbodenament : avalancament (massa que se destaca del tròç e que cabussa)
esbodenar (v. tr.): conflar quicòm al punt de o far espetar.
La pluèja esbodena la frucha, las parets.
esbodenar (s') : s'espetar d'èsser tròp ventrut, -uda ; s'entredobrir / badar / se fendilhar ; s'espetar ; s'avalancar.
esbodenar, -ada : t. a. çaisús.
esbolargar (v. tr.): espaventar.
esboldrament : avalencament / esbodenament.
esboldrar (s') : se crebar e cabussar / s'avalancar.
esbolh : esbodenament / avalencament.
esbolhament / esbolhadís : esbodenament / avalencament.
esbolhar (v. tr.): esventrar / esbudelar ; afondrar ;
esbolhar / esbolhir (v. tr.): esbolir / esbolhentar.

esbolhar (s') : s'esventrar / s'esbudelar ; s'afondrar.
esbolhar / esbolhir (s') : s'esbolhentar.
esbolhat, -ada : t. a. d'esbolhar.
esbolhentament : accion d'esbolhentar o de s'esbolhentar.
esbolhentar (v. tr.) : sometre quicòm a l'accion de l'aiga bolhenta o de la vapor.
esbolhentar (s') : se brutlar amb d'aiga bolhenta o de vapor.
« *esbolhir* » : v. **esbolir**.
esbolinar (s') : s'avalencar (se destacar del tròc e cabussar)
esbolir (v. tr.) : far bolir.
esbornhal : traucàs dins un filat o una estòfa.
esbornhalar (v. tr.) : far un traucàs dins un filat o una estòfa.
esborrassada : peltirada ; carpinhada.
esborrifar (v. tr.) : eriçar lo pel / despenchenar.
esborrifar (s') : s'eriçar lo pel / se despenchenar.
esborrassar / esborrissar (v. tr.) : peltirar ; espelofir / despenchenar ; enrambolhar lo fial / lo fil.
esborrassar (s') : s'espelofir / se despenchenar ; s'enrambolhar.
esbosada : esposc / esposcadura de bosa o de fanga.
esbosar (v. tr.) : esventrar / espançar (crebar la pança)
esbosar (s') : s'esventrar ; se crebar.
« *esboselar* » : v. çaijós.
esbosenar / embosenar (s') : canhar (se crebar e s'avalancar)
Amb lo temps, totas las parets s'esbosenan.
esbosigar (v. tr.) : doblat de desbosigar.
esbraçotat, -ada : qu'a pas qu'un braç.
esbrancar (v. tr. e intr.) : magencar (copar de brancas) ; se copar jol pes de la frucha.
esbrandament : accion d'esbrandar o de s'esbrandar.
esbrandar (v. tr.) : metre en brand ; esmòure / emocionar.
esbrandar (s') : se metre en brand ; s'esmòure / s'...
esbravar (v. tr.) : exalar v. (R. II, 85)
esbravar (s') : s'esventrar ; s'asondar.
« *esbreçar* » : v. **esbercar**.
esbrenar (s') : s'embrenicar.
« *esbridolar* » : v. **abridolar**.
esbrilhaudar (v. tr.) : enlusernar / esbleugir.
esbrofar (s') : se graumissar / se brandir.
esbrincar (v. tr.) : rebrondar / esbrancar / magencar.
esbrondelar (v. tr.) : copar los croquets de pan ; copar las branquilhas d'un arbre.
esbronselhat, -ada : escartairat, -ada.
esbrotar (v. tr.) : magencar (copar las brancas d'un arbre)
esbrudiment : divulgacion.
esbrudir (v. tr.) : esventar / enventar / divulgar (R. V, 566)
esbrudir (s') : se divulgar / s'esventar / s'enventar.
esbudèl : afondrament de paret, de rocàs, de terrissa...
esbudelar (v. tr.) : afondrar ; traire los budèls.
Esbudelar un ostal vièlh. Esbudelar un lapin.
esbudelar (s') : s'afondrar / s'avalancar / s'embosenar.
« *esburdar* » : v. çaisús.
-ESC, -ESCA : forma sufixada, del latin *-iscus, -isca* (idèa d'origina, d'apertenéncia, de qualitat) :
marcesc - rodanesc - romanesc...
esca : manjar utilizat per enganar los peisses, los aucèls... ; matèria seca, fòrt inflamabla, aprestada amb la pulpa del bolet d'esca : *(Polyporus ignarius)*
escar (v. tr.) : metre una esca a un am, a un cròc...
escaballhan, -a : campanièr, ièira (persona que brandís las campanas)
escabantar (v. tr.) : copar totas las brancas d'un arbre.

escabàs : rondilh ; barrolh ; escabèl ; cadièira (t. a.)
escabassa : cima d'arbre.
escabassaire : persona que còpa la cima (t. a.)
escabassar / escabeçar (v. tr.) : copar la cima.
Escabassan la coa de las fedas de mólzer.
escabèl : selon (sèti d'un sol pè, per mólzer, amb una cencha, sens braces ni dorsier) ; sèti de tres pès, (sens cencha ni braces ni dorsier) ; caribomba.
Escabèl es pas sinonim d'escavèl. (L. 158) - L. 161)
escabèla : caribomba / capviròla ; selon. v. çaisús.
escabelar / escabelejar (v. intr.) : rebordelar suls pès e sus las mans ; capvirolar (cabussar e rebordelar)
Escabelèt per tot lo travèrs sens se copar res.
escabelejaire, -a : persona qu'escabeleja t. a. çaisús.
escabeleta : selon. v. **escabèl**.
escabilha : çò que demòra après escabilhar.
escabilhar (v. tr.) : copar las racinas e servir çò autre ; copar lo cabelh (cima de la planta)
Escabilhava lo cabelh de las bledas pels pòrcs.
escabilhàs (plt) : festuca de Larzac *(Festuca)*
escabin (arc.) : oficial municipal de l'Edat mejana.
escabinat (arc.) : ofici d'escabin.
escabiosa (plt.) : *(Scabiosa columbaria)*
escabissós, -osa : de mal comprene ; escalabrós ; calhòl.
Paraulas escabissosas. Paret escabissosa. Raconte escabissós.
escaboldhada : accion d'escaboldhar la còca del milh ; amassada per escaboldhar lo milh.
escaboldhaire, -a : persona que despolha la còca de milh.
escaboldhar (v. tr.) : despolhar la còca del milh ; espelofir / enrambolhar lo pèl de q.q. / lo despenchenar.
escaborn : luscre / crepuscul.
escaborn, -a : escur, -a.
escabòrnia : escurina / escuritat.
escabornilha : nivolina / bruma ; luscre / crepuscul.
escabornir (s') : s'escurcir.
escabossar (v. tr.) : escabeçar (copar la cima) ; enlevar las còcas de milh.
escabossòl : repais de fin de trabalh sul sòl. v. **sòl**.
escabòt : tropelàs. De confondre pas amb **escabèl**.
escabotar (v. tr.) : bregar lo lin o lo cambé ; desbrancar ; magencar / escabeçar.
escabotàs : brave tropelàs. **escaboton** : tropelon.
escabrós, -osa : calhòl, -a / indecent, -a / licenciós, -osa.
escac / escaquièr : taulièr quadrilhat en seissanta quatre carrats per jogar als escacs o a las damas.
escacs (m. pl.) : mena de jòc.
escaça : cadun dels dos pals provesits d'un supòrt per i pausar los pès, e que se pòdon ligar a las cambas o se manobrar amb las mans e los braces per caminar sus un airal aigós sens se banhar.
escacalassar (v. intr.) : clocir de colèra.
escacalassar (s') : s'espètar de rire.
escaçar (v. tr.) : metre un paissèl a una planta fibladissa ; estatjar ; apilar / espiconar ; auçar sus de supòrts ; caminar amb d'escaças.
escaçar (s') : montar sus d'escaças.
escacèla : aplech per bresar lo cambé.
escacelar (v. tr.) : bresar lo cambé.
escacelièr : persona que fa o vend d'escaças. (R. III, 150)
escacièr : aucèl nautcambat ; estropiat (R. III, 149)
Becada, bernat pescaire, cigonha... son d'escacièrs.

escacièr, -ièira : persona que camina amb d'escaças.
escaçolat, -ada : ratat, -ada (entamenat, -ada pels rats)
bercat per accident (en parlant d'un formatge)
escaçon : pichona quantitat.
« *escadajorns* » v. dicc. d'Alibèrt, p. 21, **agglutinacion**.
Vestit dels cadajorns : vestit de setmana.
escadèrna : estarengla (festuc que s'engulha jos la pèl)
escadra : ensemble de naviris de guèrra jols òrdre
d'un amiral.
escadrilha : unitat elemental de l'aviacion militar ;
ensemble de naviris leugièrs.
escadron : unitat de cavaliària, de gendarmariá o de blindats.
ESCAF- : forma prefixada del grèc *skaphè* (barca)
v. **escafandre - escafoïde, -a**.
escafadura : accion d'escafar (d'esfaçar) ; esfaçadura.
escafalar (v. tr. e intr.) : rompre ; asclar ; bresar ; espetar de rire.
escafalar (s') : se rompre jol pes de la frucha ; s'espetar
de rire.
escafalh : accion de batre las espigas d'una garba ;
gran engrunat per escafalh.
escafalhar (v. tr.) : batre las espigas d'una garba ; espotir.
escafandre : aplech que permet de trabalhar e de respirar
jos l'aiga.
L'escafandre foguèt inventat a Espalion (Roergue)
escafandrièr, -ièira : persona que s'es cargada un escafandre.
escafaniha : residú de cambé.
escafar (v. tr.) : esfaçar / far desaparéisser ; raiar.
escafar (v. tr.) : descoscolhar de mongetas, de peses...
clocsar d'amètlas, de noses...
escafar (s') : se descoscolhar ; s'esfaçar.
escafatar, -ada : t. a. d'escafar.
escafarlit, -ida : abenat, -ada.
Soi escafarlit : ne pòdi pas pus.
escafarnèl : desòrdre (t.a.) ; polinada / espingada ;
gorrinatge / gorrinitge.
escafiar (v. tr.) : escarnir / engaunhar /
contrafar ; ofensar ; rebutar ; mespresar.
escafiar / escaifar (s') : se contrafar (t. a.) ; s'ofensar.
escafit : merlussa seca e aplatida.
escafit, -ida : estrech, -a ; prim, -a / linge, -ja / esvèlt, -a ;
magre, -a ; estringat, -ada. *Rauba escafida*.
escafoïde, -a : de la forma d'una barca.
escafoïrar (v. tr.) : enterrar ; amagar coma cal.
escafolhar (v. tr.) : espotir quicòm de mòl, quicòm que
fa de chuc.
escafolhar (s') : s'espotir.
escafolhat, -ada : espotit, -ida.
escafolhum : espotidura.
escag : escapolon (retalh d'estòfa) ; un cèrt nombre de ;
quicòm de passa (de rèsta) (R. III, 143)
Un brave escag : un grand nombre.
escaganhhar (s') : s'escagassar (s'esperforçar en van
per cagar) ; s'esperforçar en van (t. a.) ; far mala fin.
escagarolum : escagaròls en general.
escagaròl / escargòl : molusc gasteropòd del clòsc en espirala.
escagarotaire, -a : persona qu'amassa e que vend
d'escagaròls.
escagarotar (v. tr.) : amassar d'escagaròls.
escagarotièira : recipient per metre d'escagaròls.
escagassament : clòt / afaissament / depression de terren.
escagassar (v. tr.) : afaissar ; espotir ; aplatir ; afrabar (t. a.)

escagassar (s') : s'esperforçar per cagar ; s'esperforçar en
general (t. a.) ; assajar de cantar coma lo gal (en parlant de la
galina) ; s'acoconar ; s'afaissar ; s'aplatir ; s'espotir ;
s'esbosonar.

Los ostals vièlhs finisson que s'escagassan.

« *escaïernar* » : v. **escaïuernhar**.
escaïfar : v. **escaïfar**.

escaïraire, -a : persona que met quicòm a l'escaïre ;
persona que fa un plan en forma d'escac.

escaïrar (v. tr.) : talhar o dispausar quicòm per que sos
costats o sos caires sián a l'escaïre.

Escaïrar una fusta.

escaïre : instrument de dos costats perpendiculars en forma
d'L (èla) o de T (té) per far d'angles dreches.

escaïre / escàser (v. intr.) : arribar ; advenir.

escaïre / escàser (s') : se capitar ; s'endevenir.

escaïron : anglada (pichon angle de tèrra)

escaïs / escaïsnom : subrenom / fals nom (nom donat
a q.q. d'après un defaut corporal, una tissa, un vici,
una qualitat, l'airal d'origina...) ; escapolon / escag
(tròç de rèsta) ; retalh d'estòfa.

Cuèissacort es l'escaïs d'un òme cambacort.

Curaplat es l'escaïs d'un brave manjaire.

Fumamai es l'escaïs d'un brave fumaire.

Bonapasta es l'escaïs d'un òme bravàs.

Frejafont : sortit de Font Freja.

Malivernat. Fug-la-fam. Malapadena... c.c.

escaïsnomenar (v. tr.) : donar un escaïs.

L'an escaïsnomenat Ventregròs. v. p. 19.

escaïssar (v. tr.) : esquinçar / estripar ; enlevar un tròç de
quicòm ; rompre (en parlant d'una branca jol pes de la frucha)
desrabar per traccion ; escueïssar / descueïssar : (rompre
las cuèissas ; desrabar una branca) ; se trufar ; donar un escaïs.

Escaïssar es un sinonim d'escaïsnomenar.

escaïsson : escaïs / escaïsnom.

escaïuernar (v. tr.) : esbleugir / ofensar la vista (lutz tròp
viva) ; pivelar / falquetar / fascinar.

escal : clòsc de nose, d'amètla... ; envolopa de frucha ;
còca d'uòu.

escal de carreta : carreliech (caïssa / endedins de carreta)

escala : aplech de fust, de còrda, de metal... fach amb
dos montants units per de travèrsas, e que servís
a montar o a davalar d'endacòm ; classificacion
ierarquica que servís de referéncia.

escala balcon / escala barris : mena d'aucèls (*Certhia muraria*)
grisòla / claveta / claupèire (clau de sant Pèire)

escala balet : aucèl escalaire (*Certhia familiaris*)

escala sanha : boscarida de palun (*Sylvia aquatica*)

escalabrar (v. tr.) : arrapar endacòm ; escaladar.

escalabrar (s') : s'arrapar endacòm coma o fa una cabra.

escalabrat, -ada : cabrat, -ada.

escalabros, -osa : escarpat, -ada.

Paret de montanha escalabrosa.

escalabrinar (v. tr. e intr.) : arrapar ; escaladar.

escalada : accion o resulta d'escalar, d'escaladar.

escaladar (v. tr.) : escalar / montar / pujar ; montar amb
una escala, una còrda de noses...

Escaladar una montanha.

escaladís, -issa : que pòt èsser escalat, -ada, escaladat, -ada.

escalador : travolh / debanador, debanadoira per la seda.

escaladoira : mena d'aucèl (*Certhia muraria*)

escalaire, -a (adj. e subs.): esquiú, -iva / escarpat, -ada ; persona qu'escala, qu'escalada.

Un camin escalaire menava sul puèg.

escalamagna : escaleta granda de carri ; (per extension) : telièira / ridèla de carreta.

« *escalamanca* » : v. çaisús.

« *escalamassi* » : v. **escaumaci**.

« *escalampar / escalimpar* » : v. **escarlimpar**.

« *escalampetar* » : v. **escalapetar**.

escalapet : còp de tròn ; petairòla (plt.) (*Digitalis purpurea*)

I agèt alara un escalapet que nos faguèt estrementir.

escalapetada : seguida de braves espets.

escalapetar : (v. intr.): far una seria de braves espets.

Lo tròn escalapetava que vos englajava.

escalancit, -ida : linge, -ja ; mingarèl, -a ; escanulit, -ida.

escalar (v. tr.): montar a una escala ; montar un escalier ; escaladar (t. a.) ; tanar (montar en grana)

escalar (s') : s'esflorar (en parlant de la vinha) ; se marcir / se passir (en parlant de las plantas)

escalassa : escala granda.

escalassar (v. tr.): desquilhar / abatere.

escalasson : pal amb de travèrsas (escalons) que fa ofici d'escala.

escalat, -ada : graduat, -ada (R. III, 489)

escalatge : accion d'escalar o d'escaladar.

« *escalaurar* » : v. **escalabrar**.

escalidor : soquet (bilhòt) per pausar l'ola de la sopa ; filha bocharda.

escalcigar (v. tr.): somsir (t. a.) ; somsir los pès de q.q.

escalcir (v. tr.) : trempar la sopa ; servir la sopa ; deslargar a q.q. çò que te cacha ; deslargar a q.q. sas quatre vertats ; explicar plan coma cal :

Escalciguèt la sopa sens esperar mai.

Li ai escalcidas mas rasons, mas en van.

« *escaldufar* » : varianta fonetica doblèt d'escaudar.

escaleta : escala pichona ; telièira / ridèla de carreta ; rebombetas d'un ròc sus l'aiga ; planta : (*Asplenium*)

Far d'escaletas : far rebombir un ròc sus l'aiga.

Far escaleta a q.q. : l'ajudar a escaladar.

escaletas : capeletas / marèla (jòc de drolletas)

escalfada : accion o resulta d'escalfar ; bagarra confusa.

escalfament : accion o resulta d'escalfar o de s'escalfar ; constipacion.

escalfaire : aplech electric per escalfar d'aiga.

escalfalièch : monge (aplech d'autres còps per escalfar un lièch)

escalfapança : calfapança (pichon fogal d'autres còps per calfar una cambra)

escalfar / escaufar (v. tr.): comunicar de calor a quicòm o a q.q. ; far venir caud ; comunicar zèl, ardor, estrambòrd.

Escalfar las aurelhas a q.q. : li fregar las aurelhas.

escalfar / escaufar (s') : venir caud ; s'animar (t. a.) ; s'escaufestrar ; s'estrambordar.

escalfason : escalfament.

escalfejar (v. tr.): calfar pauc a pauc.

escalfesit, -ida (adj. e subs.): doblèt d'esclaufit.

escalfèstre / escaufèstre : alarma ; malaür ; desastre ; excitacion (R. II, 398)

escalfestrar / escaufestrar (s') : s'excitar (R. II, 398) se corroçar (t. a.)

escalfeta : brasièira portativa (recipient per metre de brasa)

La menina rança una escalfeta li fa besonh.

escalfurar (v. tr.): tornar far calfar doçamenton.

escalfurar (s') : se tornar calfar doçamenton.

escalha : escata ; clòsc ; coirassa dels insèctes e dels crustacèus.

escalhador : cotèl de panieiraire.

escalhaire, -a : persona qu'escalha (t. a çaisús o çaijós)

escalhar (v. tr.): escatar un peis... ; closcar de noses... ; descoirassar un crustacèu.

escalhatge / escalhadura : accion o resulta d'escatar.

« *escalhempar* » : v. **escarlimpar**.

escalhon : ustra pichona mal conformada.

escalier : ensemble de lòcas per montar o davalar d'una estatja a una altra dins un ostal.

« *escalimpar* » : v. **escarlimpar**.

escalindrar (v. tr.): escartairar (copar en quatre quartièrs) (t. a.)

escaliofa : cardon de la raïc (racina) comestibla :

(*Scolymus maculatus*); (*S. hispanicus*); (*S. grandiflorus*)

escalivar (v. tr.): escaudar ; espaurugar / englajar.

Cat escalivat, cat espaurugat.

« *escallar* » : v. **escaudar**.

escalpèl : ganivet per dissecar ; ganivet de cirurgian.

escalofar (v. tr.): descoscilhar (peses, mongetas...) ; closcar (amètlas, noses...)

escalofar (s') : s'entredobrir / badar ; sortir de las nivols (solelh)

escalon : travèrsa d'escala o d'escaleta.

escalonar (v. tr.) : dispausar en forma d'escalons ; dispausar de distància en distància ; espaçar regularament dins un periòd de temps.

Escalonar los pagaments d'un deute.

escalòpa : lesca cosinada de carn blanca o de peis.

escalorar / escalorir (v. tr.): escalfar.

escalorar / escalorir (s') : s'escalfar.

escalossa : bargas (aplech per bargar lo lin o lo cambè)

escalossar (v. tr.): bargar (bresar lo lin o lo cambè)

escalpradura : accion o resulta d'escalprar.

escalpraire, -a : persona qu'escalpra.

escalprar (v. tr.): faïçonar quicòm dins la pèira, lo metal o lo fust. *Escalprar una estatua.*

escalpre : cisèl de menusièr, de fustièr, de rodièr, de tonelièr, de picapeirièr...

escaluènha (plt.) : (*Allium ascalonicum*)

escalugar (v. tr.): ofensar la vista / esbleugir (lutz tròp viva)

escalussada : besal per las aigas (t. a.)

D'escalussada (loc. adv.) : de galís.

escalustrada : blaime / semonsa ; lutz qu'esbleugís.

escalustrar (v. tr.): reprene / blaimar / semonsar ; desagradar a q.q. ; ofensar la vista / enlusernar ; menaçar ; espaventar ; rebutar.

escalustrar (s') : prene paur ; se rebutar.

escalustre : paur / espaventalh ; escamandre v. pus bas.

escama : esfiladís / buèlha (fials que penjan d'una estòfa)

escamacha : partida grossièira d'un cocon ; borra de seda.

escamaisar : doblèt de camaisar (barbolhar de negre)

escamaisar : doblèt de se camaisar.

escamaisser (v. tr.): far enrabiari (far metre en colèra)

escamandre (m.): filha, femna ardimanda o espelhandrada ; vièlha tota descarnada ; arpalhand, -a.

D'aquel escamandre de filha !

escamandràs (m.): femna desvergonhada / ... desaviada ; arpalhandàs.

escamandron / escamandròt (m.) : drolleta afrontadeta.

escamar (v. tr.): desfilargar / desfialargar.
escamarrar (s'): caminar pèdescauç.
escamat: escalhadura.
escamatge: escalhas.
escambaissar (v. tr.): escartar las cambas; encambar.
escambaissar (s'): se metre de caval.
escambalar (v. tr.): doblat d'encambar.
escambalar (s'): doblat de s'encambar.
escambar (v. tr.): privar de cambas; rompre las cambas; entrarvar; arrestar.
escambarlada: encambada; escarbicada; parlar tròp liure.
escambarlar (v. tr.): escartar las cambas; encambar.
escambarlar (s'): se metre d'escambarlons, d'escambarletas.
escambarlat, -ada: d'escambarlons, d'escambarletas; ni cabra ni boc / ni figa ni rasim.
D'escambarleta: acavalat, -ada / a cavalin.
D'escambarlons: acavalat, -ada / a cavalin.
Morala escambarlada: morala laxista.
escambatar (v. tr.): rompre las cambas.
escambatar (s'): s'avodar a Nòstra Dòna de las cambas / s'enfugir al brutle / gratar camin (l.p.)
escambatat, -ada: estropiat, -ada de las cambas.
escambi (m.): tròca; desligada de laurada.
escambiadura: tròca; maridatge d'un fraire e d'una sòrre amb la sòrre e lo fraire d'una altra familha.
escambiar (v. tr.): trocar; fòraviar / descaminar.
escambiar (s'): se fòraviar / se descaminar; se pèrdre.
escambilhada: encambada.
escambilhar (v. tr.): encambar.
escambilhar (s'): escartar las cambas per plaser / s'estirar las cambas.
escambitornat, -ada: cambitòrt, -a / garrèl, -a.
escamonèa (plt.) (R. III, 145) (*Cynanchum monspeliacum*)
escamotar (v. tr.): engrunar de garbas amb un baston; far tombar çò cremat d'un tuson; far desaparèisser per un torn de passa-passa / escamotejar.
escamp: ample (interval / espaci); interval entremièg doas rengas de socas.
Prene l'escamp: montar dins l'espaci.
escampa: escapatòri / escapador / defugiment / subterfugi; escart; bordescada / emportament; saut per costat.
Far d'escampa: far de sauts; s'emportar.
escampadinnar: mena de rome (*Rubus caesius*)
escapador, -a (adj.): prodig, -a / degalhaire, -a.
escapador (subs.): airal que l'aiga i s'escampa.
escampadoira: aurelha de mozza o de brabant; prodigalitat (R. IV, 653)
escampadura / escampament: efusion (R. III, 358)
escampaire, -a: degalhaire, -a / prodig, -a.
escampar (v. tr.): voidar / vojar; getar; degalhar.
escampar (v. intr.): vinar / sordre.
escampar (s'): se vojar / se voidar; s'enganar / s'engarçar.
escampat, -ada: prodig, -a; gastat, -ada; voidat, -ada.
escampatge: esfloratge (flors o vinha)
escampativa: fugida al brutle (a l'escampeta)
escapatòri, -a: doblat d'escampat, -ada (degalhaire, -a)
escampet (a) (loc. adv.): *A l'escampet*: a la volada.
escampeta: fugida; evasion. *A l'escampeta*: al brutle.
escampilh: esbandiment.
escampilhada: espargiment; divulgada; degalhadís.
escampilhaire, -a: persona qu'escampilha.

escampilhar (v. tr.): dispergir / dispersar; degalhar / despensar; esventar / inventar / divulgar (R. V, 566)
escampilhar (s'): se dispergir / se dispersar; se divulgar.
escampèstre: espet; campissada / coquinièira.
escampissada: campissada / coquinièira.
escamussar: acabar de filar lo cambe d'una conolha.
escanacat: usurièr, -ièira (R. V, 454)
escana pols (plt.): blavet (*Centaurea cyanus*)
escanador, -oira: estranglador, -oira / còpagòrja.
Aquel airal es un escanador (airal perilhós)
escanaire, -a: persona qu'escana / estampaire, -a.
escanar (v. tr.): estrangolar / estranglar (t. a.)
Lo governament nos escana de talhas!
escanar (s'): s'estrangolar / s'estranglar; se tuar de trabalh.
Escanat de trabalh.
escanas (a las) (loc. adv.): èsser a cap de camin (s.f.)
Soi a las escanas: ne pòdi pas mai; soi cuf.
escanaulir (s'): venir magrostin / venir plan magre.
escanautit, -ida: magrostin / magre que magre.
escandal / escande: accion qu'ofensa la morala publica.
escandalh: mesura anciana (R. III, 145)
unitat de valor (peses e mesuras); mena de balança; mesura de capacitat per la cauç e per l'òli; sonda (mar.)
escandalhaire, -a: verificator, -triz de peses e de mesuras.
escandalhar (v. tr.): verificar una mesura; mesurar; sondar.
escandalhatge: verificacion de peses e de mesuras.
escandalhièr, -ièira: mena de balança pichona; mercant, -da que mesura amb l'escandalh.
escandalhon: mena de mesura pichona.
escandalizar (v. tr.): ofensar la morala publica.
escandalizar (s'): s'ofensar, s'indignar de quicòm d'escandalós.
escandalós, -osa: qu'ofensa lo sentit moral, la consciéncia.
escandalosament: d'un biais escandalós.
escandi: còrs quimic simple (*Scandium*)
escandilhada: enlusida (traucada de lutz); solelhada (traucada de solelh); illuminacion.
escandilhar (v. tr.): escandalhar. v. pus naut.
escandilhar (v. intr.): lusir bravament; illuminar.
escandilhon: barganèla / barganilha (rafatum de cambe)
escandinau, -ava (adj. e subs): relatiu, -iva a Escandinàvia; sortit, -ida d'Escandinàvia.
escandir (v. tr.): calfar a la flama d'un fuòc clar; rescalfar; clarificar / far venir cande / blanquir.
escandir (s'): s'escalfar; se clarificar / blanquir.
escandòla: postarèla utilizada coma lausa o coma teule.
escanelar (v. tr.): pernar (asclar / fendasclar) quicòm (t. a.)
escanh: travolh / debanador / debanadoira.
escanha: madaissa / escauta.
escanhada: contengut d'una madaissa.
escanhaire: debanador a man.
escanhar (v. tr.): metre lo fil en madaissa.
escanifrar (v. tr.): far venir canifre / emmalir.
escanifrar (s'): venir canifre / s'emmalir.
escanissar (v. tr.): espelofir / eriçar.
escanissar (s'): s'espelofir / s'eriçar.
escanissat, -ada: espelofit / eriçat.
« *escanjar* » : v. **escambiar**.
escansonament: alargament d'una obertura.
escansonar (v. tr.): alargar una obertura.
escansonar (s'): s'alargar.

escantiment : accion o resulta d'escantir o de s'escantir.
escantir (v. tr.): atudar ; amortir ; apasiar ; escafar ; usar.
escantir (s') : s'amortir ; s'atudar ; s'apasiar ; s'escafar ; s'usar.
escap, -a : liure, -a ; san e salve, sana e salva.
escapada : escorreguda ; evasion ; espingada.
escapadís : fugida.
escapador : subterfugi ; escampadoira.
escapador, -oira : prèst, -a a s'escapar, a fòranisar.
escapadura : escapada d'un tropèl dins de vianda.
escapament : fugida / evasion.
escapar (v. tr.): fugir / delargar ; resistir al freg de l'ivèrn.
Los aucelons an escapat : an delargat.
escapar (s') : se'n tirar ; se fugir / s'ensalvar.
escapatòria : subterfugi.
escapçar (v. tr.): magencar / descapitar ; metre en òrdre ; copar (al jòc de cartas)
escapçar (s') : s'adornar / se vestir coma cal.
« *escapèl* » : v. **escalpèl**.
escapfuèlh : rama / brost (magencada de brancas verdas)
escapiaire, -a : persona que fa de rama, que fa de brost.
escapiament : accion o resulta d'escapiar.
escapiar (v. tr.): far de rama / far de brost.
escapit : còca de milh.
escapitar (v. tr.): descapitar.
escapitat, -ada : descapitat, -ada.
escapol : esbòç ; tròç de menusar ; soquet per menusar ; tija d'ancora (mar.)
escapolaire, -a : persona qu'escapola ; fustièr, -ièira.
escapolar (v. tr.): menusar / escalprar / desgrossir ; descapitar.
escapolon : rondilh d'escalprar, de menusar, de desgrossir ; copon d'estòfa ; retalh d'estòfa ; escag en general ; porcion.
Un escapolon representatiu de tot un ensemble.
Un escapolon de renda : un copon de renda.
escapolonar (v. tr.): frequentatiu d'escapolar / menusar ; escampilhar.
escapolonar (s') : s'escampilhar per escages, per porcions.
ESCAPUL- : forma prefixada del latin *scapula* (espatla)
escapulari : relatiu, -iva a l'espatla o a la platèla ; practica devòta d'unes òrdres religioses.
escaquièr : quadrilhatge de 64 casas blancas e negras per jugar als escacs o a las damas.
escar (v. tr.): metre quicòm a un am (anquet) per trapar un peis.
escara : crassa de pel cap.
« *escarbassar* » / « *escarabassar* » : v. **escrebassar**.
escarabissa (l.p.): crustacèu de riu. v. **escribida**.
escarabissaire, -a (l.p.): pescaire, -a o vendeire, -a d'escarabissas (l.p.) v. **escribidaire**.
escarabissonda : caribomba ; candeleta ; cabiròla / cabriòla.
escarada : còla / banda (ensemble de personas o d'animals)
escarafir (s') : se rafir las pòtas / rugar las pòtas / virar la gaunha. E non pas far la « *grimaça* » (fr.)
escaralh : balaja de bruga o d'albespin.
escaralhar (v. tr.): enlevar lo caralh (cagafèrre) de la farga ; balajar / netejar ; escartar ; escampilhar ; expandir.
Escaralhar las cambas : las escartar.
Escaralhar lo fuòc : expandir la brasa.
Escaralhar las garbas : las expandir.
escaralhar (s') : s'escampilhar ; s'expandir ; s'agrandir.
escaralhatge : expandiment.
escaramiar (v. tr.): engauhar / escarnir / contrafar / escafiar.

escaramiar (s') : s'enfronhar / far las ussas (l.p.)
escaramòl : encastre de mòla.
escaramussa e derivats : v. **escarmussa**.
escaràs : airal de la manhanariá que i s'abalisson los manhans.
escarasson : mena de formatge cevenòl.
escaravat : coleoptèr que se noiràs de mèrda boina o cavalina ; autras menas de coleoptèrs o d'ortoptèrs.
escaravat de cosina : fornairon / panatièira.
escaravat de forn : fornairon / panatièira.
escaravat pudent : outra mena d'escaravat.
escaravic (plt.): (*Pastinaca sativa*) ; (*Sium sisarum*)
escaravila (plt. o agaric) : (*Sium sisarum*)
(*Agaricus infundibuliformis*) ; (*Cantharellus cibarius*)
escarbairar (v. tr.): furgar ; cercar.
escarbalhar (v. tr.): fendasclar / entredobrir (arbres, frucha...)
escarbalhar (s') : se fendasclar / s'entredobrir.
escarbar (v. tr.): gratar.
« *escarbassar* » : v. **escrebassar**.
escarbatar (v. tr.): bresar las carbas / bresar las quèrbas.
escarbatat, -ada : sens quèrbas / sens carbas.
« *escarbica* » : v. **escribida / escribissa**.
escarbicada : escart / espingada / escarlimpada / farlanda / lunada / extravagança / * frasca v. R. III, 386.
L'escarbicada de Fevrièr : (conte de Besson)
« *escarbilha* » (fr.): v. **carbonilha**.
« *escarbolhar* » : v. **escribolhar**.
escarbotar (v. tr.): tusonar (remenar la brasa)
escarcaballar (v. tr.): espotir.
escarcaballar (s') : s'espotir.
escarcabalhat, -ada : espotit, -ida.
escarcal : escopit.
escarcalàs / escarcàs : brave escopit.
escarcalhada : grand espetal de rire.
escarcalhadura : accion o resulta d'escarcalhar o de s'...
escarcalhar (v. tr. e intr.) : espalargar las cambas ; regassar los uèlhs ; espetar de rire ; crebassar.
escarcalhar (s') : s'espalargar / s'escambarlar ; se regassar ; s'espetar de rire ; se crebassar ; s'expandir.
escarcantar (s') : s'escagantar ; se desgargalholhar.
escarcanelar (s') : s'esperforçar / se crebar.
escarcèla : esquelèt. De confondre pas amb **escarsèla**.
escarcèla (a l') (locucion prepositiva) : sus l'esquina.
Portar quicòm a l'escarcèla.
escarcèla (en) (locucion prepositiva) : en bandolièira.
Portar lo fusil en escarcèla.
escarceladura : crosament de dos cables.
escarcelar (v. tr.): crosar dos cables (mar.)
escarchadura : acròc ; esquiçadura.
escarchar (v. tr.): esquiçar ; espelhandrar.
escarchòfa (plt.): (*Cinara scolymus*)
escardassal : tustassada / tanada / rosta / tabassada.
escardassar / escardussar (v. tr.): cardar grossièrament ; estrelhar (t. a.): penchenar ; batre / tanar.
escardassar / escardussar (s') : se penchenar ; se batre ; se peltirar ; se castanhar ; se desrevelhar (s. f.)
escardassat / escardussat, -ada : penchenat, -ada ; net, -a / cande, -a ; desrevelhat, -ada / abelit, -ida.
escardèl / escardilh : còca de milh engrunada.
escardenc, -a : roge, -ja / escarlaitin, -a.
escarfalit, -ida : aganit / adelit / afamat ; abenat / crebat.
escargòl : escagaròl. v. **escagaròl**.

« *escarièr - escarrièr* » : v. **esquerrièr**.
escarificacion : escarraunhal d'escalpèl. (R. III, 147)
escarificar (v. tr.): escarraunhar amb un escalpèl.
escarilhas (plt.): jansemin jaune (*Jasminum fruticans*)
escariòt : escais de Judàs lo traite.
escariòt, -a : traite, -a / ganelon, -a / caïn, -a.
escarir (v. tr.): estimar bravament ; aimar bravament.
« *escaribol* » (barb.) : nos corrivol v. **corrivol**.
« *escarlambar* » « *escarlambicar* » e derivats : v. **escambarlar**.
escarlancat, -ada : engordit, -ida ; bocabadat, -ada.
escarlat (plt.): fenolh bastard (*Anethum graveolens*)
escarlat, -a : roge viu / vermelh viu. (R. III, 148)
escarlata : matèria coloranta d'un roge viu.
escarlatin, -a : cramesit, -ida.
escarlatina : erupcion cutanèa de color escarlata.
escarlimpada : lisada ; contrapàs ; escarbicada ; lunada.
escarlimpaire, -a : t. a. çaisús e çaijós.
escarlimpar (v. tr. e intr.): s'arrapar o davalair d'una lisada ; far un contrapàs, una escarbicada o una lunada ; talussar ; caminar de galís ; s'escapar d'un rol de galís (en parlant d'un cunh)
Escarlimpèt dins lo garric per una branca bassa.
Al primièr còp de malh, lo cunh escarlimpèt.
escarlimpar (s') : s'escapar en escarlimpant.
escarmalhar (s') : s'esperforçar d'un biais ridicul ; èsser ridicul.
escarmenar (v. tr.): cardar ; penchenar ; escarpir ; estrelhar
escarmòl : pèça de la tica-taca d'un molin.
escarmotar (v. tr.): esturrassar (bresar las motas)
escarmussa : combat liurat per azard entre las abansgardas de doas armadas ; brèva polemica. (R. III, 148 -L. 160)
escarmussada : disputa.
escarmussaire, -a : persona que cèrca disputa.
escarmussar (v. intr.): liurar d'escarmussas.
escarnàisser (v. intr.): se tafurar / se preocupar.
escarnador : mena de cotèl en forma de plana.
escarnadura : rafatalh de carns trach de pel cuèr ; fendilha per las mans o pels pès.
« *escarnàisser* » : v. **escarnir**.
escarnar (v. tr.): descarnar (enlevar la carn de pel cuèr)
escarniment : accion o resulta d'escarnir t. a. çaijós.
escarnir (v. tr. e intr.): se trufar ; degaunhar ; contrafar ; afrontar ; insolentar ; mespresar ; descoratjar ; malmenar ; molestar.
Aquel canhàs qu'afraha las galinas lo cal escarnir !
escaròla : mena d'endèvia (*Cichorium endivia*)
escarp, -a : esquiu, -iva / escarpat, -ada ; mòble, -a. (L. 160)
escarpa : talús ; sòla / solièr de fortificacion ; carpa (*Cyprinus*)
escarpador : mena de cotèl per desgrunar lo rasim.
escarpaire, -a : persona que desgruna lo rasim.
escarpament : bauç / cingle / calanc (rocàs esquiu / escarpat)
escarpant (v. tr.): desgrunar lo rasim ; copar en talús.
escarpassa : carpassa / carpa grossassa.
escarpat, -ada / escarpe, -a : esquiu, -iva.
escarpe (plt.): (*Picridium vulgare*)
escarpe, -a : escarpat, -ada (camin, paret) ; borrihós, -osa (drap, estòfa) ; mòble, -a (terren, tèrra)
escarpenar / escarpinar (v. tr.): carpinhar ; peltirar.
escarpenar / escarpinar (s') : se carpinhar ; se peltirar.
escarpeta (plt.): (*Chondrilla juncea*)
escarpida : esfiladís, -issa (resulta d'escarpir o de s'escarpir)
escarpilhar (v. tr.): capusar / menúsar ; escampilhar.
escarpilhon : capusilha / esclapeta.
escarpin : sabata de cuèr leugièira e de la sòla simpla. v. **escarpa**.

escarpinada : escorsa ; disputa / carpinhada.
escarpinadura : pel enrambolhat ; carpinhada.
escarpinar (v. intr.): córrer amb d'escarpins ; s'enfugir ; carpinhar.
escarpinar (s') : doblat de se carpinhar.
escarpinat, -ada : persona que s'es cargada d'escarpins.
escarpinejar (v. intr.): frequentatiu d'escarpinar.
escarpir (v. tr.): cardar ; penchenar ; esfilar / esfilargar ; espónher la pasta ; rossegar ; escampilhar.
Escarpir lo fems : l'escampilhar.
Escarpir la tèrra : la rossegar per la far venir mòbla.
escarpir (s') : se peltirar ; se penchenar ; se despieitar.
escarpit : escarpida / esfiladissa v. pus naut.
escarpoirar (s') : s'esperforçar.
escarpol / escarpoleta : escarpe (plt.) (*Picridium vulgare*)
escarpòt : carpa pichonèla.
escarpilhadura : agilitat ; adreça ; abeluc ; alegresa.
escarrabilhar (v. tr.): abelugar / aluserpir / esperdigalhar ; desrevelhar / desgordir ; requincar / requinquilhar ; reviscolar ; adornar / apimpar.
escarrabilhar (s') : s'abelugar... t. a. çaisús.
escarrabilhadet, -a : desgordidòt, -a.
escarrabilhat, -ada : aluserpit, -ida / desgordit, -a.
« *escarrafir* » : v. **escarrafir**.
« *escarramanha* » : v. **escalamanha**.
escarrador : gratador ; rascladoira.
escarradura : rascladura.
escarrar (v. tr. e intr.): gratar ; rasclar ; rascalar ; rasar.
escarràs : carda / emborrador (aplech per cardar)
escarrassada : penchenada ; rosta / tabassada ; estrelhal.
escarrassaire, -a : emborraire, -a / cardaire, -a.
escarrassar (v. tr.): cardar, penchenar grossièrament ; peltirar ; estrelhar ; esturrassar / rossegar.
escarrassar (s') : se peltirar ; s'espelofir ; s'afanar ; permejar / s'aplicar ; se fatigar al trabalh.
escarrasson : carda pichona per trabalhar lo cambè ; mena d'aucèl (*Certhia familiaris* ; *C. brachydactyla*)
escarraunhada / escarraunhal : engrauhada ; escorgadura.
escarraunhadura : escarraunhal ; engrauhada ; escorgadura.
escarraunhaire, -a : persona qu'escarraunha ; escorgaire, -a.
escarraunhar (v. tr.): engrauhar (esquiçar la pèl) ; escorgar leugièrament.
escarraunhar (s') : s'engraunhar ; s'escorgar leugièrament.
escarraunhós, -osa : ruf, -a ; rascanhut, -uda.
« *escarrièr* » : v. **esquerrièr**.
escarrós, -osa : de travèrs ; mal virat, -ada ; esquerrièr, -ièira.
escars, -a : mesquin, -a ; avar, -a ; estrech, -a ; rar, -a.
Escars d'argent : a cort d'argent.
Èsser a l'escars : èsser a l'estrech.
Sciència escarsa : saber cortet. *Tot escars* : a pena.
escarsament (adv.): en quantitat pichona.
escarsapenas (adv.): a pro penas / tot escars / dificilament.
escarsesa : mesquinariá. (R. III, 149)
escarson : tròç pichon ; quantitat pichona.
escarsèla : borsa / borson. De l'occitan **escars** e non pas de l'italian *scarcella* coma o dison d'unes dictionaris.
escarset : brota de vinha podada cort.
escarselièr, -ièira : persona que fa o vend d'escarsèlas.
escarsetat : pichona quantitat ; mesquinariá. (R. III, 149)
escarsina : guirguilh / brega / querèla e non pas « *grabutge* »
escart : saut per costat ; contorn ; digression ; fendascla ; masatge alunhat.

escarta : fendilha ; fenda ; fendascla.
 « *escartabellar* » : v. **escaitairar**.
escartada : escart ; saut per costat ; escarbicada.
escartament : accion o resulta d'escartairar.
escartairar (v. tr.): dividir un còrs en quatre quartièrs ; copar en quatre / esquartelar (R. V, 10)
escartairar (s'): se metre en quatre ; se dividir en quatre.
escartaire, -a : persona qu'escara o que s'escarta (t. a.)
escartament : accion o resulta d'escartar o de s'escartar.
escartar (v. tr.): metre a part (t. a.) ; separar ; alunhar ; se desbarrassar d'una carta.
escartar (s') : se metre a part ; se separar ; s'alunhar ; se desbarrassar d'unas cartas al jòc de l'escartat.
escartat : mena de jòc de cartas.
 « *escartifolar* » : v. **escambarlar**.
 « *escàs, -assa* » e derivats : v. **escars**.
escascalhar (v. tr.): fendilhar ; fendasclar ; escallar.
escascalhar (s') : se fendilhar ; se fendasclar ; s'escallar.
escasença : accion d'escaire, d'arribar, de capitar ; azard ; ocasion. *Per escasença* : per azard.
escàser (v. intr.): escaire (s'endevenir que / se capitar que)
escasuda : doblèt d'escasença.
escassa e derivats : v. **escaça**.
 « *escassar* » : v. **escapçar**.
 « *escassolat* » : v. **escaçolat**.
ESCAT-: forma prefixada del grèc *skòr, skatòs* (excrements)
escata : escauma / escalha ; rusca ; beluga.
escatar (v. tr.): escaumar / escallar ; desruscar ; derivar.
escatar (s') : s'escallar ; s'esclairar (temps)
ESCATO- : forma prefixada del grèc *eskhatòs* (darrièr)
escatofag, -a : que s'avidia d'excrements.
L'escaravat merdassier es escatofag.
escatofagia : accion de s'avidar d'excrements ; accion patologica de se manjar los excrements.
Sul pas de la mòrt, Voltaire patissia d'escatofagia.
escatofilia : tissa patologica de contemplar o de tocar d'excrements.
escatologia : partida de la teologia qu'estúdia las causas finalas de l'òme (mòrt, resurreccion, jutjament...)
escatologia : estudi dels excrements ; supersticions, idèas, actituds relatives als excrements.
escatologic, -a : relatiu, -iva a l'escatologia teologica.
escatologic, -a : relatiu, -iva a l'escatologia malautissa.
escatòma (m.): acomolòfi (acomolament) considerable de matèrias fecalas que revèrta una tumor intestinala.
escatós, -osa / escatut, -uda : qu'a d'escatas.
escatoscopia : examen medical dels excrements.
escatossar (v. tr.): bargar lo cambé. v. **bargar**.
 « *escats* » : v. **escais**.
 « *escatsar* » : v. **escapçar**.
escaucèl : aplech / explech / expleit per escaucelar.
escaucelador, -oira : rabassier (marra) per escaucelar.
escaucelaire, -a : persona qu'escaucèla.
escaucelar (v. tr.): bicar (sarclar, curar) lo pè d'una planta.
escaucelatge : accion d'escaucelar.
 « *escaucir* » : v. **escalcir**.
 « *escaudaboc* » / « *escaudabulh* » : v. çaijós.
escaudada : escaudum / escaudatge.
escaudadura : inflamacion de la pèl ; escaudatge de las plantas.
escaudalha : airal que i se masèla lo bestial.

escaudar (v. tr.): sometre quicòm a l'accion de l'aiga bolhenta o de la vapor ; neblar las plantas ; escarnir q.q.
escaudar (s') : se cremar / se brutlar ; s'escarnir ; se picar (vin)
escaudat : mescla de bren e d'aiga cauda per la polalha.
escaudat, -ada : p.p. d'escaudar o de s'escaudar (t. a.)
Froment escaudat : froment afrabat pel solelh.
escaudatge : accion o resulta d'escaudar o de s'escaudar.
escaudum : accion o resulta de se picar (vin)
escaudurar (v. tr.): escalfar / escaufar ; brasillar.
escaufador : escalfalièch.
escaufament : accion o resulta d'escalfar o de s'escalfar.
escaufar : escalfar. v. **escalfar**.
escaufestrat, -ada : excitat, -ada ; estrambordat, -ada.
escaufèstre : excitacion (R. II, 398)
escaufeta : brasièira portativa.
escaufit, -ida (adj. e subs.): doblèt d'esclaufit.
 « *escaufoguièr - escaufigièr* » : v. **capfoguièr**.
escaular (v. tr.): descoscollar.
escaulelhar (v. tr.): desfulhar los caulets ; lor copar las brotas.
 « *escaulihar* » : v. çaisús.
escauma : escata ; malha de coirassa.
escaumaci : calorassa / calimàs.
escaumada / escaumarrada : calorassa aclapaira.
escaumaire, -a : persona qu'esbolhenta un pòrc o que lo rascala.
escaumason : accion o resulta d'escaumar t. a. çaijós.
escaumar (v. tr.): escatar un peis ; desfulhar ; despampar ; aclapar de calor ; escaudar ; esbolhentar un pòrc ; rascalar las codenas d'un pòrc maselat e escaudat.
escaume / escalm : cavilha que lo rem i es estacat (mar.)
escaumièira : posteta que lo rem i es plaçat (mar.)
escaunhaire, -a : engaunhaire, -a. E non pas « *grimacièr* » (fr.)
escaunhar (s') : s'engaunhar. E non pas « *grimaçar* » (fr.)
escaunhat, -ada : qu'a la cara contrafacha.
escauquilha (v. tr.): tirar quicòm de sa cauquilha (t. a.) ; closcar (noses) ; despelofar (milh)
escauquilha, -ada : desrevelhat, -ada / desgordit, -ida ; afrontaire, -a
escaut / escauta : escavèl / debanador ; madaissa.
escautar (v. tr.): metre en escavèl ; metre en madaissa.
escauton : diminutiu d'escaut.
escautonar (v. tr.): frequentatiu d'escautar. v. çaisús.
escavadura : embocadura (t. a.)
escavament : entalh dins lo perimètre de quicòm (t. a.)
escavar (v. tr.): curar ; tunar coma las talpas ; retallar un bòrd (t.a.)
escavassar (v. tr.): escavar ; tunar ; afondrar.
escavartada : escart ; escapada.
escavartadura : estralhadura / escart.
escavartar (v. tr.): pèdre / escampar ; escampilhar ; mandar al diable.
escavartar (s') : se pèdre / s'escampar ; s'estrallar ; s'escampilhar ; s'esbosonar ; s'avalancar.
escavèl : debanador / debanadoira / travolh. (L. 161)
escavelar (v. tr.): debanar ; despenchenar ; espelofir.
escavelon : escavèl pichon.
escavena : esca per la pesca. (*Lycoris escavena*)
escavernar (v. tr.): asclar (far d'asclas) ; esclapar (far d'esclapas)
escavin (arc.): oficial municipal de l'Edat mejana.
escaviròl : capvirament. *Far l'escaviròl* : capvirar.
escavirolar (v. intr.): capvirar.

esch- v. **eiss-**
eschirpós, -osa : escalabrós, -osa (dralhòl / caminòl)
escient : coneissença ; saber ; discerniment.
A mon escient : a ma coneissença ; a mon vejaire.
escientament : en plena coneissença.
esclabissar (v. tr.) : bresar ; afrabar ; tabassar / tustassar / tanar.
esclaca : tech / chic. *Una esclaca de vin* : un pauc de vin.
esclafada : accion o resulta d'esclafar o de s'esclafar.
esclafaire, -a : persona qu'esclafa o que s'esclafa.
esclafamèrdas (l. p.) (e non pas « *godassas* » o « *godilhòts* »)
esclafar (v. tr. e intr.) : espotir ; aplatir ; regisclar.
esclafar (s') : s'espotar ; s'espetar / se crebar (t. a.)
Tombèt un uòu que s'esclafèt. S'esclafar de rire.
esclafalhar (v. tr.) : bresar e escampilhar.
esclafalhar (s') : se bresar e s'escampilhar.
esclafi (m.) : espet / espetal ; brava ramada / plujal.
Un esclafi de tròn. Un esclafi de rire.
esclafidor : canonièira de sambuc / bombardada de sambuc ;
martelièira (obertura d'enclusa)
esclafiment : espet / espetal / esclat.
esclafir (v. tr.) : espetar ; espetar de rire ; obrir una martelièira ;
articular (prononciar clar) ; decelar (dire çò que l'òm sap)
esclafir (s') : s'espetar.
esclairada : claranda / clarièira ; accion d'esclairir los
manhans a proporcion que grossisson ; clartat ; lusida ;
menuda lenha seca per alucar lo fuòc.
esclairar (v. tr.) : far lum ; enlusr ; illuminar (R. IV, 105)
assabentar / informar.
esclairar (s') : se far lum ; s'enlusr ; s'illuminar ; s'informar.
esclairatge : accion d'esclairar o de s'esclairar.
esclaire : lusor ; clartat. *A l'esclaire de la luna.*
esclairida : claranda / clarièira ; erparsada per temps de pluèja.
esclairir (v. tr.) : far venir mens espés ; desembolhar ;
Esclairir un plançon. Esclairir una question.
esclairir (s') : venir pus clar / se levar (temps) ; s'esparsar.
esclairòl : esclairida / esparsada v. **esparsada**
lacuna ; lusida ; rai de lutz ; rai de lum.
esclairon : lusida ; clartat.
« *esclamar* » e derivats : v. **exclamar**.
esclampochar (v. tr.) : esclafar (espotir un còrs mòl)
esclancir (v. tr.) : rompre ; copar ; bresar.
esclancir (s') : se fendilhar ; se rompre ; se copar ; se bresar.
esclantida : resclantida ; restontida ; resson.
esclantir (v. intr.) : resclantir ; restontir ; ressonar.
esclap : esclat de fust.
esclapa : esclat de fust o de pèira ; ascla / estèla ; banda /
tropolada / volada ; corpulència (R. II, 495)
esclapada : çò fendasclat o bresat.
esclapador, -a : persona qu'esclapa (t. a. del vèrb esclapar)
esclapaire : mena de bernet pescaire (*Ardea virida*)
esclapaire, -a : asclaire, -a.
esclapar (v. tr. e intr.) : bresar en esclats ; asclar (far d'estèlas) ;
rompre ; tanar (tustassar)
esclapar (s') : se fendilhar ; se fendasclar ; s'asclar ;
se rompre ; se bresar en esclats ; s'espetar.
esclapàs : tròç espetat ; ascla ; brava estèla.
esclapatge : accion o resulta d'esclapar o de s'esclapar.
esclapet : esclatidor, -oira (canonièira / bombardada de sambuc)
esclapeta : esclapa pichonèla ; varicèla.
esclapetar (v. intr.) : frequentatiu d'espotar ; espetar.
esclapissar (v. tr. e intr.) : doblat d'esclapar. v. pus naut.

esclapon : esclapa pichonèla.
esclaponar (v. tr.) : far d'esclapons.
esclapons (m. pl.) : esteletas / capusilhas.
esclaquejar (v. intr.) : glopejar / tombar glop per glop.
esclarcida : esparçada (temporada de pausa per temps destorbat)
esclarcidura : çò esclarcit.
esclarciment : esclarciment (accion o resulta d'esclarcir o de s'...)
esclarcir / esclarzir (v. tr.) : far venir pus clar (t. a.)
esclarcir / esclarzir (s') : venir pus clar (t. a.)
« *esclargir* » : v. çaisús.
esclarida : accion o resulta de venir pus clar ; esparsada.
esclarciment : esclarciment (accion o resulta d'esclairir o de s'...)
esclarir (v. tr.) : esclairar / far venir pus clar.
esclarir (s') : s'esclairar (temps)
esclat : accion d'esclatar ; lutz viva.
L'esclat del solelh. Un esclat de vòmit.
esclata : geladura ; fendilha ; fendascla.
esclatament : accion o resulta d'esclatar o de s'esclatar.
esclatant, -a : *Una lutz esclatanta* : lutz fòrt viva.
Un son esclatant : son que restontís
esclatar (v. intr.) : s'espotar ; se deslargar.
esclatidor / esclatidoira : canonièira (bombarda) de sambuc.
esclatidura : dolor d'una plaga que vina de poire.
esclatir (v. intr.) : vinar de poire en amodant una granda dolor.
esclau : pesada (traça de pè)
esclau, -ava : persona somesa a una dominacion tirannica,
a un poder tiranic (t. a.) ; persona qu'es pas liura (t.a.)
Per las doas ènas de tiranic, v. R. V, 363.
esclaufir (s') : se mudar en sentor d'airal non airejat.
esclaufit (subs. m.) : sentor a claufit / sentor a embarrat.
esclaufit, -ida : espotit, -ida ; embarrat, -ada ; anequelit, -ida.
Sentor a esclaufit : sentor a de çò servat o embarrat
despuèi tròp bèl brieu.
esclausura : enclusa ; clausura.
esclaire (v. tr.) : far una exclusion (R. II, 411)
esclavar (v. tr.) : clavar / embarrar ; far venir esclau, -va.
esclavar (s') : s'encadenar ; venir esclau, -ava.
esclavatge : condicion d'esclau, -ava.
« *esclaveta* » : v. **claveta**.
« *esclaviège* » : v. **ariège**.
esclavitat / esclavitud : condicion d'esclau, -ava.
ESCLER- : forma prefixada del grèc *skleròs* (dur)
escleranta (plt.) : (*Scleranthus annuus*) ; (*S. perennis*)
esclerectasia : ernia de l'esclerotica.
esclerectomia : reseccion de l'esclerotica.
escleredèma / esclerèma : edema dur.
escleremia : esclerodermia acompanhada d'edema.
esclerenquima : teissut lenhós.
Esclerenquima dels clòsques de frucha.
escleriti (f.) : inflamacion de l'esclerotica.
ESCLERO- : forma prefixada del grèc *skleròs* (dur)
esclerodèrma (m.) : mena de bolets.
esclerodermia : dermatòsi de la pèl, dels muscles,
de las articulacions...
esclerosar (v. tr.) : amodar una escleròsi.
esclerosar (s') : s'endorzir / venir dur / se durcir.
escleròsi : endorziment d'un organ.
Escleròsi pulmonara. Escleròsi arteriala.
esclerotiti (f.) : escleriti (inflamacion de l'esclerotica)
esclat, -a : blos, -a ; clar, -a. *Una votz esclata.*
esclinchar (v. tr.) : clinar / enclinar (R. II, 415)

esclinsar (v. intr.): regisclear; repescar / reposcar.
 « *esclipsi* » e derivats: v. **eclipsi**.
esclòp: sabata de fust; bata d'animal; nauquet de ròda idrològica; barqueta que lo gran ne tomba de la tremuèja sus lamòla. *Rasonar coma un esclòp*: rasonar pas brica.
Se cargar los esclòps de q.q.: prene sa plaça.
Se revertar coma dos esclòps.
Maladrechàs coma un esclòpàs.
esclòp de Vènus (plt): (*Cypripedium calceolus*)
esclòpar (v. intr.): caminar a grand bruch amb d'esclòps.
esclòpejar (v. intr.): frequentatiu d'esclòpar.
esclòpet: esclòp pichon.
esclòpeta: galòcha (L. 201)
esclòpièr: persona que fa d'esclòps.
esclòpièira: femna d'esclòpièr.
esclòpinejar (v. intr.): esclòpar / esclòpejar.
 « *esclusa - esclusada* »: v. **enclusa - enclusada**.
escluscat, -ada: vièlh acabat, vièlha acabada.
ESCO-: forma prefixada del grèc *skòtòs* (escurina) v. **escotòma**.
escoar / escoatar / escoetar (v. tr.): descoetar (copar la coa, copar la coeta)
escoar / escoatar / escoetar (s'): se copar la coa / se descoetar.
escoàs: cachaniu / caganís (darrèr nascut d'una nisada)
escoatar: doblat d'escoar e d'escoetar.
escoassar (v. tr.): aplatir. **escoassar (s')**: s'aplatir.
escoba: balaja (blima de genèst, de jonquina... ligada a la cima d'un margue e que servís per netejar); filat de pesca.
escobada: còp de balaja.
escobadura: balajum.
escobaire, -a: balajaire, -a.
escobar (v. tr.): balajar (netejar amb una escoba)
escobàs: marrida balaja; balaja de fornier.
escobassa: balaja granda.
escobatge: accion o resulta d'escobar.
escobejar (v. tr.): balajar leugièrament.
escobet: plumas d'unes aucèls ligadas a la cima d'un margue e que servisson per enlevar la posca.
escobeta: balaja pichona; espolseta.
escobetar (v. tr.): netejar amb un escobet; espolsetar.
escobièr (plt.): cabrifuèlh (*Lonicera xylosteum*)
escobilh: balajon; mena de planta (*Verbascum*)
escobilhar (v. tr.): balajar; netejar.
escobilhar (s'): s'esquivar.
escobilhas: balajum.
escobilhièr: montet d'escobilhas.
escobilhon: mena d'escobeta longaruda e estrecha montada sus un margue e que servís per netejar botelhas, fusils...; filha bocharda.
escobilhonar (v. tr.): netejar amb un escobilhon.
escobilhum: balajum.
escoblada: costilhon (costeleta de pòrc a la sal)
escocés, -esa (adj. e subs.): relatiu, -iva a Escòcia; persona sortida d'Escòcia; dialècte d'Escòcia.
Escòcia: nom de país en Bretanha Granda.
escoda: martèl de peirièr; aplech de maçon.
escodeire, -a: bateire, -a (persona que batiá lo cerealum)
escoden: fòrapèl (pus primièira e pus darrèira pòst d'un rol); persona magra e mal conformada.
escodenar (v. tr.): descodenar (enlevar lo codenàs, lo pelenc) bosigar e fornèlar.

escodenàs: escoden espessàs.
escodeson: accion d'escodre (de batre lo cerealum)
escodièira: paret d'escorar. v. **escorar**.
escodisson: balaja de forn; balaja de telaranhas; persona mal penchenada.
escodol: pelofa (pèl) de castanha.
escodomar (v. tr.): replomar un arbre d'a fons (li magencar totas las brancas)
escodossa: branca magencada (copada)
escodossar (v. tr.): replomar (magencar totas las brancas)
escodre (v. tr.): batre lo cerealum; desgrunar lo cerealum.
escodre (subs. m.): lo batre (accion d'escodre)
escoduda: cerealum escós (escodut / batut) dins una joncha de trabalh quand se batiá amb lo rotlèu o lo flagèl.
 « *escodrilhada - escodrilhal* »: v. **cotrilhada**
escoetar (v. tr.): descoetar (copar la coeta)
escoetar (s'): se descoetar (se copar la coeta)
escofa: escrova de truèlh. v. **escrova e truèlh**.
 « *escofar* »: v. **descofar**.
escofiadura: lana tonduda a l'entorn del somés de las fedas;
escofiar / escofir (v. tr.): tondre la lana a l'entorn de la somessa (del somés) de las fedas; confiscar (R. III, 334); assucar; tuar; curlir / cufar (metre cuf, despolhar) un jogaire; embarrar / empresonar.
Lo crupàs (catàs entièr) *agèt lèu escofiat l'aucelon*.
escofiment: desbranda / desfacha.
escofièr: persona qu'adoba las pèls; escudelada de bolhon.
escofinhar (v. tr.): acuolar dins un recanton.
escofinhar (s'): s'acuolar dins un recanton.
escofir: escofiar. v. **pus naut**.
escofrar (s'): accion, per una vitz afrabada, de sortir tota sola de son escrova.
 « *escoiandrar* »: v. **escoiandrar**.
escòire / escòser (v. intr.): patir d'una sensacion de calor coma la d'un fuòc que tòca la pèl.
escòire / escòser (s'): s'escorgar / se pèlleva.
escoissar (v. tr.): descuoissar / descuèissar / copar las cuèissas; esquiçar / estripar / escoissendre.
escoissatar: frequentatiu d'escoissar.
escoissenduda: esquiçal / esquiçada / esquiçada.
escoissendre (v. tr.): escoissar / escoissendre / esquiçar / estripar.
escòla: establiment per ensenhar. (s.f.) *L'escòla de la vida*.
escolada: çò que raja / çò que s'escola.
escoladis: fonzalhas / fonzilhas; sorra; fanga; raca...
escolador: tot çò que permet a un liquid de s'escolar (estorridor; escudelièr; agotador; escampador; toat; canal; panièr saladièr...)
escoladoira: aiguièr; besal; regòla; valat.
escoladura: tot çò que s'escola.
escolaire, -a: bon bevere, bona beveira.
escolament: accion de s'escolar.
escolan, -a: persona que va a l'escòla per aprene (t. a.)
escolana: mèstra d'escòla / regenta / professora d'escòla.
escolar, -a: çò relatiu a una escòla. *Bastiments escolars*.
escolar (v. tr. e intr.): sortir d'un recipient (liquid); vinar d'una font (aiga); rajar d'una nafrada (sang); rajar d'una teulada (pluèja)...
escolarament: d'un biais escolar.
escolaritat: accion de seguir los corses d'una escòla; durada dels estudis.

escolastic, a : relatiu, -iva a l'escolastica.
escolasticament : d'un biais escolastic.
escolastica : ensenhament filosofic o teologic de l'Edat mejana.
escolarizacion : accion o resulta d'escolarizar ; frequentacion de las escòlas.
escolarizar (v. tr.) : provenir d'establiments escolars.
escolets (m. pl.) : darrièras gotas que s'escolan.
escolhandrar (v. tr.) : copar los testiculs ; espelhandrar
escolhandrar (s') : s'espelhandrar ; se corrompre.
escolhar (v. tr.) : desmasclar. (R. VI, 11)
escolorir (v. tr.) - **escolorir (s')** : descolorar - se descolorar.
escolopendra : mena d'insècte (milapatas) (*Scolopendra*) (plt.) : èrba de la rata (*Scolopendrium officinale*)
escombejar (v. tr.) : frequentatiu de combar.
escomboirada : alarma ; espavent / englag.
escomboïrar (v. tr.) : trebolar ; alarmar.
escomboïrar (s') : se trebolar ; s'alarmar.
escomboire / escombor : deflagracion.
escomborir (v. tr.) : comborir (far tròp bolir) ; alarmar ; espaventar / englajar.
escomborir (s') : s'alarmar ; s'espaventar / s'englajar.
escombralhas (f. pl.) : clapissa ; plastràs ; escobilhas...
escombrar (v. tr.) : netejar ; balajar.
escombres (m. pl.) : escobilhas / escombralhas ; clapissa ; plastràs.
escombrèira : batèu e filat per la pèsca del peïssum gròs.
« *escombrar* » : v. **escombrar**.
« *escomençar* » : v. **començar**.
« *escomenjar* » : v. **escumenjar**.
escomesa : desfis ; ataca ; (jòc d'argent que depend de la resulta d'una competicion, d'una estimacion, d'una convencion)
escometeire, -a : atacaire, -a.
escometre (v. tr. e intr.) : desfisar / provocar ; jogar que ; encanissar ; fisar quicòm a q.q.
escometre (s') : s'azardar ; se desfisar un de l'autre ; s'atacar un a l'autre ; se metre en dever de far quicòm.
escomós (m.) : fials (fils) que despassin de las estòfas ; filha rabassòta e gautarudòta.
escomossar (v. tr.) : engrunar de garbas de cerealum a las galinas, o (autres còps) per aver de gran de semença abans las batesons, abans d'aver batut (escós)
escomossum : gran que veniá d'una primièira bateson.
escomòure (v. tr.) : esmòure bravament ; escometre.
escompassar (v. tr.) : despassar q.q.
escompetar (v. tr.) : rescondre / amagar.
escompetar (s') : se rescondre / s'amagar.
escompissador : seringa de sambuc, de canavera... per getar d'aiga als autres (jòc de mainatges)
escompissar (v. tr.) : pissar sus quicòm o sus q.q.
Los cans escompissan en signe de propietat.
escompissar (s') : se pissar dessús.
escomptar (v. tr.) : far un rebais (una remesa)
escompte : remesa / rebais.
« *escomuniar* » (l.p.) : v. **excomuniar**.
esconçon : pèira de caire d'obertura de pòrta.
escondalha / escondedor : amagatal (airal per s'amagar)
escondeire, -a : persona que s'amaga, que se rescond.
escondilha : escondalha / escondedor / amagatal.
escondir (v. tr.) : refusar de se confessar culpable, -a ; negar (dire de non / dire que non) ; amagar.

escondon : recanton ; amagatal. *D'escondons* : a l'amagat.
escondre (v. tr.) : amagar / rescondre.
escondre (s') : s'amagar / se rescondre.
esconduda : amagatal ; entrevista secreta d'amants.
escondut, -uda : amagat, -ada.
esconflar (s') : se desconflar / se desenflar.
esconilhar (v. tr.) : desbarrassar un airal dels conilhs (lapins)
esconilhar (s') : s'amagar ; s'acoconar coma un conilh (lapin)
esconjur : invocacion / suplicacion (R. III, 602)
conjuracion / fachilha / encantament (R. III, 602)
esconjuracion : complòt ; concertacion secreta per capvirar l'òrdre d'un estat. v. (R. III, 603)
esconjurada : accion de conjurar, d'invocar, de suplicar.
esconjurada : * exorcisme v. (R. III, 242)
esconjuraire, -a : persona que fa d'invocacions.
esconjurament : accion d'esconjurar, de suplicar.
esconjurar (v. tr.) : invocar / suplicar (R. III, 603)
esconjurat : conjurat (membre secret d'una conjuracion)
escop / escup : escopit / escupit. (R. III, 1555 - L. 163)
escop : pala cròia per agotar (voidar) l'aiga d'una embarcacion.
escop de l'angl. scoop (sku:p) : novèla sensacionala encara secreta.
escòp : forcat de branca.
escopeta : arma portativa del canon envasat.
escopetada : còp d'escopeta.
escopetal : còp sul copet ; emplastre.
escopetièr : soldat armat d'una escopeta.
escopidor : recipient per reculhir los escopits.
escopinha : saliva.
escopir / escupir (v. tr.) : expellir de saliva o expectorar ; evacuar l'aiga (paret, gargalha...) ; vinar.
escopida / escopit : saliva o expectoracion.
Aquò val pas un escopit : aquò val pas res per res.
escor (far) : se prene la larga (l.p.) / s'enanar.
escorar (v. tr.) : sostar / sostèner / ajudar.
« *escorba* » : v. **escrova**.
escòrbi (m.) : persona ronadissa / ronaira / romegaira ; femnassa / femnarassa / bruejàs (m.)
escorbut : malautiá amodada per la privacion de legums fresques e per l'abús de mangisca salada al fuòc.
escorbuc, -a : relatiu, -iva a l'escorbut ; malaut, -a de l'escorbut.
escòrça : rusca (çò que cobrís las plantas lenhosas)
escorçar (v. tr.) : desruscar (levar la rusca)
escorchura : margassa escorgaira (*Lanius collurio*)
« *escorchar* » : escorjar / escorgar. v. R. II, 528 - L. 163
escorchar : escorchir / acorchir. (L. 163)
escorchir (v. tr.) : acorchir, far pus cort. (t.a.)
escorcolh : recèrc / recèrca ; inspeccion ; perquisicion.
escorcolhar (v. tr.) : recercar / inspectar / requisicionar ; despolhar un animal e li curar lo ventre.
escorcossonar (v. tr.) : triar los gorgolhs de pels legums ; triar minimosament ; espelucar ; manjar de cagaraulons.
escordiu (plt.) : (*Teucrium scordium*)
escorfalit, -ida : adelit, -ida ; aganit, -ida ; defalhent, -a.
« *escòrfi* » : v. **escòrbi - escòrpi**.
escorgasèla (al') : « *a l'escorga-sèla* » / d'escambarlons.
escorgador / escorjador : airal que los animals i son escorgats.
escorgaire / escorjaire, -a : persona que son trabalh es d'escorgar.
escorgadura / escorjadura : accion d'escorgar ; escarraunhada.

escorgal / escorjal : escorjadura ; escarraunhada.
escorgar / escorjar (v. tr.) : levar la pèl d'un animal ; escarraunhar ; ensarriar / ravinar una tèrra ; mal parlar de q.q. ; far tròp pagar. *Escorgar una lenga* : la mal parlar.
escorgat, -ada : t. a. çaisús.
escorgar / escorjar (s') : s'escarraunhar.
escòrna (f.) : escarni ; afront ; insoléncia.
escornar (v. tr.) : far escòrna / insolentar ; encornar (donar de còps de bana) ; descantonar (afrabar un canton ; copar un canton)
Escornar son ben : l'entamenar.
M'a tornat lo libre, mas tot escornat !
escorniflada : brave repais a gratis.
escorniflaire, -a : parasit, -a ; arpalhand, -a.
escorniflar (v. tr.) : anar de castèl en castèl per i se far convidar (arc.) ; viure en parasit ; metre son nas aquí ont cal pas.
escorniolat, -ada : qu'a un long còl descarnat ; sens carbata ; despeitrat, -ada.
escorniolar (v. tr.) : escanar.
escornissar (v. tr.) : donar de còps de bana.
escorpelut, -uda : corbat, -ada / encrocat, -ada (persona)
escorpena : nom de peisses (*Scorpaena scrofa*) ; (*S. massiliensis*)
escorpion (R. III, 155) : mena d'animal (*Buthus occitanus*)
planta : (*Xanthium macrocarpum*)
signe del zodiac ; constellacion.
escorpion banarut : cura pera (mena d'insècte) ; signe del zodiac ; constellacion.
escorpion roge : (*Scorpio occitanus*)
escorpionàs : escorpion gròs (verenós)
escorpionet : escorpion pichon (non verenós)
escorpitar (v. tr.) : desrenar / abenar / amalugar / crebar.
escorre : besal ; canal (f.) / canòla / canalòt ; corrent d'aiga ; corrent entremièg dos bancs de sabla ; rotlèu (t. a.)
escorredor : v. **corredor**.
escorredura : çò que s'escapa ; çò que se destiba ; çò que se voida ; escorrilha (sediment)
Una escorredura de brocatge : malha qu'a sautat.
Una escorredura de cordura : cordura destibada.
escorrejada : cordura de pèl o de rusca levada del tròç.
escorrejar (v. tr.) : desfilar los peses verds o las mongetas ; escorgar ; esquiçar. *Lo tròn m'a escorrejat aquel fau*.
escorrejar (s') : se far una brava escorjadura.
escórrer / escorrir (v. intr. e tr.) : escapar ; destibar ; voidar.
escórrer / escorrir (s') : fugir ; escapar ; deslargar / voidar ; tarir / agotar.
escórrer / escorrir (s') : se destibar ; se descordurar ; èsser emportat pel vent.
escorreguda : brava tirada de camin ; escorsa ; excursion.
A l'escorreguda : al brutle / a cambas-ajudatz-me.
escorrement / escorrença : flux ; foira / caganha / diarrèia.
escorrençar (s') : foirar (anar del ventre, aver la correnta)
escorribanda : escapada.
escorrilhas : fonzilhas / fonzalhas / sorra...
escorrit, -ida : escanautit, -ida (magre, -a coma un pic)
escorriu : canal que torna menar a la ribièira l'aiga del molin.
escorrívol (m. e f.) / escorrivol, -a / coladís, -issa. v. **ÍVOL**.
Nos escorrívol : nos coladís / nos corredor.
escorsa : escorreguda ; escapada. *A l'escorsa* : al brutle.
escorsar (v. tr.) : acotir / perseguir / perçaçar.
escorsièira : cingle / corsièira (camin de ronda) ; carrièira lo long d'un barri ; muralha de vila que i se pòt circular.

escorsonèra : planta sonada salsefic negre (*Scorzonera hispanica*)
escortada : cortègi.
escortaire, -a : persona qu'acompanha quicòm o q.q.
escortar (v. tr.) : acompanhar ; far pus cort (R. II, 496)
escortegar : escorgar. (R. II, 529)
escortinar (v. tr.) : escortar (far pus cort) ; copar ras ; tondre.
escós, -ossa : p.p. d'escodre (batre)
escosent, -a : qu'amòda una sensacion de cremadura.
escosentor : sensacion de cremadura.
escòser : escoire. v. pus avant.
« *escospar* » : v. **esposcar**.
escossadura : podilhas / rebrondilhas / escuralhas...
escossoira : maquina de batre lo cerealum ; airal de la fenhal que i se batiá, autres còps.
escosson (arc.) : flagèl.
escossonar (v. tr. arc.) : batre lo cerealum al flagèl.
escossonaire, -a (arc.) : persona que batiá al flagèl.
escosson : escossoira v. pus naut.
escostarrar (v. tr.) : rompre las còstas / desrenar un caval (s.f.)
escòt : escotisson / cotisacion (R. V, 27) ; paga per participar a quicòm ; repais que cadun i paga sa part ; eisserment acorchat pel podar ; estòfa de lana.
escòta : verdola de castanhièr per cerclar la fualha ; lata per batre lo camba abans de lo penchenar.
escota : cable per manobrar las velas ; accion d'escotar.
escotada : escota / audicion ; periòd de silenci.
escotaire, -a : persona qu'escota.
escotar (v. tr.) : far atencion a çò que ditz q.q. ; aplicar o tibar l'aurelha per ausir quicòm ; ausir ; obesir.
Escotar sos parents. Escotar lo pitral d'un malaut.
D'escotons : a l'escota.
escotar pas (v. tr.) : obesir pas.
escotar (s') : far fòrça tròp atencion a se, a sa santat ; èsser pausat, savi, avisat.
escotelaire, -a : persona que balha un còp o de còps de cotèl ; sagnaire / maselaire.
escotelar (v. tr.) : balhar un còp o de còps de cotèl ; sangnar / maselar.
escotelatge : accion de balhar un còp o de còps de cotèl.
escotiar (v. tr.) : descoetar (copar la coa) ; acorchar quicòm.
escotida : cerealum que se batiá al flagèl dins una joncha (s. f.)
rosta / tanada / tabassada.
escotilha : caduna de las oberturas d'un pont de naviri.
escotilhar (v. tr.) : far desaparèisser quicòm o q.q. ; descoscilhar peses, favas o mongetas.
escotilhon : escotilha pichona ; obertura sus la scèna d'un teatre per far aparèisser quicòm o q. q. ; eisserment pichonèl ; buscalha.
escotiment : accion de sonhar ; accion d'aprestar (cosina)
escotir (v. tr.) : far espelir ; elevar / abalir ; requinquir ; sonhar fins a garison ; desembolhar / desenrambolhar ; batre lo cerealum al flagèl (escodre) ; saquejar.
escotir (s') : se requinquir ; se desembolhar / se desenrambolhar ; se saquejar / se bolegar.
escotisme : doctrina filosofica de *Duns Scotus* ; movement fondat per *Baden Powell* en 1909 per balhar als joves de qualitats morales e esportivas.
escotissada : accion o resulta d'escotissar (de desencotissar)
escotissar (v. tr.) : desembolhar / desenrambolhar.
escotissat, -ada : desenrambolhat, -ada ; plan penchenat, -ada.
escotisson : repais campèstre que cadun i paga sa part.

escotista (m. e f.): jovent o joventia que fan d'escotisme.
escotit, -ida : desenrambolhat, -ada ; requinquilhat, ada ; plan penchenat, -ada.
escotòma (m.) : impressió visuala d'una taca fosca qu'amaga una partida del camp visual.
escotometria : recèrca d'un escotòma.
escotomizacion : accion d'escafar del sovenir çò penible.
escotopic, -a : relatiu, -iva a la vision dins l'escurina.
Vision escotopica : vision nocturna.
escotós, -osa : persona que fa atencion a çò que se ditz.
 « *escrabairar* » : v. **escrabairar**.
escrabida : escrabissa.
escrabidaire, -a : persona que vend d'escrabidas.
escrabochit, -ida : bodenfle, -a ; laid, -a ; pataló ; grossièr, -a.
escrachada : çò que l'òm espotís.
escrachador : trisson (aplech per espotir)
escrachaire, -a : persona qu'escracha, qu'espotís quicòm.
escrachament : accion o resulta d'espotir o de s'espotir.
escrachar / escracar : espotir ; caucar.
 « *escrafar* » : v. **escafar**.
escramachada : borramescladissa de causas espotidas.
escramachar (v. tr.): espotir / escrachar / escrapochinar.
escrancadura : accion o resulta d'escrancar o de s'escrancar.
escrancar (v. tr.): far escartar las cambas ; las far plegar jos un pes ; desrenar (s.f.) / abenar ; desbrancar un arbre.
escrancar (s') : escartar las cambas ; plegar jol pes ; rompre jol pes ; se desrenar (s.f.) / s'abenar.
escrancat, -ada : garrel, -a ; estropiat, -ada.
escrapar (s') : s'escambarlar (se metre de caval)
escrapia : varietat ovina d'encefalopatia espongiòma aguda (tremlanta del moton) (l.p.)
escrapochinar (v. tr.): escrachar / escramachar / espotir.
escrapochinar (s') : s'escrachar / s'escramachar / s'espotir.
escrassa : papièr d'escrassa (papièr marrit)
escrassadoira / escrassadura : escumadoira (mena de culhièr gròs trauquilhat, per levar l'escuma (t. a.), o per levar lo crassièr sus un metal en fusion)
escaumar (v. tr.): escaudar ; lavar ; descrossar.
escaumar (s') : se descrossar.
escrebassar (v. tr.): fendilhar ; fendasclar.
escrebassar (s') : se fendilhar ; se fendasclar.
escremar (v. tr.): desburrar.
Lach escremat (desburrat). *Lach mièg escremat*
escremason : accion de desburrar o de levar lo crassièr de sul veire en fusion.
escremièiras (f. pl.): comuns / privats / latrinas (R. IV, 26)
escrestar (v. tr.): desburrar.
 « *escret* » : v. **escler**.
escriba (m.) : dins l'Egipte ancian, fonccionari qu'escrivia los tèxtes oficials ; letrat josieu qu'estudiava las Escrituras.
escrich : escrit.
escrichal : doblat de cridar.
escrichalhar (v. intr.): frequentatiu d'escridar. (R. VI, 252)
escrichament : crida ; clam / bram.
escrichar (v. tr.): cridar ; publicar ; descrichar / difamar.
escrichar (s') : s'exclamar ; clamar ; bramar.
escrichassada : aüc ; insolentariás.
escrichassar (v. tr.): cridar, crida que cridaràs ; insolentar ; descrichar ; far las cridas (publicar una promessa de maridatge)
Se metèt a escrichassar a fimple de votz.

escrichassar (s') : bramar ; s'insolentar ; se descrichar ; s'esgargamelar a dich de (a fòrça de) cridar.
escrichar (v. tr.): estripar / esquinçar / engrauhar / escarraunhar.
escrichar (s') : s'estripar / s'esquinçar / s'escarraunhar / s'engraunhar.
escrichalhar (v. tr.): fendilhar.
escricha : art de jogar de l'espasa, del sabre, del floret.
escrichaire, -a : persona que fa d'escricha.
escrichar (s') : permejear / far lo perquè / s'esperforçar.
escrichadura : engravadura sus fust ; ciseladura ; fendilhament de la frucha.
escrichaire, -a : engravaire, -a ; escultor, -triz.
escrichelar (v. tr.): engravar sul fust ; ciselar ; escultar.
escrichelar (s') : se fendilhar (frucha)
escrichelat, -ada : fendilhat, -ada.
escrich : cofret per metre de brillhants (joièls)
escripèl : tendèla (trapa / engana) per trapar d'aucèls.
escripcion (R. III, 159) : inscripcion.
escriptòri (R. III, 158) : sala d'escriure ; mòble d'escriure.
escriptura (R. III, 158) : accion o art d'escriure ; biais d'escriure.
Esriptura cuneifòrma, fonetica, ideografica, gotica.
L'Esriptura : la Bibla (l.p.) (R. II, 219) v. **Bíblia**.
escripturat, -ada (R. III, 158) : letrat, -ada.
escriure (v. tr.): representar (amb de letras, de chifras o d'autres signes convencionals) d'idèas, de mots, de nombres, de sons... comunicar per letra amb q.q. ; far una òbra literària ; inscriure (far que quicòm siá enclaus dins quicòm mai)
La tissa d'escriure es una mena de dròga.
escriure (s') : s'inserir dins quicòm mai.
escrivalha (pej.): escrit / escrich marrit / escriptura marrida.
escrivan, -a : persona que son trabalh es de far una òbra literària.
escrivan public : q.q. que son trabalh es d'escriure pels autres.
escrivaniá (f.): escriptòri (m.)
escrivassajar (v. tr. pej.): frequentatiu fòrt pejoratiu d'escriure.
escrivassier, -ièira (pej.): escrivan marrit, escrivana marrida.
escriveire, a : q.q. que s'agrada a escriure.
escri / escrich : çò consignat sus un papièr o sus un pergamin ; composicion literària.
escriòri - escriptura : v. **escriptòri - escriptura**.
escriòc (m.): escricaire, -a. de « **criòc** » (R. II, 519 - L 102)
escriocar (v. tr.): acrocar (penjar a un criòc) ; enganar / engarçar ; esquiçar (far un criòc). de « **criòc** », e non pas de l'italian.
escrioissent, -a : que bresa, qu'afraça, qu'espotís ; òrre, -a / englajaire, -a / espaventable, -a.
escrioissir / escriuissir (v. tr. e intr.): escrachar / bresar / afraçar / espotir ; fendilhar ; fendasclar ; cracinar / cruissir.
escrioissit, -ida : bresat, -ada ; escrachat, -ada / espotit, -ida ; abenat, -ada ; qu'espelís.
escriòlas : inflamacion de las glandolas limfaticas, de la pèl, de las mucosas.
escriòlos, -osa : que patís de la malautiá de las escriòlas.
 « *escromb-* » : v. **escombr-**
 « *escroncèl* » : v. **arconcèl**
escropar (v. tr.): bresar la cropa / desancar / desmalugar ; desbigossar ; enlevar un cropal de tèrra.
escropar (s') : se desmalugar ; se desbigossar ; se desancar.
 « *escroquichar* » v. **còrquichar**.
escrosena : peis de mar (*Zygaena tudes*) ; (*Squalus tiburo*)
 « *escrossir* » : v. **escroissir**.
escrostar (v. tr.): descrostar (enlevar la crosta) (t. a.)

escrotar (v. tr.): netejar la fanga trapada pels pès.
escrotar (s'): se netejar de la fanga trapada pels pès.
escrotoira: curafanga (aplech per s'escrotar)
escrotlament: accion o resulta d'escrotlar o de s'...
escrotlar (v. tr.): abausar / afondrar / englandar.
escrotlar (s'): s'abausar / s'afondrar / s'englandar.
« *escrubilhar* » : v. **escobilhar**.
escruissir: doblat de cruissir.
« *escruma* » e derivats : v. **escuma**.
escrupul: ancian pes de 24 grans (la vint-e-quatre part d'una onça); inquietud de consciéncia per un pas res ;(s,p irresolucion per se decidir.
escrupulós, -osa: plen, -a d'escrupuls de consciéncia.
escrupulosament: d'un biais escrupulós.
escrusada: lavanha (bolhon tròp clar; salsa tròp clara); talhonèl de pan del matin per esperar lo sol repais d'una jornada de june.
escrusar (v. tr.): far còire d'a fons / far plan còire.
« *escrussir* » : v. **escruissir**.
escrutaire, -a / escrutador, -airitz: persona que descompta las voses après una votacion secreta (L. 337)
escrutinh: descompte de las voses dins una votacion secreta.
escrutinhar (v. tr.): espedidar / espedissar (examinar)
escruvelar (v. tr.): despolhar de son cruvèl (clòsc) (t. a.)
Escruvelar un crustacèu es mai o mens malaisit.
escruvelar (s'): s'escarraunhar.
escruvelat, -ada: descloscat, -ada; descoscolhat, -ada (t. a.)
escarraunhat, -ada.
escucassar (v. tr.): despolhar (t. a.); descoscolhar.
escucassar (s'): se despolhar (t. a.)
escucassat, -ada: t. a. çaisús.
escucatar (v. tr.): increpar / brandir las pelhas a q.q. (l.p.)
escucatar (s'): se bolegar / se brandir.
escuçon: escudet (emblèma en forma d'escut); rusca d'arbre fruchièr que pòrta un uèlh e que s'empèuta sus la rusca d'un arbrilh salvatge; miralhet de sarralhièr.
escuçonar (v. tr.): insertar en escuçon.
escuçonat, -ada: insertat, -ada en escuçon.
escudariá: estable de cavals.
escudèla: recipient per la sopa o per la mangisca; cupula d'agland.
escudelada: contengut d'una escudèla.
escudelaire, -a: escampat, -ada / degalhair, -a.
escudelar / escutlar (v. tr.): trempar la sopa; servir la sopa; vojar la saca (parlar, confessar / avoar); divulgar.
escudeleta: escudèla pichona; pèira plata / resquilheta; planta: (*Hydrocotyle vulgaris*); (*Umbilicus pendulinus*)
escudelièr: vaisselièr.
escudelièr, -ièira: persona que vend d'escudèlas.
escudelon: escudèla pichona; cupula d'agland; mena de planta: (*Umbilicus pendulinus*)
tèst (tròç de terralha)
escudet: escut pichon; escuçon d'empèut; emplastre; mena de planta: (*Umbilicus pendulinus*)
escudièr: jovent qu'acompanhava un cavalièr.
escudièira: amazona (femna que fa de caval)
escuèlh: ròca a flor d'aiga o gaireben; obstacle.
escuèlh / escuòl: aspècte (aparéncia, color...); èime / biais; intelligenéncia; talent; saviesa.
escular (v. tr.): abenar la sòla de las sabatas.
escúlher (v. intr.): sabar / se destacar (quand la rusca es en saba)

esculhir (v. tr.): far cuf (metre q.q. a sec, lo roïnar)
esculptar (v. tr.): faïçonar quicòm en pèira, fust o metal.
esculptor, -a: persona qu'esculpta quicòm.
esculptura: art d'esculptar.
escuma (R. III, 189): bruma que se fa sus un liquid bravament remenat o portat a ebullicion o que fermenta; bruma que se fa a la boca o sus la pèl d'un animal que susa.
escumadoira: mena de culhièr gròs per escumar quicòm.
escumaire, -a: persona qu'escuma (t. a.)
escumar (v. tr.): levar l'escuma que se fa sus un liquid;

: bscumar qo rboh e

escuritat / escuror : trumor / escurzor.

escursir (v. tr. arc.) : batre las garbas al flagèl ; revirar
las garbas sul sòl per las batre de l'autra part.

escurzir (v. tr.) : escuresir / escurcir. (R. IV, 16)

escurzir (s') : s'escuresir / s'escurcir.

escurzor : escuror / escuritat.

« *escusa* »

esfoiraire, -a : que foira (qu'a la caganha)
esfoiran : mena de rasim negre.
esfoirar (v. intr.): aver la foira (diarrèia); racar (recuolar) sangnar (R. V, 152 - L. 334) del nas.
esfoirar (s') : s'afondrar; s'englandar; s'esbosonar.
esfoiràs : brave flux de foira.
esfolhar (v. tr.): somsir; macar; espotir.
esfolhar / esfulhar (v. tr.): desfulhar (enlevar las fuèlhas d'una branca o los petals d'una flor)
esfolhar / esfulhar (s') : se desfulhar (pèdre sas fuèlhas o sos petals)
esfolir (s') : s'afolir / s'afolesir; s'eriçar; s'espelofir; s'emportar; se gendarmar.
esfolissada : vivacitat; afogament; colèra.
esfolissar (s') : s'efolir. v. çaisús.
esfondrament : afondrament / embolnada / embolnèri.
esfondrar (v. tr.): afondrar / embolnar / englandar.
esfondre (s') : s'afondrar; s'esbosonar; s'avalancar.
esfondrar (s') : s'afondrar / s'embolnar / s'englandar.
esfonduda : afondrament / esboldrament.
esfòrc : accion de forçar o de s'esforçar; esperfòrc / ernia; torn de rens.
esforçar (s') : desplegar sa fòrça fisica o morala per far quicòm.
esfosc, -a : fosc, -a / escur, -a.
esfoscar (v. tr.): far venir fosc / far venir escur.
esfoscor : trumor / escuritat.
esframbalhar (v. tr.): espelhar / espelhandrar / estripar.
esframbalhar (s') : s'estripar / s'espelhar / s'espelhandrar.
esfrandalhar (v. tr.): espelhandrar.
esfregiment : accion o resulta d'esfregir o de s'esfregir.
esfregir / esfregar (v. tr. e intr.): far pèdre a quicòm sa calor.
esfregar / esfregar (s') : pèdre sa calor.
esfrenar (v. tr.): tocar / pertocar / esmòure.
esfrenar (s') : èsser tocat / pertocat, -ada / esmogut, -uda.
esfringolada : esquic / esquiçada.
esfringolar (v. tr.): espelhar / espelhandrar.
esfringolar (s') : s'espelhar / s'espelhandrar.
esfrisar (v. tr.): trissar / embrenicar / polverizar.
esfrondament : doblat d'afondrament (embosenada)
esfrondar : doblat d'afondrar (embosenar)
esfrondar (s') : doblat de s'afondrar (s'embosenar)
esfrontat, -ada : ardimand, -a; insolentaire, -a.
enfronzelament : doblat d'esfrondament; anientament.
esfronzelar (v. tr.): doblat d'esfrondar; anientar.
esfronzelar (s') : doblat de s'esfrondar; s'anientar.
esfruchar (v. tr.): abenar (far pèdre la fòrça de portar frucha)
esfruchar (s') : pèdre la fòrça de portar frucha.
esfulhar (v. tr.): esfolhar v. pus naut.
esfulhar (s') : s'esfolhar v. pus naut.
esfumar (v. tr.): enfumar / neblar / cobrir de tubas; far pèdre los contorns.
esgaiament : deslassament.
esgaiant, -a : regaudissent, -a; alegrant, -a.
esgaiar (v. tr.): regaudir / alegrar.
esgaiar (s') : se regaudir / s'alegrar.
esgajar (v. intr.): pèdre sas plumas vièlhas per ne metre de novèlas (aucelum, polalha); pèdre sas fuèlhas.
Quand las galinas esgajan, plegan de pòner (póner)
esgalinar / esgalissar (s') : se cargar una colèra.
esgambiar (v. tr.): far venir garrèl, -a.

esgambiat, -ada : que se pòt pas servir d'una de sas cambas.
esgariada / esgarament : desgarament / estraviatge.
esgarar / esgariar (v. tr.): esmarrar / desgargar.
esgarar / esgariar (s') : s'esmarrar / se desgargar.
esgard : respècte / consideracion / deferència.
A l'esgard de ... : per çò qu'es de ... / al respècte de...
esgardar (v. tr. arc.): agachar / consirar. (R. III, 427)
esgargamelar (s') : se desgargalholiar.
esgariar : v. esgarar.
esgariar (s') : v. s'esgarar.
esgarlip : regiscle / regisclal / regiscladís, -issa.
esgarramachar (v. tr.): escartar las cambas de vam.
esgarrar (v. tr.): nafrar a las garras, als garrons.
esgarrar (s') : se nafrar a las cambas, als garrons.
esgarrat, -ada : nafrat, -ada a las cambas, als garrons.
esgatar (v. tr.): descoscilhar favas, peses, mongetas...
esgaunhar (v. tr.): bresar los caissals; desfigurar / desfaciar / descarar.
esgirbar (v. tr.): esturrassar (bresar las motas de tèrra)
esglai / esglasi / esglasiament : terror (f.) / espavent (m.)
esglajar (v. tr.): esglasiar / espaventar.
esglajar (s') : s'esglasiar / s'espaventar.
esgladadura : accion o resulta d'englandar o de s'...
esgladar / englandar (v. tr.): acanar d'aglands (los far tombar amb un baston); desbrancar; tustassar; macar; rompre; bresar; afondrar; afrabar;
L'auratge a englandada la frucha.
esgladar / englandar (s') : s'afondrar; s'afrabar; se rompre; se bresar; tombar de tot son pes.
esglariada : embaurada; espavent; bram d'espavent.
esglariar (v. tr.): embaurar; esglasiar / espaventar; cridar d'espavent.
esglariar (s') : s'embaurar.
esglariat (m.): salière (m.) (plt.): (*Smilax aspera*)
esglariat, -ada : embaurat, -ada; espaventat, -ada.
esglasi / esglai : terror (m.) / espavent (m.); trèva / paura.
esglasiant, -a : espaventable, -a.
esglasiar (v. tr.): espaventar / terrorizar.
esglasiar (s') : prene paura / s'espaventar.
esglausadura : accion o resulta d'esglausar o de s'...
esglausar (v. tr.): asclar (far dins de fust una ascla longa e tèunha)
esglausar (s') : s'asclar / s'espetar en fasent d'asclas; rompre jol pes de la frucha, de la nèu...
esglauselar (v. tr.): bicar / sarclar; descaucelar.
esgot : toat (conduit) per evacuar las aigas de pluèja o las aigas passidas (solhadas)
esgotar (v. tr.): evacuar las aigas de pluèja o las aigas passidas.
esgotar (s') : s'evacuar (aigas de pluèja, aigas passidas)
esgramar (v. tr.): escumar / levar l'escuma.
esgrapautir (v. tr.): espotir coma s'espotís un grapaud.
esgratilhar (v. tr.): gratilhar / gratulhar / cosserguejar (far de gratilhas / far de cossergues)
esgraular (v. tr.): rompre; desbrancar.
esgusperar (v. tr.): levar la pelanha (pèl) seca d'una frucha.
esitacion : incertitud. (R. VI, 255)
esitar (v. intr.): balançar / trantalhar.
eslabrar (v. tr. e intr.): fendilhar los pòts / las pòtas; somicar; gemegar; copar lo galet d'una botelha.
eslabrar (s') : se fendilhar (pòts / pòtas); se bercar; se desgargalholiar.
eslabrat, -ada : pòtafendut, -uda; bercat, -ada.

eslanç : lanc ; vam ; estrambòrd ; palada.
eslançar (v. tr.) : getar / lançar. (L. 168)
eslançar (s') : prene palada.
eslargar (v. tr.) : alargar (far pus larg) ; deslargar lo bestial.
eslargar (s') : venir largassièr, - ièira / generós, - osa.
eslau, -ava (adj. e subs.) : persona d'una de las raças indoeuropèas (Russes, Poloneses, Bulgars...)
eslengar (v. tr.) : copar la lenga.
eslhauç : liuç / beleg / dalfin / esparn (rai de lutz d'auratge)
eslhauçar (v. intr.) : liuçar / belejar / esparnir / dalfinar.
eslip (l.p.) : vestit de dejós fòrt reduch per cobrir las partidas pus intimas d'una persona. (de l'angl. *slip*)
esliuç : liuç / beleg / dalfin / esparn.
eslonhar / eslunhar : doblèts d'alunhar e d'alunhar.
eslonhar / eslunhar (s') : doblèts de s'alunhar e de s'alunhar.
eslovac, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a un pòble eslau d'Eslovaquia ; persona d'un pòble eslau d'Eslovaquia.
esloven, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a un pòble eslau d'Eslovenia ; persona d'un pòble eslau d'Eslovenia.
esluc : gislada de lutz a travèrs las nivols.
eslucar (v. tr.) : ofensar la vista (lutz tròp viva)
eslucarnhar (v. tr.) : eslucar v. çaisús.
esluci / escluciada : liuç / beleg ; gislada de lutz.
esluciaire, -a : que gèta de liuces / que gèta de beleges.
esluciar (v. intr.) : liuçar / belejar ; esclairar.
esluciar (s') : s'esclairar (en parlant del temps) ; s'irritar ; s'embaurar (prene paur) ; s'eclipsar.
eslugar (v. tr.) : esclairir / esclarcir.
eslunhaire, -a : persona qu'alunha quicòm o q. q.
eslunhament : accion o resulta d'alunhar o de s'alunhar.
eslunhar (v. tr.) : alunhar (metre pus luènh, far anar pus luènh)
eslunhar (s') : anar pus luènh.
esmagencar (v. tr.) : doblèts de magencar.
esmai : escaufèstre / trebolèri / tresvirament.
esmaiar (s') : èsser preocupat, trebolat, esmogut ; s'escaufestrar ; se far de meissant sang.
esmarrador : airal que l'òm i se fòravia, que l'òm i se pèrd.
esmarrar (v. tr.) : fòraviar / descaminar / estraviar.
esmarrar (s') : se fòraviar / se descaminar / se pèdre.
esmarratge : estraviatge.
esmaut / esmalt : vernís opac, transparent o colorat aplicat per fusion a un metal, a la porcelana... per lor balhar un lustre inalterable ; vernís blanc de las dents.
esmautaire, -a : persona qu'esmauta.
esmautar / esmaltar (v. tr.) : recobrir quicòm d'esmaut.
esmautariá : accion o resulta d'esmautar.
esmanda : paga per reparar un manquement a la lei.
Calguèt que paguèsse una esmanda de 200€.
esmendable, -a : que pòt èsser melhorat, -ada o corregit, -ida.
esmendaire, -a : persona o causa que melhora, que corregís.
esmendament : accion o resulta d'esmandar o de s'esmandar.
esmendança : esmendament.
esmandar (v. tr.) : melhorar ; corregir ; reparar ; condemnar a una esmanda ; bonificar la tèrra ; indemnizar.
esmandar (s') : se melhorar ; se corregir.
esmendèr : fems per bonificar (melhorar) la tèrra.
esmeradura : afinatge.
esmeraire, -a : persona qu'esmèra, qu'afina, qu'expurga.
esmerar (v. tr.) : afinar ; esporgar / expurgar (s.f.) ; polir ; netejar ; definir.
esmerar (s') : s'afinar ; s'espurgar ; se polir ; se netejar.

esmerauda : pèira preciosa d'un polit verd (silicat d'alumini e de berilli)
esmeravelhar / esmeravilhar : doblèts d'enmeravelhar / enmeravilhar v. **enmeravilhar**.
esmeravelhar / esmeravilhar (s') : doblèts de se meravelhar / se meravilhar.
esmerçar (v. tr.) : doblèts de merçar.
esmerilh : ròca plan dura que sa polvera es utilizada coma abrasiu.
esmerilhar (v. tr.) : abrasar (polir) amb de tèla (tela) d'esmerilh.
esmerilhon : mena de falcon pichon (*Falco columbarius*)
esmoguda : emocion.
esmogut, -uda : p.p. d'esmòure o de s'esmòure.
esmolhas (f. pl.) : molhas / tenalhas.
esmolinar (v. tr.) : far vedelar (esbosonar) e mudar en posca pauc a pauc.
esmolinar (s') : vedelar (s'esbosonar) e se mudar en posca pauc a pauc.
esmolesa : temps umid e caud que fa fondre la nèu.
esmolir (v. tr.) : far venir mòl ; far venir sofle, obesissent, docil.
esmolir (s') : venir mòl ; venir sofle, obesissent, docil.
esmonedar (v. tr.) : escambiar un bilhet per aver de moneda.
esmossar / esmotar (v. tr.) : desbanar ; desponchar ; asimar ; capescodre una garba per la polalha.
esmotar (v. tr.) : escarrassar / esturrassar (bresar las motas)
esmòure (v. tr.) : tocar / pertocar / trebolat ; bolegar.
esmòure (s') : èsser tocat, pertocat, trebolat ; se bolegar.
esmovent, -a : que tòca, que pertòca, que trebola.
esnieirar (v. tr.) : desbarrassar de sas nièiras.
esnieirar (s') : se desbarrassar de sas nièiras.
esnieirat, -ada : desbarrassat, -ada de sas nièiras.
Los monins s'esnieiran un a l'autre.
« *esnòb* » (angl.) : cambafin, -a (dins un sens pejoratiu)
« *esnobisme* » (fr.) : v. **fiforlada**.
ESO- : forma prefixada del grèc *esò* (dins ; dedins)
esofag : gargamèla.
ESOFAG- : forma prefixada del grèc *esòfag* (esofag)
esofagic, -a : relatiu, -iva a l'esofag.
esofagectomia : ablacion de l'esofag.
esofagiti (f.) : inflamacion de l'esofag.
ESOFAGO- : forma prefixada del grèc *esòfag* (esofag)
esofagomalacia : digestion de la paret esofagica pel suc (R. V, 284) gastric.
esofagoplastia : operacion per remplaçar una partida de l'esofag.
esofagoscòpi (m.) : fibroscòpi per explorar l'esofag.
esofagotomia : incision de l'esofag.
esofagoscopia : exploracion de l'esofag amb un esofagoscòpi.
esoforia : trebolament (perturbacion) de la vision binoculara.
esoteric, -a : relatiu, -iva a l'esoterisme ; fosc / escur (de fòrt mal comprene)
esoterisme : mena de filosofia reservada a qualques adèptes ; çò esoteric. *Poesia esoterica. Lengatge esoteric.*
espabollhat, -ada : laganhós, -osa / cassidós, -osa (qu'a los uèlhs plens de cassida)
espaçament : espaci entre doas causas o doas personas.
espaçar (v. tr.) : metre un espaci entre q. q. e q. q. mai o entre quicòm e quicòm mai ; escartar / alunhar.
espaçar (s') : s'escartar / s'alunhar ; se passejar ; s'expandir. (del lat. *spatiari*) De confondre pas amb **s'esparsar**.

espaciar (s') : prene sos aises ; s'expandir ; s'espalassar.
espaci : expandi indefinit que o engloba tot ; porcion d'aquel expandi ; interval de temps o d'expandi.

Laissava pas degun mordir sus son espaci vital.

espacial, -a : relatiu, -iva a l'espaci.

Recèrcas espacials. Satellit espacial.

espaciós, -osa : ample, -a / grand, -a.

Ostal espaciós. Cambra espaciosa.

espaciosament : d'un biais espaciós.

espada : espasa (arma blanca de la lama d'acièr) ; mena de planta : *(Bromus maximus)*

espada (cast.) : *torero* (cast.) encarгат de la mesa a mòrt del taure.

espada : mena de planta *(Bromus maximus)*
campana gròssa / campanassa.

espadaire, -a : persona que maneja una espasa ; tabassaire, -a / tanaire, -a.

espadar (v. tr.) : tustar amb l'espasa ; tabassar / tanar.

espadelar (s') : s'espatar (tombar e s'aplatir coma de pasta que moleja) ; se bresar la noseta (e non pas « rotula » (fr.))

espadilha : as de picas a d'unes jòdes de cartas.

espadon : espasa gròssa ; espasa de mar (mena de peis)

espadonar (v. intr.) : tustar amb l'espadon.

espadonar (s') : s'esperforçar.

espaguetis (m. pl.) (de l'it. *spaghetti*) : pastas alimentàrias de semola de blat dur, presentadas jos la forma de gimbletas longas e tènhas.

Los espaguetis son una mangisca tipicament italiana.

espaime / espasme (R. III, 166) : contraccion involontària ; estavaniment ; angoissa ; esglasi / espavent.

espaimar (v. tr.) : far estavanir ; espaventar.

espaimar (s') : s'estavanir ; s'espaventar.

espalaficar (s') : s'enfonzar ; se getar ; tombar de naut.

espalaisar (v. tr.) : se galaminar ; se pausar.

espalancada : tanada / rosta / tabassada.

espalancament : desbrancament ; amalugadura.

espalancar (v. tr.) : desmembrar ; desbrancar ; metre a tròces ; dislocar (R. IV, 90) espatlas o ancas ; expandir ; rompre jol pes de la frucha ; amalugar (s. p. e. s. f.) ; bresar ; afrabar ; demolir.

espalancar (s') : s'estirar de tota sa longor ; plegar jol pes de la frucha ; se galaminar ; s'espalassar o s'estirar voluptuosament (R. V, 568)

Ongan, los nòstres pomièrs s'espalancan.

espalancat, -ada : estirat, -ada d'esquinas, cambas escartadas ; estropiat, -ada.

espalar (s') : se bolegar.

espalarçar (v. tr.) : escartar las cambas.

espalarçar (s') : s'estirar / s'espalassar.

espalh : crivèl ; baruta.

espalhaire, -a : persona que crivèla o que barutèla.

espalhada : baruta cilíndrica / crivèl.

espalhar (v. tr. arc.) : rastelar la palha de pel gran quand se batiá al flagèl o al rotlèu ; crivelar ; barutelar.

espalhassar (s') : s'espatar (tombar de tot son pes) ; s'estirar pel sòl ; s'estirar pel lièch braces e cambas escartats.

S'espalhassava cada ser dins son liechàs.

espalhechar (arc.) : doblèt d'espalhar.

espalhièr : rengada d'arbres fruchièrs o de vinha lo long d'una paret o d'un trelhís.

espalhièira : pèça d'armadura que cobrissia las espatlas ; espatleta de camisa o de rauba.

espalichar (v. tr.) : chapotejar (copar menut menut)

espalinchar (arc.) : doblèt d'espalhar.

espalissar (v. tr.) : expandir sus de pals.

espalma / espauma : pampe ; borron de passa ; rebrondum.

espalmada : còp amb la palma de la man ; tabassada.

espalmar / espaumar (v. tr.) : enduire d'una pellicula de seu, de pega, de quitran... lo fons d'una barca, la carcassa d'una nau...

espalmar (v. tr.) : desborronar (suprimir de borrons)

espalme / espaume : enduch de seu, de pega, de quitran... ; accion o resulta d'espalmar.

espalmonar / espaumonar (s') : bramar (cridar) a s'espètar los paumons.

espalussar (s') : se fregar l'esquina contra quicòm per apasiar un prusiment.

espampalhar (v. tr.) : frequentatiu d'espampar.

espampanada : accion o resulta d'espampar ; gesticulacion ; espingada ; dança fòla ; espanholada / gasconada.

espampar / espampamar / espampelar / espampolar (v. tr.) : copar lo pampe ; desborronar ; copar los rebrots.

espampèl : pampe (brancas de ceps, fulhum de plantas)

espampelar (v. tr.) : espampar.

espampolejar / espampalhar (v. tr.) : espampar.

espan / espanina : vent del sud ; curador (aplech per curar) (t.a.)
« *espanairar* » : v. **espanairar**.

espançar (v. tr.) : crebar la pança / esventrar.

espançar (s') : se crebar lo ventre / s'esventrar.

espanclairar (v. tr.) : expandilhar.

espandi / expandit : espaci.

espandida : espandi ; florison ; accion de florir o de fulhar.

espandidor : airal per expandir quicòm (t.a.) ; aplech per expandir quicòm. *Espandidor de fems.*

espandidoira : aurella de mossa, de brabant, d'aire.

espaniment : florida / florison / floriment.

« *L'espandiment dels castanhièrs* » (J. B.)

expandilhar (v. tr.) : esparpalhar ; desplegar ; expandir.

espandiós, -osa : espaciós, -a ; ample, -a.

expandir / expandre (v. tr.) : desplegar ; escampilhar.

expandir / expandre (s') : florir ; fulhar ; se desplegar.

espanclhar (v. tr.) : despeitrinar / despapachar

espanclhar (s') : se despeitrinar / se despapachar.

espanclhat, -ada : despeitrat, -ada / despapachat, -ada.

espanclre (v. tr.) : expandir.

espanclre (s') : s'expandir.

« *espanclhar* » :

v. **espanclhar**.

espanclar (v. tr.) : somsir / caucar / pompir ; espotir.

espanclar (s') : s'espòtir.

espanclassat (plt.) : trauca sac

(Bromus sterilis)

(B. arvensis) ; (B. squarrosus) ; (Ægilops cylindrica)
(Æ. ovata) ; (Hordeum murinum)

espanclerlar (v. tr.) : despeitralhar (desvestir lo pitral)

espanclerlar (s') : se despeitralhar (se descobrir lo pitral)

S'es tota espanclrada, qu'aviá tròp caud.

Espanha : nom de país d'Euròpa del sud.

espanhòl, -a : (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Espanha ; sortit, -ida d'Espanha (nascut, -uda en Espanha) ; lenga castelhana.

espanholada : gasconada, fanfaronada.

espanholeta : sarralha de la manada que vira per obrir o tancar las fenèstras.

Metre una fenèstra a l'espanholeta.

« *espanir* » :

v. **espanir**.

espanir (v. tr.): destetar (metre un nenon a manjar de pan)
espanir (s'): se metre a manjar de pan.
 « *espanjarlar* » / « *espanjarnar* » : v. **espangerlar**.
 « *espanjarlar* » / « *espanjarnar* » (s') : v. **s'espangerlar**.
espansilhar (s'): s'escampilhar / s'espargir / se dispersar.
Las nivols se son un pauc espansilhadas.
espant: esglasi / esglai / espavent.
espantable, -a: espaventable, -a.
espantador, -adoira: espaventable, -a.
espantalh: doblat d'espavent.
espantament: englasi / espavent.
espantant, -a: esglasiant, -a / espaventable, -a.
espantar (v. tr.): espaventar; englasiar.
espantar (s'): s'espaventar / s'esglasiar.
 « *espantolhar - s'espantolhar* » : v. **espondolhar - s'...**
espantós, -osa: espaventable, -a / esglasiant, -a.
espar: mena de peis de mar (*Sargus annularis*)
esparadrap: benda estrecha de teissut adhesiu, o altra matèria
 adhesiva, per aparar una plaga, una nafradura.
esparbelha: mena de campairòl (de botarèl)
 « *esparcet* » : v. **esparset**.
 « *esparcir* » : v. **esparsir**.
 « *espardeilha / espardanha / espardeilha* » : v. **çaijós**.
espardeilha: calçada de tèla (tela) amb sòla de còrda.
espardeilhèr, -ièira: persona que fa o vend d'espardeilhas.
 « *esparga* » : v. **espargue**.
espargiment: escampilhada / dispersion (R. III, 165)
espargir (v. tr.): escampilhar / dispersar.
espargir (s'): s'escampilhar / se dispersar.
espàrgol, -a (e non pas « *asperge* » (fr.)) (*Asparagus officinalis*)
espargue / espàrgol: v. **çaisús**.
espargola (plt.): (*Parietaria officinalis*)
espargola salvatja: (*Orobancha*); (*Asparagus acutifolius*)
esparguèira / espargolièira: plantacion d'espargues.
esparlin (peis de mar): (*Sparus annularis*); (*S. haffara*)
 « *esparmar - s'esparmar* » : v. **espaimar - s'...**
esparnha / ...-e / ...-i: estalvi (argent estalviat / esparnhat); disc
 de veire o de metal (per gardar una candèla de rajar de cera)
esparnhaire, -a: estalviataire, -a (persona que o despensa pas tot)
 recipient que i se sèrva l'òli de fregir.
esparnhant, -a: persona qu'esparnha.
esparnhar (v. tr. e intr.): estalviar (despensar pas tot son argent)
esparnhar (s'): se sostar (se despensar pas tròp)
esparnhós, -osa: que despensa pas mal a propaus.
esparn / esparnida: liuç / beleg.
esparnal / esparnèl: paur / espaventalh (aplech per fa paur
 als aucèls pilhaires); galapian.
esparnir (v. intr.): belejar / liuçar.
esparpalh: dispersion (R. III, 165)
esparpalhar (v. tr.): expandir; escampilhar / dispersar.
esparpalhar (s'): s'expandir; s'escampilhar / se dispersar;
 prene força plaça; alandar los braços e bracejar.
esparpalhejar (v. tr.): frequentatiu d'esparpalhar.
esparpalhejar (s'): se desrevelhar (s.f.); espelir (s.f.)
esparpèlar (v. tr.): despertar / desrevelhar; obrir los
 uèlhs a q.q.
esparpelugar (v. tr.): obrir los uèlhs a q.q. (s.f.)
esparra: travèrsa d'escala; escalon; travèrsa; pal.
esparrabingar (v. tr.): engarrelar (far venir garrèl)
esparrabingar (s'): s'engarrelar (venir garrèl)
esparrabingat, -ada: garrèl, -a / desbigossat, -ada.

esparrabissar (v. tr.): resquilhar / lisar sus las patas (animals)
 resquilhar / lisar suls pès e sus las mans (personas); far tombar;
 borrolar / trebolat; demolir.
esparrabissar (s'): tombar; se trebolat; se demolir.
esparabissat, -ada: demolit, -ida.
esparracar / esparricar (v. tr.): escampilhar / dispersar.
esparracar / esparricar (s'): escartar las cambas e se
 baissar; limpar e tombar braces e cambas escartats; cagar.
Me cal anar esparracar, que pòdi pas mai esperar.
esparrada: limpada / escarlimpada; esquipada; empresa
 azardosa e malurosa; espingada; descarga d'artilhariá.
esparradoira: aurelha de mossa, de brabant o d'araire.
esparraire, -a: persona portada a limpar; persona portada
 a parlar o a agir mal a propaus.
esparrantus: bracejadas e petnadas (gesticulacions de
 las mans e dels pès)
esparrar (v. intr.): limpar: far un contrapàs (cavals);
 parlar mal a propaus; agir mal a propaus.
 « *esparrancar - s'...* » : v. **esparracar - s'...**
esparràs / esparrat: madièr / postassa (pòst espessassa)
 « *esparreca - s'...* » : v. **esperracar - s'...**
esparrèla: barra de gàbia.
 « *esparricar - s'...* » : v. **esparracar - s'...**
esparron: escalon / travèrsa d'escala; pal de corondat.
esparronar (v. tr.): metre una barra per tancar una pòrta;
 metre una travèrsa; metre un escalon; metre una tija de
 fèrre; metre un palonièr.
espars, -a: mena de rasim negre.
esparsada: momenton de pausa per temps destorbat.
esparsar / esparsir (v. tr.): escampilhar / dispersar.
esparsar / esparsir (s'): s'escampilhar / se dispersar.
 (del lat. *spargere*) De confondre pas amb **s'espacar**.
La pluèja s'es esparsada (plòu pas tant)
esparset (plt.): confla palhièr (l.p.) (*Hedysarum onobrychis*)
esparset bastard (plt.): (*Astragalus monspessulanus*)
esparset d'Espanha: (*Hedysarum coronarium*)
esparsièr: canal de molin.
esparsinar (v. tr.): expandir; escampilhar / dispersar.
esparsinar (s'): s'expandir; s'escampilhar / se dispersar.
esparsir - s'...: v. **esparsar - s'...**
esparson: aspersor (instrument per aspergir amb d'aiga benesida)
esparsonar (v. tr.): espargir d'aiga benesida amb un esparson.
esparsum: en veirariá, rafatum de veire.
espart (plt.): (*Stipa tenacissima*)
espart (a) (loc. adv.): a part.
espartar (v. tr.): cobrir d'espart trenat.
espartariá: botiga o trabalh d'espartaire, -a.
espartaire, -a / espartière, -ièira: persona que fa o que
 vend de causas en espart.
esparton: brin d'espart.
espartega: pèrga (pal long e estrech) (t. a.)
espartegar (v. tr.): amodar una nau amb la pèrga; ramar.
espartinar (v. tr.): copar / far las parts.
espartir (v. tr.): despartir / divisar / separar; distribuir.
espartit: partença; adieu.
esparvièr: moisset gris (mena d'aucèl de rapina); filat de
 pesca; aplech de maçon per alisar lo mortier.
esparvairar (v. tr.): expandir un revestiment amb
 l'esparvièr; fretar un revestiment amb un linge banhat
 mentre que seca; escampilhar.
esparvairon: esparvièr pichon.

esparvairenc, -a : relatiu, -iva a un esparvièr.
esparvaitatge : revestiment o alisatge d'una paret.
espasa : mena d'arma blanca ; nom d'una de las quatre colors del jòc de cartas : picas ; persona capabla per manejar l'espasa ; tulipa jauna (plt.) : *(Tulipa silvestris)*
espasada : còp d'espasa.
espasador : aplech de carbaira o de cordaire.
espasaire, -a : persona que bat lo lin o lo cambé.
espasar (v. tr.) : batre lo lin o lo cambé.
espasassa : espasa gròssa.
espaseta : espasa pichona ; pluma naissenta d'aucelon ; moneda menuda del sègle setzen ; mena de planta : *(Gladiolus segetum)*
espasièr : q.q. que fargava e vendiá d'armas blancas ; pòrta-espasa ; persona qu'aima de se batre a l'espasa ; persona un pauc tocada de la coeta de l'anhèla (un pauc caluga)
espasièira : galzebrassa de femna / viragò (lat.)
espasmar (v. tr.) : amodar un espasme / espaimar.
espasme : contraccion involuntària d'un o de mai d'un muscle, o de fibras muscularas. (R. III, 166)
ESPASMO- : forma prefixada del grèc *spasmòs* (espasme)
espasmodic, -a : relatiu, -iva a un espasme ; intermitent, -a.
espasmodicament : d'un biais espasmodic.
espasmodicitat (f.) : tendéncia a aver d'espasmes.
espasmofilia : predisposicion a de convulsions per iperexcitabilitat neuromusculara.
espasmofilic, -a : relatiu, -iva a l'espasmofilia ; que patís d'espasmofilia.
espasmogèn, -a : qu'amòda d'espasmes.
espasmolisi (f.) : eliminacion dels espasmes.
espasmolitic, -a : relatiu, -iva a l'espasmolisi.
espassar (s²) : doblèt de passar / plegar / cessar (R. II, 388)
La pluèja s'espasa. (R. III, 167 -IV, 443 - Levy, 170)
espasionar (s²) : se passionar ; s'exclamar e bracejar ; aver un comportament patetic.
espatar (v. tr.) : far tombar de tota sa longor ; espotir.
espatar (s²) : tombar de tota sa longor ; s'estirar pel sòl (escartar braces e cambas, o escartar las patas per se metre a l'aise) ; s'estirar de plaser ; se torrelhar davant lo fuòc.
« espatanar / espatarnar » (s²) : v. s'espatarrar.
espatarrada : resulta de s'espatarrar.
Per una espatarrada foguèt una espatarrada !
espatarrant, -a : estabosissent, -a.
espatarrar (v. tr.) : frequentatiu d'espatar v. çaisús.
espatarrar (s²) : frequentatiu de s'espatar v. çaisús.
S'espatarrèt dins un fangàs.
espatla : partida superiora e laterala del còrs de cada part del còl.
espatlament : accion o resulta d'espatlat o de s'espatlar.
espatlar (v. tr.) : prestar son espatla a q.q. (sostar / ajudar) ; metre una espatla a quicòm (espiconar) ; rompre o dislocar (R. IV, 90) una espatla ; desbrancar ; afrabar ; abatre ; demolir.
T'espatallarai tant que poirai : t'ajudarai...
espatlar (s²) : tombar sus una espatla ; se dislocar una espatla. *Lo paure vièlh s'espatlèt per la carrièira.*
espatlassat, -ada : qu'a de braves alas (bòrds) ; que cobrís plan las espatlas.
Un capèl espatlassat para plan del solelh.
espatlejar (v. intr.) : auçar las espatlas per protestar.
espatleta : espatla d'anhèl o de cabrit.

espatlièira : espatleta de rauba o de camisa ; partida de l'armadura que cobrissiá las espatlas.
espatlon : espatla de moton, de pòrc...
espatlós, -osa : qu'a una espatla pus nauta que l'autra.
espatlut, -uda : qu'a de braves espatlas.
espaumar : v. **espalmar**.
espaument : paur granda / espavent / esglasi.
espaumar (v. tr.) : intimidar ; enjaurar / embaurar / espaventar / esglasiar (far bravament paur)
espaumar (s²) : s'esglasiar / s'espaventar (aver bravament paur)
espaumugada : esglasi / espavent.
espaumugal : paur / espavent (crotz vestida de pelhas per far paur als aucelons pilhaires)
espaumugant, -a : que fa paur.
espaumugar (v. tr. ind.) : fa paur a.
espaumugar (s²) : prene paur.
« espasuar » e derivats : v. **expasuar**.
espautar (s²) : tombar sus las patas ; s'abatre.
espautrigar (v. tr.) : espotir.
espava : suspresa ; emocion ; esglasi.
Per espava : per suspresa.
espavent / espaventa : esglasi (paur granda)
espaventable, -a : esglasiant, -a / espantant, -a.
espaventablement : d'un biais espaventable.
espaventant : paur (aplech per far paur als aucelons pilhaires)
espaventar (v. tr.) : espantar / esglasiar (far una paur granda)
espaventar (s²) : s'espantar / s'esglasiar (aver una paur granda)
espaventós, -osa : espantador, -oira.
espavordiment : alarma ; paur.
espavordir / espavorir (v. tr.) : alarmar ; far paur.
espavordir / espavorir (s²) : s'alarmar ; prene paur.
« espebinhar » : v. **espevinhar**.
espeçaire, -a : persona que despeça.
espeçar (v. tr.) : abocinar / atrocèlar / despeçar (R. IV, 527)
(far de tròces, de bocins) ; bresar.
espeçar (s²) : se bresar.
espeçatge : accion o resulta de despeçar.
especejar / especejar (v. tr.) : frequentatiu d'espeçar.
espècia : mena / sòrta / categoria ; qualitat ; image mental, aparéncia sensibla de las causas ; ensemble d'individús qu'an d'atributs comuns ; ensemble d'animals o de plantas qu'an de caracteristicas comunas ; ensemble de causas qu'an la meteissa composicion quimica ; condiment (sal, pebre, safran, canèla, basilic...)
Las espècias del pan e del vin dins l'Eucaristia.
Pagar en espècias : pagar amb pèças e bilhets.
especial, -a : qu'es pas comun, -a.
especialament : d'un biais especial.
especialista (m. e f.) : persona fòrt entenduda (fòrt capabla) dins tala o tala branca.
especialitat : çò que q.q. i s'es adonat d'un biais especial.
especializacion : accion o resulta d'especializar o de s'...
especializar (v. tr.) : adonar q.q. a una especialitat.
especializar (s²) : s'adonar a una especialitat.
especiari (v. tr.) : * condimentar (v. R. II, 456) un manjar amb d'espècias (sal, pebre, safran, canèla, basilic...)
especiariá : botiga que i se vendon d'espècias (sal, pebre...) e los produïts (produches) d'alimentacion en general.
especic : doblèt de pecic.
especièr, -ièira / especiaire, -a : persona que ten una especiariá.

especific, -a : çò que distinguís una espècia de tota altra.
especificacion : accion o resulta d'especificar.
especificadament : clarament / d'un biais explicit.
especificar (v. tr.) : dire, explicar, declarar d'un biais explicit.
especificat, -ada : clarament dich, -a.
especificadament : d'un biais especific.
especigada : doblot de pecigada.
especigaire, -a : doblot de pecigaire, -a.
especigar (v. tr.) : doblot de pecigar (cachar un tròç de carn o de pèl entre lo det gròs e lo det guinhaire) ; manjar fòrt pauc ; espedidar / espelucar (far quicòm minimosament)
Fa pas qu'especigar, qu'a pas ges d'apetís.
especiguet : doblot de peciguet.
especimèn : tròç de quicòm per donar una idèa del restant ; exemplar fòrt representatiu.
especiós, -osa : qu'a pas res de bon o de verai sinon l'aparéncia.
especolar (v. tr.) : enlevar los cafis que s'acrancan per la lana de las fedas.
especolar (e derivats) : doblots de pecolar (e derivats)
espectacle : çò notable o digne d'atencion que s'ofrís a la vista o a la contemplacion intellectuala ; divertiment ofèrt al public.
Larzac ? Un spectacle de fin del mond o de Creacion.
espectaclós, -osa : extraordinari, -ària (quicòm qu'es digne d'atencion o d'admiracion).
Un eveniment espectaclós.
espectacular, -a : qu'a la natura d'un spectacle.
espectator, -triz : persona qu'agacha quicòm amb atencion ; persona que se tròba a un spectacle.
espectral, -a : relatiu, -iva a un espèctre (trèva) ; relatiu, -iva a un espèctre de rais luminoses.
Aparicion espectrala. Pallor espectrala.
Colors espectralas. Analisi espectrala.
espèctre : trèva / fantauma / quimèra / aparicion d'un defuntat ; variacion de radiacion ; image format quand un rai de luz es subjècte a dispersion.
Espèctre atomic. Espèctre solar. Espèctre estelar.
Espèctre acostic. Espèctre magnetic.
ESPECTRO- : forma prefixada del grèc *espectre* (espèctre)
espectrograf : aparelh per l'enregistrament fotografic d'un espèctre luminós.
espectrografia : estudi dels espèctres amb un espectrograf.
espectrografic : relatiu, -iva a l'espectrografia.
espectrograma (m.) : image balhat per un espectrograf.
espectromètre : aparelh qu'enregistra e que mesura los espèctres luminoses.
espectrometria : estudi dels espèctres amb un espectromètre.
espectroquimia : procediment d'analisi quimica basada sus l'estudi de l'espèctre d'analizar.
espectroscòpi (m.) : aparelh per estudiar los diferents espèctres luminoses.
espectroscopia : estudi dels espèctres luminoses o de las radiacions electromagneticas.
« espeçuc » - « espeçugada » - « espeçugaire » - « espeçugar »
« espeçuguet » : v. especic e derivats.
especulacion : accion o resulta d'especular.
especulaire, -a : persona qu'especula (t. a.) ; teorician, -a.
especular (v. intr. e tr.) : far de recèrcas teoricas ; crompar o vendre per profeitar d'una fluctucion de prètz ; far d'operacions azardosas. *Especular enBorsa.*

especular, -a : relatiu, -iva a un miralh ; característica de minerals compausats de sisas que brillhan.
Lo micà es una pèira especulara.
especulara (plt.) : miralh de Vènus. (*Specularia speculum*)
especulatiu, -iva : que se preocupa pas de çò practic ; relatiu, -iva a l'especulacion.
Un esperit especulatiu. Manòbras especulativas.
especulativament : d'un biais especulatiu.
especulum (lat. , del lat. *speculum*, miralh) : aparelh per alargar e esclarir las cavitats naturalas del còrs, per exploracion.
« espeçunhar » : v. especigar.
espèdi : franja.
espedir (v. tr.) : v. expedir.
« espefidar » : v. especidar.
« espeimar » : v. espaimar.
espeirador : airal que l'òm i se bat a còps de pèiras.
espeiraire, -a : persona qu'amassa de pèiras pels camps ; persona que se bat a còps de pèiras.
espeirar / espeiregar (v. tr.) : amassar las pèiras de per un camp ; desrocar ; lapidar (R. IV, 20)
Espeiregar un cauce es quicòm d'impossible.
espeirar / espeiregar (s') : se desrocar.
espeiratge : accion d'espeirar.
espeiregada : casuda de pèiras de glaç ; pèiras amassadas dins una joncha de trabalh.
Faguèt una espeiregada que o afrabèt tot !
espeiregar : doblot de peiregar.
« espeirigar » : v. çaisús.
espeirilhar (v. tr.) : amassar las pèiras pichonas de per un camp.
« espeirugar » : v. espeiregar.
espeita : escorreguda ; tirada de camin ; penche de teisseire.
Tot d'una espeita : tot d'una tira.
espeitar (v. tr. e intr.) : esperar.
espeitrinar (s') : s'esgargamelar a cridar / se desgargalhar ; se despeitrinar / se despitralhar.
espelagassar (v. tr.) : estripar / espelinsar / esquiçar.
espelagassar (s') : s'estripar / s'espelinsar / s'esquiçar.
espeaire, -a : persona qu'espèla quicòm.
espelalhar (v. tr.) : levar la pèl o la pelanha de quicòm.
espelalhada / espelanhada : estripada de pèl o de rusca.
espelanhar (v. tr.) : estripar la pèl o la rusca de quicòm.
espelar (v. tr.) : escorgar / escorjar un animal
espelar (s') : s'escorgar / s'escorjar.
ESPELEO- : forma prefixada del grèc *spelaiòn* (cauna)
espeleològ, -a : persona que fa d'espeleologia.
espeleologia : estudi scientific de las caunas, dels avencs... ; descobèrta esportiva del mond sosterranh.
espeleologic, -a : relatiu, -iva a l'espeleologia.
espeleologicament : d'un biais espeleologic.
espeleotomia : obertura cirurgicala d'una caverna tuberculosa.
espelhadura : acròc a una estòfa o a la pèl.
espelhandrar (v. tr.) : estripar / espelhar.
espelhandrat, -ada : vestit, -ida de pelhas.
« espelhandsar » : v. espelhandrar.
espelhar (v. tr.) : estripar / espelhandrar.
espelhar (s') : s'estripar.
« espelhinsar » : v. espelinsar.
« espelhofar » : v. espelofar.
« espelhofir » : v. espelofir.

espelida : naissença ; eclosion.
espelidor, -idoira : airal que poletons , manhans...
i espelisson.
espeliment : espelida (eclosion ; naissença)
espelinsal : tròç d'estòfa, de carn... estripada.
espelinsar (v. tr.) : estripar / esquiçar.
Un parellhat d'agaças espelinsavan una carraunhada.
espelinsar (s') : s'estripar / s'esquiçar.
espelinsat, -ada : estripat, -ada / esquiçat, -ada.
espelir (v. intr. e tr.) : sortir de l'uòu o del borron / nàisser ;
puntejar ; se desagregar (ròcas, cauç...)
A la prima, flors e borrons espelisson.
L'aiga far espelir la cauç.
Ai espelida una idèa : ai una idèa.
espelocar (v. tr.) : despolhar las còcas de milh.
espelofada : despolhada de còcas de milh.
espelofaire, -a : persona que despolfa de còcas de milh.
espelofar (v. tr.) : despolofar (despolhar de còcas de milh)
espelofar (s') : se despolofar.
espelofir (v. tr.) : despenchenar / embolhar / enrambolhar /
erichar ; espaurugar.
Amb aquel ventassàs, ai lo pel tot espelofit.
espelofir (s') : se despenchenar / s'enrambolhar lo pel.
espelofióis, -osa : despenchenat, -ada ; erichat, -ada.
« *espelofrir* » : v. **espelofir**.
espelonga : cauna / balma / tuta / tuna.
espelsat, -ada : despenchenat, -ada / escabelat, -ada.
espèlta / espèuta : froment rustic (*Triticum spelta*)
espèlta, -a : prim, -a / linge, -ja / tèunhe, -a ; destricat, -ada.
espeltirar (v. tr.) : tiranhar / tirassar / secutar / tarridar /
agarrir / molestar (R. IV, 247)
espeltirar (s') : se tiranhar / se tirassar...
espelucada : velhada que i se despolhan las còcas de milh.
espelucaire, -a : persona qu'espeluca (t. a.)
espelucament / espelucariá : despanolhatge.
espelucar (v. tr.) : despanolhar (despolhar lo milh)
estudiar e corregir quicòm minimosament ; obrir los
uèlhs a q. q.
Metre temps a espelucar un manuscrit.
espelucar (s') : se netejar lo pel o las plumas.
espelucat, -ada : esperdigalhat, -ada / aluserpit, -ida /
alebraudit, -ida / desrevelhat, -ada / desgordit, -ida.
espelufar (s') : s'alisar las plumas.
espelugar : sinonim d'espelucar.
espelucuejar (v. tr.) : frequentatiu d'espelucar.
espelussar : doblat d'espelucar.
espenadura : esperfòrc ; ernia.
espenar (s') : s'esperforçar ; trapar una ernia.
espencha : estarengla (pichòt esclat de fust o espina jos la pèl)
butada ; còp ; escart ; falta.
espénher / espénger (v. tr.) : butar ; empusar lo fuòc ;
percaçar.
espepidaire, -a : persona qu'o fa tot minimosament.
espepidar (v. tr.) : far quicòm e o far minimosament ;
estudiar quicòm e o corregir minimosament ;
recapitular minimosament.
Ni per espepidar, òm oblida totjorn quicòm !
espepidar (s') : se despolhar (en parlant de las galinas)
s'estudiar menimosament.
espepidejar (v. tr.) : frequentatiu pejoratiu d'espepidar.
espepissar (v. tr.) : pejoratiu d'espepidar.

espepissonar / espepiussar : doblats d'espepidejar.
esper : esperança.
« *D'esper ieu* » (desf. de l.p.) v. **de per ieu**.
espèra : accion o resulta d'esperar
A l'espèra : postat, -ada per esperar lo cauçum.
esperada : accion d'esperar.
esperaire, -a : persona qu'espèra (t. a.)
esperança : una de las tres vertuts teologalas.
esperar (v. tr. e intr.) : esperar que quicòm se farà.
esperbolhir / esperbolir (v. tr.) : escaudar amb d'aiga bolhenta.
esperdigalhar (v. tr.) : alebraudir / aluserpir / desrevelhar (s.f.)
acometre (butar q. q. a far quicòm)
esperdigalhar (s') : se desrevelhar (s.f.) ; se desgordir ;
se reviscolar a la calor.
espèdre (v. tr.) : pèdre (t. a.) / escavartar.
espèdre (s') : se pèdre ; se fòrviar / se descaminar ;
s'avalir ; se consumir.
esperdut, -uda : fòl, -a de dolor. v. **tresperdut**.
Quand moriguèt lo nenon seu, ne fuguèt esperduda.
esperenc / esperenca : mena d'engana per trapar d'aucelons.
esperencon : diminutiú d'esperenc, -a.
esperfòrc : esfòrc gròs.
esperforçar (s') : far lo perqué / s'espètar / se crebar (s.f.)
esperfumar (v. tr.) : perfumar ; desenfectar.
« *esperiência* » : v. **ex-**
« *esperimentar* » e derivats : v. **ex-**
esperit : principi de vida ; emanacion que s'escapa d'unas
substàncias somesas a la distillacion ; substància incorporala ;
èsser incorporal ; amna d'un mòrt ; èime ; impulsion màger que
nos far obrar ; ensemble d'idèas o de sentiments d'una òbra ;
direccion generala / inspiracion generala.
L'Esperit Sant : lo Sofle Sant. *Esperit de vin*.
Esperit de sal. *Un pur esperit*. *Aver d'esperit*.
Esperit de revòlta. *Esperit truffaire*.
espiritual, -a : lo contrari de corporal.
espiritament : d'un biais esperital.
esperitar (v. tr. e intr.) : esclairar d'una lutz esperitala ;
èsser endemoniat ; èsser fòl ; viure.
esperitàs : esperit grossièr.
esperiton : esperit viu ; esperit feble.
esperitós, -osa : plen, -a d'esperit ; engenhós, -osa.
esperjur, -a (adj. e subs.) : que jura fals ; que manca al
jurament donat.
esperjurament : accion de jurar fals o de mancar al
jurament donat.
esperjurar (s') : jurar fals ; téner pas un jurament.
esperla : beluga (particula inflamada que se despren d'un
còrs en combustion)
esperlenc : esperla / beluga ; espètar.
« *esperlar* » : v. **esberlar**.
esperlecar (v. tr.) : lecar (passar la lenga per quicòm) ;
quitar pas de lecar (s.p. e s.f.) / tolhorar.
esperlecar (s') : quitar pas de se lecar los dets o los pòts ;
se lavar / se netejar ; s'adornar / s'apimpar.
esperlenca : mena d'engana per trapar d'aucelons.
esperlongar (v. tr.) : prolonguejar (prolongar que jamai)
alongar (remetre a pus tard) ; atermenar / atentenar.
esperlongar (s') : durar que jamai / se prolonguejar.
« *esperlucar / esperlugar* » e derivats : v. **espelucar**.
espèrma : semen / liquid fecundant.
ESPERMAT- : forma prefixada del grèc *sperma* (espèrma)

espermatic, -a : relatiu, -iva a l'espèrma.
Liquid espermatic. Insufisença espermatica.

espermaticida (adj. e subs.) : que tua los espermatozoides.
ESPERMATO- : forma prefixada del grèc *sperma* (espèrma)

espermatoblast : cellula sexuala primordiala del testicul.
espermatoçèla : dilatacion per acomolacion d'espèrma dins lo testicul e l'epididim.

espermatoцит : cellula geminala masculina.

espermatoгенèsi (f.) : formacion dels espermatozoides.

espermatorrèa : emission involontària d'espèrma.

espermaturia : preséncia d'espermatozoides dins las urinas.

espermatozoïde : gamet mascle de l'òme e dels autres animals, amodat per un flagèl.

esperon : arpa posteriora d'una pata de gal o d'una pata de darrièr d'un can ; bèc de naviri ; ancola de ròca ; clau de pont ; poncha de maçonariá ; cebençon ; pata d'auca dels uèlhs ; tot çò que revèrta un esperon ; mena de plantas : (*Cenchrus capitatus*)
(Lampsana communis)

esperonada : còp d'esperon.

esperonar (v. tr.) : balhar un còp d'esperon.

esperonat : qu'a d'esperons.
Lo meu can es esperonat doble, pas lo teu.

esperonejar (v. tr. e intr.) : quitar pas d'esperonar ; arpatèjar ; reguítar.

espèrra : esperfòrç convulsiu.
Far las espèrras : se convulsionar abans morir.

esperrecadura : estrif / estripal.

esperreçar (v. tr.) : estrifar / estripar / esquinçar.

esperreçar (s') : s'estrifar / s'estripar / s'esquinçar.

espersar (v. tr.) : arpentar ; expertesar.
 « *espèrt* » e derivats : v. **exp-**

espertaire, -a : persona que desrevelha las autras.

espertament : accion o resulta de desrevelhar o de se ...

espertar (v. tr.) : desrevelhar.

espertar (s') : se desrevelhar.
 « *espertinar* » e derivats : v. **vespertinar**.

espés, -essa : lo contrari de tèunhe o de prim ; consistent, -a ; corporent, -a ; mauruc, -uga ; tocant, -a ; gorgossut, -uda.
*Mesfisa-te, que la teu ombra es pas espessa !
 Son pas espesses los amics dins la petega.
 Parlar espés* : parlar coma q.q. qu'a tròp begut.
Semenar espés. Venir espes : s'engraissar.
Òme de la lenga espessa : ... que bretoneja ;
 ... qu'a tròp begut.

espeslhada : pesèl / pesèu / pesic (fials / fils qu'estacan l'estòfa al telier del teisseire e que i demòran un còp l'estòfa enlevada) ; cima de la trama.

espesida : penchenada ; peltirada.

espesir (v. tr.) : desembolhar / desenrambolhar / penchenar ; plumar ; examinar ; relatar.

espesir (s') : se penchenar ; se peltirar.

espicar (v. tr.) : gratar amb las arpas.

espicar (s') : se gratar ; se fatigar.
 « *espiclar* » / « *s'espiclar* » : v. çaisús.

espeslhada : accion de desbarrassar o de se... dels pesolhs ; tanada / rosta / tabassada.

espeslhador : abric que los mendicants i s'espeslhan.

espeslhaire, -a : persona qu'espeslha o que s'...

espesolhar (v. tr.) : despesolhar (suprimir los pesolhs) ; corregir.

espesolhar (s') : se desbarrassar de sos pesolhs ; se corregir.

espesotar (v. tr.) : copar o bresar lo pè de quicòm.
 « *espesar* » : v. çaisús.

espessàs, -assa : gròs e gras, gròssa e grassa.

espessiment / espessesiment : accion o resulta d'espessir o de s'espessir.

espessir / espessesir (v. tr. e intr.) : far venir pus espés.

espessir / espessesir (s') : venir pus espés.

espessor : dimension tresena d'un solid (las autras doas essent la longor e la largor) ; estat de çò espés ; (s.f.) caracteristica de çò prigond, total.
*L'espessor d'un fuèlh de papièr.
 L'espessor d'un bòsc. L'espessor de la nuèch.*

espessor : estat de çò espés.
 « *espessugar* » e derivats : v. **espèciar**.

espet : explosion ; espetard ; escalapet de tròn ; còp de foet ; beluga ; proesa.

espetairal (plt.) : petairòla (*Digitalis purpurea*)

espetadura / espetidura : esclat ; explosion ; fendilha ; fendascla ; entalha.

espetar / espetir (v. tr. e intr.) : far explosion ; espelir ; crebar quicòm. *Al fuòc, las castanhas espetan.
 Espetar de rire.*

espetar (s') : se crebar ; s'escrebassar ; se crebar de beure o de manjar. *Al freg d'unes arbres s'espetan.
 S'espetar de trabalh.*

espetard : explosiu pichonèl / mina.

espetardar (v. tr.) : minar ; far petar de minas / d'espetards.

espetarrada : detonacion ; seguida d'espets.

espetarrar (v. intr.) : s'espetar a grand bruch.
 v. **espetar**.

espetir : v. **espetar**.

espetnicar (v. tr. e intr.) : petnejar / petnicar / petnotejar / petniquejar / trepejar ; cambarelejar ; gratar amb las arpas (can, galinas, aucèls...) ; arpatèjar.

espetoïrar (v. tr.) : caçar / percaçar / butar.

espetorida : petarada ; caprici ; badinada.

espetorir (v. intr.) : espetar / far explosion ; petar a dich de forçar per petnar.

espeulha : galon (veta argentada o daurada) ; veta pel pel.

espeulha sèrp : domaisèla / pica sèrp (*Libellula*)

espèut, espèuta (plt.) : froment rustic (*Triticum spelta*)

espeutièira : camp d'espèut.

espevinhar : plorinejar ; se lanhar ; se desolar.

espevinhós, -osa : plorinejaire, -a / ernhós, -osa.

espia (m. e f.) : espion, -a.

espiable, -a : que pòt èsser espiat, -ada a l'amagat.

espiador, -oira : que pòt èsser agachat, -ada a l'amagat.

espiament : accion d'espiar, d'espionar.

espiar (v. tr.) : agachar quicòm o q. q. a l'amagat (espionar)

espic (plt) : lavanda (*Lavandula officinalis*)

espicasar (v. tr.) : achiquetar / apencilhar (copar menut menut)

espichoar (v. intr.) : intrigar / maquinar quicòm / complotar.

espificèr, -a / espificlòr, -a : que sas flors son dispausadas en espiga.

espificòrme, -a : en forma d'espiga.

espicilegi : recuèlh d'actes, de pèças, d'observacions...

espicon : estançon (pal de sosten) v. **espigon**.

espiconar : estançonar. v. **espigonar**.

espieut : lança corta ; pal aponchat per servir d'arma.
 « *espifidar* » : v. **espèpidar**.

espig- : v. *espic-*
espiga (es 'pia) ensemble de grans o de granas que forman la cima de las cambas de las graminèas ; cabelh de milh ; partida salhenta del còl del caval ; tufa de pels que butan al senscontra. (derivats : la l.p. escafa lo « g »)
Plomban, las espigas, que son plan conflas.
espigada : las espigas en general ; ensemble d'espigas.
espigaire, -a : glenaire, -a (persona qu'amassa d'espigas)
espigal : espiga de froment, de milh... ; tufa de pels que butan a l'arrevèrs / (l.p.) : al revèrs (doblet de a l'arrevèrs)
Un espigal de pel es pas de bon penchenar.
espigar (es 'piar) (v. intr. e tr.) : butar l'espiga / metre l'espiga ; glenar (amassar d'espigas)
espigueda : terren cobèrt d'espig (lavanda)
espiguet : lavanda espic (*Lavandula latifolia*)
espigueta : espiga pichona ; plt. : (*Briza maxima*)
espigoladís : espigas glenadas (amassadas)
espigolar / espigolhar (v. tr.) : glenar (amassar d'espigas)
espigolum : espigas pichonas en general.
espigon / espicon : escalon d'escala ; barron de cadieira ; cancellon (barron de ridèla) ; ajuston de timon d'araire ; cavilha de tina / de cuba ; pal / apièja / pila / estançon.
Cal metre un espigon a la paret que s'esbosena.
espigonar / espiconar (v. tr.) : estançonar.
espigossar / espigotar (v. tr.) : enlevar los espigòts ; netejar ; se manjar lo gran d'una espiga ; desbarrassar o se desbarrassar dels pesolhs o delas nièiras.
espigòts : espigas desgrunadas ; rafatum d'espigas desgrunadas.
« *espilhar* » : v. **espelhar**.
espilhejar (v. intr.) : frequentatiu d'espillar.
espilla : agulha (barreta de metal, d'òs, de fust... ponchuda a una cima e amb un cap o un trauc a l'autra cima) ; dosilh (espillet) ; estarengla.
Espilla dobla. Espilla de linge. Espilla de pel. Espilla de cabòça. Espilla de carbata.
espillada / espillal : tanada / rosta / tabassada.
espillar (v. intr. e tr.) : ponchar amb una espilla ; vinar coma lo sang après un còp d'espilla ; fixar amb una espilla ; trapar ; se far trapar (s.f.)
Se faguèt espillar per la polícia.
espillar (s') : s'apimpar ; se vestir de primièira.
espillejar (v. intr.) : puntejar.
espillèri : espilla pichona ; ensemble d'espillas.
espillet, -a : dosilh (cavilha de fust per tapar un trauc de barrica)
espillèr, ièira : pelòta per i plantar las espillas ; estug per espillas ; persona que fa d'espillas.
espillon : espilla pichona ; espillet ; am / anquet.
espin, -a : cadun dels apendixes ponchuts d'unas plantas ; boisson espinós ; aresta de peis ; rastèl de l'esquina ; dificultat ; causa perdurabla de dolor o de torment ; persona rebeluda.
espin blanc : boisson blanc / albespin (*Crataegus monogyna*)
espin negre : boisson negre (*Prunus spinosa*)
espina : espin. v. pus naut.
espinaire, -a : que poncha (espinós, -osa)
espinalh : airal espinós.
espinant, -a : espinaire, -a / espinós, -osa (que poncha)
espinar (v. tr.) : emboissonar.
Espinar lo pas d'un tèrme (d'una randa) : l'emboissonar.
espinar (s') : se ponchar amb una espina.
espinarc (plt. potatgièira) : (*Spinacia oleracea*)
espinarc salvatge (plt.) : (*Chenopodium Bonus-Henricus*)
espinarguet : mena de peis (*Gasterosteus aculeatus*)
espinàs : boisson ; airal espinós.
espinassa : espina gròssa (*Paliurus spina-Christi*)
espinassar (v. tr.) : enrodar d'espinas.
espinassar (s') : se ponchar amb d'espinas.
espinat : mata de boissons.
espinçaire, -a : persona qu'espinça las estòfas.
espinçar / espinchar : doblèts populars d'espinchar.
espinçar (v. tr.) : desbarrassar una estòfa de sos defaults.
espinçada : còp d'uèlh de lèbre / còp d'uèlh rapid.
espinçaire, -a : espiare, -a ; relucaire, -a.
espinçament : accion d'espiar o de relucar.
espinçar / espinçar / espinçonar (v. tr.) : espiar ; agachar de coa d'uèlh ; relucar.
espinchon (far) : espiar / far guinèla.
D'espinchon(s) : en fasent guinèla.
espinchonada : còp d'uèlh de lèbre / còp d'uèlh rapid.
espinet : diminutiu d'espin.
espineta : mena de campairòls (*Clavaria acroporphyrus*)
(*Clavaria flava*) ; (*Clavaria aurea*)
« *espinga* » : v. **espilla**.
espingada : saut ; escorreguda azardosa / aventura.
espingaire, -a : persona que fa d'espingadas.
espingala : fronda (mena d'arma blanca) ; mena d'ancian fusil gròs e cort.
espingar (v. intr. e tr.) : sautar / sautejar / cambadejar / gingar / bingar ; petnar ; córrer.
espingòla : espilla ; artalàs (*Ulex europaeus*)
espingolar (v. tr.) : ponchar ; apimpar / pimponejar.
espingolar (s') : se ponchar ; se pimpar / se pimponejar (s'adornar / se vestir de dimenge, se vestir de primièira)
espingolièr, -ièira : estug per espillas.
espinguejar (v. tr. e intr.) : lancejar.
Una plaga qu'amassa espingueja.
espinguet : espingada v. pus naut.
espinòla : artalàs (*Ulex europaeus*)
espinós, -osa : armat, -ada d'espinas (s.p. e s.f.)
Persona espinosa. Question espinosa.
espinoset, -ata : puslèu espinós, -osa.
espintadoira : clavelon capplanièr de burèu que s'espinta amb lo majòfre (det gròs) per servir un papièr.
espintar (v. tr.) : enfonzar quicòm en general ; enfonzar una espilla, una punta, un cavilha... ; desburrar lo lach.
Espintar un clavèl a còps de martèl.
espintar (s') : s'enfonzar (en parlant de quicòm de ponchut)
espinut, -uda / espinhut, -uda : espinós, -osa (s. p.)
espion, -a : persona que son mestier es d'espionar ; maquina d'espionar.
Naviri espion. Avion espion. Satellit espion.
espionar (v. tr.) : espiar a l'amagat.
espionatge : accion d'espionar ; organizacion secreta d'espions o d'espionas al servici d'un país.
espira : partida elementala d'un enrotlament en espirala ; dosilh (cavilha de fust redonda per tapar un trauc de barrica)
espiral : respiral (obertura pichona per airejar un airal tampat o per i far lum)
espirala : seguida de circomvolucions que s'encadenan.
Las espiralas del fum. L'espirala de la violéncia.
espiraloïde, -a : en forma d'espirala.

espirar (v. intr.): alenar (respirar); vinar (prene l'aire e pèdre de son contengut en parlant d'una fustalha)
 « *espirar* » (morir): v. **expirar**.
espiritisme: creença en la possibilitat d'intrar en comunicacion amb l'esperit dels defuntats; creença en la manifestacion dels defuntats en general.
espiritista (m. e f.): persona que fa d'espiritisme.
espiritual, -a: relatiu, -iva a l'esperit; qu'es pas material, -a.
Responça espirituala. Persona espirituala. Bens espirituals. Vida espirituala.
espiritualament: d'un biais espiritual; en esperit / en pensada. *Respond un pauc totjorn espiritualament. Comunicar espiritualament.*
espiritualitat: qualitat de çò espiritual.
L'espiritualitat de l'arma(amna) (R. II, 89 - L. 22 - 28)
esperitualizacìon: accion d'espiritualizar.
esperitualizar (v. tr.): balhar a quicòm una caracteristica espirituala. *Esperitualizar sos sentiments.*
espiritualisme: doctrina opausada al materialisme e qu'estima l'esperit coma la realitat primièira.
espiritualista (m. e f.): relatiu, -iva a l'espiritualisme; persona que professa l'espiritualisme.
espiritualitat: estat de çò espiritual; tot çò que concernís la vida espirituala.
espirituós (adj. e subs.): plen, -a d'esperit; alcoholizat, -ada; alcoòl.
Una persona espirituosa. Una bevenda espirituosa.
ESPIRA-: forma prefixada del latin *spira* (espira)
espiralifòrme, -a / espiraloïde, -a: en forma d'espirala.
espiraloïdal, -a: en forma d'espirala.
ESPIRO-: forma prefixada del latin *spira* (espira)
espirocercòsi (f.): malautiá parasitària dels cans.
espiroïdal, -a: en forma d'espiroïde.
espiroïde (m.): còrs que revèrta una espirala.
espirograf: aparelh d'enregistrar los moviments respiratòris.
espiromètrè: aparelh per mesurar lo volum d'aire dels paumons.
espiromètria: mesura del volum d'aire dels paumons.
espiron: obertura pichona per donar d'aire a una fustalha.
espisar (v. tr.): caucar / pompir / somsir / espotir.
episolar (s'): s'esquivar (R. III, 192)
espital (l.p. per ospital): (establiment public per de malauts)
espitalièr, -ièira (l.p.): director, tritz d'un ospital; persona que trabalha o que demòra dins un ospital; relatiu, -iva a l'ospital; persona graciòsa, aimabla, que fa bon acuelh.
espitalet: ospital pichon.
espitalizacìon: accion d'ospitalizar o de se far ospitalizar.
espitalizar (v. tr.): far dintrar dins un ospital; aculhir dins un ospital.
 (Per tota la tièira çaisús la lenga literària utiliza leumens **ospital** e sos derivats.
espitlòri (m.): pal que i èra ligada una persona condemnada a la vergonha publica.
A l'espitlòri (loc. adv.): en desòrdre, a l'abandon.
espiugar (v. tr.): desnieirar (desbarrassar de las nièiras) pelar (trufets); triar / netejar (legums)
espiugar (s'): se desbarrassar de sas nièiras.
espiular (v. tr.): descavar / metre cuf (metre a sec al jòc)
 « *espiular* »: v. **espiugar**.
esplafar (s'): s'aplatussar (tombar de tota sa longor)

esplanada: vasta porcion de terren aplanat.
esplanàs: expandida plana.
esplanar (v. tr.): aplanar (far venir un terren planièr)
esplanissa: plana.
esplanissòl: puèg planièr.
 « *esplandir* »: v. **expandir**.
esplatussal: revira-Marion / brave carpan; brave emplastre.
esplatussar (v. tr.): far tombar a plat; far tombar de tota sa longor; aplatir.
esplatussar (s'): tombar a plat; tombar de tota sa longor.
esplech e derivats: doblèts d'**explech** e derivats.
ESPLEN-: forma prefixada del grèc *splen* (mèlsa)
esplena: listèl (esteleta per mantèner una fractura) (R. III, 386)
esplenalgia: dolor de la mèlsa.
esplenectomia: ablacion de la mèlsa.
esplendid, -a: magnific (R. IV, 119)
esplendidament: d'un biais esplendid.
esplendor: magnificèncià (R. IV, 119)
esplenic, -a: relatiu, -iva a la mèlsa.
Artèria esplenica. Glandola esplenica.
espleniti (f.): inflamacion de la mèlsa.
ESPLENO-: forma prefixada del grèc *splen* (mèlsa)
esplenogèn, -a: amodat, -ada per la mèlsa.
esplenografia: radiografia de la mèlsa.
esplenoïde, -a: que revèrta la mèlsa.
esplenomegalia: augmentacion del volum de la mèlsa.
esplenopatia: nom generic de las afecçons de la mèlsa.
 « *esplacar* »: v. **explicar**.
 « *esplin* » (de *spleen*, angl. de defugir) v. **languina**.
esplombar (v. intr.): aver lo fusil qu'escarta (s. f.)
esplomissal: tanada / rosta / tabassada; cufada / curlida.
esplomissar (v. tr.): desrabar las plumas pichonas.
 « *esplorar* » e derivats: v. **explorar**.
esplorat, -ada: en plors.
esplumassal / esplumassada: tanada / rosta / tabassada; curlida / cufada (pèrdia totala dins un jòc)
esplumassaire, -a: persona que pluma (s.p. e s. f.)
esplumassar / esplumissar (v. tr.): plumar un volatil; descavar (metre cuf, metre a sec al jòc); desrabar lo pel.
esplumassar / esplumissar (s'): se desrabar lo pel; se desrabar las plumas; pèdre lo pel; pèdre las plumas.
espocharrar (s'): s'esbosonar / vedelar / cagar (s. f.)
espochar (v. tr.): espotir / esclafar.
espochar (s'): s'espotir / s'esclafar.
espodassaire, -a: persona qu'espodassa t. a. çaijós.
espodassar (v. tr.): podar la vinha puslèu long, per fin que pòrte mai de frucha; magencar un arbre a còps de pigasson; esclapar una fusta; sabracar.
espodassatge: accion de podar long.
 « *espodier* »: v. **mesplier**.
 « *espodrar* »: v. **espodrar**.
espodrar (v. tr.): enlevar la podra; espolsar (enlevar la posca) empolverar; escampilhar.
espfada: çò que se gèta per la boca.
espfar (v. tr. e intr.): espfir / espfidar / espfinar: laissar gisclar un rire tròp bèl brieu comprimit.
De véser aquel espectacle espfinèt de rire.
espfar (s'): s'espfinar de rire; respirar amb dificultat.
espfegar (v. intr.): tossir e escopir amb dificultat.
espfidada / espfinada / espfotit: gisclada de rire comprimit tròp bèl brieu.

esporfidar / esporfinar (s') : espetar de rire d'espofidons ; respirar amb dificultat ; esternudar.

D'espofidons : en esporfinant.

esporfir (v. tr. e intr.) : doblat d'espofar ; tossir fòrt.

esporfit / esporfidal / esporfinal : gisclal de rire mal reprimat.

« *esporgar* » :

v. **esporgiar**.

esporiar (v. tr. e intr.) : amalugar / arrenar / abenar.

esporiar (s') : s'esporfar en van ; se crebar.

esporiat, -ada : abenat, -ada / crebat, -ada (s. f.)

esporador (t. tecn.) : aplech de teisseire.

esporar (v. tr.) : tèrme tecnic de teisseire.

esporlet : fus per far de dentèla.

esporrar (s') : avortar ; s'esventrar ; s'avalencar ; se crebar (s. p.)

esporriacion : accion o resulta d'esporiar q.q. de çò seu.

esporriador, -a : persona qu'esporria q.q. de çò seu.

esporriar (v. tr.) : desposseir q.q. de çò seu. (R. IV, 479)

« *esporrièr* » :

v. **mesporrièr**.

esporrada : accion d'esporriar o de s'esporriar ; tanada / rosta / tabassada.

esporrador : aplech que servís per esporriar ; panierà per brandir l'ensalada.

esporradura : resulta d'esporriar o de s'esporriar.

esporraire, -a : persona qu'esporria, que brandís quicòm per l'esporriar.

esporriar (v. tr.) : desalenar / amodar las polsas / far guelsar / far cleussar (l.p.) / far guelsar.

esporriar (s') : se desalenar / trapar las polsas / guelsar.

esporriar (v. tr.) : enlevar la posca amb un esporrador ; brandir quicòm per ne far tombar la posca o çò que i se

tròba empegat ; tustar / tustassar ; brandir.

esporriar (s') : se brandir al sortir de l'aiga.

esporratge : accion d'esporriar o de s'esporriar.

esporrijar (v. tr.) : brandir quicòm ença enlà.

esporrieta : escobilh / escobeta ; pincèl.

esporrieta (v. tr.) : escobetar ; netejar ; esporriar.

esporriar (v. tr.) : esporriar (enlevar la posca)

« *esporriar* » :

v. **asporriar**.

« *esporriar* » :

v. **esporriar**.

« *esporriar* » :

v. **esporriar**.

esporriar / esporriar (v. tr.) : bufar ; conflar ; embofir / far venir bodenfle,-a ; far venir gròs (ric) ; benaürar.

esporriar / esporriar (s') : se conflar / s'encreire ; s'embeure (t.a.) ; s'embofir / venir bodenfle,-a ; se galaminar ; se carrar.

De pan trempat dins un liquid s'esporriar.

esporriat, -ada / esporriat, -ida : t. a. çaisús.

Man esporriada : man bodenfla.

Pan esporriat : pan plan levat.

esporriar (s') : s'esporriar / s'esporriar. v. **s'esporriar**.

S'esporriar dins sa cadieira grand. v. nòta de **grand**.

esporriadura : accion de se conflar, de s'embeure (t. a.)

esporriament : orgulh.

esporriar (s') : s'esporriar v. çaisús.

esporriar - s'esporriar : v. **esporriar - s'**...

esporriar (s') : s'esporriar. v. çaisús.

esporriat, -ida : esporriat, -ada t. a. d'esporriar.

esporri (adj. e subs.) : aspre,-a ; agralós,-osa ; acid,-a ; congestion pulmonara / mal de costat.

esporri / esporri (adj. e subs.) : levada / conflada (pasta) ; dolor que lanceja (abscès, mal de costat) ; gèt de lach ; sensacion de lanç que fa lo lach quand va sortir del sen.

esporriada / esporriada : lach d'una tetada ; besonh de far tetar.

esporriar / esporriar / esporriar (v. intr. e tr.) : ponchar ; lançar / fissar (abscès, mal de costat...) ; levar (pasta) ; trabalhar la pasta amb lo ponh.

esporriar / esporriar / esporriar (s') : se far una estòrsa.

esporriada : bòrd del lièch del costat de la vanèla (passatge estrech entre lo lièch e la paret)

esporriera : vanèla (v. çaisús) ; bòrd de terren ; talús.

Amb una esporriera lo lièch se fa pus aisidament.

esporriar (v. tr.) : estacar lo fil al fus.

ESPORRIAL : forma prefixada del latin *spendylus* (vertèbra)

esporriologia : dolor vertebrala.

esporriartriti (f.) : inflamacion raumatismala de las vertèbras.

esporriodisciti (f.) : inflamacion d'una vertèbra e dels disques invertebrals vesins.

esporriolisi (f.) : malformacion de l'arc vertebral.

esporrioliti (f.) : inflamacion d'una vertèbra o mai.

esporriolistèsi (f.) : desplaçament en avant del còrs d'una vertèbra.

esporrioptosi (f.) : varietat pus grèva d'esporriolistèsi.

esporri (v. tr.) : expausar / explicar.

esporri (s') : se dilatar.

esporriar / esporriar (s') : se far una estòrsa.

esporri : esquelèt intern, bravament porós e elastic, d'unes animals marins ; tot aplech que revèrta una esponja ; mena de toat per evacuar las aigas estadissas.

esporriar (v. tr.) : absorbir un liquid amb una esponja ; netejar amb una esponja. *Passar l'esporri* : perdonar.

esporriassa : esponja gròssa.

esporriforme, -a : en forma d'esponja.

esporriós : qu' a las qualitats d'una esponja.

esporriher / esporriar (v. intr. e tr.) : fissar ; lançar (abscès o punt de costat) ; se conflar (pasta) ; tustassar la pasta amb los ponhs ; fermentar.

esporri, **-ida** : gastat (en marrit estat)

esporrija - esporriós (R. III, 187) : v. **esporri - esporriós**

esporriar : v. **esporriar**.

esporriant : qualitat de çò esporriant.

esporriant, -èa : que ven d'un impuls interior sens intervencion extèrna.

esporriantament : d'un biais esporriant.

esporri : mena de pica (arma blanca)

esporriada : còp de pica.

ESPORRI : forma prefixada del grèc *spòra* (semença)

forma prefixada del grèc *sporadikòs* (escampilhat)

esporri (f.) : corpuscul reproductor d'unes vegetals.

esporriic, -a : discontinú, -ua / escampilhat, -ada ; rar, -a.

esporriicament : d'un biais esporriic.

esporri (m.) : receptacle d'esporrias.

esporri : airal a totes los vents.

« *esporriada* » :

v. **esporriada**.

« *esporriada, -issa* » :

v. **esporriada**.

« *esporriador* » :

v. **esporriador**.

« *esporriar* » :

v. **esporriar**.

« *esporriar* » :

v. **esporriar**.

esporriar, -a : que pòrta las esporrias o los esporriangs.

esporriu, -iva / esporriol, -ivola : blos, -a ; de flor / de primièira borra. v. **-IVOL**.

esporriola : ancian drech senhoral ; paga d'expèrt ; eissarpa per braç nafrat.

esporlar : v. **espoterlar - espotar**.
ESPORO- : forma prefixada del grèc *spòròs* (semença)
esporocarp (m.) : receptacle d'espòrangis.
esporocist (m.) : estadi de la formacion de las espòras.
esporofil (m.) : organ que presenta d'espòrangis.
esporofit (m.) : planta que se reproduz per d'espòras.
esporofitic, -a : relatiu, -iva als esporofits.
esporogèn, -a : generator, -tritz d'espòras.
esporogenic, -a : que produz d'espòras.
esporozoaris (m. pl.) : familha de protozoaris parasits.
espòrt : exercici corporal que i se far pròva d'adreça, de fòrça e de soplesa.
esportin : cabàs per i cachar las olivas.
esportiu, -iva (subs. e adj.) : persona que fa d'espòrt ; relatiu, -iva a l'espòrt.
esportivitat : qualitat de çò esportiu.
esportivament : d'un biais esportiu.
espós, esposa : persona maridada amb una altra.
esposada : nòvia maridada.
esposaire : òme que se pren una femna en maridatge.
esposalhas / esposament : maridatge.
esposar (v. tr.) : se prene un espós o una esposa ; agotar / tarir / assecar / tressecar.
esposar (s') : se maridar ; s'agotar / se tarir / s'assecar.
esposador : aplech per vojar l'aiga d'una embarcacion.
esposarèl, -a / esposivol, -ivola : nupcial, -a. v. **ÍVOL**.
esposc : mescla de civada, d'òrdi, de segal... semenada per far pastura pel bestial ; èrsa de mar escumanta ; ramada (pluèja passadissa) ; asagada ; repesc / regiscle.
esposcada : ramada / pissada ; regiscladissa ; tanada ; aspersion ; bordescada / badinada ; caprici.
esposcador : panièr per brandir l'ensalada.
esposcadura : t. a. d'esposcada.
esposcaire : gisquet de dròlle per lançar d'aiga (seringa de sambuc) aspersor ; òme embufat.
esposcar (v. tr. e intr.) : aspergir ; repescar / regisclear ; refrescar ; agotar ; espolsetar ; brandir ; salpicar.
esposcar (s') : s'enrabiari / s'embufar (se metre en colèra)
esposívol (m. e f.) / **esposivol, -a** : nupcial, -a. v. **ÍVOL**.
« *espossar* » : v. **esposlar**.
espòt (de l'angl. *spot*, taca luminosa de projector)
Un espòt publicitari.
espotar (v. tr.) : bercar (copar l'emboadura d'un vas, d'un pòt...)
espotar (s') : se bercar.
espotassar : augmentatiu d'espotar.
espotassar (s') : augmentatiu de s'espotar.
espotat, -ada : espoterlat / despoterlat / bercat, -ada.
espotenciar (v. tr.) : estropiar un arbre, lo mal podar ; destrantalhar una maquina.
espoterlar / esporlar / espotassar (v. tr.) : espotar.
espoterlar / esporlar / espotassar (s') : s'espotar.
espoterlat, -a / espoterlet, -a : sens pòts.
espotenciar (v. tr.) : mal podar un arbre (li magencar tròp de brancas) ; malmenar ; destracar ; estropiar ; afrabar.
espotida : macada / macadura ; accion d'espotir.
espotidura : çò espotit.
espotilhar (v. tr.) : doblèt expressiu d'espotir.
espotilhar (s') : doblèt expressiu de s'espotir.
espotiment : resulta d'espotir o de s'espotir.
espotir (v. tr.) : esquichar ; escroissir / escruissir ; escrapochinar ; englandar ; esclafar.
espotir (s') : s'escroissir ; s'escrapochinar ; s'esclafar.
espotissent, -a : que maca, qu'escroissís / qu'espotís.
espotnic (del rus *spoutnik*) : satellit artificial rus.
espotrigar - s' ... : doblèt d'espotir. e de s'espotir.
« *espotuir* » : v. **espotir**.
« *espoturar* » : v. **espoltrar**.
« *espotrinhar* » : v. **espotir**.
esprandin : sopar (repais del ser)
esprandinar (subst. e v. intr.) : lo sopar ; sopar.
« *esprantinar* » : v. çaisús.
esprelha (plt.) : coa de rat (*Equisetum pratense*)
espremer / espremir : quichar quicòm per ne far sortir lo chuc ; abodrir la tèrra ; embrenicar ; afinar lo lin o lo cambe. v. **ex-**
espremer / espremir (s') : s'abodrir ; s'embrenicar ; assajar de primejar (de s'aplicar) v. **ex-**
« *esprès* » e derivats : v. **ex-**
« *esprimas* » : v. **esprimas**.
espringon : esperença / esperlència (nos coladís per trapar d'aucelons) v. **esperenc**.
espròc : estarengla ; estèla pichonèla ; ascla pichonèla.
esprocada : nafrada facha per un espròc.
espròva : eveniment penible per q.q. ; trabalh donat a un examèn per tala o tala matèria ; accion d'esprovar ; çò que servís per esprovar ; tèxt imprimit tal que sortís de la composicion e que l'autor o un corrector an de corregir abans de lo tornar a l'estampaire ; t. tecn. de fotografia.
esprovaire, -a : persona que met a l'espròva.
esprovar (v. tr.) : sometre q.q. o quicòm a l'experiéncia per saber sa valor.
esprovar (s') : assajar / far un assag (temptativa)
espuir (v. tr.) : orrir / aborrrir / asirar / enirar (prene en gripa) ; repugnar (v. intr) (R. IV, 669)
reprovar ; repudiar.
esputa : v. **esponcha**.
esputar : v. **esponchar**.
espurar (v. tr.) : netejar / far venir blos.
espurar (s') : se netejar / venir blos.
« *espurgar* » e derivats : v. **ex-**
esquadra : ensemble de naviris de guèrra comandats per un amiral.
esquadrilha : ensemble d'avions de guèrra.
esquadron : caduna de las partidas d'un regiment de cavaliariá.
esquäl : mena de verdon.
esquartairar (v. tr.) : dividir en quatre quartièrs ; far de tròces.
esquartairat, -ada : dividit, -ida en 4 quartièrs ; atrocetat, -ada.
esquartrar (v. intr.) : partir dels quatre pès / s'enfugir.
esquelèt : ossamenta / carcassa de l'òme o d'un vertebrat.
« *esquelha* » : v. **esquilha**.
esquèma : escapol / esbòç (linhas essenciales) (t. a.)
esquematic, -a : relatiu, iva a un esquèma.
esquematicament : d'un biais esquematic.
esquematzar (v. tr.) : simplificar sistematicament.
esquèr, -èrra : maladrech, -a ; dificil, -a ; extravagant, -a ; estranh, -a ; de mal far ; de mal escalar ; que ven a revèrs.
esquerilh : cavilha del pè.
esquerlar (v. tr.) : asclar / fendasclar / fendre.
esquèrlhe, -a : polit, -ida (pres ironicament)
È ben ! Sèm esquèrlhes !

esquèrra (subs.) : lo costat opausat al costat drech.
esquerrenc, -a / esquerrièr, -ièira : que ven a revèrs.
esquerròt, -a : persona qu'utiliza mai que mai la man esquèrra.
esquí : caduna de las doas latas de fust (o d'una altra matèria) estacadas als pès per lisar sus la nèu.
esquiaire, -a : persona que lisa sus la nèu amb d'esquís.
esquiar (v. intr.) : lisar sus la nèu amb un parelh d'esquís.
 « *esquiç* » - « *esquiçar* » e derivats : v. **esquinq** - **esquiçar**.
esquich : accion de sarrar, de quichar, de cachar (de preissar / de comprimir), de tustar.
esquichanchòia (m. e f.) : q.q. de sarrat a prestar pas lo mascle a la lapina del vesin.
esquichabonheta / esquichafiga (m. e f.) : avar, -a que jamai.
esquicha grapaud : tartarassa / busa (mena d'aucèl de rapina)
esquichalevam (m. e f.) : esquichabonheta / esquichafiga.
esquicha-l'òli : jòc de dròlles que consistís a se butar los uns los autres per forçar q.q. a pèrdre sa plaça.
esquichanas : mena de lunetas que pinçan lo nas.
esquichapesolhs : lo majòfre (det gròs de la man)
esquichapet / esquichasardas (m. e f.) : cagaprim / cagasec / cagasarrat (m. e f.) (avar, -a que jamai)
esquichada : resulta d'un esquich (tanada / rosta / tabassada)
esquichadura : resulta d'un esquich (macada / macadura)
esquiaire, -a : persona qu'oprimís los autres.
esquichament : opression ; constipacion. (R. IV, 624)
esquichar (v. tr.) : sarrar / cachar / quichar / comprimir.
esquichar (s') : se sarrar / se cachar / se quichar ; se forçar ; s'esperforçar ; s'acoconar ; s'afflaquir.
S'esquichar per cagar : forçar per cagar.
S'esquichar per rire : rire per fòrça.
A bèls esquichons : a dich de forçar.
esquichons : boletas de bresca que lo mèl n'es estat esquichat.
esquichum : chuc de çò esquichat.
 « *esquielar* » : v. **quilar**.
esquièr : esca per trapar de peïssum o d'aucelum.
 « *esquielar* » : v. **esquerlar**.
esquièrn / esquèrn : escarni / trufariá.
 « *esquifar* » e derivats : v. **esquivar**.
esquila : clarina / cimbol / cimbola / cimbolet / ariòla / sonal / sonalha.
Esquila de marre. E. de brau. E. de muòl.
esquilada : sonariá d'esquila.
esquilar (v. intr.) : brandir una esquila ; sonar ; cridar d'una votz aguda.
esquilassar (v. intr.) : cridar d'una votz aguda ; cridar a fimple de cap ; se desgargamelar.
esquileta : esquila pichona.
esquilha (plt.) : (*Scilla*)
esquilhada : lisada ; fugida.
esquilhaire, -a : persona qu'esquiva, que fugís, qu'eludís.
esquilhar (v. tr. e intr.) : lisar / lenegar (R. IV, 45) ; fugir ; escapar ; eludir ; esquivar (R. III, 192)
esquilhar (s') : s'esquivar ; s'enfugir / s'escapar.
esquilheta : lisada.
esquilhièira : airal que l'òm i pòt lisar.
esquilon : cascavèl / cimbol.
esquilonar (v. tr.) : metre una esquila a un animal.
Cal esquilonar tot bestial emmalit (meissant)
esquilons (plt.) : (*Hyoscyamus albus*) ; (*H. niger*)
esquilòt, -a : estarengla / esclapeta / esteleta / estelon.

esquimal : persona de las tèrras articas d'America del nòrd e de *Groenland* ; mena de glacet.
esquina : partida del còrs opausada a la peitrina e al ventre ; acrin de montanha ; mitan d'una pèça d'estòfa.
Tombar d'esquinas : tombar enrè.
esquinada : nom generic de tot un fum de crustacèus.
esquinada : arrenament / amalugatge / espalancament ; rosta / tabassada / tustassada.
esquinador : cotelàs per despeçar las vertèbras de l'esquina.
esquinal : esquinassa (esquina gròssa) ; cropa de montanha ; lana de per l'esquina de las fedas.
esquinància : angina. (R. III, 191 - L. 174)
esquinar (v. tr.) : tustar sus l'esquina ; rompre l'esquina / desrenar ; afrabar ; arroïnar ; despeçar.
esquinar (s') : plegar jol pes ; se desrenar / se desplaissar ; se crebar de trabalh ; s'arroïnar a far quicòm ; se sacrificar.
esquinq / esquiç : solucion de continuitat dins una estòfa,
esquinaregat, -ada : gras, -grassa coma feda esquinaregada (que lo rastèl de son esquina es enfonzat dins la graïssa en lòc de far salhida)
esquinaromput, -uda : desrenat, -ada d'aver tròp trabalh.
esquinassada : arrenament d'a fons.
esquinassar (v. tr.) : arrenar d'a fons.
esquinassar (s') : s'arrenar d'a fons.
esquinatge : lassieira (fatiga) granda ; tustassada.
esquineta : esquina pichona.
Far esquineta : far prodèl per escalar endacòm. dins la pèl... ; acròc.
S'es facha una esquineta a la man drecha.
esquinçadura : esquinq / acròc ; ernia.
esquinçada : esquinq ; secossa ; esfòrc ; ernia.
esquinçaire, -a : que ten esquinçadas las causas.
esquinçat : v. **esquinçada**.
esquinçantal, -a : que s'esquinça aisidament ; qu'esquinça las aurelhas (bruch)
La musica esquinçanta de las discotècas.
esquinçar (v. tr.) : estripar ; fiusar.
esquinçar (s') : s'estripar ; se fiusar.
De mal esquinq : de mal esquinqar.
esquinçat, -ada : estripat, -ada ; fiusat, -ada.
A esquinçada sa rauba a d'aram crancut.
esquintament : accion o resulta d'alassar o de s'alassar.
esquintar (v. tr.) : alassar bravament ; abenar.
esquintar (s') : s'alassar bravament ; s'abenar.
 « *esquinçar* » : v. **esquinçar**.
 « *esquipar* » e derivats : v. **equipar**.
esquipòt : gresièr ; pelhòc que i se sarrava l'argent d'estalvi ; fortuna ; argent estalviat (esparnhat)
esquirau : bofiga / bofiòla (bulla d'aire)
esquiròl / esquiròu : mamifèr rosegaire (*Sciurus vulgaris*)
esquironèl : faucilh (martinet negre) ; moisset.
esquiritrar (v. tr.) : estripar / esquinqar.
esquiritrar (s') : s'estripar / s'esquinçar.
esquisma (m.) : division / separacion dins una granda religion.
esquismatic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a un esquisma ; persona que fa o que seguís un esquisma.
esquist : nom generic de ròcas metamotficas en sisas que se pòdon aisidament separar.
La lausa es un esquist : una ròca esquistosa.
esquist, -a : requist (deliciós, -osa ; recercat, -ada)

esquistament : d'un biais requist.
ESQUISTO : forma prefixada del grèc *skhistòs* (fendasclable)
esquistoïde, -a : que revèrta d'esquist.
esquistós, -osa : de la natura de l'esquist.
esquistòsi (f.) : afeccion pulmonara amodada per la respiracion de posca de lausa.
esquistositat : estat de quicòm en sisas, coma la lausa.
esquitar (v. tr. e intr.) : resquitar (gisclar ; regisclar / repescar) espocar.
esquitar (s') : pagar ; se liberar ; tornar ganhar çò perdut.
esquiu, -iva : escalabrós, -osa / abrupte, -a ; fèr, -a ; freg, -ja (pas amistós) ; ostil, -a ; dificil, -a. (R. III, 191)
esquiva : trauc fach dins l'enbàs d'una fustalha ; bonda per aquel trauc. *En esquiva* : de galís.
esquivança : accion d'esquivar, d'eludir, de fugir ; resisténcia ; refús ; *aversion (v. L. p. 36 a avers)
esquivar (v. tr.) : evitar ; defugir ; eludir ; lisar (s.f.)
esquivar (s') : s'esquifar / fugir ; se tirar de pels passes.
ESQUIZO : forma prefixada del grèc *skhizein* (partir / dividir / fendasclar)
esquizocarp (m.) : frucha indeïscenda pluricarpelara que, un còp madura, se partís en monocarps.
esquizocèla (f.) : caduna de las cavitats del còrs que conten de sang.
esquizofasia : dissociacion grèva del lengatge.
esquizofrèn, -a : persona que patís d'esquizofrenia.
esquizofrenia : malautiá mentala caracterizada per la pèrdia d'unitat de la personalitat.
esquizofrenic, -a : relatiu, -iva a l'esquizofrenia.
esquizogamia : tip de reproduccion asexuala.
esquizogenèsi (f.) : mòde de multiplicacion per fragmentacion.
esquizogenic, -a : relatiu, -iva a l'esquizogenèsi.
esquizogonia : tip de reproduccion asexuala.
esquizografia : perturbacion del lengatge escrich.
esquizoïdia : tip de constitucion mentala que pòt amodar l'esquizofrenia.
esquizoïde, -a : natura d'un estat mental o d'una persona al limit de çò normal.
esquizomania : forma ateunida de l'esquizofrenia.
esquizomicèt (m.) : bacteria.
esquizotimia : qualitat de q.q. que balha fòrça importància a la vida interiora, çò que sembla lo destacar de las realitats dels cadajorns.
esquizotimic, -a : relatiu, -iva a l'esquizotimia.
ess- : v. tanben **eis-, ens-**
èssa (f.) : nom de la letra S ; trajectòria en forma de S.
Lo plural dels noms es « -s » se fa en « -es ».
èssa (f.) : cavilha en S per fusòl (ais, aissèl, aissòl) ; aplech de fabre per sarrar las brancas de las tenalhas ; anèla dobla de brabant.
essar (v. intr.) : far d'èssas per montar pus aisidament per un cropical.
« essença » (fr. l.p.) : v. **gasolina**.
essència : çò que fa lo fons de l'èsser o de quicòm mai (natura / çò permanent e invariable) ; concentrat (substància volatila tracha d'una planta per distillacion) ; resumit ; mena d'arbre. (R. VI, 263)
*Per essència, l'arma de l'òme es immortala.
D'essència de ròsa, de lavanda, de violeta...
'essència de sa pensada es dins aquel libre.
Las essèncias rosinosas (resinosas)*
essencial, -a : relatiu, -iva a l'essència ; çò pus important.

essencialment : d'un biais essencial ; per natura.
Essencialment, lo còrs de l'òme es mortal.
« essens - essent » : v. **ensem.**
èsser / èstre (v. aux.) : existir ; se trobar endacòm. v. **èstre**.
èsser (m.) : existéncia ; biais d'existir.
essiagat, -ada : espelinsat, -ada / espelhandrat, -ada.
essilagat, -ada : enlusernat, -ada / esbleugit, -ida.
« essinge » : v. **descinge**.
« essinjar » : v. **descinjar**.
« essiolar » / « eissilhar » : v. **eissalar**.
« essirar » : v. **ecirar**.
essun : substància graissosa susada per la pèl del moton.
èst : orient / levant.
estabat : pròsa que se cantèt tre las originas de la Glèisa per onorar la dolor de la Santa Verge al pè de la crotz.
v. *Stabat mater*, p. 930 e 940 (fin de letra P)
estabilhon : tròc de pèl talhat per fa un gant.
estabilhonar (v. tr.) : ateunir un estabilhon abans de talhar los dets del gant.
« estabiliment » (arc.) : v. **establiment**.
estabilitat : equilibri. (R. III, 205)
estabilizacion : accion o resulta de stabilizar o de se...
estabilizar (v. tr.) : afermir (far venir estable, -a) (R. III, 204)
estabilizar (s') : s'afermir (venir estable, -a) (R. III, 204)
mas de notar qu'a la debuta la forma « **stable** » existissiá tanben : (R. VI, 507)
establada : contengut d'un estable ; bestial d'un estable ; personas que fan una velhada dins un estable ; fems d'un estable.
establaire, -a : persona que lòtja lo bestial.
establament : d'un biais estable.
establariá : los estables d'una abitarelà o d'una bòria.
establatge : accion o resulta d'establar o de s'establar.
establar (v. tr.) : metre lo bestial a l'estable.
establar (s') : se claure dins un estable amb lo bestial.
estable (subs.) : airal per lotjar de bestial.
estable, -a (adj.) : en equilibri.
establida : ancian drech senhoral ; establiment ; demòra.
establiment : bastissa ; demòra ; accion d'establir o de s'establir.
establir (v. tr.) : fondar d'un biais estable ; instituir ; fixar ; decretar ; ordenar ; plaçar ; cabir (maridar)
establir (s') : se fixar dins un airal ; se maridar.
establit, -ida : cabit, -ida (maridat, -ada)
Totas sas filhas son establidas.
estaboisson : manat de pelhas o de palha per fregar (fretar) o per far tap.
estaboissonar (v. tr.) : tapar o fregar. *Estaboissonar un caval.*
estabordiment : accion o resulta d'estabordir.
estabordir / estabornir (v. tr.) : estordir ; assucar (far pèdre lo sentit, d'un brave còp sul cap) ; estabosir v. çaijós.
estabosiment : accion o resulta d'estabosir.
estabosir (v. tr.) : estonar aicisèm (bravament) ; assucar.
estabosir (s') : s'estonar bravament.
establacion : accion de mantèner lo bestial dins un estable.
establacion liura : accion de mantèner pas lo bestial dins un estable.
estac : ligam ; correjon de sabata.
estaca : pal e còrda per estacar lo bestial ; encencha de pals ; plant d'oliu.
estacada : restanca (peirada / levada facha amb de braves pals) mena de lavanda (*Lavandula Stoechas*)

estacador, -adoira : que pòt o que deu èsser estacat, -ada.
Òme estacador : òme fòl a èsser estacat.

estacadura : estat de q.q. de tròp estacat ; avarècia ; tenacitat.

estacaire, -a : persona qu'estaca.

estacament : afeccion ; avarècia.

estacant, -a : afectiu, -iva ; atrasent, -a ; interessant, -a.

estacar (v. tr.) : ligar (li 'ar)

estacar (s') : se prene d'afeccion per ; se ligar.

estacareda : plançon d'olius.

estacat, -ada : sarrat, -ada / avar, -a.

estacion : pausa / arrèst ; punt d'arrèst ; airal per i passar una temporada mai o mens longa ; caduna de las catòrзе pausas del camin de croz de Jèsus ; biaís de se téner suls pès.
Estacion de metrò, de camin de fèrre.
Estacion termala. Estacion d'espòrts d'ivèrn.
L'estacion depès es penibla per d'unas personas.

estacionament : accion o resulta d'estacionar.

estacionar (v. intr.) : s'arrestar endacòm un moment.

estacionari, -ària : estantís, -issa (que bolèga pas)

estadal / estadau : anciana mesura de longor ; paquet de ciris.

estadi : anciana mesura de longor de 185 m. ; airal public per d'exercicis atletics o per practicar un espòrt ; cadun dels periòds del desvolopament d'unas plantas, d'unes animals, d'unas malautiás.

estadir (v. tr.) : alassar / fatigar.

estadir (s') : s'alassar / se fatigar.

estadis, -issa : estantís, -issa / estacionari, -ària ; que dormís (aiga) ; esventat, -ada ; resclaufit, -ida ; rance, -ça ; agre, -a ; servat, -ada tròp de temps ; inchalhent -a ; faisandat, -ada.
Aquela aiga estadissa m'agrada pas gaire.
Avèm un temps estadís.

estadissar (v. intr.) : rancejar (venir rance ; sentir a rance)

estafanari : tafanari / cuol / patèrlas / patèrnas.
« *estafar* » : v. **esfatar**.

estafeta : cavalièr que portava los messatges ; agent de transmission.

estafièr : vailet armat ; garda del còrs.

estafièira : comaire rusada ; marrida femna.

ESTAFIL- : forma prefixada del grèc *stafyle* (luseta ; grun)

estafiliti (f.) : inflamacion de la luseta.

ESTAFILO- : v. **ESTAFIL-**

estafilocòc : mena de micròbi.

estafilococcia : infeccion per estafilocòcs.

estafilotomia : seccion cirurgicala de la luseta.

estafinhar (v. tr.) : desdenhar / lefinhar (far culèfas de)

estafinhós, -osa : desdenhós, -osa / lefinhós, -osa.

estagi : periòd de formacion o de perfeccionament.

estagiari, -ària : persona que fa un estagi.

estagnacion : estat de çò qu'estagna.

estagnar (v. intr.) : rajar pas ; bolegar pas.

estaire, -a : desobrat, -ada ; aquesat, -ada / mut, -uda.

estajan, -a : logatari, -ària ; abitador, -a (persona que viu, qu'abita dins un airal)

estajar (v. tr. e intr.) : demorar / abitar.

estajanariá : casal de paisan paure.

estalactita : concrecion que se fa a la vòuta d'una cauna.

estalacmita : concrecion que se fa al sòl d'una cauna.

estala : sèti de canonge dins una catedrala ; compartiment de caval entremièg dos corondats.

estalaire, -a : persona qu'estala t. a. çaijós.

estalar (v. tr.) : installar ; desplegar / etalar / expandir.

estalar (s') : s'installar ; se desplegar / s'etalar / s'expandir.

estalatge : banca / taulièr.

estalausir (v. tr.) : passir / marcir / blasir / rafir.

estalausir (s') : se passir / se marcir / se blasir / se rafir.

estalausit, -ida : passit, -ida / marcit, -idat / blasit, -ida / rafit, -ida.

estaloirar (v. tr.) : expandir bravament.

estaloirar (s') : s'expandir bravament, inchalhentament.

estalhants (m. pl.) : cisèls braves de talhaire d'estòfas.

estalhar : doblèt de talhar.
« *estalarinha* » : v. **telaranha - rantèla**

estalpairar : doblèt de talpairar. v. **talpairar**.

« *estalpeirar* » : v. **talpairar**.

estalpieirar (v. tr. e intr.) : tuar las talpas ; desbarrassar un camp de las talpas.
« *estartèr* » (angl.) : v. **amodaire**.

estalvi / estalviament : accion d'estalviar ; çò estalviat.
Estalvi d'argent, de temps, de pena...

estalviaire, -a : persona qu'estàlvia.

estalviar (v. tr.) : esparnhar ; despensar pas ; se passar de.

estalviar (s') : se despensar pas.

estam : mena de metal (R. III, 200)
lana cardada ; estòfa de lana ; cadena de teisseire.

estamador : aplech per estamar.

estamaire, -a : persona que son trabalh es d'estamar.

estamar (v. tr.) : recobrir un metal d'una pellicula d'estam.

estamatge : accion o resulta d'estamar.

estambòt : ròda de popa (mar.)

estamenha (forma atestada en Roergue) : organ sexual mascle dels vegetals a flor. (R. III, 200 - L. 175)

estament : estat / situacion.

estamièr, -ièira : topinièr, -ièira que trabalha l'estam.

estamina : estòfa de lana bravament leugièira ; estòfa de coton per far de cortinas ; sedaç / tamís / colador ; estamenha / estamina (L. 175)

estaminada : un plen sedaç / un plen tamís.

estaminier, -ièira : persona que fa d'estamina.

estaminifèr, -a : dotat, -ada d'estaminas.

estamós (plt.) : mena de lavanda (*Lavandula spica*)

estampa : mòtle d'acièr per estampar en relèu d'images sus de metal o sus de fust ; aplech per estampar ; image estampat amb una placa de coire o de fust engravada ; mena / sòrta.
v. **xilografia**, en fin de letra X.

estampador : airal que i s'estampa.

estampadoira : aplech per estampar.

estampadura : emprenta ; marca ; forma.

estampaire, -a : persona qu'estampa, qu'imprimís.

estampanal : rosta / tanada / tabassada / tustassada.

estampar (v. tr.) : far d'estampas ; imprimir.
Estampar de libres es lo trabalh d'un estampaire.

estampariá : airal que i s'estampa, que i s'imprimís.

estampatge : accion d'estampar, d'imprimir.

estampèl : propaus ; parlada ; revòuge (bruch grand) ; drapèu ; tablèu. *En estampèla* : en desòrdre / forra-borra.
Far estampèl : cridar tan fòrt coma autrú.
Far d'estampèl : far de bruch.
Téner estampèl : téner lenga a q.q.

estampida : mena de poesia dels trobadors.

estampilha : sagèl que la signatura de q.q. i es engravada.

estampilhar (v. tr.): marcar amb una estampilha.
estampilhatge: accion o resulta d'estampilhar.
estampir (v. tr.): ressonar / ressondir; resclantir.
estanc, -a (adj.): que laissa pas passar l'aiga; moquet, -a; arredut, -uda / abenat, -ada. *Soi estanc*: ne pòdi pas mai.
estanc (subs.): arrèst; barratge; pilar de fust; pal.
estanca: pièja / espicon (pal, forcat, pilar... espintat en tèrra o sus un supòrt per empachar quicòm de tombar)
estança: estatge; cambra; pòrt pichon; calanca; situacion; posicion; estacion de pesca; tròç de fust dins la mag, per empachar la pasta de s'expandir; estròfa: « *Aquel jorn, sabi que vendrà, e benlèu dins qualques annadas. Escotatz-me plan, camaradas: aquel jorn, sabi que vendrà* »... J.B.
estancaset (m.): abeurador pel bestial; airal que i se pòt beure un còp.
estancada: massa d'aiga; barratge; pesquièr; enclusa; paret de sosten; terren sostengut per una paret.
estancar (v. tr.): arrestar / far obstacle a; de mercé l'estança, empachar la pasta de s'expandir dins la mag; espiconar un arbre; tampar la vaca (pala) d'un molin d'aiga; atudar la set. *Estancar lo molin*: l'arrestar. *Estancar lo sang*: l'arrestar. *Estancar los plors*: quitar de plorar. *Estancar la set*: atudar la set. (R. V, 299)
estanci: doblet d'estança (apartament)
estançon: estanca / estant / estantòl. v. **estanca**.
estançonar (v. tr.): espiconar / apiejar.
estandard (adj. inv.): conforme a la nòrma, al modèl pus corrent.
estandard: bandièira; banca / talhièr (R. III, 201)
estandardizacion: accion o resulta d'estandardizar.
estandardizar (v. tr.): conformar quicòm a una nòrma.
estandardizar (s'): se conformar a una nòrma / se normalizar.
estanh: massa d'aiga dins una depression de terren.
Estanh: vilòta de Roergue (Occitània)
estanha / estanhador (arc.): instrument manual de filaira (tròç decuèr o d'estòfa per aparar las mans d'una filaira)
estanhada: vaissèla d'estam.
estanhhal: airal umid.
estanhhar (v. intr. e tr.): gapir; far conflar una barrica; assadolar; tressecar; estamar v. (R. III, 201)
estanhhar (s'): se tressecar.
estanhocar (v. tr.): enlevar los tanòcs d'un polet.
« *estanilhar* » / « *estenilhar* » : v. **estendilhar**.
estanhòl: estanh pichon.
estanhon: recipient metallic; estanhador de filaira.
estanisson (plt.): (*Lampsana communis*)
Estanislaui: prenom.
estanquet (m.): doblet popular d'estanca-set.
estanquièr: persona que s'ocupa dels cavals dins un estable.
estant / estantòl: v. **estanca**.
estantar / estantinar (v. tr.): espiconar / apiejar.
estantiat, -ada: arredut, -uda de lassieira / abenat, -ada.
estantís, -issa: estadís, -issa / estacionari, -ària; que gapis / que chorra / que bolèga pas / qu'estanha; que sentís a resclaufit; rance, -ça; inchalhent, -a / indolent, -a.
Aiga estantissa. Cambra estantissa. Òme estantís.
estant que (conj. de subordinacion): del moment que / vist que.
« *estapa* » : v. **etapa**.
estaqueta: bendeleta / veta d'estòfa.
Estaqui / Estachi: prenom. (e non pas « *Eustache* »)

estar (v. intr. arc.): èsser; s'endevenir / se capitar; convenir; plegar de...; s'atardivar; se passar de...; mancar de...
Està a Rodés: viu a Rodés.
Està-te de fumar: arrèsta-te de fumar!
Està tròp: tarda tròp. *Està suau*: cala-te!
Estant que: vist que. *D'aquí estant*: d'aicí.
Estar en justícia: recòrrer a la justícia.
Cal pas estar d'aprene: se cal pas arrestar d'aprene.
Laissa-me estar: laissa-me tranquil!
Lo negre t'està plan: lo negre te va plan.
Està coma un estront sus un genèst.
Pòt estar que: pòt arribar que.
Soi estat anat a la fièira: m'arribèt d'anar...
Totjorn està que...: çò segur, es que...
estar (s'): se téner; s'absténer / plegar de; se'n téner a.
estarda / austarda: mena d'aucèl (*Otis tetrax*)
estarengla: festuc que s'engulha jos la pèl.
estarenglada: fissadura d'estarengla.
estarenglar (s'): se trapar una estarengla.
Pèdescauça sus aquel ponde, t'estarenglaràs!
estarenglat, -ada: que s'es trapat, -ada una estarengla.
« *estariganhar* » e derivats: v. **estelaranhar**.
estarir (s'): se tarir / s'agotar.
estarit, -ida: tarit, -ida.
estarrussar (v. tr.): doblet d'esterrassar; assucar.
estarrussar (s'): s'assucar. *S'estarrussèt de tombar d'un arbre.*
estartallisar (v. tr.): desrevelhar / desendormir (s.f.)
estartir (s'): s'estirar sus un banc.
« *estarviar* » (rotacisme): v. **estalviar**.
estasaire, -a: persona qu'avalora (qu'estima) quicòm.
estasar (v. tr.): avalorar (pagelar / estimar / apreciar) en general.
« *estasi* » e derivats: v. **ex-estat**: condicion (biais d'èsser a un moment donat); profession; lista / inventari; division territoriala; govèrn / ensemble de las institucions que nos govèrn; nacion.
Soi pas en estat d'entrepene un tal prètzfach.
Es en estat d'arrestacion. Es menusièr de son estat.
Far un estat de las despensas e de las recèptas.
estatge / estatja: apartament / residència / demòra; enart; laissa (e non pas « *estagèira* » (fr.) (R. III, 205)
estatic, -a: en estat de repaus o d'equilibri; relatiu, -iva a l'Estat.
estatisme: gestion dirècta de l'Estat dins lo domeni economic.
estatista (m. e f.): relatiu, -iva a l'estatisme; adèpte, -a de l'est...
estatistic, -a (de l'al. *Statistik*): relatiu, -iva a l'estatística.
estatística (de l'al. *Statistik*): metòde matematic basat sul calcul de las probabilitats.
estatisticament: d'un biais estatistic.
estatistician, -a: especialista (m. e f.) de las estatísticas.
estatizacion: nacionalizacion encara pus anormala.
estatizar (v. tr.): far administrar per l'Estat.
estatja (f.): plan d'apartament; enart de maçon.
estatjar (v. tr.): far d'estatjas per bastir o perbocar un ostal.
ESTATO-: forma prefixada del grèc *estatòs* (stable) (adj.)
estatorcist: organ d'equilibri d'unes invertèbrats aquatics.
estator (m.): partida fixa d'un motor o d'un generator electric.
estatua: representacion en relèu dins lo fust, la pèira, lo metal... d'una persona o d'un animal. (R. III, 212)
estatuari, -ària: relatiu a las estatuas; persona que fa d'estatuas; art de far d'estatuas.
estatueta: estatua pichona.
estatura: auçada d'una persona; son envergadura.

estatuir (v. tr.): establir; ordenar; reglar.
estatut: çò qu'es estat estatuit; çò que fa fôrça de lei.
Los estatuts d'una societat.
estatutari, -ària: confôrme, -a als estatuts.
estatutàriament: conformament als estatuts.
estaudèl: nom de diferentas causas que servisson de supòrt.
Estaudèl de banca (de taulièr). *Estaudèl de pintor.*
estaudet: pèça de garric que quicha la frucha dins un truèlh.
estaupieirar (v. tr.): v. **estalpieirar**.
estaurant, -a: embaumant, -a / redolent, -a / nolent, -a.
estaurar (v. tr.): embaumar / embalsemar / perfumar.
estaurar (s'): s'embaumar / s'embalsemar / se perfumar.
estaussar (v. tr.): bresar las motas.
estautiá: desaguici (coquinariá); falorditge.
estauvi e derivats: v. **estalvi**.
estavanida / estavaniment: accion de s'estavanir.
estavanir (v. intr. e tr.): assucar (far pèrdre coneissença d'un brave còp sul cap); afaïhocar.
Cal estavanir un lapin abans de lo sangnar.
Estavaniguèt de paur.
estavanir (s'): pèrdre coneissença.
S'estavaniguèt quand vegèt que lo sang rajava.
este, -a (arc.): aqueste, -a.
ESTEAR-: forma prefixada del grèc *stear* (graiissa)
estearat: sal o estèr de l'acid estearic.
estearic, -a: relatiu, -iva a l'estearina.
estearina: substància que se tròba dins d'unes animals o vegetals graissoses.
Amb d'estearina se fan de candelas (L. 62)
ESTEAT-: forma prefixada del grèc *stear, steatòs* (graiissa)
esteatita: varietat de talc d'unas ròcas metamorficas.
ESTEATO-: forma prefixada de *stear, steatòs* (graiissa)
esteatocit (m.): cellula constituenta del teissut adipós.
esteatòma (m.): lópia (tumor graissosa benigna)
esteatomèria: depaus graissós considerable sus la fàcia extèrna de las cuèissas o de las ancas.
esteatonecròsi (f.): necròsi del teissut adipós.
esteatopigia: ipertrofia graissosa de las gautas del cuol.
esteatorrèa: eliminacion considerabla de matèrias grassas per las matèrias fecalas.
esteatòsi (f.): envasiment de las cellulas d'un teissut per de granulacions graissosas.
estebesir (v. tr.): far venir tebés (ni caud ni freg)
estebesir (s'): venir tebés.
estèc: ancian jòc de cartas; biais de far / metòde; adreça / abiletat / abilesa; aplech de fust que los terralhiers se'n servisson per modelar; postelha / postilha.
« *estefinhar* »: v. **estafinhar**.
esteganografia: criptografia.
esteganografic, -a: criptografic, -a.
estel / estela / « *estèla* » (l.p.): planeta; taca blanca sul front d'un caval; rotonda en forma d'estela; gota.
Estela d'argent (plt.): (*Leontopodium alpinum*)
Estela de camp (plt.): (*Nigella Damascena*)
Estela de la coa longa (l.p.): cometa.
Estela de cinèma: actor celèbre, actritz celèbra.
Estela de fuòc: beluga. *Estela fugaça*: meteorit.
Estela del pastre, del ser, del matin: Vènus.
Estela de mar (mena de peis): (*Squalus stellaris*)
Estela polara: estela que marca la direccion del nòrd.
Estela - Esteleta: prenom.

estèla / astèla: ascla (esclat de fust, bèl o pichonèl) bròca; esclapa (esclat de fust); arescle per braç fracturat; estarengla; pangon (cavilha de fèrre o de fust); estèla discoïdala (monument monolitic qu'es una pèira plantada, longaruda, del cap arredondit en forma de disc simbol del solelh, amb o sens inscripcion, o una marca de limit, o un senhal, o encara, plan pus tard, una mena de crotz de camin, de cementèri)
Las estèlas revèrtan lo soc: tal paire tal filh.
estelam / estelum: las estelas en general; todas las estelas.
estelar (v. tr. e intr.): asclar (far d'estèlas, far d'asclas) tustassar amb una esclapa; aplechar una fractura amb dos arescles per la redusir.
estelar (s'): se cobrir d'estelas (cèl); se fendilhar; se fendasclar; s'espètar; se bresar; s'estarenglar.
De caminar pèdescauç me soi estat estarenglat.
estelaranha: desformacion de telaranha.
estelaranhar: enlevar las telaranhas.
estelejar (v. tr. e intr.): beluguejar; miralhejar; lugrejar; lusir; se clavelar d'estelas.
Lo cèl esteleja, signe que deman farà bèl temps.
esteleta: estela pichona; estèla pichona; asterisc: *
lenga d'aucèl (plt.): (*Stellaria Holostea*)
estelicòta: goteta (gota pichonèla)
estelha: gota de pluèja; gota de grais o d'òli sus un bolhon; rusca de la camba de cambè; çò lenhós dins lo cambè; estarengla.
estelha d'aiga (plt.): (*Callitriche verna*)
estelha de mar: quin que siá dels equinodèrms en forma d'estela.
estelhada / estelhadura: estarengla (festuc engulhat jos la pèl)
estelhar (v. impers.): far de gotas (començar de plòdre)
estelhar (s'): trapar una estarengla.
estelhons: brisadís de cambè bargat (bresat)
estelhonar (v. tr.): bargar lo cambè; desruscar los arbres.
estelhós, -osa: lenhós, -osa.
« *estelinga* » e derivats: v. **estarengla**.
estelon: estela pichona; estèla pichona.
estelonar (v. tr.): destacar per estelon o estarenglas.
estelonar (s'): se destacar per estelons o estarenglas.
estelós, -osa: eriçat, -ada d'estarenglas.
estenalhada: çò agafat amb d'estenalhas.
estenalhas (f.pl.): instrument per agafar quicòm.
estenalhar (v. tr.): agafar amb d'estenalhas.
esténcia: expandida; domeni.
estendal: tremalh per la pesca.
estendalha: quantitat brava de causas expandidas; brave expandi d'aiga.
estendard: bandièira; expandida brava; expandida de banca de mercadièr.
estendatge: airal que l'òm i expandís; çò expandit.
estendedor: secador / secadoira / solelhador; instrument d'estampaire.
estendeire, -a: persona qu'expandís quicòm.
estendilh: gota / esclaca / chic.
estendilhar (v. tr. e intr.): estirar; alongar; expandir; gotejar (tombar glop per glop)
estendilhar (s'): s'espatairar (s'estirar pel sòl, braces e cambas escartats)
estendilhier: punt que l'aiga d'una teulada i tomba.
estendre (v. tr.): expandir; alongar; estirar pel sòl; desvelopar; fenejar (expandir o bolegar çò dalhat)

estendre (s') : s'expandir ; s'alongar ; s'estirar pel sòl.
estenduda : expandi ; expandida.
estenhement : anequeliment ; escantiment.
 « *estenguir* » : v. extingüir.
esténher / esténger (v. tr.) : atudar ; estofar ; escanar ; engalhostar ; ofegar / sufocar ; enibir (interdire)
Estenhement de votz : extincion de votz.
ESTENO- : forma prefixada del grèc *stenòs* (estrech)
estenocardia : esquinància (angina) de peitrina.
estenocefalia : estrechesa de la clòsca.
estenodactilò (m. e f.) : apocòpa d'estenodactilograf, -a.
estenodactilograf, -a : persona qu'a l'art d'escriure amb de signes abreujaires convencionals.
estenografia : art d'escriure amb de signes abreujaires convencionals.
Un esclau inventèt l'estenografia. v. **tironian**.
estenografiar : escriure en caractèrs estenografics.
estenografic, -a : relatiu, -iva a l'estenografia. v. **tironian**.
estenograficament : d'un biais estenografic.
estenosat, -ada : anormalament estrech, -a.
estenòsi (f.) : estrechiment d'un canal o d'un organ natural.
Estenòsi del pilòr.
estenotipe : maquina per transcriure un tèxt a la velocitat de la paraula.
estenotipia : art d'escriure amb un estenotipe.
estenotipista (m. e f.) : persona capabla d'escriure amb un estenotipe.
estepa : canaula (colar de fust per menar una bèstia a la fièra)
estèpa : vasta plana inculta o esterila de las regions tropicalas o de climat continental semi-arid.
estequidura : estat de magror.
estequir (s') : se crebar de trabalh ; magrir ; se tressecar.
estequit, -ida : magre, -a coma un pic ; descarnat, -ada ; enclit / tressecat (gran)
Estèr : prenom.
estèr : còrs que resulta de l'accion d'un acid carboxilat sus un alcoòl, amb eliminacion d'aiga.
esterasa : enzim qu'amòda l'idrolisi dels estèrs dels acids mineals o organics.
ESTEREO- : forma prefixada del grèc *stereòs* (solid ; espacial)
estereocromia : metòde (m.) de fixacion suls las parets de pinturas a l'aiga per una solucion de silicat de potassi.
estereocromic, -a : relatiu, -iva a l'estereocromia.
estereofonia : tecnica d'enregistrament elaborat.
estereofonic, -a : relatiu, -iva a l'estereofonia.
estereografia : art de representar los solids per projeccion sus un plan.
estereografic, -a : relatiu, -iva a l'estereografia.
estereomètre : instrument per mesurar los solids.
estereometria : metòde (m.) per mesurar los solids.
estereoscòpi : instrument d'optica per la vision de relèu.
estereoscopia : vision de relèu, de mercé un estereoscòpi.
estereoscopic, -a : relatiu, -iva a l'estereoscopia.
estereotipe : placa de metal tipografica ; opinion tota facha, formula banala.
Un discors politic es sovent claufit d'estereotipes.
estereotipar (v. tr.) : far l'estereotipe d'una composicion tipografica ; imprimir amb d'estereotipes.
estereotipat, -ada : obtengut, -uda per estereotipia ; de la natura d'un estereotipe ; convencional, banal.
Sorire estereotipat. Conversa estereotipada.

estereotopic : metòde (m.) de reproduccion de formas, de tèxtes, de clichats fotografics ; repeticion patologica que consistís a tornar far de contunh los meteisses gèstes, los meteisses comportaments (L. 87)
estèri (m.) : mètre cubic (unitat de mesura per la lenha)
esterificacion : accion d'un acid carboxilic sus un alcoòl e que resulta en estèr.
esterificar (v. tr.) : transformar en estèr.
esterigal : airal esteril (improductiu)
esteril, -a : que pòrta pas frucha (t. a.)
esterilet (m.) : dispositiu contraceptiu femenin.
esterilitat : estat de çò esteril. (R. III, 216)
esterilizacion : accion o resulta d'esterilizar.
esterilizador (m.) : aparelh d'esterilizar.
esterilizador, -airitz : qu'esteriliza. *Pilula esterilizadoritz.*
esterilizar (v. tr.) : far venir esteril, -a o improductiu, -iva ; privar del poder de reproduccion ; destruir las marridas bacterias e los autres microorganismes que se tròban endacòm. *Esterilizar lo lach.*
estèrle, -a (adj. e subs. m. o f.) : esteril, -a ; jovent, joventa pas encara maridat, -ada ; domaisèl (arc.), domaisèla.
estèrle, -a / estèrlhe, -a : persona cortacuèissa.
esterlejar (v. tr.) : far venir esteril / desmasclar.
esterlin (arc.) : moneda escocesa qu'aviá cors en Euròpa als sègles dotzen e tretzen. (R. III, 216)
 « *esterlizar* » : v. **esterilizar**.
esterlucac, -ada : que los uèlhs li fan quatre / qu'a la berluga ; tocat, -ada de la coeta de l'anhèla.
esternir (v. tr.) : terrassar (far tombar) / estirar pel sòl / expandir ; apalhar (cambiar lo palhat del bestial)
esternit, -ida : terrassat, -ada ; apalhat, -ada.
ESTERNO- : forma prefixada del grèc *sternòn* (sternum)
esternoclavicular, -a : relatiu, -iva al *sternum* (lat.) e a la clavícula.
esternocostal, -a : relatiu, -iva al *sternum* (lat.) e a las costèlas.
esternum (l.p.) : v. *sternum*.
esternopag (m.) : monstre doble del còrs doble, fàcia contra fàcia e que se ten del tròç dins de l'embonilh (boton mèstre) entrò al *sternum* (lat.)
esternotomia : seccion cirurgicala del *sternum* (lat.)
esternudaire, -a : persona qu'esternuda sovent.
esternudament : bruch que se fa quand òm esternuda.
esternudar (v. intr.) : far pel nas una explosion d'aire involontària e espasmodica, a causa d'una irritacion de las mucosas nasalas.
esternudatge : accion d'esternudar.
esternut : esternudament v. çaisús.
esternutatòri, -òria : que fa esternudar. *Lo pèbre es ...*
esteròid, -a (subs. e adj.) : còrs derivat del nucli esteròl.
Las ormonas genitalas son esteroidas.
esteròl : substància organica de mantun cicle d'atòms de carbona e d'una fonccion alcoòl.
-ESTEROL : forma sufixada del grèc *stereòs* (solid) v. **colesteròl**.
 « *esterpar* » e derivats : v. **extirpar**.
esterrassar (v. tr.) : rossegar / carrassar ; capvirar.
esterrassar (s') : se capvirar.
esterrenal : tèrra inculta cobèrta de pèiras e de grava.
esterrissada : rossegada.
esterrissar (v. tr.) : esterrassar / gratar la tèrra ; terrassar.
esterrolhar (s') : s'alimenar (se rebalar per tèrra)

esterrussar (v. tr.): assucar (tustar sus la suca e far pèdre coneissença) ; terrassar (far tombar)

esterrussar (s') : se macar en tombant ; s'assar.

estèrs, -a : blos, -a / pur, -a (en parlant de causas secas e solidas)

estervelh / estorvilh : joguina de drollets (notz curada e traucada verticalament e horizontalament, broqueta que fa axe vertical amb quatre braces en crotz espintats planièrs sus la cima de l'axe, fial (fil) estacat al mièg de la broqueta e que sortís pel trauc orizontal. Lo drollet enrotla lo fial sus la broqueta, tira subran, puèi dona d'ample per que lo fial desenrotlat se tome enrotlar automaticament en fasant virar los quatre braces de la crotz) ; vent folet / ventaròla / revolumada.

Viu, viva coma un estervelh.

estervelhada : còp de vent folet ; revolumada.

estervelhar (v. tr.) : escarabilhar (desrevelhar) (s. f.)

estesa (arc.) : garbas expandidas per èsser batudas al flagèl.

estesenar (v. tr. arc.) : tustar al flagèl ; tustassar.

estesia : sensibilitat ; percepcion ; sensacion.

-ESTESIA : forma sufixada del grèc *aisthesis* (sensibilitat)
v. **anestesia - radiestesia.**

ESTESIO- : forma prefixada del grèc *aisthesis* (sensibilitat)

estesiogèn, -a : que modifica la sensibilitat en l'amplificant.

estesiologia : estudi de la sensibilitat, de las sensacions en general.

estesiomètre : instrument per mesurar la sensibilitat tactila.

estesiometria : accion de mesurar la sensibilitat tactila.

estèta (m. e f.) : persona que met çò bèl al dessús de tot.

estetic, -a : relatiu, -iva al sentit de çò bèl.

estetica : sentit de çò bèl ; qualitat de çò agradiu de véser.

esteticament : d'un biais estetic.

estetician, -a : especialista (m. e f.) d'estetica.

estetisme : comportament (L. 87) dels estètas.

ESTETO- : forma prefixada del grèc *stethòs* (peitrina)

estetoscòpi (m.) : instrument per escotar lo pitral dels malauts.

estetoscopia : accion d'escotar amb un estetoscòpi.

esteva (arc.) : margue de l'araire.

estève (m.) : mena de còca o de galeta per la Sant Estève ; palhassa (òme maladrech, flandrolhàs e malabilhadàs)

Estève - Estevèna - Estevèna : prenom.

Sant Estève : pus primièr martir de la fe.

Planh de sant Estève : pus primièr tèxt occitan legit o cantat dins totas las glèisas de totas las Gàllias, abans l'evangèl del 26 de desembre.

v. **Planh e Epistòlas farcidas** (après **farcit**)

estevèna : femna piotassa.

estiba : chai / celièr pel vin e per l'òli ; fustalha (recipients per colar los liquids) ; cargament d'una nau ; arrimatge de la carga d'una nau ; saurra (lèst) per equilibrar lo cargament d'una nau ; fons de cala ; bonda de fust per la fustalha.

estibar (v. tr.) : colar lo vin ; lo transvasar ; arrimar ; apilar lo cargament d'una nau ; l'arregar coma cal.

estibar (s') : s'apilar / s'amolonar.

estibatge : accion o resulta d'estibar. t. a. çaisús.

estiblada : tibadura ; usura del linge ; escorreguda longa ; lassiera (fatiga) ; tanada / rosta / tabassada.

estibador / estibraire (t. tecn.) : estanhador de filaira (tròc de cuèr o d'estòfa per aparar las mans d'una filaira) ; paumèla de cordièr.

estiblar (v. tr.) : estirar e expandir lo linge ; brandir una escanha (madaissa) per le desenrambolhar e la desvolzar pus aisidament ; bresar lo cambè, lo fialbastar e lo penchenar ; blisar (usar) lo linge ; estrilhar / tustassar / tanar / tabassar.

estiblar (s') : se tibar ; s'esperforçar ; s'usar.

estiblassada : tustassada / tabassada / rosta / tanada.

estiblassar (v. tr.) : estrilhar / tustassar / tabassar.

« *estida* » :

v. **sentida.**

estifla : emplastre / sofla / carpan.

estiflada / estiflal : còp de siblet.

estiflaire, -a : persona qu'estifla.

estiflar (v. intr. e tr.) : siblar / fiular (far un son musical en expirant per la boca en cuol de galina, o deslargar un son agut que jamai, amb dos dets dins la boca)

estifle / estiflau : siblet ; fiuladís ; fiuladissa.

estiflejar (v. tr. e intr.) : téner estiflat.

estiflet / estiflòl : siblet ; fiuladís ; fiuladissa.

« *estigiar* » e derivats :

v. **instigar.**

ESTIGMAT- : forma prefixada del grèc *stigmà, -atòs* (marca)
estigmata (m.) : marca infamanta facha amb un fèrre calfat a blanc ; marca indelebila laissada per d'unas malautiàs ; marca mistica de la passion de Nòstre Sénher ; cadun dels orificis respiratòris de l'abdomèn dels insèctes ; partida terminala del pistil de las flors.

Los estigmas de l'alcoolisme, de la sifilis...

estigmatic, -a : relatiu, -iva a l'estigmata ; natura d'un sistèma optic que balha d'un punt un image precís.

estigmatisme : qualitat d'un sistèma optic estigmatic.

estigmatizacion : accion o resulta d'estigmatizar (t. a.)

estigmatizar (v. tr.) : marcar q.q. amb un fèrre roge ; blaimar acisèm (bravament / força / quicòm)

estil : aplech d'autres còps per escriure sus de tauletas enceradas ; biaís d'exprimar sa pensada en lengatge oral o eschich ; biaís de far, caracteristic d'un escrivan, d'un pòble, d'una epòca, d'una escola... ; prolongament filiforme de l'ovari d'una planta.

estilar (v. tr.) : domdar / ensenhar / formar.

Aquel caval es estat de bon estilar.

estilet : ponhal de la lama triangulara.

estiletar (v. tr.) : ferir (tustar ; nafrar) amb un estilet.

estilista (m. e f.) : dessenhaire, -a de mòda (veituras, vestits, mòbles... ; mèstre, -a en estil (t. a.)

estilistica : estudi del biaís d'escriure.

« *estilha* » :

v. **estelha.**

estilita : monge que sa cèla èra en cima d'una colomna.

ESTILO- : forma prefixada del grèc *stylòs* (colomna)

estilò : apocòpa d'estilograf.

estiloïde, -a : en forma d'estilet.

Apofisi estiloïda de l'òs temporal.

estiloglòs : muscle que va de l'apofisi estiloïda de l'os temporal al bòrd lateral de la lenga.

estilograf : instrument per escriure.

estilografic, -a : *Tinta estilografica.*

estilhador : alambic. v. (R. V, 278)

estilhar (v. tr.) : destilhar ; gotejar (tombar glop per glop) (R. V, 278)

estima : bona opinion de la valor de q.q. o de quicòm ; estimacion (R. III, 218)

estima (a l') (loc. adv.) : per aproximacion.

Crompar un vedèl a l'estima : a l'uèlh (sens lo pesar)

Navigar a l'estima.

estimable, -a : digne, -a d'estima.

estimablement : d'un biaís estimable.

estimacion / estimada : evaluacion. (R. III, 218)

estimador, -oira : que pòt èsser estimat, -ada ; de bon estimar.

estimaire, -a : persona qu'estima (qu'evalua) quicòm.
estimar (v. tr. e intr.) : determinar lo prètz, la valor de quicòm ; aver una bona opinion de çò que val q.q. o quicòm ; aimar ; jutjar ; evaluar ; èsser del dire que...

Estimar mièlhs : estimar mai / preferir.

estimat, -ada : presat, -ada / apreciat, -ada.

estimador, -airitz : persona qu'estima quicòm. (L. 177)

estimar (s') : se jutjar.

estimar mai (s') : aimar mai / preferir.

M'estimi mai èsser occitan que non pas francés.

estimason : accion d'estimar ; temps de l'estimason.

estimatiu, -iva : qu'es una estimason. (R. III, 218)

Un devis estimatiu.

estimborlat, -ada : destimborlat, -ada / caluc, -uga.

estimossal / estimossada : còp de ponh ; carpan.

estimossar (v. tr.) : mandar un còp de ponh.

« *estimossiar* » : v. çaisús.

estimulacion : accion o resulta d'estimular.

estimulador, -airitz : qu'estimula.

Estimulador cardiac se ditz en anglès « *pace maker* »

estimular (v. tr.) : acometre (butar q.q. a far quicòm ; agulhonar (s.p. e s.f.) ; activar (t. a.)

estimulat, -ada : t. a. çaisús.

« *estindilhar* » e derivats : v. **estendre**.

estingòri : embarràs ; obstacle.

estinhassar (v. tr.) : peltirar (tirar lo pel de q.q.)

estinhassar (s') : se peltirar (se tirar lo pel)

Quand èrem dròlles, nos teniam estinhassats.

estipular (v. tr.) : enonciar una condicion.

estipulat, -ada : convengut, -uda.

estir : contraccion dels nèrvs o dels muscles.

estira : tortura d'una persona condemnada a la question ; airal (endrech) que i se fasiá aquela estira ; còp de colar ; escorreguda.

estirapal : jòc que consistís a se desrabar un baston.

estira vièlha (plt.) : (*Viburnum tinus*)

estirable, -a : que pòt èsser estirat, -ada.

Lo caochoc es bravament estirable.

estirada : tirada (seguida longa) ; escorreguda longa.

Una estirada de camin.

estiradís : accion de rebalar sus la nèu lo cadavre d'una bèstia per endralhar lo lop cap a una trapa.

estirador, -adoira : longanha (m. e f.) ; que s'esperlonga.

Un curat estirador : un curat longanha.

Una situacion estiradoira.

estiraire, -a : persona qu'alisa lo linge.

estiralh : accion d'estirar los braces per manca de sòm ; accion d'estirar espasmodicament braces e cambas abans morir / accion de far las espèrras.

Es a far los estirals : es a far las espèrras.

estiralhar (s') : estirar los braces per manca de sòm ; s'estirar pel sòl o pel lièch.

estirement : traccion ; accion d'alisar lo linge.

estiranhar (v. tr.) : tiralhar (t.a.)

estirar (v. tr.) : sometre quicòm o q.q. a l'accion de doas fòrças contràrias ; tibar ; expandir ; alongar ; alisar lo linge ; torturar.

Estiravan los dets, los braces... d'un condemnat.

estirar (s') : expandir cambas e braces ; grandir.

estirassar (v. tr.) : doblat de tirassar.

estirat, -ada : expandit, -ida pel sòl ; grand, -a.

estiratge : accion o resulta d'estirar o de s'estirar.

estirejar (v. tr.) : estirar / alisar de farda (linge menut)

estireta : esfòrç per s'estirar ; escorreguda pichona ; braçada de nada.

estirgonhal : torsion (R. V, 382) ; tiralhament.

estirgonhar : doblat de tiralhar.

ertirgossal : tiralhament.

estirgossar (v. tr.) : agulhonar (s.f.) ; tiranhar / tiralhar.

estirossal : tiralhament.

estirossar (v. tr.) : doblat d'estirgonhar.

estisar (v. tr.) : empusar (animar, activar) lo fuòc.

estisonar (v. tr.) : entusar (sarrar los tusons) per activar lo fuòc.

estiu : una de las quatre sasons de l'annada (prima, estiu, davalada, ivèrn)

estiva : temporada de pascatge a la montanha del 25 de mai al 13 d'octobre ; vaca estivada a la montanha ; feda del pastre qu'aqueste fa païsser amb las fedas de son patron pendent l'estivada.

estivada / estival : temporada d'estiu ; residència d'estiu ; trabalh de l'estiu ; paga pel trabalh de l'estiu ; fèsta d'estiu ; caloradas de l'estiu.

estivador, -a : obrièr per la temporada d'estiu ; segaire / meissonièr ; propietari de tropèls que passen l'estivada a la montanha.

estival, -a / estivenc, -a : d'estiu ; relatiu, -iva a l'estiu.

estivalar (v. tr.) : bargar lo cambe, lo bresar.

estivalat, -ada : bargat / bresat (cambe)

estivalet : bòtas, botinas.

estivalha : granas de cogorlas o de melons.

estivals (m. pl.) : bòtas grandas per la caça o la pesca dins los estanhs.

estivandièr, -ièira : persona que prend sas vacanças d'estiu.

Los estivandièrs son arribats : los vilandreses ...

estivar (v. intr. e tr.) : èsser en estiu ; passar l'estiu ; far passar l'estiu en montanha als tropèls ; culhir las viandas de l'estiu ; se pausar (en parlant de la tèrra) pendent l'estiu ; passar l'estiu endacòm mai.

Estivar lo bestial boïn sus Aubrac.

estivar (s') : s'abilhar d'estiu.

estivatge : temporada d'estiu ; trabalhs de l'estiu ; paga pel pascatge d'estiu dels tropèls.

estivenc, -a : relatiu, -iva a l'estiu.

Nostra Dama estivenca : lo 15 d'agost.

estivet : estiu dels environs de Sant Miquèl (29 de setembre) « *estobesir* » :

v. **estabosir**.

estobla :

v. **estolha**.

estòc : instrument per fixar una pèça que l'òm trabalha ; espasa longa e estrecha que l'òm ne pòt tustar pas que de la poncha.

estòc (de l'angl. *stock*) : resèrva (quantitat de merça en botiga)

estocada : còp d'estòc o de cima d'espasa.

estòcafich : peis tressecat (en general) ; mena de merlussa tressecada e non salada (*Gadus morrhua*)

Estofinada d'estòcafich.

v. **estofinada**.

estocar (v. tr.) (de l'angl. *stock*) : far de resèrvas en botiga.

estodonhar (v. tr.) : desbrancar un arbre complètament.

estòfa : tota mena de teissut o d'abilhament ; envergadura.

Joan Bodon aviá l'estòfa d'un Prèmi Nobèl.

estofador : airal tròp ensolelhats que l'òm i estofa.

estofadoira : recipient (pòt, ola, caçairòla...) per far còire quicòm a l'estofat. v. **estofar**.

estofadoira de pression : v. **confidor - glotona**.
estofament : resulta d'estofar o de s'estofar.
estofar (v. tr.) : ofegar ; escanar ; escaudar los manhans ; far còire quicòm (legums o carn) a fuòc doç dins una aisina (recipient) plan tapada per empachar l'evaporacion.
estofar (v. tr. ind.) : donar mai d'estòfa a quicòm.
Estofar un expausat tròp estequit.
estofar (s') : èsser sufocat, -ada ; pèdre l'alen.
estofat / estofada : carn cuècha a l'estofat v. **estofar** (v. tr.)
estofatge / estofegament : accion d'estofar (t. a. çaisús.
estofegar (v. tr.) : frequentatiu d'estofar.
estofegar (s') : frequentatiu de s'estofar.
estofet : un manjar cosinat a l'estofat.
estofinada : ragost (fricòt) d'estòcafich.
estofinar (v. tr.) : plan tapar / calafatar (R. II, 288)
estoïc, -a : relatiu, -iva a l'estoïcisme ; persona indiferenta a las passions, al plaser, a la dolor ; persona que sap endurar los malurs amb coratge.
estoïcament : d'un biais estoïc.
estoïcian, -ana : disciple, -a de Zenon.
estoïcisme : doctrina de Zenon que fa consistir lo bonaür a seguir la sola rason, a proscriure tota passion, a mespresar la dolor.
estoire : espet / bruch / explosion ; bruch de còp de foet.
estòla : omament sacrat que lo prèire se carga al còl per celebrar la messa o administrar un sacrament
estolha / estobla : rastolh (espandi dels rasigòts de cerealum que demòran pel camp après la sèga)
estolhada : degalh d'un tropèl dins un cerealum en èrba.
Estipulèron que l'estolhada seriá reglada a l'estima.
estolhar (v. intr.) : s'escapar dins un cerealum en èrba ; far una copa dins un bòsc.
estolomiar (v. intr.) : espelir / s'expandir (flor) ; s'estirar pel sòl a son aise.
estolon : gèt (L. 206) de planta serpatejaira capable de racinar per far una planta novèla.
estolonifèr, -a : que fa d'estolons. *Lo majofèr es estolonifèr.*
estolonifòrme, -a : en forma d'estolon.
estomac : partida de l'aparelh digestiu en forma de sac que los aliments i son digerits.
Aver fais d'estomac : aver quicòm sus l'estomac.
estomacal, -a : relatiu, -iva a l'estomac. *Digestion estomacala.*
estomagada : dolor d'estomac ; còrcachal (sarrament de còr)
estomagal : dolor d'estomac ; còrcachal ; estonament.
estomagar (v. tr.) : tustar q.q. a l'estomac ; arrestar la digestion ; còrcachar (sarrar lo còr) ; aflagir ; estonar bravament.
estomagar (s') : trapar fais d'estomac ; aver un soslèu (esclat de vòmit) ; s'estonar bravament (s'escandalizar)
estomagat, -ada : t. a. çaisús.
estomagós, -osa : portat -ada a aver lo soslèu (esclat de vòmit) ; impacient, -a ; iraissós, -osa (R. III, 574)
estomaguet / estomaquet : tomata (*Solanum Lycopersicum*)
ESTOMAT- : forma prefixada del grèc *stòma, -atòs* (boca)
estomac, -a : relatiu, -iva a l'estomac.
estomatiti (f.) : inflamacion de la mucosa bucala.
ESTOMATO- : forma prefixada del grèc *stòma, -atòs* (boca)
estomatodinia : dolor de la cavitat bucala.
estomatològ, -a : especialista (m. e f.) d'estomatologia.
estomatologia : estudi e tractament de las afeccions bucalas e del sistèma dentari.

estomatologic, -a : relatiu, -iva a l'estomatologia.
estomatoplastia : restauracion cirurgicala de la boca.
estomatopòde : crustacèu de la familha dels estomatopòdes.
estomatorragia : emorragia bucala.
estomatoscòpi (m.) : instrument per l'examen de la boca.
estomatoscopia : examen de la boca amb un estomatoscòpi.
estomiar (v. intr.) : perpensar / soscar ; bolegar pas.
estonable, -a : que pòt estonar.
estonablement : d'un biais estonant.
estonada / estonament : suspresa.
estonant, -a : susprenent, -a.
estonar (v. tr.) : susprenere.
estonar (s') : èsser suspres.
estonat, -ada : suspres, -esa.
estondejar (v. intr.) : bolir a grand bolh.
estonèira : filat de pesca.
estopa : çò que se dessepara del lin o del cambé quand òm los penchena.
estopada : manat d'estopa per tapar quicòm ; estopa embeguda de glària d'uòu amb d'alun o de sulfat de coire per garir una macadura.
Estopada de jolverd : cataplasma de jolverd.
estopal : blòc de fust per far un esclòp.
estopar (v. tr.) : tapar amb d'estopa.
estopàs / estopat : tèla d'estopa bravament grossièira.
estopat, -ada : tapat, -ada amb d'estopa.
estopatge : accion o resulta d'estopar.
estopeta : estopa pichona.
estopièr / estopièira : borrona (tèla / tela) per carrejar fen o palha)
estopilha : meca pichonèla d'estopa.
estopilhar (v. tr.) : metre una estopilha a un canon o una mina.
estopilhon : estopilha pichona.
estopin : tampon d'estopa per borrar la podra ; manat de palha, de fen, de fems... mandat sus q.q. ; bocin gròs ; bofin (brava bocada)
estopinar (v. tr.) : borrar (t. a.) ; calafatar (R. II, 288) embucar (s.p. e s. f.) ; getar sus q.q. de causas mòlas.
estopinar (s') : s'embucar (manjar bravament e golardament) s'envolopar dins un vestit.
estopir (v. tr.) : escarpir (esquinçar menut menut) ; esturrassar (bresar las motas) ; destòrcer un fial (fil), una còrda, un cordilh.
estopir (s') : se vironar (fial de marrida qualitat).
estopós, -osa / estopat, -ada : que revèrta d'estopa.
estòr : panèl de lamèlas de fust o de matèria plastica espintat sus un axe orizontal e que s'enrotla o se desenrotla davant una fenèstra.
estor : astor (aucèl de rapina) (*Astur palumbarius*) (*Accipiter gentilis*)
estorbar (v. tr.) : estordir ; assucar (far pèdre coneissença d'un brave còp sus la suca) ; tuar.
Val mai estorbar un lapin abans de lo sangnar.
estorbe : borrolís / borrolici / confusion.
« estorvilh » : v. **estervelh**.
estòrcer (v. tr.) : quichar (cachar / sarrar) quicòm per lo secar ; tòrcer una articulacion. *Me soi estòrça la man.*
Estòrcer lo linge banhat.
estòrcer (s') : s'estrefalir (se far una estòrsa)
S'estòrcer una cavilha. Cavilha estòrça.
estordariá : falordisa.
estordit, -ida : estabordit, -ida / assucat, -ada ; dins la luna ; persona que fa las causas sens reflexion.

estordidament : a l'estordida.
estordiment : accion o resulta d'estordir o de s'estordir.
estordir (v. tr.): estabordir / assucar / estorbar v. pus naut.
estordir (s'): se divertir per oblidar quicòm ; se far illusion.
estordison : estabordiment / rodament de cap / vertige.
estòri (m.) : nata de jonc ; embarràs ; piòt / nèci / pèc.
estorminar (v. tr. e intr.): somiar (s.f.) ; soscar / perpensar.
estornabós : girboleta (campairòl) (*Boletus edulis*)
estornal : mòla d'agusar.
estornar : doblet de tornar.
« *estorlòg* » : v. **astrològ**.
estornèl : mena d'aucèl (*Sturnus vulgaris*)
estornèl d'Esanha : (*Sturnus roseus*)
estornelar (v. tr.): copar çò a l'entorn de quicòm.
estornic : nogalhon (mitat de l'endedins de la nose)
estornicar (v. tr.): desnogalhar las noses ; desrabar quicòm en curant a son entorn.
« *estornicar* » / « *ertornidar* » : v. **esternudar**.
estorniga (plt.): (*Arnica montana*)
estorrada / estorrada : accion o resulta d'estorrar o de s'estorrar ; fumigacion.
estorrador : panièr per estorrar l'ensalada.
estorrar / estorrir (v. tr.): estòrcer (enlevar çò pus gròs d'un liquid que banha quicòm) ; esprenmir ; eissaurar (far secar) voidar ; agotar / tarir ; eissagar lo fons d'una nau.
Estorrar la bugada. Estorrar l'ensalada.
Estorrar son veire. Estorrar una barca.
estorrar / estorrir (s') : s'eissaurar (secar) ; se tarir.
estorrelhada : aire tressecat e calent.
estorrelhar (s') : s'espattarrar al solelh o davant lo fuòc ; se secar davant lo fuòc.
La nòstra menina rança s'estorrelhava sovent.
estorrada / estorriment : pression / cachada / sarrada / sarral.
estorridor : recipient per far estorrar lo formatge fresc ; airal per far estorrar quicòm de banhat.
estorrinar (v. tr.): augmentatiu d'estorrir.
estorrinar (s') : augmentatiu de s'estorrir.
estorrir : v. **estorrar**.
Lo solelh a plan estorrada la tèrra.
estorrir (s') : v. **s'estorrar**.
estorris / estorrisses : jaunissa.
estorrolhar (s') : doblet de s'estorrelhar.
estorrum : esquichum (liquid que raja de quicòm de quichat) ; liquid que raja tot sol d'endacòm (t. a.)
L'estorrum dels estables s'escapava per la carrièira.
estòrsa / estorsadura : estrafalida (estorsion d'articulacion)
estorselhar (v. tr.): desvirar l'aiga d'un besal, d'un canal.
estorsèu : aplech per desvirar l'aiga.
estorsion : estrafalida / estòrsa. (R. V, 385)
estoscar (v. tr.): replumar un tèrme.
estoscaire : fauçon / podàs (aplech per replumar un tèrme)
estosin : condensacion sus las paretz d'un apartament.
estosinar (v. intr.): vinar ; gotejar (rajar glop per glop)
estosinejar (v. intr.): téner estosinat. (frequ. d'estosinar)
estossegar (v. intr.): tossir sovent / téner tossit.
estossir (v. tr. e tr.): esternudar.
estra- : v. tanben **extra-**
estrabisme : irregularitat (R. V, 66) de la vision.
estrabomètre : aparelh per mesurar l'estrabisme.
estrabotomia : tractament cirurgical de l'estrabisme.
estrabrasar (v. tr.): brasar / soudar.

estrabucar (v. intr.): trabucar (trucar contra quicòm e far un contrapàs)
« *estrabuncar* » : v. çaisús.
estraç : acròc ; esquinçadura ; degalh ; descai ; rafatum (t. a.) pelha ; ravina ; rafatalha / estrós ; cadavre d'animal.
estraçada : desbosigada / eissart.
estraçador : pic ; bigòs ; marra / bicat.
estraçada : esquinçadura ; causa degalhada.
estraçaire, -a : persona qu'esquinça, qu'espelha ; persona que vend quicòm per pas res de tot ; pelhaire.
estraçament : accion o resulta d'estraçar quicòm.
estraçar (v. tr.): esquinçar ; degalhar ; laisser pèdre ; desbosigar / eissartar ; far perir ; escampar.
estraçar (s') : s'esquinçar ; se degalhar / se gastar / se pèdre ; se maridar al dejós de sa condicion.
estraçariá : pelhas ; rafatalha / rafatum.
estracejar (v. tr.): frequentatiu d'estraçar.
estrach / estrait : quicòm tirat de quicòm mai.
estricha : saut grand ; saquejadís (secossa) ; estrencha.
estracilha / estrach en general / rafatum.
Estracilha de poma : cascalh de poma.
estracum : rafatum (tot çò estraçat en general)
estrada : calada romana.
Fòrça noms d'airals se sonan L'Estrada.
estradalh / estradalièira : traça / pista.
estradalhar (v. tr.): gastar / degalhar / far perir.
estradièr, -ièira : relatiu, -iva a una estrada (a un camin)
estrafacià (v. tr.): descarar / desfigurar ; desformar ; far quicòm tot de travèrs.
estrafacià (s') : se descarar / se caravirar.
« *estrafalir* » e derivats : v. **estrefalir**.
estrafegar (v. tr.): entrepachar / desajudar ; embarrassar ; mal abilhar. *La nena estrafegava sa maire dins son trabalh.*
Es totjorn estrafegat ni mai un espaventat.
estrafegar (s') : s'embarrassar ; se mal abilhar.
estrafisson (m.): ultracuidant / oltracuidant v. (R. II, 431)
estragon (plt.): (*Artemisia dragunculus*)
« *estraire* » e derivats : v. **ex-**
estralh : tombadas de polalha (patas, alas, còr, fetge, gresier) ; degalh / rafatalha / rafatum ; traça / vestigi ; embarràs / obstacle ; palhat (litièira) :
Del fen ratat (passit pels rats) las vacas ne fan estralh.
estralhabrasa (subs. e adj. m. e f.): faseire, -a d'embarrasses ; destorbaire, -a.
estralhadura : accion o resulta d'estralhar o de s'...
estralhar (v. tr.): degalhar / gastar / far perir ; tralhar (somsir / pompir èrbas e cerealum) ; crivelar ; desseparar bren e farina ; escampilhar (t. a.)
Las fedas an estralhada tota la civada.
estralhar (v. intr.): pistar ; rodar.
estralhar (s') : s'escampilhar ; se pervertir ; se pèdre ; deperir d'èsser estat estralhat.
estralhat, -ada : t. a. çaisús.
estralunat, -ada : lunatic, -a / trucionaluna. (R. IV, 106)
La Basília es totjorn estada un pauc estralunada.
estralusida : lusor passadissa.
estralusir : treslusir d'un biais passadís.
estram : palhat (litièira) ; pastura. (del lat. *stramen*)
estrambòrd : grand transpòrt de jòia ; exaltacion ; passion ; extasi / deliri.
estrambordar (v. tr.): transportar de jòia.

estrambordar (s') : quitar lo bòrd.
estrambordat, -ada : gaujós, -osa o admiratiu, -iva que jamai.
Foguèri pas estrambordat, que i m'embestièri.
estramòni (f.) (plt.) : (*Datura stramonium*)
estrange, -ja : estranh, -a / estonant, -a ; barbar, -a ; curiós, -osa.
Estrange (subs.) : un país autre que lo teu.
M'agrada d'anar a l'Estrange.
estrangièr, -ièira : persona d'un país autre que lo teu.
estrangieiralha (pej.) : los estrangiers en general.
estrangir (v. tr.) : mal aculhir ; malmenar / rudejar ; fòrabandir.
estrangir (s') : s'alunhar de son país ; anar a l'Estrange
estrangla bèlmaire : mena de peis (*Scomber trachurus*)
estrangla bèstias (plt.) : (*Glyceria fluitans*)
estranglacats : mena de jòc provençal.
estrangla cats : mena de peis (*Gasteosteus aculeatus*)
estrangla cavals (plt.) : (*Bromus asper*)
(B. arvensis) ; (B. sterilis)
estrangla chins (plt.) : bramavaca (*Colchicum autumnale*)
(Cynanchum Monspeliacum)
estrangla mairastra (plt.) : (*Bromus sterilis*) ; (*B. pratensis*)
estrangla lops (plt.) : (*Aconitum lycoctonum*)
(Paris quadrifolia)
estranglada : accion o resulta d'estrangolar o de s'...
estranglador : passatge bravament estrech.
estrangladura : estranglada / estrangolada.
estranglaira / estranguil (plt.) : (*Hordeum murinum*)
(H. maritimum) ; tortoira : (Cuscuta monogyna)
estranglaire, -a : escanaire, -a.
estranglament : airal escanat (estrech)
estranglar : estrangolar. (R. III, 482)
estranglar (s') : s'estrangolar.
estranglon : crop / malautiá de la laringe (gargamèla) caracterizada per un tossir rauc e per una produccion de falsas membranas qu'ofegan lo malaut.
estranglós, -osa : qu'estrangla / qu'estrangola / qu'escana ; cobés quant a l'argent.
estrangliva : mena de pera aspra.
estranglador : airal perillhós.
estrangolament : accion o resulta d'estrangolar.
estrangolar (v. tr.) : escanar (comprimir las quèrbas del còl entrò que mòrt s'ensèga) (R. VI, 266)
estrangolar (s') : s'ofegar ; s'escanar ; venir fòrt estrech.
estranh, -a : estonant, -a / curiós, -osa ; extraordinari, -ària.
estranhar / estranjar / estrangir (v. tr.) : fòrabandir ; alunhar ; exilar ; malmenar.
estranhar / estranjar / estrangir (s') : s'alunhar ; s'expatriar ; se considerar coma estrangier ; s'estonar.
estranjament : d'un biais estranh / estrange.
estransidura : tristum ; preocupacion.
estransina / estransinadura : languiment / languina ; trabalh abenat.
estransinar (v. tr.) : crebar (q.q. o una bèstia) de trabalh.
estransinar (s') : se rosegar ; languir a mòrt ; bramar (se plorar) a fimple de votz.
estransir (v. tr.) : angoissar / amodar l'angoissa (opression)
estransir (s') : viure dins l'angoissa ; languir dins l'espèra.
estransulhar (v. tr.) : far conflar los uèlhs ; fatigar la vista ; desrevelhar en subresòm.
estrantalar (s') : se galaminar / s'espompir ; s'estirar pel sòl o pel lièch.

estrapada : suplici que consistissiá a laisser tombar de naut un condemnat estacat a una còrda que davalava pas fins al sòl.
Estrasborg : capitala d'Alsàcia.
estrasolhar / estrasulhar (v. tr.) : far conflar los uèlhs ; fatigar la vista ; desrevelhar en subresòm.
estratagèma : artifici per enganar l'enemic o q.q. mai.
estratèg : persona capabla quant a l'estrategia.
estrategia : art de concebre e de dirigir de grands movements militars ; plan elaborat per obténer quicòm.
estrategic, -a : relatiu, -iva a l'estrategia ; relatiu, -iva a un airal que sa situacion geografica es capitala.
estrategicament : d'un biais estrategic.
ESTRATI- : forma prefixada del latin *stratum* (sis)
estratificacion : accion o resulta d'estratificar o de s'...
estratificar (v. tr.) : dispausar en sisas superpausadas.
estratificar (s') : se dispausar en sisas superpausadas.
estratiforme, -a : dispausat, -ada en sisas.
estratigrafia : sciéncia qu'estúdia las ròcas estratificadas.
estratigrafic, -a : relatiu, -iva a l'estratigrafia.
estratir (v. tr.) : remandar sa femna ; deseretar un mainatge ; desonorar sa familha ; privar de suènhs e d'aliments.
ESTRATO- : forma prefixada del latin *stratum* (sis)
estratocràcia : forma de governament que los militars i mestrejan tot.
estratocumulus : sisas superpausadas de cumuluses. v. **cumulus**.
estratosfèra : region superiora de l'atmosfèra, al dessús de la toposfèra.
estratosfèra : sisa d'atmosfèra de la Tèrra que va de 12 000 a 50 000 mètres d'auçada.
estratosferic, -a : relatiu, -iva a l'estratosfèra.
estratotipe : espessor de sisas retenguda per definir una unitat estratigrafica o un limit estratigrafic.
estratus (lat.) : nivòl bassa, unifòrma, orizzontala, bravament expandida, que tòca pas tèrra.
« *estrauçar* » e derivats : v. **enganaussar - engalhostar**.
estrava : partida avant de la quilha d'un naviri.
estravacar (v. intr.) : desaparèisser.
« *estravagar* » : v. **ex-**
estravejar (v. tr.) : laisser pèdre ; degalhar.
estraviadura : accion de se descaminar (t. a.)
estraviar (v. tr.) : descaminar ; pervertir ; pèdre ; dissipar.
Foguèt estraviat per un companh emmalit.
estraviar (s') : se descaminar ; se pervertir ; se dissipar ; se pèdre. *S'estravièt dins la selva.*
estraviatge : gorrinatge.
èstre : daquòs. *Fai-me passar aquel èstre : ...aquel daquòs.*
Demòra a èstre : demòra a daquòs.
èstre / èsser (v. aux.) : existir ; v. **auxillar**.
Soi ieu (e non pas es ieu). Aquò's pas res.
M'es de fèr : m'es penible. *Es de mal far.*
Es de bon comprendre. Es pas de creire.
Soi estat malaut. Es estada malauta.
Me soi estat demandat se... S'es estada demandada se...
Me soi estropiat. S'es estropiada.
Me soi copat lo det. S'es copada lo det. (occ.)
èstre a / èsser a : *Soi a trabalhar.*
èstre de / èsser de : *Soi de plànher.*
èstre per / èsser per : *Es pas per morir ; garirà.*
« *estrebèlh* » : v. **estervèlh**.

estrech,-a / estreit,-a : pas plan ample, -a ; sarrat,-ada ; rigid, -a / estricte, -a / rigorós, -osa.

Aquela rauba es tròp estrecha. Camin estrech.

Es tròp estrech per l'educacion de sos dròlles.

estrechament / estreitament : d'un biais estrech.

estrechanch, -a : estrissan, -a (angulós, -osa) (t. a.)

estrechessa / estreitessa : estrechor / estreitor.

estrechiment : accion o resulta d'estrechir o de s'...

estrechir / estreitir (v. tr. e intr.) : far pus cort ; retirar (venir pus cort) *Un vestit lavat estrechís : ... retira.*

estrefalida : estrevirada / estòrsa.

estrefalir (s') : s'estrevirar / se far una estòrsa.

estrefar / estrefaire (v. tr.) : far.

estrefar / estrefaire (s') : ne far tròp.

estrega : cachavièlha (somi marrit)

estreitir :

v. **estrechir**.

estrelir (v. tr.) : ateunhar / ateunhir (far venir pus tèunhe)

estrelir (s') : venir magre, -a coma una bicicleta.

estrelit, -ida : malautís, -issa ; magre, -a.

Estrelit coma una letra : magre que magre.

« *estrèm* » e derivats :

v. **ex-**

estremada : çò que l'òm estrèma.

estremaire, -a : persona qu'estrèma o que s'estrèma.

estremalha : amagatal / escondalha / rescondon.

estremar (v. tr.) : reclamar / claure o sarrar endacòm ; amagar / rescondre ; reculhir ; embarrar ; metre a l'abric ; estujar ; recaptar.

Estrèma tos afars, que rebalan pertot !

estremar (s') : se retirar dins son ostal ; s'embarrar ; s'amagar ; se recaptar ; s'estujar.

La lèbre s'anèt estremar dins un bartàs.

Lo riquet s'estremèt dins sa tuta.

estrematge : accion o resulta d'estremar o de s'estremar.

estreméisser (s') : s'estrementir.

estremetida : tremolament / commocion (R. IV, 278)

Estremetida sexuala : amor de pèl / gausiment sexual.

estrementiment : tremolament / commocion.

estrementir / estreméisser / estremesir (v. tr.) : far tremolar ; escomòure ; far estavanir.

estrementir / estreméisser / estremesir (s') : tremolar ; s'escomòure ; s'estavanir.

S'estrementiguèt quand aprenguèt la novèla.

« *estremencion* » e derivats :

v. **ex-**

estremolir (v. intr.) : tresfolir / tressalir ; s'estrementir.

estremordit, -ida : estabordit, -ida ; espaventat, -ada.

estrena : gratificacion ; present.

Las estrenas del primèr de l'an.

estrenar (v. tr.) : balhar una gratificacion / gratificar ; se cargar un vestit o far quicòm pel pus primèr còp.

« *estrencla* » :

v. **estarencla**.

estrench,-a / estrent,-a / estrengut,-uda (p.p d'estrénher)

estrencha : abraçada ; accion d'estrénher (t. a.)

estrenhedoira : aplech de tonelièr.

estrenhement : accion o resulta d'estrénher o de s'estrénher.

estrénher / estrénger (v. tr.) : abraçar (sarrar entre braces) tocar la man a q.q. ; caucar la vendèmia ; estrechir.

estrénher / estrénger (s') : s'abraçar ; se tocar la man ; estalviar / esparnhar (despensar mens) ; retirar (s'estrechir / venir pus cort)

« *estepar* » :

v. **estepar**.

ESTREPTO- : forma prefixada del grèc *streptòs* (tortilhat)

estreptobacil (m.) : mena de micròbi mai o mens tortilhat.

estreptobacilòsi (f.) : mena d'infeccion amodada per d'estreptobacils.

estreptocòc : nom de diferentas bacterias.

estreptococèmia : septicèmia amodada per d'estreptocòcs.

estreptococcia : infeccion amodada per d'estreptocòcs.

estreptomocina : antibiotic antibacterian fòrt poderós.

« *estrès* » (de stress, angl. de defugir) per **iperastenìa** (ensemble de perturbacions organicas, psicologicas, amodadas per d'agents agressius variats : freg, trabalh, malautiá, emocion, commocion cirurgicala...)

estresaurar (v. tr.) : embaurar / far paur.

estresaurar (s') : s'embaurar / prene paur.

« *estressar* » (angl.) : commocionar (perturbar bravament del punt de vista psicologic)

estrevilir (s') : doblèt de se trevelir.

estrevirar : doblèt de tresvirar.

v. **tresvirar**.

estrevirar (s') : s'estrefalir (se far una estòrsa)

estribar (v. tr.) : metre lo pè a l'estriu.

v. **estriu**.

estribèira : correja de l'estriu.

estribòt : quatren satiric utilizat pels trobadors. (R. III, 231)

estric : cotèl de fust per aplanar o tapar.

estricada : escorreguda (longor de camin)

estricar (s') : anar vitament ; s'afanar ; rasclar ; lissar ; alongar ; frelhar ; rasar. Per vitament v. (R. V, 558)

estricament : d'un biais estricte.

estricte, -a : estrech, -a / rigid, -a / rigorós, -osa.

estridaire, -a : persona qu'escampilha lo fems.

estridar (v. tr.) : esturrassar (bresar las motas) ; bresar e escampilhar lo fems.

* **estridèncià** : qualitat de çò estrident. v. (R. III, 231)

* **estrident, -a** : qu'a un son agut e aspre.

* **estridentament** : d'un biais estrident.

estridor : bruch estrident.

(R. III, 231)

estrif : esquinçada.

estrifar (v. tr.) : esquinçar ; estripar ; eissartar una tèrra.

estrifar (s') : s'esquinçar ; s'estripar.

« *estrigonhar* » :

v. **estirgonhar**.

« *estrigossar* » :

v. **estirgossar**.

estrilha : aplech per estrilhar un ase, un caval.

estrilhada : rosta / tanada / tabassada / tustassada.

estrilhaire, -a : persona qu'estrilha.

estrilhar (v. tr.) : penchenar un ase, un caval ; batre / tanar / tabassar / tustassar ; far pagar tròp ; curlir (far cuf al jòc)

Se faguèt estrilhar per son paire.

Lo governament nos a plan estrilhats !

estrilhar (s') : se batre / se tabassar / se tanar.

estrilhatge : accion o resulta d'estrelhar o de s'estrelhar.

estring (l.p.) (de l'angl. *string* (cordilh) : amagasèxe que laissa totas nudas las gautas del cuol.

estringadura : estat de çò estingat.

t. a. çaijós.

estringar (v. tr.) : vestir estrech ; ensarrar dins un vestit ; adornar.

estringar (s') : se vestir estrech ; s'ensarrar dins un vestit ; s'adornar.

estringla : cordèla per far téner las bragas (calças)

estringlar (v. tr.) : escorgar, espelar o desrucar en correjadas.

estringlar (s') : s'espelar, se desrucar, se desagregar en correjadas.

estripada : airal esventrat ; esquinçada.

estripal : esquinçada.

estripament : accion o resulta d'estripar o de s'estripar.
estripar (v. tr.) : traire las tripas / esventrar ; esquinçar.

O sabes que tas cauças son estripadas al cuol ?

estripar (s') : s'esventrar ; s'esquinçar.

S'estripèt la ventresca d'aver tròp forçat.

estriptiz (l.p.) (de l'angl. *strip-tease* vengut internacional)

estriptizaire, -a : persona que fa d'*estriptiz* (angl.)

estrissan, -a : estrechan, -a.

v. **estrechan.**

estrissador : mortier / salinièr ; trissador / pilon (R. IV, 538)

estrissadoira : maquina de trissar (pilar)

estrissar (v. tr.) : trissar / pilar

(R. IV, 538)

manjar de bon apetís.

La sal gròssa la caliá estrissar amb lo trissador.

estrissar (s') : se trissar / se pilar.

estriu : cadun dels apliches de metal, de fust o de cuèr que penján un de cada costat de la sèla per i pausar los pès.

Son paire li metèt los pès a l'estriu.

ESTROBO- : forma prefixada del grèc *stròbòs* (revolum)

estroboscòpi (m.) : aparelh d'observacion per estroboscopia.

estroboscopia : mòde d'observacion d'un movement periodic rapid, amb de beleges de luz que lor frequéncia es vesina del movement, çò que balha l'illusion d'un fòrt alentiment, de mercé la persisténcia de las impressions luminosas.

estroboscopic, -a : relatiu, -iva a l'estroboscopia.

estroçada : tanada ; giblada / torsion (R. V, 382)

estroçar (v. tr.) : plegar ; corbar ; giblar / gimblar ; tòrcer.

estroçar (s') : se far una estòrsa.

estrocejar (v. tr.) : esquinçar ; bresar.

estrocèlar (v. tr.) : bresar / far de tròces / far de bocins.

estrochingada : brave còp qu'amòda una macadura o una bòça.

estrochingar (v. tr.) : mandar a q.q. un brave còp.

estròfa : caduna de las divisions d'una poesia, compausadas d'un meteís nombre de vèrses.

« L'ostal nòstre se demolís

tot doçament, pèira per pèira.

Seràn ben contents los vesins

quand nos veirà a la carrièira »... J. B.

estrolhir (s') : se lançar.

estroncament : accion o resulta d'entroncar o de s'...

estroncar (v. tr.) : troncar ; tronçonar ; ponchar (espintar endacòm quicòm de ponchut)

estroncar (s') : s'espintar quicòm de ponchut ; s'enganar / s'atrapar ; tronçonar.

estronchar (v. tr.) : tronçonar ; rausar ; copar.

estronchinar (v. tr.) : tronçonar ; roganhar ; magencar.

estronchucar (v. tr.) : achiqetar / apencilhar.

estroncut, -uda : espinós, -osa.

estront : excrement.

estronàs / estronhàs : excrement gròs.

estronet / estronhet : excrement pichon.

estròp : anèla de còrda qu'estaca lo rem a l'escaume ; anèla de còrda d'empenta ; anèla de còrda de carrèla (de polelha)

estrop : malhòl (borrassa de nenon) ; envolopa.

estropada : emplastre / cataplaima (m.) / cataplasma (m.)

estropaire, -a : persona qu'envolopa un mòrt dins un lençòl ; persona que sebelís los mòrts.

I aviá una estropaira un pauc dins cada vilatge.

estropar (v. tr.) : envolopar ; plegar ; sebelir ; rebussar la rauba ; forçar una femna (la violar) ; enrodar d'un cordatge (mar.)

Estropa-me la cavilha, que la me soi estrefalida.

estropar (s') : s'envolopar ; rebussar sa rauba ; rebussar sas margas ; se separar del tropèl.

Lo pastre s'estropèt dins sa marrega, que la bisa...

estropat, -ada :

t. a. çaisús.

Estròpi - Estròpia : prenoms.

estropiadura / estropiament : accion d'estropiar o de s'...

estropiar (v. tr.) : engarrar / despoderar / afrabar.

estropiar (s') : s'afrabar.

t. a. çaisús.

estropiat, -ada :

estrós : rafatalha / rafatum.

Se copar a bèl estrós : se copar d'un còp sec.

Se copar d'estrós en estrós : se copar net.

« *estruc* » e derivats :

v. **astruc.**

estrucci : l'aucèl pus gròs

(*Struthio camelus*)

estructura : composicion dels diferents elements d'un ensemble ligats entre eles ; ensemble que sos elements son solidaris.

Estructura d'un edifici, d'un tèxt.

estructuracion : accion o resulta d'estructurar o de s'...

estructural, -a : relatiu, -iva a l'estructura.

Far de recèrcas estructuralas (t. a.)

Linguistica estructurala.

estructuralament : d'un biais estructural.

estructuralisme : sistèma filosofic, lingüistic, biologic...qu'aforçís que totas las realitats estudiadas fan un tot estructural.

estructuralista (m. e f.) : adèpte, -a de l'estructuralisme.

estructurar (v. tr.) : donar una estructura determinada.

estructurar (s') : trobar son estructura normala (t.a.)

« *estruçar* » e derivats :

v. **astrugar.**

« *estruire* » e derivats :

v. **intruire.**

« *estrumelar* » :

v. **estrumelar.**

« *estrumet* » e derivats :

v. **instrument.**

estrun : coratge ; valença ; desir ; afeccion.

A bèl estrun : valentament.

estuba : banh de vapor ; pèça per 9.5 Tf 58.426j /F1 8 9.5 Tf 46.313 cv.5 Tf -2

estudiar (v. tr.): s'aplicar a aprene quicòm per l'estudi ; aprene quicòm per còr ; examinar atentivament ; far sos estudis.

Estudiar de capelan. Estudiar d'informatician.

Estudiar los astres. Estudiar de professor.

estudiar (s') : soscar.

estudiò : talhièr d'artista ; sala de television o de fotografia ; sala de repeticion de dança ; cambren amb cosina pichona e sala de banh.

estudiós, -osa : adonat, -ada a l'estudi

estudiosament : d'un biais estudiós.

estudis (m. pl.) : exercicis escolars progressius (t. a.)

« *estudornar* » :

v. **esternudar**.

estueira : mala de jonc.

estufèrgue, -ga : estupid, -a.

estuferlar (v. tr.): tustar sus la tufa (suca, cap) ; assucar ; espotir ; estofar / estofegar.

estuferlat, -ada : t. a. çaisús.

estufet : mena de crustacèu (*Ostræa rosacea*)

« *estufar* » : v. **estiflar**.

estug / estuit : aplech de fust, de lana, de tèla, de cuèr, de plastic... per recaptar quicòm ; gaina (t. a.) ; ala anteriora d'unes insèctes ; vagina / bufèc (sèxe de femna)

Estug de lunetas. Estug de cigarros.

estujador / estujadoira : que deu èsser estujat, -ada.

estujar (v. tr.) : sarrar / estremar / recaptar / amagar.

estujar (s') : se reclamar / s'embarrar / s'estremar.

estun : gotejament ; aiga de suèlha / pissanha.

estunir / estunhar (v. tr. e intr.): estorrar / estorrir ; far estorrar l'aiga de suèlha (la pissanha) ; assecar ; voidar.

estup, -a : bravament estabosit, -ida (estonat, -ada)

estupefaccion : admiracion qu'amòda l'estupor.

Son estupefaccion foguèt prigonda.

estupefar (v. tr.): estabosir / estabordir (estonar) bravament.

estupar (v. tr.): atudar lo fuòc.

estupefasent : narcotic.

estupefasent, -a : qu'amòda l'estupefaccion.

estupid, -a : nèci, nècia.

estupit, -ida : estabordit, -ida (bravament espantat, -ada)

estupor : estabosiment grand, capable, de còps, d'engordir las fonccions intellectualas.

estúria : mena de filat de pesca.

esturjon (R. III, 235) / **esturion** : mena de peis que sos uòus donan lo caviar. (*Acipenser sturio*)

esturlufat, -ada : eriçat, -ada / espelofit, -ida.

esturmelar (v. tr.): copar las garras d'un animal maselat.

esturmelar (s') : se copar las garras.

S'esturmelèt en sautant de tròp naut.

« *esturment* » : v. **intrument**.

« *esturminar* » : v. **estorminar**.

esturrassar (v. tr.): bresar las motas de tèrra ; degalhar son ben.

estustar (v. tr.): tustar / tustassar / tabassar.

estustassat, -ada : estabordit, -ida / espantat, -ada.

esvalir (v. tr.): far desaparèisser / escampilhar.

esvalir (s') : desaparèisser / s'escampilhar.

esvanar (s') : s'escampilhar / desaparèisser / s'avalir.

esvanesida / esvanesiment : estavaniment.

esvanir / esvanesir (s') : dobles de s'esvanar.

« *esvaporar* » e derivats : v. **evaporar**.

« *esvèlt* » (fr. que ven de l'italian *svelto*) v. **espèlte**.

esvenar (v. tr.): desrabar d'unas venas varicosas.

esvenatge : accion d'esvenar.

esventada : còp d'aire sus las espatlas, sus la cara...

esventadura : orifici (R. IV, 386) per donar d'aire.

esventament : ventilacion.

esventar (v. tr.): escampilhar dins lo vent ; ventar ; divulgar (R. V, 566) *Esventar un secret.*

esventar (s') : s'escampilhar dins le vent ; se ventar ; se divulgar ; prene mal ; prene l'aire / perir.

Se cal pas esventar quand òm a de fèbre.

esventat, -ada : t. a. çaisús.

esventracion : ernia amb sortida de totes los budèls.

esventrar (v. tr.): obrir lo ventre a un animal.

esventrar (s') : s'esbosonar / canhar / vedelar.

esventrat, -ada : t. a. çaisús.

-ET / -ÈL : diminutius occitans.

Grandet, -a. Polidonèl, -a.

etambutòl : antibiotic sintetic.

etan : hidrocarbure saturat.

etanal : aldeïd derivat de l'etanòl.

etanoïd : acid acetic.

etanòl : alcoòl etilic.

estapa : airal que los soldats i s'arrèstan per la nuèch ; distància de caminar abans d'arribar a l'estapa ; periòde que s'acaba dins la realizacion d'un trabalh, d'una activitat.

-ETAT : forma sufixada del latin *-tas* que marca una qualitat.

franquetat - onestetat - pauretat.

et caetera (lat.): etc. (e tot lo demai / e tot çò autre) ; etc. se pòt tanben marcar per tres punts, mas pas per « *eca* »

etèr : expandi celèst ; liquid volatil utilizat coma dissolvent, antiseptic o anesthetic.

Respirar de vapors d'etèr.

eterificacion : accion o resulta d'eterificar.

eterificar (v. tr.): mudar un alcoòl o un fenòl en etèr.

eterisme : ensemble de fenomèns patològics amodats per l'accion de l'etèr.

eterizacion : anestesia.

eterizar (v. tr.): sometre a l'accion de l'etèr.

etèrn, -a / eternal, -a : qu'a pas de començament ni de fin ; qu'a pas de fin. *Salut eternal. Vida eternala.*

eternala (plt.): (*Helichrysum bitterense*) ; (*Xeranthemum*)

eternalament : perpetualament.

eternitat : la vida etèrna ; temporada longa.

Fa una eternitat que nos èrem pas vistes.

eternizar (v. tr.): far durar quicòm un brave brieu.

eternizar (s') : demorar una brave brieu endacòm ; s'esperlongar bravament.

Plan sovent, çò provisòri s'eterniza.

ETERO- : forma prefixada del grèc *heteròs* (anormal ; opausat a). *La tièira dels mots formats amb « etero- » es tròp abondosa per èsser porgida integralament ; aici donc çò pus essencial*) :

eteroaglutinina : aglutinina amodada dins lo sang d'un animal per injeccion de sang d'un animal de mena diferenta.

eteroanticòrs : anticòrs amodat per un organisme de mercé un antigèn d'una altra mena animala.

eteroatòm : atòm diferent dels autras dina una tièira d'atòms identics.

eterocarp, -a : que balha de frucha de mai d'una mena.

eterocefal, -a : qu'a las flors masculinas e femininas en bòrdas separadas.

eteroclit, -a : que s'escarta de las formas o de las règlas ordinàrias ; compausat, -ada d'elements desparièrs.

Un roman eteroclit. Un acotrament eteroclit.

Una borramescla d'elements eteroclit.

eterocromosòma (m.) : cromosòma que ne depend lo sèxe.

eterodòx, -a : que s'escarta de l'ortodoxia.

Aviá tojorn d'idèas eterodòxas.

eterodoxia : estat de çò non confòrme a la nòrma.

eteroempeutatge : accion o resulta d'empeutar que l'empeüt utilizat ven d'una mena diferenta.

eteroftalmia : diferéncia entre los dos uèlhs (forma, grandor, color...)

eterogam, -a : bòrda (capítol) que conten de flors de doas menas diferentas.

eterogamia : union sexuala entre dos gamets d'aspècte diferent. v. **gamet**.

eterogenèitat : natura de çò eterogenèu.

eterogenèu, -èa : compausat, -ada d'elements desparièrs.

eteroman, -a : persona que s'intoxica amb d'etèr.

eteromania : besonh patologic de s'intoxicar amb d'etèr.

eteromòrf, -a : que presenta de formas fòrt diferentas dins la meteissa mena (espècia)

eteromorfisme : natura de çò eteromòrf.

eteronim, -a : característica de mots escriches del meteis biais, mas de prononciacion e de significacion diferentas ; característica de mots que venon d'etims diferents, mas de meteissa significacion.

Sabon (sa 'bu) e sabon ('sabu) son eteronims.

Èga e cavala son tanben eteronims.

eteronimia : natura de çò eteronim.

eteronòm, -a : lo contrari d'autonòm, -a.

eteronomia : natura de çò autonòm.

eteronuclear, -a : característica d'una molecula formada d'atòms diferents.

eteroplastia : eteroempeutatge v. **pus naut**.

eteropòde : molusc gastropòde que son pè s'es mudat en nadadoira.

eterosexual, -a : atirat, -ada pel sèxe opausat.

eterosexualitat : sexualitat de q.q. d'eterosexual.

eterosfèra : sisa de l'atmosfèra terrèstra de 90 000 a 100 000 mètres d'auçada.

etic, -a : magre, -a coma un clavèl ; desgostat pel manjar.

etic, -a : relatiu, -iva a la sciéncia de la morala, als sentiments morals, al dever moral.

etica : sciéncia de la morala e de las obligacions de l'òme.

eticament : segon las règlas de l'etica.

etil : radical alcoolic univalent (C2H5)

etilèn (m.) : hidrocarbur (C2H4)

etilic, -a : que conten lo radical etil C2H5.

Alcoòl etilic. Malautiá etilica.

etilisme : alcoolisme (intoxicacion cronica per l'alcoòl)

etim : fòrma originala d'un mot. (del grèc *etymon*)

L'etim de beleg (liuç) es lo gallés BEL.

Lo de camion es lo gallés BALACON.

Lo de camion es lo gallés CAMION (carreton)

etimologia : origina d'un mot ; branca de la filologia qu'estúdia las etimologias.

etimologic, -a : relatiu, -a a l'etimologia.

etimologicament : d'un biais etimologic.

etimologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) en etimologia.

« *etiqueta* » (fr. de l.p.) : tilhet / tilheta ; ceremonial.

« *etiquetar* » (fr. de l.p.) : tilhetar (metre un tilhet / una tilheta)

etmoïdal, -a : relatiu, -iva a l'etmoïde.

etmoïde : òs frontal a la cima del nas.

etmoïditi (f.) : inflamacion del *sinus* (lat.) etmoïdal.

etnia : raça.

etnic, -a : relatiu, -iva a una etnia.

ETNO- : forma prefixada del grèc *ethnòs* (pòble ; raça)

etnobiologia : sciéncia dels rapòrts de l'òme amb son ambient natural.

etnobotanica : sciéncia dels rapòrts de l'òme amb lo vegetal.

etnocentric, -a : relatiu, -iva a l'etnocentrisme.

etnocentrisme : racisme d'una etnia.

etnocidi (m.) : massacre de la cultura d'un pòble.

L'etnocidi de la civilizacion occitana.

etnogenèsi (f.) : teoria qu'afortís qu'un grop etnic ven d'una mescla de clans.

etnograf, -a : especialista (m. e f.) d'etnografia.

etnografia : estudi descriptiu de las etnias, de lors tradicions, de lor anar, de lors costumas.

etnografic, -a : relatiu, -iva a l'etnografia.

etnolingüística : sciéncia qu'estúdia las lengas del punt de vista etnografic.

etnològ, -a : especialista (m. e f.) d'etnologia.

etnologia : estudi de las diferentas raças de l'umanitat, de lors originas, de lors migracions...

etnologic, -a : relatiu, -iva a l'etnologia.

ETO- : forma prefixada del grèc *ethòs* (anar ; costuma)

etologia : sciéncia de las costumas.

etologic, -a : relatiu, -iva a l'etologia.

etologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'etologia.

etona : terme tecnic de quimia.

etrusc, -a (adj. e subs.) : ancian pòble d'Itàlia ; lenga.

EU- : forma prefixada del grèc *eu* (bon / avantatjós)

eubiotica : sciéncia d'una vida sana.

eucaliptus (plt.) : (*Eucalyptus globulus*)

Eucaristia : sacrament de la cèna, de la comunion al còrs e al sang de Nòstre Sénher.

eucaristic, -a : relatiu, -iva a l'Eucaristia.

Euclides : matematician grèc.

euclidian, -a : relatiu a Euclides.

Geometria euclidiana.

eudemisme : sistèma d'etica qu'agacha lo bonur coma fin suprèma.

« *eudra* - *èuna* - *èune* - *èura* » : v. **èdra**.

« *èufe* » : v. **eul**.

Eufèmi (m.) - **Eufèmia** (f.) : prenoms.

eufemisme : figura d'estil que consistís a emplegar un mot agradiu o una expression agradiu en lòc de quicòm de pus desplasent.

Es pas un lum ! (en lòc de *Es bèstia que truca !*)

eufonia : qualitat de çò que sona plan a l'aurelha ; tendéncia a evitar los sons durs en prononciacion.

eufonic, -a : que sona plan a l'aurelha.

eufonicament : d'un biais eufonic.

euforia : sensacion de benestança, de satisfaccion.

euforic, -a : relatiu -iva a l'euforia.

euforbia : resina tirada d'unas plantas (eufòrbi, croton, mercuriala, ricin...)

eufòrbi (plt.) : (*Euphorbia*)

euforbiacèas : familha de plantas del genre çaisús.

Eufraasi (m.) - **Eufràsia** (f.) : prenoms.

eufràsia (plt.) : èrba de Sant Clar (*Euphrasia*)
v. la nòta a **èrba de Sant Antòni**.

èufre, -a : freg, -ja / canin, -a.
Una bisa èufra bufava despuèi lo matin.

Eufrosina : prenom femenin.

eugenèsia (f.) : crosaments racials que lors mestisses (R. IV, 217) son indefiniment feconds, tant entre eles coma amb los individús de las doas raças maires ; i a donc aital produccion d'una raça novèla.

eugenetica (f.) : eugenisme.

Eugèni - Eugènia : prenom.

eugenic, -a : relatiu, -iva a l'eugenisme.

eugenisme (m.) : sciéncia que se propausa de melhorar la raça umana. (De confondre pas amb eugenèsia)

Eulàlia / Eulària / Aulària (que parla plan) : prenom.

eunàs : socassa d'èune.

èune (m.) : èura / èdra (f.) (*Hedera helix*) ; (*Glechoma hederacea*)

eunuc : òme desmasclat.

EUR- : forma prefixada d'europèu (d'Euròpa)

èura : v. **èune**.

eurafrian, -a : mestís, -issa d'African, -a e d'Europèu, -a.

eurasian, -a : mestís, -issa d'Europèu, -a e d'Asiatic, -a.

eurekà ! (del grèc *heureka* (ai trobat !)) : exclamacion de jòia.

EURI- : forma prefixada del grèc *eurus* (ample)

euricefal, -a : dotat, -ada d'una clòsca fòrt ampla.

Euripides : prenom masculin.

euritèrm, -a : dotat, -ada de la facultat d'euritermia.

euritermia : qualitat d'un organisme que se pòt adaptar a de variacions grandas de son airal ambient.

euritmia : regulatitat d'un ritme (t. a.)

euritmie, -a : relatiu, -iva a l'euritmia.

euritmiecamènt : amb euritmia.

eurò (€) : apocòpa d'Euròpa e unitat de moneda de la Comunitat europèa ; es un neologisme (a partir del mot Euròpa) que se pòt justificar per doas rasons complementàrias : 1° la tendéncia naturala de prononciar çò que demòra (eurò), coma dins Euròpa, lo mot d'origina ; 2° un fenomèn d'analogia amb de mots corrents coma fotò, micrò, autò... D'autres causidas son possiblas, mas aicèsta se justifica tanben pel fach que la vocala O en posicion finala atona es fòrt rara en occitan. Serà l'usatge que farà lei.

EURO- : forma prefixada d'europèu (d'Euròpa)

eurobanca : banca qu'interven sul mercat de l'eurodevisa.

eurocentrisme : analisi de totes los problèmas d'un punt de vista exclusivament europèu.

eurocrat, -a (mai que mai pej.) : fonccionari de las institucions europèas.

eurodeputat, -ada : deputat, -ada del parlament europèu.

eurodevisa : moneda d'un autre país plaçada en Euròpa.

eurodolar : dolar dels U. S. A. (angl.) plaçat en Euròpa.

euomercat : mercat europèu dels capitals.

euomissil : nom donat a las armas nuclearas basadas en Euròpa per l'OTAN.

euomoneda : eurodevisa.

Euròpa : una de las cinc partidas del mond.

europèisme : natura de çò europèu ; amor de çò europèu ; corrent que preconiza l'unificacion politica de tot lo continent europèu.

europèizacìon : accion o resulta d'europèizar o de s'europèizar.

europèizar : far venir europèu, europèa.

europèizar (s') : venir europèu.

europèu, -a : sortit, -ida d'Euròpa ; relatiu, iva a Euròpa.

europium (lat.) : mena de metal ; element quimic 63.

euroseptic, -a (adj. e subs.) : que crei pas a la construccion economica, politica...europèas.

eurosepticisme : idèas d'una persona euroseptica.

eurovision : difusion simultanèa dins Euròpa tota d'un programa televisat.

euse / elze : mena d'arbre (*Quercus ilex*)

Eusèbi / Eusèbia : prenom.

eset / eseda / esieira / elzièira : airal que i butan d'euses.

Eustaqui : prenom masculin.

eutanasia : accion de donar la mòrt a un malaut incurable o qu'endura pas mai la dolor.

eutocia : jasilha normala.

Eutròpi : prenom masculin.

evacuacion : accion o resulta d'evacuar o de s'evacuar.

evacuar (v. tr.) : abandonar un airal ocupat ; traire d'un airal sos ocupants ; anar del còrs (cagar) ; expulsar de l'organisme. (R. V, 458)
Faguèron evacuar totes los nafrats.
Evacuar las toxinas de l'organisme.

Èva : prenom.

evaginacion : sortida d'un organ de son estug.

« *evaluar* » e derivats (fr.) : v. **estimar - avalorar**.

Evangèli : bona novèla ; la bona novèla de la naissença, de la vida, de la passion, de la mòrt e de la resurreccion de Nòstre Sénher.

evangelic, -a : relatiu, -iva a l'evangèli.

evangelinari : recuèlh d'evangèlis.

Evangelina : prenom.

evangelista : cadun dels quatre que relatèron la naissença, la vida, la passion, la mòrt e la resurreccion de Jèsus.

evangelizacìon : accion o resulta d'evangelizar.

evangelizar (v. tr.) : anonciar la bona novèla de la naissença, de la vida, de la passion, de la mòrt e de la resurreccion de Jèsucrist (Jèsus, lo crist)

evaporacion : accion o resulta d'evaporar o de s'...

evaporar (v. tr.) : convertir quicòm en vapor.

evaporar (s') : se convertir en vapor.

Evarist : prenom.

evasiment / evasion : accion o resulta de s'evasir.

evasir (s') : s'escapar.

evasiu, -iva : qu'a tendéncia de defugir una dificultat ; que ditz pas ni òc ni non.
Faguèt un gèst evasiu. Una responsa evasiva.

evasivament : d'un biais evasiu. *Respondre evasivament.*

evencir (v. tr.) : prene lo pas sus q.q. mai ; escartar q.q. per intriga

eveniment : çò qu'arriba d'important dins la vida d'un òme, d'un pòble...

eventual, -a : que pòt arribar o arribar pas ; que depend de quicòm d'incèrt.

eventualament : segon lo cas.

eventualitat : eveniment eventual.

evèrs, -a : jagut d'esquinas ; estirat d'esquinas.

evesque : prèire designat pel Papa per mestrejear una diocèsi.

evescal : episcopal.

evescalament : episcopalament.

evescat : jurisdiccion d'un evesque ; episcopat ; epòca e temporada d'un governament d'evesque.

evesquessa : abadessa mitrada ; femna d'un evesque anglican.
eviccion : accion o resulta d'evencir q.q. ; despossession legala. (R. V, 483)
evidéncia : qualitat de çò evident. (R. V, 537)
evident, -a : tament clar a la vista o a l'entendament que i pòt pas aver cap de dobte. (R. V, 537)
evidentament : amb tota evidéncia / d'un biais plan evident.
evitable, -a : que pòt èsser evitat.
evitar (v. tr.) : far lo perqué per encontrar pas quicòm o q.q. ; subir pas quicòm ; utilizar pas quicòm ; se privar de quicòm. *Evitar la sal.*
evocable, -a : que pòt èsser evocat, -ada.
evocacion : accion o resulta d'evocar quicòm.
evocador, -a : qu'evòca quicòm.
evocar (v. tr.) : far d'incantacions, de sortilègis, de supersticions per comunicar amb los mòrts ; cercar a se rememorar quicòm o q.q. ; mençonar quicòm o q.q. *Evocar los esperits. Evocar un bon sovenir.*
èvol (plt.) : mena de sambuc en èrba (*Sambucus ebulus*)
evolucion : cambiamet gradual (per oposicion a revolucion) ; movement de tropas, de personas, de naviris, d'aucèls, de maquinas...
Evolucion d'una tumor, del gost, de las costumaz...
Las evolucions dels dançaires.
evolucionar (v. intr.) : subir una evolucion ; far d'evolucions.
evolucionisme : teorias explicativas sus l'evolucion de la vida sus tèrra.
evolucionista (m. e f.) : adèpte, -a de l'evolucionisme.
evoluti, -iva : relatiu, -iva a l'evolucion.
evòri : substància blanca, dura, compacta de las defenses d'elefant ; partida dura de las dents recobèrtas d'esfalt.
Las bòlas de bilhard son d'evòri. (R. III, 238 - L. 180)
EX : preposicion latina d'unas expressions latinas passadas dins fòrça lengas.
v. **ex abrupto - ex aequo - ex cathedra - ex voto.**
EX-, prefix, del latin *ex-* que marca quicòm de passat :
v. **ex-director, ex-deputat, ex-professor...** (p. 20, 1°, d)
o que vòl dire « en defòra de », ablacion...
v. **excision - exerèsi - extirpacion.**
EXA- : forma prefixada del grèc *heks* (sièis)
exagon - examètre.
ex abrupto (lat) : sens cridar para ni gara. (p. 20, 2°, d)
exaccion (f.) : accion o resulta d'exigir quicòm per abús de poder. (R. II, 22)
exacerbacion (f.) : accion o resulta d'exacerbar o de s'...
exacerbar (v. tr.) : irritar ; far venir quicòm pus grèu.
exacerbar (s') : venir pus grèu.
exaclorobenzèn (m.) : derivat del benzèn.
exaclorofèn (m.) : denominacion d'un fenòl clorat.
exaclorur (m.) : clorur que sa formula conten sièis atòms de clòr.
exacòrd : tièira omogenèa de sièis nòtas consecutivas.
exactament : d'un biais exacte.
exacte, -a : rigorosament confòrme amb la vertat o la règle ; capable, -a de balhar de mesuras precisas.
exactitud : qualitat de çò exacte o de q.q. d'exacte.
exactor : persona qu'exigís quicòm per abús de poder.
exadecan : hidrocarbur saturat.
exaèdre : polièdre de sièis fàcias planas.
exaedric, -a : en forma d'exaèdre.
ex aequo (lat.) : a egalitat. v. p. 20, 2°, d)

exageracion : accion o resulta d'exagerar.
exageradament : d'un biais exagerat.
exagerar (v. tr.) : portar quicòm al delà de la mesura, dels limits, de las convenenças, de çò normal.
exageratiu, -iva : que compòrta d'exageracion.
exagerativament : amb exageracion.
exagòn : poligòn de sièis angles e de sièis costats.
exagonal, -a : en forma de poligòn.
exalable, -a : que pòt èsser exalat, -ada.
exalacion : accion o resulta d'exalar o de s'exalar ; gas, vapor, nolor, sentor... exalats. (R. II, 85)
exalar (v. tr.) : emetre un gas, una nolor, una sentor.
exalar (s') : sortir de (s'evaporar)
D'aquelas flors s'exalavan mila nolors.
exalatòri, -òria : qu'ajuda l'exalacion, l'evaporacion.
exaltacion : accion o resulta d'exaltar o de s'... (R. II, 60)
exaltar (v. tr.) : elevar q. q. en dignitat o en poder ; elevar un sentiment a una nauta intensitat.
exaltar (s') : se laisser emportar per la passion.
exaltat, -ada : emportat, -ada per la passion.
examèn : accion d'examinar ; espròva escricha o orala per véser se un candidat es capable.
examètre : vèrs de sièis mesuras o de sièis pès.
examinacion : accion d'examinar. (R. III, 239)
examinator, -tritz : persona que fa passar un examèn.
examinar (v. tr.) : estudiar q.q. o q. q. minimosament ; far passar un examen a q.q. (R. III, 239)
exan : hidrocarbur saturat.
exanòl : t. tecn. de quimica organica derivat d'exan.
exantèma : rojor cutanèa amodada per d'unas malautiás infecciosas : sarrampiu (m.), rubeòla, escarlatina...
exantematic, -a : relatiu, -iva a l'exantèma.
exantematós, -osa : que patís d'exantèma.
exarca : representant del patriarca de Constantinòple.
exarcat : carga o dignitat d'exarca.
exasperacion : accion o resulta d'exasperar o de s'...
exasperant, -a : capable, -a d'exasperar.
exasperar (v. tr.) : irritar aicisèm (bravament)
exasperar (s') : s'irritar aicisèm.
excarceracion : accion o resulta de traire q.q. de preson.
excarcerar (v. tr.) : far sortir q.q. de preson.
excardinacion : accion o resulta d'excardinar o d'èsser excardinat ; declaracion de l'evesque qu'excardina.
excardinar (v. tr.) : per un evesque, declarar que tal prèire fa pas pus partida de sa diocèsi e que se pòt far incardinar dins una altra o i venir religiós.
ex cathedra (lat.) : de sa cadhièira de Papa (quand lo Papa parla en tant que Papa) ; quand q.q. parla oficialament.
excavacion : accion de curar, de tunar ; çò cavat / çò curat.
excavador, -airitz : persona o maquina que cura, que cava.
excavament : accion de furgar jos tèrra.
excavar (v. tr.) : curar / tunar.
excisar (v. tr.) : enlèvar pel copar.
Excisar una tumor. Excisar lo dardalhon.
excision : accion d'enlèvar pel copar.
Excision d'un quist. Excision del dardalhon.
excisora : femna que practica l'excision del dardalhon.
excedent : çò de passa (çò en mai)
excedir (v. tr.) : passar / èsser de passa / èsser en mai.
excelléncia : qualitat de çò excellent ; títol onorific.
Son excelléncia B. Ghirard, evesque de Rodés.

excellent, -a : bon que jamai. (R. III, 239)
excellir (v. intr.): subrepassar totes los autres o tot çò autre.
excentric, -a : que se desvira o s'alunha del centre ; qu'an pas lo meteís centre ; originalàs, -assa / trucionaluna (m. e. f.)
excentricament : d'un biais excentric.
excentricitat : estat de çò excentric (t. a.); acte excentric.
excepcion : çò que sortís de l'ordinari.
excepcional, -a : que fa excepcion ; que sortís de l'ordinari.
excepcionalament : d'un biais excepcional.
exceptar (v. tr.): exclure de çò normal. (R. II, 276)
exceptat, -ada (prep.): levat, -ada / fòra. (R. II, 277)
excès : çò que passa la mesura ; çò que passa l'òsca / çò que passa los limits ; accion de passar la mesura.
excessiu, -iva : que passa la mesura. (R. II, 389)
excessivament : d'un biais excessiu.
excient : substància que s'ajusta a un remèdi per lo far venir pus agradiu.
excipir (v. tr.): traire de quicòm una excepcion.
excisar (v. tr.): extirpar (enlevar quicòm per talhadura)
excision : accion o resulta d'excisar ; clitoridectomia.
excitabilitat : estat de çò excitable ; estat de q.q. portat a s'excitar.
excitable, -a : capable, -a d'èsser excitat, -ada.
excitacion : escaufèstre. (R. II, 398)
excitar (v. tr.): amodar o augmentar un sentiment, una resolucion, una activitat. (R. II, 398)
excitar (s') : se laisser ganhar per l'escaufèstre (excitacion)
excitatiu, -iva : qu'a lo poder d'excitar.
exclamacion : paraula per marcar suspresa, emocion, indignacion, dolor, contentament, admiracion...
D'aqueu òme ! Jès ! Oai ! Cocanha ! Macassiu !
exclamar (v. tr.): laisser escapar una exclamacion.
exclamar (s') : parlar veementament.
exclamatiu, -iva : relatiu, -iva a una exclamacion.
Ton exclamatiu. Frasa exclamativa.
exclamatòri, -òria : pròpri de l'exclamacion.
exclaire : exclure v. pus bas.
exclaustracion : accion o resulta de quitar lo claustre.
exclaustrar (v. tr.): permetre o comandar a un religiós d'abandonar o de quitar lo claustre.
exclure (v. tr.): admetre pas q.q. o quicòm ; expulsar.
exclure (s') : se retirar de quicòm o d'endacòm.
exclús, -usa : pas admés, -esa endacòm ; expulsat, -ada.
exclusion : accion o resulta d'exclure o de s'exclure.
exclusiu, -iva : çò qu'aperten a q.q. a l'exclusion de tot çò autre ; çò qu'exclutz quicòm mai.
exclusivament : d'un biais exclusiu.
exclusivisme : accion d'èsser exclusiu, -iva.
exclusivista (m. e. f.): persona qu'admet pas res de contradictòri amb sas idèas.
exclusivitat : estat de çò exclusiu.
excomunicable, -a : passible, -a d'èsser excomunicat, -ada.
excomunicar (v. tr.): escumenjar v. pus luènh.
excomunion : exclusion de la Glèisa. (R. VI, 271)
excoriable, -a : que pòt èsser excoriat, -ada.
excoriacion : accion o resulta d'excoriar. (R. II, 529)
escorgadura leigèira.
excoriar (v. tr.): levar la pèl d'una partida del còrs.
excoriatu, -iva : qu'a lo poder d'excoriar.
excorporacion : declaracion d'un evesque per dire que tal prèire fa pas mai partida de sa diocèsi.

excorticacion : accion o resulta d'excorticar.
excorticar (v. tr.): forma sabenta de desruscar.
excrecion : tot çò excretat per l'organisme ; evacuacion de las substàncias secretadas per una glandola ; eliminacion per l'organisme de çò estraçat de la nutricion ; accion d'excretar. *La susor es una excrecion.*
excremencial, -a : relatiu, -iva a l'excrecion.
Substàncias excremencials.
excrement : matèrias fecalas.
excrementacion : eliminacion per l'organisme.
excremental, -a : relatiu, -iva als excrements.
excrementós, -osa : de la natura dels excrements.
excrecència : proeminéncia anormala (t. a.)
excretar (v. tr.): eliminar de l'organisme.
excretor, -tritz : que servís a l'excrecion.
Conduít excretor. Fonccion excretitz.
excumenge : excomunion (R. VI, 271)
excumenjar / excumergar (v. tr.): exclure de la Glèisa.
excumenjat, -ada : exclús, -usa de la Glèisa.
excursion : brèu viatge de plasença, d'instruccion, d'exploracion.
excursus (lat.): dins una dissertacion, digression corteta, istorica o literària.
excusa : accion d'excusar o de s'excusar ; motiu allegat per excusar o s'excusar.
excusable, -a : que pòt èsser excusat, -ada.
excusar (v. tr.): comprene e perdonar una manca. (t. a.)
excusar (s') : allegar un motiu per se far perdonar una manca.
exeat (lat.): que sortisca ! (permission balhada per un evesque a un prèire que vòl anar trabalhar dins una altra diocèsi) ; permission de sortida d'una escolà, d'un espital...
L'evesque li balhèt l'exeat per anar a New York.
Balhar son exeat a q.q. : lo remandar.
execrable, -a : abominable, -a. (R. V, 136)
Un temps execrable. Una vida execrable.
execrablement : d'un biais execrable.
execrar (v. tr.): aborrrir (aver en òdi / poder pas véser / poder pas endurar)
Cal execrar tota forma d'intolerància.
execucion : accion o resulta d'executar quicòm.
executable, -a : que pòt èsser executat, -ada.
executant, -a : persona qu'executa quicòm.
executar (v. tr.): far quicòm de previst o de comandat.
executar (s') : se conformar a un òrdre donat.
executiú, -iva : que procedís a l'execucion de quicòm.
executivament : d'un biais executiu.
executor, -tritz : persona qu'executa quicòm.
exegèsi : explicacion critica d'un tèxt biblic.
exegèta (m. e. f.): especialista de la Bíblia (Bibla en lenga parlada) : (R. II, 219)
exegetic, -a : relatiu, -iva a l'exegèsi.
exempcion : accion o resulta de dispensar, d'exemptar.
exemplar : cadun dels objèctes reproduches en nombre sul meteís modèl ; *specimen* (lat.)
Ai servat un exemplar de cada libre de Bodon.
exemplar, -a : que pòt servir d'exemple ; modèl.
exemplaritat : qualitat de çò exemplar.
exemple : persona, acte, objècte, frasa... que pòdon servir de modèl ; frasa per esclairar una definicion.
exemplificacion : accion o resulta d'explicar per un exemple.

exemplificar (v. tr.): explicar per un exemple ; servir d'exemple. (R. VI, 271)

exemplificatiu, -iva : que servís d'exemple. (R. III, 241)

exempt, -a : liure, -a d'una obligacion o d'una carga. (R. III, 242)

exemptar (v. tr.): dispensar de far quicòm.

exequatur (lat.) : (que siá fach). Òrdre o permission d'executar quicòm.

exercici : accion d'exercir ; practica ; periòde comprés entre dos inventaris.

exercir (v. tr.) : metre una fòrça en accion ; complir quicòm (t. a.)

exerèsi (f.): operacion que consistís a traire quicòm del còrs d'un òme, d'un animal (tumor, calcul, organ malaut...)

exèrg : enbàs de medalha que i se met la data o una inscripcion ; aquela inscripcion ; inscripcion en cap de capítol, en cap de recuèlh.

exfoliable, -a : que pòt èsser desseparat, -ada en lamèlas.

exfoliacion : accion o resulta de desseparar o de se desseparar en lamèlas.

exfoliar (v. tr.): desseparar en lamèlas.

exfoliar (s') : se desseparar en lamèlas.

exfoliat, -ada : desseparat, -ada en lamèlas.

exhibible, -a : que pòt èsser exhibit, -ida.

exhibicion : accion o resulta d'exibir quicòm o de s'exibir.

exhibicionisme : tendéncia malautissa a se desvestir per far véser als autres sos organs sexuals.

exhibicionista (m. e f.) : persona qu'a la tissa de far véser als autres sos organs sexuals.

exibidor, -a : persona que s'exibís.

exibir (v. tr.) : produire un document en justícia ; metre quicòm jols uèlhs de q.q. ; mostrar quicòm ostensiblement o impudicament.

exibir (s') : se produire en public d'un biais provocatiu ; far véser sos organs sexuals.

exigéncia : accion d'exigir ; abitud de demandar fòrça als autres.

exigent, -a : persona que demanda fòrça als autres.

exigibilitat : natura de çò exigible.

exigible, -a : que pòt èsser exigit, -ida.
Los papièrs d'identitat son exigibles.

exigir (v. tr.): demandar quicòm imperativament.

exigú, -ua : escàs, -assa ; insufisent, -a ; tròp pichon, -a.

exiguament : d'un biais exigú.

exiguitat : escassetat ; insufisença.

exilarant, -a : qu'amòda l'alegria / que buta a un contentament dels grands.

« *exilhar* » : v. **exiliar**.

exili : faidiment / fòrbandiment del país.

exiliar (v. tr.): faidir / fòrbandir de son país.

exiliar (s') : anar viure fòra son país.

eximir (v. tr.): suprimir ; liberar q.q. de quicòm ; exemptar. (R. III, 242)

existéncia : lo fach d'existir.

existencial, -a : çò fonamental per l'existéncia ; çò relatiu a l'existéncia.

existencialisme : doctrina filosofica.

existencialista (m. e f.) : adèpte, -a de l'existencialisme.

existir (v. intr.): èsser / èsser en vida / viure.

exit (lat.) : sortida.

ex libris (lat.): inscripcion qu'una persona ajusta suls libres seus per senhalar que son plan seus.

ex nihilo (lat.) : a partir de pas res. *Creacion ex nihilo.*

EXO- : prefix, del grèx *exò* (fòra / defòra ; fòra de)

exobiologia : sciéncia que far de recèrcas sus l'existéncia possible de vida extraterrestra.

exocardia : ectopia cardiaca extratoracica.

exocentric, -a : relatiu, -iva a l'exocentrisme.

exocentrisme : construccion gramaticala que sas composantas son pas en relacion de coordinacion ni mai de subordinacion ; construccion gramaticala d'un substantiu empegat a un adjectiu e que balha la qualitat d'un substantiu diferent.
Parlar per dire pas res, tant val se calar.

exocervical, -a : situat, -ada en defòra del còl de l'utèr.

exocervicitat : nom generic de lesions exocervicalas.

exocèt (lat.): peis que giscla de l'aiga per planar sus dos o tres cents mètres ; arma que giscla de son pas de tir.

exocitosi (f.): per las secrecions, procèsus de sortida de las cellulas per de vesiculas que s'espètan fòra l'epidèrma.

exocòl : partida vaginala del còl uterin.

exocranian, -a : situat, -ada en defòra de la cavitat craniana.

exocrin, -a : relatiu, -iva a la secrecion extèrna d'una glandola.

exocrinopatia : malautiá de las glandolas de secrecion extèrna.

exocrinòsi (f.) : afeccion non inflamatoria de las glandolas de secrecion extèrna.

exòde : sortida d'Egipte dels Ebrèus ; sortida en massa.

exòdi : ultima partida de la tragedia grèca.

exodontia : art de las extraccions dentalas.

exoftalmètre : aplech per mesurar una exoftalmia.

exoftalmètria : mesura d'una exoftalmia.

exoftalmia : salida de l'uèlh fòra l'orbita.

exoftalmic, -a : relatiu, -iva a l'exoftalmia.

exogamia : union (R. VI, 537) entre non-consanguins.

exogèn, -a : produït, -a (proch, -a) en defòra de l'organisme o de l'organ que o produitz.

exognatia : desformacion transversala del cais, enlargament del maxillar.

exomfalocèla : ernia ombilicala.

exonerable, -a : que pòt èsser exonerat, -ada de quicòm.

exoneracion : accion o resulta d'exonerar ; defecacion.

exonerar (v. tr.): liberar q.q. d'una de quicòm d'onerós.

exonerat, -ada : liberat, -ada de quicòm d'onerós

exorbitant, -a : que sortís bravament dels limits.
Prètz exorbitant. Exigéncia exorbitanta.

exorcisme : ensemble de pregàrias de la Glèisa per liberar los endemoniats de lor demòni.

exorcista : prèire nomenat per son evesque per pregar suls endemoniats e los liberar de lor demòni.

exorcisar (v. tr.): far los exorcismes comandats per la Glèisa per liberar una persona endemoniada ; liberar d'una petega (t. a.)
Exorcizar l'inflacion.

exorcistat : ordre minor dins la Glèisa latina ; fonccion d'exorcista.

exòrdi : primièira partida d'un discors per captar la benevoléncia dels auditors ; introduccion d'una composicion literària.

exortacion : accion d'exortar ; paraulas per exortar q.q.

exortar (v. tr.): invitacion a far quicòm amb de paraulas persuasivas.

exoseròsi (f.): sortida del plasma sanguin fòra los capillars ; reaccion cutanèa que se muda en exocitòsi.

exosfèra : sisa atmosferica al dessús de 1000 quilomètres d'auçada, a quicòm prèp.

exosmòsi (f.) : corrent que s'establís de la solucion pus concentrada cap a la mens concentrada, a causa de la pression idrostatica.

exostòsi (f.) : tumor ossosa benigna sus un òs.

exoteric, -a : que pòt èsser divulgat, -ada a totes.

exotermic, -a : se ditz d'una transformacion qu'amòda de calor.

exotic, -a : que ven d'un país estrangier.
Una planta exotica. Una costuma exotica.

exotisme : natura de çò exotic ; gost per çò exotic.

exotoxina : toxina elaborada per una bacteria e difusada fòra la cellula productritz.

exotropia : estrabisme divergent.

exovirus : retrovirus que son genòma a mens de 10% d'omologia amb lo genòma de la cellula non infectada, òste (R. III, 544) natural d'aquel *virus* (lat.)

expandir / expansar (v. tr.): dilatar quicòm.

expansat, -ada : dilatat, -ada.

expansible, -a : que pòt èsser expansat, -ada.

expansion : dilatacion d'un gas o d'una vapor ; desenvolopament en volum o en superficia ; resulta d'aquel desenvolopament.
L'ipotèsi de l'expansion de l'univèrs.

expansionisme : politica d'expansion d'un país.

expansionista (m. e f.) : que volenta l'expansion del país.

expansiu, -iva : qu'a tendéncia a se dilatar ; que sap pas mestrejar sos sentiments.

expansivament : d'un biais expansiu.

expatriacion : accion o resulta d'expatriar o de s'...

expatriar (v. tr.): alunhar q.q. de sa patria.

expatriar (s') : anar viure fòra sa patria.

expausaire, -a : persona qu'expausa quicòm.

expausar (v. tr.): metre quicòm endacòm per o far véser ; metre en perilh ; explicar / declarar (R. IV, 463)
Expausar sa merça sus una banca.
Expausar sa vida per defendre la patria.
Expausar sas idèas, son punt de vista.

expausar (s') : se metre en perilh.

expausat : desenvolopament explicatiu.

expectacion : espèra de quicòm a mand d'arribar.

expectant, -a : qu'espèra quicòm.

expectar (v. tr.): esperar quicòm a mand d'arribar.

expectatiu, -iva (adj.) : relatiu, -iva a una espèra.

expectativa : espèra de quicòm a mand d'arribar.
M'agrada pas de demorar dins l'expectativa !

expectoracion : accion d'expectorar ; matèrias expectoradas.

expectorant, -a : que fa venir pus aisida l'expectoracion.
Una potinga expectoranta.

expectorar (v. tr.): escopir las mucositats de las brónquias.

expedicion : accion o resulta de mandar quicòm endacòm ; viatge mai o mens aventurós que demanda una preparacion minimosa.

expedicionari, -ària : que fa partida d'una expedicion.
Un regiment expedicionari.

expedient : biais de se tirar d'un mal pas (t. a.)
Desocupat, es condemnat a viure d'expedients.

expedient, -a : oportun, -a. (R. III, 242)

expedir (v. tr.): mandar quicòm endacòm (t. a.)

expeditiu, -iva : que fa çò que cal amb eficiéncia e rapiditat.

expeditivament : d'un biais expeditiu.

expeditor, -tritz : persona que manda quicòm endacòm.

expellir (v. tr.): embandir (getar defòra) (R. IV, 667)
escopir ; expectorar.

experiéncia : granda practica d'una causa ; observacion / experiment. (R. III, 243)

experiment : pròva facha per confirmar quicòm de dobtós. (R. III, 243)

experimentable, -a : que pòt èsser experimentat, -ada.

experimentacion : accion d'experimentar.

experimentador, -airitz : persona qu'experimenta / que fa d'experiments. (R. VI, 272)

experimentaire, -a : coma çaisús. (R. III, 243)

experimental, -a : relatiu, -iva a l'experiéncia.

experimentalament : d'un biais experimental.

experimentat, -ada : qu'a bravament d'experiéncia.

experimentar (v. tr.): sometre quicòm a l'experiéncia.

expèrt, -a (adj. e subs.): persona que coneis plan quicòm per experiéncia ; bravament capable, -a. (R. III, 242)

expèrtament : d'un biais expèrt.

expertesa : trabalh de persona expèrta.

expertesar (v. tr.): far una expertesa.

expiacion : accion o resulta d'expiar quicòm ; biais d'expiar quicòm. (R. IV, 545)

expiar (v. tr.): far reparacion d'una falta de mercé la pena endurada o per la pena impausada per una autoritat competenta, laïca o religiosa.

expiatòri, -òria : fach, -a per expiar quicòm.

expinctar (v. tr.): espinchar. (R. III, 181)

expiracion : accion o resulta d'expirar ; fin d'una durada determinada.

expirar (v. tr. e intr.): expellir dels paumons l'aire de la respiracion ; far lo darrièr badalh abans morir.

explech / expleit : aplech (instrument manual per facilitar una operacion mecanica : martèl, lima...) ; acte de justícia ; acte de guèrra ; realizacion ; profièch. (R. III, 184 - 243)

explecha / expleita : domeni agricòla ; vianda (revengut d'un domeni agricòla) ; ensemble d'apleches e de maquinas d'una bòria ; ancian drech senhoral ; mesura de capacitat per vendre de vin al detalh.

explechable / expleitable, -a : que pòt èsser explechat, -ada.

explechar / expleitar (v. tr.): tirar profièch de ; trabalhar una propietat ; trabalhar en general ; despachar un trabalh.

expleitable, -a / explechable, -a : que pòt èsser expleitat, -ada.

expleitacion : accion, resulta d'expleitar ; propietat / domeni.

expleitaire, -a : persona qu'expleita quicòm.

expleitar / explechar (v. tr.): far valer quicòm en ne trasant profit (v. profiter (R. VI, 438) (R. III, 184) - (R. VI, 272)
Expleitar un domeni, una mina, una idèa, q.q.

expletiu, -iva : que fa pas besonh (t. a.) (R. IV, 572)

explicable, -a : que pòt èsser explicat, -ada.

explicacion : accion d'explicar ; çò qu'explica quicòm.

explicar (v. tr.): expausar quicòm clarament per rasonament o amb d'exemples. (R. IV, 566)

explicar (s') : dire son vejaire (sa pensada) ; justificar son accion o sas paraulas.

explicatiu, -iva : qu'esclaira, qu'explica, que justifica...

explicit, -a : exprimit, -ida / exprimat, -ada (R. IV, 624)
clarament e completament. *Clausula explicita.*

explicitar (v. tr.): formular quicòm pus clarament.

explicitament: clarament e completament.

explorable, -a: que pòt èsser explorat,-ada.

exploracion: accion o resulta d'explorar quicòm.

explorar (v. tr.): far lo perqué per descobrir quicòm de desconegut (un país, una idèa...)

explorator, -tritz: persona qu'explora quicòm.

explosador: aplech per far espetar una carga explosiva.

explosibilitat: natura de çò explosiu.

explosible, -a: que pòt espetar.

explosion: espet.

explosar (v. intr.): espetar. v. **espetar**.

explosiu (subs.): substància(s) aprestada(s) per amodar una explosion. *Una fabrica d'explosius.*

explosiu, -iva: *Matèria explosiva. Idèas explosivas.*

« *explotar* » e derivats (cat.): v. **expleitar**.

« *expoliacion* » (R. IV, 479): v. **espoliacion**.

« *expoliar* »: v. **espoliar**.

exponencial, -a: que creis de contunh e vitament (R. V, 558)

exponent: signe, letra, chifra... escrich a la drecha d'un autre per indicar una valor ($4^4 = 4$ còps 4)

exporgada: accion o resulta d'esporgar.

exporgadís, -issa: que pòt èsser netejat, -ada.

exporgador, -a: aplech o aparelh per esporgar.

exporgar (v. tr.): ventar (netejar amb l'ajuda del vent); netejar una planta de sas brancas inutilas.

exporgas: ventum / rafatalh / escobilhas (tot çò inutil)

exportable, -a: que pòt èsser exportat,-ada.

exportacion: accion d'exportar.

exportador, airtitz: persona qu'expòrta.

exportar (v. tr.): transportar e vendre en país estrangier (exportador, airtitz TD (:3n 8.55.Tf 113.285 Tf 59.376 0 TD estrangif -: espet.2

exteriorament : a l'exterior.
exterioritat : estat de çò exterior.
exteriorizacion : accion d'exteriorizar o de s'exteriorizar.
exteriorizar (v. tr.) : situar quicòm fòra de se meteís ; manifestar quicòm exteriorament.
exteriorizar (s') : se manifestar exteriorament.
exterminable, -a : que pòt èsser exterminat, -ada.
exterminacion : accion o resulta d'exterminar.
exterminador, -airitz : persona qu'extermina.
exterminar (v. tr.) : destruire d'a fons.
extèrn, -a : situat, -ada fòra quicòm ; que trabalha a l'exterior ; escolan, -a o estudiant, -a que passa pas la nuèch a l'escòla ; qu'es pas essencial, -a.
externat : escòla qu'a pas que d'escolans extèrns.
extincion : accion o resulta d'atudar o de s'atudar (t. a.)
Me soi trapada una brava extincion de votz.
extinctiu, -iva : capable, -a d'atudar quicòm. (R. III, 216)
extinctior : aparelh per atudar un començament d'encendi.
extinctior, -tritz : persona qu'atuda quicòm.
extingüible, -a : que pòt èsser atudat, -ada / escantit, -ida.
extingüir (v. tr.) : atudar / escantir (s.p. e s. f.)
extirpable, -a : que pòt èsser extirpat, -ada.
extirpacion : accion o resulta d'extirpar quicòm.
extirpador, -airitz : persona o maquina qu'extirpa quicòm.
extirpar (v. tr.) : desrabar o enlevar radicalament (t. a.) destruire radicalament.
Extirpar una èrba marrida, un vici, una tumor.
extorquir (v. tr.) : desrabar per fòrça quicòm a q.q.
Li extorquir la vertat, pòdes totjorn còrrer !
extorsion : accion d'extorquir quicòm a q.q.
extrà (subs.) : quicòm de mai.
extrà (adj.) : de qualitat superiora.
EXTRA- : prefix, del latin *extra* (fòra ; mai que)
extra-articular, -a : fora articulacion. v. p. 20, N.B. 2.
extra-atmosferic, -a : fòra atmosfèra.
extra-axillar : que nais fòra l'angle de la fuèlha amb l'axe que la pòrta.
extraccion : accion o resulta d'extraire o de s'extraire ; ascendéncia d'una persona.
Extraccion d'una dent. De bassa extraccion.
extracelular, -a : fòra cellula.
extrach / extrait : çò tirat d'endacòm (escrich, còrs quimic...)
Extrach de naissença. Extrach de lavanda...
extractor : maquina per extraire lo mèl de las brescas.
extradicion : accion de liurar un colpable a son país d'origina que lo reclama.
extradir (v. tr.) : far l'extradicion d'un estrangier.
extradoç, -a : doç que jamai.
Parlar extradoç. Mèl extradoç. Temps extradoç.
extraescolar, -a : fòra los oraris d'escòla.
extrafin, -a : fin, -a que jamai. *Mongetas extrafinas.*
extrafloral, -a : que se tròba en defòra de la flor.
extraire (v. tr.) : tirar quicòm de quicòm mai.
extraire (s') : se tirar d'endacòm que l'òm i èra claus.
extrajudiciari, -ària : fòra l'accion de la justícia.
extrajudiciàriament : d'un biais extrajudiciari.
extralegal : fòra los procediments de la lei.
extralingüistic, -a : fòra los procediments lingüistics.
extramatrimonial, -a : fòra matrimòni.
extra muros (lat.) : fòra los limits de la vila.
extraordinari, -ària : que sortís de l'ordinari.

extraordinàriament : d'un biais extraordinari.
extraparlamentari, -ària : en defòra del parlament.
extrapiramidal, -a : relatiu, -iva a l'ensemble dels centre motors del sistèma nerviós central.
Sindròma extrapiramidal.
extrapolacion : extension ; generalizacion.
extrapolar (v. tr.) : generalizar.
Se cal plan gardar d'extrapolar.
extrasensorial, -a : percebut, -uda sens intermediari sensorial.
extrasistòla : contraccion anormala del còr entre doas contraccions normalas.
extraterrestre (m. e f.) : fòraterrenal, -a (que ven d'una altra planeta)
extraterritorial, -a : fòra los limits territorials d'una jurisdiccion.
extraterritorialitat : privilègi d'un diplomata qu'es pas somés a las leis del territòri del país que i trabalha.
extra-uterin, -a : fòra l'utèr.
Grossesa extra-uterina.
extravagança : accion o resulta d'extravagar.
extravagant, -a : desrasonable, -a.
extravagar (v. intr. e tr.) : s'alunhar de son camin ; far una digression ; far de causas extravagantas ; rasonar pas.
extravasat (s') : per un liquid, sortir de son vas natural.
extraversion : tendéncia a s'exteriorizar.
extravertit, -ida : que s'exterioriza.
Un extravertit sabes totjorn çò que se pensa.
extraviar (v. tr.) : fòraviar / descaminar.
extraviar (s') : se fòraviar / se descaminar / se pèdre.
S'estravièt, que las tubas èran espessassas.
extrèm : punt limit.
extrèm, -a : al punt limit.
extremal : asuèlh. *A l'extremal* : a l'asuèlh.
extremament (superlatiu de fòrça) : bravament.
extremisme : radicalisme. *Tot extremisme es de defugir !*
extremista (m. e f.) : persona radicalista.
extremitat : estat de çò extrèm.
extremitats (las) : braces e cambas ; mans e pès...
extremonciar (v. tr.) : balhar lo sacrament dels malauts.
extremoncion : sacrament dels malauts.
extroversion : exteriorizacion de sas emocions.
exuberància : excès de vitalitat.
exuberant, -a : que debòrda de vitalitat.
Persona exuberanta. Vegetacion exuberanta.
exulceracion : ulceracion leugièra e superficiala.
exultacion : estrambòrd.
exultant, -a : estrambordat, -ada.
exultar (v. intr.) : èsser estrambordat.
exumacion : accion o resulta de desenterrar o de tirar de l'oblit.
exumador, -a : qu'exuma q.q. o quicòm.
exumar (v. tr.) : desenterrar ; tirar de l'oblit.
Exupèri : prenom.
exutòri : biais de se desbarrassar de quicòm ; derivatiu ; ulcèra artificiala per assegurar una supuracion.
ex voto (lat. que vòl dire *ex voto suscepto* : segon lo vòt que foguèt fach) : inscripcion, placa, objècte... espintats sus una paret de sanctuari en accion de gràcias, en reconeissença.
Ezequièl : prenom biblic.

F

- F** (f.) : letra seïsen de l'alfabet occitan pronunciada (° ∈ f ⊃)
- fa** (m.) : nòta quatrena de l'escala musicala.
- fa !** : bè ! (interjeccion que marca lo refasti (lo desgost))
- fàbia** : gèrla / jarra.
- Fabian - Fabiana** : prenom.
- fabla / faula** : ficcion allegorica que d'animals o d'èssers inanimats i parlan e i òbran coma d'umans per lor far la morala ; pura invencion ; tèma de convèrsa.
Las faulas de Joan de la Font.
Son pas que de faulas !
Siás la faula de tota la vila.
- fablèl** : narracion corteta de l'Edat mejana.
- fablièr / faulièr** : recuèlh de faulas.
- fabrariá** : trabalh dels fabres ; quartièr dels fabres.
- fabre / faure** : òme que trabalha lo fèrre.
- Fabre d'Uzès** : trobador del segle XIII.
- Fabre de Narbona** : trobador del segle XIII.
- Fabre de Someire** (1727-1783) : poèta occitan.
- Fabre d'Olivet** (1768-1825) : poèta occitan.
- fabrega** : farga / airal qu'un fabre i trabalha lo fèrre.
- fabregar** (v. tr.) : trabalhar lo fèrre / fargar.
- fabrejar / faurejar** (v. tr.) : fargar ; fabricar ; sanar un trabalh.
- fabressa / fauressa** : femna de fabre.
- fabrica** : fabrega ; usina ; cabal d'una glèisa ; conselh de fabrica de glèisa que s'ocupa de çò material.
- fabricacion** : accion o resulta de fabricar quicòm.
- fabricaire, -a** (pej.) : farlabicaire / sanaire (s.f.)
- fabricant, -a** : persona que fabrica quicòm.
- fabricar** (v. tr.) : far quicòm a partir de matèrias primièiras ; bastir.
- Fabrici** : prenom.
- fabrician / fabricièr** : òme que fa partida del conselh de fabrica de glèisa. v. **mairilhèr**.
- fabrilh / faurilh** : mainatge de fabre.
- fabrilhon / faurilhon** : fabre pichon ; fabre a la manca.
- fabulista** (m. e f.) : persona que fa de faulas.
- fabulós, -osa** : qu'a las caracteristicas d'una faula ; relatiu, -iva a una faula ; fantastic, -a / formidable, -a.
- fabulosament** : d'un biais fabulós.
- facà** : èga (cavala) que va a l'amble ; persona vièlha e entravada (infirma)
- façada / faciada** : davant d'un edifici.
- faccion** : ensemble de personas *sediciosas v. (R. V, 177) ocupacion de soldat que fa sentinèla.
Èsser de faccion : fa sentinèla.
- faceciós, -osa** : *sediciós, -osa v. (R. V, 177)
- facecia** : badinada.
- faceciós, -osa** : badinaire, -a.
- faceciosament** : d'un biais faceciós.
- faceta / facieta** : cadun dels costats d'un polièdre.
- fach / fait / facha** : acte.
Las fachas dels Apòstols : libre del Testament novèl.
- fachal** : escalhas menudas que se destacan del metal tustassat pel martèl.
« *fachar* » e derivats (fr.) : v. **mancar - embufar - malcontentar**.
- fachar** (se) (l.p.) : se plànger / se plànher.
- fachariá** : bòria / bòrda ; domeni.
- fachet, -a / faitet, -a** : fach, -a / adult, -a.
- fachilha / faitilha** : encantament / sortilègi.
Cal pas creire a cap de fachilha.
- fachilhar** (v. tr.) : emmascar (getar un sòrt)
- fachilhèr, -ièira / faitilhèr, -ièira** : emmascaire, -a.
Un fachilhèr a pas que de poders de farlabica.
- fachin** : encantament / sortilègi / sòrt.
- fachinar** (v. tr.) : emmascar (getar un sòrt) ; pivelar.
- fachinariá** : encantament / sortilègi / sòrt.
- fachinièr, -ièira** : persona que gèta de sòrts.
- fachoira** : faissèla pel formatge ; fabrica / usina ; oliva tròp madura ; oliva confida a la sal e a l'òli ; femna pecairitz ; persona maladrechassa.
- fàcia** : visatge (R. V, 534) ; cara ; façada ; faceta ; pel que cobrís los tempes. *Fàcia a* : en fàcia de.
- fàcia de lop** (plt.) : (*Lycopsis arvensis*)
- faciada** : façada (davant d'un edifici)
- facial, -a** : relatiu, -iva a la fàcia.
- facialament** : en fàcia. *Nos parlèrem facialament.*
- faciar** (v. tr.) : agachar en fàcia.
- faciar (se)** : s'agachar en fàcia.
- fàcias** : (f. pl.) : figuras d'un jòc de cartas.
- faciat, -ada** : que presenta una fàcia naturala (blòc de pèira)
- facible, -a** : facil, -a (que pòt èsser fach aisidament)
- facies** (lat.) : aspècte general de la cara.
- facieta** : faceta.
- facil, -a** : de bon far ; indulgent v. (R. III, 558)
- facilament** : d'un biais facil.
- facilitar** (v. tr.) : far venir pus facil, -a.
- facilitat** : qualitat de çò facil ; facultat de far quicòm facilment ; çò que facilita quicòm. (R. III, 273)
Las facilitats modernas.
- FACO** : forma prefixada del grèc *phakòs* (lentilha d'optica)
- facocèla** : ernia del cristallin (R. II, 519)
- facioemulsificacion** : metòde d'extraccion del cristallin.
- facioerisi** (f.) : mena d'operacion de la cataracta.
- facioexerèsi** : ablacion del cristallin.

facolisi (f.) : dissolució del cristallin per d'enzims.
facòma (m.) : tumor pichonèla sus la retina.
facomalacia : amoliment del cristallin.
facomatòsi (f.) : nom generic de tumors pichonas en diferents airals del còrs.
facomètre : instrument per mesurar lo poder de refracció del cristallin.
facòndia : facilitat de paraula. (R. III, 278)
facoscleròsi (f.) : escleròsi (f.) / induració del cristallin.
facospopia : examen oftalmologic.
fac simile (del lat. *fac simile*, fai quicòm de semblable) : còpia, reproducció.
factici, **-ícia** : qu'es pas natural ; de farlabica.
facticiament : d'un biais factici.
factor : cadun dels tèrmes d'una operació aritmetica ; t. tecn. de fisica, d'electronica, de med., de climatologia...
Factor de multiplicació. F. integrat. F. de poténcia. F. epatic. F. climatic. F. de coagulació...
factor, **-tritz** : fabricant, -a ; persona que carreja letras e còlis. (e non pas « portur » desf. de fr.)
Un factor d'orguenas. Una factritz rurala.
factorizació : acció o resulta de metre en factors.
factorizar (v. tr.) : metre en factors.
factotum (lat) : persona cargada de totes los trabalhs segondaris. v. **bracièr - Joan fa tot - sobrièr**.
factura : fabricació ; nòta de pagar ; laurada ; fraisses de mesa en estat d'una tèrra.
Paga la factura de sas escarbicadas de jovent.
facturació : acció de facturar quicòm a q.q. ; laurada.
facturar (v. tr.) : fabricar ; far una factura ; laurar.
facturaire, **-a** : lauraire, -a ; cultivador, -airitz (R. VI, 176)
facturant, **-a / facturadís**, **-issa** : que pòt èsser laurat, -ada.
facturièr : recuelh de fulhets per far de facturas.
facturièr, **-ièira** : persona que trabalha a la man dins una fabrica ; persona que fa de facturas.
facultar (v. tr.) : facilitar ; permetre de far ; favorir.
facultat : possibilitat ; aptitud ; poder ; mejan ; drech de far ; establiment d'ensenhament superior.
facultatiu, **-iva** : lo contrari d'obligatòri, -òria.
facultatívament : d'un biais facultatiu.
facultós, **-osa** : avantatjós, -osa ; favorable, -a ; facil, -a.
fad, **-a** : qu'a pas grand gost ; que manca de sal (t. a.)
fada : èsser fantastic representat jos la forma d'una dòna qu'a de poders extraordinaris ; persona caluga.
fada mitona : fadarèla de las aigas e de las fonts.
fadament : d'un biais fad.
fadar (v. tr.) : enfadar / emmascar (getar un sòrt)
fadarèla : pichona fada amistosa.
fadariá : encantament / fachilha (poder d'una fada) ; fuòc de sant Èlm / lum de sant Èlm ; fuòc folet.
fadàs, **-assa** : que doceja bravament ; qu'a pas cap de gost.
fadejalhas / fadegets : amuserèlas / joguets (R. III, 584)
fadejar (v. intr.) : docejar (èsser fad) ; badinar ; folastrejar.
Fadejas o qué ? badinas o qué ?
fadejòla : joguet (R. III, 584)
fadelenc, **-a** : que fadeja / que doceja.
fadèrlhe, **-a / fadiòl**, **-a / fadorlàs**, **-assa** : fad, -ada ; languinós / languidós, -osa.
fadesa : caluquitge / imbecilitat / fadum ; vesadum.
fadet, **-a** : esperit folet e faceciós. e non pas « èlf » (angl.)
fadeta : fadarèla pichonèla ; persona foleta e faceciosa.

fadièr, **-ièira** : emmascat, -ada / encantat, -ada ; encantarèl, -a ; paralisat, -ada.
fadinèl, **-a** : folastre, -a / foligaud, -a ; un bocin caluc, -uga.
fador : estat de çò fad.
fadorlàs, **-assa** : mièg caluc, mièja caluga.
fadorlejar (v. intr.) : folastrejar ; èsser fadurla.
fadurla / tanturla (adj. m. e f.) : fadorlàs, fadorlassa.
fadrin, **-a** : jovent, -a.
fadum : fadesa ; vesadum.
fafièr : papach / pifach (bòça membranosa dels aucèls que los aliments i son trissats abans de passar dins l'estomac)
fag : v. **fau**.
-FAG : forma sufixada de grèc *phagein* (manjar) v. **antropofag - bacteriofag**.
faganàs : sentor de can ; sentor de faïna.
fageda : airal plantat de faus.
fagedenic, **-a** : que rosèga, rosèga que rosegarrà.
fagedenisme : tendéncia d'unas plagas, d'unas ulcèras... a rosegarrar las carns, ni per totes las medicacions.
faget : v. **fajal**.
-FAGIA : forma sufixada del grèc *fagein* (manjar) v. **antropofagia - bacteriofagia**.
-FAGO : forma prefixada del grèc *fagein* (manjar)
fagocit (m.) : cellula capabla d'englotir de particulas organicas o inorganicas.
fagocitaire, **-a** : relatiu, -iva a la fagocitòsi o als fagocits.
fagocitar (v. tr.) : englotir per fagocitòsi.
fagocitoblast (m.) : cellula maire dels fagocits.
fagocitòsi (f.) : foncció d'unas cellulas capablas d'englotir de particulas organicas o inorganicas.
fagofobia : aversion a s'avidar.
fagomania : tissa patologica que consistís a tròp manjar amb incapacitat de se retèner.
fagòt : fais de brancas o de branquilhas ligadas ; persona malabillhadassa. (R. III, 248)
fagotar (v. tr.) : far de fagòts / metre en fagòts ; mal vestir.
fagotatge : acció de far de fagòts ; o de se mal vestir.
fagotièr, **-ièira** : persona que fa de fagòts ; persona que trabalha mal ; sartre que vestis mal.
fagotièira : montet de fagòts ; lenhièr.
faia (plt.) : (*Hyoscyamus albus - Hyoscyamus niger*)
faïçon : biais de far quicòm ; man d'òbra ; prètz d'un trabalh.
La faïçon d'un vestit. Sens faïçons : francament.
faïçonar (v. tr.) : balhar forma a quicòm ; o trabalhar per ne far quicòm mai ; apolidir ; moninejar.
faïçoneta : moninejada.
faïçonós, **-osa** : que fa de faïçons.
faidiment : fòrabandiment ; exili.
faidir (v. tr.) : fòrabandir / despatriar ; deseretar.
faidit, **-ida** : fòrabandit, -ida (despatriat, -ada)
Faidit Gaucelm - Faidit Uc : trobadors del sègle XII.
faiença : terralha vernissada de *Faenza* (Itàlia) o (per extension) d'endacòm mai.
faiençaia : fabrica de faiença.
faiencièr, **-ièira** : persona que fa de faiença.
faïn, **-a** (m. e f.) : mamifèr carnassier que revèrta la mostèla, mas pus gròs (*Mustela foïna*)
faïnar (v. intr.) : s'enfugir.
faïnós, **-osa** : miserable, -a ; indigent, -a.
faire / far : v. **far**.
fairir (v. tr.) : pèdre.

fairir (se) : se descaminar / se fòraviar / se pèdre.
fais : carga ; gavèl / fagòt ; paquet ; embarràs d'estomac.
Un fais de palha. Un fais de pelhas.
Aver fais d'estomac : aver un pes sus l'estomac.
faisan, -a : mena de gallinacèu (*Phasianus colchicus*)
faissa : benda d'estòfa ; benda de tèrra sostenguda per una paret cencha ; malhòl ; platabanda d'òrt. *Faissa de cebas.*
faissar (v. tr.) : ligar ; bendar ; emmalholhar ; sarrar.
faisse (m.) : mena de russula (*Russula alutacea*)
faissejar (v. tr.) : carregar de faisses ; buscalhar (amassar de broquetas mòrtas)
faissèl : ensemble de causas apariadas en longor ; ensemble de causas en general ; flux de particulas electricas, de rais de lutz ; ensemble d'armas apariadas ; ensemble d'ondas electromagneticas ; ensemble de ralhs de camin de fèrre.
Un faissèl de brancas. Un faissèl de pròvas.
Lo faissèl d'una lampa. Un faissèl d'ondas.
faissèla : recipient traquilhat pel formatge fresc.
faisselièr, -ièira : buscalhaire, -a (amassaire, -a de bròcas secas)
faisset : paquet pichon.
faisseta : benda d'estòfa que n'envolopavan las patèrnas dels nenons.
faissier, -ièira : persona que carrega de faisses (cargas)
faissilhal : banasta (doble panier de bast) ; panier vendemiador.
faissina : gròs botèl de brost, gròs gavèl (fagòt) de rama.
faissòla : aplech de fust per mantèner un òs fracturat.
faissós, -osa : pesuc, -uga ; carestios, -osa ; alassant, -a ; fastigós, -osa.
« *faitilhar* » e derivats : v. **fachilhar**.
faitís, -issa : qu'es pas natural, -a.
faissuc, -uga : pesuc, -uga.
« *faita* » e derivats : v. **faïn, -a**.
faja : frucha del fau.
fajada / fajal / fajan / fajana / faget : bòsc de faus.
fajàs : bòsc de faus consequent.
fajòl (plt.) : blat negre (*Fagopyrum esculentum*)
fajòla : bòsc pichonèl de faus.
falabrega : frucha del falabreguier.
falabreguier : mena d'arbre fruchièr (*Celtis australis*)
falais, -a : noncalent, -a / inchalhent, -a.
falangeta : la tresena falanja d'un det.
falangic, -a : relatiu, -iva a una falanja.
falangina : la segonda falanja d'un det.
falangista (m. e f.) : persona que fa partida d'una falanja.
falanja : cadun dels òsses dels artelhs e dels dets ; cada partida dels artelhs o dels dets relativa a aqueles òsses ; còrs de tropas ; gropament politic e paramilitar mai que mai fascista.
falapat : còp de mar / ondada / èrsa bèla ; aigassada / delavaci / clafada / eissagada / raissada / ramada / pissada ; brave manat de quicòm.
falb, -a / falbèl, -a : palle, -a ; rossèl, -a / rosselós, -a / rosset, -a / rossinèl, -a ; trucaluna. (R. III, 251 - L. 182 - V. 270)
Cara falba (cara palla). *Color falba* (color rossèla)
falbejar / falbejar (v. intr.) : tirar sus la color falba.
falbelós, -a / falbenc, -a / falbet, -a : t. a. de **falb**.
Camba falbeta : camba regda, paralizada.
Idèa falbeta : idèa curiosa, fantasiosa, trucaluna.
Falbeta / Faubeta / Faubina : nom de vaca rosselosa.
falbin, -a : que sa color tira sul falb. **Falbina** : Falbeta.
FALC : forma prefixada del latin *falx, falcis* (dalha ; volam)

falca : anca ; patèrna d'animal ; garra ; cropa.
falç, falçon : v. **fauç, fauçon**.
falcar (v. tr.) : corbar en forma de dalha o de volam.
falcat, -ada : corbat, -ada en forma de dalha o de volam.
falcemia : preséncia dins lo sang d'eritrocits falcifòrms.
FALCI- : forma prefixada del latin *falx, falcis* (dalha ; volam)
falcifòrme, -a : en forma de dalha o de volam.
falciròstre : ròstre (bèc) falcifòrme.
falcon : mena d'aucèl de rapina (*Falco peregrinus*) (*Falco subbuteo*) ; (*Falco columbaris*) ; (*Falco tinnuculus*) (*Accipiter gentilis*) ; (*Pernis apivorus*)...
FALCO- : forma prefixada de falcon.
falconada : accion d'escometre lo falcon ; sa presa.
falconariá : art de la caça amb un falcon.
falconèl / falconet : falcon pichon.
falconid : aucèl de la familha dels falconifòrms.
falconièr, -ièira : persona que caça amb un falcon.
falconifòrme, -a (adj. e subs.) : en forma de dalha ; aucèl que son bèc es corbat en forma de dalha.
falda : v. **fauda**.
falèna : parpalhòl de nuèch. (I n'a dins las 200 menas)
faler (v. impers.) : caler.
falet, -a / falbèl, -a : de color falba ; estropiat / paralizat, -ada ; que cal getar en avant sens i s'apevar dessús. *Bèstia faleta. Camba faleta.*
falgairela / falgar : airal cobèrt de falguièiras.
falgar (v. tr.) : feusar (desbosigar una tèrra per n'extirpar las falguièiras)
falguièira / faugièra (plt.) : (*Pteris aquilina*) ; (*Pt. cretica*) (*Polypodium Phegopteris*) ; (*Athyrium Filix-femina*) ; (*Polystichum Filix-mas*) ; (*Blechnum Spicant*) ; (*Asplenium fontanum*)
falguièiràs : airal cobèrt de falguièiras.
falha : brandon de fen o de palha ; beluga ; flama ; entòrca ; fauta ; mancamet ; défaut ; interval ; dralha dins una estòfa ; pel d'estòfa ; mena d'estòfa ; fenda ; fendascla ; filat de pesca ; porcion de filat de pesca.
Un rasonament sens falha.
falhada : joanada / radal / solastret / « *fuòc de jòia* » (inusitat)
falhar (v. tr.) : fendilhar ; fendre ; fendasclar ; desrucar lo vim.
falhar (se) : s'assentir ; se fendilhar ; se fendasclar.
falhàs : aplech que supòrta l'entòrca per la pesca a la luminada.
falhassa : fendascla (t. a.) ; fendilha / escarta / esclata.
falhat, -ada : t. a. del vèrb falhar.
falhibilitat : possibilitat de s'enganar.
falhible, -a : que se pòt enganar.
falhida : fauta ; mancamet ; quincanèla (situacion d'un comèrci incapable de pagar sos deutes)
falhièr : falhada / joanada / radal / solastret ; baston fendut per desrucar lo vim.
falhièira : falguièra. v. pus naut.
falhir (v. intr.) : far défaut ; mancar a son dever ; s'enganar.
falhon : brandon.
falimard : palhassa (m. e f.) : amusaire, -a.
falimant : mancamet ; fauta ; error / errança (R. III, 140)
falir / falhir (v. intr.) : v. **falhir**.
A jorn falit : un còp la nuèch tombada.
falhidament : fautivament / fautiblement. (R. III, 253)
falhit : costat del carrat sens òsses del moton.

falhòt, -a : feble, -a. *A votz falhòta.*
 « *falla* » : v. **falda**.
fallacia : rusa, engana. (R. III, 256)
 * **fallaciós, -osa** : enganaire, -a. v. (R. III, 256)
Un rasonament fallaciós.
 * **fallaciosament** : d'un biais fallaciós. v. (R. III, 256)
fallic, -a : relatiu, -iva al fallus ; t. tecn. de psicanalisi.
Simbòl fallic. Estadi fallic.
fallifòrme, -a : de la forma d'un fallus.
fallocentric, -a : relatiu, -iva al fallocentrisme.
fallocentrisme : tendéncia a tot centrar sus la simbolica del fallus ; tendéncia a donar lo pas a l'òme o al punt de vista masculin.
fallocracia : dominacion de l'òme sus la femna.
fallocrata (m.) : òme que fa pròva de fallocracia.
fallocratic, -a : relatiu, -iva a la fallocracia.
Mentalitat fallocratica.
falloïde, -a : relatiu, -iva a l'amanita falloïda ; en forma de fallus. *L'amanita falloïda mena a la mòrt.*
falloïdina : toxina de l'amanita falloïda (*Amanita phalloides*)
fallus ('fallys) (del lat. *phallus*) : simbòl del membre viril ; membre viril en ereccion ; campairòls que revèrtan un fallus. *Lo «fallus impudicus» es pas comestible.*
 « *falopada* » : v. **falapat**.
falord, -a : insuportable, -a ; que patís del tordís ; que patís de l'encefalopatia espongiòforma ovina o boïna ; caluc, -uga ; enrabiàt, -ada / enferonit, -ida / furiós, -osa.
Un dròlle falord : un dròlle foletge, folastre.
Moton falord, feda falorda : qu'an lo tordís.
La malautiá de la vaca falorda.
Nos cal far partir lo brau, qu'es vengut falord !
falorda : escarbicada / espingada / farlanda / folastrejada.
falordàs, -assa : calugàs, -assa.
falordejaire, -a (adj. o subs.) : que falordeja.
falordejar (v. intr.) : far lo falord / èsser insuportable ; folastrejar.
falordièira / falorditge : tordís ; malautiá de la vaca falorda.
falordisa : estat de q.q. d'insuportable ; folastritge.
falquet : v. **falcon**.
falquetar (v. tr.) : pivelar / enfachinar / embelinar / emmascar ; tuar coma o fa un falcon.
falquetat, -ada : pivelat, -ada / enfachilhat, -ada.
Foguèt pas jamai falquetat per l'argent.
falquièira : croprièira de fust per bèstias de bast ; cenchra de bragas.
fals, -a : qu'es pas vertat ; pas real, -a ; pas exacte, -a ; pas fisable, -a ; qu'a pas que l'aparéncia de. (v. **tamben faus e derivats**)
Persona falsa . Chifra falsa. Fals coma una èga.
falsbordon : mena d'escriptura musicala del s. XIII ; mena de cant de glèisa (mai que mai armonizacion de psalms)
fals bordon : abelhard v. **faus bordon**.
fals carbe (plt.) : (*Eupatorium cannabinum*)
fals faisse (plt.) : mena de russula (*Russula emetica*)
falsa : granièr.
falsada : traïson.
falsa garba (plt.) : (*Chondrilla juncea*) ; (*Cichorium intybus*)
falsament : d'un biais perfid / amb falsièira.
falsamoneda : moneda falsa.
falsar (v. tr.) : falsificar.
falsari, -ària : persona que fa de falsa moneda. (R. III, 256)
falsairon, -a : persona falsa.

falsas-retnas : falsas-tralhas. v. p. 20, N.B. 4.
falsa-sofra : josventrièira / sosventrièira. v. p. 20, N.B. 4.
falsa tinha : canilha de bornhon que manja la cera de bresca.
falscatàs : tracalan (òme que t'en pòdes pas fisar)
falsejar (v. intr.) : èsser fals ; fénher ; se conflar (s.f.) ; trabalhar negligentament ; falsificar.
falsesa : falsièira / traïtesa / perfidia. (R. III, 255)
falset : pòcha pichonèla que i se reclamava la mòstra.
falsetat : falsièira / traïtesa / perfidia.
falsièr, -ièira : persona traïta.
falsièira : falsesa / falsetat / traïtesa / perfidia.
falsificable, -a : que pòt èsser falsificat, -ada.
falsificacion : accion o resulta de falsificar quicòm.
falsificador, -airitz : persona que falsifica.
falsificar : alterar quicòm per enganar q.q. ; donar a quicòm l'aparéncia de quicòm mai ; farlabicar.
Falsificar un vin, un tèxt, la moneda, una signatura.
falsiranjat / falsiranjada (l.p.) : (*Amanita muscaria*)
falsmonedièr, -ièira : persona que fa de falsa moneda.
fals mossairon : mena de mossairon (*Marasmius oreades*)
falscatàs, -assa : persona plena de falsièira.
fam : talent (enveja fòrta de manjar) ; tota mena d'enveja.
Una fam canina. La fam de las onors.
fama : reputacion / renom / notorietat. (R. III, 257 - L. 183)
Carrièira de mala fama / carrièira malfamada.
famassa : fam granda.
famelic, -a : que crèba de fam. *Cat famelic.*
famelicament : d'un biais famelic.
famgana : fam canina / fam granda. (e non pas « *fringala* » (fr.))
familha : lo paire, la maire e lors mainatges ; totes los que davalan d'un genitor comun ; enfants o filhas d'un matrimòni ; ensemble de tot çò qu'a quicòm de comun.
An pas encara de familha : an pas de mainatges.
La familha Lafont : totes los Lafonts.
La familha umana. Una familha de mots.
La familha dels còrbs. Una familha de plantas.
familiar, -a : relatiu, -iva a la familha.
familiar, -a : abitual, -a ; qu'es pas salvatge, -ja ; ordinari, -ària ; qu'a una coveissença intima de quicòm.

Comportament familiar. Animal familiar.
 /FF010343nTBD. b64nfiD 0 Tc (fameli075 -11.4 f 20.663 0 TDO 0 8 /
 A76p230rbs. Una fan far

fanatizat, -ada : vengut fanatic, venguda fanatica.
 « *fundau* » e derivats : v. **faudal**.
fundango (cast.) : dança espanhòla ; musica que l'acompanha.
fanera : tèrme generic per designar tota formacion epidermica (pels, plumas, onglas, arpas e batas)
FANERO- : forma prefixada del grèc *phaneròs* (visible)
fanerogam, -a : qu'a de flors o de frucha plan visiblas.
fanerogamas (f. pl.) : familha de plantas fanerogamas.
fanerogamia : partida de la botanica qu'estúdia las fanerogamas.
fanerogamic, -a : relatiu, -iva a las plantas fanerogamas.
fanerogamista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de fanerogamia.
fanfara : grop de musicians que jògan mai que mai d'instruments de coire, tant dedins coma defòra.
fanfara : caça o pesca a la lumenada.
fanfarejaire, -a : caçaire, -a o pescaire, -a a la lumenada.
fanfarejar (v. intr.) : caçar o pescar a la lumenada.
fanfaron, -a : conflèta / ventabolòfas / vanturla (m. e f.)
fanfaronada : vantadissa / gasconada / espanholada.
fanfaronejada : augmentatiu de fanfaronada.
fanfaronejar (v. intr.) : frequentatiu de fanfaronar.
fanfaronar (v. intr.) : se conflar (s.f.) / se vantar.
fanfaronariá : accion de fanfaronar.
fanfre : enrambolh de pampes, d'èrbas o d'autre rafatum ; bren ; posca ; cendralha ; plomb de caça menut ; mena de peïssum de mar : (*Centronotus conductor*) (*Stromateus paru*)
fanfre d'America : mai d'una mena de peis de mar.
fanfre negre : outra mena de peis de mar.
fanfriaire, -a : caçaire, -a d'aucels a la cendralha (plomb menut)
fanga : baldra / mescla pastosa de tèrra e d'aiga.
fangalhàs : doblèta augmentatiu de fangàs.
fangàs : aïral bravament fangós.
fangassejar (v. intr.) : patolhar dins la fanga.
fangassièr, -a : que s'agrada dins la fanga ; galinèla.
Lo pòrc es fangassièr, la galinèla es fangassièira.
fangassièira / fangastièira : tròç de cuèr, de feutre... per parar de la fanga lo fusòl d'una carreta.
fangassós, -osa / fangós, -osa : plen de fanga.
FANGO- : forma prefixada de l'occitan fanga.
fangós, -osa : plen, -a de fanga ; cobèrt, -a de fanga.
Camin fangós. Aiga fangosa. Vestits fangoses.
fangosa : merlussa fresca.
fangossejar (v. intr.) : fanguejar (patolhar dins la fanga)
fangoterapia : utilizacion terapeutica de fangas volcanicas.
fanguejar (v. intr.) : patolhar dins la fanga / fangassejar.
fangum : las fangas en general.
fanhanhon : creaturon / nadon / fêtus.
-FANIA : forma sufixada del grèc *phanein* (paréisser) v. **epifania**.
fantasc, -a : ideal, -a ; trucaluna (m. e f.) ; capriciós, -osa.
fantascariá : umor fantasca.
fantasiá : imaginacion capriciosa ; caprici ; composicion musicala ; enveja :
Se te fa fantasiá, o te balhi.
Tenguda de fantasiá. Tota fantasiá es pas un defaut.
fantasiar (v. tr.) : imaginar ; somiar desrevelhat.
 « *fantasièirós, -osa* » (l.p.) : fantasiós, -osa. v. çaijós.
fantasiós, -osa (adj. e subs.) : trucaluna (m. e f.) ; capriciós, -osa.
fantasista (m. e f.) : persona pauc seriosa dins son comportament ; persona que balha un espectacle comic.

fantasma (subs. m. e f.) : fantauma (m. e f.) ; vision quimerica ; espèctre ; trèva ; illusion ; paur / espaventalh. (R. III, 260- L. 184)
Patiguèt de fantasmas tota sa vida.
fantasmagoria : art e resulta de representar quicòm amb fôrça colors e efieches luminoses (R. IV, 104)
fantasmagoric, -a : relatiu, -iva a la fantasmagoria.
fantasmagoricament : d'un biais fantasmagoric.
fantasmar (v. intr.) : aver de quimèras / se far d'illusions.
fantasmatic / fantaumatic, -a : espectral, -ala.
fantassin : soldat de pè. (de l'it. *fantaccino*)
fantastic, -a : bravament extraordinari.
fantasticament : d'un biais fantastic.
fantauma (m. e f.) : fantasma (m. e f.) ; trèva / espèctre.
fantaumariá : fantasiá ; caprici ; accion de somiar (s.f.)
fantaumatic, -a : fantasmatic, -a / espectral, -a.
fantaumejaire, -a : folastrejaire, -a ; badinaire, -a.
fantaumejar (v. intr.) : doblèta de fantasmar ; folastrejar ;
fanton, -a : enfanton, -a (diminutius d'enfant, -a)
fantonejada : folastrada / foligaudariá.
fantonejaire, -a : persona que folastreja, que s'amusa.
fantonejar (v. intr.) : folastrejar ; s'amusar ; se bolegar.
fantonèl, -a : diminutiu de fanton, -a.
fantonelon, -a : doble diminutiu de fanton, -a.
faquin, -a : pòrtafais (m. e f.) / còlportaire, -a ; miserable, -a ; paure diable, paura diablessa ; faròt, -a / conflèta.
faquina : levita e non pas « *redingòta* » (barb.)
faquinar (v. intr.) : èsser plan vestit e se'n conflar.
faquinariá : accion o caractèr d'un faquin.
faquir : ascèta o mendicant maometan.
far : torre nauta en bòrd de mar amb un lum a la cima.
far / faire (v. tr.) : realizar / donar existéncia a quicòm ; faïçonar ; fabricar ; formar ; transformar ; engendrar ; imitar ; contèner ; mesurar... *Fa remarcar. Far usatge.*
Faguèt una òbra mèstra en fasant aquela estatua.
Fa dos ans : i a dos ans. *Far de l'ase* : far lo piòt.
Es pas de far : se fa pas. *Fai-te ençà* : sarrate.
Fai-te enlà : vai-te'n. *Far lum* : esclarir. *Fa luna.*
Far las fedas, far las vacas, far los pòrcs : elevar de...
Far las trufas, far lo blat : semenar trufas o blat.
Per tu fas : aquò te regarda. *Fa dos litres* (recipient)
Far dos mètres (mesurar 2 mètres)
Fa mal far quand fa mal far ! Far una allusion.
far (se) : s'adaptar ; se melhorar ; se frequentar.
De cap de biais, se poguèt pas far a l'internat.
Amb lo temps, aquel formatge se farà.
Aquò me fa fàstic : aquò me rebuta, me desgosta.
Se far de q.q. : frequentar q.q. *Se far illusion.*
Se far pas de degun : frequentar pas degun.
Se fa tard : comença d'èsser tard. *Se fa nuèch.*
Se far gras : venir gras. *Se far vièlh* : èsser vièlh.
Se far mètge. Se far curat. Se far menusièr.
fara : fàcia vermelha.
faramat / farrapat (m.) : sensfin (f.) ; granda quantitat ; multitud ; fôrça (adv.)
faramauca (f.) : sarramaura / arandessa / femna d'arand ; espaventalh ; femna malabilhadassa.
 « *farambulha* » : v. **ferambulha**.
faramiand, -a (adj. e subs.) : macarèl, -a.
farandèl, -a / faridondèl, -a (adj. e subs.) : desguindat, -ada ; maladrech, -a ; afrontat, -ada ; dins la luna.
farandola : mena de dança provençala.

farandolar / farandolejar (v. intr.): dançar la farandola.
farandolejaire, -a: dançaire, -a de farandola.
Faraon: ancian rei d'Egipte.
faraonic, -a: enòrme, -a / que passa l'òsca.
farcin: mena de malautiá dels cavals.
farcir (v. tr.): embutar / embucar / embocar.
farcir (se): s'embucar.
farcidura: fars / farsa / farcit; glòsa.
farcit, -ida: plen, -a de fars; glosat, -ada.

Galina farcida. Tomata farcida.

Epistòlas farcidas. De fòrt bona ora, dins totas las glèisas de las Gàllias, per d'unas fèstas (per Nadal, lo 25 de desembre; per Sant Estève, lo 26; pels Sants Innocents, lo 27; per la Circumcision, lo 1èr de Genièr; per l'Epifania, lo 1èr dimenge de genièr; per l'Assompcion, lo 15 d'agost...) s'espandiguèt la costuma, per se preparar a la messa, de farcir lo latin de las epistòlas amb de comentaris en lenga vulgara, tant dins las Gàllias del nòrd coma dins la Gàllia del sud, en Alemanha e mai en Catalonha. Lo melhor exemple d'aquelas farciduras es l'epistòla de sant Estève, fòrt anteriora a la còpia del sègle XIII de la B. M. de Montpelhièr que ne donam los dos extraches çaijós:

In diebus illis...

**Après que Jhesu Crist fo natz
e fo de mòrt resuscitatz
e puèis en Cèl se'n fon pojatz
sanc Esteves fon lapidatz :
aujatz comen si l'entendatz...**

Stephanus, plenus gratia et fortitudine, faciebat prodigia et signa magna in populo...

**Sanc Esteves plen de bontat
non ac cura de richedat :
de mon a tot desamparat
car tròp i vi * gran falsetat ;
dès Dieu torna tot son pessat.
Li apòstol l'an mot amat,
esems ab se l'aun ajustat,
a diague adordenat
per manténer cristiantat :
be la mante se. falsetat...**

* Aquel preterit en « i » data data amens del s. XII.

Ms. de Sant-Guilhèm lo Desèrt, B. M. de Montpelhièr.

Trobam aital dins lo ms. dètz-e-sèt autras estròfas de farcidura occitana après dètz-e-sèt autres tròces de frasa latins.

fard: crèmas o autres produïts que d'unas se passan mai que mai per la cara per se far pus polits o cambiar d'aspècte.

farda (de): vestits in general que sián nòus o pelhas.

fardada / fardalada: paquet o paquetàs de pelhas.

fardaire, -a: persona que farda o que se farda.

fardalha: montet de pelhas vièlhas.

fardalhar (v. tr.): brandir las pelhas a q.q. / bolegar / peltirar.

fardalhar (se): se peltirar / se brandir las pelhas.

fardapelha (far) (v. intr.): amassar sas pelhas e son equipòt al pus lèu fach.

fardar (v. tr.): metre de fard a q.q. (R. III, 280)
travestir; desguisar. *Fardar la vertat.*

fardar (se): se metre de fard. *Se farda pro discrètament.*

fardàs (m.): una pelha. *De fardasses*: de pelhas.

fardassejar (v. tr.): furgar / furgalhar; brandir las pelhas.

fardassièr, -ièira: corraitièr, -ièira (mercadièr, -ièira de pelhas)

fardatge (arc.): airal que los treballadors de pels camps i pausavan lors vestits.

far dau (m.): filha malabilhadassa.

fardejar (v. tr.): s'ocupar de la farda; remenar de pelhas.

fardèl: fais; paquet de vestits; paquet de pelhas; trocèl de promesa; trenèl; tripon; escamandre.

fardelàs (m.): femna malabilhadassa.

fardeleta: nena malabilhedeta.

fardolha (a la) (loc adv.): a la buta-buta; en desòrdre.

fardolhejar (v. tr.): frequentatiu de fardejar.

fardual: fais; vestits; pelhas; bagatges; rafatalha.

farèla: mena de torre de senhals.

farfadet: dracon / fadet.

farfalh: sospir.

Lo darrièr farfalh.

farfalha: parpalhòl.

farfalhar (v. intr.): bretonejar / quequejar.

farfaneja: persona importuna, secutaira, curiosa.

farfanejaire, -a

FARING- : forma prefixada del grèc *pharynx*, -ringòs (gòrja)

faringe (f.) : partida del tub digestiu que dona dins l'esofag.

farinectomia : faringotomia v. pus luènh.

farinisme (m.) : contraccion espasmodica dels muscles de la faringe.

farinitis (f.) : inflamacion de la faringe.

FARINGO- : forme prefixada de *pharinx*, -ingòs (gòrja)

farinografia : examèn radiografic de la faringe.

farinolaringiti (f.) : inflamacion de la faringe e de la laringe.

farinomicòsi (f.) : esquinància (angina) benigna.

farinoscòpi (m.) : instrument optic per examinar la faringe.

farinosalpingiti (f.) : inflamacion de la mucosa de la trompa d'Eustaquí.

farinoscopia : examèn de la laringe amb un farinoscòpi.

farinotomia : incision cirurgicala de la faringe.

farinièr, -ièira : relatiu, -iva a la farina ; mercadièr, -ièira de farinas. *Molin farinièr. Sedaç farinièr.*

farinièira / farinadoira : caissa per la farina.

farinòla (plt.) : (*Chenopodium album*) ; (*Atriplex*)

farinós, -osa : que conten de farina ; que fa de farina ; que revèrta de farina.

farisaïc, -a : relatiu, -iva als Farisèus. *Un comportament farisaïc.*

farisaïcament : d'un biais farisaïc / ipocritament.

farisaïsme : ipocrisia.

farisèu, -èa : persona religiosa josieva d'autres còps ; persona orgullosa o ipocrita.

farivòl, -a : folastre, -a / foletge, foletja / foligaud, -a.

farivòla : senserigalha / fatòrga / sorneta. *Me vengas pas contar de farivòlas !*

farivolejaire, -a : persona que ditz de farivòlas.

farivolejar (v. intr.) : dire de farivòlas.

farlabic / farlabica : falsificacion. *Beure de vin de farlabica, tant aimi l'aiga !*

farlabicaire, -a : falsificador, -airitz.

farlabicar (v. tr.) : falsificar.

farlanda : espingada / escarbicada. *Far farlanda : far de las seunas.*

farlatar (v. tr.) : falsificar ; farlabicar / matrifusar. (e non pas « *frelatar* » (fr.))

farlenga : pelha ; franja d'un vestit vièlh, d'una estòfa vièlha.

farlingat, -ada : espelhandrat, -ada.

farmaceutic, -a : relatiu, -iva a la farmacia. *Preparacion farmaceutica.*

farmacia : oficina, botiga de potingaire, d'apotecari.

farmacian, -a : potingaire, -a / apotecari, -ària.

FARMACO- : forma prefixada del grèc *pharmacòn* (remèdi)

farmacocinetica : estudi de çò que deven un remèdi dins l'organisme.

farmacodpendéncia : besonh imperiós d'unes remèdis.

farmacodinamica : estudi de l'accion d'un remèdi dins l'organisme.

farmacogenetica : sciéncia qu'estúdia l'influéncia dels factors genetics sus la reaccion de l'organisme als remèdis.

farmacologia : estudi descriptiu dels remèdis, de lor preparacion, de lor emplec, de lor posologia e de çò per qué son faches.

farmacomania : besonh patologic de remèdis in general.

farmacopèa : recuèlh oficial de las drògas farmaceuticas.

farmacopsiquiatria : estudi dels remèdis qu'amòdan de perturbacions mentalas.

farmacoradiologia : examèn radiologic jos l'influéncia d'una substància que ne pòt modificar lo comportament.

farmacoterapia : emplec terapeutique dels remèdis ; estudi de l'accion dels remèdis sus l'organisme malaut.

farna : mèca del nas ; salopariá ; camaisadura.

farnacar (v. intr.) : patolhar ; sabracar ; manjar golardament.

farnat : beure pels pòrcs a la farina de milh o al bren.

farnatada / farnatejada : patolhatge.

farnatejar (v. intr. e tr.) : patolhar ; camaisar ; sabracar.

farnejar (v. intr.) : doblat de farnacar.

farnolha (plt.) : mena de grifol pichon (*Ruscus aculeatus*)

farnholas (f. pl.) : boisserilha (*Arbutus uva-ursi*)

farnós, -osa : bochard, -a ; camaisat, -ada.

faró : can de tropèl. **Faró** : nom de can de tropèl.

faròt / falòt : lantèrna bèla ; fanal.

faròt, -a : conflèta (m. e f.) ; destricat, -ada / plan vestit, -ida ; cambafin, -a ; afrontaire, -a ; arrogant, -a.

faròtament : d'un biais conflèta, o destricat o afrontaire.

farotariá : gaubi / elegància.

farotejar (v. intr.) : èsser destricat, -a ; se conflar (s.f.) « *farraièira* » : v. **fòraiguèira**.

« *farrapilha* » (**far**) : v. **farda-pelha**.

farratge : çò verd donat al bestial per l'alimentar ; milh farratgièr / milhasson ; plantas farratgièiras : (*Trifolium pratense*) ; (*Trifolium repens*)...

farratjal : campat de farratge ; camp clausurat prèp del vilatge.

farratgièr, -ièira : de la natura del farratge. *Planta farratgièira.*

farratgièira / farratjòl : campat de cerealum per èsser manjat coma farratge.

fars / farsa : farcit / farsum. *Femna que còpa la farsa* : femna que pòrta las bragas.

farsa : pèça burlesca en un sol acte ; badinada.

farsar (v. intr.) : dire o far de badinadas ; far de farsas.

farsejada : badinada.

farsejaire, -a : badinaire, -a.

farsejar (v. intr.) : badinar / far de farsas.

farson : pichon fars.

farsum : quicòm de farcit / fars / farsa.

far : excès ; gròs sadol ; fàstic (R. III, 281) *Far far* : far fàstic (rebutar)

far, -a : repasimat, -ada / sadol, -a ; rebutat, -ada.

fartalha : èrbas / legums / ortalha (çò que ven de l'òrt)

fasa : cadun dels aspèctes successius dels astres ; etapa / periòde (m.) ; cadun dels estats successius d'un desenvolopament ; t. tecn. de mat. , de fisica e de quimia. *Las fasas de la Luna. Las fasas d'una malautiá. Las fasas diferentas de la fabricacion d'un libre.*

-FASA : forma sufixada del grèc *phasis*, -èds (aparicion) v. **metafasa**.

fascicul : caduna de las divisions d'un libre publicat aital ; brocadura de qualques fuèlhs qu'assabenta sus quicòm.

fascinacion : embelinament (accion de fascinar, d'embelinar) *Poder de fascinacion.*

fascinador, -airitz : que fascina. *Contaira fascinairitz.*

fascinant, -a : pivelaire, -a / falquetaire, -a / captivant, -a.

fascinar (v. tr.) : pivelar / falquetar / captivar v. (R. II, 274)

fascisme : ultranacionalisme sectari e exclusiu.

fascista (m. e f.) : persona sectària d'un ultranacionalisme exclusiu.

fasega (plt.) : alfasega v. **alfasega**.

faseire, -a / fasedor, -a : autor (m. e f.) / escrivan, -a.
fasenda : propietat rurala ; afar ; trabalh ; prètzfach ; industria ; ocupacion.
fasendièr, -ièira (adj.) : trabalhair, -a / industriós, -osa.
fasendièr, -ièira (subs.) : bracièr agricòla ; megier / bordièr.
fasent, -a : que profita plan / que ganha. *Vedèl fasent.*
-FASIA : forma sufixada del grèc *phasis* (paraula) v. **afasia**.
-FASIC : forma sufixada del grèc *phasis, -eòs* (aparicion) v. **monofasic**.

fast : magnificéncia ; luxe grand.
fàstic : repugnància / sentiment de repulsion.
Aquò me fa fàstic : aquò me rebuta.
fastigar (v. tr.) : repugnar / rebutar.
fastigar (se) : se rebutar.
fastigatge : fàstic / repugnància / desgost.
fastigós, -osa : que rebuta / que fa fàstic.
fastigosament : d'un biais fastigós.
fastiguejar (v. intr.) : molejar / venir mòl / èsser mòl.
fastuós, -osa : plen, -a de fast.
fastuosament : d'un biais fastuós.
fastuositat : qualitat de çò fastuós.
fat, -ada : caluc, -uga ; vanitós, -osa. (R. III, 283)
fata : pelha ; pelhas / vestits ; monaca / tostona.
fataire, -a : pelhaire, -a.
fatal, -a : indefugible, -a / qu'arribarà de tot biais ; calamitós, -osa ; mortal, -a. *Error fatala. Còp fatal.*
fatalament : d'un biais fatal.
fatalega : pelagosta (pèl flaca de la carn de bocariá)
fatalisme : doctrina del determinisme qu'agacha coma inevitables los eveniments de la vida.
fatalista (m. e f.) : persona que crei que tot es inevitable.
fatalitat : estat de çò fatal ; eveniment fatal.
fatat (v. tr.) : tapar amb d'estopa ; envolarpar d'un linge ; calafatar (R. II, 288)
fatarrassa : pelha grossièira ; pelha marrida.
(plt.) : (*Verbascum Thapsus*) ; (*Verbascum Lychnitis*)
fatelós, -osa : qu'afraça tot çò que tòca.
fatidic, -a : indefugible, -a / fatal, -a.
Data fatidica. Senténcia fatidica.
fatidicament : d'un biais fatidic.
fatiga : cansa / cansièira / lassieira / lassitud.
fatigant, -a : cansant, -a / lassant, -a.
fatigar (v. tr.) : cansar / lassar / alassar.
fatigar (se) : se cansar / se lassar / s'alassar.
fatiguejar (v. intr.) : se fatigar per pas grand causa.
faton : pelhòt (pelha pichonèla)
fatòrga : senserigalha / sorneta.
fatràs : pelha ; pelha vièlha ; pelha de netejar lo forn ; montet de causas o de frasas inutilas e enrambolhadas.
fatrassada : montet de causas enrambolhadas (t. a)
fatrassariá : pelhas vièlhas ; besucarietas / bachiquèlas (causòtas de pas res de tot)
fatrassejar (v. tr.) : patejar de linge vièlh ; petaçar ; landrejar (pèdre son temps) ; besucar / besuquejar.
fatrassier, -ièira : pelhaire, -a ; besuquejaire, -a ; petofier, -ièira ; rambalhier, -ièira.
fatrimàs : pelha ; vestit espelhandrat ; vestit mal fach.
fatrimèl, -a : malabilhadàs, -assa ; agrolit, -ida (vièlh acabat) ; inchalhent, -a / indolent, -a ; bestion / bestiasson, -a.
fatuitat : vanitat. (R. III, 284)

fau : mena d'arbre (*Fagus silvatica*)
faub, -a (e derivats) : v. **falb**.
faubert : balaja de naviri ; filat de pesca vièlh (mar.)
faubèrt, -a : dins la luna / descervelat, -ada.
faubèrta : messorga / mentida.
fauç : dalha ; volam (faucilh ; faucilha)
« *fauca* » : v. **folca / fôuca**.
fauca : panèl per empachar l'aiga d'intrar dins una embarcacion.
faucèla : piqueta / picorèla / gorbèla / podeta (per copar los rasims)
faucet : volam (faucilha) ; poda bèla.
faucilh : mena d'aucèl (*Apus apus*)
faucilh / faucilha : volam ; podàs.
faucilha (plt.) : (*Coronilla varia*)
faucilhaire, -a : persona que còpa quicòm amb un volam.
faucilhar (v. tr.) : copar al volam.
faucilhon : volam pichon pels dròlles de 12 a 14 ans.
fauçmargue : margue de dalha amb sa manilha.
fauçon : mena de podàs.
faucion : v. **falcon**.
fauda : airal comprés entremièg la cencha e los genolhs d'una persona seguida ; pan de rauba ; pança ; pitral de buòu ; ventresca ; pitral de vedèl farcit ; falsa costèla de vedèl ; ponde de carreta ; tauleta de boca de forn ; airal de la carreta que i se sèi lo carretier.
Lo nenon s'èra acoconit sus la fauda de sa mamà.
faudada : plena fauda de quicòm.
faudal : davantal ; tauleta de boca de forn ; baticòl de bestial boin.
faudalat / faudalada : plen faudal de quicòm.
faudar (v. tr.) : plegar una pèça d'estòfa.
faudàs : camisoleta de nenon.
faudeta : raubeta de nenon ; bavarèl de nenon.
faudièr, -ièira : relatiu, -iva a una fauda (ponde) de carreta.
faudilh / faudilhon : davantal pichon.
« *faufilar* » (fr.) : v. **filbaster**.
« *faufilar* » se (fr.) : v. **s'engulhar**.
faufrach : purèia de favas ; purèia de lentilhas, de peses...
faugieira - falgueira : v. **fal-**
faugina : mena de falgueira.
faula : v. **fabla**.
fauna : ensemble dels animals d'una region determinada.
La fauna d'Occitània.
faune / faunessa : divinitat campèstra sembla-boc. v. p. 20, 3°
faunhador : prautidor ; truèlh.
faunhaire, -a : persona que faunha la vendémia.
faunhar (v. tr.) : prautir / somsir / caucar la vendémia.
faunhejar (v. intr. e tr.) : far de fanga ; destrempar.
faure / fabre : persona que trabalha lo fèrre dins una farga.
faurejar (v. tr.) : fargar.
faurès (plt.) : viperina (*Echium vulgare*)
fauressa : femna del faure.
fauriá : fabricacion ; creacion.
faurinhòl : enfanton de faure.
faus, faussa : v. **fals, -a**.
fausbordon : v. **falsbordon**.
faus bordon : abelhard (*Bombus lapidarius*) ; (*B. agrorum*) (*B. sylvarum*)... (un trentenat d'autres menas)
fausborg : borgada.
faus carrobièr (plt.) : mena de lotièr (*Lotus edulis*)
faus dòrgue : aranget fòl. (*Amanita muscaria*)
fausescaire, -a : qu'es pas d'escaire.

fausflòris (m.pl.) : quincalha / farlabica ; plasers de farlabica. *Viure sens fausflòris* : viure simplement.

faus fraguèr (plt.) : (*Arbutus Unedo*)

faus liri (plt.) : (*Phalangium liliago*)

faus lin (plt.) : (*Radiola linoïdes*)

faus pulègi (plt.) : mentastre (*Mentha pulegium*)

faus reponchon (plt.) : (*Pseudo tamus*)

faus ris (plt.) : (*Leersia orizoïdes*)

faussaunatge : trafec de sal.

faussaunièr, -ièira : persona que fasiá lo trafec de la sal.

faus sené (plt.) : sené bastard (*Colutea arborescens*)

Faustin - Faustina : prenom.

faus tulipan (plt.) : (*Anemone coronarioïdes*)

fauta : mancamet ; omission ; imperfeccion ; manca ; peca / pecat

fauta de : per manca de.

fautada : movement de vivacitat *primo primi* (lat.)

fautar (v. intr.) : far d'actes contraris a quicòm ; far una falta de quicòm ; mancar / far default.

fautat : omission / mancamet ; falta.

fautenc, -a : coma çaijós.

fautible, -a / fautiu, -iva : colpable, -a de quicòm.

fautís, -issa / fautenc, -a / fautor, fautritz : coma çaisús.

fautèrna (plt.) : (*Aristolochia Clematitis*) ; (*A. Pistolochia*) ; (*A. rotunda*) ; (*A. pallida*) ; (*A. longa*)

fautèrna (far) : trebolat la vista.

fautor, -triz : colpable, -a de quicòm.

fautraga : porrada (bestiesa) ; afar marrit.

« *fauveta* » (fr.) : v. **boscarèla - boscarida**.

« *fautuèlh - fautur - fautulh* » : (fr.) v. **cadieira grand**.

fava : (planta e frucha) (*Faba vulgaris*)
agland de la vèrga ; enfladura del cèl de boca del caval.

fava fòla (plt.) : (*Lupinus albus*)

favanc, -a : molàs, -assa / inchalhent, -a ; maladrechàs, -assa.

favanca : autra mena de fava.

favaral : faissa de favas ; campat de favas.

favarassa : pampe de favas.

favard : colomb domestic.

favard, -a : manjaire, -a de favas ; babilhard, -a.

favardàs, -assa : babilhard, -a / barjacaire, -a que jamai.

favarèl : rei petit (mena d'aucèl) (*Regulus regulus*)

favarèla : boscarida (*Acrocephalus schoenobaenus*)
fava pichona ; rei petit (*Regulus regulus*)

favarelon (plt.) : (*Viburnum tinus*)

favarilh / favarilha / favaròla : faveta (fava pichona).

favaron : mongeta seca.

favaròt : mongeta verda.

favaròta (plt.) : (*Lathyrus tuberosus*)

favèla : vèrbia / facòndia (facilitat de paraula) (R. III, 278)

favelar (v. intr.) : parlar, parla que parlaràs.

favet / faveta : fava pichona ; fava seca ; babòt / crisalida ; mena de planta : (*Sempervivum*) (R. III, 287)

favièira : faissa de favas ; campat de favas.

favilh : favarilh / favaròla. v. pus naut.

faviòl, -a : capleugièr, -ièira. v. p. 20, 3° / c)

faviolàs, -assa : augmentatiu pejoratiu de faviòl, -a.

favòl / favon : fava verda ; coscolha de fava ; mongeta verda ; mongeta seca ; mongilh ris. v. p. 20, 2°, b.

favonada : platat de mongetas. *Favonada al magret*.

favor : disposicion a concedir quicòm a q.q. de preferéncia a q.q. mai ; çò concedit ; riban estrech.

favorable, -a : plan dispausat, -ada en favor de q.q. o de quicòm.

favorablement : d'un biais favorable.

favorir / favorizar (v. tr.) : mai aimar / avantatjar q.q. o quicòm.

favorit, -a : mai aimat, -ada (t. a.)

favoritisme : preferéncia balhada a la favor sul merit.

« *fax* » (angl.) : telecòpia. v. **telecòpia**.

« *faxar* » (angl.) : telecopiar. v. **telecopiar**.

fe : cresença en los dògmas revelats del catolicisme ; fisança en quicòm o q.q. ; paraula donada.

feblaire, -a / feblarèl, -a : que feblís, que se plega.

feblement : amb feblesa.

feblant, -a : plegadís, -issa / fibladís, -issa.

feblar / feblir / fiblar (v. tr. e intr.) : cedir ; plegar.

feblar / feblir / fiblar (se) : se plegar.

feblarèl, -a : que feblís, que se plega.

feble, -a : deficient, -a en fòrça fisica o morala.

feblesa / febletat : estat de çò feble.

fèbre : elevacion de la temperatura del còrs ; escaufèstre.

febrada : accès de fèbre.

febrejar (v. intr.) : aver de fèbre ; far un temps de febrèr.

febrelet, -a : febrós, -osa.

febrerada : temps de febrèr.

febrèr : mes segond de l'annada.

febrifug, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la fèbre ; potinga que fa tombar la fèbre.

febril, -a : relatiu, -iva a la fèbre ; que denòta de fèbre ; que manifesta bravament d'agitacion. (R. III, 297)

febrilament : d'un biais febril.

Febronia : prenom femenin occitan albigés e roergàs.

febrós, -osa : qu'a de fèbre. (R. III, 297)

febrosament : d'un biais febrós.

fecal, -a : relatiu, -iva als excrements. *Matèrias fecalas*.

fecond, -a : que pòrta frucha ; abondós, -osa ; prolífic, -a ; fertil, -a (R. III, 316)

fecondable, -a : que pòt èsser fecondat, -a.

fecondacion : accion de fecondar.

fecondar (v. tr.) : fertilizar. (R. III, 298)

fecondatiu, -iva : qu'a la facultat de fecondar. (R. III, 298)

feconditat : qualitat de çò fecond ; facultat de portar frucha ; facultat de fertilizar. (R. III, 298)

fecula : amidon contengut dins d'unas plantas.

feculent : legum que conten de fecula.

feculent, -a : que conten de fecula.

feda : feme del moton.

fedalha / fedum (pej.) : las fedas en general.

fedassa : feda gròssa.

federacion : union d'estats o de societats.

federal, -a : relatiu, iva a una federacion.

federalisme : principi federal d'organizacion nacionala.

federalista : relatiu, -iva al federalisme ; adèpte, -a del federalisme.

federatiu, -iva : relatiu, -iva a una federacion.

federativament : d'un biais federatiu.

fedeta : feda pichona.

fedial (m.) : fedieira.

fedier, -ièira : pastre, pastora de fedas.

fedieira / fedial : jaça, estable per las fedas.

fedon : anhelon novèl nascut ; novelari ; enfant doç ;

fedonar (v. intr.): polinar ; asenar.
fêfa : calamèla (mena de flauta facha amb de rusca en saba)
 « *fegondar* » : v. **fecondar**.
fèira / feiral / feirejar (R. III, 299 - VI, 284) :
 v. **fèira - feiral - feirejar**.
 « *feit, -a* » : v. **fach, -a / fait, -a**.
fèl : liquid amargant secretat pel fetge.
fèl de tèrra (plt.) : (*Centaurea amara*)
fèl, -a : felon, -a / traite, -a ; enganaire, -a ; irat, -ada ; trist, -a ;
 rancurós, -osa ; marrit, -ida. *Luna fèla* : luna marrida.
felatge : inflamacion de la mèlsa.
feldspat : nom generic de tot un ensemble d'aluminosilicats
 de potassi, de sòdi, de calci e de bari.
feldspatic, -a : que conten de feldspat ; relatiu, -iva al feldspat.
feldspatizacion : formacion de feldspats.
feldspatoid : aluminosilicat de taus pus feble en silici
 que non pas los feldspats.
felen, -a : filhet, -a / rèirefilh, -a (filh, -a d'un filh o d'un filha) ;
 rèirenebot, -oda ; (per extension, dins d'unes airals) :
 gendre, nòra.
felesen, -a / felesin, -a : coma çaisús.
felibre, felibressa : membre del felibritge.
felibrejada : amassada de felibres.
felibrejar (v. intr.) : s'amassar entre membres del felibritge.
felibrenc, -a : relatiu, -iva al felibritge.
felibrencament : coma o fan los felibres.
felibritge : associacion fondada per Mistral e sièis autres
 Provençals, en 1854, per aparar la lenga del Miègjorn.
Feliç - Feliça - Felisa - Felician - Felicana : prenomes.
felicitation : accion de felicitar.
felicitar (v. tr.) : congratular (manifestar a q.q. sa satisfaccion
 per un eveniment urós (aürós) que li arriba)
felicitar (se) : se considerar satisfach de quicòm.
felicitat : bonur / bonaür (plena satisfaccion. (R. III, 301)
felid (subs. m.) : mamifèr de la familha dels felids (felins)
felin, -a : de la meteissa familha que lo cat (leon, tigre,
 pantera...) ; de la natura d'un felin.
Anar felin. Comportament felin. Astúcia felina.
Gràcia felina. Cruelitat felina.
Felip - Filipina : prenomes.
felitge : jaunissa ; malautiá de las fedas. (R. III, 301)
fellacion : excitacion bucala del sèxe de l'òme.
feloca : embarcacion de velas e de rems.
felon, felonessa : traite, -a. (R. III, 299)
felonesa / feloniá : engana ; traïtesa. (R. III, 300)
felonessament : amb traïtesa. (R. III, 300)
felonha (plt.) : (*Chelidonium majus*)
feloniá : felonesa / engana / traïtesa.
felut, -uda : borrut, -uda / pelut, -uda.
felze - felzar : v. feu-
femada : accion de femar ; lo fems escampilhat per la tèrra ;
 airal que lo tropèl pargat a femat.
femadís, -issa : que pòt èsser femat, -ada ; qu'es estat
 sovent femat, -ada.
femadura / femason : çò que fema la tèrra.
femar (v. tr.) : escampilhar de fems per la tèrra.
fematge : accion de femar una tèrra.
feme (adj. e subs.) : femèl (de sèxe femenin) ; femèla.
femèl, -a : de sèxe femenin.
femèla : animal del sèxe femenin ; costat d'un aplech que
 i s'encastra un autre aplech.

femelalha (pej.) : las femnas en general.
femelam / femelum (pej.) : las femnas en general.
femelar (v. tr.) : desruscar la segonda rusca del siurièr ;
 enlevar las flors masclas d'unas plantas.
femelassa : feme gròssa ; feme vièlha.
femelejar (v. intr.) : començar de florir (en parlant del cambè)
femeleta (f.) : femèla polideta ; (m. e f.) : femna febla e
 crentosa ; òme que manca de virilitat.
femelòt : ferradura del governalh (mar.)
femena : femna. (R. VI, 280)
femenèl, -a / femenin, -a : relatiu, -iva a las femnas.
Doçor e gràcia femeninas.
femenisme : doctrina sociala que favorís l'egalitat entre femnas
 e òmes ; (pej.) associacions sectàrias d'unas femnas.
femenista (m. e f.) : adèpte, -a del femenisme.
femenitat : caracteristicas d'una femna.
femenizacion : accion o resulta de femenizar o de se femenizar ;
 accion o resulta de prene lo pas suls òmes.
Femenisacion de l'ensenhament.
femenizar (v. tr.) : balhar una aparéncia femenina.
femenizar (se) : prene una aparéncia femenina.
feminin : doblèt de femenin. (R. VI, 280)
femna : dòna.
femna de servici : serviciala que fa lo dedins d'un ostal.
femnaralha (pej.) : las femnas en general.
femnarassa : pejoratiu doble de femna. v. **femnassa**.
femnarèla / femnaron / femnicon : femna pichona.
femnassejaire : òme que femnasseja.
femnassejar (v. intr.) : se comportar en femnassièr.
femnassièr : que va d'una femna a una altra.
femnassa / femnarassa (pej.) : femna grossassa o marrida.
femnatge : marrida femna.
femnièr, -ièira : que ven de la femna.
femnòta / femneta : femna pichona e amistosa.
femnum : las femnas en general.
femoral, -a : relatiu, -iva al fèmur o a la cuèissa.
Artèria femoral.
femoràs : montet de fems.
femorejar (v. tr.) : traire (tirar) lo fems de per un estable
 (curar / netejar un estable)
femorièr / femoràs : gròs montet de fems.
Aiga de femorièr : aiga de suèlha / pissanha.
femoron : pichon montet de fems pel camp.
fems : cagadas de bestial mesclats a la palha del jaç.
femsa : cagada.
femsar (v. tr.) : cagar (evacuar lo ventre / anar del còrs)
femsièr, -ièira : relatiu, -iva al fems.
femsós, -osa : passit, -ida de fems / cobèrt, -a de fems.
fèmur : òs de la cuèissa que va de l'anca fins al genolh.
fen : èrba dalhada e secada.
FEN- : forma prefixada de compausats quimics de radical fenil.
fenacetina : amid acetic obtengut a partir del fenòl.
fenador : fenial ; trapa per far passar lo fen del fenador a
 l'estable ; fenejaire.
fenaire, -a / fenairaire, -a / fenador / -airitz / fenejaire, -a.
fenairada : contengut del fenador, de la fenial.
fenairason : sason dels fens / dalhasons.
fenairar : v. **fenar**.
fenairatge : fenason / dalhasons.
fenairon : monteton de fen.
fenantrèn : mena d'idrocarbur.

fenar (v. tr.): amassar lo fen / dintrar lo fen.
fenal, -a : relatiu, -iva al fen.
fenàs : fen grossièr ; fen marrit.
fenason / fenaisons : fenairason (la sason dels fens)
fenassa (plt.): (*Arrenatherum elatius*)
fen laissat a granar ; grana de fen ; civada bauja.
fenassièr, -ièira : establaire, -a e avidaire, -a de bestial.
fenassièira : fenièira (gròs montet de fen quilhat defòra)
fenat : sal alcalina d'un fenòl.
fenata : gròs montet de fen pas qu'entresec.
fench, -a : p.p. de fénher.
fenda : fendilha (ascladura tèunha, mai o mens prigonda, dins la tèrra, dins una paret, dins un còrs dur)
fendalha : v. **fendilha**.
fendascla : ascladura brava.
fendasclada : airal que i se tròba una fendascla.
fendasclar (v. tr.): asclar (fendre bravament ; asclar en dos)
Fendasclar un rol.
fendasclar (se) : s'asclar (se fendre bravament)
De tant que gelèt, fòrça arbres se fendasclèron.
fendasclatge : accion de fendasclar o de se fendasclar.
fendedura : fenda ; airal fendut.
fendeire, -a : la persona que fasiá los passatges e los cantons per poder segar un camp amb la dalhaira o la ligaira.
fendelha : v. çaijós.
fendilha / -alha / -elha / -ulha : fenda tèunha.
fendilhament : accion de fendilhar o de se fendilhar.
fendilhar (v. tr.): far una fenda tèunha dins quicòm.
fendilhar (se) : se fendre fòrt leugièrament.
fendilhat, -ada : fòrt leugièrament fendut, -uda.
fendre (v. tr.): asclar mai o mens.
fendre (se) : s'asclar mai o mens.
fenduda : traucada que fasiá dins un campat de froment, de segal... lo cap de còla dels meissonièrs.
fendulha : doblat de fendilha.
fendulhar : doblat de fendilhar
fendut, -uda : mai o mens asclat,-ada.
fenejar (v. tr.): desramar (escampilhar los rengs d'èrba verda) bolegar lo fen entresec ; virar lo fen entresec.
fenejaire, -a : persona qu'escampilha los rengs d'èrba verda o que bolega lo fen entresec.
fenejatge : fenason.
fenejós, -osa : que balha fòrça fen.
fenèstra : obertura dins las paret per far lum e donar d'aire dins un ostal.
fenestral : fenèstra granda de cloquièr.
fenestràs, -assa : fenèstra granda.
fenestratge : l'ensemble de las fenèstras d'un ostal.
fenestreta : fenèstra pichona.
fenestrièr, -ièira : persona que passa son temps a la fenèstra ; persona que sauta per la fenèstra.
Filha fenestrièira : filha pas tant qu'aquò (l.p.)
fenestron : fenèstra pichonèla. *Fenestron de television* (l.p.)
fenestrà : anciana devocion de quaresma o de Pascas.
fenha (R. III, 304) : finta (accion e resulta de fénher)
fenhedor, -oira / fenheire, -a : persona que fenh. (R. VI, 281)
fénher / fénger (v. tr. e intr.): far lo semblant de far quicòm ; simular (R. V, 191)
fenhent, -a : *simulador, -airitz.
« *feniant* » (fr. de la l. p.): v. **fug-òbra**.
« *feniantejar* » (fr.): v. **flandrinar - landrinar**.

fenic (acid) : fenòl.
fenicat, -ada : qualitat d'un remèdi amb d'acid fenic.
Aiga fenicada. Òli fenicat.
fenigrèc (plt.): alhàs. (*Trigonella Fœnum-græcum*)
fenièr : fenial (airal que lo fen i es reclamat)
fenièira : gròs montet de fen quilhat defòra ; fenial ; bracèl.
fenil / fenial / fenièr / feniù : retira pel fen.
fenil : radical quimic derivat del benzèn.
FENIL- : forma prefixada de compausats quimics de radical fenil.
fenilalanina : aminoacid essencial per la formacion d'unas ormonas.
« *fenir* » : v. **finir**.
fenix : aucèl fabulós que passava per èsser unic ; persona extraordinària.
FENO- : forma prefixada del grèc *phainein* (paréisser ; brillhar)
v. **fenòl - fenologia - fenotipe**.
fenobarbital : remèdi barbituric, sedatiu e ipnotic.
fenocristal : cristal bèl (grand) dins una ròca magmatica.
fenòl : derivat oxigenat del benzèn ; nom generic dels compausats analògs al fenòl.
fenolh (plt.): (*Fœniculum officinale*) ; (*Fœniculum piperitum*)
fenolh de cabra (plt.): (*Peucedanum cervaria*)
fenolh de mar (plt.): (*Crithmum maritimum*)
fenolh de Marselha (plt.): (*Seseli tortuosum*)
fenolh de pòrc (plt.): (*Peucedanum officinale*)
fenolh espinós (plt.): (*Echinophora spinosa*)
fenolh gròs (plt.): (*Ferula communis*)
fenolh pudent (plt.): (*Anethum graveolens*)
fenolhada (plt.): (*Achillea millefolium*)
fenolhàs (plt.): (*Artemisia vulgaris*) ; (*Senecio ruthenensis*)
fenolheda : airal cobèrt de fenolh.
fenolhet (plt.): fenolh d'aiga (*Phylandrium aquaticus*)
fenolheta (plt.): (*Myriophyllum verticillatum*)
(*Myriophyllum spicatum*)
mena de poma que sentís a fenolh ; aigardent perfumat al fenolh.
fenolhièr : aucèl que se pausa sul fenolh.
(*Certhia brachydactyla*)
fenolhièira (plt.): (*Fumaria officinalis*)
(*F. spicata*) ; (*F. capreolata*) ; (*F. agraria*) ; (*F. muralis*)
(*F. micrantha*) ; (*F. parviflora*) ; (*F. Vaillantii*).
fenologia : estudi scientific de l'influéncia del climat suls fenomèns biologics sasonièrs (fulhason, florison, ivernacion, migracions...)
fenologic, -a : relatiu, -iva a la fenologia.
fenomèn : fach o eveniment que pòt èsser observat ; fach ocausa extraordinaris ; persona extraordinària.
Fenomèn de sèrva d'ortalièr. v. **efècte**.
fenomenal, -a : relatiu, -iva als fenomèns ; qu'es un fenomèn, una causa, un fach o una persona extraordinaris ; enòrme, -a. *Una asenada fenomenala*.
fenomenalament : d'un biais fenomenal.
fenomenalisme : teoria filosofica que ditz que res existís pas son que de fenomèns.
fenomenologia : tractat a propaus dels fenomèns.
fenotipe : manifestacion aparenta del patrimòni ereditari.
fenotipic, -a : relatiu, -iva al fenotipe.
« *fensa* » - v. fem-
fenta / fentada : femsa d'aucelum o de polalha.
(R. III, 301 - L.186)
fentar (v. intr.): femsar (aucelum o polalha)

fenzisclet : trauc de sarralha.
FEO- : forma prefixada del grèc *phaiòs* (brun / burèl / maurèl)
feocromocitòma (m.) : mena de tumor.
feoficèa : mena d'alga d'un brun olivastre.
feoficèas (f. pl.) : familha d'algas d'un brun olivastre.
feofitina : pigment de color bruna.
fèr : v. **fèrre**.
fèr blanc : fèrre cobèrt d'una sisa tèunha d'estam.
fèr d'estirar : fèr de lisar lo linge o la farda.
fèr nòu : fèrre que ven pas que d'èsser fabricat.
fèr sedat : fèrre natural ; acièr.
fèr vièlh : ferralha rovilhada.
fèr virant : taravèla.
fèr, -a : salvatge, -ja ; feròç, -a ; ferotge, -ja ; estèrle, -a ; estadís, -issa ; prens.
M'es de fèr : m'es penible.
-FÈR : forma sufixada del latin *ferre* (portar).
v. **carbonifèr - fructifèr - mortifèr**.
feram : las bèstias salvatjas en general ; arbres fruchièrs non empeutats ; la frucha d'aqueles arbres.
ferambulha : doblet pejoratiu de feram (bèstias salvatjas)
feràmia : bèstia fèra (bèstia salvatja)
fèrblanquièr, -ièira : persona que fa o que vend d'apleches de fèr blanc.
ferdinar (v. intr.) : brusir / brusejar ; freginar / fremesir.
ferdinament : brusiment ; fremesiment.
« *Ferdinand* » (fr.) : v. **Ferran**.
ferejar (v. intr.) : aver una mina ferotja.
feresa : ferocitat (R. III, 309)
fèria : jorn que tot trabalh èra defendut ; tèrme de glèisa per designar los jorns ordinaris.
ferial, -a : relatiu, -iva a la fèria.
Messa feriala : messa ordinària.
Ofici ferial : ofici ordinari.
feriat, -ada : jorn que se trabalha pas.
Jorn feriat. Fèsta feriada.
« *ferigola* » : v. **farigola - frigola**.
ferida : resulta d'un còp rebut : nafra / nafradura.
feriment : pleurèsi / mal de costat (l.p.)
ferir (v. tr.) : tustar ; estabordir ; nafrar ; còrmarcar.
ferit, -ida (adj.) : tustat, -ada ; estabordit, -ida ; nafrat, -ada ; cormacat, -ada ; freg, -ja.
fèrla / ferula (plt.) : (*Ferula communis*) ; (*Ferula Ferulago*)
(*F. galbanifera*) ; (*F. glauca*) ; (*F. monspeliensis*)
paleta de fust o de cuèr que se'n tustava, autres còps, los escolans en fauta. (L. 187)
Los escolans se trapavan alara de braves còps de fèrla.
ferlada / ferleda : airal cobèrt de fèrla (plt.) (L. 187)
« *ferlupar* » : v. **forupar**.
fèrm, -a (adj.) : que ten bon ; que trantòla pas. (ferm, L. 187)
Tèrra fèrma. Volontat fèrma.
fèrm (adv.) : aicisèm / bravament / fòrça.
Beure fèrm. Trabalhar fèrm. Patir fèrm.
fèrm (subs.) : ròc ; sisa de terren que ten bon.
Bastir sul fèrm : bastir sul ròc.
Alibèrt amb Vaissier balhan **fèrm** (e non pas « *ferm* » (L. 187), e es plan **fèrm** que se ditz, amens dins Erau, Albigés, e Roergue.
Alibèrt (gr. p. 32, linha 5) - V. 255)
fèrma : bòria ; afèrme / afermadura / renda ; carpenta (V. 416)
fermalh : croquet (çò que tampa o liga quicòm)
fermalhas : repais d'acordalhas.

fermança : caucion (R. II, 364)
fèrmament : d'un biais fèrm.
fermatge : afèrme (çò que cal pagar en logacion d'una bòria)
ferment : çò capable d'amodar una fermentacion ; çò capable d'amodar o d'entretèner las passions.
Ferment digestiu. F. de discòrda. F. de revòlta.
fermentabilitat : qualitat de çò fermentable.
fermentable, -a : que pòt intrar en fermentacion.
fermentacion : reaccion quimica acompanhada d'efervescència.
Fermentacion alcoolica.
fermentar (v. intr.) : subir una fermentacion / remenar / rebolir ; subir una agitacion (R. II, 22) *Esperit que fermenta. Pasta que fermenta.*
fermetat / fermesa : qualitat de çò fèrm. (R. III, 312-313)
« *fermige* » : v. **formiga**.
Fermin : prenom. e non pas « *Firmin* » (fr)
« *fermir* » : v. **fremir**.
« *Fernand* » - « *Fernanda* » (fr.) : v. **Ferran**.
fermir : v. **refermir**.
feròç, -a : salvatge, -ja que jamai ; ferotge, -ja ; barbar, -a ; fèr, -a ; adamantin, -a ; cruèl, -a (R. VI, 174)
feròçament : d'un biais feròç.
ferocitat : estat de çò feròç. (R. III, 309)
feron, -a : furiós, -osa (R. III, 409)
feronejar (v. intr.) : se desplaçar a l'amagat ; sentir a ferum.
feror : ferocitat (R. III, 309)
ferotge, -ja : fèr, -a (salvatge, -ja) ; feròç, -a.
ferpilha : pelha ; vestit tot espelhandrat.
fèrra : relha / gaben ; aplech en fèrre.
ferrada : lo marcar dels braus al fèrre roge ; gafa de marinièr.
ferradat / ferratat : contengut d'un ferrat. *Ferradat d'aiga.*
ferradièr, -ièira : martèl per fargar los fèrres de caval.
ferrador : congrelh per ferrar lo bestial.
ferrador, -oira : que servís a ferrar lo bestial.
Clavèl ferrador. Martèl ferrador.
ferradura : garniduras de fèrre ; fèrres de bestial.
ferrairòla : airal que i se tròba un jaç o una mina de fèrre.
ferral : mena de pèira calquièira ; ròc ferral (basalt) ; tèrra volcanica.
ferralha : fèrres vièlhs.
ferralhaire, -a : persona que crompa o que vend de ferralha.
ferralhar (v. intr.) : far un bruch de ferralha ; se batre amb una arma metallica.
ferralhatge : accion de ferralhar.
ferrament : accion de ferrar bestial cavalin o boïn.
ferramenta : ensemble de pèças de fèrre.
Ferran - Ferrana : e non pas « *Ferdinand*, -a / *Fernand*, -a » (fr.)
ferrar (v. tr.) : aplechar quicòm amb de fèrre ; cauçar bestial boïn o cavalin. *Ferrar un caval.*
fèrras (f. pl.) : partidas metallicas de quicòm (t. a.) ; apleches de fèrre ; fusil d'aguser.
ferrassa : rispa (pala pel fuòc) ; mena de peis ; placa de fèrre.
ferrasson : rispa pichona.
ferrat : recipient metallic per tirar d'aiga d'un potz.
ferratilha : ferralha.
ferratariá : airal que i trabalha un ferratièr.
ferratat : ferradat. v. pus naut.
ferratega : ferralha ; fèrre vièlh.
ferrategar (v. tr.) : bolegar de ferralha.
« *ferratge* » - « *ferratjal* » : v. **farratge - farratjal**.

ferratier, -ièira : persona que croma o que vend de fèrre.
fèrre / **fèr** : metal fòrt utilizat, sovent en aliatges ; aplech en fèrre ; fèr de lisar ; trident (aplech de tres puas) ; tracanard pels conilhs, pels rainals...

Mineral de fèrre. Industrials del fèrre. Barra de fèrre.

Fèrre batut. Fèrre doç. Fèrre galvanizat.

Fil de fèr. Camin de fèr. Fèrre de caval.

Per poder enfantar li calguèt los fèrs.

Los gendarmas li metèron los fèrs a las mans.

Fèr d'alisar. Fèr de soudar. Fèr de daurar.

Una santat de fèr. Sèm pas de fèrre (l.p.)

ferrejar (v. intr.) : ferrallar (jogar de l'espasa)

ferrenc, -a : de la natura o de la color del fèrre.

ferret : batifuòc (ancian briquet) ; aplech de diferents mestieirals ; ancola (arcbotant) de bastardèl.

ferreta : podet per la vinha ; podet per copar lo rasim ; espasa ; clavèl de ferrar las sabatas.

ferretaire : aplech de cordièr.

ferretar (v. tr.) : martelar ; plaçar d'ancolas de bastardèl.

FERRI- : forma prefixada del latin *ferrum* (fèrre)

fèrrias (f. pl.) : apleches per picar la dalha ; carbetas de cremalhs.

ferric, -a : relatiu, -iva al fèrre o a las sals de fèrre ; que conten de fèrre. *Clorur ferric.*

ferrièr, -ièira : persona que trabalha lo fèrre.

ferrièira : farga catalana ; industria del fèrre ; mina de fèrre ; mena de castanha ; joièl que, dins d'unes païses, las femnas pòrtan sul front ; cadeneta d'aur qu'un joièl i es encastrat.

S'èra cargada al còl una ferrièira extraordinària.

ferrifèr, -a : que conten de fèrre. *Airal ferrifèr.*

ferrimagnetic, -a : relatiu, -iva al ferrimagnetisme ; dotat, -ada de ferrimagnetisme.

ferrimagnetisme : magnetisme de las ferritas.

ferriòl : ferrat metallic per posar d'aiga.

ferrita : varietat allotropica de fèrre blos.

FERRO- : forma prefixada del latin *ferrum* (fèrre)

ferroaliatge : nom generic dels aliatges que contenen de fèrre.

ferroalumini : aliatge de fèrre amb d'alumini.

ferrocèn (m.) : lo representant quimic mai conegut d'una tièira de molèculas organicas qu'un atòm metallic i servís de ligam a dos ions.

ferrocianur : sal formada per de cianur ferric amb un cianur alcalin.

ferrocròm : aliatge de fèrre amb de cròm.

ferrodinamic, -a : qualitat d'un aparelh o d'una maquina que lor accion electrodinamica es refortida amb de pèças ferromagneticas.

ferroelectricitat : produccion, dins d'unes cristals, d'una polarizacion electrica espontanèa, reversibla jos l'accion d'un ambient electric exterior.

ferrolh : rispa / ferrassa (pala fel fuòc) ; doblet de verroilh.

ferrolhar (v. tr.) : doblet de verroilhar. v. (R. III, 337)

ferrolhat : pan de segal mesclat amb de talhons de peras o de pomas.

ferromagnetic, -a : dotat, -ada de ferromagnetisme.

ferromagnetisme : propietat d'unas substàncias (niquèl, fèrre, cobalt) que se pòdon cargar d'una brava aimantacion.

ferromanganesa (f.) : aliatge de fèrre amb de manganesa.
« *ferronariá* » - « *ferronièr* » - « *ferronièira* » (fr.) :

v. **ferrièira** - **ferrièr** - **ferrièira**.

ferroniquèl : aliatge de fèrre amb de niquèl ; mineral de fèrre que conten de niquèl.

ferron : fèrre d'agulheta o de correjon.

ferrós, -osa : que conten de fèrre.

ferrosilici (m.) : aliatge de fèrre amb de silici.

ferroterapia : utilizacion terapeutica del fèrre e de sos compausats.

ferrotitani (m.) : aliatge de fèrre amb de titani.

ferrotungstèn : aliatge de fèrre amb de tungstèn.

ferrotar (v. tr.) : arotar (R. V, 116) per camin de fèrre.

ferrotatge : accion o resulta de ferrotar.

ferrovanadi (m.) : aliatge de fèrre amb de vanadi.

ferroviari, -ària : relatiu, -iva al camin de fèrre.

ferruginós, -osa : que conten de fèrre.

L'aiga ferruginosa rovilhava los ferrats.

ferrussalha : fèrre vièlh.

ferruta : tacha (clavèl capgròs)

Ferry J. (1832-1893) : òme politic francés que foguèt a l'origina de l'escòla laïca, obligatòria e a gratis, e que luchèt a mòrt, amb Juli Grévy (1807-1891) contra l'emplec de las lengas regionalas.

fertil, -a : que pòrta fòrça frucha o vegetacion. (R. III, 316)

Planta fertila. Imaginacion fertila.

fertilament : d'un biais fertil.

fertilitat : qualitat de çò fertil. (R. III, 316)

fertilizable, -a : que pòt èsser fertilizat, -ada.

fertilizacion : accion de fertilizar.

fertilizant, -a : que fertiliza.

fertilizar (v. tr.) : far venir fertil, -a (productiu, -iva)

ferula / fèrla : paleta per tustar los escolans. (R. III, 317)

planta : (*Ferula communis vel nodiflora*) ; (*F. glauca*)
(*F. monspeliensis*) ; (*F. Ferulago*) ; (*F. galbanifera*)

ferum : salvatgina ; sentor de bèstia salvatja ; las bèstias salvatjas en general.

ferumejar (v. intr.) : sentir a salvatgina.

feruna : salvatgina ; sentor de salvatgina.

« *fessor* » - « *fessol* » :

v. **fossor**.

fervent, -a : ardent, -a ; zelós, -osa. (R. III, 317)

ferventament : d'un biais fervent.

fervor : ardor ; zèl ardent e afectuós. (R. III, 317)

fervorós, -osa : plen, -a de fervor.

fervorosament : amb fervor.

fèsta : solemnitat religiosa ; commemoracion ; anoal ; festival ; divertiment ; vòta ; solenca.

La fèsta de Pascas. La fèsta de Nadal.

La Fèsta Dieu. La fèsta nacionala.

Uèi, es la fèsta de Joan. Far la fèsta.

La fèsta del vilatge. Una fèsta de familha.

La fèsta porcala : lo jorn del masèl.

Far fèsta a q.q. : l'aculhir calorosament.

Èsser de fèsta : èsser convidat endacòm.

Èsser pas a fèsta : èsser pas a nòças.

festadièr, -ièira : enfestolit, -ida ; qu'aima las fèstas.

festal, -a : relatiu, -iva a la fèsta.

festanal : doblet de festenal.

festar (v. tr. e intr.) : commemorar quicòm ; far fèsta / se divertir.

festejada : demonstracion de fèsta.

festejaire, -a : persona que fa fèsta.

festejant, -a : qu'es en fèsta.

festejar (v. tr. e intr.) : frequentatiu del vèrb festar.

Per una festejada foguèt una festejada !

festenal : granda fèsta de l'annada.
festièr, -ièira (adj. e subs.) : persona que las fèstas li agradan.
festin : regalèmus / repais de fèsta / taulejada / gròs repais.
festinar (v. intr.) : taulejar (donar o far un regalèmus)
festiu, -iva : de fèsta. *Jorn festiu.*
festivament : d'un biais festiu.
festival : granda fèsta mai que mai musicala.
festivitat : fèsta. (R. VI, 283)
feston : fèsta pichona ; regalèmus pichon ; garlanda de fuèlhas, de flors o de frucha ; punt de brodariá en forma de garlanda.
festonar (v. tr.) : far de festons.
festuc : palhús ; ficha (de fen, de palha, de fust...) ; cafè.
festuca (plt.) : nom generic de tot un fum de varietats.
fetal, -a : relatiu, -iva al fètus. *Prene una posicion fetal.*
fetas (f. pl.) : garras (esquina de las cambas)
fetge : organa que secrèta lo fèl ; coratge ; èime.
Ai lo fetge que se quilha (l.p.) : lo fetge me dòl.
Ai pas lo fetge de me batre.
fetgedur (subs. m.) : òme coratjós ; òme vedre ; òme decidit.
fetgemòl (subs. m.) : òme pauruc ; òme que balança.
« *fetche* » (fr.) : v. **mascòta**.
« *fetche, -a* » (fr.) : v. **pòrtabonur**.
(Pel vèrb e pels compausats : v. **emmascar**.
fetichisme : perversion sexuala mai que mai masculina que l'apetís sexual i se tròba invertit e amodat d'un biais exclusiu o predominant per quicòm d'evocador (farda de femna, tala o tala partida del còrs, pel...)
fetichista : persona que patís de fetichisme.
feticid : murtre (R. IV, 268) d'un fètus.
fetid, -a : pudent, -a / fet, -a (L. 188) / fetent, -a (R. III, 318)
fetiditat : pudesina.
fetjat : pastís de fetge cuèch al forn.
fetjòlas : coradilhas (bocadas de fetge de polalha)
fetjolet : fetge d'aucelon.
fetjon : bòla de fetge de pòrc freginada a la padena o cuècha al forn e servada dins de grais.
fetjut, -uda : qu'a un brave fetge. *Auca fetjuda.*
feton : pompilh (partida bombuda de l'esquina de la camba)
fetonièr, -ièira : relatiu, -iva als pompilhs.
fetopatia : malautiá del fètus.
fetoscopia : examèn visual del fètus amb un endoscòpi.
fètus : fanhanhon / creaturon / nadon (après la concepcion, l'èsser novèl que se desvolopa dins lo ventre de la maire)
fèu : domeni d'un senhor ; aise ; fèsta ; nòça ; regalèmus.
Far la fèu : far la fèsta.
feudal, -a : relatiu, -iva al fèu (domeni) d'un senhor.
Sistèma feudal. Devers e dreches feudals.
feudalament : d'un biais feudal.
feudalitat : sistèma de governament de l'Edat Mejana.
feudatari : possessor d'un fèu ; vassal d'un autre senhor.
feuse / felze (plt.) : falguièira. v. **falguièira**.
feusar / felzar (v. tr.) : copar de falguièiras ; desbosigar un camp cobèrt de falguièiras.
feusièira : faigairòla (airal cobèrt de falguièiras)
feuzina : mena de falguièira de ròcs.
feutre : mena de drap ni filat ni tescut ; persona bocharda o malabilhadassa.
feutrar (v. tr. e intr.) : garnir amb de feutre ; prene l'aspècte del feutre.
feutratge : accion de feutrar o de se feutrar.

feutrièr, -ièira : persona que trabalha lo feutre.
feutrièira : aplech de capelièr.
feval, -a : senhoral, -a.
fevatièr : feudatari (possessor d'un fèu ; vassal somés a un sobeiran)
Fiacre : prenom.
fial : fil. *De fial en cordura* (e non pas de fil en agulha)
fialadura : matèria de fialar.
fialaire, -a : persona que fiala.
fialar / filar (v. tr.) : mudar una fibra en fil / fial.
fialassa : fil / fial de camba, de lin... destinat a èsser tescut.
fialat : filat (mena de teissut per la pesca)
fiat ! (del lat. *fiat* : aital siá / d'acòrdi) : aital siá / d'acòrdi.
fiata / fiatada : brave còp de vin ; gorjada de vin.
fiasco (de l' it. *far fiasco* : capitar pas) : cagada (l.p.)
fibradís, -issa : plegadís, -issa / sope, -a / vimenenc, -a.
fibrar (v. tr.) : plegar.
fibrar (se) : se plegar.
fibra : cadun dels elements filifòrmes que dintran dins la composicion d'un teissut ; çò en forma de fibra.
Fibra de lin. Fibra de muscle.
FIBRI- : forma prefixada del latin *fibra* (fibra / filandra)
fibrifòrme, -a : en forma de fibra.
fibrilha : fibra pichonèla. *Fibrilhas muscularas.*
fibrilhacion : formacion de fibrilhas ; disposicion en fibrilhas ; liberacion de las fibrilhas d'una pasta de papièr ; seria de contraccions violentas e desordenadas del muscle cardiac.
Fibrilhacion cardiaca. v. **cardioversion**.
fibrilhós, -osa : compausat, -ada de fibrilhas. *Estòfa fibrilhosa.*
FIBRIN- : forma prefixada del latin *fibra* (fibra / filandra)
fibrina : resulta de la transformacion del fibrinogèn jos l'accion de la trombina.
fibrinemia : preséncia de fibrina dins lo sang.
FIBRINO- : forma prefixada del latin *fibra* (fibra / filandra)
fibrinogèn : proteïna solubla, fibrilhosa, del plasmà sanguin.
fibrinogenemia : preséncia e taus del fibrinogèn dins lo sang.
fibrinogenolisi (f.) : disparicion del fibrinogèn del plasmà.
fibrinogenopenia : baissa del taus normal de fibrinogèn dins lo sang.
fibrinolisi (f.) : dissolucion de la fibrina coagulada.
fibrinolisisina : enzim proteolitic plasmatic.
fibrinolític, -a : que dissòlv la fibrina e los calhastres sanguins.
fibrinós, -osa : relatiu, -iva a la fibrina ; que conten de fibrina. *Calhastre fibrinós.*
fibrinuria : eliminacion per las urinas de fibrina o de fibrinogèn.
FIBRO- : forma prefixada del latin *fibra* (fibra / filandra)
fibroadenòma (m.) : tumor benigna de la glandola mamària.
fibroblast (m.) : cellula conjonctiva jove, pas encara fibrocit.
fibrobroncoscopia : broncoscopia amb un fibroscòpi.
fibrocartilage : cartilage fibrós. (Per cartilage, v. R. II, 344)
fibrociment : ciment reforçat amb de fibras sinteticas o naturalas.
fibrocit (m.) : cellula conjonctivita arribada a maturitat.
fibrocondrogenèsi (f.) : ensemble de malformacions.
fibrocondròma (m.) : varietat de condròma que los lobuls cartilaginoses i son separats per un brave teissut fibrós.
fibroelastòsi (f.) : multiplicacion excessiva de fibras elasticas.
fibroide, -a : que revèrta lo teissut fibrós ; amb formacion de teissut fibrós.
fibroïna : substància albuminoïda transparenta que dintra dins la composicion de la seda ; proteïna fibrosa amodada per d'unes insèctes e pels aracnids.

fibrolipòma (m.): lipòma que conten fôrça teissut conjonctiu.
fibròma (m.): tumor benigna formada unicament de teissut conjonctiu.
fibromatòsi (f.): desenvolupament de fôrça tumors fibrosas.
fibromiòma (m.): nom generic de tumors uterinas benignas.
fibromixòma (m.): tumor complèxa que pòt èsser maligna.
fibroplasia: produccion de teissut fibrós.
fibrós, -osa: telhut, -uda / filandrós, -osa (que conten de fibras); que consistís en fibras.
Carn fibrosa. Legum fibrós.
fibrosarcòma (m.): tumor maligna del teissut conjonctiu.
fibroscòpi (m.): varietat d'endoscòpi.
fibroscopia (f.): exploracion visuala amb un fibroscòpi.
fibròsi (f.): transformacion fibrosa d'un teissut conjonctiu; formacion de teissut fibrós en general.
fibrositi (f.): inflamacion d'un teissut fibrós.
fibrotorax (m.): envasiment d'un paumon per un teissut fibrós espés.
fibrovascular, -a: format, -ada de fibras e de vases.
fibula (f.): denominacion internacionala del peronè (l.p.)
fic: tumor dels arbres, de las plantas o d'unas animals.
Fic del fraisse. Fic del caval. Fic del moton...
-FIC: forma sufixada del latin *facere* (far)
v. **malefic - onorific - pacific**.
fica: pal.
-FICACION: forma sufixada del latin *facere* (far)
v. **modificacion - pacificacion**.
ficalh: aficalh (cròc de bast)
ficant, -a: reborsièr, -ièira / contrariant, -a (R. II, 468)
ficar (v. tr.): espintar (far dintrar quicòm dins quicòm mai) enfonzar / plantar / metre; contrariar (R. II, 468) embestiar / molestar (R. IV, 247)
ficar (se): s'espintar / se plantar; se trufar; se virar de...
-FICAR: forma sufixada del latin *facere* (far)
v. **modificar - pacificar**.
ficassal: nhòca / còp.
ficcion: imaginacion / invencion / faula / conte... (R. III, 305)
Ficcion poetica. Viure dins la ficcion.
« *ficèla* » e derivats (fr.): v. **cordilh**.
fichoira / fitoira: instrument per ficar, plantar, espintar, estacar; trident de pescaire; aplech de maçon per butar lo ciment entre las pèiras de bastir.
fichoiraire, -a / fitoiraire, -a: persona que fichoira (t. a.)
fichoïrar / fitoïrar (v. tr.): ficar / plantar / espintar; estacar.
fichoïrejar (v. tr.): frequentatiu de fichoïrar.
ficós, -osa: refastinhós, -osa (de mal contentar quant a la mangisca)
ficòt: aplech d'espintar per plantar quicòm.
ficha: quicòm que s'espinta dins quicòm mai; festuc; palhús; barba de cerealum; aresta de peis; papièr carton o de matèria plastica...per far de classificacion.
-FICHA / -FITA: sufix que vòl dire espintada / plantada.
Pèiraficha / Pèirafita (noms d'airals): pèira plantada.
fichar (v. tr.): espintar; classificar.
fichièr: ensemble de fichas de classificacion; bóstia o mòble per classificar las fichas; ensemble organizat d'informacions de meteissa natura susceptible d'èsser memorizat e expleitat per un ordenador.
fichesa / fiquesa: besucarieta / bachiqueleta; neciardariá.
fichoira / fitoira: tot çò que servís a espintar; aplech de tres puas per pescar; aplech de maçon per butar lo mortier entre las pèiras.

fichoiraire, -a: persona que pesca amb una fichoira.
fichoïrar / fitoïrar (v. tr.): pescar amb una fichoira; agulhonar; agarrir / secutar / tarridar; furgalhar.
fichoïrejar (v. tr.): quitar pas de fichoïrar. t. a. çaisús.
fichut, -uda: plen de barbas / plen de fichas.
Froment fichut.
FICI-: forma prefixada del latin *ficus* (figa)
ficifòrme, -a: en forma de figa.
FICO-: forma prefixada del latin *ficus* (figa) o del grèc *phucòs* (alga)
ficobilina (f.): mena de pigment blau o roge.
ficocianina (f.): pigment blau d'unas algas.
ficoeritrina (f.): pigment roge caracteristic de las algas rojas.
ficofit (m.): alga.
ficoïde, -a: que revèrta la figa.
ficològ, -a: especialista (m. e f.) de las algas.
ficologia: estudi científic de las algas.
ficomicèt (m.): fonge de la classa dels ficomicèts.
ficoxantina (f.): pigment rosselós de tot un fum d'algas.
ficre (v. tr. e intr.): eufemisme de fotre.
Ficre ! aviam pas besonh d'aquela !
fictiu, -iva: imaginari, -ària.
fictivament: d'un biais fictiu.
ficus (lat.): nom científic del figuier.
fidèl, -a (subs.): persona que practica regulièrament sa religion.
fidèl, -a (adj.): constant, -a; segur, -a; sincèr, -a; vertadièr, -ièira; que manca pas a sa paraula, a son dever, a son amor; exacte. *Can fidèl. Amic fidèl. Istorian fidèl. Amor fidèl. Òme fidèl. Femna fidèla.*
Una revirada fidèla. Un testimoniatge fidèl.
Fidèl - Fidèla: prenom.
fidèla: flasca de vin que los païsans se'n separavan pas; còrda de bac (barca)
fidèlament: d'un biais fidèl.
fidelièr, -ièira: persona que fa de fidèls. v. **pus bas**.
fidelitat: qualitat de quicom o q.q. de fidèl.
fidèls / fidèus (m. pl.): vermicèli. (del lat. fides, fidium)
fiduciari, -ària: basat, -ada sus la fisança.
Moneda fiduciària: bilhets de banca.
fièch (a) (loc. adv.): un après l'autre / a bèl talh / adereng / apertièira / d'arrèu.
fièr, -a: ufanós, -osa / orgulhós, -osa; en bona santat.
Es pas brica fièr, que se'n crei pas brica.
Soi pas fièr: soi pas flame (« *flambe* ») l.p.
Ten-te fièr !: bona santat !
fièra e derivats: v. **feïra** e çaijós.
fièra: mercat grand o exposicion comerciala que se ten a de datas fixas sul meteïr airal; amassada, tal jorn, dins una vila, de crompaïres e de vendeïres; çò crompat a la fièra; trebolici / tumult / agitacion.
D'unas fièiras de vilatges se tenon pas pus.
Ai facha fièra: ai fach un afar.
Quina fièra: quin trebolici !
fièral e derivats: v. **feïral** e çaijós.
fièral: airal que las fièiras i se tenon; airal que i se ven o i se crompa de bestial. *Fièral dels vedèls...*
fièrejaire, -a / feïraire, -a: persona qu'es a la fièra.
fièrejar (v. intr.): far fièra (far d'afars a la fièra, crompar o vendre quicòm); badar a la fièra.
« *fièusa* »: v. **fiusa**.

fifor, fiforla : cambafin, -a / destricat, -ada (plan vestit, -ida)
fiforlada (pej.) : comportament de cambafin, -a (pej.)
figa : frucha de la figuèira ; peisses de mar : (*Perca Vanloo*) (*Sciaena aquila*) ; (*Holocentrus fasciatus*)
Far la figa : rafir lo nas / far la pòta (èsser pas content) ; se trufar de q.q. (amb lo det gròs entre lo guinnaire e lo grandussa)
Badar la figa : dugar / badar.
Es figa d'un autre panièr : es quicòm mai !
Mièja figa mièg rasim : ni cabra ni boc.

figauriòl : auriòl manjafiga (mena d'aucèl) (*Oriolus oriolus*)
figa cabral / figa d'ase / figa de pòrc : figa salvatja.
figa d'agost : figa de la culhida segonda.
figa d'ase : v. çaisús.
figa d'aur : outra mena de figa.
figa de Barbaria : figa d'Índia.
figa de borraud : mena de figa negra de l'endedins vermelh.
figa de cotèl : mena de figa negra longaruda.
figa de crabufièr : figa ròsa.
figa de Marselha : mena de figa blanca.
figa de pòrc : figa cabral. v. la nòta de **grand**.
figa de Sant Joan : mena de figa gròssa.
figa del long pecol : figa de la coa longa.
figaflor (f.) : borraud (figa aboriva que ven al mes de junh)
figairada : rebrot de figuèira.
figa melada : figa seca.
figareda : airal plantat de figuèiras.
figaret : mena de castanhièr.
figareta : frucha del figaret.
figassejar (v. tr.) : panar de figas ; culhir de figas per las far secar.
figassièr : persona que culhís de figas.
figatada : cagada de caval.
figon : figa pichona.
figuèr, -ièira : mena d'arbre (*Ficus Carica*)
figuèr de Barbaria : (*Opuntia vulgaris*)
figuieiron (plt.) : (*Arum italicum*) ; (*Arum maculatum*)
figura : forma visibla d'un còrs ; representacion d'una forma / image (t. a.) ; carta de jogar imajada ; persona de renom ; estil imajat ; expression imajada ; biaís de dansar ; cara (R. III, 323)
figurable, -a : que pòt èsser representat per un image.
figuradament : d'un biaís figurat.
figuracion : representacion. (R. III, 323)
trabalh de figurant ; ensemble dels figurants.
figurant, -a : personatge mut de teatre o de cinemà.
figurar (v. tr.) : representar. (R. III, 323)
figurar (v. intr.) : èsser figurant / far de figuracion.
figurar (se) : s'imaginar. *O me figuravi pas aital.*
Figura-te que se femna l'a abandonat.
figurassa : figura gròssa.
figurat, -ada : p.p. del vèrb figurar. *Lo sens figurat.*
figuratíu, -iva : lo contrari d'abstrach / abstract. (R. III, 323)
figuratívament : d'un biaís figuratiu. (R. III, 323)
figurina : santon.
figurona : figura pichona.
fil / fial : brin long e tèunhe de matèria textilà tòrça (lin, lana, cambè...) o de matèria plastica o metallica estirada fin ; talh d'un instrument ; idèa generala.
Fil de lana. Fil de fèr. Fil de coire. Fil conductor.
Fil d'un discors. Fil de la vida. Fil d'un rasor.
FIL- : forma prefixada o sufixada del mot grèc *philòs* (amic) v. **filantròp - filosofia - occitanofil - catalanofil.**

fila : tièira / rengada / seguida (ensemble de personas o de causas una darrièr l'autra en linha drecha) ; mast ; fusta ; arbre drech e nautquilhat. *Una fila de soldats.*
A la fila (loc. adv.) : un darrièr l'autre.
filable, -a : que pòt èsser filat, -ada. (R. III, 325)
filachon : filandra. e non pas « *filament* » (fr.)
filactèri : tròç de pergamin amb d'extraches de la Lei que portavan los Josieus al braç o sul front.
filada (t. tecn de filaire) : filassa ; accion de far de filassa ; cambè o lin que garnisson una conolha ; quantitat de filassa donada a filar.
filadís : çò qu'es estat filat.
filador, -oira : banhadoira de filassa ; filaire / fialaire de profession ; maquina de filar.
filadoira : filaira / fialaira ; conolha.
filadura : matèria de filar.
filaire, -a / fialaire, -a : persona que fila.
filairitz : filaira / fialaira. (L. 189)
« *filament* » - « *filamentós* » : v. **filandra - filandrós.**
filandièr, -a : filaire, -a / fialaire, -a.
filandra : fibra ; telha.
filandrejar (v. intr.) : èsser telhut.
filandrós, -osa : telhut, -uda.
filanha (plt.) : (*Rhamnus alaternus*)
filangra / filarga : filandra. v. pus naut.
filantròp, -a : persona qu'aima los autres e que los ajuda.
filantropia : amor dels autres en general.
filantropic, -a : relatiu, -iva a la filantropia.
filantropicament : d'un biaís filantropic.
filar (v. tr.) : cambiar una fibra en fil.
filariá : trabalh de filatge.
filària (plt.) (del lat. *filaria*) : aladèrn ; (abusivament) olivastre (*Rhamnus alaternus*) ; (*Phillyrea angustifolia*) (*Ph. latifolia*) ; (*Ph. media*)
vèrm tropical parasit, long e tèunhe coma un fil, e que viu jos la pèl d'unes vertebrats.
filariosi (f.) : preséncia de filàrias de l'òme dins lo sang.
filarmonia : associacion de concèrts musicals.
filarmonic, -a : relatiu, -iva a la filarmonia.
filàs : filat de pesca o de çaça.
filassa : fil de lin, de cambè, de jute... filat a una extremitat e destinat a èsser tescut.
filat : aplech per la pesca o per la çaça.
filata : fusta longa.
filatelia : colleccion e estudi dels sagèls postals (timbres)
filatelic, -a : relatiu, -iva a la filatelia.
Correspondéncia filatelia.
filatelista (m. e f.) : persona que fa la colleccion dels timbres.
filatge : resulta de l'operacion de filar.
filatièr, -ièira : teissièr, -ièira / teisseire, -a / teissedre, -a.
filatura : airal que i se filan las matèrias textilas ; ensemble de las operacions de far per cambiar las fibras en fil / fial.
FILAXI : forma sufixada del grèc *phylaxis* (prevencion) v. **profilaxi.**
filbasta : primièira cordura grossièira abans de cordurar fin ; primièr postam provisòri.
filbastar (v. tr.) : cordurar grossièrament en fasent de punts bravament estirats ; desgrossir un trabalh ; trabalhar grossièrament.
filejar (v. intr.) : començar de filar (far de fials) en parlant de la vinha, dels manhans, de las aranhas, de las plantas...

Filemon : prenom.
filet : motladura bravament tèunha ; enquadrament de pagina, d'article... ; rega tèunha de separacion ; tròç de carn fina sens òsses ; tròç de peis sens arestas ; fren de la lenga ; quicòm que vina o que raja fin e de contunh.
Un filet de sang s'escapava de sa nafradura.
Filet de buòu. Filet de peis...
filfra : filandra / fibra / telha ; filet.
filfrejar (v. intr.) : filejar. v. pus naut.
filfrós, -osa : telhut,-uda / filandrós,-osa ; espelhandrat,-ada.
filfrut, -uda : frangilhat, -ada / prim, -a / tèunhe, -a / anguilenc, -a ; frangilhós, -osa.
filgastar : doblot de filbastar.
filh : dròlle ; dròlle de son paire ; appellacion afectuosa ; servicial. *De paire en filh.*
Seriás brave, mon filh, de me far un poton.
filha : dròlla ; dròlla de sa maire ; appellacion afectuosa ; serviciala ; filha gorrina / prostituïda.
Veni, ma filha, que te balharai un còp de man.
Aquela d'aquí es pas qu'una filha ! (pej.)
Filha maire : maire celibatària.
Filha vièlha : femna madura non maridada.
filham / filhum : las joventas en general.
filhandram / filhandrum : filhas en general ; filhassas.
filhantir (v. tr.) : començar de cortejar las filhas.
filhàs (m.) : filha omenenca.
filhassa : filha grandassa e grossassa ; prostituïda.
filhassejar (v. intr.) : « dragar » (cercar de filhas per d'aventuras)
filhassière (adj. e subs.) : que va de filha en filha.
filhastre, -a : enfant o filha d'un autre lièch.
filhat : gendre.
filhatàs (m.) : filhassa ; filha giganta.
filhatge : tendritge d'una joventa ; vestits de joventa.
filhet : felen ; dròlle pichonèl ; appellacion afectuosa.
filheta : felena ; dròlla pichonèla ; appellacion afectuosa.
filhòl : filh espiritual d'una mairina e d'un pairin de baptisme ; repais de batejalhas ; testimòni de bòla.
filhòla : filha espirituala d'una mairina e d'un pairin de baptisme ; basal d'asagatge ; rebrot de planta ; vedilha ; ciri.
filholatge : fèsta de batejalhas donada pel pairin.
filholet, -a / filholeton, -a : diminutius de filhòl, -a.
Ma filholetona se sona Maria Clàudia.
filhon, -a : dròlle, -a pichonèl, -a ; tèrme d'afeccion.
filhum : las filhas en general.
FILI- : forma prefixada del mot fil : **bibliofil - occitanofil.**
-FILIA : forma sufixada del grèc *philia* (amor / simpatia) v. **bibliofilia.**
filiacion : encadenament logic entre de causas ; ligam de parentat qu'unís en linha dirècta de generacions entre elas.
Filiacion dels mots. Filiacion de las idèas.
Filiacion paternala. Filiacion maternala.
filiada : nòra / bèlafilha.
filial, -a : relatiu, -iva a un mainatge al regard de sos parents.
Amor filial. Devers filials.
filiala : empresa creada e contrarotlada per l'empresa maire.
filialament : d'un biais filial.
Filibèrt : prenom masculin. **Filibèrta** : prenom femenin.
filibustier, -ièira : pirata.
filieira : seria de personas o de causas en linha drecha.

filifòrme, -a : que revèrta un fil / qu'a la forma d'un fil.
filigran (m.) : malhum de fils d'aur o d'argent ; marca sul papièr que se vei a contraclaror ; mòtle d'aquela marca.
En filigran (loc. adv.) : que se devinha al segond plan.
filigranar (v. tr.) : trabalhar en filigran ; marcar d'un filigran. *Papièr filigranat.*
« *filin* » (fr) : v. **cablé.**
filipon : mongeta verda sens fials (fils)
film (angl.) : pellicula ; pellicula cinematografica.
filma : filandra / fibra / fil.
filmar (v. tr.) : enregistrar d'images per ne far un film.
filmologia : sciéncia qu'estúdia lo cinemà coma fenomèn estetic, social...
filmós, -osa : telhut, -uda / filandrós, -osa.
filmotèca : colleccion de microfilms.
FILÒ- : forma prefixada del grèc *philòs* (amic) ; del grèc *phulòn* (raça / mena / espècia) o del grèc *phullòn* (fuèlha)
filofag, -a : que s'avida de fuèlhas.
filoïde, -a : que revèrta una fuèlha.
filoxèra (f.) : pesolh parasit de la vinha (*Phylloxera vastatrix*) malautiá de las raïces de la vinha qu'afrabèt una brava part de las vinhas occitanas entre 1860 e 1870.
filochar (v. tr.) : far de fial (fil) inegal ; far de filat, far de malhum.
filogenèsi (f.) : istòria de la formacion e de l'evolucio d'una mena (espècia)
filològ, -a : especialista (m. e f.) en filologia.
filologia : sciéncia qu'estúdia las lengas ; estudi scientific del lengatge.
filologic, -a : relatiu, -iva a la filologia.
filologicament : d'un biais filologic.
Filomena : prenom ; roman occitan en pròsa del sègle XIII.
« *filon* » (fr.) : v. **veta.**
filosa : conolha (aplech per filar a la man).
filosada : contengut d'una conolha.
filosèla : fial irregular tirat dels borres de manhans.
filoset : mena de dansa.
filosièr : anèla que manten la conolha sus l'espatla de la filaira.
filosòf, -a : persona especializada en filosofia ; persona que se'n fa pas, que se còpa pas lo cap (l.p.)
filosofal, -a (arc.) : *La pèira filosofala* : pèira supausada capabla de cambiar los metals en aur.
filosofalament : filosoficament.
filosofar (v. tr.) : rasonar filosoficament ; se'n far pas (l.p.)
Filosofar fa pas manjar.
filosofia : sciéncia dels principis e de las causas dels fenomèns umans ; saviesa umana en general.
filosofic, -a : relatiu, -iva a la filosofia.
filosoficament : d'un biais filosofic.
filosofisme : abús de la filosofia ; falsa filosofia.
filtracion : accion de filtrar o de se filtrar. (R. III, 328)
filtrar (v. tr.) : far passar a través un filtre.
filtrar (v. intr.) : passar doçament a través una matèria permeabla. *D'aiga filtrava de la paret.*
filtratge : accion o resulta de filtrar.
filtre : còrs porós per clarificar un liquid ; bevenda magica qu'èra supausada amodar l'amor.
fimple (a fimple de) *A fimple de cap* : de tota sa votz.
fimòsi (f.) : estrechiment de l'orifici prepucial.
« *fin* » : v. **fins.**

fin : lo punt o lo moment que quicòm i s'acaba.
A fin de : pr'amor de / per que / per tal de.
A mala fin : a la tota fin : finalament.
Far fin de quicòm o de q.q. : l'acabar ; lo tuar.
Far bona fin : se'n tirar, capitar, prosperar...
Far mala fin : se'n tirar pas, morir miserablament.
A longa fin : fin finala : finalament, en fin, a la tota fin.

fin, -a : prim, -a / tèunhe, -a ; blos, -a ; subtil, -a ;
plan ensenhat, -ada ; rusat, -ada ; adrech, -a.
Pluèja fina. Farina fina. Argent fin.
Vista fina. Aurelha fina. Òme fin.

fin del mond : *caecum* (budèl gròs) v. p. 20, 2°, c.
 fina : aigardent fina. v. la nòta de **grand**.
 fina amor (f.) : amor cortés dels trobadors (sublimacion
morala, a mens literària, de l'amor) v. **jòi**.
 final, -a : qu'es a la fin de quicòm / qu'acaba quicòm.
 finala : sillaba darrèira ; nòta darrèira ; espròva darrèira.
 finalament : fin finala / en conclusion.
 finalisme : doctrina qu'afortís qu'una finalitat existís, que
de causas finalas trabalhan dins l'univèrs e dins tota vida,
que tot es ordenat a una fin determinada.
 finalista (m. e f.) : esportiu, -iva, o candidat, -ata, qu'arriba
a l'espròva finala.
 finalitat : fin (objècte, intencion) de quicòm ; relacion de la
fin als mejans.
 finalizacion : doctrina filosofica basada sus l'idèa de finalitat.
 finalizar (v. tr. e intr.) : balhar una finalitat a quicòm ;
aver una finalitat.
 finament : d'un biais fin.
 finança : argent que ne dispausan una persona, un
grop, un Estat... ; profession d'una persona que
maneja d'argent ; lo mond de l'argent.
 finançament : biaís, accion o resulta de finançar.
 finançar (v. tr.) : amonedar (procurar las finanças per un afar) ;
manejar las finanças d'un afar.
 financièr, -ièira (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la finança
o a las finanças ; banquièr, -ièira ; capitalista (m. e f.)
Embarrasses financièrs. Equilibri financièr.
 finard, -a / finàs, -assa : persona que finasseja.
 finassar (v. intr.) : jogar al pus coquin.
 finassariá : coquinariá / engana.
 finassejaire, -a : coquinàs, -assa.
 finassejar (v. intr.) : frequentatiu de finassar.
 finaudèl, -a : rusat, -ada.
 finaudèla : mena de castanha.
 finés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Finlàndia ; persona
sortida dels païses del pus nòrd d'Euròpa ; lenga dels
Fineses de Finlàndia. *Un Finés. Una Finesa.*
 finesa / finesor : qualitat de quicòm o de q.q. de fin.
 fineta : mena d'estòfa.
 finfa : vam ; ardor ; jòia / alegria.
 finfara : mena de boscarida.
 finicion (t. tecn.) : accion de finir quicòm minimosament ;
natura de çò finit minimosament. *Trabalhs de finicion.*
 finida : fin ; conclusion ; mòrt ; clas.
Dins d'unes vilatges, sonan encara las finidas.
 finiment : acabament.
 finimond : fin del mond.
 finir (v. tr. e intr.) : acabar.
Finir un trabalh. Finir dins la misèria.
Finís que mordís (occ.) : finís per morder.

finir (se) : s'acabar.
 finitud (t. tecn. de folosofia) : caractèr de çò finit (limitat) ;
caractèr de l'existéncia umana / consciéncia de la mòrt.
 finolet : mena de socam.
 finòt, -a : pro fin, -a / pro rusat, -ada / pro astucios, -osa.
 Finòta (Serafinòta) : doble diminutiu de l.p. per **Serafina**.
 fins a (prep.) : entrò a *Fins ara* (v. p. 21) : entrò ara.
Fins a Tolosa : entrò a Tolosa.
 fins que (conj.) : *Fins que venga* : entrò que ...
 fint, -a : p.p. de fintar.
 finta : accion o resulta de fénhher, de simular, d'espia.
 fintaire, -a : persona que finta, qu'espia.
 fintar (v. tr. e intr.) : fénhher (simular) ; far lo semblant ;
balançar (esitar) ; espia.
 fintís, -issa : de ficcion.
 fintonar / fintonejar (v. intr.) : rusar ; espia ; agachar
pertot en flairant.
 fintonejaire, -a : persona o animal que rusa ; qu'espia ;
qu'agacha pertot en flairant.
 fintanèla : guinèla. *Far fintanèla* : far guinèla.
« *fintèrna* » : v. **fautèrna**.
« *fiòc* » : v. **fòc / fuòc**.
 fiòla : botelhon / flascon. (R. III, 333)
 fiolada : contengut d'una fiòla.
 fiolaire, -a : persona que beu a la botelha.
 fiolar (v. tr.) : beure a la botelha.
 fiolar (se) : se pintar / se bandar.
 fiolet : toat (conduit sosterranh per las immondícias) ;
airal que i se carrejan las immondícias.
 fion : matafions / batafion (caduna de las cordèlas d'una vela que
servisson per la disminuir) ; adreça ; abitud ; gaubi / aptitud /
disposicion ; bona manèira ; mot que fissa ; lanha.
 fionada : mot que fissa (s.f.)
 fionar (v. tr.) : fissar (s. f.) ; se trufar.
 fiquesa : besucarieta / bachiueleta ; neciardariá.
 fir ! (interj.) : mena d'exclamacion.
 firbèc : mena d'aucèl (*Muscipara parva*)
 firmament : vòuta celèsta. (R. VI, 285)
 fisa : fisança ; esper ; fe ; presompcion ; suposicion.
 fisable, -a : persona o causa que l'òm i se pòt fisar.
 fisança : accion de fisar quicòm a q.q. o de se fisar de
q.q. ; assegurança ; fe ; esper ; presompcion ; suposicion.
Un òme de fisança : un òme fisable.
 fisançós, -osa : plen de fisança / presomptuos, -osa.
 fisar (v. tr.) : abandonar quicòm a q.q. en comptant sus el
Te fisi mos dròlles per una setmana de vacanças.
 fisar (se) : metre sa fisança en quicòm o en q.q.
 fisc : tesaor public ; administracion encargada de la
percepcion de las talhas. (R. III, 334)
 fiscal, -a : relatiu, -iva al tesaor public. (R. III, 334)
 fiscalitat : ensemble de las leis per la percepcion de las talhas.
 fiscalizacion : accion o resulta de fiscalizar.
 fiscalizador, -airitz : que fiscaliza. *Lei fiscalizairitz.*
 fiscalizar (v. tr.) : sometre a un contraròtle fiscal ; far pagar
de talhas.
 fiscèla : forma etimologica de faissèla. (del lat. *fiscella*)
 FISI- : forma prefixada del grèc *phusis* (natura)
 -FISI : forma sufixada del grèc *phusis* (natura)
v. **ipofisi**.
 fisic, -a : que concernís las causas materials, lo còrs uman,
la fisica.

física : sciéncia qu'estúdia las propietats de la matèria, de l'espaci e del temps.

físicament : d'un biais físic.

físician, -a : persona especializada en física.

FISICO- : forma prefixada del grèc *phusis* (natura)

físicomatemàtic, -a : relatiu, -iva a la física e a la química.

físicomatemàtica : matematicas aplicadas a la física.

físicomecànic, -a : relatiu, -iva a la física e a las matematicas.

físicoquímia : química física.

físicoquímic, -a : relatiu, -iva a la química física.

físicoteologia : doctrina que vòl provar l'existéncia de Dieu a partir de la beutat e de l'armonia de l'univèrs.

físicoteologic, -a : relatiu, -iva a la físicoteologia.
Pròvas físicoteologicas.

FISIO- : forma prefixada del grèc *phusis* (natura)

fisiografia : descripcion geomorfologica d'una region.

fisiologia : sciéncia qu'estúdia las fonccions dels organs en lor estat normal de vida.

fisiologic, -a : relatiu, -iva a la fisiologia.

fisiologicament : segon las leis de la fisiologia.

fisiologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de fisiologia.

fisionomia : ensemble de las caracteristicas de la figura de q.q. ; aspècte general de q.q. o de quicòm.

fisionomic, -a : relatiu, -iva a la cara (figura) de q.q.

fisionomicament : de mercé la fisionomia.

fisionomista (m. e f.) : que se soven aisidament de la fisionomia de q.q.

fisiopatologia : estudi del fonccionament de l'organisme pendent la malautiá.

-FISISME : forma sufixada del grèc *phusis* (natura)
v. **monofisisme**.

FISO- : forma prefixada del grèc *phusa* (vesicula ; botariga)

fisoïde, -a : en forma de vesicula o de botariga.

fissa : mena de pèira negra fenduda e sembla-carbon ;
fissada / fissadura v. pus bas.

fissa sèrp : mena d'insècte (*Libellula*)

fissa tèrra : agram (*Cynodon dactylon*)

fissada : picada / picadura / ponchada ; lançada / lancejada.

fissador : intrument de caladaire.

fissadura : fissada v. çaisús.

fissaire, -a : planta, animal o persona que fissa (t. a.)
*L'ortiga, l'abelha, la vipèra... fissan ;
d'unas paraulas fissan tanben.*

fissal : fissada v. çaisús.

fissant, -a : que fissa (t. a.)

fissar (v. tr.) : picar / ponchar ; balhar un brave còp de foet.

fissar (se) : se ponchar.

fissard : paraula que fissa.

FISSI- : forma prefixada del latin *fissus* (fendut)

fissibilitat : natura de çò fissible.

fissible, -a / fissil, -a : que se fendascla aisidament en lamèlas ; que pòt subir una fission nucleara.
*Lo plutonium e l'uranium son de matèrias fissilas.
La lausa es una pèira fissila.*

fissidactil, -a : (aucèls) dotat, -ada de dets separats.

fissilitat : estat de çò fissil. *La fissilitat de la lausa.*

fission : accion de se fendre o de se desintegrar.

fissipar, -a : que se reproduís per division de son pròpri còrs. *Los protozoaris son fissipars.*

fissiparitat : forma de multiplicacion o de generacion que l'organisme i se divisa en doas partidas.

fissipède, -a : dotat, -ada de pès divisats en dets ungulats (en parlant de mamifèrs)

fissiròstre (m. e f.) : aucèl dotat, -ada d'un bèc cort e fendut.

fissolar (v. tr.) : picar / ponchar / agulhonar.

fisson : dart (R. III, 12) ; lenga de sèrp ; ponchon ; agulhon.
Brandir lo fisson (la lenga) : denigrar.

fissonada : fissal / fissada (t. a.)

fissonar (v. tr.) : ponchar ; dardar ; taravelar / taraudar.

fissonatge : accion de fissonar, de taravelar, de taraudar.

fissonenc, -a : que poncha ; que mordís ; en forma de dart.

fissonenca : dart / agulhon.

fissòt : pèira sistrosa que forma lo ponde de las sisas de carbon.
« *fissura* » (fr.) : v. **flesca - fenda - fendilha**.

fissut, -uda : que poncha.

fiston (l.p.) : favorit / minhòt / minhòt d'un pederasta.

fistonariá / fistonatge (l.p.) : pederastia.

fistula : conduit ulcerat e estrech que fa comunicar anormalament un organ amb un autre o amb lo defòra ; canal artificial en general. (R. VI, 285)

fistular, -a : relatiu, -iva a una fistula.

fistulizacion : formacion d'una fistula.

fistulografia : examèn radiologic d'una fistula.

fistulós, -osa : que presenta una fistula.
Una ulcèra fistulosa.

-FIT : forma sufixada del grèc *phytòn* (planta).
v. **litofit**.

fita : cotolina (mena d'aucèl) (*Anthus pratensis*)

fitas : grep (engordiment a causa del freg)
Aver las fitas : aver grep.

FITO- : forma prefixada del grèc *phyton* (planta)

fitobiologia : estudi de la matèria viva vegetal e de sas fonccions.

fitobiologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de fitobiologia.

fitocenòsi (f.) : fitosociologia v. pus luènh.

fitocida (m.) : tot çò utilizat per far perir d'èrbas marridas.

fitocologia : estudi de l'ambient relatiu a la vegetacion.

fitofag, -a : (insècte) que s'avida (que se noirís) de plantas.

fitofagia : accion de s'avidar (de se noirir) de plantas.

fitofisiologia : fisiologia vegetal.

fitogèn, -a : que tira son origina de vegetals.
Ròca fitogèna.

fitogeograf, -a : especialista (m. e f.) de fitogeografia.

fitogeografia : sciéncia de la distribucion de las plantas sus Tèrra.

fitogeografic, -a : relatiu, -iva a la fitogeografia.

fitografia : botanica descriptiva.

fitoira : v. **fichoira**.

fitoirar e derivats : v. **fichoïrar**.

fitoirejar (v. tr.) : frequentatiu de fitoirar.

fitòl : alcoòl obtengut dins l'idrolisi de la clorifilla.

fitologia : botanica (estudi scientific de las plantas)

fiton : cicí (mena d'aucelon) (*Anthus arboreus*)

fitormona : nom generic de las ormonas vegetals.

fitoparasit : animal o vegetal parasit d'una planta.

fitopatologia : estudi de las malautiás de las plantas.

fitoplancton : plancton vegetal.

fitosanitari, -ària : relatiu, -iva a la santat dels vegetals.

fitosociologia : estudi de las associacions vegetals.

fitosteròl : nom generic dels steròls d'origina vegetal.

fitotaxonomia : taxonomia vegetal.

fitoterapeuta (m. e f.) : medecin especialista de fitoterapia.

fitoterapia : tractament de las malautiás per las plantas.
« *fiugastar* » : v. **fiugastar**.

fiulada : accion de fiular, de siblar.

fiuladís / fiuladissa : fiulada que s'esperlonga.

fiulaire, -a : persona que fiula, que sibla.

fiular (v. intr. e tr.) : siular / siblar (emetre un son agut en expulsant d'aire amb los pòts, la lenga, la boca, o amb un siblet)

Qui fiula a taula e canta al lièch es fat a mièg.

fiulèl : siblet (intrument per siblar, per fiular)

fiulet : còp de siblet.

fiuletar (v. tr.) : atirar d'aucèls en fiulant coma eles.

fiuroncòl (plt.) : (*Rhinanthus hirsutus*)

fiusa : lonja de lard que va de l'espatala a la cropa del pòrc ; lonja (benda) d'estòfa fuisada.

fiusar (v. tr.) : estripar quicòm sus tota sa longor ; estripar en long una estòfa per n'utilizar un tròç.

fiutaròl : siblet / fiulèl.

fiv (una) : acronim de « *fecundacion in vitro* ».

fivèla : anèla de fèrre espintada dins una paret e que l'òm i estaca lo bestial ; redòrta (liga facha amb una brota fibladissa) ; brota ; rebrot ; bocla.

fiveta : diminutiu de fiv e transfèrt d'embrion.

fix, -a : plaçat a un endrech o a un moment determinat dins un estat determinat ; que pòt pas èsser desplaçat.

Una persona sens domicili fix. Una idèa fixa.

Veniá cada matin a ora fixa. Un banc fix.

fixable, -a : que pòt èsser fixat, -ada.

fixacion : accion o resulta de fixar o de se fixar.

fixador, -airitz : que fixa. *Una substància fixairitz.*

fixament : d'un biais fix. (R. III, 320)

fixar (v. tr.) : plaçar d'un biais perdurable dins un airal determinat o a un moment determinat ; determinar quicòm ; agachar fixament. *Cal pas jamai fixar lo solelh.*

Fixar un pal en tèrra. Fixar un clavèl per la paret.

Res es pas encara estat fixat per las vacanças.

fixar (se) : s'establir d'un biais perdurable dins un endrech determinat o a un moment determinat.

fixatge : fixacion. *Fixatge (fixacion) d'un òli.*

fixatiu, -iva : que servís per fixar. *Preparacion fixativa.*

fixisme : teoria que pretend que las espècias viventas an pas jamai cambiat e cambiaràn pas.

fixista (m. e f.) : persona que crei pas a l'evolucionisme.

flac, -a : feble, -a ; mòl, -a ; qu'es pas tibet, -ada ; inchalhent, -a. *Ai las cambas flacas.*

flac (a) : a profusion / a foison / a roncècia / a bodre...

flaca : inchalhença ; canha ; flaquièira ; airal de tèrra que la vianda i a pas butat ; manca ; maresca.

flacada : clapa sul tafanari.

flaçada : cobèrta de lana.

flaçadar (v. tr.) : cobrir d'una flaçada.

flaçador : cobèrta pichona ; cobèrta de brèç ; cobèrta de pès ; cobèrta de caval.

flaçadèla : pastenaga / caròta. v. **caròta**.

flaçadièr, -ièira : persona que fa de cobèrtas.

flacament : feblament ; inchalhentament.

flacand, -a : manefle, -a (persona que lausenja q.q. mai excessivament)

flacandèjar (v. intr.) : lausenjar q.q. excessivament.

flacar / flaquir (v. intr.) : feblir ; mancar de fòrça.

flacason : feblesa ; primièr malaise de l'empenhament.

flacassièr, -ièira : lausenjaire, -a.

« *flachin* » :

v. **blachin**.

flacid, -a : qu'a perduda tota tonicitat. (t. tecn. de med.)

flaciditat : natura de çò flacid (abséncia de tota tonicitat)

flacir (v. intr.) : feblir / venir flac.

flacir (se) : se marcir / se passir.

Totas las flors se flacisson.

flacunha / flaquesa / flaquetat / flaquièira : feblesa.

flage / flaja / flauge / flauja : rebrot ; brota d'arbre ; jòrg / juèrg ; gimbla ; còt / escòt.

flagèl : prolongacion filifòrma mobila que servís de mejan de locomocion a d'unas protozoaris e d'unas bacterias ; ancian aplech per batre lo cerealum a braç ; calamitat.

Lo flagèl dels aigats de l'annada 2001.

flagelacion : accion de flagelar o de se flagelar.

flagelaira, -a / flagelant, -a : persona que se flagèla per far penitència.

flagelar (v. tr. arc.) : tustar amb un flagèl ; batre lo cerealum amb un flagèl. (L. 190 - R. VI, 286)

flagelar (se) : se tustar amb un flagèl per far penitència.

flagir (v. intr.) : feblir ; feblar / fiblar ; cedir / racar / renonciar ; se plegar pauc a pauc.

flagivol, -a : fibladís, -issa.

v. **-ÍVOL**.

« *flainar* » e derivats :

v. **flairar**.

flaira : òlga / nolor / odor / sentor / redolència.

flairar (v. tr. e intr.) : sentir ; sentinar / nistassejar ; emetre una sentor.

flairar (v. intr.) : cremar / flamejar / flambar.

flairejar (v. intr.) : emetre una nolor, una sentor.

flairor : odor / sentor ; joanada / famada

flairós, -osa : nolent, -a / redolent, -a.

flairosament : amb nolor, amb sentor.

flajar (v. intr.) : butar / brotar / créisser.

flajàs : brota bèla.

flam / flama / flamba : lenga de fuòc ; ardor.

flamada / flamadèla / flambada : joanada (embrasament)

Poiriam far una flamada, que fa pas caud.

flamadura (plt.) :

(*Ranunculus flammula*)

flamar / flambar (v. tr. e intr.) : cremar en fasent de flamas ; acabar de far còire quicòm davant de brasa amb un flambador (per aquò far, engulhar una lesca de lard dins lo flambador rosent : la lesca s'enflama e laissa tombar de lengas de fuòc sul caçum (sus la cacilha) o la polalha de flambar)

Flambar una lèbre, un pol, una perditz...

flamarèl : pastisson cuèch a boca de forn.

flamarèl, -a : que flamba plan.

flamaròta : flama pichona.

flambador : aplech per flambar de cacilha, de caçum, de polalha.

flambat, -ada : rostit, -ida al flambador ; arroïnant, -ada.

« *flambe, -a* » (l.p.) :

v. **flame, -a**.

flambesa : rojor de la cara.

flambuscada : flamada (joanada que dura pas)

flambuscar (v. tr.) : acabar de far còire al flambador ; calfar quicòm a la flama del fuòc ; passar quicòm a la flama del fuòc. *Flambuscar una lèbre.*

Flambuscar una camisa abans de la cargar.

Flambuscar un polet per ne cremar lo pel folet.

flambuscar (se) : se calfar a la flama del fuòc.

flambusquet, -a : persona pretenciosa e que fa pas lo pes.

flama / flame (subs.) : aplech de veterinari.

flame, -a (adj.): flambant, -a (p.p. de flambar) / que flamba / nòu / en bona santat. *Flame nòu* : tot nòu.

flamejant, -a : que flameja.

flamejar (v. intr.): frequentatiu de flamar / flambar.

flamenc : mena d'aucèl gròs (*Phoenicopterus ruber*) lenga germanica de Flandes.

flamenc, -a : color de flama ; inchalhent, -a ; persona sortida de Flandes ; relatiu, -iva a Flandes o als Flamencs de Belgica ; relatiu, -iva a la musica, al cant, a la dança dels Andaloses sonada per eles *Flamenco* :
Cant flamenc. Dança flamenco.

Flamenca : roman d'amor erotic roergàs del sègle XIII : òbra mèstrade literatura narrativa occitana (8095 versos)

flamencariá : canha / inchalhença ; minhardatge.

flamenco (cast.) : cant, musica e dança d'Andalòsia, amb acompanhament de guitarra, de cliquetas, de trepejadisses, de clapaments de mans e d'encoratjaments del public.

flamenquisme : movement autonomista flamenc.

flamenquista (m. e f.) : persona autonomista flamenca.

flaminadura : rabinada / rabastinada.

flaminar / framinar (v. tr.) : rabinar / rabastinar / gelar ; frostir / frostilhar / amochonir ; embrenicar ; polverizar ; secutar / molestar (R. IV, 247)

flamissa : galeta (R. III, 419) de farina de blat negre cuècha a la flama ; (arc.) : pan o còca de farina de blat negre.

« *flan* » (fr.) : v. **flauson**.

flanc : costat.

flancada : tustassada.

flancar (v. tr.) : defendre o fortificar los flancs de quicòm ; getar amb violéncia.

flancar (se) : se getar vivament endacòm.

« *flandrés, -esa* » (fr.) : v. **flamenc, -a**.

« *flandresa* » (fr.) : mena de dentèla flamenca ; botelha.

flandrin, -a : lambiard, -a (persona que s'atardava dins tot çò que fa)

flandrinaire, -a : lambiardejaire, -a.

flandrinar (v. intr.) : s'atardar dins tot çò que l'òm fa ; flaunhar / tolhorar (gastar un mainatge) ; flacandejar (lausenjar excessivament)

flandrinàs, -assa : pejoratiu de flandrin, -a.

flandrinejar (v. intr.): frequentatiu de flandrinar.

flandrinós, -osa : flacandejaire, -a / lausenjaire, -a.

flanèla : estòfa leugièira de coton o de lana.

flap, -a (adj.) : flac / mòl.

flap / flapa (subs.) : taca ; marca ; tropelada / cordelada ; multitud ; colar de lana laissat a las fedas.

flapar (v. tr.) : tacar / marcar ; far de traucs dins la brodariá.

flapar (se) : se tacar.

flapir (v. intr.): venir flac / venir mòl / molejar.

flapissent, -a : que ven flac, -a / que ven mòl, -a / que moleja.

flaquejar (v. intr.): venir flac ; èsser flac.
Ai las cambas que flaquejan.

flaquesa / flaquetat / flaquèira : flacunha / feblesa.

flaquir (v. intr.): feblir ; flechir ; mancar de fòrça ; racar.

flaquit, -ida : flac, -a / aflaquit, -ida / afeblit, -ida.

flaquítge : v. **flaquesa**.

flasca : botelha ventruda vestida. Del francic *FLASKA*.

flascat : lo contengut d'una flasca.

flàscol (m.) : flasca pichona.

flascon : fiòla (flasca pichonèla) (Aquel mot, relevat per Rainoard, es estat datat per el de l'annada 507)

flascolet / flasconèl / flasconelon : flascon pichonèl.

flasconièr, -ièira : pintonejaire, -a / ibronha (m. e f.)

flasconar (v. intr.): pintonejar.

flash (fla) (angl.) : beleg / liuç / eslhac (s.f.) / viva lusor ; brèu resumit ; còp d'uèlh de lèbre (s.f.)

flashback ('fla bak) (angl.) : retorn enrè.

« *flasque* » : v. **flasca**.

flasquejar (v. intr.): beure a la flasca ; pintonejar.

flasquet : flascolet (flascon pichon)

flataire, -a : persona que lausenja excessivament.

flatar (v. tr.): lausenjar ; lausenjar excessivament.

flatar (se) : se far fòrt de ; se far illusion.

flataríá : accion de lausenjar excessivament.

flatson : amor de se ; orgulh ; vana complasença.

flatejar (v. tr.): frequentatiu de flatar.

flatier, -ièira : flataire, -a.

flatinga : flataríá.

flatonejar (v. tr.): tolhorar / catimelejar.

flatonièr, -ièira : tolhoraire, -a / catimelejaire, -a.

flatós, -osa : que flata / que lausenja.

flatosament : d'un biais flatós.

flatulencia : acomolòfi de gases dins lo còrs.

flatulent, -a : que s'acompanha de gases gastrics o intestinals.

flatum : flataríá.

flau : flamenc (*Phoenicopterus ruber*)
autre aucèl de maresca.

flauja / flauge : brota ; rebrot.

flaugièr : arbre fruchièr que fa de bravas brotas.

flaugièr, -ièira : vigorós, -a ; que fa de brotas o de rebrots.

flaujòl / flaujòlet : graile (mena de flaüta)

flaujolar (v. intr.): tocar (jogar) del flaujòl.

« *flauma* » : v. **flèuma**.

flaume : lanceta de chirurgian.

« *flauma* » : v. **flausona**.

flaunhac, -aga / flaunhard, -a : manèfle, -a / lausenjaire, -a ; patufèl, -a / ipocrita (m. e f.) / còltòrt, -a.

flaunhagar / flaunhardar (v. tr.): lausenjar excessivament.

flaunhar (v. tr. e intr.): flatar ; flatar excessivament ; enjaular.

flaunhardar : v. **flaunhagar**.

flaunhardariá / flaunhardítge : accion de tròp lausenjar.

flaunhardejar (v. tr.): frequentatiu de flaunhardar.

flaunhàs, -assa : minhard, -a.

flausina : mena d'estòfa. (e non pas « *cotil* » (fr.))

flauson : crèma consistenta facha amb d'uòs. (R. III, 339)

flausona : mena de crostada a la recuècha, a la crosta de lach, al formatge.
La flausona es una especialitat de Roergue-Sud.

flaüt : flaujòl. v. pus naut.

flaüta / flauüta / flèita / floita : instrument de musica.

flaütada : aire de flaüta.

flaütaire, -a : tocaire, -a de flaüta.

flaüter (v. intr.): musicar amb una flaüta ; beure ; far pèrdre ; se getar pel sòl ; se trufar.

flaütejar (v. intr.): frequentatiu de flaüter.

flaütejaire, -a : persona que jòga de la flaüta.

flaütèl / flautet : menas de flaütas.

flautre : placa de feutre.

« *flautrir* » (fr.) : v. **blasir / marcir / passir**.

Flavian - Flaviana : prenom.

FLEB- : forma prefixada del grèc *phleps, phlebòs* (vena)

flebalgia : dolor sul trajecte de venas varicosas.

flebarteriti (f.): complicacion d'una flebiti sus l'artèria vesina.
flelectasi (f.): dilatacion d'una vena.
flelectomia: ablacion d'una vena.
flebiti (f.): inflamacion d'una vena.
flebitic, -a: relatiu, -iva a una flebiti.
FLEBO-: forma prefixada del grèc *phlebs, phlebòs* (vena)
fleboclisi (f.): injeccion dins una vena.
flebografia: image radiografic d'una vena.
flebograma: corba obtenguda per flebografia.
flebografia: radiografia de las venas.
flebolit: calcificacion de las parets d'una vena.
flebologia: estudi de las malautiás de las venas.
flebopatia: afeccions de las venas.
fleborragia: emorragia d'una vena.
fleboscleròsi (f.): escleròsi de las venas.
flebotòmi (m.): lanceta de cirurgian o de veterinari. (R. III, 341)
flebotomia: incision d'una vena.
flebotonic, -a: qu'augmenta la tonicitat de las parets venosas.
flebotrombòsi (f.): calhàs de sang dins una vena.
fleca: paquet de cambe en cordèl; manat de gavèla desapariat; manat de cambe fin; manat de fen acoquelat; blesta (mata) de pel; borrih de lana.
flecada: contengut d'un paquet.
flech (per) (adv.): a pro penas.
flècha: sageta (arma blanca lançada amb un arc); senhal per indicar una direccion; poncha de cloquièr. (R. III, 339)
flechiment: accion o resulta de flechir.
flechir (v. intr. e tr.): flaquir / feblir; far plegar. (R. III, 339)
flechir (se): se plegar.
 « *flegir* »: v. **flechir - flagir**.
flègma (f.): temperament calm, mòl, molergue. (L. 191)
Ai la flègma: ai la canha.
flegmasia: inflamacion.
flegmatic, -a: sangflac, -a; pissafreg (inv.) (l.p.) (R. III, 441)
flegmaticament: d'un biais flegmatic.
flegmon: inflamacion purulenta.
fleis (m.): somission. (R. III, 340)
fleis, -ssa: mòl, -a; inconsistent, -a; minhard, -a; miste, -a / mistós, -osa.
fleissar (v. intr. e tr.): flaquir / feblir; racar / cedir.
fleissejar (v. tr.): tolhorar / minhardar / calinar / costosir / poponejar.
 « *flèma* » (fr.): v. **flègma**.
flequièira (arc.): fornièira. v. **fornièira**.
flesca: fendilha; fenda; fendascla.
flestar (v. intr.): cagar (anar del còrs)
flestejar (v. intr.): freginar dins la padena (peis, carn...)
fleton: junctura (R. III, 598) dels membres; articulacion del genolh; garron (partida opausada al genolh)
 « *flèu* »: v. **flan**.
 « *flèuma* » / « *flèume* »: v. **flebotòmi**.
flèuma: pituita (umor viscosa secretada per las membranas del nas); glària; umor; doblat de flègma / lentor; canha / inchalhença. (L. 191)
fleumatic, -a: abondós, -osa en flèuma; tranquil, -a.
fleumièr: sidèrn (raumàs / reumàs de cervèl)
fleumós, -osa: abondós, -osa en flèuma.
fleunhe, -a: mòl, -a; feble, -a; tèunhe, -a; plegadís, -issa.
flexible, -a: plegadís, -issa.
flexibilizacion: accion o resulta de flexibilizar.
flexibilitat: qualitat de çò flexible. (R. III, 340)

flexibilizar (v. tr.): far venir flexible.
flexion: accion de flechir o de se flechir.
flexional, -a: relatiu, -iva a la flexion.
Lenga flexionala. Morfèma flexional.
flexionar (v. tr.): modificar un morfèma per flexion.
flinga: gimbla (bròca flexibla)
flingar (v. tr.): flagelar (tustar amb una gimbla)
flinja: baston long e flexible.
 « *flirt* » (fl ə:rt) (angl.): calinhatge / fringa / amoreta.
 « *flirtar* » (angl.): v. **floretar**.
flisc (onom.): bruch de còp de foet, de gisclet, de cadaula... cordèla de cima de foet.
flisca: pesca a la linha de sus una nau; tròç / brigalh; petaç.
flisca-flasca (onom.): bruch de còps de foet.
fliscar (v. intr. e tr.): petar (foet); donar un còp de foet; flagelar; giscletar; pescar a la linha de sus un batèu.
flisquet: foet; gisclet; extremitat del *sternum* (lat) appendix sifoïde.
flisquetar (v. tr.): frequentatiu de fliscar; giscletar.
fliutar (v. intr.): s'entrerire.
floc: mena d'aucèl (*Numenius arquatus*)
flòc: tufa; tufet; borrih; mata; cordèla de cima de foet; ramelet de flors; agland de vestit; tròç / bocin; pichona porcion de quicòm. *Un flòc de croston de pas res de tot.*
flòc, -a: cloc, -a / carp, -a / blet, -a (tròp madur, -a)
flòca: tufeton d'una boneta de coton; nos de riban; borrih (t. a.); subrepelís; filha qu'aima de dançar o de s'amusar.
flocada: garnitura de flòcas; granda quantitat.
Una flocada de moscas. v. **flocas (a)**
 v. pus bas.
flocalha: secossilhas / flocariá
flocalhat, -ada: garnit, -ida de flòcas.
flocar (v. tr.): garnir de flòcas; adornar.
flocar (se): s'adornar.
flocariá: secossilhas (rafatum de lana); flòcas en general.
flocàs: flòca bèla.
flòcas / flocadas (a): a profusion / a roncècia / a bodre. Nevava (la nèu tombava) a flòcas aquel matin.
flocassejar (v. intr.): tombar a braves borrihs (nèu)
flocatge: accion de garnir de flòcas; garnitura de flòcas.
flocon: borrih (t. a.)
Borrih de lana, borrih de nèu, borrih de coton...
floconejar (v. intr.): tombar a braves borrihs (nèu)
floconós, -osa: que revèrta un borrih (t. a.)
floculacion: coagulacion d'unas solucions colloïdals en forma de flocons; biais d'esporgar las aigas usadas.
floculador: bacin circular per esporgar las aigas usadas.
flocular (v. tr.): precipitar en forma de flocons de solucions colloïdals.
flocular (se): se precipitar en forma de flocons.
floculós, -osa: en forma de flocons.
floculus (lat. med.): flocon vascular del glomerul renal.
 « *floita* »: v. **flaüta**.
floquejar (v. tr. e intr.): espelhandrar (estripar / esquinçar); nevar / nevejar; èsser floconós; far un bruch de reclac d'aiga. *La mar floqueja de contunh.*
floquet: flocon pichon. (R. III, 342)
floquetar (v. tr.): adornar amb de flòcas.
floquetièr, -ièira: persona que pòrta de flòcas.
floqueton: flòca pichona.
flon: cordatge de marina.

flor : partida de la planta que contenen los organs de reproduccion ; lustre / treslús ; virginitat ; figura de jòc de cartas ; çò melhor (t. a.) ; semblapocca que cobrís la frucha ; mosit ; part exteriora d'una pèl adobada ; canas (escuma d'unes liquids fermentats) ; sang que, cada mes, las femnas nubilas evacuan (R. V, 458) naturalament.

Veirà pas la flor dels peses : passarà pas l'ivèrn.

La flor del joventum. Los arbres en flor.

Far una flor a q.q. : lo graciosar d'una favor.

A flor de / flor de (loc. prep.) : al ras de.

De flor : de primièira borra (de primièira qualitat)

Flor de farina : farina de flor. *Flor de vin* : canas.

A flor de : al ras de.

Flor (f.) - **Floreta** - **Florian** - **Floriana** : prenom.

flor caulièira : cardon d'ase (*Carduus*)

flor d'amor (plt.) : (*Delphinium Ajacis*)

flor daurada (plt.) : (*Ranunculus repens*)

flor de capuchin (plt.) : (*Delphinium elatum*)

flor de cocut (plt.) : (*Lychnis flos-cuculli*) ; (*Primula officinalis*)

flor de gelosiá (plt.) : (*Amarantus tricolor*)

flor de l'amor fèr (plt.) : (*Delphinium consolida*)

flor de la passion (plt.) : (*Passiflora caerulea*)

flor de la santa Verge (plt.) : (*Ornithogalum umbellatum*)

flor de la Trinitat (plt.) : (*Viola tricolor*)

flor de la veusa (plt.) : (*Scabiosa Monspeliensis*)

flor de lop (plt.) : (*Anemone alpina*)

flor de mai (plt.) : corbadòna (*Narcissus poeticus*)

flor de maissa (plt.) : rosèla (*Papaver Rhæas*)

flor de març (plt.) : violeta (*Viola odorata*)

flor de mèl (plt.) : (*Cercis Siliquastrum*)

flor de Nòstra Dama (plt.) : pastèl (*Isatis tinctoria*)

flor de onze oras (plt.) : (*Ornithogalum umbellatum*)

flor d'ongleta (plt.) : (*Tussilago vulgaris*)

flor d'ortíc (plt.) : (*Lamium album*)

flor de París (plt.) : (*Syringa vulgaris*)

flor de Pascas (plt.) : corbadòna (*Narcissus poeticus*)

flor de pata (plt.) : (*Tussilago Petasites*)

flor de pipa (plt.) : (*Tussilago Alpina*) ; (*T. Farfara*)

flor de Sant-Joan (plt.) : (*Hypericum*)

flor de semença (plt.) : brama vaca (*Colchicum autumnale*)

flor de sèrp (plt.) : (*Lychnis flos-cuculli*)

flor del Bon Dieu (plt.) : (*Gnaphalium Staechas*)

flor del masclum (plt.) : (*Adonis*)

flor dels àngels (plt.) : rosèla (*Papaver Rhæticum*)

florfiga : pus primièira frucha de junh d'unas figuèiras, abans la segonda frucha de setembre.

flor reiala (plt.) : (*Delphinium Ajacis*)

flor sanguina (plt.) : (*Tropæolum minus*)

FLÒR- : forma sufixada del latin *flos*, *-oris* (flor) **caliciflòr** - **multiflòr**.

flòra : totas las plantas que creisson endacòm ; libre que parla de las flors d'un país.

florada : çò melhor / la flor / l'elèit.

floradís, **-issa** : que florís.

floral, **-a** : relatiu a la flor o a las flors.

Organs florals. Exposicion florala.

florar (v. tr.) : balhar una cara florida ; metre de nivèl ; aflorir ; frelhar.

florar (se) : florir.

floratge : accion de florir ; ornamentacion florida ; arabesc (m.)

florcurar (v. intr.) : desflorir ; començar de se formar (frucha)

florejar (v. intr. e tr.) : florir ; èsser en flor ; frelhar ; culhir de flors ; adornar amb de flors ; aver una cara florida. *Al mes de mai tot floreja pertot.*

Floreç - **Florença** : prenom.

Florència : vila d'Itàlia.

« *florèsi* » (l.p.) :

v. **pleurèsi**.

floret : mena d'arma blanca ; riban de fial ; pèça de sarralha ; lana corta ; borreta (pichona borra de seda) ; mena d'estòfa ; flor de farina.

floreta : flor pichona ; flor polida ; flor de frucha ; violeta ; compliment ; cana (mosit de liquors) ; farinal ; farineta ; narcís (plt.) (*Narcissus*)

Floreta : prenom.

floreta d'ase (plt.) : pervenca (*Vinca*)

floretar (v. intr. e tr.) : contar floreta ; cortejar.

floretajar (v. intr. e tr.) : aflorir.

floretós, **-osa** : cobèrt, -a de flors.

florfarin : farinal / farina fòla.

flòri (adj. inv.) : florit, -ida ; florissent, -a ; conflèta (m. e f.)

Far flòri : far miranda. *Calet flòri* : mena de caulet.

FLORI- : forma prefixada del latin *flos*, *-oris* (flor) v. **florifèr** - **floricultura** - **florilegi**.

Florian - **Floriana** : prenom.

floricat, **-ada** : florit, -ida ; enribanat, -ada.

floricultura : cultura de las flors.

florida : florison / floriment (accion de florir)

Una florida d'escrivans.

Florida (f.) : un dels Estats dels Estats Units d'America.

floridament : en lengatge florit ; en estil florit.

floridum : canas del vin.

floridura : accion de florir ; ornament ; brodariá ; cara florida ; mosit.

florièr : vas per las flors ; tèla que i se metián las cendres per far la bugada.

florifèr, **-a** : que pòrta de flors. *Branca florifèra.*

florilegi : causida literària o outra. (e non pas « *florilègi* ») *Un florilegi de musica anciana.*

floriment / **florison** : accion de florir.

florin : nom de diversas monedas ancianas de Florència (Itàlia), dels Païses-Basses nordics, de Surinam.

florir (v. tr.) : far de flors ; prosperar ;

« *Florir la maire* » (desf. l.p.) : v. **aflorir la maire**.

florir (se) : se mosir / se caumosir.

Lo formatge vièlh se florís.

florison / **floriment** : accion de florir.

florista (m. e f.) : persona que vend de flors.

florissent, **-a** : que florís ; que prospèra ; en bona santat.

Un comèrci florissent. Una mina florissenta.

florit, **-ida** : en flors ; mosit, -ida / caumosit, -ida.

flòri verd : caulet verd.

florivol, **-a** : que quita pas de florir. v. **-ÍVOL**.

floron : ornament en forma de flor ; çò melhor de quicòm ; caduna de las floretas que lor ensemble fan un flor compausada.

La Mirelha de Mistral es un floron poetic.

floronc : inflamacion de la pèl que ven tumor que fa de poire.

floroncós, **-osa** : que patís de floroncs.

flòta : mata / tufa / tufet ; escanha / madaissa (de cambe, de lin , de fial, de seda...) ; ensemble ; tropelada...

Flòta de pel. Flòta de naviris.

A flòta / en flòta : en tropa / en quantitat.

flotable, -a : capable, -a de flotar.
flotabilitat : qualitat de çò que pòt flotar.
flotador : aplech qu'empacha quicòm de se negar.
flotaire, -a : que flòta.
flotament : accion de flotar ; esitacion ; fluctuacion.
flotant, -a : qu'es a flotar.
flotar (v. intr.) : subrenadar (s'enfonzar pas dins l'aiga)
flotason : accion de flotar. *Linha de flotason* : linha de carga.
flotatge : carreg de rols sus las aigas.
flotejar (v. intr.) : subrenadar ; ondejar ; fluctuar.
flotilha : flòta compausada de naus pichonas.
floton : flòta pichonèla / tufet.
flotós, -osa : que se presenta per tufas.
« flòu » : v. **flan**.
fluctuacion : accion o resulta de fluctuar (de variar)
fluctuant, -a : que fluctúa / que trantalha / que balança.
fluctuar (v. intr.) : ondejar (montar e davalar coma las aigas)
balançar / esitar ; cambiar sovent d'idèa.
fluid : mena de corrent invisible.
fluid, -a : que corrís / que fluís / que raja.
L'estil fluid de Joan Bodon.
fluidament : d'un biais fluid.
fluidificacion : accion o resulta de fluidificar o de se ...
fluidificar (v. tr.) : far venir mai fluid.
fluidificar (se) : venir mai fluid.
fluiditat : qualitat de çò fluid.
fluidoterapia : metòde therapeutic per fluidificar lo sang.
fluir (v. intr.) : córrer / rajar. (R. III, 344)
flum : v. **fluvi**.
FLUO- : forma prefixada de fluòr.
fluòr : còrs simple gasós.
fluoracion : fluorizacion v. pus bas.
fluorar : fluorizar v. pus bas.
fluorat, -ada : que conten de fluòr.
fluorecèina : matèria coloranta jauna, de fluorescència verda.
fluorescència : propietat d'unes còrses d'emetre de luz
quand son expausats a d'unes rais de l'espèctre ; la luz aital
amodada.
fluorescent, -a : capable, -a de fluorescència.
fluoridric, -a : format, -ada pel fluor amb l'idrogèn.
Acid fluoridric.
fluorifèr, -a : que conten de fluòr.
fluorimetria : metòde de dosatge de quantitats minimas
d'unas substàncias, basat sus la longor d'onda de la luz
emesa per elas quand òm las fa venir fluorescentas.
fluorina / fluorita : fluorur natural de calci.
fluorizacion : accion o resulta de fluorizar.
fluorizar (v. tr.) : ajustar de fluorurs a l'aiga potabla.
FLUORO- : forma prefixada de fluòr.
fluorocròm : substància utilizada per fluorizar quicòm.
fluorometria : utilizacion de la fluorescència per l'estudi
d'unes teissuts, d'unes organs o d'unas fonccions.
fluorofòrm : mena de gas analòg al clorofòrm.
fluorofotometria : metòde quantitativ d'estudi de la
fluorescència dels diferents teissuts oculars.
fluoròsi (f.) : intoxicacion cronica pel fluòr.
fluorur : compausat de fluòr e d'un autre element.
Fluorur de calci. Fluorur de potassi.
flus, -ssa : flac, -a ; mòl, -a ; lasc, -a ; que tiba pas.
fluvi : ribièira que se gèta dirèctament dins la mar.
Òrb es un fluvi costièr d'Erau (Occitània)

FLUVI- : forma prefixada del latin *fluvius* (fluvi)
fluvial, -a : relatiu, -iva a un fluvi.
Carreg fluvial. Pesca fluviala. Plantas fluvialas.
FLUVIO- : forma prefixada del latin *fluvius* (fluvi)
fluviograf : aparelh de mesurar los cambiaments de nivèl.
fluviomètre : aparelh d'enregistrar los cambiaments de nivèl.
fluviomètric, -a : relatiu, -iva al nivèl e al flux d'un fluvi.
Mesuras fluviometricas.
flux : evacuacion abondosa ; granda quantitat ; corrent ;
marèia alta. *Flux del ventre. Flux de l'aiga. Flux de sang*.
fluxmètre : galvanomètre de mesurar los fluxes magnetic.
fluxion : mena d'abscès ; inflamacion d'un organ.
Fluxion de peitrina : inflamacion dels paumons.
foal : cimèl de coa de caval, de buòu... ; balaja de fulham.
foalhar (v. tr.) : batre amb la coa.
L'èga foalha las moscas per se n'aparar.
-FÒB : forma sufixada del grèc *phòbòs* (crenta / paur)
fobia : aversion granda mai que mai irracionala.
Idrofobia : aversion per l'aiga.
fòc : mena de vela triangulara de l'avant d'un naviri.
fòc / fuòc v. **fuòc**.
fòca (f.) : buòu marin. (*Phoca*)
« foca » : v. **folca / fòuca**.
focal, -a : relatiu, -iva al fogal (centre, punt de convergència
dels rais) d'un miralh, d'una lentilha... ; t. tecn. de medecina.
Distància focala. Reaccion focala.
focala (subs. f.) : t. tecn. de mat., d'optica.
focalizable, -a : que pòt èsser focalizat, -ada.
focalizacion : accion de focalizar.
focalizar (v. tr.) : concentrar sus un punt precís.
Focalizar l'atencion dels auditors.
focar (v. tr.) : empusar lo fuòc.
focha ! / foches ! / fochis ! (interj.) : fotre ! / diantre ! / diable !
focharon, -a : bronc, -a / modorre, -a ; reguèrgue, -ga ;
avar, -a ; capriciós, -a ; extravagant, -a.
focharro (l.p.) : doblèt de focharon.
fochoirar (v. tr.) : petaçar.
fochèla : botiòla ; folhòla ; pustula (R. IV, 673)
fochon (m.) : femnòta.
focomelia : monstrositat d'un novèl nascut que sos
membres atrofiats semblan dirèctament inserits dins lo
tronc coma los d'una fòca.
foet : aplech de carretier per acometre un caval. (L. 192)
foet de pastre (plt.) : grifol (*Ilex aquifolium*)
foetada : còps de foet.
foetaire, -a : persona qu'utiliza un foet.
foetant, -a : que foeta.
foetar (v. tr.) : tustar amb un foet.
foetatge : accion de foetar.
foetejar (v. tr.) : frequentatiu de foetar.
fofa : vam / abeluc / ardor ; estrambòrd ; porrada /
asenada / cagada.
fofós, -osa : plen, -a d'abeluc ; plen, -a de fòga / afogat, -ada.
fòga : afogament / ardor ; prèssa granda ; atropament ;
arbre d'artimon (mar.) *Dins la fòga de l'accion*.
fogaça (del lat. *focacia*) : fogaça e derivats se deurián donc
escriure aital, mas despuèi lo sègle X son estats escriches
fogassa. Donc véser **fogassa**.
fogada : granda prèssa momentanèa ; espet de colèra
fogairon : fogal pichon ; lar (airal que i se fa fuòc) ; airal
que i se cosina ; fuòc per Sant Joan.

fogal : lar (airal del fuèc) ; ostal de familha ; punt de convergència.

foganha : fogal ; pèira del lar ; cosina.
Pèira de foganha : pèira de forn.

foganièr (m.) : tòrca de cosina.

fogar (v. intr.) : se montar ; fulminar (R. III, 407)
se metre en colèra.

fogassa : còca de pastissariá en forma de corona.

fogasset / fogasson : mena de pastissariá.

fogasseta : fogassa pichona.

fogassièr : montet de brostes.

fogassièira : pòst per enfornar las fogassas ; femna que s'agrada a far de fogassas o que las aima bravamant.

fogat, -ada : congestionat, -ada.

fogatada : castanhas o trufas cuèchas jos las cendres.

fogatèl : fuèc pichon.

fogatge (arc.) : ancian drech senhoral.

fogatièira : femna que s'ocupa del fuèc e de la cosina.

fogaton : obrièr que s'ocupa del fuèc dins una fabrica d'òli.

fogon : pèira de lar ; fornèl ; cosina de naviri.

fogós, -osa : afogat, -ada (plen, -a de fòga)

fogosament : amb fòga.

fogositat : qualitat de q.q. de fogós.

foguejar (v. intr. e tr.) : èsser en fuèc (s.f.) ; èsser tot roge ; mirgalhejar ; passar quicòm pel fuèc ; fargar.

foguet : fornèl.

foguet, -a : bolegadís, -issa ; ardent, -a.

foguièr : fogal ; lar.

foguinec, -a : en fuèc ; ardent, -a.

foira : caganha (flux del ventre)

foiralada : brava caganha.

foiralàs : flux de ventre considerable.

foirar (v. intr.) : aver la caganha.

foire / fòser (v. tr.) : fotjar (traballar la tèrra amb un aplech a braç : bigòs, marra , palavèrs...)

foirejar (v. intr.) : frequentatiu de foirar.

foirolàs : doblèt de foiralàs.

foirós, -osa / foirut, -uda : qu'a la caganha, qu'a la foira.

fois : substància negrosa e pudenta secretada pel furet.

foison : abundància.
A foison : a bodre / a roncècia / en abondi.

foisonar (v. intr.) : abondar / pullular.

foissa : arpon ; faïna (Mustela foina)

foissada : ponchada ; còp d'agulhon ; fissada ; fion.

foissar (v. tr.) : ponchar ; fissar ; agulhonar ; fionar.

foissenc, -a : de Fois, vila d'Arièja (Occitània)

foisset : forca marguecorta. v. fons de p. 19.

foissina : foissa / faïna ; forca de fèrre.

foissinar (v. tr.) : quitar pas de ponchar, de foinar, de fissar ; secutar / tarridar / agarrir.

foisson : agulhon (t.a.) ; plantador (aplech per plantar)

foissenc, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la vila de Fois ; persona sortida de Fois / Foish (foi)

« foissolon » : v. forselon.

foitamonina (m. e f.) : galabontemps (m. e f.)

fòl, -a : caluc, -uga (qu'a perdut lo carabiròl / qu'a perdut lo cap)
Cep fòl : (non comestible) (Boletus satanus)
Can fòl : can qu'a la ràbia. *Vent fòl* : ventàs.
Vaca fòla : vaca falorda. v. encefalopatia.

folà : fum de mond / fum de pòble / multitud / molonada ; talhièr que i se folan las estòfas.

foladura : accion de folar.

folador / folaire : trolhador / caucadoira (aplech per folar)

folaire, -a : persona que fola.

folament (adv.) : d'un biais fòl.

folan, -a : inconstant, -a / volatge (R. V, 565)

folar (v. tr.) : caucar / prautir / somsir / pompir ; combar.

folàs, -assa : fòl, -a que jamai.

folassejar (v. intr.) : fadejar / falordejar / foligaudar.

folastrada : extravagància / baujum / espingada / vesadum.

folastràs, -assa : bravamant folastre, -a.

folastre, -a : foligaud, -a / vesat, -ada / folan, -ana.

folastrejaire, -a : que folastreja.

folastrejar (v. intr.) : far lo fòl, far la fòla.

folastritge : abitud de folastrejar.

folatada : folastrada. v. pus naut.

folatge : accion de folar, de caucar, de pompir.

folatin, -a : folet, -a. v. pus bas.

folc : ardada / tropèl ; tropelada.

folca / fouca / foca : aucèl de mar (Fulica atra)

folclòre (angl. *folklore*) : ensemble de tradicions, de creenças, de legendas, de dichas popularas ; lor estudi.

folcloric, -a : relatiu, -iva al folclòre.

folclorista (m. e f.) : persona qu'estúdia çò folcloric.

folega : besorda (Cardium edulis)

folejar (v. intr.) : folastrejar (far lo fòl, far la fòla)

foletge, -ja : folastre, -a / folastrejaire, -a ; fòl, -a.

folet (adj.) : folatin, -a ; fadet, a. *Pel folet* : pel folatin.

folet (subst.) : dracon ; esperit folet ; vent tornejaire.

foletat, -ada : afrabat, -ada per un vent tornejaire.

foletatge : damatge fach per un vent tornejaire.

foletejar (v. intr.) : tornejar.

foletat : foliá (estat de q.q. qu'a perduda la rason)

foleton : vent folet.

« folh » : v. fuèlh.

folhac / fulhac : ram amb sas fuèlhas ; ensenha d'abitarela (arc.)

folhar (v. intr.) : fulhar v. pus luènh.

folhacar : fulhacar v. pus luènh.

folharada : abric cobèrt de rams folhuts.

folharàs : branca amb totas sas fuèlhas.

folhargar (v. intr.) : cercar de castanhas pel sòl demest las fuèlhas secas e lo fanfre.

folharut, -uda : qu'a fòrça fuèlhas.

folhàs : montet de fuèlhas secas.

folhassa : fuèlha bèla ; fuèlha marcida.

folhascut, -uda : qu'a fòrça fuèlhas.

folhaud, -a : de color bravamant viva ; de totas las colors.

folhejar (v. intr.) : fulhejar v. pus luènh.

folhòla : botiòla (bulla d'aiga) ; * vesicula v. vesica.
La pluèja, de còps, fa de folhòlas.

folholar (v. intr. e tr.) : far de folhòlas.

folholat, -ada : cobèrt, -a de folhòlas.

folhut, -uda : qu'a totas sas fuèlhas.

fòli : folio (lat.) fuèlh de libre o de manuscrit ; numèro de pagina.

FOLI- : forma prefixada del latin *folium* (fuèlha)
v. foliacèu - foliacion - foliar.

foliá : estat de q.q. qu'a perduda la rason.

foliacèu, -a : que revèrta una fuèlha ; en fulhets.
Pecol foliacèu. Pèira d'estructura foliacèa.

foliacion : accion de foliar un libre, un manuscrit.

foliar (v. tr.) : paginar los fuèlhs d'un libre o d'un ms.

-FOLIAT : forma sufixada del latin *folium* (fuèlh / fulha)
v. **trifoliat - quadrifoliat**.

folièira : tina (cuba per caucar lo rasim) ; contengut d'una cuba a vin.

folieirada : gàbia (per arrestar lo marc davant lo robinet de la tina)

foligada : accès de foliá.

foligar (v. intr.) : folastrejar (far lo fòl, far la fòla)

foligaud, -a : folastre, -a. v. pus avant.

foligaudar (v. intr.) : folastrejar. v. pus avant.

foligaudariá : folastritge. v. pus avant.

foligaudejar (v. intr.) : frequentatiu de foligaudar.

foligaudejaire, -a : folastrejaire, -a.

foligauditge : folastritge. v. pus avant.

folimard, -a : folastre, -a. v. pus naut.

folinèl, -a : un pauc fòl, -a.

« *folio* » (lat.) : v. **fòli**.

FOLIO- : forma prefixada del latin *folium* (fuèlh)

follicul : nom de diferents organs en forma de sac pichon.
Follicul dentari.

follicular, -a : que conten de folliculs ; relatiu, -va a de folliculs. *Perturbacions follicularas*.

folliculina : ormona secretada pel follicul ovarian.

folliculiti (f.) : inflamacion d'un follicul.

folliculós, -osa : dotat, -ada de folliculs.

foliofag, -a : que s'avida de fuèlhas.

foliòla : caduna de las divisions d'una fuèlha compausada ; cadun dels sepals del calici, o dels petals de la coròla d'una flor.

foliolat, -ada : que presenta de foliòlas.

foliòta (lat. scientific) : mena d'agarics : (*Fholiota adiposa*) ; (*F. astragalina*) ; (*F. aurivella*) (*F. destruens*) ; (*F. flammans*) ; (*F. lenta*) ; (*F. lubrica*) (*F. lucifera*) ; (*F. squarrosa*)

folistre, -a : doblat de folastre, -a.

folitge : foliá (estat de q.q. qu'a perduda la rason)
« *folre - folrar* » : v. **forre - forrar**.

fologada : exaltacion momentanèa.

folon : parador (molin de folar) ; airal que i se folan las estòfas ; cuba de capelaire, de bonetaire...

folonaire, -a : persona que fola las estòfas.

folor : foliá / folitge. v. pus naut.

folora : besucarieta ; rafatalh / rafatum.

fólzer : beleg / liuç (descarga electrica entre una nivòl e la tèrra) ; fòga / vam ; mainatge bravament turbulent (R. V, 440)

folzejant : rapid e perilhós coma un liuç.

folzejar (v. tr.) : tocar quicòm o q.q. amb un beleg (liuç)

folzejat, -ada : tocat, -ada per un beleg ; (s.f.) aterrat, -ada.
« *folzinar* » : v. **solfinar**.

« *fomarejar* » - « *fomarièr* » : v. **femorejar-femorièr**.

« *fomaron* » : v. **femoron**.

foment : emplastre caud ; calor ; abric ; complòt.

fomentacion : accion o resulta de fomentar.

fomentador, -airitz : persona que fomenta quicòm.

fomentar (v. tr.) : aplicar un emplastre caud (R. III, 354) complotar.

fomentejar (v. tr.) : frequentatiu de fomentar.
« *fomeràs* » : v. **femoràs**.

FON- : forma prefixada del grèc *phonè* (son / votz)

-FON : forma sufixada del grèc *phònè* (son ; votz)

anglofòn - francofòn - germanofòn - ispanofòn italofofòn - occitanofòn, -a...

fonacion : emission de sons articulats.

fonccion : emplec ; profession ; activitat ; utilitat ; grandor variabla ; accion d'una maquina ; accion caracteristica d'una facultat ; ensemble de las operacions d'un organ del còrs o del còr.

Èsser en fonccion. Far fonccion de : servir de.
Èsser fonccion de : dependre de.

fonccional, -a : relatiu, -iva a las fonccions organicas o matematicas ; plan adaptat, -ada a tala o tala fonccion.
Veïcul fonccional. Mòble fonccional.

fonccionalizar (v. tr.) : far venir fonccional.

fonccionament : biais de fonccionar.

fonccionar (v. intr.) : accomplir sa fonccion o sas fonccions.

fonccionari, -ària : persona qu'exercís una fonccion publica.

fonccionarizacion : accion de fonccionarizar o de se ...

fonccionarizar (v. tr.) : mudar una entrepresa en servici public ; far venir q.q. fonccionari.

fonccionarisme : tendéncia a multiplicar los fonccionaris.

fonda : artiga (del gallés *ARTICA* : laurada) / bosiga (del gallés *BODICA*) / eissart / fojja / frachiva / frostús ; matèria en fusion ; tèrra qu'a de prigondor.

fonda / fonta : metal (aliatege de fèrre e de carbona)
fonda e derivats : del latin *fundā*. v. **fronda**.

fondacion : accion o resulta de fondar quicòm ; çò fondat.

fondador, -airitz / fondator, -tritz : persona que fonda o qu'a fondat quicòm.

fondament : la part essenciala que las autras i s'apèvan dessús.

fondamenta : utilizat mai que mai al plural. v. pus bas.

fondamental, -a : que servís de basa ; essencial, -a ; radical, -a. *Diccionari fonamental. Principi fonamental*.
Se glorificava de sa misoginia fonamental.

fondamentalament : essencialament.

fondamentar (v. tr.) : pausar los fondaments de quicòm ; establir sus un fondament.

fondamentas : apevasons d'un edifici.

fondar (v. tr.) : pausar las basas de quicòm ; desbosigar un camp / eissartar.

fondar (se) sus : se basar sus ; comptar sus.

fondariá : airal que i se fondon los metals ; talhièr que i se fa fondre la cera.

fondas : pès de darrièr dels animals.
Virar las fondas : petnar bravament.

fondat / fonda : tèrra qu'a de prigondor ; vestit fòrt ample.

fondedís, -issa (adj.) : fusible, -a (que pòt èsser fondut, -uda)

fondedissa : çò qu'es estat fondut d'un ciri, d'una candela...

fondegue : mena d'ancian ospici ; magasin que los Marselheses i vendián lors merças ; ostalon religiós per acomodar los religioses en viatge.

fondeire, -a : persona que fa fondre quicòm.

fondejar / frondejar (v. intr. e tr.) : lançar de pèiras amb la fronda ; far d'embarasses.
Burre fondent.

fondent, -a : p. present de fondre.

fondon : cordèla de carreta de carretièr.

fondre (v. tr. e intr.) : mudar en liquid jos l'accion de la calor ; fabricar quicòm amb una substància en fusion ; far dissòlver.
Fondre lo grais. Fondre una estatua.

fondre (se) : se mudar en liquid ; se dissòlver ; se pèdre dins ; disparéisser. *La nèu se fond quand adoça*.
Se fondre dins una amassada.
Se son fonduts sabi pas ont.

fonduda : mena de recèpta culinària amb de formatge fondut ; uòus berrats ; vedelada de paret, de talús...

fondut, -uda : p.p. de fondre.

fonèma (m.) : son d'una lenga definit per las proprietats distinctivas que l'opausan als autres sons d'aquela lenga.
Las vocalas, las consonantas son de fonèmas.

fonetic, -a : relatiu, -iva a la fonetica ; relatiu, -iva al son e non pas a l'etimologia : « *cosí, distint, foncion* » es un biais fonetic d'escriure « *consí, distint, fonccion* »

fonetica : ensemble dels sons d'un lengatge ; estudi dels sons d'una lenga.
Notacion fonetica internacionala. v. p. 13 e seguentas.

foneticament : de mercé la notacion fonetica.

fonetician, -a : persona especializada en fonetica.

fonge (R. III, 358) : natura de tot çò fongós (tumor microscopica en forma de campairòl) ; bolet comun / cep / campairòl / botairòl... (*Boletus edulis*)

FONGI- : forma prefixada del latin *fungus* (fonge)

fongibilitat (t. tecn. de drech) : qualitat de çò fongible.

fongible, -a (t. tecn. de drech) : que se consoma per l'usatge.

fongic, -a : relatiu, -iva als fonges ; en forma de *fongus*.

-FONGIC : forma sufixada del latin *fungus* (fonge)
v. **antifongic**.

fongicid, -a : que fa perir tot çò fongós.

fongicida (m.) : substància per combatre las afeccions fongicas dels animals e de las plantas.

fongicòla (m. e f.) : que viu dins los fonges.

fongifòrme, -a : en forma de fonge.

fongoid, -a : que revèrta un fonge.

fongós, -osa : de la natura d'un fonge. *Ulcèra fongós.*

fongositat : estat de çò fongós ; excrescència fongosa.

fongus (lat. med.) : tumor en forma de fonge.

fonha : estat de q.q. que fonha (que bota, que fa lo morre)

fonhada : butada ; butassal ; secossa ; saquejadís.

fonhadissa : fonha que perdura.

fonhador : recanton per fonhar (per far lo morre) ; mòble en forma de taula amb miralh, tauleta e tirador ; cambra per s'adornar ; cambra de recepcion ; retira de naviris desarmats.

fonhaire, -a : persona que fonha (que fa lo morre)

fonhar (v. tr.) : fotjar (traballar la tèrra a braç) ; butar ; tustar ; soslevar ; cachar / quichar ; foire / fòser ; fosegar.

fonhar (v. tr. e intr.) : botar (far lo morre)

fonhariá : fonha (estat de q.q. que fa lo morre)

fonhatge : accion de fonhar (de far lo morre)

fonheta (m. e f.) : pichon, -a fonhaire, -a ; pichon, -a rambalhaire, -a ; raportaire, -a ; maneflaire, -a.
Mesfisa-te, qu'a la tissa d'èsser fonheta !

fonhós, -osa : fonhaire, -a. v. pus naut.

FONIA- : forma prefixada del grèc *phònè* (son ; votz)

-FONIA : forma sufixada del grèc *phònè* (son ; votz)
v. **eufonia - polifonia - simfonia** (R. 5, 291)

foniatre, -a : especialista (m. e f.) de foniatría.

foniatría : branca de la medecina qu'estúdia las afeccions e las perturbacions de la votz.

fonic, -a : relatiu, -iva al son o a la votz.

-FONIC : forma sufixada del grèc *phònè* (son ; votz)
v. **eufonic - polifonic - simfonic**.

fonilh : morre de pòrc ; embut (mena de còn invertit, amb un tub a sa basa per far dintrar un liquid dins un recipient)

fonilhar (v. tr.) : fòire / fòser ; fosegar ; soslevar.

FONO- : forma prefixada del grèc *phònè* (son ; votz)

fonocardiografia : enregistrament dels bruches del còr.

fonocardiograma : corba obtenguda per fonocardiografia.

fonofobia : crenta de parlar a nauta votz.

fonogenia : qualitat d'una votz o d'un instrument que se prèsta a de bravas reproduccions.

fonograf : ancian aparelh de reproduire de sons o la votz.

fonolita : ròca volcanica que se descaca en lausas sonòras a la percussion.

fonològ, -a : especialista (m. e f.) de fonologia.

fonologia : estudi dels fonèmas del punt de vista de lor fonccion lingüística.

fons (adv.) : prigond (adv.) *Curar fons* : curar prigond.
A fons / d'a fons : completament.

fons, fonza (adj.) : prigond, -a.

fons (pl. **fonzes**) : partida inferiora de quicòm (t. a.) partida pus intèrna per oposicion a l'intrada ; ensemble de qualitats morales de q.q.
Es una persona qu'a fòrça fons.

« *fonsar* » : v. **fonzar**.

font / fònt (f.) : aiga viva que sortís de tèrra.
Las santas fonts : l'airal que i se bateja.

fontana : construccion per canalizar una font.

fontanal : airal enfangat per una font non canalizada.

fontanèla : font pichona ; epigastri (fontanèla de l'estomac) airal membranós entremièg los òsses de la clòska d'un novel nascut. *Una fontanèla vinava al fons del prat.*
Se tustar la fontanèla : se penedre.

fontaneta : fontana pichona.

fontanièr, -ièira : persona en carga de las fonts e de la distribucion de lor aiga ; persona que cèrca de fons.

fontanilh / fontanilha : font pichonèla.

fontassa : font gròssa.

fonteta / fontilha : font pichona.

fonza / fonsa : depression de terren mai que mai banhada (tomple / iga / baudraca / bolidor / mollièra...)

fonzaire / fonsaire : barricaire que met un fons a de fustalha.

fonzal / fonsal : depression de terren ; cordilh trenat de cima de foet.

fonzalhas / fonsalhas : escorilhas / sediments / depaus ; borra / rausa / pautra.

fonzar / fonsar (v. intr. e tr.) : metre un fons ; cavar (curar) fons.

fonzatge / fonsatge : accion de metre un fons ; de cavar fons.

fonzèl / fonsèl : pèça pichona d'un fons.

fonzelat, -ada : concau, -ava.

fonzelut, -uda : doblèt de fonzut, -uda.

fonzièr, -ièira : fonamental, -a ; relatiu, -iva a un fons de tèrra. *I a entre eles dos una diferéncia fonzièira.*
Proprietari fonzièr.

fonzièrament : prigondament.

fonzilh : brossa / calhada ; grumèls de recuècha.

fonzilhas : escorilhas / sediments.

fonzilhon : fons ; grumèls ; residú.

fonzor : prigondor.

fonzós, -osa : que fa bravament de depaus.

fonzut, -uda : prigond, -a.

foquet : v. **fuquet**.

Foquet : nom de mai d'un trobador.

fòr : lei anciana de Bearn ; t. tecn. del Drech Canon (Drech de Glèisa) que vòl dire jurisdiccion.

fòr extèrn : jurisdicción umana / justícia umana.
fòr intèrn : çò que relèva de la consciéncia.
-FÒR : forma sufixada del grèc *phòròs* (que pòrta)
v. **electrofòr**.
fòra (adv.) : enfòra / endefòra ; levat / part / exceptat.
Fòra votz : votz, bruch, dialòg... que lor origina
se tròba fòra la scèna filmada.
fòra (prep.) : fòra de / en defòra de.
fòra ! (excl.) : defòra !
FÒRA- : forma prefixada del latin *foris* (fòra de)
fòrabandiment : expatriacion (accion d'expèllir q.q. de son país)
fòrabandir (v. tr.) : expulsar q.q. de son país.
fòrabandit, -ida : expatriat, -ada.
fòradòs : pèça de l'aire, de la mossa, del brabant
opausada a l'aurelha.
foradura : trauc fach amb un aplech (viron, virona, virabiquí...)
fòragandir (v. tr.) : gandir (preservar) d'un perill ; salvar.
fòragèt : partida de la teulada que fa salhida sus las parets.
fòragetar (v. tr.) : far salhida sus las parets (teulada, per ex.)
fòragetar (se) : susploambar.
fòraiguièira (m.) : apens bastit al trauc de l'aiguièira e que fasiá
ofici de solharda ; canèl que despavava d'un vintenat de
centimètres, fòra l'aiguièira, per que las aigas de vaissèla
s'infiltrèssen pas dins la paret ; airal que las aigas d'una aiguièira
i s'escampavan.
foran, -a : defòra. *Sortida forana* : sortida fòra la localitat.
forana : doana (administracion cargada de far pagar de dreches sus
la merça a la dintrada e a la sortida d'un país)
« *foranar* » / « *foranhar* » : v. **fòranisar**.
foranisaire, -a : aucèl, -a o aucelon qu'abandonan lor nis.
fòranisar (v. tr.) : panar los aucelons d'un nis.
fòranisar (v. intr.) : abandonar son nis ; se mudar
endacòm mai.
fòrapaís : que ven d'un país estrangèr.
fòrapèl : escoden (pus primièira pòst d'un rol ressat)
forar (v. tr.) : traucar / perforar (R. III, 369) / pertusar (R. IV, 524)
metre defòra.
forat : obertura que travèrsa quicòm / tuna ; tunèl ; canèl.
foratge : trauc que se fa dins la tèrra per trapar d'aiga,
de petròli...
foratejar (v. intr.) : alatejar sens prene son vòl (far de
bruch amb las alas)
foratejada : alatejada d'assag de vòl ; pus primièr vòl
d'un aucelon fòra son nis.
foratièira : ensemble de traucs.
fòrasen (m. e f.) : forsenat, -ada (persona fòrt caluga)
fòratet : partida de la teulada que fa salhida sus las parets.
fòratrait, -a : fòrabandit, -ida. v. pus naut.
fòravertat : messorga (quicòm de contrari a la vertat)
fòraviar (v. tr.) : descaminar / extraviar.
Las tubas espessas lo fòravièron d'a fons.
fòraviar (se) : se descaminar / s'extraviar ; se pèdre.
Se fòravièt dins la selva.
fòraviat, -ada : descaminat, -ada ; perdut, -uda.
forbitor : persona que netejava las armas blancas.
« *forbingar* » : v. **fòraviar**.
forbir (v. tr.) : fregar / fretar / polir / apolidir ; netejar.
Forbir sas armas. Forbir sas bòtas.
Forbir sos arguments : aprestrar sos arguments.
forbit, -ida : t. a. çaisús.
forc : bifurcacion ; embrancament ; trena d'alhs o de cebas.

forca : aplech marguelong de doas, tres o quatre puas ; pal de
ridèla de carreta ; division de branca d'arbre ; poténcia de
condemnat. *Forca de fems. Forca de fen.*
fòrça (subst.) : vigor / poténcia ; soliditat ; violéncia ;
resisténcia fisica, morala, o intellectuála ; intensitat.
A fòrça de : a dich de. *A fòrça de braç.*
Per fòrça.
fòrça (adv.) : en granda quantitat.
Fòrça femnas (adv. inv. dins la lenga literària)
Fòrças femnas. (adj. en lenga parlada)
Son fòrça. Fòrça o penson. (l. lit.)
Son fòrces. Fòrces o penson. (l.p.)
forcada : çò que se pren d'un còp de forca.
forçadament : per fòrça.
forcadèl : bròca forcuda ; còt de vinha forcut de doas brancas.
forcadèla (plt.) : mena d'èrba de prat (*Agrostis canina*)
branca forcuda ; forca de fust.
forcadet : aire o mossa de dos braces.
forcadier : lauraire amb un aire o una mossa de dos braces.
forcadís, -issa (adj.) : forcut, -uda / forcarut, -uda.
forcadís (subs.) : forcat d'arbre ; caireforc.
forcadura : separacion en forma de forcat ; entrecamba.
Forcadura de las cambas. F. de las cauças.
forçadura : torcedura / estrefalida.
forçaire, -a : persona que fòrça.
Es pas tròp forçaire, qu'es puslèu inchalhent.
forçar (v. tr.) : enforçar (sasir amb una forca)
forçar (v. intr.) : divergir (se dividir) en doas brancas.
A l'airal que lo camin forca, t'enganèsses pas.
forçar (v. tr. e intr.) : far cedir per fòrça ; constrénher per fòrça ;
far un esfòrc ; far un esfòrc excessiu.
M'an forçada la man : soi estat forçat d'o far.
Forçar una pòrta. Forçar q.q. a far quicòm.
Femna forçada (l.p.) : femna violada.
forçar (se) : se constrénher a far quicòm ; patir de quicòm
a causa d'un esfòrc excessiu.
Se forçar la votz, lo ventre, los rens...
forçareleta : arbre forcut.
forçarut, -uda : forcut, -uda (en doas brancas)
Pissar forçarut : urinar doble (far dos gèts)
forçàs : caireforc.
forcat : forca d'arbre o de branca ; fust de fronda ;
trident (arma blanca de tres puas) ; palabés o palavèrs de
tres puas ; pal forcut ; mossa d'un sol caval ; encontre de
doas ribièiras ; mossa de fèr ; bovet de menuisier.
forçat : condemnat als trabalhs forçats.
forçat, -ada : p.p. de forçar.
forçaton : aire ; mena de mossa.
forçèla : paleta.
fòrces (m. pl. l.p.) : talhants d'autres còps per las estòfas, pel
metal, per tondre lo bestial ; forceps (m. pl.) instrument per far
sortir lo cap del nenon dins las jasilhas dificilas (R. III, 373)
forcon : forcadèl (bròca forcuda) ; forca pichona ; paleta per
remenar de bolida ; forcat de doas o tres puas per dessobtar
las castanhas de per las fuèllhas.
forçós, -osa : despotic, -a.
forçut : en forma de forca.
Vaca forcuda : vaca de las banas viradas sul davant.
forçut, -uda : vigorós, -a.
fordol : guirgoste (multitud enrambolhada)
forécia : banlèga (partida d'una vila fòra las parets de la ciutat)

forenc, -a : fòra las parets d'una ciutat ; estrangier, -ièira.
forenaire : doanièr ; mercadièr forenc.
Forés : region de França al nòrd del Massís septentrional occitan.
forés : quincalha / pacotilha / farlabica.
Es de forés : es de farlabica.
forés, -a : rustic, -a ; ruste, -a ; lord, -a.
forèst : selva (bòsc grand)
forestar (v. intr.) : far pagar de dreches sus una selva.
forestatge : dreches de pagar sus una selva.
forestièr, -ièira (adj. e subs.) : relatiu, -iva als bòsques ; forenc, -a (estrangier, -ièira) ; estajant, -a d'un masatge.
Camin forestièr. Garda forestièr.
foreston : masatge.
forestós, -osa : sorn, -a (escur, -a) ; desertós, -osa ; que fa paur.
« *foretge* » : v. **ferotge**.
forfaire / forfar (v. intr.) : far quicòm de contrari al dever, a l'onor.
forfach / forfait : crim abominable ; prètzfach.
forfachós, -osa : criminal, -a (R. II, 517) (L. 194)
forfaitura : crim d'un fonccionari public dins l'exercici de sas fonccions. (R. III, 275)
forfar (v. intr.) : v. **forfaire**.
forfolh : fordol ; borramescla ; guirgoste ; bruch d'aiga que bolís o d'aigas que cascalhejan, que gorgolhejan.
forfolhadís : doblet de forfolh.
forfolhaire, -a : persona que forfolha.
forfolhar (v. intr.) : gorgolhar (començar de bolir ; bolir a grand bolh) ; cercar quicòm dins un enrambolh.
forfolhejar (v. intr.) : quitar pas de forfolhar.
forfolhatge : accion de forfolhar.
fòrga : v. **farga**.
« *forgon, forgonar* » e autres derivats (fr.) : v. **furgar - furgonar**.
« *foriala* » : v. **forriala**.
-FORIC : forma sufixada del grèc *phòròs* (que pòrta) v. **euforic - piroforic**.
forlinhar (v. intr.) : descaire / descàser.
forlinhar (se) : se maridar al dejós de sa condicion.
forma (L. 194) : aparéncia extèrna ; modèl ; mòtle pel formatge ; pan de formatge ; lausa de forn ; estala de canonge ; tumor del bestial.
formable, -a : que pòt èsser format, -ada.
formacion : arrencament d'un ensemble ; agregat de ròcas que presentan de caractèrs geologics o paleontologics comuns ; accion o resulta de formar o de se formar ; biais de formar un mot.
Formacion d'un projècte. Formacion politica.
La formacion de l'unitat d'Occitània tota.
Formacion primària, segondària, terciària...
La formacion permanenta es una necessitat.
Formacion del femenin, del plural.
formaire, -a : persona que fa o que vend de formas de formatge.
formal, -a : precís, -a ; explicít, -a ; adamantin, -a.
Pròva formal. Òrdre formal. Condicion formal.
formalament : d'un biais formal.
formalisme : observacion tròp estrecha de las règlas ; ensemble de simbòls utilizats sistematicament dins l'edificacion d'una teoria matematica.
formalista (m. e f.) : persona tròp estrecha d'idèa.

formalizacion : accion o resulta de formalizar.
Formalizacion d'una teoria.
formalizar (se) : s'embroncar a causa de quicòm.
Se cal pas formalizar per un pas res.
formalitat : biais de procedir formal.
Las formalitats administrativas.
formar (v. tr.) : donar forma a quicòm ; ensenhar q.q. ; constituir.
formar (se) : prene forma.
format : dimension en general (t. a.) ; estructura que caracteriza la disposicion de las donadas sus un supòrt d'informatica (t. tecn. d'informatica) ; largor d'un film en millimètres.
format, -ada : p.p. de formar (t.a.)
Una filha formada es una filha maridadoira (nubila)
formatar (v. tr.) : adaptar a un format. (t. tecn. d'informatica)
formatat, -ada (t. tecn. d'informatica) : prèst, -a per èsser utilizat, -ada (disc, disqueta)
formatatge : accion de formatar (t. tecn. d'informatica)
Formatatge d'una disqueta.
formatge : aliment fach amb de calhada de lach.
Lo formatge de Ròcafòrt, de Laguiòla, de Cantal.
formatgièr, -ièira : persona que fa o vend de formatges.
formatgièira : mòtle per far de formatges ; airal per servar los formatges ; cabinet a formatge.
formatjon : pichon formatge fresc.
formatjar (v. intr.) : far de formatges.
formatjariá : airal que i se fan o que i se vendon de formatges.
formator, -tritz : persona que forma d'autres personas ; tot ce forma quicòm.
Sa profession es d'èsser formator.
Elements formators d'un mot.
-FÒRME : forma sufixada del latin *forma* (forma) v. **unifòrme - fongifòrme - multifòrme**.
formeta : forma pichona / formatge pichon.
formic, -a : relatiu, -iva a las formigas ; t. tecn. de quimia. *Acid formic. Sentor formica.*
formic / formiga : mena d'insècte. (*Formica*)
formic leon : mena d'insècte. (*Myrmeleon*)
fòrmicà, de l'angl. *formica* (fɔ : mik) : matèria estratificada utilizada per far de laissas, de taulas, de tauletas...
formidable, -a : de crentar ; extraordinari, -ària.
formidablament : d'un biais formidable.
formièr, -ièira : q.q. que fa o vend de formas per capèls o sabatas.
formigament / formiguejament : grolhament ; prusor.
formigar / formiguejar (v. intr.) : grolhar ; prúser / prúsir.
formigassa (augm. pej.) : formiga gròssa e emmalida.
formigueta (diminutiu afectiu) : formiga pichonèla.
formiguièr : airal que de formigas i anisan ; multitud ; airal que i a bravament de pòble ; mena d'aucèl.
formiguièira : doblet de formiguièr.
formòl : nom usual de la solucion aquosa d'aldeïd formic.
formula : biais de presentar, d'organizar quicòm ; forma precisa e invariabla de paraulas de decorar (de recitar de per còr) dins d'unas ocasions ; biais de dire formal ; imprimit formal de completar ; frasa estereotipada ; expression matematica o quimica.
Formula legala. Formula rituala. F. diplomatica.
Formula de cortesiá. Formula epistolara.
Formula estereotipada : expression tota facha.

formulable, -a : que pòt èsser formulat, -ada.
formulacion : accion o resulta de formular quicòm.
Formulas de conjuracion. B.N. Fonds lat. n° 13 246, fòli 253 versò.
 Las Formulas de conjuracion del sègle VIII son una pròva màger que la lenga del pòble del sègle VIII, **amens a la glèisa**, èra ja de bon occitan. A las invocacions latinhas del prèire o de la corala, lo pòble respondiá dins sa lenga : *To illo livira* (tu libera lo) e non pas *libera eum*.
 Aquela pròva s'ajusta a la del tèxt de sant Jiròni (v. **borrica**), a la del Ms. Delisle 10 910, fòli 78 versò, fin de letra D), a la de Teofilact e de Teofan (abans 602, fin de letra T), a la de las Litanias carolinas del sègle VIII. (B.U. de Montpelhièr, H 409) (v. **borrica - dar - flasca - tornar - litanias**. Vésèr tanben lo document de la fin de la letra F, p.p. 507 - 508.
formulacion : accion o resulta de formular.
formular (v. tr.) : redusir a una formula ; exprimir en una formula.
formulari : recuèlh de formulas ; imprimit administratiu d'entresenhas de fornir a un organisme.
formuleta : formula que clava d'unes contes.
forn : airal barrat que i se fa fòrça calor per i far còire o i far calfar d'aliments o d'autras matèrias.
Forn de cauç. F. de cosinar. F. de pan. F. de teulièr.
forna : pala de forn.
fornada : quantitat de pan, de cauç, de teules... mesa dins un forn.
fornairon : rossinhòl de parets (*Motacilla phaenicurus*)
 mena de boscarla (*Motacilla provincialis*)
 mena d'insècte : (*Gryllus domesticus*)
 (*Periplaneta orientalis*) ; (*Blatta germanica*)
 gafet de fornier.
fornariá : botiga que i se ven de pan. v. **fornier**.
fornàs : forn bèl ; fornasa.
fornasa : fuòc bèl que crèma bravament.
fornassa : fuòc de farga ; fuòc de pairolier.
fornatge : paga per far còire lo pan ; pan que balhavan per paga al fornier ; ancian drech senhoral.
fornejar (v. tr.) : far còire lo pan ; far còire quicòm al forn ; passar quicòm al forn.
fornèl : aparelh per far còire los aliments ; mena de forn per far fondre o cremar quicòm ; fogal de caudièira sus un naviri ; airal d'una pipa que i se calcina lo tabat ; tudèl de chimenèia ; montet de motas racinudas de far cremar.
fornelada : çò que se crèma quand òm fornèla.
fornelaire, -a : persona que fornèla.
fornelar (v. tr. e intr.) : cremar las èrbas, lo racinum, las motas racinudas, los pampes... de per un camp ; fumassejar (fumar aicisèm) ; ecirar ; languir de far quicòm.
fornelatge : accion de fornelar.
fornelet / fornèt : fornèl pichon.
fornelièira : montet de motas racinudas de far cremar.
fornés, -esa : teulièr, -ièira (persona que fa de teules)
fornèt : v. **fornelet**.
fornial / fornü / fornèira : sala del forn d'una fornariá.
forniala / fornèira : coma çaisús.
fornicacion : accion de fornica.
fornicaire, -a / fornicaire, -airitz : persona que fornica.
fornicar (v. intr.) : cometre un pecat de la carn ; aver un acte sexual fòra maridatge.
fornier, -ièira : (e non pas « *bolangièr, -ièira* » (fr.)

Fornier Enric (abat) (1907-1972) : contaire occitan roergàs.
fornèira : sala que i se tròba lo forn d'una fornariá.
fornilha : lenha menuda ; calfament d'un forn.
fornidor : fornisseire.
forniment : çò fornit.
fornir (v. tr.) : provesir de çò necessari quicòm o q.q.
fornir (se) : se provesir.
fornisseire, -a : persona que fornís quicòm.
fornitura : forniment (çò fornit) (L. 195)
forquejaire, -a : persona que trabalha amb una forca.
forquejar (v. tr.) : frequentatiu de forcar / enforçar.
Forquejar lo fen, la palha, las èrbas.
forquèla : forca pichona ; pal forcut.
forqueta : aplech forcut utilizat per manjar.
forquetar (v. tr.) : trapar amb la forqueta ; balhar de còps de forqueta ; manjar amb la forqueta.
forquetejar (v. tr.) : quitar pas de forquetar.
forqueton : forqueta pichona.
forquier : belicoquier (*Celtis australis*)
forra : lenga farcida ; regalèmus (brave repais)
forra-borra (adv.) : abarreja / mescladament.
forradura : pèl d'animal aprestada per dobrar un vestit ; pel aprestada per far vestit.
forraire, -a : persona que trabalha o vend de pèls.
forrar (v. tr.) : garnir l'endedins d'un vestit, d'un capèl... amb de forradura o una estòfa.
forre : estòfa o forradura per forrar quicòm ; vestits ; viures.
forrèl / forrèu : mena d'estug ; cocon de manhan.
forrelar (v. intr.) : far un cocon.
fornier : forron (galonat en carga dels vestits o dels viures)
fornèira : airal que i son menadas bèstias o veituras en infraccion.
forniala : bòla de marbre ; bòla.
fornrolh / fornrolha : pala pel fuòc.
fornrup : gorjada.
fornrupadís : accion de fornupar, de chucar.
fornupar (v. tr.) : chimar (beure golarlament ; beure glop per glop) manjar de potons.
Fornupar un uòu : chucar un uòu.
fornelon : graulon (vèspa pus gròssa de totes) (*Vespa crabro*)
fornenat, -ada : persona qu'es fòrasen o descabestrada.
fòrt, -a (adj.) : vigorós, -osa ; capable, -a ; que ten lo còp ; lo contrari de leugièr.
Un vin fòrt. Un òme fòrt. Fòrt en lengas.
Plaça fòrta. Natura fòrta. Volontat fòrta.
Aquò's un pauc fòrt : aquela tiba !
Se far fòrt de : se creire capable de.
Es pas mon fòrt : es pas çò que mai aimi.
fòrt (adv.) : aicisèm / bravament / fòrça / quicòm.
Tustar fòrt. Parlar fòrt. Cridar fòrt. Plorar fòrt.
fòrt (subs.) : fortificacion ; plaça fòrta ; airal fortificat.
fòrt e mòrt (adv.) : amb tenacitat.
Li sostenguèri fòrt e mòrt que s'enganava !
fortalesa : fortificacion ; fòrt ; plaça fòrta.
fortalici (m.) / **fortalícia** (f.) (L. 196) : fortalesa.
 De notar aquela forma, dins Bodon, amb « ostalici »
fòrtament : amb fòrça.
fortaressa : doblèt de fortalesa.
fortàs, -assa : fòrt, -a que jamai ; fòrt, -a ; vigorós, -osa ; capable, -a ; que ten plan lo còp.
Aquela aigardent es fortassa. v. la nòta de grand.

fortejar (v. intr.): venir fòrt. *Aquel vin forteja.*

fortet: pro fòrt.

fortetat: fòrça; enavant (energia)

forticàs, -assa: doblat de fòrt, a e de fortàs, -assa.

fortificant, -a: que fortifica.

fortificar (v. tr.): enfortir un castèl, un airal, una vila...; enfortir q.q. (lo far venir pus fòrt)

fortificar (se): venir pus fòrt.

fortissimo (it.): a fimple de votz.

fortor: sentor fòrta; aciditat. *La fortor de la ceba.*

fortuït, -a: imprevist, -a (qu'aven per azard o per accident)
Encontre fortuït. Ocasion fortuïta.

fortuïtat: qualitat de çò fortuït.

fortuïtament: per azard / per escasença.

fortuna: patrimonni / possessions / argent / bens; sòrt; azard; divinitat mitologica.
Ai pas ges de fortuna. Bona fortuna. Mala fortuna.
La Fortuna es abuclda (sens ucles / sens uèlhs)
Per fortuna: per azard / per escasença.

fortunable, -a: aürós / urós, -a; poderós, -osa; vigorós, -osa.

fortunablement: urosament / aürosament.

fortunar (v. tr.): favorir; far venir urós / aürós, -osa.

Fortunat - Fortunada: prenom.

fortunejar (v. intr.): cercar fortuna; se bolegar; riscar; se riscar; s'azardar; s'aventurar; viure d'expedients; temporizar.

fortunós, -osa: urós / aürós, -a (t.a.); en bona santat.

forugar (v. intr.): baralhejar / se desmenar.

forum (lat.): plaça publica; amassada amb discussions.

forviar: v. fòrviar.

Forvièiras Xavièr de (1853-1912): autor occitan de Provença.

forzir (v. intr.): se desmenar.

fos: font.

fòs, -a: p.p. de fòser / foire.

fosc, -a: escur, -a; trebol, -a; nívol, -ivola; tubós, -osa.

fosca / fosc: sornura / escurtat.
A la fosca: a calabrun / a la bruna.

foscós, -osa: sornarut, -uda; solombrós, -osa.

foscament: escurament.

fosec / fosc (inv.): persona que ten pas en plaça.
Aquela dròlla es un fosc.

fosegada: çò que se fòtja dins una temporada de trabalh.

fosegaire, -a: persona que palabèssa o que palavèrsa; cercaire, -a; furetaire, -a (s.f.)

fosegar / fosigar (v. tr.): foire / fòser; furetar (s.f.); furgalhar.

foseire, -a: persona que fòi (que fòtja)

fosèl: cocon de manhan.

fòser / foire: v. foire.

foseson: trabalh al bigòs, a la marra, al palavèrs...

FOSF-: forma prefixada de fosfòr.

fosfagèn (m.): fosfòcreatina (forma de resèrva d'energia musculara)

fosfatar (v. tr.): engraiassar la tèrra amb de fosfata; aparar una pèça metallica per fosfatacion.

fosfat / fosfata: sal o estèr de l'acid fosforic.

fosfatacion: procediment quimic de proteccion de pèças metallicas.

fosfatasa: enzim que delarga d'acid fosforic a partir de sos estèrs.

fosfatariá: explèitacion de fosfats.

fosfatasemia: concentracion de fosfatasas dins lo sang.

fosfatatge: accion o resulta de fosfatar.

fosfatemia: quantitat de fosfats dins lo sang.

fosfatic, -a: relatiu, -iva a l'acid fosforic o als fosfats; que conten d'acid fosforic o de fosfats.

fosfatid (m.): lipid complèx que, dins sa molecula, conten de fosfòr e, plan sovent, d'azòt.

fosfatidemia: preséncia normala de fosfatids dins lo sang.

fosfatièr: trabalhair dins una mina de fosfata.

fosfaturia: eliminacion per las urinas d'una quantitat de fosfats que passa l'òsca normala.

fosfaturic, -a: relatiu, -iva a la fosfaturia.

fosfèn (m.): sensacion luminosa amodada dins la retina per quicòm mai que la luz.

fosfina: idrogèn fosforat; cadun dels compausats organics derivats de l'idrogèn fosforat.

fosfit (m.): sal de l'acid fosforós.

FOSFO-: forma prefixada de fosfòr.

fosfocreatina (f.): forma de resèrva d'energia musculara.

fosfodiurèsi (f.): fosfaturia v. pus avant

fosfolipid (m.): lipid que conten de fosfòr.

fosfòr: mena de còrs simple.

fosforar (v. tr.): ajustar de fosfòr a quicòm mai.

fosforat, -ada: que conten de fosfòr.

fosforejar (v. intr.): emetre una lusor.

fosforemia: preséncia de fosfòr dins lo sang.

fosforescéncia: luminescéncia / lusor.

fosforescent, -a: qu'emete una lusor.

fosforic, -a: relatiu, -iva al fosfòr; que conten de fosfòr.

fosforida: lesion cutanèa benigna dels obrièrs que manejan de fosfòr.

fosforisme: intoxicacion pel fosfòr.

fosforisacion: accion o resulta de fosforizar.

fosforisar (v. tr.): fosforar v. pus avant.

fosforós, -osa: que conten de fosfòr.

fosfur: resulta de la combinason del fosfòr amb un autre element.

fosgèn (m.): diclorur de l'acid carbonic.

fosiara: cròc que fixa lo fusòl (ais / aissèl) a la carreta.

fosic (m. e f.): fosilh.

fosicar / fosigar: v. fosegar.

fosilh (inv.): fosic (persona que ten pas en plaça)
Aquela dròlla es un fosilh.

fosilhada: mosilhada.

fosilhaire, -a: mosilhaire, -a.

fosilhar (v. tr.): mosilhar (soslevar la tèrra amb lo morre)

fòssa: trauc per enterrar un defuntat; cròs. (R. III, 347)

fossaire, -a: enterraire, -a.

fossar (v. intr.): curar una fòssa; curar un valat.

fossarèla: fòssa pichona.

fossat: valat / rasa (besal grand lo long d'un camin)

fossil, a: çò demorat petrificat (dins la tèrra, las pèiras, los sediments) dels animals e dels vegetals que visquèron abans l'epòca istorica.

fossilifèr, -a: que conten fòrça fossils.

fossilizacion: estat de çò que s'es fossilizat.

fossilizar (se): se mudar en fossil; luchar pas contra lo vielhum.

fossilizat, -ada: vengut, -da fossil, -a (t. a.)

fossor: bigòs ponchut e d'angle agut.
« fossoron »: v. forselon.

football (angl.): futbol (esport collectiu que se joga a onze contra onze, amb un balon redond butat amb los pès)

fosquejar (v. intr.): venir fosc ; venir nívol. v. *-ÍVOL*.

fosquet, -a : un pauc fosc, -a ; un pauc nívol, -a.

fotolet : futbol de taula que se joga amb de figurinas que revèrtan de jogaires.

fotent, -a : vexant, -a (que fa venir moquet, -a)

fotesa : menudalha / besucarieta (causòta sens importància)

fotesc, -a / fotesquet, -a : maniac, -a (R. IV, 145)

fotisson, -a : coquinòt-a ; coquinàs, -assa.

fotja : trabalh de la tèrra a braç ; bosiga / frachiva.

fotjada : tèrra trabalhada a braç dins una matinada.

fotjaire, -a : persona que trabalha la tèrra a braç.

fotjar (v. tr.): palabessar o palaversar ; trabalhar la tèrra a braç.

fotjason : accion o resulta de fotjar ; sason del fotjar.

fotimard, -a / fotimàs, -assa / fotimós, -osa : maniac, -a.

fotimassar / fotimassejar (v. intr.): secutar ; embestiar ; molestar (R. IV, 247)

fotò : apocòpa de fotografia.

FOTO- : forma prefixada del grèc *phòs, phòtòs* (lutz)

foto-allergia : reaccion cutanèa anormala al solelh.

fotobacteria : bacteria fosforescenta.

fotobiologia : branca de la biologia qu'estúdia l'accion de la lutz sus èssers vius.

fotocalc : espròva tirada sus papièrcalc cobèrt d'una pellicula fotosensibla.

fotocalisacion : accion o resulta de fotocalisar.

fotocalisar (v. tr.): sensibilizar fotoquimicament.

fotocatalisi (f.): sensibilizacion fotoquimica.

fotocatòde (m.): catòde (m.) d'una fotocellula qu'emet d'electrons quand recep de radiacions luminosas.

fotocellula : cellula fotoelectrica.

fotocoagulacion : tractament d'una lesion amb un rai lasèr.

fotocolorimètre : instrument per estimar fotoelectricament l'intensitat luminosa d'una solucion.

fotocompansaira : maquina per far de fotocomposicion.

fotocomposicion : sistèma de composicion d'estampariá que dona dirèctament de tèxtes sus films fotografics.

fotocompositor, -tritz : persona o empresa especializadas en fotocomposicion.

fotoconduccion : propietat d'una substància que sa conductivitat electrica varia jos l'accion de la lutz.

fotoconductiu, -iva : doblat de fotoconductor, -tritz.

fotoconductivitat : propietat d'un fotoconductor.

fotoconductor, -tritz : dotat, -ada de fotoconduccion.

fotocòpia : reproduccion rapida d'un document.

fotocopiara : maquina de fotocopiar.

fotocopiar (v. tr.): far una fotocòpia d'un document.

fotocopista (m. e f.): persona que fa de fotocòpias.

fotocromia : reproduccion en tres o quatre colors basicas d'un original en colors.

fotocromic, -a : relatiu, -iva a la fotocromia.

fotocromografia : procediment indirècte de fotografia en colors.

fotodermatòsi (f.): accidents cutanèus diversos per ipersensibilitat de la pèl a la lutz.

fotodesintegracion : dissociacion d'un nucli d'àtoms per irradiacion amb de fotons.

fotodeteccion : accion o resulta de fotodetectar.

fotodetectar (v. tr.): mudar l'energia luminosa en electrica.

fotodetector : dispositiu per mudar l'energia luminosa en energia electrica.

fotoelectric, -a : relatiu, iva a la fotoelectricitat.
Cellula fotoelectrica. Efecte fotoelectric.

fotoelectricitat : produccion d'electricitat jos l'accion de la lutz ; electricitat aital obtenguda.

fotoelectron : electron liberat per efecte fotoelèctric.

fotoelectronic, -a : relatiu, -iva a un fotoelectron.

fotoemeter, -tritz : capable, -a d'efecte fotoelectric.

fotoemission : emission d'electrons per unas substàncias jos l'accion de la lutz.

fotoemissiu, -iva : dotat, -ada de fotoemission.

fotoestilò : gredon optic, gredon electronic d'ordenador.

fotofasa : periòde (m.) de lor desvolopament que d'unas espècias vegetalas an besonh de jorns longs e de nuèches cortas e, per d'autres espècias, de jorns corts e de nuèches longas.

fotofèrsi (f.): tecnica medicala que consistís a desvirar lo sang dins un circuit extracorporal irradiat als ultraviolets, après administracion d'una substància fotoactiva.

fotofil, -a : (per un organisme), que la lutz i fa besonh.

fotofòb, -a : (per un organisme), que la lutz lo perturba.

fotofobia : crença patologica de la lutz ; sensacion penibla amodada per la lutz, dins d'unas malautiás.

fotofòn : aparelh per transmetre de sons per de radiacions luminosas.

fotofòr : element optic capable de captar la lutz per la mandar dins una direccion determinada ; organ luminós de fòrça peisses, cefalopòdes o crustacèus que vivon a mai de 500 mètres de prigondor.

fotofòrsi (f.): movement de particulas en suspension dins un gas o una solucion colloidala, jos l'accion de la lutz o d'una irradiacion electromagnetica.

fotogèn, -a : fosforescent, -a.

fotogenèsi (f.): fosforescència.

fotogenia : produccion de lum.

fotogenic, -a : relatiu, -iva als efectes quimics de la lutz ; qualitat d'una persona que sa cara es tant agradiva o mai, en fotò, al cinemà, a la television... coma al natural.

fotogeologia : ensemble de tecnicas per estudiar la geologia d'un airal a partir de fotografias aerianas.

fotograf, -a : persona que fa de fotografia.

fotografia : reproduccion quimica d'un image.

fotografiable, -a : que pòt èsser fotografiat, -ada.

fotografiar (v. tr.): reproduir un image per fotografia.

fotografic, -a : relatiu, -iva a la fotografia.

fotograficament : d'un biais fotografic.

fotograma : cadun dels images dels negatius d'una pellicula ; agrandiment d'un d'aquelles images.

fotogramètre (subs. m. e f.): especialista (m. e f.) que fa de plans e de mapas topograficas a partir de fotografias terrèstras o aerianas.

fotogrametria : ensemble de tecnicas utilizadas per un o una fotogramètre.

fotogrametric, -a : relatiu, -iva a la fotogrametria.

fotogravador, -airitz : especialista (m. e f.) en fotogravadura.

fotogravadura : procediment fotografic e electronic que permet d'obténer de placas gravadas d'illustracions o de fotografias que pòdon servir per l'impression tipografica ; caduna d'aquelas placas.

fotogravaire, -a : doblat de fotogravador, -airitz.

fotogravar (v. tr.): far de fotogravadura.

foto-interpretacion : interpretacion de fotografias aerianas o d'images espacials.

- foto-ionizaci3n** : ionizaci3n dels at3ms o de las moleculas d'un gas o d'una vapor jos l'acci3n d'una irradiaci3n ultravioleta.
- fotolisi** (f.) : descomposici3n quimica per la luz, mai que mai pels rais ultravioletes.
- fotolit** : clichat fotolitografic obtengut fotograficament.
- fotolitografia** : tecnica qu'associa la fotografia e la gravadura quimica per obt3ner de formas d'impressi3n litograficas o metallograficas.
- fotolitografic, -a** : relatiu, -iva a la fotolitografia.
- fotoluminesc3ncia** : luminesc3ncia amodada per una irradiaci3n visibla, ultravioleta o infraroja.
- « *fotomacrografia* » e derivats : v. **macrofotografia**.
- fotomagnetic, -a** : relatiu, -iva al fotomagnetisme.
- fotomagnetisme** : fenom3ns magnetics amodats per la luz.
- fotomapa** : fotoplan que p3rta d'unas entresenhas cartograficas.
- fotom3tre** : aparelh per mesurar l'intensitat luminosa.
- fotometria** : mesura de l'intensitat luminosa.
- fotometric, -a** : relatiu, -iva al fotom3tre o a la fotometria.
- « *fotomicrografia* » e derivats : v. **microfotografia**.
- foton** : unitat constitutiva de la luz e, mai que mai, d'una radiaci3n electromagnetica.
- fotonic, -a** : relatiu, -iva als fotons.
- fotonuclear, -a** : relatiu, -iva a l'acci3n de las radiacions electromagneticas sul nucli d'un at3m.
- fotopatia** : toler3ncia mai o mens granda d'unas esp3cias vegetalas a las intensitats luminosas.
- fotoperi3de** (m.) : durada del jorn, del punt de vista de sos ef3ctes biologics.
- fotoperiodic, -a** : relatiu, -iva al fotoperiodisme.
- fotoperiodisme** : reacci3n dels 3ssers vius, mai que mai de las plantas e dels animals, a una successi3n definida de luz e d'escurina.
- fotopila** : cellula fotovolt3ica.
- Los satellits artificials son equipats de fotopilas.*
- fotoplan** : plan fotografic obtengut per assemblatge de fotografias aerianas reduchas a una escala comuna.
- fotopsia** : visions subjectivas d'apar3ncia luminosa que, quand ne vira, t3can l'u3elh malaut o pas, en seguida de quic3m de mai o mens anormal.
- fotoquimia** : sci3ncia de las reacci3ns quimicas amodadas per la luz.
- fotoquimic, -a** : relatiu, -iva a la fotoquimia.
- fotoquinesia** : m3de d'irritabilitat que buta d'unas animals a cercar la luz quand son dins l'escurina, e *vice versa* (lat.)
- fotoreceptor** (m.) : cellula receptritz visuala.
- fotoresist3ncia** : conductor electric que sa resist3ncia v3ria amb la luminositat.
- fotoresistent, -a** : fotoconductor, -tritz.
- fotoresistivitat** : fotoconductivitat.
- fotosensibilizador** (subs. m.) : subst3ncia catalizairitz de las reacci3ns fotoquimicas jos l'acci3n de la luz.
- fotosensible, -a** : sensible, -a a las radiacions luminosas.
- fotosensibilizaci3n** : per un 3sser viu, augmentaci3n de la sensibilitat a la luz, jos l'acci3n d'un cosmetic, d'un rem3di, o de quic3m mai.
- fotosensibilizar** (v. tr.) : sensibilizar a la luz una subst3ncia o un 3sser viu.
- fotosf3ra** : superficia luminosa que delimita lo contorn aparent de las estelas o del Solelh.
- fotosint3si** (f.) : per las plantas verdas e d'unas bacterias, proc3ssus de fabricaci3n de mat3ria organica, amb emissi3n d'oxig3n, a partir de l'aiga e del gas carbonic de l'atmosph3ra, de merc3 l'energia luminosa.
- fotosintetic, -a** : relatiu, -iva a la fotosint3si.
- fotosintetizaci3n** : acci3n o resulta de fotosintetizar.
- fotosintetizador, -airitz** : que fotosintetiza.
- fotosintetizar** (v. tr.) : far la fotosint3si ; per un organisme, sintetizar los glucids per fotosint3si.
- fototactisme** : moviment de reacci3n d'atracci3n o de repulsi3n dels 3sser unicelulars a una variaci3n d'intensitat luminosa.
- fotot3ca** : airal que l'3m i s3rva de collecci3ns fotograficas.
- fototelegraf** : aparelh de fototelegrafia.
- fototelegrafia** : transmissi3n a dist3ncia, telegraficament, de documents fotografics.
- fototerapia** : emplec terapeutc de radiacions luminosas.
- fototaxia** : fototaxisme o fototropisme.
- fototipe** : image fotografic obtengut dir3ctament dins la cambra negra.
- fototipia** : procediment d'impressi3n.
- fototransist3r** : fotodetector v. pus avant.
- fototropic, -a** : dotat, -ada de fototropia ; relatiu, -iva al fototropisme.
- fototropisme** : tropisme amodat per la luminositat.
- fotovolt3ic, -a** : relatiu, -iva a la conversi3n de l'energia luminosa en energia electrica.
- fotra** : col3ra negra.
- Quand a la fotra, mai val se tirar de pels passes.*
- fotral** (adj. e subs. inv.) : grand e gr3s ; bestiasson, -a / imbecil, -a.
- Un fotral d'3me : un 3me grand3s e gross3s.*
- fotral3s** : augm. de fotral. *Un fotral3s d'omen3s.*
- fotralet, -a** : diminuti3 de fotral.
- fotralha** : fotesa. v. pus naut.
- fotralhada** : rosta / tanada / tabassada.
- fotralhar** (v. tr.) : tustassar / tanar / tabassar ; vexar.
- fotralitge** : fotralha / fotesa. v. pus naut.
- fotrali3** : baujum / extravag3ncia ; escarbicada / espingada.
- fotran blanc** (plt.) : (*Briza media*)
- fotranca** : desaise / malaise ; malauti3.
- fotrassejar** (v. intr. e tr.) : 3sser plan tr3p minim3s, -a ; tarranhar / embestiar / molestar (R. IV, 247)
- fotras3s, -osa** : tiss3s, -osa ; maniac, -a.
- fotre** : esp3rma.
- fotre** (v. tr. e intr.) : aver de relacions sexualas ; ficar ; flancar ; getar. *L'ase te fota /vai te far fotre : vai-te'n al diable.*
- Fotre un emplastre : mandar un emplastre.*
- fotre (se)** : se trufar. *Te fotes de ieu ?*
- fotre 3u !** (interj.) : 3 ben ara ! / Viet d'ase ! / Terr3 3u !
- fotrejar** (v. intr.) : repotegar / romegar ; damnejar.
- fotrejaire, -a** : repotegaire / romegaire ; damnejaire, -a.
- fotrim3s, -assa** : dobl3t augm. e pej. de fotim3s, -assa.
- fotringa / fotringu3la !** (interj.) : diantre ! / diable !
- fotriquet** (v. tr. e intr.) : fotimassar. v. pus naut.
- fotriquet** : coquin3t, -a ; coquin3s, -assa ; barb3l / barb3u / cad3l / blancb3c.
- Aquel fotriquet de vint ans me v3l far la morala ?*
- fotrum3s, -assa** : dobl3t augm. e pej. de fotim3s, -assa.
- fotumar** (v. tr.) : esmarrar / esgarar ; p3rdre.
- f3via** : f3ssa.

fracar (v. tr.): furgar ; furgalhar / furetar (s.f.)
fracatge : afrabacion / degalh d'un aigat, d'un auratge...
Aquel auratge faguèt un fracatge grand.
fracatjar (v. tr.): degalhar / afrabar ; destruire / demolir.
fraccion : accion o resulta de rompre ; t. tecn. de mat. ; partida d'un tot. (R. III, 386)
Reconoguèron Jèsus a la fraccion del pan.
Fraccion decimala. Fraccion algebrica.
Una fraccion de l'auditòri se levèt e s'enanèt.
fraccionament : accion o resulta de fraccionar o de se...
fraccionar (v. tr.): dividir un tot en fraccions.
fraccionar (se) : se dividir en fraccions.
fraccionari, -ària : relatiu, -iva a una fraccion.
Nombre fraccionari.
fraccionejar (v. tr.): frequentatiu de fraccionar.
fracha / fraita : resulta de bresar quicòm. (R. III, 386)
« frachalha » - « fracham » : v. frechilha - frecham.
frachar (v. tr.): fracturar ; rompre ; bresar ; bercar.
frachar (v. intr.): se desabalir / s'afolar / avortar.
frachís : ancian araire, anciana mossa desmontables.
frachissa : juntura ; nosèl. (R. III, 386)
Las frachissas dels dets : los nosèls.
frachiva : artiga / bosiga / desfata / esfatrimèla / fotja / frostís / rassís / rompada / vareit / garag / garait...
fractura : solucion de continuitat ; rompedura d'un òs ; rompedura de la costa terrèstra. (R. III, 386)
Se faguèt una fractura a la tibia.
fracturar (v. tr.): copar ; bresar.
fraga (del latin *fraga, -orum*) : frucha del fraguier cultivat.
fragar (v. tr): rompre / copar / bresar.
fragàs : fraga bèla.
fragil, -a : que se bresa aisidament ; qu'es pas solid, -a ; freule, -a / feble, -a. (R. III, 386)
Mandaràs lo còlis amb la mencion « Fragil »
fragilament : d'un biais fragil.
fragilitat : estat de ço fragil. (R. III, 387)
fragilizacion : accion o resulta de fragilizar o de se ...
fragilizar (v. tr.): far venir fragil.
fragilizar (se) : venir fragil.
-FRAGMA : forma sufixada del grèc *phragmòs* (barrat) v. *mesofragma*.
fragment : tròç de quicòm de trencat. (R. III, 386)
fragmentacion : accion o resulta de fragmentar o de se...
fragmentari, -ària : incomplet, -a ; fragmentat, -ada.
fragmentàriament : d'un biais fragmentari.
fragmentar (v. tr.): rompre l'unitat de quicòm ; dividir en fragments.
fragon / fraguier fèr (plt.) : (*Potentilla reptans*)
fragosta : la frucha del fragostièr.
fragostièr (plt.) : (*Rubus idaeus*)
fraguier (plt.) : (*Fragaria elatior ; F. vesca ; F. collina*)
fraguier fèr (plt.) : (*Potentilla reptans*)
fraichina : cabessal de pòrtafais.
frairada : repais frairal.
frairal, -a : frairenal, -a / fraternal, -a (R. III, 383)
Amor frairal. Comportament frairal.
frairalament : fraternalament.
frairanha : amassada de fraires, de sòrres, de parents ; associacion ; comunitat.
frairar (v. intr. e tr.): frairejar (viure en fraires) ; se far de q.q.
frairàs : pejoratiu de fraire.

frairastre : mièg fraire ; fraire de lach.
fraire : mascle nascut del meteis paire e de la meteissa maire qu'un autre ; o solament del meteis paire (fraire consanguin) ; o solament de la meteissa maire (fraire uterin) ; monge (religiós) *F. torrièr* : portier de convent.
Sèm totes fraires. Fraire de lach. F. de religion.
frairejacion : associacion agricòla per trabalhar ensemble.
frairejar (v. tr.): viure en fraires.
frairejar (se) : se far un de l'autre o los uns dels autres.
frairenal, -a : se ditz de relacions afectuosas entre fraires e sòrres, o de relacions afectuosas entre personas fòrt ligadas. (R. III, 383)
frairenalament : d'un biais frairenal.
frairesa : fraternitat (R. III, 382)
frairet / frairon : fraire pus jove.
frairiá : fraternitat ; corporacion ; confrairiá (R. III, 383)
frairièira : fraternitat (R. III, 382)
frairon / fraironèl : fraire pus jove plan aimat.
frairós, -osa : relatiu, -iva a de fraires.
frairosament : d'un biais frairós.
frais : v. **fraise**.
frais (f.) : fraisse femèla ; prima (maura jove qu'a pas encara porcelat o que porcèla pel pus primièr còp)
fraise (m.) : mena d'arbre (*Fraxinus excelsior*) ; (*F. ornus*)
fraises : despensa.
Fraises de desplaçament. Fraisses generals.
Totes fraisses pagats. Fraisses a sa carga.
fraisset / fraiseta : airal plantat de fraisses.
fraissineda : doblèt de fraissinha.
fraissineta : doblèt de fraiseta.
fraissinha : airal que i butan tot un fum de fraisses.
fraissinós, -osa : airal que i s'agradan los fraisses.
fraissòl : fraisse jove.
fraissós (m.) / fraissinosa : plantacion de fraisses.
fraitura : carruga / tombarèl (carreta frachissa)
framurada / framurada : quantitat / multitud.
framariá / framatalha : coma çaisús.
*« framboèsa » (fr.) : v. **fragosta**.*
frambuèlh : pelha.
framea : quantitat / multitud.
frami / fràmia / framiatge : quantitat ; montet ; multitud ; guirgoste ; rafatum ; bricalha ; legums.
framinar : v. **flaminar**.
franc

francimandalha (pej.) : totes los que parlan francés.
francimandejaire, -a (pej.) : persona que parla francés.
francimandejar (v. intr. pej.) : parlar francés.
franciscan, -a : monge, monja de l'òrdre religiós de sant Francés.
francisme : mot, expression, construccion sintaxica francesa... emplegats dins una altra lenga.
« Aumeleta » / « moleta » son de francismes.
francisacion : accion de plegar q.q. a las costumaz francesas.
La francisacion se fa per l'escòla.
francisar (v. tr.) : plegar q.q. o quicòm a las costumaz francesas.
francisar (se) : se plegar a las costumaz francesas.
FRANCO- : forma prefixada del mot « francés ».
francofil, -a : qu'aima los Franceses o lo francés.
francofòn, -a : relatiu, -iva als que lo francés es lor lenga dels cadajorns. *Los Canadiens franceses son francofòns.*
Los occitanofòns, sèm tanben francofòns.
francofonia : ensemble de pòbles que lor lenga es lo francés.
francoprovençal (subs. e adj.) : ensemble de parlars romanics mai o mens calhetats de francic (parlar de Clodoveu / Clovis) e que lor domeni èra Savòia, la Soïssa romanica, Daufinat, la region lionesa e Bressa.
francor : qualitat de q.q. de franc.
frangalharda : mena de figa.
francmaçon, -a : persona de la francmaçonariá.
francmaçonariá : associacion secrèta internacionala.
francmaçonnic, -a : relatiu, -iva a la francmaçonariá.
franh : instrument per bresar la calhada e per l'amassar dins la gèrta.
« franhar » : v. fòranisar.
franja : bordura de vestit non tescuda ; tufa de fials (fils) tufa de pel que tomba sul front.
franjadador : telièr per far de franjas.
franjar (v. tr.) : far de franjas.
franjatge : art de far de franjas.
frangeta : franja pichona.
Parlar sens frangeta : parlar francament.
frangilha : franja pichonèla / frangeta pichona.
frangilhar (se) : se desfialargar / se desfilar.
frangilhós, -osa : desfialargat, -ada / desfilar, -ada.
franquesa / franquetat : biais de parlar francament ; exempcion de talhas ; terra exempta de talhas.
En tota franquesa, soi pas de ton dire.
Parlar amb franquesa.
Lo camp d'un vesin meu se sona La Franquesa.
franquir (v. tr.) : traversar un pas ; sautar un obstacle.
franquitge : sinceritat.
« frap » : v. flap.
frapa : tropelada ; envòl ; multitud ; colar de lana laissat a las fedas ; instrument de gantièr per far los traucs de las brodariás ; taca / moscalhadura ; estampadura.
frapacion : impression moralá ; preocupacion.
frapaire, -a : obrièr gantièr que fa los traucs de las brodariás.
frapament : accion o resulta de se preocupar.
frapant, -a : que marca l'imaginacion.
frapar (v. tr.) : tacar ; macular (R. IV, 112) ; far los traucs per la brodariá dels gants ; marcar l'imaginacion.
frapar (se) : se tacar ; se macular ; se preocupar.
frapat : tacas d'una estòfa mal tintada.

frapejar (v. intr.) : clapejar dins lo vent (vela de nau)
frapi, fràpia : persona que o bresa tot ; turbulent, -a.
frapilhar (v. tr.) : amochelar ; rafir.
frapilhar (se) : s'amochelar ; se rafir.
fraput, -uda : qu'a un colar de lana (en parlant de las fedas)
frasa : part pus basica del discors que los mots que i son contenguts constituïsson una o mai d'una proposicion.
FRASEO- : forma prefixada del grèc *phrasis, -eòs* (frasa)
fraseologia : ensemble de las expressions, de las construccionz tipicas d'una lenga, d'un escrivan, d'un ambient social, d'una sciéncia ; redondància (emplec de formulas pomposas e bufècas)
fraseologic, -a : pompós e bufèc. *Estil fraseologic.*
-FRASI : forma sufixada del grèc *phrasis, -eòs* (frasa)
v. **perifrasí.**
-FRASIA : forma sufixada del grèc *phrasis, -eòs* (frasa)
v. **bradifrasia.**
* **frasca** : escarbica. del lat. popular *fraxicare.*
frascar (v. tr.) : rompre ; bresar ; estripar ; badinar (R. III, 386)
fraternal, -a : frairal, -a (relatiu, -iva a de fraires) (R. III, 383)
fraternalament : d'un biais fraternal.
fraternitat : ligam de parentat entre fraires e sòrres ; ligam de solidaritat e d'amistat entre personas. (R. III, 382)
fraternizacion : accion o resulta de fraternizar.
fraternizar (v. intr.) : s'endevenir e se tractar coma de fraires.
fratria : ensemble dels fraires e de las sòrres de q.q.
L'union de dos clans o mai se sona tanben una fratria.
fratricida (m. e f.) : persona que tua un de sos fraires (t.a)
fratricidi : accion de tuar un de sos fraires (t. a.)
frau (m.) : èrm / acampestriment / bosiga (tèrra inculta)
frau (m.) : palada ; vam / impulsion (R. IV, 666)
frau (f.) : fraudariá (accion d'enganar q.q. per se procurar quicòm a sos despens)
fraudaire, -a : persona que fraudá.
fraudament : accion de fraudar.
fraudar (v. intr.) : far de fraudariá.
fraudariá : v. **frau.**
fraudiu, -iva : que fa pas de vianda / inculte, a.
fraudejar (v. intr.) : frequentatiu del vèrb fraudar.
fraudent, -a : fraudulós, -osa. (R. III, 389)
fraudentament : d'un biais fraudulent (fraudulós)
fraudulós, -osa : entacat, -ada de fraudariá.
fraudulosament : fraudulentament.
fraulejar (v. tr.) : agorrufar.
fraumina : micás ; posca ; brisum.
frauminar : v. **flaminar.**
fraunha : sorra ; fanga ; crassa.
fraunhós, -osa : plen, -a de sorra ; fangós, -osa ; crassós, -osa.
fre / fregada : gro / agró (espèrma de peïssum, coïm en general) ravalha (peïssonèl jove per empobolar rius o lacs)
(de l'occitan **fregar, fregui**)
freatic, -a : relatiu, -iva a las aigas de jos tèrra.
Espandi freatic. e non pas « *napa* » (fr.) freatica.
freatobiologia : sciéncia qu'estúdia los animals que vivon dins los espandis freatics.
« frecham / frechilhas » : v. frejam / fregilhas.
frécia : ardor ; impaciéncia ; vivacitat.
A tota frécia : al brutle / a la buta-butá.
fred, -a : freg. v. **freg.**
fredament : amb fredor / amb frejor.
fredàs, -assa : bravament fred / freg.

Frederic - Frederica : prenom.

fredeluc, -uga : fregeluc. v. **fregeluc.**

fredir (v. intr.): v. **fregir.**

fredor : frejor. v. **frejor.**

freduc, -uga : fregeluc, -uga. v. **fregeluc.**

« **fredonar** » (v. tr. arc.) per esfondrar / desbosigar / eissartar.

freg, -ja : qu' a pas la temperatura o lo gra de calor normals ; que manca de calor umana.

fregada / fregadís : accion o resulta de frelhar / de lifar / de fregar / de fretar ; agró de peissum.

fregadís : lifada / frostida (fregada leugièira)

fregador : fretador (tot çò que servís per fregar / per fretar)

fregaire, -a : persona que frega / que freta.

fregament : accion de fregar ; friccion.

fregal : gaidèla (mena de peis de ribièira) (*Gobius*)

fregar (v. tr.): lifar (tocar a penas / fretar leugièirament) ; pondre (peissum) ; friccionar ; rufar / agorrufar / rafir / fresilhar / frostir (estòfas)

Fregar las mans de contentament.
M'a fregadas las aurelhas. A fregada sa rauba.

fregata (de l'it. *fregata*) : mena de naviri ; mena d'aucèl.

fregeluc, -uga : bravament sensible, -a al freg.

fregeluquejar (v. intr.): èsser afrejolit, -ida.

fregelut, -uda : doblot de fregeluc ; afrejolit, -ida.

fregida : manjar fregit (cuèch dins lo grais o l'òli bolhents)

fregidura : peis cuèch dins lo grais o l'òli bolhents.

fregièira : bojal / respiralh de cavas pel formatge.

fregil : frejolom / fregiment (resulta de s'estremèntir de freg)

fregilhas : frejam. v. **pus bas.**

fregiment : accion de fregir o de far fregir ; fregil.

freginament : fremiment (accion de fremir)

freginar (v. tr. e intr.): fregir o far fregir.

freginat : tombadas frescas de carn de pòrc (còl o espatla) cuèchas dins lor grais bolhent.

fregir (v. tr. e intr.): còire, far còire dins lo grais o l'òli bolhents.
Fregir un parelh d'uòus dins la padena.

fregir (v. intr.): venir pus freg.
En novembre lo temps fregís.

fregit : çò cuèch dins lo grais o l'òli bolhents ; òli qu' a servit per far fregir quicòm.

fregonar (v. tr.): fregar / fretar. v. **fregar.**

frejal : selze / seuse (mena de pèira) ; calhau ; pèira dura en general ; pèira frejal v. **la nòta de grand.**

frejalièr : picapeirièr de pèira frejal.

frejam / fregilhas : viscèras gròssas d'un animal (còr, mèlsa, fetge e mai que mai paumons) fregidas a la padena.

frejament : amb frejor (t. a.) *M'a respondut frejament.*

frejàs, -assa : bravament freg, -ja ; indiferent, -a / reservat, -ada.

frejolada : recrudescéncia del freg.

frejolas / frejolom : fregil (resulta de s'estremèntir de freg)

frejor : estat de çò freg (t. a.) *La frejor de sa responsa.*

frejós, -osa : que se vira sul freg (temps)

frejura : fredor / frejor. v. **frejor.**

frejurós, -osa : frejós, -osa. v. **frejós.**

« **frellatar** » (fr.): v. **farllatar - farlabicar - matrifusar.**

frelhar (v. tr.): lifar (fregar leugièirament) ; fregar bravament.

frelhar (se) : se fretar ; se gratar.
Las vacas se frellhan contra la camba d'un arbre.

frelhum (arc.): balajum de cerealum de pel sòl (cort de bòria)

fremiment : accion de fremir o de fremesir.

fremir / fremesir (v. intr.): tremolar leugièirament ; tremolar bravament / s'estremèntir de paura o de freg.
L'aiga fremesís quand vòl bolir.

freminejar (v. intr.): frequentatiu de fremir o de fremesir.

fremissent, -a : que fremís / que fremesís / que fremineja.

fren : tròç de fèrre dins la boca d'un caval (tròç ligat a las renas per alentir o arretar aquel caval , o per lo far virar a drecha o a esquèrra) ; mecanisme per alentir o arretar una maquina o quicòm mai. (L. 197)

FREN- : forma prefixada del grèc *phren*, -òs (diafragma ; esperit / pensada) v. **frenic - freniti.**

frenada : accion o resulta de frenar.

frenaire, -a : persona qu'utiliza un fren.

frenar (v. tr.): utilizar un fren.

frenariá : airal que i se fan o que i se vendon de frens.

frenèsi / frenesia : escaufèstre extrèm. (R. III, 397)

frenetic, -a : escaufestrat, -ada que jamai.

freneticament : amb un escaufèstre extrèm.
Totes piquèron de las mans freneticament.

« **fregar** » : v. **fringar.**

-FRENIA : forma sufixada del grèc *phren*, -òs (diafragma ; esperit / pensada) v. **esquizofrenia.**

frenic, -a : relatiu, -iva al diafragma. *Nèrvi frenic.*

frenicotomia : seccion d'un dels nèrvis frenics.

« **frenir** » : v. **fremir.**

freniti (f.) : inflamacion del diafragma.

FRENO- : forma prefixada del grèc *phren*, -òs (diafragma ; esperit / pensada)

frenològ, -a : especialista (m. e f.) de frenologia.

frenologia : teoria trucionala que pretendiá estudiar lo caractèr e las fonccions intellectualas de l'òme d'après la conformacion del crani.

frenologic, -a : relatiu, -iva a la frenologia.

frenopata (m. e f.) : psicopata (m. e f.) / malaut, -a mental, -a.

frenopatia : malautia mentala.

frenopatològ, -a : psiquiatre, -a.

frenopatologia : psiquiatria.

frenopatic, -a : relatiu, -iva a la frenopatia.

frequéncia : repeticion renovelada e a brèus intervals d'un acte, d'un eveniment ; tèrme de fisica utilizat en acostica e en telecomunicacions per mesurar l'emission d'un son. *Bassa frequéncia. Nauta frequéncia.*

frequencial, -a : relatiu, -iva a la frequéncia.

frequent, -a : que se renovèla sovent e a brèus intervals.

frequentacion : accion de frequentar o de se frequentar.

frequentament : sovent.

frequentar (v. tr.): anar sovent endacòm ; anar sovent véser q.q. ; se far de q.q.

frequentar (se) : se véser sovent (t.a.) ; se far ensemble.

frequentatiu, -iva : que servís a marcar la repeticion.
Freminejar es un frequentatiu. (v. **pus naut**)

fresa : colareta plecada / gorgièira ; colar de can ; galha de piòt, de gal, de pavon... ; galhas de vedèl o d'anhèl ; fava descoscilhada ; crespina de novèl nascut ; mesentèri / entrevic (replec longarut del peritòni visceral) ; bona mina ; accion de bresar la pasta (tèrme de fornèr) ; pasta fresada ; aplech per fresar ; farina grossièira bresada.
Enric IV se cargava una fresa al torn del còl.
Fresa de dentista.

« **fresa** » / « **fressa** » : v. **frécia.**

fresadura : accion o resulta de fresar.

fresaga : v. **bresaga**.
fresaira : maquina de fresar.
fresaire : aplech per bresar la toma per far lo formatge.
fresaire, -a : persona que fresa.
fresar (v. tr.): agrandir un trauc per i entraucar, i negar (s.f.) lo cap d'un clavèl o d'una vitz; usinar una pèça amb una fresa.
E lo dentista de fresar, fresa que fresaràs !
fresc, -a : moderadament freg, -ja; que balha una sensacion de frescor; encara novèl, -a; pas encara passat, -ada, ni marcit, -ida, ni aprestat, -ada, ni salat, -ada; pas encara sec, -a; agradiu, -iva; qu'a bona mina.
Temps fresc. Uòu fresc. Peissum fresc. Pintura, votz, novèla, mina... fresca. De fresc : recent. *Prene lo fresc. Sentir lo fresc.*
fresca : pintura sus una paret d'estuc pas encara seca; vasta composicion literària.
« La Quimèra » de Bodon es una brava fresca.
frescada : frescura; bevenda fresca; sentor de carn fresca.
frescament : de fresc; amb frescor.
frescar (v. tr.): refrescar.
frescolen, -a / frescolet, -a : agradivament fresc, -a.
frescor : estat de çò fresc. *La frescor d'un uòu, d'una votz.*
frescós, -osa : puslèu fresc, -a.
frescòt, -a : un pauc fresc, -a.
frescuèlh : sentor de carn fresca crusa.
frescum : carn de pòrc tot bèl just maselada; sentor de frescuèlh; frescor desagradiva.
frescura : frescor.
fresilh : palhusses (palha menuda, achiquetada)
fresilha : esclapon de fust / riban de fust fach pel rabòt.
fresilhadís : lifadís, lifadiessa (accion de fregar leugièrament)
fresilhar (v. tr. e intr.): frelhar / lifar (fregar leugièrament) gratar; embrenicar / bresar menut; agorrufar / afatonir.
Fresilhar una estòfa.
fresilhar (se) : se frelhar; s'agorrufar... t.a. çaisús.
fresilhon : estrementida leugièira de freg o de pauc; mena de planta : (*Ligustrum vulgare*)
fresiment : v. **fregiment**.
fresinar : doblet de freginar v. **freginar**.
fresinat : doblet de freginat (tombadas frescas de carn de pòrc (còl o espatla) cuèchas dins lor grais bolhent)
Lo fresinat me veniá bravament per gost.
fresir : v. **fregir**.
fresonar (v. intr.): s'estremitir de freg o de pauc.
fresor : vertige.
fressa : frécia; ardor; impaciéncia; vivacitat; prèssa / preissa.
A totjorn fressa, se sap pas pausar. Agèssetz pas fressa, que tot se farà a temps per ora ! A tota fressa : a tota frécia / al brutle.
fresquejar (v. intr.): far un pauc fresc; verdolejar (èsser verdolent)
fresquièira : airal fresc; temps fresc; frejura.
fresqueiron : airal umid e erbut.
fresqueirós, -osa : fresc e umid.
frèst : biscre (la pus cima d'una teulada); galatàs.
frestal : teule de biscre.
frestèl (subst. m.): flautia de sèt tudèls; imbecil / piòt / pèc.
fret : cargament d'un naviri.
freta : prèssa / impaciéncia; ardor; vivacitat; cercle de fèrre qu'enròda lo boton de la carreta.
fretada : accion de fretar; friccion; rosta / tanada.
fretadís : fregament / fregadís; accion de fretar: en pintura, color leugièira e transparenta aplicada parcialament sus una altra; en medecina, espandiment d'una secrecion en sisa tèunha per examèn microscopic.
(e non pas « *frotís* » qu'es un fr.)
fretador : fregador. v. **fregador**.
fretal : fretada / rosta / tanada / tabassada.
fretament : accion o resulta de fretar o de se fretar.
fretar (v. tr.): eissugar.
Sens te comandar freta-me la vaissèla.
fretar (v. tr.): logar un batèu.
fretar (v. tr. indirècte): metre una freta a. v. **freta**.
fretar (v. intr. e tr.): virar, se mòure (se desplaçar) en contacte estrech (en parlant de doas pèças que se tòcan); netejar quicòm en o fregant; secar quicòm de banhat amb una tòrca.
fretar (se) : se secar amb un linge.
Se fretar las mans : las se fregar una contra l'autra.
freu : passatge de mar entremièg doas isclas.
Freud Sigmund (1856-1939): fondator de la psiquanalisi.
freudian, -a : relatiu, -iva al freudisme.
freudisme : teoria de Freud; corrents que ne son derivats.
freule, -a : feble, -a; fragil, -a.
Una joventa freula. De cavilhas freulas. Un argument freule. Un rasonament freule.
fribola : v. **farigola - frigola**.
fribolada : albièira.
fricandèl / fricandèu : bola de carn de vedèl farcit.
Un fricandèu es pas un fetjon. v. **fetjon**.
fricassèla : fregida (manjar cuèch dins de grais o d'òli bolhents)
fricativa : consonanta que son articulacion ven d'una mena de fretament de l'aire contra los pòts e las dents.
La F, lo V, la S, la Z son de fricativas.
fricaud, -a / fricaudèl, -a / fricós, -osa : qu'a la mina fresca.
friccion : accion de fregar (fretar) un còrs amb un autre; accion de se netejar la clòsca e lo pel del cap.
friccionar (v. tr.): far una friccion.
Lo friccionèt amb d'esséncia de terebentina.
friccionar (se) : se far una friccion.
fricòt : manjar plan cosinat.
Un fricòt de mongetas, de peses... Far fricòt : cosinar; plan manjar.
Far grand fricòt : far un regalèmus.
fricotalha : brave manjar plan cosinat.
* **frigid, -a** : bravament freg, freja.
frigida (adj.): se ditz d'una femna que sentís pas lo pus mendre plaser dins la relacion sexuala.
« *frigidari* » (fr.): v. **refrigerador**.
frigiditat : estat d'una femna que sentís pas lo pus mendre plaser dins la relacion sexuala; estat de çò frigid. (R. III, 390)
frigola / frigol (plt.): (*Thymus vulgaris*)
frigola salvatja (plt.): serpol. (*Thymus serpyllum*)
frigolar : airal cobèrt de frigola.
« *frilhar* » : v. **fresilhar**.
frigolàs / frigolet / frigolièira / frigolós / frigolièr : v. **frigolar**.
frigorista (m. e f.): especialista de la refrigeracion (R. III, 391)
frigoterapia : terapia pel freg en aplicacions locals.
fringa : benda d'estòfa o de tèla; talvera, lonja de tèrra; espingadas d'un can que fa fèsta a son mèstre; calinhejada amorosa.
Far fringas : calinhejar; cortejar.

fringadissa : accion de sautejar, de coetejar ; temporada de l'acte d'amor.

fringaire : jovent fringant ; amorós / galant.
« *fringala* » (fr.) : v. **famgala - friula**.

fringant, -a : plen de vam ; escarrabilhat, -ada ; aluserpit, -ida / alebraudit, -ida ; bolhent, -a.

fringar (v. tr. e intr.) : sautejar ; coetejar ; folastrejar ; floretar ; cortejar ; calinhar / calinhejar ; far l'amor.

fringar (se) : se plan vestir ; se pimpalhar.

fringarèl : qu'aima bravament de cortejar.

fringariá : farotariá / pimpalhatge.

fringatge : calinhatge ; accion de far l'amor ; pimpalhadura.

fringolhar (v. tr.) : fretar contra ; agorrufar / afatonir ; coetejar.

fringolhar (se) : se fretar contra ; se graumilhar.

fringolhatge : fregament ; accion de bombolhar / de sautejar / de coetejar.

fringolhejar (v. intr.) : frequentatiu de fringolhar.
La coeta del can fringolhejava que jamai.

frigorific, a : refrigeratiu, -va (R. III, 391) ; que sèrva un freg artificial.
Aparelh frigorific. Maquina frigorifica.
Armari frigorific : armari que refrigèra (R. III, 391)
Camion frigorific.

frigorificar (v. tr.) : sometre quicòm al freg per o servir.
Carn frigorificada. Substàncias frigorificadas.

frigorifug, -a : pauc conductor, -tritz de calor.

frigorigèn, -a : qualitat de çò que produsís de freg dins un cicle frigorific. *Fluid frigorigèn.*

FRINO- : forma prefixada de *phrunòs* (grapaud)

frinodèrma : pèl que revèrta la pèl de grapaud.

frinodermia : malautiá de la pèl que la fa venir rugosa e escatosa coma la d'un grapaud.

« *fripon* » (fr.) : v. **coquin**.

friquet, -a : fringant, -a. v. pus naut.
Caval friquet. Filha friqueta.

frisa : estòfa de drap fin ; sarga (mena d'estòfa grossièira) ; partida de l'entaulament d'un edifici entremièg l'arquitrau e la cornissa ; ornamentacion lineara sus una paret ; bricalha / frisum / brisum.
Una frisa florada adorna l'enbàs e l'ennaut.

« *frisar* » e derivats (fr.) : v. **crespar**.
v. **frelhar - lifar**.

frisar (v. tr.) : bresar menut / embrenicar ; polverizar (R. IV, 593)

frisat, -ada : bresat, -ada menut / embrenicat, -ada / polverizat, -ada.

frisum : bricalha / brisum / polverum.
« *fritas* » (fr.) : trocilhons de trufets rostits a la padena.

friula : fam canina / famgala.

friular (v. intr.) : tremolar de paur o de freg.

friule, -a : qu'amòda l'enveja.

friuata : ardor ; frécia / impaciéncia ; fressa / prèssa ; enveja.

friuatar (v. intr.) : tresfolir / treslimar d'impaciéncia ; tressalir ; fringolhejar ; festejar.

friuete, -a : qu'amòda l'enveja.

frivòl, -a : futil, -a ; van, -a ; de pauc d'importància ; inconstant, -a dins la relacion amorosa.
Espectacle frivòl. Esperit frivòl. Lectura frivòla.

frivòlament : d'un biais frivòl ; amb frivolitat.

frivolitat : vanesa / futilitat / inconsisténcia ; inconstància dins la relacion amorosa.

fròc : part del vestit monacal que cobrís lo cap ; vestit monacal en general.
Prene lo fròc : se far monge ; se far monja.
Getar lo fròc : abandonar la vida de monge, de monja.

« *fro-fro* » (fr.) : v. **ziu-ziu**.

froment (plt.) : blat (Triticum)

froment blanc (plt.) : blat d'abondància.

froment negre (plt.) : mena de blat negre gròs.

froment roge (plt.) : blat roge. **froment ros** (plt.) : blat ros.

Froment Pau (1875-1898) : vailet de bòria poèta (Òlt)

Froment : nom de buòu color de froment.

fromental (plt.) : (*Arrenatherum elatius*) / (*Avena elatior*) campat de froment.

fromental, -a : relatiu, -iva al froment.

fromentièr / fromentaire : molin de froment.

fromentós, -osa : que volonta lo froment. *Terra from...*
« *fromic* » : v. **formic**.

fronda : arma blanca per getar de pèiras. (R. III, 355 - L. 198)
revòlta / sedicion (R. V, 177)

frondar (v. tr.) : criticar lo poder, lo provocar.

frondejador, -airitz : que fronda. (R. VI, 296) - L. 198

frondejaire, -a : coma çaisús. (R. VI, 296)

frondejar : frequentatiu de frondar. (R. VI, 296)

fronha : morre reguèrgue. del gallés FROGNA (narras)

fronhar (v. intr.) : far lo morre / èsser morrut, -uda.

front / frònt : part superiora de la cara ; audàcia ; impudéncia ; zòna geografica pus avançada entre doas armadas enemigas.
Agèt lo front d'insolentar son paire e sa maire.
Lo mandèron sul front e i foguèt tuat.

frontal : relatiu, -iva al front. *Òs frontal.*

frontalièr, -ièira : opausat, -ada / en fàcia. (R. VI, 26 - L. 198)
que viu prèp de la frontièira.

frontièr, -ièira : efrontat, -ada ; insolentaire, -a. (R. III, 402)

frontièira : limit que dessepara dos païses ; lisièira.

frontispici : faciada principala d'un edifici (arc.) ; títol d'un libre estampat, en pagina primièira ; illustracion de la pagina de títol d'un libre.

FRONTO- : forma prefixada del latin *frons, -tis* (front)

fronton : acabament triangular d'un edifici ; paret que i se lança la pelòta basca.

frontoparietal, -a : relatiu, -iva al front e a una paret del crani.

fronz : plec de rauba.

fronzidura : ensemble de plects faches a una rauba ; rufa / ruga / rafidura.

fronziment : accion o resulta de fronzir.

fronzir (v. tr.) : far de plects a una rauba ; plectar ; rufar / rugar / rafir.

fronzir (se) : se rufelar / se rugar / se rafir.

frosar (v. intr.) : gaisсар / gaissonar (far de brotas) ; butar / créisser ; profeitar ; prosperar ; capitar.

frostida : marcidura / blasidura ; macadura.

frostir (v. tr.) : agorrufar / afatonir ; somsir ; macar ; espotir ; bresar ; marcir / passar.

frostilhar (v. tr.) : frequentatiu de frostir.

frostís : frau / bodiga / èrm (terren incult) ; bosiga / eissart / artiga / rassisa (ancian frau desbosigat)

frrr ! (interj.) : bruch per far fugir un animal.

fruch / frut : produccion d'un arbre frutièr ; vianda ; profièch ; utilitat ; portada / linhada.
A pas profitat del fruch de son trabalh.

frucha / fruta : produccion dels arbres frutièrs en general.
fruchada / frucham / frutada / frutam : frucha / fruta.
fruchaire, -a : *Annada fruchaira* : annada de frucha.
fruchar / frutar (v. intr.) : portar frucha / fructificar.
fruchariá / frutariá : airal que i se vend de frucha ; mercat per la frucha.
fruchatge / frutatge : los arbres frutièrs en general.
fruchejar / frutejar (v. intr.) : portar frucha / fructificar.
fruchièr / frutièr : fructuós, -osa ; recipient que i se presenta la frucha ; arbre que pòrta frucha ; airal que i se sèrva la frucha.
Arbre fruchièr / arbre frutièr.
FRUCT- : forma prefixada del latin *fructus* (frucha)
fructan (m.) : nom generic de tot polisacariid natural.
fruchós / frutós, -osa : que pòrta bravamet de frucha.
FRUCTI- : forma prefixada del latin *fructus* (frucha)
fructifèr, -a : que dona de frucha.
fructificacion : accion o resulta de fructificar.
fructificar (v. intr.) : portar frucha (t.a.) (R. III, 404)
fructòsa : sucre del mèl o de la frucha.
fructuós, -osa : que pòrta frucha (t.a.) (R. III, 404)
frugal, -a : (adj. o subs.) : compausat, -ada d'aliments simples e pauc abondoses ; persona que s'avida amb frugalitat.
Repais frugal. Persona frugala.
frugalament : amb frugalitat.
frugalitat : moderacion dins lo manjar.
frugivòr, -a : que s'avida de frucha. *L'esquirdòl es frugivòr.*
frulla : paleta de fust o de cuèr per castigar los escolans, autres còps, en lor tustant sus las paumas de la man.
frustada : accion de frelhar.
frustar (v. tr.) : frelhar (tocar leugièrament)
frustejar (v. tr.) : frequentatiu de frustar.
frustracion : accion de frustrar.
frustrar (v. tr.) : privar q.q. de quicòm qu'esperava.
frustrat, -ada : que patís de frustracion.
frustratòri, -òria : que frusta. (R. III, 404)
frut / fruta : v. **fruch.**
frutada : doblèt de fruchada.
frutar (v. intr.) : fruchar / fructificar.
frutariá : doblèt de fruchariá.
frutatge : la frucha en general.
frutejar (v. intr.) : frequentatiu de frutar.
frutivol, -a : que pòrta frucha. v. **-ÍVOL.**
frutosament : * fructuosament v. R. III, 404)
ftisiològ, -a : especialista (m. e f.) de ftisiologia.
ftisiologia : tuberculòsi (f.) dels paumons.
-FTONG : forma sufixada del grèc *phthòggòs* (son)
v. **monoftong - diftong.**

« *fubèla* » :

fucatèl : v. **fiuèla.**
fucha / futa : fugida. v. pus luènh.
fúcsia (f.) : mena de flor (Fuchsia)
fuèc : v. **fuòc.**

« *fuèl* », de l'angl. *fuel oil* (ˈfjuəl, ɪl) : gasòli / mazot (del rus *mazout*) combustible liquid, espès e de color fosca, residu de la destillacion del petròli.

fuèlh / fuòlh : fulhet / tròç de papièr rectangular ; talhon d'arange.

fuèlha / fuòlha : partida verda d'un arbre, d'una planta ; fulham / fulhum (ensemble de fuèlhas verdas) ; doèla d'un ostal ; petala de flor ; tòla (placa de fèrre blanc) ; lama de cotèl ; coberton de caçairòla ; enche d'instrument de musica.

« *fufèla* » : v. **fiuèla.**
-FUG : forma sufixada del latin *fugere* (fugir)
v. **centrifug - vermifug.**
fuga : mena de composicion polifonica (mus.) ; fugida / escapada de l'ostal o d'un internat (en parlant d'un mainatge, d'un jovent, d'una joventa)
Aquela dròlla a la tissa de far de fugas.
fugaç, -a : que dura pas ges ; que s'oblida aisidament.
Lusor fugaça. Memòria fugaça. Sovenir fugaç.
fugaçament : d'un biais fugaç.
fugacitat : propietat de çò fugaç. *Fugacitat de la vida.*
fugaire, -a : que fa de fugas. *Un dròlle fugaire.*
fugent : canal d'evacuacion d'un molin d'aiga.
fugida : accion de fugir (de s'escapar)
fugidís, -issa (adj.) : fugitiu, -iva / fugaç, -a.
fugidís, -issa (subs.) : persona que fugís (que s'escapa)
fugidor / fugièr : fugidís, -issa.
fugidura : fugida : evasion.
fúger / fugir (v. tr.) : s'alunhar de / escapar a.
Fugir un perill : escapar a un malparat.
fúger / fugir (v. intr.) : escapar. *Lo sòm me fugís.*
fugitiu, iva : persona que fugís. (R. III, 405)
fugívol (m. e f.) / **fugivol, -a -ivola** : que fugís. v. **-ÍVOL.**
fug-òbra (adj. e subs. m. e f.) : que fugís lo trabalh.
fulgor : rai de lutz que revèrta un beleg. (R. III, 407)
fulgurant, -a : que lança de rais de lutz coma de beleges.
fulgurar (v. intr.) : lançar de rais de lutz coma de beleges.
fulhaca : fuèlha seca ; mata.
fulhacar (v. tr.) : amassar de fuèlhas secas.
fulhada : rama / brost ; ponde.
fulham : las fuèlhas verdas en general.
fulhar / folhar (v. intr.) : metre sas fuèlhas ; pausar un ponde ; amassar de fuèlhas secas.
fulharada : fuèlhas secas ; palhat de fuèlhas secas ; fuèlha d'euse ; gravèl (*Taraxacum officinale*)
fulhard / fulharet : mena de rabòt.
fulharc : baston per folhargar. v. **folhargar.**
fulhason : accion o resulta de fulhar.
fulhatge : fulhum / fulham.
fulhejar (v. intr.) : frequentatiu de fulhar.
fulhet : fuèlh de libre, de revista, de registre...
fulhetar (v. tr.) : passar los fuèlhs d'un libre, d'un registre, d'una revista sens i s'atardivar.
fulhetatge : accion d'aprestar de pasta per que faga de menas de sisas en cosent ; pasta aital aprestada.
fulhetejar (v. tr.) : frequentatiu de fulhetar.
fulheton : tròç de roman publicat per un quotidian ; istòria presentada en episòdis difusats periodicament per la ràdio e, mai que mai, per la television.
fulhon : petal (m.)
fulhós, -osa : folhut, -uda (qu'a fòrça fuèlhas)
fulhum : fulham (las fuèlhas verdas en general)
fuliginós, -osa : que revèrta lo fum o la suja.
fulminacion : accion de fulminar. (R. III, 407)
fulminador, -airitz : que fulmina.
fulminant, -a : que ven subran e amb violéncia.
Ataca fulminanta.
fulminar (v. intr.) : folzejar (tocar amb un beleg (liuç) ; lançar una condemnacion religiosa. (R. III, 407)
fulminatòri, -òria : que ven d'una condemnacion per la Glèisa. *Condemnacion fulminatòria.*

fum : mescladissa de gases amodats per combustión e que venon visibles de mercé las particulas de carbon que contenen ; tubas (nèblas) ; sentor de bèstia feruna ; nivòl ; multitud ; tropelada ; colèra ; vapors (t.a.) ; resson.

Un fum de chimènèia. Los fums se rebalan.

Tot un fum de pòble : una multitud.

Los fums de la colèra. Los fums de l'orgulh.

Agèri fum d'aquò : n'ausiguèri parlar.

fumada : pressentida. *N'agèri pro lèu la fumada.*

fumadís, -issa : prèst, -a a fumar ; que fuma.

fumadissa : fum abundós ; fum persistent.

fumaire, -a : persona que fuma.

fumairòl / fumairon (m.) : tròç de lenha pas pro carbonizat e que fuma aicisèm (bravament)

fumairòla : emission gasosa d'un volcan en inactivitat; emission gasosa d'un femorièr.

fumar (v. tr. e intr.) : far de fum ; expausar al fum ; aspirar de fum ; fugir al brutle ; èsser en colèra.

La chimènèia fuma. Fumar un cambajon.

Fumar una cigarreta. Fumar de colèra.

Lo fugitiu a fumet : lo fugitiu a partit.

fumarèl : fumairòl. v. fumairòl.

fumarèsta : fum abundós.

fumarla : tuba que se rebala pel sòl.

Las fumarlas dels matins d'ivèrn.

fumarlat, -ada / fumarlós, -osa : tubós, -osa.

fumaròla : fendascla de region volcanica que ne sortís de fum.

De fumairòlas sortissián de las fumaròlas d'un volcan.

fumarós, -osa : cobèrt de tubas espessas.

fumarra : doblet de fumarla.

fumarràs : gibrada (albièira glaçada)

fumason : accion de fumar.

fumassejar (v. intr.) : fumar aicisèm (bravament)

fumat / fumard : aucèls aquàtics : (*Podiceps cristatus*)

(*P. rubricollis*) ; (*P. cornutus*) ; (*P. auritus*)

peïssum de mar : (*Raia oxyrhynca*) ; (*R. marginata*)

fumatge : accion de fumar.

fumatèrra (plt.) : (*Fumaria spicata*) ; (*F. micrantha*)

(*F. capreolata*) ; (*F. agraria*) ; (*F. muralis*)

(*F. officinalis*) ; (*F. parviflora*) ; (*F. Vaillantii*)

fumatièira : fum abundós.

« fume » : v. feme.

fumejar (v. intr.) : fumar un pauc.

« fumenèl, -a » : v. femenèl.

fumeral : obertura triangulara en cima de capial per que lo fum i s'escape.

fumet : fum pichon ; nolor ; nom de mai d'un aucèl de mar color de fum (gavianòla, ironada de mar...)

fumièira : fum desagradu.

fumigacion : accion de fumigar.

fumigador : aparelh per far de fumigacions.

fumigar (v. tr.) : aplicar fum o vapor a una partida del còrs en mòde de remèdi.

fumigatòri, -òria : qu'a lo poder de desinfectar per aplicacion de fum o de vapor.

fumista (m. e f.) : ramonaire, -a de chimènèia ; persona que fa, que vend, que pausa, que sèrva en bon estat d'aparelhs de calfatge.

fumós, -osa : que fa de fum ; que manca de clartat.

Una lampà de petròli es totjorn fumosa.

D'idèas fumosas. D'explicacions fumosas.

funambul, -a : persona que camina sus una còrda tibada.

funèbre, -a : relatiu, -iva a la mòrt ; fòrça trist, -a.

Servici funèbre. Paraulas funèbras.

funerari, -ària : relatiu, -iva a l'enterrament de q.q.

Lençòl funerari. Despensas funeràrias.

funerarium (lat.) : pèça que la familha d'un defuntat i se reünís abans l'enterrament o la cremacion.

funèst, -a : que pòrta la mòrt ; que pòrta bravament tòrt / marrit, -ida. *Aquel accident li foguèt funèst.*

funèstament : d'un biais funèst.

funicular : vagon amodat per un cable per montar o davalar per un travèrs fòrt penjat.

fuòc : lutz e calor e flambas produsidas per la combustión de quicòm ; còrs en estat de combustión ; fogal ; ardor ; encendi ; descarga d'una arma de fuòc.

Vilatjon de vint-e-cinc fuòcs. Lo fuòc de l'accion.

fuòc de sant Antòni : mena d'erisipèla.

fuòc de sant Èlm : flama en cima d'arbre de nau.

fuòc folet : flama erratica dels cementèris.

fuòc salvatge : derbese / dèrbi / èrtre / endèrbi.

fuòc volari : cindre (e non pas « zonà » fr.)

fuòc volatge / fuòc volacre : cindre v. çaisús.

fuòc pichon.

fur : perquisicion.

fura : mirga ; feme del furet ; brava tròba.

furaire, -a : çaçaire, -a al furet ; cercaire, -a.

furalhar (v. tr. e intr.) : caçar al furet ; cercar.

furar (v. tr. e intr.) : curar / cavar ; cercar / furgar / furgalhar / furetar ; caçar al furet.

furbèc (m.) : escòrbi (m.) (femna insolenta ; femnarassa)

furejar (v. intr.) : enfecir / empudegar / pudir.

furejon : sentor de bèstia que pudís.

furenejar (v. intr.) : frequentatiu de furejar.

furet / furon : persona curiosa ; mamifèr carnassier utilizat per caçar los conilhs (*Putorius furo*)

furetaire, -a : frequentatiu de furaire, -a.

furetar (v. tr. e intr.) : caçar al furet ; cercar, cèrca que cercaràs.

furetejar (v. intr.) : frequentatiu de furetar.

furg : cèrca.

furga : pèrga per furgar dins l'aiga ; tisonièr de fornier ; persona granda e linja.

furgabelha (m. e f.) : furetaire.

furgabornhon (m. e f.) : persona que tira lo mèl.

furgada : accion de furgar.

furgador : instrument per furgar.

furgalhair, -a : persona que furgalha.

furgalhar (v. tr.) : frequentatiu de furgar.

furgar (v. tr.) : furetar / cercar, cèrca que cercaràs.

furgon : pala-tisonièr de fornier ; veïcul de carbon darrièr la caudièira dels trains ; veïcul de quatre ròdas, longarut, cobèrt, per carrejar mòbles, bagatges, atàics. (R. III, 409 - L. 199)

Furgon e furgoneta venon pas del francés.

furgonar (v. tr.) : tisonar / tisonèjar fuòc o brasa.

furgoneta : diminutiu de furgon 3 çaisús.

furibond, -a (del lat. *furibundus*) : enferonit, -ida.

furia (del lat. *furia*) : furor.

furiós, -a : plen, -a de colèra. (R. III, 409)

furiosament : amb una colèra gròssa.

« furlupar » : v. forrupar.

furòl : obertura ; pichon passatge ; trauc pichon.

furor : ira / ràbia / colèra gròssa. (R. III, 409)

furtiu, -iva : fach, -a a l'amagat. *Lagrema furtiva.*
furtivament : a l'amagat.
fus : barreta redonda de fust per fialar (filar) ; mandre / torrilhon (pèça d'acièr en forma de barreta leugièrament conica d'unas maquinassas de filatura) ; nom de divèrses apleches fusifòrmes.
Aponchar un fus : far quicòm d'inutil.
fusada : quantitat de fial enrotlat sus un fus ; còca de milh ; element de fuòc d'artifici ; partida d'un fusòl (aissèl) ; arma modèrna ; veicul espacial.
fusadièr : ensobla / ensoble. v. **ensobla.**
fusadièira : laissa a traucs per rengar las fusadas de fuòc d'artifici.
fusanh (plt.) : (*Evonymus latifolus*) ; (*E. vulgaris*)
fusar (v. tr. e intr.) : fondre ; se fondre ; se descompausar ; se descompausar sens espetar ; gisclar coma una fusada ; embeure l'umiditat ; atudar la cauç ; embrenicar la tèrra (en parlant del freg)
fusèl : fus pichon.
fusibilitat : qualitat de çò fusible (t. a.)
fusible : fial (fil) que fusa e còpa lo corrent electric quand l'intensitat es tròp fòrta.
fusible, -a : capable, -a de fusar (t. a.)
fusièira : boton de fus.
fusifòrme, -a : en forma de fus.
fusil / fusilh : arma de fuòc portativa (canon d'acièr o de fèrre, culassa de fust) ; aplech de boquièr per agusar.
Al nòstre ostal aviam un fusil d'agusar.
fusil becassonièr : fusil per desquilhar anets o becassas.
e non pas «canardièira» (fr.)
fusilhada : grand nombre de còps de fusil.
fusilhaire, -a : persona que fusilha.
fusilhament : accion de fusilhar.
fusilhar (v. tr.) : tuar d'un còp de fusil.
fusilhièr : soldat armat d'un fusil.
fusion : accion o resulta de fondre o de se fondre ; union. *Fusion de dos ensembles.* (t. a.)
fusion nucleara : reaccion nucleara.
fusionar (v. tr. e intr.) : se reünir / se fondre ensemble.
fusòl : aissèl (pèça de fust o de fèrre jos un carri per unir doas ròdas)
fust : substància dura e fibrosa que forma la màger part del tronc e de las brancaas dels arbres ; rol (camba d'arbre) ; rol ressat en fustas o en pòstes per servir de material de construccion ; part de colomna entremièg la basa e lo capitèl ; margue de lança ; fauçmargue (margue de dalha)
Las estèlas revèrtan lo fust : raça raceja.
fusta : longa pèça de fust per far la carpenta que pòrta la teulada d'un ostal.
fustada : airal plantat d'arbres.
fustalha : fustam (véser çaijós) ; recipient de fust per de liquids (vin, liquors...)
fustam : ensemble de las fustas d'una carpenta.
fustament : fusta.
fustani (m.) : estòfa de coton per dobrar de vestits.
fustanièr, -ièira : persona que fa de fustani.
fustariá : carpentariá ; comèrci de fust.
fustat, -ada / fustadet, -a : magre, -a ; enculit, ida.
fustatge : carpentage ; fustam d'una construccion.
fustejaire, -a : persona que trabalha lo fust ; persona que s'agrada a trabalhar lo fust.
fustejar (v. intr.) : trabalhar lo fust.
fustèl : cavilha de fust o de fèrre per unir tot un fum d'apleches.
fustet : liga d'un fais de fen.
fusteta : traveta (fusta pichonèla)
fustièr : carpentièr. *Sant Josèp èra fustièr.*
fustigada : accion de fustigar.
fustigar (v. tr.) : bastonar ; criticar veementament (R. III, 411)
fttt ! (interj.) : bruch per far fugir un cat.
Fttt a cat !
futil, -a : sens importància ; frivòl, -a.
Convèrsa futila.
futilitat : causa sens importància ; frivolitat.
futur, -a (adj.) : que vendrà / qu'arribarà / que serà.
La vida futura.
futur (subs.) : avenir (lo temps a venir ; çò qu'arribarà) ; temps d'un vèrb que marca çò qu'es a venir.
futurisme : tendéncia a se copar del passat per s'interessar mai que mai a çò futur.
futurista (m. e f.) : qu'es a venir ; bravament en avança sus son epòca ; persona que se vira mai que mai suls tempses a venir.
Arquitectura futurista. Roman futurista.

FORMULAS DE CONJURACION DEL SÈGLE VIII

v. l'intrada **Formulas**, p. 496.

Revirada modernizada.

.....
+ * Ante ostio domno **centorione** **
paraletecos torquetur.

Ante ostio dumno **centorione**
paraletecos torquetur.

Ante ostio domno **centorione**
paraletecos torquetur.

+ Domne **centorions**, tu **illo livira** **
de parte paraleteca,
de parte langoreteca,
de parte febreteca,
de parte frioreteca,
de tebus quartanos,
de tepus tercianos,
de tepos cuptidianos.

Sanctus Anatolios, domnos Severos,
tu livira elo
de parte mirideana,
de parte genescale,
de parte diavoleca,
de omnes inimicos malos.

+ Angelos Micael,
angelus Gabriel,
angelus *Ariel*,***
angelus *Racoel*,
angelus *Paracoel*,
angelus *Oriel*,
angelos Rafael,
dignate illo salvare
i nomene Patri et Filio et spiritoi sancto.

.....
~~Sanctus Aridios~~

+ Davant la pòrta del Sènher centurion
patís lo desbigossat.

Davant la pòrta de Sènher centurion
patís lo desbigossat.

Davant la pòrta del Sènher centurion
patís lo desbigossat.

+ Sènher centurion, tu, desliura-lo
del poder de paralisi,
del poder de flaquièira,
del poder de fèbre,
del poder del refregiment,
de las atacas de fèbre quarta,
de las atacas de fèbre tèrça,
de las atacas de cada jorn.

Sant Anatòli, sènher Sevèr,
tu, desliura-lo
del poder de miègjorn,
del poder emmascaire,
del poder demoniac,
de tot enemic emmalit.

+ Àngel Miquèl,
àngel Gabrièl,
àngel Arièl,
àngel Racoèl
àngel Paracoèl,
àngel Orièl,
àngel Rafèl,
denhatz lo salvar
al nom del Paire e del Filh e de l'Esperit Sant.

.....
~~Sant Iriaix~~

G

- G** (m.) : letra setena de l'alfabet occitan, pronunciada diferentament segon los parlars : (v. p. 14, 3./g)
- ga** : gafa / gara / sautador (airal qu'un riu i pòt èsser traversat a pè)
« *gabach* » : v. **gavach**.
- gabar** (v. tr.) : lausar / lausenjar d'un biais exagerat ; trapar / enganar.
- gabar (se)** : se lausenjar / se vantrar.
- gabard** : bresega / cranc (mena d'ulcèra blanquinosa dins la boca o lo tub gastrointestinal) ; tumor als pès de las bèstias de tira ; descomposicion de la brica a l'aire.
Èrba del gabard : (*Hieracium pilosella*) ; (*H. auricula*)
- gabardar** : airal cobèrt de rosatge (plt.) :
(*Rhododendron hirsutum*) ; (*R. ferrugineum*)
- gabardina** (del cast. *gabardina*) : fina estòfa de lana o de coton ; vestit per s'aparar de la pluèja e del freg.
- gabarra** : garraba (mena de nau de fons planièr)
- gabarièr, -ièira** : constructor, -tritz o menaire, -a de gabarras.
« *gabarit* » es pas occitan. v. **garbi**.
« *gabarrit* » (barbarisme) : v. **garbi**.
- gabarròt / gabarròta** : nau non pontada.
- gabarsèr** (plt.) : (*Rhododendron hirsutum*)
(*Rhododendron ferrugineum*)
- gabaud** : filat en forma de pòcha tibad sus un cèrcle fixat sus un marge.
- gabèla** (arc.) : anciana talha sus la sal.
- gabelaire** (arc.) : persona que percebiá la gabèla.
- gabelar** (v. tr. arc.) : far secar la sal al galatàs.
- gabelatge** (arc.) : accion de far secar la sal al galatàs ; gabèla.
- gabelon** (arc.) : doblèt de gabelaire.
- gaben** : relha (pèça de l'araire, de la mossa, del brabant)
- gàbia** : preson de Brasilhatge per embarrar d'auclons ; preson facha amb de barras de fèrre per de bèstias fèras.
- gabiada** : contengut d'una gàbia.
- gabiare, -a** : persona que fa de gàbias.
« *gabian* » : v. **gavian**.
- gabiar** (v. tr.) : caucar / trolhar / espotir lo rasim.
- gabiassa** : gàbia granda ; gàbia marrida.
- gabià, -ada** : en forma de gàbia ; caucat / trolhat, -ada.
- gabièr** : marin de gaita sus un naviri.
- gabilha** : cèrcle exterior d'una ròda religat al mujòl pels rais.
- gabillat** : fust o metal per far de gabilhas.
- gabina** : cabina (mar.)
- gabinèla** (arc.) : abric de nuèch pel gran demorat sul sòl.
- gabinetada** : cabinet plen de lençòls o de quicòm mai.
- gabinòla** : gabina pichona ; preson.
- gabinet** : cabinet / armari (m.) v. **cabinet**.
- gabiòla** : gabieta / gàbia pichona ; cèla de preson.
- gabion** : gàbia de vim per trapar de passerats ; cabanon d'òrt ; cabaneta per cochar e caçar los aucèls de maresca.
- gabiona** (de l'it. *gabbione*, gàbia granda) : panièira de doas manadas per carrejar de tèrra ; gròs cilindre de vim, emplenat de tèrra, per servir de proteccion dins las guèrras de trencadas ; gròs cilindre metallic emplenat de sabla, de ròcs per refortir una riba.
- gabionar** (v. tr.) : far de gabions. t. a. çaisús.
« *gabitèla* » : v. **capitèla**.
« *gàbol* » : v. **àvol**.
- gabolhaire, -a** : persona que patolha ; femna mal acapçada.
- gabolhar** (v. tr. e intr.) : chambotar (remenar un liquid dins un recipient) ; trempar e sabonar lo linge ; patolhar ; se remenar dins l'aiga.
- gabolhat, -ada** : t. a. çaisús.
- gabolhatge** : accion de gabolhar ; trabalh marrit.
- gabor** (R. III, 414) : vapor / vapor. (Albigés e Roergue)
- gaborenc, -a** : vaborenc, a (Albigés e Roergue)
Temps gaborenc : temps a l'auratge.
Calor gaborencia.
- gabrar** (v. tr.) : galhar / cobrir la feme (en parlant del gabràs)
- gabràs** : pol d'Índia (*Maleagris gallopavo*)
femna omenassa ; jovent fringaire.
- gubre** (m.) : mascle dels gallinacèus (auca, piòta, perditz...); filha fenestrièira / garçonièira ; jovent fringaire ; onclon ; boc estèrle ; perditz vièlha ; mena de planta : (*Adenocarpus commutatus*)
(*A. complicatus*) ; (*A. grandiflorus*)
- Gabrièl - Gabrièla** : prenom.
- gabron** (m.) : filha ardimanda.
« *gabús* » : v. **caüs**.
- gach / gait** : accion de gaitar (de far guinèla, ... sentinèla) persona que gaita (que fa guinèla, que fa sentinèla)
- gacha / gaita** : airal per far guinèla ; sentinèla.
- gachar / gaitar** (v. tr. e intr.) : agachar ; remirar ; far sentinèla.
Gacha que tu... ! : mesfisa-ta que tu... !
- gachet** : semalon ; nauquet ; cubeta.
- gachil** : gacha / gaita (airal per far sentinèla)
- « *gachinar* » : v. **gaginar**.
- gachòla** : agacha / plançard (arbre jove)
- gachons** : pèiras que son tèstimònis de bòla.
- gadafas** (f. plur.) : pinças en general ; gafas per amassar las castanhas.
- gadal, -a** : gai, -a ; alègre, -a ; joial, -a ; risolièr, -ièira.
- gadalesa** : gaietat ; joioisetat.
- gadalós, -osa** : fièr, -a / galhard, -a ; gaujós, -osa.
Lo mèrlhe gadalós escampilha sas nòtas.

gadassa : chafaret / revòuge / brudèsta (bruch confús)
gadèus (plt.) : agadèus / espina florida (*Ulex europaeus*)
gadilha : laca / bolhaca / sompet.
gadòfa : matalàs o marfega (palhassa) de balòfas de civada.
gadòi : mena de lamporda (*Xanthium spinosum*)
gadòus (plt.) : artalàs (*Genista scorpius*)
gadolhar (v. tr. e intr.) : sambotar un liquid. v. **sabotar**.
patolhar dins l'aiga.
GAEC : (m.) : acronim de *Gropament Agricolà d'Expleitacion en Comun*.
gaelic : dialèctes celtics d'Irlanda e d'Escòcia.
« *gaf* » : v. **ga**.
gafa : pèrga amb un cròc ; barra de truèlh ; dàvid de tonelièr ; estòc de menusièr o d'esclopièr ; rat de cava.
gafacabelh / gafapel : mena de pinça de metal, de matèria plastica... per fixar una tufa de cabeladura.
gafa l'ase (plt.) : (*Onopordum acanthium*)
gafada / gafal : mordida ; çò gafat ; çò mordit.
gafaire, -a : agafaire, -a / que gafa / qu'acròca.
gafapapièrs : pinça de mai d'una mena per fixar de papièrs.
gafar (v. tr.) : agantar ; acrocar ; morder ; arponar ; trapar.
Macarèl de macarèl ! aquel can m'a gafat !
gafarauba : mena de pinça per fixar un plec de rauba.
gafaron : frucha del ranoncle (*Ranunculus arvensis*)
gafaròt (plt.) : frucha de la bardana (*Lappa officinalis*)
passaire de ribièira.
gafet, a (R. IV, 629) : aprendís, -issa. *Un gafet de fornèr*.
gafeta : aprendissa ; gansa ; anelon de croquet ; gavian (mena d'aucèl de mar) (*Larus canus*)
ironda de mar (mena de peis) (*Exocætus exiliens*)
gafeton : pichona ironda de mar.
gafinhar (v. intr.) : mossegar (far de pichonas mordidas) ; trichar.
gafinhariá : mossegadura ; trichariá.
gafolar (v. intr.) : bramar / cridar.
gafolh : salamandra d'aiga (*Salamandra maculosa*)
cosinièira malacapaçada.
gafolha : galhamàs / bartigàs / bruèlha / mata / randuràs.
gafolhada : gargolhatge (bruch de liquid intestinal)
gafolhaire, -a : persona que patolha dins l'aiga.
gafolhar (v. intr. e tr.) : remenar un liquid ; gargolhar (far un bruch de liquid remenat) ; patolhar dins l'aiga ; gabolhar (trempar e sabonar lo linge)
gafolhat, -ada : t. a. çaisús.
gafolhatge : accion de gafolhar ; gargolh ; trabalh mal acapçat.
gafolhon : passaire de ribièira ; mainatge que patolha.
gafon : ensemble de doas pèças de metal que la poncha de la primièira s'engulha dins l'uèlh de l'autra, e que servisson a sostèner una pòrta, una fenèstra per las poder obrir o barrar.
Los gafons de la pòrta sinholan, los cal graissar.
gafonièr / gafonièira : trauc de gafon.
gag / gai : mena d'aucèls (*Coracias garrula*)
(*Garrulus glandarius*)
gagèl / gaget : gàbia per la polalha.
gaget, -a : pichon gag mascle e fem.
gagetièr, -ièira : mercadièr de polalha en gàbia.
gaginar (v. intr.) : cambiar de plumatge.
Quand gaganan las galinas, plegan de pòner.
gai, -a : gadal, -a ; content, -a ; joial, -a ; alegre, -a ; (neol.) : omosexual, lesbiana (sens modèrn)

gai saber : art poetic qu'un grop de tolosans lancèt en 1323 per reviscolar la poesia dels trobadors anequeida ; concorses literaris que se devián renovar cada an.
Gai saber (lo) : revista occitana fondada en 1918.
gaiament : joialament.
gaicoat : ulheton de carchòfa.
gaidèl, -a : folinèl, -a / cabifòl, -a / foligaud, -a / folastre, -a.
gaidèla : garlesca / vernhòla / vairon. (*Gobius*)
gaidelejar (v. intr.) : fadejar / folastrejar (far lo fòl, far la fòla)
gaidelum : vesadum / baujum.
gaiejar (v. tr.) : regaudir / alegrar.
gaietat : gadalesa / joioisetat.
gaimand, -a (adj. e subs.) : aflatós, -osa / flandrinos, -osa / lausenjaire, -a (que lausenja plan tròp)
gaimand, -a (subs.) : lepacuol (m. e f.)
gaimar / caimar (v. tr. e intr.) : v. **caimar**.
gaina : estug (t. a.) ; conduït ; mena de dejós feminin.
Gaina de ponhal, de parapluèja, de muscle, de tendon, d'aeracion, de ventilacion...
gainar (v. tr.) : cobrir d'una gaina.
gainèla : gaina pichona.
gainièr, -ièira : persona que fa o vend de gainas.
« *gairar* » : v. **garar**.
Gairaud Pau (1898-1994) : romancièr occitan roergàs.
gaire : pauc. *In'a pas gaire* : « *N'i a* » pas gaire (l.p.)
Se'n manca pas de gaire.
Son pas gaire : son pas nombroses.
Son pas gaires (l.p.)
gaireben : quasi / quasiben / quasiment.
« *gairejar* » : v. **acairar - agairar**.
gairit, -ida : malabilhadàs, -assa.
gairòta (plt.) : gèissa (*Lathyrus cicera*)
gais / gaisa : naissilh / grelh / gèrme ; brota ; rebrot.
gaissar (v. intr.) : brotar / rebrotar (donar naissença a una o mai d'una brota)
Val mai que lo froment gaisse abans l'ivèrn.
gaisson : brota / rebrot.
gaissonar (v. intr.) : frequentatiu de gaissar.
gaita : sentinèla. (R. III, 416)
gaitar (v. tr.) : far sentinèla / far guinèla ; téner velhat, -ada ; espïar. (R. III, 415)
gajal : pòrta d'estable ; fenèstra ; fenestron.
gal : pol / galinat (*Gallus domesticus*)
peis de sant Pèire (*Lepadogaster bimaculatus*)
gal (far lo) : s'encreire. *Fagas pas lo gal !*
« *gal* » : v. **ga**.
gal de trenca : trencador de talhaprat (còparaices de rabassièr-curabesals) v. **talhaprat**.
gal pesquièr : tartaràs (*Falco haliactus*)
gala : cassanòla (tumor, bocinhòla del garric) amodada per d'unes parasits
gal, -a / gallés, -a : (adj. e subs.) : relatiu, -iva a las Gàllias ; persona nativa de las Gàllias ; lenga.
gala / galha : grelh / regrelh / brota / rebrot d'arbre ; arbrilhon ; mata d'arbrilhons.
galà : fèsta màger per una circumstància especiala o excepcionala.
Serada de galà. Vestit de galà. Repais de galà.
galabontemps (m. e f.) : persona que se'n fa pas ; persona que fa la nòça / persona que fa la tralla.
galabre : doblot de gabre. v. **gabre**.

GALACT- : forma prefixada del grèc *gala*, -aktòs (*lach*)
galactagòg, -a : substància terapeutica o alimentària que favorís la secrecion del lach.
galactic, -a : relatiu, -iva a nòstra galaxia.
GALACTO- : forma prefixada del grèc *gala*, -aktòs (*lach*)
galactocèla : varietat d'idrocèla que conten un liquid de color lachosa ; quist que conten de lach mai o mens modificat.
galactofòr, -a : qualitat dels vaissèls de las glandolas mamàrias.
galactoforiti (f.) : inflamacion dels canals mamaris.
galactoforomastiti (f.) : inflamacion de la mamèla a partir d'una galactoforiti.
galactogèn, -a (adj. o subs. m.) : qu'amòda la secrecion lactada.
galactogenèsi (f.) : secrecion lactada.
galactogòg, -a (adj. o subs. m.) : que favorís la secrecion lactada.
galactografia : radiografia del sen.
galactomètre : instrument per mesurar la densitat del lach.
galactopexia : fixacion de la galactosa dins los teissuts.
galactopoïèsi (f.) : galactogenèsi.
galactorrèia : escolament subrebonós de lach pendent l'alachament ; escolament de lach fòra l'alachament.
galactosa (f.) : sucre obtengut per idrolisi de la lactosa (f.)
galactosemia : preséncia anormala de galactosa dins lo sang.
galactosuria : preséncia de galactosa dins las urinas.
galadura : fecondacion.
galafatar e derivats : v. **calafatar**.
galafèrna (m. e f.) : persona que manja fòrça e golardament.
galafre, -a : galafèrna.
galamanha : zizania.
galambejar (v. intr.) : brillhar ; far mòstra de magnificéncia.
galambrejar (v. intr.) : (frequentatiu de lambrar / lambrer) ; s'arroflar en societat (se'n tirar plan, capitar, brillhar)
galaminar / galimenar (se) : s'alimenar (se rebordelar) per la posca o per l'èrba ; se jaire al solelh ; se petimar ; se palaisar / s'espompir.
galampre, -a : garrèl, -a (qu'a un pè pus cort que l'autre)
Nasquèt galampre, çò que la tafura per se maridar.
galamprejar (v. intr.) : garrelejar (far tres quatre) (l.p.)
Galampreja, la paura dròlla, qu'aquò fa pietat.
« galancièr » : v. **agalancièr**.
galanga : rizòma d'alpinia (plt.) (*Alpinia officinarum*)
mena de peis de mar (*Lophius piscatorius*)
galant, -a (subs.) : calinhaire, -airitz / cortejaire, -a ; nos de ribans ; adonís (plt.) : (*Adonis vernalis*) ; (*A. aestivalis*)
(*A. autumnalis*) ; (*A. flammea*) ; (*A. pyrenaica*)
galant, -a (adj.) : que vòl agradar a las dònas ; gent, -a ; polit, -da ; aimable, -a ; mannat, -ada :
Los froments, aqueste an, butan plan galants.
galantament : d'un biais galant.
galantariá : accion o paraula per agradar a las dònas.
galantejar (v. intr.) : far lo galant ; floretar ; cortejar.
galantina : mena de planta (*Aquilegia vulgaris*)
carn desossada (mai que mai de pol) farcida, cuècha amb d'espècias e servida freja dins de gelarèia.
galapastre (f.) : pastorèla (aucèl) (*Motacilla alba*)
galapian, -a : persona que manja bravament e golardament ; dròlle pauval ; filha paucval ; pendard, -a.
galapianàs, -assa : pejoratiu de galapian, -a.
Sa galapianassa de filhassa o farà venir tot baug !
galapiar (v. tr.) : beure o manjar golardament.
galapitança (m. e f.) : persona d'un gròs apètis / parasit, -a.

galar : mena de rasim.
galar : v. **galhar**.
galar (v. tr. e intr.) : regaudir ; amuser ; beure a braves gorjadas ; maganhar / afrabar / sabracar / trimar / se tafurar.
galar (se) : se divertir / s'amuser ; se regaudir.
galariá : tuna de mina ; sala estrecha e longa que servís per d'exposicions ; colleccion ; pòrtabagatges sus una autò.
Dins aquela mina i aviá un enrambolh de galariás.
Galariá de pintura. Galariá de tablèus.
Galariá de medalhas. Galariá de veïcul.
Galas : país de Bretanha Granda.
galastre : gal vièlh ; gal mal caponat (mal sanat / mal crestat)
galata : jelha o cança de passa per protegir las autras.
galatar (v. tr.) : ajustar una jelha de passa.
galatàs : partida pus nauta de l'ostal, jos la teulada.
galaton : diminutiu de galata.
« *galaup* » (cat.) e derivats : v. **galòp**.
galavard : bodin blanc.
galavard, -a : galafèrna (persona que manja fòrça e golardament)
dormeire, -a ; fug-òbra (m. e f.) ; pendard, -a ; gorrin, -a.
galavardejar (v. intr.) : manjar fòrça e golardament ; s'atardivar al lièch ; aver la canha ; pendardejar ; gorrinejar.
galavarditge : golardisa ; canha / pigresa ; pendardisa ; gorrinitge.
galavernat, -ada : fendilhat (en parlant de frucha o de pan)
galavèrsa : canha / pigresa.
galaversar (se) : se galaminar v. pus avant.
« *galavèssa* » e derivats : v. çaisús.
galaxia : ensemble d'estelas que constituïsson un sistèma propri ; camin de sant Jaume / dralha lachenca.
I a una sensfin de galaxias dins l'Univèrs.
galbaud, -a (adj. e subs.) : dins la luna ; capleugièr, -ièira ; cabraudièr, -ièira ; panturla (m. e f.)
galbe : anar ; portadura ; mina.
« *galbi* » - « *galbiar* » : v. **gau-**
galdana : escaudada del rasim.
galdanar (se) : èsser escaudat pel solelh (en parlant del rasim)
galdrar (v. tr.) : trepejar ; caupir / caucar / pompir / somsir.
galefre, -a : persona que manja bravament e golardament.
galège (plt.) : argelàs nan (*Ulex nanus*)
galejada : badinada.
galejar (v. intr.) : cortejar (far lo gal) ; badinar.
galena : mineral de plomb ; sulfur de plomb.
galentièr (plt.) : agalencièr (*Rosa agrestis*)
GALEO- : forma prefixada del grèc *galè* (mostèla)
galeopitèc : mena de mamifèr insectivòr
(*Cynocephalus volans*) ; (*C. variegatus*)
galeopsi (f.) : (plt. que sa coròla revèrta una mostèla) (*Galeopsis*)
galèra : anciana nau ; pena dels condemnats a remar sus aquelas naus ; gàbia pels gallinacèus ; rastèl doble de jaça de fedas ; persona malautissa ; crustacèu (*Squilla mantis*)
milapatas (mena d'insècte) (*Millepeda*)
Sa vida tota foguèt una galèra.
galerian, -a : persona que remava sus una galèra ; persona que trima, trima que trimaràs.
Ai agut trimat ni mai un galerian !
galèrna : vent que tira del nòrd-oèst.
galernada : còp de vent del nòrd-oèst.
galés : cant de galina que vòl far lo gal.
galés, -esa : persona del País de Galas ; relatiu, -iva al País de Galas ; lenga dels Galese. (galés vòl pas dire **gallés**.)

galesc : gargamèla.
galescada : accion de beure a galesc / a galet.
galet : gal pichon ; còl ; copet ; còl de botelha ; ròc de ribièira ; copet de quadrupède (còl amb espatlas) ; plantas : (*Orchis galeata*) ; (*Orchis purpurea*)
galet (a) : beure a galet es se far rajar un liquid dins la boca sens tetar lo còl de la botelha)
Dins lo temps, totes los òmes sabían beure a galet.
Fòrça femmas tanben sabían beure a galet.
En Espanha se beu totjorn a galet quand ne vira.
galeta (R. III, 419): pasta de pan sens levat (pan de municion) ; pastisson planièr e redond fach de farina, de burre e d' uòus ; panisson (pascada de farina de blat negre)
galetada : gorjada de liquid begut a galet. v. **galet**.
galetaire, -a : persona que fa o vend de galetas.
galetar (v. tr. e intr.): beure a galet ; trapar q.q. pel còl de la vèsta o pel copet.
galetar (se) : se trapar pel còp de la vèsta o pel copet.
galetejar (v. tr.): caminar suls galets d'un riu ; cotar / tustar.
galeton (dim. de galeta) : panisson. v. **galeta**.
galga : escarpida / calca que se met sus una plaga. v. (R. II, 289) benda per far un pensament sus una plaga.
galgue, -ga : mofle, -a ; elastic, -a ; mòble, -a ; opulent, -a ; degalhaire, -a / prodig, -a ; vanitós, -osa ; fug-òbra (m. e f.)
Per gostar, un croston de pan galgue que ven del forn !
Après lo trabalh, un parelh de grolas plan galgas !
Cal semenar dins una tèrra galga.
A *galgas* : a foison / a bodre / a roncèncià.
galguet, -a : moflet, -a. *Vòli pas un matalàs galguet.*
galha : glandolas del còl ; amigdala ; ròge (glandolas de la gargamèla d'anhèl, de vedèl) ; glandola pichonèla ; entreveu / mesentèri ; estomac d'anhèl, de cabrit, de vedèl que conten la presura ; organs de respiracion del peïssum ; mina fresca ; claveta ; polelha / cavilha.
Esclòp galhat : esclòp ferrat.
Galhac : vila de Cocanha (Occitània) v. **Cocanha**.
galhamada : brost / rama.
galhamàs : folhac / fulhac (ram folhut) ; mata espessa de rebrots o de boissonalha.
galhamassa : brotas que butan sus un tanc (rasigòt) d'arbre.
galhar (v. tr. e intr.) : fecondar una gallinacèa ; vairar / calholar (començar de madurar)
Un brave gal galha tretze galinas.
Uòu galhat : uòu fecondat. *Cresi que la frucha galha.*
galhard, -a : en bona santat ; fièr, -a / robust, -a ; dispaus, -a ; joiós, -osa ; qu'a son franc parlar.
Ten-te galhard : pòrta-te plan !
Pel moment, la Serafinòra es pas plan galharda.
Galhard Augièr (1530-1595) : rodièr poèta occitan d'Albigés.
galharda : mena de dança anciana ; mena de musica de tamborin ; mena de planta ornamentalà : (*Gaillardia pulchella*)
galhardament : d'un biais galhard.
galhardet (subs.) : pèrga que pòrta lo cèrcle que i son pendoladas las jòias (los prèmis) de balhar als venceires d'una competicion (lucha, justa / targa...)
galhardet, -a (adj.) : que se pòrta plan ; pro galhard, -a.
Lo Galibèrt se sabíá téner galhardet.
galhardiá / galhardariá : bona santat ; franc parlar ; ventre gròs ; vigor ; drudariá ; drudor la las plantas.

galhat, -ada : fecondat, -ada (uòu, galina...); qu'a vairat / de color vairada / de doas colors / calholat, -ada.
Totes los uòus foguèron pas galhats.
Buòu galhat, vaca galhada : b. calhòl, v. calhòla.
galhego (del cast. *gallego*) : paucval ; passapaís ; estrangier.
galhejar (v. intr.) : se quilhar coma un gal ; se vantar / se conflar / far lo conflèta.
Quita pas de galhejar ; tanben, lo sonan Conflèta.
galhet, -a : golafre, -a / golardut, -uda / golut, -uda.
galheta / galhetas : v. **galha**.
galhièira : mata de botas, de rebrots o d'arbrilhs.
galho (del cast. *gallo*) : dròlle (mainatge)
galhòfa (m. e f.) : persona que manja fòrça e golardament ; belitre ; paucval (m. e f.) ; machaud, -a.
galhofada : repais a se'n far petar la correja.
galhofard, -a : machaud, -a (gròs e gras, gròssa e grassa)
galhòfo (del cast. *gallofo*) (m.) : tufa de barba sus la poncha del menton ; nèci / piòt / bèstia ; malensenhat / lord.
galhòfre : gal gròs.
galhòfre, -a : machaud, -a (gròs e gras, gròssa e grassa)
galhon : gal pichon ; galheta de gal o de pavon ; grelh d'una grana ; esperon de polalha ; claveta ; polelha / cavilha. mena de plantas : (*Lotus corniculatus*) (*Coronilla minima*) ; (*Hippocrepis*)
galhonar (v. intr.) : grelhar ; far de brotas.
galhost / galhostre (m.) / **galhosta / galhostada** (f.) / : galhamassa (mata de brotas, de rebrots o d'arbrilhs)
galician : de Galícia ; lenga romanica parlada en Galícia.
galiassa : galèra gròssa (anciana nau)
galièr : valat d'evacuacion.
galièr, -ièira : pendard, -a / paucval (m. e f.) ; persona que manja bravament e golardament ; que a tròp de jòc ; trufaire, -a ; agradiu, -iva.
Clau galièira : que a tròp de jòc dins la sarralha.
Esclòps galièrs : esclòps tròp larges.
galichon / galuchon : gal pichon ; bernat pescaire.
galifòla : aiganèu ; nèu qu'adoça venguda fangosa.
Galilèa : província del nòrd de Palestina, país de Nòstre Sénher.
Galilèu (1564-1642) : fisician e matematician famós d'Itàlia.
galilèu, -èa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Galilèa ; persona sortida de Galilèa.
Un Galilèu. Una Galilèa.
galimand, -a : pendard, -a ; paucval (m. e f.)
galimènar (se) : doblè de se galimènar.
galina : feme del gal ; nom de mai d'un peis de mar : milan de mar (*Myliobatis aquila*) ; (*Trygon vulgaris*) ; dormilhosa / torpilha (*Narcobatus torpedo*) ; peis volaire (*Exocætus*)
Quand las galinas pissaràn : pas jamai.
galinada / galinassa : femsa de galina.
galinaire, -a : persona que fa venir e que vend de galinas.
galinar (v. tr. e intr.) : floretar ; cortejar ; aver cam de galina.
galinariá : la polalha en general ; aïral que i se fa venir o que i se vend de polalha.
galinàs : jovent que se complai a far lo mainatge.
galinassa / galinada : mèrda de galina.
galinastra : galinèla comuna (*Gallinula chloropus*)
galinastre (m.) : galinèla bèla (*Fulica fusca*)
galinat : pol / gal.
galinèla : galina d'aiga (*Gallinula chloropus*)
galinenca : mena d'oliva.
galinet : pol ; galant ; calinhaire.

galineta : galina jove ; galinèla ; mena de peis de mar ; viravaut ; mena de plantas : (*Podospermum laciniatum*) (*Globugaria Alypum*) ; (*Lonicera caprifolium*)
mena de campairòl : (*Clavaria flava*)

galinièr, -ièira : persona que fa venir e que vend de polalha.
galinièira : airal que la polalha i se retira de nuèch ; airal que la polalha i se fa venir.

galinòla : mena de campairòl (*Clavaria coralloides*)
galindon : tornada / repic / refranh (R. III, 388)
galion : naviri de vela del sègle XV e XVI.
galiòt : galerian.
galiòta : galèra pichona.
galipa (m. e f.) : persona que manja aicisèm e golardament.
« *galipan* » : v. **galapian**.
galís : diagonal ; talús en penda doça.
De galís : de galís en poncha (l.p.) / oblicament.
gallés, -a : persona sortida de Gàllia ; relatiu, -iva a Gàllia ; lenga dels Galleses. *Un Gallés*.
Gàllia : Narbonesa, Aquitània, Lionesa e Belgica
Las Gàllias romanas èran las 4 Gàllias çaisús.
Gàllias del nòrd : Lionesa amb Belgica.
Gàllias del sud : Narbonesa amb Aquitània.
gallican, -a : relatiu, iva al gallicanisme.
gallicanisme : doctrina qu'enforçava las franquesas e la libertat de la Glèisa catolica en França al regard de Roma, mas que se voliá pas brica copar de Roma.
gallicisme (del latin *gallicus* / *gallus* (gallés) : idiotisme de la lenga francesa ; tèrme francés, construccion francesa utilizada dins una lenga altra que l'occitan. Per l'occitan, « *gallicisme* » se pòt pas gaire justificar, que las Gàllias meridionalas èran tant o mai gallesas que las del nòrd ; utilizar puslèu « francicisme » (idiotisme o tèrme del francic de Clodovèu / Clovis) e « francisme » (idiotisme o tèrme de la lenga francesa)
« *Tresòr* » en lòc de *tesaur* / *tesaur es un francisme*.
gallinacèu, -èa (adj.) : de la familha de la galina (perditz, catla, faisán, pintarda, piòt)
gallinacèus (m. pl.) : polalha de la familha de la galina.
GALLO- : forma prefixada del latin *Gallus* (Gallés)
galloroman : lenga romana parlada, del s. V al s. IX dins las quatre Gàllias (Narbonesa, Aquitània, Lionesa e Belgica) Èra un enrambolh inextricable d'influéncias lingüísticas, amodat per las abituds articulatòrias de pòbles fòrt diferents. Lo factor pus grand d'unificacion foguèt la difusion del cristianisme del s. II al s. V, que la Glèisa impausèt pertot son latin liturgic que s'escampilhèt pauc a pauc per carrièra e dins d'autres domenís (crompas, vendas, donacions, pelegrinatges...), **que cal pas oblidar que messa, predicacion e catequès èran quotidianas**. Aquel parlar perdurèt 500 ans, abans de se partir, **literàriament**, en doas lengas sòrres : la lenga d'òc e la lenga d'oïl. Una particion dialectala entre lo sud e lo nòrd de las Gàllias existissiá ja (despuèi la grecizacion de la Narbonesa 600 ans abans J.C.), particion confortada per la latinizacion, 118 ans abans J.C., mas los mss. retrobats (ni per las variacions dialectalas) pròvan una intercomprension orala quasi totala, **amens a la glèisa**, dins totas las Gàllias, de mercé lo latin liturgic, **lo meteis pertot**. La pròva pus brava se tròba dins las Litánias carolinias.
Véser p.p. 580 - 587 - 588 - 613 + 613 + 614.
galobet : flauta provençal de tres traucs.
galòcha : mena d'esclòp bas o d'esclòp montat. (L. 201)
galochièr, -ièira : persona que fa o vend de galòchas.

galòi, -a : joial, -a ; joiós, -a / alegre, -a.
galòia : bona umor.
« *galompejar* » : barbarisme per « galopar » v. (R. III, 420)
galon : teissut de coton, de lana, de fil d'aur o d'argent per adornar un vestit.
galonar (v. tr.) : adornar amb de galon.
galonat, -ada : soldat, -ada qu'a de galons.
galonièr, -ièira : persona que fa o vend de galon.
galòp : progression pus rapida e a sauts d'un quadrupède.
Venguèron a galòp : ... de galòps (L. 201)
Als quatre galòps : a grand galòp. (R. III, 420)
galopada : escorsa a galòp / escorsa de galòps.
A la galopada : de galòps / al brutle / a la buta-buta.
galopar (v. intr. e tr.) : se desplaçar a galòp / de galòps ; acotir (persègre) quicòm o q.q. *Galopar una lèbre*.
galopar (se) : s'acotir (se persègre) a galòp. (L. 201) - (R. III, 420)
Quitan pas de galopar !
galup : mena de nau pichona.
galupa : nau de ponde planièr utilizada per cargar.
galuran / galurenc, -a : joial, -a.
galustre : doblèt de galastre.
galutre, -a : persona que manja bravament e golardament.
galvanic, -a : relatiu, -iva a un corrent electric.
galvanicament : de mercé lo galvanisme.
galvanisme : accion d'un corrent electric continu sul suls organs vivents.
galvanizacion : accion o resulta de galvanizar.
galvanizar (v. tr.) : recobrir lo fèrre d'una pellicula de zinc ; sometre un animal viu o mòrt a l'accion d'un corrent electric ; descadenar (s.f.) q.q. per un momenton.
GALVANO- : forma prefixada dels mots galvanic e galvanisme.
galvanocautèri (m.) : cautèri que son incandescéncia ven d'un corrent electric continu de bassa tension e de fòrta intensitat.
galvanoelectric, -a : qualitat d'un corrent galvanic e dels fenomèns amodats per el.
galvanofaradizacion : aplicacion simultanèa de corrents continús e de corrents d'induccion.
galvanograf : galvanomètre que pòt enregistrar.
galvanografia : galvanotipia. v. pus bas.
galvanolisi (f.) : electrolisi (f.)
galvanomètre : instrument per mesurar l'intensitat d'un corrent electric feble.
galvanometric, -a : relatiu, -iva a un galvanomètre.
galvanoplastia : art de recobrir un còrs solid d'una pellicula metallica, de mercé un corrent electric.
galvanoplastic, -a : relatiu, -iva a la galvanoplastia.
galvanopuntura : electropuntura.
galvanoscòpi (m.) : aparelh per dessobtar un corrent electric, sens lo mesurar.
galvanostegia : proteccion d'un metal alterabla per una pellicula electroica d'un metal inalterable.
galvanoterapia : utilizacion terapeutica de corrents continús de bassa tension.
galvanotipe : clichat obtengut per galvanotipia.
galvanotipia : engravadura que se fa pel biais d'un banh electroic.
galvanotropisme : reaccion d'un animal a un corrent electric.
galzèbre (m. pej.) : serviciala qu'a pas la lenga a la pòcha ; femna laida e bocharda ; femnarassa.
Es pas una femna, qu'es un galzèbre !

galzebràs : pejoratiu de galzèbre.
Aquel galzebràs de femna : aquela femnarassa.

-GAM : forma sufixada del grèc *gamòs* (union)
v. **monogam - poligam**.

gama : tumor del còl de las fedas entremièg barbòt e aureshas ; poidura ; gamadura v. pus luènh.

gamacha : barquet de maçon o de platrièr ; baiard.

gamada : cap negra (f.) / boscarla carbonièira :
(Motacilla atricapilla) ; *(Sylvia melanocephala)*

gamadiu, -iva : que far perir las fedas. *Èrba gamadiva*.

gamadura : gama de las fedas ; anequeliment (alteracion grèva de la nutricion deguda a una afeccion constitucionala cronica) ; poidura / distomatòsi.

gamalha (subs. collectiu pej.) : totas las menas de gama, de gamadura.

gamar (v. tr.) : gastar / far perir ; far venir rauc, -a.

gamar (se) : se trapar la gamadura ; venir rauc, -a.

gamarra : èrha (mala umor)

gamarrós, -osa : ernhós, -osa (de mala umor)

gamàs : mata de brotas d'arbres.

gamassa : blaca / blaquièira ; mata de brotas d'arbre.

gamassada : mata de brotas d'arbre.

gamat, -ada : rauc, -a ; que a perit.
Feda gamada. Froment gamat.

gamata : nauquet de polalha.

gamatada : contengut d'una gamata.

gamatar (v. tr.) : tròp emplenar ; farcir.

gamaton : gamata pichona ; aucèl de maçon.
« *gambada* » e derivats (fr.) : v. **cambada**.

gambe : garrèl, -a (persona que far tres quatre (l.p.))

gambèl, -a / gambèrle, -a : qu'a una camba tòrta ; garrèl, -a ; reguèrgue, -a / ernhós, -osa / tissós, -osa.

gambejar / gamberlejar (v. intr.) : garrelejar / far tres quatre (l.p.)

gambi, gàmbia (adj.) : qu'a las cambas tòrtas e que se tòcan als genolhs.

gambi, gàmbia (subs.) : garrèl, -a.
« *gambiar* » : v. **cambiar**.

gambilhar (v. intr.) : gambejar / garrelejar.

gambol : calorassa umida. (Albigés, Roergue, Carcin)

gambolenc, -a / gambolent, -a : auratjós, -osa.
Temps gambolenc : temps a l'auratge.

gamèla (de l'it. *gamella*) : recipient de soldat per se carregar lo manjar.

gamenha : mena d'aucèl (*Turdus iliacus*)

gamet (m.) : cellula reproductritz mascle o feme que son nucli a pas qu'un sol cromosòma e que s'unís al gamet de sèxe opausat per donar un uòu ; mena de rasim blanc aboriu.
Gamet mascle : espermatozoïde. *Gamet feme* : ovul.
Planta de gamet, que ne seràs content.

GAMETO- : forma prefixada del grèc *gamòs* (union)

gametocida (adj. inv.) : qualitat de çò que tua los gamets infestats.

gametocit (m.) : caduna de las cellulas que i se forman los gamets per gametogenèsi.

gametogenèsi (f.) : formacion de gamets.

gametofit : organisme vegetal que fa de gamets.

gametofitic, -a : relatiu, -iva a un gametofit.

gametogamia : reproduccion sexualas per gamets.

gametospòra (f.) : cellula que resulta de la fusion de dos gamets.

-GAMIA : forma sufixada del grèc *gamòs* (maridatge)
v. **endogamia - monogamia**.

-GAMIC : forma sufixada del grèc *gamòs* (maridatge)
v. **endogamic - monogamic**.

gamma : seria de nòtas musicalas ; seria en general.
Montar la gamma. Far de gammas.
Una gamma de colors. Una gamma de possibilitats.

gammà (el.) : letra tresena de l'alfabet grèc.

gammà (rais) : radiacions emesas per de substàncias radioactivas, analògas als rais X, mas plan pus fòrtas.

gammacisme : dificultat o impossibilitat de prononciar la letra g.

gammaglobulina : proteïna del plasmà sanguin.

gammagrafia : procediment d'estudi o d'anàlisi de l'estructura interna de substàncias opacas, pel biais dels rais gammà.

gammamètre : aparelh per detectar los rais gammà.

gammât, -ada : qu'a la forma de la letra grèga *gammâ* capitala.
La crotz gammada.

gammaterapia : terapia pel *curium* (lat.) o pel radi.

GAMO- : forma prefixada del grèc *gamòs* (union)

gamofobia : crenta morbosa del maridatge.

gamon (plt.) : bolhon blanc (*Verbascum Thapsus*)

gamopetal, -a : qualitat d'una flor dels petals soudats.

gamosepal, -a : qualitat d'una flor dels sepals mai o mens soudats.

gamulha : doblat de gamalha.

gana : fendilha ; fenda ; fendascla ; desir ; enveja ; talent / fam.
De ganas : de bon còr.

ganacha : cais inferior del caval ; persona bèstia ; maissa (cais) en general.
Ai bona ganacha : ai bon apêtis.

ganacha / garnacha : rauba de lana ; cotilhon.

ganachon : levita de femna ; desabilhat del matin.

ganarra : embriaguesa / bandada.

ganassa : garganta del pòrc ; perruca mal penchenada.

ganche / gancho : pèrga de marinièr ; cròc en general ; pal de carreta ; mena d'aucèl (*Mergus morganser*)

ganchet : cròc per estacar los filats de pesca.

gancilhar (v. tr. e intr.) : remenar un liquid ; trantalhar / trantolejar / trampelar.

gancilhar (se) : se remenar ; se bolegar.

ganda : valat ; besala d'evacuacion.

ganda : vagabondatge.

gandalh : passapaís / rodair ; paucval ; fug-òbra.

gandalha : filha fenestrièira ; femna gorrina.

gandalhar (v. intr.) : passar país / rodar ; landrinar / flandrinar.

gandalhejar (v. intr.) : frequentatiu de gandalhar ; dire de paraulas calhòlas.

gandalisa : vagabondatge.

gandard, -a : paucval (m. e f.)

gandelh (m.) : femna malabilhadassa ; femna bocharda.

gandelh, -a : garrèl, -a.

gandesada : badinada / farsejada.

gandida : abric ; retira.

gandilh : gòt (gobelet) de fèrre blanc.

gandilha : farsejada / badinada.

gandilhar (se) : s'engulhar endacòm furtivament ; s'esquivar a l'amagat ; esquivar un còp.

gandiment : accion de s'esquivar, de se metre a l'abric.

gandir (v. tr. e intr.) : servir / conservar ; metre a l'abric ; aparar ; salvar ; reclamar / rengar ; arribar a.

gandir (se) : s'esquivar ; se reclamar / se rengar ; s'encaminar ; arribar endacòm.

gandòla : taça de fust d'autres còps, fòrt larga ; taça de terralha de doas aurelhas ; recipient pel lach ; regòla de carrièira.
Las aigas de pluèja rajan dins las gandòlas.

gandolejar (v. intr.) : pintonejar.

gandon, -a : polisson, -a.

gandonejaire, -a : vagabond, -a.

gandonejar (v. intr.) : vagabondar.

gandorà (de l'arab *qandur*) : vestit de lana, de coton o de seda, sens margas, portat jol burnós, en Orient e en Africa.

gandré (adv.) : pro / fòrça. *Gandré d'annadas abans.*
Es gandré luènh, i seretz pas abans la nuèch.

ganèl, -a (adj. e subs.) : coquinàs, -assa / pistolet (m. e f.) trufaire, -a ; traite, -a.
Bogre de ganèl ! : bogre de pistolet !

ganèl (subs.) : trencador de rabassièr ; pestèl de sarralha ; eissement culhit amb sos rasims ; gargamèla.

ganèla : toat (aquiaducte sosterranh)
La ganèla s'es engorgada, que i a d'aiga pertot.

ganelar (v. tr.) : enganar q.q. ; se trufar de q.q.

ganelejada : engana ; trufariá.

ganelejar : frequentatiu de ganelar.

ganelós, -osa : trufandièr, -ièira.

« *gang* » (angl.) : còla (banda) organizada de malfaitors (bandits)

« *gangster* » (angl.) : malfaitor / bandit / malfeta (m. e f. l.p.)

« *gangsterisme* » (angl.) : banditisme.

ganga : bona fortuna / bonastre ; bonaür / bonur.
Èsser a gangas : èsser a son afar / èsser a nòças.

ganga (de l'al. *Gang*, al sens de « veta » d'unes mots compausats alemands) : matèria sens valor qu'enròda un mineral, una pèira preciosa, dins lor veta naturala.

gangalh : paramoscas sul cap de buòus o de vacas al jo.

gangalha : anèla, tufa o trena de pel ; borrih de lana o de coton ; braçat de palha o de fen ; festucs carrejats per las aigas.
Gangalha de pel : anèla de pel.

gangalhar (v. intr.) : far un bruch de notz bufèca.

gangalhon : començon de cabdèl de fial (fil)

gangassa : brandida / saquejal / secossa ; brandada de merlussa.

gangassar (v. tr. e intr.) : corroçar ; malmenar ; brandir / saquejar ; juntar pas coma cal (aver de jòc)

gangassada : augmentatiu de gangassa.

gangassaire, -a : persona que brandís, que saqueja.

gangasset, -a : persona que quita pas de remenar lo cap.

gangliòma (m.) : tumor d'un ganglion.

ganglion : doblèt scientific de galha (bosena / grossor, redonda o fusifòrma sus un vaissèl limfatic o sus d'unes nèrvis)

GANGLION- : forma prefixada del grèc *gaglion* (tumor)

ganglionar, -a : relatiu, -iva a un ganglion.

ganglioniti (f.) : inflamacion d'un ganglion nerviós.

gangolh : espètal (l.p.) de rire.

gangolha / gangolhon : esquilon.

gangolhar (v. intr.) : espètar de rire.

gangolhon : esquilon.

gangrena / cangrena : putrefaccion (R. IV, 587) d'una partida del còrs ; corrupcion moralà.
Gangrena d'una camba. Gangrena d'una societat.

gangrenar (v. tr.) : apoiridir / corrompre.

gangrenar (se) : s'apoiridir / se corrompre.

gangrenós, -osa : que patís de la gangrena.

ganguejar : doblèt de ganguelar.

ganguelar (v. intr.) : piulejar (quitar pas de piular coma o fan los poletons) ; quitar pas de parlar d'una votz piulaira.

ganguì : filat de pesca que l'òm rebala dins l'aiga ; nau que rebala aquel filat.

ganguilha : ganguì pichonèl.

ganguièr, -ièira (adj.) : laid, -a ; bochard, -a ; vilan, -a.

ganguièr, -ièira (subs.) : carnsaladièr, -ièira.

ganh / ganha / gasanh / gasanha : çò ganhat.

ganha : maura / truèja / pòrca.

ganhable, -a : que pòt èsser ganhat, -a.

ganhaire, -a / ganhador, -airitz : persona que ganha.

ganhar / gasanhar (v. tr. e intr.) : obténer ; obténer una recompensa coma resulta d'un esfòrc, d'un trabalh... ; obténer la victòria dins una competicion ; obténer un avantatge ; arribar a un airal previst ; s'espandir ; s'engraissar ; se melhorar.
Ganhar l'afeccion de q.q. Ganhar gròs.
Ganhar una batalha. Se ganhar la vida.
Ganhar la vila : arribar a la vila.
Ganhar de terren. Ganhar de temps.
Se ganhar sa crosta : se ganhar sas trempas (l.p.)
La gangrena li a ganhada tota la cuèissa.
Fasèm pas en ganhant : venèm traces de mai en mai.
Aquel vedèl a plan ganhat : s'es plan engraiçat.
Son estil a ganhat en concision e en rigor.

ganhatge : accion de ganhar ; bòria, domeni agricòla.

ganhant, -a : persona que ganha (t.a.)

ganheta : bona fortuna.

ganhiu, -iva : que rapòrta ; de brave rapòrt.

ganhon : porcelon.

ganic : gemèc.

ganidar (v. intr.) : sinholar (cans) ; gemegar (personas)

ganitèl : laringe (f.) / gargamèla.

ganitòrta : còltòrc (mena d'aucèl) (*Iynx torquilla*)

ganiva : cotèl sangnador ; cotèla de boquièr.
Un sangnaire (un maselièr) sangna amb una ganiva.

ganivet : cotelon ; lanceta de cirurgian.
Un sanaire sana amb un ganivet.

ganiveta : cotèla pichona de cosina.

ganivetada : còp de cotèl.

ganjòl, -a : de Gange, vila de Gard (Occitània)

gansa : nos en forma d'anèla ; anèla de cròc ; nos de riban ; cordura d'arrèst ; aurelha d'ola, de topin... ; sèxe femenin.
Far una gansa a un correjon.
Las gansas de l'ola.

gansar (v. tr.) : nosar en forma d'anèla ; far una cordura d'arrèst.

ganseta : gansa pichona ; començon o fin de cordatge ; malha granda de començament de filet.

gansòla : bata d'esclòp ; bridola ; correja.

gansolar (v. tr.) : batar los esclòps.

gant : revestiment que cobrís lo ponhet e la man, e que compòrta un estug per cada det.
Anar coma un gant : anar fòrt plan.
Getar lo gant a q.q. : desfisar q.q.
Relevar lo gant : relevar un desfís.
Prene de gants per... : se mesfisar per...
Sople coma un gant : de bona composicion.

gant de Nòstra Dòna (plt.) : (*Digitalis purpurea*)

ganta : auca salvatja ; cigonha ; femna gorrina ; plantas : (*Primula vulgaris*) ; (*Narcissus silvestris*)

gantar (v. tr.): cobrir amb un gant ; agantar / gafar / trapar ;
gantariá : fabrica de gants.
gantàs : aucassa salvatja ; prostituïda.
gantelet : mena de planta : (*Campanula trachelium*)
gant de metal.
gantièr, -ièira : persona que fabrica o vend de gants.
gantilha : mena de baudufa.
gapan : *compost* (angl.): tèrra mesclada amb de residús organics.
gape, -a : mofle, -a / plan levat, -ada (pan, torta) ; qu'es pas tassat, -ada (nèu) ; mòble, -a (sòl, tèrra) v. **galgue**.
gapir (v. intr.): estanhar / chorror / se confir.
gapilhon : èrba del parpalhòl (mena de jonc) (*Juncus*)
gara (plt.): (*Tribulus terrestris*)
gara : estacion granda de camin de fèrre.
gara : maissa / cais ; maissa conflada per una esquinanciá ; gauta de pòrc.
gara / gara-aicí / gara-aquí ! : mesfisa-te !
garaba : acina (frucha de l'acinièr, de l'albespin)
garach / garait / garag (R. III, 423) : laurada en repaus ; l'entremièg de dos selhons (regas) de laurada.
garachar / garaitar (v. tr.): laurar un garach.
garachet / garachon : laurada pichona en repaus.
gara-davant ! : mesfisa-te ! ; mesfiszat-vos !
garafa (f.) : boton floral del giroflièr. v. **carafèl**.
garafat : aplech de menusièr o de tonelièr.
gara-aicí / gara-aquí : v. **gara**.
garajòl : canèl / canèla.
garamacha : v. **garr**.
garança (plt.): roja. (*Rubia tinctorum*)
garançar (v. tr.): tintar amb de garança.
garancièira : campat de garança.
garanhon : ase entièr ; caval entièr ; verd galant.
garanhièr (plt.): violièr. **Garanhièr fèr** (plt.): jaunèla.
« *garantir* » e derivats (fr.): v. **garentir**.
garar (v. tr.): agachar ; espisar ; reclamar / retirar ; enlevar ; metre de costat.
garar (se) : se tirar de pels passes ; se reclamar endacòm ; se gandar. *Gara-te d'aquí* : tira-te d'aquí !
garas : escròlas (tumor tuberculosa entremièg aurelha e còl)
garatge : airal per reclamar una o mai d'una veitura.
garatgista (m. e f.): persona que ten un garatge.
garatz-aicí / garatz-aquí ! : mesfiszat-vos !
garauba / garaula (plt.): (*Vicia orobus*)
garaubatge : legums secs (peses, mongetas, favas)
garaubièr : campat de garaubas o de favas.
garauda / garalda : calcièr (revestiment de lana, de feutre, de cuèr o de tèla que cobris la camba del pè al genolh)
garaupa (plt.): (*Centaurea scabiosa*)
garba : gabèla de palhas d'espigas ligada ; fais.
garbada : montet de garbas ; culhida de garbas.
garbairejar (v. tr.): doblet frequentatiu de garbejar.
garbairon : v. **garbieiron**.
garbam : las garbas en general.
garbarossa : fèsta de las sègas.
garbassa : garba gròssa ligada al ligador ; garric jove.
garbassat : garric jove.
garbeg : carreg de garbas de pels camps fins al sòl.
garbejaire, -a : persona que garbejava.
garbejar (v. intr. arc.): sarrar las garbas (las carrejar fins al sòl)
garbejatge : accion de garbejar.
garbèla / gorbèla : desca / canastèla ; nassa ; vertolh.

garbi : modèl de picapeirièr ; modèl utilizat dins la construccion de naviris o d'unas pèças d'artilhariá ; pagèla (aparelh de verificacion e de mesura) ; auçada o corpulènciá de q.q. (De confondre pas amb **gaubi**)
Veïcul d'un garbi gròs. Persona d'un garbi grand.
garbièr : plonjon (montet redond de garbas en forma de pera)
garbièira : plonjon de forma alongada.
garbieiraire, -a : persona que fasiá garbièrs o garbièiras.
garbieiron : garbièr pichon que se fasiá pel camp.
garbilh : guirguilh / brega / barga / querèla.
garbin : vent del sud-oèst a Montpelhièr.
garbinada : còp de garbin.
garbissa : desquet (desca pichonèla)
garbolh : guirgoste (tropelada en desòrdre) ; tumult ; trebolèri ; sedicion (R. V, 177)
garbolhar (v. intr.): far de çaganh (menar grand bruch)
garbura : sopa de caulet e autres legums, aprestada amb de lard e de confit d'auca o de rit.
« *garbusta* » : v. **garrabusta**.
garç : dròlle ; jovent.
garça : dròlla ; joventa ; filhassa o femnassa.
garçar (v. tr. e intr.): asatar / forrar (lançar / getar amb fòrça) espintar ; s'amusar coma los dròlles.
garcejar (v. intr.): s'amusar coma los jovents ; s'amusar amb las filhas.
garcejariá : folastrejadas tròp ausardas.
garceta : drolleta ; cordèla pichona (mar.)
garçon : dròlle ; emplegat jove ; gafet.
garçona (pej.): dròlla que se compòrta coma un garçon.
garçonalha : los dròlles en general.
garçonàs, garçonassa : pejoratiu de garçon, garçona.
garçonejar (v. intr.): se far dels garçons (en parlant d'una filha)
garçonèl : drollon.
garçonnièira : filha que s'agrada amb los garçons.
garcha : vièlha gòda d'engraissar ; feda bufèca.
gard : pel folet / pelufòls / desni (R. III, 28)
Gard : un dels 32 departaments occitans. v. p. 1053.
garda (m.): persona cargada de gardar un airal public, un establiment, los bens d'una comuna.
garda / gàrdia (f.): accion de gardar ; ensemble de soldats cargats de gardar quicòm o q.q. ; proteccion ; airal per far sentinèla ; airal que comanda una region.
La garda d'un presonièr. La garda republicana.
Prene q.q. jos sa garda. Metre jos la garda de q.q.
Èsser de garda. Montar la garda. Medecin de garda.
garda buòu / pica buòu : mena de berna pescaire que se pausa suls buòus, suls bufles, suls rinoceròsses, suls ipopotams per se noirir de lors parasits.
gardabanc : pèça de fust qu'enfortís los bancs d'una nau.
gardabarrièira (m. e f.): persona que velha sus la manòbra d'una barrièira.
gardabòsc (m. e f.): garda forestièr, gardessa forestièira.
gardabraç (arc.): part de la coirassa que gandissiá l'espátla.
gardacaça (m. e f.): persona que fa la polícia de la caça.
gardacampèstre : messièr (garda municipal)
gardacanal (m. e f.): persona que fa la polícia d'un canal.
gardacendres : barrièira per arrestar las cendres d'un fuòc.
gardaclaus (m. e f.): celairièr, -a (persona que ten las claus)
gardacòrs : parabanda qu'empacha de tombar acapval (dins una fonsa, dins un fonzal...) ; bastengatge (mar.) ; mena de perpunt sarrat a la talha (arc.)

gardacòsta (m. e f.): persona cargada de velhar sus una còsta.
gardadura : agach (pej.)
garda font : mena d'insècte de las patas longas que camina al brutle sus las aigas pasiblas.
gardafanga (m.): virafanga (parafanga al dessús d'una ròda per gandar de la fanga lo veïcul o la persona que mena)
gardafòl (m.): parabanda qu'empacha de tombar.
gardafuòc (m.): parabelugas (grasilhatge fin davant lo fuòc d'una chimenèia)
gardaire, -a : persona que garda quicòm ; pastre, pastra.
gardalach (m.): pèira que passava per servir lo lach a las femnas.
garda l'aiga (f.): domaisèla / pica sèrp (*Libellula*)
gardalinha (m. e f.): persona que velha sus un camin de fèrre.
gardamagasin (m. e f.): persona que velha sus un magasin.
gardamalaut, -a : persona que velha suls malauts per los ajudar.
gardaman (m.): pèça de fust espintada sul canon d'una arma de fuòc e que permet al soldat de portar son arma sens se brutlar.
gardamanjar (m.): encastre enrodat d'un grasilhatge fòrt fin per i servir de mangisca a l'abric de las moscas.
gardamàs (m. e f.): persona que velha sus un domeni rural.
gardament : accion de gardar.
gardamòbles (m.): local especializat per i far un depaus de mòbles momentanèu.
gardan, -a : de bona sèrva (en parlant de la frucha)
gardanenon (m. e f.): persona cargada de velhar sus un nenon mentre que los parents i son pas. (e non pas *baby -sitter*).
gardapesca (m. e f.): persona cargada de la polícia de la pesca.
gardapila (m.): local que i se servava lo blat pas encara ventat.
gardapòrt (m.e f.): persona encargada de la recepcion de la mercandisa (L. 244) dins los pòrts fluvials.
gardar (v. tr. e intr.): velhar sus ... ; far lo pastre ; demorar ; esventar pas ; se'n téner a ; reservar ; empachar...
Gardar las fedas. Gardar lo lièch. Gardar un secret. Gardar l'ostal. Dieu te garde ! Dieu te'n garde! Gardar-me un talhon de pan. Gardar-lo de sortir.
gardar (se) : servir ; s'absténer de. *Garda-te de morir !*
gardarats (un) : disc de tòla engulhat sus las amarras d'un naviri a cai, per empachar los rats de montar a bòrd.
gardarèl, -a : quicòm que pòt èsser servat ; que garda.
gardariá : garda collectiva de mainatjons ; airal que i se fa aquela garda. (neol.)
gardaribièira (m. e f.): persona cargada de la polícia d'una ribièira.
garda riu : mena d'aucèl (*Alcedio hispida*)
gardasagèls (subs. m. o f. singular) : ministre, -a de la Justícia.
gardatemp : relòtge atomic que servís de referéncia per servir l'ora precisa dins lo mond entièr.
gardatge : accion de gardar un tropèl ; fraisses de garda ; pascatge (accion de païsser)
gardatoalha : aplech per pausar plats e botelhas sus la taula.
gardejar (v. tr.): gardar (velhar sus q.q. o sus quicòm)
gardèla : cardonilha (aucèl) (*Acanthis carduelis*)
gardenià (plt.): (*Gardenia jasminoides*)
gardessa : femna del garda comunal ; garda comunal.
gardian, -a : garda, gardessa ; persona que garda de cavals o de braus (taures)
Àngel gardian : àngel tutelar (s.p. e s.f.)
gardiana : fricòt (ragost) de buòu aprestat amb de vin.
Gardiana de lèbre : cibier de lèbre.

gardianat : ofici de gardian.
gardianatge : banlèga de vila.
gardiar (v. tr.): gardar.
gardilh, -a : enfant o filha de garda comunal. (l.p.)
gardiòla : embarcacion a motor ; truca ; bòla (limit)
gardon : pal (tutor)
Gardon : nom de fluvi costier de Gard (Occitània)
gardonada : aigat de Gardon.
gardonar (v. tr.): metre un tutor a.
gardonar (v. intr.): sortir de son lièch (Gardon)
gardonejar (v. intr.): lavar de linge dins Gardon.
gardonenc, -a : relatiu, iva a Gardon.
Gardonencia : la val de Gardon.
« arena » : v. varena (R. III, 437)
garena / garenèira : bòsc de garrics.
garent, -a : persona que garentís (afortís, assolida) quicòm.
Se portar garent de quicòm.
garentida : accion o biais de garantir quicòm.
garentir (v. tr.): respondre de quicòm ; assegurar quicòm o q.q. contra quicòm mai o q.q. mai ; assolidar en general ; metre a l'abric. (R. III, 430)
O vos garentissi. Vos garentissi aquel afar. Seretz garentit contra tot accident.
garentit, -ida : p.p. de garentir.
gargalh : gaule de carreta o de barrica (canèla, enclavièira, mortaisa) ; gargolha de teulada ; gargamèla.
Se levar de gargalh : sortir del gaule ; se desvariar.
Beure a gargalh : beure a la botelha.
Levar de gargalh : desmargar / destrantalhar ; destimborlar.
gargalha : gòrja / gargamèla.
Beure a la gargalha : beure a la botelha.
gargalhada : accion de beure a la botelha ; sason del crivelatge ; crivelum.
gargalhair : rabòt per far los gargalhs (las mortaisas)
gargalhar (v. tr.): far de mortaisas ; brandalhar (bolegar)
gargalhar (se) : se gargarizar.
gargalhariá : balajum ; rèstas ; belaròias.
gargalhejar (v. intr.): gargarizar (far de bruch amb la gargamèla)
gargalheta : gargalhòl d'aucèl.
gargalhòl : gòrja / gargamèla.
A plec de gargalhòl : a fimple de cap / de votz.
gargalin : galés (cant de gal imitat per una galina)
gargamèl : persona que manja aicisèm (bravament / fòrça) persona golarda ; persona bèstia ; cridaire public.
gargamèla : gòrja ; garganta ; esofag.
gargamelar (v. intr.): cridar / bramar / se desgargamelar.
gargamelièr : mena de plantas que lors raïces o lors cambas revèrtan los nosèls de la gargamèla.
gargamelitge : necitge (estat de q.q. de bèstia)
garganèl : gòrja ; gargamèla / garganta ; font.
gargant (adj. e subs. m.): gloton.
garganta : gòrja ; gargamèla ; esofag.
Gargantuà : personatge principal d'un roman de Rabelais.
gargarisme : accion de se gargarisar ; liquid per se gargarisar. (R. III, 432)
gargarisar (se) : se desinfectar la gòrja amb un gargarisme.
gargarisat, -ada : desinfectat, -ada amb un gargarisme.
gargata : gòrja ; part superiora de l'esofag ; faudal de bestial boïn.
Beure a la gargata : beure a la botelha.
Beure a gargatet : beure a la botelha.

gargatar (v. intr.): gargalhejar ; bolir a grands bolhs.
gargatièira : gargamèla.
gargavanh : calòs / calòssa ; estrós / rebrec / degalh / rafatum.
gargavalha : rafatum (ventum / polses) que demorava pel sòl, un còp lo gran batut amassat ; gran plen de granas marridas e pas encara crivelat ; fadessa / besucarieta / menudalha / bagateleta ; cacibralha / racalha ; marmalha.
gargoèla : airal d'una nau que l'aiga i s'amassa.
gargolh : fringadissa / fringolhatge ; gorgolhament.
gargolha : canèl de pèira escalprat (esculptat) que sa boca es pro luènh de la paret, per evacuar las aigas de la teulada d'una catedrala sens far perir la paret ; persona laida. *Las gargolhas d'una catedrala.*
gargolhament : accion de gargolhar.
gargolhar, -a : que gargolha.
gargolhar (v. intr.): fringolhar / grolhar (èsser en grand nombre)
gargolhar (far un bruch intestinal)
gargolhatge : fringolhatge ; gorgolh / gorgolhament.
gargolhós, -osa : fangós, -osa.
gargòta : restaurant marrit.
gargotament : bolison a grands bolhs ; bruch d'aquela bolison.
gargotar (v. intr.): bolir / bolhir a grands bolhs ; barbotar ; fringolhar ; gargolhar v. pus naut.
gargotatge : accion de gargotar.
gargotejar (v. intr.): frequentatiu de gargotar.
gargotier, -ièira : persona que ten una gargòta.
gargotge : bruch ; baralh / sarrabastal / tumult.
garguilh e derivats : v. **guirguilh**.
gari : brava gorjada de liquid ; brave veirat de vin...
gariat : blancbèc / fotriquet (jovenòt novelari e presomtuós)
garibal, -a : joiós, -osa ; escarrabilhat, -ada / aluserpit, -ida / esperdigalhat ; abelugat / afiscalhat, -ada.
garibalda : bolida / bolhida de trufas al lach.
garida : v. **garita**.
garidor : persona que passa per aver un don per garir.
garilhan / gasilhan : toat (aquiaduc sosterranh) ; excavacion per reculir / reculhir las aigas de pluèja.
garilhàs : fangàs (airal bravament fangós)
garimèl, -a : persona granda e escanulida.
gariment : garison.
garinhós, -osa : bochard, -a ; desgostant, -a.
gariòla : cabanon / cabana pichona.
garipa : sosbata d'esclòp facha amb de feutre.
garipon : pelha de proteccion pels talons ; pelha de proteccion per empachar la tèrra d'intrar dins los esclòps.
garir (v. tr. e intr.): assanir quicòm o q.q. ; tornar la santat a ; recobrar la santat ; desenganar / desbarlugar.
garir (se) : s'assanir / tornar san.
garison : resulta de garir.
garisseire, -a : persona que garís quicòm o q.q.
garita : abric per una sentinèla ; verdesca (mena d'abric)
garlambasti : mena de jòc de cartas.
garlanda : cadena de fulhum o de flors en mòde d'adornament ; corona de nòvia ; ala de capèl ; acapta de merlets ; fòratet ; relaiisset de potz.
garlandatge : fustatge / fustam ; massacanat ; coronat.
garlandejar (v. intr.): se desplegar en garlanda ; landrinar / landrinejar / flandrinar.
garlandèu : plaça enrodada d'arcadas ; ensemble d'ostals.

« *garlantièr* » : v. **agalancièr**.
garlapat, -ada : aluserpit, -ida / desgordit, -ida.
« *garlema* » : v. **lagrema**.
garlesca : nom de diferentas menas de peisses de ribièira :
(*Rhodeus amarus*) ; (*Cyprinus alburnus*) ; (*C. phoxinus*)
garlescon : diminutiu de garlesca.
garlon : recipient de mólzer (de fust o de metal)
garlòpa : aplech de menusièr, de fustier, de rodièr...
garlopar (v. tr.): alisar de fust amb la garlòpa.
garna : rama de pin ; agulha de conifèr ; tròç de pera o de poma tressecat.
garnada : fust o fustam de pin.
garnidura : accion o resulta de garnir o de se garnir.
garniment : equipament ; mòbles ; aprestatge de cosinar.
garnir (v. tr. e intr.): equipar ; moblar ; aprestar ; adornar.
garnir (se) : s'equipar ; se moblar ; s'aprestar / se vestir.
garnison : ensemble de soldats qu'ocupan una plaça fòrta per la defendre ; equipament. (R. III, 434)
garnissari : forron (mena d'uissier d'autres còps)
garnisseire, -a : persona que garnís (t.a. çaisús)
garnitura : v. **garnidura**.
garòfle (plt.) : ulhet (plt) (*Caryophyllus*)
« *garoflet* » (plt.) : ulhet fèr / ulhet salvatge.
garòi, -a : estropiat, -ada ; paralitic, a (R. IV, 426)
garolh : tautàs / fangàs / gaulhàs / boldràs / lodràs.
garolha : fons de nau que l'aiga i s'amassa ; femna bocharda.
garolhar (v. intr.): gargolhar ; fringolhar dins l'aiga.
garolhàs : augmentatiu de garolh.
garolhon : sompet (pichona laca d'aiga)
garon (plt.) : trentanèl / trentanèla (*Daphne gnidium*)
Garona : nom de fluvi d'Occitània.
Garona-Nauta : departament occitan. v. p. 1053.
garonada : aigat de Garona.
garonenc, -a : relatiu, -iva a Garona.
garopa : mena d'arbrilh (*Cneorum tricocum*)
garòspa : pèl ; envolopa ; sòbras (rèstas) de legums mesas en purèia.
« *garota* » : v. **gairota**.
garpi : rapuga de rasim desgrunat.
garra : camba (partida del membre inferior que va del genolh al pè) ; pèrna / nogalhon (pèrna de nose) ; margue de flagèl.
Ai bona garra : ai bona camba.
garra / garraussa : airal peirós.
« *garrabièr* » e derivats : v. **garravièr**.
« *garrabusta* » e derivats : v. **garravusta**.
garracort, -a : cambacort, -a (persona de las cambas cortas)
garrafa : recipient per metre d'aiga sus la taula del repais.
garrafada : contengut d'una garrafa.
garrafon : garrafa pichona.
garralong, -a : cambalong, -a (persona de las cambas longas)
garramachar (se) : se cargar de garramachas.
garramachas : garaudas. v. **garauda**.
garramachat, -ada : que s'es cargadas de garramachas.
garramanha : marrana / epidemia.
« *garrampa* » : v. **rampa**.
garranhon : paur / espaventat.
garraprim, -a : cambasec, -a. *Un magre garraprim*.
garrassejar (v. intr.): bolegar las cambas.
garratibar (se) : s'engraunhar.
garrau (plt.) : muguet (*Convallaria maialis*)
garrava : gratacuol (frucha del garravièr)

garravelut, -uda : rascanhut, -uda / rabotós, -osa.
garravièr (plt.) : agalencièr (*Rosa moschata*); (*R. gallica*) (*R. sempervirens*); (*R. arvensis*); (*R. stylosa*); (*R. sicula*) (*R. cinnamomea*); (*R. pimpinelli folia*); (*R. alpina*) (*R. Jundzilli*); (*R. Serafini*); (*R. agrestis*)...
 filha fenestrièira; femna grossièira e brutalassa.
garravusta : panièr de vim e de garravièr que los colombs i anisan; cledís per i far secar la frucha; peissum menut.
garravustar (v. intr.) : trabalhar lo garravièr per ne far los costons d'un panièr.
garre, -a : grisós, -osa; bigarrat, -ada; bochard, -a.
garrèl, -a : de travèrs; qu'a una camba de travèrs; qu'a una camba pus corta que l'autra.
Una grafia garrèla. Un rasonament garrèl.
Un compte garrèl. Una persona garrèla.
garrelejadis : biais de caminar de q.q. de garrèl.
garrelejar (v. intr.) : caminar amb una camba garrèla.
garrelesta : los garrèls en general; claudicacion (R. II, 412)
garri : rat en general.
garribabau : jòc de mainatges qu'enlusèrnan los autres amb un miralh que lor remanda la lutz del solelh.
garri d'aiga : (*Mus amphibius*)
garri de campanha : mamifèr insectivòr (*Sorex vulgaris*)
garri de la coa ramada : greule (*Myoxus glis*)
garri de pels camps : (*Mus campestris*)
garri dormilhós : rat dormeire.
garri d'òrt : greule gris.
garri greule : garri de la coa ramada v. pus naut.
garri negre : mena de peis de mar (*Motella fusca*)
garri teulissièr : gròs rat de teulada.
garri tigre : mena de peis de mar (*Motella vulgaris*)
garric : aglandièr; agaus; casse; rore / roire / rove... (*Quercus coccifera*); (*Q. Ilex*); (*Q. Suber*); (*Q. cerris*) (*Q. tosa*); (*Q. pubescens*); (*Q. sessili flora*) (*Q. pedunculata*)...
garriga : landa que i creisson de garrosta (garrics nans)
garrigada : cassanada (brota de garric)
garrigal : mata de garrics.
garrigat : garric nan (*Quercus coccifera*)
garrigatge : tèrra de garriga.
garrigaud, -a (adj. e subs.) : salvatge, -ja; que viu dins una garriga.
garrigòl : garric jove.
garrigon / garrigòt : garriga pichona.
garrigós, -osa : que i creisson de garrigats.
garrigueta : garriga pichona.
garrissa : garric / cassanh / casse.
garrissada / garrissal : garriga.
garrissòl / garrissòla : garric jove.
garrofa (plt.) : veça (*Vicia varia*); (*Vicia sativa*)...
garrofal / garrofar : campat de veças.
garrofets : veças.
garrolha : garric nan (*Quercus coccifera*)
 blaca e autras brotas que creisson dins la garriga.
garrolha : brega / guirguilh; querèla; disputa.
garrolhada : mata de garrolha, de moges, de boissonalha...
garrolhaire, -a : boscatièr, -ièira que fasiá de lenha pels fornièrs; cèrca-bregas (adj. m. e f.)
garrolhar (v. intr.) : copar de lenha pels fornièrs; far de faisses (gavèls / fagòts) de garrigats.
garrolhar (se) : se carpinhar; se querelar; se lanhar (se plànger)

garrolhàs / garrolhat : mata de garrics.
garron : garra de pòrc, de vedèl, de moton...; esperon de gal; còl del pè; mascle de la perditz; onclon; grelh.
Garron als favons : garra de pòrc e mongilhs-ris.
Coa pels garrons : coa entrecambas.
garronar (v. intr.) : grelhar.
garronièr, -ièira (adj. e subs.) : gambi, gàmbia (qu'a las cambastòrtas e que se tòcan als genolhs); femnassièr; femna gorrina.
garronièira : partida del fustam que los cabirons i s'apèvan dessus.
garrossa (adj. m. e f.) : garrèl, -a (pej.)
garrossa : garriga; artalàs (plt.) (*Ulex europæus*)
garrosta (plt.) : veça (*Vicia varia*); (*Vicia sativa*)
garrosta : garriga de garrics nans.
garròt : mena d'arcbaleta; garròt de caval (L. 204) bilhador / baudorn / tortoira (bilhòt passat dins una còrda per la tibar en la torcent); bendatge sus un membre per arrestar un flux de sang; colar de fèrre que se podiá juntar a volontat per far morir un condemnat; bombardar / petarra / petabalas (canonièira de sambuc que los dròlles utilizan per lançar de balas de papièr molhat o per far gisclar d'aiga suls autres)
garrotar (v. tr.) : bilhar / tortoïrar / arrestar.
garrotièr : sambuc (*Sambucus nigra*); (*S. racemosa*)
 bombardar de sambuc.
garrotièira : cambaliga (aplech per empachar los debasses de davalar al fons de las cambas)
garrús : avaus (*Quercus coccifera*)
garrussièira : garriga cobèrta de garrusses.
garrut, -uda : vigorós, -osa.
gas : emanacion naturala o artificiala que sa propietat principal es d'ocupar tot l'espaci ont se tròba.
gasa : estòfa leugièira e transparenta per far de bendatges.
gasar (v. tr. e intr.) : travèrsar un riu a pè; refrescar la bugada; passejar un caval dins l'aiga; prene un banh.
gasaire, -a : persona que travèrsa un riu a pè.
gasalh : babilh; cascalh; bresilh / bresilhadís.
gasalha : bresilh / bresilhadís.
gasalha : arrendament (contracte) a mièjas; bestial d'una bòria; mainatges d'un ostal. *A gasalha* : a mièjas.
A la gasalha : a l'azard.
gasalhadís : bresilhadís (bruch agradiu que fa un nenon que vòl parlar mas que n'es pas encara capable); cascalh (bruch agradiu de l'aiga viva)
gasalhaire, -a : babilhaire, -a (nenon que gasalha, que bresilha)
gasalhament : gasalhadís / bresilhadís.
gasalhan / gasalièr : boriaire a mièjas.
gasalhar (v. intr.) : emetre un gasalhadís v. pus naut.
gasalhejar (v. intr.) : començar de gasalhar; quitar pas de gasalhar.
gasanh / gasanha : ganh / ganha (çò que l'òm ganha)
gasanhan / gasanhaire : lauraire pel compte d'un autre.
gasanhar (v. tr.) : laurar.
gasanhar (v. intr.) : laurar per q.q. contra un ganh convengut; se ganhar la vida peniblement.
gasar (v. tr.) : passar a pè l'aiga d'un riu; brandir la bugada dins l'aiga d'un riu; passejar un caval dins l'aiga d'un riu; flambuscar una estòfa per la netejar de fils (fials) reguèrgues; intoxicar amb de gases de guèrra; cobrir amb de gasa.
gasar (se) : se banhar dins un riu.

gasardon : guerdon (recompensa) ; locacion ; salari.

gasardonar (v. tr.) : guerdonar (recompensar)

gasarilha : esclapon (riban de fust fach per un rabòt) ;
collacion (R. II, 14) a l'ocasion de batejalhas.

gascaria(f.) : frau / frachiva. (Del gallés *GASCARIA*, frachiva)

Gascariá (la) : la bò

gat sause (plt.): (Salix caprea)

gata: nauc / barquet; gauda; coscolha de legum.
Plòu a gatas: plòu aicisèm (fòrça / bravament)

gatada: contengut d'una gata; emperau v. aquel mot.

gatamiaula / gatasuau: v. **catamiaula**.

gatamina: canilha.

gatar (v. tr.): descoscolhar de legums (peses, mongetas, favas...)

gatassa: trufariá / escarni.

gateta: careça amistosa o amorosa; cossergue.

gatèu: tèrme generic per tota mena de pastissariá.
v. *gastal e gastèl* (R. III, 439 - L. 204)

gatge: causa balhada a q.q. coma garentida del pagament, d'un deute, del compliment d'una obligacion; pròva / testimoniatge.
Metre sos brillhants en gatge.
Gatge d'amistat. Prestar sus gatge.

gatifèl (plt.): (Plumbago europaea)

gatilh: cossergue. v. **cossergues**

gatilhar (v. tr.): cosserguejar (far de cossergues)

gatilhon: brota menuda de planta.

gatilhós, -osa: cossergós, -osa (que crenca los cossergues) qu'es bravament susceptible, -a.

gatimèlas / catimèlas: careças amorosas.

gatjar (v. tr.): garentir per gatge; jogar (far una escomesa)
Gatgi que vòl plòure: te jògui que vòl plòure.

gaton: nauquet; barquet

gatonat: contengut d'un gaton.

gatossa: mena de peis (Scyllium catulus)

gatulhar (v. tr.): doblat de catulhar (destrantalhar / afrabar / arroinar), o de gatilhar (far de cossergues)

gaubejaire, -a: que maneja, qu'utiliza quicòm.

gaubejar (v. tr.): plan manejar; plan utilizar; arrenegar abilament; sonhar un malaut.

gaubejar (se): se despensar pas mai que çò que cal.

gaubejatge: accion de gaubejar (t. a. çaisús)

Gaubèrt: nom e prenom.

gaubi / gaube: aisença naturala; adreça; aptitud; abilesa; biais; enveja; fòrça; coratge; pan de vestit; còrs de jupa; galbe; còpa / copa de vestit.
Aver de gaubi: aver d'aisença.
Aver bon gaubi: aver bon biais; aver bona mina.
Aver marrit gaubi: èsser maladrech, -a.
Aver pas ges de gaubi: èsser maladrechàs, -assa.
Ai pas lo gaubi de: ai pas lo coratge de.
Dona-te al gaubi: ten-te fièr.
Se donar de gaubi: se donar de mal.

« *gaubi* »: v. **gòbi**.

gàubia: mina (aspècte) *Aver bona gàubia*: aver bona mina.

gaubiar (v. tr.): faïçonar.

gaubiassa: *Balhar la gaubiassa*: contar de proesas.

gaubiós, -osa: graciós, -a; adrech, -a.

gaubir (v. tr.): faïçonar.

Gaucèlm Faidit: trobador lemosin.

Gaucèlm Ramon: trobador biterrés (de Bezièrs)

gaud, -a / gaudi / gaudia: gai, -a; joiós, -a; rusat, -ada;

gauda (plt.): (Ra3 /F2 9.5 Tftea/F1 9.5 Tf-136.3280 TD9 TD -0.139 Tc308auda)

gaulhàs / golhàs / golhat : fangàs / tautàs / lodràs ; boldràs.
gaulhassa : boldràs / baca. v. **baca**.
gaulhassar (se) : s'alacar ; s'alimenar dins un fangàs.
gaulhassejar (se) : frequentatiu de se gaulhassar.
gaulissa : gaula (baston long)
gaunha : gauta (partida de la cara que va de jos l'uèlh al menton) ; partida laterala de la gauta ; glandolas parotidas ; gaurfèlhas de peissum ; morre ; escròlas ; gauta pendent ; cavitat (t. a.) (R. VI, 8)
Gaunha fresca : mina fresca.
Gaunha tòrta : morre de travèrs.
Virar la gaunha : far lo morre.
gaunhada : sofla / emplastre / carpan ; escròlas.
gaunhar (v. intr.) : virar la gaunha / far lo morre.
gaunhàs (m.) : femna laida e bocharda ; fangàs.
gaunhasson (m.) : drolleta laida e bocharda.
gaunhejar (v. intr.) : tòrcer lo morre o los pòts ; moninejar.
gaunheta : gauta pichona ; glandolas de la gargamèla d'anhèl o de vedèl.
gaunhièr, -ièira : que tòrc los pòts o lo morre.
gaunhon : graissalha de las gautas ; fafièr / papach de pola d'Índia ; partida del filet.
gaunhut, -uda : morrut, -uda (que fa lo morre)
gaupa (f.) / **gaupàs** (m.) : prostituïda.
gaure : canal plen d'aiga estadiça.
gaüs : caüs / chòt / duganèl / nuchola.
gaus : pena ; dolor ; pensament.
gaupa : femna gorrina ; prostituïda.
gaupàs (m.) : augmentatiu pejoratiu de gaupa.
gausar e derivats : v. **ausar**.
gausida : cada partida d'una tèrra alternativament somesa a las diferentas culturas pendent tala o tala annada de l'assolament. *Metre en gausida* : assolar.
gausidura : demesiment / deterioracion.
gausiment : plaser sexual ; gausidura. (R. III, 442)
gausir (v. intr. e tr.) : possedir quicòm que balha un avantatge ; tirar un avantatge de quicòm d'autrú ; abenar ; consomar ; se sentir poderós, -a. v. tanben **gaudir**.
gausir (se) : tirar contentament de quicòm / se regaudir.
gausit, -ida : content, -a que jamai.
Gaut Joan Baptista (1819-1891) : autor franco-provençal.
gauta : gaunha ; partida del morre dels animals que va de jos l'uèlh al barbòt ; flanc de montanha ; partida laterala d'una rega de laurada ; penda de talús.
gautabarrat, -ada : sinhocat / bafirat / escotelat, -ada de la cara.
gautalis, -isa : persona qu'a las gautas plan plenas.
gautada : sofla / emplastre ; espessor d'una paret dins l'obertura d'una pòrta o d'una fenèstra.
gautals / gautissons : enfladura del còl entre boca e aurelhas.
gautar (v. tr.) : mandar una sofla, un emplastre, un carpan ; engautar / espatlar un fusil e afustar.
gautarut / gautelut, -uda : qu'a de bravas gautas.
gautas del cuol : patèrnas / tafanari.
gautàs (m.) : brava sofla (brave emplastre)
gautassa : gauta granda.
gautejar (v. tr.) : mandar una sofla (emplastre)
gautejar (se) : se regalar ; s'esperlecar.
gautelut, -uda : doblèt de gautarut, -uda.
gautet : arbre qu'a de brancas pas que d'un costat.
gauteta : gauta pichona.
gautimàs (m.) : brava sofla / emplastre ; gauta granda.

gautimassar (v. tr.) : mandar un emplastre.
gautisson : partida pus salhenta de la gauta, al dejós de l'uèlh.
gautissons (m. pl.) : doblèt de gautals.
gauton : soflet (emplastre pichon) ; jelha / corba de ròda.
gautona : gauta pichona.
gautrilet, -a : mainatge gautut.
gautut, -uda : bufarèl, -a (qu'a de gautas plan plenas)
gavach : òme que manja bravament e golardament ; òme ruste ; òme sortit de la montanha ; blat negre ; parlar estranh.
gavachejar (v. intr.) : mal parlar lo francés.
gavachon : dròlle sortit de la montanha ; menas d'aucèls : sorda pichona (*Scolopax gallinula*)
tordre gavòt (*Turdus iliacus*)
gavada : çò que s'embuca dins un còp.
gavar (v. tr.) : embucar (noirir per fòrça) *Gavar las aucas*.
gavar (se) : s'embucar / manjar fòrça tròp.
gavard : tumor del pè del caval.
gavatge : accion de gavar o de se gavar.
Gavaudan : nom de region d'Occitània.
gave : gaudre (torrent de montanha)
gavèl : fais d'eisgements.
gavèla : sièis o sèt manats de pès de froment, d'òrdi, de civada... del gallés **GABELLA**.
gavelada : ensemble de gavèlas fachas pel segaire ; ensemble de faisses d'eisgements.
gavelaire, -a : persona que fa de gavèlas.
gavelar (v. tr.) : metre en gavèlas.
gavelat : garba de froment, d'òrdi, de civada...
gavelet : pichon fais d'eisgements o d'autres plantas.
gavelièr : montet de gavèlas.
gavelièira : rengada de gavèlas fachas pel segaire.
« *gavenc* » : v. **gaben**.
gaveta : gavina de mar (*Larus canus*)
gavetaire : alcion (aucèl de legenda) ; irondèla de mar.
gavian (aucèl de mar) : gavian gris ; gavina ; irondèla de mar.
gavina : aucèl de mar (*Larus tridactylus*)
gavianòla : mena de gavina (*Larus ridibundus*)
gavieta : irondèla de mar (*Sterna hirundo*)
gavitèl : senhal per guidar los naviris dins un pas dificil ; senhal que marca l'emplaçament dels filats de pesca.
gavòt, -a : persona sortida de las montanhas de Losera.
gavòta : mena de dança.
geina : besonh ; malaise (t. a.) ; torment ; tortura.
geinant, -a : incomodant, -a.
geinar (v. tr.) : incomodar ; tormentar ; torturar.
geinar (se) : s'impasar una geina ; s'entrepachar / se desajudar un a l'autre o los uns als autres.
geis : gip (plastre).
gèissa (plt.) : (*Lathyrus sativus*)
gèissa de prat (plt.) : (*Lathyrus pratensis*)
gèissa salvatja (plt.) : (*Lathyrus tuberosus*)
geissar (v. tr.) : gipar (plastrar).
geissièr, -ièira : gipièr, -ièira (plastrièr, -ièira).
geissièira : peirièira de geis ; fabrica que lo geis i es aprestat.
geissós, -osa : gipós, -osa.
gèl : glaç. *Lo gèl perdura despuèi cinc jorns*.
gelabra : perditz blanca / perditz de nèu.
gelada : resulta d'un gèl.
geladís : sidola (engeladura).

geladís, -issa : que pòt èsser gelat, -ada aisidament.
gelador : airal que i gèla.
geladura : fenda dins una camba d'arbre a causa del gèl ;
fendascla del sòl a causa del gèl ; engeladura.
gelaire, -a : que pòt èsser gelat, -ada aisidament.
gelairon : tròç de glaç ; engeladura / sidola / geladís.
gelant, -a : glacial, -a.
gelar (v. intr. e tr.) : glaçar ; far un freg de can.
gelar (se) : venir freg coma glaç ; venir glaç ; aver freg.
gelarèia : preparacion alimentària obtenguda en fasent
bolir de frucha amb de sucre ; chuc de carn que, refregida,
a presa una consisténcia mòla e elastica ; substància que
conten de gelatina.
Gelarèia d'amoras, d'agressòls, de codonhs...
Lapin en gelarèia. Buòu, vedèl... en gelarèia.
gelat, -ada : freg, -ja coma glaç ; glaçat, -ada.
gelatina : substància que s'obten per l'accion de l'aiga
bolhenta suls tendons, suls òsses, suls ligaments...
gelatinifòrme, -a : que revèrta la gelatina.
gelatinizable, -a : que pòt èsser gelatinizat, -ada.
gelatinizar (v. tr.) : cambiar en gelatina.
gelatinizar (se) : se cambiar en gelatina.
gelatinós, -osa : qu'a la consisténcia de la gelatina.
gèlbe, -a : que se vòl pas laisser tocar ; gratilhós, -osa /
cotigós, -osa ; reguèrgue, -a ; salvatge, -ja / ferotge, -ja.
Feda gèlba : que se vòl pas laisser mólzer.
Gèlbe coma una cabra de sa coeta : gelós...
Gèlbe del seu onor : gelós del seu onor.
Gèli : prenom.
gelibradura : geladura v. pus naut.
gelibrar (v. intr.) : gibrar ; glacinar.
gelibre : gibre ; glaç. v. **gibre**.
gelificacion : accion de gelificar o de se gelificar.
gelificar (v. tr.) : mudar una solucion colloïdala en gelarèia o
en gèl per addicion d'una substància gelificanta.
gelificar (se) : se mudar en gelarèia o en gèl.
gelifraccion : crioclastia.
geliturbacion : crioturbacion.
geliu, -iva : que gèla aisidament. *D'unas plantas son gelivas.*
gelivar (se) : se fendre o se fendasclar a causa del gèl.
En 1956 fôrça arbres se gelivèron.
gelós, -osa (adj. e subs.) : fòrt estacat, -a a quicòm o a q.q. ;
persona portada a la gelosiá. *Gelós de son independéncia.*
Marit gelós. Molhèr gelosa.
gelosament : d'un biaís gelós.
gelosar (v. tr.) : aimar d'un amor exclusiu ; envejar çò que
fan los autres.
gelosar (se) : èsser gelós un de l'autre, los uns dels autres.
gelosetat / gelosiá : amor tròp exclusiu per una persona ;
enveja granda de çò que fa q.q. mai ; zèl grand per çò estimat.
Crebar de gelosiá : èsser bravament gelós.
Gelu Victor (1806-1885) : poèta e cançonier occitan de Marselha.
gelula (med.) : capsula (R. II, 273) gelatinosa que conten
un remèdi o de remèdis.
gema (f.) : pèira preciosa ; pega rosina / peresina ; brota.
(R. III, 453 - L. 206)
gemaire, -a : persona que gema ; planta que gema.
gemar (v. tr.) : adornar amb de gemas ; culhir de pega
rosina ; borronar ; brotar. (R. III, 453)
gemèc : gemiment (planh inarticulat per exprimir dolor o pena)
gemegaire, -a : persona que gemèga.

gemegar (v. intr.) : deslargar (laiszar escapar) de gemècs.
gemeire, -a : persona que gemèga.
gemèl, -a : besson, -a. (R. III, 454 - L. 205)
gemèla : pèça de fust que ne refortís una altra. (t. tecn.) ;
persona granda e linja.
gemelar, -a : relatiu, -iva a de gemèls (bessons)
Emprenhament gemelar. Naissença gemelara.
gemelar (v. tr.) : ajustar una gemèla (t. tecn.) ; assegurar un
mast, una vèrga... amb de gemèlas.
gemelipara : que fa o qu'a faches, -as de bessons o de bessonas.
gemeliparitat : accion o resulta d'esperar o de far de bessons.
gemelitat : estat de bessons o de bessonas.
gemèls (m. plur.) : signe del zodiac.
gemicada : planh / gemèc.
gemicaire, -a : persona portada a se plànher.
Òme gemicaire. Família gemicaire.
gemicar (v. intr.) : gemir / gemegar v. pus naut.
gemifèr, -a : que pòrta de borrons.
gemifòrme, -a : en forma de borron floral ; en forma
de gema ; que revèrta una gema.
gemiment : gemèc v. pus naut.
geminacion : accion o resulta de geminar o d'èsser
geminat ; anomalia de dents embessonadas ;
redoblament, dins l'emission o l'escriptura, d'una
vocala, d'una consonanta, d'una sillaba...
Dins « pòble », geminacion dins l'emission del B.
Dins « immens », la geminacion de la M se tròba
dins l'escriptura coma dins la prononciacion.
Dins « quequejar », geminacion expressiva de « que »
geminar (v. tr.) : gropar dos per dos.
geminat, -ada : embessonat, -ada.
Fuèlhas, arcadas, dents... geminadas.
gemini (m. pl.) : bessons. (R. III, 454)
geminiflòr, -a : qu'a de flors dispasadas doas per doas.
gemipar, -a : que fa de gemas ; que se reproduís per gemas.
gemiparitat : mòde de reproduccion vegetativa d'unes
animals a partir d'una gema.
gemir (v. intr.) : gemegar v. pus naut.
gemissent, -a : que gemís.
GEMO- : forma prefixada del latin *gemma* (gema)
gemològ, -a : especialista (m. e f.) en gemologia.
gemologia : domeni de la mineralogia aplicada a l'estudi
de las gemas e de lor utilizacion coma joièls.
gemoterapia : utilizacion terapeutica de borrons vegetals
fresques.
gen (del grèc *genòs*, origina) : element del cromosòma que
condiciona la transmission e la manifestacion d'un
caractèr ereditari. (e non pas « gèn », v. L. 205)
-GÈN : forma sufixada del grèc *gennan* (engendrar)
v. **endogèn - idrogèn - patogèn**.
Gèna : vila d'Itàlia.
gèna : mena de castanha brava.
gençar (v. intr. e tr.) : gemegar ; gingolar ; cleussar / guelsar ;
balajar ; netejar ; agençar ; adornar ; se trufar de ;
escarnir / criticar ; domdar.
genciana (R. III, 454) : planta (*Gentiana lutea*)
liquor aperitiva facha amb la raïç de la planta.
gendarma (m.) : militar cargat de l'òrdre e de la
seguretad publica.
gendarmariá : casèrna de gendarmes.
gendarmar (se) : protestar ; far pròva d'autoritat.

gendrar (v. intr.): intrar coma gendre dins una familha.
Anèt gendrar a cò dels Valetas.

gendre: filhat / bèlfill. *Sèm tombats sus un gendre mannat.*

GENEA-: forma prefixada del grèc *genòs* (origina)

genealogia: tièira dels ascendents de q.q. o d'una familha.

geneologic, -a: relatiu, -iva a la genealogia.

geneologista (m. e f.): persona especializada en genealogia.

generable, -a: susceptible, -a de generacion. (R. III, 458)

generacion: accion o resulta de generar; ensemble de personas nascudas dins la meteissa passa de temps.

generacional, -a: relatiu, -iva a una generacion.

generador, -airitz (adj. e subs.): que genèra quicòm; qu'es la causa de; maquina, aparelh o dispositiu que transforma quina forma que siá d'energia en energia electrica.
Organs generadors. Fòrça generairitz.
Persona generairitz de desòrdre.
Generador de particulas (electrons, neutrons, protons...)
Generador de vapor. Generador d'electricitat.

general: mena d'oficièr fòrt galonat; superior general d'un òrdre religiós. *Un general de brigada a doas estelas.*
Un general de division n'a tres.
Un general de còrs d'armada n'a quatre.
Un general d'armada n'a cinc.
Lo general dels Jesuïtas.

general, -a: relatiu, -iva a tot l'ensemble d'una organizacion, d'una societat, d'un grop, d'una formacion, d'un document...
Interès general. Conselh general.
Règla generala. Amassada generala.

general (en) (loc. adv.): de costuma; d'un biais general.
Parli pas per tu, que parli en general.

general: femna de general; superiora generala d'unes òrdres religioses: *La maire generala.*

generalament: en general.

generalat: grad o dignitat de general o de generala; durada de la fonccion d'un general o d'una generala.

generalissim: general que comanda totes los autres generals.

generalitat: qualitat de çò general; l'ensemble de; territòri o govèrn de país autonòm.
La generalitat dels òmes. Generalitat de Catalonha.

generalizable, -a: que pòt èsser generalizat, -ada.

generalizacion: accion o resulta de generalizar.

generalizar (v. tr.): tirar de quicòm un principi general.

generalizar (se): venir general (mai o mens comun a totes)

generar (v. tr.): procrear; donar naissença a. (R. III, 458)

generatiu, -iva: qu'a lo poder de generar. (R. III, 458)
Intelligéncia generativa.

generator, -tritz (adj. e subs.): que genèra quicòm.

generic: partida de film, d'emission de television (que i son indicats los noms de l'autor, del productor, dels actors...)

generic, -a: que fa partida del genre; relatiu, -iva al genre.

genericament: d'un biais generic.

generós, -osa: de natura nòbla, liberala, abondosa, qualitosa.
Còr generós. Don generós. Vin generós.

generosament: d'un biais generós.

generositat: qualitat de q.q. de generós; acte generós.

genés, -esa: de la vila de Gèna (Itàlia); relatiu, -iva a G.

genèsi (f.): generacion; començament; creacion. (R. III, 458)
La genèsi d'un libre.

Genèsi (f.): lo primièr libre del Pentateuc de la Bíblia.

-GENÈSI: forma prefixada del grèc *genesis* (generacion)
v. **biogenèsi - filogenèsi.**

genèst / genèsta (plt.): mena d'arbustes espinoses.
Quod a natura est (lat.) *se desraba pas coma genèst.*

genèst de balaja (plt.): (*Genista scoparia*)

genèst rebot (plt.): (*Genista sagittalis*)

genèsta blanquinosa (plt.): (*Genista candicans*)

genèsta cava (plt.): genèsta d'Espanha (*Genista hispanica*)

genèsta fèra (plt.): (*Coronilla juncea*); (*Cytisus sessilifolius*)

genèsta ponchuda (plt.): (*Genista scorpius*)

genestada (f.) / **genestar** (m.): barta (airal cobèrt de genèstes)

genestèla: mata de genèstes.

genestet / geneston / genestròl (plt.): genèst pichon.
(*Genista tinctoria*)

genestièira (f.) / **genestós** (m.): airal cobèrt de genèstes.

genestós, -osa (adj.): que volenta lo genèst. (camp, tèrra...)

genetic, -a: relatiu, -iva a l'hereditat o a son estudi; relatiu, -iva a la genèsi de quicòm.
-GENETIC: forma sufixada del grèc *genetikòs* (generatiu)
v. **biogenetic - filogenetic...**

genetica: branca de la biologia qu'estúdia las leis de la transmissió dels caractèrs ereditaris dels èssers vivents; relatiu, -iva a la genèsi d'un èsser vivent, d'un fenomèn, d'una institucion.

genetician, -a: especialista (m. e f.) de genetica.

Genèva: vila de Soïssa.

Genevés, -esa (adj. e subs.): relatiu, -iva a Genèva; persona sortida de Genèva.

Genevièva: prenom.

gengibre (plt.): (*Amomum zingiber*)

gengiva: carn que cobrís los alveòls de las dents.

gengivard, -a: persona qu'a de bravas gengivas.

gengivièr: gengiva amb sas dents.

gengivós, -osa: manhac, -aga; refastinhós, -osa; renós, -osa; reguèrue, -a; eissabre / eissalabre.

geneta: mamífer carnassier (*Genetta genetta*)

gèni: deïtat tutelara; caractèr pròpri d'un pòble, d'una lenga, d'una religion...; aptitud superiora a la normala; persona dotada d'aquela aptitud.
Lo gèni de l'occitan. Lo gèni de Bodon, de Mistral.

-GENIA: forma sufixada del grèc *genia* (naissença)
biogenia - filogenia.

genial, -a: qu'a de gèni. *Mistral, Bodon... èran genials.*

genialament: d'un biais genial.

genibre: cade (*Juniperus oxycedrus*); (*J. nana*); (*J. sabina*)
(*J. communis*); (*J. phænica*); (*J. thurifera*)

genibrièira / genibrosa: airal cobèrt de genibre.

-GENIC: forma sufixada del grèc *genikòs* (generacion)
v. **antropogenic - biogenic.**

genièr: lo pus primièr mes de l'annada.

GENIO-: forma prefixada del grèc *geniòn* (menton)

genioplastia: restauracion cirurgicala del menton.

genital, -a: relatiu, -iva la generacion; relatiu, -iva als òrgans genitals. (R. III, 458)

genitiu: cas de la declinason latina.

GENITO-: forma prefixada del latin *genitum* (engendrat)

genitocrural, -a: relatiu, -iva a un nèrvi sensitiu de la cuèissa e dels òrgans genitals.

genitografia: radiografia del *sinus* (lat.) urogenital.

genitoplastia: restauracion dels òrgans genitals.

genitoürinari / genito-urinari: relatiu, -iva als òrgans genitals e als òrgans urinaris.

genitor: paire.

genitòri : testicul (colhon) *Los genitòris.*
genitors : lo paire e la maire.
genitrix : maire.
genitrieus (m. plur.) : testiculs de gals.
GENO- : forma prefixada del grèc *genòs* (raça)
genocida (m. e f.) : estat, persona... que fa perir una raça.
genocidi (m.) : destruccion programada d'un grop uman, del punt de vista racial, religiós, lingüistic...
genolh : articulacion de la camba amb la cuèissa.
Se metre de genolhs : s'agenolhar.
genolhada (plt.) : mena de planta (*Polygonum aviculare*) còp de genolh.
genolhièira : petaç de proteccion pel genolh de la camba de calça drecha d'un garbieiraire, d'un panieiraire; noseta d'animal maselat; duralhs dels que se meton de genolhs tròp sovent.
genolhet / genolhon : genolh pichon.
Se metre de genolhons : s'agenolhar.
genolhut, -uda : qu'a de braves genolhs.
genòma (m.) : ensemble dels cromosòms d'un gamet.
genoplastia : restauracion cirurgigala de las gautas.
genotipe : ensemble dels gens d'un individú.
genotipic, -a : relatiu, -iva a un genotipe.
genre : mena; raça; sòrta. *Lo genre uman.*
« *gensemìn / gensemil* » : v. **jansemin**.
gent : personas presas collectivament; raça; nacion; classa; familha; persona.
La gent de letras. Las gents : lo mond / lo pòble.
gent, -a : amistós, -osa; brave, -a; embelinaire, -a; avenent, -a; destricat, -ada / afièch, -a.
gentalha : gents de bassa classa / racalha v. **racà**
gentament : d'un biais gent. t. a. çaisús.
gentassa : mala gent / racalha v. **racà**.
gentet, -a : bravonèl, -a.
gentet (far) : estalviar / esparhar.
gentil, -a : plan brave; plan ensenhat; nòble, -a.
gentilament : d'un biais gentil.
gentilastre : noblilhon.
gentilesa : qualitat de q.q. de gentil; acte, paraula d'una persona gentila; noblesa.
gentilòme : òme de naissença nòbla.
gentilfemna : dòna de naissença nòbla.
gentilhon, -a : bravonèl, -a.
gentils : pagans.
genuflectòri : prègadièu.
genuflexion : accion de metre un genolh per tèrra en signe de somission o d'adoracion. (R. III, 457)
GEO- : forma prefixada del grèc *gè* (tèrra)
geoacostica : deteccion (R. V, 312) e analisi dels infrasons presents jos la superfícia de la Tèrra.
geobiologia : sciéncia de las relacions de l'evolucion cosmica e geologica de la planeta amb l'evolucion de la matèria viventa.
geobiont : organisme que viu de contunh dins la tèrra.
geobotanica : estudi de la distribucion dels vegetals sus la superfícia de la Tèrra.
geocarpia : maturacion (R. IV, 169) de la frucha jos tèrra.
geocarpic, -a : relatiu, -iva a la geocarpia.
geocentric, -a : mesurat, -ada o considerat, -ada relativament a la Tèrra presa coma centre.
Movement geocentric. Mesura geocentrica.

geocentrisme (arc.) : teoria que fasiá de la Tèrra lo centre de l'Univèrs.
geocinèsi (f.) : reaccion locomotritz amodada per la pesantor.
geocratic, -a : qualificatiu, -iva d'un periòde geologic o d'una epòca geologica que los continents l'empòrtan sus la mar.
geocronologia : escala cronologica que permet de datar los eveniments successius del glòb terrèstre.
geocronologic, -a : relatiu, -iva a la geocronologia.
geòda : cavitat de pèira cristallizada; pèrdia de substància dins un òs o un paumon.
geodesia : matematicas aplicadas qu'estúdián la posicion, la forma, la superfícia... de la Tèrra o d'un punt de la tèrra.
Geodesia espaciala (qu'utiliza de satellits artificials)
geodesic, -a : relatiu, -iva a la geodesia.
geodesista (m. e f.) : persona especializada en geodesia.
geodimètre : aparelh de mesura dirècta de las distàncias geodesicas.
geodinamic, -a : relatiu, -iva a la geodinamica.
geodinamica : estudi dels fenomèns que modifiquen l'escòrça (R. III, 155) terrèstra.
geofag, -a : que se manja de tèrra.
geofagia : absorpcion de tèrra practicada per l'òme e los animals quand lo regim ordinari a de caréncias en sals mineralas; mena de perturbacion patologica.
geofisic, -a : relatiu, -iva a la geofisica.
geofisica : sciéncia qu'estúdia tota la fisica del glòb terrèstre.
geofisician, -a : especialista (m. e f.) de geofisica.
geofit (m.) : planta que sèrva tot l'ivèrn d'organs jos la tèrra.
geofòn : instrument per detectar los bruches sosterranhs.
geogenia : sciéncia de l'origina e de la formacion de la Tèrra.
geogenic, -a : relatiu, -iva a la geogenia.
geognosia : branca de la geologia qu'estúdia l'estructura dels blòcs continentals de l'escòrça (R. III, 155) terrèstra.
geognostic, -a : relatiu, -iva a la geognosia.
geograf, -a : persona especializada en geografia.
geografia : sciéncia que descriu la superfícia de la Tèrra, la distribucion de la vida vegetala, animala, umana e las industrias umanas.
geografic, -a : relatiu, -iva a la geografia.
geograficament : d'un biais geografic.
geòide (m.) : volum teoric de la Tèrra que sa forma generala revèrta la d'un elipsoïde aplatit.
geòidrografia : descripcion e estudi de las aigas terrèstras.
geoistòria : estudi de l'istòria dels estats successius de l'umanitat.
geolingüistic, -a : relatiu, -iva a la geolingüistica.
geolingüistica : geografia lingüistica.
geològ, -a : persona capabla en geologia.
geologia : sciéncia de l'istòria de la Tèrra, de sa composicion, de son evolucion.
geologic, -a : relatiu, -iva a la geologia.
geologicament : d'un biais geologic.
geomagnetic, -a : relatiu, -iva al geomagnetisme
geomagnetisme : estudi dels fenomèns relatius a las propietats magneticas de la Tèrra.
geomancia : metòde de divinacion que consistís a getar de tèrra sus una taula per n'estudiar las figuras.
geomancian, -a : persona que fa de geomancia.
geomantic, -a : relatiu, -iva a la geomancia.
geomatic, -a : relatiu, -iva a la geomatica.

geomàtica : tractament informatic de donadas geograficas.

geomecànica : mecanica dels sòls.

geomètra (m. e f.) : especialista en geometria. (t.a.)

geometria : branca de las matematicas qu'estúdia las linhas, las superfícias, los volums.

geometric, -a : relatiu, -iva a la geometria. *Rasonament geo...*

geometricament : d'un biais geometric.

geometrizacion : accion o resulta de geometrizar.

geometrizar (v. tr.) : balhar a quicòm una forma que revèrta una forma geometrica.

geometrografia : ensemble de tecnicas de construccion de figuras geometricas.

geomorfogenèsis (f.) : elaboracion de las formas del relèu de la superficia terrèstra.

geomorfogenia : sciéncia de las originas de la formacion del relèu terrèstre.

geomorfològ, -a : especialista (m. e f.) de geomorfologia.

geomorfologia : estudi de las formas de la superficia terrèstra e de las fòrças que las amodèron.

geomorfologic, -a : relatiu, -iva a la geomorfologia.

geonemia : sciéncia qu'estúdia las condicions e l'estat de distribucion dels organismes sus la superficia de la tèrra.

geonim : toponim (nom de lòc) adoptat coma nom pròpri. « *Combas* » es un *geonim*.

geopolitic, -a : relatiu, -iva a la geopolitica.

geopolitica : estudi dels rapòrts entre los Estats, lor politica e las donadas naturalas.

geoquimia : sciéncia qu'estúdia lo glòb terrèstre amb los metòdes de la geologia e de la quimia.

geoquimic, -a : relatiu, -iva a la geoquimia.

geoquimista : especialista (m. e f.) de geoquimia.

georgic, -a (grèc *geòrgikòs*) : relatiu, -iva als trabalhs de la tèrra.

georgica (f.) : poèma relatiu a la vida rustica.

geosciéncia : sciéncia de la Tèrra.

geosfèra : ensemble de l'escòrça (R. III, 155) terrèstra (litosfèra) e de la massa centrala (endosfèra)

geosinclinal (m.) : teoria despassada e remplaçada per l'ipotèsi sonada « tectonica de las placas »

geosincròn, -a : qualitat d'un satellit que son periòde de revolucion es lo meteis que lo de la rotacion de la Tèrra. *Orbita geosincròna.*

geosincronisme : qualitat de çò geosincròn.

geosismic, -a : relatiu, -iva a la geosismica.

geosismica (subs. f.) : metòde de prospeccion de las sisas terrèstras per l'estudi de las ondas emesas en prigondor per una explosion.

geostacionari, -ària : qualitat d'un satellit geosincròn d'orbita equatoriala e que sembla donc estacionari.

geostatistica : evaluacion de las vetas mineralas pel metòde estatistic.

geostrategia : estudi de las relacions de fòrças entre Estats, a partir de l'ensemble de las donadas geograficas.

geotactic, -a : relatiu, -iva al geotactisme.

geotactisme : desplaçament d'una cellula o d'un organisme en fonccion de la direccion de l'apesantor, sens l'intervencion d'autres factors.

geotecnic, -a : relatiu, -iva a las aplicacions tecnicas de la geologia. *Mapa geotecnica.*

geotermal, -a : que sa nauta temperatura ven de son sojorn o de son passatge dins las prigondors de la Tèrra.

geotermia : calor intèrna de la Tèrra.

geotermic, -a : relatiu, -iva a la geotermia.

geotropic, -a : relatiu, -iva al geotropisme.

geotropisme : creissença d'un organisme deguda a la pesantor.

geotrup (m.) : manja mèrda (*Ateuchus sacer*)

GER- : forma prefixada del grèc *geràs, -aòs* (vielh) v. **geriatre - geriatria.**

-GÈR : forma sufixada del latin *gerere* (portar). v. **lanigèr - ovigèr.**

geranium (lat.) : bèc de grua (*Geranium*)

Gerald - Geraldina : prenom.

« *gèrba* » : v. **girba.**

« *gercil* » : v. **gergil**

gèrd / gèrda : v. **engèrt.**

Gèrde : localitat bigordana (de Bigòrra)

Filadelfa de Gèrde (1871- 1952) : poetessa occitana.

geréncia : fonccion d'un gerent o d'una gerenta ; temporada d'aquela fonccion.

gerent, -a : persona cargada dels afars d'una societat.

« *gerfalc* » : v. **girfalc.**

geriatre, -a : especialista (m. e f.) en geriatria.

geriatria : branca de la medecina qu'estúdia las malautiás del vielhum.

geriatric, -a : relatiu, -iva a la geriatria. *Medecina geriatica.*

gerilha : girboleta / caramilha : giròla : (*Cantharellus cibarius*)
rossilh (l.p.) : (*Cantharellus aurantiacus*)

gerir (v. tr.) : administrar sos pròpris afars ; administrar los afars d'un autre, d'una societat.

gèrla : recipient de coire per posar d'aiga ; selha ; cruga / dorga / orjòl ; jarra.

gerlada : contengut d'una gèrla.

gerlet : cruguet (gèrla pichona)

gerleta : jarra pichona.

gerlièr : airal per reclamar las gèrlas.

gerlon : recipient per mólzer.

German - Germana - Germaneta : prenom.

german, -a : nascut, -uda del meteis paire o de la meteissa maire ; nascut, -uda d'un fraire o d'una sòrre de sos parents ; parent en general. *Fraires germans. Cosins germans. Sèm totes germans (parents) davant Dieu.*

germana (plt.) : corbadòna (*Narcissus poeticus*)

germandrèa (R. III, 464) / **germandrèia** (plt.) : nom d'un centenat de varietats de plantas (*Teucrium Botrys*) (*T. pseudochamaepitys*) ; (*T. scordium*) ; (*T. scordioides*) (*T. fruticans*) ; (*T. marum*) ; (*T. scorodonia*) ; (*T. flavum*) (*T. massiliense*) ; (*T. lucidum*) ; (*T. chamaedris*) ; (*T. aureum*) (*T. pyrenaicum*) ; (*T. montanum*) ; (*Teucrium polium*) (*T. capitatum*)...

germani : còrs simple descobèrt en Alemanha.

germanic, -a : relatiu, -iva a Alemanha.

germanisme : idiotisme alemand.

germanista (m. e f.) : especialista de las lengas, de la civilizacion e del drech germanics.

germanizar : accion de germanizar o de se germanizar.

germanizar (v. tr.) : alinhar sus las costumas alemandas.

germanizar (se) : s'alinhar sus las costumas alemandas.

GERMANO- : forma prefixada del lat. *germanus* (germanic)

germanofil, -a : favorable, -a als Alemands.

germanofòb, -a : ostil, -a als Alemands.

gèrme : grelh ; embrion (çò que pòt, en se desvolopant, donar naissença a quicòm) ; èrba en general. (L. 206)

germenar (v. intr.): començar de se desvolopar, de créisser.
germicida (m.): antiseptic (çò que fa perir los gèrmes microbians)
germinacion: accion de germenar. (R. III, 464)
germinatiu, -iva: relatiu, -iva a la germinacion.
germós, -osa: erbós, -osa.
GERO-: forma prefixada del grèc *geràs*, -*aòs* (vielhum)
gerodermia: aspècte senil (R. V, 200) de la pèl.
GERONTO-: forma prefixada del grèc *geròn*, -*òntòs* (vièlh)
gerontisme: senilisme.
gerontocracia (pej.): governament fisat pas qu' a de vièlhs.
gerontocratic, -a: relatiu, -iva a la gerontocracia.
gerontofilia: amor dels vièlhs en general; perversion sexuala que buta a causir de vièlhs.
gerontològ, -a: especialista (m. e f.) de gerontologia.
gerontologia: sciéncia dels problèmas biologics, socials e economic pausat pels vièlhs acabats.
gerontologic, -a: relatiu, -iva a la gerontologia.
gerontopsiquiatria: psiquiatria dels vièlhs acabats.
gerontoxòn: arc senil / cercle blancastre que se forma a l'entorn de la cornèa (R. II, 186) dels vièlhs acabats.
Gers: ribièira e departament occitan. v. p. 1053.
gèrs (plt.): fragosta (frucha del gersièr / del fragostièr)
gersièr: fragostièr (*Rubus idaeus*)
Gervasi: prenom masculin. **Gervàsia**: prenom f.
ges / gens (adv. neg. variable en l.p.): pas; pas un; pas brica.
Ai pas ges de vam: ai pas brica vam.
Ai pas gessa de fòrça (l.p.)
I n'a ges: i n'a pas brica.
« *N'i* » *a pas ges* (l.p.): i n'a pas brica.
« *N'i* » *a pas gesses* (l.p.): i n'a pas brica.
Sèm pas ges reaccionaris.
Sèm pas gesses reaccionaris (l.p.)
A pas ges i n'a pas brica. Dicha populara.
gespadera: v. **gespetal**.
gespet: èrba menuda de montanha e que fa limpar.
gespetal / gespadera: aïral cobèrt de gespet.
gèst: movement del braç, del cap, del còrs... que vòl dire quicòm.
Gèst d'assentiment, de protestacion, de denegacion...
gèst: letz (fòrça d'atraccion sexuala entre bèstias)
Aquela canha es de gèst: es de letz.
gèsta: poèma epic de l'Edat mejana. *Cançon de gèsta.*
gestacion: estat d'una feme de mamifèr que pòrta son pichon; temporada del desvolopament del fètus de la concepcion a la naissença; elaboracion secreta que precedís la naissença de quicòm. *Gestacion d'un roman, d'una idèa.*
La gestacion de l'elefanta dura 640 jorns.
gesticulacion: accion de bracejar; gèstes rapids e desordenats d'unas perturbacions mentalas.
gesticular (v. tr.): bracejar.
gestion: accion de gerir un afar; temporada d'aquela accion.
gestionari, -ària: persona cargada d'una gestion.
gestual, -a: relatiu, -iva al gèst.
Lengatge gestual. Mimica gestuala.
gestualitat: ensemble de gèstes, considerats sul plan de lor significacion.
gèt (L. 206): accion de getar o de lançar; brota; correja passada al pè del falcon; aïral que i se gètan las causas; avion a reaccion: *gèt e non pas « get »*
gèta: accion d'estraçar; brota d'arbre; arc de tenda.
getada: grelh; borron; brota novèla d'un arbre; esclat de vòmit.
getadís, -issa: que pòt èsser getat, -ada; qu'es de getar.
getador: aïral que i se gètan de causas; que pòt èsser getat.
getadura / getament: vòmit / çò vomit; racadura.
getar / gitar (R. III, 469) (v. tr.): mandar / lançar; estraçar; borronar; far de brotas; vomir; deslargar lo bestial.
getar / gitar (se): se ronçar; se desgetar / se desformar.
getèla: brota.
geton: gèt pichon (t. a.); rodèla semblapèça.
getonar (v. intr.): far de brotas. v. **regetonar**.
Gethsemani / Guethsemani: aïral que Jèsus i dintrèt en agonia e que vòl dire « molin d'òli »
-GÈU: forma sufijada del grèc *gè* (tèrra) v. **apogèu**.
ghetto (it.): barri josieu segregat; minoritat segregada.
giba: bòça sus l'esquina o la peitrina; una de las quatre fàcias de l'astragala (òs del pè utilizat coma jòc); caprici; mesacòrdi; procès; contorn; fonha; fauçon marguelong.
gibadissa: long esperfòrç; querèla; procès; fonhadissa.
gibador, -oira: luchadoira (disc de fust armat d'agulhons per empachar buòus o vacas de se luchar, de s'apevar sus la lata (sus la pèrga) de la carreta.
gibaire, -a (adj.): que s'apèva sus la lata (buòu o vaca); renós, -osa / tissós, -osa; reguèrgue, -a.
gibar (v. intr.): se luchar (s'apevar sus la lata de la carreta); far bòça; patir.
gibassièr: mena de pastisson trauquilhat.
gibastèl: marrida moneda (peceta sens granda valor)
gibèrna: mena de biaça de soldat.
gibeta: bocinhòla (bòça pichona)
gibetar (se): se rafir (en parlant de rasims tròp madurs)
« *gibièr* » (fr.): v. **cacilha / caçum**.
giblada: rosta / tanada / tabassada; torcion (R. V 382)
giblaire, -a: que plega; que domda.
giblar (v. tr.): corbar; plegar; domdar; sometre; tòrcer.
giblar (se): se corbar; se plegar; se domdar; se sometre; se tòrcer.
giborna / gibornada: granissada / pesenada.
Faguèt una gibornada que tot èra pas qu'un blanc.
gibornar (v. intr.): far una granissada / far una pesenada; far de gibre; far un freg umid. (de confondre pas amb peiregar)
gibornatge: freg umid amb pesenadas.
gibós, -osa: boçut, -uda; montuós, -osa.
gibosetat: giba / bòça; tot çò en forma de bòça.
gibossejar (v. intr.): far bòça.
gibrada: gelada.
gibrals: vent del nòrd-oèst.
gibrar (v. impers): far de gibre; gelar. (R. III, 466)
gibre (m.): sisa tèunha de glaç que se forma per condensacion.
gibrós, -osa: de la natura del gibre.
giga: camba e cuèissa que se tenon del tròç; mòla (partida tendra d'una cuèissa de buòu); gigòt de moton; cambajon de pòrc; escaça; dança anciana; ancian instrument de musica; còrda de ligason entre las doas part d'una antena de naviri.
GIGÀ-: forma prefixada del grèc *gigàs*, -*antòs* (gigant); tèrme d'informatica que, plaçat davant una unitat, la multiplica per un miliard.
gigant, -a: persona fabulosa, de fòrça e d'estatura enòrmas; persona fòrt granda. *A passes de gigant.*
giganta: femna grandassa; sibornièr (taula de pèira, pèira levada)
gigantal, -a / gigantesc, -a: de la natura d'un gigant.

gigantescament : d'un biais gigantesc.
gigantièira : sibornier grand.
gigantisme : augmentacion exagerada de l'auçada de q.q. ; desvolopament excessiu de quicòm.
GIGANTO- : forma prefixada del grèc *gigàs*, *-antòs* (gigant)
gigantografia : agrandiment d'images per d'afichas grandas.
gigantomaquia : combat mitologic dels Gigants contra los dieus.
gígat : còp sus una camba.
gigossar (v. intr.) : tirar la camba ; patir.
gigòt : cuèissa d'anhèl, de moton, de cabròl, de cabròla.
gigotar (v. tr.) : gingar. v. pus luènh.
gilard, -a : passit, -ida / solhat, -ada.
gilet / gileta : bombet. (del turc *yelek*)
giletier, -ièira : persona que fa o vend de giletas.
gilhar (v. intr.) : s'enfugir ; lempar. *Far gilha* : s'enfugir.
Gilibèrt / Gilibèrta / Gilbert / Gilberta : prenomas.
gilla : bata d'esclòp. v. bata.
gima : partida forcaruda d'un martèl de peirièr.
gimar (v. intr.) : gemegar ; plorar / lagremajar ; vinar ; susar ; gotejar.
« *gimbar* » : v. **gimbar**.
gimbèl / gimbelet : vironet (traucador de barrica)
gimbeleta : pastisson d'Albi en forma d'anèla.
gimbeletaire, -a : persona que fa o vend de gimbeletas.
« *gimbert* » : v. **jolverd**.
gimbla / gimblet / gimbleta : gingla ; vèrga (gaula / gaulissa)
gimblar : v. **giblar**.
gimbrar (v. tr.) : engimbar / vestir / abiaissar / aprestar / ajustar / agençar / engiponar (mal vestir)
gimbrar (se) : s'engimbar / se vestir ; t. a. çaisús.
gimcanà (de l'indí *gend khanà*) : ensemble d'espròvas de veïculs de motor que los concurrents i devon sègre una escorreguda complicada d'enganas viciosas.
gimèrre, -a : tamarro (animal mitic) ; muòl nautcombat ; persona bèfia (qu'a lo cais de dejós qu'avança mai que lo de dessús) ; brutal, -a ; reguèrgue, -a ; modorre, -a ; tíssoís, -a ; maniac, -a.
gimerràs : augmentatiu de gimèrre.
gimerritge : caprici ; testuditge.
gimeta : *Far gimetas* : far gòrja (far enveja)
gimnàs : airal que i se fa de gimnastica.
gimnasta (m. e f.) : persona que practica intensivament la gimnastica.
gimnastica (f.) : exercicis per desvolopar fòrça, agilitat e flexibilitat. *Gimnastica del còrs, de l'esperit*.
gimnastic, -a : relatiu, -iva a la gimnastica.
gimnospèrm, -a : que sas semenças son pas enclausas dins un ovari.
gimnospèrmas (f. pl.) : plantas gimnospèrmas.
gimnospermia : qualitat de çò gimnospèrm.
gimnospermic, -a : relatiu, -iva a las gimnospèrmas.
gimnòt : mena de peis electric (*Gymnotus electricus*)
gimpa : anar (biais de caminar o de se téner)
gimpòla : trandòla / trantòla (còrda que penja, fixada a sos dos caps a una travèrsa, per fin de se balançar)
GIN- : forma prefixada del grèc *gunè*, *-aikòs* (femna)
-GIN : forma sufixada del grèc *gunè*, *-aikòs* (femna) v. **androgen - misogin**.
ginandre, -a : que sas estaminas son inseridas dins lo pistil.
ginandria : pseudoermafroditisme parcial d'una femna.
ginandroïde, -a (adj. e subs.) : que patís de ginandria.

ginandromòrf, -a : que patís de ginandromorfisme.
ginandromòrfic, -a : relatiu, -iva al ginandromorfisme.
ginandromorfisme : pseudoermafroditisme (tipe d'ermafroditisme que i se tròban los caractèrs sexuals dels dos sèxes)
ginantropia : ginandria.
ginatresia : atresia d'una partida del canal genital femenin.
GINECO- : forma prefixada del grèc *gunè*, *-aikòs* (femna)
ginecèu : airal autres còps reservat a las femnas ; pistil.
ginecocracia : governament fisat pas qu'a de femnas.
ginecofobia : crentassa patologica d'unes neuropatas en preséncia d'una femna.
ginecografia : radiografia dels organs genitals intèrnes de la femna.
ginecològ, -a : persona especializada en ginecologia.
ginecologia : especialitat medicala que concernís lo còrs e mai que mai l'aparelh genital de la femna.
ginecologic, -a : relatiu, -iva a la ginecologia.
ginecomastia : desvolopament exagerat de las mamèlas masculinas.
« *ginèst / ginèsta* » : v. **genèst**.
« *ginestar* » : v. **genestada**.
ginet : mena de caval espanhòl.
Gineta : prenom (de Regineta, diminutiu de Regina)
gingar (v. intr.) : se remenar / se bolegar ; córrer ; arpatejar ; espingar / cambadejar ; repetingar ; cabirolar ; sautar ; foligaudar ; folastrejar ; far l'amor.
Lo nenon gingava dins son brèç.
gingibre (plt.) : mena de condiment (*Zinziber officinale*)
gingival, -a : relatiu, -iva a las gengivas.
gingiviti (f.) : inflamacion de las gengivas.
gingla : gimbla / vèrga / gaula / gaulissa.
ginglada : còp de gingla.
Mandèt una ginglada sus la cropa del caval.
ginglar (v. tr.) : tustar amb una gingla ; tustar coma una gingla.
Una pluèja rabiosa ginglava lo pastre.
ginguèla : brota d'arbre ; rebrot ; gimbla / juèrg / vèrga.
ginjola / gingola : frucha del ginjolièr (del gingorlièr)
« *gingolar* » : v. **jangolar**.
ginjolièr / gingorlièr (plt.) : (*Ziziphus vulgaris*)
gingolin / gingolina : vin marrit ; bevenda insipida.
gingorla : frucha del gingorlièr.
gingorlièr (plt.) : (*Ziziphus vulgaris*)
-GINIA : forma sufixada del grèc *gunè*, *-aikòs* (femna) v. **androgenia**.
GINO- : forma prefixada del grèc *gunè*, *-aikòs* (femna)
ginodioecia : preséncia, dins la meteissa mena de planta, de flors ermafroditas sus un pè e de flors femeninas sus d'autres.
ginodioïc, -a : relatiu, -iva a la ginodioecia.
ginogenèsi : desvolopament partenogenic d'un ovul.
ginoïde (adj.) : que presenta de caractèrs femenins.
ginofòr (subs. m.) : dilatacion terminala del pecol d'unas flors que sosten los verticils floralas, puèi la frucha.
« *ginolh* » : v. **genolh**.
ginomoecia : preséncia, sus la meteissa planta, de flors ermafroditas e de flors femeninas.
ginomonoïc, -a : dotat, -ada de ginomoecia.
ginoscla (plt.) : (*Euphorbia*)
ginseng (plt.) : planta chinesa que sa raiç es bona contra la lassieira. (*Panax schinseng*)

gisclaire, -a : que giscla.
gisclal / gisclament : gisclada. v. **gisclada**.
gisclant : gèt ; docha.
gisclar (v. intr. e tr.) : rajar o fusar amb fôrça ; regisclar ; tustar amb una vèrga. De confondre pas amb **sisclar**.
« *gisclard* » - « *gisclarèl* » : v. **sisclard - sisclarèl**.
gisclàs : vèrga bèla.
gisclassar (v. tr.) : tustassar amb una vèrga.
gisclè : accion de gisclar ; ejaculacion ; getèla / brota ; paraula ingeniosa, originala, imprevista ; siule del vent ; iscla de pels estanh ; plt. : (*Euphorbia cyparissias*)
gisclèt : gisclada pichona (t. a. de gisclada) ; bartavèl de pòrta ; palheta / gisquet (destenda d'arma de fuòc) ; cadaula ; cogombre salvatge (plt.) : (*Ecballium eleterium*)
Gisclèt de fusil. Gisclèt de pòrta.
gisclètar (v. tr.) : tampar amb un bartavèl o una cadaula.
Gisclètar una pòrta.
gisclós, -osa : agut, -uda ; glapissent, -a ; gisclant, -a.
gisclós, -osa : viradís / cambiadís, -issa ; capriciós, -osa.
Gisèla : prenom.
« *gispar* » - « *gisparès* » : v. **gipar - gipàs**.
gisparra / gisparrada : ramada / pissada (pluèja giscosa)
gisparrar (v. impers.) : far una ramada / far una pissada.
« *gispet* » : v. **gespet**.
gisplàs : brava vèrga / gaula.
gisquet : palheta / gisclèt d'arma de fuòc.
« *gistèl* » : v. **listèl**.
gitàno, -a (cast.) : un dels pòbles nomadas d'Euròpa, mai o mens sedentarizats, mai que mai en Espanha.
« *gitar* » (R. III, 469) : v. **getar**.
gitèla / getèla : brota d'arbre.
giton / geton : pichona pèça d'òs, d'ivòri, de fust... per marcar los punts faches a un jòc.
giu (m.) : cossèrgues / gratilhs / gratilhons / cotigas.
giuladís : gemèc.
giular (v. intr.) : gemegar ; sinholar.
giunar (v. intr.) : cracinar / cruissir / sinholar.
giussa (plt.) : (*Aphyllanthes monspeliensis*)
giusses (m. plur.) : (*Artemisia arborescens*)
glaç : aiga venguda solida a causa del freg.
Freg coma glaç. Tròç de glaç. Còr de glaç.
Man de glaç. Rompre lo glaç (s. p. e s. f.)
Tot lo país èra pas qu'un glaç.
glaça : liquid glaçat / glaç ; miralh.
glaçada : airal glaçat.
glaçaire, -a / glaçant, -a : que glaça.
Acuèlh glaçant. Aire glaçant. Pluèja glaçanta.
glaçaïron : glaçon (tròç de glaç)
glaçar (v. tr. e intr.) : far venir glaç (s. p. e d. f.) ; venir glaç.
glaçatge : accion de glaçar ; accion de far venir glaç o de venir glaç.
glaceïron : doblèt de glaçaïron.
glacèt : chuc de frucha sucrat, alongat d'aiga, aromatizat e glaçat ; tota crèma glaçada e aromatizada aprestada per èsser chucada. *Chucar un glacèt es plan agradiu.*
glacial, -a : de la natura del glaç ; freg coma glaç.
Ocean glacial. Paraula glaciala. Vent glacial.
glacialament : d'un biais glacial.
glacièr : massa de glaç dins los païses de nèus perpetualas.
glacièira : local que i se fa de glaç ; aparelh per far de glaç ; gardamanjar refregit artificialament ; airal fòrt freg.

glacina : pellicula de glaç.
glacinar (v. intr.) : far de glacina.
Quand glacina fa pas bon caminar.
glacinat, -ada : cobèrt, -a d'una pellicula de glaç.
Aquel matin, tot èra glacinat.
glacís : dins una fortificacion, terren en penda doça balajat pel fuòc de las armas e que l'enemic i es a descobèrt ; airal d'erosion en penda doça ; penda per l'escolament de las aigas pluvialas ; talús en penda doça ; color transparenta aplicada sus una pintura seca.
glaçon : tròç de glaç.
glaçum : sisa de glaç o de glacina.
gladiador : òme que combatiá en public amb una arma blanca, per divertir lo pòble.
« *glaira* » e derivats : v. **glària**.
glaira : grava grossièira (pèira bresada en tròcs pichons)
glairós, -osa : gravelós, -osa / gravenós, -a / gravelut, -uda.
gland : aglan / agland (frucha del garric) ; fava (cima del membre viril o del dardalhon femenin)
glandatge : accion d'amassar de glands.
glandièr / glandièira : airal que i se tròban fôrça glands.
glandifèr, -a : que fa de glands.
glandifòrme, -a : qu'a la forma d'un gland.
glandivòr, -a : que se manja de glands.
Lo singlar es bravament glandivòr.
glandivós, -osa : que dona de glands.
glandús : gland vermenat.
glandola : galha (mena d'organ cellular) v. **galha**.
bofiga / bofiòla / botiòla ; folhòla ; vesicula.
glandula (med.) : glanda pichona.
glandulós, -osa : que concernís las glandolas ; que conten de glandolas.
glapada : gelada / gèl.
glapir (v. intr.) : glatir. v. **glatir**.
« *glari* » : v. **glasi**.
glària : mucositat secretada en quantitat anormala ; matèria albuminosa qu'enròda lo jaune d'uòu.
glas, -ssa : blau palle ; blau clar.
glasi : mena d'espasa.
glatilhós (de) : a l'amagat / a la rescudada / de rescondons.
glat : cridal ; planh.
glata : bruch fach entre las dents clavadas per escarnir lo rondinament d'un can en colèra.
glatidura : fissada / lançada / lancejada d'un amàs (abscess)
glatièr : batarèl (que bat dins lo clòsc / perit) *Uòu glatièr.*
glatiment : japadís agut de can, d'ièna...
glatir (v. intr.) : japar longament sus un ton agut / udolar / jangolar ; gemegar ; cridar / bramar ; clantir ; picar de las dents ; palpitar (R. IV, 404)
glatís : picament de dents.
glatissar (v. intr.) : clantir / retronir (ressonar coma lo tròn)
glaubanèl / gaubanèl (plt.) : (*Ficaria vernalis*) ; (*F. ranunculoides*)
(F. grandiflora) ; (F. ranunculoides)
glauc, -a : verd que tira sul blau ; lugubre, -a ; sinistre, -a ; lusc, -a ; òrre, -a ; sordid, -a. (R. III, 474)
Mar glauca. Agach glauc. Ambient glauc.
GLAUC- : forma prefixada del grèc *glaukòs* (glauc)
glauç : beleg / liuç.
glauçar (v. intr.) : belegar / liuçar.
glaucescent, -a : leugièrament glauc, -a.
glauci (plt.) : (*Glaucium corniculatum*) ; (*G. flavum*) ; (*G. luteum*)

giobertita : magnesita (carbonat de magnèsi)

gip : gèis / plastre.

gipa : còta (levita medievala); gòna / jupa; toton (mena de baudufa que se lança amb los dets, sus una taula, per jogar d'argent) v. **toton**.

gipada : tiblada de plastre; ramada de pluèja / pissada.

gipar (v. tr.) : plastrar. *Gipar una paret.*

gipàs : plastràs; brave emplastre; gisclada de fanga.

gipariá : trabalh de plastrèr; accion de plastrar; çò en plastre.

gipàs : plastràs (rafatum de plastre o de maçonariá)

gipassar (v. tr.) : plastrar.

gipat, -ada : plastrat, -ada; mòrt de muscardina (malautiá del manhan)

gipatge : plastratge.

gipier, -ièira : plastrèr, -ièira.
Es una gipièira que me plastrèt cambras e coronats.

gipièira : peirièira de plastre; forn de plastre; carrejaira de plastre; plastrèira.

gipon : gileta; gipa / jupa (R. III, 600)

gipós, -osa : de la natura del plastre.

gipsar (v. tr.) : doblat de gipar (plastrar)

gipsatge : doblat de gipatge (plastratge)

GIPSI- GIPSO- : formas prefixadas del grèc *gupsòs* (gip / geis)

gipsicòla (m. e f.) : que s'agrada en terren gipsós.

gipsifèr, -a : que conten de gip (geis)

gipsofil, -a : característica de çò que s'agrada dins un airal gipsós.

gipsomètre : aparelh per determinar la tenor dels vins en sulfat de potassi.

gipsós, -osa : de la natura del gip (geis)

giquetar (v. tr. e intr.) : regiscлар; murmurar (R. IV, 293)

-GIR : forma sufixada del grèc *guròs* (cercle) v. **autogir**.

gira : esfèra; circuit (R. II, 381)

girada : còca a l'òli o a l'anchòia.

girador : giroleta (pèça de metal en forma de sajeta o en forma de gal que gira al vent per ne senhalar la direccion)
Lo girador del cloquièr marca d'ont ven lo vent.

giradoira : aplech de cosina per virar quicòm; rotonda de circulacion (caireforc amenajat en forma de rotonda)

girafa : mamifèr d'Àfrica (*Giraffa giraffa*)
persona fòrt granda.

girandòla : candelièr de mai d'una branca; ensemble de pèiras preciosas per far pendent d'aurelha; artifici pirotecnic.

girar (v. tr. e intr.) : virar (se desplaçar coma una ròda sus un axe); abandonar una direccion per ne prene una altra; far passar quicòm d'una posicion a una altra per un movement de rotacion; cambiar radicalament d'opinion, de partit...

Girard : patronim (nom de familha)

Girard Ismaèl (1898-1976) : un dels fondadors de l'I.E.O.

giratòri, -òria : relatiu, -iva a un movement circular.

Giraud : prenom.

giravòlta : accion de giravoltar.

giravoltar (v. intr.) : se desplaçar circularament o en espirala sus un axe.

girba : èrba; mata d'èrba; pelenc; pelena.

girbar (v. intr.) : se cobrir d'èrba (se mudar en pelenc o en pelena)

gurbàs : airal cobèrt d'èrba.

girbol : mena de campairòl (*Agaricus eryngii*)

girbola : mena de campairòl (*Boletus edulis*)

girbola de bruga : (*Psalliota campestris*)

girbola de casse : (*Polyporus eryngii*)

girbon : pichona mota d'èrba.

girèla : mena de peis de mar (*Labrus julis*)

girelièr : nassa per trapar de girèlas.

giret : mena d'aucelon (*Motacilla alba*)

girfalc (R. III, 468) : mena de falcon (*Hierofalco*)

girgon (R. III, 468 - L. 206) : parlar especial d'un grop determinat de personas. *Girgon informatic.*

girgonar / girgonejar (v. intr.) : parlar un girgon.

giriva : laberint (circuit bravament complicat amb de camins que se recòpan o que menan pas enlòc)

girle : anet salvatge.

GIRO- : forma prefixada del grèc *guròs* (cercle)

girocompàs : bossòla d'agulha giroscopica que balha la direccion del nòrd geografic sus un naviri o sus un avion.

girodèla : mena de peis (*Coris julis*)

girodinamica : dinamica dels còrses en movement.

girofar : far rotatiu sus d'unes veïculs prioritari : (veitures de polícia, ambulàncias...)

giroflada de paret (plt.) : jaunèla (*Cheirantus Cheiri*)

giroflada dobla (plt.) : ulhet - giroflada (*Dianthus caryophyllus*)

giroflada fèra (plt.) : falsa camomilla (*Anthemis arvensis*)

giroflat, -ada : perfumat amb de clavèls de giròfle.

giròfle : boton floral del giroflièr; carafèl v. **carafèl**.

giroflièr (plt.) : arbre del giròfle (*Syzygium aromaticum*)

girofreqüència : freqüència giromagnetica.

giròla : campairòl (*Cantharellus cibarius*); (*C. aurantiacus*)
palanc de mast per mantèner una vèrga (mar.)

girolasèr : instrument de navegacion aeriana basat sul principi del giroscòpi.

giolet : estervelh. v. **estervelh**.

gioleta / gireta : girador; persona cambiadissa, viradissa.

girolha (plt.) : pastenaga salvatja (*Daucus carota*)

giromagnetic, -a : se ditz dels fenomèns relatius a las propietats magneticas dels còrses cargats electricament.

giromètre : indicador de la velocitat de rotacion; aparelh per indicar los cambiaments d'orientacion d'un avion.

giromitre (m.) : mena de campairòl (*Gyromitra esculenta*)
(*G. gigas*); (*G. infula*)

« *gironda* » (fr.) : v. (facha al torn) - **turn**.

Gironda : departament occitan. v. p. 1053.

girondin, -a : de Gironda; adèpte, -a de la descentralizacion (lo contrari de jacobin, -a, adèpte, -a de la centralizacion)

gironha (plt.) : (*Caucalis daucoides*)

giroscòpi : instrument que consistís mai que mai en una ròda que vira al brutle a l'entorn d'un de sos axes, e que pòt èsser desplaçat sens que la direccion de son axe de rotacion siá modificat.

giroscopic, -a : relatiu, -iva al giroscòpi.

girostat : tot solid animat d'un movement rapid de rotacion a l'entorn de son axe.

girostatic, -a : relatiu, -iva a un girostat.

giscla : brota.

gisclada : rag d'aiga o d'autre liquid que sortís de vam; esposc (pichona quantitat de liquid, de fanga... que se despren de quicòm e qu'es lançat de vam); brava ramada / brava pissada butada pel vent; ejaculacion.

giscladís, -issa (subs. e adj.) : gèt d'aiga; que giscla.

giscladoira : esposcaire (petabalas de dròlle fach amb de sambuc)

GLAUCO- : forma prefixada del grèc *glaukòs* (glauc)
glaucòma (m.) : malautiá de l'uèlh que pren una color verdosa e pèrd son elasticitat.
glaucomatós, -osa : que patís d'un glaucòma ; relatiu, -iva a un glaucòma.
glauconifèr, -a : que conten de glauconita.
glauconita : mena de mineral.
Glaudi / Claudi - Glàudia / Clàudia : prenom.
Reina clàudia : mena de pruna.
Glaudina / Claudina - Glaudeta / Claudeta : prenom.
glaujòl (plt.) : lirga (*Gladiolus segetum*) ; (*G. illyricus*)
cotèla (plt.) : (*Iris*)
calamàs / boscarla de mar (molusc) : (*Sepia loligo*)
calamàs pichon (molusc) : (*Loligo vulgaris*)
glaujòla : engola vent (*Caprimulgus europaeus*)
glaujòlet : glaujòl pichon ; sépia pichona.
glausa : esclapa de fust larga e tèunha ; mitat de bilha asclada ; quartièr de nose.
glausar (v. tr.) : bresar en esclapas.
glausàs : brava esclapa de fust.
glaveire : glacina.
glèisa : edifici pel culte ; custòdia (carcassa de polalha) ensemble dels fidèls que son per Jèsucrist.
gleisada : contengut d'una glèisa.
gleisal, -ala (adj. e subs.) : que depend d'una glèisa ; titular d'una glèisa.
gleisassa : glèisa granda.
gleisatge : çò qu'aperten a una glèisa.
gleiseta : glèisa pichona.
gleisòla : capèla ; orador.
glena : manat d'espigas amassadas per un camp segat ; cordatge plegat en rond e en sisas ; pel ; cavitat soma (pauc prigonda) d'un òs que fa partida d'una articulacion.
glenada : çò glenat dins una orada, una matinada, una jor,ada.
glenaire, -a : persona que glena.
glenar (v. tr.) : amassar d'espigas per un camp segat (meissonat) plegar un cordatge en rond e en sisas superpausadas.
glenatge : accion o resulta de glenar.
glenoïdal, -a : relatiu, -iva a una cavitat glenoïda.
glenoïde, -a (adj. e subs.) : en forma de glena (cavitat soma)
La glenoïda de la tibia.
gleu / gleva : mota de tèrra que se ten del tròç per las raïces de sas èrbas. (R. III, 475 - L. 208)
« *Glèbe* » es una formacion plan pus tardiva (1420)
gleucomètre : pesamost (aeromètre per determinar la concentracion en glucòsa d'un most)
glevada : bosiga / bodiga / artiga / artigal / desfata / eissart / esfatrimèla / fotja / frachiva / rassisa / rompuda / vareit.
glevós, -osa / glevut, -uda : erbós, -osa / erbut, -uda.
glia : teïssut jonctiu entre las neurònas.
-GLIA : forma sufixada del grèc *glia* (còla / pega)
v. **neuroglia**.
gliadina : proteïna que se tròba dins lo glutèn de las cerealas.
glial, -a : relatiu, -iva a la neuroglia.
glicemia : preséncia de glucòsa dins lo sang.
GLICER- : forma prefixada del grèc *glukeròs* (docinèl)
gliceraldeïd : aldeïd tirat de la glicerina.
glicerat : sal o estèr de l'acid gliceric.
gliceric, -a : derivat, -ada de la glicerina ; relatiu, -iva a la glicerina.
glicerid : nom generic dels estèrs de glicerina.

glicerina : liquid siropós tirat de graïssas o d'òlis.
glicerinat, -ada : preparat, -ada amb de glicerina ; d'una doçor exagerada.
Me faguèt un sorire glicerinat.
GLICERO- : forma prefixada del grèc *glukeròs* (docinèl)
glicerofosfat : sal de l'acid glicerofosforic.
glicerofosforic (acid) : resulta de la combinason d'acid fosforic e de glicerina.
gliceròl : trialcoòl liquid.
glicina (plt.) : (*Glycine sinensis*)
GLICO/GLUCO- : formas prefixadas del grèc *glukus* (doç)
glicogèn : glucid complèx, mena de resèrva de glucòsa dins los muscels e lo fetge.
glicogenèsi (f.) : formacion de glucòsa.
glicogenic, -a : relatiu, -iva al glicogèn o a la glicogenèsi.
glicòl : tèrme generic dels còrses de doas fonccions alcoòl.
glicolic, -a : relatiu, -iva als glicòls.
glicolipid (m.) : associacion d'un glucid amb un lipid.
glicolisi (f.) : utilizacion de glucòsa dins los fenomèns metabolic.
glicosid : v. glucosid.
glicosuria : v. **glucosuria**.
GLIO- : forma prefixada del grèc *glia* (còla / pega)
glioblastòma (m.) : varietat de gliòma maligne.
gliòma (m.) : tumor dels centres nerviosas de la retina.
GLIPTO- : forma prefixada del grèc *gluptòs* (engravat)
gliptografia : estudi de pèiras engravadas.
gliptotèca : colleccion de pèiras engravadas ; musèu d'esculpturas.
glòb : còrs de forma esferica o esferoïdala ; bòla ; balon ; filat de ribièira carrat que se lèva amb de còrdas estacadas als quatre cantons.
Glòb ocular. Glòb del solelh. Lo glòb terrèstre.
global, -a : pres, -a en blòc ; total, -a. *Soma globala.*
globalament : d'un biais global.
globalitat : ensemble ; qualitat de tot çò que se ten del tròç (de tot çò que fa un tot)
globalizacion : accion o resulta de globalizar.
globalizar (v. tr.) : presentar d'un biais global d'elements escampilhats.
globilhon : globul / pilula.
globilhós, -osa : en forma de glòb.
globul : corpuscul de forma esferica o esferoïdala que se trapa dins d'unes liquids de l'organisme, lo sang mai que mai.
Globuls blancs. Globuls roges.
globular, -a : de forma esferica o esferoïdala.
globulifèr, -a : que conten de globuls.
globulina : proteïna de molecula gròssa.
globulinic, -a : relatiu, -iva a la globulina.
globulós, -osa : en forma de glòb pichon. *Uèlhs globuloses.*
glòg : gluèg. v. pus luènh.
glomerul : amàs pichon de vaissèls sanguins o de malhum nerviós.
glop : gota ; gorjada de liquid ; tech / chic de liquid.
Glop per glop : gota per gota.
glop-glop (onom.) : bruch que fa un liquid al sortir d'un recipient del còl estrech.
glopar (v. intr.) : tombar glop per glop.
glopejada : absorcion per gorjadas pichonas.
glopejar (v. intr.) : tombar glop per glop ; beure per gorjadas pichonas.

glopèl / glopet : gorjada pichona.
glòria : consideracion, admiracion, distinccion... acordadas a q. q. per consentiment general ; parada ; luxe ; vanitat ; sufisença ; plt. : (*Androsæmum officinale*)
Traballar per la glòria : trabalhar per pas res.
glorià : cant de la messa que comença aital : *Gloria in excelsis Deo* : Glòria a Dieu al pus naut del Cèl.
glorià (far) (l.p.) : alongar d'aigardent sa tassada de cafè.
Glorià : prenom femenin.
Gloria Patri (lat.) : finala de tot un fum de pregàrias de Glèisa.
gloriejar (v. tr.) : doblat de glorificar.
gloriejar (se) : se conflar (s.f.)
glorieta : pichon paballhon de repaus o cabana de verdura aplechats dins un pargue ; bèlvéser / mirador.
glorificacion : accion o resulta de glorificar o de se...
glorificar (v. tr.) : lausar, onorar, benesir... quicòm o q.q.
glorificar (se) : tirar glòria de quicòm.
gloriòla (del latin *gloriola*, glòria pichona) : vana glòria.
gloriós, -osa : digne, -a de glòria ; que balha de glòria ; que balha de satisfaccion ; ufanós, -a / auturós, -osa.
Èsser gloriós de far quicòm : se glorificar de far ...
Èsser gloriós : èsser ufanós / èsser auturós.
gloriosament : d'un biais gloriós ; ufanosament.
glòsa (del lat. glosa, pel grèc glòssa) : explicacion d'un mot dificil o escur o de mal comprene ; comentari d'una estròfa ; comentari d'un tèma. (R. III, 476 - L. 208)
glosar (v. tr.) : explicar, comentar. (R. III, 477)
GLÒSS- : forma prefixada del grèc *glòssa* (lenga)
-GLÒSSA : forma sufixada del grèc *glòssa* (lenga)
v. **issoglòssa**.
glossalgia : nevralgia linguala (dolor a la lenga)
glossari : recuèlh de glòsas ; lexic d'una òbra o d'una lenga.
Glossari de Reichenau (Germania del sègle VII) : vocabulari latin de mal comprene de la Vulgata (Bíblia latina), e explicat per de tèrmes populars mai o mens plan latinizats ; es a dire glòsas galloromanas d'après los dialèctes del Nòrd e de l'Èst de França encara vesins dels dialèctes del Grand-Sud, a causa del latin de Glèisa qu'èra estrictament lo meteis pertot (v. document p. 546) Adonc, e mai dins la Gàllia germanica de *Reichenau*, la Glèisa utilizava un dialècte roman per explicar oralament a d'illetrats lo latin de la Vulgata estimat dificil. Es aital que los mots explicatius apertenon totes, en principi, a la lenga populara « *Rustica romana lingua* » que, d'après *Friedrich Diez* seriá, dins lo Glossari de *Reichenau*, de francoprovençal.
Glossari de Kassel (Germania del sègle VIII) : vocabulari galloroman septentrional. Al sègle VIII, los dos grands parlars (meridional e septentrional) èran encara bravament prèp un de l'autre. Véser, per exemple, las formas de lenga d'òc e de lenga d'oïl que se tròban dins lo Jonàs de *Valenciennes* (p.p. 1043-1044) e aquí, après los famoses concilis de 813 que demandavan als evesques de far presicar lors curats en lenga del pòble. A *Valenciennes*, en plen domeni francic, òm s'atendria a trobar un tèx en lenga francica (lenga de Clodoveu) ; e ben non, qu'aquel Jonàs es en latin e en lenga del pòble galloromana.
Dins lo *glossari de Kassel*, los mots glosats son pas pas de latin de glèisa, coma èra lo cas pel glossari de *Reichenau*, mas de galloroman popular parlat, glosat amb l'ajuda d'un autre dialècte parlat : l'ancian naut alemand. v. p. 590.

-GLOSSIA : forma sufixada del grèc *glòssa* (lenga)
v. **diglossia**.
glossiti (f.) : inflamacion de la lenga.
GLOSSO- : forma prefixada del grèc *glòssa* (lenga)
glossocèla : salida patologica de la lenga fòra boca.
glossofitia : melanoglossia (coloracion negra de la lenga)
glossolalia : don surnatural per las lengas donat als Apòstols pel Sofle Sant, lo jorn de Pentacosta ; lengatge d'unes malauts mentals.
glossomania : tissa de claufir un discors amb de tèrmes inventats o farlabicats.
glossoplegia : paralisi (f.) de la lenga.
glossotomia : amputacion de la lenga.
glòt : còl de botelha, de garrafa...
-GLÒT : forma sufixada del grèc *glòtta* / *glòssa* (lenga)
v. **poliglòt**.
glot, -a : golafre, -a (que manja bravament e golardament)
glota : filet de la lenga (membrana pichona jos la lenga) pepida.
v. **pepida**.
glotament : amb aviditat.
glòti (f.) (del grèc glòttis) : obertura superiora de la laringe.
glotiti (f.) : inflamacion de la glòti.
GLOTO- : forma prefixada del grèc *glòtta* (lenga)
glotologia : lingüística.
gloton, -a : que manja bravament e golardament.
glotonament : d'un biais gloton / amb aviditat.
glotona : recipient de fonta per cosinar a l'estofat.
glotona de pression : e non pas « *còcòta -minuta* » (fr.)
glotonejar (v. intr.) : manjar glotonament. (R. III, 478)
glotoniá : accion de manjar glotonament.
GLUC- : forma prefixada del grèc *glukus* (doç)
glucid (m.) : composanta fondamental de la matèria viva ; formada de carbòni, d'idrogèn e d'oxigèn, jòga dins l'organisme un ròtle energetic.
glucidic, -a : relatiu, -iva als glucids. *Metabolisme glucidic*.
GLUCO- : v. **GLICO-**
glucogèn, -a : glicogèn, -a.
glucomètre : aparelh per estimar la quantitat de sucre d'un most.
glucòsa : sucre de la frucha.
glucosid : tèrme generic dels compausats naturals dels vegetals que, per idrolisi, balhan de glucòsa.
gluèg : palha de segal, de froment... que se'n cobrisson las teuladas o que se'n fan de ligas.
glujada : cluchada. v. **cluchada**.
glujar (v. tr.) : cobrir una teulada amb de gluèg.
glutèn (del latin *gluten, -inis*, pega / còla) : partida proteïca, viscosa, de la farina del cerealum.
glutinós, -osa : viscos, -osa. (R. III, 479)
glutinositat : viscositat. (R. III, 479)
-GNAT : forma sufixada del grèc *gnathòs* (cais) v. **prognat**.
GNATO- : forma prefixada del grèc *gnathòs* (cais)
gnatologia : partida de l'art d'un dentista relativa a l'aparelh masticatòri.
gnatoplastia : reparacion de l'aparelh masticatòri.
gnòm : nan de legenda supausat viure jos tèrra e èsser gardian de las minas.
-(G)NOMIA : forma sufixada del grèc *gnòma* (signe distintiu)
v. **fisionomia**.
GNOMO- : forma prefixada del grèc *gnòma* (dicha / senténcia)
gnomologia : art de parlar per aforismes ; colleccion o recuèlh de senténcias.

gnomologic, -a : relatiu, -iva a la gnomologia.
gnomologicament : per apoftegmas, per aforismes.
GNOSEO- : forma prefixada del grec *gnòsis*, -*eòs* (coneissença)
gnoseologia : teoria filosofica de la coneissença.
gnòsi (f.) : pretenduda coneissença de causas que relèvan de la fe e qu'escapan d'a fons al rasonament uman.
-GNÒSI : forma sufixada del grec *gnòsis* (coneissença)
gnosia : reconeissença de quicòm per un dels cinc sentes (pel véser, pel tocar, pel tastar, pel sentir o per l'ausir)
Gnosia visuala, auditiva, gustativa...
-GNOSIA : forma sufixada del grec *gnòsis* (coneissença)
v. **idrognesia**.
gnostic, -a (adj. o subs.) : relatiu, -iva a la gnòsi, al gnosticisme ; persona adèpte, -a del gnosticisme.
-GNOSTIC : forma sufixada del grec *gnostikòs* (relatiu a la coneissença)
v. **agnostic - diagnostic**.
gnosticisme : crestians eretics que pretendián comprene d'a fons las causas que relèvan de la sola fe.
goapo, goapa (cast.) : persona rica, poderosa, influenta, golar, nocejaira, libertina.
gobar (v. tr.) : recaçar (trapar a la volada) ; engolar / engolir.
gobaire, -a : que manja bravament ; credul, -a ; de bon enganar.
gobèl / gobelet : recipient per beure, sens pè, pus ample de la boca que del fons ; recipient per deslargar los dats.
gobelar (v. tr.) : recaçar (trapar a la volada quicòm de lançat)
gobelariá : fabricacion e comèrci de gobelets.
gobeletat / gobeletada : contengut d'un gobelet.
gobetejar (v. tr.) : trabalhar dins la gobeletariá.
gobetièr, -ièira : persona que trabalha dins la gobeletariá.
gòbi, -a : engrepesit, -ida (engordit, -ida pel freg) ; desgetat, -ada.
gòbi / gòfi : gauchet / bèca flor / colibrí ; tregan (peis de ribièira o de mar : (*Gobius*) ; mujol (*Mugil*)
gòbia / goja : mena de cisèl de fabre, de menusièr...
gobiar (v. tr.) : corbar ; plegar.
gobiar (se) : se corbar ; se plegar , se getar / se desgetar.
gobion : tregan pichon ; mena de peis de mar.
gòch : tautàs ; fangàs.
gochopar (v. tr.) : trempar ; banhar.
gòda (m.) : paucval ; pigre / fug-òbra (fy ' br)
gòda (f.) : feda vièlha, a l'engrais per la mòrt ; ròssa ; pigresa ; femna gorrina.
godal (m.) : nèci / piòt / imbecil ; traquet (mena d'ucelon)
godassa : persona franca e bonassa.
godierà, -ièira : mercadièr, -ièira de carn de feda ; amador, amairitz (R. VI, 71) de carn de feda :
Los Musulmans son bravament godièrs.
godiflaire, -a : persona que manja bravament e golarlament.
godiflar (v. tr. e intr.) : manjar bravament e golarlament.
godimèl, -èla : nèci, nècia e maladrech, -a.
godina : femna gorrina.
godilhar (v. intr.) : rebalar.
godir (v. intr. e tr.) : estagnar ; trempar ; manjar bravament e golarlament.
godomar : malensenhat ; ventrut.
godonfle e derivats : v. **bodenfle** e derivats.
gòf, -a / gòfi, gòfia : enfle, -a / bodenfle, -a ; boçut, -uda ; confle, -a ; ruf, -a ; ufanós, -osa ; tremp, -a. v. **gòbi**.
Estòfa gòfia : estòfa rufa al tocar. *Froment gòfi* : froment banhat. *Gòfi de susor* : tremp de susor. *Saca tota gòfia* : saca confla. *Vestit gòfi* : que tomba pas plan.

gofar (v. intr.) : se conflar ; còire un brave brieu a fuòc doç.
gòfia : garlesca / sòfia / peis blanc ; fòssa per trapar de lops.
gofiar / gofir (v. tr.) : trempar. *Gofit de susor* : tremp de susor.
« *gofon* » - « *gòfre* » : v. **gafon - còfre**
gofre : gorg / gorga (traucàs dins un fluvi, una ribièira)
gòga : badinada ; bodin ; gala (tumor del garric) ; persona mòla, mal penchenada, coarda (R. II, 429)
gòi, gòia : garrèl, -a (qu'a una camba entrepachada)
goiar (v. intr.) : garrelejar.
goiat, -ada : garrèl, -a.
goiejar (v. intr.) : garrelejar un pauc.
goinar (v. tr.) : cosserguejar / cotiguejar / gatilhar.
gòine, gòina (adj. e subs.) : galabontemps (m. e f.) ; gorrin, -a.
gòira / gòila : milan ; tartana ; femna mal penchenada ; femna nècia.
gòira / gòila negra : tartana comuna (*Buteo buteo*)
gòira / gòila rossa : tartana rossa (*Ægolius tengmalmi*)
goiran : baiard / civièira.
goire, -a : fug-òbra (m. e f.) ; maladrech, -a ; abrutit, -ida.
goirilh : companh causit per un pairin.
goirilha : companha causida per una mairina.
gòit : gorja / gargamèla.
goitre : tumor del còl ; butòr / bernadàs (*Ardea*)
goitre blanc : capelut (aucèl) (*Egretta alba*) ; (*Ardea garzetta*)
goitre gris : bernat gris (*Ardea cinerea*)
goitre ros : bernat roge (*Ardeola ralloides*)
goitron : goitre pichon ; esclapaire (mena de bernat pescaire) : (*Ardea viridis*) ; (*Ardea minuta*)
goitros, -osa : que patís d'un goitre.
goja : joventa ; serventa ; fadarèla.
goja / gòbia : mena de cisèl de fabre, de menusièr...
gojat, -a : jovent maridador, joventa maridadoira.
gojatièira : joventa que cèrca los jovents / filha garçonèira.
gojard, -a : pastron, pastreta (ajudapastre)
gojarda : joventa ; nòvia ; filha garçonèira.
gojardar (v. intr.) : garçonejar (badinar amb los garçons)
gojardariá : vilaniá ; lorditge.
gojon : drollon ; pichona cavilha de fèrre.
gojonar (v. tr.) : apariar de pòstes amb de gojons.
gola : gòrja ; boca ; obertura.
golabadat, -ada : persona bravament estonada e que ne demòra caisbadada. *Òme golabadat*. v. nòta bas de p. 19.
golada : gorjada ; bocada.
golafre, -a : golut, -uda (que manja bravament e golarlament)
golafrejar (v. intr.) : s'embucar (tròp manjar)
golag (acronim rus de *Glavanoïe Oupravlenie Lagueri*, Direccion Generala dels Camps) : camp de trabalh forçat.
golaire, -a : persona qu'engola / qu'engolis.
golalhon : gòrja ; gargamèla.
golamard / golamàs : golafre, -a v. pus naut.
golamàs (m. e f.) : persona gorrina.
golar (subs.) : faudal de buòu ; barbòt de pòrc.
golar (v. tr.) : engolar / engolir ; devorar / devorir ; embucar ; bramar / cridar ; gular (l.p.)
golar, -a (adj. e subs.) : lemfre, -a / bocafin, -a ; bramaire, -a.
golardada : còp de gola. (còp de gula) l.p.
golardament : amb golardiá (amb tròp d'aviditat)
golardejar (v. intr.) : s'embucar (tròp manjar)
golardiá / golardisa / golarditge : goluditge / golidariá.
golardum : apetís desordenat de manjar e de beure.
golarut, -uda / golàs, -assa : gulampe, -a.

golàs,-assa : que manja tròp, e tròp golardament.
golassa (m. e f.) : bramaire, -a.
golatge : apetís ; golardiá.
golaud, -a : lemfre, -a ; golarut, -uda / gulampe, -a.
La Victorina es golauda coma una padena.
golaudada : còp de gola / golardada v. pus naut.
golaudament : golardament (amb tròp d'aviditat)
golaudejar (v. intr.) : golardejar / s'embucar / tròp manjar.
golaudiá / golaudisa : aviditat desordenada pel manjar.
gòlça : coscolha (envolopa de legums)
La gòlça del pòrre : lo blanc del pòrre.
golçada : croston alhat (fretat amb d'alh)
golçar (v. tr.) : alhar (fretar / fregar amb d'alh)
golem / gaulem (m.) : golarut / gulampe ; boca de nassa.
golesejar (v. intr.) : cercar a manjar amb aviditat.
golet : pas (obertura) ; boca ; gòrja.
goleta : gola pichona ; pas (obertura) per una embarcacion.
gòlf (angl. *golf*) : mena d'espòrt anglés vengut internacional.
(Amb un pal especial, los jogaires butan una palma dins de traucs escampilhats per una pelena aprestada per aquel espòrt)
golf / golfe : porcion granda de mar enrodada de tèrras ; gorg / gorga.
gòlfe, -a : enfle, -a / bodenfle, -a ; confle, -a. v. **gòf**.
golhar (se) : se gaulhar (metre los pès dins l'aiga)
golhàs / golhat : gaulhàs. v. **gaulhàs**.
golhassar (se) : se gaulhassar (frequentatiu de se golhar)
gòlhe / gòli : tregan (mena de peis de ribièira)
goliard : prèire o monge marginal e passapaís de l'Edat Mejana, Los goliards metían de paraulas profanas, sovent calhòlas, en latin o en galloroman, sus una melodia simpla e plan ritmada de « **tròp** » de glèisa. Un pauc totas las cançons popularas de l'epòca agèron aquela origina. v. **tròp** + p. 1006.
goliardesc, -a : satiric, -a ; calhòl, -a. *Poesia goliardesca.*
golibaud, -a / golís, -issa : que manja tròp e tròp golardament.
« *golle, -a* » : v. **gaule**.
« *goludar* » : v. **voludar**.
goluditge / goludariá / goludesa : aviditat pel manjar.
e non pas « *gormandisa* » ni mai « *gromandisa* » (fr.)
golut, -uda : golafre, -a / golibaud, -a.
gom / gome : goitre ; ulcèra (f.) de la gòrja del bestial ; tumor del còl dels pòrcs.
goma : substància susada per d'unas plantas ; saba dels arbres ; mèrda de cocut (saba del cerièis) ; saba d'arbres tropicals utilizada per far d'apleches d'escafar e fòrça autres apleches.
gomar (v. tr.) : escafar amb una goma ; susar (en parlant de la saba) ; coar (en parlant del fuòc) ; cremar sens flama.
gomar (se) : venir goitrós (se trapar un goitre)
gomarra / gamarra : mala umor ; prostituïda.
gomatge : accion de gomar.
gomifèr, -a : que fa de goma. *Arbre gomifèr.*
gomonèira : conflason del goitre.
gomós, -osa : de la natura de la goma ; que revèrta la goma.
gomòsi : malautiá de las plantas / produccion de fòrça goma.
gomositat : natura de çò gomós.
GON- : forma prefixada del grèc *gònòs* (semença ; espèrma) o del grèc *gònu* (genolh)
-GÒN : forma sufixada del grèc *gònià* (angle)
v. **exagòn - poligòn - octogòn**.
gona : rauba de femna ; tunica ; levita ; sotanèla ; còta (jupa ; vestit de nenon) ; chimarra (vestit de magistrat) sant miquèla longaruda (*Lepiota procera*)

gonada : organ reproductor dels gamets (cellulas reproductrises)
glandola genitala *Lo testicul es la gonada masculina.*
L'ovari es la gonada feminina.
gonadal, -a : relatiu, -iva a una gonada.
gonadoblastòma (m.) : tumor gonadala.
gonadotròp, -a : qu'estimula las glandolas sexualas.
gonadotropina : tèrme generic de las ormonas gonadotròpas.
gonalgia : dolor al genolh.
gonartria : raumatisme cronic non inflamatori del genolh.
gonartriti (f.) : inflamacion de l'articulacion del genolh.
gonartròsi (f.) : gonartria.
gondòla (de l'it. *gondola*) : mena de barca veniciàna.
gondolièr, -ièira : persona que mena una gondòla.
GONE- : forma prefixada del grèc *gònè* (generacion)
gonecistiti (f.) : inflamacion genitala.
gonèl (m.) : jupa ; còrja.
gonèla (f.) : rauba longa ; femna bèstia ; òme pauruc.
gonfalon / gonfanon (arc.) : bandièira (estandard) de batalha.
gonfalonèr : soldat que portava lo gonfalon.
gonga : pèrca per furgalhar dins l'aiga.
gongar (v. tr. e intr.) : furgalhar dins l'aiga ; chagotar (patolhar dins l'aiga)
gongolha : esquilon / cascavèl / sonalha.
gongolhat, -ada : aplechat, -ada d'esquillons.
gongolheta : esquilon pichon.
gonha : emplastre ; enveja ; pèira plana que marca l'endrech d'ont cal lançar las bòlas ; mandra / lec d'aquel jòc.
gonheta : bonheta. v. **bonheta**.
Far gonha / far gonhetas : far gòrja (far enveja)
gonhon : tesson.
-GONI : forma sufixada del grèc *gònòs* (generacion) v. **ascogòni**.
« *gonic* » - « *gonidar* » - : v. **ganic - ganidar**.
-GONIA : forma sufixada del grèc *gònòs* (generacion) v. **cosmogonia**.
GONIO- : forma prefixada del grèc *gònià* (angle)
goniograf : aparelh de correccion d'angles.
goniomètre : instrument de mesuras d'angles.
goniometria : teoria e tecnica de mesuras d'angles.
goniometric, -a : relatiu, -iva a la goniometria.
GONO- : forma prefixada del grèc *gònòs* (espèrma)
gonocit (m.) : cellula sexuala embrionària.
gonocòc : micròbi patologic, factor de la blennorragia.
gonococcia : blennorragia.
gonofòr : partida del receptacle d'una flor que pòrta las estaminas e lo pistil.
gonopòde : apendix modificat en organ copulator per d'unes artropòdes mascles.
gonorrèa : blennorragia.
gonosòma (m.) : cromosòma sexual que determina lo sèxe.
gòr : amàs / abscess.
gòrb : mena de banasta per carrejar la vendèmia sus l'esquina ; còrb (*Corvus corax*)
autra mena d'aucèl : (*Tantalus falcinellus*)
gòrba : desca (mena de panièira granda sens cobertoira)
gorbada / gorbat : contengut d'un gòrb o d'una gòrba.
« *gorbalhon* » : v. **corbaton**.
gorbaud, -a : persona que manja bravament e golardament.
gorbauda : estropaira (femna que vestís los defuntats)

gorbèla : podeta de vendemiaire, -a.
gorbelha : mena de forca de doas puas.
gòrbi : panièr de bast.
gòrbia : cisèl del bisèl triangular.
gorbiar (v. tr.) : far de traucs carrats amb una gòrbia.
gorbilh / gorbilha : faucilhon ; podeta de vendemiaire, -a ;
gorbilhar (v. tr.) : copar amb un faucilhon.
gorbilhejar (v. tr.) : carregar lo rasim amb un gòrb.
gòrbia : mena de goja ; grudièr (teule d'afrest, teule d'acrin)
gord, -a : gròs e gras, -sa ; gai, -a ; folastre, -a ; gostós, -a ;
suculent, -a ; engrepesit, -ida.
gorda : cogorda / coja (Cucurbita pepo)
melon aigalut e insipid (R. V, 130)
persona bèstia ; osset / tòtol (mena d'òs per jogar als
ossets) ; aquel jòc) ; vèsta.
gorda (far) : se ditx quand l'osset que l'òm lança
demòra quilhat.
gordejaire, -a : folastrejaire, -a.
gordejar (v. intr.) : folastrejar.
gordeta : gogorda pichona / coja pichona.
gordiá : golardum / golardiá. v. pus naut.
gordilha : còrda estacada a una gabarra e als traches del
caval que la tira sus Garona.
gordilhar (v. tr.) : tirar amb una còrda ; morder, mordejar
coma un can ; entortilhar / enrambolhar.
gordilhar (se) : se tirar amb una còrda ; s'entortilhar.
gordissal : mordidura / mordal.
gordissar : doblèt de gordilhar.
gordissar (se) : doblèt de se gordilhar.
gordon : flòc de còrda.
gordon / gordin : flòc de còrda en anèla que i son estacats
los grands senhals del filet de pesca sonat «sardinal» ;
cordatge per envergar una vela ; còrda de noses ; baston
que ne tastavan los forçats.
gordon-gordon (onom.) : cridal del piòt.
gorg : temple / avenc (traucàs prigond dins lo lièch d'un riu)
sèrva d'aiga dins un òrt ; brave pachac (tautàs)
gorga : gorg que sas aigas remolinan ; sèrva de molin.
Aquila ribièira es plena de gorgas.
gòrga : canal de teulada ; canal de font.
gorgada : contengut d'un gorg, d'una gorga, d'una sèrva.
gorgar (v. intr.) : far gorga ; èsser plen d'aiga ; trempar ;
se debatre per èsser pas negat ; èsser negat ; luchar per
se laisser pas mestrejar per quicòm.
gorgarèl : besala de molin que mena l'aiga sus la ròda ;
escampadoira d'aquel besal ; papòla (nauquet) de molin ;
gòrja.
gorgàs / gorgassa : gorg grand / gorga granda.
gorgolh : andalhon / risent (bruches leugièrs e agradius que
fa una massa d'aiga amodada per un ventolin) ; bruch d'un
liquid que bolís ; esquilon / esquilonelon ; cosson / cusson
(60 000 menas) ; brian / siron (baba fitofaga o fitofila de milieirats
de coleoptèrs) : (Bruchus pisorum) ; (Acanthoscelides obtectus) ;
autres babaus (mai de 30 000 menas)
Los gorgolhs de las aigas d'un lac.
Lo gorgolh d'un topin que son aiga bolís.
Los gorgolhs se son atacats a la vianda.
gorgolhada : tròces de carn cosinats dins una salsa que
bolís un brieu a fuòc doç.
gorgolhament : bruch d'una aiga qu'andalhona o d'un
liquid que bolís.

gorgolhar (v. intr.) : andalhonar (far de gorgolhs) ; bolir.
Ai lo ventre que gorgolha : lo ventre me gorgolha.
gorgolhar (v. tr.) : rosegar los legums (en parlant d'insèctes)
Aqueles peses son totes gorgolhats.
Soi pas encara gorgolhat : soi pas encara fotut.
gorgolhejar (v. intr.) : frequentatiu de gorgolhar.
gorgolhut, -uda : gorgolhat, -ada (rosegat pels gorgolhs)
Blat gorgolhat, mercat mancat ! (Dicha populara)
gorgolin : berbial / berbal / rese / pat / bedós / berbesin
(mena d'insècte aracid que s'arrapa a la pèl per chucar
lo sang dels buòus, dels motons, dels cans...) :
pat dels cans : (Ixodes ricinus)
pat de las fedas : (Ixodes reticulatus)
gorgolina : cruguet de terralha que ten l'aiga fresca.
gorgolinar (v. intr.) : virar lo bolh (bolir) ; beure a galet ;
chimar / glopejar (beure quicòm glop per glop)
gorgorial, -a : excellent, -a / requist, -a.
« gorgosson » : v. galet.
gorgosut, -uda : espessàs , -assa ; rabassòt, -a
gorgotar (v. intr.) : virar lo bolh (bolir) a grands bolhs.
gorgoton : sen de femna. (fam.)
gorguejar (v. intr.) : refluir (tomar enrè en parlant d' un liquid)
s'asondar.
gorguèira : canal de teulada ; degolau / vabre de montanha.
gorguèr : pesquièr fangós / fangàs / garolhàs / bachàs /
bacàs.
gorilha : mena de monard (Gorilla gorilla)
« gorimand » : v. gorrinand
gòrja : part anteriora del còl / gargamèla ; pas estrech
entremièg dos cingles.
gòrjabadat, -ada : bocadobèrt, -a d'estonament. v. nòta p. 19.
gorjada : contengut de la gòrja.
gorjador : fonilh / embut par avidar per fòrça la polalha.
gòrjafendre (v. tr.) : fendre la gòrja.
gòrjalís, -isa : persona que manja bravament e golardament.
gòrjavirat, -ada : difòrme, -a. Òme gòrjavirat.
gorjar (v. tr.) : empafar ; embucar / embutar ; engorgar.
gorjar (se) : s'empafar ; s'embucar / s'embutar (s. f.)
gorjut, -uda : regat, -ada per de gòrjas (avencs).
gorgeta : gòrja d'aucelon.
gorgièr, -ièira : qu'a una gòrja granda.
gorgièira : pèça d'armadura que gandissiá lo còl ; anciana
fresa ornamental ; ornament d'un còl de femna ; gargamèla.
Enric IV se cargava una gorgièira.
gorguejar (v. intr.) : far un bruch de gorgolh.
« gòrma » : v. vòrma.
« gormand » e derivats (fr.) : v. lemfre.
gormàs : canèl curat dins un tronc d'arbre copat.
gorminada : argent ganhat en menudalhas.
gorminar (v. tr.) : gospitalhar / resquilhar (manjar o beure
dins un restaurant sens pagar)
gormolhada : accion de se refrescar la boca sens
engolir lo liquid.
gormolhar (se) : se refrescar la boca sens engolir l'aiga.
« gornau » : v. gronhau
gorra (plt.) : mena de sause (Salix caprea)
potinga farlabicada ; vagabondatge.
gòrra : vestit de nòvia ; pimpalhaduras / belaròias ;
brilhants / joièls ; maura / truèja / pòrca.
gorraire, -a : rodair, -a / passapaís (m. e f.) / vagabond, -a.
gorrar / gorrir (v. intr.) : passar país / vagabondar / rodar.

« *gorraud* » : v. **borraud**.
« *gòrre* » : v. **òrre**.
gorret (plt.) : mena de sause (*Salix caprea*) ; (*Salix alba*)
gorret : gorrin (porcelon / pòrc pichon) (L. 209)
gorrièr, -ièira : apimpat, -ada ; corós, -osa / cambafin, -a ;
brilhant, -a ; graciós, -osa.
gorrimand, -a : passapaís / vagabond, -a ; cocarro, -a ;
belitre, -a ; paucval (m. e f.)
gorrimandalha : cocarralha ; belitralha.
gorrimandàs, -assa : gorrinàs, -assa / cocarràs, -assa.
gorrin, -a (subs. o adj.) : gorret, -a / porcelon, -a ; vagabond, -a ;
libertin, -a (R. IV, 82)
gorrina : prostituïda ; lesbiana.
gorrinaire, -a : rodaire, -a.
gorrinalha : los paucvals en general.
gorrinar (v. intr.) : córrer après las femnas ; rodar ;
serpatejar (en parlant d'un riu) ; landrinar / s'atardivar.
gorrinariá / gorrinatge : vagabondatge ; libertinatge.
gorrinàs, -assa : paucval (m. e f.) / truand, -a ; libertin, -a.
gorrinejar (v. intr.) : frequentatiu de gorrinar.
gorrinitge : gorrinariá / gorrinatge v. pus naut.
gorrinon : porcelon (pòrc pichon) ; libertin jovenòt.
gos, -ssa : can, canha. (Del gallés uer-tra-gos : lebrìer) (?)
tèrme bravament insolentaire. *Quina gossa !*
gosil : carbon blanc.
gosiòu : mojàl / mujòl (jaune d'uòu)
gospar (v. tr.) : netejar la fustalha.
gospilhaire, -a : persona que gospilha.
gospilhar (v. tr.) : gorminar / resquilhar (manjar e beure dins
un restaurant sens pagar) ; ganhar d'argent en menudalhas ;
enganar los autres.
gospilhatge : accion o resulta de gospilhar.
gossa : canha ; prostituïda ; lesbiana ; flèuma / pigresa :
Ai la gossa : ai la canha / ai la flèuma.
gossalha : canalha (cans en general ; ensemble de cans)
gossana : palhat / jaç de cans.
gossard, -a / gossàs, -assa : canhàs, -assa ; persona bocharda.
gossatalha : los cans en general (pej.)
gossatièr : responsable d'un ensemble de cans.
gossatièr, -ièira : persona qu'aima los cans ; palhard, -a ;
cinic, -a.
gossejar / gossatejar (v. intr.) : baisar (t. a.)
gosset : canhon ; capfoguièr / andèr / landièr.
gosseta : canhòta. **gosseton** : canhonèl.
gossetons (plt.) : lenga de can (*Cynoglossum officinale*) ; (*C. pictum*)
(*C. cheirifolium*) ; ; (*C. Dioscoridis*) ; (*C. montanum*)
lusèrna nana : (*Medicago minima*)
gossonilha : ensemble de canhons.
gossós, -osa : luxuriós, -osa (R. IV, 111)
gost : sensacion agradiva d'una sabor ; percepcion
d'aquela sabor ; organ que nos fa percebre las
sabors ; don de discernir çò bèl e çò marrit ; don
de far quicòm d'artistic.
Aquela sopa a pas ges de gost.
Lo milhàs me ven pas per gost.
Aquel arquitècte a pas ges de gost.
gostacion : accion o resulta de gostar (de presar) quicòm.
gostaire, -a : persona que gusta a quatre oras del ser.
gostar / gostada : repaïsson que se fa a quatre oras del ser.
gostar (v. tr. e intr.) : presar (aimar) quicòm ; far un repaïsson
a quatre oras del ser.
gostard, -a : lemfre, -a (que se congosta tròp de çò bon)
gostasolet, -a : que pensa pas als autres ; avar, -a ;
misantròp, -a.
gostejar a (v. tr. ind. e intr.) : aver gost a ; aver de gost.
Ton vin gosteja a vinagre ! Una sopa que gosteja.
gostós, -osa : saborós, -osa (plasant, -a al gost)
gòt : veire ; copa ; gobelet ; lana del ventre de las fedas.
gòt, -a : relatiu, -iva (R. II, 16) als Gòts, ancian pòble germanic.
gota : inflamacion bravament dolorosa d'articulacions ;
pichona porcion de liquid ; glop (globilhon de liquid) :
Gota de sang. G. de pluèja. Beure la gota : trincar.
gotada : çò que gota / çò que goteja ; veirat (plen veire)
Una gotada de vin : un veirat de vin.
gotada / gotat : plen veire de liquid.
gotal : gotièira ; besal d'evacuacion ; toat per las
aigas pluvialas ; prat asagat per una font ; airal
asagat per de fonts.
gotar (v. intr.) : rajar glop per glop (gota a gota)
gotassa : podagra / gota (med.) (R. IV, 581)
gotat : veirat (plen veire de liquid)
Un gotat de vin : un veirat de vin.
gotejament : accion de susar / de gimar / de vinar.
gotejar (v. intr.) : tombar glop per glop.
gotèl : gota pichona.
gotent, -a : que gota / que goteja.
gotet : veire pichon.
goteta : gota pichona.
gotic, -a : que ven dels Gòts ; forma d'art que floriguèt en
Euròpa del sègle XII a la Renaissance.
Gàllia gotica : Lengadòc. *Catedrala gotica.*
gotièr : teule del bòrd de la teulada que fa salida ; canal
de teulada ; besal d'evacuacion ; toat.
gotièira : salida de teulada.
gotim : doblèt arcaïc de gotum.
gotina : brave valat (fossat)
gotís : remòl / remolin / remolinet.
gotós, -a : qu'a la gota.
gotja : mena de blat dur.
gotum : tèrme collectiu per gota.
govèrn : governament / direccion (accion o resulta
de governar o de se governar) ; governalh de naviri ; marc
(branca mèstra) ; abelha maire ; serviciala de curat.
govèrna : règla de conduïta.
governable, -a : que pòt èsser governat, -ada.
governador, -airitz : persona que govèrna quicòm.
gouvernaire, -a : coma çaisús.
governalh : pèça de fust o de metal per governar una
nau, un avion.
governament : accion o resulta de governar ; exercici
del govèrn.
governamental, -a : relatiu, -iva a un governament.
governant (adj. e subs.) : que govèrna ; responsable
politic encargat d'un governament.
governanta : femna cargada de l'educacion d'un mainatge
o de mai d'un ; femna que s'ocupa de l'ostal d'un veus
o d'un celibatari. *Una governanta de curat.*
governar (v. tr.) : menar una nau, una veitura, un avion... ;
menar los afars d'una familha, d'un país...
governar (se) : menar sos afars ; mestrejar sas passions.
Se poguèt pas jamai governar de sa vida.
governet : pèça que reglava la bobina d'un rodet.

G.P.S. : sigla de guidatge per satellit.

gra (pl. **grases**): degra / òsca / escalon (cadun dels estats intermediaris d'un estat a un altre)

gra / grau : degrà ; embocadura d'estanh que dona sus la mar . Aqueles mots son del sègle XII (L. 211) e venon pas del catalan coma o ditz Alibèrt, mas del gallés GRAUA.

Graal : copa mitica qu'auriá servit a Nòstre Sénher per l'institucion de l'Eucaristia.

grabatari, -ària : condemnat, -ada al lièch per sa malautiá.

Gràcia - Gracian - Graciana : prenoms.

gràcia : don de Dieu fach als òmes ; çò qu'agrada dins l'anar, lo parlar, lo biais de far... de q.q. ; aquitament d'un condemnat. *Bonas gràcias.*
Dire gràcias : mercejar Dieu après un repais.

graciable, -a : que pòt èsser perdonat, -ada.

graciar (v. tr.): perdonar q.q. ; mercejar / regraciar.
Foguèt graciât pel President de la Republica.

gràcias a : de mercé. *Gràcias a tu, me'n tirarai.*

gracil, -a : freule, -a ; tèunhe, -a, destricat, -ada e fragil, -a.

gracilitat : natura de çò gracil o de q.q. de gracil.

graciós, -osa : qu'agrada dins son anar, son parlar, son biais de far... ; acordat, -ada coma una gràcia.
A títol graciós : a gratis (lat.)

graciosament : d'un biais graciós ; a títol graciós.

graciosar (v. tr.): recompensar q.q. per un servici ; felicitar ; costosir ; far d'amabilitats.

graciosat, -ada : t. a. çaisús.

graciosetat : indulgència, perdon, favor... acordats graciosament.

grad : escalon / dignitat / onor / prerogativa ; distincion.

-GRAD : forma sufixada del latin *gradi* (caminar) v. **plantigrad - retrograd**.

gradacion : passatge d'un estat a un autre per grases, en passant per totes los intermediaris. (R. III, 488)

gradar (v. tr.): donar un grad a un soldat.

gradat, -a : galonat, -ada.

gradèl (plt.) : gravèl / lachasson / pissalach / « pissacan » / « *chicorèia* » (l.p.) (*Taraxacum officinale*)

graduable, -a : que pòt èsser graduat, -ada.

gradual, -a : que se fa per grases (gradualament) ; que se disián sus grases del Temple josieu ; partida de la messa entremièg l'epistòla e l'evangèli. (R. III, 489)
Augmentacion graduala. Psalmes graduals.
Cant gradual. Libre gradual (libre de psalmes)

graduacion : accion de graduar ; division en grases.

graduar (v. tr.) : marcar de grases de division ; sometre a una graduacion ; balhar a quicòm lo gra que conven ; balhar un títol, una dignitat, una distincion. (R. III, 489)
Graduar un termomètre. Graduar las dificultats.

GRAF- : forma prefixada del grèc *graphein* (escriure)

-GRAF- : forma sufixada del grèc *graphein* (escriure) v. **cardiograf - geograf - lexicograf - oceanograf...**

grafa : pilhatge (R. IV, 541)

grafar (v. tr.): agrifar / agripar.

grafada : manada / ponhada.

grafanhauda : faramauca e non pas « *ogressa* » (fr.)

grafèma : unital grafica minimala de tot sistèma d'escriptura.

grafia : biais d'escriure o de representar un son o un mot.
Grafia fonetica internacionala. v. p. 13.

-GRAFIA : forma sufixada del grèc *graphein* (escriure) v. **geografia - monografia.**

grafic : corba que representa las variacions d'una grandor ; traçat d'un aparelh qu'enregistra.

grafic, -a : relatiu, -iva a l'escriptura ; que representa per de signes o de linhas.

grafier, -ièira : persona que son trabalh es de far d'escripturas, de còpias, d'expedicions d'actes, e d'autentificar los actes que passan per el.

grafinhada : engraunhada / grifada.

grafinhar / graufinhar (v. tr.): engraunhar / grifar.
Los boissons, las romes, los cats, ... engraunhan.

grafion : mena de cerièira (frucha del grafionier)

grafionier : mena de cerièis (*Prunus duracina*) ; (*P. cerasus*)

grafisme : representacion grafica de quicòm.

grafit : varietat de carbòni.

grafitti (it.) : inscripcions, grafismes sus una paret.

grafiu : cotèl per empeutar / cotèl empeutaire ; brota d'arbre.

GRAFO- : forma prefixada del grèc *graphein* (escriure)

grafofobia : crenca morbosa (R. IV, 264) d'escriure.

grafològ, -a : especialista en grafologia.

grafologia : art d'estudiar qualqu'un d'après son escriptura.

grafomania : tissa patologica d'escriure d'unes alienats.

grafús (adj. e subs) : que pudís ; carraunhada.

grafut, -uda : arput, -uda (qu'a de bravas arpas, de bravas grifas)

grailaire, -a : jogaire, -a de graile.

grailar (v. intr.): jogar del graile.

grailar (v. tr.): espinçar.

graile : clarin ; calamèl ; flaujòl ; cornet / trompeta.

graile, -a : linge, -ja ; greule, -a / prim, -a / longinèl, -a.

grais : substàncias onchosas utilizadas per cosinar (burre, òli, saïn...)

graiandre (se) : magrir (pèdre sa graissa) ; trimar ; tressusar.

graiassa : substància onchosa jos la pèl dels òmes o dels animals.

graiassalha : graissas en general ; personas grassas en general.

graiassam : las graissas en general.

graiassa pola : ceba salvatja (*Sedum cepaea*)

graiassar (v. tr.): metre de grais a quicòm (t. a.)

graiassar (se) : se tacar amb de grais o de graissa.

graiassatge : accion de graissar o de se graissar.

graisset : recipient per metre de graissa

graisset / graissilhon : mena d'acelon (*Anthus arboreus*)

graisseta (plt.) : (*Valerianella olitoria*)

graissejar (v. intr. e tr.): èsser graissós, -osa ; far venir graissós, -osa.

graissièr : topina per metre de grais.

graiissilhons : carnilhs (trocilhons de pana de pòrc saurengats / rostilhats a la padena)

graiisson (plt.) : nasitòrt (*Nasturtium officinale*)
veronica (*Veronica Beccabunga*)

« *graiissonar* » : v. **graiissonar**.

graiissós, -osa : de la natura del grais o de la graissa ; tacat, -ada pel grais o per la graissa.

gralha / graula : aucèl que revèrta lo còrb (*Corvus corone*)

gralha del bèc jaune : (*Pyrhocorax graculus*)

gralha del bèc roge : (*Pyrhocorax pyrrhocorax*)

gralha picassada : mena d'aucèl (*Nucifraga caryocatactes*)

gralhar (v. intr.): croacar (cridar coma una gralha)

gralhard : mena de gralha (*Corvus cornix*)

gralhon, -a : pichon de la gralha ; gralha pichona.

gram / agram (plt.) : pial de can / centenòja / tranuga / èrba puta... (*Agropyrum*)

gram agut : (Agropyrum acutum)
gram borrut : gram pialut / gram felut (Pichorlin pelut)
gram bramabuòu : (Agropyrum glaucum)
gram campèstre : (Agropyrum campestre)
gram de can : (Agropyrum caninum)
gram de mar : (Agropyrum littorale)
gram d'Erau : (Agropyrum Rouxii)
gram gigant : (Agropyrum elongatum)
gram fissaire : (Agropyrum pungens)
gram semblajonc : (Agropyrum junceum)
gram traucacamin : (Agropyrum Savignonii)

grama (m.): unitat de pes e de massa.
S'aviás un grama d'èime, te pausariás pas la question.

-GRAMA : forma sufixada del grèc *gramma* (pes)
v. **decigramma -centigramma - quilogramma**.

-GRAMA : forma sufixada del grèc *gramma* (letra; descripcion)
v. **telegramma - cardiograma**.

gramatica : estudi scientific de las estructuras d'una lenga ; libre per ensenhar metodicament las estructuras d'una lenga.

La Gramatica occitana d'Alibèrt es son òbra mèstra.

gramatical, -a : relatiu, -iva o confòrme, -a a la gramatica.

Analisi gramaticala. Exercicis gramaticals.

gramaticalament : d'un biais gramatical.

gramatician, -a : especialista de gramatica.

grambòt : sobras vegetalas carrejadas e regetadas per la mar.
« *gramèla* » : v. **lagrema**.

gramenar (v. intr.) : grellhar coma lo gram ; encordilhar una baudufa. v. **baudufa**.

gramenàs / gramàs (plt.) : pè de galina *Cynodon dactylon*

gramenet / gramenon / gramon : mena de gram pichon.

gramenièira : tèrra empobolada (cobèrta) de gram.

gramenon : v. **gramenet**.

gramenós, -osa : de la natura del gram ; que dona de gram.

gramenum : palengra / vermanèla (graminacèas en general)

graminacèas (f. pl.) : cerealum ; èrba de pèls prats, d'estèpas, de savanas... ; bamboses ; canaveras...

graminós, -osa : abondós, -osa en gramenum.

gramofòn : version elaborada del fonograf.

gramon : v. **gramenet**.

gran : frucha del cerealum ; grun de rasim o de quicòm mai ; parçèla / mica / bocin / tròç / grumèl ; auratge en mar ; ancian pes de 5 centigramas. *Gran d'alh, de sabla, de sal.*

gran-d'alhar (v. tr.) : fregar un croston de pan amb un gran d'alh. *Pan gran-d'alhat, manjar mannat !*

grana : semença en general ; uòu de manhan, vermena.

grana d'Avinhon (plt.) : aladèrn (*Rhamnus infectoria*)

grana de caissal (plt.) : frucha de jusclana (*Hyoscyamus alba*) ; (*H. niger*)

grana de canari (plt.) : plantage (*Plantago*)

grana de catla (plt.) : (*Lithospermum*)

grana de nièira (plt.) : (*Plantago psyllium*)

granable : milh (*Zea Mays*)

granada : culhida de gran ; gran per enganar los aucelons ; gruns de rasim ; mena de *pudding* (angl.) mineral ; arma d'artilhariá ; frucha de la milgrana.

Granada : vila andalosa ; vila de Garona-Nauta coneguda per son comèrci de gran.

granadièr : m. de soldat ; milgranièr (plt) (*Punica granatum*)

granadilha (plt.) : flor de la Passion (*Passiflora caerulea*)

granadura : estat d'una estòfa, d'un cuèr, d'un metal.

granaire, -a : que grana.

granal, -a : destinat a far de granas.

granalha : gran (pej.) ; metal redusit a tròces menuts.

granar (v. intr.) : montar en grana ; far de gran.

granar : granulacions de la gòrja.

granason : epòca que lo gran amadura.

granassa : brava ramada / fòrta pissada de pluèja.

granat : pèira fina de color vermèlh fosc.

granat, -ada : que balha fòrça gran. *Froment granat.*
montat,-ada en grana ; drud, -a.

granat, -ada : mena de color vermèlh fosc.

granatariá : comèrci de granas ; magasin de granas.

granatièr, -ièira : comerçant, -a de granas.

granatina : mena de brodariá.

granatge : totas menas de grans ; estat del sucre cristallizat ; produccion de grana de manhans.

granatièr, -ièira : persona que fa (crompa e vend) las granas.
« *granau* » : v. **gronhau**.

grand, -a : de dimensions, de capacitat, d'intensitat, de longor... que passan la mejana o lo nivèl ordinari ; avançat en atge (R. III, 235)

Femna granda. Fortuna granda. Topina granda.

Grand òme. Grand personatge. Pairegrand.

Carrièira grand. Cadièira grand. Mairegrand.

Messa grand. Pas grand causa.

De notar aquel feminin sens **a** dels cinc darrièrs exemples. Se tròba tanben dins d'autres adjectius o substantius : *aigacorrent, aigardent, cabra bocal* (cabra de boc), *dent ulhal, luna tornal, pèira frejal, tèrra fromental, jove, màger, mendre, pièger, prens, qualque, Ròcafòrt, tripa culal* ... o dins de formas mai o mens fossilizadas, mas que son tipicament occitanas e emplegadas cada jorn dins la lenga parlada.

v. *Gramatica occitana* d'Alibèrt, edicion 1976, p. 53.

grandament : fòrça / aicisèm / bravament ; sufisentament ; ampleament ; espaciosament.

grandaràs, -assa : bravament grandàs, -assa.

grandàs, -assa : fòrt grand, -a.

grandassa / grandussa (subs. m. e f.) : persona fòrt granda.

Aquel cambacort s'es presa una femna grandassa.

grand autar : mèstre autar.

grand cadieira : cadieira grand / cadieira de braces.

« *grandré* » : v. **gandré**.

grandesa / grandor / grandetat : qualitat de çò grand ; elevacion morala.

grandet, -a : que comença de se far grand, -a.

grandida : creissença.

grandiloquència : utilizacion abusiva de l'estil oratòri.

grandiloquent, -a : que fa pròva de grandiloquència.

grandinèl, -a / grandelet, -a : pro grand, -a.

grandiós, -osa : que fòrça l'admiracion.

Espectacle grandiós. Vision grandiosa.

grandir (v. intr. e tr.) : créisser ; far créisser.

grandmercé : brave mercé.

grandmercejar (v. tr.) : mercejar grandament.

grandor : v. **grandesa**.

grandussa (subs o adj. m. e f.) : fòrt grand, fòrt granda.

granejar (v. intr.) : far de grana (manhan) ; téner plogut.

granèl : caulet montat en grana.

granèla : grana pichona.

granelar (v. tr.) : far venir lo cuèr granelós / granilhós.

granellet : granul. v. pus luènh.

granelós, -osa / granilhós, -osa : granulós. v. pus luènh.

granet / granèl : gran pichon.
grangalar (v. intr.): patir de quicòm ; se trobar mal.
grangeta : jaça / maset / cabana / cabanon / barraqueta ; barraca / barracon / bastidon (ostalon rustic)
grangièr : boriaire ; baile / regidor ; vailet de bòria.
granha / granhada : gran ; çò glenat.
granha / granhòta : granolha pichona.
granhar (v. intr. e tr.): glenar (amassar d'espigas) ; granar.
granhòta : engranhòta / rana / granha / granolha pichona.
GRANI- : forma prefixada del latin *granum* (grana)
granièr : airal per sarrar lo gran.
granieirat : contengut d'un granièr.
granifèr, -a : que fa de granas.
granifòrme, -a : en forma de grana.
granilha : grana pichonèla.
granilhaire, -a : persona que vend de granas.
granilhós, -osa : granulós, -osa. v. pus luènh.
granissa : pesenada (de confondre pas amb pèiras de glaç)
granissada : pesenada coma çaisús.
granissar (v. intr.): pesenar (de confondre pas amb peiregar)
granit : varena (mena de ròca granulara)
granitic, -a : de la natura del granit, de la varena.
graniu, -iva / granivol, -a : que fa de granas. v. *ÍVOL*.
granivòr, -a : que s'agrada de granas.
granja : bòria ; fenial (abric per sarrar lo fen / per lo reclamar)
granjada : contengut d'una fenial.
granolha : rana / granolha ; carrèla dobla que se desplaça sus una tralha de bac ; crapaudina (pèça de fust o de metal que i s'engulha un arbre de transmission) ; esquipòt (argent estalviat) ; crivèl (grella) de canèla de font ; raufèl de q.q. que trabalha a la mòrt.
granolhada : engorgament de la gargamèla
granolhar (v. intr. e tr.): coarnar (granolhas que cantan) ; raufelar / raufelejar (persona que trabalha a la mòrt) ; gafolhar ; grolhar ; pescar de granolhas.
granolheta : granhòta.
granolhièr : airal plen de granolhas ; manjaire de granolhas ; mena de bemat pescaire (*Ardea comata*)
granolhièira : aplech per pescar de granolhas.
granolhon : raufèl / rangol de q.q. que trabalha a la mòrt.
granon : grana pichonèla.
granou : margue per la pesca.
GRANU- : forma prefixada del latin *granum* (grana)
granul (m.): particula que revèrta un gran pichon.
granulacion (med.): nodul.
granular (v. tr.): mudar en granuls o en granulat.
granular, -a : en forma de granul. *Ròca granulara*.
granulat : tèrme generic de diversès corpusculs cellulars.
GRANULI- : forma prefixada del latin *granulum* (granul)
granulacion : formacion granulosa de la gòrja (mena de boçarèla que sembla un gran)
granulia : forma gravissima de tuberculòsi.
granulifèr, -a : que fa de granuls.
granulifòrme, -a : en forma de granul.
granulita : mena de granit.
GRANULO- : forma prefixada del latin *granulum* (granul)
granuloblast : cellula embrionari que se muda en granulocit.
granulocit : cellula que conten de granulacions.
granulòma (m.): tumor pichona de forma redonda.
granulomatós, -osa : relatiu, -iva a de granulòmas.
granulomatòsi (f.): preséncia de granulòmas.

granulós, -osa : qu'es o que sembla cobèrt de grans.
grapa : pata ; rasim desgrunat ; engrepiment dels dets e dels artelhs, amodat pel freg o la fatiga ; mena de rastèl per amassar de cauquilha de mar.
A grapas / de grapas : a quatre patas.
grapada : manat de quicòm / ponhada de quicòm ; çò gratat dins un còp. *Grpada de sabla*.
grapador : mena de fichoira (aplech de tres puas) per butar los rasims dins la tina.
grapaire, -a : persona que grata quicòm.
grapapar (v. tr.): gratar la tèrra ; rasclar ; raspar ; tirar amb un cròc ; prene a manats, a ponhadas.
grapas : excesséncias sul pasturon del caval.
grapassa : rampa (paralisi d'un muscle) que fa patir.
Una grapassa lo trapèt que manquèt a (occ.) *se negar*.
grapatge : accion de grapar. t. a. çaisús.
grapaud / grapald : animal sens coa que revèrta un pauc la granolha (*Bufo vulgaris*)
instrument per imitar lo coarnar del grapaud ; tumor de la bata del caval ; òme rabassòt ; brota de cep de vinha ; tròç de fèrre que servís de paleta (de gacha) per una sarralha ; landièr pichon ; recipient per d'anchòias ; sanglot d'ibronha.
Es grapelós e laid coma un grapaud.
grapaud volaire : tartarassa (*Caprimulgus europaeus*)
grapauda : feme del grapaud.
grapaudalha : los grapalds en general (pej.) ; ensemble de grapalds ; marmalha ; mena de pascajon fòrt fin ; anciana còfa.
grapaudàs : grapald gròs ; grapald òrre ; nosèl dins de marbre o dins d'autres pèiras ornamentalas ; borrihon dins una estòfa.
grapaudejaire, -a : persona que se rebala coma un grapaud.
grapaudejar (v. intr.): se rebalar per cercar quicòm ; petaçar ; reinaire (sarcir un debàs) ; espepissar / besuquejar (s'arrestar a de besucarietas, de menudalhas)
grapaudejatge : accion de se rebalar ; accion de s'arrestar a de parpèlas d'agaça.
grapaudièira : airal umid o fangós. que los grapauds i s'agradan ; maresca ; sanhàs ; ostal umid.
grapaudin : menas de campairòls (agarics fòls) : (*Agaricum citrinum*) ; (*A. muscarium*) ; (*A. pantherinum*)
grapaudina : batracians en general ; mena de pèira preciosa ; grella / crivèl a la dintrada d'una canèla per empachar los grapalds de i s'engulhar ; sopapa de sèrva, de banhadoira... ; pèça de fust o de metal que i s'engulha un arbre de transmission ; biais de far còire polets o colombs en los aplatant sus una grasilha ; malautiá de la pèl dels porcelons ; mena de pera ; nègafòl (mena de ranoncle d'aiga) : (*Ranunculus aquatilis*)
grapelar (se) : se gratar.
grapelós, -osa : raspós / rugós, -osa ; cobèrt, -a de crapasses.
grapilh / grapin : ancora de quatre puas ; cèrcaputz.
grapilha : rafatum de crivelatge ; rasim pichon.
grapilhar (v. tr.): ressègre las vinhas vendemiadas per i culhir las grapilhas oblidadas ; rapinar / panar / raubar ; partir d'un restaurant o d'una ostalariá sens pagar.
grapin : v. **grapilh**.
grapilhar (v. tr.): grapilhar v. çaisús.
grapinhatge / grapilhatge : accion de grapilhar t.a. çaisús.
grapièrs / grapisses : rafatum de crivèl o de ventador.
grapipautas / gratipautas (a) : a grapas / a quatre patas.
grapir (v. tr.): gratar ; furgar / furgalhar.

grapís : paltre / pautre / palhada (marrit jaç, marrit lièch)
grapissa (f. plur.) : rafatum de crivèl o de ventador.
grapussar / grapussejar (v. intr.) : s'arrestar a de besucarietas.
grapussejar (v. intr.) : frequentatiu de grapussar.
gras (m.) : partida grassa de la carn ; malautiá dels manhans.
gras, -assa : que conten de grais o de graissa ; abondós, -osa en grais o en graissa ; ric, -a en graissa ; fertil, -a ; tròp gròs, -ssa ; calhòl, -a / licenciós, -osa ; obscèn, -a ; neblós / tubós, -osa.
Òme gras. Femna grassa. Sopa grassa.
Formatge gras. Tèrra grassa. Parlar gras.
grasdouble : membrana comestibla d'estomac de buòu.
Gras Fèlic (1844 -1901) : autor occitan de Provença.
grasa : lòca (escalon d'escalier) ; relaiisset de potz ; granda lausa de pèira.
grasairon : relaiisset de potz.
grasal : recipient de terralha (barquet, nauquet, plat grand, terrina, topina...) ; per extension, recipient de fust o de metal ; terren sablós, gravelut ; Graal.
grasala : recipient pus grand que lo grasal.
grasalada : contengut d'un grasal o d'una grasala.
grasalet / grasaleta : recipient pus pichon que lo grasal.
grasant : grapaud / grapald.
grasèl : grau pichon ; passada (corredor) de cauna.
grasèl / graselet : rastèl de l'esquina.
grases : plural de gra.
grasièira : tauleta de pèira que i s'apèva la pala del forn.
grasilha : rièja per i far brasucar quicòm al dessús de la brasa ; rièja en general ; trelhís ; grilha / preson. (R. III, 511)
grasilhada : brasucada (çò grasilhat sus una grasilha o sus brasa)
grasilhaire, -a : persona que fa grasilhar quicòm.
grasilhan : trauc grilhat per engolir las aigas pluvialas.
grasilhar (v. tr.) : brasucar (far còire al dessús de la brasa) tampar amb una grilha.
grasilhatge : grilhatge.
grasir (v. tr. e intr.) : recebre, acceptar, aculhir de bon grat ; favorir.
grasir (se) : se propagar ; s'escampilhar ; se multiplicar.
Grassa : vila de Provença (Occitània)
grassenc, -a : de Grassa. *Oliu grassenc.*
grassa pola (plt.) : *(Sedum)*
grassament : abondosament.
grassejaire, -a : persona que grasseja.
grassejar (v. intr.) : prononciar las R del fons de la gòrja.
grasset : nom familiar d' aucèlons diverss (verdaula ; trida ; tita...)
grasset, -a : un pauc gras, un pauc grassa.
grassièira : mal gras dels mainatges tròp plan noirts.
grat : mena de satisfaccion ; bona volontat ; gratitud.
De bon grat : amb plaser. *De mal grat* : per fòrça.
De bon grat e mai ça que la : que o vòlgas o pas.
Persona grata (lat.) : persona grasida.
grat : prusor ; enveja de se gratar ; accion de se gratar.
grata (plt.) : èrba d'estam *(Chara vulgaris)*
mena de gres ; gospitalhatge / resquilhatge ; tanada / rosta / tustassada / tabassada.
gratabiaça : gostar que fasián los segaires a braç.
gratabon : pastis de carnsalada fregida dins lo grais. v. **graton**.
gratacamin (a) (adv.) : a bròcacuol / als quatre dalhs.
gratacèl : edifici talament naut que sembla frelhar lo cèl.
gratacuol : aguialent (frucha del garravièr, de l'agalencièr)
gratada : accion de gratar o de se gratar ; laurada ; sason per gratar la tèrra.

gratadissa : prusor ; accion de gratar o de se gratar sovent.
gratador : aplech per gratar (t.a.) ; aplech per se gratar los pès fangoses abans d'intrar dins un ostal.
gratador : aplech per se gratar los pès abans d'intrar ; aplech per gratar (t. a.)
grataire, -a : persona que grata quicòm ; persona que gospitalha (que resquilha) v. **gospitalhar - resquilhar**.
grata lard : gasta salsa (marrit cosinièr) v. p. 20, 2º, a.
grata lenga : gafaròt (frucha de la lamporda *Lappa major*)
gratalord, -a (adj. e subs.) : persona lorda, descortesa ; pataló (m. e f.) /maladrech, -a.
gratalons : graton v. pus bas.
gratament : accion de gratar o de se gratar.
grataminaud : mena de pala per palejar la sabla de ribièira ; draga.
grata muralha / grata paret : claupèire / claveta.
grata palhièr : mena d'aucèl *(Emberiza cirius)*
gratapapièr : lecatimbres / pichon fonccionari (pej.)
Cresi qu'es gratapapièr o lecatimbres, a París.
gratapiuses (m. e f.) : fug-òbra (persona que manja son temps a se gratar las nièiras (las piuses), a pas far res)
gratar (v. tr.) : fregar amb las onglas ; trabalhar la tèrra ; rasclar ; laurar pas prigond ; gospitalhar.
gratar camin (v. intr.) : caminar o córrer als grands 4 dalhs.
gratar (se) : se fregar amb las onglas.
gratariá : prusor ; accion de gratar o de se gratar sovent.
gratavèl / gratavol : carnilh (trocilhon de pana de pòrc saurengada / rostilhada a la padena)
gratèla : ronha (malautiá de la pèl) (e non pas « gala » fr.)
gratelós, -osa : que grata ; raspós / rabotós, -osa.
grateusson : carnilh. v. **gratavèl - grasilhon - graton**.
gratificacion : argent de passa balhat a q.q. en mai de sa paga, per un servici rendut o per son bon comportament.
gratificador, -airitz : que gratifica, que fa plaser.
gratificant, -a : que fa bravament plaser.
Relacions gratificantas (t. a.)
gratificar (v. tr.) : balhar una gratificacion ; far plaser.
Me gratifiquèt d'un polit sorire.
gratilh : prusor ; enveja de se gratar ; cossergues.
gratilhar (v. tr.) : gratar leugièrament ; cosserguejar.
gratilhar (se) : se gratar leugièrament ; se cosserguejar.
gratilhon : cotiga / cossergue.
gratilhonejjar (v. tr.) : cosserguejar leugièrament.
gratilhonejjar (se) : se cosserguejar leugièrament.
gratin : çò que se grata al fons d'una açairòla.
gratinar (v. tr.) : gratar leugièrament.
gratinós, -osa : raspós, -osa / rabotós, -osa.
gratipautas (a o de) : doblèt de « de grapipautas ».
gratis (a) : sens aver a pagar res ; sens far pagar res.
gratisset : calandreta (mena d'alaset)
gratisson : cotiga / cossergue / gratilhon.
gratitud : sentiment de reconeissença per q.q. que nos a fach de ben, que nos a fach servici.
graton : pastis de carn de pòrc (còr, morre, aurrellas, ronhons, ase, codenas, tombadas...) salat, pebrat e cuèch dins son grais doas bravas oras, puèi cachat per ne far sortir çò pus graissut, e servat dins una terralha per èsser manjat freg.
Far gratons : far masèl / tuar lo pòrc.
gratonar / gratonejar (v. tr.) : cosserguejar leugièrament.
gratuït, -a : balhat (donat) sens aver a pagar res.

gratuïtament : a gratis (sens far pagar res ; sens aver a pagar res) ; sens pròvas. *Afortisses aquò gratuïtament !*

gratuïtat : qualitat de çò gratuït.

La gratuïtat de l'ensenhament.

gratulhar (v. tr.) : cosserguejar (far de cotigas)

gratusar / gratussar (v. tr.) : raspar de crosta de pan, de formatge... ; cosserguejar leugièrament ; estrelhar ; grifar (gratar la tèrre superficialament) ; tisonar / tisonejar lo fuòc.

Gratussa son òrt de contunh.

gratusa / gratussa : raspa de cosina ; grifol / cultivador ; estrelha marrida ; rascla de fornier ; carda ; mena de peis de mar *Raia alba.*

grau : grava (L. 211, s. XII) (del gallés *GRAUA* ; embocadura de fluvi sus la mar ; canal d' estanh que mena a la mar ; passada per dintrar dins una cauna.

Lo Grau del Rei : estacion balneara (Gard)

grau : grava (pèiras embricalhadas ; pèiras rosegadas per las aigas)

Tèrra graussa : tèrra graveluda (gravenosa)

De notar lo femenin irregular *grausa*, coma *crusa* (f. de cru) o coma *tranquilla* (f. de tranquil)

gràubia : mena de garric (*Quercus coccifera*)

graufi (m.) : grapin de mantun cròc ; cèrcaputz.

« *graufinhar* » :

v. **graufinhar**.

« *graula* » - « *grauleda* » :

v. **gralha**.

graulat / gralhon : pichon de la gralha.

graular (v. intr.) : croacar (cridar coma una gralha, coma un còrb) miaular ; se lanhar ; bronzinar ; rangolar.

grauler : forselon / graulon.

v. **graulon**.

grauler : lunada / caprici / fantasiá.

grauleda : doblèt de graulonièira.

grauler (v. intr.) : aver de lunadas / pèdre lo carabiròl ; folastrejar.

Te pòdes pas fisar d'el, que grauleja del matin al ser.

grauler :

v. **graulon**.

graulha : granhòta / granolha.

graulhar : pescar de granolhas.

graulhet : cabaissòla / capgròs (pichon de la granolha)

Graulhet : vila de Tarn (Occitània).

graulièira : doblèt de graulonièira.

graulhum : las granolhas en general.

graulitge : extravagància ; caractèr sabatejaire.

graulon : forselon (insècte que revèrta la vèspa, mas plan pus gròs e plan mai verenos) (*Vespa crabo*)

graulonièira : nis de graulons.

graulós, -osa : qu'a de lunadas ; capriciós, -osa ; querelós, -osa.

« *graulmelar* » (fr.) :

v. **rondinar - romegar**.

graulmilhar (se) : se fregar contra quicòm per apasiar una prusor ; se bolegar ; se brandir ; baralhar / baralhejar.

graulmissar (se) : s'esbrofar / se brandir.

graulnar (v. intr.) : romegar / roscahar.

graulnar (se) : se gratar.

graulnhós, -osa : ernhós, -osa / tissós, -osa.

« *graulpinhar* » :

v. **graulfinhar**.

graulsèl : gèl que soslèva la tèrra ; grava. v. pus bas.

graulsèla (plt.) : rosèla (*Papaver Rhæas*)

graulselar (v. intr.) : se soslevar (tèrra) a causa d'un gèl.

graulselièira : terren gravelut.

graulselós, -osa : que se soslèva (tèrra) a causa del gèl.

graulsièira : terren rocalhut.

graulsilhas : rafatum ; criveladuras.

grausissa : pèiras de glaç.

grausòla : claupèire / claveta.

(*Lacertus*)

grausal / graussalhas : criveladuras ; rafatum de granas.

grava : pèiras embricalhadas per empeirar un camin ; pèiras rosegadas per las aigas ; crapa / grapa / caspel / gaspel ; pèira / ròc.

La grava sul camin.

(roman de J. B.)

gravable, -a : que pòt èsser gravat, -ada.

gravadura : art de gravar ; reproduccion de çò gravat.

gravaire, -a : persona que grava.

gravairon : pichon banc de gravièr.

gravairós, -osa : gravenós, -osa ; gravelut, -uda.

gravar (v. tr.) : empeirar ; recobrir de grava ; traçar quicòm amb un cisèl sus una matèria dura ; fixar quicòm prigondament dins l'esperit.

Aquel camin auriá plan besonh d'èsser gravat.

Servís pas de res de gravar son nom dins la pèira.

gravar (se) : se fixar prigondament dins l'esperit.

gravàs : grava granda en bòrd de mar ; airal peirós ; lièch de vabre ; sabla o grava en bòrd de ribièira ; pèira de sucre.

gravasson : banc de gravièr.

gravat : airal empeirat.

gravat, -ada : vairolat, -ada (marcat, -ada per la vairòla)

gravatge : acte de gravar quicòm.

« *grave, -a* » (fr.) :

v. **grèu, grèva**.

gravèl : terren gravelut ; gradèl (plt.) : pissalach / chiorèia / lachasson... (*Taraxacum officinale*)

gravèla : mal de la pèira, dins la botariga.

gravelós, -osa : qu'a lo mal de la pèira.

gravelut, -uda : cobèt de gravièr.

gravena : terren gravenós.

gravenàs : montet de gravièr.

gravenejar (v. intr.) : èsser gravenós ; cruissir jos las dents.

gravenós, -osa : gravelut, -uda (que conten de gravièr)

graveta : gravièr fin e lis.

GRAVI- : forma prefixada del latin *gravis* (pesuc)

graviar (v. tr.) : subrecargar q.q. o quicòm ; aclapar jos la carga. *França nos gràvia de talhas.*

gravid, -a (med.) : dich de l'utèr que pòrta un fètus ; dich d'una femna o d'una feme qu'espèra.

Utèr gravid. Èga gravida. Feda gravida.

gravidic, -a : relatiu, -iva a la graviditat.

Albuminuria gravidica.

graviditat : estat d'una femna o d'una feme qu'espèra.

GRAVIDO- : forma prefixada del latin *gravis* (pesuc)

gravidocardiac, -a : dich de perturbacion o d'accidents cardiacs amodats per la graviditat.

gravidotoxic, -a : dich de perturbacions amodadas per la graviditat.

gravièr : pèiras embricalhadas o rosegadas per las aigas.

gravièira : banc de gravièr ; peirièira de gravièr ; grava (bòrd de mar o de ribièira) ; terren gravenós ; encinta de pèiras cobèrta de gravièr e que mena a un filat.

gravilh : gravièr pichon.

gravilha : gravièr pichon ; calcul (med.)

gravilhejar (v. intr.) : contenèr de grans de sabla.

gravilhós, -osa : que conten de grava o de sabla.

gravimètre : aparelh per mesurar la gravitacion ; aparelh per estimar lo pes especific d'un solid.

gravimetria : mesura de l'intensitat de la pesantor.

gravissim, -a (med.): bravament grèu, grèva.
gravitacion: accion o resulta de gravitar; fòrça d'atraccion.
gravitacional, -a: relatiu, -iva a la gravitacion.
gravitar (v. tr.): rodolar a l'entorn d'un centre d'atraccion.
gravitat (R. III, 509 - L. 211): estat de çò grèu; atraccion de la Tèrra o d'un astre. *Centre de gravitat.*
gravitatu, -iva: relatiu, -iva a la gravitacion.
gravitar (v. intr.): rodolar sus la seu orbita, a l'entorn d'un centre d'atraccion; evolucionar a l'entorn de personas al poder; èsser jos la dependéncia economica o politica d'un Estat poderós.
gravitatu, -iva: qu'amòda la gravitacion.
gravós, -osa: peirós, -osa.
grèc (subs. m.): vent del nòrd-èst; òme rusat e coquin; passapaís (m. e f.) / rodair, -a.
grèc, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a Grècia; de Grècia.
Femna grèca: f. sortida de Grècia; f. bocharda.
Grècia: nom de país d'Euròpa.
grecizacion: accion o resulta de grecizar o de se grecizar.
grecizar (v. tr.): far mai o mens adoptar las costumas grècas.
grecizar (se): adoptar mai o mens las costumas grècas.
La Narbonesa tota faguèt bravament grecizada.
GRECO-: forma prefixada del latin *grecus* (grèc)
grecolatin, -a: relatiu, -iva a l'encòp al latin e al grèc.
Avèm una cultura grecolatina.
grecoroman, -a: relatiu, -iva a l'encòp a la civilizacion dels Romans e dels Grècs. *Periòde grecoroman*: entre 146 abans J.C. e las invasions del sègle V.
greda: mena d'argila d'un blanc blavós.
Tèrra greda: tèrra fòrta.
gredar (v. tr.): marcar a la greda.
gredon: barreta de grafit utilizada per escriure.
gredós, -osa: de la natura de la greda.
gregal / gregau: vent del nòrd-èst.
gregalada: còp de vent del nòrd-èst.
gregalejar (v. intr.): anar cap al nòrd-èst (naviri)
Gregòri: prenom m. **Gregòria**: prenom femenin.
gregorian, -a: relatiu, -iva al Papa Gregòri I (540-604)
Calendièr gregorian. Cant gregorian.
grefolet: grífol (grèfuèlh) pichon; fontanilha.
grèfuèlh (plt.): grífol / gréfol (*Ilex aquifolium*)
grèfuèlhat (plt.): verdboisset (*Ruscus aculeatus*)
grela: valat; vabre; camin plen d'aiga.
« grèla » (fr.): v. **peira de glaç.**
grelh / grilh: riquet (l.p.) (*Gryllus domesticus*)
naissilh (gèrme); borre / borron.
grelha / grilha: brota; rebrot; segonda brota; mata jove.
grelhada / grilhada: germinacion (R. III, 464)
grelhar (v. intr.): germenar; borronar; brotar; produire.
grelhet / grilhet: riquet (*Gryllus domesticus*)
grelhau: arderós / ardent.
grella: crivèl (aplech trauquilhat per triar gran, granas...)
grellada: accion de crivelar, de ventar.
grellar (v. tr.): crivelar (triar amb una grella); ventar.
gren: mostacha (R. II, 518 - L. 212) (Del gallés **GRENNÒS**: barba)
grenut, -uda: mostachut, -uda; barbut, -uda; cabelut, -uda.
« grempe »: v. **grep.**
grep, -a: engrepesit, -ida (mai o mens paralisat, -ada pel freg); salvatge, -ja (en parlant de la frucha); magra / infèrtila; dura (en parlant de la tèrra)
grep (subs.): engrepesiment de freg; cauçanèl / tap (mena de peira blanca, espongiosa (R. III, 187) e de feble pes); gaspel.

gropesit, -ida: engrepesit, -ida v. **grep.**
grèpia: manjadoira pel bestial. *La grèpia de Nadal.*
gropial: pal de fust sul davant de la grèpia.
gropir (v. intr.): patir; vegetar (R. V, 475) dins la misèria e l'abandon.
gropiejada: accion de gropejar; accion de patolhar.
gropejar (v. tr.): maselar (atalhonar de carn); passir / lordejar / embochardir / embrutar; patolhar.
gropes: ròca quarsosa e granelosa; ròc; crès / cressal / crascal (terren magre e rocalhut)
gropes, -a / gropesc, -a: rocalhut, -uda; gravelós, -osa; pofre, -a / àvol, avola (en parlant de la tèrra)
gropesa: acampestriment / bodiga / èrm / ermàs / frau / pòja (tèrra inculte); encrostadura; sediment; tartre / rausa depausats per las aigas o pel vin.
gropesal / gropescal: camp rocalhut; bòsc.
gropesar (se): se cristalar; s'encrassar; se garnir de rausa, de depaus; far de concrecions (R. II, 456)
gropescal: terren rocalhut.
gropescós, -osa: gravós, -osa / gravelós, -osa.
gropesièr: gropes; peira d'agusar; estomac de la polalha, dels aucèls.
gropesilh: mena d'aucèl (*Emberiza miliaria*)
gropesilh: peses de glaç. De confondre pas amb « **gresil** »
gropesilhada: pesenada / polverina / gibornada / granissada.
Faguèt una gropesilhada qu'emblanquiguèt lo país.
gropesilhar (v. intr.): pesenar (far de granons de glaç menuts)
gropesilhut, -uda: qu'a la consisténcia d'una fina polvera.
gropesina: gropesilhada. v. pus naut.
gropesinada: pesenada. v. **gropesilhada.**
gropesinha: landa; tèrra de bòsques.
Gropesivaudan: nom de region francesa.
gropeson: mena de bren (recòpa de bren)
gropesós, -osa: que fa de depaus; crassós, -osa.
gropes / gropes: tòrt; injustícia; prejudici; repòchi.
gropes, grèva: consequent, -a / seriós, -a; pesuc, -uga; dificil, -a; que pòt aver de consequéncias fòrt desplasentas, e mai redobtablas; lo contrari d'agut (en parlant d'accent grafic o de tonalitat musicala) *L'accent grèu es fòrt utilizat en occitan, sus las vocalas à, è, ò. Un son grèu* (bas / sorn)
gropesjaire, -a: que pòrta tòrt / que pòrta prejudici.
gropesjar (v. tr.): portar tòrt / portar prejudici.
gropesjariá: tòrt / prejudici.
gropesje: grèu / tòrt / prejudici.
gropesula: alauseta de per las vinhas.
gropesulaire, -a: gemeire, -a (persona que se lanha, que gemís, que raufèla)
gropesular / gropesular (v. intr.): gemir; raufelar; piular; parlar d'una votz enraucada; cantar (grelhon)
gropesule, -a: menut, -uda; prim, -a; espèlta, -a; pichon, -a; linge, -ja. *Rat gropesule*: rat bufon (*Mus amphibius*)
Votz gropesula. Femnòta gropesula.
gropesule / gropesule (m.): votz estrangolada; cant de grelhon.
mamifèr rosegair (*Myoxus glis*)
rat bufon (*Mus amphibius*)
rat de pels camps (*Campester mus*)
gropesulejar (v. intr.): rangolar / raufelar.
gropesulet: babaròt / babaròta (*Blatta germanica*)
(*Periplaneta orientalis*)
gropesulta: plastràs; clapareda; grumèl de pasta.

greuton / grauton : grumèl ; carnilh. v. **graton**.
« grèva » - « grevista » (fr.) : v. **cauma - caumaire - guinèu**.
grèvement (adv.) : d'un biais grèu.
grevament (subs.) : acte de grevar.
grevança : pena ; pica / embufada ; inquietud.
grevar (v. tr.) : pòrtar tòrt ; portar prejudici ; cachar sus.
« grevolet » : v. **grifolet**.
Grévy Juli (1807-1891) : òme politic francés que luchèt,
amb Juli Ferry, contra l'emplec de las lengas regionalas.
« **griar** » : v. **groar e grudar**.
grifa : arpa ; on gla ; grafion (mena de cerièira)
grifada : còp de grifa ; grifatge d'un camp.
grifaire, -a : persona que grifa (t. a.)
grifar (v. tr.) : engrauhar ; passar lo grífol per un camp.
grifatge : accion de grifar un camp.
grifaunhar : grifar / engrauhar.
grífol / gréfol : grefuèlh (Ilex aquifolium)
grífol (m.) : cultivador per netejar un camp o n'embrenicar
la tèrra ; font ; uèlh de font.
grifol (f.) : font o fontana salhenta (L. 212)
grifol, -a / griule, -a : espelofit, -ida / eriçat, -ada.
Vai te penchenar, que siás tot grifol !
grifolada / grifolada / grifolièira : airal que i butan de grífol.
grifolar (v. intr.) : gisclar / salir / salhir (sortir, rajar lo plen rajòl)
grifolàs / grifolhat : mata de grífol.
grifolhat (plt.) : verdboisset (Ruscus aculeatus)
grifon : animal fabulos ; canèla (robinet) en forma de grifon.
grifut, -uda (adj.) : que grifa.
« **grilh** » - « **grilhar** » : v. **grelh - grelhar**.
grilha : grasilha. (L. 211)
***grilhar** (v. tr.) : grasilhar (far còire sus una grasilha de cosina)
metre una grilha ; far guinèla (espiar)
***grilhatge** : grilha ; grasilha ; grasilhada. v. (R. III, 511)
grilhon (dim. arc. de grilha) : preson. (L. 211 - R. III, 511)
grilhòt : esquilon / cascavèl / cimbol.
grimaud : lo diable.
grimaud, -a (adj. e subs.) : emmascaire, -a ; malgraciós, -osa.
grin : angle de pèira, de fust... ; acrin de montanha ; cingle.
« **grinon** » : v. **gren - grenon**.
grinut, -uda : ruf, -a / rascanhut, -uda / rabotós, -osa.
gripa : òdi / fàstic ; arpa ; mena de malautiá virala.
gripa de camp (plt.) : (Lycopsis arvensis)
gripa òme (plt.) : (Smilax aspera)
gripar (v. tr.) : arrapar ; emponhar ; sasir.
gripar (se) : se clavar. *Ai lo motor que s'es gripat.*
gripet : fadet / dracon.
gris, -a : burèl, -a (entre blanc e negre)
grisa (subs. f.) : perditz grisa ; crivèl.
grisalenc, -a : que tira sul gris. Uèlh *grisalenc*.
grisalha : jòc de colors gris fosc ; atmosfèra grisa e
tristonassa.
grisar / grisalhar (v. tr.) : pintar gris.
grisàs / grisastre : que tira sul gris.
grisejar (v. intr.) : tirar sul gris.
grisèl, -a / grisenc, -a : que tira sul gris.
grisèla : cordatge de naviri.
griseta : mena d'estòfa grisa. (R. III, 512)
joventa ; mena d'escacièr ; cocomèla grisa / sant miquèla :
(Lepiota rhacodes) ; (Lepiota procera)
grisó : gas inflamable de las minas de carbon.
grisòla / engrisòla : claveta / claupèire. (Lacertus)

grisolar (v. intr.) : se botonar (se cobrir de botons)
grisolièira : trauc de grisòla ; airal que i a de grisòlas.
grisonar / grisonajar (v. intr.) : venir gris.
griul : barquet (nauquet) a mortier.
griular - griule : v. **greular - greule**.
griule, -a : espelofit, -ida / eriçat, -ada.
griva / griu : mena d'aucèl (Turdus viscivorus)
gro : groanha / groüm (uòus de peissum) ; coüm en general.
groada : peissum que groa.
groadís, -issa : favorable, -a per groar ; que groa ; que grolha.
groador : airal que lo peissum i groa.
groanha : gro (uòus de peissum)
groar (v. intr. e tr.) : pondre (peissum) ; congrear /
engendrar ; se formar (frucha) ; grolhar ; pullular ;
musardar ; tardar ; dugar / badar ; sentir los primièrs
signes de l'emprenhament ; coar quicòm :
Groar la gripa. Groar la febvre. Coar sa colèra.
groason : sason de groar. (e non pas « *groasson* »)
groat : peis que pòrta de gro.
grodar, -ada : vestit, -ida.
« *grog* » (angl.) : v. **brutlèu**.
« *grogar* » : v. **gorgar**.
« *groggy* » (angl.) : v. **pintat e estabordit**.
grol, -a : bochard, -a ; negligit, -ida ; malabilhadàs, -assa.
grola / grolha : sabata ; pantofla ; sansolha ; castanha
bufèca ; mena de planta : (Caucalis leptophylla)
grolariá : sabatas abenadas ; vielhariás.
grolassièr / grolasson : vagabond ; mendicaire.
grolejaire, -a : marrit obrièr, marrida obrièira.
grolejar (v. intr.) : passar país / vagabondar ; èsser dins
la misèria ; trabalhar mal ; èsser grolhièr.
groleta (m.) : sabatièr.
grolh (arc.) : grolhament ; bolh. (R. III, 512 - L. 212)
grolhament : accion de grolhar.
grolhar (v. intr.) : se remenar en enrambolh ; formiguejar.
grolhièr : groleta : sabatièr.
grolut, -uda : mal cauçat, -ada ; pesuc, -uga ; bochard, -a ;
moquet, -a.
« *gromand* » e derivats (fr.) v. **lemfre - lepet**.
« *gromèl* » - « *gromelós* » : v. **vormèl - vormelós**.
gromèl : pelòta de fial (fil) ; escopit.
« *gromenar* » - « *gromilhar* » : v. **graumilhar**.
gromèst : muscat roman (de Roma)
gromèsta : mena de nose gròssa.
gromissal : cotiga / gatilha (cossergue)
gromissar (v. tr.) : gratar ; cotigar / gatilhar (far de cossergues)
gromissar (se) : se gratar.
grompinhar (v. tr.) : engrauhar (grifar)
gronchar (se) : se tòrcer ; se bidorsar ; se replegar.
gronchau : mena de peis (Mullus barbatus)
grondilh : rondinament. (R. III, 513)
grondilhar (v. intr.) : rondinar ; romegar. (R. III, 513)
grondin : mena de peis (Trigla cuculus)
grondinar (v. intr.) : rondinar / romegar.
gronh : bosigador (morre de pòrc)
gronhadissa : rondinament / gronhament.
gronhaire, -a : que rondina / que gronhís / que romèga.
gronhament : rondinar (manifestar son descontentament)
gronhar (v. intr.) : gronhir / gronir. (R. III, 512)
gronhon, -a : romegaire, -a.
gronhon / gronhau : gòbi (mena de peis) (Gobius)

gronhir / gronir (v. intr.): gronhar. (R. III, 512)
grop: ensemble de personas; sin de fust o de fustam; pelhòc / esquipòt / peculi (R. IV, 476)
gropa: cropa (partida posteriora de l'esquina d'un quädrupède) tafanari de femna; airal boçut.
gropada: ramada / pissada / ondada.
gropada / gropal / cropal: salt de caval que pètna, amb las cambas de darrìer estiradas d'a fons; cropa granda de montanha.
gropar (v. tr.): metre ensemble; emponhar / sasir; arrapar; nosar dins sos braces; envolopar.
gropar (se): se metre ensemble; se metre al trabalh; s'envolopar / se cobrir.
gropàs: gropada (brava ramada) v. **gropada**.
gropèjar (v. intr.): plòure per ondadas.
gropós, -osa: noselut, -uda / calossut, -uda.
gropelar (v. tr.): metre ensemble / reünir.
gropièira: cropièira (corretja que sortís de la part posteriora de la sèla, e que se finís per un trauc que i s'engulha la coa del caval)
gropion / cropion: quincairòla (cropa d'un caval o d'una polalha)
gropir (v. intr.): chorrar; se corrompre.
gropuscul: grop fòrt pichonèl.
groput, -uda / croput, -uda: qu'a una brava cropa.
gròs (adv.): aicisèm / fòrça / bravament. *Ganhar gròs*.
Gròsclaudi Miquèl (1926-2002): còfondator de *Per Noste*.
gròs, -ssa: qu'a mai de volum que q.q. mai o que quicòm mai; qu'a un brave volum; que despassa lo volum ordinari; part principala d'un tot; ric, -a.
Femna gròssa. Pèira gròssa. Det gròs.
Mar gròssa. Lo gròs del tropèl.
En gròs: sens s'arrestar als detalls.
Los gròsses: las personas qu'an de qué (viure)
gròssa: dotze dotzenas (12 x 12 = 144); còpia d'acte notariat.
Una gròssa d'uòus. Una gròssa d'actes.
grossal, -a / grossan, -a: gran autre que lo froment: milh, paumola / palmola, civada, òrdi, segal.
grossala: mena de castanha.
grossan, -a: de qualitat grossièira.
grossanha: froment ivernenc (*Triticum hibernum*)
grossariá: comèrci en gròs.
grossar (v. tr.): far una còpia d'acte; maçonar grossièrament.
grossejar (v. tr.): far una còpia d'acte; escriure gròs.
grossesa: empenhament / prenhesa / gestacion. (R. III, 514)
grossièr, -ièira: de qualitat rudimentària o marrida; lord, -a / vulgar, -a (que son comportament es pas fin)
Farina grossièira. Persona grossièira.
grossièr, -ièira: mercadièr, -ièira en gròs; especièr, -a; mena de froment (*Triticum durum*)
mena de planta: (*Brachypodium ramosum*)
tota mena d'èrba grossièira en general.
grossièrament: d'un biaís grossièr.
grossieiretat: estat de çò grossièr.
grossiment: accion o resulta de grossir.
grossir (v. tr. e intr.): far venir gròs; venir gròs.
grossista (m. e f.): persona que vend en gròs.
grosso modo (loc. adv. lat.): en gròs.
grossor: tumor en general.
grotesc, -a: que pòrta a rire a causa qu'es absurd, -a.
grotescament: d'un biaís grotesc.
groüm: gro / granha. v. pus naut.

« *gru* » : v. **grut**.
grua / grua: mena d'escacièr (*Magalornis grus*)
maquina de levar de faisses pesucs.
« *gruar* » : v. **groar**.
gruda: gran; grum v. pus bas.
grudador: crivèl per desgrunar; persona que desgruna.
grudador, grudairitz: que servís per desgrunar.
grudar: desgranar / desengranar / desgrunar; espelofar de gran; descoscilhar; estrissar; embricalhar; mudar en grudat.
grudat: milh, civada, froment... sens lor pelofa.
grudièr: pèira d'agusar; biscre de teulada; teule per cobrir lo biscre d'una teulada.
gruelha / grulha: envolopa de frucha o de legum; rusca dels arbres o de las plantas; clòsc d'uòu; cruvèl / cauquilha d'escagaròl. *Gruelha de nose* (envolopa verda)
Gruelha de mongeta, de melon...
Gruelha d'agland, d'escagaròl...
grulh: grola (castanha bufèca)
grulhon: grumelon.
grum: grumèl (massa pichona de substància solida aglomerada, de substància liquida coagulada)
gruma: vendèmia; còp de vin; bruma / escuma / bava; lagrema.
grumada: grun de rasim desgrunat; rasims en general; escuma que s'es asondada.
grumaire, -a: qu'escuma.
grumant, -a: escumant, -a.
grumejar (v. intr.): escumar.
grumejós, -osa: escumós, -osa.
grumèl: grum; pelòta; pitral de buòu; sang coagulat; lach brossat.
grumelar / grumelejar (v. intr.): far de grumèls.
grumelós, -osa: acoquelat, -ada (en grumèls)
grumicèl: peloton de fial (fil); còr d'un crossèl, d'un garbièr...
grumicèlet: peloton pichon; sen; teta.
grumicelar (v. intr.): metre en pelòta o peloton.
grumicelàs: grumèl gròs; pelòta gròssa.
grumilha: lagrema pichona.
grumilhar / grumilhejar (v. intr.): lagremar (plorar).
grumir (v. intr.): fremir / freminejar; gemegar / gemir.
grumós, -osa: escumós, -osa.
grun: gran; gran de rasim; toat; sulh / bachàs.
gruna: grana; gran de rasim; bandada.
grunada: gran de rasim desgrunat; gruns de rasims tombats al pè de la soca.
grunejar (v. intr.): beure la gota; sanglotar v. **sanglotar** crentar la mòrt.
grunèl: jaç; jaça; canton de jaça pels anhèls; retira; lièch; cruvèl.
grup: gran; grun de rasim.
grupelar (v. tr.): desgrunar de rasims.
grupelós, -osa: laganhós, -osa / cassidós, -osa.
grut: grudat de milh, de civada... v. **grudat**.
recòpa de bren; naucat de mortier; glacís / repè.
guda: forcat per tibar las cledas d'una clausura de fedas.
guèch, -a: guèrlhe, -a (que patís d'estrabisme)
guechejar (v. intr.): patir d'estrabisme.
guechitge: estrabisme.
guèine, mandra: volp, volpa (*Vulpes vulpes*)
gueinassejar (v. intr.): rusar; finassejar.

gueisèr : font d'aiga cauda que giscla periodicament.
guèla : mena de fil dins la coa dels catons (prolongacion de la mesolha del rastèl de l'esquina)
guèlla : pecòra (persona pèca, bèstia)
guellar (v. intr.): cridar ; bramar de paur ; cabretar.
guelle : crida ; planh ; belament.
guelsa / guelsadís / cleussadís : polsa.
guelsar / guelsir / galsar (v. intr.): aver las polsas / besalenar / cleussar (l.p.) / pantaissar (respirar gròs après córrer)
 « *guèrba* » : v. **garba**.
guerdon / guerdon : recompensa ; salari ; renda.
guerdonar / guerdonar (v. tr.): recompensar.
guèrle, -a / guèrlhe, -a : que patís d'estrabisme ; esquèr, -èrra ; desgetat, -ada / gòbi, gòbia ; maladrech, -a ; marrit, -ida ; de travèrs.
Es talament guèrlhe que fa paur.
La pata guèrlha : la man esquèrra.
Baston guèrlhe. Agulha guèrlha (tòrsa)
guerlariá : caprici / lunada.
guerlhesa : falsetat ; marridesa / aulesa / malesa.
guerlièr, -ièira : de travèrs.
guerlon : recipient de fust per mólzer las vacas.
guèrp : grep. *Ai guèrp : ai freg als dets.*
guerpír / deguerpír (v. tr. e intr.): cedir / abandonar quicòm ; partir / s'enanar ; se mudar. (1160 Rgue)
guerpitat / guerpum : misèria negra.
guèrra : lucha armada entre dos pòbles ; estat de lucha.
La guèrra grand : la de 1914. (v. la nòta de grand)
Las dolors me fan la guèrra (l.p.)
guerrejaire, -a : bellicós, -osa / batalhièr, -ièira / querelós, -osa.
guerrejar (v. intr.): far la guèrra.
guerrejatge : accion de far la guèrra.
guerrièr, -ièira : que fa la guèrra ; relatiu, -iva a la guèrra.
Guethsemani : domeni al pè del Mont dels Olius que Jèsus i dintrèt en agonia.
ghetto (it.) : barri josieu mai o mens copat de la vila ; (per extension) barri qu'una comunitat i viu isolada.
guida : persona que guida ; correja longa per menar un ase, un muòl, un caval... ; lata (timon) de carreta ; marc (branca mestressa) ; garric que passa los autres ; mena de garric blanc : (*Quercus excelsa*)
guidaire, -a : menaire, -a. (R. III, 518)
guidar (v. tr.): menar. (R. III, 519)
guidar (se) : se téner / se conduire. *Se sap pas guidar.*
guidon : guida de bicicleta, de maquina ; ensenja ; bandièira ; giroleta ; senhal , contrasenhel de bolaire (d'arpentaire) ; agachon de bòla ; signe de musica ; agulha de quadrant solar ; cliquet de molin ; brota màger (principal) d'arbre ; pena (L. 287) granda de las alas.
 « *guerdonar* » : v. **guerdonar**.
guiflar (v. tr.): conflar.
guiflar (se) : se conflar.
guilha : bata d'esclòp ; lonja de cuèr per estacar las fedas ; desir instinctiu.
guilhaire, -a : enganaire, -a.
guilhar (v. tr.): enganar ; coar dels uèlhs ; batar los esclòps.
guilharmes : mena de rabòt de fustièr.
guilharòt : galapastre (mena d'aucèl) (*Motacilla alba*)
Guilhèm : prenom masculin. **Guilhèm** : prenom femenin.
Guilhèm de Tudèla : autor de la primièira partida de la Crosada contra los Albigeses (1209 - 1229)
guilhotina (arc.): maquina que França ne descapitava

los condemnats a mòrt.
guilhotinar (v. tr. arc.): magencar (descapitar)
guimba : camba.
guimbada : espingada ; saut ; bond ; cabiròla ; dança.
guimbar (v. intr.): sautar ; bondir ; espingar.
guimbarda : dança anciana ; veitura vièlha ; barca vièlha ; aplech de galafataire de naviris ; guitarrà.
guimpa : colareta de monja.
 « *guin* » : v. **grin**.
guina : mena de cerièira vispra (frucha del guinièr) ; griva feme.
Guina : nom de vaca color de guina.
guinchada : ulhada / clinhada (clinhament d'uèlh) ; espinhada / còp d'uèlh.
guinchaire, -a : relucaire, -a.
guinchament : clinhada / clinhament.
guinchar (v. intr. e tr.): espinchar / lucar / relucar ; clucar un uèlh per afustar ; parpelejar ; guechejar ; visar.
guincharèl, -a : que guecheja. v. pus naut.
guinche, -a : guèrlhe, -a (que patís d'estrabisme)
guincholar (v. intr.): parpelejar ; guechejar v. pus naut.
guincholin (m.) : guinchada pichona / clinhada pichona.
guinda : cordatge per guindar (mar.) ; torn (maquina per levar de faisses) ; guina v. pus naut.
guindaire, -a : persona qu'afusta ; persona que bescaira.
guindal : torn (maquina per levar de faisses)
guindar (v. tr.): afustar ; bescairar ; auçar ; gandar ; guinchar.
guindard : piòt gròs.
guindassa : cordatge per guindar (mar.)
guinde : piòt.
guindièr, -ièira : persona que fa venir e que vend de piòts.
guindièira : airal que i se fan venir de piòts.
guindol / guindola : guina (frucha del guindolièr)
guindolièr : guinièr (*Cerasus vulgaris*)
guindore : debanador / debanadoira.
guinèla (far) : cochar / velhar.
Far guinèla : far tutet / espíar / far sentinèla.
guinèr (m.) : guèine / volp. (R. III, 520 - L. 214)
Guinet : nom de buòu color de guina.
guinèu / guinhèu (f.): escomesa / desfís / provocacion.
Far la guinèu : caumar ; refusar de trabalhar.
guingasson (arc) : tacheta (clavèl pichon) v. **tacha**.
guingassonar (arc.): tachar (clavelar amb de taches)
guingassonet (arc.): diminutiu de guingasson.
guinh : agach furtiu de coa d'uèlh. (R. III, 520 - L. 214)
guinha : meissant uèlh / peruèlh / maltevòli / malsòrt.
guinha coa : mena d'aucèl (*Motacilla flava*)
guinha coa d'araire : gala pastre (*Motacilla alba*)
guinha coa d'estieu : (*Motacilla bærula*)
guinhacuol : persona que remena lo cuol en caminant.
guinhada : signe que se fa amb lo det o amb l'uèlh.
guinhaire, -a (subs. e adj.): persona que fa signe ; indèx.
guinhament : guinhada d'uèlh o de det. (L. 214)
guinchar (v. tr.): agachar de coa d'uèlh (furtivament) ; far signe del det o de l'uèlh ; lucar / relucar (R. III, 520) afustar / visar ; coetajar o cuolejar ; copular (R. II, 473)
guinhassa : guinha tenaça.
guinhejament : cuolejadís / cuolejament
guinhejar (v. intr.): cuolejar (remenar lo cuol en caminant)
guinhèu : v. **guinèu**.
guinhon : tufa de pel ; anèla de pel suls tempes ; tròç de papièr que i s'enrotla de pel per lo far crespar.

guinhonut, -uda : mostachut, -uda ; qu'a lo pel anelat.
guinhòrla (adj. m. e f.) : que patís d'estrabisme.
guinièr : mena de cerièis (Cerasus vulgaris)
guinsa : tufa de pel.
guinsal : còrda de pendeire o de penjat.
« *guinsar* » : v. **guinchar**.
« *guiolar* » : v. **guissolar**.
guira-gara : desbranda.
guiraud pescaire : bernat pescaire (Ardea cinerea)
(s.f.) òme cambalong. v. fons de p. 19.
guiraud pudent : pudís (Nezara prasina)
guiraudet : pichon bernat pescaire ; martinet de nuèch.
guirba : mena de desca o de panièira ; panièira de pescaire ;
panièr vendemiador ; gorbilha de còlportaire.
guirgoste : fordol (tropelada enrambolhada)
guirguilh / guirguilha : brega / querèla.
guirguilhar (v. intr.) : far un bruch cadencat ; querelar.
guirguilhós, -osa : querelós, -osa.
guisa : biais / faïçon / mòde. *D'autra guisa* : d'un autre biais.
En guisa de : en mòde de.
guisarma : mena de pertusana.
guisquet : portanèl / agachon.
guissal : quil / quilada / sisclal / sisclada / sisclèt (crit agut)
guissar (v. intr.) : quilar / sisclar.
« *guissolar* » : v. **isalar**.
guít, guíta : rit, -a / tir, -a. **guiteta** : tira pichona.
guiton : tiron. *Un guiton es un guít pichon.*

guitarra : instrument de musica.
guitarrà : instrument de musica pels mainatges.
guitarrièr, -ièira : persona que vend de guitarras.
guitarrista (m. e f.) : persona que jòga de la guitarra.
guitèrn : goitre (tumor del còl)
guitèrnut, -uda : goitrós, -osa (que patís d'un goitre)
« *gula* » (fr.) : v. **gola**.
gulampe : arpalhand (òme grand e mal bastit) ; òme que
manja bravament e golardament.
« *gulha* » : v. **agulha**.
gurrón / curron : cropion v. pus naut.
gus (adj. e subs.) : paure ; miserable / paucval / mendicaire.
gusa : fèrre fondut per sorrar (lestar) los naviris.
gusalha : racalha / canalha / cacibralha (los guses en
general)
gusard, -a : paucval (m. e f.)
« *gusard* » : v. **busac / busard**.
gusariá : vida de coquin.
gusàs, -assa : grand gus ; granda gusa.
gusejar (v. intr.) : menar una vida de gus.
guset : pistolet (l.p.) / coquion (en parlant d'un drollon)
gusitge : misèria ; paucvalum.
Gusson - Gussona : Calhòl - Calhòla (nom de buòu o de vaca)
gustatiu, -iva (R. III, 522) : relatiu, -iva al gost.
Gustau - Gustin - Guston - Gustonèl : prenom.
gutural, -a : relatiu, -iva a la gargamèla.
Votz guturala. Son gutural.

H

H (f.): letra ochena de l'alfabet occitan pronunciada ('at ɔ)

* Letra utilizada pels trobadors del sègle XII, coma dins l'occitan central, lo nòrd-occitan e lo gascon, solament dins los digrafs çaijós :

« *ch* »,
« *lh* »,
« *nh* ».

chifra,
talha,
linha.

* Lo provençal de Mistral utiliza solament dos dels digrafs çaijós :

« *ch* »,
« *lh* ».

chifro,
talho,

mas pas sistematicament per aiceste, que Mistral escriu tanben :

taio.

* Lo provençal de Mistral coneis pas tanpauc lo digraf « *nh* », totjorn remplaçat pel francisme « *gn* » :

ligno.

* Lo gascon a servada la valor fonetica de la letra « *h* » :

hèsta per fèsta
hilha per filha...
con.hessar per confessar.

* En gascon, la « *l* » finala dels autres dialèctes occitans es remplaçada per « *th* » :

vedèth per vedèl.

prononciat coma un « *t* » banhat (quicòm coma lo « *th* » anglés, o coma (*t*), segon los airals)

* Totjorn en gascon, l'iniciala o la finala « *ish* » se prononcian coma lo francés « *ch* », es a dire en fonetica internacionala :

shiular (*i u 'l a*) : fiular,
peish (*p e i*) : peis.

Mas, en occitan escrich, sèm ben forçats d'utilizar la H per d'unas expressions o per d'unes noms de las autras lengas que se pòdon pas occitanizar arbitràriament.

Haab Otto (1850 - 1931) : mètge soïs.

Haab (degenerescència maculara de) : lesion degenerativa de la macula de la retina.

Haab (reflèx de) : miòsi (contraccion anormala de la pruna de l'uèlh) amodada per un lusor febla e alunhada, o quand lo subjècte pensa a una lusor.

Haab (fendilhas de) : finas fendilhas curvilinhas e horizontalas de la fàcia posteriora de la cornèa.

Habacuc (600 ans abans J.C.) : profèta biblic que son libre pausa lo problèma del mal.

Habeas corpus (expression latina juridica que vòl dire « qu'ajas ton còrs ») : lei anglesa de 1679 que garentís la libertat individuala e protegís contra las arrestacions arbitràrias.

Haber Fritz (1868 - 1934) : Prèmi Nobèl de quimia 1904.

Hahn Otto (1879 - 1968) : Prèmi Nobèl de quimia 1905.

Haïti : una de las Antilhas grandas, a l'èst de Cuba.

Halley Edmond (1656 - 1742) : especialista de las cometas.
La Cometa de Halley torna cada 76 ans.

Hammorabi (1793 - 1750 abans J.C) : rei de Babilònia.
Lo Còdi d'Hammorabi es un dels pus ancians.

Haendel Georg (1685 - 1759) : compositor alemand.
Coneissèm totes « Lo Messias » de Haendel.

Halsted Albert (1858 - 1926) : mètge american.

Halsted (signe de) : tacas cianoticas sus l'abdomèn que se manifestan a una fasa avançada de la necròsi aguda del pancreàs.

Harlèm : barri negre de New-York.

Hartmann Henri (1860-1952): mètge francés. v. intrada seguenta.

Hartmann (operacion de) : extirpacion, per via abdominala, del colon pelvian e de la partida nauta del *rectum* (lat.) amb anastomòsi a la pèl del colon esquèr per un *anus* (lat) definitiu.

Harvey William (1578 - 1657) : medecin anglés que, pus primièr, descriguèt la circulacion del sang.

haschich (mot arab que vòl dire èrba) : preparacion a basa de fuèlhas tressecadas de cambe indian.

Hastings : pòrt e estacion balneara anglesa.

La batalha de H. balhèt Anglatèrra als Normands.

Hawai : archipèl volcanic de Polinesia (Oceania)

Hawai es l'estat cinquanten dels U.S.A.

Hemingway Ernest (1889 - 1961) : escrivan american, Prèmi Nobèl de literatura 1954.

Qual coneis pas « The old man and the sea » ?

Hertz Heinrich (1857-1894) : fisician alemand que son nom foguèt donat a l'unitat de mesura de frequéncia sonada èrtz en occitan.

Himmler Heinrich (1900-1945) : responsable vergonhable dels camps de concentracion alemands.

Hitler Adolf (1889 - 1945) : *Führer* (dictator) alemand responsable del nazisme e de la guèrra mondiala de 1939.

Hogarth William (1697 - 1764) : pintor de l'Atge d'Aur anglés.

Hoggar : massís volcanic del Saharà argerian.

Hollywood : barri de *Los Angeles*, centre màger del cinemà e de la television dels U.S.A.

Honegger Arthur (1892-1955) : compositor soïs.

Hongkong : region administrativa especiala de China.

Hubble Edwin Powel (1889- 1953) : astrofisician american.
Lo telescopi espacial americanoeuropèu « Hubble » foguèt mes en orbita a l'entorn de la tèrra en 1996.

Hume David (1711-1776) : filosòf anglés, papa de l'empirisme.

Huxley Aldous (1894 - 1963) : escrivan anglés autor de *Brave New World*.

Hyde Park : pargue famós del centre-oèst de Londras.

His (onda de) : desviacion de l'electrocardiograma correspondent a l'activitat electrica del faissèl de *His*.

His (faissèl de) : tèrme tecnic medical que vòl dire faissèl del sistèma nerviós especific del còr.

His Wilhelm (1863 - 1934) : mètge soïs que balhèt son nom als tèrmes medicals que venèm de véser.

Holmes (sir Gordon) : mètge anglés (1876 - 1965).

Holmes (atrofia cerebelloolivara familiala de) : malautiá ereditària rara, caracterizada, anatomicament, per una atrofia que predomina sul cortèx del cervelet.

Holmes (espròva de) : estudi dirècte del poder bactericid dels polinuclears meses, *in vitro* (lat), en preséncia d'una quantitat coneguda de colonias microbianas que l'òm ne seguís la diminucion dins lo temps.

Hutchinson (sir Jonathan), mètge anglés (1828-1913) que balhèt son nom als tèrmes medicals çaijós.

Hutchinson (dent de) : malformacion de las incisivas mejanas superiors de la segonda denticion.

Hutchinson (faciès de) : aspècte de la fàcia dels malauts que patisson d'oftalmoplegia nucleara.

Hutchinson (fractura de) : fractura de l'apofisi estiloïda del radi.

Hutchinson (queratiti de) : mena de lesion de la cornèa.

Hutchinson (triada de) : sindròme que consistís en la coexisténcia de tres anomalies : malformacions dentàrias, lesions ocularas e sorditària (R. V, 267) progressiva.

Hutchinson (tumor de) : en parlant dels mainatges, sindròme que consistís en l'aparicion de metastasis ossosas.

Hutchinson - Gilford (sindròme de) : nanisme senil, varietat familiara de nanisme (amb insufisència de las glandolas genitalas) que l'aspècte general de l'individú, en lòc de revertar lo d'un dròlle, fa pensar al contrari a l'aspècte d'un òme vièlh : ateròma arterial, amagriment, alopecia, atrofia e pigmentacion de la pèl, faciès rafit e vielhòt amb un nas en bèc d'aucèl e un menton retirat, mòrt cap a l'atge (R. III, 235) de setze ans.

Hutchinson - Tay (coroïditi de) : degenerescéncia ialina bilatera de la macula de la retina qu'amòda una diminucion de l'acuïtat visuala.

Hutinel Victor (1849 - 1933) : mètge francés que balhèt son nom als tèrmes medicals çaijós.

Hutinel (pseudoparalisi d') : impoténcia amodada pels ematòmas josperiostics doloroses de l'escorbut.

Hutinel (sindròme de) : simfisi cardiotuberculosa.

Hymans Van den Bergh (metòde de) : procediment de dosatge dels pigments biliars dins lo serum (lat.) sanguin.

I

I (m.) : letra novena de l'alfabet occitan pronunciada (i), tresena vocala occitana.

i (adv. de lòc) : i vau / lai vau. e non pas « li » vau.

i... ! (imp. del vèrb arcaïc **ir**, anar, utilizat per far avançar un ase, un muòl, un caval) : *i !...* per dire : vai ! (avança !)

ia / dia ! : (interjeccion per far virar lo bestial cavalin a esquèrra)
-IA / IÁ (° iɔ / °iɔ) : sufix occitan, del latin o del grèc **-ia**, per formar de substantius abstraches, per exprimir la qualitat, la malautiá, las sciéncias.

Filosofia. Modestia. Pneumonia. Inuresia.

Terapeutia. Anemia. Astenia. Geografia.

Malautiá. Misèria. Audàcia. Matèria.

-IÁ : sufix occitan del latin **-ia** que balha tanben de substantius o de noms de bòrias :

Coardiá. Foliá. Gelosiá. Golardiá. Menusariá.

La Martiniá : la bòria dels Martins.

iac : grand mamifèr romiaire dels nauts platèus de Tibet.

IAL- : forma prefixada del grèc *hualòs* (veire ; cristal) v. **ialescent - ialita**.

iala : anduèlh / salsissa dels cosins (pej), (preparacion culinària facha de codenas de pòrc e de carn de salsissa bravament pebradas e embutadas dins un budèl)

« *ialar* » : v. **isalar**.

ialescent, -a / ialin, -a : que revèrta lo veire.

Quarz ialescent / quarz ialin.

ialita : varietat transparenta d'opal (m.) o de veire negre.

ialiti (f.) : inflamacion de la membrana ialoïda.

IALO- : forma prefixada del grèc *hualòs* (veire ; cristal)

ialoïd, -a : de la transparéncia del veire.

Umor ialoïda : umor vitrada de l'uèlh.

Membrana ialoïda : membrana que conten l'umor ialoïda.

ialoplasma (m.) : substància fundamentala, transparenta, del citoplasma de las cellulas.

ialoplasmatic, -a : relatiu, -iva al ialoplasma.

ialoptèr, -a : que sas alas son transparentas.

iambe (m.) : pè de vèrs compausat de doas sillabas, la primièira brèva, la segonda longa.

iambic, -a : relatiu, -iva als iambes.

Poesia iambica : poesia compausada d'iambes.

-IAN : del latin **-ianus**, sufix occitan per formar d'adjectius o de substantius :

cartesian - electrician - fabrician - musician...

ianquí (adj. e subs.) : abitant dels Estats Units / *Yankee* (angl.)

Aimava pas de se graisfondre,

lo que se sonava lanquí:

qualqu'un que se laissèsse tondre,

dins d'Africa faguèt venir...

iard (angl. *yard*) : unitat de mesura de longor (0,914 m.)

-IASI : forma sufixada del grèc *iazò* (indicacion d'un estat patologic) v. **elmintiasi - litiasi**.

iat (del lat. *hiatus*) : encontre de doas vocalas dins un mot, pronunciadas separadament, (ex.) *iala*, o entre dos mots : *Vau a Albi* ; solucion de continuitat dins un manuscrit, une tièira ; solucion de continuitat en general.

Iat entre doas generacions. (R. III, 550)

De notar que la consonanta eufonica Z, utilizada en l.p. per evitar lo iat, se deu pas escriure en lenga literària. Mas per la consonanta S dins « as » v. p. 21 a **Entrò a** « iat » : barbarisme. v. **yacht**.

IATR-, IATRE-, IATRIA- : formas sufixadas del grèc *iatròs* (mètge / medecin) v. **pediatre - pediatria**.

iatric, -a : relatiu, -iva al medecin o a la medecina.

IATRO- : forma prefixada del grèc *iatròs* (mètge / medecin)

iatrogèn, -a : amodat, -ada per un remèdi.

Malaise iatrogèn. Malautiá iatrogèna.

iatrogenèsi (f.) : complicacion amodada per un remèdi.

iatrogenia : estudi de la iatrogenèsi.

iatrogenic, -a : relatiu, -iva a la iatrogenèsi.

Iavé : nom pròpri de Dieu dins la Bíblia.

ibèr, -a : relatiu, -iva a Ibèria (Espanha e Portugal) ; sortit, -ida d'Ibèria.

iberic, -a : d'Ibèria

La peninsula iberica.

IBERO- : forma prefixada del latin *iberus* (ibèr)

iberoamerican, -a : hispanoamerican, -a.

ibidem (lat.) : al meteís aïral (d'un tèxt ja citat)

ibís : mena d'escacièr.

Ibis blanc (*Eudocimus albus*)

Ibis ermita (*Comatibis eremita*)

Ibis roge (*Eudocimus ruber*)

Ibis sacrat (*Ibis aetiopica*)

-IBLE : forma prefixada occitana del latin **-ibilis** (idèa de possibilitat o de possession) per formar d'adjectius a partir dels vèrbs, o de noms :

compatible - possible - lisible - pasible...

ibre, -a : ebri, ébria (qu'a tròp begut) (R. III, 94)

ibrid, -a : que resulta de l'union de doas espècias diferentas.

Bardòt e muòl son d'ibrids.

Camioneta es un mot ibrid format de l'etim gallés

CAMIO (*carreton*) e del diminutiu occitan *-eta*.

ibridacion : crosament fecond entre dos individús de raças o d'espècias diferentas.

ibridar (v. tr.) : practicar l'ibridacion artificiala.

ibridar (s') : realitzar una union feconda amb un èsser de varietat diferenta.

ibridisme : ibridacion entre de varietats fòrt vesinas.
 « *ibrièga* » : v. **biraga**.
ibronha (m. e f.) : pintonejaire, -a (persona que beu bravament)
ibronhar (v. tr.) : pintar / bandar.
Assagèron de l'ibronhar, mas se mesfisèt.
ibronhar (s') : se pintar / se bandar.
ibronhariá : vici de tròp beure.
ibronhassa (m. e f.) : gròs ibronha, gròssa ibronha.
ibronhejar (s') : frequentatiu de s'ibronhar.
-IC : forma sufixada occitana del latin *-icus* (relatiu a)
 v. **acetic - basic - armonic - academic - lunatic**.
icac : frucha de l'icaquièr.
icaquièr : arbre d'America (*Chrysobalanus icaco*)
Icar : enfant de **Dedal** (personatges de la mitologia grèca)
iceberg ('aisbørg) : massa de glaç destacada d'un conglaç.
ice-boat ('aisbout) : batèu de velas sus patins per se
 desplaçar sus un conglaç.
 « *ice-cream* » ('aiskri:m) : v. **glacet**.
 « *icefield* » ('aisfi:ld) : v. **conglaç**.
 « *ichandola* » : v. **eissendola**.
-ICI : forma sufixada occitana, del lat. *-iciu*, per formar
 d'adjectius e de substantius :
 v. **ofici - prejudici - malefici - obreptic - subreptic**.
-ÍCIA : forma sufixada occitana del latin *-itia*, per exprimir
 una idèa de natura o de qualitat.
 v. **immondícia - justícia - malícia**.
-ICIAN : sufix d'origina latina que servís a formar de noms
 d'especialistas : **electrician - estetician - tecnician**.
icneumon : mena de mangosta d'Àfrica, d'Euròpa
 meridionala e d'Orient (*Herpestes ichneumon*)
 mena d'insècte imenoptèr. (*Ichneumon suspiciosus*)
icneumonids (m. pl.) : familha d'insèctes imenoptèrs.
ICNO- : forma prefixada del grèc *ikhnòs* (marca ; pesada)
icnograf, -a : persona que fa d'icnografia.
icnografia : seccion orizontala, sus papièr, d'un edifici.
icnografic, -a : relatiu, -iva a l'icnografia.
icnologia : sciéncia de l'estudi de las pesadas fossilas.
icnologic, -a : relatiu, -iva a l'icnologia.
icòn (m.) (del rus *ikòna*) : image del Crist, de la Verge, d'un
 sant pintats en bas relèu o en mosaïca. (R. III, 553)
ICONO- : forma prefixada del grèc *eikòn* (image)
iconoclasta (m. e f.) : persona que fa la contra al culte
 dels images sants ; persona que fa la contra a tota tradicion.
I aurà totjorn d'iconoclastas.
iconoclastia : doctrina dels iconoclastas.
iconoclastic, -a : relatiu, -iva als iconoclastas.
iconograf, -a : especialista (m. e f.) d'icnografia.
iconografia : sciéncia de las representacions figuradas.
iconografic, -a : relatiu, -iva a l'icnografia.
iconograficament : d'un biais iconografic.
iconolatra (m. e f.) : adorador, -airitz d'images.
iconolatria : adoracion demasiada d'images.
iconològ, -a : especialista (m. e f.) d'icnologia.
iconologia : sciéncia de las representacions figuradas ;
 aquelas representacions.
iconologic, -a : relatiu, -iva a l'icnologia.
iconomètre - iconoscòpi : instruments d'optica.
icteric, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'ictericia ;
 persona que patís d'una ictericia.
ictericia : coloracion jauna anormala de la pèl, de las
 mucosas e del blanc de l'uèlh. (R. III, 553)

ICTIO- : forma prefixada del grèc *ikhthus* (peis)
ictiofag, -a : que s'avida (que se noirà) de peissum.
ictiofagia : abitud de se noirà de peissum.
ictiolit : peis fossil.
ictiològ, -a : especialista (m. e f.) en ictiologia.
ictiologia : estudi scientific del peissum.
ictiologic, -a : relatiu, -iva a l'ictiologia.
ictiologista (m. e f.) : doblat d'ictiològ, -a.
ictioparasitologia : estudi dels parasits del peissum.
ictiopega : pega de peissum fabricada amb la bofiga
 (botariga nadadoira) d'unes peisses cartilaginoses, e utilizada
 per clarificar los vins.
ictiornís : aucèl marin fossil.
ictiosaure : reptil marin fossil dels còrs en forma de peis.
ictiòsi (f.) : malautiá de la pèl que pòt revertar, de còps,
 la d'un peis.
ictus (mot latin que vòl dire « còp » e vengut t. tecn. med.) :
 afeccion subta qu'ataca lo malaut d'un còp.
Ictus (lat.) *epileptic*. *Ictus* (lat.) *emotiu*.
id. : (abreviacion de *idem* (lat.) v. pus luènh.
ID- : forma occitana del sufix latin *-idus* que balha
 d'adjectius e de substantius :
avid - limpid - lucid - acid - aldeïd - glucosid - ialoïd.
Idà : prenom.
idèa (del latin *idea*) : biais de far ; representacion mentala de
 quicòm de real o d'imaginari ; concepcion de realitzar.
Aquel mainatge a pas ges d'idèa.
Ai pas idèa de me maridar : me vòli pas maridar.
Se far d'idèas : s'imaginar de causas falsas.
Una idèa de mai (loc. adv.) : un pauc mai.
Li passèt per idèa de venir : agèt enveja de venir.
Fai a ton idèa : fai de ton sicap / fai coma volràs.
ideal : ensemble de valors. *Sens ideal un òme es pas res.*
ideal, -a : imaginari, -ària ; mannat, -ada ; trucionaluna.
País ideal. Bonaiür (bonur) ideal.
Aquò rai ! es totjorn estat un pauc ideal.
idealament : d'un biais ideal.
idealisme : sistèma filosofic qu'assolida que l'esséncia
 de la realitat es la consciéncia e la rason ; doctrina que vòl
 que la finalitat de l'art e de la literatura siá l'expression
 d'un ideal, e non pas la realitat ; aspiracion a un ideal
 plan sovent trucionaluna.
idealista (m. e f.) : adèpte, -a de l'idealisme ; persona que
 defend o practica l'idealisme en art o literatura ; persona
 trucionaluna.
idealizacion : accion o resulta d'idealizar.
idealizar (v. tr.) : atribuir de caracteristicas idealas.
idealizar (s') : se representar jos un aspècte ideal.
Lo passat s'idealiza dins lo sovenir.
idear (v. tr.) : imaginar.
ideassa : idèa marrida.
 « *idèia* » (epentèsi del mot etimologic « idèa »)
idem (adv. lat.) : çò meteís.
identic, -a : sens la mendre diferéncia.
identificant : d'un biais identic.
identificable, -a : que pòt èsser identificat, -ada.
identificacion : accion o resulta d'identificar.
identificador, -oira : que permet d'identificar.
identificar (v. tr.) : provar l'identitat d'una causa amb una
 altra ; reconéisser que quicòm o q.q. es realament tal o tala
 causa o tala o tala persona.

identificar (s') : s'endevenir exactament en gostes, en idèas, en tot... amb q.q. ; venir identic, -a a quicòm mai.

identitat : qualitat de çò identic ; estat civil de q.q. ; tot çò que fa l'unicitat d'una persona, d'un grop.

IDEO- : forma prefixada del lat. o del grèc *idea* (idèa)

ideogenia : sciéncia de l'origina de las idèas.

ideogenic, -a : relatiu, -iva a l'ideogenia.

ideografia : representacion dirècta de las idèas per de signes, e non pas per de sons.

ideografic, -a : relatiu, -iva a l'ideografia.
Esriptura ideografica.

ideograma (m.) : cada signe utilizat en escriptura ideografica.

ideologia : sistèma d'idèas ; sciéncia de las ideas.

ideològ, -a : persona qu'es a l'origina de la doctrina d'un grop ; (pej.) persona somiaira / persona trucionala.

ideologic, -a : relatiu, -iva a una ideologia.

ideologicament : d'un biais ideologic.

ideós, -a : qu'a tot un fum de projèctes ; fantasiós, -osa ; trucionala (m. e f.) ; capriciós, -osa.

idilli (m.) : pichon poèma pastoral ; amor tendre, pur e ingenú.

idillic, -a : de la natura d'un idilli.

IDIO- : forma prefixada del grèc *idiòs* (personal / pròpri)

idioblast (m.) : cellula completament diferenta de las autras.

idiocia (t. tecn. med.) : arrearacion mentala de las pus grèvas ; (per extension) estupiditat / acte, paraula stupids.

idioglossia : alteracion patologica del lengatge.

idolatria : amor exagerat de sa pròpria persona.

idolècte (m. s.) : biaisses de parlar pròpris a una persona.

idiòma (m.) : parlar particular d'una nacion o d'una region.
Idiòma es un sinonim de lenga.

idiomatic, -a : pròpri, -a a una lenga, e de mal revirar dins una altra lenga.
Expression idiomatica (idiotisme)

idiomòrf, -a : se ditz dels cristals que, dins las ròcas, an totas lors fàcias desvolopadas, e que son dotats d'una forma pròpria.

idiopatia : malautiá qu'a son existéncia pròpria e qu'es pas la consequéncia de cap d'autra.

idiopatic, -a : relatiu, -iva a una idiopatia.

idiosincrasia : reaccion individuala pròpria a cada persona ; sensibilitat particulara d'un individú a tal o tal agent toxic.

idiosincratic, -a : relatiu, -iva a l'idiosincrasia.
Comportament idiosincratic.

idiòt, -a (t. tecn. med.) : que patís d'idiocia.

idiotisme : construccion o locucion idiomatica.
« *Acabatatz d'intrar* » es un *idiotisme occitan*.
« *Estudiar de medecin* » n'es un *autre*.
v. a « **de** » e a « **occitanisme** »

« *idol* » - « *idolar* » : v. **udol - udolar**.

idòla : falsa divinitat ; persona o causa qu'es objècte d'un culte extraordinari. (R. III, 553)

idola (m. e f.) : fug-òbra (m. e f.) ; paucval (m. e f.) ; imbecil, -a.

idolatra (m. e f.) : persona qu'adòra d'idòlas ; persona qu'a un culte per q.q. o per quicòm.

idolatrar (v. tr.) : adorar d'idòlas ; estimar excessivament quicòm o q.q. (R. III, 554)

idolatria : adoracion d'idòlas ; culte excessiu de quicòm o de q.q.

idolatric, -a : relatiu, -iva a l'idolatria.

idolatricament : excessivament ; d'un biais idolatric.

IDOLO- : forma prefixada del grèc *eidòlòn* (image)

idoloclasta (m. e f.) : persona que fa la contra a las idòlas, al sens pròpri e al sens figurat.

idoneïtat : qualitat de çò idoneu.

idoneu, -nèa : qu'a las qualitats necessàrias per quicòm.

idoneament : d'un biais idoneu.

idra (f.) : mostre mitologic de tot un fum de caps ; mal que sembla se renovar e se multiplicar a proporcion que l'òm assaja de lo combatre. *L'idra del sidà.*

IDR- IDRO- : formas prefixadas del mot grèc *hudor* : aiga.

idrat : combinason d'un còrs amb una (o mai d'una) molecula d'aiga.

idratable, -a : que pòt èsser idratat, -ada.

idratacion : accion o resulta d'idratat o de s'idratat.

idratat (v. tr.) : combinar un còrs amb l'aiga.

idratat (s') : se combinar amb l'aiga ; beure.

idraulic, -a : relatiu, -iva a l'aiga ; que foncciona de mercé l'aiga ; que durcís dins l'aiga.
Fren idraulic. Ròda idraulica. Mortièr idraulic.

idraulician, -a : especialista (m. e f.) en idraulica.

idravion : avion aplechat de flotadors per èsser capable de se pausar sus l'aiga.

idrocarbonat : carbonat basic idratat.

idrocarbur : tot compausat de carbòni e d'idrogèn.

idrocefal, -a : que patís d'idrocefalia.

idrocefalia : idropisia del cap.

idroçèla (f.) : idropisia de las borsas (*scrotum*) (lat.) o de la vagina.

idroclorat : clorat idratat.

idrocortisona : ormona naturala.

idrocotil (plt.) : escudeleta (*Hydrocotyle vulgaris*)

idrocucion : estavaniment dins una aiga tròp freja ; mòrt subta consecutiva a aquel estavaniment.

idrodinamic, -a : relatiu, -iva al movement dels liquids.

idrodinamica : partida de la dinamica qu'estúdia lo movement dels liquids.

idroelectric, -a : relatiu, -iva a la produccion d'electricitat per la fòrça de l'aiga.

idrofil : coleoptèr de pesquièrs.

idrofil, -a : que beu l'aiga. *Coton idrofil.*

idrofòb, -a : que patís d'idrofobia.

idrofobia : paur malautissa de l'aiga ; ràbia.

idrofug, -a : que para de l'umiditat ; qu'empacha l'aiga de passar. *Mastic idroguf. Substància idrofuga.*

idrogèn : element quimic gasós constitutiu de l'aiga.

idrogenar (v. tr.) : combinar amb d'idrogèn.

idrografia : partida de la geografia que tracta de las mars e dels corrents d'aiga.

idrografic, -a : relatiu, -iva a l'idrografia.

idrolisi (f.) : reaccion quimica jos l'accion de l'aiga.

idrolizacion : accion o resulta d'idrolizar.

idrolizar (v. tr.) : realitzar l'idrolisi.

idromèl : bevenda facha d'aiga e de mèl. (*Mulsa*)

idropic, -a : persona que patís d'idropisia.

idropisia : produccion anormala de serum dins una partida dels còrs.

idroscopia : art de descobrir las aigas amagadas.

idroterapia : tractament d'unas malautiás per aplicacion de l'aiga sul còrs.

idrrur : combinason d'idrogèn amb un còrs simple o compausat.
« *ie* » (l.p.) en plaça de « *i* » : « *ie* vau » en lòc de « *i* vau »

« ièli » / « ièri » / « eli » : v. **liri**.
ièna : mamifèr carnassier (Hyaena)
I. E. O. : sigla d'Institut d'estudis occitans.
ièr : lo jorn abans lo jorn que sèm.
ièr arser : ièr al ser / ièr ser / ièr ser. (v. R. III, 526)
ièr delà : lo jorn abans lo de ièr.
ièr delà ser : ièr delà al ser.
ièra : aira / sòl (airal per batre lo cerealum, autres còps) ; enclutge de dalhaire d'autres còps.
« ièira » : v. **aiguièira**.
ierarquìa : òrdre de subordinacion dins las dignitats, los poders, las fonccions.
Ierarquia de valors. Ierarquia militara.
ierarquic, -a : relatiu, -iva a la ierarquia. *La via ierarquica.*
ierarquicament : d'un biais ierarquic.
ieratic, -a : que concernís las causas sacradas ; de la forma d'una tradicion liturgica. *Postura ieratica.*
ieraticament : d'après las costumias sacradas.
ieroglif(m.) : cadun dels signes de l'escriptura dels ancians egipcians ; tot sistèma d'escriptura qu'utiliza de figuras ; escriptura de fòrt mal legir.
Los ieroglifs d'un mètge (medecin)
ièis (m.) : camin que mena pels camps.
ieu(pr. pers. subj.) : refortiment de la primièira persona ; subjècte d'un vèrb a l'infinitiu ; subjècte d'una proposicion.
*Ieu te disi que... Ieu, demandar ? Jamai !
E ieu de còrrer !*
ieu (atribut) : *Siái (soi) ieu qu'o te disi.*
ieu (compl.) : *A partit sens ieu.
Me compta pas dins lo nombre, a ieu.
A pas oblidat mon fraire ni mai ieu.
Qual vegèt alara ? Ieu !
De tu a ieu. Quant a ieu. Ieu meteís.*
ieu (loc.) : *A ieu ! A ieu ! A ieu !... A part ieu.*
-IFIC : forma prefixada del latin *-ificus* (relatiu a) **scientific - onorific - pacific - quilometric.**
-IFICAR : forma prefixada del lat. *-ficare* (idèa de far) **pacificar - modificar - clarificar -unificar.**
iga : embosenament marescatjós ; temple / bolidor ; robina curada per l'aiga.
igada : abausament / avalencament / esbodenament.
igarèla : iga pichonèla.
igar (s') : s'abausar / s'avalencar / s'esbodenar.
igièna : partida de la medecina que s'ocupa de preservar la santat ; aplicacion d'aqueles principis per totòm.
igienic, -a : relatiu, -iva a l'igièna.
iglajar (v. intr.) : v. **regachar / regaginar.**
igloo (mot esquimal) : abric redond en blòcs de nèu que s'acaba en forma de copola.
Ignaci : prenom.
ignar, -a : que sap pas res.
Sèm totes ignars en fòrça especialitats.
ignèu, -a : en fuèc ; amodat, -ada per l'accion de la calor.
IGNI- : forma prefixada del latin *ignis* (fòc / fuèc)
ignicion (f.) : estat d'un còrs en combustion viva.
ignicòla (m. e f.) : adorador, -airitz del fuèc / fòc.
ignicolòr, -a : color de fuèc / fòc.
ignifèr, -a : que produz de fuèc.
ignifug, -a : qualitat d'una substància que fa venir ininflamabla una matèria combustibla.
ignifugacion : accion d'ignifugar quicòm d'inflamable.

ignifugar (v. tr.) : enduire o impregnar d'una substància ignifuga ; far venir ininflamable.
Ignifugar lo fustam d'un ostal.
ignipunctura : metòde (m.) de cauterizacion amb una agulha calfada a blanc.
ignicion : estat d'un còrs en combustion viva.
ignòble, -a : òrre, -a / afrós, -a / abjècte, -a ; infame, -a (al pus darrèr gra de l'abaissament)
ignominia : abjeccion (estat de q.q. qu'a perduda tota reputacion per aver fach quicòm d'infame)
ignominiós, -osa : infamant, -a.
ignominiosament : d'un biais ignominiós.
ignorància : estat de q.q. d'ignorant.
Ignorància crassa : ignorància totala e colpabla.
ignorant, -a : que sap pas res en general ; que sap pas res d'una causa.
ignorantisme : obscurantisme.
ignorar (v. tr.) : saber pas.
ignorar (s') : fa pas compte un de l'autre, los uns dels autres.
IGRO- : forma prefixada del grèc *hugròs* (umid)
igrofil, -a : que recèrca l'umiditat.
igrofit (m.) : planta igrofila.
igrofòb, -a : que crenta l'umiditat.
igròma (m.) : inflamacion de las borsas serosas.
Un igròma del coide, del genolh...
igromètre : aparelh per mesurar l'umiditat de l'aire.
igrometria : partida de la meteorologia qu'estúdia la quantitat de vapor de l'aire.
igrometric, -a : relatiu, -iva a l'igrometria.
igroscòpi (m.) : instrument que mòstra l'umiditat de l'aire.
igroscopia : igrometria.
igroscopic, -a : relatiu, -iva a l'igroscopia ; capable, -a d'absorbir rapidament l'umiditat atmosferica.
igroscopicitat (f.) : qualitat de çò idroscopic.
igrostat (m.)

ileum (lat.) / **ileon** (el.) : partida terminala de l'intestin prim en seguida del *jejunum* (lat.) e que se tròba en connexion (R. IV, 330) amb lo *caecum* (lat.)

ileus (lat. med.) (m.) : oclusion intestinala.

-ILH - ILHA - ILHON : diminutius occitans.
Cordilh, cordilha, cordilhon.
Faucilh, faucilha, faucilhon.
Lo gardilh : l'enfant del garda.

« *ilhauç* » - « *ilhauçar* » : v. **eslhauç - eslhauçar.**

iliac, -a : relatiu, -iva a la partida laterala de las ancas.
Os iliac. Fòssa iliac.

ilion : un dels tres elements de l'òs iliac. (gallés *ILION*)

iliti (f.) : inflamacion de l'articulacion sacro-iliaca. v. **ileïti.**

illa : v. **isla.**

illegal, -a : quicòm qu'es contra la lei.

illegalament : d'un biais illegal.

illegalitat : estat de çò illegal.

illegalizable, -a : que pòt pas èsser legalizat, -ada.

illegibilitat : estat de çò illegible.

illegible, -a : que pòt pas èsser legit ; de fòrt mal legir.

illegitim, -a : qu'es pas legitim.
Enfant illegitim : bastard (pej.)

illegitimament : d'un biais illegitim.

illegitimitat : natura de çò illegitim.

illenc, -a : insular, -a (relatiu, -iva a una illa ; que viu dins una illa)

illetrat, -ada : que sap pas legir ; qu'a pas cap de coneissença intellectuala.
Illetrats o sèm totes sus un punt o sus un autre.

Iliade (f.) : poèm epic atribuït a Omèr.

illicit, -a : qu'es pas permès.

illicitament : d'un biais illicit.

illico (lat.) : sens esperar / sulcòp.

illimitable, -a : que pòt pas èsser limitat, -ada.

illimitat, -ada : sens limits.

illocalizable, -a : que pòt pas èsser localizat, -ada.

illogic, -a : que manca de logica.

illogicament : d'un biais illogic.

illon / illòt : illa fòrt pichonèla ; ensemble d'ostals enrodat de carrièiras.

illotièr : policièr cargat d'un illòt d'ostals.

illuminable, -a : que pòt èsser illuminat, -ada.

illuminacion : accion o resulta d'illuminar ; inspiracion.

illuminada : v. **luminada.**

illuminador, -airitz : qu'illumina.

illuminare, -a : persona qu'illumina.

illuminar : esclairar d'una viva lusor (t. a.) (R. IV, 105)

illuminar (s') : venir luminós (t.a.) *S'illuminar d'un sorire.*

illuminat, -ada (adj. e subs.) : que creï aver de visions ; persona d'una sècta trucionala.

illuminisme : cresença en una illuminacion divina.

illusion : farfantèla (error de percepcion que fa prene l'aparéncia per realitat) ; fals esper.
Quand te fas illusion o sabes pas.
Illusion d'optica.

illusionable, -a : que se pòt illusionar.

illusionar (v. tr.) : enganar amb d'illusions.
Cerquèt en van de nos illusionar.

illusionar (s') : se far d'illusions.

illusionisme : sistèma que pretend que lo mond es illusòri ; tendéncia a se far d'illusions ; procediment de prestidigitacion basat sus l'illusion.

illusionista : partidari de l'illusionisme ; prestidigitator.

illusir (v. tr.) : illusionar v. pus naut.

illusir (s') : s'illusionar.

illusòri : qu'es pas qu'una illusion.
Se conflar (s.f.) es illusòri.

ilustracion : accion o resulta d'illustrar o de s'illustrar.

ilustrador, -airitz : persona qu'illustra quicòm.

ilustrar (v. tr.) : adornar un tèxt, un libre... ; esclairar amb un exemple, un comentari... ; far venir illustre.

ilustrar (s') : far un espet ; venir illustre.

ilustrat (m.) : revista amb de fotòs o de dessenshs.

ilustratiu, -iva : que servís a illustrar quicòm.

illustre, -a : de brave renom.

illustrissim, -a : bravament illustre, -a.

ilòta (m. e f.) : esclau, -ava ; persona sens cap de drech e redusida a l'abjeccion pus granda.

ilotisme : condicion d'ilòta.

IM- : varianta de *in-* davant d'unas consonantas. v. **IN-**

IM- : forma prefixada que marca inclusion, per ex. dins « immersion » ; particula privativa que marca lo contrari del mot modificat per ela, per ex. « immesurable ».

ima : frescor de l'aiga ; vent fresc ; temps freg e umid.

image (m.) : dessenh, film, fotografia... de quicòm o de q.q. ; reproduccion de quicòm per refraccion o reflexion ; representacion dins l'esperit o la memòria ; semblança. e non pas « *imatge* » (cat.) v. (R. III, 554 - L. 215)

« *imaginar* » e derivats : v. **imaginar** e derivats.

imaginable, -a : que pòt èsser imaginat, -ada.

imaginacion : facultat d'imaginar. (R. III, 555)

imaginar (v. tr.) : se representar quicòm dins l'esperit ; concebre, inventar quicòm. (R. III, 555)

imaginar (s') : se pensar, se figurar.

imaginari, -ària : qu'existís pas qu'en imaginacion.

imaginàriament : d'un biais imaginari.

imajaire, -a : persona que fa o que vend d'images.

imajar (v. tr.) : adornar amb d'images. (e non pas *imatjar*)

imajariá : ensemble d'images ; art, fabricacion, comèrci d'images ; tecnica per obténer d'images (t. a.)

imam / iman : responsable o dignitari religiós musulman.

« *imant* » - « *imantar* » (barb.) : v. **aimant - aimantar.**

imbatabilitat : qualitat de çò imbatable, de q.q. d'imbatable.

imbatable, -a : que pòt pas èsser batut, -uda (crestat, -ada)

imbecil, -a : bèstia (m. e f.) / piòt, -a ; feble, -a d'esperit.

imbecilament : d'un biais imbecil.

imbecilitat : estat de q.q. d'imbecil o de çò imbecil.

imbèrbe (adj. m.) : jovent qu'a pas encara de pel a la cara.

imbevable, -a : que se pòt pas beure.

imbrandable, -a : que pòt pas èsser bolegat, -ada.

imbricacion : disposicion qu'amòda una brava coeréncia.
Imbricacion dels teules d'una teulada.
Imbricacion d'idèas, d'alveòls, de sisas...

imbricar (v. tr.) : dispausar d'elements de biais que se cavalegen, que sián estrechament solidarizats.

imbricar (s') : en parlant de dos elements o mai, se solidarizar estrechament o se cavalejar

imbricat, -ada : se ditz d'elements que se cavalejan o que son estrechament solidarizats.

imbrogliò (it.) : v. **enrambolh.**

ime, -a : umid, -a ; doç, -a al tocar ; onchós, -osa.

imèn : membrana vaginala d'una filha verge.

IMEN- IMENO- : formas prefixadas del grèc *humèn* (membrana)

imenèu (m.) : tèrme poetic per matrimòni / maridatge.
imenomicèt : mena de fonge (R. III, 358)
imenoptèr, -a : insècte de las alas membranasas.
imenoptèrs (m.) : òrdre d'insèctes de las alas membranasas.
imidazòle (m.) : basa quimica aromatica anti-infecciosa.
IMINO- : radical quimic de formula NH.
imitable, -a : que pòt èsser imitat, -ada.
imitacion : accion o resulta d'imitar quicòm o q.q.
imitador, -airitz (adj. e subs.) : qu' imita q.q. o quicòm ; artista (m. e f.) que son trabalh es d'imitar los autres, lèumens las personas celèbras.
imitar (v. tr.) : far çò meteís qu'un autre ; prene per modèl quicòm o q.q. ; presentar l'aspècte de quicòm.
imitatiu, -iva : qu'imita quicòm. *Armonia imitativa.*
Fiular es un mot imitatiu.
imitativament : d'un biais imitatiu.
imbevable, -a : que se pòt pas beure.
immaculat, -ada : sens cap de taca. v. **concepcion**.
immadur, -a : pas madur, -a (persona qu'es pas arribada a son plen desvolopament del punt de vista intellectual, afectiu o psicologic. (t. tecn. medical)
immaturitat : estat de q.q. o de quicòm qu'es pas madur.
immancable, -a : que pòt pas èsser mancat, -ada.
immancablament : d'un biais immancable.
immaneuable, -a : que pòt pas èsser manejat, -ada.
immanéncia : qualitat de çò immanent.
immanent, -a : qu'existís de per se ; essencial a l'èsser.
Dieu es immanent. Justícia immanenta.
immaridable, -a : que pòt pas èsser maridat, -ada.
immaterial, -a : qu'es pas material, -a.
L'esperit es immaterial.
immaterialament : d'un biais immaterial.
immaterialitat : qualitat de çò immaterial.
Immaterialitat d'una trèva.
immatriculacion : accion o resulta d'immatricular quicòm o q.q.
immatricular (v. tr.) : inscriure sus una matricula ; far inscriure sus una matricula. v. **matricula**.
Ai facha immatricular ma veitura en Roergue.
immatur (ima 'tju 'r) (angl.) : v. **immadur - prematurat**.
immediat, -a : qu'arriba sens intermediari ; qu'arriba subran.
immediatament : sens esperar / sulcòp / còpsec / sulpic.
immemorial, -a : que la memòria de son origina s'es perduda. *Una costuma immemoriala.*
immens, -a : que pòt pas èsser mesurat, -ada ; de dimensions fòra nòrmas.
immensament : *Immensament grand.*
immensitat : estat de çò immens ; al gra pus extrèm.
L'immensitat de la mar.
immergible, -a : que pòt èsser immergit, -ida.
immergir (v. tr.) : enfonzar quicòm dins un liquid.
immergir (s') : s'enfonzar dins l'aiga.
Lo sosmarin s'immergiguèt.
immeritat, -ada : qu'es pas meritada, -ada.
Una punicion immeritada.
immeritòri, -òria : que se merita pas estima o recompensa.
immersion : accion o resulta d'immergir o de s'immergir.
Immersion d'un cable telefonic.
Baptisme per immersion.
immersiu, -iva : fach, -a per immersion.
immesurabilitat : estat de çò immesurable.

immesurable, -a : que pòt pas èsser mesurat, -ada.
immetodic, -a : qu'es pas metodic, -a.
immetodicament : sens cap de metòde.
immigracion : accion o resulta d'immigrar.
immigrant, -a : persona qu'immigra dins un país d'acuèlh.
immigrar (v. intr.) : se venir establir dins un país d'acuèlh.
immigratòri, -òria : relatiu, -iva a l'immigracion.
Movements immigratòris.
imminéncia : estat de çò imminent.
L'imminéncia d'un malparat.
imminent, -a : que va arribar sens esperar mai.
Un perilh imminent.
imminentament : d'un biais imminent.
immiscir (s') : metre son nas aquí ont cal pas.
Se cal pas immiscir dins los afars d'autrú.
immixion : accion o resulta de s'immiscir.
immobil, -a : que bolega pas.
immobiliari, -ària : relatiu, -iva als bens immòbles.
immobilisme : oposicion sistematica a tota innovacion ; politica d'espèra d'unes governaments de coalicion.
L'immobilisme mena pas a res.
immobilitat : estat de çò immobil o immòble.
immobilizacion : accion o resulta d'immobilizar o de s'...
immobilizar (v. tr.) : far venir o far demorar immobil, -a.
immobilizar (s') : venir o demorar immobil.
immòble : que pòt pas èsser desplaçat, -ada (ostal, terren...)
immoderacion : manca de moderacion.
Son immoderacion lo perdèt.
immoderadament : sens moderacion.
immoderat, -ada : que manca de moderacion.
Amor immoderat de l'argent.
immodèst, -a : que manca de modestia, de retenguda.
immodèstament : d'un biais immodèst (t. a.)
immodestia : manca de modestia, de retenguda. (t. a.)
immodificable, -a : que pòt pas èsser modificat, -ada.
immodulable, -a : que pòt pas èsser modulad, -ada.
immodulat, -ada : pas modulad, -ada.
immolacion : accion o resulta d'immolar o de s'immolar.
immolar (v. tr.) : sacrificar (tuar una persona o un animal per l'ofrir en sacrifici a una divinitat)
immolar (s') : se sacrificar publicament per una divinitat o una causa, mai que mai per cremacion.
En Índia, las veusas s'immolavan pel fuòc.
immond, -a : impur, -a ; ignòble, -a ; sordit, -ida.
immondícias (f. pl.) : descaï de tota natura (escobilhas / escombralhas / rafatum / rafatalha...)
immoral, -a : contra la morala.
Un libre immoral. Una persona immoral.
immoralament : d'un biais immoral.
immoralisme : doctrina que refusa l'obligacion morala ; mesprèt de la morala convencionala.
immoralitat : manca de morala ; çò contrari a la morala.
immortal, -a : que pòt pas morir ; perdurable, -a a tot jamai dins la memòria dels òmes.
L'amna (arma) es immortal. Mistral es immortal.
immortalament : d'un biais immortal.
immortalitat : estat de çò que pòt pas morir.
L'immortalitat de l'amna / arma.
immortalizar (v. tr.) : far perdurar a tot jamai dins la memòria de l'umanitat.
immortificacion : manca de mortificacion.

immortificat, -ada : pas mortificat, -ada.
immotivament : sens motiu.
immotivat, -ada : pas motivat, -ada ; sens motiu.
immudable, -a : que canvia pas.
immudablement : d'un biais immudable.
immunitari, -ària : relatiu, -iva a l'immunitat.
Defensas immunitàries. Mecanismes immunitaris.
immunitat : estat de çò que resistís a una infeccion, una malautiá... ; situacion privilegiada d'unas personas al regard de la lei, de la Justícia. *Immunitat dels deputats.*
immunizacion : accion o resulta d'immunizar o de s'...
immunizar (v. tr.) : donar l'immunitat.
immunizar (v. tr.) : far venir refractari a tala o tala malautiá.
immunizar (s') : venir refractari a tala o tala malautiá.
Òm se pòt pas immunizar contra la mòrt.
IMMUNO- : forma prefixada del latin *immunis* (exempt) que servís a formar una setentena de tèrmes medicals.
immunodeficiéncia : manca de defensas immunitàries.
immunodepressor : remèdi immunogèn.
immunogèn, -a : qu'amòda l'immunitat.
immunogenetica : sciéncia qu'estúdia la formacion de substàncias capablas d'amodar l'immunitat.
immunoglobulina : anticòrs.
immunologia : branca de la medecina qu'estúdia los fenomèns d'immunitat e lors consequéncias profilacticas e terapeuticas.
immunologic, -a : relatiu, -iva a l'immunologia.
immunologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'immunologia.
immunoquimia : estudi dels factors quimics de l'immunitat.
immunoserum : *serum* (lat.) qu'immuniza contra quicòm.
immunoterapia : tractament preventiu per administracion de *serums* (lat.)
immutabilitat : estat de çò immudable.
imna (f.) : nom generic de poèmas latins d'adoracion compausats pel pus primièr còp per sant Ilari de Peitieu, a partir de 359, e cantats a la glèisa.
imne (m.) : cant en l'onor de q.q. o de quicòm ; cant patriotic.
imoissar (v. tr.) : far venir mois (mostós / umid)
imoissar (s') : venir mois (mostós, umid)
« *imor* » e derivats : v. **umor**.
« *imorosir* » : v. **amolir / amolesir**.
impaciéncia : manca de paciéncia.
impacient, -a : que manca de paciéncia.
impacientament : amb paciéncia.
impacientar (v. tr.) : far venir impacient, -a.
impacientar (s') : venir impacient, -a.
impacte (del lat. *impactus*, còp amb una idèa de penetracion) : còp que laissa una marca ; impression fòrta amodada per quicòm o per q.q.
impagable, -a : que pòt pas èsser pagat, -ada.
impagat, -ada : pas encara pagat, -ada.
impalpabilitat : estat de çò impalpable.
impalpable, -a : que pòt pas èsser palpat, -ada.
Una posca talament fina qu'es impalpable.
impaludacion : infeccion per l'agent del paludisme.
impanacion : segon la creença dels Luterians, preséncia del còrs del Crist dins lo pan eucaristic, sens canbiament d'aquel pan en còrs del Crist
impar, -a : qu'es pas divisible, -a per dos.
imparable, -a : que pòt pas èsser parat, -ada.
Una ataca de « kamikase » (jap.) es lèumens imparable.

imparcial, -a : que favorís pas ni un ni l'autre.
Demorar imparcial es pas totjorn de bon far.
imparcialment : d'un biais imparcial.
imparcialitat : qualitat de q.q. d'imparcial, de çò imparcial.
imparisillabic, -a : se ditz d'un mot latin, d'una forma latina qu'an mai de sillabas als autres cases que non pas al nominatiu o a las autras formas.
imparitat : natura de çò impar.
impartir (v. tr.) : atribuir ; acordar. (t. tecn. de drech)
impassable, -a : que i se pòt pas passar.
Aquel còl, l'ivèrn, es impassable.
impassibilitat : qualitat de çò impassible ; abséncia de dolor d'un còrs gloriós (t. tecn. teologic) ; indiferéncia.
impassible, -a : insensible, -a a la dolor ; que fa pas mòstra de l'emocion pus mendre ; flegmatic, -a (R. III, 341)
Ni per èsser condemnat, demorèt impassible.
impassiblement : d'un biais impassible.
impasable, -a : que deu pagar las talhas.
impasar (v. tr.) : pausar sus ; far suportar quicòm a q.q. ; far pagar una talha.
impasar (s') : se far reconéisser per sa valor.
impavid, -a : sens paur.
impavidament : d'un biais impavid.
impaviditat : qualitat de q.q. d'impavid.
impecable, -a : sens peca ; sens taca ; sens default...
impecabilitat : qualitat de çò impecable.
impecablement : d'un biais impecable.
Es totjorn vestida impecablement.
impedància : tèrme tecnic en electricitat.
impedimenta (lat.) : çò qu'impedís l'avança d'una armada ; çò qu'entrava l'activitat, lo movement.
impedible, -a : que pòt èsser impedit, -ida.
impedir (v. tr.) : empachar / entrarar. (R. IV, 473)
impedit, -ida : entravat, -ada (que pòt pas caminar)
impeditiu, -iva : qu'empacha. (R. IV, 473)
impellir (v. tr.) : far mòure (bolegar) / amodar. (R. IV, 666)
impenetrabilitat : estat de çò impenetrable.
impenetrable, -a : que pòt pas èsser penetrat, -ada ; incapable d'èsser comprés, -esa.
Los camins de Dieu son impenetrables.
impenetrablement : d'un biais impenetrable.
impenitèncià : obstinacion dins lo pecat o dins l'error.
impenitent, -a : que se pentís pas de sos pecats, de sas errors.
impenitentament : d'un biais impenitent.
impensable, -a : inconcebible, -a ; pauc probable, -a.
imperar (v. tr.) : comandar d'un biais absolut.
Orason imperada : pregària obligatòria a la messa.
imperatiu : temps de vèrb ; comandament imperiós.
Un òrdre imperatiu lor tombèt dessus.
imperatiu, -iva : que denòta un òrdre ; que pòt pas èsser evitat, -ada.
Es imperatiu de salvar las lengas minorizadas.
Dever imperatiu. Votz imperativa.
imperativament : d'un biais imperatiu ; obligatòriament.
imperatòria (plt.) : (Imperatoria *Ostruthium*)
imperatòri, -òria : imperatorial, -a v. çaijós.
imperatorial, -a : relatiu, -iva a un emperador.
imperatorialment : d'un biais imperatorial.
imperceptibilitat : estat de çò imperceptible.
imperceptible, -a : que se pòt pas gaire percebre.
imperceptiblement : d'un biais imperceptible.

imperdable, -a : que se pòt pas pèdre.
imperdonable, -a : que pòt pas èsser perdonat, -ada.
Un crim imperdonable.
imperdonablement : d'un biais imperdonable.
imperfach / imperfait : temps de verbe. *Cantavi.*
imperfeccion : estat de çò imperfècte.
imperfècte, -a / imperfièch / imperfièit, -a (arc.) :
 çò qu'es pas perfèch / perfècte.
imperfèctament : d'un biais imperfècte.
imperfectibilitat : estat de çò qu'es pas perfècte.
imperfectible, -a : incapable, -a d'èsser o de venir perfècte.
imperforable, -a : que pòt pas èsser perforat, -ada.
imperforacion : oclusion anormala / estat congenital d'una partida naturala del còrs (boca, anus, nas...) que deuriá èsser dobèrta e que se tròba tampada)
impèri (del latin *imperium*) : empèri. Per aquel mot e totes sos derivats, véser las formacions popularas en *em-*
imperial, -a : relatiu, -iva a un emperador ; considerat, -ada coma superior, -a als autres.
Aire imperial. Comportament imperial.
imperialisme : sistèma politic, economic, cultural o lingüistic de dominacion. *L'imperialisme economic american.*
L'imperialisme lingüistic francimand.
imperialista (m. e f.) : relatiu, -iva a l'imperialisme.
imperiós, -osa : que comanda amb empèri. *Un ton imperiós.*
imperiosament : d'un biais imperiós.
imperit, -ida (adj. e subs. del lat. *imperitus*, maladrech) : maladrech, -a ; malautís, -issa ; ignorant, -a ; paucval (m. e f.);
Es aquí, al pè del fuòc, tot imperit (malautís)
 Véser tanben la forma *emperit* (Alibèrt 317), mas es plan **imperit** que s'emplega en l.p. en Albigés e Roergue.
impermeabilitat : estat de çò impermeable.
impermeabilizacion : accion d'impermeabilizar.
impermeabilizar : far venir impermeable a l'aiga.
impermeable : vestit per s'aparar de la pluèja.
impermeable, -a : que laissa pas passar l'aiga.
impermeablement : d'un biais impermeable.
impermissible, -a : que pòt pas èsser permés, -esa.
impermutabletat : estat de çò impermutable.
impermutable, -a : que pòt pas èsser permutat, -ada.
impersonal, -a : qu'existís pas coma persona ; qu'aperten pas exclusivament a una o mai d'una persona ; que manca de personalitat ; qu'exprimís una accion sens l'atribuir a una persona determinada. *Plòure es un vèrb impersonal.*
impersonalament : d'un biais impersonal.
impersonalitat : estat de çò impersonal.
impersonalizacion : manca de personalizacion.
impersonalitzar (v. tr.) : far venir impersonal.
impetigò (m.) : dermatòsi infantila.
impertinècia : paraula, acte de q.q. d'impertinent ; estat de çò impertinent.
impertinent, -a : qu'a pas de pertinéncia ; que ditz o fa de causas irreverencialas.
impertinentament : amb impertinècia.
imperturbabilitat : qualitat de q.q. d'imperturbable o de çò imperturbable.
imperturbable, -a : qu'es pas perturbat, -ada per res.
imperturbablement : d'un biais imperturbable.
impetrant, -a : persona que demanda quicòm a la Glèisa.
impetrar (v. tr.) : obténer quicòm de l'autoritat competenta en la suplicant. (R. III, 556)

impetuós, -a : lançat / afogat, -ada / arderós, -osa.
Persona impetuosa. Vent impetuós.
impetuosament : d'un biais impetuós. (R. III, 557)
impetuositat : qualitat de q.q. d'impetuós ; estat de çò impetuós.
impietadós, -osa : qu'es pas misericordiós, -osa.
impietat : manca de pietat.
impiu, impia : qu'a pas de religion o que la mespresa.
implacabilitat : natura de çò implacable.
implacable, -a : que pòt pas èsser apasiat, -iada.
Un enemic implacable.
implacablement : d'un biais implacable.
implant : çò implantat cirurgicalament dins l'organisme.
implantacion : accion o resulta d'implantar quicòm.
implantar (v. tr.) : plantar / establir quicòm solidament.
implementacion : accion o resulta d'implementar.
implementar (v. tr.) : metre un sistèma sus ordenador.
implicacion : participacion mai o mens voluntària e activa a quicòm ; consequéncia d'aquela participacion.
implicar (v. tr.) : conténer quicòm coma consequéncia ; acometre / empègar q.q. dins quicòm.
implicar (s') : participar voluntàriament e activament a quicòm.
implicit, -a : enclaus, -a dins quicòm sens èsser formalament exprimit, -ida.
implicitament : d'un biais implicit.
implorable, -a : que pòt èsser implorat, -ada.
imploracion : accion o resulta d'implorar.
implorador, -airitz : qu'implora.
implorar (v. tr.) : demandar en suplicant.
implosar (v. intr.) : far implosion.
implosion : destruccion subita d'un còrs solid quand la pression interiora ven fòrça mendre que l'exteriora.
impolarizable, -a : que pòt pas èsser polarizat, -ada.
impolitic, -a : contrari, -ària a una bona politica.
Lo tròp de talhas es quicòm d'impolitic.
impoliticament : d'un biais impolitic.
imponderabilitat : estat de çò imponderable.
imponderable (subs. m.) : element imprevisible degut a l'azard e que pòt pas èsser previst.
La vida es sovent claufida d'imponderables.
imponderable, -a : que pòt pas èsser pesat, -ada ; qu'a pas un pes pro sensible per èsser apreciat, -ada.
imponderablement : d'un biais imponderable.
impopular, -a : qu'agrada pas al pòble, a la multitud.
Las talhas son totjorn impopularas.
impopularament : d'un biais impopular.
impopularitat : estat de çò impopular ; estat de q.q. d'impopular.
importable, -a : que pòt èsser importat, -ada.
importacion : accion de far venir quicòm de fòra país ; çò que ven de fòra país.
importador, -airitz : persona que far venir quicòm de fòra país.
importància : qualitat de çò important.
important, -a : consequent, -a / capital, -a / que compta fòrça.
importar (v. tr. e intr.) : amodar quicòm coma consequéncia ; èsser de consequéncia ; far venir de fòra país.
importun, -a : secafetge (subs. m. e f.) : persona que desrenga o desajuda bravament.
importunament : d'un biais importun.

importunar (v. tr.): desrengar / desajudar / rambalhar ; trebolhar ; molestar (R. IV, 247)

importunitat : natura de çò importun.
Embestiar q.q. de sas importunitats.

imposicion : accion d'impausar quicòm ; çò impausat ; mesa en plaça coma cal, en estampariá, de las paginas de composicion.
Imposicion de las mans. Imposicion d'un nom. Imposicion d'estampariá. Imposicions : talhas.

impositor, -triz : estampaire, -a que fa una imposicion.

impossibilitat : estat de çò impossible.

impossible, -a : que pòt pas èsser fach, qu'es pas possible.

impòsta : pèira o ensemble de pèiras d'una arcada.

impostor (lat.) : pastamessorgas (persona que cèrca a enganar en se prenent un títol qu'es pas lo seu)

impostura : acte d'un *impostor*.

impoténcia : estat de q.q. d'impotent.

impotent, -a : entravat, -ada ; que pòt pas procrear.

impotentament : amb impoténcia.

impracticabilitat : estat de çò impracticable.

impracticable, -a : que i se pòt pas caminar o circular correctament. *Un camin impracticable.*

imprecacion : anatèma / malediccion.

imprecador, -airitz : persona que fa d'imprecacions.

imprecatori, -òria : de la natura d'una imprecacion.

imprecís, -a : que manca de precision.

imprecision : natura de çò imprecís ; çò imprecís.

impregnabilitat : estat de çò impregnable.

impregnable, -a : que pòt èsser impregnat, -ada.
Una esponga es fòrt impregnable.

impregnacion : fecondacion / empenhament / grossesa ; embeguda. (R. IV, 637)

impregnar (v. tr.): empenhar / fecondar ; embeure.

impregnar (s') : s'embeure ; aprene, assimilar quicòm.

impremeditacion : manca de premeditacion.

impremeditament : d'un biais impremeditat.

impremeditat, -ada : non premeditat, -ada (non volgut, -uda)

imprenable, -a : que pòt pas èsser pres, -a.

impresario (subs.it. m.) : organisador d'espectacles.

imprescriptibilitat : qualitat de çò imprescriptible.

imprescriptible, -a : qu'es pas somés a prescripcion.

imprescriptiblement : d'un biais imprescriptible.

impression : accion o resulta d'imprimir ; efècte sus l'èime.
Impression bona. Impression mala.

impressionabilitat : estat de q.q. d'impressionable.

impressionable, -a : sensible, -a ; emotiu, -iva.

impressionar (v. tr.) : far impression sus l'èime (esperit)

impressionisme : escòla de pintura (representacion subjectiva de la realitat)

impressionista (m. e f.) : Degas, Monet, Renoir, Seurat... son d'artistas impressionistas.

imprestable, -a : que deuriá pas èsser prestat, -ada.

imprevesença : défaut de q.q. que fa pas de previsions.

imprevesent, -a : que prevei pas (que fa pas de previsions)

imprevisible, -a : que pòt pas èsser previst, -a.

imprevisiblement : d'un biais imprevisible.

imprevision : manca de prevision.

imprevist, -a : çò qu'es pas estat programat, -ada.

imprevistament : d'un biais imprevist.

« *imprimar* » (fr.) : v. **imprimir**.

imprimas (f. pl.) : bregadoira / bargadoira pel cambé (aplech per bresar lo cambé)

imprimeira : maquina d'imprimir.

imprimariá (f.) : estampariá (airal que i s'imprimís)

imprimatur (lat.) : permission d'estampar balhada per la Glèisa a un prèire, a un religiós o una religiosa per un obratge que sa tòca es la religion.

imprimeire, -a : estampaire, -a (persona qu'imprimís)

imprimir (v. tr.) : estampar (laiszar la marca d'una causa sus una altra) ; amodar un movement.
Imprimir un libre. Imprimir una direccion.

imprimir (s') : èsser imprimit ; èsser amodat.

imprimit : çò imprimit (formulari, brocadura, libre...)

improbabilitat : estat de çò improbable.

improbablement : d'un biais improbable.

improbable, -a : qu'arribarà probablament pas.

improductiu, -iva : que pòrta pas fruch o frucha (t. a.)

improductivament : d'un biais improductiu.

improductivitat : estat de çò improductiu.

impromptú (m.) : vèrses improvisats ; genre musical.

impromptú (adv.) : sens preparacion ; a l'imprevista.

imprononciable, -a : de fòrt mal prononciar.

impropèris : versets cantats autres còps lo Divendres sant.

impròpri, -ia : que s'acòrda pas brica amb quicòm mai ; qu'exprimís pas ric-a-ric tala o tala idèa ; qu'es pas format, -ada normalament.

impròpriament : d'un biais impròpri.

improprietat : estat de çò impròpri ; çò impròpri.

improrogable, -a : que pòt pas èsser prorogat, -ada.

improvable, -a : que pòt pas èsser provat, -ada.

improvar (v. tr.) : aprovar pas.

improvisable, -a : que pòt èsser improvisat, -ada.

improvisacion : accion d'improvisar ; çò improvisat.

improvisar (v. tr.) : far quicòm sens cap de preparacion.

imprudéncia : manca de prudéncia ; acte fach sens prudéncia.

imprudent, -a : que manca de prudéncia.

imprudentament : d'un biais imprudent.

impubèr, -a : qu'es pas arribat, -ada a la pubertat.

impublicable, -a : que pòt pas èsser publicat ; que deuriá pas èsser publicat.

impudéncia : front / audàcia (defaut de q.q. d'impudent)
As l'impudéncia de refusar ?

impudent, -a : sens pudor (t. a.)

impudentament : d'un biais impudent.

impudic, -a : sens pudor.

impudicament : d'un biais impudic.

impudicitat : estat de çò impudic.

impudor : manca de pudor.

impugnabilitat : qualitat de çò impugnable.

impugnable, -a : que pòt pas èsser atacat, -ada.

impugnar (v. tr.) : atacar ; combatre. (R. IV, 669)

impuls : accion d'impellir. (t. tecn. de mai d'una disciplina)

impulsar (v. tr.) : amodar (donar un impuls, una impulsion)

impulsion : accion d'amodar. (R. IV, 666)

impulsiu, -iva : que balha una impulsion ; que reflectís pas.

impulsivament : d'un biais impulsiu ; a cap perdut.

impunit, -ida : que demòra sens punicion.

impunidament : sens punicion. *Se'n tirèt impunidament !*

impunitat : manca de punicion.

impur, -a : qu'es pas pur (t. a.)

impurament : d'un biais impur.

imputabilitat : caractèr de çò imputable.

imputable, -a : que pòt èsser imputat, -ada.

imputacion : accion o resulta d'imputar (d'acusar)
imputar (v. tr.): atribuir; acusar; téner per responsable.
imputescibilitat : qualitat de çò imputescible.
imputescible, -a : que se poirís pas.
IN- (del latin *in-*) : prefix de sens privatiu o negatiu; o tanben de sens inclusiu, coma dins « incardinacion »
-IN : sufix, del latin *-inus* (mena / espècia / raça)
v. **boïn - canin - cortin - masculin - femenin.**
inabastable, -a : que pòt pas èsser abastat, -ada.
inabil, -a : que manca d'abiletat.
inablement : d'un biais inabil.
inabiletat : manca d'abiletat.
inabilitacion : accion o resulta d'inabilitat o de s'...
inabilitat (v. tr.): far venir inabil, -a (incapable, -a)
inabilitat : venir inabil, -a (incapable, -a)
inabitable, -a : que pòt pas èsser abitat, -ada.
inabitat, -ada : qu'es pas abitat, -ada.
inabitual, -a : qu'es pas abitual, -a.
inabitualament : d'un biais inabitual.
inabituat, -ada : qu'es pas abituat, -ada.
« *inabolible* » (cat.) : v. **inabrogable.**
inabordable, -a : que pòt pas èsser abordat, -ada.
Quand es inquiet (en colèra) *lo Justin es inabordable.*
inabrogable, -a : que pòt pas èsser abrogat, -ada.
in absentia (lat.) : pendent l'abséncia de. v. p. 20, 2°, d.
in abstracto (lat.) : en defòra de la realitat.
inabstinéncia : manca d'abstinéncia.
inacabable, -a : que pòt pas èsser acabat, -ada.
inacabat, -ada : qu'es pas estat acabat, -ada.
inaccentuat, -ada : sens accent grafic o d'intensitat.
inacceptabilitat : estat de çò inacceptable.
inacceptable, -a : que pòt pas èsser acceptat, -ada.
inaccessibilitat : natura de çò inaccessible; t. tecn. med.
inaccessible, -a : qu'es impossible d'i accedir.
inaccessibilitat : d'un biais inaccessible.
inaccion : estat de q.q. de desocupat e que fa pas res.
inaclimatable, -a : que se pòt pas aclimatar.
inaclimatacion : estat de quicòm o de q.q. que s'aclimata pas.
inaconsegüible, -a : que pòt pas èsser aconseguit, -ida.
inacordable, -a : que pòt pas èsser acordat, -ada.
inacostable, -a : que pòt pas èsser acostat, -ada.
inacostumat, -ada : inabitual, -a; inabituat, -ada.
inactinic, -a : non actinic, -a. v. **actinic.**
inactiu, -iva : desocupat, -ada / desobrat, -ada.
inactivitat : desobrança / inaccion.
inactual, -a : qu'es pas actual, -a.
inactualitat : estat de çò inactual.
inadaptabilitat : estat de çò inadaptable.
inadaptable, -a : que pòt pas èsser adaptat, -ada.
inadeqüacion : manca d'adeqüacion (d'adaptacion)
inadeqüament : d'un biais inadeqüat.
inadeqüat, -ada : qu'es pas adeqüat, -ada (adaptat, -ada)
inadmissibilitat : estat de çò inadmissible.
inadmissible, -a : qu'es pas admissible.
inadoptable, -a : que pòt pas èsser adoptat, -ada.
inadverténcia : manca d'atencion dins çò que l'òm fa; resulta de la manca d'atencion.
in aeternum (lat.) : per l'eternitat; per totjorn; a jamai.
inagantable, -a : que pòt pas èsser agantat, -ada.
inagotable, -a : que pòt pas èsser agotat, -ada.
inajornable, -a : que pòt pas èsser ajornat, -ada.

inalacion : accion o resulta d'inalar; respiracion terapeutica de gases o de vapors.
inalador : aparelh per inalar.
inalar (v. tr.): aspirar pel nas una vapor, un gas, un liquid pulverizat.
inalbirable, -a : inimaginable, -a.
inalienabilitat : qualitat de çò inalienable.
inalienable, -a : que pòt pas èsser alienat, -ada (retrocedit, -ida)
inanalizable, -a : que pòt pas èsser analisat; ada.
inalterable, -a : que pòt pas èsser alterat, -ada.
inalterablement : d'un biais inalterable.
inamissibilitat : estat de çò inamissible.
inamissible, -a : que pòt pas èsser perdut, -uda.
Gràcia inamissibla. (t. tecn de teologia)
inamorçable, -a : que pòt pas èsser amorçat, -ada.
inamovibilitat : qualitat de çò inamovible.
inamovible, -a : que pòt pas pèdre sa plaça, sa carga.
Los titulars d'un emplec son inamovibles.
inanicion : aganiment per manca d'alimentacion.
inanimat, -ada : que sembla sens vida; sens vida.
inanit : inutilitat.
inapagable, -a : que pòt pas èsser apagat, -ada (apasiat, -ada)
inapelabilitat : estat de q.q. d'inapelable a una carga.
inapelable, -a : que pòt pas èsser apelat a una carga.
Un eunuc es inapelable al sacerdoti.
inapelablement : d'un biais inapelable.
Inapelablement escartat.
inapercebut, -uda : sens èsser vist, -a.
inapeténcia : manca d'apetís.
inapetent, -a : que pòrta pas a l'apetís (t.a.)
Una ragonhassa inapetenta.
inaplicable, -a : que pòt pas èsser aplicat, -ada.
Una lei inaplicable pòt pas èsser aplicada.
inaplicacion : manca d'aplicacion.
Son inaplicacion fasiá lo desesper de sos parents.
inaplicat, -ada : qu'es pas aplicat, -ada (t. a.)
inapreciable, -a : inestimable, -a.
inaprés, -esa : qu'es pas estat aprés, -esa.
inapte, -a : qu'es pas apte, -a.
inaptitud : manca d'aptitud per far quicòm.
inarmonia : manca d'armonia.
inarmonic, -a : que manca d'armonia.
inarmonicament : d'un biais inarmonic.
inarmoniós, -osa : qu'es pas armoniós, -osa.
inarticulable, -a : que pòt pas èsser articulat.
« *Ksrtwzx* » es inarticulable.
inarticulablement : d'un biais inarticulat.
inarticulat, -ada : qu'es pas articulat, -ada.
De sons inarticulats.
inassimilable, -a : que pòt pas èsser comparat, -ada a; que pòt pas èsser integrat, -ada; de fòrt mal aprene.
Ma posicion es inassimilable d'a fons a la teuna.
Teoricament, cap d'immigrat es pas inassimilable.
Lo chinés es inassimilable per un sordanha.
inatacable, -a : que pòt pas èsser atacat.
Degun es pas inatacable.
inatencion : manca d'atencion.
inauguracion : accion d'inaugurar quicòm.
inaugural, -a : relatiu, -iva a una inauguracion.
Un discors inaugural.
inaugurar (v. tr.): començar quicòm; obrir quicòm al public.

inausit, -ida : absolutament extraordinari.
inavertidament : sens advertir ; d'un biais inavertit.
inavertir (v. tr.) : advertir pas.
inavertit, -ida : qu'es pas estat advertit, -ida.
Ieu inavertit, me panèt la plaça.
inavisat, -ada : imprudent, -a.
Incà : nom d'un sobeiran de Perú que mestrejava lo pòble quechoà abans la conquista espanhòla.
incà (adj. e subs.) : *Los Incàs* : lo pòble incà.
incalat, -ada : bles, -a / quèc, -a / bedòs, -òssa.
incalculable, -a : que pòt pas èsser calculat, -ada.
incalculablement : d'un biais incalculable.
incambiable, -a : que pòt pas èsser cambiat, -ada.
incandescéncia : estat de çò incandescent.
incandescent, -a : vengut, -uda luminós, -osa.
Carbon incandescent. Tison incandescent.
incansable, -a : infatigable, -a.
incansablement : infatigablement.
incantable, -a : que pòt pas èsser cantat, -ada.
incapable, -a : qu'es pas capable, -a de far quicòm.
incapacitat : estat de q.q. d'incapable.
incapax (lat) : incapable de far quicòm de legal.
Una persona caluga es incapax.
incardinacion : ordinacion d'un prèire per sa diocèsi ; admission d'un prèire d'una altra diocèsi.
incardinar (v. tr.) : ordonar un prèire per sa diocèsi ; admetre dins sa diocèsi un prèire d'una altra diocèsi.
incardinat, -ada : ordonat, -ada per tala o tala diocèsi.
incarnar e derivats : doblats de lenga de glèisa per « encarnar »
incautos, -osa : imprudent, -a.
incautosament : imprudentament.
incendi : fuòc grand que crèma un ostal, un bòsc...
incendiar (v. tr.) : metre fuòc a un ostal, a un bòsc...
incendiari, -ària : persona que met fuòc a un ostal, a un bòsc...
incensurable, -a : que pòt pas èsser censurat, -ada.
incèrt, -a / incertan, -a : que sap pas qué creire o qué far ; qu'es dobtós, -osa.
incertanament : d'un biais incertan.
incertitud : que manca de certitud (t.a.)
incessament : tot de tira ; lèu.
incèst : relacions sexualas entre parents de prèp : paire e filha, maire e dròlle, fraire e sòrre.
incestuós, -a : culpable, -a d'incèst.
incestuosament : d'un biais incestuos.
In cha' Allah ! (loc. aràbia) : Se Dieu o vòl !
inchalhença : laissa-m'estar / noncalença.
inchalhent, -a : laissa-m'estar (m. e f.) / noncalent, -a.
inchalhentament : d'un biais inchalhent (noncalent)
incicatrizable, -a : que pòt pas èsser cicatritzat, -ada ; que se pòt pas cicatritzar.
incidéncia : repercussion / consequéncia.
incident, -a : çò qu'arriba dins lo cors d'un afar ; auvari / afranhent / contratemps ; desacòrdi ; maltemps ; desaven / desavèni.
incidental, -a : fortuït, -a.
incidentalament : d'un biais fortuït.
incidentament : incidentalament.
incinerable, -a : que pòt èsser incinerat, -ada.
incineracion : cremacion (accion o resulta d'incinerar)
incinerar (v. tr.) : cremar (reduir en cendres)
incipit (lat.) : primièr mot d'unes documents de Glèisa.

incircomcís, -isa : persona qu'es pas estada circomcisa.
incircomcision : abséncia de circomcision. v. « *circom* » p. 21.
incircomscriccion : estat de çò incircomscrit.
incircomscrit, -a : sens limits determinats.
incisa : parentèsi corteta dins una frasa pus longa.
incisar (v. tr.) : fendre amb un incisòri.
incisat, -ada : encisat, -ada / entalhat, -ada.
incision : fenda ; entalha. (R. V, 166)
incisiu, -iva : que fend, que còpa, que trenca, que mordís...
Las (dents) incisivas. Paraula incisiva.
incisòri : lanceta de cirurgian ; trencador. (R. V, 166)
incitabilitat : propietat de çò incitable.
incitable : que pòt èsser incitat, estimulat.
incitacion : accion o resulta d'incitar, d'estimular.
incitant, -a : estimulant.
incitar (v. tr.) : amodar / estimular (butar a far quicòm)
incitatu, -iva : que buta a far quicòm.
incivil, -a : que manca de civilitat.
incivilament : d'un biais incivil.
incivilitat : manca de civilitat.
incivilizable, -a : que pòt pas èsser civilizat, -ada.
incivilizacion : manca de civilizacion ; estat d'incivilizat, -ada.
inclassificable, -a : que pòt pas èsser classificat.
incleméncia : manca de cleméncia / severitat.
inclement, -a : que manca de cleméncia / sevrè, -a.
inclementament : d'un biais inclement / ... sevrè.
inclinable, -a : que pòt èsser inclinat, -ada.
inclinacion : accion o resulta d'inclinar o de s'inclinar.
inclinason : penda ; declivitat ; tendéncia.
inclinat (v. tr.) : desvirar quicòm d'una posicion, d'una direccion lo pus sovent verticala.
inclinat (s') : se desvirar d'una posicion iniciala.
inclinat, -ada : qu'es pas ni vertical, ni mai orizontal.
inclinomètre : aparelh per mesurar una inclinason.
inclure (v. tr.) : enclaire quicòm dins quicòm mai ; conténer quicòm mai.
Inclure un chèc dins una letra.
inclús, -usa : enclaus, -a dins quicòm.
inclusion : accion o resulta d'inclure quicòm dins quicòm mai.
inclusiu, -iva : capable d'inclure o de conténer ; que conten.
inclusivament :
Fins al 4 de mai inclusivament : ... comprés.
incoagulable, -a : que pòt pas èsser coagulat, -ada.
incoagulacion : abséncia de coagulacion.
incoatiu, -iva : qu'exprimis lo començament d'una accion.
Un vèrb incoatiu.
incoercibilitat : propietat de çò incoercible.
incoercible, -a : que pòt pas èsser comprimit, -ida.
Rire incoercible. Impulsion incoercible.
incoeréncia : estat de çò incoerent ; manca de coeréncia.
incoerent, -a : sens encadenament logic.
incoerentament : d'un biais incoerent.
incognito (it.) : a l'amagat ; sens èsser conegut, -uda.
incolable, -a : que pòt pas èsser colat, -ada. (t.a.)
incolòr, -a : qu'a pas cap de color.
L'aiga blosa es incolòra, inodòra e insipida.
incombinable, -a : que pòt pas èsser combinat, -ada.
incombir (v. tr. ind.) : èsser a carga de q.q.
Aquò m'incombís a ieu : aquò es mon dever.
incombustibilitat : estat de çò que pòt pas èsser cremat.
incombustible, -a : que pòt pas èsser cremat, -ada.

incommensurabilitat : estat de çò incommensurable.
incommensurable, -a : que pòt pas èsser comparat, -ada
adeqüatament a quicòm mai ; que pòt pas èsser mesurat.

Pròsa amb poesia son incommensurablas.

Tropelada incommensurabla.

incomodar (v. tr.) : venir a revèrs / embarrassar / geinar
(en parlant del sentit, de l'èime, de l'esperit)

incomòde, -a : mal comòde, -a (t. a.)

incomoditat : quicòm que ven a revèrs (t.a.)

incomparable, -a : que pòt pas èsser comparat, -ada.

incomparablement : d'un biais incomparable.

incompartible, -a : que pòt pas èsser compartit, -ida.

incompatibilitat : estat de çò incompatible.

incompatible, -a : que s'endeven pas amb quicòm mai
o q.q. mai.

Sciència e Fe son pas incompatiblas.

Fuòc e aiga son incompatiblas.

incompatiblement : d'un biais incompatible.

incompeténcia : estat de q.q. d'incompetent.

incompetent, -a : qu'es pas capable, -a de far tala causa.

incompetentament : d'un biais incompetent.

incomplet, -a : qu'es pas complet, -a. v. **completas**.

incompletament : d'un biais incomplet.

incompreensibilitat : estat de çò incompreensible.

incompreensible, -a : de fòrt mal comprene ; que pòt
pas èsser comprés, -esa.

incompreensiblement : d'un biais incompreensible.

incompreension : manca de compreension.

incompreensiu, -iva : qu'es pas compreensiu, -iva.

incomprés, -esa : qualqu'un qu'es pas comprés ;
quicòm qu'es pas comprés.

incompressibilitat : propietat de çò incompressible.

incompressible, -a : que pòt pas èsser comprimit, -ida.

Despensas incompressiblas.

incompressiblement : d'un biais incompressible.

incomprimible, -a : que pòt pas èsser comprimit, -ida.

incomptable, -a : que pòt pas èsser comptat, -ada.

incomunicabilitat : estat de çò incommunicable.

incomunicable, -a : que pòt pas èsser comunicat, -ada.

incomunicacion : manca de comunicacion.

incomunicar (v. tr.) : comunicar pas.

inconcevable, -a / inconceivable, -a : de mal concebre ;
que pòt pas èsser concebut, -uda.

Es inconcevable de servir pas sa lenga mairala.

inconcebibilitat : estat de çò inconcevable.

inconcebablament : d'un biais inconcevable.

inconciliable, -a : que pòt pas èsser conciliat, -ada.

inconciliablement : d'un biais inconciliable.

inconclusiu, -iva : qu'es pas conclusiu, -iva.

incondensable, -a : que pòt pas èsser condensat, -ada.

incondicional, -a : sens cap de condicion.

Redicion incondicionala.

incondicionalament : d'un biais incondicional.

incondicionat, -ada : sens condicions.

inconducha / inconduita : mal comportament.

inconeissable, -a : que pòt pas èsser conegut, -uda.

inconegut, -uda : qu'es pas conegut, -uda.

inconfés, -essa : sens aver estat confessat.

A defuntat inconfés.

inconfessable, -a : que pòt pas èsser confessat.

inconfondable, -a : que pòt pas èsser confondut.

inconfondablement : d'un biais inconfondable.

incongèlable, -a : que pòt pas èsser congelat, -ada.

incongrú, -ua : inconvenient, -a.

incongruament : d'un biais incongrú.

incongruècia / incongruïtat : manca de congruïtat.

incongruent, -a : incongrú, -ua.

incongruentament : d'un biais incongruent.

incongruïtat / incongruècia : manca de congruïtat.

inconjugable, -a : que pòt pas èsser conjugat, -ada.

Plòure es inconjugable a la primièira persona.

inconnèccion : manca de connèccion.

inconnectable, -a : que pòt pas èsser connectat, -ada.

inconnectat, -ada : qu'es pas connectat, -ada.

inconquerible, -a : que pòt pas èsser conquerit, -ida.

inconquistable, -a : que pòt pas èsser conquistat, -ada.

inconsciéncia : estat de q.q. qu'a pas consciéncia de sos actes.

inconscient, -a : qu'es pas conscient, -a de sos actes.

inconscientament : d'un biais inconscient.

inconsequéncia : estat de q.q. d'inconsequent, -a.

inconsequent, -a : que manca de logica.

inconsiderable, -a : qu'es pas digne, -a de consideracion.

inconsideracion : manca de consideracion.

inconsideradament : d'un biais inconsiderat.

inconsiderat, -ada : leugièr, -ièira ; dich o fach sens
reflexion.

Una responsa inconsiderada.

inconsisténcia : manca de consisténcia ; manca de
logica, de coeréncia.

inconsistent, -a : que manca de consisténcia ; que
manca de logica, de coeréncia.

Rasonament inconsistent.

inconsolable, -a : que pòt pas èsser consolat, -ada.

Es inconsolabla de la mòrt de son òme.

inconsolablament : d'un biais inconsolable.

inconstància : manca de constància.

inconstant, -a : cambiadís, -issa (t.a.) / viradís, -issa.

Òme inconstant. Temps inconstant.

inconstantament : d'un biais inconstant.

inconstitucional, -a : contra la constitucion.

inconstitucionalament : d'un biais inconstitucional.

inconstructible, -a : que deuriá pas èsser bastit, -ida.

Terren inconstructible.

inconsumible, -a : que pòt pas èsser consumit, -ida.

incontaminable, -a : que pòt pas èsser contaminat, -ada.

incontaminat, -ada : qu'es pas estat, -ada contaminat, -ada.

incontestable, -a : que pòt pas èsser contestat, -ada.

Una vertat incontestabla.

incontestablament : d'un biais incontestable.

incontestat, -ada : qu'es pas contestat, -ada.

incontinéncia : impossibilitat de se retèner o de retèner
quicòm (t.a.)

Incontinéncia de paraulas.

Incontinéncia d'urina.

Vici d'incontinéncia : gorrinitge.

incontinent (adv.) : sens esperar mai / sulcòp.

incontinent, -a : que se pòt pas retèner ; gorrin, -a.

incontinentament : d'un biais incontinent

incontrarotlable, -a : que pòt pas èsser contrarotlat, -ada.

incontrarotlablament : d'un biais incontrarotlable.

incontrarotlat, -ada : sens cap de contraròtle.

inconvenença : estat de çò que conven pas.

inconvenient, -a : que conven pas, que passa l'òsca
(impròpri, -ia ; desplaçat, -ada ; abusiú, -iva...)

Un propaus inconvenient.

inconvenient : desaven / desavèni.
inconvertible, -a : que pòt pas èsser convertit, -ida (t. a.)
incoordonacion : manca de coordonacion. v. (L. 269)
incoordonadament : d'un biais incoordonat. v. (L. 269)
incoordonat, -ada : qu'es pas coordonat, -ada. v. (L. 269)
incorporable, -a : que pòt pas èsser incorporat, -ada (t.a.)
incorporacion : accion o resulta d'incorporar o de s'...
incorporal, -a : qu'a pas de còrs.
Los àngels son incorporals.
incorporalament : d'un biais incorporal.
incorporalitat : estat de çò incorporal.
incorporar (v. tr.) : far intrar quicòm o q.q. coma part dins un tot (t. a.)
Lengadòc foguèt incorporat a França en 1259.
incorporar (s') : intrar dins un tot.
incoreccion : estat de çò incorrècte.
incorrèctament : d'un biais incorrècte.
incorrècte, -a : que manca de correccion (t. a.)
Òme incorrècte. Tèxt incorrècte.
incoregibilitat : estat de çò incorregible.
incoregiblament : d'un biais incorregible.
incoregible, -a : que pòt pas èsser corregit, -ida (t.a.)
Es una persona incorregibla !
incorrupcion : inalteracion.
incorrupibilitat : estat de çò incorruptible.
incorrupible, -a : que pòt pas èsser corromput, -uda.
incorrupiblement : d'un biais incorruptible.
increat, -ada : qu'es pas estat creat.
I a pas res d'increat, levat Dieu.
incredibilitat : estat de çò incredible.
incrediblement : d'un biais incredible.
incredible, -a : que pòt pas èsser cregut, -uda.
incredul, -a : que crei pas quicòm ; que crei pas en Dieu.
incredulitat : estat de q.q. que crei pas quicòm ; estat de q.q. que crei pas en Dieu.
increment : augment (t. tecn. d'informatica, de matematicas, de lingüistica...)
incrementable, -a : que pòt pas èsser incrementat, -ada.
incrementacion : accion d'incrementar.
incremental, -a : relatiu, -iva a un increment.
incrementar (v. tr.) : augmentar (t. tecn. v. çaisús)
increpacion : accion d'increpar.
increpador, -airitz : persona qu'incrèpa, que semonsa.
increpal : blaima / semonsa.
increpar (v. tr.) : blaimar / reprene / semonsar.
increpatòri, -òria : que conten una increpacion.
increnable / incrensible, -a : que pòt pas èsser cregut, -uda.
incriminable, -a : que pòt èsser incriminat, -ada.
incriminacion : accion o resulta d'incriminar.
incriminar (v. tr.) : inculpar.
incristallizable, -a : que pòt pas èsser cristallizat, -ada.
incrustable, -a : que pòt èsser incrustat, -ada.
incrustacion : accion d'incrustar o de s'incrustar ; çò incrustat.
incrustant, -a : qu'a la proprietat de far d'incrustacions.
Una font incrustanta.
incrustar (v. tr.) : far coma una crosta ; espintar de brillhants (de joièls) sus quicòm.
incrustar (s') : s'espintar o se cristallizar sus quicòm ; demorar tròp bèl brieu endacòm.
incubacion : accion o resulta de coar (t.a.)

incubador : aparelh que los uòus i son coats artificialament.
incubar (v. tr.) : coar (t.a.)
incube : demòni qu'èra supausat abusar d'una femna endormida ; somi angoissós.
inculcable, -a : que pòt pas èsser inculcat, -ada.
inculcacion : accion o resulta d'inculcar quicòm.
inculcar (v. tr.) : far dintrar quicòm dins l'esperit de q.q. a dich de repeticions o d'admonicions.
inulpabilitat : estat de q.q. d'inulpable.
inulpable, -a : que pòt èsser inulpat, -ada.
inulpacion : accion o resulta d'inulpar o d'èsser inulpat.
inulpar (v. tr.) : acusar q.q. d'èsser colpable de quicòm.
inult, -a : non cultivat, -ada (t.a.)
Esperit inult. Tèrra inulta.
inultament : d'un biais inult.
inultivable, -a : que pòt pas èsser cultivat, -ada.
inultivat, -ada : inult, -a / non cultivat, -ada. (t.a.)
inultura : manca de cultura.
incunable, -a : que data dels començaments de l'estampariá (abans 1500) *Una edicion incunabla. Un incunable.*
incurabilitat : estat de çò incurable.
incurable, -a : que pòt pas èsser garit, -ida.
Una malautiá incurabla.
incuria : negligéncia.
incuriós, -a : que manca de curiositat.
incuriositat : estat de q.q. d'incuriós.
incursion : invasion corteta d'un territòri estrangier.
incurvacion : corbura cap a l'endedins. (R. II, 480)
incurvat, -ada : corbat, -ada cap a l'endedins.
incús, -usa : estampat, -ada d'un sol costat.
Medalha incusa. Moneda incusa.
indançaçable, -a : que pòt pas èsser dançat, -ada.
inde : aire fresc ; aire freg e canin ; vent coladís.
indecència : estat de çò indecent ; manca de decéncia ; acte, propaus indecents.
indecent, -a : que manca de decéncia.
indecentament : d'un biais indecent.
indecís, -isa : que se pòt pas decidir / que balança ; dobtós ; indefinible ; incertan. *Lum indecís. Temps indecís.*
indecision : esitacion ; defect de q.q. d'indecís.
indeclinabilitat : estat de çò indeclinable.
indeclinablament : d'un biais indeclinable.
indeclinable, -a : que pòt pas èsser evitat o declinat, -ada.
indefectibilitat : qualitat de çò indefectible.
indefectible, -a : eternal, -a. *Amistat indefectibla.*
indefectiblement : d'un biais indefectible.
indefendable, -a : que pòt pas èsser defendut, -uda.
indefinible : que pòt pas èsser definit, -ida o descrich, -a ric-a-ric.
indefinidament : d'un biais indefinit.
indefinit, -ida : qu'es pas definit, -ida ; que pòt pas èsser limitat, -ada.
indefugible, -a : que pòt pas èsser defugit, -ida.
indegudament : d'un biais indegut.
indegut, -uda : que deuriá pas èsser ; que se deuriá pas far.
Telefonar a una ora indeguda.
indeiscéncia : caractèr de la frucha indeiscenta.
indeiscent, -a : que se dubrís pas spontanèament.
indelebitat : qualitat de çò indelebil.
indelebil, -a : que pòt pas èsser escafat, -ada (suprimit, ida)
Los sacraments de la Glèisa son indelebils.

indelebilament : d'un biais indelebil.
indelegable, -a : que pòt pas èsser delegat, -ada.
indeliberacion : manca de deliberacion.
indeliberadament : d'un biais indeliberat.
indeliberat, -ada : qu'es pas estat deliberat, -ada.
indelicadament : d'un biais indelicat.
indelicaresa : manca de delicadesa ; çò indelicat
indelicat, -ada : que manca de delicadesa.
indemne, -a : qu'a pas patit de cap de damatge.
indemnitat : exempcion de tot damatge ; soma d'argent balhada per reparar un damatge o un inconvenient.
indemnizable, -a : que pòt èsser indemnizat, -ada.
indemnizacion : accion e resulta d'indemnizar ; indemnitat.
indemnizador, -airitz (adj. o subs.) : qu'indemniza.
indemnizar (v. tr.) : refer q.q. de sas despensas, de sos damatges.
indemostrabilitat : caractèr de çò indemostrable.
indemostrable, -a : que pòt pas èsser demostrat, -ada.
indenegable, -a : que pòt pas èsser denegat, -ada.
independéncia : estat de q.q. d'independent ; estat de çò independent ; exempcion de dependéncia ; sobeiraneitat politica après ocupacion o colonizacion.
independent, -a : que depend pas dels autres ni de res.
independentament : d'un biais independent.
independentista (m. e f.) : persona que se bat per l'independéncia de son país.
indeschifrabla, -a : que pòt pas èsser deschifrat, -ada.
indescolable, -a : que pòt pas èsser desemepegat, -ada.
indescolablament : d'un biais desemepegable.
indescompausable, -a : que pòt pas èsser descompausat, -ada.
indescrassable, -a : que pòt pas èsser descrassat, -ada.
indescrespable : que pòt pas èsser descrespat, -ada.
indescrivable, -a : que pòt pas èsser descrich, -a.
Un acomolòfi indescribable de camions e d'autòs.
indescrivibilitat : d'un biais indescribable.
indescrotable, -a : que pòt pas èsser descrotat, -ada (t.a.)
Lo Fèlç es un fug-òbra indescrotable (incoregible)
indeseformable, -a : que pòt pas èsser desformat, -ada.
indesignable, -a : que pòt pas èsser designat, -ada.
indeseirable, -a : qu'es pas desirat, -ada.
indeseignable, -a : que pòt pas èsser desligat, -ada.
indestituïble, -a : que pòt pas èsser destituït, -ida.
indestructibilitat : caractèr de çò indestructible.
indestructible, -a : que pòt pas èsser destruït, -ida.
indeterminabilitat : caractèr de çò indeterminable.
indeterminable, -a : qu'es pas determinable, -a.
indeterminacion : manca de determinacion ; caractèr de çò indeterminat.
indeterminadament : d'un biais indeterminat.
indeterminat, -ada : qu'es pas determinat ; que compòrta mai d'una solucion. *Eqüacion indeterminada.*
indeterminisme : doctrina filosofica que ditz que lo libre arbitre existís o en Dieu o en l'òme ; altra doctrina que ditz que lo determinisme existís pas dins la natura.
indeterminista (m. e f.) : adèpte, -a de l'indeterminisme.
indevinable, -a : que pòt pas èsser endevinat, -ada.
indevocion : manca de devocion.
indevòt, -a : que manca de devocion.
indèx : guinhaire (det segond de la man) ; taula alfabetica dels noms citats, dels tèmas tractats ; ancian catalòg dels libres autres còps enebits (defenduts) per la Glèisa.

indi (subs. m.) : blau-violet (blau que tira sul violet)
indi, índia : de color blava ; de color violeta.
Índia : continent d'Asia meridionala.
indian, -a (adj. e subs.) : persona sortida d'Índia.
indiana : mena d'estòfa.
indicacion : accion e resulta d'indicar.
indicador, -airitz : persona qu'indica.
indicar (v. tr.) : mostrar amb lo det ; èsser signe de quicòm ; esboçar (expausar o dessenhàr brèvament) (R. III, 558)
indicatiu, -iva : indicador, -airitz (que servís per indicar)
Mòde indicatiu (tèrme de gramatica)
indiccion : convocacion d'un sinòde o d'un concili.
indici : signe que permet de pressentir, de prevèser quicòm amb qualque fondament ; t. tecn. de mat. ; nombre qu'exprimís un rapòrt entre doas grandors.
Aquel acte es l'indici de q.q. de coratjós.
Indici d'octana d'un carburant.
Indici de refraccion.
indiciblament : d'un biais indicible.
indicible, -a : que se pòt pas dire.
indiferéncia : estat de çò indiferent, de çò qu'es pas o que sembla pas important ; manca d'interès ; abséncia de sentiment per o contra quicòm o q.q.
indiferent, -a : pas interessat, -ada en quicòm ; qu'es pas ni per ni contra ; qu'a pas cap d'interès.
indiferentament : d'un biais indiferent.
indiferentisme : indiferéncia venguda sistèma en politica o religion.
L'indiferentisme es un mal de defugir.
indigèna (adj. e subs.) : natiu, -iva d'un país e que i demòra.
indigéncia : condicion de q.q. d'indigent.
L'indigéncia desvaloriza lo que ne patís.
indigent, -a : fainós, -osa (que manca de çò necessari)
indigible, -a : que pòt pas èsser digerit, -ida.
indigèst, -a : de mal digerir (t. a.) *Un libre indigèst.*
indigestibilitat : propietat de çò indigible.
indigestible, -a : indigible, -a. v. çaisús.
indigestion : digestion dificila ; manca de digestion.
indignacion : accion de s'indignar.
indignant, -a : qu'indigna.
indignar (v. tr.) : revoltar ; escandalizar.
indignar (s') : s'escandalizar ; s'irritar bravament contra quicòm o q.q. ; se revoltar contra quicòm o q.q.
indignat, -ada : bravament irritat, -ada / fòrt encolerit, -ida.
indigne, -a : qu'es pas digne de quicòm o de q.q.
Comportament indigne. Paraula indigna.
indignitat : manca de dignitat ; çò indigne.
« indigò » (port.) : v. **indi**.
indigotina : blau d'indi.
indirècte, -a : que mena pas tot drech a una fin o a un resultat ; que resulta pas dirèctament de quicòm mai. Mas v. (R. V, 73)
Complement indirècte. Mas v. (R. V, 73)
indirèctament : d'un biais indirècte. Mas v. (R. V, 73)
indiscernibilitat : propietat de çò indiscernible.
indiscerniblament : d'un biais indiscernible.
indiscernible, -a : que pòt pas èsser discernit, -ida.
indisciplina : manca de disciplina.
indisciplinable, -a : que pòt pas èsser disciplinat, -ada.
indisciplinat, -ada : que manca de disciplina.
indiscrecion : manca de discrecion ; çò indiscret ; accion indiscreta.

indiscrèt, -a : que manca de discrecion.
indiscrètamènt : d'un biais indiscret.
indiscriminabilitat : propietat de çò indiscriminable.
indiscriminable, -a : que pòt pas èsser discriminat, -ada.
indiscriminacion : non-discriminacion.
indiscriminat, -ada : qu'es pas discriminat, -ada.
indisculpable, -a : que pòt pas èsser disculpat, -ada.
indiscutiblement : d'un biais indiscutible.
Sèm indiscutiblement marginalizats.
indiscutable, -a : que pòt pas èsser discutit, -ida.
indispausar (v. tr.) : amodar un desrengament dins la santat ; metre q.q. dins un estat pauc favorable.
indispausat, -ada : momentanèament malautís, -issa ; malcontent, -a.
indispensabilitat : qualitat de çò indispensable.
indispensable, -a : absolutament necessari, -ària.
indispensablament : d'un biais indispensable.
indisponible, -a : qu'es pas disponible, -a.
indisposicion : malaise ; malcontentament.
indisputabilitat : qualitat de çò indisputable.
indisputable, -a : qu'admet pas de disputa.
indisputablament : d'un biais indisputable.
indissolubilitat : qualitat de çò indissoluble, -a (de confondre pas amb nullitat) v. **nullitat**.
indissolublament : d'un biais indissoluble.
indissoluble, a : que pòt pas èsser destruit, -ida.
Lo maridatge catolic es indissoluble : quand lo consentament es estat nul, per una rason o per una altra, i a pas jamai maridatge, mas nullitat.
indistincion : manca de distincion, de discriminacion.
indistinct, -a : qu'es pas distinct, -a. (R. IV, 14)
indistinctament : d'un biais indistinct.
indistinguibilitat : propietat de çò indistinguible.
indistinguible, -a : qu'es pas distinguible, -a.
« indistint, -a » e derivats (l.p.) : v. **indistinct**.
individú (subs. m.) : cada èsser organizat (animal o vegetal) segon son espècia.
individual, -a : relatiu, -iva a un individú ; pròpri d'un individú ; fach per un sol individú.
individualament : d'un biais individual.
individualisme : tendéncia a s'ocupar pas dels autres ; non-conformisme ; sistèma filosofic.
individualista (m. e f.) : que s'ocupa pas dels autres ; adèpte, -a de l'individualisme.
individualitat : çò que constituís un individú ; la soma de las caracteristicas d'un individú.
individualizacion : accion o resulta d'individualizar.
individualizar (v. tr.) : particularizar.
indivís, -a : que pòt pas èsser divisat, -ida. (R. III, 39)
indivisible, -a : que pòt pas èsser divisat. (R. VI, 213)
indivisament : d'un biais indivís.
indivisibilitat : qualitat de çò indivisible.
indivisible, -a : que pòt pas èsser divisat. (R. VI, 213)
indivisiblament : d'un biais indivisible.
indivulgable, -a : que pòt pas èsser divulgat.
indó : relatiu, -iva a Índia ; sortit, -ida d' Índia.
indoblidable, -a : que pòt pas èsser doblidat, -ada.
indocil, -a : pauc o pas ges dispausat, -ada a èsser ensenhat, -ada, governat, -ada... ; que manca de docilitat.
Son professor se planh qu'es indocil que jamai.
indocilitat : estat de q.q. d'indocil.

indocilament : d'un biais indocil.
indòctament : d'un biais indòcte.
indòcte, -a : que manca d'instruccion ; que se pren pas per q.q.
indocumentat, -ada : sens documents fisables.
Fa mal far d'èsser indocumentat.
indoeuropèu (subs.) : ensemble de lengas parladas en Euròpa e en Asia, e qu'an una parentat relativa.
indoeuropèu, -ea (adj.) : relatiu, -iva a l'indoeuropèu.
indol : compausat de l'indi.
indolèncià : inchalhença.
indolent, -a : inchalhent, -a.
indolentament : d'un biais indolent.
indomesticable, -a : que pòt pas èsser domesticat, -ada.
indomitable, -a : que pòt pas èsser domdat, -ada.
Indostan : nom de país mai o mens sinonim d' Índia.
indostanic, -a : sortit, -ida d'Indostan ; relatiu, -iva a Indostan.
indotacion : manca de dotacion.
indotat, -ada : persona qu'es pas estada dotada.
indochinés, -a : sortit, -ida d'Indochina ; relatiu, -iva a Indochina.
in-dotze : fuèlh d'estampariá de 4 plocs que fan 12 fulhets.
Indra : departament que i se parla tanben occitan. v. p. 1053.
indubitablament : d'un biais indubitable.
indubitable, -a : que l'òm ne pòt pas dobtar.
induccion : accion d'induir ; accion d'amodar q.q. a far quicòm o a s'enganar ; rasonament que va del particular al general, de l'efècte a la causa ; produccion d'un corrent dins un circuit.
inductiu, -iva : que procedís per induccion ; relatiu, -iva a l'induccion electrica.
inductivament : d'un biais inductiu.
inductomètre : aparelh per mesurar l'induccion electrica.
inductor, -tritz : qu'amòda una induccion (t.a.)
induible, -a : que pòt èsser induit, -ida.
induire / indusir (v. tr.) : amodar q.q. a far quicòm ; rasonar per induccion.
induit, -ida : amodat per induccion (t.a.)
indulgéncia : qualitat de q.q. d'indulgent ; remission que fa la Glèisa de las penas degudas als pecats.
indulgenciar (v. tr.) : concedir una indulgèncià.
indulgent, -a : que perdona aisidament.
indulgentament : d'un biais indulgent.
indulina : nom generic d'una tièra de colorants blaus.
indult : poder acordat pel Papa de concedir d'unes beneficis de Glèisa ; remission d'una obligacion o d'una pena.
indument : d'un biais illegitim.
induracion : mena de grossor dura al tocar.
indusir : v. **induir**.
industria : ensemble d'activitats qu'an per tòca de fabricar quicòm a partir de matèrias primièras ; abiletat.
industrial : propietari d'una usina (t.a.)
industrial, -a : relatiu, -iva a l'industria (t.a.)
industrialament : d'un biais industrial.
industrialisme : sistèma que ten l'industria per la tòca primièra de l'òme en societat.
industrialista (m. e f.) : adèpte, -a de l'industrialisme.
industrializacion : accion d'industrializar.
industrializar (v. tr.) : far quicòm d'un biais industrial ; equipar en usinas (t.a.)

industrialitzar (s') : s'equipar en usinas (t.a.)
industriós, -osa : adrech, -a / abil, -a.
industriosament : d'un biais industriós.
indúvia : proteccion qu'apara la basa de tala o tala frucha.
induvial, -a : relatiu a çò qu'apara tala o tala frucha.
induviat, -ada : frucha aparada per una indúvia.
inedit, -a : qu'es pas editat, -ada.
ineditable, -a : que pòt pas èsser editat, -ada.
ineducable, -a : que pòt pas èsser educat, -ada.
ineducacion : manca d'educacion.
inefabilitat : qualitat de çò inefable.
inefable, -a : que se pòt pas dire amb de paraulas.
inefablament : d'un biais inefable.
ineficaç, -a : que manca d'eficacitat.
ineficaçament : d'un biais ineficaç.
ineficacitat : manca d'eficacitat.
ineficient, -a : que manca d'eficacitat.
ineficientament : d'un biais ineficient.
inelastic, -a : que manca d'elasticitat.
inelasticitat : estat de çò qu'es pas elastic.
inelegància : manca d'elegància (t.a.)
inelegant, -a : que manca d'elegància (t.a.)
inelegantament : d'un biais inelegant.
ineligibilitat : estat de q.q. d'ineligible.
ineligible, -a : que pòt pas èsser elegit.
ineloquent, -a : que manca d'eloquència.
ineloquentament : d'un biais ineloquent.
ineluctable, -a : inevitable, -a.
ineluctablement : d'un biais ineluctable.
ineludible, -a : que pòt pas èsser eludit, -ida (evitat, -ada)
ineludiblement : inevitablament.
inenarrable, -a : indescriptible, -a.
inenarrablament : d'un biais inenarrable.
inengolible, -a : que pòt pas èsser engolir, -ida ; de mal engolir. *La creosòta es inengolibla.*
inepcia : incapacitat ; estupiditat.
inèptament : d'un biais inèpte.
inèpte, -a : incapable, -a ; estupid, -ida. *Òme inèpte.*
ineqüacion : inegalitat entre doas expressions algebricas.
inequitablament : d'un biais inequitable.
inequitable, -a : qu'es pas equitable, -a (just, -a)
inequivòc, -a : qu'es pas equivòc, -a.
inequivòcament : d'un biais inequivòc.
inercia : estat de çò inèrt ; manca d'activitat d'un organ ; impossibilitat per la matèria de modificar son estat.
La fôrça d'inercia.
inerència : estat de çò inerent.
inerent, -a : intrinsec, -a (qu'existís dins quicòm coma un atribut permanent talament ligat a el que ne pòt pas èsser separat) *L'immortalitat es inerenta a l'umanitat.*
inerentament : d'un biais inerent.
inèrme, -a : sens armas ; desprovesit, -ida d'agulhons, de puas, d'arèstas, de cròcs... *Tenià inèrme.*
inerrable, -a : infalhible, -a.
inèrt, -a : qu'a pas d'activitat o de movement pròpris ; qu'a pas lo caractèr obrièr ; immobil ; que sembla sens vida.
Val mai demorar pas inèrt davant un malparat.
inèrtament : d'un biais inèrt.
inerudit, -a : que manca d'erudicion.
inescafabl, -a : indelebil, -a.
inescomptable, -a : que pòt pas èsser escomptat, -ada.

inescrutabilitat : estat de çò inescrutable.
inescrutable, -a : que pòt pas èsser escrutat, -ada.
inescrutablament : d'un biais inescrutable.
inesfaçable, -a : que pòt pas èsser esfaçat, -ada.
inesperable, -a : que pòt pas èsser esperat, -ada.
inesperablament : d'un biais inesperat.
inesperat, -ada : qu'arriba sens èsser estat esperat.
inespitalièr, -ièira : qu'es pas espitalièr, -ièira.
inespitalièrament : d'un biais inespitalièr.
inespitalitat : manca d'espitalitat.
inesquinçable, -a : que pòt pas èsser esquinçat, -ada.
inessencial, -a : qu'es pas essencial, -ala.
inestabilitat : manca d'estabilitat.
inestable, -a : qu'es pas estable, -a.
inestetic, -a : qu'es pas estetic, -a.
inesteticament : d'un biais inestetic.
inestimable, -a : que pòt pas èsser estimat, -ada (t.a.)
inestimablament : d'un biais inestimable.
inestimat, -ada : qu'es pas estimat, -ada (t.a.)
inestorrible, -a : que pòt pas èsser estorrit, -ida.
inevitablament : d'un biais inevitable.
inevitable, -a : que pòt pas èsser evitat, -ada.
inexactament : d'un biais inexacte.
inexacte, -a : qu'es pas exacte, -a (t.a.)
inexactitud : estat de çò inexacte ; manca d'exactitud ; cas d'inexactitud. *L'inexactitud d'una informacion.*
L'inexactitud d'un lambinejaire.
inexcitable, -a : que pòt pas èsser excitat, -ada.
inexcusabilitat : estat de çò inexcusable.
inexcusablament : d'un biais inexcusable.
inexcusable, -a : que pòt pas èsser excusat, -ada.
Servar pas sa lenga mairala es inexcusable.
inexecucion : manca d'execucion de quicòm.
inexecutable, -a : que pòt pas èsser executat, -ada.
inexecutat, -ada : qu'es pas estat, -ada executat, -ada.
inexercit, -ida : qu'es pas exercit, -ida.
inexigible, -a : que pòt pas èsser exigit, -ida.
inexistència : manca d'existència.
inexistent, -a : qu'existís pas (t.a.)
inexorabilitat : estat de quicòm o de q.q. d'inexorable.
inexorablament : d'un biais inexorable.
inexorable, -a : inflexible, -a.
inexperiència : manca d'experiència.
inexperimentat, -ada : que manca d'experiència.
inexpèrt, -a : inabil, -a / que manca d'experiència.
inexpèrtament : d'un biais inexpèrt.
inexpiable, -a : que pòt pas èsser expiat, -ada.
inexpiat, -ada : qu'es pas estat, -ada expiat, -ada.
inexpleitablament : d'un biais inexpleitable.
inexpleitable : que pòt pas èsser expleitat.
inexplicable, -a : que pòt pas èsser explicat, -ada.
inexplicablament : d'un biais inexplicable.
inexplicat, -ada : qu'es pas estat, -ada explicat, -ada.
inexplorable, -a : que pòt pas èsser explorat, -ada.
inexplorat, -ada : qu'es pas estat, -ada explorat, -ada.
inexplosible, -a : que pòt pas espetar.
inexpression : manca d'expression.
inexpressiu, -iva : sens expression ; sens sentiment.
Una cara inexpressiva. D'uèlhs inexpressius.
inexprimible, -a : que pòt pas èsser exprimit, -ida.
inexpugnabilitat : estat de çò inexpugnable.

inexpugnablament : d'un biais inexpugnable.
inexpugnable, -a : que pòt pas èsser pres, -a.
Una posicion inexpugnabla.
inextensibilitat : estat de çò inextensible.
inextensible, -a : que pòt pas èsser estirat, -ada.
inextension : manca d'extension.
inextensiu, -iva : qu'es pas extensiu, -iva.
in extenso (lat.): en entièr. *Compterendut « in extenso »*
inexterminable, -a : que pòt pas èsser exterminat, -ada.
inextinguiblament : d'un biais inextinguible.
inextinguible, -a : que pòt pas èsser atudat, -ada (t.a.)
inextirpable, -a : que pòt pas èsser extirpat, -ada.
in extremis (lat.): al pus darrièr moment. v. p. 20, 2°, d.
inextricabilitat : estat de çò inextricable.
inextricable, -a : que pòt pas èsser desenrambolhat, -ada.
inextricablement : d'un biais inextricable.
infalhiblament : d'un biais infalhible.
infalhible, -a : que se pòt pas enganar.
Lo Papa es pas totjorn infalhible.
infalsificablament : d'un biais infalsificable.
infalsificable, -a : que pòt pas èsser falsificat, -ada.
infamador, -airitz : q.q. o quicòm que desonora q.q.
infamant, -a : desonorant, -a.
infamar (v. tr.) : desonorar.
infamatòri, -òria : qu'a un caractèr d'infamia.
infame, -a : vergonhable, -a que jamai. (R. III, 258)
infamia : estat de çò infame ; acte que se merita l'infamia ;
blaime public per quicòm d'infame. (R. III, 258)
Cometre una infamia. Dire una infamia.
infància : *pus primièr* periòde de la vida ; temporada
primièra de quicòm. (R. III, 279)
L'infància de l'occitan va de 480 a 1080.
infant, -a (subs.): en Espanha, títol d'enfants o de parents del rei.
infantariá : ensemble de tropas a pè d'une armada.
infanticida (subs. m. e f.) : persona colpabla d'infanticidi.
infanticidi : murtre (R. IV, 268) d'un fanfanhon (fétus)
o d'un novèl nascut.
infantil, -a : relatiu, iva a un mainatge novèl nascut
o en bas atge (R. III, 235) ; pueril, -a (R. IV, 665)
irresponsable, -a. (R. III, 280)
Medecina infantila. Comportament infantil.
infantilisme : estat patologic d'una persona adulta que
presenta d'aspèctes infantils ; comportament (L. 87)
infantil, irresponsable.
Infantilisme genítal. Infantilisme renal...
infart : obturacion d'un organ o d'una partida del còrs.
A fach un infart del miocardi.
infartat, -ada : obturat, -ada.
infasable, -a : que pòt pas èsser fach, -a.
infatigablament : d'un biais infatigable.
infatigable, -a : que ten pas compte de la fatiga.
infatuacion : accion o resulta d'infatuar o de s'infatuar.
infatuar (v. tr.) : far venir fat, -ada (orgulhós, -osa)
infatuar (s') : se conflar (s.f.)
infatuat, -ada : confla (m. e f.)
infeccion : accion e resulta d'infectar. (R. III, 276)
infecció, -osa : qu'es causa d'infeccion.
infecond, -a : estèrle, -a (qu'es pas fecond, -a)
infecondament : d'un biais infecond.
infeconditat : estat de quicòm o de q.q. d'infecond.
infèctament : d'un biais infècte. Mas v. (R. III, 276)

infectar (v. tr.) : contaminar.
infectar (s') : se corrompre.
infectat, -ada : corromput, -uda. *Plaga infectada.*
infècte, -a : que put bravament ; que fa fàstic.
Propaus infècte. Carraunhada infècta. Mas v. R. III, 276)
infeodacion : accion d'infeodar.
infeodar (v. tr.) : balhar una tèrra en fèu.
inferéncia : accion o resulta d'inferir.
inferior, -a : a un nivèl pus bas (t.a.)
inferiorament : d'un biais inferior.
inferioritat : estat de çò inferior.
inferir (v. tr.) : tirar de quicòm una consequéncia.
infermetat : manca de fermetat.
infèrn : airal misteriós de castigament eternal ; quicòm
de bravament penible.
infèrnal, -a : relatiu, -iva a l'infèrn ; bravament penible, -a.
infèrnalament : d'un biais infèrnal.
infèrnet : airal arid.
infèrnós, -osa : infèrnal, -a.
infèrta : v. ofèrta.
infèrtil, -a : improductiu, -iva.
infèrtilitat : estat de çò infèrtil.
infèrtilizable, -a : que pòt pas èsser fertilizat, -ada.
infestacion : accion o resulta d'infectar o de s'infectar.
infestar (v. tr.) : empobolar.
Aquel terren es infestat de tranuga (mena de gram)
infibulacion : accion d'infibular.
infibular (v. tr.) : metre un anèl als organs genitals per
empachar la copulacion.
infidèl, -a : que manca de fidelitat ; qu'aperten a una
religion autra.
infidèlament : d'un biais infidèl.
infidelitat : acte contrari a la fidelitat.
infiltrable, -a : que se pòt infiltrar.
infiltracion : accion o resulta d'infiltrar o de s'infiltrar.
infiltrar (v. tr.) : far intrar pauc a pauc un liquid dins un
còrs solid.
infiltrar (s') : *La pluèja s'infiltra dins la tèrra.*
infim, -a : bravament pichon, -a ; bravament insignificant, -a.
Un detalh infim.
infimitat : estat de çò infim.
infinit, -ida : sens limits.
infinidament : d'un biais infinit. *Infinidament brave.*
infinidat : qualitat de çò infinit. *L'infinidat de Dieu.*
infinitesimal, -a : infinidament pichon, -a.
infinitiu : un dels mòdes d'un vèrb.
Aimar, rire, cantar, prene, voler... son d'infinitiu.
infinitud : infinidat.
infirm, -a : estropiat, -ada.
infirmacion : accion d'infirmar.
infirmar (v. tr.) : destruire / arroïnar / anullar.
infirmièr, -ièira : q.q. que s'ocupa dels malauts dins un
espital.
infirmidat : incapacitat de l'organisme de far tala o tala
fonccion.
infix : element que se marga al dintre d'un mot, mai que
mai dins l'etim, per ne modificar lo sens o la valor
gramaticala.
inflacion : enfladura ; desequilibri economic (alevament dels
prèses e augmentacion de la massa monetària) ; augmentacion
exagerada en general. (R. III, 559)

inflacionista (m. e f.) : relatiu, iva a una inflacion.
inflamabilitat : estat de çò inflamable.
inflamable, -a : que s'enflama aisidament.
inflamacion : accion o resulta d'enflamar o de s'enflamar (t.a.)
inflamatori, -òria : qu'amòda o que compòrta una inflamacion.
inflexibilitat : estat de çò inflexible.
inflexiblement : d'un biais inflexible.
inflexible, -a : rigid, -a ; adamantin, -a.
inflexion : accion o resulta de corbar o de se corbar ; modulacion de la votz ; cambiament de timbre d'una vocala jos l'influéncia d'un fonèma vesin.
infliccion : accion d'infligir ; çò infligit.
infligir (v. tr.) : impausar a q.q. quicòm de penible.
Infligir un castic (R. II, 354)
inflorescència : disposicion de las flors sus una planta.
influéncia : accion e resulta d'influir ; autoritat, poder, ascendent... qu'amòda aquela accion.
influenciabile, -a : que pòt èsser influenciat, -ada.
influenciar (v. tr.) : exercir una influéncia sus q.q.
influent, -a : qu'a de poder, d'ascendent, d'influéncia.
influentament : d'un biais influent.
influenzà (it.) : autre nom de la gripa.
influir (v. tr.) : exercir una accion sus quicòm o q.q. (t.a.)
Lo solelh influís bravament sus las plantas.
influx : mena d'influéncia. *Influx nerviós.*
in folio (lat.) : libre que sos fuèlhs d'impression son plegats en dos per far cada còp quatre paginas. v. p. 20, 2° / d.
informacion : accion e resulta d'informar o de s'informar.
informador, -airitz : que balha d'informacions.
informal, -a : sens formalitats.
informalament : d'un biais informal.
informalitat : abséncia de formalitats.
informar (v. tr.) : metre q.q. al corrent de quicòm.
informar (s') : se procurar una informacion.
informatica : ensemble de tecnicas, de disciplinas, d'informacions... tractadas per ordenador.
informatician, -a : tecnician, -a d'informatica.
informatiu, -iva : que sa tòca es d'informar.
Publicitat informativa.
informatizable, -a : que pòt èsser informatizat, -ada.
informatizacion : accion o resulta d'informatizar o de s'...
informatizar (v. tr.) : metre sus ordenador ; dotar de mejans informatics.
Tot es de mai en mai informatizat.
informatizar (s') : se dotar de mejans informatics.
infòrme, -a : sens forma precisa.
infortificable, -a : que pòt pas èsser fortificat, -ada.
infortuna : mala fortuna.
infortunadament : d'un biais infortunat.
infortunat, -ada : malastrós, -osa.
INFRA- : forma prefixada del latin *infra* (al dejós)
v. **infraliminar - infrason - infrastructura**.
infraccion : violacion d'una règla, d'un pacte, d'una lei.
infradian, -a : que dura mens d'un jorn. (t. tecn. med.)
inframastiti (f.) : flegmon sosadenoïdian.
infraliminar, -a : al dejós dels limits d'intensitat perceptibla per poder amodar una reaccion de l'organisme.
Infraliminar es sinonim de subliminal.
infrangibilitat : qualitat de çò infrangible.
infrangible, -a : que pòt pas èsser bresat, -ada.
infrapsiquic, -a : d'un nivèl psiquic fòrt bas.

infraroge : radiacions invisiblas mens refrangiblas que l'oroge.
infrason : vibracion de frequéncia tròp bassa per èsser ausida per l'aurelha umana.
infrasonic, -a / infrasonòr, -a : relatiu, -iva als infrasons.
infrasonoterapia : terapia per infrasons.
infrastructura : ensemble dels trabalhs e de las installacions de basa d'un obratge public ; ensemble de las installacions, dels equipaments d'una collectivitats ; basa materiala d'una societat.
Infrastructura d'un pont, d'un viaducte, d'una rota.
Infrastructura comerciala, toristica... d'una vila.
Infrastructura economica, aeriana d'una region.
infratermoterapia : terapia pels rais infraroges.
infra-uman, -a : indigne, -a de l'espècia umana. v. p. 20, N.B.2.
infrequéncia : estat de çò infrequent.
infrequent, -a : qu'es pas frequent (qu'arriba pas sovent)
infrequentable, -a : indigne, -a d'èsser frequentat, -ada.
infrequentament : d'un biais infrequent.
infructifèr, -a : que pòrta pas frucha.
infructuós, -a : sens fruch ; ineficaç, -a.
infructuosament : d'un biais infructuós.
infructuositat : estat de çò infructuós.
infructescència : frucha que ven de l'inflorescència.
infula : pendèl de mitra d'evesque.
Una mitra d'evesque de doas infulas.
infundibulectomia : reseccion parciala de l'*infundibulum* (lat.) de l'artèria pulmonara.
infundibulifòrme, -a : qu'a la forma d'un embut.
infundibuloplastia : refeccion (R. III, 273) cirurgicala d'un *infundibulum* (lat.)
infundibulotomia : seccion cirurgicala de l'*infundibulum* (lat.) de l'artèria pulmonara.
infundibulum (lat.) : estructura anatomica en forma d'embut.
infús, -usa : inerent, -a a l'èime. *Sciéncia infusa.*
infusar (v. tr.) : far macerar (R. IV, 120) una planta aromatica dins un liquid bolhent.
infusar (v. intr.) : en parlant d'una planta aromatica, comunicar a un liquid sa nolença.
infusibilitat : qualitat de çò infusible.
infusible, -a : de mal fondre ; que pòt pas èsser fondut, -uda.
infusion : accion de vojar d'aiga sus quicòm o sus q.q. ; mena de tisana ; penetracion dins l'arma de gràcias especialas. *Baptisme per infusion.*
infusòri : organisme microscopic que se tròba dins las matèrias corrompudas, dins las aigas estadissas...
ingambe, -a (it.) : plan en cambas (que se desplaça aisidament)
ingarentible, -a : que pòt pas èsser garentit, -ida.
ingarible, -a : que pòt pas èsser garit, -ida.
ingenerable, -a : incapable, -a d'èsser engendrat, -ada.
ingèni (del lat. *ingenium*) : ingeniositat, abiletat, saber far.
ingeniós, -osa : abil, -a ; que tròba aisidament de solucions.
ingenu, -ua : franc, -a (sens dissimulacion) ; qu'exprima sos sentiments espontaneament, sens reflexion.
Confession ingenua.
ingenuament : d'un biais ingenu.
ingenuïtat : qualitat de q.q. d'ingenu.
ingeréncia : accion o resulta de s'ingerir.
ingerible, -a : que pòt èsser ingerit, -ida.
ingerir (v. tr.) : introduire quicòm dins l'estomac.
ingerir (s') : s'introduire dins un afar indègudament.

ingestion : accion d'introduire quicòm dins l'estomac.
ingloriós, -a : sens glòria.
ingloriosament : d'un biais ingloriós / sens glòria.
inglosable, -a : que pòt pas èsser glosat, -ada. v. **glòsa**.
ingovernable, -a : que pòt pas èsser governat, -ada.
ingraduable, -a : que pòt pas èsser graduat.
ingrat, -a : qu'es pas reconeissent, -a ; penible, -a.
Un trabalh ingrat.
ingratament : d'un biais ingrat.
ingratitude : manca de reconeissença. (R. III, 505)
ingredient : çò que fa partida d'una mescla.
inguinal, -a : relatiu a l'engue (ligason del bacin e de la cuèissa)
ingurgitacion : accion o resulta d'ingurgitar.
ingurgitar (v. tr.): engolir.
inibicion : accion o resulta d'inibir o de s'inibir.
inibir / enebir (v. tr.): impedir (empachar) q.q. d'intervenir per far quicòm ; paralisar (s.f.) *Es completament inibit.*
inibir (s') : s'interdire d'intervenir dins quicòm.
inibit / enebit, -ida : interdit, -a ; paralizar, -ada.
inibitòri, -oria : qu'inibís / qu'amòda una inibicion.
inic, -a : completament injust, -a.
inicamente : d'un biais inic.
iniciacion : accion o resulta d'iniciar o de s'iniciar.
iniciador, -airitz : qu'inicia.
inicial, -a : qu'es al començament o que lo marca.
iniciala : letra que comença un mot.
inicialament : al començament.
inicializacion : començament.
inicializar (v. tr.) : amodar las condicions d'una inicializacion.
iniciar (v. tr.) : començar quicòm ; ensenhar a q.q. los rudiments de quicòm.
iniciar (s') : aprene los rudiments de quicòm.
iniciatic, -ica : relatiu, -iva a una iniciacion. *Rites iniciatics.*
iniciativa : accion de q.q. qu'es lo primièr a propausar quicòm.
inimaginable, -a : que pòt pas èsser imaginat, -ada.
inimitabilitat : que pòt pas èsser imitat, -ada.
inimitablement : d'un biais inimitable.
inimitable, -a : que pòt pas èsser imitat ; de mal imitar.
inimprimible, -a : que pòt pas èsser imprimit, -ida.
inimprovisable, -a : que pòt pas èsser improvisat.
ininflamabilitat : qualitat de çò ininflamable.
ininflamable, -a : que pòt pas èsser enflamat, -ada.
ininstaurable, -a : que pòt pas èsser instaurat, -ada.
inintelligéncia : manca d'intelligéncia.
inintelligent, -a : qu'es pas intelligent, -a.
inintelligibilitat : estat de çò inintelligible.
inintelligiblement : d'un biais inintelligible.
inintelligible, -a : qu'es pas intelligible, -a.
inintermitent, -a : continuós, -osa.
ininterpretable, -a : que pòt pas èsser interpretat, -ada.
ininterromput, -uda : continuós, -osa.
ininterrompudament : d'un biais ininterromput.
iniquitat : estat de çò inic (bravament injust) ; acte inic.
injeccion : accion d'injectar ; liquid injectat.
injectable, -a : que pòt èsser injectat, -ada.
injectar (v. tr.): far intrar un liquid dins q. q. o dins quicòm.
injectar (s') : se remplir de sang. *Uèlhs injectats.*
injector : aparelh per injectar un liquid dins un mecanisme.
injogable, -a : que pòt pas èsser jogat, -ada.

injonccion : accion d'impausar quicòm a q.q. (R. III, 599)
injúria : ofensa ; deterioracion. *Las injúrias del temps.*
injuriar (v. tr.): insolentar.
injuriós, -osa : insolentaire, -a. *Paraulas injuriosas.*
injuriosament : d'un biais insolentaire.
injust, -a : qu'es pas just, -a (t.a.)
injustament : d'un biais injust.
injustícia : manca de justícia ; acte contrari a la justícia.
injustificablement : d'un biais injustificable.
injustificable, -a : que pòt pas èsser justificat, -ada.
injustificadament : d'un biais injustificat.
injustificat, -ada : qu'es pas justificat, -ada.
innat, -ada : que se tròba dins q.q. a sa naissença.
innavigable, -a : que i se pòt pas navegar dessús.
innecessari, -ària : que fa pas besonh.
innecessàriament : d'un biais que fa pas besonh.
innegable, -a : incontestable, -a.
innegablement : d'un biais incontestable.
innegociable, -a : que pòt pas èsser negociat, -ada.
innervacion : distribucion dels nèrvis dins un organ.
innervar (v. tr.): donar l'influx nerviós.
innòblament : d'un biais innòble.
innòble, -a : que manca de noblesa o de dignitat morala.
innocéncia : condicion de q.q. qu'a pas fach res de mal o que coneis pas lo mal.
innocent, -a : qu'a pas fach res de mal. v. **inocent**.
innocentadas : badinadas que se fasián dins las comunitats religiosas lo jorn dels sants innocents.
innocentament : d'un biais innocent.
innocentar (v. tr.): lavar q.q. de tota falta.
innocuitat : qualitat de çò qu'es pas nosible.
innombrablement : d'un biais innombrable.
innombrable, -a : que pòt pas èsser denombrat, -ada.
innomenable, -a : que pòt pas èsser nomenat.
innominat, -ada : qu'a pas de nom.
innovacion : accion o resulta d'innovar.
innovador, -airitz : persona qu'innòva.
innovar (v. tr.): amodar quicòm de nòu.
innumerable, -a : que pòt pas èsser comptat, -ada.
innutricion : manca de nutricion.
innutritiu, -iva : qu'es pas nutritiu / que noirís pas.
inobediéncia : manca d'obediéncia religiosa v. (R. IV, 353)
inobedient, -a : non-subordinat, -ada a un poder religiós.
inobjectable, -a : que pòt pas èsser objectat, -ada.
inoblidable, -a : que pòt pas èsser oblidat, -ada.
inobservable, -a : que pòt pas èsser observat, -ada.
inobservacion : non-observança.
inobservança : manca d'observança d'una prescripcion.
inobservant, -a : qu'observa pas una prescripcion religiosa.
inocent, -a (doblet popular amb cambiament de sens) : fòl, -a / caluc, -uga.
inoculable, -a : que pòt èsser inoculat, -ada.
inoculacion : accion o resulta d'inocular.
inoculador, -airitz : qu'inocula.
inocular (v. tr.): comunicar a q.q. una malautiá.
inocupat, -ada : desocupat, -ada.
inodòr, -a : sens odor. *L'aiga blosa es inodòra.*
inofensiu, -iva : incapable, -a de far de mal a q.q.
inofensivament : d'un biais inofensiu.
inondacion : aigat.
inondar (v. tr.): negar / subrondar / asondar.

inopinadament : d'un biais inopinat.
inopinat, -ada : qu'arriba sens èsser estat, -ada previst, -a.
inoportun, -a : qu'arriba plan mal a propaus.
inoportunament : d'un biais inoportun.
inoportunitat : estat de çò inoportun.
inordenadament : desordenadament.
inordenat, -ada : desordenat, -ada.
inorganic, -a : mineral, -a ; non-organizat, -ada.
inorganicament : d'un biais inorganic.
inorganizable, -a : que pòt pas èsser organizat, -ada.
inorganizacion : manca d'organizacion.
inoxidable, -a : que se pòt pas oxidar.
in pace (lat.) : en patz ; croton de convent.
Vade in pace (lat.) : vai-te'n en patz.
in partibus / (in partibus infidelium) (lat.) : en país pagan.
Evesque in partibus.
in petto (it.) / **in pectore** (lat.) : secretament (L. 337)
in plano (lat.) : fuèlh d'impression que fa doas paginas.
input (angl.) : ensemble d'informacions (tèrme d'informatica)
in quarto (lat.) : fuèlh d'impression plegat dos còps e que fa uèch paginas.
inqualificablament : d'un biais inqualificable.
inqualificable, -a : que pòt pas èsser qualificat, -ada (t.a.)
inquant : venta publica a qui paga mai.
inquantar (v. tr.) : vendre a l'inquant.
inquestionablament : d'un biais inquestionable.
inquestionable, -a : que pòt pas èsser mes, -a en question.
inquet : espillon (am pichonèl)
inquièt, -a : que se pausa fòrça questions ; en colèra.
inquietador, -oira : qu'inquièta bravament.
inquietant, -a : qu'inquièta.
inquietar (v. tr.) : amodar l'inquietud de q.q. o d'un animal ; laissat pas tranquil.
inquietar (s') : èsser pas tranquil ; se metre en colèra.
inquiètu : estat de q.q. d'inquièt.
inquisicion : enquèsta (enquista) adamantina e sovent arbitrària. *Inquisicion fiscal.*
Inquisicion : vergonhable tribunal eclesiastic de l'Edat mejana per luchar contre l'eresia.
inquisidor : jutge del tribunal de l'Inquisicion.
inquisitor, -tritz : persona que fa una inquisicion.
inquisitiu, -iva : relatiu, -iva a una inquisicion.
inquisitorial, -a : relatiu, -iva a l'Inquisicion.
inquisitorialament : d'un biais inquisitorial.
I. N. R. I. : inicialas de *Jesus Nazarenus Rex Iudeorum* (lat.)
(Jèsus de Nazarèt rei dels Josieus)
insabut, -uda : qu'es pas sabut.
A mon insabuda : sens que ieu o sàpia.
insadolable, -a : que pòt pas èsser assadolat, -ada.
insaciabilitat : estat de q.q. d'insaciable.
insaciable, -a : que pòt pas èsser repasimat, -ada (rassasiat, -ada)
insalivacion : accion o resulta d'insalivar.
insalivar (v. tr.) : impregnar de saliva.
insalubre, -a : malsan, -a (qu'es pas salubre, -a)
insalubritat : estat de çò insalubre.
insanable, -a : que pòt pas èsser garit, -ida.
insanament : d'un biais malsan.
insaniá : alienacion mentala. (R. V, 150)
insanitat : estat de çò que truca la rason.
insasible, -a : que pòt pas èsser sasit, -ida.
insaturablament : d'un biais insaturable.

insaturable, -a : que pòt pas èsser saturat, -ada.
inscripcion : accion d'inscriure o de s'inscriure ; çò inscrit.
inscriptible, -a : que pòt èsser inscrit, -a (incrich, -a)
inscriptor, -tritz : persona qu'inscriu.
inscriure (v. tr.) : engravar quicòm sus pèira, bronze... ; metre lo nom de q.q. dins una lista, un registre...
inscriure (s') : se far metre sus una lista (t.a.) ; se far marcar (l.p.)
insecabilitat : estat de çò insecable.
insecable, -a : que pòt pas èsser copat, -ada.
insècte : animal invertèbrat.
insecticid, -a (adj. e subs.) : que tua los insèctes.
insecticida (m.) : potinga per tuar los insèctes.
insectivòr, -a : que s'avida d'insèctes.
insegmentat, -ada : qu'es pas segmentat, -ada.
inseguible, -a : que pòt pas èsser seguit, -ida.
insegur, -a : qu'es pas segur, -a ; que manca de seguretat.
inseguretat : estat de çò que manca de seguretat.
inseminacion : accion o resulta d'inseminar una feme.
inseminar (v. tr.) : fecondar una feme per inseminacion artificiala.
insensat, -ada : inocent, -a / fòl, -a / caluc, -uga (t.a.)
insensadament : d'un biais insensat ; falordament.
insensibilitat : manca de sensibilitat.
insensibilizacion : accion d'insensibilizar.
insensibilizador, -airitz : qu'insensibiliza.
insensibilizar (v. tr.) : far venir insensible.
insensibilizar (s') : venir insensible.
insensiblement : d'un biais insensible ; pauc a pauc.
insensible, -a : que sentís pas res ; que manca de sensibilitat.
inseparabilitat : qualitat de çò inseparable.
inseparablament : d'un biais inseparable.
inseparable, -a : que pòt pas èsser separat, -ada.
insercion : accion o resulta d'inserir (t. a.)
inserible, -a : que pòt èsser inserit, -ida.
insèrir (v. tr.) : far qu'una causa siá contenguda dins una altra.
insèrit, -ida : p.p. d'inserir.
in-setze : fuèlh d'impression plegat 4 còps e que fa 16 paginas. v. p. 20, 1°/e.
insidiós, -osa : rusat, -ada ; sornarut, -uda ; enganaire, -a.
Demanda insidiosa. Malautiá insidiosa.
insidiosament : d'un biais insidiós.
insignament : d'un biais insigne.
insigne, -a : remarcable, -a entre totes, -as.
insignificança : estat de quicòm sens valor, sens importància.
insignificant, -a : sens valor ; sens importància.
insinuabile, -a : que pòt èsser insinuat, -ada (t.a.)
insinuacion : accion d'insinuar o de s'insinuar.
insinuant, -a : que s'insinua.
insinuar (v. tr.) : far comprene sens o dire exprèssament ; enregistrar un acte (lo sometre a insinuacion)
insinuar (s') : s'engulhar endacòm pauc a pauc.
insinuatiu, -iva : qu'a tendéncia a s'insinuar ; qu'implica una insinuacion.
insipid, -a : sens sabor. *L'aiga blosa es insipida.*
insipidament : d'un biais insipid.
insipiditat : estat de çò insipid. (R. V, 130)
insisténcia : accion d'insistir.
insistent, -a : qu'insistís.
insistentament : d'un biais insistent.
insistir (v. intr.) : metre l'accent sus ; perseverar a dire, far, demandar quicòm...

in situ (lat.) : dins son airal natural. v. p. 20, 2º / d.

insociabilitat : manca de sociabilitat.

insociablement : d'un biais insociable.

insociable, -a : qu'es pas sociable, -a.

insofriblament : d'un biais insuportable.

insofrible, -a : insuportable, -a.

insolacion : exposicion al solelh ; malaise amodat per una exposicion tròp longa al solelh.

insolènciá : afront (manca injuriosa de respècte) ; insult (m.)

insolent, -a : que manca de respècte en actes o en paraulas.

insolentament : d'un biais insolent.

insolentar (v. tr.) : mancar bravament al respècte degut a q.q.

insolentariá : insolènciá / insult / afront.

insolit, -a : inabitual, -a ; que sortís de l'ordinari.
Demanda insolita. Accion insolita.

insolítament : d'un biais insolit.

insolubilitat : estat de çò insoluble (t.a.)

insolublament : d'un biais insoluble.

insoluble, -a : que pòt pas èsser solucionat, -ada ; que pòt pas èsser dissòut, -a.
Problèma insoluble. Substància insolubla.

insolvable, -a : que pòt pas pagar çò que deu.

insolvènciá : estat de q.q. d'insolvable.

insomés, -esa : rebèl, -a / reguignós, -osa.

insomnia : estat de q.q. que pòt pas dormir.

insomniac, -a : que pòt pas dormir.

insondable, -a : que pòt pas èsser sondat, -ada.

insonòr, -a : sens sonoritat.

insonorizable, -a : que pòt pas èsser insonorizat, -ada.

insonorizacion : accion o resulta d'insonorizar.

insonorizar (v. tr.) : far venir quicòm insonòr.

insonorizat, -ada : vengut insonòr, -a.

insostenible, -a : que pòt pas èsser sostengut, -uda.

inspeccion : examen aprigondit.

inspector (v. tr.) : examinar atentivament.

inspector, -tritz : persona encargada de far d'inspeccions.

inspirable, -a : que pòt èsser inspirat, -ada (t. a.)

inspiracion : accion o resulta d'inspirar (t. a.) ; o d'èsser inspitat ; illuminacion (s.f.)
Inspiracion d'un artista. Inspiracion del Cèl.

inspiradament : d'un biais inspirat (t. a.)

inspirador, -rairitz : qu'inspira (t.a.)

inspirar (v. tr.) : far intrar d'aire dins los paumons ; illuminar (s.f.) ; exercir una influéncia positiva.

inspirar (s') : tirar profit de quicòm o de q.q.

instabilitat : estat de çò instable.

instablement : d'un biais instable.

instable, -a : qu'es pas estable, -a.

installable, -a : que pòt èsser installat, -ada.

installacion : accion o resulta de s'installar.

installador, -airitz : persona qu'installa quicòm.

installar (v. tr.) : metre en possession d'una carga ; metre quicòm en plaça. *Installar lo calfatge.*

installar (s') : se montar / s'establir.

instànciá : pregària, demanda urgenta.

instant : momenton.

instant, -a : que prèssa bravament.

instantaneïtat : estat de çò instantanèu.

instantanèament : d'un biais instantanèu.

instantanèu, -a : qu'arriba subran ; que dura pas qu'un momenton. *Mòrt instantanèa.*

instaurable, -a : que pòt èsser instaurat, -ada.

instauracion : accion o resulta d'instaurar quicòm.

instaurador, -rairitz : persona qu'instaura quicòm.

instaurar (v. tr.) : instituir ; inaugurar.

instigacion / instigança : accion o resulta d'instigar.

instigador, -gairitz : persona qu'instiga.

instigançar (v. tr.) : frequentatiu d'instigar.

instigar (v. tr.) : engimbar / agençar / margar ; acometre.

instillacion : accion o resulta d'instillar quicòm.

instillador : alambic.

instillar (v. tr.) : far penetrar un liquid glop per glop endacòm.

instinct : impuls natural independent de la rason o de la volontat. (l.p.) : « *instint* » - « *instintiu* »

instinctiu, -iva : amodat, -ada per un impuls natural.

instinctivament : d'un biais instinctiu. (l.p.) : « *instintivament* »

instintivacion : accion d'instituir ; çò instituit (fondacion / creacion)

institucional, -a : relatiu, -iva a una institucion.

instituable, -a : que pòt èsser instituit, -ida.

instituidor, -oira : persona qu'instituí quicòm / fondador, fondairitz / fondator, fondatritz (t.a.)

instituir (v. tr.) : fondar / establir / iniciar quicòm.

institut : règla d'un òrdre religiós ; òrdre religiós ; societat literària, scientifica, artistica...

Institut d'estudis occitans : I. E. O. (sigla)

institutor, -tritz : persona encargada de l'instruccion d'unes joves (professor d'escòla) ; regent, -a.

intralias (R. III, 568) - L. 215) : v. **entralhas**.

instruccion : accion o resulta d'instruire o de s'instruire ; ensemble dels procediments que permeton a un afar d'èsser jutjat.

instructiu, -iva : òrdre, explicacion, consigna... balhats a q.q. per far quicòm.

instructor, -tritz : persona qu'instruí q.q. ; persona qu'instruí un procès (que l'organiza)
« *instruir* » : v. **instruire**.

instruire (v. tr.) : ensenhar quicòm a q.q. ; cercar e reünir las pròvas d'un acte delictuós.
Es estat cargat d'instruire lo procès.

instruire (s') : estudiar / aprene.

instrument : aisina, aplech fabricat, aparelh... (t. a.) ; document que pròva quicòm. (R. III, 561)
Instruments diplomatics (actes)

instrumentacion : accion o resulta d'instrumentar.

instrumental, -a : que servís d'instrument. (R. III, 561)

instrumentalament : d'un biais instrumental.

instrumentar (v. tr.) : escriure la musica pels diferents instruments d'una orquèstra ; far de contractes, d'actes publics... *Los uissiers instrumentan.*

instrumentari, -ària : relatiu, -iva a un instrument legal.
Acte instrumentari : esrich que constata un acte juridic.

instrumentista (m. e f.) : persona que jòga d'un instrument de musica.
« *instrusir* » : v. **instruire**.

insumergibilitat : qualitat de çò insumergible.

insumergible, -a : que pòt pas èsser submergit, -ada.

in subordinacion : manca de subordinacion.

in subordinar (v. tr.) : amodar una revòlta.

in subordinar (s') : se revoltar.

in subsistènciá : manca de subsistènciá ; çò in subsistent.

in subsistent, -a : que manca de fondament o de rason.

in substancial, -a : qu'a pas de substància.

insubstancialment : sens substància.
insubstancialitat : manca de substància.
insubstituïble, -a : que pòt pas èsser substituït, -ida.
insuccès : manca de succès.
insufisença : manca.
insufisentament : d'un biais insufisent.
insufisent, -a : que sufís pas.
insuflable, -a : que pòt èsser insuflat, -ada.
insuflacion : accion o resulta d'insuflar.
insuflador, oira : aplech, aparelh per insuflar.
insuflar (v. tr.): far intrar de gas, de vapor... dins lo còrs.
insular, -a : persona d'una illa ; relatiu, -iva a una illa.
insulina : substància secretada pel pancreàs.
insult (m.) : accion e resulta d'insolentar (d'insultar) ; paraula insolentaira ; acte insolentaire ; insoléncia. (L. 215)
insultador, -airitz : insolentaire, -a.
insultant, -a : que constituís un insult.
insultar (v. tr.) : ofensar quicòm o q.q.
insuportablement : intolerablement.
insuportable, -a : intolerable, -a.
insurgent, -a (subst.) : revoltat, -ada.
insurgir (s') : se revoltar.
insurreccion : accion de s'insurgir.
insurreccion, -a : relatiu, -iva a una insurreccion.
intacte, -a : qu'a pas patit, -ida de cap d'alteracion.
intangibilitat : estat de çò intangible.
intangibile, -a : qu'òm pòt pas o qu'òm deu pas tocar.
integrabilitat : qualitat de çò integrable.
integrable, -a : que pòt èsser integrat, -ada (t. a.)
integracion : accion o resulta d'integrar o de s'integrar ; adaptacion ; assimilacion ; fusion.
integracionista (subs. e adj. m. e f.) : que se bat per l'integracion economica o raciala.
integrador : mena d'aparelh per integrar de donadas.
integral, -a : entièr, -ièra. *Edicion integrala.*
tèrme tecnic (mat.) *Calcul integral.*
integrala (t. tecn. mat.) : *Calcul d'una integrala.*
integralament : en entièr.
integrar (v. tr.) : far intrar dins un ensemble.
integrar (v. intr.) : capitar lo concors d'intrada d'una granda escòla.
integrar (s') : s'assimilar a un ensemble.
intègre, -a : incorruptible, -a. (R. III, 563)
Un jutge intègre.
integrisme : tendéncia fòrt abusiva de servir la tradicion.
integrista (m. e f.) : tradicionalista forsenat, -ada.
integritat : incorruptibilitat ; totalitat.
A servada l'integritat de sas facultats.
intelleccion : exercici de l'intellècte (t. filosofic)
intellècte (t. filosofic) : facultat de pensar.
intellectiu, -iva (t. filosofic.) : relatiu, -iva a l'intellècte.
intellectivament (t. filosofic.) : d'un biais intellectiu.
intellectual, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'intelligéncia ; persona que presa çò relatiu a l'intelligéncia.
intellectualament : d'un biais intellectional.
intellectualisme : doctrina filosofica que balha lo pas a l'intellècte puslèu qu'als sentiments e a la voluntat.
intellectualista (m. e f.) : adèpte, -a de l'intellectionalisme.
intellectionalitat : qualitat de çò intellectional.
intelligéncia : facultat de conèisser ; de comprendre ; de s'adaptar.

intelligent, -a : dotat, -ada d'intelligéncia ; qu'a una intelligéncia viva.
intelligentament : d'un biais intelligent.
intelligibilitat : qualitat de çò intelligible.
intelligiblement : d'un biais intelligible.
intelligible, -a : de bon comprene. *Rasonament intelligible.*
intemperadament : amb intemperància.
intemperància : immoderacion (t. a.) *Intemperància de lenga.*
intemperant, -a : que manca de moderacion (t. a.)
intemperantament : d'un biais immoderat.
intemperat, -ada : qu'a pas brica de temperància (t. a.)
intempèri : tempèri (marrit temps / meissant temps)
intempestiu, -iva : inoportun, -a.
A la tissa de far de declaracions intempestivas.
intempestivament : d'un biais intempestiu.
intempestivitat : inoportunitat.
intemporal, -a : immaterial ; destemporat, -ada (fòra temps)
Recèrca mai que mai las riquesas intemporalas.
La vertat es intemporal.
intemporalament : d'un biais intemporal.
intemporalitat : estat de çò destemporat.
intemptable, -a : que pòt pas èsser temptat, -ada.
intenable, -a : insuportable, -a.
intencion : disposicion de l'esperit en vista de quicòm ; aquel quicòm.
intencional, -a : fach, -a de propaus deliberat.
intencionalament : d'un biais intencional.
intencionat, -ada : qu'a una intencion.
Mal intencionat. Plan intencionat.
intendéncia : carga o oficina d'un(a) intendent(a) ; ensemble de çò que concernís aquela carga.
intendent, -a : persona encargada de la direccion d'un servici public.
intens, -a : que despassa bravament la mesura.
Color intensa : color fòrt viva.
Freg intens. Lutz intensa. Dolor intensa.
intensament : d'un biais intens.
intensificable, -a : que pòt èsser intensificat.
intensificacion : accion o resulta d'intensificar.
intensificador, -cairitz : qu'intensifica.
intensificar (v. tr.) : augmentar bravament (t. a.)
intensificar (s') : venir mai intens, -a.
intensitat : qualitat de çò intens ; quantitat d'electricitat que produsís un corrent continu e que se mesura en ampèrs.
intensiu, -iva : que dona mai de fòrça ; que sa tòca es d'augmentar la productivitat.
Ultra es un prefix intensiu. Mot intensiu.
Vèrb intensiu. Cultura intensiva.
intensivament : d'un biais intensiu.
intentar (v. tr.) : entreprene contra q.q. una accion en justícia / citar q.q. (l.p.)
Intentar un procès : citar q.q. al Tribunal.
INTER- : prefix de relacion, del lat. *inter* (demest / entre)
interaccion : accion recipròca.
interacciu, -iva : se ditz de fenomèns qu'an una accion reciproca ; caracteristica d'un supòrt de comunicacion que favorís un escambi amb lo public ; dotat, -ada d'interactivitat.
Informatica interactiva. Exercicis interactius.
interactivitat : qualitat de çò interactiu.
interagir (v. intr.) : exercir una interaccion.
interaliat, -ada : comun, -a a dos aliats o mai.

interarmas : comun, -a a doas armadas o mai.
interatomic, -a : situat, -ada entre los atòms ; que trabalha entre los atòms. *Forças interatomicas.*
intercalable, -a : que pòt èsser intercalat, -ada.
intercalar (v. tr.) : metre quicòm mai dins una tièira, dins una frasa, dins un libre... ; inserir dins un ensemble.
intercalar (s') : s'inserir dins un ensemble.
intercalat, -a : çò intercalat.
intercambi : bescambi / escambi.
intercambiable, -a : que pòt èsser bescambiat, -ada.
intercambiar (v. tr.) : bescambiar / escambiar.
intercedir (v. intr.) : intervenir en favor de q.q.
intercellular, -a : situat, -ada entre las cellulas.
intercepcion : accion o resulta d'interceptar.
interceptable, -a : que pòt èsser interceptat, -ada.
interceptar (v. tr.) : arrestar quicòm o q.q. abans qu'arribe a destinacion.
interceptiu, -iva : relatiu, -iva a una intercepcion.
interceptor, -tritz : persona qu'intercepta.
intercession : accion o resulta d'intercedir.
intercessor, a (cat.) : persona qu'intercedís.
intercomprension : comprension recipròca.
intercomunal : comun a doas comunas o mai.
Sindicat intercomunal.
intercontinental, -a : entre continents.
intercostal, -a : entre las còstas. *Dolor intercostala.*
intercurrent, -a : qu'arriba pendent la durada de quicòm mai.
Malautiá intercurrenta.
intercutanèu, -a : situat, -ada jos la pèl.
interdental, -a : entre las dents.
Lo « th » anglés es un fonèma interdental.
interdepartamental, -a : comun, -a a dos departaments o mai.
interdependéncia : dependéncia recipròca.
interdiccion : accion o resulta d'interdire.
interdich, -a / interdit, -a : çò interdich / interdit (defendut) ; senténcia d'empachament religiós.
interdiocesan, -a : comun, -a a mai d'una diocèsi.
interdire (v. tr.) : defendre / prohibir (R. II, 26)
interdisciplinari, -ària : comun, -a a mai d'una disciplina.
interdit, -a (adj. e subs.) : v. **interdich**.
interès : çò avantatjós o profitable per q.q. ; çò util a quicòm ; sentiment egoïsta que buta a cercar lo profit.
interessadament : d'un biais interessat (t. a.)
interessant, -a : qu'interèssa.
interessar (v. tr.) : amodar (suscitar) l'interès ; associar q.q. al profit d'un negòci.
interessar (s') : prene interès a quicòm.
interessat, -ada : que pren interès a quicòm ; que se laissa mestrejjar (dominar) pel profit.
interferéncia : fenomèn que ven de la superposicion de dos movements vibratòris de meteissa frequéncia ; influéncia recipròca de dos eveniments, de doas paraulas, de doas accions.
Las interferéncias del politic e del social.
interferer, -a : qu'interferís.
interferir (v. intr.) : s'influenciar mutualament en se superpausant.
interfoliada : dich d'una espina, d'una estipula... que naisson entre doas fuèlhas opausadas.
interfoliar (v. tr.) : intercalar entre los fuèlhs d'un libre de fuèlhs blancs per prene de nòtas.
interfoliat, -ada : intercalat, -ada entre los fuèlhs d'un libre.

interfoliatge : accion o resulta d'interfoliar.
intergetar (v. tr.) : demandar un segond jutjament.
interim (lat.) : temporada d'un emplec vacant assumit per un non-titular.
interimari, -ària : persona qu'assumís un *interim* (lat.)
interimari, -ària : assumit, -ida pendent un *interim*.
interior : endedins. *L'interior d'un ostal.*
Ministre de l'interior.
interior, -a : çò en dedins de quicòm.
interiorament : d'un biais interior.
interioritat : qualitat de çò interior.
interiorizacion : accion o resulta d'interiorizar.
interiorizar (v. tr.) : manifestar pas sos sentiments.
interjeccion : mot que manifestà un sentiment d'un biais concís e energic. *È ben !... Ailàs !...*
interjeccional, -a : de la natura d'una interjeccion.
interjectiu, -iva : qu'enclaus una interjeccion.
interjectivament : d'un biais interjectiu.
interlineari, -ària : entre las linhas.
interlinhar (v. tr.) : separar amb una interlinha las regas d'una composicion.
interlocutor, -tritz : persona que pren part a una convèrsa.
interlocutòri, -a : que prepara la solucion d'un afar.
Jutjament interlocutòri : jutjament provisòri.
interludi / intermèdi : improvisacion a l'orguena ; mena d'entracte (t. a.)
intermediari, -ària : que se tròba entre dos tèrmes, entre doas causas ; mediator, mediatritz.
interminablement : d'un biais interminable.
interminable, -a : que perdura, perdura que perduraràs.
interministerial, -a : comun, -a a mai d'un ministèri.
intermission : interrupcion provisòria de quicòm.
intermiténcia : estat de çò intermitent.
intermitent, -a : que s'arrèsta e que torna començar.
intermitentament : d'un biais intermitent.
intèrn, -a (adj. e subs.) : situat, -ada endedins de quicòm mai ; que trabalha dins un espital, que viu dins una escòla...
internacional, -a : que se passa entre mai d'una nacion.
Internacionala : cant revolucionari dels internacionalistas.
internacionalisme : caractèr de çò internacional. ; doctrina d'unes internacionalistas revolucionaris.
internacionalista (m. e f.) : adèpte, -a de l'internacionalisme.
internament : accion o resulta d'internar.
internar (v. tr.) : embarrar dins un establiment especializat.
internat : escòla que sos escolans i demòran jom e nuèch.
internèt (angl.) : malhum internacional d'informacion ultra rapida.
internonci (m.) : ministre pontifical que fa fonccion de nonci dins un país qu'a pas de nonciatura.
internonciatura : carga d'internonci ; airal que i demòra e que i trabalha un internonci.
interoceanic, -a : que concernís dos oceans o mai.
interpausar (v. tr.) : metre quicòm entre doas causas.
interpausar (s') : se metre entremièg ; servir d'intermediari.
interpelacion : accion o resulta d'interpelar.
interpelar (v. tr.) : adreçar la paraula a q.q. per li demandar quicòm ; exigir una responsa.
interpelator, -tritz : persona que fa una interpellacion.
L'interpelatrix la faguèron montar a la tribuna.
interplanetari, -ària : entre las planetas.
Viatge interplanetari.

interpolable, -a : que pòt èsser interpolat, -ada.
interpolacion : accion o resulta d'interpolar (d'ajustar quicòm a un tèxt original) ; tèrme de matematicas.
interpoladament : amb una interpolacion.
interpolador, -lairitz : persona qu'interpòla.
interpolar (v. tr.) : ajustar quicòm a un tèxt original.
interpolar, -a : situat, -ada entre dos pòls.
interpolatiu, -iva : relatiu, -iva a una interpolacion.
interposicion : accion o resulta d'interpausar o de s'...
interprèt, -a : pòrtaparaula (m. e f.) ; comentador, -airitz / exegèta (m. e f.) ; persona que revira oralament çò que se ditz, d'una lenga dins una altra ; persona qu'executa una òbra musicala, vocala, instrumentala, teatrala...
interpretable, -a : que pòt èsser interpretat, -ada.
interpretacion : accion o resulta d'interpretar.
interpretador, -tairitz : persona qu'explica, qu'explicita quicòm.
interpretar (v. tr.) : explicar quicòm d'escur, d'ambigü ; balhar a quicòm tala o tala significacion ; jogar un ròtle al teatre, al cinemà... ; executar una òbra musicala.
Interpretar un drama de Calderon, de Shakespeare...
interpretatiu, iva : explicatiu, -iva.
interrègne : temporada compresa entre lo règne de dos reis.
interrogacion : accion o resulta d'interrogar.
Punt d'interrogacion / ?
interrogador, -gairitz : qu'interrogà.
interrogar (v. tr.) : pausar de questions / questionar.
interrogar (s') : se pausar de questions.
interrogatiu, -iva : qu'implica o denòta una interrogacion.
Frasa interrogativa.
interrogativament : d'un biais interrogatiu.
interrogatòri : cordelada de questions.
interrompre (v. tr.) : copar lo fil (fial) de quicòm (t. a.)
interrompre (s') : plegar de parlar.
interrupcion : accion o resulta d'interrompre o de s'...
interruptor : aplech per copar o restablir un corrent electric.
interruptor, -tritz : persona que còpa lo fial (fil) d'una conversacion, d'un discors... (t. a.)
intersecar (s') : se copar un a l'autre.
interseccion : punt comun de doas causas que se còpan.
intersideral, -a : entre los astres. *Espandi intersideral.*
intersindical, -a : comun, -a a mai d'un sindicat.
intersexual, -a / intersexuat, -ada : entre mascle e feme.
intersexualitat : estat intermediari entre mascle e feme.
interestellar, -a : entre las estelas. *Espandis interestellars.*
intertextualitat : relacions entre de tèxtes.
interstici : espaci minim entre doas causas.
intersticial, -a : relatiu, -iva als intersticis.
intertropical, -a : situat, -ada entre los tropics ; relatiu, -iva als airals entre los tropics.
interurban, -a : que va d'una vila a una altra.
interval : espaci entre doas causas ; espaci de temps ; diferéncia de ton entre doas nòtas (mus.)
intervencion : accion o resulta d'intervenir.
intervencionisme : sistèma que preconiza l'intervencion de l'Estat dins los afars socials ; politica que preconiza l'intervencion d'un país dins los afars d'un autre.
intervencionista (m. e f.) : adèpte, -a de l'intervencionisme.
intervenir (v. intr.) : prene part a quicòm ; prene part dins un afar ; prene part a una convèrsa,
interversion : accion o resulta d'intervertir.

intervertebral, -a : entre doas vertèbras.
intervertir (v. tr.) : cambiar l'òrdre natural de doas causas.
Intervertir dóas letras dins un mot.
interview e derivats (angl.) : **v. entrevista.**
ab intestat (lat.) : sens testament. *A defuntat ab intestat.*
intestin : ensemble dels budèls de la digestion.
L'intestin prim. L'intestin gròs.
intestin, -a : intèrn, -a. *Luchas intestinas.*
intestinal, -a : relatiu als intestins. *Problèmas intestinals.*
intim, -a : prigond, -a ; personal, -a ; secret, -a ; privat, -ada. *Amic intim. Coneissença intima.*
Diurnal intim. Relacions intimas.
intimacion : accion o resulta d'intimar.
intimament : d'un biais intim.
intimar (v. tr.) : citar en justícia ; comandar imperativament ; convocar. *Intimar un concili.*
intimidable, -a : que pòt èsser intimidat, -ada.
intimidacion : accion o resulta d'intimidar.
intimidar (v. tr.) : far crenta (impressionar)
intimitat : qualitat de çò intim ; amistat.
intitulacion : accion d'intitular.
intitular (v. tr.) : entitolar (R. VI, 241 - V, 366)
intolerabilitat : estat de çò intolerable.
interminablament : d'un biais interminable.
intolerable, -a : insuportable, -a.
intolerància : manca de tolerància.
Cal defugir tota intolerància.
intolerant, -a : que manca de tolerància.
intolerantisme : sistèma que preconiza l'intolerància.
intonacion (del lat. *intonare*) : movement melodic de la paraula ; biais d'entonar ; debuta de cant.
intoxicacion : accion o resulta d'intoxicar o de s'...
intoxicant, -a : qu'intoxica. *Propaganda intoxicanta.*
intoxicar (v. tr.) : empoisonar (s .p. e s. f.)
intoxicar (s') : s'empoisonar.
intoxicat, -ada : empoisonat, -ada. *Intoxicat per la television.*
INTRA- (del prefix latin *intra* que vòl dire (dins / endins)
intra-abdominal, -a : dins l'abdomèn. v. p. 20 N.B. 2.
Dolor intra-abdominala.
intracellular, -a : dins las cellulas.
intractable, -a : que pòt pas èsser rasonat, -ada ; que vòl pas entendre res.
intrada : accion d'intrar endacòm ; arribada ; accès ; çò de pagar per intrar endacòm ; airal que i se intra ; començament ; mot en gras, explicat dins un dictionari. (L. 215)
intradèrmic, -a : dins l'espessor del dèrma.
Injeccion intradèrmica.
intradèrmoreaccion : reaccion inflamatoària cutanèa.
intradós : superficia interiora e concava d'un arc, d'una vòuta, d'un ala d'avion.
intradusable, -a : que pòt pas èsser revirat.
Jòc de mots intradusable. Idiotisme intradusable.
intrailhas : entrailhas / ventralha. (R. III, 568)
inrandolable, -a : imbrandable, -a ; inamovible, -a.
intramolecular : dins las moleculas.
intramural (t. tecn. de med.) : nom de l'uretèri quand travèrsa las parets de la botariga.
intra muros (lat.) : dins (las parets de) la vila. v. p. 20, 2° d.
intramuscular, -a : dins l'espessor del teissut muscular.
intransferible, -a : que pòt pas èsser transferit, -ida.
intransformable, -a : que pòt pas èsser transformat, -ada.

intransfusible, -a : que pòt pas èsser transfusit, -ida.
intransigéncia : estat de q.q. d'intransigent.
intransigent, -a : que se refusa a transigir.
intransitable, -a : per ont es pas possible de transitar.
intransitiu, -iva : qu'es pas transitiu, -iva.
Aimar es un vèrb transitiu. Rire es intransitiu.
intransitivament : d'un biais intransitiu.
intransmissibilitat : estat de çò intransmissible.
intransmissible, -a : que pòt pas èsser transmés, -esa.
intransmissiblement : d'un biais intransmissible.
intramuscular, -a : dins l'espés del teissut muscular.
Injeccion intramusculara.
intransmutabilitat : estat de çò intransmutable.
intransmutable, -a : que pòt pas èsser transmutat, -ada.
intransparentia : manca de transparéncia.
intransportable, -a : estat de çò que pòt pas èsser transportat, -ada. *Malaut intransportable.*
intrans : intrada ; començament ; element que dintra dins la produccion d'un ben (economia)
A l'intrans del mes. A solelh intrans : a primalba.
intrans, -a : insinuant, -a ; presentier, -ièira (comunicatiu, -iva)
intraocular, -a : qu'es endedins de l'uèlh.
intrar / dintrar (v. tr.) : penetrar endacòm ; començar ; prene possession ; introduire ; relevar una femna en jasilhas. *Acabatatz d'intrar ! (occ.)* : intratz !
inratge : portisson / introduccion.
inratropical, -a : dins los tropics.
intra-uterin, -a : endedins de l'utèr. v. p. 20, N.B. 2.
intravaginal, -a : dins la *vagina* (lat.)
intravascular, -a : dins las venas o las artèrias.
intravenós, -osa : dins una vena. *Injeccion intravenosa.*
intrencable, -a : que pòt pas èsser trencat, -ada.
in-trenta-dos : fuèlh d'impression plegat cinc còps, çò que fa 32 fuèlhs o 64 paginas. v. p. 20, 1°/e.
intrepid, -a : que crença pas lo malparat (perilh).
intrepidament : d'un biais intrepid.
intrepiditat : qualitat de q.q. d'intrepid.
intrevista : convèrsa oficiala amb una persona, en vista d'una difusion.
intrevistar (v. tr.) : accion o resulta de far una entrevista.
intricadament : d'un biais intricat.
intricat, -ada : enrambolhat qu'enrambolhat.
intriga : manòbra secreta (t. a.) ; encadenament dels eveniments que forman lo nos de l'accion dins un drama, un roman... *Intriga amorosa. Intriga politica.*
intriguire, -a (adj. e subs.) : persona que maquina d'intrigas.
intrigant, -a (adj. e subs.) : causa o persona qu'intriga.
intrigar (v. tr. e intr.) : maquinari d'intrigas ; far question.
intrigós, -osa : industriós, -osa.
intrinsic, -a : inerent, -a (que fa partida de l'èsser de la persona o de la causa)
intrinsicament : d'un biais intrinsic.
INTRO- : forma prefixada del latin *intro* (endedins) v. **introspeccion - introversion.**
introbable, -a : que pòt pas èsser trobat, -ada.
introduccion : accion o resulta d'introduire o de s'...
introductiu, -iva : que servís a introduire.
introductor, -tritz : qu'introduitz.
introductòri, -òria : que servís a introduire.
introduire / introduisir (v. tr.) : far intrar ; presentar ; ocasionar.

introduire / introduisir (s') : intrar / dintrar.
introït : pregària (cantada o pas) d'introduccion a la messa.
intromission : accion d'introduire un còrs dins un autre.
intronizacion : accion d'intronizar q.q.
Intronizacion d'un evesque.
intronizar (v. tr.) : installar q.q. sus un tron (L. 374 - R. VI, 533)
introspeccion : analisi de sos pròpris sentiments.
introspectiu, -iva : relatiu, -iva a l'introspeccion.
introversion : replec sus se.
introvertit, -ida : replegat, -ada sus se.
Lo contrari d'introvertit es extravertit.
intrús, -usa : que s'introduitz endacòm sens drech.
intrusion : accion de s'introduire endacòm sens drech.
intubacion : introduccion d'una canula dins la garganta.
intubar (v. tr.) : *Intubar un malaut.*
intuïcion : coneissença dirècta sens analisi ni rasonament.
intuïtiu, -iva (adj. e subs.) : qu'a lo caractèr de l'intuïcion ; persona que l'intuïcion es sa facultat mèstra.
Una femna es pus intuïtiva que non pas un òme.
intuïtivament : d'un biais intuïtiu.
intuitu personae (lat) : en consideracion de la persona.
intumescéncia : accion o resulta de se conflar.
intumescent, -a : enfle, -a (conflat, -ada)
intussuscepcion : introduccion (dins un còrs organizat) d'un chuc, d'una substància que lo fa créisser ; invaginacion (t. tecn. de med.) v. pus luènh.
inula (plt.) : *(Inula)*
inulasa : enzimcapable de mudar l'inulina en fructuòsa.
inulina : substància que se tròba dins de plantas.
inumacion : accion o resulta d'inumar (d'enterrar)
inuman, -a : que manca d'umanitat.
inumanament : d'un biais inuman.
inumanitat : manca d'umanitat.
inumar (v. tr.) : enterrar.
inurban, -a : que manca d'urbanitat.
inusable, -a : que s'usa pas aisidament.
inusitadament : d'un biais inusitat.
inusitat, -ada : d'un emplec nul o rarissim.
in utero (lat.) : dins l'utèr. v. p. 20, 2°/d)
Infecion in utero. Baptisme in utero.
inutil, -a : que fa pas besonh.
inutilament : sens besonh.
inutilitat : estat de çò inutil.
inutilizacion : manca d'utilizacion.
inutilizat, -ada : qu'es pas utilizat, -ada.
invaginacion : replec sus se coma un det de gand revirat.
Invaginacion intestinala.
invalid, -a : sens ges de força / sens vigor ; estropiat, -ada ; sens valor. *Invalid de vielhum. Soldat invalid. Maridatge invalid. Donacion invalida.*
invalidacion : accion o resulta d'invalidar (t. a.)
invalidament : d'un biais invalid.
Se maridar invalidament.
invalidar (v. tr.) : declarar que quicòm es estat nul.
Invalidar un matrimòni, una eleccion...
invaliditat : estat de q.q. d'invalid ; estat de ço invalid.
invalorable, -a : que pòt pas èsser valorat, -ada (estimat, ada)
invariabilitat : qualitat de çò invariable.
invariablament : d'un biais invariable.
invariable, -a : constant, -a (que càmbia pas)
invariància : qualitat de çò invariant.

invariant, -a : (tèrme de matematicas) invariable, -a.
invariàt, -ada : qu'a pas cambiat, -ada.
invasion : accion o resulta d'envasir.
invasiu, -iva : qu'a tendéncia a envasir ; relatiu, -iva a una invasion.
invectiva : insult (L. 215) veement / injúria veementa.
invectivàr (v. tr.) : insolentar veementament.
invectivàr (s') : s'insolentar veementament.
invencibilitat : qualitat de q.q. d'invencible.
invencible, -a : que pòt pas èsser mestrejat, -ada.
Dificultat invencibla.
invenciblement : d'un biais invencible.
invencion : tròba / descobèrta.
invencut, -uda : qu'es pas jamai estat, -ada mestrejat, -ada.
invendable, -a : que pòt pas èsser vendut, -uda.
inventar (v. tr.) : trobar / descobrir.
inventari : denombrement.
inventoriar (v. tr.) : denombrar / recensar (R. II, 388)
inventiu, -iva : qu'a de qualitats d'invencion.
inventor, -tritz : persona que fa de tròbas, de descobèrtas.
L'inventor d'un tésaur.
invèrs, -a : opausat, -ada ric-a-ric (d'a fons) (t. a.)
invèrsament : d'un biais invèrs.
inversar (v. tr.) : cambiar ric-a-ric la direccion, l'òrdre, la relacion, la resulta, la posicion... de quicòm.
inversar (s') : s'ensersar. v. **ensersar - s'ensersar**.
inversemblable, -a : que sembla pas verai.
inversemblablement : d'un biais inversemblable.
inversemblança : manca de versemblança.
inversion : accion o resulta d'invertir ; invertiment
inversor : aplech (dispositiu), aparelh qu'invertís.
invertasa : enzim capable d'invertir la sacaròsa.
invertèbrat, -ada : qu'a pas de vertèbras. (s. p. e s. f.)
invertibilitat : qualitat de çò invertible.
invertible, -a : que pòt èsser invertit, -ida.
invertina : invertasa v. pus naut.
invertir (v. tr.) : inversar simetricament ; desdoblar la sacarina en glucòsa e levulòsa.
Un miralh invertís los images.
investigable, -a : que pòt èsser investigat, -ada.
investigacion : accion o resulta d'investigar.
Faguèron d'investigacions que demorèron bufècas.
investigador, -gairitz : qu'investiga (t. a.)
Un agach investigador.
investigar (v. tr.) : cercar a descobrir o a conéisser quicòm.
investment : accion d'investir un airal, un castèl...
investir (v. tr.) : enrodar un airal, un castèl, una vila... ; ne far lo sètge ; metre solemniament q. q. en possession d'una dignitat ; plaçar son argent.
investir (s') : se donar a fons per far quicòm.
investitura : accion o resulta d'investir.
inveteradament : d'un biais inveterat.
inveterar (s') : se far vièlh.
inveterat, -ada : vièlh, -a ; enracinat, -ada ; maquina, -a.
Abitud inveterada. Gèst inveterat.
Pintonejaire inveterat.
inviolabilitat : qualitat de çò inviolable.
inviolablement : d'un biais inviolable.
inviolable, -a : que pòt pas o deuriá pas èsser violat, -ada.
Asil inviolable. Pacte inviolable.
invisibilitat : estat de çò invisible.

invisiblement : d'un biais invisible.
invisible, -a : qu'escapa a la vista.
invitacion : accion o resulta d'invitar ; carta d'invitacion.
invitador, -airitz : persona qu'invita, que convida.
invitar (v. tr.) : convidar ; pregar q. q. de far quicòm.
M'a invitada a son maridatge.
M'a invitat a trabalhar mens.
invitar (s') : *Me soi invitada sens faiçons.*
invitatòri : antifòna cantada que servís de repic.
in vitro (loc. adv. lat. que vòl dire « dins lo veire » : dins una probeta (esproveta) *Fecondacion in vitro.*
in vivo (loc. adv. lat. que vòl dire « dins çò viu » :
« In vivo » es lo contrari de « in vitro » v. p.20, 2º / d)
invocable, -a : que pòt èsser invocat, -ada (t. a.)
invocacion : accion d'invocar ; las paraulas per o far.
Las invocacions de Glèisa foguèron lo pus primièr emplec oficial de la lenga novèla sortida del latin de glèisa : òm tròba *To illo livira* (*desliura-lo*) en lòc del latin *Libera eum* tre lo sègle VIII (B.N. 13 246, foliò 253 versò) ; òm tròba tanben *To lo juva* en lòc de *Tu illum adjuva* dins las Litánias carolínes del sègle VIII. v. manuscrit p. 580. (Ms. H. 409, B.U. de Montpelhièr)
invocador, -airitz : persona qu'invòca.
invocador, -oira : formula o tèrme per invocar.
invocar (v. tr.) : demandar l'ajuda de Dieu o d'un sant ; allegar.
Invocar las musas. Invocar la bontat de q. q.
Invocar sa lassieira, son vielhum...
invocatiu, -iva : relatiu, -iva a una invocacion.
invocatòri, -òria : que conten una invocacion.
involontari, -ària : qu'escapa a la volontat.
Movement involontari : movement primo primi (lat.)
involontàriament : d'un biais involontari.
involucèl (m.) : involucre de las plantas ombelifèras.
involucion : dificultat / complicacion ; anequeliment.
involucral, -a : relatiu, -iva a un involucre.
involucre (m.) : corona de bractèas (menas de fuèlhas) qu'enròda lo nos d'ont partisson los pecols florals d'una planta ombelifèra.
involutat, -ada : rotlat en dedins (dins lo borron., per exemple, las fuèlhas del perièr son involutadas)
involutiu, -iva : que s'anequelís amb lo vielhum.
invulnerabilitat : qualitat de çò invulnerable.
invulnerablement : d'un biais invulnerable.
invulnerable, -a : que pòt pas èsser atacat, nafrat, ni mai mestrejat, -ada.
invulnerat, -ada : qu'es pas estat nafrat, -ada, ni mai mestrejat, -ada.
I a una sensfin d'autres tèrmes que son prefixats en « in- », mas la tièra complèta seriá estada tròp longa. Lo legeire, de se remembrar que « in- » vòl dire « contrari de » comprendrà los que son pas enclauses çaisús.
IO- : forma prefixada que servís a formar de tèrmes scientifices derivats del mot iòde. v. tanben *ue - uè - uò*.
iòd (de l'ebreu *yòd*) : semiconsonanta constrictiva sonòra.
iodacion : esterilizacion, de mercè d'iòde, de las aigas de beure.
iodar (v. tr.) : impregnar (far embeure) amb d'iòde.
iodat : sal de l'acid iodic.
iodat, -ada : embegut, -uda (impregnat, -ada) amb d'iòde.
iòde : còrs simple 53.
iodemia : preséncia e taus d'iòde dins lo sang.
iodic, -a : relatiu, -iva a l'iòde. *Acid iodic.*

iodida : lesion cutanèa amodada per l'iodè.
iodidric, -a : acid iodidric (HI)
iodisme : intoxicacion amb d'iodè.
IODO- : forma prefixada del mot « iodè »
iodobenzèn : derivat de substitucion iodat del benzèn.
iodofil, -a : que fa pròva d'iodofilia. *Bacteria iodofila.*
iodofilia : afinitat per l'iodè d'unas cellulas o bacterias.
iodofòrme (subs.m.) : compausat amodat per l'accion de l'iodè sus l'alcoòl, e utilizat coma antiseptic.
iodofòrme, -a : compausat, -ada d'iodè.
iodometria : dosatge de l'iodè.
iodometric, -a : relatiu, -iva al dosatge de l'iodè.
iodoterapia: tractament medical amb l'iodè o sos derivats.
iodur : sal de l'acid iodidric.
ioduracion : accion d'iodurar.
iodurar (v. tr.): far embeure (impregnar) amb d'iodur.
iodurisme : accidents amodats per l'administracion dels iodurs e d'autres derivats iodats.
iogà (del sanscrit *yoga*) : un dels sistèmas filosofics de las Índias utilizat per mestrejar lo còrs e l'esperit, e que fa consistir la perfeccion dins l'immobilitat absoluta, la contemplacion, l'extasi e las practicas asceticas.
iogort (del turc *yoghurt*) : mena de calhada aromatizada pas.
ioguí (del sanscrit *iogui*) : persona que fa de iogà.
iòl (del neerlandés *jol*) : mena d'embarcacion d'espòrt.
iolar (v. intr.): vocalizar sens paraulas, a la tiroliana.
ion, del grèc *ìon, -tòs* (que se desplaça) : particula electricada.
ionic, -a : de la natura d'un ion.
ionizable, -a

ipocromia : disminucion anormala de la pigmentacion de la pèl.
Ipocrat : mètge pus famós de l'Antiquitat.
ipocrisia : duplicitat.
ipocrita (m. e f.) : sornarut, -uda.
ipocritament : d'un biais ipocrit.
ipodèrma (m.) : isala que sa larva se sona lo varon. v. **vara**.
ipodèrma (f.) : sisa prigonda de la pèl.
ipodermic, -a : relatiu, -iva a l'ipodèrma.
ipodermiti (f.) : inflamacion del teissut cellular soscutanèu.
ipodermosi (f.) : afeccion cutanèa del bestial boïn amodada per l'ipodèrma (isala)
ipodròm : airal que i se fan de corsas de cavals o d'exercicis equèstres.
ipofag, -a : que manja de carn de caval.
ipofisi (f.) : glandola endocrina, jos l'encefal (m.)
ipofisaire, -a : que ven de l'ipofisi.
Ormonas ipofisairas.
ipofisectomia : ablacion cirurgicala de l'ipofisi.
ipofisiari, -ària / ipofitic, -a : relatiu, -iva a l'ipofisi.
ipofosfat : sal de l'acid ipofosforic.
ipofosforic (acid) : acid que ven d'una oxidacion lenta del fosfòr a l'aire.
Ipolit : prenom.
ipoman, -a : persona que patís d'ipomania.
ipomania : forma ateuñida de mania patologica.
ipopotam : mamifèr african enòrme que s'avida d'èrbas frescas e qu'es pas un bestial romiaire.
ipso facto (loc. adv. lat.) : automaticament. v. p. 20, 2º / d)
ipostasi (f.) : acomolòfi de sang dins los capillars d'un airal inclinat ; caduna de las tres personas divinas consideradas coma substancialament distinctas ; passatge d'un mot d'una categoria gramaticala dins una altra :
Judàs, per ipostasi, ven adjectiu (dins aiga judassa)
ipostatic, -a : relatiu, -iva a la substància ; que forma una sola persona.
Union ipostatica del Vèrb amb la natura umana.
ipostaticament : d'un biais ipostatic.
ipostenia : astenia brava.
ipotèca : drech consentit sus un ben a un creancièr, sens que lo proprietari ne siá despossedit ; tot çò qu'empacha quicòm d'èsser complit ; persona embarrassosa.
Metre una ipotèca sus un ostal.
Una ipotèca s'es margada dins lors relacions.
O sabes que siás una brava ipotèca, o sabes ?
ipotecable, -a : que pòt èsser ipotecat, -ada.
ipotecar (v. tr.) : metre una ipotèca.
Lo seu ostal es ipotecat per un brave brieu.
ipotenusa : costat opausat a l'angle drech d'un triangle rectangle.
ipostil, -a : natura d'un temple, d'una sala que lor ponde naut es sostengut per de colmnas.
ipotalamus (lat.) : region de l'encefal (a la basa del cervèl) que i se tròban lo centre de l'activitat simpatica, del despèrt e del sòm, lo centre de la regulacion termica.
ipotension : disminucion de la tension.
ipotèsi (f.) : proposicion iniciala admesa provisòriament per basa d'un rasonament, d'una explicacion, d'una demonstracion, e que serà justificada o pas per las consequéncias, per l'experiéncia.
ipotetic, -a : del domeni de l'ipotèsi.
ipotermia : temperatura del còrs al dejós de 35° C.

ipotímia : insufisença tímica ; perturbacion de l'umor caracterizada per una disminucion de l'activitat e acompanhada lèumens de tristum.
ipotipòsi (f.) : descripcion animada e pintoresca.
ipotonia : aflaquiment del *tonus* (lat) muscular.
ipotrofia : manca de desenvolopament d'un organ o del còrs entièr.
ipovitaminòsi (f.) : manca benigna d'una vitamina.
ipoxemia : disminucion del taus d'oxigèn dins lo sang.
 Tot un fum d'autres mots en « **ipo-** » son pas mençonats aici.
IPSO- : forma prefixada del grèc *hupsòs* (auçada)
ipsografia : observacion e descripcion del relèu sus mapa.
ipsografic, -a : relatiu, -iva a l'ipsografia.
ipsomètre : aparelh per mesurar l'auçada d'un airal e la pression de l'aire en altitud.
ipsometria : mesura e representacion del relèu terrèstre ; expandi respectiu de las diferentas zònas d'altitud d'una region.
ipsometric, -a : relatiu, -iva a l'ipsometria. *Mapa ipsometrica.*
ir (v. intr.) : v. defectiu encara emplegat a Montfranc de Roergue e d'Albigés e, mai que probable, en d'autres aitals, al futur (*irai, iràs, irà, irem, iretz, iràn*), e a l'imperatiu : *!* per far avançar un caval.
IR- : forma prefixada *in-* (negacion o privacion) davant la R.
 v. **irracional - irrasonable - irrealisable - irregular...**
-IR : sufix, del latin *-ire*, per formar de vèrbs a partir d'adjectius.
 v. **afeblir - blavir - candir - durcir - enregdesir...**
ira : colèra.
iragar (s') / s' iràisser : se metre en colèra.
iraissós, -osa : que se met en colèra. (R. III, 574)
irascibilitat : estat de q.q. d'irascible.
irasciblement : d'un biais irascible.
irascible, -a : que se met en colèra aisidament.
iradament : amb colèra.
iraga (plt.) : biraga. v. **biraga.**
iragar (s') : èsser empobolat, -ada amb d'iraga.
 « *iranhe* » « *irange / orange* » e derivats : v. **aranha - arange.**
irat, -ada : en colèra.
Irèna : prenom feminin. **Irenèu** : prenom masculin.
irenarca : magistrat (R. IV, 117) roman o bizantin.
irètge, -ja : renós, -osa / tissós, -osa / irascible, -a.
iretjar (s') : se metre en colèra ; (en parlant d'un auratge) : venir violent.
IRID- : forma prefixada del grèc *iris, -idòs* (*iris* / pruna de l'uèlh)
iridacèas (f. pl.) : familha de plantas coma la lirga (espasa, cotèla), lo glaujòl, lo safran...
iridectomia : excision d'una porcion de l'*iris* (lat.)
irideremia : abséncia d'*iris* (lat.)
iridescéncia : qualitat de çò iridescent.
iridiscéncia, -a : qu'a las colors de l'*iris*.
iridi : iridium (metal 77)
iridic, -a : que conten d'*iridium* (lat.)
iridium (lat.) : metal d'un blanc grisós insoluble dins los acids.
IRIDO- : forma prefixada del grèc *iris, -idòs* (*iris* / pruna de l'uèlh)
iridocèla : ernia de l'*iris* (lat.)
iridologia : estudi de l'*iris* (lat.)
iridoplegia : paralisi de l'*iris* (lat.)
iridoscopia : examèn de l'*iris* (lat.)
iridotomia : seccion de l'*iris* (lat.)
iris (lat) : membrana colorada de l'uèlh ; nom poetic de l'arcolan (R. III, 575)
irisacion : propietat de difusir de rais colorats coma los de l'arcolan ; accion o resulta d'irizar.

irizar (v. tr.): colorar de las colors de l'arcolan.
Irlanda: nom d'un país de lenga celtica coma Bretanha.
irlandés, -esa: sortit, -ida d'Irlanda; fach en Irlanda; lengatge celtic parlat en Irlanda.
ironda / aronda: irondèla.
irondon / arondelat: pichon de l'ironda.
ironia: biais de s'exprimir trufandier.
ironic, -a: trufandier, -ièira.
ironicament: d'un biais trufandier.
ironisme: accion d'ironizar.
ironista: persona qu'a l'abitud d'ironizar.
ironizar (v. intr.): se trufar (t.a.)
irós, -osa: irascible, -a.
irosta: festuc; estarengla.
« *irpa* » e derivats: v. arpa.
irracional, -a: absurd, -a. *Paur irracionala.*
irracionalment: d'un biais irracional.
irracionalitat: estat de çò irracional.
irracionalisme: doctrina que fa pas passar en primièr la rason dins la coneissença.
irracionalista (m. e f.): adèpte, -a de l'irracionalisme.
irradiacion: accion o resulta d'irradiar o de s'irradiar.
irradiant, -a: qu'irradia.
irradiar (v. tr.): emetre sus quicòm o q.q. de rais de lutz, de calor, de radioactivitat...
irradiar (s'): trapar una descarga de radiacions.
irraisonablement: d'un biais irraisonable.
irraisonable, -a: qu'es pas rasonable, -a.
irraisonat, -ada: qu'es pas rasonat, -ada. *Englag irraisonat.*
irratrapable, -a: que pòt pas èsser ratrapat, -ada.
irreal: qu'es pas real, -a.
irrealisme: manca de realisme.
irrealista (m. e f.): qu'es pas realista.
irrealitat: estat de çò irreal.
irrealizable, -a: que pòt pas èsser realizat, -ada.
irrecebable, -a: que pòt pas èsser rebut, -uda.
irrecobrable, -a: que pòt pas èsser recobrat, -ada.
irreconciliablement: d'un biais irreconciliable.
Se son mancats irreconciliablement.
irreconciliable, -a: que se vòl pas reconciliar; que pòt pas èsser reconciliat, -ada.
irrecuperablement: d'un biais irrecuperable.
irrecuperable, -a: que pòt pas èsser recuperat, -ada.
Una pèrdia irrecuperabla.
irrecusabilitat: estat de çò irrecusable.
irrecusablement: d'un biais irrecusable.
irrecusable, -a: que pòt pas èsser recusat, -ada.
Pròva irrecusabla.
irredent, -a: jos dominacion estrangèira.
irredentisme: movement de liberacion nacionalista.
irredentista (m. e f.): nacionalista (m. e f.)
irredimible, -a: que pòt pas èsser redimit, -ida (liberat, -ada en pagant un prètz)
irreductibilitat: estat de çò irreductible.
irreductiblement: d'un biais irreductible.
irreductible, -a: incapable, -a d'èsser mestrejat, -ada (t.a.)
Enemic irreductible. Tumor irreductibla.
irreeligit, -a: que pòt pas èsser reelegit, -ida.
irreemboçable, -a: que pòt pas èsser reemboçat, -ada (mar.)
irreflexion: manca de reflexion.
irreformable, -a: que pòt pas èsser reformat, -ada.

irrefragablement: d'un biais irrefragable.
irrefragable, -a: que pòt pas èsser combatut, -uda, ni mai contradich, -a.
Me'n podètz donar una pròva irrefragabla ?
irrefragabilitat: estat de çò irrefragable.
irrefrenable, -a: que pòt pas èsser refrenat, -ada.
irrefutabilitat: qualitat de çò irrefutable, -a.
irrefutablement: d'un biais irrefutable.
irrefutable, -a: que pòt pas èsser refutat, -ada.
irregular, -a: contra la règla, la lei, la costuma...
irregularament: d'un biais irregular.
irregularitat: estat de çò irregular.
irreligion: manca de religion.
irreligiós, -osa: qu'a pas brica de religion; que fa la contra a la religion. *Ôme irreligiós.*
irreligiosament: d'un biais irreligiós.
irreligiositat: estat de çò irreligiós.
irremborsable, -a: que pòt pas èsser remborsat, -ada.
irremediabile, -a: sens remèdi.
irremediablement: d'un biais irremediabile.
irremissibilitat: estat de çò irremissible.
irremissiblement: d'un biais irremissible.
irremissible, -a: que pòt pas èsser perdonat, -ada.
Fauta irremissible.
irremplaçable, -a: que pòt pas èsser remplaçat, -ada.
Una ajuda irremplaçabla.
irremunerat, -ada: non pagat, -ada. *Trabalh irremunerat.*
irreparablement: d'un biais irreparable.
irreparable, -a: que pòt pas èsser reparat, -ada.
irrepreensiblement: d'un biais irrepreensible.
irrepreensible, -a: que merita pas d'èsser blaimat, -ada (t.a.)
Acte irrepreensible.
irrepressiblement: d'un biais irrepressible.
irrepressible, -a: que pòt pas èsser reprimit, -ida.
Rire irrepressible.
irreprimible, -a: que pòt pas èsser reprimit, -ida.
Plors irreprimibles.
irreprochablement: d'un biais irreprochable.
irreprochable, -a: que pòt pas èsser brica blaimat, -ada.
Conduita irreprochabla.
irresistibilitat: qualitat de çò irresistible.
irresistiblement: d'un biais irresistible.
irresistible, -a: que i se pòt pas resistir. *Sorire irresistible.*
irresolucion: estat de q.q. que se pòt pas decidir.
irresolut -uda: que se pòt pas decidir.
irresoludament: d'un biais irresolut.
irrespectuós, -osa: que manca de respècte.
Responsa irrespectuosa.
irrespectuosament: d'un biais irrespectuós.
irrespirabilitat: estat de çò irrespirable.
irrespirable, -a: qu'es pas de bon respirar; que fa pas bon respirar.
irresponsabilitat: manca de responsabilitat.
irresponsablement: d'un biais irresponsable.
irresponsable, -a: qu'es pas responsable; incapable, -a de tota responsabilitat.
irrestrechibilitat: qualitat de çò irrestrechible.
irrestrechible, -a: que pòt pas retirar (restrechir)
irretractibilitat: qualitat de çò irretractable.
irretractablement: d'un biais irretractable.
irretractable, -a: que pòt pas èsser retractat, -ada.

irretractil, -a : qu'es pas retractil, -a.
irretroactivitat : manca de retroactivitat.
irreverència : manca de reverència (de respècte) ; accion o paraula irreverenta.
irreverencial, -a / irreverenciós, -osa : irreverent, -a.
irreverent, -a : irrespectuós, -osa.
irreverentament : d'un biais irreverenciós.
irreversibilitat : qualitat de çò irreversible.
irreversible, -a : que pòt pas tornar enrè.
irreversiblement : d'un biais irreversible.
irrevocabilitat : qualitat de çò irrevocable.
irrevocablament : d'un biais irrevocable.
irrevocable, -a : que pòt pas èsser revocat.
Decision irrevocabla. Jutjament irrevocabla.
irrigable, -a : que pòt èsser irrigat, -ada (asagat, -ada)
irrigacion : accion d'irrigar (d'asagar, de menar d'aiga a una tèrra) amb de besals o de canals... ; aplicacion d'un corrent a una partida del còrs per lo netejar, lo desinfectar...
L'irrigacion d'una prada, d'un campat de milh...
irrigador, -airitz : que servís per irrigar.
irrigar (v. tr.) : asagar ; sometre a un corrent
irritabilitat : estat de q.q. irritable.
irritable, -a : tissós / renós / irraissós, -osa (R. III, 574)
irritacion : accion o resulta d'irritar o de s'irritar.
irritant, -a : qu'irrita (que met en colèra).
irritar (v. tr.) : metre en colèra ; amodar una inflamacion.
irritar (s') : s'inquietar / se metre en colèra.
irrupcion : invasion subita e violenta.
irudor : colèra granda.
iruge : leuja / sangsuga.
-IS, -ISSA, sufix, del latin *-itius* (aptitud ; estat ; qualitat)
v. **bolegadís - malautís - movedís - plegadís - sanís**.
Isaac : enfant d'Abraam e paire de Jacòb.
Isabèla : prenom.
isabòt (plt.) : isòp. (*Hyssopus officinalis*)
Isaïas : nom del grand profèta josieu del sègle VIII abans J.C.
isala : mena de tavan. v. **vara**.
isalada : fugida bauja d'una vaca fissada per d'isalas.
isalaire, -a : bèstia o persona que s'empòrta aisidament.
isalar (v. tr.) : s'emportar (fugir las fissadas dels tavans) ; fugir lo trabalh / levar l'arquet / cagar sus la lata.
Las vacas isalan quand se pòdon pas endurar.
Lo vailet isalèt abans la trima de l'estiu.
isard : camoç dels Pirenèus (*Rupicapra*)
Isaura Clamença : dòna de legenda qu'auriá fondats los Jòcs florals. v. **Jòcs florals**.
iscariòta : Judàs l'Isariòta que vendèt Jèsus als Josieus ; traite.
iscla / isola : porcion de tèrra enrodada d'aiga ; ensemble d'ostals enrodats d'una circulada ; lonja d'alluvions enrodada d'aiga.
Isèra : departament que i se parla tanben occitan. v. p. 1053.
Isidòr : prenom.
islam : religion dels mahometans (musulmans) ; ensemble de totes los mahometans.
islamic, -a : relatiu, -iva a l'islam.
islamisme : religion dels musulmans / dels mahometans.
isla (ʾilɔ) : tèrra enrodada d'aiga. (R. III, 576)
islamita : musulman, -a / mahometan, -a.
islamizacion : proselitisme islamic.
islamizar (v. tr.) : convertir a l'islam ; far subir l'influéncia de l'islam.

Islàndia : nom d'un país nordic d'Euròpa.
islandés, -esa : sortit d'Islàndia ; relatiu a Islàndia ; lenga dels Islandeses.
Ismaèl : prenom.
ismaelian, -a : membre d'una sècta extremista.
ismaelita (m. e f.) : descendent, -a pretendut- uda d'Ismaèl, enfant d'Abraam e d'Agar.
-ISME : sufix que vòl dire sistèma, doctrina, profession, tèrme, expression que ven de... v. **socialisme - protestantisme - jornalisme - francisme - anglicisme - occitanisme...**
ISO- : forma prefixada que vòl dire egal, -a.
isobar, -a (adj. e subs. f.) : d'egala pression atmosferica ; transformacion que sa pression demòra constanta.
isobara : linha virtuala que religa los punts de la tèrra de meteissa pression atmosferica. *Corbas isobaras*.
isobaric, -a : relatiu, -iva a las isobaras ; que denòta la meteissa pression.
isobasa : linha que passa per totes los punts qu'una sisa geologica i aflorís a la meteissa auçada.
isobat, a : de meteissa prigondor.
isocefalia : convencion dels arts primitius o arcaïcs que plaça al meteis nivèl lo cap dels personatges representats.
isocèl : qu'a dos costats egals. *Triangle isocèl*.
isocelia : qualitat de çò isocèl.
isocilindric, -a : format, -ada de cilindres egals.
isoclin, -a : de meteissa inclinacion (R.VI, 322)
isocòr, -a : relatiu, -iva a de volums constants.
Transformacion isocòra.
isocoria : egalitat de las doas prunèlas de l'uèlh.
isocròn, -a : de meteissa durada. *Oscillacions isocrònas*.
isocronia / isocronisme : qualitat de çò isocròn.
isocronisar (v. tr.) : far venir isocròn.
isodactilia : conformacion anormala de la man que sos dets son totes de la meteissa longor.
isodinam, -a : que porgís la meteissa quantitat d'energia.
isodinamia : equivaléncia entre d'aliments que porgisson a l'organisme la meteissa quantitat d'energia.
isodinamic, -a : dotat, -ada d'isodinamia.
isoedric, -a : qualitat d'un cristal, d'una pèira preciosa que lors facietas son semblablas.
isofòrme, -a : isomòrf, -a. v. pus luènh.
isogam, -a : qu'a dos gamets identics.
isogamia : reproduccion sexuala a partir de dos gamets identics.
isogamic, -a : relatiu, -iva a l'isogamia.
isogèn, -a : qualitat d'un faissèl luminós que totes sos rais passan pel meteis punt.
isogenic, -a : dotat, -ada del meteis patrimonni genetic.
isoglòssa (adj. e subs. f.) : linha imaginària que passa pels airals que, dins un meteis domeni lingüistic, presentan los meteisses fenomèns lexicals o gramaticals.
isogòn, -a : de meteissa declinason magnetica ; d'angles egals.
isogonal, -a : que modifica pas los angles.
Transformacion isogonala.
isogonia : qualitat de çò isogòn.
isografia : imitacion exacta de l'escriptura d'autrú.
isograma : grafic obtengut en religant los punts de meteissa intensitat.
isogrop, -a : del meteis grop sanguin. *Transfusion isogropa*.
iso-immunizacion : aparicion d'anticòrses dins un organisme qu'a rebut un antigèn que ven de q.q. de la meteissa espècia. v. p. 20, N.B. 2.

isolable, -a : que pòt èsser isolat, -ada (t. a.)
isolacion : accion o resulta d'isolar o de s'isolar.
isolacionisme : sistèma d'un país que volenta de se copar dels autres economicament e politicament.
isolacionista (m. e f.) : adèpte, -a de l'isolacionisme.
isolador : cabina per servir lo secret d'una votacion.
isolant, -a : que laissa pas passar los corrents, las vibracions...
isolator, tritz : qu'a la propietat d'isolar.
isolar (v. tr.) : copar de q.q. o de quicòm (t. a.)
isolar (s') : se copar de q.q. o de quicòm (t. a.)
Isolina : prenom.
isomèr, -a : de meteissa formula quimica, mas de propietats diferentas (quimia)
isomeria : caractèr de çò isomèr.
isomerisme : aspècte identic de doas estructuras anatomicas que son, normalament, diferentas.
isomerizar (v. tr.) : transformar per isomerizacion.
isomerizacion : passatge d'un compausat quimic a un isomèr.
isomeric, -a : relatiu, -iva a l'isomeria.
isometria : transformacion ponctuala que sèrva las distàncias. (mat.)
isometric, -a : relatiu, -iva a l'isometria.
isomòrf, -a : de meteissa forma ; de meteissa estructura.
isomorfia / isomorfisme : qualitat de çò isomòrf.
Isomorfia de doas estructuras.
isonòm, -a : qu'obesís a la meteissa lei.
isonomia : qualitat de çò isonòm.
isòp (plt.) : isabòt (*Hyssopus officinalis*)
isopòde : mena de crustacèu.
isoquimèn, -a : de meteissa temperatura en ivèrn.
isorèl : marca comerciala d'un panèl de fibra de fust.
isotèrm, -a : termicament isolat, -a. *Vagon isotèrm.*
isotèrma : linha virtuala que religa los punts de la tèrra qu'an la meteissa temperatura.
isotèrmic, -a : relatiu, -iva a las isotèrmas.
isotòp, -a (adj. e subs. m.) : natura d'elements quimics que, ni per un nombre diferent de neutrons, possedisson las meteissas propietats. *Elements quimics isotòps.*
isotopia : natura de çò isotòp.
isotopic, -a : dotat, -ada d'elements quimics identics.
isotròp, -a : qu'a las meteissas propietats fisicas dins totas las direccions.
isotropia : natura de çò isotròp.
ispanic, -a : relatiu, -iva a Espanha. *Estudis ispanics.*
ispanisme (m.) : idiotisme de la lenga espanhòla ; mot espanhòl utilizat dins una altra lenga.
ispanista (m. e f.) : persona qu'estúdia la lenga e la civilizacion espanhòlas.
ispanitat : ensemble de païses de lenga e de cultura espanhòlas.
ispanizar (v. tr.) : far venir espanhòl.
ispanizar (s') : venir espanhòl.
ispanofòn, -a (adj. e subs.) : que parla espanhòl.
« ispre » (l.p.) : v. **aspre**.
Israèl : nom del país dels Josieus a l'èst de Mediterranèa.
israelian, -a : sortit, -ida d'Israèl ; relatiu, -iva a Israèl.
israelita (adj. e subs. m. e f.) : josieiu, -iva.
« issa » ! : v. **ardit !**
« issalancar » : v. **eissalancar**.
« issar » : v. **quilhar - enauçar - levar**.
issèlze, -a : freg, -eja ; acre, -a. *Temps issèlze. Frucha issèlze.*
issèu : dur ; penible. *Es bravament issèu d'èsser paure.*

-ISSIM : sufix que ven del latin *-issimus* e que marca un superlatiu absolut : **severissim - illustrissim...**
« issoar » : v. **isalar**.
isson : sagin / saïn / pana de pòrc.
-ISTA : sufix, del latin *-ista* (adèpte de ; professional de) **socialista - optimista - realista - dentista...**
istamina : substància qu'amòda sovent d'allergias.
« istar » : v. **estar**.
« istarda » : v. **ostarda**.
ISTER- : forma prefixada del grèc *histera* (utèr / matriça)
isterectomia : ablacion de l'utèr.
isteria : neuròsi (agachada, aures còps, coma d'origina sexuala)
isteric, -a : que patís d'isteria ; relatiu, -iva a l'isteria.
istericament : d'un biais isteric.
ISTERO- : forma prefixada del grèc *histera* (utèr / matriça)
isterocèla : ernia de l'utèr.
isterotomia : incision de l'utèr.
-ISTIC : sufix, del latin *-isticus* (relatiu a ; qu'aperten a) v. **artistic - caracteristic - toristic - umoristic...**
istme : lenga de tèrra que religa una peninsula a un continent ; passatge estrech. *L'istme de l'utèr.*
istmiti (f.) : inflamacion d'un istme del còrs.
ISTO- : forma prefixada del grèc *històs* (teissut)
istogenèsi (f.) : formacion e desenvolopament dels diferents teissuts de l'embrion o d'un autre teissut organic.
istolisi (f.) : destruccion de teissuts organics a la debuta de la metamorfòsi dels insèctes e dins tot un fum d'estats patològics.
istologia : especialitat medicala o biologica qu'estúdia al microscòpi l'estructura dels teissuts organics.
istologic, -a : relatiu, -iva a l'istologia.
istòria : vida de l'umanitat, d'un pòble, d'una institucion ; narracion metòdica d'eveniments vertadièrs (t. a.) ; narracion inventada. *L'istòria d'Occitània. L'istòria de la Glèisa.*
istorian, -a : especialista (m. e f.) d'Istòria.
istoriar (v. tr.) : relatar o escriure l'istòria de q.q. o de quicòm.
istoric (subs. m.) : presentacion cronologica de las etapas màgers (principals) d'un afar.
istoric, -a : que fa partida de l'istòria de l'umanitat, d'un país, d'una institucion...
istoricament : d'un biais istoric.
istoricitat : caractèr de çò istoric.
istorieta : relat d'una aventura, d'un eveniment de pauc d'importància.
istoriograf, -a : persona pagada per escriure l'istòria de q.q. o de quicòm.
istoriografia : trabalh d'un istoriograf, -a.
istrion : marrit actor.
-IT : sufix utilizat per la nomenclatura quimica : **ipoclorit - nitrit - sulfit...**
-ITA : sufix, del grèc *itès-* (relatiu a ; adèpte de ; sortit de) v. **ermita - cenobita - israelita**.
-ITA : sufix, del grèc *-itis* que pòt designar un mineral. v. **epatita - lazulita - lazurita**.
itaga : mena de cordatge de marina.
Itàlia : nom d'un país d'Euròpa vesin d'Occitània.
italian, -a : persona sortida d'Itàlia ; relatiu, -iva a Itàlia ; lenga parlada en Itàlia.
italianisme : idiotisme de la lenga italiana. *« Chi (ki) va piano va sano »*
italianizar (v. tr. e intr.) : far venir italian ; jogar a l'italian.

italianizar (s') : venir pauc a pauc italian.

italic, -a : relatiu, -iva a l'Itàlia d'autres còps.

italica (adj. e subs. f.) : caractèr d'escriptura *clinat cap a drecha*.

italofòn, -a : que parla italian.

-ITAT : sufix, del latin *-tas* que marca una qualitat.

v. **aclimabilitat - benignitat - dignitat - densitat.**

item (lat.) : e tanben / de mai.

iterable, -a : que pòt èsser iterat (repetit)

iteracion : accion de tornar far ; repeticion.

iterar (v. tr.) : tornar far / repetir.

iteratiu, -iva : que marca (qu'exprima) la repeticion.

-ITI : sufix, del grèc *-itis* (inflamacion patologica)

v. **aa32iat -ronqu32iat en p32iat r fing32iTI**

initent0n, -a

J

J : letra desena de l'alfabet occitan pronunciada (z) en fonetica internacionala. Mas, en realitat, lo J varia segon los parlars :

Per exemple, « jamai » se pronóncia coma un j francès en Provença e dins lo Lengadòc meridional « jamai »
se pronóncia « tz » en Albigés « tzamai »

« dz » en Roergue « dzamai »
« » en Auvèrnha « tchamai »

ja (adv. de tps) : de per abans. *Èra ja vengut.*

ja (adv. afirm.) : òc / cèrtas. *Ara, ja, sèm d'acòrdi.*

ja (adv. optatiu.) : baste. *Ja ploguèsse : baste ploguèsse !*

ja que (loc. conj.) : vist que. *Ja qu'èrem paures...*

ja ! : comandament dels carretièrs per far anar lo caval a l'esquèrra. *Un tira a ja, l'autra a bití* (drecha)

jaba (interj.) : tan melhor ! / d'acòrdi !

jaba(a) (loc. adv.) : a foison / en abondi ; a bon mercat ; a crèdit.
« *jabotar* » per dire trempar : v. **chambotar**.

jabotar (v. intr.) : renar ; repotegar / romegar.

jabotar (se) : se repotegar un a l'autre ; se querelar.

J. A. C. : sigla de *Joventut Agricòla Catolica*, movement de las annadas 1930 qu'amodèt un brave cambiament de mentalitat e de progrès.

jaç : airal que l'òm i se jai ; lièch (t. a.) ; sisa / veta ; maire / rèrefais / placenta de vaca qu'a vedelat ; sediments ; carbon / meissant mal (l.p.) : (*Bacillus anthracis*)

Lo jaç de la lèbre : l'airal que la lèbre i se jai.

Trapar q.q. al jaç : lo susprene / lo dessobtar (t.a.)

Me'n vau al jaç : me vau jaire / vau al lièch.

Un jaç de carbon : una veta (sisa) de carbon.

jaça : cabanàs pel bestial. *Jaça de fedas.*

jaçada : contengut d'una jaça ; ensemble de bèstias o de personas jagudas.

jac-a-jac-a-jac (onom.) : doblat de chac-a-chac-a-chac.

jaçar (v. intr.) : jaire / jàser ; demorar / abitar.

jaçar (se) : s'anar jaire ; se jaire. *Me jaci a mièja nuèch.*

jaçariá : ensemble de jaças.

jaçièr : responsable d'una jaça.

jacilha : jaç (airal ont òm se jai) v. **jasilhas**.

Èsser de meissanta jacilha / èsser maldormeire.

jaciment : jaç / veta ; sisa geologica.

jacina : aleujament (accion d'enfantar o de far de pichons)

jacinar (v. intr.) : enfantar ; far de pichons.

Jacint / Jacinta : prenomes.

jacint (plt.) : (*Hyacinthus orientalis*)
pèira preciosa.

jacista (m. e f.) : membre de la J. A. C. v. **pus naut**

« *jackpòt* » ('dzakpòt) (americanisme) : soma d'argent pus fòrta que pòt èsser ganhada a un jòc.

Jacme - Jacmet - Jacmelina - Jacmeta : prenomes. v. **Jaume**.

Jacòb : felen d'Abraam, enfant d'Isaac, paire dels 12 patriarcas. Jacòb que se sonava tanben Israèl, balhèt aqueste darrièr nom al pòble josieu.

jacobin, -ina : adèpte, -a del centralisme.

jacobinisme : centralisme.

França foguèt plan sovent bravament jacobina.

jacobita (m. e f.) : membre de la glèisa jacobita.

jacomard : relòtge de torre màger ; èime / biais.

Es plan tocat del jacomard : es bravament nèci.

« *Jacon* » (fr. de l.p.) :

v. **Jaumet**.

jacotin : mene de bustièr (corselet) de mainatge.

jacquard : maquina de téisser.

jactància : conflardisa. (R. III, 579)

jactar (v. intr.) : se conflar / se vantar. (R. III, 579)

jactanciós, -osa : confle, -a coma un pesolh.

jaculatòri, -òria : brèu e ardent, brèva e ardent.

Senhor pietat ! es una orason jaculatòria.

jade (m.) : pèira fina d'un verd mai o mens fosc.

jaguar : mamífer carnassier (*Felis onca*)

« *jaiant* » (fr.) :

v. **gigant**.

jaiet : mena de lignita negra, bravament compacta e que volonta plan lo poliment.

jaïn, -a (adj. e subs.) : adèpte, -a del jaïnisme.

jaïnisme (m.) : una de las religions d'Índia.

jaineta : diminutiu de « jasena »

v. **pus luènh**.

jaire / jàser (v. intr. e tr.) : metre al lièch ; èsser estirat pel sòl o al lièch.

Aicí jai Untal : inscripcion de pèira tombala.

jai per tèrra (plt.) : veronica de montanha

(*Veronica montana*)

jaire / jàser (se) : se metre al lièch.

Pensa pas a res pus qu'a se jaire !

jais (m.) : escupinhon de saliva.

jaissaire, -a : persona que jaissa, qu'escupinheja.

jaissar (v. intr.) : escupinhejar en parlant.

jaissós, -osa : qu'escupinheja en parlant ; biliós, -osa.

« *jal* » :

v. **gèl**.

jalenca : mena de castanha.

« *jalibrar* » :

v. **gelibrar**.

« *jalverd* » - « *jauverd* » « *jouverd* » (l.p.)

v. **jolverd**.

En Jalverd : Sénher Jalverd (en fr « *Enjalbert* : *M. Persil*)

jalon : pal espintat en tèrra en mòde d'indica.

jalonaire, -a : persona que jalona.

jalonament : accion de jalonar quicòm.

jalonar (v. tr.) : espintar de jalons de luènh en luènh.

« *jalós* » e derivats (fr.) :

v. **gelós**.

jamai (adv. de tps) que pòt marcar :

- 1./ l'absència de quicòm :
Mentissi pas jamai : soi pas ges messorguier.
- 2./ l'intensitat :
Plòu que jamai : plòu aicisèm / plòu quicòm !
Per tot jamai : per totjorn.
- 3./ la possibilitat :
Se jamai lo veses : se per cas lo veses.

Jamaïca : Estat de las Antilhas.
jamaïcan, -a : de Jamaïca ; relatiu, -iva a Jamaïca.
jambièch, -a : maladrech, -a ; nèci, nècia / piòt, -a.
jambin : nassa de vim de doas intradas ; ensemble d'anquets amb cadun son escarena, e que l'òm daïssa rebalar darrièr una embarcacion ; petega.

Pescar amb un jambin.
Èsser dins lo jambin : èsser empetegat.

jamborla (m. e f.) : pastissejaire, -a (t.a.) ; rambalhair, -a.
jambre, -a : qu'a los pès de darrièr tròp escartats (bestial) ; cambatresvirat, -ada (personas) (kamb▷ trevi' rat,-'ad▷)
« *jampa* » : v. **sompa**.

jampièira : restanca pichona ; bastardèl.
« *Jan* » e derivats : v. **Joan**.

janés, -a : pòrc o maura que lors sedas son viradas cap a la coa.

janeta (plt.) : doblèt de joaneta (*Narcissus poeticus*)
mamifèr carnassièr : (*Genetta genetta*)

« *janglar* » : v. **jangolar**.

jangolada : gemèc de can ; lanha de persona.

jangoladís / jangoladissa : gemèc de can que s'esperlonga.

jangolaire, -a : persona que quita pas de se lanhar.

jangolament : glatiment ; gemèc.

jangolar (v. intr.) : glatir ; gemegar ; far lo bruch d'un can que gemèga.

jangolatge : accion de glatir, de gemegar (en parlant d'un can)

jangolejar (v. intr.) : frequentatiu de jangolar.

Se lo nenon jangoleja es ben per quicòm !

jangolum : glatiments ; gemècs.

Lo jangolum d'un can fa estrementir la Catària.

jangolina : platat de trufas alhadas que i s'ajusta de jolverd.

La jangolina es un plat tipicament roergàs.

« *janical* » : v. **joanical**.

janicòt : aganiment ; misèria ; paurum.

« *janitòrt* » : v. **nasitòrt**.

« *jansana* » : v. **gençana**.

jansemin (plt.) : (*Jasminum fruticans*)

jansemin d'ase (plt.) : (*Clematis flammula*)

jansemin salvatge (plt.) : (*Jasminum fruticans*)

Jansemin (1798-1864) : poèta occitan agenés.

Jansenisme : doctrina de l'evesque Jansen qu'aviá tendéncia a disminuir la libertat umana fàcia a la gràcia de Dieu ; rigorisme en general.

jansenista (m. e f.) : adèpte, -a del Jansenisme.

Janus (lat.) : dieu latin morredoble (morre davant-morre darrièr)

janus : pòrta voutada o en arc que dona sus una carrièira.

jap / japal : cridal de can. (R. III, 581)

japada : bruch que fa un can que japa.

japadís / japadissa : japada que s'esperlonga ; convèrsa longa e brusenta.

japaire, -a / japeta (m. e f.) : can, canha que japa ; persona que quita pas de parlar brusentament.

japar (v. intr.) : emetre un cridal d'apèl o d'amenaça (en parlant d'un can) ; quitar pas de parlar. (R. III, 581 - L. 217)

japarèl, -a : can que japa ; persona que quita pas de parlar.

japariá : accion de quitar pas de japar ; ... de parlar.

japatge : accion de japar (t. a.)

japèsta : tissa de japar ; japada que ne finís pas (t. a.)

japet : jap ; japada (t. a.)

japeta (m. e f.) : sinonim de japaire, -a.

japilhar (v. intr.) : japar coma un canhon.

japilhaire, -a : can pichon que japa.

japilharia : japèsta de cans pichons.

Japon : nom de país d'Asia orientala.

japonés, -a : sortit, -ida de Japon ; relatiu, -iva a Japon ; lenga dels japoneses.

« *japús* » : v. **capús**.

japustèl : mena de can pichon, tissós, japaire e petaire sonat « gardabiaça » en l.p. ; jaupilhaire.

jaqueta : mena de levita ; camisa de cobèrta de libre.

jardel (l. p.) : v. **gergil**.

jardin (R. III, 581) : airal que i se cultivan de flors o de plantas ornamentalas. *Jardin privat. Jardin public.*

jardinar (v. intr.) : trabalhar dins un jardin, pas dins un òrt. (per « trabalhar dins un òrt ») : v. **ortalejar**.

« *jardinatge* » (fr.) : ortalha / ortalécia (vianda de per un òrt)

jardinièr, -ièira : persona en carga d'un jardin, pas d'un òrt.

jardinièira : carri de 4 ròdas e de 4 sètis, tirat per un caval.

jarga (arc.) : vestit de païsan ; sargal ; casaca.

jargal / jargau : v. **sargal**.

jargar (v. tr.) : vestir ; atrencar / acotrar.

jargàs (plt.) : bartàs negre (*Prunus spinosa*)

jargassar (v. intr.) : farlabicar / trafegar.

jargaudon : jaqueta pichona de mainatge.

« *jargonar* » (fr.) : v. **girgonar**.

jària : v. **jarra**.

jarjalida (plt.) : mena de veça (*Vicia onobrychoides*)

autra mena de veça : (*Ervum hirsutum*)

èrs : lentilha (legum) (*Vicia ervilia*)

jarla : jarra / gèrta.

jarlon : jarra pichona.

jarra : gèrta ; dorna ; grasala ; ferrat per molzer.

« *jarret* » (fr.) : v. **garra - garron**.

jarret : recoide.

jarreta : jarra pichona. (R. III, 582)

jarretar (v. intr.) : far un recoide ; far un angle.

« *jasar* » (fr.) : v. **parlufejar**.

jasena : fusteta ; cabiron / traveta ; tràversa.

jasent (f.) : femna en jasilhas (que va o que ven d'enfantar)

Vei ! la jasent dona lo sen
a son nenon, quina esplendor !

jasent, -a : participi present de jaire.

Far jasent : se pausar.

Arbre jasent : arbre que transmet un movement.

jàser : v. **jaire**.

jasilhar (v. intr.) : èsser en jasilhas ; enfantar.

jasilhas : jacilhas / aleujament / enfantament.

jasina : doblèt de jacina. v. pus avant

« *jaspe* » e derivats (fr.) : v. **çaijós**.

jaspi (m.) : pèira fina de colors variadas. (R. III, 582)

jaspiadura : coloracion especiala de las armas que ven de la trempa.

jaspiar (v. tr.) : pintar (R. IV, 477) quicòm coma de jaspi.

jaspiat, -ada : que revèrta de jaspi.
Jaufré : prenom. e non pas « *Godefroy* » (fr.)
Jaufré Rudèl (s. XII) : trobador occitan de Gironda.
jauga (plt.) : toja / artalàs (*Ulex europaeus*)
 « *jaugar* » e derivats (fr.) : v. **avalorar - escandalhar - estasar - estimar - pagelar**.
jaula : cèla (cambra de preson)
jaulièr, -ièira : persona que ten las claus de las jaulas.
Jaume - Jaumet - Jaumelina - Jaumeta : prenom. v. **Jacme**.
jauminar (v. intr.) : se lanhar / gemegar.
jaunàs, -assa / jaunastre, -a : pejoratiu de jaune.
jaune : rossèl.
jaune d'uòu : mojòl ; romanet / ovièira (*Amanita caesarea*)
jaunejar (v. intr.) : rosselejar / tirar sul jaune.
jaunèl : mena d'aucèl (*Emberiza citrinella*)
jaunèla : mena de boscarida (*Acrocephalus schoenobaenus*)
 plt. : (*Lythrum salicaria*) ; (*Erysimum*) ; (*Sisymbrium officinale*)
 giroflada de paret : (*Cheiranthus Cheiri*)
 pastèl (plt.) : (*Isatis tinctoria*)
jaunet, -a (adj.) : un pauc jaune, -a.
jaunet (subs.) : rosselon / loís d'aur.
jaunet (plt.) : mena de lotièr (*Lotus corniculatus*)
 mena de campairòl : (*Cantharellus cibarius*)
 autre campairòl : (*Entoloma sinuatum*)
jauneta (plt.) : (*Trigonella corniculata*) ; (*Chlora perfoliata*)
 liquèn dels arbres fruchièrs.
jaunir (v. tr. e intr.) : far venir jaune ; venir jaune.
jaunissa : ictericia (R. III, 553) ; coloracion jauna de la pèl.
jaunissós, -osa : pejoratiu de jaune.
jaunura : color jauna.
 « *jaupar* » e derivats (cat.) : v. **japar**.
jaurèl, -a : fricaud, -a / fricaudet, -a / fringant, -a ;
 beluguet, -a ; avenent, -a / alugorant, -a / miste, -a ;
 tissós, -osa ; esquiu, -iva / ferotge, -ja.
Jaurés Joan (1859-1914) : grand òme politic occitan,
 deputat socialista, fondator de *L'Humanitat*.
 « *jaussemin* » : v. **gensemin**.
 « *jauverd - jauverdassa* » : v. **jolverd**.
javà : dança populara de tres tempses.
 « *Far la javà* » (fr.) : far la pica-pandra ; far la nòça.
jazz (angl.) : musica afroamericana mai que mai
 improvisada e bravament sincopada.
J.E.C. : sigla de *Juventut Estudianta Catolica* (movement de
 las annadas 1930).
jecista (m. e f.) : membre de la J. E. C.
jejunum (lat.) : *jejunum intestinum* : porcion de l'intestin
 prim après lo *duodenum* (lat.)
jelha : cança de ròda (cerce de fèrre per ròdas de carris)
Jehovà : marrida revirada del nom donat a Dieu dins la
 Bíblia. v. **Javé**.
Jèp - Jepon : diminutius de Josèp e de Josepon.
Jeremias : grand profèta dels sègles VII - VI abans J.C.
Jericò : nom de vila de la Palestina d'autres còps.
Las trompetas de Jericò : anòncia d'un malparat.
Jerusalèm : vila santa dels Josieus, dels Musulmans e
 dels Catolics, en Palestina, a la frontièira entre Israèl e
 Cisjordania.
Jès ! (interj.) : apocòpa de Jèsus. *Jès ! que siás api !*
Jèsucrist : prenom de Nòstre Sènher. (e non pas Jèsus Crist)
jesuïta : religiós de La Companhiá de Jèsus, fondada
 per sant Ignaci de Loyola (lɔ ʻi ɔla) ; intrigant.

jesuïtic, -a : relatiu, -iva als Jesuïtas.
Rasonament jesuïtic. Morala jesuïtica.
jesuïticament : d'un biais jesuïtic.
Jèsus : Nòstre Sènher / Filh de Dieu.
J. I. C. : sigla de *Juventut Independenta Catolica*.
jicista (m. e f.) : membre de la *Juventut Independenta Catolica*.
Jiròni : prenom. (E non pas « *Jerôme* » (fr.) v. **borrica**.
jispoet, -a : fèr, -a / ferotge, -ja / afric, a / rebelut, -uda.
jiu-jitsu (jap.) : metòde de lucha defensiva japonesa.
 « *gitar* » (R. III, 469) e derivats : v. **getar**.
jo : aplech de fust per jónher vacas o buòus. (R. III, 600)
joata : jo leugièr pel bestial jove o per menar lo bestial a
 la fièira ; fren d'un rodet de molin de vent.
joatièr : persona que fasiá de jos.
Joan - Joana : prenom.
Joan (sant) : l'autor presumit de l'Evangèli quatern.
Joan Baptista : profèta precursor de Jèsus ; prenom.
Joan barrutla : rodair / passapaís.
Joan cèrca paur : òme qu'a pas jamai encontrada la paur.
Joan coconièr : escais de q.q. de nèci (colhonet)
Joan conolhada : òme femenèl / femenin.
Joan d'Auvèrnha : bisa ; tramontana.
Joan de léser : fug-òbra (fu ʻɔbr ɔ) (qu'a paur del trabalh)
Joan de l'orsa : títol d'un conte popular.
Joan de Milan : Sirius (mena d'astre)
Joan farina : bestiasson (persona nècia, piòta, colhoneta)
Joan fa tot : sobrièr ; bracièr / òme de pena / *factotum*
 (lat.) ; persona cargada de totes los trabalhs segondaris.
Un onclon-Joan fa tot nos fasiá plan servici.
Joan femna : òme que fa lo dedins coma una femna.
Joan figa : belitre / paure diable / passapaís / vagabond.
Joan filha : dròlle femenèl ; jovent cèrcafilhas.
Joan flaüta : piòt / nèci / bestion / bestiasson.
Joan fotre : paucval / canalha / rossalha ; òme que l'òm
 i pòt pas comptar dessús.
Joan l'an prés : personatge del roman de Joan Baptista Fabre.
Joan l'emprés : òme iperactiu totjorn affairat.
Joan mal m'agrada : escais de q. q. de tissós, renós,
 malgraciós.
Joan sap tot : escais de q.q. que pretend tot o saber.
Joan salsa : òme que s'agrada de far la cosina.
Joan sens biais : òme maladrech ; òme bestiasson.
Joan topin : Joan salsa ; Joan figa ; Joan sens biais.
Joan trespasa : òme que ne fa totjorn tròp.
joanada : flambada de blima de genèst seca ; solastret /
 cabanon / fuòc de Sant Joan.
joana longa : mena de castanha.
joanàs, -assa : piotàs, -assa (nèci, nècia) ; femnarassa.
joanencar (v. intr.) : amadurar per Sant Joan ; sautar la joanada
 (fuòc de Sant Joan) per far amadurar la frucha.
joanet (adj. e subs.) : bestion / bestiasson ; marit comòde.
Joaneta - Joaneton : prenom diminutiu de Joana.
joaneta (plt.) : corbadòna (*Narcissus poeticus*)
joaneton (f.) (plt.) : reina margarida (*Aster sinensis*)
joanical / joanicòt (adj. pej.) : piòtàs / api que jamai / nèci
 que jamai / bèstia que truca.
joanicòt (subs. m.) : malafam ; misèria.
Joanina : prenom diminutiu de Joana.
Joanon / Joanòt : prenom diminutiu de Joan.
Joaquim : prenom.
Jòb : personatge màger del *Libre de Jòb*. (Bíblia)

« *jobar* » : desformacion de jogar. v. **jogar**.
jobarga : bargalh ; pubarga (estopa grossièira ; tresena qualitat de la filassa)
J. O. C. : moviment obrièr de las annadas 1930. v. **jocista**.
joc : ajoc / ajocador / ajocadoira (airal que las galinas i s'ajocan)
jòc : accion de jogar ; exercici recreatiu (t.a.) ; interpretacion d'una òbra de teatre, d'una pèça musicala... ; divertiment (t.a.) ensemble de règlas de jogar ; estat de quicòm que jogueja.
Jòc de azard. J. de petanca. J. teatral. J. de cartas. Jòcs olimpics. J. d'un margue de forca que s'es tresecat.
jocar / **se jogar** (v. intr. or.) : s'ajocar ; s'acomodar / se lotjar.
Qual sap ont anarai jocar, aqueste ser ?
jocador : ajocador (airal que las galinas i s'ajocan)
jocista : (m. e f.) : membre de la *Juventut Obrièira Catolica*.
jockey ('d z o k i) (angl.) : cavalièr de cavals de corsa.
Joconda (la) : retrach de *Mona Lisa* e òbra mèstra de Leunard de Vinci.
joconditat : alegria placida. (R. III, 586)
Jòcs florals : concors poetic de l'Academia de Tolosa creat en 1323.
Joèl : nom d'un profèta de la Bíblia ; prenom.
joeliariá : art de far de joièls ; botiga que i se vendon de joièls.
jòia / joièl : pèça de metal, d'aur o d'argent amb pèira(s) preciosa(s) o brillant(s)
joielièr, -a : persona que fa o vend de joièls.
jogadís (leumens, lo g intervocalic se pronóncia pas) : çò jogat ; aire de musica.
jogadís, -issa : tot çò que pòt èsser jogat, -ada ; çò movedís, -issa (mobil, -a)
jogador, -gairitz : jogaire, -a ; articulacion.
jogadura : tissa (passion) de jogar (t. a.)
jogaire, -a : persona que jòga (t. a.)
jogalha : joguina / joguet.
jogar (v. intr. e tr.) : (lo g i se pronóncia pas) s'amuser ; se divertir ; se recrear ; utilizar un instrument de musica ; representar q .q. dins una pèça de teatre ; enganar ; far una escomesa ; se mòure (se desplaçar) ; se getar / se desgetar / se desformar ; groar (en parlant del peïssum)
Quand èrem dròlles jogàvem a cutabòrlhe. Sabi jogar de la guitarra e mai de la guitarrà. Jogar una pèça de teatre. Jogar gròs. Jogar de carrèu. Jogar de picas. J. a la manilha. Te vòli jogar que vendrà pas. Mas cambas vòlon pas jogar.
jogarèl, -a : relatiu, -iva al jòc ; ajoguit, -ida (qu'aima de jogar). *Activitats jogarèlas. Dròlle jogarèl.*
jògas (f. pl.) : vin de farlabica.
jogassejar (v. intr.) : pejoratiu del vèrb jogar.
jogatge : accion de jogar.
joglar (v. intr.) : far de joglariá.
joglar, joglaressa : persona que, del temps dels trobadors, anava de castèl en castèl per cantar, dançar o far de jòcs ; persona que fa de jòcs de mans (sens modèrn)
joglarejar (v. intr.) : frequentatiu pejoratiu de joglar ; quitar pas de farcejar.
joglaresc, -a : farcejaire, -a.
joglariá : art d'un joglar ; torn d'adreça.
joguejar (v. intr.) : aver de jòc (en parlant d'un aplech, d'un instrument...) ; jogar sens granda conviccion.
joguet : diminuti de jòc ; joguina ; plumet amb d'esquilas (sonalhas) per adornar un muòl o una muòla.
joguina : amor del jòc ; divertiment ; joguet ; tralla ; plaser sexual. e non pas « *joïna* »
jogum : tissa (passion) del jòc.
« **jòï** » (arc.) : jubilacion del « *fin amant* » (arc.) après l'amor o quand pensava a sa dòna. « *Jòï* » èra lo *summum* de la « *fin amor* » dels trobadors. v. **fin amor**.
jòia : alegria granda ; sensacion de plaser ; joièl (pèira preciosa, brillant d'aur o d'argent...) ; prèmi.
joial, -a : de caractèr alègre ; amic, -iga de l'alegresa.
joialament : d'un biais joial.
joièl : pèira preciosa ; brillant d'aur, d'argent ; causa polida e preciosa.
joielièr, -ièira : persona que fa o que vend de joièls.
joine, -a (adj.) : jove ; juvenil, -a ; dins la luna.
joinesa : joventut (los joves en general) ; estat de q.q. de jove ; estat de q.q. qu'es dins la luna.
joinet, -a : jovenet, -a (R. III, 594)
joïnt ('d z o i n t) : cigarreta de dròga fumada en reinion.
joiós, -osa : plen de jòia.
joiosament : d'un biais joiós.
« *joïr* » e derivats (fr.) : jausir (arc.) v. **gausir**.
« *joïssença* » (fr.) : v. **gaudença / gaudida / gausiment**.
jol (de *Joule*, nom d'un fisician anglés) : unitat de trabalh, d'energia o de quantitat de calor.
jol : contraccion de jos lo. *Jol cèl.*
jols : contraccion de jos los. *Jols ostals.*
jòl / juèl : mena de peis de mar ; tregan / gòbi (peis de ribièira)
jòli, jòlia : polit, -ida. (R. III, 586)
jolifrina (plt.) : (*Dianthus poeticus*)
jolverd (plt.) : (*Petroselinum segetum*) ; (*P. sativum*)
jolverd doç (plt.) : (*Scandix Pecten-Veneris*)
jolverd salvatge (plt.) : (*Adonis aestivalis*)
(*A. autumnalis*) ; (*A. flammea*) ; (*A. pirenaisica*)
(*A. vernalis*)
jolverdassa (plt.) : (*Cicuta major*)
jolverdina (plt.) : (*Cicuta minor*)
« *jomberd* » : desformacion de jolverd v. pus naut.
jombre : capèl.
jompèr : balançador / balançadoira.
jompigar (v. intr.) : s'apevar de tot son pes.
Jonàs : un del dotze profètas pichons de la Bíblia.
Jonàs de Valenciennes (lo) : fragment de pergamin del sègle IX que i se tròban de citacions latinas de la Vulgata, de mots e de frases en galloroman septentrional e meridional, e d'abreviacions en nòtas tironianas. v. **tironian**.
S'agís d'un tèxt excepcional : lo sol exemple (servat per còp d'astre) que lo latin de Glèisa èra pas mai comprés pel pòble del sègle IX. (B. de Valenciennes T. 4 - 17)
Aviam ja una data precisa, que los concilis de 813 (Arles, Tours, Châlons, Mayença, Rouen) demandavan als evesques de presicar e de far presicar en lenga del pòble, mas aviam pas d'exemple precis ; lo Jonàs de Valenciennes, canabàs de sermon en lenga del pòble, nos balha aquel exemple precis.
v. fragments de ms. del Jonàs p.p. 1043 -1044.
jonc (plt.) : joncasses (m. pl.) (*Juncus*)
jonc carrat (plt.) : jonc de tres còstas (*Cyperus longus*)
jonc en cabòça (plt.) : (*Cyperus fascicularis*)
jonc florit (plt.) : (*Butomus umbellatus*)
jonc gròs (plt.) : (*Scirpus holoschaenus*)
jonc marin (plt.) : (*Scirpus maritimus*)

jonc nosat (plt.) : (*Juncus lamprocarpus*)
jonc pelut (plt.) : (*Luzula pilosa*)
jonc pichon (plt.) : (*Juncus bufonius*)
jonc ponchut (plt.) : (*Juncus glaucus*)
joncada : formatge fresc ; solada (t. a.) : espadida de fuèlhas, de frucha, de flors...
joncairòla : airal que los joncasses i venon ; maresca.
joncalha : los joncasses en general.
joncar (v. tr.) : cobrir lo pelsòl de joncs, de fuèlhas, de frucha, de flors...
joncàs : airal que lo jonc i abonda.
joncassa : maresca que lo jonc i ven (i buta / i creis)
joncasses (m. pl.) : joncs.
jonccion : accion de jónher o de se jónher ; union ; punt de junctura.
jonch, -a / junt, -a : p.p. de jónher / júnher.
Vacas jonchas (vacas ligadas) *anàvem laurar.*
joncha / junta : punt de jonccion (airal que doas causas i se tòcan) ; desligada (temporada de trabalh) (t. a.)
A la joncha (al punt de jonccion) *las tortas se baisan.*
jonchada / juntada : contengut de las mans jonchas.
jonchaire, -a / juntaire, -a : ajustaire (t. a.) (R. III, 593)
jonchar : v. **juntar**.
jonchar (se) : v. **se juntar**.
jonchura / junctura : punt de jonccion ; desnosador / articulacion.
joncós, -osa : empobolat, -ada de joncasses.
jónger / júnger : v. **jónher**.
« *jongirar* » : v. **gibrar - gelibrar**.
jonglaire, -a : doblet de joglaire v. **joglar**.
jonglar (L. 218) : doblet de joglar. v. **joglar**.
jonhedor : doblet de jostaire. (L. 218)
jonhent / junhent : jonccion de dos corrents d'aiga ; signe qu'unís dos tèrmes ; garlòpa de tonelièr.
Per l'emplec dels jonhents, v. p. 20.
jónher / júnher (v. tr.) : intrar en contacte amb ; cargar lo jo a un parelh de vacas o de buòus ; unir (R. V, 449) ; arribar a.
Aprenquèri a jónher a catòrze ans.
jónher (se) : s'encontrar ; s'unir.
jonquièr / jonquièira : airal que lo jonc i buta (i creis)
jonquilha (plt.) : (*Narcissus poeticus*)
jonquilha blanca (plt.) : (*Narcissus biflorus*)
jonquilha salvatja (plt.) : (*Narcissus tazetta*)
jonquina : los joncasses en general ; solada de joncasses ; airal plen de joncasses ; prat banhat ; mena de planta :
(*Scirpus maritimus*)
alfa / aufa (plt.) : (*Stipa tenacissima*)
jonquilha : (*Narcissus poeticus*)
jonquinèl, -a : color de jonc.
« *jontura / juntura* » : v. **junctura**.
jopàs : jupa (R. III, 600)
joquèr, de l'angl. *joker* ('dzoukə r) : dins d'unes jòcs, carta que pren la valor de quina altra carta que siá.
joquièr : airal que las galinas i s'ajocan.
joquieirat : joquièr plen de galinas ajocadas.
jòr : rana / raneta. (*Hyla viridis*)
jòra : persona piòta, bestiassa, nècia.
Jordan : nom de fluvi de Palestina.
Jordeta / Jorgueta : prenom.
Jòrdi / Jòrgi - Jordet / Jorguet : prenom.

jòrg / juèrg : gimbla / gimblet / gimbleta.
« *jorga* » : v. **junèga**.
jorgar (v. tr.) : balhar de còps de juèrg (jòrg / cingla) ; cinglar (castigar a còps de cingla)
jorgàs : augmentatiu de jòrg ; lata / acanadoira.
jorguet : diminuti de jòrg.
jorguèira : mata de brotas de castanhièrs.
jorguina : gimbla pichona.
jorn : periòde que lo solelh esclaira la tèrra (contrari de nuèch) ; lutz ; lucana / obertura per far jorn.
jornada : durada del jorn.
jornadièr, -ièira : persona que trabalha a la jornada.
jornal (R. III, 589 - L. 218) : jornada de trabalh / jornalat ; mesuraagrària ; diurnal ; jornal (sens modèrn)
jornal, -a : del jorn ; del matin. *Estela jornal* (*Vènus*)
jornalament : cada jorn.
jornalat : trabalh d'una jornada.
jornalejar (v. intr.) : trabalhar a la jornada.
jornalièr, -ièira : persona que trabalha a la jornada.
jornalisme : profession de jornalista.
jornalista (m. e f.) : persona que trabalha per un jornal.
jornalistic, -a : relatiu, -iva als jornals o als jornalistas.
jornalisticament : d'un biais jornalistic.
Jornòt Joan (1915-) : autor occitan de Mièjorn-Pirenèus.
jòrra : mena de jonc de las tèrras banhadas ; mescla de civada e de veças utilizada coma farratge.
jos (prep.) : contrari de sus ; al dejós de.
JOS- : prefix que se pòt substituir a « *sos-* », en lenga modèrna, dins los parlars septentrionals. (Gr. d'Alibèrt, 390)
josbarba (plt.) : cossòta (*Sempervivum hirtum*) ; (*S. tectorum*) (*S. arachnoidum*) ; (*S. montanum*) ; (*S. arvernense*) v. **sosbarba**.
joscopa : v. **soscopa**.
Josèp - Josepina / Josefina - Josepon : prenom.
Joseta - Josiana : prenom femenins.
josiba : frucha del josibièr.
josibièr (plt.) : (*Zizyphus vulgaris*)
josieu, -iva / jusieu, -iva : persona de raça o de religion ebraïca ; (pej.) usurièr, ièira.
joslòctenent, -a : galonat al dejós del lòctenent.
josta (R. III, 592) e derivats : v. **justa**.
jos-tassa : sos-tassa / gardatoalha. v. **sos-tassa**.
Josuè : personatge que se carguèt los esclòps de Moïses.
jota : bleada (plt.) (*Beta vulgaris*)
JOTA- : prefix d'unes parlars, per « *sos-* » (Gr. d'Alibèrt, 390)
jothèl (plt.) : (*Rhododendron hirsutum*) ; (*R. ferrugineum*)
Jòu : Jupitèr. **jòus** : dijòus (lo jorn quaten de la setmana)
Jovau Màrius (1878-1949) : autor occitan de Provença.
Jovau Renat 1906-1997) : autor occitan de Provença.
jove (m. e f.) : qu'es pas atjat, -ada (R. III, 235) ; promés, -esa en maridatge ; nora. *A 20 ans òm es jove, a 80 òm es vièlh.*
Los joves : lo promés e la promesa. *La jove* : la nòra.
jovena : filha jove ; bona amiga ; mestressa.
jovenalha (la) : los joves en general (pej.)
jovenàs, -assa : pejoratiu de jove.
jovencèl, -a (subs.) : adolescent, -a.
jovença : qualitat de q.q. de jove.
jovent (lo) : los joves en general.
jovent, joventa : dròlle, dròlla pas encara maridats.
joventejar (v. intr.) : se conduire coma un jovent.
joventut (f.) : los joves en general ; qualitat de q.q. de jove.
judicat, -ada : secat, -ada sus la soca (rasim, vendèmia)

jubilacion : alegria granda e expansiva.
jubilar (v. intr.) : aver una alegria granda.
jubilèu : fèsta publica dels Ebrèus cada 50 ans ; fèsta de 50 ans de sacerdoti ; fèsta de la Glèisa cada 50 ans ; fèsta per onorar un esportiu de tria qu'a acabada sa carrièira.
Judàs : l'òme que vendèt Jèsus. *Un judàs* : un traite.
judaïc, -a : relatiu, -iva als Josieus.
Judèa : nom de país. Airal de la naissença de Joan e de Jèsus ; airal de la predicacion de Joan Baptista e Jèsus ; airal de las pus primièiras comunitats crestianas ; Palestina.
JUDEO- : forma prefixada del latin *judaeus*, josieu.
judeoalemand, -a : lenga facha d'ebreu e d'alemand.
judeoaramèu, -èa : nom de dos dialèctes aramèus.
judeocrestian, -a : relatiu, -iva e al judeocristianisme.
Civilizacion judeocrestiana.
judeocristianisme : ensemble de çò comun al judaïsme e al cristianisme.
judeoespanhòl, -a : dialècte dels Josieus d'Espanha.
judici : èime ; discerniment ; jutjament.
judiciari, -ària : relatiu, -iva a l'administracion de la justícia.
Vicari judiciari : Oficial de tribunal de Glèisa.
judiciós, -osa : senat, -ada / senut, -uda.
judiciosament : d'un biais judiciós.
Judit : prenom femenin.
judo ('dzu:douka) (jap.) : esport de combat.
judoca ('dzu:douka) (jap.) : persona que fa de judò.
juèiras (f. pl.) : ligams de brancas plegadissas per mantèner las cledas d'un claus.
juèlh / jolh (plt.) : biraga (*Lolium temulentum*) ; (*L. perenne*)
« juèrg » : v. jòrg.
jugular, -a : relatiu, -iva a la gòrja o al còl ; correja que passa jol barbòt (menton) per mantèner un casc, un quèpi...
Vena jugulara. Correja jugulara.
jugular (v. tr.) : estofar (s.f.) ; mestrejar. *Jugular l'inflacion.*
julèp : nom generic de potigas ancianas (R. III, 594)
excipient de potingas modèrnas.
julh / julhet / juli : lo mes seten de l'annada.
julhar (v. tr.) : estacar lo jo amb las julhas sul cap d'un parelh.
julha : longa lonja (correja) de cuèr per estacar lo jo.
julhat, -ada : empobolat, -ada de juèlh.
julheta (plt.) : mena de juèlh (*Lolium linicola*)
julhós, -osa : empobolat, -ada de juèlh.
Juli - Júlia - Julian - Juliana - Julieta : prenom.
julian, -a : relatiu, -iva a Juli Cæsar. *Calendièr julian.*
jumelar (v. tr.) : embessonar.
jumelar (se) : s'embessonar.
Fòrça vilas, d'un país a un autre, se son jumeladas.
jumenta : bèstia de carga ; èga.
jumplar (v. tr.) : balançar / breçar.
jumplar (se) : se balançar / se breçar.
jun (a) : dejun. *Soi a jun de conéisser aquel òme !*
junaire, -a : persona que juna.
junar (v. intr.) : prene pas qu'un repais per jorn per far penitència.
junctura : punt de jonccion (articulacion) (R. III, 598)
junega : borreta / juga / vedèla (vaca jove)
« jünger » : v. júnher.
jungla : massa de vegetacion impenetrabla.
junh : mes seisen de l'annada.
junhenc, -a : relatiu, -iva al mes de junh.
júnher (R. III, 597) : v. jónher.

junior (lat.) : esportiu jove qu'a passats sos dètze-e-sèt ans, mas qu'a pas encara vint-e-un an.
juniorat : après lo postulat e lo noviciat, etapa que mena lo novici o la novícia a son incorporacion definitiva dins la vida religiosa. Après una temporada de probacion de 5 a 9 ans, demanda d'admission a la profession definitiva.
v. **postulat - noviciat - profès - juniorat.**
junta (del cast. *junta*) : amassada de personas ; joncha.
Junta militar : revòlta militar de galonats superiors.
juntada : v. **jonchada.**
juntar (v. tr.) : sarrar / ajustar (t. a.) (R. VI, 66)
assemblar ; far juntar.
I a quicòm que junta pas : i a quicòm que truca.
juntar (se) : se sarrar / s'ajustar ; s'assemblar.
« juntra » : v. **entrò.**
jupa : vestit de femna. (R. III, 600)
Jupitèr / Jòu : dieu màger latin ; planeta.
jupir (v. tr.) : prene ; sasir ; atrapar / trapar.
jupon : cotilhon ; perpunt.
jur : esperjurement ; jurament.
jurada : amassada per jutjar quicòm ; amassada per jutjar se un candidat o una candidata pòt èsser admés(esa) a un examèn o un concors ; conselh de comuna.
jurador, -airitz : persona que jura t. a. çaisús.
juraire, -a : persona que jura aisidament.
jurament : accion de jurar. (R. III, 601)
jurar (v. tr. e intr.) : assoldar amb jurament ; damnejar.
jurassic : temporada de l'èra segondària.
jurassic, -a : relatiu, -iva al jurassic.
jurat : persona designada per la lei per jutjar q.q.
juratòri, -òria : fach, -a amb jurament.
« jurga » : v. **junèga.**
juridic, -a : que concernís lo drech ; qu'es fach en justícia d'après las formas legalas. (R. III, 608)
juridicament : d'un biais juridic. (R. III, 608)
jurisdiccion : drech e poder d'exercir una autoritat ; domeni e limits d'aquela autoritat (R. III, 697)
jurisprudéncia : sciéncia del drech.
jurista (m. e f.) : persona especialista de jurisprudéncia.
jus : chuc. (R. III, 604)
jusca / juscas a (arc.) : entrò a / fins a. (R. VI, 28)
jusclana (plt.) : jusquiam (m.) (*Hyoscyamus*)
« jusclas » : v. **julha.**
« jusieu / jusiòl » : v. **josieu.**
jusquiam : jusclana (v. pus naut) (R. III, 604)
just (adv.) : exactament ; precisament.
just, -a : confòrme, -a a la justícia ; legitim, -a ; que rega drech ; que se'n tira gaireben pas o to bèl just.
Tot bèl just : tot just.
justa : targa (competicion sus una nau entre doas personas que cèrcan a se desquilhar amb una lata)
justar (se) : se trucar (en parlant dels marrans)
justaire : persona que fa una justa ; marran. (R. III, 592)
justament : en tota justícia.
justar (v. intr.) : far una justa v. çaisús.
justesa : qualitat de çò just.
justícia : qualitat de çò que se fa d'après lo drech ; ensemble de las institucions encargadas de far aplicar lo drech.
justiciable, -a : responsable, -a davant la justícia. (R. III, 605)
justiciar (v. tr.) : supliciar.

justicièr, -ièira : persona que fa pas partida de la Justícia e que la vòl far aplicar de son sicap.

justifiar (v. tr.) : justificar (provar que quicòm es just) (R. III, 605)

justifiar (se) : se justificar ; voler far admetre una reaccion, un comportament, una decision personala.

justificacion : accion o resulta de justificar o de se... ; alinhar (tèrme tecnic de composicion tipografica)

justificar (v. tr.) : justifiar ; alinhar. (R. VI, 334)

justificar (se) : provar son innocéncia ; èsser legitim.

Justin - Justina - Justinian - Justiniana : prenom.

jutariá : los Josieus en general ; l'airal que i vivon de Josieus ; tumult ; bruch de voses.

jute : estòfa grossièira. *Una saca de jute.*

jutge (m.) : persona cargada de far aplicar las leis.

jutjada : amassada judiciària.

jutjaire, -a : persona que jutja.

jutjairitz : femenin de jutge. (R. III, 606)

jutjament : accion e resulta de jutjar ; discernament ; opinion.

jutjar (v. tr.) : prononciar una decision en tant que jutge, a propaus de quicòm o de q.q. ; emetre una opinion per aprovar o per blaimar ; emetre una opinion en general.

jutjariá : carga de jutge ; tombada de jutge.

jutja-te ! (interj.) : fai pròva de jutjament ! ; figura-te ; imagina-te ! / *magina-te* » (l.p.)

juvar (v. tr. arc.) : ajudar (R. III, 608)

Aquel vèrb vengut arcaïc es un dels pus ancians testimònis de la lenga romana escricha e parlada sortida del latin e que vendrà un jorn l'occitan. Dins las Litania carolinas de 780 que se cantavan a Soissons (Gàllia del nòrd) coma dins las

Gàllias del sud e dins tot l'empèri de Carlesmagne, los curats o la corala cantava en latin, mas lo pòble respondia pas en latin *Ora pro nobis* ; respondia **Ora pro nos** que son tres tèrmes ja occitans : **orar** (pregar) fa partida de la lenga dels trobadors (R. VI, 316) ; **pro** se tròba dins los Juraments de Strasbourg de 842 ; **nos** se tròba tanben dins la lenga dels trobadors (R. IV, 327). Aital, a las 99 invocacions latinas dels sants, lo pòble respondia cada còp, dins sa lenga dels cadajorns ; en fin, a las pregàrias especialas pel Papa de Roma, per l'evesque local o pels oficials locals, lo pòble respondia pas tanpau en latin *Illum, (o illos) adjuva*, mas **Tu lo juva, Tu los juva** que son de mots occitans dels pus autentics (per juvar, v. R. III, 608). Cal ajustar qu'aquelas litania se cantèron a la glèisa tre lo sègle V, que se cantavan encara pertot dins las annadas 1930, e que se cantan encara dins los monastèris.

v. p.p. **580 - 587 - 588 - 613 - 614 - 700.**

juvenat : temps de probacion d'unes religioses que son per ensenhar, e que passan aquel temps a tornar far lors estudis classic. v. **postulat - noviciat - profès.**

juvenil, -a : caracteristic de la joventut. *Ardor juvenila.*

juvert : mont de Vènus (eminéncia triangulara al dessús del bufèc / de la bufa / de la monifla / del sèxe femenin)

juxtalinear, -a (adj.) : se ditz d'un tèxt que l'original e sa revirada son presentats en doas columnas que se correspondon rega per rega.

Revirada juxtalinear.

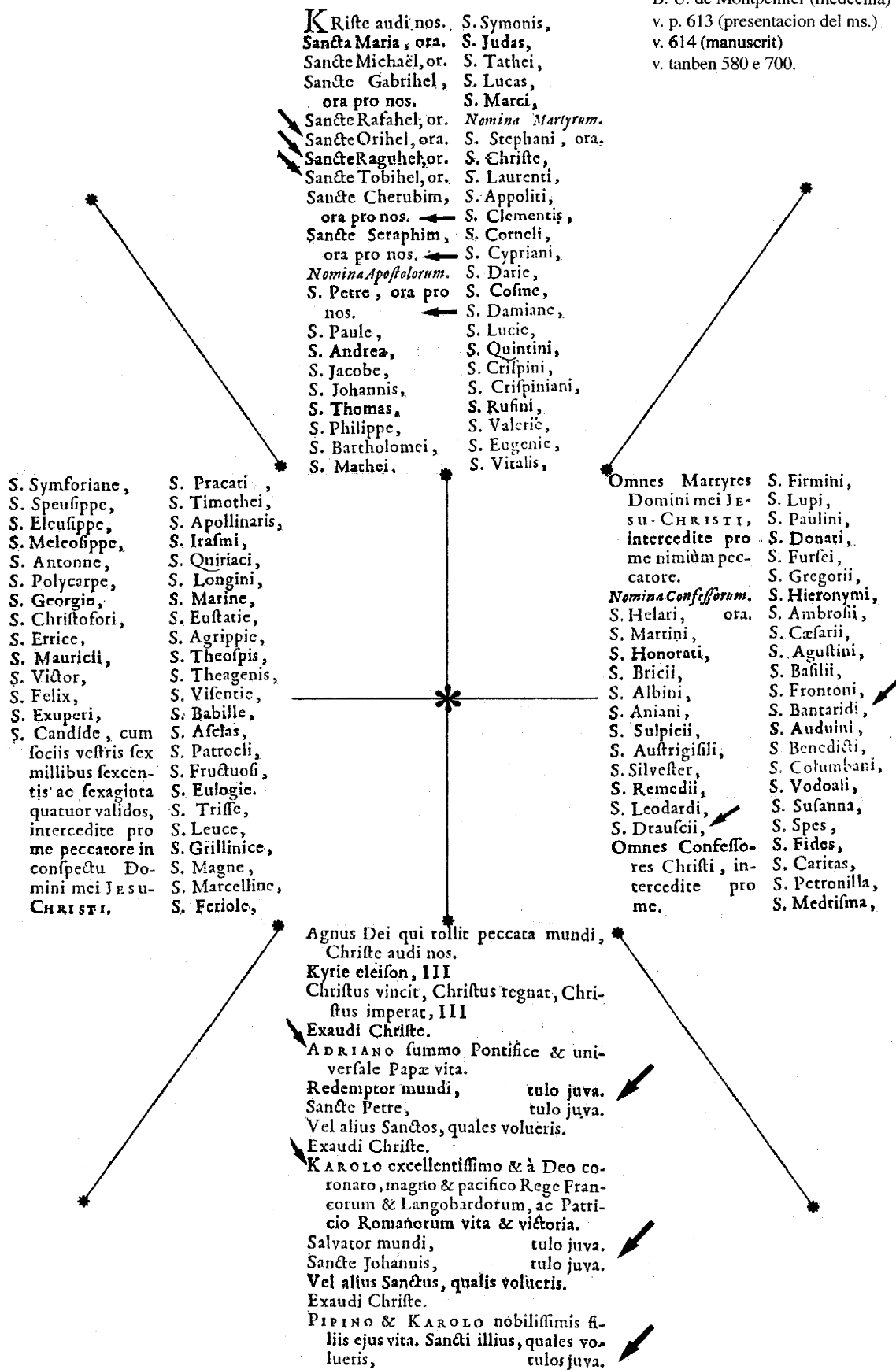
juxtapausar (v. tr.) : plaçar quicòm a costat de quicòm mai.

juxtapausat, -ada : plaçat, -ada a costat.

juxtaposicion : accion o resulta de juxtapausar.

LAS LITANIAS CAROLINAS (in Psalmi Davidis, ms. lat. H. 409)

B. U. de Montpelhièr (medecina)
v. p. 613 (presentacion del ms.)
v. 614 (manuscrit)
v. tanben 580 e 700.

K

K es pas una letra occitana. Aquela consonanta k es una oclusiva sorda que se tròba dins los noms scientificos o los d'origina estrangèira. Serà donc servada aici pas que pels mots que se pòdon pas gaire representar autrament, mai que mai pels noms pròpris. Es aital qu'es utilizada en medecina o en quimia (K, per exemple, es lo simbòl de Kelvin e lo del potassium)

Cercatz a C o a Q çò que trobaretz pas a K.

kaba (ˈkaba) (f.) : edifici cubic, al centre de la Mosquèa Màger de La Mèca (Arabia saodita), patria de Mahomet.

Los Mahometans se viran cap a la « kaba » per pregar.

Kabalevski (1904 -1987) : compositor sovietic empenhat de musica populara russa.

Kabil, -a : persona sortida de *Kabilia*, montanhas d'Argeria.

kabil : lenga berbèra parlada pels *Kabils*.

Kabilia : massises montanhoses d'Argeria que i se parla lo *kabil*.

Kabol : capitala d'Afganistan.

Kafka Franz (1883-1924) : escrivan tchèc.

kafkaian, -a : relatiu, iva a *Kafka* ; quicòm que son absurditat o son illogisme revèrta l'atmosphèra de las novèlas o dels romans de *Kafka* ; angoissós, -osa.

Estil kafkaian. Ambient kafkaian.

kabuki (m.) : genre teatral japonés tradicional.

Kairoan : vila de Tunisia centrala.

kaiser (ˈkaizər) : ancian títol d'unes emperadors d'Austria o d'Alemanha.

kala-azar (m.) (mot indò que vòl dire fèbre negra / mòrt negra) : ipertrofia de la mèlsa.

Kalachnicòv (Kala nik ɔ f) : inventor sovietic de l'arma d'aquel nom.

kalachnicòv : fusil d'assaut rus de 30 cartochas.

kaleidoscòpi : v. **caleidoscòpi**.

Kali : divessa de la Mòrt (*Índia*)

KALI- : forma prefixada de l'arab *kali* (potassa) Totes los derivats çaijós de *kali* pòdon tanben èsser occitanizats amb un c inicial : **calicina - calicita - caliciti - caliemia...**

calicina / calicita : bicarbonat natural de potassium.
calicitia : preséncia e taus del potassium (lat.) dins lo sang.

kaliemia : taus del *potassium* contengut dins lo sang.

kalinita : alum de *potassium* natural.

kaliòfilita : aluminosilicat natural de *potassium*.

Kaliningrad : vila de Russia.

kaliopenia : diminucion del taus de *potassium* dins lo sang.

kalisme : ensemble dels accidents toxics amodats pel *potassium*.

kaliterapia : emplec terapeutich del *potassium*.

kaliurèsi : eliminacion de *potassium* dins las urinas.

kaliuria : preséncia e taus de *potassium* dins l'urina.

kallikreina : enzim present dins lo pancreàs, las glandolas salivalas e sudoriparas, lo plasmà sanguin e l'urina.

Kamà : dieu de l'amor (*Índia*)

kamala (mot sanscrit) : planta d'Extrèm Orient que sa frucha es utilizada per tintar e coma remèdi tenifug.

kamasutrà : libre sus l'art d'aimar que fa partida de la literatura religiosa indiana.

kamikase (jap.) : conductor-suïcida d'un veïcul cargat d'explosius ; persona-suïcida cargada d'explosius.

Kampalà : capitala d'Ogandà (Africa)

Kandinsky Vassily (1866-1944) : un dels màstres de la pintura abstracta.

kangoró (angl.) : mamifèr australian sautaire e erbivòr.

Kant Emmanuèl (1724-1804) : filosòf alemand.

kantisme : sistèma filosofic de *Kant*.

kaolin (mot chinés) : silicat d'alumini idratat ; argila refractària blanca, engrunabla, que dintra dins la composicion de la porcelana.

kaolin e sos derivats pòdon èsser occitanizats amb un c inicial.

kaolinic, -a : de la natura del *kaolin* ; ric, -a en *kaolin*.

kaolinizacion : accion o resulta de *kaonilizar*.

kaolinizar (v. tr.) : mudar en *kaolin*.

kaolinizar (se) : se mudar en *kaolin*.

kapòsi (f.) : angiosarcomatòsi emorragica multipla ; lupus.

karate (jap.) : espòrt de combat a mans nudas e pès descauces.

karatekà (m. e f.) : persona que fa de *karate*.

kariokinèsi (f.) : mitòsi.

karmà (sanscrit) : principi fondamental de las religions d'Índia.

Karpov Anatòli (1951) : Rus, campion del mond d'escacs en 1975, 1978 e 1981. Foguèt desquilhat per *Kasparov*.

Karts (kvarsts) (m.) : nom alemand d'una region de puèges calquièrs d'Eslovenia.

karts (m.) : airal de relèu karstic en general.

karstic, -a : relatiu, -iva a un airal *karstic* ; calquièr, -ièira.

Dolinas karsticas. Relèu karstic.

karstificacion : accion de las aigas d'infiltracion sus un massís calquièr, accion qu'amòda la formacion d'un relèu *karstic*.

kaschèr (mot ebrèu que vòl dire confòrme a la lei josieva) :

Pan « kaschèr ». Bocariá « kaschèr ».

Aquel mot pòt èsser occitanizat amb un c inicial.

- Kasparov** : Rus, campion del mond d'escacs en 1986, 1987 e 1990.
- Kassel** ('kasel) : vila d'Alemanha que sa bibliotèca possedís un glossari del s.VIII (benlèu del s. VII) que 265 mots galloromans septentrionals e meridionals de la lenga de Glèisa i son explicats en naut alemand.
v. **glossari**, p.p. 532, e **tuna**, p. 143.
- Katmandó** : capitala de Nepal.
- Keats John** (1795-1821) : un dels grands romantics britanics.
- Kellermann** (1735-1820) : marescal de França.
- Kelvin W. Thomson** (1834-1907) : fisician britanic
- kelvin** (m.) : unitat de basa del sistèma internacional per la temperatura termodinamica. *Lo zèro kelvin es lo zèro absolut. K es lo simbòl del kelvin.*
- Kennedy John Fitzgerald** (1917 - 1963) : President dels Estats Units que foguèt assassinat en 1963.
- Kenneth Grahame** (1859-1932) : romancièr animalier britanic.
- Kepler Johannes** (1571-1630) : astronòm alemand.
- kerabau** : bufle de las banas bravament longas.
- Kessel Joseph** (1898-1979) : autor del *Cant dels Partisans*.
- ketchup** ('kɛt əp) : mena de remolada anglesa.
- K. G. B.** : contrespionatge rus.
- k. / kg.** : abreviacions internacionals per *kilò* (quilò en occitan)
- kibbotz** (nom ebrèu que vòl dire collectivitat) : domeni agrari collectivizat de l'Estat d'Israèl.
- Kirie eleison !** (pregària grèga que vòl dire : Senhor, pietat !
- kilt** (angl.) : jupa corteta dels escoceses, en tartan (estòfa de lana multicolora, de larges carrats entrecrosats) que sas colors permeton de destriar los clans d'Escòcia.
- kirsch** (de l'alemand *Kirschwasser*) : aigardent de cerièiras domètjas o salvatjas.
- kiwi** (maorí) : mena de frucha ; mena d'aucèl.
- Khomeyni Ruhollah** (1902-1989) : ayatollah (mèstre religiós) e òme politic iranian.
- Khrouchchev Nikità** (1894-1971) : òme politic sovietic.
- Kierkegaard** (1813-1855) : filosòf e teologian danés.
- King Martin Luther** (1929-1968) : pastor negre american. (Prèmi Nobèl de la Patz, assassinat en 1968)
- Kipling Rudyard** (1865-1936) : romancièr e poèta britanic, autor dels dos *Libres de la Jungla* e Prèmi Nobèl de Literatura per son òbra abondosa e qualitosa.
- Kléber Jean-Baptiste** (1753-1800) : general de Napoleon.
- Klee Paul** (1879-1940) : pintor soís.
- Klein Yves** (1928-1962) : pintor francés.
- knessèt** (f.) : parlament de l'Estat d'Israèl.
- K. O.** : abreviacion de l'anglès *knocked out* (assucat, -ada)
- Koch Robert** (1843-1910) : medecin alemand.
Bacil de « Koch » : bacil de la tuberculòsi.
- Kœnig Marie-Pierre** (1898-1970) : marescal de França.
- Koestler Arthur** (1905-1983) : escrivan anglès.
- koinè** (del grèc *koinè dialectòs* que vòl dire lenga comuna)
Lo grèc foguèt la koinè de tot lo bacin mediterraneu. Lo latin foguèt e es encara la koinè de la Glèisa. L'occitan foguèt la koinè dels trobadors. Lo francés es la koinè d'unes païses d'Africa.
- Kouchner Bernard** (1939) : medecin e òme politic francés, cofondator de « Medecins sens frontièiras » e de « Medecins del Mond »
- Koweït** : Estat petrolifer sus Gòlf Persic.
- koweïtian, -a** (adj. e subs.) : relatiu, -iva a *Koweït* ; sortit, -ida de *Koweït*.
- krach**, de l'alemand *Krach* (krar) « *Krach* » financièr.
- Kremlin** : fortalesa e quartièr central de *Moscó*, sèti del governament rus.
- krill** : banc espessàs de crustacèus (*Euphausia superba*)
- Krishnà** : divinitat populara d'Índia.
- Krupp** (kryp) Alfred (1912-1887) : industrial alemand.
- Kubrick Stanley** (1928-1999) : cineasta american.
- Ku Klux Klan** : societat secreta americana segregacionista.
- Kurdistan** : region d'Asia partida entre Turquia, Irak, Iran e Siria.
- kurd, -a** (adj. e subs.) : relatiu, -iva a *Kurdistan* ; sortit, -a de *Kurdistan* ; lenga de *Kurdistan*.

L

L (f.): letra onzena de l'alfabet occitan pronunciada (ɛ̃lɔ)

la, las (art. def. f. e pl.): *La vaca, las vacas.*

Lo « a » de « la » s'elidís davant una vocala: *l'archipèl, l'eclipsi, l'idealisme, l'obligacion, l'umiditat.*

la, las (pr. pers.): *L'aimi. La vòli. Las aimi. Las vòli.*

la (adv.): pro. *La!* : pro!

la / lai (adv. de lòc): v. **lai**.

la : nòta seisena de l'escala musicala.

labarum (lat) : bandièira (estandard) dels emperadors romans.

labech : vent del sud-oèst.

labechada : còp de vent o pluèja del sud-oèst.

labèl (m.) : petal superior de la coròla de las orquidacèas.

labèl (angl.) : tilheta / marca de fabrica.

« *Labèl* » de *qualitat* : tilheta de qualitat.

« *laberint* » (cat.) : v. **labirint**.

labiadas (subs.f. pl.) : familia de plantas dicotiledonèas gamopetalas de flors zigomòrfas, coma la lavanda, la frigola, lo romanin.

labial, -a : relatiu a las labras ; articulat mai que mai amb los pòts (las labras) v. **labra**.

Glandolas labialas.

Consonantas labialas : b, m, p.

labiat, -ada : dich d'una coròla divisada en dos lòbes principals plaçats un al dessús de l'autre coma dos pòts (doas labras)

labializacion : accion de labializar (arredondir un fonèma)

labializar (v. tr.) : modificar per contraccion dels pòts (de las labras) *Vocalas labializadas* : ò, o, u.

Vocalas non-labializadas : e, i.

LABIO- : forma prefixada del latin *labium* (pòt / pòta)

labiodental, -a : articulat, -ada amb l'ajuda del pòt inferior e de las incisivas superioras.

Consonantas labiodentalas : f, v.

labiopalatal : dich d'un fonèma articulat amb projeccion dels pòts (de las labras) e soslevament de l'esquina de la lenga anteriora devèrs lo vel del cèl de boca.

labiovelar : dich d'un fonèma articulat amb projeccion dels pòts (de las labras) e soslevament de l'esquina de la lenga posteriora devèrs lo vel del cèl de boca.

labirint (del lat. *labyrinthus* o del grèc *labirinthòs*) : enrambolh (malhum complicat) de camins o de galariás que, un còp dedins, òm a de mal a ne trobar la sortida ; ensemble de cavitats de l'aurelha intèrna ; complicacion inextricable.

Lo labirint de l'aurelha. Lo labirint de las leis.

labirintic, -a : inextricable, -a.

labirinticament : d'un biais inextricable.

labirintifòrme, -a : en forma de labirint.

labirintiti (f.) : inflamacion del labirint de l'aurelha.

Labit Andrieva (1914-2002) : cronicaira occitana Albigesa.

labor (f.) : trabalh penible que s'esperlonga ; trabalh en general ; laurada pichona.

laborable, -a : que pòt èsser trabalhàt, -ada. *Tèrra laborabla.*

laboraire, -a / laborador, -airitz : trabalhair, -a. (R. IV, 3)

laborant, -a / laborantün, -a : persona que trabalha a la recèrca o a de trabalhs de laboratòri.

laborar (v. tr. e intr. arc.) : trabalhar ; laurar. (R. IV, 3 - L. 220)

laboratge : lauratge (accion de laurar) (R. IV, 3)

laboratòri : local aplechat per d'experiéncias scientificas.

laboriós, -osa (R. IV, 4) : que trabalha fòrça ; qu'aima lo trabalh ; penible, -a. *Escolan laboriós. Estil laboriós.*

laboriosament : peniblement.

laboriu, -iva : que pòt èsser laurat, -ada.

labra : pòt / pòta / mordassa ; boca ; monha / fonha.

labreiaire, -a : persona que fa la monha, que fa lo morre.

labrejar (v. intr.) : far la monha / far lo morre.

labridon, -a : labrit pichon, labrida pichona.

labrit, -ida : can de pastre, canha de pastre.

Labrit : nom de can de pastre.

labrador : mena de canhàs de raça.

labrut, -uda : qu'a de bravas pòtas.

lac (del lat. *lacus*) : massa d'aiga dins una depression.

laç : sedon / bagada (cordèla que fa бага per trapar un conilh, una lèbre... e qu'es estacada a un pal espintat endacòm) ; (aqueu « laç » atestat al sègle XII, e que ven del latin *laqueus* (filat) poiriá explicar los toponims « lac » que se pòdon pas justificar per « lac » ni per « laca »)

laç-corredor : bagada. v. p. 20, 1° / a)

laca : sompa / sompet.

laca : liquid que se vaporiza sul pel per la manténer penchenat ; substància rosina secretada per d'unas plantas ; vernís fach amb aquela substància. (R. IV, 5)

lacai : servicial vestit d'una liurèia ; òme servil (R. V, 211)

lacar (v. intr. e tr.) : far lac ; far sompet ; far tautàs ; submergir ; trempar ; enaigar / far aigat / inondar ; vaporizar amb de laca.

lacar (se) : se vaporizar lo pel amb de laca ; chimporlar / pescollar ; se gaulhassar.

laçar (v. tr.) : far ténér un lacet (correjon) de sabata ; sarrar / cordelar.

laçar (se) : se far ténér los correjons.

lacàs : lac grand ; sompa bèla.

La Cauna : nom d'una vilòta de Tarn (Occitània)

lacauna (adj. m. e f.) : moton o feda lacauna (de La Cauna), raça pus expandida pel lach (formatge de Rocafort) e tanben per la carn.

Las lacaunas son de bravas fedas lachieiras.

laceracion : accion o resulta de lacerar.
lacerar (v. tr.) : estripar / espelhar / espelhinsar.
lacet : correjon de sabatas ; laç-corredor per trapar de conilhs.
lach / lait : liquid blanc que se forma dins las popas de las femnas e dins las tetas de las femes dels mamifèrs ; saba blanchosa d'unas plantas.

Los lachairons an una saba que revèrta de lach.

lachada : tetada d'anhèl, de vedèl, de mainatge... ; gaspa (liquid transparent, rosselós... que se forma quand lo lach se calha)

lach de cabra / lach de craba (f.) (plt.) : (*Euphorbia*)

lachaire, -a : persona que trabalha lo lach ; persona que vend o que liura de lach.

lachairon : rèireburre ; gaspa / lachada ; rebola / reboleta (estomac quatren de las bèstias romaiaras que conten la presura per calhar lo lach) ; planta del suc lachós : (*Sonchus*)

lachairon d'aiga (plt.) : (*Sonchus aquatilis*)

lachairon de palun (plt.) : (*Sonchus palustris*)

lachairon rufe (plt.) : (*Sonchus asper*)

lachariá / laitariá : airal que i se trabalha lo lach.

lachasson / lachisson (plt.) : (*Hypochoeris glabra*)

(*H. maculata*) ; (*H. uniflora*) ; (*H. radicata*) ; (*H. pennatifida*)

pissa can / pissa-al-lièch / agradèl : (*Taraxacum*)

Una ensalada de lachassons (d'agradèls)

lachejar (v. intr.) : donar de lach o un suc (chuc) lachós.

D'unas plantas lachejan quand òm las còpa.

lachenc, -a (adj.) : a basa de lach ; de la natura del lach ; que revèrta de lach ; que conten de lach ; que pòrta d'uòus (en parlant del peïssum)

Camin lachenc / Dralha lachenca : camin de sant Jacme.

Lo Camin lachenc d'una polida nuèch estelada.

lachenc, -a (subs.) : tesson (porcelon de lach) ; esturion que pòrta d'uòus.

lacheta : chicorèia salvatja (*Cichorium intybus*)

doceta (*Valerianella*)

lachièr (subs.) : mena de plt. (*Polygala vulgaris*)

teta de vaca ; tetina.

lachièr / laitèr, -ièira (adj.) : persona qu'aima lo lach ; persona que mols las fedas ; femna, vaca, feda... que son una font de lach ; recipient pel lach.

lachintar (v. intr.) : porcelar (far de porcelons) ; far un bruch de lenga en signe de desaprobacion.

lachoira : recipient per mólzer ; lachariá.

lachon : lach pauc abondós ; gaspa / lachada.

lachonar (v. intr.) : doblat de lachejar.

lachós / laitós, -osa : de la natura del lach ; de la color del lach, que revèrta lo lach.

lachuc / lachugard (plt.) : (*Lactuca sativa longifolia*)

lachuèna : lach en general ; çò de la natura del lach.

lachuga (plt.) : (*Lactuca*)

lachuga bastarda : ensalada bastarda.

lachuga blanqueta : lachuga pomada blanca.

lachuga comuna : (*Lactuca saligna*)

lachuga d'aiga : (*Veronica hederaefolia*)

lachuga fèra : (*Lactuca scariola*)

lachuga frisada : lachuga-espinarç (v. p. 20 1º a)

lachuga gròssa : lachugard.

lachuga lombarda : lachuga romana.

lachuga longa : lachuga romana.

lachuga pomada, redonda, rogeta : menas de lachugas.

lachuga romana : (*Lactuca sativa longifolia*)

lachuga salvatja : (*Lactuca saligna*)

lachugard / laitugard : (*Lactuca sativa longifolia*)

lachugàs : lachuga romana (*Lactuca sativa longifolia*)

lachugat : plant de lachuga.

lachugon (plt.) : (*Sonchus oleraceus*)

lachudona / lachugueta : lachuga pichona.

lachuscla / lachuscle (plt.) : eufòrbi. (*Euphorbia*)

lachusclada : empoisonament del peis amb de lachuscla.

lacolet : lac pichon.

laconic, -a : brèu, -èva ; concís, -isa ; cort, -a / cortet, -a.

laconicament : d'un biais laconic.

laconisme : qualitat de çò brèu.

Lacot Loís (1881-1952) : sarralhièr de Rodés, poèta occitan.

LACRIM- : forma prefixada del latin *lacrima* (lagrema)

lacrimacristi : vin italian que ven de vinhas cultivadas al pè de Vesuvi.

lacrimal, -a : relatiu, -iva a las lagremas.

Aparelh lacrimal. Glandolas lacrimales.

LACRIMI- : v. **LACRIM-**

lacrimifòrme, -a : en forma de lagrema.

LACRIMO- : v. **LACRIM-**

lacrimogèn, -a : qu'amòda de lagremas, que fa plorar.

Glandolas lacrimogènas. Gas lacrimogèn.

LACT- : forma prefixada del latin *lac, -tis* (lach)

lactacion : secrecion del lach ;alachament.

lactalbumina : albumina del lach.

lactari : nom generic d'unas menas de campairòls :

(*Lactarius acris*) ; (*L. aspideus*) ; (*L. blennius*)

(*L. camphoratus*) ; (*L. chrysorrheus*) ; (*L. circellatus*)

(*L. citriolens*) ; (*L. deliciosus*) ; (*L. deterrimus*) ; (*L. fluens*)

(*L. fuliginosus*) ; (*L. fulvissimus*) ; (*L. glaucescens*)

(*L. glutinopallens*) ; (*L. helvus*) ; (*L. hysginus*) ; (*L. insulsus*)

(*L. lignyotus*) ; (*L. mitissimus*) ; (*L. musteus*) ; (*L. pallidus*)

(*L. piperatus*) ; (*L. porminsis*) ; (*L. pterosporus*) ; (*L. pubescens*)

(*L. quietus*) ; (*L. repraesentaneus*) ; (*L. resimus*)

(*L. rubrocinctus*) ; (*L. rufus*) ; (*L. salmonicolor*) ; (*L. sanguifluus*)

(*L. scrobiculatus*) ; (*L. semisanguifluus*) ; (*L. thejogalus*)

(*L. tithymalinus*) ; (*L. torminosus*) ; (*L. trivialis*) ; (*L. turpis*)

(*L. uvidus*) ; (*L. vellereus*) ; (*L. vietus*) ; (*L. volemus*)

lactarium (lat.) : centre de collecta e de distribucin de lach maternal.

lactescència : secrecion d'un chuc que revèrta lo lach.

lactescent, -a : que secreta un chuc lachós.

L'agradèl es una planta lactescenta.

LACTI- : v. **LACT-**

lactic, -a : relatiu, -iva al lach.

Acid lactic. Ferment lactic. Fermentacion lactica.

lacticemia : preséncia d'acid lactic dins lo sang.

lactifèr, -a : que mena lo lach ; que fa de lach.

Vaissèls lactifèrs. Plantas lactifèras.

lactifòrme, -a : que revèrta lo lach. *Chuc lactifòrme.*

lactifug, -ja : que reten o qu'empacha la secrecion del lach.

lactivòr, -a : que s'avida mai que mai de lach.

LACTO- : v. **LACT-**

lactobacil : bacteria capabla de cambiar los sucres en acid lactic.

lactobacillòsi : nombre excessiu de lactobacils dins l'intestin uman.

lactobutiromètre : instrument per mesurar la quantitat de matèria grassa d'un lach.

lactodensimètre : aplech per mesurar la densitat d'un lach.

lactoducte : canèl per menar lo lach dins de l'airal de produccion entrò a l'airal de transformacion.

lactogèn, -a : qu'estimula la secrecion lactada.

lactomètre : instrument per mesurar la qualitat del lach.

lactòsa : sucre del lach.

lactoscòpi (m.) : lactomètre.

lactoglobulina : globulina del lach.

lactosuria : preséncia de lactòsa dins las urinas.

lacuna : manca / trauc dins un manuscrit, dins un tèxt, dins qué que siá.
Dins tot diccionari i a de lacunas (mancas)

lacustre, -a : relatiu, -iva als lacs ; que creis suls lacs ; que viu suls lacs. *Pòble lacustre. Ciutat lacustra.*

ladin : parlar occitan de las regions reticas.

ladinoretic, -a : de Retia ; relatiu, -iva a Retia.

Ladislau : prenom.

ladra : vesicula dins la carn d'un pòrc ladre.

ladrariá : nom ancian de la lèpra ; espital pels leproses ; malautiá del pòrc o del buòu ladres. (R. IV, 7)

ladre, -a : leprós, -osa ; malaut, -a de ladrariá ; sarrat, -ada a prestar pas lo mascle a la lapina del vesin.
Èra pas ladre per vici, mas per paurièira granda.

ladrièr : infirmier de ladrariá.

ladrièira / ladritge : avarícia.

lag, laja : laid, -a ; vilan, -a / impur, -a (qu'es pas polit, -ida) qu'ofensa bravament la pudor.

laga : ala o aurelha de relha de mossa o de brabant ; selhatge d'un naviri ; rengada de ceps de vinha.

lagadís, -issa : plegadís, -issa / vimenenc, -a / fiblarèl, -a.

laganha : lhèrpa / cassida (matèria blanca que sembla de cera, secretada pel uèlhs) ; oftalmia ; diferentas menas de plantas : lachasson v. pus naut. eufòrbi (*Euphorbia*) ranoncle (*Ranunculus*) pluèja fina que fina.

laganhós, -osa : plen, -a de laganha ; plovínós, -osa.
D'uèlhs laganhoses. Temps laganhós.

laganhar (v. intr.) : brumar / plovinar.

laganhejar (v. intr.) : brumassejar / plovinejar.
Laganheja despuèi dos jorns !

laganhut, -uda : que fa de laganha ; que patís de laganha.

lagar (v. tr.) : giblar / gimblar ; corbar ; plegar ; far prene un plec ; tòrcer ; arrenar.

« *lagast* » v. **langasta**.

Lagast : region de Roergue (Occitània)

lagesa : laidor. (R. IV, 10)

lagoftalmia : estrechiment anormal de las parpèlas.

lagossa : corbadura ; lassieira dolorosa.

lagossar (v. intr.) : brumar / laganhar / laganhejar / plovinejar.

lagrema : plor (gota de liquid secretat per las glandolas lagremalas)
De lagremas (de plors) rajavan de sos uèlhs. Una lagrema de liquor (una gota de liquor)

lagrema de Jòb (plt.) : (*Coix lacryma-Jobi*)

lagremable, -a : deplorable, -a.

lagremaire, -a : ploraire, -a.

lagremal, -a : relatiu, -iva a las lagremas. *Conduit lagremal.*

lagremar (v. intr.) : plorar.

lagremejar (v. intr.) : plorinejar. *La nenòta lagremejara.*

lagremifòrme, -a : qu'a la forma d'una lagrema.

lagremós, -osa : plorínós, -osa.

lagremusa : cernalha / clau de Sant Jòrdi / claupèire / claveta / grisòla (*Lacerta muralis et agilis*)

lagremusa d'aiga : (*Triton cristatus*)

laguejar (v. intr.) : se cobrir de pampes.

lagui : pena / lanha / migra / mingra ; ànsia ; lai / pensament.

laguiar (v. tr.) : far languir ; far de pena ; lanhar ; alassar.

laguiar (se) : se languir ; se lanhar ; se desmingrar.

laguiós, -osa : lanhós, -osa ; ansiós, -osa.

lai / la (adv. de lòc) : alà / enlà / aval.
Lai vau : i vau.
La-sus : amont ; aquí dessús. *La-jos* : aquí dejós.
La-naut : amont. *La-fòra* : aval defòra. v. debuta de p. 20.

lai : pichon poèma narratiu de l'Edat mejana ; affliccion / pena ; ànsia ; mingra ; pensament.
Ajas pas lai : te'n fagas pas !

laiar (v. tr.) : desmingrar / far pensament / portar lai ; embestiar.
Me vengas pas lai : me vengas pas embestiar !

laiar (se) : se languir ; se desmingrar.

laïc, -a : crestian batejat, mas qu'es pas un eclesiastic ; independent de tota mena de religion.
Escòla laïca. Morala laïca.

laïcisme : qualitat de çò laïc ; doctrina dels promotors de la laïcizacion de las institucions.

laïcizacion : accion o resulta de laïcisar.

laïcizar (v. tr.) : far venir laïc (remplaçar los religioses per de laïcs) *Laïcizar los espitals.*

laïcizar (se) : venir laïc pauc a pauc.

laid, -a : qu'es pas polit, -ida. v. **lag**.

laidament / lajament : d'un biais qu'es pas polit polit.

laidetat / lajetat : laidor.

laidor : estat de çò qu'es pas polit. (R. VI, 336)

laidum : persona laida.

lairan : semal plena de rasim.

lairaire, -a : japaire, -a. v. **japar**.

lairadís : jap / japada.

lairar (v. intr. e tr.) : japar ; badar q. q. / lo manjar dels uèlhs ; cobesar / envejar ; cobesejar. (R. IV, 10)

lairet : jap.

lairon, -ona / laire, -a : panaire, -a. (R. IV, 11)
Lo bon lairon anèt tot drech al Paradís.

laironalha : los lairons en general.

laironici (m.) : çò panat / çò raubar.

laironar (v. tr.) : panar / raubar. (R. IV, 11)

laisana (m. e f.) : milhauquejaire, -a / musardejaire, -a.

laisand, -a : longanha (m. e f.) ; desleial, -a.

laisanejar (v. intr.) : musardejar / milhauquejar.

laisar (v. tr.) : s'estrelir / deperir ; s'anequelir fauta de pro manjar.

lais : lèg / legat / legada / donacion per testament ; alluvion (depaus laissat per las aigas)

laisa : cobla / estròfa ; lais / lèg / testament ; malautiá ereditària ; sisa de ròcs ; desonor (taca de familha) ; finida / clas ; pòst que i se reclaman d'unas causas. E non pas « *estatgièira* » (fr.)
Lo mal de la tèrra es una laissa que se sona epilepsia. Venon de sonar la laissa (la finida) del paure Catin. Aja la topina qu'es amont sus la laissa nauta.

laisa-m'estar : inchalhença / noncalença ; languina.

laisa-m'estós, -osa : inchalhent, -a / noncalent, -a ; languínós, -osa.

laiszar / daissar (v. tr.) : abandonar quicòm o q. q. ;
contunhar pas quicòm ; legar per testament.

Laisser los estudis. Laisser córrer : laissar far.

L'oncle m'a laissats totes sos deutes.

Laiissa-me aquò tranquil !

laiszar / daissar (se) : se desistir.

laissòla : pautra / pautrada (depaus / sediments) ; escobilhas ;
polses ; farineta / papa (bolida al lach o a l'aiga)

lait : v. **lach**.

laitenc, -a : lachenc, -a.

laituga : v. **lachuga**.

laitugard : v. **lachugard**.

laitugueta / laitugona : v. **lachugueta**.

lalejar (v. intr.) : començar de parlar / balbusejar
(en parlant dels nenons)

Lo nenon laleja, signe que vòl parlar.

-LALIA : forma sufixada del grèc *lalia* (paraula)
v. **Eulàlia**.

lallèra : melodia populara jogada per una orquèstra mai
que mai compausada d'intruments de vent ; jòia ;
divertiment ; femna que cuoleja ; persona un pauc
caluga. *Far lallèra* : se divertir ; far la nòça.

lallerejar (v. intr.) : far lallèra ; se balançar d'una camba
sus l'autra sens far res ; flandrèjar.

lama : tròç de metal planièr, estrech e tèunhe, aplechat a
un marge, per talhar quicòm ; ondata de mar ; pèça d'una
maquina de tèisser ; persona rusada ; placa de fèrre blanc per la
pasta d'un fomièr ; bidon de fèrre blanc per carregar lo lach ; aïral
de ribièira que l'aiga i bolega pas ; asondada ; espan di d'aiga
queta ; maresca ; espan di d'aiga jos tèrra, e non pas « napa » (fr.)

Una lama (pas una « napa ») es un espan di d'aiga queta.

Una lama de mar l'emportèt que lo neguèt.

lamà : mamifèr romiaire d'America del sud que revèrta
un camèl pichon (*Lama huanacos*)
monge bodista de Tibet e de Mongolia.

lamar (v. tr.) : submergir (recobrir d'aiga)

lambdà : letra onzena de l'alphabet grèc.

lambdacisme : prononciacion marrida de la letra L
davant una consonanta (càmbiament, per exemple , de
L en R dins d'unes mots) : « *vorgut* » en lòc de volgut,
« *mòrre* » en lòc de mòlre. v. **rotacisme**.

lambdacisacion : accion o resulta de lambdacisar.

lambdacisar (v. intr.) : mal prononciar la letra L.

lambiard, -a : musardejaire, -a / milhauquejaire, -a ;
manhac, -aga / refastinhós, -osa.

lambiardar (v. intr.) : musardejar / milhauquejar /
s'atardivar ; èsser manhac, -aga / refastinhós, -osa.

lambiardejaire, -a : persona que musardeja, que milhauqueja.

lambiardejar (v. intr.) : frequentatiu de lambiardar.

lambiardum : tardança ; musatge ; refastinhum.

lambra : lambrusc (grapa pichonèla)

lambrear (v. intr.) : liuçar / beleg (far de lambres) ; èsser
fosforescenta (en parlant de l'aiga de mar)

Lambra sens tronar, que son de lambres de calor.

« *lambre* » : v. **ambre**.

lambre : liuç / beleg (esclat de lutz pendent un auratge)

lambrec / lambret : lambre / liuç / beleg.

lambrejada : seguida de lambres, de liuces, de beleges.

lambrejar (v. intr.) : liuçar / beleg (far de lambres)

Quita pas de lambrejar, tot es pas qu'un lambre !

lambròt : lambra / lambrusc / lambret (rasim pichonèl)

lambrotar (v. intr.) : culhir de lambròts.

lambrotejar (v. intr.) : frequentatiu de lambrotar.

lambrusc : rasim pichonèl.

lambrusca : vinha salvatja ; rasim pichonèl ; femna
longa, magra, nautcambada e nauta d'ancas.

lambruscaire, -a / lambrusquejaire, -a : persona que
culhís de lambruscas.

lambruscar (v. intr.) : culhir de lambruscas.

lambrusquejar (v. intr.) : frequentatiu de lambruscar.

lambrusquièr : cep de lambrusca.

lambrusquièira : vinha salvatja ; cep de vinha salvatja ;
aïral cobèrt de vinha salvatja.

lamèla / lamina : diminuti de lama. (formacion populara
amb una sola L) *Lamèla de formatge. L. de plomb.*

lamelat, -ada : amb de lamèlas.

LAMELLI- : forma prefixada del latin *lamella* (lamèla)

lamellibranqui : molusc de la classa dels lamellibranquis.

lamellibranquis (m. pl.) : classa de molusques de
las branquias en lamèlas.

Las ustras, los muscles... son de lamellibranquis.

lamellifòrme, -a : en forma de lamèla.

lamelliròstre, -a : del bèc provesit, suls bòrds, de
lamèlas transversalas.

lamentable, -a : que fa pietat.

Espectacle lamentable. Trabalh lamentable.

lamentablement : d'un biais lamentable.

Se rebalava lamentablement.

lamentacion : accion de se lamentar (R. IV, 14)

lamentar (se) : se dòlre de quicòm amb planhs e plors ;
far de lamentacions.

lamentós, -osa : lamentable, -a. (R. IV, 14)

làmia : mostre fabulós mièg femna mièg drac que,
çò disián, chucava lo sang dels mainatges (R. IV, 14)
mena d'esquàl : (*Lamna cornubira*)

lamina : tròç de metal, de fusta, d'evòri... planièr e fòrt prim ;
part ampla de fuèlha, de petal, de sepal (R. IV, 14)

laminador, -airitz (adj.) : que lamina.

laminador / laminadoira (subs.) : aparelh que lamina.

laminar (v. tr.) : redusir en laminas.

laminatge : accion de laminar.

laminós, -osa : en forma de laminas.

lamiòla : mena d'esquàl (*Squalus galeus*)

lamp : liuç / beleg ; fòlzer / pericle.

lampa : aparelh per far lum.

lampada : grand esclat de lutz ; escorreguda rapida.

lampadari : supòrt vertical de lampa de per carrièiras.

lampant, -a : brillant, -a ; rapid, -a.

lampar (v. intr.) : liuçar / beleg / lambrejar v. pus naut.
brilhar ; córrer / *galopar (R. III, 420)

lampardon (plt.) : gafaròt (l.p.) (*Xanthium*)
« *lampauta* » : v. **lopauta**.

lampec : liuç / beleg / lambre (v. pus naut) (R. IV, 15)

lampejada : grand esclat de lutz.

lampejar (v. intr.) : lambrejar / beleg / liuçar ; fugir al brutle.
lampesa : lampa ; lampa de glèisa.

En lampesa : en cuol de lampa.

lampesièr : lustre de glèisa.

lampion : lumenon.

lampista : persona que fa o vend de lampas.

lampistariá : talhièr de lampista ; aïral que i se reclamavan
las lampas dels carbonièrs (minaires)

lamporda (plt.): gafaròt / tira pels (*Lappa major*)
frucha d'aquela planta; luzèrna (*Medicago maculata*)
(*M. lappacea*); (*Xanthium strumarium*); (*X. macrocarpum*)
gaddi (lamporda espinosa) (*Xanthium spinosum*)

lampordet (plt.): (*Medicago maculata*)

lampordeta (plt.): (*Trifolium procumbens*)

lampordièr / lamporda / laporda (plt.): (*Lappa major*)

lamprada: mena de peis (R. IV, 15)

lampresa: lamprada de mar (*Petromyzon marinus*)
lamprada de riu (*Petromyzon fluviatilis*)

lampreson: diminutiu de lampresa.

lampuga: peïssum de mar (*Stromateus fiatola*); (*Lichia amia*)
(*L. glauca*); (*Scimnus nicæensis*); (*Centronotus vadigo*)
(*C. lysan*); (*C. glycos*); (*Coryphoena hippurus*)

lana: pel de motons, fedas o autras animals; fial (fil) obtengut
amb lo pel d'unes animals e que se'n fa d'estòfas.

lanada: tondejon de la lana; aplech de calafataire.

lanaire, -a: persona que trabalha la lana.

Lanamesan: vila e region d'Occitània.

lanar (v. tr.): penchenar lo drap.

lanariá: fabricacion d'estòfas de lana; estòfas de lana;
airal que i se vend d'estòfas de lana; airal per la
fabricacion d'estòfas de lana.

Lanas / Landas: departament occitan. v. p. 1053.

lanat: lana; las bèstias lanudas; carn de moton o de feda.

lanatge: toison de las bèstias lanadas; tondejon de la
lana; estòfa de lana.

lanç: accion de lançar; gèt; vam; saut; movement;
movement qu'alunha un naviri de son itinerari; ritme.
De lanç: d'intrada / d'ataca / dins d'abòrd.
En lanç: de lanç.
D'un lanç: d'un saut.

lança: anciana arma blanca ofensiva; punta de baudufa;
espiga laïssada pel volam. *Lança de targaire.*

lança del Crist (plt.): lenga de sèrp (*Ophioglossum vulgatum*)

lançada: còp de lança; petnada (còp de pè); ponheson /
fissada / lancejada. (R. IV, 18)

lançadoira: naveta de teisseire.

lançament: accion o resulta de lançar.

lançar (v. tr.): getar; pónher / fissar; petnar; escometre.
Quand un abscess lança, aquò marca qu'amadura.

lançar (se): se ronçar / se precipitar / se getar; s'escometre.

lançariá: botiga de vendeires de lanças o de linhas de pescar.

lancejada: còp de lança; petnada; ponheson / fissada.

lancejaire, -a: reguinhós, -osa; refastinhós, -osa.

lancejant, -a: que lanceja / que ponh / que fissa.

lancejar (v. intr.): balhar de còps de lança; pónher /
fissar (en parlant d'un amàs (abscess))

lancet: mena de pèira de talha (t. tecn. de maçon)

lanceta: lança pichona; incisiòri de cirurgia; peïssum marin;
ferrassa (*Trigon aldrovandi*); (*T. vulgaris*); agla de mar (*Myliobatis*
aquila); bauca del plumet (plt.): (*Stipa pennata*)

lancetièr: estug de lanceta.

lanci: pericle / fòlzer / liuç / beleg; pluèja amb tròns.
Al lanci: al diable!

lancic / lancil: curador de lauraire d'autres còps.

lancièr: mena de soldat de cavaliariá.

lancièira: acorral de molin; bonda de tina.

lancil / lancic: curador de lauraire d'autres còps.

land: lanç v. pus naut.
De land en land: alandat, -da en grand.

landa: frau / èrm / calm. (Del gallés *LANDA*)

landari: expandi bèl de país.

landaire, -a: fug-òbra; passapaís / rodair.

landar (v. tr.): alandar (obrir en grand)

landar / landrar (v. intr.): córrer; passar país / rodar.

Landas / Lanas: region d'Occitània. v. p. 1053.

landàs: landa granda.

landelièira / landinièira: v. **lendal**.

landièr: andèr / caminal / capfoguièr.

landís: lancic / lancil v. pus naut.

landissièira: agulhada de lauraire d'autres còps.

landon: prat marrit plen de joncasses.

landòra (persona que fug lo trabalh): fug-òbra (fy '▷ br ▷)

landrar / landrejar (v. intr.): rodar; musardejar.

landrar (se): barrutlar / passar país / vagabondar;
far pas res; musardejar; se rodar.

landrejaire, -a: musardejaire, -a; rodair, -a.

landrejar (v. intr.): musardejar / lanternejar.

landrin, -a: fug-òbra; musardejaire, -a / lanternejaire, -a.

landrinaire, -a: t. a. çaisús.

landrinar (v. intr.): musardejar / lanternejar; far pas res.

landrinejar (v. intr.): frequentatiu de landrinar.

lanejar (v. intr.): donar de lana.

lanenc, -a / lanusquet, -a: persona que viu dins Lanas.

lanfi: planh.

lànfia, -ias: minganas / petòfias (posturas afectadas);
fatòrgas / sornetas.

lanfiejaire, -a: minganaire / petofiejaire / pocanaire, -a.

lanfiejar (v. intr.): petofiejar (parlar a tòrt e a través)
tormentar / secutar / molestar (R. IV, 247)

lanfiós, -osa: faïçonós, -osa; desdenhós, -osa; mesfisant, -a.

lanfrariá: galavarditge (accion de tròp manjar, de s'embucar)

lanfrar (v. tr.): manjar golarlament; s'embucar.

lanfrin, -a: paucval (m. e f.); rodair, -a / passapaís.

lanfrinar (v. intr.): rodar / passar país.

lanfrinejar (v. intr.): frequentatiu de lanfrinar.

langasta: acarian que chuca lo sang de fòrça mamifèrs;
langosta / sautarèla; trufariá / lengada.

langastièr (plt.): ricin (*Ricinus*)

langastièr, -ièira: qu'a fòrça langastas (pats / reses)

langoïrar (v. intr.): languir / se languir.

langoïrejar (v. intr.): frequentatiu de langoïrar.

Langonha: vilòta de Losera (Occitània)

langor: malandra / languina. (R. VI, 337)

langorós, -osa: languinós, -osa (que se languís)

langorosament: d'un biais langorós.

langosta: mena de crustacèu marin (*Palinurus vulgaris*)
sautarèla; beata (marrida devòta)

langostam: langostum (falsa devocion; marrida devocion)

langostièira: filat per langostas.

langostin: mena de crustacèu marin. (*Cancer squilla*)

langostina: claveta / claupeire (f.) / grisòla.

langostum: falsa devocion; marrida devocion.

langui: lanha / laguì / lai / pensament / mingra / pena;
preocupacion; embestiament; melancoliá (R. IV, 179)

languiá / languidoira: melancoliá (L. 241 - R. IV, 179)

languid, -a: plen, -a de langor.
D'uèlhs languids. Una votz languida.

languidament: d'un biais languid.

languidós, -osa: doblat de languinós, -osa.

languidura / languiment: nostalgia.

languina : langor / melancoliá / languison / languidura.

languinejar (v. intr.) : frequentatiu de languir / se languir.

languinós, -osa : qu'a la languina / langorós, -osa.

« *Vai dire a m'amiga que soi languinós* »

Cançon *Se canta, que cante.*

languirejar (v. intr.) : doblat de languinejar.

languir (v. intr.) : se marfondir / se marfondre ; mancar d'animacion ; esperar per pas res ; èsser impacient de ; se marcir.

Languissíá per las escòlas, quitèt a 16 ans.

La convèrsa languissíá, las gens badalhavan.

La fagas pas languir, vai-la véser !

Languissi pas de venir vièlh.

La vianda languís, qu'espèra de pluèja.

languir (se) : èsser languinós / aver la languina.

languison : nostalgia / languiment / languitòri / langor.

languissent, -a : que se languís ; qu'amòda de nostalgia.

Una convèrsa languissenta.

languit, -ida : desirat, -ada ; qu'a patit. *Blat languit* : b. enculit.

languitòri : langor / melancoliá (R. IV, 179)

languiu, -iva / languivol, -a : que pòrta al tristum ; que pòrta a la languina. v. **-ÍVOL.**

lanha : gemec ; planh ; lagui / lai ; aflixion (R. II, 32) mingra / pensament ; pentiment.

lanhaire, -a : persona que se lanha.

lanhar (se) : gemegar ; se plànger ; se preocupar.

lanheta : perna / borrasson / banèl / malhòla de nenon.

lanhós, -osa : planhós, -osa.

lanier : mena de falcon.

lanier, -ièira : relatiu, -iva la lana ; persona que lava la lana ; persona que trabalha o vend de lana.

lanifer, -a / lanigèr, -a : que pòrta de lana o un teissut cotonós.

lanissa : lanatge ; montet de lana ; estòfas de lana.

« *lanlèra* » - « *lanlerejar* » :

v. **lallèra - lallerejar.**

lanós, -osa : cobèrt, -a de lana. (R. IV, 16)

lansacenet : ancian soldat alemand.

lansaman / lansiman : òme gròs e difòrme ; escais dels Alemands e dels Soïsses.

lantanid : tèrme generic dels elements de tèrras raras.

lantena (plt.) : (*Lantena aculeata*)

lantèrna : fanal de man vitrat, per esclarir los estables o los camins abans que l'electricitat trauquèsse.

lanternar (v. intr.) : flandrinar / musardar / s'atardivar.

lanternejaire, -a : musardejaire, -a.

lanternejar (v. intr.) : frequentatiu de lanternar.

lanternier, -ièira : persona que fa o vend de lantèrnas.

lantresa (plt.) : (*Euphorbia characias*)

lantreson (plt.) : (*Euphorbia segetalis*)

lanum : las bèstias lanadas ; sentor de lana.

lanusquet, -a / lanenc, -a : persona que viu dins Lanas.

lanut, -uda : qu'es en lana ; que dona de lana.

lapa : alluvions (R. II, 56) (sabla, limon, bordilhas... carrejats per las aigas)

lapaç (plt.) : (*Rumex aquaticus*) ; (*R. crispus*)

lapaçon (plt.) : (*Myosotis lappula*)

(*Xanthium strumarium*) ; (*Xanthium spinosum*)

LAPARO : forma prefixada del grèc *laparòn* (abdomèn)

laparocèla : ernia ventralstias aTf c (dona d (letla)) Tf 49.327 -11.4 TD-0.143 ((aand d das aa opunoldu(labanc

lardon : trocilhon de lard.
lardonar (v. tr.) : lardar (enrodar de lescas de lard)
lardufar : doblot de lardar, de lardissar o de lardonar.
Lardufèrem la lèbre abans de la metre a l'ast.
larèr / laràs : archibanc (banc davant lo fogal)
larièr : lar / fogal.
larg (subs.) : largor ; espandi.
larg, -a (adj. e adv.) : ample, -a ; liberal, -a ; aise, -a ; grand, -a ; content, -a. v. **large**.
Vèsta larga. Es totjorn estat larg d'idèas.
De largas botiòlas de pluèja. Temps larg ; bèl temps.
Del larg e del long : amplament ; abondosament.
En larg e en long : de long e de caire.
Al larg : en nauta mar. Vent larg : vent de nauta mar.
largada (f.) : vent larg.
largament : generosament ; grandament.
largant, -a : liberal, -a ; generós, -osa (R. III, 459)
largar (v. tr.) : donar d'ample (laiszar escapar) ; deslargar ; obrir la pòrta ; destibar ; mandar ; lançar ; prodigar / degalhar.
largar (se) : se separar ; s'alunhar.
largassier, -ièira : largant / largós.
large, ja : larg, -a. (R. IV, 21)
largor : qualitat de çò larg ; liberalitat.
largós, -osa : liberal, -a ; generós, -osa.
larguejar (v. intr.) : èsser larg / èsser generós.
larguesa : liberalitat.
larguet, -a : un pauc larg, -a.
larguetat : larguesa / liberalitat.
larguier, -ièira : liberal, -a.
larguierar (v. tr.) : donar d'ample.
larguiereta : mesenga blava (*Parus caeruleus*)
LARING- : forma prefixada del grèc *larynx* (laringe)
laringal, -a : que son punt d'articulacion se tròbadins la region de la laringe. (t. tecn. de fonetica)
laringe (f.) : cima de la garganta, organ de la fonacion.
laringiti (f.) : inflamacion de la laringe.
LARINGO- : v. **LARING-**
laringocèla : tumor gasosa del còl.
laringografia : estudi radiografic de la laringe.
laringologia : anatomia, fisiologia e patologia de la laringe ; especialitat medicala de la patologia de la laringe.
laringològ, -a : especialista (m. e f.) de la laringe.
laringologia : estudi de la laringe e de sas afecçons.
laringologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de la laringe.
laringonecròsi (f.) : necròsi dels cartilages (R. II, 344) de la laringe.
laringopatia : nom generic de totas las afecçons de la laringe.
laringoplegia : paralisi (m.) dels muscles de la laringe.
laringoscòpi (m.) : aparelh per estudiar la laringe.
laringoscopia : examèn de la cavitat de la laringe.
laringostenòsi (f.) : estrechiment de la laringe.
laringotomia : obertura cirurgicala de la laringe.
larmar (se) : se marcir (se passir) al solelh.
larme, -a : marcit, -ida / passit, -ida.
larva : nom scientific de la baba.
LARVI- : forma prefixada del latin *larva* (baba)
larvicida (adj. e subs. m. e f.) : que fa perir las larvas.
larviforme, -a : que revèrta una larva.
Larzac : cause grand (espani calquièr) al sud del Massís septentrional occitan. *Gardarem Larzac !*

« *las* » (desf. l.p.) : v. **latz**.
las, lassa : cansat, -ada / fatigat, -ada.
A pausas e lasses : al repaus.
lasanha (it. *lasagna*) : especialitat culinària italiana facha amb de pastas e de carn, lo tot cuèch al forn.
lasc, -a : qu'es pas tibet, -ada ; clar (en parlant d'una estòfa) *Còrda lasca.*
lascar (v. tr.) : donar d'ample. *Lascar un aucelon presonier.*
lasciu, -iva : bravament sensual, -a.
lascivament : d'un biais lasciu.
lasega (plt.) : lachairon (*Sonchus*)
« *Làser* » : prenom. v. **Lazar**.
laser (angl.) (*Light Amplification by Stimulated Emission of Radiations*) : amplificacion de lutz estimulada per emissions de radiacions e utilizada en biologia e dins las telecomunicacions.
lasèrt / lausèrt : lusèrp (l.p.) (*Lacerta ocellata*)
lassa ! (interj.) : ailàs !
lassadís, -issa : fatigat, -ada (contrari de pausadís)
lassant, -a : qu'alassa (que cansa / que fatiga)
lassar (v. tr.) : alassar / cansar / fatigar.
lassar (se) : s'alassar / se cansar / se fatigar.
lassena (plt.) : rabeta / rabilhon (*Myagrurn paniculatum*) (*M. perenne*) ; (*M. sativum*)
lasset, -a : un pauc las, un pauc lassa.
lassièira / lassitge / lassitud : cansièira / fatiga.
lat, lada (adj. arc.) : larg, -a / ample, -a.
lata : gimbla (brota de sause, de vim, de genèst...) ; baston long per batre lo blat, acanar la frucha... ; pèrga (timon de carreta) ; longa pèça de fust pèrnada ; fusta pichona ; faula ; fatòrga / sorneta. *Lata de carreta.*
Cagar sus la lata : racar (buòu encarrat que, de tròp forçar, caga sus la lata e raca ; persona qu'abandona un prètzfach.
latada : còp de lata.
lataire, -a : persona que lata.
latar (v. tr.) : garnir amb de latas ; acanar de frucha ; pondar una teulada ; far un trabalh a la tabusta.
latàs (m.) / latassa : lata gròssa.
latassada : tustassada / tanada / rosta / tabassada.
latassar (v. tr.) : tustar amb una lata.
latejaire, -a : contaire de fatòrgas (sornetas)
latejar (v. tr. e intr.) : acanar de frucha ; contar de fatòrgas.
latenc, -a : que conven per far de latas ; que se pèrna plan.
latent, -a : qu'existís sens se manifestar. *Malautiá latent.*
-LATÈR : forma sufixada del latin *latus, -eris* (costat) v. **quadrilatèr**.
lateral, -a : situat per costat de quicòm mai. (R. IV, 27)
lateralament : sul costat. (R. IV, 27)
lateralitat : predominança d'un dels dos emisfèris del cervèl.
lateralizacion : especializacion progressiva, dins la pichona enfància, de cadun dels emisfèris del cervèl dins lors fonccions respectivas ; resulta d'aquela especializacion.
LATERO- : forma prefixada del latin *latus, lateris* (costat)
laterocòli (m.) : mena de torticòli que lo cap i se tròba clinat lateralament.
lateroposicion : desviacion d'un organ clinat a drecha o a esquèrra.
lateropulsion : desequilibri d'un parkinsonian desportat d'un costat.
lateroversion : lateroposicion. *Lateroversion de l'utèr.*

latescent, -a : que conten o que revèrta de latèx.
latèx : liquid lachenc que se tròba dins d'unas plantas.
laticifèr, -a : que conten de latèx.
latièr : mena d'alús per relevar un filat.
latièr, -ièira : capable, -a de far o de pernar de latas.
Sause latièr. Cotèl latièr.
latin : lenga mòrta parlada pel Romans ; lenga de cultura ; lenga de la Glèisa catolica ; mairelenga del galloroman (*Rustica romana lingua*) ; mairelenga de las lengas dichas romanicas ; lenga tecnica d'unes especialistas, que los noms de plantas, d'animals, de campairòls... se balhan sovent en latin.
latin, -a : qu'a rapòrt al latin (t. a.) o a la civilizacion latina.
latinada : citacion o tirada latina.
latinejar (v. intr. pej.) : far de citacions latinas ; mal parlar latin.
latinisme : biais de dire latin, passat dins una altra lenga.
« Ipsò facto » es un latinisme.
latinista (m. e f.) : persona que fa de latin.
latinitat : civilizacion dels pòbles latins.
latís, -issa : drud, -a / vigorós, -osa.
latisson : lata pichona.
latitud : amplitud / extension ; distància d'un aïral fins a l'equator.
latitudinal, -a : relatiu, -iva a la latitud.
lato sensu (lat.) : al sens larg. v. p. 20, 2º d)
laton : aliatge de coire e de zinc. (R. IV, 26)
Latran : basilica romana.
Concili de Latran (1215) contra los Albigeses.
latria : adoracion. (R. IV, 26)
Culte de latria : adoracion deguda a Dieu sol.
-LATRIA : forma sufixada del grèc *latreia* (adoracion) v. **idolatria**.
latrinas (f. pl.) : comuns / privats. (R. IV, 26)
latz : costat ; flanc ; aïral ; costat d'un jo, d'un encarratge.
Latz e latz : de còsta / franc a franc.
Tirar de tot latz : tirar de drecha coma d'esquèrra.
laubi : carretial / abric / cobèrt / alapens / tàpia / tresdòssa.
laucàs : lacàs / sompet / tautàs.
laucec / lauce : liuç / beleg (esclat de lutz per temps d'auratge)
laucegar / laucejar (v. impers.) : liuçar / belejar.
lauceguejar (v. impers.) : frequentatiu de laucegar.
lauch : peis fabulós que se'n parla dins Erau.
laucièira : gòfia (mena de trapa pels lops)
laudabilitat : qualitat de çò laudable.
laudable, -a : digne, -a de laus. (R. IV, 29)
laudablement : d'un biais laudable.
laudanum : medicament a basa d'*opium* (lat.) (R. IV, 27)
laudas : partida de l'Ofici divenc que se ditz après Matinas. (R. IV, 28)
lauder (plt.) : (*Phyllirea media*)
launa : lama.
« laupard » : v. **leopard**.
làupia : pila ; montet de lenha empilada ; abric contra lo solelh e la pluèja ; tona / tonèla ; carretial ; alapens.
lauqueta : lòca (mena de peis) (*Gadus minutus*)
laur / laurada : accion de laurar ; aïral laurat.
laur / laurièr : (*Laurus nobilis*)
Laura - Laureta : prenom.
laurable, -a : que pòt èsser laurat, -ada.
lauraire : mena d'aucèl (*Motacilla flava*)
lauraire, -a : persona que laura.
laurada : aïral laurat.

lauradís, -issa : laurable, -a (que pòt èsser laurat, -ada)
laurador, -a : lauraire, -a (persona que laura)
laurador, -oira : que pòt èsser laurat, -ada.
Lauragués : region occitana.
laurar (v. tr.) : virar la tèrra çò de dessus dejós amb un araire, una mossa, un brabant, un tractor ; se rebalar per tèrra (en parlant dels escagaròls, de las limaucas o de las raïces d' unas plantas)
laurason : sason del laurar.
lauratge : accion de laurar.
laureat, -a : venceire, -a dins una competicion. (R. IV, 27)
laurejar (v. tr.) : laurar pas brica plond (prigond)
Laurenc - Laureça - Laurençon - Laureçòta : prenom.
Lauret - Laureta : nom de buòu o de vaca.
Laureta : diminuti de Laura.
laurajar (v. tr.) : laurar superficialament.
laurièr amètle (plt.) : (*Prunus lauro-cerasus*)
laurièr bastard : (*Daphne laureola*)
laurièr florit : (*Viburnum tinus*)
laurièr ròsa : (*Nerium oleander*)
laurièr salsa : (*Laurus nobilis*)
laus : lausenja ; elògi ; ancian drech feudal ; lòt de tèrra.
« laus » : v. **aus**.
Laus Cristian (1934 - 2002) : escrivan occitan d'Erau.
lausa : granda pèira plana ; teula ; ròca, pèira sistrosa.
lausable, -a : digne, -a d'èsser lausat, -ada.
lausada : tet de lausa / teulada de lausa.
lausaire, -a : persona que trai de lausa ; persona que lausenja.
lausange : parallelogram de costats egals e d'angles oblics.
lausar (v. tr.) : cobrir amb de lausas. *Autres còps, en país de montanha, lausavan la paret dels ostals virada cap a l'oèst, per l'aparar de l'ecir o del vent pluèg.*
lausar (v. tr.) lausenjar ; vantar ; aprovar ; felicitar.
lausariá : lausenja ; flatariá.
lausàs : espandi cobèrt de lausas grandas.
lausat : laus / lausenja / elògi.
lausatge : aïral lausat.
lausenja : laus / elògi.
lausenjador, - airtz (adj. e subs.) : que lausenja (R. VI, 339)
lausenjar (v. tr.) : lausar / vantar.
lausèrda / ausèrda (plt.) : (*Medicago sativa*)
lausèrt : lusèrp (l.p.) (*Lacerta ocellata*)
lauset : lausa pichona ; mena d'aucèl (*Alauda arvensis*)
lausetaire, -a : persona que çaça de lausetas.
lausetar (v. tr.) : çaçar de lausetas, de nuèch, amb un filat.
lausièr : peirièira de lausa. **lausièira** : fabrica de lausas.
lausil : lancil (curador de lauraire d'autres còps)
lausilha : rafatalh de lausas ; pèiras planas.
lausissa : montet de pèiras planas.
lausòta : lausa pichona.
laüt : instrument de musica de còrdas ; tartana (mena de nau) ; filat rebalat per una tartana.
laütaire, -a : persona que jòga del laüt.
laütièr, -ièira : persona que fa o que vend de laüts.
Lautrec (Tolosa) v. **Tolosa Lautrec**.
lava : matèria en fusion que sortís d'un volcan.
lavabo (lat.) : pregària latina que lo prèire fasiá en se lavant los dets a la messa ; partida de la messa après l'ofertòri ; ancian aparelh per se lavar.
lavada : ramada (fòrta pluèja subta)
Faguèt una lavada que nos tracèt.
lavador : aïral per se lavar o per lavar (t. a.)

lavadoira : pòst o pèira plana per lavar (t.a.)
lavadura : aiga de vaissèla.
lavaci : ramada (fòrta pluèja subta)
lavaire, -a : persona que lava (t. a.)
lavais (plt.) : prunièr bastard (*Prunus spinosus*)
frucha del prunièr bastard.
lavament : accion o resulta de lavar ; injeccion d'un liquid dins lo budèl gròs per far la guèrra (l.p.) a la constipacion (per luchar contra una constipacion grèva)
lavanda (plt.) : espic (*Lavandula spica*)
lavandièr : plant de lavanda.
lavandièira : bugadièira ; airal cobèrt de lavanda.
lavanha : salsa o bevenda tròp aigaluda ; aiga de vaissèla ; sompa ; tautàs ; mesprètz ; insoléncia ; vent d'èst ; pesquièr de cauce. (la 'va ☞) e non pas « *lavogne* » (fr.)
lavanhaire, -a : persona que blandís / que careça (s.f.)
lavanhós, -osa : bavós, -osa ; vescós, -osa ; mostós, -osa.
lavanhar (v. tr.) : lavar pas a mièja / mal lavar ; blandir / careçar (s.f.)
lavanhièr, -ièira : maldisent, -a.
lavar (v. tr.) : netejar quicòm amb d'aiga, d'aiga e de sabon, d'aiga e de polvera o d'autres produches.
lavar (se) : se netejar lo còrs amb d'aiga, d'aiga e de sabon...
lavarada : aiga-nèu. v. p. 20, 1° a)
lavariá : airal per lavar lo linge a la maquina.
lavarida : sorra ; fanga ; aiga de desgèl ; fonzaralha ; sediment.
lavason : lavatge (accion de lavar)
lavassa / lavassada : fòrta pluèja subta.
lavassar / lavassejar (v. tr.) : lavar sovent e d'a fons.
lavatge : accion de lavar o de se lavar.
lava-vaissèla : maquina de lavar la vaissèla. v. p. 20, 1° a)
lavença : ròca cristallina d'estructura fulhada.
làvia : pòta gròssa ; pòta de vulva.
laviard, -a : manhac, -aga / refastinhós, -osa pel manjar.
laviós, -osa : qu'a de braves pòtas.
« *lavonha* » : prononciacion montanhòla de lavanha.
laxatiu, -iva : que facilita l'evacuacion dels intestins.
Lazar (de l'arab *el'âzâr* : Dieu ajuda) : prenom.
Lazar, 4 jorns après sa mòrt, Jèsus lo ressuscitèt.
lazulita : fosfat idratat natural d'alumini e de fèrre, de color azur.
lazurita : sinonim de *lapislazuli*.
lèbre (f.) : mamifèr rosegador (*Lepus timidus*)
Un cibier de lèbre me ven per gost, rai d'aquò ; mas m'estimi plan mai una lèbre a l'ast.
Còp d'uèlh delèbre : rapid còp d'uèlh panoramic.
lèbre de mar : mena de peis (*Blennius lepus*)
lebrar (v. intr.) : tresfolir / treslimar.
lebrassa : lèbre gròssa.
lebrat, -a : lebraud, -a
lebratada : portada de lèbre.
lebratar (v. tr.) : far de lebrauds.
lebratós, -osa : abondós, -osa en lèbres.
lebraud, -a : pichon, -a de la lèbre.
Lebret : nom de buòu color de lèbre.
lebreta : feme del lebrièr.
Far la lebreta : ondejar (en parlant del cerealum)
lebretar (v. intr.) : caçar amb de lebrièrs ; envejar bravament.
lebretat, -ada : can crosat de lebrièr ; can cambalong.
lebricium : umor vagabonda.

lebrìer : can cambalong per caçar las lèbres. (R. IV, 34)
lec : çò que se leca ; pichona bòla de fust jogada primièira, al jòc de petanca, e que las autras bòlas se'n devon sarrar lo mai possible. Del gallés *LECCA*.
Tetar lo lec : se sarrar del lec a lo tocar.
lec, -a : lemfre, -a / lepet, -a / bocafin, -a.
A lec : sufisentament. *A mièg lec* : insufisentament.
leca : ròc planièr ; pèira planièira. Del gallés *LECCA*
lecacendres : mena de campairòl (*Cantharellus cibarius*)
(*Cantharellus aurianticus*)
lecada : accion o resulta de lecar o de se lecar.
lecadissa : sucrariás ; mangisca sucrada en fin de repais.
lecadura / lecadís : çò lecat.
lecafròia : paragrais / gaudèla (aplech de cosina per parar, jos l'ast, lo grais que raja del flambador)
lecaire, -a : persona que leca ; lemfre, -a / lepet, -a.
lecal : lecada ; bocada, pichon repais.
lecaplats : persona que leca los plats / persona lemfra.
lecar (v. tr.) : passar la lenga sus quicòm.
lecar (se) : *Los cats se lecan aicisèm.*
lecariaá : lecadissa / sucrariá.
lecarèl, -a : agradiu, -iva a lecar.
lecat, -ada : pimpalhat, -ada / pimparèl, -a.
leca-te l'uèlh ! (interj. per denotar quicòm d'impossible)
leca-te l'uèlh (subs. m.) : quicòm d'impossible.
lecatimbres (inv.) : gratapapièrs (inv.) / pichon fonccionari.
leçon : çò qu'un escolan deu aprener per o recitar a son mèstre ; ensenhament donat per un mèstre ; ensenhament tirat d'una falta, d'una repotegada, d'un eveniment ; tèxt legit a la messa o a l'Ofici divenc ; remostrança ; varianta d'un manuscrit. v. **leçon**.
leçonar (v. tr.) : corroçar q.q. (far la leçon a q.q.)
« *lech* » : v. **letz**.
lecon : mainatge gastat.
lector, lectritz : persona que legís en general ; persona que legís un tèxt davant d'autres personas ; professor en segond dins d'unas universitats estrangèiras.
lectorat : lo segond dels òrdres minors.
lectura : accion de legir ; òbra legida. *Libre de lectura*.
« *lèdra* » / « *lèdre* » : v. **èdra**.
lefinhar (v. tr.) : estafinhar / desdenhar ; mespresar.
lefinhós, -osa : estafinhós, -osa / desdenhós, -osa.
lèg / legat / lèga / laissa : çò laissat per testament.
« *lèg, lèja* » : v. **lag**.
lèga : anciana mesura de longor.
lega : enveja. *Aquò me fa lega* : me fa enveja (me fa fondre)
legacion : ofici de legat ; ensemble de personas que trabalhan amb lo legat ; airal que i demòra un legat.
legada : espandi d'una lèga.
legador : airal que i se fa la fonta del grais. (L. 224)
legal, -a : confòrme, -a a la lei.
legalitat : qualitat de çò legal.
Demorar dins la legalitat. Sortir de la legalitat.
legalizacion : accion de legalizar. *Legalizacion d'un acte.*
legalizar (v. tr.) : certificar la legalitat d'un document ; far venir legal.
legar (v. tr.) : laisser per testament.
legar (v. intr.) : fondre / se graisfondre. (del lat. *liquare*)
legaseu : sagin / saïn.
legat : laissa / lèg (çò laissat per testament) ; cardinal delegat pel papa per lo representar.

legatari, -ària : persona designada per rebre un lèg.

legeire, -a : persona que legís quicòm per son compte.

legenda : narracion populara mai o mens inventada e amplificada.

legendari, -ària : relatiu, -iva a una legenda.

legent, -a : ocupat, -ada a legir.

legible, -a : que se pòt legir aisidament.

legiblement : d'un biais legible.

legidor, -a : lector, lectriz.

legiferar (v. intr.) : far las leis ; decretar / edictar de règlas.

legion : ensemble de soldats ; grand nombre de personas ; distincion (R. III, 60) civila e militara.

Las legions romanas. La legion estrangèira.

La Legion d'onor. Una legion de mainatges.

legionari : soldat de la legion estrangèira.

legionelòsi (f.) : malautiá amodada pel bacil *Legionella pneumophila*.

legir (v. tr.) : prene coneissença d'un escrich ; endevinar los sentiments de q.q. d'après sa cara ; interpretar.

Legir sus la cara de q.q. Legir lo temps.

legislacion : ensemble de leis.

legislador, -airitz : persona que fa las leis.

legislatiu, -iva : qu'a per mission de far las leis.

legislativament : d'un biais legislatiu.

legislatura : temporada d'un còrs legislatiu.

legista (adj. e subs.)m. e f.) : que coneis las leis. *Mètge legista.*

legitim, -a : confòrme, -a a la lei ; consacrat o admés per la lei o per la rason. *Enfant legitim.*

legítima (subs.) : molher. *Pòdi pas far res sens ma legítima.*

legítimament : d'un biais legitim.

legítimar (v. tr.) : far reconéisser coma legitim.

legitimista (m. e f.) : adèpte, a de çò legitim (t. a.)

legitimitat : qualitat de çò legitim.

legor : léser (temps liure)

« *legrema* » : v. **lagrema**.

« *leguenar* » e derivats : metatèsis de lenegar. v. **lenegar**.

legum : vianda de pels òrts.

legumós, -osa : de la natura dels legums.

« *lei* » (adv.) : v. **la - lai**.

lei : règla impausada per una autoritat superiora.

leial, -a : que demòra fidèl, -a.

leialament : d'un biais leial.

leialtat : qualitat de q.q. o de quicòm de leial.

leçon / leçonar : doblats de lecçon e de lecçonar (R. IV, 43)

« *lèid* » : v. **laid, lag**.

leidar (v. intr.) : abausir / foisonar / abondar.

lèime, -a : autentic, -a ; blos, -a ; domètge, -ja.

Leire(m.)

lengatada : lengada / barjacada.
lengatejar (v. intr.) : remenar la lenga ; tirar la lenga ; se passar la lenga pels pòts.
lengatièr, -ièira / lengaud, -a : barjacaire, -a / charraire, -a.
lengon : lenga pichona.
 « *lengosta* » : v. **langosta**.
lengòt : pestèl de sarralha ; barra de metal fondut sortit en forma de **lengòta** (lenga pichona)
Lo francés « lingòt » ven de lengòt.
 « *lengròla* » : v. **grisòla**.
lenguejar (v. intr.) : agachar la lenga d'un pòrc per véser s'es pas ladre ; garnir los tudèls d'orguena de languetas metallicas ; barjacar / charrar ; lecar.
lenguejaire, -a : barjacaire, -a ; lecaire, -a ; lo qu'agacha la lenga d'un pòrc per véser s'es pas ladre.
lengueta : lenga pichona e ponchuda ; t. tecn. de menusièr.
lenguètar (v. intr.) : barjacar ; t. tecn. de menusièr.
lenguèlh : filet de la lenga.
lengut, -uda : qu'a bona lenga.
lenha : brancas per far fuòc.
lenhaire, -a : persona que fa de lenha.
lenhàs : brancassa.
lenhièr, -ièira : montet de lenha ; airal que i se sarra la lenha.
lenhieirat : montet de lenha de cremar.
lenhós, -osa : de fust.
lenificar : calmar / apasiar.
lenitiu, -iva : qu'a lo poder d'apasiar. *Paraulas lenitivas.*
lent, -a : longanha / lanternejaire, -a ; banhat, -ada de pluèja o de susor.
lentament : d'un biais lent.
lentar (v. tr.) : martelar (picar / rasar) un pairòl per lo far pus polit.
lente / lenta (m. e f.) : luzèrna salvatja (*Medicago falcata*)
 escana vaca (plt.) (*Ononis*)
 pastèl salvatge(plt.) (*Isatis tinctoria*)
lente de buòu (plt.) : (*Melilotus*)
LENTI- : forma prefixada del latin *lens, -tis* (lentilha)
lenticular, -a : que revèrta una lentilha. (R. IV, 47)
lentiginòsi (f.) : afeccion cutanèa caracterizada per tot un fum de tessèlas.
lentigo : tèrme scientific per dire tessèla.
lentilha (plt.) : mena de legum (*Lens esculenta*)
 tessèla (taca sus la pèl / taca de rossor) ; aplech d'optica.
lentilha d'aiga : (*Lemna minor*)
lentilhada : peis de mar (*Raia oxyrinchus*)
 platat de lentilhas.
lentilhat : peis de mar (*Squalus mustelus*)
lentilhèira : campat de lentilhas.
lentilhòla (plt.) : (*Lotus corniculatus*)
lentilhon (plt.) : (*Lemna*)
lentilhós, -osa : pardós, -osa (marcat, -ada de tacas rossèlas).
lentiscle : mena d'arbrilh (*Pistacia Lentiscus*)
lontor : biais pausat d'obrar (contrari de vivacitat) (R. V, 557)
leon / leu : vitament (R. V, 558)
leon : mamifèr carnassier d'Àfrica. (*Felis leo*)
Se prene la part del leon : se prene la part pus brava.
Leon - Leonèl - Leona - Leonà - Leonèla : prenom.
leona / leonessa : feme del leon.
leonar (v. tr.) : far de leonèls. (R. IV, 48)
Leonard - Leonarda : doblats de Leunard - Leunarda.
leonat / leonèl : leon pichonèl. (R. IV, 48)

Leonç : prenom.
leonessa : leona (feme de leon) (R. IV, 48)
leonin, -a : relatiu, -iva al leon ; que revèrta un leon ; abusiú, -iva ; t. tecn. de med. ; t. tecn. de poesia : vèrs que son emistiqui reproduís la consonància de la rima.
Comportament leonin. Mercat leonin.
Part leonina. Fàcia leonina. Vèrs leonin.
leonisme : biais de fargar de vèrses sonats leonins. (R. IV, 48)
leopard : mamifèr carnassier d'Àfrica. (*Felis pardus*)
lep : gròs manjaire.
lepacuol (m. e f.) : persona lausenjaire messorguèira.
lepada : brava còp de forqueta ; bon repais.
lepaire, -a : persona que leca ; golard, -a.
lepafangas (adj. e subs.) : que sarra e seca las fangas.
lepafarinas (m. pl.) : det guinhaire.
lepar / lepir (v. tr.) : lecar ; manjar golardament.
Un can o un cat lepan çò liquid.
lepar / lepir (se) : s'esperlecar. *Los cats se lepan sovent.*
lepassejar (v. tr.) : augmentatiu pejoratiu de lepar.
lepatge : accion de lepar.
 « *lepeque* » : v. **upega**.
lepet, -a : lemfre, -a ; golard, -a.
lepetitge : golardiá.
LEPIDI- / LEPIDO- : formas prefixadas del grèc *lepis* (escauma)
lepidiforme, -a : que revèrta quicòm que se segmenta en tròçes en forma d'escaumas.
lepidoptèr : insècte que sas alas son cobèrtas d'escaumas microscopicas. *Lo parpalhòl es un lepidoptèr.*
lepiòta : v. **sant martina / sant miquèla**.
lepra : malautiá cronica e infecciosa.
leprós, -osa : persona que patís de la lepra.
leprosariá : espital de leproses.
-LEPSI : forma sufixada del grèc *lepsis* (idèa d'atacar e de s'apoderar) v. **prolèpsi**.
-LEPSIA : v. **-LEPSI**.
 v. **catalepsia - epilepsia**.
-LEPTIC : v. **-LEPSI**.
 v. **catalectic - epileptic**.
LEPTO- : forma prefixada del grèc *leptos* (tèunhe)
leptocefal, -a (adj. e subs.) : del cap tèunhe ; baba de l'anguila e del congre.
leptocefalia : característica de çò leptocefal.
leptoprosopia : carateristica de las raças umanas de la cara longa e estrecha.
lequejar (v. tr.) : lecar sovent e leugièrament.
lequièr, -ièira : aucelaire, -a.
lequitge : accion de lecar.
lera / leron : recipient per mólzer.
lerat, -ada : glacinat, -ada.
lèri, lèria : fricaudèl, -a ; alègre, -a ; escarrabilhat, -ada ; aluserpit, -ida ; alebraudit, -ida.
 « *lèrna* » : v. **dèrna - lesena**.
leron : lera. v. pus avant.
les : lima ; alluvion (R. II, 56)
lès : largor d'una estòfa.
lès (prep. arc.) : prèp de. (del latin *latus*, costat)
Cazols lès Besièrs. Murvièlh lès Besièrs.
lèsa : benda d'estòfa ; faissa de tèrra ; faissa d'òrt.
lesada : aigat de Lez (ribièira que se gèta dins Ròse)
lesbiana : femna adonada al lesbianisme.

lesbianisme : safisme (relacions sexualas entre femnas)
lesca / lisca : talhon mai o mens prim de pan, de formatge, de cambajon... talhat en long de bòrd a bòrd.

lesca-dobla : entrepan (doas lescas de pan amb quicòm entremièg)
Lescas-doblas de cambajon, de formatge, de mèl...

lesega (plt.) : (Lactuca)
« *lesena* » : v. **alzena**.

léser : lesir / lesor / desocupacion.
Aver léser : dispausar de fòrça temps o de pro de temps.
A léser (loc. adv.) : sens èsser preissat, -ada pel temps.
A temps e leser : sens aver besonh de s'afanar.
Èsser de léser : èsser desobrat / desocupat -ada.

Lesinhan : vilòta d'Erau (Occitània)
La ceba de Lesinhan es doça coma lo pan.

lesinhanenc, -a (adj. e subs.) : de Lesinhan.

lesion : alteracion de forma o d'estructura.

lesir (v. tr.) : portar tòrt a q.q.

lesor : v. **léser**.

lesorat, -ada : dispaus, -a ; liure, -a ; deglende, -a.

lesquejar (v. intr.) : se copar en lescas (en parlant d'una laurada banhada)

lesqueta : lesca pichonèla.

lessa : crassa de pel cap o de pel còrs.

lessiu : aiga de bugada.

lessivar (v. tr.) : passar lo linge al lessiu.

lessivós, -osa : crassós, -osa.

lèst : sorra mesclada amb de sabla.

lèst, -a : deglende, -a / dispaus, -a / agil, -a.

lestaire : saurraire (batèu per carregar de sabla)

lèstament : amb agilitat.

lestar (v. tr.) : saurrar / sorrar (cargar amb de sabla)

lestitge : agilitat (R. II, 22)

let / les : v. **lec**.

letanhas / Letanias (arc.) (R. IV, 54-L. 225) : litanias (invocacions)

letargia : sòm prigond, continuat, anormal que revèrta la mòrt.

letargic, -a : relatiu, -iva a la letargia.

Un sòm letargic. Un esperit letargic.

letra : cadun dels signes que representan los sons d'una lenga ; esrich mandat a q.q. per li balhar de novèlas ; escriptura ; sens literal ; tèxt.

letrat, -ada : cultivat, -ada.

letriferit, -ida : letrat (sens mai o mens ironic)

letrièr : mòble de glèisa, de fust o de metal, per pausar lo libre dels cantaires. (R. III, 579)

letron : claveta / claupèire.

letrona : letra pichona.

letrum : tot un fum de letras.

letrut, -uda : letrat, -ada (dins un sens pejoratiu)

letz : bona umor ; jòia ; folastrejada. *Èsser de letz* : èsser de bona umor (persona) ; èsser en calor (bestial)

« *leu* » : v. **leon**.

lèu (adv. de tps) : sens estar gaire / lèu-lèu / de lèu / al pus lèu.

Aitanlèu / tanlèu : sulcòp. *Tant e lèu* : sens tardar.

D'ara plan lèu : dins un pas res.

LEUC- : forma prefixada del grèc *leukòs* (blanc)

leucemia : excès de globilhons blancs dins lo sang.

leucemic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la leucemia ;

persona que patís de leucemia.

LEUCO- : v. **LEUC-**

leucocit : globilhon blanc del sang.

leucocitari, -ària : relatiu, -iva als leucocits.

leucocitogenèsi (f.) : formacion de leucocits.

leucocitòsi (f.) : augmentacion passadissa del nombre dels leucocits dins lo sang.

leucocituria : preséncia de leucocits dins las urinas.

leucodèrm, -a : se ditz de las raças blancas.

leucoencefaliti (f.) : encefaliti que sas lesions atacan mai que mai la substància blanca del cervèl.

leucomieliti (f.) : inflamacion dels cordons (R. II, 481) blancs del rastèl de l'esquina.

leucòma (m.) : taca blanca de l'uèlh, resulta d'una ulceracion.

leucomelanodermia : perturbacion de la pigmentacion cutanèa.

leucopenia : diminucion dels globilhons blanc dins lo sang.

leucoplasia : transformacion patologica d'una mucosa.

leucòsi (f.) : leucemia.

leucotomia : seccion de la substància blanca del cervèl.

lèuda / leida : talha / contribucion. (L. 225) 1.p. « *peatge* »

leudari : airal que i se percebiá la leuda ; tombada de la leuda ; tarifa de la leuda.

leudièr : recebeire de la leuda. (R. II, 281)

lèudra / leuna / leune / èdra (plt.) v. **èdra** e **leuna**.

lèuge : siure ; pèça que supòrta una ròda de molin.

leugieiretat : qualitat de çò leugièr.

leugièr, -ièira : qu'es pas brica pesuc, -uga.

leugieirement : d'un biais leugièr.

leuja : iruge / sangsuga.

leujador : levador per levar o baissar la ròda d'un molin.

lèumens : abitualament / d'abitud / de costuma.

leuna : pèça de lard.

« *lèuna* » (f.) / « *lèune* » (m.) : plt. que revèrta l'èdra. v. **èune** (*Glechoma hederacea*) (R. IV, 61 ; III, 97 - L. 225 ; 134)

Leonard - Leonarda : prenom.

lèus (f. plur.) : paumons de las bèstias.

lèva : vitz que règla l'escartament dels mòbles ; vertuèlh / pantena / vertolet.

lèva-baissa : movement de naut en bas.

levada : cauçada / peirada / paissièira / restanca / rascaça / respalma (t. a.) ; partida de prat asagada per de besals ; culhida de la vianda de pels camps ; talhas ; recobrament d'aquelas talhas ; sortida del lièch ; escampador de molin ; plega de cartas ; muda de manhans ; conscripcion ; raubament.

levadar (v. tr.) : tornar curar los besals amb lo talhaprat.

levadariá : fonccion de levadièr.

levadièr : persona cargada de las levadas ; expandida de prat encaissada dins una levada besalada.

levadís, -issa : que se pòt levar e tornar baissar. *Pont-levadís*.

levadoira / levandièira : femna que sa profession es d'ajudar a enfantar de femnas en mal d'enfant. (R. IV, 63)

levadoira : cable gròs per soslevar de faisses.

levador : persona que lèva las talhas ; aplech per levar una mòla de molin, un fais... ; levat / levam.

levadura : fonges unicelulars capables de far levar de pastas farinosas ; levat / levam ; temps que lo levat met per far

levar la pasta.

levaira / levairitz : dobles de levadoira e de levandièira.

levilhas : cerimónias de purificacion o festejada d'una naissença.

levandièr, -ièira : aleujaire, -a de femna que va enfantar.

levam / levat : massa fermentada mesclada amb una altra per la far fermentar.

levant : orient ; vent d'èst.

levantada : còp de vent d'èst.
levantés, -esa : del levant ; de Mediterranèa.
levantet : replec cordurat sul bòrd d'una estòfa.
levar (m.) : aparicion. *Un levar de solelh.*
levar (v. tr.) : contrari de baissar ; aleujar una femna prens o una bèstia prens (v. la nòta de grand) ; elevar / enauçar ; culhir ; bastir ; raportar / produsir ; dostar / enlevar ; percebre ; fermentar ; desbarrassar ; desnisar / desjaçar ; soslevar...
Levar lo capèl o la man per saludar q.q.
Levar las aurelhas : quilhar las aurelhas.
I s'entend plan per levar una femna en mal d'enfant.
Lèva pas jamai la votz, ni mai quand comanda.
Levar la vianda de pels camps. Levar un ostal.
Aquel camp lèva pas de brave froment.
Levèron los dròlles als parents, qu'èran pas capables.
Manjar lèva lo talent, beure lèva la set.
Levar la rusca. Levar la pèl d'una poma.
Oblidan pas jamai de levar las talhas.
Aquelas tortas an plan levat. Levar la taula.
Levar un perdigal. Levar una lèbre. Levar un fais.
Levar pas lenga : demorar lengaclavat.
Levar lo nas : agachar cap enaut.
Levar lo pè : s'enanar ; racar. *Levar lo nenon.*
levar (se) : contrari de se jaire / de se colcar ; se revoltar.
levàs : fèrrias de fogal.
levat (prep.) : exceptat / fòra / franc / levat / tirat / son que.
levat que (conj.) : exceptat que / part que / tirat que / son que.
Levat que plòga lèu, aurem pas grand vianda.
Levat que ploguèsse, partiriam matin. v. p. 21.
levantin (m.) : adrech ; coquinàs ; rusat ; enfantonit.
Leveson : region de Roergue (Occitània)
Leviatan : monstre marin que ne parlan lo *Libre de Jòb* e los *Psalms* de la Bíblia.
levita : mena de vestit long cargat pels òmes.
levitacion : neutralizacion de la pesantor de mercè una accion magnetica. (t. tecn. de fisica)
Levitic : libre tresen del Pentateuc de la Bíblia.
levulòsa : fructuòsa.
-LEXIA : forma sufixada del grèc *lexis* (elocucion) v. **dislexia**.
lexic : vocabulari usual d'una lenga.
lexical, -a : relatiu, -iva al lexic o a la lexicologia.
lexicalizacion : accion o resulta de lexicalizar.
lexicalizar (v. tr.) : enregistrar coma mot autonòm un derivat o un compausat. *Camin de fèrre es un mot lexicalizat.*
lexicograf, -a : persona que trabalha sus una lenga.
lexicografia : estudis suls mots d'una lenga.
lexicològ, -a : especialista (m. e f.) en lexicologia.
lexicologia : sciéncia de l'origina e de la significacion dels mots.
lexicologic, -a : relatiu, -iva a la lexicologia.
li : a el (datiu singular del pronom el) *Li dirai çò que pensi.*
« *lialment* » - « *lialament* » : leialament.
« *lialtat* » : leialtat.
liambra : filandra de bava de caval.
liamièr : mena de can de caça.
liana : planta lenhosa de las selvas tropicalas.
« *liar* » e derivats : v. **liar**.
liard : anciana moneda de coire.
liarda : doble liard.
liardar / liardejar (v. intr.) : estalviar / esparnhar / mesquinejar.
liarenda (plt.) : mena de cabrifueilh (*Lonicera Periclymenum*)

liarga : ligadura ; juntura ; còl del pè ; tendons de junturas / juncturas ; muscle.
lias (lo) : periòde geologic.
liasic, -a : relatiu, -iva al lias (geologia)
liassa : lianha. (R. IV, 71)
liasson : paquet de tripas ; gras doble.
liata : agaçaríá. *Far liata* : agaçar.
liba : mota / gleva (R. III, 475) - L. 208)
libacion : vojar un liquid en sacrifici (sang, vin, mèl, lach...) ; accion de beure bravament.
liban : còrda d'esparg, de jonc, de cambè... ; amarra ; còrda de posaraca ; còrda de filat de pesca.
Liban : nom de país a l'èst de la mar Mediterranèa.
libanés, -esa : sortit, -ida de Liban ; relatiu, -iva a L... ; lenga.
libèl : deposicion legala circumstanciada de la persona que demanda a la Glèisa una recèrca en nullitat de son maridatge ; escrich satiric o difamatòri.
libellula : nom scientific de la domaisèla / de la fissa sèrp.
Libera (lat.) : primièr mot del psalme *Libera me, Domine* ; pregària oficiala pels defuntats.
liberable, -a : que pòt èsser liberat, -ada.
liberacion : accion o resulta de liberar o de se... (R. IV, 83)
liberal, -a : generós, -osa ; qu'es per la libertat politica ; que fa pròva de tolerància.
Professions liberalas : professions independentas.
Mètges, avocats... an una profession liberala.
liberalament : d'un biais liberal.
liberalisme : doctrina que promòu la libertat en general.
Liberalisme economic, politic...
liberalitat : generositat ; çò donat generosament.
liberalizacion : accion o resulta de liberalizar.
liberalizar (v. tr.) : donar una libertat pus granda (t. a.)
liberar (v. tr.) : desliurar (tomar la libertat a quicòm o a q.q.)
Liberar un esclau, un presonier, sa consciéncia...
liberar (se) : se desliurar (tomar prene sa libertat)
Finiguèt que se liberèt de l'esclavatge de la dròga.
liberator, -tritz : persona que desliura.
libertat : estat de q.q. o de quicòm de liure. *Libertat de culte.*
libertin, -a : adonat, -ada al gorrinitge ; irreligiós, -osa ; libidinós, -osa ; afranquit, -ida (R. IV, 83)
libertinament : d'un biais libertin.
libertinatge : comportament libertin.
libeta : lesqueta (lesca pichonèla)
Libia : nom de país.
libian, -a : relatiu, -iva a Libia ; persona sortida de Libia.
libido (lat.) (f.) : desir ; sexualitat.
libidinós, -osa : que s'abandona a la sexualitat.
libidinosament : d'un biais libidinós.
libitum (ad) (lat.) : a volontat.
librari, -ària : persona que ten una librariá.
librariá : airal que de libres i son expausats a la venda.
libre : recuèlh de tèxtes que se tenon del tròç, religats o enquesernats ; registre ; estomac tresen dels romiaires.
libresc, -a (pej.) : que ven pas que dels libres / non-viscut.
Saber libresc. Coneissença libresca.
libret : libret de caissa d'esparnha ; libret de familha ; libret militar ; libret escolar...
libron : libronèl / librilhon (libre pichonèl)
LIC- : forma prefixada del grèc *lukòs* (lop)
licantròp, -a : que patís de licanthropia.
licantropia : deliri que lo malaut i se crei cambiat en lop.

liça : fil de trama ; filat de pescaire ; airal per de torneques, d'escorregudas, de jòcs ; baloard ; passejada ; randa ; palencada ; diferentas menas de peisses : liça / leca (*Centronotus Vadigo*) ; (*C. lysan*) ; (*Lichia glauca*) ; (*L. negra*)
 autre peis : muge / testard / mulet (*Mullus*)
licean, -a : escolan, -a de licèu.
licència : permission de far o de dire quicòm ; concession d'un drech de venda ; libertat abusiva ; mena de diplòma d'universitat ; libertat que se pren un poèta.
licenciament : exclusion, pèrdia d'emplec.
licenciar (v. tr.) : remandar q.q. ; privar q.q. de son emplec.
licenciat, -ada : en possession d'una licència ; remandat, -ada.
licencios, -osa : libertin, -a.
Libre licencios. Propaus licencios. Vida leccenciosa
licèu : establiment d'ensenhament de la segonda a la terminala.
lichariá : ensemble de tot çò que compòrta un lièch : saumièr, matalàs, lençòls, cobèrtas, coissinièira...
lichèira / litièira : ancian lièch carrejadís ; fustam de lièch ; palhat pel bestial.
licit, -a : permés, -esa.
licitament : d'un biais licit.
lichet / lichon : lièch pichon.
lichoir (m. e f.) : bocafin, -a ; golard, -a ; parasit, -a (s. f.) ; rusat, -ada ; plasant, -a ; badinaire, -a ; polisson, -a ; capleugièr, -ièira.
lichòta / liechòta : jaç de traïn, de naviri, d'autò-rotlòta.
LICO- : v. **LIC-**
licocéf, -a : que son cap revèrta un cap de lop.
licopòde (subs. m.) : criptogam vascular sonat pè de lop.
 « *licon* » - « *litson* » : v. **leccon**.
licon : correjon de crin ; correjon en general.
 « *licuna* » : v. **lacuna**.
Lídia - Lidià ('lidi) (li 'dia) : prenom.
 « *lide* » : v. **liri**.
lièja : lisa / rebala.
lifada / lifadís : florejada ; çò frelhat / çò florejat.
De lifada : en tocant a pena.
lifar (v. tr.) : frelhar quicòm sens o tocar ; frelhar q .q. sens lo tocar ; tocar a pena q. q. o quicòm ; florar / florear / floretejar.
lifre, -a : gras, grassa ; repetenat, -ada ; polit, -ida ; joial, -a ; bocafin, -a.
lifrar (v. tr.) : cobesejar ; manjar golardament.
lifre, -a : que manja golardament / lemfre, -a / lepet, -a.
lifritge : baudor / baudesa / galhardariá.
lifting (angl.) : operacion de cirurgia estetica.
liga : rausa ; sorra ; fanga ; lima.
liga : çò amb que quicòm se tròba ligat.
ligada : liga de garbas de blat.
ligador (arc.) : cavilhòt (baston per ligar las garbas)
ligadura : mena d'operacion ; ligam ; liga.
ligaire, -a : persona que ligava las garbas ; persona que getava de sòrts / emmascaire, -a.
ligaira : maquina que segava lo blat e lo ligava en garbas.
ligairona : ligaira.
ligam : liga / estaca ; coble de cavals ligats ensemble.
ligamar (v. tr.) : estacar ; enliassar (metre en liassa) ; empaquetar.
ligamada : gròs paquet de farda.
ligament : accion e resulta de ligar o de se ligar.
liganha : liassa (R. IV, 71)
ligant : qu'estaca / que liga.

ligar (v. tr.) : estacar ; jónher ; encarrar ; engatjar / obligar / forçar ; sarrar ; espessir. *Ligar una salsa*.
ligar (v. tr.) : cobrir de lima, de fanga, de sorra.
ligar (se) : s'engatjar. *Se ligar per una promessa*.
ligàs : amàs de liga. Del gallés **LIGA** : sorra.
ligast / ligasta : sautaboc / sautarèla (*Tettigonia viridissima*)
lige : vassal.
LIGNI- : forma prefixada del latin *lignum* (fust)
lignicòla (adj. m. e f.) : que viu dins de fust mòrt.
D'unes cussons son lignicòlas.
lignificacion : accion de se lignificar.
lignificar (se) : se mudar en fust.
lignivòr, -a : que s'avida de fust ; que tuna dins lo fust.
lignós, -osa : doblat de lenhós, -osa.
ligombau : crustacèu marin (*Homarus vulgaris*)
ligòs / ligòci : afar enrambolhat ; procès ; litigi (R. IV, 80)
ligossa (arc.) : espasa vièlha.
ligossaire, -a : embolhaire, -a / cavilhós, -osa. (R. II, 369)
ligossar (v. tr. e intr.) : ligar ; enrambolhar ; amodar un litigi ; butar un procès ; contestar ; debatre ; far d'alonguis ; lambiardejar (t.a.) ; trabalhar canhosament (amb canha)
ligossejar (v. tr. e intr.) : frequentatiu de ligossar.
ligossas : afars / atifargas. v. **atifargas**.
ligòta : mena de limauca pichona (milhauca pichonèla)
ligur, -a : relatiu als Ligurs, pòble primitiu (Alps de Provença)
lilac / (lilà 1.p.) : (del persan *lilak*) (*Syringa vulgaris*)
lilac blanc (plt.) : (*Syringa vulgaris*)
lilac d'Esanha (plt.) : (*Centranthus ruber*)
lilac de Nòstra Dama (plt.) : (*Valeriana rubra*)
lilac de Pèrsia (plt.) : (*Syringa persica*)
lilicèu, -a : de la familha de las liliacèas.
lilicèas (f. pl.) : familha de plantas coma lo liri, la tulipa, lo tulipan, lo jacint, lo muguet, l'alh, lo pòrre...
lim : sorra ; viscositat del peïssum (R. V, 526)
lima : limon ; sorra ; fanga ; loda / lòda ; aplech per limar ; engordiment de lassèira ; citron de la pèl espessa.
limac / limauc / limaça / limase : limauca / milhauca.
limacós / limaucós, -osa : vescós, -osa.
limada : cruïssiment (bruch de lima)
limadura : airal limat.
limaire : ton qu'a pas encara un palm de long.
limaire, -a : persona que lima.
limalha : rafatum de pèça limada.
limar (v. tr.) : alisar quicòm amb una lima.
limar (v. tr.) : enfangar. v. **lim**.
limauca : milhauca ; escagaròl ; pè de galina (plt.) : (*Andropogon Ischaemum*)
limaucada : platat d'escagaròls.
limaуда (plt.) : mena de malva (*Malva silvestris*)
limauquejar (v. intr.) : milhauquejar / lambiardejar.
limb : partida verda d'una fuèlha ; partida terminala liura d'un sepal ; partida laminosa d'un petal.
limba : parcèla ; petaç / tròç / brighalh.
limbarda (plt.) : (*Inula britannica*) ; (*I. monspessulana*)
limbardas (plt.) : (*Inula tricuspadata*)
limbardier : airal cobèrt de limbardas.
limbe (m. s.) : airal misteriós per esperar d'intrar al Paradís. (R. IV, 75)
limbèl : correja / correjada / limba ; pèça de cuèr per reparar l'empencha e non pas « *empenha* » (fr.)
limbèrt : lusèrp. v. **lausèrt**.

- limejar** (v. intr.): ésser vescós, -osa.
- limetièr** (plt.): mena de citronièr (*Citrus aurantifolia*)
- LIMF-**: forma prefixada del latin *lympa* (aiga)
- limfa**: liquid incolor, compausat, dins l'òme, de 97% de plasmà e de 3% de leucocits.
- limfadenia** (arc.): v. **limfadenòsi**.
- limfadeniti** (f.): inflamacion aguda o cronica dels folliculs limfatics.
- limfadenòma** (m.): doblet de limfòma.
- limfadenomatòsi** (f.): doblet de limfadenòsi.
- limfadenopatia**: malautiá dels folliculs limfatics.
- limfadenòsi** (f.): augmentacion patologica del volum dels folliculs limfatics.
- limfangèiti** (f.): doblet de limfangiti.
- limfangiectasi** (f.): dilatacion varicosa dels folliculs e dels vaissèls limfatics.
- limfangiti** (f.): inflamacion dels vaissèls limfatics.
- limfatic, -a**: relatiu, -iva a la limfa; fleumatic, -a
- limfatisme** (m.): estat caracterizat per la blancor de la pèl, la flaqueza dels muscles, una astenia e, lèmens, l'augmentacion de volum dels organs limfoïds, de las amigdalas e del timus.
- LIMFO-**: v. **LIMF-**
- limfoblast** (m.): cellula maire dels limfocits.
- limfocèla** (m.): escampament (R. II, 304) o acomolament limfatic que fa tumor.
- limfocit**: leucocit mononuclear.
- limfocitòsi** (f.): augmentacion patologica del nombre dels limfocits dins lo sang.
- limfogèn, -a**: que produz la limfa e, mai que mai, los limfocits.
- limfogenèsi** (f.): formacion de la limfa.
- limfografia** (f.): estudi radiografic dels vaissèls e dels folliculs limfatics.
- limfogranulòma** (m.): granulòma dels folliculs limfatics.
- limfogranulomatòsi** (f.): nom generic d'afeccions diversas del sistèma limfatic.
- limfoïd, -a**: que revèrta la limfa o los folliculs limfatics.
- limfolisi** (f.): destruccion del teissut limfoïd e dels limfocits.
- limfòma** (m.): tumor a basa de teissut limfoïd o adenoïd.
- limfosarcòma** (m.): tumor limfoïda maligna.
- limicòla** (adj. m. e f.): que viu dins d'airals fangoses.
Aucèl limicòla. Fauna limicòla.
- limièr**: depaus de fems; mena de citronièr.
- liminar, -a**: que se tròba al començament.
- limiquièr, -ièira**: delicat, -ada; preciós, -osa; dificil, -a.
- limit**: confin.
- limitacion**: accion o resulta de limitar o de se limitar.
- limitar** (v. tr.): fixar un limit a quicòm.
- limitar (se)**: se fixar un limit.
- limitròf, -a**: que tòca als limits de quicòm mai.
- limivòr, -a**: que s'avida d'estraçum organic que se tròba dins la sorra del fons de las aigas.
- LIMN-**: forma prefixada del grèc *limnè* (lac; maresca)
- limnèa** (f.): mena de molusc d'aiga doça.
- limneïds** (m. pl.): familha de molusques.
- LIMNI-**: v. **LIMN-**
- limnigraf**: aparelh per enregistrar l'auçada d'un nivèl de lac, de riu, de maresca.
- limnimètre**: sinonim de limnigraf.
- limnimetria**: mesura de las variacions periodicas del nivèl de las aigas d'un lac.
- LIMNO-**: v. **LIMN-**
- limnològ, -a**: especialista (m. e f.) de limnologia.
- limnologia**: sciéncia qu'estúdia lacs e marescas.
- limnologic, -a**: relatiu, -iva a la limnologia.
- limnotropisme** (m.): reaccion fisica que buta lo peïssum cap a las aigas pus calmas.
- limon**: citron; sorra; èrbas aquáticas; pèrga de carri; pèça de fust que sosten un escalier.
- limona**: citron; melissa (plt.) (*Melissa officinalis*)
anemona (*Anemone pavonia*)
autra planta: (*Potamogeton compressus*)
- limonada**: mena de bevenda.
- limonadièr, -ièira**: persona que fa o vend de limonada.
- limonat**: corondat.
- limonièr**: mena de citronièr; caval encarrat.
- limonièira**: pèça de fustam de carreliech de carreta.
- limonejar** (v. intr.): ésser vescós, -osa.
- limoneta** (plt.): citronèla (*Melissa altissima*)
- limonós / limorós, -osa**: bardós, -osa / fangós, -osa.
- limós, -osa**: limonós, -osa. (R. IV, 76)
- limosin, -a**: v. **Lemosin**.
- limosina**: manrega (mena de capa de carretier); mena de dança.
- limpa**: sorra; fanga; baldra; limon; liquid vescós; femna tendrièira (manhaga / minharda)
- limpada**: lisada (accion o resulta de limpar); bresca de mèl que se destaca del bornhon.
- limpaire, -a**: que lisa / que lisca / que resquilha.
- limpanós, -osa / limparós, -osa**: vescós, -osa.
- limpar** (v. intr.): lisar / lisar / resquilhar.
- limpar** (v. tr.): netejar; alisar.
- limpeta**: ròc planièr que pòt far rebombeta sus l'aiga.
- limpid, -a**: plan clar, -a; blos, -a; de fòrt bon comprene.
Cèl limpid. Agach limpid. Explicacion limpida.
- limpidament**: d'un biais limpid.
- limpiditat**: qualitat de çò limpid.
- limpós, -osa**: vescós, -osa.
- limpum**: sorra; fanga; baldra; limon.
- limut, -uda**: vescós, -osa.
- lin** (plt.): (*Linum usitatissimum*)
- lin fòl** (plt.): (*Silene cretica*)
- lin maudit** (plt.): tortoira (*Cuscuta corymbosa*)
(*Cuscuta monogyna*)
- lin salvatge** (plt.): (*Alsine verna*)
- lina**: grana de lin; luneissa (linòta) v. pus bas.
- linal**: lineda / linièira (campat de lin)
- linar** (v. intr.): anilhar / nilhar / refermir. *Lo caval lina.*
- linason**: culhida del lin.
- « *lindal* » / « *lindanièira* » : v. **lendal**.
- lindament**: d'un biais linde.
- linde, -a**: cande, -a; clar, -a; transparent, -a. (R. IV, 429)
prim, -a / tèunhe, -a / linge, -ja.
- lindet, -a**: agradivament cande, -a.
- lindetat**: limpiditat.
- lindós, -osa**: transparent (R. IV, 429)
- lindre, -a**: linde, -a / prim, -a / tèunhe, -a / linge, -ja.
- lindròt, -a**: coma çaisús.
- LINEA-**: forma prefixada del latin *linea* (linha)
- linear, -a**: relatiu, -iva a las linhas; qu'evòca una linha drecha.
- linearament**: d'un biais linear.

linearitat : qualitat de çò linear.
linearizacion : accion o resulta de linearizar (mat.)
linearizar (v. tr.) : simplificar un problèma (mat.)
lineda : linal / linièira (campat de lin)
linet (plt.) : *(Linum usitatissimum)*
lineta (plt.) : *(Linum angustifolium)*; *(Alsine verna)*; *(A. tenuifolia)*
lingairòla : claveta / claupèire / grisòla. *(Lacerta muralis)*
lingasta : v. **langasta**.
lingaston : gorgolin.
linge : tota mena de drap, de tèla (tela), de vestit, de farda.
linge, -ja : lirgue, lirga / prim, -a / tèunhe, -a.
lingesa : qualitat de q.q. de linge, de prim.
lingièir, -ièira : persona que s'ocupa del linge.
lingièira : anciana toalha de comunion.
lingostin, -a : estequit, -ida; caitiu, -iva; mesquin, -a.
 « *lingòt* » (fr.) : v. **lengòt**.
lingual, -a : relatiu, -iva a la lenga.
lingüatula (f.) : parasit vermifòrme de las fòssas nasalas del can.
lingüatulòsi (f.) : infestacion per las lingüatulas.
-LINGÜE : forma sufixada del latin *lingua* (lenga) v. **monolingüe - bilingüe - trilingüe**.
LINGÜI- : forma prefixada del latin *lingua* (lenga)
lingüicida (adj. e subs. m. e f.) : que tua una lenga.
De tot temps, França foguèt lingüicida.
lingüicidi (subs. m.) : accion o resulta de tuar una lenga.
Un lingüicidi es un crim contra l'umanitat.
lingüifòrme, -a : en forma de lenga.
lingüista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de lingüística.
lingüistic, -a : relatiu, -iva al lengatge, a l'estudi scientific dels lengatges.
lingüística : sciéncia del lengatge.
lingüisticament : d'un biais lingüistic.
LINGÜO- : v. **LINGÜI-**
lingüodental, -a : relatiu, -iva a la lenga e a las dents.
lingüograma (m.) : diagrama de las zònas de contacte articuladòrias lingüopalatalas sus la lenga.
lingüopalatal, -a : relatiu, -iva al cèl de boca e a la lenga.
linha : trach fin, long e continu; çò que marca limit o separacion; itinerari terrèstre, aèrian, maritim; equator; rega; rega de conduita; tièira; fil de crin, de seda, de nilon... amb un anquet de pesca.
linhada : tièira; rengada, descendéncia.
linhar (v. tr.) : tirar una linha drecha (t. a.); pescar a la linha.
linhargue : linhòl (fil empegat utilizat pels sabatièrs)
linhatge : linhada; familha; descendéncia; parentat.
linhòl : linhargue. v. **çaisús**.
linhòla : ficèla que servís a marcar la rega per la rèssa.
linholada : longor d'un linhòl.
linicultura : cultura del lin.
linièira : campat de lin; mercadièira de lin.
liniment : matèria grassa per far de friccions (R. IV, 79)
liniti (f.) : gastriti cronica amb escleròsi e espessiment de la paret de l'estomac.
linjada : linge de bugada; montet de linge.
linjariá : farda fina.
linjoira : airal o terren estrech; faissa de tèrra; talvera.
LINO- : forma prefixada del latin *linum* (lin) per d'unes mots, o del latin *linea* (linha) per d'autres.
linografia : impression sus estòfa.
linogravadura : gravadura en relèu.

linoleum (angl.) : tèla fòrta e impermeabla per cobrir lo pelsòl d'un ostal.
linós, -osa : que fa de lin.
linòt / linòta : luneissa *(Acanthis cannabina)*; *(A. flaviviridis)*
linotip (f.) : maquina de compausar las letras d'una linha.
linotipia : art de compausar amb una linotip.
linotipic, -a : relatiu, -iva a la linotipia.
linotipista (m. e f.) : persona qu'utiliza una linotip.
lins, -a : prigond, -a.
linsa : sorra; baldra; limon.
linsor : prigondor.
linta : bordatge al dessús de la linha de flotason.
lintèl : dessús de pòrta; dessús d'obertura.
linx : mamifèr carnassier d'Euròpa, d'Asia, d'Africa, d'America. *(Lynx lynx)*
linzada : lispada / lisada / resquilhada.
linzadoira : lisadoira / resquilhadoira.
linzar (v. intr.) : lisar / lispar / resquilhar.
LIO- : forma prefixada del grèc *luein* (dissòlver) « *liòga* », « *luòga* », « *lòga* » : v. **lòc**.
 « *liourar* » : v. **plorar**.
liofil, -a : se ditz d'una substància que, un còp perdudas sas qualitats per liofilizacion, las pòt tornar trobar intactas per l'addicion del solvant necessari.
liofilia : qualitat de çò liofil.
liofilic, -a : relatiu, -iva a la liofilia.
liofilizacion : congelacion brutala a temperatura fòrt bassa.
liofilizador : aparelh de liofilizar.
liofilizar : sometre una substància a liofilizacion.
liofilizat, -ada : p.p. de liofilizar. *Cafè liofilizat.*
liofòb, -a : se ditz dels colloïds que son pas liofils.
liofobia : característica de çò liofòb.
liomiòma (m.) : tumor benigna formada de teissut muscular lis.
LIP- : forma prefixada del grèc *lipòs* (graiassa)
lipa : pelenc; pelena; limon / sorra / baldra.
lipasa : enzim qu'idroliza las graissas en acids grasses e alcoòl.
lipasemia : taus de la lipasa dins lo *serum* (lat.)
lipasic, -a : relatiu, -iva a la lipasa.
lipectomia : ablacion d'un excès de teissut adipós.
 « *lipega* » : v. **upa**.
lipemia : estat morbós (R. IV, 264) amodat per la preséncia de grais dins lo sang; taus de lipids dins lo sang.
lipet, -a : lemfre, -a; golard, -a.
lipid (subs. m.) : graissa.
lipidic, -a : relatiu, -iva als lipids.
LIPIDO- : forma prefixada v. **LIPID-**
lipidogenèsi (f.) : formacion de lipids.
lipidograma (m.) : resulta grafica del fraccionament per electroforèsi de las lipoproteïnas del serum sanguin.
lipidòsi (f.) : preséncia de lipids dins las cellulas.
lipiduria : preséncia patologica de lipids dins las urinas.
LIPO- : forma prefixada v. **LIPID-**
LIPO- : forma prefixada del grèc *leipò* (manca; abséncia; defècte)
lipocèla (f.) : ernia amodada per la graissa.
lipocròm (m.) : grop de pigments solubles que coloran las graissas en jaune.
lipocròma (m.) / **lipocromia** (f.) : pigmentacion patologica jauna de la pèl.
lipodierèsi (f.) : modificacion dels lipids dins los paumons.

lipodistrofia : perturbacion del metabolisme de las graissas.
lipofil, -a : caracteristica d'unas substàncias quimicas qu'an d'afinitat per las graissas.
lipofilia : qualitat de çò lipofil.
lipofòb, -a : qu'a una manca d'afinitat per las graissas.
lipofobia : estat de çò lipofòb.
lipograma (m.) : jòc literari que sas règlas proïbisson l'usatge d'una o d'unas letras de l'alfabet.
lipolisi (f.) : destruccion de las graissas dins l'organisme.
lipòma (m.) : tumor adiposa benigna jos la pèl.
lipomatós, -osa : de la natura dels lipòmas.
lipomatòsi (f.) : estat morbós (R. IV, 264) caracterizat per la preséncia de fòrça lipòmas dins l'organisme.
lipoproteïna : resulta de l'union d'una proteïna amb un còrs gras.
lipós, -osa : vescós, -osa.
liposarcòma (m.) : tumor maligna amodada al despens del teissut adipós.
liposcleròsi (f.) : escleròsi del teissut adipós.
liposuccion (f.) : aspiracion cirurgicala d'una subrecarga de graissa soscutanèa.
lipòta : sorra / baldra / limon.
lipotimia : estavanida, impression d'estavaniment.
liquefaccion : transformacion d'un solid o d'un gas en liquid. (R. IV, 80)
liqueficar (v. tr.) : descalhar (l.p.) / far venir liquid.
liqueficar (se) : se descalhar (l.p.) / venir liquid.
liquèn : erupcions papulosas sus la pèl que prusisson aicisèm.
liquid, -a (adj. e subs.) : que raja (mai o mens) ; qu'a pas o qu'a perduda la consisténcia solida o gasosa ; çò que raja (mai o mens) ; linde ; sens mancas / sens decas / sens defaults.
L'èga (la cavala) *que vos vendi es plan liquida* (l.p.)
Aiga, vin, òli... son de liquids.
liquidable, -a : que pòt èsser liquidat, -ada.
liquidacion : pagament d'un deute ; cessacion d'activitat comerciala ; venda amb grand rebais.
liquidador, -airitz : persona que liquida quicòm.
liquidar (v. tr.) : sometre a liquidacion.
liquièira (pèire de) : pèira que los tropèls ne lecan las mosiduras salinas.
liquor : liquid espirituós.
Conhac, armanhac, aigardent... son de liquors.
liquorista (m. e f.) : persona que fa o que vend de liquors.
liquorós, -osa : qu'a la consisténcia d'una liquor. *Vin liquorós.*
lira : instrument de musica de còrdas.
liras (plt.) : (*Luzula vernalis*) ; (*Juncus pilosus*)
lirga (plt.) : (*Gladiolus*) ; (*Iris pseudacorus*) ; (*I. germanica*)
lirga dels pesquièrs (plt.) : (*Gladiolus palustris*)
lirga jauna (plt.) : (*Iris flava*)
lirga larga (plt.) : (*Iris flambe*)
lirga pudenta (plt.) : (*Iris fœtidissima*)
lirgar (v. intr.) : lisar / liscar / lispar.
liri (plt.) : (*Lilium*)
liri blau (plt.) : (*Iris germanica*)
liri fòl (plt.) : (*Spiranthes æstivalis*) ; (*S. autumnalis*)
liri jaune (plt.) : (*Hemerocallis flava*)
liri salvatge (plt.) : (*Lilium martagon*) ; (*Phalangium liliago*)
liric, -a : qu'exprimis amb passion de sentiments personals ; destinat, -ada a èsser cantat, -ada amb la lira.
lirisme : inspiracion dels poètas lirics ; mena d'exaltacion dels sentiments personals.

LIS- : forma prefixada del grèc *luisis* (dissolucion) v. **lisar -lisat**.
lis, -a / lisc, -a : lo contrari de rascanhut, de borroncelut, -uda ; len, -a ; usat, -ada ; lulent, -a.
Lisa - Liseta - Lison : prenomes (diminutius d'Elisa)
lisa : rebala ; instrument per alisar una tèrra, un airal, un camin empeirat o enquitranat.
lisada : accion de lisar ; airal que i se pòt lisar.
De lisada (loc. adv.) : en passant.
lisador, -airitz : persona que lisa.
lisadoira : lisada / linzada / linzadoira (airal que i se pòt lisar)
lisaire, -a : persona que lisa ; persona qu'alisa, que lissa.
lisar (v. tr.) : far una lisi.
lisat : resulta de la dissolucion o de la digestion dels teissuts o dels micròbis per una lisina.
lisar / liscar (v. intr.) : lirgar / linzar (se laisser carrejar pel glaç)
liset : animal semblasèrp, fragil, inofensiu (*Anguis fragilis*)
liseta (plt.) : (*Ervum tetraspermum*)
lisi (f.) : destruccion totala o parciala de cellulas, de teissuts... jos l'accion d'agents fisics, quimics o biologics.
lisiaira : beca marina (mena d'aucèl) (*Tantalus falcinellus*)
lisièira : bòrd d'una estòfa ; bòrd d'un camp (*talvera*)
LISI- : v. **LIS-**
lisidina : basa utilizada coma dissolvent de l'acid uric.
lisigèn, -a : qu'amòda una lisi.
lisigenic, -a : relatiu a una lisi. *Cavitat lisigenica.*
lisimàquia (plt.) : v. èrba de la cabeladura / èrba del pels ; èrba de la gralha ; èrba de (las) cent malautiás / èrba dels escuts ; baston de Sant Josèp. (*Lysimachia*)
lisina : enzim que pòt amodar una lisi.
-LISI : v. **LIS-**
v. **dialisi - electrolisi**.
LISO- : v. **LIS-**
« *lisoar* » : v. **isalar**.
lisogèn, -a : qu'amòda la lisi.
lisogenia : transformacion cellulara aplicada al cas particular de las bacterias.
lisolar (v. intr.) : lirgar / lisar / liscar.
« *lisòp* » : v. **isòp**.
lisozòma (m.) : organita pichona intracelulara qu'amòda de fonccions de degradacion dels nutriments.
lisozim (m.) : enzim (m.) bactericida que se tròba dins los liquids de l'organisme (saliva, sang...)
lispar (v. intr.) : lisolar / lirgar / lisar / liscar.
lissa : traçador (filat tibad a través una ribièira)
lissar (v. tr.) : alisar (passar la farda al fèr caud)
lissada : lo linge o la farda que l'òm alisa.
lissaire, -a : persona qu'alisa lo linge o la farda.
lista / listra : benda d'estòfa de tèla fina, de batista, de mossolina... per bordar las còfas, las camisas de femna... ; lisièira ; faissa (lenga de tèrra) ; lesca ; anciana benda negra de dòl tibada a l'entorn del còr d'una glèisa per un enterrament ; tièira / lista / catalòg.
Lista de pan. Lista de cambajon.
listar (v. tr.) : raiar (far de raias) ; bordar (far una bordadura)
listrar (v. tr.) : raiar ; copar ; metre en bendas.
listèl : bordadura de fust, de metal, de pèira (t. tecn. d'arqu.)
listeriòsi (f.) : malautiá bacilara fòrt expandida dins d'unas espècias animalas.
listelar (v. tr.) : garnir amb de listèls.
listelatge : garnidura de listèls.

liston : listèl pichon ; gamidura de vestit ; bordadura d'estòfa ; faissa de tèrra.

listonar (v. tr.) : listelar (gamir amb de listèls)

listrar (v. tr.) : copar ; raïar ; metre en bendas. v. **lisa** / **listra**.

listre (plt.) : (*Levisticum officinale*)

LIT- : forma prefixada del grèc *lithòs* (pèira)

litagòg, -a : remèdi qu'amòda l'expulsion de calculs.

-LIT : forma sufixada del grèc *lithòs* (pèira)

v. **aerolit** - **monolit** - **megalit**.

litánias : cordelada d'invocacions. Del latin *litania*.

Litánias Carolinas. En 780, a Soissons, en plen domeni francic de la Gàllia del nòrd, aquelas litánias se cantavan en latin e en lenga vulgara ; es a dire dins lo meteís latin e dins la meteissa lenga vulgara que dins la Gàllia meridionala, coma dins tot l'empèri de *Carlesmagne*. Avèm dich 780, qu'aquela data es solida : la Glèisa prèga pel papa regnant Adrian Ièr (772-795), mas es de notar que dins lo manuscrit, invòcan encara los arcàngels bufècs *Orièl*, *Raguèl* e *Tobièl* que foguèron suprimits pel Papa Zacarias (741-753). Adonc, lo manuscrit original es pus ancian que la còpia de 780, e poiriá èsser plan pus ancian, que de litánias similàrias se cantèron dins totas las Gàllias e al delà, tre la debuta del cristianisme, amb qualques variantas, que las diferentas versions localas mençonavan totjorn lo nom de l'evesque o dels sants de l'airal que i èran cantadas, e mai se la liturgia èra la meteissa pertot.

v. fin de la letra L.

litànic, -a : relatiu, -iva a una litania ; que revèrta una litania ; en forma de litania.

D'unas pregàrias de la Glèisa son litánicas.

litectomia : ablacion d'un calcul (med.)

litemia : taus de *lithium* (lat.) dins lo sang.

literal, -a : confòrme, -a al tèxt.

Revirada literala : revirada mot per mot.

literalament : d'un biais literal. *Revirar literalament.*

litalitat : qualitat de çò literal.

literari, -ària : relatiu a la literatura.

Revista literària. Critic literari. Critica literària.

Trabalhs literaris. Estudis literaris. Lenga literària.

literàriament : d'un biais literari.

literatura : ensemble de la produccion literària d'un pòble, d'una temporada... ; produccion d'òbras literàrias.

Literatura dels trobadors. Literatura occitana.

litérgòl : propegròl compausat d'un ergòl solid e d'un ergòl liquid.

LITI- : v. **LIT-**

litiasi : formacion de concrecions dins los canèls excretors d'unas glandolas del còrs uman.

litiasic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la litiasi ; persona que patís de la litiasi.

-LITIC : forma sufixada del grèc *lithòs* (pèira),

v. **neolitic** - **paleolitic**.

o del grèc *luisis* (dissolucion) v. **ansiolitic**.

litigi : contèsta.

litigiós, -osa : que balha matèria a contèsta. (R. IV, 80)

litigiosament : d'un biais litigiós.

litina : idroxid de *lithium* (lat.)

litinic, -a : relatiu, -iva al *lithium* (lat.) o que ne conten ; que balha de litina. *Sals litínicas.*

litium (lat.) : lo metal pus leugièr de totes.

LITO- : forma prefixada del grèc *lithòs* (pèira)

litocromia : art de pènher sus la pèira.

litofag, -a : que rosega o que trauca la pèira.

Algas litofagas. Cauquilhatge litofags.

litofania : impressiò de grafismes sus la porcelana, visibles a rèrejorn (a contrajorn)

litofit (m.) : planta d'estructura peirosa coma, per exemple, las algas del coralh.

litogèn, -a : que dona naissença a de pèiras ; que ven dur coma pèira. *Ciment litogèn.*

litogenèsi : formacion de las ròcas ; formacion de calculs sciéncia de la formacion de las ròcas.

litoglifia : art de gravar la pèira, las gemas.

litograf, -a : persona qu'estampa per litografia.

litografia : art d'estampar sus papièr de grafismes traçats amb un còrs gras sus una pèira calquièira ; çò estampat per procediment aital.

litografiar (v. tr.) : estampar per procediment litografic.

litografic, -a : relatiu, -iva a la litografia.

litograficament : d'un biais litografic.

litològ, -a : especialista (m. e f.) de litologia.

litologia : petrografia ; medecina de las concrecions e dels calculs.

litoral : region qu'es al bòrd de la mar.

litoral, -a : relatiu, -iva al bòrd de la mar.

litoscòpi (m.) : instrument per l'examen dels calculs de la botariga.

litoscopia : examen dels calculs de la botariga.

litosfèra : la part solida de la tèrra.

litòta : atenuacion que suggerís plan mai que çò que se ditz.

Es pas un marrit trabalh : es un trabalh de flor.

litotòm : instrument per practicar una litotomia.

litotomia : incision de la botariga per ne traire un calcul.

litotomic, -a : relatiu, -iva a la litotomia.

litotricia : operacion que consistís a bresar un calcul de la botariga e a ne traire los fragments per l'urètra.

litotritor : instrument per practicar una litotricia.

litra (f.) : *Se beure una litra* : beure un litre de vin.

litre : mesura de capacitat per liquids e granas.

liturgia : biais oficial de celebrar cerimoniás, cants, pregàrias e gèstes religioses.

liturgista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de liturgia.

liturgic, -a : relatiu, -iva a la liturgia.

liturgicament : d'un biais liturgic.

liuç : beleg (esclat de lutz pendent un auratge)

liuçar (v. intr.) : belejar (far le liuces / far de beleges)

liuga grassa : salssissa del *rectum* (lat.)

liura : unitat de pes occitana ; romana (R. VI, 345-346 + Gaffiot illustrat) ; nivèl ; unitat monetària d'unes païses (Gaffiot illustrat)

Mièja liura de burre. La liura anglesa : £.

Corbar las liuras (un parelh de buòus que triman per tirar lor carga baissan lo cap e bufan sul pelsòl) ; (*s.f.*) *baïssar lo cap / èsser moquet.*

liurada : pes o valor d'una liura.

liuraire, -a : persona que liura quicòm.

liural : formatge de Laguiòla força mens espés que la forma ; mena de romana.

liural, -a : que pesa una liura.

liurament : liurason (accion de liurar quicòm de vendut) liberacion (R. IV, 83)

liurar (v. tr.): vendre a la liura; pesar a la liura (amb una romana) (R. IV, 68; desliurar / liberar; balhar (donar); vojar.

liurason: v. pus avant.

liure, -a: void, -a / vuèg, -ja / vojat, -ada.

liurèia: vestit de cerimoniá; vestit de fèsta; vestit en general.

liusa: rebala per carregar de faisses fòrt pesucs.

liusar (v. intr.): rebalar quicòm sus una liusa; lisar / liscar / resquilhar.

liute, -a: folastre, -a; bravament joial, -a.

livid, -a: pallufèc, -a / d'una color blavosa

lividesa / lividitat (R. IV, 81): estat de q.q. de livid.

livenc, -a: livid, -a. (R. IV, 82)

livor (f.): color livida.

lo, los: pronom personal occitan singular e plural, atestat al sègle VIII, a **Soissons**, dins las litánias carolinas mençonadas a la pagina precedenta. v. ms. en fin de letra L.

loba: feme del lop; femna ernhosa e desagradiva; rèssa de doas mans.

lobal: airal de ròca gresa que s'engruna aisidament.

lobar (v. tr.): ressar de doas mans; cardar la lana; trimar.

lobarés, -essa: airal frequentat pels lops.

lobariá (la): los lops en general.

lobarràs: lobatàs (augmentatiu pejoratiu de lobàs)

lobarro: mena de peis (*Labrax lupus*)

lobàs: lop gròs; peis de mar (*Centropomus nigrescens*)

lobasson: lop pichon; peis de mar (*Perca punctata*)

lobat, -a: lop jove, loba jove.

lobatada: portada de lobatons.

lobatar (v. tr.): far una portada de lobatons.

lobatariá: associacion per caçar lo lop.
Èra lo capmèstre de la lobatariá intercomunala.

lobatàs, -assa: lop grossàs e grandàs, loba grossassa e grandassa.

lobatièr, ièira: caçaire, -a de lops.

lobatièira: tuna o tuta de lops; airal frequentat per de lops.

lobatiu, -iva / lobatívol, -a: frequentat per de lops. v. **ÍVOL**.

lobaton, lobatona: diminutius de lobat, de lobata.

lòbe: partida arredondida e que despassa. *Lòbes de las aurelhas, dels paumons, del fetge, del cervèl...*

lobectomia: excision d'un lòbe.

lobet: lop encara pichonèl.

lobeta: loba encara pichonèla; pèça de metal o de fust qu'un arbre (ais de rotacion) i se descansa dirèctament (t. tecn.); pèça de campana (t. tecn.)

lobièira: tuna o tuta de lops; airal frequentat per de lops.

lobina / lopilha: la raça dels lops.

lobiti (f.): inflamacion d'un lòbe.

LOBO-: forma prefixada del latin *lobus* (lòbe)

lobotomia: ablacion d'un lòbe.

lobul: lòbe pichon; division d'un lòbe.

lòc: airal / endrech; vilatge (localitat)
Al fons del lòc: al fons del vilatge.
Al lòc de / en lòc de: en plaça de.
En qualque lòc: endacòm. *Pas enlòc*: dins cap de lòc.
« Lòc comun » (fr.) v. **banalitat**

lòca: degra (gra) d'escalier; peisses d'aiga doça (gòbi; dormilhosa; barbòt); menas de plantas (*Solanum dolcamara*) (*Carlina acanthifolia*); (*Tamus comunis*)

locacion: accion de logar; contracte d'arrendament (R. V, 85)

local: pèça / membre d'apartament o d'ostal.

local, -a: relatiu, -iva a un airal determinat. *Costumas localas.*

localament: a un airal determinat.

localisme: particularitat d'un airal determinat, del punt de vista costuma, lenga, anar...

localitat: barri; vilatge; vilòta.

lòcas (f. pl.) (plt.): pepidas (f. pl.): (*Cynanchum vincetoxicum*) (*Vincetoxicum officinale*)

locatari, -ària: persona qu'a logat quicòm (t. a.)

localizacion: accion o resulta de localizar quicòm o q.q.

localizar (v. tr.): circomscriure.

lòcdich: airal que, a la campanha, pòrta un nom tradicional.
Demòra al lòcdich « Tardfuma ».
« Malapadena » es un lòcdich. c.c. 116 (an 904)
« Malivernat » atanben. c.c. 572 (an 1060)

locion: ablucion; preparacion liquida per banhar la pèl, netejar una plaga, levar un còp. (R. IV, 91)

locomocion: accion d'anar d'un airal a un autre.
Los mejans de locomocion.

locomotiu, -iva: relatiu, -iva a la locomocion.

locomotiva / locomotritz: maquina de locomocion sus ralh.

lòctenent: galonat al dejós d'un capitani.

lòctenença: carga de lòctenent.

locucion: biais particular de lengatge; ensemble de mots qu'an una unitat de sens; lengatge. (R. IV, 99)
Entre pauc e mens es una locucion.

loda: baldra / sorra / fanga / limon.

Lodeva: nom de vila d'Erau (Occitània)

lodràs: fangàs.

lodros, -osa: fangós, -osa.
« loesar »: v. **losar**.

lofa / lòfia: vessina (expulsion de gases intestinals per l'*anus*, sens pet ausible)

lofa de can (plt.): mena de campairòl d'un blanc de nèu quand es jove. (*Lycoperdon perlatum*)

lofa de lop giganta (plt.): mena de campairòl (*Langermannia gigantea*)

lofar / lofiar (v. intr.): vessinar.

lofina: vessina pichona.

lofinar (v. intr.): diminutiu de lofar.

LOG-: forma prefixada del grèc *logòs* (paraula; rason; teoria; tractat) v. **logagnosia -logaritme**.

lòga: lòc o moment de logatge.
Èsser a la lòga del jorn: èsser a la mòda del jorn.

logacion: v. **locacion**

logadièr, -ièira: jomalièr; bracièr; salariat; obrièr empruntat.

logadis, -issa: qu'es a logar; de logatge.

logador, -oira: persona qu'emprunta d'obrièrs; cap de còla.

logagnosia: impossibilitat de reconèisser un mot parlat o escrich.

logaire, -a: persona que lòga quicòm (t. a.)

logar (v. tr.): balhar en locacion; prene en locacion; retèner per avança; prene q.q. a son servici amb una paga a la clau.
Logar una cambra. Logar q.q.: empruntar q.q. (l.p.)

logar (se): se metre al servici de q.q. amb una paga a la clau.

logaritme: tèrme tecnic de matematicas.

logaritmíic, -a: relatiu, -iva a un logaritme.

logatge: accion de logar o de se logar.

-LOGIA: forma suffixada del grèc *logòs* (paraula; rason; teoria; tractat) v. **analogia -filologia -sexologia**.

logic, -a: relatiu, -iva a la logica.

logica: sciéncia del rasonament.

logicament: d'un biais logic.

logicial: programa d'ordenador.

logistic, -a: relatiu, -iva al calcul.

logística : dins l'armada, çò que concernís los problèmas de transpòrt e d'avitallament ; metòde e mejans d'organizacion en general.

logò (apocòpa de logotipe vengut arc.) : representacion grafica d'una marca comerciala, d'una sigla.

LOGO- : v. **LOG-**

logoclonia : repeticion espasmodica d'una sillaba al mitan o la fin d'un mot

logopedia : estudi e tractament de las perturbacions del lengatge.

logofobia : crença morbosa (R. IV, 264) de parlar.

logofonic, -a : característica d'una varietat d'amnesia.

logomaquia : verbositat (R. V, 504) ; utilizacion de mots bufècs dins una discussion o un rasonament.

logoplegia : impossibilitat d'exprimir sas idèas o son sentit en utilizant la paraula.

logorrèa : emission incoercibla d'un flux de paraulas dins d'unas afecçons nerviosas o mentalas.

logosemiotica : característica d'una varietat d'amnesia.

loguier : çò de pagar per una locacion.

logatari, -ària : v. **locatari**.

loira : mamifèr terrèstre o aquàtic d'Euròpa, d'Asia, d'America que s'avida de peïssum. (*Lutra vulgaris*) femna que fa la vida.

loirard : òme que se fa de femnas que fan la vida.

Loís - Loïsa - Loïson / Loïset - Loïseta : prenom.

loís d'aur : rosselon (anciana pèça de moneda)

Loisiana : l'anciana Loïsiana francesa, venduda per Bonaparta 0 F 40 l'èctara als Americans, cobrissiá gaireben tot lo gigantesc domeni asagat pel fluvi *Mississippi* amb sos afluents. Montava fins a *Montana*, a 2 500 quilomètres de *New Orleans* (2 500 quilomètres : dos còps e mièg la distància dins de *Dunkerque* a Perpinhan) De l'anciana Loïsiana francesa, los Americans faguèron 12 estats.

lomb : ren.

lombagò / lumbago (lat.) : renièira (dolor lombara)

lombal, -a : doblet de lombar, -a.

lombalgia : dolor lombara.

lombalizacion : anomalia de la primièira vertèbra lombara.

lombar (v. intr. e tr.) : flaquir (se plegar, en parlant d'una fusta)

lombar, -a : relatiu, -iva als lombs.

lombatròsi : artròsi lombara.

lombet : trocha / filet de pòrc.

lombotomia : obertura cirurgicala de la region lombara.

lombric : nom scientific del vèrm de tèrra. (R. IV, 94)

lombricoïde, -a : que son estructura revèrta la d'un lombric.

lombricòsi (f.) : preséncia de vèrms dins l'intestin.

lombs (m. pl.) : airals posteriors de l'abdomèn, de cada part del rastèl de l'esquina.

lòna : expandida d'aiga de mar retenguda darrièr una correja litoral.

« *londan* » : v. **lonhan / lunhan**.

long, -a : qu'a una brava extension d'un cap a l'autre ; qu'a una extension pus granda que la normala.

A la longa : amb lo temps.

De long de : lo long de. *De long en larg*.

De longa : despuèi un brave brieu ; de tira / de contunh.

longaine, -a : lambiardaie, -a / milhauquejaie, -a.

longamai (adv.) : al còp que ven ; encara un brieu ; bona santat ; bonaannada.

longamanha (f.) : longanha / musardejaie, -a.

longament : un brieu ; un brave brieu.

longanha (adj. e subs.) : musardejaie, -a ; longor ; lentor ; retard ; faissa de tèrra longaruda.

longanhejar (v. intr.) : lambiardejar / musardejar.

longanim, -a : que fa pròva de longanimitat.

longanimament : amb grandor d'arma.

longanimitat : qualitat de q.q. qu'endura pacientament l'adversitat ; qualitat de q.q. que perdona amb grandor d'arma. (R. II, 90)

longariá : long discors.

longairina : accion de balançar / d'esitar / de far rebalar en longor.

longarut, -uda : pus long que larg, pus longa que larga.

longas : eïsserments de vinha longs.

Donar las longas (l.p.) : podar long.

longàs, -assa : tròp long, tròp longa ; fòrt long, -a.

Lo conferencièr es estat longàs que jamai !

longevitat : durada de la vida en general ; vida que perdura mai que la normala.

longicòrn, -a : de las banas longas.

Lo capricòrn es longicòrn. v. bas de p. 19.

La banaruda (l'unicòrn) *es longicòrna.*

longipenne, -a : pennat long, pennada long.

longuejar (v. intr.) : far long (t. a.) ; balançar / esitar.

longuet : filet de pòrc / trocha de pòrc.

longièira : ajuston per allongar quicòm ; ensenja de cabaret, de tavèrna, d'abitarèla.

longuier, -ièira : que balança un brieu abans de se decidir.

longinèl, -a : long e prim, longa e prima.

longitud : angle dièdre format, per un aïral o un astre donat, pel plan meridian d'aquel punt amb un plan meridian pres per origina.

longitudinal, -a : dins lo sens de la longor.

longitudinalament : d'un biais longitudinal.

longor : extension d'un cap a l'autre.

longuejar (v. intr.) : far d'allonguis ; rebalar en longor.

longuier, -ièira : longanha (m. e f.) v. pus naut.

longprim : peis de riu (*Petromyzon fluviatilis*)
peis de mar (*Petromyzon marinus*)

longtemps : un brave brieu.

« *lonh* » : v. **luènh / luènh**.

« *lonhdan* » : v. çaijós.

lonhan / lunhan : luènh, -a / alunhat, -ada.

lonja / lonza : correja ; longanha (faissa de tèrra longaruda) ; filet de pòrc ; filet de buòu, de moton, de vedèl.

lop : mamifèr carnassier d'Euròpa, d'Asia, d'America (*Canis lupus*)

òme alobatit, avid, cuolsarrat ; mena d'ulcèr (v. *lupus*)

jòc que consistís a s'entierar un darrièr l'autre ; instrument de cardaire ; lucana de teulada.

lop cervièr : mamifèr carnassier (*Lynx lynx*)

lop garon : drac (animal de legenda)

lop marin (mena de peis) (*Perca labrax*) ; (*Labrax lupus*)
mamifèr marin : fòca (*Phoca*)

lopauta / lopipauta (plt.) : (*Ranunculus monspeliacus*)
(*R. acris*) ; (*R. repens*) ; (*R. arvensis*) ; (*R. ficaria*)

lòpia : instrument d'optica ; tumor redonda sus la pèl ; bachòca de fust ; bocinhòla en general.

loqüaç, -a : parlufièr, -ièira (que parla fòrça) v. R. IV, 99.

loqual, laquala - losquals, lasqualas (pr. rel. e inter.) :

Es l'ostal d'un amic, loqual es pas nòu.

La facilitat amb laquala a fugit.

A dichas de causas, lasqualas m'an pas agradat.

loqueta : lòca pichona (mena de peis de ribèira)

lor (pr. pers.) : *Lor dirai çò que me pensi.*

(adj. poss.) : *Lor paire. Lor maire. Lor fraire.*

Las vacas lors (occ.) : *lors vacas.*

lord, -a : malnet, -a ; bochard, -a ; laid, -a ; malenshat, -ada ; vilan, -a ; malfach, -a ; malaprés, -a ; maladrech, -a.

Bogre de lord : bogre de malenshat !

Lorda : la vila que Nòstra Dòna i diguèt en occitan :

« *Que soi era Immaculada Concepcion* »

lordàs, -assa : fòrt lord, -a ; malenshadàs, -assa ; fòrt mal fach, -a ; bravament cuolsarrat, -ada ; salòp, -a / salopàs, -assa / salopardàs, -assa.

Se curar lo nas o las aurelhas en public es lordàs.

lordet, -a : un pauc bochard, -a.

lordejar (v. tr. e intr.) : passar ; tacar ; aver lo vertige.

lordejar (se) : se passar ; se tacar.

lordièira : laidetat / laidesa (R. IV, 10)

lorditge : vertige ; tordís.

lordòsi (f.) : desviacion del rastèl de l'esquina.

Lorena : nom de region francesa.

lorenc, -a : sortit de Lorena ; relatiu, -iva a Lorena.

lormand : v. **ligombau**.

losa : v. **loda**.

losar (v. tr.) : cobrir de sorra.

Losera : un dels 32 departaments occitans. v. p. 1053.

lòt : caduna de las parts d'un tot divisat per èsser distribuït.

lotar (v. tr.) : metre en lotariá / far lotar.

Faguèron lotar un porcàs de tres quintals.

lotariá : mena de jòc de azard.

lotejament : lòt / partiment.

Crompar un lotejament per bastir.

lotejar (v. tr.) : dividir en lòts.

lòtja : aïral per lotjar quicòm o q.q. (t. a.) ; clastron ; barraca ; barracon ; clastron de teatre ; aïral que i se recampan los maquinhons ; local que i se recampan los francmaçons.

Un actor, una actritz s'aprèstan cadun dins sa lòtja.

lotjable, -a : que pòt èsser lotjat, -ada.

lotjada : lòc de lotjament ; acomodacion.

lotjaire, -a : persona que lòtja.

lotjament : accion de lotjar ; aïral per lotjar o se lotjar.

lotjar (v. tr.) : acomodar q.q. endacòm.

lotjar (v. intr.) : abitar endacòm.

lotjar (se) : s'acomodar endacòm.

lòta (del gallés **lotta*) : mena de peis (*Lota elongata*)

lotièr (plt.) : (*Lotus corniculatus*)

loto (de l'italian *loto*) : mena de jòc de azard.

« *loto* » : v. **laton**.

lòtus (plt.) : (*Nymphaea lotus*) ; (*Nelumbo nucifera*)

« *lòu* » : v. **laur**.

LOX- : forma prefixada del grèc *lòxòs* (de galís / oblic)

loxodromia : corba traçada sus una esfèra e que còpa totes los meridians jol meteís angle.

loxodromic, -a : relatiu, -iva a la loxodromia.

Angle loxodromic.

lubric, -a : bravament portat, -ada suls plasers carnals.

lubricament : d'un biais lubric.

lubricitat : estat de çò lubric, de q.q. de lubric.

lubrificacion : accion o resulta de lubricar

lubrificant (adj. e subs.) : que lubrica ; òli, graissa...

lubrificar (v. tr.) : disminuir la friccio amb un lubricant.

Luc - Lúcia - Lucieta : prenom.

luç / luci : mena de peis (*Merlucius esculentus*)

peis cavilha (*Sphyaena spet*)

autra mena de peis (*Ammodytes argentatus*)

luca : limauca / milhauca.

« *lucacambra* » - « *lucambra* » : v. **luscambra**

lucada : rai de solelh ; esclarida ; esclaròl ; solelhada.

lucaire, -a : persona qu'agacha, que finta, que guincha ; fintaire, -a / relucaire, -a.

Lucan : prenom.

lucana : fenestron ; obertura sus una teulada.

lucar (v. tr.) : agachar ; fintar / guinchar / relucar.

lucas (las) : los ucles / los uèlhs. *Badar las lucas* : dugar.

Lucàs : prenom.

lucèrna : lusor febla ; lumenon ; lusor intermitenta ; babau lulent / lusetà / luscambra.

lucernar (v. intr.) : lusir per intermiténcia.

lucha / luta : esfòrç de doas personas que cèrcan de se crestar ; combat còs a còs ; altercacion (R. II, 45)

luchadoira : ròda pichona, enrodada d'agulhons, clavelada sul timon (pèrga / lata) per empachar buòus o vacas de se piejar (de se luchar)

luchaire / lutaire, -a : persona que lucha ; buòu o vaca que se piejan.

luchar (v. tr. e intr.) : cercar a se desquilhar a la lucha ; se piejar (s'apevar contra la lata) per tirar la carreta (buòus o vacas) *Sens luchadoira, los parells se luchavan sovent.*

luchar (se) : se piejar v. çaisús.

« *luche, -a* » : v. **lusc**.

luchet : mena d'andusac, de palavèrs.

luchetar (v. tr.) : palaversar (fotjar / foire / fòser)

luchetaire, -a : foseire, -a.

luchetatge : accion de palaversar.

luchon / luchadoira : v. **luchadoira**.

« *luci* », « *lúcia* » : v. **lusc**.

LUCI- : forma prefixada del latin *lux, -lucis* (lutz / lum)

Lúcia - Lucieta : prenom.

luciada : liuç / beleg (esclat de lutz pendent un auratge)

Lucian - Luciana : prenom.

luciar (v. intr.) : liuçar / belejar (far de luices, de beleges)

lucid, -a : clarvesent, -a.

Esperit lucid. Estil lucid. Rasonament lucid.

lucidament : d'un biais lucid.

luciditat : qualitat de q.q. de lucid.

Lucifèr : lo diable ; mena de planeta.

luciferasa : enzim pròpri als animals luminescents.

luciferina : substància qu'amòda la luminescéncia d'unes insèctes.

lucifug, -a : que fug la lutz.

lucilia : mosca verda, d'un verd metallic e que pond sus la carn.

luciòla : mena de coleptèr volaire que quita pas de fuoquejar d'un biais encantarèl dins las nuèches caudas meridionalas. (*Lampyrus noctiluca*)

De confondre pas « luciòla » amb « luscambra.

lucratiu, -iva : que rapòrta d'argent.

lucrativament : d'un biais lucratiu.

lucre : profit (profeit) personal mai o mens licit ; m. de plt. : (*Asarum europaeum*) ; (*Fringilla linaria*)
autra m. de plt. : (*Fringilla spinus*)

Lucrèci - Lucrècia : prenomes.
lucritge : amor del lucre.
 « *ludic* » (fr.) : v. **jogarèl**.
LUDO- : forma prefixada del latin *ludus* (jòc)
ludopata (m. e f.) : persona qu'a la tissa de jogar d'argent.
ludopatia : tissa de jogar a de jòcs d'argent.
ludotèca : local jogarèl pels mainatges.
ludoterapia : utilizacion terapeutica del jòc.
luenchenc, -a : lunhan, -a.
luènh / luònh (adv. de lòc) : a una granda distància de temps o d'espandi.
luènh, -a (adj.) : alunhat, -ada / luenchenc, -a.
luga : entalha lo long d'una pèça de fust.
lugan / lugar / lugran : Vènus (estela del matin)
lugana : clartat ; clar de luna.
lugar : lugan.
lugardejar (v. intr.) : beluguejar ; brilhar ; treslusir.
lugarèla / lugaròla : flama erratica a ras de tèrra dins los cementèris.
lugor : lusor.
lugre, -a : lusc, -a ; treble, -a / trebol, -a ; dobtós, -osa ; sorn, -a.
lugrejaire, -a : beluguejaire, -a ; brillant, -a.
lugrejar (v. intr.) : brilhar ; beluguejar ; treslusir.
lugarir (v. intr.) : beluguejar.
lugubre, -a : qu'amòda crenta e tristum.
lugubrament : d'un biais lugubre.
lum : calelh ; lampa ; lutz ; liuç / beleg ; flor d'alapeda ; tufa d'unas granas ; altra flor : (*Hemerocallis flava*)
Escantir lo lum. Èsser pas un lum.
Far lum : esclarir. *Saber pas ont penjar lo lum.*
Lum Sant Èlm : fuòc de Sant Èlm.
LUMB- : forma prefixada del latin *lumbus* (ren)
lumbago (lat.) : dolor brutal e intensa al nivèl del rastèl de l'esquina lombar.
LUMBO- : v. **LUMB-**
lumboabdominal, -a : relatiu, -iva als rens o a las vertèbras lombaras.
lumbociatalgia : dolor que, a partir de la region lombara, s'irradia dins un nèrvi sciatic o mai d'un.
lumenada / luminada : pesca o çaça de nuèch amb de lums.
lumenièr : cadena per i penjar lo calelh ; placa de fèrre per i far cremar de fust resinós ; penjat de lampa d'òli.
lumenon : lum feble ; lampa pichona ; calelh.
lumet : lumenon (lum feble)
lumèira : lum. (R. IV, 104)
luminança : brillança. (t. tecn. d'optica)
luminari : aparelh o ensemble d'aparelhs per esclarir.
luminariá : ensemble d'aparelhs utilizats per esclarir.
luminescència : emission de lutz sens calor.
luminescent, -a : que fa de luminescència.
LUMINO- : forma prefixada del latin *lumen, luminis* (lutz)
luminofòr : constituent elemental fluorescent de la sisa sensibla d'un tub catodic ; èsser viu qu'es provesit d'organs luminescents.
luminogèn, -a : que produz de lutz.
luminós, -osa : clar que jamai.
luminositat : qualitat de çò luminós. (R. IV, 104)
luna : satellit de la Tèrra ; lunason ; mes ; lunada ; ròda de posaraca ; coberton de cauquilha ; taca blanca pel front dels cavals ; uèlh de buòu (obertura redonda) ; gota de grais sul bolhon ; peis luna (*Orthogoriscus mola*)

Luna tornal. Luna mièja. Luna plena. Luna vièlha.
Luna cornuda : quarton de luna. *Rai de luna.*
Luna tornal : luna novèla. *Clar de luna.*
Luna mercruda : luna tornal del dimècres.
Luna sabtina : luna tornal del dissabte.
Tresluc de la luna : luna plena. *Luna bona.*
Luna fèla : luna marrida. *Luna rossa* : luna d'abril.
Luna vaira (velada). *Luna negada. Luna enrodada.*
La luna fa pargue : es enrodada, signe que vòl plòure.
La luna fa pargue ! (s.f.) : aquela persona es en colèra / Marcamal se passeja !

Èsser dins la luna. Fa luna : la luna dona.
Colhon de la luna ! (cohonet o colhonàs)

luna campana (plt.) : (*Inula campana*)
lunada : refoletèri / caprici ; malautiá periodica dels cavals.
De lunadas, qual n'a pas jamai agudas ?
lunaire, -a : panaire, -a de nuèch.
lunar, -a : relatiu, -iva a la luna. *Mes lunar. Cicle lunar.*
lunard, -a : tocat, -ada de la coeta de l'anhèla / fantasc, a.
lunason : mes lunar.
lunat, -ada : fantasc, -a / ideós, -osa ; qu'a de tacas rossèlas.
Èsser plan lunat. Èsser mal lunat.
lunatenc, -a : ideós, -osa
lunatic, -a : lunat, -ada / lunard, -a / lunatenc, -a. (R. IV, 106)
lunatièr, -ièira : que se fisa tròp de la luna.
lunch (l n) : mot anglés que vòl dire repais pichon que las gents demòran de pès (sens èsser seguts)
 « *lundar* » : v. lendal.
lunèissa : mena d'aucèl (*Acanthis cannabina*) ; (*A. flavirostris*)
luneissat : aucelon de la lunèissa.
Lunèl : nom de vila d'Erau (Occitània)
lunet : mena d'aucèl (*Anthus trivialis*) ; (*A. Richardi*) (*Emberiza hortulana*) ; (*E. schoenichus*) ; (*Anas penelope*)
luneta : instrument optic per agachar quicòm de lunhan.
lunetas : aparelh optic per melhorar la vista de q.q.
lunetaire, -a : persona que fa o que vend de lunetas.
lunetar (v. intr.) : cargar de lunetas a q.q.
lunetat, -ada : que se carga de lunetas.
lunetièira (plt.) : (*Biscutella cichoriifolia*) ; (*B. laevigata*)
 instrument de curatièr ; pèça de mossa, de brabant ; òs forcarut de pitre d'aucèl ; obertura de vòlta ; gopilha / claveta ; paleta de jòc ; disc metallic.
lunhan, -a : alunhat, -ada. *Un país lunhan.*
lunisolar, -a : relatiu, -iva a la luna e al solelh.
Calendièr lunisolar.
lunula : taca blanca en forma de quarton de luna, a la basa de las onglas umanas ; figura geometrica plana en forma de quarton de luna ; bostieta redonda formada de dos disques de veire cerclats de metal daurat, per l'ostia consagrada de portar als malauts o d'expausar dins l'ostensòri.
lunular, -a : en forma de lunula.
 « *luòc* » : (diftongason locala de « lòc ») v. lòc.
luòctenent : v. lòctenent
luònh, -a : v. luènh, -a
luonchor : alunhament.
luns / lus (l. p.) : diluns.
lupanar (lat.) : torrofle / bordèl.
 « *lupar* » : v. lepar.
 « *lupega* » : v. upega.
lupin (plt.) : pese de lop / fava fòla... (*Lupinus luteus*)
 (*L. albus*) ; (*L. angustifolius*) ; (*L. reticulatus*)

lupulina : lusèrna salvatja (*Medicago lupulina*)
lupus (lat.) : tèrme generic d'afeccions cutanèas bravament envasidoiras (R. VI, 243) e d'evolució cronica e progressiva.
luquet : aluqueta sofrada, sens fosfòr ; animator ; luseta / luscambra ; vivacitat (R. V, 557)
luquetaire, -a (arc.) : persona que vendiá d'aluquetas.
luquetièr : airal per servir las aluquetas.
luqueton : aluqueta pichona.
lurat, -ada : rusat, -ada ; aluserpit, -ida.
luron, lurona : persona rusada ; persona aluserpida.
lusa : canalòt d'aiguièira.
lusc, -a : guèch, -a ; sup, -a ; trebol, -a ; dobtós, -osa.
luscambra : luseta ; lumenon.
luscara (v. intr.) : virar los uèlhs / guechejar.
luscariá : anar dobtós ; anar nèci.
« *luscramba* » : v. **luscambra**.
luscre / lustre : calabrun / crepuscul.
lusent, -a : que lusís. *Uèlhs lusents.*
A lo pel lusent d'un can plan noirit.
lusentina (plt.) : cabriveça / luseta (*Vicia nigricans*)
lusèrna (plt.) : (*Medicago sativa*)
lusèrna bastarda (plt.) : (*Melilotus alba*)
lusèrna de jorn : gafaròt de vèrnhe (mena de coleoptèr)
lusèrna polimòrfa (plt.) : (*Medicago polymorpha*)
lusèrna salvatja (plt.) : (*Medicago turbinata*)
lusernar : campat de lusèrna.
lusernar (v. tr. e intr.) : agachar / espiar / lusir a bèlas pausas.
lusernièr : bracèl de lusèrna / montet de lusèrna.
lusernièira : lusernar (campat de lusèrna)
lúser (v. intr.) : lusir. v. pus bas.
lusèrt / lusèrp : v. **lausèrt**.
luseta / uèla : apendici mobil e contractil del cèl de boca.
luseta : luscambra ; claveta ; uèlh lusent ; veça.
lusida : rai de lutz ; rebat ; esparsada ; remission (t.a.)
lusièira : gaidèla / vaïron / gòbi (*Gobius*)
lusiment : accion de lusir ; lusor.
lusir / lúser (v. intr.) : brillhar.

lusquet, a : un pauc sup, -a.
lustra / ustra : molusc marin. (*Ostrea edulis*)
lustra perlièira : (*Avicula margaritifera*)
Clòsca de lustra : cauquilha d'ustra.
Descloscar una lustra : descauquilhar una ustra.
lustre : esclat natural o artificial d'una superficia ; enduch / enduit fòrt tèunhe e lusent que l'òm ne revestís l'esmalt ; luminari penjat al ponde naut ; temporada de cinc ans.
Un vernís balha de lustre al fust.
« *lustre* » : v. **luscre**.
lustrièr, -ièira : descauquilhaire, -a d'ustras.
lustrina : mena d'estòfa de coton lusenta.
lut : sorra / fanga / limon. del gallés *LUTO* : fanga.
lutar (v. tr.) : tapar amb de lut.
« *lutar* » : v. **luchar**.
Lutècia : ancian nom de París. del gallés *LUTO* : fanga.
Lutèr (1483-1546) : grand reformaire protestant, fondator del luteranisme, reviraire de la Bíblia en alemand.
La revirada de Lutèr amodèt l'unitat alemanda.
luteran, -a : adèpte, -a del luteranisme.
luteranisme (m.) : doctrina de Lutèr.
« *lutrat* » : v. **lurat**.
lutz : viva lusor.
lux : unitat internacionala d'esclairament.
luxacion : accion de deslogar un òs d'una articulacion.
luxè : riquesa excessiva (R. II, 389)
Luxemborg : Estat d'Euròpa occidentala.
luxmètre : aparelh per mesurar l'esclairament.
luxuós, -osa : que fa pròva de luxe.
luxuosament : d'un biais luxuós.
luxúria : concupiscéncia carnala.
luxuriant, -a : drud, -a (bravament prolific, fertil, -a, abondós, -osa)
luxuriós, -osa : adonat, -ada a la luxúria.
luxoriosament : d'un biais luxuriós.
luzula : planta farragièira (dins las 40 menas) (*Luzula*)

lusor : entrelusida ; farfantèla ; lugor ; treslutz.

*** MOTS TRACHES DEL GLOSSARI DE KASSEL**

v. p.p. 532, a tuna.

<p>bragas : cauças (del gallés <i>BRACA</i> : cauças)</p> <p>s. VIII : bragas = <i>próh</i> (naut al.) Lo ms. pòrta « <i>pragas</i> », que lo copista de Bavièira prononciava lo b coma un p.</p>	<p>calamèl : flaita rustica (del latin <i>calamus</i> : flaita)</p> <p>s. VIII : calamel = <i>widar - peini</i> (naut alemand)</p>
<p>budèl : tripa (del lat. <i>botellus</i> : bodin, salsissa)</p> <p>s. VIII : budel = <i>darm</i> (naut alemand) Aicí tanben lo ms. pòrta « <i>putel</i> » en lòc de « budel » (prononciacion del copista)</p>	<p>flasca : mena de botelha (del francic <i>FLASCA</i>)</p> <p>s. VIII : flasca = <i>buticla</i> (naut alemand), mas lo ms. pòrta « <i>puticla</i> », prononciacion del copista de Bavièira.</p>
<p>casa : ostal rustic (del lat. <i>casa</i> : ostal rural) que balhèt casal : ostal rural / ostal rustic.</p> <p>s. VIII : casa = <i>hus</i> (naut alemand)</p>	<p>martèl : aplech per espintar un clavèl.</p> <p>s. VIII : martel = <i>hamar</i> (naut alemand)</p>

* Ancians glossaris romans, corregits e explicats per F. DIEZ.

M

- M** (f.): letra dotzena de l'alfabet occitan, pronunciada (ʔɛmɔ)
m' (pr. pers. « me » elidit): *M'ausisses ? M'imagini. M'escota.*
ma, mas (adj. poss.): ma maire, mas sòrres.
mac: mena de quinçon (aucèl) (*Fringilla montifringillia*)
maca: caça al vesc; instrument de bregaire; cotèl de bregaire; macada / macadura / bonha.
maça: malh de fust o de fèrre; martelàs; batedor.
« e amb los cunhs e la maça,
-oi que cal patir -
l'ai asclada, la socassa
del garric canin
aquí ! » J. B.
- macabèu**: allusion biblica als 7 Macabèus; cadavre; allusion als personatges de la *Dança macabra*. v. p. 1048.
macabèu: mena de rasim.
macabre, -a: relatiu, -iva a la mòrt; sinistre, -a.
Dança macabra: representacion allegorica de la Mòrt.
macaca (del port. *macaco*): nom de diferents monins.
maçacap: machacoladura / merlet / dentelh vertical per aparar la basa d'una fortificacion. (t. tecn. de l'Edat mejana)
macada: macadura / nhòca / blavairòl / equimòsi (f.)
macadam (ma 'kadam): çò empeirat (camin, trepador...)
macadamizar (v. tr.): betumar (ajustar d'asfalt a un macadam)
maçadoira: instrument per macar (bregar) lo cambé.
macador: batedor de bugadièira.
maçador: maça; batedor; assucaire.
macadura: macada / nhòca / blavairòl / equimòsi (f.)
macafavas (m. e f.): bretonejaire, -a.
macaire, -a: persona que caça al vesc.
maçaire, -a: assucaire, -a de bestial amb una maça.
macal: nhòca v. **macadura**.
macament: accion de macar.
maca muòls (plt.): mena de centaurèia (*Centaurea jacea*)
maçan, -a: bastard, -a / salvatge, -ja (arbres o frucha)
maçaneda / maçanet: airal que i butan d'arbres salvatges.
maçanièr: perièr o pomièr salvatge.
maçanièira: airal que i butan d'arbres non empeutats.
maçaparents: campairòls verenosos; (*Coriolus versicolor*) (*Agaricus xanthodermus*); (*Amanita phalloides*)
macar (v. tr.): cachar; matassar / tustassar; ablasigar; amodar una equimòsi; còrcachar / còrmacar.
Macar lo cambé per ne far tombar las granas.
Macar las castanhas secas per las desruscar.
Li maquèt un uèlh d'un còp de ponh.
Lo maquèri en li disent çò que me pensavi d'el.
macar (se): se nafrar / se blavar.
De cabussar se maquèt los genolhs.
- macar** (v. tr.): caçar al vesc.
maçar (v. tr.): tustar amb una maça; assucar.
macarèl: proxenèta; vairat (peis de mar) (*Scomber colias*)
macarèl !: interjeccion que marca l'estonament, la dolor, l'admiracion o la colèra. *È ben, macarèl !*
macarèla: femna que ten un ostal de prostitucion.
macarelatge: proxenitisme.
Macari: prenom.
macaron ! / macaròni !: eufemismes per dire pas macarèl !
macaròni (plural de l'italian *macarone*): pasta alimentària de forma caneluda.
macat, -ada: p.p. de macar (t. a.) v. **macar**.
A los uèlhs macats de q.q. qu'a pas plan dormit.
macatge: accion de macar, de blavar.
maçatge: accion de batre, d'assucar.
Macedònia: nom de region dels *Balkans*.
macedònia: mescla de frucha o de legums atalhonats.
macerar (v. tr.): far trempar un brieu dins un liquid.
macerar (v. intr.): trempar un brieu dins un liquid. (R. IV,120)
macerar (se): mortificar son còrs per far penitència.
maceracion: accion o resulta de macerar, de se... o de far...
maceta: maça pichonèla que s'en fasián las prestacions; maça pichonèla en general.
machacoladura: maçacap. v. **maçacap**.
machacrosta (m. e f.): machugacroston (m. e f.)
machada: dentada (còp de dent); çò machugat (s. pr.); nhòca / bonha / macadura / blavairòl / equimòsi (f.); çò machugat (s.f.)
machador / machadora: trissador / pilon (R. IV, 538)
machafavas (m. e f.): bretonejaire, -a.
machafèrre: cagafèrre (l.p.) (L. 230)
machal: dentada (còp de dent)
machar (v. tr.): machugar; trissar / espotir; achiquetar.
machàs: instrument per macar (bregar) lo cambé.
machaud, -a: gròs e gras, gròssa e grassa; moflut, -uda.
machegar: v. **machugar**.
machegadura / machugadura: bonha / equimòsi (f.)
machilhar: v. **machugar**.
« *machina* » (dins lo sens d'aplech) v. **maquina**.
machinacion: trama (s.f.) / manigança / intriga secreta.
machinar (v. tr.): intrigar secretament.
macho (cast.): muòl; pataló / maladrech; malenshadàs / lord / lordàs.
machilhar / machorlar: v. **machugar**.
machòta: aucèl de nuèch (*Strix brachyotos*); (*S. ulula*) (*S. stridula*); (*S. Flammea*); (*S. aluco*)
nuchola; cavèca (*Glaucidium passerinum*)

machòta banaruda : chòt banut / duganèl (*Strix scops*)
machòta clapièira : cavèca (*Strix passerina*)
machugar (v. tr.): mastegar / masticar lo manjar (lo cachar de longa entre las dents de dessús e las de dejós)
machugadura : macadura / contusion / bonha / equimòsi (f.)
macièr : persona que portava la maça dins las processions .
macip / mancip : servidor / servicial / servent (R. V, 212)
macipa : serviciala / serventa (R. V, 212)
maclonièira : entremalh / tramalh. v. **tramalh**.
maco (cat.) : mendicaire ; proxenèta.
maçòla : maça pichona ; batedor de bugadièira ; martelàs de maçon.
maçolar (v. tr.): tustar amb una maçòla.
macomà (m.): longicòm / mosca de tabat (mena de coleptèr) (*Cerambyx cerdo*)
macomèu (plt.): ambreta (*Hibiscus abelmoschus*)
mena de centaureia (*Centaurea moschata*)
maçon : obrièr que bastís de parets o d'ostals ; picapeirièr ; francmaçon.
maçonar (v. tr.): bastir.
maçonariá : trabalh d'un maçon.
maçonenc, -a : relatiu, -iva a la francmaçonariá.
maçòt / maçòta : maça pichona ; mainatge bestiasson.
maçotar (v. tr.): tustar amb un maçòt o una maçòta.
MACRO- : forma prefixada del grèc *makròs* (grand)
macrobiotic, -a : relatiu, -iva a la macrobiotica.
macrobiotica : metòde dietetic vegetarian.
macrocefal, -a : qu'a un cap fòrt gròs.
macrocefalia : augmentacion anormala del volum del crani.
macrocit : globul roge anormalament gròs.
macrocitòsi (f.) : preséncia de macrocits nombroses dins lo sang.
macrocosmic, -a : relatiu, -iva al macrocòsmi.
macrocòsmi (m.) : l'univèrs par oposicion a l'òme considerat coma un mond en pichon.
macrofag (m.): cellula de granda dimension e macrofaga.
macrofag, -a : que fa pròva de macrofagia.
macrofagia : caracteristica d'unas espècias que s'avidan d'aliments de valor nutritiva brava.
macrofotografia : fotografia de granda dimensions.
macroglòssia : desvolopament anormal de la lenga.
macrognatia : augmentacion anormala del cais, mai que mai del cais inferior.
macrologia : redondància. (R. IV, 112)
macromolecula : molecula fòrt gròssa.
macromolecular, -a : relatiu, -iva a las macromoleculas.
macroordenador : ordenador universal de mejana o de granda capacitat.
macroscopic, -a : contrari de microscopic, -a.
maçuga : bastonàs calossut per assucar quicòm o q.q.
macula : taca ; taca cutanèa. (R. IV, 112)
maculadura : t. tecn. de tipografia : fuèlh mal imprimit.
macular (v. tr.): tacar. (R. IV, 112)
maculatge : accion de macular.
macumba (port.) : mena de vodó de Bresil.
madaissa : ensemble format amb de lana, de seda... enrotlats coma cal e de tal biais que s'enrambolhen pas ; tropelada ; ensemble en general / fais.
Una madaissa de lana, de seda, de coton...
Una madaissa de vims : un fais de vims.
Una madaissa de brigands.
madaisson : madaissa pichona ; ponhet.

madama : madòna (títol de femna maridada) v. (R. VI, 14)
madamejar (v. tr.): balhar lo títol de madama.
madamejar (se) : se prene lo títol de madama.
madameta : madama pichona.
madeble, -a : sope, -a.
medièr : coberton de mag ; varenga (mar.) ; esparràs.
madomaisèla : títol de joventa non maridada.
madon : *Far madon* (v. intr.): far la dama.
madòna : títol pus relevat que lo de madama ; dòna de nauta condicion ; serventa de curat ; Verge Maria.
madoneta (plt.) : (*Physalis*)
dama de bassa condicion.
madòrne, -a : estristesit, -ida ; engordit, -ida.
madraga : tonaina (encencha de filats per pescar lo ton)
madraga de mujol : mujolièira (filats per pescar lo mujol)
madraguèr, -ièira : persona que pesca a la madraga.
madrar (v. tr.): venar lo fustam.
madràs : mena d'estòfa.
madre : fustam madrat (arqu.)
madrat, -ada : venat, -ada (en parlant del fust) ; rusat, -ada.
Madrid : nom de la capitala d'Espanha.
madridenc / madrilenc, -a : de Madrid ; relatiu, -iva a M.
madrigal : composicion poetica corteta, delicada o galanta, mai que mai dedicada a una dòna.
madur, -a : qualitat de q.q. o de quicòm arribat a son plen desvolopament (t.a.) ; culhidor, -oira (prèst, -a per èsser culhit, -ida) ; (s.f. de l.p.) caluc, -uga :
Siás pas un pauc madur, non ?
madurador : recipient per far madurar lo mèl ; airal per far madurar la frucha.
madurament : madurason (accion de venir o de far venir madur)
madurament (adv.): amb maduretad.
madurar (v. tr. e intr.): venir madur (t. a. : frucha, vianda...) acabar d'amassar abans de se crebar (abscès) ; portar un projècte a madurason.
madurason : accion de venir o de far venir madur.
maduresa / maduretad / maturitat : qualitat de çò madur.
maduratiu, -iva : apte, -a a far madurar.
maduret, -a : un pauc madur.
màfia (it. occitanizat) : organizacion criminala siciliana ; associacion criminala en general ; ensemble de personas que sesostenon de totes los biaisses, onèstes o pas.
mag / maid : prestidor / pastièreira (recipient per prestir la pasta per far lo pan)
magalh : fessor / aissada / bigòs (aplech per foire la tèrra) nèci / piòt / bestiasson.
magalhada : còp de magalh.
magalhair, -a : persona que fòu la tèrra.
magalhar (v. tr.): fòser / foire / fotjar la tèrra d'un òrt.
Magalí : prenom.
Magalona : prenom.
magán, -a : mai o mens bufèc, -a (curat, -ada, filandrós, -osa...)
maganha : guirguilh ; dificultat ; querèla ; malastrada ; malabosena ; desaise ; malautiá en general ; malautiá de las lèus del bestial boïn ; tara / deca ; malordit ; engana ; malamanha ; pelhòc (argent estalviat)
Sens maganha : sens empach.
maganhair, -a : embarrassós, -osa ; sabracaire, -a.
maganhar (v. tr.): trimar ; far en pena ; patir ; sabracar / afrabar (gastar lo trabalh) ; amalautir ; estropiar.
Ai fòrça maganhat per alestir aquel trabalh.

maganhon : marrit obrièr.
maganhós, -osa : malautís, -issa ; ganèl, -a ; enganaire, -a.
maganhum : afectacion manieirosa.
magazin : local per entrepausar de mercadariá (R. IV, 210) ; botiga. (de l'arab *makkâzin*)
« *magazina* » (angl.) : v. **revista**.
magazinatge : drech de pagar per entrepausar de mercadariá (merça) dins un magazin.
magazinièr, -ièira : persona cargada d'un magazin o de magazins.
Magdalena (mata'lenɔ) : prenom.
magdalenenc, -a : abric preïstoric de La Magdalena de Tursac de Dordonha ; periòde ultim del paleolític ; primaic, -aiga / precòç, -a (en parlant de frucha)
magena : image (m.), medalha de pelegrin ; santon coloriat ; peteta / monaca / tostena ; mestressa / calinhairitz.
magenc, -a : del mes de mai ; aigat (inondacion) de prima ; pampe ; podilhas.
magenca : rama ; lenha menuda.
magencaire, -a : persona que magenca (t. a.)
magencar (v. tr.) : recurrar un arbre ; podar ; bicar ; laurar ; aprestar ; fargar ; desborronar la vinha ; grossir (riu, ribièira, fluvi)
magencatge : accion de magencar (t. a.)
màger (adj. m. e f.) : pus grand,-a ; pus vièlh,-a ; pus important,-a. *La màger part* : la part pus brava (t. a.)
Lo màger (e non pas « *l'ainat* » qu'es un fr.)
Lo jutge màger. Lo defaut màger.
La qualitat màger.
magerement : subretot (principalament)
magia : sciéncia oculta que pretend trabalhar amb de fôrças secretas subrenaturalas ; influéncia extraordinària.
magic, -a : relatiu a la magia ; encantador, -oira ; meravilhós, -osa.
magicament : d'un biais magic.
« *magician, -a* » (fr.) : v. **fachilhèr**.
magistèri : autoritat doctrinala, morala o intellectuàla.
Lo magistèri de la Glèisa.
magistral : vent del nòrd-oèst / mistral.
magistral, -a : que ten d'un mèstre.
Libre magistral. Òbra magistrala (òbra mèstra)
magistralada : còp de vent del nòrd-oèst.
magistralament : d'un biais magistral.
magistralejar (v. intr.) : bufar (en parlant del mistral)
magistrat : fonccionari o oficièr civil qu'a una jurisdiccio ; fonccionari cargat de la justícia. (R. IV, 117)
magistratura : dignitat o carga de magistrat ; temporada d'aquela carga o dignitat ; ensemble dels magistrats.
magistre : mèstre ; saberut.
magmà (lat. occitanizat) : massa infôrma del còr de la Tèrra ; lava escopida pels volcanes ; mescla enrambolhada de causas abstrachas. *Ton expausat es un magmà !*
magn / manh (arc.) : grand (R. IV, 113) - L. 236)
magnanim, -a : a l'encòp generós, -osa, benevolent, -a, clement, -a, nòble, -a.
magnanimament : d'un biais magnanim.
magnanimitat : qualitat de çò magnanim ; grandor d'arma.
magnat (m.) : persona poderosa.
magnesi : metal solid capable de cremar amb una flama esbleugissenta.
magnesia : oxid de magnesi.

magnestic, -a : que conten de magnesi.
magnetic, -a : que possedis las proprietats d'un aimant ; relatiu, -iva al magnetisme terrèstre o animal.
Agulha magnetica. Atraccion magnetica.
Agach magnetic. Influx magnetic.
magneticament : d'un biais magnetic.
magnetisme : fôrça atractiva d'un aimant
Magnetisme terrèstre. Magnetisme animal.
magnetizable, -a : que pòt èsser magnetizat, -ada.
magnetizacion : accion de magnetizar.
magnetizaire, -a : persona que pretend utilizar lo magnetisme uman a de fins terapeuticas.
magnetizar (v. tr.) : convertir en aimant ; sometre q.q. a l'influx del magnetisme animal ; falquetar / pivelar q.q. (exercir sus el una atraccion irresistible)
MAGNETO- : forma prefixada de magnetic.
magnetò : apocòpa de magnetogeneratritz.
magnetocaloric, -a : caracteristica dels fenomèns magnetics amodats per aimantacion d'una substància ferromagnetica.
magnetocardiografia : estudi del camp magnetic del còr.
magnetodinamic, -a : relatiu, -iva a la magnetodinamica.
magnetodinamica : domeni de la fisica que tracta de la dinamica dels fluids conductors.
magnetoelasticitat : branca de la fisica qu'estúdia la relacion entre las proprietats magneticas e elasticas dels còrses.
magnetoelectric, -a : caracteristica de la maquina electrica o de l'aparelh de mesura que lo camp magnetic i es amodat per aimantacion permanenta.
magnetofòn : aparelh d'enregistrament magnetic e de reproduccion de sons (paraulas, musica...)
magnetogèn, -a : qu'amòda de magnetisme.
magnetogeneratritz : generatritz de corrent electric que l'induccio i es amodada per un aimant permanent.
magnetomètre : aparelh de mesura d'un camp magnetic.
magnetometria : mesura dels camps magnetics e de las proprietats magnetica dels còrses.
magnetomotor, -tritz : qu'amòda un flux magnetic o qu'a tendéncia a l'amodar.
magneton : unitat elemental de moment magnetic pròpri als domenis atomic e subatomic.
magnetooptica : estudi de las proprietats opticas somesas a un camp magnetic.
magnetopausa : limit extèrn de la magnetosfèra d'una planeta.
magnetoquimica : estudi de las proprietats magneticas de las combinasons quimicas.
magnetoscòpi : aparelh d'enregistrament e de lectura dels images e del son sus benda magnetica.
magnetosfèra : zòna que lo camp magnetic d'una planeta i se tròba confinat pel vent solar.
magnetostatic, -a : relatiu, -iva a la magnetostatica.
magnetostatica : domeni de la fisica relatiu als aimants o a las massas magneticas al repaus.
magnetoterapia : emplec terapeutc dels aimants.
magnific, -a : polit, -ida que jamai.
magnificament : d'un biais magnific.
magnificar (v. tr.) : exaltar la grandor de q.q.
magnificat (lat.) : cantic d'accion de gràcias de la Verge Maria.
magnificéncia : qualitat de çò magnific.
magnitud (f.) : quantitat que servís a caracterizar la luminositat aparenta d'un astre ; amplitud.

magnòlia (f.): mena d'arbre ornamental (*Magnolia*)
magre, -a: lo contrari de gras, -assa (t.a.)
Venir magre: magrir / perdre de pes / pèrdre (l.p.)
Persona magra. Terra magra. Porcion magra.
Far magre: manjar pas de carn; manjar pas gaire.
Riu en magre: riu que sas aigas son bassas.

magrument: paurament. *Viure magrument.*
magrejar (v. intr.): èsser magre; magrir.
magrestin, -a / magrostin, -a: magre, -a coma un pic.
magret (subs.): talhon de rit, magre e carnós.
magret, -a: puslèu magre, -a.
magrièira: magritge / magror.
magrilhàs (m.): tèrra magra.
magrinèl, -a: puslèu magre.
magrir (v. intr.): venir magre.
magrissal, -a: magre, -a coma un cròc.
magrisson, -a: magre, -a coma una bicicleta.
magritge (m.): magror.
magriule, -a / magrívól, -ivolà: magre, -a coma desca.
Per magrívól v. **-ÍVOL**

magror (f.): estat de q.q. de magre.
magrostin, -a: magre, -a coma una letra.
mague: prèire del Levant.
Los Reis Magues: Melquiòr, Gaspard amb Baltasar.
maguèla: truca escalabrosa.
maharadja (ma:ha'ra:dza) (del sanscrit): títol de prince indian.
maharani ('ma:ha'ra:ni:) (del sanscrit): dòna de *maharadja*.
mahatma (ma:'ha:tma:) (del sanscrit): títol balhat a de personalitats
espiritualas indianas de flor. *Lo «Mahatma» Gandhi.*
Mahomet (580-632): profèta de l'Islam.
mahometan, -a: disciple, -a de Mahomet / musulman, -a.
mahometisme: islamisme.
mahometizacion: accion de mahometizar o de se...
mahometizar (v. tr.): islamizar.
mahometizar (se): s'islamizar.
mai / mai qu'aquò (adv.): pus / plus (contrari de mens)
Te'n cal prene mai, que n'ai mai que tu.
Aquò m'agrada mai. Vendrà mai: tornarà.
La mai polida. Lo mai avant. Aitant mai.
Tant e mai. Tot al mai. Mai que mai: subretot.
Mai n'a mai ne vòl. Mai aimi / Mai estimi.
D'ont mai anam, d'ont mai nos engarçam!
Pel pus mai vòl dire al maximum.

mai: mes de mai; arbre plantat en mai en l'onor de q.q.
ram o ramelet de flors qu'un jove ofrís a sa jove; flor
d'albespin / flor de mai (*Crataegus*)
mai que (conj.): mas que. v. **mas que**.
Maia ('maia): divinitat latina onorada al mes de mai.
Per Màia! (interj. d'Albigés e de Roergue): per ma fe!
maia: filheta florada e plan vestida, anciana reina de mai.
maiada: durada del mes de mai; solada de flors.
maiat, -ada: adornat, -ada d'un ramelet de flors.
maienc, -a: relatiu, -iva al mes de mai.
maidire (v. intr.): encarrir (propausar un prètz pus fòrt); dire mai.
maidita: enquant.
maidisent, -a: persona qu'encarrís (que propausa mai de prètz)
mainada: tropèl; familha; mainatges; drolleta.
mainadalha: mainatjum.
mainadar (v. tr.): far un mainat o una mainada.
mainadièr: paire de familha; responsable d'un tropèl.
mainadum: mainatjum / mainucalha / mainulha.

mainar (v. tr.): amainar / demenir. (t. tecn de mar.)
mainar (se): s'amainar. (t. tecn de mar.)
mainar (v. tr.): desvestir.
mainar (se): se trachar (se rendre compte; s'ocupar de quicòm)
Se mainèt qu'anava plòure. Maina-te de çò teu!
mainat, -ada / mainatge (inv.): drollon, drolleta.
mainatge: maridatge; governament d'un ostal; explèitacion
d'un domeni agricòla; mòbles e apleches d'un ostal; cabal
d'una bòria; trabalhs d'un ostal.
mainatgenc, -a: relatiu, -iva a un drollon o una drolleta.
mainatges: drollons e drolletas d'un ostal.
mainatjon: drollon.
mainatjum: los mainatges en general; infantolítge.
maine: masatge; castelet.
« *mainejar se* » (fr.): v. **sostar / pausar (se)**
mainit, -ida / manit, -a: drollon, drolleta.
mainucalha: drollons e drolletas en general.
mainulha: mainatjum / drollatalha en general.
Mein Kampf (al.): *Mon combat* (libre d'Hitlèr sus la
dominacion d'Euròpa per Alemanha)
« *maionesa* » / « *maonesa* » (fr.): v. **remolada**.
mairada: filat de pesca.
mairal, -a: relatiu, -iva a la maire. *Lenga mairala.*
mairam: fust de garric per far de dogas de barrica.
mairandièr: obrièr que fa de dogam (de mairam)
mairassa: vapors istericas.
mairassit, -ida: doblat d'amairit, -ida.
mairastra: femna del paire de mainatges que son pas d'ela.
maire (m.): major / consol; capmèstre. (R. IV, 113 - VI, 350)
Lo maire de la comuna se carguèt sa talhòla.
maire (f.): femna que balha la vida / mamà; utèr;
bornhon qu'a balhat un eissam; lièch de ribièira; fòssa
màger que reculhís las aigas d'un airal; uèlh de font;
pellicula (R. IV, 483) sul vinagre e las aigas chorrassas;
fonzalhas del vin o de l'òli; causa primièira / principi;
planta que balha de probainas o de brotas; airal que lo
peïssum i s'amaga; branca mèstra; t. tecn. de pesca o de
marina; còrda de palangra; reina de las abelhas.
maire de lach: noiriça.
mairegrand: mameta / menina. v. nòta de **grand**.
mairelenga: lenga qu'es a l'origina d'autres lengas.
Lo latin es una mairelenga.
maire selva (plt.): selva maire (*Lonicera caprifolium*)
mairejar (v. tr.): aimar sa maire; la sostar.
mai res (adv.): res pus / pas res pus. *I a pas mai res.*
mairigada: maire / curalha / curadoira / segondina. v. **segondina**.
mairina: la que fa ofici de maire en cas de besonh.
mairilhièr: fabrician / fabricièr (òme qu'es membre
d'un conselh de fabrica de glèisa)
mairilhèira: femna cargada de téner la glèisa neta.
mairitz (arc.): maire / utèr.
maisa: minhardatge afectat.
maison: ostal / domeni; ostal important; castèl; ostalariá.
Lo mot maison data amens dels trobadors. (R. IV, 148)
maisonada: ensemble de los que vivon dins tal ostal.
maisonassa: ostalàs.
maisonatge: masatge (ensemble d'ostals, de bòrias...)
maisoneta: ostalon.
maissa: maissèla / cais (caduna de las doas parts de la boca que i
son espintadas las dents)
A un brave còp de maissa: es un brave manjaire.

maissada : bocada ; mordida.
maissar (v. intr.) : barjacar.
maissard, -a : majofràs, -assa / machaud, -a.
maissèla : maissa / cais v. pus avant.
maisseta : maissa pichona / cais pichon.
maissut, -uda : qu'a de bravas maissas.
« *maistre* » - « *maistral* » : v. **magistre - magistral**
« *maitin* » : v. **matin**.
maivalença : augment de la valor de quicòm.
maivièlha : mairegrand / mameta / menina ; menina rança.
majada : contengut d'una mag.
majestat (f.) : grandor qu'amòda reveréncia (t. a.) ; títol balhat als reis o als emperadors. *Sa Majestat lo Rei*.
majestat (en) representat, -ada segut, -uda sus un tron dins una actitud ieratica. (en parlant de Crist, de la Verge, d'un sant...)
majestuós, -osa : plen de majestat.
majòfa / majofa : fraga de mai / fraga salvatja.
majofier (plt.) que sa frucha es la majofa (*Fragaria vesca*)
majofràs, -assa : machaud, -a / maissard, -a.
majofre (lo) : lo botifarro / lo det gròs.
major, -a : pus grand / pus bèl. *Camp major* : camp grand.
Lo major : lo det pus grand ; lo mètge militar.
majoracion (f.) : augmentacion.
majorada (plt.) : (*Cistus salviaefolius*)
majoral, -a : capmèstre, -a (t. a.) ; cadun o caduna dels 50 membres del consistòri del felibritge.
majorana (plt.) : (*Origanum vulgare*) ; (*Majorana hortensis*)
majorar (v. tr.) : augmentar / aleva lo prètz.
majoritari, -ària : relatiu, -iva a la majoritat.
majoritat (f.) : atge (R. III, 235) que balha totes los dreches civics a q.q. ; part numericament pus bèla (granda)
majuscul, -a : fòrt grand, -a. *Una vergonha majuscula*.
majuscula (subs. f.) : letra pus granda que l'ordinària.
mal- : *cercar a mau-* çò que trobaretz pas a **mal-**
mal, -a (adj. e subs.) : marrit, -ida ; damatge material o moral ; çò que n'es la causa ; patiment fisic o moral ; çò defectuós en q.q. o en quicòm ; çò contrari a la lei.
Accion mala. Bèstia mala. Mala fam. Mala gent. Mala mòrt. Mala paur. Mala pèsta. Mala umor. Mal temps. Mal camin. Mala vida. Mala vista. A lo mal de ieu : es coma ieu ; fa coma ieu.
Prene mal : afoliar / avortar.
mal (adv.) : *De mal digerir. De mal far. De mal legir. De mal comprene. De mal retèner. De mal ganhar. Se'n saber mal* : o prene mal.
mal blanc (m.) : aftas (f. pl.)
mal caduc (m.) : epilepsia (f.)
mal caud (m.) : tifoïda (f.)
mal cuc / mal cup (m.) : fleumièira virala de las vacas. v. **cuc**.
mal d'amor (m.) : amor.
mal d'enfant (m.) : empenhament (m.)
mal d'òsses (m.) : reumatismes / dolors.
mal d'uèlhs (m.) : oftalmia.
mal de cap (m.) : cefalèa (f.)
mal de costat : pneumonia ; panarici (R. IV, 410) ; pesanha.
mal de maire (m.) : isteria.
mal de la crassa (m.) : tacas sus la pèl.
mal de la mòrt (m.) : agonia.
mal de la tèrra (m.) : epilepsia.
mal de tèrra (m.) : escorbut.
mal en còr (m.) : crèbacòr.

mal espatlièr (m.) : descalcificacion del bestial boïn.
mal fòl (m.) : fistulas del sen.
mal lobet (m.) : tumor del pièg de las vacas.
mal negre (m.) : roget ; mal de la crassa.
mal roq (plt.) : mena de *geranium* (lat.) (*Geranium dissectum*)
mal tòrs (m.) : prurit de las fedas.
MAL- : forma prefixada del latin *male* (mal)
mala ! / la mala ! (interj. que marca l'estonament)
malabilhadàs, -assa : pejoratiu de mal abilhat, -ada.
malabilhadet, -a : diminutiu afectiu de malabilhadàs, -assa.
malabastar (v. intr.) : malgastar / se gastar / se degalhar.
malabèstia : bèstia marrida ; persona marrida ; mena de paur (espavalent de legenda)
malabèu (en) : en grand perilh.
malabòça : tumor mala ; pèsta.
malabosena : malencontre ; malur.
malabosena ! : interj. que vòl dire « Al diable ! »
malacapçat, -ada (adj. e subs.) : sansolha (m. e f.)
malacara : (adj. e subs. m. e f.) : que marca mal ; marcamal.
malacomba : comba marrida.
maladestrempla ! : interj. que vòl dire « Al diable ! »
maladobat, -ada (adj. e subs.) : malabilhadàs, -assa ; malfargat, -ada ; malordit ; malafacha ; malaventura ; malcastrat / malsanat, -ada. *Quin maladobat !*
maladrech / maladreit, -a : malbiaissut, -uda.
« *maladuèch, -a* » : v. **maladrech, -a**.
malafacha / malafaita : malordit / maladobat ; complòt.
malafachier, -ièira : malfasent, -a.
malafam : famina / malamanca / aganiment.
« *malafièch, -a* » : v. **maladrech, -a**.
malagaci (inv.) : de Madagascar (e non pas « *malgacha* »)
malagent (subs.f.) : personas marridas.
malaguet (plt.) : cerièr fòl (*Cerasus avium*) (R. III, 273)
malaguinhada : malulhada / malefici
malaiça : aiga marrida (aiga chorrassa)
malairós, -osa (adj. e subs.) : malurós / malaürós, -osa.
malaisat, -ada : besonhós, -osa (fòrt paure, -a)
malaise : besonh / indigéncia (R. III, 558)
malaisit, -ida : de mal far.
malaisidament : d'un biais malaisit.
malajaça : marrit jaç.
malamanca : famina / aganiment. *Per temps de malamanca*.
malamanha : trebolici ; malparat ; perilh ; discòrdia. (R. II, 484)
malament : caitivament. (R. IV, 127)
malan : annada mala ; malur ; crisi ; contratemps ; auvari.
malanança : malviure ; malautiá / malandra. (R. II, 79)
malanant, -a : que va pas plan / malaut, -a. (R. II, 79)
malanar (v. intr.) : anar pas plan / anar mal ; aver un auvari.
« *malanconiá* » ; « *malancònia* » ; « *melanconiá* » ; « *malenconiá* »
« *malencolia* » ... : v. **melancolia** (R. IV, 179) del lat. *melancholia*.
malandra : marrana (mena de tisia (R.V, 366) de las fedas) ; malautiá cronica ; consumpcion (R. V, 261)
malandran, -a : lord, -a / malensenhath, -ada / malaprés, -esa.
malandrejar (v. intr.) : èsser malautís, -issa ; èsser languívul / èsser languivul, -a. v. **ÍVOL**.
malandrós, -osa : escanautit, -ida.
malanha : desaise ; lagui / pensament ; inquietud (R. V, 24)
malanhós, -osa : pensamentós, -osa.
malapendicion ! / malapèrga ! (interj.) : malapèsta !
malapèst, -a (adj.) : inintelligent, -a.
malapèsta / malapoisson (interj.) : malaraca ! / diable !

malaprés, -a : malensenhat, -ada / lord, -a (R. IV, 629)
Malaquias : libre profetic de la Bíblia.
malaquita (f.) : carbonat basic natural de coire.
malaraca ! (interj.) : v. **malapèsta**.
malarestada : accion o resulta de s'atardivar qu'es pas de bon auguri (que marca pas bon) l.p.
« *malaria* » (it.) : v. **paludisme**.
mal armat : peis marin (*Peristedion cataphractum*)
mala ròsa (plt.) : ròsa de Provins.
malas (a) (loc. adv.) : caitivament (d'un biais emmalit) ; de marrida part ; exprèssament.
Aviam pas fach aquò a malas ! : exprès ; emmalidament.
O prene a malas / o prene de malas : o prene mal.
malas penas (a) (loc. adv.) : grand pena / a grand pena.
A malas penas se poirem venir.
De bonas o de malas : de bon grat e mai ça que la.
A malas endeveras : a la bobosa ;
dins de marridas condicions.
malasanha : sanhàs marrit / maresca marrida.
malasir (v. tr.) : prononciar una malediccion (R. III, 57)
malasòrt (f.) : malsòrt / malur / malaür / malastre.
malastrada : malsòrt / malasòrt / malur / malaür / malastre.
malastre : coma çaisús. (R. II, 139)
malastrós, -osa : malurós, -osa / malaürós, -osa.
malastruc, -uga : coma çaisús. (R. II, 139)
malastrugada (subs.) : malastrada / malastre / malsòrt.
malastrugament : malurosament. (R. II, 140)
malastrugar (v. tr.) : portar malur a q.q.
malastrugar (v. intr.) : èsser malastruc.
malastrugat, -ada : malastruc, -uga.
malaür / malaürança : v. **malur**.
malaürar (v. tr.) : portar malaür / portar malur a q.q.
malaürar (v. intr.) : èsser en malaür / èsser malastruc
malaut, -a : que patís d'una malautiá.
malautejar (v. intr.) : èsser malautís, -issa / èsser sovent malaut ; i se complaire mai o mens.
malautet, -a : malauton, -ona (un pauc malaut, -a)
malautiá : alteracion de la santat.
Las malautiás, entre totes las avèm totas.
malautièira : ladrariá (ostal per d'unes malauts) (R. IV, 7)
malautís, -issa / malautiu, -iva / malautós, -osa : sovent malaut.
malauton, -ona : malautet, -a.
Paure drollon, siás malauton ?
malaval (f.) : val marrida.
malavenda (f.) : marrit afar.
malaventura : infortuna.
malavet (m.) : malautiá que s'esperlonga.
malavista (f.) : mal sòrt ; malefici (R. III, 273)
estat de q.q. qu'es vistaflac.
malaxar (v. tr.) : trissar / prestir quicòm mecanicament.
malbastar (v. intr.) : cabussar (en parlant de la carga d'una bèstia de sauma) ; anar mal / se presentar mal.
malbeure (subs. m.) : accion de beure de farlabica.
malbiaissut, -uda : maladrech, -a.
malbofa : manjalha marrida. (v. **bufar / bofar** L. 56)
malbragat, -ada : malabilhadàs, -assa.
malcalhar (se) : s'afrejolar ; trapar un mal de costat ; se languir a esperar, espèra qu'esperaràs.
malcarat, -ada : reguèrgue, -a / morrut, -uda / rebelut, -uda / malgraciós, -osa.
malcontent, -a : qu'es pas content de quicòm o de q.q.

malcontentament : estat de q.q. de malcontent.
malcontentar (v. tr.) : far desplaser a q.q.
malcòr : descoratjament.
malcorar (v. tr.) : descoratjar.
malcorar (se) : se descoratjar.
malcorat, -ada : descoratjat, -ada.
malcorós, -osa : lord, -a malonèst, -a ; bochard, -a ;
desplasant, -a ; malabilhadàs, -assa.
malcòrrer (v. tr.) : laisser rebalar ; negligir.
maldespièch ! (interj.) : malapèsta !
maldespièch de (loc. prep.) : en despièch de.
maldich : marrit propaus.
maldire (v. tr. ind. e intr.) : dire de mal de q.q. o de quicòm.
maldiseire, -a : que ditz de mal de q.q. o de quicòm.
maldisença : accion o resulta de dire de mal de q.q.
maldisent, -a : que ditz de mal de q.q. o de quicòm.
maldobtança : suspicion (R. VI, 513)
maldobtar (v. intr.) : se dobtar d'un malparat.
maldòna : accion de mal donar las cartas.
maldormeire, maladormeira : persona de mala jacilha (que dormís mal)
maldringat, -ada : malvestit, -ida / malabilhadàs, -assa.
malediccion : accion o resulta de malasir quicòm o q.q. ; malaür / malur fatal (fatalitat)
malefic, -a : capable de far de mal, d'exercir una influéncia mala.
malefici : damatge causat per encantament ; sortilègi ; malsòrt. (R. III, 273)
malenc (m.) : fleumièira del bestial boïn.
malencaminar (v. tr.) : encaminar pas coma cal.
malencaminar (se) : s'encaminar pas coma cal.
malencontre : malabosena / malur / malaür / malsòrt.
malendralhar - Se malendralhar : v. **encaminar - s'...**
malent, -a : emmalit, -ida.
malensenhat, -ada : lord, -a ; grossièr, -ièira ; vulgar, -a.
malentendut : mespresa ; bescompte ; *quiproquo* (lat.)
malesa : malignitat ; malor.
malescarpit : mal estat ; malaventura.
malescarpit, -ida : mal cardat, -ada ; mal espompit, -ida ; en mal estat.
malèsser : malviure (estat de q.q. que se tròba pas plan dins sa pèl) *Lo malèsser de l'adolescéncia*.
malestar : malèsser / malviure. (R. III, 208)
malestruch, -a : malaprés, -esa / malensenhat, -ada / lord, -a ; maladrech, -a.
maletilla (cast.) : jove que se desplaça amb son material per taurejar quand ne vira (quand l'ocasion se presenta)
« *malevòl* » : v. **mal-te-vòli**.
malfach, -a / malfait, -a : malbastit, -ida ; nociu, -iva.
malfachós, -a / malfaitós, -a : malfasant, -a ; nociu, -iva.
maifait (subs.) : malafaita / malafacha (R. III, 272 - IV, 342)
malfaitor, -tritz : malfaseire, -a (R. III, 272)
malfamat, -ada : de mala reputacion.
malfar (v. intr.) : far mal / sabracar. (R. III, 271)
malfaràs, -assa (adj. e subs.) : malfasador, -eiritz ; emmalit, -ida ; sabraca (m. e f.) ; maladrechàs, -assa.
malfargar (v. tr.) : mal vestir ; sabracar.
malfargar (se) : se mal vestir.
malfargat, -ada : malabilhadàs, -assa.
malfasador, -eiritz (L. 233) : malfaitor, -tritz (R. III, 272)
malfaseire, -a : malfaitor, -tritz.

malfasença : accion o resulta de far quicòm de mal.
malfasent, -a : malfaseire, -a.
Malfeta : escaisnom de q.q. de maifaitós. v. **malfachós**.
malfisança / mesfisança : manca de fisança.
malfisant, -a / mesfisant, -a : que manca de fisança.
malfisar / mesfisar (se) : se fisar pas de q.q. o de quicòm.
malfraisse (plt.) : aliguèr (*Sorbus aucuparia*)
malgairit, -ida : mal adobat, -ada.
malganhat : revengut malonèst.
malgalhard, -a : que se pòrta pas plan.
malgalbiat, -ada : mal fach, -a / malbastit, -ida ; malgraciós, -osa.
malgastar (v. intr. e tr.) : trabalhar a mièg temps ; far marrit temps ; malabastar / degalhar son argent, son temps, sas fòrças...
Totas sas qualitats las a malgastadas.
malgovèrn : govèrnament marrit ; administracion marrida.
malgraciós, -osa : morrut, -uda ; reguèrgue, -ga.
malgraciosament : d'un biais malgraciós.
malgraciosetat : estat de çò malgraciós.
malgrat (prep.) : contra ; a contracòr ; en despièch de ; al mesprètz de ; ni per. v. **ni per**.
S'es maridada malgrat son paire.
O faguèt malgrat ela. Malgrat las criticas.
malgrat que (loc. conj. + subjonctiu) :
Malgrat que volguèsse pas, calguèt qu'o faguèsse.
malgraunhat, -ada : malgraciós, -osa ; morrut, -uda.
malh : maça de metal o de fust ; martelàs de peirièr o de fabre ; malhet de jòc ; banc de ròcs o de sabla ; mena de jòc.
malha : caduna de las anèlas d'un malhum (filat de pesca, teissut de lana) ; caduna de las tacas del plumatge d'un perdigal adult ; còrda de filat ; cable per rebalar una gabarra ; trauc del mestier de tèisser que i s'engulhan los fials de la cadena ; globilhon d'òli o de grais que nada sus un bolhon ; taca sus un uèlh.
Passar per malha : s'escapar d'un filat ; s'escapar sans èsser vist.
Tombar una malha (occ.) : laisser escapar una malha.
« malha » : v. **mialha**.
malhada : tramalh (mena de filat gròs)
malhaire, -a : persona que tusta amb un malh (t. a.)
Malhana : airal que i nasquèt Frederic Mistral.
malhar (v. tr.) : tustar amb un malh ; asclar ; martelar ; parar / parairar lençòls o estòfas ; bargar lo lin o lo cambè ; trimar ; descantillar / descampar ; far de malhas ; jogar a las quilhas.
malhat, -ada / malhut, uda : robust, -a / fòrt, -a ; ric, -a.
malhau : mena de clavèl.
malhet : malh pichon (t. a.) ; aplech de cordièr.
malheta : martèl de fust de dos caps ; martèl de cantonièr, de picapeirièr... ; anèl de croquet ; gota d'òli o de grais sus un bolhon ; còrda qu'estaca cada caval al cable per rebalar una gabarra.
malhetar (v. tr.) : rebalar una gabarra amb un cable e de cavals.
malhièr : obrièr que fa fuòc dins una farga a la catalana.
malhòl : plant de vinha jove ; vinha jove ; cep de vinha ; borrassa de nenon ; vestit de banh.
malhòla : borrassa de nenon ; eisserment de vinha jove ; borron de fau.
malholada : borrassa de nenon.
malholar (v. tr.) : envolar un nenon dins una borrassa.
malholièira : rengada de ceps de vinha.

malhon : mena de jòc que i se jòga amb un malhet.
malhòrca : blat negre / sarrasin (*Polygonum fagopyrum*)
« malhòt » (fr.) : v. **malhòl**.
malhuc : mena de malhet ; escaucelador.
malhuca : batedor de bugadièira ; brega / barga pel cambè.
malhucar (v. tr.) : tustassar / amalugar / tanar / tabassar.
malhum : ensemble de malhas ; filat ; ret.
malhum internacional : *internet* (angl.)
malícia : malignitat (inclinacion a far çò mal) (R. IV, 128)
propension a pensar mal ; qualitat de q.q. de maliciós ; colèra ; coquinariá / coquinièira. *Far malícia* : far marronar.
maliciada : malícia. v. çaisús.
maliciejar (v. intr.) : far pròva de malícia (t. a.)
maliciós, -osa : plen, -a de malícia.
maliciosament : d'un biais maliciós.
maligne, -a : portat, -ada a far çò mal. (R. IV, 128)
cancerós, -osa. *Una tumor maligna.*
malignament : d'un biais maligne.
malignitat : defecte de q.q. portat a far çò mal ; natura de çò cancerós.
malingèr, -a : mal fach, -a / mal bastit, -a ; mal vestit, -a ; mal fargat, -ada ; bochard, -a.
malintencionadament : amb una intencion mala.
malintencionat, -ada : qu'a d'intencions malas.
malit, -ida : que patís ; que fa patir.
malleabilitat : qualitat de çò malleable.
malleabilizacion : accion de far venir malleable.
malleabilizar (v. tr.) : far venir malleable.
malleable, -a : capable, -a d'èsser estirat, -ada a còps de martèl ; plegadís, -issa (s.f.) ; docil, -a.
Metal malleable. Persona malleable.
Lo metal pus malleable es l'aur.
mallobet : cranc ; ulcèra (f.) ; febre del lach.
mal-m'agacha (subs. m. e f.) : q.q. que m'agacha de travèrs ; q.q. de la mina reguèrga.
malmanejar (v. tr.) : sabracar / porquejar quicòm.
malmanjar (subs.) : manjar de farlabica / malbofa.
malmanjar (v. tr.) : manjar de mangisca de farlabica.
malmaridar (se) : s'embaratar (far un maridatge marrit)
malmaridat, -ada : mena d'aucèl aquàtic que revèrta lo pingüin ; pingüin comun ; persona malmaridada.
malmenada : maltractament ; brava semonsa.
malmenadament : durament / rudament.
malmenar (v. tr.) : maltractar quicòm o q.q. ; semonsar.
La polícia malmenèt lo panaire que se rebecava.
masmesclador, -airitz : persona que fa mal anar, que fa mancar dos personas o mai.
malmesclar (v. tr.) : far mal anar / far mancar doas personas o mai (R. IV, 217)
malnet, -a : bochard, -a.
malnetetat : estat de q.q. de malnet.
malnolent, -a : que sentís pas a bon ; que put / que pudís.
malnutricion : alimentacion deficiente.
malombrina : reflexion de la luz del solelh amb l'ajuda d'un miralh, d'una mòstra, d'un metal...
malon / maon : cairèl de tèrra cuècha per pasimentar.
malonar / maonar (v. tr.) : pasimentar.
malonat, -ada : pasimentat, -ada.
malonatge : pasimentatge.
malonèst, -a : persona que manca d'onestetat ; lord, -a.
malonèstament : d'un biais malonèst.

malonestetat : manca d'onestetat ; accion malonèsta.

malonièira : fabrica de malons.

malor : malignitat ; malícia ; colèra ; frejura.

La malor d'un càncer. Un òme en malor : en colèra.

La malor d'un temps d'ivèrn.

malora : auvari / malastre / malparat ; accident ; azard.

malordit : malfach / malafacha / malfait (R.III, 271)

conjuracion. (R. III, 602)

malparlar (v. intr.) : dire de mal de q.q.

malparada : malabosena / malastrada / malastre (R. II, 139)

malparat : perill imminent ; malaür / malur ; auratge.

malpàs : situacion mala / meissant moment ; embestiament ;
pas de la mòrt. *Sèm dins un brave malpàs !*

malsabença : ressentida ; embufada.

malsaber (subs.) : ignorància.

malsaber (v. tr.) : saber pas / ignorar quicòm.

malsan, -a

manaira : pigasson ; pigassa.
manairal : margue de flagèl per batre de blat, de peses...
manaire, -a : vaquièr, -ièira de vedèlas, d'anoblas, de doblonas...
manar (se) : se tamarir (en parlant del fust o del fustam)
manat : contengut de la man / ponhada.
manat, -ada : tamarit, -ida. *Fust manat* : fust tamarit.
manca (f.) : çò que fa defaut ; omission.
Una manca de fe. Una manca d'atencion.
Èsser de manca : far manca / mancar.
Vendrai sans manca : mancarai pas de venir.
Per manca de man d'òbra embauchèt de senspapièrs.
manca (prep.) : *Son dètz oras manca un quart.*
Son cinc oras manca tres.
mancablament : probable ; mai que probable ; probablement.
mancadís, -issa : que se manca, que s'embufo, que s'enfusca aisidament ; malsapiós, -osa.
mancament : accion o resulta de se conformar pas a quicòm de degut ; accion o resulta de mancar al respècte degut.
De mancaments, qual n'a pas jamai faches?
mancança : defaut ; defectuositat (R. III, 268)
mancant, -a : que fa defaut.
mancar (v. tr.) : far defaut / far manca (t. a.) ; ometre ; laisser escapar ; capitar pas ; enfuscar / embufar q.q. ; contrariar q.q. ; far quincanèla ; èsser absent.
Ai mancat a cabussar (occ.) Ai mancat de c. c
Ai mancada la lòca. Mancava pas qu'aquò !
Ai plan mancada aquela crompa.
Pauc se'n manca. Pauc se'n manquèt.
mancar (se) : copar palhas / se desavenir ; s'embufar ; s'enfuscar ; s'enganar.
Se son mancats per de guirguilhs.
mancena / mancelhi : arnescament.
« *mancha* » e derivats (fr.) : v. **marga**.
Mancha (la) : region d'Espanha.
Don Quijote de la Mancha es una òbra mèstra.
manchon : cilindre de veire, d'estòfa, de palha... (t. a.)
manchonnièr : obrièr de veirariá que fa de manchons.
-MANCIA : forma sufixada del grèc *manteia* (divinacion)
v. **quiromancia**.
Manciet Bernat (1923-2005) : grand poèta occitan de Gasconha.
mancilhon : correja de colar de caval.
mancin : bilhòt.
mancip / macip : v. **macip**.
mancipeta : drolleta.
Mançon : diminutiu d'Amançon / d'Amanç.
mand : accion de mandar quicòm o q.q. ; mandadís ; òrdre ; impulsion ; dedicacion finala.
A mand de partir : prèst, -a a partir.
Far mand de : far mina de ; menaçar de.
mandadís : çò mandat (t. a.) ; convocacion.
mandador, mandairitz : persona que manda o que convòca ; messièr / messeguier, -ièira / garda, -essa.
mandaire, -a : coma çaisús.
mandament : anciana letra episcopala de quaresma ; òrdre.
mandant, -a : persona que manda quicòm.
mandar (v. tr.) : enviar ; comandar ; avertir (t. a.)
Mandar una letra. Mandar un còp de ponh.
Mandar los soldats a l'ataca. Mandar dire que...
mandarèl, -a : persona cargada de convocar (t. a.)
mandarèla : gostar pres dins una aubèrja.
Far la mandarèla : beure un còp.

mandarin : ancian naut fonccionari de China ; persona que se pren per q.q. d'important o que trespasa sos dreches ; dialècte parlat a Pekin.
mandarina : frucha del mandarinièr.
mandarinièr (plt.) : (*Citrus nobilis*)
mandat : poder, fonccion, mission balhats per q.q. a q.q. mai ; procuracion ; òrdre de pagament ; representacion legala.
As pas mandat per far aquò ! Pagar per mandat.
mandatar (v. tr.) : balhar mandat a q.q. per far quicòm ; pagar una soma amb un mandat.
mandatari, -ària : persona qu'a poder de far quicòm al nom de q.q. mai.
mandatièr, -ièira : persona que fa de convocacions (t. a.)
mandatum (lat.) : accion de lavar los pès a dotze paures, facha pel papa, per un evesque o un curat lo Dijòus Sant.
mandibula (f.) : cadun dels dos caisses de la boca que i son espintadas las dents ; caduna de las doas parts de la boca dels aucèls, dels crustacèus, dels insèctes... (R. IV, 143)
Jogar de las mandibulas : far un brave repais.
mandil : jacotin de nenon ; capa de pastre.
mandilha : mena de casaca ; rauba vièlha ; vestit espelhandrat.
mandolina : instrument de musica.
mandòrra : instrument de musica ; femna bestiassona.
mandra : feme del mandre (del guèine ; femna rusada ; macarèla ; tet (autre nom del lec dins d'unes jòcs) v. **lec**.
Tirar a la mandra : èsser fug-òbra (fy 'obr ⇨)
« *mandragola* » / « *mandrigola* » : desform. de mandragòra.
mandragòra (plt.) : (R. IV, 143) (*Mandragora officinalis*)
mandrat : guèine jove.
mandrassa : mendicanta.
mandre : mascle de la mandra ; aplech en L qu'amòda un movement rotatiu ; pivot ; torilhon / arbre de maquina ; margue ; membre viril.
mandreta : mandra pichona.
mandrilh : aplech ponchut per far de traucs ; instrument de tornièr.
mandrilha : truandalha ; marmalha.
mandrilhar (v. tr.) : traucar amb una mandrilha.
mandrinar (v. tr.) : traucar amb un mandre.
mandrolièr, -ièira : desplaçent, -a.
mandrona : macarèla ; mendicanta ; matrona (R. IV, 122)
mandronejar (v. intr.) : far la mandrona (macarèla)
« *manedial* » : v. **manairal**.
manèfla : blandiment que passa l'òsca.
Manèfla (m. e f.) : escaisnom de q.q. de maneflaire.
maneflaire, -a / maneflejaire, -a : lepacuol (m. e f.)
maneflariá : blandiment que passa l'òsca.
manèfle, -a : lepacuol (lausenjaire, -a ; messorguier, -a)
maneflejar (v. intr.) : blandir sens vergonha.
maneflitge : vici de maneflejaire, -a.
maneg : lo tocar amb la man ; lo maneament d'un aplech ; la qualitat de çò manejat ; lo grais de la naissença de la coa d'una vaca o d'una feda palpejat amb la man ; borrelet (coissinet) de cam o de grais ; gestion.
manega : rengament.
manegar (v. tr.) : rengar ; metre en òrdre.
manejable, -a : de bon manejar.
manejada : disputa / batèsta / rosta... amb las mans.
manejaire, -a : palpejaire, -a ; gaubejaire, -a ; gestionari, -ària.

manejament : accion de palpar amb la man ; d'utilizar un aplech amb la man ; de far la gestion de quicòm.

manejar (v. tr. e intr.) : gaubejar / tocar amb la man ; palpar / palpejar ; utilizar un aplech amb la man ; venir gras ; èsser gras ; far la gestion de quicòm.

manejar (se) : se palpar ; s'afanar ; far lo perqué.

manejat : cordilh per cordurar çò trenat a la man.

manejatiu, -iva : de bon manejar.

manejós, -osa : persona que tòca a tot.

manèl, -a : manejable, -a (de bon manejar) ; doç, -a ; franc, -a ; manèfle, -a v. pus naut.

manèl / manèla : manada / ponhada / plena man (t. a.) ; manat d'espigas, de cebas, d'alhs, d'estopa, de cambe, de filassa, de tripas... ; quèrba de pairòl, de panièr, d'ola...

« *manelhar* » (desf. de l. p.) : v. **manilhar**.

manent, -a (arc.) : ric, -a (R. IV, 150)

manequin : modèl de fust dels membres articulats utilizat pels pintors e escultors ; modèl de fust, sens membres, utilizat per las cordurièiras ; persona manipulada ; persona que presenta mai que mai la mòda vestimentària.

manescal : mestieiral (o fabre) que fèrra de cavals. (R. IV, 144)

maneta : manada per comandar un mecanisme ; manòta.

manetas : mena de campairòls (*Orchis nigra*) ; (*Clavaria*) mena de planta : (*Caprifolium*) braçalets de metal (per estacar los ponhets de presonièrs)

mangana : blandiment ; moninejada.

manganetas : amaganhadas / manhagonetas ; desgaunhadas.

manganèl (arc.) : anciana maquina de guèrra per getar de ròcs.

manganesa (f.) : mena de metal.

manganifèr, -a : que conten de manganesa.

mangèsta : manjança v. pus luènh.

mangilha : çò per èsser manjat ; viures per la jornada.

manginar (v. tr.) : carquinhar / picanhar ; carcanhar / tafurar / taravelar ; molestar (R. IV, 247)

mangonar (v. tr.) : tornar vendre de menudalhas.

mangonariá : accion de tornar vendre de menudalhas (t. a.) botiga de mangonièr o de mangonièira.

mangonièr, -ièira : revendeire, -a de menudalhas (t. a.)

mangosta : mamifèr carnassièr. (*Herpestes ichneumon*)

mangrova : jungla de paletuvis.

manhac, -aga : refastinhós, -osa (de mal contentar) (t. a.) minhard, -a / minhòt, -a. *Jès ! qué siás manhac !*

manhagar (v. tr.) : torolhar / alispar / calinar / calinejar / careçar.

manhaguejar (v. tr.) : frequentatiu de manhagar.

manhagonetas : careças.

manhagós, -osa : gent, -a ; calinejaire, -a.

manhagum : minhardatge (accion de calinejar)

manhan : babòta (mena de baba que fiala una granda quantitat de seda) (*Bombyx mori*)

manhanariá : art d'eivar de manhans ; airal i son elevats.

manhanièr -ièira : persona qu'elèva de manhans.

manhit : v. **manquet**.

mania : tissa (mena d'obsession) (R. IV, 145)

-MANIA : forma sufixada del latin *mania* (tissa) v. **cleptomania**.

maniac, -a / tissós, -osa : que patís d'una mania / d'una tissa.

manicla : mena de gants que se'n servisson los sabatièrs.

manicòrdi (arc.) : ancian instrument de musica.

manicur, -a : persona que son trabalh es de prene cura de las mans e de las onglas de q.q.

manicurar (v. tr.) : prene cura de las mans de q.q.

« *maniège* » : v. **banhège**.

manièr, -ièira : manejable, -a (de bon manejar) ; aprivatat, -ada.

Anhèl manièr : anhèl amairat per una altra feda.

Escala manièira : escala de bon manejar.

Feda manièira : feda que fa tetar l'anhèl d'una altra.

manièra / manièira : biais / mòde / faïçon / sòrta. (R. VI, 355)

Bonas manièiras. Manièiras lordas.

De manièira que : de sòrta que.

Far de manièiras : se far pregar. (L. 236)

manieirós, -osa : onèst, -a (qu'a de bonas manièiras) ; que fa de manièiras.

manifièr, -ièira : adrech, -a de sas mans.

manifest : declaracion escricha per expausar sas idèas, son programa, sos plans...

manifest, -a : evident, -a.

manifestament : d'un biais manifest.

manifestacion : accion o resulta de manifestar o de se...

manifestant, -a : prene part a una manifestacion.

manifestar (v. tr.) : far conéisser obèrtament e publicament ; trebolhar l'òrdre public.

manigueta : sifon.

maniguièira : bordiga (encencha de brancas o de filats per arretar lo peïssum d'un estanh)

manilha : mena de jòc de cartas ; ponhada de fauçmargue ; caduna de las doas manadas d'una quèrba de pairòla ; quèrba en general ; aurelha de topina.

manilhar (v. tr.) : metre una manilha a quicòm.

manilheta / manilhon : manada pichona / ponhada pichona.

manilhon : carta pus fòrta de la manilha ; manada pichona.

maniluvi (m.) : banh de mans. (t. tecn. med.)

manipol : esteva (margue d'arair, de mossa, de brabant)

manipòla (arc.) : engana, fraudariá ; manòbra ; complòt.

manipul : ornament sacrat de la messa portat al braç esquèr pel prèire, pel diacre (R. III, 44) e pel sosdiacre.

manipulacion : accion o resulta de manipular.

manipulador, -airitz : persona que manipula quicòm o q.q.

manipular (v. tr.) : manejar ; tocar amb las mans ; amodar amb las mans ; triar, mesclar, prestir... amb las mans ; influenciar voluntàriament e negativament.

manida : drolleta.

manigança : intriga secreta. (Francés de Corteta)

manigançar (v. tr.) : intrigar secretament.

maniqueïsme : concepcion dualista segon lo principi del ben e del mal.

manit / mainit : drollon.

manitòrta : mena de jòc de la man tòrta.

Far la manitòrta : mendicar.

« *manivèla* » (fr.) : v. **mandre - manada**.

manja (f.) : çò de manjar.

manjable, -a : que se pòt manjar.

manja-caga (m. e f.) (l. p.) : novèl nascut ; maquina d'embalar.

manjada : bocada ; çò manjat ; çò rosegat ; çò degalhat (s.f.)

manjadís, -issa : çò comestible, -a.

manjador / manjadoira : grèpia ; persona que manja fòrça.

manja-dòrm (adj. e subs. m. e f.) : que fa pas que manjar e dormir. *Un (o una) manja-dòrm.*

manjadura : çò rosegat ; çò manjat.

manjafanga : vent del nòrd / bisa / mistral.

manjafavas (m. e f.) : bretonejaire, -a.

manja formigas : baba que manja de formigas. (*Myrmeleon*)

manjagasanh (m. e f.) : persona que manja tot çò que ganha.

manjaire, -a : persona que manja fòrça ; despensier, -ièira.
manjalha (pej.) : mangisca.
manja mèca (m.) : mena de cavèca (*Strix flammea*)
manja mèl : mena d'aucèl que se manja de vèspas o d'abelhas que caça al vòl (*Merops apiaster*)
manja mèrda : coleoptèr merdassier (*Geotrupes stercorarius*) (*Copris*) ; (*Ateuchus*) ; (*Aphodius*)
 saupa (mena de molusc) (*Sparus salpa*)
manjança / mangèsta : prusor ; vermena ; planta parasita ; èrbas marridas.
manja pan : babarèt (*Blatta germanica*)
manjapaires : (m. e f.) : profetaire, -a ; profעהaire / « *profetaire* » (l.p.) ; usurièr, -ièira (R. 5, 454)
manja pega : mena de peis (*Echenis remora*)
manja pè (f.) : coleoptèr verd daurat (*Cetonia*)
manja-quand-n'a (m. e f.) : persona adelida, aganida.
manja ròsas : (*Capricornus*) ; (*Cetonia*)
manjasants (m. e f.) : beat, -a (persona d'una falsa devocion)
manjar (subs. m.) : çò que se manja.
manjar (v. tr.) : s'avidar / se noirir ; despensar mal a propaus ; usar.
Cal manjar per viure e non pas viure per manjar.
Malfeta mangèt tot son esquipòt amb las filhas.
Las èrbas secas m'an manjat lo talh de la dalha.
Manjar la bòria. Manjar q.q. dels uèlhs.
manjar (se) : se rosegat / se manjar lo sang (se tròp preocupar se suprimir (t. tec. de gr.) : l'article, los pronoms se manjan lor vocala finala, per elision, davant la vocala iniciala del mot seguent : *l'amor, l'èime, l'imne, l'òme, l'umor, t'aimi, t'emmasqui, t'imiti, t'ordoni, t'umanizi.* (Aquò val per la lenga escricha coma per la lenga parlada)
Se cal pas jamai manjar lo sang : se cal pas rosegat.
manjaquejar : v. **manjuquejar**.
mangisca : lo manjar / çò que se manja.
manjarandissa (m. e f.) : prodigi, -a ; farsejaire, -a ; persona qu'es pas brica fisabla.
manjarèl, -a : golut, -uda.
manjariá : accion de manjar ; fraisses de procedura.
manjatívol (m. e f.) / **manjatívol, -a** : gostós, -osa. v. **ÍVOL**
manjatge / manjament : accion de manjar.
manjatiu, -iva / manjatívol (m. e f.) : apèttissent, -a / gostós, -osa. v. **ÍVOL**.
manjotejar (v. intr.) : manjucar / manjuquejar.
manjuca : manjulha.
manjucar (v. intr.) : buscassejar (manjar sens apèttís, a trocilhons)
manjulha : mangisca / mangilha (çò que se manja)
manjuquejar (v. intr.) : frequentatiu de manjucar.
Lo nòstre papeta fa pas que manjuquejar.
manjussa : doblet de manjulha.
manlèu : accion d'empruntar ; çò empruntat. (R. VI, 356)
manlèva : batlèva / caplèva / coalèva / cigònha / tomba-lèva.
manlevada : acte qu'arrèsta las consequéncias d'una sasida.
manlevadís, -issa : que pòt èsser manlevat, -ada.
manlevaire, -a : persona que manlèva, qu'emprunta.
manlevament : emprunt.
manlevar (v. tr.) : empruntar (se far prestar quicòm) (R. VI, 356)
Te pòdi manlevar la bicicleta per una orada ?
manmòrta : estat dels bens de personas morales (comunias, comunitats, ospicis...)
manna (mot ebrèu que vòl dire : « Qu'es aquò ? ») ; manjar miraculós mandat del Cèl als Israelitas dins lo desèrt ;

melat (susada sucrada) que se fa sus d'unes arbres, e mai que mai sul fraisse ornamental : (*Fraximus ornus*)
Aquela pluèja es una manna per la vianda !
manna margarida (plt.) : lençolada (*Iberis pinnata*)
manna de tèrra (plt.) : (*Digitaria sanguinalis*)
mannar (v. tr.) : arrenjar ; sonhar ; provesir.
mannat, -ada : miraculós, -osa ; meravilhós, -osa.
L'occitan es una lenga mannada. Temps mannat.
manne : durada / longor.
Tot lo manne del jorn : tot lo jorn.
 « *A manne de* » : desf. de **a mand de**.
MANO- : forma prefixada del grèc *manòs* (leugièr) v. **manograf - manomètre - manostat**.
manòbra (m.) : bracièr ; jornalièr ; pòrtamortièr ; ajuda.
manòbra (f.) : ensemble de movements per far fonccionar una maquina ; ensemble dels cordatges d'un naviri ; operacion per desplaçar un naviri, una autò, un traïn... ; ensemble dels movements d'un còrs de tropa ; machinacion (R. IV, 112) *Manòbras politicas*.
manobrable, - a : que pòt èsser manobrat, -ada (t. a.)
manobrar (v. tr. e int.) : far fonccionar una maquina amb la man ; far una manòbra, de manòbras ; dirigir una manòbra, de manòbras.
Aquel òme a plan manobrat.
manòca : manat de vint e cinc fuèlhas de tabat ; manat / paquet de cordèlas.
manograf : manomètre aplechat d'un aparelh per enregistrar.
manolh : manèl / manat (çò que se pòt prene dins la man) (t. a.) : *Manolh d'als. M. de bròcas. M. de claus. M. de dats. M. d'èdra. M. de fen. M. de gaisas. M. d'ialas. M. de jalencas. M. de lana. M. de majofas. M. de narcisses. M. d'òlvas. M. de palha. M. de quenha. M. de rafes. M. de sal. M. de tripas. M. d'unhas. M. de veças.*
manomètre : aparelh per mesurar la pression d'un fluid contengut dins un espaci tampat.
manometria : mesura de la pression d'un fluid.
manometric, -a : relatiu, iva a la manometria.
Capsula manometrica.
Manon : contraccion de Mariannon, diminutiu de Marianna.
Contes de la tatà Manon son l'òbra mèstra de Besson.
manonda : mena de dança.
manoreductor : aparelh per far mermar la pression d'un gas e ne regular lo flux.
manoscòpi : instrument per indicar las variacions de pression atmosferica.
manostat : aparelh per mantèner constanta la pression d'un fluid dins una encinta.
manòta : man de nenon o de nenòta.
manòtas : mena de campairòl (*Clavaria botrytis*)
manpòt, -a : desbraçat, -ada ; a-pas-qu'un-braç (m. e f.) (l.p.) ; engrepesit, -ida.
manquet, -a : manpòt, -a / desbraçat, -ada / a-pas-qu'un-braç.
manquica. *Far manquica* : mancar l'escòla.
 « *manrega* » : v. **marrega**.
mansana : correja en anèla que i s'estacan los traches.
 « *mansarda* » (fr.) : v. **sollièr**.
manse, -a : doç, -a ; somés, -esa. *Manse coma un anhel.*
mansilhon : correja de caval limonier.
mansuet, -a : doç, -a. (R.V, 281)
mansuetud : cleméncia.

mant, -a / mantun, -a : (adj. indefinit que ven del gallés *MANTI* : fòrça, nombroses, -as) e que se pòt metre al plural) : mai d'un ; qualques ; fòrça.

Mantun còp : sovent. *Mantunas personas*.

manta : vestit ample, sens margas, que se carga sus las espatlas.

mantal : doblat de mantèl. (utilizat amens en Roergue)

mantasta : Pesca de mantasta : pesca a la man.

mantèl : vestit ample e amb margas que se carga per dessús los autres per s'aparar d'un grand freg.

mantelar (v. tr.): emmantelar (cobrir d'un mantèl)

mantelar (se) : s'emmantelar (se cobrir d'un mantèl)

mantelejar (v. intr.): far mantèl ; se cargar un mantèl.

mantelet : mantèl pichon ; casaca de femna.

Far lo mantelet : rebalar una ala (aucèl nafrat)

manteleta : mantèl de drollon o de drolleta.

manten : anar / portadura (biais de se comportar) ; sosten.

mantenedor / manteneire, -a : protector, -triz ; persona que manten quicòm o q. q. (t. a.)

mantenament : manten ; proteccion.

mantenença : accion de manténer ; circomscripcion dels felibres d'una meteissa província.

mantenent (arc.) : ara. (R. V, 338)

mantenent, -a : disciple, -a.

manténer / mantenir (v. tr.): far que quicòm demòre dins lo meteis estat ; sosténer ; assolidar / afortir ; contunhar.

Manténer un secret. Manténer lo basc, lo breton.

manténer / mantenir (se) : demorar al pòst ; demorar en bona santat. *Consí vas ? - Me manteni.*

mantengut, -uda : p.p. de manténer.

mantilha : poncha de dentèla o de seda que d'unas femnas se cargan sul cap.

màntol : grand mantèl d'òme.

mantolar (se) : s'emmantelar.

mantuèlha : ponhada / manada ; quèrba ; manilha.

mantun (adj. collectiu) : mai d'un. v. **mant.**

mantusar (v. tr. e intr.) : contunhar son trabalh ; trabalhar sens se rebutar.

manual, -a (adj. e subs.) : que se fa a la man ; libre que i se resumís l'essencial d'una matèria ; persona portada sul trabalh manual mai que non pas sul trabalh intellectual.

manualament : amb las mans.

« *manucur, -a* » e derivats : v. **manicur.**

Manuèl : diminutiu d'Emmanuèl (*Dieu amb nosautres*)

manufactura : fabrica que i se trabalha a la man o amb l'ajuda de maquinas.

Manufactura de tabat. Manufactura d'armas.

manufacturable, -a : que pòt èsser manufacturat, -ada.

manufacturar (v. tr.) : far quicòm a la man o amb l'ajuda de maquinas.

manugueta (plt.): (*Origanum vulgare*) ; (*Calamintha officinalis*)

manu militari (lat.) : amb l'ajuda de la fòrça armada ; amb emplec o menaça d'emplec de la fòrça fisica.

manuscrit / manuscrich : escrich a la man per oposicion a estampat.

manutèrg : linga que lo prèire se n'eissuga los dets al *lavabo* (lat.) de la messa.

maoïsme : doctrina que se reclama de *Mao-Tse-Tong*.

maoïsta (m. e f.): revolucionari disciple de *Mao-Tse-Tong*.

Mao-Tse-Tong (1893-1959) : president de la Republica populara de China de 1954 a 1959.

mahometan, -a : disciple, -a de *Mahomet*.

maonaire, -a : pasimentaire, -a.

maonar (v. tr.): pasimentar.

maonatge : accion o resulta de maonar. v. **malonar.**

maonièira : airal que i se fan de maons (malons)

mapa : toalha ; representacion plana de la superficia de la Tèrra, o d'una porcion d'aquela superficia, segon una escala donada ; espandida d'aiga.

La mapa d'aiga de l'aigat ganhava de mai en mai.

mapamond (f.): mapa de la Tèrra divisida en dos emisfèris.

maqueta (de l'it. *macchietta*) : esbòç d'una escultura, d'un edifici ; representacion de quicòm a escala pichona.

maquetista (m. e f.): persona que fa de maquetas.

-MAQUIA : forma sufixada del grèc *makhê* (combat) v. **tauromaquia.**

Maquiavèl (1469-1527) : istorian e politic italian.

maquiavelic, -a : digne, -a de Maquiavèl ; perfid, -a.

maquiavelisme : sistèma politic contra tota morala ; perfidia.

maquiavelicament : sens cap d'escrupul.

maquilhar (v. tr.): pinturar (L. 295) la cara d'un actor o d'una actritz.

maquilhar (se) : se pinturar (L. 295) la cara per se rejuvenir o s'apolidir.

maquilhatge : accion o resulta de maquilhar o de se maquilhar ; produches utilizats per maquilhar o se...

maquina : ensemble d'apleches (barras, barretas, ròdas, cadenas, mandres, manetas...) margats per recebre una mena d'energia e la mudar en trabalh.

Maquina d'escriure. Maquina de vapor.

maquinacion : fomentacion (R. III, 355) v. **machinacion**

maquinal, -a : mecanic, -a (sens intervencion de la volontat)

maquinalament : mecanicament (d'un biais non rasonat)

maquinaire, -a : persona que fa fonccionar una maquina.

maquinar (v. tr.): fomentar (R. III, 354) ; fomentejar.

maquinariá : construccion de maquinas ; ensemble de maquinas d'un airal (fabrica, teatre, cinema...)

maquinhon, -a (fr.): trafegaire, -a de cavals o d'autre bestial.

maquinhonar (fr.) (v. tr.) : trafegar de cavals o d'autre bestial.

maquinhonatge : mestièr de maquinhon ; ensemble de practicas per amagar los defaults del bestial de vendre ; mercandejatge fraudulent (R. III, 389)

maquinisme : emplec generalizat de maquinas.

maquinista : persona que govèrna çò material dins un teatre, un cinema...

maquinizacion : accion de maquinizar o de se maquinizar.

maquinizar (v. tr.): aplechar amb de maquinas.

maquinizar (se) : emplegar de maquinas de mai en mai.

maquis (de l'it. *macchia*) : taca : mata de boissons que fan taca dins la natura ; paisatge mediterranèu ; enrambolh de complicacions ; ensemble de maquisards.

Lo maquis de Corsega. Lo maquis de las leis.

maquisard, -a : combatent, -a voluntari que fa pas partida d'una armada regulara.

mar : massa d'aiga salada que cobrís la màger part de la Tèrra ; abondi extraordinari.

Mar d'òli. Mar gròssa. Mar desliura : nauta mar.

Una mar de lagremas. Una mar de paraulas.

marabó : aucèl d'Àfrica (*Leptoptilus crumenifer*)

marabot : ermita mahometan.

maraca : gat (mena de peis) (*Squalus*)

marana : vas de fonta per far còire d'unes aliments en los tressecant.

« *marana* » : v. **marrana**.
maranatà (orason jaculatòria aramèa (*mâran-atâ*) dels primièrs crestians) : *Nòstre Sénher, vèni !*

maratge : ribatge / riba de la mar ; plaja.
« *maravelhar* » : desf. de l.p. v. **meravilhar**.
« *maravilha* » : desf. de l.p. v. **meravilha**.

marbrada : formatge de pòrc.
marbradura : marca sus la pèl que revèrta un marbre venat ; imitacion de las venas del marbre.
marbrar (v. tr.) : imitar las venas del marbre.
marbre : pèira calquièira blanca, negra o venada.
Demorar de marbre : demorar insensible.
marbrièr, -ièira : persona que trabalha lo marbre.
marbrin : de marbre.
Marc : prenom. **Marcon / Marquet** : dim. de Marc.
marc : pes ancian per l'aur e l'argent ; branca d'arbre mèstra ; gròssa pèça de fust que supòrta la mag del truèlh ; residú de rasim, de cafè.
març : mes tresen de l'annada.
Marca (la) : la femna de Marc.
marca : característica ; traça ; entalha ; tropèl de fedas ; vacada ; marcha (país que fa talvera)
Marcabrun (s. XII) : famós trobador occitan de Gasconha.
marcadissa : airal marcat.
marcadoira : marcha (tròç de fèrre que lo pè i s'apèva dessús) per enfonzar lo palabés (palavèrs / andusac) (t.a.)
marcador : l'airal que i se marca quicòm dessús.
marcaire, -a : persona que marca (t. a.)
Marçal : prenom.
marcamal (adj. inv.) : morrut, -uda / malcarat, -ada.
Marcamal : escaisnom de persona morruda (reguèrga)
Marcamal se passeja ! (l.p.) : es morrut que jamai ; gara !

marcant, -a : que deixa un sovenir perdurable.
1999 foguèt una annada marcanta pels auristres.

marcar / mercar (v. tr. e intr.) : metre una marca sus quicòm ; deixar un creuge ; indicar / senhalar / far notar quicòm ; se ganhar un punt a tal o tal jòc ; seguir de prèp totes los moviments d'un autre jogaire ; començar de grandir (en parlant dels arbres) ; aver de dents que permeton de dire l'atge (R. III, 235) d'un animal ; gaisar ; borronar ; calcigar / caucigar ; marchar.
marcar (se) : se far una taca ; se far un creuge.
marcarèl : instrument per marcar.
marcat : papièr marcat / papièr timbrat.
marcat, -ada : p.p. de marcar (t. a.)
marcejar (v. impers.) : far un temps fòl de mes de març.
marcejada : marcencada. v. **marcencada**.

Marcèl - Marcèu - Marcelon - Marcèla - Marcelin - Marcelina : prenom.
marcenc, -a / marcenc, -a : semenat, -ada al mes de març.
Blat marcenc. Civada marcenc.

marcencada / marcencada : gibornada / vacairal : (ramada del mes de març)
marcha : frontièira ; país que fa talvera. (R. IV, 156)
accion de marchar.
« *marcha* » e derivats» (fr.) : v. **lòca - escalon - esparron**.
marchaire, -a : persona que la marcha li agrada.
« *marchapè* » (fr.) : v. **nauçapè**.
marchar (v. intr.) : marcar lo pas ; caminar d'un pas decidit ; fonccionar ; capitar.

« *marchand* » (fr. l.p.) : v. **mercant**.
« *marchandisa* » (fr. l. p.) : v. **mercadariá**.
« *marchandon* » (fr. l. p.) : v. **mercadieiron**.

Marcian - Marciana : prenom.
marcir (v. tr.) : passir / blasir / marfar / marfir ; amoissar / amoissir ; tressecar.
marcir (se) : se passir / se blasir / se marfar / se marfir...
marcivol / marciule / marcible (plt.) : (*Euphorbia*) (*Helleborus fœtidus*) ; (*H. niger*)
marcívol / marcivol, -a : doblot de marcenc. v. **-ÍVOL**.
marcivòlta (plt.) : (*Euphorbia helioscopia*)
marcoïna (plt.) : (*Mercurialis*)
marcolina (plt.) : (*Mercurialis perennis*)
Marcon : diminutiú de Marc. v. **Marc**.
Marcona (la) : *La Marcona es la femna de Marcon*.
marèia : flux o reflux de la mar (marèia alta ; m. bassa) ; peïssum de mar.
marejar (v. intr.) : ondejar coma la mar.
marèl : còpa de bosc / talhada ; mata d'èrbas o de brotas.
marèl, -a : de color bruna.
Marèl - Marèla : nom de buòu brun - nom de vaca bruna.
marèl / marèla : palet (pèira plana) ; jòc de drolletas sonat tanben capèla / capeleta o escaletas.
« *marèla* » : v. **maurèla**.
mareladura : disposicion en carrats o en lausanges.
marelar (v. intr. e tr.) : trichar al jòc ; enganar.
marelar (v. tr.) : pigalhar / bigarrar ; raiar ; divisir en lausanges o en carrats.
marelar (se) : se pigalhar / se bigarrar ; se raiar ; se divisir en lausanges o en carrats ; se sarrar / caumar (fedas)
marelatge : vitratge en lausanges.
marèlh, -a : de color negrosa. v. **maruèlh**.
Marèlh : nom de buòu negros.
Mareilha : nom de feda o de vaca negrosa.
marella (plt.) : (*Matricaria chamomilla*) ; (*M. inodora*)
marés, -esa : de mar ; vengut, -uda de la mar.
maresa (plt.) : citra (*Cucurbita citrullus*) ; (*Cucurbita pepo*) coja (*C. melo pepo*) ; (*C. maxima*)
maresca : airal marescatjós ; sanha / sanhàs.
marescal : galonat militar pus elevat ; fabre que ferrava e medecinava ases, muòls, cavals, vacas e buòus ; persona que fèrra los cavals.
marescala / marescalciá : ancian nom de la gendarmariá.
marescalat : dignitat pus nauta dins l'armada.
marescatge : airal marescatjós.
marescatjós, -osa : palunós, -osa.
marfar / marfir (v. tr.) : passir / blasir ; agorrufar / frostir ; amochelar / amochonar ; engrepesir de freg.
marfar / marfir (se) : se passir / se blasir ; s'agorrufar / se frostir ; s'amochelar ; s'engrepesir.
Totas las flors finisson que se marfisson.
marfe, -a : passit / blasit, -ida ; agorrufat, -ada ; frostit, -ida ; engrepesit, -ida.
Èra aquí, dins la nèu, tota marfa de freg.
marfega : tèla de palhassa ; palhassa de lièch.
marfidura : blasidura.
marfièira : grep / engrepiment / engrepesiment de freg.
marfièira (s.f.) : petega / embarràs dels pus grèus.
marfondiment / marfondement : freg / raumàs.
marfondir / marfondre (v. tr.) : sanglaçar ; far perir.
Laurar fòra sason marfondís la tèrra.

marfondir / marfondre (se) : trapar freg ; se sanglaçar ; magrir ; deperir ; se rosegar / se manjar lo sang.

marfondit, -ida / marfondut, -uda : sanglaçat, -ada...

marfondum : marrana dels cavals ; amagrimient.

marga : marge / margàs / bòrd / rebòrd ; partida del vestit que cobrís lo braç, un pauc o d'a fons ; mena de filat de pesca ; mena de colador.

margal : margue de flagèl ; aclinament pel plaser carnal.

margalh (plt.) : *ray-grass* (angl.) (*Lolium perenne*)

juèlh (*Lolium arvense*)

« *margalhar* » : v. **margolhar** e **mirgalhar**.

margalhièira : campat de margalh / de *ray-grass* (angl.)

margalhet : mata de juèlh.

margar (v. tr.) : metre un margue ; aplechar.

margar (se) : s'introdusir / s'engulhar / s'ajustar / s'empeutar (s.f.) *Me marguèri dins la tièira coma poguèri.*

Trapèt un raumàs que i se marguèt una bronquiti.

margarida (plt.) : (*Chrysanthemum leucanthemum*)

(*Leucanthemum vulgare*) ; (*Aster sinensis*)

Desfulhar la margarida : (li desrabar los petals)

Margarida (prenom)

margaridelhas : rondèlas ; aureshetas (t. tecn de dalhaire)

Margarideta : diminutiu affectiu de Margarida.

margarideta (plt.) : pimpanèla (*Bellis perennis*)

margaridièr (plt.) : camamilha romana (*Anthemis nobilia*)

matricariá (*Matricaria chamomillia*)

camamilha brunissenta (*Chamomillia fuscata*)

Margaridon : diminutiu affectiu de Margarida.

margassa : tarnagàs (mena d'agaça fèra) (*Lanius senator*)

(*Lanius excubitor meridionalis*)

margassar (v. tr.) : de colèra, getar per tèrra brutalament ; saquejar ; brutalejar.

Margassava sos mainatges que n'èra vergonhable !

marge (m.) : bòrd / rebòrd ; talvera ; talús ; randa / rèndre / randura.

Al marge de : al bòrd de.

Metre de nòtas dins lo marge.

marginal, -a : en marge de la societat (t. a.)

marginalament : d'un biais marginal.

marginalizacion : accion o resulta de se metre en marge de la societat.

marginalizar (v. tr.) : metre en marge de la societat.

marginalizar (se) : se metre en marge de la societat.

margòl : bernat pescaire (*Alcedo hispida*)

cabusset (*Podiceps ruficollis*)

cabusson aurelhut (*Podiceps auritus*)

cabusson tufat (*Podiceps cristatus*)

(*P. rubricollis*) ; (*P. cornutus*)

margolh : bachàs / boldràs / lodràs / gaulhàs / tautàs / pachac / fangàs ; temps a la pluèja.

margolh : mèrlhe d'aiga (*Cinclus aquaticus*)

margolhar (v. tr. e intr.) : trempar e brandir dins l'aiga ; se metre a la pluèja (temps) ; gafolhar.

margossis (plt.) : (*Chondrilla juncea*) ; (*Prenanthes tenuifolia*)

margòt : flòc de margue.

Margòt - Margoton : diminutiu affectiu de Margarida venguts tanben pejoratius.

Aquela filha es una brava Margoton !

margue : aplech longarut de metal o de fust per manobrar un instrument ; manada ; ponhada ; asta / astèla ; (s.f.) verbal.

Margue de dalha, de pigassa, de cotèl, de martèl.

Ai trapat un margue ! (un verbal / un procès verbal)

margue (adj. m.) : piòt, -a / bestiasson, -a ; maladrech, -a.

Demòres pas aquí, coma un margue !

Siás un margue / un margadalhas / un maladrech !

« *marguilhièr, -ièira* » :

v. **mairilhièr**.

« *margussat* » :

v. **darbossat**.

Mari - Màrius : prenom.

Maria - Marià : prenom.

marià-mèca : persona fenheira (còltòrta / ipocrita)

marial, -a : relatiu, -iva a Maria. *Devocion mariala.*

marianista : ensenheire de la Societat de Maria de Bordèu.

Marianna : prenom ; simbòl de la Republica francesa.

Mariannon / Manon : diminutius de Marianna.

maridable, -a / maridador, -oira : que se pòt maridar.

maridada : femna que ven de se maridar.

maridaire, -a : persona qu'a la tissa de far maridar los autres.

maridament : accion de se maridar.

maridanha / maridèra / marida : tissa de se maridar.

maridar (v. tr.) : unir (R. V, 449) en maridatge ; unir (t.a.)

Maridar dos joves. Maridar doas colors.

maridar (se) : s'unir en maridatge.

maridatge : matrimòni.

maridèra (l.p.) : tissa, enveja o besonh de se maridar.

La maridèra lo trapèt pas qu'a cinquanta ans !

Marieta : diminutiu de Maria.

marin : auta ; vent de la mar / vent d'autan.

marin, -a : relatiu, -iva a la mar ; persona que naviga en mar.

Marin - Marina : prenom.

marina : mar ; plaja ; bord de mar ; sciéncia de la mar ; vent de mar ; ensemble de las fòrças navals d'un país ; ensemble dels naviris qu'an una activitat marítima precisa.

marinada : temporada que lo marin bufa ; preparacion facha de vinagre, de sal, d'òli, d'espècias... per servir de carn o de peis.

marinar / marinejar (v. intr.) : bufar del sud (vent) ; servir de carn o de peis dins de marinada.

Marineta - Mariron : diminutius de Marina.

marinièr, -ièira : relatiu, -iva a la marina ; persona que sa profession es de menar e d'entretèner de batèus per navegar sus de canals, de fluvis o de ribièiras.

« *mariòl* » (fr.) :

v. **maruòlh / maruèlh**.

« *mariolar* » (se) :

v. **maruolhar / maruelhar**.

Marion - Marioneta : diminutius de Maria.

marioneta / mariòta : prenom (diminutiu de Maria) ; caricatura d'òme o d'animal que sos movements son d'imitacions de movements d'òmes o d'animals ; persona que l'òm ne fa çò que l'òm vòl.

Marisa : prenom.

marista : membre de congregacions vodadas a Maria.

marit : espòs. *Marit e molhèr* : espòs e esposa.

maritalament (adv.) : conjugalament.

maritim, -a : relatiu, -iva a la mar (t. a.)

maritosa : filha maridadoira.

Màrius - Mariusson - Usson : prenom. v. **Usson**.

marjassa (m.) : bravàs ; ventabolòfas / fanfaron.

marjassada : fanfaronada.

« *marketing* » (angl.) :

v. **comercializacion**.

marla : ròca argilosa que conten una brava proporcion de calquièr, utilizada per melhorar las tèrras acidas e per far de ciment.

marlar (v. tr.) : ajustar de marla.

marlatge : accion de marlar.

marlièira : airal que i se tròba de marla.
marlós, -osa : que conten de marla.
marlha : subredent de singlar.
marma (f.) / **marme** (m.) : marbre. v. **marbre**.
marmalha : ensemble de drollons e de drolletas que menan bruch.
marmalhar (v. tr.): enrambolhar (metre en desòrdre)
marmalheta : marmalha pichona.
marmalhòt, -a : drollon, drolleta
marmanda (far) : fa meravilha ; capitar plan coma cal.
marmatalha : marmalha. v. **pus naut**.
marmelada : frucha espotida e cuècha amb o sens sucre.
marmelar (v. tr.): far de marmelada ; espotir.
« *marmessar* » : v. **marmussar**.
marmièira : peirièira de pèira marma.
« *marmita* » e derivats (fr.): v. **ola**.
« *marmiton* » (fr.): v. **gasta salsa**.
marmolhar : doblèt de murmurar (R. IV, 293)
marmosilha : marmalha. v. **pus naut**.
marmostegar (v. intr.): rondinar / romegar.
marmòta : mamifèr rosegair (Marmota marmota)
marmotaire, -a : rondinaire, -a / romegaire, -a.
marmotar / marmotejar (v. intr.): rondinar / romegar.
marmotejaire, -a : augmentatiu de marmotaire, -a.
marmoton : marran (motonàs non castrat) ; maquina per espintar de pals.
marmulhar : doblèt de murmurar (R. IV, 293)
marmussar (v. intr.): rondinar / romegar / marmotar.
marqués, -esa : nòble entremièg un duc e un comte.
marquesal, -a : relatiu, -iva a un marqués o a un marquesat.
marquesat : títol de marqués ; tombada de marqués.
Marquet : diminutiú de Marc. v. **Marc**.
marquetaire, -a : persona que fa de marquetariá.
marquetariá : incrustacions de pèças de fust, de nacra, d'ivòri.
marquetar (v. tr.): far de marquetariá.
marqueta : òsca (marca pichona)
« *marketing* » (angl. francizat) : v. **comercializacion**.
« *marna* » (fr.): v. **marla**.
marofle, -a : mesquin, -a / belitre, -a (miserable, -a / paucval) ; ruste, -a ; gautarut, -uda / bodenfle, -a.
maroflàs, -assa : rustambòu (m. e f.)
Marossia : prenom rus per Maria.
marra : aissada (instrument agricòla manual, de lama larga, rectangulara o trapeziala, corbada d'angle drech e aplechada d'un margue de fust per la manobrar e ne trabalhar la tèrra) ; instrument de cantonièr per sarrar las fangas ; tièira de bracèls de fen ; agach oblic, reguèrgue e amenaçaire.
marrafec : rassa (milh bufèc)
marran, -a : malgraciós, -osa ; bronc, -a ; modorre, -a ; reguèrgue, -a ; que camina pesuc ; penible, -a al trabalh ; de mal mólzer ; frucha angulosa.
marran / marre / marrò : motonàs non crestet.
marrana : tap / sistre / caussanèl (tèrra tufièira) ; recipient per far còire de carn.
marrana / marana : malandra (malautiá del bestial lanut) ; marfièira / entresseccament ; decesa (epidemia / mortina / clafèl) ; jaunissa de las plantas ; parasit del formatge.
Sas fedas an trapada la marrana.
marraire, -a : persona que fòu la tèrra amb una marra.
marranal / marràs : cotelàs ; ponhal / talhador ; glasi.
marranar (doblet de marrar) : marrar ; trimar.

marrar (v. intr.): trabalhar la tèrra amb una marra / donar de còps de marra ; trimar (traballar peniblement)
N'ai un brave sadol, que marri despuèi lo matin !
marràs : marranal. v. **pus naut**.
marrassièr, -ièira : terrejaire, -a / terrassièr, -a.
marratge : accion de trabalhar amb la marra.
marrega : mantelàs de cuèr o de crin e de lana.
marrejar (v. intr.): frequentatiu de marrar.
« *marrés* » (desf.): v. **mai res**.
« *marrible* » : v. **marrubi**.
marrir (v. tr.): adolentir / afligir ; entristesir ; fòraviar.
marrimar (se) : far lo perqué ; se donar de pena ; permejar ; s'espetar de trabalh / se crebar.
marridalha : rafatalh / rafatum (çò que val pas res per res)
marridariá / marridesa / marridum : emmaliment.
marrir (se) : s'adolentir / s'afligir ; s'entristesir.
marrir, -ida : que val pas grand causa ; que val pas res ; emmalit, -ida ; fòraviat, -ada ; moquet, -a.
marridament : d'un biais marrir.
marridum : v. **marridariá**.
marritcolar (adj. inv.): paucval.
marrivol / marrivol, -a / marriule, -a (adj.) : dich d'un airal qu'es plan aisit d' i se fòraviar. v. **-ÍVOL**.
Una selva es marrivola.
« *marroal* » : prononciacion de marrogal.
marròc : clapàs / rocàs.
Marròc : nom de país d'Àfrica del nòrd.
marrofa (plt.): (Ballota fetida)
marrogal : esquipòt / pelhòc (argent estalviat) ; ensalada facha amb de truffets achiquetats, amb d'unas plantas, e mai que mai amb de gravèls (Cicoreia jauna)
marron (adj. m. e f.) : castanhenc, -a / burèl, -a.
marron (subs.): frucha del marronièr ; mena de gròssa castanha ; marra pichona.
marrona : mena de castanha.
marronar (v. intr. l. p.): biscar / escopir agre.
Marronar te servirà pas de res !
marronièr (plt.): (Æsculus hippocastanum)
marroquin : mena de cuèr fin, dur e flexible.
marroquin, -a : sortit, -ida de Marròc ; relatiu, -iva a Marròc.
marroquinar (v. tr.): aprestar una pèl en marroquin.
marroquinariá : art o comèrci de cuèr trabalhàt ; airalque i se vendon d'apleches en cuèr ; çò en marroquin.
marroquinatge : accion o resulta de marroquinar.
marroquinièr, -ièira : persona que vend de marroquinariá.
marrubi (plt.) (m.): (Marrubium vulgare)
marrubi negre (plt.): (Marrubium nigrum)
Marselha : nom de l'antica Massilià grèca fondada en - 598.
marselhés, -esa : sortit, -ida de Marselha ; relatiu, -iva a Marselha ; que viu a Marselha.
Marselhesa : imne patriotic del francimand Rouget de Lisle.
marsoïn : pòrc marin (Delphinapterus leucas)
marta : mamifèr carnassièr (Mustela martes)
Marta : prenom.
martegat, -ada : passit, -ida / marcit, -ida / flacit, -ida.
« *martegar* » : v. **martelar - martelejar**.
martèl : cabòça de fèrre o d'acièr margada, per espintar de clavèls o tustar ; tustadoira de pòrta ; caissal ; gavian : (Larus glaucus) ; (L. marinus) (Procellaria cinerea) ; (P. obscura) esquiàl martèl ; mena de molusc (Ostrea malleus)

Martèl Carles : filh del comte de Provença qu'après arrestar los Arabs a Peitieu en 732, afrabèt Roergue e Lengadòc en anant punir un emir arab qu'èra vengut gendrar a Narbona a cò d'un duc narbonés.

martelada : còps de martèl.

martelaire, -a : persona que se servís d'un martèl.

martelar (v. tr. e intr.) : balhar de còps de martèl ; far glatir las dents ; glatir de las dents ; destacar las sillabas d'un mot, d'una frasa. *Martelar una protestacion.*

martelariá : talhièr pel trabalh dels metalls al martèl.

martelàs : martèl gròs de fabre.

martelatge : accion o resulta de martelar ; çò martelejat.

martelet : martelon (martèl pichon)

martelièira : pòst, portanèl, pòrta... per regular l'aiga d'un riu, d'un canal, d'una ribièira...

martelejar (v. tr.) : frequentatiu de martelar.

martelina : martèl d'escalpraire.

martelon : martèl pichon. *Martelons de pianò.*

Martin - Martina : prenom.

Martinica : iscla de las Antilhas.

martín çaçaire : mena de berna pescaire (*Alcedo hispada*)

martín pescaire : berna pescaire (*Ardea cinerea*)

martinet : anciana maquina de guèrra ; martelàs amodat per l'aiga ; mena de foet per espolsetar los vestits o per castigar ; mena de cordatge de marina ; faucilh : mena d'aucèl (*Apus apus*) ; (*Apus melba*)

mena d'aucèl blanc combatlong (v. p. 19) (*Egretta*)

martingala : correja que fa juntar la josventrièira d'un caval amb las renas o las bridas del cabestre per empachar l'animal de tròp brandir lo cap o de lo levar tròp naut ; mièja cencha dins l'esquina d'un vestit ; mena de cordatge de marina ; mena de jòc basat sul calcul de las probabilitats ; anciana dança provençala.

martir, -a : persona que patiguèt de torments o la mòrt per renegar pas Nòstre Sénher, o per renegar pas sas idèas, o per se renegar pas (t.a.) ; persona que patís bravament.

Los martirs de la fe. Los martirs de la Resisténcia.

martiri : accion de patir bravament o de morir per Nòstre Sénher ; accion de patir bravament

Marjin - Ma/F2 9.5 Tf 30.4 0 TD -0.053 Tz/F2 8.55 Tf 2.37525auc(v. tr.) martiri martiri martiri marting

mascaron (m.) : pichona taca negra ; persona mascarada / bocharda ; carbon del blat ; irondèla de mar ; escaisnom de carbonièr, de pairolhièr...

mascarós, -osa : bochard, -a (qu'a lo morre passit de negre)

mascarum : tot çò que bocharda (tot çò que fa negre) ; polsièr de carbon / carbonilha ; carbonèu (blat carbonat)

mascassejaire, -a : persona que se ròda de nuèch ; atardivaire, -a ; lambiardeire / musardejaire, -a.

mascassejar (v. intr.) : se rodar de nuèch coma un emmascaire ; lambiardejar / musardejar.

mascla (adj. f. e subs.) : virila ; femna virila.
Femna mascla. Votz mascla.

masclament : d'un biais mascle.

masclàs : mascle gròs ; mascle vièlh.

masclau : mena de cardon (*Centaurea calcitrapa*)

mascle : (adj. e subs.) : de sèxe masculin ; viril ; qu'a lo poder d'emprenhar, de fecondar ; primièira rusca del siurièr ; mamèl de gafon ; barra de fèrre per refortir una paret ; pèça que s'engulha dins un trauc sonat femèla.
Cambe mascle : que pòrta pas de granas.
Orgulh mascle. Comportament mascle.

masclejar (v. intr.) : far lo mascle ; far lo fòrt ; èsser fòrt.

masclon : mascle pichon ; filha garçonhièra ; *virago* (lat.)

masclons : cussions / brians (babas o vermenons que naisson dels uòus ponduts suls las carns per d'unes insèctes)

masclor : virilitat / masculinitat.

masclum : los mascles en general ; colicas nefreticas.
« *masconièira* » : v. **maclonièira**.

masclòt (adj. e subs. m.) : lord ; pataló ; ruste ; trencador.

masclòta : diminutiu de masca ; persona o causa que pòrta bonur (bonaiür)
(Mot occitan passat dins tot un fum de lengas)

masculin, -a : relatiu, -iva al mascle. *Genre masculin.*

masculinitat : estat del sèxe masculin.

masculinizacion : accion o resulta de masculinizar o de se...

masculinizar (v. tr.) : donar un caractèr masculin ; amodar l'aparicion de caractèrs sexuals masculins.

masculinizar (se) : per una femna, venir mai o mens masculina ; per una profession, comportar mai d'òmes que non pas abans.

masculisme : estat d'una femna que presenta qualques caractèrs masculins (barba, mostacha...)

masèl : chaple / carnalatge / massacre ; tuador / matador / sagnariá. *Cada guèrra es un masèl vergonhable.*
Far masèl : sagnar lo pòrc ; n'aprestar la carn ; far de carnsalada.

maselar (v. tr.) : tuar lo pòrc ; tuar en general ; massacrar ; chaplar ; chaplar consí que siá ; macar de frucha.

maselièr : sagnaire.

maselièira : ganiva (cotèl sagnador) ; femna qu'aprèsta la carn del masèl.

masèra : anguila gròssa de la carn fèrma.

maserals : arescle / encastre (t. tec. de molinièr) v. **arescle**

maserar (v. tr.) : durcir / liar / espessir la pasta ; trabalhar la pasta a còps de ponhs per la far venir pus fèrma ; far o formar lo pan ; massar al sortir d'un banh.

masèrnhas (adj. m. e f.) : inquiet, -a / ernhós / renós, -a ; rabinós, -osa / carcanhaire, -a.

maset : mas pichon.

masièr, -ièira : persona que viu dins un mas.

masilha : menudalha ; lenha menuda.

masoquisme : perversion sexuala : patir dins lo plaser ; plaser de patir, de se descriudar, de s'umiliar...

masoquista (m. e f.) : persona que tròba son plaser dins tota mena de masoquisme.

« *masot* » (del rus « *mazout* ») : v. **mazot**.

masquejar (v. intr.) : rodar de nuèch coma los emmascaires ; s'atardivar / lambiardejar / musardejar.

masquerrièr, -ièira : esquerròt, -a. v. **esquerròt**.

masquet, -a : emmascaire pichon, emmascaira pichona.

masqueta : aplech de cuèr, de tèla, de carton... per s'amagar lo morre (t.a.)

massa (adv.) : fòrça ; tròp.

massa (subs.) : ensemble de causas que se tenon del tròc ; quantitat granda de matèria ; còrs infòrme ; multitud.

massacanat : paret de quadres de fustam emplenats de pèiras.

massacrar (v. tr.) : maselar / chaplar / aucir (R. VI, 4) chaplar consí que siá / sabracar.

massacre : accion o resulta de massacrar ; chaple.

massaire, -a : persona que fa de massatges.

massaliòt, -a (adj. e subs.) : de Massilia (Marselha)

massapan : pastissariá graciosa a las joventas pels ancians conscrits (jovents apelats per anar a l'armada) ; caisseta de carton, de matèria plastica... (t. a.)

massar (v. tr.) : far massa ; atropelar ; dispausar per massas ; (t. tecn. med) : prestir, amb un aparelh o amb las mans, tala o tala partida del còrs.

massar (se) : s'atropelar.

massatge : accion de massar. *Massatge cardiac.*

massís (subs. m.) : ensemble (arbres, plantas, flors, montanhas...)
Lo Massís septentrional : las montanhas nòrd-occitanas.

massís, -issa : que presenta una massa compacta. *D'aur massís.*

massissament : d'un biais massís.

massoquet (plt.) : ulhet (*Dianthus monspessalunus*)
(*D. armeria*) ; (*D. barbatus*) ; (*D. fimbriatus*)
(*D. proliferus*) ; (*D. velutinus*) ; (*D. virgineus*)

massuga (plt.) : mentastre (menta salvatja) (*Mentha arvensis*)
marrubi negre (*Ballota nigra*)
moge (*Cistus laurifolius*)

massuga blanca (plt.) : (*Cistus albidus*)

massuga cervièira (plt.) : (*Cistus ladaniferus*)

massuga negra (plt.) : (*Cistus monspeliensis*)

massuga trèba (plt.) : (*Cistus salviaefolius*)

massugueta (plt.) : (*Cistus umbellatus*)
(*C. halimifolium*) ; (*C. alyssoides*)

massuguièr, -ièira (m. o f.) : airal que moges, marrubis o mentastre i venon plan (i butan / i creisson)
Massuguièrs o massuguièiras venon pas pertot.

mast : lata verticala o de galís que pòrta las velas d'un naviri.

mastar (v. tr.) : quilhar un mast de naviri ; arborar / quilhar.

MAST- : forma prefixada del grèc *mastòs* (mamèla)

mastalgia : dolor neuralgica de la mamèla.

mastanècas (adj. m. e f.) : badaluc, -uga (piòt, -a e badaire, -a)

mastar (v. tr.) : arborar / quilhar ; espintar un mast (mar.)

mastarganha (adj. e subs. m. e f.) : arganha ; incomòde, -a ; importun, -a ; romegaire, -a. v. **arganha**.

mastectomia : ablacion parciala o totala de la glandola mamària.

mastegacion : accion de mastegar.

mastegada : repais ; çò mastegat.

mastegador : brave manjaire ; dents ; cais.

mastegadoira : dent mastegaira.

mastegadura : çò mièg mastegat.

mastegaire, -a : persona golafra ; persona que mastega ; bretonejaire, -a ; musardejaire, -a.
masteganha : çò mièg mastegat.
masteganhar (v. tr.) : machugar a mièg.
mastegar (v. tr.) : machugar (espotir entre las dents) (t. a.) bretonejar ; parlar pas clar (t. a.) ; balançar / esitar.
mastegatge : accion de mastegar, de machuga
masteguièira / mastièira (plt.) : salada salvatja
(Chondrilla juncea)
mastic : pasta facha d'ingredients diversès, utilizada per tapar de traucs, de fendas o de fendasclas ; rosina / resina rosselosa del lentiscle (plt.) : *(Pistacia lentiscus)*
masticacion : accion de masticar (R. IV, 163)
masticar (v. tr.) : metre de mastic endacòm.
« mastièira » : v. **masteguièira**.
mastin : canhàs (R. IV, 166) ; canhàs de garda ; canhàs de pastre ; drollàs ; òme lord (grossièr) ; òme rusat.
mastina : canhassa.
mastinàs : canhàs gròs.
mastinar (v. tr.) : empenhar (emplenar) una canha de raça.
mastingar (v. tr.) : manejar / manipular / palpejar ; passir.
mastiti (f.) : tèrme generic de totas las afeccions inflamatorias de la mamèla.
MASTO- : forma prefixada del grèc *mastòs* (mamèla)
mastoblast (m.) : mastocit jove.
« mastòc » (fr. l.p.) : v. **massís**.
mastocit (m.) : varietat de leucocit.
mastocitòma (m.) : mena de tumor redonda, amodada per una varietat d'urticària pigmentària.
mastocitòsi (f.) : preséncia de mastocits nombroses dins lo dèrma.
mastodinia (f.) : dolor neuralgica de la mamèla.
mastodont : fossil gigant que sas dents èran en forma de mamèla ; persona o causa endèrma.
mastografia : radiografia de la mamèla ; image d'aquela radiografia.
mastoïd, -a : en forma de mamelon.
mastoïdal, -a : relatiu, -iva a l'apofisi mastoïda.
Muscle mastoïdal. Cavitats mastoïdals.
mastoïde (subs. f.) : apofisi de l'òs temporal, jos e enrè d'aquel òs.
mastoïdectomia : trepanacion de l'apofisi mastoïda.
mastoïditi (f.) : inflamacion de l'apofisi mastoïda.
mastologia : estudi de l'anatomia, de la fisiologia e de la patologia del sen.
mastologic, -a : relatiu, -iva a la mastologia.
maston : mena de raqueta per caminar sus la sorra.
mastopatia : tèrme generic de tota modificacion de la glandola mamària (de la mamèla)
mastopexia : operacion que consistís a relevar lo sen per lo fixar al muscle pectoral.
mastoplastia : cirurgia reparatòria (R. IV, 425) del sen.
mastoptòsi (f.) : abaissament (R. II, 191) de las mamèlas.
mastorragia : emorragia de la mamèla.
mastòsi (f.) : nom generic de mai d'una mena d'afeccion benigna del sen.
mastra (f.) : mag / prestidor ; nauc per escaudar un pòrc maselat ; taula de truèlh ; nauc de truèlh.
mastrada : contengut d'una mag o d'un nauc de truèlh.
mastralhon : postilha per enfornar (t. a.) ; postilha a pan o per cobrir la mag.

mastrolh : morre bochard ; accion de mastrolhar.
mastrolhaire, -a : persona que passís (que bocharda) o qu'afraça (sabraça) quicòm.
mastrolhar (v. tr.) : palpejar ; manipular ; malmanejar ; passir o afrabar çò manejat (çò manipulât) ; patolhar dins la nèu, la fanga o quicòm mai.
mastron : mag pichona.
mastulhar (v. intr.) : besuquejar (manjar sens apêtis e fòrt pauc)
masturbacion : accion de masturbar o de se masturbar.
Masturbacion mentala : elucubracions / divagacions / esfòrç mental bufèc.
masturbador, -airitz : persona que masturba o que se ...
masturbar (v. tr.) : manipular los organs sexuals de q.q.
masturbar (se) : manipular sos organs sexuals.
masturbatòri, -a : relatiu, -iva a la masturbacion.
masuc : ostalon de montanha que i se fasiá de formatge.
Aubrac, pauc a pauc, a perduts totes sos masucs.
masuflèr (plt.) : *(Potentilla reptans) ; (Tormentilla erecta)*
« masurcà » : v. **mazurcà**.
mat (plt.) : aseron *(Acer campestre)*
argelabre *(Acer pseudo-platanus)*
agast *(Acer monspessulanum)*
mat ! : tèrme tecnic del jòc d'escacs. (R. IV, 167)
mat, -a : sens brillhança ; pesuc, -uga ; compacte, -a ; mal levat ; trist, -a (sens color) ; somarut, -uda ; insipid, -a.
Aur mat. Argent mat. Pan mat.
Persona mata. Mangisca mata.
mata : borrih (t. a.) ; cabelh ; bosquet / boscalhon ; pubís ; mena de planta : *(Alopecurus agrestis)*
Mata de pels. Mata d'èrba. Mata de flors.
Mata de brotas o de rebrots. Mata de faus.
Mata de joncasses. Mata d'arbres.
matablat : auratge gròs qu'afraça la vianda.
matable : batalh de campana.
matada : mata. v. **mata**.
Una matada de boissons. Una matada de bois.
matador, -a (cast.) : persona cargada de tuar lo brau dins una *corrida* (cast.) de taures.
matafam : paniçon / pascajon / pareu (mena de crespèl (de galeta (R. III, 419) de farina de blatnegre) ; mangisca principala d'un repais ; pascada gròssa (t.a.)
matafions (m. pl.) : caduna de las cordèlas que penjan a una vela per l'apichonar o per l'estacar a l'antena ; pichon cordatge trenat (mar.)
mataflet, -a : enfantàs patofle / machaud / moflut.
« matagòt » : (fr.) : v. **dracon**.
matalàs : sac de tèla rectangular claufit de lana, de pluma, de crin... que se pausa sus un lièch per i se jaire.
Aquel òme es un matalàs : res lo tòca pas.
matalassaire, -a : persona que fa de matalasses.
matalassar (v. tr.) : accion de far un matalàs ; emborrar.
matalassièira : coissin per matalassar.
matalha : batalh.
mata madòna (plt.) : *(Arum maculatum)*
matamor (del cast. *matamoros*) : tuaire de Mors (L. 239) ; conflèta / ventabolòfas / fanfaron. v. **Mor**.
matar (v. tr. e intr.) : gaisсар ; rebrotar (plantas) ; se tassar / se calhar (nèu) ; domdar ; abatre ; aterrar ; far venir mat (sens color) ; umiliar (R. VI, 537) ; tustar ; assucar ; tuar (R. IV, 166)
Cal matar (assucar) un buòu abans de lo tuar.

Uèi, la nèu se mata plan : se calha plan.

Soi estat matat : soi estat moquet.

A matada son escolana rebèla.

Lo matador matèt lo brau.

matarra : mata / matada.

matarrada : matada bèla / mata bèla.

matarrar (se) : far una mata, una matarra, una matarrada.

matàs : bortigàs / boissonàs / boissonada.

Un matàs de bartasses.

matat, -ada : moquet, -a ; assucat, -ada ; t. a. de matar.

matatruc, -a : persona que tusta a tòrt e a través.

mate (plt.) : cornièr (*Cornus mas*) ; (*C. sanguinea*)

tassinièr / valinièr / atatièr (*Viburnum*)

matematic, -a (adj.) : relatiu, -iva a las matematicas.

Rigor matematica. Vertat matematica.

matematicament : d'un biais matematic.

matematicas (f. pl.) : sciéncia de la quantitat (nombres, figuras geometricas, fonccions...)

matematician, -a : persona especialista de matematicas.

Mater dolorosa (lat.) : maire dolorosa (Verge Maria al pè de la Crotz o que sosten son filh dins sos braces)

matèria : lo contrari d'esperit ; substància (t. a.) ; metal ; objècte / subjècte (fondament de quicòm) (t. a.)

L'esperit e la matèria. Matèria d'estudi.

Matèria liquida, solida, gasosa.

Matèria d'un libre. Matèria de procès.

Intrar en matèria : començar.

material : substància de quicòm (t. a.) ; ensemble de maquinas.

Los mots son lo material del parlar.

Material agricòla.

material, -a : lo contrari d'espiritual ; relatiu, -iva a la matèria.

Progrès material. Univèrs material.

materialment : d'un biais material.

materialisme : doctrina dels que son contra çò espiritual ; tendéncia a balhar força importància a çò material.

materialista (m. e f.) : persona que volenta pas çò espiritual ; persona que balha força importància a çò material.

materializacion : accion o resulta de materializar o de se...

materializar (v. tr.) : concretizar.

Materializar sas promessas, un somi, un projècte.

materializar (se) : se concretizar ; venir de mai en mai materialista.

maternal, -a : relatiu, -iva a una maire. *Lach maternal.*

maternalament : d'un biais maternal.

maternar (v. tr.) : tolhorar.

maternitat : estat, qualitat de maire ; establiment per i enfantar ; òbra d'art que representa la Verge amb l'Enfant Jèsus.

maternizacion : accion de maternizar.

maternizar (v. tr.) : tractar de lach de vaca per que revèrte lo lach d'una maire.

matesir (v. tr.) : entresecar l'èrba ; bajar los legums.

Lo solelh matesís las plantas.

Matiàs / Matieu : prenom.

Matieu Cristian (1921-1993) : mètge autor occitan albigés.

Matilda : prenom.

matin : temporada de temps entremièg la punta del jorn e miègjorn.

A dètz oras del matin.

Aqueste matin : uèi matin / adematim.

De bon matin : d'ora.

De matin : adematim / lo matin.

Deman matin. Ièr matin.

matinada : temporada dins de l'alba entrò a miègjorn ; ventolin terral que bufa lo matin ; trabalh del matin (t. a.) ; còp de filat de pesca abans l'alba.

matinal, -a : relatiu, -iva al matin ; que se lèva de bona ora.

Aigatge matinal. Femna matinala.

matinas : ora canonica primièira del breviari roman.

matinièr, -ièira : que se lèva matin.

matinós, -osa (adj. e subs.) : que se fa de bona ora ; que se lèva matin.

« *matisar* » (cat.) e derivats per dire « *nuançar* » (fr.) e derivats. v. **calhetar** e derivats.

maton : mata pichonèla ; montet de fen.

matràs : ancian bastonàs de guèrra ; rai de la ròda a tirar la seda ; barron per tampar o per dobrir (t. a.) ; tufa de coa copada a un caval ; còp balhat maladrechament.

matràs, -assa : maladrech, -a ; talibornàs, -assa.

matrassa : raja morreponchuda (mena de peis) v. p. 19.

matrassada : nafrada de matràs ; amalugada / amalugadura ; arrenament.

matrassant, -a : amaluganta, -a ; arrendent, -a.

matrassar (v. tr.) : tustar amb un matràs ; macar ; afrabar ; assucar ; arrenar ; amalugar.

matrassina : matràs pichon.

matre (f.) : topina.

matricària (plt.) : (*Matricaria chamomilla*) ; (*M. inodora*)

matriarcal, -a : relatiu, -iva al matriarcat

Societat matriarcala. Regim matriarcal.

matriarcalament : d'un biais matriarcal.

matriarcat : forma de societat que la maire balha son nom als mainatges e ten una plaça sociala e politica màger.

matricula (f.) : registre que i son portats los noms d'un còrs social (t. a.) ; inscripcion sus aquel registre.

matriculacion : accion o resulta de matricular.

matricular (v. tr. e intr.) : inscriure lo nom de q.q. dins una matricula ; se far matricular.

matrifusa : farlabica.

matrifusar (v. tr.) : farlabicar (mesclar çò bon amb de mens bon per enganar la practica)

matrigòt (m.) còta pichonèla ; enclutge pichonèl e portatiu ; òme malabilhadàs ; pataló.

matrimòni : maridatge.

matrimonial, -a : relatiu, -iva al matrimòni.

Dreches matrimoniales. Obligacions matrimoniales.

matrimonialament : d'un biais matrimonial.

matrix (t. med. lat.) : utèr ; t. tecn. d'autres disciplinas.

matrona : femna maridada a un ancian roman ; levandièira ; asortaira ; femna puslèu madura.

matronal, -ala : relatiu, -iva a una matrona.

matronhar (v. tr.) : palpar / palpejar.

matronhièira : femna que i s'entend a sonhar q.q.

matronim : nom de familha format d'après lo nom de la maire.

matronimia : costuma espanhòla d'utilizar los matronims.

matucèl (plt.) : (*Plumbago europæa*)

matulh : malhuc / escaucelador.

matulhar (v. tr.) : tustassar / assucar ; escaucelar.

maturacion : seria de transformacions de l'ovul e de l'ovari (t. a.) ; totas las transformacions que menan a maturitat.

Maturacion afectiva. Maturacion intellectuàla.

maturatiu, -iva : aboriu, -iva.

(R. IV, 169)

maturator : doblat de madurador.

« *mature* » (angl.) (ma 'tju: r) :

v. **madur**.

maturitat / maduresa : estat de quicòm o de q.q. qu'es arribat a son plen desenvolopament. (R. IV, 168-169)

Matusalèm : patriarca biblic antediluvian que se laissèt morir a 969 ans (chifra simbolica) ; botelha gròssa de sièis litres de champanha. *Vièlh coma Matusalèm* : rèirevièlh.

matussèl (plt.) : v. **matucèl**.

matutinal, -a (arc.) : relatiu, -iva al matin. (R. IV, 134)

mauca : pança / bodena / panolha / ventresca ; gaidèla / garlesca / vernhòla / boirèl / vairon : (*Gobius*)
mena de planta : (*Lupinus albus*)
« *maucachat, -ada* » : v. **malacapçat**.

maucar (v. intr.) : romegar ; temporizar.
« *mauga* » : v. **malva**.

maulhar (v. tr. e intr.) : manjar golardament.

maupolhat, -ada : malabilhadàs, -assa.

Maur, -a / Mor, -a : persona d'un pòble d'Àfrica del nòrd. (L. 239- R. IV, 261)

maur, -a / mor, -a : de la color d'un Maur (d'un Mor)

maura : truèja / porcèla / pòrca ; bastonàs ; mena de jòc.

maurada : porcelada. *Una maurada de porcelons*.
« *maure* » : v. **mòure**.

maure, -a (adj.) : drud, -a / fertil, -a / abondós, -osa.

maurèl / marèl : de la color d'un Maur / negrós, -osa.

Maurèl - Maurèla : nom de buòu e de vaca negroses.

maurèla : maura pichona.

maurèla (plt.) : (*Solanum nigrum*)

maurelar (se) : se rovilhar (blat)

Mauricet - Mauriceta - Maurici - Maurícia : prenom.

maurilha / morilha : mena de campairòl v. **maur**.
(*Morchella esculenta*) ; (*M. rotunda*) ; (*M. conica*)

maurilhon / morilhon : mena de rasim ; mena d'anet.

Mauron Maria (1896-1986) : autora occitana provençala.

mauruc, -uga : gròs, -òssa ; espès, -essa ; maure, -a v. pus naut.

mauruga : maura.

mausac : mena de rasim de Galhac vengut de Peirigòrd.

mausolèu : tomba monumental.

« *maussat* » : v. **mossada**.

mautar (v. tr.) : amodar (metre en movement) ; bolegar ; remenar ; saquejar ; embandir.

mauva : v. **malva**.

mauvís (m.) (plt.) : passa ròsa / baston de Sant Jacme.

mauvisc / malvisc (m.) (plt.) : (*Alcea*)

mauvitge (m.) (plt.) : suçarèl / piss-mèl / gòrja de lop / cap d'aucèl... (*Lamium amplexicaule*)
« *maver* » : v. **mòure**.

maxilla (f.) : pèça bucala dels artropòdes, en un parelh que constituís lo cais superior dels insèctes e lo segond cais dels crustacèus.

maxillar : cadun dels dos òsses que forman lo cais.

maxillar, -a : relatiu, -iva al cais. *Glandola maxillara*.

MAXILLI- : forma prefixada del latin *maxilla* (cais)

maxillipède (m.) : apendix dels crustacèus, en tres parelhs que se tròban enrè de las maxillas.

MAXILLO- : v. **MAXILLI-**

maxillofacial, -a : relatiu, -iva als maxillars e a la fàcia.

maxillofrontal, -a : relatiu, -iva als maxillars e al front.

maxilliti (f.) : inflamacion de la glandola maxillara del caval o del buòu.

maxillula : pèça bucala dels crustacèus, en un parelh, que constituís lor primèr cais.

Maxim / Maime : prenom.

maxima : règla de vida ; vertat morala ; dicha.
La fe sens òbras mòrta es.

maximal, -a : pus naut, -a. *Temperatura maximala*.

maximalisme (m.) : tendéncia a preconizar de solucions extrèmas.

maximalista (m. e f.) : que va lo pus luènh possible dins sas idèas o son accion.

maximalizacion : accion o resulta de maximalizar.

maximalizar (v. tr.) : balhar la valor pus nauta possible a una grandor ; portar una quantitat al gra pus naut.

maxwell (angl.) : unitat de flux magnetic.

maximum (lat.) : lo gra pus naut.
Far lo maximum (lat.) : far tot son possible.

mazot (del rus *mazut*) : liquid vescós e negrós (residú de la distillacion del petròli brut) que pòt servir de combustible.

mazurca (del rus *mazurka*) : mena de dança polonesa ; musica d'aquela dança.

me (pr. pers. m. o f.) : (s'elidís davant las vocalas)
M'a donada una brava leçon. Diga-o-me.
Aquela musica m'agrada. Mòstra-o-me.
Me vei sortir. Me disiá. Me sona. Me lèvi.
Me soi confessat. I m'esperaretz. Balha-lo-me.
Lo me balha. O me balha. Escota-me. Escriu-me.
Me prendràs amb tu ? Me fas secar !
Balha-me'n. Me'n laissaretz. Me'n foti ! (l.p.)
Dins los 3 darrièrs exemples, me'n = me + en (me + ne)

mè ! (onom.) : imitacion del belament de l'anèl o de la feda.

mea culpa (lat.) : es de ma falta (citacion tracha del *Confiteor* latin) ; avoacion / confession (t. a.)
Far son mea culpa : avoar ; se tustar la peitrina.

meandre : corba en S d'una ribièira. v. **cambon**.

meandrejaire, -a : que meandreja.

meandrejar (v. intr.) : far de meandres (t. a.)
Ton rasonament meandreja tròp !

meat (R. IV, 172) : canal natural ; orifici. *Meat urinari*.

meatoscopia : examèn dels meats urinaris amb un cistoscòpi.

meatotomia : incision d'un meat per n'augmentar lo diamètre.

mec : aconsomiment.

mec, -a : moquet, -a / susprés, -a ; embaboquit, -ida ; desaparulat, -ada ; gòrjabadat, -ada. (L. 239)
Ne demorèri tot mec : ne foguèri plan moquet.

meca : mucositat espessa que davala e que penja del nas ; mècha de lampa ; caroncula de piòt. (meca e non pas mèca) (L. 239)

blet roge (plt.) (*Amarantus spicatus*)
coa de rat (plt.) (*Polygonum orientale*)
èrba de Sant Cristòl (plt.) (*Polygonum amphibium*)
tè dels paures (plt.) (*Lythrum salicaria*)

meca de piòt (plt.) : (*Polygonum orientale*)

Mèca (La) : patria de Mahomet e pus importanta vila de pelegrinatge dels Islamistas.

mecada : cutada (somelhon)

mecalàs : mucositat espessassa que davala del nas.

MECAN- : forma prefixada del grèc *makhanè* (maquina)

mecanic, -a : que se fa amb de maquinari ; accion que la voluntat i pren pas part. (R. IV, 172)
Trabalh mecanic. Digestion mecanica.

mecanica : sciéncia qu'estúdia las fòrças e lors accions ; ensemble d'òrgans per amodar quicòm ; obratge a propaus de la mecanica ; maquina en general ; fren.
Sarrar la mecanica : frenar.

Mecanica (l.p.) : escaisnom de q.q. d'adrech en mecanica.

mecanicament : d'un biais mecanic.

mecanician, -a : persona que fa o repara de maquinas.

mecanisme : ensemble dels organs d'una maquina.

mecanizacion : accion o resulta de mecanizar o de se...

mecanizar (v. tr.): far venir mecanic.

mecanizar (se) : venir mecanic ; se provesir en maquinas.

MECANO- : forma prefixada del grèc *mekhanè* (maquina)

mecanograf, -a : persona capabla en mecanografia.

mecanografia : art d'escriure amb una maquina.

mecanografiar (v. tr.) : escriure amb una maquina.

mecanoterapia : tractament que consistís a far trabalhar las articulacions amb d'aparelhs especials.

mecenas (m. s.) (del nom de familha lat. *Mecenas*) : persona qu'ajuda financièrament artistas, cercaires, letrats...

Soi encara a jun d'aver trobat un mecenas.

mecenat : ajuda financièra als artistas, cercaires, letrats...

mecenatge : doblèt de mecenat.

mècha : cordilh aprestat per cremar uniformament ; ensemble de fials (fils) mai o mens desfilats d'una estòfa e que s'utilizan per netejar de plagas ; fèrrevirant d'un viron, d'una virona, d'un virabiquí... ; cebençon (glandola de piòt)

Escantir la mècha que fuma.
Mècha de candèla. Mècha de mina.
Mècha de virona, de virabiquí...

mecon : meca pichona ; lumenon.

meconium (lat. med.): primièiras matèrias fecalas del novèl nascut.

mecós, -osa / mecut, -uda : plen de meca.

mècres : dimècres (lo jorn tresen de la setmana)

mecrós, -osa / mecrut, -uda : del dimècres.

Luna mecrosa / luna mecruda / luna mercruda.

medalha : pèça de metal en forma de moneda, amb una figura o una legenda (t. a.)

medalhaire, -a : engravaire, -a de medalhas.

medalhar (v. tr.): balhar una medalha a q.q.

medalhièr : colleccion de medalhas.

medalhon : aplech o joièl circular o oval per i servir quicòm (t. a.); basrelèu de forma circulara o ovala.

Me damne ! : renèc (Que Dieu me damne !)

Me damne pas ! : renèc atenuat ; orason jaculatòria.

Medard : prenom. *Quand plòu per Sant-Medard, quaranta jorns n'an part, part que Sant-Barnabè non li còpe lo pè.*

medecin (l.p.) : mètge (L. 240)

medecina : sciéncia que sa tòca es de prevenir, sonhar, solatjar e garir las malautiás de l'òme ; medicament ; metgessa ; femna de medecin (l. p.) (R. IV, 172)

medecinal, -a : dotat, -ada de propietats curativas / que fa solaç a un malaut o lo garís . (R. IV, 172)

Plantas medecinalas.

medecinar / medicar (v. tr.): balhar de remèdis a un malaut / solatjar o garir los malauts.

medecinar (se) : se prene de remèdis / se potingar (l.p.)

Se vòl pas medecinar.

medeire, -a (arc.): meissonaire, -a / segaire, -a.

medesme, -a (adj. e pr. ind. m. e f.): forma arcaïca del « *mème* », « *mèma* » de nòstra lenga parlada ; forma que marca l'identitat, lo revèrt, l'egalitat.

Lo medesme òme. La medesma femna.
El medesme. Ela medesma. Çò medesme.

En lenga literària : **meteis, meteissa.**

media ('medi) (m. pl. del lat. *medium* (mejan / biais) : tecnicas de comunicacion e de difusion (en l.p. disèm **mèdia**)

Cinemà, television, internèt son de media màgers.

mediacion : accion de qualqu'un qu'interven entre doas personas o mai per las far s'endevenir.

« *median* » - « *mediana* » (fr.): v. **mejan - mejana.**

mediatèca : organisme cargat de servir e de propausar al public de documents meses sus diferents supòrts (bendas magneticas, disques, films, papièr...)

mediatic, -a : relatiu, -iva als *media* (lat.) ; vengut popular, -a de mercé los *media* (lat.)

Una personalitat mediatica.

mediaticament : d'un biais mediatic.

mediatizacion : accion o resulta de mediatizar.

mediatizar (v. tr.): difusar pel biais dels *media* (lat.) ; far una brava publicitat a quicòm o q.q. ; t. tecn. de mat.

mediator, -tritz : patelon, -a (q.q. qu'interven entre doas personas o mai per que s'endevengan) ; títol balhat als que servisson d'intermediaris entre Dieu e los òmes, e mai que mai a Nòstre Sénher e a la Verge Maria ; substància secretada per las fibras nerviosas e qu'a una accion sus las neurònas, los muscles e la paret dels vaissèls sanguins. (R. IV, 177)

L'adrenalina, l'istamina... son de mediators.

mediatritz (subs. f.) : perpendiculara elevada sul mitan d'un segment de drecha.

medicacion : emplec terapeutiç d'una medecina. (R. IV, 173)

medical, -a : relatiu, -iva a la medecina.

medicament : d'un biais medical.

medicament : remèdi de mètge ; potinga. (R. IV, 173)

medicar (v. tr.): medicinar. v. pus naut.

medicastre : marrit medecin / marrit mètge.

medieval, -a : relatiu, -iva a l'Edat mejana.

medievista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de l'Edat mejana.

MEDICO- : forma prefixada del latin *medicus* (mètge)

medicocirurgial, -a : relatiu, -iva a la medecina e a la cirurgia.

medicolegal, -a : relatiu, -iva a la medecina legala.

Institut medicolegal.

medicopedagogic, -a : relatiu, -iva a una institucion pedagogica plaçada jos contraròtle medical per aculhir de joves psicologicament perturbats, e per los preparar a la vida professionala.

medicopsicologic, -a : relatiu, -iva a una terapeutica que ten compte de çò organic e de çò psiquic.

medicosocial, -a : relatiu, -iva a la medecina sociala.

Centre medicosocial.

medicosportiu, -iva : relatiu, -iva a la medecina e a l'espòrt.

MEDIO- : forma prefixada del latin *medium* (mitan)

mediocracia : poder politic de personas mediòcras.

mediòcre, -a : de qualitat mejana o al dejós de la normala.

mediòcrament : d'un biais mediòcre.

mediocritat : estat de çò mediòcre (t. a.) (R. IV, 178)

mediodorsal, -a : situat, -ada al mitan de l'esquina ; qualitat d'una consonanta que, per l'articular, l'esquina de la lenga se soslèva al nivèl de la partida mejana del cèl de boca.

mediopalatal, -a : articulat, -ada a l'auçada de la partida mejana del cèl de boca dur.

« *medís* » : v. **meteis.**

meditacion : accion o resulta de meditar : exercici religiós que consistís a soscar sus la religion (t. a.)

meditar (v. tr. e intr.) : soscar (t. a.) ; se reculhir.
meditatiu, -iva : portat, -ada a meditar.
Aire meditatiu. Persona meditativa.
Mediterranèa : mar gaireben enrodada de tèrras, entre Euròpa e Africa. *Mare nostrum* (lat.) : la nòstra mar.
mediterraneu, -èa : relatiu, -iva a Mediterranèa ; persona que viu a l'entorn de Mediterranèa.
medium (lat.) : persona que se ditz intermediària entre l'òme e los esperits.
Medòc : region bordalesa.
mèdre (v. tr. e intr. arc.) : meissonar / segar. (L. 240)
MEDULL- : forma prefixada del latin *medulla* (mesolha)
medulla : nom scientific de la mesola. (R. IV, 174)
medullar, -a : mesolhós, -osa (relatiu, -iva a la mesolha del rastèl de l'esquina, dels òsses o a la partida centrala de las glandolas surrenals) (R. IV, 175)
medullarina : ormona secretada per la medulla.
medullectomia surrenala : resecion del teissut medullar de la glandola surrenala.
medullizacion : envasiment del teissut compacte dels òsses pel teissut medullar.
medulliti (f.) : inflamacion de la medulla del rastèl de l'esquina o de la medullosurrenala.
MEDULLO- : v. **MEDULL-**
medulloblastòma : tumor maligna cerebrala.
medullocultura : cultura bacteriologica de medolha ossosa.
medulloepiteliòma : tumor maligna del sistèma nerviós.
medullós, -osa : mesolhós, -osa.
La camba del sambuc es medullosa.
medullosurrenal, -a (adj. e subs. f.) : relatiu, -iva a la partida centrala de la glandola surrenala ; aquela partida.
medullotròp, -a : qu'a d'afinitat per la medulla.
medusa : pòta (animal marin urticant) (*Medusa pulmo*)
medusoide, -a : que revèrta una medusa. (t. tecn. med.)
meesma / meesme / meime (R. VI, 360 - 361) / **meime** (arc.) (L. 240) : desformacion de medesme, -a. v. **medesme**.
mèfi ! (interj.) : gara ! / atencion !
Mefistofèles : incarnacion del diable dins lo *Faust* de Goethe.
mefistofelic, -a : diabolic, -a.
mefistofelicament : d'un biais diabolic.
mefitic, -a : d'una pudesina que rebuta o toxica.
mefitisme : pollucion de l'aire per de sentors mefiticas.
mèg : v. **mièg**.
MEGA- : forma prefixada intensiva del grèc *megàs* (grand)
megabit : unitat de mesura informatica.
megacaliòsi (f.) : malformacion renala.
megacapillar (subst.) : anomalia congenitala dels capillars.
megacarioblast : granda cellula quàdrangulara.
megacariocit : cellula giganta de la mesolha dels òsses.
megacariocitòsi (f.) : abundancia excessiva de megariocits.
megacefal, -a : macrocefal, -a (del cap gròs)
megacefalia : desvolopament considerable del crani.
megaceròs : cèrvil fossil que son banatge fasiá tres mètres d'envergadura.
megacicle : t. tecn. de fisica emplegat a tòrt per megahèrtz.
megacolon : dilatacion d'una partida del budèl gròs.
megadermatid : mamifèr de la familha dels megadermatids.
megadolicolon : dilatacion e alongament del colon.
megaduodenum : dilatacion del *duodenum* (lat.)
megaesofag : dilatacion de l'esofag.

megaevolucion : macroevolucion.
megaflops (m.) : unitat de mesura de la poténcia d'un sistèma informatic.
megafòn : aparelh per amplificar los sons ; pòrtavotz.
megahèrtz : un milion de hèrtz.
megalit (m.) : pèira gròssa ; monument preïstoric.
Los siborniers (las pèiraslevadas) son de megalits.
Las pèirasficadas tanben son de megalits.
megalitic, -a : fach amb de pèiras gròssas.
I a tot un fum d'autres mots formats amb **mega-**
MEGALO- : v. **MEGA-**
megaloblast : globilhon roge gròs.
megalocefal, -a : macrocefal, -a (del cap gròs)
megalocefalia : macrocefalia.
megalocit : globilhon roge gigant.
megalocitòsi (f.) : preséncia de megalocits dins lo sang.
megaloftalmia : agrandiment congenital del diamètre de l'uèlh.
megaloman, -a : persona que patís de megalomania.
megalomania : gost immoderat de çò grand / ambicion, orgulh que passan l'òsca / tissa de las grandors.
megalopòli (f.) : aglomeracion urbana endrma.
I a tot un fum d'autres mots formats amb **megalo-**
megeiròla (arc.) : mesura anciana.
megièr (adj. e subs.) : miégièr (bordière que trabalha a mièjas, que se prend de dos parts de viande una) ; mejan, -a.
megièira (arc.) : mesura anciana pels liquids.
megièirament : mièjament.
megina : coradilha / levadeta (còr, mèlsa, fetge e paumons d'anhèl que se tenon del tròç)
« *mègue* » - « *mègui* » : v. **mèrgue**.
« *mei* » : v. **mai**.
mèia (adj. f.) : fleissa / minhada ; moninejaira.
meia (subs. f.) : prandièira / prangièira (cutada / somelhon de l'aprèsdinnada)
« *meid* » : v. **mag / maid**.
meie (adj. m.) : fleis / minhard ; moninejaire.
Meièr Pau (1840-1917) : arquivista paleograf occitanista.
MEIO- : forma prefixada del grèc *meiòsis* (amendriment)
meiòsi (f.) : procediment de division cellulara.
meiospòra : espòra formada per meiòsi.
Meiruèis : nom de vila de Losera (Occitània)
meissant, -a (mi 'san) : emmalit, -a ; marrit, -a. (L. 240)
meissantisa (,misan 'tizɔ) : avolesa / caitivariá / marridariá / marridesa / marridum / malesa / malfasença / malvaisetat / malvestat / malvoler / caïnariá / emmaliment.
méisser (v. tr. e intr.) : far beure ; far rajar.
Li meissèt un veirat de vin picat.
meisson (mi'su) : sèga (accion de copar de cerealum)
meissonada : campat segat.
meissonaire / meissonièr, -a : persona que meissona.
meissonaira : maquina de meissonar.
meissonaira-bateira : maquina de meissonar e de batre.
meissonar (v. tr.) : segar (copar lo cerealum) ; glenar.
meissonatge : accion de meissonar ; paga del meissonièr.
« *mej* » : v. **mèg - mièg**.
mejan : estèc / metòde / biais (çò que servís per arribar a una fin) entredós ; faissa semenada entremièg doas rengadas de vinha, d'oliu... ; pel que creis entremièg las ussas ; corondat ; gròssa paret interiora que fa separacion ; membre dins un galatès.
Mejans financièrs.

mejan, -a : egalament alunhat dels dos extrèms.
mejana : çò entremièg dos extrèms (t. a.) ; iscla / illa al mitan d'una ribièira ; tèrra entre doas ribièiras prèpas ; mena de castanha cevenòla ; doble cròc de fèrre sul mitan del jo ; correja que religava los batalhs d'un flagèl ; çò entremièg l'empenha e la sòla ; mast d'artimon ; lesca de ventresca que çò magre n'es estat copat ; membre que fa desbarràs ; corondat ; daurada mejana (mena de peis entre un an e dos) (R. IV, 176) (*Aurata vulgaris*)

mejanament : d'un biais mejan. (R. IV, 176)

mejanar (v. tr.) : separar amb un corondat.

mejançant : amb l'ajuda de. (L. 241)

mejançariá : estat de çò comun a dos proprietats que se tòcan.

mejancièr, -ièira : mejan, -a.

De mejancièira condicion (Godolin)

mejancièrament : d'un biais mejan. (R. IV, 177)

mejanenc : mast tresen d'unas naus (mar.)

mejanet : segondèl / det de l'anèl / anular.

mejanièr, -ièira : que fa corondat, que fa separacion

mèl : substància vescosa elaborada per las abelhas.

Doç coma mèl. Una femna tota mèl.

mèla : lama de cotèl, de dalha.

melada : manna (susada sucrada que se fa sus d'unas plantas)

MELAN- : forma prefixada del grèc *melàs, melanòs* (negre)

melancolia : mena de tristum ; languina ; refasti de la vida ; reganhèra (l. p.) / èrnha ; tristum prigond. (R. IV, 179 - L. 241)

La grafia atestada çaisús ven del grèc melagkholia.

melancolic, -a : que patís de melancolia. (R. IV, 180)

melancolicament : d'un biais melancolic.

Melània - Melina : prenom.

melanic, -a : dich d'unas lesions caracterizadas per la preséncia de melanina dins las cellulas.

Tumor melanica.

melanina (f.) : pigment que pòt anar del maurèl al negre.

melanisme : estat de la pèl que presenta una pigmentacion patologica.

MELANO- : v. **MELAN-**

melanoblast : cellula jove capabla de produire de melanina.

melanoblastòma (m.) : carcinòma (tumor maligna).

melanocit : cellula especiala de la pèl de l'òme e dels vertebrats que conten de melanina e protegís los organs intèrns contra las radiacions solaras.

melanocitòma (m.) : tumor que creis a partir de la proliferacion dels melanoblasts.

melanodèrm, -a : se ditz de q.q. que sa pèl es de color negra.

melanodermia : pigmentacion de la pèl, de color mai o mens maurèla.

melanodoncia : afèccion de las dents de lach que la destruccion de lor esmalt laissa véser l'evòri que ven maurèl.

melanofibròma (m.) : taca blava de la pèl.

melanogenèsi (f.) : formacion del pigment melanic.

melanoglossia : coloracion negra de la partida dorsala de la lenga.

melanòma (m.) : nom generic de las tumors melanicas.

melanosarcòma (m.) : tumor bravamement maligna.

melanòsi (f.) : coloracion maurèla dels teissuts.

melanuria : preséncia de pigment melanic dins las urinas.

I a encara d'autres noms formats aital amb *melano-*

melar (v. tr. e intr.) : onchar / enduire amb de mèl ; secretar de melat.

« *melard* » : v. **mulard**.

melassa : residú non cristallizable del sucre.

melat : manna (l.p.) (susada sucrada que se fa sus d'unas plantas) ; mena de campairòl : (*Armillaria mellea*)

mejar (v. intr.) : èsser vescós coma lo mèl.

melet : mena de peis marin : (*Meleto mediterranea*)

meleta : fuèlha de sause, d'oliu... mesclada amb d'olivas. peissum de mar : (*Atherina hiposetum*) (*Ophia vera*) ; (*Argentina sphyraena*)

melgoirés : de Melguor ; pèça de moneda.

Melguor : vila d'Erau (Occitània) que batiá moneda.

« *melhenga* » - « *mirolenga* » : v. **mesenga**.

melhor, -a (comparatiu de bon, a) : mai bon / pus bon, -a.

Çò *melhor* : çò que i a de mai bon.

melhorament / melhoraença : accion o resulta de melhorar o de se melhorar.

melhorar (v. tr.) : far passar d'un estat a un de pus bon.

melhorar (se) : passar d'un estat a un de pus bon.

melhorièr, -ièira : persona que melhora quicòm.

Melia : doblèt d'Amelia (prenom)

melica : aiga melada ; idromèl ; mèrda de cocut (l.p.) : goma del cerièr e del prunièr.

melicós, -osa : vescós, -osa ; melós, -osa.

melicosament : melosament.

melifèr, -a : qualitat d'un insècte que fa de mèl, o d'una planta que secrèta un chuc que las abelhas ne fan de mèl.

La melissa es bravamement melifèra.

meliflú, -ua : de la doçor del mèl.

melilòt (plt.) : treulet (*Melilotus*)

Melina : prenom. v. **Melània**.

melingre, -a : magrostin, -a ; feble, -a ; languinós, -osa.

melissa (plt.) : citronèla (*Melissa officinalis*)

melle, -a : moquet, -a ; vergonhós, -osa ; quinaud, -a.

Èra tot melle de s'èsser laissat enganar aital.

MELO- : forma prefixada del grèc *melòs* (cant ; musica)

melodia : ensemble de sons agradius ; composicion musicala, vocala o instrumentala, facha sus un poèma.

melodic, -a : relatiu, -iva a la melodia.

La linha melodica d'una frasa.

melodiós, -a : plen de melodia. *Votz melodiosa.*

melodiosament : d'un biais melodiós.

melodrama : drama popular claufit de situacions bravamement dramaticas.

melodramatic, -a : caracteristica d'un melodrama.

melodramaticament : d'un biais melodramatic.

meloman, -a : persona apassionada per la musica.

melomania : passion per la musica.

melon : mena de frucha (*Cucumis melo*)

melon d'aiga (plt.) : pastèca (*Cucumis citrullus*)

melon galós (plt.) : (*Cucumis verrucosus*)

melon roman (plt.) : (*Cucumis romanensis*)

melon salvatge (plt.) : (*Ecballium elaterium*)

melona (plt.) : (*Cucurbita pepo*)

melonada (plt.) : (*Aristolochia rotunda*)

melonada : bordescada / caprici.

melonaire, -a : doblèt de melonièr, -ièira.

melonenca : coja a gost de melon.

melonièr, -ièira : persona que cultiva o vend de melons.

melonièira : faissa de melons (airal que i butan / creisson)

melopèa : mena de recitatiu monotòn.

melós, -osa : melicós, -osa (de la natura del mèl)

melosament : melicosament.

Melquiòr : prenom.

mèlsa : glandola enrè de l'estomac, al dejós del diafragma e al dessús del ren esquèr ; ventresca (pança) ; (s.f.) sangflac / ausardariá / audàcia / front / impudència. (e non pas *topet* (fr.)

Te propausi aquò e as la mèlsa de refusar ?

melsat : gròs salsissòt (mèlsa de pòrc, fetge, lard... achiquetats, mica de pan, uòus, pebre, sal...)

melsós, -osa : que patís de la mèlsa.

Melusina (f.) : personatge de legenda de l'Edat mejana.

mèlze (plt.) : (*Larix europaea*)

membrana : lamèla tèunha e plegadissa de teissut organic animal o vegetal.

membrança : recòrd / sovenir / memòria ; anoal.

membranós, -osa : de la natura d'una membrana ; que revèrta una membrana.

membranula : membrana pichona.

membrar (v. tr.) : remembrar / rememorar.

membrar (se) : se remembrar / se rememorar.

membrat, -ada / membrut, -uda : qu'a de braves membres.

membre : caduna de las extremitats articuladas al tronc de l'òme o dels autres animals ; pèça d'un ostal.

membre viril : vèrga.

membrilhon : membre pichonèl.

membrut, -uda / membrat, -ada : qu'a de braves membres.

« **mème, -a** » (adj. e adv. de l.p.) : meesme, -a / meime, -a.

(L. 240 - R. VI, 360)

A « **mème** » de (l.p.) : en estat de. *De « mème » que* (l.p.) : coma.

Çò « **mème** » (l.p.) : la « **mèma** » causa (l.p.)

Pas « mème » : « mème » pas (l.p.)

Per la lenga escricha v. **meteis**.

« **mementa** » : v. **memòria**.

memento (lat.) = rapèla-te ; pregària de la messa pels vius e pels defuntats ; pensabèstia / *agenda* (lat.)

memòis (f.) / **memòissa** : captòrta / violeta.

(*Viola odorata*) ; (*Viola canina*)

memorable, -a : digne, -a d'èsser recordat (remembrat).

Eveniment memorable. Data memorabla.

memorablament : d'un biais memorable.

memorandum (lat.) : nòta per se recordar quicòm ; pensabèstia / *agenda* (lat.) ; nòta diplomatica.

memorar (v. tr.) : memoriar.

Aquel monument memòra la guèrra grand.

memorar (se) : se memoriar.

memoratiu, -iva : que se soven ; en memòria de.

memorent, -a : doblat de memoriós, -osa.

memòri (m.) : trabalh universitari per aver un diplòma.

memòria : facultat de se sovenir ; recordança.

Recitar de memòria (loc. adv.) : recitar de per còr.

De memòria perduda : de temps immemorial.

memorial : registre o monument memoratiu.

Memorial de La Resisténcia, de Bodon, de Mistral...

memorialista (m. e f.) : autor, -a de Memòrias istoricas.

memoriar / memorar (se) : se remembrar / se sovenir.

memoriós, -osa / memorent, -a : qu'a bona memòria.

memorizable, -a : que pòt èsser memorizat, -ada.

memorizacion : accion de memorizar.

memorizar (v. tr.) : encapar (se metre dins lo cap) / fixar dins sa memòria ; enregistrar (t. tecn d'informatica)

mena : sòrta / espècia / genre ; manièira (R. VI, 355) / biais / faïçon ; veta (vena de mineral) ; mineral ; mina ; ramelet que pòt èsser empeutat.

menabruch / menaçaganh (m. e f.) : turbulent, -a.

menaça : amenaça (paraulas, gèstes... signes de perilh)

menaçaire, -a : qu'amenaça, qu'es un signe de malparat.

menaçant, -a : coma çaisús.

menaçar (v. tr.) : far comprene a q.q. son intencion de li far mal ; anonciar un perilh, un malparat (perilh imminent), un castig... *Menaça de plòure* : vòl plòure.

menacejar (v. tr.) : frequentatiu de menaçar.

menada : çò menat (t. a.) ; faïssa de tèrra ; montet de mortier ; sason de pastre ; quantitat d'olivas espotidas jos la mòla dins un còp ; intriga.

menadièira : instrument per mesurar una quantitat d'olivas ; olivas mesuradas amb la menadièira.

menador : mandre / menal / manada (tot çò que servís per menar) e non pas « *manivèla* » qu'es un francisme.

padèla / omoplata.

menadoira : benda d'estòfa per menar un nenon.

menaira : domaisèla d'onor.

menairal : foet de baudufa.

menairas : companhas de la nòvia.

menaire, -a : conductor, -tritz ; capmèstre, -a (t. a.) ; vaquièr de vacas vièlhas ; gafet de molinièr ; moton esquilat que mena lo tropèl.

menairòl : margue de flagèl.

menal : mandre / manada.

menament : accion de menar (t. a.)

menat : nauc que las olivas i son espotidas.

menar (v. tr.) : conduire ; acompanhar ; trabalhar una bòria.

Menar un tractor. Menar una bòria. Menar un afar.

Menar son drollon a l'escòla.

Menar bruch (occ.) : far de bruch ; far grand bruch.

Plan menar quicòm : o degalhar pas.

menar (se) : se conduire ; se tirar d'afar.

Se sap pas menar, lo paure !

mention : testimoniatge / raport / nòta ; distincion (R. III, 60)

mencionar / mençonar (v. tr.) : citar ; indicar ; senhalar.

Mende : nom de vila de Losera (Occitània)

Mendel Gregor (1822-1884) : monge botanista austrian.

mendelian, -a : relatiu, -iva al mendelisme.

mendelisme : leis de Mendel sus l'hereditat.

mendés : de Mende ; relatiu, -iva a Mende.

mendic : mendicaire / mendicant, -a. (R. IV, 193)
pastron ; gafet.

mendicant, -a (adj.) : que mendica (t. a.) *Òrdre mendicant.*

mendicant, -a (subs.) : persona que mendica.

mendicantalha (pej.) : los mendicants en general.

mendicar (v. tr.) : demandar la caritat / demandar una almòina ; demandar d'argent.

mendicitat : accion de mendicar ; condicion d'una persona que mendica.

mendicon, -a : pastron pichonèl.

mendigaire / mendicaire, -a : mendicant, -a. v. pus naut.

mendigòl, -a : v. **mendigòl**.

mendilh : (plt.) : èrs / lentilha (*Vicia ervilia*)

mendòla (mena de peïsses) : cagarèl (*Sparus vulgaris*)
(*Sparus argentatus*) ; (*Sparus maris*)

مندره (m. e f.) : pus pichon ; cabdèt (fraire mendre) ; mesquin (R. IV, 218)

Lo pus mendre : lo pus pichon.

mendigòl, -a : menut, -uda ; mingarèl, -a / escanulit, -ida ; estequit, -ida ; magrostin, -a ; fleis, -ssa / minhard, -a.

mendigòlet, -a : diminuti de mendigòl, -a.

menejar (v. intr.): se reproduire ; èsser prolífic ; recejar.
Mena meneja : raça receja.

menèl, -a : pichon. *Lo det menèl.*

Menelau : prenom.

Menèrba : nom de localitat d'Occitània.

Menerbés, -a (sens article) : region de Menèrba.

menerbés, -a : de Menèrba ; relatiu, -iva a Menèrba.

menes- : forma cevenòla per *mes-* v. *mes-*

menespresar : v. *mespresar.*

menesprètz : v. *mesprètz.*

menestairal : v. *menestral.*

menèstra : sopa (t. a.) ; potatge (t. a.) ; potinga ; aprestatge / cosinatge.

menestral : persona qu'exercís un art manual.

menestrièr, -ièira : violonaire, -a que fa dançar lo pòble.

menet, -a : beat, -a ; tròp devòt, òta / fals devòt, -ota.

meneta : devòta ; beguina ; beata ; calquièr que fa lièch a la pus primièira veta de carbon ; beluga.

menetar (v. intr.) : beluguejar (far de belugas)

mengana / mingana : blandiment ; amaganhada ; moninejada ; desgaunhada.

menganós, -osa : aflatós, -osa ; moninejaire, -a.

meni : oxid roge de plomb.

menimós, -osa : v. *minimós.*

menin (f.) / **menina** : mairegrand ; femna vièlha.
La menina rança : la rèiregrand. v. *rance.*

MENING- : forma prefixada del grèc *mènigx, -iggòs* (membrana)

meningioma (m.) : tumor benigna a partir de las meninjas.

meningiomatòsi (f.) : preséncia de meningiomas multiples.

meningisme (m.) : irritacion patologica de las meninjas.

meningiti (f.) : inflamacion de las meninjas.

meningitic, -a : relatiu, -iva a la meningiti.
« *meningre* » : v. *melingre.*

MENINGO- : v. *MENING-*

meningoblast (m.) : nom generic d'unas tumors meningiticas.

meningoblastoma (m.) : tumor meningitica formada de meningoblasts que pòdon comprimir la medulla.

meningocèla (f.) : ernia de las membranas meningiticas.

meningocòc : micròbi responsable de meningitis.

meningococccemia : doblèt de meningococcia.

meningococcia : septicemia amodada pel meningocòc.

meningoencefaliti (f.) : inflamacion del cervèl e de las meninjas.

meningomieliti (f.) : inflamacion de la medulla espinala e de las meninjas.

meningopatia (f.) : tèrme generic de totas las afecions de las meninjas.

meningoradiculuti (f.) : inflamacion de las racinas nerviosas, d'origina meningitica.

meninja : caduna de las 3 membranas qu'envolopan l'encefal.
« *menhir* » (breton) : v. *pèiraficada.*
e non pas « pèiralevada » que vòl dire *sibornier*.

menisc : lama fibrocartilaginosa d'unas articulacions que fa s'endevenir d'òsses que s'adaptan pas exactament.

MENISC- : forma prefixada del grèc *meniskòs* (quarton de luna)

meniscal, -a : relatiu, -iva a un menisc articular.

meniscectomia : ablacion cirurgicala d'un menisc articular.

menisciti (f.) : afecion d'un menisc del genolh.

MENISCO- : v. *MENISC-*

meniscografia : radiografia d'un menisc del genolh.

meniscopexia : sutura (R. V, 290) dels fragments de menisc articular après traumatisme.

meniscòsi (f.) : sindròme dolorós del genolh, amodat per una fendilha degenerativa del menisc intèrn d'una persona après 40 ans.

menjam ! (interj.) : per véser !

MENO- : forma prefixada del grèc *mèn, menòs* (mes)

menon : boc castrat que mena lo tropèl.

menopausa (f.) : periòde de cessacion naturala de las menstruas.

menopausada : se ditz d'una femna après sa menopausa.

menopausic, -a : relatiu, -iva a la menopausa ; que se tròba dins la menopausa.

menor (R. IV, 101) : v. *minor.*

menorragia : augmentacion de l'abondància e de la durada de las menstruas.

menorragic, -a : relatiu, -iva a la menorragia.

menorrèa : flux menstrual ; flux menstrual pus abundant.

menorreïc, -a : relatiu, -iva a la menorrèa.

« *menrabia* » (f.) : un mendre bricon / un tan pauc que siá.

mens : pas tant.
Al mens / amens. Amens, i anes pas !
De mens. Ne vòli dos de mens.
En mens. Ieu n'ai pas qu'un en mens
Ni mai ni mens : Per aquò, ni mai ni mens !
Pel pus mens : Al minimum.

mensdicha / mendita : rebais. *Venda a la mensdicha.*

mensdire (v. tr.) : rebatre / rebaissar lo prètz.

mensuracion : accion de mesurar (R. IV, 200)
ensemble de mesuras (t. a.)

menstruacion : accion de menstruar.

menstrual, -a : relatiu, -iva a las menstruas. (R. IV, 214)

menstruar (v. intr.) : evacuar las menstruas.

menstruas (f. pl.) : sang que cada mes las femnas nubilas evacuan naturalament pendent qualques jorns. (R. IV, 214)
La 1.p. ditz puslèu *lo mes* (e non pas las menstruas)

mensual, -a : que se fa cada mes ; que dura un mes.
Revista mensual. Salari mensual.

mensualament : cada mes.

mensualizacion : accion de mensualizar.

mensualizar (v. tr.) : mudar una paga orària en paga mensual.

mensualitat : soma pagada cada mes.
Pagar une crompa en doas mensualitats.

mensvalença / mensvalua : diminucion de valor.

-MENT : forma suffixada del latin *mentum* (accion o resulta)
v. *abaissament - abaliment...*
forma suffixada del latin *mente* (manièira / biais de)
v. advèrbis en -ment, fons de p. 21.

menta : liquor aprestada amb de menta.

menta (plt.) : (*Menta sativa*)

menta d'aur (plt.) : (*Menta Pulegium*)

menta de cat (plt.) : (*Nepeta cataria*)

menta de cèrvi (plt.) : (*Preslia cervina*)

menta de mòrt (plt.) : (*Hyoscyamus niger*)

menta d'òrt (plt.) : (*Tanacetum balsamina*)

menta de potz (plt.) : (*Menta viridis*)

menta de rastolh (plt.) : (*Menta arvensis*)

menta falsa (plt.) : (*Teucrium scorodonia*)

menta fèra (plt.) : (*Menta rotundifolia*)

menta fòla (plt.) : (*Menta hirsuta*)

menta pebrada (plt.) : (*Menta piperita*)

menta roja (plt.) : (*Menta aquatica*)

menta romana (plt.) : (*Menta viridis*)

mental : relatiu, -iva al fonccionament psiquic.

Estat mental. Malautiá mentala. Calcul mental.

mentalament : d'un biais mental.

mentalitat : ensemble de las qualitats mentalas ; biais de pensar e d'obrar. *Compreni pas sa mentalitat !*

mentastre (plt.) : menta salvatja (*Menta arvensis / silvestris*) marrubi (*Ballòta negra*)

Tèrra de mentastre,

i a de pan pel can e mai pel pastre.

mentida : messorga. v. pus luènh.

mentidor / menteire, -a : messorguier, -ièira (que mentís)

mentir (v. intr.) : dire pas la vertat / èsser messorguier, -ièira.

mentisme : perturbacion intellectuala caracterizada per una successon rapida d'idèas passadissas que lo malaut pòt pas empachar.

mentòl : mena d'alcoòl trach de l'esséncia de menta.

menton : proëminéncia del cais inferior ; barba / barbòt (l.p.) (R. IV, 206)

mentonièr, -ièira (adj. e subs.) : relatiu, -iva al menton ; benda d'estòfa, correja de cuèr, aparelh... per manténer lo menton. *Li carguèron una mentonièira.*

mentor (lat.) : conselhaire savi e experimentat d'un jovent.

mentre / mentretant (adv.) : tant que ; d'aquel temps.

mentre que / mentretant que (conj.) : coma çaisús.

Mentre que o pòdes, pausa-te.

Mentre que plòu pas, vai te passejar.

Mentretant, ne farai aitant.

menuda : drolleta ; finas èrbas achiquetadas.

menudalhas / menudilhas (f. pl.) : tot çò pichonèl (t. a.) ; tot çò sens importància (t. a.) ; tot çò que val pas grand causa (t. a.) ; coradilhas (t. a.)

Te laisses tròp embarrassar per de menudalhas.

menudar (v. tr.) : far venir pus menut ; copar menut o pus menut ; achiquetar (copar fòrt menut).

menudariá : menudalhas. v. çaisús.

menudet (plt.) : serpol (*Thymus Serpyllum*)

menudet, -a : fòrt menut, -uda / menut menut, menuda menuda.

menudièr, -ièira : mercant, -anda que vend al detalh.

menuguet : mena de dança del sègle XVII.

menugueta (plt.) : (*Calamintha*)

mentastre (*Menta silvestris*)

majorana fèra (*Origanum vulgare*)

grana de paradís : plantas aromaticas en general.

menusa : menudas tombadas de carn ; postarèla.

menusar (v. tr.) : copar menut ; trabalhar lo fust.

menusariá : trabalh d'un menusièr.

menusièr : persona que trabalha lo fust.

menusièira : femna de menusièr.

« *menut* » (fr.) : v. **pitança**.

menut, -uda : drollon, drolleta. *Lo menut* : lo caganís.

menut, -uda (subs. e adj.) : pichonèl, -a ; achiquetat, -ada ; escanautit, -ida.

mequet : luquet / aluqueta (alumeta d'autres còps)

mequitge : esbaïment / espant / estupefaccion / estupor.

mèr, -a / mèri, mèria : pur, -a / verai, -àia / patrat, -ada.

Revèrta son paire tot mèr : es son paire tot patrat.

meralgia : dolor de la fàcia extèrna de la cuèissa.

meralgic, -a : relatiu, -iva a una meralgia.

meravelha / maravilha : tot çò qu'amòda l'admiracion. (R. IV, 240 - VI, 364 - L. 244)

meravilha (plt.) : (*Cucurbita anguria*)

meravilhaire, -a : persona que fa maravilha.

meravilhar (v. tr.) : emplenar d'admiracion.

meravilhar (se) : s'emplenar d'admiracion.

meravilheta : maravilha pichona.

meravilhós, -osa : qu'amòda l'admiracion.

meravilhosament : d'un biais meravilhós.

merça : mercadariá (vendas e crompas) (R. IV, 210)

mercadar (v. tr. e intr.) : vendre ; crompar ; far de comèrci.

mercadariá : çò que se vend o se crompa. (R. IV, 210)

mercadial : mercat (airal que la merça i se vend o i se crompa)

mercadier, -ièira : mercant, -anda / merchand, -a.

mercadejar (v. tr. e intr.) : frequentatiu de mercadar.

mercandar / mercandejar (v. tr.) : far baissat lo prètz.

mercandejaire, -a : persona qu'assaja de far baissat lo prètz.

mercandejatge : accion d'assajar de far baissat lo prètz.

mercandisa : tot çò que se'n fa de comèrci. (L. 244)

mercant, -anda (adj. e subs.) : relatiu, -iva al comèrci ; mercadièr, -ièira.

Naviri mercant. Marina mercanda.

mercantil, -a : relatiu, -iva al comèrci ; que cèrca a ganhar lo mai possible.

Operacions mercantilas.

Persona mercantila.

mercantilament : d'un biais mercantil.

mercantilisme : esperit mercantil ; accion mercantila.

mercaptal : mena de compausat quimic.

mercaptan : tiòl (mena de compausat quimic)

mercaptur : outra mena de compausat quimic.

merçariá : comèrci de mercièrs ; botiga de mercièrs ; çò vendut pels mercièrs.

mercar : v. **marcar**.

merçar (v. tr.) : mercandejar.

mercat : venda o crompa (t. a.) ; airal public per vendre o crompar.

A bon mercat : a prètz bas.

Brave mercat : bon afar.

Mercat del bestial. Mercat ortalièr.

Sul mercat : per subrepés.

Trobar un mercat : poder vendre.

mercé (f.) : misericòrdia / gràcia / favor / graciosetat ; remerciament.

A la mercé de : a la discrecion de.

De mercé que : per çò que.

De mercé tu : gràcias a tu

De mercé Dieu : gràcias a Dieu.

Dire mercé : mercejar / regraciar.

mercé / mercés / grandmercé (l. literària) : biais de dire sa reconeissença / biais de remerciar, de mercejar.

mercejament : mercés / remerciament.

mercejar (v. tr.) : regraciar (dire mercé) e non pas dire « *mèrce* » o Un brave « *mèrce* » (ipercorreccions)

mercenari, -ària : que trabalha per un salari.

mercé (m.) : remerciament.

« *merchant* » e derivats : v. **mercant**.

mercí (L. 245) : biais de mercejar (mai que mai en l.p.)

Mercí plan : plan mercí ; grandmercí (l.p.)

mercièr, -ièira : persona que vend de menudalhas : fil / fial, botons, agulhas...

« *mèrcres* » : v. **mèrcres**.

mercrut, -uda : mocrós, -osa : del dimèrcres

Femna barbuda, luna mercruda, prada erbuda cada cent ans i n'a pro d'una. (provèrbi)

mercuri : arcamina / argent viu.

mercurial (m.) (plt.) : cagarèla (aital sonada per çò qu'es bravament purgativa) (*Mercurialis perennis*)

mèrda e derivats : tèrmes vulgars que pòdon èsser aisidament remplaçats per de sinonims literaris.

mèrda : dejeccions de l'òme e de tot un fum d'animals ; quicòm o q.q. que val pas res per res.

Lo jorn del Jutjament
tant valrà mèrda coma argent. (provèrbi)

mèrda ! (excl. vulgara)

mèrda d'aurelha (vulg.) : *cerumen* (latin medieval)

mèrda de cocut : goma de cerièr, de prunièr...

mèrda del diable : *assa fetida* (lat. medieval)

mèrda de grapaud : mena d'alga microscopica sus las aigas chorrassas.

mèrdafèr : crassièr.

merdalha : fangàs ; marmalha ; racalha.

merdalhon, -a (subs.) : drollon mecós, drolleta mecosa.

merdalon : riu merdièr (riu que servís per evacuar la mèrda)

merdans : toat o valat per evacuar la mèrda.

merdanson : riu merdièr (que servís per evacuar la mèrda)

merdassier : *polisson* (fr. l.p.) ; butamèrda (escaravat merdièr) ; mena d'aucèl (*Stercorarius pomarinus*) garda de comuns.

merdassina : espetard qu'espeta pas plan.

merdasson : doblot de merdanson.

merdausson, -a (subs.) : drollon mecós ; drolleta mecosa.

merdejar (v. tr. e intr.) : furgar la mèrda (t. a.) ; emmerdar (t. a.) afrabar / sabracar ; s'enrambolhar dins una responsa.

merdolièr : persona que neteja las latrinas (R. IV, 26)

merdós, -osa : plen, -a de mèrda (t. a.)

merdoset, -a (subs.) : drollon mecós ; drolleta mecosa.

merenda : dinnar (repais de miègjorn)

merendar (v. intr.) : dinnar (prene lo repais de miègjorn)

« *mergolh* » : v. **margolh** o **mèrle d'aiga**

« *mergolhar* » : v. **margolhar**.

mèrgue : gaspa (partida aquosa del lach separada de la calhada)

merguilh : gaspillh.

mericles (m. pl. arc.) : lunetas.

« *mericocar* » / « *miricocar* » : v. **miracocar**.

meridian : cercle imaginari que passa pels pòls de la Tèrra e un lòc donat. (R. III, 42)

Lo meridian de Greenwich ('g r i : n i d z)

meridiana : prandièira (repais de l'aprèsdinnada) (R. III, 43)

meridional, -a : relatiu, -iva al sud ; persona del sud.

merilha : mena de rasim.

merilhon (plt.) : pese nan (*Pisum arvense*) veça / pesòta (*Vicia varia*) ; (*V. sativa*) ; (*V. ervilia*) mena de falconet fòrt viu e ausard ; persona viva e ausarda.

M'alassi pas de véser alatejar sus plaça lo merilhon.

merilhonat, -ada : aluserpit, -ida / escarrabilhat, -ada.

merinjana (plt.) : aubergina / viet d'ase (*Solanum ovigerum*)

merit / merití : çò que fa que q.q. es digne d'estima o de recompensa ; çò que fa la valor de q.q.

meritant, -a : meritós, -osa. v. pus bas.

meritar (v. tr.) : aver drech a quicòm ; donar drech a quicòm.

meritar (se) (v. tr.) : occitanisme per dire « meritir »

meritòri, -òria : quicòm que merita estima o recompensa.

Trabalh meritòri. Accion meritòria.

meritós, -osa : q.q. que merita estima o recompensa.

mèrla / mèrlha : feme del mèrlhe (mèrle)

merlada / merlhada : nisada de mèrlhes (mèrles)

merlat / merlhat : que son pel es negre o brun amb de tacas pus claras. *Buòu merlat.*

merlata / merlhata : mèrta / mèrlha (feme del mèrlhe)

merlatar / merlotar (v. intr.) : s'acoblar, pòner e far espelir (en parlant dels mèrlhes)

merlaton / merlhaton : mèrlhe pichon.

mèrle / mèrlhe : mena d'aucèl (*Turdus merula*) òme fin e rusat ; individú : *Siás un trace de mèrlhe !*
« *Quand lo mèrlhe sauta al prat,*
lèva la coeta, lèva la coeta ;
quand lo mèrlhe sauta al prat,
lèva la coeta e baissa lo cap ». (Cançon)

mèrle aiguièr : (*Sturnus cinclus*) ; (*Turdus arundinaceus*)

mèrle blau : (*Monticola solitarius*)

mèrle color de ròsa : (*Turdus roseus*)

mèrle d'aiga : (*Cinclus cinclus*)

mèrle de camp (plt.) : (*Silybum Marianum*)

mèrle de montanha : (*Turdus atrogularis*)

mèrle del pitre blanc : (*Turdus torquatus*)

mèrle de la coeta blanca : (*Turdus leucurus*)

mèrle renegaire : (*Turdus torquatus*)

mèrle roquièr : (*Turdus saxatilis*)

mèrle ros : (*Turdus Naumanni*)

mèrle solitari : (*Turdus solitarius*)

merlet : obertura carrada a cima de paret de castèl, per poder tirar sus l'enemic.

merletar (v. tr.) : far de merlets.

merletat, -ada : garnit, -ida de merlets. *Torre merletada.*

merlièira : airal frequentat pels mèrlhes ; filat per trapar de mèrlhes o d'aucelons.

merlotar : doblot de merlatar.

merluç : merlenga / luç (peis) (*Gadus virens*)

merluça : mena de peis (*Gadus morrhua*)

merluça seca : estòcafich (de l'anglés *stock-fish*)

merluçaire, -a : pescaire, -a de merluç o de merluça.

merluçat / merluçada : estofinada ; brandada.

Lo merluçat se fa mai que mai lo divendres.

merluçièr, -ièira : mercant, -da de merluç o de merluça.

mermada / mermament : diminucion.

mermança : diminucion drastica ; periòde de malafam.

mermar (v. tr. e intr.) : demenir / disminuir / baissar / descréisser.

Quand mèrman los jorns, se sarra mon còr.

mèrme, -a : amendrit, -ida.

mermelha : lagrema. v. **lagrema**.

MERO- : forma prefixada del grèc *meròs* (fragment)

meroblastic, -a : se ditz de la segmentacion dels uòus rics en *vitellus* (lat.)

merocèla (f.) : ernia crurala.

merogonia : metòde experimental que consistís a seccionar l'ovul abans sa division.

merosistolic, -a : se ditz d'un fenomèn (bruch, sofle...) qu'ocupa pas qu'una partida de la sistòla.

merotomia : fragmentacion cirurgicala de la cellula.

« *merulhar* » : v. **melhorar**.

« *mès* » : v. **mas**.

mes : caduna de las dotze parts de l'annada ; salari d'un mes ; menstruas.

mes de mai (plt.) : pastèl (*Isatis tinctoria*) ranoncles divèrses : (*Ranunculus acris*) (*R. bulbosus*) ; (*R. reptans*)

mes de març (plt.) : (*Cytisus monspessulanus*)
mes, -a : p. p. m e f. de metre. *Es plan mes* : plan abilhat.
mesa : accion de metre ; soma jogada al jòc ; biaís de se vestir ; enquant ; brota d'arbre ; despena.

Mesa : vilòta d'Erau (Occitània)

mesacòrdi / mescòrdi : manca d'acòrdi

mesada : durada d'un mes ; paga d'un mes.

Quand òm tòca la mesada, tot sembla planièr.

mesadièr : trabalhador logat al mes.

mesadièr, -ièira : relatiu, -iva al mes ; que se repetís cada mes / que ven cada mes. *Revista mesadièira.*

mesal, -a : de Mesa.

mesaliança : marridatge garrèl. v. çaijós.

mesaliar (v. tr.) : amodar un maridatge garrèl (en parlant de la condicion desparièira del coble)

mesaliar (se) : far un maridatge garrèl. v. çaisús.

mesar (v. tr.) : far una mesa. *Mesar 5 euròs sus un caval.*

mesarribar (v. impers.) : mesavenir (vèrb impersonal)

Mesarribèt que... : se capitèt malurosament que...

mesavenir (v. impers.) : coma çaisús.

mescap : auvari / maltemps / malan / barrejadís / desòrdre.
mescàs : mesprètz.

mescla : accion o resulta de mesclar o de se mesclar ; accion de semenar ensemble doas cerealas diferentas ; cerealum mesclat ; mixtura (R. IV, 218)

mesclada : batèsta ; querèla ; enrambolh de rugbi.

mescladament : forra-borra / en desòrdre.

mescladís, -issa (adj.) : que pòt èsser mesclat, -ada ; un pauc desvariàt, -ada.

mescladís / mescladissa (subs.) : mescla / desòrdre / confusion (R. III, 356)

mesclador / mescladoira : aparelh per mesclar de substàncias divèrsas ; mena de carburador.

mescladura : mescla / mixtura (R. IV, 218)

mesclanha : mesclada ; enrambolh de rugbi. (R. IV, 216)

mesclar (v. tr. e intr.) : far una mixtura de causas divèrsas ; far un enrambolh ; amadurar ; batre las cartas.

Mescli pas jamai l'aiga amb lo vin.

M'agrada mai de mesclar las cartas.

M'agrada de véser la frucha mesclar.

O mescles pas tot !

mesclar (se) : èsser un pauc desvariàt, -ada ; s'introduire dins un afar sens n'aver lo drech. *Mescla-te de çò teu !*

mesclatge : accion de mesclar.

mescle : mixtura (R. IV, 218)

mescle, -a : mesclat, -ada ; enrambolhat, -ada.

mesclejar (v. tr.) : mesclar ; embolhar ; borrolar.

mesclum : mescla ; enrambolh (t. a.) ; ensalada de plantas divèrsas.

mescomptar (v. tr. e intr.) : mal comptar ; enganar.

mescomptar (se) : s'enganar.

mescompte : engana / error.

mesconeissença : ignorància ; ingratitud (R. III, 505)

mesconéisser / mesconóisser (v. tr.) : ignorar ; desconéisser.

mesconéisser / mesconóisser (se) : mesconéisser sa posicion.

mescòrdi : manca d'acòrdi / desacòrd.

mescreire (v. tr.) : refusar de creire ; aver pas la fe.

mescrenença : incredulitat (R. II, 510)

mescrenent, -a : incredul, -a (t. a.)

mescuja : mesprètz ; semblant d'ignorar.

mescujar (v. tr.) : mespresar ; escalustrar (contrariar)

mescujat, -ada : mespresat, -ada ; que fa lo semblant d'èsser estonat, -ada.

mesdire (v. tr. indirècte e intr.) : dire de mal de ; criticar ; calomniar.

mescion : clòsc de frucha ; entamenon de garbièr, de palhièr..

mesèl, -a (arc.) : ladre, -a (arc.) / leprós, -a.

meselariá (arc.) : ladrariá (arc.) / leprosariá.

mesenga : sarralhièr (mena d'aucèl) (*Parus major*)

mesenga blava : (*Parus caeruleus*)

mesenga carbonièira : (*Parus ater*)

mesenga de la coa larga : (*Parus*)

mesenga negra : (*Parus minor*)

mesenga palustra : (*Panurus biarmicus*)

mesenquima (m.) : teissut conjonctiu embrionari que constituís la màger part del mesodèrma.

mesenquimatòsi (f.) : destrachiment dels teissuts derivats del mesenquima.

mesenquimòma (m.) : tumor lèumens benigna que se desvolopa als depens dels teissuts derivats del mesenquima.

mesenquimopatia : malautiá del mesenquima.

mesentèri : entrevic (replec longarut del peritòni visceral)

mesenteric, -a : relatiu, -iva al railà.

mesenteriti (f.) : inflamacion del railà.

meserèl (plt.) : garon fals (*Daphne mezereum*)

mesestima : accion o resulta de mesestimar o de se...

mesestimar (v. tr.) : despresar (estimar pas a sa valor)

mesestimar (se) : se despresar (s'estimar pas a sa valor).

mesfach / mesfait : malafacha / accion mala ; damatge / pèrdia ; prejudici material o moral ; çò que n'es la causa.

Los mesfaches de la guèrra se pòdon pas dire !

mesfar / mesfaire (v. intr. e tr.) : far una accion mala ; contrafar / escarnir / desgaunhar.

mesfisança / malfisança : manca de fisança.

mesfisant, -a : que se mesfisa.

mesfisar (se) : se fisar pas de quicòm o de q.q.

mesgarda : destenembre / oblit.

Per mesgarda : per destenembre (per oblit)

mesina : remèdi ; potinga verinosa. (L. 248)

mesinièr : mena de campairòl verinós ; emmascaire.

mesinièira : airal que i butan de mesinièrs ; masca.

meso : replec del peritòni qu'unís un organ a la paret.

MESO- : forma prefixada del grèc *mesòs* (al mièg / al mitan)

mesoblast : mesodèrma.

mesocardi (m.) : meso embrionari del còr.

mesocardia : anomalia congenitala de la posicion del còr.

mesocarpí (m.) : partida mejana del pericarpí, entremièg l'epicarpí e l'endocarpí.

mesocefal : partida mejana del cap.

mesocefaliti (f.) : inflamacion del mesofal.

mesocolon : replec del peritòni qu'unís lo colon amb la paret posteriora de l'abdomèn.

mesodèrma (m.) : fulhet mejan de la gastrula, entremièg l'ectodèrma e l'endodèrma.

mesofil, -a : se ditz d'un microorganisme que se desvolopa a una temperatura mejana ; o d'una planta qu'a besonh d'una temperatura mejana per viure.

mesolh : la mica del pan.

mesolha / mesola : çò mòl dins los òsses ; çò mòl dins las plantas ; la mica del pan ; çò pus essencial.

La mesolha del pan, del sambuc, d'un libre...

mesolhós / mesolós, -osa : qu'a fòrça mesolha.

mesolitic, -a (adj. e subs.): se ditz del periòde de la preistòria entremièg lo paleolitic recent e lo neolitic.

mesosfèra : sisa atmosferica entremièg l'estratosfèra e la termosfèra.

mesotorax : anèl mejan del torax dels insèctes.

mesozoïc, -a (adj. e subs.) : sinonim de segondari o d'èra segondària... (*I a tot un fum d'autres tèrmes scientifics formats amb « meso- », plan tròp nombrosas per intrar dins un diccionari que se vòl pas brica enciclopedic*)

mesparlar (v. intr.): dire de mal de q.q. o de quicòm.

mespla / mespola : frucha del mespolièr.

mespolièr / mesplièr (plt.): (*Mespilus germanica*)

mesprene (se) : confondre quicòm amb quicòm mai ; s'enganar ; se laisser enganar per quicòm.

mespresa : error que consistís a prene quicòm per quicòm mai o q. q. per q. q. mai.

mespresable, -a : de mespresar (que se merita lo mesprèt)

mespresadament : d'un biais mespresable.

mespresador, -airitz / mespresaire, -a : persona que mespresa.

mespresant, -a / mespresiu, -iva / mespresívol (m. e f.): que mespresa / plen de mesprèt.

Per « mespresívol » v. **-ÍVOL**.

mespresar (v. tr.): estimar quicòm o q. q. mens que çò que val ; considerar q. q. coma indigne d'estima.

mespresiu, -iva / mespresívol (m. e f.): mespresós, -osa.

mespresós, -osa : plen, -a de mesprèt.

mesprèt : sentiment que fa estimar q.q. o quicòm coma indigne d'atencion o d'estima ; desdenh ; injúria.

Al mesprèt de : sens far cas de.

Mesprèt de la lei. Tèrme de mesprèt.

mesquin, -a (adj. e subs.): persona que manca de generositat ; paure diable ; miserable ; qu'estàlvia tant que pòt.

mesquinament : d'un biais mesquin.

mesquinariá : estat de çò mesquin ; acte mesquin.

mesquinatge : acte mesquin ; aire mesquin ; estalvi tròp grand.

mesquinejar (v. intr.): viure mesquinament ; se privar de tot ; èsser mesquin (t. a.)

mesquinèl, -a / mesquinet, -a : pauret, -a.

mesquinetat : mesquinariá. v. pus naut.

messa : sacrifici principal del culte catolic / sacrifici de la Crotz / sacrifici del Còrs e del Sang de Nòstre Sénher dins lo pan e lo vin consacrats pel prèire que ditz la messa.

Messa bassa : messa celebrada a sota votz.

Messa grand : messa cantada. v. la nòta de **grand**.

Messa de mièjanuèch : ... per Nadal o per Pascas.

Messa pontificala : cantada per l'evesque.

Messa primièira : messa del dimenge matin.

Primièira messa : la primièira d'un prèire novèl.

Messa d'aur : al cap de 50 ans d'ordinacion.

Messa nupciala : messa de matrimòni.

Messa dels mòrts : messa pels defuntats.

Messas bassas : convèrsas a votz escura.

Messa negra : messa sacrilèga.

messacantant : que canta messa. *Un curat messacantant.*

Messalina : emperairitz romana fòrt depravada.

messalina : femna bravament gorrina.

messar (se) : entendre la messa.

messatge : comunicacion oficiala o privada, eschicha o orala, transmesa per q.q. a qualqu'un mai ; çò que cal retèner d'una comunicacion, d'un tèxt, d'un libre, d'un document, d'un tablèu artistic, d'un acte...

messatgièr, -ièira : persona que pòrta un messatge ; comissionari, -ària ; vailet, serventa de bòria.

messatjariá : transpòrt de còlis regular, per tèrra o per mar.

messenc, -a : agredoç, -a.

messenca : milgrana agradoça (*Punica granatum*)

messenga : còrda qu'estaca las canaveras del « teulat » d'una cabana.

messianic, -a : relatiu, -iva al Messias. *Esper messianic.*

messianisme : fe en un Messias.

Messias (mot revirat de l'aramèu) : Onch / Crist (persona qu'a recebuda l'oncion divina) ; persona mandada per Dieu ; personatge providencial.

messièr / messeguèr : garda municipal / ancian garda de meissons ; garda de meissons dins d'unes païses.

messòrga / messorga / meçorga / meçòrga : mentida.

messorguèr, -ièira (adj. e subs.) : que ditz de messorgas.

messorguèira (plt.): planta que sa flor espelís abans la fuèlha (*Tussilago Farfara*)

banc de pèira que los ocioses i van japar.

metís, -issa : persona nascuda de parents de raças diferentas ; animal, vegetal sortits del crosament de raças o de varietats diferentas.

mestissar (v. tr.): crosar per mestissatge.

mestissatge : crosament de raças o de varietats diferentas.

mestièr : genre de trabalh ; ofici ; profession ; abiletat practica.

Me fa mestièr : n'ai besonh.

Se mestièr es : se besonh n'es.

mestieiral : menestral. v. **menestairal**.

mestiva : estiu / estivada ; meisson.

mestratge : títol de mèstre per un ofici. *Agent de mestratge.*

mèstre, -a (adj.) : màger.

Arbre mèstre. Libre mèstre. Paret mèstra.

Òbra mèstra. Sadol mèstre / confle mèstre.

mèstre, mèstra (subs.) : persona qu'ensenha quicòm o qu'a un títol per aquò far ; patron, patrona.

mèstre autar : autar màger dins una glèisa.

mèstre auxiliar : la fonccion d'ensenhament pus bassa.

mèstre can : l'òme qu'ensenha los cans policièrs.

mèstre companh : lo que comanda après lo patron.

mèstre de balet : lo que mestreja un còrs de balet.

mèstre de capèla : mèstre de cant dins una glèisa.

mèstre de conferéncias : títol pus bas que lo de Professor.

mèstre de l'univèrs : Dieu.

mèstre estampaire : estampaire qualificat.

mèstre fustièr : fustièr qualificat.

mèstre peirièr : peirièr qualificat.

mèstre vailet : vailet màger dins una bòria.

mestrejaire, -a : persona que mestreja quicòm o q.q.

mestreg / mestritge : mestratge. v. pus naut.

mestregar (v. tr. e intr.) : dominar ; domdar ; senhorejar.

Un Francés cultivat deuriá mestregar l'occitan.

Mestregar un encendi. Mestregar un caval salvatge.

Mestregar son emocion. Mestregar sa colèra.

mestregar (se) : se dominar.

mestressa : amairitz / amanta (R. II, 63)
femna capabla. *Una mestressa femna.*

mestria : abiletat de mèstre (t. a.) *Mestria d'ensenhament.*
Far pròva de mestria.

mestritge : mestreg / mestratge / mestria.

mestron, -a : mèstre, -a d'escòla en segond ; mèstre, -a d'escòla dels mainatges pichons.

mestura : pan de mescla ; mixtura (t. a.) (R. IV, 218)
mesturet : còca facha amb de farina de milh e de froment, de coja, de lach e de sucre.
mesura : unitat de mesuratge ; recipient per mesurar ; cadéncia ; ritme ; prudéncia.
Passar la mesura : passar l'òsca.
Cantar o dançar en mesura.
Per a mesura que : a proporcion que.
Per mesura : amb prudéncia.
mesurable, -a : que pòt èsser mesurat, -ada.
mesuradament : moderadament / amb mesura.
mesuraire, -a : persona que mesura.
mesurança : çò mesurat.
mesurar (v. tr.) : evaluar amb una mesura o un mesuret ; moderar. *Mesurar sas paraulas*.
mesurar (se) : mesura gardar.
mesuratge : accion de mesurar.
mesuret : mesura pichona per mesurar grans o liquids.
mesurièr, -ièira : que conten la mesura.
meta : lec (dins d'unes jòcs) ; brota ; rebrot.
META- : forma prefixada occitana del grèc *meta*, utilizat per exprimir un cambiament de forma, de lòc, de condicion ; per marcar la succession o la posterioritat ; per fargar de noms de compausats quimics.
metabasa : cambiament fonccional (t. tecn. de lingüística)
metabisulfit : nom comercial del pirosulfit de sòdi o de potassi.
metable, -a : que pòt èsser mes (t. a.)
Aquel vestit es pas mai metable !
metabolic, -a : relatiu, -iva al metabolisme.
metabolimètre : aparelh per mesurar lo metabolisme basal.
metabolisme : ensemble dels cambiaments quimics que se fan de contunh dins las cellulas vivas.
Metabolisme basal.
metabolit (m.) : produch de transformacion d'una substància dins l'organisme.
metabolizable, -a : que pòt èsser metabolizat, -ada.
metabolizar (v. tr.) : transformar per metabolisme.
metacarp : esquelèt de la man entre carp e falanjas.
metacarpian, -a : relatiu, -iva al metacarp.
metadòna : analgesic que revèrta l'eroïna, mas tres còps pus poderós e mens nociu, utilizat per desintoxicar d'unes drogats.
metafasa : segonda fasa de la mitòsi o de la meiòsi.
metafisic, -a : relatiu, -iva a la metafisica.
metafisica : coneissença de las causas primièiras e dels principis primièrs ; explicacion filosofica.
metafisicament : d'un biais metafisic.
metafòra : comparason / image (emplec d'un mot dins un sens autre que lo sens literal). *L'amarum de la vida*.
La flor dels ans. La luz de l'esperit.
Los Evangèlis son claufits de metafòras.
metaforar (arc.) : metaforizar.
metaforic, -a : relatiu, -iva a una metafòra.
metaforicament : d'un biais metaforic.
metaforizar (v. tr.) : parlar per metafòras.
metal : còrs simple dotat d'una mena de tresluser, bon conductor (en general) d'electricitat e de calor, e qu'a la propietat de balhar per combinason amb l'oxigèn a mens un oxid basic. *Lo fèr es lo metal pus util*.
Coire, estam, zinc... son de metals.
metal anglés : aliatge a basa d'estam e d'antimòni.

metalenga : biais de parlar utilizat per descriure d'unas especialitats lingüísticas ; parlar especializat.
Metalenga informatica. Metalenga dels mètges.
Metalenga gramaticala. Metalenga borsièreira.
metalèpsi (f.) : figura d'estil ; substitucion (t. tecn. de quimia)
A pagat, e nosautres devèm (a defuntat / es mòrt)
metalingüistic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a una metalenga ; usatge d'una metalenga.
metalhon : pairòl.
METALLI- : forma prefixada del latin *metallum* (metal)
metallic, -a : de la natura del metal ; relatiu al metal ; en metal.
Un son metallic. Una votz metallica.
metallifèr, -a : que conten un metal. *Veta metallifèra*.
metallifòrme, -a : que revèrta un metal.
metallizacion : accion o resulta de metallizar o de se...
metallizar (v. tr.) : * impregnar (R. IV, 637) de substàncias metallicas ; cambiar en metal ; recobrir de metal.
METALLO- : v. **METALLI-**
metallocromia : tecnica de coloracion de la superficia dels metals.
metallogenèsi (f.) : formacion de sisas metallifèras.
metallogenia : branca de la mineralogia qu'estúdia la genèsi de las sisas metallifèras.
metallografia : estudi de l'estructura dels metals e de lors aliatsges.
metalloïd : còrs simple non metallic (fluòr, clòr, bròme, oxigèn, iòde, sofre, seleni, telluri...)
metallurgia : art de traire los metals dels minerals e de los transformar.
metallurgic, -a : relatiu, -iva a la metallurgia.
metallurgicament : d'un biais metallurgic.
metamatematica : estudi de la metalenga matematica.
metamorfic, -a : relatiu, -iva al metamorfisme.
Ròcas metamorficas.
metamorfisme : cambiament prigond de l'estructura e de la natura d'una ròca per causa de calor o de pression.
metamorfosar (v. tr.) : cambiar la natura de q.q. o de quicòm.
metamorfosar (se) : cambiar de forma, d'estat.
metamorfosat, -ada : complètament transformat, -ada.
metamorfosejar : frequentatiu de metamorfosar.
metamorfòsi (f.) : cambiament radical.
(I a tròp de mots scientifics formats amb meta-per los poder enclaire totes dins un simple diccionari)
metan : hidrocarbur gasós fòrt inflamable.
metanal : aldeïd formic.
metanòl : alcoòl metilic.
metatars : esquelèt del pè entre lo tars e los artelhs.
metastasi (f.) : aparicion e resulta d'una malautiá locala dins un autre airal del còrs.
metastatic, -a : relatiu, -iva a una metastasi ; amodat, -ada per metastasi. *Amàs (abscess) metastatic*.
metastatisar (v. tr.) : envair per metastasi.
metatèsi (f.) : inversion de vocalas, de consonantas o de sillabas dins un mot. *Fromatge en lòc de formatge*.
metatetic, -a : relatiu, -iva a la metatèsi.
Cambiament metatetic.
metèc, -a (adj. e subs. pej.) : persona estrangièreira establida dins un país e que son comportament es despreat.
meteire, -a : persona amodaira.
meteire en scèna - meteire en ondas - meteire en òbra - meteire en paginas... : tecnicians capables de metre en ...

meteïs, -ssa : identic, -a / « *mème*, -a » (l. p.) v. « *mème* »
Aital meteïs : egalament. *Ieu meteïs*. *Ela meteïssa*.
Ara meteïs : sulcòp / sens esperar mai.
Çò meteïs : çò « *mème* » (l. p.)

metement : accion de metre.

metempsicòsi (f.) : migracion de l'anma d'un còrs dins un autre.

meteò : apocòpa de meteorologia. v. pus luènh.

meteòr : fenomèn atmosferic luminós ; persona d'una
brilhaça passadissa.

METEOR- : forma prefixada del grèc *meteòrà* (causas
elevadas dins los aires) o de *meteòrizein* (conflar)

meteorit : fragment d'un solid interplanetari que dintra
dins l'atmosphèra terrèstra sens se consumir totalament.

Cratèr del meteòr : traucàs meteoritic (U. S. A.)

meteorizacion : modificacions de las ròcas al contacte
de l'atmosphèra ; accion o resulta de se conflar per
acomolòfi de gases dins los intestins.

meteorizar (v. tr.) : conflar amb de gases.

La lusèrna meteoriza lo bestial ovin e boïn.

METEORO- : v. **METEOR-**

meteorograf : aparelh d'enregistrar de valors atmosfericas.

meteorografia : l'enregistrar dels fenomèns meteorics.

meteorografic, -a : relatiu, -iva a la meteorografia.

meteroïde (m.) : meteroït tròp pichon per èsser considerat
coma asteroïde.

meteorològ, -a : especialista (m. e f.) de meteorologia.

meteorologia : sciéncia dels fenomèns atmosferics, mai que
mai per las previsions del temps que va far.

meteorologic, -a : relatiu, -iva a la meteorologia o als meteòrs.

meteorolit (m.) : aerolit.

mètge (arc.) : medecin.

metgessa (arc.) : femna medecin.

« *meticulós* » e derivats (fr.) : v. **minimós - menimós**.

metjar (arc.) : medecinar (solatjar o garir un malaut)

metil (m.) : radical quimic univalent derivat del metan.

Cianur de metil. Clorur de metil.

METIL- : forma prefixada del grèc *methu* (bevenda fermentada)

metilèn (m.) : radical quimic bivalent derivat del metan.

Blau de metilèn : mena de colorant e de desinfectant.

(La forma prefixada *metil-* es utilizada en quimia per formar
totes los compausats que contenen lo radical metil)

metòda : carnalada de pòrc servada dins de graïs.

metòde (m.) : biais de far ordenat per arribar a una fin (t. a.)

Metòde de cant. M. de dança. M. de lectura.

metodic, -a : fach, -a amb metòde ; conformance, -a a un metòde.

Trabalh metodic. Esperit metodic.

metodicament : d'un biais metodic.

metodisme : movement religiós anglés fondat al sègle XVIII.

metodista (m. e f.) : membre del metodisme. v. çaisús.

metodologia : sciéncia dels metòdes ; biais de procedir
per analizar un document.

metodologic, -a : relatiu, -iva a la metodologia.

Reflexion metodologica.

metodologicament : amb metòde.

meton : brota.

metonar (v. intr.) : brotar (far de brotas)

metonomia / metonimia : procediment estilistic que consistís
a exprimir l'efècte per la causa, lo contengut pel contenent, lo
tot per la partida... (R. IV, 220)

La vila tota èra aquí : tota la populacion èra aquí.

Viú de son trabalh : viu del revengut de son trabalh.

METR- / METRO- : forma prefixada del grèc *mètrà* (utèr)
v. **metralgia - metriti - metrorrèa - metroscopia**.

metraire, -a : persona cargada de metrar un trabalh
de construccion.

metralgia : dolor uterina.

metrar (v. tr.) : mesurar en mètres / far un metratge.

metratge : accion o resulta de mesurar en mètres un copon
d'estòfa, un film ; accion o resulta de far un devís detalhat
d'un trabalh de construccion.

Un cort metratge es de 300 a 600 mètres.

Un metratge mejan es de 600 a 2500 mètres.

Un long metratge es de mai de 2500 mètres.

« *Lo temps novèl* » es un cort metratge occitan.

metre (v. tr.) : plaçar quicòm o q.q. endacòm (t. a.) ;
amodar q.q. a cambiar d'estat o de posicion ; se cargar un
vestit ; aprestar / cosinar...

Metre la clau jos la pòrta (t. a.)

Metre la farda (linge) *dins lo cabinet.*

Metre lo nas defòra. Metre un camp en vianda.

Metre una lèbre a l'ast. Metre los dròlles al lièch.

Metre una letra a la pòsta.

Metre q.q. a pè : lo remandar

Metre un nenon al mond. Metre q.q. en colèra.

Metre quicòm a jorn. Metre la vèsta : la se cargar.

Metre de ventre. Metre de trufas a la padena.

(I a tot un fum d'espressions aital)

metre (v. intr.) : butar / créisser ; brotar (metre de brotas)

Amb la secada, la vianda met pas.

metre (se) : *Se metre a l'abric. Se metre al lièch.*

Se metre en colèra. Se metre a jorn.

Se metre al trabalh. Se metre plan.

Se metre de dimenge : se vestir...

mètre : nombre, natura e disposicion dels pès d'un vèrs ;
unitat principala de longor / « *mèstre* » (l.p.)

metric, -a : relatiu, -iva al mètre unitat de longor.

Quintal metric de 100 quilòs.

metrica : sistèma de versificacion.

metriti (f.) : tèrme generic per totas las inflamacions de l'utèr.

metrò : apocòpa de metropolitan (camin de fèrre de
vila lèumens sosterranh)

METRO- : forma prefixada del grèc *metròn* (mesura)

metrològ, -a : especialista (m. e f.) de metrologia.

metrologia : sciéncia de las mesuras.

metrologic, -a : relatiu, -iva a la metrologia.

metronòm : instrument per marcar lo temps d'execucion
dins una composicion musicala.

metronimic, -a : *Regularitat metronimica.*

metropatia : malautiá de l'utèr en general.

metroperitoniti (f.) : inflamacion de l'utèr e del peritonèu.

metroptòsi (f.) : *prolapsus* (lat) / abaïssament de l'utèr.

metropòli (f.) : ciutat principala d'una region, d'un país ;
aqueu país al regard de sas colonias.

metropolit : prelat ortodòx entre lo patriarca e los
arquebisbes. v. **ARQUE-** p. 110.

metropolitán : camin de fèrre d'una vila ; archivesque /
arquebisbe ortodòx. v. **ARCHI- / ARQUE-** p. 106 e 110.

metropolitan, -a : relatiu, -iva a una metropòli, a la maire
patria o a un arquebisbe ortodòx.

metrorragia : emorragia de l'utèr fòra lo periòd menstrual.

metrorrèa : escolament de liquid aigós o mucós per l'utèr.

metze : compartiment d'una arca pel gran, per la farina... ; trapèla d'arca pel gran o per la farina.

meu, meuna / miu, miuna / meva, mieva (pr. e adj. poss.) : que m'aperten ; que se rapòrta a ieu.
Çò meu : çò que m'aperten.
La meu sòrre : ma sòrre (es la meuna)
La meuna cosina : ma cosina.

mèuca : manca. *M'as facha mèuca* : m'as facha manca.
Mon fusil a facha mèuca : a pas tirat.
Lo solelh a facha mèuca : s'es amagat.

meucha : mèlsa. v. **mèlsa**.

meula / meulha : v. **medulla -mesola / mesolha**.
Meula dels òsses. Meula del sambuc.

Mexic : nom de país d'America.

mexican, -a : de Mexic ; relatiu, -iva a Mexic.

mi : nòta tresena de l'escala musicala.

mi (arc.) : ieu. *Mi meteis* : ieu meteis.

MI- : forma prefixada del grèc *mus* (muscle) v. **mialgia**.

mia (adj. o pr. poss.) : ma ; la meu / la meuna.
La mia femna (e non pas la « *miá* » femna)

mialgia : dolor musculara.

mialha : moneda d'autres còps.

mialhon : gafet de farga catalana.

mians (m. pl.) : planhs ; sospirs ; moninejadas.

miasma (m.) : pudesina amodada per las aigas chorrassas o per de rafatum en descomposicion.

miastènia : fatigabilitat musculara granda.

miata : pan grossièr d'òrdi o de civada.

miatonia : abséncia o diminucion de la tonicitat musculara.

miatrofia : atrofia musculara.

miau / miu (onom.) : imitacions d'un crit de cat.

miaulada / miauladís / miauladissa / lo miaular : crit de cat.
(Las formas en **miau-** son de doblets de las formas en **miu-**)

miaulaire, -a : que miaula. v. **miular**.

miaular (v. intr.) : far una miaulada (en parlant d'un cat)

miaunar e derivats : doblets de miaular. v. **miular**.

MIC- : fòrma prefixada del grèc *mukès, -etòs* (bolet ; fonge) v. **micelium**.

mica (del latin *mica*, particula ; parcèla) : porcion pichonèla (t. a.) ; partida mòla del pan ; ventre / pança (s.f.) ; bòla de pasta de milh bolida, puèi grasilhada.
Aimi mai la crosta de pan que non pas la mica.
En micas : excellentament.
A chicas e micas : per fragments.
A talament de mica que lo sonan Lo Pançut.

mica (adv.) : pas ges / pas brica.

micà (m.) : mineral lusent e clivable, abondós dins las ròcas eruptivas e metamorficas.

micacèu, -èa : que conten de micà ; que revèrta de micà.

micacistre : ròca metamorfica que conten mai que mai de quars e de micà.

micalha (f. singular) : fragments de ròcas pichonèls.

micalha / micarèlas (f. pl.) : micas de pan.

micalhar (v. tr.) : embrenicar (far de micarèlas o de micalha)

micar (v. tr.) : recobrir de carn amb de micarèlas de pan e la passar pel forn.

micarèla : engrunada de pan pichonèla que pichonèla.

micas (f. pl.) : manjar rustic.

micassièr, -ièira : qu'aima la mica del pan.

miccion (f.) : accion d'urinar.

micèla : particula pichonèla.

micèli / micelium (lat.) : partida vegetativa dels campairòls.

-MICÈT : forma sufixada del grèc *mukès* (fonge ; campairòl) v. **ascomicèt**

MICETO- : forma prefixada del grèc *mukès* (fonge ; campairòl)

micetofil, -a : se ditz dels insèctes que vivon dins los campairòls.

micetològ, -a : micològ, -a.

micetologia : micologia.

micetòma (m.) : tumor inflamatoria amodada per de fonges parasits.

micha : torta de pan. (R. IV, 231)

michardet : diminuti de micha.

michassa / michardassa / micharassa : augmentatiu de micha.

micheta / michon (subs.) : micha pichona ; panet.
Far michetas : far gòrja (portar enveja)

michon, -a (adj.) : lepet, -a / lecaire, -a.
« *michor* » : v. **moissor**.

MICO- : forma prefixada del grèc *mukès, muketòs* (fonge, campairòl). v. **micològ - micologia**.

micocola : frucha del micocolièr.

micocolièr (plt.) : falabreguèr (*Celtis australis*)

micodermòsi (f.) : afeccion cutanèa amodada per de fonges.

micòla : panet / panon / torton / pastisson.

Micòla - Micolau : v. **Nicòla - Nicolau**.

micològ, -a : especialista (m. e f.) dels campairòls.

micologia : estudi scientific dels campairòls.

micologic, -a : relatiu, -iva als campairòls.

micoquet, -a : manieirós, -osa.

micoqueta : maria-mèca (persona que fa de manières ridiculas e afectadas).

micòsi (f.) : afeccion amodada per un fonge.

MICRO- : forma prefixada del grèc *micròs* (pichon) (I a de centenats de mots formats amb *micro-* doni çaijós pas que los pus principals)

micrò : apocòpa de microfon.

micròbi (m.) : organisme microscopic o ultramicroscopic (bacterias, viruses, bacils...)

microbian, -a : relatiu, -iva als micròbis.

microbicida (m.) : çò que destrutz (destrusís) los micròbis.

microcefal, -a : qu'a la cavitat craniala pichona.
Formiga microcefala.

microcefalia / microcefalisme : estat de çò microcefal.

microcirurgia : intervencion sus d'òrgans pichons pichons.

microclimat : climat d'una sisa pichona de l'atmosphèra adjacenta a una superficia de sòl, de ròca..., e de dimension inferiora al decamètre ; climat local.

microcòsme : mond en abreujat ; resumit condensat ; l'òme en tant que revèrte de l'univèrs.
Marselha, microcòsme del mond mediterranèu.

microfilm : fotografia subre film.

microfilm (v. tr.) : servir de documents sus microfilms.

microfòn : instrument per amplificar la votz e los sons febles.

microfonia : feblesa de la votz.

microfonic, -a : *Amplificador microfonic.*
Corrent microfonic.

microfonista : tecnician de la pèrga del microfòn.

microfotografia : fotografia de preparacions microscopicas.

micrograf, a : especialista (m. e f.) de micrografia.

micrografia : descripcion d'objèctes microscopics.

micrografic, -a : relatiu, -iva a la micrografia.

microlit : cristal microscopic.

micromètre : instrument per mesurar d'objectes o d'images pichonèls que pichonèls.

micrometria : art de mesurar amb un micromètre.

micrometric, a : relatiu, -iva al micromètre o a la micrometria.

micron : unitat de mesura de longor (milena part de millimètre)

micronizacion : accion o resulta de micronizar.

micronizar (v. tr.) : reduire en particulas de la dimension del micron.

microonda : onda electromagnetica entre 1m. e I mm.
Forn de microondas.

microordenador : ordenador miniaturizat.

microorganisme : organisme microscopic.

micropil (m.) : orifici d'un ovul de planta.

microscòpi : instrument optic per amplificar (R. II, 75)

microscòpic, -a : talament pichonèl, -a qu'es impossible d'o véser dels uèlhs sens l'ajuda d'un microscòpi.

microselhon : espiralas gaireben microscopicas sus d'unes disques de musica ; disc fach aital.

microtòm : instrument per far de lescas tèunhas, vegetalas o animalas, per las estudiar al microscòpi.

micut, -uda : qu'a fòrça mica ; gras, -ssa.

mièg, mièja (adj. sub. e adv.) : que forma la mitat d'un tot ; mitan ; gaireben / quasi ; incomplèt, -a
Mièja-ora. Mièja-dotzena. Mièg-litre.
Un mètre e mièg. Una ora e mièja. Pel mièg.
A mièg camin (loc. adv.) A mièja camba (loc. adv.)
Al mièg de la comba : al mitan de la comba...
Mièg-mòrt. Mièja-mòrta. Mièg-nud. Mièja-nuda.
Se manja la carn mièja-crusa. Es fat a mièg.
Es pas qu'un mièg-òme. Una mièja-femna.
Trabalhan a mièjas : pel 50 % cadun.

mièg-barral : la mitat del tonèl de 25 litres.

mièg-drac : coquinàs.

mièg gach : bèc gròs (aucèl) (*Coccyzus Coccyzus*)

mièg-muèg : la mitat d'un muèg (dins los 300 litres)

mièg-òme : jovent ; òme pichonèl ; òme diminuit.

mièg-solièr : apartament entremièg l'embàs e l'estatja primièira.

mièg-vin : vin de marrida qualitat.

miègièirament : à mièjas. *Partir quicòm miègièirament.*

mièja (subs.) : la mitat d'una litra de vin ; mièg litre (t.a.)

mièjaclau : mena de nos. *Un nos en mièjaclau.*

miejaire, -a : que trabalha a mièjas (pel 50%)

mièjalana : estòfa que conten pas que 50% de lana.

mièjaluna : plena bana de luna ; bana de luna dels musulmans.

mièjament : mejanament / a mièg ; quasiment / gaireben.
Pas que mièjament garit. Soi mièjament content.

mièjanuèch / mièjanuèit / mièjanuòch : mitan de la nuèch.
La pendula ven de picar mièjanuèch.

miejariá : bòria a mièjas (50% de revengut pel patron, 50% pel boriaire)

miègjorn : mitan del jorn ; sud.
Vendrai a miègjorn. Lo miègjorn de la vida.
Lo repais de miègjorn se sona dinhar
Tant aimi viure dins lo Miègjorn.
Lo demòni de miègjorn.

miègjornada : aprèsdinnada.

miègjornal, -a : meridional, -a.

miègjornenc, -a : del Miègjorn ; relatiu, -iva al Miègjorn.

miègpartir (v. tr.) : partejar pel mièg.

mièlhs (adv.) : melhor / milhor.

MIEL : forma prefixada del grèc *muelòs* (medulla / mesolha)

mielemia : preséncia anormala dins lo sang de cellulas joves.

mielencefala : partida de l'encefal que conten lo bulb raquial.

mielic, -a : relatiu, -iva a la mesolha del rastèl de l'esquina.

mielina : substància lipidica blanca qu'estuja las fibras nerviosas que dintran dins la composicion dels nèrvs del sistèma cerebrospinal.

mielinoclastic, -a : que destrutz la mielina.

mielinosi (f.) : destruccion de la mielina.

mieliti (f.) : inflamacion de la medulla espinala.

MIELO- : v. **MIEL-**

mieloblast : cellula jove del mesenquima que se muda en fibras muscularas.

mieloblastòsi (f.) : mena de leucemia aguda, caracterizada per la ploliferacion dels mieloblasts.

mielocèla (f.) : ernia de la mesolha espinala fòra lo rastèl de l'esquina.

mielocit : cellula de la mesolha dels òsses, derivada d'un mieloblast e predecessora d'un leucocit granulós.

mielocitemia : mielocitòsi.

mielocitòsi (f.) : preséncia dins lo sang de fòrça mielocits.

mielodisplasia : mal desenvolopament de la mesolha espinala qu'amòda de malformacions e de perturbacions fonccionalas.

mielogèn, -a : se ditz dels leucocits que venon o que semblan venir de la mesolha dels òsses.

mielograma : resulta de l'estudi dels diferents elements de la mesolha dels òsses.

mielografia : radiografia de la mesolha espinala.

mieloïde, -a : relatiu, -iva a la mesolha dels òsses ; constituït, -ida de cellulas de la mesolha dels òsses.

mielòma (m.) : proliferacion tumoral de la mesolha dels òsses.

mielomatòsi (f.) : preséncia de mielòmas múltiples dins los òsses.

mielopatia : tèrme generic de las afecions de la mesolha espinala.

mieloscòma (m.) : sarcòma de las cellulas de la mesolha dels òsses.

mielòsi (f.) : destrachiment de la mesolha dels òsses.
(I a tot un fum d'autres mots formats amb *mielo-*)

mieu : v. **meu.**

mieule : milan (aucèl de rapina) (*Myliobatis aquila*)

mieule, -a : mòl, -a ; umid, -a / gras, -ssa.
Tèrra mieula : aubuga.

mifa / mifada / mifalh : accion de mifar.

mifaire, -a : persona que mifa.

mifar (v. intr.) : aspirar amb fòrça l'aire pel nas.

mifaudèl, -a : mifaire, -a ; qu'a la meca al nas.

mifeta (plt.) : (*Cynosurus hirsutus*)

mifla : gauta rebombèla ; brava sofla (emplastre / carpan)

miflar (v. tr.) : mandar un emplastre, un carpan a q.q.

miflut, -uda : de las gautas rebombèlas.

miga : apocòpa de m'amiga (mon amiga)

migala : mena d'aranha gròssa.

migon : crotarèlas de fedas ; fems de fedas ; galinassa (fems de galinas o de colombs) ; fangàs.

migra / mingra : lanha ; ànsia ; lagui / lai / pensament.
migradís : vida miserabla.

migrana : mal de cap mai o mens nerviós que pren pas que la mitat del cap.

migrar / mingrar (v. intr.) : véser tot en negre.

migrar / mingrar (se) : se calcinar / se rosegat.

migrós / mingrós, -osa : lanhós, -osa ; ansiós, -osa.
 « *mijòl* » : v. **mojòl / mujòl**.
mil / mila : dètz còps cent (1000)
mila (f.) : mila roman.
mila dieus ! (interj.) : renèc.
mila fuèlhas (plt.) : (*Achillea millefolium*)
mila flòris (plt.) : bòla de nèu (*Viburnum Opulus*)
milandre : can de mar (peis) (*Squalus galeus*)
milanta (adj. n. c. inv.) : de milieirats.
milantassa : augmentatiu de milanta.
mila patas (m. inv.) : mena d'animal articulat dotat de fòrça patas. (*Scolopendra*)
mildió (de l'angl. *mildew*) : tèrme generic de malautiás diversas de las plantas, amodadas per de fonges parasits.
Mildió de las trufas, de la vinha, de las bledas...
milèn, -a / milesme, -a : (adj.) : caduna de las parts d'un tot divisat en mila parts egalas ; fòrt pichona part d'un tot.
Lo litre es la milena part del mètre cub.
milgrana : frucha del milgranièr.
milgranièr (plt.) : (*Punica granatum*)
milh (plt.) : planta graminosa (R. III, 493) importada d'Índia.
milh blanc : (*Zea Mays*)
 panissa (*Setaria italica*)
milh de balaja : (*Sorghum vulgaris*)
milh menut : (*Panicum miliaceum*)
milh negre : blat negre (*Polygonum Fagopyrum*)
milh ros : (*Lithospermum apulum*)
milh roge : (*Lithospermum purpureo-cæruleum*)
milhada : nombre incalculable ; pastisson de farina de milh ; « palha » de borsas de còcas de milh.
milhairal (m.) : doblèt de milhièira.
milhièira : milharga (campat de milh)
milharga : milh quand òm lo cresta ; campat de milh.
milhargon : milh quand òm lo cresta.
milhauca (plt.) : pè de galina (*Cynodum dactilon*)
 metatès de limaucha.
milhar (m.) : doblèt de milhièira.
milhàs : bolidà de farina de milh.
milhason : milh dalhat per far de farratge pel bestial.
milhiassada : nombre incalculable.
milhassier : montet de cambas de milh.
milhassier, -ièira : persona que lo milhàs li ven per gost.
milhassina : bolidà de milh espessa dins una fuèlha de caulet ; còca facha amb de farina de milh, d'uòus, de lach e de sucre.
milhasson : pastisson de farina de milh ; còca de milh que son gran es enculhit o mosit.
Milheu : vila gantièira de Roergue (Occitània)
milhavés, -esa : de Milheu ; relatiu, -iva a Milheu.
milhièira (f.) : campat de milh.
milhòc (plt.) : blat marés (*Zea Mays*)
milhòca / milhòrca (plt.) : (*Andropogon Sorghum*)
 « *milhor* » e derivats : v. **melhor**.
miliard : 1.000.000.000.
miliardari, -ària : persona qu'a un miliard d'argent o mai.
miliassa : augmentatiu de milanta.
milícia : fòrça paramilitara (t. a.)
milícia celèsta : ensemble dels sants e dels àngels.
milician, -a : persona que fa partida d'una milícia.
milièr / milieirat : (1000 a quicòm prèp)
milion : 1.000.000.

milionari, -ària : persona qu'a un milion d'argent o mai
milionen, -a : caduna de las parts d'un tot divisat en un milion de parts egalas ; fòrt pichona part d'un tot.
milionesim : *Davant 999.999 manca lo milionesim per far un milion.*
milionesim, -a : milionen, -a. v. çaisús.
militant, -a : persona que se bat per un ideal.
militantisme : accion militanta (t. a.)
militar (v. intr.) : far de militantisme (èsser militant, -a)
militar, -a : soldat o gendarma.
militarament : d'un biais militar. *Saludar militarament.*
militarizacion : accion o resulta de militarizar.
militarizar (v. tr.) : provesir amb de fòrças armadas ; donar una estructura militara. *Zòna militarizada.*
millenari : periòde (m.) de mil ans.
Sèm dins lo tresen millenari.
millenari, -ària : qu'a mil ans o mai.
Pèirasficadas e pèiraslevadas son millenàrias.
millesim : chifra que fa mila dins una data : 1999 ; data en chifras sus una moneda ; data de la culhida delrasim qu'a servit a far tal o tal vin.
A 999, per far 1999, manca lo millesim.
milligram : la milena part d'un gram.
millilitre : la milena part d'un litre.
millimètre : la milena part d'un mètre.
millivòlt : la milena partida d'un vòlt.
milocoton : aurinhòl / prunhon (mena de persec-pruna)
 v. **persec, persega / persèc, persèga**.
Milon : prenom (diminutiú d'Emili)
mim : mena de palhassa (bofon) de l'antiquitat grecoromana; representacion per gèstes ; persona que fa aqueles gèstes.
mimar (v. tr.) : contrafar / escarnir / imitar per gèstes.
mimarèla : plant de vinha enterrat per lo servar fresc ; enluserament (accion o resulta d'enlusernar)
Far mimarèlas : enlusernar / enlugranar.
mimèsi (f.) (del grèc *mimesis*) : imitacion ; mimetisme.
mimetic, -a : relatiu, -iva al mimetisme. *Reaccion mimetica.*
mimetisme : reproduccion maquinala de gèstes e d'actituds ; revèrt d'unes animals amb l'airal que i vivon.
mimica : biais de s'exprimir sens levar lenga.
mimòsa (f.) : mena de planta. (*Mimosa*)
min, mina : cat, cata.
mina / mena : tuna (excavacion) per traire de mineral ; veta de mineral ; airal que i se tròban de vetas de mineral ; tesaur (s. f.) (Del gallés *MEINA* : tuna)
Aquel libre es una mina d'entresenhas.
mina : moneda d'autres còps ; cara / aspècte.
As pas bona mina.
minable, -a : que pòt èsser minat, -ada (cavat / tunat, -da) qu'a pas cap de mina de res / que val pas grand causa.
Un trabalh minable.
minaire : carbonièr de mina.
minal : quarta (anciana mesura agrària) ; biscre de teulada ; cima.
minar (v. tr.) : cavar / tunar.
minar (v. intr.) : far la pòta ; far lo morre.
minaret : torre de mosquèa musulmana per sonar lo pòble a la pregària, cinc còps per jorn.
minàs, minassa : catàs, catassa ; augmentatiu de mina :
As pas bona minassa uèi matin.

minaud, a : persona que fa de manières (R. VI, 355)
mineral : substància naturala inorganica / ròca que conten un metal.
mineral, -a : relatiu, -iva a un mineral.
Règne mineral. Aiga minerala.
Mineral de coire, de fèrre, d'urani...
mineralizable, -a : que pòt èsser mineralizat, -ada.
mineralizacion : accion de mineralizar o de se mineralizar.
mineralizador, -airitz : que mineraliza.
mineralizant, -a : que favorís la mineralizacion.
mineralizar (v. tr.) : mudar un metal en mineral ; apondre (ajustar) dins una tèrra de minerals utils ; donar a quicòm l'aspècte del mineral.
mineralizar (se) : se cargar de substàncias mineralas.
mineralogia : estudi scientific dels minerals.
mineralogic, -a : relatiu, -iva a la mineralogia.
Recèrcas mineralogicas. Tròba mineralogica.
Placa mineralogica : placa d'immatriculacion.
mineralogista (m. e f.) : especialista en mineralogia.
mineta (plt.) : (*Trifolium aureum*)
minga (adv. arc.) : pas ges / pas brica. v. mica.
mingana : lànfia / petòfia. *Tas minganas m'enfuscan !*
minganejaire, -a : lanfiejaire, -a / petofiejaire, -a.
mingarèl, -a : magrostin, -a ; escanautit, -ida.
mingon (adv.) : diminutiu de minga.
In'a minga / i n'a mingon : i n'a pas ges.
Ne vòl pas mingon : ne vòl pas brica.
mingon, -a (subs.) : mendicant, -a / quistaire, -a.
mingonar / mingonejar (v. tr. e intr.) : mendicar / quistar.
Quita pas de mingonejar.
mingonejaire, -a : mendicaire, -a.
mingrar (v. intr.) : v. migrar.
mingre : v. melingre.
mingròt, -a : diminutiu de mingre, -a.
minhard, -a : manhac, -aga / refastinhós, -a pel manjar ; fleis, -ssa / amistós, -osa ; tendrièr, -ièira ; tròp sensible, -a al mendre inconfort / tròp delicat, -ada.
minharda (plt.) : mena d'ulhet (*Dianthus fimbriatus*)
minhardament : refastinhosament ; delicadament.
minhardar (v. tr.) : tolhorar / costosir / poponar.
minhardatge : accion o resulta d'èsser minhard (t. a)
minhardós, -osa : t. a. de minhard, -a.
minhardejar (v. tr.) : frequentatiu de minhardar.
minhòt, -a : favorit, -a (t. a.)
minhotar (v. tr.) : tolhorar / costosir / alispar (t. a.)
minhotariá : alispada / tolhorada (t. a.)
mini : pigment rojós qu'es un oxid de plomb fondut ; mena de pintura antirovilh. (R. IV, 234)
mini (adj. e subs. inv.) : se ditz de quicòm de bravament cortin. *Una minirauba* : una rauba rasapet.
MINI- : forma prefixada del latin *minimum*.
miniatura : letra roja traçada amb de mini suls manuscrits enluminats ; art de pènher en reduccion amb de colors finas, sus ivòri o sus velin ; çò pench (pinturat) aital.
Retrach en miniatura.
miniaturista (m. e f.) : artista (m. e f.) que fa de miniaturas.
miniaturizacion : accion de miniaturizar.
miniaturizar (v. tr.) : fargar un aparelh, un mecanisme, un personatge, un aplech... dins de dimensions bravament pichonas.
minibús : autobús pichonèl.

minicadena : cadena fòrt compacta de nauta fidelitat.
minicasseta : audiocasseta pichonèla ; magnetofon qu'utiliza aquela mena de cassetta.
minicar : autobús de linha pichonèl.
minièr : persona que tuna (cava) dins una mina.
minièira : mina (Del gallés *MINA*)
minim, -a (adj. e subs.) : superlatiu de pichon, -a. (R. IV, 198)
Eveniment minim. Pèrdia minima.
minimal, -a : *minimum* (lat.)
La dòsi minimala : la dòsi pus pichona.
minimalizacion : accion o resulta de minimalizar .
minimalizar (v. tr.) : reduire al *minimum* (lat.) ; t. tecn. de matematicas.
Minimalizar lo còst de produccion.
minimalisme : recèrca de solucions que demandan lo mens de mejans, lo mens d'esfòrç, lo mens de còst...
minimalista (m. e f.) : relatiu, -iva al minimalisme ; adèpte, -a del minimalisme.
minimizacion : accion o resulta de minimizar.
minimizar (v. tr.) : reduire l'importància de quicòm ; t. tecn. de matematicas.
Minimizar la gravetat de la situacion.
minimós, -osa : que s'ocupa dels mendres detalls ; que s'ocupa de detalls inutils d'a fons ; maniac, -a del perfeccionisme ; tròp pimpilhós, -osa.
minimum (lat.) : çò pus mens.
S. M. I. C. : salari minimum interprofessional de creissença.
mini-ordenador : ordenador pichonèl. v. p. 20, N.B. 2
minirauba : rauba rasapet (l.p.)
minisatellit : satellit pichonèl.
ministèri : fonccion sacerdotala ; carga publica d'un elegit al nivèl pus naut ; airal que i trabalha un ministre.
ministerial, -a : relatiu, -iva a un ministèri.
ministrable, -a : elegit, -ida que pòt venir ministre, -a.
ministre, -a : prèire ; pastor protestant ; òme d'estat cargat d'una fonccion publica al governament.
minium (lat.) : oxid de plomb d'un roge vermèl que, mesclat amb d'òli, fa la guèrra al rovilh.
minon / minòt, -a : caton, catona.
minonada : catonada.
minonar (v. intr.) : catonar.
minor, -a : mendre. (del latin minor, -oris)
Art minor. Ton minor. Problèma minor.
Òrdres minors : portier ; legeire ; acolit ; exorcista.
Fraire minor. Tèrça minor. Minora d'un sillogisme.
minoracion : accion o resulta de minorar.
minorar (v. tr.) : evaluar quicòm al dejós de sa valor ; disminuir l'importància de quicòm ; apichonar.
minoratiu, -iva : que minora, que diminuís.
minoritari, -ària : que fa partida d'una minoritat.
minoritat : ensemble mens important en nombre qu'un autre.
minotaure : monstre de legenda mitat òme mitat brau.
minós, -osa : que fa de minas / que fa de manières (R. VI, 355)
minòt : farina de flor / farina de primèira qualitat.
minotariá : molinariá (R. IV, 246) industrial.
minotièr, -ièira : persona que ten una minotariá.
minsa (plt.) : doceta de prat (*Draba pratensis*)
« *minsonja* » : v. messorga.
minucia : consciéncia granda dins tot çò que l'òm fa.
minucios, -osa : que fa son trabalh fòrt conscienciosament .
minuciosament : fòrt conscienciosament.

minuscúl, -a : pichon,-a ; pichonèl, -a ; fòrt pichonèl, -a.

minúscula (subs. f.) : letra d'escríptura ordinària.

Una « m » minúscula. Una « M » majúscula.

minus (lat.) : apocòpa de *minus habens*.

minus habens (lat.) : persona bèstia que passa l'òsca (persona bèstia que truca) ; persona que se sap pas menar ; persona incapabla.

minuta : la seissantena part d'una ora ; original d'un acte notariat o d'un jutjament ; capa de femna.

minutar (v. tr. e intr.) : fixar d'un biais precís la durada de quicòm ; far la minuta d'un acte.

minutariá : aparelh amb un moviment de relòtge que manten un contacte electric pendent un temps determinat ; partida del moviment de relòtge que servís a marcar las divisions de l'ora.

minutatge : accion de minutar.

MIO- : forma prefixada del grèc *mus, muòs* (muscle)

mioblast : cellula embrionària, precursora de la fibra musculara.

mioblastòma (m.) : tumor lèumens benigna de las cellulas muscularas.

miocardi (m.) : partida musculara de la paret del còr.
Infart del miocardi.

miocardíti (f.) : inflamacion del miocardi.

miocardiopatia : tèrme generic de tota malautiá del miocardi.

miocardioscleròsi (f.) : destrachiment del miocardi.

miocèn : periòd del terciari que venguèt abans lo pliocèn.

miocenic, -a : relatiu, -iva al miocèn.

« *miòch* » :

v. **muèg**.

mioclonia : contraccion musculara anormala.

« *miol* » e derivats :

v. **muòl**.

miologia : branca de l'anatomia qu'estúdia los muscles.

miòma (m.) : tumor del teissut muscular.

miòp, -a (del grèc *muòps*) : sup, -a / vistaflac, -a.

miopata (adj. e subs.m. e f.) : que patís de miopatia.

miopatia : afeccion dels muscles.

miopia : supièira (defaut de la vision deguda a una corbadura tròp granda del cristallin)

I a tot un fum d'autres mots formats aital amb *mio-*
MIOS- : forma prefixada del grèc *mus, muòs* (muscle)

miosalgia : dolor musculara.

miòsi (f.) : estrechiment de la pruna de l'uèlh (del viston)

miosíti : inflamacion del teissut muscular.

miotomia : disseccion dels muscles.

Miquèl - Miquèla - Miquelina : prenom.

Far Sant Miquèl : cambiar de mèstre.

miquel.21.31711815 0 TD ((del viston230Tj /F1 9.5 Tf -1rquèla - Miquel)Tj5j /F2 9.5 7f 16.388 orr.55 gtra 0 TD (: supié5i)

mirificament : d'un biais mirific.
MIRING- : forma prefixada del bas latin *muringa* (timpan)
miringiti (f.) : inflamacion del timpan.
miringoplastia : reconstitucion de la membrana del timpan.
miringoscòpi (m.) : aparelh per examinar lo timpan.
miringoscopia : examèn del timpan amb un miringoscòpi.
miringotomia : incision del timpan.
MIRMECO- : forma prefixada del grèc *murmèx*, *-ekòs* (formiga)
mirmecofag, -a : que s'avida de formigas.
mirmecofil, -a : que viu amb de formigas.
Insectes mirmecofils. Plantas mirmecofilas.
mirmecologia : estudi scientific de las formigas.
miroflèt, -a : cambafin, -a ; fiforla (m. e f.) ; ardimand, -a.
mirondèl : damaiselet. (« *mothuròt* » en l. p.)
mirondèla : aficha ; ensenha ; mòstra (exposicion).
mirra : goma nolenta d'un arbre d'Arabia. (*Myrrhis odorata*)
mirta / mirte (plt.) : (*Myrtus communis*)
mirtacèas (f. pl.) : familha de plantas coma lo mirte.
MIS- : forma prefixada del grèc *misòs* (òdi / aversion)
misandria : aversion dels òmes, del sèxe masculin.
misantròp, -a : persona que pòt pas endurar los autres.
misanthropia : estat de q. q. de misantròp.
misantròpic, -a : relatiu, -iva a la misantropia.
miscaire, -a : musardejaire, -a.
miscaròla : auceleon (alauseta, boscarla)
miscòpa : casqueta.
miserable, -a : fòrt paure, -a / mesquin, -a ; paucval (m. e f.) ;
malurós / malaürós, -osa.
miserablement : d'un biais miserable.
miserere (lat.) : psalme que comença aital ; temps que
cal per pregar amb aquel psalme ; marridas colicas
d'occlusion intestinala ; denominacion anciana de
l'occlusion intestinala.
misèria : pauretat extrèma ; tot çò que fa q.q. malurós, -osa ;
quicòm de pauc de valor : *Es una misèria.*
Las misèrias de la vida, del vielhum.
misericòrdia : compassion granda que pòrta a perdonar
o socorrir (secorrir)
La misericòrdia divina coneis pas cap de limit.
Cridar cent misericòrdias : cridar tant e mai.
misericordiós, -osa : plen, -a de misericòrdia.
misericordiosament : d'un biais misericordiós.
misogamia : aversion pel maridatge. v. **MIS-**
misogin, -a : que pòt pas véser las femnas.
misoginia : aversion per las femnas.
misològ, -a : plen d'aversion pel rasonament
misologia : aversion pel rasonament
misoneïsme : aversion per tot çò novèl.
misopedia : aversion pels mainatges.
missal : libre de messa (t. a.)
« *missant* » : prononciacion de meissant. v. **meissant.**
« *missantisa / missantariá* » : v. **meissantisa.**
missara : greule / rat dormeire (*Myoxus glis*)
marmòta (*Marmota marmota*)
Dormir coma una missara.
Far missara : sortir de sas abitudas.
missard, -a : miserable / mespresable, -a ; miserable, -a /
fòrt paure, -a.
misset (plt.) : gèissa salvatja (*Lathyrus pratensis*)
missi dominici (lat.) : personas mandadas pel govèrn central
de Carlesmagne ; Entresenhaires Generals.

missil : arma autopropulsada e teleguidada.
mission : * delegacion (R. IV, 40) fisada a q. q. (t. a.) ;
fonccion ; vocacion.
Mission religiosa. Mission scientifica.
La mission de l'Universitat.
La mission d'un prèire es per la vida tota.
missionari, -ària : persona mandada en mission religiosa.
missiva : letra amb un messatge. (R. IV, 224)
missòla : mena de peis (*Mustelus vulgaris*)
misson : mena de melsat. v. **melsat.**
missorelha : *ghetto* (ital.) (De l'ebreu « *guèt* » (separacion)
quartier josieu ; quartier d'una minoritat.
mistagòg, -a : persona qu'explica los rites sacrats.
mistagogia : explicacion dels rites sacrats.
miste, -a : amistadós, -osa / graciós, -osa ; avenent, -a.
mistèri : dògma de la Glèisa qu'escapa d'a fons a la
rason ; çò incompreensible (t. a.) ; çò secret (t. a.) ;
representacion religiosa de l'Edat mejana.
Lo mistèri de la messa, de la Santa Trinitat.
misteriós, -osa : plen de mistèri (t. a.)
misteriosament : d'un biais misteriós.
mistic, -a : relatiu, -iva als mistèris de la religion.
mistica : çò que fa dintrar en contacte amb Dieu.
misticèts (m. pl.) : sosòrdre de mamifèrs cetacèus.
misticament : d'un biais mistic.
misticisme : iniciacion als mistèris de la fe ; union misteriosa
de l'òme amb Dieu ; doctrina filosofica que fa la contra al
racionalisme.
mistificacion : accion o resulta de mistificar.
mistificar (v. tr.) : enganar q.q. ; falsificar quicòm.
mistòia / mistòria : amanta (R. II, 63)
mistofla : soflet amical ; pistolet (s.f.) ; galabontemps.
mistoflèt, -a : atrasant, -a per sas gràcias e sas manières.
miston, -a : nenon tolhorat, nenòta tolhorada.
mistonar (v. tr.) : calinar / calinejar / tolhorar.
mistós, -osa : doç, -a ; amistós, -osa ; afable, -a.
mistosament : d'un biais amistós.
mistral : vent del nòrd-oèst. v. **magistral.**
Mistral Frederic (1830-1914) grand poèta occitan provençal,
prèmi Nobèl de literatura en 1904.
mistralada : còp de mistral.
mistralàs : mistral marrit que bufa bravament.
mistralejat (v. intr.) : far de mistral.
mistralenc, -a : relatiu, -iva al mistral o a Mistral.
Grafia mistralenca.
mistràs : pan de farina de milh.
mita : mofla ; mitana ; emplastre / soflet.
mitadar (v. tr.) : partejar pel mièg.
mitadariá : arrendament a mièjas quant a la viande.
mitadenc, -a (adj.) : que se compausa de doas substàncias ;
que se tròba entremièg. *Mescla mitadencia.*
Paret mitadencia.
mitadièr : boriaire que trabalha a mièjas quant al revengut de
la bòria ; mescla de gran ; vin copat d'aiga per mitat.
mitadièr, -ièira : mejan, -a (egalament entre dos extrèms)
mitana : mena de gant sens dets.
mitan : mièg / centre.
mitanar (v. tr.) : partejar pel mièg.
Mitanèt son clastre en dos clastrons.
mitanenc, -a / mitanièr, -ièira : qu'es al mièg.
mitat / meitat : de doas parts egalas una.

mite : racont popular allegoric ; amplificacion populara d'un fenomèn social, d'un eveniment, d'un personatge.

MITI- : forma prefixada del grèc *mutilòs*, muscle (molusc)

mitilacèus (m. pl.) : superfamilha qu'enclaus la familha dels muscles, dels litofags...

MITILI- : altra forma prefixada del grèc *mutilòs* (muscle)

mitic, -a : relatiu, -iva a un mite.

miticament : d'un biais mitic.

mitificacion : accion o resulta de mitificar.

mitificar (v. tr.) : revestir d'un caractèr mitic.

mitigar (v. tr.) : adocir ; amendir. (R. IV, 178)

mitigatiu, -iva : que mitiga. (R. IV, 178)

mitilicòla (adj.) : *Parc mitilicòla / parc de muscles* (molusques)

mitilicultor, -tritz : persona que fa venir de muscles.

mitilicultura : art de far venir de muscles.

mitilidats : familha de molusques bivalvas coma los muscles.

mitilotoxina : toxina dins lo fetge d'unes muscles.

« *miting* » barbarisme per « *meeting* » (angl.) : amassada publica consequenta (t. a.) ; reünion / sesilha.

MITO- : forma prefixada del grèc *mitòs* (filandra) o del grèc *muthòs* (mite / legenda / faula)

mitocondria : ensemble de formacions filandrosas de las cellulas.

mitocondrial, -a : relatiu, -iva a la mitocondria.

mitocondriopatia : malautiás mitocondrials.

mitològ, -a : especialista (m. e f.) de mitologia.

mitologia : ensemble dels mites, de las legendas d'una nacion, e mai que mai de l'antiquitat grecolatina ; istòria fabulosa dels dieus pagans.

mitologic, -a : relatiu, -iva a la mitologia.

mitologicament : d'un biais mitologic.

mitologizacion : accion o resulta de mitologizar.

mitologizar (v. tr.) : donar a quicòm un caractèr mitologic.

mitoman, -a : persona que patís de mitomania.

mitomania : tendéncia patologica que buta q. q. a contar de messorgas, a simular, a viure dins un mond imaginari.

mitomaniac, -a : relatiu, -iva a la mitomania.

« *miton, -a* » : v. **miston**.

« *mitonar* » : v. **confir**.

mitòsi (f.) : mòde de division indirècta de la cellula.

mitra : capèl de ceremoniá dels archivesques, dels evesques e dels abats mitrats ; tota mena de capèl, d'aparelh o d'aplech que revèrta mai o mens una mitra (t. a.) v. **ARCHI-** p.106.

Mitra de gal, mitra de piòt... : quincairòla.

mitral, -a : en forma de mitra. *Valvula mitrala.*

mitralha : tròces menuts d'espets d'artilhariá. (L. 249)

mitralhiara / mitralheta : maquina de mitralhar.

mitralhar (v. tr.) : afrabar un objectiu amb de mitralha.

mitralhatge : accion o resulta de mitralhar.

mitrar (v. tr.) : nomenar un evesque, un archivesque.

Mitridates (111- 63) : rei que capitèt pas de s'empoisonar.

mitridatizacion : accion o resulta de se mitridatizar.

mitridatizar (v. tr.) : immunizar contra una mena de poison.

mitridatizar (se) : s'immunizar contra una poison.

mitron : gafet de fornèr que carga una tòca v. **mitra** basa de mitra de chimenèia.

miular e derivats : (R. IV, 231 - L. 249)
v. los dobles pus modèrns en **miau-**

mixcion : accion de mesclar de substàncias ; aquela mescla ; mixtura. (R. IV, 218)

MIX- : v. **MIXO-**

mixedema (m.) : bofigadura blanca e mucosa de la pèl.

mixitat : estat de çò mixt.

MIXO- : forma prefixada del grèc *muxà*, meca (L. 239)

mixobacteriacèas (f. pl.) : familha de bacterias.

mixodematós, -osa : relatiu, -iva a un mixedema.

mixoïd, -a : que revèrta una mucositat.

mixòma (m.) : tumor mòla, benigna, formada de teissut conjonctiu mucós.

mixomatòsi (f.) : malautiá dels lapins, caracterizada per de formacions d'edemas mucoses.

mixomicèts (m. pl.) : classa de fonges mucoses.

mixorrèa : ipersecrecion mucosa dels intestins.

mixosarcòma (m.) : mena de tumor d'estructura mucosa.

mixt, -a : compausat, -ada d'elements diferents.

Escòla mixta : qu'ensenha dròlles e dròllas.

Maridatge mixt : entre nòvis de religion diferenta.

mixtar (v. tr.) : mesclar.

mixtar (se) : se mesclar.

mixtura : mescla (t. a.) (R. IV, 218)

M. J. C. : sigla (f.) de Maison dels Joves e de la Cultura.

MNEMO- : forma prefixada del grèc *mnème* (memòria)

mnemonic, -a : relatiu, -iva a la memòria.

mnemotecnia : art d'ajudar la memòria per d'associacions mentalas.

mnemotecnic, -a : relatiu, -iva a la mnemotecnia.

Mejans mnemotecnics.

-MNESIA : forma sufixada del grèc *mnème* (memòria) v. **amnesia**.

mobil, -a : qu'es pas fix, -a / que se pòt mudar de plaça.

-MOBIL : forma sufixada del latin *mobilis* (mobil) v. **automobila**.

« *mobil-home* » (angl.) : autò-rotlòta de grandas dimensions.

mobiliari : ensemble dels mòbles d'un ostal ; ensemble dels bens que pòdon èsser desplaçats.

mobiliari, -ària : relatiu als bens mòbles.

« *mobilèr* » (fr.) : v. **mobiliari**.

mobilitat : propietat de çò mobil. (R. IV, 278)

mobilizable, -a : que pòt èsser mobilizat, -ada.

mobilizacion : accion o resulta de mobilizar o de se...

mobilizar (v. tr.) : requerir q.q. o quicòm en vista d'una òbra collectiva (t. a.) *Qual mobilizarà los Occitans ?*

mobilizar (se) : èsser benevòl per una òbra collectiva.

moblar (v. tr.) : garnir un ostal o un membre amb de mòbles.

moblat, -ada : p.p. de moblar ; (subs. m.) : ostal moblat.

mòble : çò que mòbla un ostal (taulas, lièches, armaris, cadièiras...)

mòble, -a : mobil, -a ; de bon trabalhar. *Tèrra mòbla.*

mòc : escolament de cera d'una candèla ; residú luminós d'una mècha de candèla ; meca del nas.

moc, -a (adj.) : mocat, -ada / moquet, -a (atrapat, -ada)

mòca (t. tec de mar..) : bilhon traucat per laissat passar los cordatges : mofle (palanc) sens poleja traucat sul mitan per laissat passar un cordatge ; gobelet de fèrre blanc ; escudèla de tèrra ; mocada / mochal.

Èsser la mòca : èsser lo que pèrd.

mocada / mochal : còp sul nas, mandat o trapat.

mocador : linge per se mocar.

mocador de cap : pèça d'estòfa que las femnas se cargan sul cap.

mocador de còl : poncha d'estòfa que se carga sus las espatlas de las femnas ; carrat d'estòfa fina que se cargava al còl dels òmes.

mocadorat : plen mocador de quicòm.

Un mocadorat de mossalons de prat (de muscadèls)

mocadura : muc que sortís del nas quand òm se moca : cagada de mosca.

mocaire, -a : persona que se moca sovent ; persona que mocava las candèlas ; trufaire, -a.

mocal : còp sul nas.

mocalhon : lumenon.

mocanàs : mocadoràs (augm. de mocador)

moca-nas (s. m. o f.) : persona que moca q.q. (s. f.) v. p. 20, 1°/a.

mocandièr, -ièira : trufaire, -a.

mocar (v. tr.) : netejar lo nas d'un nenon ; tustar sul nas ; crestar un borron ; netejar la mècha d'una candèla ; replicar coma cal ; clavar q.q. (lo laisser lengaclarat)

Mocar la candèla. M. lo nenon. M. un insolent.

mocat, -ada : moc, -a / moquet, -a / atrapat, -ada (sens figurat)

mocar (se) : se soflar (se netejar lo nas amb un mocador)

mocarèla : rebufal / rebufada ; vexacion (R. V, 532)
còp sul nas, mandat o trapat .

mocariá : accion de se mocar sovent ; trufariá.

mocassin (de l'algonquin *mockasin* occitanizat e francizat pels missionaris) : cauçadura facha amb de pèl non tanada.

mocha : tuson ; entòrca ; soca de fust ; cabra sens banas.

mochacho, -a (cast. *muchacho, -a*) : mainatge desplaent ; persona morruda ; laidum (persona laida).

mochadura : macada / macadura.

mochal : pinçament que deixa una macada ; còp sul nas.

mochar (v. tr.) : macar d'un còp de ponh.

mochar (arc.) : se trufar. (R. IV, 243)

mocharnon : mena de campairòl gròs (*Tricholoma albellum*)

mochau : v. **mocal**.

mocheta : moscalhon del vin.

mochifarra : nom plasent de la membrana que separa los quatre nogalons d'una nose.

« Quatre domaisèlas dins un lièch,

Mochifarra es al mièg ». (devinalha)

mochil : lumenon ; cima copada d'una mecha de candèla ; tròc de candèla ; extremitat de còrda ; grumèl de cafis ; torcon de palha o borrih de pelhas per far tap ; ramelet de flors o de frucha ; omenon o femnòta ; tuson cremat.

mocidar / mofidar (v. tr.) : sentinar ; tastar ; furgar ; solfinar.

« *mocin* » : v. **bocin**.

mocion : proposicion facha a una amassada.

Mocion de censura.

mocon : mochil. v. **mochil**.

mocós, -osa : persona qu'a de mòc al nas. v. **mòc**.

mòda : biais de se vestir, de viure, de pensar... d'una epòca donada.

A la mòda. Seguir la mòda. Passar de mòda.

modal : montet / molon.

modal, -a : relatiu, -iva al mòde. *Formas modals d'un verb.*

modalitat : biais / condicion ; estat de çò modal.

Las modalitats de pagament.

mòde : l'anar de q.q. (sa manèira d'èsser) ; aspècte d'un verb al regard de çò exprimit ; arrencament musical.

Mòde de vida. Mòde indicatiu.

Mòde minor. En mòde de : en guisa de.

modèl : persona que servís d'original per una reproduccion, qualitat t'èsser modificat, ula.
çò d'imitar (t. a.) ; objècte que servís a una reproduccion ; representacion en argila, en cera... de quicòm que serà fach en marbre, en bronze, en fèrre.

modelable, -a : que pòt èsser modelat, -ada.

modelar (v. tr.) : far en argila, en cera... quicòm que serà fach en marbre, en bronze, en fèrre...

modelatge : accion de modelar.

modelisme : tecnica de reproduccion a escala reducha.

modelista (m. e f.) : persona que fa de modèls.

moderable, -a : que pòt èsser moderat, -ada.

moderacion : accion de moderar ; qualitat de çò moderat ; qualitat d'èsser moderat. (R. IV, 243)

Cal beure e manjar amb moderacion.

moderar (v. tr.) : empachar quicòm o q.q. d'èsser excessiu.

Moderar lo fuòc. Moderar sa colèra.

moderar (se) : se calmar ; se gardar d'èsser excessiu.

moderament : d'un biais moderat.

moderador, moderairitz : que modèra.

moderat, -ada : alunhat de tot extremisme.

moderato (t. tec. mus. it.) : dapasset / doçamenton.

modèrn, -a : de nòstre temps ; contemporanèu, -a ; actual, -a ; novèl, -a ; recent, -a.

modèrnament : d'un biais modèrn.

modernisme : deviacion catolica de la debuta del sègle XX ; modernitat ; caracteristica de çò modèrn.

modernista (adj. e subs. m. e f.) : adèpte, -a del modernisme en religion ; que ten per çò modèrn en general.

modernitat : caracteristica de çò modèrn.

modernizacion : accion o resulta de modernizar o de se...

modernizar (v. tr.) : transformar quicòm d'après çò modèrn.

modernizar (se) : far pròva de modernitat.

modèst, -a : que se confla pas (s.f.)

Modèst - Modèsta : prenomes.

modèstament : d'un biais modèst.

modestia : qualitat de q. q. de modèst.

modic, -a : moderat, -ada ; infim, -a v. (R. III, 559)

Un prètz modic. Una soma modica.

modicament : d'un biais modic.

modicitat : qualitat de çò modic.

modificador, modificairitz : que modifica quicòm.

modificable, -a : que pòt èsser modificat, -ada.

modificacion : accion o resulta de modificar o de se...

modificar (v. tr.) : cambiar quicòm sens tocar a l'essencial.

modificatiu, -iva : que modifica una proposicion generala.

modilh : bosigador (morre del pòrc).

modilhar / mosilhar (v. tr.) : fòser (furgar) amb lo nas.

modilhon : consòla pichona en voluta dobla jos una cornissa.

modista : persona que fa o que vend de capèls de femna.

modolon : montet de fen ; pelòta pichona ; grumèl ; bòla de nèu ; monteton en general.

A modolons : a montetons.

modorre, -a / modorro, -a (cast.) : maladrechàs, -ssa / pataló ; ignorant, -a ; rust, -a ; morrut, -uda ; reguèrgue, -a ; rustambòu (m. e f.) / brutal, -a / grossièr, -ièira.

modòu / modiòu : dobles de modolon ; montet / molon.

modre (plt.) : (*Cistus salviaefolius*)

« *modre* » : v. **mòlre**.

modul : unitat de mesura (arqu.) ; diamètre comparatiu de medalhas o de monedas entre elas ; element s

modular (v. tr.): adaptar amb soplesa (t. a.); calibrar las intonacions e las inflexions de la votz. (R. IV, 243)

modular (v. intr.): passar melodicament d'un ton a un autre, d'una nòta a una altra.

moèra: occitanizacion de l'angl. « *mohair* » (pèl de cabra)

moerar (v. tr.): bavarilhejar / mirgalhejar.

mofa / mossa (plt.): v. **mossa**.

mofar (v. tr.): escumar.

mofet: mena de peis (*Barbus fluviatilis*)

mofeta (plt.): (*Cynosurus echinatus*)

mamifèr carnassier: (*Mephitis mephitis*)

mofa pichonèla.

« *mofiar* »: v. **mofidar**.

mofidadura: ço sentinat; ço tastat; ço furgat.

mofidar: doblèt de mocidar.

mofidor: boca; morre; nas; babinas; bosigador.

mofidós, -osa: que mofida pertot (s. f.) / que se mescla de tot.

mofil: lo mitan d'una poma.

mofinar / mofinhar: doblèts de mofidar.

mofla: mena de gant forrat.

moflàs, -ssa: bravament repompelet, -a.

mofle: palanc (aparelh per levar de faisses pesucs)

mofle, -a: sofle, -a / doç, -a / molet, -a / tendre, -a; repompelet, -a; * opulent, -a; v. (R. IV, 376)

qualitós, -osa; espongiós, -osa (R. III, 187)

moflejar (v. intr.): èsser mofle.

moflet, -a: repompelet, -a; mofle, -a.

moflut, -uda: gautaconfla (m. e f.); bodenfle, -a.

mofut, -uda: cobèrt de mofa.

mogar (v. tr. e intr.): mosilhar (fóser la tèrra amb lo nas)

moge (plt.): massuga (plt.) / cist (*Cistus laurifolius*)

mogèra / mogèira: airal que los moges i creisson.

mogetar (v. tr.): clavar los teules amb de mortier.

moguda: p.p. de mòdre; accion o resulta de bolegar; bolegadissa; revòlta; envòl de capon; fautèrna (plt.): (*Aristolochia clematitis*)

mogut, -uda: p.p. de mòdre.

mòi: quinson de montanha (*Fringilla montifringilla*)

« *moièn* » - « *moiènos, -osa* »: v. **mejan - ric**.

« *mòire* »: v. **mòdre**.

Moïses - Moisés: prenom biblic fòrt utilizat en Occitània; lo personatge pus extraordinari de la Bíblia.

moïssa: airal umid.

mois, -ssa: moste, -a / mostós, -osa / banhat, -ada; umid, -a; passit / marcit, -ida.

moïssal / moscal: cosin (mena d'insècte); moscalhon; bigal.

moïssalina: cosins, bigals e moscalhons en general.

moïssalinada: multitud de bigals o de moscalhons.

moïssalós, -osa: abondós, -osa en moïssals.

moïssalum / moïssarilha: los bigals en general; multitud de bigals.

moïsse, -a: cort, -a / magencat, -ada.

moïssèla: rasims pichons oblidats per la vinha.

moïsselar (v. tr.): lambrusquejar (culhir de moïssèlas)

moïsselejar: frequentatiu de moïsselar.

moïssena: cep de rasims mesas a servir.

moïssèt: mena d'espervièr (*Falco peregrinus*)

moïssèt, -a: cort aurelhat, -ada. *Òme moïssèt. Feda moïsseta.*

moïsson (f.): accion o resulta de mólzer.

moïsson (m.): moscalhon / mosquilh / mosquilhon; moïssal; cosin (insècte); pintonejaire.

moïssor (f.): tebesa (doça calor); mostor (umiditat); **mojòl / mujòl**: jaune d'uòu; mena de campairòl:

(*Oriolus, oriolus*)

mojòla (campairòl): (*Amanita Caesarea*); (*A. auriantica*)

mojòla blanca (campairòl): (*Amanita ovoïdea*)

mojòla fòla (campairòl): (*Amanita muscaria*)

mojòla roja (campairòl): (*Amanita rubescens*)

mojòlàs: mojòl gròs.

mojolet: mojòl pichon.

mòl / mòlh, -a: que manca de fermetat (t. a.); flac, -a; femenèl, -a; mostós, -osa / umid, -a.

Formatge mòl. Òme mòl. Cera mòla. Tèrra mòla.

mòla: pausa / calma; fangàs / mollièira; bolet (campairòl)

mòla de molin; mòla d'agusar; mòla en general; montet

de fen, de palha...; peis luna (*Cordilago molena*)

mòla (apocòpa de moleculagrama): unitat quimica de massa moleculara)

mòla: desgenerescència quistosa del placenta que lo muda en ensemble de vesiculas que fan desaparèisser l'embrion.

molada: quantitat de gran, d'olivas... que se mòl dins un còp; fanga que se destaca de la mòla d'agusar.

molador / moleire: mòla de molin d'òli; pilon en general.

molaic, -aiga: mòl, -a.

molaiga: mena de cerièira blanca.

molaire: persona que s'ocupa de las mòlas.

mòlament (adv.): d'un biais mòl.

molament (subs.): alentiment.

molan: persec mòl que sa carn se destaca plan de son clòsc; persona mòla; mena de rasim.

molar (adj. inv.): que pòt mòlre (espotir)

Dent molar: caissal. *Pèira molar*. (R. IV, 244)

molar (v. intr.): venir mòl; venir flac; s'esbosenar.

« *molar* »: v. **motlar**.

molard: mòla de molin; mòla granda en general.

barbilhon (mena de peis) (*Mullulus*)

gòbi (autra mena de peis) (*Gobius*)

lòca (autra mena de peis) (*Motella fusca*)

molastrós, -osa: molàs, -assa (desagradablement mòl, -a)

molandrejar / molhandrejar (v. intr.): musardejar.

molardós, -osa: mòl, -a / fug-òbra (m. e f.)

mòlas: lèus (paumons) de vedèl o d'anhèl; ancian capèl de femna.

molàs, -ssa: bravament mòl, -a; bravament fug-òbra.

Un enfant molàs. Una filha molassa.

mòldre: v. **mòldre**.

moldura: mòdta / molinariá (ço mòd) v. pus luènh.

moldurar (v. tr. e intr.): mòldre; se prene una part de la farina per se pagar de la mòdta.

molduron: molin que i se pren una paga excessiva per la mòdta.

molecula: porcion pus pichona d'un còrs; particula fòrt pichonèla (t. a.)

molecular, -a: que conten de moleculas; relatiu, -iva a la molecula. *Massa moleculara.*

moleada: mica del pan.

moleadàs: brave tròç de mica de pan; partida del còrs repompeleta.

moleadós, -osa: qu'a fòrça mica; repompelet, -a.

moleire / molador: mòla de molin d'òli; pilon en general.

molegar (v. tr.): banhar.

molegós / moligós, -osa: mòl, -a; umid, -a.

molejar (v. intr.): èsser mòl ; venir mòl ; laurar dins una tèrra mòla ; se cargar d'umiditat.

Quand es lo vent marin, lo temps moleja.

Un sanhàs moleja totjorn.

molena : iga / maresca ; sanhàs ; aubuga mòla ; marescatge.

molenc, -a : mòl, -a. *Persona molenca. Terren molenc.*

molenc / molenca : molèira (terren molenc)

molenenc, -a : marescatjós, -osa.

molent : quantitat d'aiga que cal per amodar una mòla ; corrent d'aiga.

mòler / mòlre / mòldre (v. tr.): trissar (espotir) de gran, d'olivas...

molergue, -a : mal levat, -ada (pan, fogassa...)

molesa : estat de çò mol ; estat de q.q. de mòl.

molesan, -a : lambiardejaire / musardejaire, -a.

molestar (v. tr.): malmenar ; importunar. (R.IV, 247)

molestat, -ada : malmenat, -ada ; importunat, -ada.

molet / molhet (adj. diminutiu de mòl) : puslèu mòl.

(subs.) : mena de peis *(Callionymus lyra)*

De pan molet. Un cep molet. Un molet (peis)

moleta : mòla pichona (t. a.) ; bartavèla (anèla de verrollh) ; flascon / flasconèl ; còn de marbre per espotir las colors ; molhetas (pinças pichonèlas d'aurivelaire) ; roseta (anèla d'esperon) ; tumor dels cavals ; peisses de mar :

(Callionymus lyra) ; (Dracunculus) ; (Blennius gattorugine)

lusèrp *(Lacerta viridis)*

« moleta » (fr. l. p.) : v. **panisson - pescajon - pascada.**

molhadós, -osa : embegut, -uda d'aiga.

molhadura : accion de molhar o de se molhar.

molhandran, -a : brave (a) musardejaire (a)

Lo Josèp es totjorn estat un molhandran.

molhandrar (v. intr.): musardar / s'atardivar bravament.

molhandrejar (v. intr.): frequentatiu de molhandrar.

molhar

momenton : espaci de temps pichonèl.
momentonèl - momentonelon : diminutius de momenton.
momia : cadavre tressecat que se pòt servir un brave brieu ; cadavre tractat amb de substàncias antisepticas.
momificacion : accion o resulta de momificar o de se...
momificar (v. tr.) : mudar un cadavre en momia.
momificar (se) : se mudar en momia ; se tressecar.
mon, ma (adj. poss. m. e f.). **Mos, mas** (pl.) :
Mon oncla. Ma tanta. Mos oncles. Mas tantas.
momon (arc.) : masqueta. v. **masqueta**.
mona : cata ; tèrme per sonar una cata ; monha (v. pus luènh) asenada ; mena de peis del genre *Gadus merluccius*.
Far la mona : far la monha / far lo morre.
monaca : popòta (pichona forma umana facha de carton, de cera, de plastic...) per servir d'amusament a las drolletas.
monacal, -a : relatiu, -iva a la vida dels religioses.
monacalament : d'un biais monacal.
monada : unitat fisica o psicologica simpla (t. tecn. de filosofia) ; unitat organica simpla ; pichon protozoari amb flagèl ; cellula unica simpla (t. tecn. de biologia)
monadal, -a : relatiu, -iva a la monada ; dotat, -ada de l'estructura dels organismes unicelulars amb flagèl.
monadic, -a : relatiu, -iva a la monada.
monadisme : sistèma filosofic qu'afortís que l'univèrs es compausat de monadas.
monadologia : teoria a propaus de las monadas.
monadra : mendòla (mena de peisses) v. **mendòla**.
monandre, -a : d'una sola estamina. *Flor monandra*.
monaquisme : estat de monge o de monja ; vida monastica.
monar (v. intr.) : far la mona / botar / fonhar / potinar.
monarca (m.) : sobeiran d'una monarquia.
monarcar (v. intr.) : far lo monarca / comandar / mestrear / regnar.
monard : monin (mamifèr quadruman) E non pas « *singe* » (fr.)
monarquiejar (v. intr.) : frequentatiu de monarcar.
monarquia : sistèma de government d'un sola persona ; estat governat per un monarca (rei)
monassa : catassa.
monassariá : calinejada / alispada (careça) ; lecadissa / lecariá (quicòm de plan sucrat e de plan bon)
monastèri / monastièr / mostièr / monastir : ostal que i vivon en comunitat de monges o de monjas.
monastic, -a : relatiu, iva als monastièrs.
monastical, -a : monastic, -a. (R. IV, 256)
monasticalament / monasticament : d'un biais monastic.
monastir : monastèri.
mond : univèrs ; la Tèrra e los astres visibles ; la Tèrra que i vivèm ; una partida del glòb terrèstre ; la vida mondana ; la societat umana en general ; una partida de la societat umana ; tot un ensemble de causas ; pòble.
Lo mond entièr. Sèm pas lo centre del mond.
Lo mond ancian, lo mond novèl.
L'autre mond. Lo mond invisible.
I aviá pas grand mond : ... pas fòrça gents.
mond, -a : crivelat, -ada / blos, -a / netejat, -ada.
mondada : çò crivelat ; çò netejat.
mondador : crivèl per netejar lo gran.
mondaduras / mondilhas : grapissses / esporgas / crivelum.
mondaire : crivèl / crivelaire / espurgaire.
mondan, -a : que viu dins lo grand mond ; qu'aima las mondanitats.

mondanitat : eveniments, futilitats de la vida mondana.
mondar (v. tr.) : crivelar (netejar lo gran)
mondara (f.) : metatèsi de monadra.
v. **monadra e mendòla**.
mondial, -a : relatiu, -iva al mond entièr.
mondialament : d'un biais mondial.
mondialisme : doctrina que sa tòca seriá d'unificar lo mond entièr en una sola comunitat politica.
mondialista (m. e f.) : adèpte, -a del mondialisme.
mondializacion : resulta de venir mondial.
mondializar (v. tr.) : balhar a quicòm un caractèr mondial.
mondializar (se) : venir mondial.
mondilhas : curalhas / crivelum (çò netejat de pel gran)
mondin, -a : (aferèsi de ramondin : del comte Raimond / Ramond de Tolosa) ; de Tolosa.
mondinet, -a : jovent, -a de Tolosa.
mondum : crivelum / mondilhas. v. pus naut.
monèca : beata / devòta ; paqueton de cambe o de lin ; femna doçorosa e micoqueta. v. **micoqueta**.
monecia : caracteristica d'una planta monoïca.
moneda : pecunha (pèças de metal o bilhets de papièr qu'an una valor pecuniària per vendre o crompar)
Moneda de niquèl, de coire d'aur o d'argent.
Tornar la moneda (s. f.) : se revenjar.
moneda del Papa (plt.) : (*Lunaria biennis*)
monedaire, -a : persona que fa de moneda oficiala.
monedalha : moneda menuda.
monedable, -a : que pòt èsser monedat, -ada.
monedar (v. tr.) : convertir un metal en moneda ; tirar profièch de quicòm. *Monedar una tròba. Monedar un terren*
Monedar sa participacion a una empresa.
monedariá : fabricacion de moneda.
monedatge : accion de fabricar de moneda.
monedièr, -ièira : monedaire, -a. v. pus naut.
monegasc, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Monegue ; de Monegue.
Monegue : principat d'Euròpa entre Occitània e França.
monespil : morastèl (mena de rasim de Tarn)
Monet - Moneta : diminutius de Simonet - Simoneta.
monetari, -ària : relatiu, -iva a la moneda.
L'inflacion monetària foguèt plan sovent cronica.
L'unitat monetària d'Euròpa es l'euro.
monetizacion : accion o resulta de monetizar.
monetizar (v. tr.) : balhar una valor legala a una moneda
L'euro foguèt monetizat a 6, 55957 F.
monge : òme que viu dins un monastèr ; favon (mongeta seca) ; escalfalièch ; mena de peis de mar : (*Squalus nicæensis*)
monge clavelat : peis de mar. (*Scimnus nicæensis*)
monge gris : outra mena de peis de mar.
monget / mongilh : gran de mongeta seca pichonèl.
mongeta : monja jovenòta ; mongeta blanca d'embonilh negre ; pica sèrp (insècte de quatre alas que se ten prèp de l'aiga)
mongiá : convent de monjas.
mongièira / mongetièira : plantacion de mongetas.
mongilh / monget : gran de mongeta seca pichonèl.
mongilh rís : mongilh tan pichonèl que l'òm diria de ris.
Lo mongilh rís es la mongeta pus pichonèla.
Los mongilhs-ris son plan fins e plan bons.
mongòl, -a : de Mongolia ; relatiu, -iva a Mongolia.
Mongolia : nom de país d'Asia.
mongolian, -a : persona que patís de mongolisme.

mongolisme : afeccion caracterizada per tot un fum d'anomalias somaticas e un aspècte dels uèlhs que revèrtan los dels Mongòls.

monha : mona / fonha (aire morrut); mornifla / sofla ; tumor ; desgaunhada (e non pas « grimaça » (fr.)

Far la monha : far la figa / far lo morre.

monhada : mornifla / sofla / emplastre / carpan

monharra (m. e f.) : morrut, -uda.

monhar (v. tr.) : mandar una sofla / mandar un emplastre.

monhe, -a : camús, -usa / moquet, -a ; solombrós, -osa / mornarós, -osa / mòrn, -a ; fosc, -a.

Ne foguèt monhe : ... moquet (atrapat)

Carrièira monha ... solombrosa (fosca)

Lo temps es monhe : ... fosc (escur)

« monheta » : v. **bonheta**.

monhon : rasigòt de membre, de branca ; boçarèla o sin de fust ; boçarèla de carn ; grumèl de cafis ; mornifla.

Monica - Monicà : prenom.

monifla : bonheta / bufa / bufèc / entremièjas (sèxe femenin)

monilh (aferès d'embonilh) v. **embonilh**.

monicion : exortacion liturgica ; avertiment (t. a.) (R. VI, 373) publicacion d'un monitòri.

monin : mamifèr quadruman mascle.

monina : mamifèr quadruman feme.

moninada : desgaunhada (v. monha) ; escarbicada ; caprici.

moninariá : coquinièira ; coquinariá ; caprici ; monha / desgaunhada v. **monha**.

moninejar (v. intr.) : far la pòta / far la figa / far lo morre ; far de manièiras (R. VI, 355)

moninós, -osa : que fa de minas, que fa de manièiras.

monitor : quadre de visualizacion associat a un microordenador ; programa de contraròtle de mai d'un programa informatic ; aparelh medical automatic.

monitor, -tritz : instructor, -tritz (t. a.)

monitoratge : contraròtle medical de contunh per enregistrament de fenomèns diversses (contraccions uterinas, batècs del còr...)

monitòri, -a : que servís d'avertiment.

monja : religiosa que viu dins un monastier.

MONO- : forma prefixada del grèc *mònds* (pas qu'un / unic)

monoacid, -a (adj. e subs.) : que deslarga pas qu'un ion per molecula.

monoamina : substància dotada d'un sol radical amina.

monoatomic, -a : dotat, -a d'un còrs simple constituït d'àtoms isolats.

monoaxial, -a : doblat d'uni-axial, -a. v. p. 20, N.B. 2.

monobasa : basa monobasica.

monobasic, -a : se ditz d'una basa que deslarga pas qu'un ion.

monoblast : cellula soca del monocit.

monoblòc (adj. e subs.) : que se ten del tròç (d'una sola pèça)

monocable (adj. e subs.) : d'un sol cable.

monocameral, -a : d'una sola cambra parlamentària.

monocamerisme : sistèma politic monocameral.

monocarp (subs. m.) : frucha d'un sol carpèl.

monocarpelar, -a : d'un sol carpèl.

monocarpic, -a : relatiu, -iva al monocarp ; se ditz de la planta que florís pas qu'un còp e que creba pauc après.

monocatenar, -a : se ditz d'una molecula d'una sola cadena polimèra.

monocefal, -a : mostre qu'a pas qu'un cap per dos còrses.

monocicle : cicle d'una sola ròda (cicle de circ)

monociclic, -a : se ditz d'un compausat quimic que sa formula compòrta pas qu'un cicle ; se ditz tanben d'espècias animalas que compòrtan pas qu'un cicle sexual per an.

monocilindre : motor d'un sol cilindre.

monocit : globilhon blanc del sang que passa dins los teissuts diversses que i se muda en macrofag.

monocitòsi (f.) : augmentacion del nombre dels monocits del sang.

monòcle / monucle : veire de luneta per un sol uèlh. per monucle, v. **ucles**.

monoclinial, -a : se ditz d'una estructura geologica que sas sisas an la meteissa inclinacion e direccion.

monoclinic, -a : d'una sola inclinacion de galís de sos axes ; relatiu, -iva al sistèma monoclinic.

monoclinic (sistèma) : sistèma cristallin de tres classas cristallinas.

monoclonal, -a : que ven d'una sola cellula ; relatiu, -a a un sol clòn.

monocolòr, -a : d'una sola color. *Govèrn monocolòr.*

monocòca, -a (adj. e subs.) : d'una sola còca (carcassa)

Monocòca : batèu que sa carcassa se ten del tròç.

monocòrd, -a : emés, -a sus una sola nòta que camba pas ; monotòn, -a. *Votz monocòrda.*

« *monocotiledon, -a* » / « *monocotiledonat, -ada* » (lp.) v. çaijos.

monocotiledonèu, -èa (l. literària) : d'un sol cotiledon.

monocotiledonèas (f. pl.) : familha de plantas.

monocotiledonia : caracteristica de las monocotiledonèas.

monocracia : poder politic mestrejat per una sola persona.

monocrata, -a : persona politica que govèrna tota sola.

monocratic, -a : relatiu, -iva a la monocracia.

monocraticament : d'un biais monocratic.

monocristal : d'un sol cristal.

monocristallin, a : relatiu, -iva a un monocristal.

monocristal, -a : relatiu, -iva a un sol uèlh. *Vision monoculara.*

monocultura : cultura unica o bravamet dominantanta (vinha, milh, cerealum...) dins una region o una bòria ; cultura d'una meteissa mena, sul meteiss terren, d'annadas dereng.

monocròm, -a (adj. e subs.) : d'una sola color ; tèla, tablèu non figuratiu d'una sola color.

« *monocromat* » (barb.) : v. **camaieu** (L. 60)

En camaieu : en clar escur.

monocromator : dispositiu optic qu'amòda una radiacion monocromatica.

monocromatic, -a : se ditz d'una radiacion electromagneticica de frequéncia unica.

monocular, -a : aplechat per la vision d'un sol uèlh.

Microscòpi monocular.

monodactil, -a : qu'a pas qu'un sol det.

monodia : cant a una sola votz.

monodic, -a : relatiu, -iva a una monodia.

monodont, -a : qu'a pas qu'una dent.

monofasic, -a : d'una sola fasa.

Aparelh electric monofasic. Sistèma monofasic.

monofisisme : doctrina cristologica de las glèisas còptas, siriacas e armenianas.

monofisita (m. e f.) : adèpte, -a del monofisisme ; relatiu, -iva al monofisisme.

monogam : òme maridat amb una sola femna.

monogamia : estat d'un òme monogam.

monografia : estudi d'un sol punt d'istòria, de literatura...

La monografia d'un vilatge, d'una vila...

monograma : combinason de doas letras d'un nom, o de mai de doas, enlaçadas o pas, e que representan aquel nom.

I. N. R. I. es lo monograma del Crist :

Jesus Nasareus Rex Iodeorum (lat.)

monoïc, -a : se ditz de las espècias vegetalas que pòrtan sus cada pè de flors masclas e de flors femèlas, mas pas cap de flor bissexuala.

monolingüe, -gua (adj. e subs.) : dins una sola lenga ; persona que parla pas qu'una lenga.

monolit : monument de pèira d'un sol tròç ; monument talhat dins lo ròc.

monolitic, -a : fach, -a d'una sola pèira ; d'un sol blòc.
Partit politic monolitic.

monolitisme : sistèma de construccion en fòrt gròssas pèiras ; caractèr de çò monolitic.

monològ : solilòqui (parlar d'una sola persona) ; òbra dramatica qu'una sola persona i parla.

monologar (v. intr.) : parlar tot sol.

monomania : alienacion mentala que concernís una sola causa ; tissa per una sola causa.

monomaniac, -a : persona que patís de monomania.

monomotor (m.) : veïcul d'un sol motor.

mononeuriti (f.) : inflamacion d'un sol nèrvi.

mononuclear, -a : d'un sol nucli.

mononucleòsi (f.) : augmentacion del nombre dels leucocits mononuclears.

monopetal, -a : d'un sol petal.

monoplça (m.) : veïcul d'una sola plaça.

monoplan : avion d'un sol plan de sustentacion.

monoplegia : paralisi d'un sol membre.

monopòli : drech exclusiu (t. a.) ; privilègi exclusiu (t. a.)

monopolizacion : accion o resulta de monopolizar.

monopolizador, -airitz : persona que monopoliza quicòm.

monopolizar (v. tr.) : aver lo monopòli de quicòm.

monoquini : malhòl de banh femenin qu'es pas qu'un eslip, sens sostenpopas.

monorim, -a : d'una sola rima. *Poèma monorim.*

monorquid : qu'a pas qu'un testicul dins las borsas.

monorquidia : preséncia d'un sol testicul dins las borsas.

monosillab : mot d'una sola sillaba.

monosillab, -a : qu'a una sola sillaba.

monosillabic, -a : relatiu,-iva a un monosillab.

monosillabisme : abitud o tissa de parlar per monosillabs.

monospèrm, -a : que conten pas qu'una sola grana.

monoteïsme : religion de personas qu'adòran un sol Dieu.

monoteïsta (m. e f.) : persona qu'adòra un sol Dieu.

monotòn, -a : d'un sol ton ; repetitiu, -iva

Una votz monotòna. Una vida monotòna.

monotònament : d'un biais monotòn.

monotonia : estat de çò monotòn.

I a tot un fum d'autres tèrmes scientifics, quimics o medicals formats a partir del prefix **mono-**

Monsen (arc.) : Sénher. *Monsen Ginièis : Sénher G.*

monsenha (plt.) : lusèrna bastarda (*Melilotus alba*)

monsénher : títol onrific en general ; cap de còla de trabalhaires agricòlas.

Monsenhor : títol dels evesques, dels archivesques, dels cardinals. v. **ARCHI-** p. 106.

« *monsur* » e derivats (fr.) :

v. **sénher.**

monstre / mostre : persona o animal malformats o fabulosos ; animal enòrme e feròç ; persona, animal o objècte

òrres que jamai ; persona pervertida d'a fons. v. **mostre.**

Aquel monstre ! Un monstre de trabalh.

Un monstre d'ingratitude. Un monstre marin.

monstrilhon : pichon monstre.

monstruós, -osa : relatiu, -iva a un monstre.

monstruosament : d'un biais monstruós.

monstruositat : estat de çò monstruós.

mont : montet (t. a.) ; montanheta.

Far mar e mont : far miranda, far de miracles (s.f.)

mont de pietat : organisme public que prèsta a interès moderat contra un gatge en depaus.

mont de Vènus (lat.) : eminéncia triangulara davant lo juvert (bufa / bufèc / entremièjas / sèxe femenin)

Mont (lo) : Mont de Marsan (nom d'una vila d'Occitània)

monta : accion de montar ; garbieiron (montet de garbas) ; acoblament / aparellament del bestial de bòria ; epòca d'aquel acoblament ; pagèla (anciana mesura pel vin, pel fust...)

montacarga : maquina per montar de faisses (t. a.)

monta-davala (m. e f.) : terren montuós ; alternativa ; peripecia ; maquina per asagar.

Far monta-davala : montar e davalar alternativament.

montasac : aplech per montar los sacs.

montada : pojada / còsta ; ascension.

Montada dels prèses : alevament dels prèses.

montador : aplech per montar quicòm (t. a.) ; arrapallon.

montaire, -a : persona que monta quicòm (t. a.)

montairon : montet / monteton.

montal : barratge per la pesca.

Montalban : nom de vila d'Occitània

montanha : elevacion consequenta de terren al regard d'una una comba o una plana ; brava dificultat.

Se'n cal pas far una montanha !

Montanha Negra : cadena de montanhas de la talvera meridionala del Massís septentrional d'Occitània.

montanhar (v. intr.) : viure en montanha l'estiu.

montanhard, -a : persona que viu en montanha.

montanhenc, -a : de la montanha.

La nolença montanhenc la reviscolèt.

montanhièr, -ièira : relatiu, -iva a la montanha.

montanhièira : vent que ven de la montanha.

montanhòl, -a : montanhard, -a.

montanhòla : montanha pichona.

montanhós, -osa : abondós,-osa en montanhas ; montuós,-osa

montant : soma ; pèça de fustam de menusariá ; brota talhada en forma de cròça per far de plançons ; còrs d'un vin.

Aquel vin a pas de montant. Montants de mòble.

montar (v. tr.) : pojar ; salhir (t. a.) ; costar ; alevar ; granar ; escaufestrar (acometre / afiscar / excitar) ; enganar ; margar / aplechar / adobar / dispausar ; quilhar.

Montar una còsta. Montar una feme.

Aquò se monta a 5 euròs. Lo prèt a encara montat !

Montar en grana. Montar q.q. contra q.q. mai.

Montar lo cap a q.q. : l'escaufestrar contra q.q.

Montar lo còp a q.q. : li far creire quicòm de fals.

Montar une tenda , un mòble... Montar sa mòstra.

Montar a caval d'escambarlons : pè aici, pè alà.

Montar a caval d'assetons : los dos pès del meteís costat.

Montar un ostal... Montar lo drapèu...

montar (se) : s'escaufestrar (se metre en colèra) ; se procurar çò necessari ; costar.

Se montava, se montava coma lach sul fuòc !

montar-davalalar (v. intr.): far monta-davala. v. pus naut.
montaruc: truca / eminència.
montat, -ada: en colèra.
Es montat contra sos parents, contra sos professors.
montatge: accion o resulta de montar quicòm (t. a.)
Un talhièr de montatge. Un montatge televisual.
montèl: mont pichonèl; montet / monteton.
Monteleimar: nom de vila d'Occitània.
montera (cast.): capèl del *torero* (cast.) quand dintra dins l'arena.
montet: molon / modolon.
Montfranc: vilatjon de Roergue que Victòr, lo salvatge d'Avairon, i se reballèt còp o autre.
montgolfièira (f.): aerostat que monta dins los aires de mercé l'aire caud enclaus dins son envolopa.
montilh / montilhon: suquet / suqueton.
montilha: duna de sabla (f.)
montjòia: pèira que fa bòla (limit); pèira-sovenir; montet de pèiras-sovenir; pèiras per marcar los camins o las tombas.
Montjòia !: cridal de guèrra; ancian nom de Montfranc.
Montpelhièr / Lo Clapàs (l.p.): nom de vila d'Occitània.
Montpelhièr Lo Vièlh: airal de ròcas dolomíticas de las formas extraordinàrias, sul Causse Negre (Roergue)
Montsegur: castèl / fortalesa d'Arièja (Occitània, simbòl de la resisténcia catara contra la vergonhabla crosada contra los Albigeses.
montuós, -osa: accidentat, -ada / aspre, -a. (R. IV, 257)
Roergue es mai que mai montuós.
montura: bèstia de sèla; aplech que servís a fixar, a manobrar quicòm mai que i es margat dessús.
Montura de lunetas.
moquèra: filha o femna espanhòla o magrebina.
Agacha la polida moquèra que passa !
moquet: flòc de candèla.
moquet, -a: camús, -usa / capbaissat, -ada / vergonhós, -osa.
moqueta: estòfa espessa per far de tapisses, per cobrir de sètis o lo pelsòl.
moquetar (v. tr.): mocar (far venir moquet)
moquetar (v. intr.): cabussar dins l'aiga.
mor: v. **morre**.
Mor, -a / Maur, -a: persona d'un pòble d'Àfrica del nòrd. (R. IV, 261 - L. 239)
mor, -a / maur, -a: de la color d'un Mor (d'un Maur)
moracha: boscarla capnegre (*Motacilla atricapilla*)
« *moracho* » (cast.): nòrd-african moret clar.
moral: ensemble de çò que balha de vam moral a q.q.
moral, -a: relatiu a la morala; confòrme a la morala.
Sciéncia morala. Valor morala. Roman moral.
moral / morol, -a: maurèl, -a; negrós, -osa; negre, -a.
morala: ensemble de règlas e de precèptes que govèrnan lo comportament quant a çò bon o a çò mal.
moralament: d'un biais moral.
moralista (m. e f.): professor, -a de morala; persona que balha sovent de leçons de morala.
moralitat: conformitat amb çò moral; biais de viure en conformitat amb la morala; ensenhament que resulta d'un eveniment, d'una situacion, d'un afar.
moralizacion: accion o resulta de moralizar quicòm o q.q.
moralizar (v. tr. e intr.): far la morala a q.q.; far de reflexions morales.
morar (v. intr.): demorar; s'atardivar.
morastèl: mena de rasim negre.
morastèl, -a: mulastre, -a.
morat, -ada: qu'a de bonas mors. v. **mors**.
morbid, -a: patologic, -a / morbós, -osa (R. IV, 264)
morbidament: d'un biais morbíd.
morbiditat: estat de çò morbíd.
morbós, -osa: malsan, -a (umid, -a e marescatjós, -osa); malaut, -a (R. IV, 264)
morbosament: d'un biais morbós / morbíd.
morbositat: estat de çò morbós.
morca: marc d'olivas; viscositat del peïssum.
morçèl: tròç / morsèl. (R. IV, 266)
morcha: froment o segal en èrba que i se fan pàisser las fedas quand son plan druds; crassa d'òli.
morda: babina / brava pòta.
mordada: rebufal / rebufada.
mordáfias: brave cais.
mordalha: morrial de caval.
mordas / mordassas: babinas / bravas pòtas.
mordassada: mordissal / mordida (còp de dent)
mordassar (v. tr.): morder, mordís que morderàs.
mordassas: pinças pels tusons o pels carbons del fuòc.
mordassejar (v. tr.): bolegar lo fuòc amb las mordassas.
mordedura / mordidura: mordida / mordissal (còp de dent)
mordeire, -a: persona o animal que mordís.
Una canha mordeira.
mordejar (v. tr.): morder quicòm sovent e leugièrament.
mordement: accion de morder.
mordent (subs.): qualitat de çò que còpa plan.
Aquel cotèl a pas de mordent: còpa pas.
mordent, -a: canin, -a.
Freg mordent. Pluèja mordenta. Vent mordent.
mordicha: mordassas. v. pus naut.
mordicua (lat.): amb obstinacion.
mordir (v. tr. e intr.): plantar las dents endacòm; despassar un pauc un limit; atacar.
Aquel can la mordiguèt pel pompilh.
Cal pas morder sus la rega del punt de partença.
Mordir sul marge d'un fuèlh de quasèrn.
Lo grand freg me mordissiá la cara.
mordissal: brava mordida (brave còp de dent)
mòrdre: morder.
more, -a: maurèl, -a / negrós, -osa.
morèl (m.): boscarla (f.) (aucèl) (*Sylvia melanocephala*)
morèla (plt.): crèba can (*Solanum nigrum*)
vira solelh dels tintaires (*Cranton tinctorium*)
pastèl (*Isatis tinctoria*)
morèla arrapaira (plt.): (*Solanum Dulcamara*)
morèla bastarda (plt.): (*Heliotropium europaeum*)
morèla pelosa (plt.): (*Solanum villosum*)
morèla rabiosa (plt.): (*Atropa Belladonna*)
morelon blanc (plt.): (*Stellaria media*)
morelon d'aiga (plt.): (*Nasturtium officinale*); (*Montia rivularis*)
morelon roge (plt.): (*Anagallis arvensis*)
morelon salvatge (plt.): (*Stellaria media*)
morelon viscós (plt.): (*Cerastium viscosum*)
(*Cerastium brachypetalum*)
morena: mena de peis (*Muraena helena*)
morena: espirala d'una vitz.
morena sens espinas (peis de mar): (*Muraenophis unicolor*)
morenar (v. tr.): vissar; far una espirala.

morenas : varïças de las venas del cuol. (R. IV, 266)
Aver las morenas : ne patir ; èsser entristesit, -ida.
Balhar las morenas : embestiar.

morenc, -a : relatiu, -iva als Mors. v. **Mor**.

morencat : blatnegrièira (campat de blat negre)

moret, -a : bochard, a de la cara. v. **mor**.
Jès ! qué siás moret ! Vèni que te lavarai !

moret : mena de peis.

MORF- : forma prefixada del grèc *mòrphè* (forma)
-MORF : forma sufixada del tèrme grèc *mòrphè*, fòrma.
v. **amòrf** - **isomòrf** - **polimòrf**.

morfactina : tèrme generic de las substàncias que regularizan lo créisser e la morfogenèsi dels vegetals.

morfallaxi (f.) : regeneracion (t. tecn. de biologia)

morfèa : afeccion de la pèl caracterizada per de placas blancas.

morfèma (m.) : element significatiu pus pichon clavat dins un mot.

morfenatic, -a : relatiu, -iva al morfèma.

Morfèu : dieu dels somis, enfant de la nuèch e del sòm.

morfeïc, -a : relatiu, -iva a l'endormiment ; que se manifesta al moment de l'endormiment o dins lo sòm.
Epilepsia morfeïca. Ipotension morfeïca.

morfic, -a : relatiu, -iva a la forma.

morfiar (v. tr. e intr.) : s'embucar en i prenent grand plaser.
« *morfidar* » / « *morfinhar* » : v. **mofidar** / **mocidar**.

morfina : substància narcotica.

morfinic, -a : relatiu, -iva a la morfina.

morfinisme : intoxicacion cronica per la morfina.

morfinoman, -a : persona que se pòt pas empachar de prene de morfina.

morfinomania : desir imperiós de se prene de morfina.

morfinomimetic, -a : que son accion revèrta la de la morfina.

morfisme : t. tecn. algebric.

-MORFISME : forma sufixada del grèc *mòrphè* (forma)
v. **antropomorfisme**.

MORFO- : v. **MORF-**.

morfocronologia : estudi de l'evolucion del relèu terrèstre dins lo temps.

morfocronologic, -a : relatiu, -iva a la morfocronologia.

morfogèn, -a : que determina la forma.

morfogènèsi (f.) : ensemble de las leis que determinan la forma dels teissuts, dels organs de la vida ; desenvolopament de las formas e de las estructuras dels organismes ; creacion e evolucion de las formas del relèu terrèstre.

morfogenetic, -a : relatiu, -iva a la morfogenèsi.

morfogenia : doblèt de morfogenèsi.

morfogenic, -a : doblèt de morfogenetic, -a.

morforgnosia : facultat de reconèisser la forma, pel tocar.

morfologia : sciéncia de la forma dels mots e de çò viu.

morfológic, -a : relatiu, -iva a la morfologia.

morfológicament : relativament a la forma.

morfometria : estudi quantitatiu de las formas del relèu terrèstre ; sciéncia e tecnica de las dimensions e de la forma dels fragments d'unas ròcas sedimentàrias.
« *morfondre* » : v. **marfondre**.

morfoscopia : estudi de la forma dels elements constitutius d'una formacion geologica.

morfopsicologia : estudi de las correlacions qu'existirían dins l'òme entre la morfologia e lo psiquisme fundamentals.

morfostructural, -a : explicatiu, -iva del relèu terrèstre per la resisténcia inegala de las ròcas o per lors desformacions.

-MORFÒSI : forma sufixada del grèc *mòrphè* (forma)
v. **metamorfòsi**.

morfosintactic, -a : relatiu, -iva a la morfosintaxi.

morfosintaxi (f.) : descripcion de las règlas de combinason dels morfèmas per formar de mots, de sintagmas e de frases.

morfotipe : categoria qu'un individu i es classat segon sas formas.

morgalha (pej.) : monges e monjas en general.

morganitic, -a : estat d'un maridatge d'un prince amb una dòna de reng inferior que sos enfants ni mai ela auràn pas lo drech de portar ni lo nom ni los títols del paire.

morganiticament : d'un biais morganitic.

morgar (v. tr.) : nhargar / bravejar ; semonsar / reprene ; magencar / mocar / crestar una brota ; amorsar.

morgue (plt.) : (Anemone Pulsatille)
mena de molusc (Cardium glaucum)

morgueta : monja jovenòta ; domaisèla (insècte) ;
mena d'escagaròl : (Helix vermiculata)

moríá : terren que las plantas i creban ; plant de vegetal crebat.

mòria : carn d'animal crebat de malautiá.

moribond, -a : morent, -a (que trabalha a la mòrt)

moridor : airal per morir ; airal que i se morís.

morilha / maurilha : mena de campairòl v. **mor**.
(Morchella vulgare) ; (M. rotunda) ; (M. conica)

morilhon / maurilhon : mena de rasim negre ; morilha pichonèla ; mena de rit (anet) (Anas fuligula)

moriment : defalhiment / vanesa / estavanida ; agonia ; mòrt.

morina : marrana / epidemia ; decesa (marrana del bestial) ; lenha mòrta.

morir (v. intr.) : defuntar ; crebar (bèstias) ; plegar de viure (t. a.)

moriscaud, -a : african negrós ; africana negrosa.

morisco (m.) : blat negre / sarrasin.

morison : flaqüèira d'estomac.

morlar (v. tr.) : ferrar d'esclòps.

morlat, -ada : ferrat, -ada.

morlec, -a : morlevat, -ada / vanitós / orgulhós, -osa.

morlecada / morlevada : presompcion (R. V, 262)

morlecar / morlevar (v. intr.) : èsser presomptuos.

mòrme : peis de mar (Sparus mormyrus)

mormochar (v. intr.) : doblèt de mormolhar.

mormolh : murmur (R. IV, 293)
Lo mormolh encantarèl d'un riu de montanha.

mormolhadís : mormolh ; murmur (R. IV, 293)

mormolhaire, -a : persona qu'a la tissa de mormolhar.

mormolhant, -a : persona qu'es a mormolhar.

mormolhar (v. tr. e intr.) : dire quicòm a mièja votz ;
murmurar (R. IV, 293)
mormolhar : mèrlhe d'aiga (Cinclus cinclus)

mormon, -a : adèpte, -a de la religion dels Mormons.

Mormons (los) : sècta fondada en 1830 en America del Nòrd.

mornarós, -osa : taciturn, -a ; malgraciós, -osa ;
languinós, -osa ; melancolic, -a (R. IV, 180)

mòrn, -a : trist, -a (t. a.) ; soscaire, -a / pensatiu, -iva ;
fosc, -a / solombrós, -osa / escur, -a.

mornifla : soflèt / emplastre ; còp mandat sul nas.

morniflar (v. tr.) : tustar q.q. sul nas ; mandar un soflèt ;
mocar q.q. (lo desparaular, lo clavar)

morelessa : negra (subs.) (femna que sa pèl es negra)

morós, -osa : aimable, -a.

morrada : còp mandat sul morre de q.q. o d'una bèstia.

morral : truca (eminéncia) de forma redonda.

Morralh : nom de buòu morreblanc.
morralh / morrialh : muselièira per empachar un parelh de buòus o de vacas de manjar pendent lo trabalh ; museta de civada penjada al musèl d'un caval.
morralha : tenalhas per pinçar lo musèl d'un caval ; persona que fa lo morre ; rebufal / rebufada.
morralhada : racion de civada o de fen dins lo morralh ; flux de paraulas ; semonsa.
morralhon : muselièira ; cortinèla de cordilhs penjada al front d'un parelh de buòus o de vacas, e que davalava sul morre per l'aparar de las moscas e dels tavans.
morralhar (v. tr.) : cargar un morralh a un parelh o a un caval.
 « *morralhièr* » : v. **borralhièr**.
morranchon : morre / morronèl pichonèl.
morràs : mata d'èrba o de brotas ; pampe / pampre.
 « *mòrre* » : v. **mòler / mòlre**.
morre / mor : visatge ; bosigador de pòrc ; ròc en forma de morre ; truca (eminència) de forma redonda.
Far lo morre : fonhar / botar / far la pòta.
Sopa de morres : sopa servida en fasent lo morre.
morrebordon (de) : aplatussat sul ventre / de morres.
morre de moton (plt.) : (*Hypochaeris radicata*)
morre d'ase (plt.) : (*Taraxacum*)
morre de cat (plt.) : mena de carchòfa (*Cinara Scolimus*)
morre de lèbre : mena de poma longaruda.
morre de moton (plt.) : (*Hypochaeris radicata*)
morre de pòrc (adj. e subs. m. e f.) : persona reguèrga.
 (plt.) : (*Barkhausia leontodontoides*) ; (*Chondrilla*)
morre de vedèl (plt.) : mena de gròs agaric d'arbres.
morre dur : vèrm per la pesca (*Leodice provincialis*)
 brenat ermita (mena de crustacèu)
morrefardat, -ada : sepulcre blanquit / ipocrita (m. e f.)
morrefintar (v. tr.) : solfinar amb mesfisança.
morrefretat, -ada : alurat, -ada / rusat, -ada / ausard, -a.
morrefreg / morregelat : persona glaciala. v. p. 19.
morre gelada (f.) : mena de poma. v. p. 19.
morrejada : còp mandat sul morre ; cabussada sul morre.
morreament : accion de potonejar.
morrejar (v. intr. e tr.) : nasejar (avançar lo nas o lo morre) ; tombar de morres ; tustassar sul morre ; badar ; solfinar ; potonejar.
morrejar (se) : quitar pas de se potonejar.
morrel : trucarèl / truquet / truchon (eminència pichona)
morrelon : morrel (v. çaisús) « *morrelon* » (plt.) v. **morelon**.
morreleuat, -ada : vanitós / orgulhós, -osa ; insolentaire, -a.
morre pelós (plt.) : (*Crepis aurea*)
morre plat : mena de peis de mar (*Scimnus nicæensis*)
morre ponchut : autre peis (*Sargus annularis*)
 gorgolh de lusèrna ; gorgolh de froment.
morreponchut, -uda : qu'a lo morre ponchut.
Una mirga es morreponchuda. v. p. 19.
morre porcin (plt.) : (*Taraxacum officinale*)
morre pudent (plt.) : (*Barkhausia fætida*)
morret : morronèl (morre pichonèl)
morrial : v. **morralh**.
morrialhon (v. tr.) : doblat de morralhar.
morrilhon : coma çaisús ; mamèl de montanha pichonèl.
morrisson : morron polidon / morronèl polidonèl.
 « *morron / morrelon* » (plt.) : v. **morelon**.
morron / morronèl : morre pichonèl.
morruada : mena de peis (*Trigla cuculus*)

morrut, -uda : qu'a de gròssas pòtas (mordas / babinas) ; que fa lo morre (reguèrgue, -ga) ; obtús, -usa ; mos, -ssa / asimant, -ada ; rebelut, -uda. v. **mos**.
mòrs : partida del fren que dintra dins la boca d'un caval ; bocin, bocada.
mòrsa : esca per enganar lo peissum ; carga explosiva ; mècha de foet ; pèira que despassa d'una paret per amorçar una altra paret.
mors (f. pl.) : costumas / abituds / usatges d'un pòble.
morsaire, -a : persona qu'amòrça (t. a.)
morsal : mordida ; bocin.
morsar (v. tr.) : escar per enganar lo peissum ; amorsar (t. a.) ; mordejar, morder a l'esca.
morsegar (del lat. morsicare) : v. **mossegar**.
morsèl : bocin / tròç.
morselar (v. tr.) : copar a tròces ; far de tròces.
morsilh : residú de frucha.
morsilhar (v. tr.) : mordejar (quitar pas de morder leugièrament)
morsura : mordida.
mòrt (f.) : privacion de la vida ; (al s. f.) : destruccion.
mòrt, -a : defuntat, -ada.
mòrt-nat, mòrta-nada : sens vida al moment de nàisser.
mòrt-peleta : espèctre de la mòrt, esquelèt.
mòrt-temps : mòrta-sason.
mòrta de freg : mena de campairòl *Marasmius oreades*
mòrta-sason : sason que se trabalha mens o pas ges.
mortairòl (plt.) : (*Mercurialis*)
mortairòl : plat cosinat espés coma de mortier (t. a.) ; platat de coja, de pan e de carn achiuetada ; ragost de carn de buòu achiuetada...
mortaisa : entalha facha dins una pèça de fust o de metal per recebre lo tenon d'una altra pèça.
mortaisar (v. tr.) : far de mortaisas.
mortal, -a (adj. e subs.) : subjècte a la mort ; que causa la mòrt ; que causa la destruccion de quicòm ; òrre, -a.
Sèm mortals. Perilh mortal. Dròga mortala.
Pecat mortal. Paur mortala. D'oras mortalas.
mortalament : d'un biais mortal.
mortalatge : carnalatge / massacre.
mortalha : carnalatge ; enterrament ; repais d'enterrament.
mortalenc, -a : mortal, -a.
mortalitat : estat de çò mortal ; ensemble de defuntats dins un temps donat.
Mortalitat infantila. Taus de mortalitat.
mortarilha : rasim dels gruns negres e ovals.
mortaula (subs. collectiu) : campairòls verinoses en general.
mortier : mescla d'aiga, de cauç e de sabla ; recipient de pèira per trissar o pastar quicòm (t. a.) ; pèça d'artilhariá.
mortifèr, -a : que balha o que pòt balhar la mòrt.
mortificacion : accion o resulta de mortificar o de se mortificar. (R. VI, 375)
mortina : decesa / marrana / pèsta / epizootia.
Una mortina es totjorn de redobtar.
mortificar (v. tr.) : castigar lo còrs amb de penitèncias per domdar sas passions. (R. IV, 269)
mortificar (se) : se privar, se castigar per domdar sas passions.
mortificat, -ada (s.f.) : umiliat, -ada.
mortificatiu, -iva : que mortifica, que castiga.
mortigós / mortinós, -osa / morton : mòrt-nat.
mortinèl, -a : palle, -a coma un mòrt.
mortir (v. intr.) : blavir subran (venir palle subran)

morton, -a : mòrt-nat, mòrta-nada.
mortuari (m.) : anóncia oficiala facha a la familha de la mòrt d'un soldat.
mortuari, -ària : relatiu, -iva a la mòrt.
Drap mortuari. Ostal mortuari. Registre mortuari.
morut, -uda : doblèts de morrut, -uda, formats a partir de mor doblè de morre.
« *mòrva* » e derivats : v. **vòrma** e derivats.
morven / morvís (plt.) : (*Juniperus phænicea*)
morvenada : airal abondós en morvens.
mos (arc.) : abreviacion de Monsénher.
mos, -ssa / mus, -ssa : asimat / desafilat / desagusat, -ada ; desbanat, -ada ; cortaurelhat, -ada.
Dalha mossa. Cotèl mos. Vaca mossa.
Feda mossa : feda cortaurelhada.
mos (adj. possessiu masculin plural) : *Mos amics.*
« *mòs* » : v. **mòrs**.
mosaic (m.) : incrustacion de tròçes de pèira, de veire... de diferentas colors sus un pelsòl, una paret...
mosaic, -a : relatiu, -iva a Moïses. *Lei mosaïca.*
mosca : mena d'insècte (*Musca domestica*)
movement de colèra o d'impaciéncia ; mira d'una arma de fuòc ; trocilhon de tafatàs que las dònas s'empegavan sus la cara per far polit ; mata de barba a la Napoleon III.
Prene la mosca : s'enfuscar.
mosca blava (l.p.) : mosca que pond sus la carn fresca.
(*Calliphora erythrocephala*)
mosca bòrlha : (*Mosca cæcutiens*)
mosca boïna / mosca bovina : tavan (*Tabanus*)
isala (mosca ipodèrma del buòu) (*Musca vari*)
mosca merdala (*Musca Caesariana*)
mosca d'armari : arna (*Tinea pellionella*)
mosca d'ase : v. **mosca de caval**.
mosca de carn : mosca vermenièreira. v. pus luènh.
mosca de caval : (*Hippobosca equina*)
mosca del cerièr : (*Rhagoletis cerasi*)
mosca del colomb : (*Ornithomya avicularia*)
mosca del vinagre : (*Drosophila melanogaster*)
mosca de la frucha : (*Ceratitis capitata*)
mosca de l'oliu : (*Dacus oleae*)
mosca de pels estables (l.p.) : (*Stomoxys calcitrans*)
mosca tse-tse : mosca de la malautiá del sòm.
mosca verda (l.p.) : mosca que pond sus la carraunhada (*Lucilia caesar*)
mosca de vèrms : mosca vermenièreira. v. pus bas.
mosca maire : mena de tavan (*Tabanus*)
mosca vermenièreira : mosca de la carn (*Sarcophaga carnaria*)
moscada : baba de mosca.
moscaïrola : boscarida capnegre (*Sylvia melanocephala*)
moscal (plt.) : vesc blanc (*Viscum album*)
moscalh : viramoscas ; coa de bestial boïn o cavalin ; filat paramoscas ; tufa de boneta ; mècha de foet ; tap que servissiá d'ensenha per una abitarèla ; sofla / emplastre ; mosca ; mosquilh ; tot un fum de moscas.
moscalha : las moscas en general ; tot un fum de moscas.
moscalhada : tot un fum de moscas ; nevatada.
moscalhaire, -a : persona que fa la guèrra a las moscas.
moscalhar (v. tr. e intr.) : mirgalhar / pigalhar / alabrenar ; frequentatiu de moscar.
moscalhar (se) : se caçar las moscas emmoscalhairas.
Los cavals, las vacas... se moscalhan amb la coa.

moscalhat, -ada : mirgalhat / pigalhat, -ada / alabrenat, -ada.
moscalhon : mosquilh (mena de mosca fòrt pichonèla)
moscalhum : moscas e moscalhons en general.
moscar / moscalhar (v. tr. e intr.) : caçar las moscas ; montar a la mosca (en parlant de la trocha)
moscarèla : boscarida grisa (*Sylvia orphia*)
moscarós, -osa : que s'enfusca aisidament (que pren la mosca)
moscassejar (v. tr.) : caçar las moscas a còps de pès o a còps de coa (bestial)
moscatièr, -ièira : que crença las moscas.
mosclera : aplech per mesclar la calhada.
Mosco : capitala de Russia.
moscola : mosca pichonèla ; domaisèla (insècte) ; còn pichon en cima de fus ; entalha en cima de fus ; cròc en cima de rodet (torn de filar) ; bot metallic a la pochà d'un baston.
moscolar / moscolonar (v. tr.) : entalhar la cima d'un fus ; metre una moscola en cima de fus o de baston.
moscolon : moscola pichona. v. çaisús.
moscovita (m. e f.) : de *Mosco* ; relatiu, -iva a *Mosco*.
moselós, -osa : melodiós, -osa.
mosena : rondinament que s'esperlonga.
« *mosença* » / « *molsença* » : lo mólzer.
mosenejar (v. intr.) : rondinejar.
« *móser* » : v. **mólzer**.
mosidura : floridura / mosit.
mosil : argent.
mosilhar (v. tr.) : fòser la tèrra amb lo bosigador (morre de pòrc)
Per gardar un pòrc de mosilhar, li anelàvem lo nas.
mosilhador : bosigador (morre de pòrc)
mosir (v. intr.) : cobrir d'una sisa de vegetacion criptogamica.
mosir (se) : se florir / se cobrir d'una sisa... v. çaisús.
mosit : floridura / mosidura.
« *mosolh* » : v. **mesolh - mesolha**.
mosquèa : temple de pregària dels mahometans.
mosquèla : moscaïrola v. pus naut.
mosquejar (v. tr. e intr.) : caçar las moscas ; se prene la mosca ; castigar.
mosquet : mosquèla / moscaïrola (v. çaisús) ; arma de fuòc ; boscarida (*Sylvia melanocephala*)
mosquet : rei petit (aucelon) (*Regulus regulus*)
rei petit-mostacha ; troglodita (aucèl) ; tapís.
mosquet gris : mena de boscarida (*Sylvia Cetti*) ; (*S. cinerea*)
mosquet jaune : mena de boscarida (*Motacilla hippopolais*)
mosquet, -a : susceptible, -a (que pren la mosca / que s'enfusca aisidament)
mosqueta : mosca pichonèla ; jòc de mainatges ; mosquèa.
mosquetada : descarga de mosquets.
mosquetadura : taca (t. a.) *La pantèra a de mosquetaduras.*
mosquetaire : soldat armat d'un mosquet.
mosquetariá : descarga de mosquets.
mosquetar (v. tr.) : pigalhar / mirgalhar.
mosquetièreira : cortina de gasa per arrestar los bigals.
mosqueton : arma de fuòc anciana.
mosquièr : airal plen de moscas.
mosquièr, -ièira : que crença las moscas.
mossa (del latin *muscus*) : mofa (pichona planta verda sens flors ni raiças que fa una mena de tapís pel sòl, pels arbres, per las parets...) (*Hypnum polytrichum*) ; (*Racodium*) ; (*Byssus*) ; (*Cynosurus echinatus*) ; (*Stagnura lisnae*) ; (*Stictia zostera*) ; escuma. (R. IV, 273 - L. 251)

mossa : cep (camba) d'araire, de cotre, de brabant... (pèça que i s'encasta lo sòc) ; aurelha d'araire, de cotre, de brabant... ; cotrièr (cotre amb versador)

mossa d'arbre (plt.) : mofa d'arbre ; liquèn d'arbre fruchièr.

mossa d'estanh (plt.) : (*Chara vulgaris*)

mossa de barrica : mofa de barrica (*Byssus*)

mossa de Corsega (plt.) (l. p.) : mena de vermifug.

mossa de garric (plt.) : mofa de garric (*Pulmonaria*)

mossa de mar (plt.) : alga marina ; mossa de Corsega (l.p.)

mossa de paret (plt.) : mofa de paret.

mossa de soqueta (plt.) : mofa de vinha.

mossa de valat (plt.) : mofa de fossat (*Byssus*)

mossa negra (plt.) : mofa negra (*Polytrichum*)

mossada : faissa o selhon de tèrra laurada.

mossaire, -a : lauraira.

mossairiga : mena de campairòl (*Clitopilus primulus*) (*Clitocybe inversa*) ; (*Tricholoma graveolus*) ; (*Agaricum*)

mossaire, -a : lauraira, -a.

mossairon / mossalon : campairòl en general.

mossalon de prat : muscadèl.

mossar (v. tr.) : far de mossa (t. a.) ; laurar.

mossard (mena de campairòl) : (*Boletus edulis*)
mena de mossa per laurar.

mossèc / morsèc : dentada / còp de dent.

mossegada : accion o resulta de mossegar ; còp de dent.

mossegaire, -a : persona o animal que mossega.

mossegaira : mena de peis (*Lota elongata*)

mossegadura : mordida / dentada / còp de dent.

mossegar / morsegar (v. tr.) : morder / mordejar ; rosegat ;
Mon cat ne vòl pas de çò mossegat per un autre.

mossejar (v. intr.) : far de mossa (t. a.)
v. mòrs.

« *mossèl* » : v. mòrs.

mossena : mossegaira pichona (peis) (*Lota elongata*)

mòssi : jovenòt qu'apren lo mestièr de marin.

mossier : persona que repara las mossas per laurar.

« *mossigar* » (desf. l.p.) : v. mossegar.

mossilhadura : çò rosegat o mordejat.

mossilhar / morsilhar (v. tr.) : mordejar ; rosegat ; mastegar.

mossilhatge : accion de mossilhar.

mossilhon / morsilh : residú de frucha.

Mossol : nom de vila d'Iraq.

mossòla : tosèla (froment non fichut).

mossolina : estòfa de *Mossol*.

« *mossur* » e derivats (fr.) : v. sénher - mosen.

most : chuc d'unes vegetals per far d'alcoòl.

mostacha : pel que creís entremièg la pòta e lo nas.

mostachal : brave emplastre ; brave tustassal.

mostachar (v. tr.) : mandar un brave emplastre ; far de mostachas artificialas.

mostachar (se) : se tacar los pòts amb de vin, de rasim, d'amoras...

mostachon : mostacheta ; taca laissada per un liquid sus la pòta superiora.

mostachut, -uda : persona qu'a de mostachas.
Òme mostachut. Femna mostachuda.

mostada : most que rebolís, vojat dins una barrica per l'avinar ; aiga que de marc de rasim i a bolit per avinar una barrica ; lavatge de barrica amb de mostada.

mostadoira : truèlh / prensa / tina per faunhar lo rasim.

mostafà (m. e f.) (l.p.) : moret, -a / bochard, -a ; malnet, -a ; acraumit, -isa / passit, -ida. (de l'arab *MUSTAPHA*)

mostar / mostejar (v. intr. e tr.) : far de most ; cachar lo most ; èsser viscós coma de most ; èsser abondós.

mostarda : mena de condiment (R. II, 456)

mostarda blanca (plt.) : (*Sinapis alba*)

mostarda fèra (plt.) : (*Sinapis arvensis*)

mostarda negra (plt.) : (*Sinapis nigra*)

mostardar (v. tr.) : assasonar amb de mostarda.

mostardariá : fabrica de mostarda.

mostardenc, -a : qu'a rapòrt a la mostarda ; que s'enfusca aisidament.

mostardet (plt.) : (*Alliaria officinalis*)

mostardièr : recipient per la mostarda ; persona que fa o que vend de mostarda.

mostardon : serbe / rosserbe (*Sinapis arvensis*)

mostardós, -osa : que s'enfusca aisidament.

moste, -a : mois, -ssa / umid, -a / un pauc banhat, -ada.

mostejar (v. intr.) : èsser moste (umid)

mostejar (v. tr.) : tustar sul morre ; mostar v. pus naut.

mostejar (se) : se passir amb de most.

mostèl / mostèla : polida (*Mustela vulgaris*)

mostèl / mostèu : chispa / mostèla (s.f.) : (filha o femna desplasenta, ernhosa o estafinhosa / desdenhosa)

mostèla : mamifèr carnassier. v. **mostèl**.
peis de mar (*Gadus mustela*) ; (*Blennius mediterraneus*)

mostèla blanca : mena de peis de mar (*Gadus albidus*)

mostèla bruna : mena de peis de mar (*Gadus fuscus*)

mostèla de fons : peis que se pesca dins las prigondors.

mostèla de ròca : mena de peis de mar (*Blennius*)

mostèla negra : peis de mar (*Blennius niger*)

mostelat, -ada : qu'a la gòrja e lo pitre blancs.

mostelon : mostèla jove.

mósti, móstia : mois, -ssa / umid, -a.

mostièr : monastièr / monastèri. v. **monastièr**.

mostilhar (v. tr.) : manjar (en parlant d'un animal)

mostinar (v. tr.) : colorar en roge ; pintar / pinturar en roge.

mostinós / mostós, -osa : plen, -a de most ; passit, -ida amb de most ; doç, -a coma de most ; viscós, -osa.

mostir (v. tr.) : faunhar / cachar / somsir / pompir.

mostor : umiditat.

mostós, -osa : qu'a de most ; que fa de most ; bochardat, -ada amb de most ; viscós, -osa ; drollon bochard, drolleta bocharda ; encara umid, -a.

mòstra : relòtge portatiu ; exposicion (accion de mostrar, de far véser). *Far mòstra de son saber.*

mostraire, -a : persona que mòstra quicòm (t. a.)

mostrança : sant solelh d'aur, d'argent, de coire... que i se met la custòdia amb una ostia consagrada per la mostrar a l'adoracion del pòble.

mostrar (v. tr.) : far véser ; indicar ; ensenhar.

mostrar (se) : se far véser.

mostre e derivats s'escrivon aital (R. IV, 273 - L. 254)

mot : son articulat o ensemble de sons articulats que vòl o que vòlon dire quicòm ; lor materializacion grafica ; messatge ; paraula memorabla ; querèla.
Dire quatre mots a q.q. : l'increpar. Mandar un mot. Mot d'autor. Agèrem de mots. Mot per mot : mot e mot.

mot, -a : bont, -a (asimat ; desponchat ; desbanat, -ada)

mota : pichona massa compacta (t.a.) ; mont de Vènus ; mata erbuda ; eminècia de tèrra, naturala o artificiala.
Mota de burre. Mota de fems. Mota de tèrra. Mota d'èrba. La Grand Mota. Mota de fen...

motada : talpinièira (montet de tèrra soslevada per una talpa)
motat : mota. v. pus naut.
 « *motar* » : v. **botar**.
motard : l'ensemble de las motas d'un camp.
 « *motard* » : v. **motorista**.
motassa : mota gròssa.
motassar (v. tr.): bresar las motas d'una laurada.
motejar (v. tr.): far de motas en laurant.
Aquela tèrra moteja fòrça.
motejar (se) : aver de mots / s'insolentar.
motèl : grum / grumèl (t. a.)
motent, -a : aubuga (tèrra grassa) que fa de motas.
motet : dicha / locucion ; corteta pèça vocala de glèisa.
Al pus fòrt la pelha ! es un motet (una dicha)
motiflaud, -a : moflard, -a ; patofle, -a ; gautarut, -uda
 (qu'a de tròp bravas gautas, de tròp bravas maissas)
motir (v. intr.): dire un mot / parlar / declarar (R. IV, 276- L. 254)
Sens motir : sens levar lenga.
motiu : rason que buta a far quicòm ; tèma :
Motiu musical. Motiu de pintura.
motivacion : ensemble dels motius que butan a far quicòm.
motivar (v. tr.): balhar a q.q. una rason de far quicòm.
motivar (se) : se trobar una rason de far quicòm.
motivats, -ada : bravament interessat, -ada e decidit, -ida
 per far quicòm. *Es pas brica motivat !*
motjar (v. tr. e intr.): doblat de mogar (mosilhar)
motladura : ornament d'arquitectura, d'ebenistariá.
motlador : talhièr (taula) de teulièr.
motlaire, -a : persona que mòtla.
motlar (v. tr.): far quicòm amb un mòtle ; metre al mòtle.
motlar (se) : prene forma dins un mòtle (t. a.)
motlatge : accion o resulta de motlar quicòm.
mòtle : objècte amb cavitat de la forma de reproduire (t. a.)
motò (apocòpa de motocicleta) : veïcul de doas ròdas que
 la fòrça de son motor passa los 125 cm³.
MOTO- : forma prefixada del mot motor.
motocicle / motocicleta (arc.): veïcul motorizat. v. **motò**.
motociclista (adj. e subs. m. e f.): persona que fa de
 motò ; relatiu, -iva a la motò.
motocompressor : compressor amodat per un motor.
 « *motocross* » (angl.): espròva motociclista en circuit
 tampat fòrt accidentat.
motocultor : aparelh agricòla leugièr.
motocultura : cultura practicada amb d'aparelhs mecanics.
moton : mascle de la feda castrat.
motonada : tropèl de motons ; tropèl de fedas.
motonament : movement que revèrta lo desplaçament
 d'una motonada. *Lo motonament dels froments.*
Lo motonament de la mar.
motonalha (pej.) : fedas e motons en general.
motonar (v. tr. e intr.): far revertar quicòm a una toison
 de moton ; revertar una toison de moton.
Lo vent motonava las nivols.
La mar motonava. Los blats motonavan.
motonàs : moton gròs ; moton vièlh ; moton emmalit.
motonet : moton pichonèl.
motoneta (plt.) : (*Scabiosa columbaria*) ; (*Anemone narcissiflora*)
motonièr, -ièira : pastre de fedas o de motons ; q.q. que
 seguís bestiament e abucament v. **abucle**.
motonessa : carn de moton accidentat salada e tressecada
 pels pastres.

motò-nèu (f.): veïcul monoplaça per se desplaçar sus la nèu.
motonina : pèl de moton.
motopompa : pompa amodada per un motor.
motor : aparelh que met en movement una maquina.
motor, -ritz : qu'amòda (que met en movement)
motorista (m. e f.): policier en motò ; adèpte, -a de la motò.
motorizacion : accion o resulta de motorizar o de se...
motorizar (v. tr.): provesir d'un motor ; provesir de
 maquinas a motor.
motorizar (se) : se provesir d'una maquina a motor, de
 maquinas a motor.
mototractor : aparelh entremièg motocultor e tractor.
motós : mena d'aucèl (*Para cinerea*)
motós, -osa : plen de motas.
motosa : mata de joncasses o d'autres èrbas aqüaticas.
motricitat : ensemble de foncions que permeton a q.q.
 o a un animal de se desplaçar.
motu proprio (lat. que vòl dire de son sicap / de per se :
 acte legislatiu promulgat per Papa, de son sicap.
motut, -uda : mos, -ssa / asimat, -ada / desagusat, -ada ;
 rabassòt, -a / calossut, -uda.
 « *mòudre* » / « *mòdre* » / « *mòltre* » (molinar) : v. **mòler**.
mòure / mover (v. tr.): amodar (metre en movement)
 « *mòuser* » : v. **mólzer**.
mòut, -a : p.p. de mòler.
mòuta : çò mòut (t. a.)
mòuta : impuls / impulsion / palada / lanç.
movedís, -issa : mobil, -a ; mogut aisidament. v. **mogut**.
movement : càmbiament de lòc o de posicion ; evolucion ;
 circulacion ; càmbiament en general ; organizacion
 politica, sindicala, culturala...
Movement de soldats. Movement d'una vila.
Movement de colèra. Movement de curiositat.
movent, -a : movedís, -issa. *Sable movent* : lisa (l. p.)
mozarab, -a (adj.) : caracteristica de çò espanhòl mai
 o mens arabizat o islamizat, del sègle X al sègle XI ;
 se ditz dels crestians espanhòls que servèron lor religion
 pendent l'ocupacion aràbia ; se ditz tanben de lor
 cultura, influenciada per la cultura aràbia.
Art mozarab. Musica mozaraba. Liturgia mozaraba.
muc : mucositat ; chuc (liquid extrach d'endacòm per pression)
Sens chuc ni muc : sens cap de gost de res.
MUC- : forma prefixada del latin *mucus* (mucositat ;
 membrana mucosa)
mucic (acid) : acid derivat de la lactòsa e de la galactòsa.
mucidenacèu (m.) : mena de fonge (R. III, 358).
mucidenacèus (m. pl.) : familha de fonges.
mucifèr, -a : mucós, -osa.
mucifòrm, -a : en forma de muc.
mucilage (del lat. *mucilago*) : substància que se tròba dins tot un
 fum de vegetals, e que se confla al contacte de l'aiga per
 balhar de solucions fleumosas. (v. R. IV, 281 - L. 254)
mucilaginós, -osa : que conten de mucilage ; de la natura
 del mucilage.
mucina : substància elaborada per las cellulas del teissut mucós.
mucinasas : enzim de la mucosa intestinala.
mucinòsi (f.) : infiltracion dels teissuts per la mucina.
mucipar, -a : que produz de mucina.
MUCO- : v. **MUC-**
mucocèla (f.) : tumor benigna plena de mucositat ; tumor
 del sac lacrimal.

mucografia : estudi radiografic de la mucosa del tub digestiu.
mucòide, -a : que revèrta de *mucus* (lat.)
mucolipidòsi (f.) : acomolòfi, dins d'unes organs, de mucopolisacarids acids e de glucolipids.
mucolisi (f.) : liquefaccion del *mucus* (lat.)
mucolític, -a : que dissòlv las mucositats.
mucomembranós, -a : que revèrta una membrana mucòida.
mucomètre (m.) (del grèc *metrà*, utèr) : distension de la cavitat uterina per de mucositats.
mucopoire : *mucus* (lat.) que revèrta de poire a causa dels leucocits abondoses que conten.
mucopoirós, -osa : que revèrta de poire.
mucopolisacarid (m.) : compausat quimic que son idrolisi delarga de sucres aminats.
mucopolisacaridòsi (f.) : acomolament patologic de mucopolisacarids.
mucopolisacariduria : preséncia de mucopolisacarids dins las urinas.
mucoproteïna : combinason d'una proteïna amb un mucopolisacarid.
mucoproteïnuria : preséncia de microproteïna dins las urinas.
mucorrèa (f.) : escolament abondós de *mucus* (lat.)
mucós, -osa : que conten o que dona de mucositats.
mucosa : membrana umectada de mucositat, e que tapissa d'unas cavitats del còrs uman.
Mucosa bucala, nasala, intestinala.
mucositat : secrecion viscosa de las membranas mucosas ; estat de çò mucós.
mucoviscidòsi (f.) : viscositat patologica excessiva de la secrecion de las glandolas exocrinas.
mucus (lat.) : muc / mucositat.
muda : accion de mudar o de se mudar ; temporada qu'un nenon contunhava d'èsser emmalholat ; airal que i se càmbia de pilòt (mar.) (R. IV, 281)
mudable, -a : capable, -a d'èsser mudat ; mutable, -a.
mudacion : càmbiament ; mutacion (R. IV, 282)
mudada : farda que l'òm càmbia cada setmana ; ramada (pluèja passadissa)
mudadís : càmbiament de plaça.
mudadís, -issa : variable, -a ; cambiadís, -issa.
mudaire, -airitz : persona que càmbia o fa cambiar. (R. e L.)
mudament / mudança : càmbiament ; mutacion (R. IV, 282)
mudar (v. tr. e intr.) : cambiar (t. a.) ; remudar un nenon ; tornar emmalholar aquel nenon ; regajar / regaginar (galinas, aucelum) ; pelmudar (autres animals) ; cambiar de farda ; desplaçar ; cambiar de país ; cambiar d'ostal ; se laisser morir / morir.
mudar (se) : cambiar los catons (cambiar d'ostal) ; cambiar de plaça ; se cambiar (farda)
mudason : mutacion ; farda per se cambiar. (R. VI, 377)
mudatge : borrassas de nenons.
mudejar (v. int.) : parlar pas / far lo mut ; far guinèla sens parlar.
mudejar (m. e f.) (cat.) : se ditz dels Arabs demorats en Castilha après la reconquista crestiana, e de lor art.
muditge : estat de q.q. de mut ; estat de q.q. que demòra lengaclavat.
muèg / muòg : anciana mesura de 590 litres.
muga (plt.) : (*Cistus monspeliensis*)
mugan (plt.) : (*Cistus albidus*)

mugiment : lo bramar de buòu o de vaca.
múger (v. intr.) : mugir.
mugir / múger (v. intr.) : bramar (bestial boïn)
muguet (plt.) : (*Convallaria maialis*)
muguet blau (plt.) : (*Hyacinthus orientalis*)
muguet de mar (plt.) : (*Pancreaticum maritimum*)
muguet de prat (plt.) : (*Asphodelus*)
muguet fèr (plt.) : muguet jaune / muguet salvatge.
muguet grand (plt.) : (*Narcissus pseudo-narcissus*)
mugueta / muguètòla : filha fenestrièira.
muguetat, -ada : que nòl a muguet.
muishar (v. tr.) : mostrar.
muisham ! (interj. gascona) : per véser !
« *mujòl* » : v. **mojòl**.
mujol : mena de peis de mar (*Mugil*)
mujol camús : m. de peis de mar (*Mugil simus*)
mujol provençal : (*Mugil provincialis*)
mujol daurat : (*Mugil auratus*)
mujol fangós : (*Mugil cephalus*)
mujol labrut : (*Mugil labrosus*)
mujol sautaire : (*Mugil saliens*)
mujol testut : (*Mugil cephalus*)
mujol volaire : (*Mugil exocætus*)
mujolièira : filat per pescar los mujols.
gavina d'ivèrn (aucèl) (*Larus hibernus*)
mul / muòl : mujòl (mena de peis de mar) v. **mujòl**.
animal ibrid esteril d'èga (de cavala) e d'ase (*Mul egui*)
Caput coma un muòl.
Un muòl es pas un bardòt (*Mul someri*)
mula, muòla : feme del mul / feme de muòl.
mula : sabata leugièira de sòla prima e sens talon ; sidola (engeladura del talon)
mulard : grand peis de mar (*Physeter tursio*)
ibrid esteril d'anet (rit) muscat e de rita (*Aneda comuna*)
mulassa : mula bèla ; mula marrida ; mula emmalida.
mulassièira : èga (cavala) per far de muòls.
mulastre, -a : ibrid, -a nascut, -uda d'un blanc e d'una negra, o d'un negre e d'una blanca.
mulatalha (pej.) : los muòls en general.
mulatièr, -ièira : persona que mena muòls o muòlas.
mulatin, -a : relatiu, -iva al muòl ; de la natura d'un muòl.
Un capuditge mulatin.
mulejar (v. intr.) : se desplaçar sus un muòl. (R. VI, 377)
mulet, muleta : mul, -a ; mul pichon, mula pichona.
muleta (cast.) : pal que ne pendola una tèla roja que lo *torero* (cast.) brandís davant lo taure dins la mitat segonda de la *corrida* (cast.)
« *mulhar* » : v. **molhar**.
muòl : v. **mul**.
muolat, -ada : qu'a las ancas (cropa) e lo cuol estreches coma los muòls (en parlant del bestial boïn)
« *mulsa* » : escuma (R. III, 189)
multa : ban / dec (argent de pagar en punicion de quicòm)
multar (v. tr.) : bravar / bravejar ; desfisar ; mancar / malcontentar / embufar ; macar (s.f.)
MULTI- : forma prefixada del latin *multus* (mai d'un)
multibenda (adj. inv.) : se ditz d'un procediment, d'un dispositiu... que permet d'obténer d'images en diferentas bandas espectralas ; se ditz tanben d'un aparelh radioreceptor que pòt sintonizar mai d'una benda de radiofrecuèncias.

multicanal (adj. inv.) : se ditz d'un aparelh emetor o receptor que pòt fonccionar amb mai d'un canal.

multicarpelar, -a : de mai d'un carpèl.

multicaule, -a : de mai d'una camba (tija)

multicellular, -a : de mai d'una cellula.

multiciclic, -a : de mai d'un cicle.

multicòca (m.) : de mai d'una còca. *Batèu multicòca.*

multicolor, -a : de mai d'una color.

multiconfessional, -a : de mai d'una confession de fe.

País multiconfessional.

multicultural, -a : de mai d'una cultura.

multiculturalisme : coexisténcia de mai d'una cultura.

multiculturalista (m. e f.) : adèpte, -a de mai d'una cultura.

multidifusion : difusion per mai d'un canal.

multidimensional, -a : de mai d'una dimension.

Entrepresa multidimensional.

multietnic, -a : que i coexistisson mai d'una etnia.

multifenèstra (adj.) : qualitat d'un logicial d'ordenador que permet l'utilizacion simultanèa de mai d'una fenèstra sul meteis quadre de visualizacion.

multifid, -a : que se divisa en mai d'una lonja a partir del mitan (se ditz dels organs vegetals o animals)

Fuèlhas multifidas.

multiflòr, -a : de mai d'una flor.

multifoliat, -ada : folhascut, -uda.

multifòrme, -a : que presenta diferentas formas.

multiformitat : qualitat de çò multifòrme. (R. III, 363)

multilateral, -a : que se fa entre mai d'una persona, mai d'un grop, mai d'un estat...

Acòrdi multilateral. Convencion multilateral.

multilinear, -a : linear, -a al regard de cada variabla (t. tecn. algebric)

multilingüe, -gua (adj. e subs.) : en mai d'una lenga ; persona que pòt utilizar correntament mai d'una lenga.

multilingüisme : usatge alternatiu de mai d'una lenga.

multilobular, -a : de mai d'un lobul (lòbe pichonèl)

multimèdia (adj. e subs. inv. de l.p.) : relatiu, -iva a mai d'un *media* (lat.) ; qu'utiliza mai d'un *media* (lat.) ; ensemble de tecnicas que permeton l'utilizacion simultanèa de mai d'un mòde de representacion de l'informacion. v. *media*.

Ordenador multimèdia. Enciclopedia multimèdia.

multimètre : instrument de mesura universal.

multimilionari, -ària : mai d'un còp milionari, -ària.

multimiliardari, -ària : mai d'un còp miliardari, -ària.

multinacional, -a : relatiu, -iva a mai d'una nacion.

multinacionala (f.) : grop industrial, financièr, comercial que sas activitats e son capital s'espandisson sus mai d'un país.

Entrepresa multinacionala.

multinacionalizacion : accion o resulta de multinacionalizar.

multinacionalizar (v. tr.) : per une empresa comerciala, financièra o industrial, expandir son capital e sas activitats sus mai d'un país.

multigesta : femna que son empenhament present es pas lo primièr.

multineuriti (f.) : afeccion simultanèa o successiva de mai d'un nervi periferic caracterizada per de dolors, una paralisi e una atrofia dels nèrvs correspondents.

multipara : feme que dona naissença a mai d'un pichon dins la meteissa portada ; femna qu'a enfantat mai d'un còp ; se ditz tanben de l'inflorescéncia o de la ramificacion que presenta mai d'una branca al meteis nivèl.

multiparitat : qualitat d'una feme, d'una femna, d'una espècia que son multiparas.

multiple : nombre que ne conten exactament un autre mantun còp. *9 es un multiple de 3.*

multiple, -a : compausat, -ada de partidas semblablas o de meteissa natura. *Ovari multiple. Presa multipla.*

multiplet (angl.) : en informatica, ensemble de *bits* (angl.) que lor combinason permet de representar una chifra, una letra o un signe jos la forma binària qu'un ordenador legís ; en fisica, ensemble d'estats diferents, mas d'energia fòrt vesina, d'una meteissa particula elemental ; ensemble de mai d'una benda espectrala vesinas ; ensemble de mai d'una lentilha optica ; en matematicas, ensemble d'un escag d'elements dispausats ordenadament ; en fisiologia, seria e potencials d'accion que se succedisson a intervals brèus.

multiplèx (adj. e subs.) : se ditz d'un grand nombre de transmissions simultanèas, per via èrtziana o telefonica, que fan intervenir de participants que se tròban dins d'airals diferents.

multiplexacion : accion o resulta de multiplexar.

multiplexar (v. tr.) : mandar de messatges diferents per un meteis canal de transmission.

multiplexatge : tecnica que permet de multiplexar.

multiplexor : dispositiu que permet de multiplexar.

multiplicable, -a : que pòt èsser multiplicat, -ada.

multiplicacion : accion o resulta de multiplicar o de se...

multiplicador, -airitz (adj.) : que multiplica.

multiplicand : nombre de multiplicar per un autre sonat multiplicator.

multiplicar (v. tr.) : augmentar lo nombre de quicòm ; far créisser la quantitat. *Multiplicar las enganas.*

multiplicar (se) : augmentar en nombre, en quantitat ; se despensar sens mesura. *Aquel militant se multiplica.*

multiplicatiu, -iva (R. IV, 251) : advèrbi que marca la repeticion. *Bis, ter* (lat.) *son d'advèrbis multiplicatius.*

multiplicativament : d'un biais multiplicatiu.

multiplicator : organ que multiplica lo movement d'un arbre motor ; nombre que multiplica.

multiplicator, -tritz : que multiplica.

multiplicitat : estat de çò multiple ; granda quantitat de causas de meteissa mena. (R. IV, 251)

multiplòl : ensemble de dos plòs o mai, magnetic o electric, egals e opausats, separats per pauc de distància.

multipolar, -a : de mai d'un plòl.

multiplòst (adj. e subs. m.) : qualitat d'un microordenador que i se pòdon brancar dirèctament mai d'un plòst de trabalh.

multipresa : presa de corrent electric multipla.

multiprocessor (adj. e subs. m.) : qualitat d'un sistèma informatic dotat de mai d'una unitat de tractament que fonccionan en se partejant un meteis ensemble de memòrias e d'unitats perifericas.

multiprogramacion (f.) : programacion informatica que permet lo tractament en parallèla de diferents programas independents.

multiproprietat : tecnica juridica que permet a de personas associadas d'utilizar exclusivament, caduna a son torn, pendent un temps donat, un ben immòble.

multiracial, -a : que i coexistisson mai d'una raça.

multiradiat, -ada : que presenta de linhas, de regas... en forma de rais.

Las ombèlas de las ombelifèras son multiradiadas.

multirisc, -a (adj.) : relatiu, -iva a mai d'un risc.
Assegurança multirisques.

multisecable, -a : que pòt èsser copat, -ada en multiples talhons, en multiplas parts.

multisecat, -ada : copat, -ada en multiplas parts.

multisecular, -a : de mai d'un sègle.
L'Occitan es multisecular.

multirecidivant, -a : persona qu'a recidivat mai d'un còp.

multisisa : de mai d'una sisa.

multitubular, -a : de mai d'un tub.

multitud (R. IV, 251) : grand nombre de personas o de causas.

municion : tot çò indispensable per una armada (viures, armas...)

municipal, -a : relatiu, -iva a una municipalitat. (R. IV, 288)
Conselh municipal : conselh de comuna.

municipalitat : comuna (circomscripcion administrativa de vila o de vilatge); ensemble dels elegits d'una comuna.

municipalizacion : accion o resulta de municipalizar.

municipalitzar (v. tr.) : sometre al contraròtle d'una municipalitat.

munificéncia : qualitat d'una persona bravament generosa.

munificent, -a : bravament generós, -osa (t. a.)

munir (v. tr.) : provesir de tot çò que cal.

munir (se) : se provesir de tot çò que cal.

mur : muralha / paret.

murada : bordatge de naviri.

mural, -a : relatiu, -iva a una paret. *Pintura murala.*

muralha : paret; ensemble de parets. (R. IV, 292)

muralhar (v. tr.) : enrodar de parets; tampar amb una paret.

muralhièr, -a : que tòca la paret; passerat que viu dins un trauc de paret. *Fustam muralhièr. Aucelon muralhièr.*

murar (v. tr.) : enrodar d'una paret; tampar amb una paret.

mureta : paret pichona per clausurar un airal.

Mureth : vila d'Occitània que Ramon VI, comte de Tolosa, i perdèt la batalha contra Simon de Montfort, pendent la crosada contra los Albigeses, en 1213.

murèx : molusc gasteropòde de Mediterranèa.

murga / mirga : v. **mirga**.

murgueta : mirgalhon / mirgòta (mirga pichonèla)

murids (m. pl.) : familha de mamifèrs rosegaires.

murmur : mormolh. v. **mormolh**.

murmurar (v. tr. e intr.) : mormolhar. (R. IV, 293)

murra : montet; tropelada; multitud.

mursa : iala. v. **iala**.

murtre : assassinat / omicidi. (R. IV, 268)

murtre / murtra (plt.) : (*Myrtus comunis*)

murtrejar (v. intr.) : far un murtre; afrabar la vianda de pels camps.
Las pèiras de glaç dels auratges o murtrejan tot.

murtrièr, -ièira : persona qu'a fach un murtre.

murtrir (v. tr. arc.) : tuar. (R. IV, 269) v. **macar**.

mus : morre / musèl.

musa : retard; espèra bufèca; caduna de las nòu divessas mitologicas de la poesia, de las arts e de las sciéncias; sorga (font) d'inspiracion; poesia.

musaire, -a : persona que musa (que lambiardeja, que pren de retard, qu'es longanha o que pèrd temps)

musairàs, -assa : brave musaire, brava musaira.

musairejar (v. intr.) : frequentatiu de musar.

musar (v. intr.) : lambiardejar / s'atardivar.

musaranha : mamifèr insectivòr (*Sorex vulgaris*)

musard, -a : musaire, -a. v. **pus naut**.

musardejar (v. intr.) : frequentatiu de musar.

musatge : accion de musar, de lambiardejar.

musc : substància nolenta, amarganta, deslargada d'una boçarèla cuolièira d'unes mamifèrs.

muscada : frucha del muscadièr que sa grana (nose muscada) es utilizada coma condiment e balha lo burre de muscada.
(Nux moschata)

muscadèl, -a : muscat, -ada (que nòl a musc)

muscadièr (plt.) : mena d'arbre tropical (*Myristica*)

muscadin : musc.

muscar (v. tr.) : perfumar amb de musc.

muscardon : mena de malautiá dels manhans.

muscardin (plt.) : (*Philadelphus coronarius*)

muscardina : grans de mill que l'òm far espetar dins una caçairòla onchada d'òli per los se manjar (*pop-com anglés*)

muscat : rasim muscat; mena de fonge; agaric de pels prats (*Tricholoma albellum*)

musclada : platat de muscles marins.

musclaire, -a : persona que pesca o que vend de muscles.

musclar (v. tr.) : desvolopar los muscles del còrs.

musclar (se) : venir musclat.

musclat, -ada : qu'a de braves muscles.

musclau : am / anquet (croqueton per trapar de peis)

muscle : organ format de fibras contractilas que donan lo movement als òmes e als animals.

muscle : molusc marin comestible (*Mytilus edulis*)

musclièira : espatleta de camisa; airal que i se pescan de muscles; persona que vend de muscles.

muscular, -a : relatiu, -iva als muscles del còrs.

musculatura : ensemble dels muscles del còrs.

musculós, -osa : qu'a de braves muscles.

musèl : morre; anèla que se met al bosigador d'un pòrc.

muselar (v. tr.) : cargar un anèla al morre d'un pòrc per l'empachar de fóser; cargar una muselièira (t. a.) condemnar al silenci. *Muselar un pòrc. Muselar un ors. Muselar las fòrças d'oposicion.*

muselièira : aparelh que se carga al morre dels animals per los empachar de morder o de manjar.

museta : saqueta de tèla que se carga en bandolièira; mena de calamèla (instrument de musica); mena de dança anciana; plt. : primavèra farinosa (*Primula farinosa*)

musèu : airal que i se sèrvan de colleccions o d'objèctes representatius d'una persona, d'una activitat, d'una epòca, d'una civilizacion... (t. a.)

musica : art de combinar los sons armoniosament; òbra musicala; notacion escricha d'una composicion musicala; ensemble de musicians d'una fanfara; seguida de sons armonioses.
Musica classica. M. modèrna. Musica d'un vèrs.

musicaire, -a (subs. e adj.) : persona que fa de musica; armoniós, -osa.

musicadís, -issa : mes, -a en musica.

musical, -a : relatiu, -iva a la musica; armoniós, -osa.
Accent musical. Òbra musicala. Votz musicala.

musicalament : d'un biais musical.

musicalitat : qualitat de çò musical.

musicar (v. intr.) : far de musica mai o mens bona.

musicastre, -a : marrit musicaire, marrida musicaira.

musician, -a : persona capabla en musica.

MUSICO- : forma prefixada del mot musica.

musicograf, -a : persona qu'escriu a propaus de la musica o dels musicians.

musicografia : activitat de musicograf, -a.
musicografic, -a : relatiu, -iva a la musicografia.
musicològ, -a : especialista (m. e f.) de musicologia.
musicologia : sciència de l'istòria de la musica e de la teoria musicala.
musicologic, -a : relatiu, -iva a la musicologia.
musicoterapia : psicoterapia basada sus l'escota o sus la practica de la musica.
musiquejar (v. intr.): frequentatiu de musicar.
musicueta : musica sens cap de valor artistica.
musiquièr, -ièira : musicaire, -a.
musiu, -iva : que musa , que musardeja.
musquet : perfum / nolença / fumet.
musqueta (plt.) : *(Cucurbita melopepo)*
musquetar (v. tr.): nòler / nòlre (sentir a bon)
musulman, -a : maometan, -a. *(Punica granatum)*
mut, muda : incapable de parlar ; que se pronóncia pas.
Consonanta muda : la « n » de consí es muda.
Mapa muda : sens legendas.
A la muda (loc. adv.): sens levar lenga.
mutabilitat : qualitat de çò que pòt cambiar, de çò que pòt èsser modificat. (R. IV, 282)

mutable, -a : que pòt èsser cambiat, -ada (t. a.) (R. IV, 282)
mutacion : càmbiament / modificacion (t. a.)
mutanda : farda de dejós d'unes religioses.
mutar (v. tr.): cambiar d'afectacion un fonccionari.
Mutar un fonccionari.
mutatis mutandis (lat.) : totas proporcions servadas.
mutilacion : accion o resulta de mutilar. (R. IV, 297)
mutilar (v. tr.): copar un membre o una partida essenciala del còrs ; afrabar ; estropiar.
Mutilar una estatua. Mutilar una planta.
mutilat, -ada : estropiat, -ada.
Mutilat de guèrra. Mutilat del trabalh.
mutinar (se) : se rebelar / se revoltar.
mutinariá : rebelion / revòlta.
mutisme : estat de q.q. que lèva pas lenga.
mutual, -a : recipròc, -a (que compòrta un rapòrt de reciprocitat)
Un amor mutual.
mutuala : organisme de socors mutuals.
mutualament : d'un biais recipròc.
mutualisme : doctrina economica e politica qu'a per fondament la mutualitat.
mutualista (m. e f.) : membre d'una societat mutuala.
mutualitat : sistèma de solidaritat per ajuda mutuala.

N

N : letra tretzena de l'alfabet occitan pronunciada (n̥ ∈ n ⊃)

n' : pronom « ne » elidit davant una vocala. *N'ai dos.*

Na (arc.) : aferèsa de Dòna. *Na Frezols* : Dòna F.

nabab : títol indian de grands capussats (dignitaris)

Menar una vida de nabab.

nabet (plt.) : nap (Brassica napus)

Los nabets me venon per gost.

nabeta : granas de plantas crucifèras.

nabièira : campat de naps (nabets)

nabina (plt.) : raba (Brassica rapa)

nabís : airal d'una planta que i se fa lo passatge de la camba a la raïç.

nabissa : pampe de nabets.

nacarat, -ada : nacrat, -ada. (de l'arab *naqar*, cauquilhatge bèl)

nacèla : barca pichona sens mast ni vela ; panièira o plataforma oblonga jos un aerostat e que carrega d'aeronautas, lo motor, la saurra e los autres apleches.

Qu'es agradiu un desplaçament en nacèla !

nacion (f.) : comunitat umana conscienta de son unitat ètnica, lingüística e culturala e que vòl existir lingüisticament, culturalament e politicament.

nacional : relatiu, -iva a una nacion. *Sentiment nacional.*

nacionalament : d'un biais nacional.

nacionalisme : sentit d'un pòble conscient de formar una comunitat ètnica, lingüística e culturala.

nacionalista (m. e f.) : patriotisme ; que vòl l'independéncia o l'unitat de sa nacion ; relatiu, -iva al nacionalisme.

nacionalizacion : accion o resulta de nacionalizar.

nacionalizar (v. tr.) : admetre coma ciutadan d'una nacion ; estatizar.

nacionalitat : estat de q.q. de nat o de nacionalizat dins una nacion.

nacrar (v. tr.) : balhar a quicòm l'aspècte, lo brillant del nacre ; adornar d'un brillant de nacre.

De sa lusor la luna nacrava la mar.

nacrat, -ada : color de nacre ; adornat, -ada amb de nacre.

nacre (m.) : substància irizada, d'un blanc rosat, que forma la sisa intèrna del clòsc d'unes molusques.

nacrocultura : cultura del nacre.

nada : natacion ; aplech (de siure, de plastic...) per aprene a nadar, o per far flotejar un filat ; espatla de naviri (t. tecn. mar.)

A la nada : en nadant.

nadada : lo nadar pendent un temps donat.

Ai facha una brava nadada.

nadador, nadairitz / nadaire, -a : persona que nada.

nadadoira : airal artificial per i nadar ; aplech de siure, de plastic... per aprene a nadar ; piscina.

nadaire, -a : persona que nada.

Nadal : lo 25 de desembre ; fèsta de la Nativitat.

Nadal - Nadala : prenom.

nadalenc, -a : de Nadal ; relatiu, -iva a Nadal.

La nuèch nadalenca. Un cant nadalenc.

nadalenca : soca que se fasiá cremar lo ser de Nadal.

nadalet : los nòu jorns abans Nadal que las campanas a brand anonciavan la fèsta ; cantic de Nadal.

nadar (v. intr.) : se manténer e avançar sus l'aiga ; flotar / flotejar (t. a.) ; saber pas mai que far.

Nadar coma un ròc. Nadar coma un peis.

Nadar dins un vestit. Nadar entre doas aigas (s.f.)

Nadar dins l'òli : èsser content que jamai.

Nadar dins los embestiments. Nadar dins son sang.

Nadar de reverseta : nadar sus l'esquina.

nadarèla : aleta de peis.

nadatge : accion de nadar.

nadèla : sarda / sardina fresca (Clupea sardina)

Nadeta : diminutiu de Bernadeta.

nadilha : pèça de fèrre en forma de coa d'aronda que servís de supòrt a la mòla superiora d'un molin de farina ; bartavèla de pòrta de cabinet ; viròla ; pèça de fust que ne manten autras doas ; mena de lata per manténer lo calfatatge d'una nau ; safran de prima (Crocus vernus)

nadilhar (v. tr.) : plaçar una anilha endacòm (t. a. çaisús)

Nadina - Nadona : diminutius de Bernadina e Bernadona.

nadir : punt de la capa del cèl a la verticala e dirèctament jols pès de l'observator / lo contrari de zenit.

nadiu, -iva : natiu, -iva (nat, nada a tal o tal airal)

nadon : fanfanhon / fètus ; diminutiu de Bernadon ; lentilha d'aiga :

(Lemna polyrrhiza) ; (L. trisulca)

(L. minor) ; (L. gibba)

Nadon (m. o f.) : triple diminitiu de Bernat e de Bernada.

naduèlh : sèrp de veire (l.p.) (Anguis fragilis)

NAEVO- : forma prefixada del latin *naevus* (taca)

naevocarcinòma (m.) : tumor cancerosa.

naevus (lat.) : malformacion de la pèl en forma de taca o de tumor.

nafa : flor d'arangièr.

Aiga nafa : aiga de flor d'arangièr (Aqua naphtha)

nafra / nafradura : bleçadura / bleçadura (L. 48)

naframent : accion de nafrar.

nafrar (v. tr.) : mordre ; macar (s. p. e s. f.) ; blaçar / bleçar.

Aquela canhassa m'a nafrat.

Soi nafrat de çò que t'arriba.

nafrar (se) : se macar ; se blaçar / bleçar (L. 48)

nafta : mena de liquid volatíl e inflamable.

naftalen (m.) : hidrocarbur aromatic.
naftalic, -a : derivat de la naftalina. *Acid naftalic.*
naftalina : substància blanca e que forteja, utilizada per far la guèrra a las arnas. *Una bòla de naftalina.*
naftòl (m.) : derivat antiseptic del naftalen.
nagaire (adv.) : i a pas gaire / i a pas grand temps.
naiada : divinitat de las aigas (fonts, rius, lacs, ribèiras...) mena de planta : *(Naïas major)* ; *(Naïas minor)*
nairat, -ada : ananquit,-ida (magre, -a coma una bicicleta (l.p.)
nais : naissilh. v. pus bas.
Naïs (f.) : doblat d'Anais.
naisar (v. intr.) : remar (utilizar los rems per navegar)
naissedor, -airitz : qu'es encara a nàisser ; relatiu, -iva a la naissença. *L'ostal naissedor.*
naissedura : panarís (inflamacion d'un det o d'un artelh al pè d'una onglà)
naissença : accion de nàisser, de venir al mond ; començament (debuta) de quicòm.
naissent : uèlh de font / font que vïna (que sortís) ; naissilh.
nàisser (v. intr.) : venir al mond ; paréisser ; puntejar (sortir de tèrra) ; vïnar (sortir de tèrra en parlant d'una font) ; espelir.
Nàisser amb la crespina (med.) v. **crepina.**
Nàisser amb la crespina (s.f.) : èsser benastrugat.
« *naltres* » / « *nautres* » : v. **nosautres.**
naissilh : grelh / grelhet / gèrm / gèrme (R. III, 464 - L. 206)
nan, -a : persona o causa bravament pichonèla (t. a.)
NAN- : forma prefixada del grèc *nanòs* (nan)
nanet : belugueta (beluga nana) ; flamaròta (flama nana)
nanet, -a : nan pichon, nana pichona.
Lo pichon Nanet : Cruscafavòtas v. aquel nom.
Naneta : doblat d'Anneta.
« *manduèlh* » : v. **naduèlh.**
« *nani* » (fr.) : v. **non / non pas.**
nanisme : estat de q.q. , d'una bèstia o d'una planta nanas.
NANO- : v. **NAN-**
nanocéfal, -a (adj. e subs) : del cap extrèmament pichon.
nanocéfalia : estat d'una persona nanocéfala.
nanoelectronica : tecnologia de la fabricacion dels circuits integrats que la dimension de lors elements i es mesurada en nanomètres.
nanograma : unitat de mesura de pes equivalenta a la milionena part d'un milligram.
nanotecnologia : tecnologia a l'escala del nanomètre.
nanomèl, -a (adj. e subs.) : que patís de manomelia.
nanomelia : nanisme d'un membre o de mai d'un.
nanomètre : unitat de mesura equivalenta a la milionena part d'un millimètre.
Nanon : diminutiu de Naneta.
nanotecnologia : tecnologia bravament miniaturizada.
nantora (adv.) : doblat arcaïc de denantora (arc.)
« *nantres* » : v. **nosautres.**
nap (plt.) : nabet. *(Brassica napus)*
nap caulet (plt.) : caulet raba / rutabagà.
nap de Narbona : mena de caulet raba.
nap del diable (plt.) : cojarassa *(Bryonia)*
« *napa* » (fr.) : v. **toalha - mapa.**
napalm (m.) : gasolina gelificada per far de bombas incendiaras.
napol (plt.) : penhuca. *(Xanthium strumarium)*
Napoleon : nom de tres emperadors franceses del s. XIX.
napoleon : loís (anciana pèça de moneda d'aur)
Un napoleon se ditz tanben loís d'aur o rosselon.

napoleonenc, -a : relatiu, -iva a Napoleon.
Las guèrras napoleonencas nos afrabèron.
napolitan, -a (subs. e adj.) : de Nàpols ; relatiu, -iva a N.
Nàpols : vila d'Itàlia.
Narbona : vila d'Occitània.
narbonés, -a (subs. e adj.) : de Narbona ; relatiu, -iva a N.
Narbonesa : nom balhat pel Romans a Provença, Delfinat e Lengadòc (províncias conquistadas devèrs 125 abans J. C.)
NARC- : forma prefixada del grèc *narkè* (engordiment)
narceïna : alcaloïd de l'*opium* (lat), soporific e anelgesic.
narcís (plt.) : nom de tot un fum de varietats. *(Narcissus)*
Narcís : prenom.
narcissic, -a : que patís de narcissisme.
Comportament narcissic.
narcissisme : admiracion exclusiva de se.
NARCO- : v. **NARC-**
narcoanalisi (f.) : psicanalisi quimica.
narcolepsia : cabussada brusca e patologica dins lo sòm.
narcomania : tissa malautissa de prene de narcotics.
narcòsi (f.) : torpor patologica.
narcotic, -a : qu'amòda un estat de torpor.
narcotina : un dels alcaloïds de l'*opium* (lat.)
narcotisme : ensemble dels destorbis amodats per l'emplec exagerat o perlongat de narcotics.
narcotizacion : accion de narcotizar.
narcotizar (v. tr.) : metre en estat de narcòsi.
narcotrafec : trafec de drògas.
narcotrafegant, -a : persona que fa lo trafec de drògas.
nard (plt.) : *(Nardus stricta)* ; *(Polianthes tuberosa)* mena de parfum.
narma (pr. indef.) : pas cap.
narra / nàrria : cadun dels dos traucs del nas ; fòssa nasala ; (per extension) : morre.
narracion : raconte oral o esrich. (R. IV, 299)
narrada : mifada ; presa de tabat ; vapor que sortís per las nàrrias.
Aver narrada de quicòm : aver vent de quicòm.
narrar (v. tr.) : contar / relatar. (R. IV, 299)
narrator, -tritz : contaire, -a ; persona que fa un relat, un raconte.
narratiu, -iva : relatiu, -iva a la narracion. *Estil narratiu.*
narrativament : d'un biais narratiu.
narrejaire, -a : persona que parla del nas.
narrejar (v. intr.) : parlar del nas ; roncar.
Los Americans del nòrd narrejan quicòm !
narreta / nàrrilha : narra / nàrria v. pus naut.
narridar (v. intr.) : doblat de narrejar.
narrut, -uda : persona qu'a de nas ; rusat, -ada ; viciós, -osa ; emmalit, -ida.
nartèx : pòrge (vestibul) davant la pòrta d'una glèisa.
narval : unicòrn de mar (cetacèu) *(Monodon monoceros)*
nas : organ de l'odorat.
Baïssar lo nas : èsser moquet.
Aver de nas : èsser perspicaç, -a.
Donar del nas : capejar de naut en bas.
Metre lo nas pertot : fosigar pertot (s.f.)
Nas e nas : cap e tufa.
Nas camús. Nas ponchut. Nas reversinat.
Palm de nas : signe trufaire.
Rafir lo nas : far lo desgostat.
Tombar de nases : tombar de nas (sul nas)

nasada : mifla / sofla (còp sul nas) ; un plen nas de.
Una nasada de tabat de presar.

nasal, -a : relatiu, -iva al nas. *Fòssas nasalas.*

nasalament : amb un son nasal.

nasalitat : qualitat de çò nasal.

nasalizacion : accion o resulta de nasalizar un son.

nasalizar (v. tr.) : balhar un son nasal a una vocala, a una consonanta.

nasalha : narras / nàrrias de pòrc.

nasard : nas gròs ; un dels jòcs de l'orguena.

nasat, -ada : qu'a un nas.

NASDAQ : acronim de *National Association of Securities Dealers-Automated Quotations*. (t. tecn. de Borsa)

nasejaire, -a : fosigaire, -a (s. f.)

nasejar (v. intr.) : puntejar / ponchejar (far pas qu'arribar) ; nistassejar / sentinar ; metre son nas aquí ont cal pas.

nasic / nasica : mus / musèl ; narras / nàrrias.

nasicada : narrilha tapada per de mucositats.

nasicar (v. tr.) : trauquilhar (en parlant dels artisons)

nasilhaire, -a : que sentina ; que parla del nas.

nasilhament : accion de parlar del nas.

nasilhar (v. r. e intr.) : sentinar ; parlar del nas.

nasilhard, -a : que revèrta q.q. que parla del nas.
La musica de la cabreta es nasilhada.

nasitòrt (plt.) : creisson (*Lepidium campestre*)

nasitòrt alenés : (*Lepidium sativum*)

nasitòrt amargant : (*Nasturtium asperum*)

nasitòrt de font : (*Nasturtium officinale*)

nasitòrt d'Índia : capuchina (*Tropaeolum majus*)

nasitòrt fèr : (*Capsella Bursa-pastoris*)

nasitòrt menut : creisson d'òrt (*Barbarea praecox*)

nasitòrt salvatge (plt.) : (*Nasturtium silvestre*)
(Lepidium graminifolium)

naslevat, -ada (adj. e subs.) : qu'a lo nas levat ; ardimand, -a / ausard, -a / lançat, -ada ; dins la luna.
Filha naslevada. v. la nòta en bas de p. 19.

NASO- : forma prefixada del latin *nasum* (nas).

nasofaringe (f.) : partida de la faringe al dessus del vel del cèl de boca e enrè de las fòssas nasalas.

nasogastric, -a : relatiu, -iva al nas e a l'estomac.
Sonda nasogastrica.

nassa : mena de panièr de vim o de fil metallic per trapar de peis ; prada que se tròba al dessus d'una massa d'aiga sosterranha.
Tombar dins la nassa : se laisser enganar.

nassilhon : golet de nassa qu'empacha lo peis de tornar sortir.

nassona : nassa per las escarabissas e las langostas.

nat, nada (p. p. de naïsser) : nascut, -uda / sortit, -ida.
Nat a Tolosa : nascut a T. / sortit de T.

nat, nada (pr.) : cap / degun / pas cap / pas degun.
Nat òme. Nada femna.

nata : trena tescuda amb de vegetals trenats (entrelaçats) ; trena de pels ; placa de siure d'un filat per lo gardar de se negar.
En Índia se jason sus una nata, pas dins un lièch.

natal, -a : relatiu, -iva a la naissença. *País natal. Tèrra natala.*

Natalia : prenom.

natalitat : nombre de naissenças d'un país, d'una region... dins un temps determinat.

natatòri, -a : relatiu, -iva a la natacion.
Vessiga natatòria (saconèl de gases d'unes peisses)

natiu, -iva (adj. e subs.) : balhat, -ada a la naissença ; non combinat ; nadiu, -iva / nascut, -uda ;
Las qualitats natives. Argent natiu : argent natural.
Natiu de Marselha : nascut a M. / sortit de M.

nativament : de naissença.

nativitat : naissença.
La Nativitat : la naissença de Nòstre Sénher.
Una nativitat : representacion de la Nativitat.

natre, -a : farcejaire, -a (qu'aima de rire) ; blos, -a (pur, -a) ; folastrejaire, -a ; fòl, -a.
Es lo retrach de son paire tot natre : tot patrat.

natura : ensemble de tot çò creat (fòrças de la creacion, òbras de la creacion, fòrças vitalas de l'òme...); ensemble del mond fisic exterior a l'òme ; çò natural dins l'òme (condicions fisicas e morales) ; estat natural de l'òme (per oposicion a l'estat de gràcia) ; organs sexuals.
Meravilhas de la natura. Natura umana.
Estat de natura. Laisser far la natura.
Pecat contra natura. Amagar sa natura (l.p.)

natural, -a : relatiu, -iva a la natura ; confòrme, -a a la natura.

naturalament : d'un biais natural ; evidentament.

naturalisme : doctrina literària e artistica que balha la prioritat a çò natural ; doctrina filosofica que considèra que res existís pas en defòra de la natura.

naturalista : persona qu'estúdia plantas, minerals o animals ; persona adèpta del naturalisme (t. a.)

naturalizacion : accion de naturalizar o de se far ... (t. a.)

naturalizar (v. tr.) : balhar a q.q. una nacionalitat ; servar un animal mòrt ; aclimatar completament una mena animala o vegetala.
Faguèt naturalizar lo cap d'un singlar.

naturisme : culte de la natura (t. a.)
Es un adèpte del naturisme.

naturista (m. e f.) : adèpte, -a del naturisme ; nudista (inv.)
« nau » : v. **nòu** e **nòu, nòva**.

nau : construccion de fust o de metal per navegar (t. a.) ; dins una glèisa, espaci en forma de naviri de reverseta que va del portal principal a la crosada del transèpt, entremièg dos rengadas de pilars que sostenon la vòuta.

nau interplanetària : maquina per escapar a l'atraccion terrèstra.

nauc : abeurador pel bestial ; semalon ; conca ; bacha (recipient circular) de molin, de truèlh... ; recipient de fust per bolir lo pòrc maselat.

nauca : semalon ; nauc d'abeurador.

nauçà : çò que servís a auçar, a alevat (augmentar) (t. a.) ; augmentacion.

naucada / naucat : contengut d'un nauc ; beure dels pòrcs.
Un naucat de trufas bolidas.

nauçapè : escalon per ajar (trapar) quicòm de pus naut que la man estirada (t.a.) ; escalon per montar sus una estrada.

nauçar (v. tr.) : alevat (augmentar) ; elevar (far montar)

naucat : contengut d'un nauc.
Un naucat de bolidas pels pòrcs.

Naucèla : vila de Roergue (Occitània) que ne parla Joan Bodon dins son roman *Las domaisèlas*.

naucelat, -ata : persona sortida de Naucèla.

nauchièr, -ièira : barcatièr, -ièira ; pilòt, -a de nau.

nauçural : nautor (puèg, truca, mont...)

naufraig, -a : persona qu'a fach naufragi. (L. 257)

naufregar (v. intr.): far naufragi ; provocar un naufragi (t. a.)
naufragi (t. a.): pèrdia accidental d'un nau (t. a.) en mar.

« *Lo vielhum es un naufragi* »

naufragièr, -ièira : persona qu'a fach naufragi.

naular (v. intr.): navegar.

naulatge / naulagi : locacion o carga d'una nau (t. a.)

naulejar (v. tr.): empruntar (logar) una nau o la cargar.

nauquelha : nauc de fust.

nauquet / nauqueta : nauc pichon.

nauqueta : mena de peis (*Gasteosteus aculeatus*)

Naurosa (lo pas de) : punt de partiment de las aigas del canal del miègjorn entre Mediterranèa e l'ocean atlantic.

nausa : depression de terren marescatjosa (t. a.) (sanhàs, maresca, prada banhada) ; aiga chorrassa (mòrta)

nausèa : enveja de vomir ; esclat de vòmit ; desgost.

nauseabond, -a : que balha la nausèa.

naut, -a : aut / elevat / acimat.

nauta (m.) : marinier.

-**NAUTA** : forma sufixada del grèc *nautès* (marinier)

nautàs, -assa : fòrt naut, -a.

nautic, -a : relatiu, -iva a la navegacion. *Un mila nautic.*

nautil : mena de molusc (*Nautilus undulatus*)

nautor : dimension verticala de q.q. o de quicòm ; airal elevat (eminència).

« *nautres* » / « *naltres* » : v. **nosautres**.

naval, -a : relatiu, -iva a las naus en general.

Batalha navala. Manòbra navala.

Navarra : nom de region d'Espanha.

navarrés, -esa : de Navarra ; relatiu, -iva a Navarra.

navenc : nautic, -a.

naveta : barca pichona sens mast ni velas ; mena de panèira penjada jos un aerostat ; carenatge d'un avion ; veïcul que fa vai-e-vèni sus un trajecte cortet ; recipient pichon per l'encens de la glèisa ; aplech de teisseire (t. tecn.)

naveta espaciala : aplech volaire que fa vai-e-vèni entre la tèrra e l'espaci.

navetar (v. intr.): far vai-e-vèni.

navigacion : accion de navegar.

navigaire, -a : persona que naviga.

navigar (v. intr.): se desplaçar sus una nau (t. a.)

naviòl : nau pichonèla.

naviri : nau granda.

Nazarèt : vilatjon de Galilèa que Jèsus i demorèt.

nazaretòl, -a : de Nazarèt ; relatiu, -iva a Nazarèt.

Lo Nazaretòl : Jèsus.

Nazari : prenom.

nazi (m. e f.): abreviacion de l'alemand *Nationalsozialist* ; membre del nazisme. *Alemanha nazi.*

nazificar (v. tr.): far venir nazi.

nazir : persona que s'èra vodada al nazireat.

nazireat : ancian vòt josieu (promessa solemna) de se consacrar a Dieu ; temporada d'aquela consecracion ; condicion de nazir.

nazisme : totalitarisme alemand de las annadas 30.

N.B. (abreviacion de *nota bene* (lat.)) : De notar.

N. E. : abreviacion de nòrd-èst.

ne / n' / 'n / en (pr. e adv.): d'aquò ; d'aquí.

Ne vòls, n'auràs. Balha-me'n.

N'ai pas pro per tu. L'en tiri.

Los ne tirarem. Anatz vo'n !

Ne veni just. M'en vau.

nèbla : bruma ; bruma que raja ; tuba / fums ; tropelada ; gamadura del froment (malautià criptogamica)

nebladís / nebladissa (subs.): tubas espessassas.

nebladís, -issa (adj.): que se nèbla aisidament.

nebladura : gamadura del froment ; gamadura de las fedas.

neblalha (pej.) : las tubas (los fums) en general.

neblar (v. intr.): gamar (far perir) lo froment (en parlant de las tubas) ; escuresir (far venir escur) ; brumar (bruinar) ; cobrir de nivols v. **-ÍVOL.**

Plan sovent las tubas nos nèblan la vianda.

Lo vielhum me nèbla los uèlhs.

neblar (se) : se gamar (en parlant del froment o de las fedas)

neblarés : brave espandi de tubas.

neblassa : tubas espessassas.

neblat, -ada : gamat, -ada (t. a. del vèrb se neblar)

neblatge : accion de neblar o de se neblar.

neble, -a : nivols, -osa. *Fa un temps neble.*

neblina : doblat de neblum.

neblitge (m.): gamadura de las fedas.

neblós, -osa : brumós, -osa ; nebulós, -osa.

neblum : tubas / fums en general.

neboda : filha d'un fraire o d'una sòrre.

nebodalha (pej.) : nebots e nebotas en general.

nebot : filh d'un fraire o d'una sòrre.

nebotet, -a : diminutiu afectiu de nebot ; nebot pichonèl.

nebulós, -osa : que manca de clartat (t. a.) ; velat per las nivols. v. **-ÍVOL.**

nebulosa : massa luminosa, fòra lo sistèma solar.

nebulosament : d'un biais nebulós.

nebulositat : estat de çò nebulós (t. a.)

nèc, -a : moquet, -a v. **moquet.**

mòrn, -a ; bestiasson, -a / piòt, -a / nèci, nècia.

neç plus ultra (lat.) : çò melhor (t. a.)

neçar (v. tr.): estonar bravament ; far venir moquet.

nèça (neboda v. pus naut.

necat, -ada : moquet, -a (bravament estonat, -ada).

« *nechola* » : v. **nuchola.**

nèci, nècia : bestiasson, -a.

necessari, -ària : çò indispensable.

necessàriament : forçadament ; absolutament.

necessitar (v. tr.): constrénher / compelir / forçar.

Aquò necessita d'èsser diplomata.

necessitat : çò que te'n pòdes pas passar.

necessitós, -osa : paure, -a (que manca de çò necessari)

Èsser necessitós : èsser dins lo besonh.

nèciament : bestiament.

neciard, -a : brave nèci, brava nècia / piotàs, -assa.

neciardariá : estat de q.q. de nèci ; accion nècia.

neciàs, -assa : bestiassàs, -assa.

necièira : brave besonh / necessitat.

necieirós, -osa : necessitós, -osa v. pus naut.

neciejada : accion nècia.

Dròlles, de neciejadas ne fasiam cada jorn.

neciejar (v. intr.): far lo nèci ; far de causas nècias (t. a.)

neciesa / necior : estat de q.q. de nèci ; accion nècia.

necitge : falordisa.

NECRO- : forme prefixada del grèc *nekròs* (còrs mòrt)
neicrobacilòsi (f.): malautià deguda a un bacil e qu'amòda de lesions o d'apostemiduras.

neicrobiòsi (f.): mòrt locala d'un organ o d'una partida del còrs.

necrobiotic, -a : relatiu, -iva a la necrobiosi.
necrocitòsi (f.) : mòrt de las cellulas.
necrofag, -ja : que s'avida de cadavres ; mena de coleoptèr que sas babas s'alimentan aital.
necrofil, -a : que patís de necrofilia.
necrofilia : perversion sexuala amb de cadavres.
necrofobia : paur malautissa dels cadavres.
necrofòr (m.) : insècte coleoptèr qu'entèrra los cadavres d'animals abans i depausar sos uòus.
necrogèn, -a : que buta (creis) o viu sus un organisme mòrt.
necrològ, -a : persona que fa de necrologias.
necrològi : tièira de personas defuntadas dins una temporada, dins un airal donat (parròquia, comunitat...)
necrologia : article consacrat a un defuntat recent.
necrologic, -a : relatiu, -iva a la necrologia.
Article necrologic.
necromancia : evocacion dels mòrts per aprene l'avenir.
necromancian, -a : persona que fa de necromancia.
necropòli : cementèri grand amb de monuments funeraris.
necropsia : autopsia (estudi scientific d'un cadavre)
necrosar (v. tr.) : amodar una necròsi.
necrosar (se) : patir d'una necròsi.
necroscopia : necropsia.
necroscopic, -a : relatiu, -iva a la necropsia.
necròsi : mortificacion d'un organ o d'una partida del còrs.
nectar : bevenda de las divinitats mitologicas ; bevenda deliciosa ; secrecion sucrada d'unas plantas.
NECTAR- : forma prefixada del grèc *nektar* (bevenda dels dieus)
nectari (m.) : organ que secrèta de nectar.
Nectari : prenom.
nectari, -ària : relatiu, -iva al nectar. *Glandola nectària.*
nectarifèr, -a : que secrèta de nectar.
nectarina : persec partan (persec de la pèl lisa, e que son clòsc se destaca plan de la popa)
Las nectarinas m'agradan mai que los persecs.
nectarinèr (plt.) : mena de perseguièr (*Prunus persica laevis*)
nectarivòr, -a : que s'avida del nectar de las flors.
nedanés, -esa : narbonés, -esa.
nefast, -a : funèst, -a.
NEFEL- : forma prefixada del grèc *nephelè* (nivòl)
nefelemètre : instrument utilizat en nefelemetria.
nefelemetria : tecnica d'anàlisi quimica quantitativa utilizada en biologia.
nefelina : aluminosilicat de sòdi.
nefelion : taca transparenta de la cornèa.
NEFR- : forma prefixada del grèc *nephros* (ren / ronhon)
nefralgia : dolor neuralgica al nivèl d'un ren.
nefretic, -a : renal, -a (relatiu, -iva als rens)
Colicas nefreticas.
nefrectomia : ablacion parciala o totala d'un ren.
nefriti (f.) : inflamacion dels rens.
NEFRO- : v. **NEFR-**
nefrocèla : ernia del ren.
nefrològ, -a : especialista (m. e f.) de nefrologia.
nefrologia : estudi dels rens, de lo fisiologia, de lors malautiás.
nefrologic, -a : relatiu, -iva a la nefrologia.
nefròma (m.) : tumor renala.
nefropatia : malautiá del ren en general.
nefropexia : fixacion d'un ren mobil.
nefrorragia : emorragia d'origina renala.
nefroscleròsi (f.) : mena de nefriti cronica.

nefrosclerotic, -a : relatiu, -iva a l'escleròsi renala.
nefrotòm : orifici urinar del fêtus.
nefrotomia : incision cirurgicala practicada sul ren.
 I a fòrça autres tèrmes medicals formats amb *nefro-*
negable, -a : que pòt èsser negat.
Camin negable. Prada negabla.
nègachin : barca pichonèla e perilhosa.
negacion : accion de negar, de dire que non.
negada : accion de negar o de se negar ; çò que se nèga ; çò que se denèga (denegacion) ; bòla negada (qu'a passats los limits del jòc)
negadís : terren que pòt patir d'un aigat ; maresca ; sanhàs.
negadís, -issa : que pòt èsser enaigat, -ada.
Terra negadissa. Camin negadís. Airal negadís.
negadivòl (m. e f.) / **negadivòl -a** : negadís, -issa. v. **-ÍVOL.**
negador, -airitz : airal que l'òm i se pòt negar ; q.q. que se nèga ; q.q. que se poiriá negar, que se deuriá negar, que se meritariá d'èsser negat ; persona que denèga un deute.
Iga negairitz. Gorga negairitz.
nègafòl : nègachin v. pus naut.
 grapaudina (plt.) (*Ranunculus aquatilis*)
nègamuòl : òme que sap pas far res son que de bestias.
negar (v. tr.) : inondar (recobrir d'aiga) ; submergir ; asfixiar per immersion dins l'aiga.
L'aigat a negats camps e camins.
negar / denegar (v. tr.) : dire que non ; confessar pas quicòm ; refusar de se reconéisser fautible.
negar (se) : perir dins l'aiga ; se pèdre dins quicòm / saber pas pus que far.
Se negar dins un escopit.
negatge : accion de negar o de se negar.
negatèu : camp negadís v. **negadís.**
negatiu, -iva : contrari de positiu, -iva ; que conten una negacion.
Persona negativa. Proposicion negativa. Respona negativa. Particula negativa.
negativament : d'un biais negatiu.
 « *neglegir* » : desf. de negligir.
negligéncia : accion de negligir o de se negligir.
negligent, -a : que fa pròva de negligéncia.
negligentament : d'un biais negligent.
negligible, -a : que pòt èsser negligit, -ida.
Quantitat negligibla.
negligir (v. tr.) : laisser quicòm o q.q. de costat ; téner pas compte de quicòm o de q.q. ; ometre de far quicòm ; o far pas coma cal.
Negligir son trabalh. Negligir sa santat. Negligir los detalhs. Negligir sos amics.
negligir (se) : se laisser anar (t. a.)
negòci : comèrci de gròs ; afar / empresa (t. a.)
negociable, -a : que pòt èsser negociat, -ada.
negociant, -a : persona que fa de comèrci de gròs.
negociacion : accion de negociar (t. a.)
negociaire, -a : persona que fa una negociacion.
negociar (v. tr. e intr.) : discutir per tombar d'acòrdi.
Negociar un acòrdi. Refusar de negociar.
negociar (se) : èsser discutit.
L'afar se negocièt en bevent un pinton.
negociator, -tritz : persona cargada de negociar quicòm pel compte de son governament ; patelon, -a (persona que servís a far capitar una venda, un maridatge...)
negociejat (v. intr.) : far un negòci pichon.

negra : femna de color negra ; nòta negra (mus.) ; mena de marla terrosa e torbosa ; nièira ; bocharda (mena de botelha)

negrada : mena de peis de mar (Oblada melanura)

negrariá : raça negra.

negrassa : anet negre (Melanitta nigra)

negràs, -assa / negrastre, -a : augmentatiu de negre, -a.

negraud, -a : maurèl, -a (que tira sul negre) ; sorn, -a.

negre : òme de raça negra ; mena de peisses negroses ; mena d'anet negrós (Anas nigra)

negre uèlh : peis dels uèlhs negres (Oblada melanura)

negre, -a (adj. e subs.) : color negra ; òme negre, femna negra ; malautiá d'unas plantas, d'unes arbres, de l'oliu. Una mina negra : la mina de q.q. de malcontent.

negrenc, -a : que tira sul negre.

negrejar (v. tr. e intr.) : tirar sul negre ; venir fosc (temps) o véser tot en negre.

negreput (plt.) : (Ramnus infectoria) maurèla / èrba del talh (Solanum nigrum) negreput dels Alps (Ramnus alpina) negreput purgatiu (Ramnus cathartica)

negresir (v. tr. e intr.) : doblat de negrir.

negret, -a : maurèl, -a (que tira sul negre)

negreta : mena de castanha negrosa ; mena de rasim negre ; mena d'oliva negrosa.

negretat : estat de çò negre.

negrièr : naviri que carrejava de negres en America ; mercant de negres.

negrilhs (m. pl.) : mena de pesolhs negres qu'afraban las plantas de pels òrts (mai que mai los caulets)

negrilhon, -a : enfanton de negre ; enfantona de negre ; remontelon / nièla (plt.) (Agrostemma githago)

negrilhós, -osa : negrós, -osa. v. pus luènh.

negrir / negresir (v. tr. e intr.) : far venir negre ; venir negre.

negriment : taca negra (de suja, de carbon...)

negrinèl, -a : negrós, -osa. v. pus luènh.

negritud : pertenença a la raça negra ; ensemble de las valors culturalas e espiritualas del pòble negre.

negro-spiritual ('ni:grɔˌspiritjuə l) : cant religiós dels negres d'America del nòrd.

negroïd, -a : que ten mai o mens de la raça negra.

negron : mena d'anet maurèl (Anas fuligula) mena de rasim negre.

negron, -a : maurèl, -a / negret, -a (que tira sul negre)

negrona : mena de peis de mar (Oblada melanura)

negror : taca negra.

negrós, -osa : que tira sul negre.

negrosa : mena d'anet negrós (Anas fusca)

negrotin, -a : enfanton, -a de negre.

negruèlh : negrilh. v. negrilhs.

negrum / negrura : tot çò negre en general.

« neirat » : v. nairat.

« nelha » : v. lenha.

Nelli Renat (1905-1982) : poèta occitan carcassonés.

nemandar (v. tr.) : doblat d'emmandar.

NEMAT- : forma prefixada del grèc *nema*, -atòs (fil)

nematelmints : branca de vèrms cilindrics e filifòrmes.

NEMATO- : v. NEMAT-

nematòde : vèrm filifòrme de la branca dels nematelmints.

nemenar (v. tr.) : emmenar mai o mens de força. v. demenar. La polícia nemenèt sulcòp l'encendiari.

nen / nene, nena : poponet, -a (drollon, -a qu'encara teta) popòta / monaca / toston. v. monaca.

nena : drolleta que teta ; (per extension) filheta / drolleta ; mena d'estela pichonèla ; çò qu'envolopa un det nafrat ; çò qu'envolopa un empèut ; çò qu'envolopa una potinga per la far bolir.

nenèia : los popons e las poponas en general.

nenet / nenon / nèni : popon ; (per extension) : drollon.

neneta / nenòta : popona ; (per extension) : drolleta.

nenilha : infantolitge / infantilhatge.

nerèida : nimfa de mar.

neròli : esséncia tracha (tirada) de la flor d'arangièr.

Neron : emperador roman que foguèt un tiran. Un Neron : tota mena de tiran.

NEO- : forma prefixada del grèc *neòs* (recent / nòu)

neocapitalisme : capitalisme de forma novèla.

neocen : la division pus recenta del periòd terciari.

neoclassic, a : relatiu, -iva al neoclassicisme.

neoclassicisme : art que venguèt après los classic grècs e romans.

neocolonial, -a : relatiu, iva al neocolonialisme.

neocolonialisme : colonialisme de forma novèla.

neofit, -a : persona novelària dins tala o tala religion ; (per extension) : tota persona novelària.

neofòb, -a : persona que pòt pas endurar las innovacions

neofobia : estat d'una persona neofòba.

neolitic, -a : lo periòd pus recent que lo paleolitic ; çò relatiu al periòd neolitic.

neologic, -a : relatiu, -iva a un neologisme.

neologista (m. e f.) : que fa de neologismes.

neologisme : mot de creacion recenta o manlevat (empruntat) a una altra lenga ; accepcion novèla d'un mot ancian.

neon : gas rar.

neopaganisme : paganisme de forma novèla.

neoplasia : formacion d'un teissut (s. f.) novèl. Una tumor es una neoplasia.

neoplasma (m.) : desvolopament d'un teissut (s.f.) anormal.

neoplastic, -a : relatiu a un neoplasma. Tumor neoplastica.

neoplastia : formacion d'un teissut (s. f.) novèl per operacion plastica.

neoscolastic, -a : relatiu, -iva a la neoscolastica.

neoscolastica : tendéncia de tornar als grands corrents filosofics medievals.

nèp : nebot ; felen.

neoromantic, -a : relatiu, -iva al neoromantisme.

neoromantisme : revèrt o subrevivéncia del romantisme. Força autres tèrmes pòdon èsser formats aital amb *neo-*

nepotisme : favoritisme pels nebots o per la familha.

Neptun : divinitat de las aigas ; planeta fòrt alunhada del sistèma solar.

neptuni : metal radioactiu e numèro atomic 93.

nèr / nèrvi : tendon (L. 360) ; (per extension) : vigor fisica o mentala ; membre genital del buòu o del pòrc. Carn plena de nèrvis. Persona qu'a de nèrvi.

nerèida : nimfa de la mar.

nerilhons (plt.) : doblat de negrilhons en lenga parlada.

nèrs (plt.) : nèrta / murtra / mirte (Myrtus communis)

nèrs / nèrvis (m. pl.) : sistèma nerviós. Aver los nèrs : èsser nerviós.

nèrta (plt.) : nèrs (plt.) ; altra planta (Rhus coriaria) apalhatge d'estable.

Nèrta : prenom ; poèma de Mistral.
neràs (plt.) : *(Coriaria myrtifolia)*
 airal que la nèrta i es abundosa.
nerterjar (v. intr.) : culhir fuèlhas e frucha de nèrta.
nerterièr : bosquet de nèrta.
nervadura : nèrvi de fuèlha, d'ala d'insècte...
nervin, -a : relatiu, -iva als nèrs, als nèrvis.
nerviós, -osa : relatiu, -iva als nèrvis ; irritable, -a ; vigorós, -osa. *Persona nerviosa* : (iraissosa) (R. III, 574)
Caval nerviós. Centres nervioses.
Depression nerviosa. Sistèma nerviós.
nerviosament : d'un biais nerviós.
nervositat : estat d'una persona nerviosa.
nerviut, -uda : musclat, -ada / nerviós, -osa ; plen de nèrvis.
nervosenc, -a : vigorós, -osa.
nervura : fôrça nerviosa. (de confondre pas amb **nervadura**)
 « *nesciejar* » : grafia marrida de neciejar.
-NESIA : forma sufixada del grèc *nesòs* (iscla)
Melanesia - Polinesia.
nesièr : crosta de lach.
Mèl e crosta de lach se meritan l'agach. (Provèrbi)
 « *nèspla* » e derivats : v. **mespla / mespola.**
Nestòri : prenom ; eretic del sègle XIII.
nestorian, -a (adj. e subs.) : adèpte, -a del nestorianisme.
nestorianisme : doctrina de Nestòri qu'afortissia que i a doas personas en Jèsus.
net : airal aplanat e netejat que i se pausa lo filat per i trapar los aucèls de passatge.
net, -a (del lat. *nitidus*) : cande / blos, -a (sens tacas) ; acapçat, -ada ; clar, -a (s. f.) ; sens cargas ;
Ostal net. Votz neta. Ai las mans netas (s. p. e s. f.)
Registre net (plan tengut). *Explicacion neta.*
Soi net d'aquela acusacion. Revengut net.
net (adv.) : netament (R. IV, 314). *Refusar net.*
netament : clarament ; amb netetat.
netejada : çò netejat.
netejadissa : brava netejada.
netejadador : v. **eissugador - eissugavitra.**
netejaire, -a : persona que neteja.
netejar (v. tr.) : far venir net, cande.
netejar (se) : venir net, cande.
netejatge : accion o resulta de netejar o de se netejar.
netetat : estat de çò net (t. a.)
netitge : candor (estat de çò cande, de çò sens tacas)
Neton : diminutiu de Simoneton, diminutiu de Simon.
netornar (se) : doblèt de s'entornar.
nèu : cristals de glaç pichonèls, en suspension dins l'aire e que tomban sus tèrra en borilhs blancs.
nèufa : membrana que cobrís lo bèc dels aucèls joves.
nèula : bresca de pastissariá ; ostia (L. 272)
neulièr : astrièr (mòtle per far de nèulas).
NEUR- : forma prefixada del grèc *neuròn* (nèrvi)
neuralgia : dolor viva dins un nèrvi (t. a.) ; mal de cap.
neuralgic, -a : relatiu, -iva a una neuralgia.
neurastenìa : aflaquiment nerviós ; tristum malautís.
neurastenic, -a : relatiu, -iva a la neurastenìa.
neurectomia : extirpacion parciala o totala d'un nèrvi.
NEURI- : v. **NEUR-**
neurilèma (m.) : envolopa d'un nèrvi.
neurinòma (m.) : tumor d'un nèrvi periferic.
neuriti (f.) : lesion inflamatorià o degenerativa d'un nèrvi.

neuritic, -a (adj. e subs) : relatiu, -iva a una neuriti ; que patís de neuriti.
NEURO- : v. **NEUR-**
neurobiologia : estudi dels fenomèns vitals del sistèma nervios.
neuroepiteliòma (m.) : gliòma d'aspècte epitelial.
neurofibròma (m.) : tumor dels nèrvis periferics.
neurofibromatòsi (f.) : neurofibromas multiples.
neurolog, -a : especialista (m. e f.) de neurologia.
neurologia : estudi de las malautiás del sistèma nerviós.
neuròna (f.) : cellula nerviosa.
neuropata (adj. e subs. m. e f.) : persona que patís del sistèma nerviós.
neuropatia : ànsia, iperemotivitat e instabilitat.
neuròsi (f.) : tèrme generic per designar de perturbacions psicologicas del sistèma nerviós.
neurotic, -a : relatiu, -iva a una neuròsi.
 I a de centenats de tèrmes medicals formats amb **neuro-**
neutralament : d'un biais neutre.
neutralisme : refús de se raliar a cap de blòc politic.
neutralitat : estat de çò neutre.
neutralizable, -a : que pòt èsser neutralizat, -ada.
neutralizacion : accion de neutralizar o de se neutralizar.
neutralizar (v. tr.) : contrar e enebir quicòm o q.q. ; far venir quimicament neutre.
neutralizar (se) : se contrabalançar ; s'anullar un a l'autre.
neutre, -tra : (t. de gr.) qu'es pas ni masculin ni feminin ; qu'es pas ni d'un ni de l'autre partit (t. a.) ; relatiu, -iva a un Estat neutre.
O te sabi ! : « o » es aici un pr. complement neutre.
neutrin (m.) : tip de particula quimica.
neutron : particula electricament neutra.
neutronic, -a : relatiu, -iva a un neutron.
nevada : casuda de nèu.
nevadís : airal que i nèva sovent.
nevadís, -issa : nevós, -osa / que coa la nèu (temps)
nevairàs / nevàs : granda quantitat de nèu.
nevairat : brava nevada (brava casuda de nèu)
nevalhar / nevalhejar (v. impers.) : doblèts de nevejar.
nevar (v. impers.) : far de nèu.
ne varietur (lat.) : que res siá pas cambiat.
nevassar (v. impers.) : doblèt de nevatejar.
nevassada : brava nevada ; pomèl de nèu (arc.)
nevassejar (v. impers.) : far de nevassadas.
nevassós, -osa : *Temps nevassós* : temps a la nèu.
nevadata : nevada passadissa.
nevatejar (v. impers.) : doblèt de nevejar.
 « *neve, -a* » : v. **nòu, nòva.**
 « *nèvol* » : v. **èvol.**
nevejar / nevalhar / nevatejar (v. intr.) : nevar leugièrament.
nevenc, -a : color de nèu. *Pel nevenc. Barba nevenc.*
nevièr : granda quantitat de nèu ; airal que la nèu i fond pas de tota l'annada.
nevièira : brava solada de nèu ; airal que l'òm i servava de nèu tot l'an per la vendre conglaçada.
nevilhada : pichona casuda de nèu.
nevós, -osa : nevadís, -issa / qu'es a la nèu (temps)
neviòla (plt.) : mena de narcís (*Narcissus niveus*)
nevropata (subs. e adj. m. e f.) : doblèt de neuropata.
nhac : còp de dent ; bruch de mastegatge.
nhacada : dentada / mordida.
nhacar (v. intr.) : mordre ; mastegar en fasent de bruch.

« *nhafrar* » : v. **nafrar**.

nharga : trufandisa ; escarniment ; badinatge.
« *Nhirga-nharga, un estront a cada marga !* »

nhargar (v. tr.) : se trufar de ; morgar / bravejar / desfisar.

nhòc / nhòca : còp / tustal ; bonha / macada / macadura.
« *nhòla* » : barb. per « aigardent de marrida qualitat »
« *ni* » - « *niuc* » : v. **nis**.

ni (conj. copulativa e negativa) :
Ni cabra ni boc : ni can ni lop (ni un ni l'autre)
Ni mai ni mens. Ni tu ni ieu.

ni entant ni enquant : de cap de biaïas.
Ni entant ni enquant vòli pas èsser enganat.

ni mai : ni tanpauc. *Ni tu ni mai ieu.*

ni mai... (biaïas de dire el·líptic tipicament occitan) :
Parla ni mai un avocat...
L'òme plorava ni mai una femna...
Udolava ni mai un lop...

ni non : *Ni non viu ni non crèba.*

ni per (+ infinitiu) :
Ni per plorar, o te balharai pas : e mai se ploras...
Ni per manjar, èra magrostin : quand mangèsse...
Ni per nevar, aquò me desrenga pas : quand nève...

ni per (+ subst.) : en despièch de / malgrat.
Ni per guèrra ni per patz...

ni per aquela : ni per aquò ; malgrat que.

ni per tot : ça que la / pr'aquò / pasmens.
Ni per tot, èra brave.

ni tanpauc : ni mai. *Ni ieu tanpauc* : ni mai ieu.

niacina : acid nicotinic.

niarga (f.) : omenon malbastit.

niargasson : diminutiu de niarga.

nibla : aucèl de rapina (*Milvus milvus*)

niblatàs : aucèl de rapina en general.

nible : aucèl de rapina (*Falco tinnunculus*) ; (*Accipiter nisus*)

Niça : nom de vila d'Occitània.

niçard, -a : de Niça ; relatiu, -iva a Niça. *Parlar niçard.*

Nicasi : prenom.

Nicefòr : prenom.

« *nichola* » : v. **nuchola**.

« *niçòl* » : v. **anuçòl**.

Nicodèm : prenom.

Nicòla - Nicolau : prenom femenin e prenom masculin.

nicolejar (v. intr.) : badar / badarelar / musardejar.

nicon, -a : bestiasson, -a.

nicotina : mena de dròga que se tròba dins lo tabat.

nicotinisme : intoxicacion pel tabat.

NICT- : forma prefixada del grèc *nux, nuçtòs* (nuèch)

nictalofòbia : paur patologica de l'escurina.

nictalòp, -a : que i vei pas gaire de jorn, mas que i vei de nuèch. *La cavèca es nictalòpa.*

nictalopia : facultat de i véser dins l'escurina de la nuèch.

nictofil, -a : que l'escurina li agrada.

nidificacion : accion de bastir son nis. (R. IV, 316)

nidificar (v. intr.) : bastir son nis. (R. IV, 316)

nièira / nièra : negra (*Pulex irritans*)

nièira d'aiga : mena d'insèct aqüatic.

nièira de mar : crustacèu que revèrta un gran de civada.

nieirada : espelida de nièiras ; tot un fum de nièiras.

nieiram / nieiratge : nièiras en general.

nieiron : nom de mai d'una mena d'insèctes negres o verds.

nieirós, -osa : cobèrt de nièiras.

nieirèla : tèrme d'amistat o d'amor.

nieiret : mena de negrilh. v. **negrilhs**.

nieirum : nièiras e nieirons en general.

Nièl - Nièla (del lat. *nigellus, -a*) : prenom o noms occitans.

nièla (plt.) : remontador / remontelon (*Agrostemma githago*)
rovilh del cerealum ; ornament d'aurivelariá.(R. IV, 315)

nièla barbuda : nigèla de Damàs (*Nigella damascena*)

nièla bastarda : nigèla de camp (*Nigella arvensis*)

nielada : tubas que rovilhan lo cerealum.

nielar (v. tr.) : empobolar amb de nièlas ; rovilhar lo cerealum (en parlant de las tubas) (R. IV, 315)

nielat, -ada : afrabat, -ada pel rovilh del cerealum ; empobolat de nièla (de remontador / de remontelon)

nifara : rusa ; astúcia.

nifla : meca del nas ; nàrria ; odor ; nas ; rafiment de nas.
Far la nifla : rafir las pòtas.
Niflas al vent : narras al vent (nas al vent)

niflal : accion de niflar. t. a. de niflar.

niflar (v. intr.) : aspirar la meca amb lo nas ; sentinar ; nistassejar / flairar.

niflard : nàrria ; nas.

niflard, -a : qu'espia a l'amagat / qu'espiona.

niflàs, niflassa : persona qu'a un nas gròs e espotit.

niflejar (v. intr.) : quitar pas de niflar.

niflós, -osa : qu'a la meca al nas.
« *nigaud* » e derivats (fr.) : v. **badaluc - Joan farina**.

nigèla (plt.) : nigèla de Damàs (*Nigella damascena*)

nigèla de camp (*Nigella arvensis*)

nigèla del Miègjorn (*Nigella gallica*)

nihil obstat (lat.) : pas d'empachament doctrinal (formula de Glèisa per donar la permission a una persona de Glèisa de demandar l'*imprimatur* per far estampar un libre que parla de religion) v. **imprimatur**.

nihilisme : doctrina que denèga tota organizacion sociala.

nihilista : relatiu, -iva al nihilisme ; persona que volenta lo nihilisme.

Nil : grand fluvi d'Àfrica.

nilha : violet (manada viradoira per tancar una fenèstra)

nilhada / anilhada : referniment (bram de caval)

nilhar / anilhar (v. intr.) : refernir (bramar, en parlant d'un caval)

ni mai : v. **ni** e derivats.

nimbar (v. tr.) : aureolar.

nimbat, -ada : aureolat, -ada.
Los images dels sants son mai que mai nimbats.

nimbe : aureòla.

nimbifer, -a : qu'a una aureòla al dessus del cap.

nimbós, -osa : cobèrt, -a de nivols.

nimbus (lat.) : nivòl de pluèja o de nèu d'un gris unifòrme.

Nimes : nom de vila d'Occitània.

nimesenc, -a : de Nimes ; relatiu, -iva a Nimes.

nimfa : divinitat minora femenina de las fonts, dels bòsques, dels fluvis, de las montanhas... ; joventa polida e avenenta ; pòtas minoras de la vulva ; insècte que prepara sa metamorfòsi darrièira.

nimfèia (plt.) : (*Nymphaea alba*)

nimfeta : nimfa pichona ; joventa enjaulaira.

nimfomana : filha o femna que patís de nimfomania.

nimfomania : exacerbacion dels besonhs sexuals.

nimfotomia : excision d'una partida de las pòtas minoras de la vulva.

nin, nina : v. **nen, nena**.

Nina : diminutiu de Joanina.
nina-sòm (f.) : somelhon de nenon.
Far la nina-sòm : far somelhon.
ninar (v. tr. e intr.) : dormir ; breçar ; far dormir ; far virar una baudufa vitament (R. V, 558)
Far ninar una quilhandra : far dormir una baudufa.
ninar (se) : se breçar ; se balandrejar per s'endormir ; se balandrejar en caminant.
ninarèl, ninarèla : nenon pichonèl, nenòta pichonèla ; baudufa / perinqueta / toton.
ninarra (plt.) : (Poa megastachia)
ninèia : popòta / monaca / tostona ; estatueta.
ninet / ninòt / ninon : popon.
nineta : nena / nenòta ; popòta ; viston (pupilla de l'uèlh)
ninòi, -òia : pichonèl, -a ; feble, -a ; delicat, -ada ; ingenú, -ua / simplàs, -assa.
Ninon : diminutiu dels dim. Catarinon / Catinon.
ni non (conj. neg.) : v. **ni** e derivats.
niòrla : bestiesa ; bajaula ; propaus sens cap ni centena.
« *nipa* » e derivats (fr) : v. **pelha - ropilha**.
ni per / ni per tot : malgrat. v. **ni** e derivats.
nipon, -a (adj. e subs.) : japonés, -esa.
niquèl : metal dur, d'un blanc grisós.
niquelar (v. tr.) : recobrir de niquèl un autre metal.
niquelatge : accion de niquelar.
niquelic, -a / niquelifèr, -a : que conten de niquèl.
Terren niquelifèr. Sisa niquelifèra.
« *niquetar* » (fr.) : v. **morgar - nhargar**.
nirvana : mena de beatitud.
nis : abric bastit pels aucèls per pondre, coar, far espelir lors uòus e abalir lors aucelons.
Trobar la maire (l'agaça) al nis : far un brava tròba.
nis, -issa : banhat / trempat.
nisada : contengut d'un nis.
nisadièr : coanís (darrèr nascut d'una nisada)
nisador : airal que i se fa lo nis, que i se pond.
nisaire, -a : que se bastís un nis.
nisal : uòu laissat dins lo nisador per encorar las galinas a pondre aquí, e non pas endacòm mai.
nisalièr / nisairòl : airal que las galinas i pondon.
nisar (v. intr.) : anisar (bastir un nis, pondre, coar...)
nisar (se) : se bastir un nis ; se lojjar ; abitar.
« *nisarièr* » : rotacisme per nisalièr.
nisejar (v. intr.) : èsser dins lo nis ; èsser pas encara espelit.
niscat : drollon.
niset / nison : nis pichonèl.
nisola : isola / illa / iscla.
« *nissòl* » e derivats : v. **anuçòl**.
nissolon : arcielon / mossard (mena de campairòl)
nistar (v. tr. e intr.) : sentinar / flairar ; furgalhar / furetar ; s'assabentar ; dessobtar.
nistejaire / nistassejaire, -a : furgalhaire / furetaire, -a.
nistejament : investigacion indiscreta.
nistejar / nistassejar (v. intr.) : sentinar pertot ; furetar pertot.
niston : furetaire / furgalhaire ; drollon.
nistós, -a : curios, -a (qu'o vòl tot saber)
nita : sorra ; loda ; fanga ; limon.
nitós, -osa : limonós, -osa.
NITR- : forma prefixada del latin *nitrum* (nitre)
nitratar (v. tr.) : ajustar de nitrat.
nitrat : sal o estèr de l'acid nitric.

nitratacion : transformacion d'un nitrit en nitrat ; accion o resulta de nitratar. *Nitratacion d'una laurada.*
nitre (m.) : salpètra (f.) (nitrat de potassi) (R. IV, 316)
nitric, -a : que conten d'azòt.
nitrifèr, -a : que conten de nitre.
nitrificable, -a : que pòt èsser nitrificat.
nitrificacion : transformacion de l'amoniac en nitrits e dels nitrits en nitrats per las bacterias d'una tèrra.
nitricar (v. tr.) : amodar una nitrificacion.
nitricar (se) : se cobrir de nitra (de salpètra)
nitrit : sal o estèr de l'acid nitrós.
NITRO- : v. **NITR-**
nitrobacteria : bacteria que dins la tèrra cambia l'amoniac en nitrits e nitrats.
nitrobenzèn : derivat nitrat del benzèn.
nitrocellulosa : estèr nitric de la cellulosa.
nitrocellulosic, -a : relatiu, -iva a la nitrocellulosa ; que conten de nitrocellulosa.
nitrofenòl : derivat nitrat del fenòl.
nitrofil, -a : que volonta un terren ric en nitrogèn.
nitrogèn (m.) : azòt (m.)
nitrogenat, -ada : relatiu, -iva al nitrogèn ; que conten de nitrogèn.
nitroglicerina : liquid pesuc, oliós, rosselós e fòrt explosiu.
nitrometan : derivat nitrat del metan.
nitromètre : aparelh per determinar lo taus d'azòt dels nitrats e dels etèrs nitrics.
nitroparafina : derivat nitrat d'un hidrocarbur saturat.
nitropropan : derivat nitrat del propan.
nitros, -osa : que conten de nitre. *Acid nitrós.*
nitronizacion : transformacion de l'amoniac en acid nitrós o en nitrits.
NITROSO- : v. **NITR-**
nitrosocòc (m.) : mena de bacteria que transforma l'amoniac en nitrit.
nitruir : combinason d'azòt amb un metal.
nitruccion : accion o resulta de nitruir un aliatge ferrós.
nitruirar (v. tr.) : durcir superficialament un aliatge ferrós.
« *niu* » - « *niuc* » : v. **nis**.
niu / niva (f.) / **nive** (m.) : nivol (massa de particulas d'aiga o de glaç dins l'atmosfèra qu'escuresisson lo cèl)
Nive barbablanc : nivol pomelada. v. bas de p. 19.
niatge : amàs de nivols.
niveiròl : mena d'aucèl de nèu (*Fringilla nivalis*)
nivèl : auçada d'un punt al regard d'un plan de referéncia ; aparelh per mesurar l'horizontalitat d'una linha o d'unplan, o per mesurar la diferéncia d'auçada entre dos punts.
Nivèl mental. Nivèl moral. Nivèl social.
Nivèl de lenga. Nivèl de vida. Nivèl de la mar.
Nivèl de maçon. Nivèl de fustièr. Nivèl d'aiga.
Bodon, se pòt legir amens a tres nivèls.
nivelaire, -a : persona que nivèla.
nivelament : accion o resulta de nivelar.
nivelar (v. tr.) : metre de nivèl.
nivelatge : nivelament. v. çaisús.
nirol / nirola (subs. f.) : v. **niu**.
Confondre pas nirol (subs.) e nívol (adj.)
nívol (inv.), **niule** (adj.) : cobèrt de nivols. v. **-ÍVOL**.
nirolada : nivol espessa ; tot un fum d'aucèls, d'insèctes.
nirolam : cèl nívol ; expandida de nivols. v. **-ÍVOL**.

nivolar (se) : se cobrir de nivols.
nivolàs / nivolassa : nivol gròssa.
nivolejar (v. intr.) : se cobrir de nivols.
nivoleta : uèla (apendix carmós mobil e retractil que penja enrè del cèl de boca e que tampa las narras pendent la degluticion) ; nivol tèunha.
nivolina : bruma, tuba leugièira.
nivolós, -osa / nivós, -osa : cobèrt, -a de nivols.
nivolum : las nivols en general.
nivós, -osa : doblèt de nivólós.
« noal » : prononciacion de nogalh. v. **nogalh**.
noalha : estanh ; maresca / marescatge.
« noar » e derivats : v. **nosar**.
nobiliari : registre de las familhas d'un país o d'una region.
nobiliari, -ària : relatiu, -iva als nòbles. *Títol nobiliari*.
noblalha (pej.) : los nòbles en general.
nòblament : d'un biais nòble.
nòble, -a : d'una classa sociala pus nauta, per naissença o per privilègi reial, que las autras classas ; qu'a mai de merit o de dignitat que non pas los autres.
Un duc, un comte... son de nòbles.
Estil nòble. Metal nòble. Trabalh nòble.
Paraulas nòblas. Naissença nòbla.
noblesa : ensemble dels nòbles ; condicion de nòble.
noblilhon, -a : persona de noblesa pichona o de noblesa dobtosa.
nobusta : temps nivólós.
nòça : partida de plaser en general.
Far la nòça : menar una vida de festejaire.
Èsser a nòças : festejar, se divertir.
nòças : ensemble de las ceremoniás e de las festejadas d'un matrimòni (maridatge) ; ensemble de las personas que i son convidadas.
Èsser pas a nòças : far en pena / trimar / patir.
Repais de nòças. Viatge de nòças.
nocejaira, -a : convidat, -ada a de nòças ; que fa la nòça.
nocejar (v. intr.) : èsser a de nòças ; far la nòça.
nocion : coneissença elemental de quicòm (t. a.) ; concèpte / idèa.
nocional, -a : relatiu -iva a una nocion ; qu'exprimís una idèa ; especulatiu, -iva.
nocionalment : d'un biais nocional, teoric.
nociu, -iva : que nòi / que fa mal.
nocivament : d'un biais nociu.
nocivitat : natura de çò nociu.
noctambul, -a : que viu de nuèch ; festejaire de nuèch.
noctambulisme : condicion d'una persona noctambula.
nocturn (subs.) : composicion musicala ; caduna de las tres partidas de l'ofici de Matinas del breviari catolic.
nocturn, -a : que se passa de nuèch ; relatiu, -iva a la nuèch.
Trabalh nocturn. Las oras nocturnas.
L'animalum nocturn. Ataca nocturna.
nòda (f.) : protuberància sus tendons, sus ligaments e, en general, dins lo sistèma fibrós ; sin de fustam ; tumor pel cap d'un drollon.
nodós, -osa : que presenta fòrça nòdas.
nodositat : estat de çò que presenta de nòdas.
nodul : nòda pichonèla.
nodular, -a : relatiu, -iva a un nodul ; que forma de noduls.
Lesion nodulara. Ròca n... Estructura nodulara.
noet (de) : noset. v. **noset**.

« noetar » / « noitar » e derivats : v. **nosetar**.
noga : nose. v. **notz / nose**.
nogairòla : plantacion de noguièrs (arbres de noses)
nogalh : endedins de noga / de nose ; trucalhon dins un camp.
nogalhar (v. tr.) : traire de son clòsc l'endedins d'una nose.
nogalhon : caduna de las doas mitats del còr de la nose.
nogareda : airal plantat de noguièrs.
nogaret (plt.) : mena de veça (*Vicia hirsuta*)
nogat : conglomerat de còdols redonds units entre eles per un ciment natural ; pasta de farina, de mèl e de trocilhons de noses passada pel forn.
nogat blanc : mena de nogat comun.
nogat d'amètlas : nogat fach amb d'amètlas.
nogat de capuchin : figa seca amb una notz endedins.
nogat de Montelimar : especialitat d'aquela vila.
nogat negre : nogat caramelizat.
nogat roge : nogat a la ròsa e a las pistachas.
nogatièr, -ièira : persona que fa o que vend de nogat.
nogueta : nòga (nose) pichona.
nogut, -uda : p.p. de nòire / nòser.
noguièr (plt.) : arbre que sa frucha es la nose. (*Juglans regia*)
noine, -a : estat de cerealum grossièr e mesclat.
nòire / nòser (v. tr.) : far de mal a q.q. o a quicòm.
noirida : porcelada de maura (truèja / pòrca) ; familha ; tropelada.
noiridor : tesson d'un an qu'es d'engraissar.
noiridura : tot çò qu'agrada, qu'alimenta q.q. o quicòm.
noirigal / noirigat : noirisson.
noirigar (v. tr. e intr.) : noirir ; elevar ; ensenhar
noirigat, -ata : noirisson ; escolan, -a ; jovent, -a plan ensenhat, -ada.
noirigatge : accion de noirir (t. a.)
noiriguièr, -ièira (subs. e adj.) : noirissièr ; elevaire (t. a.)
Sant Josèp foguèt lo paire noiriguièr de Jèsus.
noirim : tessonelon ; frè. v. **frè**.
noiriment : alimentacion / noiridura.
noirir (v. tr.) : far tetar ; avidar / alimentar ; entretenir / fomentar (R. III, 354) *Aquela maire pòt pas noirir.*
Noirir de marridas pensadas.
noirir (se) : s'avidar / s'alimentar.
Òm se pòt pas noirir de regardèla.
Òm se pòt pas tanpauc noirir d'amor e d'aiga fresca.
noirissa : femna que noirís de son lach un nenon.
(R. VI, 384) - (L. 260)
noirissatge : accion de noirir. (L. 260)
noirissent, -a : que noirís plan.
Las castanhas son noirissentas.
noirissièr : *Lo paire noirissier* : l'òme de la noirissa.
noirisson : nenon que teta sa maire o sa noirissa ; tesson o anhelon que l'òm fa tetar.
noirit : noirisson ; ortolan (aucèl) (*Emberiza hortulana*)
nòisa : brega / guirguilh / querèla ; desplaser ; planh ; lanha / gemèc ; empachament ; prejudici / tòrt.
Cercar nòisa : cercar querèla.
Portar nòisa : portar tòrt. *Menar nòisa* : gemegar.
Lo solelh me fa nòisa : me fa dòlre los uèlhs.
nolença : òlga / parfum / bona sentor.
nolent, -a : que sentís a bon.
nòler / nòltre (v. intr.) : sentir a bon.
nolor (f.) : nolença / òlga / parfum / bona sentor.
nòltre : nolença / òlga / parfum / bona sentor.
nolens volens (lat.) : de bon grat e mai ça que la.

nolgut, -uda : p.p. de nòler / nòlre.
noli me tangere (lat.) ; (plt.) : (*Impatiens noli-tangere*)
nom : mot per designar quicòm o q. q. ; reputacion ; glòria.
Nom de baptisme : prenom / pichon nom / rèirenom.
Nom d'ostal : nom de familha. *Escaisnom* : subrenom.
Nom comun. Nom pròpri. Nom de nom ! (interj.)
Nom de Dieu ! (mena de renèc / mena de damne)
Se far un nom : venir celèbre.
nomada (adj. e subs. m. e f.) : persona non sedentària ; pòble non sedentari : persona que viu mai que mai d'elevatge ; persona sens domicili fix.
nomadisme : mena de vida nomada.
nombrable, -a : que pòt èsser comptat, -ada.
nombrar (v. tr.) : denominar ; comptar ; enumerar ; estimar (en parlant del nombre)
nombre : resulta de comptar, de denominar, d'enumerar, d'estimar la quantitat.
nombre gramatical : singular e plural.
Libre dels Nombres : libre 4 del Pentateuc.
nombrós, -osa : en grand nombre.
no man's land (noumans,land) : terren neutre entremièg dos pòbles o païses enemics.
nomenar / nominar / (v. tr.) : sonar / donar un nom ; causir ; designar q.q. oficialment per far quicòm.
Lo nomenèron Jòrdi. Es el que foguèt nomenat.
nomenar (se) : se sonar. *Se nomena Nina.*
nomençar (v. tr.) : doblat de nomenar / nominar.
nomenclatura : ensemble dels tèrmes sistematicament emplegats dins tal o tal domeni.
Nomenclatura de las plantas.
Nomenclatura gramaticala.
Nomenclatura quimica.
nomentar (v. tr.) : doblat de nomenar / nominar.
nomnacion : accion o resulta de nominar q.q.
Esperèt un brave brieu sa nomnacion.
nominal, -a : relatiu, -iva al nom ; qu'existís pas que de nom.
Lista nominala. Apèl nominal. President nominal.
nominalament : d'un biais nominal.
nominatiu : cas de declinason latina, grèga...
nominatiu, -iva : que conten los noms d'una tièira.
Estat nominatiu. Lista nominativa.
nominativament : d'un biais nominatiu.
« *nommar* » (fr.) : v. **nomenar**.
nomnar (v. tr. arc.) : designar q.q. o quicòm per son nom ; balhar un prenom ; causir q.q. per far quicòm.
(R. IV, 321 - L. 261)
L'an nomnada Maria. L'an nomnat caporal.
nomnar (se) : se sonar / s'apelar.
Se nomna Fontanilhas.
non (adv. neg.) :
Coma se de res non èra.
Disi non : disi que non. *Disi de non* : refusi.
Qui non fotja quand pòt, non fotja quand vòl.
Fau mai que non pòdi : fau mai que çò que pòdi.
Non manja ni beu : manja pas ni beu pas.
Un jorn e non l'autre : un jorn entre autre
(cada dos jorns)
non pas / que non pas ! : renfortiment de la negacion non.
Anaràs viure a París ? - Non pas ! - Que non pas !
no'n : contraccion de nos ne.
Balha no'n. No'n trufam. Anem-no'n. No'n parlèt.

NON- : prefix que marca l'absència totala o la negacion del tèrme prefixat amb el. Aquel prefix pòt èsser utilizat per formar de substantius novèls, mai que mai dins la lenga politica, administrativa e juridica. Es de notar que los substantius compòrtan l'utilizacion del jonhent, eque los adjectius **tradicionals** la compòrtan pas.
non acomplit, -ida (adj.) : *Dever non acomplit.*
non-acomplit (subs.) : t. tecn. de lingüistica.
non-agression : *Pacte de non-agression.*
non agressiu, -iva : *Paraulas non agressivas.*
non-alinhament : neutralitat.
non alinhat, -ada (adj.) : *Soïssa es non alinhada.*
non-alinhat, -ada (subs.) : que practica la neutralitat.
non animat, -ada (adj.) : *Convèrsa non animada.*
non-animat, -ada (subs.) : entitat. (t. tecn. de lingüistica)
non-assistència : absència d'assistència.
non bellicós, -osa : non agressiu, -iva.
non belligerant, -a (adj.) : que participa pas a un conflicte.
non-belligerant, -a (subs.) : persona non belligeranta.
non-belligerància : absència de belligerància.
non combatant, -a (adj.) : que participa pas al combat.
non-combatant, -a (subst.) : un non-combatant es non combatant.
non comparent, -a (adj.) : que se presenta pas en justícia.
non-comparent, -a (subs.) : un non-comparent se presenta pas.
non-comparucion : refús de comparèisser en justícia.
non comptable, -a (adj.) : *Una abstraccion es non comptable.*
non-comptable, -a (subs.) : nom abtrach o unic. (ling.)
non-conciliacion : manca o refús de conciliacion.
non-concurrència : *Clausula de non-concurrència* (Drech)
non-conformisme : absència de conformisme.
non conformista (adj. m. e f.) : *Es non conformista.*
non-conformista (subs. m. e f.) : *Es un non-conformista.*
non-conformitat : absència de conformitat.
non-contradiccion : *Principi de non-contradiccion* (Logica)
non-cresent, -a (subs.) : *Un non-cresent es non cresent.*
non cresent, -a (adj.) : que crei pas a cap de religion.
non-cumul : absència de cumul.
non-degun (pr. ind.) : pas degun.
non-denonciacion : tèrme tecnic de Drech.
non-directivitat : actitud non directiva ; metòde non directiu.
non-discriminacion : absència de discriminacion.
non-disseminacion : non-proliferaçion.
non-dich : çò que se ditz pas.
non-drech : çò non concernit per un drech.
non-èsser / non-èstre : non-existència.
non-eveniment : eveniment sens portada.
non-execucion : manca d'execucion. (t. tecn. de Drech)
non-existència : çò qu'existís pas.
non-ferrós : metal d'aliatge sens fèrre.
non-figuratiu, -iva (subs.) : *Çò non-figuratiu es abstrach.*
non-figuracion : *Una non-figuracion es d'art abstrach.*
non-fumaire, -a (subs.) : *Soi un non-fumaire.*
non-ingeréncia : absència d'ingeréncia dins los afars d'autrú.
non-iniciat, -ada (subs.) : *Soi un non-iniciat en Borsa.*
non-inscrich, -a (subs.) : parlamentari non inscrich.
non-intervencion : absència d'intervencion.
non-ieu : ensemble de tot çò distinct de ieu. (Filosofia)
non-gausiment : privacion d'un drech, d'un títol...
non-metal : còrs simple quimic non metallic.
non-nat (subs.) : drollon nascut per cesariana.
non nat : mena de peis minuscul (*Atherina minuta*)

non-objècte : *Ordenança de non-objècte* (t. tecn. de Drech)
non-pagament : absència de pagament.

non-proliferaçion : *Non-proliferaçion d'armas nuclearas.*

non-receber : refús categoric. *Fin de non-receber.*

nonrés : çò qu'existís pas o qu'existís pas mai ; absència totala d'èssers creats ; destruccion totala del còrs après la mòrt.

Dieu a creat l'univèrs a partir del nonrés.

L'òme cabussa pas dins lo nonrés. v. p. 20, N.B. 3.

non-res (adj. e subs. m. e f.) : que val pas gaire ; temps cortin.

Aquela persona es un non-res. v. p. 20, N.B. 3.

Dins un non-res : dins un pas res (dins un momentonèl)

non-responsa : responsa que n'es pas una.

non-representacion : refús de restituir un mainatge.

non-resident, -a (subs.) : persona que residís a l'Estrange.

non-respècte : fach de respectar pas una obligacion legala.

non-respòrt : impossibilitat de tornar enrè. *Punt de non-retorn.*

non-salariat, -ada (subs.) : persona qu'a pas de salari.

nonsen : quicòm que vòl pas dire res. (R. V, 195 - L. 262)

non-especialista (subs. m. e f.) : persona non especializada.

non-stop (angl.) : *Vòl non-stop* : vòl sens interrupcion.

non-teissut : estòfa obtenguda per assemblatge mecanic, quimic o termic de fibras o de filachons textils.

non-usatge : cessacion o manca d'usatge d'un drech.

nonvalor : quicòm que val pas res per res.

non-vesent, -a (subs.) : un non-vesent i veï pas.

non-violència : un non-violent es non violent.

non-violent, -a (subs.) : adèpte, -a de la non-violència.

non-volença : refús.

nona : mescla de civada amb d'òrdi per la mòuta ; mescla de cereals en general.

noneta : mongeta (monja jovenòta)

nòna : la darrièra de las quatre oras minoras (prima, laudas, tèrça, nòna) del Breviari catolic roman.

nòna / nona : moniala / religiosa que viu en comunitat.

nonagenari, -aria : persona que manja las annadas nonanta.

nonanta : 90.

nonanten / nonentena (arc.) : 90^{en} (que n'a oitanta nòu abans el)

noncalença (arc.) : canha / laissa-m'èstar / inchalhença.

noncalent, -a : canhardièr, -ièira ; inchalhent, a.

nonci : ambaissador diplomatic del Papa de Roma.

nonciar (v. tr.) : anonciar. v. **anonciar.**

nonciatura : carga o dignitat de nonci del Papa ; residència del nonci.

noncupatiu, -iva : qu'es pas oficial / qu'existís pas que de nom / simpla declaracion de viva votz davant testimonni.

Testament noncupatiu.

nonenca : comunitat de monjas.

nonent (de) : doçamenton / dapasseton.

nonpacient, -a : impacient, -a.

nonparièr, -ièira : unic, -a (qu'a pas son parièr, sa parièira / son parion, sa pariona)

Nontron : vila de Dordonha (Occitània)

Chabaneau èra sortit de Nontron. v. **Chabaneau.**

nontronés, -esa : sortit, -ida de Nontron ; relatiu, -iva a N...

nòra : filhada / bèlafilha.

Nòra : prenom.

Norbèrt : prenom.

nòrd : un del quatre punts cardinals (nòrd, sud, èst, oèst) ; partida de la tèrra, region situadas dins lo nòrd ; airal d'un país mai cap al nòrd que l'autra.

Lo vent del nòrd se sona bisa. Pèdre lo nòrd.

nòrd american, -a : sortit, -ida dels Estats Units d'America ; relatiu, -iva als Estats Units d'America.

nòrd-èst : entremièg lo nòrd e l'èst (t. a.)

nordic, -a : relatiu, -iva al nòrd. *Pòble nordic. Lengua nordica.*

Norina : diminutiu d'Onorina.

nòrma : règla de seguir ; ideal / modèl.

normal, -a : confòrme a una nòrma ; que servís de nòrma.

Situacion normala. Escòla normala.

normalament : d'un biais normal.

normalian, -a : qu'estúdia dins una escòla normala.

normalitat : estat de çò normal.

normalizable, -a : que pòt èsser normalizat.

normalizacion : accion o resulta de normalizar.

normalizar (v. tr.) : far venir normal, confòrme a una nòrma.

normalizat, -ada : vengut normal, venguda normala.

Un occitan normalizat nos fa besonh.

nòrd-oèst : entremièg lo nòrd e l'oèst (t. a.)

Vent del nòrd-oèst ; region, país del nòrd-oèst.

Normandia : nom de region francesa.

normand, -a : sortit, -ida de Normandia ; relatiu, -iva a Normandia.

normatiu, -iva : qu'estipula una nòrma.

Norvègia : país d'Euròpa del nòrd.

norvegian, -a : sortit, -ida de Norvègia ; relatiu, -iva a N.

nos : (pr. pers. m. e f.) : pronom de majestat o de modestia.

Nos, Rei d'Espanha, avèm decidit...

Nos vesèt ? Agachatz-nos. Pren-nos. Nos pren.

No'n balhatz ? Balhatz-no'n. (v. **no'n**)

nos : enlaçament / entrelaçament d'un fil, d'un cordilh, d'un riban... d'aitant pus serrat que l'òm tira mai sus las doas extremitats ; protuberància (t. a.) ; articulacion dels dets ; nòda / sin de fust. v. **nòda.**

Nos de cravata. Nos de fustam. Nos de vipèras.

Lo nos del maridatge. Lo nos de la question.

nosada : pèça de metal que cobla doas causas ; bartavèla ; frachissa.

nosador : airal que i se fa un nos ; airal d'articulacion.

nosadura : arrascament ; endec / endecum (v. aqueles mots) junctura (t. a.) ; invaginacion dels intestins.

nosar (v. tr. e intr.) : far un nos ; far de noses ; montar en camba (en parlant del cerealum) ; se mudar en frucha (en parlant de la flor)

nosard / nosàs, -assa : mena de notz gròssa.

nosat, -ada : p.p. de nosar.

Un òme plan nosat : un òma fòrt plan conformat.

nosau : doblat de nosard.

nosautres, -tras (pr. pers.) : primièira persona del plural que designa doas personas o mai que i a demest elas la que parla. *Nos parlatz de nosautres ? Nosautras i tenèm.*

nos corredor : nos coladís.

nose : frucha del noguier. v. **notz.**

Aiga de nose - Vin de nose : liquors fachas amb d'aigardent o de vin e amb de rascal de nose tendrièr de far macerar 40 jorns (o tanben amb de fuèlhas de noguier encara fòrt tendrièiras)

Lo vin de nose es un brave digestiu.

nosèl : articulacion dels dets ; sin (nos) d'arbre ; partida dura d'una pèira de maçonar.

Los nosèls me dòlan de mai en mai.

noselament : accion de nosar o de se nosar.

noselar (v. ".): nosar.

noselut, -uda : que presenta de noses / de nodositats.

nosement : damatge / prejudici ; malautiá que far pèrdre lo lach a las noirissas (R. VI, 384)

nòser (v. tr.) : far de mal a q.q. o a quicòm ; èsser nosible.

noset : lonja de carn amb tròces de vertèbras que fan nos.

noset / noseta : nos de teisseire.

noseta : nose pichona ; nos de teisseire ; rotonditat (R. V, 59) del genolh ; aucèl troglodita.

nosetar (v. tr.) : t. tecn. de teisseire que vòl dire nosar.

nosible, -a : que fa de mal a q. q. o a quicòm.

nosierà : noguier.

nosieràira : nogareda.

nosileta : gafeta / malheta (anelon de croquet) ; bagada de nos ; bocla de fronda.

nosilha : notz pichonèla ; avelana ; aucelon troglodita ; anuçòl (plt.) (*Bunium bulbocastanum*)

nosilhon : notz pichonèla ; nogalhon. v. **nogalhon**.

nosívol / nosivol, -a : doblat de nosible. v. **-ÍVOL**.

NOSO- : forma prefixada del grèc *nòsòs* (malautiá)

nosocomial, -a : relatiu, -iva als ospitals.

nosofobia : crença exagerada de trapar una malautiá.

nosologia : classificacion de las malautiás.

nosomania : crença morbosa de la malautiá.

nostalgia : languina del país, d'una epòca.

nostalgic, -a : languinós, -osa del país, d'una epòca.

nostalgicament : d'un biais nostalgic.

nòstre, -tra (adj. e pr.) : aquò's nòstre : es a nosautres.
Çò nòstre : çò qu'es a nosautres.
En cò nòstre : al nòstre ostal.
En çò nòstre : dins nòstre airal, dins nòstre domeni.
La nòstra : ma femna. *Lo nòstre* : mon òme.
Los nòstres : la nòstra familha.

Nòstra Dòna : la Santa Verge Maria. v. **dama** (l.p.)

Nòstre Sénher : Jèsus.

nòta : factura que conten lo prètz de quicòm de fach o de crompat ; avertiment, explicacion, comentari ; explicacion recullhida endacòm e notada en marge d'un libre o sus un fuèlh de papièr ; evaluacion chifrada d'un trabalh d'escolan ; signe que representa un son musical ; son musical representat aital.
Fasètz-me la nòta. Libre plen de nòtas.
Nòtas de lectura. Nòta balhada a un escolan.
Notas de musica : dò, re, mi, fa, sòl, la, si.

Nota bene (lat.) : Notatz plan que / De notar.
N.B. es la sigla de Nota bene (lat. internacional)

notabilitat (f.) : qualitat de q.q. de notable / persona capussada ; persona que sortís de l'ordinari.

notable, -a : remarcable, -a.

notablement : d'un biais notable.

notacion : biais de representar quicòm per de signes.
Notacion fonetica. Notacion musicala.

« *notament* » (fr) : v. **principalament, mai que mai, subretot**.

notar (v. tr.) : escriure una musica amb l'ajuda de nòtas ; far una marca sus quicòm de retèner ; senhalar quicòm per una nòta escricha en marge d'un libre ; estimar la valor de q.q. per una nòta chifrada.

notari, -ària : fonccionari, -ària public, -a per legalizar de contractes o d'actes oficials.

notarial, -a : fach, -a per un notari ; relatiu, -iva a la carga de notari. *Acte notarial.*

notarialment : d'un biais notarial.

notariat : profession de notari ; ensemble dels notaris e de las règlas de la profession.

notariat, -ada : acte passat davant notari ; declaracion facha davant notari. *Acte notariat.*

notariá : domicili de notari o de notària.

notària : femna de notari. v. tanben **notari**.

notícia : mena de resumit sus una question (t. a.)
Notícia biografica, necrologica, bibliografica...

notificacion : accion de notificar ; escrich per notificar.

notificador, -airitz : persona que notifica quicòm a q.q.

notificar (v. tr.) : far saber quicòm a q.q. (R. IV, 332)

notificatiu, -iva : que servís a notificar quicòm.

notilha / notilhon : nos minuscül ; borrih d'estòfa.

notilhós, -osa : borrihós, -osa.

notòri, -òria : plan conegut de totes.
Emmaliment notòri. Crestian notòri.

notorietat : estat de çò notòri.

notula : nòta corteta / anotacion.

notz / nose : frucha del noguier

nòu (adj. n. c.) : 9. *La chifra nòu.*

nòu cents : 900.

nòu mila : 9 000.

nòu milions : 9 000 000.

nòu miliards : 9 000 000 000.

nòu, nòva : que ven d'èsser fach, -a, pas encara utilizat, -ada ; qu'es pas encara estat, -ada dich, -a ; qu'a la força, la frescor, l'inexperéncia del joventum ; novèl, -a.
Un vestit nòu. Una idèa nòva.
Un òme nòu. Un país tot nòu.
Vida tota nòva. Tapissat de nòu.

nòva : mena d'estela que sembla novèla.

novador, -airitz : persona qu'innòva, que fa d'innovacions.

novala : tèrra novèlament desbosigada (trabalhada) / bosiga / artiga / eissart.

novèl, -a : recent, -a ; original, -a ; transformat, -ada.
Mòda novèla. Idèa novèla. Òme novèl.

Novèl Alan (1942-2001) : universitari occitanista roergàs.

novèla : anòncia primièira d'un eveniment recent (t.a.) entresenhas recentas sus q.q. o sus quicòm ; raconte literari cortet.
Novèla d'un accident. Novèlas de la ràdio.
Una novèla d'escrivan. Una bona novèla.
La Bona Novèla : l'Evangèli.

novelaire, -a : escrivan, -a de novèlas.

novèlament : recentament / i a pas gaire.

novelari, -ària : q.q. que fa pas qu'arribar dins una escòla, una classa, un talhièr...

novelajar (v. intr.) : grellhar ; borronar ; brotar / butar.

novetet, -a : tot novèl, tota novèla.

novetat / novetat : çò novèl (t. a.)

novelista : persona cargada d'amassar las novèlas del jorn ; autor, -a de novèlas.

novelum : tot çò novèl en general.

novembre : lo mes onzen de l'annada.

noven (adj. n. o.) : 9^{en}.

novena : temporada de nòu jorns par far quicòm.
Novena de pregàrias. Novena de messas.

nòvi, nòvia : promés, promesa ; novèl maridat, novèla maridada.
Los nòvis : los promeses en maridatge ; los novèls maridats.

noviada : promesa en maridatge / nòvia.

novial, -a : relatiu, -iva als nòvis. *Viatge novial.*

novialment : d'un biais novial.

noviat, -ada : promés, promesa en maridatge / nòvi, nòvia.

noviatge : vestits de nòças ; acordalhas (periòd de promesa de maridatge) ; presents d'acordalhas ; vestits e atifargas de la nòvia ; maridatge ; luna de mèl.

novial / noviau (subs.) : det de l'anèl novial.

novici, -ícia : novelari en general ; religiós, -osa pas encara profès, -essa. v. **profès**.

novicial, -a : relatiu, -iva als novicis.

noviciat : temps de probacion (R. VI, 437) e de formacion de dos ans per un novici o una novícia, abans de passar profès, -ssa (abans de s'engatjar radicalament a la seguida de Jèsus pel servici del Reialme de Dieu) v. **profès** e **postulat**.

novieta : promesa jovenòta ; nòvia jovenòta.

novillada (cast.) : *corrida* (cast.) amb de *novillos* (cast.) (taures de dos o tres ans)

novillero (cast.) : jove que taureja de *novillos*. v. çaijós.

novillo (cast.) : taure de dos o tres ans.

« *nuança* » - « *nuançar* » (fr.) : v. **calhetatge - calhetar**.

nubil, -a : maridador, -oira (en estat de se maridar)

nubilitat : condicion d'una persona nubila.

nuca : copet.

nuchola : cavèca (*Strix flammea*)

nuclear, -a : relatiu, -iva al nucli de la cellula ; relatiu, -iva al nucli de l'àtom ; relatiu, -iva a la bomba atomica
Suc nuclear. Fisica nucleara. Arma nucleara.

nuclearizacion : accion o resulta de nuclearizar.

nuclearizar (v. tr.) : dotar un país d'armas nuclearas ; adoptar l'energia nucleara.

nuclearizar (se) : se dotar d'armas nuclearas ; adoptar l'energia nucleara.

NUCLEO- : forma prefixada del latin *nucleus* (nucli)

nucleon : particula constitutiva del nucli de l'àtom.

nucleonic, -a : relatiu, -iva als nucleons.

nucleus (lat.) : tròç de frejal / pèira-fuòc / selze : mena de pèira fòrt dura, utilizada pels òmes preïstoric coma arma o per fargar d'apleches.

nucli : còr / centre d'unes còrs.
Nucli de cometa. Nucli d'àtom.

nud, -a : sens cap de vestit.

nudament : a la nuda / sens cap de vestit ; sens amagar la vertat. *Escalcir (dire) nudament sa pensada.*

nudet, -a : un pauc nud / mièg nud.

nudisme : biais de viure tot nud.

nudista (m. e f.) : persona que viu tota nuda.

nuditat / nusor : estat d'una persona nuda.

nuèch / nuèit / nuòch : temporada que lo solelh se vei pas ges sus una partida de la tèrra ; tenèbras espiritualas.
I a pas cap de paret entre jorn e nuèch.
Trabalhar de nuèch. Pregar dins la nuèch.
Dins la nuèch dels tempses.
Diluns nuèch : diluns al ser.
Dasièr nuèch : ièr al ser.
Entre nuèch e jorn : a la tombada de la nuèch.
A nuèch falida : après la tombada de la nuèch.

nuechada / nueitada : nuèch passada dins una ostalariá.

nuechenc / nueitenc, -a : nocturn, -a (de nuèch)

nuechejar (v. intr.) : trabalhar de nuèch.
« *nuechola* » : v. **nuchola**.

nuechorlar (v. intr.) : doblèt de nuechejar.

nueisa : lanha / gemèc / planh.

nujar (v. tr. e intr.) : far venir fosc (escur) ; venir fosc ; plòure.

nul, nulla : reduch, -a (reduit, -ida) a pas res de tot ; qu'a pas cap de validitat o de força legala ; qu'existís pas.

nullament : de cap de biais.

nullitat : estat de quicòm qu'a pas cap de valor legala ; estat de q.q. que sap pas far res coma cal.

nullitat de maridatge : maridatge nul per vici de forma, immaturitat, foliá, exclusion fidelitat, exclusion d'enfantar, manca de libertat, incapacitat fisica, omosexualitat, lesbianisme... (Nullitat vòl pas jamai dire anulacion, que lo maridatge catolic valid se pòt pas jamai anullar ; adonc « nullitat de maridatge » vòl dire « constatacion e declaracion de nullitat »)

nullius (lat.) : (*nullius diocesis, nullius abbatiae* : de cap de diocèsi, de cap d'abadiá) *Prelat nullius.*

numerable, -a : que pòt èsser numerat.

numeracion : accion o resulta de numerar.

numerador : tèrme d'una fraccion que marca quantes de còps aquesta conten de partidas egalas de l'unitat.

numerador, -airitz : que servís a numerar.

numeral, -a : relatiu, -iva a un nombre
Segond es un adjectiu numeral.

numerar (v. tr.) : designar una tièira amb una succession de nombres (t. a.) (R. IV, 347)

numerari, -ària : tota moneda qu'a un cors legal.
Pagar en numerari : pagar amb de moneda.

numeratiu, -iva : que servís a comptar (R. IV, 348)
Sistèma numeratiu. Operacion numerativa.

numerator, -tritz : v. **numerador**.

numeric, -a : estimar amb de nombres ; relatiu, -iva als nombres. *Valor numerica. Calcul numeric. T. numeric.*

numericament : d'un biais numeric.

numerizacion : accion de numerizar.

numerizar (v. tr.) : codificar una informacion analogica.

numèro : nombre que designa una persona o una causa dins una tièira ; caduna de las partidas d'un espectacle ; persona extravaganta.
Carrièira Joan Bodon, numèro 14, Rodés.
Un numèro de palhassa de circ.
Siás un brave numèro !

numèrò : forma francizada modèrna de numèro.

numerotacion : accion o resulta de numerotar.

numerotar (v. tr.) : marcar amb un numèro.

numid, -a : sortit de Numidia ; relatiu a Numidia.

Numidia : país d'Africa del nòrd.

numismata (m. e f.) : persona capabla en numismatica.

numismatica : sciéncia de las monedas e de las medalhas.

numismatic, -a : relatiu a la numismatica.

numismatografia : estudi sistematic de las monedas e de las medalhas.

nupcial, -a : relatiu a de nòças. (R. IV, 350)
Messa nupciala. Benediccion nupciala
Cambra nupciala. Viatge nupcial.

nupcialament : d'un biais nupcial.

nutricion : accion o resulta de s'avidar (de se noïrir) ; ensemble de las fonccions organicas de transformacion e d'utilizacion dels aliments.

nutricionista (m. e f.) : especialista (m. e f.) en nutricion.

nutriment : aliment / noïridura / manjar.

O

- O** : letra catorzena de l'alfabet occitan pronunciada (u)
ò (≡) : v. òc.
- ò !** (interj. que marca lo vocatiu) : *Ò ma maire !*
(interj. que marca la suspresa) : *Ò ! pas possible !*
- o** (conj. disjonctiva) : *Un o l'autre.*
o (pr. neutre) : *O cresi. O me pensi.*
Dieu o vòl.
- oai !** (interj de suspresa o de dolor) : *Oai, quin bruch !*
Oai, quin sanctus !
- oasi** (m.) : airal fertil e verdolent dins un desèrt de sabla ;
airal o situacion que procura patz o silenci ; refugi.
Un oasi de patz.
- obediència** : accion d'obesir ; qualitat d'èsser obesissent, -a ;
sommision a un superior eclesiastic. (R. IV, 353)
- obediencial, -a** : relatiu, -iva a l'obediència.
Somission obedienciala.
- « *obeir* » (fr.) : **obedir** (arc.) (L. 263 - R. IV, 353) v. **obesir**.
- obelisc** (m.) : pèira levada fòrt nauta, quàdrangulara, que
sa cima s'acaba en piramida. *Obelisques egipcians.*
- « *ò-ben* » : v. **òc-ben**.
- obertura** : accion o resulta d'obrir o de s'obrir ; pèça d'orquèstra
a la debuta d'un operà, d'un drama liric... ; fenèstra, fenestron,
trauc dins una paret o endacòm mai.
- obès, -a** : pus gras, -ssa e pus gròs, -ssa que çò normal.
- obesir** (v. tr. indirècte e v. intr. arc.) : se sometre a
q.q. o a quicòm ; escotar.
Obesir a una lei. Obesir sens que faga plec.
- obesissença** : docilitat ; sommision. *Obesissença passiva.*
- obesissent, -a** : docil, -a ; somés, -esa ; disciplinat, -ada.
- obesitat** : estat de q.q. d'obès.
- òbit** : fondacion piosa voluntada per q.q. abans morir ;
servicifunèbre ; cap d'an (servici aniversari d'un defuntat).
Una novena de messas es un òbit.
Un trentenari de messas n'es un autre.
- obituari** : libre dels defuntats d'una parròquia.
- obituari, -ària** : relatiu, -iva a una mòrt.
Registre obituari. Fondacion obituària.
- objeccion** : argument que s'opausa a una afirmacion,
a una proposicion, a un projecte...
- objectabilitat** : qualitat de çò objectable.
- objectable, -a** : que pòt èsser objectat, -ada.
- objectal, -a** (t. tecn. de psicanalisi) : relatiu, -iva a l'objècte.
- objectar** (v. tr.) : far una objeccion (opausar un argument a
una proposicion, a una afirmacion).
- objècte** : causa definida per sa matèria, sa forma, sa color ;
finalitat. *Los objèctes que nos enròdan.*
L'objècte de la vida.
- objectiu** : sistèma optic d'una luneta, d'un microscòp,
d'un aparelh fotografic ; finalitat d'una accion.
Agacha l'objectiu, si que non...
A pas d'objectiu dins la vida.
- objectiu, -iva** : que descriu o que vei la realitat sens far
intervenir sos sentiments personals ; imparcial, -a.
Testimòni objectiu. Istorian objectiu. Estudi objectiu.
- objectivacion** : accion d'objectivar. (t. tecn de psicologia)
- objectivament** : d'un biais objectiu. *Rasonar objectivament.*
- objectivar** (v. tr.) : raportar a una realitat exteriora ;
traduire amb de mots un estat interior difús, una pensada.
Objectivar de sensacions.
- objectivisme** : realisme ; teoria filosofica que balha lo
pas a çò objectiu e non pas a çò subjectiu.
- objectivista** (m. e f.) : adèpte, -a de l'objectivisme.
- objectivitat** : qualitat de q.q. d'objectiu ; imparcialitat.
- objector, -triz** : persona que fa objeccion a quicòm o q.q.
- objector de consciència** : persona que refusa d'èsser soldat per
de rasons morales o religiosas.
- oblacion** : ofèrta. (R. II, 15)
Oblacion del pan e del vin a la messa.
- oblat, -a** : membre d'unes òrdres religioses ; laïc que se
dona a un òrdre religiós amb totes sos bens.
- oblatiu, -iva** : que fa passar los besonhs d'autrú abans
los seus (t. tecn. de psicologia)
- oblats** (m. pl.) : lo pan e lo vin de la messa ; tot çò ofèrt a
l'ocasion de la messa : ciris, per exemple.
- oblia** : mena de pastissariá ; mena de renda feudala pagada al
senhor. (c. c. n° 400, s. XI) - 1193 : v. (R. VI, 31)
- oblic, -a** : de galís (mai o mens en diagonala)
Agach oblic. Camin oblic. Linha oblica.
- oblicament** : d'un biais oblic.
- oblicar** (v. intr.) : anar de galís.
- oblidable, -a** : que pòt èsser oblidat, -ada.
- oblidadís, -issa** : qu'oblida aisidament.
- oblidaire, -a** : persona qu'oblida.
- oblidança** : oblit / çò oblidat (t. a.)
- oblidar** (v. tr.) : se remembrar pas de quicòm (ne pèdre lo
sovenir) ; aver pas quicòm present a l'esperit ; pensar
pas a quicòm o a q.q. per negligéncia ; perdonar.
Oblidar las ofensas. Se far oblidar.
- oblidar (s')** : demorar pas dins lo sovenir ; pensar pas
a se ; far sos besonhs dins las cauças ; s'atardivar al
lièch sens o voler far. *Çò passat s'oblida lèu fach.*
Una maire s'oblida pels seus. Me soi oblidat al lièch.
- oblidadós, -osa** : oblidadís, -issa (qu'oblida aisidament)
- oblidosament** : d'un biais oblidós.

obligacion : sentiment o dever de reconeissença ; lei o prescripcion religiosa, morala o sociala ; necessitat ; çò inevitable ; t. tec. de finança.

Mancar a totes sas obligacions.

O te cal far : es una obligacion.

Ai pas d'obligacions en banca.

obligança : amabilitat / complasença.

obligant, -a : aimable, -a / complasent, -a (qu'aima de far servici)

obligantament : aimablement / complasentament.

obligar (v. tr.) : forçar q.q. a far quicòm ; far servici a q.q.

obligar (s') : se forçar a far quicòm.

obligat : acte obligatòri / obligacion ; çò inevitable.

obligat, -ada : forçat, -ada ; ligat, -ada per una obligacion.

obligadament : per fôrça.

obligatòri, òria : propietari, -ària d'un titre d'obligacion.

obligatòri, -òria : çò que te'n pòdes pas dispensar.

obligitat : estat de çò oblic.

oblit : accion d'oblidar o se s'oblidar ; çò oblidat ; abséncia de sovenir ; inatencion ; perdon.

Oblit de se. Cercar l'oblit dins la botelha.

Oblit vergonhable. L'oblit d'una insoléncia.

obliteracion : accion o resulta d'oblitar.

oblitar (v. tr.) : escafar / esfaçar ; marcar amb un sagèl ; entrepachar / entravar ; arrestar.

Oblitar las inscripcions de per una paret.

Oblitar un timbre. Oblitar una artèria.

oblong, -a : longarut, -ada.

obnubilacion : estat morbós (R. IV, 264) d'una persona de la vista enfoscada ; estat morbós (R. IV, 264) de l'esperit que fa véser la realitat coma a través una nivol.

obnubilar (v. tr.) : obsedir (enfoscar / escurcir l'esperit en eclipsant las autras idèas per ne retèner pas qu'una)

Es obnubilat per sa passion de l'argent.

obnubilat, -ada : obsedit, -ida.

obòl (m.) : modica (modèsta) contribucion en argent.

òbra : trabalh / activitat ; resulta d'un trabalh, d'una accion ; organizacion non lucrativa (benevòla) per ajudar los necessitoses ; faïçon donada a quicòm (trabalh d'aurivelaire, d'especialista...) ; fabrica d'una paròquia ; eisserment de vinha replegat en cròssa e estacat al paissèl ; empèut / ensèrt ; plançon en general.

L'òbra de ma vida. L'òbra de tota la familha.

Òbra de benfasença. Òbra de precision.

Man d'òbra. Una òbra d'art. Òbra d'escrivan.

Òbra mèstra : çò melhor d'un escrivan, d'un mestièral.

orable (jorn) : jorn que, segon la lei o la religion, es permès de trabalhar.

obrador : talhièr (airal) per de trabalh manual ; laboratòri ; fabrica ; botiga.

obral : obertura laterala d'un fornèl de veirièr.

obrant : pòste d'un obrièr dins una veirariá.

obrant, -a : participi present d'obrar.

obrar (v. tr.) : trabalhar ; èsser actiu / far quicòm.

obrat, -ada : p.p. d'obrar ; trabalhat, -ada (t. a.)

òbras (f. pl.) : actes ; accions caritablas ; accion en general.

La fe sens òbras mòrta es. Donar per las òbras.

Engrossada per las òbras de q.q.

obratge : accion o resulta d'obrar o de faïçonar ; trabalh.

obratjar (v. tr.) : trabalhar minimosament / menimosament.

Obratjar una pèça d'orfebrariá.

obrejar (v. tr.) : èsser a l'òbra / trabalhar.

obreta : òbra d'importància mendre.

obrièr, -ièira : trabalhaire, -a (t. a.) ; mairilhèr, -ièira / fabricièr, -ièira (membre d'un conselh de paròquia) ; delegat administratiu, delegada administrativa.

obriment / obertura : accion o resulta d'obrir o de s'...

obrir (v. tr.) : enlevar o desvirar çò qu'entrepacha d'intrar o d'accedir endacòm ; començar.

Obrir la pòrta. Obrir una caissa. Obrir son còr.

Obrir una sesilha de trabalh. Obrir l'aurelha.

Obrir botiga. Obrir la caça. Obrir los uèlhs.

obrir (s') : *Una fenèstra s'obris de per dedins.*

obsedir (v. tr.) : quitar pas de molestar q.q. ; obnubilar.

obsedit, -ida : obnubilat, -ada v. pus naut.

Obsedit sexual. Obsedida sexuala.

obsèn, -a : qu'ofensa bravament la pudor.

Paret cobèrta de grafismes obsèns.

obsènament : d'un biais obsèn.

obsenitat : estat de çò obsèn ; çò obsèn en general.

obsèquis (m. pl.) / **obsèquias** (f. pl.) : (L. 264 - R. V, 183) enterrament.

obsequiós, -osa : tròp servil, -a (R. V, 211)

que fa pròva de tròp d'adulacion (R. II, 28)

Aquel servicial es obsequiós que jamai.

obsequiosament : d'un biais obsequiós.

obsequiositat : estat de q.q. d'obsequiós ; çò obsequiós.

observacion : accion d'agachar amb atencion ; çò observat ; avertiment. *Observacion scientifica.*

Observacion d'un fenomèn.

Far una observacion a q.q.

observador, -oira : que deu èsser observat, -ada. (R. V, 215)

observància : compliment d'una lei, d'una obligacion, d'una règla... (R. V, 214)

observar (v. tr.) : agachar atentivament ; se'n téner a çò prescrich.

Observar un eclipsi. Observar una lei.

observator, -tritz : persona qu'observa quicòm (t. a.)

observatòri : airal per observar (t. a.)

obsession : idèa fixa ; idèa fixa morbosa.

Obsession de grossir pas.

obsessional, -a : relatiu, -iva a una obsession.

Psicòsi obsessional.

obsessionalament : d'un biais obsessional.

obsessionar (v. tr.) : s'apoderar de l'esperit de q.q. (en parlant d'una idèa fixa, d'una brava preocupacion)

obsessionat, -ada : bravament preocupat, -ada.

Obsessionat per la mòrt.

obsessiu, -iva : relatiu, -iva a una obsession.

Una paura obsessiva.

obsidiana : ròca volcanica vitrosa, compacta, foscosa.

obsolet, a : arcaïc, -a ; que s'utiliza pas gaire mai.

obstacle : çò qu'entrepacha (çò que fa empachament) (t. a.)

Sautar un obstacle. Corsa d'obstacles.

obstetric, -a : relatiu, -iva a l'impregnacion e a las jasilhas.

obstetrica : branca de la medecina que concernís l'impregnacion e las jasilhas.

obstetrician, -a : especialista (m. e f.) de l'impregnacion e de las jasilhas.

obstinacion : estat de q.q. d'obstinat ; capuditege.

L'obstinacion se capita que pòt venir qualitat.

obstinat (s') : s'encanissar / s'encapriciar (manténer son opinion fòrt e mòrt) (R. IV, 356)

obstinat, -ada : persona que s'encapricia. (R. V, 339)

obstruccion : accion o resulta d'obstruïr o de s'obstruïr ;
entrepachament (accion d'entravar, d'arrestar) (t. a.)

Far obstruccion dins una discussion.

Obstruccion intestinala.

obstruccionisme : sistèma per entrepachar quicòm o q.q.

obstruccionista (m. e f.) : persona que fa obstruccion.

obstructiu, -iva : que fa obstruccion.

obstruïr (v. tr.) : tampar quicòm complètament (t. a.) ;
entrepachar / far obstacle (t. a.)

Obstruïr una canal, un camin...

Obstruïr una discussion parlamentària.

obstruïr (s') : se tampar. *Un toat finís que s'obstruís.*

obtemperar (v. tr.) : se sometre a un òrdre, a una decision.

obtencion : accion d'obténer. *Obtencion d'un brevet.*

obténer / obtenir (v. tr.) : capitar d'aver çò demandat, çò
desirat, çò meritat ; produire quicòm.

Obténer una promocion, una augmentacion.

Obténer de brava vianda dins son òrt.

obturacion : accion o resulta d'obturar o de s'obturar.

obturador, -airitz (adj. e subs.) : qu'obtura quicòm ;
çò qu'obtura quicòm.

L'obturador d'un aparelh fotografic.

La sorra, pels canèls, es plan sovent obturairitz.

obturar (v. tr.) : tapar, tampar una obertura.

Obturar una dent : plombar una dent.

obtus, -usa : qu'es pas agut, -uda (ponchut, -uda) ; qu'es pas
brica intelligent, -a. *Angle obtús. Esperit obtús.*

obtusament : d'un biais obtús.

obús : carga explosiva per far la guèrra.

obusièr : mena de canon lèumens cort.

òbvi, òbvia (tèrme teologic o filosofic) : evident, -a / de bon
comprene. *Lo sens òbvi d'un tèxt.*

obviar (v. intr.) : far obstacle a.

òbviament : evidentament ; d'un biais òbvi.

obvietat : qualitat de çò òbvi.

òc : particula de l'affirmacion prononciada ò (ɔ)

òca (plt.) : lòca (l.p.)

(Carlina cynara)

ocarina (de l'it. ocarina, auca pichona) : instrument de musica.

òc-ben (ɔ p 'pe) forma pus deferenta que lo simple òc cortet.

òc-òc-ben (ɔ c ɔ 'p e) : forma d'insistècia en lòc de òc
o de òc-ben. *Òc-òc-ben que soi occitan !*

òc-òc-ben ! (ɔ c ɔ 'p e) forma de dobte un bocin trufaire.
Òc-òc-ben, quand las polas pissaràn ! (l.p.)

ocasion : oportunitat ; quicòm qu'es pas nòu e que se
crompa de rencontre, de segonda man.

Aquel fusil lo me crompèri d'ocasion.

ocasional, -a : qu'arriba per azard.

ocasionalament : d'un biais ocasional ; per azard.

ocasionar (v. tr.) : èsser l'ocasion de quicòm.

occident : ponent / oèst (airal que lo solelh i se colca)

occident : païses d'Euròpa a l'oèst del continent ;
civilizacion d'aqueles païses.

occidental, -a : situat, -a a l'oèst ; relatiu, -iva a l'oèst.

occidentalizacion : accion o resulta d'occidentalizar o de s'...

occidentalizar (v. tr.) : transformar quicòm o q.q. d'après
la civilizacion occidental.

occidentalizar (s') : venir de mai en mai occidental.

occipital, -a : relatiu, -iva a l'occiput.

OCCIPITO- : forma prefixada que marca relacion o connexion
amb l'occiput e que servís a formar de t. tecn. med.

occiput : copet / nuca.

(R. II, 329)

occitan : lenga romanica que fuguèt lenga literària e scientifica
d'Euròpa plan abans lo francés. Fuguèt suprimida pels escribes
oficials amb Francés lèr en 1539 (Edicte de *Villers-Cotterêts*)
Demorèt lenga majoritària parlada dins los 32 departaments
occitans fins a 1939. Fuguèt desrabada al pòble :

1° per las notabilitats occitanas vendudas nacionalas
(despuèi Felip lo Bèl, reis e republicas trapèron totjorn d'occitans
per servir França e asservir los Occitans) ;

2° per las notabilitats localas que mespresavan una
lenga qu'èra pas pus lenga de promocion sociala ;

3° pels escribes « occitans » que se metèron al francimand ;

4° per las doas guèrras de 14 e de 39 que mesclèron
Franceses e Occitans e que, subretot, faguèron tuar de milieirats
d'òmes capables de transmetre la lenga ;

5° per la television e la ràdio francesas, sectàrias d'a fons ;

6° per l'escòla : de Juli *Ferry* a *Deixonne*, lenga
estrictament interdicha en França (mas pas fòra França), mentre
que lo libanés, lo vietnamià, l'arab e una dotzena d'autres lengas
podían èsser presentadas pel bachelieirat francés...

* 1935, publicacion de la *Gramatica occitana* d'Alibèrt.

* de 1951 a 1971, possibilitat de prene l'occitan en opcion
pel bachelieirat per trapar una mencion e, per pus primièr còp,
se parlèt pas pus de « patés » (Lei *Deixonne* de 1951)

* 1966, publicacion del *Dictionnaire occitan-français*
d'Alibèrt.

* 1971 a 1981 (data ultima de la reforma *Haby* en
segonda), possibilitat de presentar una espròva d'occitan en
opcion pel quiti bachelieirat e non pas solament per una mencion
(ensenhament contraplacat que venguèt tròp tard e quitament
ineficax : pas de professors, pas de formacion, pas cap de biaís
de far dintrar l'occitan dins d'oraris subrecargats) ;

* 1976, circulara ministeriala n° 76 - 123, B. O del 29 de
març : possibilitat d'integrar la civilizacion occitana demest las
autres activitats d'esvelh a l'escòla primària :

* 1979, arreatat ministerial del 22 - 12 - 78, B.O. 3
de 1979 : pel pus primièr còp, l'occitan es pas pus
mençonat coma lenga estrangèira. Se pòt ensenhar en 4^{ena}
coma lenga viva.

* 1980, fondacion de las primièiras calandretas
(escòlas bilinguas francooccitanas) a Pau, puèi a Besièrs.

* Annadas 80 : nominacions de conselhièrs pedagogics
occitans ; expansion de l'occitan dins lo primari.

* 1982, fòrt cortetas e raras emissions occitanas a la
television (Tolosa, Montpelhièr, Marselha) ; circulara n° 82 - 261
del 21 de junh, possibilitat d'obrir de classes experimentalas
bilinguas francés-occitan.

* 1985, circulara n° 96 - 086 del 7 d'abril per melhorar
la transmission de las lengas e culturas regionalas, (*pas per un
vertadièr ensenhament, soi ieu que o ajusti e que o manteni*)

* 1986, listas occitanas per las eleccions regionalas.

* 1989, pus primièras seccions bilinguas dins
l'ensenhament public.

* 1992, C.A.P.E.S d'occitan ;

* 1999, circulara rectorala de Tolosa del 3 de mai :
desvolopament de l'ensenhament bilingüe de la lenga e de la
cultura occitanas ;

* 2000, circulara rectorala de Tolosa : organizacion de
l'ensenhament bilingüe francés-occitan ; per contra, projècte de
París de far ensenhar doas lengas **estrangèiras** (pas l'occitan) tre
l'escòla primària (ausit de la boca del ministre de l'Educacion
nacionala al mes d'octobre de l'an 2000)

* Es de notar que l'occitan es encara una lenga mai o
mens compresa per dètz milions d'occitans dins 33 departaments
del miègjorn e qu'es encara parlada per 5 milions. Demòra donc
la lenga minoritària pus fòrta d'Euròpa amb lo catalan, mas
es tanben la mens ajudada : brava resisténcia jacobinista.

Occitània : ensemble dels païses occitans.
occitanenc, -a : d'Occitània ; relatiu, -iva a Occitània.
occitanejar (v. intr.) : far d'occitan (aprene l'occitan) ;
parlar pas tròp plan occitan.
occitanisme : biaïes de dire tipicament occitan.
Ai agut cantat. Ai aguda cantada aquela cançon.
Cercar cinc patas a un moton.
I soi estat anat. I es estada anada.
Susar de cròcs de romana : susar susa que susaràs.
Acabatz d'intrar : intratz. *O nos teniá dich.*
Vòl peiregar : lo temps es a las pèiras de glaç.
Ai tombat lo mocador : ai laissat tombar...
Te portarai a la gara : i te menarai en autò.
A partit : es partit / se n'es anat / s'es enanat.
A passat de mòda : es passat de mòda.
Es aquí de se maridar : a enveja de se maridar.
Li'n manca un bolh : es un pauc caluc, -ga.
Li fariatz batejar un teule, qu'es bèstia que truca.
Al sortir de la messa anèron al cafè.
Sens degun la poder sostar.
Es pas per garir, que lo mètge ne dona pas bon.
Tan mai s'afana de segar que sap que vòl plòure.
Èran aquí que dejunavan quand cloquèt la finida.
Aquò t'arribarà pus lèu que si creses : ... que çò que...
Justina que se sonava : se sonava Justina.
Quand la plorèsses vint ans, te tornarà pas, paure.
Dins las uèch oras que devián èsser, a vista de nas.
Ai pas de fusil, ai pas cap de can, cací pas.
Intrèt serviciala a setze ans.
A una filha de malauta e una de defuntada.
Quequejava que quequejava : quequejava quicòm !
Per pas que sa femna lo vegèsse : per que lo vegèsse pas.
Sabes ta filha quora se marida ?
Messa dicha, lo curat anèt dejunar.
La maire lo drollon la desajudava dins son trabalh.
Lo paire l'aima mai a ela que non pas a ela.
Lor diguèt que s'enanèsson : lor diguèt de s'enanar.
Me vegèron pas a ieu, que m'amaguèri.
Una dròlla lor moriguèt qu'aviá dètz ans.
S'amaguèt que degun lo vegèsse pas.
Te fises pas del Justin, qu'es a lunas.
Fa luna. Fa vent. Totes quatre. Los autres dos.
Escopissia d'ustras : escopissia gras.
Cridas coma se foguèssi sordanha !
Agèssi volgut m'auriá presa per femna.
Mesfisa-te plan de paur que limpèsses !
Es la novèla pus brava qu'aja, ieu, jamai ausida.
Esperarai pas autres dos ans !
Son coma det e on gla, inseparables.
Venir als cans : magrir a èsser abandonada als cans (bèstia)
v. tanben « **de** » (paragraf darrèr)
occitanista (m. e f.) : militant que se bat per expandir la
lenga e la civilizacion occitanas.
occitanizacion : accion d'occitanizar o de s'occitanizar.
occitanizar (v. tr.) : convertir a la civilizacion occitana ;
adaptar a la lenga occitana.
occitanizar (s') : se convertir a la civilizacion occitana ;
venir occitan.
occitanofòn, -a : que parla l'occitan.
D'Alemands, d'Italiens, de Catalans.. son occitanofòns.
occitanofonia : collectivitat de totes los que parlan l'occitan.

ocean : expandi d'aiga salada que cobrís la Tèrra de
quatre parts tres.
oceanic, -a : relatiu, -iva a l'ocean. *Climat oceanic.*
oceanograf, -a : especialista (m. e f.) d'oceanografia.
oceanografia : geografia dels oceans (t. a.)
oceanografic, -a : relatiu, -iva a l'oceanografia.
òcha (plt.) : mena de cabordenièr (*Ribes uva-crispa*)
ochanta / oitanta (arc.) : 80 (*quatre-vints*) (fr de l. p.)
ochanten / oitanten, -a (arc.) : 80^{en} (*quatre vinten*) (fr.)
ochava : mitan de la jornada ; temporada que lo bestial
demòra claus o se pausa.
ochen / oiten, -a (adj. num. ord.) : 8^{en}.
ochena : temporada de uèch jorns.
òci : léser / desobrança (estat de demorar sens far res)
ociós, -osa : que demòra sens far res.
ociositat : vici de demorar sens far res.
occlusion : accion de tampar ; estat de çò tampat (t. a.)
Oclusion intestinala (acomolòfi blocat dins los budèls)
occlusiu, -iva : que fa occlusion ; fach, -a per occlusion.
òcra (f.) : mena d'argila jauna o roja utilizada en pintura.
OCT- : forma prefixada del grèc *òctò* (uèch)
octaèdre : polièdre de uèch costats.
octaèdre, -a : qu'a uèch costats.
octaedric, -a : *Cristal octaedric.*
octaedrifòrme, -a : que revèrta o qu'a la forma d'un octaèdre.
octan : idrocarbur saturat.
octava : temporada de uèch jorns ; t. tecn. de musica.
Octavi - Octàvia - Octavian - Octaviana : prenoms.
octobre / octòbre : lo mes desen de l'annada.
octogenari, -ària : persona de « quatre-vints ans » (fr. de l.p.)
octogon : poligon de uèch angles.
octogonal, -a : qu'a uèch angles.
octosillab, -a : qu'a uèch sillabas.
octosillabic, -a : de uèch sillabas. *Estròfa octosillabica.*
« Aquel jorn, sabí que vendrà,
e benlèu dins qualques annadas ;
escotatz-me plan, camaradas :
aqueu jorn, sabí que vendrà ». J.B.
(dins una letra del 31-07-41 a son amic Pèire Vernet)
octuble, -a : que multiplica quicòm uèch còps.
24 es un octuble de tres.
octublar (v. tr.) : multiplicar per uèch.
ocular, -a : percebut, -uda per l'uèlh ; relatiu, -iva a l'uèlh.
Glòb ocular. Testimòni ocular.
oculista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de las malautiás dels uèlhs.
ocult, -a : secret, -a ; amagat, -ada ; misteriós, -osa.
Sciéncias ocultas. Complicitat oculta.
ocultable, -a : que pòt èsser ocultat, -ada (amagat, -ada)
ocultacion : accion o resulta d'ocultar.
Ocultacion del solelh : eclipsi.
ocultador, -airitz : persona o causa qu'oculta.
ocultament : d'un biaïes ocult / a l'amagat.
ocultar (v. tr.) : téner secret ; amagar.
ocultisme : estudi e practica de las sciéncias ocultas.
ocultista (m. e f.) : aderent, -a de l'ocultisme.
ocupable, -a : que pòt èsser ocupat, -ada (t. a. del vèrb ocupar)
ocupacion : accion o resulta d'ocupar o de s'ocupar ;
carga / emplec / fonccion...
ocupador, -airitz / ocupant, -a : qu'ocupa (t. a.)
ocupar (v. tr.) : prene possession d'un airal ; emplegar
q.q. per far quicòm. *Ocupar un país. Ocupar q.q.*

ocupar (s') : demorar pas desocupat, -ada / far quicòm.
ocupatiu, -iva : bon, -a per ocupar q.q. *Activitat ocupativa.*
ocurrència : encontre / escasença ; aparicion d'un element lingüistic dins un corpus.
ocurrent, -a (t. tecn. de liturgia o de ling.) : *Tèrmes ocurrents.*
Fèstas ocurrentas : que tomban lo meteís jorn.
ocórrer (v. intr.) : subvenir (de *occórrer/occúrer*) (R. II, 493)
òda : mena de poèma liric.
odalisca : esclava o concubina d'arèm.
-ODE : forma sufixada del grèc *hòdòs* (camin)
anòde - electròde.
òdi (m.) : sentiment violent d'asir, de malvolença, d'aversion ; fasti / refasti / repugnància / repulsion.
Aver en òdi / prendre en òdi : asirar.
Venir en òdi : far refasti / repugnar (R. IV, 669)
òdia : asir / asirança : repulsion violenta.
-ODIA : forma sufixada del grèc *òdè* (cant)
melodia - prosodia - psalmodia.
Odília : prenom (doblet d'Audila)
Odilon : prenom.
odiós, -a : que ven en òdi / que repugna. *Comportament odiós.*
odiosament : d'un biais odiós.
odissèia : famós poèma d'Omèr ; viatge claufit d'aventuras.
ODO- : forma prefixada del grèc *hòdòs* (camin)
odograp : odomètre / podomètre (instrument que marca lo nombre de passes d'un caminaire e la distància cobèrta)
odografia : descripcion dels camins, de las carrièiras.
odomètre : odograp. v. çaisús.
odometria : distància cobèrta a pè.
odometric, -a : relatiu, -iva a l'odometria.
odonat : insècte artropòde de la familha dels odonats.
odonats (m. pl.) : familha d'insèctes.
ODONT- : forma prefixada del grèc *òdòs, -òntòs* (dent)
-ODONT : forma sufixada del mot grèc çaisús.
mastodont - monodont.
odontalgia : mal de dents.
ODONTO- : v. **ODONT-**
odontoblast : cellula gròssa de la pulpa dentària.
odontocèt : mamífer cetacèu del sosòrdre dels odontocèts.
odontocèts (m. pl.) : sosòrdre de l'òrdre dels cetacèus.
odontocia : diminucion de la consisténcia de las dents.
odontogenèsi : procediments de formacion de las dents.
odontogenia : estudi de la formacion de las dents.
odontografia : radiografia de las dents.
odontoïd, -a : en forma de dent (t. a.)
odontològ, -a : especialista (m. e f.) d'odontologia.
odontologia : anatomia de las dents ; sciéncia de las malautiás de las dents e de lors tractaments.
odontologic, -a : relatiu, -iva a l'odontologia.
odontòma (m.) : mena de tumor dentària.
odontorragia : emorragia après ablacion d'una dent.
odor (f.) : sentor en general ; flaira / flairor ; nolença / òlga / parfum / redolència / sentor agradiva.
odorament : accion de flairar, de sentir.
odorant, -a : que sentís a bon.
odorifèr, -a : nolent, -a (que difusa una bona sentor)
odorar (v. tr.) : flairar / sentir.
odorat : sens que percep las odors.
odorós / odorodós, -osa : odorant, -a. v. pus avant.
oelha : feda (feme del moton)
oelhas (f. pl.) : pòble d'un pastre espiritual.

oelhèr, -ièira : pastre (t. a.)
oèst : ponent (airal que i se colca lo solelh)
of ! : interj. que marca opression, dolor, solatjament.
ofega : accion d'ofegar o de s'ofegar.
ofegador, -airitz : qu'ofega (ofegant, -a)
Fum ofegador. Calor ofegairitz.
ofegament : accion d'ofegar o de s'ofegar.
ofegant, -a : sufocant, -a.
ofegar (v. tr.) : estofar (empachar de respirar) (R. VI, 25)
Ofegar lo fuòc.
ofegar (s') : s'estofar ; sufocar.
S'ofegar de plors. S'ofegar de calor.
ofegat, -ada : estofat, -ada. *Ofegat d'indignacion.*
ofegós, -osa : sufocador, -airitz (que sufoca)
ofensa : accion o resulta d'ofensar ; acte o paraula que macan (s.f.) q.q. ; tot çò que maca (s.f.) q.q. ; otratge ; pecat.
Ofensa a la pudor. Ofensa a Dieu.
Perdonar las ofensas (t. a.)
ofensaire, -a : persona qu'ofensa.
ofensant, -a : qu'ofensa.
ofensar (v. tr.) : macar (s. f.) / otratar / molestar.
Ofensar Dieu. O. la vista. O. las aurelhas.
ofensar (s') : se sentir otrajat ; se sentir molestat (R. IV, 247)
ofensiu, -iva : qu'ataca (t. a.) *Arma ofensiva. Paraula of...*
ofensiva : ataca. *Passar a l'ofensiva.*
ofensivament : d'un biais ofensiu.
ofensor, -a : persona qu'ofensa o qu'a ofensat.
ofèrta : accion o resulta d'ofrir o de s'ofrir ; çò ofèrt ; oblacion. *Las ofèrtas de la messa.*
Lei de l'ofèrta e de la demanda.
ofertòri : ofèrta del pan e del vin de la messa abans la consecracion.
off (angl. *off*, fòra de) : *Votz off* (votz de q.q. que l'òm vei pa)
Festival off : festival marginal.
offset (angl.) : tecnica d'impression.
offshore (angl.) : en mar desliura / en plena mar.
OFI- / OFIO- : forma prefixada del grèc *òphis* (sèrp)
v. ofiasi - ofioide, -a - ofioglòs.
ofiasi : alopecia parciala que revèrta la pèl d'una sèrp.
ofici : carga / fonccion ; breviar (pregàrias oficialas d'un prèire e dels religioses sèt còps per jorn) : *matinas, laudas, tèrça, sèxta, nòna, vèspras, completas* (L. 87) ; ensemble de pregàrias o de ceremónias publicas.
Ofici de jutge. Dire l'Ofici. Ofici dels mòrts
oficial : jutge màger que constata sus pròvas, e après tot un fum de recèrcas, qu'un pretendut maridatge de glèisa es pas estat jamai valid.
oficial, -a : public, -a ; legal, -a ; garentit, -da per l'autoritat ; notòri, -òria (conegut, -uda de totes) ; persona qu'es una autoritat publica. *Declaracion oficiala.*
Candidat oficial. Jornal oficial. Los oficials.
oficialitat : jurisdiccion, tribunal d'un oficial ; carga d'oficial ; airal que l'oficial i fa la justícia.
oficialament : d'un biais oficial.
oficializacion : accion d'oficializar quicòm.
oficializar (v. tr.) : far venir oficial, public.
oficiant, -a : prèire que ditz la messa o fa un autre ofici ; monja de setmana al còr de cant.
oficiar (v. tr.) : celebrar la messa ; celebrar un ofici.
oficièr, -ièira : militar, -a naut galonat, -ada (a partir de loctenent en segond) ; titular, -a d'una carga ; grad dins d'unas institucions.

oficina : airal que i se fan de preparacions farmacèuticas ; airal que i se trama quicòm de mai o mens calhòl.

oficial, -a : utilizat, -ada en farmacia.
Plantas oficinalas.

oficiós, -osa : que ven d'una autoritat competenta, mas sens èsser oficialament garantit.
Nominacion oficiosa.

oficiosament : d'un biais oficiós.
Vos disi aquò oficiosament.

ofidisme : intoxicacion pel veren d'una sèrp.

OFIO- : v. **OFI-**

ofioglòs (m.) (plt.) : lenga de sèrp (mena de falguièira pichona) (*Ophioglossum vulgatum*)

ofiografia : ofiologia v. pus bas.

ofioïde, -a : que revèrta una sèrp.

ofiolatria : culte de las sèrps.

ofiolita : sequència estratificada de ròcas eruptivas.

ofiologia : sciéncia de las sèrps.

ofita : mena de ròca eruptiva que son aspècte revèrta una pèl de sèrp.

oflag (al.) : contraccion de *Offizierlager* : camp d'oficièrs prisoniers de guèrra en Alemanha.

ofrenda : don ofèrt per la messa (t. a.) ; present ; obòl (m.) ceremoniá de baisament de crotz o de relíquia, amb obòl per la glèisa.

ofrir (v. tr.) : anar a l'ofrenda (v. çaisús) ; far un present.
Ofrir l'aperitiu.

ofrir (s') : se propausar per far quicòm ; se pagar quicòm.
S'ofrir de vacanças. S'ofriguèt per nos ajudar.

ofrís (plt.) : flor pòrtabelha (*Ophrys apifera*)
flor pòrtabelhard (*Ophrys bombyliflora*)
flor pòrtaranha (*Ophrys aranifera*)
flor pòrtamosca (*Ophrys muscifera*)

OFTALM- : forma prefixada del grèc *òphthalmòs* (uèlh)

oftalmia : inflamacion dels uèlhs (uòlhs)

oftalmic, -a : relatiu, -iva als uèlhs o a l'oftalmia.
Artèria oftalmica. Pomada oftalmica.

oftalmititi (f.) : oftalmia.

OFTALMO- : v. **OFTALM-**

oftalmolit : calcul lacrimal.

oftalmològ, -a : especialista (m. e f.) en oftalmologia.

oftalmologia : sciéncia dels uèlhs e de lors malautiás.

oftalmomètre : aparelh per mesurar las diferentas corbaduras de la cornèa.

oftalmoplegia : paralisi (m.) dels muscles de l'uèlh.

oftalmoscòpi (m.) : aparelh per estudiar l'endredins de l'uèlh.

oftalmoscopia : examèn del fons de l'uèlh (uòhl)

ofuscar (v. tr.) : ofensar q. q. / li far un brave desplaer ; velar / amagar. *Son parlar m'a ofuscat.*
Solelh ofuscat per de nivols.

ofuscar (s') : se sentir ofensat per quicòm.
« *ogiva* » e derivats (fr.) : arcada facha per dos arcs que se crosan en angle agut. v. **augiva.**
Vòuta en « ogiva ». « Ogiva » nucleara.

« *ògre, ogressa* » (fr.) : v. **arand - sarramaura.**

ohm (m.) : unitat de resisténcia electrica.

ohmmètre : aparelh per mesurar la resisténcia electrica.

« *òl* » (fr.) : v. **òc / òc-ben / òc-òc-ben.**

oi ! : interjeccion que marca dolor, suspresa o lassièira.
Oi ! qué cal patir !

oidà (fr.) : v. **òc-ben.**

oidium (lat.) : fonge parasit de la vinha (*Oidium Tuckeri*)
fonges parasits d'autres plantas.

oira (l.p.) : pança / ventresca / panolha / ventre gròs.
Son oira l'empacha de véser sos pès.

oirar (v. tr.) : tustassar una cabra o un boc maselats per ne bresar los òsses e destacar la carn de la pèl aital desrabada entièira per ne far un oire ; conflar coma un oire.

oirat, -ada : tustassat, -ada ; conflat, -ada.

oire (m.) : pèl de cabra o de boc cordurada en sac per servir e transportar de liquids ; sac de cabreta.
Un oire de vin. Un oire d'òli.

òisa : esofag / gargamèla.

oïsqüi : whisky (angl.) : aigardent de cerealum.

oïssa : niveleta / uèla. v. **nivoleta.**

oïtanta (adj. n. c.) : LXXX / 80 (*quatre-vints*) (fr. de l.p.)

oïtantan (adj. n. o.) : 80^{en}

oïstiti (onom.), de l'anglés *wistiti* ('wistiti) (m.) : mena de monard pichonèl d'America del sud.

oiva : crosta de lach / crèma de lach ; olièira (garrafon per l'òli)

O.K. , sigla, prononciacion de l'american *All correct* !
(ɔ l k 'r e k t) : tot va plan ; legit e aprovat.

« *ol* » : v. **olm.**

ola : recipient per far la sopa o per far còire quicòm mai ; cròs / gorga dins una ribièira ; frucha del bois ; frucha de la jusclana.
Ola de tèrra. Ola de fèrre. Ola de fonta.
Ai lo cap coma una ola : ai lo cap que me dòl.
Montar l'ola sul fuòc.
Negre coma lo cuol de l'ola.

olada : contengut d'una ola ; legums per far la sopa.
Escaudar l'olada : bajaran los legums.

olaire : persona que fasiá d'olas de fonta.

Olanda : nom de país d'Euròpa del nòrd.

olandar (v. tr.) : far secar las plumas al fuòc.

olandés, -esa : d'Olanda ; relatiu, -iva a Olanda.

OLE- : forma prefixada del lat *olea* (oliu) o *oleum* (òli)

oleacèa : arbre o arbrilh que sas flors son gamopetalas.

oleacèas (f. pl.) : familha de plantas de las flors gamopetalas.

oleaginós, -osa : de la natura de l'òli ; que conten e que balha d'òli. *Lo caulet-raba es una planta oleaginosa.*
Una bolida de caulets-rabas.

oleandre : laurièr ròsa (*Nerium oleander*)

oleandrina : poison que se tròba dins lo laurièr ròsa.

oleastre : oliu salvatge.

oleat : sal o estèr de l'acid oleïc.

OLEÏ- : v. **OLE-**

oleïc, -a : derivat, -ada de l'òli ; que conten d'òli. *Acid oleïc.*

oleïcultura : cultura de l'oliu o de las plantas oleaginosas en general.

oleïcòla (m. e f.) : relatiu, -iva a l'oleïcultura.

oleicultor, -tritz : persona que fa d'oleïcultura.

oleifèr, -a : que se'n tira d'òli. *Plantas oleifèras.*

oleifòrme, -a : qu'a la consisténcia de l'òli.

oleimètre : doblet d'oleomètre.

oleïna : triglicerid de l'acid oleïc.

OLEO- : v. **OLE-**

oleocultor, -tritz : doblet d'oleicultor, -tritz.

oleoducte : canalizacion pel petròli.

oleografia : tecnica d'impression amb l'ajuda de colors alongadas d'òli.

oleografic, -a : relatiu, -iva a l'oleografia.
oleòma (m.) : neoplasia inflammatòria amodada per d'injeccions d'òli.
oleomètre : aparelh per determinar la densitat dels òlis.
òler (v. intr.) : nòler (sentir a bon)
olent, -a : nolent, -a (que sentís a bon)
oleta : ola pichonèla ; pinhata (ola en terralha)
òlfa : v. òlva.
olfaccion : percepcion de las sentors.
olfactiu, -iva : que servís a l'olfaccion o que ne depend.
olfada : alen / buf ; alenada.
òlfi : v. òlva.
olfièira : matalàs d'òlvas de civada.
òlga : nolença / perfum / bona sentor / redolència.
olhar / asolhar / asulhar (v. tr.) : acabar d'emplenar una barrica.
olhar : ulhar / escuçonar (empeutar per escuçon)
olhòl (plt.) : olet / camomilha (R. II, 303) (*Anthemis cotula*)
òli (m.) : liquid onctuos tirat de substàncias oleaginosas (t. a.)
Òli d'oliva. Òli de caulet-raba.
Òli de ricin. Òli de fetge de merluça.
Los òlis sants (pels sacraments de la Glèisa)
òli ronhièr : òli contra la ronha.
òlia : marc d'olivas.
oliaire, -a : persona que fa d'òli o que vend d'òli.
oliar (v. tr.) : onchar / ónher amb d'òli (metre d'òli) ; trempar dins l'òli. *Mecanisme plan oliat.*
Ensalada plan oliada.
oliatge : accion o resulta d'oliar.
oliban : encens.
olièr, -ièira : terralhèr, -ièira (persona que fa de terrinas o de topins)
olièira : pèça de metal que pòrta dos garrafons : un per l'òli, l'autre pel vinagre ; garrafon per l'òli.
olifant : instrument de musica medieval fach amb una trompa d'elefant.
OLIG- : forma prefixada del grèc *òligòs* (pichon ; pauc)
oligarca (m.) : caduna de las personas que fan partida d'una oligarquia.
oligarquia : governament entre las mans de qualques personas.
oligarquic, -a : relatiu, -iva a una oligarquia.
Governament oligarquic.
oligarquicament : d'un biais oligarquic.
OLIGO- : v. **OLIG-**
 prefix que servís a formar tot un fum de tèrmes medicals.
oligoartriti (f.) : artriti que tòca pauc d'articulacions.
oligoelement : element mineral o metallic, present dins l'organisme en quantitats fòrt pichonas.
oligocèn, -a (adj. e subs. m.) : relatiu, -iva al periòde segond de l'èra terciària ; temporada d'aquel periòde.
oligofag, -a : natura d'un predator o d'un parasit que se pòt avidar solament de qualques espècias.
oligofagia : diminucion de l'apetís.
oligofrèn, -a : persona que patís d'oligofrenia.
oligofrenia : deficiència mentala.
oligomenorrèa : diminucion de la frequéncia menstrual.
oligoterapia : emplec terapeutiç dels oligoelements.
oliguria : diminucion de la quantitat de las urinas.
Oлимп : montanha de Grècia ; prenom masculin.
Olimpia : vila de Grècia ; prenom femenin.

olimpiada : periòde de quatre ans entre los jòcs olimpics.
olimpiadas (f. pl.) : jòcs olimpics.
olimpian, -a : majestuós, -a e seren -a. *Calme olimpian.*
olimpic, -a : relatiu, -iva a una olimpiada.
Estadi olimpic. Piscina olimpica.
olimpicament : majestuosament.
oliós, -osa : que conten d'òli ; que revèrta d'òli.
Substància oliosa. Pel oliós. Pèl oliosa.
oliu : arbre que sa frucha es l'oliva (*Olea europaea*)
M'agrada lo verd cambiadís de las fuèlhas d'oliu.
oliva : frucha de l'oliu. **Oliva** : prenom m. e f.
olivada : culhida de las olivas ; sason d'aquela culhida.
olivadura : formacion d'una bofiòla sus la pèl cremada.
olivaire, olivaira / olivairitz : persona que culhís las olivas.
olivar (v. tr. e intr.) : culhir las olivas ; amassar las olivas ; far una bofiòla.
olivastre (plt.) : aladèr mascle (*Phillyrea angustifolia*)
 oliu salvatge.
olivastre, -a : color d'òli d'oliva.
olivastre boscàs (plt.) : oliu fèr (*Ligustrum vulgare*)
olivatge : accion o resulta de culhir las olivas.
oliveda / oliveireda : airal plantat d'olius.
olivèia : cançon d'olivaira, d'olivairitz.
olivejar : frequentatiu d'olivar v. pus naut.
olivenc, -a : relatiu, -iva a l'oliva.
oliveta : oliva pichona ; bosquet d'olius ; mena de dança.
Olivià : prenom f. **Olivier** : prenom m.
olivèr : oliu v. pus naut.
olivèira : mena d'oliva gròssa plan en carn ; recipient per l'òli.
olivona : mena de castanha.
olm / om / omat : mena d'arbre (*Ulmus campester*)
olmada : airal plantat d'olms ; lach aprestat amb de raïças d'olm trissadas per ónher la fustalha que vinèsse pas (que perdèsse pas)
olmat : olm. v. **olm.**
olmeda / olmièira : plantacion d'olms.
olmet : olm pichon.
olmeta : olmeda pichona.
olmièira : olmeda.
olo ! : interj. per far fugir los cans.
olocaust : sacrifici ebrèu que la victima èra consumida pel fuòc ; victima aital consumida ; massacre de uèch milions de Josieus pels nazis de 1939 a 1945.
Olofèrnes : prenom.
olograf, -a : escrich en entièr de la man del testador.
Testament olograf.
olografiar (v. tr.) : escriure en entièr de sa pròpria man.
olor : nolença (bona sentor).
olorejjar (v. intr.) : sentir a bon.
 « òlsa » : v. **dòlça**.
Òlt (ɔlt / ɔut) : ribièira que se gèta dins Garona ; departament occitan. v. p. 1053.
Òlt e Garona : departament occitan. v. p. 1053.
 « oludar » : v. **udolar**.
òlva / òlfa : ac / àbet / aròfa / bolòfa / ase (envolopa de gran de cerealum).
òlze : claveta de ròda ; gopilha en general (cunh de fust o de metal per juntar quicòm).
òm : v. **òlm**.
òm (pr. indef.) : *L'òm disiá* : se disiá que / disián que / èra passat lo dich que.

OM- / OMA-: forma prefixada del grec *òmos* (espatla)

omacefal (m.): mostre acefal.

omalgia: dolor a l'espatla.

omartriti (f.): inflamacion a l'espatla.

omartròsi (f.): artròsi a l'espatla.

omada: fonge d'olm (mena de bolet)

omat: v. **olm**.

ombèla: inflorescència en forma de paraplujèja; planta que son inflorescència se presenta aital.

ombelifèr, -a: que sas flors son en forma de paraplujèja.

ombelifèras (f. pl.): familha de plantas.

ombelifòrme, -a: en forma d'ombèla.

ombelula: ombèla simpla d'una ombèla compausada.

ombilic: embonilh / boton mèstre (l.p.) v. (R. VI, 3)

ombilicacion: depression al centre d'un salhent de la pèl.
Ombilicacion del mamelon.

ombilical, -a: relatiu, -iva a l'ombilic. *Ernia ombilicala.*

ombra: airal sorn (escur) creat per quicòm qu'arrèsta los rais del solelh; trèva / fantauma (f.); image (m.) mena de peis: (*Umbra*)
Far ombra a q.q.: li portar ombratge, l'enfoscar.
La vida passa coma una ombra.

ombrada: airal a l'ombra.

ombrar (v. tr.): far d'ombra.

ombrassa: ombra bèla e espessa.

ombratge: airal plen d'ombra; macadura (s. f.) d'amor pròpri
Los ombratges d'un parc.
Prene ombratge de quicòm.

ombratjar (v. tr.) (frequentatiu d'ombrar): far d'ombra.
Un noguèr son ombra es mala, qu'ombratja tròp.

ombratjós, -osa: a l'ombra; qu'a paur de son ombra; que s'enfusca aisidament.
Caval ombratjós. Òme ombratjós.

ombrejar (v. tr. e intr.): far las ombras d'una pintura; demorar a l'ombra; èsser ombratjós.

ombrèla: pichon parasòl de dòna.

ombrenc (subst. m.): nòrd.

ombrenc, -a: sovent a l'ombra; virat, ada cap al nòrd; qu'a paur de son ombra; ombratjós, -osa.
Tèrra ombrenca. Caval ombrenc.

ombret / ombra: mena de peis (*Umbra*)

ombreta: ombra leugièira; ombra agradiva.

ombrièira: airal a l'ombra.

ombriu, -iva / ombrívol (m. e f.) / **ombrivol, -a**: ombratjós, -osa (a l'ombra); ombratjós, -osa (que s'enfusca aisidament; qu'a paur de son ombra) v. **-ÍVOL**.
Una èga (cavala) ombriva (ombrívol / ombrivola)

ombrilha: penombra.

ombrilhat, -ada: a l'ombra.

ombrina: ombrilha / penombra; ombra portada; mena de peis (*Perca umbra*)

ombrina negra: outra mena de peis (*Umbra nigra*)

ombrós, -osa: que fa bravament d'ombra; qu'es bravament dins l'ombra.
Los pins son ombroses. Una cosina ombrosa.

ombrum: ombra en general.

òme: individú mascle de l'espècia umana; espós / marit.
Un òme de lei. Un òme de letras.
Un òme de ben. Un òme de còr.

òme penjat (plt.): orchida (*Aceras anthropophora*)

omeda: v. **olmeda**.

omegà: letra darrièira de l'alfabet grèc.
L'alfà e l'omegà: lo començament e la fin.

omenàs: òme grand e gròs.
Femna omenassa: que manca bravament de feminitat.

omenatge: acte d'estima, de veneracion a l'esgard de q.q.
Ofrir un de sos libres en omenatge.

omenèl: òme pichon / òme pichonèl.

omenonèl / omenonelon / omenonelonèl: diminutius d'omenon.

omenenc, -a: que ten de l'òme.
Biais omenenc de comandar.

omenet / omenèl / omenon: òme pichon.

omenir (s'): venir òme.

omental, -a: relatiu, -iva a l'*omentum* (lat.)

omentectomia: reseccion cirurgicala de l'*omentum* (lat.)

omentum (lat.): tèrme medical per dire fresa / tèla / tela (replec del peritonèu sovent infiltrat de grais)

omeopata (m. e f.): especialista (m. e f.) d'omeopatia.

omeopatia: sistema per garir las malautiás per de remèdis a dòsis minimas.

omeopatic, -a: relatiu, -iva a l'omeopatia.
Remèdi omeopatic. Dòsi omeopatica.

omeopaticament: d'un biais omeopatic.

Omèr: prenom; grand poèta epic grèc (s. IX abans J.C.)

omeriç, -a: relatiu, -iva o aparentat, -ada a Omèr.
Un rire omeriç.

omertà (it.) (o'merta): lei del silenci.

ometre (v. tr.): laisser de caire (de costat) quicòm o q.q.; far pas quicòm qu'auriá calgut far; dire pas quicòm qu'auriá calgut dire.
Ometre punts e virgulas. Ometre quicòm.

OMFAL-: forma prefixada del grec *òmphalòs* (umbilic)

omfalectomia: reseccion de l'ombilic.

omfaliti (f.): inflamacion de l'ombilic.

omfalocèla: ernia de l'ombilic.

omfalopag: mostre dels còrs doble estecat per l'ombilic.

omfalorragia: emorragia ombilicala.

omfalotomia: seccion del cordon ombilical.

omfalotripsia: espotiment cirurgical del cordon ombilical per remplaçar la ligadura.

omicida (subs. e adj. m. e f.): persona que tua q.q.; qu'es causa de la mòrt de q.q. *Caçaire omicida. Guèrra omicida.*
Arma omicida. Agach omicida.

omicidi: acte de q.q. que tua q.q.

omièr, -ièira: aprivat, -ada e qu'a pas paur de l'òme.
Lop omièr. Vaca omièira.

omissible, -a: que pòt èsser omés, -esa.

omission: accion o resulta d'ometre (t. a.); çò omés (t. a.)
Una omission qu'es pas de perdonar.

OMNI-: forma prefixada del latin *omnis* (tot)

omnibus (datiu plural del lat. *omnis*, tot): biais de carreg public. v. **-BUS**.
Train omnibus: que s'arrèsta a totas las estacions.

omnicolòr, -a: de totas menas de colors.

omnidireccional, -a: dotat, -ada de las meteissas propietats dins totas las direccions; qualitat d'una antena aital dotada.

omnipotència: poder de far tot çò que l'òm vòl; vici o qualitat de poder far tot çò que l'òm vòl.

omnipotent, -a: que pòt far tot çò que vòl. (R. IV, 585)
Dieu sol es vertadièrament omnipotent.

omnipotentament : amb omnipotència.
omnipresència : qualitat d'èsser omnipresent.
omnipresent, -a : present pertot al còp.
Dieu sol es vertadièrament omnipresent.
omnisciència : qualitat d'èsser omniscient.
omniscient, -a : qu' o sap tot.
Dieu sol es vertadièrament omniscient.
omnivòr, -a : que se manja de tot ; compausat, -ada d'elements animals e vegetals.
L'òme, lo pòrc... son omnivòrs.
OMO- : forma prefixada el grèc *òmos* (cru)
omofag, -a : que se manja de carn crusa.
omofagia : lo manjar de carn crusa.
omofòn, -a : qu' a la meteissa prononciacion qu'un autre mot, mas que vòl pas dire çò meteís.
Recòrd (sovenir) e recòrd (espet esportiu) son omofòns.
omofonia : estat de dos mots omofòns.
omofonic, -a : relatiu, -iva a l'omofonia.
omofonicament : d'un biais omofonic.
omogam, -a : qu' a pas que de flors del meteís sèxe.
omogamia : estat de çò monogam.
omogeneïzacion : accion de far venir omogenèu (t. a.)
omogeneïzar (v. tr.): far venir omogenèu, -èa.
omogeneïtat : qualitat de çò omogenèu.
Omogeneïtat d'una formacion politica.
omogenèu, -èa : format d'elements de meteissa natura e coerents entre eles ; qu' a una unitat granda, una comunitat de sentiments ; t. tecn. de mat.
Grop omogenèu. Polinòm omogenèu.
omogenèament : d'un biais omogenèu.
omograp, -a : qu' a la meteissa grafia qu'un autre mot.
Recòrd e recòrd son omografs e omofòns.
omografia : estat de dos mots omografs.
omografic, -a : relatiu, -iva a l'omografia.
omograficament : d'un biais omografic.
omològ, -a (adj. e subs.) : semblable, -a / similar, -a ; persona qu' a la meteissa carga qu'una altra, dins un autre airal.
omologar (v. tr.): confirmar oficialament ; declarar confòrme a una nòrma. *Omologar un recòrd, una piscina...*
omologia : qualitat de çò omològ (t. a.)
omologic, -a : relatiu, -iva a l'omologia.
omologicament : d'un biais omologic.
omonim, -a : qu' a lo meteís nom que quicòm mai o q.q. mai ; omograp. v. **omograp**.
Doas vilas omonimas : Montpelhièr (Occitània) e Montpelhièr (Estats Units d'America del nòrd)
omonimia : estat de çò omonim.
omonimic, -a : relatiu, -iva a l'omonimia.
omonimicament : d'un biais omonimic.
omoptèr, -a : qu' a las alas coma las d'un autre insècte.
omoplata : nom scientific del mot « platèla ».
omosexual, -a : qu' a una afinitat sexuala per una persona del meteís sèxe. v. tanben **lesbiana**.
omosexualitat : afinitat sexuala per una persona del meteís sèxe. v. tanben **lesbianisme**.
omotèrm, -a : que sa temperatura intèrna demòra constanta.
omoterma : qualitat de çò omotèrm v. gr. d'Alibèrt, 404.
onagre (R. IV, 370) : ase salvatge (*Equus onager*)
Onan : personatge de la Bíblia que s'adonava a la masturbacion.

onanisme : coit interromput abans l'ejaculacion dins la vagina ; masturbacion.
onanista (adj. e subs. m. e f.): relatiu, -iva a l'onanisme ; persona que lo practica.
onça : anciana unitat de pes ; quantitat bravament pichonèla.
A quitament pas una onça d'intelligéncia.
onça : nosèl (m.) / articulacion dels dets.
oncejar (v. intr.): remenar / bolegar los dets.
onch / unch, -a : qu' a recebuda una onccion ; oliat, -ada ; graissat, -ada.
oncha / uncha : graissa (f.) ; òli (m.) ; enguent / pomada / emplastre.
onchadura / untadura : accion d'onchar ; çò onch ; çò que pòt onchar.
onchar / untar (v. tr.): ónher (t. a.) ; graissar ; femar.
Onchar la padena. Untar una maquina.
onchar / untar (s') : se graissar (se passir amb de graís o de graissa)
onchós / untós, -osa : oliós, -osa ; graissós, -osa.
onchum : aprestatge oliós o graissós.
onchura / unchura : oliatge ; graissatge.
oncial, -a (subs. e adj.): letra capitala de granda dimension utilizada dins los manuscrits del sègle IV al sègle VII ; al sègle XVIII, capitala de forma redonda.
onccion : accion d'ónher ; gràcia de l'Esperit Sant ; doçor de paraula dins l'escrich o lo parlar. (R. VI, 392)
onclar (v. intr.): se maridar pas (en parlant d'un òme)
oncle : fraire del paire o de la maire.
onclea / onclon : òme qu' a onclat. v. **onclar**.
ONCO- : forma prefixada del grèc *ònkòs* (volum ; grossor ; tumor)
oncocitòma (m.) : tumor glandulosa lèumens benigna.
oncogèn, -a : qu' amòda una proliferacion tumoral.
oncogenèsi (f.): proliferacion e desenvolopament de tumors.
oncogenia : estudi de l'oncogenèsi.
oncograp : aparelh per enregistrar los cambiaments de volum d'un còrs o d'un organ.
oncografia : enregistraments amb un oncograp.
oncològ -a : especialista (m. e f.) d'oncologia.
oncologia : estudi de las tumors.
oncòsi (f.): tèrme generic per tota formacion de tumor.
onda : movement d'una massa d'aiga que fa de rufas (rugas) concentricas o que se lèva e que s'abaissa ; çò que revèrta aqueste darrièr movement ; sinuositat d'una estòfa ; movement interior ; mena de vibracion.
Ondas de las espigas dins lo vent.
Ondas d'una moera. Onda de colèra.
A bèlas ondas : a grand bolh.
Virar l'onda : virar lo bolh (començar de bolir)
Ondas sonòras. Ondas magneticas.
Ondas electromagneticas.
Allocucion sus las ondas.
ondada : èrsa de mar, de lac o de ribièira ; pluèja passadissa.
Una ondada de tristum. Una ondada d'amarum. (s.f.)
ondejament : movement de çò qu'ondeja (t. a.)
Ondejament de las èrbas dins lo vent.
ondejant, -a : movedís, -issa ; qu'ondeja dins lo vent o segon son umor ; qu'erseja coma la mar.
Persona ondejanta. Anar ondejant.
ondejar (v. tr.): batejar al pus lèu en cas d'urgéncia.
La levandièira ondegèt lo nenon tanlèu nascut.

ondejar (v. intr.): ersejar (far o aver un moviment d'ondas) èsser mai o mens sinuós. *Son pel ondeja naturalament.*

Lo camin ondeja pel través.

ondenc, -a : ondulós, -osa.

ondencament : d'un biais ondulós.

ondina : femna de legenda que viuriá dins las aigas.

ondós, -osa : plen d'ondas.

ondradura : ornament / pimpalhadura.

ondrar (v. tr.): adornar / parar / ornar / decorar ; onorar.

ondrejar (v. tr. e intr.): ornar ; èsser drud / butar drud.

ondulacion : accion o resulta d'ondular.

Las ondulacions de la mar.

Las ondulacions d'un froment.

Las ondulacions de son pel.

ondulant, -a : qu'ondula, que fa d'ondas.

Una cropa ondulanta (t. a.)

ondular (v. intr.): ondar / ondejar / far d'ondas (t. a.)

La mar ondulava doçamenton.

ondulat, -ada :

De tòla ondulada.

ondulatòri, -òria : relatiu a una ondulacion ; qu'amòda una ondulacion ; qu'a rapòrt a las ondas.

Movement ondulatòri. Mecanica ondulatòria.

ondulós, -osa : *Movement ondulós d'una rauba.*

onerós, -osa : que còsta d'argent / que còsta car.

onerosamente : d'un biais onerós.

Onesim : prenom.

onèst, -a : confòrme, -a a la decència ; rasonable, -a / moderat, -ada ; plan ensenhat, -ada.

Parlar onèst. Prètz onèst. Educacion onèsta.

Onèst : prenom m.

Onèsta : prenom f.

onèstament : d'un biais onèst.

onestat / onestetat : qualitat de çò onèst (t. a.) (R. VI, 318)

ongan : aqueste an. (« augan » en l.p.)

onganassas : un còp èra / autres còps.

ónger : v. ónher.

ongla / unglà (f.) : lamèla de còrna que nais e que buta a la cima dels dets e dels pès de l'òme, dels monins e d'autres animals ; arpas d'animals.

ongla cavalina (plt.) : pèpolin (*Tussilago farfara*)

onglada : engrepiment de la cima dels dets ; tanòc d'eisserment de l'annada d'abans ; arpada (còp d'ongla) / grafinhada.

onglejar (v. tr.): grafinhar / engrauhar / escarraunhar / nafrar amb las onglas ; gratar amb las onglas.

onglet : canèla ; escavament / escavadura ; entalha... (tèrmes tecnicos de diferents obrièrs).

onglon : arpa ; mitat de bata de buou, de cabra, de feda, de pòrc (de tota bèstia qu'a las batas partidas)

onglut, -uda : qu'a de bravas onglas.

« ongrar » (barb.) :

v. sanar.

Ongria : nom de país d'Euròpa.

ongrés, -esa : d'Ongria ; relatiu, -iva a Ongria.

ónher / ónger / únher (v. tr.): onchar / untar / graissar / oliar ; adocir ; vantar / blandir / flatar ; (dins un sens ironic) : tanar / tabassar / tustassar.

Ónher la ròda d'una carrèla, d'una carreta.

Ónher un malaut amb d'òli sant.

Ónher la garganta amb una gorjada de vin.

Ónher q.q. per sa Confirmacion.

Te pòdi prometre que t'onherai la codena !

ónher / ónger / únher (s') : se fregar amb d'òli, amb un onguent (R. IV, 373)

ONICO- : forma prefixada del grèc *ònuç, -ukòs* (ongla) que balha un vintenat de tèrmes medicals.

onicofagia : tissa de se rosegar las onglas.

onicogrifòsi (f.) : desformacion patologica de las onglas.

onicomicòsi (f.) : lesion d'una onglà amodada per un fonge.

onicòsi (f.) : tèrme generic de las patologias de las onglas.

-ONIM : forma sufixada del grèc *ònima* (nom)

anonim - antroponim - omonim - sinonim.

-ONIMIA : v. **-ONIM.**

antroponimia - omonimia - sinonimia...

ONIR- : forma prefixada del grèc *òneiròs* (somi)

oniric, -a : relatiu, -iva a un somi.

onirisme (m.) : activitat mentala automatica facha mai que mai d'allucinacions e d'illusions visualas.

Deliri oniric (t. tecn. de psiquiatria)

ONIRO- : v. **ONIR-**

onirogèn, -a : qu'amòda de somis.

oniromancia : art d'interpretar los somis.

oniromancian, -a : persona que practica l'oniromancia.

onirocritia (arc.) : art d'explicar los somis. (Antiquitat grèca)

onirotèrapia : metòde psicoterapeutic per l'imajariá mentala.

onix : mena d'agata de diferents colors.

ONOMA- : forma prefixada del grèc *ònomà, -atòs* (mot / nom)

onomancia : art de predire, d'après lo nom d'una persona, la sòrt (lo sòrt) que l'espèra.

onomasiologia : estudi semantic de las denominacions.

onomasiologic : relatiu, -iva a l'onomasiologia.

onomastic, -a : relatiu, -iva als noms pròpris.

onomastica : estudi dels noms pròpris d'airals e de personas.

onomastician, -a : especialista (m. e f.) d'onomastica.

ONOMATO- : forma prefixada del lat. *onomatopoeia*.

onomatomania : recèrca o repeticion morbosa d'un mot.

onomatopèia : formacion de mots per imitacion d'un son.

Clic-clac ! es una onomatopèia. (R. IV, 374)

onomatopèic, -a : relatiu, -iva a una onomatopèia ; format, -ada per onomatopèia.

onor (m.) : sentiment de dignitat que buta q.q. a agir d'un biais que li permeta de conservar l'estima dels autres ; principis morals que son a la basa d'aquel sentiment ; reputacion que ballhan lo meriti, lo trabalh, la vertut... de q.q.

Un òme d'onor. Mancar a l'onor.

Pèdre son onor. Far onor a q. q.

onorable, -a : digne, -a d'onor ; que far onor a q.q.

Familha onorabla. Profession onorabla.

onorabilitat : qualitat d'una persona onorabla.

onorablement : d'un biais onorable.

onorança : accion d'onorar ; consideracion.

onorar (v. tr.): tractar una persona amb respècte, estima e consideracion ; far omenatge a son meriti.

onorar (s') : *M'onori d'èsser nascut e demorat occitan.*

onorari, -ària : qu'a un títol sens n'aver la fonccion.

President onorari. Professor onorari.

onorariat : qualitat de q.q. qu'a rebut un títol onorific.

onoraris (m. pl.): retribucion dins las professions liberalas.

Los onoraris d'un notari, d'un avocat.

Onorat : prenom.

Onorat Simon (1783-1852) : medecin provençal, autor de *Dictionnaire provençal-français ou dictionnaire de la langue d'òc ancienne et moderne*, que F. Mistral remiravava e qu'utilizèt bravament per far *Lou Tresor dóu Felibrige*.

onorific, -a : que balha d'onors, de consideracion, mas sens cap d'avantatge material.

Onorina / Norina (dim.) : prenom.

onors (f. pl.) : distincion ; ceremoniá en l'onor de q.q.

L'onor, òc ! Las onors, ni mai ni mens !

ont (adv. de lòc) :

L'ostal ont soi nascut : l'ostal que i nasquèri.

Ont vas ? - Ont que siá !

D'ont mai... d'ont mai... : v. **d'ont mai**.

ONT- : forma prefixada del grèc *òn, -tòs* (èsser) (subs.)

onta : vergonha (sentiment de desonor)

ontable, -a : vergonhós, -osa.

ontejar (v. intr.) : aver vergonha.

ontic, -a : se ditz de tota coneissença relativa als objectes del mond, per oposicion a la coneissença ontologica.

ONTO- : v. **ONT-**

ontogenèsi (f.) : desvolopament de l'individu, a partir de l'uòu fecondat, entrò a l'estat adult.

ontogenetic, -a : relatiu, -iva a l'ontogenèsi.

ontogenia : doblat d'ontogenèsi.

ontogenic, -a : doblat d'ontogenetic, -a.

ontològ, -a : doblat d'ontologista.

ontologia : estudi de l'èsser (subs.) en tant qu'èsser.

ontologic, -a : relatiu, -iva a l'ontologia.

ontologicament : d'un biais ontologic.

ontologisme : teoria metafisica qu'afortís que la coneissença de Dieu dirècta e immediata es naturala a l'òme.

ontologista (m. e f.) : adèpte, -a de l'ontologisme metafisic ; adèpte, -a d'una doctrina abandonada que considerava las malautiás coma d'entitats vertadièiras, independentas de l'organisme.

ONU : acronim per Organizacion de las Nacions Unidas.

ontós, -osa : vergonhós, -osa.

ontosament : vergonhosament.

« *ontric* » : v. **ortic**.

« *onzada* » : v. **ondada**.

onze (adj. num. card.) : 11 (dètz + un)

onzen (adj. num. ord.) : 11^{en}.

OO- : forma prefixada del grèc *òòn* (uòu)

oocentre : centre celular de l'uòu.

oocit : gamet feme.

oogenèsi (f.) : formacion de l'oocit dins los ovaris.

oogenia : estudi de l'oogenèsi.

oolit (m.) : pichona concrecion esferica formada de sisas concentricas qu'enròdan un nucli.

oolita (f.) : ròca calquièira amb d'oolits.

oolitic, -a : relatiu, -iva a l'oolita ; jurassic, -a.

oosfèra : nom balhat al gamet feme madur dels vegetals.

oologia : estudi scientific dels uòus dels aucèls.

oomicèts : sosgrop de fonges.

oospòre : nom donat als uòus de las algas o dels fonges.

ootèca : envolopa resistentas que i son a l'abric los uòus d'unes insèctes.

-OP : forma sufixada del grèc *òps, òpòs* (uèlh)

ciclòp (forma sabenta) - **ipermetròp**.

O.P.C. : Ofèrta Publica de Crompa (sigla propausada per revirar la sigle francesa de O.P.A.)

opac, -a : que deixa pas passar la luz ; (per extension) : que deixa pas passar la calor, l'electricitat... , que dona pas de luz, qu'a pas la clartat abituala.

Vitra opaca. Opac a la calor. D'uèlhs opacs.

opacament : d'un biais opac.

opacificacion : accion o resulta d'opacificar o de s'...

opacificar (v. tr.) : far venir opac.

opacificar (s') : venir opac.

opacimètre : aparelh per mesurar l'opacitat d'unas substàncias.

opacimetria : mesura de l'opacitat d'unas substàncias.

opacitat : estat de çò opac (t. a.) *Comptabilitat opaca.*

opal (m.) : mena de pèira preciosa.

opal, -a : color o aspècte de l'opal.

Opala : prenom.

opalescència : coloracion opalina.

opalescent, -a : que pren una coloracion opalina.

opalin, -a : que revèrta l'opal.

M'agradan las colors opalinas.

opalizacion : accion o resulta d'opalar o de s'opalar.

opalar (v. tr.) : donar a quicòm una coloracion opalina.

opalar (s') : venir opalin.

opausable, -a : que pòt èsser opausat, -ada (t. a.)

Lo det gròs es opausable a totes los autres.

opausaire, -a : persona que s'opausa a q.q. o a quicòm.

opausant, -a (adj. e subs.) :

Un opausant es pas totjorn q.q. de negatiu.

opausar (v. tr.) : objectar ; combatre...

Opausar un argument, una objeccion.

opausar (s') : far obstacle ; s'afrentar ; luchar contra ; èsser pas d'acòrdi amb quicòm o q.q.

S'opausèt a sa nominacion.

opausat, -ada : plaçat, -ada dins una posicion contrària ;

contradictòri, -òria ; ostil, -a a quicòm o a q.q.

A l'opausat de : al senscontra de.

Soi opausat a la television bufèca.

opcion : accion o facultat de causir ; çò causit ; drech de causir entre doas causas o mai ; promessa de venda o de compra.

Prenguèt l'occitan en opcion e capitèt son examèn.

opcional, -a : que permet de causir.

Programa opcional.

operà : òbra dramatica cantada e en musica.

operable, -a : que pòt èsser operat, -ada (t. a.)

Lo paure òme es pas operable.

operacion : accion o resulta d'operar (t. a.)

Operacion militar. Operacion de publicitat.

Operacion de borsa. Operacion cirurgicala.

O. de la gràcia divina. Operacion matematica.

operador, -airitz : persona que fa d'operacions (t. a.) persona que fa fonccionar d'aparelhs.

operant, -a : qu'opèra. (t. tecn. de teologia)

Gràcia operanta.

operar (v. tr.) : obrar (acomplir quicòm) ; far son efiech ; sometre a una operacion.

Operar un cambiament. Lo remèdi a operat.

La fe opèra de miracles. L'an operat d'un càncer.

operar (s') : se realizar / se complir.

Un cambiament s'es operat.

operacional, -a : que pòt èsser utilizat, -ada sulcòp.

Una maquina operacionala.

operator, -tritz : operador, -airitz v. pus naut.

operatòri, -a : relatiu, -iva a las operacions.

Medicina operatòria.

« *opercula* » e derivats (fr.) : v. **ubicicèl** e **ubicicelat**.

opereta : operà comic sus una musica simpla e leugièira.

opet : onglon de la dolha d'una marra (t. tecn.)
-OPIA : forma sufixada del grèc *òps, òpòs* (uèlh)
ipermetropia - miopia - nictalopia.
opinar (v. intr.) : balhar son opinion. (R. IV, 375)
Opinar del cap : far signe que òc.
opinion : biais de pensar sus una question. (R. IV, 315)
O... politica. O... religiosa. O... publica. O... filosofica.
opion (R. IV, 375) / **opium** : dròga utilizada coma narcotic.
OPISTO- : forma prefixada del grèc *opisthen* (enrè)
opistoglif, -a : se ditz d'una sèrp verenosa que sos cròdes son enrè de son cais e que pòdon pas crocar l'òme.
La colòbra de Montpelhièr es opistoglifa.
opium (lat.) : v. **opion.**
OPO- : forma prefixada del grèc **òpòs** (suc / chuc)
v. **opoterapia.**
oportun, -a : que tomba plan a propaus. (R. IV, 375)
oportunament : d'un biais oportun.
oportunisme : tactica de q.q. que cèrca a profitar d'una ocasion de far quicòm.
oportunista (adj. e subs.m. e f.) : relatiu, -iva a l'oportunisme ; persona que practica l'oportunisme.
oportunitat : ocasion oportuna ; qualitat de çò oportun.
oposicion : accion o resulta d'opausar o de s'opausar.
opoterapia : emplec terapeutiç de sucs naturals o d'ormonas de sintèsi.
opremir / opremir (L. 268) : v. **oprimir.**
opression : accion o resulta d'oprimir. (R. IV, 624)
Viure dins l'opression. Sentir una opression (t. a.)
opressiu, -iva : que pesa bravament (s.f.) ; que fa opression.
Sistèma opressiu. Lei opressiva.
opressivament : d'un biais opressiu.
« *oprimar* » (fr.) : v. **oprimir.**
oprimeire, -a : persona opressiva ; pòble opressiu.
Un pòble oprimeire espotís las minoritats.
oprimir (v. tr.) : espotir jol pes d'una autoritat excessiva.
Oprimir las lengas minoritàrias.
Oprimir los febles, los paures.
opròbri : vergonha / ignominia / umiliacion publica ; causa d'aquela umiliacion ; estat d'abjeccion.
Viure dins l'opròbri.
òps (m. pl.) : comoditat ; besonh ; necessitat. (R. IV, 375)
Adòps (arc.) : en cas de besonh.
Per òps : per de bon ; coma cal.
Prene sos òps : folastrejar.
-OPSIA : forma sufixada del grès *òpsis* (vista / vision)
autopsia - biopsia.
optar (v. intr.) : causir entre diferentas possibilitats.
optatiu : mòde verbal qu'existís dins d'una lenga per exprimir un desir. (R. IV, 376)
optic, -a : relatiu, -iva a la vision.
Signalizacion optica. Centre optic.
Instruments optics. Illusion optica.
optica : partida de la fisica relativa a la luz e a la vision.
opticisme : amb referéncia a l'optica (t. a.)
optician, -a : persona que fa o que vend d'instruments optics.
optimal, -a : qualitat de çò melhor. *Condicions optimales.*
optimisme : tendéncia a o véser tot planièr.
optimista (m. e f.) : persona que vei las causas jos lor aspècte pus favorable.
optimum (lat.) : çò melhor (t. a.)
opuléncia : abundància de bens. (R. IV, 376)

opulent, -a : que viu dins l'abundància.
opuscul : òbra literària o scientifica corteta.
« *òr* » (fr.) : v. **aur.**
òr (adv. arc.) : ara. *Òr, se vòls trabalhar, te pagarai.*
-OR : forma sufixada del lat. *òr, -ris* (qualitat de ; estat de)
blancor - blavor - rojor - verdor - grossor - magror.
ora : unitat de temps ; vint e quatrena partida d'una jornada.
Abansora : (e non pas davantora) *D'ora* : de bona ora.
A bèlas oras : en temps oportun.
A la bona ora : a l'ora que cal.
Son doas oras. Vèrs las tres oras : cap a tres oras.
A l'ora d'ara : al jorn de uèi.
Oraci : poèta latin (65 - 68 abans J.C.)
oracle : paraula de Dieu anonciada pels profètas ; responsa facha al nom d'una divinitat ; opinion agachada coma infalhibla ; paraula d'una persona sàvia.
orada : espaci d'una ora a quicòm prèp.
orador (ura 'do) oratòri (airal per i pregar) ; nom d'airal frequent en Occitània e mai en França que i es prononciat (ura 'dor) (aquò vòl ben dire quicòm) v. **galloroman.**
oral, -a : exprimit de viva votz ; non escrich.
oralament : d'un biais oral, pas escrich.
oralitat : natura de çò oral ; fasa primièra de l'organizacion infantina (infantila) de la *libido* (lat.)
oralizacion : accion o resulta d'oralizar.
oralizar (v. tr.) : exprimir oralament.
-ORAMÀ : forma sufixada del grèc *hòramà* (vista / vision)
panoramà.
« *orange* » e derivats (fr.) : v. **arange.**
ora pro nobis (lat. que vòl dire « *prèga per nosautres* »). Respons del pòble a las invocacions de las litànias que se diguèron a la glèisa tre lo sègle cinc pel pus mens. v. ms. fin de letra O.
ora pro nos : forma occitana de la forma latina çaisús que data, pel pus mens, del sègle VIII (abans 741-753)
orar (v. tr. e intr.) : pregar Dieu ; pregar per q.q. (R. IV, 376)
(un dels pus primièrs mots latins a passar tal qual dins l'occitan) v. ms. fin de letra O.
orari

òrd, -a (arc.): lag, laja / lord, -a / laid, -a.
òrda : tòcasenh (sonariá de campanas que dona l'alarma)
ordejar (v. tr.): passir / embrutar / lordejar / solhar.
ordenador : aparelh complèx que, de mercé de logicials (disques programats) permet de calcular, d'escriure, de dessenhar, d'enregistrar, d'archivar e de comunicar de mercé un quadre de visualizacion. (L. 269)
ordinaire, -a : ordenador, -airitz (R. VI, 394)
ordenar / ordonar (v. tr.): rengar / metre d'òrdre. (L. 269)
ordenança (arc.): ordonança. (L. 269)
ordenacion (arc.): ordinacion. (L. 269)
ordeson (f. pl.): escobilhas; balajum.
òrdi (m.) (plt.): mena de cerealum (*Hordeum*)
òrdi carrat : (*Hordeum vulgare*)
òrdi de doas rengas (palmola) (*H. disticum*)
òrdi de sièis rengas (*H. hexastichum*)
òrdi fòl (plt.): (*H. murinum*); (*H. maritimum*)
(*H. secalinum*); (*H. Bulbosum*)
òrdi ivernenc (plt.): òrdi carrat (*H. vulgare*)
òrdi pelat (plt.): mena de palmola (*H. disticum*)
ordiat / orjat : òrdi perlat; grut (òrdi desprovesit de sa pèl)
ordical (plt.): ferratge / òrdi carrat (*H. vulgare*)
ordilha : pelhas (vestits espelhandrats)
ordilhar (v. tr.): vestir d'espelhandrum.
ordinacion : accion de conferir un òrdre sacrat.
ordinal : qu'indica la posicion dins una tièira.
Adjectiu numeral ordinal.
ordinari (l') : l'evesque de cada diocèsi.
ordinari : çò costumier; manjar de cada jorn; pregàrias de la messa que cambian pas; menstruas.
ordinari -ària : costumier, -ièira.
Sesilha ordinària. Encontre ordinari.
ordinàriament : d'ordinari.
« *ordinator* » (l. p.): v. **ordenador**.
ordir (v. tr.): tramar; trenar; fomentejar / complotar.
ordeire / ordidor : maquina que i se far l'ordiment; cobèrt que i se trenan de cledissas de canaveras.
ordenograma (m.): organigrama d'un ordenador.
ordiment : accion d'ordir, de tramar.
ordonança : disposicion legislativa presa pel governament dins l'encastre d'una delegacion de poder; òrdre de pagament; *consulta* (l.p.) de medecin; çò estipulat per aquela *consulta*; soldat a la disposicion d'un oficièr.
ordonançar (v. tr.): balhar l'òrdre de pagar una soma.
ordonar (v. tr.): comandar; conferir un òrdre sacrat. (L. 269)
ordòu : tropelada de peissum / banc de peissum.
ordre : tièira / reng / rengada.
òrdre : injonccion oral o escricha; arrencament metodic; respècte de las leis; organizacion; estat normal; grop de religioses o de religiosas que seguissan las meteissas règlas; ensemble de personas o de causas agachadas coma una classa a part; títol clerical; sacrament.
Barra la pòrta ! es un òrdre oral. Balhar un òrdre. Metre un pauc d'òrdre dins sos afars. Tot es tornat intrar dins l'òrdre. L'òrdre public. L'òrdre dels medecins. L'òrdre dels jesuïtas. Lo sacrament de l'òrdre. Intrar dins los òrdres.
ordum : çò que va èsser ordit; çò ordit.
ordura : vilaniá / brutitge.
orèl : orlet (rebòrd de rauba, de marga...)
orelar / oretar (v. tr.): far un orèl (orlet)

orèmus : (del lat. *oremus* que vòl dire preguem)
Pèdre l'orèmus (l.p.): pèdre lo cap.
orens, -a : musardejaire, -a / lambiardejaire, -a.
Orèstes : prenom.
oret : croston de pan; orèl; rebòrd del dessús d'una lama de dalha.
oreta : ora corteta.
Me faguèt esperar, mas pas mai d'una oreta.
oretar / orelar (v. tr.): far un orèl (orlet) v. **orlet**.
orfanèl, -a : mainatge qu'a perdut son paire, o sa maire, o los dos. *Orfanèl de paire. Orfanèl de maire.*
orfanèla : rega sola en cima de columna o de pagina.
òrfe, -a (arc.): orfanèl, -a. v. çaisús.
orfebrariá : mestier d'òrfebre; corporacion dels orfèbres.
òrfebre, a : persona que fa o vend d'objèctes d'aur e d'argent.
orfeon : fanfara.
orfeonic, -a : relatiu, -iva a un orfeon.
orfeonista (m. e f.): persona que fa partida d'una fanfara.
Orfèu : prenom; personatge de la mitologia grèga.
orfic, -a : relatiu, -iva a Orfèu. *Tradicions orficas.*
« *orfrés* » : v. **aurfrés**.
orièira / aurièira : bòrd / lisièira en general; talvera (lisièira de camp).
Far las aurièiras (orièiras) : laurar las talveras.
orierar / aurierar (v. intr.): menar fins al bòrd; laurar fins al bòrd; cultivar find al bòrd; far pàisser lo bestial sus las aurièiras.
« *òrga* » : v. **òlga**.
organ : partida d'un animal o d'una planta adaptada al compliment d'una fonccion especifica.
Còr, fetge, mèlsa, estomac... son d'organs.
organèla (f.): organita (m.)
organic, -a : relatiu, -iva a un organ; que fa un tot.
Defectuositat (R. III, 268) *organica.*
Una estructura organica.
organicament : d'un punt de vista organic.
organigrama (m.): grafic de tota l'estructura d'una organizacion amb sos elements e lors interferéncias.
organisme : ensemble dels organs de tot èsser viu; tot ensemble organizat (t. a.)
organista (m. e f.): persona que tòca de l'òrgue.
organita (m.): cadun dels elements constitutius de la cellula viva.
organizable, -a : que pòt èsser organizat, -ada.
organizacion : accion d'organizar o de s'organizar; çò organizat.
organizar (v. tr.): balhar a quicòm una estructura organica.
Organizar una fèsta. Organizar son trabalh.
organizar (s') : agençar son trabalh, sos afars... coma cal.
organizador, -airitz : qu'organiza (l. p.): organizador, -tritz.
organizat, -ada : provesit, -ida d'organs; qu'a lo caractèr d'un organisme. *Tot èsser viu es organizat.*
Viatge organizat. Tralhar organizat.
ORGANO- : forma prefixada del grèc *òrganon* (organ)
organogèn, -a : que son origina ven d'animals o de vegetals. *Lo calcari coralhifèr es organogèn.*
organogenèsi : formacion dels organs dins un èsser que se desvolopa.
organografia : descripcion dels organs (med.)
organologia : descripcion dels organs (med.); sciéncia dels instruments de musica.

organoterapia : opoterapia. v. pus avant.
orgasme : exaltacion màger del plaser sexual.
orgastic, -a : relatiu, -iva a l'orgasme. *Plaser orgastic.*
orgia : fèsta que i se manja, que i se beu... sens cap de retenguda.
orgiac, -a : relatiu, -iva a una orgia. *Repais orgiac.*
òrgue (m.) / **orguena** (f.) : (instrument de musica deatedrala)
orguèlh / orgulh : sentit exagerat qu'una persona a de sa valor, de son importància.
orgulhança / orguèla : orgulh ; vanitat.
orgulhós, -osa : confle, -a d'orgulh.
orgulhosament : amb orgulh.
ORICTO- : forma prefixada del grèc *òruktòs* (mineral)
origtognosia : mineralogia.
origtografia : descripcion dels minerals.
orièira : bòrd / lisièira. v. **aurièira.**
orieirar : v. **aurieirar.**
orient : lo punt de l'asuèlh (orizont) que i se lèva lo solelh ; la partida de la Tèrra qu'agacha al levant ; los païses a l'èst de Mediterranèa ; Asia tota.
Grand Orient : lòtja capitala dels francsmaçons.
orientacion : posicion per rapòrt als punts cardinals ; accion d'orientar o de s'orientar ; via causida per atènger quicòm (s.p. e s. f.) *Corsa d'orientacion.*
oriental, -a : situat, -ada a l'orient ; relatiu, -iva a l'orient.
orientalisme : coneissença de las lengas e de la civilizacion orientalas.
orientalista (m. e f.) : persona especializada en orientalisme.
orientalizar (v. tr.) : balhar a quicòm un caractèr oriental.
orientalizar (s') : prene quicòm del caractèr oriental.
orientar (v. tr.) : dispausar quicòm jol respècte dels punts cardinals o cap a una direccion determinada ; indicar a q.q. lo camin de prene (t. a.) *Oriental un ostal.*
Oriental un descaminat, un escolan, un estudiant.
orientar (s') : determinar sa posicion jol respècte dels punts cardinals o de quicòm mai.
Consí s'orientar dins aquela escurina ?
orifici : intrada d'una cavitat.
« *oriflama* » (fr.) : v. **auriflam / auriflama.**
origan (plt.) : majorana salvatja (*Origanum vulgare*)
origina : principi / començament ; naissença ; causa d'un eveniment ; ascendéncia. *D'origina païsana.*
L'origina d'una lenga. L'origina de l'occitan foguèt :
1º/ *la grecizacion de La Narbonesa* (Provença Delfinat, Lengadòc (-680), *sa latinizacion* (-118), puèi la d'Aquitània ;
2º/ *la conquista de Cesar* (-59)
3º/ *e mai que mai l'adopcion del latin coma lenga de glèisa* (391)
original, -a (adj. e sub.) : persona que revèrta pas las autras ; ni copiat ni mai imitat ; que ven de las originas.
Un òme original. Un document original.
originalament : d'un biais original.
originalitat : estat de çò original o de q.q. d'original ; acte d'una persona originala.
originari, -ària : que tira son origina de tal o tal airal ; qu'es a l'origina de. *Soi originari d'Occitània.*
originàriament : a l'origina.
Orion : constellacion.
orizont : asuèlh (linha que limita la superficia terrèstra visibla d'un punt) ; çò limitat per aquela linha.

orizonta, -a : parallèl, -a a l'orizont.
orizontalement : d'un biais orizonta.
orizonta, -a : estat de çò orizonta.
orjau : barra de governalh.
orjòl : floronc pichon en forma de gran d'òrdi que nais al bòrd d'una parpèla ; dorga / dorna (recipient portatiu per d'aiga, d'òli, de vin...)
orjolada : dorgada (contengut d'un orjòl) ; sarcidura.
orjolar (v. tr.) : sarcir / rentraire. *Orjolar un debàs.*
orjòlet : orjòl pichonèl / dorga pichonèla.
orlador, -airitz : persona que fa d'orèls. v. **çaijós.**
orladura : orèl / orlet (bordadura al bòrd d'una estòfa)
orlar (v. tr.) : far un orlet al bòrd d'una estòfa.
òrle : bòrd ; lisièira ; bòrd de vas ; peiral de potz ; orèl.
orlet : orle pichon.
Orlhac : vila capitala de Cantal (Occitània)
orlhaguès, -esa (adj. e subs.) : d'Orlhac ; relatiu, -iva a Orlhac. *Un Orlhaguès. Una Orlhaguesa.*
orlon : fibra textila sintetica.
orma : mena d'arbre (*Ulmus pedunculata*) (*U. campestris*) ; (*U. montana*)
ormejar (v. tr.) : ancorar un naviri.
ormejar (s') : s'ancorar (naviri)
ormel / ormenat : orma jova / olme jove. v. **olm.**
ormenada : airal plantat d'ormas.
ormièira / ormilha : coma çaisús.
ormeràs : orma bèla e gròssa.
ormèu (plt.) : (*Chenopodium polyspermum*)
ormona : substància secretada per una glandola e qu'amòda d'unas accions a distància, carrejada qu'es pel sang.
ormonal, -a : relatiu, -iva a l'accion de las ormonas.
ormonogenèsi (f.) : formacion d'ormonas.
ormonoterapia : emplec terapeutiç d'ormonas
orna : orjòl / dorga / dorna per i metre d'òli.
ornadament : amb ornament.
ornament : çò qu'adorna, qu'embelís quicòm (t. a.) ; vestit sacerdotal per celebrar la messa o una cerimoniá religiosa.
ornamentacion : accion o resulta d'ornar (t. a.)
ornamental, -a : que servís d'ornament.
Estil ornamental. Motiu ornamental.
ornamentar (v. tr.) : adornar (embelir) amb d'ornaments.
ornamentista (subs. e adj.) : persona que fa d'ornaments arquitecturals.
ornar (v. tr.) : adornar / embelir.
ornatiu, -iva : decoratiu, -iva (R. III, 21)
ornhar (v. tr. e intr.) : espaventar (far paur) ; bramar / udolar.
ornièira : trauc que i se planta la vinha.
ORNITO- : forma prefixada del grèc *òrnis, òrnithòs* (aucèl)
ornitofil, -a (adj.) : que sa pollinizacion se fa pels aucèls.
ornitofilia : pollinizacion pels aucèls ; passion per l'observacion o l'elevatge dels aucèls.
ornitogal (m.) (plt.) : (*Ornithogalum*)
ornitològ, -a : especialista (m. e f.) d'ornitologia.
ornitologia : sciéncia qu'estúdia los aucèls.
ornitologic, -a : relatiu, -iva a l'ornitologia.
ornitomancia : divinacion pel vòl o pel cant dels aucèls.
ornitorinc : mamifèr aquàtic pichonèl.
(*Ornithorhynchus anatinus*)
ornitòsi (f.) : malautiá aguda, mas benigna, donada a l'òme pels aucèls, mai que mai pels colombs.

ORO- : forma prefixada del grèc *òròs* (montanha)
orogenès / **orogenia** : evolucion de la formacion de las montanhas.
orogenic, -a : relatiu, -iva a l'orogenia.
orografia : geografia fisica qu'estúdia las montanhas.
orografic, -a : relatiu, -iva a l'orografia.
Mapa orografica.
oro-idrografia : partida de l'idrografia qu'estúdia las relacions entre las montanhas e los corrents d'aiga.
Mapa oro-idrografica. v. p. 20, N.B. 2.
orange (m.) : ovièira / iranjada / romanet (mena de campairòl)
(Amanita caesarea)
oroscòp : observacion dels astres al moment de la naissença de q.q. per endevinar son avenir ; resulta d'aquela observacion.
orquèstra (f.) : ensemble d'instrumentistas que fan de musica polifonica.
orquestracion (f.) : arrencament de musica per una orquèstra.
orquestral, -a : relatiu, -iva a una orquèstra ; destinat, -ada a èsser jogat, -ada per una orquèstra.
orquestrar (v. tr.) : arrencar una musica per una orquèstra ; organitzar quicòm per un *maximum* (lat.) d'eficacitat.
orquet : mena de bleda *(Beta vulgaris)*
ORQUI- : forma prefixada del grèc *òrkhis* (testicul)
orquidia (f.) : plt. de la familha de las orquidacèas. *(Orchis)*
orquidacèas (f. pl.) : familha de plantas.
orquidectomia : ablacion d'un testicul.
orquidopexia : fixacion del testicul ectopic dins las borsas.
orquidoterapia : tractament per extrach testicular.
orquidotomia : incision de testicul.
orquiti (f.) : inflamacion dels testiculs.
òrrament : d'un biais òrre.
òrras : v. **òras** / **òrras**.
òrre, -a : orrible, -a ; que fa orror.
Degolau òrre : precipici òrre.
òrre mal : malautiá perilhosa ; vermena (tot un fum de vèrms) ; parasits.
orrejar (v. tr.) : passir / lordejar / embrutar / embrutir / solhar.
orrejar (s') : se passir / se lordejar / se solhar.
orresar (v. tr.) : embrutar / embrutir / solhar ; afrabar.
orresia : solhadura.
orretat : solhardariá / laidetat / brutitge.
òrri : airal rustic que i se molzián las fedas e que i se fasiá de formatge ; granièr rustic ; cabana rustica per i servir los formatges ; semal per las olivas abans de las mòlre.
orriar (v. intr.) : anar sus la montanha.
orrible, -a : òrre, -a (que fa bravament paur) ; qu'es causa d'orror.
Somi orrible. Crim orrible. Novèla orribla.
orriblament : d'un biais orrible.
orripilacion : accion o resulta d'orripilar.
orripilant, -a : orrible, -a ; exasperant, -a.
Crim orripilant. Bruch orripilant. Votz orripilanta.
orripilar (v. tr.) : èsser la causa que los pels de q.q. s'eriçan / li donar la pèl de galina ; amodar l'orror / far orror.
Lo jacobinisme francés m'orripila.
orrir (v. tr.) : aborrrir / asirar (aver en orror)
orrit : orror / repulsion.
orrit, -ida : que pòrta orror. *Vision orrida.*
orror : repulsion prigonda.
orrós, -osa : comol, -a d'orror.
orrosament : orriblament.

ors : mamifèr plantigrad carnassier (*Ursus*) ; òme reguèrque.
ors blanc : *(Ursus maritimus)*
ors brun : *(Ursus arctos)*
orsa : feme de l'ors ; quincairòla / gropion.
Granda Orsa : constellacion.
òrsa : costat d'ont ven lo vent ; babòrd d'un naviri.
Anar a l'òrsa. Venir a l'òrsa.
A òrsa e a poja : a babòrd e a tribòrd.
orsalhèr : mostraire d'orses.
orsalhon : ors pichonèl.
orsar / orsejar (v. intr.) : navegar contra lo vent.
orsatièr, -ièira : caçaire d'orses.
orse (plt.) : sòuda (*Suaeda fruticosa*) ; (*S. maritima*) ; (*S. splendens*)
pata d'auca *(Chenopodium fruticosum)*
orsets : cordèla que n'estacavan los dets dels criminals.
orsièr, -ièira : mostraire, -a d'ors.
orsin : eriç de mar / castanha de mar *(Echinus)*
aranhàs / mata de femna.
òrt : airal que i se fan venir legums, flors, arbres fruchièrs ; trabalh de predileccion.
Òrt potatgièr. Lo seu òrt es l'informatica.
òrta : òrt grand ; ortalha / ortalécia (legums) ; bleda potatgièira. *Anar per òrta* : passar país.
Èsser per òrta : rodar.
ortada : ortalha / ortalécia (legums).
ortalan, -a (arc. e rar) : persona que trabalha un òrt ; bina-bina-tu (aucelon) *(Emberiza hortulana)*
ortalha / ortalécia : legums que venon dins un òrt.
ortalièr, -ièira : relatiu, -iva a un òrt.
ortalís / ortalissa : coma çaisús.
ortenc, -a : d'òrt / que ven d'un òrt.
orténsia (f.) (plt.) : arbrilh exotic *(Hydrangea Hortensia)*
Orténsia : prenom.
ortet / orton : òrt pichonèl.
orteta : potatge d'èrbas ; finas èrbas ; ortalha v. **òrta**.
ortic / ortiga (plt.) : *(Urtica)* ; (*U. atrovirens*)
(U. membranacea) ; (*U. Pilifera*)
ortiga bèla (plt.) : *(Urtica dioica)*
ortiga blanca (plt.) : *(Lamium album)*
ortiga de mar : medusa *(Medusa pulmo)*
ortiga fèra (plt.) : *(Lamium maculatum)*
ortiga jauna (plt.) : *(Lamium Galeobdolon)*
ortiga menuda (plt.) : *(Urtica urens)*
ortiga mòrta (plt.) : *(Stachys palustris)*
ortiga pudenta (plt.) : *(Stachys sylvatica)*
ortiga roja (plt.) : *(Galeopsis ladanum)*
orticultor, -tritz : persona que fa d'orticultura.
orticultura : cultura de pels òrts ; produccion de viande de pels òrts ; produccion de frucha.
ortigada : fissada d'ortigas.
ortigal : airal empobolat / claufit (tot plen) d'ortigas.
ortigana (plt.) : *(Urtica dioica)*
ortigar (v. tr.) : fissar amb d'ortigas.
ortigar (s') : se far fissar per d'ortigas.
ortigassa : *(Urtica dioica)*
ortigat, -ada : *Macarèl ! me soi ortigat.*
ortigon : *(Urtica urens)*
ORTO- : forma prefixada del grèc *òrthòs* (drech)
ortodòx, -a (adj. e subs.) : confòrme, -a a la sana doctrina ; glèisa crestiana d'Orient.
Opinion ortodòxa. La Glèisa ortodòxa.

ortodoxia : conformitat a la sana doctrina ; ensemble de las glèisas crestianias d'Orient.

ortoepia : fonetica normativa.

ortoepic, -a : relatiu, -iva a l'ortoepia.

ortoepista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'ortoepia.

ortofonia : sciéncia de la fonacion e del lengatge eschrich e oral.

ortofonista (m. e f.) : especialista (m. e f.) per ensenhar l'ortofonia.

ortogonal, -a : que forma un angle drech ; copat, -ada a angle drech.

ortogonalament : perpendicularament.

ortografia : grafia (biais d'escriure coma cal los mots d'una lenga) ; partida de la gramatica qu'ensenha a escriure corrèctament los mots.

ortografiar (v. tr.) : escriure segon las règlas de la grafia.

ortografic, -a : relatiu, -iva a l'ortografia.

ortograficament : segon l'ortografia.

ortolejar (v. intr.) : trabalhar per l'òrt ; trabalhar pels òrts.

ortopedia : prevencion o correccion de las diformitats del còrs (esquelèt, articulacions...)

ortopedic, -a : relatiu, -iva a l'ortopedia.

ortopedista (m. e f.) : especialista (m. e f.) d'ortopedia.

I a tot un fum d'autres mots formats amb **orto-**
òs : caduna de las pèças que forman l'esquelèt de la màger part dels vertebrats ; clòsc de frucha.

-Ós (forma prefixada del latin lat.- *osus* que marca una qualitat o un defect, una característica, una tendéncia)

amistós - malsapiós - graissós - rojós - verdós.
osannà ! (interj. e subs.) : clam de jòia, de triomf ; laus a Dieu ; imne catolic pel jorn dels Rampalms.

òs bertrand : quincairòla / *sacrum* (lat. que ven d'*os sacrum* : òs sacrat) ; coccix.

Enastèrem la lèbre de l'òs bretrand a la garganta.

òsca : encrena / entalha (dins un baston, una lama...)

Passar l'òsca : despassar la mesura (t. a.)

òsca ! (interj. per lausenjar q.q.) : fòrt plan ! Felicitacions !

oscadís, -issa : que s'òsca aisidament.

Lo talh d'una dalha es oscadís.

oscar (v. tr.) : far una òsca, far d'òscas (t. a.) ; bercar.

Oscar : prenom.

oscar (s') : se bercar (trapar una bèrca / trapar una òsca)

Lo talh de mon volam s'es oscar sus un ròc.

oscillacion : vai-e-vèni de quicòm qu'oscilla ; accion o resulta d'oscillar. *Oscillacions d'un balancièr.*

oscillant, -a : versatil, -a / cambiadís, -issa.

oscillar (v. intr.) : far un movement de vai-e-vèni ; balançar (esitar) entre doas causas.

oscillatòri, -òria : que fa un movement de vai-e-vèni.

OSCILLO- : forma prefixada del lat. *oscillation* (oscillacion)

oscillograma : instrument d'enregistrar las oscillacions.

oscillograma (m.) : representacion grafica de las oscillacions.

oscillomètre : aparelh d'oscillometria.

oscillometria : estudi de las variacions de tension arteriala.

« **oscultacion / oscultar** » (barbarismes) : v. **auscultar**.

OSI- : forma prefixada del grèc *òsi* (impuls ; procediment) e que, en medecina, marca sovent un estat patologic.

osmòsi - apoteòsi - neuròsi - psicòsi.
osmòsi (f.) : difusion que se passa entre dos liquids miscibles d'inegala concentracion, a través las membranas semipermeablas que desseparan las doas solucions ; interpenetracion (t. a.)

ospici (m.) : ostal que de monges i donavan l'ospitalitat als pelegrins e als viatjaires ; ostal que reculhís de vièlhs, d'orfanèls e de paures.

ospital (R. VI, 395 - L. 271) : doblèt literari d'ospital. v. **ospital**.

ospitalièr, -ièira : doblèts literaris d'ospitalièr, -ièira. v. **ospitalièr**.

ospitalitat : accion d'aculhir a gratis, autres còps, pelegrins e viatjaires ; accion d'aculhir aimablement dins son ostal un òste o mai.

ospitalizacion (f.) : accion d'ospitalizar o de se far ospitalizar.

ospitalizar (v. tr.) : doblèt literari d'ospitalizar. v. **ospitalizar**.

òssa : carcassa (ensemble dels òsses d'un còrs) ; vigor / fòrça. fi

ossalha : los òsses en general.

ossament : os descarnat d'un uman o d'un animal.

ossamenta : l'esquelèt.

ossar / ossificar (v. tr.) : mudar en òsses la cruissendilha.

osset : os pichonèl.

ossets (m. pl.) : jòc que se jòga amb los òsses pichonèls d'un pè de moton.

ossificable, -a : que se pòt mudar en òs.

ossificar (v. tr.) : mudar en òs.

ossificar (s') : se mudar en òs.

ossilhon : esclat d'òs / estelon d'òs ; òs fòrt pichonèl.

ossós, -osa : relatiu, -iva als òsses.

ossut, -uda : qu'a de braves òsses.

òst (arc.) : armada.

« **ost** » - « **ostenc** » :

v. **agost - agostenc**.

ostal : casa, maison (çò bastit per servir d'abitacion a l'òme) (t. a.)

ostalada : tota la familha d'un ostal ; tot lo contengut uman d'un ostal.

ostaladon : ostal pichonèl.

ostalar (s') : se bastir o se crompar un ostal per i viure.

ostalaràs : augmentatiu d'ostalàs.

ostalariá : ostal que, contra pagament, i se balha lo manjar e lo lòtjament.

ostalàs : ostal grand.

ostalamenta : ensemble de bastiments o d'ostals.

ostalet : ostal pichon.

« **ostalici** » / « **ostalissi** » :

v. **ostalàs - ostalaràs**.

ostalièr, -ièira : que ten plan son ostal.

ostalon / ostalòt : ostal pichon.

« **ostar** » :

v. **dostar**.

ostarda : piòt salvatge

(*Otis tarda*)

ostatge : persona capturada en garantida per l'execucion d'una exigéncia, d'una promessa, d'un tractat.

òste, ostessa : persona qu'acomòda qualqu'un ; persona acomodada a gratis a cò de q.q.

osteïti (f.) : inflamacion dels òsses.

ostensibilitat : qualitat de çò ostensible.

ostensible, -a : que pòt èsser mostrat ; que s'amaga pas.

ostensiblement : sens s'amagar ; a la vista de totes.

ostension : accion de mostrar (t. a.)

ostensòri (m.) : solelh (l.p.) : pèça d'orfebrariá per mostrar a totes l'ostia consagrada que cal adorar.

ostent : caval que sas incisivas sèrvan lor cornet dentari mai de uèch ans.

ostentacion : mòstra (exhibicion de quicòm) facha amb afectacion per vanitat.

ostentador, -airitz : que fa quicòm amb ostentacion.

ostentar (v. tr.) : mostrar o se mostrar amb afectacion.

ostentós, -osa : que far mòstra d'ostentacion.

ostentosament : amb ostentacion.

OSTEO- : fòrma prefixada del grèc *osteon* (òs)
osteogenia : ossificacion (formacion dels òsses)
osteogenic, -a : relatiu, -iva a l'osteogenia.
osteolit : òs petrificat.
osteologia : partida de l'anatomia qu'estúdia los òsses.
osteologic, -a : relatiu, -iva a l'osteologia.
osteòma (m.) : tumor dins un òs.
osteomieliti (f.) : inflamacion d'un òs e de sa mesolha (mesola)
osteopatia : malautiá dels òsses.
osteoplastia : restauracion d'un òs.
 I a fòrça autres tèrmes prefixats aital amb **osteò-**
òstes (m. pl.) : cadun dels òrgans enclausés dins las
 cavitats toracicas e abdominalas del còrs.
ostessa de l'aire : assistenta d'avion (persona cargada
 d'aculhir, de servir, d'ajudar... los viatjaires d'avion)
ostia : animal immolat a Dieu en sacrifici (arc.) ;
 rondèla fòrt tènhda de pan sens levam ofèrta a Dieu a la
 messa, en mòde de sacrifici.
ostia consagrada : còrs de Nòstre Sènher jos l'aparéncia
 del pan en forma d'ostia.
ostil, -a : que fa pròva d'ostilitat (R. III, 546)
ostilament : d'un biais ostil.
ostilitat : comportament agressiu ; disposicion agressiva.
ostracisme : dins l'antiquitat grèga, fòrabandiment de
 dètz ans ; accion d'exclure q.q. de la societat, d'un grop,
 d'un partit politic.
ostracizar (v. tr.) : condemnar a l'ostracisme.
ostreicultor, -triz : persona qu'elèva d'ustras.
ostreicultura : art d'elevar d'ustras. v. **ustra**.
ostreïfòrme : que revèrta una ustra ; en forma d'ustra.
ostrogòt : Gòt oriental (persona d'una tribú d'un pòble
 d'autres còps) ; persona lordassa, reguèrga, salvatja,
 barbara ; originalàs.
OT- /OTI- /OTO- : forma prefixada del grèc *òtòs* (aurelha)
 « *otèl* » (fr.) : v. **ostalariá**.
 « *otilhatge* » : (fr.) : v. **apleches - cabal**.
otalgia : dolor d'aurelha.
otiti (f.) : inflamacion de l'aurelha.
otomicòsi (f.) : micòsi del conduit auditiu amodada per de fonges.
otorinolaringològ, -a : especialista (m. e f.) de las aurelhas,
 del nas e de la gòrja.
otoscòpi (m.) : mena d'embut pichon per examinar las aurelhas.
otra / oltra (prep.) : en mai de. *En otra* : de mai.
otracujança : sufisença ; presompcion ; arrogància.
otracujat, -ada : plen d'otracujança.
otra mesura : *N'èra pas macat otra mesura.*
otra rason : *Èra cargat otra rason.*
otra / oltra (adv.) : *Passar otra* : téner pas compte de.
otra / oltra que (loc. conj.) : non solament, mas...
Otra qu'es mal fach, es pas polit.
OTRA- : prefix que vòl dire al delà de.
otratlantic : de l'autra part d'Atlantic.
otramonts : de per delà los monts.
otramar : de l'autra part de la mar.
otramar : color de l'otramar (gemma blau-azur que sa polvera
 es utilizada en pintura) (*Lapis lazuli*)
otramarin, -a : d'otramar. (R. IV, 154)
otra-ora : a una ora indeguda. *Venguèt otra-ora.*
otrança : quicòm que passa l'òsca. v. **òsca**
otratge : ofensa, injúria bravament grèva (t. a.)
otratjant, -a : que pòrta otratge a quicòm o a q.q.

otratjar (v. tr.) : ofensar bravament.
otrapassar (v. tr.) : passar l'òsca. v. **òsca**.
otratomba (adv.) : après la mòrt.
otre / otre òu ! : interjeccion d'estonament per « fotre ! »
 « *otriga* » : v. **ortie / ortiga**.
òu ! (interj. o salutacion) : *Òu tu, ont vas ? Òu, l'òme ! Òu, Joan,*
 « *òua* » : v. **òlva / vòlva**.
ovacion : manifestacion d'estrambòrd.
ovacionar (v. tr.) : aculhir q.q. amb una ovacion.
ovada : mujòl (jaune d'uòu) batut dins de lach caud sucrat.
oval, -a (adj. e subs.) : corba mai o mens elliptica ;
 maquina de dobrar e de tòrcer la seda.
ovalar (v. tr.) : donar a quicòm la forma d'un oval ;
 tòrcer la seda amb un oval.
ovar (v. tr.) : pòner / pòner / pondre.
ovari (m.) : glandola genitrala femèla que i se forman
 los ovuls e que i se secretan d'ormonas.
ovarie, -a : relatiu, -iva a l'ovari.
ovariotomia : ablacion d'un ovari o dels ovaris.
ovariti (f.) : inflamacion dels ovaris.
ovièira : ovari de las galinas e dels aucèls que i se forman
 los uòus.
Ovidi : poèta latin (43 abans J.C - 17 après J. C.)
oviducte : trompa de Fallopi.
ovigèr, -a : que pòrta los uòus.
ovin, -a : relatiu, -iva a las fedas. *Bestial ovin* : bestial lanut.
ovipar, -a : que pond d'uòus abans l'espeliment, coma
 los aucèls. *Las galinas son oviparas.*
ovoïde, -a : que revèrta la forma d'un uòu.
ovovivipar, -a : que pond d'uòus, mas que los sèrva
 dins son aparelh genitral fins a l'espeliment.
Las vipèras son ovoviviparas.
ovul : cellula feme e fecondabla dels animals.
ovulacion : produccion dels ovuls per l'ovari.
ovular, -a : relatiu, -iva als ovuls. *Fecondacion ovulara.*
ovulifer, -a : que fa d'ovuls.
oxacid : acid que conten d'oxigèn.
oxid : resulta de la combinason d'un còrs amb l'oxigèn.
oxidabilitat : inconvenient o qualitat de çò oxidable.
oxidable, -a : que se pòt oxidar.
oxidacion : accion o resulta d'oxidar o de s'oxidar.
oxidant, -a : qu'oxida.
oxidar (v. tr.) : far passar quicòm a l'estat d'oxid.
oxidar (s') : passar a l'estat d'oxid.
oxidasa : enzim que fixa l'oxigèn.
oxigèn : còrs simple que, de cinc parts una, intra dins
 la composicion de l'aire atmosferic e que forma la partida
 respirabla de l'atmosfèra.
oxigenacion : accion o resulta d'oxigenar.
oxigenar (v. tr.) : combinar un còrs amb l'oxigèn.
oxigenar (s') : respirar lo bon aire.
oxigenat, -ada : que conten d'oxigèn. *D'aiga oxigenada.*
oximoron (figura d'estil) : raprochament de dos tèrmes que
 semblan contradictòris. *Un silenci eloquent.*
oxitocina : ormona qu'estimula la secrecion del lach.
oxiton : qu'a l'accent tonic sus la finala.
ozòn (m.) : varietat allotropica de l'oxigèn.
ozonizacion : transformacion en ozòn.
ozonizar (v. tr.) : transformar l'oxigèn en ozòn.
ozonomètre : aparelh d'ozonometria.
ozonometria : dosatge de l'ozòn dins l'oxigèn o dins l'aire.

TRANSCRIPCION DE 1686 DEL MS. DE LAS LITANIAS CAROLINAS DEL S. VIII

Mabillon (1632-1707), *Vetera analecta*, II, 687.
B.U. de Medecina, Montpelhièr,
Seccion Letras.

VETERA ANALECTA (*primièira partida*)

Illustracion de l'intrada ora pro nos.

LITANIÆ CAROLINÆ.

K riste audi nos.	S. Symonis,
Sancta Maria, ora.	S. Judas,
Sancte Michael, or.	S. Tatheï,
Sancte Gabrihel,	S. Lucas,
ora pro nos.	S. Marci,
Sancte Rafahel, or.	<i>Nomina Martyrum.</i>
Sancte Orihel, ora.	S. Stephani, ora.
Sancte Raguhel, or.	S. Christe,
Sancte Tobihel, or.	S. Laurenti,
Sancte Cherubim,	S. Appoliti,
ora pro nos. ←	S. Clementis,
Sancte Seraphim,	S. Corneli,
ora pro nos. ←	S. Cypriani,
<i>Nomina Apostolorum.</i>	S. Daric,
S. Petre, ora pro	S. Cosme,
nos. ←	S. Damiane,
S. Paule,	S. Lucie,
S. Andrea,	S. Quintini,
S. Jacobe,	S. Crispini,
S. Johannis,	S. Crispiniani,
S. Thomas,	S. Rufni,
S. Philippe,	S. Valerie,
S. Bartholomei,	S. Eugenie,
S. Mathei,	S. Vitalis,

ORA (del latin *orare*, pregar)

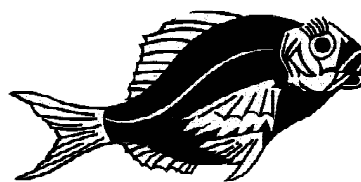
- que donèt « orar » (pregar) en galloroman del sègle VIII
- tojorn utilizat al sègle XII e mai pus tard (R. IV, 376)
- que donèt « orador » (oratori) dins totas las Gàllias.

PRO (del latin *pro*, passat aital en galloroman (v. çacontra)

- que donèt « por », per metatèsi (ms. Jonàs, fin de letra J)
- que donèt « per » dins Boecis (s. X) (R. IV, 502)
- que foguèt utilizat pels trobadors del s. XII (R. IV, 502)
- tojorn utilizat en occitan modèrn.

NOS (en lòc del latin *nobis*) v. çacontra e (R. IV, 327)

- que venguèt **nosautres** en occitan modèrn.

De notar que lo galloroman **Ora pro nos** es utilizat 138 còps dins aquelas litania, per far responsa al latin cantat pels prèires o per la corala, a **SOISSONS**, en plen domeni francic, coma se cantavan **dins totas las Gàllias**, que lo latin de glèisa èra **lo meteïs pertot** e qu'amodèt una « koinè » en lenga populara, a quicòm prèp la meteissa pertot, abans la particion **literària** del sègle IX en lenga d'òc e en lenga d'oïl.

Véser l'atestacion de sant Irenèu (130-202), bas de p. 613.

P

P : letra quinzena de l'alfabet occitan pronunciada (pe)
pabalhon : tenda en forma de còn sostenguda de per dedins per un pal (o tenda multifòrma sostenguda per de pals espintats en tèrra) e fixada pel sòl, de per defòra, amb d'estacas e de cordèlas ; estandard de marina ; lièch suspendut ; pali (drap mortuari) ; ostalon.

pabol (plt.) : rosèla (*Papaver Rhœas*)

paca : paquet / paqueta (t. a.) *Una paca de tèla / tela.*

pacacau : boscairòla (aucèl) (*Curruca melanocephala*)

pacan, -a : persona de bassa extraccion (t.a.): païsan (pej.) ; mesquin ; gus ; persona rusta.

« *pacandalha* » - « *pacandekar* » : v. çaijós.

pacanalha (pej.) : los païsans en general.

pacanariá : lorditge ; grossieiretat ; rusticitat.

pacanejar (v. intr.) : far pròva de lorditge ; mendicar.

pacanilha : doblot de pacanalha.

« *pacarandekar* » / « *pacarejar* » : v. **pacanejar**.

pacemaker (angl.) : estimulador o regulador cardiac.

pacha / pache : pacte / convencion / mercat.

Sus la pacha / sul pache : per subrepés.

Pacha de recòbre : venda amb possibilitat de tornar crompar quitament al meteís prètz, amb qualques fraisses en mai.

pachac : tautàs (fangàs)

pachaca : marrit afar ; engana / matrifusa (t. a.) ; lànfia / petòfia / mingana ; porrada / pocanada / asenada / maladressa.

pachacaire, -a : enganaire, -a ; lanfiejaire / petofiejaire, -a / petofièr, -ièira / minganaire, -a ; pocanaire, -a.

pachacar (v. intr.) : petofiar / petofiejar (dire de mal de q.q.)

pachaquejar (v. intr.) : pachacar ; far d'afars marrits.

pachaquier, -ièira : petofiejaire, -a (que ditz de mal de q.q.)

pachar (v. intr.) : far una pacha / far un pacte.

pachecar (v. intr.) : frequentatiu de pachar ; mercandekar.

pachejaire, -a : persona que fa una pacha (un pacte) mercandekaire, -a.

pachejar (v. intr.) : doblot de pachecar.

pachejatge : accion de far una pacha ; mercandekatge.

pachicar / pachigar (v. tr.) : pacholhar v. pus bas.

pachichin : sautacavalet / sautamoton (jòc de dròlles)

pachic-pachòc (onom.) : bruch de discussion, de querèla.

pachica-pachaca (onom.) : bruch de patolhatge.

pachinaire, -a : maladrechàs, -assa.

pachinar (v. tr.) : malmanekar.

pachòc, -a (adj. e subs.) : borbolhós, -osa / fatrassier, -ièira (maniac, -a per de menudalhas)

« *pachòc* » : prononciacion montanhòla de **pachac**.

pachòca (subs. m.) : escombres / escombralhas.

pachòca (adj. e subs. m. e f.) : tissa de contestar ; persona que o contèsta tot per pas res. *Jès, que siás pachòca !*

Cala-te, Justin, que siás pas qu'un pachòca !

pachocaire, -a : barjacaire, -a ; persona pachòca.

pachocar (v. intr.) : barjacar ; contestar per pas res.

pachocariá : menudalhas / barjacadas / bagol.

pachòla : pacha pichona ; mescladissa de paraulas o de cançons sens cap ni centena ; mescla de causas disparièiras en general ; pasta de bren, d'aiga e d'èrbas per la polalha ; pissacauda / blennorragia ; entremièjas de la femna.

pacholhar (v. tr.) : patolhar ; somsir / pompir / faunhar.

pachoquejaire, -a : frequentatiu de pachocaire.

pachoquejar (v. intr.) : frequentatiu de pachocar.

pachoquet, -a (adj. e subs.) : pachòc, -a. v. pus naut.

paciència : qualitat de q.q. qu'endura d'inconvenients, qu'espèra quicòm o q.q. sens s'embufar (sens se metre en colèra) (t. a.).

L'informatica es una escòla de paciència.

pacient, -a (adj.) : pacientós, -osa (qu'a la vertut de paciència) (subs.) : malaut, -a (R. IV, 452)

pacientament : amb paciència.

pacientar (v. intr.) : èsser pacient, -a / esperar amb paciència.

pacientós, -osa : plen de paciència.

pacific, -a : amic de la patz ; qu'amòda la patz.

Intencions pacificas. Vida pacifica.

Ocean Pacific : (entremièg America, Asia e Australia)

pacificable, -a : que pòt èsser pacificat, -ada.

pacificacion : accion o resulta de pacificar.

pacificador, -airitz : qu'amòda la patz / que favorís la patz.

Arrengament pacificador. Femna pacificairitz.

pacificament : d'un biais pacific.

pacificar (v. tr.) : amodar la patz / suprimir la guèrra.

pacificar (se) : venir pacific.

Se pacificar dins son vielhum.

pacifisme : aspiracion a la patz.

pacifista (adj. e subs. m. e f.) : amic, amiga de la patz.

Baste que lo mond entièr venguèsse pacifista !

pacolet : caval de sèla.

Pacòmi : prenom.

pacotilha (del cast. *pacotilla*) : merça o material de pauc de valor.

pacotilhaire, -a : persona que vend de pacotilha.

pacotilhar (v. intr.) : far un comèrci de pacotilha.

pacs : pacte civil de solidaritat entre doas personas que se vòlon pas o que se pòdon pas maridar.

pacsar (se) : conclure un pacs amb q.q. (fam.)

pacte : pacha / convencion / mercat. *Far pacte amb q.q.*
pacre, -a : avareciós, -osa / avar, -a.
pacretat : avarécia.
pactejar (v. intr.) : far pacte / far pacha amb q.q.
pade : cacet / caçairòla metallica (aisina per far la cosina)
De tisana se pòt far dins un pade o dins un topin.
« *padebí* » : v. **padevin**.
padèla (adj. e subs.) : padena ; omoplata ; noseta ; bestiasson, -ona.
padelada : padenada (contengut d'una padèla, d'una padena)
padelejar (v. tr. e intr.) : far freginar a la padèla (padena)
padelon : padèla pichona / padena pichona.
padena : aisina de fèrre redonda e de la coa longa per far freginar de carn, d'uòus o de legums.
padena castanièira : padena traquilhada per far rostir de castanhas.
padenada / padenat : contengut d'una padena.
padenada de trufas : trufas copadas en rondèlas, en carrats o en tròces longaruts, e freginadas a la padena.
padenada d'uèlhs : v. **uèlh**.
padenar / padenejar (v. intr.) : cosinar a la padena.
padenon : padena pichona.
padevin (onom.) : mena d'aucèl (*Emberiza hortulana*)
De-pan-de-pan-de-pan-de-vin : piulament del padevin.
padoenc : pàtus / pastural (airal per far pàisser lo bestial)
padoir (v. tr. e intr.) : far pàisser lo bestial ; pàisser.
padon : pade pichon.
paelha (del cast. *paella*) : platat de ris sec a la valenciana (ris, carn, peis, legums, crustacèus e condiments)
paf (m.) : faf / fafièr. v. **papach**.
pàfia (plt. que se'n manja la raiç) (*Scolymus hispanicus*)
paga : accion de pagar ; çò pagat (pagament / salari)
Aquel òme tòca una brava paga.
Èsser de bona paga : èsser bon pagaire.
Per la paga : en compensacion.
pagable, -a : que pòt èsser o que deu èsser pagat, -ada.
Deute pagable dins l'annada.
pagadís, -issa : qu'òm pòt pagar.
pagador, pagairitz : pagaire, -a (persona que paga)
pagador, -oira : qu'òm deu pagar.
« *pagaficar* » : v. **palficar**.
pagaire, -a : pagador, pagairitz (persona que paga)
pagaleugièr, -a : marrit pagaire, marrida pagaira.
pagan, -a (adj. e subs.) : adèpte, -a del politeïsme.
paganisme : religion dels pagans ; condicion de pagan.
paganizacion : accion de paganizar o de se paganizar.
paganizar (v. tr.) : far venir mai o mens pagan ; convertir al paganisme.
paganizar (se) : venir mai o mens pagan ; se convertir al paganisme.
pagant, -a : participi present del vèrb pagar.
« *pagaficar* » : v. **palficar / palficar**.
pagament : paga / salari.
pagar (v. tr.) : balhar a q.q. l'argent qu'òm li deu.
Pagar al comptant : pagar truca-truquet / pagar tin-tin.
Pagar sos deutes.
Pagar de sa persona : se despensar.
pagar (se) : s'ofrir un plaser (t. a.)
Se pagar de bon temps : la se passar plan.
Se pagar un brave repais.
pagason : accion de pagar.

page : jovent qu'èra al servici d'un prince ; rebrot de plt. ; espiga laterala e de rai.
pagèl : mena de peis (*Sparus erythrius*)
pagèla : mesura anciana pel vin (dins los 60 litres), pel fust o per quicòm mai ; patron / modèl ; talha / grandor ; esclapa / estèla ; filha o femna mal facha.
Es de ma pagèla : es de ma talha.
Far bona pagèla : far bona mesura.
Prene pagèla : desvirar un naviri (vent)
pagelaire, -a : persona que mesura quicòm.
pagelar (v. tr.) : mesurar / estasar / estimar / avalorar / arpentar.
pagés, -a : païsan, -a qu'a dequé / brave propietari, brava propietària / femna de pagés ; megier, -ièira / bordièr, -ièira dins l'aisança ; femna de megier.
pagesiá : brava bòria ; condicion d'agricultor, -triz ; demòra de païsans ; los païsans en general.
pagina : fuèlh de libre, de quasèrn... « *paja* » (fr. de l. p)
Un libràs de 1 000 paginas.
Un quasernet de 20 paginas
Virar la pagina : oblidar çò passat.
paginacion : accion de paginar ; biais de paginar.
paginar (v. tr.) : numerar (R. IV, 347) las paginas d'un libre.
pagòda (del portugués *pagoda*) : temple d'Extrem Orient.
pagre : mena de peis (*Pagrus vulgaris / Sparus pagrus*)
« *paguissa* » : v. **palissa**.
pairal, -a / pairenal, -a : relatiu, -iva al paire.
Amor paternal. Autoritat paternala.
pairar (se) : se privar de quicòm / se passar de quicòm.
pairastre : l'òme que sa femna a de mainatges d'un autre lièch.
paire : l'òme qu'a engendrat un mainatge o de mainatges ; mèstre vailet ; regidor ; paire espiritual.
paire blanc : mena d'aucèl (*Falco gallicus*)
pairegrand : papeta / papet (lo paire del paire o de la maire)
pairenoiriç : *Sant Josèp foguèt lo pairenoiriç de Jèsus.*
pairajar (v. tr.) : aimar sos parents e se n'ocupar.
pairin : lo qu'a per fonccion de presentar un mainatge a batejar, e de velhar a sa formacion religiosa ; lo que presenta q.q. en general per tala o tala fonccion.
pairinejar (v. tr.) : servir de pairin (t. a.)
Lo diccionari d'Alibèrt foguèt pairinejat per l'I.E.O.
pairòl : recipient emisferic de coire o d'autre metal per far bolir d'aiga o per far còire quicòm ; bassa / fonsa / fons (airal entraucat) ; trauc d'un ròc que tomba dins l'aiga ; concavitat (R. II, 366)
pairòla : pairòl grand ; caudièira ; blachin (recipient de coire per l'aiguièira) v. p. 20, en bas de p.
pairolada : contengut d'una pairòla.
pairolariá : art de far de pairòls o de pairòlas ; airal que i se fan de pairòls o de pairòlas.
pairolat : contengut d'un pairòl.
pairolada : contengut d'una pairòla. v. p. 20, en bas de p.
pairolejar (v. intr.) : rasonar coma un pairòl / rasonar coma un esclòp.
pairolièr, -ièira : persona que fa de pairòls e de pairòlas ; persona que fa las paraulas d'una cançon.
pairolet (plt.) : flor de mai (*Caltha palustris*)
pairon : camba d'arbre ; marc (branca mèstra)
paironar (v. tr.) : gaissar / gaissonar (far de rebrots)
pairugal, -a : doblat de pairal, -a. *Autoritat pairugala.*
pais / paissença / paissin : pàtus. v. **pàtus**.

país : territòri de nacion o de pòble ; airal de naissença ; patria ; contrada en general.

Mon país es Occitània. Lo País-Bas: Lengadòc-Sud.

país / païsa : personas del meteís airal de naissença.

païsan, -a : cultivator, -triz ; òme o femna de la campanha.

Nasquèri païsan e faguèri païsan fins a 30 ans.

Dançar la païsana : èsser tustada per son òme.

païsanalha (pej.) : los païsans en general.

païsanariá : classa dels païsans ; rusticitat (R. V, 119)

païsanàs, -assa / païasantàs, -assa (pej.) : païsans rustes.

païसानेजार (v. intr.) : parlar o se comportar en païsan.

païसानेला : mena de poesia rustica.

païसानilha (sovent pej.) : classa dels païsans.

païसानòt, -a : enfanton o enfantona de païsan.

païसानtonèl, -a : enfantonèl o enfantonèla de païsan.

païसानtonelon, -a : diminutiu de doble diminutiu.

païsatge : aspècte d'un airal natural ; panorama v. pus luènh.

païsatgista (m. e f.) : persona que dessenha e pinta de païsatges ; persona que sa fonccion es de modificar, de melhorar, d'apolidir los espacis naturals.

País Basc : país colonizat per França en 1451. v. p. 1053.

País-bas: Lengadòc-Sud.

païsbassòl, -a : persona del País-Bas (de Lengadòc-Sud)

païssa : mena de jòc d'adreça (d'abiletat)

païssedors (m. pl.) : mordas / mordassas (pòtas del bestial)

païssejaire, -a : persona que mena païsser.

païssejar (v. intr.) : pasturar / païsser (manjar d'èrba)

païssèl : pal que servís de tutor ; ganche v. **ganche**.

païsselaire, -a : persona qu'espinta de païssèls.

païsselar (v. tr.) : metre de païssèls ; ramar peses o mongetas ; jalonar / selhonar.

païsselatge : accion de païsselar ; de ramar ; de jalonar.

païsselièira : anèla de fèrre dels ganches de carreta.

païsser (subs.) : pàtus. v. **pàtus**.

païsser (v. tr. e intr.) : far pasturar ; pasturar ; alimentar ; pasturgar / tramar / téisser (t. tecn. de teisseire)

païssença / païs / païssin : pàtus. v. **pàtus**.

païssin : v. çaisús.

païssièira : barratge de ribièira ; restanca / peirada / levada ; restanca de molin ; bastardèl / resclausa ; sèrva de peïssum.

Ma menina rança lavava lo linge a una païssièira.

païssieirada : restanca de molin.

païssieiron : barratge pichon.

« *paja* » e derivats (fr.) : v. **pagina**.

pal : païssèl long e afustat (aponchat) per èsser espintat en tèrra ; pèrga de marinièr ; postèl ; baston.

pal barrièr : pal gròs.

pal culhièr : taravèla / taraira / virona per espintar de bastons, de païssèls, de plants...

pal semalièr : pal per portar de semaladas de rasims.

pala : aplech format d'una placa de fèrre mai o mens concava, margada pro long, e que servís a desplaçar de tèrra, de carbon o tota matèria solida o pastosa... ; ala / alet / alibre de ròda idraulica.

Pala de carbon. Pala de mortier.

Pala de cantonièr. Pala de fornièr.

palabessa : puat (mena de pala-forca per trabalhar l'òrt.

palabessada : temporada de trabalh amb un palabés ; tèrra trabalhada amb un palabés.

Una palabessada de tres oras.

palabessaire, -a : persona que trabalha amb un palabés.

palabessar (v. tr.) : trabalhar la tèrra amb un palabés.

palabra : parladissa.

palabrar (v. intr.) : parlotejar / parlufegar.

palada : contengut d'una pala ; partida planièira d'un rem ; còp de rem ; impulsion. *A paladas* : a bodre (en abundància)

Prene palada : prene lanç.

paladaire, -a : persona que bolega quicòm amb una pala.

paladar : cèl de boca.

paladar (v. tr.) : bolegar o desplaçar amb una pala.

Paladava las cunhièiras de nèu per poder passar.

paladejar (v. intr.) : bolegar los braçes per nadar.

paladièira : filat de pesca tibad sus de pals e que fa una encencha en forma de palís o de palenc. v. pus luènh.

paladin (de l'it. *paladino*) : servicial o oficièr de palatz.

palador : filassa grossièira (t. a) ; plana (cotèl que se maneja amb las doas mans / aplech de rodièr, de menusièr...)

palaficar : doblèt de palficar. v. **palficar**.

palaficat, -ada : pallufèc, -a ; malautís, -issa ; mai o mens paralisat, -ada (s. p. e. s. f.) *Palaficat de dolors*.

pala-forca : puat / palabessa / andusac / palagrilh.

palafre : tèrme nòble per dire caval ; caval de parada.

palafrenièr, -ièira : persona que son trabalh es de s'ocupar dels cavals.

palagrilh : andusac de dos puas / palabés de doas puas.

palagrilhaire, -a : persona que palagrilha.

palagrilhar (v. tr.) : trabalhar la tèrra amb un palagrilh.

Palai Simin (1874-1965) : lexicograf occitan bearnés.

palaiga / palaigon : mena de peis (*Solea vulgaris*)

paltaire, -a : persona que trabalha amb una pala.

palais : palatz. (L. 274)

palaisar (se) : se galaminar ; pavonar / pavonejar ; se congostar.

« *palaisar* » (se) : v. çaisús.

palalam : mòstra ufanosa / ufan / ufana.

Far lo palalam : festejar ufanosament.

palamalh : maça de fust per butar la bòla del jòc del malh.

palamalhièr : persona que fa de palamalhs.

palamard, -a : pataló (m.) / persona rusta.

palamardàs, -assa : maladrechàs, -assa.

palamèla / palmèla / paumèla : relha de pòrta.

« *palamida* » : v. **pelamida**.

palanc : aparelh per levar o desplaçar de faïsses pesucs.

palanca : planca (pòst espessa / madièr) per sautar un riu ; posaraca ; marrit caval ; persona inchalhenta ; postarèla que fasiá virar lo rodet ; palissada (R. IV, 12)

palancadoira : alibre de molin. v. **alibre**.

palancar (v. tr.) : tirar amb un palanc.

palancon : postarèla ; pòst non trabalhada.

palandra : ample mantèl sens margas.

palandrejar (v. intr.) : passar país / vagabondar.

palangrar (v. tr.) : pescar amb lo palangre.

palangre / palangra : còrda provesida de linhas amb de musclaus per trapar de peis de mar.

palangrièr, -ièira : persona que pesca amb lo palangre.

palangròta : linha de fons per pescar.

palanquejar (v. intr.) : palandrejar / vagabondar.

palanquin (del sanscrit, pel portugués) : liechèta de transpòrt carregada per d'òmes ; abric leugièr sus una esquina d'elefant ; cadieireta de transpòrt carregada per d'òmes.

palpar (v. intr.) : trabalhar amb una pala ; completar sa dentadura (en parlant d'un caval)

palari : pala pel fuòc.
palason : accion de desplaçar amb una pala ; tèrra soslevada e desplaçada amb un palabés.
palassa : gauda (recipient pel lach, pichon e sens bèrle)
palasson : gauda pichona. v. *gauda / gèrle*.
palastracha : relha de pòrta ; ferralha ; moneda.
palastre : bóstia de sarralha ; sarralha ; cademat gròs.
palat, -ada : qu'a tota sa dentadura (caval o cavala)
palatal, -a : relatiu, iva al paladar (cèl de boca) ; articulat, -ada entre la lenga e lo paladar.
Vocalas palatalas.
palatalizacion : accion o resulta de palatalizar.
palatalizar (v. tr.) : desplaçar lo punt d'articulacion d'un fonèma cap al paladar dur.
palatge : accion de bolegar o de desplaçar amb una pala.
PALATO- : forma prefixada del latin *palatum* (cèl de boca)
palatoalveolar, -a : relatiu, -iva als alveòls e al paladar.
Consonantas palatoalveolarias.
palatin, -a : relatiu, -iva al cèl de boca.
palatiti (f.) : estomatiti localizada al paladar.
palatograf : aparelh utilizat en palatografia.
palatografia : metòde d'investigacion fonetica.
palatograma (m.) : figuracion dels punts de contacte de la lenga contra lo cèl de boca.
palatoplastia : operacion per reparar una manca palatina.
palatoplegia : paralisi del cèl de boca mòl.
palatostafilin : muscle pichon del cèl de boca.
palatrar (v. intr.) : landrar / landrejar / errar / passar país.
palavèrs : mena de pala de la lama plana per revirar l'òrt.
Butar un palavèrs es pas tojorn de bon far.
palavèrsa : cabussada.
palaversar (v. tr.) : trabalhar la tèrra amb un palavèrs ; far cabussar.
palaversar (se) : cabussar.
palavirar (v. tr.) : tresparar / palejar (traballar amb una pala)
palejaira / palejada : trabalh fach amb un palavèrs.
palejar (v. tr.) : trabalhar amb una pala ; palaversar.
palenc / palenca / palencada : palissada de pals e de pòstes.
palencar (v. tr.) : enrodar d'una palencada.
palengra : gramenum en general.
PALEO- : forma prefixada del grèc *palaiòs* (vièlh, ancian)
paleoasiatic, -a : relatiu, -iva a d'unas lengas parladas en Siberia que pòdon pas èsser classadas dins cap de familha coneguda.
paleobiogeografia : estudi de la reparticion geografica de totes los èssers vius pendent las epòcas geologicas.
paleobotanica : branca de la paleontologia qu'estúdia las plantas fossilas.
paleobotanista (m. e f.) : persona especialista (m. e f.) de paleobotanica.
paleocèn (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la partida pus anciana del sistèma eocèn ; partida pus anciana del sistèma eocèn.
paleocrestian, -a : relatiu, -iva a l'art dels primièrs crestians.
paleoclimat : natura del climat d'una epòca geologica.
paleoclimatologia : estudi e reconstitucion dels climats passats.
paleoecologia : estudi de las relacions entre los organismes fossilas e lor environament.
paleoenvironament : ensemble de las caracteristicas biologicas e fisicoquimicas dels environaments d'una region a una epòca donada.

paleogèn : mitat primièira del terciari (eocèn e oligocèn)
paleogeografia : sciéncia de la reparticion de las mars e dels continents a las epòcas geologicas.
paleograf, -a : persona especialista (m. e f.) de paleografia.
paleografia : sciéncia que sa coneissença permet de deschifrar las escripturas ancianas.
paleografic, -a : relatiu, -iva a la paleografia.
Una inscripcion paleografica. Una mapa paleogr...
paleograficament : d'un biais paleografic.
paleo-istologia : estudi de çò animal o vegetal servat dins los fossilas. v. p. 20, N.B. 2.
paleomagnet, -a : relatiu, -iva al paleomagnetisme.
paleomagnetisme : magnetisme terrèstre pendent las epòcas geologicas.
paleolit (m.) : pèira del periòde paleolitic.
paleolitic, -a : relatiu, -iva a la pus primièira cultura umana coneguda.
paleoliticament : d'un biais paleolitic.
paleològ, -a : especialista (m. e f.) de paleologia.
paleologia : estudi de las antiquitats preistoricas.
paleontograf, -a : especialista de paleontografia.
paleontografia : descripcion dels fossilas.
paleontològ, -a : especialista (m. e f.) de paleontologia.
paleontologia : istòria dels animals e dels vegetals ancians basada sus l'estudi dels fossilas.
paleontologic, -a : relatiu, -iva a la paleontologia.
paleontologicament : d'un biais paleontologic.
paleo-oceanografia : estudi e reconstitucions dels oceans e dels fonzes marins pendent las epòcas geologicas.
paleopatologia : estudi de las malautiás dels animals fossilas d'après çò que demòra de lor ossamenta.
paleopitèc : monin fossil antropomòrf.
paleorelèu : relèu ancian recobèrt de sediments.
paleosiberian, -a : paleoasiatic, a. v. pus avant.
paleosòl : èra primària.
paleotemperatura : temperatura d'un periòde geologic, obtenguda per analisi geoquimica.
paleotèri : mamifèr fossil de la debuta del terciari.
paleozoïc : division geologica que va de la debuta del cambrian entrò a la fin del permian.
paleozoïc, -a : relatiu, -iva al periòde del paleozoïc.
I a una tièra plan pus longa de mots formats aital amb **paleo-**
palet : pèira o pèça de metal planièira e redonda utilizada dins d'unes jòcs.
paleta : pala pichonèla (mena de culhièr grand per far freginar quicòm a la padena) ; rispa (pala pel fuòc) ; platèla / omoplata (t. tecn.) ; batedor de bugadièira ; raqueta de jòc (t. a.) ; paleta de pintor o de cirurgian ; estèla per mantèner un òs fracturat ; aplech de sarralhièr ; espatum (R. III, 167) (t. a.) e non pas « *espatula* » (fr.) ; postarèla per envescar la caveca ; agulha que i s'espinta la pluma de l'aucelum o de la polalha ; recipient que i se reculhís lo sang d'una sangnadura ; t. tecn. de marina ; mena d'aucèl (*Platelea leucorodia*)
Palestina : nom dels territòris que constituïsson al jorn de uèi l'Estat d'Israèl e que d'unes d'aqueles territòris son reivindicats pels pròpris Palestinians o pels paísès vesins.
palestinian, -a : de Palestina ; relatiu, -iva a Palestina.
paletuvi (plt.) : mena d'arbre de mangrova.
palfèr / palfèrre : perpal (barra rigida mobila) que vira sus un agre (mena de supòrt) e que servís per soslevar e desplaçar quicòm de pesuc.

palfic : pilòt / pal / pilar ; baston long e ponchut que los mainatges espintan endacòm en mòde de bigatana.

palficar / palaficar (v. tr.) : espintar en tèrra.

palficar / palaficar (se) : se plantar (s'arrestar còpsec estonat) se fòraviar ; se ronçar / se getar sus.

palfics (m. pl.) : pilòts / pals / pilars que i se bastisson un ostal dessús, dins un airal (endrech) marescatjós.

palha : camba de cerealum ; defaut sus una pèça metallica, sus un veire, una vitra, una pèira preciosa... ; esteleta de metal que se destaca jol còp de martèl.

A la palha ! : al lièch ! *Òme de palha* : prèsta-nom.

Èsser sus la palha : èsser sens lo sòu.

Far de Dieu barba de palha : ne parlar mal.

Fuòc de palha : passion passadissa.

Metre q.q. sus la palha : l'arroïnar (s.p.)

Tirar a la palha corta : tirar al sòrt.

Copar palhas : se mancar (s.f.) / se desavenir ;
quitar de se far de q.q.

palhabard : tàpia (mescla de palha amb d'argila) v. **bard**.

palha de bita : cavilha de fèrre (t. tecn. de mar.)

palha de cluèg : palha de segal per cobrir un ostal.

palha de fèrre : ribans de metal per netejar un ponde, una pèça de fust...

palha de milh : pampe de milh de balaja.

palhada : sisa (espannida) de palha pel sòl (t. a.) ; palhat del bestial ; jaç de palha / lièch marrit ; membre d'ostal que i se jason mantunas personas ; solada (espannida) de frucha, de fuèlhas... sus un pelsòl ; solenca (fèsta) de fin de sègas (de meissions) ; calivari amb espannida de palha d'un ostal a l'autre ; mena de dança ; sòl de bòria ; solada de nèu.

palhar (v. tr.) : cobrir amb de palha ; apalhar lo bestial ; carpar (acabar d'amadurar) sus de palha ; empalhar (t. a.)

Palhar una cadèira. Palhar una botelha.

palharada : brava solada (espannida) de palha ; contengut d'un palhièr o d'una palhièira. v. bas de p. 20.

palhard, -a : que se jai sus la palha ; luxuriós, -osa.

palhardament : d'un biais luxuriós.

palhardar (v. intr.) : èsser luxuriós, -osa.

palhardariá : gorrinitge / luxúria.

palharga : brave montet de palha ; palhassa.

palhargon : passerat que frequenta los palhièrs (t. a.) ; ortolan (mena de passerat) (*Emberiza hortulana*)

palharguejar (v. intr.) : frequentar las palhargas.

Aucelons palharguejaires. Filha palharguejaira.

palharissa : palha achiquetada ; milhassa (palha de milh de balaja)

« *palharquejar* » :

v. **palharguejar**.

palhàs : palha per far lo jaç del bestial ; palhassa per portar lo pan al forn ; faissèla (recipient per cachar la calhada) ; montet de palha ; jaç de can ; bornhon en palha ; brisum de palha.

palhassa (m.) : personatge de circ que fa exprès (o que fa lo semblant) de far d'asenadas.

palhassa (f.) : marfega (palhassa de lièch) ; banasta de palha per metre lo pan a levar, per metre d'uòus, o per tot autre emplec ; culèfa d'agland o d'avelana ; palhièr ; lar (pèira granda que pòrta lo fogal) ; persona que s'atardiva al lièch ; mena de rastèl per amassar la palha mesclada amb lo gran quand se batiá al flagèl o al rotlèu.

palhassada : contengut d'una palhassa.

palhasseta : palhassa pichona ; panièr de palha planièr.

palhassièira : palhassa ; granja per la palha.

palhasson : nata de palha per se netejar los pès abans d'intrar ; palhassa pichona per mant emplec ; solada de palha ; culèfa d'agland ; dança anciana.

palhassonaire / palhassièr : persona que fa de palhassons.

palhassonat : contengut d'un palhasson (palhassa pichona)

palhassonet : palhasson pichon.

palhat : solada de palha per far jaire lo bestial.

palhatge : tot çò que pòt servir per far palhat.

palhejaire, -a (arc.) : dalhaire, -a qu'escampilhava de palhas en segant al volam o a la dalha ; persona que dubrissiá las garbas per las engulhar dins la maquina de batre ; persona que fasiá un palhièr.

palhejar (v. intr. arc.) : escampilhar de palhas. v. çaisús.

palhenc, -a : de palha / en palha.

palhenca : palha de graminèas grossièiras (fenassa, balca, joncasses...)

palhet : nata de palha ; bonda ; ensenha de mercant de vin ; vièlhs cordatges de proteccion penjats lo long d'un naviri ; cabeçal (coissinet de palha per carregar un fais sul cap)

palhet, -a : color de palha ; castanh, -a (color de castanha)

palheta : festuc de palha ; gisclet (destenda d'arma de fuòc) trena de palha ; brin de palha envescat ; solada de causas que cobrisson lo pelsòl (t.a.)

palhièr / palhieireta : cubat / cubadèl / tinal.

palhièr : gròs montet de palha.

palhièira : palhièr gròs ; granja de palha ; alabastes (v. **alabast**) tina per faunhar la vendèmia ; mesura pel vin.

palhieiron : palhièr pichon ; montet de palha pichon ; palhassa pichona.

palhieiròla (arc.) : ram per carregar la palha sul palhièr.

palhòca : milhassa (bala de milh)

palhòl : sòla (ponde / plancat) de naviri ; matalàs pichon de drollon.

palhòla : palha pichona ; capèl de palha ; palhassa / jaç ; temporada d'una jasilha ; jasenta tendrièira (femna en jasilhas) ; cordilhs de palha per far de palhassas ; filat de pesca de malhas estrechas ;

morilhon (mena d'anet negrós) (*Anas fuligula*)

fromental (plt.) : (*Avena elatior*)

civada bauja (plt.) : (*Avena fatua*)

palholada : accion de sonhar una femna en jasilhas ; feston de batejalhas ; palhas achiquetadas / festucs.

palholaire, -a : persona que pesca amb una palhòla.

palholar (v. tr.) : far la sòla (lo ponde / lo plancat) d'un naviri.

palhon : botelha granda cobèrta de palha trenada ; palha menuda ; brandon de palha ; manat de palha per selhonar o reservar un camp ; mena de peis (*Mugil cephalus*)

palhonar (v. tr.) : selhonar amb de palha un camp de semenar ; se reservar un camp amb un manat de palha.

palhós, -osa : cobèrt de palha.

palhosa : palhassa granda.

palhoset : palhassa pichona.

palhossàs : montet de palha vièlha mièja-confida (poirida)

palhum : brisum de palha ; palhat de bestial.

palhurgam : bargum (filassa de lin o de cambe)

palhurgat : brisum de palha, d'espigas ; crivelum.

palhús / palhusses : brisum de palha.

palhut, -uda : qu'a de brava palha.

Froment palhut. Civada palhuda.

pali : subrecèl / baldaquin (de l'it. *baldaquino*)
PALI- : forma pefixada del grèc *palin* (tornarmai)
 v. **palicinesia - palilalia - paligrafia**.
paliacion : substitucion per excusar o amagar una falta ; remèdi qu'amaga una malautiá sens la garir. (R. IV, 402)
paliar (v. tr.) : portar remèdi a quicòm, mas d'un biais provisòri e garrèl. (R. IV, 402)
paliatiu, -iva : (adj. e subs.) : provisòri, -a e garrèl, -a ; solucion provisòria e garrèla. (R. IV, 402)
palica : paissèl (pal de sosten per la vinha, per d'arbres...)
palicar (v. tr.) : espintar un paissèl de sosten.
palicinesia : repeticion espontànèa e involontària del meteis gèst, del meteis movement.
palieira : barratge fach amb de pals.
paligrafia : repeticion abituala, dins un escrich, de la meteissa idèa, del meteis mot, de la meteissa expression.
palilalia : repeticion patologica, dins lo parlar, del meteis mot, de la meteissa frasa.
paligòt : pal de sosten / tutor.
PALIN- / PALIM- : v. **PALI-**
palinfrasia : quequejadís.
palingenèsi (f.) : evolucion regressiva d'una ròca metamorfica.
palimpsèst : manuscrit sus un pergamin utilizat dos còps.
palinassa (plt) : (*Scirpus silvaticus*)
palindròm : mot, vèrs, frasa que se pòdon legir d'esquèrra a drecha coma de drecha a esquèrra.
palinodia : cambiament brusc e frequent d'opinion.
palinopsia : varietat d'allucinacions visualas caracterizadas per la persisténcia e la superposicion d'images.
paliquinesia : doblèt de palicinesia.
palís : pal de clausura ; clausura de palisses.
palissada : clausura facha amb de pals e de pòstes margats ensemble. (R. IV, 12)
palissar (v. tr.) : clausurar amb de palisses.
palisson : pichon pal de sosten / tutor.
palissonar (v. tr.) : far una palissada (R. IV, 12)
palistre (plt.) : (*Linaria striata*)
palle, -a : blanc, -a de cara.
pallenga (plt.) : tarrastolha (*Viola pinnata*)
pallejar (v. intr.) : pallir (venir tot blanc de cara)
pallevar (v. tr.) : soslevar amb un pal.
palliar : doblèt de paliar (R. IV, 402)
pallifèc / pallufèc, -a : blanc coma lofa de can (campairòl)
pallinàs, -assa : d'una pallor malautissa.
pallinejar (v. intr.) : començar de venir palle.
pallinèl, -a : un pauc palle, -a.
pallir (v. intr.) : venir palle.
pallitge : palor.
pallium (lat.) : pèça de vestit liturgic.
pallor : blancor de la cara.
palm / pam (del lat. *palms*) : mesura de longor de 22 centimètres (longor d'una man d'òme dobèrta, de la cima del det gròs a la del det coïc) (R. IV, 403 - L. 275)
Mesurar a palms : amb la man dobèrta.
Far un palm (un pam) de nas a q.q. : se trufar d'el.
palma / pauma : l'endedins concau de la man, entremièg los dets e lo ponhet ; fuèlha de palmièr ; simbòl de victòria ; recompensa ; bala de jogar al jòc de palma ; bala en general ; inflorescéncia d'unas plantas ; panicula de milh ; ornamentacion en forma de fuèlha palmada.
Palma de venceire. Palmas academicas.

palma Christi (lat.) / **palmacrist** (plt) : nom popular del langastièr / ricin (*Ricinus*)
palmada : còp balhat amb la palma de la man ; aplaudiment amb las palmas de la man per encorar dançaires e cantaires.
Las palmadas del « flamenco » (cast.)
palmadèla : travèrsa d'escaleta de carreta ; sofla (emplastre) ; ancada (còp sus las ancas, sul tafanari)
palmar (v. tr. e intr.) : lançar una bòla per la far tombar sens que rodòle ; ressautar coma una palma.
palmar (se) : s'estavanir ; èsser guifa / plan planièira (mar)
palmarès : fust de palmièr ; tièira dels laureats (R. IV, 27) dins una competicion.
palmat : pelòta de cordilha.
palmat, -ada : que revèrta una man amb los dets desplegats ; que sos dets son religats per una membrana.
Fuèlha palmada. Pata palmada.
PALMATI- : forma prefixada del lat. *palmatus* (en forma de palma)
palmatifid, -a : doblèt de palmifid, -a.
palmatifòrme, -a : en forma de man dobèrta.
palmatilobat, -ada : en forma de palma amb de lòbes redonds.
palme, -a : pallufèc, -a (palle, -a que jamai) ; sangbegut, -uda / exsangüe, -gua (qu'a perdut, -uda fòrça sang)
palmejar (v. intr.) : èsser elastic, -a ; jogar a la palma.
palmèla / paumèla : aplech d'afachaire (de congnaire, d'aludèr, de correjaire) ; relha de pòrta ; fus provesit de fial (fil) ; travèrsa d'una escaleta de carreta ; mesura de petanca / mesura de longor ; mena d'òrdi (*Hordeum distichum*)
PALMI- : forma prefixada del latin *palma* (palma de la man)
palmièr : mena d'arbre exotic (*Phoenix doctylifera*)
palmifèr, -a : que pòrta de palmas. *Arbre palmifèr.*
palmifid, -a : característica d'una fuèlha de nervaduras palmadas que lors divisions s'estiran fins al mitan del limb.
palmifòrme, -a : en forma de palma.
palmipède, -a : qu'a las patas palmadas.
palmític, -a : natura d'unes acids carboxilics.
palmítina : estèr palmític de la glicerina.
palmola (plt.) : palmèla (*Hordeum distichum*)
palmolàs (m.) : pan de palmèla ; filha grassa e qu'a la canha.
palmolièr, -ièira : campat de palmola.
palmón / paumon : organ de la respiracion.
palmònèla (plt.) : (*Pulmonaria officinalis*)
palmónista / paumonista : tuberculós, -osa.
palmura : membrana dels dets de palmipèdes.
palomb : palomba mascle ; aucèl grisós de 30 centimètres e mai o mens domesticat (*Columba livia*)
palomba : palomb salvatge (*Columba palumbus*)
palombat : pichon de la palomba.
palombèla : palomba pichona ; palomba polida.
La palombèla d'unes protestants (signe dinstinctiu)
palmobièira : filat per caçar las palombas.
palomet : mena d'agaric (*Agaricus virescens*)
palon : palabés pichon ; padon (pade pichon)
palonar (v. tr.) : palabessar (trabalhar la tèrra amb un palabés)
palonaire, -a : persona que palabèssa.
palonièr : pèça de fust que i s'estacan los traches d'una bèstia de tira ; aplech mecanic per repartir un esfòrç ; aplech de transmission qu'amòda un governalh de direccion.
palòt : tròç de fust / tròç de pal ; agota. v. **agota.**
palòt, -a : talibaud, -a / talibornàs, -assa (maladrechàs, -assa) bestiasson, -a.
palòta : còfa de fronda (t. tecn.)

palotariá : camelada / asenada.
palotejar (v. intr.) : caminar pesuc ; far lo bestiasson.
palp : sens del tocar ; accion de tocar.
palpabat / palpabat : coscolhon / coscolhon ; un, dos, tres / un, dos, tres ! (onom. del cant de la catla (calha)
palpable, -a : que pòt èsser tocat, -ada ; evident, -a.
palpablement : d'un biais palpable, evident.
palpacion / palpament : accion o resulta de palpar.
Palpacions de mètge.
palpaire, -a : persona que palpa.
palpada : accion de palpar ; calma de mar.
A palpadas : de quand en quand / a bèlas pausas / per intermiténcias.
palpament / palpacion : accion de palpar.
palpar / paupar (v. tr.) : examinar en tocant amb las mans ; pastissar / tastar (tocar) amb las mans ; tastuejar.
Un maquinhon palpa lo bestial de crompar.
palpar (se) : se tocar endacòm amb las mans ; se sostar ; forçar pas tant per remar.
palpas (a) : *A palpas* : a tastas (al tocar)
palpatiu, -iva : relatiu, -iva al tocar ; que pòt èsser tocat, -ada.
Contacte palpatiu. Sensacion palpativa.
palpebral, -a : relatiu, -iva a las parpèlas.
palpejar (v. tr.) : frequentatiu de palpar.
palpitacion : batèc (baticòr) convulsiu del còr après un esfòrç.
palpitant, -a : que palpita ; que fa palpitar.
palpitar (v. intr.) : far de palpitations. (R. IV, 404)
palpitatiu, -iva : que fa palpitar. (R. IV, 404)
palpèrga : pal de pargue de fedas.
palput, -uda : repetenat, -ada / espompit, -ida / poput, -uda.
palpugar / palpuguejar / palpuquejar (v. tr. e intr.) : cercar a palpas ; tastuejar (tastar / tocar amb las mans)
palpugar / palpuguejar (se) : se torolhar / se sostar.
palsat / paussat : pal que manten las cledas d'un pargue.
palsemar (v. intr.) : guelsar / cleussar ; palpitar.
palsièira : trauc per i espintar un pal de carreta ; barratge de ribièira.
paltrada : sisa de palha ; jaç de palha ; marrit lièch.
paltre : palhada ; marrit lièch ; canigon (abric per un can)
palú / palús / palun : maresca / marescatge ; tèrra de lapa dins un cambon o sus bòrd de ribièira.
Blat de palun (plt.) : (*Agrostis vulgaris*)
Èrba de palun (plt.) : (*Gratiola officinalis*)
paludisme : malautiá febrila deguda a la preséncia dins lo sang de parasits animals.
palun : v. **palu**.
palunalha : marescatges en general.
palunenc / palusen, -a : relatiu, -iva als paluns.
palunièr, -ièira : persona que trabalha dins un palun ; dalhaire, -a d'èrba de palun. *Pescaire palunièr.*
palunós, -osa : marescatjós, -osa.
Camarga es mai que mai palunosa.
palús : v. **palú**.
palusèla : palun pichon.
palussa : calinnaire / fringaire ; protector (R. V, 312)
palussada : brandolada / brandolejada.
palussar (v. tr.) : bargar (fregar / fretar lo cambé, lo lin...)
palussar (se) : brandolar / brandolejar de las espatlas ; se fregar l'esquina contra quicòm per apasiar un prusiment ; se gratar contra la vermena ; se far d'una filha.
palussas (f. pl.) : bargadoiras / bargadum. v. **barga**.

palustre, -a : palunós, -osa. R. IV, 405
Èrba palustra. Prat palustre.
pam : palm. v. **palm** e **pan**.
pam ! : onom. per exprimir una explosion, un bruch sec, un còp de quicòm.
Pam ! Pam ! deslarguèt dos còps de fusil.
Pamfil : prenom.
pamflet (angl.) (*pamflet) : librilhon cortet e satiric que se'n pren a las institucions, a la religion o als politcaires.
pamfletista (adj. e subs. m. e f.) : persona que fa de *pamflets* ; relatiu, -iva a un *pamflet*. *Literatura pamfletista.*
Pàmias : nom de vila d'Arièja (Occitània)
pampa / pampe / pampre / pampra / pàmpol : cabelh (fuèlhas) de bledas, de trufas, de rutabagàs, de topinambors, de gramenum, de vinha... ; brotas novèlas.
pampa (* p a m p a) : planas grandas d'Argentina.
pampalhejaire, -a : que belugueja.
pampalhejar (v. intr.) : brilhar ; beleguejar.
pampalheta : palha pichona ; bala de gramenum ; pichons ornamentals beluguejaires ; auripèl (pichons ornamentals d'aur o de coire) ; nadon (plt.) : (*Lemna polyrrhiza*)
(*L. trisulca*) ; (*L. minor*) ; (*L. gibba*)
Pampaligòssa : país imaginari.
pamparruga : cabeladura ; falsa cabeladura.
pamparrugueta : pichona folastrejada de mainatge.
pampatge : pampe en general. v. **çaijós**.
pampe / pampre : cabelh (fuèlhas) en general.
pampejar (v. intr.) : far de cabelh / far de pampe.
« pamplamosa » : v. **pomèla** e **aranjàs**.
pàmpol : cabelh. v. **pampe**.
pampola : ventre gròs / pança / ventresca / panolha.
pampolejar (v. intr.) : tremolejar (en parlant dels pompilhs, de las gautas, de las popas... d'una persona)
pampolha : clòsc de cerièira ; guina / guindola (frucha del guinièr / del guindolièr) (*Prunus cerasus*)
pampós, -osa / **pamput**, -uda : qu'a bravament de fuèlhas.
pan (del lat. *pannus*) : brave tròç de vestit ; tròç de paret, de maçonariá, de fustam... ; blòc. (R. IV, 408 - L. 276)
De confondre pas amb palm / pam)
Un pan de l'ostal vièlh s'esbosenèt.
Pan carrat : malon (brica carrada)
pan : pasta (farina, aiga, sal e levam) cuècha al for
pan acodit : pan mal levat.
pan azim : pan sens levam.
pan banhat : pichon pan redond copat en dos horizontalament, garnit d'ensalada, de tomatas, de ton, d'uòds durs, d'anchòias... e asagat d'òli d'oliva.
Lo pan banhat es tipicament provençal.
pan blanc : pan de farina de froment.
pan blanc : frucha de l'olm ; caulet (*Brassica arvensis*)
(*Clypeola maritima*) ; (*Viburnum opulus*)
(*Isatis tinctoria*)
pan blanc d'ase (plt.) : cardon rotlant / panicaut
(*Echinops Ritro*)
pan brun : pan bis.
pan calhetat : pan ulhetat / pan plan levat.
pan d'aucèl (plt.) : (*Fumaria*) ; (*Sedum acre*)
(*Sedum telephium*)
pan de convent (plt.) : alleluia (*Oxalis acetocella*)
pan de gralha : blesta / nèula (*Silicat de magnesium*)

pan de granolha (plt.): (*Alisma plantago*)

pan de lèbre (plt.): (*Orobancha elatior*)

pan de mescla: pan de froment e de segal...

pan de murga (plt.): (*Stachys heraclea*)

pan de Nòstre Sénher: mèrda de cocut (goma de cerièis...)

pan nogat: tortèla (tortèl de marc de nose)

pan de nòvis: poton oficial dels novèls maridats.

pan de passerat (plt.): (*Brisa media*)

pan de sèrp (plt.): (*Arum dracuncululus / Dracuncululus vulgaris*)

pan de tordre (plt.): (*Brisa media*); (*Brisa maxima*)

pan del bon Dieu (plt.): doceta (*Valerianella*)

(*Aphyllanthea monspeliensis*)

pan del diable: mena d'agaric gròs que buta suls arbres.

pan d'ostal: pan ordinari.

pan froment (plt.): doceta (*Valerianella*)

autra mena de plt.: (*Samolus Valerandi*)

morilhon d'aiga (*Montia rivularis*)

pan negre: pan de guèrra.

pan pinson: còca dels Reis.

pan recuèch: pan cuèch dos còps.

pan senhat: pan benesit a la glèisa.

« pan » (prononciacion de palm): v. **palm**.

Pan: divinitat pagana amb de patas, de banas e de pel de boc.

Flaüta de Pan: flaüta de sèt canaveras inegalas.

PAN-: forma prefixada del grèc *pas*, *-pantòs* (tot)

v. **panacèa** - **panafrican** - **panoccitan** - **panteïsme**.

pana: mena de velós grossièr; ventresca (graiassa espessa jos la pèl del pòrc); parda / tessèla (taca de rossor); pèça de carpenta que pòrta los cabirons; fornèl / fornèt de calfatge; partida ponchuda d'un martèl; embestiament mecanic.

Los Irlandeses son cobèrts de panas (tessèlas)

La pana de pòrc fa de bona sopa.

Luciana es tota pana: tota cobèrta de tessèlas.

Metre en pana: t. tecn. de marina. *Tombar en pana.*

Temps en pana: temps cobèrt.

panacèa: remèdi-miracle (universal); solucion universala.

panada: mena de sopa (aiga, sal, òli, mujòl (jaune d'uòu) e trempas de crostas de pan); micas de pan raspadas sus de carn; torta d'èrbas, de pomas...; mornifla (sofla sul nas); accion de panar (de raubar); çò eissugat, çò netejat, çò tòrcat d'un còp de tòrca.

panada argentada (plt.): (*Paronychia argentea*)

panada blanca (plt.): (*Paronychia nivea*)

panadèla (plt.): (*Rumex crispus*)

panador, -oira: portat, -ada a èsser panat, -ada; polit, -ida que jamai, e donc capable, -a o digne, -a d'èsser panat, -ada.

panafrican, -a: que concernís Africa tota.

panafricanisme: teoria per unificar çò que concernís Africa tota.

panafricanista (m. e f.): adèpte, -a del panafricanisme.

panaire, -a: persona que pana.

panairar (v. intr.): trabalhar / fermentar (en parlant de la pasta)

Panamà: nom de país entremièg las doas Americas.

panamà: capèl fòrt leugièr trenat amb la fuèlha d'un arbrilh de Panamà; (per extension) capèl de palha en general.

panamean, -a: de Panamà; relatiu, -iva a Panamà.

panamerican, -a: que concernís las Americas.

panamericanisme: teoria economica, culturala e politica per unificar çò que concernís las Americas.

panamericanista (m. e f.): adèpte, -a del panamericanisme.

panangeïti (f.): inflamacion de totes los vaissèls d'un organ.

panar (v. tr.): raubar; eissugar / netejar / torcar; garnir amb de pan; provesir de pan.

panar (se): s'escapar; se sostraire / evitar.

panarab, -àbia / panarabic, -a: que concernís Arabia tota.

panarabisme: doctrina politica per amodar l'unitat arabia.

panarabista (m. e f.): adèpte, -a del panarabisme.

panard, -a: garrèl, -a / que fa tres-quatre en caminant (l.p.)

panardejar (v. intr.): garrelejar (far tres-quatre)

panardejat, -ada / panós, -osa (qu'a de tessèlas, de tacas de rossor) (R. V, 113)

panarditge: garrelejadís (accion de garrelejar)

panaortiti (f.): inflamacion de tota l'aòrta.

panarèl: escobàs / fatràs / balaja de fornèr; mercurial (m.) (plt.): (*Mercurialis*)

panari / panariç: inflamacion al ras d'una onglà.

panarteriti (f.): arteriti de tot lo sistèma arterial.

panas (f. pl.): nivolinhas; tessèlas (tacas de rossor)

panat, -ada (p.p. de panar): *Sembla son paire tot panat.*

panatariá: airal que i tenon lo pan dins las comunitats, los establiments grands, las manutencions.

panatièr, -ièira: persona que se manja fòrça pan; persona cargada de distribuir lo pan.

panatièira (f.): fornairon (m.): (*Periplaneta orientalis*)

mena de biaça a provisions; mena d'arna borruda del lard; airal que i se retira lo pan; saqueta / museta per far de provisions.

panatge: aglanatge (drech de far pàisser los pòrcs jols garrics)

panatòri: accion de panar (de raubar); airal que i se pana aisidament.

panauçar (v. tr.): rebussar la rauba o los cotilhons.

pança: primièr estomac dels animals romiàires; ventre gròs.

pançada: ventrada.

pançar / pancejar (v. intr.): metre de ventre.

pançard, -a / pançarut, -uda / pançut, -uda: ventrut, -uda.

pancarditi (f.): inflamacion de l'endocardi, del mesocardi e del pericardi.

pancarta: placa de fust, de carton, de plastic... que pòrta d'entressenhas; panèl de tèla mantengut per de pals e utilizat dins de manifestacions.

pançat (m.): ventrada. *Far un pançat de rire.*

pancatalan -a: que concernís totes los païses catalans.

pancatalanisme: doctrina que buta a l'unitat politica dels païses catalans.

pancatalanista: adèpte, -a del pancatalanisme.

panceta: pança pichona; persona pichona e ventruda; pança de moton.

pancèl: pança / estomac.

pancièira: partida de la coirassa que cobrissiá lo ventre.

pancilh / pancilha: pichona pana de pòrc; persona pichona e ventruda; estomac de pòrc.

panchòca (m. e f.): bofon (persona que fa de badinadas)

pancòsièr (arc.): v. **fornièr**.

pàncreas (pancreas): glandola entremièg mèlsa e duodenum.

pancreatic, -a: relatiu, -iva al pancreàs. *Suc pancreatic.*

pancreatiti (f.): inflamacion del pancreàs.

pançut, -uda: ventrut, -uda.

pandemia: marana / marrana (malautiá que s'expandís per tot un continent).

pandemic, -a: relatiu, -iva a una pandemia.

pandemonium (angl.): capitala imaginària dels infèrns ; airal que i se tròban desòrdres e corrupcions.

Lo pandemonium del « Paradise Lost » de Milton.

Lo pandemonium de la politicalha.

pandit : títol onorific en Índia.

« *panдорèl* » : desformacion de *pendorèl*. v. **pendon**.

pandorga : femna gròssa.

« *panecar* » : v. **penecar**.

panejaire, -a : persona que se manja fòrça pan.

panejar (v. intr.): manjar fòrça pan ; donar fòrça pan (en parlant de froment o de farina)

panegiric : esrich o paraula per lausenjar q.q.

panegirista (m. e f.): persona qu'a tendéncia a lausenjar tròp.

panèl (del lat. pannelus : pan pichon) (passat en anglés amb lo sens d'escapolon e d'escag de personas causidas)

Un panèl de sondatge. Un panèl de television.

panèl / panèla : pan de camisa que floteja. v. **pan**.

panelar (v. tr. e intr.): caçar amb un filat ; picar una pèira.

Un picapeirièr panèla las pèiras de talha.

panelejar (v. intr. e tr.): flotejar dins lo vent ; brandir los panèls d'un vestit ; far de plec marrits.

Lo drapèu panelejava dins lo vent.

panenc, -a : relatiu, -iva al pan.

paneslau, -ava : relatiu, -iva al paneslavisme.

paneslavisme : sentit de far partida dels païses eslaus.

paneslavista (m. e f.): adèpte, -a del paneslavisme.

panèu : v. **panèl**.

paneuropèu, -èa : que concernís Euròpa tota.

paneuropeïsme : doctrina que buta totes los païses d'Euròpa a una mena d'unitat.

paneuropeïsta (m. e f.): adèpte, -a del paneuropeïsme.

pange : colet de vestit. *Trapar pel pange* : trapar pel colet.

pangon : mena de cavilha per jónher o per encarrar.

pangossièr, -ièra (arc.): revendeire, -a de pan.

panhòta : pastèla (mena de pichon pan)

panic (plt.): (*Setaria italica*)

panissa (f.) (plt.): (*Panicum miliaceum*)

panic, -a : relatiu, -iva a una panica.

Englag panic. Granda paur panica.

panica : paur granda / englag (sovent collectius)

panicaut (plt.): cardon rotlant (*Eryngium campestre*)

panicaut blanc (plt.): (*Silybum marianum*)

panicaut d'ase (plt.): (*Galactites tomentosa*)
(*Scolymus hispanicus*) ; (*Carduus crispus*)

panicaut de mar (plt.): (*Eryngium maritimum*)

panicula : cresta de plt. ; espiga ; palma.

paniculat, -ada : en forma de panicula.

panièr : recipient trenat amb de vims, de joncs, de verdolas... e margat d'una quèrba per lo carregar.

Trempatz un panièr dins l'aiga es tot plen,

tiratz-lo de l'aiga i a pas res.

panièira : panièr grand ; desca. v. fons de p. 20.

Una panièira a un coberton, una desca n'a pas.

panièraire, -a : persona que fa de panièrs, de panièiras, de descas.

panièirat : contengut d'un panièr.

Un panièirat de pomas, de campairòls.

panièrada : contengut d'una panièira.

Una panièrada de farda, de trufets (patanons)

panificable, -a : que pòt èsser panificat.

Farina panificabla.

panificacion : accion o resulta de panificar.

panificar (v. tr.): mudar en pan.

panjar (m.): presor (estomac quaten dels anhèls, dels cabrits, dels vedèls) que se'n tira la presura ; estomac.

panissèira : airal empobolat o semenat de panics.

panisson : galeta (R. III, 419) de farina de blat negre.

« *panlevar* » : v. **pallevar**.

panoccitan, -a : relatiu, -iva a l'unitat prigonda de la civilizacion e de la lenga occitana dins la diversitat de sos dialèctes o josedialèctes.

Las òbras de Mistral e de Bodon son panoccitanas.

panoccitanisme : sentit de far partida del grand ensemble occitan e d'una civilizacion comuna, ni per la diversitat de nòstras regions e de nòstres dialèctes.

Es lo panoccitanisme que nos pòt salvar.

panoccitanista (m. e f.): adèpte, -a d'un ideal de complementaritat e de fraternitat occitana pus grand possible, sens cap d'idèa ni mai d'enveja d'egemonia.

Sabi que vendrem totes panoccitanistas.

panolh / panolha : espiga de milh ; feudoal paraire (tròc d'estòfa jos la coa de las fedas per las empachar d'èsser garnidas pel marre) ; fulham ; gròs ventre ; graissa que balhan las aucas.

Manjar gras e beure sec fan metre de panolha.

panolhar (v. intr.): gaissar (far de brotas novèlas) ; fulhar (metre de fuèlhas) ; espigar (far d'espigas de milh)

panolhós, -osa : folhut, -uda / fulhós, -osa.

panoplia : ensemble d'apleches (d'instruments) per una activitat donada ; tièira de mejans d'accion.

Una panoplia de caçaire.

panorama (angl.) (p a n o r a m a) granda vista circulara.

panoramíc, -a (angl. occitanizat) : relatiu, -iva a un *panorama*. *Vista panoramica.*

panoramament : d'un biais panoramic.

panós, -osa : tesselat, -ada (tacat, -ada de tessèlas)

panotejaire, -a : grapiilhaire, -a / panaire, -a / raubaire, -a.

panotejar (v. intr.): gratar / grapiilhar / raubar / panar.

panotejariá : grapiilhaire / grata.

pansa / pansarilha : mena de rasim ; rasim trempat dins un lessiu e secat al solelh ; rasim de trelha ; rasim sec.

pansarilhar (v. tr.): marcir / rafir / passir / secar.

pansarilhar (se) : se marcir / se rafir / se passir / se secar.

Las tres intradas çaisús son de dobles. v. **passarilhar**.

« *pansèl* » e derivats : v. **paissèl** e derivats.

pansièira : rasim de pansa ; trelha de pansa.

paninsusiti (f.): inflamacion simultanèa de mai d'un *sinus* (lat.) de la fàcia.

« *panta* » : v. **panテナ**.

panta : enveja fòrta ; ventrada ; farsejada / badinada.

Pantagruèl : roman de Rabelais (1532) ; personatge principal d'aquel roman.

pantagruelic, -a : que revèrta Pantagruèl.

Repais pantagruelic.

pantais : somi ; soscadissa ; combor ; respiracion penibla e d'un pols espés ; estofegament / opresson ; asma / guelsa / polsa.

« *pantaisar* » : v. **pantaiszar**.

pantaisada : somiadissa / soscadissa.

pantaisaire, -a : persona que sómia, que sosca.

pantaiszar (v. intr.): somiar / soscar ; guelsar / cleussar.

pantaissejar (v. intr.): frequentatiu de pantaiszar.

pantaisset : guelsadís / cleussadís.

pantaissós, -osa : somiaire, -a / soscaire, -a.
pantalha : canalha ; belitre. v. aqueles mots.
pantarra : doblat de pantena e de pantieira.
pantàs / pantieira / pantèla : mena de filat de caça doble.
panteisme : doctrina que fa de l'univèrs Dieu meteis.
panteïsta (adj. e subs. m. e f.) : relatiu, -iva al panteïsme ; persona que fa de l'univèrs Dieu meteis.
pantejar (v. tr.) : caçar amb un pantàs. v. pus naut.
pantejar (v. intr.) : somiar / soscar / èsser en combor.
pantèla : doblat de pantieira.
pantena : vertolet / bichon (filat en forma de marga per trapar d'anguilas) ; conèl (nassa en vim per trapar de conilh) ;
panteon : temple grèc o roman per totas las divinitats ; monument pels grands òmes d'una nacion.
Una sensfin d'autres mots sabents, mai que mai de medecina son formats amb pan-
pantèra : jagoar / leopard (mamifèr carnassier) « *pantièrna* » : v. **fautèrna**.
pantieira / pantàs / pantèla : mena de filat de caça doble ; filat grand tibet verticalament entremièg dos arbres per trapar de palombas.
pantiga : coleoptèr de pels òrts fòrt util, que se manja babas, limaucas, escagaròls... « *jardinièira* » (fr. de l.p.) ortoptèr de pels òrts bravament nosible, que quita pas de curar de tunas qu'afraban las plantas de pels òrts. (*Gryllotalpa vulgaris*)
cosin / cantarèla de Besièrs (*Ephippiger crucigèr*)
pantimar (v. tr.) : destibar una madaissa e ne destacar la centena (per descrusar la madaissa o la tintar) (tèrmestecnic de teisseire)
pantir (v. tr.) : servir ; provesir (en parlant d'un vendeire)
pantir (se) : se servir ; se provesir.
PANTO- : forma prefixada del grèc *pas, pantòs* (tot) v. **pantograf - pantomima - pantofobia**.
pantofla : sabata d'estòfa sens talon que se carga quand òm demòra a l'ostal.
pantoflar / pantoflejar (v. intr.) : rebalar los pès coma una persona amb de pantoflas tròp grandas.
pantofleta (plt.) : gòrja de lop (*Antirrhinum majus*)
pantoflièr : (*Squalus tiburo / Zygaena tiburo*)
pantofobia : fobia d'un malaut per tot çò que l'enròda.
pantograf : instrument per copiar plans, mapas, grafismes...
pantografia : art de se servir d'un pantograf.
pantografic, -a : relatiu, -iva a la pantografia o al pantograf.
pàntol / pantés (adj. e subs. m.) : pataló (maladrechàs) ; ruste ; moquet ; embadoquit (badòc)
pantomètre : instrument d'arpentar per mesurar los angles e tirar de perpendicularas sul terren.
pantomim, -a : actor, -triz dins una pantomima.
pantomima : art de representar una accion dramatica son que per gèsts ; çò representat aital.
pantsa / pantsil : milh ; prunas ; uòus ; carn.
pantre (m.) : pàntol / pantés v. pus naut.
pantropical, -a : que se tròba dins totas las regions tropicalas.
pantugar (v. intr.) : doblat de pantaissar. v. pus naut.
panturla (m. e f.) : passapaís ; filha fenestrièira ; femna gorrina ; goja / gòbia : instrument de mantun obrièr.
panturlar (v. intr.) : errar a l'azard.
panturlejar (v. intr.) : frequentatiu de panturlar.

papa : personatge bravament capable e que fa vertadièrament autoritat. *Lo papa del cubisme.*
papa : farineta (bolida de farina pels nenons) ; pichon pan de milh bolit.
papà : biais afectiu de dire paire.
papable : que pòt èsser elegit papa.
papa estront : coleoptèr que s'agrada de mèrda boïna o cavalina.
papa figa : mena d'aucèl que se noirà de figas.
papa non-creis (plt.) : (*Spiraea hypericifolia*)
papach : fafièr d'aucèl, de galina, d'auca... v. **fafièr**.
papach ros : rigal (*Erythacus rubecula*)
papachada / papachat : contengut del papach o de l'estomac.
papador, -airitz : brave manjaire, -a / gulampe, -a.
papafard (pej.) : formulari mai o mens inutil.
papafards (pej.) : ensemble de formularis inutills.
papagai (arc.) : v. **parroquet**.
papaia : frucha del papaièr. (*Carica papaya*)
papaièr : mena d'arbre fruchièr.
papaire, -a : manjaire golard, manjaire golarda.
papal, -a : relatiu, -iva al papa. *L'autoritat papala.*
papalaissòlas : laissòla (bolida de farina de lach)
papalard, -a : persona gròssa e grassa.
papar (v. tr. e intr.) : manjar quicòm golardament ; manjar golardament ; engolar / engolir sens machugar.
paparat : sopa de lach.
paparaunha : trèva (f.) / fantauma (m. e f.) ; espaventat.
papas : farinetas (bolida de farina al lach e al sucre)
papassar : papafard (v. pus naut) ; aficha bèla.
papat / papautat : pontificat (dignitat, fonccion de papa)
paparèl, -a : nenon que manja encara de papa (farinetas)
papaveracèa : planta de la familha de las papaveracèas. *Lo pavòt es una papaveracèa.*
papaveracèas (f. pl.) : familha de plantas. *La rosèla, la çaladuèna son de papaveracèas.*
papessa : segon la legenda, femna venguda papa. *La papessa Joana.*
papet : papòla / farineta (bolida de farina pels nenons)
papet / papeta : pairegrand.
papetariá : fabrica de papièr ; botiga que i se vend de papièr.
papetièr, -ièira : persona que fabrica o vend de papièr. « *papi* » : v. **pèpi**.
papiaire, -a : papetièr, -ièira.
papieirejar (v. intr.) : patejar de papafards.
papièr : matèria a basa de cellulòsa que se'n fa de fuèlhs per escriure, envelopar, recobrir... ; fuèlh metallic bravament tèunhe ; documents d'identitat ; escrich. *Papièr d'emalatge. Papièr de fumar. Papièr moneda. Papièr d'estanh. Papièr d'estraça* : papièr de getar après usatge. *Los gendarmas me demandèron los papièrs. Signatz-me aquel papièr, sens vos comandar.*
papieira : papetariá v. pus naut.
papieiralha : papafars.
papieirassar : doblat de papieirejar.
papieirat : ensemble de papièrs, massa de papièrs.
papieirejar (v. intr.) : far o patejar de papafards.
papieiret / papieiron : pichon papièr.
papilhonacèa : planta de la familha de las papilhonacèas.
papilhonacèas (f. pl.) : familha de plantas. *Trefuèlh e lusèrna son de papilhonacèas.*

papa : mèstre suprèm de la Glèisa catolica.

« *papilhòta* » (fr.) : v. **guinhon**.
« *papilhotar* » (fr.) : v. **cigalejar - parpalhejar**.
papiri (plt.) (m.) (R. IV, 413) : (*Cyperus papyrus*)
papisme : tèrme pejoratiu emplegat per d'unes Protestants per parlar de la Glèisa catolica.
papista (m. e f.) : t. pej. d'unes Protestants per parlar dels Catolics ; persona qu'admira bravament lo papa.
Cal pas èsser pus papista que lo papa.
papòla : bolidada de farina ; sorra ; liga / rausa ; nauquet al dessús de la tremuèja d'un molin.
papula : pichona lesion en relèu de la pèl.
papulacion : formacion de papulas.
papular, -a : relatiu, -iva a de papulas. *Erupcion papulara.*
papulós, -osa : plen, -a de papulas.
« *paquebòt* » (angl. *packet-boat*) : v. **naviri**.
paquet : ensemble de causas envelopadas, ligadas o apariadas.
Un paquet de farda (linge). Un paquet de tabat.
Un paquet de cartas. Un paquet de letras.
paqueta : petòfia / comairatge (maldisenças o calomnias)
paquetaire, -a : persona que fa de paquets.
paquetalha : seda crusa portada per mantun pichon productor.
paquetar (v. tr.) : far de paquets.
paquetejar (v. tr. e intr.) : far de paquets ; dire de mal de q.q.
Ai agut paquetejat, còp o autre.
paquetier, -ièira : persona que fa de paquets ; persona que ditz de mal de q.q.
paqueton : paquet pichon ; còlportaire.
PAQUI- : forma prefixada del grèc *pakhus* (gròs, espés)
paquidèrm : mamifèr de la pèl espessa e pauc feluda ; (s.f.) persona fòrt gròssa o insensibla.
L' elefant, lo rinoceròs son de paquidèrms.
L' ipopotam, lo pòrc, lo tapir atanben.
paquidermia : espessiment dermic degut a una infiltracion de la pèl.
paquidermic, -a : de la pèl espessa.
paquiglossia : espessiment anormal de la lenga.
paquimeningiti (f.) : inflamacion cronica amb espessiment de la duramaire.
paquipleuriti (f.) : espessiment inflamatori de la pleura.
paquivaginaliti (f.) : espessiment inflamatori de la tunica vaginala del testicul.
par, -a : egal, -a / semblable, -a / companh, -a ; títol / dignitat.
« *para / paran* » : v. **parran**.
PARA- : forma prefixada del grèc *parà* (a costat de ; a través ; idèa de defectuositat) ; forma prefixada del latin *parare* (parar / gaudir) ; prefix utilizat en petrografia per designar las ròcas metamorficas derivadas d'ancianas ròcas sedimentàrias. Per un exemple de caduna d'aquelas significacions diferentas, véser **parabiòsi - paracentèsi - paracefal - parabanda - paragnèis**.
-PARA : forma sufixada del latin *parere* (donar naissença) v. **ovipara - vivipara**.
parabanda : *parapet* (ital.) / balustrada.
parabandon : ridèla / telièira de carreta.
parabast (onom.) : bruch de casuda, de cabussada.
parabastada : enrambolh grand / borrarrescla de tota mena de causas.
parabastar (v. tr. e intr.) : borrarresclar ; cabussar (tombar) barrabin-barraban.
parabèla : gran d'allh ; noseta / jogador (articulacion) del genolh
parabelat, -ada : ja plan nosat (format) ; ja bèl.
parabin-paraban (loc. adv.) : forra-borra / en desòrdre.
parabiòu : palissada (R. IV, 12) dins l'aiga per endralhar lo peissum cap a una engana.
parabiòsi (f.) : associacion de dos organismes o mai que vivon a costat los uns dels autres al depens d'un d'aqueles organismes que viu d'una vida pròpria.
parabissar (v. tr.) : borrarresclar / far cabussar / cambavirar (metre çò de dessús dejós)
parabissar (se) : s'eparabissar / cabussar / s'esbosonar.
parabissat, -ada : çò de dessús dejós.
parable, -a : que pòt èsser parat, -ada (t. a.)
parabòla : raconte allegoric que conten una morala ; mena de linha corba ; aplech de television per captar las ondas transmesas per satellit.
Las parabòlas de l'Evangèli.
parabolic, -a : en forma de parabòla.
Miralh parabolic. Movement parabolic.
parabolicament : d'un biais parabolic.
parabolicitat : forma parabolica.
La parabolicitat d'un miralh.
parabrisa : vitra de veitura que para del vent lo menaire.
paracasudas : aparelh en forma de grand parasòl per alentir la casuda de q.q. que se gèta d'un avion.
paracasudista (m. e f.) : persona que davala d'un avion en paracasudas.
paracefal (subs. m.) : mostre del cap atrofiat.
paracentèsi (f.) : incision per evacuar un liquid d'una cavitat naturala del còrs.
paracinesia : forma d'apraxia.
Paraclet (del grèc *parakletòs*) : sinonim de Sofle Sant, d' Esperit Sant : Consolator, Defensor. (Jn. 14, 16)
paracetamol : remèdi que fa tombar la dolor e la fèbre.
paracosia : anomalia dins la percepcion dels sons.
paracronisme : error cronologica que plaça un eveniment pus tard que son epòca.
paracròtas : pèça de metal o de plastic per se parar de las cròtas. *Lo paracròtas d'una selha.*
parada : accion de parar o de se parar (t. a.) ; tot çò fach, dich o expausat per èsser vist (t. a.) ; desfilat militar ; espectacle per atirar l'atencion (t. a.) ; ensemble d'actes rituals abans la copulacion d'unes animals.
Far parada de son saber. Parada militara.
Parada de circ. Sentiments de parada.
Lièch de parada. Parada nupciala.
« *paradar* » : v. **paladar**.
paradaire, -a : persona que parada.
paradar (v. intr.) : prene un aire avantatjós per se far véser.
« *paradèla* » : v. **panadèla**.
paradigma (m.) : exemple / forma.
Paradigmes d'un vèrb, d'una declinason.
paradigmatic, -a : exemplar, -a / tipic, -a.
paradís : airal qu'Adam e Èva i vivián uroses ; airal que i vivon los àngels e los sants ; çò que nos espèra dins l' Autre Mond ; airal mannat que lo mond i s'agradan fòrça ; mena de pomièr salvatge que servís per èsser empeutat (*Malus acerba*)
paradisenc, -a / paradisiac, -a (relatiu, -iva al Paradís) ; meravilhós que jamai pus.
Fèsta paradisenca. Vacances paradisenças.
Bonur paradisiac. Jòia paradisiaca.

paradoira (nom collectiu) : drapariás de las carrièiras per la Fèsta-Dieu. v. p. 20, 1º, a)

parador : batan (molin a folon per parar (aprestar) las estòfas) ; batanaire / paraire (persona qu'aprèsta las estòfas) ; flassadièr (persona que fasiá de flassadas) ; rasclèt (instrument d'esclopièr, d'afachaire...) *Cotèl parador. Plana paradoira.*

parador, -oira : que servís a parar (adornar) ; placa de fogal. *Lençòls paradors dels autars de la Fèsta-Dieu.*

paradós : fals paradís ; paradís (pej.)

paradòxa (f.) : opinion que truca la rason o la logica, mas que pòt èsser bona ça que la.

paradoxal, -a : relatiu, -iva a una paradòxa.

Opinion paradoxala. Esperit paradoxal.

paradoxalament : d'un biais paradoxal.

paradura : çò que met en valor quicòm o q.q. ; ondradura / belaròia / pimpalhadura (çò que servís a parar (adornar) quicòm o q.q.) ; garnidura de pèrlas, de brillhants... ; ensemble dels vestits femenins de dejós ; accion o resulta de parar (adornar) o de se parar (s'adornar) ; totas las tombadas de carn de bocariá que pòdon pas èsser vendudas.

La gràcia es la paradura del joventum.

Una paradura de joièls. Una paradura de dentèla.

Ramonda passa fòrça temps a sa paradura.

Paradura de nòvia. Noirís son can de paraduras.

parafanga : aplech per parar quicòm de la fanga ; ala de veitura.

parafasia : perturbacion del parlar que de mots incompreensibles i son substituïts als tèrmes normals.

parafernal, -a : relatiu, -iva a çò que pòrta la femna dins un matrimòni en mai de sa verquèira, o çò que ganha per eretatge o donacion pendent lo maridatge.

Bens parafernals.

paraficha : corondat. v. corondat.

parafina : mescla d'idrocarburs solids. *Òli de parafina.*

parafinar (v. tr.) : embeure o cobrir d'òli de parafina.

parafiscal, -a : relatiu, -iva a la parafiscalitat.

parafiscalitat : mena de dobla fiscalitat.

La parafiscalitat es una practica vergonhabla.

parafòc : parafuòc v. pus bas.

parafraasi (f.) : repeticion de frasa, d'idèa, de tèxt ; amb d'autres mots que pòrtan pas res de novèl ; marrida explicacion d'un tèxt ; amplificacion inutila.

« *parafrasar* » (fr.) : v. çaijós.

parafrasejar (v. tr.) : far una parafraasi.

parafrasia : doblèt de parafasia.

parafolhar : v. parafolhar.

parafuèlh : revestiment (placatge) de fust, de marbre...sus las paretz de l'endedins d'un membre ; corondat de pòstes o de bricas tèunhas ; doèla.

parafolhar (v. tr.) : pausar un parafuèlh ; pausar la doèla. *Parafolhar los cabirons d'una teulada.*

parafuòc / parafòc : dispositiu per empachar un fuòc de s'expandir (t. a.) ; dins una selva, dralha sens vegetacion per entrar la progression d'un fuòc.

Cal netejar sovent los parafuòcs.

paragangliòma (m.) : tumor ganglionara.

para-gara ! : avertiment d'un malparat (perilh imminent) remochinada ; querèla / disputa.

paragnèis : gnèis format per metamorfisme de ròcas sedimentàrias.

paragnosia : error patologica d'identificacion d'un objècte.

paragraf : division d'un tèxt de pròsa en tròces que fan una unitat e que son separats.

Los paragrafs son la respiracion d'un tèxt.

paragrafia : perturbacion patologica caracterizada per la confusion dels mots dins la lenga escricha.

paragrais : recipient de cosina longarut plaçat jos l'ast o la grasilha per recullir lo chuc e lo grais.

parairar (v. tr.) : accion de batanar, de parar (d'aprestar) las estòfas.

paraire, -a : persona que paraira las estòfas.

parairiá : talhièr de paraire.

paralalia : perturbacion del parlar, caracterizada per la dificultat a trobar lo mot que cal.

paralexia : perturbacion de la lectura que lo malaut i substituït, als mots del tèxt, d'autres mots sens cap ni centena.

paralisador, -airitz : que paralisa.

Accion paralisairitz d'unas potingas.

paralisar (v. tr.) : far patir de paralisi.

Paralisar un país per una cauma generala.

paralisar (se) : pèdre la sensibilitat dins una partida del còrs. *Paralisat per un atac.*

paralisi (f.) : privacion o diminucion totala o parciala dels movements voluntaris o de la sensibilitat ; impossibilitat totala de far quicòm.

Paralisi d'una man. Paralisi de l'Estat.

paralitic, -a : persona que patís de paralisi.

paraliturgia : cerimoniá religiosa non prevista dins los libres liturgics, mas organizada d'un biais liturgic.

parallaxi (f.) : desplaçament de la posicion aparenta d'un còrs, degut al càmbiament de posicion de l'observator.

parallèl, -a : se ditz d'una linha, d'una massa... egalament alunhada d'una altra linha, d'una altra massa... sus tota lor superficia. *Doas linhas parallèlas. Dos massisses parallèls.*

parallèlament : d'un biais parallèl.

parallelepède : polièdre de sièis fàcias que son totas de parallelograms, las fàcias opausadas essent egalas e parallèlas entre elas. *Parallelipède drech. Parallelipède rectangle.*

paral·lisme : qualitat de çò parallèl.

paral·lelogram : quàdrilatèr que sos costats opausats son parallèls dos per dos.

paraman : jòc de la man cauda.

paramar (t. tecn.) : pèça de fust plaçada sul bordatge d'un naviri, a la proa, per regetar las aigas de las èrsas.

paramecia : grand protozoari d'aigas doças estadissas.

paramedical, -a : relatiu, -iva als suènhs dels malauts donats per de personas capablas, mas que son pas del còrs medical. *Professions paramedicalas.*

paramètre : element constant dins un calcul, dins una operacion intellectuala.

paramètri (m.) : teissut cellular qu'entròda l'utèr.

parametric, -a : relatiu, -iva a un paramètre o al paramètri.

paramètriti (f.) : inflamacion aguda del paramètri.

paramilitar, -a : que son estructura revèrta la d'una organizacion militara.

paramitjal : carlinga / abitacle ; pal de fust que forma lo fons d'un naviri.

paramoscas : moscalh (filat que l'òm ne cobrís los cavals per los aparar de las moscas)

« *paran* » : v. parran.

parangon : arquetipe ; comparason ; brillant sens cap de tara ; mena de marbre negre.

paranòia : psicòsi (f) caracterizada per un orgulh exagerat, d'egoïsme, de susceptibilitat, de mesfisança.

paranoïac, -a : relatiu, -iva a la paranòia.

Deliri paranoïac.

« *parapet* » (it.) : v. **parabanda - baranda - balustrada.**

« *parapèu* » : v. **parpèl.**

paraplegia : paralisi de la mitat inferiora del còrs.

paraplegic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la paraplegia.

Après son accident, ne demorèt paraplegic.

parapluèja : aplech per s'aparar de la pluèja.

parapluèjaire, -a : que fa, vend o repara de parapluèjas.

para pòrc : mena d'aucèl (*Saxicola torquata*)

parar : (v. tr.) : adornar ; preparar ; aprestar ; batanar ; adobar (façonar) lo cuèr ; parar lo cuèr (lo fa venir pus tèunhe) podar çò vièlh o los rasigòts de la vinha ; adobar l'airal que l'òm i a copada una branca ; levar la crosta del lach ; donar, balhar, presentar ; empachar, evitar, gandar ; plaçar, tibar un filat, un aplech de caça ; venir a propaus.

Parar de flors la taula d'un regalèmus.

Parar la nòvia. Parar (batanar) d'estòfas.

Parar la carn : ne dostar nèrvis e graïssa.

Parar lo prat : i deslargar pas pus lo bestial.

Parar la man : l'estirar per recebre quicòm.

Parar las moscas : far partir las moscas d'endacòm.

Parar lo sac : lo far badar per l'emplenar.

Parar la saca : se laisser corroçar per q.q. mai.

Parar l'aurelha : tibar l'aurelha.

Parar del freg : gandar del freg. *Parar un còp.*

parar (se) : s'adornar / s'aprestar ; se gandar.

Se parar del freg, de las moscas...

paraprat. *Nòstra Dòna de paraprat* : lo 11 d'abril.

parasac. *A parasac* : a bodre / a foison / a volontat.

parascève (f.) : (preparacion) ; jorn abans lo sabat ; divendres sant.

parasintèsi (f.) : formacion d'un mot per l'addicion combinada d'un prefix e d'un sufix.

parasintetic, -a : relatiu, -iva a la parasintèsi.

parasit, -a : que viu al despens d'un autre.

parasitar (v. tr.) : envasir un animal o una planta per ne viure ; perturbar un senhal radioelectric.

parasitari, -ària : relatiu, -iva als parasits.

Malautiás parasitàrias.

parasitat, -ada : envasit, -ida per de parasits.

parasitisme : estat d'una persona, d'un animal o d'una planta que viu en parasit.

parasitologia : estudi dels parasits.

parasitòsi (f.) : malautiá amodada per un parasit.

parasits (m. pl.) : perturbacions dins la recepcion de senhals radioelectrics.

parasòl / parasolelh : semblaprapluèja per s'aparar del solelh.

parasolar (se) : s'aparar del solelh amb un parasòl.

« *parat* » : v. **passerat.**

paratge (arc., mas tèrme tipic de l'occitanitat) : sentit de respècte dels dreches de tot un cadun, drechura, ajuda mutualas. (R. IV, 425)

paratroneire : aplech per s'aparar del pericle (fòlzer, còp de tròn)

paratruc : garnidura sul davant e sul darrièr d'una veitura per amortir un trucal.

paraula : facultat de parlar ; exercici d'aquela facultat ; ton de la votz ; mot o frasa deslargats ; promessa verbala.

Paraula d'òme. Paraula de Dieu. Paraula doça.

Aver la paraula. Portar la paraula. Téner paraula.

Mesurar sas paraulas. Gardar o balhar la paraula.

Pèdre o recobrar la paraula. Demandar la paraula.

paraular / paraulejar (v. intr.) : quitar pas de parlar.

paraulassa : damne (mot desonèst / paraula grossièira)

paraulatge : verbositat (R. V, 504)

parauleta : paraula pichona ; paraula de drollon ; paraula polida.

paraulièr, -ièira : que parla bravament ; que fa las paraulas d'una cançon.

paraulís (subs. m.) : polidas paraulas ; paraulas enjaulairas.

A un bon paraulís. Te fises pas de son paraulís.

paraulós, -osa : verbós, -a.

paraulum : verbositat (R. V, 504)

paravent : panèl de fust o de tèla (tela) per s'aparar dels corrents d'aire o de la vista dels autres.

paraviral : viramadelon / viramarion / brave emplastre.

paravirar (v. intr.) : virar de bòrd (mar.)

I a de centenats d'autres mots sabents formats amb **para-**

parc : (R. IV, 426)

v. **pargue.**

Parc nacional. Parc per veituras.

parca : caduna de las tres divessas paganas que fialavan, debanavan e copavan lo fial de la vida.

Las tres Parcás.

* **parcar** (v. tr.) : empargar (claire dins un parc o dins un pargue)

parcar (se) : metre sa veitura dins un pargue.

parçan : quartièr / circumscripcion.

* **parcatge** : accion de parcar o se se parcar.

parcèla : tròç de terren ; part d'eretatge.

parcelar (v. tr.) : deverir en parcèlas.

parcelatge : partiment / particion / « *partatge* » (l. p.)

parcelièr, -ièira : persona que parteja quicòm amb una altra.

parcelari, -ària : relatiu, -iva a una parcèla.

parcial, -a : qu'es pas total, -a ; qu'a una prevencion contra quicòm o q.q.

Un eclipsi parcial. Un òme parcial.

parcialament : d'un biais parcial.

parcialitat : estat de çò parcial ; lo vici d'èsser parcial.

parcil : cèla (L. 74) / cellula ; trièl / casa / compartiment ; gàbia.

parcmètre : aparelh per far pagar lo temps del parcatge.

parçon : pargue pels pòrcs (en montanha) ; sot (f.) / estable pels pòrcs (dins una bòria)

parçonnièr (adj. e subs.) : coeretièr, -ièira ; que parteja quicòm amb q.q. mai ; associat, -ada parcelièr, -ièira ; boriaire, -a ; persona que trabalha a mièjas (pel 50%)

Son parçonnièr de la meteissa bòria.

parda : pana / tessèla / taca de rossor (R. V, 113)

pardós, -osa : panat, -ada / panós, -osa / tesselat, -ada ; (qu'a sus la pèl de tacas de rossor)

paredada : espandida de parets.

paredaire, -a : persona que fa de parets de pèira seca.

paredal : paret de sosten d'una terrassa.

paredalha (plt.) : (*Parietaria officinalis*) ; (*P. lusitanica*)

paredar / paredonar (v. tr.) : tampar amb una paret.

paredièr : obrièr maçon.

paredon : paret pichona ; relaiisset ; banc de pèira, de tèrra, de brica... davant l'ostal ; calfapança ; trepador d'escalièr.

Seguts sul paredon davant l'ostal.

paréisser (v. intr.): pàrer / parir / aparir / aparéisser (se mostrar, se far véser); semblar.

parejar (v. intr.): anar de par.

parença: aspècte / aparéncia.

parèla: entalha sus un mast (mar.)

parelh: coble; çò que va per dos (t. a.); (l.p.) dos o tres.
Un parelh de colombs (lo mascle amb la feme)
Un parelh de vacas. Un parelh de buòus.
Un parelh de grolas. Un parelh d'esclòps.

parelhat: dos o tres. *Balha-me'n un parelhat.*

parent, -a: de la meteissa familha que q.q.mai (ascendent, descendent o collateral) per consanguinitat o afinitat.
A encara sos parents (son paire e sa maire)
Sèm totes parents, mai o mens.

parentalha (pej.): totes los parents en general.

parentat (f.): ligam entre parents; ensemble de parents.

parentatge: linhatge.

parentèsi (f.): remarca incidenta / digression; mot, frasa, proposicion inserits coma explicacion dins una proposicion gramaticalament complèta, e enclauses entre aquestes dos signes (); suspension o interrupcion.
Obrir una parentèsi. Metre entre parentèsis.

parentilha: parentat; consanguinitat.

parentiu (m.) / **parentor**: parentat. (R. IV, 397)
Sèm dins un parentiu estrech.

pàrer / parir (v. intr.): paréisser / aparéisser. Un dels vèrbs pus ancians (**amb tomar, juvar, orar**) atestats pels mss. occitans dels sègles VII e IX. Per pàrer v. **Alba bilingua**; pels autres vèrbs, v. lor intrada.

paret (f.): muralha; escarpament rocalhut.
Entre jorn e nuèch i a pas de paret.

paretalha (plt.): paredalha v. **paretària**.

paretar (v. tr.): bastir de parets / quilhar de parets.

paretària (plt.): (*Paretaria officinalis*); (*Paretaria lusitanica*)

paretejar (v. tr.): far de parets de pèira seca.

parèu: panisson (galeta (R. III, 419) de farina de blat negre.

pargada: airal ocupat per un pargue (parc) (R. IV, 426)
bestial pargat / parcat sus un airal per lo femar.
« *pargam / pargamin* »: v. **pergam / pergamin**.

pargamèla: femna vièlha.

pargantèla: filha fenestrièira; filha esvaporada.
« *pargantejar* »: v. **pergamtejar**.

pargar / parguejar (v. tr.): parcar. v. pus avant.
Sabi pas pus ont pargar las fedas !

pargar / parguejar (se): se parcar; se plantar sus las cambas; se quilhar sus las cambas.
Se parga coma un gal. Qué parguejas aital ?

pargassièr, -ièira: pastre / pastra d'un pargue.

pargue: clausura que l'òm i emparga las fedas; airal que i se fa confir lo fems; ròda a l'entorn de la luna o del solelh.
La luna fa pargue: lo temps vòl cambiar; se va enfuscar / se va metre en colèra (en parlant de q.q. que se contenmalaisidament / dificilament)

parguial / porguiol: solaudi (pòrge de glèisa)

pària / paria: companhiá; associacion; coble; paritat. (R. IV, 414 - L. 278)

parià: indian segregat de la societat; òme mespresat.
Me mespresèt coma se foguèssi estat un parià.

pariar (v. tr. arc.): possedir quicòm amb q.q. mai; participar; èsser l'egal de q.q. mai. (R. IV, 415 - L. 278)
« *pariar* » (fr.): v. **far una escomesa / jogar que**.

pariatge: mena de contracte d'onor a l'epòca dels trobadors / union / domeni comun. (R. IV, 415 - L. 278)

parièr, -ièira: pariu, -iva / parion, -a.
Çò parièr: çò meteis / çò « mème » (l.p.) v. « **mème** »

parièrament: parivament.

parietal, -a: que concernís una paret. *Peritòni parietal.*

parietària (plt.): èrba de paret (*Parietaria officinalis*)

parion, -a: que fa parelh o que correspond simetricament amb un(a) autre, -a. *A pas son parion per far de brost.*

parir (v. intr. arc.): pàrer

parir (v. tr.): enfantar / parturir. (L. 279 - 280)

París: capitala de França.

parisenc, -a: sortit, -ida de París; relatiu, -iva a París.

parisenca: candelièr de glèisa.

pariseta (plt.): rasim de guèine (*Paris quadrifolia*)

parisillabic, -a: mot latin qu'a totjorn, a totes los cases del singular, lo meteis nombre de sillabas.

paritari, -ària: se ditz d'una amassada qu'a lo meteis nombre de representants per las doas partidas en preséncia.
Una comission paritària.

paritat: egalitat. *Paritat de salaris.*

parquejar (v. tr. e intr.): parcar; desplaçar un pargue; rodar a l'entorn del pargue (en parlant del lop)

parric: trièl de pòrc / estable de pòrc.

pariu, -iva: parion, -a / parièr, -ièira.

parivament: parièrament.

parlada / parladís / parladissa: parlicada / charrada.
Pel francès « *charade* », v. **enigma**.

parlador: parlatòri (airal que i se parla).
Parlador de convent. Parlador de preson.

parladura: biais de parlar; lengatge; dialècte; lenga.

parlaire, -a: persona que parla bravament.

parlament: conversa; discors; parladissa amorosa; amassada d'elegits del pòble (deputats e senadors)

parlamentar (v. intr.): negociar (t. a.)

parlamentari, -ària: membre d'un parlament; negociator, -tritz.

parlant, -a: que parla volontièr; que revèrta bravament; expressiu, -iva; suggestiu, -iva; eloquent, -a.
Retrach, image parlants. Comparason parlanta.

parlantín, -a: que parla plan.

parlar: lenga; lengatge; dialècte; accent.

parlar (v. intr.): exprimir sa pensada oralament.

parlar del nas: parlar en fasent entendre de sons nasals

parlar entre sas dents: articular pas coma cal.

parlar gras: far rotlar las èrras en parlant.

parlar gròs: damnejar / renegar; se metre en colèra.

parlar suau: parlar doçamenton.

parlar (se): se cortejar / se frequentar.
Es passat lo dich que Lucian e Audeta se parlan.

parlariá: barjacada / bagol / charra / japa.

parlatejar / parlotejar / parlufejar (v. intr.): barjacar / charrar / japar; secretejar.

parlatòri: parlador. v. pus naut.

parlejar (v. intr.): començar de parlar; parlar / conversar.

parleta: pichona barjacada.

parlicada: discors sens pretencion; barjacada.

parlòta: convèrsa sens importància.

parlotejar / parlufejar: dobles de parlatejar.

parlufièr, -ièira: lengut, -uda (que parla bravament)

parlum: tissa de parlar.

parlussejar (v. intr.): parlar bas / secretejar.
Parnàs: montanha de Grècia dedicada a las Musas; escòla poetica del sègle XIX que se batiá per la teoria de l'art per l'art al senscontra del lirisme de l'epòca.

parnassians: poètas que practicavan l'art per l'art.

parodia: travestiment placent d'una òbra literària o artistica; imitacion grossièra, ironica o cinica.

Una parodia de procès.

parodiable, -a: que pòt èsser parodiat, -ada.

parodiar (v. tr.): far una parodia de quicòm.

paronim: mot que ne revèrta un autre per sa forma, sa grafia, sa sonoritat.

Allocacion e allocucion son de paronims.

paronimia: revèrt de mots que son de paronims.

paranomasia: figura de retorica que consistís a apariar de mots que lor son se revèrta, mas de sens diferent:

Qui viurà veirà.

paranomastic, -a: relatiu, -iva a la paranomasia.

paropsia: anormalitat de la vista.

paroptic, -a: relatiu, -iva a la paropsia.

parosmia: anormalitat del sens olfactiu.

parotida: caduna de las doas glandolas salivalas jos l'aurelha.

parotiditi (f.): inflamacion de las glandolas parotidas.

paroxisme: *maximum* (lat.) d'intensitat (t. a.)

Paroxisme de dolor, de colèra...

paroxiton: mot que son accent es sus la sillaba penultima.

paroxitonisme: tendéncia d'una lenga a accentuar la sillaba penultima.

Lo paroxitanisme de l'occitan, de l'espanhòl...

parpal: palfèr / pè de pòrc. v. **perpal**.

Metre en parpal: alamar.

parpalha: paraulum / verbositat (R. V, 504)

parpalhejar (v. intr.): cigalejar (cutar e obrir los uèlhs d'embalament, de farfantèla, de berluga o de sòm)

Parpalhegi: los uèlhs me fan quatre.

parpalheta: parpalhonatge (v. pus bas); quincalha (v. pus luènh)

parpalhòl / parpalhòc / parpalhon: insècte de quatre alas de color polidas e que revèrta un flor que volariá.

Canilhassa borradassa,

quora vendràs parpalhòl

calhòl ?

parpalhòl de mòrt: esfinx cabòça de mòrt.

parpalhòl de nuèch: parpalhòl de la rascla.

parpalhòl de prat: parpalhòl comun.

parpalhòla: parpalhòl de nuèch.

parpalholat, -ada: cussonat, -ada; afrabat, -ada.

Fetge parpalholat: fetge tuberculós.

Milh parpalholat: milh cussonat.

parpalholejar / parpalhonejar (v. intr.): v. **parpalhejar**.

parpalhonar / parpalhonejar (v. intr.): v. **parpalhejar**.

parpalhonatge: accion de parpalhonar, de parpalhejar, de parpalhonejar (de cutar e d'obrir los uèlhs d'embalament, de farfantèla, de berluga).

Parpalhonava d'estonament grand.

parpantèl: farfantèla / embalament / esbleugiment.

Far parpantèl: esbleugir / abucclar (s.f.) v. **abucle**.

parpantèla: berluga / embalament / esbleugiment.

Far parpantèla: parpalhejar v. pus naut.

parpantelar (v. tr. e intr.): esbleugir; parpalhejar.

parpatiaud, -a (adj.): d'anar tranquil.

parpèl / parpillhòl (plt.): rosèla (*Papaver Rhæas*)

parpèl / parpèla: caduna de las doas porcions de pèl per cutar o discutir los uèlhs a volontat; pel d'aquela pèl; laganha (mena de cera dels uèlhs); uèlh; bagatèla.

Parpèlas d'agaça: parrimèlas / menudalhas.

parpelejar / parpelhar (v. intr.): cilhar / ussejar.

parpelós, -osa: capinhós / bechigós / berquilhós, -osa / (persona qu'usseja volonterièr de malcontentament)

parquejar: v. **parcar**.

parquet: ponde (plancat) de pòstes; ensemble de magistrats (R. IV, 117) d'una jurisdiccion.

Cerar lo parquet. Far desplaçar lo Parquet.

parquetaire, -a: persona que fa un parquet.

parquetar (v. tr.): plaçar un ponde / un postam / un parquet.

parquetariá: ponde / postam (plancat de pòstes)

parragada: passerats en general; marmalha.

parran: tèrra que tòca l'ostal; òrt paredat (paredonat); pèça de tèrra de flor; codèrc (pelena a l'entorn d'un ostal); pati / cobèrt / carretial; tèrra en penda; faissa de tèrra en penda, retenguda per una paret.

Èrba de parran: èrba de paret (*Parietaria diffusa*)

parrana: parran bèla.

parrascla: pèira de riu lisa, planièira o redonda.

parrat: aparrat / passerat (*Passer domestica*)

parrec / parric: trièl de pòrc / estable de pòrc.

parricida (adj. e subs. m. e f.): qu'a tuat son paire o sa maire.

parricidi: murtre (R. IV, 268) de son paire o de sa maire.

parrimèlas: parpèlas d'agaça / menudalhas.

parroquet, -a: papagai (arc.) (*Psittacus*) / (*Amazona*)

parroqueta: outra mena de parroquet pus pichon.

parròquia: circumscripcion eclesiastica fisada a un curat; ensemble dels parroquians e del curat.

La parròquia tota foguèt convocada.

parroquian: libre de messa.

parroquian, -a: persona que fa partida d'una parròquia.

parroquial: relatiu, -iva a una parròquia.

Las òbras parroquialas.

parròt: marran / marre / marro / marrò.

Se cal totjorn mesfisar d'un parròt.

parruca / perruca: pamparruga artificiala.

parrugada: tièira longa (t. a.)

parruquièr / perruquièr, -ièira: cofaire, -a.

parsimonia: accion de despensar lo mens possible; circumspeccion. *Parsimonia de paraulas.*

parsimoniós, -osa: que o fa tot amb parsimonia.

parsimoniosament: d'un biais parsimoniós.

parson: depaus de truffets.

part (subs.): porcion; racion; airal / endrech; costat.

De doas parts una: la mitat.

De tres parts una: lo tèrç.

De quatre parts una: lo quart (etc.)

La màger part: la part pus bèla.

Ne veniá de totes parts: de pertot.

Prener part: participar.

Virar de part: cambiar de costat.

part (prep.): exceptat / fòra / franc / levat.

Una fenèstra part l'autra. Part de o abandonar tot.

part que (conj.): exceptat que / fòra... / franc... / levat...

Part que lo vejam pas. Part que lo vegèssem pas.

v. debuta de p. 21.

partan, -a : que sa carn se destaca del clòsc (en parlant d'un perseg, d'una persega, (V. 467), d'una pressega) (L. 291)

M'agradan mai las partanas que non pas las autras.

« partajar » (fr. de la l.p.) : v. **partir / partejar**.

« partatge » (fr. de la l.p.) : v. **partiment - partejament**.

partega : pèrga de barca ; pèrga de linge brut (qu'es pas net) pèrga de filat per lo manténer obèrt.

partegaire, -a : persona qu'utiliza una partega.

partegar (v. intr.) : navegar amb l'ajuda d'una partega.

partejaire, -a : persona que partís, que devesís quicòm ; que balha volontièr un pauc de çò seu.

partejament : accion o resulta de partejar.

partejar (v. tr.) : partir / devesir ; participar a.

Partejar una poma. Partejar un repais.

Partejar son temps. Partejar lo poder.

Partegi pas ton punt de vista : soi pas de ton dire.

partejar (se) : se copar en doas parts ; se devesir.

Lo comandar se parteja pas.

partença : accion de partir endacòm.

Naviri en partença.

partenogenèsi (f.) : mòde de reproduccion sens intervencion del mascle ; germinacion sens fecondacion.

partenogenetic, -a : relatiu, iva a la partenogenèsi.

partenologia : estudi de l'organisme d'una verge e de son aparelh genital, del punt de vista embriologic, anatomic, fisiologic e patologic.

partent, -a (adj. e subs.) : p. present de partir (s'enanar)

partan, -a : que sa carn se destaca del clòsc (v. pus naut)

Jamai partent per far la guèrra !

partibus (in) (lat.) : v. **in partibus**.

particion : division / separacion (t. a.) (R. IV, 435)

participacion : accion de participar. (R. IV 437)

participant, -a (adj. e subs.) : que participa.

Lo nombre dels participants se montava a 30.000.

participar (v. tr. ind.) : prene part a quicòm. (R. IV, 438)

participatiu, -iva (adj.) : que participa. (R. IV, 437)

Movement participatiu.

participi : forma verbal. (v. p.p. 22 e 23)

Participi present : aimant, causissent, sentent, batent.

Participi passat : aimat, causit, sentit, batut.

particula : partida de quicòm bravament pichonèla ; mot invariable monosillabic ; prefix.

particular, -a (adj. e subs.) : personal, -a ; unic, -a ; especial, -a ; privat, -ada ; singular / individual, -a ; especific, -a ; anormal, -a... ; persona privada.

Son secretari particular. Estil particular.

Biais de parlar particular. Vida particulara.

Genre particular. Simptòma particular.

Cas particular. Comportament particular.

En particular (loc. adv.) : a part ; en privat...

Aquela particulara èra qualqu'un !

particularament : d'un biais particular.

particularisme : interès particular o personal ; anar particular d'una populacion que volenta pas de se fondre dins un ensemble.

particularista (m. e f.) : adèpte, -a d'un particularisme.

Sens èsser particularista, se renegar pas !

particularitat : circumstància particulara ; estat de quicòm de particular.

particularizar (v. tr.) : individualizar.

particularizar (se) : se singularizar.

partida : porcion / element d'un tot (t. a.) ; especialitat ; partença ; jòc ; divertiment ; ensemble de manòbras.

Las cinc partidas del mond. Es pas brica ma partida.

Sa partida nos susprenquèt. Una partida de pesca.

partidament : en partida, parcialament.

« partidari » (cat.) :

v. **adèpte - aderent**.

partidas : organs de la generacion / partidas nòblas.

partidor : ponhal / talhador / cotelàs.

partidoira : còpapasta (aplech per copar de pasta)

partiment : accion de partir / de partejar ; lotejament.

partir (v. tr.) : s'enanar / se n'anar ; partejar ; morir.

A partir : es partit / se n'es anat / s'es enanat.

Tant val partir de la foira coma de l'esquichament.

partir (v. tr.) : dividir / partejar.

partisan, -a (subs. e adj.) : adèpte, -a d'un partit, d'una doctrina ; maquisard (combatent, -a voluntari, -ària que fa pas partida d'una armada) ; favorable, -a a una idèa ; qu'a un esperit de partit (pej.)

partison : despartiment / reparticion (f) / limit (m.)

partit : resolucion ; ensemble de personas reünidas per d'opinions o d'interèsses comuns ; persona de maridar ;

Ne prenguèri mon partit : i me resoluèri.

Un partit politic. Lo partit dels malcontents.

Un bon partit : un brave nòvi, una brava nòvia.

Tirar partit : profeitar. *Esperit de partit* : sectarisme.

partit, partida : pintat, pintada (qu'a tròp begut).

Es un bocin partida : a tròp cargat sus l'ais.

partitiu, -iva (ling.) : que designa una part d'un tot.

Article partitiu. Substantiu partitiu.

parturicion : enfantament / jasilhas (f. pl.)

« partorir » :

v. çaijós.

parturir (v. tr.) : parir / enfantar. (L. 279 - 280)

« parvèl » :

v. **pavèl**.

« parvenir » (fr.) :

v. **pervenir**.

pas : non / non pas. (adv. neg. que se plaça totjorn après l'infinitiu tot sec) :

Manjar pas. Plorar pas. Venir pas. Legir pas.

Me ven pas véser. Me vòl pas parlar.

I n'a pas a manjar. I n'a pas per plorar.

I n'a pas per vendre. I a pas res a véser.

N'avèm pas. Ne volèm pas. I anarem pas.

Pas uèi, pas deman, pas l'an que ven, pas jamai !

pas (subs.) : cadun dels movements dels pès d'un caminaire; biais de caminar ; airal que i se pòt passar ; passatge estrech, intrada d'un camp ; pertús ; espaci entre las circumvolucions d'una vitz, entre las dents d'una rèssa, entre las corbas d'un elic ; pesada ; sèxe femenin.

Me'n vau far quatre passes. A tot pas : a tot moment.

Caminar d'un pas decidit. Lo Pas de La Casa.

Lo pas d'una rèssa. A pas de cat. A pas de lop.

D'a pas / dapàs / d'a passet / dapasset : doçamenton.

Pas per pas : un pas après l'autre.

pas d'ase (plt.) :

(*Tussilago Farfara*)

pas que (occ.) : *I a pas qu'el que ne siá capable.*

Sa femna a 16 ans. - Pas que ! - Oc, pas que.

pasca (la) : commemorason pels Ebrèus de lor sortida d'Egipte.

pascada : uòus que se manjan per Pascas après la quaresma (los 40 jorns de penitèncià que se'n podí pas manjar) ; crespèu als uòus e al lard. (« moleta » es un fr. de l.p.)

Far pascada (arc.) : èsser suspreses per la pluèja sus un garbièr mièg entamenat.

pascajon / pescajon : panisson / parèu / borriòl (galeta de farina de blatnegre); crespèu fach amb d'uòus e de farina.

pascal, -a : relatiu, -iva a Pascas.

Lo temps pascal. Lo ciri pascal. Lo vestit pascal.

Pascal - Pascala - Pascalina - Pasqueta : prenom.

pascalenc : caulet flòri d'ivèrn.

pascaleta : margarideta (*Bellis perennis*)
(*B. silvestris*); (*B. Bernardi*); (*B. annua*)

Pascas : resurreccion de Jèsus; commemorason d'aquela resurreccion.

Ganhar Pascas : far la comunion pascala.

Per Pascas : a l'ocasion de Pascas.

Pascas floridas : la fèsta de Pascas.

Pascas granadas : Pentacosta.

pascatèl, -a : que fa la comunion pas que per Pascas.

pascatièr, -ièira : persona que far la comunion per Pasquetas.

pascatge / pasquièr : pastural (airal per far pàisser)

pascatjar / pasqueirar (v. intr. e tr.) : menar lo bestial al pascatge; far pàisser lo bestial; pàisser.

pas-degun (subst. m. e f.) : paucval (m. e f.)

pasible, -a : en patz; qu'aima la patz / pacific, -a.

Es una persona pasibla. Un moment pasible.

pasiblement : d'un biais pasible.

pasiment : maonatge / cairelatge.

pasimentar (v. tr.) : maonar / cairelar (plaçar cairèls o maons)

An pasimentadas d'unas carrièiras.

pasimentatge : accion o resulta de pasimentar.

passinga-pasanga (adv.) : en trantalhant.

Caminar passinga-pasanga.

pasmens (conj.) : ni per tot / ça que la / pr'aquò.

pasadoble (cast.) (pas > d > ble) : dança populara espanhòla.

pasquejar (v. intr.) : rompre la quaresma; campejar (per Pascas o pendent lo temps de Pascas)

pasqueta (plt.) : pascaleta / margarideta v. **pascaleta**.
cotèla (plt.) : (*Narcissus poeticus*)

nom de filha nascuda per Pascas.

pasquetas : lo primièr dimenge après Pascas.

pasquièr : pascatge / pastural (airal per far pàisser)

pasquièr, -ièira : de Pascas; relatiu, -iva a Pascas.

pasqueirar (v. tr. e intr.) : pascatjar.

pasperdut : baca / pertús / escampadoira de molin.

passa : periòde cortet; encuentre; ocasion; seria de jòc; drech que fa pagar lo menaire de jòc; drech de passatge; passatge d'aucèls; dispositiu per los trapar; aplech de picapeirièr; pèira per passar un riu a pè; quantitat de vin que l'òm destilla; passatge de pòrt; fòra-tech.

Aquesta passa : pel moment.

Bona passa : temporada favorable.

Marrida passa / meissanta passa : temporada mala.

Las passas d'un riu : pèiras per lo passar a pè.

De passa : en mai / de rèsta.

passable, -a : que pòt passar.

passablement : d'un biais passable.

passada : moment; temporada; interval; transit; passatge; corredor; caminòl; passatge d'aucèls; passatge cobèrt que far dintrar d'una carrièira dins una cort.

Una meissanta (L. 240) *passada de dolors*.

A passadas : per temporadas / per periòdes.

« *passadabans* » :

v. **passavant**.

passaborgés : borgés que se vòl far passar per nòble.

passacarrèu : aplech de sartre.

passacarrièira : desfilat per carrièiras (t. a.)

passacaval : barca per passar de l'autre costat.

passacordèla : agulha gròssa de borralièr.

« *passa cula* » :

v. çaijós.

passa cura (plt.) : (*Androsæmum officinale*)

passadís : tèrra laurable en repaus; tèrra non cultivada.

passadís, -issa : que perdura pas / que passa.

La joventut es passadissa. Tot es passadís.

passadisc (m. e f.) : persona que fa l'animacion e que passa los disques dins una fèsta o una discotèca.

passador : crivèl (maquina per passar lo cerealum e lo netejar); pas dins una paret o dins un tèrme; sageta / vira / flecha

(L. 191 - R. III, 339)

passadoira : planca per sautar un riu; pèira per passar un riu a pè; passarèla; tamisadoira / colador / passoiira; uèla / lusetà / niveleta.

passadrech : favor illicita. *Va de passadrech en passadrech.*

passa-estaca (l.p.) : passalacet.

passafin, -a (adj.) : bravament finaudèl, -a / finòt, -a.

passa flor (plt.) : (*Anemone Pulsatilla*)

passafòl, -a : fòl, -a que jamai.

passagent : jòc de còpacap.

passagrand, -a : grand, -a que jamai.

passagrola : jòc del furet.

passaire, -a : persona que passa; passador / crivèl.

passalaç / passalacet : agulha gròssa per far passar un lacet dins un òrle (orèl / orlet) *Passalaçet de cordurièira.*

passalís : escampadoira (t. a.)

passaman : engana; torn d'adreça.

passaman : galon.

passamantar (v. tr.) : galonar (adornar amb de galon)

passamantariá : fabrica, talhièr o botiga de passantièr.

passamantièr, -ièira : persona que fa o vend de passaman.

passament : accion de passar.

passant, -a : adralhan / persona que passa; mendicaire, -a; passapaís; boquet / mòrsa / pèira salhenta per ne clavar d'autras; pèira botissa (que travèrsa tota la paret); esclòp o sabata de païsan clavelats amb de tachas (clavèls gròsses)

passamontanha : boneta de lana que cobrís lo cap, lo còl e las aurellhas.

passa-pagèla (inv.) : que despassa la mesura normala.

Un veïcul passa-pagèla. e non pas fòra « *gabarit* » (fr.)

passapaís (m. e f.) : rodaira, -a / vagabond, -a (R. V, 458)

passapaïsan : pagés que se vòl far passar per borgés.

passa-passa : accion de far passar quicòm d'un airal a un autre sens que degun o veja.

Far un torn de passa-passa.

passapertot : clau que dubrís totas las pòrtas clavadas.

passapòrt : document que permet de passar de país en país.

passaprim : mècha (R. VI, 360) de foet.

passapurèia : premsapurèia (aplech per espotir los trufets bolits).

passar (v. tr.) : circular; anar d'un airal a un autre; travèrsar; se trapar dins tala o tala situacion; capitar; tamisar; despassar.

Passar dins la carrièira. Passar sul pont.

Passar d'Occitània en França. Passar per Tolosa.

Passar de la paura a l'englag. Passar un examèn.

I a bèl brieu qu'ai passats los setanta ans.

Passar lo tè. Adressa passa coratge.

passar (v. intr.): arribar / se produire ; pèdre sa frescor ; passar d'un estat a un autre ; èsser transmés per successió ; trescolar.

Quina idèa t'es passada pel cap ?

Qué s'es passat ? Aquela frucha a passat.

Passar en segonda. Son ben passèt als nebots.

Lo cafè vòl pas passar. Lo sopar passa pas.

Aquò a passat de mòda : ... es passat de mòda.

passar (se) : se privar de quicòm. *Me passarai de cafè.*

passar lís (v. intr.): passar a l'amagat.

passar país (v. intr.): rodar / vagabondar v. R. V, 458.

passard : mena de peis (*Scophthalmus maximus*)

passarèla : planca ; pontilh metallic sus una ribièira.

Planca (s.XII) es plan pus ancian que passarèla.

passarilhar (v. tr.): far secar los rasims al solelh.

(del latin *passus* : tressecat al solelh)

passarilhar (se) : se rafir, se tressecar al solelh.

passarilhas (f.pl.) : rasims secs ; secons (cerièiras tressecadas sus un cerièr)

passa ròsa (plt.) : flor que passa la ròsa (*Althaea rosea*)
mena de poma.

passassion / passacions : acte / actes davant notari.

passatemp : distraccion / amusement ; ceses becucs.

passat : temps passat ; çò passat ; mena de brodariá.

passatge : corredor ; pas / passador de paret o de tèrme ; causa que passa ; fragment d'una òbra.

Lo passatge de las irondeilas. Passatge cobèrt.

Passatge poetic. Soi pas que de passatge.

passatgièr, -ièira (adj. e subs.): passadís, -issa ; que fa pas que passar ; persona que se far carrejar dins un traïn, una nau...

Bonur passatgièr. Passatgièr de primièira classa.

passatgièrament : d'un biais passatgièr.

passavalat : defonsament d'un camp per trencadas.

passavam : mena de còrda.

passavant (m. o f.): permés de passar ; persona que passa avant las autras ; mena de pala de terrasièr.

passavelhada : velhada passada en familha o en societat.

passa velós (plt.) : cresta de gal (mena d'amaranta)

passaveta : passa-estaca / passalacet. v. p. 20, N.B. 2

passavin : acquit per carrejar de vin.

passejada : accion de passejar o de se passejar ; camin que se fa en se passejant.

Una brava passejada : una longa passejada.

passejaire, -a : persona que se passeja.

Un passejaire del dimenge.

passejar (v. tr.): anar d'un aïral a un autre per prene l'aire, per far d'exercici ; far anar d'un aïral a un autre.

Passejar lo can fa passejar lo mèstre.

passejar (se) : *Se calriá passejar un pauc cada jorn.*

« *pàsser* » (arc.) :

v. **patir**.

passera : passerat feme ; boscarla d'ivèrn (*Motacilla passerina*)
mèrlhe roquièr (*Turdus saxatilis*)

passera blanca : (*Fringilia leucura*)

passera montanièira : (*Fringilia montana*)

passera solitària : (*Turdus solitarius*)

passerada : passerat feme.

passerat : aucèl teuladièr (*Passer domestica*)

(*P. montana*) ; (*P. hispaniolensis*) ; (*P. Cisalpina*)

(*Prunella modularis*) ; (*Petronia petronia*)

aucelon en general ; còn de mortier sus un biscre d'ostal.

passereta : passerada (passerat feme) ; boscarida d'ivèrn ;
biais amistós d'escaisnomenar una filha.

passerièira : trauc d'aucèl, nis d'aucèl ; boscarla passerièira :
(*Motacilla passerina*) ; (*Sylvia orphea*)

passerin, -a : relatiu, -iva a un passerat. *La gent passerina.*

passerina (plt.) : (*Stellaria passerina*)

passeron : passerat pichon ; aucelon en general.

passeronalha (pej.) : los passerats en general.

passeronet : passeron pichon.

passeronièr, -ièira : persona que desanima los passerons.

passeronièira : trauc o nis de passeron ; vesc o apais
per trapar d'aucelons.

passerons (plt.) : (*Valeriana officinalis*)

passet : pas pichon. *D'a passet / dapasset* : a pichons passes.

passeta : aplech de teisseire (t. tecn.)

passibilitat : natura de çò passible.

passible, -a : que pòt èsser passit, -ida (blasit / rafit / marcit, -da)
susceptible de sentir, de patir, de sofrir.

Una flor es bravament passibla.

Passible d'un verbal. Passible de mòrt.

passidura : blasidura / rafidura / estat de quicòm o de
q.q. de passit.

passièira : aïral de passatge d'animals ; passatge en
montanha de mal traversar.

passiflor (f.) (plt.) : (*Passiflora caerulea*)

passim (lat.) : un pauc pertot ; forra-borra.

Passion : condemnacion, suplici e mòrt de Jèsus ; relat que ne faguèron los disciples que ne foguèron testimònis ; passatges dels Evangèlis que ne parlan... Aquelas « passions », d'en primier oralas a partir de las annadas 30, foguèron escrichas de l'an 50 a l'an 80 (evangèlis sinoptics) e dins las annadas 90 - 95 (evangèli de Joan). Foguèron lo modèl de tot un fum de « passions » literàrias en vèrtes que seràn escrichas en occitan o francoprovençal a partir del sègle X : la Passion de Clarmont d'Auvèrnha, de las annadas 950 -1000, (B.M.de Clarmont) e la Passion de Harley, cap a las annadas 1130, (British Museum n° 2928, Anglatèrra) son los dos sols manuscrits que ne son estats servats. v. p. 794.

passion : accion de patir o d'endurar una pena ; emocion violenta ; inclinacion intensa per quicòm o per q.q. : amor violent ; sermons o òbras teatralas sus la passion de Jèsus.

Parlar sens passion. La passion del jòc te perdrà .

passional, -a : relatiu, -iva a la passion.

Amor passional. Crim passional.

passionalament : d'un biais passional.

passionant, -a : que passiona. *Un libre passionant.*

passionar (v. tr.) : estrambordar.

passionar (se) : s'estrambordar.

passionat, -ada : jos l'influéncia d'una passion.

passir (v. tr.) : marcir / blasir / rafir / dessecar / tressecar ;
embrutar / embochardir / passir / solhar.

passir (se) : se marcir / se blasir / se rafir / se dessecar / se
tressecar ; s'embrutar / s'embochardir / se solhar.

passit : malautiá dels manhans.

passit, -ida : t. a. de passir e de se passir.

passiu : forma verbala ; ensemble de çò que l'òm deu.

Forma activa : l'autò m'a trucat.

Forma passiva : soi estat trucat per l'autò.

Lo passiu financièr de l'annada.

passiu, -iva : que supòrta quicòm o q.q. sens reagir.

passivament : d'un biais passiu.

passivitat : estat de quicòm o de q.q. de passiu.

Obesissença passiva. Persona passiva.

passoira : passadoira / tamís.

past (arc.) : mangisca / mangilha / manjar / noiridura ;
pastís de pòrc / graton. v. **graton**.

pasta : aprestatge alimentari a basa de farina prestida dins
un liquid (t. a.) ; substància solida, mòuta o polverizada,
prestida dins un liquid.

Pasta per far de macaronís. Pasta de papièr.

pastada : accion o resulta de pastar quicòm ; quantitat de
farina, de mortier, de trufas bolidas, de formatge... pastats.

Pastada de codonhs. Pastada pels pòrcs.

pastador : airal que i se pasta.

pastaira (adj. e subs.) : prestidor / pastiera / mag ; filha o
femna que pasta.

pastairada : doblot de pastada.

pastaire, -a : persona que pasta ; mitron (obrier fornier) ;
bardièr (obrier briquetier)

pastamessorgas : escais del diable ; *impostor* (lat.)

pastamortier : rabòt de maçon per pastar lo mortier.

pastandiera : fornaria.

pastasinhòla : tèrra riala pastada.

pastar (v. tr.) : prestir (mudar en pasta) ; trabalhar la pasta
per far de pan ; trabalhar tota mena de pasta.

Pastar d'argila. Pastar de cera.

pastar (se) : se mudar en pasta.

Plou tament que la tèrra se pasta.

pastaria : airal, botiga, ostal de fornier.

pastatge : accion de pastar.

pastèca (plt.) : *(Cucurbita citrullus)*

t. tecn. de mar. : carrèla / poleja / polelha ; femna gorrina.

pastejar (v. intr. e tr.) : semblar de pasta ; pastar ; se pastar ;
chaspas / palpar.

La tèrra pasteja, qu'a tròp plogut.

« Patrona, la patrona, te pastegi d'amor » J.B.

pastejar (se) : quitat pas de se palpar.

pastèl : pastada ; marc / tortèl (residú de granas e de frucha
oleaginosas) ; matèria trabalhada per far lo veire ; mena
de gredon de color ; dessenh fach amb aquèl gredon ;
plt. que se'n tirava un colorant blau indi *(Isatis tinctoria)*

Pastèl de lin. Pastèl de cambè. Pastèl de nose.

Lo pastèl se cultivava dins Cocanha.

pastèla : barra / lengòt ; marc / tortèl ; pan de cera verge ;
massa pastosa.

pastenaga (plt.) : *(Pastinica sativa) ; (P. sylvestris)*
(Daucus carota) ; (Heracleum)

pastenaiga : mena de peis *(Raia pastinica)*

pastenal : campat de pastèl.

pastenc : pasquier / pascatge / pastural.

pastengar (v. intr.) : menar païsser ; far païsser.

pastequier : plant de pastèca.

pastequiera : campat de pastècas.

pasterar (v. tr.) : metre la pasta de veire dins los crusòls.

pasticar / pastingar (v. intr.) : mastrolhar ; patrolhar ;
pastissar / pastissejar.

pasticlau : pasta d'argila o de fanga que los dròlles fan
espetar contra una paret.

pastiera : prestidor / mag.

pastieirada : contengut d'una pastiera, d'una mag.

pastifasti : patrifassi. v. **patrifassi**.

pastilha : trocilhon de pasta, aromatizada o pas, que
se chuca o s'engolís.

pastinaga (plt.) : blat del diable *(Echinaria capitata)*

pastingar : v. **pasticar**.

pastis : pàtus ; past / pasta / pastisson de carn ; bolidas
espessa ; imitacion (t. a.) ; situacion enrambolhada ; liquor
anisada ; emplastre ; enrambolh ; pastissaria en general ;
aperetiu anisat ; mena de cocorda *(Cucurbita melopepo)*

Menar lo bestial al pastis.

Se manjar de pastis de lèbre.

Se trobar dins un brave pastis.

Se beure un brave pastis.

pastissar (v. tr. e intr.) : pasticar v. pus naut.
subrecargar de colors ; patricular / patricolejar ; chaspas /
pastejar / patejar / patinar (tocar amb las mans)

pastissaria : pastis / pasta sucrada cuècha al forn (t. a.) ;
chaspatge / chapotatge.

pastissejar : frequentatiu de pastissar.

pastissier, -iera : persona que fa de pastissaria ; persona
que chaspa, que pasteja, que patina amb las mans.

Es un pastissier de primiera (t. a.)

pastisson : pichon pastis de carn ; pastissaria pichona ;
maura / truèja / pòrca (tròc de laurada mancada) ; mena de
cocorda : *(Cucurbita melopepo)*

pastoira : bardis / tàpia (paret de tèrra mesclada de brugas) ;
rassier / peira rassiera.

pastolh / pastrolh : patolh / patrolh ; embarràs / confusion ;
mortier ; petòfia / pachaca ; bescantatge / maldisença.

Aprestar de pastolh : far de mortier.

paston : bloc de pasta.

pastonar (v. tr.) : copar la pasta en pastons.

pastor : ministre del culte protestant.

pastor / pastre (persona que fa païsser lo bestial)

pastora / pastra : femenin de pastor e de pastre.

pastoral, -a : relatiu, -iva a la vida dels pastres ; relatiu, -iva a la
vida espiritual. *Roman pastoral. Vida pastoral.*

Organizacion pastoral d'una diocèsi.

pastoral : pèça que sos personatges son de pastres o de
pastoras ; pèça de musica relativa a la vida pastoral.

pastoralament : en bon pastre.

pastorejar / pastrejar (v. intr.) : far lo pastre, far la pastra.

pastorèl, -a : pastre jove, pastra jove.

pastorèla : mena d'aucèl *(Motacilla alba)*

pastorizacion : accion o resulta de pastorizar.

pastorizar (v. tr.) : portar d'unas substàncias alimentàrias
a una temperatura de 75 a 85°C per tuar los micròbis sens
cambiar lo gost ni far perir las vitaminas.

Lach pastorizat. Cervesa pastorizada.

pastós, -osa : que fa pasta ; que revèrta de pasta ; qu'empasta la
boca. *Vin pastós. Lengua pastosa. Boca pastosa.*

Votz pastosa. Estil pastós. Discors pastós.

pastra : pastora.

pastrar (v. intr.) : èsser pastre, -a ; cortejar una pastra.

Anar pastrar : anar cortejar una pastra quand garda.

pastratge : adoracion dels pastres per Nadal.

pastre : pastor.

v. pus naut.

pastejar :

v. **pastorejar**.

pastressa / pastoressa : pastra / pastora.

v. pus naut.

pastilha : los pastres en general.

pastilhon / pastisson : pastorèl.

pastura : fen (èrba seca)

Far tombar la pastura al bestial.

pasturaire, -a : mercant de fen.

pastural : airal per far païsser lo bestial.

pasturar (v. intr.) : païsser.

pasturatge : pastural (airal que lo bestial i pòt pasturar)
pasturenc, -a : relatiu, -iva a la pastura o a l'èrba.
pasturgar (v. intr. e tr.) : far pàisser ; pàisser.
pasturgau : pastural v. pus naut.
pasturguièr, -ièira : relatiu, -iva a la pastura.
Lençòl pasturgièr. Tèrra pasturguièira.
pat : gorgolin / berbesin de las fedas (*Ixodes reticulatus*)
rese / lagast dels cans (*Ixodes ricinus*)
pata : rese / bedòs dels buòus (*Ixodes reticulatus*)
arpian (pesolh de l'aranhàs / de la mata / del *pubis*) (lat.)
pata : pelha. v. **fata**.
pata / pauta : man o pè de l'òme ; pè de bèstia ; arpa ;
mena de clavèl (t. tecn.) ; t. tecn. de calligrafia ; present.
Tombar de patas : tombar sus las mans.
Li pòdi pas metre la pata dessús.
A patas : a pè. *De patas* : de quatre patas.
Ónher la pata de q.q.
Far de patas : far las patas dels rais d'una ròda. (t. tecn.)
Pata d'ancora : pèça triangulara dels braces d'ancora.
patacort, -a : persona bascabada (qu'es pas nautcabada)
v. fons de p. 19.
pata corta : mena de lèbre pus pichona que l'autra mena.
pata d'auca (plt.) : (*Ranunculus repens*) ; (*Chenopodium*)
pata d'auca roja (plt.) : (*Chenopodium rubrum*)
pata d'aranha (plt.) : (*Cichorium Intybus*) ; (*Nigella damascena*)
pata d'ase (plt.) : (*Tussilago Farfara*)
pata d'aucèl (plt.) : (*Ornithopus compressus*)
pata d'èrba : insècte d'èrba que revèrta una cime.
pata de can : boton planièr de cinc traucs.
pata de galina (plt.) : (*Potentilla reptans*)
pata de lapin (plt.) : (*Trifolium arvense*)
pata de lèbre : aplech d'aurivelaire.
pata de lèbre (plt.) : (*Trifolium campestre*)
pata de leon (plt.) : (*Alchimilla vulgaris*) ; (*A. alpina*)
pata de lop (plt.) : (*Ranunculus repens*)
pata de passerat (plt.) : (*Lampsana communis*)
pata de rat : campairòl (*Clavaria cinerea*)
pata del diable (plt.) : (*Cactus opuntia*)
pata doça (plt.) : (*Potentilla Anserina*)
pata d'orsa (plt.) : (*Acanthus*)
pata laganha (plt.) : (*Taraxacum*)
pata mòla (plt.) : (*Viburnum Tinus*)
pata-mosca : mosca bòrlha / moscat de vaca, de buòu, de caval.
pata negra : mena d'aucèl (*Turdus pilaris*)
-PATA : forma sufixada del grèc *pathòs* (patiment)
v. **neuropata - psicopata**.
patac : còp bravament fòrt ; espet (bruch de còp) ; moneda
d'autres còps ; quicòm de pauc de valor.
patac-patac-patac ! (onom.) : bruch de galòp de caval.
patacada : rosta / tustassada ; granda quantitat.
Quina patacada se trapèt !
patacadura : macadura (marca de còp)
patacaire, -a : persona querelaira ; tustassaire, -a.
patacar (v. tr.) : tustar q.q. ; tustassar / tabassar.
patacat, -ada : tustassat, -ada ; pomelat, -ada.
Cèl patacat : cèl pomelat.
patacha : tartana (mena de barca) ; anciana veitura publica
malcomòda (mena de vièlha diligéncia)
patachaire : menaire de patacha.
patacula : frucha del micocolièr (*Celtis australis*)
v. **patacuolar**.

patacuolada : brave còp de man sus las patèrnas.
patacuolar (v. tr.) : tustar q.q. sus las patèrnas (sul tafanari)
patada : còp de pata ; emplastre ; pesada ; ponhada.
Patada sus las gautas. Patada sul tafanari (cuòl)
Una patada de can. De patadas de moscas.
patafiolar. *Que lo diable te patafiòle !* (t'empòrte)
patafila : femna grossassa.
pataflada : granda quantitat.
patafiau / pataflesc / pataflesca / pataflòsc / pataflòsca !
(onomatopèias que marcan un bruch de cabussada)
pataflet, -a (subs. e adj.) : mainatge de las gautas grassas ;
mainatge maissut ; patofle, -a.
patais : caminament de persona cansada (lassa)
patalafa (plt.) : (*Lappa communis*)
patalàs (plt.) : (*Tetragonia expansa*)
patalè : badabèc / badaluc / badaire ; bestiasson.
pataló (adj. m. e f.) : maladrechàs, -assa / pataud, -a.
patament : accion de patar, de tustar.
patamòl, -a : persona molassa.
patana : trufa / truffet / perilha / tartifle / tartifla.
patanaire, -a : manjaire, -a de trufas.
patanièira / patanilhèira : truffièira (campat de trufas)
patanilh / patanon : truffet / trufa / patana.
patantan : trast / trastes ; bruch de campanas, de martèls,
de tròt de caval ; quicòm de grandor excessiva.
patantèina : antifa / tralla / gorrinariá / gorrinatge.
Córrer la patantèina : rodar l'antifa / far la tralla.
patantèra : persona que corrís a caval.
pataplan : onom. del bruch de tambora.
pataquejar (v. tr.) : tustassar ; palpitar (R. IV, 404)
patar / pautar (v. tr.) : tustar ; tachar ; palpitar / polsejar.
Dins un amàs (abscess) *lo pols i pauta* (i polseja)
Se l'amàs pauta, aquò marca que s'amadura.
Cal prene lo pols a l'endrech ont pauta.
pataràs, -assa (adj.) : malabilhadàs, -assa.
pataràs, -assa (subs.) : pelhaire, -a.
patarassar (v. intr. e tr.) : bolegar de pelhas ; sarcir.
patarassejar (v. intr. e tr.) : frequentatiu de patarassar.
« *pataraunha* » : v. **paparaunha**.
patarin : escaisnom dels catars d'Itàlia, dels catars
albigeses e dels Valdeses (disciples de Valdò) ; passapaís /
vagabond ; òme atjat (R. III, 235) que fa la tralla.
patarinalha (pej.) : los patarins en general.
patarinatge : accion de far la tralla (patantèina) ; bruch /
tabust / tabusta ; querèla ; disputa.
patarinejar (v. intr.) : passar país / vagabondar.
patarut, -uda : qu'a de patas gròssas ; qu'a de mans gròssas .
patassa : pata gròssa ; man gròssa. *A de patassas-batedors !*
patassal : ancal / patacuolada v. pus naut.
patastèla (adj. e subs. m. e f.) : patraca, -a ; estropiat, -ada /
entrat, -ada ; pataud, -a ; claquet de glèisa.
patatin-patatan : patin-cofin / e que te sabi mai / etc., etc.
patatrac ! (onom.) : bruch de cabussada o d'acuolada.
pataud, -a : pataló (m. e f.) / maladrechàs, -assa.
pataudament : maladrechament.
pataudàs, -assa : bravament pataud, -a.
pataudassa / pataussal : brave còp de man sul cuol ;
brava rosta a còps de ponhs.
pataunhar (v. tr.) : patejar / tripotar / tripotejar.
pataussal : patassal ; brava rosta a còps de ponhs.
Trapèt un pataussal coma i n'a pas gaire !

patavirar (v. tr.): cambavirar (far tombar d'esquinas)
patec: pastoral; landa.
pateleta: pata de pòcha o de falsset.
patejar (v. tr.): somsir / pompir / tralhar; arpatejar; patinar, patinejar / palpar / palpejar (tocar una persona o una bèstia de croma amb las mans); manejar consí que siá; fardassejar. *Lo tropèl de fedas patejava la lusèrna. Patejava dins la ribièira, que se negava. Los maquinhons patejavan los vedèls. La farda, las crompairas la patejavan.*
patejar (se): se palpejar; se palpejar un a l'autre. *Se patejavan sens vergonha totes dos.*
patèla: caduna de las doas ancas del tafanari (cuol)
patelala: ancada (còp de man sul tafanari)
patelon: entremeteire entre crompaire e vendeire;
patelon, -a: entremeteire, -a per de maridatges.
patena: coberton daurat o argentat per cobrir lo calici e per pausar l'ostia de consacrar pendent la messa.
patent, -a: evident, -a.
patenta: mena de talha; aficha bèla; fanga; solhadura; menstruas (R. IV, 214)
patentable, -a: susceptible, -a de pagar patenta.
patentar (v. intr.): s'ocupar de patentas o d'afichatge.
patèr: orason dominicala / *pater noster* (lat.): primièiras paraulas latinhas del *Paire del Cèl, Paire nòstre*.
patèr blanc: pregària supersticiosa.
patèr borrut: invocacion diabolica.
patèr de santa Anna: anciana pregària populara.
patèr de lach: quincalha que las noiriças supersticiosas pòrtan al còl per far montar o passar lo lach.
patèr negre: patèr borrut v. pus naut.
paterfamilias (lat.): paire de familha; paire de familha autoritari.
patèrnòstre: patèr o pregària mai o mens bataclats.
patèrta: caduna de las doas gautas del tafanari (del cuol)
patèrlièr: las doas ancas / lo tafanari.
paterlut, -uda: qu'a un brave tafanari.
patèrna (subs. f. e arc.): Dieu lo Paire. (L. 282 - R. IV, 394) joanada / alada / flambada. *Far patèrna*: embalausir / enlusernar.
paternal, -a: relatiu, -iva al paire. *Amor paternal.*
paternalament: d'un biais paternal.
paternalisme: actitud de paire de familha autoritari; biaís de comandar a l'encòp benvolent e autoritari. *Lo paternalisme es passat de mòda.*
paternalista (adj. e subs. m. e f.): relatiu, -iva al paternalisme; que fa pròva de paternalisme. *Un comportament paternalista.*
paternejaire, -a: persona que prèga en disent de patèrs.
paternejear (v. intr.): pregar prèga que pregaràs. « *paterna* » e derivats: v. **patèrta**.
paternitat: qualitat d'èsser paire. *La paternitat d'una òbra.*
pateron, -a: beat, -a (persona qu'acompanha un monge)
patronejar (v. intr.): paternejear (dire de patèrs)
« patés »: occitanizacion del mot « *patois* » (fr.) donat pejorativament pels Francimands als parlars de França autres que lo francés.
« patesejaire, -a »: (adj. e subs.) : que « *pateseja* »; qu'escarraunha bravament sa lenga mairala; qu'escrui sa lenga mairala amb una grafia estrangèira.
« patesejar » (v. intr.): parlar « *patés* ».

patet, -a: musardejaire, -a; pataud, -a; escrupulós, -osa; minimós, -osa; pimpilhós, -osa; finaudent, -a / rusat, -ada; sedulent, -a. *Trabalh patet*: ... que demanda fòrça atencion.
patetament: maladrechament; escrupulosament; minimosament; pimpilhosament.
patetariá: parpèlas d'agaça / pimpilhas / besucarietas; escrupuls; esitacion; longanha / lentor. *Sa patetariá comença que m'enfusca!*
pateta: patona (pata pichona)
patetejaire, -a: longanha (adj. m. e f.); musardejaire, -a; pimpilhós, -osa / minimós, -osa.
patetejar (v. intr.): musardejar / lambiardejar; cercar pimpilhas; balançar / esitar; repapiar.
patèti, -a: longanha (m. e f.); bestiasson, -a.
patetic, a: qu'amòda bravament l'emocion. *Un relat patetic. Una votz patetica.*
pateticament: d'un biaís patetic.
pati / patís / pàtus: pastoral / pasquièr; cobèrt; sòl de bòria; cort d'ostal; galinièira; solh / sulh; femorièr; comuns / privats / latrinas; sot / trièl de pòrc. *Menar lo tropèl al pàtus.*
-PATIA: forma sufixada del grèc *pathòs* (patiment / sofrença) **antipatia - neuropatia - psicopatia - simpatia.**
patibulari, -ària: que marca mal. *Òme de la mina patibularia.*
patilha (plt.): lentilha (Vicia lens) sagata: tufet de pels que d'unes òmes laissan butar (créisser) de cada part de las gautas, entre pel e barba. *Las patilhas de Juli Ferry.*
patiment: sofrença / dolor; misèria; misèria negra.
patin-cofin: patatin-patatan / e que te sabi mai... / etc., etc.
patin-patan-pas res: pas res te tot. « *Se son plan venduts los vedèls?* » - *Non! patin-patan-pas res!* »
patin / patís: sòla aplechada d'una lama metallica per lisar sul glaç; sòla de feutre par passir pas o raiar pas un ponde cerat; galòcha; t. tecn. de diferents mestiers.
patina: oxidacion naturala del bronze vièlh; coloracion que prenon los mòbles amb lo temps.
patinar (v. tr. e intr.): lisar sul glaç amb de patins; vielhir un mòble artificialament; poder pas avançar a causa de la fanga, de la nèu, de la sabla... *Mas ròdas patinan*: mordisson pas lo pelsòl.
patinatge: accion de patinar t.a. çaisús. *Patinatge artistic. Patinatge d'un mòble.*
patinejar (v. tr. e intr.): frequentatiu de patinar t.a. çaisús.
patir (v. intr. e tr.): mancar de; sofrir / endurar quicòm de penible; aver de mal a far quicòm. *Patir lo set (la set). Patir la fam. Patir lo pan. Patir de caud. Patir de freg. Patir de vielhum. Patir passa, aver patit demòra. Patís a córrer (caminar), que se fa plan vièlh.*
patir las pèiras (v. intr.): patir que jamai. *Ai agut patidas las pèiras.*
patiràs / patirassa: misèria negra; granda dolor.
patiràs, -assa: persona que patís de tot un fum de rambalhadiesses que venon dels autres; persona qu'endura fòrça causas, que se sap pas defendre; marrit obrièr; marrit mestier. *Lo paure dròlle èra lo patiràs de totes los autres.*

patissent, -a : que patís.

patna : padena.

PATO- : forma prefixada del grèc *pathòs* (patiment /sofrença)

patòc : montet ; montet de fen ; brica bèla per bastir.

patofobia : paur malautissa de sofrir.

patogèn : que pòt amodar una malautiá.
D'unes micròbis son patogèns.

patogenia : examèn e recèrca del consí un agent patogèn amòda una malautiá.

patogenic, -a : relatiu, -iva a la patogenia ; qu'amòda la malautiá.
Recèrcas patogenicas.

patogenès (f.) : estudi del biais d'aparéisser e de se desvolopar quand se parla d'una malautiá.

patogenicitat : natura de çò patogèn.

patognomonía : estudi dels simptòmas que permeton d'arribar a un diagnostic.

patognomic, -a : relatiu, -iva als simptòmas pròpris a cada malautiá.

patografia : istòria o descripcion d'una malautiá.

patofle, -a : gras, -assa ; gautarut, -uda ; rebombèl, -a ; repetenat, -ada.
Una persona patofla es repetenada de pertot.

patolar (v. tr.) : tustar / tustassar / tanar / tabassar.

patolh / patrohh : tautàs / lodràs / chauchàs / fangàs.

patolha / patrolha : fangàs / fangalhàs. v. **patolh.**

patolhaire, -a / patrolhaire, -a : que patolha.

patolhar / patrolhar (v. intr.) : caminar dins un fangàs ; s'amusar dins un fangàs. v. **patrolha.**

patolhard, -a : persona que vend a prètz bas.

patolhariá : entremièjas (partidas sexualas de la femna)

patolhatge : accion de patolhar ; bruch d'aquel patolhar.

patolhièr : patolh. v. pus naut.

patolhós, -osa : fangós, -osa.

patologia : sciéncia de las malautiás.
Patologia animala. Patologia vegetala.

patologic, -a : relatiu a la patologia ; relatiu a la malautiá.
Estudis patologics. Estat patologic.

patologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) en patologia.

patomimia : besonh malautís de simular una malautiá o un simptòma.

patona : pateta (pata pichona)

patorlejar (v. tr.) : patejar de pelhas.

patós, -osa : qu'a de pats (reses) ; qu'a la natura d'una pata (pelha) ; que sembla de pelha ; mòl, -a coma de pelha.
Compreni pas qu'a vint ans siás tan patós !

patrac : tè negre.

patraca : trast ; maquina vièlha acabada o destrantalhada ; anciana pèça de moneda ; persona febla o malautissa.
Me sentissi un pauc patraca aqueste matin.

patracalha : los patracas en general.

patracar (v. intr. e tr.) : trastolejar / trafegar / traulhar ; pèbatre ; menar rambalh ; carcanhar.

patramand, -a : patricolejaire, -a ; espelhandrat, -ada ; ferralhaire, -a ; barjacaire, -a ; degalhaire, -a.

patramandèjar (v. intr.) : patricular / patricolejar ; degalhar son ben en patricolejant.
O a tot patramandèjat : o a tot degalhat (despensat)

patranca : pluma vièlha de galina.

patràs : monge gròs e gras.
Un patràs nos obriguèt la pòrta del convent.

patrassa : persona grassa e bocharda ; gus, -a ; paucval.

patrassalha (pej.) : personas grassas e bochardas en general ; cacibralha / paucvalum ; rafatum / rafatalha de la societat.
I aviá pas que de patrassalha (t. a. çaisús)

patrassariá : paucvalum ; biais desonèst de far ; bocharditge.

patrassejar (v. intr.) : lambiardejar / musardejar.

patrat, -ada (eufemisme per dire pas « cagat, -ada ») : que revèrta d'a fons q.q. mai.
Es son paire tot patrat.

PATRI- : forma prefixada del grèc *patèr, patròs* (paire)

patria : lo país de naissença o d'adopcion.

patrial, -a : relatiu, -iva a la patria.

patriament : d'un biais patrial.

patriarca : vièlh fòrt venerable e d'una granda autoritat morala ; dignitat dels evesques d'unas glèisas grècas ; cap de familha vièlh e respectat ; cap de la Glèisa grèca.
Lo patriarca Abraham. Los patriarcas de la Bíblia. Lo patriarca de la familha. Lo patriarca de Jerusalem.

patriarcal, -a : relatiu, -iva als patriarcas.
Societat patriarcala. Sèti patriarcal. Vida patriarcala. Glèisa patriarcala.

patriarcalament : d'un biais patriarcal.

patriarcat : dignitat, fonccion de patriarca ; territòri somés a la jurisdiccion d'un patriarca.

patric-patrac (onom.) : galòp (R. III, 420) de caval.

patrici, -ícia : nòble, -a de la Roma d'autres còps.

Patrici - Patrícia - Patricià : prenom.

patriciat : dignitat de patrician.

patricida (adj. e subs. m. e f.) : que tua son paire.

patricidi (m.) : accion de tuar son paire.

patricolaire, -a : persona que patricula t. a. çaijós.

patricular / patricolejar (v. intr.) : trochamandèjar / patramandèjar (crompar, vendre, escambiar... de merça de segonda man) ; pachacar / pachocar ; intrigar ; maldire.

patricolatge : accion o resulta de patricolejar t. a. çaisús.

patricolejar (v. intr.) : frequentatiu de patricular.

patrifassi (m.) : patricolatge ; pachòca ; pachòla ; trecimaci ; pastí-fastí ; maquinhonatge.

patrifassièr, -ièira : patricolejaire, -a v. pus naut.
cavilhaire, -a (que cèrca a enganar los autres)

patrimòni : çò eretat de sos ascendents ; çò seu.
Tot çò occitan es nòstre patrimòni.
Las òbras literàrias son lo patrimòni del mond entièr.

patrimonial, -a : relatiu, -iva al patrimòni.

patriòta (m. e f.) : qu'aima sa patria.

patriotic, -a : relatiu, -iva al patriotisme.

patrioticament : d'un biais patriotic.

patriotisme : amor prigond de la patria.

patristic, -a : relatiu, -iva a la patristica.

patristica : estudi de la vida, de las òbras e de las idèas dels Paires de la Glèisa.

PATRO- : v. **PATRI-**

v. **patronim - patronimic.**

patrocinaire, -a : (adj. e subs.) : que patrocina / que combina.

patrocinar (v. tr.) : calcular / combinar ; intrigar per far capitar quicòm.

patrohh - patrolhar : v. **patolh - patolhar.**

patrolha : v. **patolhar - patrolhar.**
destacament de soldats que lor trabalh es de mantèner l'òrdre dins una vila o dins un autre airal ; nèu mesclada amb de fanga.
Caminèrem dins la patrolha tota la matinada.

patron, -a : sant protector qu'un país, una vila, una glèisa, una persona ne pòrta lo nom; mèstre d'ostal, de domeni, d'entrepresa, de nau... ; modèl de cordurièira o de sartre.

Lo patron dels obrièrs se sona sant Josèp

Lo patron : lo meu òme. *La patrona* : ma femna.

patronal, -a : relatiu, -iva al sant patron o al patronat.

Fèsta patronala. Sindicat patronal.

patronar (v. tr.) : aparar, sostar, ajudar q.q. o quicòm.

patronat : los patrons en general ; títol o ofici de patron.

patronatge : proteccion.

patronim : nom de familha / nom d'ostal.

patronimic, -a : derivat, -ada del nom del paire.

Nom patronimic. Descendéncia patronimica.

patufa (f.) : malsòrt (m.) v. **empatufar**.

patufard, -a : pataud, -a.

patufejar (v. intr.) : balançar / esitar.

patufèl, -a (adj. e subs.) : manèfle, -a ; ipocrita (m. e f.) ; espepissaire, -a ; escrupulós, -osa ; bestiasson, -a.

Aviá un aire patufèl (ipocrita)

patufelar (v. intr.) : barjacar ; patricolar / patricolejar.

patufelariá : manèfla / maneflariá.

patufelatge : maneflitge.

patús : pastural. v. **pati**.

patúsclar (v. intr.) : s'enfugir al brutle.

patz : estat de tranquillitat (t. a.) ; abséncia de guèrra

« pau » : v. **pal e pavon**.

Pau : nom de vila d'Occitània.

Pau / Paul (s. XI) - **Paula - Pauleta** : prenom.

pauc (adv.) : pas gaire ; plan pro ; censat / censadament.

A nevat un pauc : a pas gaire nevat.

A un pauc nevat per aqueste an : a plan pro nevat.

Un pauc cada dimenge : censat cada dimenge.

Es un pauc çò que dises : es, a quicòm prèp, çò...

Sèm pauc amics. Val pauc.

Pauc a pauc : pichon a pichon.

Pauc o pro : mai o mens ; qualche pauc.

D'un pauc mai : se n'es pas mancat de gaire.

Entre pauc e mens : convenablement.

pauc (adj. e pr. variables) : en pichona quantitat.

Fòrça trabalh e paucas pausas.

pauc (subs.) : moment / momenton ; bocin.

Demòra un pauc amb ieu ! : demòra un moment... !

A bèlas paucas : pauc a pauc. *Un pauc de pan.*

Ni pauc ni pro : de cap de biais.

Pauc pèca : se'n manca pas gaire.

Al cap d'un pauc : al cap d'un moment.

pauca : pinton (mièg litre) *Una pauca de vin.*

paucada : contengut d'una pauca.

paucament : pauc ; un pauc.

paucum : misèria ; escassitat ; paucvalum.

pauc-de-biais (subs. m. e f.) : persona maladrechassa.

pauc-de-causa (subs. m. e f.) : persona imprudenta ; persona que manca de discrecion.

pauc-de-sen (subs. m. e f.) : bestiasson, -a.

pauc metieus : esquipòt (peculi) pichon (R. IV, 476)

paucparla (adj. m. e f.) : reservat (que parla pauc) ; taciturn, -a ; sornarut, -uda.

pauc-s'afana (adj. e subs. m. e f.) : fug-òbra (fy 'obrɔ)

paucval / paucival / paucvali (m. e f.) : que val pauc.

paucvalièira : malesa / emmaliment.

paucvalum : manca de valor (t. a.)

paulet : arrucat (mena d'ensalada)

Pauleta : prenom. v. **Pau / Paul**.

Paulhan : nom de vila d'Occitània.

Paulin - Paulina : prenom.

Paulin Loïsa (1888 -1944) : poetessa occitana albigea.

« Direm pas a la nòstra nena

qu'ençaval nos cal tant plorar :

se voldriá pas desrevelhar ! »...

paulinian, -a : relatiu, -iva a sant Paul.

Epistòlas paulinianas. Doctrina pauliniana.

pauma / palma : v. **palma**.

paumàs : pelòta de cordilh.

paumèla : v. **palmèla**.

paumola : v. **palmola**.

paumon - paumonista : v. **palmon - palmonista**.

paupas (a) : v. **palpas (a)**.

Caminava a paupas, que i se vesia pas res.

pauperisme : estat de paurièira extrèma.

pauperizacion : accion o resulta de pauperizar o de se ...

pauperizar (v. tr.) : far tombar dins la paurièira.

pauperizar (se) : tombar dins la paurièira.

paunquejar (v. intr.) : pintonejar (beure de paucas, de pintons)

pauquet : bocinèl ; quantitat pichona.

Ne demorèri un pauquet moquet.

Dona-me'n un pauquet, pas mai.

pauquinada : quantitat fòrt febla.

paur (f.) : brave treboladís fàcia a un perilh real o imaginari, brava crenta d'un malparat ; espaventalh.

Una paur granda lo trapèt, que ne caguèt a las caucas.

Tremolar de paur. Quilhèt una paur dins son òrt.

paur de : de paur de.

Paur d'una sèrp, prenguèri un baston.

paur que : de paur que. *Paur que mon calelh s'atudèsse...*

paure, -a : miserable, a / sens argent ; mendicant, -a ;

feble, -a ; malurós, -osa ; marrit, -ida ; defuntat, -ada.

Lo paure el n'es pas la causa, qu'es un paure diable.

Lo paure el : mon paure fraire (s'agís d'un defuntat)

pauralha / paurilha : los paures en general.

Filomena sostava totjorn la paurilha.

paurament : miserablement.

pauràs, -assa (adj. e subs.) : òme, femna, mainatge bravament de plànger ; òme plan paure, femna plan paura ; paure diable / paure òme, paura femna.

paurejar (v. intr.) : menar misèria.

pauret, -a : v. **paurèt**.

pauretat / paurièira / paurum : condicion de paure.

paurilha : doblat de pauralha.

paurin, -a / paurinèl, -a / pauron, -a : v. **paurèt**.

pauritge : v. **pauretat**.

paurós, -osa / pauruc, -uga : qu'a paur.

paurèt, -a : (dim. afectiu o commiseratiu) : paure drollon, paura drolleta.

paurucar (v. intr.) : aver paur ; prene paur.

paurugament : amb una brava paur.

paurugàs, -assa : bravament pauruc, -uga.

paurum : v. **pauretat**.

paus / pausa : momenton de repaus. *Una pausa-cafè.*

A bèlas pausas : de temps en temps.

A pausas e lassas : al punt de lassar tot un cadun.

Una pausa bèla : un brave moment.

pausada : pausa / repaus cortet ; airal que lo caçum i se pausa.

pausadament : sens s'afanar ; tranquil·lament.
pausadís, -issa : repausat, -ada ; tranquil, -illa, calme, -a.

Tu que siàs pausadís, dona-me un còp de man !

pausadissa (adj. e subs.) : repausada ; pausa longa.

pausador : airal de repaus ; airal que i se depausan de causas ; fòssa d'afachaire (de tanaire) ; airal que la procession de la Fèsta-Dieu i s'arrèsta per adorar lo Sant Sacrament ; nom d'airal pausadís.

Ma maire èra sortida del Pausador (Tarn)

pausapè : supòrt per i pausar lo pè quand òm fa de motò.

pausar (v. tr. e intr.) : metre / plaçar / aplicar / fixar / apear ; quitar ; repausar / laisser repausar.

Pausa la balaja dins son recanton.

Pausa ton mantèl e vèni a taula.

Pausèt las cauças darrèr un genèst (se solatgèt...)

Laiça pausar sa tèrra per un an.

Pausar una question. Pausar sa candidatura.

Pausar problèma : (far question, pausar un problèma)

Pausar los uèlhs sus q.q. o sus quicòm (agachar...)

pausar (se) : se repausar (far una pausa) ; s'acoconar per un besonh natural ; venir pus cande.

Pausa-te, qu'as pro trabalhat.

Aquel vin a plan besonh de se pausar.

pausat, -ada : p.p. de pausar.

Te respondrai pus tard a sang pausat.

pausatge : accion de pausar o de se pausar (t. a.)

pauta : pata.

v. pata.

pauta : fanga ; cròta / crotada / femsa.

pautàs : fangàs.

pautassa : fanga espessa.

pautilh : diminutiu de pauta.

pautós, -osa : fangós, -osa.

pautra : liga / rausa de vin ; fanga ; escafolhum ; fonzalhas.

pautrada : rausa de vin ; fanga ; marc de vendèmia.

pautridor : tina que i se cauca la vendèmia.

pautrir (v. tr. e intr.) : caucar ; prestir ; patolhar.

pautròla : fanga aquosa ; rausa ; sediment.

pava / pavona : feme del pavon.

pavaire, -a : caladaire ; pasimentaire ; lausaire, -a.

pavament : pasiment / pasimentatge de luxe.

pavana : dança anciana ; aire de musica de la pavana.

pavonar (se) : s'encreire / se conflar / far la ròda.

pavar (v. tr.) : caladar ; lausar ; pasimentar.

pavat : airal caladat ; pasiment ; blòc per pavar.

pavatge : accion de pavar.

pavèl (plt.) : (*Tifa latifolia*) ; (*T. Shuttleworthii*) ; (*T. elata*)

(*T. angustifolia*) ; (*T. stenophylla*) ; (*T. minima*)

pavés : bloquièr en general ; bloquièr d'onor ; bloquièr de proteccion d'un naviri ; bloquièr de targaire.

Metre q.q. sul pavés : l'onorar bravament.

pavesada : banda d'estòfa per pavesar ; drapèu.

pavesar (v. tr.) : adornar amb d'estòfas o de drapèus.

pavesièr : soldat que carrejava (portava) lo pavés.

pàvia : persega de Pàvia. **Pàvia** : vila d'Itàlia.

pavièr : perseguièr de Pàvia.

pavimentar (v. tr.) : doblet de pasimentar.

pavon : mena d'aucèl que fa la ròda (*Pavo cristatus*)
persona que se confla.

pavona / pava : feme del pavon.

pavonar / pavonejar (v. intr.) : s'encreire / se conflar.

pavonar / pavonejar (se) : se pavanar.

pavonat, -da : calhetat, -ada coma las plumas del pavon
pè : extremitat de la camba d'una persona o d'un animal ; sòla de sabata ; pesada (marca de pè) ; basa (causa que servís de supòrt a una altra) ; camba de planta ; anciana mesura de longor ; ensemble de sillabas que fan l'unitat metrica d'un vèrs ; cabal / capital.

A pè eissut : a pè sec.

A pè ranquet : a pè cauquet (en sautejant sus un sol pè)

Als grands quatre pès : al brutle.

A pès junts : amb los pès que se tòcan.

Aver los quatre pès blancs : aver plena libertat.

D'a pè : a pè. *Al pè de* : prèp de

De pè / de pès : drech sus las cambas.

De pè e d'on gla : aicisèm / fòrça / bravament.

Donar los pès : desliurar un nenon del malhòl.

Far pè bordon : téner fòrt e mòrt ; a pè fèrm.

Far un pè de pòrc : far quicòm de lord.

Levar lo pè : abandonar ; s'enanar.

Metre pè sus banc : remar en apear sus los pès sul banc.

Téner pè : demorar pas enrè ; trabalhar coma cal.

Tornar lo pè : acabar de tornar l'argent empruntat.

pè a tèrra : demòra passadissa ; retira passadissa.

pè blanc : escais d'animals qu'an als pès una tufa de pels blancs.

pè d'agaça (plt.) : (*Lotus ornithopodioides*)

pè d'alauseta (plt.) : (*Delphinium ajacis*)

(*D. consolidata*) ; (*D. pubescens*) ; (*D. peregrinum*)

pè d'ancola : contrafòrt.

pè d'auca / pè de bomba : pè tòrt / pè desformat.

pè d'andèrs : trespès.

Far lo pè d'andèrs : esperar espèra qu'esperaràs.

pè d'ase (plt.) : (*Cotyledon Umbilicus*) ; (*Petasites fragrans*)

pè d'aucèl (plt.) : (*Ornithopus ebracteatus*) ; (*O. compressus*)

(*O. perpusillus*) ; (*O. roseus*) ; (*Lotus hirsutus*)

(*L. corniculatus*) ; (*Dorycnium suffruticosum*)

serpol : (*Thymus Chamædryis*) ; (*T. Serpyllum*)

pè d'aucèl frisat (plt.) : (*Lathyrus Aphaca*)

pè d'auquet : pè d'auca v. pus naut.

pè d'auqueta (plt.) : enrambolh de racinum d'arbre.

pè de boc (plt.) : (*Pimpinella Saxifraga*)

pè de buòu (plt.) : figassa violeta.

pè de cabra : pè forcut.

pè de cat (plt.) : (*Ranunculus reptans*) ; (*Delphinium Ajacis*)

(*Gnaphalium dioicum*) ; (*Anthyllis Vulneraria*)

pè de cèl : asuèlh / orizont.

pè de cèrvia : pè incurvat dels mòbles Loís XV ; alús pichon que son cap de galís a una fendascla que servís a desrabar de clavèls.

pè de Dieu (plt.) : maneta (*Orchis nigra*)

(*Lonicera caprifolium*)

pè de fèrre : aplech de sabatièr per ferrar.

pè de gal (plt.) : margarida granda (*Leucanthemum vulgare*)

mena de pavòt (*Papaver somniferum*)

pè de pol (*Panicum crus-galli*)

oliveta (mena de rasim)

pè de garri (plt.) : pè de rat (mena de campairòl)

(*Clavaria coralloides*)

pè de gos (plt.) : (*Festuca ovina*)

pè de gus (plt.) : èrba ruca (*Ornithopus*)

pè de lèbre (plt.) : (*Dactylis glomerata*)

pè de lop (plt.) : (*Ranunculus acris*)

pè de mosca : pata de mosca (escritura de fòrt mal legir)
signe d'estampariá (t. tecn.)

pè de muòl (plt.) : (*Nuphar luteum*)

pè de perditz (plt.) : (*Geranium ciconium*) ; (*Erodium ciconium*)
mena de campairòl (*Clavaria coralloides*)
ulhada (mena de rasim negre)

pè de pol (plt.) : (*Panicum crus-galli*)
mena de campairòl : (*Clavaria botrytis*)
nivol que marca que vòl plòure.

pè de pola (plt.) : (*Trifolium alpinum*) ; (*Trifolium foetidum*)
pata d'auca (punt de jonccion de linhas divergentas)

pè de polin / pèpolin (plt.) : (*Tussilago farfara*)

pè de pòrc : pè de rit (pè de la sòla planièira) ; palfèrre
forcarat ; perpal / alús (aplech per soslevar quicòm) ; borla
(marrít torn jogat a q.q.) ; maladresa grossièira.
Maladrechàs coma pè de pòrc.
M'as fach un pè de pòrc que lo t'oblidarai pas !

pè de rei (arc.) : anciana mesura de longor.

pè de ròda : t. tecn. de cotelièr ; t. tecn. de marina.

pè de rome (plt.) : espargue fèr (*Asparagus ferus*)

pè de Sant Joan (plt.) : cabrifuèlh (*Lonicera caprifolium*)

pè de taula : encastre de taula.

pè del bon Dieu (plt.) : (*Lotus corniculatus*)

pè del fuòc : lar / fogal.
Lo nòstre papeta quita pas lo pè del fuòc.

pè d'escala : largor de pelsòl indispensabla per quilhar
una escala coma cal contra una paret.
Aquela escala a pas pro de pè !

pè drech : partida del cambatge d'una pòrta o d'una
fenèstra ; paret verticala que la naissença d'una vòuta i
s'apèva dessús ; pilar carrat que la naissença d'una arcada
i s'apèva dessús ; caduna de las pèiras d'aquel pilar.

pè dur ; mena de campairòl (*Marasmius oreades*)

pè fin : persona canba fina.

pè forcut : anciana talha sul bestial dels pès forcuts.

pè garrèl : pè esquèr.

pè jaune : mena d'anet salvatge (*Anas clangula*)

pè lèva : engana / tracanard.

pè mòl (adj. e subs. m. e f.) : marrít caminaire, -a.

pè negre : mesenga carbonièira (*Parus ater*)
(*Motacilla aenanth*) ; (*M. nigra*)

pè-negre : colon argerian que tornèt en França en 1962.

pè nud : v. **pèdescauc**.

pè ranquet : pè garrèl. *Aver un pè ranquet.*
Jogar al pè ranquet : s'amusar a sautejar sus un sol pè.

pè redond : mena d'aucèl (*Rallus porzana*)

pè roge : mena d'escacièr (*Tringa gambetta*)

pè rosset : mena d'aucèl de passatge (*Tringa cocorli*)

pè sabata (subs. m.) : bona plaça / bon mestier.

pè terrós : païsan.

pè tort : pè desformat.

pè tortut : cep de vinha.

pè verd : mena d'aucèl (*Tringa ochropus*)
(*Tringa squatarola*) ; (*Charadrius hiaticula*)

peatge : leuda (mena de talha per aver lo drech de passar per
un camin, un pont, una autostrada...) ; aïral qu'aquel drech i
se paga.

pèbatre (v. intr. e tr.) : tresfolir / tressalir ; se gancilhar / se
bolegar / se remenar / téner pas en plaça ; bolegar / remenar.
Aquel dròlle quita pas de pèbatre.
« *pebinhar* » : v. **pevinhar**.

pebrada : cibièr (carn de lebre, de conilh, de singlar... cosinada
amb de ciboleta e relevada amb de saupiquet) ; espet de colèra
Una pebrada, de quand en quand, m'agrada plan.
Ne faguèt una pebrada de colèra memorabla.

pebraire, -a : persona qu'aima lo pebre ; persona que
s'enfusca aisidament.

pebram : campairòl fòl.

pebrar (v. tr. e intr.) : metre de pebre ; vendre tròp car ;
s'enfuscar / se cargar una colèra.

pebrassa : nom generic de mai d'una mena de campairòls
verenoses.

pebrat : nom generic de mai d'una mena de campairòls.
mena de lactari (*Lactarius piperatus*)
mena de russula v. **russula**.

pebrat, -ada : relevat, -ada amb de pebre ; calhòl, -a.
Istòria pebrada : istòria calhòla.

pebre : liana que balha los granons de pebre ; condiment.

pebre d'ase (plt.) : (*Satureia montana*)

pebre d'aiga (plt.) : (*Polygonum hydropper*)

pebre de capuchin (plt.) : (*Nigella damascena*)

pebrejar (v. intr.) : picar coma lo pebre ; se metre en
colèra ; èsser en colèra.

pebreta (plt.) : (*Nigella arvensis*)

pebriana (plt.) : frigola (*Thymus vulgaris*)

pebrièr (plt.) : mena de liana cultivada (*Piper nigrum*)
autra mena de plt. : (*Vitex agnus-castus*)
mercand de pebre.

pebrièr fèr (plt.) : pebrièr salvatge (*Schinus Molle*)

pebrièira : mercanda de pebre ; recipient pichon per metre
de pebre ; garita maçonada que sa cima es un còn ; fortlesa
Abocar la pebrièira : l'escampar sus la taula.
Teulada en pebrièira : teulada conica de torre.

pebrin / pebrina (plt.) : (*Capsicum annuum*)
pebreta (*Nigella arvensis*)

pebrin, -a : que se met en colèra aisidament.

pebrinada : espet de colèra.

pebron / pebròt (plt.) : pebrin (*Capsicum annuum*)

pèc (m.), **pèca** (f.) (apocòpas de l'occitan « pecòra ») : nèci,
nècia / bestiasson, -a ; bedòs, -òssa / quèc, -a / bles, -a ;
bret, -a.

pèca : culpa / falta / mancamet ; manca / abséncia ;
defaut (R. IV, 23) / defectuositat (R. III, 268) ; ban / amenda (L. 18)
Far pèca : mancar l'escòla.

pèça : partida d'un tot (t. a.) ; tròç (t. a.) ; òbra teatrala ;
òbra musicala ; document ; fusta de ponde ; camp ;
inflamacion de la mèlsa de las fedas ; filat de pesca ;
membre d'un ostal. (del gallés PETTIA, pèça de tèrra)
Pèça d'estòfa. Pèça de moneda. Pèça de blat.
Pèça de vin. Pèça de doble / gras doble.
Lo Simon a un ostal de cinc pèças.

pèça de la perdic : trocha (filet de pòrc)

pecable, -a : que pòt pecar. *Sèm totes pecables.*

pecadís, -issa : relatiu, -iva al pecat.

pecadilh / pecadilha : pecat pichon.

pecador, pecairetz / pecadoira : persona que fa de pecats.

pecaire ! : tèrme de compassion.
« *Mon paire, pecaire ! aviá qu'una dent*
e mai trantolava quand fasiá de vent... » (cançon)
« *Jogaire, caçaire, pescaire... pecaire !* » (provèrbi)

pecaire, -a : v. **pecador, pecairetz**

pecant : falta ; pecat ; prejudici.

peçar (v. tr.): bresar ; asclar ; emmalholar un nenon.
pecar (v. tr. e intr.): mancar ; se mancar (s'encontrar pas) ; far un pecat.

Pecar per orgulh. Nos sèm pecats de cinc minutas.

pecar (se) : s'engañar.

pecat : falta ; mancamet ; prejudici.

Lo pecat original : lo pecat d'Adam e Èva.

Cometre un pecat. Confessar un pecat.

Pecat venial. Pecat mortal.

pecatàs : pecat gròs.

pecejaire, -a : que petaça ; que bresa.

pecejar (v. tr.): petaçar ; bresar.

pecetejar (v. intr.): frequentatiu de pecejar.

pechblenda (f.) : oxid d'urani natural.

« *pechièr* » e derivats :

v. **pichièr**.

« *pechugar* » / *peçugar* :

v. **pecigar**.

pecic / peçuc : quantitat pichonèla de substància polverosa que se pòt prene entre dos dets ; porcion de pèl que se pòt cachar entre dos dets ; marca laissada per aquela pression dels dets.

Un pecic de sal. Far un pecic a q.q.

pecigada : accion de pecigar q.q.

pecigaire, -a : persona que peciga.

pecigar / peçugar (v. tr.): cachar una porcion pichona de pèl o de carn de q.q. entremièg lo det gròs e l'indèx.

L'ai pecigat per lo desrevelhar.

peciguet : pecic pichon ; pecigada pichona.

pecilh / pecilha : bocin / bocinon (trocilhon / tròç pichonèl)

pecilhar (v. tr.): apecilhar / abocinar (copar a tròcs pichons)

peciòl : pecol. (Diccionari d'Alibèrt, p. 47, edicion de 1966)

peciolat, -ada : pecolat, -ada (dotat, -a d'un pè)

pecol : coa de flor, de fuèlha, de frucha ; pè de taula, de banc, de cadieira... ; estaca de muscle.

pecòla : cròta / crotarèla (de feda, d'anhèl, de lèbre...)

pecolar (v. intr. e tr.): femsar / far de cròtas / far de crotarèlas ; aplechar un pè a un banc, una cadieira...

Aquela cadieira a besonh d'èsser pecolada.

pecolat : femsa de feda, de lapin, de conilh, de lèbre ; aplechat d'un pè, d'una coa.

pecolet : pecol pichon ; pè pichon.

pecolós, -osa : femsós, -osa (passit, -ida de cròtas)

Aquela feda a la coa pecolosa.

pecolut, -uda : aplechat d'un pecol o d'un pè.

pecòra (del lat. *pecora*, pl. de *pecus*, -oris (bestial pichon) : pèca / nècia / bèstia ; bestiassa ; bestiassona.

La lenga literària utiliza lèumens « pèca »

pectasa : enzim que muda la pectina en acid pectic.

pectic, -a : de la natura de la pectina ; que ne conten.

pectina : substància que se tròba dins las membranas cellulàrias vegetalas.

pectinat, -ada : en forma de penche (f.)

pectoral, -a : relatiu, -iva a la peitrina.

Muscles pectorals. Crotz pectorala d'evesque.

Flors pectoralas. Tisana pectorala.

pectòsa : complèx glucidic d'unes vegetals.

peçuc e derivats :

v. **pecic**.

peçugar : doblèt de pecigar.

« *peculat* » (cat.) :

v. **concussion**.

peculi (m.) : esquipòt (argent estalviat)

pecunh : paupum / paurièira / misèria.

pecunha : moneda ; rafatum ; racalha ; fems de feda.

pecunhós, -osa : sens argent.

pecuniari, -ària : relatiu, -iva a l'argent.

D'embestiments pecuniaris n'agèri !

pecuniàriament : financièramet.

PED- : forma prefixada del grèc *pais*, *paidòs* (dròlle)

pedaç e derivats :

v. **petaç**.

pedagòg, -a : persona qu'ensenha ; persona capabla en pedagogia.

pedagogia : art d'ensèhar e d'educar ; principis e règlas de l'ensenhament ; qualitats pedagogicas.

Aquel professor a bravament de pedagogia.

pedagogic, -a : relatiu, -iva a la pedagogia.

Conselhièr pedagogic. Formacion pedagogica.

pedagogicament : d'un biais pedagogic.

Pedagogicament capable.

pedala : mecanisme amodat amb lo pè (t. a.)

Pedala de bicicleta, de maquinà de cordurar...

pedalar (v. intr.): accionar una pedala (t. a.)

Pedala que pedalaràs, n'anava al brutle.

pedalatge : accion de pedalar.

pedalièr : ensemble del mecanisme per pedalar

pedanha : airal que lo pè i s'apèva per remar.

pedant, -a (it.) (subs. e adj.): persona que se confla de son saber. *Un ton pedant.*

pedantejar (v. intr.): se conflar de son saber.

pedantesc, -a : pretensió, -osa. *Un ton pedantesc.*

pedantescament : d'un biais pedantesc.

pedantariá / pedantisme : vici de q.q. que se confla de son saber.

pè de (prep.): al pè de.

Pè de la glèisa.

-PEDE : forma sufixada del latin *pes*, *pedis* (pè)

bipède - quadripède - velocipède.

pedèl : trespès ; rodet.

pederasta (m.): pedofil ; omosexual. v. **omosexual**.

pederastia : omosexualitat entre un òme e un dròlle ; omosexualitat en general. v. **omosexualitat**.

pèdescauç, -a : persona que camina sens res als pès ; passapaís (m. e f.) / vagabond, -a ; carme descauç.

Òme pèdescauç. Femna pèdescauç. v. bas de pagina 19

M'agrada de caminar dins l'èrba pès descauçes.

v. **pès descauces**.

pedestal : pè / supòrt (t. a.) *Pedestal d'estatua. P.de colomna.*

Metre q.q. sul pedestal : lo remirar aicisèm (fòrça)

pedèstre, -a : que se fa a pè ; que representa un personatge a pè, per oposicion a equèstre, -a (a caval)

Viatge pedèstre. Estatua pedèstra.

« *pedestrian* » (angl.) :

v. **adralthan - caminaire**.

-PEDIA : forma sufixada del grèc *paideia*, educacion.

enciclopedia.

pediatre, -a : mètge / medecin que s'es especializat en pediatria. *De pediatres, ne calriá mai.*

pediatria : branca de la medecina que s'ocupa de l'igièna e de las malautiás infantilas.

pediatric, -a : relatiu, -iva a la pediatria.

pedibus (lat) : a pè.

pedicur, -a : especialista que s'ocupa de las afecions dels pès.

pedigree (angl.) : genealogia d'un animal de raça.

pediluvi (del lat. *pediluvium*) : banh de pès administrat a d'unes animals dels pès congestionats ; en temps de marrana, dins los airals contaminats, banh de pès impausat a totes los que ne sortisson, o que dintran dins un airal non contaminat ; recipient o bacin per prene aquel banh.

PEDO- : forma prefixada del latin *pes, pedis* (pè) ;
forma prefixada del grèc *pais, paidòs* (dròlle) ;
forma prefixada del grèc *pedòn* (sòl)

pedobiologia : branca de la pedologia qu'estúdia los organismes que vivon dins lo sòl.

pedogenèsi (f.) : mòde de formacion e d'evolució dels sòls ; mena de partenogenèsi larvària.

pedofil, -a : pederasta. v. pus avant.

pedofilia : pederastia. v. pus avant.

pedolh : *pàncreas* del pòrc.

pedologia : sciéncia qu'estúdia los caractèrs fisics, quimics e biològics dels sòls ; sciéncia qu'estúdia los mainatges sul plan fisiològic e psicològic.

pè drech / pè dreit : caduna de las partidas laterals que supòrtan la naissença d'un arc ; cadun dels montants laterals d'un mantèl de chimenèia, del combatge d'una pòrta, d'una fenèstra...

pefon : palhassa de circ ; galabontemps ; bon camarada.

pefonar (v. intr.) : far lo palhassa ; se pagar de bon temps.

pefonariá : torn de palhassa de circ ; galejada.

pèga : doblèt de pèca.

pega : substància mòla, negrosa, vescosa, tirada de l'alquitran ; resina ; asfalt ; betum ; excrement de novèl nascut ; secafetge / secutaire / importun.

Pega de sabatièr. Aquel òme es una pega !

pegada : accion de pagar.

pegadís, -issa / pegaire, -a : vescós, -osa / pegós, -osa.

Lo chuc de figa es bravament pegadís.

Ai los dets totes pegadisses.

pegairòla : aubuga (tèrra argilosa, vescosa)

pegal : dorna / gorgolina / pichièr (recipient per metre d'aiga, d'òli, de vin...)

pegalat : contengut d'un pegal. *Un pegalat de vin.*

pegalon : pegal pichon.

pègament (adv.) : bèstiamient.

pegar (v. intr. e tr.) : èsser vescós ; empegar (t. a.) ; embetumar amb de pega ; emplastrar ; enquitranar ; far d'excrements de novèl nascut.

Aquel pèrsec m'a pegats los dets.

« *pegar* » (rotacisme) :

v. **pegal**.

pegarèla : pegal per meissar de vin.

pegaresina / pegarosina : doblèts de resina.

pegàs : massa de pega ; emplastre de pega ; enrambolh.

pegasson : emplastre de pega pichon ; pegòt.

pegatge : accion o resulta de pagar, d'empegar.

pegola : resina ; terebentina.

pegolièira : fabrica de pega ; embarcacion que carreja la pega per n'emplastrar la carcassa d'un naviri jos la linha de flotason.

pegomàs : emplastre de pega ; tòrca passida (qu'es pas neta) ; secafetge (m. e f.) : (persona malgraciada, cachosa, secutaira)

pegon : amàs de resina sus una branca ; entòrca de resina.

pegós, -a : vescós, -a ; jangolaire, -a ; secafetge (m. e f.) / importun ; tenaç, -a ; avar, -a.

Frucha pegosa. Persona pegosa. t. a. çaisús.

pegòt : sabatièr.

Autres còps i aviá un pegòt dins cada vilatge.

pegotuènh (m. e f.) : que pega, qu'es vescós, -osa ; persona secafetge (que te'n pòdes pas desbarrassar)

De pegotuènhas n'ai agut encontrats.

peguejar (v. intr.) : far lo bestiasson ; far quicòm de bèstia.

peguesa : bestiesa.

pegulha : vaca qu'a pas encara jamai vedelat.

pegulhada : bèstia que fa partida d'un tropèl.

pegulhièr (subs. e adj.) : vaquièr de pegulhas o de taurilhs.

pegulhièira : verquièira. v. **verquièira**.

La verquièira es pas una soma d'argent.

-PÈIA : forma sufixada del grèc *pòiein* (far)

onomatopèia - prosopopèia.

peiladura : clavadura de pòrta.

peilar (v. tr.) : pestelar / clavar (donar un torn de clau)

pèile : pestèl / peina de sarralha ; sarralha.

pèina : pèile / pestèl / verroilh (R. V, 511)

pèira : ròc ; ròca ; calcul biliari ; mòla d'agusar ; lausa de pasiment ; pèira preciosa.

Estatua, pont, còr... de pèira. Demorar de pèira.

pèira-agusadoira : cot / pèira d'agusar.

pèira-angulara : pèira cantonal / pèira de cantonada.

pèira de cauç : pèira calquièira.

pèira de glaç : (e non pas « *grèla* » qu'es un francisme)

pèira de fuòc : frejal / selze / peirard / « *silex* » (lat.)

pèira ficada / pèira plantada : (e non pas « *menhir* »)

Una pèira ficada es un monument megalitic.

D'unas pèiras ficadas (p. plantadas) son antropomorficas.

Pèiraficada e Pèirapantada son dos airals al pè de Montfranc.

pèira foguèira : pèira del fogal.

pèira freja : pèira de glaç v. pus naut.

pèira levada : sibornièr. (e non pas « *dolmèn* »)

pèira marma : marbre.

pèira mòrta : pèira que se demesís ; esquist (mena de ròca cristallina d'estructura fulhada)

pèira plantada / pèira ficada : (e non pas « *menhir* »)

pèira ponce : pèira volcanica, esponjosa, utilizada per alisar.

pèira selze : silèx (del lat. *silex*)

pèirabatre (v. tr.) : afrabar amb de pèiras de glaç ; desrocar / peirejar / lapidar (R. IV, 20)

pèirabatre (v. impers.) : peiregar (plòure de pèiras de glaç)

pèirada : còp de pèira ; calçada (airal empeirat) ; levada (calçada de molin) ; camin empeirat ; relaiisset de fenèstra ; airal pavat.

pèiraficar (v. tr.) : pasimentar / pavar.

pèirafissa : terren que son fèrme es una ròca fendasclada verticalament ; calquièr selzós.

pèiral : peirièira (airal que se'n tira de pèira) ; relaiisset de potz ; relaiisset de fenèstra ; pèirassa ; bòla (limit)

« *peirastre* » : v. **pairastre**.

pèirat : pavat.

pèiratèl : pèira pichona.

pèiratge : bastissa ; trabalh de maçon ; pèira embricalhada per empeirar los camins.

Pèire - Peireta : prenom.

Pèire Sulli Andrieu (1890-1961) : autor francoprovençal.

pèiregada : casuda de pèiras ; casuda de pèiras de glaç ; canilha mirgahada.

Faguèt una pèiregada qu'afrabèt tota la vianda.

peiregal / peirigal / peirugal : bricalha de pèiras.

peiregar (v. impers. e v. tr.) : plòure de pèiras de glaç ; empeirar un camin.

Peireguèrs : vila capitala de Dordonha (Peirigòrd)

« *Peirigús* » es atestat atanben (es pas un francisme)

peiregós, -osa : peirós, -osa / peirut, -uda.

peireguièr : airal cobèrt de pèiras.

peirejar (v. tr.): desrocar / lapidar (R. IV, 20)
peirèla / peironèla (plt.): (*Rumex aquaticus*)
peirenc, -a: de pèira.
peireta / peiròta: pèira pichona.
peirièr: picapeirièr; maçon; montet de pèiras; gresier.
peirièira: airal que se'n tira de pèira; mena de castanha.
Peirigòrd: region d'Occitània. v. mapa, p. 1053.
peirigordin, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a Peirigòrd; sortit, -ida de Peirigòrd. *Una Peirigordina.*
Peirigús: v. **Peireguers**.
peirilha: pèira pichonèla; grava.
peirilhàs: depaus de peirilhas / depaus de grava.
peirilhós, -osa: plen, -a de peirilhas.
peiris: banc, sèti de pèira. (Diccionari d'Alibèrt, 1966, p. 31)
peiron: banc de pèira; seca / escuèlh; pedestal; calfapança; pèira lavadoira; paredon de pont o de cai; mesuret pel blat; airal que i se vendiá de gran; jelha de ròda.
peironenc, -a: peirós, -osa; petrificat, -ada.
peironèla (plt.): v. **peirèla**.
peirós, -osa / peirut, -uda / peiregós, -osa v. pus naut.
peiròstia: ustra gròssa de Mediterranèa.
peirostièr, -ièira: persona que fa venir las ustras.
peirostion: ustra pichona.
peirucha: bricalha de pèiras talhadas.
« *peirugar* »: v. **peiregar**.
peis: animal aquàtic vertebrat, provesit d'aletas.
peis àngel: (*Squalus squatina*)
peis argent: meleta (*Argentina sphyraena*)
peis balèsta: (*Stromateus paru*)
peis barbarenc: mena de peis de mar.
peis blanc: (*Gymnetrus Cepedianus*)
peis cat: silur (*Silurus glanis*)
peis cavilha: (*Esox sphyraena*)
peis civarèl: (*Petromizon branchialis*); (*Citula Bancks*)
peis còrb: ombrina negra (*Sciæna umbra*)
peis colomba: (*Tetrodon hispidus*)
peis d'Africa: (*Lampris luna*)
peis d'America: (*Stromateus paru*)
peis d'argent: (*Argentina sphyraena*)
peis de Nadal (plt.): (*Labrus pavo*)
peis escauma: (*Esox sphyraena*)
peis espar: esparlin (*Sparus haffara*)
peis espasa: (*Xiphias gladius*)
peis feran: mena de peis de mar bravament fèr e voraç.
peis foran: (*Lepterus fetula*)
peis forcat: (*Peristidion Chabrontera*); (*P. malarmat*)
peis josieu: doblot de peis martel (*Squalus martellus*)
peis lima: peis rèssa (mena de peis de mar)
peis luna: (*Tetraodon mola*)
peis martèl: (*Squalus martellus*)
peis morron: (*Centrolophus ovalis*)
peis mulard: (*Physcter tursio*)
peis òrgue: (*Mullus barbatus*)
peis ombra: (*Sciæna umbra*)
peis pòrc: (*Zeus aper*)
peis rata: (*Squalus vulpes*)
peis roge: (*Cyprinus auratus*)
peis saladièr: (*Atherina minuta*)
peis salat: anchòia (*Engraulis encrasicolus*); aprestatge de peissum salat; salsa d'aquel aprestatge; fogassa a las anchòias; plantas: (*Pelargonium zonale*); (*Chenopodium vulvaria*)

peissaladièira: tarta (crostada) niçarda (pasta a pan, cebas, anchòias e olivas negras)
peissalha / peissonalha: rafatum de peissum.
peis sant Pèire: (*Lepadogaster bimaculatus*)
peissàs / peissonàs: peis de mar; peis gròs.
Peisses: signe del zodiac.
peisson: peis d'aiga doça; peis pichon.
peissonariá: botiga que i se vend de peis; mercat de peis.
peissonenc, -a: relatiu, -iva al peissum; airal peissonós.
peissonièr, -ièira: persona que carreja o vend de peis.
Lo peissonièr passava cada divendres.
peissonièira: aisina per far còire lo peis; pesquièr que i se sèrva de peis.
peissonós, -osa: abundós, -a en peissum.
peis tremolina: (*Narcobatus torpedo*)
peis volant: (*Exocætus*) / (*Mugil saliens*)
Peitau: província de França que sa capitala es Peitieu.
peitavin, -a: de Peitau; relatiu, -iva de Peitau.
peitral / pitral: partida del còrs uman que va del còl al ventre e que conten còr e paumons; partida anteriora d'un quadrupèd o d'un aucèl just après lo còl; popas de dòna; partida dels arnesques; saumièr (pèça de fustam) (t. tecn.); cingla de bèstia de tira; bas de la rèssa d'un chaule (chòine / ressaire); ariòla (esquila) de muòl.
Un tirava a rèssa, l'autre a pitral.
peitralèjar (v. intr.): far esquilar una ariòla.
peitrina: pitre / pitral; t. tecn. de boquièr.
Peitrina de vedèl: estomac de vedel.
peitrial: armadura d'autres còps.
peitrialari, -ària: paumonista (m. e f.) / tuberculós, -a.
peitrialièira: plastron.
« *pejar* » - « *peja* »: v. **piejar - pieja**.
pejor, -a: pus grèu, -èva; pus marrit, -ida. v. **pièger**.
pejoratiu, -iva: mot o expression que desvaloriza.
pejorativament: d'un biais pejoratiu.
pel (prep.): contraccion de « per lo ».
Pel prat: dins lo prat *Per la prada*: dins la prada.
pel / pial (m.): cabel / cabeladura; mena de fil (fial) que creis sus la pèl de la màger part dels mamifèrs; brin / borrih; palha; brega / guirguilh / querèla / disputa; fendilha dins lo veire, la pèira, lo metal. *Lo pel del cap. Los pels de la barba.*
Pel de jolverd: brin de jolverd.
pèl (f.): sisas de teissut organic que cobrisson lo còrs de l'òme e de fòrça animals; envolòpa d'unas menas de frucha; sisa consistenta que se forma sus d'unes liquids (lach, pintura...) membrana conjonctiva qu'endròda d'unes tròces de cam; sinonim de rusca; sinonim de vida:
« *Enfant de ta maire, qué val la tia pèl ?* » J.B.
Occitanista de la plena pèl: occitanista militant.
Amor de pèl: gausiment (estrementida sexuala)
pel de can / pial de can (plt.): (*Poa pratensis*)
(*Bromus sterilis*); (*Nardus stricta*)
gram / agram / tranuga / èrba puta... (*Agropyrum*)
pel de lin (plt.): (*Cuscuta Epilinum*)
pel de milh: cima del pistil de milh que recep lo pollèn.
pel folet: pelufòl / pelufon.
pèl de grapaud (plt.): (*Hypochaeris glabra*)
pèla: rasclum (çò empegat al fons d'una aisina de cosinar)
pelacon: mena de voltor (*Neophron percnopterus*)
pelada: contengut de la pèl; ventrada; malautiá del pel; limbèl de pèl; escorjal / escorjadura / escorgadura; rosta / tabassada.

peladèla : fust de garric (casse) jove que sa rusca es estada levada per ne far de tan.

peladilha : pelanha de ceba o d'alh.

peladís, -issa (subs. e adj.) : terren pelat ; pelanha.

pelador : tirapalha ; tirafen (cròc per tirar lo fen de la pila, o la palha del palhièr)

peladura : pelada / alopecia (malautiá del pel) ; airal de clòsca qu'es pelat.

pelafa : castanla pelada.

pelafós, -osa : qu'a una brava culèfa (cufèla / coscolha / pèl de legum)

pelagosta : pèl de carn de bocariá.

pelaire : cotèl per pelar.

pelaire, -a : persona que pèla.

pelalha : pelanha.

pelalhós, -osa : charpinós / tissós / renós, -osa ; anujós, -osa / embestiant, -a / tediós, -osa.

pèla-manja (a) (loc. adv.) : sens aprestatge.
Se manjar las trufas bolidas a pèla-manja.

pelam : doblèt de pelum (nom collectiu per dire las pèls)

pelamida : mena de peis de mar (*Scomber pelamis*)

pelanha : pèl de legum o de frucha ; doblèt de pelam / pelum.
Pòrta la pelanha als lapins, sens te comandar.

pelar (v. tr.) : levar (dostar / enlevar) la pèl, lo pel, la rusca ; espelar / escorgar / escorjar ; tondre ; rasar ; rasclar ; rascalar ; far cuf / plomar (s.f.) / descavar (s.f.) ; castigar / punir ; grapilhar / pilhar / raubar / panar.
Pelar una frucha, un arbre, un pòrc...
Pelar la pelena : tondre la pelena.
Fa un freg que pela : fa freg que jamai.
Tèsta pelada / suca pelada / cap pelat. (substantius)
Castanha pelada : castanha sortida de son eriç.
Se far pelar : se far tondre / se far rascalar ; se far metre cuf.

pelar (se) : s'espelar (pèdre sa pèl)

pelard, -a : envolopada dins sa pèl.
Castanha pelarda : castanha dins son eriç.
Nose pelarda : nose dins son rascal.

pelat : espessor d'un pel ; sisa / solada bravament tènha ; pelada / escorgadura.
Faguèt pas qu'un pelat fòrt tènhe de nèu.

pelat, -ada : sens pel o sens pèl.
Clòscapelat, -ada : que sa suca es sens cap de pel.

pelatariá : industria o comèrci de pelatièr ; las pèls afachadas o vendudas per un pelatièr.

pelatge : cabeladura / pel ; color del pel.
Lo polit pelatge negre de la talpa.

pelatièr, -ièira : pelissier, -ièira (persona qu'afacha (qu'adoba) o que vend de pèls).

pelaud : peral (formatge fresc) ; toma (formatge fresc)

pelaud, -a : belitre, -a / paucval (m. e f.) ; sarrat, -ada / avar, -a.

pelaudar (v. tr.) : tustassar / tabassar / pelejar / batre ; capinhar. (pelaudar vòl pas jamai dire tocar, alisar sensualament, pastejar d'amor, pelotar)

pelaudejar (v. intr.) : far pas res que valga ; passar país ; vagabondar.

pelaudiá : paucvalum.

pelaudon : formatge de cabra fresc.

pelbufar (se) : metre lo pel eriçat e tèrne del bestial mal apasturat.

pelbuf, -a / pelbufat, -ada : eriçat, -ada.

peleganhièira : tèrra de marrida qualitat ; pelenc ; èrm.

pelegant, -a : gus, -a ; passapaís (m. e f.) / vagabond, -a.

pelegantièr, ièira : pelatièr, -ièira v. pus naut.

pelegre / pelucre : paure diable qu'a pas que la pèl e los òsses.

pelegrin, -a / pelerin, -a : romieu, -ieva (persona que fa un pelegrinatge) ; mena de castanhièr.

Pelegrin es la forma de l'occitan central.

Pelerin es la forma de l'occitan oriental.

Aquela distincion val pels derivats.

pelegrina : mena d'alauseta tufada ; arcèli (cauquilha sant Jacme). (l.p. : « *pelerina* »)

pelegrinacion : accion de pelegrinar. (l.p. : « *pelerinar* »)

pelegrinar (v. intr.) : far un pelegrinatge (l.p. : « *pelerinar* »)

pelegrinatge : viatge a un sanctuari. (l.p. : « *pelerinatge* »)

pelejada : capinhada / querèla.

pelej : doblèt de pelejada.

pelejar (v. tr.) : capinhar ; peltirar ; brandir las pelhas a q.q.

pelen / pelena : tepieira / codèrc / lipa (pelenc al pè de l'ostal)

pelenar (v. tr.) : rasclar (tondre) una pelena.

pelenc / pelhenc : codenàs (gleva en general) ; èrm / ermàs / peleganhièira.

pelencha : crivèl en pèl.

pelencut, -uda : glevut, -uda / erbut, -uda.

pelenquejar (v. intr.) : se passejar sus una pelena.

peleta : pichona pèl.

peleuch : mena d'èrba que buta (creis) pels camps cultivats.

pelferit, -ida : espelofit, -ida ; engrepesit, -sida / engrepit, -ida.

pelfic, -a : qu'a lo pel eriçat.

pelha : farda vièlha ; vestit vièlh ; petaç / pelhòc / pelhandra.
Èsser a pelhas amb q.q. : se poder pas véser.
Brandir las pelhas a q.q. : lo corroçar bravament.
Cambiar de pelha : cambiar de vestit.
Lenga de pelha : persona maldisenta.
Metre sa pelha a la bugada : metre son nas endacòm.
Prene la pelha : metre la sotana (se far curat).
Quitar la pelha : desfrocar.
Portar a pelhas : carrejar q.q. sus l'esquina.
Tirassar la pelha : èsser dins la misèria.
Al pus fòrt la pelha ! : que lo pus fòrt ganhe !
Tombar a pelhas sus q.q. : lo corroçar, lo malmenar.

pelhagondrit, -ida : espelhandrat, -ada (vestit, -ida de pelhas).

pelhaire, -a : persona qu'amassa las pèls e las pelhas.
Lo pelhaire bramava : « **Pèl de lèbre, pèl de lapin !** »

pelham : forma orientala de pelhum (qu'es la forma meridionala)

pelhamàs : augmentatiu de pelham / doble sufix de pelha.

pelhandra : andralh / pelha ; persona espelhandrada (vestit, -ida de pelhas) ; pèl o membrana flaca.

pelhandran, -a : persona espelhandrada / andralhosa.

pelhandós, -osa : andralhós, -osa / espelhandrat, -ada.

pelhar (v. tr.) : tapar quicòm amb de pelhas ; closcar de noses o d'amètlas ; descoscóllhar ; pelar ; corroçar (brandir las pelhas a q.q.) ; insolentar q.q.
Pelhar un bornhon traucat pel pic.
Pelhar l'enbàs d'una pòrta, d'una fenèstra.

pelhar (se) : se pelar ; se despolhar ; s'insolentar.

pelhard, -a (subs. e adj.) : gus, -a ; espelhandat, -ada.

pelharòc, -a / pelharocaire, -a / pelharòt, -a : pelhaire, -a.
Portar a pelharòt : a cabra mòrta (sus las espatlas)

pelhàs : pelha bèla ; filha o femna espelhandrada ; varicèla.

pelhasson : borrassa de nene.

pelheret, -a : turbulent, -a ; boleguet, -a.

pelhièira : pelhas / vestits espelhandrats ; brins de fil que demòran sus la maquina de téisser ; paramoscas que se metiá sul cap e sul morre dels parells de buòus o de vacas ; montet de castanhas amb lor pelofa.

pelhòc : tròç de pelha ; esquipòt (argent estalviat e amagat endacòm)
S'es fach lo pelhòc : a sarrat d'argent.
A laissat lo pelhòc : s'es laissat morir.

pelhòfa / pelofa : v. **pelofa**.
pelhòl : calhòfa / cascalh de nose ; escauma d'amèta ; pelofa de castanha ; ventum de cerealum ; clòsc d'uòu.

pelhomàs : doblat de pelhamàs (per varianta vocalica)

pelhon : tròç de linge ; pelha ; pelhòc.

pelhós, -osa : espelhandrat, -ada (vestit, -ida de pelhas) ; cotonós, -osa ; filfrós, -osa / filandrós, -osa ; baganat, -ada / bufèc, -a (vuèg, -èja)

pelhòt : tròç de pelha per netejar quicòm ; borrassa.

pelhotassa : pelhòt bèl.

pelhum : las pelhas en general.

pelican : aucèl palmipède (Pelicanus)

pelier, -ièira : pelatièr / pelissièr, -ièira. v. **pelatièr - pelissièr**.

pelin : tina de tanaire que i se meton las pèls per las pelar ; cauç per pelar aquelas pèls.

pelissa : nom de diferentas menas de vestits faches o forrats amb de pèl.

pelissariá : industria o comèrci de pelissièr.

pelissièr, -ièira : pelatièr, -ièira (persona qu'adoba / qu'afacha o que vend de pèls).

pelisson : pel pichonèl ; cilha (pel de las parpèlas)

A pas que 4 pelissons : ... 4 pèls pichons sus la clòsca.

pelitre (plt.) : (Pyrethrum Allioni) ; (P. hispanicum) (P. pulverulentum)

pellectar (v. tr.) : costosir / torolhar / poponar.

pellèra : canha (enveja de trabalhar pas)

Ai la pellèra : ai la canha.

Far la pellèra : viure en fug-òbra (fy 'o br o)

« *pelletet* » : v. **pelheret**.

pellevament : accion de soslevar, d'enlevar, d'emportar.

pellevar (v. tr.) : soslevar ; enlevar ; emportar ; tirar lo pel.

Fa un vent que vos pelleva !

pellevar (se) : s'erichar lo pel ; se metre en colèra ; manjar fòrça e golardament.

pellevar (se) : s'escorgar.

pellicula : pèl, membrana bravament tèunha (t.a.) ;

Pellicula fotografica : « film » (angl.)

pellicular (v. tr.) : envolopar d'una pellicula.

Far pellicular la cobèrta d'un libre.

pelmudar (v. intr.) : cambiar de pel.

pelmudar (v. intr.) : cambiar de pèl o de pel ; se transformar. *Las sèrps pelmudan* : cambian de pèl.

Los cans pelmudan : cambian de pel.

pelmudatge : accion de cambiar de pèl o de pel ; accion o resulta de se transformar.

PELO- : forma prefixada del grèc *pelòs* (negrós)

v. **peloterapia**.

peloca : cotelièira de flor (fuèlha granda que de son aissèla sortís la flor)

pelofa : pellicula ; pèl de la frucha ; culèfa / cufèla / coscolha.

Pelofa de rasim. Pelofa de castanha.

pelofacièr : castanhièr.

pelòfi, -òfia : paure diable / paure òme, paura femna.

pelofre (subs. m.) : eriç de castanha.

pelofre, -a : bufèc, -a (en parlant de legums, de frucha, de gran)

Castanha pelofra : castanha bufèca (vuèja)

peloiira : pèl flaca de persona vièlha ; lambèl de pèl ; membrana ; canha (enveja de trabalhar pas) ; femna gorrina ; femna bocharda ; aponeuròsi. v. **aponeuròsi**.

Aquela peloiira ! que me fa dire.

peloirós, -osa : membranós, -osa.

pelon : pèl d'anhèl ; eriç de castanha.

Tota castanha a son pelon. (provèrbi)

pelona : parpèla.

pelonièr : montet de castanhas dins lor pelofa.

pelós / peloc : eriç de castanha ; pelena ; aranhàs / *pubis* (lat.)

pelós, -a : felut / pelut / borrut, -uda ; arnós, -osa.

pelosèla : castanha pichona.

pelòta (de l'occitan arc. *pilota* (L. 294) : madaïssa (bòla de lana, de seda, de fil... enrotlats) ; bòla de plastre, de cera, de burre, de formatge... ; espingolièr (coïssinet que i s'espintan d'agulhas) mena de palma ; boleta de pèls enrotlats que se tròba dins lo panjar (lo presor / l'estomac) d'unes anhèls ; cassanòla (nose de gala de garric) ; tèrra que s'arrapa pels esclòps o per las sabatas ; coïssinet que se fa a la basa dels dets, dins la palma dels trabalhaires manuals ; jòc de palma.

Pelòta de lana, de seda, de fil. Pelòta de burre.

Pelòta de nèu : pomèl de nèu. *Pelòta basca.*

pelotaire, -a : persona que pelòta t. a. çaijós.

pelotar (v. tr.) : prestir una bòla de cera, de plastre, de burre, de formatge, de nèu... ; amanhagar (alisar e palpar sensualament) manjar golardament.

peloteta : pelòta pichona.

pelotièr : montet de castanhas dins lor pelós.

peloton (de l'occitan arc. *pilota* (L. 294) : grop compacte de concurrents dins una corsa ; grop d'insèctes agrumelats ; grop de soldats, de policièrs... *Peloton de canilhas.*

pelotonar (se) : s'acoconar ; se recauquilhar. v. **pelòta**.

pelplèl : color palla de joventa malautissa.

pelplantat, -ada : qu'a lo pel eriçat o malaut (animals).

pelprés, -esa : que comença a èsser pintat, -ada (pres, -a de vin)

pelràs, -asa : qu'a lo pel ras.

pelratat, -ada : que comença plan d'èsser sucapelat, -ada.

pelroge, -ja (adj. e subs.) : pelrós, -ossa / pelrossèl, -a / saurèl, -a (persona qu'a lo pel ros)

Lo Saurèl : escais de N. S. Jèsus.

pèlroge, -ja : pitremaurèl, -a (« *Indian* » d'America)

pelrós, -ossa : pelroge, pelroja.

pelrossèl, -a (adj. e subs.) : saurèl, -a.

Èra pelrossèl, èra pelrossèla, e sus aquò se maridèron.

pelrosset, -a : blondin, -a / blondinet, -a.

pelsòl : tèrra / terren / sòl.

Un pelsòl de prada mirgalhat de flors.

Un pelsòl empeirat. Un pelsòl aplanat.

peltirada / peltirament / peltiri : accion de peltirar q.q.

peltirar (v. tr.) : tirar lo pel de q.q. ; tiralhar ; tombar a pelhas sus q.q. (lo corroçar, lo malmenar, lo tustassar)

Teniam de peltirar las filhas.

Teniam peltiradas las filhas.

pels : contraccion de « per los » *Pels prats. Per las pradas.*

peltirar (se) : t. a. çaisús.

Los dròlles son totjorn a se peltirar.

peltirat (m.) : mena d'estòfa.

peltiri (m.) : embarràs ; dificultat ; peltirada v. pus avant.

peltrach, -a : eriçat, -ada.

peluc : quantitat pichonèla ; brin ; festuc ; menudalha.
peluc, -a : pelofre, -a / bufèc, -a / vuèg, -èja.

Castanha peluca. Civada peluca.

pelucaire, -a : persona que peluca t. a. de pelucar.

pelucar (v. tr.) : pelar ; plumar / plomar ; triar ; despelocar ; espelucar / espepissar / espedidar (estudiar, corregir... minimosament) ; becar ; picorar.

Pelucar trufas o castanhas.

Pelucar un tèxte, un manuscrit.

Pelucar un rasim : lo manjar grun per grun.

pelucar (se) : se capinhar ; se peltirar.

pelucard, -a : gus, -a ; passapaís (m. e f.) / vagabond, -a.

peludèla (plt.) : (*Hieracium pilosella*) ; (*Helminthia echioides*)

peluènha : doblat de pelanha / pelalha.

pelufòl / pelufon : pel folet.

peluquejar, -a : espelucaire / espedidaire / espepissaire, -a.

peluquejar (v. tr.) : frequentatiu de pelucar.

pelut, -uda : felut, -uda / borrut, -uda. *Es pelut que fa paura!*

PELVI- : forma prefixada del latin *pelvis* (bassin)

pelvian, -a : relatiu, -iva al bassin.

pelvicelluliti (f.) : inflamacion del teissut cellular del bassin.

pelvigrafià : radiografia del bassin.

pelvilogia : estudi del bassin normal o patologic, del punt de vista obstetrical.

pelvimètre : instrument per mesurar lo bassin.

pelvis (f.) : nom scientific latin del bassin.

pempena : abelha pichona.

pempilhós / pimpilhós, -osa : tescós, -osa ; tissós, -osa ; de mal contentar ; malgraciós, -osa ; minimós, -osa ; trucaluna / ideal, -a / ideós, -osa ; capriciós, -osa.

Es l'òme pus pempilhós que conesca.

pena : nautor / montanha ; cresta de montanha ; ranc.

Òc, es sortit de Pena d'Agenés.

pena : graissa espessa jos la pèl del pòrc ; cadais / cambòl.

pena : genèst ; petala (f.) ; doblat de penna (v. pus luènh) pluma d'escruiure ; ensemble dels fils (fials) que, sus una maquina de tèisser, demòran del costat de l'ensobla pichona, e que i seràn estacats los fils del cap de cadena de trama (tèrmes tecnicos de teisseire) ; cap de cadena de trama ; ennaut de vela latina (mar.) ; part posteriora de l'antena ; antena (mar.) ; barba de sageta ; cap gròs d'un martèl ; lòbe de fetge o de paumon ; angle intèrn d'un talhant de pigassa.

pena : dolor ; angoissa ; patiment / patiràs ; inquietud ; castigament / castic ; dificultat ; lassiera / fatiga ; esfòrç que còsta.

A pena : pas gaire ; tot escàs.

A pro pena / a pro penas : dificilament.

A malas penas : a grand pena / a pro penas.

Grand pena : a pro penas. v. nòta de **grand**.

Grand pena se se podiá levar.

Escassapenas : tot bèl just / tot escàs.

Portar pena : pesar / venir a revèrs.

Me pòrta pena de contunhar.

Se metre en pena de. Se metre dins la pena.

Far pena : contrariar ; malcontentar.

Traire pena : èsser en pena / èsser embestiat.

Òme de pena : bracièr.

Pren-te la pena d'estudiar coma cal!

Val pas la pena de se desrengar.

penable, -a : que lo trabalh li fa pas paura ; infatigable, -a ; de mal far ; penible, -a.

Un òme penable. Un trabalh penable.

Un airal penable : un endrech montuós.

penacha : tufa de plumas sul cap d'unes aucèls ; tufet de plumas sus un capèl ; apendicis filifòrmes que fan plumalh / que fan plumet ; flor de lilac (del persan *lilak*)

Penacha de lilac : brin de lilac.

penachar (v. tr.) : combinar d'elements variats o opausats

Penachar una lista electorala.

penachat (subs.) : mescla de cervesa amb de limonada.

penachat, -ada : mirgalhat, -ada (compausat de colors variadas) ; compausat d'elements diferents.

Prada penachada : prada mirgalhada.

penaisa / penaisièr (plt.) : mena de joncàs (*Juncus*)

penal, -a : penós, -osa / penible, -a ; relatiu, -iva a una penalitat. *Una lei penal.*

penalh : plumalh / penacha v. **penacha**.

penalitat : sanccion per un delictè ; aplicacion d'una pena ; caractèr de çò penal. (R. IV, 448)

penalizacion : desavantatge (sanccion) que ne patís un concurrent qu'a fach quicòm de tràvers.

penalitzar (v. tr.) : infligir un desavantatge a un concurrent.

penalty ('pen ə lti) (angl.) : penalitat.

penar (v. tr. e intr.) : far de pena a q.q. ; trimar.

Soi estat bravament penat per sa mòrt.

Ai penat que jamai per li téner pè.

penard : mena de sabre o de cotelàs.

penassa : pena granda.

Aquò me pòrta penassa : me pòrta pena que jamai.

pench, -a : p.p. de pénger / pénger.

penche (f.) : aplech d'ivòri, de bois, de metal, de plastic... entalhat de puas (dents) per desenrambolhar lo pel ; aplech de cardaire, de cordièr, de teisseire... ; pua de ròda d'engranatge ; partida de pòst incompletament resada per que demòre estacada a una altra pòst ; tròç de fust espintat entre las pèiras per las juntar ; galha / claveta (t. tecn.) ; espatlon de pòrc ; cresta de doèla, de pòst... que s'encasta dins una canèla (t. tecn. de fustièr, de menusièr...) ; mena de planta : (*Lycopodium denticula*)

As una penche crassosa : càmbia-la!

penche de lop : mena de campairòl (*Dædalea quercina*)

penche de sèrp : fissa sèrp (*Libellula*)

penchenada : còps de penche ; còps d'estrelha ; rosta / tabassada / tustassada.

penchenadís : accion de penchenar.

penchenador : vestit de cambra que se cargan lo mond abans de se vestir de bon.

penchenador, -oira : maquina de penchenar.

penchenadura : pels desrabats per la penche.

penchenaire, -a : persona que penchena o que se penchena.

penchenal : penchenada v. pus naut.

penchenar (v. tr.) : desenrambolhar lo pel amb una penche e li balhar una forma, un plec ; cardar ; tustassar.

Penchenar la lana, lo lin, lo cambè...

Penchenar un camp : ne desrabar las èrbas marridas.

Far penchenar las dents : far trabalhar las dents.

penchenar (se) : se desenrambolhar lo pel amb una penche e li balhar una forma, un plec.

Se penchena amb la penche d'Adam (amb la man)

penchenariá : fabrica de penches ; mestier de penchenaire.

penchenat : estòfa grossièira.
penchenat, -ada : qu'a lo pel penchenat e plan arrenгат.
pencheda (plt.) : cardon paraire (*Dipsacus fullonum*)
penchenièr, -ièira : persona que fa o que vend de penches ;
 persona que trabalha lo cambé.
penchenilh, -a : pelòfi, -a / paure diable, paura femna.
penchenilha : cardon paraire (*Dipsacus fullonum*)
 mena de campairòl : (*Clavaria pistilaris*)
 outra mena de campairòl : (*Hydnus crinaceus*)
penda : pendent / davalada / pendís (tot çò que penja) ; tot
 çò penjat. *En penda* : que penja, que fa en davalant.
Penda de camin. Penda de rasim.
pendable, -a : penjador, -oira (que se meritariá la pendeson)
Un torn pendable.
pendard, -a : coquin, -a ; coquinòt, -a ; coquinàs, -assa.
Siás un pendard !
pendardejar (v. intr.) : far lo pendard.
pendardisa : vici de q.q. de pendard.
A la pendardisa dins l'ase !
pendeire, -a : borrèl, -a (t. a.)
pendejar (v. intr.) : pendilhar / pendolar.
pendèl / pendilh : tot çò que pendilha en general.
Pendilh d'aurelha : lòbe o pendent d'aurelha.
Pendèl de mitra d'evesque sonat infula.
pendeleta / pendelòta : quincalha que pendilha endacòm ;
 pendent d'aurelha.
pendement : accion de pendre (t. a.)
pendent (prep.) : *Pendent la nuèch* : dins la nuèch.
pendent que (loc. conj.) : mentre que / del temps que.
pendent (subs.) : joièl o quincalha que penja a las aurelhas.
Portava ela un pendent al nas.
pendent, -a (adj.) : que penja bravament.
Aigapendent : penjat / pendís / penda de montanha.
pendentin : joièl o quincalha que penja al còl.
pendeson / pendicion : accion de pendre q.q.
pendigolhar / pendilhar / pendiguilhar (v. intr.) : èsser
 pendut e se balançar.
pendilhada : frucha suspenduda.
Una pendilhada de rasims.
pendilhar (v. intr.) : pendolar.
pendís : pendent ; davalada ; frachiva que penja ; tot çò
 que penja en general. *Un pendís de montanha.*
pendís, -issa : pendolièr, -ièira / penjadís, -issa.
pendolada : tièira de causas suspendudas.
Quina pendolada de salsissòts e de bodins !
pendolaire, -a / pendolant, -a : qu'es suspendut, -uda ;
 flac, -a. *Gautas pendolantas.*
pendolar / pendolejar (v. intr.) : èsser suspendut, -uda.
pendolàs : costal / costalàs bravament escarpat.
pendolau : mena de rasim de las longas pinhas e de gruns
 oblongs (longaruts)
pendolejar (v. intr.) : frequentatiu de pendolar.
pendolet (adj. e subs.) : suspendut, -uda d'un biais agradiu ;
 joièl suspendut o quincalha suspenduda.
pendoleta : sèti o postarèla suspenduts amb de còrdas per
 se balançar.
pendolièr (subs.) : còrda o cròc per pendre quicòm.
pendolièr, -ièira : que penja mai d'un costat que de l'autre ;
 que penja / en penda.
Un camp bravament pendolièr.
pendolhièira : vinha que penja d'un paredon de terren penjadís.

pendolh : causa penduda ; pendent ; pendentin (v. pus avant)
 lumenièr / lampadari ; vestit espelhandrat.
pendolha : femna espelhandrada.
pendolhàs : airal bravament escarpat (en penda)
pendolin : tot çò que pendoleja.
pendolina : mesenga que suspend son nis a las brancas ;
 quincalha suspenduda al còl.
En pendolina : suspendut, -uda.
pendolon : tot çò que pendoleja en general.
pendolós, -osa : acilin, -a / pendolièr, -ièira.
pendon / pendorèl : pan de vestit.
pendorèla : carrièira pichona bravament en penda.
pendre (v. tr. e intr.) : suspendre / penjar ; èsser penjat, -ada ;
 clinar ; èsser clinat ; rebalar / perdurar.
Pendre un vestit al pòrtamantèl.
Frucha que pend a las brancas.
Carrièira que pend. Cap que pend d'un costat.
Afar que pend, que rebala, que perdura.
Val pas lo pendre : val pas la còrda.
pendre (se) : se penjar. *Lo paure diable s'es pendut.*
pendut, -uda : suspendut, -uda ; persona penduda.
Val pas las bragas d'un pendut : val pas res per res.
pendul : balancièr de relòtge (mòstra) o de pendula ;
 aplech de radiestesista.
pendula : mecanisme vestit de postam que marca l'ora e
 que pica l'ora e la mièja-ora.
pendulaire, -a / pendulièr, -ièira : persona que fa o que
 vend de pendulas, de relòtges, de mòstras ; radiestesista.
Totes los pendulaires se valon pas.
pendular, -a : relatiu, -iva a un pendul o a un movement
 de pendul. *Movement pendular. Traïn pendular.*
penèc (adj. e subs.) : que capeja de sòm / que s'aconsomís /
 que s'entredormís ; rafit, -ida (tròp madur, -a) ; momenton
 d'aconsomiment.
penèca : figa seca.
penecar (v. intr.) : capejar de sòm / s'aconsomir /
 s'entredormir ; se rafir (frucha tròp madura) ; penar / patir.
Penecar de sòm : capejar de sòm.
penedença : penença / pentiment
penedent / penedenc / pentent, -a : que se penet ;
 que reganta ; que se pentís (qu'es marrit, -ida d'aver
 fach quicòm de travèrs)
penedre (se) : se pentir / regantar. (L. 287)
penejada : pesada (marca laissada per un pè) ; accion de penejar.
penejar (v. intr.) : quitar pas de remenar los pès ;
 petnar / petnejar / petnicar (mandar de còps de pès) ;
 pompir (espotir jos pès)
Aquel nenon quita pas de penejar.
penèl : girador / giroleta.
penequejar (v. intr.) : patir ; s'aconsomir / s'entredormir.
peneplana (de l'angl. *peneplain*) : estat final del relèu d'un
 país, après erosion, caracterizat per de formas fòrt doças e
 de vals bravament evasadas.
penequet : momenton de sòm.
penet / penon : pè pichon.
penets : pès d'anhèl o de cabrit.
penetrable, -a : que pòt èsser penetrat, -ada.
penetracion : accion o resulta de penetrar.
penetrant, -a : que penètra (t. a.) ; perspicax, -a.
Un vent penetrant. Un agach penetrant.
La femna es pus penetranta que non pas l'òme.

penetranta (subs. f.) : via de comunicacion que trauca dins una vila.

penetrar (v. tr.) : intrar endacòm (t. a.)
La frescor del vent me penètra.

penetrar (v. intr.) : s'avançar endacòm (t. a.)
Me calguèt penetrar pro luènh dins la selva.
La lutz penètra pas dins aquela cava.

penetrar (se) : se convèncer prigondament.
Aquela vertat ne soi penetrat.

penetratiu, -iva : qu'a la propietat de penetrar.
Una calor penetrativa (R. III, 569)

pénger : v. péher.

penh : sot / porcigòla (estable de pòrc)

pénher / pénger (v. tr.) : pintar (passar de pintura) ; far òbra de penheire.

penheire, -a : persona que penh, que pinta, que passa de pintura, que fa una òbra de pintura.

penhon : ròda, rodeleta dentada que mordís una ròda pus bèla ; rafatum de lana.

penhora / penhorament (R. VI, 411) : gatge (R. III, 439)

penhorar (R. VI, 411) : gatjar (R. VI, 302 - III, 440)

penhuca (plt.) : (*Xanthium strumarium*)

penible, -a / penós, -osa / peniu, -iva : que còsta de far / de mal far ; atrabalhit, -ida / laboriós, -osa / infatigable, -a ; de mal endurar / insuportable, -a. (t. a.)
Trabalh penible. Persona penibla : infatigabla.
Dròlle penible : dròlle insuportable.

peniblement : amb dificultat.

penicillina (del lat. *penicillium notatum*) : mena de fonge, de mosidura que sas propietats antibioticas foguèron descobèrtas per l'anglés Fleming en 1929.
La penicillina salva fòrça malauts.

penicilliòsi (f.) : micòsi amodada per una mosidura.

penicillium (lat.) : mosidura verda d'unes formatges (blau d'Auvèrnha, Ròcafòrt...)

penièira : barta / campat de ginèstes.

península : porcion de tèrra quasi completament enrodada d'aiga.
La península iberica.

peninsular, -a : nadiu, -iva d'una península ; relatiu, -iva a una península.

penis (lat.) : vèrga / vièth / vièch.

penitèncià : penedença d'aver fach quicòm de travèrs ; expiacion d'un pecat confessat ; sacrament de la Glèisa catolica que perdona los pecats de las personas pententas que se confessan ; mortificacions, june o abstinèncià.
Balhar una penitèncià. Complir sa penitèncià.
Far penitèncià. Metre q.q. en penitèncià.

penitencial : relatiu, -iva a la penitèncià.
Òbras penitencials.

penitenciari, -ària : relatiu, -iva a l'expiacion de la pena donada per un tribunal.
Establiment penitenciari. Sistèma penitenciari.
Sciéncia penitenciària. Colonia penitenciària.

penitenciariá : tribunal eclesiastic de Roma.

penitencièr : anciana colonia penitenciària ; preson dels condemnats a de longas penas.

penitent, -a : persona que se penet d'aver pecat.

penitent blanc (plt.) : (*Ornithogalum umbellatum*)

penitent blau (plt.) : (*Muscari comosum*)

peniti (f.) : inflamacion del *penis* (lat.)

peniu, -iva : penal, -a / penible, -a.

penjacòl (m. e f.) : còltòrt, -a ; ipocrita (inv.) ; beat, -a (fals devòt, falsa devòta)

penja còl (f.) : figa plan madura.

penjadís : terren en penda.

penjadís, -issa : que pend, que penja.
Coa penjadissa. Teulada penjadissa.

penjadissa / penjason : accion de se pendre.

penjador : cròc ; pòrtamantèl ; rastelièr.

penjador, -oira : pendable, -a (que pòt èsser penjat, -ada)

penjaire, -a : persona que pend quicòm.

penja : paquet de frucha suspenduda.

penjal : penda ; terren en penda.

penjalut, -uda : que penja / en penda.

penjant, -a : penjatut, -uda v. çaisús.

penjar (v. tr. e intr.) : pendre ; pendolar.
Penjar de l'ala : èsser malautís, -issa.

penjar (se) : se pendre ; se clinar / s'aclinar.

penjarilh / pinèl : quincalha que pendola al còl ; frucha que pendola.
Un polit pinèl de frucha.

penjolar (v. intr.) : pendolar. v. **pendolar.**

penjolet, -a : que pendola.
Figa penjoleta : figa qu'a secat sus la figuèira.

penjorlar (v. intr.) : pendolejar. v. **pendolar.**

penna (del lat. *penna*) : pluma longa de l'ala o de la coa.
« *pennaissa* » e derivats : v. **punaissa.**

pennat, -ada : provesit, -ida d'alas. (R. IV, 491)
Una ratapennada es un animal pennat. (R. V, 45)

PENNI- : forma prefixada del latin *penna* (pluma longa)
« *pennicar* » : v. **petnicar.**

penñifòrme, -a : en forma de penna.

penñigèr, -a : provesit, -ada de pennas.

penombra : mièja claror / clar escur. *Zòna de penombra.*

penombrós, -osa : dins la penombra.

penon : bandièira ; lòbe de fetge o de paumon ; guidon / antena / vèrga (mar.) (R. IV, 409)

penoncèl : placa metallica espintada sus la pòrta dels notaris, dels uissiers, dels mètges (medecins), o a la pòrta de las ostelariás per indicar lor categoria.
Lo penoncèl portava : Jòrdi Joglar, NOTARI.

penós, -osa : peniu, -iva / penible, -a.
La setmana penosa : la setmana santa.

penetejar / penotejar (v. intr.) : frequentatiu de penejar.

pena / pensada (plt.) : (*Viola tricolor*)
pensadissa ; opinion ; reflexion ; intencion.

pensable, -a : imaginable, -a.

pensada : accion de pensar ; opinion ; reflexion ; projècte.

pensadís, -issa : que l'òm pòt pensar ; capable, -a de pensar.

pensadissa : reflexion.

pensador, -a / pensaire, -a : persona que pensa.

pensament : remèdi que s'aplica sus la pèl en l'ajustant amb de bendas d'estòfa.

pensament : lanha / lagui / consir ; soscada / soscadissa ; preocupacion. *Pensament amorós.*

pensamentós, -osa : lanhós, -osa / laguiós, -osa / consirós, -osa / soscadís, -issa.

pensar (v. tr. e intr.) : exercir sas facultats intellectionals ; aver d'idèas ; aver tala o tala opinion ; concebre quicòm ; soscar ; èsser aquí de far quicòm ; mancar a far quicòm ; imaginar.
A agut pensat de se maridar, mas o a pas fach.
Ai pensat morir : ai cujat morir / ai mancat a (occ.) ...

pensar / pessar (v. tr.) : s'ocupar de / avidar ; sonhar.

pensar (se) : doblet de pensar.
Me pensi que la vida es bravament passadissa.

pensar (v. tr.) : netejar una plaga ; bendar una plaga ; costosir / tolhorar / poponejar.

pensatge : accion de pensar ; pensada ; preocupacion ; accion de pensar una plaga.

pensatiu, -iva : soscaire, -a / somiaire, -a.

pensèia (plt.) : (Viola tricolor)

pension : soma d'argent pagada a un retirat o a una veusa, a un nafrat, per la Seguretat Sociala o per un autre organisme social ; soma pagada dins una escòla, un collègi, una universitat...per l'acomodacion e lo manjar d'un escolan, d'un collegian, d'un estudiant ; establiment que i se balha l'acomodacion e lo manjar de q.q. ; ajuda pecuniària per encorar los estudis, la recèrca ; ajuda pecuniària que deu un divorciat a sa femna.
Pension alimentària. Metre un dròlle en pension.

pensionar (v. tr.) : far una pension / balhar une pension.

pensionari, -ària : persona en pension.

pensionat : establiment que pren en pension.

pensionat, -ada : persona qu'a una pension.
*Pensionat de la Seguretat Sociala.
 Pensionat de guèrra.*

pensionèl, -a : dròlle o dròlla en pension dins una escòla.

pensiu, -iva : pensatiu, -iva / soscaire, -a / soscadís, -issa.
 « pensòl » : v. **pelsòl**.

pensós, -osa : pensiu, -iva / soscaire, -a / soscadís, -issa.

pensum (lat.) : punicion.

PENT- / PENTA- : formas prefixadas del grèc *pente* (cinc)

pentaclorur : clorur que sa molecula conten cinc atòms de clòr.

pentacòrd (arc.) : instrument de musica de cinc còrdas ; quinta.

Pentacosta : fèsta de la Glèisa, cinquanta jorns après Pascas, per commemorar la davalada del Sofle Sant suls apòstols ; fèsta josieva.

pentacosta (plt. que florís per Pentacosta) : cabrifueh (Lonicera caprifolium) ; (L. Xylosteum) ; (L. caerulea) (L. pyrenaica) ; (L. nigra) ; (L. alpigena) ; (L. implexa) (L. etrusca) ; (L. Periclymenum)

pentadactil, -a : que s'acaba per cinc dets.

pentadecagon : poligon de quinze angles e de quinze costats.

pentaèdre : polièdre de cinc costats.

pentagòn : poligòn de cinc angles e de cinc costats.

pentagonal, -a : de cinc angles.

pentamèr, -a : devesit, -ida en cinc partidas.

pentamètre : vers latin o grèc de cinc pès.

pentan : hidrocarbur saturat que sa formula conten cinc atòms de carbòni.

pentapetal, -a : de cinc petals.

pentasillab, -a : de cinc sillabas.
Superposicion es un mot pentasillab.

Pentateuc : los cinc primièrs libres de la Bíblia : la Genèsi, l'Exòde, lo Levitic, los Nombres e lo Deuteronomi.

pentatlon : ensemble de cinc exercicis atletics : lucha, corsa, saut, disc e bigatana o fusil.

penença : penitiment / repentiment / repentida / repentècia.

penent, -a : repentidor, -oira.

penitiment : penitiment / repentida / repentècia.

pentir (v. tr.) : punir ; castigar ; far venir repentent ; amodar la repentècia. *Lo vielhum me pentís de mon joventum.*

pentir (se) : se repentir. *Me pentissi de tot.*

pentit, -ida : p.p. de se pentir.
Soi plan pentit d'o aver fach !

pentós, -osa : repentent, -a.

penultim, -a : abansdarrièr.

penuria : necessitat extrèma / manca gaireben totala.

peon : fantassin (de l' it. *fantaccino*) ; pedestrian ; caduna de las setze pèças pus pichonas del jòc d'escacs ; cada pèça del jòc de damas. (R. VI, 412)

pepelejar (v. intr.) : balbusejar / bretonejar.

pepelon : mamelièira / teta.

peperon / peperin (f.) : vira-vòut (*Coccinella septempunctata*)
 « pepeta » : desformacion de nenon per sopeta (sopa)

pèpi, pèpia : persona bestiassona ; persona repapiaira.

pepiar (v. intr.) : repapiar / desaparlar.

pepiatge : repapiatge / desaparlatge.

pepida : mucositats que fan pellicula jos la lenga de la polalha e de l'aucelum, e que los empachan de manjar, mas pas de beure. *Aver la pepida* : aver set.

pepidejar (v. intr.) : aver la pepida / èsser malautís, -issa

pepidas (plt.) : (*Vincetoxicum officinale*) ; (*V. nigrum*) (*Cynanchum vincetoxicum*) ; (*Asclepias Cornuti*)

pepidós, -osa : que crèba de fam ; qu'a la pepida. (R. IV, 501)
*I a dins lo Mond tres òmes pepidoses per un de sadol.
 Los poletons son sovent pepidoses (an la pepida)*

pepiejar (v. intr.) : frequentatiu de pepiar.

pepin : papet / papeta.

pè polin (plt.) : (*Sporalea bitumosa*) ; tussilatge (*Tussilago farfara*) ; trefuèlh pudís (*Trifolium suffocatum*)

pepuda : v. **puput**.

pequenejar (v. intr.) : malautejar / èsser malautís, -issa.

pequiu, -iva : mancadís, -issa / malsapiós, -osa.

per (prep.) : *M'a mordit per una camba.
 Ai las polas per l'òrt. Musar pel camin.
 Aquò me ven per gost. Pòrta-nos per beure.
 Se presenta per deputat : ... de deputat.*

PER- del lat. *per* (a través / de part en part) : prefix que marca durada, intensitat, augmentacion, emplec, totalitat.
 v. **perdurar - perbolir - percloric - percolator - performir.**

per : aissèl de carrèla (de polelha)

per amor de / pr'amor de : per.
Pr'amor de l'argent s'espeta de trabalh.

per amor que / pr'amor que (loc. conj.) :
Pr'amor que lo papà me corrocèsse pas...

per aquò / pr'aquò (loc. adv.) : ça que la / ni per tot.
Pr'aquò me potonegèt fòrt amistosament.

per aquò que / pr'aquò que (loc. conj.) : e mai + subj.
Pr'aquò qu'agèssi pas que dètz ans : e mai agèssi...

per fin de / per tal de : per.
Per fin d'acabar de nos far mancar, me mentiguèt.

per fin que / per tal que / per que (loc. conj.) :
Per fin que venguèsse al pus lèu, li telefonèri sulcòp.

pera : frucha del perièr. v. tanben **perilha**.

perada : vin de peras.

« **peradilhas** » : v. **peladilhas**.

perairada : pera salvatja.

perairòl : airal plantat de perièrs.

peral : encalat (formatge blanc, fresc, gras e mòl)
Una tòsta de peral, quin regal !

« **peraldon** » : v. **pelaud**.

peralhèira : escolador (airal que i se penja al dessús lo formatge estropat dins un linge fin per li far rajar la gaspa) v. **gaspa**.
 cledís que i se pausa lo peral dessús per que s'escole.

peràs : perièr salvatge. (*Pirus salvifolia*)

perassa : pera gròssa ; pera marrida.
perassièr : peràs (perièr salvatge) (*Pirus salvifolia*)
perat : confitura de pera e de most de rasim.
perbocar (v. tr.) : rebocar / perferir / rebatre (emplastrar una paret amb de mortier) ; tampar amb de mortier los traucs o las junturas de las pèiras d'una paret ; tornar emplastrar amb de mortier.
Me cal tornar perbocar las parets de l'ostal.
perbolir (v. intr.) : bolir / bolhir longament.
perbolir (far) v. tr. : far bolir / bolhir longament.
Far perbolir es lo contrari de bajar.
Perbòsc Antonin (1861-1944) : autor occitan carcinòl.
pèrca : mena de peis de riu (*Perca fluviatilis*)
perçaç : perseguida ; cèrca / recèrca ; frequentacion ; çò que l'òm fa per aver quicòm ; perquisicion / escorcollh / * perquerida v. L. 291 a **perquerir**.
perçaça : bandiment / expulsion (R. IV, 667)
cèrca / recèrca. *Es a la perçaça de las onors.*
perçaçar (v. tr.) : acotir / secutar / perseguir ; recercar ; dessobtar ; * expulsar (v. R. IV, 667)
perçaçar (se) : far lo perqué per obténer quicòm.
perçaçariá : accion de fosigar la tèrra per cercar quicòm ; accion de cercar en general.
percala : estòfa de coton fin e sarrat.
percalina : tela de coton fina e lustrada utilizada coma dobladura de vestits.
percasir (se) : se provesir (se procurar quicòm)
« *perçaupre* » : v. çaijós.
percebre (v. tr.) : recebre / tocar / reculhir quicòm ; apercebre / desvistar / véser ; ausir.
Percebre sa paga : tocar sa paga.
Percebre de luènh : i véser de luènh.
Percebre un bruch : ausir un bruch.
percentatge : lo tant per cent.
percepcion : facultat de percebre ; accion de percebre ; çò perceptut ; ostal que i trabalha un perceptor.
A pas una brava percepcion de las colors.
perceptibilitat : qualitat de çò perceptible.
La perceptibilitat d'un son.
perceptible, -a : que pòt èsser perceptut, -uda (t. a.)
perceptiblement : d'un biais perceptible.
perceptiu, -iva : qu'a la facultat de percebre.
perceptor, -tritz : persona qu'amassa las talhas.
« *perceure* » : v. **percebre**.
perchata : lata / pèrga longa.
percloric (adj. m.) : natura del pus oxigenat dels acids clorics.
percinta : camin rural entre las propietats.
perclar, -a : clar, -a que jamai ; evident, -a.
percolacion : circulacion d'un fluid a travèrs una substància porosa : penetracion lenta de las aigas de pluèja dins lo sòl.
percolator : aparelh per far de cafè a la vapor per percolacion.
per çò que (conj.) : que / per la rason que.
Vendrai pas, per çò que lo trabalh me cacha.
percórrer (v. tr.) : caminar d'un endrech a un autre ; passar (legir) un tèxt rapidament.
Percórrer un camin, una carrièira, un airal.
Percorri sèt quilòmetres per jorn.
Percorri los tèxtes d'un còp d'uèlh de lèbre.

« *percorrir* » : v. percórrer.
« *percurar* » : v. **procurar**.
percussion : accion de percutir.
percussiu, -iva : que percutís. (R. IV, 514)
Un argument percussiu. Una accion percussiva.
percutir (v. intr.) : trucar quicòm ; tustar quicòm pro fòrt.
pèrda / pèrdia : accion o resulta de pèrdre.
Pèrdia que... : damatge que...
perdable, -a : que pòt èsser perdut, -uda.
per d'aut (adv. e prep.) : de per dessus.
perdeire, -a : persona que pèrd.
perdemet : pèrdia (accion o resulta de pèrdre)
perdent : toat / canèl / canèla / canal... que permet a un liquid de s'escolar ; exutòri / derivatiu (t. a.) ; persona que mena un dòl.
perdessús : mantèl d'òme per s'aparar del freg.
perdic, perditz : mena d'aucèl (*Alectoris rufa*)
perdicion : pèrdia ; roïna.
perdigal : mascle de la perditz.
perdigalhat, -ada : color de perdigal.
perdigalièira : terren magre e montuós.
perdigòla : tufa leugièira d'unas plantas que lors granas son aplechadas de pels que lo vent empòrta aisidament.
Perdigòla de gravèl, de sauze, de valeriana...
perdigoleta : perditz pichonèla.
perdigona : mena de pruna violeta.
perditz : feme del perdigal. v. **perdic**.
perdiu, -iva : que pòt èsser perdut, -uda ; que pèrd un pauc totjorn.
perdon : remission (R. IV, 228)
pelegrinatge religiós e fèsta populara bretona.
perdonable, -a : que pòt èsser perdonat, -ada.
perdonaire, -a : persona que perdona.
perdonament : accion o resulta de perdonar.
perdonar (v. tr.) : castigar pas (punir pas) q.q. qu'a fach quicòm de travèrs ; se'n saber pas mal per una ofensa ; sostar ; excusar ; absòlvre.
La mèstra m'a perdonada aquela taca.
Te perdoni d'èsser estat lord.
La mòrt perdona pas degun.
Perdonatz-me d'èsser en retard.
pèrdre (v. tr. e intr.) : quitar d'aver quicòm (t. a.) ; quitar d'aver tal o tal comportament (t. a.) ; laissar escapar quicòm (t. a.) ; èsser privat de l'usatge d'una facultat ; èsser separat de q.q. per la mòrt ; arroïnar ; aver pas de profièch ; ganhar pas al jòc ; véser pas pus (pèrdre de vista)
Ai perdudas las claus. Ai perduda paciència.
Ai perduda l'abitud de fumar. Pèrdre coratge.
Pèrdre temps. Aquela caçairòla pèrd.
Ai mancat a pèrdre las cauças. A perduda la fe.
Ai perdudas mas dents. A perduda la rason.
Veni de pèrdre un cosin. Aquel temps nos a perduts.
Pòt pas endurar de pèrdre. L'ai perduda de vista.
pèrdre (se) : se descaminar (tornar pas trobar son camin) ; desaparèisser ; demorar inutilizat ; perir (se gastar, se poirir) ; quitar d'èsser en usatge.
Ai finit que me soi perdut.
Me pèrdi totjorn dins mos comptes.
S'es perdut l'avion dins las nivols.
Tot un fum de possibilitats se pèrdon.
Amb aquela calor la frucha se va pèrdre.

pèrd ton temps (plt.): (*Specularia speculum*)
perdurable, -a: permanent, -a (que dura un brave brieu);
 eternal, -a. *La Vida perdurable que finirà pas.*
perdurablement: d'un biais perdurable.
perdurabletat: eternitat. (R. III, 91)
perdurar (v. intr.): durar un brave brieu; durar eternalament.
Baste que perdurèsse aquel bèl temps mannat!
perempcion: anulacion per causa de prescripcion.
peremptòri, a: qu'admet pas la mendre discussion.
Un ton peremptòri. Un òrdre peremptòri.
peremptòriament: d'un ton o d'un biais peremptòri.
perenga: colomb de ròca / colomb torrièr.
perenguèira: filat per trapar de colombs; airal que i se tròba
 tibet aquel filat.
per enlà / per enlai (adv.): cap enlà; alaval / cap aval / acapval.
perennant, -a / perenne, -a: que dura mai d'un an o un
 brieu o de contunh. *Una sorga perenna.*
perennitat: qualitat de çò perenne.
perennizacion: accion o resulta de perennizar.
perennizar (v. tr.): far venir perenne.
perequacion: reparticion a parts egalas.
peresa: canha (manca d'enveja de trabalhar)
peresina: doblot de pegaresina, de resina.
peresós: mamifèr d'America centrala o d'America del sud
 que se desplaça fòrt lentament (*Bradypus*); (*Cholepus*)
peresós, -osa: qu'a la canha (qu'a pas enveja de trabalhar, que
 trabalha tròp lentament); que met fòrça temps a fondre; que met
 de temps a * fermentar v. (R. III, 117)
Obrièr peresós. Nèu peresosa. Pasta peresosa.
peresosament: amb canha; fòrt lentament.
pereta: açana / açanèla (frucha de l'albespin)
peretièr (plt.): albespin (*Crataegus monogyna*)
 (*C. ruscinonensis*); (*C. oxyacanthoides*)
perfach: passat compausat. *Soi estat un pauc malautís.*
perfach / perfait: mannat, -ada / perfècte, -a.
perfaire / perfar (v. tr.): plan definir (acabar quicòm plan
 coma cal) (R. III, 270)
perfeccion: qualitat de çò mannat. (R. III, 270)
perfeccionament: accion de perfeccionar o de se...
perfeccionar (v. tr.): melhorar (t.a.)
perfeccionar (se): se melhorar (t. a.)
perfeccionat, -ada: mannat, -ada; bravament melhorat, -ada.
Una maquina bravament perfeccionada.
perfèctament: d'un biais mannat.
perfècte, -a: mannat, -ada (plan definit, -ida)
perfectible, -a: que pòt èsser perfeccionat, -ada.
perfectibilitat: estat de çò perfectible.
perfeccionisme: desir excessiu de perfeccion.
perfeccionista (m. e f.): persona que cèrca totjorn la perfeccion.
perfèit / perfèch / perfiech / perfieit, -a: mannat, -ada.
perfèitament: d'un biais mannat / perfèctament.
perfindre (v. tr.): asclar (fendre) de part en part.
perfèri: infirmitat; desaise; desaïci / defèci / desplaçar.
perferiment: accion o resulta de perferir.
perferir (v. tr.): rebocar / perbocar (emplastrar amb de mortier)
perfiar: doblot de perfilar.
 « *perfielar* » : v. çaisús.
perfid, -a: traïte, -a / caïn, -a / judàs, -assa / traïdor, -oira.
perfidament: amb perfidia.
perfidia: vici de çò perfid; çò perfid.
Una perfidia que se pòt pas dire.

perfil: contorn de la cara de q.q. vista de costat; aspècte
 exterior de quicòm; ensemble de critèris per jutjar
 l'aptitud d'una persona a un mestier, a una carga.
perfil (de) (loc. adv.): vist de per costat.
perfiladura: accion o resulta de perfilar; galons vièlhs
 d'aur o d'argent
perfilar (v. tr.): entremesclar, en teissent una estòfa o un
 galon, de fils (fials) d'una matèria o d'una color diferentas;
 adornar quicòm de fils daurats, o d'una altra matèria o
 d'una altra color; relatar / contar.
perfin: fin darrièra. *A la perfin*: fin finala.
perforable, -a: que pòt èsser perforat, -ada.
perforacion: accion o resulta de perforar.
perforador, -rairitz: maquina o persona que perfòra.
Una maquina perforairitz.
perforar (v. tr.): traucar de part en part; vironar.
perforçar (se): far lo perqué (forçar lo mai possible
 per far quicòm); s'esperforçar; s'afrabar (se far mal) de
 tròp forçar.
perforir (v. tr. e intr.): provesir en entièr; téner / endurar
 entrò a la fin.
perfum: nolor (sentor agradiva); çò utilizat per perfumar.
perfumaire, -a: persona que fa o vend de perfums.
perfumar (v. tr.): impregnar d'un perfum.
perfumar (se): s'impregnar d'un perfum.
perfumariá: industria o comèrci de perfumar; botiga
 que i se fa o i se vend de perfums.
pèrga: lata / timon de carri; anciana mesura de superficia.
Es una pèrga: es un òme fòrt grand.
La pèrga de la salsissa.
pergada: çò penjat a una pèrga. *Pergada de salsissa.*
pergaire, -a: canejaire / arpentaire / destraire / pagelaire, -a.
pergam: pèl de feda, de cabra, de vedèl... afachada
 (aprestada) per i escriure dessús; papièr aprestat per revertar
 de pergam; document sus pergam.
pergamèla: letra mandada.
pergamin: pergam v. pus naut.
pergaminar (v. tr.): far revertar de pergam.
pergaminariá: fabrica que i s'afacha (s'aprèsta) de pergam.
pergaminier, -ièira: persona qu'afacha o que vend de
 pergam.
pergamtejar / pergaminejar (v. intr.): far un bruch de pergam.
pergant: galhostada (blaquièira) de quatre ans que sas
 brotas balhan de pèrgas.
pergar (v. tr.): mesurar amb la pèrga; canejar / arpentar /
 destrair / pagelar.
pergueta: pèrga pichona.
PERI-: forma prefixada del grèc *peri* (a l'entorn de)
peri-anal, -a: a l'entorn de l'*anus* (lat.) v. p. 20, N.B.2.
periant (m.): ensemble de pèças floralas non sexuadas
 qu'enròdan las estaminas e lo pistil d'una flor.
periarteriti (f.): inflamacion dels teissuts qu'envolopan
 una artèria.
periarтикуlar, -a: a l'entorn d'una articulacion.
periartriti (f.): inflamacion dels teissuts qu'envolopan
 una articulacion.
pericardi: membrana serosa qu'envolopa lo còr.
pericardiac, -a: relatiu, -iva al pericardi.
pericardiectomia: excision parciala o totala del pericardi.
pericarditi (f.): inflamacion del pericardi.
pericarpí (m.): partida de la frucha qu'envolopa las granas.

periclada : auratge ; tempèsta ; tròns (còps de tròn)
periclar (v. intr.): belejar (liuçar) e tronar.
pericle : prigol / troneire / fólzer / tròn / tron v. L. 374.
pericllitar (v. intr.): èsser en perill. v. **perilhar**.
peridèrma : sisa generatritz segondària de las plantas dicotiledònias.
peridor, -oira : que pòt perir.
peridura : taca.
peridural, -a : a l'entorn de la duramaire.
Anestesia peridurala.
perielia : punt de l'orbita d'una planeta pus vesin del solelh.
perièr : mena d'arbre fruchièr (*Pirus communis*)
periferia : contorn d'una figura curvilinha ; contorn o superfícia exteriora d'un còrs.
periferic, -a : relatiu, -iva a la periferia.
perifrasaire, -a : persona que parla per perifrasis.
perifrasar (v. intr.): parlar per perifrasis.
perifراسي (f.): circumlocucion.
perifrasic, -a : qu'es una perifراسي ; relatiu, -iva a una p...
Tempes perifراسics dels vèrbs.
perifراسicamente : per perifrasis.
perigèu (m.): punt de l'orbita, aparenta o reala, pus vesin de la Tèrra.
« *peril* » : v. **pedil**.
perilh : malparat / dangièr.
perilhar (v. intr.): riscar ; pericllitar / èsser en perill.
perilhas (f. pl.): trufas / trufets / tartifles / patanons.
perilhós, -osa : dangieirós, -osa.
perilhosament : d'un biais perilhós.
periment : pèrdia ; arroiina ; destruccion ; passidura / taca.
perimètre : contorn d'una figura ; linha qu'atermena un espaci ; zòna que s'expandís a l'entorn d'un airal.
Lo perimètre d'un camp. Lo perimètre de Tolosa.
perimir (se) (v. pronom.): venir caduc.
Ai laissat mon passapòrt se perimir.
perimit, -ida : *Remèdi perimit. Bilheta perimida.*
perinèu : airal entre las partidas sexualas e l'*anus* (lat.)
peringleta : mesenga pichona.
perinqueta / perlinqueta : perlinca / baudufa.
periòde (m.): pontanada (porcion de temps limitada) ; menstruas. (R. IV, 214)
Un periòde geologic. Un periòde de caumatge.
periodic (m.): publicacion periodica.
periodic, -a : que torna a intervals regulars ; relatiu, -iva a un periòde. *Movement periodic d'un pendul.*
periodicament : d'un biais periodic.
periodicitat : qualitat de çò periodic.
periòsti (m.): membrana qu'enròda los òsses.
periostiti (f.): inflamacion del periòsti.
peripecia : cambiament subit dins la situacion d'un personatge de teatre o de roman ; eveniment imprevisit.
Las peripecias d'una negociacion.
periple (m.): navegacion a l'entorn d'una mar, d'un país, d'una partida del mond ; viatge / virada / randonada / escorreguda bèla.
De periples ne faguèt sa vida tota !
perir (v. intr.): morir ; pericllitar / deperir ; far naufragi.
Ela, periguèt dins un accident ; el, periguèt en mar.
perir (far) (v. tr.): gastar ; afrabar ; tuar ; deròir / destruire.
Cal pas far perir l'argent, que còsta de ganhar.
perir (se) : se gastar / se poirir. *Aquela poma se perís.*

periscòpi (m.) : instrument optic de sosmarin per agachar al dessús de las aigas ; instrument optic que permet de véser per dessús un obstacle en general.
periscopic, -a : que permet de véser tot a l'entorn.
La cavèca a una vision periscopica.
perissoira : nau fòrt estrecha, fòrt longa e perilhosa.
peristaltic, -a : *Un movement peristaltic es una contraccion dels intestins que buta lor contengut cap a l'anus* (lat.)
peristaltisme : activitat peristaltica del tub digestiu.
peristil : galariá de colonnas (R. II, 439) a l'entorn d'un edifici o d'una cort.
peritoní (m.): tèla / tela / retial / railà (m.) / peritòni visceral.
Peritòni parietal. Peritòni visceral.
peritoniti (f.): inflamacion del peritòni.
Trapèt una peritoniti aguda septica.
I a d'autres tèrmes medicals formats amb **peri-** que podèm pas enclaire aici, que son tròp abondoses.
perja : crivèl pel cerealum.
perjur (adj. e subs. m.) : que manca al jurament donat.
perjurament / perjuri : mancament al jurament donat.
perjurar (se) : mancar al jurament donat.
perjuri / perjurement (R. III, 603) v. çaisús.
pèrta : concrecion nacrada que se forma entremièg lo mantèl e la cauquilha d'unes molusques ; boleta decorativa traucada, de veire o de plastic (t. a.) ; globilhon de liquid que revèrta una pèrta ; persona qu'a pas sa pariona per far quicòm.
S'èra cargada un polit pendentin de pèrlas.
Una pèrta d'aigatge (de rosas)
Aquel servicial es una pèrta.
La confitura fa la pèrta, es pro cuècha.
perlar (v. tr.): adornar amb de pèrlas ; far quicòm a la perfeccion.
I s'entendí mai que degun a perlar una brodariá.
perlar (v. intr.): gotejar.
De gròssas lagremas perlavan a sos uèlhs.
Son front perlava de susor.
perlat, -ada : de la forma o de la color d'una pèrta ; estat d'unes legums despolhats de lor envolopa.
Dents perladas. Ris perlat. Òrdi perlat.
perlecar (se) : quitar pas de se lecar los dets o los pòts.
Mon cat quita pas de se perlecar.
perlejar (v. intr.): brilhar coma una pèrta ; s'arredondir en pèrta.
La prada perlejava de rosas.
L'aiga perlejava sus la paret.
perlet / perlon / perleta : pèrta pichona.
« *perlic* » : v. **perditz**.
Perlina : nom de canha de tropèl.
perlinca : perlinqueta / perinqueta / baudufa.
Perlon : nom de can de tropèl.
perlongament : prolongacion (R. IV, 98)
perlongar (v. tr.): prolongar / far durar mai de temps.
Perlongar una convèrsa. Perlongar un malaut.
perlongar (se) : s'esperlongar / durar mai de temps.
perlongat, -ada : que s'esperlonga.
Un badalhal perlongat. Una secada perlongada.
perlongós, -osa : musardejaire / lambiardejaire, -a.
per ma fe ! (interj.) : *Per ma fe, me'n dobtavi pas !*
permanéncia : continuitat (R. V, 336) ; qualitat de çò permanent ; servici d'administracion permanent.
Trabalhar en permanéncia.
Èsser de permanéncia.

permanent, -a : que perdura sens cambiar, que demòra dins lo meteís estat pendent un temps ; que s'arrèsta pas ; membre d'un partit, d'un sindicat... per s'ocupar a temps plen de cargás administrativas.

Una exposicion permanenta.

Un vai-e-vèni permanent.

permanenta : biais de trabalhar lo pel per que demòre ondejant un brave temps.

Sa permanenta, ni mai una princessa...

permanentament : en permanéncia / d'un biais permanent.

permeabilitat : qualitat de çò permeable.

permeabilizacion : accion o resulta de permeabilizar.

permeabilizar (v. tr.) : far venir permeable, -a.

permeable, -a : que s'embeu aisidament de liquid o de gas.

Una tèrra calquèira es bravament permeable.

permegir / permejar : v. primejar.

permenar e derivats : v. passejar.

permés / permís : permission escricha.

Permés de bastir. Permés de caça.

Permés de menar. Permés de pesca.

permettre (v. tr.) : autorizar / donar a q.q. l'autorizacion de far quicòm ; empachar pas de far quicòm.

La manifestacion l'an permesa ça que la.

Lo temps o permet pas : lo temps o ditz pas.

permettre (se) : prene la libertat de far quicòm.

Me soi permés de vos escriure.

permís / permés : v. pus naut.

permissibilitat : qualitat de çò permissibile.

permissible, -a : que pòt èsser permés, -esa.

Tot es pas permissible.

permission : autorizacion ; accion de permettre.

permissionari, -ària : persona qu'a la permission de quitar l'armada per qualques jorns.

permissiu, -iva : que fa pròva d'una granda tolerància pels comportaments non-conformistas

Societat permissiva.

permissivament : d'un biais permissiu.

permutable, -a : que pòt èsser permutat, -ada.

permutacion : accion o resulta de permutar.

permutaire, -a : persona que permuta. (R. VI, 414)

permutar (v. tr.) : substituir una causa a una altra.

Permutar doas chifras dins un nombre.

permutar (v. intr.) : escambiar un pòste (una carga, una fonccion)

Ai permutat de pòst amb un collèga.

pèrna : cuèissa ; camba ; patèrta ; verdola (brota de vim, de castanhièr... qu'es estada asclada) ; cambajon penjat al ponde naut ; nogalhon de nose ; gran de cabòça d'alh ; tròç de quicòm ; anciana còfa de femna del pòble ; borrassa de nenon.

Una pèrna de poma : un tròç de poma.

Las pèrnas : cuèissas e cambajons.

pèrnabatre (v. intr.) : arpatèjar (se debatre de las cambas) ; far las espèrras (arpatèjar abans morir)

pèrnabatut, -uda : tombat, -ada de cuols.

pernada : arpatèjada.

pernadador : cotèl de panieiraire per asclar las verdolas.

pernar (v. tr.) : asclar en long un rol, fendasclar una verdola, una poma... ; copar a tròces.

Cal pernar las verdolas per far un panièr.

pernar (se) : se fendre ; se fendasclar ; s'asclar.

pernassada : ancada (còps sus las pèrnas, sus las ancas)

pernat, -ada : fendasclat, -ada. *Lo topin s'es pernat.*

perneta : anciana còfa de femna del pòble ; borrassa de nenon.
perniciós, -osa : nosible, -a / dangieirós, -osa. (R. IV, 521)

Conselh pernicios. Fèbre pernicios.

perniciosament : d'un biais pernicios.

pernilh : bragas o camisa de dròlle.

peròl : laç / tendèla / tendilh / trapa / trapèla.

peron : pera pichona e redonda.

peronè (l.p.) : fibula (f.) : òs de la camba long e prim parallèl a la tibia. v. **fibula**.

peronièr : peirièr salvatge que balha de perons.

peroraire, -a : persona que parla d'un biais emfatic e pretensió.

perorar (v. intr.) : far un discors emfatic e pretensió ; parlar coma dins un discors emfatic e pretensió ; se conflar (s.f.)

perorason : conclusion emfatica d'un discors.

per os (loc. adv. latina) : de prene per la boca (remèdi)

« *perosina* » : v. **pegarosina**.

peròt : pera salvatja ; pera pichona ; pera de Sant Joan ; anhèl d'un an a engraiassar.

peròta : pera pichona.

perotièr : perièr de Sant Joan que fa de peras pichonas.

peroxid : nom generic dels oxidés que contenen mai d'oxigèn que non pas los oxidés normals.

perpal : palfèrre / alús (barra de fèrre per soslevar)

« *perpau* » v. **propaus**.

« *perpèlh* » : v. **parpèla**.

perpendicular (subs.) : plomb / plombet.

perpendicular, -a : a pic / d'escaire / que còpa a angle drech (en parlant d'una linha drecha, d'un plan... relativament a una altra drecha o un autre plan)

perpendicularament : d'un biais perpendicular.

perpendicularitat : qualitat de çò perpendicular.

perpensar (v. intr. e tr.) : calcular ; chifrar / soscar / pensar ; meditar. *Perpensar a la mòrt fa pas morir.*

perperic : consir / soscadissa / pensament / preocupacion.

perpetrar (v. tr.) : cometre. *Perpetrar un crim.*

perpetuable, -a : que pòt èsser perpetuat, -ada ; que se merita d'èsser perpetuat, -ada.

perpetual, -a : perdurable, -a per un temps illimitat.

Un aprendissatge perpetual, aquò's la vida.

perpetualament : a perpetuïtat.

Concession de cementèri a perpetuïtat.

perpetuar (v. tr.) : far perdurar pendent un temps illimitat.

Perpetuar lo sovenir d'un grand òme.

perpetuar (se) : perdurar perpetualament.

perpetuïtat : qualitat de çò perpetual.

perpinha (adj. e subs.) : rambalhièr, -ièira ; carpinhós, -osa / picanhaire, -a ; trichaire, -a ; cèrcabregas.

Perpinhan : nom de vila dels Pirenèus-Oriental.

perpinhanés, -esa : de Perpinhan ; relatiu, -iva a Perpinhan.

perpinson, -a : carpinhaire / picanhaire, -a ; trufandièr, -ièira.

perplèx, -a : embarrassat, -ada / que sap pas qué decidir.

perplèxament : amb perplexitat.

perplexitat : embarràs ; estat de q.q. de perplèx.

perpont / perpunt / perponta (R. IV, 599) : coletina / gipon (ancian vestit d'òme del còl a la cencha)

perprendre (v. tr. arc.) : prene / sasir / ocupar un airal ; enjulhar / seduire / embelinar q.q. ; entreprene quicòm ; susprene ; comandar (programar un nenon)

perprés, -a : enjulhat / embelinat -ada / susprés, -a.

perpresa : empresa / manòbra ; encinta / encencha ; barri.
per quant a (prep.) : quant a.
Per quant a ieu, pòdi pas venir.
perqué ? (adv. inter.) : consí / « *cossí* » / per quina rason ?
Perqué te ploras, sause ploraire ?
perque (conj.) : per çò que.
Perqué te sèses ? - Perque siái (soi / som) las !
perqué (subs.) : ben / fortuna / riquesa ; çò necessari.
Fa bon far quand òm a lo perqué.
Far lo perqué : far çò necessari per.
perquerir (v. tr.) : cercar / recercar / furgar. (L. 291)
perquisicion : escorcolh (cèrca / recèrca facha per la polícia)
perquisicionar (v. tr.) : far una perquisicion.
perquisitor, -tritz : persona que perquisiciona.
perrè : reveréncia (salutacion amb un pè enrè)
Far lo perrè : saludar en rebalant un pè enrè.
perrec : pelha / pelhòc.
perregir (v. tr.) : abalir, elevar, avidar (noirir), entretèner ;
gardar (far païsser)
perregir (se) : s'avidar / se noirir / manjar.
perregièr, -ièira : pelhaire, -a / pelharòt, -a.
perret : bet / corrias / lach de femna qu'espèra (de familha)
perro / perre (subs. m.) : can en general ; can mai aimat ;
coquinàs ; ric ; avar ; calinhaire / cortejaire ; cambafin.
perròt : canhòt.
« *perròquia* » : v. **parròquia**.
perruca : pel / cabel artificial.
Ieu me cargar una perruca, jamai !
perruquièr, -ièira : persona que còpa lo pel.
pèrs, -a (adj.) : blau que tira sul verd.
pèrsa / persada (arc.) : pertusada / traucada.
persament (arc.) : accion de pensar.
persar (v. tr. e intr. arc.) : pertusar / traucar.
persec / persega : frucha del perseguièr.
persecucion : accion de perseguir, de secutar, de molestar.
persecutar (v. tr.) : secutar / molestar / perseguir.
persecutor, -tritz : persona que persecuta.
persecutòri, -a : relatiu, -iva a la persecucion.
Tissa (mania) persecutòria.
persega / persec : frucha del perseguièr.
persègre (v. tr.) : perseguir / secutar / molestar ; perseverar.
Perseguir q.q. Perseguir un projècte.
persegueire, -a : persona qu'acotís, que secuta, que
corsa quicòm o q.q.
perseguida : percaç / corsejada ; accion de perseguir.
Ai agudas perseguidas doas idèas al còp.
perseguièr / presseguièr : arbre fruchièr (*Prunus persica*)
perseguièira : airal plantat de perseguièrs.
perseguir / persiègre : v. **persègre**.
perset : estòfa blava d'autres còps.
Persèu : filh de Jupitèr ; constellacion septentrionala
entremièg Taure e Cassiopèa.
perseverança : accion de perseverar, de contunhar, de
persistir a far quicòm. (R. IV, 522)
La perseverança se crompa pas sus cap de fieiral.
perseverant, -a : que persevèra, que contunha, que persistís.
perseverar (v. intr.) : contunhar, persistir a far quicòm
o a se comportar de tal o tal biais. (R. IV, 522)
Perseverar es pas donat a tota persona.
pèrsi (m.) : mena de pèira d'un blau verdós.
Pèrsia : ancian nom d'Iran.

persiana : mena de contravent metallic.
persic, -a : de Pèrsia ; relatiu, -iva a Pèrsia.
persicària (plt.) : èrba de la plaga (*Polygonum persicaria*)
« *persil* » (fr.) : v. **jolverd**.
persilhada (del fr. *persil*) : jolverd achiquetat amb d'alh per
relevar un plat cosinat.
persilhat : formatge que comença de venir pèrs (verdós)
persisténcia : accion de persistir ; qualitat de çò persistent.
La persisténcia dels plujals ven catastrofica.
persistent, -a : que persista, que perdura.
Fuèlhas persistentas. Pluèja persistenta.
persistentament : amb persisténcia.
persistir (v. intr.) : durar / perdurar ; perseverar ; racar pas /
téner bon. *Lo freg a persistit fins a la fin de març.*
Persistís a dire qu'es pas colpable.
Aquela sentor persistís.
persona : individu de l'espècia umana ; còrs uman ; èsser unic.
I aviá un centenat de personas.
Una fòrt polida persona.
Pagar de sa persona : se despensar.
Vos vendrai aculhir en persona.
Una persona juridica.
persona grata (lat.) : persona grasida (plan acceptada)
persona non grata (lat.) : persona indesirabla.
personal : ensemble dels emplegats d'una empresa,
d'una administracion...
personal, -a : que concernís una persona.
Ai de rasons personalas de me'n mesfisar.
Idèa personala. Invitacion personala.
personalament : en persona ; per ieu / quant a ieu.
personalisme : doctrina filosofica qu'insistís sus la dignitat
de la persona.
personalista (adj. e subs. m. e f.) : *Filosofia personalista.*
personalitat : çò que caracteriza cada persona ; persona
en vista. *A fòrça personalitat.*
Es una personalitat.
personatge : persona ; persona en vista ; persona de teatre
o de roman. *Es un personatge pauc recomendable.*
Es vertadièrament un personatge.
Lo personatge principal.
personalizacion : accion de personalizar.
La personalizacion de las talhas.
personalizar (v. tr.) : balhar a quicòm un caractèr personal,
original ; adaptar quicòm a una persona.
Ai personalizada mon autò.
personificable, -a : que pòt èsser personificat, -ada.
personificacion : accion o resulta de personificar.
personificar (v. tr.) : representar coma una persona quicòm
d'abstrach, un animal, una planta, una causa...
Òm personifica la mòrt amb un esquelèt e una dalha.
perspectiva : art de representar sus una superficia plana
o corba çò que l'òm vei ; dralha granda en linha
drecha ; aspècte de çò vist de luènh ; vista ; biais de
vèser quicòm ; orientacion.
Las leis de la perspectiva las cal aprene.
Una perspectiva d'autostrada.
Una polida perspectiva. Una perspectiva istorica.
Una perspectiva novèla.
perspicaç, -a : que vei plan clar çò qu'escapa als autres.
Gasta pas d'èsser perspicaç dins la vida.
perspicaçament : d'un biais perspicaç.

perspicacitat : clarvesença ; sagacitat ; subtilitat.
A tojorn facha pròva de perspicacitat.

persuadir (v. tr.) : amodar q.q. a creire o a far quicòm.
A persuadits los jutges de sa bona fe.

persuadir (se) : s'imaginar ; èsser solid que...
S'èra persuadida qu'aviá rason.

persuasion : accion o poder de persuadir ; estat d'una persona persuadida.
La fôrça de la persuasion lo faguèt plegar.

persuasiu, -iva : qu'a lo poder de persuadir.
Un orator persuasiu. Una femna persuasiva.

« *persuta* » : v. **perseguida**.

per tal de (loc. prep.) : per. *Per tal de m'enganar pas, ...*

per tal que (loc. conj.) : per fin que.
Te balhi un conselh per tal que m'escotes.

per tant : (adv. arc.) : pr'aquò / ça que la / ni per tot.

per tal de (loc. conj. arc.) : per / per fin de.

per tan(t) que : consí que.
Per tan plan que fagas seràs criticat.

pertânher / perténer (v. intr.) : aperténer / apertenir.

pertèrra (m.) : pelsòl ; pelsòl de jardin public ; partida d'un teatre situada al sòtol (sul debàs)

pertesir (v. tr.) : aperdesir / esmarrar / pèdre q.q. o quicòm.

pertesir (v. intr.) : defuntar / morir.

pertinèncià : qualitat de çò pertinent ; qualitat d'una persona pertinenta.

pertinent, -a : que s'endeven plan amb çò en question.
Çò qu'avètz decidit es plan pertinent.
Remarca pertinenta. Persona pertinenta.

pertinentament : amb pertinèncià.

pertirar (v. tr.) : tirar cap a se ; tirar fòrt.

pertocant, -a : que còrfalís, que còrferís prigondament ; patetic, -a. *De paraulas pertocantas.*

pertocar (v. tr.) : còrfalir / còrferir / tocar prigondament.
Soi estat pertocat per la vòstra letra.
Soi pertocat per tant de misèria.

pertot (adv.) : en tot airal.
Que l'occitan se parle pertot !

pertractar (v. tr.) : tractar / negociar.

pertraire (v. tr.) : tirar / rebalar (R. V, 404) ; retraire / depénher / depénher / descriure.
Me podètz pertraire la situacion ?

pertrait / pertrach : retrach (representacion d'una persona pel dessenh, per la pintura, la fotografia, la literatura...)
Aquel pertrach vos revèrta plan.

per tu fas : aquò te regarda.

perturbable, -a : que pòt èsser perturbat, -ada.

perturbacion : accion de perturbar o de se... (R. V, 442)
Perturbacions meteorologicas.
Perturbacions politicas.
Es mentalament perturbat.

perturbador, -airitz : que perturba.
Es perturbador de naissença.

perturbar (v. tr.) : trebolhar ; enrambolhar (provocar confusion o desòrdre físic o mental) ; amodar una irregularitat ; desvirar de son cors natural.
Soi estat perturbat aicisèm (bravament)
An perturbada mon intervencion.
Aquel auristre o a tot perturbat.
Las planetas perturban lo cors de las cometas.

perturbatiu, -iva : que perturba. (R. V, 442)

pertús : trauc ; tuna / tunèl ; gorga ; pas estrech / còl.
Cura pertús (aucèl) : (*Certhia muraria*)

Pertús : còl pireneic entremièg Espanha e Occitània.

pertusaire, -a : persona que pertusa.

pertusana : arma blanca d'autres còps.

pertusanièr : soldat d'autres còps armat d'una pertusana.

pertusar (v. tr.) : traucar ; perforar / trasforar / taravelar (traversar de part en part)

pertusàs : traucàs ; pertús bèl.

pertusat, -ada : perforat, -ada.

pertusatge : accion o resulta de pertusar.

pertusòla : trauquilh (trauc pichon) ; pertús pichon.

pertusolar (v. tr.) : trauquilhar (far de trauquilhs)

peruèlh : mal-te-vòli / malastrada / malefici (R. III, 273)
 sòrt / malsòrt / malediccion ; fèbre del lach ; pèrdia del lach.
Aver lo peruèlh : patir d'un mal-te-vòli.
Portar peruèlh : far patir d'un mal-te-vòli.

perús / perussièr : perièr salvatge (*Pirus communis*)
 perièr ametlièr : (*Pirus amygdaliformis*)
 perier de la frucha redonda e pichona.

perussièira : airal plen de perièrs salvatges.

pervenca (plt.) : (*Vinca minor*) ; (*V. media*) ; (*V. major*)

pervenir (v. intr.) : arribar a destinacion ; capitar de far quicòm ; capitar dins la vida.

pervenquièira : airal plen de pervencas.

pervèrs, -a (adj. e subs.) : emmalit, -ida ; persona que son comportament sexual es anormal.
Es tojorn estat pervèrs que jamai.

pervèrsament : amb perversitat.

perversion : accion o resulta de pervertir o de se pervertir.

perversitat : vici d'una persona pervèrsa ; çò pervèrs.
A la perversitat dins l'ase.

pervertiment : desaviadura.

pervertir (v. tr.) : butar q.q. a far çò mal o a venir pervèrs.

pervertir (se) : s'emmalir ; venir pervèrs.
 « *pervesir* » : v. **provesir**.

pes : resulta de l'accion de la pesantor sus las moleculas d'un còrs ; çò que fa qu'una causa pesa ; solid que servís de mesura de massa ; esfèra metallica d'atletisme ; còrs pesuc penjat al mecanisme d'una pendula per l'amodar.
Lo pes d'un fais. Lo pes d'un còrs. Pes de romana.
Pes de pendula. Lo pes dels ans. Pes de las talhas.
Lo pes d'una paraula. Fa pas lo pes : es pas capable.
Vendre al pes e non pas a l'ueilh.

pesable, -a : que pòt èsser pesat, -ada.

pesada : accion o resulta de pesar ; paquet de lana de tal o tal pes. *Après la venda ven la pesada.*

pesada : marca laissada per un pè ; nautor d'una lòca d'escalier. *Las pesadas d'una lèbre dins la nèu.*
Aquela lòca a una pesada anormala.

pesador, -oira : airal que i se pesa ; premsaformatge.
Pesador public. Pesadoira publica.

pesaire, -a : persona que pesa quicòm pels autres.

pesaflòta : aparelh per pesar las madaissas de seda.

pesaletras (m. s.) : aparelh per pesar las letras.

pesaliquor : aparelh per pesar l'alcoòl de las liquors.

pesamost : aparelh per pesar lo most.

pesanha : garrelhièra de las fedas. (De confondre pas amb pesenha)

pesant, -a : pesuc, -uga (que fa de pes)

pesantament : d'un pas pesuc. *Caminar pesantament.*

pesantar (v. tr.) : sospesar.

pesantor : qualitat de çò pesuc.

Las leis de la pesantor. Pesantor del plomb.

pesar (v. tr. e intr.) : mesurar lo pes d'un còrs ; èsser pesuc (t. a.) ; estudiar lo per e lo contra.

Pesar lo pan. Un paquet que pesa.

Lo repais de miègjorn m'a pesat.

Aquel secret me pesa bravament. (per secret v. L. 337)

M'a ben calgut pesar ma decision.

pesaròta : veça / pesòta (Vicia)

pesassa / pesarassa : pesenha / cabelh de peses.

pesat : mena de formatge.

pesatge : accion de pesar quicòm.

pesavin : aparelh per pesar l'alcoòl del vin.

pesca : accion de pescar ; çò pescat.

Avètz facha bona pesca ? - Entre pauc e mens.

pesca berna : berna pescaire (Ardea cinerea)

pescaberna, -ada : cambalong, -a (persona de las cambas longas)

pescagaulha (m. e f.): persona que camina dins un fangàs.

pescaluna (adj. e subs.) : trucaluna.

pescaminas : aparelh per amassar las minas.

pescamona (m. e f.)

« *pesqueiròla* » : v. **pescairòla**.
pesquièr : paissieira ; sèrva de peisses.
I a un pesquièr asagador dins cada brave prat.
Cada molina a son pesquièr.
pesquièira : combatge de pòrta ; pompidor ; peiron.
« *pèssa* » : v. **pèça**.
pèssa / pessada : racion del bestial.
pessabata : bon airal que noirís son bestial v. **pessar**.
pessada : racion del bestial.
« *pessament* » : v. **pensament**.
pessar (v. tr.) : far manjar un nenon, un aucelon, lo bestial.
pessar (se) : s'avidar / se noirir.
pessatge : accion de balhar a manjar al bestial.
« *pessaga* » : v. **pressega**.
« *pessègre* » : v. **presseguèr**.
« *pessic* » : v. **pecic**.
pessimisme : biais de véser o de pensar d'una persona que dins la vida o vei tot en negre.
D'ont mai anava, d'ont mai lo pessimisme lo ganhava.
pessimista (adj. e subs. m. e f.) : que vei quicòm o la vida en general amb pessimisme.
Siái (soi / som) pas jamai estat pessimista.
« *pessugar* » : v. **pecigar**.
pèsta : epidemia (R. III, 132) fòrt grèva que, autres còps, afrabava las populacions ; persona insuportabla.
Aquel dròlle es una pèsta !
pestar (v. tr.) : protestar contra quicòm o contra q.q.
pestèl : verrohl de sarralha ; verrohl en general ; pilon.
pestèla : pèile de sarralha.
pestelar (v. tr.) : clavar ; verroilhar.
pesteladura : peiladura (accion o resulta de pestelar)
« *pestelièira* » : v. **peselièira**.
pestilència : pudesina (pudor fòrta). (R. VI, 418)
pestilencial, -ala : que deslarga una sentor que pudís.
pestilent, -a : doblèt de pestilencial, -a. (R. IV, 528)
pestridor (arc.) : prestidor / mag.
pestrir (arc.) (R. IV, 451) : v. **prestir**.
pesugament : d'un biais pesuc.
pesuc, -uga : que fa fòrça pes ; (s.f.) : que tusta fòrt.
Lo papà aviá, de còps, la man plan pesuga !
pet : gas que sortís de l'*anus* (lat.) en fasant de bruch ; espet / explosion ; petard ; persona pichonèla.
pet d'anhèl : mena de campairòl (*Lycoperdon bovista*)
(*Lycoperdon gigantea*)
pet d'ase (plt.) : (*Onopordon acanthium*)
pet de lèbre : mena de campairòl (*Lycoperdon caelatum*)
pet de lop : mena de campairòl (*Lycoperdon gemmatum*)
pet de monja / pet de vièlha : mena de pastisson sucrat.
peta : crotada ; cròta ; femsa ; estront ; mèrda.
peta d'anelon : crotarèla.
peta d'ase, de muòl o de caval : figa / figatada.
peta de conilh o de lapin : cròta de conilh o de lapin ; micocola (frucha del micocolièr)
peta de feda o de lèbre : pecòla.
peta de garri : regalécia apencilhada (copada a trocilhons).
peta de manhan : cagaròta.
peta de mosca : cagada / cagarèla.
peta de rat : petola.
peta laganha (plt.) : (*Taraxacum dens-leonis*)
lachairon (*Sonchus arvensis*) ; (*S. asper*)...
primadèla (*Primula officinalis*) ; (*P. vulgaris*)...

petarengueta : petabard / petard de fanga.
peta ròssa (plt.) : (*Centaurea jacea*)
peta rossin (plt.) : (*Erythraea centaurium*)
peta sauma : (plt.) : (*Ranunculus bulbosus*)
peta vin (plt.) : (*Rubus caesius*)
petabala : canonièira de sambuc per lançar de balas de papièr banhat, d'estopas... o per getar d'aiga.
petabard : petard de fanga que fan los dròlles per s'amusar.
petabàs, -assa : tèrme de mesprètz en parlant de q.q.
petaç / pedaç : farda vièlha / pelha / flòc d'estòfa ; pèça d'estòfa cordurada a un vestit ; borrassa de nenon ; filha o femna gorrina ; emplastre (persona embarrassosa) ; nèci, nècia.
petaçable / pedaçable : que pòt èsser petaçat.
petacabra : canonièira / petabala (l. p.) de sambuc.
petaçar / pedaçar (v. tr.) : cordurar un petaç sus un vestit, sus una estòfa, endacòm mai ; tirar q.q. d'embaràs.
La mamà petaç los vestits de tota l'ostalada.
Te'n fagas pas, que t'aurai lèu petaçat aquò.
« *Qui petaç, son temps passa.* »
« *En petaçant òm passa l'an.* »
petaçar (se) : se tornar endevenir après se mancar ; trobar una solucion a un problèma, una dificultat, un afar...
Nos sèm tornats petaçar, fin finala.
Dins lo malur cadun se petaç coma pòt.
petaçatge / pedaçatge : accion de petaçar o de se petaçar.
petacejar / pedacejar (v. tr.) : frequentatiu de petaçar.
petaçon / pedaçon : persona que petaç quicòm (t. a.) ; petaç pichon ; tèrme afectiu donat a un nenon.
petaçum / pedaçum : petaçatge.
petach, -a : mostardenc, -a / irritable, -a / corrocenc, -a (que se monta coma lach sul fuòc)
petada : pet ; espet / explosion / cataclac ; rosta / tanada ; brava gorjada de vin ; figada de caval ; paraula desplaçada.
petadís : airal que conilhs e lèbres i vau crotarelejar ; airal frequentat ; rendètz-vos suspècte ; repotegada / recriminacion.
petador / petadoira : petabala (l. p.) / canonièira / bombardada de sambuc ; arma que far fuòc ; *anus* (lat.) ; petabard (petard de fanga o d'argila) ; mecha (R. VI, 360) de foet ; capsula (R. II, 273) d'empeganta (*Silene inflata*)
peta figas (m. s.) : aucèl qu'espeta las figas (*Muscipara parva*)
petafòira (m. e f.) : pauruc, -uga.
petafòira : frucha de l'arboç (*Arbutus unedo*)
peta foira (plt.) : agranàs / argosièr (*Hippophae rhamnoides*)
petaire (plt.) : cracinèl / cracinèla (planta que los dròlles ne fan espetar lo calici) (*Silene quadrifida*) ; (*Veratrum album*) negreta (mena de rasim negre) ; diferentas menas de peisses : (*Mullus*) ; (*Serranus hepatus*)
topinambor (plt.) / tòpi (l.p.) (*Helianthus tuberosus*)
anus (lat.)
petaire, -a : persona que peta ; motocicleta.
petairòl : dessenteria / dessentèri (l.p.) / foira dels poletons ; èrba de cocut (plt.) : (*Digitalis purpurea*)
petairòla : airal que lo fil pus feble i se romp ; botariga ; flor en estug del petairòl que los dròlles se carran de far espetar.
petal (m.) : caduna de las pèças que forman la coròla de la flor.
Una flor, li cal pas desrabar los petals !
petalèbre : camp inculte.

petanca : desformacion de « pè tancat » (pè clavat sul pelsòl) Jòc de bòlas tipicament occitan, inventat a La Ciotat en 1910. Las còlas de jogaires devon lançar lors bòlas de metal lo pus prèp possible d'una pichona bòla de fust sonada lec (del gallés *LECCA* : pèira plana). Los que se sarran mai del lec marcan un punt. Un jogaire que se sarra del lec a lo tocar dison que teta lo lec. Alara, los jogaires de l'autra còla puntan lors bòlas sus la bòla que teta per la desplaçar. v. **tet**.

petancaire, -a : persona que jòga a la petanca.

Es un petancaire de primièira borra : ... de flor.

petar (v. intr.) : far un pet ; espetar ; explosar ; se rompre.

petarada : seguida de pets o d'espets.

petard : espet / explosion ; mècha (R. VI, 360) de foet ; canonièira / petabala (l. p.) de sambuc ; montet de petada (cròtas de fedas o figada de bestial cavalin) ; brave emplastre / brave carpan ; cuol blanc (mena d'aucèl) (*Saxicola*)

petardar / petardejar (v. intr. e tr.) : petarradar ; far espetar un petard, una mina o una bomba ; bombardar ; tirar de còps de fusil.

petardèla : piqueta (vin de raca ; vin marrit).

Per beure de petardèla, ni mai ni mens !

petardièr : mena d'aucèl (*Emberiza miliaria*) canonièira / petabala (l. p.) de sambuc ; avion que larga de bombas ; òme cuolgròs.

petardièira : femna cuolgròssa (v. bas de p. 19) ; croprièira de sèla o d'arnesc.

petarèl : pruna salvatja / prunèla ; bigarrèu ; airal que i cagan los conilhs ; tafanari / cuol ; cendrièr de forn ; mècha (R. VI, 360) de foet ; candèla de resina ; drollèta ; motocicleta ; flor de sèrp (plt.) : (*Lychnis dioica*)

petarèla : flor de genèst que los dròlles fan espetar ; canonièira / petabala (l. p.) de sambuc ; botariga d'animal ; lagrema de veire ; arboç (plt.) : (*Arbutus unedo*) (*Arbutus uva-ursi*) ; (*Arbutus alpina*)

petarina : galeta (R. III, 419) de farina de blat negre.

petarra : canonièira / petabala (l. p.) de sambuc.

petarrada : seguida d'espets ; bruch d'una motocicleta.

petarradar (v. intr.) : far un bruch de petarrada.

petarranha : quantitat granda de figada de caval o de cròtas.

petarrar (v. intr.) : far una petarrada.

petarrin, -a : escais d'una persona del Segalar (en Roergue)

petarròt : v. **petador / petardièr / petarra / petabala**.

petarufa (subs. m. e f.) : pauruc, -uga.

petarufa : paur granda ; caponariá / coardiá ; èrnha ; colèra.

La petarufa lo trapèt : una paur granda lo ganhèt.

Prene la petarufa : se metre en colèra.

Aver la petarufa : aver las èrnhas.

petassal : nhòca / tustassal (brave còp).

pete, -a (subs. e adj.) : sadol / sadolada (gròs repais) ; sadolament ; sadol, -a / repasimat, -ada ; lassieira.

N'ai un brave pete de tu ! (n'ai un sadol de tu)

Aqueste còp soi pete ! (soi sadol)

petega : botariga ; prostata ; afar embarrassós ; embestiament ; paur granda.

Aver la petega : aver la paur al ventre.

Èsser dins la petega : èsser dins un embarràs grand.

petegar (v. intr.) : petejar ; (s.f.) : s'esperforçar per se tirar d'afar.

petejaire, -a : que peteja, que s'espeta, que fa d'espets.

Un fuòc petejaire.

petejament : petonejadís (seguida d'espets pichons)

petejant, -a : p. present de petejar.

petejar (v. intr.) : far una seguida d'espets pichons.

La lenha de castanhièr peteja fòrça quand crèma.

petejarèl, -a : que peteja dins lo fuòc.

petelar : doblèt de petenar.

petelega : doblèt de petega (t. a.) ; enveja granda.

petelega (aver la) : treslimar / tresfolir d'enveja de far quicòm per se tirar d'afar ; téner pas en plaça.

petelièira : tèrra magra e rocalhuda ; terren plen de terebint ; catonièira.

petelon : paquet.

Un petelon de rubarba sul pan fa plan mon afar.

petenar / petelar (v. intr.) : trepejar (pompír d'impaciéncia o de colèra)

pèterrós, -osa : escais pejoratiu per dire païsan.

petesca : susceptibilitat.

petescós, -osa : susceptible, -a (que s'enfusca per un pas res)

petet, -a (adj. e subs.) : qu'aima sos aises ; minhard, -a / delicat, -ada ; nenon al malhòl ; drollon.

peteta : monaca / tostona ; joventa.

pètege : pè / camba d'arbre.

« *petnotejar* » :

v. **penotejar**.

peticion : accion de demandar quicòm per escrich a una autoritat. *Quantas n'avèm signadas de peticions !*

peticionar (v. intr.) : presentar o signar una peticion.

peticionari, -ària : persona que signa o presenta una peticion.

petièr (plt.) : micocolièr / falabreguier (*Celtis australis*)
genèst de balaja (*Genista scoparia*)
bèç (*Betula alba*) ; (*B. pubescens*)

petièira : escalapetada.

petifla : ampola / botiòla.

petiflar (v. intr.) : se botiolar (atrapar d'ampolas)

petilh : beluga (particula de fuòc que se despren d'un còrs en combustion) ; bulla de gas.

A ! los petilhs d'un brave galhac perlat !

petilhar (v. intr.) : beluguejar (far de belugas) (s. p. e s. f.)

petimant, -a : delicat, -ada.

petimar (v. tr.) : minhardar / tolhorar / calinar / costosir.

Aquela dròlla es tròp petimada !

petimar (se) : se calinar / se calinejar.

petimós, -osa : que calina / que tolhora / que costosís.

Una mamà petimosa.

petin (plt.) : tortoira (*Cuscuta corymbosa*)
(*Cuscuta epilinum*) ; (*Cuscuta trifolii*)

Petit Joan (1929-2003) : lingüista occitan sortit de Bordeu.

petit, -a : pichon, -a ; drollon ; aucelon ; petita / tostona.

petita : viston / nineta / pupilla (pruna / prunèla de l'uèlh)

petitet, -a : pichonèl, -a .

petitement : amb petitesa.

petitas : paqueton de tripas aprestadas (tripons o trenèls)

Un parelhat de petitas, quin brave dejunar !

petitesa : estat de çò petit ; mesquinariá (t. a.)

petitòia (de) : menusas / tombadas d'auca.

petiton, -a : doblèt de petitet, -a.

petnar (v. intr.) : petnejar ; reguinar ; trepejar (pompír d'impaciéncia o de colèra) ; espingar ; se despieitar.

Aquel caval quita pas de petnar !

petnejar / petnicar (v. intr.) : frequentatiu de petnar.

petniquejar (v. intr.) : trepejar (pompír de colèra o d'impaciéncia)

petòfia : maldisença ; lànfia / mingana / comairatge (falsas novèlas o bagateletas) ; indiscrecions ; fatòrgas / sornetas ; cracas / messorgas / manèflas / farambulhas.

petofiar / petofiejar (v. intr.): passar son temps a dire de petòfias.
petofiàs, -assa (adj. e subs): òme grossàs; femna grossassa.
petofiejaire, -a: farambulhaire, -a; lanfiejaire, -a; medisent, -a; messorguièr, -ièira.

Los petofiejaïres, Dieu te'n garde !

petofièr, -ièira: messorguièr, -ièira / maneflaire, -a.
petofiós, -osa: petofièr, -ièira. v. çaisús.

petofium: petòfias en general. v. **petòfia**.

petoira: botariga / bofiga / bodofla; paur granda.

petoïral / petoïrau: confitura d'acinas (frucha de l'albespin)
petoïre v. **petoïre**.

petoïrar (v. tr.): butar vitament (R. V, 558)

Lo Causset a la tissa de petoïrar lo bestial.

petoïrar (se): se tustar sus las ancas.

petoïre (m.): ancada (còp mandat sul tafanari / sul cuol); brave emplastre / brave carpan; espet (bruch de quicòm qu'espeta)
botariga; paur granda; desòrdre; embarràs.

petoïre, petoïra: òme grossàs; femna grossassa.

petola: cròta; femsa que s'arrapa a la lana del cuol de las fedas; fanga que s'arrapa al fons de las cauças o de las raubas longas.

petolàs, -assa: persona mòla (sens enavant); fug-òbra (m. e f.)

petolejar (v. intr.): femsar / pecolar (far de cròtas o de crotarèlas)

petoleta: crotarèla (cròta pichonèla)

petolha: doblèt de petola.

petolhejar (v. intr.): doblèt de petolejar.

petolièr: airal plen de crotarèlas de conilhs o de lèbres; olivastre (oliu salvatge que sas olivas revèrtan de crotarèlas)
amassaire de figadas d'ase, de muòl, de caval.

petonar / petonejar (v. intr.): petegar / petejar (far d'espets pichonèls en cremant); far una seguida de pets pichons; repotegar. *L'ase, lo pauràs, tirava l'araire en petonejant.*

La lenha de castanhièr petoneja quand crèma.

petonch: graïs / graïssa.

petonch, -a: onch, -a / graïssat, -ada.

petonchum: onchum / graïs / graïssa.

petonejadís: petejament.

Lo petonejadís d'un fuòc de lenha verda.

petonejaire, -a: persona que peta sovent; repotegaire, -a.

petonejar (v. intr.): quitar pas de petar (de far de pets); quitar pas de repotegar; cracinejar; reguitnar.

petós, -osa (subs. e adj.): persona que peta sovent; persona pichonèla; coquinàs, -assa.

petosa (f.): mena d'aucèl troglodit; rei petit (*Regulus regulus*)
escalapeiron (*Certhia familiaris*)

mena d'anet (*Anas fusca*)

Petrarca (1304-1374): poèta e umanista italian.

petrificacion: accion o resulta de petrificar o de se...

petrificar (v. tr.): cambiar en pèira o en quicòm que sembla de pèira; estupefar / estabosir / estabordir (immobilizar d'estupefaccion) *Ne demorèt tota petrificada de paur.*

Arbres petrificats. Òsses petrificats.

petrificar (se): se cambiar en pèira.

petrificat, -ada: cambiat, -ada en pèira; estabosit, -ida.

petrilha / petròl: pelha; vestit espelhandrat.

PETRO-: forma prefixada del grèc *petròs* (pèira);

forma prefixada del latin *petroleum* (petròli)

petrodolars (m. pl.): dolars que venon de la venda del petròli pels païses exportadors, e plaçats per l'entremesa del sistèma bancari internacional.

petrogenèsi (f.): procediment de formacion de las ròcas.

petroglif (m.): inscripcion preïstorica sus una ròca.

petrografia: estudi sistematic de las ròcas.

petrografic, -a: relatiu, -iva a la petrografia.

petrolar (v. tr.): cobrir de petròli.

petrolatge: accion de cobrir de petròli.

Petrolatge dels estanh per far perir los bigals.

petrolet / petroleta: motocicleta pichona.

petròli: liquid oliós de color fosca, inflamable, que se tròba dins la tèrra o jos la mar. *Potz de petròli.*

petròlièr: naviri cistèrna que carreja de petròli.

petròlièr, -ièira: relatiu, -iva al petròli. *Païs petròlièr.*

petrolifèr, -a: que conten de petròli. *Terren petrolifèr.*

petrologia: sciéncia qu'estúdia las ròcas.

petromàs / petrumàs: vestit tot espelhandrat; filha bocharda e sansònha (mal acapçada)

Petròni (s. Ièr après J.C): escrivan latin.

petroquimia: sciéncia, tecnica e industria dels derivats del petròli.

petroquimic, -a: relatiu, -iva a la petroquimia.

petroquimista (m. e f.): especialista (m. e f.) de petroquimia.

petrosilèx: pèiraselze / *silèx* (del lat. *silèx*)

petrositi (f.): osteïti prigonda del massís temporal.

petrus / petrusson (f.): flòc de drolleta desgordida.

petulància: qualitat o defaut de q.q. de petulant.

petulant, -a: boleguet, -a; impetuós, -osa.

petúnia (f.): mena de flor (*Petunia hybrida*)

petut: filat de las malhas grandas utilizat en Occitània.

peu: pesolh.

peulha: bendèl per téner lo pel; veta de fil per téner lo pel.

peulhar (v. tr.): far téner lo pel amb un bendèl o una veta.

peulhós, -osa: pesolhós, -osa; frangilhós, -osa.

peuna (pl.): ròsa d'ase (l. p.) (*Paeonia*)

pèuna: pausa j01 spel.

m.subspl.t.)

erneulhós, -osa

1

1

4

0

- pianissimo** (adv. it.) : plan doçamenton t. tecn. de mus.
- piancha** : vin ; bevenda alcoolizada.
- pianchon** : vinòt.
- pianotar** (v. intr.) : tustar amb los dets sus un clavièr.
- pianotejar** (v. intr.) : pejoratiu de pianotar.
- piar** (v. tr. e intr.) : pialhar / beure.
- piartròsi** (f.) : inflamacion d'una articulacion, amb rag de poire dins la cavitat articulara.
- piastra** : moneda d'unes païses.
Aquel òme es un sarrapiastras (... un avar)
- piat** : dalha. v. **dalh / dalha**.
- Piat Loïs** (1854 - 1942) : autor e lingüista occitan.
- « **piatejar** » / « **pietejar** » : v. **penejar**.
- pibala** : anguila pichonèla.
- pibar** (v. intr.) : montar / pojar / arrapar.
- pibe** : passerat fèr (*Passer hispaniolensis*)
- pibèc, -a** : barjacaire, -a ; maldisent, -a.
- pibol / pipol** (L. 294) : mena d'arbre (*Populus*)
- pibol blanc** : (*Populus alba*)
- pibol piramidal** : (*Populus pyramidalis*)
- pibol tremolaire** : (*Populus tremula*)
- pibola negra** : (*Populus nigra*)
- pibolada** : mata o rengada de pibols ; rebrots de pibol ; mena d'agaric (*Pholiota cylindracea*)
- pibolada d'euze** : campairòls d' euze.
- pibolada de sauze** : campairòls de sauze.
- pibolàs** : pibol bèl.
- pibolat** : pibol jove.
- pibolada / pibolada** : plantacion de pibols.
- pibolièira** : plançon de pibols.
- piboretà** (plt.) : mena d'isòp (*Hyssopus officinalis*)
- pic** : cima (t. a.) ; entalha (t. a.) ; còp ; aplech ponchut per picar de tèrra, de ròcs... bèc ; fion / lengada / còp de lenga / trufariá ; punt essencial d'un afar ; còp de vin ; mena d'aucèl.
- Pic de maçon, de picapeirièr, de païsan...*
Me soi fach un brave pic : ... facha una brava entalha.
Ai trapat un brave pic : ... un brave còp.
Lo Pic del Miègjorn. Un brave pic de vin.
A pic : perpendicularament. *A tot pic* : a tot moment.
A pics e patacs : uèlh per uèlh, dent per dent.
De pic / sulpic : sulcòp.
De pic e de pelada : d'un biaís o d'un autre.
Pic e repic : tindal doble de pendula o de relòtge ; coblet e tornada.
Far pic e repic : i tornar mai d'un còp (t. a.)
Sul pic de miègjorn : sul tindal de miègjorn.
Magre coma un pic : magre coma una forqueta.
- pic auriòl** : auriòl (*Oriolus oriolus*)
- pic blau** : (*Sitta europea*)
- pic cardin** : pic fustièr (*Picus-Acanthis carduelis*)
- pic cendrat** : (*Picus gris*)
- pic del cap gròs** : (*Picoides tridactylus*)
- pic del cap roge** : picarlhàs (*Picus viridis*)
- pic del còl de sèrp** : (*Lynx torquilla*)
- pic de montanha** : (*Picus martius*)
- pic de plaissa** : tròc de pòrc salat.
- pic glai** : (*Picus medius*)
- pic gralhèr** : (*Picus-Pyrhocorax*)
- pic mar** : picarlhàs (*Picus viridis*)
- pic negre** : (*Picus martius*)
- pic pichòt** : (*Picus minor*)
- pic traucaire** : (*Picus viridis*)
- pic varia** : longa lenga (*Picus minor*)
- pic verd** : (*Picus viridis*)
- pica** : arma blanca d'autres còps ; aplech de picapeirièr ; aplech de caladaire ; mena de rabassièr de pua ponchuda de cada part de son margue ; figura de carta de jogar ; sonalha de tropèl ; embufada / biscariá ; brega / guirguilh.
Pica de maçon. Cercar de picas : cercar bregas.
- pica borre** : mena d'aucèl (*Pyrrhula pyrrhula*)
- pica buòu** : mena d'aucèl (*Botaurus stellaris*)
- picacrosta** : cotèl per raspar de crosta de pan ; còpacalet (arma blanca a la cima d'un fusil de guèrra) ; raspièira / espasarovilhada.
- picada** : accion de tustar ; aïral que l'òm i tusta ; picadura ; brave repais / regalèmus.
- picadís** : accion de tustar, de picar la pèira ; rafatum de pèira de talha ; anar de la vida / reballadís dels cadajorns.
- picadís, -issa** : mancadís, -issa / susceptible, -a.
- picador** : paradon (molin drapièr) ; pèira que i se bresava la sòuda dessús ; pèira de lavador d'autres còps ; cabecon (formatjon de lach de cabra) ; batedor ; trisson de fust.
- picador** (cast.) : òme a caval, armat d'una pica, que, a un moment de la *corrida* (cast.) pica lo taure per las esquinas per lo castigar.
- picadoira** : talhador (pèça de fust pro espessa que i se talha la carn dessús) *Talhador de boquièr. T. de cosina.*
- picafars** (m. s.) : pòst picadoira. v. çaisús.
- pica formic** : mena de pic (aucèl) (*Dryobates major*)
- « **picafluòc** » (fr.) (1877) per tisonièr (s. XII) v. **tisonièr**.
- picaire, -a** : persona que pica / que tusta ; boscatièr, -ièira ; persona que pica amb l'agulha ; persona que desrusca de garric ; vendemiaire, -a.
- picàl** : marca de còp. *Aquel ferrat a trapat un brave picàl.*
- pica lenga** (plt.) : (*Polygonum hydropiper*) ; (*P. aviculare*)
- picalha** : argent ; moneda.
- picalhar** (v. tr.) : picar / tustar a còps pichons.
- picalhasson** : mena de pic (aucèl) (*Dryobates minor*)
- picalhon / pigalhon** : anciana moneda de Piemont.
- picamandil**. *Far a picamandil* : far al que manja mai.
- picament de mans** : aplaudiment.
- pica mèrle** (plt.) : (*Ligustrum*)
- picanhada** : brega / guirguilh / querèla.
- picanhaire, -a** : cèrcabregas (m. e f.) / carpinhaire, -a.
- picanhar** (v. tr.) : carpinhar / cercar bregas / querelar.
- picanhar (se)** : se carpinhar / se querelar.
- picanhejar** (v. tr.) : carquinhar / carquinhejar ; tamborinar.
- picanhièr, -ièira / picanhós, -osa** : carquinhejaire, -a.
- picant, -a** : que pica (t. a. del vèrb picar)
- picapandra** : desòrdre ; revòuge ; sarrabastal.
Far la picapandra : o virar tot çò de dessús dejós ; far los quatre cents còps.
- picapebre** (subs. m. e f.) : trissaire, -a de pebre ; rebecaire, -a ; marrit caval magre ; marrit cavalièr ; femna granda, magra, tota seca. *A una femna picapebre.*
Un caval picapebre : una rossinanta.
- picapeirièr** : talhaire de pèiras.
Mon papeta pairal èra picapeirièr.
- picapelada** : lenga babilharda.
- picaplantat, -ada** : plantat, -ada coma una pica / immobil, -a.
Tot moquet, ne demorèri picaplantat.
- picapol** : mena de rasim blanc ; vin blanc sec e petilhaire.

picapol borret : mena de rasim roge ; vin d'aquel rasim.
picapol negre : mena de rasim negre ; vin d'aquel rasim.
pica pola : mena de rasim de gruns longaruts e roges ; frucha del picapolièr ; mena de planta : (*Sedum*)
picapolièr (plt.) : falabreguèr (*Celtis australis*)
picataulièr : trucataulièr / pintonejaire ; fug-òbra.
picar (v. tr. e intr.) : clapar (tustar) ; trucar ; sonar ; curar amb un pic ; achiquetar ; trissar ; far de lenha ; cercar bregas ; mordir ; trapar al nas o a la garganta ; lardar ; ponchar amb una agulha, una pica, un boisson... ; far prusir ; escriure amb una maquina ; ofensar ; becar ...
Picar lo lin o lo cambe : bresar lo lin o lo cambe.
Picar una letra a la maquina. Pica cinc oras.
Picar de las mans. Picar una dalha. Picar a la pòrta.
Picar sa femna : batre sa femna. *Perlon, pica-la !*
Me soi picat amb l'agulha. Las ortigas pican.
Las galinas an picat tot lo gran.
picar (se) : se tustar ; se mancar / copar palhas / se desavenir ; s'enclavelar ; se mudar en vinagre.
Nos sèm picats : nos sèm mancats.
Ai lo caval que s'es picat (enclavelat)
picard : pic / picarlhàs (aucèl) (*Picus viridis*)
picard, -a : de doas colors (blanc e negre o blanc e rossèl) ; mancadís, -issa / susceptible, -a.
Caval picard. Vaca picarda. La Joana es picarda.
picarda : trast / galatàs / solièr (e non pas « mansarda » (fr.))
picardan / picardau : mena de rasim.
picardia : partida de paret al dessús del darrièr ponde que i se pòt bastir una picarda.
picarèl : mena de peis (*Sparus vulgaris*) ; (*Sparus maris*)
picarese (del cast. *picaresco*) : natura d'un roman o d'una pèça de teatre que lor personatge principal es un aventurièr o un paucval.
picaròla / picaroleta : pica formic v. pus naut.
pica sèrp : domaisèla (mena d'insècte aqüatic de quatre alas)
picason : prus / prusèsta / prusina / prusiment.
picassa / pigassa : destral (pèça d'acièr plan agusada e margada long per copar d'arbres o far de lenha)
picassaire / pigassaire, -a : persona que pigassa.
picassal : còp de bèc ; còp en general.
picassar (v. tr.) : becar ; picotar ; moscalhar / mirgalhar.
picassar / pigassar (v. tr.) : trabalhar lo fust amb una pigassa.
picassat, -ada : trabalh, -ada amb la pigassa ; pigalhat, -ada.
picasson / pigasson : pigassa pichona.
picat : pica (arma blanca d'autres còps)
picat, -ada : vengut, -uda agra. Vin picat. Bevenda picada.
picatalent : airal que l'òm i crèba de fam.
picatar (v. tr.) : doblèt de picassar / becar ; doblèt de pigalhar / moscalhar.
picatarra / picatàs : pic gròs / picarlhàs (*Picus viridis*)
picataulièr : pintonejaire ; fug-òbra (fy ' > br >)
pica vèrmes (m. s.) : escaisnom pejoratiu per « païsan »
picatièira : brega / guirguilh / querèla.
picauçèl (plt.) : (*Senecio vulgaris*)
farç / farçon d'èrbas e de carn achiquetadas.
picharra : recipient que ten de 20 a 50 litres ; barricon ; bròc pichon pel vin, pel pomat...
pichièr : bròc pichon pel vin, pel pomat... (R IV, 535)
pichièira : femna ibronhassa ; gèrta per mólzer.
pichièira / pochèira : cruga (dorga / gèrta) de tres aurellas e un galet.

pichieiràs : pichièr bèl.
pichieirat, -ada : contengut d'un pichièr.
picholina : mena d'oliva.
pichon, -a / pichòt, -a (adj. e subs.) : contrari de grand, -a ; drollon, drolleta.
pichon caul : mena de campairòl (*Boletus luteus*)
pichon-filh, pichona-filha : felen, felena. v. p. 20, 1^oc)
pichon lach : gaspa. v. gaspa.
pichon-mèstre : cambafin.
pichon-nebot, pichona-neboda : felen, felena (per extension)
pichon rove (plt.) : (*Teucrium Chamaedryis*)
pichonament / pichòtament : estrechament ; mesquinament.
Èsser acomodat pichonament.
Se comportar pichonament.
pichonèl, -a / pichonet, -a : diminutiù de pichon, -a.
pichonalha : los pichons en general.
La pichonalha a pas jamai rason.
pichonàs, -assa : augmentatiu de pichon, -a.
pichonetat : estat de çò pichon ; mesquinariá.
pichorlin pelut : mena d'agram pelut.
picon : pic pichonèl (t. a.) : (aucèl o cima de truca) ; pal ; espicon ; estarengla ; escalon ; batalh de campana.
piconar (v. tr.) : espiconar (metre un espicon) ; trabalhar la tèrra amb un pic.
piconejar (v. tr.) : picanhejar / carquinhar / carquinhejar.
Se piconejan de contunh.
picorar (v. tr.) : becar quicòm (en parlant d'aucèls o de galinas) ; culhir un grun (en parlant de personas)
Picorar un grun de rasim.
picorea : pilhatge.
picorejar (v. tr.) : frequentatiu de picorar ; manjar fòrt pauc ; pilhar.
picorèla : piqueta (poda / cotèl de vendemiaira)
picòt : espina ; pic pichon ; mena de pichona bordadura de dentèla.
picòta : clavelina de las fedas ; variòla negra.
picòta fòla / picotin : mena de variòla (R. V, 460)
picotar (v. intr. e tr.) : amodar una sensacion de picotadís ; picar amb lo bèc (doblet de picorar)
picotejar (v. intr. e tr.) : frequentatiu de picotar.
picotós, -osa : qu'a la picòta.
pictografia : biais d'escriure amb de pictogramas.
pictografic, -a : relatiu, -iva a la pictografia.
pictograma (m.) : signe o ieroglif per exprimir una idèa.
pièch / pieit : pitral / peitrina ; popa / sen ; teta d'animal. « *Perqué Tolosa la nuèch ?*
Un sisclal que s'esperlonga...
La femna gròssa del pièch
dins una carrièira longa... » (J.B.)
pièg (adv.) : pus grèu ; pus marrit. (R. IV, 535)
Tant pièg ! : que s'acomòde ! / Que l'ase se fota !
piège : pièja. v. pus bas.
pièger (m. e f.) : pus grèu, -èva ; pus marrit, -ida.
L'enfant es meissant, la filha es pièger.
De pièger en pièger.
Pièire Joan Maria (1954-1998) : autor occitan roergàs.
pièja / apièja : pal de fust, fusta de ciment, de metal... que se clavan dins lo pelsòl o dins de ciment e que s'apèvan contra una paret, una pila, un ostal... per los empachar de tombar.
Metre una pièja a un ostal.
piejadís : accion de metre una pièja.

piejaire, -a : que sosten. *Fusta de ciment piejaire.*
piejar (v. tr.) : apiejar / apevar ; sosténer ; espiconar.
Te cal piejar aquela paret, si que non...
piejar (se) : s'apiejar / s'apevar.
Los buòus se piejavan contra la lata del carri.
pièla : lama de dalha.
« *pielar* » : v. **pilar**.
PIEL- / PIELO- : formas prefixadas del grèc *pielòs* (bacinè)
pielectasia : dilatacion del bacinet.
pielic, -a : relatiu, -iva al bacinet.
pieliti (f.) : inflamacion aguda o cronica de la mucosa del bacinet e dels calicis de rens.
pielocalicial, -a : relatiu, -iva al bacinet e als calicis de rens.
pielocistiti (f.) : associacion de pieliti e de cistiti.
pielografia : radiografia del bacinet.
pielograma : radiograma obtengut per pielografia.
pielonefriti (f.) : infeccion del ren e del bacinet.
pielostomia : derivacion per eliminar las urinas.
pielotomia : incision del bacinet.
piemia : pioemia.
piemontesa : rabassièr que d'un costat fa pic, de l'autre magalh.
« *piercing* » (angl.) : v. **traucatge**.
pietà (it.) : escultura o pintura que representa la santa Verge en plors al pè de la crotz, amb lo còrs de Nòstre Sénher suls genolhs.
pietadós, -osa : sensible, -a / tendre, -a / misericordiós, -osa / piu, pia (qu'a pietat dels autres) ; que fa pietat.
Còr pietadós. Paraula pietadosa.
Estat pietadós. Paurum pietadós.
pietadosament : misericordiosament : d'un biais que fa pietat.
L'aculhiguèt pietadosament.
Se reballava pietadosament.
pietat : misericòrdia / compassion ; devocion ; respècte.
Fa pietat de véser, lo paure ! Mon Dieu, ajas pietat !
La pietat l'estofa pas ! Libre de pietat.
Practicas de pietat. Pietat filiala.
« *pietejar* » : v. **penejar**.
« *pieton* » (fr.) : v. **adralhan - caminaire - peson**.
pietós, -osa : pietadós, -osa. v. pus naut.
« *piètre* » (fr.) : v. **caganís - racanèl - pichonas - mesquin**.
« *pifach* » : v. **papach**.
PIEZO- : forma prefixada del grèc *piezein* (comprimir)
piezocristallizacion : cristallizacion de las ròcas per un fenomèn de pression.
piezoelectricitat : aparicion d'una diferéncia de potencial entre las doas extremitats d'un cristal somés a una compression o a una traccion. (Fenomèn fisic utilizat, per exemple, per legir un disc microselhon)
piezograma : corba obtenguda amb lo piezograf.
Piezograma arterial.
piezograf / piezomètre : instrument per mesurar la pression.
piezografia / piezometria : mesura de las pressions.
piezografic / piezometric, -a : relatiu, -iva a la piezografia.
pif-paf ! (onom.) : bruch de dos emplastes un darrièr l'autre.
pifaud, -a (adj. e subs.) : pofiàs, -assa (persona tròp repetenada, gròssa e grassa) ; persona de las gautas gròssas.
« *pifon* » e derivats : v. **pefon** e derivats.
pifòrc : cròc d'autres còps per tirar de fen de la pila, o de palha del palhièr ; mena de forca pels gabèls.
piforcar (v. tr.) : tirar de fen o de palha amb un pifòrc.
pifrar / pifrejar (v. intr.) : jogar del pifre.

pifre : mena de flaüta de ton fòrt agut ; gulampe, -a (gròs manjaire, gròssa manjaire) ; gròs bevere, gròssa bevere ; nas : *Besson aviá un brave pifre.*
pifraire, -a : jogaire, -a de pifre ; persona que manja o que beu tròp.
pifrejar (v. intr.) : frequentatiu de pifrar.
piga : sin de la pèl / lentilha de la pèl / tessèla ; taca rossa.
pigala : oliva pigalhada.
pigalh / pigalha : tessèla / pichona taca de la pèl.
pigalhar (v. tr.) : moscalhar ; mirgalhar.
pigalhat, -ada : bigarrat, -ada ; picard, -a (blanc, -a e negre, -a o blanc, -a e rossèl, -a)
Can pigalhat. Canha pigalhada. Vaca pigalhada.
« *pigalhon* » : v. **picalhon**.
pigar (v. tr.) : tacar / moscalhar ; becar / picotar.
pigarg : dama / bresaga / beu l'òli (*Strix flammea*)
pigassa : destral / picassa. v. **picassa**.
pigassar (v. tr.) : tustar e entalhar lo fust amb una pigassa.
pigasson : pigassa pichona.
pigat, -ada : picard, -a / pigalh, -a. v. pus naut.
pigment : substància coloranta d'un organisme vivent.
pigmentacion : formacion de pigments.
pigmentar (v. tr.) : colorar d'un pigment.
pigmentari, -ària : relatiu, -iva a un pigment ; que conten un pigment. *Tumors pigmentàrias.*
pigmentat, -ada : colorat, -ada d'un pigment.
pigmèu, -èa : persona d'una raça pichonèla d'Àfrica ; *Tira-te de pels passes, pigmèu !* (s.f.)
« *pigol* » e derivats : v. **pibol**.
Pigon : nom de can pigalhat.
« *pigòta* » : v. **picòta**.
Pigueta : nom de canha pigalhada.
pigra : mesenga pendolina (*Anthoscopus pendulinus*)
pigre, -a : inchalhent, -a / canhós / peresós, -osa / fug-òbra.
pigrement : inchalhentament / peresosament.
pigrejar (v. intr.) : aver la canha / èsser inchalhent.
pigresa / pigritge : canha / inchalhença / peresa.
pigritjar (v. intr.) : se complaire a èsser inchalhent.
« *pija* » - « *pijar* » : v. **pièja - piejar**.
« *pijama* » de l'angl. *pyjama* (pi 'dza:ma : vestit de nuèch.
pijon : favard / colomb. (R. IV, 538)
pila : nauc ; abeurador ; recipient de pèira per l'òli ; anciana mesura de pèire dins los mercats d'autres còps ; vendèmia cachada dins un còp ; regalèmus ; rosta / tustassada / tabassada ; pilar de pont ; cambatge de pont, de glèisa, de catedrala... ; espicon ; pal-supòrt vertical d'estafja de maçon ; montet (t.a.) aparelh de totas dimensions productor d'energia ; costat d'una pèça de moneda que sa valor i es marcada.
Jogar a pila o fàcia. Pila de pont. Pila de libres.
Pila electrica. Pila atomica.
pilador : maça / trissador / pilon.
Un pilador de cosina. Un pilador de mortier.
pilaire, -a : persona que pila.
pilar : colomna de pèira, de fust, supòrt vertical metallic qu'una maçonariá o un fustam i s'apèvan dessus.
Pilar de pont. Pilar de catedrala.
pilar (v. tr.) : trissar ; cachar la vendèmia ; bresar ; manjar amb apètis ; languir a dich d'esperar ; tustar.
Pilar de pebre, de sal... : trissar de pebre, de sal...
pilaret / pialaret : pilar pichon.
pilas (f.pl.) : aparelh que servissia a pilar la pasta de papièr.

pilastre : supòrt vertical coma una colomna, mas de seccion carrada o rectangulara ; mena d'ornament arquitectural.

Pilata : procurador roman que laissèt condemnar Jèsus e lo faguèt clavelar a la crotz.

Un Pilata : un òme fals coma una èga.

pilha : butin (presa de guèrra) ; presa en general.

Una feda, per l'ors, es una bona pilha.

pilha-bilha : forra-borra / abarreja / en desòrdre.

pilhaire, -a : persona que pilha.

pilhar (v. tr.) : raubar / panar per la fòrça ; enrambolhar (metre en desòrdre)

pilharhard, -a : pilhaire, -a ; pastron.

pilharatge : accion o resulta de pilhar.

pijama (pi'jama), de l'angl. *pyjama* (pi 'dza:ma) : vestit de nuèch.

PILE- : forma prefixada del grèc *pulè* (pòrta)

pileflebiti (f.) : inflamacion de la vena pòrta.

piletrombòsi (f.) : trombòsi de la vena pòrta.

PILI- : forma prefixada del latin *pilus* (pel)

pilifèr, -a : dotat, -ada de pels. *Zòna pilifèra.*

pilifòrme, -a : en forma de pel ; filandrós, -osa.

pilon (m.) : pilador / trissador (aplech per pilar) ; trisson de fust ; pilon de mortier ; pilar / pilastre ; pilar de ciment o de fust per sosténer de fils / fials electricis. (L. 294 - R. IV, 538)

PILO- : forma prefixada del grèc *pulòròs* (pilòr)

« *pilona* » (l.p.) : pilar de ciment o de fust... v. **pilon**.

pilòr : orifici entremièg l'estomac e l'intestin.

piloralgia : dolor al pilòr.

pilorectomia : reseccion del pilòr.

pilòri : carcanh (pal que i èra estacada una persona condemnada a la vergonha publica)

piloric, -a : relatiu, -iva al pilòr.

pilorisme : estrechiment spasmodic del pilòr.

piloriti (f) : inflamacion de la mucosa pilorica.

piloroclasia : clamatge del pilòr.

piloroduodeniti (f.) : inflamacion de las mucosas del pilòr e del *duodenum* (lat.)

piloroplastia : incision longitudinala d'un estrechiment piloric.

pilorotomia : incision del pilòr.

pilós, -osa : relatiu, -iva als pels ; felut, -uda / borrut, -uda.

D'unas personas an un brave sistèma pilós.

pilositat : qualitat de çò pilós ; airal pilós del còrs. (R. IV, 485)

La pilositat d'unes animals augmenta amb lo freg.

pilòt : montet de causas pichonèl ; persona que mena un naviri, un avion, una veitura de corsa... ; pals / pilars (pl.) espintats dins l'aiga o dins una molièira per i bastir dessus.

pilotar (v. tr.) : menar un naviri, un avion, una veitura de corsa.

pilotatge : accion de pilotar.

pilula : medicament en forma de boleta o de rodelet.

pimar (v. tr.) : tolhorar / petimar ; calcinar / preocupar.

pimar (se) : s'encanissar per far quicòm ; se calcinar.

piment : anciana bevanda a basa de vin, de miel e d'especias ;

(per extension) : espècia / aromat ; pimenton.

pimentar (v. tr.) : ajustar de piment endacòm (s. p. e s. l.)

pimenton (plt.) : pebrina (*Myrica Gale*)

pimèrle (plt.) : (*Ligustrum vulgare*)

pimet (plt.) : frigola (*Thymus vulgaris*)

pimet, -apilut, em (ageD (pilut(qudins c (t enpancguD (pi-Tj /F156.99 -11.4 TDa basa boldins lcot enlugaris))Tj /F1 20.5 78 684.0092 -1

pinhausèl (plt.) : (*Dorycnium suffruticosum*) ;
(*Lotus corniculatus*)

pinça : instrument de brancas articuladas per agafar (sasir) quicòm de pichon o quicòm de pesuc (t. a.) ; mena d'alús / mena de palfèrre ; davant de bata de caval ; davant de fèrre de caval ; cordura per estrechir un vestit ; patas de crustacèus.
Pinças de cirurgian. Pinças de descargaire de naviri. Pinças d'escarabissa, de cranc... Pinça de lingè.

pinçada : accion de sasir amb de pinças.

pinçal (plt.) : genèst espinós (*Genista scorpius*)

pinçalhar (v. tr.) : pintar / pénher de mantuna color.

pinçament : accion de pinçar.

pinçan / pinçard / pinçon : (aucèl) (*Fringilla caelebs*)
(*F. montifringilla*) ; (*Pyrrhula pyrrhula*)

pinçanàs : lunetas sens brancas qu'un ressòrt fa téner sul nas.

pinçanòtas : objècte de metal e a ressòrt per agafar de papièrs.

pinçar (v. tr.) : adornar / embelir ; ajocar ; quilhar ; escrincelar (gravar sus fust)

pinçar (se) : s'adornar / s'embelir ; s'ajocar ; se quilhar.

pinçar (v. tr.) : pecigar ; agantar (sasir) amb de pinças ; sarrar ; abilhar estrech.
Lo vestit andalós pinça lo còrs de l'òme.

pinçar (se) : se pecigar ; s'abilhar estrech.

pinçard : caval, èga, muòl, muòla... que lors pès de darrièr apèvan pas que sul davant.

pinçarda : v. **pinçarda**.

pinçardan : mena de rasim ; vin d'aquela mena.

pinças : pinça. v. **pinça**.

pinçèl : ensemble de pels plan sarrats al cap d'un marge per pénher una tèla o pintar un panèl ; biais de pénher d'un pintor ; paumon e còr d'un animal ; pinèl / pinhèl de frucha ; escalasson (pal garnit de cavilhas que fan ofici d'escalons).
Pinçèl de pintor. Pinçèl de barbièr. Pinçèl d'empègaire d'afichas. Lo pinçèl de Tolosa Lautrec. Pinçèl de cerièiras, d'avelanas...

pinçelada : còp de pinçèl.

pinçelar (v. tr.) : pénher amb un pinçèl.

pinçelat, -ada : pintat, -ada (cobèrt de pintura)

pinçelièr : recipient per netejar los pinçèls.

pinçetas : pinças / pinça. v. **pus naut**.

pinçada : picada / picadura.

pinchar (v. tr.) : picar amb quicòm de ponchut.

pinchuc : punta ; espina ; objècte ponchut (t. a.)

pinchuc, -uga : ponchut, -uda.

pincon (far) (loc. verbal) : metre lo nas al fenestron. v. **pinquet**.

pinçon : quinson / pinçard v. **pinçon**.
rapin / arpalhand / gripasòus.

Pindar (518-438 abans J.C.) : grand poèta liric grèc. « *pindolar* » / « *pindolhar* » e derivats : v. **pendolar**.

pinèda : plantacion de pins ; bòsc de pins ; mata de pins.

pinèl : ramèl de pins ; còr, mèlsa fetge, paumons d'animal que se tenon del tròç ; penjarilh (quinqualha ; pinçèl de frucha)
Un pinèl de cerièiras es la frucha que mai m'agrada.

pinèla : pinèl / pinçèl de frucha ; batèu de ribièira.

pinenc, -a : de pin ; relatiu, -iva al pin.

pineta : doblèt de pinèda.

ping-pong (onom. internacionala) : *tennis* (angl.) de taula.

pinga-panga (onom. occitana) : bruch d'emplastre doble o d'ancal doble.

pinponguista (m. e f.) : jogaire, -a de *tennis* de taula.

pinha : poma de pin ; inflorescència en còn sarrat e mesclat de bractèas coma la del còn de pin : rasim ; pinèl de frucha ; eisserment culhit amb son rasim.
Pinha de pomas. Pinha de rasims.

pinhar (v. tr.) : pinçar / sarrar ; sarrar coma las escaumas d'una poma de pin ; agrumelar / apinhar ; cachar.

pinhar (se) : s'agrumelar ; se cachar.

pinhareda : plantacion de pins.

pinhasson : pè d'arbrilhon.

pinhastre, -a : caput / testut, -uda ; tenaç, -a.

pinhastritge : capuditge / testuditge ; tenacitat.

pinhat, -ada : plan sarrat, -ada.

pinhata : ola de tèrra.

pinhatièr, -ièira : persona que fa d'olas de tèrra.

pinhèl : pinèl de frucha.

pinheta : poma de pin pichonèla.
Far la pinheta : aver grep (arredondir los dets en forma de poma de pin a causa del freg)

pinhièira : mata de pins / bòsc de pins.

pinhòl : poma de pin pichonèla ; poma d'avet.

pinholat : dragèa (R. III, 77 - L. 132) d'amètla de pin.

pinholièira : selva de pins joves.

pinhon : amètla de pin ; clòsc de frucha ; pinèl de flors o de frucha ; capial d'ostal (paret triangulara) ; ròda dentada.
Pinhon d'ostal. Pinhons de mecanisme.

pinhonat : pastisson amb d'amètlas de pin, de blancs d'uòus e de sucre.

pinhorat, -ada : plan sarrat, -ada.

pinhorièr : dròlle encargat de far de comissions.

pinhut, -uda : en forma de poma de pin.

pinhièira : mata de pins ; bòsc de pins.

pinifèr, -a : que volonta los pins ; abondós, -osa en pins.
Una tèrra pinifèra.

pinil / pinèla : pinèl de frucha.

« *pinlha-binlha* » : v. **pinlha-bilha**.

pinna : mena de molusc marin (*Pinna marina*)

pinnat, -ada : doblèt de pennat, -ada (dotat d'alas) ; forma de las nervaduras fachas d'un nèrvi mejan que se'n irràdian lateralament de nervaduras segondàrias.

PINNATI- : forma prefixada del latin *pinnatus* (pennat)

pinнатifid, -a : dich de la fuèlha pinnatinèrvia que sas divisions trespasan pas la mitat de la distància entre lo marge e lo nèrvi màger.

pinнатinervat, -ada : dich de la fuèlha pinnada.

pinнатinèrvi, -a : doblèt de pinnatinervat, -ada.

pinнатisectat, -ada : dich de la fuèlha pinnatinèrvia que sas divisions arriban entrò al nèrvi mejan.

PINNI- : forma prefixada del latin *pinna* (nadadoira)

pinnipède (m.) : mamifèr que sas patas son conformadas per nadar.
(R. IV, 543)

pinnulla : nadadoira.

pinós, -osa : cobèrt, -a de pins. *Penjal pinós / penda pinosa.*

pinosa : mata de pins ; bòsc de pins.

pinquet (far) (loc. verbal) : se contentar de pas grand causa ; viure de pauc ; se contentar, en mòde de repais, de trempar de pan dins un veirat de vin.
Avèm totes agut a far pinquet, còp o autre.

pinta : crosta de lach / burrada / pèl de lach ; pintarda ; pinçard ; recipient d'estanh per tirar de vin ; anciana mesura pel vin ; litra de vin.
Beure una pinta : beure una litra.

pintada : contengut d'una litra / contengut d'una pinta ; brava beguda de vin.

pintadissa : pintura / descripcion.

pintaire, -a : penheire, -a ; pintorlaire, -a ; pintonejaire, -a.

pintar (v. tr.) : pénher ; pintorlar (cobrir quicòm d'una sisa de color) ; fardar q.q. (li pintar los pòts, la cara...) (R. III, 280)
Pintar una pòrta. Pintar un paísatge.

pintar (v. tr.) : far tròp beure q.q. *Pintar lo vesin.*

pintar (se) : se fardar.

pintar (se) : s'encigalar / se bandar (bèure tròp)
De quand en quand, se pintava amb de vinassa.

pintard : mascle de la pintarda / gal de Guinèa.

pintarda : feme del pintard / galina de Guinèa.

pintardon : pintard pichon o pintarda pichona.

pintat, -ada : pincelat, -ada (cobèrt, -a de pintura) ; bandat, -ada.
Fenèstra pintada. Paísatge pintat.
Persona pintada : persona encigalada / bandada.

pintièr, ièira : persona que fa o que vend de recipients d'estanh.

pinton : mièg litre de vin.

pintonar / pintonejar (v. intr.) : beure fòrça pintons.
A dich de pintonejar finiguèt que ne moriguèt.

pintor : penheire, -a persona que pinta, persona que penh.

pintoresc, -a : que se meritariá plan d'èsser pintat, -ada, d'èsser pench, -a ; que val la pena d'èsser vist o ausit.
Vista pintoresca. Raconte pintoresc.

pintorescament : d'un biais pintoresc.

pintorlaire, -a : (pejoratiu de pintor)

pintorlar / pintorlejar (v. tr.) : pejoratiu de pintar, de pénher.

pintorlatge : accion o resulta de pintorlar.

pintorlejar (v. intr.) : pintonejar ; mascarar / bochardar.
« *pintrar* » (fr. l.p.) : v. **pintar / pénher**.
« *pintre* » (fr. l.p.) : v. **pintor / penheire**.

pintura : substància de color aprestada per pintar o per pénher ; art de pénher o de pintar ; descripcion ; òbra d'artista pintor.
Pòt de pintura. Exposicion de pinturas.

pinturar (v. tr.) : cobrir de pintura. (R. IV, 477)

pintusar : doblat de pintar.

pinzèl : espicon (pal o pilar per sosténer una paret que penja o un arbre que penja...)

pinzelar (v. tr.) : espiconar (metre un espicon)

PIO- : formas prefixadas del grèc *puòn* (poire)

piobacillòsi (f.) : infeccion dels pòrcs e dels romiaires, amodada per un bacil piogèn.

piocianic : se ditz d'un bacil qu'amòda de poire.

piocianina : substància cristallizabla tirada del poire.

piocit (m.) : cellula del poire.

piodermia : tota mena de dermatòsi postemosa.

piodermíti (f.) : inflamacion aguda de la pèl, amb formacion de poire (impetigò, florons...)

pioemia : ensemble de las perturbacions morbosas amodadas pel passatge dins lo sang de micròbis patogèns que provòcan d'abscesses de poire multiples.

piofreniti (f.) : nefrit postemosa.

piofrenòsi (f.) : abraguidura del ren e del bacinet.

pioftalmia : acomolament de poire dins l'uèlh.

piogèn, -a : qu'amòda la formacion de poire.

piogenès / piogenia (f.) : condicions e mecanismes de la formacion del poire.

piogenic, -a : amodat, -ada pel poire.

pioide, -a : que revèrta lo poire.

piòla : destral / pigassa ; pica de picapeirièr ; rasclador de forn.

piolet : dim. de piòla ; baston ferrat d'alpinista (aplechat d'un pic e d'una trenca) Per « *piola* », v. L. 295

« *pion* » : peon ; « *pion, -a* » : persona en carga d'escolans.

pionefriti : nefriti purulenta.

piorrèa : rag de poire.

piosalpinge (f.) : salpingiti postemosa.
I a tròp de tèrme medicals en **pio-** per los donar totes.

piós, -osa : piu, pia / devòt, -a. (R. IV, 543)

piosament : devotament.

piòt : mena de gallinacèu (R. IV, 543)
nèci / bestia / bestiasson.

piòt salvatge : austarda (R. IV, 543)

piòta : feme del piòt (R. IV, 543)
nècia / bèstia / bestiassona.

piotada : coada de piòta ; clocada de piòts.

piotaire, -a : persona que garda de piòts.
Èra aguda estada piotaira quand èra drolleta.

piotenc, -a : que i vei pas a calabrun, coma los piòts ,

pipa : aplech per fumar de tabat, d'*opium* (lat.) ; barrica ; anciana mesura de capacitat de 400 a 450 litres.
Far una pipa (l.p.) : far una cigarreta manualament.
Fumar una pipa (l.p.) : fumar una cigarreta.

pipada : contengut d'una pipa (t. a.) ; quila (v. aquel mot)
chucada de fum (d'una pipa, d'una cigarreta, d'un cigarro)
flor de brama vaca (Colchicum autumnale)
flor de pipa (Tussilago Farfara)
primadèla (plt.) (Primula officinalis)
caça al fiulet.

pipaire, -a : fumaire, -a de pipa ; caçaire, -a amb un fiulet.

pipan : fustalha gròssa.

pipar (v. tr. e intr.) : fiuletar / piuletar (caçar amb un fiulet) ; trichar ; fumar la pipa ; aspirar un liquid amb una calamèla ; escupir agre (esser despieitat) ; baducar / badar / esperar.
Pipar los aucelons. Pipar una bevenda.

piparda : barrica gròssa ; pipa gròssa.
« *pipach* » e derivats : v. **papach** e derivats

piparedòla (a) : en redolant coma una barrica.

pipeta : tub de veire, graduat o pas, per prelevar un liquid per succion ; pipa pichona o polida ; ibronha.
Pipeta de quimista. Pipeta de cava per tastar lo vin.

pipetar (v. tr. e intr.) : pipetar un liquid ; se servir d'una pipeta.
« *pipinhar* » : v. **pevinhar**.

pipol : v. **piobol**.

pipòt : barrica pichona ; barral.
Als quatre pipòts : de cuols ; forra-borra.

pipotièr : tonelièr.

piquet (dim. de pica, de l'onon. pic ! comuna a las lengas romanas e germanicas) : pal picat (plantat) en tèrra per estacar un ase, un caval, una cabra... ; escag de soldats que lors cavals èran estacats a un postèl ; escag de personas encargadas de quicòm.
Piquet de cauma. Piquet d'encendi...

piqueta (l.p.) : aigada (vin marrit)
M'estimi mai beure d'aiga que non pas de piqueta.

piquetar (v. tr.) : plantar de piquets (t. a.)

piramida : mena de polièdre ; edifici en forma de polièdre.
Las piramidas d'Egipte.

piramidal, -a : en forma de piramida.

piramidament : d'un biais piramidal.

piranha (f.) (pi 'ra a) del portugués *pirana*) : peis d'Amazonia feròc que jamai.

pirata : persona que corrís las mars per pilhar de naviris.
piratar (v. tr.) : far lo pirata.
piratariá : accion o resulta de piratar.
pirenenc, -a : relatiu, -iva als Pirenèus.
Pirenèus (m. pl.) : cadena de montanhas occitanoespanhòlas.
Pirenèus Atlantics. Pirenèus-Nauts : departaments occitans.
Pirenèus Orientals : departament catalan. v. p. 1053.
PIRET- /PIRETO- : formas prefixadas del grèc *puretòs* (fèbre)
piretic, -a : de la natura de la fèbre ; relatiu, -iva a la fèbre
piretogenèu, -a : qu'amòda de fèbre.
piretoterapia : utilizacion terapeutica de la fèbre.
pirètre (m.) : planta vesina de la totsanta (*Pyrethrum Allionii*)
(*P. hispanicum*) ; *P. pulverulentum*)
piretrina : insecticida contengut dins las totsantas.
pirèx : mena de veire fòrt resistent.
pirexia : nom generic de las malautiás qu'amòdan de fèbre.
pirifòrme, -a : en forma de pera.
pirita : sulfur natural de fèrre o de coire.
piritifèr, -a : que conten de pirita.
piritós, -osa : a l'estat de pirita ; que conten de pirita.
PIRO- : forma prefixada del grèc *pur, puròs* (fòc / fuòc)
pirofan, -a : que ven transparent, -a per l'accion del fuòc o de la calor.
pirofil, -a / pirofit, -a : natura de las plantas que resistisson al fuòc o que rebrotan après un fuòc de brossa.
pirofòr (m.) : substància que pren fuòc espontanèament a l'aire.
piroforic, -a : natura de çò pirofòr.
pirofosfat : sal de l'acid pirofosforic.
pirofosforic, -a : natura d'un acid obtengut en fasant calfar d'acid fosforic.
pirofug, -a : ignifug, -a (que fa venir quicòm ininflamable)
pirogenèu, -a : qu'amòda lo fuòc.
piròl, -a (adj. e subs.) : innocent, -a / fòl, -a / caluc, -uga.
piròla (plt.) : (*Pirola uniflora*)
pirolada : bestiesa / neciejada / necitge.
piroman, -a : persona que patís de piromania.
piromania : tissa (impuls) que buta q.q. a metre lo fuòc endacòm.
piromètre : instrument per mesurar las temperaturas fòrt nautas.
pirometria : mesura de temperaturas amb un piromètre.
piroplasmòsi : afeccion parasitària transmessa per un pat.
piròsi (f.) : sensasion d'enfuocament de la gargamèla.
pirosulfat : sal de l'acid piro-sulfuric.
pirosulfuric, -a : natura d'un acid obtengut en fasant calfar d'acid sulfuric.
pirotecnia : art de fabricar d'explosius (t. a.) o de composicions pirotecnicas.
pirotecnic, -a : relatiu, -iva als explosius, a la pirotecnia.
pirotecnician, -a : especialista (m. e f.) en pirotecnia.
La forma prefixada *piro-* es tanben utilizada per formar de tèrmes quimics : **pirofosforic - pirofosfat - pirosulfat - pirosulfuric...**
pis / pissa : urina / pissanha.
pisa : nauc circular o oval pel bestial ; cuba / tinèl de bugada ; cròs pichonèl curat a l'airal qu'una font i vina.
pisada : accion de batre o de caucar de castanhas.
pisador : saca de castanhas de batre o de caucar per las despelofar ; saca de mongetas secas de batre o de caucar per las descoscollar ; saca de peses secs de batre o de caucar per los descoscollar...

pisaire, -a : persona que bat o cauca de castanhas, de mongetas, de peses...
pisar (v. tr.) : batre o caucar las castanhas per las far sortir del pelós ; batre de mongetas secas, de peses... ; batre lo pelsòl ; somsir / pompir / atapir.
pisat : pelsòl en tèrra batuda d'una cosina d'autres còps.
PISCI- : forma prefixada del latin *piscis* (peis)
pisicòla (m. e f.) : relatiu, -iva als peisses.
pisicultor, -tritz : persona qu'elèva de peisses.
pisicultura : elevatge de peissum.
pisicifòrme, -a : qu'a la forma d'un peis.
pisina : trempador / nadadoira. (R. IV, 483)
pisivòr, -a : que s'avida de peissum.
piscoalha : paurilha ; marmalha ; poletons / poletonelons.
pison / pisòt : nauquet per abeurar la polalha.
pissa / pis : urina / pissanha.
pissa al lièch (plt.) : gravèl (*Taraxacum officinale*)
pissa-caga (m. e f.) (l.p.) : nenon o nenòta novèls nascuts.
pissa can (plt.) : mata d'èrba que los cans i van pissar ;
ellebòr (plt.) (*Helleborus fœtidus*)
pissorlin (plt.) (*Taraxacum*) ; (*Sonchus*)
maurèla (plt.) (*Solanum nigrum*)
cogombre salvatge (plt.) (*Momordica eleterium*)
lachairon (plt.) (*Sonchus oleraceus*)
campairòl verenos : agaric fòl / agaric tuamoscas.
pissa can a dart : mena d'eufòrbi (*Euphorbia falcata*)
pissa can de blat : (*Euphorbia Lathyris*) ; (*E. Peplus*)...
pissa can de mar : (*E. Paralias*)
pissa can de Niça : (*Euphorbia nicænsis*)
pissa can de sabla : (*Euphorbia Preslii*) ; (*E. Chamæsyce*)...
pissa cat : (plt.) : (*Hyacinthus comosus*)
pissacauda : blennorragia.
pissada : gèt d'urina ; ramada (fòrta pluèja subta e passadissa)
pissadoça : diabèta (f.)
pissadoira : airal per pissar.
pissador : recipient per i pissar.
pissadorat : contengut d'un pissador.
pissafreg (adj. e subs.m. e f.) : persona frecha o inchalhenta ; persona trufaira, mas d'un biais impertuable.
pissa gos (plt.) : pissa can ; anuçòl (*Carum bulbocastanum*)
pisaire, -a : persona que pissa ; urètra (f.) ; vèrga de pòrc.
pissal : rajal (saut d'un corrent d'aiga dins un precipici)
pissa lach / pissa lait (plt.) : (*Taraxacum*) ; (*Sonchus*)
mena d'agaric (*Lactarius*)
« *pissaladièra* » : desf. l.p. v. **peissaladièira**.
pissa mèl (plt.) : (*Lamium maculatum*)
pissament : accion de pissar o de rajar.
pissapalha : crivèl o ventador de las malhas bèlas.
pissaprim (adj. e subs. m. e f.) : ladre, -a / sarrat, -ada ; avar, -a.
pissa rata : ratapennada v. (R. IV, 491)
pissa sang (plt.) : (*Fumaria officinalis*)
pissanha : pis / pissa / urina.
pissanhada : traça laissada per tèrra per de pissanha.
pissar (v. tr. e intr.) : tombar d'aiga / urinar ; rajar a pissòls ; rajolar ; gisclar ; lavassar (ploure que jamai / far una pissada)
Pissar lo sang. Lo nas me pissa.
Quand las galinas pissaràn : pas jamai.
pissarada : brave gèt (rag) d'urina ; urina escampada sul pelsòl ; taca d'urina ; ramada fòrta (plujal passadís)
pissarèl : canèl de l'urètra ; gèt pichonèl ; canèla de barrica ; tèrme de mesprètz. *Bogre de pissarèl !*

pissarèla (plt.): (*Actinia mesembrianthemum*)
pissaròl: rajal d'aiga.
pissarós / pissós, -osa: v. **pissós**.
pissavin: mena de macarèl (peis) (*Scomber trachurus*)
escòt (brota de vinha) que pòrta fòrça uèlhs.
pissavinagre (adj. e subs. m. e f.): persona renosa.
pisseta: bragueta; pisseta / pisson (urina de mainatge)
pissèira: enveja de pissar que dintraria pas dins un capèl
de curat; enveja de pissar que lo veses córrer (lo rag)
pissòl: gèt / rag.
L'aiga rajava a bèls pissòls: ... a braves rages.
pissin: urina / pissa / pissanha.
pissòla (plt.): (*Lithospermum officinale*)
pissolar / pissolejar (v. intr.): urinar fòrt pauc e sovent;
rajar fòrt pauc e amb discontinuitat (R. V, 337)
Lo papeta pissoleja, probable que sa prostata...
pisson: urina de drollon. *Mamà, vòli far pisson!*
pissós / pissarós, -osa: passit, -idat amb d'urina; que sembla
d'urina; que sentís a urina; d'una color tèrna e delavada.
Farda pissosa: linge pissós. Color pissosa.
pissosa: mena de peis de mar (*Raia vulgaris*)
tèrme de mesprètz per dire filha, femna, monja.
pissòta: pissòla: v. pus naut.
pista: pesadas (traças de passes o de pès); aucèla; joventa;
auriòl (castanha seca e pelada); aïral aplanat per far córrer
cavals o personas. *Sègre (seguir) q.q. a la pista.*
Acotir (percaçar) una lèbre a la pista.
pistacha: frucha del pistachièr.
pistachièr (plt.): (*Pistacia Terebinthus*)
pistachièr, -ièira: persona femnassèira.
pistaire, -a: persona qu'atira los aucèls amb un fiulèl;
persona qu'acotís de cacilha a lors pesadas.
pistar (v. tr.): seguir a la pista; caçar a la fiulada (amb un
fiulet); far « pst »; far guinèla (cochar / gaitar) (R. III, 415)
trissar / breslar / cambiar en pasta; somsir / pompir.
Pistar una lèbre. Pistar q.q.: sonar q.q. en fasant pst.
Pistar lo beure dels pòrcs: ne trissar çò qu'es pas liquid.
pistarèla: bilha / boleta.
pistil: organ femenin de la flor.
pistòla: anciana unitat de moneda que valia 10 francs.
pistolada: t. tecn. del jòc de quilhas; còp de pistolet.
pistolet: mena d'arma de fuòc; escais de persona desgordida
e coquinassa. *Siás un brave pistolet!*
pistoletada: seguida de còps de pistolet; escarbicada /
folastrada / folastrejada.
piston: disc cilindric (d'una maquina de vapor o d'un motor a
explosion) que se pòt mòdre alternativament d'un costat o de
l'autre per comprimir un fluid e modificar lo movement;
trisson / trissador; pilon de mortier.
pistre (arc.): fornièr; enterraire / aclapaire.
pit: bèc.
pita: moneda d'autres còps.
pitada: becada.
pitança: detalh d'un repais; porcion de manjar de
comunitat religiosa; tot çò que se manja amb de pan;
manjar en general.
pitançar (v. tr. e intr.): manjar sa pitança.
pitançariá: carga de pitanchièr dins una comunitat religiosa.
pitançier, -ièira: despensier, -ièira d'un convent.
pitançós, -osa: que fa manjar de pan; que repasima.
Una salsa bona es pitançosa.

pit (v. tr.): becar / picar / picorar / picorejar. (R. IV, 546)
piton: clavèl que son cap es en forma d'anèl o de cròc, e
que sa camba es a vitz o a punta; cima de montanha nauta;
mena de sèrp gròssa (*Pithon regia*); (*P. spilotes*)...
Un alpinista espinta de pitons dins la paret d'escalar.
pitonissa: femna de l'antiquitat que passava per devinar
l'avenir.
pit-pit (onom.): piuladís d'aucelon.
pit pit (subs.): piulin; piula; autres aucèls que fan pit-pit.
pitrac: prostituïda vièlha.
pitrada: contengut de la peitrina; regalèmus; gròs repais.
Ai agut fachas de bravas pitradas.
pitraire, -a: persona que manja bravament e golardament.
pitrar (v. intr.): trepejar (pompir) de colèra; se despieitar;
s'encolerir.
pitrar (se): s'empafar (manjar bravament e golardament)
pitre: peitrina; pitral; fafièr (papach); estomac; còr / coratge;
aucèl de mar (*Colymbus immer*); (*C. stellatus*)
Cal aver de pitre per far çò qu'a fach!
pitret: aucèl palmipède (*Podiceps ruficollis*)
pitron: traveta (fusta del fustam de teulada); cabiron; mena
d'aucèl: rigal / papach rós (*Eriothachus rubecula*)
pituïta: mucositat de las membranas del nas.
pituïtari, -ària: relatiu, -iva a la pituïta.
Membrana pituïtària.
pituïtós, -osa: abondós, -osa en pituïta.
piu (onom.): piulament agut d'aucelon. (L. 295)
piu, pia (arc.): pigalh, -a / picard, -a (blanc e negre; blanc e rossèl)
Caval piu. Vaca pia.
Piu: nom de mantun papa (*Piu IX, Piu X, Piu XI, Piu XII*)
piu, pia: piós, -a / devòt, -a; misericordiós, -a.
« De son piu còr, grèu sospirèt »
Passion de Clarmont, vèrs 51.
piuçada: doblèt de pinçada.
piuçaire, -a: doblèt de pinçaire.
piuçal: doblèt de pinçal.
piuçar (v. tr.): pinçar (sarrar entre lo det gròs e l'indèx);
pinçar e tirar amb lo det gròs e l'indèx.
Piuçar una persona per un braç, per una gauta...
Piuçar de fen de la fenièira (pila de fen)
piucèl, -a (adj. e subs.): jovent o joventa, òme o femna
qu'an pas jamai agut cap de comèrci carnal amb cap d'òme
o cap de femna. (R. IV, 546)
La Piucèla d'Orleans: Joana d'Arc.
piucelatge: virginitat. (R. IV, 547)
piula: alauseta de prat (mena d'aucèl) (*Alauda arvensis*)
rosselina: (mena d'aucèl) (*Anthus rufus*)
Aver la piula: cantar coma una piula (èsser bandat)
A la piula: es entre Galhac e Rabastens (es pintat)
piula d'aiga: mena d'aucèl (*Charadrius hiaticula*)
piula de vinha: mena d'aucèl (*Alauda undata*)
piulada: accion de piular; biais de piular.
piuladís, -issa: bruch que fa un poleton que piula o
una persona que parla agut.
piulaire, -a: poleton, aucelon o persona qua piula (que crida o
parla fòrt agut); mena d'anet salvatge (*Anas penelope*)
piulament: piu-piu de poleton.
piulant: pluvier (*Charadrius*)
piular / piutar (v. intr.): cridar coma los poletons d'una
cloca, coma los aucelons que cridan o coma una persona
que parla fòrt agut.

piulàs (plt.) : rosèla (Papaver Rhæas)

piulat : bruch d'un aucelon que piula.

piulejar (v. intr.) : frequentatiu de piular.

piulèl / piulet : fiulèl (mena de siblet per atirar los aucelons)

piuletar (v. tr.) : fiular per far venir los aucelons.

piulin : pit pit (mena d'aucèl) (Anthus arboreus)

piulin d'aiga : pit pit d'aiga (Anthus aquaticus)

piulin de montanha : pit pit de montanha (Anthus rufus)

piulon : mena de vent.

piunada : gemèc / gemicada ; pecic / pecigada.

piunaire, -a : gemegaire, -a ; pecigaire, -a.

piunar (v. intr.) : gemecar / se plànher ; pecigar.

piu-piu (onom.) : piuladís d'aucelon o de poleton.

Far piu-piu : èsser malautís.

« Qui fa piu-piu viu un brieu »

piuria : preséncia de poire dins las urinas.

piusada : fissada de nièira.

piuse (f.) : nièira / negra (Pulex irritans)

piuse d'endiala : (Hydrophilus piceus)

« piusèl, -a » : v. **piucèl**.

« piusetatge » : v. **piucelatge**.

piusièr : nis de nièiras.

piuson : nieiron ; negrilh.

piusós, -osa : empobolat, -ada de nièiras.

piusson : debàs de lana ; fons de debàs ; pinçan.

piuta : pichon siblet de rusca ; empeut / ensèrt ; festuc d'èrba.

piutada : piulament. v. pus avant.

piutadís / piutadissa : piuladissa. v. pus avant.

piutaire, -a : aucèl que piula ; persona que gemèga.

piutament : piu-piu de poletons o d'aucelons.

Lo piutament dels passerats m'a agut desrevelhat.

piutar (v. intr.) : doblat de piular.

piutarèl, -a : que piuta.

piutejar (v. intr.) : piular / piutar d'un ton lanhós (dolent)

pivelaire, -a : falquetaire, -a / embelinaire, -a.

pivelar (v. tr.) : falquetar / embelinar (s. p. e s. f.)

Foguèri pivelat per l'òbra de Bodon.

pivelatge : embelinament (accion o resulta de pivelar)

pivòt : pèça cilindrica o conica que servís de supòrt a una altra e que li permet de girar sus ela meteissa ; element principal ; personatge principal ; raïç màger que trauca tot drech e prigondament dins la tèrra ; t. tecn. de mai d'una disciplina.

Lo pivòt d'una bossòla. Lo pivòt d'una convèrsa.

Lo pivòt d'una conspiracion.

Pivòt de cambiament de direccion.

Pivòt de jogaire de « basket-ball » (angl.)

pivotant, -a : que se compòrta coma un pivòt.

Cadièira grand pivotanta. Raïç pivotanta.

pivotar (v. intr.) : girar (virar) a l'entorn d'un pivòt ; girar coma a l'entorn d'un pivòt. *Una pòrta pivòta suls gafons.*

pizza (it.) : tortèl garnit de tomates, d'anchòias, d'olivas...

pizzeria (it.) : airal que i se fan e i se vendon de pizzas.

placa : lamèla d'ivòri, de metal, de plastic... mai que mai espintada sus una superfícia plana ; çò en forma de placa. *Placa de mètge* (medecin) : **Joan Ros, MÈTGE**.

Placa de carrièra. Placa de chimenèia : calfapança.

Placa de colar de can. Placa de burre.

plaça : espaci ocupat o que pòt èsser ocupat ; expandi non bastit dins una vila ; airal (emplaçament) per un viatjaire o un espectador ; reng dins una tièira ; carga / fonccion / ofici ; mercat ; bòria que ten un garanhon (caval entièr)

Aquel mòble ten fôrça plaça. Plaça de teatre.

La plaça Joan Bodon. Plaça d'autobús.

Òm a pas totjorn la primièira plaça.

Una bona plaça. A perduda sa plaça.

Femna de plaça : mercadièira de plaça (mercat)

Menar una èga (cavala) *a la plaça.*

plaçament : accion de metre a tala o tala plaça ; accion de plaçar d'argent. *Un bon plaçament* (t. a.)

plaçar (v. tr.) : metre a tala o tala plaça (t. a.)

Plaçar quicòm. Plaçar q.q. Plaçar d'argent.

Plaçar totas sas filhas : las maridar.

plaçar (se) : *S'es plaçada coma cosinièira.*

placar (v. tr.) : aplicar (cachar quicòm contra quicòm mai)

placard : esrich espintat contra una paret ; armari mural.

placatge : t. tecn. del jòc de rugbí ; t. tecn. de lausaire de parets.

Placatge d'un adversari en l'agañant per las cambas.

Placatge amb de lausas dels ostals de montanha.

placebo (lat.) : substància inofensiva substituïda a un remèdi / remèdi bufèc utilizat experimentalment.

placejar (v. intr.) : èsser sus la plaça publica ; córrer las plaças publicas / i passar son temps ; segar al volam los airals del froment pus madur.

Far placejar una cavala : la far emplenar.

placèl : planòl de mar.

placenc-, a : persona vesina de la plaça publica.

placenta (lat.) : la maire (l.p.) / massa esponjosa que fa còrs amb l'utèr pendent la portadura.

placentari, -ària : relatiu, -iva al placenta.

placeta : plaça publica pichona.

placièr : plaça publica.

placièr, -ièira : mercadièr que vend sus una plaça ; persona que lèva los dreches de plaça.

Placid : prenom m. - **Placida** : prenom f.

placid, -a : doç, -a / tranquil, -illa. *Òme placid. Nuèch placida.*

placidament : amb placiditat.

placiditat : qualitat de q.q. o de quicòm de placid.

placilhon : placeta publica pichonèla.

placiu : terren de bastir.

placon : crestaire de pòrcs (enrengaire / sanaire en l.p.)

plafon : ponde naut (plancat opausat al ponde).

plafonament : estat de quicòm o de q.q. que pòt pas montar pus naut.

plafonar (v. tr. e intr.) : far un plafon ; poder pas montar pus naut.

plafonatge : accion de far un plafon.

plafonièr : aparelh d'esclairar penjat o margat al plafon.

plaga : nafra / nafradura ; pena prigonda.

Bolegar lo fèr dins la plaga : desrevelhar una dolor.

plaga de sant Ròc (plt.) : (Polygonum Persicaria)

plagaire, -a : persona que nafra (s. p. e s. f.)

plagar (v. tr.) : ferir (tustar) / macar / nafrar.

PLAGI- : forma prefixada del grèc *plagiòs* (de galís)

plagièdre : estat d'un cristal que sas fàcias son de galís.

plagós, -osa : cobèrt, -a de plagas.

plagiari (v. tr.) : pilhar, copiar, utilizar o farlabicar las idèas o los esriches d'un altra persona.

plagiari, -ària : persona que pilha las idèas o los esriches d'una altra persona.

PLAGIO- : v. **PLAGI-**

plagiocéfalia : conformacion asimetrica del crani.

plagiotròp, -a : que fa de plangiotropisme.

plagiotropisme : tropisme que se fa de galís.

plangiotropic, -a : relatiu, -iva al plangiotropisme.

Reaccion plangiotropica.

plaid / plag : procès. (R. IV, 547); (L. 308)

plaidable, -a : que pòt èsser plaidat, -ada.

plaidar / plaijar / plajar (v. tr. e intr.) : defendre una causa ; sosténer un procès ; parlar per defendre q.q.

plaidason : accion de plaidar, de plaijar.

plaidaire, -a : persona que plaija.

plaidajar (v. intr.) : quitar pas de plaijar (frequentatiu de plaidar)

plaidajat : discors d'un avocat per defendre q.q.

plaidajament / plaidajariá : accion de plaijar.

plaire / plàser (v. tr. ind. e intr.) : agradar / èsser agradiu ; trapar a son gost / prene gost a / venir per gost.

Aquela dròlla a tot per plàser.

Aquò me plai pas : aquò me ven pas per gost.

Se te plai : sens te comandar.

Se vos plai : sens vos comandar.

plaire / plàser (se) : prene plaser a ; se trapar plan endacòm ; s'endevenir.

Me plasi d'estudiar una outra lenga.

Lo muguet se plai aquí.

Se plason plan un a l'autre.

plais : baranha / gòrsa / randa / tosca / boissonada ; clausura / liça / palencada / tanca / tèrme.

plaissa : rastèl de l'esquina amb lo lard que se ten del tròç.

plaja : riba planièira de la mar o d'una ribièira amb de sabla o de codolets.

La plaja de Niça a mai que mai de codolets.

plajar : v. **plaidar**.

plan (adv.) : fòrça / bravament ; en bona santat ; lo contrari de mal.

Ai plan d'embestiments, mas vau plan.

Consí (ku'si) vas ? - Aquò va plan.

Es plan escrich. Es plan bon.

Tanplan : benlèu.

plan (subs.) : aïral planièr entremièg doas pendas ; planòl ; estatja (plan d'apartament) ; projecte ; fons de bateu / quilha.

Nom de tot un fum d'airals : lo Plan de Grassa...

Lo seu plan seriá de se far bastir un ostal.

plan, -a : planièr, -ièira ; plat, unit, egal ; blos, -a.

plana : expandi de terren planièr ; aplech de rodièr, de menusièr, de tonelièr... ; feda que li butan sas primièras dents ; feda qu'a pas de lach ; andalhada (expandi d'un reng de dalha) ; mena de peis de mar (Pleuronestes citharus)

planada : contengut d'una plana. *Planada de froment.*

planadura : partida aplanada per una plana (aplech)

planaira : maquina d'aplanar mecanicament las tòlas.

planaire : persona qu'alisa quicòm amb una plana (aplech de mestieiral) ; aucèl o aplech que plana dins l'aire.

planal : plaça publica.

planar (v. tr. e intr.) : alisar amb una plana (aplech) ; se manténer en l'aire amb las alas.

planareda : seguida granda de planas.

planàs / planassa : plana bèla.

planastèl : planòl pichon.

planatge : accion de planar (t. a.) v. **planar**.

planca : pòst per passar un riu sens se banhar los pès ; passarèla de naviri.

« En primièr cal trobar las plancas que degun i passa pas mai »

J.B.

plancada : ponde / plancat.

plan cant : cant plan / cant gregorian.

plançar (v. tr.) : postar / metre un plancat / metre un ponde.

plançard : arbre jove.

plançàs : brota d'arbre espintada en tèrra per la far racinar.

plançat : ponde naut / galatàs / granièr ; postam / parafuèlh.

plança / planta : planh (lamentacion) (R. IV, 14)

« *planchon* » : v. **plançon** e **plonjon**.

plançòl / plançon : plant jove (t. a.)

plançolièr / plançonnièr / plançolièira / plançonnièira /

plançoneda : aïral que i a fòrça plançons.

planctofag, -a / planctivòr, -a : que s'avida de plancton.

plancton (del grèc *plagktòn*) : ensemble dels organismes microscopics en suspension dins la mar o dins las aigas doças.

S'avidan las balenas de plancton.

planctonologia : sciéncia qu'estúdia lo plancton.

planctonologista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de planctonologia.

planeïtat / planitud : qualitat d'una superfícia plana.

planejar (v. intr.) : èsser de nivèl.

planés, -esa : persona que demòra dins una plana.

planesa : plana pichona ; plana agradiva.

planet : plan pichon. v. **plan**.

planeta : astre ; plana pichona.

La Tèrra es una planeta, coma Vènus e Jupitèr.

planetari, -ària : relatiu, iva a una planeta o a de planetas.

Sistèma planetari. Guèrra planetària.

planetàriament : a l'escala de la planeta.

planetarium (lat.) : representacion dels astres sus una vòuta.

planetarizacion : mondializacion (fenomèn que fa que tot çò politic, economic, social, cultural... a de repercussions dins lomond entièr)

Una mena de planetarizacion es inevitabla.

planetarizar (v. tr.) : mondializar.

planetarizar (se) : se mondializar.

planetoïde : sinonim d'asteroïde (pichon còrs celèste)

planetologia : estudi de las planetas autras que la Tèrra.

planfasent, -a : de bon far.

plànger / plànher (v. tr.) : compatir (patir (sofrir) amb q.q.) estalviar / esparnhar ; regantar / reticar (e non pas « regretar » fr.)

Paura femna, sètz plan de plànher !

Es de plànher que planga lo pan a sos dròlles.

plànger / plànher (se) : se lanhar / se lamentar ; portar planh (citar q.q. al tribunal) ; tròp estalviar mal a propaus.

Se planh que lo cap li dòl.

Se planh la despensa de cada jorn.

« *plangièira* » : v. **prangièira**.

planh : lament / lamentacion (R. IV, 14)

Planh de sant Esteve : epistòla de la messa del 26 de desembre, legida en latin amb un comentari occitan, dins totas la Gàllias del sud del fluvi Leir (m.)

v. **Esteve** + **epistòlas farcidas** (après **farcit**)

planhent / plangent, -a (adj. e subs.) : que se planh (t. a.) ; que pòrta planh (que cita q.q. al tribunal) ; dolent, -a.

Lo planhent es estat desbauçat.

Es una persona planhenta : ... dolenta.

plànher / planhir : doblèts de plànger.

planhivòl (inv.) / planhivol, -a : de plànher. v. **ÍVOL-**

planhòl : planòl pichon. (R. IV, 552)

planhòl / planhòla : mena d'aucèl (*Sitta europea*)

planhòl, -a : de plana (que viu dins una plana)

planhós, -osa : desmingrant, -a (que fa venir pensamentós, -a)

planhosament : lanhosament / pensamentosament.

planhpena (adj. e subs. m. e f.) : persona fug-òbra / persona qu'a totjorn la canha.

planhum : planh / lamentacion (R. IV, 14)
PLANI- : forma prefixada del latin *planus* (plan)
planier, -ièira : plan, -a / orizontal, -a ; aisit, -ida / facil, -a.
Ieu o vesi pas tan planier coma tu.
planificable, -a : que pòt èsser planificat, -ada.
planificacion : accion o resulta de planificar.
planificador, -airitz : persona o causa que planifica.
Una mesura planificairitz.
planificar (v. tr.) : organizar un projècte, una activitat... segon un plan definit. *Planificar la produccion.*
planigrafia : tomografia.
planisfèri (f.) : mapa que representa sus una superficia planièira las doas mitats del glòb celèst o terrèstre.
planimetratge : mesura amb un planimètre.
planimètre : instrument per estimar una superficia plana en seguissent son contorn.
planimetria : partida de la geometria qu'estúdia las figuras planas ; art de mesurar las superficias.
planimetric, -a : relatiu, -iva a la planimetria.
planimetricament : d'un biais planimetric.
planissa : plana (espandi planier).
planitud : sinonim de planeïtat.
« planning » (angl.) : v. **planificacion -programacion**.
« planning » familial : planificacion familiara (programacion regulairitz de las naissenças)
planòl : airal planier e elevat.
PLANO- : forma prefixada del latin *planus* (plan) ; forma prefixada del grèc *planòs* (passapaís)
planomania : besonh imperiós de quitar l'ostal familiar per anar viure campèstre (sens cap d'estaca de res)
planparlant, -a : parlantin, -a (que parla plan).
planpè (subs.) : enbàs / debàs d'un ostal / plan pus bas.
planpè (a o de) (loc. adv.) : dins l'enbàs ; al meteís nivèl.
Abiti a planpè. Me sentissi de planpè amb el.
planponh : contengut egal d'un ponh ; plena man.
Pòdes prene tres o quatre planponhs d'avelanas.
planqueta : planca pichona / passarèla pichona ; nauçapè ; escalfeta.
planqueta de barda : nauçapè d'estriu de fust.
plant : planta jove ; arbre jove ; cabassat
planta : alh, ceba, pòrre, bleada, nap, api... son de plantas.
planta blanca : (*Erucastrum obtusangulum*) ; (*E. Pollichii*)
planta de cementèri : corbadòna utilizada per florir de tombas de dròlles (*Narcissus poeticus*)
planta del pè : dejós del pè dins del talon als artelhs.
plantable, -a : que pòt èsser plantat, -ada.
plantacion : tot çò plantat ; brave ensemble d'arbres plantats.
plantada : accion o resulta de plantar ; malhòl (vinha jove) ; plantacion. *Plantada de garrics. P. d'avets.*
plantadís / plantadissa : airal plantat d'arbres.
plantador, -oira : cabilhòt de fust o de fèrre per plantar ; maquina de plantar.
plantaire, -a : persona que planta.
plantament / plantacion : v. plantacion. (R. IV, 556)
plantapiquet (adv.) : còpsec (adv.)
plantapòrta : sageta pennada lançada pels dròlles.
plantar (v. tr.) : metre un plant o una planta en tèrra per la far racinar. *Plantar de ceba.*
plantar (v. tr.) : arrestar ; abandonar.
*Lo laurair plantava los budus per far una pipa.
Lo plantèri aquí e m'enanèri sens mai d'alonguis.*

plantar (se) : s'arrestar e demorar plantat (sens bolegar)
plantar piquet (se) : s'arrestar còpsec e demorar plantat.
plantassa : planta marrida. *La laparassa es una plantassa.*
plantatge (plt.) : èrba de 5 còstas (*Plantago major*)
plantatge blanc (plt.) : (*Plantago media*)
plantatge d'aiga (plt.) : (*Alisma plantago*)
planteta : planta jove ; planta pichona.
plantier : plant de vinha ; vinha jove ; escapada.
Far plantier : s'anar passejar en lòc d'anar a l'escòla.
plantigrad, -a (adj. e subs.) : quàdrupède, -a qu'apèva per tèrra tota la planta dels pès. *L'ors es un plantigrad.
A un anar de plantigrad.*
plantol : plant jove d'ortalécia (plantas d'òrt) (t.a.)
plantolièr, -ièira : semenat d'ortalécia (t. a) ; semenat de plantas o d'arbrilhs que son per èsser transplantats.
Plantolièr de caulets, de pòrres, d'avets...
planton : soldat de garda a un pòste donat.
Èsser de planton. Metre de planton.
plantula : embrion de planta dins la grana qu'a pas grellhat ; planta jove que se noirís encara de la grana.
plantum : plants joves en general ; plantas en general.
plantunalha : plants joves d'ortalécia en general.
planura : airal planier.
plantvengut, -uda : que son arribada fa plaser.
plapa : flapa / taca / marca / passadura.
plapar (v. tr.) : flapar / tacar / bochardar / passir.
plapar (se) : se flapar / se tacar / se bochardar / se passir.
plasença : plaser ; airal plasant. *Jardin de plasença.*
plasant, -a : agradiu, -iva. *Persona plasenta.*
plasantament : d'un biais plasant.
plasantat : plaser ; sejom (R. VI, 485) / sojom agradiu ; ostal de plasença.
plasentier, -ièira : agradiu, -iva.
Vilatjon plasentier. Persona plasentiera.
plaser : çò agradiu (t. a.)
plàser (v. intr.) : agradar / plaïre.
plàser (se) : s'agradar / se plaïre ; se carrar.
-PLASIA : forma sufixada del grèc *plasis* (accion de faïçonar) v. **leucoplasia - neoplasia**.
PLASM- : forma prefixada del grèc *plasmà*, -atòs (formacion)
-PLASMA : coma çaisús. v. **ectoplasma - protoplasma**.
plasmà (m.) : partida liquida del sang ; fluid obtengut a temperatura fòrt nauta e compausat de moléculas gasosas electricament neutras, d'ions positius e d'electrons negatius.
Lo solelh es una massa de plasmà enòrma.
plasmable, -a : que pòt èsser format, -ada.
plasmacion : accion de plasmar.
plasmador, -airitz : que plasma.
plasmaferèsi (f.) : plasmificacion ;
plasmagenèu, -a : que dona naissença a un plasmà.
plasmaterapia : emplec teurapeutic del plasmà sanguin.
plasmatic, -a : relatiu, -iva al plasmà del sang.
plasmatròn : tub de gas utilizat coma amplificador.
plasmic, -a : relatiu, -iva al plasmà del solelh.
Matèria plasmica.
plasmificar (v. tr.) : tranformar un gas en plasmà.
plasmina : enzim que pòt desgradar lo fibrinogenèu del plasmà sanguin.
PLASMO- : forma prefixada del grèc *plasmà* (formacion)
plasmoblast : cellula granda que ne deriva lo plasmocit.

plasmocit : cellula liura dels teissuts que son nucli es excentric, e son citoplasma basofil.

plasmocitoïde, -a : que revèrta un plasmocit.

plasmocitomatòsi (f.) : afeccion caracterizada per la proliferacion dels plasmocits.

plasmocitòma (m.) : tumor ossosa que i predominan los plasmocits.

plasmocitosarcòma (m.) : plasmocitòma constituït de plasmocits atípics e que son evolucion es maligna.

plasmocitòsi (f.) : preséncia dins lo sang d'un nombre mai o mens grand de plasmocits.

plasmocida (m. e f.) : que tua lo *plasmodium* (lat.)

plasmodium (lat.) : parasit del paludisme.

plasmolisi (f.) : fenomèn d'osmòsi a través las membranas de las cellulas.

plasmolisar (v. tr.) : amodar la plasmodisi dins una cellula.

plasmòma (m.) : granulòma (m.)

plasmòquia : estudi quimic dels plasmàs.

plasmòquina : enzim inactiu del plasmà.

-PLAST / -PLASTIA : formas prefixadas del grèc *plassein* (faiçonar) que dona tota una tièira de tèrmes tecnicos per designar una reparacion d'organ.

plastia : tota operacion de cirurgia plastica.

plastic : mena d'explosiu ; matèria plastica.

plastic, -a : relatiu, -iva a l'art e a l'elaboracion de las

plasticar (v. tr.) : far sautar quicòm amb de plastic.

plasticar (v. tr.) : far sautar quicòm amb de plastic.

plasticar (v. tr.) : far sautar quicòm amb de plastic.

plasticar (v. tr.) : far sautar quicòm amb de plastic.

plastica : biais especific d'escalprar ; ensemble de las formas d'una persona o d'una òbra d'art.

La plastica grèca. Una polida plastica.

plastica (matèria) : matèria sintetica que pòt èsser modulada o motlada, a caud, jos pression.

plasticar (v. tr.) : far sautar quicòm amb de plastic.

plasticatge : accion de far sautar quicòm amb de plastic.

plasticaire, -a : persona que plastica un airal, un ostal...

plastician, -a : artista que fa de recèrcas de plastica pura ;
cirurgian, -a que fa d'operacions plasticas.

plasticitat : qualitat de matèrias que pòdon revestir diferentas formas ; capacitat d'una persona a s'adaptar.

Plasticitat de caractèrc d'escalprar ; ensemble de lasa s'adaoral, un ostarTf 26.8385 T TDa recèrc de e caractèrc d daoral,prar ;

platinic, -a : relatiu, -iva a la platina o que ne conten.
platinifèr, -a : que pòrta de platina o que ne conten.
platinít (m.) : tota sal de l'idroxid platinós.
platinizacion : accion o resulta de platinizar quicòm.
platinizar (v. tr.) : cobrir d'una pellicula de platina.
platinòid (m.) : nom generic dels metalls de la familha de la platina.
platinòide (m.) : aliatge de coire, de niquèl e de zinc.
platinós, -osa : relatiu, -iva a la platina o que ne conten.
platipodia : sinonim de pè plat.
platirrinian, -a : del nas larg.
platròstre : se ditz d'un aucèl del bèc ample.
platissal : còp mandat a plat.
platitud : banalitat / mediocritat / manca d'originalitat.
platon : plat pichon ; petaçon ; emplastron ; traveta.
Platon de farina de lin : emplastre de farina de lin.
Platon (428-348 abans J.C.) : filosòf grèc discipule de Socrates.
platoníc, -a : relatiu, -iva a Platon ; non carnal.
Un amor platonic.
platonícament : d'un biais platoníc.
platonician, -a : *Idealisme platonician.*
Metafisica platonician.
platonisme : filosofia de Platon.
platuga : lausa (granda pèira plata)
plaugàs : lausassa.
plauca : mena d'aucèl (*Podiceps cristatus*)
plausiblement : versemblablement.
plausibilitat : qualitat de çò plausible.
plausible, -a : versemblable, -a.
Plaute (254-184 abans J.C.) : poèta comic latin.
« plautir » : v. **prautir**.
plèba : bas pòble (pej.)
pleban : curat de Savòia nomenat per un capítol.
plebalha : pejoratiu de plèba.
plebeian, -a : que fasiá partida de la plèba.
plebiscit : votacion del pòble per òc o per non sus una question.
plebiscitar (v. tr.) : aprovar quicòm o q.q. amb una fòrta majoritat.
plebiscitari, -ària : relatiu, -iva a un plebiscit.
plec : pinçament de vestit ; partida replegada d'una estòfa, d'un papièr... ; marca que demòra sus quicòm qu'es estat plegat ; partida de la pèl que fa una mena de borrelet ; ondulacion de sisas de terren ; cambeta de mossas ; levada al jòc de cartas ; letra.
A plec : a bodre / a foison ; a la perfeccion.
A plec de braç : a fòrça de braç.
A plec de gargamèla : a plena gargamèla.
Metre a plec : domdar.
Sens que faga plec : sens problèma.
plecar (v. tr.) : far de plects a quicòm.
Plecar una rauba. Plecar lo front. Plecar los uèlhs.
plecar (v. intr.) : aver de plects.
Aquela rauba pleca pas plan.
plecar (se) : *Un front que se pleca.*
plecadura : biais de far de plects ; ensemble de plects.
« plèg » : v. **pluèg**.
plecha : cercle de barrica ; benda / bendèl ; vel ; poncha (mena de vestit triangular o carrat que cobrís las espatlas) ; corba de la carcassa d'un batèu ; gàbia (t. tecn. de mar.)
Una polida mameta tota plegada dins sa plecha.

plechar (v. tr.) : sarrar amb una plecha ; cerclar una barrica.
plechat : barrica cerclada.
plechon : benda d'estòfa qu'entròda lo cap ; anciana còfa de monja o de beata que cobrissiá lo front fins als uèlhs.
plega / plect : levada al jòc de cartas ; plega (fais) de fen o de palha.
Far sa plega : far son trabalh.
plegable, -a : que pòt èsser plegat, -ada.
plegada : çò que se plega dins un còp.
plegadís, -issa : que se plega plan / flexible, -a ; plegable, -a.
Persona plegadissa : persona sopla.
Taula plegadissa : taula que se plega.
Cadièira plegadissa. Sèti plegadís.
plegador : cotèl de fust o d'ivòri per plegar o copar lo papièr.
plegadoira : postarèla que lo pescaire i enròtla sa linha dessús ; postarèla o carton que i s'enròtlan dentèlas, gansas, galons... dessús ; taula que i se plegan las estòfas dessús.
Plegadoira (aplech) de teissier, de fustier...
plegadura : plect ; articulacion. *Papièr sens cap de plegadura.*
plegaire, -a : persona qu'envolopa los defuntats dins un lençòl ; persona que plega en general ; canilha de la vinha / plega pampe.
plegament : flechiment.
Plegament de genolhs : flechiment de genolhs.
plega pampe (f.) / **plega pampa** : canilha de la vinha.
plegar (v. tr.) : giblar / gimblar (corbar) ; amodar de plects ; envolopar ; sebelir (enterrar) ; fleissar (far flechir) ; sarrar (reclamar / recaptar)
Lo vent a plegat aquel arbre. Plegar los mocadors. Plegar un cable. Plegar los braçes. Plegar los uèlhs. Es estat lèu plegat, lo paure ! (es estat lèu mòrt) Aquela femna n'a plegats dos : ... a enterrats dos òmes Plegar botiga : s'arrestar de trabalhar. Plegar l'argentariá dins son tirador.
plegar de (v. intr.) : s'arrestar de / quitar de.
Plegar de rire coma un caluc : quitar de rire...
plegar (se) : s'envolopar ; se sometre.
La pastra s'es plegada dins son mantèl. Se son plegats a totes mas condicions. Lo vim se plega, mas se romp pas.
plegatge : accion de plegar.
plegatiu, -iva : sople / docil, -a ; flexible, -a ; freule, -a.
Es pas brica plegatiu ! Lo vim es plegatiu.
-PLEGIA : forma sufixada del grèc *plègè* (paralisi) v. **emiplegia - paraplegia**.
plegonar (v. intr.) : manjar golardament.
« pleid » e derivats : v. **plaid** e derivats.
Pleiada : ensemble de sèt poètas que Ronsard ne fasiá partida.
pleiada (f.) : ensemble de flor. *Una pleiada d'artistas.*
Pleiadas (las) (f.plural.) : la Polzinièira (constellacion)
PLEIO- : forma prefixada del grèc *pleiòn* (pus nombroses)
pleiocitòsi (f.) : augmentacion granda de cellulas.
pleiomorfic, -a : relatiu, -iva al pleiomorfisme.
pleiomorfisme : propietat d'unas bacterias de cambiar de forma segon d'influéncias determinadas.
pleiotropia / pleiotropisme : determinacion, per un sol gen, de caractèrs multiples.
pleiotropic, -a : relatiu, -iva a la pleiotropia.
Gen pliotropic.
PLEISTO- : forma prefixada del grèc *pleistòs* (fòrt nombroses)
pleistocèn : periòde primièr de l'èra quaternària.

« *plejada* » - « *plejós* » : v. **plujada - plujós**.
plen, -a : emplenat, -ada ; sadol, -a ; repetenat, -ada (gròs e gras, gròssa e grassa) ; empenhada / prens / encinta (femna qu'espèra) ; garnida / plena (en parlant d'una fema d'animal) ; comol, -a.

Ai lo veire plen. Ai lo ventre plen.
Plen de figura e de còrs : repetenat.
Una feda plena. Aigas plenas.
Plen de flors. La plena luna.

plena : marèia nauta.

plenament : completament.

plenier, -ièira : complet, -a ; general, -a.

Amassada plenèira.

plenipotenciari, -ària : persona qu'a los plens poders per negociar. *Ministre plenipotenciari.*

plenitud : qualitat de çò plen.

Es dins la plenitud de son intelligéncia.

La plenitud de l'estomac.

plenor : apogèu (m.) ; plenitud (f.) ; trescòl.

La luna es dins sa plenor.

PLEO- : forma prefixada del grèc *pleòn* (pus nombroses)

pleocitòsi (f.) : doblat de pleiocitòsi.

pleomorfic, -a : relatiu, -iva al pleomorfisme.

pleomorfisme : doblat de pleiomorfisme.

pleonasme : mot o expression que torna dire, exprèssament o pas, çò ja dich.

Montar denaut. Davalar debàs.

pleonastic, -a : relatiu, -iva a un pleonasme.

Mot pleonastic. Expression pleonastica.

pleonasticament : d'un biais pleonastic.

« *plenponh* » :

v. **planponh**.

plesc : sarralha de fust.

plesca (m. e f.) : persona viganha (sens gèina e sens faiçons) ; fema que vòl pas amairar son pichon (o sos pichons)

Aquela persona es una plesca !

plescàs, -assa : persona viganha que passa l'òsca bravament.

PLESIO- : forma prefixada del grèc *plesios* (prèp / vesin)

plesiosaure : reptil marin fossil del segondari.

plesioteràpia : radioteràpia de contacte.

plessimètre (arc.) : instrument de percussion medicala.

pleta : pargue que las fedas i passan la nuèch.

pletar (v. tr.) : cloure las fedas dins un pargue.

« *plèti* » (fr.) : desf. de « *Plait-il ?* » v. **consí ? / qué dises ?**

« *Far plèti* » (fr.) : v. **mingonar / mingonejar**.

pletòra (f.) : abondància excessiva de produccion, de vianda, de personas... ; subrabondància de sang dins lo còrs.

Una pletòra de frucha, de trufas, de blat...

pletoric, -a : subrabondós, -osa.

pletoricament : en subrabondància.

plèu. *Al plèu* : a la palha / al lièch !

PLEUR- : forma prefixada del grèc *pleurà* (pleura)

pleura : membrana serosa que tapissa lo torax e qu'envolopa los paumons.

pleural, -a : relatiu, -iva a la pleura.

pleuralizacion : accion o resulta de pleuralizar.

pleuralizar (v. tr.) : cobrir la pleura.

pleurectomia : reseccion d'una partida de la pleura.

pleurèsi (f.) : inflamacion de la pleura (mal de costat) (l.p.)

pleuretic, -a : relatiu, -iva a la pleurèsi ; amodat, -ada per la pleurèsi.

pleuriti (f.) : pleurèsi seca (sens escampament de liquid)

PLEURO- : forma prefixada del grèc *pleurà* (costat)
pleurocarp, -a : se ditz de las mofas (mossas) que lors esporangis naisson lateralament.

pleurodinia : punt de costat.

pleuronècte (m.) : nom dels peisses plats de la familha dels pleuronectids.

pleuronectids (m. pl.) : familha de peisses plats de l'òrdre dels pleuronectifòrmes.

pleuronectifòrmes (m. pl.) : òrdre de peisses fòrt plats.

pleuropericarditi (f.) : pleuriti amb pericarditi.

pleuropneumonia : pneumonia amb pleurèsi.

pleuroscòpi : aparelh per examinar la cavitat pleurala.

pleuroscopia : examen de la cavitat pleurala amb un pleuroscòpi.

pleuròta (m.) (del grèc *ous, otòs*, aurelha) : fonge en forma d'aurelha que buta pels troncs d'arbres o pels panicauts.

pleurotomia : obertura cirurgicala de la pleura.

plexalgia : neuralgia d'un *plexus* (lat.) nerviós e mai que mai d'un *plexus* simpatic.

plexectomia : reseccion cirurgicala d'un *plexus*.

-PLEXIA : forma prefixada del grèc *plèxis* (accion de tustar / còp)

v. **apoplexia - cataplexia**.

plexiglàs (de l'angl. *plexiglass*) : matèria plastica utilizada coma veire de seguret.

plexiti (f.) : inflamacion d'un *plexus* raquial.

plexus (lat), del bas lat. *plexus* entrecrosament : entrecrosament de nèrvis e de vaissèls.

Plini lo Jove (62-114) : escrivan latin.

plint : tauleta carrada plaçada jos la basa d'una colomna ; postarèla pausada de cantèl dins l'enbàs e tot lo long d'una paret o d'un corondat.

PLIO- :

v. **PLEIO-**

pliocèn : periòde ultim del terciari.

pliocenic, -a : relatiu, -iva al pliocèn. *Terren pliocenic.*

« *plò* » : prononciacion de plan.

v. **plan**.

plòc : soc / soquet que lo condemnat i metiá lo cap per èsser descapitat.

« *plojau* » - « *plogina* » :

v. **plujal - plugina**.

« *ploma* » - « *plomissa* » :

v. **pluma - plumissa**.

plomb : metal blavenc fòrt pesuc ; granalha per caçar ; plomb / plombet / perpendicular (tròç de plomb al cap d'un cordilh per donar la direccion verticala) ; tròç de plomb de linha de pesca ; montanha a pic.

Solelh de plomb. Lo Plomb de Cantal.

plombada : plomb que garnís la basa d'un filat ; bala de plomb.

plombaire, -a : persona que plomba los còlils, las caissas, las caissetas plenas... per las mandar endacòm.

plombar (v. tr. e intr.) : garnir amb de plomb ; tirar un còp de fusil ; prene l'aplomb d'una paret amb un plombet ; vernissar de terralha ; emplombar una còrda ; tombar a plomb amb una bòla sus una altra ; se clinar / se corbar ; tresplombar ; far venir pus seriós.

Plombar un filat. Plombar una lèbre.

Plombar una paret. Plombar una bòla.

L'aigatge fa plombar las plantas.

Lo cingle plomba sus la comba.

Se far plombar una dent.

Far venir pus plombat.

plombar (se) : prene la color del plomb ; venir pus plombat.

La cara d'aquel malaut se plomba de mai en mai.

plombariá : mestier d'un plombièr ; botiga de plombièr.

plombatge : accion o resulta de plombar quicòm.
plombèl : contrapès de romana ; pomèl d'espasa ; plombet.
plombet : aplech de maçon per bastir drecha una paret.
plombièr, -ièira : persona que pausa o qu'entreten las canalizacions d'aiga o de gas.

Mon plombièr es una plombièira.

plombifèr, -a : que conten de plomb.

plombon : plombèl ; plombet. v. pus naut.

plond, -a : prigond, -a.

plondament : prigondament.

plondor : prigondor.

plonjaire, -a : garbejaire (persona que fasiá de garbièrs)

plonja : garbièr ; garbièira.

plonjar (v. intr. e tr.) : atassar / amontetar ; acapçar (arregar) far un plonjon (garbièr) ; cabussar dins l'aiga ; enfonzar.

plonjon : garbièr ; cabussada dins l'aiga ; cruga d'estanh per metre d'aiga a refrescar ; posador d'òli ; diferentas menas d'aucèls : (*Colymbus immer*) ; (*C. stellatus*) (*Podiceps auribus*) ; (*P. ruficollis*)

plonjonada : contengut d'un plonjon (garbièr).

plonzut, -uda : plond, -a / prigond, -a.

plor : lagrema (pèrla d'aiga que vina d'un uèlh)

plorada : plors ; lamentacions.

ploradís, -issa : que plora tant que pòt. *Èra tota ploradissa.*

ploradissa : plors que ne finisson pas. *Una ploradissa.*

ploragós / ploregós, -osa : qu'a la tissa de se plorar.

ploraire, -a : persona que se plora.

plorament : accion de se plorar.

ploramicas (m. e f.) : ploragós / ploregós, -osa (qu'a la tissa de se plorar ; que se plora per un pas res)

ploramicos, -osa : coma çaisús

plorar (v. tr. e intr.) : lagremar (escampar de plors) ; vinar ; plànher.

Far pas que plorar !

Un uèlh de font plora dins la mofa.

Plora lo pan que se manja.

plorar (se) : plorar ; se lamentar. *Un se plora, l'autre se ritz.*

plorassar / plorassejar (v. intr.) : quitar pas de plorar per pas grand causa.

ploregós, -osa : gemicaire, -a ; plorejaire, -a.

plorejaire / plorinejaire, -a : que plora per pas grand causa

plorear / plorinar / plorinejar (v. intr.) : quitar pas de plorar per pas grand causa.

plorinós, -osa : qu'a la tissa de plorar per pas grand causa.

plorum : tendéncia a plorar.

PLOTO- : forma prefixada del grèc *ploutòs* (ric)

plotocracia : governament que lo poder aperten als plotocratas.

plotocrata (m. e f.) : persona influenta per çò que rica.

plotocratic, -a : relatiu, -iva a la plotocracia o als plotocratas.

plòure (v. impers.) : far de pluèja.

Plòu que tot raja : plòu a faisses.

Vòl plòure : va plòure. Baste ploguèsse !

plovina : pluèja menuda (fina) ; albièira / barbasta.

plovinar (v. intr.) : brumar / plòure fin ; albieirar.

plovinejada : posquinejada / plovina (pluèja fina)

plovinejar (v. impers.) : posquinejar / plovinar / plòure fin.

Plovineja sovent en novembre.

plovinós, -osa : que ten plogut ; cobèrt, -a d'albièira.

Temps plovinós : temps a la pluèja.

pluèg (adj.) : *Lo vent pluèg : vent de la pluèja.*

pluèja : aiga que tomba de la nivols.

pluèja ladra : pluèja magra, insufisenta.

plugar (v. intr. e tr.) : clucar / cutar / clinhar.

A las plugas (loc. adv.) : a las clucas (a la nuèch)

plugina : plovina (pluèja menuda / pluèja fina)

pluginós, -osa : qu'es a la pluèja.

Passada (temporada, sason) *pluginosa.*

plugons (de) (loc. adv.) : uèlhs bendats ; a palpas. v. **plugar.**

plujada : ramada / pissada / pluja (fòrta pluèja que dura pas)

plujal : vent pluèg / vent de la pluèja ; costat d'ont ven la pluèja.

plujaire, -a : pluginós, -osa (qu'es a la pluèja)

Temps plujaire. Sason plujaire.

plujat : doblèt de plujada.

plujós, -osa : plujaire, -a.

Ivèrn plujós.

pluma : çò que cobris lo còrs de l'aucelum o de la polalha.

pluma d'escriure : pluma d'acièr per escriure.

Una bona pluma : un bon escrivan.

plumachier : lilac (*Syringa vulgaris*)

plumacho : v. **plumachon.**

plumachòla : pel folet.

plumachon : tufa / tufet (mata de plumas) ; flor de plumachier ; mena de planta : (*Eriophorum polystachium*)

plumada : bèc de pluma plen de tinta ; castanhas frescas que se'n son dostadas las pèls ; rosta / tabassada.

Una plumada de castanhas.

Jòrdi s'es trapada una brava plumada.

plumadilha : pelalha de castanha, de pera, de poma...

plumadís / plumadissa : granda quantitat de plumas.

plumafen : cròc marguecort per tirar de fen de la pila.

plumaire, -a : persona que pluma (t. a.)

plumalh : tufa de plumas longas al cap d'un margue per far la posca d'un ostal.

plumalha : pelalha de frucha.

plumalhar (v. tr.) : netejar amb un plumalh.

plumalhet : aplech pennat lançat amb una raqueta de jòc.

plumar (v. tr.) : dostar las plumas ; despelar / dostar la pèl ; castigar bravament ; descavar / despolhar / metre cuf.

Plumar un polet. Plumar las castanhas.

Plumar una persona. Plumar un jogaire.

Me fau plumar un pauc totjorn al jòc de cartas.

plumar (se) : pèdre sas plumas / pèdre son pel.

plumàs : bròca dostada de sa rusca.

plumassada / plumassal : rosta / tabassada / brava fretada.

plumassar / plumassejar (v. intr.) : mal escriure (en parlant d'un escrivan marrit, d'una escrivana marrida)

plumassier, -ièira : persona que vend de pluma.

escrivan marrit, escrivana marrida.

plumassieira : colce / cocena.

plumassòl : coissin.

(R. IV, 576)

plumat, -ada : t. a. de plumar o de se plumar.

Clòscaplumat, -ada : calvet, -a.

plumatge : ensemble de las plumas que cobrisson lo còrs de l'aucelum o de la polalha.

plumet : plumachon / tufa de plumas ; planta : (*Stipa pennata*)

Balhar a la posca un còp de plumet.

plumilha : brisum de plumas.

plumissa : pel folet.

plumissòl : doblèt de plumassòl.

plumon : coissin gròs, plen de plumas d'aucas o de galinas, e que se metiá de per dessus las cobèrtas d'un lièch.

Un brave plumon val duas flaçadas (doas cobèrtas)

plumós, -osa : qu'a de plumas aicisèm (qu'a fòrça plumas) « *pluquet* » : v. **cluquet.**

plural : forma d'un mot superiora a l'unitat.
 * *La « s » es generalament la marca del plural mas los noms en -ç, -ch, -g, -is, -s, -sc, -st, -x-, -xt fan lor plural en -es* : braç, braces ; fach, faches ; puèg, puèges ; nis, nises ; pas, passes ; bòsc, bòsques ; trast, trastes ; prefix, prefixes ; tèxt, tèxtes.
 * Quant als noms en **-tz**, fan lor plural en **-ses** : crotz, croses ; trobairitz, trobairises.
 * Los noms de familha se meton totjorn al plural :
Los Fontanilhas, los Rosses, los Fabres ...

plural, -a : *Finala plurala. Formacion plurala.*

pluralament : al plural.

pluralisme : sistèma qu'admet la pluralitat.
Pluralisme religiós. Pluralisme de las escòlas.

pluralista (m. e f.) : persona qu'admet la pluralitat.

pluralitat : diversitat ; multiplicitat (R. IV, 251)

pluralizacion : accion de metre al plural.

pluralizar (v. tr.) : metre al plural.

pluralizar (se) : leumens, los advèrbis se pòdon pas pluralizar.

PLURI- : forma prefixada del latin *plures* (mai d'un)

pluri-annal, -a : que se passa mai d'un còp per an.

pluri-axial, -a : de mai d'un axe. v. p. 20, N.B. 2.

pluricapsular, -a : de mai d'una capsula.

pluricarpelar, -a : de mai d'un carpèl.

pluricellular, -a : de mai d'una cellula.

pluricellularitat : estat de çò pluricellular.

pluridisciplinari, -ària : de mai d'una disciplina.

pluridisciplinaritat : qualitat de çò pluridisciplinar.

plurilingüe, -a : de mai d'una lenga.

plurinominal, -a : de mai d'un nom.
Escrutinh plurinominal : escrutinh de lista.
 Tota una tièra d'autres noms pòt èsser formada aital.

plus / pus (adv. que ven adj. variable en l.p.) v. **pus**.
Plus que perfach (temps de vèrb)
Avèm pas « plussa » d'aiga, pas « plusses » d'uòus.

plusors (arc.) : mai d'un / mantun.

plusvalua : maivalença.

Plutarc (-50 cap a 125) : istorian grèc.

plutòni : mena de metal.

pluvial, -a : *Aigas pluvialas* : aigas de pluèja.

pluvièr : parlant (aucèl escacièr) (*Charadrius hiaticula*) (*C. apricarius*) ; (*C. pluvialis*) ; (*Tringa squatarola*)

PLUVIO- : forma prefixada del latin *pluvia* (pluèja)

pluviomètre : instrument per mesurar la quantitat de pluèja que tomba a un airal dins un temps donat.

pluviometria : mesura de la pluèja tombada.

pluviometric, -a : relatiu, -iva a la pluviometria.

pluviositat : quantitat de pluèja tombada dins una region pendent una temporada donada.
La pluviositat de l'an 2000 nos afracèt.

P. N. B. : sigla per Produch Natural Brut.

-PNEA : forma sufixada del grèc *pnein* (respirar) v. **apnèa**.

PNEUM- : forma prefixada del grèc *pneumòn* (paumon) v. **pneumallergèn - pneumartografia...**

pneuma (m.) : signe de notacion musicala anciana ; signe de notacion utilizat dins lo cant plan.

pneuma (f.) : notacion musicala anciana ; ensemble de nòtas que se cantan sus una sola sillaba finala ; melodia corteta après l'alleluïa de la messa.

pneumallergèn : allergèn que destorba l'aparelh respiratòri.

pneumartografia : radiografia d'una articulacion après injeccion de gas dins la sinoviala.

pneumartòsi (f.) : preséncia d'aire dins una sinoviala articulara.

PNEUMAT- : forma prefixada del grèc *pneumà* (aire)

pneumatic, -a : relatiu, -iva als pneumas.
Notacion pneumatica dels manuscrits ancians.

pneumatic, -a (subs. e adj.) : tub de caochoc conflat d'aire comprimat e que s'aplecha a una ròda ; amodat, -ada per la pression de l'aire. *Verificar la pression de sos pneumatics. Maquina pneumatica.*

pneumatizacion : formacion d'una cavitat aeriana dins un teissut o un organ.

PNEUMATO- : forma prefixada del grèc *pneuma*, -atòs (aire)

pneumatocèla : tumor gasosa. *Pneumatocèla pulmonara.*
 I a bravament de mots medicals formats amb **pneumato-**

pneumatòsi (f.) : estat morbós caracterizat per un acomolament de gases dins una partida del còrs.

pneumaturia : emision de gas per l'urètra.

pneumectomia : ablacion parciala o totala d'un paumon.

PNEUMO- : forma prefixada del grèc *pneumòn* (paumon)

pneumocefalia : preséncia d'aire dins la cavitat craniana ; emfisèma pericranian.

pneumocèla : ernia pulmonara.

pneumocòc : bacteria qu'amòda la pneumonia e d'autres infeccions (meningiti, peritoniti, otiti, endocarditi)

pneumococcia : tota infeccion deguda al pneumocòc.

pneumologia : estudi del paumon e de sas malautiás.

pneumonia : inflamacion dels paumons.
Una pneumonia l'a plegat (l'a fach morir)

pneumopatia : tèrme generic per todas las afeccions del paumon.

pneumotomia : incision terapeutica d'un paumon.

pneumotorax : preséncia d'aire o de gases dins la cavitat de la peitrina.
 La tièra dels mots formats amb « *pneumo* » es tròp abondosa per èsser mençonada dins un diccionari non medical.

po ! : interjeccion que marca l'indiferéncia o lo mesprètz.

poblada : pòble primitiu.

poplament : accion o resulta de poblar o de se... (L. 299)

poblar (v. tr.) : establir de personas endacòm per i abitar ; establir endacòm una raça animala ; abitar.
Poblar una region. Poblar de peïssum una rivièira.

poblar (se) : *La tèrra se pòbla de mai en mai.*

pòble : poblacion d'un país, d'una vila ; ensemble de gents units per un ideal comun, una lenga comuna, de costumas comunas ; gents ordinaris d'una poblacion ; multitud.
Lo pòble occitan : lo pòble del Miègjorn de França.
Lo pòble crestian. Lo pichon pòble.
I aviá fòrça pòble per las carrièras da la vila.
« Tot un pòble nos renèga ; la flor se passís a l'òrt » (J.B.)
 « poc- », « poç- » : v. **porç-**

pòca : jòc de bòlas de drollons.

pocana : menudhalhas (f. pl.)
 « *A ça ! me prenètz pas benlèu per un conscrit ? De qué m'anatz cantar de pompilhs e de banas, D'arquet e de trinquet... o todas las pocanas ?* »
 Besson, *D'al brèc a la tomba* : La fièra de Marmont.

pocanada : bregas / guirgilhs ; maladreças ; asenada / porrada ; colhonada.
Entre vesins i pòt aver de pocanadas.

pocanaire, -a : maladrech, -a (persona que fa d'asenadas)

pocanariá : paraula calhòla ; accion calhòla.
poce : anciana mesura de longor.
pòcha : sac de papièr o de matèria plastica per embalar de crompas ; saqueta cordurada dins un vestit e que compòrta una obertura per i passar la man ; cavitat en general (t. a.)
Pòcha de provisions. Las pòchas de las cauças.
La pòcha falsa de la vèsta. Un cotèl de pòcha.
De pòchas jols uèlhs. Una pòcha de gas dins la tèrra.
Libre de pòcha : libre pichon e bon mercat.
pochar (v. tr.) : carrejar de frucha dins la pòcha per la far carpar.
pochejar (v. intr. e tr.) : furgar dins sa pòcha ; pagar de sa pòcha / finançar.
pochet : falset (pòcha pichonèla a la cencha de las cauças)
pocheta : pòcha pichona en naut e a l'esquèrra d'una vèsta ; mocadoret de fantasiá que se met dins aquela pòcha ; saqueta de cuèr o de semblacuèr per i reclamar de menudalhas.
pochina : trabalh mal fach ; somés de feme ; possa de femna ; teta ; teton ; tetina.
pochinadura : trabalh mal fach / cagada.
pochinaire, -a : maladrechàs, -assa / sabraca (m. e f.)
pochinar (v. tr.) : sabracar / afrabar un trabalh.
pochinchin : sauta boc / sautarèla de las alas rojas o blavas.
pochon : borson ; falset ; sen pichonèl / possa pichona ; pinton (mesura pel vin ; mièg litre)
pochonet : pinton (mièg litre de vin).
pochonejar (v. intr.) : pintonejar (beure fòrça pintons)
pocion : potinga (remèdi / medicament) que se beu.
poda / podador : cotèl per podar la vinha ; faucilhon.
poda / podason : accion de podar la vinha ; sason de la poda.
podada : çò que se poda dins una sesilha de poda.
podadoira (arc.) : podàs bèl per podar la vinha.
podagra : gota (med.) (R. IV, 581)
podagrós, -osa : que patís de la gota (med.)
podaire, -a : persona que poda la vinha.
Venèm de pèrdre un podaire de primièira borra !
Vestit coma un podaire : vestit d'ivèrn.
podar (v. tr.) : magencar la vinha ; magencar en general.
podard : còpabartàs / talhabartàs / podàs. v. çaijós.
podàs : pòda bèla per copar los tèrmes.
podason : poda. v. pus naut.
podassejar (v. tr.) : podar grossièrament.
Un tèrme se podasseja, se poda pas.
podatge : poda / podason / accion de podar (t. a.)
-PODE : forma sufixada del grèc *pous, pòdòs* (pè)
v. **gastropòde / gasteropòde**.
podença : poder. v. pus luènh.
poder : possibilitat d'accion d'una persona o d'una causa ; drech legal de far quicòm ; procuracion ; governament d'un país ; capacitat de produire d'unas causas ; valor vertadièira de crompa d'un revengut o d'un salari.
Lo paire, autres còps, aviá fòrça poder.
Balhar poder / donar poder (procuracion) *a q.q. mai.*
Lo poder central de París nos afraba.
Lo poder calorífic d'una caudièira.
Lo poder de crompa augmenta pas gaire.
Poder legislatiu, executiu, judiciari...
A poder de : a dich de / a fòrça de.
poder (v. tr. e intr.) : èsser capable de ; aver la permission de ; vèrb que marca l'aproximacion, la probabilitat, l'eventualitat, lo desir, la lassieira.
Pòdi pas soslevar aquel fais.

Pòdi pas far çò que vòli. Pòt aver cinc o sièis ans.
Pòt plòure. Aquò pòt encara durar un brave brieu.
A ! poguèssetz dire verai ! Ne pòdi pas pus.
A qui pòt mai : al pus desgordit.
A non poder mai : a ne poder pas pus.
M'a pogut mai : m'a crestat (es estat pus fòrt que ieu)
poder (v. impers.) : *Pòt arribar que... I pòt aver un an.*
poder (se) : *Se poiriá plan que ploguèsse.*
Se pòt que me siá enganat.
Non, aquò se pòt pas !
poderós, -osa : potent, -a / poissant, -a (qu'a fòrça poder) t. a.
Dieu es tot-poderós. v. p. 20, 1° c)
poderosament : d'un biais poderós.
podestat / potestat : potència / podença / poder.
podet / podeta : poda de vendemiaira.
podic : poda per podar la vinha.
podica : podet / podeta. v. pus naut.
podilhas : eisserments podats (magencats / copats)
Amassar las podilhas per ne far de gavèls.
« *pudding* » (angl.) : v. **taparanda / taparàs**.
podiquet (mena d'aucels) : (*Emberiza miliaria*)
(*E. hortolana*) ; (*E. schæniclus*) ; (*Anthus trivialis*)
podium (lat.) : mena de plataforma (t. a.) ; empont.
PODO- : v. **PODE-**
podofille (plt.) : (*Podophyllum peltatum*)
podolit : fragment de ròc usat per de pès d'òmes o d'animals.
podològ, -a : especialista (m. o f.) dels suènhs dels pès.
podologia : estudi dels pès.
podologic, -a : relatiu, -iva als pès.
podomètre : instrument en forma de mòstra de pòcha per comptar lo nombre de passes faches per la persona que lo pòrta. *Lo podomètre pòt aital servir de mesura.*
podra : substància polverizada (trissada / mòuta) (R. IV, 593)
Lach en podra. Sucre en podra. Podra de recurar...
Far parlar la podra : tirar amb una arma de fuòc.
podrar (v. tr.) : recobrir de podra (R. IV, 593)
podrar (se) : *Fòrça femmas se podran las gautas.*
Los Enfarinats se podravan lo pel amb de farina.
podrariá : airal que i se fabrican de substàncias explosivas.
podratge : accion de podrar o de se podrar.
Podratge de las plantas contra los negrilhs.
podrejar (v. intr.) : far de posca ; tirar amb una arma de fuòc ; espetar coma la podra ; se metre en colèra.
Los camins podrejan per temps de secada.
podrejaire, -a : tiralhair, -a ; persona que s'enfusca.
podrièr : brustieta polida per metre de podra per se podrar.
podrièira : airal perilhós. *La podrièira dels Balcans.*
podrigar (v. tr.) : metatèsi de prodigar.
podrós, -osa : poscós, -osa. v. **poscós**.
poèma : òbra poetica en pròsa o en vèrses.
La « Mirelha » de Mistral es un poèma epic.
poesa : prostituïda.
poesia : òbra poetica en vèrses ; art d'evocar o de suggerir sensacions, impressions, emocions... pels images, pel ritme, per las sonoritats dels mots o de las frasas.
poèta, poetessa : persona que fa de poesias.
La poetessa albigesa Loïsa Paulin.
poetic, -a : relatiu, -iva a la poesia ; d'un grand poder d'evocacion.
L'òbra poetica de Mistral.
L'univèrs poetic de Shakespeare (e iks'pi´:)
poeticament : d'un biais poetic.

poetizacion : accion o resulta de poetizar.
poetizar (v. tr.): far venir poetic. *La luna poetiza la nuèch.*
 « pòfa » : v. òlva / òlfa / vòlva.
pofiàs : òme del ventregròs.
pofiassa : femna grossassa.
pofieta : figurina.
pofre : mena de cefalopòde que son cap es enrodat de uèch tentaculs que fan ventosa. (*Octopus*)
 m. de plt : ortic de mar (*Medusa pulmo*)
pofre roquièr : pofre de rocasses.
pofre, -a : escarpe / mòble, -a ; gresc, -a (que se bresa aisidament) ; polverós, -osa. *Tèrra pofra.*
pogau (m.) : anguila de palun ; joventa plan tornissada.
pogés, pogesa : qu'abita sus un puèg.
poget : puèg pichon.
pogrom (rus) : movement popular antisemita de massacres e de pilhatges.
poila : caduna de las doas parts carnosas que forman lo tafanari (cuol) ; tafanari ; crospièira / falquièira (arnesc de la cropa) ; maura / truèja endecosa ; trena de pel.
poilàs, -assa : fug-òbra (m. e f.) ; bochardàs, -assa.
poile, -a : inchallhent, -a ; malvengut, -uda ; mainatge que tarda a caminar ; pòrc endecós, pòrca endecosa.
poilàira : còrda o correja qu'estaca la crospièira al bast del muòls.
poilitge : canha / pigresa (mal de q.q. de fug-òbra)
poire : brac / pus (liquid rosselós e vescós que raja d'una abraguidura, d'una tumor qu'amassa) ; pustula.
 « poire » : v. poder (vèrb)
poirenca : poiridura (t. a.) (R. IV, 486)
poiridièr : montet de causas poiridas ; putrefaccion ; poiridura. (R. IV, 486 - 587)
poiridor : airal que los papières i meton las pelhas a poirir ; fòssa a fems ; fogal d'infeccion.
poiridura : poirenca. (R. IV, 486)
poirièira : poiridura (R. IV, 486)
poirir (v. tr. e intr.) : gastar / corrompre ; èsser la causa d'una putrefaccion (R. IV, 587)
L'argent poiris fòrça personas.
poirir (se) : se gastar / se corrompre.
poirison : poiridura ; putrefaccion (R. IV, 486 - 587)
poison (m. e f.) substància verenosa ; veren / verin (R. V, 505)
 èrba de sèrp (plt.) (*Physalis Alkekengi*)
 maurèla negra (plt.) (*Solanum nigrum*)
 doça amara (plt.) (*Solanum dulcamara*)
 bèladòna (plt.) : (*Atropa Belladonna*)
Aquela femna es una poison !
poisonariá : las poisons en general.
poisonièr : empoisonaire ; masc / emmascaire / fachilhièr ; cabrifuèlh (plt.) (*Lonicera Xylosteum*)
poisonièr, -ièira : que sentís pas a bon / que pudís.
poissança : poder.
poissant, -a : poderós, -osa (qu'a fòrça poder)
poissinièira : peissonalha (peissum menut)
poissiu : embarràs ; empach / obstacle. *Far poissiu.*
poitre, -a : òme del ventre gròs ; pofiassa.
poitròlas : budèls gròsses.
poja : costat drech d'un naviri ; òrdre de cambiar de direccion (mar.) ; pendís (frachiva que penja)
pojada : còsta / montada ; arrapalhon.
pojaire, -a : persona que monta ; navigator, -tritz.

pojar / pujar (v. tr. e intr.) : montar / escalar ; s'esperforçar ; tabassar / tustassar ; vogar / navegar (mar.) ; se lançar / se ronçar ; atacar.
pojòl / pujòl : poget / tuculet.
pòl : caduna de las extremitats de l'ais d'una esfèra, de l'ais virtual de la Tèrra ; caduna de las extremitats d'un generator o d'un receptor electric ; caduna de las extremitats d'un aimant.
Lo pòl nòrd. Lo pòl sud.
Los dos pòls d'un aimant.
Los dos pòls d'una pila electrica.
Lo pòl positiu. Lo pòl negatiu.
pol : gal (mascle de la pola)
pola : galina (feme del pol) ; pellicula que se destaca de la raïç d'una onglà.
pola d'aiga : galinèla (*Gallinula chloropus*)
polacra : mena de nau de Mediterranèa ; vela triangulara de naviri.
polacre / polaire / polhaire, -a (subs. e adj.) : escais per « polonés » ; bochard / bochardàs ; fug-òbra.
polalh (m.) / **polalha** : aucas, galinas, rits... son de polalha.
polalhièr : airal que i s'ajoca la polalha ; mercant de polalha.
polalhièira : mercanda de polalha.
polandrièr, -ièira : qu'aima las polas.
Lo guèine es polandrièr.
polar, -a : relatiu, -iva als pòls.
Lo cercle polar. L'estela polara.
Tèrras e mars polaras. Freg polar.
polaritat : qualitat que permet de destriar un de l'autre cadun dels pòls d'un aimant o d'un generator electric.
polarizador, -airitz : que polariza.
polarizable, -a : que pòt èsser polarizat, -ada.
polarizacion : t. tecn. de fisica, de quimia, d'electricitat ; accion o resulta de polarizar o de se...
polarizar (v. tr.) : sometre a la polarizacion.
polarizar (se) : concentracion sus quicòm de mai o mens exclusiu.
Soi polarizat per la redaccion d'aiceste diccionari.
polard : pol gròs.
polarda : galina grassa.
polardar (v. tr.) : crestar / sanar / castrar.
polassa : galina gròssa.
polassariá : pati (airal que i trepa la polalha) ; mercat de la polalha.
polassièr : mercant de polalha ; femnassièr.
polassièira : mercanda de polalha.
polastre : pol gròs.
boldèr (del neerlandés *polder*) : terren ganhat sus la mar.
poleja / polelha : carrèla (ròda portada per un aissèl, e que sa jelha es aplechada d'un cable o d'una còrda per soslevar de faisses) ; cigonha de potz ; noseta del genolh ; galha / claveta.
POLEM- : forma prefixada del grèc *pòlemòs* (guèrra)
polemic, -a : que critica, que tròba a redire, que polemica.
polemica : discussion violenta (t. a. : politica, literària, scientifica...)
polemicar (v. intr.) : far de polemica.
polemista (m. e f.) : persona que fa de polemica.
polena : punta de proa d'un naviri ; comuns de l'equipatge d'un naviri.
polet : galhon (gal pichon)
poleton / -èl / -elon / poliquest / polon : polzin.
polhaire : v. polaire.

polhastre : doblet pejoratiu de polhaire.
polhosa (t. tecn. de mar.) : mena de vela.
pòli : mena d'aucèl de passatge.
POLI- : forma prefixada del grèc *pòlus* (fòrça)
poliandre, -a : qu'a vint estaminas o mai ; que practica la poliandria.
Planta poliandra. Femna poliandra.
poliandria : estat de çò poliandre ; estat d'una femna qu'a mai d'un espós.
poliandric, -a : relatiu, -iva a la poliandria.
poliarquia : governament d'un país per mai d'un.
poliarquic, -a : relatiu, -iva a la poliarquia.
poliartriti (f.) : artriti sus diferentas articulacions.
poliatomic, -a : de mai d'un atòm.
« *poliça* » (fr.) : v. **polícia** e **políssia**.
poliça : v. **políssia**.
Policarp : prenom.
poliocarpic : que florís e fructifica mai d'un còp.
La pata de lop (plt.) *es poliocarpica*.
policefal, -a : qu'a mai d'un cap. *Mostre policefal*.
polícia : ensemble dels reglaments que mantenon la seguretat publica ; administracion, fòrça publica cargada de l'aplicacion d'aquelas règlas.
Organizar la polícia d'un estat.
La polícia d'una vila. Un agent de polícia.
policiar (v. intr.) : far la polícia.
policièr, -ièira (subs. e adj.) : persona que fa la polícia ; relatiu, -iva a la polícia. *Metòdes policièrs*.
policlinica : clinica que diferentas malautiás i son tractadas per de mètges especialistas.
policròm, -a : de diferentas colors. *Una Verge policròma*.
policromat, -ada : pench, -a de diferentas colors.
policromia : estat de çò policròm.
policultura : culturas diferentas dins un meteis domeni.
polida : mostèla (mamifèr carnassier) (*Mustela nivalis*)
luscambra (*Lampyrus noctiluca*)
polidament : gentament ; agradivament.
polideja / poliditge : belesa / belor (qualitat de çò polit).
polidesa : belesa ; gentilesa ; onestetat / cortesiá.
polidet, -a / polidon, -a : agradivament polit, -ida (diminutiu atendresit e afectiu de polit, -ida)
polidetat : polideja / poliditge. v. pus naut.
polidetament : fòrt gentament ; fòrt agradivament.
polidiá / poliditge : polidetat. v. pus naut.
polidon, -a : doblet afectiu de polidet, -a.
polidonèl, -a : doble diminutiu afectiu de polit, -ida.
polidor, -oira : aplech o maquina utilizats per polir.
Polidòr : prenom masculin.
polidòt, -a : doblet de polidet, -a.
polidura : esmeradura / afinatge (accion o resulta de polir lo veire)
polièdre : solid de quatre fàcias planas.
poliedric, -a : relatiu, -iva a un polièdre.
polièr : ajocador per las polas (galinas)
poliestèr : substància quimica creada per combinason.
Polifèm : prenom masculin.
polifille, -a : dotat, -ada de fòrça fuèlhas.
polifonia : mena de composicion musicala de diferentas melodias ; qualitat de çò polifonic.
polifonic, -a : relatiu, -iva a la polifonia ; que representa mai d'un son. *La letra « c » es polifonica* : carri, cera...
polifonista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de polifonia.

polifòrme, -a : multifòrme, -a (que presenta diferentas formas ; capable de prene diferentas valors)
Accions polifòrmas. Fonccions multifòrmas (mat.)
poligala (plt.) : èrba del lach (*Polygala monspeliaca*)
poligam (adj. e subs.) : òme qu'a doas esposas o mai ; mascle qu'a doas femes o mai ; planta qu'a de flors ermafroditas e unisexualas sul meteis pè.
poligamia : estat d'un òme, d'un animal o d'una planta que son poligams.
poligenèsi (f.) : pluralitat d'origina.
poligenetic, -a : qu'a una origina multipla.
poligenisme : doctrina qu'admet la pluralitat d'origina de l'espècia umana.
poligenista (m. e f.) : persona qu'admet lo poligenisme.
poliglòt, -a (adj. e subs.) : escrich, -a en mai d'una lenga ; persona que parla diferentas lengas.
poligon : figura geometrica clausa, formada d'un plan limitat per de segments de drecha consecutius.
poligonacea : planta que sas flors son ermafroditas.
poligonal, -a : qu'a mai d'un angle ; relatiu, -iva a un poligòn. *Forma poligonal*.
poligonum (lat.) : nom generic d'un trentenat de flors.
poligraf, -a : persona qu'escrivi a propaus de matèrias fòrt diversas sens èsser un especialista (pej.)
poligrafia : art d'escriure amb d'escrituras secretas e art de las legir.
poligrafic, -a : relatiu, -iva a la poligrafia.
poliment : accion o resulta de polir.
polimèr, -a : que sa molecula es constituïda per l'associacion de mai d'una molecula d'un autre còrs.
polimòrf, -a : que se presenta jos diferentas formas.
polimorfic, -a : capable, -a de polimorfisme.
polimorfisme : qualitat de çò polimòrf.
polin, -a : caval o èga joves qu'an pas encara trenta meses ; aplech fach de dos madièrs parallèls escartats de cinc o sièis palms e religats per una travèrsa, per far davalar las barricadas dins la cava ; pèça de fustam de molin d'òli ; cabra de ressaire.
polinada : escarbada / espingada / escapada.
polinar (v. intr. o tr.) : far un polin o una polina ; far tombar de caval ; s'esbosonar (vedelar / cagar... en parlant d'una paret)
polinejar (v. intr.) : folastrejar / falordejar ; trepar / espingar.
polineuriti (f.) : malautiá de las neurònas perifericas.
polineuropatia : afeccion que pòrta sus mai d'un nèrvi.
polinièira : èga (cavala) de far polinar.
polinòmi : expression algebrica que conten dos tèrmes o mai.
POLIO- : forma prefixada del grèc *pòliòs* (gris)
polioencefaliti (f.) : inflamacion de la substància grisa.
poliomieliti (f.) : inflamacion de l'axe gris de la mesolha del rastèl de l'esquina.
polinuclear, -a : de mai d'un nucli.
polinucleòsi (f.) : augmentacion dels leucocits polinuclears.
poliopia : percepcion de mai d'un image per un sol uèlh.
poliploide, -a (adj. e subs.) : de mai de dos parells de cromosòmas.
poliploidia : qualitat de çò diploide.
poliorquidia : preséncia de mai de dos testiculs.
polirelha (adj. m. e f.) : multirelha / polisòc (de mai d'una relha)
Ara, un tractor es mai que mai polirelha.
polip : mena d'animal invertebrat ; mena de tumor.
polipòde : mena de falguièira (*Polypodium vulgare*)
polipós, -osa : de la natura d'un polip. *Tumor poliposa.*

polir (v. tr.): aplanar / alisar (far venir lis); adornar / embelir; adomegir / civilizar; perfeccionar; esmerar / afinar.

polisèmia: natura d'un mot qu'a mai d'una significacion. *La vida es cara. Mon amiga m'es cara.*

polisèmic, -a: de mai d'una significacion; relatiu, -iva a la polisèmia. *Tèrme polisèmitic.*

polisillab: de mai d'una sillaba.

polisòc: polirelha (de mai d'una relha / de mai d'un sòc)

polispèrm: uòu fecondat per mai d'un espermatozoide.

polispèrm, -a: natura d'una planta de mai d'un grelh.

polispermia: natura de çò polispèrm.

polissard: instrument de dentista per desrabar las dents.

polissia (R. IV, 591) / **poliça**: acte; contracte. *Poliça d'assegurança.*

« *polisson* » (fr.): coquin, coquinon, coquinòt, coquinàs.

polistirèn: mena de matèria plastica.

polit, -ida: que fa una impression agradiva per sa gràcia, sa polidesa, sa netetat...

politecnica: escòla superiora per i estudiar d'engenhaire.

politecnic, -a: qu'abraça mantun art, mantuna sciéncia. *Institut politecnic.*

politecnician, -a: relatiu, -iva a l'escòla politecnica; estudiant (a) o ancian(a) estudiant(a) de politecnica.

politeïsme: doctrina dels que creson que i a mai d'un Dieu.

politeïsta (m. e f.): persona que crei que i a mai d'un Dieu.

politic (subs. m.): òme que fa de politica. *Los braves politics son pas espesses (i n'a pas fôrça)*

politic, -a: relatiu, -iva a la politica.

politica (subs. f.): direccion d'un Estat; biais de lo dirigir; ensemble dels afars d'un Estat; activitat de q. q. que s'interessa als afars d'un Estat; biais de menar un afar. *La politica francimanda es totjorn jacobinista. Institucions politicas. Politica de tecnicians. Far de politica. Èsser prudent es una bona politica.*

politicament: d'un biais politic.

politicair, -a (pej.): persona que fa de marrida politica.

politizacion: accion o resulta de politizar.

politizar (v. tr.): balhar un caractèr politic, una consciéncia politica. *Politizar un afar. Politizar un debat. Politizar los obrièrs d'una fabrica.*

polivalent: qualitat de çò polivalent.

polivalent, -a: qu'a mai d'una fonccion; qu'a mai d'una significacion; qu'a mai d'un usatge; qu'a mai d'una propietat. *Professor polivalent. Mot polivalent. Local polivalent. Vaccin polivalent.*

Totes los tèrmes medicals en « *poli-* » pòdon pas èsser retenguts dins un diccionari non medical.

pollambert: mena d'aucèl (*Tetrao urogallus*)

pollèn: totes los grans microscopics produsits per las estaminas e que son los elements mascles de las plantas a flors.

pollinifèr, -a: que transpòrta de pollèn.

pollinizacion: transpòrt de pollèn sus un estigmata.

pollinizar (v. tr.): fecondar una flor.

pollucion: evacuacion naturala d'espèrma; accion de polluir; contaminacion. *Pollucion de la mar pel mazot; de las vilas pels gases.*

polluir (v. tr.): embrutar / lordejar / embochardir / passir; contaminar.

Pollux: estela bravament lugardejaira.

polomar (t. tec. de cordièr): ficèla grossa / cordilh; fil de vela; fil per far de filats pel ton.

polonés: mena de campairòl (*Boletus edulis*)

polonés, -esa: sortit, -ada de Polonha; relatiu, -iva a Polonha; lenga de Polonha. *Una Polonesa.*

Polonha: nom de país d'Euròpa.

polonium (lat.): metal radioactiu.

« *polpa* » e derivats (cat.): v. **popa e pulpa.**

polòta (plt.): brama vaca (*Colchicum autumnale*)
tèrme d'afeccion balhat a una galina o a una filheta.

polpra: filet; partida carnososa de l'acelum.

polpres (m. pl.): fustas.

pols (m. s.): batèc / batement de las artèrias; tempes; sofle; respiracion; impuls; butada / trucada; còp; macadura; esflorada de verdet; fòla farina. *Prene lo pols d'un malaut. Aver un pols normal. Al pols de : jos l'impuls de. D'un pols : d'una ronçada. A tot pols : a ne pèdre l'alén.*

pols (f. s.) / **-ses** (m. pl.): ac, -ses / ase, -s / àbet, -s / aròfa, -s / bolòfa, -s / palhús, -usses / òlva, -s / vòlva, -s; volòfa, -s; ventum en general. *Tirar los polses al cuol de la maquina de batre. Carrejar los polses.*

pols (m. s.) / **polses** (m. pl.): farinetas (bolida de farina de milh o de froment)

polsa: asma; posca. *Aver las polsas*: èsser asmatic; guelsar.

polsada: respiracion; trabalh de contunh pendent un temps; pausa après un esfòrc penible. *Prene polsada*: far una pausa.

polsador: ensemble dels organs de la respiracion.

polsar (v. intr.): respirar; far una pausa; s'esventar (t. a.) *Polsar espès*: guelsar (« cleussar » en l.p.)

polsejar (v. intr.): bategar / palpitari (R. IV, 402)
far de posca / polverejar; brumar / ploinejar.

polset: batèc / palpitation; posca fòrt fina per secar la tinta d'escriure (autres còps); ancian jòc de mainatges (amagar d'espillas dins la posca e las descobrir en lor lançant un lec (pèira plana); lo jogaire que ne descobrissiá mai aviá ganhat.

polsic, -a: asmatic, -a.

polsièr: montet de posca; palhusses. v. **pols / polses.** *Polsièr de carbon.*

polsièira: asma; posca; airal que i s'amontetan los polses. *Far de polsièira*: far d'embarasses.

polsieirós, -osa: poscós, -osa.

polsinar (v. intr.): doblèt de polsejar.

polsiu, -iva: asmatic, -a.

polsós, -osa: polsieirós, -osa.

poltra / pòutra / polta / pòuta: pauira / liga / rausa / depausde vin; fanga.

poltralada: doblèt de pauira.

poltralha: los ases en general; tropelada d'ases; rafatalha del pòble; marmalha.

poltre: aglàs (aucelàs de rapina) (*Gyps fulvus*)
poltre pichon (*Neophron percnopterus*)
asenèt / asenon / borricòt / borriquet (ase pichonèl)
bestiasson / ignorant (escolan que sap pas grand causa)

poltrir (v. tr.): somsir / pompir / prautir (espotir amb los pès)

polva / polvàs: posca / polsièira / polvera.

polvera: posca / polsa / polsièira. (L. 301)

polverejar (v. tr.): polsejar (far de posca); redusir en posca.

polverèl: bruma / embrum / plovina / pluèja fina; posca.

polverin: granissada; fribolada / gibrada / albièira; posaca fina; polvera / podra fòrt fina de canon.

polverizable, -a : que pòt èsser polverizat, -ada.
polverizacion : accion o resulta de polverizar.
polverizador, airtz : aplech per polverizar (t. a.)
polverizar (v. tr.) : redusir en posca. (R. IV, 593)
polverós, -osa : pòsós, -osa / pòsieirós, osa.
polverum : posca en general (t. a.)
polzin : poleton / poletonèl / poletonelon.
polzinada : clocada de polzins (de poletons)
Una polzinada de vint-e-tres poletons.
polzinar (v. intr.) : s'escantir / s'atudar (en parlant de la cauç) ; se desliechar / se fendasclar / se confir e se desmesir (en parlant de la pèira)
Polzinièira (la) : las Pleiadas (constellacion)
pom : poma (t. a.)
poma : frucha del pomièr ; còr de buòu o de moton ; boton de pòrta ; cima de mast ; pomèl de caulet ; poma d'asagador.
Poma de pin. Poma de discòrda. Poma d'Adam.
pomabièira (plt.) : (*Narcissus bulbosus*) ; (*Primula auricula*)
pomacèl : montet (t. a.)
pomacha (plt.) : doceta (*Valerianella olitoria*)
pomada : composicion mòla, grassa, perfumada o medicamentosa, siá per melhorar la pèl o lo pel, siá per una medicacion ; pomat (v. pus bas)
pomadar : passar de pomada (t. a.)
pomadar (se) : se passar de pomada.
pomarada : marc de poma que lo pomat n'es estat exprimit.
pomairada : poma salvatja.
pomar (v. intr.) : se desvolopar en forma de pomèl.
Los caulets son a pomar.
pomareda / pomaret : airal plantat de pomièrs.
pomarèla (plt.) : garaupa (*Scabiosa ucranica*)
(S. stellata) / (S. Monspeliensis)
mena d'oliva redonda.
pomastre : pomièr salvatge

poncèla : borron ; boton floral.

ponch / punt : v. **punt**.

poncha / punta : estòfa triangulara que de femnas se'n cobrisson lo cap ; plecha ; tròç copat en poncha (t. a.) ; prigondor d'un fèrre de palabés o de palavèrs ; punt de costat ; punta ; pua ; clavèl de fèr ; escarbicada / espingada / polinada.
La mameta se cargava una poncha e una plecha.
A la poncha del jorn : tre la debuta del jorn.
A la poncha del progrès.

ponchada : fissada ; picadura ; ponedura ; còp d'agulhon.

ponchaire, -a : persona que poncha ; persona que punta.

ponchal : morre refach a una sabata traucada ; punta ; fisson ; partida anteriora del timon de l'araire.

ponchar (v. tr.) : fissar ; picar ; agulhonar ; pòner / púnher ; pònger / púnger. *Ponchar los buòus èra pas de far.*
Aquel bartàs m'a plan ponchat !

ponchar (se) : *Me soi ponchat amb una agulha.*

poncharilha : doble diminutiu de poncha. v. **ponchilha**.

ponchason : fissada ; prusor.
Ai una ponchason al cap del det guinaire.

ponchassa : brava poncha de ròca.

ponchejar : v. **puntejar**.

ponchejadís : v. **puntejadís**.

poncheta : poncha pichona (t. a.)
A poncheta de jorn : a la punta del jorn.
Far poncheta : se quilhar sus la punta dels pès.

ponchetat, -ada : dentelejat, -ada.
Cresta ponchetada : cresta dentelejada.
Èrba ponchetada (plt.) : (*Hioseris radiata*)

ponchièr : pal de sosten / espicon / estançon.

ponchilh : jòc de de mainatges que consistís a devinar de quin costat es la punta d'una espilla amagada dins la man.

ponchilhon : poncha pichonèla (t. a.)

ponchimpèrta : jòc de mainatges que consistís a butar un ròc lo pus luehè possible d'un còp de baston.

ponchirica : punta de cloquièr.

ponchon : espina ; agulha ; agulhon ; punta / cima ; punta d'acièr per far de traucs ; estançon / espicon ; persona carpinhaira.
Los ponchons d'un bartàs, Dieu te'n garde !
Ponchon d'engravaire.

ponchonada : còp d'agulhon.

ponchonar (v. tr.) : picar ; fissar ; agulhonar ; estançonar ; far de traucs amb un ponchon ; carpinhar ; agarrir.

ponchonejar (v. intr.) : quitar pas de ponchonar (t. a.) ; començar de puntejar. *Un marrit boièr ponchonejava sos buòus.*
Los froments ponchonejan.

ponchuda : mena de mujol (peis de mar) (*Mugil*)
sòfia (peis d'aiga doça) (*Leuciscus leuciscus*)

ponchugon / ponchuguèl : cima ponchuda (t. a.)

ponchut : punta de rocàs ; poncha de femna.

ponchut, -uda / ponchuc, -uga : que s'acaba en punta aguda ; agut, -uda.
Lo ponchut d'un rocàs. Lo ponchut d'una agulha.
Parlar ponchut : francimandear

ponctuacion : utilizacion de signes grafics per notar las pausas dins una frasa o las variacions (R. V, 460) d'intonacion.
Pontuacion musicala. Signes de pontuacion.

ponctual, -a : qu'arriba a l'ora convenguda.

ponctualament : d'un biais ponctual.
Es totjorn ponctualament en retard.

ponctualitat : qualitat d'una persona ponctuala.

ponctuar (v. tr.) : metre la ponctuacion dins un tèxt ; marcar las pausas musicalas ; insistir sus un mot o una frasa per un gèst o una exclamacion.
Ponctuava d'un damne totas sas frasas.

pondar (v. tr.) : pausar un ponde. *Pondar un ostal.*

ponde : plancat / postam.
Lo ponde bas e lo ponde naut.

pondeire, -a : que pond bravament (s. p. e s. f.)
Un escrivassier marrit pondeire.
Una galina bona pondeira.

pondenta : que pond. *Una galina pondenta.*

ponderable, -a : que pòt èsser pesat, -ada.
La lutz es pas ponderabla.

ponderabilitat : qualitat de còp ponderable.

ponderacion : moderacion ; equilibri entre doas fòrças.
Far pròva de ponderacion.
Ponderacion des poders de l'Estat.

ponderadament : d'un biais ponderat (equilibrat)

ponderador, -airitz : que manten l'equilibri.
Un poder ponderador. Una influéncia ponderairitz.

ponderal, -a : relatiu, -iva al pes.
Subrecarga ponderala : subrecarga de pes.

ponderar (v. tr.) : far compés / equilibrar.
Ponderar los poders de l'Estat.

ponderar (se) : se far compés / s'equilibrar.

ponderat, -ada : equilibrat, -ada.
Un discors ponderat. Un òme ponderat.

ponderós, -osa : pesuc, -uga. (R. IV, 498)

ponderositat : pesantor. (R. IV, 498)

pondre / pòner / pòner (v. tr. e intr.) : far d'uòus.
La galina blanca a pòst (a pondut)
L'ivèrn las galinas pònon (ponon) mens.

ponduda : punta (quantitat d'uòus ponduts)

ponent : punt de l'asuèlh (orizont) que lo solelh i se colca.

ponentés, -esa : occidental, -a ; nom que los marins de Mediterranèa balhan als marins de l'ocean.

pòner / pòner : pondre.

ponedièira / ponièira : galina pondeira.
Las ponedieras las cal cambiar cada dos ans.

ponedor : nisalièr / nisairòl (airal o panièr que las galinas i ponon)
Panièr ponedor ont es lo nisal.

pònger : doblat de pònher.
« *pongerica* » : v. **ponchirica**.
« *ponhir* » : v. **pònher**.

ponh : nom de la man quand es tampada.
Mandar un còp de ponh a q.q.

ponha : fòrça del ponhet ; autoritat.
Òme de ponha. Governament de ponha.

ponhada / punhada : manat (contengut de la man tampada) ; pichon nombre de personas ; accion de tocar (sarrar) la man a q.q. per lo saludar ; manada (partida d'un aplech per ont lo trapar amb la man)
Una ponhada de sabla. Una ponhada de personas.
Una ponhada de man. Una ponhada de pòrta.

ponhadieira / punhieira : anciana mesura de grans e de superficia.

ponhal / punhal : arma blanca ; talhador de boquièr ; cotelàs. *Li plantèt lo ponhal per l'esquina.*

ponhar (v. tr. e intr.): tardar ; prene son temps ; far son possible ; ponhejar (tustar o trabalhar amb los ponhs)

Ai ponhat a vos escriure : ai tardat a vos escriure.

Vendrà sens ponhar gaire : vendrà sens tardar.

ponhedura : ponchada / fissada / fissadura.

ponheire, -a : persona que poncha, que pica, que fissa (t. a.)
« *ponhieirar* » : v. **ponheirar**.

ponhejar (v. tr. e intr.): far de punts ; assajar de cordurar ; prúser / prusir ; trabalhar la pasta amb los ponhs.

Ai un artelh que me ponheja : ... que me prúsís.

La pasta, la cal ponhejar, ponheja que ponhejaràs.

ponhement : accion de ponchar o de se ponchar.

ponhent, -a : que ponh. t.a. pus luènh.

pónher / púnher / pónger / púnger (v. tr. e intr.): ponchar ; fissar (s. p. e s. f.) ; picar ; traucar ; mordir ; irar / encolerir ; començar de paréisser ; ponhejar la pasta ; calafatar (R. II, 288)

Lo panicaut ponh que jamai !

S'es facha pónher per una vipèra.

Aquel argument l'a pongut.

Lo solelh comença de pónher.

Un bon fornièr ponh plan sa pasta.

ponheirar (v. intr. arc.): prene lo prètze de la mòuta.

ponheson : fissada ; prusor / prusiment.

ponhet / punhet : articulacion qu'estaca la man a l'abansbraç.

« *ponhír* » : v. **pónher**.

ponhor / punhor : v. **punhor**.

« *ponir* » : v. **pónher**.

« *ponre* » : v. **pondre**.

Pons Josèp Sebastian (1886-1998) : autor occitan bearnés.

ponsèri : mena de citron.

ponsirada (plt.): citronèla (*Melissa officinalis*)

« *pont* » : v. **ponch / punt**.

pont : construccion de pèira, de fust o de metal per encambar un riu, un camin de fèrre, un obstacle... ; ponde / plancat / postam sus un naviri.

Traversar un pont : passar sus un pont.

Pont aerian : ligason aeriana al dessús d'un airal que se pòt pas traversar autrament.

Far lo pont : trabalhar pas entre dos jorns feriat.

pontada (t. tecn. de mar.): entalha facha dins una pèça de fustam ; (t. tecn. de jòc de azard) : jòc contra lo banquièr.

pontaire, -a : persona que punta (t. a.)

pontal : (t. tecn. de mar.): prigondor de la cala d'un naviri ; terrassa de vinha jos una paret de terren pentut.

pontanada (de l' it. *punta annada*, annada començada), mas en passant a l'occitan lo mot italian a cambiat de sens e de grafia : periòde (m.) / espaci de temps ; durada ; epòca.

pontanèl : pont pichonèl.

pontanièr, -ièira : persona que far passar una ribièira sus una barca e que fa pagar lo drech de passatge ; soldat especializat per la construccion de ponts militars.

Son pontanièrs de paire en filh.

pontar (v. tr.): far un pont o un pontanèl ; (t. tecn. de jòc de azard) : jogar contra lo banquièr ; far lo ponde d'una barca, d'un naviri... v. tanben **puntar**.

pontarri (m.): farsa / farsum (estomac de pòrc farcit de carn e de legums achiquetats) ; farsa amb de farina de blat negre.

pontatge : drech de passatge sus un pont ; accion de quilhar un pont militar ; accion de far un pont entre doas dents, entre doas artèrias o mai. v. tanben **puntatge**.

Lo cirurgian li faguèt un triple pontatge.

pontet : pont pichon.

pontièr, -ièira : persona que fa pagar un drech de passatge sus un pont.

pontièr : v. **puntièr**.

pontife : evesque o Papa que presidís un ofici religiós ; persona que pontifica (pej.) *Lo Sobeiran Pontife*.

pontifical -a : relatiu, -iva a un pontife.

Ornaments pontificals : vestits pontificals per la messa.

Messa pontificala. Libre pontifical.

pontificalament : d'un biais pontifical.

pontificar (v. intr.): presidir un ofici pontifical ; (pej.) parlar o far quicòm pretensiosament (amb pretension)

pontificat : pontanada / temporada qu'un Papa a governada la Glèisa. *Lo pontificat long de Joan Pau II.*

pontilh : pont pichonèl ; peiron ; airal que i s'expandís de frucha sus de palha.

pontilha : v. **puntilha**.

pontilhar : v. **puntilhar**.

pontilhisme : v. **puntilhisme**.

pontilhista : v. **puntilhista**.

pont-levadís : pont de castèl que se levava e se baissava.

ponton : plataforma flotanta per passar d'una riba a l'autra.

pontonièr, -ièira : persona que s'entrevia d'un ponton ; militar especializat dins la construccion de ponts.

pontura : v. **puntura**.

popa : partida posteriora d'un naviri ; partida carnuda del còrs ; carn sens òsses ; còrs de la frucha ; sen de femna ; somés / somessa ; puput / pepuda : (*Upupa epops*)

La popa e la proa d'un naviri.

Popa de carn. Popa de frucha. Popa de femna.

Anhèl de popa : anhèl de lach.

popa de cabra (plt.): cabrifuèlh (*Lonicera caprifolium*)

popa de cata (plt.): (*Sedum*)

popa de lèbre (plt.): (*Chondrilla juncea*)

popaire, -a : que popa (que teta)

popar (v. tr.): tetar.

popard : gròs popon que teta plan.

popardièira : femna gròssa del pièch.

poparro : doblèt de popard.

popèia : v. **popon, popona**.

popèl / popelet / popelon : teton de femna.

popelièira : mamelièira (aparelh que se met sul teton per far tetar un novèl nascut)

popenc, -a : vedèl o vedèla que teta.

popeta : sen pichon ; t. tecnic de tornièr (pèça que lo mandrin i vira dessús) ; ulhet del cuol.

popèia : tisonièr.

popial : sen.

popièla : peteta / monaca / tostona / popòta.

popièira : teton ; tetina. v. **popèl**.

popinòta (plt.): èrba del mal de dents (*Hyoscyamus niger*)

popon : nene o nena que teta encara ; nenon o nenòta repetenats.

popon, popona : nene o nena d'estòfa, de carton, de cellulòid...

poponar (v. tr.): tolhorar un nenon.

poponar (se) : se minhardar / se minhardejar.

poponejar (v. tr.): frequentatiu de poponar.

poponet, -a : popon ; nene, nena / nenon, nenòta.

poponièira : airal per gardar de nenons.

popòta : popièla v. pus naut.

populacion : nombre de personas d'un país, d'una província, d'una vila, d'un vilatge...

popular, -a : relatiu, -iva al pòble ; qu'agrada al pòble.

La classa populara. Un cantaire popular.

popularament : d'un biais popular.

popularitat : qualitat de quicòm o de q.q. qu'agrada al pòble.

Popularitat d'una cançon. Popularitat d'un cantaire.

popularizable, -a : que pòt èsser popularizat, -ada.

popularizacion : accion o resulta de popularizar o de se...

popularizar (v. tr.) : far venir popular / vulgarizar.

popularizar (se) : venir popular : se vulgarizar.

Lo telefòn portable se popularizèt lèu fach.

populós, -osa : abondós, -osa en poblacion.

poput, -uda : carnut, -uda.

pòr :

v. **pòrre.**

pòrc : mamifèr unguat domestic (Porcus)

persona bocharda coma un pòrc ; persona gorrina.

pòrc de sant Antòni : clapeta (insècte que se ten jos las pèiras)

pòrc espin : mamifèr paquidèrm (Hystrix cristata)

pòrc marin : porron / calhon de mar / lapin de Barbariá ;

delfin (Delphinus)

marsoin (Delphinapterus leucas)

pòrc singlar : singlar / pòrc fèr / p. salvatge (Sus scrofa)

pòrc : feme del pòrc (truèja / maura castrada) ; femna gorrina.

porcada : tropèl de pòrcs.

porcachon : porcàs / porcatàs ; persona gorrina.

porcaire, -a : sanaire, -a / crestaire, -a de pòrcs.

porcairòla : trièl de pòrc ; estable de pòrc.

porcairon : pichon gardaire de pòrcs.

porcal, -a : relatiu, -iva al pòrc.

La fèsta porcala : lo jorn del masèl.

porcalha : los pòrcs en general.

De porcalha : de porcum / de carn de pòrc.

porcanhàs : porcatàs bochardàs ; persona gorrinassa.

porcanhassàs : augmentatiu pejoratiu de porcanhàs.

porcanhassa : femna gorrinassa.

porcariá : estable de pòrcs ; elevatge de pòrcs industrial.

porcàs : pòrc gròs ; pòrc salat ; persona gorrina.

porcassa : maurassa / trujassa (truèja gròssa) ; femna gorrina.

porcassàs / porcatàs : porcàs grossàs ; persona gorrina.

porcatejar (v. tr. e intr.) : menar una vida gorrina ; gastar / sabracar / afrabar quicòm.

porcatièr : mercand, -a de pòrcs ; carnsaladièr, -ièira ;

mena de campairòl : cep brave (Boletus edulis)

porcatièira : trièl (establon) de pòrc ; nauc de pòrc ; gardaira de pòrcs. *Truèja porcatièira* : truèja maire.

porcatin : porcelon ; singlaron qu'a encara la pèl raiada de dotze regas saurèlas-maurèlas-burèlas.

porcaton : pòrc ladre / pòrc triquinós.

porcèl / porcelet : pòrc pichon.

porcèla : truèja / maura.

porcelada : tessonada (portada de tessons, de porcelons)

porcelana : vaissèla, recipients, apleches... fabricats amb de terralha fòrt fina, compacta, bravament vitrificada e tresludenta. *Porcelana de Limòtges.*

porcelanièr, -ièira (subs. e adj.) : persona que fa o que vend de porcelana ; relatiu, -iva a la porcelana.

Industria porcelanièira.

porcelar (v. tr.) : tessonar (far de tessons, de porcelons)

porcelat : porcèl gras de tres a sièis meses.

porcelièira : truèja / maura que porcèla.

porcelon : porcèl / porcelet (pòrc pichon) ; drollon bochardòt.

porcigola / porcil : sot (abric per un pòrc)

porcin : porron / calhon de mar ; lapin de Barbariá.

porcin / porcil : trièl de pòrc / clauson / parric (establon de pòrc)

porcin, -a : relatiu, -iva al pòrc. *Elevatge porcin. Pèsta porcina.*

Morre porcin (plt. que son boton revèrta un pauc un morre de pòrc) (Taraxacum)

porcina : los pòrcs en general ; porcineïla v. çaijós.

porcineïla (plt.) : (Polygonum aviculare)

porcion : partida d'un tot divisat en tròcs ; tròç.

Aquela porcion de camin es impracticabla.

Una brava porcion de carn.

porcum : carn de pòrc.

pòre : trauquilhon (orifici) pichonèl e practicament invisible, dins una membrana animala o vegetala.

I a dins los 500 pòres per centimètre carrat de pèl.

porfir : ròca de cristals de *feldspath* (al.) fòrt fins, enclausades dins una massa compacta d'un vermèlh fosc.

porfiric, -a : relatiu, -iva al porfir ; que revèrta de porfir.

Lavas porfiricas.

porfirizacion : accion de bresar en polverum impalpable.

porfirizar (v. tr.) : polverizar fòrt fin.

porfiroïde, -a : se ditz d'una ròca que conten de cristals gròsses de *feldspath* (al.)

porgaire, -a : crivelaire, -a (persona que neteja lo gran amb un crivèl)

porgar (v. tr.) : ventar lo gran amb una ventaira ; lo netejar amb un crivèl ; netejar (L. 303)

porgaret : ventaira pichona.

porgas : crivelum / mondilhas (rafatum triat pel crivèl)

pòrge : airal cobèrt sostengut amb de colonnas o de pilars.

Pòrge de glèisa.

pòrger (L. 303) :

v. **porgir.**

porgeire, -a : persona que presenta, qu'ofrís, que servís quicòm.

porgiment : accion de presentar, d'ofrir, de servir.

porgir / porjar (v. tr.) : presentar ; portar ; donar ; servir ; far passar ; parar. *Porgir de flors a una dòna. Li porgir lo braç.*

Porgir a beure. Porgir socors. Porgir la man.

pornò : apocòpa de pornografia.

pornograf, -a : escrivan, -a pornografic, -a.

pornografia : representacion d'obscenitats ; immoralitat d'òbras artisticas o literàrias.

pornografic, -a : relatiu, -iva a la pornografia.

porós, -osa : que laissa passar çò liquid per sos pòres.

Recipient porós. Terra porosa. Terralha porposa.

porositat : qualitat de çò porós. (R. IV, 603)

porpal, -a / porporat, -ada : color de porpra.

Gautas porpals. Solelh porpal.

porpièr (plt.) : portulaga / camba de pol (Portulaca oleracea)

porporin, -a : que se sarra de la color porpra ; que revèrta la color porpra. *Flor porporina.*

porpra (f.) : matèria coloranta d'un roge-vermèlh fosc que los Ancians tiravan del cauquilhatge *Purpura haemastoma* ; estòfa tintada de porpra ; rojor ; dignitat romana.

Mantèl de porpra. La porpra de la pudor.

La porpra dels Cesars. La porpra de cardinal.

porpre (subs. m.) : malautiá caracterizada per de pichonas tacas rojas ; rojor ; mena de moluc (Octopus)

Lo porpre de sas gautas.

porpre, -a (adj.) : color d'un polit roge que tira sul violet.

porquejar (v. tr. e intr.) : aprestar la carn del masèl ;

malmanejar / sabracar / afrabar quicòm.

E las maselièiras de porquejar !

M'a porquejada ma revirada!

porquet : pòrc pichon ; carn de pòrc venduda en bocariá.
Per dejunar dona-me un tròç de porquet.

porquet de vinha : parpalhòl que sa canilha afraba la vinha.
Lo porquet de la vinha es una malediccion !

porquetaire, -a : mercant, -da de carn de pòrc fresca.

porquièira : pargue per de pòrcs.

porquir (v. tr.) : cobrir una pòrca.

Nos cal far porquir aquela maura.

porquitge : gorrinitge / libertinatge.

porraca (plt.) : (Asphodelus fistulosus)
(A. microcarpus) ; (A. Chambeironi) ; (A. cerasifèr)

porraca blanca : (Asphodelus albus)

porraca jauna : (Asphodelus flavus)

porrachon (plt.) : alhassa (Allium vinealis)

porrada : carrat de pòrcs ; asenada / bestiesa ; falta ; granda quantitat / multitut / tropelada ; accion de prene racina ; temporada ; profit / profièch / profièit / ganh.

Cresi qu'ai facha una porrada (asenada)

I n'aviá una porrada : i n'aviá tot un fum.

porrar (v. intr.) : prene racina ; butar / créisser.

porrat : plant de pòrre / pòrre jove.

porrata (plt.) : pòrre salvatge.

pòrre (plt.) : legum (Allium Porrum) Prene pòrre : prene racina.

pòrre de campanha (plt.) : (Allium polyanthum)
(A. oleraceum) ; (A. pallens) ; (A. vinealis)

pòrre de sèrp (plt.) : (Allium vinealis)

pòrre de vinha / porret (plt.) : (Allium ampeloprasum)

porrejar / porregetar : dobles augmentatius de porrar.

« « porrejetar / porrejetar » : v. çaisús.

porreta : semenada de pòrcs ; plant d'amorièr, de cacièr, de vinha, de garança... ; amorièr nan ; fuèlha d'amorièr pas encara empeutat.

porrigal (plt.) : alhassa (Allium vinealis)

porriòl (plt.) : pòrre salvatge v. **pòrre de campanha**.

porriòl blanc (plt.) : (Ornithogalum narbonense)

porriòla (plt.) : èrba d'alh (Sisymbrium alliaría)

porron : pòrc marin / calhon de mar / lapin de Barbariá ; aisina per beure a galet.

porronar (v. tr.) : beure al porron ; far de porrons.

pòrt : calanca / abric pels batèus. *Pòrt de Marselha.*

pòrt : còl de montanha / pas / pertús.

pòrt : accion de portar ; biais de portar ; prèt de pagar per portar quicòm ; portadura / anar / comportament.

Lo pòrt de la barba. Pòrt sus l'esquina.

Pòrt d'una letra. Pòrt pagat. Pòrt majestuós.

pòrta : obertura per intrar o sortir o per tampar quicòm.

Es amistós coma una pòrta de preson.

Metre la clau jos la pòrta (t. a.)

pòrtabagatges (m.) : galariá sus dessús d'una autò.

pòrtabelha (plt.) : (Ophrys apifera)

pòrtaranha (plt.) : (Ophrys aranifera)

pòrta broca : larva de la frigana (Phryganus)

pòrta mosca (plt.) : (Ophrys muscifera)

pòrta-carretièira : pòrta granda per laisser passar las carretas.

pòrta-tombadissa : trapa. v. p. 20, I, a.

pòrtabala : còlportaire d'autres còps.

pòrtabandièira (m. e f.) : persona que pòrta una bandièira.

portabilitat : qualitat de çò portable.

portable, -a : que pòt èsser carreat, -ada aisidament.

Un ordenador portable. Un telefon portable.

pòrtabonaiür / pòrtabonur : mascòta.

pòrtacalças / pòrtacauças : responsable, -a dins un coble ; (s.f.) : l'esquipòt ; la vida (l'argent, la fortuna ; la vida)

Es pas el qu'es lo pòrtacauças.

Pecaire ! i laissèt las cauças e lo pòrtacauças.

pòrtacapèl : aplech per i acrocra lo capèl quand òm lo quita ; responsable ; boc emissari.

Vòli pas èsser lo pòrtacapèl !

pòrtacigarretas : mena d'estug per fumar una cigarreta.

pòrtaclaus (m.) : anèla per i reclamar las claus.

pòrtaconstrencha : oficial ministerial cargat de significar los actes de procedura e de metre a execucion d'unes jutjaments.

pòrtacrotz : clergue que pòrta la crotz d'una procession ; aplech per i apevar lo pal de la crotz per que pese mens al portaire. *Lo pòrtacrotz mena la procession.*

portada : accion de portar ; distància qu'una arma de fuòc pòt cobrir ; capacitat / intelligéncia ; nombre de fils de la cadena d'un teissut ; la ventrada d'una feme plena ; importància d'una causa ; las cinc regas horizontalas per i escriure las nòtas de musica.

Portada d'un fusil. A portada de man, de votz.

Portada d'una fusta. Se metre a la portada de q.q.

Una portada de canhons. Decision sens cap de portada.

Aquel spectacle es pas a la portada de ma borsa.

pòrtaDieu (m.) : borsas per portar lo bon Dieu als malauts.

pòrtadocuments : cartabèl / cartipèl.

portador : eisserment que pòrta de rasims ; portaire.

portador, -airitz : que pòt portar ; que pòt èsser portat, -ada. (R. IV, 607)

pòrtadrapèu : persona que pòrta lo drapèu.

portadura : çò portat per una femna qu'espèra o per una feme plena ; periòde d'espèra abans de s'ajaire ; fraisses de pòrt ; aspècte del cèl ; pòrt (biais de se ténen o de caminar)

Portadura de catons. Nòu meses de portadura.

La portadura de l'elefanta se sarra de 21 meses.

M'agrada pas brica la portadura del cèl.

Aquela femna a una portadura de reina.

pòrtafais : carrejaire, -a de faisses.

pòrtafanal (m. e f.) : persona que fa lum a una còla de nuèch ; pal que pòrta lo fanal.

pòrta-fenèstra : obertura que servís de fenèstra e de pòrta.

pòrtaflambèl : persona que pòrta lo flambèl (s.p. e s.f.)

pòrtafons : barra o pòst que sosten lo fons d'una tina ; persona cargada de levar l'argent d'una agéncia per lo carrear fins a un airal pus segur.

Lo mestier de pòrtafons es perilhós.

pòrtafuèlha : envolopa de cuèr en forma de libre per i reclamar los bilhets de banca o los papièrs oficials

pòrtaiga : aqüaduc aerian.

portaire, -a : persona que pòrta quicòm (t. a.)

portaire, -a / pòrtalettras (m. e f. s.) : factor, -triz.

portal : pòrta bèla, de fust o de metal, a l'intrada d'una cort, d'una propietat, d'un bastiment, d'un garatge... ; intrada monumental d'edifici bèl, de parc, de catedrala.

portalada : pòrta bèla d'estable.

portalàs : portal bèl.

portalet : portal pichon.

portalièr : ancian gardian de pòrta de vila.

portalièira : pòrta bèla ; fenèstra bèla de fenial ; portièira de cortina (ridèl / ridèu) de pòrta ; combatge de pòrta ; obertura que i se vojan los rasims dins la tina.

portalon : portanèl / portanèla.
portalona : mena de castanha.
pòrtamalaiür / pòrtamalur : sortilègi / malsòrt.
pòrtamantèl : aplech per i penjar los mantèls.
pòrtamaça (arc.) : macièr (persona que portava la maça, autres còps, a l'ocasion d'una cerimònia)
portament / portatge : accion de portar o de se portar.
pòrtamissal : aplech per metre a posita lo missal de la messa.
pòrtamoneda : mena de borsa per i reclamar las pèças de moneda.
pòrtamortièr : aucèl de maçon.
portanèl, -a : obertura vitrada dins una pòrta.
portanha : çò portat (t. a.) ; accion de se portar los uns los autres ; portadura de feme plena ; ponduda d'uòus dins una sason ; vianda culhida ; trabalh de far.
Una portanha de lapinons. Una portanha d'uòus. Una portanha de truffets. Ai facha ma portanha.
portanièr, -ièira : persona que levava los dreches d' intrada a la pòrta de la vila.
portant : çò portat. *Lo portant d'una soca de rasims.*
pòrtaparaula : persona que parla al nom d'un ensemble.
Pòrtaparaula d'un sindicat. Pòrtaparaula d'un partit politic.
pòrtaplat : aplech per pausar los plats sus la taula.
pòrtapluma : ancian aplech per escriure.
portar (v. tr.) : sostèner ; carregar ; transmetre ; se cargar ; esperar (en parlant d'una femna prens) ; èsser plena (en parlant d'una feme) ; èsser pausat sus / s'apevar sus ; cobrir una distància ; getar una bòla en l'aire per la far tombar sus una altra, sens que redòle.
Los pilars pòrtan la vòuta. Portar d'argent a la banca. Pòrta una vèsta nòva. Portar de bonas novèlas. Portar un nenon. Portar de cançons, de catons... Aquela fusta pòrta pas plan. Bòla portada. Lo meu fusil pòrta pas luènh. Portar la barba. Portar vergonha. Portar enveja. Portar tòrt. Portar socors. Portar un còp a q.q. Portar a cabramòrta, a pelharòt. Lo baromètre pòrta la pluèja. O portaràs pas luènh, te'n respondi !
portar (se) :
Se portar plan : anar plan. Se portar malaut. Se portar deputat : se presentar de deputat. Se portar cap a la gara : anar cap a la gara.
pòrta-revistas : mòble pichonèl per i pausar las revistas.
portariá : carga de portier dins un convent ; lòtja de portier.
portatge / portanatge : drech d'intrada endacòm.
pòrtatinal : carrejaire de vendèmia.
pòrtatraches : pèça dels arnesques d'un ase, d'un muòl, d'un caval.
pòrtavista (m.) : aplech per i véser pus luènh e pus fin.
Amb un pòrtavista las planetas se veson melhor.
pòrtavitra (m.) : aplech de vitrièr per portar de vitras.
pòrta-vitra (f.) : pòrta vitrada.
pòrtavotz : aplech per que la votz pòrte pus luènh.
portèla : pòrta pichonèla dins una pus bèla.
pòrtentòrca : persona que pòrta l'entòrca d'un desfilat.
pòrtespasa : cencha que pòrta l'espasa.
pòrtesperon : correja de cuèr per manténer un esperon.
pòrtestendard : persona que pòrta un estendard.
pòrtestrieu : correja que pòrta l'anèla de metal que lo cavalièr i engulha son pè.

portic : espaci cobèrt e amb colomnas, a l'intrada d'un edifici somptuós, d'un temple...
portica : jompet / trantola / balançador / balançadoira.
porticar (v. tr.) : balançar q.q. amb la balançadoira.
porticar (se) : se balançar amb la balançadoira.
portier, -ièira : persona en carga de la pòrta d'un convent.
portieira : pòrta de veitura.
portisson : portanèl d'airal public per demandar d'entresenhas, per pagar, per prene sa bilheta... ; abanspropaus.
porton : mièja semal (compòrta) de rasim o de vin.
Portugal : nom de país d'Euròpa.
portugués, -esa : de Portugal ; relatiu, -iva a Portugal.
portulaga (plt.) : porpièr / camba de pol (*Portulaca oleracea*)
pos : butada / butal ; còp ; macadura.
posa : recipient per posar d'aiga.
posaca : excavacion dins la tèrra per reculhir las aigas usadas, las aigas de pluèja, la pissanha del bestial d'una bòria.
posada : çò posat dins un còp.
posadís, -issa : que pòt èsser posat, -ada.
posador : ferrat per posar d'aiga ; airal de ribièira que i se posa d'aiga ; culhièr marguelong per posar d'òli.
posadoira : aisina per posar quicòm (t. a.)
posaire : recipient per posar ; esclòp de ròda idraulica ; asenada / falsa nòta (s. p. e s. f.) / cagada.
posal : ferrat de potz ; mena de filat perpendicular tibad a l'embocadura d'un estanh ; anèla de suspension de ferrat.
posandier : òme que cura de poses.
posandier, -ièira : persona que posa d'aiga.
posar (v. tr.) : tirar d'aiga d'un potz ; prene un liquid amb un recipient ; prene / empruntar.
Posar d'aiga. Posar d'idèas endacòm.
posaraca : potz a bascula.
posc : bruma / polverina / laganha (pluèja fina)
posc, -a : que s'enfusca aisidament ; susceptible, -a.
posca : polverum ; bruma / polverina / laganha. v. pus naut.
poscada / poscarada : ondada de pluèja fina.
poscar (v. tr. e intr.) : brumar / posquinejar v. pus bas.
poscós, -osa : polverós, -osa (plen de posca, que fa de posca) « *poselha* » ; v. **polelha**.
posicion : biais de se téner ; situacion de quicòm o de q.q. ; emplaçament ocupat per una armada ; opinion de q.q. sus un problèma ; situacion sociala ; punt del cèl, de la tèrra, d'un continent... que i se tròba un astre, un país, una vila...
posicionaira : maquina de comptabilitat.
posicionament : accion o resulta de posicionar.
posicionar (v. tr.) : metre en plaça ; indicar la posicion de.
posicionar (se) : se metre en posicion de ; prene posicion.
posicionista (m. e f.) : emplegat de banca a la posicion dels comptes)
posita (a) (loc. adv.) : a portada / plan plaçat ; a propaus.
Soi pas a posita. Aquò me ven pas ges a posita.
positiu, -iva : escrich, prescrich, -a (per oposicion a natural) ; basat, -ada sus quicòm de segur ; segur, -a ; realista (m. e f.) que pensa, que parla, qu'escriu, qu'òbra favorablament.
Drech positiu e drech natural. Filosofia positiva. Punt de vista positiu. Persona positiva.
positivament : d'un biais positiu.
positivisme : sistèma filosofic basat son que sus l'experiéncia.
positivista (m. e f.) : disciple del positivisme.
posquejar (v. intr.) : far de posca ; soslevar de posca.
Los camins posquejan per temps de secada.

posquina : poscada / laganha / ondada de pluèja fina.
posquinada : bruma / poscada / laganha / pluèja fina.
posquinar (v. intr.) : laganhar / brumar / far de pluèja fina.
posquinejada : frequentatiu de posquinada.

posquinejar (v. intr.) : frequentatiu de posquinar.
possa : pièch / popa / mamèla (R. VI, 354)

possa / polsa / polysas : asma del caval.

Aquel caval a las polysas.

possada / polysada / possal / possat : butada / butal / butassal ;
contengut d'una possa (popa / mamèla)

Lo nenon a facha una brava possada : una brava tetada.

possaire, -a : persona que buta, qu'acometa.

possar (v. tr. e intr.) : butar ; acometre ; créisser.

possar (se) : se butar / se butassar.

possaruda : qu'a de bravas popas (possas / mamèlas)

possassa : mamèla gròssa.

possatge : accion de butar, d'acometre.

« pòsse » :

v. **pòst**.

possedir / possesir (v. tr.) : aver quicòm a sa disposicion ;
aver en general ; saber / mestrejar.

Possedir d'argent, de proprietats, una veitura.

Possedir una longa experiència.

Possedir quatre o cinc lengas.

possejar (v. intr.) : començar a metre de possas (popas)

possession : accion de possedir ; çò possedit.

possessiu, -iva : que marca la possession.

Adjectius possessius : meu, teu, seu, nòstre, vòstre, lor,
mon, ton, son... , ma, ta, sa...

Un fraire meu (occ.) : un de mos fraires.

Las femnas lors (occ.) : lors femnas.

possessor, -a : persona que possedis quicòm.

possessòri : possession / bens / propietat.

posset : asma de las fedas.

possibilitat : qualitat de çò possible.

possible, -a : que pòt èsser fach, -a ; que pòt arribar.

possiblement : se ne vira.

possigar (v. tr.) : prautir / traupir (pompir amb los pès)

possís, -isa : polsiu, -a ; asmatic, -a.

possissiana (plt.) : melissa (*Melissa officinalis*)

posson : teton.

possonar (v. tr.) : tetar.

pòst (prep.) : après. (L. 304)

pòst (m.) : airal ocupat per caçar, pescar, espiar, comandar,
vendre de gasolina... ; receptor de ràdio, de television.

Bolegar pas de son pòst. Soldat al pòst.

Pòst de comandament. Pòst de gasolina.

De pòst a fin : d'un bot a l'autre.

pòst (f.) : pèça de fust ressada, longaruda, plan pus larga
qu'espessa, utilizada per far un ponde, un plafon, un
corondat (clauson / buget). *Corondat de pòstes.*

pòst (p. p. de póner totjorn fòrt utilizat en Roergue e Albigés)
Mas galinas an pòst tot l'ivèrn.

POST- : prefix latin *post* (après ; enrè)

pòsta : servici public del corrièr ; airal que i se fa aquel servici ;
accion de pondre ; punta dels aucèls o de las galinas.

postabdomèn : partida pus enrè d'unes aracnids.

post abortum (lat.) : periòde après un avortament (t. tecn. med.)

postacceleracion : acceleracion electronica suplementària.

postada : airal que l'òm i se pòsta.

postada / postat : ponde / plancat ; corondat (clauson / buget).

postadar (v. tr.) : garnir amb de pòstes.

postadet : pichon trast / pichon galatàs.

postadís : clausura facha amb de pòstes.

postal, -a : relatiu, -iva a la pòsta.

Servici postal. Còlis postal. Chèc postal.

pòstaveolar, -a : enrè dels alveòls.

Articulacion pòstaveolara.

postam : las pòstes en general ; ensemble de pòstes.

postamar (v. tr.) : far un ponde (plancat), un corondat (clauson /
buget)

postanha : totes los uòus que galinas o aucèls an dins
l'ovièira ; ovièira de las galinas e dels aucèls ; ponduda ;
nisada ; marmalha.

postanhada : nisada ; portada ; linhada (descendéncia)
nombrosa.

postar (v. tr.) : metre a un pòst ; metra a la pòsta.

Postar coroaes.

postilha : relaiet per pausar las tortas de pan abans de las enforar ; postarèla. v. pus naut.

postilhada : postarèlas per un membre fracturat.

postilhar (v. tr.) : metre de postilhadas a un membre fracturat.

postilhon : flòc (tròc) de pòst pichonèl ; persona que menava, autres còps, los cavals de la pòsta ; persona a caval sus un caval d'atelatge.

postís, -issa : artificial, -a.

Es calvet e se carga una cabeladura postissa.

postiti (f.) : inflamacion del prepuci. v. **postectomia**.

pòstmenstrual, -a : que se passa après las menstruas.

post mortem (lat.) : après la mòrt.

pòstnominal : que deriva d'un substantiu o d'un adjectiu.

pòstoperatòri, -a : que se passa après una operacion.

pòstpalatal, -a : enrè del cèl de boca.

Articulacion pòstpalatala.

post partum (lat.) : çò qu'arriba après jasilhas.

Emorragias « post partum » (lat.)

pòstprandial, -a : qu'arriba après manjar.

Fòrça autres tèrmes medicals amb « pòst- » son pas mençonats.

postposicion : en occitan, mot plaçat après un autre per exprimar una idèa d'interpellacion pus fòrta o pejorativa ; particula enclítica d'unes parlars occitans ; en anglés, mot que s'ajusta a un vèrb per jogar un ròtle de preposicion que cambïa d'a fons lo sens del vèrb.

Qual siás, tu ? Ont vas, l'òme ? Cala-ta, sibèc !

Qué me vòls, cuèissacort ? Qué fas, porcanhàs ?

To go in. To go out. To go round. To go through...

post scriptum (lat.) : çò escrich après aver signada una letra.

postulacion : accion de postular (t. a.)

postulant, -a : persona que demanda un emplec ; persona que demanda a far son noviciat (R. VI, 435) v. **noviciat**.

Una cèla (celula) de postulant.

postular (v. tr.) : quemandar quicòm ; demandar a far son postulat.

A postulat per èsser fonccionari endacòm.

A postulat per èsser jesuïta.

postulat : temps de consolidacion e de formacion crestiana de la persona qu'a demandada son admission a la vida religiosa dins un convent d'òmes o de femnas (temps que precedís lo noviciat; durada : 6 meses) ; proposicion admesa sens demonstracion.

Lo postulat de l'existéncia de Dieu.

postum, -a : nascut, -uda après la mòrt de son paire ; publicat, -ada après la mòrt de son autor.

Enfant postum. Filha postuma. Òbras postumas.

postura : actitud en general ; actitud mai o mens inabituala.

Postura inconfortabla. Postura ridicula.

Èsser en bona postura, en marrida postura.

Far de posturas : far de manières (R. VI, 355)

Soi pas en postura de ganhar.

pòstverbal : que deriva d'un vèrb.

pòt : recipient en terrissa, en porcelana, en metal, en carton, en matèria plastica... per tot un fum d'usatges domestics ; anciana mesura de vin de doas pintas ; boca ; labra / pòta ; posaire (esclòp de ròda idraulica) ; bòrd de còl de botelha ; bèc de vas.

Ai lo pòt d'escapament que se'n va del tròc.

Vos convidam a la fortuna del pòt.

Pòt de lach. Pòt de mèl. Pòt de confituras.

Pòt de flors. Pòt de cambra. Pòt de pintura.

Beure a pòt de botelha. Beure a pòt de topin.

pòt pudenta (plt.) :

(Barkhausia foetida)

pòta : labra gròssa / babina ; liga / rausa (fonzalhas de vin) ; frigola (plt.)

(Thymus vulgaris)

medusa / ortiga de mar

(Medusa pulmo)

quartier de poma secas al solelh ; dorga.

Far la pòta : far lo morre / far la mona / fonhar.

Pòtas e pòtas / pòts e pòts : labras contra labras.

pòta de lèbre : pòta fenduda.

potabilitat : qualitat de çò potable.

potable, -a : que se pòt beure.

Aiga potabla.

potada : contengut d'un pòt (t. a.) ; contengut d'un mòtle de fondariá.

Una potada de mongetas.

pòta de lèbre (m. e f.) : *Fraire e sòrre son pòta de lèbre.*

pòtafendut, -uda : persona qu'es pòta de lèbre.

pòtagròs, -ssa : persona qu'a de bravas pòtas.

-POTAM : forma sufixada del grèc *pòtamòs* (fluvi) v. **ipopotam**.

POTAMO- : forma prefixada de grèc *pòtamòs* (fluvi)

potamologia : idrologia fluviala.

potar (v. tr.) : beure en cabussant dins l'aiga ; beure a pòt de botelha.

potard, -a / potarra (m. e f.) : pòtagròs, -ssa. v. pus naut.

potariá : terralha (recipients en terra cuècha)

potariá (plt.) : morre de moton *(Hypochaeris radicata)*

potariá pudenta (plt.) : *(Crepis foetida)*

potièr, -ièira : persona que fa de pòts (topins)

potarra (subs.) : pòta gròssa ; mal de pòts.

potarra (adj. m. e f.) : labrut, -uda (qu'a de bravas pòtas)

potarrada : brava potada. *Una potarrada de mongilhs-ris.*

potarràs : pòt grandàs / topinàs.

potarron : pòt pichon / topinon.

potarron, -a / potarrut, -uda : potarra (m. e f.) v. pus naut.

potàs : pòt grand.

potassa : carbonat de potassi (de *potassium*) (lat.)

potassi / potassium (lat.) : potassa caustica / mena de metal.

potassi, -a : que conten de potassi ; relatiu, -iva a la potassi.

potat : contengut d'un pòt.

potatge : bolhon de legums o de carn ; ragost / fricòt.

potatgièr : fogairon / fogal de cosina ; òrt.

potatgièr, -ièira : relatiu, -iva a la cosina. *Plantas potatgièiras.*

potèl (far) (v. intr.) : far potet / far un pauc la pòta / fonhar.

poténcia : poder ; fòrça d'un motor de maquina ; possibilitat ; forca (instrument de suplici d'autres còps)

La poténcia de Dieu. Poténcia d'un motor.

Existir en poténcia. Las poténcias celèstas.

Foguèt condemnat, lo paure el, a la poténcia.

potencial : estat electric d'un conductor al regard d'un autre ; capacitat d'accion o de produccion d'un país ; capacitats fisicas o intellectualas de q.q.

La diferéncia de potencial se mesura en vòlts.

Lo potencial economic american nos afraba.

potencial, -a : qu'existís en poténcia, mas pas en realitat ; mòde verbal qu'exprima la possibilitat ; poder de desenvolopament ; t. tecn. de fisica, de mat., de biologia...

Energia potenciala. Qualitat potenciala.

Se metèsse a ploure... Potencial morfogenetic.

potencialament : virtualament.

potencialitat : caractèr de çò qu'existís en potencia ; possibilitat.

potencializacion : accion d'unes remèdis que lor potencialitat es augmentada per l'accion d'una autre remèdi.

potencializar (v. tr.) : amodar una potencializacion.

potenciomètre : aparelh de mesura de la potencialitat de las fòrças electromotrices ; resisténcia reglabla utilizada coma regulairitz de tencion.

potenciometria : mesura dels potencials electricics.

potenciometric, -a : relatiu, -iva a la potenciometria.

potent, -a : poderós, -osa (qu'a fòrça poder)

potentat, -ada : sobeiran(a) absolut(uda) ; despòta / monarca / tiran (m. e f.)

potèrla : potonàs.

potestat : poder / poténcia.

potet : pòt pichon ; poton.
Donar un potet : far un poton.
Far potet : far la pòta / far la monha / fonhar.

potèu : pal / postèl.

pòtfendut, -uda : pòta de lèbre.

potièr, -ièira : terralhièr, -ièira. (R. IV, 617)

potilha : cassida / lhèrpa / laganha. v. *cassida*.
marmelada en general ; bolida de farina de peses ; cataplasma de mica de pan o de farina de lin ; peissonalha.
Metre en potilha : espotir (far de marmelada)
Se manjar de potilha.

potilhós, -osa : cassidós, -osa / laganhós, -osa.

potina : granda aisina de fonta per far la cosina ; meleta (mena de sarda pichonèla) ; rojòla (peis de mar) lassí (autra mena de peis de mar) : (*Ammodytes tobianus*)
aterina (autre peis de mar) : (*Atherina marmorata*)

potinaire, -a : romegaire, -a / repotegaire, -a.

potinar / potinejar (v. tr.) : romegar / repotegar.
Quita pas de potinejar ! (arrèsta pas de romegar)

potinga : dròga ; pocion ; remèdi ; cosina marrida ; vin de farlabica ; marmelada de prunas cuèchas al forn.

potingaire, -a : farmacian, -a.

potingança : drògas ; sentor de farmacia.

potingar / potinguejar (v. tr.) : donar de potingas a un malaut ; farlabicar / matrifusar ; malmanejar.

potingar / potinguejar (se) : prene de potingas.

potingarda : drogariá.

potingatge : farlabica.

potingon : marrit apoticari ; adobaire ; balandran (entremeteire de maridatges)

potingós, -osa : persona malautissa.

potinièira : filat de malhas fòrt finas per trapar de potinas.

potinhar (v. tr. e intr.) : far lo morre / far la mona / fonhar ; abandonar sa nisada.

potinguejar (v. tr.) : frequentatiu de potingar.

potinguejar (se) : quitar pas de se potingar.

potissa / potisson : gaspilh (liquid que raja del burre fresc)

potisson : poton.

poton : signe de veneracion, d'afeccion, d'amistat o d'amor que se balha en pausant sas pòtas sul front, sus la man drecha, sus las gautas o sus las pòtas de q.q.
Far un poton a q.q. *Far un poton a una flor.*

potona : brave poton.

potonada : tot un fum de potons.

potonar (v. tr.) : far un poton.

potonar (se) : se far un poton.

potonariá : abitud de se far de potons.

potonàs : brava potona.

potonejaire, -a : persona qu'aima de far de potons.

potonejar (v. tr.) : frequentatiu de potonar.

potonejar (se) : frequentatiu de se potonar.

potonet / potoneta : poton plen d'afeccion o d'amor.
« Doçament, sus la gauteta, As aquí una potoneta » Besson, *D'al brèç a la tomba.*

potonta : tostona / monaca / peteta / popòta (figurina umana de carton, d'estòfa, de cera... que las drolletas se'n amusan)

potonton : popon pichon.

potontonejar (v. tr.) : passejar un popon ; lo torolhar / lo calinar / lo calinejar.

potorlada : purèia.

potraga : levada de tèrra a través una bassa (fonza / fonzal) ; passatge a través una lòna (laguna) o a través una iga (bassa marescatjosa)

potralada : depaus espés de fonzalhas (t. a.)

potròla / potrolina / potrolha : bolida ; marrit fricòt.

potrocan, -a : persona malautissa e flaca ; persona patraca / emplastre.

potz : trauc prigond curat dins la tèrra, sovent maçonat, per i posar d'aiga ; trauc vertical curat dins la tèrra per ne tirar de carbon o de mineral (R. IV, 234) de tota mena ; font (t. a.) que i se posa abondosament.
Potz d'aiga. Potz artesian. Potz de petròli. Potz de carbon. Potz de sciéncia. Lo potz inagotable de la memòria.

potz rodièr : potz a ròda.

potz sec : posaca. v. *pus naut.*

practic, -a : comòde, -a / aisit, -ida ; relatiu, -iva a l'accion (per oposicion a teoric, -a) ; concret, -a / positiu, -iva.
Aparelh practic. Passa aici, que serà pus practic. Morala practica. Coneissença practica.

practica : experiéncia / abitud ; exercici d'una profession ; biais de far quicòm ; observança religiosa ; clientèla.
Aquel professor a la practica de la pedagogia. Practica de la medecina. Practica de la religion. Una practica escandalosa. Las practicas d'un mètge : clientèla d'un medecin.

practicabilitat : qualitat de çò practicable.

practicable, -a : que pòt èsser practicat, -ada.
Camin practicable. Contraròtle practicable.

practicament : d'un biais practic ; per far cort.

practicar (v. tr.) : far un mestièr, far d'espòrt... ; aplechar quicòm / far quicòm ; èsser en relacion amb q.q. ; èsser fidèl a las practicas de sa religion.
Practicar la medecina. Practicar la nada. Practicar una obertura endacòm. Entre cosins nos practicam pas gaire. Crei en Dieu, mas practica pas. Practicar una lenga : la parlar regularament.

practicar (se) : se frequentar. *Nos practicam pas gaire.*

practician, -a : persona qu'a la practica d'un art, d'un mestièr... ; mètge (medecin)

practicós, -osa : industriós, -osa / abil, -a ; laboriós, -osa ; actiu, -iva.

prada / pradal / pradèla : prada naturala / prat grand.

pradariá : prada / pradal / pradèla. (R. IV, 619)
ensemble dels prats.

pradatge : las pradas en general.

pradèl / pradelon / pradeta : prat pichon ; campairòl (mena d'agaric de prat) (*Agaricus edulis*)

Pradèl Andrieu (1912-1971) : autor occitan de Roergue.

pradèla : pradal (prada naturala) ; mena de planta que buta pels prats (*Rumex acetosa*)

pradelet : pradèl / campairòl (*Agaricus edulis*)
pradelon : pradèl pichonèl t. a. çaisús.
pradenc, -a : de pels prats. *Èrba pradencia. Flors pradencas.*
pradesca / pradasca : prada al bòrd de l'aiga.
pradet / pradeta : pradèl.
pradièr, -ièira : que buta pels prats / que creis pels prats.
pradièira : prada (prat grand)
pradon : pradelon (pradèl pichonèl)
pragmatic, -a : lo contrari de teoric, -a.
Una persona pragmatica.
pragmatisme : doctrina que pren per critèri de la vertat son que la valor practica.
pragmatista (m. e f.) : persona pragmatica.
pr'aicí : apr'aicí (tot prèp)
prandièira / prangièira : segond repais de la jornada ; aprèsdinnada ; repaus / dormida de l'aprèsdinnada.
prangieiron : dormida corteta de l'aprèsdinnada.
pr'aquí : apr'aquí. v. **apr'aquí**.
pr'aquò : ça que la / pasmens / ni per tot.
Èra, pr'aquò, lo pus intelligent de totes.
prat : airal que i se lascia butar l'èrba per far pasturar lo bestial.
prat batalhièr : airal que i se fa (o que i se faguèt) una batalha.
prat fenarés : prat fenejós ; prat de fenar.
pratièira : mena d'aucelon (*Emberiza cia*)
prausèli / prausèla (plt.) : (*Spergula arvensis*)
prautida : somsida / pompida (accion d'espotir amb los pès)
prautidor / prautidoira : faunhador / truèlh de vendèmia.
prautir / pautrir (v. tr.) : faunhar la vendèmia ; tustar dels pès ; prestir la pasta ; patolhar (trepar dins l'aiga)
PRE- : prefix (del lat. *prae*) que marca l'anterioritat, la precedéncia o que quicòm es abans quicòm mai.
preacòrdi : primièr acòrdi abans l'acòrdi definitiu.
prealable : ensemble de condicions de realizar abans de conclure un acòrdi.
prealable, -a (adj. e subs.) : que ven abans tot çò autre o abans de far quicòm.
Una question prealable. Un prealable.
prealablement : al prealable / d'abòrd.
preambul : introduccion abans de dire quicòm mai ; çò que prepara o anòncia quicòm mai.
preanestesia : anestesia leugièira abans la generala.
preavis : limit de temps de respectar abans de rompre una convencion.
prebenda : revengut estacat a un títol eclesiastic.
prebendar (v. tr.) : concedir una prebenda.
prebendièr : dignitari eclesiastic prebendat.
prebòst : títol d'unes magistrats d'autres còps ; cap d'un capítol de canonges de catedrala.
prebostal, -a : relatiu, -iva a la carga d'un prebòst.
prebostat : ofici de prebòst.
prèc / prèga : pregària / demanda ; accion de pregar.
precarí, -ària : qu'a pas de garantida de durada.
Un bonur (bonaiür) precari. Una situacion precària.
precarïament : d'un biais precari.
precaritat : estat de çò precari.
La precaritat de la vida, del bonur (bonaiür)
precaucion : disposicion presa per se gandar de quicòm.
Precaucions sanitàrias. Precaucions oratòrias.
precaucionar (v. tr. arc.) : metre en garda.
Cal precaucionar los dròlles contra tot çò mal.

precaucionós, -osa : plen, -a de precaucions.
precauciosament : d'un biais precaucionós.
Decidir quicòm precauciosament.
precedéncia : accion de precedir ; drech de precedir (d'aver una plaça pus onorifica qu'un autre)
Es una question de precedéncia.
precedent : quicòm d'analog que se passèt abans çò que se passa ara ; quicòm que sortís de l'ordinari e que servirà d'exemple pus tard.
Invocar un precedent. Crear un precedent.
precedent, -a : que precedís.
L'annada precedentia : l'annada d'abans.
precedentament : abans.
precedir (v. tr. e intr.) : se passar abans quicòm mai ; caminar davant q.q. mai ; èsser plaçat davant quicòm mai o q.q. mai.
La calorassa precedís sovent un auratge.
Quand me passegi, mon can me precedís.
Una avenguda precedís lo davant del castèl.
precèpte : règla d'accion o de conduita de seguir dins un domeni particular.
Los precèptes de la Glèisa. Los precèptes de l'amor.
preceptor, -tritz : persona cargada de far l'educacion d'un mainatge dins una familha de nòbles o de gròsses.
preceptoral, -a : relatiu a un preceptor, a una preceptritz.
Autoritat preceptorala. Devers preceptorals.
preceptorat : ofici de preceptor o de preceptritz.
precession : t. tecn. de mecanica o d'astronomia.
La precession dels equinòccis : l'avança dels...
preciós, -a : qu'a bravament de prètz, bravament de valor ; qu'es tròp recercat, -ada, tròp rafinat, -ada.
Pèira preciosa. Metal preciós. Conselh preciós.
Un comportament preciós. Un parlar preciós.
Sa femna foguèt per el una collaborairitz preciosa.
preciosament : d'un biais preciós.
De santons preciosament capusats.
preciositat : defect d'una persona tròp refinada.
precipici : traucàs prigond e escarpat.
precipitacion : accion de precipitar o de se precipitar ; prèssa (R. IV, 622) excessiva ; mudar en precipitat.
Precipitacion d'una sal.
precipitacions : pluèja ; granissa ; pèiras de glaç.
Precipitacions atmosfericas.
precipitadament : d'un biais precipitat.
precipitar (v. tr.) : far tombar q.q. d'un airal elevat ; butar q.q. e lo far tombar ; far quicòm amb fòrça precipitacion ; pressar ; transformar en un precipitat una solucion (t. tecn. de quimia)
A precipitada sa veitura dins un avenc.
Avèm precipitats los afars.
Avèm precipitada sa venguda.
precipitar (se) : se ronçar / se getar.
S'es precipitada a cò de sa maire.
precipitat (subst.) : substància insolubla (t. tecn. de quimia)
precipitat, -ada : rapid, -a. *Venguda precipitada.*
preciput : drech reconegut a d'unas personas apeladas a un partiment de bens, de prelevar, abans lo partiment, una soma d'argent o d'unes bens de massa de partejar.
precís, -isa : rigorosament definit, -ida ; rigorosament determinat, -ada ; rigorosament limitat, -ada ;
Reglament precís. Instruccions precisas.
Una question precisa. Una idèa precisa.
A dètz oras precisas. Agacha d'èsser precís !

precisament : d'un biais precís, rigorós.
Es precisament çò que vòli pas !

precisar (v. tr.): determinar amb precision.
A pas precisada l'ora de sa venguda.

precisar (se) : venir pus precís.
La menaça d'un auratge se precisa.

precision : qualitat de q.q. o de quicòm de precís.
Instrument de precision.

preclar, -a (arc.): resplendent, -a. (R. II, 405)

preclarament : d'un biais preclar.

precòç, -a : aborriu, -iva (qu'amadura abansora) ; qu'arriba abans lo moment o lo temps previst ; fòrt desvolopat per son atge (R. III, 235).
*Un frucha precòça. Una prima precòça.
 Una calvièira (R. II, 297 - L. 60) precòça.
 Un enfant precòç. Una filha precòça.*

precocitat : qualitat de çò precòç.

precòçament : abansora.

precognicion : facultat de conéisser abansora. (R. IV, 335)
D'unes sants agèron la facultat de precognicion.

precolombian, a : abans l'arribada de Cristòl Colomb.
Civilizacion precolombiana.

precon : trompetaire / cridaire public.

preconcebut, -uda : concebut per avança.
Idèa preconcebuda. Jutjament preconcebut.

preconeissença : precognicion (v. pus naut) (R. IV, 335)

preconizacion : accion de preconizar. t. a. de **preconizar**.

preconizar (v. tr.): nominar un novèl evesque en consistòri ; recomandar bravament quicòm o q.q.
*Lo papa ven de preconizar un novèl evesque.
 Lo mètge (medecin) preconiza aquel remèdi.
 Preconizar q.q. per un pòst donat.*

preconizator : papa o cardinal que preconiza un evesque.

precursor, -a : que prepara la venguda de q.q. mai ; qu'anòncia quicòm a venir.
*Sant Joan Baptista foguèt lo precursor de Jèsus.
 Los signes precursors d'un auratge.*

precursors (los nòstres) : los nòstres davanciers (predecessors)

preda : presa / pilha / rapina. (del lat. *praeda*) (R. IV, 620)

predacion : biais de s'avidar dels animals predators.

predator, -tritz : que viu de rapina. (del lat. *praedator*)
Aucèl predator : aucèl de rapina. Ôme predator.

predecessor : persona qu'a precedit q.q. dins una fonccion.

predestinacion : voluntat de Dieu de menar los òmes a la vida etèrna ; determinacion dels eveniments futurs.

predestinar (v. tr.): destinar per avança los òmes a la vida etèrna ; destinar per avança q.q. a exercir tala fonccion, a èsser quicòm.
Tot semblava la predestinar a venir centenari.

predestinat, -ada : destinat per avança a èsser salvat per Dieu ; destinat per avança a far quicòm o a venir qualqu'un.
Lo mistèri de la predestinacion.

predic : sermon ; exortacion (t. a.) (R. IV, 620)

predicacion : accion de predicar. (R. IV, 620)

predicador, -airitz / predicador, -tritz : q.q. que predica.

predicataire, -a : persona que predica ; persona qu'a tendéncia a far la morala als autres (pej.)
De predicataires o de predicairas n'avèm pro !

predicança : accion de predicar.

predicar (v. tr. e intr.): proclamar la paraula de Dieu ; far la morala als autres. (R. IV, 620)

predicat : (t. tecn. de lingüística o de logica). Un dels dos tèrmes de l'enonciat fonamental qu'exprimis çò qu'es dich de l'autre tèrme (ling.) ; expression que conten una variabla o mai, e que poiria devenir una proposicion veraia o falsa, aquelas variablas foguèssen dotadas d'unas valors particularas. (log.)

prediccio : accion de predire ; çò predich.
*Las prediccions de Nòstradamus.
 La prediccion del temps.*

predileccion : preferéncia marcada per quicòm o per q.q.
*Un libre de predileccion.
 Un enfant de predileccion.*

predire (v. tr.): anónciar per avança.
Predire l'avenidor.

predispausar (v. tr.): dispausar per avança.
Sa naissença lo dispausava a venir qualqu'un.

predisposicion : disposicion naturala.
A pas de predisposicions per las matematicas.

predominança : preponderància.

predominant, -a : preponderant, -a.
Aviá una passion predominanta per la dança.

predominar (v. intr.): dominar ; prevaler.
La cultura de la vinha predomina en Lengadòc.

preeminéncia : supremacia ; superioritat.
La preeminéncia de l'Estat francés nos escana.

preempcion : facultat d'una persona o d'una administracion, legalament o per contracte, de crompar un ben, de preferéncia a q.q. mai.
La comuna a un drech de preempcion.

preeminent, -a : superior, -a.
Una posicion scientifica bravament preeminenta.

preexisténcia : existéncia anteriora.

preexistent, -a : que preexistís (qu'existís abans)

preexistir (v. intr.): existir abans quicòm mai.

prefabricacion : accion o resulta de prefabricar en seria.

prefabricar (v. tr.): fabricar per avança e en seria.

prefabricat, -ada : fabricat, -ada per avança. *Ostal prefabricat.*

prefabricat (de) : pèças o construccions fachas en seria per avança.

prefaci (m.): prològ / preambul.

prefàcia : partida de la messa just abans lo canon.

prefaciari (v. tr.): escriure un prefaci per un libre d'estampar.

prefacièr, -ièira : persona qu'escriu un prefaci.

prefècte, -a : persona en carga d'un departament francés al nomde l'Estat ; dòna d'un prefècte.
I a qualques annadas, a Rodés, agèrem una prefècta.

prefècte apostolic : responsable d'unas missions que, sens èstre evesque, a la dignitat de prelat.

prefècte de congregacion : cardinal que mestreja una congregacion romana.

prefècte de disciplina : responsable de la disciplina dins d'unes collègis privats.

prefècte dels estudis : responsable dels estudis dins d'unes collègis privats.

prefectoral, -a : que relèva d'un prefècte de departament.
Decision prefectorala. Arrestat prefectoral.

prefectura : circomscripcion administrativa d'un prefècte ; fonccion de prefècte ; airal que i demòra lo prefècte.

preferéncia : accion de preferir ; çò preferit.
Diluns o dimarç ? Quina es ta preferéncia ?

preferentament : de preferéncia.

preferible, -a : digne, -a d'èsser preferit, -ida.
preferir (v. tr.) : estimar mai / s'estimar mai ; aïmar mai / tant aïmar.
Preferissi aver aicesta : estimi mai / m'estimi mai aver...
Lo beç preferís un airal umid.

prefiguracion : çò prefigurat.
prefix : element que se plaça davant un mot per ne notificar la significacion.
prefixion : accion de prefixar.
prefixar (v. tr.) : metre un prefix davant un mot.
prègadiable (m. e f.) : persona qu'invòca lo diable.
prègadiu (m. e f.) : agenolhador de comunitats religiosas ; servici funèbre ; servici de novena per un defuntat ; beat, -a.
prèga dieu (f.) / **bernada prègadiu** / **prèga joana** / **prega dieu de rastolh** : (*Mantis religiosa*)
pregadís (subs. m.) : pregària longanha que ne finís pas.
pregadís, -issa (adj.) :
Banc pregadís : banc de glèisa per i pregar.
Cadièira pregadissa : cadieireta bassa aplechada en prègadiu.

pregaire, -a : persona que prèga ; demandaire, -a ; amorós, -a.
pregairenc, -a : que revèrta una pregària.
Un ton pregairenc : ton demandaire.
Votz pregairenc : votz demandaira.

pregaireta : pregària corteta.
pregar (v. tr.) : acte d'adoracion ; acta de fe e d'esper en Dieu ; acte d'ofèrta a Dieu ; accion de gràcias ; acte de penitència ; acte de demanda... ; demanda en general.
Abans morir quitava pas mai de pregar.
Vos prègui de me far responsa en occitan.

pregària : accion de pregar.
Pregària d'adoracion. P. d'accion de gràcias.
Pregària de demanda. Pregària d'ofèrta.
Cridar la pregària : pregar en familha a nauta votz.

pregit : projècte ; allusion enfuscaïra ; lengada fissaira ; trufariá ; sosentendut ; repròchi amagat ; insolentariá.
Se pòt pas empachar de totjorn far qualque pregit.

pregitaire, -a : persona que pregita t. a. de pregar.
pregitar (v. tr.) : sosentendre ; far d'allusions ; far de repròchis amagats ; se trufar de q.q. ; insolentar.
preguejar (v. tr.) : paternejar (pej.)
preiralha (pej.) : l'ensemble dels prèires.
prèire (dins la Glèisa catolica) : òme consacrat a Dieu, ordonat per un evesque, amb onccion d'òli sant, per celebrar e ofrir lo sacrifici de la messa. (De confondre pas amb capelan e amb curat) v. **capelan** e **curat**.
preïressa : femna que fa ofici de prèire dins d'unas religions.
prèissa : v. **prèssa**.
preissant : v. **pressant**.
preissar : v. **pressar**.
preissar (se) : v. **pressar (se)**.
preïstòria : sciéncia qu'estúdia l'evolució de las societats umanas abans l'aparicion de l'escriptura.
preïstoric, -a : relatiu, -iva a la preïstòria.
L'òme preïstoric. Tròba preïstòrica.

prejudici : tòrt portat a q.q. (R. III, 608)
prejudiciable, -a : que pòrta tòrt.
prejudicial, -a : que precedís lo jutjament o la senténcia.
prejudiciar (v. tr. arc.) : portar tòrt a (R. VI, 432

prejutjar (v. tr.) : jutjar per avança.
prejutjat : opinion preconcebuda mai que mai desfavorabla.
prelacion (arc.) : ancian drech senhoral.
prelat : dignitari de la Glèisa catolica. (R. II, 16)
prelatura : dignitat de prelat ; prelats del papa (R. II, 16)
prelevament : accion de levar quicòm de sus un total, de sus un ensemble.
Prelevament de las talhas. Prelevament de sang.
prelevar (v. tr.) : manlevar (deduire quicòm de quicòm mai)
La Glèisa, autres còps, prelevava lo dèime.
L'Estat es totjorn a prelevar maitas talhas.

preliminar, -a : çò que precedís e prepara quicòm.
Los preliminaris de la patz.
preliminarament : dins d'abòrd.
prelinga (arc.) : anciana pichona moneda.
preludi : seguida de nòtas jogadas o cantadas per assajar sa votz abans un concèrt ; pèça de musica corteta ; causa que ne precedís una altra e que l'anòncia.
preludiar (v. intr. e tr. ind.) : assajar sa votz abans un concèrt ; marcar la debuta de quicòm ; servir d'introduccion a quicòm.
La fin de novembre prelúdia a l'ivèrn.

prematrimonial, -a : que precedís lo matrimòni (maridatge)
prematurat, -ada : nascut, nascuda abans tèrme.
premeditacion : soscadissa que mena a executar un acte lèumens criticable.
premeditar (v. tr.) : soscar bravament a far quicòm abans de passar a l'acte.
Aviá premeditada aquela operacion de longa.

premenstrual, -a : que precedís las menstruas.
prémer / premir (v. tr.) : premsar ; cachar / quichar. (R. IV, 622)
Prémer un amàs : cachar un abcès.

prèmi : guerdon / recompensa de competicion.
Mistral agèt lo prèmi Nobèl de literatura en 1904.

premiabile, -a : digne d'èsser premiat, -ada.
premiar (v. tr.) : guerdonar / recompensar.
premicias (f. pl.) : la primièira vianda, la primièira frucha, la primièira naissença de bestial... balhadas en ofèrta, a cò dels Ebrèus o a la Glèisa dels primièrs tempses ; pus primièiras manifestacions de quicòm.
premicier : ancian títol de rector d'unas universitats.
premidà : accion de prémer / de premir (de cachar, d'espotir)
premir / prémer (v. tr.) : cachar ; espotir. v. **prémer**.
premissa : caduna de las doas proposicions d'un sillogisme que se'n tira la conclusion ; principi que ne resulta qualque consequéncia.
premonicion : sentiment inexplicable qu'un eveniment se va passar ; signe qu'una malautiá se va declarar.
premonitòri, -a : *Un somi premonitòri.*
Un signe premonitòri.

prems, -a : qu'es estat premsat, -ada.
Vin prems : vin que raja de la premsa.

premsa : truèlh (maquina d'espotir lo rasim o d'autra frucha) ; airal que i se tròba lo truèlh ; maquina d'estampar ; tot çò estampat en general (libres, jornals, periodics, revistas illustradas...) ; enveja dolorosa d'anar del ventre.
Una premsa a man. Una premsa idraulica.
La libertat de premsa. La premsa del còr.
Aver las premsas (t. tecn de med.)

premsabròcas (m. e f.) : persona sarrada (avariciosa) (L. 35)
premsacarn : aparelh per espremir lo chuc de la carn.
premsacitron : aparelh per espremir lo chuc d'un citron.

premsada : çò premsat dins un còp.
premsaformatge : aplech o aparelh per espremir lo formatge.
premsafrucha : aparelh per espremir lo chuc de la frucha.
premsaire, -a : persona que premsa.
premsapurèia : aparelh per espotir los trufets per ne far de purèia.
 Per totes los compausats de « premsa- » v. tanben a **prèssa**.
premsar (v. tr.) : sometre a l'accion d'una premsa.
Premsar los rasims, las olivas, de frucha.
premsatge : accion o resulta de premsar, d'exprimir.
premunir (v. tr.) : avertir q.q. d'un perill per lo gandar, per l'aparar. *Premunir q.q. contra la dròga.*
premunir (se) : se gandar, s'aparar contra un perill possible.
prenatal, -a : que precedís la naissença. *Allocacions prenatalas.*
prendre / prene (v. tr. e intr.) : trapar / sasir / agantar ; panar / raubar (s'emparar de quicòm qu'es de q.q. mai) ; emportar ; esposar ; racinar ; s'alucar ; capitar...
M'a presa pel braç. M'a presa ma plaça.
Te cal prene de vestits d'ivèrn. A presa femna.
Aquel arbre a pas pres. Lo fuòc vòl pas prene.
Aquela cançon a plan pres. Prene mal. Prene paur.
Prene fuòc. Prene l'aiga. Prene lo sen. Prene l'aïre.
Aquel cambajon a pas presa la sal. Pren-te garda !
Una filha plan presa : facha al torn. Prene l'autò.
Prene de vaicanças. Prene lo fresc. Prene palada.
Qué l'a presa ? : qual sap qué las a ?
prene / prendre (se) : s'acrocar ; se calhar ; s'esposar.
Sa rauba s'es presa dins una rome.
Amb aquel marinàs (vent d'autan) lo lach s'es pres.
Se son preses per Pascas. Se prene d'amistat.
Se prene lo det per una pòrta.
Se prene per q.q. : se conflar / s'encreire.
preneble, -a : que pòt èsser pres, -a.
prenatal, -a (adj.) : abans la naissença.
preneire, -a : persona que pren quicòm.
prenement : accion de prene ; presa.
prenhat : fêtus / creaturon / fanfanhon / nadon. (R. IV, 636)
prenom : nom de baptisme.
prens (adj. m. e f.) : empenhada / encencha / encinta ; embarrassada (pej.) / empachada (pej.) ; fèra / gròssa (en parlant d'una femna) ; plena / garnida (en parlant d'una feme)
Tombar prens : èsser empenhada.
Femna prens : femna qu'espèra de familha.
presa : empenhament / grossesa / prenhesa (R. IV, 636)
 « *prensar* » : v. **premsar**.
prensòia (f.) : gròssa / ventruda (en parlant d'una femna)
preocupacion : accion o resulta de preocupar o de se...
preocupar (v. tr.) : portar pensament ; tafurar. (R. VI, 433)
La santat d'aquel mainatge preocupa sos parents.
preocupar (se) : aver pensament ; èsser tafurat, -ada.
Se preocupar de son avenir.
preocupat, -ada : tafurat, -ada. *Mina preocupada.*
prèp / pròp (adv. e prep.) : ran / còsta.
Al prèp (loc. adv.) : dins lo vesinatge.
Al prèp de (loc. prep.) : ran de / còsta de.
De prèp (loc. adv.) : seguir q.q. de prèp.
Prèp de (loc. prep.) : pas luènh de.
prèp, -a (adj.) : lo contrari de luènh, -a.
La glèisa prèpa. La glèisa luènh.
preparacion : accion de preparar (t. a.) o de se preparar ; aprestatge / cosina ; çò preparat / çò cosinat.

preparar (v. tr.) : alestir / emgimbar / dispausar / aprestar.
Preparar un discors, un spectacle, l'avenidor.
Preparar una expedicion, un cors, un repais...
preparar (se) : s'aprestar ; se dispausar a ; s'aprestar a.
Se preparar per anar al teatre, al cinemà...
Se preparar a se maridar. Se preparar a la mòrt.
preparatiu : çò que l'òm far per preparar quicòm.
preparatòri, -a : que servir per preparar quicòm ; que prepara quicòm ; que prepara a quicòm.
Estudis preparatòris. Escòla preparatòria.
 « *prepaus* » : doblet popular arcaïc de propaus.
 « *prepausar* » : doblet popular de propausar.
 v. **propaus** e derivats.
preponderància : estat de çò preponderant.
La preponderància de l'anglès.
preponderant, -a : capital, -a / primordial, -a (qu'a mai d'importància, qu'a mai de pes que non pas un autre(a))
La votz d'un president es preponderanta.
preponderar (v. intr.) : aver mai de pes / prevaler.
preposicion : t. tecn. de gramatica de confondre pas amb proposition.
A, de, en, per, contra, demest... son de preposicions.
preposicional, -a : construch, -a amb una preposicion.
Un complement preposicional.
preposicionalament : d'un biais preposicional.
prepositiu, -iva : que fa ofici de preposicion. (R. IV, 614)
Locucion prepositiva : que fa ofici de-preposicion.
prepositivament : en mòde de preposicion.
Advèrbi emplegat prepositivament.
prepuci : prolongament de la pèl que recobris lo membre viril.
prepuccial, -a : relatiu, -iva al prepuci.
Orifici prepuccial. Restrechiment prepuccial (fimòsi)
preretirada : retirada abans lo temps normal.
Se penguèt la preretirada a cinquanta cinc ans.
prerogativa : onor / dignitat / privilègi... estacats a d'unas foncions, a d'unes títols. (R. V, 105)
 « *près* » : v. **prètz**.
près (adv., prep., loc. prep.) : prèp ; près de. (R. IV, 637)
Près de ieu : prèp de ieu. A pus près : a quicòm prèp.
presa : accion o resulta de prene ; pilha / captura ; pecic de polvera de tabat niflada.
Presa del ciment. Presa de remèdi. Presa de tabat.
Presa de corrent. Presa de tèrra. Presa de sang.
Presa de posicion. Presa de possession.
Presa en carga. Aver presa sus qualqu'un.
Aucèl de presa : aucèl de rapina.
La presa e la mesa : çò ganhat e çò despensat (al jòc)
presable, -a : que pòt èsser estimat, -ada / avalorat -ada (t. a.)
presada / presatge : estimacion.
presaire, -a : persona qu'estima quicòm ; persona que nifla de polvera de tabat.
Mocador presaire : grand mocador roge de presaires.
presagi : signe qu'anòncia quicòm a venir ; pronostic.
Bon presagi. Marrit presagi.
presagiar (v. tr.) : pronosticar.
Aquò presàgia pas res de plan bon.
presar (v. tr. e intr.) : estimar / apreciar ; aver de prètz, d'aparència ; niflar de polvera de tabat.
Çò que mai presi es l'amistat.
A pas brica presada ma badinada calhòla.
Per curiositat, còp o autre, ai agut presat.

presbicia : defècte de l'uèlh qu'empacha de véser clar çò tròp prèp.

La presbicia apareis cap a 50 ans.

presbíta (adj. e subs. m. e f.) : vistalong, -a (l.p.) / (persona que patís de presbicia)

Venguèri presbíta a seissanta cinc ans.

presbitèri : caminada (demòra d'un curat de parròquia)

S'es crompat un presbitèri desafectat.

presbiteral, -a : relatiu, -iva al prèire o al presbitari.

Carga presbiterala. Ostal presbiteral.

presbiterat : òrdre major que balha la dignitat de prèire ; qualitat d'ancian a cò dels presbiterians.

presbiterian, -a : membre del presbiterianisme.

presbiterianisme : religion calvinista que balha lo government de la glèisa a de pastors e de laïcs ; ensemble de las glèisas presbiterianas.

presbitisme : sinonim de presbicia.

presbitic, -a : relatiu, -iva al presbitisme. *Vista presbitica.*

presciéncia : coneissença qu'a Dieu de tot çò que deu arribar, e mai dels actes liures ; una mena de coneissença de l'avenidor.

Aquel jornalista a una mena de presciéncia.

prescripcion : accion de prescriure o de se prescriure ; precèpte ; mejan legal de venir propietari per possession de contunh trentenària, o de se liberar d'una carga (R. III, 159)

Prescripcion d'un mètge (medecin)

Las prescripcions de la Glèisa, de la morala.

Prescripcion liberatòria. Prescripcion adquisitòria.

Prescripcion quinquennala. Prescripcion trentenària.

prescriptibilitat : estat, condicion de çò prescriptible.

prescriptible, -a : susceptible, -a de prescripcion.

Un acte colpable es pas prescriptible.

Dreches prescriptibles.

prescrit, -a : p.p. de prescriure. *Passar pas la data prescrita.*

prescriure (v. tr.) : ordonar.

preséncia : fach de se trobar present endacòm ; possession actuala ; fòrta personalitat. *Ma preséncia t'enfusca ?*

La preséncia d'un ben còpa lo desir.

Aquel actor a una preséncia extraordinària.

preséncia d'esperit : qualitat d'una persona que se laissa pas treboliar per quicòm d'imprevist e que sap consí reagir.

present : forma verbala ; partida del temps entre lo passat e lo futur ; çò que l'òm ofrís en don a q.q.

Lo present de l'indicatiu, del subjunctiu.

Lo moment present. La minuta presenta.

Un present de maridatge.

present, -a : contrari d'absent, -a. *Las personas presentas.*

presentable, -a : digne, -a d'èsser presentat, -ada.

presentacion : accion de presentar o de se presentar.

Presentacion : fèsta de la Glèisa, lo dos de febrèr, en memòria de la presentacion de l'Enfant Jèsus al Temple ; fèsta de la Glèisa, lo 21 de novembre, en memòria de la presentacion de la Verge Maria al Temple.

presentador, -airitz : persona que presenta quicòm.

Una presentairitz de television.

presentament : ara.

presentar (v. tr. e intr.) : ofrir ; far conèisser ; expausar ; comportar ; aver bona mina...

Presentar per beure als convidats.

Presentar lo braç a sa cavalièira.

Presentar una persona a una altra.

Presentar una exposicion, una colleccion...

Presentar sos compliments, sas excusas...

Entrepresa que presenta de dificultats.

Presentar plan. Presentar mal.

presentar (se) : declinar son nom, son trabalh, sos títols ; paréisser davant q.q. ; se portar candidat ; aparéisser.

S'es presentada a la familha.

I te pòdes pas presentar aital !

Se vòl presentar de deputat.

L'afar se presenta plan.

presents (plt.) : mena de genèst (*Genesta pilosa*)

preservacion : accion o resulta de preservar o de se ...

Preservacion de la natura.

preservar (v. tr.) : gandar de / metre a l'abric de / salvar de.

preservar (se) : se gandar / se metre a l'abric d'un perillh.

preservatiu : condòm (estug o aplech de caochoc que q.q. se carga per evitar la fecondacion o se gardar de trapar la marrana)

preservatiu, -iva : que presèrva (R. V, 215)

preservativament : per se preservar.

presic : sermon.

v. **predic.**

presicaire, -a :

v. **presicaire.**

presicada : sermon pro long.

presicador : predicador.

v. **predicator.**

presicança : predicacion

v. **predicacion.**

presicar : doblat de predicar.

presidéncia : accion de presidir ; fonccion de president ; residéncia del president e de sa familha.

president : persona que presidís (t. a.)

Los Franceses son un pauc totes presidents de quicòm.

Mas i a pas qu'un President de la Republica.

presidenciable, -a : que poiriá venir president, -a.

presidencial, -a : relatiu, -iva al President.

Fonccion presidenciala. Poders presidencials.

presidencialament : a la manèira (R. VI, 355) d'un president.

presidir (v. tr.) : menar las deliberacions d'una amassada, d'un tribunal... ; èsser lo capmèstre d'una associacion...

presoiron : sac a presura.

presompcion : accion de presumir, de far una conjectura (R. III, 471) a partir de qualque indicacion mai o mens fisabla ; suposicion ; orgulh ; sufisança. (R. V, 262)

Foguèt condemnat sus de presompcions.

La presompcion d'aquel òme se pòt pas dire !

presomptiu, -iva : supausat, -ada. *L'eretier presomptiu.*

presomptuós : que se pren tròp per q.q. (R. V, 262)

Un candidat presomptuós.

presomptuosament : d'un biais presomptiu ; per presompcion.

Presomptuosament colpable.

preson (R. VI, 434) / **prison** : airal que i son embarradas las personas privadas de libertat abans o après jutjament ; pena d'embarrament que i son condemnadas d'unas personas ; per extension, demòra escura e trista ; çò que geina, qu'embarra, que reten.

Un mes de preson preventiva. Un an de preson.

Preson a vida. Aquel ostal es una preson !

Lo còrs es la preson de l'arma.

presonièr / prisonièr, -ièira (subs.) : persona qu'es en preson.

Presonièr d'Estat. Presonièr de guèrra.

presonièr, -ièira (adj.) : embarrat, -ada ; entravat, -ada ; esclau, -ava.

Es presonièr despuèi vint ans.

Es presonièira de sos escrupuls.

Soi presonièr de mon trabalh.

presor : pòcha quatrena de l'estomac del bestial romiaire, e que secrèta lo chuc gastric (presura)

prèssa / prèissa : multitud. (R. IV, 622 - VI, 432 - L. 305)
cocha / triga / afan / afiscament / ardor ; ànsia de far quicòm rapidament.
Aver bona prèssa : èsser a la mòda.
Aver marrida prèssa : capitar pas.
Aver prèssa : èsser pressat de far quicòm
En prèssa / en prèissa : vitament (R. V, 558)
Lo trabalh me prèssa. Lo temps me prèssa.
Aquò me prèssa pas. Ai un besonh que me prèssa.

prèssaboton (subs. e adj.) : aparelh automatic.
Sèm plan dins una civilizacion prèssaboton.

prèssacitron : aparelh per exprémer lo chuc dels citrons.

prèssa-estopa : aparelh per gardar un canèl de vinar en l'enrodant d'estopa cachada.

prèssafrucha : aparelh per exprémer lo chuc de la frucha.

prèssapapièrs : aplech per empachar los papièrs de burèu de s'escampilhar pertot.

Pels cinc tèrmes çaisús, valriá mai emplegar « catcha » en lòc de prèssa.

pressada : çò que se prèssa (premsa) dins un còp.

pressadament : d'un biais pressat ; al brutle / al pus lèu.

pressador (t. tecn.) : aplech de barricaire, de tonelièr.

pressaie / premsaie, -a : persona que premsa. v. **premsar**.

pressant, -a : urgent, -a ; insistent, -a.
Un trabalh pressant. Una question pressanta.

pressar (v. tr.) : encorar / exortar / butar a ; accelerar ; premsar.
Pressar q.q. de far quicòm. Pressar un afar.
Pressar lo pas. Pressar la cadéncia.
Pressar una frucha, una esponga, un formatge.

pressar (v. intr.) : èsser urgent. *L'afar prèssa.*

pressar (se) : s'afanar / se despachar ; s'atropelar ; se tassar.
Prèssa-te un pauc ! La multitud se pressava.
Se pressavan contra las pòrtas a las espetar.

pressat, -ada : p.p. de pressar.
Siás totjorn pressat, as lo fuòc endacòm ?

pressec, pressega (metatèsi de persec, persega) v. **persec**.

pressentida / presentiment : premonicion.
Una bona pressentida. Una marrida pressentida.

pressentir (v. tr.) : sentir, endevinar, se dobtar per avança.
Ai totjorn pressentits los auratges d'oras abans.

pression (f) : accion exercida sus q.q. per l'influenciar, per li far cambiar d'idèa ; accion de butar q.q. a far quicòm ; accion de cachar bravament sus quicòm ; fòrça d'un gas, d'un liquid, d'un còrs pesuc... ; mena de boton metallic en doas partidas (mascle e feme) que se clavan en cachant sus elas.
Far pression sus q.q. La pression dels eveniments.
La pression d'un gas. Las pressions d'una camiseta.

pressiograf : aparelh enregistrator de pressions.

pressiomètre : aparelh de mesurar las variacions de pressions.

pressupausar (v. tr.) : supausar per avança.

pressuposicion : accion o resulta de pressupausar ; conjectura (R. III, 471)

pressurar (v. tr.) : cachar per n'exprimir lo chuc ; tròp demandar a q.q.

pressuratge : accion o resulta de pressurar.

pressurizacion : accion o resulta de pressurizar.

pressurizar (v. tr.) : manténer una pression normala.

prèst, -a (subs.) : en estat de far quicòm ; preparat, -ada per far quicòm. *Soi prèst a partir. As lo sopar prèst ?*

prèst, -a (adj.) : agil, -a / rapid, -a / lèst, -a.
Lo nòstre paire aviá la man fòrt prèsta.

prestacion : formiduras, soma d'argent balhadas a q.q. a causa d'una obligacion ; allocacion balhada als militars ; talha per entretenir los camins ; accion de se produire en public (t. a.)
Autres còps, las prestacions se fasián en natura.
Prestacions locativas. Prestacions familialas.
Una polida prestacion esportiva, teatrala...

prestadís, -issa : çò que pòt èsser prestat, -ada.
Un fretadents es pas prestadís.

prestador, -airitz / prestaire, -a : que prèsta aisidament.

prèstament : lèstament / agilament.

prestança : qualitat de q.q. que presenta plan.

prestar (v. tr. e intr.) : s'estirar / s'agrandir (lo contrari de retirar) ; avançar d'argent o quicòm mai a q.q. amb obligacion de tornar çò avançat.
Aquela sabatas de cuèr prestaràn.
Una estòfa prèsta a l'usatge, mas retira al lavatge.

prestar (se) : convenir per ; consentir a ; èsser subjècte a.
La man esquèrra se prèsta pas totjorn a tot.
Se prestar a far quicòm. Se prestar al jòc.
Un tèxt que se prèsta a de falsas interpretacions.

prestason : accion de prestar.

prestesa : promptitud ; celeritat ; estat de q.q. de prèst.

prestidigitacion : art d'un prestidigitador.

prestidigitador, -airitz : persona capabla d'escamotar e de far aparéisser tot un fum de causas dins un espectacle.

prestidor : mag / pastieira (recipient o airal per pastar lo pan)

prestidoira : baruta / barutèl (tamís bèl) ; espalhadoira (baruta cilindrica)

prestigar / prestir (v. tr.) : v. **prestir**.

prestigi : glòria / autoritat granda / reputacion granda / influéncia granda de q.q. o de quicòm sul q.q. mai.
Lo prestigi dels grands trobadors, de Mistral.
Lo prestigi de París suls estrangièrs.
Lo prestigi d'un polit unifòrme, d'una reputacion.

prestigiós, -osa : bravament extraordinari.

prestilhon / prestolet : abadòt jovenòt.

prestir (v. tr.) : pastar.
Prestir de pasta. Prestir de cera. Prestir d'argila.

prestiù, -iva : prèst, -a / lèst, -a. v. **prèst** (adj.)

presto (it.) : d'un movement rapid (mus.)

prestissimo (it.) : d'un movement fòrt rapid (mus.)

presumidor : que pòt èsser presumit, -ida.

presumir (v. tr. e intr.) : conjecturar.
Presumissi que siás content, non ?

presumir (v. tr. ind.) : se fisar trop de quicòm.
La Victorina a tròp presumida de sas fòrças.

presura (plt.) : amari / calha lach rossèl (*Galium verum*)
enzim del chuc gastric que fa calhar lo lach. v. **presor**.

presurar : empresurar (metre quelques gotas de presura dins lo lach per lo far calhar)

presurièr (plt.) : planta que fa calhar lo lach.
(Cinara cardunculus sylvestris)

presuratge : empresuratge (accion de far calhar lo lach)

presuror : presor v. **presor**.

pretendent, -a : persona que pretend a quicòm.

pretendre (v. tr.) : aver l'intencion de ; assolidar / afortir.
Qué pretendes far ?
Pretendia qu'èra capable de se'n sortir tot sol.

pretendre a (v. tr. ind.): aspirar a.
Vòli pas pretendre a las onors.
Pretend a la man de la Magalí.

pretension: aspiracion a; ambicion / fatuitat / orgulh / vanitat.
Tas pretencions pòdon pas capitar.
A la pretencion d'o conéisser tot.

pretensióis, -osa: orgulhós, -osa / vanitós, -osa.
Es pretencióis ni mai un pavon !

pretensiosament: amb pretension.

pretericion: figura de retorica que pretend dire pas çò que ditz en realitat.
Ai pas a te rememorar que m'as promés de venir.

preterit: temps verbal de l'occitan, de l'anglés, de l'alemand... que marca una accion completament passada. (R. III, 572)
Per çò passat, en occitan, lo preterit es obligatòri.
Arser, sopèri pas qu'amb una alhada.

preternatural: dons de Dieu perduts per l'òme a causa del pecat original. (t. tecn. teologic)

preternaturalisme: estat de l'òme abans lo pecat original.

pretèxt: rason pretenduda balhada per amagar la rason vertadièira d'una accion.
Prenquèt pretèxt de la pluèja per venir pas.

pretextar (v. tr.): prene per pretèxt.
Pretextava qu'aviá tròp de trabalh per venir.

pretium doloris (lat.): ensemble dels damatges e interèsses donats a q.q. en mòde de reparacion. (t. tecn. de drech)

pretonic, -a: que se tròba abans la sillaba tonica.

pretor: magistrat de la Roma antica; comandant de la milícia dins la Roma republicana.

pretòri: sala d'audiéncia d'un tribunal; palatz d'ancian governador roman. (R. IV, 639)

pretorian: soldat de la coòrt romana antica; garda personal de l'emperador roman.

pretorian, -a: relatiu, -iva al pretor o a sa carga.
Palatz pretoriana. Carga pretoriana.

presenilitat: periòde (m.) que va del declin (R. II, 416) de l'atge (R. III, 235) madur a la debuta de la senilitat confirmada.

pretuberculòsi (f.): periòde que precedís la tuberculòsi.

prètz: valor de quicòm per la venda o per la crompa; valor importanta en general (s.f.) De confondre pas amb prèmi.
As fach prètz o pas encara ? Quant ne vòls ?
Lo prètz d'una bona reputacion es inestimable.

prètzfach / prètzfait: trabalh de far; trabalh fach; prètz convengut d'avança per un trabalh.
Per prene un trabalh a prètzfach, i cal véser clar.

prezfachièr / prezfaitièr, -ièira: persona que pren un trabalh a prètzfach; rude, -a trabalhaire, -a; entrepreneire, -a.

prevaler (v. intr.): èsser pus important que, èsser superior a (en parlant d'una causa)
Prevaler contra un concurrent.
Far prevaler sos dreches.
Res prevalguèt pas contra son fàstic (repugnància)

prevaler (se): se servir de quicòm per ne tirar un avantatge.
Se prevaler de sa fortuna.

prevalgut, -uda: p.p. de prevaler.

prevaricacion: accion o resulta de prevaricar.

prevaricar (v. intr.): mancar als devers de carga.

prevaricador, -airitz / prevaricaire, -a: persona que manca als devers de sa carga. *Magistrat prevaricador.*

preveire e derivats (arc.): v. **prèire**.

preveire (v. tr.): doblèt de prevèser.

prevencion: ensemble de mesuras presas per evitar los accidents (t. a.); opinion desfavorabla non motivada.
Prevencion dels accidents de trabalh.
Èsser plen de prevencions contra quicòm o q.q.

prevenença: delicadesa / atencion delicada per q.q. mai.
Èra plen de prevenenças per sa promesa.

prevenent, -a: plen de prevenenças per q.q. mai.

prevenir (v. tr.): avertir; informar; empachar d'arribar (en parlant d'un incident, d'un accident); anar al davant dels desirs de q.q.
L'aviái prevenguda.
Prevenir un malur (malaiür)
Preven totes mos desirs.

preventiu, -iva: *Una mesura preventiva.*

preventivament: d'un biais preventiu.

preventorium: establiment que i èran medecinats de malauts que patissián de primo-infeccion tuberculosa.

prevesença: facultat, qualitat de prevèser.

prevesent, -a: persona qu'a la facultat de prevèser.

prevèser / preveire (v. tr.): véser, comprene, devinar per avança.

previneta (plt.): frucha de l'agrassolièr (*Ribes rubrum*)

previsible, -a: que pòt èsser previst.

priapisme: estat patologic caracterizat per d'ereccions que s'esperlongan, dolorosas, sens ejaculacions, e signe de cistiti, de blennoragia o de quicòm mai.

prigol: tròn / tron / troneire / pericle.

prigolada: còp de tròn / periclada.

prigolar (v. impers.): tronar / periclar.

prigond, -a: plond, -a / plonzut, -uda / fonzut, -uda.

prigondor: plondor / fonzor.

prim (adv.): tèunhe (adv.)
Pissar prim. Rajar prim. Achiquetar prim.
Laurar prim: laurar pas prigond.

prim, -a: primièr, -ièira; linge, -ja / tèunhe, -a; minimós, -osa; pissaprim, -a / sarrat, -ada (avar, -a); susceptible, -a.
De prim abord: a primièira vista.
La prima jovença. Lo cap prim: lo cap pus pichon.
Una filha de la talha prima. Ventre prim.
Una lesca prima de cambajon.
Un òme tròp prim: un òme tròp espediaire.
Una persona prima: que s'enfusca aisidament.

prima: printemps; ora canonica primièira del breviari roman; primièira pesca; lana de primièira qualitat; maura jove qu'a pas jamai porcelat o que porcèla pel primièr còp.

prima: recompensa (t. a.); soma d'argent pagada per una assegurança (t. a.)

prima d'ivèrn: davalada / auton / automne.

primachòl, -a: escanautit, -ida; greule, -a / mingre, -a / prim, -a / tèunhe, -a; estrelit, -ida / malautís -issa.
Aquel paure drollon es totjorn estat primachòl.

primachòla: irregularitat d'un fil (fial) tròp fin o tròp gròs per endreches.

primacial, -a: que prima las autras.
La catedrala es la primaciala de Rodés.

primadèla (plt.): cocuta / primavèra (*Primula officinalis*)
(Primula vulgaris)
Òm languís, l'ivèrn, de tornar véser las primadèlas.

primadièr: nom balhat, autres còps, al primièr caval que montava sus las garbas per las pompir; marran / marre / marrò que mena lo tropèl; menaire de tropelada (t. a.)

primadièira : menaira de tropelada (t. a.)
primaic, -aiga : aboriu, -iva / primarc, -arga.
Frucha primaiga. Vianda primaiga. Sason primaiga.
primairenc, -a : aboriu, -iva. coma çaisús.
Frucha primairenca. Vianda primairenca...
primalha : farda menuda ; pòstes menudas ; tot çò menut en general. *Lavarai la primalha après los lençòls.*
primalba : pus primièira lusor de l'alba.
primament : finament ; delicadament ; escrupulosament ; primotièirament / tròp estrictament / d'un biais tròp prim (amb tròp d'estalviament)
primar (v. tr.) : balhar un prèmi a quicòm o a q.q. ; pàisser la primièira èrba de prima ; far los primièrs trabalhs de prima ; èsser pus important que quicòm mai.
Bestial primat a un concors.
L'amor de Dieu e del vesin prima tot çò autre.
primari, -ària (adj. e subs.) : que fa partida de l'ensenhament del primièr gra ; que manca de cultura, qu'a de coneissenças superficialas ; t. tecn. d'electricitat, de patologia, de psicologia, de quimia, de lingüística, de geologia, d'economia, de botanica.
Escòla primària. Inpector primari. Circuit primari. Simptòmas primaris. Reaccions primàrias (rapidas) Estructura primària. Èra primària. Sector primari. Un esperit primari. Una persona primària.
primat : archivesque que prima totes los autres.
L'archivesque de Lion es lo primat de las Gàllias.
primautat : superioritat ; precedéncia. v. **precedéncia.**
La primautat de l'experiéncia sus la teoria.
La primautat del papa suls autres evesques.
primavèra (plt.) : cocuta / primadèla. v. **primadèla.**
primaveral, -a : de prima.
Fa un temps primaveral : fa un temps de prima.
primcernut, -ada : tamisat, -ada fin.
primejaire, -a : persona que còpa tròp prim (tròp tèunhe) / persona tròp estalviàira (tròp sarrada, tròp avariciosa)
primejar (v. intr.) : far quicòm minimosament / i agachar a dos còps / far lo perqué / far tan plan que l'òm pòt.
En plan primejant, ai finit qu'ai capitat.
primesa : teunesa (estat de çò prim, de çò tèunhe) v. **prim.**
primet : bravament tèunhe, -a ; bravament menut, -uda.
PRIM- / PRIMI- : formas prefixadas del lat. *primus* (primièr)
primièr, -ièira : lo o la que precedís totes los autres o totes las autras ; çò que precedís tot çò autre.
Lo primièr de l'an. La primièira annada.
Lo primièr còp. Lo primièr vengut.
La primièira classa. La primièira estatja.
La primièira guèrra mondiala.
En primièr / D'en primièr : dins d'abòrd / d'abòrd.
primieirenc, -a : aboriu, -iva. v. **primaic / primairenc**
primieiretat : primautat. v. **primautat.**
primieiratge : precocitat (qualitat de çò precòç) v. **precòç.**
primipara : se ditz de la femna qu'enfanta (o de la feme que parís) pel primièr còp.
primfiela : teule de biscre.
primfila / primfilada : persona que fila (fiala) finament ; filha o femna faròta ; micoqueta.
primfilar (v. tr.) : filar (fialar) finament.
primfin, -a : arpalhand, -a.
primflor : flor primièira / virginitat / piucelatge ; cocuta.
primavèra (plt.) (*Primula officinalis*) ; (*Primula vulgaris*)

primitiu, -iva : relatiu, -iva als començaments, a las originas ; rudimentari, -ària.
Los òmes primitius. Las societats primitivas.
Tèxt primitiu d'un manuscrit. La Glèisa primitiva.
Ton installacion electrica es mai que primitiva !
Las colors primitivas : las sèt colors convencionals.
Los pintors primitius italians dels s. XIII, XIV e XV.
primo (lat.) : primièirament / en primièr / d'en primièr.
PRIMO- : v. **PRIM- PRIM-**
primogenitura : prioritat de naissença entre fraires e sòrres que pòt donar de dreches al primièr nascut.
primo-infeccion : ataca primièira d'un gèrme infecciós.
primol : vin novèl.
primolada : irregularitat d'un fil (fial)
primo primi (loc. lat. escolastic) : espontanèu, -a. v. **fautada.**
primor : qualitat de çò que ven pas que de sortir, de se passar, d'amadurar...
Te balhi la primor d'aquela novèla.
Mercanda de primors : frucha o vianda novèlas.
primordial, -a : qu'existissiá tre las originas ; çò pus principal / çò pus essencial.
Los instincts primordials de l'umanitat.
Seriá primordial per un francés de conéisser l'occitan.
primotadas (a) : irregularament ; a bassacadas / per secossas.
primotejar (v. intr.) : èsser tròp minimós, -osa.
primotiá : irregularitat d'un fil (fial) ; partidas tèunhas ; planta grèula (tròp prima) ; borbil de nèu ; menudalhas / besucarietas / parpèlas d'agaça.
primotièr, -ièira : pimpilhós, -osa.
primotièirament : d'un biais primotièr.
primovaccinacion : vaccinacion primièira.
primpè : partida pus tèunha del fons de la camba.
primpenchenar (v. tr.) : penchenar fin / plan penchenar.
primpenchenat, -ada : plan penchenat, -ada.
primsanat : boc enrengat (crestat / castrat)
primsum : sòm primièr. *A primsum* : sul primièr sòm.
primulacèas (f. pl.) : familha de plantas fòrt aborivas.
La primavèra es una primulacèa.
prince : títol de noblesa pus elevat ; persona sobeirana ; persona d'una familha sobeirana.
Princes de la Glèisa : evesques, archivesques e cardinals.
princejar (v. intr.) : far lo prince ; pavonar / pavonejar.
princeps (lat. que vòl dire primièr, -ièira) :
Edicion princeps : edicion primièira.
princessa : filha d'un sobeirán o dòna (femna) de prince.
Far la princessa : pavonejar.
princièr, -ièira : de prince. *Familha princièira.*
princièirament : d'un biais princièr.
princilhon : prince pichonèl.
principal, -a (adj. e subs.) : capital / essencial / primordial, -a ; persona cargada de l'administracion d'un collègi.
Çò pus principal. Rason principala.
Proposicion principala. Demòra principala.
Lo principal o la principala d'un collègi.
principalament : subretot / mai que mai.
principat : dignitat de prince ; carga de princi ; Estat independent governat per un prince ; (m. pl.) : un dels sèt còrs d'àngels.
Principat de Monegue.
principi : çò que servís de basa a quicòm ; causa primièira ; origina. *Lo principi del ben. Lo principi del mal.*
Principi de moralas. En principi : teoricament.

principiar (v. tr.) : començar ; entamenar.

prior : superior d'un convent d'òmes.

prioral, -a : relatiu, -iva a un prior, una prioressa o un priorat.

Decisions prioralas. Possessions prioralas.

priorat : carga de prior o de prioressa ; comunitat religiosa governada per un prior o una prioressa, mas dependenta d'una abadiá, o d'un superior provincial, o d'una superiora provinciala ; glèisa o ostal d'aquela comunitat.

prioressa : superiora d'un convent de femnas.

prioritat : anterioritat d'una causa al regard d'una altra ; drech de passar abans un autre.

La prioritat d'un eveniment. Prioritat a drecha.

procès : accion en justícia davant un tribunal.
Far un procès a q.q. : citar q.q. al tribunal.
Far lo procès de quicòm o de q.q. : lo criticar, o ...

procession : cortègi religiós ; tièira longa de personas.
Procession del Sant Sacrament.
Una longa procession de toristas.

processional : libre liturgic de pregàrias cantadas per las processions.

processionalament : en procession.

processus (lat.) : mecanisme.

proclamacion : accion de proclamar. (R. II, 402)

proclamar (v. tr.) : clamar / cridar ; publicar quicòm solemnalament.
Proclamar son innocéncia. Proclamar los bans.
Proclamar l'independéncia. Proclamar la Republica.

proclisi : mot ligat foneticament al mot seguent :
L'òme. M'ausís. N'aurai. L'òme qu'ai vist, qu'ai ausit.

proclitic, -a : que fa proclisi.

proconsul (arc.) : persona cargada del governament d'una província romana. (R. II, 462)

proconsular, -a (arc.) : relatiu, -iva a un proconsul.

procreacion : accion de procrear. (R. II, 507)

procreador, -airitz : persona que procrèa.

procrear (v. tr.) : engendrar. (R. II, 507)

PROCT- / PROCTO- : formas prefixadas del grèc *proktòs* (*anus*)

proctalgia : dolor a l'*anus* (lat.)

proctectomia : ablacion d'un tròç del *rectum* (lat.)

proctiti (f.) : inflamacion de l'*anus*.

proctologia : medecina que s'ocupa de l'*anus* e del *rectum*.

proctorrèa : escolament mucós per l'*anus* (lat.)

proctoscopia : examèn medical de l'*anus* e del *rectum*.

proctotomia : operacion cirurgicala de l'*anus* e del *rectum*.

procura : ofici de procuraire o de procuraira dins una institucion religiosa ; burèu qu'aicestes i trabalhan.

procuracion : poder qu'una persona dona a una altra per far quicòm a sa plaça. (R. II, 532)

procurador / procuraire : carga d'unes fonccionaris de l'empèri roman ; religiós encargat del temporal de son òrdre o de sa comunitat ; magistrat encargat de las fonccions del ministèri public a la Cort de cassacion, la Cort dels comptes o una cort d'apèl.

procurairitz : femenin de procurador. (R. II, 532)

procurar (v. tr.) : provesir ; s'ocupar de. (R. II, 532)

procurar (se) : trobar / obtèner / crompar.

procurat : prèire que fa fonccion de curat.

procuratiu, -iva : que procura quicòm. (R. II, 532)

prodèl / pròdol : ajuda ; cadena estacada a la carreta, al brabant per ajustar un segond parelh de buòus al primièr.
Far prodèl : ajustar un segond parelh, un segond tractor, una altra persona... per tirar ; donar un còp de man / ajudar.
Fai-me prodèl, que n'ai bravament besonh.

prodig, -a : persona que degalha (que despensa sens comptar) que mesura pas son temps ; qu'es pas avar de conselhs.
Prodig de son argent. Lo retorn de l'enfant prodig.
Èsser prodig de son temps, de recomandacions.

prodigalitat : vici o qualitat d'una persona prodiga.

prodigament : amb prodigalitat.

prodigar (v. tr.) : degalhar (despensar sens comptar) ; calcular pas, mesurar pas (t. a.)
Prodigar de suènhs.

prodigi : causa o persona extraordinària. *Enfant prodigi.*

prodigiós, -osa : maravilhós, -osa ; considerable, -a ; incredible, -a / incresable, -a (L. 215)

prodigiosament : d'un biais prodigiós.

pròdol / prodèl : v. **prodèl**.

produccion : accion de produire ; çò produït per la tèrra o l'industria ; rendament (R. VI, 461)
Produccion d'electricitat. Lo còst de produccion.
Mejans de produccion. Produccions naturalas.

produch / produït : çò produït (t. a.) ; resulta de la multiplicacion de dos nombres.
Un produït per far la vaissèla. Un produït quimic.
Lo produït del trabalh. Lo produït de dos nombres.

productiu, -iva : que fa de rendament (R. VI, 461)
Una tèrra productiva. Un trabalh productiu.

productor, -tritz : persona o maquina que produït.
Una maquina productritz d'electricitat.

produire / produïr (v. tr.) : balhar / donar / far de rendament ; donar naissença a.
La tèrra produït de vianda pels òmes e pels animals
Occitània produïguèt dins los 500 trobadors.

proeminésser (v. tr.) : despassar. (R. III, 113)

proeminéncia : quicòm que despassa çò a l'entorn. (R. VI, 438)

proeminent, -a : que despassa çò a l'entorn.
Besson aviá un nas bravament proeminent.
Front proeminent. Vertèbra proeminenta.

proesa : espet / acte de granda valor. (R. IV, 659)
L'òme es capable de far de proesas.

profaça (arc.) : compliment ; felicitacion ; desir de prosperitat presentat a q.q.

profan, -a (adj. e subs.) : contrari de sacrat ; non-iniciat, -ada.
Çò profan e çò sacrat. L'art profan e l'art sacrat.
Soi un profan en fòrça causas.

profanacion : accion de profanar quicòm ; degradacion.

profanador, -airitz : persona que profana quicòm.

profanar (v. tr.) : respectar pas lo caractèr sacrat de quicòm.
Profanar una tomba. Profanar l'ostia.

profecbable, -a : que pòt èsser profecat (profeitat / profitat, -ada)

profecchar (v. tr. indirècte) : profeitar / profitar.

profecchós, -osa : que profiècha de ; que profiècha a.

profechosament : d'un biais profecchós.

profecia : prediccion d'un profèta.

profeitar (v. tr. indirècte) : doblèt de profecchar.

profeitós, -osa : doblèt de profecchós, -osa.

profeitosament : doblèt de profechosament.

proferir (v. tr.) : clamar quicòm.
Proferir d'insoléncias. Proferir de menaças.

profèrta : gròssa torta de pan benesida a la glèisa e venduda a l'enquant après l'ofici per ne far dire de messas per las armas del purgatòri (costuma roergata que se far encara dins qualques glèisas, al jorn de uèi) ; solenca de las sègas (fèsta de fin de sègas)

profés, -essa : persona qu'a prononciats sos vòts, après son noviciat, per viure dins un òrdre religiós.
v. **juniorat - juvenat e noviciat**.

professar (v. tr.) : ensenhar una disciplina ; exprimar una opinion personala. *Professar l'anglés, l'espanòl, lo rus...*
Professar son anticlericalisme.

professar (v. intr.) : *Professar dins un licèu.*

profession : mestier ; declaracion publica.
Profession liberala : profession d'òrdre intellectual.
Far profession d'ateïsme.

professional, -a (adj. e subs.): relatiu, -iva a una profession ; persona capabla dins un mestièr, una activitat, un espòrt.

Estagi de formacion professionala.

Fauta professionala. Secret professional.

professionalament : d'un biais professional.

professionalisme : estat d'una persona professionala.

professor, -a : persona que son mestièr es d'ensènhar.

Professor d'escòla: mèstre,-a d'escòla / institutor, -tritz.

Professor, -a de licèu. Professor, -a d'universitat.

professoral, -a : relatiu, -iva al professorat.

Còrs professoral. Ton professoral.

professoralament : d'un biais professoral.

professorat : mestièr de professor.

profèta : òme que proclama la paraula de Dieu, qu'anòncia la voluntat divina e sas manifestacions futuras.

Isaïas, Jerèmiàs, Ezequièl e Danièl

foguèron los quatre profètas pus grands.

profetessa : femenin de profèta. *La profetessa Anna.*

profetic, -a : relatiu, -iva a una profecia. *Paraula profetica.*

profeticament : d'un biais profetic.

profetisme : sistèma basat sus las prediccions dels profètas.

profetizable, -a : que pòt èsser profetizat, -ada.

profetizar (v. tr. e intr.): predire de mercé un don de Dieu.

profilactic, a : relatiu, -iva a la profilaxi.

Mesuras profilacticas.

profilacticament : d'un biais profilactic.

profilaxi (f.): ensemble de mesuras per empachar l'aparicion o la propagacion d'una o de mai d'una malautiá.

profit / profièch (arc.) / **profèch** (arc.) / **profièit** (arc.):

avantatge tirat de quicòm (t. a.)

Lo profit s'opausa sovent al salari.

Metre quicòm a profit. Profits e pèrdias.

profitaire, -a / profiteaire (arc.) / **profecaire, -a** (arc.):

persona que profita de quicòm (t. a.)

De profitaires (pej.) totjorn i n'aurà.

profitar (R. VI, 438) / **profèjar** (arc.) / **profèitar** (arc.):

beneficiar (R. III, 271); créisser; èsser util; metre a profit.

Profitar de las allocacions. Aquel enfant profita.

Tos conselhs m'an profitat. Profitar del solelh.

profitós, -osa / profèitós (arc.) / **profecós, -osa** (arc.):

util, -a; avantatjós, -osa.

Vacanças profitosas. Trabalh profitós.

profitosament / profèitosament / profecchosament (arc.):

amb profit. *Viatjar profitosament.*

profusion : abondància granda.

A profusion : a bodre / a roncècia / a foison.

progenitura : los mainatges d'un coble de parents ;

los pichons d'un coble d'animals.

prognat, -a : que sos òsses maxillars son proeminents.

prognatisme : estat d'una persona prognata.

programa : enonciacion de çò previst (t. a.); fuèlh que pòrta tot çò que se va passar dins una manifestacion (t. a.) expausat de las intencions d'una persona, d'un grop... ; ensemble de las matèrias d'un examèn o d'un concors... ; ensemble de las instruccions engolidas per un ordenador, una calculairitz... ; succession de las operacions previstas pel fonccionament d'un aparelh ; ensemble de donadas en general.

Programa d'una fèsta, d'un concèrt, d'un teatre...

Programa d'un partit politic. Programa d'un examèn.

Programa d'un ordenador. Programa d'una maquina.

Programar una naissença. Programar las vacanças.

programacion : plan de trabalh detalhat ; biais que de programas diferents son armonizats; calendier de manifestacions, d'espectacles...

programaire, -a : persona cargada d'una programacion.

programar (v. tr.) : fraccionar lo programa fisat a un ordenador o a una calculairitz en instruccions codificadas compatiblas amb la maquina ; establir quicòm per avança.

Programar un ordenador. Programar una crompa.

programariá : *software* ('sɔftweə) : logicial (ensemble dels programas, dels procediments, de las règlas... relatius al fonccionament d'un sistèma de tractament de l'informacion.

programat, -ada : çò comandat per un programa.

Fonccions programadas. Ensenhament programat.

programator, -tritz : dispositiu que comanda una programacion.

progrès : accion d'anar pus luènh, d'avançar d'un gra a un autre (desvolopament / perfeccionament)

La lei del progrès. Los progrèsses de l'umanitat.

Escolan en progrès. Far de progrèsses.

progressar (v. intr.): se desvolopar ; se perfeccionar.

Al jorn de uèi, qui progrèssa pas recuola.

progression : movement en avant ; desvolopament.

Progression intellectuala d'un escolan.

Progression d'una malautiá caïnassa.

Progression geometrica, matematica...

progressisme : doctrina o actitud progressistas.

progressista (adj. e subs.): que tira totjorn en avant, pas jamai enrè.

progressiu, -iva : que va creissent, que se desvolopa gra per gra.

Melhoracion progressiva. Movement progressiu.

Talha progressiva. Forma progressiva.

Èsser a + l'infinitiu : forma progressiva occitana.

progressivament : d'un biais progressiu.

pròia : farambulha / fatòrga / farivòla / sorneta.

Contar de pròias : contar de farivòlas.

proïbicion : accion de proïbir. mas v. (R. II, 26)

proïbicionisme : sistema basat sus d'interdiccions.

proïbicionista (m. e f.): persona favorabla a la proïbicion.

proïbir (v. tr.): enebir / defendre / interdire. (R. II, 26)

Proïbir la guèrra. Proïbir la dròga.

proïbit, -ida : enebit, -a / defendut, -uda / interdich, -a.

Caça proïbida. Arma proïbida.

Proïbit de fumar ! Proïbit d'intrar !

proïbitiu, -iva : qu'enebís / qu'interditz ; tròp elevat, -ada.

Prètz proïbitiu. Talhas proïbitivas.

proïer : lo patron en segond d'una embarcacion.

proïn : cordatges per amarrar una embarcacion (mar.)

projeccion : gèt (accion o resulta de getar quicòm en avant amb mai o mens de fòrça) (t. a.); image esclarat format sus un quadre de visualizacion ; accion de projectar d'images sus aquel quadre ; transposicion d'un sentiment sus quicòm o sus q.q. (t. tecn. de psicologia o de psicanalisi)

projectable, -a : que pòt èsser projectat, -ada.

projectar (v. tr.): getar en avant amb mai o mens de fòrça ; aver l'intencion de far quicòm ; far aparèisser un image sus un quadre de visualizacion ; transpausar un sentiment sus quicòm o sus q.q. (t. tecn. de psicologia o de psicanalisi)

Projectar de saliva. Projectar un image.

Projectar un sentiment sus q.q. mai.

projècte : çò que l'òm a l'intencion de far.

Far de projèctes d'avenidor.

projectil : còrs lançat amb mai o mens de fòrça ; còrs lançat amb una arma de fuòc.

projector : aparelh de lutz fòrt viva que sos rais fan una traucada que pòrta luènh ; aparelh per projectar de films, de fotòs, d'images, de diapositivas...

La dançaira èra dins la traucada del projector.

prolactina : ormona galactogèna.

prolactinèmia : preséncia e taus de la prolactina dins lo sang.

prolactinòma (m.) : tumor ipofisiària que secrèta de prolactina.

prolan (m.) : ormona gonadotròpa.

prolanèmia : preséncia de prolan dins lo sang.

prolanuria : preséncia de prolan dins las urinas.

prolapsus (lat.) (m.) : descenta anormala d'un organ o d'una partida d'organa, a causa de l'aflaquiment de sos mejans de fixacion.

Prolapsus de l'utèr. Prolepsus del rectum.

prolèpsi (f.) : figura de retorica que consistís a prevenir una objeccion que l'òm refuta per avança ; procediment estilistic que consistís a plaçar un mot dins la proposicion que precedís la que i se deuriá trobar normalament.

Un projècte aital, lo volenti pas !

prolectic, -a : relatiu, -iva a la prolèxi ; que conten una prolèxi.

Un rasonament prolectic. Una frasa prolectica.

prolecticament : d'un biais prolectic.

proletari, -ària : persona qu'a pas cap de propietat e qu'es condemnada a viure paurament.

proletàriament : en proletari.

proletarian, -ana : relatiu, -iva als proletaris.

Condicion proletariana. Revolucion proletariana.

proletariat : classa sociala dels proletaris.

proletarizacion : accion o resulta de proletarizar.

proletarizar (v. tr.) : forçar los pichons productors independents (artisans, agricultors...) a trabalhar pels gròsses.

prolifèr, -a : que se multiplica.

proliferacion : multiplicacion rapida.

proliferar (v. intr.) : se multiplicar rapidament ; augmentar en nombre rapidament.

prolific, -a : que se reproduz rapidament.

(s.f.) *Un autor prolific* : un autor qu'escrivi fòrça.

prolificacion : estat d'un organ prolifèr.

prolina : acid aminat non essencial.

prolinasa (f.) : enzim secretat per la mucosa intestinala e que destaca la prolina de son ambient.

prolix, -a : que parla o escrivi tròp abondosament. (R. IV, 654)

prolixament : d'un biais prolix.

prolixitat : défaut d'una persona prolixa. (R. IV, 654)

prològ : introduccion en general (t. a.)

prolong : prolongacion v. pus bas.

prolongable, -a : que pòt èsser prolongat, -ada.

prolongacion : perlongament (accion o resulta de prolongar o de se prolongar) (R. IV, 48)

Prolongacion de comjat, de permission...

prolongament : perlongament / alongament.

Prolongament d'una autostrada.

prolongar / prolonguejar (v. tr.) : perlongar. v. perlongar.

promandibulia : prognatisme inferior.

promastocit (m.) : mena de cellula del teissut conjonctiu.

promés, -a : p.p. de prometre ; noviat, -ada.

La Tèrra promesa.

promés, -esa (subs.) : nòvi, nòvia / noviat, -ada.

promessa : paraula donada de far, de dire, de balhar...quicòm.

prometedor, -a / prometeire, -a : que promet (t. a.)

prometença : accion de prometre.

prometre (v. tr.) : s'engatjar davant q.q. a far quicòm ; s'engatjar a balhar quicòm a q.q.

Vos vendrai véser, o vos prometi.

Prometre sa man, son còr, son amor...

Prometre la luna. Aquela frucha promet plan.

Prometre a man tocada : prometre sus l'onor.

prometre (se) : *S'èra promesa de racar pas.*

Se prometre de bon temps.

M'èri promés endacòm mai.

promís, promisa (subs.) : doblet de promés, -esa.

promiscuïtat : proximitat embarrassanta de personas, o de causas e de personas.

En Índia, i a una promiscuïtat granda de dialèctes.

promocion : personas dintradas ensemble dins una granda escòla; avançament ; elevacion del nivèl de vida ; tecnica de venda.

Camaradas de promocion. Aver una promocion.

Promocion obrièira. Articles en promocion.

promocional, -a : que favorís la venda d'un article.

Venda promocionala. Tecnica promocionala.

promontòri : mont que s'avança dins la mar.

Lo promontòri de Gibraltar.

promotor : persona que promòu un projècte ; substància que, per sa preséncia, augmenta l'activitat d'un catalizador quimic.

Promotor de construccions. Promotor quimic.

promòure (v. tr.) : elevar q.q. a una fonccion superiora ; amodar quicòm (li balhar lo primièr impuls)

Es estada promoguda primièr ministre.

Promòure una politica de progrès social.

promogut, -uda : p. p. de promòure.

Es estat promogut puslèu que çò previst.

promptament : lèu fach / rapidament / vitament (R. V, 558)

prompte, -a : rapid, -a.

L'esperit es prompte, mas la carn febla.

promptet : viu, viva / ardent, -a / passionat, -ada.

promptitud : rapiditat.

promulgable, -a : que pòt èsser promulgat, -ada.

promulgacion : accion de promulgar.

promulgar (v. tr.) : publicar quicòm oficialament e permetre aital de l'aplicar. *Promulgar una lei.*

promulgator, -tritz : persona que promulga quicòm.

pronom : mot que representa un nom, un adjectiu o tota una proposicion. *Pronoms demonstratius, indefinits, interrogatius, personals, possessius, relatius...*

pronominal, -a : que fa fonccion de pronom.

pronominalament : d'un biais pronominal.

pronòncia : decision d'un tribunal.

prononciacion : accion de legir la pronòncia d'un tribunal ; biais de prononciar.

La prononciacion occitana es una musica.

prononciament : decision ; accion de prononciar.

prononciamento (cast.) : còp d'Estat.

prononciar (v. tr.) : far conéisser una decision ; articular ; dire.

Prononciar un jutjament. Prononciar coma cal.

Prononciar un discors.

prononciar (se) : prene una decision ; se dire de tal o tal biais ; s'acréisser.

Lo jutge màger s'es prononciat per un an de preson.

Lo mot « consí » se pronòncia (ku 'si)

Las rufas se pronòncian amb l'atge (R. III, 235)

pronostic : prevision ; conjectura (R. III, 471)
Lo pronostic del mètge dona pas bon del malaut.
Lo pronostic del temps que farà es pas brica segur.

pronosticable, -a : que pòt èsser pronosticat, -ada.

pronosticaire, -a : que s'agrada a pronosticar (pej.)

pronosticar (v. tr.) : èsser lo signe de quicòm.
Aquel vent pronostica la pluèja.

pròp : prèp. v. **prèp.**

propan : idrocarbur saturat gasós.

propanòl : alcoòl propilic.

propanona : acetona.

propdan, -a (arc.) : vesin, -a ; persona pus prèpa ; tot òme.
Aimaràs ton propdan... (Matieu, Luc e Marc)
E qual es mon propdan ? (Luc 10, 20) (evangèlis)

propdanament (arc.) : lèu.

propagacion : accion o resulta de propagar o de se ...

propaganda : çò que se fa per propagar quicòm.
Fa de propaganda per se presentar de deputat.

propagandista (m. e f.) : persona que fa de propaganda (t. a.)

propagar (v. tr.) : multiplicar per reproduccion ; escampilhar quicòm dins lo public.
Propagar una raça, una novèla, una mòda...

propagar (se) : se multiplicar per reproduccion ; s'escampilhar dins lo public ; s'escampilhar en general.
Se propagar coma los conilhs (lapins)
La novèla se propaguet dins la vila tota.
Un fuòc, per temps de secada se propaga lèu fach.

proparoxiton : mot que pòrta l'accent sus l'antepenultima sillaba.

propaus : intencion. v. (R. VI, 439) a **propausament**.
Mon propaus es pas de vos convertir a mon idèa.
Ai lo fèrme propaus de far quicòm per tu.
De propaus deliberat. Abanspropaus.
A propaus de : quant a. *A tot propaus :* de contunh.
A propaus ! o sabes que vendrai pas ? Fòra propaus.
Tombar mal a propaus. Parlar mal a propaus.

propausar (v. tr.) : far una proposicion ; presentar ; suggerir.
Propausar quicòm a q.q. Propausar un candidat.
Propausar una interpretacion. P... una solucion.

propausar (se) : aver l'intencion ; ofrir sos servicis.
Me propausi per aquela permanéncia.

propici, propícia : favorable, -a. *Lo moment propici.*

propiciacion : intercession. (R. IV, 657)

propiciatòri, -a : que favorís l'intercession. (R. IV, 657)
Lo sacrifici de la messa es propiciatòri.

proporcionable, -a : que pòt èsser proporcionat, -ada.

proporcion : relacion d'una part amb lo tot ; rapòrt entre doas causas comparablas. (R. IV, 440)
A proporcion que : per a mesura que.

proporcionat, -ada : dins un rapòrt armoniós.

proporcionadament : amb proporcion.

proporcional, -a : en proporcion amb quicòm mai. (R. IV, 440)

proporcionalment : en proporcion. (R. VI, 35)

proporcionalitat : qualitat de çò proporcional.

proporcionar (v. tr.) : servir la proporcion amb quicòm mai.

proposicion : unitat sintaxica elementària de la frasa ; accion o resulta de propausar o de se... (t. a.) ; çò propausat ; explicacion de l'Escritura santa per un futur pastor protestant.
Proposicion principala. Proposicion subordinada.
Far de proposicions a una femna.

« **pròpre** » (fr.) : v. **net.**

pròpri, -ia : qu'aperten especialament a q.q. o a quicòm.
Cadun a son pròpri caractèr e sos pròpris vicis.
Patir dins sa pròpria carn : dins son pròpri còrs.
Avètz aquí sas pròprias paraulas. Un nom pròpri.
Lo rire es lo pròpri de l'òme. Lo pròpri de la messa.
Lo pròpri dels sants : l'ofici de las fèstas dels sants.

pròpriament : en pròpri.

proprietari, -ària : persona qu'a un drech de propietat.

proprietat : drech de dispausar d'un ben (t. a.) ; çò possedit per q.q. (possession) ; convenença ; característica.
Proprietat literària, artistica, comerciala...
Proprietat (adeqüacion) d'un tèrme emplegat.
Proprietat fisica, quimica...

propulsar (v. tr.) : far avançar amb l'ajuda d'un propulsor.

propulsion : accion o resulta de propulsar.

propulsiu, -iva : qu'amòda la propulsion.

propulsor : organa mecanic qu'amòda un movement.
Propulsor a eliča. Propulsor a fusada.

propil : radical quimic univalent derivat de l'alcoòl propilic.

propilic (alcoòl) : alcoòl obtengut per oxidacion catalitica del propan del gas natural.

prorata (lat.) : part proporcionala.
Al prorata de : en proporcion de.

prorogable, -a : que pòt èsser prorogat, -ada.

prorogacion : accion o resulta de prorogar.

prorogar (v. tr.) : prolongar un temps donat.
Prorogar lo temps d'una amassada.
Prorogar un deute. Prorogar un tèrme de pagament.

pros, -a : valorós, -osa ; generós, -osa.

prosaicament : valorosament.

pròsa : forma ordinària del discors parlat o escrich ; biais d'escriure caracteristic de cadun ; cant festiu de glèisa que se canta après lo gradual.

prosaïc, -a : relatiu a la pròsa ; que manca de poesia.
Una vida prosaïca. Una persona prosaïca.

prosaïcament : d'un biais prosaïc. *Viure prosaïcament.*

prosaïsme : estat de çò prosaïc.
Lo prosaïme d'una vida de gratapapièr.

prosator, -tritz : persona qu'escriu en pròsa.

proscrìch, -a / proscrit, -a : persona fòrabandida.

proscripcion : accion de proscriure, de condemnar.

proscriure (v. tr.) : fòrabandir (condemnar a l'exili) ; metre fòra lei ; condemnar / interdire.
Foguèt proscrit de sa patria.
La pena de mòrt es proscrìcha en França.
Lo mot « patés » es proscrìch en Occitània.

proselit, -a : novèl convertit, -idat a una religion, a una opinion, a una doctrina.

proselitisme : zèl per far d'autres proselitits.
Proselitisme religiós. Proselitisme politic.

proselitic, -a : relatiu, -iva al proselitisme.

prosodia : ensemble de règlas relatives a la longor de las sillabas ; ensemble de fenomèns lingüistics melodics (accents, intonacion...) ; estudi de las règlas que regisson aqueles fenomèns.
La prosodia fa partida de la fonologia.

PROSOP- / PROSOPO- : formas prefixadas del grèc *pròsòpòn* (cara)

prosopagnosia : pèrdia de la facultat de reconéisser q.q.

prosopalgia : neuralgia faciala.

prosopografia : descripcion de la fisionomia de q.q.
prosopopèia : figura d'estil que consistís a prestar vida, sentiment e paraula a de causas inanimadas, a d'absents o a de defuntats.

prosopoplegia : paralisi facial.

prospeccion : ensemble de tecnicas relativas a la recèrca, a la localizacion precisa e a l'estudi preliminar d'un jaç mineral ; estudi de mercat, dels besonhs de la practica, de las possibilitats de venda...

prospectar : far de prospeccion (t. a. çaisús)

prospectiva : sciéncia que son objècte es l'estudi de las causas tecnicas, scientificas, economicas e socialas que favorisson l'evolucion del mond, e la prevision de las situacions que ne resultan.

prospector, -tritz : persona que fa de prospeccion (t. a.)

prospèctus : imprimit, brocadura que balhan lo plan, la descripcion d'un libre, d'un afar, d'un establiment ; fuèlh de propaganda, de publicitat.

Prospèr : prenom.

prospèr, -a : que capita plan ; en bona santat ; favorable, -a
Vida prospèra. Mina prospèra. Vent prospèr.

prospèrament : d'un biais prospèr.

prosperar (v. intr.) : capitar ; créisser / se desvolopar.

Son comèrci prospèra e son compte en banca tanben.

prosperitat : accion o resulta de prosperar.

La prosperitat dels afars. La prosperitat d'un país.

prosperós, -osa : prospèr, -a.

prostata : glandola de mascle qu'enròda lo còl vesical e una partida de l'urètra.

prostatactomia : ablacion de la prostata.

prostatic, -a : relatiu, -iva a la prostata. *Liquid prostatic.*

prostatiti : infeccion de la prostata.

prosternacion : accion de se prosternar.

prosternar (se) : corbar lo front entrò a tèrra en signe de respècte o d'adoracion ; se rebaiassar servilament davant q.q.

Òm se prostèrna davant lo Sant Sacrament.

Òm se prostèrna pas davant un òme.

prosternat, -ada : alongat, -ada per tèrra, d'abocons.

prostèsi (f.) : element non etimologic a la debuta d'un mot.

« Duèi », « darnar » en lòc de **uèi** e de **arnar**.

prostitucion : accion o resulta de prostituïr o de se...

prostituïda : femna que se liura al gorrinitge per d'argent.

prostituïr (v. tr.) : liurar q.q. al gorrinitge per d'argent.

prostituïr (se) : se liurar al gorrinitge per d'argent.

prostituït : omosexual que se liura a la prostitucion.

prostracion : estat d'abatament prigond, de flaquièira prigonda, de descoratjament prigond ; accion de se prosternar d'abocons.

prostrar (v. tr.) : privar q.q. de tota sa vigor, de tot son vam.

D'aprene qu'aviá un càncer acabèt de lo prostrar.

prostrar (se) : se prosternar. v. **prosternar**.

prostrat, -ada : abatut, -uda / aclapat, -ada / assucat, -ada / anequelit, -ida / anientat, -ada.

Es estada aguda prostradra, mas pas per un brieu.

protagonista (m. e f.) : actor o actritz que ten lo ròtle principal ; personatge principal d'un afar, d'un roman...

proteccion : defensa / salvagarda (accion de protegir) ; persona que protegís ; tot çò que protegís.

Un paratroneire es una proteccion contra lo tròn.

proteccionisme : sistèma per protegir l'agricultura, l'industria o lo comèrci d'un país.

proteccionista (adj. e subs.m. e f.) : persona qu'es pel proteccionisme ; relatiu, -iva al proteccionisme.

Taxas proteccionistas. Mesuras proteccionistas.

protector, -tritz : que protegís (t. a.)

protectorat : situacion d'un país plaçat jos la proteccion d'un autre Estat.

protegir (v. tr.) : metre a l'abric d'un malparat (perilh imminent), del marrit temps, de tot perilh... ; defendre q.q. ; aparar.

Un parapluèja protegís de la pluèja.

protegir (se) : s'aparar ; se defendre.

protegit, -ida (adj. e subs.) : favorit, -a.

Es protegit, qu'es entravat. (e non pas « handicap »)

proteïfòrme, -a : que càmbia de forma a tot moment.

M'agradan aicisèm las nivols proteïfòrmas.

proteïna : nom generic de substàncias diferentas (t. tecn.)

proteïsi : pèça artificiala que remplaça quicòm que manca dins lo còrs uman.

protèst : acte d'uissier (t. tecn.)

protestacion : accion de protestar (t. a.)

protestant, -a : que protèsta ; membre del protestantisme.

Los païses protestants. La religion protestanta.

protestantisme : ensemble de las glèisas protestantas : anglicanisme, calvinisme, lutheranisme, metodisme...

protestar (v. intr.) : declarar son oposicion ; repotegar.

Ni per protestar, nos escotan pas !

PROTO- : prefix que marca la prioritat.

protocanonic, a : que se tròba dins la Bíblia ebrèa ; relatiu, -iva al canon biblic. *Los libres protocanonic foguèron los primièrs a èsser admeses dins lo canon de las Escripturas santas.*

protocòl : ensemble de règlas d'observar dins las cerimónias oficialas.

protocolari, -ària : relatiu, -iva al protocòl.

protomartir : lo pus primièr martir, sant Estève.

proton : corpuscul cargat d'electricitat positiva. (t. tecn.)

protonotari apostolic : dignitat dins la glèisa catolica.

protoplasma (m.) : substància que constituís la part essenciala de las cellulas animalas e vegetalas.

prototipe : exemplar primièr / modèl primitiu.

protozoaris : ensemble dels animals unicelulars.

protuberància : proeminéncia. v. **proeminéncia**.

protuberant, -a : proeminent, -a. v. **proeminent**.

pròva : accion de provar. *A pròva de* : a l'espròva de.

provable, -a : que pòt èsser provat, -ada.

provaire, -a : que pròva ; que fa un assag (assajaire, -a)

provament : espròva / assag.

provant, -a : qu'a valor de pròva.

provar (v. tr.) : far la pròva de quicòm.

Vos vòli provar mos dires.

proveche (arc.) : esparnhet (arc.) (aplech per far cremar tota la candèla)

Provença : una de las cinc grandas províncias occitanas (Provença, Gasconha, Lemosin, Auvèrma e Lengadòc)

provençal, -a : de Provença ; relatiu, -iva a Provença.

Lo provençal es lo parlar occitan de Mistral.

provençala (plt.) : pervenca (*Vinca media*)

provençalista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de provençal.

provençalisme : idiotisme provençal.

« Chata » per dire « filha » es un provençalisme.

provenda : mescla de gran escruissit e de farratge achiuetat per avidar lo bestial.

provenença : origina.

provenent, -a : que ven de.

provenir (v. intr.) : tirar son origina de.

provèrbi : reprovèrbi / dicha / sentència.

- * *Trempatz un panièr dins l'aiga es tot plen,
tiratz-lo de l'aiga i a pas res.*
- * *Quand plòu lo dimenge abans la messa,
tota la setmana se'n pessa.*
- * *Qui tròp embrança manca lo « trin »*
- * *Ventre afamat escota pas res.*
- * *Ase de natura qui sap pas legir son escriptura !*
- * *Per Sant Martin l'auca al topin.*
- * *Aquò es pas ni tu ni vos !*
- * *Cocut, banut, cornut... pipa traucada, vin fotut !*
- * *Mai val un que sap que cent que cèrcan.*
- * *Quand per Sant Medard plourà
quaranta jorns de bard i aurà
se Sant Barnabè li ven pas copar pas lo pè.*
- * *Qui pèrd son ben pèrd son sen.*
- * *Ben sens cabal, campana sens batalh.*
- * *Pus bèstia que la bèstia es lo que prèsta sa bèstia.*
- * *La carreta gasta lo camin, la femna l'òme
e l'aiga lo vin.*
- * *A brave maçon tota pèira li fa canton.*
- * *Beata de glèisa, diablessa d'ostal.*
- * *Qui a de biais se'n servís, qui n'a pas ne patís.*
- * *Aur, vin, amic e servidor, lo pus vièlh es lo melhor.*
- * *Lo plaser pres sens pecar es lo pissar e lo cagar.*
- * *Per Totsants, la nèu pels camps.*
- * *Pel Sant Vincenç, la binada,
e per Sant Joan, la granada.*
- * *Pel jorn de Sant Vincenç, l'ivèrn pèrd una dent.*
- * *L'autan de la nuèch passa pas lo puèg,
mas lo del jorn dura nòu jorns.*
- * *Vent del Rampalm, vent tot l'an.*
- * *Bisa reganhosa, dins tres jorns ven ploviosa.*
- * *Lo mercand que dobla pèrd pas, lo que tripla ganha.*
- * *Quand lo temps tubeja, solelh non clareja.*
- * *Quand las combas tubassejan totes los puèges clarejan.*
- * *La ceba de Lesinhan es doça coma lo pan.*
- * *Mai bladeja, junh feneja.*
- * *Lo badar pòt pas mentir : vòl manjar o vòl dormir
o vòl dire se languir.*
- * *Vas a la fièira sens argent, bada la gòrja, torna-te'n.*
- * *Se las tubas s'expandisson, totes los contors patisson.*
- * *D'ont mai trabalha un barral, d'ont mai val.*
- * *Bona bòria e marrit borièr arregaràn pas l'eretièr.*
- * *Qui d'un brave amic se farà,
per tojorn, plan se'n trobarà.*
- * *Las cambrièiras an pas qu'un mal,
escampilhan secrets d'ostal.*
- * *Qui mocava pas lo calelh, lo calelh se trufava d'el.*
- * *Quand lo freg en febrìer soventeja,
Marcamal, cada còp, se passeja.*
- * *Per Nòstra Dòna candelieira,
para lo prat de la ribièira.*
- * *Per Nòstra Dòna de paraprat,
para ton prat, para ton prat !*
- * *Per Nòstra Dòna candelieira
l'ivèrn s'acaba o s'enfalsièira.*
- * *Qui degalha son capital pren lo camin de l'espital.*

- * *Es dins lo temps de carnaval que s'apària lo rafatalh.*
- * *Qui demòra dins son codèrc
se res non ganha, res non pèrd.*
- * *Qui te coneis que te crompe !*
- * *Lo pan dur fa l'ostal segur.*
- * *Tot çò manjat sera cagat.*
- * *Fais plan ligat, mièg carrejat.*
- * *Pas de mes de febrìer sens cap de flor d'ametlièr.*
- * *Es la femna que fa l'ostal.*
- * *Una femna, coma un barral,
d'ont mai trabalha d'ont mai val.*
- * *La femna, coma la tèla, mal se causís a la candèla.*
- * *Dos polits jorns per l'òme sus tèrra :
lo jorn que la pren e lo que l'entèrra.*
- * *Quod a natura est se desraba pas coma un genèst.*
- * *Entre totes, o avèm tot !*
- * *Cap d'ivèrn serà pas passat
que luna d'abril aja trespassat.*
- * *Al jòc e al vin l'òme ven coquin.*
- * *Donar als paures fa pas venir paure.*
- * *Qui lenga a, a Roma va.*
- * *Se la luna torna al bèl, dins tres jorns pòrta capèl.*
- * *Per aprengre a pregar, sus la mar cal anar.*
- * *Qui beu agre, escopís pas doç.*
- * *Tèrra de mentastre,
i a de pan pel can e mai pel pastre.*
- * *Far passar Pascas abans Rampalms /
comandar abans de se maridar /
vendemià abans las cridas.*
- * *Femna muda, jamai batuda.*
- * *Nèu de febrìer val femorièr.*
- * *Cada aucèl tròba son nis bèl.*
- * *Per Sant Martin mena ta cabra a boquir.*
- * *En abrial quites pas un fial,
en mai, fai çò que te plai.*
- * *Ostal d'adultèr, jamai non prospèra.*
- * *Los amics, coma los melons,
fòrça de falses, pauc de bons.*
- * *Ont i a de pan e de vin, lo rei pòt venir.*
- * *Entre vesins e vesinas òm se prèsta las aisinas.*
- * *Per Sant Jòrdi, semena ton òrdi ;
per Sant Robèrt, aja-lo cobèrt,
que per Sant Marc es tròp tard.*
- * *Qui perdona, Dieu li dona.*
- * *Trabalh a prètzfach es tojorn mal fach.*
- * *Tal se ritz del mal del vesin
qu'a lo seu mal ja en camin.*
- * *Qui fa piu-piu dura un brieu.*
- * *Roge d'amont emplís la font,
roge d'aval fa susar lo caval.*
- * *Rojairòla del matin, pluèja al despartin.*
- * *Pas de dissabte sens solelh
ni de vièlha sens bon conselh.*
- * *Quand lo solelh se regarda,
de pluèja o de vent prend-te garda.*
- * *Vent de montanha, quand ritz reganha.*
- * *Qui vòl relòtge mantèner e vièlh ostal entretèner,
femna jove contentar, parents paures ajudar,
es tojorn a recomençar.*
- * *Cada topin tròba sa cabucèla
cada òme ric sa domaisèla.*

- * *Qui s'engana e se recòrda se merita pas la còrda.*
- * *Prend la filha de ton vesin,*
que coneisses ja lo seu sin.
- * *Lo solelh que se colca rossèl,*
l'endeman se mostrarà bèl.
- * *Qui d'autrú vòl mal parlar, que s'agache, se calarà.*
- * *Entre Martror e Nadal, las culhidas dins l'ostal.*
- * *Per Santa Catarina tot çò plantat pren racina.*
- * *Las romes fan pas de rasims.*
- * *Beure coma un trauc de talpa.*
- * *Brava femna dins l'ostal*
val mai que bòria e que cabal.
- * *Luna mercruda, prada mofuda, femna barbuda,*
cada cent ans i n'a pro d'una.
- * *Lo temps val d'argent.*
- * *Cada cat e cada can coeteja a sa fantasiá.*
- * *Lo gal, per lo qu'a la crespina, (per lo qu'es astruc)*
fa tantes d'uòus coma la galina.
- * *Quand lo nas raja, lo cuol susa pas,*
mas quand fa plan caud, lo cuol fa canal.
- * *A bon maçon, tota pèira li fa canton.*
- * *Tant que petas siás pas mòrt.*
- * *Li parlas figas, te respond rasims !*
- * *Se moca pas amb las aurelhas !*
- * *Lo trabalh fach li fa pas paur,*
lo qu'es a far lo fa tremblar (R. V, 415)
- * *Cal pas donar de temps al temps,*
que lo te cal prene quand ven.
- * *Lo mal temps dura pas totjorn.*
- * *Après un temps ne ven un autre.*
- * *Qui pauc semena, pauc culhís.*
- * *Cal vendemiar quand se vendémia.*
- * *Cal aver bravament la canha per prometre pas.*
- * *Qui a pas res pus fa pinquet (se contenta de pauc)*
- * *Mai val petaç que traucàs.*
- * *La Mòrt nos tuteja totes.*
- * *Dura la Mòrt, que pren lo feble coma lo fòrt.*
- * *Li cantam lo requièm : a pagat e nosautres devèm.*
- * *Messa ni mai civada retardan pas la jornada.*
- * *Brave regalèmus càmbia dels orèmus !*
- * *Bufa de bufa, tot es bufa !*
- * *Val mai lum que non pas negrum !*
- * *I a un temps per dançar e un temps per plorar.*
- * *D'ont mai grassa la feda d'ont mai a de pats.*
- * *Tot ven de la posca e tot vendrà posca.*
- * *Del costat del margue la fòrça !*
- * *Lo tròp parlar fa desaparlar.*
- * *Pissavinagre... mièg-caluc !*
- * *L'òme es un lop per l'òme !*
- * *Mèl passa vinagre.*

Los 10 darrièrs provèrbis son tirats del *Qohelèt* de la Bíblia.

proverbiaire, -a : diseire, -a o colleccionaire, -a de provèrbis.
proverbial, -a : qu'a lo caractèr d'un provèrbi ; exemplar, -a ; remarcable, -a.

Locucion proverbiala. Bontat proverbiala.

proverbialament : d'un biais proverbial.

proverbiós, -osa : que ditz de provèrbis.

provesiment : accion de provesir o de se provesir (t. a.) ; trocèl (farda, linge, raubas...) ; avitalhament.

provesidor, -a : persona que provesís (qu'equipa, qu'avitalha...)

provesion : provision. v. **provision.**

provesir (v. tr. e intr.) : dotar (metre q.q. en possession de çò necessari) ; equipar quicòm de çò util ; subvenir a.

Sos parents l'an provesit de tot.

A provesida sa demòra. Dieu i provesirà, fanton.

provesir (se) : s'equipar ; s'avitalhar ; n'apelar a un poder pus competent. *Se cal provesir abans de partir en expedicion.*

Lo naviri se provesís a cada escala.

S'es provesit en cassassion, en Conselh d'Estat.

proveta : aeromètre ; alcoòlometre ; porcion d'òli, de vin... per los far tastar a q.q. coma pròva de lor valor ; tub de veire tampat d'un costat, e que i se pòt far tot un fum d'experiments.

providéncia : Dieu que velha sus l'univèrs, que lo gandís, que lo govèrna en tota saviesa ; persona qu'ajuda, que gandís... *La providéncia divina.*
Aquela femna es la providéncia dels paures.

providencial, -a : relatiu, -iva a la Providéncia ; oportun, -a.

providencialament : d'un biais providencial.

província : país conquistat per Roma e administrat per un governador (Provença ven de « província ») ; division administrativa ; ensemble, en França, de tot çò que fa pas partida de París.

La província pus expandida d'Occitània es Lengadòc.

provincial, -a : relatiu, -iva a la província (sovent pej.) ; superior, -a regional, -a d'institucions religiosas.

Es pas qu'un paure provincial ! diguèt lo parisenc.

M'agrada d'èsser pas qu'un paure provincial.

Lo Provincial balha sas directives.

provincialisme : biais de dire tipic de tala o tala província.

provision : ensemble de çò necessari o de çò util per la vida dels cadajorns ; argent depausat en banca en mòde de resèrva ; soma balhada a títol d'acompte... (R. V, 538)

provisional, -a : *Acompte provisional.*

provisor, -a : persona cargada de l'administracion d'un licèu.

provisorat : carga de provisor.

provisòri, -òria : transitòri, -a.

provisòriament : a títol provisòri.

provocacion : escomesa (desfís, ataca, pari)

provocador, -airitz : persona o causa que provòca.

provocant, -a : *Una femna provocanta.*

provocar (v. tr.) : acometre / enfuscar / excitar (R. II, 398)
 èsser la causa de quicòm ; atacar. (R. V, 577)

Provocar q.q. a se batre. Provocar l'indignacion.

provocatiu, -iva : qu'a lo poder de provocar. (R. V, 577)

provocativament : d'un biais provocatiu.

provocator, -tritz : persona que provòca.

proxenèta : macarèl (persona que prostituís)

proxenitisme : accion de prostituïr.

proximitat : vesinatge (situacion d'una causa prèpa d'una altra) ; prèp dins lo temps.

Proximitat de dos ostals. Proximitat de las vacanças.

A proximitat : als environs immediats.

A proximitat de : prèp de / al ras de / a tocar de.

prude, -a : cuòlcosut, -uda (d'una pudor excessiva)

Prudenci (m.) - Prudéncia (f.) : prenos.

prudéncia : qualitat de q.q. de prudent.

prudent, -a : rasonable, -a ; avisat, -ada ; prevesent, -a.

prudentament : d'un biais prudent.

prudòme : membre d'un tribunal electiu compausat paritàriament de representants de salariats e d'emplegaires.

Conselh de prudòmes.

prudomal, -a : relatiu, -iva als prudòmes.
Tribunal prudomal. Procedura prudomala.
prudomia : jurisdiccion dels prudòmes.
« prunièr » : v. **primièr**.
pruna : frucha del prunièr ; uèlh d'un buòu ; viston (pruna de l'uèlh) ; bala de fusil.
pruna seca : pruna tresscada al solelh.
prunada : vin de prunèlas.
prunareda / prunaret / prunairòla : airal plantat de prunièrs.
prunairon : doblèt de prunèla.
prunèl : agranhon (frucha del prunelièr) ; pruna seca.
prunèla : pruna salvatja ; viston (pruna de l'uèlh)
prunelard : mena de rasim blanc cultivat en Òlt.
prunelièr (plt.) : bartàs (boisson negre) (*Prunus spinosa*)
prunet : prunareda. v. pus naut.
prunhon : aurinhòl (persèc pruna) / (frucha de l'aurinholièr)
prunièr (plt.) : (*Prunus domestica*)
prunièr salvatge (plt.) : (*Prunus insititia*)
prunieirada : frucha d'un sol prunièr ; prunareda.
prunelada : brotas de prunièr ; confitura de prunas.
prus : prusor ; talh de cotèl, de razor, de dalha...
prusent, -a : que prutz / que prusís.
prúser / prusir / (v. intr.) : formiguejar / escòire.
prusèsta : prusor (formiguejament que balha l'enveja de se gratar)
pruseta : gatilha / cotiga / cossèrgue / cossèrgue.
prusièira / prusiment / prusina / prusiquet / prusitge : prusor / picasor leugièira ; enveja de se gratar.
prusir (v. intr.) : escòire / formiguejar.
prusir (se) : sentir una prusor.
psalfèri : ensemble dels cantaires d'una glèisa ; escòla de musica vocala d'una glèisa.
psalm : cantic, pregaria de lausèja de Dieu. (R. IV, 662)
psalmejar (v. tr.) : recitar o cantar de psalms sens inflexion de votz ; debaritar d'un biais monotòn.
psalmista : autor de psalms. (R. IV, 662)
psalmodia : cant de psalms. (R. IV, 662)
psaltèri : recuèlh de psalms qu'an dins los 3000 ans. (R. IV, 663)
PSEUDO- : prefix que s'ajusta als substantius e que vòl dire fals.
pseudonim : nom d'emprunt / fals nom.
pseudomòrf, -a : que pren la forma de q.q. mai.
pseudomorfisme : estat de çò pseudomòrf.
pseudopòde : prolongacion del protoplasma que permet als protozoaris e als leucocits de se desplaçar.
La forma «pseudo-» dona una sensfin d'autres mots.
PSIC- : forma prefixada del grèc *psykhê* (èime)
psicalgia : neuralgia psicopatica (mentala)
psicanalisar (v. tr.) : sometre q.q. a la psicanalisi.
psicanalisi (f.) : metòde d'investigacion psicologica basat sus l'analisi de tendéncias afectivas reprimidas.
psicanalista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de psicanalisi.
psicanalitic, -a : relatiu, -iva a la psicanalisi.
psicastenia : anequeliment mental.
psicastenic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la psicastenia ; persona que ne patís.
PSICO- : v. **PSIC-**
psicoactiu, -iva : qualitat d'una substància farmaceutica que son activitat ajuda las fonccions mentalas e afectivas.
psicoanaleptic, -a : qualitat d'una substància estimulairitz.
psicobiologia : estudi de las relacions entre los fenomèns psiquics e los somatics.
psicocirurgia : cirurgia de las perturbacions mentalas.

psicocritica : critica literària psicanalitica.
psicodelic, -a : doblèt de psiquedelic, -a.
psicodependéncia : farmacodependéncia.
psicodiagnostic : metòde d'examen mental basat sus l'interpretacion d'images creats a l'azard en espotissent de tacas de tintas, per estimar l'intelligéncia, l'atencion, la memòria e mai que mai l'afectivitat d'un malaut.
psicodisleptic, -a (adj. e subs.) : qu'amòda de perturbacions mentalas ; remèdi aital.
psicodrama (m.) : metòde psicanalitic que consistís a far jogar una scèna pels malauts, o a los far agachar una scèna jogada per d'autres ; situacion conflictua bravamant marcada per l'afectivitat.
psicogèn, -a : natura de çò unicament psiuc.
psicogènesi (f.) : desvolopament normal o patologic de las facultats mentalas.
psicogeriatría : estudi psicologic del vielhum patologic.
psicogerontologia : estudi psicologic del vielhum normal.
psicolingüista (m. e f.) : especialista de psicologia del lengatge.
psicolingüistic, -a : *Recèrca psicolingüistica.*
psicolingüistica : estudi scientific dels comportaments verbals dins lors aspèctes psicologics.
psicològ, -a : especialista (m. e f.) de psicologia.
psicologia : estudi scientific de la vida mentala (memòria, rasonament, intelligéncia...) ; coneissença empirica dels sentiments d'autrú ; analisi dels sentiments, dels estats de consciéncia ; ensemble dels sentiments, del biais de pensar o de far d'un individú o d'un grop.
Far una licéncia de psicologia.
Mancar de psicologia.
La psicologia d'un occitanista.
psicologic, -a : relatiu, -iva a la psicologia.
Analisi psicologica. Roman psicologic.
Accion psicologica. Guèrra psicologica.
psicometria : mesura dels fenomèns psiquics.
psicometric, -a : relatiu a la psicometria.
psicometrician, -a : especialista (m. e f.) de psicometria.
psicomotor, -tritz : relatiu, -iva al comportament d'un enfant en relacion amb l'acquisicion dels reflèxes.
psicomotrician, -a : especialista (m. e f.) de la reeducacion dels entravats psicomotors.
psicomotricitat : integracion de las fonccions motriças e mentalas de mercé l'educacion e lo desvolopament del sistèma nerviós.
psicopata (m. e f.) : malaut mental.
psicopatia : malautiá mentala.
psicopatic, -a : relatiu, -iva a la psicopatia.
psicopatologia : estudi de las malautiás mentalas.
psicopedagòg, -a : especialista (m. e f.) de psicopedagogia.
psicopedagogia : pedagogia basada sus la psicologia scientifica dels enfants.
psicofarmacologia : estudi dels comportaments jos l'accion dels medicaments psicotròps.
psicofarmacologic, -a : relatiu, -iva a la psicofarmacologia.
psicofisiologia : estudi dels rapòrts entre los faches psiquics e les faches fisiologics.
psicofisiologic, -a : relatiu, -iva a la psicofisiologia.
psicofisiològ, -a : especialista (m. e f.) de psicofisiologia.
psicoplasticitat : tendéncia d'unes malauts d'amodar de simptòmas d'expression somatica jos l'influéncia de representacions psiquicas.

psicopolinevrita : afeccion del sistèma nerviós caracterizada per l'associacion d'una polinevrita amb de destorbis de tipe confusional.

psicoprofilactic, -a : relatiu, -iva a la parturicion sens dolor.

psicòsi (f.) : malautiá mentala. *L'esquisofrenia es una psicòsi.*

psicosomatic, -a : relatiu, -iva e al psiquisme e al còrs.

psicotic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a una psicòsi ; que patís d'una psicòsi.

Los tèrmes medicals formats amb « *psico-* » son plan tròp nombroses per èsser totes enclausades dins un diccionari non medical.

PSICRO- : forma prefixada del grèc *psukhròs* (freg)

psicrofil : se ditz d'un microorganisme capable de proliferar a una temperatura relativament bassa.

psicromètre : aparelh per determinar l'estat igrometric de l'aire.

psicrometria : determinacion de l'estat igrometric de l'aire amb un psicromètre.

psicrometric, -a : relatiu, -iva a la psicrometria.

psicrotròf : se ditz d'un microorganisme capable de se desvolopar de 0 a 6° centigrad.

psi-psi (onom.) : piular (piuladís) d'unes aucelons.

psi psi : rei petit (*Regulus regulus*)

PSIQUE- : v. **PSIC-**

Psiquè (f.) : joventa fòrt polida aimada per Eròs.

psiquè (f.) : ensemble dels fenomèns psiquics ; miralh longarut montat sus un axe ; parpalhòl borrot : (*Psiche casta*)

psiquedelic, -a (adj. e subs.) : caracterizat per d'allucinacions e l'exacerbacion de las sensacions ; substància qu'amòda de fenomèns aital.

psiquiatre, -a : mètge (medecin) especialista de las malautiás mentalas.

psiquiatria : estudi e tractament de las malautiás mentalas.

psiquiatric, -a : relatiu, -iva a la psiquiatria. *Asil psiquiatric.*

psiquic, -a : relatiu, -iva a l'èime (principi vital de l'òme)

psitacidèus / psitacis (m. pl.) : aucèls arboricòlas tropicals.

Lo parroquet, la parroqueta son de psitacidèus.

psitacisme : perturbacion intel·lectuala que consistís a rasonar sus de mots sens saber çò que representan ; repeticion mecanica de nocions non assimiladas.

psitacòsi : malautiá microbiana dels psitacidèus.

psòra : ronha.

psoriasi (f.) : afeccion cutanèa (lesions redondas, rojas, lusentas, sangnosas, cobèrtas d'escamas secas, brillhantas e nacradas que se destacan aisidament per gratatge)

pst ! (onom.) : biais de sonar q.q. o d'atirar son atencion.

PTER- : forma prefixada del grèc *pteròn* (ala)

pteridisme : intoxicacion amodada pel *pteridium* (lat.)

-PTER : forma sufixada del grèc *pteròn* (ala) v. **elicoptèr.**

pteridium (lat.) (m.) : falguièira agla (mena de granda falguièira) (*Pterinium aquilinum*)

PTERIDO- : forma prefixada del grèc *pteridòs* (falguièira)

pteridofits (m. pl.) : embrancament del règne vegetal que compren las plantas vasculares sens granas, coma las falguièiras, las consòudas e los licopòdes.

pteridològ, -a : especialista (m. e f.) de pteridologia.

pteridologia : estudi scientific dels pteridofits.

PTERO- : forma prefixada del grèc *pteròn* (ala)

pterodactil : reptil volaire del jurassic superior que la membrana de sas alas èra sostenguda pel det cinquen de sas mans, desmesuradament alongat.

pteropòdes (m. pl.) : òrdre de molusques gastropòdes.

pterosaure : reptil de la familha dels pterosaures.

pterosaures : reptils amb d'alas membranosas que vivián a l'èra antediluviana

pua : quicòm que s'acaba en punta.

Pua de cròc. Pua de forca. Pua de rastèl.

Pua de penche. Puas de maquina de filar.

Puas de maquina de cardar. Pua de montanha.

Puas de forqueta. Puas de ròsse. Dent. Claveta.

Dent longaruda que despassa las autras.

puadèl : rastèl.

pual : dent longaruda que despassa las autras.

puat : denticion (rengada de dents) ; palabessa.

puat, -ada : armat de puas ; armat de dents.

puatièr, ièira : persona que fa de penches.

pubenc, -a : relatiu, -iva al *pubis* (lat.) *Airal pubenc.*

pubèr, -a : qu'es a l'atge (R. III, 235) de la pubertat.

pubertat : atge (R. III, 235) que l'òme e la femna venon capables de se reproduire.

pubescència : estat de çò pubescent.

pubescent, -a : arribat, -ada a la pubertat ; garnit, -ida de pels corts e fins. *Camba (tija) pubescenta.*

Fuèlha pubescenta.

pubis (lat.) : partida inferiora del ventre ; eminència triangulara que se cobrí de pels a l'atge (R. III, 235) de la pubertat.

public : poblacion en general ; ensemble de personas a un espectacle ; o de personas que legisson tal libre.

Lo public de la vila s'es pas desrengat.

Lo public d'un teatre. Lo public d'un escrivan.

public, -a : contrari de privat ; relatiu, -iva a una collectivitat ; que relèva de l'Estat, de l'Administracion.

Bal public. Amassada publica. Ben public.

Espectacle public. Jardin public. Procès public.

publicable, -a : que pòt èsser publicat, -ada.

publicacion : accion de publicar ; çò publicat.

Publicacion d'un libre, d'una novèla, d'un maridatge.

publicador, -airitz : persona que publica quicòm (t. a.)

publicament : d'un biais public.

publican : collector de talhas de l'empèri roman.

publicar (v. tr.) : far venir public ; portar a la coneissença de tot un cadun. *Publicar los bans d'un maridatge.*

Publicar una lei, una novèla, un libre.

publicista : agent de publicitat.

publicitat : ensemble de mejans utilizats per far conéisser quicòm. *La publicitat nos empoisona de contunh !*

pude (plt.) : conolhièr (mena de sorbièr) (*Sorbus domestica*)
autra planta : (*Rhamnus frangula*)

puudent : mena d'escaravat.

puudent, -a : que put / que pudís (que sentís pas a bon).

puudenta (plt.) : boton d'argent (*Achillea Ptarmica*)

puudentariá : brutitge / brutícia / vilaniá / porcariá / obscenitat.

puúder : v. **puúdir.**

puudesenc, -a : que put / que pudís (que sentís pas a bon)

puudesina : sentor mala / infeccion.

La sentor de puudesina li boleguèt un esclat de vòmit.

puudibond, -a : fòrça tròp puudic, -a.

puudibondariá : estat de q.q. de puudibond.

puudic, -a : que respècta la pudor ; crentós, -osa per exprimir sos sentiments.

puudicament : d'un biais puudic.

puudicitat : qualitat d'una persona puudica.

puadir / púder / pudre (v. intr.) : sentir pas a bon ; venir en òdi / repugnar (R. IV, 669)

puaditz (L. 310) : mena de babau que pudís (puaditz de tèrra o puditz de bòsc) ; mamifèr carnivòr que pudís (*Putorius furo*) ; membre viril ; mena de sorbièr (*Sorbus torminalis*) ; mena de plt. : (*Rhamnus cathartica*) ; *Solanum nigrum* ; (*Chenopodium vulvaria*) (*Pistacia terebinthus*) ; (*Genista purgans*) ; (*G. cinerea*)

pudding (angl.) : v. **nogat - taparàs**.

púdol (plt.) (Diccionari d'Alibèrt, p. 36) (*Rhamnus alpina*)

puòl (plt.) : puditz (*Sorbus torminalis*)

pudor : qualitat d'una persona pudica ; pudesina.

pudre : v. **puadir**.

pudre / gat pudre : mamifèr carnivòr que put (*Putorius furo*)

puèg / puòg : mont ; platèl / platèu ; colina ; montanha.

Lo plural de puèg / puòg es puèges / puòges.

Puèglaurenc : vila de Tarn (Occitània)

puèi / puòi (adv.) : après.

Puèi que / puòi que : vist que / estant que.

Puèi (lo) : vila d'Auvèrnha (Occitània)

Puèi de Doma : punt culminant d'Auvèrnha (1465 m.) ; departament occitan v. p. 1053.

puèlh : brota de planta.

puelhar (v. intr.) : grelhar ; brotar ; butar / créisser.

puericultritz : persona especialista (m. e f.) de puericultura.

puericultura : ensemble de coneissenças e de tecnicas per s'ocupar dels mainatges pichons.

pueril, -a : qu'aperten a l'enfança ; çò desplaçat dins una persona adulta.

L'atge (R. III, 235) *pueril. Comportament pueril.*

puerilament : d'un biais pueril.

puerilitat : estat de çò pueril. *Rasonament pueril.*

puerperal, -a : relatiu, -iva a las femnas en jasilhas.

puget / poget : tucolet.

pugilat : lucha esportiva.

pugilista (m. e f.) : persona que fa de pugilat.

pujada / pojada : còsta / montada ; arrapalhon.

pujador, -a : persona que monta.

pujant / pojant / pujal / pojal : èst / orient (solelh levant)

pujar / pojar (v. intr. e tr.) : montar ; t. tecn. de mar.

pujatèl / puget : colina pichona.

pujòl / pujolet : truquèl (truca pichona)

pujon : elevacion de terren.

pugnaç, -a : portat, -ada a se batre (a se laisser pas far) (t. a.)

pugnacitat : qualitat d'una persona pugnaça.

pugnar (v. intr.) : combatre. (R. IV, 668)

pulmonar, -a : relatiu, -iva als paumons.

Congestion pulmonara. Artèria pulmonara.

pulpa : partida carnosa e mòla de l'organisme ; partida repompeleta de la frucha.

pulpós, -osa : *Una persona pulposa.*

Pulqueria : prenom.

pulsacion : cada batèc del còr ; cada impuls d'una seria.

* **pulsion** : impuls. v. (R. IV, 665 - 666)

pulsar (v. tr.) : butar. (R. IV, 665)

pulular (v. intr.) : groar (se multiplicar rapidament e en abundància) v. (R. VI, 35)

pumà : mamifèr camassièr d'America del Sud (*Felis concolor*)

punais, -a : (subs. e adj.) : persona qu'exala pel nas de pudesina ; alenpudent, -a (qu'a un alen que pudís)

punaisa : cime / címec. (*Cimer lectularius*)

punaiseta : cime pichonèla.

punaisièr (arc.) : cleda de vim que se metiá dins lo lièch per trapar las cimes.

punaisós, -osa : claufit, -da de cimes.

« **punch** » (p nt) v. **brutlèu**.

« **punesa** » (fr.) : v. **espintadoira - tacheta**.

púnger : v. **pónher**.

punh / ponh : v. **ponh - punhada / ponhada**.

punhaic, -aiga : pugnaç, -a v. **pugnaç**.

punhal / ponhal : v. **ponhal**.

punhat : doblèt de punhada / ponhada.

punhatja (m.) : peral (formatge blanc / formatge fresc)

punhent : seria de marèias creissentas que seguisson la luna.

punhent, a : v. **punhent**.

púnher (v. tr.) : v. **pónher**.

punhet / ponhet : v. **ponhet**.

punhic : fissada ; prusor / prusiment.

punhièira / ponhadièira : v. **ponhadièira**.

punhieirada : semenada cobèrta amb un punhieiron.

punhieirar (v. intr.) : prene lo prètze de la mòuta.

punhieiron : mesura de gran de dos litres.

punicion : castic (çò balhat en mòde de punicion)

puniment : accion de punir (de castigar) ; castic (R. II, 354)

punidor, -oira : que se merita d'èsser punit, -ida.

punir (v. tr.) : balhar una pena a q.q. a causa d'una falta.

punitiu, -iva : que punís. *Mesura punitiva.*

Justícia punitiva.

punt : airal ; posicion sus una mapa, sus un camin, dins lo cèl... ; question, problèma ; unitat de notacion d'un trabalh escolar ; còrs d'un caractèr d'estampariá ; cordura dins una estòfa ; tiolet de grafia ; partida.

Punt de venda. P. de despart. P. d'arrèst. P. sus un i.

P. de referéncia. P. de vista. P. de costat. P. de doctrina.

Ara, l'avion es pas qu'un punt amont dins lo cèl..

Soi pas brica d'acòrdi sus aquel punt.

M'auriá poguda balhar, la mèstra, un punt de mai.

Lo diccionari l'ai picat en caractèrs de dètz punts.

Lo sartre, d'ont mai anava, d'ont mai estirava los punts.

Una dissertacion en tres punts. Punts cardinals.

Cuèch a punt. Tal punt que : tal ponch que / tanlèu que.

punta : extremitat ponchuda de quicòm que va en s'aprimant (t. a.) ; nom de mantuna causa que s'acaba en poncha.

Punta de clavèl. P. d'agulha. P. de cloquièr. P. dels pès.

P. d'escalpraire. P. d'espasa. P. de tèrra. P. del det.

A la punta del progrès. A la punta del jorn.

puntal : cima ; poncha.

puntar / pontar (v. tr. e intr.) : marcar d'un punt los tèrmes d'una tièira en mòde de verificacion ; verificar una votacion ; verificar las personas presentas o absentas ; orientar cap a una direccion ; a la petanca, lançar sa bòla lo pus prèp possible del lec ; marcar un punt ; puntejar / ponchechar.

Puntar una tièira de noms (t. a.) Puntar un canon.

Puntar una bola de petanca. Ja lo froment punta.

puntatge : direccion e clinament en auçada e en longor balhats a una arma de fuòc per que son projectil capite ; accion de notar las oras d'arribada e de sortida dels treballadors.

Arribava totjorn darrièr al puntatge del matin.

puntejar (v. intr.) : començar d'aparèisser ; començar de sortir de tèrra. *L'alba punteja al levant.*

Vesi puntejar lo froment de la semenada.

puntejadís / ponchehadís : accion de puntejar.

puntier / pontier, ièira : persona adrecha que punta coma cal al jòc de petanca.

puntilha / pontilha : menudalha / besucarieta / parpèlas d'agaça.

puntilhar / pontilhar (v. intr.) : marcar d'un grand nombre de punts ; contestar sus de menudalhas.
Puntilhar un dessenh. Puntilhar sus tota question.

puntura / pontura : talha de las sabatas, dels gants, dels berrets...
Puntura pichona. Puntura mejana. Puntura màger.

pupilh, -a (R. IV, 670) : minor ; orfanèl, -a ; qu'a un tutor o una tutritz.

pupilh, -a de la nacion : orfanèl, orfanèla de guèrra que l'Estat se n'ocupa.

pupilha : viston de l'uèlh.

pupilhar, -a : qu'aperten a un pupilh o una pupilha.

pupitre : mòble de fust en plan inclinat que i se pausa lo papièr per escriure ; mantun autre aplech de fust, de metal, de matèria plastica...
*Pupitre de classa, de dessenhaire, d'orquestrèr.
Pupitre de comanda d'ordenador.
Pupitre de glèisa pels libres liturgics.*

puput (f.) : pepuda (mena d'aucèl) (*Upupa epops*)

pur, -a (adj. normal o adj. de reforçament) : blos, -a (sens la mendre mescla de res) esclèt, -a ; cast, -a ; (t. tecn. de quimica)
Vin pur. Aiga pura. Argent pur. Votz pura (esclèta)
Anna (arma) *pura. Un còrs pur* : un còrs simple.
Es un pur azard. Es la pura vertat. En pura pèrdia.

pur, -a (subs. : persona sens compromissions ; fanatic, -a.
Es un pur ! Los purs d'un partit.

purament : castament.

purar (v. tr.) : far venir blos.

purar (se) : venir blos.

purèia : bolida de legums cosinats e plan espotits.

puretat : qualitat de çò pur (t. a.)
*Puretat d'un metal, de l'aire, d'un agach.
Puretat de l'enfança. Puretat de la lenga.*

purga : purgatiu. t. a. çaijós.

purgacion : accion de purgar, d'evacuar, de netejar, de curar (t. a.) ; accion de far engolir una purga (R. IV, 672)

purgador : netejador d'un molin de seda.

purgaire, -a : persona que purga (t. a. de purgacion)

purgament : accion de purgar, de netejar, de purificar.

purgar (v. tr.) : netejar ; curar un valat ; far engolir una purga.
Purgar un radiator.

purgar (se) : prene una purga.

purgatiu, -iva : que purga. (R. IV, 672)
L'òli de ricin es purgatiu.

purgatòri : lòc misteriós de purificacion après la mòrt.

purgèl : pal de corodat.

purgelat : ensemble dels pals d'un corodat de tàpia.

purificacion : accion de desbarrassar quicòm de sas impuretats (t.a.) ; rites religioses per se purificar o per purificar quicòm. (R. IV, 671)
*Purificacion d'un metal. Purificacion de l'aire.
Purificacion del calici a la fin de la messa.*

Purificacion de Maria : fèsta catolica del dos de febrèr.

purificar (v. tr.) : espurgar / netejar (t. a.) (R. IV, 671)

purificar (se) : s'espurgar / se netejar (t.a.)

purificatòri : linge per purificar lo calici a la fin de la messa.

purificatòri, -a : que purifica.

purificatiu, -iva : que pòt purificar. (R. IV, 671)

purisme : desir exagerat de fixar arbitràriament una lenga a un estadi de son evolucion, sens ténér compte de las donadas de la lingüística ; comportament dels que recusan tota modificacion a una doctrina ; tendéncia estetica que ven del cubisme (t. tecn.)
Un purisme tròp arcaïc es de defugir.

purista (adj. e subs. m. e f.) : persona que volonta tròp de parlar o d'escriure sens ténér compte de l'evolucion d'una lenga.
Un gramatician tròp purista viu pas amb son temps.

puritan, -a : persona tròp estricta o tròp pudibonda.

puritanisme : doctrina dels puritans.

purpurenc, -a : que tira sus la color porpra.

purulent, -a : que conten o que laissa vinar de poire (pus)

pur sang : caval de corsa que sos ascendents son de raça.

pus : poire.

pus / plus (adv.) : mai.
Ne vòli pas pus : ne vòli pas mai.
Ai pas pus de pan. Nos aimam pas pus.
Pus lèu : mai de bona ora.
Al pus lèu : lo pus lèu possible.

pusaut : trast / galatàs.

puselh : entòrca de fust resinós ; tròç de pin resinós.

pusillanime, -a : crentós, -a / pauruc, -uga ; pas brica lançat, -ada.

pusillaniment : d'un biais pusillanim.

pusillanimitat : manca de coratge per entreprene. (R. II, 90)

pus lèu : comparatiu de lèu. *Pus lèu que çò que creses !*

puslèu (adv.) : de preferéncia. *Vèni puslèu a nòu oras.*

puslèu que (loc. conj. que marca una causida) : en lòc de.
*Puslèu que de te languir, brandís-te !
Puslèu sofrir que morir !*

pustula : vesicula que conten de poire (pus) (R. IV, 673)

pustulacion : formacion de pustulas. (R. IV, 673)

pustulós, -osa : cobèrt, -a de pustulas.

put, -a (adj.) : marrit, -a. *La vida es puta !
Far puta fin* : finir mal.

puta / putan : prostituïda. *Filh de puta !* (injúria o interj.)

putalha : las prostituïdas en general.

putanejar (v. intr.) : frequentatiu de putejar. v. pus bas.

putanela / putarra : puta pichona.

putanièr : femnassier.

putanièr ! (interj. que marca colèra, mesprètz o estonament)

putanièr de + nom : puta de... *Putanièr de ròc !*

putariá : prostitucion.

putarra / putanèla : puta pichona.

putarralha : las prostituïdas en general.

putassa : femna gorrinassa.

putassier : femnassier.

putatiu, -iva : considerat coma lo paire, lo fraire... sens o èsser vertadièrament.
Sant Josèp èra lo paire putatiu de l'Enfant Jèsus.

putejar (v. intr.) : se prostituir ; frequentar las prostituïdas.

putitge : prostitucion ; gorrinitge.

putrefaccion : accion o resulta de se poirir. (R. IV, 587)
Tombar en putrefaccion.

putrescible, -a : que se pòt poirir.

putrescibilitat : possibilitat de se poirir.

putrid, -a : que pudís qu'enfècta ; dins un estat de putrefaccion avançada. (R. IV, 587)
Sentor putrida.

LA PASSION DE HARLEY

Lo tèxt occitan de pròsa literària pus ancian.
v. passion, p. 718.

* Manuscrit :	British Museum, Harley 2928. recuèlh de pregàrias e d'opusculs religioses en latin. la passion es lo sol tèxt occitan del recuèlh.	Anglatèrra.
* Origina :	Sant Marcial de Lemòtges, mai que probable.	
* Contengut :	la passion de Jèsus, d'après sant Joan.	Capítols XIII-XVIII.
* Data del manuscrit :	tèrç primièr del sègle XII (cap a l'annada 1130).	
* Data del tèxt occitan :	anteriora a la del manuscrit, estant qu'aiceste es una còpia. fin del sègle onzen o debuta del sègle dotzen.	
* Lengua :	nòrd-occitan.	
* Caracteristicas :	revirada fidèla, a partir de la Vulgata. 3049 mots.	
* Edicions del manuscrit :	Conrad Hofmann, 1858 - Francisque Michel, 1860 - Paul Meyer, 1874 - Peter Wunderli, 1969 - Cantalansa, 1990.	
* Sorgas :	Manuscrit de Harley - Peter Wunderli.	

Incipit Sermo Domini nri ihu
apostoli: quem fecit incena sua qdo pedes
sua lo dia festal della pasca. sabia lo salua
dro que la soa ora ue que traspalle da quest
mun aupier? ai aguet amax los sos chi eron
dumun. en la fi los amax. E facha la cena cu diable
se aguet mel eu cu q iudas lo traia: sabens q lo pa er
li donat totas chausas e salmas. eq dedeu castioh cadau
uas: leua delacena epausa los uestims. E cu se p'sa
la cosa: p' cel sen. E a q apl mel laiga en la concha.
cunq: aluar los pes deus disciples. e ester xer ablatua
la de q era cens; dunc uene al au peire: eduss li per.
Dom nunc lauad los pes. Responde li iesus eduss li.
Do q eufax eu no sabi aua. mas pou olabrat. Duss li peir.
E anome lauad los pes. Responde li iesus: Si eu nodau
ra: non aurat per abme. Duss li peir: Dom no sola men
los pes: mas acopl las mas elo chap. Duss li iesus: Cell chi
el lauad non abeson q lau. mas los pes: mas coz el nep
tel. E uos est nepre: mas no auh. Car sabia cell era
chylotratia: p'zo duss non est auh nepre. Pou que lor
se lauad los pes eac pl los uestims: cu se fo asis del
chap duss seur. Sabes q uos asfuch. Vos me apellax
me mestre edom. eduxte obe. Car eu sol. E p'zo si eu
dons amestre uos alauad los pes: euos douer lus

Q

- Q** : letra setzèna de l'alfabet occitan pronunciada (ky)
(Cercar a C o a K çò que trobaretz pas a Q)
- Qatar** : nom de país sul gòlf persic.
- qât** : substància allucinogèna tirada de las fuèlhas d'un arbrilh d'Abissinia e de Iemèn ; aquelas fuèlhas ; l'arbrilh meteís.
- QUADR- QÜADR- QÜADRA-** : formas prefixadas del latin *quadri-* (prefix latin de *quatuor*, quatre)
- qüadrà** (m. e f.) : abreviacion de qüadragenari, -ària.
- qüadragenari, -ària** : persona de quaranta ans.
- qüadragesima** : nom ancian de la quaresma ; dimenge primièr de la quaresma.
- qüadragesimal, -a** : relatiu, -iva a la quaresma.
Lo june qüadragesimal.
- qüadrangle** : poligòn de quatre angles.
- qüadrangular, -a** : de quatre angles ; que sa basa a quatre angles.
Piramida qüadrangulara.
- qüadrangulament** : d'un biais qüadrangular.
- qüadrangulat, -da** : de quatre angles.
- quadrant** : quart de la circumferéncia ; caduna de las quatre partidas de l'embrion ; plan que pòrta las divisions d'una grandor (temps, pression, rapiditat, diferéncia de potencial...), amb una agulha que ne marca la valor.
Quadrant de pendula. Quadrant de mòstra. Quadrant solar. Quadrant de visualizacion.
- quadrantectomia** : ablacion d'un quadrant del sen en cas de tumor limitada al sen.
- quadrar** (v. tr. e intr.) : far un quadratge ; s'endevenir amb.
Quadrar una fotografia. Aquò quadra pas.
- qüadratic, -a** : relatiu, -iva al carrat ; carrat, -ada o de forma mai o mens carrada.
- quadratge** : accion de quadrar (t. a.)
- qüadratura** : construccion geometrica d'un carrat (t. tecn.) ; posicion do dos astres al regard de la tèrra.
Qüadratura del cercle : problèma insoluble.
- quadre** : encastre (t. a.) ; bordadura rigida a l'entorn d'una fotografia, d'una aqüarèla, d'un miralh... ; assemblatge de pèças rígidas que fan l'armatura d'unes apleches ; fenestron de television ; persona qu'a de fonccions de direccion.
Dins lo quadre de la fèsta : dins l'encastre de la fèsta.
Aquel quadre s'endeven pas amb aquela pintura. Quadre de bicicleta, de bornhon, de television.
- quadreta** : còla de quatre jogaires de bòlas.
- QÜADRI-** : forma prefixada del latin *quadri* (quatre)
- qüadric, -a** (t. tecn. mat.) : dich d'una superficia de segond òrdre (es a dire representada per una equacion del segond gra)
- qüadricèps** : muscle de la cuèissa de quatre faissèls.
Muscle qüadricèps crural.
- qüadricicle** : cicle de quatre ròdas.
- qüadricolòr** : de quatre colors.
- qüadricromia** : impression en quatre colors : jaune, roge, blau e negre (o autras colors parentas d'aquelas)
- qüadriennal, a** : que dura quatre ans ; que torna cada quatre ans.
Plan qüadriennal.
- qüadridimensional, -a** : de quatre dimensions ; relatiu, -iva a un sistèma de quatre dimensions.
- qüadrifid, -a** : de quatre divisions prigondas.
- qüadrifoliat, -ada** : de quatre fuèlhas.
- qüadrifonia** : sistèma d'enregistrament e de reproduccion de son per quatre canals independents.
- qüadrifonic, -a** : relatiu, -iva a la qüadrifonia ; de la natura de la qüadrifonia.
Enregistrament qüadrifonic.
- qüadrifulhat, -ada / qüadrifoliat, -ada** : qu'a de fuèlhas dispasadas per gropes de quatre.
Plantas qüadrifoliadas.
- qüadriga** (f.) : carri roman de doas ròdas encarrat a quatre cavals que tiravan de front.
- qüadrigal, -a** : relatiu, -iva a una qüadriga. (R. V, 7)
- qüadriginat, -ada** : relatiu, -iva a una estructura de quatre.
- qüadrilatèr** : de quatre costats.
- quadrilh / quadrilha** (m. / f.) : dança per quatre cobles de dançaires.
- quadrilhar** (v. tr.) : dançar la quadrilha ; dividir quicòm en carrats atenents (t.a.)
Quadrilhar de papièr. Quadrilhar una vila.
- quadrilhatge** : disposicion en carrats atenents.
- quadrillion** (un) : un bilion de bilions.
- qüadrilòbe** : motiu ornamental de quatre lòbes (que revèrta una fuèlha de tréfol de quatre fuèlhas)
- qüadrimestral, -a** : que dura quatre meses ; que torna cada quatre meses.
- qüadrimestralament** : cada quatre meses.
- qüadrimestre** : durada de quatre meses (t. tecn. de comptabilitat)
- qüadrimotor** (adj. e subs.) : de quatre motors.
Un qüadrimotor es un avion de quatre motors.
- qüadrinòmi** (m.) : soma o diferéncia de quatre tèrmes.
(t. tecn. de mat.)
- qüadriparesia** : anequelement dels quatre membres.
- qüadriparticion** : division en quatre partidas.
- qüadripartit, -ida** : compausat, -ada de quatre partidas.
Encontre qüadripartit. Comission qüadripartita.

qüadripetal, -a : de quatre petals.
Una flor qüadripetala.

qüadriplegia : tetraplegia (paralisi dels quatre membres)
Una qüadriplegia lo folzegèt a quaranta ans.

qüadriplegic, -a : paralisat, -ada dels quatre membres.

qüadripòl : partida d'un malhum electric comprés entre dos parells de pòls d'accès.

qüadripolar, -a : de quatre pòls (t. tecn. d'electricitat)

qüadrireactor : avion de quatre reactors.

qüadrirem (f. arc.) : embarcacion de quatre rengadas de remaires.

qüadrisillaba (subs. m.) : mot o vèrs de quatre sillabas.
« Generacion » es un qüadrisillaba.

qüadrisillabic, -a : de quatre sillabas.
« Èra massís » es un vèrs qüadrisillabic.

qüadriivalent : qualitat de çò qüadriivalent.

qüadriivalent, -a : natura de l'element quimic o del radical d'una valéncia egala a quatre (t. tecn. de quimia, de psicologia)

qüadrivector : entitat matematica que, dins un espaci de quatre dimensions, correspond al vector tridimensional classic.

qüadriremium (lat. arc.) : *cursus* (lat.) d'estudis de l'Edat mejana (aritmética, musica, geometria e astronomia)

QÜADR- : v. **QUADR-**

qüadruman, -a : animal de quatre mans.
Los monins son de qüadrumans.

qüadrupède, -a : animal de quatre pès.
Cans, cats, vacas... son de qüadrupèdes.

qüadrupedia : posicion que lo còrs repausa suls pès e sus las mans ; posicion que lo còrs repausa suls genòlhs e sus las mans (med.)

qüadruplament (subs.) : augmentacion de quatre còps mai.
Lo qüadruplament de la poblacion.

qüadruplar (v. tr. e intr.) : multiplicar per quatre ; èsser multiplicat per quatre.
La produccion industrial a qüadruplat.

qüadruplats, -adas : quatre mainatges al còp nascuts de la meteissa maire.

qüadrupte, -a : que val quatre còps mai ; al nombre de quatre.
Vint-e-quatre es lo qüadrupte de sièis.
Lo qüadrupte de l'an passat : quatre còps mai que...
Ai pagat lo qüadrupte del prètz !
Las alas qüadruptas dels parpalhòls.

qüadruptegia : sinonim de qüadriplegia.

qüadruptet : ensemble de quatre elements preses dins un òrdre determinat (t. tecn. d'algebra)

qüadruptex (lat.) : sistèma de transmission telegrafica que permet de mandar simultanèament quatre messatges diferents.

qüadrupticacion : accion de qüadrupticar.

qüadrupticar (v. tr.) : far quatre fotocòpias d'un document.

Quaker (subs. m. e f. angl.) : membre d'una sècta protestanta fondada en 1652 pel mistic anglés *George Fox*.

qual, -a (pr. rel. e excl.) : qui ; que ; quin.
Qual viurà veirà : qui viurà veirà.
Qual se prutz, que se grate ! : qui se prusís, que ...
L'òme de qual parlatz : l'òme que ne parlatz.
Qual piòt ! : quin piòt !

quali (plt) : planta espinosa alcalina (*Salsola kali*)

qualicina : bicarbonat natural de potassi.

qualicítia : taus de potassi dins las cellulas dels teissuts e dins lo globilhons del sang.

qualièmia : taus de potassi dins lo sang.

qualificable, -a : que pòt èsser qualificat, -ada.
Lo seu comportament es pas qualificable.

qualificacion : accion o resulta de qualificar o de se qualificar ; atribucion d'un títol, d'una qualitat.
La qualificacion d'un mèstre.

qualificador, -airitz : que qualifica.
Una espròva qualificairitz.

qualificar (v. tr.) : titular (caracterizar quicòm o q.q. amb tal o tal títol) ; declarar q.q. capable de.
M'a qualificat de « Bogre d'api ! »
Son brave « curriculum vitae » (lat.) l'a qualificat.

qualificar (se) : *S'es qualificat pels Jòcs Olimpics.*

qualificat, -ada : reconegut, -uda oficialament capable, -a / competent, -a ; aver qualitat per (aver lo drech de) far quicòm. tecn. de drech : considerat, -ada coma pus grèu, pus grèva.
Es un obrièr qualificat.
Siás pas qualificat per me far la morala !
Lo panar amb efraccion es un panar qualificat.

qualificatiu (subs. m.) : epítet injuriós, elogiós, admiratiu... per qualificar una persona o un animal.
Bogre d'ase, bogre d'ase, bogressa d'auca !
Piòt ! es pas tanpauc un brave qualificatiu.
Diable d'òme ! es un qualificatiu sovent admiratiu.

qualificatiu, -iva : se ditz d'un mot que ne qualifica un autre.
Adjectiu qualificatiu.

qualinita : alum de potassi natural.

qualiofilita (f.) : aluminosilicat natural de potassi.

qualisme : intoxicacion per la potassa.

qualitadós, -osa : doblat de qualitós.

qualitat : propietat que determina la natura de quicòm ; estat caracteristic de quicòm ; valor ; don / aptitud ; fonccion.
La superficia es la qualitat essenciala d'una massa.
Aquela frucha es de bona qualitat, de mala qualitat.
A la qualitat d'èsser valent. A pas qualitat per aquò.
Sa qualitat de deputat lo desajuda pas.

qualitat (en ... de) (loc. prep.) : en tant que.
En qualitat de celibatari, paga de bravas talhas.
En qualitat de prèire, parla pas jamai de politica.

qualitician, -a : dins una empresa, especialista (m. e f.) de la qualitat de çò fabricat o de çò propausat.

qualitatiu, -iva : relatiu, iva a la qualitat ; qu'exprimís o que marca una qualitat. *Un cambiament qualitatiu.*
Una analisi qualitativa.
Un estudi qualitatiu.

qualitativament : quant a la qualitat.
Qualitativament, val pas lo còp !

qualitós, -osa : de flor (de bona qualitat)
Un vedèl qualitós a de bravas cuèissas.

qualque / quauque (adj. ind. m. e f.) :
Tot un cadun a qualque qualitat.
I aviá pas que qualques femnas.

qualque còp (adv.) : de còps.
Qualque còp lo papà me corroçava.

qualque res / quauque res : quicòm.
I a qualque res de mai o de mens.

qualques uns, qualques unas :
Qualques uns de nosautres volontèrem pas aquò.
Balhatz-me'n qualques unas. v. **qualqu'un**

qualqu'un, qualqu'una (pr. ind. que designa vagament una persona) ; pr. ind. singular que s'emplega sovent amb un sens plural. *Qualqu'un te demanda. Qualqu'una vendrà ben. As trapats de ceps ? - N'ai trapats qualques uns. « N'ai trapat qualqu'un »* (l.p.)

qualqu'un de : *Es qualqu'un de fisable.*
qualqu'un (èsser) : èsser una persona fort capabla, de granda personalitat ; èsser una persona coquinassa o afrontada.

*Joan Jaurés èra qualqu'un.
È ben, aquela dròlla es qualqu'un !*

quan, -a (pr. interr., e adj. excl. s.) : v. **quin / qu'un**.
*Quana ora es ? Quan desastre ! Quan piòt !
Quana frucha vòls ? - Quana que siá.
Quan un ! Quana una ! Quanes uns !
Quanas unas ! Quana traça de vida !
Quana bestiesa que la vana glòria !*

quand (conj.) : (de confondre pas amb quora) v. **quora**.
al moment que : *Quand las polas pissaràn !*
e mai : *Quand nevèsse, vendriái !*
al còp amb : *Partirai quand tu.*
per çò que : *Lo clauguèron quand agèt tuat q.q.*

quand e quand / tant e quand : sulcòp / sens esperar mai.
*Pagar tin-tin e quand e quand.
Tant e quand* : sulcòp / sulpic.

quand en quand (de) : de temps en temps.
De quand en quand una nose tombava.

quant (adv.) : *Quant i n'a ? - I n'a cinc.
Quant de temps as ? : quin atge as ? v. atge.
Quant tenèm, uèi ? - Lo tres de mai.*

quant, -a (excl. m. e f. que marca una brava quantitat) :
*Quant de pòple ! Quanta d'aiga ! Quant de fum !
Quantas de lèbres desquilhèt pas aquel caçaire !*

quant, -a (pr. e adj.) :
*Quant òli te cal ? : quant d'òli te cal ?
Quanta farina te pesi ? : quanta de farina te pesi ?
Qual sap quantas d'asenadas faguèt dins sa vida !*

quant a (loc. prep.) : *Quant a ieu, me comptèsses pas.*
quant-a- se : mena de resèrva.

Un pauc cadun ten a son quant-a-se.

quanta (*kwanta*) (lat.) : plural del latin *quantum* ; quantitat determinada, proporcion d'una grandor dins una reparticion, dins un ensemble ; discontinuïtat elementària d'una grandorquantificada (t. tecn. de fisica)
La teoria dels quanta.

quantas, quantes (pr. e adj. escl. pl.) :
*Quantes còps o te diguèri pas !
Quantas messorgas as pas dichas !*

« *quante, -a* » : (desf. de quan). (De defugir en lenga escricha)
« *Quante piòt* » ! « *Quanta piòta* » ! v. **quan e quin**.

quantic, -a : relatiu, -iva a la teoria dels *quanta* (lat.) (t. tecn. de fisica) *Fisica quantica. Logica quantica.*

quantificable, -a : que sa quantitat pòt èsser mesurada.
Lo benevolat es pas quantificable.

quantificacion : accion de quantificar.

quantificador : simbòl que marca qu'una propietat s'aplica a totes los elements d'un ensemble, o solament a qualques uns ; cadun dels simbòls que marca se una propietat es verificada per totes los elements d'un ensemble o solament per qualques uns ; nom balhat als determinants que marcan la quantitat que definís un nom : cada, tot, dos...

(t. tecn. de logica, de mat., de lingüística)

quantificar (v. tr.) : atribuir una quantitat a un tèrme, segon qu'es un o multiple ; determinar la quantitat logica d'un jutjament. *Proposicion quantificada.*

quantitat : qualitat de tot çò que pòt èsser mesurat, augmentat o diminuit ; longor d'una sillaba, d'una vocala... ; un cèrt nombre de ; una multitud.

Quantitat de nèu, de gas, d'aiga, d'energia.

Advèrbi de quantitat. Una quantitat de letras.

Una quantitat de personas.

quantitatiu, -iva : relatiu, -iva a la quantitat.

Càmbiaments quantitativus. Anàlisi quantitativa.

L'istòria quantitativa. Teoria quantitativa.

quantitativament : d'un biais quantitativ.

quantitativista (m. e f.) : adèpte, -a d'una teoria quantitativa ; istorian, -a que s'apèva sus las estatísticas.

quantum (*kwantum*) (s. del latin *quanta*) : part que reven a cadun dins una reparticion al *prorata* (lat.) ; soma d'una indemnizacion ; quantitat determinada ; fraccion d'un còrs electoral o d'una amassada deliberanta que sa participacion es necessària per qu'una eleccion o una votacion sián valablas ; sinonim de tant del cent ; t. tecnic d'informatica (durada elemental maximala atribuïda a cada programa en cors de trabalh)

Tocar son quantum. Lo tribunal fixèt lo quantum.

Lo quantum de las fòrças navalas d'un país.

Quantum de temps.

quaranta (adj. num. card.) : quatre còps dètz ; (adj. num. ord.) : quaranten, -a ; (subs.) : numèro o nombre quaranta.

Trenta-nòu e un fan quaranta. Pagina quaranta.

Es al 40, carrièira Joan Bodon.

En l'an quaranta (l.p.) : pas jamai.

quarantaina (t. tecn. de mar.) : isolament sanitari de quaranta jorns ; isolament sanitari d'un animal pendent quaranta jorns ; exclusion d'un grop.

Metre quicòm, q.q. o un animal en quarantaina.

quaranta un, quaranta dos, quaranta tres : 41, 42, 43.

quarantejar (v. intr.) : èsser dins la quarantena.

Me soveni del jorn que quarantegèri.

quaranten, -a (adj. n. o.) 40^{en.-a} : que n'a 39 abans el.

quarantena : quaranta a quicòm prèp ; la quaresma / lo quaresme / lo caresme / lo carema (R. VI, 129 - VI, 445 - L. 68) ; atge (R. III, 235) de quaranta ans ; quarantena sanitària / quarantaina.

Te costarà una quarantena d'euròs.

Lo Joan fa pas que trucar la quarantena

Lo Jòrdi a manjada la quarantena.

quarantenari, -ària : relatiu, -iva a la quarantena sanitària.

Malautiá quarantenària.

quarantenc, -a (aboriu, -iva) : que buta en quaranta jorns.

Trufas quarantencas : patanas quarantencas.

quarantièr : cordatge de marina de tres o cinc fials (fils)

quarantièr, -ièira : que ven en quaranta jorns.

Semenar de mongilhs quarantièrs.

quaresma / caresma (f.) / caresme / careme / carema (m.) / **carema** (f.) : los quaranta jorns d'abstinéncia entre lo dimars gras e lo jorn de Pascas (los sièis dimenges entremièg, se fa pas abstinéncia). (R. IV, 129 - VI, 445 - L. 68)

La quaresma es un temps de pregària e de penitència.

En temps de guèrra se fa quaresma cada jorn.

Tombar coma mars en quaresma.

As una mina de quaresma !

qüarc (de l'angl. *kward*) : partícula elementària (t. tecn. de fisica)
quarrar (v. tr.) : realizar la quadratura.

La parabòla es la primièira corba que fuguèt quarrada.

quarre : caire de taula.

qüars : cristal de ròca.

qüarsic, -a : de la natura del qüars.

qüarsifèr, -a : que conten de qüars ; format, -a mai que mai de qüars.

qüarsificar (se) : se mudar (se transformar) en qüars.

qüarsificat, -ada : mudat, -ada en qüars.

qüarsifòrme, -a : qu'a la forma del qüars.

qüarsina : varietat de calcedòni, constituïda de qüars fibrós amb un pauc d'opal.

qüarsita : ròca dura, compacta, mai que mai formada de qüars, utilizada per empeirar los camins.

qüarsós, -a : de la natura del qüars.

Ròcas quarsosas. Sablas quarsosas.

quart : caduna de las parts d'una unitat divisada en quatre parts egalas ; mièja liura (250 gramas) ; botelhon d'un quart de litre ; got (gobelet) metallic a aurelha que ten un quart de litre ; quinze minutas ; temps de garda sus un naviri (mar) ; partida anteriora de l'antena del costat de la proa (mar.)

Balhatz-me un quart d'aquel tròç de formatge.

Un quart d'òli de cade, sens vos comandar !

Un quart de vin, de cervesa, de citronada.

Un quart de soldat. Un quart d'ora. Prene lo quart.

Onze oras manca un quart. Onze oras un quart.

Onze oras tres quarts (miègjorn manca un quart)

quarta : anciana mesura agrària ; dormida quatrena dels manhans ; tièira de quatre cartas de meteissa color e que se seguisson sens interval de valor ; interval de quatre grasses dins l'escala diatonica (mus.)

Una quarta de froment.

Quarta comola : quarta mai que plena, non-arrasada.

Quarta arrasada : carta plena, mas pas comola.

quartairada : contengut d'una quarta ; espaci de terren que podiá èsser semenat amb una quarta de semença.

Una quartairada de segal, de civada, de froment.

quartairet : quartièr pichon ; anca de cabrit o d'anhèl ; mesura pichona de vin ; panèl pichon per tampar l'escotilha arrièira d'un batèu de pesca.

Un quartairet de rit. Un quartairet de cabrit.

Un quartairet de vin : mièja pinta de vin.

quartairòla (arc.) : pinta de vin.

quartairon : un quart de liura.

quartal : anciana mesura d'òli ; anciana mesura de vin ; fustalha pichona per la cervesa (bièrra) o pel vin.

quartalada : mesura agrària.

quartalatge (arc.) : drech senhoral pel mesuratge al quartal o a la quarta.

quartan : singlar de quatre ans.

quartana (subs. e adj.) : mena de paludisme. *Fèbre quartana.*

quartar (v. tr. arc.) : laurar un camp pel còp quaten la meteissa annada.

quartejar (v. tr.) : ressar un rol en quatre parts egalas.

quartenièr : doblat de quartan (singlar de quatre ans)

Desquilhar un quartenièr arriba pas cada an !

quarteron : quart de liura ; quartièr pichon ; trimèstre ; escotilha pichona (mar.) ; quart de cent ; (pej.) pichon nombre.

Un quarteron d'òli. Un quarteron d'espillas (25)

Un quarteron de perturbadors.

quarteron, -a : mestís, -issa qu'a un quart d'ascendéncia de color e tres quarts d'ascendéncia blanca.

quartet : composicion musicala per quatre instruments o quatre voses ; formacion de jazz compausada de quatre musicians ; grop de quatre personas ; jòc d'azard que i cal endevinar los quatre primièrs cavals d'una corsa ; (t. tecn. d'informatica, de fisica nucleara) ; quart magre (mesura) ; anciana mesura de vin.

Ausiguèri un quartet de jazz extraordinari.

S'es encara enganat al quartet.

quartièr : porcion de quicòm divisat en quatre parts o mai ; blotàs (blòt gròs) ; porcion de vila ; los que demòran dins aquela porcion ; aïral (t. a.) ; cadun dels tres tròcs bèls d'una sèla ; cada gra de descendéncia d'una familha nòbla ; anciana mesura de capacitat ; mesura de vin ; pèira de talha d'una obertura, plaçada dins lo sens de l'essor de la paret ; escotilha ; panèl per barrar una escotilha (mar.)

Los quatre quartièrs fan la totalitat.

Un quartièr de rit. Un quartièr de ròca.

Quartièr de vila. Quartièr comerçant.

Cinemà de quartièr. Quartièr de soldats.

Quartièr general. Quartièr de sèla.

Quartièr de noblesa. Quartièr de luna.

Se jaire de quartièr : se jaire sus un costat.

quartièrmèstre : lo grad pus bas dins la marina.

quartièira : anciana mesura de capacitat.

La quartièira fasiá quatre planponhs.

quartieiret : membre de darrièr d'un anhèl o d'un cabrit.

quarto (lat.) : quatenament, dins una enumeracion que comença per *primo* (del lat. *primo, secundo, tercio, quarto*) *Primo, parla tròp ; secundo, parla mal ; tercio, ditz de messorgas ; quarto, desparla.*

quartolar (v. tr.) : plaçar los cabirons d'un ponde ; asclar un rol en quatre ; cambiar de quartièr (luna)

La luna ven pas que de quartolar.

quarton : caduna de las fasas de la luna ; quart de liura ; quart d'una soma d'argent ; quartièr (part quatrena) ; paga trimestriala ; quarta de froment ; travet carrat o triangular.

Es dins son primièr quarton la luna.

quartonada : travada de cabirons ; tèrra semenada amb una quarta de froment.

quartonat : semenada d'un quarton de froment.

quarturada : quartairada (contengut d'una quarta)

quasar (de l'angl. *quasi stellar*) : astre d'aparéncia estelara (t. tecn. d'astronomia)

quasèrn : ensemble de fuèlhs de papièr d'escolan religats en forma de librilhon.

quasernet : quasèrn pichonèl ; libre de bòrd (mar.)

quasi / quasiben / quasiment (del latin *quasi*) : gaireben.

QUASI- : prefix de subs. o d'adj. seguit d'un jonhent.

Quasi-cecitat. Quasi-contacte. Quasi-contracte.

Quasi-cristal. Quasi-cremat. Quasi-delicte.

Quasi-desèrt. Quasi-miraculos. Quasi-mòrt.

Quasi-pacha. Quasi-particula. Quasi-possession.

« *quasimodo* » (*la*) (francisme, del lat. *quasi modo* que son los primièrs mots de la messa de l'octava de Pascas) : dimenge de

l'octava de Pascas que se ditz en occitan **Pasquetas**.

qüassièr : mena d'arbril tropical (*Quassia amara*)

quatèrna : quatre numèros sortits al lotò (de l'it. *lotto*, sòrt) sus la meteissa rega ; combinason de quatre numèros sortits al meteïs tiratge de lotariá.

quaternari (subs. m.) : èra pus recenta e pus corta de l'istòria de la Tèrra (mens de tres milions d'annadas)

quaternari, -ària : que val 4 ; divisible, -a per 4 ; de 4 elements ; relatiu, -iva al quaternari.

Numeracion quaternària. Substància quaternària.
« quatòrze » (R. V, 8) : catòrze (L. 71) v. **catòrze**.

quatre : chifra (dos e dos son quatre ; tres e un son quatre)

Balha-me'n tres o quatre. Manjar coma quatre.

Ai una felena de quatre ans. Lo quatre del mes.

A fachas quatre gotas. A quatre passes : tot prèp.

Als quatre vents. Jogar als quatre cantons.

De quatre parts una. De quatre patas.

De quatre en quatre. Los autres quatre.

De cent en quatre : fòrt rarament.

Als grands quatre pès : al brutle.

Un d'aqueles quatre matins. Se metre en quatre.

Li ai escalcidas sas quatre vertats.

Se presentar de quatre. Far tres-quatre (l.p.) : garrelejar.

Los uèlhs me fan quatre (l.p.) : ai las mimarèlas.

quatre cantons (un) : un caireforc.

quatre cavals (f.) : veitura populara de las annadas 1950.

quatre centen, -a (adj. n. o.) : que n'a 399 abans el, -a.

quatre cents (adj. n. c.) : 400 (quatre còps cent)

quatre de chifra : leca / tendèla (per trapar d'aucelons)

quatre mila (adj. n. c.) : 4 000 (quatre còps mila)

quatre milions (adj. n. c.) : 4 000 000 (quatre còps un milion)

quatre miliards : 4 000 000 000 (quatre còps un miliard)

quatre palms : anciana mesura de longor.

quatre tempes : temporas (los tres jorns de june d'autres còps, lo dimècres, lo divendres e lo dissabte de la setmana primièira de cada sason)

Far los quatre tempes.

quatre uèlhs : mena d'anets (*Anas clangula*)
(*A. leucophtalmos*)

quatre vinten, -a : oitanten, -a (que n'a 79 abans el, -a)

quatre vints : oitanta / 80. *Quatre vints nos ven del gallés.*

quatre vints desen, -a : nonanten, -a (que n'a 89 abans el, -a)

quatre vints dètz : nonanta / 90. *Aquel biaís de comptar es pas un francisme, que nos ven del gallés.*

quatren, -a (subs. e adj.) : persona que ven en posicion quatre ; jogaire que s'ajusta als autres tres per far quatre ; jorn quatre del mes ; quatre cartas que se seguisson en color e en valor ; qu'ocupa un reng marcat per la chifra quatre ; estatja quatre ; qu'es contengut, -uda quatre còps dins lo tot ; malautiá quatrena (med.)

Soi pas que lo quatren sus la lista dels elegits.

Far lo quatren per una manilha.

Lo quatren del mes. Ai un quatren dròlle !

Sèm parents al gra quatren. Demòri al quatren.

La partida quatrena d'una unitat.

Fèbre outra que la picòta, la rubeòla e l'escarlatina.

quatrenament : en quatrena posicion.

quatreta : jòc de cartas.

quattrin : estròfa de quatre vèrses.

« *L'ostal nòstre se demolís...*

mas totjorn ieu soi a l'espèra,

dins la trumòr quicòm lusís,

tornarà lo temps d'un còp èra » .

La cançon del país. (J. B)

quattrocento (it.) : moviment literari e artistic italian del s. XV.

quatuor (lat.) : composicion en quatre partidas vocalas o instrumentalas ; ensemble dels que cantan o jògan aquela composicion ; ensemble de quatre personas.

Los quatuors de Beethoven. Quatuor de còrdas.

Quatuor vocal. Quatuor d'orquestra (f.)

que (conj.) :

Aquò fa uèch jorns qu'es partit.

Dison que la prima serà aboriva.

Vertat es que vòstre succès se discutís pas.

Ai paur que lo pertús siá impracticable.

Que plòga o pas, sortirem ça que la. Que se cale !

Amics qu'amics... : ni per èsser amics...

Ròda que rodaràs... : ni per rodar...

Paure que paure, te balhariá sa camisa.

Que ieu crega vendrà pas.

que (pr. rel.) :

L'esper que se torne trobar viu mèrma cada jorn.

La rusada qu'èra se laissèt pas enganar.

Los dròlles que veses son los meus.

Vesi la museta que Jacme ditz qu'a perduda.

Çò que me dises m'estona pas. Fa tot çò que vòli.

Arribèt en retard, çò que jamai fasiá pas.

L'òme que parla es qualqu'un que coneissi.

L'òme que ne parli. L'ostal que i nasquèri.

qué (interr. ; excl. o autre) :

Qué las as ? Qué t'arriba ? Qué te pren ? Qué te cal ?

Qué t'a dich ? Qué t'a fach ? Qué te vòl ?

Qué i a de nòu ? Qu'es aquò ? Qué fas ?

Qué de flors ! E qué son polidas !

Cal far quicòm, mas sabi pas qué.

De tot biaís, cal pas fa qué que siá.

Un gròs (un ric) a de qué. Un paure a pas de qué.

quèc, -a : que parla en quequejant, espasmodicament, en trastejant per prononciar d'unas letras, per exemple lo b, lo p, la m...

quèca : membre viril.

quech ! : (interj. d'apèl pels vedèls)

quechoà : pòble de Perú ; lenga de Perú.

queirèl : v. cairèl.

quèli : vas de nuèch / pissador (l. p.)

quelonian, -a : relatiu, -iva a la tartuga.

quenha : tinhasa (pel espessàs e mal penchenat)

quenque : biaís de dire oncle en lenga de drollon.

quencon : diminutiu de quenque.

quèpi : còfa militara.

quequejaire, -a : persona que quequeja.

quequejar (v. intr.) : parlar espasmodicament, en trastejant per prononciar d'unes mots o d'unas letras (mai que mai lo b, lo p, la m)

quequeta : membre viril d'un nenon.

quèr / quèr / quèira : ròc / rocàs.

quèra : cusson (baba de diferents insèctes rosegaires)

QUERA- : forma prefixada del grèc *keràs*, *keratòs* que vòl dire bana, còrna, cornèa.

quera buòu : bufle domesticat de Malaisia, de las banas fòrt longas e fòrt escartadas, utilizat coma bèstia de tira.

querar (v. tr.) : cussonar (trauquilha) (del lat. *caries*)

QUERAT- : v. QUERA-

querat, -ada : cussonat, -ada.

queratacantòma (m.) : tumor benigna d'origina epidèrmica.

queratalgia : dolor a la cornèa (blanc de l'uèlh)

queratectasia : dilatacion patologica de la cornèa.
queratectomia : excision de la cornèa.
queratina : escleroproteïna impermeabla a l'aiga, rica en solpre (sofre), e substància fundamentala dels pels, de las plumas, de las onglas, de las banas, de las batas.
queratinizacion : transformacion en queratina.
queratinizar (se) : se mudar en queratina.
queratinizat, -ada : mudat, -ada en queratina.
queratinocit (m.) : cellula epidermica que produz de queratina.
queratiti (f.) : inflamacion de la cornèa.
QUERATO- : v. **QUERA-**
queratocèla : ernia de la membrana de la cornèa, deguda a una ulceracion.
queratocòn : desformacion de la cornèa que pren una forma de còn.
queratoconjontival, -a : relatiu, -iva a la cornèa e a la conjontiva.
queratoconjontiviti (f.) : inflamacion de la cornèa e de la conjontiva.
queratodermia : espessiment de las Palmas de las mans e dels pès.
queratoglòb : distension generala de la cornèa.
queratologia : estudi de la cornèa e de sas malautiás.
queratolisi (f.) : dissolucion de la sisa epidermica de la pèl perde substàncias quimicas utilizadas terapeutament en dermatologia.
queratolitic (subs.) : agent terapeuti dotat de la propietat de dissòlver la queratina.
queratolitic, -a : relatiu, -iva a la queratolisi.
queratomalacia : amoliment de la cornèa.
queratòma (m.) : tumor cutanèa constituïda de còrna.
queratomegalia : dimension excessiva de la cornèa.
queratomètre : aparelh de mesura de la corbadura de la cornèa.
queratometria : mensuracion del rai de corbadura de la cornèa amb l'ajuda d'un queratomètre.
queratomicòsi (f.) : afeccion de la cornèa a causa d'un fonge patogèn.
queratolitic, -a : que provòca la queratolisi.
queratopatia : tota malautiá de la cornèa ; afeccion non inflamatòria de la cornèa.
queratoplastia : empeutatge de la cornèa (blanc de l'uèlh)
queratoplastic, -a : que favorís la formacion de queratina.
queratoprotèsi (f.) : remplaçament del centre d'una cornèa opaca per un material sintetic transparent.
queratoscopia : examèn de la cornèa (blanc de l'uèlh)
queratolisi (f.) : dissolucion de la sisa cornenca espessida.
queratòsi : afeccion de la pel que s'espessís.
queratotòm : encisòri (lanceta) per incisar (encisar) la cornèa (blanc de l'uèlh)
queratotomia : incisions de la cornèa transparenta.
QUERAUNO- : forma prefixada del grèc *keratounos* (fòlzer)
queraunopatologia : estudi de las malautiás que lo fòlzer n'es la causa.
quèrba : ansa (corba que servís de manada) ; clavicula ; vertèbras del còl ; estriu de cremalhièira.
Quèrba de panièr. Las quèrbas del còl.
Braces en quèrba : braç dessus braç dejós.
querbar (v. tr.) : metre una quèrba a quicòm.
querbat, -ada : qu'a una quèrba ; en forma de quèrba.
Braces querbats : braces en quèrba.
Cambas querbadas d'un cavalier.

quercita / quercitòl (t. tecn. de quimia) : pentacoòl tirat de l'agland del quercitron (*Quercus tinctoria*), o de la rusca del rove negre (*Quercus velutina*)
quercitrina : matèria coloranta tirada de la rusca del quercitron.
quercitron : garric d'America del nòrd (*Quercus tinctoria*)
querèla : desacordança / desacòrdi ; disputa.
querelaire, -a : que cèrca disputa.
querelar (v. tr.) : cercar disputa a q.q. ; corroçar q.q.
querelar (se) : se disputar.
querelós, -osa : querelaire, -a (que cèrca disputa)
Querelós, tota sa vida o foguèt.
querigat, -ada (adj. que marca la mena) : rocallut, -uda (d'una raïç preindoeuropèa *kar / kèr* : rocàs)
querigatan (adj. substantivat) : sortit, -a de l'airal sonat Querigat. v. sufix occitan popular **-an, -a**.
querigma (m.) : predicacion / anòncia del salut, de mercé Jèsus. (t. tecn. teologic)
querigmatic, -a : relatiu, -iva al querigma.
Teologia quermatica : teologia centrada sul salut.
queriterapia : emplec terapeuti de las parafinas.
quermès : mena d'insècte de garric, gròs coma un pese, e que ne tiravan, autres còps, una tinta escarlata ; mena de garric mediterranèu de las fuèlhas espinosas e persistentas. (*Quercus coccifera*)
quermesita : oxisulfur natural d'antimòni.
quermessa : fèsta per ajudar una òbra, una escòla...
querogèn : ròca constitutiva dels jaces d'idrocarburs pus pesucs.
querosèn : carburant petrolièr utilizat pels avions.
quèrre / querir (v. tr.) : anar cercar ; far venir.
querós, -osa : cussionat, -ada (rosegat, -ada / trauquilhat, -ada)
quers : travet carrat o triangular ; tièira / renguetada (t. a.)
quersada : travada (espaçament entre doas fustas)
querubin : mena d'àngel. (del lat de glèisa *cherubin*)
« Bolegui pas mai lo braç ni la camba, mon uèlh se dubrís emblausit de lum, vei lo querubin per delà lo fum. Per qual se brandís l'espasa de flamba ? » (J. B.)
« quesir » : v. **quèrre**.
quessar (v. tr.) : emplenar, borrar, atassar.
question : interrogacion (t. a.) ; demanda d'explicacion ; problèma (punt d'examinar o de discutir) ; tortura d'autres còps.
La mèstra pausa de questions a sas escolanas.
L'escolan tanben ne pòt pausar de questions.
Aquela question la cal estudiar e ne discutir.
La question foguèt suprimida per Loís XVI.
Quand quicòm fa question, se cal metre a soscar.
questionar (v. tr. e intr.) : pausar de questions ; pausar question / far question.
questionari : tièira de questions (t. a.)
questionejar (v. tr.) : quitar pas de questionar.
Los drollons quitan pas de questionejar :
« Perqué los papetas son vièlles ?
Perqué son joves los anhèls ?
Perqué la sèrp a pas de patas ?
Perqué n'an los cats e las catas ? »
qüetcha : gròssa pruna oblonga ; aigardent facha amb aquela mena de pruna.
questor, -a : elegit o elegida del burèu administratiu del Parlament francés, encargat o encargada de la gestion financièira e de l'administracion interiora.

questura : carga de questor ; burèu dels sièis questors.
quet, -a : lengaclavat, -ada.
qui (pr. rel. atòn) :
Qui pèrd ganha. Qui viurà veirà. Qui vòl i va.
Salve qui pòsca ! Qui cresètz enganar vos engana.
Fugissían qui deçà, qui delà. (Gr. d'Alibèrt. p 78)
qui (pr. rel. tonic) :
L'òme a qui parlava : l'òme que i parlava.
La femna de qui vos planhèt : la femna que vo'n...
Los mèstres per qui trabalham : ... per qual...
qui (pr. interr.) : qual (fòrça mai utilizat que non pas qui)
Qui es aquel ? : qual es aquel ?
quiasmà (subs. m.) : (del grèc *khiasma* en forma de crotz) : crosament en forma de X.
Lo quiasmà dels nèrvis optics.
quiasme (m.) : estructura literària grèca (v. un ex. de quiasme grèc revirat aital en occitan, a la fin de letra Q) ; procediment estilistic que consistís a plaçar los elements de dos grops que forman una antitèsis dins l'òrdre invèrs de los del primèr, o de lo que semblava demandar la simetria.
Un chòt cantava amont, aval plorava un nene.
Cal manjar per viure e non pas viure per manjar.
quich : còp de premsa ; pression ; cachada / cachal.
quicha (de l'alsacian *küchen*) : tarta garnida de pichons tròces de lard cobèrts d'uòus batuts.
quichaboton : cachaboton. v. **cachaboton**.
quichaclau : conclusion ; plat que clava un repais.
quichada : cachada / pression.
quichadura : pression ; cachada / cachadura / cachal.
quichaire, -a : que quicha / que catcha.
quichal : cachal.
quichar (v. tr. e intr.) : apevar sus quicòm ; lo sarrar amb mai o mens de fòrça ; macar ; atassar ; premsar (cachar de frucha) ; cachar una esponja, un formatge... v. **cachar**.
Quicha una idèa de mai, Francesc, quicha !
Me quiches pas la man aital !
Aquela sabata me quicha l'artelh pichon.
Quichar la vendèmia. Quichar de frucha.
Quicha l'esponja, qu'es plena d'aiga.
Cal pas quichar : cal pas exagerar.
quichar (se) : s'atassar (se sarrar en massa compacta)
Totas las fedas se quichavan contra la cleda.
quichat, -ada : cachat, -ada ; premsat, -ada. t. a. çaisús.
Se beure un citron quichat (premsat)
Un formatge de la pasta quichada (sarrada)
quichet : gisclet (verrolhet plat, margat sus una placa, e que servís a barrar de l'endedins una fenèstra o una pòrta)
quichorlar (v. tr.) : premsar / premir / trulhar.
quicòm (subs.) : tala o tala causa.
A quicòm prèp : mai o mens.
Consí quicòm : d'un biais o d'un autre.
Quicòm mai : altra causa.
Es ben quicòm que plòga pas !
quicòm (adv.) : fòrça / bravament. *Plòu quicòm !*
quicomet : un pichon quicòm ; qualche pauc.
quidditat : esséncia (natura d'una causa)
« *quière* » : v. **cuèr**.
quière : rocàs.
quiescéncia (t. tecn. de botanica) : estat d'una cellula viva, d'un nucli que presentan pas cap de fenomèn de multiplicacion ; estat de q.q. o de quicòm de quiescent.

quiescent, -a : en estat de repaus ; inactiu, -iva.
quiet, -a : tranquil, -illa ; lengaclavat, -ada ; moquet, -a ; chorradí, -issa.
Aiga quieta (chorrassa / que dormís)
Aquela drolleta se ten plan quieta (tranquilla)
Ne demorèri tot quiet (lengaclavat)
Foguèt plan quiet (moquet) *d'èsser estat enganat.*
quietament : tranquilament ; pasiblement (R. V, 22)
quietisme : doctrina crestiana que fa consistir la perfeccion dins l'amor de Dieu, sens se preocupar de res pus.
Lo quietisme es de defugir.
quietista (m. e f.) : persona que s'avoda al quietisme.
quietud : tranquillitat (t. a.) *La quietud de la nuèch.*
quif : mèscla de tabat e de canabís que se fuma coma narcotic.
quil : sisclè / siscladissa / glatiment (cridadissa fòrt aguda)
quil (del grèc *khulòs* que vòl dire chuc / suc / secrecion) : secrecion liquida d'un organ o d'una glandola.
Quil gastric. Quil pancreatic. Quil digestiu.
QUIL- / QUILO- : formas prefixadas del grèc *khulòs* v. çaisús.
forma prefixada del grèc *kheilòs* (pòta / labra)
v. **quiliti, quilofagia, quiloplastia**.
quila : caça a la pipada (amb un fiulèl per enganar los aucelons e los trapar)
quilada : quil / siscladissa / glatiment. v. **quil / sisclè**.
Una quilada de filha.
quiladissa : siscladissa.
La quiladissa d'un porc trapat per las aurellhas.
quilaià (plt.) : arbre de Peró e de Chile que sa rusca es utilizada dins la formula de fòrça locions (R. IV, 91) per se lavar lo pel. (*Quillaja saponaria*)
quilaire, -a : caçaire amb un fiulèl ; persona que siscla ; animal que siscla.
quilament : accion de quilar (t. a.)
quilant, -a : que glatís. v. **glatir**.
quilar (v. intr.) : glatir ; sisclar (butar un sisclè) ; pipar / fiuletar / piuletar (enganar los aucelons amb un fiulèl)
quilaria : glatiment (cridadissa aguda)
quilemia : preséncia de quil (secrecion) dins lo sang.
quilet : fiulèl ; sisclè / sisclal / siscladissa.
quilh / quilhet : tap, pèira, tròç de fust que i se quilhan las pèças de moneda de desquilhar amb una mena de lec (dins lo jòc de dròlles que se sona tanben quilh o quilhòt)
Quantes de còps jogàvem al quilh, un còp èra !
Desquilhar lo quilhet.
quilha : pèça de fust longaruda e redonda que se quilha sul pelsòl e que cal desquilhar amb un bòla de fust (o amb una bòla de fust e una altra quilha) ; cunh de fust o de metal per asclar de blòcs de rocasses ; pèça de fust o de fèrre que va de la proa a la popa, jos un naviri, e que tota la carcassa i se marga dessús ; fin del servici militar (l. p.) ; plantador (aplech per plantar) ; camba tèunha.
Jogar a las quilhas. Quilha de naviri.
Far la quilha del rei : far l'arbre drech.
A de cambas coma de quilhas.
quilhaboira : barrejadís (mescladissa de causas en desòrdre)
quilhabomba : cabussada.
Faguèt una quilhabomba que Dieu vo'n garde.
quilha mota : mena d'aucèl (*Motacilla rufa*)
quilhaire, -a : persona que quilha (planta) las quilhas.
quilhandra : cibòt (mena de baudufa)

quilhar (v. tr.) : plantar las quilhas sul pelsòl ; apilar ; èsser en ereccion.

Quilhar las aurellhas : venir subran atentiu.

quilhar (se) : se metre tot drech / se cabrar endacòm ; se levar ; se cabrar contra q.q. ; s'encreire.

Se quilhar sus una taula. Se quilhar a cinc oras.

L'escolan se quilhèt contra son mèstre.

Se quilha coma un galhòfre : s'encrei coma un gal.

Se quilhèt sus la punta dels pès.

quilharèl, -a : que se quilha ; ponchut, -uda.

Un cloquièr quilharèl.

quilhet / quilhèl : jòc del quilh. v. **quilh.**

quilheta : quilha pichona ; frucha del bois.

quilhièr : emplaçament que las quilhas i son quilhadas ; airal que l'òm i se quilha.

quilhon : montet conic ; quilh v. **quilh.**

quilhonar (v. tr. e intr.) : jugar al quilh ; desquilhar lo quilh.

quilhifer, -a : que carreja una secrecion (quil) endacòm.

quilhificacion : formacion de quil dins lo budèl prim.

quilhificar (v. tr.) : transformar en quil (secrecion)

quilhifòrme, -a : que revèrta una secrecion (un quil)

quiliti (f.) : lesion inflamatoria dels pòts amodada per una allergia, un traumatisme o una infeccion.

quilò : apocòpa de quilogram.

quilocèl (m.) : secrecion vaginala.

quilofagia : tissa nerviosa que consistís a se mossegar los pòts de contunh.

quilogram : unitat de pes del sistèma metric decimal.

quilometrar (v. tr.) : marcar las distàncias en quilomètres ; mesurar en quilomètres.

quilometratge : accion o resulta de quilometrar ;

quilomètre : unitat de longor que val mila mètres.

quilometric, -a : relatiu, -iva al quilomètre.

quilopericardi (m.) : preséncia de quil (secrecion) dins lo pericardi.

quiloplastia : restauracion d'una pèrdia de substància labiala o d'una desformacion dels pòts.

quilós, -osa : que revèrta lo quil (secrecion)

quilotona : unitat per evaluar la poténcia d'una carga nucleara.

quilotonic, -a : relatiu, -iva a una quilotona.

quilovòlt : tension de 1000 vòlts.

quilowatt : poténcia de 1000 watts.

quiluria : preséncia de quil dins las urinas.

quim (del grèc *khyràs*, chuc / suc / secrecion) : massa liquida e espessa que resulta de la transformacion del bòl alimentari après la digestion gastrica.

quimèra : mostre (R. IV, 275) fabulós, mitat leon mitat cabra, amb una coa de dragon ; utopia.

« La Quimèra » es un roman de Joan Bodon.

Las quimèras de la nuèch.

quimeric, -a : utopic, -a.

Un esperit quimeric. Una idèa quimerica.

quimericament : d'un biais quimeric.

quimia : sciéncia qu'estúdia la natura, las propietats dels còrs e las transformacions que i se pòdon passar.

Quimia biologica. Quimia generala.

Quimia industriala. Quimia organica.

quimic, -a : relatiu, -iva a la quimia.

Analisi quimica. Reaccion quimica. Arma quimica.

L'abominacion de las armas quimicas o atomicas.

quimicament : d'un biais quimic (d'après las leis e los procediments de la quimia)

quimicofisic, -a : relatiu, -iva a la quimia fisica.

quimificacion : formacion de quim pel suc gastric.

quimificar (v. tr.) : mudar en quim v. pus naut.

QUIMIO- : forma prefixada de quimia.

quimioluminescència : fenomèn de luminescència amodat per d'unas reaccions quimicas.

quimioluminescent, -a : dotat, -ada de propietats de quimioluminescència.

quimioprofilaxia : accion preventiva contra l'infeccion, de mercé d'unes produits quimics.

quimioresistència : caractèr d'una tumor o d'un microorganisme que resistís a la quimioteràpia.

quimiosintèsi (f.) : sintèsi de substàncias organicas qu'utilizan l'energia quimica de moleculas mineralas o organicas.

quimiotactisme : atraccion o repulsion amodada per una substància quimica o una sentor.

quimioterapèuta (m. e f.) : persona especializada en quimioteràpia.

quimioteràpia : metòde de tractament de las malautiás, e mai que mai de las infeccions, amb de substàncias quimicas.

quimioterapic, -a : relatiu, -iva a la quimioteràpia.

quimiotropisme : desplaçament amodat per un agent quimic.

quimista (m. e f.) : especialista de la quimia.

quimograf : aparelh d'enregistrament dels fenomèns fisiologics, amb un estilet sus un cilindre que vira.

quimografia : enregistrament amb un quimograf.

quimonò : mena de levita japonesa ; vestit de femna.

quimoscòpi (m.) (t. tecn. d'electricitat) : dispositiu que compòrta un senhal luminós que permet de trobar los pilòns (l.p. las « pilònas ») folzejats pel tròn.

quin, -a (pr. o adj. interr. m. e f.s) : quan, -a / qu'un, -a

Quin demandas ? : quan / qu'un demandas ?

Quina prenètz ? : quana / qu'una prenètz ?

Quina part prendràs ? : quana / qu'una part prendràs ?

Quin un ! : quan un ! *Quina una* : quana una !

Quina una èra la pus granda ? : quana / qu'una...

De quin un parlas ? : de quan un, de qu'un parlas ?

quina (f.) : mena de jòc de azard ; seria de cinc numèros sus la meteissa rengada d'un carton de quina :

Cridar quina per dire que l'òm a los 5 numèros.

quinaud, -a : cuf, -a ; moquet, -a ; estequit, -ida ; mesquin, -a / miserable, -a.

Ai tot perdut : soi quinaud (complètament cuf)

quinaud : amaluc / curron / orsa.

Me desagrada pas la quinaud d'un pol rostit.

quincalha : menudalhas metallicas de pauc de valor.

S'èra cargada de quincalha que treslusissia.

quincalhar / quincalhejar : far un bruch de quincalha.

quincalharia : ensemble d'aisinas metallicas ; comèrci d'aquelas aisinas ; airal que i son vendudas.

quincalheta : cliquèlas / cancarinetas.

quincalhèr, -ièira : persona que vend de quincalharia.

quincanèla : falhida / bancarota. v. **bancarota.**

quincanelaire, -a : persona que fa quincanèla.

quincar (v. intr.) : levar lenga / parlar.

quinqard / quinqon : mena d'aucèl (*Fringilla caelebs*)

(*F. montifrigilla*) ; (*Pyrrhula pyrrhula*)

quinqonhalha : los quinqards en general.

quinçonier, -ièira : que revèrta lo quinçard.
Boscarla quinçonèira (*Muscicapa albicollis*)

quincarlòta : mongeta mirgahada ; mongeta en general.

quincarlòtièira : faissa o campat de mongetas.

Quinke (edema de) : brava enfladura de la cara.

quincha : tet / lec del jòc de bòlas. v. **lec**.

« *quincon* » : v. **quencon**.

quinconci : ensemble de causas dispausadas per cinc, quatre en carrat amb una al mièg.

QUIN- / QUINESI- : formas prefixadas del grèc *kinesis* (movement)

quiné (l. p.) : apocòpa de quinesiterapèuta.

quinesiterapèuta (m. e f.) : especialista de quinesiterapia.

quinesiterapia : tractament d'unas afeccions dels òsses, dels muscles, dels ligaments; dels nèrvis... per diferents movements e per de massatges.

quinesesia : percepcion del movement muscular, del pes, de la posicion... dels membres del còrs.

quinhon : entamenon de torta, de micha, de flaüta de pan ; talhon de pan en forma de cunh.

quinina : substància contenguda dins lo quinquinà e utilizada contra la fèbre, mai que mai la del paludisme.
Mesfisa-te, que la quinina fa venir sordanha !

quinidina : alcaloïd de quinquinà.

quininizacion : accion o resulta de quinizar.

quininizar (v. tr.) : utilizar sistematicament e metodicament las sals de quinina dins los païses empaludats.

quininisme : fenomèms d'intoxicacion per la quinina.

quinoa (lat.) (plt.) : (*Chenopodium quinoa*)

quinquagenari, -ària : persona dins los cinquanta ans.

quinquagesima : dimenge que precedís lo primièr dimenge de la quaresma, e qu'es lo jorn cinquantes abans Pascas.

quinquenal, -a : que dura cinc ans ; que se passa cada cinc ans
Un plan quinquenal.

quinquennat : presidéncia que dura cinc ans.

quinquinà : arbre de Peró que sa rusca conten força quinina ; rusca d'aquel arbre ; vin aperitiu al quinquinà.

quinquirilh (m.) : frucha (poma, pera...) racanèla (mal abalida) ; cagarèla (l. p.)
Aquel arbre pòrta pas que de quinquirilh.

quins / quines / quinis / qu'unes, -as (pr. o adj. interr. m e f. pl.) :
De quins as besonh ? : de quines / de quinis / de qu'unes...
Quinis camps avètz laurats ? : quins / quines / qu'unes...
Quins uns ! : quinis uns / quines uns !
 Gramatica d'Alibèrt, p.p. 80-81.

quint : partida cinquena d'un tot ; cinquen, -a.
Carles Quint. Sixte Quint. Piu Quint.

quinta : interval de cinc grases dins l'escala diatonica ; cinc cartas de meteissa color que se seguisson en valor ; accés violent de tossiment que s'esperlonga ; tintaina (caprici ; accés de mala umor)
Quinta de tossiment.
Fèbre quinta : que torna cada cinc jorns.

quintal : cent liuras / cinquanta quilòs.
Un porcàs de quatre quintals.

quintalada : un quintal a quicòm prèp.

quintalenc, -a : que pesa un quintal ; que pòt pesar de faisses d'un quintal (de cent liuras)
Cocorla quintalenc. Una romana quintalenc.

quintalièr, -ièira : persona que trabalha al quintal ; persona qu'amassa las fuèlhas d'amorièr al quintal.

quintana / quintaina : tintèina / escala que despassa la popa de las naus d'una justa (targa), e que i son quilhats los justaires (targaires) que se devon desquilhar ; androna (passatge estrech entremièg dos ostals) ; prostituïda ; pal que l'òm i se ronça dessus amb una lança o un dart ; targa / justa sus l'aiga. v. **justa** e **targa**.
Fèbre quintana : fèbre que torna cada cinc jorns.

quintar (v. tr. e intr.) : laurar un camp pel còp cinquen de la meteissa annada ; aver o prene lo cinquen de quicòm.

quintefuèlha (plt.) : (*Potentilla reptans*)

quintèl : crosèl (montet) de dètz garbas dins un camp.
 « *quintèl* » (de) : v. **cantèl**.

quintesséncia : element mai blos (esséncia cinquena) destilat d'una substància ; çò pus essencial de quicòm.
La quintesséncia d'un parfum.
La quintesséncia d'un libre.

quintidi (arc.) : jorn cinquen de la decada dins lo calendèr republican de 1793.

quintós, -osa : que patís de quintas de tossiment ; tesciós, -osa ; capriciós, -osa ; tissós, -osa.
D'ont mai se fa vièlh, d'ont mai quintós ven.

quintuplacion : accion de quintuplar.

quintuplar (v. tr.) : multiplicar per cinc.
A quintuplada sa mesa.

quintuplats, -adas : cinc mainatges nascuts al còp de la meteissa maire.

quintuple, -a (adj. e subs.) : que val cinc còps mai qu'un autre, qu'una altra ; çò que val cinc còps mai ; al nombre de cinc.
Es al pus mens lo quintuple de çò que dises.
Estela quintupla : estela de cinc banas.

quinze (adj. num. card.) : dètz plus cinc : 15.

quinze (subs.) : lo nombre quinze ; lo numèro quinze ; lo jorn quinzen d'una temporada ; ensemble d'una còla de *rugby* (angl.) a quinze.
Demòra al 15 de la carrièra Mistral.
Vendrai lo quinze. Lo Quinze d'Occitània.

quinzen (adj. num. ord.) : 15^{en}. *Tòm quinzen o tòm quinze.*

quinzena : quinze a quicòm prèp.
Te colarà (costarà) una quinzena d'euròs.

quinzenada : temporada de doas setmanas.
Vendrai dins una quinzenada.

quinzenal, -a : que torna cada quinzenada.
Una revista quinzenala.

quinzenar (v. intr.) : raportar lo quinze per un.

qui-òc-ben ! : v. **òc-òc-ben !**

quiòsc (del turc *kiösc*) : abric quilhat dins una carrièra, sus una plaça, dins una gara... per vendre de jornals, de revistas, de libres, de flors...

quiqueta : membre viril de nenon.

quiquiriquí (onom.) : cant de gal.

QUIRO- : forma prefixada del grèc *kheir, kheiròs* (man)

quiograf : arcaïsme per dire « autograf » ; brèu del papa non promulgat.

quiromancia : art de predire l'avenidor d'après los signes e las linhas de la man.

quiromancian, -ana : persona que se ditz capabla de legir l'avenidor dins los signes o las linhas de la man.

quiopractica : art de sostar amb de manipulacions qualqu'un que patís de dolors.

quiopractician, -a : persona especializada enquiopractica.

quiscarra : esquila / esquilon / cascavèl / ariòla.
 « *quiscavèl* » : v. **cascavèl**.
quisquilha : criveladuras. (R. V, 26)
 « *quisson* » : v. **cusson**.
quist : tumor benigna (R. II, 211); quista de cacilha / de caçum
Me vau far enlevar aquel quist al pus lèu.
quista : almòina ; collècta (t. a.)
En quista de : a la recèrca de.
quistaire, -a : persona que quista (t. a.)
quistant, -a : mendicant, -a.
quistar (v. tr.) : collectar d'almòinas ; mendicar.
quistatge : accion de quistar (t. a.)
quiston, -a : religiós, -iosa que quista per son convent.
quit / quite, quita / quiti, quítia : liberat, -ada d'un
 deute, d'una obligacion ; pas un sol, pas una sola ; el
 meteís, ela meteissa.
Soi quiti. Siás quítia. Sèm quitis.
Ai pas un quiti sòu. A pas una quítia rauba de passa.
Mon quiti can. Ma quítia canha.
quitaire, -a : persona que quita (t. a.)
quitament (adv.) : solament ; sens fraisses.
Ai quitament pas un sòu !
L'an jutjat quitament.
quitament (subs.) : separacion ; divòrci.
quitança : escrich que reconeis q.q. quiti d'un deute.
quitançar (v. tr.) : balhar quitança.
quitar (v. tr.) : partir d'endacòm ; sortir de ; abandonar ;
 enlevar un vestit.
A quitat París per Tolosa. A quitat l'ostal.
A quitada sa femna. Quitèt los debasses.
quitar pas de (v. intr.) : arrestar pas de.
Quita pasde far lo piòt. Quita pas de cantar.
Quita pas de se plorar : arrèsta pas de plorar.
quitar (se) : se separar ; divorciar.
Se son quitats per consentament mutual.
quiti de (preposicion que govèrna l'infinitiu : part de /
 levat de / exceptat de.
Quiti de o donar, o pòdi pas far pagar mens.

quiti que (conjonccion que govèrna lo subjonctiu) : part que/
 levat que / exceptat que.
Quiti que lo vejам pas... : part que lo vejам pas...
Quiti que venguèsse pas, lo podem pas mancar.
quitran / alquitran : liquid espessàs, negrós e vescós
 tirat de la distillacion de diferentas substàncias.
quitranar (v. tr.) : recobrir d'una sisa de quitran.
quitranatge : accion de quitranar.
 « *quiz* » (angl.) : còpacap (jòc qu'es una mena de còpacap amb
 questions e respensas)
quocient : resulta d'una division (3 es lo quocient de 12 : 4)
Qohelèt (lo) : l'Eclesiastes (un dels libres de la Bíblia)
Qomran : airal sus la riba nòrd-oèst de la Mar Mòrta ;
 monastèri josieu marginal, sus aquel airal, de las
 annadas 150 a 68 ; manuscrits ebrèus e reviradas
 grècas de la Bíblia trobats aquí en 1947 e que gètan
 un lum novèl suls tèxtes dels quatre Evangèlis.
quora (adv. interr.) : *Quora vendràs ? - Quand volràs.*
quora que (conj.) : *Quora que vengas, t'aculhirai.*
quora que siá : *Pòdes venir quora que siá.*
quora... quora : *Quora plòu, quora fa solelh.*
quorum (lat.) : nombre de membres presents necessari per
 qu'una amassada pòsca votar validament.
quota (lat.) : percentatge determinat per avança.
quòtapart : contribucion de cadun per cobrir un soma totala.
quotidian (subs.) : vida de cada jorn ; jornal que pareís
 cada jorn.
Melhorar lo quotidian. Legir un quotidian.
quotidian, -a : que se fa o que torna cada jorn.
Lo pan quotidian. Lo trabalh quotidian.
quotidianament : cada jorn.
quotidianitat : qualitat de çò que torna cada jorn.
La quotidianitat de sa vida li pesa.
quotitat : soma fixa que i se monta cada quòtapart.
Talha de quotitat : talha de cadun segon son aver.
Quotitat disponibla (t. tecn. de drech)
qu'un, -a : v. **quin**.
Qu'un piòt ! Qu'una piòta ! Qu'un desastre !

R

R (f.): letra dètz-e-setena de l'alfabet, pronunciada (ʀ ∈ rɔ)

raba (plt.): gro (uòus de peissum)

mena de planta (Brassica rapa)

La sopa de rabas es la que mai aimi.

Far rabas: quitar son patron abans los gròsses
trabalhs de l'estiu / racar / cagar sus la lata (s. f.)

raba fòla / rabascle (plt.): (Rapistrum rugosum)

(R. Linnaeanum); (R. orientale); (R. diffusum)

raba caul (plt.): caulet raba (Brassica napus)

roqueta salvatja (Eruca sativa)

rabadan: pastron (pastre en segond)

« *rabassar* » e derivats: v. **rebaissar**.

« *rabalar* » e derivats: v. **rebalar**.

rabalha: peissonalha / rabanilha (peis menut); rafatal /
rafatum; escobilhas; menudalhas emportadas per l'aiga
o pel vent.

rabalha: pan longarut de crosta fendilhada / flaiüta de pan.

« *rabalhar* »: v. **rebilhar**.

rabalhons: A *rabalhons*: a bodre / a foison.

rabalhut, -uda: rugós, -osa.

raban: peissonalha / peis menut; rafatum de peissum.

« *rabanar* » e derivats: v. **rebanar**.

rabanar (se): se baganar (venir telhut e tanat / filandrós e bufèc);
venir coma una raba / revertar una raba.

rabanat, -ada: telhut, -uda e tanat, -ada / filandrós, -osa
e bufèc, -a. *Un rafè rabanat val pas res per res.*

« *rabanèl* »: fuòc de Sant Joan v. **cabanèl**.

rabanèl (plt.): (Cochlearia officinalis)

rabanèla: brasucada (grelada) de castanhas (l.p.)

rabanèla (plt.): (Raphanistrum arvens)

rabanenca: ombrina (mena de peis) (Perca umbra)

sòfia (mena de peis) (Cyprinus alburnus)

sòfia plata (Cyprinus bipunctatus)

sièja (mena de peis) (Cyprinus leuciscus)

gaidèla / garlesca (m. de peis) (Cyprinus phoxinus)

rabanhaire, -a: romegaire / repotegaire / rondinaire, -a.

rabanhar (v. intr.): romegar / repotegar / rondinar.

Rabanha que rabanharàs, jamai ne finís pas.

rabanilha: frè / gro; rabalha / raban. v. pus naut.

rabaniça (plt.): (Raphanus sylvestris)

rabàs: soca d'arbre.

rabàs / rabat: moton de la lana pendent e grossièira;
orsa (pèl de moton amb sa lana / flassadon de caval); pèl de
tais; pincèl; crinièira; pudís; tais.

rabascle (plt.): raba fòla v. pus naut

rabassa: trufa negra (campairòl sosterranh fòrt recercat)
(Tuber aestivum); (T. brumale); (T. melanosporum)

rabassa / rabata: mena de fedassa de la lana pendent,
ruda e grossièira; orsa (pèl de moton amba sa lana / flassadon
de caval)

rabassaire, -a: cercaire, -a de rabassas.

I a totjorn mai de rabassaires que de rabassas.

rabassat, -ada: cambacort, -a.

Un animal rabassat. Una persona rabassada.

rabasset, -a (subs.): òme cambacort, femna cambacorta.

rabasset, -a / rabassòt, -a: taboisson, -a / cambacort, -a;
calossut, -uda. *Un flòc d'omenon rabassòt.*

rabassier / escaucèl: mena de marra de lama estrecha e
bravament longaruda.

Per desrabar de genèstes cal un rabassier.

Òm desentèrra las rabassas amb un rabassier.

Un rabassier servís tanben per escaucelar la vinha.

rabassier, -ièira: relatiu, -iva a las rabassas; cercaire, -a
de rabassas.

Can rabassier. Pòrc rabassier. Persona rabassier.

rabassieira: airal que l'òm i tròba de rabassas.

rabassòt, -a / rabassut, -uda: rabasset, -a

rabasta: pèça de fustam mejana (entremièg fusta e traveta);
travèrsa de carrelièch; rafatum (t. a.); bagatge (R. II, 168)
de tota mena; totes los apleches d'una carreta; querèla;
disputa. (R. V, 27 - L. 312)

rabastaire, -a: rambalhair, -a; embarrassaire, -a.

rabastar (v. tr.): petaçar o empeutar un debàs;
tarragaunhar; desrengar / trebolat; importunar;
molestar (R. IV, 247)

rabastàs, -assa: persona qu'importuna.

rabastejar (v. tr.): frequentatiu de rabastar.

rabastinada: gelada; escaudum (còp de solelh) (t. a.)

rabastinar (v. tr.): rostir; laisser tròp rostir; far perir a
causa del gèl; còire a causa del solelh; grasilhar de carn
sus la grasilha.

Laissèsses pas rabastinar lo rostit!

La fuèlha de fraisse lo gèl l'a rabastinada.

Lo solelhàs m'a rabastinadas las plantas.

rabastinar (se): se cremar; se repipilhar a causa del gèl
o del grand solelh; se trapar un còp de solelh.

Lo fricòt s'es rabastinat.

Me soi rabastinats los braçes al solelh.

Rabastens: vila d'Albigés (Occitània)

Èsser entre Galhac e Rabastens: èsser pintat.

rabastinèla: trocha de pòrc / filet de pòrc.

rabastolejaire, -a: rodair, -a / vagabond, -a.

rabastolejar (v. intr.): rodar / vagabondar.

rabastós, -osa: rabalhut, -uda / rugós, -osa.

rabastraire (v. intr. e tr.): tarrabastejar (far de bruch) ; petaçar a l'agulha ; metre un petaç ; sarcir.

E los festejaires de rabastraire tota la nuèch !

La paura maire de rabastraire las caucetas !

rabat : v. **rabàs**.

tròç d'estòfa blanca, negra o blava, de batista o de dentèla, que se corgan al còl d'unes oficials en rauba.

Rabat de jutge o d'avocat. Ancian rabat de prèire.

rabat, -ada : plen, -a de gro. v. **raba**.

RABDO- : forma prefixada del grèc *rhabdòs* (vergueta)

rabdologia : calculs elementaris amb de verguetas que i son marcats de nombres simples.

rabdomancia : sensibilitat a de rais que vendrián dels objèctes, dels liquids, de las malautiás... ; metòde basat sus aquela sensibilitat, per dessobtar objèctes, malautiás, liquids (aiga, mai que mai), de mercé los movements d'una vergueta que l'òm ten dins las mans.

I creses, tu, a la rabdomancia ?

rabdomancian, -a : persona que practica la rabdomancia.

rabdomantic, -a : relatiu, -iva a la rabdomancia.

rabe (plt.) : doblèt de rafe. v. **rafe**.

rabeg : endrech qu'un corrent d'aiga i es mai rapid.

rabejador : pesquièr / paissièira.

rabejaire : obrièr agricòla que quita son patron abans los gròsses trabalhs de l'estiu / obrièr que fa rabas.

rabejar (v. tr. e intr.) : far trempar e savonar de linge passit abans de lo far bolir ; far passar un caval dins l'aiga per que se lave ; patolhar dins l'aiga ; rajolar ; far rabas. v. **raba**.

raben (plt.) : raba caul (*Brassica napus*) campat de rabas.

rabent (subs. m.) : brivent (violència d'un corrent)

Foguèt pres pel rabent e i se neguèt.

rabent, -a : rapid, -a / violent, -a / impetuós, -osa.

Las aigas rabentas carrejavan de tot.

rabentament : impetuósament (R. III, 557)

rabeta / rabilhon (plt.) : raba pichona ; raba pus gròssa que lo nap ; lassena (plt.) : caquilhièr (*Cakile maritima*) / (*Myagrum paniculatum*) ; (*M. perenne*) ; (*M. sativum*)

raponchon (plt.) : (*Campanula rapunculus*)

camelina (*Camelina fætida*) ; (*C. sativa*) ; (*C. silvestris*)

rabbi (mot aramèu que vòl dire mèstre) : títol balhat als doctors antics de la Lei josieva.

rabbìn : doctor modèrn de la Lei josieva.

rabbinat : títol e fonccion de rabbìn.

rabbinic, -a : relatiu, -iva als rabbìns o al rabbìnisme.

Escòla rabbìnica. Escripura rabbìnica.

rabbìnisme : çò relatiu als rabbìns o a l'ebrau.

rabbìnista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de rabbìnisme ; persona adèpta del rabbìnisme.

ràbia / rauja : ira gròssa / colèra gròssa ; idrofobia.

Fòl de ràbia n'èra vengut tot violet.

D'unes guèines e d'unes cans balhan la ràbia.

ràbia : malautiá virulenta que se pòt transmetre dels animals a l'òme, e caracterizada per de fenomèns d'excitacion, puèi de paralisi, e fin finala per la mòrt.

Pasteur descobriguèt la vaccin contra la ràbia.

rabic, -a : relatiu, -iva a la ràbia.

Virus rabc. Vaccin rabc.

rabidòs : jogador (articulacion del genolh del moton) ; rabigòt (mena de jòc) v. pus luènh.

rabidòs : parabèla / noseta (articulacion) del genolh del moton ; jòc dels ossets.

rabieira : campat de rabas.

rabieirard, -a : qu'aima las rabas.

rabigòt : doblèt de rabidòs (osset / òs pichonèl) ; cadun dels òsses pichons del gigòt o del pè del moton, òsses que los dròlles gètan en l'aire per los recaçar sus l'esquina de la man ; aquela mena de jòc.

rabigotar (v. intr.) : jogar als rabigòts / als ossets.

rabina : cabelh de rabas ; rabieira (campat de rabas)

Per Santa Catarina, culhís ta rabina,

que se o fas pas, te'n pentiràs.

rabina : ardor ; ràbia ; impetuositat ; aigas rabiosas ; vabre ; gaudre ; calorassa.

Faguèt una rabina que o rabastinèt tot.

rabinada : rimadura (resulta de far tròp còire)

rabinar (v. tr.) : rimar / rabastinar (far tròp còire)

rabinar (se) : se rimar (se cremar, se còire tròp)

rabinat : sentor a cremat.

rabinat, -ada : rimat, -ada / cremat, -ada (tròp cuèch e atrapat al fons de la caçairòla)

Çò tròp rabinat me ven pas per gost.

rabinatge : accion de rimar o de se rimar (de s'atrapar al fons de la caçairòla)

rabinèl : carnilh (trocilhon de lard copat en carrat e rostit a la padena)

Los rabinèls, quand èri jove, los crentavi pas.

rabinós, -osa : impetuós, -osa ; renós / tissós, -osa.

rabinosa : regalèmus de batejalhas.

rabiós, -osa : que patís de la ràbia ; fòrt en colèra.

Nasquèt rabiós, demòra rabiós, rabiós morirà.

rabiosament : plen de ràbia.

rabir (v. tr.) : enlevar una persona per fòrça o per rusa ; desrabar una persona a l'afeccion de sos parents ; encantar.

En manca de mainatge, a rabida una nenòta.

La mòrt ven de lor rabir lo papeta.

Soi rabit qu'ajas capitat lo concors.

rabiment : encantament.

rabís / rabissana : cabelh (pampes) de naps o de rafes.

rabissa : cabelh / pampes de rabas.

rabissana (plt.) : (*Clematis recta*) ; (*C. flammula*) (*C. vitalba*) ; (*C. cirrosa*) ; (*C. alpina*)

rabissent, -a : polit, -ida que jamai. *Nòvia rabissenta.*

rabissièr : faissa de rabas servadas per la grana.

rabit : mena de santon provençal.

Lo rabit de la grèpia de Nadal.

rabit, -ida : encantat, -ada.

« *rable* » e derivats (fr.) :

v. **rèble**.

rabodilhar (se) : se desrevelhar.

rabolhut, -uda : eriçat, -ada ; enrambolhat, -ada ; cresput, -uda ; rugós, -osa (R. V, 117)

Pel rabolhut. Pèl rabolhuda.

Un rebocament rabolhut es polit, mas amassa la posca.

rabossar / rabossejar (v. tr.) : far trempar e sabonar lo linge passit abans de lo far bolir ; gasar (caminar dins l'aiga per traversar un riu) ; far passar un caval dins l'aiga per que se lave ; patolhar dins l'aiga ; metre lo peis dins l'aiga ; malmenar ;

Aquel drollon es rabossejat per sa mairastra.

rabossejada : accion de rabossejar.

rabossejar (v. tr.) : doblèt frequentatiu de rabossar (t. a.)

rabostoire : embarràs ; rambalh ; enrambolh ; sarrabastal.
Quin rabostoire ! : quin sarrabastal !

rabòt : aplech de menusièr, de rodièr... que servís per aplanar, aprimar, alisar de pòstes, de fustas, de cabirons...

rabòta / rabotilh (peissum) : gaidèla / garlesca...
(Rhodeus amarus) ; *(Cyprinus alburnus)* ; *(C. phoxinus)*

rabotaire, -a : persona que se servís d'un rabòt.

rabotar (v. tr.) : aplanar, aprimar, alisar amb un rabòt.

rabotat, -ada : rabassòt, -a / cambacort, -a ; calossut, -uda.

rabotatge : accion de rabotar.

rabotós, -osa : rascanhut, -uda.

rabrugar (se) : se rebrugassir / s'arrascassir coma de bruga ; se gamar ; venir noselut.

« *rabugar* » : v. **rebugar**.

« *rabusar* » e derivats : v. **rebusar**.

rabuscal : buscalha (busca, busqueta menuda)

raca : ròssa / bèstia magra. (R. V, 29 - L. 313)

raca : draca (marc de rasim) ; rapuga de rasim (grapa de rasim sens sos gruns) ; aigardent de marrida qualitat ; ròssa ; malandra ; malapèsta.
Brutar la raca : distillar la raca a la vapor.
Passar sus la raca : far de vin de raca.
Far la raca : menar bruch.

raça : mena ; linhada / ascendéncia.

raçada : linhada / descendéncia.

racada / dracada : marc de rasim ; decoccion (R. II, 105) de marc o infusion de cade granat per lavar las barricas.

racadura : accion de rapugar (grapilhar) ; çò rapugat (grapilhat) ; vòmit ; regolum (t. a.)

racaire, -a : rapugaire, -a / grapilhaire, -a ; persona que regula (que vomís) ; confleta ; messorguièr, ièira ; pauruc, -uga ; persona que raca / que recuola (s.f.)

racalha (pejoratiu de **raca** (ròssa)) : rossalha ; cacibralha.

racar (v. tr.) : rapugar / lambruscar (grapilhar) ; avinar la fustalha amb de most de marc.

racar (v. tr. e intr.) : regular / vomir ; aver paur ; recuolar ; sangnar del nas.
Es tojorn estat un òme a racar pas davant res.

raçar (v. tr.) : far lo mestier de racièr.

racanèl, -a (adj. e subs.) : persona mai traça ; cachaniu / caganís : (lo damièr nascut de la nisada) ; mièg-òme ; mendòla.
Ni per èsser racanèl s'es tojorn tirat de davant.

racanha / racaniá / racanilha (doblets pejoratius de raca / ròssa) : racalha ; marmalha ; rossalha ; cacibralha.

racat, -ada : mespresat, -ada.

racacòr : *A racacòr / de racacòr* : a rèirecòr.

racadenièr (arc.) : persona sarrada (avara) que jamai.

racejar (v. intr.) : téner de sa raça ; se reproduire amb las qualitats de sa raça. *Raça raceja.*

racha : espèrma.

rachar (v. tr.) : estudiar un uòu per véser s'es estat galhat (fecondat)

racièr, -ièira : persona cargada de velhar sus la raça del bestial d'una bòria.

racina : raiç (f.) / part inferiora d'una planta que s'espinta dins la tèrra per i absorbir l'aiga e las autras substàncias necessàrias a la planta ; porcion d'un organ que li servís per s'implantar dins un autre ; t. tec. de matematicas.
Las racinas d'un arbre. Las racinas d'una dent.
La racina de l'uèlh. La racina d'un mal.
Racina carrada d'un nombre. Racina cubica.

racinam / racinat / racinum : v. **racinum**.

racinar (v. intr.) : metre de racinas e s'espintar dins la tèrra.

racinatge : accion de racinar o de s'enracinar.

racinum : las racinas (raices) en general.

racinut, -uda : qu'a fòrça racinas.

racion : porcion de manjar d'una persona o d'un animal
Racion de carn, de legums. Racion de soldat.
Balhar la racion al bestial. Racion de civada.

racional : çò confòrme a la rason.

racional, -a : confòrme, -a a la rason ; basat, -ada sus de calculs scientifices ; que ven de la rason ; t. tecn. de mat.
Çò que dises es pas brica racional.
Metòde racional. Nombre r. Certitud racionala.

racionalament : d'un biais racional.

racionalisme : sistèma filosofic basat sus la rason ; justificacion dels dògmas per la rason ; actitud de q.q. que se fisa exclusivament de la rason.

racionalista (m. e f.) : que se fisa unecament de la rason.
Persona racionalista. Metòde racionalista.

racionalitat : natura de çò racional.

racionalizable, -a : que pòt èsser racionalizat, -ada.

racionalizacion : metòde d'organizacion de la produccion en vista d'un melhor rendement.

racionalizar (v. tr.) : organizar d'après de rasonaments o de calculs ; far pus racional ; far venir melhor mercat.
Racionalizar l'alimentacion.
Racionalizar los prèses o la qualitat.

racionament : accion o resulta de racionar quicòm.
Lo racionament de la gasolina, del gasòli.

racionar (v. tr.) : redusir la consomacion de quicòm o de q.q. a de quantitats limitadas.
Racionar lo pan, la carn, lo carbon, lo tabat...
Lo mètge (medecin) m'a racionadas las graissas.

racionar (se) : redusir sa consomacion (t. a.)
La vesina se raciona per engraiassar pas.

racís, -isa : qu'a lo pel cort, la lana corta.

racisa : artiga / bosiga / desfata / eissart / estobla / fonda / fotja / frachiva / frostís / garait / rompuda... (ancian frau / ancian terren non cultivat)

racisme : teoria qu'atribuís una superioritat a d'unes grops etnics ; comportament que ne resulta.
Tota mena de racisme es de defugir.

racista (subs. e adj. m. e f.) : *Los nazis èran racistas.*

racochet : rei petit (mena d'auçelon) (*Regulus regulus*)

racacòr (de) (loc. adv.) : de mal grat / de meissant grat.
O farai, mas de racacòr !

racolaire, -a : persona o causa que racòla (t. a.)
Vestit racolaire. Publicitat racolaira. Aficha racolaira.

racolar (v. tr.) : acocar q.q. per fòrça, per suspresa o d'un biais mai o mens desonèst (t. a.)

racolatge : accion o resulta de racolar.
Racolatge militar. R. electoral. R. politic.

racontable, -a : que pòt èsser racontat, -ada.
Istòria calhòla non racontabla davant de dròlles.

racontar (v. tr.) : relatar quicòm de viva vòtz o per escrich.

racontar (se) : far lo raconte de sa vida.

raconte : relat / narracion (R. IV, 299)

racorchir (v. tr.) : acorchar (far pus cort) ; prene una acorcha.

racòrd : connexion (R. IV, 330)

racordament : accion de religar entre eles dos elements o mai, de meteissa natura ; resulta de l'operacion.

racordar (v. tr.) : connectar / far una connexion (R. IV, 330 ; establir un ligam estrech entre causas de meteissa natura ; establir un contacte electric entre dos conductors ; establir un contacte entre doas maquinas, entre dos mecanismes...

racorniment : resulta de racornir o de se racornir.

Racorniment de las plantas per la secada, pel gèl.

racornir (v. tr.) : donar la consisténcia de la còrna.

La calor del fuòc racornís lo cuèr.

racornir (se) : venir dur e telhut ; venir insensible.

La carn carbonada se racornís.

racornit, -ida : vengut, -da sec, -a e insensible, -a.

Son còr d'avar s'es racornit.

racós, -osa : sarrat, -ada (avar, -a)

racròc : racòrd / connexion (R. IV, 330)

racrocar (v. tr.) : tornar acrocar ; racordar ; connectar.

racrocar (se) : se tornar acrocar ; se racordar ; se connectar.

rada : baia naturala o artificiala que pòt abrigar de naus.

« *radabèl* » : v. **rodabèl**.

« *radable* » : v. **redable**.

radal : joanada (fuòc) de romes o de boissonalha ; fuòc de Sant Joan ; fuòc de jòia.

A ! los polits radals de Sant Joan !

radalosa (arc.) : rotladoira per netejar lo cerealum.

radar (angl.) : **Radio detection and ranging**) : dispositiu per calcular la posicion, la distància, la velocitat...

radar (v. tr. e intr.) : arrasar una mesura comola ; frelhar ; planar.

Autres còps, radavan una carta de froment.

Las irondèlas radavan l'aiga de l'estanhòl.

Una tartana radava, amont, rada que radaràs.

radassar (v. tr. e intr.) : frequentatiu de radar.

Radegonda : prenom.

radèl / radèu / rasèl : carràs (ensemble de fustas e de fustam ligats ensemble per navegar) ; iscla / illa sus un estanh.

Navigavan sus un radèl.

radelada : carcassa d'un radèl ; contengut d'un radèl.

radelièr, -ièira : persona que mena un radèl.

radi : element metallic bravament radioactiu.

radi : òs long que forma la partida extèrna de l'esquelèt de l'avantbraç.

radiacion : accion o resulta de radiar de sus una lista ; emission de particulas o de rais.

Radiacions del solelh. Radiacions nuclearas.

radial, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva al radi de l'avantbraç ; dispausat, -ada en forma de rai ; relatiu, -iva a un rai ; que se propaga per radiacion ; qu'emet de radiacions ; t. tecn. de fisica.

Nèrvi radial. Artèria radiala. Rota radiala.

Longor radiala. Camp radial (t. tec. mat.)

Una radiala : via que partís d'un centre.

Calor radiala. Color radiala.

radiamètre : aparelh per mesurar las radiacions nuclearas.

radiança : emission energetica de lutz.

radiant, -a : qu'emet de radiacions ; que respandís.

Aparelh radiant. Mineral r. Color radiant. Color r.

radiar (v. intr.) : emetre de rais / respandir / dardalhar ; sortir en forma de rais.

radiar (v. tr.) : suprimir q.q. o quicòm de sus un registre o d'una tièira (lista)

Radiar un defuntat de sus la lista electorala.

radiator : aparelh de calfatge ; aparelh per refrescar l'aiga cauda d'un motor.

Radiator de calfatge. Radiator d'automobila.

radical : partida d'un mot sens sas desinéncias ; t. tec. de matematicas o de quimica.

Lo radical inicial de cantar es lo gallés CAN-

Son radical segondari es lo latin CANT-

radical, -a (adj.) : relatiu, -iva a la racina ; que concernís lo fons de la natura d'una persona o d'una causa ; qu'ataca lo mal dins sa racina ; qu'es d'una eficacitat sobeirana.

Fuèlhas radicalas de la cocuta.

Càmbiament radical. Mesuras radicalas.

Remèdi radical.

radical, -a (subs.) : persona que volonta lo càmbiament de las institucions d'un biais republican, democratic e laïc.

radical-socialisme : partit politic d'esquèrra.

radical-socialista (m. e f.) : persona del partit radical-socialista.

radicalament : d'un biais radical.

radicalisme : sistèma politic d'esquèrra ; sistèma filosofic ;

Radicalisme filosofic.

radicalizacion : accion o resulta de venir intransigent.

radicalizar (v. tr.) : far venir intransigent.

radicalizar (se) : venir radical.

La situacion s'es radicalizada.

radicant, -a : qu'a de racinas sus la longor de sa camba.

L'èdra es una planta radicante.

radicèla : racina pichonèla nascuda de la principala.

RADICI- : forma prefixada del latin *radix, -icis* (raïç / racina)

radicicòla (m. e f.) : que viu sus o entremièg de racinas.

radiciforme, -a : de la forma d'una raïç ; que revèrta una raïç.

radicivòr, -a : que se manja de raïces / que viu de racinas.

RADICO- : forma prefixada del latin *radix, -icis* (raïç / racina)

radicotomia : seccion d'una racina de nèrvi dolorós.

RADICUL- : forma prefixada del latin *radicula* (radicèla)

radicula : radicèla ; rudiment radical de l'embrion.

radiculalgia : irritacion dolorosa de la racina d'un nèrvi.

radicular, -a : relatiu, -iva a de racinas o de radicèlas.

Creissença radiculara. Anestesia radiculara.

radiculiti (f.) : inflamacion de la racina d'un nèrvi.

RADICULO- : forma prefixada del lat. *radicula* (radicèla)

radiculoneuriti (f.) : polineuriti dels nèrvis periferics.

radiculopatia : dolor radiculara.

« *radièr / radièr, -ièira ; radièirament* » : v. **darrièr ; darrièrament**.

radiestesia : facultat d'unas personas de captar d'unas radiacions.

radiestesista : persona capabla en radiestesia.

ràdio : aparelh receptor de radiodifusion.

RADIO- : forma prefixada del lat. *radius* (rai ; radiacion) que dintra dins la composicion de tot un fum de mots sabents ; forma prefixada del lat. *radius* (radi)

radioactiu, -iva : dotat, -ada de radioactivitat.

radioactivitat : qualitat de çò radioactiu.

radioalinhament : dispositiu per guidar un avion o un naviri lo long d'un axe balisat per doas emissions radiofonicas.

radioaltimètre : aparelh per senhalar la nautor d'un vòl.

radioamator, -tritz : persona titularia d'una licéncia per far de radiocomunicacions a usatge privat.

radioastronòm, -a : especialista (m. e f.) de radioastronomia.

radioastronomia : branca de l'astronomia.

radiobalisa : dispositiu radioelectric que difusa de senhals.

radiobalisar (v. tr.) : senhalar un itinerai amb de radiobalisas.

radiobalisatge : senhalisacion per radiobalisas.

radiobiologia : sciéncia qu'estúdia los efèctes de las radiacions suls organismes vius e lors mecanismes amodaires.

radiocaisseta : aparelh de ràdio que pòt enregistrar de caissetas e legir de caissetas enregistradas.

radiocarbòni : carbòni 14.

radiocobalt : isotòp radioactiu del cobalt / cobalt 60.

radiocomanda : comanda a distància per ondas radio electricas.

radiocomandament : telecomandament transmés per ràdio.

radiocompàs : aparelh que permet a un avion o un naviri de servir sa direccion de mercé las indicacions d'una estacion emetritz sul pelsòl.

radiocomunicacion : escambis de messatges per ràdio.

radiocentric, -a : que s'irradia a partir d'un centre e que se religa a quicòm mai per de vias circularas concentricas.
Artèrias de circulacion radiocentricas.

radioconductor : conductor que sa resisténcia varia jos l'accion de las ondas electromagneticas.

radiocristallografia : branca de la fisica qu'estúdia l'estructura dels cristals, en se basant sus lor difraccion dels rais X, dels electrons, dels neutrons...

radiocroïsm : propietat dels còrs d'èsser mai o mens transparents als rais X.

radiocronologia : tecnica de datacion dels minerals o de las ròcas.

radiocubital, -a : relatiu, -iva al radi e al cubit.

radiodermiti (f.) : lesions de la pèl amodadas per de radiacions ionizantas.

radiodeteccion : deteccion de radiacions.

radiodetector : radar. v. **radar**.

radiodiagnostic : aplicacion dels rais X al diagnostic medical.

radiodifusion : transmission de novèlas per ràdio.

radioelectric, -a : relatiu, -iva a la radioelectricitat.
Ondas radioelectricas.

radioelectrician, -a : tecnician, -a de radioelectricitat.

radioelectricitat : tecnica de transmission per ondas electromagneticas.

radioelectronic, -a : relatiu, -iva a un receptor d'ondas electronicas.

radioelement : element quimic radioactiu.

radiofar (m.) : estacion emetritz d'ondas radioelectricas que permeton a un avion o a un naviri de determinar lor posicion e de se descaminar pas.

radiofisic, -a : relatiu, -iva a la radioelectricitat.
Fenòmens radiofisics.

radiofisica : estudi dels fenòmens radiofisics.

radiofonia : sistèma de transmissions de sons per ondas ertzianas.

radiofonic, -a : relatiu, -iva a la radiofonia.
Emission radiofonica. Jòc radiofonic.

radiofrecuècia : frecuècia d'una onda ertziana utilizada en radiocomunicacion.

radiogalaxia : galaxia qu'emèt una radiacion radio-electrica intensa.

radiogèn, -a : qu'amòda una radiacion, mai que mai de rais X.

radiogenic, -a : amodat, -ada per la radioactivitat.

radiogoniomètre : aparelh per trobar la direccion d'un emetor radioelectric, çò que permet als avions e als naviris de determinarlor direccion e lor posicion.

radiogoniometria : metòde per trobar la direccion e la posicion d'un emetor de ràdio.

radiogoniometric, -a : relatiu, -iva al goniomètre o a la goniometria.

radiografia : fotografia amb los rais X.

radiografiar : fotografiar amb los rais X.

radiografic, -a : relatiu, -iva a la radiografia.
Examèn radiografic.

radioguidar (v. tr.) : guidar un avion per ràdio.

radioguidatge : guidatge d'un avion per ràdio.

radio-immunologia : tecnica de recèrca e de dosatge de substàncias quimicas, de mercé un antigèn o un anticòrs amb un marcaire radioactiu. v. p. 20, N.B. 2.

radio-isotòp : radioelement. v. p. 20, N.B. 2.

radiolari : protozoari marin provésit d'un esquelet de silici que s'irradia en fins pseudopòdes.

radiolarita : ròca sedimentària de silici formada mai que mai de rèstas d'esquelèts de radiolaris.

radiolesion : lesion amodada per de radiacions ionizantas.

radiolisi (f.) : descomposicion de substàncias quimicas amodada per de radiacions.

radiolocalizacion : localizacion per ondas radioelectricas.

radiolocalizar (v. tr.) : dessobtar un objècte o un obstacle per ondas radioelectricas.

radiològ, -a : especialista (m. e f.) de radiologia.

radiologia : partida de la fisica que concernís los rais X ; partida de la medecina qu'utiliza los rais X ; aplicacions que ne son fachas.

radiologic, -a : relatiu, -iva a la radiologia.

radiologista (m. e f.) : radiològ, -a.

radioluminescència : luminescència amodada dins d'unas substàncias per de radiacions mai que mai d'ondas cortas.

radioluminescent, -a : dotat, -ada de propietats de radioluminescència.

radiomessatjariá : servici de radiocomunicacion per la transmission de messatges cap a un terminal.

radiomètre : aparelh per mesurar la fòrça d'una radiacion.

radiometria : mesura de la fòrça d'una radiacion.

radiometric, -a : relatiu, -iva a la radiometria.

radionavigacion : tecnica de navigacion qu'utiliza de mejans radioelectricas.

radionavigant, -a : operator, -tritz de ràdio sus un naviri o un avion.

radionecròsi (f.) : ulcèra necrotica amodada pels rais X.

radioneuriti (f.) : neuriti d'unas personas somesas un brieu als rais X.

radiopelvimetria : examèn radiografic de la capacitat de la pelvis a de fins obstetricas.

radioproteccion : ensemble dels mejans utilizats per s'aparar contra los rais X.

radioquimic, -a : relatiu, -iva a la radioquimia.

radioquimia : estudi dels fenòmens quimics associats a la radioactivitat.

radioreceptor : aparelh receptor de radiocomunicacions.

radioreportatge : reportatge difusat per radiodifusion.

radioresistència : estat de cellulas cancerosas vengudas insensibles (o que venon insensibles) a la radioterapia.

radioreveilh : aparelh de ràdio aplechat d'un revelh electronic.

radiós, -osa : qu'emèt de rais bravament luminoses ; ensolelhat, -ada ; content, -a que jamai.
Solelh radiós. Jornada radiosa. Persona radiosa.

radiosarcòma (m.) : sarcòma amodat per l'aplicacions dels rais X o per de substàncias radioactivas.

radioscopia : examèn d'un còrs o d'un organ als rais X.
radioscopic, -a : relatiu, -iva a una radioscopia.
radiosensibilitat : sensibilitat de las cellulas als rais X.
radiosensible, -a : que fa pròva de sensibilitat als rais X.
radiosonda : instrument meteorologic sus un balonsonda.
radiosondatge : sondatge de l'atmosphèra amb una radiosonda.
radiotecnic, -a : relatiu, -iva a la radiotecnica.
radiotecnica : tecnica de transmission a distància per ondas radioelectricas o ertzianas.
radiotelecomunicacion : comunicacion per ràdio.
radiotelefòn : telefòn mobil.
radiotelefonía : telefonía radioelectrica amb de telefòns mobils.
radiotelefonic, -a : relatiu, -iva a la radiotelefonía.
radiotelefonista (m. e f.) : especialista de radiotelefonía.
radiotelegraf : telegraf sens fials (fils)
radiotelegrafia : telegrafia sens fials (fils)
radiotelegrafiar (v. tr.) : mandar un radiotelegrama.
radiotelegrafic, -a : relatiu, -iva a la radiotelegrafia.
radiotelegrafista : persona que radiotelegrafia.
radiotelegrama : messatge mandat per radiotelegrafia.
radiotelescòpi : instrument per captar las radiacions del cosmòs.
radiotelevisat, -ada : transmés, -esa a l'encòp per radiodifusion sonòra e television.
radiotelevision : installacions, servicis, programas... de radiodifusion sonòra e de television.
radioterapeuta (m. e f.) : especialista de radioterapeutica.
radioterapeutic, -a : relatiu, -iva a la radioterapeutica.
radioterapeutica : tractament de las malautiás amb los rais X, o amb d'autres formas de radioactivitat.
radioterapia : terapia pels rais X.
radioterapic, -a : relatiu, -iva a la radioterapia.
radiotermita : utilizacion terapeutica de la calor radianta o de las emanacions calentes de substàncias radioactivas.
radiotransmetor : aparelh per far una radiotransmission.
radiotransmission : transmission per ondas radioelectricas.
radio-umeral, -a : relatiu, -iva al radi e a l'úmer.
radiumterapia : usatge del radi a de fins terapeuticas.
radís : brancas entrelaçadas dins una cleda per far abric.
radissar (v. tr.) : far un radís.
radja (del mot sanscrit *ràdjha* que vòl dire rei, en Índia)
Menar una vida de radja.
radob : reparacion d'una carcassa de nau ; airal que i se fa aquela reparacion.
radobaire, -a : persona que radoba.
radobar (v. tr.) : doblat d'adobar / de petaçar / d'aplechar en general ; aprestar un plat, un repais ; corçoçar ; tustassar / tanar / tabassar ; crestar / castrar ; sebelir ; reparar la carcassa d'una nau.
*Me pòdes radobar aquelas cauças ?
I s'entendí a par radobar de carn de buòu.
Se degun t'a pas encara radobat, te radobarai !
Radobar un defuntat. Radobar un naviri.*
radobar (se) : se tornar petaçar.
radociment : accion o resulta de radocir o de se radocir ; accion o resulta d'adoçar o de tornar adoçar.
radocir (v. tr.) : tornar adocir.
radocir (v. intr.) : tornar adoçar.
radocir (se) : se tornar adocir ; tornar adoçar.

radon : element gasós radioactiu.
rafa : rasca / rasqueta / crostas de lach (malautiá de la pèl dels nenons) ; tinha (malautiá de la pèl) ; desca granda d'ancian rafièr.
v. **rafièr.**
Aquel paure nenon s'es trapada la rafa !
Rafaèl - Rafaèla / Rafèl - Rafèla : prenom.
rafajós, -osa : perilhós, -osa.
rafalat, -ada : tombat, -ada dins la misèria.
rafalar (v. intr.) : èsser tombat dins la misèria.
rafalar (se) : tombar dins la misèria.
rafalar (v. intr.) : rondinar de plaser.
Una maura, quand fa tetar, rafala.
(De confondre pas amb **raufelar**)
rafalejadís : rondinament de plaser.
Fasiá un rafalejadís de nenon content.
(De confondre pas amb **raufelejadís**)
rafalejar (v. intr.) : frequentatiu de rafalar.
rafanèla : rabanèla (*Raphanistrum arvens*)
rafar : v. **raflar.**
rafard : muòl de mai de cinc ans ; vaièl de bòria (pej.) ; òme grossièr e brutal.
« *rafastinar* » : v. **refastinar.**
rafatalh / rafatalha : v. **rafatum.**
rafatejar (v. tr.) : petaçar ; trastejar (remenar / bolegar de trastes) ; menar bruch en trastejant.
rafatilh : v. **rafatum.**
rafatòri : bruch.
rafatum : trastes (causas sens valor / embarrasses) ; bricalha ; ferralha ; artifailla (ferralha vièlha) ; rascalha.
rafaud : lebraudàs que serà lèu lèbre.
rafe / rabe (plt.) : (*Raphanus sativus*)
rafe, -a : vispre, -a (bravament acid, -a ; pas encara madur, -a)
rafec (plt.) : (*Cochlearia Armoracia*)
rafega : pèira tendra que se deslicha coma la lausa.
Pèira de rafega.
rafegaire, -a : nistassejaire / furgaire / furetaire, -a.
rafegar (v. tr.) : nistassejar / furgar / furetar.
rafià (plt.) : mena de palmièr (*Raphia*)
fibra textila d'aquel palmièr que servís a estacar o a trenar.
Ne trenèrem de rafià, quand èrem dròlles !
rafièr (arc.) : ancian vitrièr qu'anava d'ostal en ostal.
rafidura : rufa / fronzidura ; plec.
rafiment : plec.
rafinament : qualitat o excès de ço rafinat.
Rafinament de voluptat, de crueltat (R. VI, 174)
rafinaire, -a : persona que rafina. t. a. de **rafinar.**
rafinar (v. tr.) : far venir pus delicat, pus subtil ; far venir pus fin, pus blos.
*A plan besonh de rafinar son biais de parlar.
Rafinar son estil. Rafinar son gost, son art...
Rafinar la pasta a papièr. Rafinar lo petròli brut.
Rafinar lo sucre. Rafinar l'aur, l'argent...*
rafinar (v. tr. indir.) : far una recèrca excessiva sus quicòm.
Aquel òme rafina sus tot.
rafinat, -ada : p.p. de rafinar. t. a. çaisús.
rafinadament : d'un biais rafinat.
rafinar (se) : venir pus delicat, pus fin, pus subtil, pus blos.
rafinariá : airal que i se rafinan d'unas substàncias ; fabrica que lo petròli brut i se muda en produïts finits ; operacion de rafinatge.
Rafinariá de sucre, de papièr, de petròli.

rafinatge : accion de rafinar.
rafir (v. tr.) : fronzir / rufar / plecar ; neblar ; rimar ; rabastinar ; vielhir ; passir / marcir.
Rafir una estòfa : i far de plecs, de fronziduras.
Rafir las ussas : fronzir (sarrar) las cilhas.
Rafir lo nas, los pòts : rufar (sarrar) lo nas, las pòtas.
Las tubas an rafits los froments : ... an neblats...
Lo grand fuòc a rafida la carn : ... a rimada...
Lo gèl a rafidas las plantas : ... a rabastinadas...
Lo vielhum rafís la pèl, rufa la cara, vielhís la cara.
Lo soledre rafís las flors : ... passís / marcís...
rafir (se) : se fronzir / se rufar / se plecar... t. a. çaisús.
Son nas se rafís, marca que s'encolerís.
rafissar (v. tr.) : ardre / arsar / tressecar / cremar / rostir ; brausir / taurir / frauminar / brutlar / rostumar / socarrar / brutlar. *Lo solelh d'agost o rafissa tot.*
rafissós, -osa : tròp minimós / tròp pimpilhós.
rafitè (arc.) : sofia / emplastre / carpan.
rafla / raffle : accion de raflar t. a. çaijós.
raflaire, -a : que rafla t. a. çaijós.
raflar / rafar (v. tr. e intr.) : sasir e enlevar al brutle ; raubar / panar ; rasar / rasejar / aflorar / passar lis / frelhar.
Los panaires an rafladas totes las pèças de valor.
La polícia a raflats totes los qu'èran aquí.
Las irondèlas raflan lo dessús del lac.
rag : gèt de liquid ; fil de l'aiga / corrent ; accion de rajar.
S'agradan las trochas dins los rages d'aiga.
ragach / regach : v. ragàs.
ragadís : fretadís / accion de fretar.
raganit, -ida : arredut, -uda / anequelet, -ida / abenat, -ada.
ragar (v. tr.) : fretar (R. III, 393) fòrt ; usar (R. V, 453) a dich de fretar (a fòrça de fretar) ; usar per fretadís (t. tecn de mar.)
Còrda ragada. Cable ragat.
ragàs : gafet de molinièr ; clòp / avenc (traucàs de cause que las aigas i se pèrdon)
De ragasses, totes los causses ne son traucats.
ragàs / ragassa / ragasson, -a : persona grossièira ; malensenhat, -ada ; gardaire, -a de piòts ; pastron, pastreta ; vailet, serventa de bòria ; persona reguèrga, romegaira.
De ragasses o de ragassas ne coneissèm totes.
ragatge : traça de fretadís.
ragent, -a : trempat, -ada.
ragentada : ramada / pissada.
ragentar (v. tr.) : banhar ; trempar ; far venir rajant.
ragièira : besal per asagar.
ragòl / ragon : tregan pichon / gòbi pichon (*Gobius*)
ragonhassa : ragost marrit que te ven pas per gost.
« *ragossejada* » : v. **rabossejada**.
ragost : plat de carn, de legums o de peis copats a tròcs e cuèches dins una salsa.
Un ragost de vedèl, de moton...
ragostant, -a : plasent, -a ; apetissent, -a.
ragostar (v. tr.) : metre en apètis.
ragostar (se) : se tractar delicadament.
ragostejar (v. tr.) : cosinar / aprestar.
ragostièira : cosinièira ; femna qu'aprestava lo repais dels segaires.
ragostós, -osa : gostós, -osa / apetissent, -a.
« *ragòt* » : v. **rasigòt**.
Raguèl / Raguèl / Racoèl : nom d'arcàngel bufèc. v. 508 e 588.
ragusa : besala de molin ; aiga qu'amòda la ròda del molin.

rai (adv.) : a la bona ora (loc. adv.)
Ara, rai : tot anarà plan. *Se plòu, rai.*
Aquò rai / rai d'aquò : i a pas cap de problèma.
Ieu, rai : me'n tirarai. *L'argent, rai* : lo trobarem.
Los òmes rai, que son pas de plànher,
que son pas de mal trobar.
e que se'n tiran totjorn !
Mas que venga, rai : s'agís que venga.
rai (subs.) : raia / rega / linha luminosa ; cadun dels barrons de fust d'una ròda de carreta ; caduna de las barretas de metal d'una ròda de bicicleta.
Rai de luna. Rai de solelh. Rai de carreton.
rai (plt.) : (*Panicum viride*) ; (*P. verticillatum*)
raia : rega / linha / rai ; benda tèunha.
Per far una raia plan drecha cal una règla.
Una raia de laurada. Una raia de lutz.
Aquel caval a una raia negra sus l'esquina.
raiadura : doblèt de raia.
Raiadura d'estòfa. Raiadura de pel o de pèl.
raiar (v. tr.) : far una raia o de raia (t. a.)
Raiar la carcassa d'una veitura.
Raiar un tèxt d'un còp de gredon.
Raiar q.q. de dins una tièira.
raiar (se) : *La pintura se raia aisidament.*
raiat (m.) : *Mena d'estòfa raiada.*
raiat, -ada : marcat, -ada d'una rega.
Feda esquinaraiada / esquinaregada : feda grassa que lo rastèl de son esquina fa una raia encavada.
raic (f.) : racina.
raicar (v. tr.) : racinar / rasigar.
raices (f. plur. de raic) : *Las raices d'una planta.*
raicòm : racinum (ensemble de racinas)
raicinejar (v. intr.) : rastelejar / mesquinejar (èsser avar)
raicivada (m. e f.) : que rai una mesura comola (avar, -a.)
v. **raire**.
raida : tòcasenh / batsenh / campana-martèl / òrda / senh màger.
Sonar la raida per senhalar un encendi.
raidar (v. intr.) : s'escapar / se trascondre / fugir.
raide, -a : rapid, -a.
raigal : raic gròssa.
railà (m.) : tèla / tela / retial (envolopa del peritòni parietal que las maselièiras n'estropan fetjons e bonhetas)
raimag : rasclèta de fornier.
raimajar (v. tr.) : rasclar la mag après aver prestat.
raina / raineta / rana : mena de granhòta (*Hyla viridis*)
cracinèla : pichona cracina de glèisa.
« *rainal* » / « *rainard* » e derivats (fr.) : v. **guèine e volp**.
« *rainalda* » / « *rainarda* » e derivats (fr.) : v. **mandra**.
rainar (v. intr.) : se gandilhar (s'esquivar a l'amagat)
Rainoard Just (1761-1836 : lingüista occitan de Provença que faguèt tanben conèisser al mond entièr las òbras e la grafia de tot un fum de trobadors.
raiòl / Raiòu (pej.) : desformacion de reial ; escais dels Cevenòls reialistas.
raiolada (pej.) : reialista cevenòl.
raiolàs, -assa (pej.) : gavach, -a ; Cevenòl pataló, Cevenòla maladrechassa.
raióis, -osa : que se propaga per radiacions. *Calor radiosa.*
raire (v. defect. tr.) : mesurar ras / arrasar una mesura comola ; planar :
La tartana rai sovent ; es capabla de raire un brieu.

rairon : esquina de rastèl.
rais / raissesa : èrm / frau / pòja (terren incult)
raissa : ramada / pissada / delavaci / salsada (fòrta pluèja) brava revolumada de vent (t. tecn. de mar.) ; rega de lana laissada sus l'esquina d'una feda tonduda ; lèsa / faissa ; beleg / liuç ; cracinada de rèssa, de ròda, de fusòl (d'aissèl)
Una raissa de pluèja me trapèt que me tracèt.
Una raissa de vent brandiguèt la nau.
Una raissa de lana. Una raissa de tèrra.
Una raissa de fùoc. Raissa de carrèla mal onchada.
Menar de raissa : cracinar ; reganhar / se lanhar.
raissada : rodal o rega de ròcs de camin en mal estat ; cada trantalh (ressaut) que ne resulta.
Qué de raissadas suls camins empeirats o pas !
Raissac : nom d'airal (Arièja, Aude, Tarn...) o de persona.
raissagòl, -òla : persona sortida de Raissac.
raissal : plec d'un vestit per ont s'abena.
raissar (v. tr.) : ressautar ; mal tondre las fedas en fasant de raissas de lana sus las esquinas.
raissejar (v. intr.) : plòdre per ramadas ; ressautar ; cracinar ; èsser en dificultat ; contestar / reganhar / mercandejar ; balançar / esitar.
Las carretas raissejavan suls camins d'autres còps.
raissum : raissa / ramada / pissada.
« raivar » (fr.) : v. somiar.
« raive » (fr.) : v. somi.
raja : ardor del solelh. v. arrajar.
A la raja del caud : a las oras pus caudas.
raja / rajada : clavelada (mena de peis) (Raia)
rajada : accion o resulta de rajar ; efusion de liquid (t. a.) ; bona mesura (una rajada de passa).
Una rajada d'aiga, d'òli, de vinagre, de vin...
Fasètz-me la rajada : fasètz-me bona mesura.
rajador : soletador (airal que lo solelh i dona plan)
rajadura : evacuacion.
As previst quicòm per la rajadura del tròp plen ?
rajala : vabre (lièch d'un ancian gaudre / d'un ancian torrent)
Nos encontrèrem sus Larzac al Rajal del Gòrp.
rajant, -a : cascada ; raspa (cascada pichona)
rajar (v. intr.) : sortir jos la forma d'un rag (en parlant d'un liquid)
La font rajava coma lo braç.
Lo sang li rajava del nas : li pissava del nas.
rajoinir (v. tr. e intr.) : far tornar pus jove ; tornar pus jove.
Aquela rauba te rajoinís. Rajoinir un ostal.
Rajoinir un vestit. A ! se podiam rajoinir !
rajoinir (se) : se renovarar ; se far passar per pus jove que son atge (R. III, 235)
D'unas femnas an tendéncia a se rajoinir.
rajòl : gèt de liquid ; canèl de font ; riu de carrièira ; corrent.
rajòla : canal de rajadura (d'evacuacion) ; teule per pasimentar, per caladar.
Veni de crompar aquelas polidas rajòlas blancas.
rajolala : tot çò que rajòla en general ; rag en general.
Una rajolada de vin lo reviscolèt.
rajolant, -a : que rajòla bravament.
rajolar (v. intr.) : rajar bravament ; pasimentar / caladar.
La canal rajòla, marca que plòu quicòm.
Vòli tornar rajolar la cosina.
rajolejar (v. intr.) : rajar prim e pas de contunh.
rajolet : rajòl prim / rag pichon ; urètra :
A lo rajolet que lo fa patir.

rajustar (v. tr.) : tornar ajustar.
Rajustar los salaris al còst de la vida.
Rajusta ton vestit, qu'es tot amochonat !
rajustar (se) : tornar metre d'òrdre dins sos vestits.
Cabussèt, mas se tornèt quilhar per se rajustar.
ralegrar (v. tr.) : tornar alegrar.
Aquel solelh d'estiu nos ralègra.
ralegrar (se) : se tornar alegrar.
Ralègra-te un pauc, que siás tot morrut !
ralh : cascalh / babilh ; caduna de las barras de fèrre o d'acièr d'un camin de fèrre.
Viatjar per ralh, par avion, per rota. v. * rota.
ralhadís : convèrsa ; badinada ; calinhada.
ralhaire, -a : charraire, -a / parlaire, -a ; badinaire, -a / galejaire, -a / trufandièr, -ièira ; calinhaire.
Jès ! que siás ralhaire !
ralhament : accion de ralhar t. a. çaijós.
ralhar (v. tr. e intr.) : se trufar ; badinar ; conversar ; far l'amor / calinhar ; bramar ; arnicar ; anilhar.
A la tissa de ralhar : se pòt pas empachar de...
Una vaca ralha (brama). *Un ase ralha* (arnica)
Un caval, una cavala ralhan (anilha)
ralhar (se) : se trufar de / se rire de.
Se ralha de tot e de totes.
ralharèl, -a : trufandièr, -ièira (qu'a la tissa de se ralhar)
Es totjorn estat un pauc ralharèl.
Degun aima pas gaire los ralharèls.
ralhariá : trufariá (accion de se ralhar, de se trufar)
La ralhariá es un marrida tissa.
raliament : accion de raliar o de se raliar.
Lo raliament dels maquisards a De Gaulle.
raliar (v. tr.) : amassar de personas escampilhadas ; rejónher q.q. o quicòm (t. a.) ; metre de son costat ; metre d'acòrdi ; tornar montar sus un naviri.
Lo galonat tornèt raliar totes sos soldats.
La patrolha tornèt raliar son unitat.
L'orator ralièt leu fach tot son auditòri.
De Gaulle ralièt totes los republicans liures.
Totes los marins an raliat lo bòrd.
raliar (se) : se metre del costat de q.q. o de quicòm.
Me soi raliat sulcòp a son punt de vista.
ralongar (v. tr.) : doblèt d'alongar ; tornar alongar.
ralucar / ralumar (v. tr.) : tornar alucar / tornar alumar.
Raluca lo fuòc, que fa freg !
Raluques pas las vièlhas querèlas.
ralucar / ralumar (se) : se tonar alucar.
Lo fuòc se raluquèt tot sol.
ram : branca magencada (copada) d'un arbre.
Lo dimenge dels rams : Rampalm.
rama : fulham / brancas ; branca ; branca verda magencada (copada) ; brotas ; pampe.
Far de rama : far de brost.
Rama de fraisse. Rama de garric. Rama de sause.
Rama de pibola. Rama de castanhièr.
Rama (branca) *per rama peses o mongetas.*
ramada : brost (brancas verdas magencadas) ; tona / tonèla (R. V, 363) : cobèrta de fulham ; cambra de verdura ; mena de dança amb de cercles ; granda volada d'aucèls ; joncada de brancas verdas, de flors ; fòrta pluèja passadissa :
Fa bon far, quand fa caud, jos una ramada.
Lo vent-pluèg amòda de bravas ramadas.

ramadan : mes noven de l'annada lunara musulmana que los Musulmans avòdan a un june rigorós del matin al ser.
Festejadas de las nuèches de ramadan.

ramadeta : pichona joncada de brancas verdas o de flors ; fòrta pluèja passadissa e corteta.

ramador, ramadoira / ramaire, -a : que deu èsser ramat, -ada. *Mongetas ramadoiras.*

ramalha : rafatum de brancas magencadas ; romes.

ramalhar (v. tr.) : escobetar.

ramalhàs : ramèl bèl ; galhamàs / broàs / romegàs : (mata de boissonalha)

ramalhut, -uda : ramelut, -uda / fulhós, -osa / folhut, -uda.
Tèrme ramalhut. Mata ramalhuda.

ramandilha : fulham / fulhum (totas las fuèlhas d'un arbre)

ramanhòl : caprici / lunada ; idèa trucionaluna.

« *ramantelon* » : v. **remontelon**.

ramar (v. intr. e tr.) : brancar (metre de ramèls o de brancas) ; fulhar / folhar (se cobrir de fuèlhas) ; garnir quicòm de fuèlhas o de ramada ; balajar amb un ramèl ; metre un tutor als peses ramadors o a las mongetas ramadoiras ; montar als tutors (en parlant dels peses ramadors o de las mongetas ramadoiras) ; culhir de fuèlhas d'amorièr.
Los arbres raman a la prima. Ramar los peses.
Ramar una cleda : l'entrelaçar amb de brancas.
Peses e mongetas raman suls tutors.
Ramar las ussas : rufar las ussas.

ramar (se) : *D'unas mongetas e d'unes peses se raman.*

ramaraire, -a : persona que culhís las fuèlhas d'amorièr

ramàs : brancassa ; balaja de brancas.

« *ramassar* » : v. **remassar**.

ramasseta : escobeta (ram pichon / rama pichona)

ramat : molon.
Un ramat de dròlles : un cèrt nombre de dròlles.

ramat, -ada : p.p. de ramar.
Carreta ramada : carri de verdura o de flors.
Coa ramada : coa feluda.
Ussas ramadas : ussas espessas.

ramatge : brancatge ; fulham ; brodariá ; bresilhadís / cants d'aucelons. (R. VI, 448- L. 313)

ramatjada : cant d'aucelons.

ramatjaire, -a : aucelon o aucèla que ramatjan.

ramatjar (v. intr. e tr.) : bresilhar ; adornar una estòfa de brodariás. *A la prima, los aucelons ramatjan aicisèm.*
S'èra cargada una polida rauba ramatjada.

rambada (t. tecn. de mar.) : parabanda de naviri.

rambalh : desòrdre ; embestiamet ; agitacion ; rafatum de filassa de cambe.

rambalhada : desòrdre / confusion.
Semenar a la ramalhada : semenar a la volada.

rambalhadís : embestiamet.

rambalhaire, -a / rambalha (m. e f.) : persona que mena de rambalhadís ; qu'embèstia, que desajuda, qu'embarassa.

rambalhar (v. tr.) : embestiar ; desajudar / embarrassar.

rambalhejar (v. tr.) : frequentatiu de rambalhar.

rambalhièr, -ièira : persona que desajuda, qu'embèstia, qu'embarassa.

rambalhós, -osa : enrambolhat, -ada ; embarrassós, -osa ; voluminós, -osa.

rambar (v. tr.) : acantonar / acuolar.

rambar (se) : se tirar de pels passes.

ramberga (plt.) : (*Mercurialis perennis*)

rambinaire, -a : rodair, -a.
« *rambiar* » : v. **ranviar**.

rambolh : enrambolh / borramescla.

rambolhar (v. tr.) : enrambolhar / borramesclar.
« *rambulhar* » : v. çaisús.

ramejar (v. intr.) : trabalhar la vinha.

ramèl : brota d'arbre amb sas fuèlhas o sa frucha ; tap-ensenha de mercand de vin.

ramèla : prostituïda.

ramelada : fuèlhas o frucha que pòrta un ramèl ; tièira de causas engulhadas dins un cordilh.
Ramelada de cerièiras. Ramelada de coderlons.

ramelar (v. tr.) : cobrir de ramelets de flors.

ramelar (se) : s'atropelar coma de fedas qu'an paur.

ramelet : ramèl pichon ; garlanda ; vièlha dança tolosana amb de cercles engarlandats que los dançaires i sautan dedins e ne tornan sortir ; gostar del Rampalm ; repais de fèsta porcala. *Ramelet de prunas. Ramelet de flors.*
Far ramelet : far un pichon regalèmus.

ramelut, -uda : cobèrt, a de ramèls

ramenc, -a : que viu sus las brancas. *Aucèl ramenc.*
« *ramentar* » e derivats (fr. arc.) : v. **remembrar**.

ramièr : ramalhàs (v. pus naut) ; brostièr (montet de gavèls de rama) ; mata d'arbres sul bòrd d'una ribièira ; favard ramièr ; travèrsa que pòrta las polelhas de maquinas de tèisser ; tièira (rengada) de laces-corredors espintats sus de brancas per trapar d'aucelons.

ramificacion : division d'una branca, d'un organ...en partidas pus pichonas ; subdivision de quicòm que se'n va dins de direccions diferentas.
Ramificacions de branca, de vena, de nèrvi.
Las ramificacions d'una tuna, d'un camin de fèrre.

ramificar (v. tr.) : divisir (R. VI, 213) / divisar en ramèls.
La saba confla los borrons, ramifica las brotas.

ramificar (se) : far de ramificacions.

ramilha : brancas pichonèlas ; brossa / boissonalha arrascassida.

ramís : cabelh de planta ; pampe de trufas (patanons)

ramon : balaja de brancas.

Ramon / Ramond - Ramonda : prenom.
Lo primièr dels Ramons de Tolosa èra sortit de Rodés.

ramondenc, -a / ramondin / mondin, -ina : de Tolosa.
Lo parlar mondin : lo parlar de Tolosa.

ramonaire, -a : persona que ramona de chimenèias.

ramonar (v. tr.) : enlevar la suja d'una chimenèia.

ramonatge : accion de ramonar.

ramonet, -a : mèstre-vailet ; femna de ramonet.

ramonetatge : demòra d'un ramonet.

ramós, -osa / ramut, -uda : ramelut, -uda. v. pus naut.

rampa : baranda de fèrre, de pèira, de fust... lo long d'un escalier ; còsta ; relaiet de scèna de teatre que i se tròba plaçada una rengada de lampas e de projectors ; dispositiu luminós per esclairar una faciada d'edifici, una veirina de botiga, una pista d'aviacion... ; t. tecn. de mecanica ; nivol longaruda a l'asuèlh ; vel que trebola los uèlhs o lo cèl ; contraccion espasmodica ; indisposicion leugièira.
Rampa d'escalier. Rampa de camin : còsta.
Rampa de teatre. Rampa de projectors.
Rampa de nivols. Rampa dels uèlhs.
Rampa d'un muscle. Rampa de lançament.
Cèl rampat : asuèlh de nivols longarudas.

Rampalms : dimenge dels rams que precedís Pascas.
rampalm : ram benesit lo Dimenge dels Rampalms.
rampèl / rampèu : aucèl presonièr utilizat per atirar d'autres aucèls ; fiulet per enganar d'aucèls e los trapar ; jòc de bòlas o jòc de quilhas.
rampèl / rampèu (aver de) : rafir lo nas / rafir las pòtas / aver pas enveja de far quicòm ; romegar.
rampèl / rampèu (far) : sonar ; se luchar ; far concurréncia ; far lo meteis còp, lo meteis punt... que son adversari ; crestar son adversari.
L'occitan pòt far rampèl a quina lenga que siá.
Cridar rampèu / cridar rampèl : cridar bis.
rampelada : apèl de tambor ; amassada ; romegada.
Una rampelada amassèt tota la poblacion.
rampelaire, -a : persona que jòga del tambor ; romegaire, -a.
rampelar (v. tr. e intr.) : jogar del tambor ; romegar ; rotlar las èrras ; rivalizar amb q.q. ; se divertir ; alatejar per airejar lo bornhon (abelhas)
Deu far plan caud, que las abelhas rampèlon.
rampelariá : romegada.
rampelejaire, -a : tamborinaire, -a ; repotegaire, -a / romegaire, -a.
rampelejar (v. intr.) : tamborinar ; romegar / repotegar.
rampelós, -osa : romegaire, -a (qu'a la tissa de romegar)
ramplec : plec per acorchar un vestit.
ramplec, -a : repompelet, -a (gròs e gras, gròssa e grassa)
ramplegar (v. tr.) : cordurar un ramplec d'estòfa.
rampon : crampon.
ramponar (se) : se cramponar.
ramponha / rampòina : fèbre pas complètament tombada ; represa de malautiá ; querèla ; ralhariá ; desaise / malaise ; rusa ; escapatori.
Cercar ramponha : cercar bregas, cercar disputa.
ramponhar (v. tr.) : corroçar ; querelar ; cercar bregas.
ramut, -uda : ramelut, -uda (cobèrt, -a de ramèls)
ran (adv.) : prèp. *I anèri al ran.*
ran de (prep.) : al ran de / a ran de : prèp de / a tocar de.
Ran de (al ran de) la glèisa : prèp de la glèisa.
rana : granhòta ; raneta / jòr / vernadèl (*Hyla viridis*)
lagremusa d'aiga (*Triton cristatus*)
ranc : cingle (ròc escarpat) ; escuèlh.
ranc, -a : garrèl, -a (qu'a una camba pus corta que l'autra)
rancareda : cadena de rocasses ; ròca que se desliècha ; truca de rocasses ; bauç / balç.
rancàs : rocàs.
rance, rança : grais o òli vièlhs d'una sentor e d'una sabor caracteristicas ; vièlh, -a.
D'òli rance. De grais rance. D'òsses rances.
Un òs rance fa de bona sopa.
La menina rança : la rèiremenina / la m. vièlha.
(emplegat dins Erau e Roergue pels occitanofòns de naissença)
rancejar (v. intr.) : començar de venir rance ; venir rance ; vengut rance ; sentir o aver gost a rance.
Aquel òli rança. Aquelas noses rancean.
rancidura : estat de çò vengut rance.
rancir (v. intr.) : venir rance. *Lo burre vièlh finís que rancís.*
rançon : soma d'argent demandada per la liberacion d'un presonièr.
rançonar (v. tr.) : far pagar una rançon. (R. III, 117)
rancor : rancuna / ressentiment
rançor / rançum : sentor a rance ; sabor de rance.

rancós : rocassut, -uda ; mal castrat (buòu, moton...)
Roergue a d'airals bravament rancoses.
Un buòu rancós. Un moton rancós.
rançós, -osa : que sentís a rance ; qu'a gost a rance. (R. V, 39)
rançum / rançor : sentor a rance ; sabor a rance.
rancuna : ressentiment ; òdi ; ostilitat (R. III, 546)
Cal pas gardar rancuna.
rancunhar (v. tr.) : acantonar / acuolar.
Lo rancunhèri contra la paret.
rancunhar (se) : s'acantonar.
rancunós, -osa : que garda rancuna.
rancura : cura / patronatge / proteccion ; protestacion ; pena / afliccion. (R. V, 40)
S'avodar a la rancura (proteccion) d'un sant.
rancurar (v. tr. e intr.) : plànger ; se plànger (trobar a dire a)
rancurós, -osa : rancunós, -osa / malsapiós, -osa (que garda rancuna, que se sap mal de quicòm) ; pensamentós, -osa / preocupat, -ada.
Ieu cresi plan qu'es rancurós de naissença.
rand (a) (loc. adv.) : a bodre / a roncècia / a rebòfi / en abondi / a profusion / a foison.
randa (1177, Roergue) : randal / randissa / rèndre / tèrme.
randac : bròca ; radal.
randal : randa / rèndre / tèrme / toissa / tosca / baranha.
randalar / randurar (v. tr.) : clausurar.
randalha : randa de romes ; romegàs.
randalhar (v. tr.) : enrodar d'una randa.
randalièr, -ièira : que viu dins las randas. *Aucèls randalièrs.*
randalmar (v. tr.) : enrodar amb de randas.
randalme : renga d'arbres al bòrd d'una randa ; òrle de bòsc / orièira de bòsc.
randissa : clausura de pals entrelaçats de brancas.
randòl, -a : rodaire, -a / passapaís.
randòla : aronda / irondeleta.
randolar (v. intr.) : landrinejar ; se rodar / passar país.
Randola que randolaràs, es totjorn a randolar.
randolejaire, -a : que vira e revira coma las randòlas o los martinets ; rodaire, -a.
randolejar (v. intr.) : virar e revirar coma las randòlas o los martinets ; se rodar ; vagabondar ; se rescondre de randa en randa.
randoleta : diminutiu afectiu de randòla.
randolinejar (v. intr.) : virar en rond coma un falcon.
randonada : circuit (R. II, 381) (R. V, 41)
randonar (v. intr.) : far una randonada, una escorreguda.
randonejar (v. intr.) : frequentatiu de randonar.
randura : randa / randal.
randurar (v. tr.) : enrodar d'una randa.
ranfina (de) (loc. adv.) : tot bèl just. *Se'n tirèt de ranfina !*
rangol : rangolum. v. pus bas.
rangolar / ranguilhar (v. intr.) : raufelejar.
rangolejar (v. intr.) : frequentatiu de rangolar.
rangolós, -osa / ranguilhós, -osa : rauc, -a.
rangolum : respiracion rauca de las personas que trabalhan a la mòrt.
ranguilh / rangol : rangolum. v. çaisús.
ranguilhar / rangolar (v. intr.) : respirar rauc coma q.q. que trabalha a la mòrt ; romegar / repotegar.
ranguilhejar / rangolejar (v. intr.) : freq. de ranguilhar.
ranguilhós, -osa / rangolós, -osa : rauc, -a ; romegaire / repotegaire, -a.

ranhada : engrauhada / arpada / escarraunhada.
ranhar (v. tr.) : engrauhar / arpar / escarraunhar.
ranices (f. pl.) : brins de cambe que demòran sus la penche.
ranoncle (plt.) : *(Ranunculus arvensis)*
ranonculièr (plt.) : casses *(Chrysanthemum)*
ranquejar (v. intr.) : garrelejar.
Sas fedas ranquejavan totas, qu'avián la ranquièira.
ranquet : costalon / arrapalhon ; còsta.
ranquet, -a : un pauc garrèl, -a. *Aver un pè ranquet.*
Jogar al pèranquet (loc. adv.) : a sautacambeta.
ranquièira : garrelièira de las fedas.
ranquilha : mièja-litra de vin. v. **litra.**
ranquilhada : ròca.
ranquilhós, -osa : garrèl, -a
ranquipoteina (m. e f.) : garrèl, -a.
ranselhar / ransilhar (v. tr.) : semenar d'un biais inegal a causa del vent.
rantèl : mena de vel que trebola los uèlhs de qualqu'un que trabalha a la mòrt.
rantèla : telaranha (tèla d'aranha) ; fial (fil) d'aranha carreat pel ventolin ; niveleta (nivòl leugièira)
rantelar (v. tr.) : enrantelar (cobrir de telaranhas)
Las aranhas an rantelada la cambra.
rantelar (se) : se trebolat ; se cobrir de nivòls leugièiras.
Los uèlhs de l'ibronha se rantelèron de roge.
Dins un pas res lo cèl se rantelèt.
rantelat (subs. m.) : telaranha (f.)
rantelat, -ada : p.p. de rantelar.
rantelejar (v. tr.) : frequentatiu de rantelar.
rantelejar (se) : frequentatiu de se rantelar.
rantelós, -osa : cobèrt, -a de telaranhas. *Estable rantelós.*
ranviaire, -a : musardejaire, -a.
ranviar (v. intr.) : musardejar ; rodar / passarpaís / barrutlar.
Raols : prenom.
raon / raonatge : mescla de segal amb de froment...
Ai semenat un raon de froment e de segal.
rap (angl. que vòl dire charrar / barjacar) : recitacion d'una votz monocòrda, sus una musica populara e a un ritme rapid e repetitiu, de tèxtes de tota mena, amb manipulacion de disques e mescladissa de sonoritats e d'improvisacions divèrsas.
rapaç (subs.) : aucelàs rapaç / aucelàs de rapina.
rapaç, -a : avid, -ida per agafar sa presa (t. a.)
Los aucèls de rapina son fòrt rapaces.
L'agla, lo milan, la tartana, lo moisset son rapaces.
Un usurièr es un òme rapaç.
rapaçament : amb rapacitat.
rapacitat : aviditat d'un animal a se getar sus sa presa ; aviditat de q.q. qu'aima tròp l'argent.
La rapacitat del tigre, de l'aglàs...
rapada : raspèl (vin que forteja passat sus de rasim fresc per l'empachar de se picar completament) ; grapon (rasim fresc utilizat per melhorar un vin que forteja)
rapaire, -a : persona que fa de rap. v. pus naut.
rapalhon : arrapalhon / ranquet / costalon.
rapar (v. tr.) : sasir ; emportar ; extorquir.
rapar (v. intr.) : far de rap.
rapar (se) : s'arrapar ; s'acrocàr ; escarlimpar ; montar per un pendís escalabrós (escarpat)
rapatalha : racalha / rossalha / marmalha / cacibralha.
Rapaton : escaisnom del diable.

rapelar (v. tr.) : tornar apelat (t. a.) ; apelat per far tornar ; rapelar q.q. d'absent ; rememorar / remembrat / recordar ; semblar / revertar.

Quora te pòdi rapelar ? Rapèla-me a cinc oras.
Avèm rapelada l'actritz quatre o cinc còps.
An fach rapelar lo mètge (medecin)
Es estat rapelat al pè de sa femna malauta.
Rapelat jols drapèus. Rapelar un ambaissador.
Rapelat q.q. a l'òrdre. Rapelar q.q. a la vida.
Dieu l'a rapelat a el. Rapelatz-me vòstre nom.
Me rapèla q.q. que coneissi : sembla / revèrta q.q...

rapelar (se) : se rememorar / se remembrat / se recordar ; se sovenir de.

Me rapèli plan nòstre encontre primièr.
Se rapelèt subran qu'aviá promés de telefonar.
Rapèla-te ta sortida primièira.

rapiaada : rapina.

rapiamus (subs. inv. de l.p.) : se ditz de q.q. plen de rapacitat.

Es rapiamus. Son rapiamus de paire en filh.

rapiar (v. tr.) : rapinar / raubar / panar.

rapid, -a : que fa bravament de camin dins un pas res ; que raja vitament (R. V, 558) ; escalabrós, -osa / escarpat, -ada ; que se fa en pauc de temps ; que compren sulcòp ; que se fa amb velocitat ; expeditiu, -iva / entanchivol, -ivola (v. **-ÍVOL**)
Caval rapid. Corrent rapid. Flanc de montanha rapid.
Trabalhaire rapid. Lectura rapida. Esperit rapid.
Decision rapida. Escorreguda rapida.

rapidament : amb rapiditat.

rapiditat : velocitat.

rapilha (a la) : *Getar de dragèas a la rapilha : ... a la volada.*

rapilhaire, -a : persona que rapilha.

rapilhar (v. tr.) : recullir de rèstas çà e là ; manjar o beure dins un cafè sens pagar ; panar.

Rapilhar de rasims, de prunas, de cerièiras...

A la tissa de rapilhar : ... de s'enanar sens pagar.

Rapilha tot çò qu'es mal estremat.

rapilhatge : accion de rapilhar.

rapilhejar (v. tr.) : frequentatiu de rapilhar.

rapin, -a : escalaire, -a / arrapiant, -a / panaire adrech, panaira adrecha ; pèndard, -a ; arpalhand, -a.

rapina : raubariá / panatòri.

Viure de rapina. Aucèls de rapina.

rapinaire, -a : rapilhaire, -a / panaire, -a / raubaire, -a.

rapinar (v. tr.) : rapilhar / panar / raubar.

Pensa pas qu'a rapinar !

rapinariá : rapina / raubariá / raubatòri.

rapinèl : astoret *(Astur palumbarius)* ; *(Buteo buteo)*
moisset *(Falcon tinnunculus)* ; *(Accipiter nisus)*

rapinós, -osa : qu'a la tissa de rapinar.

rapon : bonda de fust aplehada d'un tròc d'estòfa.

raponchon (plt.) : mena de campanula que sa raic e sas fuèlhas se manjan en ensalada *(Campanula rapunculus)*
(De confondre pas amb **reponchon**)

rapòrt : repòrt (L. 323) / relat / compte rendut ; revengut ; revèrt / semblança ; rot (emission de gases per la boca)

Rapòrt de gendarma / « verbal » (l.p.)

Aquel camp fa pas ges de rapòrt.

I a fòrça rapòrts entre latin e occitan.

Los cogombres m'amòdan de rapòrts : me fan rotar.

« rapòrt (per rapòrt a ») (fr.) : v. **al regard de / al respècte de.**
Al regard del catalan l'occitan es la mairelenga.

raportar (v. tr.): portar ; tornar portar ; ajustar ; anullar ;
Rapòrta-me quicòm de la fièira.
Me raportaràs lo libre que te prestèri ?
Raportar d'estòfa per alongar una rauba.
Raportar de tèrra al pè d'un arbre.
Raportar una lei. Raportar : decelar / denonciar.

raportar (se) : aver un rapòrt amb quicòm mai.
Lo pronom relatiu se rapòrta a son antecedent.

raportaire, -a / raportier, -ièira : que fa de denúncias.

raprochament : accion o resulta de raprochar o de se...

raprochar (v. tr.) : metre pus prèp ; metre en rapòrt ; comparar.
L'avion rapròcha bravament totas las distàncias.
Lor dòl los a raprochats. Raprochar dos tèxtes.

raprochar (se) : venir pus prèp ; se tornar petaçar ; se comparar.
Se son raprochats un de l'autre (t. a.)
Totas las lengas romanicas se pòdon raprochar.

rapòde : contaire qu'anava de vila en vila per recitar de poèmas epics.
Omèr passa per èsser estat un rapòde famós.

hapsodia : cant o poèma epic.

hapsodic, -a : relatiu, -iva a una hapsodia.

hapsodista : autor de hapsodias.

rapt : enlevament de q.q. per violéncia o seduccion.

rapuga : rasim de rèirasason ; rasim desgrunat ; rafatum ; femna mal famada.

rapugaire, -a : rapilhaire, -a. v. pus naut.

rapugar (v. tr.) : rapilhar. v. pus naut.

raquejaire, -a : persona que neteja la raca de rasim per ne far de verdet, de raspet (vin de raca / vin verdolet)

raquejar (v. tr.) : netejar la raca de rasim per ne far de raspet, de verdet, de piqueta.

Raquèl / Raquèla : prenom femenins.

raqueta : aplech per jogar al *tennis* (angl.), al *ping-pong* (angl.) aplech per caminar sus la nèu mòla.
Aquel jogaire es una bona raqueta.

RAQUI- : forma prefixada del grèc *rhákhis* (rastèl de l'esquina)

raquial, -a : relatiu, -iva al rastèl de l'esquina.
Canal raquial. Nèvis raquials.

raquialbuminòmètre : aparelh per mesurar l'albumina del liquid cefaloraquial.

raquialgia : dolor dins lo rastèl de l'esquina.

raquialgic, -a : relatiu, -iva a una raquialgia.

raquianalgèsia/raquianestèsia : anestèsia de la partida inferiora del còrs per injeccion dins lo liquid cefaloraquial.

raquicentesi : ponccion per evacuar lo liquid cefaloraquial.

raquidian, -a : relatiu, -iva al rastèl de l'esquina.

raquigraf : instrument per determinar los contorns del rastèl de l'esquina e n'enregistrar las desviacions.

RAQUIO- : v. **RAQUI-**

raquiopatia : dolor del rastèl de l'esquina.

raquis : rastèl de l'esquina ; axe central d'una fuèlha compausada o d'una fronda de falguièira ; axe principal d'una inflorescéncia ; axe d'una pluma d'aucèl.
(del grèc rhákhis, adonc servir l'accentuacion sus ra-)

raquisquisi (f.) : malformacion del raquis.

raquití (f.) : inflamacion del rastèl de l'esquina.

raquitic, -a : persona que patís de raquitisme.

raquiticament : d'un biais raquitic.

raquitigèn, -a : que favorís o qu'amòda lo raquitisme.
Alimentacion raquitigèna.

raquitisme : endec (desformacion del rastèl de l'esquina) desvolopament incomplet d'una planta.

raquitòm : instrument per obrir lo canal raquial.

raquitomia : seccion del rastèl de l'esquina.

rar, -a : que s'es arrarít (que se tròba pas pus aisidament) ; en pichon nombre ; qu'arriba pas sovent ; clarsemenat, -ada.
Un libre rar. Qualques raras practicas.
Es puslèu rar de capitar tot çò que l'òm fa.
D'ont mai montam, d'ont mai las flors venon raras.

rarament : pas sovent.

rarefaccion : accion de venir rar. (R. V, 44)
La rarefaccion de quicòm augmenta sa valor.

rarejar (v. tr.) : rasejar / ribejar (passar al ras de)

rarejar (v. intr.) : èsser sus limits.

raretat : manca / caréncia (R. II, 331)

rarificacion : v. **rarefaccion**.

rarificar (v. tr.) : arrarir (far venir rar) (R. V, 44)

rarificar (se) : s'arrarir (venir rar)

rarissim, -a : fòrt rar, fòrt rara.

ras (adv.) : de fòrt prèp. *Copar ras. Dalhar ras. Segar ras.*

ras, -a (p.p. de raire) : lo contrari de long, -a ; copat, -ada fòrt prèp de la pèl o del sòl ; arrasat, -ada ; plen, -a ; tondu, -a de prèp ; cobèrt, -a / nívol, nivola.
Onglas rasas : copadas fòrt cort.
I a de cans del pel long e de cans del pel ras.
Closca rasa : cap tondu completament ras.
Carta de froment rasa : plena, mas arrasada.
Cèl ras : cèl cobèrt / cèl nívol (plen de nivols)

rasa : besal o valat que separa doas propietats ; caminòl fons ; alèia d'òrt o de jardin ; riba / broal / talús ; terrassa de vinha ; paret que sosten una faissa de terren en penda ; mena d'estòfa de lana causida ; feda de cinc ans ; òrle / lisièira / limit.
Rasa de camin. Rasa d'òrt. Rasa de ribièira.

rasada : veire plen ; faissa de tèrra sostenguda per una paret ; broa / riba. *Rasada de vin. Una rasada de vinha.*

ras de (loc. prep.) : a rasis / a tocar de ; a ras de / al ras de / de ras / (tot prèp, tota prèpa ; tot plen, tota plena)
Ras de (al ras de) la glèisa : a tocar de la glèisa.
Lo vin es a ras de tina : la tina es tota plena.

ras de marèia (m.) : enòrma ondada de mar amodada per un seïsme josmarin. v. p. 20, 2°, c.

ras e ras : bòrd a bòrd.

rasadoira : randa / riòst (mena de rascleta per arrasar una mesura de capacitat)
Rasadoira de carta de froment, de mesuret.

rasadura : çò rasat (t. a de rasar) v. **rasar e rasat**.

rasaire, -a : obrièr, -ièira que trabalha al rasatge dels pèls d'unas estòfas, d'unas pèls ; persona que rasa en general.

rasal : filat de pesca.

rasant, -a : que passa ras ; qu'es plan plen, -a ; atenant, -a.
Tir rasant. Veire rasant. Desca rasanta.
Ostal rasant la glèisa. Camin rasant lo riu.

rasar (v. tr.) : far la barba ; copar ras (t. a.) ; arrasar una mesura de capacitat ; arrasar la cima d'una paret ; sebelir / enterrar ; frelhar sens tocar ; marcar pas pus (aver pas pus las dents que permeton de dire l'atge (R. III, 235) d'un animal) ; martelar un pairòl per lo far pus polit. v. **rasat**.

rasar (se) : se far la barba.

rasariá : art de rasar.

rasat : mena de peis (Raia aspera)

rasat, -ada : p.p. de rasar.
Ôme rasat de fresc. Prat rasat. Vila rasada.
Carta de froment rasada. Paret rasada.
Aiga rasada per las irondèlas.
Feda qu'a rasat: qu'a perdudas totas sas dents de marca
Caval qu'a rasat: caval de uèch ans. *Pairòl rasat.*

rasatge: accion de rasar; prètze de pagar per se far rasar.

rasca: arna, tinha, ronha; crosta de lach (malautiás de la pèl)
 rasca / tinhadè las abelhas; tortoira (plt.): (*Cuscuta*)

rascaç: crostassa de ronha, de tinha, d'arna; crostassa de lach.

rascaç / rascaça: peirada de riu o de vabre; empeirament d'abeurador; paret de terrassa; arc de fustam, de pèira o de metal al dessús d'una pòrta, d'una fenèstra..., per sosténer la maçonariá; lausàs (granda pèira plana); cloca (pèira plana o mortier que cobrisson una paret de clausura); rengada de pèiras per delimitar doas propietats.
Rascaç de pòrta. Rascaç de fenèstra.

rascaçar (v. tr.): empeirar un bord de riu o de ribièira; bastir una peirada contra las aigas; bastir un arc de dessús de pòrta o de fenèstra; arrasar o recobrir la cima d'una paret de clausura.

rascaire, -a: rascaire, -a v. pus bas.

rascal: envolopa verda de la nose; segonda pèl de la castanha; clòsc de nose, d'amèta; calòfa; tanc.

rascala: mena de gròssa nose.

rascalada (plt.): froment non fichut (*Triticum sativum*)

rascalaire, -a: descloscaire, -a de noses, d'amètlas...

rascalar / rascalhar (v. tr.): enlevar la segonda pèl de las castanhas; descloscar de noses, d'amètlas...; tondre ras.
Rascular de castanhas rostidas. Rascular de noses.
Rascular lo cap de q.q.: lo tondre plan ras.

rascalat, -ada: rasat, -ada; rasclat, -ada.

rascalau: nose seca; mena de pruna.

rascalet: castelet / quilhet de quatre noses en piramida que cal desquilhar de luènh amb una altra nose (jòc de dròles)
Jogar al rascalet: jogar al quilhet, jogar al castelet.

rascalha: rasclum; rafatalha / rafatum / paucvalum (t.a.)
 « rascalhar » (per dire « carpar ») v. rascalhar.

rascalhar (v. tr.): doblat de rascular.

rascalhar (v. intr.): ivernar amb tot çò culhit a la bona sason.

rascalon: nose sens son envolopa verda.

rascanha (subs. m. e f.): persona sarrada (avar, -a)

rascanhadura: escarraunhada / engrauhada.

rascanhar (v. tr.): escarraunhar / engrauhar.

rascanhós, -osa / rascanhut, -uda: grossièr, -ièira; aspre, -a; rude, -a al tocar; raspós, -a; rabotós, -a; escalabrós, -a; escarpe, -a / escarpat, ada.
Una nose rascanhosa. Una còsta rascanhosa.

rascar (v. tr.): rasclar; passar la tèrra amb un rastèl.

rascàs: crosta de tinha, de ronha, d'arna.

rascassa blanca: peis de mar (*Uranoscopus scaber*)

rascassa roja: mena de peis (*Scorpena porcus*)

rascassós, -osa: arnós, -osa, tinhós, -osa, ronhós, -osa.

rascla: rasca (v. pus naut); còpapasta (aplech de fornièr); rasclador o rascladoira v. pus bas.

rasclachimenèia (m. e f.): ramonaire, -a.

rasclada: tanada / rosta / tabassada; accès passadís.
Rasclada de gota.

rasclador: aplech per rasclar en general (t. a.)
Rasclador de fusil. Rasclador de sabatas.

rascladoira: aplech per rasclar (t. a.); rasadoira v. pus naut.
Rascladoira de canon. Rascladoira de mesuraira.

rascladura: rasclum (çò rasclat) / rafatum.

rasclafornet (m. e f.): ramonaire, -a.

rasclaire, -a: persona que rascla; marrit barbièr, marrida barbièira; marrit jogaire de violon, marrida jogaire de violon; escobilhaire, -a.
Rasclaire de carrièiras. Rasclaire de valats.
Es pas un musician, es pas qu'un rasclaire !

rasclamag: aplech per rasclar una mag.

rascla milhàs (escaisnom m. e f.): sarrat, -ada (avar, -a)

rasclaparet (m. e f.): persona que rascla las parets per amassar de peirèla (plt.): (mena de liquèn utilizat per far de tinta) (*Patellaria parella*)

rasclapòrc (m. e f.): persona que rasa un pòrc maselat.

rasclar (v. tr.): rasclar / rasclar; passar la tèrra amb un rastèl; rasar de prèp / passar lis; rossegat / carrassar; aplanar; descloscar; rasar lo pòrc maselat; ramonar.
Rasclar un peis. Rasclar un pòrc. Rasclar l'òrt.
Rasclar una paret. Rasclar un camp. Rasclar de noses.
Rasclar la chimenèia. Rasclar lo davant d'un ostal.
Rasclar la carrièira. Rasclar una vinha: la deserbar.

rasclàs: balaja vièlha d'estable, de sòl o de carrièira.
Pren lo rasclàs, pas la balaja nòva !

rasclatge: accion de rasclar t. a. çaisús.

rascle: arpe / rösse / rossèc / carràs; perdigal gris; rei de catla (de calha); mascle de lèbre; frau / bodiga / èrm / ermàs / chèstre / pòja (tèrras incultas); cracina / riga-raga.
Rascle d'aiga: rascle de becassina (*Rallus aquaticus*)
Rascle de genèst: rei de catla / calha. (*Crex crex*)
Rascle d'alauseta: rei d'alauseta.
Rascle de bruga / rascle de becassa: rei de becassa (*Ixobrychus minutus*)

rascle, -a: glabre, -a (sens pels) / len, -a (R. IV, 44)
 sens vegetacion (R. V, 476)
Cara rascla. Cuèissa rascla. Tèrra rascla.

rasclèt: rascladoira de canon; rasclador de fusil; cotèl parador / cotèl de paraire; cracina / tarrabast.

rasclèta: rasclador de ramonaire; còpapasta de fornièr; tròç de lama de dalha per rasar un pòrc maselat.
De rasclèta (loc. adv.): d'escarlímpeta; de raspalheta.

rascliuhon: mena de rascle (*Rallus stellatus*)

rasclós, -osa: arnós, -osa, tinhós, -osa, ronhós, -osa.

rasclum: rascladura / rafatum (çò rasclat).

rascoalha: provisions d'ivèrn.

rascoalhar (v. intr.): carpar (acabar d'amadurar) sus la palha (en parlant de frucha)

rascòl: can magre e qu'a la ronha.
A un pauc totjorn qualque can rascòl.

rascós, -osa: rascassós; rascanhós, -osa / rascanhut, -uda; ruf, -a. *Bajana rascosa*: castanha seca qu'a encara una partida de sa segonda pèl.

rascum: buscalhas de randa, de tèrme.

rasejar (v. tr.): passar ras / ribejar (passar al ras de...)
Rasejava las parets dels ostals per èsser pas vist.
Rasejar lo bòrd de l'aiga.

rasèl: malhum; telaranha.

rasent:
Al rasent del cementèri: al ras del...

raseta: mena de sòc pichonèl aplechat (margat) sus la camba de la mossa o del brabant per copar las èrbas abans de las enterrar; rasclèta de tornièr.

rasibus (prep.) : a ras de ; (adv.) : ras de ras. (R. V, 36)
Rasibus lo meu ostal : al ras de mon ostal.
La tondèron rasibus : la tondèron a ras.

rasic : raiç (f.) / racina.

rasier : anciana mesura de capacitat ; ancian aplech agricòla de doas lamas.

rasier, -ièira : qu'a butada sa darrièira dent ; de nivèl amb lo sòl / plen a ras bòrd.
Caval rasièr. Feda rasièira. Valat rasièr.

rasieira : besal / besalièira ; mena d'araira o de cotrièr (arc.) per bicar lo milh.

rasigon / rasigòt : tanòc de dent ; racina pichonèla.
Ai un rasigòt de dent que me dòl.

rasim (plt.) : (Vitis vinicola)
Totas las menas de rasim de taula m'agradan.

rasim bastard (plt.) : (Sedum album)

rasim de colòbra (plt.) : (Muscari)

rasim de farda (plt.) : (Phylolacca decandra)

rasim de Santa Magdalena : rasim madur pel 22 de julhet.

rasim de lop (plt.) : (Solanum nigrum)

rasim de mar (plt.) : (Ephedra distachya)

rasim de sèrp (plt.) : pè de vedèl (Arum maculatum)
 rasim fèr (Sedum album)

rasim de teulissa (plt.) : (Sedum acre)

rasim de tèrra (plt.) : (Sedum annuum)
 (S. caespitosum) ; (S. brevifolium) ...

rasimada : çò rapugat / çò rapilhat. v **rapugar / rapilhar.**

rasimar (v. tr.) : rapugar / rapilhar (culhir los rasims oblidats) far de grapas ; florir (en parlant dels olius)

rasimat : còpapasta ; rascladoira de fornier ; confitura de chuc de rasim amb d'autra frucha ; most de rasim cuèch en confitura.

rasimèla : rasim verd / rasim vispre.

rasimièira : vinha nauta ; trelha ; cep apevat contra un arbre ; vinha salvatja.

rasinat / rasinèia : most de rasim cuèch en confitura.

rasinet / rasinòt : grapa pichonèla ; pinèla d'olivas ; capelet / corona (grana d'èdra) ; rasimat ; rasim de sèrp (Sedum album)

rasinòl, rasinòla : grapa de rasim pichonèla.

rasis (a) (loc. adv.) : a ras.

rasoira : rasadoira. v. pus naut.

rasoirar (v. tr.) : arrasar lo contengut d'una mesura de capacitat.

rason : facultat que permet a l'òme de destriar çò verai de çò fals, çò ben de çò mal... e de se decidir d'après aquò ; atge (R. III, 235) de rason ; lo perquè d'un acte ; argument per provar o justificar quicòm ; t. tecn. de matematicas.
Es la rason que destria l'òme de las bèstias.
Me demandavi la rason de sa colèra.
A totjorn de bonas rasons per se tirar de davant.
Rason dirècta. Rason invèrsa. (t. tecn. de mat.)
Trabalhar a rason de dètz oras per jorn.
Aver rason : aver pas tòrt.
As pas rason, que siàs dins ton tòrt.
Aver de rasons : aver disputa amb q.q.
Far la rason : far çò just a q.q.
Cresi que fumas mai que de rason.
Me soi facha una rason, que fumi pas pus.
Per rason : rasonablement.

rasonablement : d'un biais rasonable.
Se sap pas menar rasonablement.

rasonable, -a : qu'a la facultat de rasonar ; convenable, -a ; que passa pas l'òsca.
L'òme, de còps que i a, es un animal rasonable.
Siàs pas rasonable de far la tralla tota la nuèch !
Me faguèt pagar un prèt. plan rasonable.
La nòstra (ma femna) es totjorn rasonabla.

rasonaire, -a : persona qu'a la tissa de o voler tot rasonar.
Los rasonaires, Dieu te'n garde !

rasonament : accion o biais de rasonar.
Qué son totes aqueles rasonaments ?

rasonar (v. intr.) : se servir de sa rason ; argumentar.
Rasonar coma un esclòp : rasonar mal, rasonar de tràvers.

rasonador : defensor dels interessès d'autrú.

rasor : mena de peis de mar (Eoryphæna novacula)
 aplech per se rasar.

raspa : aisina rascanhuda e trauquilhada per raspar legums o formatges ; aplech rascanhut de trabalhador ; aplech per netejar un naviri ; còpapasta ; persona sarrada (avar, -a) ; persona maldiseira ; panaire, -a ; messorguier, -ièira ; marrit obrièr ; persona picanhaira ; rabeg (corrent rapid sus de rocasses) ; terren montuós e rocalhut de mal trabalhar.
Raspa de cosina. Raspa de menusièr, de plombièr.
Raspa de ribièira. Rasps de montanhas.

raspada : tanada / rosta / tabassada.
Trapèt una brava raspada.

raspadura : raspura (resulta de çò raspat)

raspalar (v. tr.) : netejar amb una pala ; doblot de raspalhar.
Raspalar un estable.

raspalh : espigas escampilhadas ; espigas rasteladas ; ventum de cerealum ; rasteladuras de fen demoradas pel prat ; rafatum de cambé ; rafatum en general ; balaja de rams. (R. V, 44)
Netegi la carrièira amb un raspalh.

raspalha (m. e f.) : longanha (m. e f.) / musardejaire, -a.

raspalhada : çò raspalhat. t.a. del vèrb **raspalhar.**

raspalhaire, -a : balajaire, -a ; glenaire, -a.

raspalhar (v. tr.) : balajar o rastelar palhas o espigas ; gratar ; raspar ; rasclar ; frelhar ; enlevar quicòm al brutle.
Raspalhar l'estable. Raspalhar un rastolh.
Raspalhar un prat. Raspalhar una castanha.
La polícia los te raspalhèt lèu fach e plan fach.

raspalhar (v. intr.) : trimar per pas gaire de revengut.
Perqué t'encapriças a raspalhar per aqueles tèrmes ?

raspalhejar (v. tr. e intr.) : frequentatiu de raspalhar tr. e intr.

raspalhum : ventum : balajum.

raspar (v. tr. e intr.) : netejar / gratar ; trimar ; se tirar de davant / gratar camin.

raspassal : brandida / brandussada / rosta / tanada.

raspassejar (v. tr.) : saber pas encara plan jogar d'un instrument de musica de còrdas.

raspec / raspet : vin aspre passat sus la vendémia.

raspet : raspa (terren montuós e rocalhut de mal trabalhar) tràvers ; costilh ; costièira.

raspeta (plt.) : tirassa (Asperugo procumbens)
 raspa pichona.

raspiar (v. tr.) : cufar q.q. (lo metre cuf, lo metre a sec)

raspiat, -ada : cuf, -a. *Un jogaire raspiat.*

raspièira : espasa vièlha ; dalha vièlha.

raspilhada : tir a flor d'aiga dins la caça a la negrosa (mena d'anet d'aiga gròs) (Anas strepera)
Tirar a la raspilhada : tirar en rasant l'aiga.

raspilhar (v. tr.): rastelar.
raspilhar (v. intr. e tr.): èsser ruf al tocar; èsser aspre; frelhar l'aiga amb las alas; escarlimpar.
As una barba que raspilha fôrça! Vai te rasar!
Aquel vin raspilha.
Las irondèlas raspilhan las aigas del lac.
Raspilhèt per una branca d'arbre.
raspilhar / raspinar (v. tr.): amassar de buscalha amb la raspina.
raspina: anciana mena de rastèl de puas de fust; anciana mena de ròsse.
raspinar (v. tr.): rastelar; rossegar; sarrar d'argent mal a propaus; sarrar de tot, desonèstament.
raspinaire, -a: sarrat, -ada / ladre, -a (avar, -a)
raspinhal: escarraunhada.
raspir (v. tr.): v. **raspiar**.
raspós, -osa / raspínós, -osa: rufe, -a; rascanhut, -uda.
raspura: raspadura (resulta de çò raspat)
rasquet: lo dròlle pus jove de la família.
rasqueta: crosta de lach (malautiá de la pèl)
rasquilha: bren de rèssa; rafatum en general.
rassa: còca de milh dels grans enculhits o mosits triada per balhar al bestial; rafatum; rassa / rassada.
rassa (far) (v. intr. e tr. indirècte): far plaça; far plaça a.
Fai-me rassa: tira-te de pels passes!
rassa / rassada: serrada / trata (*Lacertus ocellata*)
rassar (v. tr.): destriar; estraçar (servar pas / metre al rafatum) far tirar q.q. de pels passes / far rassa / far de plaça.
Rassar las còcas de milh enculhidas.
rassasiar (v. tr.): doblèt de rassar (repassar / assadolar)
rassasiar (se): doblèt de se rassar.
« *rassèga* »: v. **rèssa**.
« *rassegar* » e derivats: v. **ressegar** e derivats.
rassegar (v. tr.): apasiar; rasserenar.
Aquela bona novèla rassegarèt la paura maire.
rassegar (se): s'apasiar; se rasserenar.
Ni per tos dires, soi pas brica rassegarat.
« *rassegum* »: v. **ressegum**.
rasserenar (v. tr.): tornar a q.q. calm e serenitat.
rasserenar (se): s'apasiar; se rassegar.
rasset: repassa (bren gròs); rasilha / ressegum (bren de rèssa) (l. p.)
rassièr, -ièira: practica de fornièr; mena de nau (beta / galupa / gabarra); pichona pèira de bastir picada (trabalhada)
Pèira rassièira.
rassilhon: recòpa de bren.
rassís, -isa: qu'a lo pel o la lana corta.
rassisa: frau / èrm / fotja / frachiva (tèrra inculta)
« *rassolar* »: v. **ressolar**.
rast, -a: sec, -a / arid, -a / sens vegetacion.
rasteganha: rastelum; sequèlas darrièiras de malautiá; buscalhas; bordufalha / bordilhas rebaladas per las aigas.
Las aigas rebalan totjorn de rasteganha.
rastegar / rastugar (v. tr.): rastelar; rebalar.
rastèl: aplech amb de puas de fèrre cortas e un marge long per trabalhar l'òrt; aplech de puas de fust de cada part d'una pichona travèrsa margada long per amassar lo fen escampilhat; croc per tirar lo fèms; costèlas de moton; corona de paret; cabra de cordièr.
Rastèl per trabalhar l'òrt. Rastèl pel fen.
Rastèl tirat per un tractor. Rastèl pel fèms.

Rastèl d'un peis. Rastèl de pescaire.
Rastèl de moton. Rastèl de television (l.p.): antena
Lo rastèl d'aquela paret es una sisa de mortier.
rastèl de l'esquina: cadena vertebrala.
rastèla (arc.): maquina sus ròdas, amb de puas longas e corbadas per encordar lo fen.
rastelada: còp de rastèl o de rastèla; rosta / tanada / tabassada.
rasteladura: rastelum (çò amassat amb un rastèl)
rastelaire, -a: persona que rastèla amb un rastèl o una rastèla (maquina de rastelar)
rastelar (v. tr.): trabalhar amb un rastèl (t. a. de **rastèl**)
rastelat: rastèl de l'esquina.
rastelatge: accion de rastelar.
rastelejaire, -a: persona qu'estàlvia tròp; persona tròp minimosa.
rastelejar (v. intr.): estalviar tròp; èsser tròp minimós.
rastelenc: malautiá de las fedas.
raستهlet: anciana agulhada de lauraire aplechada d'una mena de foet (arc.); rastèl pichon; brota corbada aplechada a la dalha per segar sens tròp palhejar (arc.); mena de planta utilizada un còp èra per tintar (*Rubia tinctorium*)
rastelièr: falsas dents; pòrtamantèl; cròcs de boquièr; cleda suspenduda per rengar las tortas de pan (arc.); grèpia pel bestial.
rastelitge: avarècia.
rastelum: rasteladura (çò amassat amb un rastèl)
rastenc, -a: que s'engraissa pas / de mal engraiçar.
rastolh / restolh: restoble (tròcs de cambas de palha que demòran quilhats après meissonar)
rastolha: cambas de palha amb lors espigas escampilhadas pel camp.
rastolhada: laurada d'un rastolh; semenada novèla sus un rastolh; viande d'aquela semenada.
rastolhaire, -a: lauraire, -a de rastolh.
rastolhar (v. tr.): mudar en rastolh; laurar un rastolh.
rastolhenca (arc.): repais de solença après meissonar.
rastugar (v. tr.): doblèt de rassegar.
rastum: sentor a rabinat / a rimat / a rabastinat.
rastumar (v. tr.): rabinar / rimar / rabastinar.
rastumat, -ada: rabinat, -ada / rimat, -ada.
Per una sopa rastumada, ni mai ni mens!
rat: mamifèr rosegaire (*Mus musculus*)
escais d'òme rusat. Lo sonan Lo Rat.
rat bufon: rat d'aiga / garri d'aiga; grapaud.
rat cabronièr / rat teulissièr: ratàs que viu jos las teuladas.
rat calhòl: rat taupièr / garri d'òrt.
rat coet: (*Sorex vulgaris*)
rat cort: rat de camp. (*Mus campestris*)
rat d'aiga: rat bufon.
rat de cava: emplegat de las talhas indirèctas. v. **secretà**.
rat de glèisa: clergue.
rat dormeire / rat esquiròl: (*Myoxus glis*)
rat griule: garri de la coa ramada.
rat liron: mena de rat griule.
rat miralhièr: altra mena de rat griule.
rat pennat: v. **rata pennada**.
rat taupièr / tat taupenc: garri d'òrt.
Lo rat taupièr trabalha pas per l'ortalièr.
rat teulissièr / rat cabronièr: ratàs que viu jos las teuladas.
rata: feme del rat; mirga; musaranha; peis sant Pèire: (*Zeus faber*) / *Lepadogaster bimaculatus*)

rata d'aiga : (Sorex vulgaris)
« rata » / « ratèla » son pas d'occitan v. mèlsa.

ratada : portada de rats ; airal rosegat pels rats.

ratadura : rosegadura de rat.

ratafià : liquor (mescla d'aigardent e de chuc de rasim)

ratairòl / rateiròl : v. ratier.
« ratalet » : v. rei petit.

ratalha (la) (pej.) : los rats en general.
« ratapenada » - « rataplèna » e mots similars : v. çaijós.

rata pennada : boliscauda. v. (R. V, 45) epennat (R. IV, 491)

ratar (v. tr.) : rosegat (rat) ; cercar a trapar de rats ; se manjar de rats (cat) ; còrrer coma un rat.

ratàs : rat gròs. **Ratàs lavaire** : (Procyon lottor)

ratat, -ada (p.p. de ratar) : rosegat o passit pels rats.
De trufas ratadas : de trufas rosegadas pels rats.
De fen ratat : de fen passit pels rats.

« ratatinar » e derivats (fr) : v. acrochonir.

rateiròl / ratairòl : v. ratier.

ratet : rat pichon.

rateta : mirga ; dent de drollon.
« ratial » : v. retial.

ratier : aucèl de rapina que se manja de rats
(Falco tinnuculus) ; (Accipiter nisus)
(Inebrae aves) ; (Astur parvus)

ratier, -ièira : frequentat pels rats ; que caça los rats ; capriciós, -osa ; trucaluna (m. e f.) ; restiu, iva (R. V, 88)
Valat ratier. Can ratier. Persona ratièira.

ratièira : aplech per trapar de rats.

ratificacion : aprovacion ; confirmacion ; acte juridic (accion o resulta de ratificar) (R. V, 46)

ratificador, -airitz : persona o document que ratifica.
Una signatura ratificairitz.

ratificar (v. tr.) : aprovar ; confirmar juridicament.

ratigàs : ramanhòl / caprici / fantasiá.

ratinhòl : rat pichon.

ratinhòla : rata pichona ; mirga.

raton : qualificatiu afectiu balhat a un drollon.

ratona : qualificatiu afectiu balhat a una drolleta ; dent de drollon o de drolleta.

ratonada : nisada de rats.

ratonalha : las mirgas en general.

ratonar (v. tr.) : donar naissença a una portada de rats.

ratonejar (v. intr.) : furgar pertot ; metre son nas pertot.

ratonèl, -a (subs.) : diminutiu afectiu de drollon de drolleta.

ratoneta : mirga pichonèla ; dent de drollon o de drolleta ; tèrme afectiu de noirça per una nenòta.

ratièira : airal que de rats i demòran ; catonièira.

rats (plt.) : (Panicum verticillatum)

ratuenha : v. ratunha.

ratuga : mirga.

ratugar (v. tr.) : rosegat (mirga)

ratum : los rats en general ; degalhs faches pels rats ; sentor a rats ; cròtas de rats.

ratumat : sentor a rats.

ratunha / ratuenha (la) : los rats en general.

rau : renadissa / ronadissa / repotèc / repotegada ; raufèl.

rauba : vestit de dòna (femna) o de filha ; vestits en general ; airal que los agricultors i pausavan lors vestits e lor tèrcia pendent lor trabalh (arc.) ; pelatge ; tòga de jutge, d'avocat.
Rauba longa. Rauba rasapet. Rauba d'estiu.
R. d'ivèrn. Rauba de caval. Rauba de cambra.

raubadís, -issa : que pòt èsser raubat (panat) ; de bon raubar.
Tot çò mal reclamat es raubadís.

raubador, raubairitz : raubaire, -a (panaire, -a) de profession.

raubaire, -a : panaire, -a (persona que rauba quicòm o qu'enlèva q.q.)
Ome raubaire : qu'enlèva una joventa o una femna.
Filha raubaira : qu'enlèva un nenon o una nenòta.

raubalong, -a : persona que se cargava la sotana (prèire) ; persona que se carga una tòga (R. V, 368)
Los raubalongs : las gents de rauba.

raubament : raubatòri / enlevament d'una persona ; pilhatge (R. V, 47)

raubar (v. tr.) : panar (se prene lo ben d'autrú) ; enlèvar una joventa o una dòna (femna)

raubar (se) : se laisser enlèvar (joventa o dòna) ; partir ensemble (amants (R. VI, 71) per forçar un maridatge ; se desraubar a una obligacion.

raubatge : raubats de femnas ; accion de raubar.

raubatiu, -a : polit, -ida que jamai e que l'òm auria enveja de raubar.
Joièl raubatiu. Filha raubativa. Dòna raubativa.

raubariá : vestit vièlhs / pelhas ; panada ; pilhatge.

raubatòri : rapt (enlevament d'una persona)

raubeta : roba pichona de mainatge.

raubilha : vestit de dòna (femna)

rauc (plt.) : mena de canavera (Phragmites communis)

rauc, -a / raucós, -osa : qu'a una votz aspra e velada.
Èsser rauc : aver la votz presa.
Parlava d'una votz rauca e desagradiva.

raucalin, -a : un pauc rauc, -a ; un pauc enraucat, -ada.

raucament : d'una votz rauca.

raucós, -osa / rauc, -a : qu'a una votz aspra e velada.
Una femna que fuma fôrça a la votz raucosa.

raufèl : bruch anormal dins la respiracion de q.q. qu'a los paumons preses o de q.q. que va morir.
Al raufèl : al trabalh de la mòrt / sus pas de la mòrt.

raufelejadís : raufèl v. çaisús.

raufelar (v. intr.) : respirar coma q.q. que trabalha a la mòrt.
Un pòrc escotelat raufèla abans morir.

raufelejar (v. intr.) : frequentatiu de raufelar.
Raufelejava coma feda gamada.

raufelós, -osa : qu'a lo votz presa ; que raufèla.

raufi, ràufia / raufinèl, -a : fòrt bon, -a / requisit, -a.

raufinhar (v. tr. e intr.) : rosegat ; romegar / repotegar ; plorinejar ; cracinejar ; bramar.
Es totjorn a raufinhar quicòm !
E de raufinhar, raufinha que raufinharàs !
D'unas drolletas raufinhan sovent per un pas res.
La ròda de la carrèla quitava pas de raufinhar.

rauja : ràbia / colèra. v. ràbia.

raujar (v. intr.) : s'enrabiari (se metre en colèra)

raujós, -osa : rabiós, -osa (en colèra)

raujòla / rosòla : pastisson rossèl, salat o sucrat, fach amb de frucha o de carn achiuetadas.
Raujòla de prunas. Rajòla de rasims...

raulet : mena de canavera (Arundo phragmites)
jonc marin (Armeria maritima)

raulir (v. tr.) : engrepir / engrepsir (engordir) de freg.

raulir (se) : s'engrepir / s'engrepsir de freg.

rauma / rèuma : laganha / cassida del uèlhs (liquid vescós que vina de pels uèlhs) ; raumàs ; raufelejadís / raufèl.

- raumàs** : inflamacion de la membrana mucosa del nas, de la gòrja e dels bronquis.
Sortiguèsses pas, qu'engraissariás tonraumàs !
- raumàs gruile** : raumàs aücaire / r. aücat. v. **aücar**.
 (e non pas « cocolucha » (fr.))
- raumat** : dòl / pena.
N'ai un brave raumat : ne soi plan macat (s. f.)
- raumatic, -a** : cronicament enraumassat, -ada ; dolorós, -osa ; macat, -ada (s. f.)
Ne soi bravament raumatic : ne soi plan macat (s.f.)
- raumatica** (adj. e subs.) : dolor raumatismala ; persona que quita pas de se lanhar.
- raumatismal, -a** : relatiu, -iva al mal d'òsses, a las dolors.
- raumatisme** : mal d'òsses / dolors (l.p.)
- raumèca / romèca** : malautiá leugièira ; espaventalh pels mainatges.
- raumèl / graumèl** : raufèl. v. **raufèl**.
raumèla / graumèla : flèuma. v. **flèuma**.
 persona minharda. v. **minhard**.
- raumelar / graumelar** (v. intr.) : raufelar. v. **raufelar**.
- raumelós, -osa / graumelós, osa** : fleumós, osa.
- raumi** : sentor a cremat.
- raumida** : rabinada / rimadura ; nèbla (s.f.)
La sopa es raumida !
Una raumida m'a neblat lo froment.
- « **rauminar** » : v. **rafelar**.
 « **rauminejar** » : v. **ralalejar**.
- raumir** (v. tr.) : rabinar / rimar ; neblar / rostir (s.f.)
Cal pas laisser raumir los macarònis.
Las nèblas an lèu fach de raumir los blats.
- raumir (se)** : se rabinar / se rimar ; se neblar / se rostir (s.f.)
Sentís a rabinat : quicòm se raumís.
La fuèlha de fraisse es estada raumida pel gèl.
- rauna** : rondinal / rondinada / raunhadís.
Menar rauna : raunar / rondinar.
- raunar** (v. intr.) : rondinar / raunhar.
- raunhadís raunhadissa** : rondinal / rondinada.
- raunhar** (v. tr. e intr.) : cracinar (en parlant d'una pòrta) ; rasclar / fregar ; tondre / replomar ; rausar ; rosegat ; romegar ; gemegar / bramar. v. **raunar - ronar - renar**.
Aquela pòrta fa pas que raunhar : graissatz-la !
As una ròda de bicicleta que raunha la jelha.
Veni de raunhar lo tèrme que n'aviá plan besonh.
Raunha sas onglas a las far sangnar.
Ai lo can que raunha quand lo factor passa.
Aquel nenon a las renas, que quita pas de raunhar.
- raunheta** : rena / renadissa.
- raunhòla** : persona que plorineja, que quita pas de gemegar.
- raunholar** (v. intr.) : gemegar ; plorinejar.
- raunhut, -uda** : ruf, -a ; rascanhós, -osa ; reganhut, -uda / rebolhut, -uda.
- raunòta** : gemèc de mainatges.
- raunquejar** (v. intr.) : èsser enraucat ; parlar d'una votz rauca.
Una feda gamada rauqueja quand biala.
Lo Jacme rauquejava coma un gòrp.
Ranas e gòrps rauquejavan dins lo pargue.
- rauquièira / rauquitge** : alteracion de la votz que se fa mens clara.
- rauquilhejar** (v. intr.) : èsser un pauc enraucat ; parlar d'una votz un pauc enraucada ; d'una votz un pauc rauca.
Cada còp que trapi freg, rauquilhegi.
- rauquilhós, -osa** : raucalin, -ina. v. **raucalin**.
Una votz rauquilhosa.
- raus** (plt.) : graminacèa de bòrd de riu (*Phragmites comunis*)
L'òme es pas qu'un raus que dança dins lo vent.
- rausa** : substància en suspension dins un liquid e que se depausa al fons (t.a.) ; cabelh de plantas / pampe ; nivol a l'asuèlh ; gravèla (mal de la pèira dins la botariga) ; gratin ; color de la pèl que tira sul brun a causa del solelh ; rosat.
Rausa de vin. Rausa de las plantas : cabelh.
Una rausa se lèva quand lo solelh. Patir de la rausa.
Se congosta de se manjar la rausa de las caçairòlas.
Rausa del solelh. Rausa del matin : aigatge / rosat.
- rausadura** : rafatum de çò rausat.
- rausar** (v. tr.) : raunhar / replumar (t. a.) ; tondre ras ; rosegat.
Las randas las cal téner rausadas (replumadas)
Lo perruquièr li a rausada la clòsca.
Los conilhs m'an rausadas totes las mongetas.
- rausar (se)** : se tondre ras ; se rasar ras.
Se rausava las mostachas.
- rausar (se)** : se nivolar / s'anivolar / venir nívol ; se rantelar ; venir rausat (ròse, roginèl) a causa del solelh.
Lo cèl pauc a pauc se rausava.
- rausàs** : mata de rauses.
- rausat, -ada** (adj. e subs.) : copat, -ada ras en general (t.a.) ; persona de la pel cremada pel solelh ; persona qu'a lo pel copat fòrt ras.
- rausèl** : joncasses (èrbas telhudas e grossièiras de jonquièira) ; rausadura (t. a.) ; mena de pastisson oval, traucat e cruissent ; paret enauçada de glèisa, traucada de fenestrons, e que, dins d'unes airals, fa cloquièr.
- rauselar** (v. intr.) : destrachir / s'anequelir (froment)
Lo froment a rauselat (s'es anaquelit)
- rauselet** : rausèl pichon (rausadura pichona ; pastisson pichon)
- rausilh** : rausèl (rausadura de pòst) ; carnilh (trocilhon de lard o de ventresca passat a la padena)
- rausilha** : rèstas del manjar.
- rausir** (v. tr.) : rimar / rabinar / rabastinar.
- rausir (se)** : se rimar / se rabinar / se rabastinar.
- rausós, -osa** : qu'a facha de rausa, de depaus (t. a.)
Vin rausós : vin qu'a facha de rausa.
- raust** (subs.) : rostit.
Un raust d'anhèl me ven bravament per gost.
- raustinar** (v. tr.) : far rostir.
- raustum** : çò rostit.
- rave** (reiv) : mot anglés que ven de l'occitan **rèva** (f.)
 « **ravajar** » e derivats (fr.) : v. **afrabar**.
 « **ravalat** » : v. **rebalar**.
- ravalha** : peissonalha (peissum menut) *Padenada de ravalha.*
- ravioli** (it.) : carrats pichons de pasta farcida de carnufalha achiuetada.
- ravisar (se)** : cambiar d'idèa.
Se ravisèt subran quand vegèt que s'èra enganat.
- ravisquilhar** (v. tr.) : reviscolar. v. **reviscolar**.
- re** : nòta segonda de l'escala musicala.
- RE-** : prefix reduplicatiu de tot un fum de vèrbs que son corrèctes aital, mas que val mai remplaçar per la perifrasa « tornar + infinitiu »
- reabeurar** (v. tr.) : tornar abeurar.
- reabilhar** (v. tr.) : tornar abilhar.
- reabilhatge** : accion de tornar abilhar o de se tornar ...
- reabilitacion** : accion de tornar abilitar.

reabilitat (v. tr.) : tornar abilitar ; tornar a q.q. de dretes perduts, una situacion perduda ; tornar a q.q. lo respècte, la consideracion d'austrú.

reabilitat (se) : recuperar l'estima d'austrú.

reabitar (v. tr.) : tornar abitar.

reabituat (v. tr.) : tornar abituat.

reabladar (v. tr.) : tornar abladar.

reabocar (v. tr. e intr.) : tornar abocar.

reabonament : accion de se tornar abonar.

reabonar (v. tr.) : tornar abonar.

reabsòlver (v. tr.) : tornar absòlver.

reabsorbir (v. tr.) : tornar absorbir.

reabsorpcion : accion de tornar absorbir.

reacabalar (v. tr.) : tornar acabalar.

reacachar (v. tr.) : tornar acachar.

reacalhaudar (v. tr.) : tornar acalhaudar.

reacandolar (v. tr.) : tornar acandolar.

reacaptar (v. tr.) : tornar acaptar.

reaccion : actitud d'una persona, d'un grop, en responsa a una paraula, una situacion, una accion d'origina sociala, religiosa, politica, filosofica ; modificacion d'un organ, d'un organisme... a causa d'una malautiá o d'un remèdi ; modificacion fisica o quimica ; moviment d'opinion contrari al precedent ; moviment extremista ; mòde de propulsion per projecion brutalada de massas gasosas enrè.

Agèt una reaccion imprevista, que se metèt a rire.

Reaccion al caud o al freg. Reaccion politica.

Reaccion literària, filosofica, religiosa, quimica.

Reaccion conservairitz. Reaccion nucleara.

Motor de reaccion. Avion de reaccion.

reaccionari, -ària : tròp conservador, -airitz (R. V, 214)

reaccionar (v. tr.) : tornar accionar.

reacidificacion : accion de tornar reacidificar.

reacidificar (v. tr.) : tornar acidificar.

reacimar (v. tr.) : tornar acimar.

reactiu, iva : que reagís.

Fòrça reactiva.

reactivar (v. tr.) : tornar activar.

reactor : *Los reactors d'un avion a reaccion.*

readaptacion : accion de readaptar o de se readaptar.

readaptar (v. tr.) : tornar adaptar.

readaptar (se) : se tornar adaptar.

readmetre (v. tr.) : tornar admetre.

readmission : accion o resulta de tornar admetre.

readopcion : accion de tornar adoptar.

readoptar (v. tr.) : tornar adoptar.

readralhar (v. tr.) : tornar adralhar.

reafermar (v. tr.) : tornar afermar.

reafinar (v. tr.) : tornar afinar.

reafinatge : accion de tornar afinar.

reafirmacion : accion de tornar afirmar.

reafirmar (v. tr.) : tornar afirmar.

reafortiment : accion de tornar afortir.

reafortir (v. tr.) : tornar afortir.

reagir (v. intr.) : presentar una modificacion en responsa a una paraula, una accion exteriora ; intrar en reaccion (t. tecn. de quimia o de fisica) ; cambiar d'actitud o de comportament ; luchar, resistir, se defendre ; se repercutir.

Organ que reagís a una excitacion.

Reagissi pas pus a las insoléncias : ara me cali.

Cal reagir contra la flaqueza o la malautiá.

Las protestacions reagissán sus l'orator.

reagregacion : accion de tornar agregar.

reagregar (v. tr.) : tornar agregar.

real, -a : qu'existís o existiguèt / veridic, -a / istoric, -ica / evident, -a / veritable, -a. *Un eveniment real.*

realment : vertadièrament ; veritablament.

realgar (subs.) : sulfur roge d'arsenic.

realegrar (se) : se tornar alegrar.

realisme : fidelitat a la natura e a la vida reala (t.a.)

Realisme d'un escrivan, d'un personatge...

realista (m. e f.) : que ten compte de la realitat (t. a.)

M'estimi mai èsser realista que non pas idealista.

realitat : estat de çò real (t. a.)

« *reality-show* » (angl.) :

v. **televertat**.

realizable, -a : que pòt èsser realizat, -ada.

realizacion : accion o resulta de realizar quicòm o de se realizar.

Realizacion d'un plan, d'un projècte, d'un somi.

realizar (v. tr.) : complir quicòm (t. a.) ; convertir quicòm en moneda (t. a.) *Realizar un somi, un projècte, un espet...*

Realizar una obligacion, un contracte...

Realizar un benefici.

realizar (se) : se complir.

La profecia se realizèt.

reamputacion : accion de tornar amputar.

reamputar (v. tr.) : tornar amputar.

reanimacion : accion de tornar animar, de reviscolar.

reanimar (v. tr.) : tornar animar / reviscolar.

reanisar (v. tr.) : tornar anisar.

reaparèisser (v. tr.) : tornar aparèisser.

reaparcion : accion o resulta de tornar aparèisser.

reapeissonar (v. tr.) : tornar apeissonar.

reapichonir (v. tr.) : tornar apichonir.

reapitançar (v. tr.) : tornar apitançar.

reaplechar (v. tr.) : tornar aplechar.

reapoderar (v. tr.) : tornar apoderar.

reapolidir (v. tr.) : tornar apolidir.

reaponchar (v. tr.) : tornar aponchar.

reapondre (v. tr.) : tornar apondre.

reaprene (v. tr.) : tornar aprene.

reaprovar (v. tr.) : tornar aprovar.

reaprovesir (v. tr.) : tornar aprovesir.

rearmament : accion o resulta de tornar armar o de se...

rearmar (v. tr.) : tornar armar.

rearmar (se) : se tornar armar.

reassumir (v. tr.) : tornar assumir.

reassegurança : accion o resulta de se tornar assegurar.

reassegurar (v. tr.) : tornar assegurar.

reassegurar (se) : se tornar assegurar.

reassolidar (v. tr.) : tornar assolidar.

reassortiment : accion de tornar assortir.

reassortir (v. tr.) : tornar assortir.

reatrapar (v. tr.) : tornar atrapar.

reauçar (v. tr.) : tornar auçar.

reaudicionar (v. tr.) : tornar audicionar.

reavaluar (v. tr.) : tornar avaluar.

reazardar (v. tr. e intr.) : tornar azardar.

reba (plt.) : tassina

(*Viburnum lantana*)

marrana / epidemia.

rebacaular (v. tr.) : repapiar ; desaparlar.

Ara que se far vièlh finís que rebacaular.

rebais : mensdicha / mensdita / disminucion de prèt.

Farem afar se me fas un rebais, si que non...

rebaissar (v. tr.): tornar baissat.

rebaissable, -a: que pòt èsser baissat, -ada o rebaissat, -ada.

rebaissament: accion de baissat o de rebaissar.
Rebaissament d'un quadre plaçat tròp naut.
Rebaissament de l'orgulh, de las pretensions de q.q.

rebaissar (v. tr. e intr.): baissat quicòm de tròp naut; umiliar q.q. de tròp pretensió, de tròp orgulhós.

rebaissar (se): s'umiliar; se despreciar.

rebal (arc.): fais de brancas que fasiá ofici de ròsse.

rebala: lisa tirada per de cans per se desplaçar sus la nèu o sul glaç; ròsse sens puas utilizat un còp èra per cobrir una semenada o per aplanar la tèrra.

rebaldada: reganh / reganhada; tanada / rosta / tabassada; prostituïda; rebalum v. pus bas.
Rafèl a trapada una rebaldada que se'n sovendrà.
Aquela femna es una rebaldada.

rebaladís: desòrdre; embarrasses; afar que rebala tròp; marrida frequentacion; sarrabastal.
Quin rebaladís que menèretz!
I aviá pertot de rebaladisses.

rebaladís, -issa: mal acapçat, -ada.
Tot un fum de causas rebaladissas per tot l'ostal.

rebalaire, -a: rodaire, -a.
De rebalaires i n'a de mai en mai.

rebalat (v. tr. e intr.): tirar quicòm o q.q. darrièr se; s'atardivar; trimar a caminar; èsser malaut;
Los buòus, autres còps, rebalavan lo carri.
Lo Lucian rebala totjorn qualque filha.
Lo Josèp rebalava la saca que podiá pas portar.
Rebalan pels cafès tota la nuèch.
Soi las que me pòdi pas rebalar.
Rebalèt sièis meses abans de morir.
A rebalòt: a bas prètz. Al rebalat: en perdicion.

rebalat (se) (pej. l.p.): se frequentar sens parlar de se maridar; s'alimenar pel sòl, per la posca, per l'èrba, per la fanga; se rebaissar davant q.q.
Se rebalan despuèi dos ans.
Los drollons lor agrada de se rebalar pel sòl.
Se rebalar per l'èrba es plan agradiu.
Dins las trencadas se rebalavan per la fanga.
Se rebala davant los gròsses (los rics)

rebalàs: auclèl del vòl pesugàs.

rebalassejar (v. intr.): patir d'una malautiá de languina.

rebalçar: v. rebauçar.

rebalec: rebalum. v. pus bas.

rebalejar (v. intr.): viure malautís, paurament o tristament.
A rebalejat, lo paure diable, tota sa vida.

rebaleta: jòc de drollons que davalan sul cuol un arrapallon.

rebaletas (de) (loc. adv.): en se rebalant sul cuol.

rebalhon: postarèla en bas de l'arbre d'un molin d'òli per sarrar la pasta jos la mòla.

rebalin: bombança / regalèmus / gròs repais.

rebalit: drollon que se rebala pel sòl a quatre patas.

rebalum: tot çò que rebala; totas las rèstas; companatge que ne finís pas, abans lo repais vertadièr; tot çò servit abans o amb lo rostít; crosta del formatge de Ròcafòrt balhada al bestial; rafatum en general.
Lo rebalum del repais jamai n'acabava.
Los cans se congostan del rebalum d'un Ròcafòrt.
Lo rebalum del país s'èra amassat per manifestar.
 « rebalar » (se): v. se baganar.

rebanc: balmada de ròcas que fan salida.

rebandar / rebandir (v. tr. e intr.): remandar / caçar de pel semenat (l.p.); relançar.

rebanhar (v. tr.): tornar banhar.

rebanhar (v. intr.): rondinar / repotegar / romegar.

rebanar (se): se repasimar / s'assadolar.

rebarba (plt.): (*Rhubarbarum / reubarbarum*) rascladuras de formatge de Ròcafòrt; formatge de Ròcafòrt pastat amb d'aigardent, de pebre, de clavèls de giròfle.
L'oncle de París èra lemfre de rebarba de Ròcafòrt.

rebardar (v. tr.): reparar; tornar caladar.

rebarrar (v. tr.): tornar barrar; tornar clavar.

rebastir (v. tr.): tornar bastir.

rebatat (v. tr.): tornar metre una bata o de batas als esclòps.

rebatejar (v. tr.): tornar batejar. *Rebategèron la carrièira.*

rebat: accion de rebatre; talús de canal; reverberacion / reflexion.

rebatatge: accion de rebatre una barrica (t. tecn. de tonelièr)

rebatadís / rebatement: accion de rebatre; rebat / reverberacion. *Rebatement d'una paret.*

rebatre (v. tr.): tornar batre; baissat; revirar cap enbàs; rebaissat; magencat las brotas d'un arbre per lo far butar pus drud; reverberar; far un rebais; abandonar una part de sas pretensions; rebocar; endralhar lo caçum cap als caçaires; endralhar la practica cap als mercants; t. tecn. de cordurièira; t. tecn. de fabre o de metallurgia; t. tecn. de maroquinariá; t. tecn. de matematicas.
Rebatre un matalàs per lo desposquejar.
Rebatèt sa rauba suls genolhs. Lo vent rebatiá lo fum.
Rebatèt lo còl de son pardessus. Rebatre un arbre.
Lo solelh rebatiá fèrm sul còp de miègjorn.
Rebatre lo prètz. Ne rebatre de sas pretensions.
Rebatre una paret amb de mortier. Rebatre lo caçum.
Rebatre la practica. Rebatre las corduras.
Rebatre las irregularitats d'una pèça metallica.
Tornar rebatre las pèls dins la tina de tanatge.

rebatuda: çò magencat; soca d'arbre magencat a ras; t. tecn. del jòc de quilhas.

rebatum: baston costiblaire / escabàs / tarron / bastonàs.

rebauçar (v. tr.): rebussar (revirar cap ennaut)
Rebauçava sa rauba longa per passar lo rivatèl.

rebauçar (se): rebussar sas margas de camisa per se batre.
Se rebauçèt e l'aplanponhèt fèrm.

rebaucet: relaisset de fenèstra.

rebaudin (plt.): sause espinós (*Hippophae rhamnoides*)

rebavadura: irregularitat laissada pel martèl o pel burin.

rebavar (v. tr. e intr.): estampar quicòm que los caractèrs ne son pas nets; èsser mal estampat.

rebèc: ancian violon de tres còrdas.

rebecada: replica; rebufal / rebufada.

rebèca: persona reguèrga.

Rebecà: prenom de femna.
La Rebecà ? Es totjorn a se rebecar !

rebecaire, -a: persona que se rebèca.

rebecar (v. intr.): replicar.

rebecar (se): se remochinar.

rebecós, -osa: rasonaire, -a (pej.); ernhós, -osa.

rebèl, -a: que se revòlta.

rebelaire, -a: persona que se rebèla.

rebelar (se): se revoltar; trobar lo trabalh tròp penible.
Agèt la mèlsa de se rebelar contra son paire.

rebejar (v. intr.): frequentatiu de se rebelar.
rebellion: revòlta. (R. II, 208)
rebeliu: jòc de dròlles que consistís a cambiar de costat sens se far trapar.
rebelut, -uda: rebèl, -a. *Un pel rebelut.*
rebendar (v. tr.): tornar bendar.
rebenesir (v. tr.): tornar benesir.
rebenstar (v. tr. e intr.): espetar / crebar; èsser ofegat.
De lo tròp conflar rebenstèt son balon de plastic.
Rebenstar de contentament.
rebenstar (se): se crebar / s'espetar (s. p. e s. f.)
Lo balon se rebenstèt tanlèu que foguèt conflat.
Se rebenstar de rire. Se rebenstar de trabalh.
rebertut, -uda: sinut, -uda (de mal asclar)
Lo fraisse canin es tojorn rebertut.
rebèstia (adj. m. e f.): bèstia que truca / bravament bèstia.
rebestorn: ziga-zaga (f.)
rebetir (v. tr. e intr.): repetir (tomar dire); repercutir; rebombar / rebombir.
rebic, -a: reguèrgue, -a / eissabre, -a / reborsier, -ièira.
« rebichinar »: v. **reboissar / rebussar**.
rebilhar (v. tr.): lançar; entraïnar; emportar; rebufar.
rebilhar (se): se ronçar / se precipitar.
rebingar (v. intr.): bingar / espingar / trepar.
Los anhelons s'agradan a rebingar de contunh.
reblar (v. tr.): tapar los traucs de maçonariá amb de reblariá.
reblariá / reblatalha / replatge / reblonalha: pèiras estraçadas que se'n tapan los traucs de maçonariá / fragments de pèiras o de bricalha.
rèble (del lat. *replere*, emplenar): replonalha / reblatalha.
rèble (de l'occitan *redable*): carn de pel rastèl de l'esquina d'una lèbre, d'un conilh o d'un lapin domègè.
reblut, -uda: qu'a un brave rèble.
« reboar »: v. **rebombar**.
rebocada: retorn del caçum a l'airal que ven de quitar.
rebocadís, -issa: que refluís; que fa refluír.
rebocaire, -a: persona que reboca una paret.
rebocament: perferiment (emplastratge amb de mortier)
rebocar (v. tr. e intr.): perbocar (emplastrar una paret amb de plastre o de mortier); tornar far las junturas amb de mortier; vomir; revojar (debordar); refolar; refluir (aiga); se revirar (caçum); rebufar; relevar lo pel.
Me cal rebocar totas las paretas de l'ostal.
Rebocar una juntura. Reboquèt çò qu'aviá manjat.
L'aiga rebocava de pertot.
La lèbre reboquèt subran per enganar los caçaires.
rebotatge: accion de rebocar.
rebochèl: manat d'estopas enrambolhadas; filha cambacorta e regrosseta.
rebochin (plt.): (*Taraxacum officinale*)
rebochir (v. tr.): remocar (s.f.) / clavar q.q. (s.f.)
reboclar (v. tr.): tornar boclar.
rebodilhar (v. tr.): obrir l'uèlh.
reboeimada: efluvi d'òlga, de nolor, de bona sentor.
reboeimar (v. intr.): nòlre (sentir a bon)
reboeime (m.): òlga / nolor (bona sentor)
rebofar (v. tr. e intr.): tornar bufar; subrebandar; regorgar; refolar; refluir; reforfar.
rebofet, -a / rebofit, -ida: plen, -a a regorgar; rebombèl, -a.
Un riu rebofet se ronçava cap a la ribièira.
De drollons rebofets trepavan per carrièiras.

rebòfi (a) (loc. adv.): a bodre / a roncècia / a foison.
rebofum: subrebandància; refòl.
« rebotge »: v. **revòuge**.
reboirar (v. tr.): tornar boirar (tomar mesclar)
reboissar (v. tr.): rebussar / relevar / replegar.
A reboissada sa rauba de nòvia per la passir pas.
Rebol Jòrdi (1901-1993): autor occitan provençal.
rebol / rebolh: mata / galhamassa / cepada; soca d'arbre abartassit (abogrit); lana que ven de pèls aplechadas amb de cauç; sonalha; tresboliment / fermentacion / efervescència; arrapa man (plt.) (*Galium aparine*)
Far rebolh: èsser vaborenc / èsser a l'auratge / far calimàs.
rebola (plt.): garança bastarda (*Rubia peregrina*)
arrapa man (*Galium aparine*)
asperula (*Asperula arvensis*)
presor v. **presor**.
solencia d'un ostal. v. **solencia**.
rebolat / rebolhat, -ada: qu'a de lòpias (en parlant d'una camba d'arbre); pomat (en parlant d'un caulet)
rebolejar (v. tr. e intr.): tornar bolegar.
rebolhar (v. tr. e intr.): pomar (caulet); far de lòpias; rebotir los uèlhs; prusir; far prusir.
Las canilhas se las tòcas te fan rebolhar.
rebolhent / rebolent: reboliment / fermentacion; efervescència.
rebolhent, -a / rebolent, -a: que rebolhís, que fermenta; efervescent, -a.
rebólher: v. **rebolir**.
rebolhida / rebolida: fermentacion; presor (v. aquel mot); òli de marrida qualitat.
rebolhidor / rebolidor: ventaròla (revolum de vent); remolin d'aiga; revolum de posca...; airal que i fa fòrt caud.
Aquela comba es un brave rebolidor.
rebolhidura / rebolidura: fermentacion.
rebolhiment / reboliment: fermentacion; trebolèri / escaufèstre / emocion; angoissa; patiràs.
Vendèmia en reboliment. Vilatge en reboliment.
La paura femna èra en reboliment.
rebolhir / rebolir (v. intr.): remenar (fermentar); s'escalfar; èsser rebolat; èsser en reboliment (en efervescència); romiar (s.f.)
Pasta plan rebolida fa pas micha marrida.
L'auditòri tot rebolissiá de colèra.
rebolut, -uda: cambacòrt, -a e regrosset, -a; ruf, -a; rascanhut, -uda.
rebomb: rebond; resson; resclantida / resclantiment; rebond d'una pèira plana getada orizontalament sus l'aiga; rebond de plomb, de bala de fusil contra un obstacle.
rebomba: sonalha bèla; ariòla bèla de muòl; ropa bèla.
rebombar / rebombir (v. intr.): rebondar / rebondir; ressautar; far un rebond contra un obstacle.
rebombassal: contracòp; secossa.
rebombèl: esquila bèla de la feda que mena lo tropèl.
rebombèl, -a: repetenat, -ada / regrosset, -a.
rebombelar / rebombilhar (v. intr.): rebombar / rebombir; èsser rebombèl; adornar; requinquilhar.
rebombeta: rebond de pèira plana getada orizontalament a flor d'aiga; rebond de plomb o de bala de fusil.
rebombida: resclantiment / resclantida; rebombiment.
rebombilh, -a: repetenat, -ada / rebombèl, -a.
rebombilhar: doblèt de rebombelar.

rebombiment : rebombida / resclantiment / resclantida.
rebombir : doblat de rebombar.
rebombissent, -a : que rebombís ; que resclantís.
rebon : reblariá ; levada ; bonha / auçural ; montet de palha ; multitud.
rebond : contracòp ; repercussion ; rebomb.
rebond, -a : repetenat, -ada / regrosset, -a.
rebondar / rebondir (v. intr. e tr.) : rebombar / ressautar.
rebondeire, -a : persona qu'entèrra los defuntats.
Ne coneissi una de rebondeira.
rebondèl, -a / rebondet, -a : repetenat, -ada / regrosset, -a.
rebondir : doblat de rebondar.
rebondre (v. tr.) : sebelir / enterrar ; amagar.
rebondre (se) : s'enterrar ; morir ; s'amagar.
rebondum (a) (loc. adv.) : a bodre / a foison / aicisèm.
A de nièiras a rebondum.
rebondut, -uda : sebelit, -ida / enterrat, -ada.
rebord : bren.
rebòrd : çò que bòrda quicòm (t. a.)
Sa veitura ven de trucar lo rebòrd del trepador.
rebordar (v. tr.) : tornar bordar.
rebordelada : accion de rebordelar o de se rebordelar.
rebordelar (v. intr.) : escabelar / escabelejar / cabussar e capvirolar (rodolar sus pès e sus las mans)
rebordelar (se) ; s'alimenar per l'erba, per la fanga, per la posca..
Los pòrcs se rebordèlan per la fanga.
Las galinas se rebordèlan per la posca.
Los nenons se rebordèlan per l'erba.
rebordièira : tamís bèl.
rebordilh : envolopa.
rebordon : repic / torna / refranh (R. III, 388)
reborrar (v. intr.) : tornar borrar / tornar borronar.
rebors : contrapè / sens contra ; revèrs.
Prene lo rebors : prene lo contrapè.
Al rebors / d'a rebors : al senscontra / a repel.
Alisar un cat al rebors se fa pas, qu'o aima pas.
Rebors de rauba : revèrs de rauba.
reborsièr, -ièira : que pren lo contrapè ; reguèrgue, -a.
reboscar (v. tr.) : tornar plantar d'arbres ; tornar cercar.
rebossar (v. tr.) : rebocar / perbocar v. pus naut.
reboستا : probaina / cabús (brota corbada en tèrra per que i racine, sens èsser copada de la planta maire)
rebostèri (arc.) : repais funèbre.
rebosticar (v. tr.) : recriminar.
rebostilhar (v. tr.) : rebussar ; reforfar ; requinquilhar / requincar / regalhardir ; escalfar amb un fuòc de rebostilhum.
Rebostilhèt sos cotilhons per córrer pus aisidament.
rebostilhum : lenha menuda / buscalhas.
rebostoirar (v. tr.) : enrambolhar ; entortibilhar ; amochelar / agorrufar / embodossar.
L'auratge que faguèt nos rebostoirèt lo froment.
Rebostoirèt sa rauba de i s'èsser jaguda dessús.
rebostoirar (se) : s'enrambolhar ; s'entortibilhar ; s'amochelar / s'agorrufar / s'embodossar.
Aquela lana s'es tota rebostoirada.
rebostoirat, -ada : amochelat, -ada / agorrufat, -ada.
Cada matin, los lençòls son totes rebostoirats.
rebota : restanca provisòria (barratge provisòri) de motas de tèrra per arrestar o desvirar l'aiga.
rebotaire, -a : adobaire, -a.
Aquel rebotaire tornariá los uèlhs a un cat.

rebotar (v. tr.) : tornar margar un membre desmargat.
rebotar (v. tr. e intr.) : arrestar o desvirar l'aiga amb una rebota ; refluir.
rebotelhar (v. tr.) : lambruscar / lambrusquejar / rasimar / gaspillhar / moisselar (culhir de rasims oblidats) ; tornar metre lo vin dins la barrica.
rebotilhar / rebodilhar (v. tr.) : virar los uèlhs coma q.q. que s'estavanís.
rebotilhar / rebodilhar (se) : se desrevelhar ; agachar ; se rebotir v. pus bas.
rebotilhat, -ada : aluserpit, -ida / esperdigalhat, -ada / desrevelhat, -ada.
rebotinhaire, -a : qu'a la tissa de reganhar o de se ...
rebotinhar (v. tr. e intr.) : rebutar ; reganhar (rondinar e rebussar las pòtas per far véser sas dents (can) ; respondre sus un ton agre.
Son mesprètz m'a rebotinhat.
Aquel can rebotinha cada còp que lo cat se sarra.
rebotinhar (se) : se reganhar / se metre en colèra.
rebotir (v. tr. e intr.) : regassar los uèlhs (los dubrir en grand)
Rebotís los uèlhs coma un duganèl.
rebotir (se) : agachar amb colèra ; se reganhar.
rebotonar (v. tr.) : tornar botonar.
rebraç. *A doble rebraç* : al gra pus fòrt.
rebraçar (se) : levar lo braç contra q.q. ; se revoltar.
rebracejar (v. intr.) : tornar bracejar.
rebram : resclantiment d'un bram.
rebrèc : rafatum ; pelhas ; escòrbi / frucha malvenguda.
rebrèca : deca / tara.
rebregar (v. tr.) : amochelar / agorrufar ; fregar ; rebussar ; bresar.
« *rebrebar* » : v. **remembrar**.
rebridar (v. tr.) : tornar bridar.
rebrodar (v. tr.) : tornar brodar.
rebrolhar / rebrollhar (v. tr.) : tornar borronar ; tornar brotar.
rebronda : sason de la rebrondada.
rebrondada : accion o resulta de rebrondar.
rebrondaire, -a : persona que rebronda.
rebrondar (v. tr. e intr.) : podar ; magencar ; rebugar ; escapiar ; recurar un arbre (far de brost / far de rama)
Rebrondar un arbre èra un trabalh que m'agradava.
rebrondatge : accion o resulta de rebrondar.
rebrondilhas / rebondum : podilhas (resulta del rebrondatge)
Las fedas son golardas de rebondilhas.
rebronhir (v. intr.) : brúnher / brunhir / bronzinar.
Los tavans rebronhisson dins la calorassa d'estiu.
rebrós : calhada salada e pebrada ; mena de peral prestit bravament agrolós.
La Constança vièlha nos balhada totjorn de rebrós.
rebrot : brota que buta al pè d'un arbre.
Los rebrots val mai los copar.
rebrotada : mata de rebrots.
Cal pas crentar de suprimir las rebrotadas.
rebotar (v. intr.) : tornar brotar (tornar far de brotas)
rebotum : los rebrots en general.
rebrugar (v. intr.) : tornar borronar ; tornar brotar.
De còps, a la davalada, d'arbres tenon rebrugats.
rebrullhar : v. **rebrolhar**.
rebrusir (v. intr.) : tornar brusir.
rebrutlar (v. intr.) : tornar distillar (R. V, 278) l'aigardent.
rebuc : fauçon per rebugar.

rebucada. *De rebucada* : per contracòp.

rebufada / rebufal : reganhada.

rebufar (v. tr.) : reganhar.

rebufelar (v. tr.) : espelofir / despenchenar / eriçar.

Aquel ventàs m'a tota rebufelada !

rebugabartàs : talhabartàs (fauçon per rebugar una randa , un tèrme) ; maquina electrica per rebugar.

S'es cromptat un rebugabartàs electric.

rebugada : çò copat per un rebugatge.

rebugadament (adv.) : d'un ton decidit ; d'un pas decidit.

M'escalciuguèt rebugadament mas quatre vertats.
Caminar rebugadament.

rebugaire, -a : persona que rebuga.

rebugar (v. tr.) : rebrondar / magencar / desbrancar.

rebugàs : planta arrascassida.

rebugassit, -ida : arrascassit, -ida / entescicat, -ada / nosat, -ada / raquitic, -a.

Aquel pomièr es tot rebugassit : lo cal pas servir.

rebugatge : accion de rebugar.

« *rebulh* » - « *rebulhir* » : v. **rebolh - rebolhir.**

reburgalh : menuda lenha mòrta (buscalha)

reburgalhar (v. tr.) : buscalhar (amassar de buscalhas)

rebús : çò rebussat / çò troçat.

A rebús : a rebors. (L. 316)

rebusada : repapiatge (s. p. e s. f.)

rebusaire, -a : persona que repàpia, que desparla (t. a.)

rebusament : repapiada (t. a.)

rebutar (v. tr.) : rebutar ; desencorar (descoratjar) ; rebufar.

rebutar (se) : se desillusionar ; se rebutar (se desencorar) ; se malcorar ; recuolar ; tirar enrè.

De la tustar, a rebusada aquela paura sauma.

rebutar (v. intr.) : repapiar / desparlar (t. a.) / desrasonar ; recagar ; empejorar. (R. V, 57 - L. 316)

La situacion rebusa cada jorn.

rebussar (v. tr.) : relevar / reboissar / troçar / retroçar.

Las raubas rasapet an pas besonh d'èsser rebussadas.

rebut : rafatum ; estraç (çò estraçat / çò escampat / çò negligit)

rebutant, -a : que rebuta / que fa refasti.

Manjar tròp gras finís que ven rebutant.

rebutar (v. tr.) : tornar butar ; far refasti ; butar enrè.

Lo tròp de trabalh rebuta son òme.
N'ai un de fusil que rebuta fòrça.

rebutar (se) : se desencorar (se descoratjar).

rebutat, -ada : desencorat / descoratjat.

rèc : rivatèl (riu pichon) ; besal de prat ; gandòla de carrièira ; rega d'evacuacion de las aigas ; valat entre dos camps ; riu sens aiga.

rèc de ventre : flux de ventre / foira.

recabalar (v. tr.) : tornar acabalar una bòria ; se remontar / se recalar / recuperar.

recabalar (se) : se tornar acabalar ; se requinquilhar.

recabalat, -ada : p. p. de recabalar o de se recabalar.

recabironar (v. tr.) : tornar cabironar (refar los cabirons)

recabús / recabussada : recopament de malautiá.

recabussar (v. intr.) : tornar cabussar ; tornar tombar malaut.

A volgut recabussar dins l'aiga.
Ten recabussat d'èsser malaut.

recaçar (v. tr.) : atrapar a la volada ; clavar q.q. (lo remocar, lo desaparaular) ; tornar margar quicòm de bresat.

Geta-me una poma, que la recaçarai.
Recaçar una palma. Recaçar q.q. Recaçar quicòm.

recaçar (se) : tombar coma cal.

Un cat que cabussa se recaça totjorn.

recadelar (v. intr.) : tornar cadelar / tornar gaissar ; se tornar manifestar.

Amb lo temps sa tumor quita pas de recadelar.
Per Nòstra Dama de Candèla
l'ivèrn s'apàsia o recadèla.

recagar (v. intr.) : tornar cagar / se tornar esbosenar ; far en recuolant ; empejorar. *La paret a recagat.*

En lòc de se melhorar cresi que fa en recagant.

recaire : recanton.

recaire (v. intr.) : tornar caire / tornar tombar.

recaironar (v. tr.) : acantonar.

recaironar (se) : s'acantonar.

recaladar (v. tr.) : tornar caladar.

An recaladadas totas las carrièiras vièlhas.

recalar (v. tr. e intr.) : tornar quilhar una paret de sosten ; baissar de prètz ; far calar / tornar apasiar (R. II, 289)

recalar (se) : se remontar / se requinquilhar ; s'apasiar.

recalçar : v. **recaucar.**

recalçar : v. **recaucar.**

« *recalcitrant* » e derivats : v. **recapi - reguitnet.**

recalcular (v. tr.) : tornar calcular.

recalendada : recocada / repapiada.

recalendaire, -a : recocaire, -a / repapiaire, -a (persona que torna totjorn sus las meteissas questions)

recalendar (v. intr.) : recocar / repapiar.

Recalendar marca que lo vièlhum te ganha.

recaliu : brasa amagada dins las cendres caudas.

Lo recaliu occitan tornarà embrandar lo país.

recalivada : retorn de calor ; retorn de fèbre.

recalivar (v. tr. e intr.) : reviudar ; tornar calfar.

recalivar (se) : se tornar emprene (fuòc)

L'encendi se recalivèt a causa del vent.

recambi : accion o resulta de recambiar (de metre quicòm de novèl a la plaça de quicòm mai)

Pèças de recambi. Solucion de recambi.
Ròda de recambi : ròda de passa en cas de clavèl.

recampadís, -issa (pej.) : estrangier, -ièira.

recampadura : accion d'amassar, de culhir, de reünir.

recampaire, -a : que recampa ; que se recampa.

recampar (v. tr.) : tornar menar de pels camps ; cloure lo bestial ; amassar / culhir de vianda ; reculhir q.q.

Recampàvem lo bestial a sièis oras del solelh.

recampar (se) : se tornar sarrar de l'ostal ; se cloure ; s'amassar / se reünir.

Nos recamparem deman a l'ostal de la comuna.

recanada : bramada d'ase.

recanar (v. intr.) : tornar acanar ; bramar (ase) ; reganhar (can) ; rifanhar (regassar los pòts en se trufant de quicòm o de q.q.)

Las noses las cal recanar.
Aquel paure ase quitava pas de recanar.
Mesfisa-te d'un can que recana sens japar !
Auràs pas lèu finit de recanar ?

recantar (v. tr. e intr.) : tornar cantar ; ressonar / far resson.

recanton : canton pichon.

recantonar (v. tr.) : acuolar q.q. dins un recanton.

recantonar (se) : se retirar dins un recanton.

recap (de) (adv.) : tornar / tornarmai.

recapelar (v. tr.) : tornar far una teulada.

Ai recapelada la teulada.

recapi, recàpia : qu'a las banas viradas cap enrè ; rebors, -a ; reborsière, -ièira ; reguitnaire, -a ; reguèrgue, -a ; reguitnet, -a.

Aviam una cabrassa de las banas racàpias.

Un dròlle recapi : un dròlle reborsière.

Una minassa recàpia : una mina reguèrga.

Muòls e muòlas son plan sovent recapis.

recapitulacion : accion o resulta de recapitular.

recapitular (v. tr.) : resumir punt per punt çò ja dich.

recaptable, -a : que pòt èsser recaptat, -ada.

recaptador : recès (abric) ; refugi / asil / repaire (airal per recaptar quicòm) ; recanton ; recelada (airal que i se recèla quicòm)

De braves recaptadors i n'a pertot en Roergue.

recaptador, -airitz : òste, ostessa ; recelaire, -a.

recaptaire, -a : recelaire, -a (persona que recèla quicòm o q.q.)

recaptalha : rèstas (t. a.) ; roganhons.

recaptar (v. tr.) : recullhir q.q. ; amagar quicòm o q.q. ; recelar quicòm o q.q. ; acomodar q.q. (lotjar) ; maridar un enfant o una filha ; reclamar (rengar quicòm que rebala) ; far lo dedins de l'ostal ; tornar crompar ; morir ; maselar ; consolar, protegir.

Ai recaptat aquel rodairè dins la fenial.

Sos ancians avián recaptats de rosselons dins una paret.

Recaptar quicòm o q.q. (recelar) es defendut per la lei.

Ai recaptada ma neboda per la nuèch.

L'Albèrt a recaptadas totes sas filhas.

Sa filha recapta tot çò que rebala per l'ostal.

A pas encara de femna per li recaptar l'ostal.

Lo borièr a recaptada la bòria de son patron.

Lo paure diable es estat lèu recaptat !

Recaptar lo pòrc : lo maselar, lo despeçar e lo salar.

Sa maire la corroça, son paire la recapta.

recaptar (se) : se reclamar (se retirar dins son ostal) ; s'anar jaire ; se maridar ; se refugir endacòm ; far teleta ; pagar sos deutes.

L'ivèrn, òm se recapta pus lèu que non pas l'estiu.

Se recaptèt (se maridèt) enfin a cinquanta ans.

S'es recaptada de la pluèja dins una tuna.

La Margarida es recaptada coma una princesa.

S'es recaptat de totes sos deutes.

recaptason : accion de recelar quicòm.

recapte : refugi / abric / recaptador ; lòtjament ; trabalh del dedins de l'ostal ; estalvi / esparnha ; precaucion ; provisions de boca ; tèrcia, dinnar o gostar pels camps ; sortida per anar manjar per òrta (dins la natura) ; recelament ; cambron.

S'es trobada un brave recapte al recès del vent.

Los nòvis an pas encara de recapte.

L'Emili a pas de femna e fa son recapte coma pòt.

Lo recapte dels cadajorns. Far recapte pels camps.

Far un recapte per òrta lor agrada fòrça.

Foguèt condemnat per recapte.

Dins un ostal, un recapte servís totjorn.

recaptós, -osa : econòm, -a ; sonhós, -osa.

recapvirar (v. intr.) : far de vòltas (en parlant d'un caval)

recar (v. tr.) : regar (far de rècs, far de regas)

L'auratge a recada la semenada.

recardariá : mestier de revendeire.

recardar (v. tr.) : tornar vendre çò crompat.

recardièr, -ièira : revendeire, -a.

recarga : accion de tornar cargar un aparelh ; çò necessari per recargar un aparelh, un instrument, un aplech.

recargar (v. tr.) : tornar cargar. *Recargar un fusil.*

recargue. *De recargue* : per subrepés / sul mercat.

recarir (v. tr. e intr.) : ajustar quicòm mai a çò qu'es estat ja dich.

D'ont mai un balançava,

d'ont mai l'autre recarissia.

recarrelar (v. tr.) : tornar carrelar.

M'a calgut recarrelar tot l'ostal.

recartenièr, -ièira : recapi, recàpia. v. pus naut.

« recarzir » :

v. encarir / encaresir.

recassa : regassa (rega plonda)

recast : blaimè / repròchi.

recastenar (v. tr.) : blaimar / reprochar.

« recatar » :

v. recaptar.

recauç : còta (pèira pichona utilizada pels maçons per cotar las peirassas)

recaucar (v. tr.) : tornar caucar.

Caliá pas crentar de recaucar lo fen dins la fenial.

recauçar (v. tr.) : tornar cauçar de viande ; tornar far lo talh o la poncha d'un gaben, d'una marra...

Après lo plujal, nos calguèt recauçar la viande.

Lo fabre recauçava totes los aplechès de la bòria.

« recaufar » :

v. rescalfar.

« recaupre » :

v. recebre.

recauquilh : bloca / bocla / retortilh / anèla de pel.

recauquilhar (v. tr.) : anelar / blocar / boclar / crespas / repapilhar / retortilhar lo pel.

recauquilhar (se) : se retortilhar / s'anelar / se boclar / se repapilhar.

recauquilha, -ada : anelat, -ada / crespat, -ada.

Lo pel d'un African es mai que mai recauquilha.

recauquilhaatge : recauquilh.

v. pus naut.

« recaure » :

v. recebre.

recausir (v. tr.) : tornar causir.

recavada : trencada.

recavaire, -a : persona que fa de trencadas (t.a.)

En Índia, son las femnas que son recavaires.

recavar (v. tr.) : tornar cavar ; cavar ; far una trencada.

recabelhar (v. intr.) : tornar cabelhar / tornar grellhar

Las trufas, quand plòu, arriba que recabelhan.

recavilhar (v. tr.) : sarrar la vitz d'un truèlh ; transplanar.

Es lo moment de recavilhar, que lo temps o dit.

recebable, -a : que pòt èsser rebut, -uda.

La vòstra reclamacion es pas recebable.

recededor (arc.) : recipient que recebiá lo lessiu que rajava del bugador.

recedoira : semal (recipient que recep lo vin que raja de la tina)

recebeire, -a : persona que lèva las recèptas (L. 316) publicas.

Recebeire d'autobús. Recebeire de las pòstas.

recebement : accion de recebre (t. a.)

recebre (v. tr. e intr.) : aculhir ; recaptar ; percebre ; grasir ; recaçar.

Recebre coma se deu : recebre coma cal.

Recebre las recèptas (L. 316) publicas (t. a.)

Vos prègui de recebre totes mas amistanças.

A plan recibuda aquela palma de mal recaçar.

rebut : albaran / aquit / acquit (R. V, 18)

rebut, -uda : p.p. de recebre.

Ai plan recibuda ta letra e i veni far responsa.

recel (L. 316) : accion de recelar q.q. o quicòm.

recelada : amagatal.

recelaire, -a : persona que recela quicòm o q.q.

recelament : recel (L. 316) (accion de recelar quicòm o q.q.)

recelar (v. tr.): amagar quicòm de raubat per q.q. mai ; amagar q.q. de recercat per la justícia ; contèner quicòm d'amagat. *Recelar çò panat. Recelar un desertor. Aquel libre recela de polidas tròbas.*

recelar (se): demorar amagat sens sortir de son amagatal. *Lo cèrvi, ni per tot, se tendrà recelat.*

recenar (v. intr.): recuolar.

recenchar / recintar (v. tr.): recenchar / recintar : tornar cenchar / cintar / cénher / cénger.

recenchar / recintar (se): se tornar cenchar / cénher...
Lo telefòn ! ai pas lo temps de me recenchar !

recensa: examèn ultim de totes las pèças d'orfebrariá ; fabrica que i se torna lavar lo marc de las olivas per ne traire l'òli que i se tròba encara ; aquel òli.

recensament: denombrement.

De quand en quand, se fa qualque recensament.

recensar (v. tr.): denombrar ; lavar lo marc de las olivas per ne traire l'òli que i se pòt encara trobar.

recensatge: accion de traire l'òli de pel marc dels olius.

recension: inventari ; analisi e comterendut critic d'un libre dins un periodic o un quotidian ; verificacion d'un tèxt a partir d'un manuscrit.

Res non val un manuscrit per una recension de tèxt.

recensor, -a: persona que fa una recension ; persona que trabalha a un recensament.

Los recensors passan totes los ostals.

recent, -a: qu'existís despuèi pauc de temps.

Construccion recenta. Novèla recenta.

Descobèrta recenta. Informacion recenta.

recentament: i a pas grand temps / i a pas gaire.

recentrar (v. tr.): tornar centrar.

recentrar (se): se recentrar.

recep: soca d'arbre copada pus bas que lo primièr còp.

receptaire, -a: persona que recepta.

receptar (v. tr.): tornar cepar (tornar copar pus ras)

receptatge: accion o resulta de recepar.

recepccion: accion de recebre quicòm o q.q.

recepcon: brota novèla / rebrot.

recepccion: accion de recebre quicòm mandat per q.q. ; accion d'aculhir q.q. ; accion de recebre en general. (R. II, 250)

Recepccion d'una letra. Recepccion de qualqu'un.

Jorn de recepccion. Recepccion dels sacraments.

recepccionaire, -a: persona que recepcciona quicòm.

recepccionar (v. tr.): verificar un mandadís (t. a.)

recèpta: formula (t.a.) ; qualitat de flor. (L. 316)

Recèpta de cosina. Recèpta quimica.

Merça / mercadariá (R. IV, 210) de recèpta.

receptable, -a: recebable, -a.

Merça receptable: de flor, de bona qualitat.

receptacle: airal que i se recampan de personas o de causas vengudas d'un pauc pertot ; t. tecn. de botanica ; airal que las aigas i son reculhidas per distribucion. (R. II, 280)

Aquela carrièira es lo receptacle de la racalha.

receptar (v. tr.): examinar una mercandisa.

receptiu, -iva: capable, -a de recebre d'impressions ; portat, -ada a trapar d'unas malautiás ; que fa cas dels conselhs, dels ensenhaments. (R. II, 281)

Caractèr receptiu. Organisme receptiu.

receptivitat: estat de q.q. de receptiu (t. a.) ; qualitat d'un receptor.

receptor: aparelh per recebre d'ondas magneticas.

receptor, tritz: capable de recebre un corrent, un senhal...

recèrc / recèrca: accion de cercar quicòm ; escorcolh / perquisicion. *Fa de recèrcas sul sidà.*

recercar (v. tr.): cercar ; tornar cercar.

Es recercat per totes las polícias d'Euròpa.

recerclar (v. tr.): tornar cerclar.

recès: abric ; asil.

Al recès del solelh: a l'abric del solelh.

Al recès del vent: a l'abric del vent.

recession: alentament / alentiment de l'activitat industrial e comerciala ; recuolada d'un conglaç ; alunhament de las nebulosas extragalacticas.

Una recession es pas encara una crisi, mas...

« *receuclar* » : **v. recerclar.**

« *receure* » : **v. recebre.**

« *rechauchar* » : **v. recaucar.**

rechauchon: subrepés (bona mesura) ; repaïsson joial ; repaïsson per òrta (dins la natura)

rechichin (onom.): bruch que fa l'òli que bolís dins la padena.

rechichinar (v. tr. e intr.) (onom.): far grasilhar quicòm sul fuòc ; grasilhar. *Rechichinar una costèla.*

L'òli rechichina dins la padena.

rechifrar (v. tr.): tornar chifrar.

rechinchir (v. tr.): escaudar la carn de pòrc abans de la metre a la sal.

rechiqueta: rebombeta / raspalheta.

rechiquetar (v. intr.): rebombir / raspalhar.

recidiva: accion de recidivar.

recidivant, -a: que recidiva.

recidivar (v. intr.): tornar cometre quicòm de blaimable ; recopar (se tornar manifestar).

Una persona pèrvèrsa recidiva totjorn.

Sa malautiá a recidivat.

recidivista (m. e f.): persona que recidiva.

recinglar (v. tr.): tornar cinglar.

recintar (v. tr.): recenchar.

recipiendari: persona recebuda solemnalament dins una associacion.

recipient: recebedoira.

recipròc, -a: que se passa entre doas personas, doas causas, dos grops... e que marca una accion equivalenta a l'accion recebuda ; t. tecn. de gr., de ling., de logica, de matematicas.

Amor recipròc. Amistat recipròca. Respècte recipròc.

Vèrbs e pronoms recipròcs. Proposicions recipròcas.

Teorèma e sa recipròca. Quantitats recipròcas.

reciprocament: d'un biais recipròc.

reciprocitat: qualitat de çò recipròc.

recit: relat.

recitacion: accion de recitar.

recital (angl.): execucion per una sola persona d'una tièira de pèças musicalas o de cançons.

Recital de piano, de violon, de dança...

recitant, -a: comentator de l'accion al teatre, al cinemà, dins una emission radiofonica... (t. a.) / *votz off* (angl.)

recitar (v. tr.): dire un tèxt, de memòria e a nauta votz.

Recitar de per còr çò après per còr.

recitatiu (t. tecn. de mus.): fragment cantat que sa declamacion se sarra del lengatge parlat, mas sostengut per de musica.

Lo rap (angl.) es una mena de recitatiu.

reclac : bruch agradiu d'un andalhon. v. **andalhon**.
Lo reclac d'un andalhon brèça mon sòm.

reclam : planh ; publicitat ; crit o senhal per far tornar sus la man un falcon de caça. (L. 316)
Far de reclam : far de publicitat.

reclamable, -a : que pòt èsser reclamat, -ada (t. a.)

reclamacion : accion o resulta de reclamar.

reclamar (v. tr. e intr.) : exigir son drech ; demandar amb insisténcia ; plorar / quistar ; cridar per far tornar un aucèl de caça ; rengar quicòm / estremar quicòm.
Reclamar sa paga. Reclamar l'atencion.
Reclamar un falcon de caça. Reclamar un libre.

reclamar (se) : se recomandar de q.q. ; se recomandar a q.q. ; se retirar ; s'anar jaire ; s'estremar.
Per aquel afar, se reclamèt de son deputat.
Me reclami de vos per trobar de trabalh.
Me reclami del trabalh a sèt oras.
Me reclami al lièch a onze oras.
Lo guèine se reclamèt dins sa tuta.

reclantir (v. intr.) : tornar clantir.

reclaure (v. tr. e intr.) : tornar claure ; embarrar ; bicar o laurar un segond còp.

reclaure (se) : s'embarrar.
Se reclauguèt dins son ostal e refusèt d'obrir.

reclaus, -a : embarrat, -ada ; bicat, -ada o laurat, -ada un segond còp.

reclavelar (v. tr.) : tornar clavelar.

reclinar (v. tr.) : clinar enrè

reclinar (se) : se clinar enrè ; se repausar.
Se reclinèt e s'acuolèt.

reclòc : ressaut ; contracòp ; reculada d'arma de fuòc.

reclòjar / reclujar (v. tr.) : tornar clujar ; recopar (tornar aparéisser). *Sa malautiá a reclujat.*

reclure : doblet de reclaure.

reclure (se) : doblet de se reclaure.

reclús : doblet de reclus. *Sentís a reclús.*

reclús, -usa : reclaus, -a / embarrat, -ada (p.p. de reclure)

reclusion : accion o resulta de reclaure o de se reclaure.
Lo condemnèron a dètz ans de reclusion.

rècmairal : riu màger / riu principal.

rècmòrt : mena de toat per tirar las aigas.

recobrabable, -a : que pòt èsser recobrat, -ada.

recobrada : çò recobrat.

recobrament : accion de recobrar.

recobrar (v. tr.) : recuperar ; tornar trobar quicòm de perdut ; percebre quicòm de degut.
Recobrar la vista, la paraula, la rason.
Recobrar una soma d'argent prestada.

recòbre : recobrament (accion de recobrar)
A recòbre : amb possibilitat de recobrament.
Pacha de recòbre : v. **pacha**.

recobrir (v. tr.) : tornar cobrir un ostal / tornar far la teulada.

recocada : repapiadas / rebusadas ; nisada de catlas en julh.
Aquel libre es un recuèlh de recocadas.

recocaire, -a : rebusaire, -a / repapiaire, -a.

recocar (v. tr. e intr.) : quitar pas de tornar dire çò meteis ; repapier / desaparlar.
Los rèirevièlhs lor arriba sovent de recocar.
(Regulus regulus)

recochon : rei petit

recofar (v. tr.) : tornar cofar.

recofar (se) : se tornar cofar.

recoide : contorn de carrièira, de camin, de ribièira.
Un recoide de ribièira se sona tanben meandre.

recòire / recuèire (v. tr.) : far tornar còire (t. tecn. de fabre) ; cremar la gòrja ; escòire.
Per melhorar son metal, lo fabre lo fa recòire.
A tojorn de vin picat que recòi bravament.
Ai ma plaga que me recòi.
Lo mèl de castanhièr recòi.

recolament : accion de recolar. t. a. çaijós.

recolar (v. tr.) : passar una teulada per cambiar los teules copats ; aplanar las dogas amb la doladoira (t. tecn. de tonelièr) ; legir sa deposicion a un testimòni abans de la li far signar (t. tecn. de drech) ; replantar (t. tecn. d'ortalièr) ; tornar colar (tornar empegar) ; trescolar lo vin.
Cal recolar las teuladas abans l'ivèrn.
A plan sason de recolar los pòrres.
Recolar una aficha. Recolar lo vin.

« **recolhir** » : v. **reculhir**.

recolina : penchenaduras de cambè.

recolleccion : accion de se reculhir en preséncia de Dieu.
De recollecions òm ne fa pas jamai « pronas » (l.p.)

recolonizacion : accion o resulta de recolonizar.

recolonizar (v. tr.) : tornar colonizar.
Avèm recolonizada Africa economicament.

« **recòlta** » (fr. de la l. p.) : v. **vianda - culhida**.

« **recoltar** » (fr. de la l.p.) : v. **culhir**.

recolum : reprim (bren menut)

recomandable, -a : que pòt èsser recomandat, -ada.

recomandament : d'un biais recomandable.

recomandacion : accion de recomandar (t. a.)

recomandaire, -a : persona que recomanda (t. a.)

recomandar (v. tr.) : demandar amb insisténcia ; aconselhar ; patronar q.q. ; fisar q.q. o quicòm a la bontat de Dieu ; far enregistrar (R. III, 465) un mandadís a la pòsta.
Te recomandi la discrecion pus granda.
Li recomandèron de crompar l'èga (la cavala) negra.
Vos pòdi recomandar aquel jove, qu'es plan capable.
Recomandèt son arma a Dieu abans lo darrièr badal.
Lo prèire lo recomanda a nòstra pregària.
Faguèri recomandar lo còlis, que la Pòsta...

recomandar (se) : demandar a q.q. son ajuda ; se reclamar de q.q. ; se senhalar a l'atencion dels autres ; se fisar de la bontat de Dieu.
Me soi recomandat a mon deputat.
Me recomandèri de mon ancian patron.
Aquel libre se recomanda per tot son aparelh critic.
Se recomandar a Dieu.

recomòutar (v. tr.) : tornar comautar / tornar prestir / tornar pastar. e non pas « *recomautar* »

recombinable, -a : que pòt èsser recombinat, -ada.

recombinar (v. tr.) : tornar combinar.

recomença : t. tecn. de jòc de cartas.
Marcar dètz punts de recomença.

recomençar (v. tr. e intr.) : tornar començar.

recompassar (v. tr.) : tornar compassar.

recompausar (v. tr.) : tornar compausar.

recompensa : accion de recompensar ; çò que recompensa q.q. (t. a.) ; prèmi ; compensacion.
Per recompensa, agèt una subrepara.
Aquel prèmi foguèt la recompensa de son trabalh.
En recompensa (en compensacion) agèt una promocion.

recompensar (v. tr.) : balhar quicòm per paga d'un servici ; balhar un prèmi ; compensar.

recomplidor : fonilh / embuc / embut. v. **embucar** - **embutar**.

recomplir (v. tr.) : emplenar.

recomposicion : accion de recompausar.

recomprar / recrompar (v. tr.) : tornar crompar.

recomptar (v. tr.) : tornar comptar.
Me soi enganat, o me cal tot recomptar.

reconcentracion : accion o resulta de reconcentrar o de se...

reconcentrar (v. tr.) : tornar concentrar.
Me pòdi pas reconcentrar.

reconcentrar (se) : se tornar concentrar.

reconciliable, -a : que pòt èsser reconciliat, -ada.
Los dos punts de vista son reconciliables.

reconciliacion : accion de reconciliar o de se reconciliar.

reconciliador, -airitz : persona que torna conciliar.

reconciliar (v. tr.) : tornar metre d'acòrdi. (R. II, 462)

reconciliar (se) : se tornar metre d'acòrdi.

reconduccion : accion o resulta de reconduire.

reconduch, -a : p.p. de reconduire.

reconduchable, -a : que pòt èsser reconduch, -a / reconduch, -a.

reconduire (v. tr.) : acompanhar q.q. quand se'n va ; acompanhar un expulsat ; contunhar quicòm.
La reconduguèri al seu ostal.
Los senspapièrs foguèron reconduches a la frontièira.
Reconduguèron la meteissa politica.

reconduch, -a / reconduch, -a : p.p. de reconduire.

reconeissable, -a : que pòt èsser reconegut, -uda.
Es aisidament reconeissabla, que garreleja.

reconeissedor, -a : de bon reconéisser.

reconeissença : accion de reconéisser ; gratitud.

reconeissent, -a : que reconeis çò qu'es estat fach per el, -a ; plen, -a de gratitud.

reconéisser / reconóisser (v. tr.) : se mainar que l'òm a ja vist q.q. endacòm ; identificar ; confessar quicòm ; explorar.
Reconeissi que dins lo temps l'ai agut conegut.
Lo reconeguèron al creuge qu'aviá pel front.
Reconeissi que m'enganèri d'a fons.
Anèron reconéisser l'airal abans lor expedicion.

reconéisser / reconóisser (se) :
Me reconeissi pas sus aquela marrida fotografia.
Se reconeis dins son enfant.
Trimèt a se reconéisser dins aquela selva.
Laissatz-me lo temps de me reconéisser !
Me reconeissi fautible.

reconflar (v. tr. e intr.) : tornar conflar ; regorgar ; refluir.
L'auratge a reconflada la ribièira.
Las aigas se son reconfladas, e mai refluisson.

reconfòrt : çò que requinquilha fisicament o moralament.
Foguèt per ieu un reconfòrt vertadièr.

reconfortable, -a : que pòt èsser reconfortat, -ada.

reconfortador, -airitz : persona que reconfòrta.

reconfortant, -a : causa que reconfòrta.
Una taçada de cafè reconfortanta.
Una paraula reconfortanta.

reconfortar (v. tr.) : requinquilhar q.q. d'abatut fisicament o moralament ; consolar.

reconfortar (se) : se requinquilhar.

reconhar (v. tr.) : refolar ; acantonar (metre dins un recanton)

reconhar (se) : s'acantonar (se metre dins un recanton)
Se reconhèt per èsser pas somsit per la multitud.

reconóisser : v. **reconéisser**.

reconquerent, -a : persona que torna conquerir quicòm.

reconquerir (v. tr.) : tornar conquerir.

reconquista : accion de tornar conquistar.
Trabalham a la reconquista de nòstra lenga.

reconquistable, -a : que pòt èsser reconquistat, -ada.

reconquistador, -airitz : persona que reconquista quicòm.

reconquistar (v. tr.) : tornar conquistar.

reconsirar (v. tr.) : tornar consirar (tornar soscar) ; ressègre / recórrer. v. **recórrer**.

reconsolar (v. tr.) : tornar consolar.

reconstitucion : accion de reconstituir o de se reconstituir.

reconstituent, -a : que reconstituís.
Una paraula reconstituente.
Un remèdi reconstituent.

reconstituible, -a : que pòt èsser reconstituít, -ida.

reconstituir (v. tr.) : tornar constituir.

reconstituir (se) : se remetre / se requinquilhar.

recontar / racontar (v. tr.) : far un relat / contar.

recontorn : circumvolucion.

reconstruccion : accion de tornar construir.

reconstructor, -a : que reconstrutz (que torna bastir) (t. a.)

reconstruire (v. tr.) : tornar construir.

reconvalir (se) : recobrar la santat.

reconvention (t. tecn. de drech) : accion de reconvenir (citacion que fa q.q. contra la persona que l'a citat)

reconvencional, -a : relatiu, -iva a una reconvention.
Citacion reconvencionala.

reconvencionalament : en mòde de reconvention.

reconvenir (v. tr.) : far una reconvention.

reconvidada : accion de reconvidar.

reconvidar (v. tr.) : tornar convidar.

recopa : bren ; segonda copa ; aigardent copat amb d'aiga.

recopadura : repassa (farina grossièra que conten de bren)

recopament : accion de recopar t. a. çaijós.
Recopament de fèbre.

recopar (v. tr.) : tornar copar (t. a.) ; reprene ; augmentar ; redoblar ; verificar quicòm de mercé de testimònis diferents ; tornar en memòria.
Quand jòga a las cartas, crença pas de recopar.
Sa tumor l'a recopada, un còp de mai !
Cada matin sa fèbre recòpa.
Cal totjorn recopar totes los testimònis.
Ara qu'aquò me recòpa : ara que me'n soveni.

recopar (se) : s'endevenir ; se recordar / se remembrar.
Totes aqueles testimònis se recòpan.
Me recòpa que quand èrem dròlles èrem falords.

recopiar (v. tr.) : tornar copiar.

recorbament : accion de recorbar.

recorbar (v. tr.) : amodar una corba.

recorbar (se) : far una corba.

recorchonar (v. tr.) : enrembolhar / entortilhar.
Fa pas bon cordurar amb un fial (fil) recorchonat.

recòrd : sovenir.

recòrd : espet / proesa.

recòrd, -a : anhèl, -a derraig, -a (de rèiresason) ; o nascut, -uda d'una feda vièlha ; mainatge nascut d'una maire vièlha.

recordada : mainatge nascut après d'annadas d'esterilitat.

recordança : sovenença.

recordar (v. tr. e intr.) : remembrar ; revertar ; se virar cap al cavalier de sa vesina en dançant lo rigaudon.

recordar (se) : se remembrar / se sovenir.
Me recordarai tojorn de quand èri drollon.

recordon : tardon (anhelon de segonda anhelada)

recordonar (v. tr.) : far un segond anhel dins la rèiresason.

recordurar (v. tr.) : tornar cordurar.

recòrn : recanton.

recoronar (v. tr.) : tornar coronar.

recorreccion : segonda correccion.

recorregir (v. tr.) : tornar corregir.

recórrer / recorrir (v. tr. e intr.) : aver recors a q.q. ; se desnoser ; ressègre : tornar passar la truffetièira per amassar las trufas oblidadas, tornar passar la castanhal per amassar las castanhas oblidadas, tornar passar los olius per acanar las olivas oblidadas...

*Ai recors a vos. Recórrer a la fôrça, a la rusa...
 Recórrer a Dieu. Recórrer en cassacion.
 Recórrer las trufas, las castanhas, las olivas...*

recors : persona o causa que l'òm i fa apèl.

recóser (v. tr.) : tornar cóser (tornar cordurar)

« *recoissidar* » : v. **recoissir**.

recòta : còta (pèira, tròç de fust per immobilizar una veitura)

recotar (v. tr.) : cotar ; tornar cotar.

recotelada : rebordelada. v. **rebordelada**.

recotelar (v. intr.) : rebordelar. v. **rebordelar**.

recotin (a) : a cavalin.

recreacion : recreament / recreança. (R. II, 507)

recrear (v. tr.) : divertir.

recreatiu, -iva : que divertís.

Foguèt un spectacle plan recreatiu.

receire (v. tr. arc.) : cansar / alassar ; trespassar / despassar.

recréisser (v. intr.) : tornar créisser / tornar butar.

recrenilhar (se) : se recauquilhar / s'anelar (en parlant d'un fial (fil) tròp tòrc)

recrenilhat, -ada : recauquilha, -ada.
Aquela lana es tota recrenilhada.

recriidar (v. intr. e tr.) : tornar cridar ; tornar publicar las anóncias d'un maridatge.

recriidar (se) : s'exclamar ; japar (R. III, 581) encara que mai.
Se recriidèt qu'èra pas messorguèira.

recriminacion : protestacion ; accion de recriminar.

recriminador, -airitz : persona que recrimina.

recriminar (v. intr.) : trobar a dire / protestar.
Es tojorn a recriminar contra quicòm o contra q.q.

recriminatòri, -a : que conten una recriminacion.
Un discors recriminatòri.

recristallizacion : accion de cristallizar o de se cristallizar.

recristallizar (v. tr.) : tornar cristallizar (t. a.)
De Gaulle recristallizèt totas las energias.

recristallizar (se) : se tornar cristallizar.
Foguèt en el que totes los espers se recristallizèron.

recrocar (se) : se corbar en forma de cròc.

recrocac, -ada : corbat, -ada en forma de cròc.
Sus la fin èra venguda tota recrocada.

recoissit, -ida : afrabat, -ada ; bresat, -ada ; embotit, -ida.

recrocut, -uda : corbat e crocut, corbada e crocudà.

recrompar (v. tr.) : tornar crompar.

recoquilhar (se) : se retractar, se tòrcer jos l'accion de la calor, de la secada... ; s'acoconar ; se recauquilhar.

recrosar (v. tr.) : tornar crosar.

recrostets / recrostilhs : roganhons (rèstas de repais)
Per sopar, agèrem los recrostets del dinnar.

recrostilhs : diminuti de recrostilhs.

recrudescient, -a : que va creissent, -a.
Una marrana recrudescienta.

recrudescéncia : reaparicion e augmentacion.
Una recrudescéncia de calor, de freg...

recrutaire, -a : que recruta d'aderents.
Cada partit politic a sos recruteurs.

recrutament : accion o resulta de recutar o de se ...

recrutar (v. tr.) : trobar d'aderents novèls.

recrutar (se) : se trobar d'aderents novèls.

RECT- / RECTO- : formas prefixadas del latin *rectus* (drech) ; forma prefixada que marca una relacion amb lo *rectum* (del lat. *rectum intestinum*, intestin drech, entre lo colon e l'*anus*) v. **rectal - rectangle - rectocoliti - rectum**.

rectal, -a : relatiu, -iva al *rectum* (lat.)
Vena rectala. Temperatura rectala.

rectangle (subs.) : parallelogram de quatre angles dreches.

rectangle (adj.) : qu'a un angle drech.
*Lo carrat es tanben un rectangle.
 Trapèzi rectangle. Triangle rectangle.*

rectangular, -a : qu'a la forma d'un rectangle ; qu'a per basa un rectangle.
*La femna aviá una cara rectangulara.
 Piramida rectangulara.*

rectificable, -a : que pòt èsser rectificat, -ada.

rectificacion : accion o resulta de rectificar.

rectificador : aparelh que i se fa la rectificacion e qu'es aplechat a un alambic. v. **rectificar**.

rectificador, -airitz : que rectifica. *Maquina rectificairitz.*

rectificar (v. tr.) : far pus drech ; corregir ; purificar per distillacion ; definir amb una mòla una pèça usinada.
Rectificar un camin. Rectificar una error.

rectificatiu : document oficial que rectifica quicòm.

rectificatiu, -iva : que rectifica. *Nòta rectificativa.*

rectilinèu, -èa : qu'es en linha drecha ; format, -ada unencament de linhas drechas.
Camin rectilinèu. Figura rectilinèu.

rectilinèament : d'un biais rectilinèu.

rectimètre : instrument optic utilizat per s'assegurar qu'una pèça mecanica es plan drecha.

rectiti (f.) : inflamacion del *rectum* (lat.)

rectitud : qualitat de çò drech (t. a.) ; conformitat a la rason, a la justícia.
La rectitud d'un camin. La rectitud de rasonament.

rectò (occitanizacion del lat. *recto*) : pagina primièira d'un fuèlh, la que se tròba a drecha quand un libre es dobèrt.

RECTO- : v. **RECT-**

rectocèla : ernia del *rectum* (lat.) que fa salida dins la vagina.

rectocoliti (f.) : inflamacion simultanèa del *rectum* e del colon.

rectopexia : intervencion cirurgicala per fixar lo *rectum*.

rector : fonccionari de l'Educacion Nacionala capmèstre d'una acadèmia ; capmèstre d'Institut Catolic ; capmèstre d'un collègi de jesuitas ; curat (prèire en carga de parròquia)
*Rector de l'acadèmia de Tolosa, de Montpelhièr...
 Monsen rector.* (e non pas Monsen lo rector)

rectoral, -a : *Una decision rectorala.*

rectorat : burèus de l'administracion rectorala.

rectorejar (v. intr.) : aver la carga de rector. t. a. çaisús.

rectoressa : dòna (femna) de rector d'universitat.

rectoriá (f.) : carga de rector ; sa durada. (R. V, 64)

rectoscòpi (m.) : endoscòpi per l'examen optic del *rectum*.

rectoscopia : examèn del *rectum* amb un endoscòpi.
rectosigmoïdoscòpi (m.) : tub metallic aplechat d'un lum per l'examen de la debuta del sigmoïde.

rectosigmoïdoscopia : examèn de la debuta del sigmoïde.

rectotomia : incision de la paret rectala.

rectovaginal, -a : relatiu, -iva a l'encòp al *rectum* (lat.) e a la vagina.

recto tono (lat.) : legit a nauta votz d'una votz blanca.

recto verso (lat.) : al rectò e al versò (occitanizacion)

rectum (lat.) : ultima partida de l'intestin gròs.

recuècha : calhada de gaspa cuècha (mena de formatge)

reculada / recuolada : accion de recular / de recuolar ; partida de ribatge que s'entrauca dins las tèrras ; espaci entre doas enclusas ; gèl tardiu.

A la reculada / a la recuolada : de reculons / de recuolons / a la reculada.

Faguèt una recuolada (gèl tardiu) *qu'o afrabèt tot.*

reculador / recuolador : cròc de fèrre aplechat a un brancat de carreta e que servissiá per recuolar ; compartiment de bordiga. v. **bordiga**.

reculaire / recuolaire, -a : que recula / que recuola ; carbonièr (minaire) que fa de reculatge (t. tecn.)

reculament / recuolament : accion de recuolar ; pèça d'arnesc de cuol de caval ; t. tecn. de relotgièr o de maçon.

recular / recuolar (v. intr.) : anar enrè ; racar (renonciar) ; temporizar ; far anar enrè ; retardar ; retrogradar ; ajornar

Englajada, recuolèt al fons del corredor.

Aquel òme recula pas davant res.

Pòdes pas mai recular, te cal decidir.

Recuolar un mòble, una paret...

Es pas possible de recular lo maridatge.

La tuberculòsi a reculat.

A reculada la data de son maridatge.

Recular un deute.

recular / recuolar (se) : se portar enrè.

reculat / recuolat, -ada : p.p. de recular / recuolar.

A un front recuolat, serà lèu calvet.

reculhiment : accion o resulta de se reculhir.

reculhir (v. tr.) : culhir ; aculhir dins son ostal.

Reculhir la vianda de pels camps.

Reculhir un can perdut. Reculhir un orfanèl.

reculhir (v. intr.) : venir bon (en parlant del vent) (t. tecn. de mar.)

reculhir (se) : se concentrar ; meditar.

Se reculhir fa pas de mal a degun.

reculhit, -ida : *Un aire reculhit. Un airal reculhit.*

recuoleta (a la) / de recuolons : en recuolant.

recuperable, -a : que pòt èsser recuperat, -ada.

De cap de biais, la situacion es pas recuperabla.

recuperabilitat : qualitat de çò recuperable.

recuperacion : accion de recuperar. (R. II, 423)

recuperador : aparelh per recuperar la calor, l'energia...

recuperador, -airitz : que recupèra quicòm.

recuperar (v. tr.) : recobrar (tomar intrar en possession de quicòm)

Ai pas recuperats totes mos libras prestats.

A pas recuperada la santat, se'n manca plan.

recura : balajum (çò balajat / la bordilha balajada)

La recura lo vent l'empòrta e l'escampilha.

recurada : degalh / descari / estrós / rebrec ; marrana (t. a.)

recuradís : podilhas / rebrondilhas / rebrondum.

recurador : podàs marguelong.

Totes mos tèrmes los recurri amb un recurador.

recuraire, -a : rebrondaire, -a / magencaire, -a (persona que recura, que rebronda) ; sanaire / enrengaire / crestaire, -a.

recurar (v. tr.) : tomar curar ; netejar ; magencar / rebrondar ; castrar los bornhons ; far de brost / far de rama.

Los valats o besals los cal recurar un pauc cada an.

Las caçaïròlas las cal ben recurar cada jorn.

Los bornhons los ai pas encara recurats.

Recurar de fraisses per las fedas o pels lapins.

recuratge : accion de netejar o de recurar.

recurilha : pelalha de frucha ; estrosses de frucha.

La recurilha, se'n congostan las galinas.

recuron : branca recurada de son fulhum.

recurum : rèstas de frucha ; rafatum en general.

recurréncia : qualitat de çò recurrent.

La recurréncia d'un eveniment.

recurrent, -a : que torna de quand en quand ; que torna enrè.

Fèbre recurrenta. Ostilitat recurrenta.

Nèvis recurrents. Image recurrent.

recusable, -a : que pòt èsser recusat, -ada.

recusacion : accion de recusar.

recusant, -a : (adj. e subst.) : que recusa.

recusar (v. tr.) : refusar de reconèisser la competéncia d'un jutge, d'un expèrt, d'un testimòni...

Recusar un arbitre. Recusar un tribunal.

recusar (se) : se declarar incompetent per quicòm.

Se recusèt, que coneissiá pas pro aquel afar.

recusat, -ada : refusat, -ada.

Un prèire, un medecin son recusats coma jurats.

redable (L. 318) : mena de rastèl-tisonièr (t. tecn. de fornier, d'obrier saunièr, d'autres obriers) v. **rèble**.

redaccion : accion o biais de redigir quicòm ; exercici escolar elementari per ensenhar los escolans a redigir ; ensemble dels redactors d'un quotidian, d'un setmanier... ; airal que los redactors i trabalhan.

La redaccion èra çò que m'agradava mai.

redactor, -tritz : persona que trabalha a la redaccion d'una publicacion (t. a.)

Es lo capredactor d'un grand setmanier.

redalh : reprim / reviuire / segonda copa.

Un redalh es pus fin qu'una primièira copa.

redalhar (v. tr.) : tornar dalhar.

redarguir (v. tr.) : aplechar / dispausar ; metre en òrdre.

redaurar (v. tr.) : tornar daurar.

redavalar (v. tr.) : tornar davalar.

« *redde* » e derivats : v. **regde** e derivats.

redebanar (v. tr.) : tornar debanar.

redemandar (v. tr.) : tornar demandar.

redemer (v. tr. arc.) : pagar la rançon de q.q. (L. 318)

redémer (se) : reparar sas fautas ; far oblidar çò que l'òm a fach de travèrs.

Per se redémer nos venguèt ajudar a segar.

redempcion : accion de redimir o de se redimir v. pus bas.

Lo mistèri de la Redempcion.

redemptor, -tritz : que redimís.

redemptorista : membre d'una institucion religiosa per la redempcion dels captius e dels esclaus.

redent : parapèch ; parabanda ; fenda / falha / fendascla ; cavalha ; excavament ; excavacion ; disjonccion de doas pèças de fust per dessecament.

Los ponts vièlhs avián de redents pels òmes i se garar.

La mirga s'amuèt dins una redent de paret.

redescendre (v. tr.): tornar descendre / tornar davaladar.
redeure (v. tr.): tornar deure.
redevable, -a : qu'a pas encara pagat tot çò que deu ; qu'a una obligacion a l'esgard de q.q.
Te soi encara redevable de 50 euròs.
Vos soi redevable de mon saber.
redevença : çò degut a un servici public.
La redevença de television.
redevenir (v. tr.): tornar venir / tornar devenir.
Redeven insuportable.
redibicion : anulacion de venda per causa de vici redibitòri.
redibir (v. tr.): anullar una venda e tornar çò crompat al vendeire per causa de tara.
redibitòri, -a : qu'amòda una redibicion.
Vici redibitòri. Tara redibitòria.
redicion : capitulacion. (R. III, 572)
« *redièr* » - « *radièr* » : v. darrièr.
redigir (v. tr.): metre quicòm per escrich segon una forma determinada e segon un òrdre volgut.
Redigir un article, un compte rendut, un diurnal...
« *redimar* » (fr.): v. redimir.
redimible, -a : que pòt èsser redimit, -ida.
redimir (v. tr.): obténer la liberacion d'un captiu contra tala soma d'argent ; liberar q.q. d'una obligacion contra un prètz convengut ; perdonar.
Redimir un presonièr. Redimir una renda.
Sa bontat redimís sa laidor.
redintrar (v. tr. e intr.): tornar dintrar.
Redintrar quicòm dins l'ordenador.
redire (v. tr.): tornar dire. *Tròbi pas res a redire.*
redoblament : accion de redoblar (t. a. çaijós)
redoblant, -a : escolan, -a que redobla una classa.
redoblar (v. tr.): doblar ; augmentar bravamet ; demorar dos ans de seguida dins la meteissa classa.
Redoblar una sillaba. Redoblar una consonanta.
Çò que li avètz dich a redoblada sa jòia.
Redoblèt una classa per manca de maturitat.
redoblar (v. tr. ind.): far pròva de fòrça mai de.
Redoblar d'esfòrç, d'atencion, d'amabilitat...
Redoblar de plors : plorar encara que mai.
redoblar (v. intr.): *Lo freg a redoblèt.*
redobtable, -a : qu'es de redobtar (de crentar bravamet) ; que fa fòrça paur. *Lo sidà es una malautiá redobtable.*
Aviá una mina redobtable.
redobtablement : d'un biais redobtable.
redobtar (v. tr.): crentar aicisèm (crentar fòrça)
Redobtava quicòm (adv.) de tombar malauta.
Redobtava la malautiá mai que non pas la mòrt.
redòl : airal (endrech) mai o mens circular ; airal en general.
Un redòl d'agram : un airal cobèrt de gram.
A redòls : a beles endreches.
redòla : arrapalhon ; pujòl ; femna que càmbia sovent de mèstre o d'ostal ; rodeleta de sabatas per se desplaçar pus vitament (R. V, 558) / *rollers* (angl.)
Embalèt sa motocicleta per montar la redòla.
Aquela femna es pas qu'una redòla !
Es fòrt agradiu de se desplaçar en redòlas.
redolada : davalada ; cabussada que se fa en redolant.
redolaire, -a : rodair, -a / passapaís (m. e f.)
Los redolaires d'un còp èra s'agrumèlan en vila.

redolar (v. intr. e tr.): bordelar / rebordelar ; escabelar ; rodar / passar país. (R. VI, 60)
La palma redolèt tot lo long de la davalada.
Redolèt los escaliers e se maquèt que se'n dolguèt.
Redòla que redolaràs es totjorn a redolar.
redolència : òlga / nolor / bona sentor.
Èra pintada per la redolència de las glicinas.
redolent, -a : que nòl a bon / que sentís a bon.
redolet : accion de redolar ; redolada pichona ; plec.
redolièr : davalada fòrta ; arrapalhon.
redolon : torn que l'òm fa en redolant.
redolum : rotacion ; accion de far redolar un crivèl per tamisar de sabla, de farina...
redonar (v. tr.): tornar donar.
redond : sonalha bèla e redonda del marre que mena lo tropèl ; cimbola redonda / gongolh redond de caval, de buòu o de muòl ; ventresca de pòrc ; sagin (saïn en l.p.) escaumada d'una nau de pesca (t. tecn. de mar.)
redond, -a : de forma circulara, esferica ; espompit, -ida / repetenat, -ada.
redonda : ròl de tèla ; tresega penjada a la cavilha del mitan del jo / anèla trenada de brotas bèlas, de cuèr, de caochoc, de fèrre, de matèria plastica, per i engulhar la lata (lo timon) de la carreta e la far téner al jo amb una altra cavilha de fèrre o de fust espintada dins un trauc de la lata.
Engulhar la pèrga (lata / timon) dins las redondas.
redondal : oliu de frucha negra e redonda ; mena de rasim ; redòrta (brota plegada en mòde de liga)
redondala : oliva redonda e negra.
redondància : abundància de mots, de qualificatiu... que fan pas besonh.
redondant, -a : *Discors redondant. Estil redondant.*
redondament : d'un biais redondant.
redondar (v. intr.): se tornar conflar / s'arredondir ; regorgar / subredondar ; se desbondar ; refluir / rebocar / rebogar.
Après l'auratge de la nuèch, la ribièira redonda.
Lo prat redonda de pastura. Uèi, Garona redonda.
Garona redonda tanben quand encontra la mar.
redondèl : anèla que fa l'aiga quand òm geta un ròc dins la ribièira.
M'agradan los redondèls faches sus las aigas.
redondèla : mena de fogasseta redonda.
redondelet, -a : diminutiu del diminutiu redondèl.
La Margarideta es agradiament redondeleta.
redondet, -a : mai o mens redond, -a, mas agradiu, -iva.
Un genolh redondet.
redondetat : redondesa / rotonditat (R. V, 59)
redondial : redonda v. pus naut.
redondièira : airal redond e aboscassit.
redondon : fonilhon al centre d'un remolin d'aiga.
redonhadura : retalhaduras.
Redonhaduras de las onglas.
redonhar (v. intr.): raunhar / ronzar / resonzar / retalhar.
Cal redonhar las onglas quand son tròp longas.
« *redor* » : v. ròdor.
redòrt : cabeçal / cabeçala (tortilhon de linge per portar de faisses sul cap)
redòrta : brota tortilhada per far liga ; tortilhon de fen ; fortificacion ; mena de planta : (*Clematis alpina*) (*C. cirrosa*) ; (*C. recta*) ; (*C. flammula*) ; (*C. Vitalba*)

redortar (v. tr.): ligar quicòm amb una redòrta ; tustar amb una brota.

redortièira : sausareda (airal que i butan de brotas de sauses)

redralhar (v. tr.): tornar dralhar.

redre (v. tr.): cansar / alassar / fatigar.

redre (se) : se cansar / s' alassar / se fatigar.

redreçador : aplech d' estamièr (obrièr que trabalha l' estam) ; vaisselièr / escudelièr.

redreçament : accion de redreçar o de se redreçar.

redreçar / redreïçar (v. tr.): tornar dreçar quicòm de tòrs.

redreçar / redreïçar (se) : se tornar dreçar.

reduccion : accion o resulta de reduire o de se reduire ; desaparicion d' una vocala en l.p :

Es « vrai » per es verai. « Quanta » per quaranta.

reduch, -a / reduit, -a : p.p. de reduire.

reductible, -a : que pòt èsser reduch, -a.

reductibilitat : qualitat de çò reductible.

Una fractura, una estòrsa son reductiblas.

reductor, tritz (subs.): adobaire, -a ; t. tecn. de quimia, de mecanica, de fotografia...

Lo carbon es un reductor. Un reductor de velocitat.

Un aparelh reductor. Una substància reductritz.

reductor, -tritz (adj.): que limita o redusís çò exprimit (paraula, idèa, rasonament, teoria)

Çò que dises aquí es un pauc tròp reductor.

reduire (v. tr.): adobar ; disminuir ; reproduir / reproduire en pus pichon ; forçar q.q. a ; simplificar ; transformar ; domdar.

Reduire una fractura. Reduire las distàncias.

Reduire un image. Reduire q.q. a mendicar.

Reduire una fraccion. Reduire de gran en farina.

Reduire un caval, un parelh de buòus...

reduire (se) : s' amendir ; se restrénher.

Sa pension se redutz a pas un fôrça.

reduit / reduch : cambron per retirar çò que fa pas sovent besonh ; cambron de serviciala.

Dins un ostal, los reduits fan plan besonh.

reduplicacion : accion o resulta de reduplicar.

reduplicar (v. tr.): tornar duplicar.

reduplicatiu, -iva : relatiu, -iva a la reduplicacion.

redusir (v. tr.): reduire / disminuir / magencar.

redusir (se) : mermar / baissar / disminuir.

reedicion : accion o resulta de reeditar ; edicion novèla ; repeticion d' una situacion.

reedificacion : edificacion novèla.

reedificador, -airitz : que reedifica.

reedificar (v. tr.): tornar edificar.

reeleccion : accion de reelegir. *Crei fòrt e mòrt a sa reeleccion.*

reelegible, -a : que pòt èsser reelegit, -ida.

reelegir (v. tr.): tornar elegir.

reembarcament : accion o resulta de reembarcar o de se...

reembarcar (v. tr.): tornar embarcar.

reembarcar (se) : se tornar embarcar.

reemboçable, -a : que pòt èsser reemboçat, -ada.

reemboçar (v. tr.): tornar emboçar (t. tecn de mar.)

reempegar (v. tr.): tornar empegar.

reemprenhar (v. tr.): tornar empenhar. (R. IV, 636)

reencadenar (v. tr.): tornar encadenar.

reencarceracion : accion de tornar encarcerar.

reencarcerar (v. tr.): tornar encarcerar.

reempalhar (v. tr.): tornar empalhar.

reencoratjar (v. tr.): tornar encoratjar.

reestacar (v. tr.): tornar estacar.

reestudiar (v. tr.): tornar estudiar.

reexaminar (v. tr.): tornar examinar.

refachar (v. tr.): tornar afachar.

refachons : apleches reparats e que valon pas grand causa ; pelhas (vestits vièlhs)

refaire : v. **refar**.

refalsada : esfòrc o moviment brutal e imprevis ; aigat brutal e imprevis.

Far las refalsadas : far las espèrras.

Las refalsadas de Tarn son de redobtar.

A refalsadas : subran. De refalsada : per azard.

refar / refaire (v. tr.): tornar far ; tornar metre a nòu ; adobar (reparar) ; tornar començar ; indemnizar.

Refar totes sos estudis. Refar un matalàs.

Refar sa vida. Refar q.q. de sas despensas.

refar / refaire (se) : se restablir / se requinquilhar.

refart : augmentatiu de fart. v. **fart**.

refastar (v. tr.): rebutar / fastigar.

refastar (se) : se rebutar / se fastigar / se desgostar.

refasti : fastic / desgost.

refastigar (v. intr.): far lo refastigat (lo desgostat)

refastigat, -ada : desgostat, -ada.

refastigós, -osa : manhac, -aga (de mal contentar)

refastinar / refastinhar (v. intr.): far lo refastigat ; desgatjar una sentor a claufit.

Aquel membre (aquela pèça) sentís a refastinhat !

refastinós / refastinhós, -osa : de mal contentar (t. a.) ; manhac, -aga.

refastinhum / refastum : fastic / refasti / desgost.

refauda : lebrauda (lèbre jove)

refaudir (v. tr.): aculhir dins sa fauda ; amagar dins sa fauda. *La mamà refaudís son nenon.*

refaudir (se) : se recaptar dins la fauda de sa mamà ; s' arrucar endacòm.

refaudís : refugi / abric.

refeccion (R. III, 273) : accion de tornar far, de tornar metre a nòu. *Refeccion d' un camin.*

refectòri : granda sala de manjar de convent, de collègi, de comunitat.

refend : operacion que consistís a fendre lo cuèr en mai d' una espessor.

Paret de refend : brava paret dins un ostal.

Fust de refend : fust ressat en long.

refenda : rèssa de refendre.

refendre (v. tr.): tornar fendre (asclar) ; ressar en long.

referéncia : accion de remandar a un tèxt, a un document, a una autoritat ; indicacion del passatge d' un tèxt que l' òm i remanda lo lector ; obratge fòrça consultat ; indicacions plaçadas a la debuta d' una letra ; atestacion ; t. tecn. de lingüística, de matematicas ; tota causa que pòt servir de modèl.

Un obratge sens referéncias fa pas gaire autoritat.

Un diccionari es un obratge de referéncia.

Li demandèron s' aviá de referéncias.

referencial (subs. m.) (t. tecn. de matematicas) : ensemble d' elements que forman un sistèma de referéncia.

referencial, -a : relatiu, -iva a una referéncia.

Fonccion referenciala d' un lengatge.

referenciar (v. tr.): ajustar una referéncia a quicòm.

Referenciar una citacion.

referendari, -ària : relatiu, -iva a un *referendum* (lat.)
Consultacion referendària.

referendum (lat.) : votacion dirècta del pòble per ratificar una mesura parlamentària d'òrdre legislatiu o constitucional, o per adoptar dirèctament una tala mesura o una proposicion de lei d'iniciativa populara ; consultacion dels adherents dels membres d'una collectivitat ; despacha de diplomata per demandar d'instruccions novèlas.

referir (v. tr. ind.) : raportar quicòm a q.q. per que ne decide ; t. tecn. de lingüística.

referent (t. tecn. de lingüística) : realitat qu'un signe lingüistic i fa referéncia.

referir (se) : se raportar a q.q. per que decide de quicòm.

refermar (v. tr.) : far venir pus fèrm ; venir pus fèrm ; reassegurar.

refermar (se) : se reassegurar.

referniment : endilh / endilhet / endilhada (bram de caval)
Lo referniment de la cavala fasiá estrementir Reina.

refernir (v. intr.) : refenidar / nilhar / endilhar / anilhar.
Un caval refernís ; un ase arnica ; una vaca brama.

referrar (v. tr.) : tornar ferrar.

refertilizacion : accion o resulta de tornar fertilizar.

refertilizar (v. tr.) : tornar fertilizar.

refestinar (v. tr.) : tornar dire ; recitar al brutle ; pressar de mai en mai.

refestuc : accion de tornar semenar sul meteis airal.

refestugar (v. tr.) : tornar semenar sul meteis airal.

refichar (v. tr.) : adobar / aplechar / reparar grossièrament.

refièira / rèirefièira : endeman de fièira.

refigurar (se) : se tornar figurar quicòm.

refilar (v. intr.) : tornar filar ; èsser mai o mens tòrs (fil / fial)

refilat : còrda trenada amb de còrdas vièlhas destrenadas.

refilosa : gansa que manteniá la conolha.

refinable, -a : que pòt èsser refinat, -ada.

refinaire, -a (adj. e subs.) : que refina ; persona que far virar una refinariá o persona que i trabalha ; aparellh de refinar quicòm.

refinament : qualitat d'una persona o d'una causa refinada, delicada ; degra extrèm d'un sentiment.
Refinament de delicadesa. Refinament de nolor.
Refinament de voluptat. (R. V, 568)

refinar (v. tr.) : afinar (far venir pus fin, pus blos)
Refinar una substància. Refinar son estil.

refinar (se) : s' afinar (venir pus fin, pus blos)
Un òme lord de natura se pòt pas gaire refinar.

refinariá : airal que i se refinan de substàncias.

refinat, -ada : desbarrassat, -ada de sas impuretats ; d'una granda delicadesa.
Sucre refinat. Petròli refinat. Persona refinada.

refinatge : accion de purificar sucre, metals, caochoc, alcoòl... ; ensemble dels procediments de fabricacion dels derivats petroliers.
Refinatge del papièr, del sucre, del petròli...

refissar (v. tr.) : tornar fissar.

reflam : flamejadís / treslusor d'un fuòc bèl, del solelh, d'un joièl...
Lo reflam del fuòc fasiá dançar las ombras.

reflambor : reverberacion (R. V, 505)

reflamejar (v. intr.) : tornar flamejar.

« *reflechir* » (fr) : v. **perpensar - soscar - chifrar.**

reflectància : poder reflector d'una superfícia.

reflectir (v. tr.) : remandar de lutz, de calor, un son, un image... dins una altra direccion.
Una paret reflectís la lutz, la calor o un son.
Un miralh reflectís la lutz, un rai, un image.

reflectir (se) : èsser remandat en retorn.
Sa cara se reflectissiá dins lo miralh.

reflectomètre : aparellh per mesurar la reflectància.

reflector : aparellh per reflectir lo lum o las ondas.

reflector, -tritz : que remanda per reflexion.
Miralh reflector. Poder reflector.

reflèx : reaccion rapida (t. a.)
D'ont mai òm vièlhís, d'ont mens òm a de reflèxes.

reflexibilitat : qualitat de çò reflexible.

reflexible, -a : que pòt èsser reflectit, -ida.

reflexion : cambiament de direccion de las ondas sonòras, luminosas o calorificas ; accion de perpensar / atencion / concentracion. (R. III, 340)
Reflexion de la lutz, del son, de la calor.
Angle de reflexion. Pensada / consideracion.

reflexiu, -iva : que reflectís ; t. tecn. de gramatica.
Vèrb reflexiu. Pronom reflexiu.

reflexivament : amb reflexion.

REFLEXO- : forma prefixada de reflèx.

reflexogèn, -a : qu'amòda un reflèx.

reflexograma : enregistrament grafic de la reaccion musculara a la percussion del tendon d'Aquiles.

reflexometria : ensemble dels rapòrts qu'existisson entre las caracteristicas d'unes reflèxes de persona sana e las caracteristicas dels meteisses reflèxes modificats per la malautiá.

reflexoterapia : metòde terapeutique que permet d'agir a distància e per via reflèxa sus una lesion, en intervenent sus una zòna alunhada de la partida malauta.

reflorir (v. tr.) : tornar florir.
Refloris que refflorís, la flor occitana !

reflotar (v. tr.) : despenchenar.

refluent, -a : que refluís.

refluir (v. intr.) : se desplaçar al senscontra del sens normal.
Una ribièira refluís quand encontra la mar.
La multitud refluissiá atacada per la polícia.

reflux : movement de la mar que s'alunha de la còsta.
Lo flux e le reflux de la mar m'an totjorn pivelat.

refochiu : petosa (aucelon de parets) ; rei petit (*Regulus regulus*)
 « *refofar* » : v. **rebofar.**

refoire (v. tr.) : tornar foire / refotjar (tornar fotjar)

refoissar (v. tr.) : transplantar.
A pas sason de refoissar, que cal esperar que plòga.

refòl : bruma de calor.

refolador, -oira : ressort que compelis (que fòrça) quicòm a se tampar automaticament ; aplech tecnic de mestieirs.

refolament : blocatge psicologic de sovenirs, d'idèas, d'emocions.

refolar (v. tr.) : far refluir (empachar de passar) ; enfonzar per fòrça una cavilha ; desplaçar un fluid amb una pompa o un compessor.

refolar (v. intr.) : (en parlant d'una cavilha) refusar de s'enfonzar ; (en parlant d'un liquid) refluir.
Las aigas del fluvi refojavan al dintre de la mar.

refolejar (v. intr.) : tornar venir fòl, -a. (R. III, 352)

refolèri (m.) : lunada / caprici.
 « *refolfar* » : v. **rebofar.**

refondar (v. tr.) : tornar fondar.

refondatge (m.): la farina pus grossièira.
refondre (v. tr.): tornar fondre.
refonfonhar (v. intr.): romegar / repochinar / repotinar.
refonzar (v. tr.): tornar fonzar (t. a.); tornar enfonzar (t. a.)
Tornar fonzar una fustalha.
refonzura: accion de tornar fonzar una fustalha.
reforfar (v. intr.): rebofar. v. **rebofar**.
reforfolhar (v. tr.): tornar forfolhar.
reforum: rebofum. v. **rebofum**.
reforma: cambiament / modificacion.
Reforma (la): moviment religiós que destaquèt de la Glèisa catolica, al sègle setzen, una granda partida d'Euròpa e que donèt naissença a tot un fum de glèisas protestantas.
reformabilitat: qualitat de çò reformable.
reformable, -a: que pòt èsser reformat, -ada.
reformador, -airitz: persona que reforma quicòm.
Martin Luther foguèt un grand reformador.
reformaire, -a: reformador, -airitz.
reformar (v. tr.): corregir / melhorar; modificar; suprimir.
reformisme (pej.): tissa de reformar per reformar.
reformista (m. e f.): adèpte, -a del reformisme.
refortiment: accion de refortir (t. a.)
refortir / renfortir (v. tr.): assolidar / far venir pus solid; consolar.
Aquel espicon refortís la paret.
Las vòstras paraulas me refortisson.
refosegar (v. intr.): tornar fosegar / tornar fosigar.
refotjar (v. tr.): tornar fotjar.
refraccion: cambiament de direccion d'un rai de luz, de calor... en passant d'un lòc dins un autre que la velocitat de la propagacion i es diferenta.
Refraccion d'un baston mièg enfonzat dins l'aiga
Refraccion astronomica. Angle de refraccion.
refractor (v. tr.): amodar una refraccion de luz, de calor...
refractori, -ària: que resístís a d'unas influéncias fisicas o químicas; que refusa de se sometre a quicòm o a q.q.
Mineral refractori. Conscrit refractori.
refractiu, -iva: qu'a lo poder de refractor; t. tecn. de psicologia: *Tecnicas refractivas.*
refractivitat: poder de refraccion.
refractomètre: intrument de mesura dels indicis de refraccion
refractometria: mesura dels indicis de refraccion.
refractor (adj. m.): que refracta. *Prisme refractor.*
refrangible, -a: susceptible, -a de refraccion.
refranh: repic / tornada. (R. III, 388)
refranhament: solatjament. (R. III, 388)
refrànher (v. tr.): moderar, temperar. (R. III, 388)
refregida: refrejamment / refresc / freg.
Se trapar una refregida pòt èsser meissant.
refregidor / refregiment: quicòm que refregís (t. a.)
refregèri (m.): armari frigorific.
refregir (v. tr.): far venir freg, -ja o pus freg, -ja.
refregir (se): venir freg, -ja o pus freg, -ja.
refrejadador: airal que lo veire i se refreja.
refrejamment: accion o resulta de prene freg.
refrejar (v. tr.): far venir freg; deixar venir freg.
refrejar (se): venir freg.
refrenable, -a: que pòt èsser refrenat -ada.
refrenaire, -a: persona que refrena.
refrenament: accion de refrenar o de se refrenar.
refrenar (v. tr.): metre un fren a la violéncia de q.q. o de quicòm (t. a.) *Refrenar una enveja, una colèra.*

refrenar (se): se reténer.
De cap de biaís, se pòt pas refrenar.
refresc: refregida / refrejamment / freg; bevenda fresca; peissonelon qu'a ja servit un còp d'esca per la pesca.
Un brave refresc lo forcèt a s'aliechar.
Amb aquela calor diridai pas de non a un refresc.
refrescada: accion de refrescar o de se refrescar; castic, semonsa, punicion.
Trapèt una refrescada que se'n sovendrà un brieu!
refrescadís / refrescadura: aiga qu'a servit a refrescar quicòm.
Refrescadura de veires, de botelhas, de fustalha.
refrescador: airal que l'òm i se refresca; ferrat que i se far refrescar de vin; lavador pus pichon que i se refrescava la bugada facha dins lo grand; airal que l'òm i se pòt banhar.
refrescador, -airitz: persona que refrescava lo linge.
refrescadum: tot çò que refresca.
refrescadura: refrescadís; refrigeracion (R. III, 391)
Refrescadura de veires, de botelhas...
refrescaire, -a: que refresca.
Una ombra refrescaira. Una bevenda refrescaira.
refrescament: accion de refrescar o de se refrescar.
refrescant, -a: que refresca.
Una ensalada es refrescanta.
refrescar (v. tr. e intr.): far venir fresc o pus fresc; venir fresc o pus fresc; tornar metre en estat (t. a.); passar quicòm per aigas.
Refrescar lo front d'un malaut.
Metre lo vin blanc a refrescar.
Refrescar una rauba. Refrescar una pintura.
Refrescar la memòria de q.q.
Refrescar lo linge: lo passar per aigas.
refrescar (se): se banhar la cara, las mans...; prener lo fresc.
Me vòli refrescar abans de passar a taula.
Li agrada de se refrescar abans de s'anar jaire.
refrescatge: linge refrescat; refresquèri (v. pus bas); bugada que l'òm refresca; blaime / semonsa.
Lo refrescatge que trapèt lo se meritava plan.
refrescolar (v. tr.): refrescar agradivament.
refrescum: tot çò que refresca.
refresquèri (m.): blaime / semonsa; rosta / tanada / tabassada; ramada / lavada / pluèja brutalada mas passadissa.
Me trapèri un d'aqueles refresquèris! (t.a.)
refresquilha: aiga de vaissèla; refrescadís v. pus naut.
refresquiment: accion de refresquir o de se refresquir.
Un refresquiment de la memòria.
Un refresquiment de temperatura.
refresquir (v. tr.): refrescar (far venir fresc o pus fresc)
refresquir (se): se refrescar (venir fresc o pus fresc)
refresquissent, -a: que refresquís.
Una bevenda de menta es refresquissenta.
refretada: fretada novèla; tanada / rosta novèla; refretatge d'un cercle de ròda (t. tecn. de rodièr e de fabre)
refretar (v. tr.): tornar fretar; tornar sarrar un cercle de ròda (t. tecn. de rodièr e de fabre)
refretatge: t. tecn. de rodièr e de fabre.
refrigeracion: accion o resulta de refrigerar o de se refrigerar.
Aparelh de refrigeracion. Tecnica de refrigeracion.
refrigerar (v. tr.): far venir freg o pus freg. (R. III, 391)
Refrigerar de carn, de peis, de frucha, un vagon...
refrigeratiu, -iva: que refrigèra. (R. III, 391)
refrigerator: aparelh per refrigerar.

refrigèri, -èria : que produsís un freg (t.a.) (R. III, 391)
Glaç pilat e sal de mar fan una mescla refrigèria.
Persona refrigèria. Acuèlh refrigèri.

refronhadís : contraccion de la pèl del front e de la cara.

refronhar (v. tr.) : far venir morrut.

refronhar (se) : far lo morre / venir morrut (contractar la pèl del front e de la cara)
Aquel òme se refrohnava de mai en mai.

refronhat, -ada : p.p. de refronhar.
Cara refrohnada / mina refrohnada.

refrozinhadura : fregadís ; fringolhatge.

refrozinhar (v. tr.) : fregar ; fringolhar ; agorrufar.

refrozinhar (se) : s'agorrufar.

refrozinhat, -ada : agorrufat, -ada ; enrambolhat, -ada.
Aviá lo pel tot afrozinhat.

refrozinhatge : accion o resulta d'agorrufar.

refronzir (v. tr.) : tornar fronzir.

refronzir (se) : se tornar fronzir.

refudar (arc.) : refusar. v. **refusar**.

refugi : recès / recapte / retina / abric.

refugiar (v. tr.) : recaptar / abrigar / reculhir q.q.

refugiar (se) : se recaptar / s'abrigar (se metre a l'abric)
Quand beleja se cal pas refugiar jos un arbre.

refugir (v. tr. intr.) : retirar la man, lo braç, lo cap... per evitar un còp ; evitar quicòm o q.q. en fugissent.

refugir (se) : se recaptar en fugissent.

refuretar (v. tr.) : tornar furetar.

refurgar (v. tr.) : tornar furgar.

refús : nonvolença (accion o resulta de refusar) ; repudiacion ; rafatum.
Refús de justícia. Refús de gardar sa femna.
Vianda de refús : rafatum de vianda.
Aquò's pas de refús : vòli plan.
A refús : a roncècia / a bodre / a foison / en abondi.

refusadís : çò refusat (rafatum)

refusaire, -a : persona que refusa.

refusar (v. intr. e tr.) : voler pas far quicòm ; regetar.
Refusèt de venir d'un ton mai que bronc.
Te pòdi pas refusar res. Lo vent refusa (t. de mar.)

refutable, -a : que pòt èsser refutat, -ada.
Arguments refutables. Tèsi refutabla.

refutacion : accion de refutar ; arguments per refutar.

refutar (v. tr.) : demostrar la falsetat d'una idèa, d'un argument, d'una teoria...
Agèri lèu refutadas totas sas idèas trucalunas.

reg, reja : rastèl sens puas pel gran o per la vendèmia.

rega : raia (linha traçada amb una substància coloranta o amb un aplech qu'entamena lo dessús de quicòm) ; linha o benda estrecha ; versana (rega dubèrta per una mossa / selhon (faissa de tèrra laurada) ; linha que separa doas versanas dins un camp ; rufa / raia sus la cara d'una persona ; linha que separa lo pel en doas partidas ; linha sul pel, sus la pèl, sus las plumas d'unes animals.
Rega sus una paret, sus un ponde, sul pelsòl...
Rega de lum o de luz. Rega dins un camp.
Far la rega primièira se ditz enregar.
Regas suls la pèl d'un zèbre. Rega del cuol...

regach - regachon : v. **ragàs**.

regachar / regaitar (v. tr.) : agachar enrè ; relucar.
Es totjorn a regachar las dròllas.

regacholon : asau / avorton / mièg-òme / magrostin.

regada : contengut d'una rega.
Ai desrabadas quatre o cinc regadas de trufets.

regadura : operacion que consistís a traçar de regas sus un papièr.

regaginar / regajar (v. intr.) : cambiar de plumas.
Galinas e aucèls regaginan / regajan.

regal : mangilha bravament agradiva ; plaser grand pres a far, a véser, a ausir quicòm, a manjar...
Una trocha de boralda es un regal vertadièr.
Lo cant del rossinhòl lo ser es un regal.

regalada : regal ; galescada (accion de beure a galet)
Beure a la regalada : beure a galet.
Viure a la regalada : se prene de bon temps.

regaladura : vòmit.

regalaire, -a : persona que regala q.q.

regalant, -a : divertissent, -a.
 « *regalancièr* » - « *regarancièr* » : v. **garravièr - agalencièr**

regalar (v. tr.) : far festejar q.q. ; regorgar ; asondar ; rajar lo long de las parets d'un vas ; vomir ; vedelar (s.f.) ; regantar / expiar.
Regalèt son amic amb una dòba de singlar.
La barrica regalava e asondava la cava de vin.
L'aiga regalava tot lo long del vas.
Lo nenon regalèt tot lo lach que veniá de beure.
Tot lo talús a regalat pel camin.
Es vengut lo moment de regalar (d'expiar)

regalar (se) : festejar / far un regalèmus ; s'esbosonar.
Aima plan de se regalar.
Aquela paret es a mand de se regalar.

regalécia (plt.) : (*Glycyrrhiza glabra*)

regalécia de caval (plt.) : (*Polypodium vulgare*)

regalécia de montanha (plt.) : (*Trifolium alpinum*)

regalécia salvatja (plt.) : (*Astragalus glycyphyllos*)
Per la fièira crompàvem una bròca de regalécia.

regaleg / reguier : gandòla (rèc) de carrièira.

regalejar (v. intr.) : vinar / gotejar / gimar / susar ; rajolar ; rajar.
Una font regaleja al fons de mon prat. t. a. çaisús.

regalèmus : brave repais / repais de fèsta.
Lo regalèmus de la fèsta pascala.
Lo regalèmus de la fèsta porcala.

regalhardir (v. tr.) : far venir galhard.

regalhardir (se) : tornar galhard.

regalida : joanada de buscalha, de boissonalha...

regambilhar (v. tr.) : tornar gambilhar ; adobar (reparar) las cambas d'una monaca, d'una estatua...
Li avèm regambilhada la camba drecha.

regandir (v. tr. e intr.) : gandir / recaptar / reclamar q.q. o quicòm ; recuolar ; alunhar.

regandir (se) : se gandir / se recaptar / se reclamar ; se recuolar ; s'alunhar.

regandit, -ida : recuolat, -ada ; alunhat, -ada.

reganèl : exposicion al solelh ; ardor del solelh ; vedèl jove ; dròlle jove ; regacholon v. pus naut.
 rei petit : (*Regulus regulus*)

reganèla (la) : lo grand solelh ; la rega del cuol.
A la reganèla del solelh : a la raja del solelh.

reganèu (plt.) : gràubia / avaus (*Quercus coccifera*)
 rabugàs : planta arrascassida en general.

reganh : rebufal / rebufada ; refús ; desdenh / mesprètz.

reganhada : acuèlh ernhós ; rebufal / rebufada.

reganhadament : ernhosament.
reganhaire, -a : persona que reganha o que se reganha.
reganhhal : rebufal / rebufada ; èrnha.
reganhar (v. tr.) : reganhar las dents / mostrar las dents (can en colèra) ; reganhar lo cuol (mostrar son cuol en signe de mesprèt) ; rebutar ; rambalhar ; blaimar / semonsar.
*Quitava pas de reganhar las dents e de rondinar.
 Sa mina ernhosa reganhèt lo mendicaire.
 Agèt pas besonh de lo reganhar mai.
 Reganha tota sa familha de tant qu'es ernhós.*
reganhar (v. intr.) : èsser ernhós ; romegar / repotegar / repochinar ; èsser salhent.
*Perqué reganhas aital ? Perqué romègas ?
 De motas reganhan encara per tota la rossegada.*
reganhar (se) : se metre en colèra.
reganhàs : rire emmalit.
reganhat, -ada : p.p. de reganhar.
Mal reganhat, -ada : ernhós, -osa.
reganhèra (l.p.) : èrnha.
reganhon : ressofet (repais de mièjanuèch)
reganhonar (v. intr.) : se manjar un ressofet.
reganhós, -osa : ernhós, -osa (qu'a las èrnhas)
reganhut, -uda : sinut, -uda ; rocalhut, -uda ; reguèrgue, -a.
Rol reganhut. Camin reganhut. Morre reganhut.
reganilha : persona renosa.
regantadís : vòmit.
regantar (v. tr.) : recobrar ; tornar batre al flagèl (arc.) ; se repentir ; se repentir tròp tard / expiar / pagar.
O t'aviái ben dich qu'o regantariás !
regar (v. tr.) : far de regas ; laurar ; plantar en regas, en selhons.
regard : còp d'uèlh ; esgard / respècte / consideracion.
*Regard alucat. Regard alucaire. Regard sornarut.
 Regard alupadís* : regard relucaire, cobés.
*A pas cap de regard per son vièlh paire.
 Al regard de q.q.* : en çò que concernís q.q.
Al regard del levant : del costat del levant.
Al regard de : en comparason de.
regardadís : çò qu'atrai lo regard.
regardadura : regard ; cara (fisionomia) ; examèn.
regardador, -airitz (arc.) (R. VI, 457) : observador, -airitz ; inspector, -tritz ; contrapesaire, -a (verificador, -airitz dels peses e de las mesuras) ; espectator, -tritz ; badaire, -a.
regardament : accion de regardar.
regardant : exposicion / situacion ; adrech (contrari d'envèrs, d'ubac)
Lo seu ostal es al regardant del solelh.
regardar (v. tr.) : agachar ; considerar ; èsser virat cap a ; concernir.
*Regardam pas pus passar los avions.
 Regardèron son coratge puslèu que sa temeritat.
 Son ostal regarda la ribièira.
 Aquò te regarda pas !*
regardar (se) : agachar enrè per dessus l'espatla ; se miralhar.
*Quand se regardèt agèt paur de son ombra.
 « Quand lo solelh se regarda,
 de pluèja o de vent prend-te garda »*
regardavenir (subs. m.) : bèlvèser.
regardèla : somi ; imaginacion ; plaser dels uèlhs.
Se cal pas noirir de regardèla.

regardèlas (de) (loc. adv.) : en imaginacion.
Manjar de regardèlas : agachar manjar los autres e se passar de manjar.
Se noirir de regardèlas : fabular.
regardós, -osa : qu'a paur de despensar tròp ; minimós, -a.
*Es pas brica regardosa per balhar.
 Mon mèstre èra bravament regardós.*
regardons (de) :
Agachar de regardons : agachar de travèrs.
 « *regarència* » : v. **garança**.
regarir (v. intr.) : tornar garir.
regarnir (v. tr.) : tornar garnir.
regàs : capèla / escaleta / marèla (jòc de drolletas)
regassa : fendascla.
regassar (v. tr. e intr.) : rebotir los uèlhs (obrir los uèlhs coma una duganèla)
*Las duganèlas regassan los uèlhs.
 Perqué regassas aital ?*
regassar (se) : se rebotir.
Lo nenon se regassava dins son brèç.
regastinhar (v. intr.) : reganhar. v. pus naut.
regastinhar (se) : se reganhar / se remochinar.
regat : selhon ; gaita / sentinèla.
regat, -ada : p.p. de regar.
Estòfa regada. Rauba regada. Cauças regadas.
regatar (v. tr.) : tornar vendre.
regatejar (v. tr.) : mercandejar.
regatièr, -ièira : revendeire, -a.
regaud, -a : content, -a / joiós, -osa.
*« Lenha seca e pan caud
 tenon l'ostal plan regaud »* Proverbi.
regaudiment : jòia, plaser, contentament, esgaiament.
regaudinatge : accion de se regaudinar ; accion de petaçar.
regaudir / regaudinar (v. tr. e intr.) : petaçar ; alegrar / gaiejar / esgaiar.
Aquelencontre regaudinèt la brava femna.
regaudir / regaudinar (se) : s'alegrar.
Me regaudinèri de lo tornar véser.
regaudissent, -a : alegrant, -a / esgaiant, -a.
Un spectacle regaudissent.
regaujós, -osa : alegrat, -ada / esgaiat, -ada.
regaular (v. tr.) : tornar far lo gaule d'una fustalha.
 « *regaular* » (v. intr.) : bramar v. **regolar**.
regaunhada : reganhada / rebufal / rebufada ; responsa impertinenta.
regaunhaire, -a : persona que respond amb impertinècia.
regaunhar (subs. m.) : contrafaçon / farlabica / matrifusa.
regaunhar (v. tr. e intr.) : escarnir / contrafar per se trufar de q.q. ; respondre ernhosament ; rebufar / remochinar ; se reganhar ; regolar. v. **regolar**.
Los dròlles, de còps que i a, regaunhan lors parents.
regaunhejar (v. tr. e intr.) : tornar regaunhar ; frequentatiu de regaunhar.
regaunhons : desgaunhadas.
Far de regaunhons : far de desgaunhadas.
regausilh / regausiu : repaïsson.
Un regausilh de quand en quand te pòt pas far mal.
regausiment / regausença : regaudiment. v. pus naut.
regausir (v. tr.) : regaudir. v. pus naut.
regausir (se) : se regaudir.
 « *regaussar* » e derivats : v. **regassar**.
regdament : amb regdor.

regde, -a : rigid, -a ; tibet, -ada ; anquilosat, -ada ; rude, -a ; crane, -a ; de mal creire ; escalabrós, -osa / abrupte, -a.

Ai las cambas regdas d'aver tròp caminat.

Un cable regde (tibet). Una camba regda (anquilosada)

Cantava d'una votz regda coma un esclòp.

Vòl far lo regde, mas o es pas brica.

Aquò's un pauc regde, o me faràs pas creire.

Un arrapalhon fòrt regde.

regdesir (v. tr.) : enregdesir (far venir regde)

regdesir (se) : s'enregdesir (venir regde)

regdor : estat de çò regde.

regemir (v. intr.) : vinar ; gimar / susar / gotejar.

Aquela fustalha regemís.

regèncià : dignitat o fonccion de regent ; temporada d'aquela fonccion.

regenerable, -a : que pòt èsser regenerat, -ada.

regeneracion : accion de regenerar o de se regenerar ; renovelament moral ; reconstitucion ; t. tecn. de botanica, de biologia, de quimia.

La regeneracion d'un pòble colonizat.

regenerar (v. tr.) : renovelar moralament.

regeneratiu, -iva : qu'a lo poder de regenerar.

regença : fonccion d'un regent o d'una regenta (t.a.) ; durada d'aquela fonccion.

regent, -a : persona que govèrna un estat pendent la minoritat, l'abséncia o la malautiá d'un sobeiran ; mèstre, -a d'escòla / institutor, -triz / professor, -a d'escòla.

regentar (v. tr.) : governar ; ensenhar.

regèt : brota jove ; rebrot ; petnada. (L. 320)

regetada : rebomb d'una palma o d'una bòla ; repercussion.

regetal : trapa / tracanard.

regetar (v. tr.) : regetonar / tornar brotar ; tornar getar ; far recuolar / far fugir ; vomir.

D'unes arbres regètan a la davalada.

Regetèt la palma a son can, que l'anèsse quèrre.

L'enemic foguèt regetat fòra país.

Pel moment, regèta tot çò que manja.

regetar (v. intr.) : regiscлар ; rebombir.

L'aiga regetava de pertot.

E la palma de regetar, regèta que regetaràs.

regetonar (v. intr.) : doblet de regetar / tornar brotar.

reggae ('rege) : dança d'origina jamaïcana, sus una musica populara de ritme binari sincopat.

regia : administracion encargada de levar d'unas talhas ; gestion d'un servici public ; còla encargada de l'organizacion materiala d'un espectacle ; airal que i se tròban totas las comandas per una emision de ràdio o de television.

La regia dels tabats. Regia de teatre.

regiblar (v. tr.) : tornar giblar (tòrcer) ; rebatre e aplatir la punta d'un clavèl sus l'autra part de çò que travèrsa ; enfonzar un pavat amb la dama ; tornar dreçar.

regiblar (se) : se tòrcer al sens contrari.

regicida (m. e f.) : persona que tua un rei.

regicidi (m.) : assassinat d'un rei.

regidor : persona encargada de l'administracion d'un domeni ; persona qu'ajuda lo meteire en scèna de cinemà e de television.

regignar / rechichinar (v. tr. e intr.) (onom.) : far grasilhar quicòm sul fuòc o dins la padena ; grasilhar.

La costèla regigina sus la grasilha.

regim : constitucion (forma de governament d'un Estat) ensemble de disposicions legalas d'unes establiments ; ensemble de règlas legalas d'unes produïts ; ensemble de prescripcions relativas a l'alimentacion ; nom o pronom que depend gramaticalament d'un autre mot de la meteissa frasa ; velocitat de rotacion d'un motor ; biais de fonccionament d'una maquina a l'estat normal ; pinèl de frucha al cap d'un ram.

Regim democratic. Lo regim de las presons.

Lo regim de las bevendas alcoolicas.

Èsser al regim. Regim normal. Regim de bananas.

regimar (v. tr.) : governar / regir (t. a.)

regiment : regim de vida ; unitat militar comandada per un colonèl ; grand nombre / multitud.

Regiment d'enfantariá, d'artilhariá...

Ai tot un regiment de cosins.

regimental, -a : relatiu, -a a un regiment.

regina (arc.) : reina ; baudufa.

Regina : prenom.

region : espandi de terrador que son climat, sas produccions, son administracion, sa topografia... son caracteristics. ; espandi de país en general ; partida del còrs mai o mens delimitada ; circumscripcion territoriala militar, terrèstra, aeriana o maritima qu'engloba mai d'un departament e qu'es comandada per un oficièr general.

Region agricòla, industrialà... Region de l'oliu.

La region tolosana. La region pectorala.

regional, -a : relatiu, -iva a una region.

Concors regional. Dança regionala. Costuma r.

regionalisme : doctrina politica e sociala que favorís mai o mens una mena d'autonomia de las regions o de las províncias ; tendéncia literària qu'a per tòca la descripcion dels paísatges o de l'anar d'una region ; mot pròpri a una region.

Lo regionalisme corregís l'òrre centralisme francés.

Lo mot « boralda » es un regionalisme d'Aubrac.

regionalista (m. e f.) : que concernís una region.

Politica regionalista. Costuma regionalista.

Gionò es un escrivan regionalista dels grands.

regipar (v. tr.) : tornar gipar.

regir (v. tr.) : governar (t. a.)

Règis : prenom.

Lo Règis que coneguèri se laissèt morir a 20 ans.

regislada : reposc ; lac / sompa / sompet ; clafada / arlau / aigassada / eissagada / ramada / pissada.

regiscladís / regiscladissa : reposc de fanga.

regiscladura / regisclal : reposc en general.

regisclant, -a : que regiscla.

regisclar (v. intr.) : reposcar.

Lo sang del pòrc me regisclèt sus las mans.

La pluèja regisclava sul pelsòl.

regiscele : accion de regisclar, de reposcar ; pluèja butada pel vent.

registèl (plt.) : rastelet / arrapa man / sangna lenga / arraparèla / garança (Rubia tinctorum)

(R. peregrina)

« registir » (marr. pr.) :

v. **resistir**.

registrador, -airitz : persona qu'enregistra quicòm.

registrament : accion de registrar, d'enregistrar.

registrar / enregistrar (v. tr.) : notar per escrich o dins sa memòria ; inscriure dins un registre. (R. III, 465)

registre : tot libre que l'òm i escriu çò de ne servir lo sovenir. (R. III, 465)

« *regitar* » (marrida prononciacion) : v. **regetar**.

règla : disciplina ; ensemble de precèptes que comandan la vida dels religioses ; prescripcion ; principi ; convencion ; instrument per far de regas drechas.

Las règlas de la morala. La règla d'un convent.

Las règlas de l'onestetat, de la polidesa.

Las règlas de la gramatica. Las règlas d'un jòc.

Règla d'arimetica. La règla de tres...

règlas (las) : lo mes / las menstluas (R. IV, 214)

reglada : supòrt de plastre fach amb una règla.

reglament : reglamentàriament (segon la règla)

regladura : accion o resulta de far de regas sus de papièr ; ensemble de las regas estampadas sul papièr per ne facilitar l'emplec.

reglaire, -airitz : persona o maquina que fa de regas sul papièr ; especialista professional d'aparelhs de mesura.

reglament : ensemble de prescripcions (t. a.)

reglamentacion : accion o resulta de reglamentar.

reglamentar (v. tr.) : sometre a un reglament.

reglamentari, -ària : confòrme a un reglament.

reglamentàriament : segon la règla / dins las règlas.

reglanaire, -a : glanaire, -a.

reglanar (v. tr.) : tornar glanar.

reglar (v. tr.) : far de regas sus de papièr amb una règla ; sometre a una règla ; metre a la rega ; pagar ; castigar ; conclure quicòm ; apasturar lo bestial ; metre al punt.

Se degun o a pas jamai fach, ieu te reglarai !

Veni per reglar (pagar). Se faguèt reglar (castigar)

Reglar un afar. Reglar lo bestial.

Reglar un mecanisme. Reglar una pendula.

reglar (se) : se conformar a.

reglet : papièr reglat e transparent per escriure drech ; instrument d'estampaire ; *ordo* (lat.) : calendèr liturgic que pòrta los oficis per cada jorn de l'annada ; reglament per la paga dels vaillets de bòria.

regleta : règla (instrument per far de règas drechas) ; règla pichona.

reglòt : règla de maçón.

regnant, -a : que règna. *La familha regnanta.*

regnar (v. intr.) : exercir lo poder sobeiran, lo poder suprèm.

regnatge : carga de rei o de reina.

règne : govèrn d'un rei, d'una reina, d'un prince sobeiran ; temporada d'aquel govèrn ; dominacion d'una persona o d'una causa.

Lo règne de Loïs XIV. Lo règne del mal.

reglanar (v. tr.) : tornar glanar ; culhir tot çò que demòra.

regobiar (v. tr.) : tornar gobiar (tornar corbar)

regobiar (se) : se tornar gobiar (se tornar desgetar)

regobilhar (v. tr.) : tornar aplechar (reparar) ; recobar.

Regobilhar una aisina : reparar una aisina.

Lo panièiraire regòba (recorba) los arescles.

regobilhar (se) : se requinquilhar. *Se regòbilha pauc a pauc.*

regobilhat, -ada : requinquilhat, -ada ; recorbat, -ada.

« *regobilhum* » : v. **regolitze - vòmit**.

regòla : besal / besala ; gandòla ; rec pichon ; *thalweg* (al.) : lo fons d'una comba.

regolada : regalèmus ; ripalha ; divertiment ; bram.

regolaire, -a : rodair, -a ; bramaire, -a.

« *regolamar* » : v. **revolumar**.

regolament : accion de regolar (t. a.)

regolant, -a : que regorga, que s'asaga e que regòla.

regolar (v. intr.) : rajar ; rajolar ; redolar / rebordelar ; lisar / limpar.

En montanha l'aiga regòla e rajòla a pissals.

Regolèri pel travèrs : redolèri / rebordelèri...

Lo molin cacha e l'òli regòla.

Lo drollon regolèt pels escaliers : ... rebordelèt...

Regòla sens crenta sul glaç.

regolar (v. tr. e intr.) : repasimar / assadolar ; regorgar ; desbordar ; rajar ; vomir ; tornar engolir ; desgostar ; bramar brama que bramaràs.

Nos a plan regolats a totes.

Regolava regola que regularàs : bramava que jamai.

Los favards regolan dins la gòrja dels pichons lors.

Lo can regola son vòmit.

regolar (se) : s'embucar / s'assadolar ; se refar ; s'atrencar / s'afiscalhar / se pimpar.

Se regolan fins al refasti.

Tot aquò se regola : totes van plan.

Floriana se regola minimosament cada matin.

regolar (se) : s'alimenar per l'èrba, per la posca ;

Los pòrcs se regòlan per la fanga.

regolatge : accion de regolar (t. a. de regolar o de se...)

regolejar (v. intr.) : frequentatiu de regolar.

regolet / regolon : riu pichonèl / rèc pichonèl ; codolet ;

regoleta : besal pichon ; gimbla, gimbleta.

regòli (m.) : refasti / sadol.

regòli (a) (loc. adv.) : a refasti ; de bon còr.

regolièr / regolièira : redolièr (travèrs que penja bravament)

regolir (v. intr.) : èsser assadolat fins al refasti.

regolit, -ida : sadol, -a que jamai.

regolisti (m.) : regalèmus / brave repais / repais tròp gròs.

regolitze : soslèu / vòmit.

Aquò me fa venir lo regolitze : me bolèga lo vòmit.

regolon / regolet : riu pichonèl / rèc pichonèl.

regolum : repròchi d'estomac / agror d'estomac.

regomàs : rufa (fals plec que fa un vestit mal adobat)

regomassar (v. intr.) : far un plec fals (vestit mal adobat)

regomèla (f.) : persona nècia / persona piòta (bèstia)

regon / reguèl : selhon (rega de laurada)

regona : versana (regas de laurada) ; selhon (faissa de laurada : regas de laurada)

regonar (v. intr.) : far de regas de laurada / laurar ; rajar de las tauladas. *La pluèja regona.*

regonatge : canal (f.) de teulada.

« *regòrd* » : v. **recòrd** (anhèl derraig)

regordet (m.) : mena d'èrba de prat o de pastural.

regordet / regordon : gastar.

Far regordet / far regordon : far quatre oras.

regordilh : repaïsson entre amics ; rèstas de repais.

Un regordilh de quand en quand es pas de refusar.

regorgar (v. intr. e tr.) : èsser comol ; asondar ; vomir.

A regorgas (loc. adv.) : a bodre / a foison.

regorjar (v. tr.) (ò) : tornar gorjar / tornar emplenar.

regortilhar (se) : s'entortilhar ; s'enrambolhar.

regortiòl (plt.) : vidalba (*Clematis Vitalba*)

(*C. Cirrosa*) ; (*C. Flammula*) ; (*C. Cirrosa*)

regraciable, -a : digne, -a d'èsser regraciat, -ada.

regraciar (v. tr.) : mercejar (dire mercé)

regrais : grais vièlh.

regraissar (v. tr.) : tornar graissar.

regraulir (v. tr.): fronzir / rafir / rufar; agorrufar / frostir / afatonir / amochonar; far venir coma de còrna; recrocar / recroquilhar.

*Fronzir una rauba. Fronzir una estòfa en general.
Lo margue li a regraulidas las palmas de las mans.
Lo vielhum l'a tot regraulit.
La nòstra Virginia a lo nas regraulit.*

regraulir (se): se recrenilhar / se tornar enrotlar (en parlant d'un fial (fil)); se recroquilhar.

Lo fial (fil) d'un tricòt desmargat se regraulís tot.

regrelh / regrilh: grelh novèl; segonda brota; rebrot.

regrelhament: accion de tornar grelhar.

regrelhar / regrilhar (v. intr.): tornar grelhar.

Quitau pas las trufas a la prima de regrelhar.

regressar (v. intr.): tornar a un estat anterior / recuolar.

La tuberculòsi a plan regressat.

regression: accion de recuolar en lòc d'avançar.

Sa malautiá es en regression.

Regression marina: baixa del nivèl de la mar.

regressiu, -iva: relatiu, -iva a una regression; t. tecn. de ling., de biologia, de psicologia, de geografia...

Seria regressiva. Assimilacion regressiva.

Formas regressivas. Erosion regressiva.

regrèt: remòrs; repenténcia / repenença (R. IV, 490) planh d'amor cantat jos la fenèstra d'una joventa.

regretable, -a: qu'es de plànher / qu'es de regretar.

regretar (v. tr.): plànher quicòm.

*Cal pas jamai regretar çò passat, qu'es tròp tard.
Regrèti pas mon joventum.*

regretós, -osa: languinós, -osa / dolent, -a.

Cançon d'amor regretosa: cançon languinosa.

regrolar (v. tr.): reparar. *Un grolièr regrola de sabatas.*

regrolaire, -a: grolièr, -ièira / sabatièr, -ièira.

regropar / regropir (v. tr.): tornar gropar (tornar agantar / tornar sasir)

regrossar (v. tr.): tornar grossar (tornar far la gròssa (expedicion d'un acte); tornar maçonar grossièrament.

regrosset, -a: rebombèl, -a / rebombelet, -a.

reguejar (v. tr.): laurar / selhonar. v. selhonar.

reguèl / regon: rega de laurada; selhon de laurada.

reguèrg (plt.): genèst purgatiu (*Sarothamnus purgans*)

reguèrgar (v. tr.): agachar q.q. en li fasent las ussas.

reguèrgue, -a: ernhós, -osa / morrut, -uda / vèdre, -a / malgraciós, -osa.

reguèr / regaleg: gandòla (rèc) de carrièira; besal d'òrt

reguilhar / reguirguilhar (v. tr.): requinquilhar / ragalhardir; regaudir.

reguinhar (v. tr.): tornar guinhar.

Los escolans reguinhan del det lo Catòion.

reguítada: petnada; movement de resisténcia o de colèra; freg tardiu e rigorós (R. V, 63)

Una reguítada de l'ivèrn nos susprenguèt a totes.

reguíttaire, -a: reguèrgue, -a / vèdre, -a / ernhós, -osa.

reguítal: reguítada. t. a. çaisús.

reguítar (v. intr.): petnar (mandar un còp de pè); se far pregar per far quicòm; refusar de far quicòm; resistir; refrenir sens menar bruch; agachar de coa d'uèlh; repetingar.

Aquel muòl a la marrida tissa de reguítar.

Reguítta cada còp que li comandan quicòm.

Qué las as a me reguítar aital ?

Aquel drollon fa pas que reguítar (repetingar)

reguítatge: anilhada / referniment (bram de caval)

reguítàra: enveja de petnar; enveja de repetingar.

reguítèu: tindèla de pòrc freginada; galeta (R. III, 419) al lard; regacholon (asau / mièg-òme / avorton)

reguítnet, -a: recapi, -àpia.

reguítnós, -osa: morrut, -uda / renós / ernhós, -osa; vèdre, -a / reguèrgue, -a.

Constanç deu èsser nascut amb sa minassa reguítta.

regulable, -a: que pòt èsser regulat, -ada.

regulacion: accion o resulta de regular.

Regulacion termica. Regulacion glicemica.

regulador, -airitz: que regula.

Mecanisme regulador. Fòrça regulairitz.

regular (v. tr.): sometre a una règla; far la regulacion de quicòm.

regular, -a: caracterizat, -ada per un movement que càmbia pas; que se passa a jorn, a data e a ora fixes; qu'a de proporcions simetricas armoniosas; totjorn a l'ora; relatiu, -a a un calici, una coròla que lors elements son egals; t. tecn. de mat., d'astron, de geom., de med.; confòrme, -a a las disposicions legalas, constitucionalas; confòrme, -a a las règlas de la morala; confòrme, -a a las règlas de la gramatica; corrècte, -a en afars; confòrme, -a a la lei; confòrme, -a a una règla donada.

Movement regular. De visitas regularas.

Una construccion regulara. Un emplegat regular.

Una coròla regulara. Una fonccion regulara.

Nombre regular. Poligon regular. Pols regular.

Govèrn regular. Conduita regulara. Frasa regulara

Regular en afars. Armada regulara.

Clergat regular. Vèrb regular.

regularament: d'un biais regular. (R. V, 65)

regularimètre: aparelh per mesurar la regularitat.

regularitat: qualitat de çò regular. (R. V, 65) observància (R. V, 214) exacta d'una règla religiosa.

regularizable, -a: que pòt èsser regularizat, -ada.

regularizacion: accion de regularizar.

regularizar (v. tr.): far venir regular.

regularizar (se): venir regular.

regulator, -tritz: que regulariza.

Sistèma regulator. Manòbra regulatritz.

regussar (v. tr.): rebussar. v. rebussar.

regussar (se): se rebussar (se relevar los cotilhons)

rei: sobeiran d'una nacion, per succession ereditària e per la vida.

Lo Libre dels Reis fa partida de la Bíblia.

Los Reis: lo Rastèl (constellacion); Epifania.

Los tres reis de la grèpia de Nadal.

Lo Rei de l'Univèrs: Dieu creator.

Lo rei del petròli. Lo rei dels animals...

rei d'abelha: lo mascle de l'abelha.

(*Crex crex*)

rei de fouca (mena d'anet) (*Anas fusca*)

reial, -a: relatiu, -iva al rei. *Poder reial.*

reialista: d'un biais reial.

reialista (m. e f.): que ten per un govèrn reial.

reialme / reiaume: país governat per un rei o una reina; domeni que q.q. n'es lo mèstre; lo Reialme de Dieu: lo Paradís.

reialtat: dignitat de rei; règne de rei.

rei belet / rei cochet: rei petit v. pus luènh.

reibeu : galeta (R. III, 419) dels reis.
rei chichon : petosa (mena d'anet) (*Anas fusca*)
Reichenau : v. glossari.
reimpausar (v. tr.): tornar impausar.
reimplantacion : accion de tornar implantar.
reimplantar (v. tr.): tornar implantar.
reimportacion : accion o resulta de tornar importar.
reimportar (v. tr.): tornar importar.
reimposicion : accion de tornar impausar.
reimprimible, -a : que pòt èsser tornat imprimir.
reimprimir (v. tr.): tornar imprimir.
reina : dòna (femna) de rei ; sobeirana d'un país ; reina d'abelhas.
Reina : prenom.
reina de prat (plt.) : (*Spiraea Ulmaria*)
reina Glàudia : mena de pruna.
reinatge : dignitat de rei o de reina ; repais d'Epifania ;
rein aubin : cuol blanc (aucèl) (*Saxicola stapanina*)
(*Saxicola aurita*)
Reinaud - Reinauda : prenom.
reincorporacion : accion de tornar incorporar.
reincorporar : tornar incorporar.
reineta : reina pichona ; mena de poma.
« *reineta* » : v. rana - raneta.
Reinièr : prenom.
reinstallable, -a : que pòt èsser tornat installar.
reinstallacion : accion de tornar installar o de se...
reinstallar (v. tr.): tornar installar.
reintegrable : que pòt èsser tornat integrar.
reintegracion : accion o resulta de tornar integrar o de se...
reintegrar (v. tr.): tornar integrar.
reinversar (v. tr.): tornar inversar.
reinvestigar (v. intr.): tornar investigar.
reinvitar (v. tr.): tornar invitar.
reinvocar (v. tr.): tornar invocar.
rei petit / rei pichon : (mena d'aucelon) (*Regulus regulus*)
petosa (mena d'anet) (*Anas fusca*)
carbonieiret (m. d'aucelon) (*Certhia familiaris*)
rei petit-mostacha : (*Regulus ignicapillus*)
RÈIR- / RÈIRE- : prefix occitan que marca la duplicacion,
lo superlatiu o la posicion anteriora.
« *reire* » : v. rire.
rèire (subs.): aujòl, ancian. *Los rèires* : los aujòls, los ancians.
rèire (adv.): enrè / enrèire ; a cò de.
A rèire : tornarmai. *En rèire* : autres còps.
D'aquí en rèire : çai enrèire / autres còps.
Rèire notari : davant notari.
rèire de (prep.): *Rèire de la ribièira* : enrè de...
rèiracapte (arc.): ancian drech senhoral.
rèiraujòl, a : pepin rança, menina rança (pepin vièlh,
menina vièlha / rèirepepin, rèiremenina)
rèirausir (v. tr.): tornar ausir.
rèiravi, -àvia : rèiraujòl, -a.
rèireband : la totalitat d'un ensemble.
Lo band e lo rèireband de la familha.
rèirebèc : esperon arrièr d'una pila de pont.
rèirebelet, -a : rèiraujòl, -a / pepin rança, menina rança.
rèirebastiment / rèirebastissa : çò bastit enrè de l'ostal.
rèirebesal : canal de derivacion en amont.
rèirecavitat : cavitat enrè de quicòm mai.
Rèirecavitats de las fòssas nasalas.
rèireboca : gargamèla.

rèirebotiga : pèça que se tròba darrèr la botiga.
rèireburre : gaspill. v. gaspill.
rèirecervèl : rombencefal.
rèireclam : reclamacion en justícia. (L. 321)
rèirecòr : mal de còr ; darrèr del còr d'una glèisa.
De rèirecòr (loc. adv.): de racacòr.
rèirecòrs : partida d'un bastiment plaçada enrè.
rèirecort : cort interiora.
rèirecosin, -a : cosin, -a a un degrà pro alunhat.
rèirendeman : subrendeman.
rèirefais : maire / mairitz / *placenta* (lat.)
rèirefals, -a : fals (falsa) tre la debuta.
rèirefar (v. tr.): tornar far. (L. 321)
rèirexaminar (v. tr.): tornar examinar. (R. III, 239 - L. 321)
rèirefelen, -a : rèirefilh, -a ; (per extension) rèirenebot, -oda.
rèirefelen : redalh.
Lo rèirefelen es tojorn pus fin que non pas lo primièr.
rèirefèu : fèu que relèva d'un autre fèu.
rèirefeusal, -a (arc.): rèirevassal, -a. (R. II, 295)
rèirefièira : endeman de fièira.
rèirefilh, rèirefilha : felen, felena (enfant o filha d'un
seu enfant o d'una seu filha)
« *rèirefèu* » : v. rèirefèu.
rèireflor : flor derraiga (de fin de sason).
rèirefons : segond plan ; çò pus prigond dins l'òme.
Lo rèirefons d'aquel tablèu m'agrada pas.
I a tojorn quicòm de bon dins lo rèirefons de q.q.
rèiregach : patrolha destacada sus l'arrièr. (L. 321)
rèiregarda : coa d'armada (R. III, 429 - L. 321)
rèiregòrja : partida de la faringe enrè de las galhas (de las
amigdalas).
rèiregraisa : regrais (graisa vièlha)
rèiregost : gost que torna dins la gòrja après bèure o manjar
quicòm ; vague sovenir d'un eveniment passat.
Un rèiregost d'amarum li demòra d'aquel amor.
rèiregrand, -a : pepin rança / rèirepepin / rèirepapeta ;
menina rança / rèiremenina / rèiremameta
rèiregrandmaire : rèiregrand / menina rança. v. grand.
rèiregrands : besavis (los parents de mos grands)
rèiregrandoncle : oncle lunhan.
rèiregrandtanta : tanta lunhana.
rèirejorn : esclaratge de per darrèr.
rèirelum : ubac / avèrs / aversenc / nòrd.
rèirelum (a) : a l'avèrs / a l'ubac / a l'aversenc / al nòrd.
rèireman : revèrs de la man ; darrèira levada al jòc de cartas.
rèiremargue : man que ten lo margue ; biaï de far
quicòm ; còp de man / saber far.
Mai val lo rèiremargue que non pas lo margue.
rèiremenar (v. tr.): tornar menar enrè. (L. 321)
rèiremur : contramur. (L. 321)
rèirenat, -ada : regenerat, -ada. (L. 321)
rèirenebot / rèireneboda : enfant o filha d'un nebot o
d'una neboda / rèirefelen, -a.
rèirenòças : endeman de nòça.
rèirenom : escaïs / escaïsnom.
rèironcle : grand oncle.
rèire-òs / rèiròs :ubre-òs / subròs / renosat / exostòsi
(calh que se forma a la jonccion d'un òs fracturat)
rèirepaïs : còr d'un país per oposicion a la còsta.
M'estimi mai me passejar pel rèirepaïs.
rèirepap : rèirepapeta / rèiraujòl, -a. (L. 321)

rèirepè : contrapasses ; ziga-zaga d'una lèbre per escapar als caçaires. *Far rèirepè / far repè* : se revirar / s'entornar.
Per repè : per subrepés / en mai / sul mercat.

rèirepensada : segonda intencion.

rèirepel / repel (a) (loc. adv.) : al senscontra.
Lor agrada pas als cats d'èsser alisats a repel.

rèirepichòt enfant / rèirepichòta filha : felen, felena.

rèireplaja : darrièr de plaja que la mar i arriba pas.

rèireplan : segond plan.

rèirepòrt : partida d'un pòrt la pus alunhada de l'intrada.

rèirepunt : t. tecn. de sartre o de cordurièira.

rèirerèirefilh, -a : rèirefelena lunhana ; (per extension) rèirerèirenebot, -oda.

rèirerèirenebot, -oda : rèirenebot lunhan, rèireneboda lunhana.

rèiresason : fin de la tardor.

rèirescèna : partida posteriora de la scèna d'un teatre.

rèiresentor : sentor que perdura.

rèiresolelh : reverberacion (R. V, 505) del solelh.

rèiretalha : dins un talhièr de mina, çò enrè de la darrièira linha de sostenament en plaça.

rèiretanta : grand tanta. v. la nòta de **grand**.

rèiretaula (f.) : retaule (m.) (L. 321)

rèiretemps (de) (loc. adv.) : autres còps.

rèiretraïn : darrièr d'un veïcül ; cropa d'un animal o d'una persona.

rèiretrametre (v. tr.) : remandar. (R. IV, 230 - L. 321)

rèiruèlh (de) (loc. adv.) : de coa d'uèlh.

rèirulhar (v. tr.) : agachar enrè.

rèirevalat : valat darrièr un autre valat.

rèirevassal, -a (arc.) : vassal, -a en segond.

rèirevenda : segonda venda.

rèirevent : crivelum que va jol crivèl.

rèirevièlh, -a : vièlh acabat, vièlha acabada.

rèirevin / reivin : piqueta. (L. 321)
Lo rèirevin me ven pas per gost.

rèirevòta : endeman de vòta.

rèirevòuta : dessus d'una pòrta o d'una fenèstra.

rèirexaminar (v. tr.) : tornar examinar.

rèirexaminar (se) : se tornar examinar.
« *reisse* » : v. **raïc**.

reissòla : filat de las malhas sarradas per la peissonalha (potinas / sardas pichonas, anchòias...)

reïteracion : accion de reïterar.

reïterar (v. tr.) : tornar dire.
Reïterar una demanda, un òrdre, una defensa...

reïteratiu, -iva : qu'a la propietat de se repetir.
Question reïterativa.

« *reitor* » : v. **reitor**.

« *reivindicar* » e derivats (cast. o cat.) : v. **revendicar**.

reja : rastèl.

rejapar (v. intr.) : tornar japar.

rejar (v. tr.) : rastelar.

« *rejat* » : v. **rièja**.

rejòl : reng (renga d'èrba dalhada)

rejòla : claveta de ròda.

rejoncha : accion de reculhir, de rengar, de rejuntar ; recuèlh.

rejonchar (v. tr.) : doblat de rejontar / rejuntar.

rejoneador (cast.) : *torero* (cast.) a caval.
« *rejonger* » : v. pus luènh.

rejónher / rejúnher (v. tr.) : tornar trapar una persona, un grop, un airal... que l'òm se'n trobava separat ; abotir a.
Ensenha-me una corcha per rejónher Albi.
La paissièira, sabes ben, i me vendràs rejónher.
Lo camin vicinal que rejonh la departamental.

rejónher / rejúnher (se) : se tornar trobar ensemble ; abotir al meteís punt.
L'estrada romana i nos rejonherem totes ensemble.

rejontar / rejuntar (v. tr.) : tornar jónher ; tornar juntar.
« *rejoenar* » : v. **rejoenir**.

rejoenidor, -oira : que rejoenis (que far tornar jove).
Un somi rejoenidor. Una crèma rejoenidoira.

rejoeniment : accion de rejoenir o de se rejoenir ; accion de talhar, en ivèrn, totes las brancas vengudas bufècas.
Lo rejoeniment dels quadres d'una societad.

rejoenir (v. tr. e intr.) : tornar far venir jove ; tornar jove.

rejoenir (se) : se dire pus jove que çò que l'òm es.
A qué servís de se rejoenir ?

rejúnher : v. **rejónher**.

« *rejunhir* » : v. **rejónher**.

rejt / rejonch : p.p. de rejónher / rejúnher.

rejunta / rejoncha : accion o resulta de rejuntar, de rejontar.

rejuntar / rejontar (v. tr.) : tornar juntar ; tornar fa juntar.

rèl : instrument marguelong de maçon per bolegar la cauç e pastar lo mortier.

relacion : relat ; rapòrt entre doas causas, doas grandors, dos fenomèns ; comunicacion entre personas ; persona que l'òm coneis, que l'òm frequenta ; ligason regulièira entre dos punts ; t. tecn. de mat., de mus., de logica, de fisiologia... (R. II, 16)
Nos pòdes far la relacion del viatge que faguèras ?
Es una relacion pas mai, pas un amic.
Relacions epistolàrias. Relacions sentimentalas.

relacional, -a : relatiu, -iva a las relacions entre personas ; t. tecn. de logica, de matematicas.
Obligacions relacionalas. Logica relacionala.
Calcul relacional.

relais : alentiment ; léser / repaus / relambi ; raumida ; abitarèla ; accent meridional ; accent del Lengadòc-bas ; relaiisset de fenèstra ; dessus de pòrta vitrat.
Relais de cinemà : alentiment de cinemà.
Momenton de relais : pausa. *Sens relais* : sens pausa
Relais de fèbre : retorn de fèbre o de malautiá.
Relais de pòsta del temps de las diligéncias.
Relais meridional : accent meridional.
Èsser de relais : èsser desocupat.

relaissar (v. tr.) : tornar laissar.

relaiisset : rebòrd de bas de fenèstra.

relambi : momenton de pausa / momenton de repaus.
Sens relambi : sens pausa.

relanar (v. tr.) : espelofir la lana.

relanar (se) : s'espelofir (en parlant de la lana)

relanat, -ada : moton o fedà que lor lana a tornat butar.

relança : accion de relançar.

relançar (v. tr.) : tornar lançar ; balhar un impuls novèl ; secutar / importunar / molestar (R. IV, 247)
Relançar l'economia, l'agricultura d'un país.
L'òme quitava pas de relançar la paura dròlla.

relaps, -a : que torna tombar dins una eretgia qu'aviá abjurada ; que torna tombar dins lo meteís pecat.
Joana d'Arc foguèt condemnada coma relapsa.

relarg : espan di ganhat en s'alargant (en s'agrandissent) entorn de l'ostal ; codèrc ; carretial ; pargue.

relargador : pastural / pàtus.

relargar (v. tr.) : tornar alargar (agrandir) ; tornar deslargar lo bestial.

relargar (se) : se tornar alargar (agrandir) ; despensar sens mesquinejar.

relargat, -ada : p.p. de relargar e de se relargar (t.a.)
Nas relargat : nas espatat.

relargatge : accion de se tornar alargar ; accion de tornar alargar lo bestial.

relassar (se) : trapar un esfòrc / trapar una ernia.

relat : raconte / recit / narracion.

relatar (v. tr.) : contar quicòm de viva votz o per escrich.

relatar (v. tr.) : tornar latar / tornar pondar (canbiar las latas d'un ponde)

relatiu, -iva : que fa referéncia a quicòm o a q.q. ; t. tecn. de gr. ; limitat, -ada / aproximatiu, -iva.
Un roman relatiu als Camisards.
Un libre relatiu als Maquisards.
Un estudi relatiu a Mistral. Pronom relatiu.
Lo bonur (bonaür), çò disiá, es quicòm de relatiu.

relativament : d'un biais relatiu.
Lo temps es relativament brave.

relativisme : sistèma filosofic basat sus la relativitat.

relativista (m. e f.) : adèpte, -a del relativisme.

relativitat : impossibilitat d'arribar a l'absolut / aproximacion ; çò relatiu / çò aproximatiu). *Teoria de la relativitat.*

relativizacion : accion o resulta de relativizar ; t. tecn. de gramatica generativa.

relativizar (v. tr.) : refusar o far pèrdre a quicòm tot caractèr d'absolut.

relaxacion : accion de relaxar o de se... (R. IV, 34)

relaxa : decision d'un jutge penal qu'abandona l'accion engatjada contra q.q.
Relaxar un presonèr. Relaxar un prevengut.

relaxar (v. tr.) : destibar lo còrs, los muscles, l'esperit / ne diminuir la tension ; prene una decision de relaxa. (R. IV, 34)
Relaxar un presonèr. Relaxar un prevengut.

relaxar (se) : se repausar.

relaxatiu, -iva : que relaxa. (R. IV, 33)
Un banh relaxatiu. Una passejada relaxativa.

relegable, -a : que pòt èsser relegat, -ada.

relegacion : accion o resulta de relegar.

relegar (v. tr.) : fòrbandir q.q. sens lo privar dels dreches civils e politics ; mandar quicòm o q.q. dins un airal escartat ; manténer quicòm a l'escart.
Foguèt relegat a l'Estrange. Se sentís relegada.
Agacha de relegar al segond plan tos embestiaments.

relegir (v. tr.) : tornar legir.

reelegir (v. tr.) : tornar elegir. *Foguèt reelegit de deputat.*

relencar (v. intr.) : s'embeure.

relenquir (v. intr.) : demorar enrè ; poder pas sègre ; abandonar de lassièira ; desanar / defalhir.

relenquir (se) : se desanar / s'abandonar de lassièira.

relenquit, -ida : las, lassa / cansat, -ada.
Relenquida, la lèbre s'abandonèt als cans.

relent, -a : umiditat ; sentor a claufit.
Aquel relent a claufit me rebuta.

relentir (v. tr.) : far venir pus lent ; far venir mòl.
Relentir lo pas. Relentir lo movement.
Aquel temps umid a relentit lo pan.

relentir (se) : venir pus lent ; venir mòl.

relesque : mena de peis (Gobius)

relèu : rèsta de repais ; çò que salhís / çò que fa salida (t. tecn. d'esculptura) ; ensemble de las inegalitats de la superfícia terrèstra, d'un país, d'una region.
Relèu d'esculptura. Basrelèu. Relèu de medalha.
Relèu accidentat. De relèu (loc. adv.) : que fa salida.

relèva : remplaçament de q.q. per q.q. mai ; remplaçament d'una còla per una altra.
La relèva d'una sentinèla. La relèva de la garda.
La relèva de la còla de nuèch per la còla de jorn.

relevada : t. tecn. de fabre o de justícia.
Relevada d'un fèrre de caval.
Relevada judiciària.

relevedura : pustula ; pustulacion. (R. IV, 673)

relevoire, -a : persona que relèva quicòm t. a. çaijós.

relevar (v. tr. e intr.) : tornar quilhar quicòm o q.q. de tombat ; redreçar ; enauçar ; augmentar ; salar, pebrar un manjar ; far remarcar quicòm ; constatar quicòm ; notar quicòm ; prene la seguida de q.q. ; destituir ; apertèner.
Relevèri la paura femna qu'aviá cabussat.
Lo govèrn novèl agèt lèu relevat lo país.
Relevar lo cap. Relevar la paga dels treballadors.
Un saupiquet cal que siá plan relevat.
Son intemperància foguèt relevada per la polícia.
Relevèt lo numèro de matriculacion de la veitura.
Relevar q.q. de sentinèla.
Lo relevèron de totes sas fonccions.
Aquò relèva de la lingüística.

relevar (se) : se tornar quilhar ; se redreçar ; s'enauçar ; tornar prene lo dessús.

relevat : tièira ; accion de prene per escrich ; airal elevat ; extrach (estrait) de registre ; fèrre de caval relevat.
Far un relevat de totes sas despensas.

relha : gaben (pèça de fèrre de mossa o de brabant que dobrís lo pelenc) ; alús (perpal / palferre) ; palamèla de pòrta.

relhada : palamèla de pòrta.

relhar (v. tr.) : dubrir lo pelenc amb la relha / laurar ; metre las relhas a de pòrtas ; apasturar lo bestial.

relhatge (arc.) : pretzfach a cò d'un fabre per reparar los instruments agricòlas.

relhon : placa de fèrre triangulara que i s'espinta lo gaben.

religadura : çò que religa un libre o una fustalha.

religare, -a : persona que religa un libre o una fustalha.

religar (v. tr.) : tornar ligar ; assemblar e cordurar ensemble los fuèlhs d'un libre, d'un quasèrn..., puèi los cobrir d'un carton espés que i s'empega dessús una tèla o una pèl ; cerclar una fustalha.
Religar lo present al passat esclaira l'avenir.

religatge : accion de religar un libre o una fustalha.
Pel religatge de la fustalha cal de cercles de fèrre.

religion : ensemble de dògmas e de practicas relatius als rapòrts de l'òme amb Dieu ; observància (R. V, 214) de las cresenças e de las practicas instituidas per far omenatge a Dieu ; estat de religiós o de religiosa ; culte d'unas valors.
Religion catolica. Religions naturalas.
La religion d'aquela persona es vertadièira.
Aquela monja a quaranta sièis ans de religion.
La religion de la sciéncia. La religion de l'argent.
Esclairar la religion de q.q. : l'assabentar sus quicòm.
Las guèrras de religion son una vergonha.

religiós, religiosa (subs.) : monge, monja (persona intrada dins un òrdre monastic)

Convent de religioses o de religiosas.

religiós, -osa : relatiu, -iva a la religion ; confòrme a una religion ; persona que viu segon las règlas de sa religion ; çò fach segon los rites d'una religion ; que fa partida d'un òrdre monastic ; que presenta un caractèr de veneracion ; que pòrta al reculhiment.

Edifici religiós. Cant religiós. Doctrina religiosa.

Ensenhament religiós. Cresenças religiosas.

Òme religiós. Òrdre religiós. Maridatge religiós.

Respècte religiós. Silenci religiós.

religiosament : d'un biais religiós.

Pregar religiosament.

Èsser ensenhat religiosament.

Téner religiosament paraula.

Escotar quicòm religiosament.

religiositat : actitud religiosa basada sus la sensibilitat e non pas sus una fe vertadièira.

Aver mai de religiositat que non pas de fe.

relinquir (v. tr.) : abandonar. (R. III, 22)

reliquia : çò que demòra del còrs d'un sant, de sos vestits, de son suplici... ; çò servat en sovenir ; quicòm de rèirevièlh e sens cap de valor ; t. tecn. de biologia, de geografia.

reliquiari : cofret que l'òm i sèrva de relíquias.

reliurar (v. tr.) : tornar far lo cadastre d'una comuna.

reliurament : escandalhatge (verificacion) dels peses.

v. **escandalhar**.

reliusar (v. intr.) : tornar liusar.

relogar (v. tr.) : tornar logar.

Reloguèt lo meteis borièr, que n'èra content.

relogar (se) : se tornar logar.

relòpi, -ia / reiròpi, ia : reguèrgue, -a / morrut, -uda ; recapì, recàpia ; viciós, -osa.

Minassa relòpia. Muòla relòpia.

relòtge : aparelh que marca e que pica las oras ; aparelh que fa virar un ast per far rostir quicòm davant de brasa.

Lo relòtge de la gara ven de picar tres oras.

Lo relòtge fa virar la lèbre engulhada sus l'ast.

relotgièr, -ièira : persona que fa o que vend de relòtges.

relotjariá : botiga de relotgièr.

relucaire, -a : persona que reluca d'un uèlh cobés ; persona que patís de relucariá morbosa.

relucar (v. tr.) : agachar d'un uèlh cobés.

Es tojorn a relucar las dròllas.

relucariá : perversion sexuala morbosa que consistís a remplaçar l'acte sexual per son espectacle.

relusent, -a : lusent, -a / brillant, -a / escandilhat, -a ; treslusent, -a.

Los arbres èran totes relusents de pluèja.

relusir (v. intr.) : lusir / brillhar / escandilhar / treslusir.

Far relusir sa cauçada.

rem : roquet (pal que sa cima es en forma de pala per far avançar una embarcacion)

Sabiá pas brica consí manejar los rems.

remaire, -a : persona que rema.

remais : abric ; airal pasible ; montet.

remaisa : calma. *Après l'auratge la remaisa.*

remaisar (v. tr.) : calmar / apasiar ; gandar dins un airal segur.

Remaisar lo pòble per de promessas.

Remaisèt son embarcacion dins la calanca.

remaisar (se) : se calmar / s'apasiar ; se gandar dins un airal segur ; se metre al repaus. (L. 322)

La mar se remaisèt subran.

Lo naviri se remaisèt dins lo pòrt.

remalonar :

v. **remaonar**.

remanar (v. tr.) : far levar lo pan.

remanda : remandament.

remandament : accion de remandar t. a. çaijós.

remandar (v. tr.) : tornar mandar ; far tornar q.q. a l'airal que n'es partit ; emmandar q.q. (lo licenciar) ; tornar mandar quicòm a q.q. ; reflectir la lutz o un son ; tornar mandar q.q. a qualqu'un mai ; mandar un afar a una jurisdiccion pus competent a ; après far una plega tornar jogar la meteissa color.

Remandar un dròlle a l'escòla que n'es partit.

Remandar un soldat dins sa familha.

Remandar un obrièr qu'a fach quicòm de travèrs.

Remandar son òme. Remandar un escolan.

Remandar un libre manlevat a q.q.

Remandar un son. Remandar un rai de lutz.

Remandar un afar en Cort de cassacion.

Après far sa plega a picas tornèt remandar a picas

remanejament : accion o resulta de tornar manejar.

remanejar (v. tr.) : tornar manejar ; retocar ; cambiar.

Remanejar un ministèri.

remaonar / remalonar (v. tr.) : tornar maonar.

remar (v. tr. e intr.) : manejar los rems per far avançar e dirigir una embarcacion.

Ni per remar rema que remaràs, avançava pas.

remarca : accion o resulta de remarcar, d'observar, de notar.

remarcable, -a : de remarcar / digne, -a d'èsser remarcat ; egrègi, -a / eminent, -a.

La girafa es remarcabla per la longor de son còl.

La meu maire èra remarcabla per sa discrecion.

Mistral es un poèta remarcable.

remarcablament : d'un biais remarcable.

Bodon contava remarcablament.

remarcaire, -a : persona que remarca.

remarcar / remercar (v. tr.) : observar ; se mainar / constatar ; relevar ; avertir / senhalar ; far atencion a q.q. o a quicòm ; notar.

Es tament trucionaluna que remarca pas res.

Remarquèt que la pòrta èra demorada entrebadada

Li faguèri remarcar qu'èra lord.

Remarquèt una fòrt polida citacion.

Te fagas pas remarcar !

remarga / remargon / remargue : filat de pesca estacat a la cima d'una pèrga.

remargada : tropelada ; granda quantitat.

remargar (v. tr.) : tornar margar.

remaridar (v. tr.) : tornar maridar.

remaridar (se) : se tornar maridar.

remàs, -assa : laissat, -ada a despart ; laissat, -ada enrè ; alunhat, -ada.

remasilha : brostilha / brondilha / remondum.

remasilhas / remosilhas : rèstas de repais ; rasclum de mag, de caçaïròla, de plat ; pasta empegada per las mans del fomièr.

Las remasilhas la cosinièira las gèta pas.

remascada / remassada : ramada / lavada / pissada ; borrasca ; atropament ; rosta / tanada / tabassada.

remassalha : sason de la culhida de la frucha.

remassar (v. tr.): amassar; estalviar per se far un esquipòt; acampar; reculhir; cloure / empresonar.

*Remassar lo linge expandit. Remassar de buscalhas
Remassar d'argent. Remassar los truffets.*

Remassar las espigas escampilhadas (glenar)

Remassar los cats abandonats.

S'es fach remassar pels gendarmas.

remastegar (v. tr. e intr.): romiar (s.f.) / sofranhar (virar e revirar quicòm dins son esperit); romegar.

Quitava pas de remastegar son accident.

Plegaràs pas lèu de remastegar ?

« *remaus - remausar / remausir* » : v. **remais - remaisar.**

remborsable, -a : que pòt o que deu èsser remborsat.

Te prèsti cent euròs remborsables dins dos jorns.

remborsament : accion de remborsar.

remborsar (v. tr.): tornar a q.q. l'argent qu'a prestat o qu'a avançat.

Quora me remborsaràs los cent euròs prestats ?

remèdi : medecina (R. IV, 272) / medicament (R. IV, 173); tot çò que pòt prevenir o combatre una malautiá o un mal en general.

Un remèdi-miracle. Un remèdi contra l'inflacion.

I a pas cap de remèdi contra la mòrt.

Portar remèdi durable al vielhum, aquò se pòt pas.

remediable, -a : que pòt èsser remediado, -ada.

Te'n fagas pas, qu'es una situacion remediabla !

remediar (v. tr. ind.): portar remèdi a quicòm.

Consi remediar a quicòm d'irremediable ?

remejar (v. intr.): frequentatiu de remar.

remembrança / remembre : sovenir.

rememorar (v. tr. e intr.): recordar / rememorar / rapelar; tornar en memòria.

Rememorar los defuntats a la messa.

rememorar (se) : se recordar / se sovenir de / se rapelar de.

Ara, me remembri fòrt plan tot aquò.

remembre / remembrança : recordança / sovenir; proclamacion de totes los defuntats de la parròquia a la messa grand del dimenge.

Lo remembre dels mòrts se fa pas pus nominalament.

rememorar (v. tr.): tornar metre en memòria.

Aquò li rememòria lo temps passat.

rememorar (se) : se tornar metre en memòria.

Se rememòria sovent sos vint ans.

remenada : blaime / repròchi / repotegada / remostrança

remenador, -airitz (subs. m. e f.): menaire, -a / alandaire, -a / animator, -triz. (R. IV, 193)

remenaire, -a : persona que se remena, que bolega; persona que ressega, que repàpia.

remenadís : bolegadís.

Un remenadís de personas que fan vai-e-vèni.

remenant, -a : bolegadís, -issa (que quita pas de se remenar, de bolegar)

Los escolans son remenants quand vòl nevar.

Qu'es polida la flama remenanta d'una joanada !

remenar (v. tr. e intr.): bolegar; brandir las pelhas a q.q. / lo corroçar; tornar aplechar; ressegar (quitar pas de tornar dire totjorn çò meteís); rossegar; rebolir / fermentar; far fermentar.

Cal far remenar la pasta per far de galletas (R. III, 419)

Remena la salsa que s'atrapèsse pas !

Un can remena la coeta quand es content.

Remena ton cafè per far fondre lo sucre !

Se remena dins son lièch coma s'aviá de fèbre.

Son paire lo remenèt coma caliá que se faguèsse.

Quita pas de remenar sas recocadas.

Remena que remenaràs remena son òrt.

Remenar lo cuol : cuolejar / anquejar.

Pasta plan remenada fa galleta mannada.

remenar (se) : se bolegar.

Remena-te, que siás aquí coma un emplastre !

remenda : pèça per remendar (per petaçar)

remendador, -airitz : remendaire, -a. (L. 322)

remendaire, -a : persona que remenda (t. a.)

remendar (v. tr.): aplechar / adobar / reparar / petaçar; remudar; remplaçar; probainar; remplaçar las socas de vinhas tressecadas.

Remendar una fustalha, un debàs, una maquina...

Cal remendar aquela pèça qu'a de jòc.

Es a remendar sa vinha jove.

Remendar las socas mòrtas.

remenilh : brandussada / rosta / tanada / tabassada; formiguejament; mena de dança.

remenilha : mena de dança rustica d'autres còps.

remercar :

v. **remarcar.**

merciament : mercé.

merciant Dieu ! : Dieu mercé ! Gràcias a Dieu !

merciar (v. tr. e intr.): regraciari (dire mercé); se retirar; abdicar; renonciar.

Remerciar Dieu per aver creat l'univèrs.

merdièr : toat, ròc o riu per evacuar las immondícias.

remesa : accion de remetre (de perdonar) / remission; remisa / carretial / cobèrt.

Lo tractor e las autras maquinas son dins la remesa.

remesclar (v. tr.): tornar mesclar.

Remesi : prenom.

remesurar (v. tr.): tornar mesurar.

remetre (v. tr.): tornar metre; perdonar; balhar; remandar quicòm a pus tard; transmetre; reconéisser.

Remetre los vestits d'ivèrn. Remetre un pecat.

Vos remeti 5 euròs a cadun. Remetre sa demission.

Remetre a l'endeman. Vos remeti los documents.

Desencusatz-me, vos remeti pas.

remetre (se) : se reconvalir / se requinquilhar; se rapelar / se rememorar.

S'es plan remesa de son accident. Remetètz-vos.

« *remialhar* » :

v. **remolhar.**

remicolar (se) : s'acoconar / s'acocolir / s'arrucar.

Lo nenon se remicolèt dins la fauda de sa mamà.

remicoladet, -a : gentament remicolat, -ada / plan acocolit, -ida.

Dormissiá, remicoladet, sus la fauda de sa mamà.

remicolejar (se) : frequentatiu de se remicolar.

remicolejadet, -a : plan remicoladet, -a.

remifada : accion de tornar mifar; rebufal / rebufada.

remifar (v. tr.): tornar mifar; rebufar / rambalhar / escarnir.

Bravament enraumassada, quitava pas de remifar.

Reguèrgue que jamaí, remifava tot un cadun.

remifar (se) : s'escarnir.

remiges : caduna de las plumas longas d'una ala d'aucèl.

remiscència : remembre de quicòm quasi desoblidat; remembre fosc.

« *remiòl* » :

v. **remòl.**

remirable, -a : qu'es de remirar.

remiracion : admiracion

(R. IV, 240)

remirandas : causas de remirar.
remirar (v. tr.) : tornar agachar ; agachar atentivament ; contemplar ; badar quicòm o q.q. / s'estrabordar davant quicòm
Òm s'alassa pas de remirar una catedrala.
Mistral, Bodon, los trobadors... son de remirar.
remisa : remesa (carretial, cobèrt per metre quicòm a l'abric)
remisar (v. tr.) : metre dins una remisa ; tornar metre a sa plaça abituala ; metre a despart per se'n desbarrassar.
Remisar un tractor. Remisar una veitura.
Remisar los culhièrs. Remisar de pelhas.
remisar (se) : se metre a l'abric.
S'anèron remisar jol pòrge de la catedrala.
remisatge : accion o resulta de remisar o de se remisar.
remission : accion de remetre, de perdonar / perdon ; accion de diferir ; accion de pèrdre de son intensitat.
Remission dels pecats. Remission d'un deute.
Remission d'un viatge. Remission de fèbre.
remiuta : galeta (R. III, 419) facha amb de rèstas de pasta ; pan sens levat ; pan a l'òli.
remoblar (v. tr.) : tornar moblar.
remoblar (se) : se tornar moblar.
remocada / remochinada : rebufal / rebufada.
remocar / remochinar (v. tr.) : tustar sul morre ; rebufar ; corroçar / semonsar / punir ; forrubar (prene plaser a flairar una nolor de cosina).
Remochinèt son drollàs sens balançar brica.
remocar / remochinar (se) : se rebecar / se rebelar.
remòl : selhatge de nau (embarcacion, naviri) ; remolin en general ; contracorrent ; movement de vai-e-vèni d'una tropelada.
M'agrada fòrça de remirar lo remòl d'un naviri.
Lo remòl de las aigas fasiá de polits andalhons.
remolada : mena de salsa freja, bravament relevada, facha amb d'òli e de mujòls batuts ensemble.
E non pas « maïonesa » qu'es un francisme.
remolat : persona que fa, que vend, qu'entretèn de rems.
remolc (m.) : accion de remolcar ; veïcul remolcat ; cable o còrda de remolcatge.
Al remolc de q.q. : a la trigòssa de q.q.
remolcaire, -a : persona, caval, veïcul... que remolca.
remolcar (v. tr.) : tirar amb una còrda, un cable, una cadena.
remolcatge : accion de remolcar o de se far remolcar.
remolhar / remulhar (v. tr.) : tornar trempar / tornar banhar / embeure d'aiga ; vinar / susar ; venir umid ; metre un emplastre veterinari.
remoliment : accion de remolir ; remèdi emolient.
remolin : remolinada en general ; movement de rotacion de las aigas ; revolum de vent.
remolinada / remolinadís : remolin / revolum.
remolinar (v. intr.) : tornejat / revolumar.
remolinejar (v. intr.) : frequentatiu de remolinar.
remolinet : remolin pichon ; embut que fa l'aiga en remolinant ; viroleta.
remolir (v. tr.) : far venir mòl ; assopllir.
remolir (se) : venir mòl ; s'assopllir.
remolitge : aviditat ; cobesença ; cupiditat (R. II, 420)
remolut, -uda : avid, -a ; cobés, -esa.
remólzer (v. tr.) : tornar passar lo somés d'una vaca d'una feda, d'una cabra... per lo tarir d'a fons.
remondaire, -a : persona que remonda, que magenca, que recura un arbre, una randa (tèrme), un galhamàs...

remondar (v. tr.) : magencar las brancas d'un arbre / lo recurar ; magencar en general.
remondilhas / remondum : çò magencat ; remasilhas.
remontada : mina de carbon de tèrra ; aïral que lo carbon i se desraba amb de picas ; accion de provesir en cavals un còrs de tropa.
remontarenvèrs / remontapenda : telesquí.
remontador : v. **remontelon**.
« *remontalon* » / « *ramantelon* » : v. **remontelon**.
remontament : çò que remonta / çò que requinquilha.
Lo vin de nose es un brave remontament.
remontar (v. tr.) : tornar montar ; tornar garnir ; tornar metre en plaça ; requinquilhar ; enriquir ; arregar (s.f.)
Remontar tot lo long d'una ribièira.
Remontar dins lo temps. Remontar son còl.
Remontar una pendula. Remontar dins sa cambra.
Remontar sa cava. Remontar un cabinet (armari).
Remontar un còrs de tropas en cavals.
Aquela potinga m'a plan remontat.
Las pèiras de glaç nos an pas remontats.
Ta decision me remonta pas : ... m'arrega pas.
remontar (se) : se requinquilhar.
S'es fòrt plan remontat de sa malautiá.
remontatge : accion de ressolar (t. tecn. de sabatièr)
remontelon (plt.) : (*Nigella arvensis*); (*N. damascena*) ; (*N. gallica*)
De remontelon aquel froment n'es claufit.
« *remorcar* » e derivats (fr.) : v. **remolcar** e derivats.
remordir / remòrdre (v. tr.) : tornar mordir ; remastegar ; prestir / pastar ; abodrir / esprimar la tèrra (la far venir mòbla) ; mordir sus una paret amb una ròda.
remordir / remòrdre (v. intr.) : aver de remòrs.
remordut, -uda : mordut, -uda tornarmai ; qu'a de remòrs.
remòrs : sentiment de culpabilitat.
Lo remòrs lo sarrava : lo remòrs lo rosegava.
remós, -a : retirat, -ada ; sarrat, -ada ; remassat, -ada ; remicolat, -ada ; doç, -a ; preciós, -osa ; rar, -a ; reservat, -ada.
Ten-te remós : ten-te recaptat.
Una vaca plan remosa : una vaca plan franca.
Nenon plan remós dins la fauda de sa mamà.
remosar (v. tr.) : recaptar ; retirar ; reclamar / estremar ; remassar ; embarrar.
Lo remosèron dins son ostal e l'i embarrèron.
remosilhas : remasilhas.
Las remosilhas del dinnar las aurem per sopar.
remostachar (v. tr.) : tornar mostachar (tornar balhar un emplastre) ; replicar ; clavar q.q. (lo desparaular) ; rambalhar.
Lo te remostachèri coma o se meritava.
Remostachada, ne demorèt lengaclavada.
remostegar (v. intr.) : marmotejar (parlar entre las dents) / romegar.
Quitava pas de remostegar per remostegar !
remostejar (v. tr.) : mascarar la cara de q.q. amb de rasim, d'amoras, de most.
Remostegèron totas las vendemiairas joves.
remostrança : reprocchi.
remòure (v. tr.) : tornar mòure.
rempegar : v. **reempegar**.
rempegós, -osa : que pega.
« *rempelar* » : v. **rampèl (far)**
remplaçable, -a : que pòt èsser remplaçat.
remplaçament : accion o resulta de remplaçar.

remplaçar (v. tr.): metre q.q. o quicòm a la plaça de q.q. mai o de quicòm mai ; prene la plaça de q.q. ; representar ; téner lòc de ; cambiar.

Remplaçar un emplegat. Remplaçar una ròda.

Lo mèl remplaça lo sucre. Un uòu remplaça la carn.

A remplaçada sa rauba verda per una de roja.

remplaçar (se) :

Se remplaçavan cada doas oras per menar l'autò.

remplec : t. tecn. de sartre o de cordurièira.

replegar (v. tr.): tornar plegar una estòfa en la cordurant.

replet, -a : repetenat, -ada / rebombèl, -a.

repliment : accion de tornar emplenar.

remplir (v. tr.): emplenar.

remplumar (v. tr.): tornar emplumar (tornar adornar amb de plumas / tornar garnir de plumas)

Remplumèt un capèl vièlh per ne far un de nòu.

remplumar (se) : se refar / se restablir / anar melhor ; ganhar (se tornar engraiçar) ; restablir sos afars.

Ieu tròbi que s'es plan replumat.

Son comèrci tanben s'es plan replumat.

remudada : çò remudat.

remudar (v. tr.): cambiar la malhòla d'un nenon ; transplantar ; remplaçar los plants d'una plantacion qu'an crebat ; tornar far téner un fèrre que se destrantalha ; petaçar un filat de pesca.

Lo paire remudava lo nenon tan plan coma la maire.

Remudèrem un pomièr que nos embarrassava.

remudar (v. intr.): bolegar / remenar ; cambiar de residéncia.

remudas : pelhas / vestits vièlhs.

remudat (t. tecn. de fabre) : releuat de fèrre de caval.

remudat, -ada : p.p. de remudar (t. a.)

Remudat de germans : cosin eissit de germans.

remudatge : accion o resulta de remudar ; càmbiament.

remujòl : ovièira / romanet (Amanita caesarea)

remulhar : v. **remolhar**.

remunerable, -a : digne, -a d'èsser remunerat, -ada.

Tot trabalh deuriá èsser remunerable.

remuneracion : accion de remunerar ; paga. (R. IV, 292)

Volguèt pas res en remuneracion.

remunerar (v. tr.): pagar per un trabalh o per un servici rendut.

Cal tojorn remunerar un servici a sa valor pus justa.

remunerador, -airitz : que remunèra.

Trabalh remunerador. Fonccion remunerairitz.

ren : ronhon (organ que secrèta l'urina) ; partida bassa de l'esquina.

Avèm un ren de cada costat del rastèl de l'esquina.

Aver los rens solids. Los rens me dòlon.

Ren artificial. Aver los rens soples.

rèn : mamifèr dels païses septentrionals (Rangifer tarandus)

REN- : forma prefixada del latin *ren, renis* (ren)

rena : mormolh de malcontentament ; planh de malaut ; planh en general ; plors longanhas d'un drollon ; votz gròssa ; anilhada ; cracinament de fusòl (aissèl) o de pòrta ; rastèl sens puas per amonetar lo cerealum dins lo sòl (arc.) ; rebala per butar la tèrra d'un airal a un autre (arc.)

Aquela nenòta a tojorn las renas, quicòm li dòl.

Lo malaut renava doçamenton, còp o autre.

Rena de caval : referniment / anilhada de caval.

La pòrta renava cada còp que voliá plòure.

Cercar rena : cercar bregas / cercar disputa.

renada : moment de renas.

renadissa : mormolh de mecontentament que s'esperlonga.

renadiu, -iva : que torna nàisser ; que torna créisser ; que torna gaïssar ; tardiu, -iva.

Fraguièr (majofièr) *de las quatre sasons.*

Fuèlhas renadivas : fulham renadiu d'amorièr.

Flor renadiva : flor que florís tres o quatre còps.

Froment renadiu : froment engrunat que torna butar.

renadiva : ceba de davalada (ceba que buta d'una altra ceba)

renaire, -a : rondinaire, -a / reptegaire, -a.

renais : rebrot.

renaissença : naissença novèla.

Cada prima amòda una renaissença.

Renaissença : moviment literari, scientific e artistic dels sègles XV e XVI.

renaissenç, -a : que renais ; relatiu, -iva a la Renaissença.

renàisser (v. intr.): tornar nàisser ; tornar gaïssar.

renal, -a : relatiu als rens. *Glandolas renalas.*

renar (v. intr.): èsser ernhós / aver las èrnhas ; gemegar ; se plànher ; romegar ; plorar ; cracinar ; carcanar (cantar coma las ranas)

Es insuportable, que rena del matin al ser.

Ta carrèla rena ; consí la graïssas pas un pauc ?

Lo renar de las ranas es bravament desagradu.

Renat - Renada : prenomes.

renatge : accion de renar.

renaubi (m.): margassa / darnagàs (del gallés *DARNOS*) (mena d'agaça fèra)

(Lanius senator)

(Lanius excubitor meridionalis)
veus que s'es presa una veusa.

Renaud - Renauda : prenomes (doblets de Renaud - Reinauda)

Renaudin - Renaudina : diminutius de Renaud - Renauda.

renavièr, -ièira : v. **renovièr**.

renca : aplech de blanquièr per remenar la cauç.

rencontrar : v. **encontrar**.

rencontre (de) : d'ocasion.

Me soi crompada una veitura de rencontre.

renda : arrendament / locacion / afèrme ; vianda / culhidas ; revengut.

Metre sas tèrras en renda : las metre en afèrme.

La renda d'aquela bòria es pas donada !

Ongan (aqueste an) *aurem de renda* (aurem de vianda)

Aquel domeni fa pas grand renda. v. **grand**.

Viure de sas rendas.

rendabilitat : aptitud a produire un revengut.

rendable, -a : que rapòrta / que balha un revengut.

rendament : rapòrt / revengut. (R. VI, 461)

rendat, -ada : qu'a de rendas.

rendeire, -a : persona que rend t. a. çaijós.

rendeman (adv.): subrendeman.

rendement : v. **rendament**.

rendètz-vos : encontre entre doas personas o mai qu'an decidit de se trobar a tala ora a tal endrech.

rendicion : capitulacion.

rendièr, -ièira : persona que viu de sas rendas.

rendiu, -iva : rendable, -a v. **rendable**.

rendòla : rata pennada. v. **rata pennada e pennat**.

« *rendoman* » : v. **rendeman**.

rendormir (se) : se tornar endormir.

rèndre (subs. m.) : tèrme / randa.

Los rèndres los cal replumar un pauc cada an.

rendre / redre (v. tr.) : tornar quicòm a q.q. ; restituir ; far intrar q.q. en possession de çò perdut ; balhar en retorn, en escambi ; s'aquitar d'unas obligacions ; remandar quicòm a q.q. ; regetar quicòm de manjat ; far ausir ; far venir ; exprimir quicòm pel parlar, per l'escriptura, pel dessenh, per la fotografia, per la pintura...

Rendre l'argent prestat. Rendre quicòm de panat.

Jèsus rendiá la vista a fôrça abucles. v. **abuclè.**

Te cal rendre 2 euròs 50. Rendre las onors a q.q.

Rendre la бага d'acordalhas. Rendre lo dinnar.

Aquel violon rend de sons que me fan estrementir.

Son invencion l'a renduda celèbra.

Rendre quicòm en occitan : o revirar en occitan.

Rendre l'anma. Rendre las armas. Rendre compte.

Rendre de comptes. Rendre gràcias. Rendre justícia

Rendre omenatge. Rendre visita. Rendre de pes.

rendre / redre (se) : anar endacòm ; se getar dins ; capitular ; admetre çò incontestable ; venir / devenir ; se revirar / se traduire.

I me rendèri a pè. Los fluvis se rendon dins la mar.

Lo forsenat finiguèt que se rendèt sens se batre.

Se rendre a l'evidéncia. De fumar se rendèt malaut.

D'unès occitanismes se rendon pas plan en francés.

rendut : çò tornat a q.q.

Çò rendut te pesa pas pus.

rendut, -uda : las, -ssa que jamai.

renebre (plt.) : lapàs (*Rumex patientia*)

rosserbe (mostarda de camp) (*Sinapis arvensis*)

renèc : damne / blasfèmi (exclamacion lorda o injuriosa contra Dieu o quicòm de sacrat)

Me damne ! Nom de Dieu ! « Me dèlle » ! son de renècs.

renegable, -a : que pòt èsser renegat, -ada.

renegaire, -a : persona que renèga (t. a.)

renegament : accion de renegar (t. a.)

renegar (v. tr.) : blasfemar ; desconéisser q.q. ; abjurar ; reprovar (R. VI, 464) e non pas « *desavoar* » (fr.)

Renegar es quicòm de lord e de bèstia.

Tres còps, sant Pèire reneguèt Jèsus.

Renegar sa fe. Renegar son país.

Quantes d'occitans an renegada lor lenga mairala !

renegar (se) : se desdire de quicòm.

renegat, -ada : persona qu'a renegada sa religion ; persona que renèga sa lenga, sa patria, sas opinions.

reneguís : mena d'amagat (jòc de dròlles) v. **amagat.**

renèla : anet salvatge pichonèl (*Anas crecca*)

renetejar (v. tr.) : tornar netejar.

renfortir : v. **refortir.**

reng : estat / posicion ; tièira de personas o de causas plaçadas sus una meteissa linha ; formacion de soldats un al pè de l'autre ; andana / andalhada (rega d'èrba copada per una dalha o una dalhaira)

Se metre en reng. Sarrar los rengs. Prene reng.

Mon grand plaser èra de desramar los rengs.

renga / rengada : rega / linha / tièira / enfilada.

Una rengada d'arbres. Una rengada de cadèiras.

En renga (loc. adv.) : en linha / en tièira / en enfilada.

Una rengada de pèrlas : una enfilada de pèrlas.

rengar (v. tr.) : alinhar / entieirar ; reclamar / recaptar ; garar ; tornar metre quicòm a sa plaça.

La mèstra nos rengava abans de nos laisser intrar.

Rengar sos afars. Rengar son autò.

renguièira : enfilada / renga / rengada.

rengueirada : contengut d'una rengada ; enfilada.

« *renglòra* » :

v. **anglòra.**

« *renhar* » (barb.) :

v. **regnar.**

renhòta : querèla / brega / guirguilh.

Cèrcarenhòtas : cèrcaguirguilhs.

renifòrme, -a : en forma de ren / de ronhon.

renina : enzim secretat pel ren.

RENO- : forma prefixada del latin *ren, renis* (ren)

renòç : rèstas de repais de nòças ; segond repais de nòças ; nòças d'argent.

renografia : radiografia dels rens.

renopatia : nom generic de tota afeccion dels rens.

renom : reputacion.

renomènada : glòria / celebritat.

renomènar (v. tr.) : tornar nomenar.

renòncia : impossibilitat de jogar la color demandada (cartas)

renonciacion : accion d'abandonar un drech, una carga, una fonccion...

renonciament : accion de se destacar per ascetisme dels

bens tai.2.276 0 , D (sgl.))Tj /F2 9.5 Tf 26.363 0 TD 0.9E6on de se

renovum / renovelum : ustras per la reproduccion.
rentalha : rens en general.
 « *rentièr, -ièira* » (fr.) : v. **rendièr**.
rentraire, -a (adj.) : utilizat, -ada per **rentraire**.
Agulha rentraira : agulha gròssa per **rentraire**.
rentraire / rentrar (v. tr.) : cordurar fin, que cap de punt se veja pas ; (per antifrasi o per confusion) : cordurar gròs / sanar / sarcir / orjolar / ressarcir.
Rentrar es utilizat en Roergue, en Albigés e Erau.
renvèrs : avèrs / envèrs / ubac (costat qu'agacha lo nòrd)
renviar (v. tr.) : tornar enviar / remandar. v. **remandar**.
Se faguèt renviar de totes las escòlas.
REO- : forma prefixada del grèc *rheòs* (corrent)
reobasa : intensitat minimala que deu aver un corrent electric per amodar una estimulacion.
reobertura : accion o resulta de tornar obrir.
reobrir (v. tr.) : tornar obrir.
reocupacion : accion o resulta de tornar ocupar.
reocupar (v. tr.) : tornar ocupar.
reordenable, -a : que pòt èsser reordenat, -ada.
reordenacion : accion o resulta de reordenar.
reordenador, -airitz : que reordena.
Amodèt una brava operacion reordenairitz.
reordenar (v. tr.) : tornar ordenar.
reofil, -a : que pòt resistir a un corrent d'aiga de mercé un còrs aplatit o de ventosas.
reofòr : fial (fil) conductor metallic que serà traversat per un corrent electric.
reorganizacion : accion o resulta de reorganizar o de se...
reorganizar (v. tr.) : tornar organizar.
reorganizar (se) : se tornar organizar.
reorganizador, -tritz : persona que reorganiza.
reograf : aparelh per enregistrar graficament las variacions d'intensitat d'un corrent electric.
reografia : mesura de las variacions d'intensitat d'un corrent.
reorientacion : orientacion novèla.
reorientar (v. tr.) : tornar orientar.
reorientar (se) : se tornar orientar.
reologia : branca de la fisica qu'estúdia la viscositat, la plasticitat, l'elasticitat... de la matèria.
reologic, -a : relatiu, -iva a la reologia.
reològ, -a : especialista (m. e f.) en reologia.
reomètre : aparelh per pagelar (mesurar) los fluids.
reorquestracion : orquestracion novèla.
reorquestrar (v. tr.) : tornar orquestrar.
reoscopic, -a : que servís a se mainar de l'existéncia d'un corrent electric. *Dispositiu reoscopic.*
reostat : resisténcia variabla que, plaçada dins un circuit, permet de modificar l'intensitat d'un corrent.
reostatic, -a : relatiu, -iva a un reostat. *Mesura reostatica.*
reostriccion : fenomèn de contraccion (t. tecn. de fisica)
reotaxia : reaccion d'orientacion d'unes peisses quant al sens del corrent.
repa : racion del bestial.
repagar (v. tr.) : tornar pagar.
repaïar (v. tr.) : acomodar / recebre dins son ostal / donar asili / aculhir.
Repairarem los convidats al nòstre ostal.
De tot temps, Occitània repaïèt fòrça refugiats.
repaïar (v. intr.) : tornar dins sa demòra ; demorar / abitar
Repaïèri a Tolosa per mos estudis universitaris.

repaïar (se) : se retirar ; se repausar ; se refugir.
Se repaïèt en Roergue après trabalhar a París.
Pel moment se repaïa sus la montanha Aubrac.
Pendent l'Ocupacion alemanda se repaïèt a Albi.
repaïre : ostal / asil / sejoern / sojorn / repaus / retirada.
repais : manjar dels cadajorns.
repaisar (v. tr.) : far far un brave repais ; apasturar.
Se repaisava pas qu'un còp, puèi besuquejava.
Cal repaisar lo bestial amens dos còps per jorn.
repaisar (se) : s'assadolar / se repasimar.
repaisat / repaisòla : regalèmus / repais de fèsta.
repaisser (v. tr.) : avidar / noirir ; assadolar.
repaisser (se) : s'avidar / se noirir ; s'assadolar.
repaises normals : dejunar ; dinar ; sopar.
repaises de dalhaires ancians o de trabalhaires de fòrça : desdejun (brave dejunar) ; tèrcia (dins la matinada) ; dinar de miègjorn ; vespertin (dins l'aprèsdinnada) ; sopar ; reganhon (ressopet de dètz oras del ser)
Lo reganhon se fasiá en cas de trabalh de nuèch.
repalmar (v. intr.) : rebombir / tornar bombir.
repapi, -àpia / repapiaire, -a : recocaire, -a / rebusaire, -a.
repapiada : recocada.
repapiadís / repapiatge : recocada / repapiada / rebusada.
repapiar / repapir (v. intr.) : desparlar / recocar.
repapiatge : repapida / repapiadís. v. çaisús.
repapilhar (v. tr.) : frostir / replegar.
L'albièira (lo rosol) m'a repapilhada l'ensalada.
repapilhar (se) : se frostir / se replegar ; se frisar.
Lo fraisse se repapilha aisidament amb lo gèl.
Los negres an lo pel mai que mai repapilhat.
repapilhotar (v. tr. e intr.) : tornar frisar.
v. **repapiar**.
repapussar (se) : s'espalhassar / s'espattarrar / prene sos aises.
Se repapussa sovent dins sa cadieira grand.
repar (v. tr.) : metre a la racion.
repara : recòpa de bren.
reparable, -a : que pòt èsser reparat, -ada.
reparacion : accion o resulta de reparar (R. IV, 425)
reparador, -airitz / reparatòri, -a : que refar / que descansa.
Un sòm reparador. Una justícia reparairitz.
Una pausa reparatòria. (R. IV, 425)
reparaire, -a : persona que repara quicòm.
reparar (v. tr.) : tornar metre en estat çò demargat ; consolidar / assanar ; petaçar ; se redémer / se redimir ; se restablir ; corregir ; compensar ; engraiassar.
Reparar una sarralha enganada. Reparar un ostal.
Reparar una paret. Reparar un vestit, una mòstra.
Reparar una falta. Reparar sas fòrças, sa santat.
Reparar una pèrdia, una reglégècia, un damatge.
Reparar una vaca per la vendre per la mòrt.
reparar (se) : se refar ; s'engraiassar.
Las gòdas vièlhas se reparan pas aisidament.
reparatiu, -iva : qu'a la qualitat de reparar.
repare (plt.) : bleada carda (Beta vulgaris)
reparéisser (v. intr.) : tornar paréisser.
repart / repartida : replica.
repartible, -a : que pòt èsser repartit, -ada.
reparticion : accion de repartir.
repartidor, -a : persona que repartís.
repartiment : reparticion.

repartir (v. tr.): distribuir segon d'unas règlas ; escampilhar ; espaçar dins lo temps.
Repartir de bens, d'argent, de beneficis...
Repartir de soldats dins la vila.
Repartir un trabalh sus tota l'annada.

repartir (v. intr.): replicar.
Lo Juli a de repartidas que te clavan.

repasimar (v. tr.): assadolar ; apasiar / adocir.
repasimar (se) : s'assadolar ; s'apasiar / s'adocir.
repasiment : pausa ; apasiament.
repassa : farina grossièira que conten encara de bren e tamisada un còp de mai ; segonda distillacion d'aigardent ; tanada / rosta / tabassada.
repassada : accion de tornar passar / d'espepidar ; recèrca ; semonsa ; tanada / rosta / tabassada.
repassar (v. tr. e intr.) : tornar passar ; revisar ; tornar tamisar ; bicar ; reparar ; tornar agusar ; tanar / tabassar.
Repassar al meteís aïral. Repassar una leçon.
Repassar de farina. Repassar las bledas.
Repassar una teulada. Repassar un cotèl.

repasatge : accion de tornar passar t. a.çaísús.
repasson : amolaire, -a / agusaire, -a / afilaire, -a.
repastar (v. tr.): tornar pastar ; repàisser / assadolar.
repastar (se) : se repàisser.
repastit : pan de segal qu'es pas de flor (de segonda qualitat)
repastiu : pastoral / pàtus.
repatinar (v. tr. e intr.) : refar / restablir ; remplaçar ; reconciliar (R. II, 462)
repatinar (se) : se refar / se restablir ; se tornar véser ; se tornar petaçar (se reconciliar) (R. II, 462)
repatriacion : accion o resulta de repatriar o de se...
repatriar (v. tr.): tornar menar dins sa patria ; reconciliar.
repatriar (se) : tornar dins sa patria ; se reconciliar.
repatumar (v. tr.): apasiar / calmar.
repatumar (se) : s'apasiar / se calmar.
repaumar : v. **repalmar**.
repaus : abséncia de movement ; pausa dins lo trabalh ; trepador / pompidor d'escalièr (airal que còpa una tièira d'escalièrs)
repausada : aïral qu'una bèstia i se recapta de jorn.
repausador / pausador : mena d'autar plan adornat e plan florit per l'adoracion del Sant Sacrament pendent la procession de la Fèsta Dieu per carrièiras.
repausar (v. tr. e intr.) : dormir ; èsser en repaus ; èsser en frachiva, en bosiga, en acampement, en frau, en èrm, en gascaria.
repausar (se) : se pausar (plegar de trabalhar)
repausòla : aïral de repaus ; país de repaus.
repavar (v. tr.): tornar pavar.
repè : plan (pichòt aïral planièr en naut d'una còsta, dins l'enbàs d'una montanha) ; rèirepè. v. **rèirepè**.
repèbatre (v. intr.): far las espèrras (arpatejar abans morir)
repedaçar e derivats : v. **repetaçar**.
repel : contrapel.
A repel : a contrapel.
Alises pas lo cat a repel, qu'aquò li agrada pas !

repelar / repelhar (se) : se requinquilhar / se remplumar.
repelida (de) (loc. adv.): de seguida / dereng.
Tornar semenar çò meteís, de repelida.
repelhar (se) : doblèt de se repelar.
repellir (v. tr.): rebufar / repossar. (R. IV, 666)

repenchenar (v. tr.): tornar penchenar (t. a.)
Repenchenar una drolleta. Repenchenar un tèrme.

repenchenar (se) : se tornar penchenar.
rependre / repenchar (v. tr. e tr. ind.): tornar penjar ; replicar a q.q.
repenedre (v. tr.): reprene / tornar començar.
repenedre (se) (v. tr.): se tornar penedre / se repentir.
repénher (v. tr.): tornar pénher.
repenjar (v. tr.): tornar penjar.
repensar (v. tr. e intr.): tornar pensar ; soscar.
repentença (R. IV, 490) : repenténcia / repentida / repentiment (accion de se repentir)
repentida (en) (loc. adv.): de seguida.
Se jaire en repentida : sens tornar far lo lièch.
Far còire en repentida : sens tornar calfar lo forn.
repentidor, -a : que se repentís.
repentiment : accion de se repentir ; contricion.
repentir (se) : èsser malcorat d'aver fach quicòm de través ; se reprochar d'aver pas fach çò qu'auriá calgut.
Se repentís de totes sas malafachas.
Se repentís d'aver pas estudiadas sas leçons.
« *repepiar* » : v. **repapiar**.
repepina : feda pichona.
Las repepinas, las fasèm partir per la mòrt.
repercussion : accion o resulta de repercutir o de se repercutir (R. IV, 515)
Repercussion d'un son. Repercussion d'un còp.
repercutir (v. tr.): remandar un son e l'esperlongar.
Lo resson de la montanha repercutís mon bramal.
repercutir (se) : aver de consequéncias dirèctas.
Las talhas se repercutisson sul prètz de reven.
repèdre (v. tr.): tornar pèdre.
repèdre (se) : se tornar pèdre.
reperpilhar (v. intr.): ondejar (ersejar gentament)
reperitòri : catalòg ; fichièr ; quasèrn ; agendà (lat.)
reperitòriar (v. tr.): enclaurè dins un reperitòri.
repesar (v. tr.): tornar pesar. *Te repesi lo froment.*
repesar (v. tr.) : tornar bastir una paret a partir del pè.
Te repèsi la paret.
repescar (v. intr.) : tornar tirar de l'aiga ; reposcar / regisclar ; floquejar.
repescolhar (v. intr.): far gorga ; far laca (s'embeure pas en parlant d'aiga de pluèja o d'aiga asonada)
repessar (v. tr.): tornar pessar / tornar avidar.
« *repessar* » (marrida prononciacion) : v. **repescar**.
repestelar (v. tr.): tornar clavar.
repetaçaire, -a : persona que torna petaçar.
repetaçar (v. tr.): tornar petaçar.
repetaçar (se) : se tornar petaçar / se reconciliar.
Se son tornats repetaçar, fin finala.
repetaçatge : accion de tornar petaçar o de se tornar p...
repetaçum : çò tornarmai petaçar.
« *repetada* » : v. **repetnada**.
repètant, -a : ponhent, -a (que far bategar lo còr) ; petejant, -a. (desform. de **repetnant**) v. pus bas.
repetar (v. intr.): tornar petar (t. a.) ; ressonar / ressondir ; restontir / resclantir.
« *repetar* » (fr.) : v. **repetir**.
repeteire, -a : persona que torna explicar a d'escolans las leçons d'un ensenheire. (R. IV, 529)
A aqueles escolans un repeteire lor fa besonh.

repetenaire, -a : persona que quita pas de reguitnar ; que petna ; que reguitna ; que se rebèla ; que repotèga.
repetenar (v. intr.) : petnar de colèra ; trepejar d'impaciècia ; cremar en petonejant ; petejar (far de belugas que menan bruch) ; repotegar ; quitar pas de tornar far los meteisses repròchis ; reguitnar / se rebelar ; repotegar.
*A lo fuòc endacòm, que quita pas de repetenar !
 La lenha verda crèma en repetenant.
 D'unes vins repetenan quand lo tap ven de sautar.
 Es una brava ipotèca, que repetena de contunh !*

repetidor, -a : doblèt de repeteire, -a. v. **repeteire**.
Un repetidor balha de lecçons particulèiras.

repetilhar : doblèt de petilhar. v. **petilhar**.
D'uèlhs repetilhaires : d'uèlhs beluguejaires.

repetir (v. tr.) : tornar dire ; mentir doblament
Aver repetit : aver mentit dos còps.

repetitiu, -iva : que se repetís.
Trabalh repetitiu d'una cadena de fabricacion.

repetnada : petnada novèla.

repetnant, -a : reguitnant, -a (que torna petnar / que torna reguitnar)

repetenar (v. intr.) : repetingar v. pus luènh.
repetenat, -ada / repetelat, -ada : rebombèl, -a / replet, -a.
Una persona repetenada. Un ventre repetenat.

repeticion : represa de çò ja dich ; accion de tornar far çò meteís ; lecçon d'un ensenhière represa per un repetidor ; sesilha de trabalh que i s'estúdia una òbra musicala, dramatica, coregrafica...
*Res de plus alassant que la repeticion de çò ja dich !
 La repeticion amòda las abituds.
 Balhar de repeticions es lo trabalh d'un repetitor.
 Repeticion generala : repeticion darrièra.*

repetièr, -ièira : revendeire, -a de frucha e de legums.
Bramar coma un repetièr, coma una repetièira.

repetilha : repais d'endeman de nòças ; ressofet / repaïsson.
Aquela repetilha podia pas tombar melhor !

repetitor, -tritz : forma sabenta de repetidor, -a.

repetitiu, -iva : que se repetís.
Lo rap es basat sus un metòde repetitiu.

repetnada : reguitnada / espingada. (L. 323)

repetnar : tornar petnar ; petnar ; reguitnar. (L. 323)
Aquela vaca petna e repètna quand ne vira.

repetum : resclantiment que se repetís ; bramadissa.

repic : tornada / refranh (R. III, 388)
*« Se canta que cante,
 canta pas per ieu ;
 canta per m'amiga
 qu'es plan luènh de ieu »*

repicada : repeticion d'una sonariá de campanas, de relòtge, de pendula ; lo segond de la messa grand.
Quand ai ausida picar una ora, espèri la repicada.

repicador / repiquet : aplech de tonelièr per religar sas barricás ; clas / finida / raida / òrda / batsenh / tòcasenh.
Cada repicador es un rapèl de çò que nos espèra.

repicar (v. tr. e intr.) : tornar picar (sonar) ; sonar lo segond de la messa grand ; tornar reprene lo repic ; replicar.
*Un pauc totes las pendulas repican.
 Afanem-nos, que lo segond de la messa repica !
 Anem, ensemble, repicatz « Se canta que cante » !
 N'avèm un confle de t'entendre totjorn repicar !*

repièr, -ièira : bestial qu'a la tissa de manjar lo linge.
*Vaca repièira : vaca que manja la farda (lo linge)
 Ase repièr, buòu repièr, moton repièr, feda repièira.*

repieuga / repiela : cambè qu'es pas de flor.

repimpar (se) : se tornar pimpar ; se requinquilhar.

repiça : plec de far o fach a una estòfa.

repiçar (v. tr.) : tornar piçar.

repintar (v. tr.) : tornar pintar (pénher)

repipilhar (se) : doblèt de se repapilhar.

repiquet / repicador : finida / clas / òrda / batsenh...

repiutar (v. intr.) : tornar piutar.

replaçar (v. tr.) : tornar plaçar.

replanar (v. tr.) : tornar aplanar ; nivelar / egalejar.

replanat, -ada : aïral aplanat.

replanatge : accion de replanar t. a çaisús.

replanièr : puèg mai o mens planièr.

replantacion : accion de tornar plantar.

replantar (v. tr.) : tornar plantar.

replastrar (v. tr.) : tornar plastrar.

replastratge : accion de tornar plastrar.

replec : plec doble ; recul volontari d'un còrs de tropa.

replecion : estat d'un organ qu'es plen. (R. IV, 571)
Replecion de l'estomac.

replegar (v. tr.) : tornar plegar. *O replegui tot ?*

represa e derivats : v. **rentraire / rentrar**.

replet, -a : patofle, -a / rebombèl, -a / repetenat, -ada. (L. 323)

repletiu, -iva (t. tecn. de med.) : que servís a emplenar.
Terapeutica repletiva.

replica : repartida ; responsa brutalá ; discussion ; çò qu'un actor deu dire quand un autre a acabat de parlar ; reproduccion.
*Aver la replica facila. Una replica fissaira.
 Ta tissa de replicar m'agrada pas gaire.
 Lo paure actor a oblida sa replica.
 Una replica de la plaça del Capitòli de Tolosa.*

replicaire, -a (adj. e subs.) : persona que replica.
Replicaire o es totjorn estat mai o mens.

replicar (v. tr. e intr.) : respondre amb a propaus ; respondre / contestar.
A pas jamai pogut se retèner de replicar lordament.

« replomar » : v. **replumar**.

replorar (v. intr.) : tornar plorar.

replòure (v. impers.) : tornar plòure.

replumar / « replomar » : tornar plumar ; s'engaginar (cambiar de pluma) ; magencar.
*Cal replumar lo pel folet d'un pol o lo rabastinar.
 Quand las galinas se repluman pònon pas.
 Replumar un tèrme : magencar una randa.*

replador, -airitz : que repòbla.
L'immigracion es replairitz.

replomament : accion de repoblar o de se repoblar.

repoblar (v. tr.) : tornar poblar. v. (R. IV, 579) - L. 299)

repoblar (se) : se tornar poblar.

repoda (f.) : arbre que l'òm recura totes los tres o quatre ans.

repodar (v. tr.) : tornar podar.
 « repofar » : v. **rebofar**.

repojament : accion de tornar bastir quicòm en refasant las fondacions.

repojar (v. tr. e intr.) : tornar quilhar / tornar bastir en tornant far las fondacions.

repolir (v. tr.) : tornar polir.

repols : doblèt de repós. v. **repós**.

repompèl, -a / repompelet, -a : repetenat, -ada / replet, -a.
repompida : rebomb / ressaut.

De repompida : en rebombant.

repompìr (v. intr.) : resclantir ; ressonar ; rebombir.

repon : cunh de fust (t. tecn. de fustier)

reponar (v. tr.) : far téner amb de repons (t. tecn. de fustier)

reponchon (plt.) : la bròca (Tamus communis)

rabeta (Phyteuma)

tantaravèl (Humulus lupulus)

gravèl / gradèl (Taraxacum officinale)

morre de pòrc (Chondrilla juncea)

autras plantas : (Campanula persicifolia) ; (Sonchus asper)

(Myagrurn paniculatum) ; (M. sativum) ; (M. perenne)

De confondre pas amb raponchon : v. raponchon.

repongir (v. tr.) : tornar ponchar.

repopet : vedelon vendut per li far tetar una vaca outra que sa maire.

reporgar / repurgar (v. tr.) : tornar recurar un arbre, un valat... ; netejar la tèrra abans de semenar.

reporgir (v. tr.) : tornar presentar.

repòrt / relat : compterendut ; comunicacion. (L. 323)

reportar (v. tr.) : far un compte rendut, un repòrt ; relatar.

reportatge : accion de far un compte rendut, un repòrt.

reporter (angl.) : jornalista que fa un repòrt, un compte rendut, una novèla... per un jornal. v. reportièr.

reportièr, -ièira : persona que fa un repòrt / un relat.

repós : repercussion ; contracòp ; recul de fusil ; ressaut ; rebomb ; ressòrt ; rebat / rèiresolelh ; mortier fach amb de bricalha pilada ; craunha / marca ; jòc de bòlas.

« reposcar » : v. resposcar.

repossador : cavilha per far sortir un clavèl o una outra cavilha enfonzats dins quicòm ; cisèl pichon de picapeirièr ; cisèl pichon de ciselaire de metal ; t. tecn. que designa d'autres apleches aital.

repossar (v. tr. e intr.) : tornar grellhar ; tornar butar (créisser) ; rambalhar / rebufar ; regular.

N'ai un de fusil que repossa fòrça !

repòst : responsa ; replica ; repic / tornada. (R. IV, 615) - L. 323)

repostar / respotir (v. tr. e intr.) : far responsa ; respondre / replicar.

repotason : accion de semonsar, de blaimar.

repotec / repotegada : blaime / semonsa..

repotegaire, -a : persona que repotèga.

repotegar (v. tr. e intr.) : corroçar / semonsar / blaimar q.q. ; replicar ; romegar / reganhar / repochinar ; rondinar / gargolhar (en parlant del ventre)

Se fas aquò te faràs repotegar per ton paire !

Siàs totjorn a repotegar, pòdes pas encaissar res !

Qué las as a repotegar ? Totjorn repotègas !

Ai lo ventre que repotèga.

repotinar / repochinar (v. intr.) : romegar / repotegar.

E repochina que repochinaràs ! Plegaràs pas lèu ?

repotir / respotir (v. intr.) : replicar ; tornar mentir un segond còp. v. respotir.

repòtis : viraug / carpan / engautada / morrejada / tèfle ; nhòca / bonha / còp sul morre.

Trapèt un repòtis que lo virèt de part.

repreensible, -a : quicòm que se merita d'èsser blaimat.

repreensiblement : d'un biais repreensible.

repreension : blaime / semonsa.

repremer / repremir : v. reprimir.

reprenedor, -a : persona que repren quicòm qu'èra estat interromput.

Lo reprenedor d'aquela empresa es un pènegre.

reprene / reprendre (v. tr.) : tornar atrapar ; tornar prene ; tornar començar ; tornar dire ; retocar ; semonsar ; sarcir (far una represa a un debàs) ; tornar racinar.

Reprenguèron lo presonier que s'èra escapat.

Podètz reprene vòstre present, que ne vòli pas !

Me reprenguèt la veitura vièlha al prèt de l'Argus.

Reprenguèt sos estudis après la guèrra.

Soi plan ieu, reprenguèt, que ne soi responsable.

Vos cal reprene aquel article, que son estil truca.

Lo mèstre lo reprenguèt, qu'aviá pas brica estudiat.

La mameta reprení los debasses de l'ostalada.

Los pòrres que replantèri ièr delà an représ.

reprene / reprendre (se) : se requinquilhar ; se tornar dominar ; reprene lo dessús.

Ieu tròbi que s'es plan représ après aquel subte.

Anem, tornatz-vos reprene ! li diguèri.

Se repren a esperar que se'n tirarà.

reprement, -a : qu'a la tissa de criticar.

represa : accion de reprene (t. a.) ; sarcida (accion de petaçar amb una agulha) ; tornada / repic / refranh ; bèstia represa per un maquinhon e revenduda a una tèrça persona que se dobla pas de res.

represaira : obrièira que fa de represas a un vestit esquinçat.

represalha : responsa uèlh per uèlh e dent per dent a una accion violenta de l'enemic ; çò qu'es estat représ.

represatge : accion de represar de caucetas, un vestit.

representable, -a : que se pòt pas o que se deuriá pas tornar presentar.

Aquel deputat es pas representable, qu'es tròp vièlh !

representacion : repròchi ; protestacion. (R. III, 197)

accion o resulta de representar quicòm o q.q. ; image / reproduction ; ensemble de personas que representan un país.

Representacion dels sons d'una lenga per de letras.

Una estatua, una pintura... son de representacions.

Presentacion d'una pèça de teatre.

Lo Parlament es la representacion del pòble.

representacions (f. pl.) : protestacions mandadas d'un govèrn a un autre govèrn.

representant, -a : persona qu'a lo poder de far quicòm al nom de q.q. mai ; pòrtavotz ; persona que parla per un ostal de comèrci.

Lo Papa es lo representant de Nòstre Sénher.

Representant de sindicat. Representant de comèrci.

representar (v. tr.) : exprimir ; simbolizar ; personificar ; constituir ; jogar quicòm sus una scèna ; téner la plaça de q.q. ; parlar al nom d'un ostal de comèrci ; far remarcar quicòm a q.q. ; correspondre a.

Representar quicòm per un grafic.

Occitània es representada per la crotz de Tolosa.

Un galhòfre representa França o lo Francés.

Representar « Lo malaut imaginari ».

Un ministre plenipotenciari representa son país.

Li representèri que s'enganava.

Crompar un ostal representa quicòm coma argent !

representar (se) : se tornar presentar ; s'imaginar ; se figurar.

Se vòl representar de deputat.

Se representa tot un fum de causas en esperit.

Representatz-vos quina suspresa foguèt per el !

representatiu, -iva : que representa tot un ensemble ; que representa lo tipe de tota una categoria. (R. III, 197)

*Un escapolon representatiu de tota la poblacion.
Lo berret es representatiu mai que mai del Bearnés.*

representativament : d'un biais representatiu.

repressible, -a : que pòt èsser reprimir, -ida.

repression : accion de reprimir ; castic / punicion.

repressiu, iva : fach, -a per reprimir.

An estipuladas fôrça leis de mai en mai repressivas.

reprim : redalh / reviuire (segonda, tresena o quaterna copa) ; recolum (bren menut)

reprimir (v. tr.) : aplanar la tèrra d'un òrt ; tornar trabalhar la tèrra d'una faissa.

« *reprimendar* » (fr.) : v. **corroçar**.

reprimir (v. tr.) : mestrear / dominar ; estofar (s.f.)

S'esperforçèt de reprimir sa granda colèra.

La revòlta es dins lo sang que foguèt reprimida.

reprochable, -a : que pòt o que deu èsser reprochat, -ada.

reprochar (v. tr. e intr.) : blaimar / trobar a dire a quicòm o a q.q. ; criticar ; donar d'agrors ; far rotar.

Me reprochava d'èsser estat un temps païsan.

Cal pas jamai reprochar a degun sa naissença.

Me reprochèt mai d'un còp d'escriure en occitan.

Los cogombres me repròchan, mas i pòdi pas res.

repròchi : blaime ; semonsa ; remòrs.

Se meritav de repròchis. Far de repròchis a q.q.

Repròchis de consciéncia. Repròchis d'estomac.

reproduccion : accion de reproduir o de se reproduir.

reproductibilitat : qualitat de çò reproduible.

reproductiu, -iva : que servís a reproduir.

reproductor, -triz : persona o maquina que reproduís.

reproduisible, -a : que pòt èsser reproduit, -ida.

reproduir / reproduire (v. tr.) : copiar ; imitar.

Aquel artista vòl reproduir la Monà Lisà.

Una bona fotocopiadora reproduís plan l'original.

reproduir / reproduire (se) : se repetir ; repullar / tornar créisser ; donar naissença a quicòm de sa pròpria mena.

Las meteissas errors se reproduisson sovent.

Son càncer que cresí plan garit se reproduiguèt.

Un muòl se pòt pas reproduir.

L'èrba d'agram se reproduís aisidament.

reprografia : ensemble de tecnicas per reproduir un document.

reprografic, -a : relatiu, -iva a la reprografia.

reprograficament : per reprografia.

reprogramacion : programacion novèla.

reprogramar (v. tr.) : tornar programar.

reprovable, -a : que pòt o deu èsser reprovat, -ada.

reprovacion : condemnacion.

reprovisor, -airitz : que reprova / que condemna.

reprovar (v. tr.) : blaimar ; criticar ; condemnar (t. a.) ; desconéisser.

D'unes actes son reprovats per la morala.

Lo drech a la vida dels fanfanhons es reprovat.

reptacion : mòde de desplaçament dels reptils.

reptar (v. intr.) : se desplaçar sul ventre. (R. V, 87)

reptil : animal que se rebala sul ventre.

Sèrps, tartugas, clavetas, crocodils... son de reptils.

reptilian, -a : relatiu, -iva als reptils.

republica : forma de govèrnament que lo pòble i es representat per de personas eligidas per el.

republican, -a : adèpte, -a de la republica.

Los Occitans sèm pus republicans que la Republica.

repudiacion : accion o resulta de repudiar quicòm o q.q.

repudiar (v. tr.) : rejeta.

Dins d'unes païses, repudiar sa femna es permés.

Repudiar la nacionalitat francesa.

repudiatòri, -a : *Una procedura repudiatòria.*

repugnança : fastic / desgost / òdi / aversion.(R. IV, 669)

Ai de repugnança per l'òli de fetge de merluça.

repugnant, -a : enfècte, -a ; descorós, -osa ; afrós, -osa.

Sentor repugnanta. Trabalh repugnant.

Aquela persona a una mentalitat repugnanta.

repugnar (v. tr. ind.) : èsser bravament desplaçat ; aver fôrça desplaçar a far quicòm. (R. IV, 669)

Son biais de far repugna a tot lo vilatge.

Repugnava a metre son nas aquí ont cal pas.

repugnar (v. impers.) : *Me repugna de vo'n parlar.*

« *repujar* » : v. **repojar**.

repullar (v. intr.) : tornar nàisser ; tornar créisser.

Quita pas, l'èrba d'agram, de repullar.

repullular (v. tr.) : tornar pullular.

Lo peïssum repullula dins aquel estanh.

repulsion : repugnança fôrta per q.q. o per quicòm.

Ai una brava repulsion pel centralisme de París.

repulsiu, -iva : qu'a una fôrça de repulsion.

Fôrça repulsiva de l'òli per l'aiga.

repurgar : v. **reporgar**.

reputacion : estima / renom. (R. V, 87)

Aquel ostal a pas una bona reputacion.

Sa reputacion es pas pus de far.

reputat, -ada : qu'a bona reputacion / qu'a bon renom.

requeréncia : accion de requerir.

requerent, -a : persona que requerís quicòm.

requèsta : demanda / sollicitacion / suplica / suplicacion

requerir / requèrre / requesir (v. tr.) : demandar ; exigir ; sollicitar ; reclamar en justícia.

L'estudi d'aquel cas requerís tota mon atencion.

Al nom de la justícia requerissi una responsa.

Requerir una ajuda a l'edicion.

Ai l'onor de requerir l'aplicacion de tota la lei.

Requerir dos meses de preson pel condemnat.

Vos requerissi de far paréisser aquela rectificacion.

requiem (lat.) : pregària de la Glèisa catolica per un defuntat.

Messa de « requiem » : messa pels defuntats.

requiescat in pace (lat.) : que repause en patz !

requiescant in pace (lat.) que repausen en patz !

requilh. *Al requilh !* : de tornar començar !

requilhar (v. tr.) : tornar quilhar ; tornar començar.

« *requin* » (fr.) : v. **verdon**.

« *requincar* » (fr.) : v. **requinquilhar**.

requinquilh : gota d'aigardent sus un sucre ; tot çò que requinquilha en general. (e non pas « *riquiqui* »)

Auriái plan besonh d'un brave requinquilh.

requinquilhar (v. tr.) : reviscolar / restablir.

Requinquilhar ven de l'occitan vièlh. (L. 312)

Aquela prandièira m'a requinquilhat.

requinquilhar (se) : se reviscolar / se restablir.

Tròbi que s'es plan requinquilhada.

requint (arc.) : ancian drech.

requisicion : accion o resulta de requisicionar.

Ordonèron la requisicion dels ostals inocupats.

requisicionar (v. tr.) : metre quicòm o q.q. a la disposicion de las autoritats per un servici public.

Foguèri requisicionat coma testimòni de l'accident.

requisitòri : discors del procuraire de la Republica per demandar al jutge d'aplicar la lei a una persona colpabla ; discors per escrich claufit de repròchis contra q.q.

Lo requisitòri del procuraire foguèt adamantin.

requist, -a : rar, -a ; recercat, -ada ; preciós, -osa ; excellent, -a ; fòrt agradiu, -iva.

Plaser requist. Sorire requist. Persona requista.

Èsser de requista : èsser quicòm de recercat.

requista : demanda facha a una autoritat qu'a poder de decision ; sollicitacion / suplica.

Requistà (francizacion de **Ric Estar** (airal mannat) : vilòta roergata (de Roergue, Occitània)

requistar (v. tr.) : recercar ; cercar a agradar.

requit / resquit : aquitament.

requitar (v. tr.) : far quiti, far quítia.

requitar (se) : se tornar aquitar ; venir quiti, venir quítia ; se revenjar ; se refar.

res (pr. ind. ; negacion) : pas una sola causa.

I a pas res. I a pas res de nou. Vesi pas res.

Vòli pas res. Vòli pas res pus / voli pas res de mai.

Veni sens res. Sens far res pus. M'a pas facha res.

A res-non-còst : sens pagar res. *Val pas res per res.*

En cas de res : en cas de quicòm.

resal / rasal : malhum per carregar lo fen sus l'esquina ; mena de filat de pesca.

Carrejava lo fen de las pendas amb un rasal.

« *rescaçar* » :

v. **recaçar**.

rescalfar / rescalorir (v. tr.) : (tornar far calfar)

rescalfar (se) : sentir pas tant, sentir pas mai lo freg.

rescan : garbèla (mena de desca)

rescapar (v. intr. ind.) : escapar per azard a un malparat ; garir ; se'n tirar / se'n sortir (l.p.)

L'oncle Marin aviá rescapat a la guèrra grand.

Èva a rescapada al sidà : es estada garida del sidà.

rescaptar (v. intr.) : tornar crompar ; recobrar ; garantir.

rescaud : cendres caudas.

rescaudar (v. tr.) : afrabar a causa de la granda calor.

Lo grand solelh de junh m'a rescaudada la civada.

rescaudar (se) : èsser afrabat per la granda calor ; se picar.

Froment rescaudat. Vin rescaudat (vin picat)

rescaufar :

v. **rescalfar**.

resclacadís : resclantida / resclantiment (bruch que clantís)

Aquel diable de resclacadís èra insupportable.

resclacar (v. intr.) : tornar clacar / clantir / resclantir / petardejar ; se repercutir (R. IV, 515)

resclansir (v. intr.) : repescar / regisclar.

resclantida / resclantiment : accion de resclantir.

resclantir (v. intr.) : far un bruch que petardeja ; amodar un son que s'esperlonga ; se repercutir (R. IV, 515)

La sala tota resclantissiá del son de las trompetas.

resclantissent, -a : que resclantís ; que se repercutís.

resclaufit (subs.) : sentor desagradiva de membre umid e sens ventilacion qu'es demorat tampat un brieu.

Aquela pèça sentís a resclaufit.

resclaufit, -ida : embarrat, -ada un brieu dins un airal umid e sens ventilacion.

resclaure (v. tr.) : claure / embarrar.

resclusa : enclusa ; restanca ; sèrva.

resclusada : contengut d'una enclusa, d'una restanca, d'una sèrva ; fòrta ramada / brava pissada ; rosta / tanada.

Aviá tota una resclusada de polidas trochas.

Trapèt una resclusada que comptarà per una.

resclusaire, -a : persona que comanda una enclusa.

resclausar (v. tr. e intr.) : reténer quicòm dins una resclusa ; tornar emplènar una resclusa.

« *rescompassar* » :

v. **recompassar**.

rescondal / rescondon : amagatal (airal per amagar o s'amagar)

De rescondons : a l'amagat / a la resconduda.

rescondalha (de) : çò amagat en general.

rescondalhar (v. tr. e intr.) : amagar quicòm ; jugar a l'amagat / a cutabòrlhe. v. **cutabòrlhe** o **amagat**.

rescondeire, -a : persona qu'amaga quicòm.

rescondilhons / rescondons (de) : a l'amagat / al rescondut.

rescondre (v. tr.) : amagar.

Rescondiá son argent jol matalàs.

rescondre (se) : s'amagar ; jugar a cutabòrlhe.

Se rescondèt darrièr la paret.

« *rescontrar* » e derivats.

v. **encontrar**.

rescórrer (v. tr. ind.) : aver recors a q.q. per li demandar ajuda ; far apèl a quicòm per se tirar d'un malparat.

Soi estat plan content de rescórrer a tu.

Rescórrer a la fòrça, a la rusa...

rescós, -ossa : p.p. de rescórrer. (R. III, 154)

A la rescossa : al socors. (R. III, 156)

Sonar a la rescossa. Anar a la rescossa. Venir ...

rescòst, -a : amagat, -ada.

De rescòst/a las rescòstas : a l'amagat / de rescondons.

rescostièira : amagatal de frucha dins la tèrra.

rescriidar (v. tr. e intr.) : tornar cridar quicòm ; tornar cridar

rescriidar (se) : s'exclamar.

Se rescridèt que podiá pas pagar aquela soma.

rescrit : responsa escricha del Papa sus una question de govèrnament o de disciplina de la Glèisa.

rescriure (v. tr.) : tornar escriure.

rese : pat / lagast / gorgolin.

v. **gorgolin**.

reseccion : accion o resulta de trencar, de copar.

Reseccion cirurgicala.

reseda (un) (plt.) (del lat.) :

(*Reseda odorata*)

(*R. alba*) (*R. glauca*) ; (*R. Jacquini*) ; (*R. lutea*)

(*R. Luteola*) ; (*R. Phyteuma*)

« *resémer* » :

v. **redemer**.

resenda : rèstas d'una culhida.

resèrva : accion de reservar ; provisions ; rèirebotiga (airal que i se reclaman las provisions) ; çò reservat / çò privat ; ciutadans que son pas pus soldats , mas que o pòdon tornar èsser ; airal servat pels indigènas d'un país conquistat ; moderacion / discrecion ; objeccion / restriccion.

Resèrva de provisions. Resèrva d'energia.

Vai-me quèrre d'anges dins la resèrva.

Òbras que fan partida de la resèrva d'un musèu.

Oficièr de resèrva. Resèrvas indianas d'America.

Luciana es totjorn estada d'una resèrva remirabla.

Far de resèrvas. Demorar sus la resèrva.

Jos tota resèrva. Admiracion sens resèrva.

reservable, -a : que pòt èsser reservat, -ada.

reservacion : accion de reténer una plaça endacòm (t. a.) ; privilegi del Papa que se resèrva d'unas nominacions.

Ai facha una reservacion pel train de Bordèu.

reservadament : amb resèrva.

reservar (v. tr.) : servir / gardar ; reténer ; destinar quicòm a q.q.

Reservam l'aigardent per ne medicinar lo bestial.

Reservèt una taula per cinc dins un bon restaurant.

Aviá reservada a son amic la cambra pus brava.

reservar (v. impers.) :

Es a el qu'èra reservat de salvar nòstre paure país.

reservar (se) : se gardar quicòm ; esperar per quicòm mai.

Benezet s'èra reservat un flòc d'òrt e una cambra.

Golarda qu'èra, se reservava per las lecadissas.

reservat, -ada : t. a. çaisús e p. seguenta.

Reservat de natura, se conflava pas jamai.

reservista : soldat de resèrva.

« *resestir* » :

v. **resistir**.

residència : domicili ; airal qu'una persona i trabalha ; obligacion pels evesques de residir dins lor diocèsi ; ensemble d'abitacions d'un nivèl puslèu relevat.

Pel moment, sa residència es a Pau.

Las grandas vilas quilhan de residèncias novèlas.

residencial, -a : *Un quartier residencial.*

resident, -a : que residís endacòm mai que dins son país.

Soi pas jamai estat resident francés.

Soi estat resident anglés, alemand e american.

residir (v. intr.) : demorar / abitar ; consistir en / se trobar dins.

M'agrada de residir al pus còr d'Occitània.

L'identitat de q.q. residís dins sa lenga mairala.

residú (forma sabenta de restant o de fonsilhon) de (teccan.) ~~residú (forma sabenta de restant o de fonsilhon) de (teccan.)~~

rpi c chau.

rpi pèchar r e rpectible, -a 2s

respectar (v. tr.) : aver de deferéncia per q.q. ; èsser respectuós de quicòm (t. a.)

*Cal respectar totes los òmes en general.
Aqueles dròlles respèctan pas res !
Respectar la dolor de q.q.
Respectar los vièlhs, los estropiats, los defuntats.
La paraula donada la cal respectar.*

respectar (se) : se menar convenablement.

Los que se respèctan pas son pas respectats.

respècte : deferéncia ; consideracion ; veneracion.

Al respècte de... : en çò que concernís / relativament a / al regard de / en comparason de.

En respècte de... : en consideracion de...

respectiu, -iva : que concernís cada persona o cada causa en respècte de las autras.

Las posicions respectivas de dos astres.

respectivament : cadun en çò que lo concernís.

respectuós, -osa : deferent, -a ; convenable, -a.

Vos presentí mas salutacions respectuosas.

Demorar a una distància respectuosa.

respectuosament : amb deferéncia.

respeitar : v. **respectar**.

respelida : renaissença / reviscòl.

respelir (v. tr. e intr.) : ranimar / reviscolar ; tornar espelir.

respelir (se) : se desrevelhar / se reviscolar / s'animar.

respet : cordilh a cima de foet.

respetar (v. intr.) : clacar / petar ; tornar petar.

respèch / respèit / respèch : v. **respècte**.

respiechar : v. **respectar**.

respirable, -a : que pòt èsser respirat, -ada.

respiracion : accion de respirar (t. a.)

Aquela novèla m'a copada la respiracion.

respiralh : alenador / bojal (obertura per renovar l'aire d'una cava)

respirament : respiracion. (R. III, 176)

respirar (v. tr. e intr.) : alenar (aspirar e regetar l'aire per renovar l'oxigèn e eliminar lo gas carbonic)

Respirar un aire resclaufit es pas brica agradiu.

Las plantas respiran tant plan coma los animals.

« *resplandir* » (fr.) : v. çaijós.

resplendéncia : fòrta luminositat ; brillhança.

resplendent, -a : que respéndís / treslulent, -a.

resplendentament : d'un biais resplendent.

resplendiment : resplendéncia. v. çaisús.

resplendir (v. intr.) : tresluisir / escandilhar ; s'illuminar.

La nuèch respéndissiá de milanta estèlas. (l.p.)

Quand lo jove arribèt, la jove respéndiguèt.

resplendor : lutz de quicòm que respéndís.

respondeire (subs.) : aplech automatic qu'enregistra un apèl de telefòn en cas d'abséncia de l'apelat.

Un respondeire de telefòn es vengut indispensable.

respondeire, -a : persona que se pòrta garantida de q.q.

respondent, -a : * interlocutor, -tritz v. (R. IV, 100)

respondre / respóner / respòner (v. tr. dir. o ind.) : far responsa a ; objectar ; replicar ; garantir q.q. o quicòm ; afortir quicòm.

Respondi totjorn a totes las letras.

Qué respondre a d'arguments aital ?

Me dises qu'ai tòrt, te respondi que non.

Respondi d'el de A a Z. Respondi pas de res !

Foguèt plan moquet, vo'n respondi !

respondre / respóner / respòner (v. intr.) : replicar ; reagir ; èsser proporcionat a.

*A la tissa de totjorn respondre a sos parents.
Los frens del camion fòl avián pas respondut.
Ni per tustar a sa pòrta, respondiá pas.
Aquela crompa que vòls far respond pas a res.*

respondre / respóner / respòner (se) : far entendre un son alternativament ; èsser en rapòrt de simetria ; èsser en intima correspondéncia.

Dins una orquèstra los instruments se respondon.

Las doas torres d'aquel edifici se respondon pas.

Los perfums, las colors e los sons se respondon.

respons : cant de messa cantat alternativament pel còr e per un solista o una solista.

responsa : çò que l'òm ditz, çò que l'òm escriu o çò que l'òm fa per q.q. qu'a facha una demanda.

Far responsa a una letra.

responsabilitat : qualitat de q.q. de responsable ; obligacion de respondre de quicòm.

Los parents an la responsabilitat de lors mainatges.

responsable, -a : que deu respondre de sos actes ; qu'a la carga de quicòm.

Ministre responsable. Responsable sindical.

resposc : regiscladura.

resposcadís : reflux ; andalhon del reflux. v. **andalhon**.

resposcar (v. intr.) : regisclar ; repescar ; andalhonar.

resposquet : regiscladura pichona.

respòsta : replica / rebecada. (L. 323)

respotir / repostar (v. intr. e tr.) : respondre / replicar / rebecar.

resquilha : grata (accion de prene quicòm sens pagar) ; accion de lançar las pèças de moneda cap al quilh per decidir qual jogarà primièr (lo pus prèp del quilh) v. **quilh**.

Aquel dròlle es un especialista de la resquilha.

resquilhada : contrapàs / limpada / escarlimpada ; accion de patinar sul glaç.

resquilhador : airal que i se limpa per accident ; airal que i se patina per temps de glaç.

resquilhaire, -a : patinaire, -a ; persona que s'engulha endacòm sens pagar ; persona que s'entorna sens pagar ; profiteire, -a en general.

resquilhar (v. intr.) : far un contrapàs / limpar / lisar ; èsser resquilhós ; laisser escapar un mot tròp lord ; s'enanar sens pagar.

Resquilhèt sus una pèl de banana e s'afrabèt.

Aquela davalada, l'ivèrn, l'òm i resquilha sovent.

Es pus fòrt qu'el, se pòt pas empachar de resquilhar.

resquilhatge : accion de resquilhar (t. a.)

resquilheta : pichona pèira plana que l'òm fa rebombir sus l'aiga ; pèrdia al jòc ; airal per patinar.

Far de resquilheta : patinar ; far rebombir una

pèira plana sus l'aiga ; se laisser resquilhar sul cuol ; s'enanar sens pagar.

resquilhós, -osa : que limpa / que patina.

Camin resquilhós. Arrapalhon resquilhós.

resquit : regiscler / regiscladura / repesc / resposc ; aquitament.

resquitar (v. intr.) : regisclar / repescar / resposcar.

rèssa / ressèga : aplech o maquina amb una lama, un riban o un disc dentelats per debitar de fustam, de pèira, de metal...

Rèssa de menusièr, de fustièr, de mecanician...

ressabonar (v. tr.): tornar sabonar.

ressabuda (de) : sens èsser estat previst o anonciat.

ressaca : reflux de la mar (movement e bruch de las èrsas)

ressaciant, -a / ressasiant, -a : qu'assadola.

ressaciar (doblet de saciar) : assadolar. v. **saciar**.

ressaciar (se) / se ressasiar : se repasimar / s'assadolar.

ressaciat, -ada / ressasiat, -ada : assadolat, -ada.

ressada : çò que l'òm rèssa dins una matinada o dins una aprèsdinnada.

ressador : ase / cabra / polina de ressaire (aplech que i se pausa lo rol de ressar)

ressaire : rebocatge / perbocatge.

ressaire, -a / ressegaire, -a : persona que rèssa, que ressegà; còpapalha; moscalhon que son vòl revèrta los movements del ressaire; mena d'aucèl de palun (*Mergus albellus*)
Manjar, beure coma un ressaire : manjar, beure coma 4.

ressalpigar : v. **ressaupicar**.

ressanar (v. tr.): assanar / garir (tomar far venir san)
Lo temps ressanava fòrça plagas.

ressar / ressegar (v. tr.): copar amb una rèssa; chaplar de palha; gratar a una pòrta amb l'aplech que teniá lòc de tustador; s'esperforçar per pas res; roncar (cat); eliminar d'un tropèl las bèstias malautas o tròp vièlhas; copar las aurelhas (s.f.); recocar (quitar pas de tornar dire çò meteís)
Ressar un arbre : lo torar (lo copar amb una rèssa)
Ressar un rol : lo copar a tròces amb una rèssa.
Quita pas pus de ressegar las meteissas istòrias!

ressarcir (v. tr.): tornar sarcir; rentraire / sarcir (petaçar un debàs, una saca... amb una agulha rentraira)

ressarclar (v. tr.): tornar sarclar.

ressarrament : accion de ressarrar o de se ressarrar.

ressarrar (v. tr.): tornar sarrar; restrénher; constipar; tampar.
La canha ressarra los cans.
Lo freg ressarra los pòres de la pèl.
Ressarra tanben, lo freg, lo cuol de las galinas.
La pasta de codonh dison que ressarra bravament.
A ressarrada (tampada) la glèisa per la nuèch.

ressarrar (se) : se tornar sarrar; se tampar.

ressasiament : accion de ressasiar o d'èsser ressasiat.

ressasiant, -a : que ressasia.

ressasiar (v. tr.): repasimar / assadolar.

ressasiar (se) : se repasimar / se rassasiar.

ressasiat, -ada : repasimat, -ada / assadolat, -ada.

ressasir (v. tr.): tornar sasir / tornar trapar (t. a.)

ressasir (se) : se tornar reprene.

ressatge : accion de ressar (copar amb una rèssa)

ressaucilhat, -ada : aluserpit, -ida / alebraudit, -ida / desrevelhat, -ada.

ressaupicar (v. intr.): repescar (amodar de regiscladuras)

ressaut : trantida / tressaut / tranta / secossa / balançament / saquejadís; reverberacion del solelh.

ressautament : accion d'èsser trantit, saquejat.

ressautar (v. intr.): far de ressauts / raissejar; se reganhar / èsser reganhut (camp mal rossegat, camin mal aplanat...) tressautar; èsser saquejat.
La carreta ressautava sul camin mal e...

v. tr.) re : a(cop6 Te... saquej... (v. tr.)... 0339... 7520... 13... repasim... sarclat... (rasf...

ressolàs, -assa : grolassier, -ièira (persona que rebala los pès) ; lambinejaire, -a.

ressolatge : accion de tornar metre una sòla a una sabata.

resson : repeticion d'un son repercutat per un obstacle ; airal que i se fa lo resson ; resposta ; informacion.
As aguts de ressons d'aquela amassada ?

ressonància : esperlongament o refortiment d'un son ; resson amodat dins lo còr o dins l'esperit ; t. tecn. de fonetica, de fisica, de ràdio.
*Ressonància d'una campana, d'un violon...
Un polit poèma amòda de ressonàncias.*

ressonar (v. intr.) : far resson ; restontir.
De passes ressonavan sus la calada.

ressondidós, -osa : resclantissent, -a ; que fa resson.
*Sa votz ressondidosa nos ensordava bravament.
L'afar Dreyfus foguèt un escande ressondidós.*

ressondir (v. intr.) : v. **ressonar**.
« *ressontir* » : v. çaisús.

ressopar (v. intr.) : tornar sopar.

ressopet : reganhon (sopar de nuèch)

ressopetar (v. intr.) : far un ressofet / far un reganhon.

ressorgentar (v. intr.) : tornar vinar. v. **vinar**.

ressórger (v. intr.) : tornar sórger / tornar vinar.

ressorsa : socors ; recors.
*Dins lo seu malastre la religion es sa sola ressorsa.
Agèt pas d'autra ressorsa que de s'enfugir.*

ressòrt : aplech metallic bravament elastic, capable de fòrtas desformacions, e que pòt tornar a son estat primièr après aver estat enroflat, plegat o comprimit ; çò que balha d'impulsion a quicòm o a q.q. ; territòri d'una jurisdiccion.
*Ressòrts de saumièr. Ressòrt de mòstra.
Aquela persona a pas ges de ressòrt.
Enferonida, se quilhèt coma un ressòrt.
Aquò es pas de mon ressòrt.*

ressortir (v. intr.) : tornar sortir ; se destacar ; metre en evidéncia.
*La figura ressortís pas plan sus aquela medalha.
Far ressortir las dificultats d'una empresa.*

ressortir (v. tr. ind.) : èsser de la competéncia de ; dependre de.
*Aquel afar ressortís al tribunal de la Glèisa.
Aquel problèma ressortís a la fisica o a la quimica.*

ressòt : anguilassa (anguila bèla)

ressoudar (v. tr.) : tornar soudar.

ressovenença : remembrança / sovenir.

ressovenir (se) : se tornar sovenir / se remembrar.

ressum : ressilha / serrilha / bren de rèssa.

ressusar (v. intr.) : tornar susar ; vinar / susar.

ressuscitar (v. tr.) : tornar menar q.q. de la mòrt a la vida ; reviscolar q.q. ; far reviure quicòm o q.q.
*Jèsus ressuscitèt Lazar quatre jorns après sa mòrt.
Ressuscitar d'una mòrt aparenta.
La memòria ressuscita de causas ancianas.
Aquela aigardent ressuscitariá un mòrt !
Sa retirada semblariá que l'agèsse ressuscitat.*

ressuscitar (v. intr.) : tornar de la mòrt a la vida ; garir d'una malautiá grèva que grèva ; tornar aparéisser.
*Jèsus ressuscitèt tres jorns après sa mòrt.
Los mètges (medecins) l'an ressuscitat.
Lo racisme es totjorn a mand de ressuscitar.*

rèst : cabelh trenat d'alhs o de cebas.
Un rèst de cebas se ditz tanben un forc de cebas.

rèsta (f.) : sòbra / restant (çò que demòra d'un tot entamenat ; çò en mai qu'es pas estat precisat) ; rafatalh / rafatum.
Mot utilizat mai que mai al plural v. **rèstas**.

restabliment : accion de restablir o de se restablir (t. a.) ; t. tecn. de gimnastica. *Far un restabliment a la barra fixa.*

restablir (v. tr.) : tornar establir quicòm ; tornar metre quicòm en bon estat ; tornar metre quicòm en vigor ; tornar la santat a q.q. ; tornar abilitar.
*Restablir las comunicacions. Restablir la vertat.
R. una talha. R. un tèxt farlabicat. R. un malaut.
R. la disciplina. Restablir q.q. dins totes sos dreches.*

restablir (se) : se refar , se remetre, se requinquilhar ; tornar en vigor ; far un restabliment (t. tecn. de gimnastica)
Lo malaut condemnat finiguèt que se restabliguèt.

restacament : accion de se restacar o d'èsser restacat.
Lo restacament a França de l'Occitània dels Ramons.

restacar (v. tr.) : tornar estacar ; religar ; incorporar.
*Res lo restaca pas mai a son país d'origina.
Restacar una comuna, una parròquia a una outra.*

restacar (se) : èsser ligat.
Las duas questions demòran restacadas una a l'autra.

restamar (v. tr.) : tornar estamar.

restampar (v. tr.) : arrestar l'aiga d'una sèrva.

restanc : gorga ; tampa ; sèrva / paissièira (airal per retèner d'aiga)

restanca : paissièira ; sèrva ; barratge ; levada ; enclusa ; tanca (barra) de pòrta ; tanca de fornier per arrestar la pasta.

restança : pausa / arrèst / interrupcion.

restancaire, -a : enclusièr, -ièira ; persona qu'arrèsta d'aiga dins una paissièira, dins una sèrva...

restancament : accion d'arrestar l'aiga.

restancar (v. tr.) : arrestar l'aiga, la retèner amb un barratge ; tampar una enclusa ; arrestar q.q. o un animal que corrís.
A restancada l'enclusa. An restancada la fugidissa.

restant, -a : çò que demòra ; pichona quantitat ; los autres en general ; çò que demòra encara de far o de dire ; t. tecn. de mat.
*Te'n sauprai grat lo restant de ma vida.
Coneissi pas tot lo secret, mas endevini lo restant.
Un restant de jorn, d'esper, d'amor, de vida...
Lo restant dels òmes. Farai lo restant aqueste ser.
Restant de division, de sostraccion.
Es la sola persona restanta de la familha.*

restar (v. intr. ind.) : demorar. (R. III, 210 - L. 325)
*Restarà pas de venir : vendrà ça que la.
Restarem pas d'o far : o farem ça que la.
Restèrem pas d'èsser bons amics : demorèrem...
Vos rèsti quicòm coma vint euròs : vos devi...*

rèstas (f. pl.) : sòbras (çò que demòra d'un repais ; çò estraçat)
*Una bona cosinièira sap utilizar las rèstas.
Las rèstas de çò que lo bestial a estraçat (destriat)*

rèstas (de) (adv.) : pas tròp / pas de passa / de sobras.
D'argent, n'avèm pas jamai de rèstas.

restaur (arc.) : ristorna ; reduccion ; comission ; participacion als beneficis d'una cooperativa ; anulacion d'un contracte d'assegurança maritima.

restaurable, -a : que pòt èsser restaurat, -ada.

restauracion : accion o resulta de restaurar o de se restaurar ; mestièr d'un restauraire. (R. VI, 37)
*Restauracion d'un monument, d'un tablèu...
Restauracion de las finanças d'un Estat.*

restaurada : restauracion.
restauraire, -a (subs.) : persona que restaura (t. a.)
restauraire, -a (adj.) : que restaura.
Un brave repais restauraire.
restaurant : establiment que l'òm i servís per manjar.
restaurament : restauracion.
restaurar (v. tr.) : reparar ; restablir ; t. tecn. d'informatica.
Restaurar una fresca. Restaurar la libertat.
Restaurar l'òrdre, la disciplina...
Restaurar un sistèma d'informatica.
restaurar (se) : tornar prene de fòrças en manjant.
S'anèt restaurar a LA GALINA FARCIDA.
restincla (plt.) : (Pistacia Lentiscus)
restinclièira : airal cobèrt de restinclas.
restitucion : accion de restituir (t. a.)
Sens restitucion, pas d'absolucion.
restituible -a : que pòt èsser restituit, -ida.
restituir (v. tr.) : tornar quicòm a q.q. ; restablir dins son estat primièr ; reconstituir per un dessenh o una maqueta ; reproduire ; vomir.
Per èsser perdonat per la Glèisa cal restituir çò panat.
Restituir un tèxt alterat. Restituir q.q. dins sos dreches.
Restituir un monument. Restituir un son enregistrat.
A restituídas totas las ustras qu'aviá engoladas.
restobla : èrba de restoble dalhada per far de fen.
restoblada : restoble laurat e semenat tornarmai.
restoblaire, -a : persona o maquina que desraba lo restoble o que lo laura.
restoble : rastolh / rastolha (çò que demòra d'un camp segat)
restoblar (v. tr.) : tornar semenar un restoble.
restòla : rèsta pichon.
restolh : (R. VI, 4 - L. 325) v. **rastolh**.
restontida / restontiment : accion de restontir.
restontidís : bruch grand e que s'esperlonga.
restontidós, -osa : restontissent (que resclantís)
restontiment : restontida.
« *restondir* » : v. çaijós.
restontir (v. intr.) : resclantir ; retronir ; aver de repercussions.
Tot lo teatre restontissiá dels aplaudiments.
La comba tota restontissiá dels còps de tròn.
Lo seu bramal restontís encara dins mos ausidors.
Son discors restontiguèt dins lo mond entièr.
restontissent, -a : sonòr, -a / tindant, -a / que resclantís.
restòri : restant / estraç / brisum...
restranglar (v. tr.) : tornar estranglar ; estranglar pus fòrt ; estrechir ; restrénher / restrénger.
restrech, -a : estrech, -a.
restrechiment : accion de estrechir o de se estrechir (t.a.)
restrechir / restrecir (v. tr.) : acorchar ; far mermar.
Restrechir de cauças, una rauba, una vèsta, un capèl.
Sa vida miserabla a restrechidas sas idèas.
restrechir / restrecir (se) : retirar (venir pus estrech, venir pus cort) ; diminuir de volum, de superficia.
Los vestits de coton restrechisson d'èsser lavats.
La carrièira fasiá en se restrechissent.
Lo cuèr se restrechís a l'umiditat.
restrench, -a : p.p. de restrénher.
restrencha : accion de tornar sarrar las jelhas (corbas) d'una ròda.
restrénger : v. **restrénher**.

restrenheire : premsa / truèlh.
restrenheire, -a : persona que restrench ; premsaire, -a.
restrenhament : restrechiment. v. pus naut.
restrénher (v. tr.) : amendir / disminuir / reduir ; ressarrar ; constipar.
La lei restrenh las nòstras libertats individualas.
restrénher (se) : mermar / s'amendir / se disminuir... ; se privar de quicòm.
A miègjorn las ombras se restrenhon.
Foguèt forçat de se restrénher, que despensava tròp.
restriccion : limitacion ; compression ; reticènciá ; omission... (R. III, 230)
La restriccion de las naissenças afrabarà lo país.
La restriccion de las despensas culturalas.
Ni per confidèncias i a tojorn qualques restriccions.
Una restriccion mentala deuriá pas venir messorga.
restrictiu, -iva : que restrench, que limita quicòm.
Paraula restrictiva. Expression restrictiva.
Levat que... / part que... son d'expressions restrictivas.
restropada : anciana dança que las dònas i restropavan los cotilhons.
restropar (v. tr.) : revergar / regussar / relevar / troçar.
restrunh : bruch / rumor ; çaganh / sarrabastal.
resul : represa ; sarcidura.
resular (v. tr.) : accion de rentraire, de sarcir, de represar, de petaçar.
resulta : conclusion, resultat d'una accion. v. **resultat**.
resultar (v. intr.) : avenir / arribar / èsser la consequéncia de...
Qué ne resultèt ? Patin-patan-pas res !
Sa marrida santat resulta d'aver fumat plan tròp.
resultat : çò qu'arriba en seguida d'una accion, d'un eveniment, de l'aplicacion d'un principi, d'una operacion matematica...
Lo resultat de son accion ? De vent, pas que de vent !
resumir (v. tr.) : condensar / far pus cort.
resumir (se) : reprene en pauc de mots çò que l'òm a dich.
resumit : condensat. *En resumit* : per far cort.
resurgar (v. tr. e intr.) : ressuscitar.
resurreccion : retorn de la mòrt a la vida ; requinquilh.
La resurreccion de Lazar, de la filha de Jàir...
La Resurreccion de Nòstre Sénher.
La resurreccion d'un malaut.
resurgir (v. intr.) : tornar surgir.
resus : monin de la coa corta que son nom es estacat a la descobèrta de l'antigèn sanguin Resus (*Macacus Rhesus*); natura dels antigèns carrejats pels globilhons roges del sang d'una personas e pel sistèma dels grops sanguins correspondents.
Factor Resus. Resus positiu. Resus negatiu.
ret : filat de pesca o de çaça ; filat en general. (R. V, 88)
retaconar (v. tr.) : petaçar de sabatas o de debasses.
retalh / retalha : trocilhon talhat / trencat / copat en general ; escapol / escapolon d'estòfa ; esclapon / esteleta de fust ; capusilha de pèira de talha.
Los retalhs d'estòfa pòdon tojorn servir a quicòm.
retalhaire, -a : persona que retalha.
retalhar (v. tr.) : capusar (tornar talhar / tornar trencar / tornar copar en general) ; copar dins una estòfa çò necessari per far quicòm.
Retalhar una pèira preciosa. Retalhar una barba.
Retalhar un blòc de marbre per ne far una estatua.
Retalhar una pèça d'estòfa per ne far un vestit.

retalhat : recipient d'argila / vas d'argila.

retalhon : retalh pichon.

v. **retalh**.

Sèrvi pas pus los retalhons, que n'ai «tròpes» (l.p.)

retamisaire, -a : persona que torna tamisar quicòm.

retamisar (v. tr.) : tornar tamisar quicòm. *Retamisar de farina.*

retamiset, -ada : tamiset, -ada un còp de mai.

retanòc : tanòc ; calòs ; rasigòt (rèsta d'arbre, de planta, de dent...)

D'aver trucat del pè un retanòc, s'amorrèt.

retapament : accion de tornar retapar.

retapar (v. tr.) : tornar tapar ; tornar tampar ; tornar cobrir ; far tornar en bona santat ; tornar adobar (arregar) quicòm ; penchenar lo pel arrevèrs per lo far conflar ; rebufar.

Lo te retapèri que ne demorèt moquet.

retapat, -ada : plan tampat, -ada.

Quand glacina demòri retapat dins mon ostal.

retapadòt, -a : diminutius de retapat, -ada.

Son plan retapadòts dins lor ostalon.

retapissar (v. tr.) : tornar tapissar.

retard : fach de retardar o d'èsser estat retardat.

retardable, -a : que pòt èsser retardat, -ada.

retardament : accion d'arribar o de far arribar pus tard.

retardar (v. tr. e intr.) : far prene de retard a quicòm o a q.q. ; ajornar (remandar a pus tard) ; anar tròp lentament ; arribar pus tard que de costuma ; saber pas çò que totes los autres sabon ; aver pas las idèas de son temps.

Desencusatz-me, que soi estada retardada per q.q.

La pluèja a retardadas las vendémias.

A retardada sa venguda per causa de malautiá.

Ma mòstra retarda cada jorn qualque pauc.

Ara, l'alba retarda cada matin de mai en mai.

O sabiás pas ? Retardas ! coma totjorn ça que la.

Retardar sus son temps.

retardar (se) : s'atardivar ; musardejar (prene de retard).

retardatari, -ària : qu'arriba en retard.

Cresi que los retardataris o son de naisença.

retardièr, -ièira / retardiu, -iva : retardatari, -ària.

retardivar (v. intr.) : èsser en retard ; se retardar.

retastar (v. tr.) : tornar tastar.

retaule : construccion que i es apevat l'autar d'una glèisa e que servís coma decoracion ; abric que gandís de la pluèja una pòrta, una fenèstra, una botiga...

retaussar (v. tr.) : tornar taussar.

retéisser (v. tr.) : tornar téisser.

retemptar (v. tr.) : tornar temptar.

retenal : tot ço que servís a retèner en general ; talús ; amarra ; obstacle ; barrièira ; clausura ; cròc de fus (arc.)

retencion : retenguda.

Retencion d'urina.

retenedor, -oira : tot çò que reten. (R. V, 341)

reteneire, -a : persona que reten. (R. V, 341)

retenement : retenguda ; restriccion (R. III, 230)

retenença : retenguda. (R. V, 341)

retenguda : retencion / retenement / retenença (R. V, 341) sèrva.

reténer / retenir (v. tr. e intr.) : gardar ; convidar ; arrestar ; concebre. (R. V, 340)

L'ai retengut per sopar. Sa femna a retengut.

reténer / retenir (se) : se contèner ; s'arrapar / s'acrançar.

Se pòt pas reténer, cal que s'asonde !

Se retenguèt a un arbrilh, si que non...

« *retentar* » :

v. **retemptar**.

reteulejar / reteulissar (v. tr.) : tornar teular.

Nos calguèt reteulejar, que las pèiras de glaç...

Retia : region anciana dels Alps centrals que i se parla encara una lenga romanica qu'es d'occitan.

retial : railà / tèla / tela (membrana del peritòni) v. **reticulum**.

retic, -a : de Retia ; relatiu, -iva a Retia.

reticador : airal o causa que fan plan manca.

reticar (v. tr.) : èsser plan marrit d'aver fach quicòm.

reticència : omission volontària de çò que l'òm poiriá o deuriá dire ; actitud d'una persona que balança ; dissimulacion de quicòm que l'òm aviá jurat de dire ; figura de retorica.

Disi pas qu'es un panaire, mas...

reticent, -a : se ditz de q.q. que fa l'èsser quicòm que 4 6 8 12 14 16 18 20 22 24 26 28 30 32 34 36 38 40 42 44 46 48 50 52 54 56 58 60 62 64 66 68 70 72 74 76 78 80 82 84 86 88 90 92 94 96 98 100

retira : airal que l'òm i se retira per s'amagar, per soscar, per se reculhir.

retirada : moviment enrè en general (t. a.) ; desbranda (replec forçat d'una armada batuda) ; alunhament momentanèu del mond per se reculhir, per se preparar a un acte religiós ; estat d'una persona qu'a abandonadas sas activitats oficialas ; pension balhada a un retirat ; lotjament / asil / espitalitat ; ora per se tornar sarrar de l'ostal ; accion de retirar (de restrechir) ; t. tecn. d'escrima, d'arquitectura, de veterinari, de tanaire, de minaire...

La retirada de l'armada se mudèt en desbranda.

Retirada religiosa. Retirada del trabalh.

Donar a q.q. la retirada per la nuèch.

Retirada (restrechiment) d'un vestit al lavatge.

retirador / recaptador : airal de retirada.

Se cromptèt un retirador en Provença.

retiraire, -a : persona que balha l'ospitalitat a q.q.

retirament : accion de retirar (de restrechir) ; accion de recular / recuolar una paret.

Cada comuna a un plan de retirament de parets.

retiraença : revèrt / semblança ; retira / demòra.

retirar (v. tr. e intr.) : tornar tirar ; tornar reprene ; recebre / aculhir / acomodar / lotjar / espitalizar ; restrechir.

Aquelas cauças, de las lavar, an tròp retirat !

retirar (se) : prene la retirada ; s'enanar d'un airal ; se tornar sarrar a l'ostal ; s'anar jaire per la nuèch.

Se retirèt coma trucava los seissanta cinc ans.

Lo solelh s'amaga, cresi que seriá ora de se retirar.

Me retirí pas gaire abans mièjanuèch.

retirat, -ada : persona qu'a abandonadas sas fonccions oficialas.

Una vida de retirat es sovent una renaissença.

retiratge : accion de tornar tirar, de retirar (restrechir) ; de se retirar.

retna : guida (corretja de cuèr per guidar un caval, un ase, un muòl)

Dins lo coble, es ela que ten las retnas (s.f.)

retòca : modificacion / correccion.

retocable, -a : que pòt èsser retocat, -ada.

retocaire, -a : persona que fa de retòcas (t. a.)

retocament : accion de retocar, de modificar, de corregir.

retocar (v. tr.) : modificar / corregir.

Me pòdes retocar las cauças, qu'an fòrt retirat ?

« retolicar » :

v. **retorgar**.

retombada : salhida d'una fusta jos un ponde (t. tecn. d'arquitectura).

retombador : compartiment de salina.

retombadura : depaus / solatge / sediment ; naissença de vòuta.

Retombadura de vòuta.

retombaduras (f. pl.) : substàncias radioactivas que tornan tombar après l'explosion d'una bomba o d'un reactor nucleari.

Las retombaduras radioactivas de Tchernobil.

retombar (v. intr.) : tornar tombar ; tornar tombar malaut ; trescolar una liquor ; vojar / voidar.

retombat : mèl tirat d'un bornhon.

retombatge : venda de tot un lòt de mercandisa a un sol cromptaire ; trescolatge.

retombet (plt.) :

(*Euphorbia cyparissias*)

retondedor, -oira : tondeire, -a de drap.

retondèl / retondilhas : escofiadura. v. **escofiadura**.

retondre (v. tr.) : tornar tondre.

retonir / retunir (v. intr.) : resclantir.

retor (m.) : persona que parla emfaticament.

retorcedís : accion de tornar tòrcer.

retorcedoira : maquina de retòrcer.

retorceire, -a : persona que retòrc.

retòrcer (v. tr.) : tornar tòrcer.

retorciment : accion de retòrcer.

retorgaire, -a : caput, -uda ; recapì, -àpia.

An un enfant caput e una filha retorgaira.

retorgar (v. intr.) : fòrt plan parlar ; èsser caput ; èsser recapì.

retoric, -a : relatiu, -iva a la retorica.

retorica : art de plan parlar. (R. V, 89)

retoricament : segon las règlas de la retorica.

retorician, -a : especialista de retorica ; escolan de retorica d'un còp èra (arc.)

retoricisme : excès de retorica.

retorn : accion de tornar ; desavèni ; conversion ; compensacion ; recoide ; angle salhent ; replica / rebecada.

Lo retorn de las irondèlas anòncia la prima.

Un retorn de fortuna. Retorn a la religion.

Vos demandi pas res en retorn. Èsser de retorn.

Retorn de flama. Retorn d'atge (R. III, 235)

retornada / retornament : retorn. (R. V, 381)

retornar (v. intr.) : tornar ; tornar començar ; revirar.

retornèl / retornèla : retinton. v. **retinton**.

retoroman (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Retia (arc.) (Tiròl e sud de Bavièira) ; ensemble de dialèctes romans de Soïssa orientala (anciana Retia) e d'Itàlia del nòrd.

retorquir (v. tr.) : objectar ; replicar.

Pòdes pas jamai retorquir sens insolència ?

retorsion : accion de retorquir ; mesura de coercicion.

retòrt, -a : rusat, -ada ; astució, -osa.

retòrta : còrda qu'es estada tòrsa tornarmai.

retortilh : anèla / bocla.

retortilhar (v. tr.) : tornar tortilhar.

retortilhar (se) : se tornar tortilhar.

retraballar (v. tr. e intr.) : tornar trabalhar.

retraçar (v. tr. e intr.) : tornar traçar ; retraire.

retraccion : accion de retirar (de restrechir)

Retraccion musculara.

Retraccion d'un calhàs sanguin.

retrach / retrait : representacion d'una persona per la pintura, la fotografia o pel dessenh ; granda semblança ; descripcion orala o escricha de quicòm o de q.q. ; privats / comuns ; remòrsa (retirada) d'una paret ; retrum. v. **retrum**.

Ai un polit retrach del general De Gaulle.

Siás tot lo retrach de ton paire.

Anar al retrach : anar als privats / anar als comuns.

Retrach de paret. Retrach : rafatum en general.

retractibilitat : qualitat de çò retractable ; propietat del fustam de variar dins sas dimensions segon lo gra d'umiditat o de secada.

retractable, -a : que pòt èsser retractat, -ada.

retractament : accion o resulta de retractar o de se retractar.

retractacion : coma çaisús. (R. V, 403)

retractar (v. tr.) : dementir ; contractar.

Retracti tot çò que te diguèri ièr, qu'aviái pas set.

L'escagaròl retracta sas banas quand òm las tòca.

retractar (se) : se dedire ; se contractar.
Foguèt forçat de se retractar.
A un muscle que s'es retractat.

retractil, -a : se ditz d'un organ que se pòt retirar enrè e s'amagar. *Las arpas dels cats... son retractilas.*
Lo traïn d'aterrissatge d'un avion atanben.

retractilitat : qualitat de çò retractil.

retraire (v. tr.) : traçar / retipar / dessenhar ; pintar / pénhher ; revertar / semblar ; relatar ; reprochar (far un repròchi) ; remandar a pus tard ; retirar.
Retraire al gredon o al pincèl m'es pas estat donat.
Aqueles bessons se retrason coma dos esclòps.
L'oncle nos retraguèt totas sas annadas de guèrra.
Li retraguèrem d'èsser pas vengut pus lèu.
Retraguèt son operacion lo mai possible.
Aquela tèla (tela), de la lavar, a fòrça retrach.

retrasença : revèrt / semblança.

retrassar (v. tr.) : tornar metre a sa plaça / rengar.

retrassar (se) : demorar detràs / demorar enrè / se retardar.

retraucar (v. tr.) : tornar traucar.

retremp : accion de retrempar los metals.

retrempar (v. tr.) : tornar trempar.

retrempar (se) : se tornar trempar / se traçar.

retribucion : remuneracion / paga.
Sèm fòrças e fòrças a trabalhar sens retribucion.

retribuible, -a : que pòt èsser retribuit, -ada.

retribuir (v. tr.) : remunerar.

retrissar (v. tr.) : tornar trissar.
Retrissa-me la sal, qu'es pas pro trissa !

RETRO- (lat.) : enrè ; (mot que servís de prefix a de mots sabents)

retrò : apocòpa de retrograd.
Ieu cresi que siás un pauc retrò de còps que i a.

retroaccion : efècte retroactiu.

retroactiu, -iva : qu'a d'implicacions sus quicòm d'anterior. *Una talha retroactiva.*

retroactivament : amb un efècte retroactiu.

retroactivitat : repòrt dins lo passat.
Retroactivitat d'un jutjament, d'una mesura...

retroable, -a : que pòt èsser retrobat.

retrobalhas (f. pl.) : escasença de tornar trobar q.q. après d'annadas de separacion.

retrobar (v. tr.) : tornar trobar.
Ma bicicleta panada l'ai pas retrobada.

retrocecal, -a : enrè del *caecum* (lat.)

retroçar (v. tr.) : tornar troçar.

retrocedir (v. tr.) : cedir en segonda man.

retrocession : accion o resulta de retrocedir.

retrocessionari, -ària : persona que beneficia d'una retrocession.

retrocontraròtle : *processus* (lat.) de regulacion fisiologica que un efècte influéncia lo senhal que l'a amodat.

retroflechit, -ida : flechit, -ida enrè. *Utèr retroflechit.*

retroflèx, -a : corbat, -ada cap enrè ; corbat, -ada cap enbàs.

retroflèxa : consonanta o vocala articulada amb la poncha de la lenga virada cap enrè.

retroflexion : desformacion de l'utèr que son fons flechís enrè. *Retroflexion uterina.*

retrofren : sistèma de frenada imitat de lo dels moissets.

retroregulacion : retrocontraròtle v. pus naut.

retrofusada : motor-fusada utilizat per frenar un veïcul espacial.

retrograd, -a : que se fa enrè ; reaccionari, -ària ; moviment al senscontra del sens normal ; relatiu, -iva al passat *Movement retrograd de las planetas.*
Esperit retrograd. Política retrograda.
Amnesia retrograda : que pòrta pas que sul passat.

retrogradacion : regression ; mesura disciplinària que fa regressar un militar o un foncionari ; moviment retrograd de las planetas. (R. III, 490)

retrogradar (v. tr.) : recuolar / regressar. (R. III, 490)
Aviá pas quitat de progressar, ara retrograda.

retrolhar / retrulhar (v. tr.) : tornar trolhar / tornar trulhar.
Retrolhava l'ensalada, retrolha que retrolharàs.

retrolhum : resulta d'un segond trolhatge ; raca (çò retrolhat) ; vin de premsa ; òli de segonda qualitat ; drech de pagar pel retrolhum.

retromiralh : miralh de veïcul per agachar çò que ven de per darrièr.

retronadís / retroniment : bruch que revèrta un bruch de tròn. *Lo retronadís d'un avion a reaccion.*

retronissent, -a : que retronís.

retronir / retronar (v. intr.) : far coma un bruch de tròn ; se repercutir / ressonar / rebombir / restontir.
« Lo dimenge, la tambora retronissiá mai d'una ora... » J.B.

retroprojeccion : projeccion amb un retroprojector.

retroprojector : aparelh per projectar de documents enrè d'un professor o d'un conferencièr.

retropulsion : tendéncia a tombar enrè.
La retropulsion es un efècte de la malautiá de « Parkinson ».

retrospectiu, -iva : que se rapòrta al passat.

retrospectiva : mòstra d'òbras ancianas.
Una retrospectiva de Tolosa-Lautrec.

retrospectivament : d'un biais retrospectiu.

retropedalar (v. intr.) : pedalar enrè.

retropedalatge : pedalatge enrè.

retros / retrús : brisum de palha o de fen ; bricalha ; crusca.
« retrassar » : v. retroçar.

retrosses / retrusses : rèstas ; rebrotas de plantas.

retroversar (se) : accion de bascular enrè.

retroversion : accion o resulta de se virar enrè ; posicion de l'utèr basculat enrè.
La retroversion uterina desajuda la fecondacion.

retrovirus : mena de virus.

retrovisor : miralh d'autò que permet d'agachar enrè.

retrum : rafatum en general ; èrnha / reganhèra (l.p.)
« retrunhir » / « retrunir » : v. retronir.

retunir : v. retonir.

retutèla : quicòm que manca, que fa default.
Far la retutèla : far çò que manca.
Cal qu'aja la retutèla : cal qu'aja lo complement.

rèu (subs. m.) : acusat ; defendeire ; culpable. (R. V, 90)
« rèula » : v. èdra.

rèuma : cassida / laganha (cera de pels uèlhs)

rèuma : raumàs / fleumièira / enfleumièira (R. V, 89- L. 326)
 fendilha del sen a causa del freg ; raufèl / rangolum (respiracion rauca de q.q. que trabalha a la mòrt)

reumàs aücaire / reumàs griule : malautiá contagiosa que tòca mai que mai los mainatges

reumatic, -a : relatiu, -iva al reumatisme.

reumatisme : dolor dels òsses, dels muscles, de las articulacions.

REUMATO- : forma prefixada del grèc *rheumà, -atòs* (rèuma)

reumatològ, -a : especialista en reumatologia.

reumatologia : branca de la medecina especializada en tot çò que tòca las dolors reumaticas.

reumós, -osa : enraumassat, -ada ; que s'enraumassa aisidament ; cassidós, -osa.

reünificacion : accion o resulta de tornar reünir.

reünificar (v. tr.) : tornar reünir.

reünion : amassada. v. (R. V, 448)

reünionita : tissa de se reünir sovent per pas grand causa.

reünir (v. tr.) : amassar / assemblar. v. (R. V, 448)

reünir (se) : s'amassar ; s'assemblar. v. (R. V, 448)

« *reüissir* » e derivats (fr.) : **v. abalir - capitar - escaire - escàser.**

reütilizable, -a : que se pòt tornar utilizar.

reütilizacion : accion de tornar utilizar.

reütilizar (v. tr.) : tornar utilizar.

rèva (f.) (L. 326) : fantasiá ; absurditat ; amassada festiva secreta de musica tecnò e de dança. (sens modèrn que nos torna per l'anglés *rave* ('reiv) que ven de rèva)

reva (arc.) : mena de talha anciana. (L. 326) - R. V, 90)

revaccinacion : accion de tornar vaccinar.

revaccinar (v. tr.) : tornar vaccinar.

revaire (arc.) : persona que lèvava la reva.

revalèjar (v. intr.) : far monta-davala / èsser tot (o tota) en vals o en valons.

revalidacion : accion de tornar validar.

revalidar (v. tr.) : tornar validar quicòm de permet.

revalorizacion : accion o resulta de tornar valorizar.

revalorizar (v. tr.) : tornar valorizar.

revar (v. tr. arc.) : pagelar / escandalhar / estimar / mesurar.
« *revar* » - « *raivar* » (fr.) : **v. somiar.**

revascularizacion : intervencion cirurgicala per restablir o melhorar la circulacion.

revascularizar (v. tr.) : far una revascularizacion.

« *revehinar* » : **v. reversinar.**

reveire / revésar (v. tr.) : tornar véser / tornar veire.

Al reveire / al revésar : al còp que ven.

revelable, -a : que pòt èsser revelat, -ada.

revelacion : accion de revelar quicòm ; çò revelat ; persona novèla que dins tala o tala activitat (economica, politica...) o dins una disciplina (esportiva, artistica, litarària...) fa pròva de qualitats excepcionals.

Revelacion d'un secret, d'un complèt, d'un escrivan...

Revelacion : ensemble de vertats subnaturalas que la rason pòt pas descobrir e reveladas per Dieu.

revelar (v. tr.) : esventar / comunicar quicòm ; far conéisser per inspiracion subnaturala.

Las vertats reveladas per Dieu.

revelar (se) : se manifestar / se far conéisser coma.

Bodon se revelèt coma un romancier de flor.

revelator, -tritz : que revèla quicòm. *Indici revelator.*

revencir (v. tr. e intr.) : afortir ; replicar.

revenda : accion de vendre çò crompat.

revelh : accion de se desrevelhar ; retorn a l'activitat ; aparelh aplechat d'una sonariá per se desrevelhar.

Sauti del lièch tanlèu mon revelh.

Lo revelh de la natura a la prima.

Ai un revelh de 1913 que diriatz un tractor.

revelhada : revelh (accion de se desrevelhar)

revelha pastre (plt.) : cardon en general (*Carduus*)

revelhet : retornèl / retornèla ; serenada ; revelhon.

revelhièr : velhaire de nuèch ; ancian cant de la Passion pendent la setmana santa.

revelhadís, -issa : que se desrevelha aisidament.

revelhaire, -a : persona que desrevelha las autras.

revelhar (v. tr.) : desrevelhar (tirar del sòm)

M'a revelhat en subresòm : m'a revelhat subran.

revelhar (se) : se desrevelhar (sortir del sòm)

revelhon : resopet / reganhon.

Lo revelhon de la nuèch de Nadal.

revelhonar (v. intr.) : resopetar / reganhonar.

revelin : mièjaluna (obratge de fortificacion) ; pichona passada capelada d'una torre, o amb parabanda ; clauson ; pabalhon ; mena de cleda per i far arrapar de plantas.

reven : revengut.

revenar (v. tr. e intr.) : doblèt d'avenar (vinar)

Ai una sorga que revena al fons de l'òrt.

revencir (v. tr.) : sosténer / afortir quicòm *mordicus* (lat.)

Te pòdi revencir que i soi pas per res !

revenda : segonda venda.

revendariá : venda al detalh.

revendeire, -a : persona que fa de revendariá.

revendejar (v. tr.) : far la revendariá.

revendicable, -a : que pòt èsser revendicat, -ada.

revendicacion : accion o resulta de revendicar.

Las revendicacions d'un sindicat.

revendicador, -airitz : persona que revendica.

revendicar (v. tr.) (doblet de vendicar) : reclamar (demandar quicòm coma un drech) ; assumir.

Revendicar un eretatge.

Revendicar una responsabilitat.

revendicatiu, -iva : *Una accion revendicativa.*

revendre (v. tr.) : tornar vendre.

revenença : accion de revenir t. a. çaijós.

revenent, -a : trèva (esperit d'un defuntat supausat tornar de l'autre mond)

Qualqu'un de rasonable crei pas als revenents.

revenge / revenja : accion de revenjar o de se revenjar.

revengut : rapòrt financièr.

revenir (v. intr.) : tornar ; tornar a la vida ; agradar ; costar ; reprochar (amodar d'agros d'estomac)

I revenguèssetz pas jamai, sí que non... v. p. 21.

Una gota de tressièis la faguèt revenir.

Aquel òme me reven pas !

Vos revendrà a 5€ 25.

Los cogombres me revenon (me repròchan)

revenir (se) : s'endevenir.

revenir (far) (v. tr.) : far bajanar. **v. bajanar.**

revenja : accion o resulta de se venjar.

revenjaire, -a : persona que se revenja.

revenjar (v. tr.) : venjar. *Revenjar un afront.*

revenjar (se) : tornar a q.q. lo mal que l'òm a patit d'el.

revent : criveladuras / crivelum.

reventar (v. tr. e intr.) : tornar ventar ; abondar ; rebutar ; crestar ; trimar.

Aquel froment es pas net, lo cal reventar.

Ongan, la vianda reventa. Aquò me reventa.

Mirelha a plan reventada la que l'aviá atacada.

A tament reventat qu'es abenat.

reverar (v. tr.) : venerar.

reverbèr : anciana lanterna de per las carrièiras.
reverberacion : accion de reverberar o de se... (R. V, 505)
 persisténcia de las sensacions auditivas dins una sala, après
 que lo son a plegat.
reverberar (v. tr.) : remandar la lutz o la calor.
reverberar (se) : èsser remandat(en parlant de lutz, de calor
 o de son)
reverd : rebrota de vinha.
reverdaci : desaven / desavèni / contratemps ; passion senila.
reverdejar (v. tr. e intr.) : tornar venir verd ; far venir verd.
A la prima, la natura tota reverdeja.
La pluèja fa reverdejar los camps.
reverdèla : estat d'una persona vièlha que torna trobar
 una jòia de jove.
Èsser en reverdèla : èsser de letz. v. **letz**.
 pintonejar.
reverdilh : gran enculhit ; gran bufèc.
reverdir (v. tr. e intr.) : tornar verd ; far venir verd.
Las fuèlhas dels arbres reverdisson cada prima.
reverdisent, -a : que torna verdejar.
reverdum : accion de tornar venir verd.
reveréncia : veneracion ; salutacion.
Far pròva de reveréncia. Far una reveréncia.
reverencial, -a : que compòrta un respècte prigond.
Aviá una crenta reverenciala per sos parents.
reverenciós, -osa : respectuós, -osa.
reverenciosament : amb veneracion.
reverend, -a : títol onorific balhat a d'unes monges e a
 d'unas monjas ; títol dels pastors o de las pastoras de
 l'anglicanisme. *Reverend paire superior.*
Reverenda maire superiora.
Reverend Michael Page.
reverendament : amb reveréncia.
reverendissim, -a : títol onorific d'un evesque, d'un
 superior o d'una superiora generala.
Reverendissim Monsenhor evesque.
Reverendissima Maire Superiora.
reverent, -a : que fa pròva de reveréncia.
Un comportament reverent.
revergada : dança anciana que las joventas i regussavan
 los cotilhons fins a mièja cuèissa.
revergar (v. tr.) : rebussar / relevar ; troçar / retroçar ;
 redreçar una branca, una brota...
revergar (se) : se rebussar ; se redreçar ; se cabrar.
revèrs : avèrs / envèrs / ubac ; versò d'un fuèlh de
 papièr ; replec de lençòl ; desaven / desavèni /
 reverdaci ; rebors / contrari / contrapè / contrapel.
Lo revèrs de la montanha.
Lo revèrs d'un fuèlh de papièr, d'una vèsta...
Aquel jorn, agèri un brave revèrs.
Prene lo revèrs : prene lo contrapè.
revèrs, -a : envèrs, -a / enversat, -ada.
Camin revèrs : camin de perdicion.
Man revèrsa : revèrs de la man.
Revèrsa partida : adversari.
Tombar a la revèrsa : tombar d'esquinas.
revèrs (a) (loc. adv.) : de revèrs / a rebors / al senscontra.
A revèrs de pel. D'un revèrs de man.
Aquò me ven a revèrs : aquò m'agrada pas.
revèrs (al) / a l'arrevèrs (loc. adv.) : çò de davant darrèr.
A cargada sa camisa al revèrs / a l'arrevèrs.

revèrsa (a) (loc. adv.) : en abondi.
A revèrsa : a roncècia / a bodre / a foison / a bèl èime.
reversada : accion de tombar d'esquinas ; ramada / pissada.
reversar (v. tr. e intr.) : tornar versar (tomar vojar) ; desquilhar ;
 revirar ; capitar pas ; far quincanèla ; èsser pièger.
Agèt lèu fach de reversar l'autre targaire.
Reversar un vestit. A reversat en afars.
Lo fraire es emmalit, sa sòrre es revèrsa.
reversar (se) : tombar d'esquinas
reversenc : airal que lo solelh i se lèva.
reverseta (de) : d'esquinas. *Nadar de reverseta.*
reversibilitat : qualitat de çò reversible ; t. tecn. de
 drech, de fisica, d'aeronautica...
Reversibilitat d'un vestit.
reversible, -a : que se pòt cargar a l'endrech o a l'arrevèrs.
Vestit reversible.
reversion : t. tec. de drech. *Pension de reversion.*
reversier, -ièira : qu'es pas drech, -a ; que ven a revèrs ;
 malcomòde, -a ; reborsier ; reguèrgue :
La Veronica es totjorn estada reversièira.
reversinar (v. tr.) : rebussar / revergar / relevar ; corroçar /
 remochinar / reprimendar / brandir las pelhas a q.q.
Reversinar la rauba, lo pel... Reversinar un dròlle.
reversinat, -ada :
Capèl reversinat : capèl de l'ala relevada.
Nas reversinat : nas en trompeta.
Pel reversinat : pel relevat enrè.
Rauba reversinada : rauba rebussada.
revèrt : semblança.
revertar (v. tr.) : semblar / retipar / retraire.
Revèrta son paire que sembla pas possible !
revertar (se) : se semblar.
Se revèrtan coma doas cerièiras.
revertegar (v. tr.) : rebussar / revergar / relevar.
Revertèga sos cotilhons per traversar lo riu.
revertèga (se) : *Se rebussar la rauba, las margas...*
revertèri : retorn de febre ; retorn de vida.
revertiguet, -a : aluserpit, -ida / alebraudit, -ida /
 desrevelhat, -ada.
revertut, -uda : sinut, -uda ; de mal asclar.
Lo fraisse, revertut qu'es, es de fòrt mal asclar.
revésar (v. tr.) : tornar véser.
revésar (se) : se tornar véser.
revesir (v. tr. e intr.) : desrevesir (tombar sus quicòm / o
 tornar véser de pus prèp / l'espepidar / l'espelucar) ; resòlvre
 una dificultat ; aplanar un diferent ; se fisar del sòrt
 per decidir.
Es quicòm de revesir. Revesir una segonda edicion.
Revesir un problèma (dificultat ; diferent).
Revesir quicòm a la palha corta.
 « revesitar » (deformacion de la l.p.) v. **revisitar**.
revestiment : accion de se cargar un vestit ; investidura.
Revestiment d'un vestit.
Revestiment d'una carga (investidura)
Revestiment de mortier, de marbre...
revestir (v. tr.) : cargar / vestir ; envestir ; recobrir de quicòm.
Revestir sos vestits d'ivèrn.
Revestir d'una carga.
Revestir amb de plastre, amb de fustam.
revestir (se) : se cargar un vestit.
Se revestir d'ornaments especials per la messa.

reveta : veta pichona (sisa pichona de carbon al dessús de la vena màger)

« *revigiure* » :

v. **reviure**.

revira : replica / rebecada.

reviracoet : accion de se revirar (en parlant d'una veitura)
De còps, sul glaç, una autò fa un reviracoet.

revirada : traduccion ; accion de virar lo cap ; reviral de fortuna ; reviral de temps ; retorn de malautiá ; remochinada ; escaufèstre ; replica ; contorn de camin.

Far una brava revirada demanda fòrça temps.

Quand perdèt sa femna, n'agèt una brava revirada.

reviradaire, -a : persona que torna premsar.

reviradatge : accion de tornar premsar.

reviradura : çò revirat ; òli de segonda premsa.

reviraire, -a : traductor, -tritz.

Los braves revirairens son pas espesses.

reviral : treboladís / desòrdre ; cambiamient prigond.

Un reviral de temps lo forcèt a demorar dedins.

Un reviral de fortuna lo metèt sus la palha.

revira-Marion / revira-Madelon : brave emplastre. (p. 20,1^a)

revira menut (plt.) : lòcas (f.pl.) (*Asclepias vincetoxicum*)

revirapel : rebufal / refresquèri / reprimenda /

remochinada ; escaufèstre ; englag (paur granda)

Trapèt un revirapel que lo desaparaulèt.

Quand vegèt aquò, n'agèt un revirapel.

revira solelh (plt.) : (*Pterotheca nemausensis*)

revirar (v. tr. e intr.) : tornar virar ; se tornar virar (mar.)

tornar laurar ; traduire ; rebatre la punta d'un clavèl ; reganhar.

Revirar una truffièira per ne ressègre las trufas.

Revirar la Bíblia en occitan. Revirar camin.

Revirar son clavèl a q.q. Revirar las dents.

revirar (se) : revirar camin ; virar lo cap enrè ; replicar / se rebecar.

Se revirèt, qu'aviá oblidada sa casqueta.

Me revirèri, que q.q. me sonava.

A totjorn aguda la tissa de se revirar !

reviret : contorn.

reviròla : revolum ; accion de virar sus un pè sens cambiar de plaça.

revirolaire, -a : persona que reviròla ; valsaire, -a.

revirolar (v. intr.) : revolumar ; virar sus un pè sens cambiar de plaça ; valsar. (L. 327)

Los valsaires reviolavan, sens brica s'alassar.

revirolet : reviròla pichona. v. pus naut.

reviron : contorn ; brave croston de pan.

revironar (v. tr.) : environar / enrodar. (R. V, 551)

revironda : moviment circular ; vòl d'una irondèla ; circomferéncia. (R. V, 552)

M'an totjorn pivelat las revirondas d'irondèlas.

revisable, -a : que pòt èsser revisat, -ada.

revisar (v. tr.) : tornar passar quicòm per o corregir, o modificar ; tornar estudiar ; averigar / verificar.

Revisar un compte, una espròva tipografica.

Revisar una leccion. Revisar una maquina.

reviscol : resurreccion ; reviscoladís (accion de se requinquilhar, de tornar viure).

Lo grand Reviscol : la Resurreccion generala.

Lo reviscol de la lenga nòstra.

« *reviscolà* » : v. **reviscolà**.

reviscolada : respelida (retorn a la vida) ; reconfort.

reviscoladís : reviscol.

Lo reviscoladís de l'occitan es en camin.

reviscolaire, -a : que reviscolà / que regalhardís.

Un ventolin reviscolaire.

reviscolament : accion de reviscolar, de regalhardir.

reviscolant, -a : que regalhardís.

reviscolar (v. intr. e tr.) : reviure ; ressuscitar ; requinquilhar / regalhardir.

Nòstre Sénher reviscolèt Lazar e la filha de Jair...

Nòstre Sénher reviscolèt al cap de tres jorns.

reviscolar (se) : se requinquilhar / se regalhardir.

Se reviscolèt lèu fach e plan fach.

reviscolet, -a : regalhardit, -ida.

reviscolà : escapatòria / subterfugi.

revision : accion de tornar passar quicòm (t. a. de revisar)

Revision d'un procès, d'una maquina, d'una leccion...

revisionisme : teoria ideologica que remet quicòm en question ; comportament de q.q. que remet quicòm en question.

revisionista (m. e f.) : adèpte, -a del revisionisme.

revisitacion : revision (R. V, 554)

revisitar (v. tr.) : tornar visitar ; revisar (R. V, 554)

revista : accion de tornar véser quicòm (t. a.) ; publicacion periodica.

Revista de premsa. Revista trimestrala.

Revista de mòda. Revista literària.

revitalizacion : accion o resulta de revitalizar (med.)

revitalizar (v. tr.) : balhar a quicòm o a q.q. una vitalitat novèla (med.)

reviudaire, -a : çò que reviuda.

reviudament : accion de tornar o de far tornar a la vida.

reviudar (v. tr.) : reviscolar (far tornar a la vida) ; balhar una vida novèla.

Lo baptisme reviuda lo batejat.

reviudar (se) : se reviscolar (tornar a la vida)

reviurada : moisselum (rasim pichon) derraic (qu'amadura tard)

reviurar (v. tr. e intr.) : far venir pus viu, pus actiu ; refrescar las colors / restaurar ; desrevelhar ; tornar butar.

Reviurar un fuòc, una flama. Reviurar una pintura.

Reviurar una dolor anciana. Reviurar una costuma.

La segonda copa es a mand de reviurar.

reviure (m.) : segonda butada d'èrba ; segonda copa ; segond eissam del meteis bornhon ; renaissença.

reviure (v. intr.) : tornar viure.

reviurós : apasiat (en parlant del cèl après la pluèja)

revivificacion : accion o resulta de revivificar (med.)

revivificant, -a : que revivifica (med.)

reviviscéncia : accion o resulta de tornar viure (t. tecn. de med., de biologia, de psiquiatria)

reviviscent, -a : que torna viure.

revivificar (v. tr.) : far reviure (med.)

revòbis : regalèmus (brave repais de fèsta)

revocabilitat : condicion de çò revocable.

revocable, -a : que pòt èsser revocat -ada.

revocablament : d'un biais revocable.

revocacion : accion o resulta de destituir o d'anullar.

Revocacion d'un fonccionari.

Revocacion de l'Edicte de Nantes.

revocar (v. tr.) : destituir ; anullar.

revocatòri, -a : t. tecn. de drech.

Disposicion revocatòria.

revogada (a la) (loc. adv.) : a dich de remar.

revoidar : v. **revojar**.

revoire (a) (loc. adv.) : a ronccéncia / a bodre / a foison.

revojaire (m.): bobina ; canèla.

revojar / revoidar (v. tr. e intr.): tornar vojar / tornar voidar ; regorgar ; desbondar ; trescolar ; debanar / devòuzer.

revòl / revon : remolin (airal que las aigas i tornejan) ; contorn ; camin que serpateja ; revòuge ; revòlta.

revolar (v. intr.): tornar volar ; lançar ; getar.

revolim : revolum.

revòlta : sedicion (R. V, 177)
Revòlta de paisans. Revòlta de soldats.

revoltant, -a : que revòlta.

revoltar (v. tr.): indignar (R. III, 50)
Tota mena d'injustícia me revòlta.

revoltar (se) : s'indignar contra quicòm o q.q. ; se cabrar ; se rebelar.
Se cal revoltar contra las talhas descabestradas.

revolucion : trajectòria circulara o el·liptica d'un còrs a l'entorn d'un autre còrs, d'un centre, d'un axe ; canbiament radical dins l'organizacion politica, lo governament o la constitucion d'un Estat ; canbiament radical dins la concepcion e la realizacion de quicòm ; reaccion mai o mens organizada e violenta d'un grop, d'un pòble contra l'autoritat que los govèrna, per obténer de canbiaments prigonds.
*La revolucion de la Tèrra a l'entorn del Solelh.
Las revolucions de las planetas.
La Revolucion de 1789. La revolucion de 1968.*

revolucionari, -ària : relatiu, -iva a una revolucion ; persona adèpta de la revolucion.
*Ideal ultra revolucionari. Idèas revolucionàrias.
Es revolucionari de naissença.*

revolucionàriament : d'un biais revolucionari.

revolucionar (v. tr.): fetgevirar / desaubirar / tresvirar ; cambiar d'a fons.
*La novèla de sa mòrt revolucionèt tot lo país.
L'aveniment de l'ordenador o revolucionèt tot.*

revolum : vent, fum, gas... que se desplaçan en tornejant.

revolumada : còp de vent revolumaire.

revolumaire, -a : que fa en revolumant.

revolumar (v. intr. e tr.): tornejjar ; envolopar ; far tornejjar ; repapilhar (frostir ; replegar ; frisar).
*Aquel vent quita pas de revolumar !
Lo ventàs de la davalada revoluma la fulharaca.
Lo vent d'autan m'a revolumada tota l'ensalada.*

revolumar (se) : s'acoconar ; se recrenilhar / se recroquilhar.

revòlver (v. tr.): virar. (R. V, 570)

revolvèr (occitanizacion de l'angl. *revolver* (ri 'v > lv 'r) : arma de fuòc.

revolzar (v. tr.): eriçar.

revòlzer / revòuser (v. tr.): tornar vòlzer / tornar vòuser / enrotlar ; revirar ; borrolar / trebolar / fetgevirar.
*La mameta revolzeguèt sa madaissa de lana.
Aquela marrida novèla m'a tot revolzut.*

revòlzer / revòuser (se): revolumar ; remolinar.

revòuge : tumult ; revolucion ; revolum ; remolin.
« *revujar* » : v. **revujar**.

revulsar (v. tr.): provocar una revulsion (t. tecn. de med.)

revulsion : congestion cutanèa provocada per de cataplasmas, de ventosas... (med. arc.)

revulsiu, -iva (adj. e subs. med.): qu'amòda una revulsion.

REXI- : forma prefixada del grèc *rhexis* (accion de rompre)

rexiastia : temporada de granda activitat d'erosion per raretat o per manca de cobertura vegetala.

« *rewriter* » (angl.): adaptador, -airitz (persona que fa una adaptacion d'un libre, d'una pèça de teatre, d'un film)

rià (t. tecn. de mar.): mena de carrèla / de poleja / de polelha.
« *riac* » : v. **riat**.

rial / riala (m. e f.): riu grand ; ensariada / gaudre / torrent ; bard / argila. *Un tornièr a totjorn besonh de tèrra riala.*

rialgar / realgar (plt.): planta d'Àfrica, cultivada tanben en Àsia e America, e que balha una resina amarganta utilizada coma purgatiu e coma tintura.

rialet : riu pichonèl.

riassa (plt.): mena de joncasses. (Carex)
plantas marescatjosas en general.

riat : rai de ròda.

RIB : acronim per « Relevat d'Identitat Bancària. »

riba : benda de tèrra lo long d'un riu, d'una ribièira... broa ; cance ; rasa ; doga ; penjal de comba ; lisièira de camp.

ribada : expandi de riba.

ribairal, -a : ribairenc, -a v. pus bas.

ribairenc : tindarèl (còdol de ribièira) ; mena de rasim.

ribairenc, -a : persona que demòra prèp d'una riba.
Los ribairencs de Garona.

ribairés : bòrd de ribièira.

ribairesa : mena de castanha.

ribairòl, -a : ribairenc, -a. v. pus naut.

ribal : riba. v. pus naut.

riban : esclapon / esteleta / capusilha ; veta / cabelièira (benda d'estòfa ornamentala estrecha e tèunha)

ribanariá : mestier de ribanièr, -ièira ; comèrci de ribans ; talhièr que i se fa de ribans.

ribanejar (v. intr.): far de ribans.
Lo caminòl ribanejava dins la montanha.

ribanet : riban pichon.

ribanièr, -ièira : persona que fa o que vend de ribans.

ribar (v. intr. arc.): arribar / tocar tèrra. (R. V, 91 - L. 327)

ribàs : talús agerbit (erbut) e embartassat ; riba escarpada.

ribassa : riba bèla ; talús escarpat.

ribassejar (v. intr.): caminar lo long d'airals escarpats, lo long de ribièiras o de degolaus (precipicis)

ribassut, -uda : escarpe, -a / escarpat, -ada / esquiu, -iva.

ribat : pichon ribaud. *A ribat !* (arc.): al lop !

ribatge : benda de tèrra lo long de l'aiga, mai que mai lo long de la mar.

ribaud, -a : q.q. que fa la tralla / libèrtin, -a. (R. V, 92-93)

ribaudalha : ribauds e ribaudas en general. (R. V, 93)

ribaudar (v. intr.): doblet popular de ribaudir.

ribaudariá / ribaudiá / ribaudesca : libèrtinatge. (R. V, 93)

ribaudejar (v. intr.): frequentatiu de ribaudar. (L. 328)

ribaudir (v. intr.): far la tralla. (R. V, 93)

ribejaire, -a : vesin, -a o propietari, -ària d'una riba.

ribejar (v. intr.): sègre la riba ; dalhar l'èrba de la riba ; far pàisser sus la riba.

ribièira : riu bèl ; comba e terrens de ribièira.

ribieiral : lièch de ribièira ; riba ombratjada.

ribièirada : un aigat / una inundacion.

ribieiratge : vianda dels bòrds de ribièira.

ribieirar (v. intr.): copar d'arbres lo long d'una ribièira ; far carregar los rols per la ribièira.

ribieirenc : v. **ribairenc**.
ribieirenc, -a / ribairenc, -a : v. **ribairenc, -a**.
ribla : aplech de caladaire.
ribladura : riblet metallic ; partida d'una tija metallica espotida per tust o pression per la ligar amb una altra pèça ; resulta de l'operacion d'assemblatge de dos elements un sus l'autre per espotiment ; mòde de reparticion dels ribles d'una operacion d'assemblatge per ribladura.
riblaira : maquina de riblar.
riblaire, -a : persona que ribla.
riblar (v. tr.) : espotir lo fons d'un clavèl, d'un rible... un còp espotats, per los empachar de tornar sortir ; enfonzar un pavat amb la ribla.
riblatge : accion de riblar.
rible : mena de clavèl cilindric que se'n espotís lo fons per l'empachar de tornar sortir ; fons de clavèl espotat dins una bata de caval e que se n'espotís lo fons revirat dins la bata.
riblet : ficha mascla que s'espinta dins una ficha feme.
riblon : rible ; reblariá. v. **reblariá**.
riboflavina : vitamina B2.
ribonucleasa : enzim pancreatic.
ribonucleïc, -a (t. tecn. de bioquimia) : acid ribonucleïc, nom generic d'un ensemble d'acids nucleïcs dins lo citoplasma e lo nucleòl.
ribon-ribaina : de bon grat e mai ça que la / còsta que còste / qué que còste / a tot pèdre.
ribòsa : glucid de cinc atòms de carboni.
ribosòma : partícula de proteïd qu'interven dins lo contròl de la sintèsi de las proteïnas cellularas per un ARN de transferiment (t. tecn. de biòquimia) v. **ARN**.
ribosomic, -a / ribosomal, -a : relatiu, -iva al ribosòma.
« *ribòta* » e derivats (fr.) : v. **tampona**.
« *ribotejar* » (fr.) : v. **tamponejar**.
ric : grelh / riquet ; langosta / sautarèla.
Ric / Ricon / Riconèl / Riquet : diminutius del prenom Enric.
ric, -a : fortunat, -ada ; luxuós, -osa ; somptuós, -osa.
ricament : d'una manèira (R. VI, 355) rica.
ric-a-ric (adv.) : rigorosament.
« *ricanar* » e derivats (fr.) : v. **recanar - richonar - rifanhar**.
Ricard - Ricarda : prenom.
richon : sorire.
richonar (v. intr.) : rifanhar (rire d'un biais mespresent o trufaire)
richonatge : accion de richonar, de rifanhar.
richonejaire, -a : persona que richoneja.
richonejar (v. intr.) : frequentatiu de richonar. v. **çaisús**.
ricin (plt.) : langastièr (*Ricinus communis*)
Pòdi pas sentir l'òli de ricin !
Riconelon : diminutiu afectiu de Riconèl.
Riconelonàs : diminutiu a l'encòp afectiu e blaimaire.
« *ricior* » : v. **rector**.
rictus (del lat. *rictus* que vòl dire contorn de la boca dobèrta) : boca que balha l'impression d'un rire forçat.
Rictus trufaire. Rictus de colèra.
« *ridar* » e derivats (fr.) : v. **rafir / rufar / rugar - fronzir**.
ridèl / ridèu : cortina.
ridèla : cancel / cledat / cledís / telhièra de carreta o de camion (cadun dels dos costats per manténer la carga)
ridelar (v. tr.) : espintar de ridèlas a... / metre de ridèlas a...

ridicul, -a : que pòrta a rire ; absurd, -a ; derisòri, -òria.
S'èra cargada un capèl ridicul.
ridiculament : d'un biais ridicul.
ridiculizable, -a : que pòt èsser ridiculizat, -ada.
ridiculizacion : accion de ridiculizar.
ridiculizar (v. tr.) : far rire de quicòm o de q.q.
Los cançoniers ridiculizan los òmes politics.
ridiculizar (se) : far rire de sa persona.
Se ridiculizèt a dich de (a fòrça de) se conflar.
ridolet (plt.) : darbossièira (*Stramonium*)
riège (m.) : grasilha metallica / cledat metallic.
rièja (f.) : grasilha / cledat ; pluèja que tomba druda e perpendiculara, çò que la fa revertar una rièja.
Rièja de camion que carreja de bestial.
riejar (v. tr. e impers.) : cledissar amb una rièja ; plòure d'aplomb.
riejat (subs.) : cledís.
Rieu Carles (1846-1924) : autor occitan de Provença.
Rieu Loïs (1904-1989) : autor occitan de Provença.
rif *De rif o de raf* (loc. adv.) : d'un biais o de l'autre.
De rifa e de rafa (loc. adv.) : a tròces desaparitats.
De rifada (loc. adv.) : de cantèl ; a la volada.
rifanhada : accion de rifanhar.
rifanhadís : rifanhada que s'esperlonga.
rifanhar (v. intr.) : rire bèstiament per se trufar de quicòm o de q.q. ; o per mespresar quicòm o q.q. ; mostrar las dents.
rifanhejar (v. intr.) : frequentatiu de rifanhar (rifanhar sovent ; téner rifanhat ; rifanhar de contunh)
rifla : tauleta per desservir.
rifladar (v. tr.) : doblat de riflar.
riflar (v. tr.) : raspar o aplanar amb un riflard ; enlevar ; pilhar ; rospiar ; manjar golardament ; far de plecs (vestit)
Un picapeirièr raspa las pèiras amb un riflard.
A riflada tota la mesa del jòc.
riflard : mena de garlòpa de la lama guindada ; raspa de picapeirièr.
riflè (angl.) (*raifl) : carabina de caça del canon long.
riga-raga (m) : rasclat / carrasclat / instrument que remplaçava las campanas los darrièrs jorns de la setmana santa ; joguina que sa lenga de fust tusta sus las dents d'una bobina dentada en fasent un bruch sec e desagradu ; marrit violon ; querèla / disputa.
La riga-raga la fasiam cracinar tant que podiam.
rigal : còl rós / papach rós / barba rós (*Erithacus rubecula*)
Lo rigal es un auçelon polidonelon.
rigaud, -a : gaujós, -osa / alègre, -a (plen de gaietat).
Tota rigauda, nos aculhiguèt dins l'ostal seu.
rigaudon : dança anciana.
rigid, -a : regde, -a (sens flexibilitat) (R. III, 340)
rigidament : d'un biais rigid.
rigiditat : estat de çò rigid.
Rigobèrt : prenom.
« *rigolar* » e derivats v. **regolar**.
rigor : severitat ; exactitud. (R. V, 63)
La rigor d'un carmèl. La rigor d'un rasonament.
rigorisme : rigor morala excessiva.
rigorista (m. e f.) : sevèr, -a que jamai en matèrias morales.
rigòt : trena de pel ; tufa de pel ; pel ; coconhon / tinhon.
rigotar (v. tr.) : trenar ; crespas.
rigotat, -ada : trenat, -ada ; crespas, -ada. *Pel rigotat.*

rigotier : coconhon / tinhon.
riguetas : riga-raga de glèisa ; riga-raga de dròlle.
rilh : relha d'araire, de mossa o de brabant.
rille, -a : turc, -a / estèrle, -a / esteril, -a.
rima : repetición del meteís son a la fin de dos vèrses o mai ; vent freg ; fendilha de la pèl a causa del freg ; mena de planta : creisson salvatge (*Nasturtium silvestre*)
Rima masculina : amorós. *R. feminina* : fèsta.
Rimas ricas : casqueta... saqueta.
Rimas pauras : compartida... tetina.
Rimas sufisentas : maurèl... fiulèl.
rimada : sentor a cremat ; fricòt cremat ; usclada
rimadís : rimas ; vèrses.
rimadura : rimada / rabinada. v. pus naut.
rimaire, -a : persona que fa rimar de vèrses sens èsser un poèta vertadièr.
rimalha : vèrs marrit.
rimalhair, -a : marrit poèta.
rimalhar (v. intr.) : far de vèrses marrits.
rimant, -a : que rima. *Finala rimanta.*
rimar (v. tr.) : far de vèrses. *Rimar una cançon.*
rimar (v. intr.) : florir ; catonar (metre de catons)
L'avelanièira, a Rodés, es la primièira a rimar.
rimar (v. tr. e intr.) : rabinar un fricòt ; far rabinar un fricòt ; fendilhar ; far fendilhar ; rafir ; èsser rafit ; èsser a mand de capitar quicòm.
La grand fuòc a rimada la sopa.
La cosinièira a laissada rimar la mangisca.
Lo grand freg a rimadas las pòtas de Mirelha.
La mameta es tota rimada, qu'es vièlha acabada.
rimar (se) : se rabinar ; se rafir.
rimarèl : tròç de lenha mal cremada que quita pas de fumar.
rimat (subs.) : mangisca que s'arrapa al fons de l'ola, de la caçairòla o de la padena ; rostida de polalha ; rostum (sentor a cremat) de farda alisada ; planta : (*Alliaria officinalis*)
La sentor a rimat me desagrada bravament.
rimassar (v. intr.) : far de rimas marridas ; mal cremar.
Lo sause rimassa : es pas de bon cremar.
rimassejar (v. intr.) : frequentatiu de rimassar.
rimatge : accion de se rimar (de se rabinar) ; çò rabinat.
rimièr : arbre que servís de tutor a una vinha salvatja.
rimièira : cep de vinha que sas brancas s'arrapan per un arbre.
rimonar (v. intr.) : romegar / repotegar / repochinar.
rimonejar (v. intr.) : se remembrar.
rimor : rigor del temps.
rimòtas : milhàs freginat (bolida de farina de milh passada a la padena)
RIN- forma prefixada del grèc *rhis, rhinòs* (nas)
rinàlgia : dolor nasala.
rinanta (plt.) : tartarèia / cresta de gal
(*Rhinanthus arvernensis*)
rinçada : accion de rinçar ; lavada / ramada / pissada.
rinçar (v. tr.) : refrescar la bugada ; lavar a granda aiga ; fretar ; far cuf ; tanar / tabassar ; cracinar ; rifanhar ; graissar.
Rinçar lo ponde. Rinçar un jogaire : lo far cuf.
Rinçar q.q. : lo tustassar. *La carrèla rinça* (cracina)
Far rinçar las dents : far cruissir las dents.
rinencefal : partida pus primitiva del cervèl qu'interven dins l'olfaccion dels reptils e dins lo comportament, la memòria, las emocions dels mamifèrs.

ringa : diarrèia (foira / caganha) (l.p.) ; maura qu'a noirit ; ròssa (bèstia que val pas gaire) ; feda o vaca venguda als cans (magra que fa paur)
ringa-ranga (m.) : bruch e moviment de vai-e-vèni de naut en bas ; bruch e moviment de vai-e-vèni en general.
Lo ringa-ranga d'un vièlh matalàs a ressòrts.
Lo ringa-ranga d'un marrit violon.
ringaire, -a : persona que patís de diarrèia.
ringue, a : que patís d'una diarrèia dolorosa e sagnosa.
ringar (v. intr.) : aver la diarrèia (aver la foira, la caganha) (l.p.)
ringoleta : claveta (*Lacerta murorum*)
ringueta : jòc que i se jòga amb de dats e de damas sus un taulièr divisat en quatre.
riniti (f.) : inflamacion de la mucosa nasala.
RINO- : forma prefixada del grèc *rhis, rhinòs* (nas)
rinoceròs : mamifèr paquidèrma erbivòr.
(*Rhinoceros unicornis*) ; (*Opsiceros bicornis*)
rinoconiòsi (f.) : lesion de la mucosa de las fòssas nasalas.
rinofaringe (f.) : partida de la faringe enrè de las fòssas nasalas.
rinofaringiti (f.) : inflamacion de la rinofaringe.
rinofonia : nasilhament.
rinològ, -a : especialista (m. e f.) en rinologia.
rinologia : estudi de las afeccions del nas e de las fòssas nasalas.
rinoplastia : operacion per refar o modificar lo nas.
rinorragia : emorragia nasala.
rinorrèa : rajadura de mucositats pel nas.
rinosalpingiti (f.) : inflamacion de la mucosa nasala e de la trompa d'Eustaqui.
rinoscleròma (m.) : malautiá infecciosa cronica de las mucosas del nas e de la nasofaringe.
rinoscleròsi (f.) : escleròsi (atrofia) de la mucosa pituitària.
rinoscòpi (m.) : *speculum* (lat.) nasal / miralh nasal.
rinoscopia : examen de las fòssas nasalas amb un *speculum*.
rinotomia : operacion de las fòssas nasalas.
rintrar (v. intr.) : tornar intrar.
riòst (arc.) : rasadoira (baston per arrasar una mesura de gran comola)
riòsta : lata de teulada que lo teule i es pausat ; pèça de fustam pausada en diagonala ; pal de corondat ; caduna de las pòstes pausadas al dessús de las ròdas d'un carri per que la carga tòque pas las ròdas.
riostada : travada. v. **travada**.
riostar (v. tr.) : bastir un fustam amb de riòstas ; arrasar una mesura de gran comola.
riòta : querèla / contestacion / disputa / brega (L. 54) ; èrnha ; badada de rire ; sarrabastal. *Cerca riòtas* : cerca bregas.
Sens riòta : sens contestacion.
riotejar (se) : se disputar. (L. 328)
riotós, -osa : ernhós, -osa / tissós, -osa / cèrca bregas (m. ef.)
RIP : acronim per « Relevat d'Identitat Postal »
ripa-rapa (adv.) : per escasença / per azard.
ripar (v. intr.) : lisar / limpar.
riquesa : abondància de bens.
La riquesa de l'occitan es pas de creire.
riquet : ric / grelh.
Riquet - Riqueta : diminutius d'Enric e d'Enriqueta.
riqueta : collacion (tèrcia ; gostar...) (R. II, 14)
Riqueta / Enriqueta : prenom.
riquetejar (v. intr.) : se prene una collacion (R. II, 14)

Riquièr Guiraud, de Narbona : un dels darrièrs trobadors.
« *riquièr* » (desformacion de l.p.) : v. **requinquilh**.

rire (subs.) : accion de rire ; trufariá. *Siás lo rire de totes !*
rire (v. intr.) : manifestar sa jòia per de contraccions de la cara e amb d'expiracions explosivas de la gòrja ; badinar ; se divertir ; èsser favorable ; començar de bolir ; laisser véser la trama ; mostrar las dents.

O dises per de rire ? Riguèrem plan, aquò rai.

Aimar de rire es pas un défaut.

La vida nos ritz. L'aiga risiá dins la caçairòla.

Sa rauba abenada risiá.

rire (v. tr. ind.) : rire de q.q. o de quicòm (se trufar de...)

Risián de la paure filha garrèla.

rire (se) : téner pas compte de quicòm ; se virar de.

Se risiá de la colèra de la Constança.

ris : rire.

ris (plt.) : *Cosinar una galina al ris.* (Oriza sativa)

ris salvatge (plt.) : (Sedum album)

ris / rit : ulhet de tenda, de vela, de sabata... ; vela a ulhets.

risada : augmentacion subita e passadissa del vent (mar.)
rire (trufariá collectiva) : *Es lo rire de totes !*

risalha : causa risible.

risariá : botiga o magasin de ris.

risc / risca (m. e f.) : perill mai o mens previsible.

Pòdes assajar, mas prenes una risca.

riscable, -a : que pòt èsser riscat, -ada.

riscaire, -a : persona qu'azarda.

Dins la vida, cal èsser riscaire, si que non...

riscar (v. tr.) : azardar ; s'expausar a.

Los baiardièrs riscavan lor pèl cada jorn.

Riscar la mòrt o la preson. Riscam pas res de tot.

riscar (v. tr. ind.) : èsser expausat a ; èsser possible que.

Riscatz de tombar. Risca de plòure.

riscar que + subjonctiu : *Risca pas que venga.*

riscar (se) : s'azardar / s'aventurar.

Se risquèt defòra ni per l'auratge que menaçava.

risca-tot (adj. e subs. m. e f. inv) : riscós, -osa.

Dins la familha son totjorn estats risca-tot.

riscós, -osa : azardós, -osa.

« *risèia* » (fr.) : v. **rire**.

riseire, -a (subs. e adj.) : que ritz ; persona riseira.

risejar (v. intr.) : rire un pauc.

risen : ricin. v. **ricin**.

risent (subs.) : andalhon. v. **andalhon**.

risent, -a : que ritz. *Ernestina es totjorn risenta.*

« *riser* » : v. **rire**.

riserèl, -a / risolet, -a : que totjorn ritz. *Es un nenon risolet.*

riset / riseta : rire pichonèl ; sorire.

risible, -a : comic, -a (que fa rire)

risiblement : d'un biais risible.

risièira : campat de ris.

risolejar (v. intr.) : sorire ; richonejar.

risolent, -a : risent, -a ; sorisent, -a.

risolet (subs.) : sorire pichon.

risolet, -a / riserèl, -a : que totjorn ritz.

risolièr, -ièira : risent, -a.

risolièira : padena castanhièira (per far rostir de castanhas)

rispa : pala de fuòc ; pala de molin d'òli per palejar la pasta d'olivas ; pala pichona en general ; bisa (vent freg) ; femna emmalida ; ròssa (bèstia venguda als cans)
chòta / cavèca / machòta (Strix flammea)

rispada : palada (contengut d'una pala, d'una rispa)

rispaire, -a : persona qu'utiliza una rispa ; persona que sarra jos la mòla, amb una rispa, la pasta d'olivas.

rispar (v. tr.) : se servir d'una rispa ; enlevar amb una rispa ; rafir ; crespar ; sarrar jos la mòla, amb una rispa, la pasta d'olivas. *Rispar las cendres.*

Lo temps umid rispa lo pel.

rispar (v. intr.) : èsser sarrat pel freg / començar de gelar (linge banhat) ; èsser rafit, èsser crespat pel freg.

Lo linge qu'ai expandit comença de rispar.

rispeta / rispon : pichona pala de fuòc.

rista : cambe de flor (plan penchenat) ; revestiment en general ; revestiment de taula ornamental.

ristaire, -a : persona que penchena lo cambe.

riston : conolhada de cambe.

rit : anet. (Anas)

rit / ris : v. **ris / rit**.

rita : feme de l'anet.

Rità : prenom.

rite : ensemble de ceremoniás en usatge dins una religion ; gèst liturgic ; practica liturgica ; ceremonial en general.

Rites d'una religion. Rites maçònics.

ritmar (v. tr.) : sometre a un ritme, a una armonia.

Frasa plan ritmada. Dança plan ritmada.

ritme : cadéncia ; armonia.

ritmic, -a : relatiu, -iva al ritme en general.

ritmica : sciéncia del ritme aplicada a la pròsa e a la poesia.
ritual (subs.) : libre que pòrta çò que cal far dins las ceremoniás religiosas e l'administracion dels sacraments ; ensemble de règlas o de rites en general.

Lo ritual roman es utilizat dins lo mond entièr.

ritual, -a : relatiu, -iva a d'unes rites ; costumier, -ièira.

Fasiá sens manca, cada jorn, una passejada rituala.

ritualament : d'un biais ritual.

riu : pichon corrent d'aiga que se gèta dins un autre riu o dins una ribièira ; tot çò que raja en abundància.

Un riu de sang. Un riu de lagremas.

riule, -a : aluserpit, -ida ; desperdigalhat, -ada ; galhard, -a

Riupeirós : vilòta de Roergue (Occitània)

riusset / rival : riu pichonèl.

rival, -a : adversari, -ària ; concurrent, -a.

rivalitat : accion de rivalizar.

rivalizar (v. intr.) : luchar, far lo perquè per crestar un adversari o un concurrent.

rivassèl / rivatèl / rivet / rivolet : riu pichonèl.

rivetar (v. tr.) : reformatir una cordura, una sòla... (t. tecn. de sabatièr)

RIZ- / RIZO- : forma prefixada del grèc *rhizà* (raïç / racina)

rizina : filachon de fixacion de las algas ; organ filifòrme dels liquens.

rizobium : bacteria que viu en simbiòsi sus las raïces de las leguminosas e que i forma de nodositats ont fixa l'azòt atmosferic, assegurant aital la nutricion azotada de la planta.

rizocarpat, -ada : se dit de la planta que sos organs reproductors naisson sus las raïces.

rizocton : fonge microscopic que parasita los truffets.

rizodèrma (m.) : epidèrma de la raïç.

rizofag, -a : que se manja de racinas.

rizoflagelat (subs. m.) : protozoari amb un flagèl.

rizofòr : apendix en forma de raïç.

rizogèn, -a : que dona naissença a de raïces adventissas.
rizoïde (subs. m.) : pel unicellular que servís d'element fixador e absorbent.
rizoïde, -a : que revèrta una raïç.
rizòma (m.) : tige sosterranh / tija sosterranha.
Lo glaujòl (Iris) s'expandís per rizòmas.
rizomatic, -a : relatiu, -iva a un rizòma.
rizomatós, -osa : provesit, -ida de rizòmas ; de la natura d'un rizòma.
rizomòrf, -a : de la forma d'una raïç.
rizopòde : protozoari capable d'emetre de pseudopòdes utilizats per se desplaçar e per sasir.
rizosfèra : volum de tèrra qu'enròda las raïces de las plantas e que presenta fòrça particularitats fisicas, quimicas e biologicas.
rizostòm (m.) : mena de pòta (medusa)
« roal » : v. **rosal**.
roant / roard : brau de dos a cinc ans ; buòu vièlh que l'òm engraiça per la mòrt ; èrsa butada pel vent.
roarda : vaca vièlha que l'òm engraiça per la mòrt.
robal : rigal / còl rós / papach rós (*Erithacus rubecula*)
Robèrt - Robèrta : prenom.
ròbi, ròbia (adj.) : ròse ; roge.
robiaca : beata (falsa devòta)
robin : rubís (pèira preciosa) ; escalfeta.
robin, -a : bai, baia clar / baiard, -a clar.
robina : escoladoira (valat que l'aiga i s'escola) (L. 328)
robinejar (v. intr.) : brumar / plovinejar.
Al mes de novembre robineja sovent.
robinet : aplech margat sus una canalizacion per obrir o copar un gèt d'aiga o de gas ; canèla / canalòt.
robinon : terralhon (terralha pichona)
robust, -a : vigorós, -osa ; solid, a ; imbrandable, -a.
ròc : pèira. *Getar de ròcs. Un còp de ròc.*
Ròc : prenom.
ròc / ròca : massa de pèira dura sul pelsòl o jos tèrra.
La relha del brabant frelhèt la ròca maire.
ròca : bòrds esquius (escarpats) d'un camp.
rocada : montet de ròcas ; terren rocalhut ; desviacion per contornar una vila ; massís de flors adornat de ròcs.
Val mai prene la rocada que de passar per la vila.
rocadèla : mena d'aucèl (*Saxicola*)
Ròcafòrt : vilòta de Roergue que i se fa lo formatge que pòrta son nom ; formatge de Ròcafòrt.
rocairòl / rocairòla : mena d'aucèl (*Saxicola*)
rocalha : aïral plen de ròcs / aïral peirós ; aïral artificialament enrodat de ròcs per i cultivar de flors.
rocalhàs : ròca bèla ; aïral rocalhut.
rocalhon : rocatèl.
rocalhós, -osa : plen de rocalha. *Camin rocalhós.*
rocalhut, -uda : plen, -a de ròcs. *Tèrra rocalhuda.*
rocam : rocàs gròs ; las ròcas en general.
Ròcamador (960) : vilòta d'Òlt (Occitània)
rocar (se) : far venir coma un ròc. *Lo gèl a roçadas las aigas.*
rocar (far) : se trucar ; s'arroquir (venir dur coma ròc)
Los dos marres se rocavan de contunh.
Uèi totas las lacas se son roçadas.
rocareda / rocaríá : montet de ròcs ; cadena de ròcas.
rocàs : ròca bèla.
rocassa : massa de ròcas.
rocassàs : un rocàs gròs / una rocassa gròssa.

rocasset : calquièr carbonièr grossièr.
rocassièr, -ièira (subs. e adj.) : que viu dins la rocalha ; persona que traça o que fa de reblatalha.
rocassièira : aïral rocalhut ; aucèl de rocalha (*Motacilla alpina*) ; (*Saxicola cachimans*) (*Alectoris rufa*) ; (*A. graeca saxatilis*)
rocassilha : reblatalha / reblonilha / reblatge.
rocassós, -osa / rocassut, -uda : rocalhut, -uda
rocassum : las ròcas en general.
rocastre : pejoratiu de rocàs.
rocatèl : ròc pichonèl.
Un rocatèl me fendasclèt lo parabrisa.
rocatìer, -ièira : rocassièr, -ièira. v. pus naut.
rocal / rocau : peis de ròca de mar (*Labrus pavo*)
ròcferral / ròcferrau : basalt.
ròchacuòla : carrièira o terren que penja.
rochacuolons (de) (loc. adv.) : de cocolons.
rochada : esbodenament ; accion de s'esbodenar ; fretada / rosta / tanada.
rochar / ruchar (v. tr.) : limpar exprès o per accident.
rock and roll (angl.) : dança e estil de dança vesins del swing (angl.) ; estil musical popular american.
rocker (angl.) ('r ò k 'r) : cantaire de rock and roll.
ròcmòrt : ròca blestosa / sistrosa que se confís, que se desliècha, que s'engruna, que se desagrada.
rocó (onom. del mormolh del colom o de la tortora)
rocon (plt.) : (*Reseda luteola*)
roconada / roconament / rocolada / rocolament : mormolh del colom o de la tortora.
De roconadas me desrevelhan cada matin.
roconar / rocolar (v. tr.) : *Rocolar una cançon.*
roconar / rocolar / roconejar / rololejar (v. intr.) : far entendre son rocó (colom o tortora) ; se dire de causas tendras o langorosas ; cantar langoroses.
Braces en quèrba, los dos amoroses roconavan.
ròda : aplech de forma circular confla, cerclat o dentat que vira sus un fusòl (aissèl) e que far avançar aital lo veïcül o lo mecanisme ont es margat ; suplici d'autres còps.
Ròda de carrèla, de molin, de camion, de pendula.
Ròda motriça. Ròda de la fortuna. Suplici de la ròda.
La luna fa la ròda : la luna fa pargue. v. pargue.
rodabèl : carn de pòrc o d'auca, achiquetada menut e cuècha dins de graïssa ; tindèla de lard dins una pascada ; carnilh mièg-gras e mièg-magre de pòrc salat.
rodabèla : poleja / polelha. v. **poleja**.
rodable : bruèg / tirabresa. v. **tirabresa**.
rodada : escanhada (contengut d'una escanha, d'una madaïssa)
rodaira, -a (subs. e adj.) : passapaís (m. e f.) / vagabond, -a ; barrutlaire, -a. *De rodaires i n'a de mai en mai.*
Un can rodaira.
rodaira : mena de dança.
rodal (f.) : rega curada per una ròda del carri dins un camin carretal. *La carreta trantalhejava dins las rodals.*
rodam (m.) : las ròdas en general.
rodament : tornejament / vertige. *Rodament de cap.*
rodanés, -esa / rodanesc, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Rodés ; sortit, -ida de Rodés.
Un Rodanés. Una Rodanesa.
Un Rodanesc. Una rodanesca.
rodar (v. tr.) : tornejar.
Rodar las fèstas : córrer las fèstas.

rodar (v. intr.): passar país / vagabondar / rebalar; se tornejair; tafurar.

Se ròda un pauc pertot pel país.

Ai totjorn lo cap que me ròda.

Quicòm lo ròda: quicòm lo tafura.

rodassejar (v. intr.): quitar pas de se rodar.

Rodasseja tota l'annada.

rodar: rastolh enrodat de qualques regas semenadas per marcar qu'es defendut d'i far païsser lo bestial.

rodar, -ada (p.p. de rodar): en forma de ròda

Una trufa rodada a una ròda negra endedins.

Cal pas jamai semenar de trufas rodadas.

ròdavèrsa: ròda idraulica.

ròdèla: lesca redonda.

Una ròdèla de bodin, de salsissa, de salsissòt.

rodelada: redolada.

rodelar: redolar / rotlar.

rodeleta: ròda pichonèla.

Rodés: capitala de Roergue (Occitània)

- *Rodatz que rodaretz,*

per anar a Rodés totjorn montaretz.

- *Ruthenus quod potest rodere rodit,*

quod non potest rodere odit.

(provèrbi latin que pòt èsser revirat aital):

- *lo Rodanés, tot çò que pòt rosegar, o rosèga* (l.p.)

çò que pòt pas rosegar, o renèga (s.p.)

- *tot çò que se pòt ganhar a l'usura, o ganha;*

çò que se pòt pas ganhar a l'usura, o faunha (s.f.)

rodet: maquina a ròda per filar lo cambé e lo lin (arc.); ròda pichonèla en general. (t. tecn. de mecanica)

rodièr: persona que fasiá de carretas, de carrèlas, de carretons.

rodièr, -ièira (adj.): qu'a los pès tròp escartats (bestial boïn)
Buòu rodièr. Vaca rodièira.

rodièira: femna de rodièr.

rodilh: trachèl de filassa per la conolha.

rodilhar (v. intr.): agachar tot a l'entorn / agachar de tota part.

rodilhair, -a: persona qu'agacha de tota part.

rododendron (plt.): rosatge (l.p.) (*Rhododendron ferrugineum*)
(*Rhododendron hirsutum*)

rodòl: rotlèu.

ròdol: expandi mai o mens circular; gira / circuit (R. II, 381)
airal; clarièira; rotlèu de tèla o d'estòfa; lo mitan d'un crivèl a bras; raï de solelh pendent un auratge.

Ròdol d'èrba. Ròdol de gram. Ròdol sens arbres.

Ròdol de tèla. Ròdol de crivèl. Ròdol de solelh.

Al ròdol: a l'entorn.

rodolar / redolar (v. intr.): rotlar; tombar en rodolant / escabelar / rebordelar. *Rodolèt los escalièrs.*

rodolejar (v. intr.): rodar / passar país / vagabondar.

rodolet: atropament / amolonament.

Rodòlf - Rodòlfa: prenom.

rodonal / rodenal: airal; rodal. v. **rodal**.

rodor (m.) (L. 329) (plt.): èrba dels ruscaires

(*Coriaria myrtifolia*)

rodorièr: airal plantat en rodor.

rodorièr, -ièira (adj.): relatiu, -iva al rodor.

« *roelh* »:

v. **rovilh**.

roena: rìga-raga; rana; granhòta.

« *roent* »:

v. **rosent**.

roergàs / roergat (adj. e subs.): de Roergue.

Roergat, Roergata / Roergàs, Roergassa.

A la roergassa: coma se fa en Roergue.

Roergue: Avairon.

(e non pas « *Roèrgue* » (fr.))

roèrgue, -a (adj.): romegaire, -a.

roerguejar (v. intr.): romegar / repochinar / rondinar.

rofiaire, -a: gulampe, -a (que manja tròp e golardament)

rofiàn (m.): pervertit / palhard; macarèl (mascle de la puta)

rofiànatge: prostitucion; gorrinitge.

rofiànejàr (v. intr.): gorrinejar.

rofiar (v. tr.): engolar / engolir (manjar tròp e golardament)

rofinhar (v. tr. e intr.): rosegat; rondinar / repotegar.

rog / roge (subs.): color roja; * fard roge v. (R. III, 280)
malautiá dels manhans; malautiá dels cans; mena de

campairòl:

(*Russula lepida*)

rog / roge, -ja: vermelh, -a; que tira sul vermelh.

Roge d'amont emplena la font,

roge d'aval fa susar lo caval.

Rogacian - Rogaciana: prenom.

roganhar (v. tr.): rosegat.

roganhon (pej.): marrit rasclaire de violon.

roganhons: recrostets / recrostilhs (rèstas de repais)

Los roganhons del dinnar los aurem per sopar.

« *rogar* »:

v. **rodar**.

rogasons (f. pl.): pregàrias publicas catolicas tres jorns abans
l'Ascension e per Sant Marc lo 25 d'abril, per aparar del
meissant temps la viande de pels camps. (R. V, 103)

ròge: mesentèri; galha de vedèl o d'anhèl.

rogejar (v. intr.): tirar sul roge.

rogela (plt.):

(*Crassula rubens*)

rogenc, -a: que tira sul roge.

roget (subs.): vermelh de las gautas; malautiá del pòrc;
peis (*Mullus barbatus*); (*Mullus ruber*)

campairòl:

(*Boletus scaber*)

roget / rogeta (subs.): campairòl (*Psalliota campestris*)
(*Psalliota arvensis*)

roget, -a (adj.): un pauc roge, un pauc raga.

Marronièr roget: marronièr de las flors rojas.

rogeta (plt.): centaureia (*Erythraea centaurium*)

autras plantas (*Enothera biennis*); (*Crassula rubens*)

sòfia (mena de peis)

(*Leuciscus leuciscus*)

ombrina (mena de peis)

(*Sciaena aquila*)

t. tecn. de minaire: gres carbonièr sistrós.

mena d'oliva; mena de castanha.

rogièr: gres roge.

Lo rogièr de Camarés (Rgue)

Rogièr: prenom.

rogièira: gaidèla / garlesca (mena de peis)

(*Gobius*)

rogeiràs: marrit terren de gres roge.

rogeiròla: rojor dins lo cèl; auròra boreala; quicòm de roge en general.

Rogeièròla del matin marca pluèja al despartin.

Rogeièròla del matin marca pluèja en camin.

rogin: mena de campairòl

(*Russula alutacea*)

rogilhon (plt.): rosèla

(*Papaver Rhæas*)

rogejar (v. intr.): prene una tinta roja.

roginèl, -a: d'un roge agradiu.

roginós, -osa: que tira sul roge.

rogir (v. intr.): venir roge.

ròia: desaviadura / pervertiment / gorrinitge.

roila: pèira o pèça de metal plana per jogar
a d'unes jòcs coma la marèla.

ròina : palaiga pichona (mena de peis) (*Solea vulgaris*)
roïna : demasiadura (deterioracion) d'una construccion ; ostal demasiat ; descasença ; pèrdia / fin ; pèrdia de bens / pèrdia de fortuna ; çò qu'amòda una brava despensa.

Ieu, crompar aquela roïna ? I pensas pas !

roïnar (v. tr.) : afrabar quicòm o q.q. ; o far tot pèdre a q.q.
Las pèiras de glaç an roïnada tota la vianda.

Lo gorrinitge a roïnada d'a fons sa santat.

roïnar (se) : pèdre son argent ; o despensar tot.

De s'encapriçar a jogar s'es complètamènt roïnada.

roïnós, -osa : que còsta plan tròp d'argent.

roire (v. tr.) : far trempar dins l'aiga lo cambè o lo lin.

roire : rove (mena de garric nan)

roireda / roiret : airal cobèrt de roires.

« roisse » - « roissar » : v. **raic - raicar**.

roïsser (v. tr.) : manjar ; rosegat ; machugar.

roïsser (v. intr.) : subir un escarni / endurar un afront.

roja (plt.) : (*Rubia tinctoria*) ; (*R. peregrina*)

rojairòla : v. **rogieiròla**.

rojal : rasim roge ; gòbi pichonèl (*Gobius minutus*)

rojar (v. intr.) : tirar sul roge.

rojastre, -a : que tira sul roge.

rojolenc, -a : que revèrta lo roge.

rojoir : color roja en general ; tinta de la cara roja, mas passadissa, e que marca una emocion.

La rojoir de sa cara marca que ditz una messorga.

rol : vaquièr pus jove d'un buron d'Aubrac ; tròc torat (ressat) de camba d'arbre o de marc (branca bèla) pel pus mens d'un mètre de long ; rotlèu d'estòfa, de papièr...

Un rol es plan pus gròs que non pas una bilha.

rolha : cilindre de teisseire.

rolhada (f.) : rastèl de l'esquina d'un pòrc maselat.

rolhar (v. tr.) : torar en rols ; rompre ; trissar / espotir ; bresar en torrent ; rosegat amb las dents.

rolhar (se) : s'esquinçar (s'estripar) a un plec d'un vestit.

rolhet : rol pichon.

« rollers » (angl.) (roul ́rs) : redòlas. v. **redòla**.

« rolòta » (fr.) : v. **rotlòta**.

ròm (de l'angl. *rhum* (r m)) : aigardent de cana de sucre.

Roman - Romana : prenom.

roman (subs. m) : * **ancian galloroman** (pus primièira lenga romanica parlada sortida del latin). Los primièrs testimònis escriches d'aquela lenga parlada son los mots següents :

- **a** (art.) e **de**, a partir dels sègles V e VI.
v. Raynouard, *Grammaire avant l'an 1000*.

- **borrica**, dins las annadas 400 v. **borrica**.

- **flascon**, en 507 v. **flascon**.

- **tornar / retornar**, abans 602 v. **tornar**.

- **riu**, en 631 v. Raynouard, *Choix des poésies originales des troubadours*, tòmè Ièr, p. 34.

- **daràs**, s. VI v. ms. Delisle 10990, p. 78 versò.

- **tu lo juva / tu los juva**, abans 741 v. **litianis**.

- al sègle VII, los mots se comptan per centenats.

* **las autras lengas romanicas** ;

* òbra literària d'imaginacion ; estil

d'arquitectura anciana ; mena de romana bèla.

La vida d'aquel òme es un roman !

Roman d'anticipacion. Roman de sciéncia-ficcion.

Roman epistolar. Roman policier...

roman, -a (adj. e subs.) : de Roma ; relatiu, -iva a la Roma anciana o modèrna ; relatiu, -iva a la lenga dels

trobadors ; relatiu, -iva a l'estil roman ; caractèr d'estampariá ; relatiu, -iva a la Glèisa catolica.

Lexic roman de Rainoard. Un portal roman.

Chifras romanas : I, V, X, L, C, D, M ...

Las definicions d'aiceste diccionari son en roman.

La Glèisa catolica, apostolica e romana.

Roman - Romana : prenom.

romana : mena de lachuga cruissenta ; mena de balança de dos braces inegals : çò de pesar es acrocac a la cima del braç pus cort, mentre qu'un pes se fa córrer a la man sul braç pus long, entrò qu'aquel pes equilibre çò de pesar. Lo pes es balhat alara pel braç pus long qu'es graduat.

Lo meu papeta pesava çò gròs amb lo roman, çò pichon amb la romana. v. roman (subs.)

Cròc de romana. Plombèl de romana. Braç de romana.

Manjariá de cròcs de romanas !

Me fas susar de romanas !

romanç : poèma occitan en vèrses assonanciats.

romança : cançon sentimentala amb acompanyament instrumental.

romançar (v. tr.) : revirar en lenga romanica. (R. V, 107) presentar jos la forma d'un roman.

romance (cast.) : poèma espanyòl compausat d'una seguida indefinida d'octosillabas de meteissa assonància dins totes los vèrses pars. Joan Bodon, trabalhair forçat a Breslau, i escriguèt *Lo frescum del nòstre Viaur (romances)*, títol que Molin li faguèt cambiar en *Frescor de Viaur*. Dins aquel recuèlh inedit, Bodon se propausava d'imitar los *romances* espanyòls. Mas es de notar que Bodon causiguèt d'o far en eptasillabas. v. fin de letra R.

romancero (cast.) : recuèlh de romances (pl. de l'occitan romanç) Bodon empleguèt *romancero* en lòc de l'occitan *romanç* dins una letra del 6 de genièr de 1975 a Ramon Chatbèrt :

« ... fasiá partida del romancero *Frescor de Viaur*. »

romancièr, -ièira : persona que fa de romans.

romanèl / romanèla : campairòl (*Amanita caesarea*)

romanelièr (plt.) : agrassonièr dels Alps (*Ribes alpinum*)

romanés, -a : relatiu, -iva a Romania ; de Romania.

Lenga romanesa. Una Romanesa.

romanesco, -a (subs. e adj.) : çò que ten del roman ; persona que vei la vida coma un roman.

Dròlle, lo romanesco te perdrà !

Una persona romanesca.

romanet : ovièira (mena de campairòl) v. **romanèl**.

Romania : Estat d'Euròpa orientala que i se parla una lenga romana.

romanic, -a : l'occitan, lo catalan, lo castelhan, l'italian, lo portugués, lo romanés, lo francés... son las principalas lengas romanicas.

romanièr : balancièr de romana ; persona que fa de romanas.

Romanilha Josèp (1818-1891) : autor occitan provençal.

romanin / romanina (plt.) : (*Rosmarinus officinalis*)

romanin conilh (plt.) : espargue salvatge (*Asparagus acutifolius*)
(*A. albus*) ; (*A. tenuifolius*) ; (*A. officinalis*) ; (*A. scaber*)

romanin salvatge (plt.) : (*Helichrysum staechas*)

romanisca : dança anciana.

romanisme : çò relatiu a las lengas romanicas ; doctrina de la Glèisa romana (dins lo parlar de las autras confessions)

romanista (subs. m. e f.) : persona especialista de las lengas romanas ; especialista (m. e f.) del drech roman.

romanitat : ensemble dels païses de lenga romanica que venon de la desbranda de l'empèri roman.

romanizacion : accion o resulta de romanizar.

romanizar (v. tr.) : sometre a la dominacion dels Romans ; propausar o impausar las costumas, los rites... de la Glèisa catolica a d'autres glèisas d'autres païses.

La Narbonesa foguèt romanizada en 118 abans J.C.
Las glèisas africanas son mai o mens romanizadas.

romantic, -a (adj. e subs.) : que fa primar lo sentiment sus la rason ; persona adèpta del romantisme.

Drama romantic. Un romantic.

romanticament : d'un biais romantic.

romantisme : ensemble dels movements romantics de la fin del sègle XVIII ; tendéncia romantica.

Lo romantisme dels nòstres vint ans.

romatèu : romb v. **romb** (peis)

romatièira : filet per trapar de romatèus, de rombs.

romavatge : pelegrinatge a Roma ; pelegrinatge en general.

Un romavatge occitan se fa a Lorda cada an.

romb : m. de peis (*Scophthalmus maximus*)
t. tecn. de mar.

ROMB- : forma prefixada del grèc *rhòmbos* (lausange)

rombar (v. intr. arc.) : doblat de redolar.

rombe : cristal que sas fàcias son de lausanges.

rombic, -a : en forma de lausange. *Cristal rombic.*

romboèdre : paralelepipède que sas sièis fàcias son de lausanges egals.

romboedric, -a : en forma de romboèdre.
Sistèma romboedric.

romboïdal, -a : en forma de paralelogram.

romboïde : paralelogram ; muscle de l'esquina larg e tèunhe.

rome / rómeç / romèc (f.) / **romèga** (plt.) : (*Rubus*)
barra de fèrre espintada de puas (per parar una obertura) ; dificultat / embarràs / embestiament.

La frucha de la rome es l'amora.
Rome de fenèstra. Aquí la rome ! : aquí la dificultat.

romèca : creatura fantastica emmalida.

romegada : mata de romes ; renadissa ; esquiçadura.

romegar (v. intr.) : copar de romes ; repotegar / renar.

romèga (plt.) : civada bauja (*Avena fatua*)

romegaire, -a : repotegaire, -a / repochinaire, -a.

romegar (v. intr.) : repotegar / repochinar / rondinar.

romegàs / romegat : matàs de romes (romeguièr)

romegós, -osa : claufit, -ida de romes.

romeguièr (m.) / **romeguièira** : airal claufit de romes.

romès, -a : ernhós, -osa / renós, -osa.

ròmia : bòl alimentari del bestial romiaire.

romiaire, -a : bèstia o persona que rómia.

romiar (v. tr. e intr.) : remachugar ço engolit (bestial romiaire) ; virar e revivar quicòm dins son esperit ; machugar de tabat.

Buòus, vacas, fedas... rómian.
Quitava pas de romiar sa colèra. Romiar de tabat.

romiguièira / rominhièira : airal plen de romes.

Romieg : forma provençal del lengadocian Remès.

romieu, -ieva : pelegrin que va a Roma ; pelegrin en general ; persona avodada a un sant.

romieva : penche (f.) de sant Jacme (mena de crustacèu)

romieuatge / romievatge : v. **romavatge**.

« *romplir* » : v. **remplir**.

rompable, -a : que pòt èsser romput, -uda.

rompatiu, -iva : freule, -a / fragil, -a.

rompedor, -oira : transgressor (R. III, 490)

rompedura : ruptura ; fractura ; ernia. (R. V, 109)

rompeire, -a : desbosigaire, -a / eissartaire, -a (persona que romp un terren non cultivat)

rompement : accion de rompre / d'eissartar, de desbosigar.

rompent (subs.) : escuèlh (ròca de mar) que fa obstacle a las èrsas que i se venon rompre (bresar) dessús.

Aquel braç de mar es plen de rompents.

rompent, -a : se ditz d'un camin traucat o plen de rodals que las carretas i passan dessús barlinga-barlanga.
Camin rompent. Dralha rompent.

rompre (v. tr.) : copar / bresar ; afrabar ; trebolar ; desbosigar ; laurar.

Rompre lo pan. Rompre lo june. Rompre lo silenci.
Rompre un ermàs. Rompre un pelenc.

rompre (v. intr.) : se copar de q.q. o de quicòm ; recuolar.

La branca a romput. Avèm romput.
L'escrimaire a romput abans d'èsser tocat.

rompre (se) : se copar / se bresar.

rompuda : novala (tèrra novèlament trabalhada)

romput, -uda (p.p. de rompre) : ròt, -a.

« *romstèc* » (l.p.) (de l'angl. *rumpsteak*) : lesca o tròc de cropa de buòu rostits o grasilhats.

Romuald : prenom.

rona : rondinament / rondinada.

ronar (v. intr.) : romegar / repotegar ; rondinar / gargolhar ; tronar / brúnher ; japar (R. III, 581)
ont cal pas (en parlant d'un can de caça)
E lo Jacme de ronar, rona que ronaràs !
Son ventre quita pas de ronar.

ronet / ronadís : rondinament brèu.

ronadissa : rondinament que s'esperlonga.

ronaire, -a : rondinaire, -a.

ronça (t. tec. de mar.) : * deriva v. (R. V, 92)
Anar a la ronça : anar a la deriva.

ronça braç : mena de peis (*Narcobatus torpedo*)

roncada : accion de roncar ; lisadoira.

ronçada : ataca ; butassal ; palada / lanç.

D'una ronçada : tot d'un còp.

roncaire, -a : persona que ronca la nuèch quand dormís.
Es totjorn estat roncaire.

roncement : accion de roncar ; bruch assordit que s'esperlonga. *Lo roncement d'un cat.*

ronçança : rancuna.

ronçança (far) (v. tr. ind.) : venir en òdi.
Aquò me fa ronçança : aquò me ven en òdi.

roncar (v. tr.) : desrabar e enlevar las gròssas pèiras de per un camp.

roncar (v. intr.) : far un bruch de gòrja e de nàrrias tot en dormant ; far un bruch assordit que s'esperlonga.
Roncar es de mal endurar pels autres.
Plan sovent un roncaire sap pas que ronca.
Far roncar un motor. Far roncar una bauduifa.

ronçar (v. tr.) : getar / lançar ; precipitar.

ronçar (se) : se precipitar.
Lo canhàs se ronçèt sul catàs.

roncatge : roncement. v. pus naut.

ronce, -ça : magrostin, -a (magre coma una forqueta)
Es talaument ronca que fa paur.

roncència / roncingle (a) (loc. adv.) : a bodre / a ronfle / a foison. *A tot a roncingle mas es pas largassièr.*

rond (subs.) : cercle / circumferéncia ; tot aplech mai o mens redond.

rond, -a : redond, -a (de forma circulara) ; repetenat, -ada ; franc, -a / brusc, -a ; bandat, -ada.

ronda (subs.) : cançon acompanhada d'una dança en rond que los dançaires i se tenon par la man ; ensemble d'aqueles dançaires ; mena d'escriptura en caractèrs redonds.

rondament : de vam / amb enavant ; francament / bruscament ; sens far de faïçons.
Menar sos afars rondament. Parlar rondament.

rondatge : circuit (R. II, 381)

rondejar (v. intr. e tr.) : far la ronda ; dançar en rond ; farandolejar ; rodar ; se tornejar.
Rondejar las fèstas. Rondejar las femnas.

rondèl : mena de poesia ; disc de fust, de plastre, de tèrra refractària... (t. tecn. de mantun mestieiral)

rondèla : pichon disc traucat que se met entremièg una escrova e la pèça de juntar ; lesca redonda.
Rondèla de salsissa, de salsissòt, de citron...

rondelar / rondelejar : v. **rondolar / rondolejar**.

rondelet : diminutiu de rondèl ; baston de borralièr per enfonzar la borra.

rondelet, -a : repetenat, -ada.
« *rondil* » : v. çaijós.

rondilh : bilha de fust redonda ; barron de fèrre redond.

rondina : rena de mainatge gastat.

rondinada / rondinal / rondinament : accion de rondinar.
Una rondinada de pòrc.

rondinaire, -a (adj. e subst.) : romegaire, -a / repotegaire, -a.
Ludovica, la sonan per escaisnom « Rondinaira »
Lo rondinaire : lo pòrc.

rondinal : romegada / repotec / repotegada / rondinada.
Un rondinal de malcontentament.

rondinar (v. intr.) : raunar ; raufinar ; romegar / repotegar ; se lanhar ; gorgolhejar ; bronzinar ; se rodar / rebalar / barrutlar ; musardejar ; turbinar / virar coma cal.
Rondinèt que i anariá pas e que i anariá pas.
Los pòrcs rondinavan de contunh, qu'èran aganits.
A passas, son ventre rondinava.
Passa son temps a rondinar : ... a rebalar / a se rodar.

rondinar (se) : s'esventar (s'escampilhar dins lo vent) (s.f.)
Se rondina que... : es passat lo dich que...

rondinatge : accion de rondinar / accion de renar.
Pòt pas endurar lo rondinatge de sa nenòta.

rondinejar (v. intr.) : frequentatiu de rondinar (t. a.)
Quitava pas de rondinejar.

rondinèl, -a / rondinós, -osa : ernhós, -osa / renós, -osa.

rondolar / rondelar (v. tr. dir. e ind.) : arredondir ; tornejar / virar al torn de q.q.
Un bon comerçant rondola lo prètz a la bassa.
Quita pas de rondolar la Justina.

rondolejar / rondelejar (v. tr. e intr.) : torolhar q.q. ; rodar / vagabondar ; tornejar ; se tornejar.
Una mamà rondola mai son primièr nenon.
Rondolejan del matin al ser.

rondeleta : irondèla de mar (*Sterna hirundo*)

rondòla : irondèla ; mena de peis (*Trigla volitans*)

rondor : arredondiment / esfericitat.
Una persona tota en rondors.

rondòta (plt.) : mena d'èdra (*Glechoma hederaceum*)

ronfla : estervelh. v. **estervelh.**

ronflada : brava ventada.

ronflaire, -a : persona que ronfla (t. a. de ronflar)

ronflament : accion de ronflar (t. a.)
« *ronflar* » (fr.) : v. **roncar.**

ronflar (v. tr.) : chimar / forrupar (aspirar pel nas per presar una nolor) ; beure glop per glop.
Julieta ronflava sas ròsas sens se'n poder alassar.
Ronflava son vin vièlh ni mai un tastavin.

ronflar (v. intr.) : somicar (plorar convulsivament) ; èsser degalhaira ; abondar ; èsser ric ; prosperar ; païsser en fasant pas que floretejar e tralhar una èrba tròp abondosa.
Sandrina ronflava, somica que somicaràs.

ronflar (se) : s'esbrofar / bufar a grand bruch per paur, per despaciéncia o per plaser, en parlant mai que mai d'un caval ; se saquejar ; se netejar ; se ronçar rabinosamente e a bèlas èrsas (en parlant d'un aigat) ; s'espompir.
Los cavals se ronflavan dins la frescor del matin.
Los aucelons se ronflan dins las lacas.
Rabiosas, las aigas se ronflavan per las carrièras.
La menina se ronflava (s'espompià) dins son lièch.

ronfle : corrent / flux.

ronfle (a) (loc. adv.) : a bodre / a roncéncia / a foison.

ronfut, -uda : musclat, -ada.
Una nadaira es agradivament ronfuda.

rongar (v. intr.) : roncar (en parlant del cat)

rongar (se) : se desfisar / se mesfisar ; se dobtar.

ronha : malautiá de la pèl (animals) ; malautiá dels vegetals ; farcin dels cavals ; corròc ; brega / querèla ; balajum.
Fabian se trapèt la ronha al regiment.
Ronha de la rusca o de las fuèlhas dels vegetals.
Aquel trabalh es una brava ronha !
Cercar de ronhas. Balajar las ronhas (escobilhas)

ronhaire, -a : persona qu'amassa las ronhas (escobilhas)

ronhar (v. intr.) : romiar ; rosegat.

ronhon : ren d'animal que se'n fa la cosina.

ronhonada : lonja de vedèl o de moton cosinada amb los ronhons envelopats de lor grais.
Una brava ronhonada nos esperava.

ronhonal : airal dels rens dels animals de bocariá.

ronhós, -osa : qu'a la ronha.

ronza : ronça. *Anar a la ronza.*

ronzada : lanç / saut / encambada / butada.
D'una ronzada : d'un lanç / d'un saut.

ronzar (v. tr.) : vomir ; butar quicòm a drecha o a esquèrra ; soslevar e plaçar una barrica sus son tindon ; rosegat ; rausar.
Los conilhs m'an ronçadas totas las mongetas !

ronzar (v. intr.) : romegar / repotegar / rondinar ; far de zigas-zagas coma q.q. de bandat.

ronzar (se) : se getar / se precipitar.

ronze : rome / romèc. v. **rome.**

ronzilhs (m. pl.) : rosegaduras.

ropa : marrega / manrega (mantèl grand) / mantèl en general.
Ropa de pastre : marrega de pastre.

ropilha : levita (mantèl long) ; mantèl vièlh ; vestits de mainatge.

roquejar (v. tr.) : lapidar (R. IV, 20)
Sant Estève, primièr martir, foguèt roquejat.

roquèla : rocàs / rocassa ; bobina ; ròssa ; prostituïda.

roquet : ròc pichon ; pavat calquièr ; pavat de gres ; capmalh d'evesque o de canonge ; bobina gròssa de dos rebòrds ; ròda dentada ; favard.

Roqueta Max (1908-2005) : grand escrivan occitan d'Erau.
roqueta (plt.) : (*Eruca sativa*) ; (*Diplotaxis tenuifolia*)
roqueta blanca : (*Sinapis erucoïdes*)
roqueta d'ase : (*Sisymbrium angustifolium*)
roqueta de mar : (*Cakile maritima*)
roqueta fèra : (*Sisymbrium tenuifolium*)
roqueta salvatja : (*Brassica erucastrum*)
(*Sisymbrium officinale*) ; (*Sisymbrium irio*)
roquièr, -a : que viu pels las ròcas.
roquièira : mena d'aucèl (*Motacilla aënanthe*)
roquilh : ròca pichona.
róre : v. **róver**.
ròs : aigatge / rosat (m.) (banhadura del matin)
ros (plt.) : sumac (mena d'arbrilh) (*Rhus coriaria*)
tan de sumac ; mojòl / mujòl (jaune d'uòu) ; color saurèla /
rossèla (entre lo jaune e lo roge) ; aprestatge de cosina.
ros, rossa (adj. e subst.) : saurèl, -a / rossèl, -a ; arosentit, -ida.
ròsa (plt.) : flor del rosier. *Sentís pas a ròsa* : sentís pas a bon.
Ròsa - Rosà - Roseta - Rosina : prenomns femenins.
rosada : aigatge / rosat (banhadura del matin) ; albièira.
rosadar (v. tr. ; v. impers.) : albieirar / gelar.
rosadós, -osa / rosalós, -osa : banhat, -ada de rosat.
rosal (m.) : aigatge (m.) banhadura del matin
rosalar (v. tr.) : cobrir d'aigatge (de rosat)
rosalar (se) : s'expausar a l'aigatge (al rosat)
Rosalia - Rosalina - Rosamonda : prenomns femenins.
rosar (v. impers.) : brumar / blaïnejar.
rosari : devocion catolica que consistís a meditar los quinze
mistèris de la Maire de Dieu en passant lo capelet. Per « *dire*
lo rosari » (l.p.) cal passar tres capelets. v. **capelet**.
rosarinada : brumada / plovinejada / plovina / plugina.
rosarinar (v. impers.) : frequentatiu de rosar.
rosassa : ornament en forma de ròsa espelida encartada
dins un cercle ; veirina de glèisa.
rosat (subs.) : vin rosat.
rosat, -ada : aprestat amb de ròsas ; rosenc, -a / rosat, -ada.
Mèl rosat. Confitura rosada. Pomada rosada.
rosatge (plt.) : (*Rhododendron ferrugineum*) ; (*R. ponticum*)
roscanar (v. intr.) e derivats : repotegar / romegar.
(Albigés, Erau, Roergue)
ròse, -a : rosenc, -a / rosat, -ada ; bagradiu, iva.
Tot es pas ròse dins la vida.
ròsbif, de l'angl. roast beef (,roust' bi:f) : tròç de buòu del nosèl.
Ròse : un dels dos fluvis màgers d'Occitània.
rosegadís / rosegadissa : accion o resulta de rosegar ;
çò que rosèga q.q. (s.p. e s. f.)
rosegadura : entamenadura de quicòm per un rosegaire.
rosegaire, -a (adj. e subs.) : que rosèga ; animal rosegaire.
Los rats fan partida de la gent rosegaira.
rosegals (m. pl.) : rèstas de çò rosegat ; brotas adventissas.
rosegar (v. tr.) (e / è) : rausar amb las dents de davant ; achiuetar
amb las dents o lo bèc ; atacar ; minar (s.f.) ; manjar pas gaire.
Los cussons an rosegadas aquelas fustas.
Un càncer lo rosèga. L'ànsia lo rosèga.
Lo càncer lo rosèga lo fèrre. Manja pas, rosèga.
(Las doas formas « rosegui / rosègui coexistisson dins fòrça
parlars)
rosegar (se) : se manjar las onglas ; se manjar lo sang (s.f.)
Se rosèga del matin al ser.
rosegon : rèsta de quicòm de rosegat.
rosèla (plt.) : pavol (*Papaver Rhæas*)

roselièira : airal plantat de canaveras ; maresca que
i butan (creisson) de canaveras.
rosembre (plt.) : paciència (*Rumex patientia*)
rosenc, -a : rosat, -ada (color de ròsa)
rosent, -a : roge blanc ; calfat al roge / calfat al blanc.
rosentar / rosentir (v. tr.) : far calfar al roge / far
calfar al blanc.
rosentor : calfatge d'un metal al roge blanc.
rosèla : erupcion cutanèa benigna, per tacas de color
rosada ; erupcion infecciosa maligna ; reaccion
d'intolerància a d'unes remèdis.
Rosèla sasonièira. Rosèla sifilitica.
Rosèla epidemica : rubeòla.
roserà : resedà. v. **resedà**.
roseta : ròsa pichona ; nos de riban ; pichona rojor ;
rodèla de pels ; tacheta (clavèl pichon del cap redond) ;
esparnha de candèla ; poma d'asagador.
« *rosicar* » - « *rosigar* » e derivats : v. **rosegar**.
rosièr : planta que sa flor es la ròsa ; semalon de fornier
per i trempar dins l'aiga l'escobàs.
rosièira : mena d'aucèl (*Chloris chloris*)
rosilh : còr de legum o de frucha que se'n es manjat tot
çò autre. *Rosilh de poma. Rosilh de caulet.*
rosilhon : campairòl (*Agaricus albobrancus*)
(*A. deliciosus*) / (*Lactarius deliciosus*)
« *rosina* » : v. **resina**.
rosina / rosinalha : bruma / plovina (pluèja menuda)
Rosina : prenom. v. **Ròsa**.
rosinar (v. intr.) : tubar / brumar / brumassejar / plovinar /
plovinejar.
« *rosinós* » : v. **resinós**.
rosís : rèstas mai o mens rosegadas.
rosòl (plt.) : rosèla. v. **rosèla**.
rosòla : raujòla. v. **raujòla**.
ròspia : accion o resulta de ganhar tota la mesa d'un jòc ;
rosta / tanada / fretada (s.f.)
rospiar (v. tr.) : se ganhar tota la mesa d'un jòc.
rosquilha : mena de pastissariá redonda.
ròssa (adj. m. e f.) : satiric, -a ; emmalit, -ida.
Cançon ròssa. Critic ròssa. Persona ròssa.
ròssa (subs.) : persona mai o mens emmalida que s'agrada
a molestar (R. IV, 247) las autras ; bèstia de mal engraiçar ;
mena de bestial vengut als cans ; femnarassa.
rossada : rosta / tanada / tabassada ; ensemble de cavals
per batre la sega (meisson) d'autres còps (arc.)
rossalha (adj. e subs.) : pejoratiu de ròssa ; ròssas en general.
Aquela rossalha ! que me fa dire.
rossan, -a : que tira sul ros ; madur, -a. *Frucha rossana.*
rossana : mena de rasim ; mene de persec.
rossanèl : caramilha (mena de campairòl de color rossèla) :
giròla (*Cantharellus cibarius*)
rossilh (*C. aurianticus*)
rossanèla : verdolet (aucelon) (*Emberiza citrinella*)
rossar (v. tr.) : tanar / tustassar / batre ; abenar / cansar /
alassar / fatigar.
rossar (se) : s'alassar / se cansar / s'abenar / se fatigar.
rossard, -a : fug-òbra (m. e f.)
rossàs, -assa : pejoratiu de ros e de rossan.
rossastre, -a : que tira sul ros.
rossatalha : tropelada de ròssas ; las ròssas en general.
rossatièr, -ièira : mercadièr, -ièira de ròssas.

rossatin : bestial cavalin en general.
ròsse / rossec : carràs / arpe / èrpie / rascle.
rossega (m. e f.) : marrit obrièr, marrida obrièira.
rossegada : camp rossegat / çò rossegat.
rossegar (v. tr.) : passar lo ròssa ; estripar la tèrra ; trimar.
Ai rossegada tota la semenada d'aqueste matin.
Rosseguèt tota sa vida : trimèt plan tota sa vida.
rossegar (se) : se rebalar ; s'escorgar un tròç de pèl ; s'engraunhar.
rossegatge : accion de rossegar.
rosseiròla : rossanèla v. pus naut.
rossejar (v. intr.) : venir mai o mens rossèl ; tirar sul ros.
rossèl, -a : saurèl, -a (de color rossa)
Rossèl : nom de buòu. **Rossèla** : nom de vaca
rossèla (plt.) : petairòl. (*Digitalis purpurea*)
rosselejar (v. intr.) : doblèt augmentatiu de rossejar.
rosselet : que tira sul ros, sul saurèl.
Rosselhon : region d'expression catalana.
rosselhonés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Rosselhon ; sortit, -ida de Rosselhon.
Rosselina - Roselina : prenom.
rosselon : mena de caramilha v. **rossanèl**.
 loís d'aur.
rosselós, -osa : ros, -ssa ; saurèl, -a ; blond, -a.
rossenc, -a : que tira sul faub ; faub, -a / falb, -a.
 « *rosserbe* » - « *rossergue* » : v. **resserbe**.
rosset : mojàl / mujòl (jaune d'uòu)
rosset, -a : que tira sul ros, sul saur, sul rossèl.
rossièira : rosseiròla / rossanèla. v. **rossanèla**.
rossilh : mena de caramilha (*Cantharellus aurianticus*)
rossilha : mena de cep (campairòl) (*Boletus scaber*)
 rigal / papach rós (*Erithacus rubecula*)
rossilhar (v. intr.) : rovilhar. v. rovilhar.
rossin : cavalàs (caval gròs) ; caval de servici ; caval vièlh.
rossinanta : doblèt de ròssa (bèstia fòrt magra)
rossinàs, -assa : d'una color ros falb / faub.
rossinèl, -a : d'un polit blond / d'un polit saurèl.
rossinhòl : mena d'aucèl (*Luscinia Megarhynchos*)
rossinhòl bastard : (*Acrocephalus Cetti*)
rossinhòl d'aiga : (*Acrocephalus arundinaceus*)
rossinhòl de palun : (*Motacilla arundinacea*)
rossinholada : cant de rossinhòl ; cançoneta.
Canta, canta, rossinhòl ;
canta pas qui vòl ;
ta cançon de Paradís
sabi çò que ditz ;
ditz qu'un jorn nòstra misèria
d'un còp finirà :
lo miserum d'un còp èra
Dieu lo levarà.
rossinholejar (v. intr.) : cantar coma un rossinhòl ; far de cançonetas.
rossinholenc, -a : melodiós, -osa.
rossinièr, -ièira : persona que mena de rossins.
rossir (far) : far freginar leugièirament a la padena.
rossolar (v. tr.) : rebalar.
rossolada : mena de filat de pesca que l'òm rebala.
rossolons (de) (loc. adv.) : de rebaletas.
rossor : estat de çò ros. (R. V, 113)
rosta / róstia : tanada / tabassada.
rostèga (subs. m.) : rosegon (rèsta de quicòm de rosegat)

persona sarrada (avara)
Aquel òme es un vièlh rostèga.
rostegar (v. tr. e intr.) : doblèt de rosegar.
rostida : lesca de pan rostida ; castanhas rostidas.
Quand ne virava, fasiam una rostida de castanhas.
rostidoira : aplech per far rostir un pol davant la brasa.
rostidor : solelhador (airal en plen solelh)
rostilhar / rostinar (v. tr.) : frequentatiu de rostir.
rostir (v. tr.) : grasilhar ; cremar ; neblar / rabastinar ; enganar ; metre cuf.
Far rostir de magret sus la brasa.
Lo grand solelh m'a rostits los brases.
L'albièira nos a rostida tota l'ortalícia.
Se son meses a dos per lo rostir (per lo metre cuf)
rostir (se) : se cremar (s. p. e s. f.) davant lo fuòc o al solelh.
rostissal : gampilhatge / resquila / grata. v. **grata**.
rostissariá : botiga de rostisseire.
rostisseire, -a : persona que son mestièr es de far rostir.
rostissèl : rostidoira. v. pus naut.
rostit : carn rostida ; aplech de maçon que fa pica d'un costat e pigasson de l'autre.
Rostit de vedèl, de buòu, de singlar, de moton...
Ni bolit ni rostit : ni cabra ni boc / ni figa ni rasim.
rostolar (v. tr.) : mesurar ras amb l'ajuda d'una règla que l'òm passa suls bòrds de la mesura.
rostol : règla per arrasar una mesura comola ; rotlèu per bresar las motas de tèrra.
roston (vulg.) : robinhòla / testicul ; rustambòu / rustre.
ròstre : bèc d'aucèl ; esperon de naviri.
rostum : sentor a rabinat, a rimat, a cremat.
rostumar (v. tr.) : rabinar / rimar / cremar.
La nòstra a laissada rostumar la mangisca.
rosura : rèstas de fen o de palha que lo bestial deixa tombar del rastèl dins la grèpia ; çò que demòra dins la grèpia.
rosurar (v. tr.) : sarcir / represar / petaçar.
ròt : expulsion violenta per la boca de gases de l'estomac.
rot, -a (p.p. irregular de rompre) : romput, -da.
Malha rota. Color rota. Bancarota.
rota : dralha traçada dins una selva (del lat. *via rupta*) ; rompuda ; camin grand. v. **arotar**.
ròta : mena de violà dels trobadors. (L. 330 - R. V, 116)
Ròta : tribunal d'apèl roman de la Glèisa catolica pel mond entièr.
rotacisme : emplec frequent o marrida prononciacion de la letra R ; substitucion d'una R a una altra consonanta : « *sorelh* » en lòc de solelh ; « *parisson* » per panisson.
rotacion : movement d'un còrs a l'entorn d'un axe fixe material o pas ; succession periodica segon un òrdre determinat.
rotaire, -a (subs. e adj.) : persona que ròta sovent ; que fa rotar ; menas d'aucèls : (*Ardea viridis*) ; (*A. minuta*)
Milhàs rotaire : milhàs espès e porós.
rotament : accion de rotar.
rotar (v. intr.) : far un ròt ; far de ròts.
Aquò me fa rotar ! (ne reveni pas)
rotar (v. intr.) : far una rotacion.
rotatiu, -iva : que foncciona en tornejant.
rotativa : maquina d'imprimir automatica.
Las rotativas d'una estampariá.
rotièr : desbosigaire / rompeire / eissartaire ; òme d'experiéncia ; òme rusat. (L. 330)

rotièr, -ièira (adj. e subs.): relatiu, -iva a la rota ; camionaire, -a que fa de transpòrts de longa distància.

rotina : abitud de pensar o de far totjorn del meteis biais ; tradicionalisme. *Cantar de rotina.*

rotinièr, -ièira (adj. e subs.): que se confòrma a la rutina ; qu'a lo caractèr de la rutina.

rotla (plt.) : *(Veronica Chamaedris)*

rotlada : accion de rotlar de naut en bàs ; acabament d'un trabalh ; repais d'acabament d'un trabalh ; biais de cantar ; tanada / rosta / tabassada.
Las rotladas d'un rossinhòl son de rossinholadas.

rotladoira (arc.): rotlèu d'autres còps per batre lo gran ; airal que i se podíá passar lo rotlèu de batre.

rotlador : rotlèu per far de pastissariá.

rotlaire : obrièr que buta un vagonet dins una mina.
Lo nòstre vesin Sija èra rotlaire a La Sala.

rotlament : accion de rotlar t. a. çaijós.

Rotland - Rotlanda : prenomes.

rotlar (subs. m.): passapaís / rodaire.

rotlar (v. tr.): far avançar quicòm en o fasant redolar ; passar lo rotlèu per un camp o per un òrt ; desplaçar quicòm en o butant ; enrotlar ; envelopar ; anquejar ; aplanar.

rotlar (v. intr.): enrotlar quicòm ; cachar la tèrra, de pèiras... amb un rotlèu ; escabelar ; se desplaçar dins un veïcul de ròdas ; barrutlar un pauc pertot / rodar / se rodar.

rotlar (se) : s'alimenar per la sabla, per la posca, per l'èrba.

rotlage : transpòrt per carreta.

ròtle : t. tecn. de notari, de jutje, d'agricultor, de pastissier... ; registre que i son inscriches dins l'òrdre cronologic los afars someses a un tribunal ; fuèlh que i es transcrich *recto verso*, un acte juridic ; çò que deu dire e far un actor ; lo personatge representat per l'actor ; fonccion o influéncia d'un element dins un ensemble.
Ròtle d'agricultor: barutlaire. R. de pastissier: bistortièr. Agèt totjorn un ròtle de primièira dins aquel afar. Estudiar lo ròtle del vèrb dins la frasa. A torn de ròtle (loc. adv.): cadun son torn.

ròtle : mena d'aucèl de passatge *(Coriacias garrula)*

rotlèu : cilindre de fust, de metal... (t. a.)

rotlòta : veïcul, lèumens tirat per un caval o mai, de personas que demòran pas dins lo meteis airal un fòrt brieu.

rotonda : construccion circulara o semicirculara ; giradoira (caireforc amenajat en forma de rotonda)

rotonditat : forma de çò redond. (R. V, 59)

rotor : dins un mecanisme, partida mobila que vira.

rotre (v. tr.): rompre. v. rompre.

ròu : bruch que fa un cat que ronca.

ròu / rogon : mescla de cerealas semenadas ensemble (òrdi amb civada ; segal amb civada ; segal amb froment).
Far de ròu : far de mescla (semenar de mescla)

roussegar (v. tr.): engraunhar amb de romes ; estripar amb de romes ; trabalhar amb un marrit aplech.

roussegar (se) : s'engraunhar amb de romes.

róver / rove / roire / rore (plt.) : arbre *(Quercus robur)*

róver de Valéncia : *(Quercus faginea)*

roveda / roveireda / rovièira : airal que i butan de roves.

roveiròl : bòsc de roves.

rovenet / rovenon / rorechon : rove jove.

rovenàs : rove vièlh.

rovergàs : mossalon fals (campairòl) *(Agaricus tortilis)*

rovèt : rove pichonèl.

rovilh : oxid de fèr idratat qu'es una mena de crassa d'un roge maurèl que se'n cobrís lo fèrre a l'umiditat ; nèbla del cerealum ; frucha bufèca / rafatum ; crassa de la cara ; balajum ; depaus sus las aigas chorrassas ; pensament / lagui / lai.

rovilha (m. e f.): persona renosa / gemegaira.

rovilhaire, -a : renaire, -a / romegaire, -a.

rovilhar (v. tr.): oxidar / rosegat ; neblar ; pialhar / cridar q.q. *L'aiga rovilha lo fèrre. Las nèblas rovilhan las plantas.*

rovilhar (v. intr.): romegar / renar / crenilhar / gemegar.

rovilhar (se) : s'oxidar ; se neblar.

rovilhat, -ada : cobèrt de rovilh.

rovilhejar (v. intr.): frequentatiu de rovilhar (v. intr.)

rovilhós, -osa : rovilhat, -ada / color de rovilh ; renós, -osa.

rubarba : doblèt de rebarba. v. rebarba.

rubeòla : malautiá eruptiva.

rubés, -esa : vermelh, -a / fòrt roge, fòrt roja.
L'Adrian a totjorn de gautas rubesas.

rubís : pèira preciosa.

rubissa (plt.) : *(Adonis aestivalis)*

rubrica : nòta en letras rojas, dins lo tèxt del breviari o del missal per indicar lo biais de far o de dire l'ofici ; dins un manuscrit, letrina de color fòrt ornamentada ; dins aiceste diccionari la rubrica « ling. » senhala los tèrmes de lingüística ; dins un jornal, mena d'article que i son classadas talas o talas informacions.
Rubrica literària. Rubrica cinematografica...

rubricós, -osa : finassejaire, -a ; coquinàs, -assa.

« ruca » : v. eruga.

rucha : feme del busart *(Falco cyaneus)*

ruchar : v. rochar.

ruda (plt.) : ruda d'òrt / ruda ortenca *(Ruta graveolens)*
ruda de bòsc / ruda de prat *(Ruta montana)*
ruda de can / ruda bastarda *(Scrophularia canina)*
autres rudas *(R. angustifolia) ; (R. bracteosa)*

rudament : d'un biais rude.

rude, -a : canin, -a / robust, -a ; ruste, -a ; penible, -a / de mal endurar ; freg, -ja ; reganhut, -uda.

rudejar (v. tr.): menar q.q. amb rudesas.
Rudejat, lo paure diable o foguèt tota sa vida.

Rudèl Jaufre (s. XII) : un dels primièrs trobadors.

« rudèla » : v. rodèla.

rudesa : estat de çò rude, de çò penible.

rudiment : organ incomplètament desvelopat.
L'Onorat aviá pas qu'un rudiment de braç drech.

rudimentari, -ària : relatiu, -iva al rudiment o als rudiments.

rudimentàriament : d'un biais rudimentari.

rudiments (m. pl.): pus primièrs elements d'un art o d'una sciéncia.

rudir (v. tr.): far venir rude.

rudor : rudesas (manca de doçor)

ruèira : redòrta (brota de bon tòrçer e pro solida per far de ligas o de redondas)

ruèissa : cordada de fen ; cencha de nivols negras, a solelhcolc, e que son signe de pluèja.

ruèlh : mena de rotlèu agricòla arcaïc.

ruèsta : ensemble de doas postarèlas plaçadas al dessus de las ròdas d'un carri per empachar la carga de tocar las ròdas.

ruf, -a / rufe, -a : rude, -a ; aspre, -a ; rascanhut, -uda ; reganhut, -uda. *De mans rufas* : de mans coissinadas.

rufa : rega sus la cara ; fronz, plec desagradu o inestetico dins una tèla, un lençòl...

Las rufas d'un front de vièlh.

rufadís : fronziment. *Rufadís de front.*

rufar (v. tr.) : fronzir ; rafir ; eriçar ; far de plecs ; rebussar ; rugar.

Rufar las cilhas : far las ussas / sarrar las cilhas.

Rufar lo nas : rafir lo nas. *Rufar lo pel.*

rufar / rufir (se) : se fronzir ; se rafir ; s'eriçar.

Ai lo pel que se rufa d'ausir aquela malastrada.

rufard : mena de moton.

rufarda : mena de feda.

rufeca : borrasca.

rufèl : messorga (esclapon de menusièr)

rufelada : rosta / tanada / tabassada ; pèrdia al jòc.

rufelar (se) : re rufar ; se rafir.

rufet, -a : rafit, -ida. *Una vielhòta tota rufeta e polideta.*

rufian : macarèl (òme que far trabalhar de prostituïdas) palhard ; òme calhòl. (R. V, 118)

rufir / rufar (se) : v. rufar.

ruqa : rufa ; plec.

rugar (v. tr.) : rafir ; fronzir ; rufar ; plecar.

rugar (se) : se rafir ; se fronzir ; se rufar ; se plecar.

Rugby ('r gbi) : vila d'Anglatèrra que i nasquèt lo rugbi.

rugbi (de l' angl. *rugby*) : mena de jòc amb un balon oval que se pren dins las mans, mas que se jòga tanben amb los pès.

rugiment : accion de rugir.

rugir (v. intr. e tr.) : bramar ; bramar de colèra

Lo leon, lo tigre e la pantèra rugisson.

Rugir de colèra. Rugir de menaças.

rugós, -osa : plen, -a d'asperitats (R. II, 134)

rugositat : estat de çò rugós.

ruissa : busa / gòira (aucèl de rapina) (*Buteo buteo*)

ruissa blanca : feme del busard (*Falco cyaneus*)

ruissar (v. impers.) : far una ramada / far una pissada.

ruissat : ramada / lavada / pissada.

rulle, -a : sadol, -a / repasimat, -ada.

rullet, -a : sadolet, -a.

rulle (al) (loc. adv.) : al diable. *Vai-te'n al rulle !*

rum : espaci aplechat al fons de la cala per i arrimar la carga d'un naviri.

rumar (v. tr. e intr.) : v. rimar.

rumar (se) : v. rimar.

rumat (plt.) : (*Alliaria*)

rumat, -ada : rimat, -ada.

Sentís a rumat ! Sopa rumada. Fricòt rumat.

rumegar (v. tr.) : besuscclar (brutlar superficialament)

rumor : borbotge de voses / mormolh de voses ; novèla que s'espandís de boca en boca.

runa : roïna ; aïral cobèrt de pèiras avalancadas ; robina.

ruòu ! : interjeccion per far avançar o virar los cavals.

« *rupa* » - « *rupar* » : v. rufa - rufar.

rupèstre, -a : relatiu, -iva a las ròcas.

Art rupèstre.

Pinturas o engravaduras rupèstras d'unas caumas.

ruptura : accion de rompre o de se rompre.

Ruptura de relacions. Ruptura d'una pacha.

Ruptura d'un cable. Ruptura d'equilibri.

rural, -a : relatiu, -iva a la campanha.

ruralament : d'un biais rural.

ruralisme : qualitat de çò rural.

rurals (m. pl.) : los que vivon a la campanha.

rus, -ssa (adj. e subs.) : de Russia ; relatiu, -iva a Russia.

Un Rus. Una Russa. L'arma (amna) russa.

rusa : astúcia ; estratagèma (m.) ; engana.

rusar (v. intr.) : utilizar un estratagèma o una engana.

rusat, -ada : astucios, -osa ; enganaire, -a.

Èra rusat, adonc l'escainomenèron Lo Rat.

rusc : envolopa mai o mens espessa dels vegetals e d'unas menas de frucha ; (s. f.) : vestit ; cercle de tamís ; quadre de mòla.

rusca (plt.) : garon (*Daphne gnidium*)

envolopa mai o mens espessa dels vegetals e d'unas menas de frucha ; tam / tan (rusca de siure) ; canalòt per menar d'aiga ; superficia d'una pèira de talha ; lard entièr de pòrc ; prostituïda ; crassa.

ruscada : bugada.

ruscadaira : bugadièira (femna que fa la bugada)

ruscadar (v. tr.) : far la bugada.

ruscaire, -a : persona que tana, que desrusca.

ruscar (v. tr.) : desruscar (levar la rusca)

ruscar (se) : *Lo fraisse en saba se rusca plan.*

ruscàs : rusca gròssa.

ruscassat, -ada : cobèrt, -a de rusca ; rugós, -osa.

ruscats : mota de tam (rusca de siure)

ruscats, -ada : cobèrt, -a de rusca ; robust, -a / solid, -a.

ruscle (m.) : fam canina / mala fam / adeliment.

ruscós, -osa : rugós, -osa.

rusquejar (v. tr.) : desruscar un arbre per far de tam / tan.

rusquet : rusquièr pichon.

rusquièr : bugadièr / tinèl per far la bugada ; obrièr que desrusca lo siure ; fòssa a tam (rusca de siure)

Russia : nom de país a l'èst d'Euròpa.

ruissula : mena de campairòl (*Russula adulterina*)

(*R. aeruginea*) ; (*R. albonigra*) (*R. amethystina*) (*R. aurata*) ; (*R. azurea*) ; (*R. badia*) ; (*R. cavipes*) (*R. chloroides*) ; (*R. cyanoxantha*) ; (*R. decolorans*) (*R. delicata*) ; (*R. densifolia*) ; (*Lactarius piperatus*) (*R. emetica forma sylvestris*) ; (*R. fellea*) ; (*R. flava*) (*R. foetens*) ; (*R. fragilis*) ; (*R. grisea*) ; (*R. illota*) (*R. integra*) (*R. laurocerasi*) ; (*R. lepida*) ; (*R. maculata*) (*R. mairei*) ; (*R. mustelina*) ; (*R. nauseosa*) ; (*R. nigricans*) (*R. ochroleuca*) ; (*R. olivacea*) ; (*R. paludosa*) (*R. pericina*) (*R. pseudointegra*) ; (*R. puellaris*) (*R. queletii*) (*R. rhodopoda*) ; (*R. sardoniana*) ; (*R. turci*) ; (*R. vesca*) (*R. viscida*) ; (*R. xerampelina*).

rustambòu (adj. m. e f.) : ruste, -a ; brutal, -a ; grossièr, -ièira.

ruste, -a / rustic, -a : simple, -a / grossièr, -ièira.

Vida rustica : vida simple del campèstre.

Estil rustic. Mòble rustic.

rustica (subs. m.) : rebocatge grossièr / rebocatge al mortier.

rusticament : d'un biais rustic.

rusticar / rustiquejar (v. tr.) : emplastrar de mortier una paret amb una balaja de brugas.

rusticitat : qualitat de çò rustic.

rustina : rondèla de caochoc per reparar un budèl de ròda crebat.

Rut : prenom de femna.

rutabagà (plt.) : nap caulet (*Brassica oleracea napobrassica*)

rutacèas (f. pl.) : familha de plantas.

« *rutlar* » : v. rotlar.

Lo romance (1) de la nena
qu'ai patit per lo soscar
dins lo bruch de las correjas
que sisclavan tot lo jorn !
E las grandas salas frejas,
los trabalhaires falords ;
de mainatges e de femnas,
de pepins de seissanta ans ...
Dins las carrièiras estrechas,
los tropèls de prisonièrs
e las pauras Polonesas
maluosas coma ieu ...
Lo romance de la nena,
qu'ai patit per lo soscar !

Se recebètz la mia letra,
vos que sètz lo meu amic,
comprendretz ma cançoneta,
ne parlaretz al país ...

La claror de l'aiga fresca
se raffís dins lo pesquièr.
Lo bartàs nòu fresineja
clavelat de reponchons.
Una dròlla se passeja,
faudal negre, tricòt blu, (2)
espotís las èrbas frejas
totas trempas de rosal ...

Lo camin de las Molencas,
encavat dins sas romècs
e sas èunas (3) totes negras,
retronís d'un prautiment,
d'un saquejal de cadenas :
qualque mercant de bestial ...

De vacas de tota mena
que davalan d'enamont ;
un fotral de can que rena,
un pastre darrièr lo can,
berretonàs sus l'aurella,
camiàs (4) blancós d'autres còps,
de cauças color de feda,
mas lo rire d'un jovent ...

E tanlèu que vei la nena,
l'espauruga d'un aiïc :
« *Sarra-te mai de la cleda,
crentes pas lo meu sisclal.
Veiràs las vacas faubetas,
los borruets, los buòus d'Aubrac.
A las fièiras albigeas
se vòls venir te prendrai ;
cromparem petaç de seda,
te'n farai un davantal* » ...

Un plenponh (5) de fuèlhas secas
tornegèron dins lo vent,
un vent de prima tebesa
que veniá dels puèges luènhs :
« *Sarra-te mai de la cleda,
que veirai los teusses (6) uèlhs* »...

Polidament, la joventa
davalèt dins lo camin,
los grelhons de la devesa
brogissían dins lo seu cap.
Entremièg las èunas negras
lo butaire la prenguèt.
Portava dins sa museta
de fotrals de chaudèls blancs,
de cruissentas gimbeletas
estacadas amb un fial
e ne balhèt a la nena
e la peltirèt pel braç.
Los reipetits, las mesengas
ne risián dins lo bartàs,
mas lo can fasiá la rena
darrièr lo tropèl banut ...

A la crotz de Las Molencas
lo butaire s'arrestèt :
« *A-Dieu-statz, filheta genta,
que soi d'un autre país !* »
E la sarrèt a la cencha
fibladissa coma un vim.
Sus la rota tota drecha
la vacada s'alunhèt ;
entremièg las èunas negras
la joventa se plorèt.
Lo pepin de Las Molencas,
trica-traca sus dos pals,
li parlèt sens li far crença :
« *Cal que tornes a l'ostal ;
oblidaràs la tia pena,
serem lèu al mes de mai* »...

Darrièr las vedissas verdas,
l'aiga linda se risiá,
la brojor de las abelhas
fuoquejava dels bornhons.
Entremièg las èunas negras,
la joventa s'entornèt.
Lo pepin de Las Molencas
demorèt contra la crotz.
En vesent partir la nena,
sosquèt un tròç de cançon.
La cantèt darrièr sas fedas,
lo vent coquin la prenguèt,
l'ensenhèt a las mesengas,
als reipetits del bartàs.

Entremièg las èunas negras
mai d'un jovent la cantèt
lo romance de la nena,
la nena del camin vièlh.

Trach de *Lo frescum del nòstre Viaur*, de J.B. Breslau, 1943.

(1) Aici, sul manuscrit, Bodon aviá escrich « La romança », mas dins sas letras parla totjorn de « romances » qu'es lo plural corrècte del mot occitan « romanç ». Lo singular *romance* es de castelhan.

(2) blau. (3) èdra. (4) camisàs. (5) planponh. (6) Doble plural roergàs de la lenga parlada.

S

S (f.): letra detz-e-oitena de l'alfabet occitan pronunciada (* ∈ s ⊃)

sa (adj. poss. f.); **son** (m. e f.) davant vocala; **sas** (f. pl.)
Sa maire. Son amiga. Sas filhas.

saba : liquid noiricièr dels vegetals.

saba retracha (plt.) : sumac (*Rhus coriaria*)
trasborron : borron lateral que buta per remplaçar un borronmàger qu'es estat afrabat.

sabada : tanada / rosta / tabassada.

sabagòl (plt.) : genèst a balaja (*Genista scoparia*)

sabana (cast.) : vegetacion tropicala d'èrbas nautas, amb qualques arbres de quand en quand.

sabar (v. intr. e tr.): èsser en saba; dessabar (tustar una brota en saba per ne destacar la rusca); batre / tustar / tanar.

sabar (se) : se tressecar (frucha); se cotonar / venir telhut, -uda o venir vuèg, vuèja (rafes o naps per ex.)

Rafes sabats. Naps sabats.

sabarnaud (subs. m.) : sabatièr ambulat; maladrech; femnassièr; dançaire; filha fenestrièira; petaç; petaçon.

Aquela filha es un sabarnaud !

sabartés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Sabar; persona del país de Sabar (Arièja)

Un Sabartés. Una Sabartesa.

sabat : jorn de repaus e de pregària pels Josieus.

sabata : cauçadura en general; bata d'animal; tròç de fust que servís de supòrt; ase, sauma (s.f.) / ignorant, -a; castanha bolidada amb sa pèl; bresaga (*Strix flammea*)

Aquel dròlle es una sabata : aquel dròlle es un ase.

sabatada : contengut d'una sabata; còp de sabata; rosta / tanada / tabassada; fanga empegada a una sabata.

Trapèt una brava sabatada.

sabatar (v. tr.) : far de sabatas; tanar / tabassar / tustassar; assucar; sabracar.

sabatariá : cordonariá (botiga o fabrica que i se fan de sabatas); carrièira dels sabatièrs.

sabatàs / sabatassa : sabata bèla.

sabatejaire, -a (subs.) : persona que fa de sarrabastal.

sabatejar (v. intr.) : far de sarrabastal; córrer un pauc pertot de nuèch o de jorn.

Pensa pas qu'a sabatejar, sabateja que sabatejaràs.

sabatèla : mena de campairòl (*Polyporus tuber*)
sabaton (sabata pichona)

sabatic, a : relatiu, -iva al sabat.

Repaus sabatic. Annada sabatica.

sabatièr, -ièira : cordonier, -ièira.

sabatièira : femna de cordonier.

sabaton : sabatèla (sabata pichona)

« *sabaud* » :

v. **sapo.**

sabaud, -a (adj. e subs) : ajoguit, -ida (qu'aima de se divertir); vaca turca (bufèca / estèrta)

sabença / sabentat / sapientat : saber / sapiença.

sabent, -a / sapient, -a : persona saberuda / erudita.

sabentalha (pej.) : los sabents en general.

sabentament : d'un biais sabent o sabentàs.

sabentàs, -assa (pej. o admiratiu) : fòrt sabent, -a.

sabentisa : erudicion o pedantariá / pedantisme.

sabentós, -osa : sabent, -a.

sabentura : sabentisa

v. **sabentisa.**

saber : ensemble de coneissenças; sciéncia / erudicion.
Lo gai saber : l'art poetic occitan.

saber (v. tr.) : aver coneissença de / èsser al corrent; aver après quicòm; conéisser una sciéncia, un art...; aver lo talent de; prevéser; aver un dobte; ignorar quicòm; far saber : far conéisser; afortir amb un dobte; poder.

Sap tot çò que se passa, es al corrent de tot.

Sabi un conte. Saber sa leçon. Sabi l'anglés.

Es un òme que sap parlar al pòble.

Podèm pas saber çò que nos espèra.

O me saupràs a dire (occ.) : o me diràs.

Ven de me far saber qu'èran plan arribats.

Que ieu sàpia vendrà pas. Dieu sol o sap.

saber (v. intr.) : aver d'experiéncia; èsser segur.

Se los jovenasses sabían, se los papetas podían...

Se sabiau partiriái.

saber (a) (loc. adv. per introduire una explicacion, una enumeracion) :

I a tot un fum de causas, a saber : ...

saber (se) : aver la coneissença de son estat; èsser sabut; se saber mal de quicòm : o prene mal.

Se sap condemnat : los mètges ne donan pas bon.

Tot finís per se saber, que tot se sap un jorn.

Se'n saber mal : èsser macat de quicòm.

saber-far (subs. m.) : practica / abiletat / experiéncia.

saberut, -uda : sabent, -a; erudit, -a.

saber-viure : art d'èsser pas jamai lord.

sabin / sabina (plt.) : (*Juniperus sabina*); (*J. phænicea*)

Sabin - Sabina : prenom. (del latin *Sabinus - Sabina*)

sabir : lenga artificiala qu'es una mescla d'occitan, de francés, d'arab, d'italian, d'espanhòl... e que s'utiliza dins los pòrts mediterrànèus; tota altra mescla de lengas qu'es totjorn de mal comprene.

sabla (f.) : polverum de ròcas desagregadas.

Sabla de ribièira. Sabla del bòrd de la mar.

sablaire, -a : persona que trabalha a extraire de sabla.

sablairòla : sablièira pichona.
sablar / sablonar (v. tr.): metre de sabla.
sablàs / sablat : banc de sabla ; terren sablonós.
sable (m.) : sabla (f.) v. pus avant.
sableta : sabla fina.
sablièr : relòtge de sabla (pichòt aparelh fach de dos recipients de veire que se pòdon vojar lor contengut de sabla un dins l'autre per un canalòt estrech, e que servís a evaluar una durada cortina : per ex. lo temps per far còire un uðu)
sablièr, -a : relatiu, -iva a l'extraccion o al comèrci de la sabla.
sablièira : airal que i s'extrai de sabla ; sòla de fustam.
sablina : sabla fòrt fina.
sablon : sabla menuda.
sablonar (v. tr.): netejar quicòm amb de sabla.
sablonenc, -a / sablonós, -osa : abondós, -a en sabla.
sablonièr, -ièira (subs.): persona que carreja de sabla.
sablonièira : sablièira de sabla menuda.
sablonós, -osa / sablós, -osa / sablut, -uda : de la natura de la sabla ; cobèrt, -a de sabla.
sablum : sabla blòsa e blanca ; la sabla en general.
sabòia : mena de castanha.
sabon : substància obtenguda per l'accion d'un alcalí sus un còrs gras ; reprimenda / admonestacion (R. IV, 253)
Sabon de Marselha.
Ven de se trapar un d'aqueles sabons !
sabonada : aiga de sabon ; linge sabonat ; admonestacion.
Ai trapada una sabonada que te disi pas !
sabonadís : çò que deu èsser sabonat ; çò sabonat.
sabonaire, -a : persona que sabona.
sabonar (v. tr.): lavar, netejar amb de sabon ; cobrir d'escuma de sabon ; t. tecn. de verrariá.
Sabonar de linge. Sabonar un ponde.
Sabonar q.q. per lo rasar. Sabonar un miralh.
sabonar (se) : se lavar amb de sabon.
sabonariá : fabrica o botiga de sabon.
Las sabonariás de Marselha.
sabonatge : accion de sabonar o de se sabonar.
sabonejar (v. tr.): escumar l'aiga sabonosa ; sabonar leugièrament.
sabonèla / saboneta (plt.) : (Saponaria officinalis)
saboneta : sabon perfumat per se lavar.
sabonièr : mujol provençal (peis) (Mugil provincialis)
sabonièr, -ièira : persona que fa de sabon o que trabalha dins una sabonièira ; relatiu, -iva al sabon ; bugadièira.
Industria sabonièira. Marinon èra sabonièira.
sabonièira : sabonariá v. pus naut.
sabonós, -osa. *D'aiga sabonosa.*
sabor : fumet / aròma / nolença ; gost (proprietat de tot un fum de causas d'afectar los organs del gost e de l'odorat)
Sabor amarganta. Sabor sucrada. Sabor salada.
Sabor aspra. Sabor canina. Aver sabor : aver talent.
Far sabor : balhar l'enveja de manjar.
saboral / saboret : lard, graís d'auca o d' Janet, òs rance de cambajon... per balhar de gost a la sopa.
saborar (v. tr.) : manjar quicòm que ven per gost ; se gardar quicòm un momenton dins la boca per se'n congostar.
saborejar (v. intr. e tr.) : aver de sabor ; prene plaser a manjar quicòm ; manjar quicòm en prenent son temps.
Saborejar un glacet. Saborejar un tripon.
saborent, -a : saborós, -osa (plen de sabor)

saboret / saboral : v. **saboral**.
saborós, -osa : plen de sabor (s. p. e s. f.)
Un salsissòt saborós. Un mot saborós.
saborosament : d'un biais saborós.
sabòrd : obertura quàdrangulàra dins la paret d'un naviri al dessus de la linha de flotason.
sabotar (v. tr.): saquejar / brandir / bolegar. (R. V, 130)
sabotatge : accion de saquejar.
sabotejar (v. tr.): frequentatiu de sabotar.
sabotiment : saquejadís / secossa.
sabotir (v. tr.): doblèt de sabotar. v. **sabotar**.
sabraca (adj. e subs. m. e f.): maladrech, -a.
Es un sabraca : es maladrech coma un pè de pòrc.
sabracaire, -a : pochinaire, -a (persona maladrecha que degalha o fa perir tot çò que tòca)
sabracar (v. tr.): pochinar / degalhar / afrabar quicòm ; afrabar un trabalh.
sabrada : accion de sabrar ; còp de sabre ; trabalh sabracat.
sabraire, -a : persona que sabra ; persona que critica.
sabrar (v. tr.): tustar amb un sabre ; criticar a la bobosa.
sabre : mena d'arma blanca.
sabrejar (v. tr.): frequentatiu de sabrar (quitar pas de sabrar)
sabrièr : tròc de pòrc passat a la sal.
sabron : sopac / trandida / ressaut / saquejal / saquejadís.
sabròt : mescla de vin amb de bolhon.
Far sabròt : vojar un veirat de vin dins son bolhon.
sabte : dissabte (jorn seisen de la setmana)
sabtin, -a : del dissabte. *Luna sabtina.*
sabuc : v. **sambuc**.
sabut, -uda : p.p. de saber.
sac : receptacle (R. II, 280) de tèla, de cuèr, de papièr, de jute... que se dobrís pas que per ennaut, e utilizat per metre o per carregar tot un fum de causas ; accion de sacajar.
Sac a man. Sac a provisions. Sac de carbon.
Sac de ciment. Sac de cafè. Sac de froment.
A boca de sac : a bodre / en abondi / a foison.
A gola de sac : a rebòfi / a rebondum / al torrofle.
saca : sac grand, de tèla (tela) o de jute.
Saca de farina. Saca de lana. Saca de palha.
Una saca de messorgas : tot un fum de messorgas.
Aquel òme es una saca de vin : es un pintonejaire
sac-escobilhas : sac de matèria plastica per se desbarrassar del rafatum de la cosina o de l'ostal.
sacada / sacat : contengut d'un sac plen.
Ai portada al curat una sacada de pecats.
sacal : còp / rosta / tanada / tabassada.
S'es trapat lo sacal que se meritava.
sacamand, -a : arpalhand, -a / brigand, -a / panaire, -a ; òme femnassièr ; femna gorrina ; creditor adamantin ; creditora adamantina ; persona cridassejaira ; persona turbulenta.
sacamandèjar (v. intr.): far lo mestier de panaire ; menar una vida gorrina.
sacapautràs, -assa : bochard, -a (malnet, -a) ; lord, -a ; pataud, -a / pataudàs, -assa / maladrechàs, -assa.
Aquela femna es una sacapautrassa !
sacar (v. tr.): ensacar ; enforar ; getar q.q. defòra ; batre / tabassar.
Lo saquèt defòra amb un còp de pè endacòm.
sacar (se) : se margar / s'enfurgar / s'engulhar endacòm.
Se saquèt al mièg dels autres sens se far remarcar.

SACAR- : forma prefixada del latin *saccharum* (sucre)
sacarasa : enzim de la mucosa de l'intestin prim.
sacarat : sal o estèr de l'acid sacaric.
SACARI- : v. **SACAR-**
sacariá : ensemble dels sacs necessaris per un cargament.
sacaric, -a : que ven d'una substància sacarina.
sacarid : glucid.
sacarifèr, -a : que dona o que conten de sucre.
Planta sacarifèra.
sacarificable, -a : que pòt èsser sacrificat, -ada.
sacarificacion : accion o resulta de sacrificar.
Sacarificacion de l'amidon.
sacarificador : aparelh que i s'opèra la transformacion de l'amidon dels grans en glucòsa.
sacarificar (v. tr.) : convertir en sucre.
sacarigèn, -a : capable de convertir en sucre.
sacarimètre : aparelh per determinar la quantitat de sucre en dissolucion dins un liquid.
sacarimetria : ensemble dels procediments per mesurar la quantitat de sucre en dissolucion dins un liquid.
sacarimetric, -a : relatiu, -iva a la sacarimetria.
sacarin, -a : que conten de sucre ; de la natura del sucre.
sacarina : substància que pòt remplaçar lo sucre.
SACARO- : forma prefixada del latin *saccharum* (sucre)
sacarofonge : fonge de la familha dels sacarofonges.
sacarofonges (m. pl.) : familha de fonges qu'amòdan la fermentacion dels chucs sucrats e qu'intervenon dins la fabricacion del vin, de la cervesa, de la bièrra...
sacaroïde, -a : que son aspècte revèrta de sucre.
Ròca sacaroïda.
sacarolat, -ada : nom generic d'un remèdi a basa de sucre.
sacaromètre : instrument per mesurar la concentracion dels chucs sucrats.
sacarometria : metòde per dosar las solucions sucradas.
sacaromicòsi (f.) : malautiá parasitària amodada per de sacarofonges.
sacaròsa : glucid que, per idrolisi, balha de glucòsa e de fructuòsa ; sucre de cana ; sucre de bleida.
sacarur : remèdi en granulats a basa de sucre.
sacàs : saca / sac grandàs.
sacat / sacada : v. **sacada.**
sacatge : bassacatge / pilhatge (R. IV, 541)
sacatar (v. tr.) : afrabar ; bassacar / pilhar (R. IV, 540)
sacerdòci : dignitat e fonccion de prèire ; vocacion en general.
Sacerdòci d'una infirmèira.
sacerdòt (arc.) : prèire de la Glèisa catolica. (R. V, 135)
sacerdotal, -a : relatiu, -iva al sacerdòci.
Ornaments sacerdotals. Fonccions sacerdotals.
sacerdotament : d'un biais sacerdotal.
sacerdotessa : dòna dedicada als dieus pagans.
saciable, -a : que pòt èsser assadolat, -ada.
saciar (v. tr.) : assadolar.
sacietat : estat de q.q. de sadol. (R. V, 161)
sacòcha : sac de cuèr amb correja que se carga en bandolièira ; sac de bicicleta, de motò...
sacochoire (m.) : pruna bastarda.
sacòl : mena de cabeçal plen de palha per carregar quicòm de pesuc sul cap o sus las espatlas.
sacon / saquet : sac pichonèl.
saconat : contengut d'un sacon. *Un saconat de mongetas.*
sacotin : sacon / saquet.

« *sacotre* » : v. **secodre.**
sacpalh : palhassa de lièch (arc.) ; sac per carregar de palha.
sacra-mon-arma (subs. m. e f.) : persona resolguda e ausarda ; blasfemador, -airitz (R. II, 224)
sacraire, -a : blasfemador, -airitz (R. II, 224)
sacral, -a : qu'a un caractèr sacrat ; qu'es utilizat, -ada dins una cerimoniá sacrada. *Lenga sacrala.*
sacralgia : sacrodinia / dolor localizada al *sacrum* (lat.)
sacralitat : natura de çò sacrat.
sacralizacion : accion o resulta de sacralizar.
sacralizar (v. tr.) : atribuir un caractèr sacrat a q.q. o a quicòm.
sacrament : signe sacrat instituit per N.S. per balhar o augmentar la gràcia de Dieu. Lo baptisme, la confirmacion, l'eucaristia, la penitència, lo sacrament dels malauts, l'òrdre e lo maridatge son los sèt sacraments de la Glèisa catolica.
Lo Sant Sacrament : l'ostia consagrada.
sacramental (subs.) : rite sacrat per balhar o augmentar la gràcia de Dieu, mas qu'es pas un sacrament ; mena de benediccion.
sacramental, -a : de la natura d'un sacrament (R. V, 134)
Paraulas sacramentalas de la Consecracion.
Absolucion sacramentala. Espècias sacramentalas.
sacramentalament : d'un biais sacramental.
sacramentari, -ària (subs. e adj.) : libre que conteniá las pregàrias de la messa e las formulas sacramentalas.
sacrar / sagrar (v. tr. e intr.) : conferir a q.q. un caractèr sacrat ; renegar / damnejar / blasfemar.
sacra-mon-arma (subs. m. e f.) : damnejaire, -a. (v. p. 20, 1 a)
sacrari : sanctuari (R. V, 151)
sacrason : consecracion.
sacrat, -ada : relatiu, -iva a la religion o al culte ; que deu èsser respectat, -ada d'a fons.
Art sacrat. Musica sacrada. Libres sacrats.
Engatjament sacrat. Lo còr sacrat de N. S.
sacre : ordination d'un evesque ; coronament d'un rei, d'una reina, d'un emperador, d'una emperairitz (arc.)
sacre : mena de falcon gròs (*Accipiter gentilis*)
sacamand / arpalhand ; damne gròs.
sacre (adj. pej. utilizat per damnejar / per renegar) :
Sacre Dieu ! / Sacre nom de Dieu !
sacre pas ! : renèc çaisús ateubit o mudat en pregària.
sacrejaire, -a (subs.) : damnejaire, -a / renegaire, -a.
sacrejar (v. intr.) : damnejar / renegar ; profanar ; romegar ; afrabar / sacajar.
sacrificable, -a : que pòt èsser sacrificat, -ada.
sacrificacion : accion de sacrificar / d'immolar.
sacrificador, -airitz : persona que fa un sacrifici ritual.
sacrificant, -a (adj. e subs.) : que sacrifica.
sacrificar (v. tr.) : immolar en sacrifici / consacrar ; renonciar a / abandonar ; maselar.
Un còp èra, sacrificavan a Dieu de bestial.
A sacrificada tota sa vida als autres.
Cal sacrificar tot un fum de causas dins la vida.
Sacrificar los motons del ramadam.
sacrificar (v. tr. ind.) : *Sacrificar a la mòda.*
sacrificar (se) : s'immolar ; far lo sacrifici de sa vida ; s'avodar.
En Índia, d'unas veusas se sacrifican pel fuòc.
S'es sacrificada per salvar un dròlle que se negava.
Un prèire se sacrifica a Dieu per la vida.

sacrifici : ofèrta religiosa rituala ; penitència ; renunciament.
sacrificial, -a : de la natura d'un sacrifici.

Natura sacrificiala de la messa. Rite sacrificial.

sacrilèg, -a : de la natura d'un sacrilèg.

Acte sacrilèg. Paraula sacrilèga.

sacrilègament : d'un biais sacrilèg.

sacrilègi : profanacion de quicòm de sacrat ; accion contra quicòm de respectable. (R. IV, 39 - V, 136)

Profanar un sacrament es un sacrilègi.

Tustar sos parents es un sacrilègi.

sacripandàs, -assa : grand sacripant (de l'it. *Sacripante*)

sacripandejar (v. intr.) : viure en sacripant.

sacripant, -a : sacamand, -a (de l'it. *Sacripante*, personatge de *L'Orlando innamorato*) v. **sacamand**.

sacristan, -ana : persona en carga d'una sacristia e de l'endedins d'una glèisa. (R. V, 135)

sacristia : partida anèxa d'un glèisa que i se retira tot çò pel culte, e que lo prèire i se vestís per oficiar. (R. V, 135)

SACRO- : forma prefixada del lat. *sacrum* (os pelvian)

sacrococcigèu, -èa : relatiu, -iva al *sacrum* (lat.) e al coccix.

Muscle sacrococcigèu. Tumor sacrococcigèu.

sacrococciti (f.) : sacro-iliti. v. pus bas.

sacrocoxalgià : tuberculòsi de l'articulacion sacro-iliaca.

sacrodinia : dolor dins la region del *sacrum* (lat.)

sacro-iliti (f.) : inflamacion de l'articulacion sacro-iliaca.

sacro-iliac, -a : relatiu, -iva al *sacrum* (lat.) e a l'òs iliac.

sacrolombar, -a : relatiu, -iva al *sacrum* (lat) e a la region lombara.

sacrosant, -a : relatiu, -iva a un respècte exagerat (mena de superlatiu emfatic de sacrat)

Las sacrosantas costumaz d'autres còps.

sacrosciatic, -a : relatiu, -iva a dos ligaments del bacin pelvian, entre lo *sacrum* (lat.) e l'òs iliac.

sacrovertebral, -a : relatiu, -iva al *sacrum* (lat.) e a las vertèbras.

sacrum (del lat. *os sacrum*) : las cinc vertèbras sacradas de la cadeneta.

sacsabelada : sequèla ; cordilhada / tièira ; tropelada.

sacul (diminutiu scientific de saconèl) : vesicula o bocinhòla en general ; cavitat pichona de l'aurelha intèrna ; (t. tecn. d'anatomia animala, de botanica, de citologia)

Lo sacul de l'aurelha es un factor d'equilibri.

saculacion : vesicula o bocinhòla ; natura de çò saculat.

sacular, -a : relatiu, -iva a un sacul. *Afeccion saculara.*

saculat, -ada : caracterizat per la preséncia de saculs.

saculifòrme, -a : en forma de vesicula.

saculina : crustacèu parasit dels crancs.

sadic, -a (adj.) : relatiu, -iva al sadisme ; que compòrta de sadisme.

sadicament : d'un biais sadic.

sadicoanal, -a : relatiu, -iva a la segonda etapa del desenvolopament de las pulsions dels mainatges de dos o tres ans.

sadisme : perversion sexuala que la lubricitat (R. IV, 103) i s'acompanha de crueltat (R. VI, 174) e de violéncia ; crueltat mentala.

Lo sadisme d'aquel examinador èra legendari.

sadol : refasti / abenal / desgost. *N'ai un brave sadol.*

sadol, -a : repasimat, -ada ; refastinhós, -osa.

Soi sadol que ne pòdi pas pus.

Dròlle, siás tròp sadol ! : siás tròp refastinhós.

sadolable, -a : que pòt èsser repasimat, -ada (assadolat, -ada)

sadolada : assadolada / brave repais.

Avèm facha una brava sadolada !

sadolament : assadolament (accion de sadolar o de se sadolar)

sadolar (v. tr.) : assadolar / repasimar ; bandar.

sadolar (se) : s'assadolar / se repasimar ; se bandar.

sadolatge : assadolatge (accion de sadolar o de se sadolar)

sadolitge / sadolum : sacietat (R. V, 161)

sadomasoquisme : perversion sexuala a l'encòp sadica e masoquista.

sadomasoquista (adj. e subs.) : que patís o que fa pròva de sadomasoquisme.

Sadornin : prenom (doblet popular de Saturnin)

sadrèia (plt.) : pebre d'ase (*Satureia hortensis*) ; (*S. montana*)

saducèu, -ea : adèpte, -a d'una sècta josieva que cresiá pas a l'immortalitat de l'amna (arma) ni mai tanpauc a la resurreccion.

Farisèus e Saducèus quitavan pas de molestar Jèsus.

safarès : bruch / sarrabastal.

safaret : bruch de voses / barjacada ; cascalhejadís.

safari : expedicion de caça en Africa o endacòm mai ; ensemble dels caçaires que fan un safari.

safen, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a de nèrvis o de venas de las cambas. *Nèrvis safens. Venas safenas.*

safic, -a : relatiu, -iva a Safò o al safisme.

safir : pèira preciosa d'un blau prigond. (R. V, 154) - (L. 332) boton sul nas.

safirin, -a : color de safir.

safirina : silicat d'alumini e de magnesi.

Safò (fin del s.VI, e VI abans J.C) : poetessa grèca que canta lo desir e la passion.

safisme : lesbianisme (omosexualitat feminina)

safran (t. tecn. de mar.) : pèça de l'empenta (del governalh)

safran (plt. que dona de tinta jauna) : (*Crocus sativus*)

polverum de safran utilizat coma substància aromatica.

safran (subs. e adj. inv.) : color jauna.

safran bastard (plt.) : (*Carthamus tinctorius*)

safran derraic / safran tua chin / safran dels prats (plt.) : (*Colchicum autumnale*)

safran fèr (plt.) : safran de prima (*Crocus vernus*)

safran (far de) : far la safranada / far plantièr (anar pas a l'escòla / far una brava escapada)

safranada : brava escapada en lòc d'anar a l'escòla.

safranaire, -a : escolan, -a que fa plantièr. v. **far de safran**.

safranar (v. tr.) : coloriar en jaune ; assasonar amb de safran ; barbolhar / embarbolhar amb de safran.

safranar (se) : se barbolhar / s'embarbolhar amb de safran.

safranièr, -ièira : persona que cultiva o vend de safran.

safranièira : campat de safran.

safranina : nom generic d'unas matèrias colorantas (quimia)

safranòl : esséncia del safran.

safranós, -osa : trebol, -a (s.f.) ; fraudulent, -a (R. III, 389) equivòc, -a (R. V, 576) ; calhòl, -a (moralament suspècte)

safrè : veire colorat en blau per d'oxid de cobalt.

safròl : compausat fenolic contengut dins l'esséncia de sassafràs.

saga : mescla de legums secs.

sagà (mot escandinau vengut internacional) : ensemble de racontes legendaris en pròsa de la literatura escandinava ; epopèia familiara quasi legendària que se debana sus mai d'una generacion.

sagaia

salancós, -osa : embegurad, -ada de sal (que conten fôrça sal)
Un salanc es un terren salancós.

salant, -a (adj. e subs.) : que conten de sal ; que balha de sal ;
espanhada bèla de tèrra que i se tròba de salabrum (eflorescèncias
de sal) *Aiga salanta. Los salants de Vacarés.*

salar (v. tr.) : ajustar de sal a quicòm ; tròp augmentar lo
prètz d'un trabalh.

Salar la sopa. Salar lo lard, los cambajons.

Salar una factura. Salar una rota : v. **arotar**.

salari : la paga d'una persona que trabalha.

salarial, -a : relatiu, -iva al salari.

Convencions salariales. Massas salariales.

salariar (v. tr.) : balhar un salari.

salariat, -ada : persona que tòca un salari.

salasard : filat de pesca dels estanhs d'Erau (Occitània)

salason : accion de salar quicòm (burre, carn...) per o servir.

La salason del burre. La salason del masèl.

Las salasons de La Cauna (Tarn)

salat : carn salada servada dins de grais.

salat, -ada : p. p. de salar.

Salat al fuòc : salat que jamai. Nòta salada.

salatge : accion o resulta de salar.

Salatge d'un cambajon.

Salatge d'una carrièira glacinada.

salatièr, ièira : persona que garda una salina.

sala topin (pej.) : Joan topin (òme que fa la cosina ; òme
bestiasson que se laissa totjorn enganar) v. p. 20, 2, a.

salausir (v. tr.) : salar.

salavés, -esa : de Sauve (Gard). *Un Salavés. Una Salavesa.*

salavesa : sonalha longaruda e cilindrada.

« *salcir* » : v. **somsir**.

« *salclar* » : v. **sarclar**.

« *salconduit* » : prononciacion de salvconduit. v. pus luènh.

« *salda* » e derivats (cat.) : v. **sobralhar**.

salejar (v. intr.) : amb una tenor de sal tròp fôrta.

Aquela cambajon saleja. Aquela sopa saleja.

salèga : airal plantat de sauses ; amarinièira ; vimenièira.

salés (plt.) : mena de sause (*Salix cinerea*)

salés, -a (adj. e subs.) : de La Sala, de Las Salas, de totes
los aitals similars. *Un Salés. Una Salesa.*

salesa : mena de castanha.

salesian, -a : religiós, -osa avodat, -ada a l'educacion dels
joves paures, mai que mai dins d'escòlas professionalas.
Los Salesians foguèron fondats per sant Francés de Salas
en 1859 ; las Salesianas espeliguèron pus tard (1872), mas
plan abans que l'Estat s'ocupèsse d'escòlas aital.

salgema : clorur de sòdi cristallizat dins la tèrra. (R. V, 139)

« *salgotar* » / « *salgotir* » : v. **sargotar** / **sargotir**.

« *salha* » : v. **selha**.

salhar (v. tr. e intr.) : tirar amb una còrda (t. tecn. de mar.)

salhent : tot ço que fa salhida en general. / tot ço que
despassa. *Los dos salhents d'una teulada.*

salhent, -a : que fa salhida. *Sus angles salhents de la crotz
occitana florisson 12 pomèls* (nombre simbolic)

salhida : ço que despassa en defòra ; sortida ; entralhas,
ventralha dels animals de bocariá ; expression plena d'a
propaus e que giscla quand cal ; accion de cobrir una feme.

Las gargolhas d'una catedrala fan salhida.

salhir (v. tr.) : cobrir una feme.

salhir (v. intr.) : sortir, se far véser, se mostrar, paréisser ;
grelhar, puntejar ; despassar, far salhida ; gisclar.

SALI- : forma prefixada del latin *sal, salis* (sal)

salic, -a : relatiu, -iva als Francs salians.

Lei salica : mena de còde civil e penal.

salicina : glucosid tirat de la rusca del sauses.

salicilar (v. tr.) : sometre los aliments fermentables al
salicilatge.

salicilat : sal o estèr de l'acid salicilic.

salicilatge : addicion d'acid salicilic per empachar la
fermentacion de la cervesa.

salicòca : cambaròt / cambaròta / civadèl (*Penæus caramote*)

salicòla (adj. m. e f.) : relatiu, -iva a la produccion de sal
de mar dins las salinas.

salicòrn (plt.) : « *salicòr* » en l. p. (*Salicornia herbacea*
(*S. fruticosa*) ; (*S. macrostachya*) ; (*S. radicans*)

salicultor, -tritz : persona que far valer una salina.

salicultura : accion o resulta de far valer una salina.

salida : sortida. *Ostal de doas salidas. Salida de la messa.*

salidònia (plt.) : èrba de las verrugas. (*Chelidonium majus*)

saliege : v. **Ariège**.

mena de planta : (*Smilax aspera*)

salieir : sac de pastre que i carreja de sal per sas fedas ;
còfre per la sal.

salieira : aplech per metre de sal sus la taula ; cròs de
quèrba del còl ; cròs de tempe (m.) ; cròs al dessús dels
uèlhs dels cavals.

salieirada : contengut d'una salieira plena.

salieiron : salieira pichona.

salifèr, -a : que pòrta de sal.

salificable, -a : que pòt èsser transformat en sal.

salificacion : accion o resulta de salificar.

salificar (v. tr.) : transformacion en sal. (t. tecn. de quimia)

salin, -a : que conten de sal ; de la natura de la sal.

salina : airal que i se tira de sal industrialament.

salinatge : operacion que consistís a concentrar una aiga
salina dins un airal donat per que la sal i se depause.

salinièr, -a : relatiu, -iva a la produccion de la sal.

salinièr / salinièira / salinon : recipient de pèira que i
se trissava la sal gròssa ; salieira.

salinitat : qualitat de ço salat ; tenor (R. V, 334) en sal.

salinon : doblèt de salinièr.

salinizacion : accion de salinizar o de se salinizar.

salinizar (v. tr.) : far venir salin. **salinizar (se)** : venir salin.

salir : v. **salhir**.

salís / salissa (plt.) : mena de sause (*Salix viminalis*)

saliva : liquid secretat per las glandolas de la boca.

salivada : èrsa de mar que se gèta sul ribatge.

salivaire, -a / salival, -a : relatiu a la saliva.

Glandolas salivalas (R. V, 143)

salivar (v. intr.) : secretar de saliva.

salivejar (v. intr.) : frequentatiu de salivar ; beure o manjar
amb delícias (R. IV, 51)

Véser una lèbre virar sus l'ast me fa salivejar.

salivenca (plt.) : espic / lavanda (*Lavandula vera*
(*L. Stæchas*) ; (*L. latifolia*)

salivós, -osa : apetissent, -a (que fa salivejar)

sallar (v. tr.) : sailar (cargar un saile) (R. VI, 8)

sallar (se) : se cargar un saile.

salle : doblèt de saile. (Roergue -Albigés -Erau, en 2005)

Salòme : prenom feminin.

Salomon : prenom m.

Samuèl : prenom.

« *salm* » e derivats :

v. **psalm** e derivats.

salmi : ragost / fricòt aprestat amb de tròces de polalha o de cacilha ja rostits.

« *salmièira* » :

v. **salmoira**.

salmoira / **salmora** / **salmièira** : preparacion liquida salada per servir de carn, de peis o de legums ; aiga salada concentrada que l'òm evapòra per ne tirar la sal ; solucion salina inconglaçabla.

salmoirar (v. tr.) : metre dins la salmoira.

salmon / **saumon** : color ; mena de peis (*Salmon salar*)

salmonat, -ada / **saumon, -ada** : de la color del salmon.
Trocha salmonada.

salmonèla : ensemble de bacils responsables de la salmonelòsi.

salmonelòsi (f.) : infeccion septicèmica gastrointestinala.

salmonicultur, -tritx : persona qu'elèva de salmonidats.

salmonicultura : elevatge de salmonidats.

salmonidats (m. pl.) : familha de peisses : salmons, trochas...

salnitre (m.) : salpètra (m.) (nitràt de potassi) (R. V, 139)

salnitros, -osa : que conten de salnitre. *Tèrra salnitrosa.*

salòbre : sal qu'aflores sus la tèrra ; aire salat.

salò, -a : de Salas d'Aude (Occitània)

salon (de l'it. *salone*) : sala de recepcion d'un ostal.

salonet : diminutiu de salon.

« *salòp, -a* » (fr. de la l. p.) : pòrc, -a (persona pòrca, s. p. e s. f.)

« *salopar / salopejar* » (fr. de la l. p.) : sabracar / porquejar / sanar.

« *salopariá* » (fr. de la l. p.) : porcariá (t. a.)

« *salopardàs, -assa* » (fr. l. p. persona bravament porcassa.

« *salopàs, -assa* » (fr. de la l. p.) : porcàs, -assa.

« *salopet, -a* » (fr. de la l. p.) : porquet, -a.

« *salopeta* » (fr. de la l. p.) : bragas amb bavarelà que s'estacan amb de tirants (vestit de mainatges, d'òmes o de femnas)

salpètra (f.) / **salnitre** (f.) : (nitràt de potassi)

salpetrar (v. tr.) : cobrir de salpètra ; mesclar de salpètra a un terren per l'impermeabilizar.

L'umiditat salpètra sovent las parets dels ostals.

salpetrar (se) : se cobrir de salpètra.

salpetrat, -ada : cobèrt de salpètra. *Paret salpetrada.*

salpetrièr, -ièira (arc.) : entrepaus de salpètra.

salpetrizacion : accion o resulta de salpetrizar o de se...

salpetrizar - se salpetrizar : dobles de salpetrar e de se s.

salpetros, -osa : que conten de salpètra.

salpic : regiscla / regisclada / regisclal.

salpicar / saupicar (v. tr.) : podrar / empolverar (R. IV, 593)

SALPING- : forma prefixada del grèc *salpigx, -iggòs* (trompa)

salpinge (f.) : trompa de *Fallope* (it.) ; trompa d'Eustaqui.

salpingectomia : ablacion d'una trompa uterina.

salpingian, -a : relatiu, -iva a la trompa uterina.

salpingiti (f.) : inflamacion d'una trompa uterina.

SALPINGO- : forma prefixada del grèc *salpigx, -iggòs* (trompa)

salpingografia : radiografia de las trompas.

salpingolisi (f.) : ablacion d'aderéncias sus las trompas.

salpingorrafia : sutura de la trompa.

salpingovariti (f.) : inflamacion de la trompa uterina e de l'ovari.

salpingoscòpi (m.) : aparelh per far una salpingoscopia.

salpingoscopia : examèn de l'orifici de la trompa d'Eustaqui.

salpingoplastia : intervencion cirurgicala sus la trompa uterina per restaurar sa permeabilitat en cas d'obstruccion.

salpingostomia : intervencion cirurgicala sus la trompa uterina per i far una fistula e i metre un drèn.

salpiquet :

v. **saupiquet**.

salposcar (v. tr.) : empolverar

(R. IV, 593)

salprene (v. tr.) : metre a la sal ; prene la sal (en parlant de carn o de peis de servir amb de sal)

salprés : carn o peis qu'an presa la sal.

Pòrc salprés. Sarda salpresa.

salpresada : misson / melsat.

v. **melsat**.

salrena (plt.) : tortoira

(*Cuscuta*)

salsa / saussa : assasonament liquid (t. a.)

salsada : susada ; lavada / ramada / pissada.

Se metèt a plòure ; quina salsada !

salsaire, -a / saussaire, -a : que salsa ; qu'aima las salsas.

salsapariha (del portugués *salsaparilla*) : lenga de cat (plt.)
(*Smilax aspera*)

salsar / saussar (v. tr.) : trempar dins de salsa.

salsarina : salsièira granda.

salsat : lo trempar de pan dins de vin.

Lo salsat es tipicament occitan.

salsat (far) (v. intr.) : doblèt de « far pinquet »

salsefic (plt.) : (*Trapogon porrifolius*) ; (*T. dubius*)
(*T. pratensis*) ; (*T. australis*) ; (*T. crocifolius*)

salsefic negre (plt.) (de l' it. *salsefica*) : escorsonèra (planta que sa raic es comestibla.

salsejaire, -a : persona que salsa ; pescaire.

salsejar (v. tr.) : manjar de salsa / trempar de pan dins una salsa ; cosinar ; pescar d'anguilas amb un paquet de vèrms.

salseta : pichona salsa.

salsièr / salsièira : recipient pichon per metre de salsa.

salsifranha (plt.) : (dins las 650 menas)

(*Saxifraga*)

salsinadís : salsa marrida.

salsinhòl, -a (adj. e subs.) : de Salsinha d'Aude (Occitània)

« *salsir* » :

v. **somsir**.

salsissa : budèl pichon farcit de carn fresca de pòrc achiquetada, pebrada e salada ; plt. (*Sedum reflexum*)

La salsissa fresca se manja grasilhada.

La salsissa de pèrga se manja seca.

Salsissa dels cosins :

v. **iala**.

salsissada : tièira de salsissa ; plat de salsissa.

salsissaire, -a : persona que fa o que vend de salsissa ; manjaire, -a de salsissa.

salsissard : salsissa gròssa ; salsissòt.

salsissat : salsissòt.

v. **salsissòt**.

salsissièr, -ièira : persona que fa o que vend de salsissa.

salsissòt : budèl gròs farcit de carn pus fina que la de la salsissa (farcit, per ex. amb las trochas del pòrc achiquetadas, pebradas e saladas)

salsisson : salsissòt ; tròç de salsissa que se donava als mainatges qu'avián gardats los pòrcs.

salsoira : salanc (teren salat) / (teren que se cobrés d'inflorescéncias salinas quand fa plan caud) ; (mena de planta dels terrens salats)
(*Salsola Soda*)
sòuda de flor
(*Salsola Kali*)

salsoirós, -osa : estat d'un terren saturat de sal.

Tèrra salsoirosa.

salsola (plt.) : sansoira.

Salsola soda) ; (*S. Kali*)

salsòla / saussòla : salsa marrida.

salsolhar (v. tr.) : trempar de pan dins de salsa.

Qual s'agrada pas de salsolhar ?

salson : òme que se vòl ocupar de far la cosina.

salson / salsum : saupiquet ; salsa en general.

salt e derivats :

v. **saut** e derivats.

salubre, -a : sanitos, -osa / favorable, -a a la santat.

Climat salubre. Airal salubre. Region salubra.

salubrament : d'un biais favorable a la santat.

Beure e manjar salubrament. Viure salubrament.

salubritat : qualitat de çò salubre.

saludaire, -a : persona que saluda ; persona qu'a la tissa de quitar pas de saludar.

saludar (v. tr.) : balhar a q.q. un signe exterior de respècte o d'amistat ; aculhir amb de signes de respècte o d'ostilitat ; onorar, proclamar.

Saludar de la man. Saludar en quitant lo capèl.

Saludar un amic, una notabilitat. Saludar lo drapèu.

Son arribada foguèt saludada per de sibladissas.

saludar (se) : *Se saludèron un a l'autre.*

salut : accion o biais de saludar ; accion d'escapar a un perilh ; bonur / bonaür eternal ; ofici religiós de corta durada que s'acaba per una benediccion amb lo Sant Solelh.

Lo salut del Sant Sacrament.

salut ! (interj.) : *Salut, amics ! Al revéser!*

salutacion : accion de saludar ; salut ; biais protocolari e arcaïc de clavar una letra :

Vos mandí mas pus bravas salutacions.

salutacion angelica : *Regaudís-te, Maria, comola de Gràcia, que lo Senhor es en tu : siás la pus benesida de totas, e benesit tanben l'Enfant de ton sen.*

Revirada de Cantalauza a partir del grèc.

salutar, -a / salutari, -ària : util, -a ; benefasent, -a. benefic, -a (R. III, 271) (L. 334)

Remèdi salutari. Conselh salutari.

Lectura salutària. Reaccion salutària.

salutàriament : d'un biais salutari. *Reagir salutàriament.*

salutós, -osa : doblet de sanitós, -osa.

salv, -a : salvat, -ada / en seguretat. (R. V, 144 - L. 333, 334)

salv-m' i-teni / salv-m'i-ten ! : crida de victòria dins d'unes jòcs.

salvable, -a : que pòt èsser salvat, -ada.

salvacion / sauvacion : accion de salvar o de se salvar ; salut eternal ; salut en general.

salvador : mena de rasim negre que s'arrapa pels òlms dins Agenés ; outra mena de rasim negre dins d'autres airals ; airal que l'òm i es plan gandit al jòc de cutabòrlhe.

(v. cutabòrlhe)

salvador, -oira : que se pòt salvar ; que se pòt passar de sa maire ; que se pòt escapar ; que se pòt envolar.

Aqueles aucelons van deslargar, que son salvadors.

salvador, -airitz (subst. e adj.) : que salva ; que pòt salvar.

Lo Salvador. Nòstra Dòna es salvairitz.

Accion salvairitz. Pregària salvairitz.

salvagat : repais salvador.

salvagarda : garantida / proteccion / salut.

salvagardar (v. tr.) : gandar / defendre / protegir.

Me cal salvagardar çò que veni de compausar.

salvaire, -a : salvador, -airitz. v. çaisús.

salvança : seguretat ; salvagarda.

salvant / sauvant (subs.) : expedient ; socors ; recors.

salvament : accion de salvar ; salut.

salvar / sauvar (v. tr.) : tirar q.q. d'un perilh ; balhar lo salut eternal ; gandar quicòm de la destruccion.

Es son mètge (medecin) que l'a salvat de ranfina.

N. S. moriguèt sus la crotz per salvar l'umanitat.

Pauc d'ancians manuscrits occitàns foguèron salvats.

salvar / sauvar (se) : se fugir / s'enfugir ; se ganhar lo salut eternal. **salvança**

qu...
le, -a epa
(s.uccion)
c salvair quicòm de la destruccion.

« *sampejar* » : v. **sompejar**.
« *sampilhar* » : v. **sompilhar**.
« *samponar* » : v. **somponar**.
Samson : prenom biblic.
samu : acronim per « Servici d'Ajuda Medicala Urgenta »
Samu social : servici mobil d'ajuda als sensostals.
samucar (v. intr.) : v. **somicar**.
Samuèl - Samuèla : prenom.
SAN- : v. **SANC-**
san, -a : en bona santat ; en bon estat ; entièr, ièira ; salubre, -a.
San d'esperit e de còrs. De sana constitucion.
De frucha sana. Vaissèla sana (entièira, non bercada)
Alimentacion sana. Exercici san. Climat san.
san e salve, sana e salva : salve e segur, salva e segura.
Se'n tirèt de ranfina, mas san e salve.
sana / sanada : represa / sarcidura / petaçum / petaçatge.
sanacio in radice (lat.) : t. tecn. de drech de Glèisa (mena de ratificacion radicala d'un maridatge garrèl)
sanacion / sanicon : garison.
sanada : quicòm de mal fach.
sanadèla (plt.) : vineta / agrelha (*Oxalis stricta*)
sanadís : trabalh marrit ; trabalh penible (de mal far)
sanadura : represa / sarcidura / petaçum / petaçatge (cordura grossièira)
sanaire, -a (subst. e adj.) : persona que cresta, que castra ; persona maladrechassa ; persona petaçaira.
La tombada d'un sanaire èra gaireben tot un canton.
Qué sisclava, lo pòrc, quand lo sanaire l'operava !
Siás un sanaire, que siás maladrechàs quicòm !
sanament (adv.) : d'un biais san.
sanament (subs.) : accion de represar ; accion de castrar.
sanar (v. tr.) : castrar / crestar / adobar / arregar ; sarcir / orjolar (cordurar gròs) ; sabracar (afrabar quicòm).
sanar (v. intr.) : pèdre son temps.
Qué sanas, aquí, sens far res ?
sanassejar (v. tr.) : petaçar grossièrament.
sanatiu, -iva : qu' a la vertut de garir ; salubre, -a.
sanatòri : establiment que de paumonistas i son someses a un regim sanatiu basat mai que mai sus un climat salubre.
sanccion : confirmacion / ratificacion (t. tecn. de drech) ; punicion / castic (R. II, 354)
sanccionador, -airitz : que sanciona.
Una votacion sanccionairitz.
sanccionar (v. tr.) : aprovar / ratificar ; punir / castigar.
Sanccionar une lei. Sanccionar una fauta.
sanch (forma arc. per sant) : *Sanch Inhan. Sanch Ilari.*
« *sancir* » : v. **somsir**.
sanclar : socam / cepatge (mena de cep de vinha)
sanctifiable, -a / sanctificable, -a : que se merita d'èsser sanctifiat, -ada / sanctificat, -ada. v. (R. V, 151)
sanctificacion : accion de sanctificar o de se... (R. V, 151)
sanctificador, -airitz : que sanctifica.
L'accion sanctificairitz d'una meditacion.
sanctificar, -a (t. tecn. de teologia) : que sanctifica.
La gràcia sanctificanta.
sanctificar (v. tr.) : far venir pus sant ; declarar sant.
sanctificar (se) : venir pus sant.
sanctoral : libre que conten de vidas de sants. (R. V, 151)
sanctuari : l'airal pus sant d'una glèisa ; edifici consacrat a las ceremonias d'una religion ; edifici sanctificat en general. (R. V, 151)
sanctus (lat.) : cant de la messa que comença aital ; esclat de votz sus la primièira sillaba del *sanctus* ; tustassal ; provocacion. *Ai trapat un brave sanctus !*
Al sanctus t'espèri !
Sanctus : escais de cantaire de glèisa.
« *sandala* » e derivats (fr.) : v. çaijós.
sandàlia (del latin pl. *sandalia*) : mena d'espardilha.
sandaliar (v. intr.) : se cargar de sandàlias ; rebalar las sandalas sul pelsòl.
sandalièr, -ièira : persona que far de sandàlias o que ne carga.
sandaliejar (v. intr.) : frequentatiu de sandaliar.
sandalieta : diminuti de sandàlia.
sandatívol, sandatívol, -ivola : salutari, -ària. v. **-ÍVOL**.
sandrín : filat de pesca utilizat dins Erau (Occitània)
Sandrina : prenom.
« *sandwich* » ('sænwidz) (angl.) : v. **entrepan - lescadobla**.
« *sanèc* » : v. **senèc**.
sanetat : santat ; estat de çò san.
sanflorada : çò melhor / la flor.
sanflorar (v. tr.) : desflorar ; desburrar.
sang (m. o f.) : liquid roge que circula dins las venas e las artèrias ; raça, familha ; vida / existéncia.
Sang arterial. Sang venós. Èsser del meteis sang.
Balhar son sang per la patria. Pissar lo sang.
Se far de meissant sang. Se far de bon sang.
Aquò m'a fach virar lo sang. A fuòc e a sang.
Aquò me fa bolir lo sang. Èsser tot sang.
La votz del sang : l'esperit de familha.
A pas ges de sang dins las venas : es mòl que jamai.
Te manges pas lo sang aital : te'n fagas pas !
SANG- : forma prefixada de *sanguis, -inis* (sang)
sangar (subs.) : mena de peis (*Scardinius erythrophthalmus*)
« *sangar* » e derivats : v. **sangnar**.
sangbeure (v. tr.) : cobesejar (èsser envejós) / lifrar / alupar (manjar dels uèlhs) ; chimar / forrupar.
sangbegut, -uda : exsangüe, -gua (qu' a perdut fòrça sang ; blanc, -a coma lofa de can)
Après son accident, foguèt tota sangbeguda.
« *sangbeulha* » : v. **sangsuga**.
sang dragon (plt.) : (*Rumex sanguineus*)
substància resinosa roja, tirada de la frucha de la planta çaisús e utilizada coma emostatic.
sangflac, -a (adj. m. e f.) : limfatic, -a / fleumatic, -a / calm, -a / pausat, -ada. *Èsser sangflac. Demorar sangflac.*
Es una femna sangflaca. v. fons de p. 19.
sangfreg : qualitat de q.q. de pausat.
Pèdre son sangfreg.
De sangfreg (loc. adv.) : a sangpausat / calmament.
sangglaçament : pleurèsi / mal de la mòrt.
sangglaçar (v. tr.) : glaçar lo sang.
Fa una bisa que vos sangglaç !
sangglaçar (se) : trapar lo mal de la mòrt.
Se sangglacèt d'una beguda d'aiganèu.
sanglarina : claveta / claupeire / grisòla / lagremusa.
sanglent, -a : ensangnosit, -ida.
sanglentar (v. tr.) : ensangnosir.
« *sanglièr* » (fr.) : v. **singlar**.
sanglot : choquet (contraccion brusca del diafragma (m.), amb un bruch curiós fach per l'aire que passa dins la glòti) ; raufelejadís de q.q. que trabalha a la mòrt. (R. V, 154)
Aver lo sanglot : aver lo choquet. Sanglots d'un morent.

sanglotar / sanglotir (v. intr.) : aver lo choquet ; ronflar (plorar convulsivament) / somicar (R. V, 154)

De confonre pas amb lo francisme « *ronflar* »

sanglotejar (v. intr.) : frequentatiu de sanglotar.

sangna cloca / sangna gal / sangna riquet : marrit cotèl.

sangnada : presa de sang ; accion de sangnar.

sangnadís : brava sangnada.

sangnador : banc de boquièr o de sangnaire per sangnar una bèstia ; ganiva (cotèl sangnador) ; airal que lo boquièr o lo sangnaire i planta sa ganiva ; airal que sangna ; airal del braç que i se fa la sangnada ; presa d'aiga.

Netegèt lo cotèl sangnador qu'èra tot sang.

sangnadura : accion de sangnar ; regòla d'escolament.

sangnaire, -a : escotelaire, -a ; maselièr, -ièira de pòrc ; boquièr, -ièira.

sangnairòla : irutge (m.) / leuja / sangsuga (*Hirudo medicinalis*)

sangna lenga (plt.) : arrapa mans (*Galium aparine*)

(*Rubia tinctorum*)

sangnament : accion de sangnar. *Sangnament de nas.*

sangnant, -a : que sangna.

sangnar (v. tr.) : escotelar una bèstia. (R. V, 152)

Veni de recebre ta factura, me sangnas ! (s.f.)

sangnar (v. intr.) : pèdre de sang.

Ai lo nas que me sangna : pèrdi de sang pel nas.

Sangna coma un buòu : sangna que jamai.

Es paure que sangna : es paure que jamai.

sangnar (se) : se tuar a far quicòm.

sangnariá : tuador / masèl (airal que i se tua de bestial)

sangnarinada : carn sangnosa.

sangnatge : accion de sagnar.

sangnejar (v. intr.) : frequentatiu de sagnar intransitiu.

sangneta : intrument de cirurgia utilizat per una sangnada, una vaccinacion, l'incision d'un amàs (abscess)

sangnetar (v. tr.) : incisar / traucar / picar.

Me sangnetèt quatòrze còps sens trobar la vena !

sangnièira : emorragia.

sangnisson (plt.) : (*Sanguinaria canadensis*)

(*Dactylon officinale*)

sangnós, -osa : que sangna ; tacat, -ada de sang ; cobèrt, -a de sang. *La carn sangnosa li ven per gost.*

Una lèbre se manja sangnosa.

sangnosa (plt.) : èrba de la plaga (*Polygonum hydropiper*)

sangolar (v. tr.) : escotelar pel còl.

sangprés : nhòca / blavairòl / macada / equimòsi (f.)

Aviá un brave sangprés sus la maïssa drecha.

sangpausar (se) : se pausar après una brava escorreguda.

sangpausat (a) (loc. adv.) : de sangfreg.

sangria (cast. *sangria*) : bevenda refrescanta a basa de vin roge sucrat que i macèra d'agrum (subs. m. s.)

sangsuga : leuja / tira sang (*Hirudo medicinalis*)

sangsugar (v. tr.) : pressar / sollicitar / importunar / secutar.

sanguet / sangueta : galeta (R. III, 419) freginada a la padena, facha de mica de pan, de trocilhons de lard, d'alh, de jolverd, de pebre, de sal e de sang de galina, d'anet, de cabridon o d'anelon.

Lo sanguet de galina es pus fin que los autres.

Parar lo sanguet : metre un plat jol sang que raja.

sanguin (plt.) : (*Cornus sanguinea*)

sanguin, -a : roge, -ja / color de sang ; qu'a fòrça sang ; relatiu, -iva al sang.

Òme sanguin. Canals sanguins. Sistèma sanguin.

sanguina (plt.) : (*Polygonum aviculare*)

sanguinada (plt.) : sanguin (*Cornus sanguinea*)

sanguinada : umor sanguinolenta ; sania (R. V, 153)

sanguinar (v. intr.) : diminutiu de sangnar intransitiu.

sanguinari, -ària : fèr, -a / feròç, -a (que sangnar o far sangnar li agrada) ; que pòrta a la crueltat (R. VI, 174)

Un animal sanguinari. Un òme sanguinari.

Una doctrina sanguinària. Una pulsion sanguinària.

Totas las guèrras son bravament sanguinàrias.

sanguinària (plt.) : (*Antennaria dioica*)

(*Lithospermum fruticosum*)

sanguinària blanca (plt.) : (*Paronychia argentea*)

sanguinariament : d'un biais sanguinari.

sanguineda : airal cobèrt de sanguins.

sanguinenc, -a : sanguin, -a (qu'a fòrça sang)

sanguinhòl (plt.) : sanguin / sanguinada (*Cornus sanguinea*)

« *sanguinhòla* » : v. **ceguinhòla**.

sanguinós, -osa : ensangnosit, -ida.

sangverd : malroge / pissament de sang del bestial lanut.

sanha / sanhàs : terren umid e marescatjós ; plantas de sanhasses :

sesca (*Typha latifolia*) ; (*T. Shuttleworthii*)

(*T. angustifolia*) ; (*T. stenophylla*)

(*T. elata*) ; (*T. minima*)

sesca doça (*Sparganium affine*) ; (*S. Borderi*)

(*S. erestum*) ; (*S. minimum*)

(*S. natans*) ; (*S. neglectum*)

(*S. ramosum*) ; (*S. simplex*)

alpista (*Phalaris canariensis*)

bòsa (*Carex*) tot un fum de menas.

tot un fum d'autres plantas de sanha.

sanhaire, -a : palhaire, -a de cadieiras.

sanhairòla : sanha / sanhàs.

sanhar (v. tr.) : palhar una cadieira ; garnir de fuèlhas de sesca.

sanhàs / sanhat : maresca ; mata de plantas aquàticas ; prat marescatjós.

sanheta (plt.) : (*Typha minima*)

sanhièr, -ièira : persona que fa de palhets (entrelaces de joncasses per i s'estirar dessus sul pelsòl)

sanhièira : airal cobèrt de plantas aquàticas.

sanja : matèria purulenta pudenta, mesclada de sang. (R. V, 153)

sanicaire, -a : petaçaire ; marrit obrièr.

Siás un sanicaire !

sanicar (v. tr.) : doblèt de sanar (traballar maladrechament)

Què sanicas aquí ?

sanicla (plt.) : (*Sanicula europaea*)

sanicon (plt.) : (*Senecio vulgaris*)

saniós, -osa : que lascia vinar de poire mesclat de sang ; que conten de poire mesclat de sang. (R. V, 153)

Una plaga saniosa.

saniquejar (v. tr.) : doblèt de sanicar (traballar maladrechament ; pèdre son temps a far pas grand causa)

Plegaràs pas lèu de saniquejar ?

sanís, -issa : san, -a (en bona santat)

Una trufa rodada es pas sanissa.

sanitari : ensemble de las installacions de netetat d'un ostal (lavadors, lavadoira, privats...)

sanitari, -ària : relatiu, -iva a la distribucion, a l'evacuacion de l'aiga, a l'igièna d'un ostal.

Equipament sanitari. Installacion sanitària.

sanitós, -osa : san, -a ; salubre, -a. *Climat sanitós.*
sanon, -a : sarrat, -ada (avar, -a) ; egoïsta (m. e f.)
sanquet / sanqueta : doblet popular de sanguet / sangueta.
 « sans » - « sanse » : v. **sens.**
sansabina : mena de poma.
sansaga : filha malabillhadassa.
sansanvi : mena d'aucèl (*Emberiza hortulana*)
sansibola (plt.) : mena de vineta (*Rumex Acetosella*)
sanscrit : lenga anciana de las Índias.
sansolha : persona bocharda ; persona fòrt malacapaçada.
sansolhar (v. tr.) : passir / bochardar / tacar de fanga ; patolhar ; trempar e remenar lo feutre dins d'aiga bolhenta (t. tecn. de capelaire, de capelièr)
As sansolhada ta vèsta que n'es una vergonha !
sansonha / sansòina (subs. f.) : bodegon (cabreta pichona) (mus.) ; viòla ; vièlha cançon dolenta e monotòna ; discors monotòn ; repapiaire, -a ; baticòl / gargata / colarina / faudal de bestial boïn ; barbòlas de gal o de piòt.
sansonhaire, -a : bodegaire / cabretaire, -a (mus.)
sansonhar (v. intr.) : bodegar / cabretar (mus.)
sansonhariá : repapiatge / repeticion importuna.
sansonhets : glandolas pendentas de las fedas.
 « sansurar » : v. **sangsugar.**
sant, -a (adj. e subs.) : essencialament blos, -a / perfectè, -a ; persona reconeguda digna d'un culte, après sa mòrt, per la Glèisa catolica ; persona exemplara ; estatua de sant ; dedicat, -ada, consacrat, -ada a Dieu.
L'Esperit Sant. La Santa Verge. Una santa mamà.
Un sant de fust. Un sant de pèira. Un sant de bronze.
Lo sant sacrifici de la messa. Lòc sant. Libres sants.
L'Esriptura Santa. La santa nuèch : Nadal.
La setmana santa. Lo dijòus sant. Lo divendres sant.
L'annada santa : cada vint-e-cinc ans. La Terra santa.
La vila santa : Jerusalèm. Lo pòble sant : los Josieus.
sant Bernat : patron sant d'Euròpa.
sant bernat : canhàs salvaire dins las montanhas.
 « sant crespín » : desf. de « son crespín » (son panier de sabatièr) e, per extension (tot son contengut / totes sos bens) v. **crespín.**
A manjat son crespín e mai las alzenas.
Pòrta sus el tot son crespín.
sant emilion : vin de Sant Emilion (Occitània)
sant estève : vin de Sant Estève (Girona)
Sant Flor : vila de Cantal ; mena d'estòfa de Sant Flor.
Sant Gèli : lo primièr de setembre.
Far Sant Gèli : mudar los catons (canbiar d'ostal)
Sant Joan : lo vint-e-quatre de junh (Sant Joan d'estiu)
sant joan (f.) (plt.) : mena de salvia (*Salvia pratensis*)
sant joanenc, -a : de Sant Joan ; per Sant Joan (24 de junh)
La nuèch sant joanenca.
sant joanet (plt.) : (*Cytisus sessifolius*)
sant Josèp : paire adoptiu (R. II, 28) de Nòstre Sénher.
Sant Martin : lo 11 de novembre. *Estiu de Sant Martin.*
sant martina / sant miquèla (f.) : mena de lepiòtas de setembre e de novembre, mai que mai la lepiòta longaruda e la lepiòta espelhandrada. (*Lepiota procera*) ; (*Lepiota rhacodes*)
Sant Miquèl : lo vint-e-nòu de setembre.
Far Sant Miquèl : mudar los catons (canbiar d'ostal)
sant miquèl (m.) : mena de campairòl (*Boletus edulis*)
sant miquèla (f.) : campairòl (*Lepiota procera*) ; (*L. rhacodes*)
sant miquelet : agaric marbrat (*Agaricus colubrinus*)

sant nectari : mena de formatge.
sant onorat : mena de pastís a la crèma.
sant Pèire : pus primièr Papa de Roma.
sant pèire : peis (*Lepadogaster bimaculatus*) ; (*Zeus faber*)
Sant Sacrament : Sant Solelh / mostrança. v. **mostrança.**
sant Saturnin : primièr evesque de Tolosa, martirizat cap a l'annada 257.
sant sepulcre : monument a Jerusalèm.
sant sèti : governament del Papa.
sant tolzet : omenet.
santa : durada. *Tota la santa de la nuèch.*
santa Barba : patrona dels canonièrs, dels artificiers, dels pompièrs.
santa barba : podrièira d'un naviri.
santa Bernadeta : la santa que Nòstra Dòna li parlèt en occitan. v. **concepcion.**
Santa Crotz : lo tres de mai, fèsta de la descobèrta de la crotz de Nòstre Sénher.
santa Dieu ! (interjeccion) : *Sancta Dei genitrix !* (lat.) : santa maire de Dieu.
santa Maria (pregària de la Glèisa catolica) :
Santa Maria, maire de Dieu, prèga per nosautres que tenèm pecat, ara, e a l'ora de la nòstra mòrt. Amèn.
 Revirada de Cantalauusa.
santa martina : sant miquèla longaruda ; santa miquèla espelhandrada (*Lepiota procera*) ; (*Lepiota rhacodes*)
santa pas ! : exclamacion de suspresa ; mena de renèc ateunit o mudat en orason jaculatòria.
 v. **sacre pas ! - Medamne pas !**
santament : d'un biais sant.
santat : estat d'una persona que se pòrta plan ; estat de l'organisme, bon o marrit ; estat sanitari d'una collectivit ; bon estat de quicòm.
Una santat de fèrre. La santat d'una vila, d'un país.
La santat de las finanças. Bevi a ta santat !
santclam (nom compausat de **santa** (durada) e de **clam**) : clam que ne finís pas ; (per extension) : durada.
Tot lo santclam del jorn : tota la jornada.
santclamiar (v. intr. e tr.) : quitar pas de se plànher ; emmascar.
santetat : qualitat de çò sant, d'una persona santa.
Sa Santetat : títol onorific del Papa.
 « santifiar » e derivats : v. **sanctifiar** e derivats.
santolina (plt.) : (*Santolina Chamæcyparissus*)
 (*S. viridis*) ; (*S. pectinata*)
santon : figurina d'argila o de plastre colorida.
santonnièr, -ièira : persona que fa o que vend de santons.
 « santoral » : v. **sanctoral.**
santós, -osa : plen, -a de santat.
 « santuari » : v. **sanctuari.**
sap : avet (*Abies pectinata*) ; (*A. excelsa*)
sapa (del lat. *sappa*, s. VIII) : magalh (bicada) de la lama larga / trenca ; draga per curar un riu ; asenada.
sapaire : *Pompièr sapaire. Soldat sapaire.*
sapar (v. tr.) : foire / cavar / tunar / curar ; demolir ; rotlar / bresar las motas ; enterrar ; calafatar ; curar un riu ; pescar amb la draga ; arnesçar / adornar / vestir ; coifar / podrar.
Sapar una paret. Sapar lo moral de q.q.
Sapar las motas de per un camp : las bresar.
Sapar un riu. Far una sapa : far una asenada.
Far un trabalh de sapa : demolir (s.f.) a l'amagat.
sapar (se) : se vestir de nòu.

« *sapartença* » (l.p.): separacion / division / limit / partatge.
 « *sapartir* » (v. tr.) (l.p.): sospartir / separar / dividir / partejar.
sapat, -ada : vestit, -ida de nou / plan mes, -a.
sapatge : accion de sapat o de calafatar.
sapid, -a : saborós, -osa.
sapiditat : qualitat de çò sapid. (R. V, 129)
La sapiditat d'una ensalada a la roergassa.
sapiença : sciéncia / saber ; saviesa.
sapiencial, -ala : relatiu, -iva a la saviesa.
Los libres sapiencials de la Bíblia.
sapient, -a : saberut, -uda.
sapientament : d'un biais sapient.
 « *sapier* » : v. **saber**.
sapin : sap / avet. (de la raïç gallesa **sappus*)
sapina : mena de barca ; traveta de sap ; plantacion de saps.
sapinalha : aplech en sap ; bòsc de saps.
sapineda / sapinièira : plantacion de saps.
sapineta : sap de Canadà ; mena de barca.
sapindacenc, -a : relatiu, -iva a las plantas sapindacencas.
sapindacencas (f. pl.) : familha de plantas.
sapinièira : airal plantat de sapins.
 « *saplon* » - « *saplonar* » : v. **sabon - sabonar**.
sapo : grapaud / grapald.
SAPON- : forma prefixada del latin *sapo*, -onis (sabon)
saponària (plt.) : sabon dels paures (*Saponaria officinalis*)
saponasa : lipasa.
saponat : remèdi que dins sa composicion i dintra de sabon.
saponenc, -a : sabonós, -a (de la natura del sabon)
saponific, -a : relatiu a la saponificacion.
saponificable, -a : que pòt èsser saponificat, -ada.
saponificacion : accion o resulta de saponificar o de se...
saponificador : agent reactiu qu'amòda la saponificacion d'un estèr.
saponificador, -airitz : que saponifica.
saponificar (v. tr.) : transformar en sabon ; descompausar un estèr en acid e alcoòl.
saponificar (se) : se transformar en sabon.
saponina : glucosid de la saponària.
saponita : silicat idratat natural de la saponària (pèira de sabon en l.p.)
sapotacèas : familha de plantas.
sapotoxina : alcaloïd del remontador (plt.)
SAPR- : forma prefixada del grèc *sapròs* (pòir)
sapremia : intoxicacion pel passatge dins lo sang de produïts gangrenoses.
SAPRO- : v. **SAPR-**
saprofag, -a (adj. e subs.) : animal que s'avida de matèrias organicas en putrefaccion.
saprofit, -a (adj. e subs.) : vegetal que viu sus de matèrias organicas en putrefaccion.
saprofitic, -a : que viu en saprofit.
saprofitisme : biais de viure dels saprofits.
saprogèn, -a : qu'amòda la putrefaccion.
sapronòsi (f.) : afecion amodada per un gèrme saprofit.
sapropèl (m.) : sorra dels estanhs, dels rius, de las ribièiras o dels fluvis rica en compausats organics.
saprozoït : protozoari o baba que viu sus de matèrias organicas en putrefaccion.
saquejadís / saquejal : brandida / secossa.
saquejador, -airitz : que saqueja bravament.
saquejament : accion de saquejar o d'afrabar.

saquejar (v. tr.) : brandir / bolegar / bassacar / sambotar ; ensacar (brandir un sac per n'atassar lo contengut) ; afrabar.
Saquejar un oliu per ne far tombar las olivas.
Saquejar q.q. : brandir las pelhas a q.q.
Saquejar un sac de gran. Saquejar una vila.
saquejar (se) : se bolegar / se brandir.
Un can banhat se saqueja per se secar.
Saqueja-te, que dormisses !
saquet : sacon ; saconèl. (R. V, 130)
saqueta : museta.
Portar saqueta : passar país ; mendicar.
saquetada : brandida ; contengut d'un saquet.
saquetar (v. tr.) : saquejar bravament ; tustassar de castanhas dins un sac per las despelonar.
saquièr, -ièira (subs. e adj.) : persona que fa una sacada de frucha, de fuèlhas... ; persona que far ensacar quicòm (gran, sal...) (De confondre pas amb **sequièr**.
 « *sar* » : v. **sarg**.
Sarà : prenom.
 « *sarabanda* » (cast.) : v. **picapandra**.
 « *saraduènha* » : v. **çaladuènha**.
 « *sarbacana* » : v. **sarpatana**.
sarcasme : trufariá acèrba e fissaira. (R. V, 155)
Teniá escopits de sarcasmes.
sarcastic, -a : que ten del sarcasme ; qu'utiliza lo sarcasme.
Parlava totjorn d'un ton sarcastic.
sarcasticament : d'un biais sarcastic.
Me respondèt sarcasticament que la moralà, el...
 « *sarcela* » : v. **cercela**.
sàrcia : contengut d'un grand filat de pesca ; ensemble de fen o de palha en còrdas ; filat que i se fan còire los uòus a la còca ; filat en general.
Tirar la sàrcia : levar los filats.
sarceïre, -a / sarcisseïre, -a : petaçaïre, -a.
sarcida : represa / sarcidura (accion de rentraire, de sarcir) rosta / tanada / tabassada.
Trapèt una sarcida (una rosta)
sarcidura : accion de rentraire, de sarcir, de represar, de petaçar ; crèuge / crètge / cicatritz (del lat. *cicatrix*)
Aquel soldat èra cordurat de sarciduras.
sarcir (v. tr.) : rentraire / represar / petaçar ; cordurar una esquiçada (t. a.) ; tanar / tabassar.
Sarcir un debàs, un acròc, una nafradura.
sarcla : çò que se bica / çò que se sarcla ; çò sarclat.
sarclada : camp bicat / camp sarclat.
sarclador : bicat / bicador (aplech per sarclar)
sarclaire, -a : bicaire, -a (persona que bica / persona que sarcla)
sarcladís, -issa : que pòt o que deu èsser sarclat, -ada.
sarcladura : èrbas bicadas / trencadas / copadas.
sarclar (v. tr.) : bicar (trencar las èrbas de per la vianda)
Sarclar son òrt es un trabalh de paciència.
Lo sarclaire trapèt un brave mal de rens.
sarclatge : accion de sarclar.
sarclèt : bicat / bicador / marra (aplech per sarclar) ; mena de peïs : (*Atherina hipsetus*)
 autre peïs : (*Sparus passeroni*)
sarclèta : bicador de lama estrecha provesit de doas puas de l'autre costat.
Una sarclèta es pus leugièira que non pas un sarclèt.
sarclètièira : filat de malhas estrechas per pescar de peïssum pichon.

SARCO- : forma prefixada del grèc *sarx*, *sarcòs* (carn)
sarcocèl (m.) : tumor carnososa del testicul.
sarcofag : sepulcre (980, *Passion de Clarmont*, vers 159)
sarcoïde (m.) : pichona tumor cutanèa, mai que mai multipla, que revèrta un sarcòma, mas de natura benigna.
sarcoïdosi (f.) : afeccion inflamatória cronica que s'espandís un pauc pertot (pèl, paumons, glandolas...)
sarcòma (m.) : tumor carnososa maligna.
sarcomatós, -a : relatiu, -iva a un sarcòma; de la natura d'un sarcòma.
sarcoplasma : protoplasma de las cellulas muscularas.
sarcoplasmatic, -a : relatiu, -iva al sarcoplasma.
sarcòpte : animal microscopic parasit de l'òme e d'un es vertebrats.
sard, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Sardenha; sortit, -ida de Sardenha. *Un Sard. Una Sarda.*
sarda / sardina : mena de peis (*Clupea sardina*)
sardana : dança populara catalana.
Sardenha : iscla italiana, a l'oèst d'Itàlia.
sardina : v. **sarda**.
sardinada : freginada de sardas frescas.
sardinaire, -a : pescaire de sardas; vendeire, -a de sardas; persona que trabalha dins una sardinariá.
sardinal : nau e filat per pescar de sardas.
sardinariá : airal que i son aprestadas las sardas per las servir.
sardinèla : mena de sarda pichona.
sardinièr : mena d'aucèl (*Mergus albellus*)
sardinièira : filat per pescar de sardas.
sardon : lisièira de malhas fòrtas dins l'ennaut e dins l'embàs dels filats de pesca.
sardona : castanha bèla.
sardònia : mena de calcedòni (m.) brun o roge-sang.
sardonia / èrba sardonica (l.p.) : ranoncle de Sardenha, bravament verenos e qu'amòda, per la contraccion involontària de la cara, una mena de rire ditz « sardonica ». (*Ranunculus sceleratus*)
sardonic, -a : sarcastic, -a v. (R. V, 155)
sardoniamet : sarcasticament.
sardós, -osa : qu'a lo tornís.
Moton sardós. Feda sardosa.
sarg / sargue : peis de mar (*Sargus vulgaris*)
sarga : estòfa grossièira que sa cadena es de fial (fil) e son tescum de lana.
Far de sarga : far un trabalh marrit; far una mescla.
sargaire, -a : persona que fabrica de sarga.
sargal : vestit de sarga.
Coneissi q.q. que se carga totjorn un sargal.
sargalhar (v. tr.) : mal vestir / mal abilhar.
Sargalha sos mainatges consí que siá !
sargalhar (se) : se mal vestir / se mal abilhar.
sargalhàs, -assa (subs. e adj.) : persona malabilhadassa e bochardassa; malabilhadàs, -assa; bochardàs, -assa.
Un sargalhàs se presentèt que quistonejava.
sargàs (m.) : alga de las mars tropicalas.
Mar de las Sargassas que i naisson las anguilas.
« *sargent* » : v. **sergent**.
sargeta : estòfa de lana estrecha, tèunha e leugièira.
sargolhar (v. tr.) : cigonhejar una sarralha.
Sargolhar la sarralha te servirà pas de res !
sargolhar (se) : trastejar; bracejar / se remenar.
Lo nenon se sargolha dins son brèç, bramarà lèu.

sargotadís / sargotida : brandida / secossa / saquejal.
sargotar / sargotir (v. tr.) : bolegar / remenar / sabotar; peltirar / tiralhar / tiranhar / saquejar; brandir; afatonir; estreméisser.
Sargotir qualqu'un coma un prunièr.
sargotar / sargotir (v. intr.) : bracejar.
sargotar / sargotir (se) : se peltirar / se tiralhar.
Quitan pas de se sargotir !
sargotièira : maquina per far de glacets.
sarguin / sarguina : biauda / blòda de tèla grossièira; sargal v. pus naut.
sari (de l'indi *sari*) : pèça d'estòfa de cinc a nòu mètres de longor que las femnas d'Índia, de « *Pakistan* » e de « *Ceylan* » se n'envolopan lo còrs sens agulhas ni corduras.
« *sariuèja* » : v. **sadrèia**.
« *sarment* » : v. **eisserment**.
« *sarmostar* » : v. **sosmostar**.
« *sarnalha* » : v. **cernalha**.
sarnegon : baugluna / capleugièr / cabifòl / tustaboisses.
Es un sarnegon que i n'a pas gaire d'aitals.
Sarnin : prenom.
Sant Sarnin de Tolosa. Sant Sarnin de Roergue.
« *sarnir* » - « *sarnilhar* » : v. **cernir - cernilhar**.
sarpap (v. tr. e intr.) : levar l'ancora (mar.)
sarpatan (m.) : paucval.
sarpatana : tudèl que i se bufa dedins per lançar quicòm; femna que se'n pren a tot.
sarra : cunh pichonèl de fust o de fèrre per sarrar un margue dins l'uèl d'un martèl, d'una pigassa...
sarrabastal : doblèt de tarrabastal; bruch; revòuge; agitacion (R. II, 22)
« *Qu'es aquel trabalh, aquel sarrabastal, qu'es aquel rambalh per tot lo nòstre ostal ?* »
sarrabastejar : doblèt de tarrabastejar.
sarrabèc : sarrador (mena de filat de pesca)
sarraboisson : caganís / racanèl (aucèl darrièr nascut)
sarracap : poncha; passamontanha; sarratèsta.
sarracòr : malcòr / sarrament de còr.
sarracotelon : jòc del furet (jòc de mainatges)
sarracuol : gratacuol (frucha de l'agalencièr)
sarrada / sarral : estrencha / braçada; espremeson (enjeja de cagar); bordadura de mortier que gèta sus la teulada l'aiga de pluèja.
Sarrada de man, sarrada de gòrja, sarrada de còr
Far un sarral a q.q. : li far una braçada.
« *sarradèl* » : v. **serradèl**.
sarrador / sarrabèc : mena de filat de pesca.
sarradosilh (m.) : ladre / avar.
sarradura : cachada / cachal; cachadura / macadura.
sarra-estaca : aplech de selièr. v. p. 20, N.B. 2.
sarra-estomac : corset de femna.
sarràfila : sarratièira (t. tecn de mar. o d'art militar)
sarràfren : emplegat de camin de fèrre.
sarràfront : sarracap / sarratèsta.
sarraic / sarris (plt.) : (*Panicum verticillatum*)
sarraliards (m. e f.) : persona sarrada (ladra / avara)
sarralha : mecanisme amodat a la man amb una clau, un boton... o comandat a distància per qualque dispositiu.
Sarralha de pòrta, de veitura, de còfre fòrt...
Agachar pel trauc de la sarralha es quicòm de lord.
sarralhar (v. intr.) : clavar; trafegar una sarralha.

sarralhariá : mestier o trabalh de sarralhièr.
sarralhejaire, -a : persona que trafèga una sarralha ; saniquejaire, -a.
sarralhejar (v. intr.) : remenar la clau dins una sarralha ; saniquejar.
sarralhièr, -ièira : persona que fa o que repara de sarralhas ; mena d'aucèl : (*Parus major*) ; (*P. ater*)
(*P. caeruleus*) ; (*P. cristatus*)
sarramauca : cachamal / cachavièlha / malsomi.
sarramaura : femna d'arand.
sarrament : estrechissament. (R. V, 157)
« sarrament » : v. **sacrament**.
sarrampiu (plt.) / **senepiu** (l.p.) : (*Pistacia terebinthus*)
malautiá caracterizada per de tacas rojas sus la pèl.
e non pas « rojòla » (fr.)
(*Vicia sativa*)
sarrana (plt.) : mena de veça
sarranèu : butanèu (maquina de desennevassar)
sarrapapièrs (subs. m.) : aplech per sarrar de fuèlhs.
sarrapiastras (m. e f.) : persona sarrada (ladra / avara)
sarrapunt : aplech de selièr.
sarrar (v. tr.) : estrénher ; cachar / quichar ; tampar / barrar / clavar ; reclamar / estreimar / amagar ; conclure ; amassar.
Sarrar la man. Sarrar q.q. dins los braces.
Sarrar sos afars. Sarrar la vianda.
Sarrar una pacha : conclure un pacte.
Sarrar las dents. Sarrar los punhs. Sarrar de prèp.
sarrar (se) : tornar a l'ostal ; s'aprochar.
Rebalaira ! es ara que te sarras ?
L'ivèrn se sarra, nos cal acabar de culhir la vianda.
sarrasson : formatge de lach desburrat.
sarrat : crolal isolat.
sarrat, -ada : avar, -a ; enculit, -ada.
Sarrat a prestar pas lo mascle per la lapina del vesin.
Al sarrat (loc. adv.) : a l'amagat / de resccondons.
sarratge : accion de sarrar.
sarrazin (plt.) : fajòl / blat negre (*Polygonum fagopyrum*)
Una galeta de farina de sarrazin (panisson en l.p.)
sarrazina (plt.) : èrba de la gòda (*Aristolochia rotunda*)
(*A. Pistolochia*) ; (*A. Clematidis*)
trelís de fèrre ; acorral de molin ; tancadura armada de puas (per pòrta de vila, per pont-levadís de castèl...)
sarrazins : nom donat, a l'Edat Mejana, als musulmans d'Euròpa e d'Àfrica del nòrd.
Sarrazins (Los) : nom occitan de « *Castelsarrazin* » (fr.)
sarrech (plt.) : (*Seteria verticillita*)
sarrejar (se) : se sarrar pauc a pauc ; s'aprochar.
sarret : sarracap ; còfa de nuèch.
sarreta : listèl per enfortir las corbas d'una nau.
sarron : biaça de pastre.
sarrons (plt.) : (*Chenopodium bonus henricus*)
sartan : padena ; castanièira (padena per far rostir de castanhas)
sartanada : padenada (plena padena)
sartanar (v. tr.) : far freginar / passar a la padena.
sartanatge : accion de passar a la padena.
sartanejar (v. tr.) : far freginar a la padena.
sartre : talhapetaç / tiragulha (l.p.) (e non pas « *talhur* » fr.)
sartra / sartressa : cordurièira.
sartrar (v. tr. e intr.) : rentraire / represar / petaçar ; gastar lo trabalh ; far lo mestier de sartre.
sas : tamís ; partida de canal entre doas enclusas ; passada estanca per passar d'un aïral a un autre de pression diferenta.

sasi : refasti / desgost.
sasida (t. tecn. de drech) : penhora / gatge (R. III, 439)
sasiment : emocion viva e subta / escaufèstre.
sasina (t. tecn. de drech) : presa de possession.
sasir (v. tr.) : emponhar (metre la man sus quicòm o q.q.) ; encapar / comprene ; far una fòrta impression ; sometre a una fòrta calor ; far una sasida.
Se sentiguèt subran sasit per las espatlas.
Avètz sasida mon idèa ? Lo grand freg m'a sasit.
Cal far pas que sasir la carn per que siá tendra.
Sasir los mòbles de q.q. Sasir un tribunal.
sasir (se) : mestrejar.
Los gendarmas se sasiguèron del paure bogre.
sasissent, -a : que sasis. *Un freg sasissent.*
sason : caduna de las quatre divisions de l'annada ; moment de l'annada somés a tal o tal temps ; moment de l'annada d'unas culhidas, d'unes trabalhs, d'unas activitats ; temporada.
Prima, estiu, davalada, ivèrn son las quatre sasons.
La polida sason. La sason dels plujals.
La sason de la frucha, de la sèga, de las vacanças.
A facha una sason dins uns estacion termala.
A pas sason : es pas lo moment de far aquò.
sasonada : trabalh o salari d'una sason.
sasonièr, -ièira (subs. e adj.) : trabalhaire, -a d'una sason ; pròpri a una sason ; que dura pas qu'una sason ; que passa un temps dins una estacion toristica ; capriciós, -osa.
sassa : agotal (pala de fust per agotar l'aiga d'una nau)
sassafràs (planta utilizada coma condiment) : (*Sassafras albidum*)
sàssic : temporada ; moment ; sesilha.
sassigada : sàssic / sesilha.
sassigòt : moment.
sassiguet : momenton.
« *sastre* » : v. **sartre**.
sat ! (interj.) : pro ! / aquò suffís !
satàn : diable. (960, *Boecis*, vèrs 18)
satànic, -a : relatiu-iva a satàn ; bravamet pervers, -a.
Rusa satànica. Perversitat satànica.
satànicament : amb una perversitat satànica.
satànisme : culte de satàn.
satànizar (v. tr.) : demonizar (e non pas « *diabolizar* » (fr.)
satàr (v. tr.) : entrebadar / entredobrir.
Sata la fenèstra, que l'aire se renovèle.
Parpèlas satadas : ucles mièges-cutats.
satellit : planeta segondària que vira a l'entorn d'una principala ; aplech scientific mandat per virar a l'entorn de la Tèrra o d'una altra planeta.
Un país satellit (s. f.) *Un satellit del poder* (s. f.)
Un satellit de telecomunicacions.
satellitari, -ària : relatiu, -iva a un satellit ; que ven d'un satellit. *Image satellitari.*
satellizable, -a : que pòt èsser satellizat, -ada.
satellizar (v. tr.) : mandar un satellit ; metre un país jos la dependéncia d'un autre.
Foguèrem satellizats per França en 1259.
satellizacion : accion de satellizar / mesa en orbita ; accion d'asservir un país.
satibau : tust / truc / trucada.
satìn : estòfa de seda, fina, mofla e brillhanta.
satìnada : estòfa qu'imita lo satìn.
satinaire, -a : persona que fa o que vend de satìn.
satinar (v. tr.) : balhar a quicòm lo brillhant del satìn.

satinatge : accion o resulta de satinar.
satinet / satineta : estòfa de coton que i se balha lo brillant del satin.
satinos, -osa : de la natura del satin.
 « *satina* » v. **sabtin**.
satira : òbra que q.q. i ridiculiza los defaults dels òmes ; çò satiric. *Las satiras de Juvenal*.
satiri (m.) : divinitat pagana segondària (companh de Bacus) representat amb lo pel espelofit, de longas aurelhas ponchudas, doas banas pichonas, de cambas de boc, una coa e lo còrs bravament felut ; òme que se laissa anar a de manifestacions lubricas. (R. V, 159)
Mesfisa-te d'aquel òme, qu'es un satiri !
satiriassi (f.) : exacerbacion patologica dels impulsos sexuals del sèxe masculin.
satiric, -a : relatiu, -iva a la satira ; de la natura de la satira ; relatiu, -iva a un satiri ; de la natura d'un satiri.
Poesia satirica. Dança satirica. Acte satiric.
satiricament : d'un biais satiric (t. a.)
satirisme : comportament d'un satiri.
satirizar (v. tr.) : censurar satiricament.
satisfaccion : accion de satisfacer ; estat de q.q. de satisfach. (R. III, 274)
satisfach, -a : content, -a.
satisfaire / satisfar (v. tr.) : contentar ; apasiar.
Es impossible de satisfaire tot lo mond e son paire. Satisfar sos desirs, son apetís, sa set, sos besonhs.
satisfar (v. tr. ind.) : accomplir / executar.
Satisfar a sas obligacions. Satisfar a una demanda.
satisfar (se) : se contentar ; se solatjar.
Qui se sap satisfaire de pauc es un savi. Se cal satisfaire al pus lèu d'un besonh natural.
satisfasent, -a : que satisfà.
Me balhas una explicacion pro satisfasenta.
satisfasement : d'un biais satisfasent.
saton : brave còp ; baston gròs.
satonar (v. tr.) : tanar / tustassar / tabassar.
saturabilitat : qualitat de çò saturable.
saturable, -a : que pòt èsser saturat, -ada.
saturacion : accion o resulta de saturar o de se saturar (t. tecn d'estatisticas, de logica, d'informatica...)
Arribar a saturacion. (t. a. de saturar) Saturacion de memòria. Saturacion magnetica.
saturador : recipient plen d'aiga adaptat als radiators d'apartament per umidificar l'aire dels membres ; aparell per saturar un liquid d'unes gases.
saturant, -a : que satura. *Vapor saturanta.*
saturar : emplenar al *maximum* (lat.) ; provesir d'una quantitat excessiva de quicòm ; dissòlver dins un liquid, o combinar amb una substància, la quantitat pus brava possibla de quicòm mai.
Saturar lo disc o una disqueta d'ordenador. Saturar sos mainatges de conselhs. Saturar de sucre un siròp. Saturar de sal un liquid.
saturat, -ada : *Èsser saturat de publicitat.*
Saturn : planeta del sistèm solar remarcabla per l'anèl luminós que l'enròda.
saturn : nom balhat al plomb pels alquimistas.
saturnalas : fèstas paganas e licenciosas.
Saturnin : prenom.

saturnin, -a : relatiu, -iva al plomb ; amodat, -ada pel plomb ; sornarós, -osa / sornarut, -uda.
Colicas saturninas.
saturnisme : intoxicacion cronica pel plomb.
saüc (plt.) : doblat de sambuc, emplegat amens en Roergue e Albigés, coma o èra per Marcabru (s. XII) (R. V, 148)
sauç : sause. v. **sause**.
saucclar e derivats : v. **sarclar** e derivats.
 « *saufinar* » : v. **solfinar**.
saugràs : arbre de Judèia (*Cercis siliquastrum*)
saula : sorra / lima / lapa / les / lòsa.
saular (v. tr.) : cobrir de lima (de sabla fina, de limon)
saulon : sabla fina ; esbosenada de tèrra.
saulonenc, -a : que revèrta de sable fin ; de la natura del sable fin. *Tèrra saulonenca.*
sauló, -osa : que conten de sabla. *Tèrra saulosa.*
sauma : feme de l'ase ; bèstia de bast ; carga de bèstia de bast ; traveta de truèlh ; cunh de fust per soslevar una mòla de molin ; budèls gròsses (*caecum*, colon e *rectum*) ; nivolassa a solelhcolc ; ròsse ; filha o femna bestiassa ; marrida femna ; garbièr o palhièr redond (arc.)
Aquela sauma a solelhcolc es signe que vòl plòure.
sauma de Bigòrra : cigala (*Cicada plebeja*)
saumada : carga de bèstia de bast ; anciana mesura de capacitat pel gran ; anciana mesura de superficia.
saumadada : contengut d'una saumada.
saumadaire, -a : carrejaire de vendèmia amb una gorbilha.
saumadar / saumatar (v. intr.) : gorbilhejar.
saumairon : fusteta (fusta pichona)
saumalièr / saumatièr -ièira : asenièr, -ièira ; mulatièr, -ièira.
saumancés : mena de rasim negre cultivat dins lo ròdol de Marcilhac de Roergue.
saumarut, -uda : caput, -uda.
saumassa : sauma gròssa ; marrida femnassa.
saumastre, -a : mac, -a / salabrós, -osa.
saumaton : saumèl / saumilh / asiròt / asiron (ase pichon)
saumejar (v. tr.) : aplanar la tèrra amb un ròsse sonat sauma.
 « *saumejar* » : v. **psalmejar**.
saumèl / saumilh, -a : sauma pichona.
saumelar (v. intr.) : far un saumilh o una saumilha.
 « *saumi !* » : v. **salv-m'i teni**.
saumic ! (interj.) : aital siá !
saumièr : mena de fusta ; pèira primièira de cada part d'un arc de vòuta ; matalàs de crin ; maquinhon que vend d'ases ; persona bèstia.
saumièira : bèstia de bast ; sauma ; estable per ase o per sauma.
saumieirat : pèça longaruda de pèira, de fust o de metal per far lintèl.
saumilh : pichon de la sauma.
saumilhon : diminutiuf afectiu de saumilh.
saumiron : saumaton. v. **saumaton**.
saumiròt : asiròt (ase pichonèl)
saumissord, -a : sornarut, -uda ; ganèl, -a / caïn, -a.
saumon : fusta de cabana de pescaire ; salmon (lo peis)
saunà (m.) : banh de vapor seca.
saunejaire, -a : pantaisaire, -a / soscaire, -a / somiaire, -a
saunejar (v. tr. e intr.) : pantaisar / soscar / somiar.
saunejós, -osa : persona que sosca, que sómia.
saunièr, -ièira : persona que fa o que vend de sal.
saupa : peis de mar (*Sparus salpa*)

saupeta : saupa pichona.
saupèira : filat per pescar de saupas.
 « saupejar » : v. **sopejar**.
saupetar (v. intr.) : fugir als grands quatre pès.
saupicar / salpicar (v. tr.) : esposcar.
saupiquet / saupicat / saupicada : salsa fòrt relevada facha amb lo fetge fresc d'una lèbre plan netejat de çò telhut, amb de cambajon, de ventresca, d'alh, de ceba plan achiquetats, amb d'òli, de vinagre, de pebre, de sal, de laurièr e de frigola ; i cal ajustar lo sang de la lèbre (o, a default, lo sang d'un lapin, o de vin roge) ; cal far confir lo tot al fuòc plan doçamenton pendent una ora e o servir caud amb la lèbre entrecuècha a l'ast e flambuscada tres o quatre còps.
Saül : prenom biblic.
 « sauplar » : v. **sarclar**.
 « saupre » : v. **saber**.
saupudent (plt.) : èvol / èule (*Sambucus ebulus*)
saupena / saucanèla : daurada jove (*Coryphæna hippurus*)
sauquilhada : montet de sòus.
saur, -a : blond, -a / rossèl, -a / jaune, -a.
saura : mena de peis (*Smaris alcedo*)
saurar (v. tr.) : far saurir ; salar e fumar ; far saurengar.
Saurat Dionisi (1890-1958) : autor occitan d'Arièja.
-SAURE : forma sufixada del grèc *sauròs* (salamandra)
brontosauire - dinosaure.
saurèl : mena de peis (*Caramas tracharus*)
saurèl, -a : pelrossèl, -a.
Se causiguèron aital : èra saurèl, èra saurèla.
Es passat lo dich que N.S. èra saurèl.
« Lo Saurèl » foguèt l'escais de Nòstre Sénher.
saurenc, -a / saurin, -a : d'un blond daurat.
saurengada : sopa aprestada amb de legums torrats.
saurengar (v. tr.) : saurir / torrar (far freginar a la padena)
sauret : anet salvatge ; filat de pesca ; macarèl cuèch a l'òli ; arenc salat e tresecat al fum (*Clupea harengus*)
sauret, -a : saurengat, -ada (freginat, -ada a la padena)
saureta (plt.) : immortalata (*Helichrysum Stachas*)
saurin : mena de tremalh (filat de tres sisas de malhas)
saurin, -a / saurenc, -a : d'un blond daurat.
saurir (v. tr.) : saurengar v. pus naut.
saurra / sorra : lòsa / lèst / sabla / lima / lapa / les.
saurraire : lestaire (batèu per carregar de sabla)
saurrar / sorrar (v. tr.) : lestar.
sausaneda : brotas de sause.
sausareda / sauseda : airal cobèrt de sauses.
sause / salze (plt.) : (*Salix alba*)
sause blanc (plt.) : vedissa (*Salix viminalis*)
sause roge (plt.) : (*Salix purpurea*)
sause ploraire (plt.) : (*Salix babylonica*)
sauseda / sausareda : airal cobèrt de sauses.
sauseneda : agaric de sause (*Armillaria mellea*)
sausenedat / sausin : passerat de sause (*Fringilla montana*)
sauseneda : salsa.
sauserina : passerat de sause (*Sylvia palustris*)
sausenedat (plt.) : mena de sause (*Salix purpurea*)
 sause jove ; brota de sause.
sauseta / sauseda : v. **sauseda**.
sausèira : sauseda / sauserasa. v. pus naut.
sausin / sausedat : passerat fèr (*Fringilla montana*)
sausilha : mata de sauses joves ; mata de brotas de sauses.
sausilhon : sause pichonèl.

sausin : passerat fèr de sause (*Fringilla montana*)
sausinar (v. intr.) : far plantièr / mancar l'escòla.
 « saussa » e derivats. v. **salsa** e derivats.
 « saussissa » e derivats. v. **salsissa** e derivats.
saussoira (plt.) : salicòr / salicòrn (*Salicornia herbacea*)
 (*S. fruticosa*) ; (*S. macrostachya*) ; (*S. radicans*)
saussoiron (plt.) : fenolh de mar (*Crithmum maritimum*)
sausòla (far) (v. intr.) : trempar de pan dins de vin.
saut : bond ; tombada / rajal (sauta d'aiga) ; saut de molin (airal que l'aiga comença a tombar) ; bauç ; aire de dança ; t. tecn. de minaire (interrupcion d'una veta (sisas) de carbon)
sauta d'aiga : rajal / tombada.
sauta-sauta : viraboquet (mena de jòc de mainatge)
sautada : tremalh per pescar de mujols o de lops ; sesilha de pesca ; còp de filat.
sautador : ga (airal qu'un riu pòt èsser traversat a pè) ; interrupcion de veta de mina.
sautaire (subs. m.) : rigaudon (mena de dança) ; artison del formatge ; civada de mar / carambòt (*Cancer squilla*)
 sarclèt (mena de peis de mar) (*Atherina hipsetus*)
sautaire, -a : persona que sauta ; mistofla (m. e f. / mistoflet, -a ; foitamonina (m. e f.) ; sauta-en-banca.
sautabancal : jòc que consistís a sautar banc o bòlas.
sautabaranha / sautabarralha / sautabartàs (m. e f.) : òme femnassier ; filha fenestrièira.
Sautabaranha, o es tojorn estada !
sautabarrí (m. e f.) : tustaboisses (m. e f.) / capleugièr, -ièira.
sautabartàs : panaire ; garda comunat ; òme femnassier ; filha fenestrièira.
sauta bernat / sauta boc : langosta / sautarèla.
sauta bòla : mena d'aucèl (*Motacilla modularis*)
sautacabra : esclapeta / vairòla fòla / varicèla (l.p.)
sauta cambeta (a) (loc. adv.) : a pè ranquet. v. **pè ranquet**.
sautacavalet : asebon / asedur / sautamoton.
sauta en banca : sauta en l'aire (persona que fa de torns d'adreça sus las plaças publicas)
sauta en barca : marin d'aiga doça (pej.) ; capa de marin.
sauta grip / sauta guirauda : sauta boc / sautarèla.
sautalaissas (m. e f.) : persona que los uèlhs li fan quatre ; esterlucat, -ada.
sautalangosta (m. e f.) : farivòl, -a / baganaud, -a / futil, -a ; paucval (m. e f.)
sauta-l'ase : sautamoton (jòc de dròlles) v. p. 20, 2, c.
sauta lèbre (plt.) : (*Centaurea scabiosa*)
sautalengrin : òme magrostin e lèst ; cabirolaire ; paure bogre / paure diable.
sautaleugièr (adj. e subs. m. e f.) : sautalaissas (m. e f.) ; cabifòl, -a / baug, -ja / falord, -a / cap d'aucèl (m. e f.)
 falordàs, -assa.
sauta-li / sauta-li dessus : jòc de cutabòrlhe v. **cutabòrlhe**.
sauta morre (plt.) : doblet de sauta volam (*Chondrilla juncea*)
 v. los compausats de morre (plt.)
sautamoton : jòc de dròlles.
sauta paret (plt.) : (*Sinapis arvensis*) ; (*S. alba*) ; (*S. dissecta*)
sauta pochinchin : sauta boc / langosta / sautarèla.
sautapol (plt.) : (*Stipa pennata*)
sautar (v. tr.) : bondir ; encambar ; ometre.
 « *Quand lo mèrlhe sauta al prat,*
lèva la coeta, lèva la coeta ;
quand lo mèrlhe sauta al prat,
lèva la coeta e baissa lo cap » Repic de cançon calhòla.

sautarèl, -a (subs. e adj.) : que s'agrada a sautar ; que sauta plan ; airal que i se sauta ; folastrejaire, -a.
sautarèla : sauta boc / langosta ; fals escaire ; artison del formatge ; mena de dança ; teule de biscre.
sautarelejar / sautorlejar (v. intr.): sautejar / sauticar.
sautariá : accion de sautar ; tissa de sautar.
sautarèc (subs.): jovenòt / mostachafin un pauc pistolet.
sauta robin : mena de coleoptèr sautaire (Elater) mena d'òrdi (Hordeum murinum)
sautaròc : òme femnassier.
sauta rocàs : alauseta de bòsc.
sautavalat : jovenòt / mostachafin un pauc pistolet.
sauta volam (plt.) : (Chondrilla juncea)
sautejaire, -a : persona que sauteja.
sautejar (v. intr.): far de sauts pichons ; trepar. D'anhelons sautejavan pel prat.
sautet / sauton : saut pichon ; mèrlhe sautaire ; sautador / ga (airal que l'òm i sauta un riu)
sauticar (v. intr.): sautejar. Un aucelon nafrat sauticava sens poder volar.
sauticon : saut pichonèl.
sautilhar / sautilhejar (fr) : v. çaijós.
sautinejar / sautonejar (v. intr.): sautejar / sauticar.
sautin-sautant (loc. adv.): en sautant.
sauton : saut pichon ; mèrlhe sautaire ; ga / sautador (airal que l'òm i sauta un riu)
sautonejar / sautinejar (v. intr.): sautejar / sauticar.
sautorlejar : v. sautarelejar.
sauvagarda : v. salvagarda.
sauvagardar : v. salvagardar.
sauvador : v. salvador.
sauvaire : v. salvaire.
« sauvamaire » : v. sàlvia maire.
sauvament : v. salvament.
sauvar : v. salvar.
sauvatge : v. salvatge.
sauvatgina : v. salvatgina.
sauvatjariá : v. salvatjariá.
sàuvia : v. sàlvia.
« sauve » : v. salv.
« savana » (fr.) : v. sabana.
savega : grand filat de pesca; batèu que lo rebala.
savèl : sabla grossièira.
savelada : terralha (mescla de sabla e de vernís)
savelenc, -a : que revèrta la sabla ; que ne conten.
savelós, -osa : sablós, -osa.
savi, sàvia : persona plena d'èime.
sàvia : mena de castanha.
sàviament : d'un biais savi.
saviesa : circomspeccion / perspicasitat / prudéncia / èime ; docilitat ; discerniment espiritual (t. tecn. de teologia)
A tròp de saviesa per acceptar una tala carga.
La saviesa d'un vièlh. Una saviesa exemplara.
Un dels sèt dons de l'Esperit Sant es la Saviesa.
Savòia : departament francoprovençal v. p. 1053.
savoird, -a (adj. e subs.): de Savòia ; relatiu, -iva a Savòia ; bochard, -a coma un ramonaire savoird.
SAX- / SAXI- : formas prefixadas del latin *saxum* (ròc)
saxatil, -a : que viu o creis entremièg las ròcs. Peisses saxatils. Plantas saxatils.
saxicòla (m. e f.) : que viu sul ròcs.

saxifrag, -a : que trauca los ròcs.
saxifraga (plt.) : trauca pairòl (l.p.) (Saxifraga)
saxifragèas (f. pl.) : plantas que creisson dins de fendilhas de ròcs.
saxofòn : instrument de musica.
saxofonista (m. e f.) : persona que jòga del saxofòn.
SC- : forma prefixada que se càmbia mai que mai en **ESC-** mas pas totjorn v. çaijós **scanèr** + derivats.
scabiosa (plt.) (R. V, 165) : nom d'una dotzena de varietats coma la scabiosa de Montpelhièr (Scabiosa monspeliensis)
-SCAF : forma sufixada del grèc *skaphè* (embarcacion) v. **batiscaf**.
scandium : metal fòrt leugièr utilizat en construccion aerospacialas.
scanèr (de l'angl. *scanner*) : tacograf (aparelh de radiodiagnostic compausat d'un sistèma de tomografia e d'un ordenador que n'analiza las donadas per reconstituïr d'images de las diversas partidas de l'organisme en còpas finas) v. **tacograf** e derivats.
scanerizable, -a : que pòt èsser scanerizat, -ada.
scanerizacion : accion de scanerizar.
scanerizaire, -a : persona que scaneriza.
scanerizar (v. tr.): tacografiar (passar al tacograf)
scansion : accion o biais de marcar la mesura o la quantitat d'un vèrs grèc o latin ; perturbacion patologica de prononciacion.
scara : necròsi de la pèl e de la carn qu'amòda una crosta negra, puèi un ulcèra ; crostàs (l.p.) (R. V, 166)
scarificador, -airitz : instrument par far d'incisions superficialas sus la pèl ; maquina agricòla que fa dins la tèrra de regas estrechas e prigondas ; maquina de trabalhs publics per entallar lo pelsòl abans de traucar pus prigondament. Instrument scarificador. Maquina scarificairitz.
scarificacion : incision medicala o rituala ; crèuge que demòra après còp. (R. VI, 483)
Scarificacion de vaccinacion. Scarificacion tribala.
scarificar (v. tr.): far una incision. (R. III, 147)
scarificatge : biais de trabalhar la tèrra amb un scarificador.
scelerat, -a (adj. e subs.): criminal, -a / perfid, -a ; persona qu'a fach o qu'es capabla de far un crim. Las leis sceleratas dels dos Julis. v. Ferry. Es lo scelerat pus grand qu'aja jamai encontrat !
sceleratament : d'un biais scelerat.
sceleratesa : perfidia vergonhabla ; accion scelerata.
scèna : partida del teatre que i jògan los actors ; ensemble dels decòrs d'una accion teatrala ; airal que i se passa l'accion teatrala ; art dramatic ; caduna de las partidas d'un acte de la pèça ; debanament d'una accion ; tota accion teatrala, cinematografica que se ten del tròç ; espectacle ; querèla ; colèra. Una scèna polida e plan esclarada. La scèna se passèt a Montpelhièr.
scenari : canabàs d'una pèça, d'un roman.
scenic, -a : relatiu, -iva a una scèna, al teatre.
scenicament : d'un biais scenic.
sceptic, -a (adj. e subs.): que dopta ; adèpte, -a del scepticisme.
scepticament : d'un biais sceptic.
scepticisme : doctrina filosofica que considèra la rason umana coma incapabla de conéisser la vertat ; refús d'aderir a de cresenças generalament admesas. Scepticisme universal. Scepticisme religiós.

scèptre : mena de baston simbolic de comandament reial o imperial ; reialtat ; autoritat sobeirana.

sciatic, -a : relatiu, -iva a l'anca. *Nèrvi sciatic. Dolor sciatica.*

sciatica (f.) : afeccion bravament dolorosa del nèrvi sciatic.

Qui a agut patit d'una sciatica se'n soven.

sciència : coneissença exacta e rasonada d'unas causas determinadas ; sistèma de coneissenças ; ensemble de las coneissenças umanas ; ensemble de disciplinas.

Es una persona d'una granda sciència.

La lingüística es una sciència vertadièira.

Las descobèrtas, las aplicacions de la sciència.

Las scièncias fisicas, matematicas, naturalas...

scienciar (v. tr.) : transmetre son saber.

scientament : amb plena coneissença.

A pas brica comesa aquela fauta scientament.

scientific, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a una sciència, a la sciència, a las scièncias ; qu'a l'objectivitat, la precision de la sciència.

Un trabalh scientific. Una recèrca scientifica.

Un scientific. Una scientifica.

scientificament : d'un biais scientific.

scientisme : sistèma filosofic que o vòl tot explicar per la sciència.

scientista (m. e f.) : adèpte, -a del scientisme.

scientologia : doctrina d'una sècta americana.

scintilha : propietat dels minerals que, de los gratar, balhan de belugas ; estat de çò que presenta de variacions rapidas de brillhança.

La scintilha de las estèlas.

scintilhament : accion de scintilhar.

Lo scintilhament de las estèlas es piveaire.

scintilhar (v. intr.) : brillhar en beluguejant.

scission : division / separacion entre de personas d'una associacion ; esquisma ; separacion / division en general ; t.tecn. de fisica, de quimia o de biologia.

Aquela associacion a facha scission.

La scission de la glèisa anglicana.

La scission de l'àtom.

-SCLERÒSI : forma sufixada del grèc *skleròsis* (durciment) v. **arterioscleròsi**.

-SCÒPI / SCOPIA : formas sufixadas del grèc *skopein* (agachar) v. **microscòpi - microscopia**.

SCOTO- : forma prefixada del grèc *skòtòs* (escurina) v. **ESCO-**

scrapia : varietat ovina d'encefalopatia espongiòrma.

« *scratchar* » (**se**) (barb.) : v. **s'espòtir**.

scrotum (lat.) : borsas / borsonada.

se (pr. pers. m. e f.) / **s'** (davant vocala) :

Se marida. S'embarca deman. Cadun per se.

La clau s'es perduda. La campana s'ausís.

Se coneissèm (nos coneissèm) (Erau, Occitània)

se / si (conj.) :

Se o volètz, o podètz. Se ai léser vendrai deman.

se (adv.) : *Compren se perquè ?* : compren perquè ?

Veirem se qual es : veirem qual es.

se + infinitiu es un occitanisme bravament expandit :

Se rire. Se plorar. Se manjar una lesca de pan.

SEB- : forma prefixada del latin *sebum* (seu)

seba ! (interj.) : pro ! *Cridar seba* : racar / abandonar.

sebacèu, -ea : de la natura d'un còrs gras secretat per d'unas glandolas. *Glandolas sebacèas.*

Sebastian : prenom.

sebeliment : ensebeliment (accion de sebelir o de se sebelir)

sebelir (v. tr.) : rebondre (enterrar una persona defuntada) ; enterrar quicòm en general.

sebelir (se) : s'enterrar. *Se sebelís dins lo desesper.*

sebifer, -a : qu'amòda una secrecion graissosa.

sebissa : baranha / randa / randissa / sèga / tèrme.

sebocistomatòsi (f.) : preséncia suls la pèl de tot un fum de quistes sebacèus.

seborrèa : augmentacion morbida de la secrecion de las glandolas sebacèas e sudoriparas de la pèl.

seborreïc, -a : de la natura de la seborrèa ; que patís de seborrèa. *Eczemà seborreïc.*

seborreïda : dermatòsi escamosa sul la pèl de la clòsca, sus la cara, sul torax.

sebrar (v. tr.) : destetar / despopar / desmamar / desmairar.

sebum (lat.) : secrecion grassa de las glandolas sebacèas.

sec, -a : arid, -a ; estadís, -issa / esteril, -a ; are, -a / arid, -a ; sens aiga / sens umiditat ; secat / tressecat, -ada ; magre, -a ; descarnat, -ada ; estequit, -ida ; broresc, -a / brusc, -a / bronc, -a ; dur, -a / freg, -ja / indiferent, -a ; que manca de gràcia, de doçor, de sensibilitat ; angulós, -osa ; que s'esperlonga pas.

Tèrra seca : ... ara , magra, arida, estadissa, esterila.

Vent sec. Freg sec. Temps sec. Sason seca. Riu sec.

Lenha seca. Mongilhs secs. Farda seca : linge sec.

Persona seca : magra, descarnada. *Camba seca.*

Es vengut sec coma una camba de trelha.

Un caval sec : estequit. *Un ton sec* : brusc, bronc.

Un patron sec. Un còr sec. Una letra seca.

Un estil sec. Una color seca. Un libre sec.

Un dessenh sec. Un bruch sec. Una convèrsa seca.

sec (adv.) : d'un biais rude e rapid.

Tustar sec. Parlar sec. Beure sec. Tossir sec.

secable, -a : que pòt èsser copat, -ada.

secada : temporada seca ; çò que ven d'èsser secat.

secadís, -issa : que pòt secar ; gaireben sec, -a.

secador : airal per far secar quicòm ; persona importuna ; mena de campairòl : *(Agaric tortilis)*

Secador de milh, de frucha. Secador de pel.

secadoira : secador de castanhas.

secafetge (m. e f.) : persona bravament importuna.

secaire, -a (adj. e subs.) : que seca ; importun, -a.

secairon : biçòl / cebenc / floronc.

secal : branca seca ; prat sens aiga.

secalhon : pichon tanòc sec ; mainatge fòrt magre.

secalhàs : gròs tanòc sec ; persona magra que magra.

secament : d'un biais sec. *Me respondèt secament que non.*

secan : mena de rasim blanc ; escuèlh a flor d'aiga ; persona magra ; terren arid.

secant, -a (adj. o subs.) : que còpa una linha, una superficia, un volum. *Plan secant. Drecha secanta.*

secar (v. tr. e intr.) : assecar / far venir sec ; tressecar / tarir / agotar ; mocar / copar la paraula (s.f.) ; embestiar ; venir sec ; venir vièlh sens se maridar ; morir.

Secar la bugada. Secar de prunas. Secar un riu.

Secar q.q. Secar sus pè. Me fas secar !

La bugada seca. Aquela flor a secat sul pè.

Venguda seca, la paura, se marida pas.

secar (se) : venir sec.

secarèl (plt.) : nom generic de las èrbas de sanha. *(Carex stricta)*

secaresa : secada / temporada de secada.
secariá (l.p.) : tisia (tuberculòsi pulmonara)
secarin, -a (adj. e subs.) : mainatge magrostin.
secarós, -osa : sens aiga ; tressecat, -ada. *Un airal secarós.*
secarosa : mena de castanha.
secason / secatge : accion de secar, de se tressecar.
secator : instrument d'ortalièr, de cosinièr... per copar quicòm.
seccion : accion de copar ; airal que quicòm i se còpa.
seccionament : accion de seccionar.
seccionar (v. tr.) : copar net.
secession : accion de se separar d'un país.
secluch (far) : far esquinet / far escaleta (laiszar montar q.q. sus son esquina per que pòsca ajar pus naut)
secodre (v. tr.) : brandir / remenar / bolegar / sopacar / sargotar / sargotir / saquejar ; getar / lançar ; tustassar / tanar / tabassar ; acanar per far tombar la frucha. (R. V, 175)
Secodre un prunièr per ne far tombar las prunas.
Secodre una pelha dins lo vent per la desposcar.
Secodre las pelhas a q.q. : lo semonsar / lo corçojar.
Secodre una saca de trufas per las ensacar.
Secodre quicòm per la fenèstra.
Se faguèt secodre de man de mèstre.
secodre (se) : se brandir ; se bolegar.
Un can banhat aima de se secodre.
Agacha de te secodre un bocin mai que çò que fas !
secodeire, -a : que secod / que brandís.
« *secodir* » : v. **secodre**.
secoduda : secossa / brandida.
secon : cerièira salvatja qu'a secat sus l'arbre.
« *secopa* » (barb.) : v. **soscopa**.
secorrable, -a : v. **socorrable**.
secorreire, -a : v. **socoreire**.
secorrir : v. **socórrer**.
secors : v. **socors**.
secós, -ossa : p.p. de secodre.
Un noguèr secós : un noguèr acanat.
La carreta a secossa sa carga tot lo camin.
secossa : brandida.
secossilhas : flocalha (rafatum de lana destacat d'un aus)
secotesa : bagateleta / besucarieta.
« *secotir* » / « *secotre* » : v. **secodre**.
secrecion : accion de secretar ; çò secretat.
secret (L. 337) : çò desconegut per la màger part de las gents ; çò que deu pas èsser esventat ; discrecion ; çò amagat al pus fons de la consciéncia ; biais amagat de far quicòm ; mecanisme amagat ; airal isolat dins una preson.
Esventar un secret. Dins lo secret pus grand.
Lo secret de l'art d'escriure. Sarralha a secret.
Lo secret professional. Lo secret de la confession.
secret, -a : que demòra amagat ; que deu pas èsser esventat.
Documents secrets. Polícia secreta. Vida secreta.
En secret (loc. adv.) : a l'amagat.
secreta : pregària de la messa entre l'ofertòri a la prefàcia ;
La secreta (l.p.) : los rats de cava.
secretament : d'un biais secret / en secret / a l'amagat.
secretar (v. tr.) : amodar una secrecion (t. a.) ; aprestar lo pel per ne far de feutre. *Secretar de saliva. Secretar de resina.*
Aquel airal isolat secreta la languina.
secretari : mena de mòble amb tiradors per i reclamar de papièrs e provesit d'un panèl en penda que servís per escriure.

secretari, -ària : persona al servici de q.q. per li redigir sa correspondéncia, li classar sos papièrs, respondre al telefòn, far lo trabalh de burèu...
Secretària de direccion. Secretari d'administracion.
Secretari general. Secretari d'Estat. S. de comuna.
secretariat : fonccion de secretari o de secretària ; airal que i trabalhan de secretaris o de secretàrias.
secretejadís / secretejadissa : parlufejada a votz escura.
secretejar (v. intr.) : parlar en secret ; parlufejar ; se dire de secrets.
secretós, -osa : secret, -a ; misteriós, -osa.
sècta : ensemble de personas adèptas d'una doctrina, d'una religion, d'una política... tròp anormalas o tròp sectàrias per èsser toleradas.
sectari, -ària : fanatic, -a.
sectarisme : fanatisme.
sector : subdivision administrativa ; airal en general ; t. tecn. de matematicas, d'electricitat, de marina...
Los diferents sectors d'una vila.
Que venes far dins mon sector ?
Un aparelh brancat sul sector.
sectorial, -a : relatiu, -iva a un sector o a mai d'un.
Aplicacion sectoriala d'un projècte.
sectorizacion : reparticion en sectors geografics.
sectorizar (v. tr.) : far una sectorizacion.
saecula saeculorum (lat) : quicòm que ne finís pas jamai ; seguida interminabla.
Un « saecula saeculorum » de rasonaments.
secular (subs.) : laïc ; prèire non religiós.
secular, -a : prèire que viu en defòra d'un monastèri ; laïc, -a ; qu'arriba un còp cada cent ans ; qu'existís despuèi un sègle o mai.
Prèire secular. Clergat secular. Braç secular.
Catastròfa seculara. Arbre secular.
secularament : de sègle en sègle.
Una fèsta secularament tenguda.
secularizacion : accion de tornar o de far tornar a la vida laïca.
secularizar (v. tr.) : far tornar a la vida laïca ; panar los bens de la Glèisa (1798 ; 1905)
secum (adj. e subs.) : importun, -a / secafetge (m. e f.)
seguritat : seguretat. (R. V, 184)
secutaire, -a : tormentaire, -a ; persecutaire, -a.
secutament : accion de secutar (t.a. çaijós) ; torment ; persecucion.
secutar (v. tr.) : acotir / persègre / perseguir / percaçar / tormentar ; molestar (R. IV, 247)
seda : substància fibrosa e textil, fina, fòrta, lusenta, secretada per d'unas canilhas e mai que mai pel *Bombyx mori* (manhan) ; fial (fil) fach amb aquela substància ; estòfa facha amb aquel fial (fil) ; pel de pòrc o de singlar ; malautiá dels tessons (mata de sedas que finisson que lor traucar la pèl e la garganta e que los fan crebar) ; mal fòl (fendilha del sen) ; fenda d'una pèira ; partida d'una lama o d'una lima que dintra dins son marge ; cantarèla d'un tamborin ; sedaç de molin ; tamís de crin ; passadoira fina.
Estòfa de seda. Bragas de seda. Mocador de seda.
seda artificiala : imitacion de la seda vertadièira.
seda crusa : seda non tencha.
seda de calha (plt.) : mena de gram bravament fin.
seda flussa : seda plata.

sedaç : tamís.
sedaça : tamís gròs.
sedaçat : contengut d'un tamís.
sedaçaire, -a : persona que fa o que vend de tamises.
sedaçar (v. tr.): tamisar.
sedacejar (v. tr.): frequentatiu de sedaçar.
sedaçon : tamís pichon.
sedada : mena de laç per trapar d'aucelons.
sedaire, -a : persona que tamisa quicòm.
sedar (v. tr. arc.): apasiar. (R. V, 176)
sedacion (t. med.): apasiament. (R. V, 177)
sedatiu, -iva (subs. e adj.): qu'apasia.
Remèdi sedatiu. Prene un sedatiu.
sedariá : tèrme general per tot çò en seda.
sedat : pan de farina tamisada ; pan de mescla.
sedejar (v. intr.): aver set.
sedèla (arc.): mena de riban que las joventas se n'adornavan lo pel.
sedenc : còrda trenada amb de crin.
sedenc, -a : que revèrta de seda.
sedentari, -ària (subs. o adj.): que demòra sovent segut ; que sortís pas gaire ; que compòrta pas de desplaçaments ; que càmbia pas gaire de plaça ; qu'es pas pus nomada.
Persona sedentària. Trabalh sedentari.
Vida sedentària. Aucèl sedentari.
sedentàriament : d'un biais sedentari.
sedentarisme : estat de q.q. de sedentari.
sedentarizacion : passatge d'una vida nomada a una vida sedentària.
sedentarizar (v. tr.): far venir sedentari.
sedentarizar (se) : venir sedentari.
sedia gestatoria (it.) : cadieira per portar lo Papa.
sedicion : revòlta contra l'autoritat establida. (R. V, 177)
sediciós, -a (subs. e adj.): persona que pren part a una sedicion ; en revòlta contra l'autoritat.
Jornalista sediciós. Cridals sedicioses.
sediciosament : d'un biais sediciós.
sedier, -ièira : persona que vend de seda o de sedariá ; persona que trabalha la seda.
sediment : matèria en suspension carregada per un liquid e que finís que i se depausa dins lo fons.
sedimentacion : accion de sedimentar o de se sedimentar.
sedimentar (v. tr.): formar un sediment.
sedimentar (se) : venir sediment.
sedimentari, -ària : format, -ada de sediments.
Depaus sedimentari. Ròcas sedimentàrias.
sedimentològ, -a : especialista (m. e f.) en sedimentologia.
sedimentologia : estudi de la natura e del mòde de depaus dels sediments e de las ròcas sedimentàrias.
sedimentologic, -a : relatiu, -a als sediments.
se-disent, -a : pretendut, -a.
Lo se-disent Sénher de Fontan es un arpalhand.
sedon : veterinari ; lacet per trapar d'animals ; còrda de pòrtafais ; cuscuta / tortoira (plt.): (*Cuscuta corymbosa*) (*C. trifolii*) ; (*C. mongyna*) ; (*C. Epithymum*) (*C. breviflora*) ; (*C. europaea*) ; (*C. Epilinum*) (*C. planiflora*) ; (*C. alba*).
sedós, -osa : doç, -a al tocar.
seduccion : accion o resulta de sedusir ; çò que sedusís.
seductor, -tritz : persona que sedusís.
Menèt una vida de grand seductor.

seduire / sedusir (v. tr.): embelinar / enjaular / enjulhar / pivelar ; desonorar ; corrompre / subornar (R. V, 282)
seduseire, -a (subs. e adj.): persona que sedusís ; embelinaire, -a / enjaulaire, -a / enjulhaire, -a.
sedusent, -a : polit, -a ; plasant, -a. *Joventa sedusenta.*
sedum (plt.): nom scientific de l'èrba del derbese.
sèga : tèrme / randa / baranha ; rome ; meisson.
sèga (de) : dereng / de seguida.
sèga-embonilh : cotèl de levandièira.
segable, -a : prèst, -a per èsser segat (meissonat ; copat)
segada : meisson de segal ; meisson en general ; dalhada ; segasons ; dalhasons ; camp que i se meissona.
segaire, -a : meissonaire, -a ; dalhaire, -a.
segaire (insècte): bertal (*Melolontha melolontha*) cocarèl / -èu : bertal blancàs (*Melolontha albida*)
segairitz : maquina de segar ; maquina de dalhar.
segairòl : aucèl de rapina (*Falco tinnuculus*)
segal / segòl / segle (plt.): cereala (*Secale cereale*)
Segal - Segalin - Segalina : prenomes roergasses.
segal banut : (*Secale cornutum*) segal atacat pel fonge *Claviceps purpurea*. v. **ERGOT-**
Segalar : region de Roergue.
segalar (v. tr.): doblèt de segar.
segalar / segalàs : terren acid que i se cultivava, autres còps, pas que de segal ; campat de segal.
segalièr : qu'es de la natura del segal ; molin per mòlre de segal.
segalièira : campat de segal.
segalin, -a (adj.): de Segalar ; relatiu, -iva a Segalar.
segalin, segalina (subs.): persona de Segalar.
segalina : segal pichon.
segar (v. tr.): meissonar de segal ; copar / dalhar.
segasons : dalhasons ; meissons.
segatge : meisson ; dalhason.
segle bòrni : segle banut (segal que, entre las òlvas, creis una mena de bana porpra, deguda a la preséncia d'un parasit) (*Claviceps purpurea*)
sègle : temporada de cent ans ; longa temporada ; caduna de las divisions de cent ans a partir de la naissença de Jèsucrist ; vida mondana per oposicion a vida religiosa.
L'oliu pòt viure de sègles e de sègles.
I a un sègle que nos sèm pas vistes !
Sèm al sègle vint-e-un.
Un religiós viu pas dins lo sègle.
segment : porcion plan delimitada d'un tot ; cadun dels anèls d'un animal anelat o articulad ; t. tecn. de lingüística, de matematicas, de mecanica, d'anatomia.
segmentacion : accion o resulta de segmentar.
segmentar (v. tr.): separar en segments.
segmentari, -ària : format de mai d'un segment ; que concernís un segment ; de la natura d'un segment.
Segolena : prenom.
segon (prep.): conformament a ; d'après ; en proporcion de ; d'après l'opinion de ; del punt de vista de ; en fonccion de.
Segon çò que dison vòl plòure.
Segon tota versemblança capitarà pas son examèn.
Segon las circumstàncias farai aital o aital.
segon que (loc. conj.): *Segon que trabalharàs capitaràs.*
segond, -a : que seguís immediatament lo primièr (t. a.) ; capdèt ; cosin en segond ; cosin remudat de germans ; empacha-camin / empacha-sarralhas ; novèl, -a ; t. tecn. de musica, de matematicas...

Prenètz la segonda carrièira a drecha.
Capítol segond. Prèmi segond. Lo còp segond.
Lo segond d'un naviri. Una segonda vida.
segond, segonda : moton o feda de tres ans que sas dents de marca an traucat pel segond còp.
segonda : 60^{ena} part d'una minuta ; classa de segonda.
segonda vista : facultat de prevèser d'eveniments.
Teu i cresi pas a vòstra segonda vista.
segondament : en segond lòc.
segondar (v. tr.): ajudar.
Segondar qualqu'un dins son trabalh.
segondari, -ària : que ven segon,-da en importància, en interès... ; t. tecn. de botanica, de psicologia, de quimia, de fisica, de cirurgia, de patologia, d'electronica, d'electricitat, d'educacion, de geografia, d'economia...
Eveniment segondari. Estructura segondària.
Un caractèr segondari. Alcoòl segondari.
Particula segondària. Operacion segondària.
Accident segondari. Emorragia segondària.
Emission segondària. Enrotlament segondari.
Ensenhament segondari. Èra segondària.
Selva segondària. Sector segondari.
segondèl : det de l'anèl (lo segond pus grand)
segondina : maire / curalha / curadoira (çò que demòra encara dins l'utèr après èsser desliurada)
sègre / siègre / seguir (v. tr.) : anar darrièr q.q. o quicòm en movement ; acompanhar ; anar dins una direccion determinada ; imitar / copiar ; s'abandonar a ; ajudar ; gardar ; acotir una feme de letz.
Sequir q.q. de prèp. Sa femna lo seguís pertot.
Sequir lo drech camin. Cal ben sègre la mòda.
Sègre son imaginacion. Sequir un escolan.
Sequir lo tropèl per lo gardar. Sègre una vaca.
Anar far sègre una vaca : la menar al taure.
Se far sègre / se far seguir : se far ajudar.
De sièc / de sièga / de sèga / de seguit (loc. adv.) :
de seguida ; sens tardar ; sulcòp.
segregabilitat : tendéncia que buta los grans pus gròsses d'una mescla eterogenèa a se desseparar de l'agrumeladís dins lo sens de la pesantor.
Segregabilitat del beton.
segregable, -a : que pòt èsser desseparat.
segregacion : accion de desseparar (o de se desseparar) de personas d'originas, de raças o de religions diferentas.
Segregacion racia. Segregacion religiosa.
segregacionisme : politica de segregacion.
segregacionista (m. e f.): adèpte, -a de la segregacion.
segregar (v. tr.): separar un element o mai d'un element d'una mescla ; desseparar de l'ensemble del país un grop etnic o religiós.
segregar (se) : se metre a part d'un ensemble.
segregat, -ada : forçat, -ada a demorar a part d'un ensemble.
segregatiu, -iva : que favorís o qu'amòda la segregacion.
segrotlar : (dissimilacion del prefix *so-* del lat. *sub* en *se-*)
v. **sogrotlar**.
segrotlament : (coma çaisús) v. **sogrotluda**.
seguida : accion de seguir.
De seguida / de seguida : sens tardar ; sulcòp.
En seguida (loc. prep.) : coma consequéncia.
seguidament : sens interrupcion.
sequent, -a : que seguís.

seguidilha : mena de dança espanhòla.
seguidor, -oira : persona que seguís.
seguiment / sieguir / seguda : seguida / acompanhament.
De seguda : seguidament / sens interrupcion.
seguir : v. **sègre**.
segudar (v. tr.): seguir. v. **sègre**.
segur, -a : solid, -a (sens cap de dopte) ; sens perill / sens risc / sens risca.
Soi segura de çò qu'espèri. Un airal segur.
Persona segura. Promessa segura. Camin segur.
segur / de segur / plan segur (adv.): segurament.
segura : segurança / assegurança.
A la segura : sens cap de dopte possible / solidament
seguraire, -a : asseguaire, -a. v. **asseguaire**.
segurament (adv.): d'un biais segur.
segurança : assegurança. v. **assegurança**.
segurar (v. tr.): assegurar. v. **assegurar**.
segurent, -a : solid, -a / segur, -a.
seguretat : securitat (R. V, 184)
« *segutar* » : v. **secutar**.
« *sèi* » : v. **sambuc**.
seilada : filat de pesca.
sèire / sèser (v. tr. e intr.) : far metre q.q. sus son tafanari ; installar q.q. sus un sèti ; plaçar en equilibri sus una basa ; far partida d'una assemblada, d'un tribunal.
L'an segut dins lo lièch per lo far manjar.
L'an seguda dins una cadieira de brases.
An segut lor ostal sus de bravas apevasons.
Far sèire q.q. : lo convidar a se sèser.
sèire / sèser (se) : se metre sus son tafanari o sus un sèti / s'assetar.
Èra jagut, mas ven de se sèire dins lo lièch.
seisen : de sièis parts una ; fustalha de 110 litres ; drech de se prene la seisena part ; quartièr que fa un seisen de la vila.
seisen, -a (adj. num. ord.) : 6^{en}.
seisena : anciana mesura ; anciana moneda.
seisme : tèrratremol o erupcion josmarina.
del grèc *seismòs* (secossa / esbrandament)
seissanta : (adj. num. card.) : 60 (sièis còps dètz)
Una ora fa seissanta minutas.
seissentar / seissantenar (v. intr.) : trucar la seissantena.
seissantejar (v. intr.) : èsser dins los seissanta ans.
seissanten, -a (adj. num. ord.) : 60^{en}, 60^{ena}.
seissantena : seissanta ans ; environ seissanta.
Ven de trucar la seissantena.
Una seissantena de vacas.
seja : longa durada ; bona qualitat.
Èsser de seja / far bona seja : èsser de durada.
sejorn - sejourner : v. **sojorn - sojourner**.
sèla : mena de sèti sus l'esquina d'un caval, d'un ase, d'un muòl ; pichon sèti de cuèr, triangular e amb ressòrts, per bicicleta o per motò ; cropa de moton, de cabròl ; escabèl pichon per se sèire per mólzer ; taulièr de tonelièr ; taula de buron que i se prestissia lo formatge dessús ; sèti que portava lo bugador...
selaire, -a : animal que pòt portar una sèla.
selar (v. tr.): metre una sèla sus l'esquina d'una montura.
selar (se) : (en parlant de l'esquina) se desformar. v. **selat**.
selariá : airal que i se reclaman sèlas amb arnesques ; fabricacion o comèrci de sèlas e d'arnesques.

selat, -ada : que pòrta sèla ; en forma de sèla ; animal que son esquina plega leugièrament. *Vaca selada.*

seleccion : causida (accion o resulta de causir) ; çò causit en general (t. a.) ; çò causit per la reproduccion.

Seleccion naturala. Seleccion professionala.

seleccionaire, -a : persona que selecciona.

seleccionar (v. tr.) : causir.

seleccionat, -ada : causit, -a.

Nos serviguèt de vins seleccionats.

selectiu, -iva : basat, -a sus una causida ; capable, -a de far una seleccion.

Un metòde selectiu. Un examèn selectiu.

Un aparelh de ràdio selectiu.

selectivament : d'un biais selectiu.

selectivitat : qualitat d'un aparelh selectiu ; t. tecn. de quimia.

SELEN- / SELENO : forma prefixada del grèc *selenè* (luna)

selenat : sal de l'acid selenic.

seleni : mena de metalloïde.

selenic, -a : relatiu, -iva al seleni ; que conten de seleni.

Acid selenic. Solucion selenica.

selenidric, -a : compausat, -ada de seleni e d'idrogèn.

Acid selenidric. Solucion selenidrica.

selenifèr, -a : que conten de seleni.

selenit : sal de l'acid selenic.

selenita : mena de mineral.

seleniosulfur : combinason d'un seleniur amb un sulfur.

selenitós, osa : que conten de selenita. *Aigas selenitosas.*

seleniur : compausat de seleni e d'un autre element.

selenograf, -a : persona que descriu la luna.

selenografia : descripcion de la luna.

selenografic, -a : relatiu, -iva a la selenografia.

selenològ, -a : persona qu'estúdia la luna.

selenologia : estudi de la luna.

selenós, -osa : relatiu, -iva al seleni ; que conten de seleni.

Acid selenós. Anidrid selenós.

selenòsi (f.) : intoxicacion pel seleni.

seleta : partida d'arnesc emborrada que passa sus l'esquina fins al cuol del caval ; sèla de cavalièira ; sèla pichona ; sòla dobla d'esclòp (arc.)

Èsser sus la seleta : èsser al banc dels acusats.

Far seleta : far esquineta. v. **esquineta**.

SELF- e derivats (angl.) : v. **AUTO-**

selièr, -ièira : persona que fa o que vend sèlas o arnesques.

selha : recipient especial per mólzer ; milh enculhit o mosit.

selhada : contengut d'una selha. *Selhada de lach.*

selhar (v. tr. e intr.) : dalhar ; dobrir las aigas / copar las aigas (naviri) ; eissirar v. **eissirar**.

selhatge : traça qu'un naviri laissa darrièr el.

selhon : rega longa facha dins la tèrra per una relha de mossa ; rega pichona facha per un bicador per semenar drech ; traça longitudinala ; marca longitudinala facha dins un camp per semenar a la volada (arc.) ; t. tecn.

Lo tractor fasiá de selhons prigonds e plan dreches.

De selhons de lagremas. Selhon de disc...

Los selhons de l'atge (R III, 235) *regavan son front.*

Regar son selhon : far son camin dapàs e sens racar.

selhonar (v. tr.) : far un selhon ; marcar longitudinalament.

Autres còps, abans de semenar, caliá selhonar.

selon : bastet (t. tecn. d'arnesc de bèstia de bast) ; cargastièira (aplech per manténer la carga d'una bèstia de bast) ; escabelon (sèti per mólzer o sèti de drollon)

Selon : nom de vila de Provença.

selonenc, -a : de Selon. *Un Selonenc. Una Selonenca.*

selva : bòsc grand / forèst.

selva maire (plt.) : maire selva / cabrifueilh (*Lonicera caprifolium*)

selvèstre, -a : silvèstre, -a / boscarenc, -a.

selze : sause.

selzeron : ròc ; silex (lat.) : pèira selze.

selzós, -osa : de la natura del selze.

sem, -a : demenit, -ida ; desprovesit, -ida ; enculhit, -ida.

Lo paure vièlh es plan sem : es plan demenit.

Aqueste còp sèm plan sems de tot. Frucha sema.

sema : diminucion.

sèma (m.) : característica semantica pertinenta que representa l'unitat minimala de significacion.

SEMA- : forma prefixada del grèc *semà* (signe)

semafòr : pòste de signalizacion sus una còsta, per comunicar per senhals optics amb los naviris en vista.

semaforic, -a : relatiu, -iva a un semafòr.

Pòste semaforic. Comunicacion semaforica.

semaforista (m. e f.) : persona que garda e fa fonccionar un semafòr.

se mai non (conj.) : si que non pas jamai ; pas jamai.

semal : cornuda.

semals (a) (loc. adv.) : en abundància. *Plòu a semals.*

semalada : contengut d'una semal plena.

Una semalada d'aiga. Una semalada de rasims.

semalièr (subs. e adj.) : pal per carregar las semals ; airal que i se cargava la vendèmia ; obrièr que fasiá de boissès ; relatiu, -iva a una semal. *Pal semalièr.*

semalon : cornuda pichona.

semalonat : contengut d'un semalon.

semantèma : element d'un mot que correspond a un concèpte. Dins los mots *treslusir, treslusida, treslulent, treslusor*, lo semantèma es *treslutz*.

semantic, -a : relatiu, -iva a la significacion dels mots.

semantica : estudi (m.) e significacion dels mots.

semantician, -a : especialista (m. e f.) de semantica.

semantisme : lingüistica.

semar (v. tr.) : magencar / disminuir.

Semar una tina : tirar de most d'una semal tròp plena.

semar (v. intr.) : mermar / baissar / disminuir. *La mar sema.*

semasiologia : estudi semantic que consistís a partir del signe lingüistic per anar cap a la determinacion del concèpte.

La semasiologia fa lo contrari de l'onomasiologia.

semasiologic, -a : relatiu, -iva a la semasiologia.

semblable (subs. m. e f.) : un autre èsser uman.

Aimaràs ton semblable coma s'èra tu.

semblable, -a : que revèrta, que sembla quicòm mai o q.q. mai.

semblablement : d'un biais semblable.

semblança : revèrt / similariá / semblança / similitud.

semblant, -a (adj. e subs.) : que se sembla ; aparéncia.

Son doas causas fòrt semblantas.

Un semblant bufèc de cultura.

Far lo semblant de patir per se far plànger.

Far pas semblant de res : far pas cas de.

semblantament : d'un biais semblant.

semblar (v. intr.) : revertar ; donar o aver l'impression que...

Sembla son paire : revèrta son paire.

Sembla que vòl plòure. Me sembla que fumas tròp.

Li semblava qu'ausissia qualqu'un que parlava.

semblar (se) : se revertar. *Se semblan coma dos esclòps.*
« *semèla* » e derivats (fr.) : v. *sòla*.

semèma (m.) : ensemble dels sèmas que constituïsson la significacion d'un mot ; sens d'un morfèma.

semen (m. e f.) : semença (t. a.) v. **semença**.

semenada : camp semenat ; çò semenat ; semenalhas.

semenadís : tèrra aprestada per èsser semenada.

semenador / semenadoira : maquina per semenar.

semenaire, -a : persona que semena.

semenalhas : temporada per semenar ; semenças.

semenar (v. tr.) : escampilhar de semença per una tèrra aprestada per aquò far ; escampilhar en general ; escampar q.q.
Semenar clar. Semenar espès. Semenar son argent.
Son caval lo semenèt al cap de qualques mètres.
Semenar a rega perduda : una rega entre outra.

semenason : accion de semenar ; temporada per semenar.

semenat : semenada.
Virar de pel semenat : remandar q.q. qu'es pas a sa plaça.

semenatge : semenason (accion de semenar)

semença / semeussa : grana, frucha o partida de frucha que l'òm semena ; ensemble de las granas d'una planta ; espèrma dels mascles ; tèrme general per designar de granas o de frucha pichona ; çò que quicòm ne deu sortir ; descendéncia.

semencièr, ièira (adj. e subs.) : relatiu, -iva a las semenças ; persona o empresa que fa venir e vend de semenças de plantas cultivadas.

semenière : tirassada ; rossegada ; traça.

semenilhas : semenças menudas.

semestral, -a : qu'arriba, que pareis cada sièis meses.

semestralament : cada sièis meses.

semèstre : temporada de sièis meses.

SEMI- : (prefix lat. que vòl dire a mitat ; quasi ; parcialament)

semi-anular, -ara : en forma de mièg anèl. v. p. 20, N.B. 2

semi-arid, -a : quasi arid, -a.

semi-automat, -a : pas completament automat, -a.

semi-autopropulsat, -ada : pas completament autopropulsat.

semi-autopropulsion : propulsion en partida de per se.

semi-auxiliar, -a (adj. e subs.) : quasi auxiliar, -ara.
Vèrb semi-auxiliar : que s'utiliza davant un infinitiu.
Vau venir. Veni d'arribar son de vèrbs semi-auxiliars.

semibarbar, -a : a mitat barbar, a mitat barbara.

semicerclè : mièg cercle.

semicilindre : mièg cilindre.

semicilindric, -a : de la forma d'un semicilindre.

semicircular, -ara : de la forma d'un semicerclè.

semicircomferéncia : mitat d'una circomferéncia.

semicivilizat, -ada : civiliza, -adat pas qu'a mièg.

semiconductor : substància intermediària entre çò bon conductor e çò non conductor.

semiconsèrva : consèrva alimentària de corta conservacion e que cal servir al fresc.

semiconsonanta : articulacion intermediària entre fricativa e vocala.

semiconsonantic, -a : relatiu, -iva a una semiconsonanta ; que revèrta una semiconsonanta.

semicromatic, -a : en partida diatonic, -a e cromatic, -a.

semiconvergent, -a : pas completament convergent, -a.

semidieu, semidivessa : enfant o filha d'un dieu pagan e d'una mortala.

semidiamètre : mitat de diamètre.

semidirècte, -a : mièg-dirècte, -a.

semidurable, -a : de durada mejana.

semisfèra : emisfèri.

semisferic, -a : de la forma d'un emisfèri.

semifinala : espròva esportiva abans la finala.

semifinalista (m. e f.) : persona qualificada per la semifinala.

semifluid, -a : imperfectament fluid, -a ; viscos, -osa.

semilunar, -a : de la forme d'una mièja luna.

semimensual, -a : mièg mensual, -a. *Paga semimensuala.*

SEMIN- : forma prefixada del latin *semen* (semença)

seminal, -a : relatiu, -iva a la semença de l'òme o dels animals. *Glandolas seminalas.*

seminari : establiment d'ensenhament segondari o superior per i estudiar de capelan ; los estudiants del seminari ; los dotze ans passats al seminari ; sesilhas de conferéncias o de trabalhs universitaris, politics... sus un subjècte donat.
Pichon seminari. Grand seminari.

seminarista (m.) : jove qu'estúdia de capelan.

seminifèr, -a : que pòrta o carreja l'espèrma (m.)

seminòma : càncer del testicul que se desvolopa al depens de la linhada dels espermatzoïdes.

seminomada (adj. e subs. m. e f.) : relatiu, -iva al seminomadisme ; persona que practica un seminomadisme.

seminomadisme : mena de vida que combina una agricultura ocasionala amb un elevatge nomada.

SEMIO- : forma prefixada del grèc *semeion* (senhal)
v. **semiografia, semiologia, semiotic, -a, semiotica.**

semi-octava : mitat d'octava.

semi-oficial, -a : mièg oficial.

semiografia : transcripcion de las informacions cartograficas per un sistèma de signes.

semiografic, -a : relatiu, -iva a la semiografia.

semiologia : partida de la medecina qu'estúdia los simptòmas de las malautiás..

semi-opac, -a : pas completament opac, -a. v. p. 20, N.B. 2

semi-opacitat : estat de çò semi-opac.

semi-oscillacion : la mitat d'una oscillacion.

semiotic, -a : relatiu, -iva a la semiotica.

semiotician, -a : especialista (m. e f.) de semiotica.

semiotica : teoria dels simbòls (mat.) ; sciéncia generala dels signes (en lingüistica)

semi-oval, -a : de la forma d'un mièg oval.

semipalmat, -ada : incomplètament palmat, -ada.

semiparasit, -a : planta parasita que conten ça que la de clorofilla.

semipermeable, -a : en partida permeable, -a.

semipreciós, -osa : *Pèiras semipreciosas.*

semipròva : pròva imperfècta.

semipublic, -a : mièg public, -a - mièg privat, -ada.
Un oratòri semipublic.

semiremòlc : veïcul de transpòrt que sa partida avant, sens aissèl de rotlament, s'articula sul darrèr d'un tractor rotier ; ensemble format per aquel veïcul e son tractor.

semisalvatge, -ja : mièg-salvatge, -ja.

semison : consompcion. v. **sumir.**

semita (m. e f.) : persona del grop etnic e lingüistic que davalariá de Sem, un dels enfants de Noè.

semitic, -a : relatiu, -iva als semitas.
Lengas semiticas : ebrèu, arab, egipcian, aramèu...
semitisme : ensemble dels caractèrs pròpris als semitas ; idiotisme de las lengas semiticas.

semitista (m. e f.) : especialista de las lengas e de la civilizacion semiticas.

semiton : mièg-ton.

semitonic,-a : relatiu,-iva a un semiton ; que procedís per semitons.

semitransparent, -a : imperfèctament transparent, -a.

semitubular, -a : mièg-tubular.

semivitrificacion : vitrificacion imperfècta.

semivitrificat, -ada : incomplètament vitrificat, -ada.

semivocala : son intermediari entre una vocala e una consonanta.

semivocalic, -a : relatiu a una semivocala ; de la natura d'una semivocala.

semola : produch alimentari tirat dels blats durs ; matèria alimentària tirada de las trufas, del milh o del ris.

semolariá : fabrica de semolas.

semolièr, -ièira : persona que fa o que vend de semola.

semondre (v. tr.) : invitar / convidar ; avertir / semonsar / corroçar. (R. IV, 254)

semondut, -uda : p.p. de semondre.

semonsa : refresquèri ; repròchi.

semonsar (v. tr.) : corroçar.

Me soi fach semonsar e mai coma cal !

semost, -a : p.p. de semondre.

« *semostar* » : v. **sosmostar**.

sempitèrn, -a (arc.) : continual, -a ; perpetual, -a (R. VI, 22)

sempitèrnal, -a : forma modèrna de sempitèrn.

De reclamacions sempitèrnalas.

sempitèrnalament : de contunh.

sempre (adv.) : totjorn.

sen : partida del còrs que va del fons del còl entrò a la fontanèla de l'estomac ; caduna de las popas d'una femna ; èime / rason (sana capacitat mentala) ; títol onorific diminutiu de sénher (arc.)

Mai val donar lo sen a son nenon, dison los mètges.

Sens sen : sens èime.

sen de vela : partida d'una vela conflada pel vent (mar.)

senada (arc.) : pòcha formada pel sen e la camisa ; contengut d'aquela pòcha ; popa de femna.

senat : assemblada politica de notables elegits e cargats de votar las leis amb los deputats.

senat, -ada : rasonable, -a.

Ôme senat. Un rasonament senat.

senadament : rasonablement ; amb saviesa.

Pensar, parlar, agir senadament.

senator, -tritz : membre del Senat.

senatorial, -a : relatiu, -iva al Senat.

senau : naviri mercant de dos mastes ; maquina per levar de faisses.

sence, -a / séncer, -a : blós, -osa ; de bona constitucion ; en bon estat ; san, -a / sanís, -issa ; sanitós, -osa ; intacte, -a (L. 339)

senda : sendièr / viòl / caminòl.

sendal : estòfa de seda.

« *sendic* » e derivats : v. **sindic**.

sendièr : carrairon / viòl / caminòl.

sendent, -a : escosent, -a / prusent, -a.

sendre (v. intr.) : escòire / prúser / prusir.

sendreja (plt.) : (*Sandreaia satureia*)

sene (plt.) : planta purgativa (*Globularis vulgaris*)
mostarda blanca (*Sinapis incana*)

sene bastard (plt.) : (*Coronilla Emerus*)

senèc, -a : vièlh, -a. (R. V, 199)

senectut : vielhum. (R. 5, 200)

Senèca : (4 abans J.C. - 65) : filosòf andalós preceptor de Neron.

sened : amassada de femnas ; amassada de personas maldisentas (òmes o femnas) ; conselh / reunion / comitat.

Senegal : nom de país d'Àfrica.

senegalés, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Senegal ; de Senegal.

Un Senegalés. Una Senegalesa.

senegré (plt.) : (*Trigonella Fœnum-graecum*)

« *senepar* » : v. **senepiar**.

senépiá : tacha (clavèl capgròs) ; frejura ; tempèri.

senepiar (v. tr. arc.) : tachar los esclòps.

senepiu (m.) : sarrampiu. v. **sarrampiu**.

senescal : grand administrador de palatz dels primièrs reis de França ; oficièr màger de justícia d'un senhor ; mena de baile reial administratiu e judiciari.

senescalciá : tombada (jurisdiccion) d'un senescal ; tribunal d'un senescal ; airal que i se trobava aquel tribunal.

senescéncia : senilitat.

senescent, -a : senil, -a.

senèstre, -a : esquèrra, -a (per oposicion a drech, -a)

A man senèstra / a man esquèrra.

senestrièr, -ièira (subs. e adj.) : persona que se servís mai que mai de la man esquèrra.

senet : sen pichon.

seneta : sen de drolleta.

sengirar (v. tr.) : remenar ; revirar.

« *senclar* » : v. **singlar**.

« *senle* » : v. **single**.

senquelh (plt.) : (*Viburnum lantana*)

senh (arc.) : campana. v. **tòca-senh**.

senha : posaraca (potz a bascula, mena de potz arab)

senhaire, -a : persona que signa ; persona que fa signe ; persona que fa lo signe de la Crotz.

senhador : aigasenhadièr (recipient d'aiga benesida) ; orador (airal per pregar)

senhal : signe en general ; cima de montanha ; tota mena de signe distinctiu per far vergonha als escolans que parlavan occitan, basc o breton a l'escòla dels dos Julis. v. **Ferry**.

Senhal d'alarma. Senhal sonòr. Senhal d'arrèst.

Milanta drollons occitans se trapèron lo senhal.

senhalaire, -a : persona cargada de senhalar quicòm (emplegat de camin de fèrre, soldat, marin...)

senhalament : descripcion precisa de q.q. o de quicòm.

senhalar (v. tr.) : indicar ; far una denúncia ; mostrar ; far remarcar.

Panèls que senhalan tot cambiament de direccion.

Senhalar un panaire a la polícia.

Un critic deu senhalar las qualitats e las mancas.

I aviá pas grand causa de senhalar.

senhaletic, -a : que balha lo senhalament.

Ficha senhaletica. Detalh senhaletic.

senhaletica : activitat semiótica relativa a la senhalizacion ; ensemble dels mejans de senhalizacion d'un airal, d'un malhum.

senhalièr : marca de pagina d'un libre que l'òm legís.

senhalizacion : installacion de senhals sus una via de comunicacion, a l'intrada d'un pòrt, sus un aeropòrt... ; ensemble dels aparells de senhalizacion ; t. tecn. de psicologia : ensemble de senhals sensorials qu'amòdan de reflèxes condicionats.

senhalizat, -ada : p.p. de senhalizat.

senhalizador, -airitz : que senhala quicòm.

Panèl senhalizador. Ensenha senhalizairitz.

senhalizar (v. tr.) : indicar per un senhal.

Senhalar una bifurcacion.

senhalizar (se) : se far remarcar.

senhar (v. tr.) : far signe ; marcar ; indicar ; benesir (far un signe de Crotx sus quicòm o sus q.q.)

Lo papà senhava totjorn la torta qu'entamenava.

senhar (se) : far lo signe de la Crotx.

La mamà, ela, se senhava quand belejava.

senheira : bandièira / pabalhon / estendard / drapèu.

sénher / senhor : possessor d'un fèu, d'una tèrra (feodalitat) ; nòble de naut linhatge ; títol onorific ; mèstre sobeirana ; persona qu'ocupa la pus primièira plaça endacòm ; nom donat a Jèsus, Filh de Dieu.

Senhor feodal. Los grands senhors d'autres còps.

Sénher Fontan. Bonjorn, sénher Fontanilha !

Lo sénher Fontanilha a pas ausida ma salutacion.

Mèstre e senhor après Dieu. Senhors de la finança.

Lo Senhor : Dieu ; Nòstre Sénher Jèsus.

senhet : sénher pichon. *Nòstre Senhet* : l'Enfant Jèsus.

senhora : dòna (femna) de senhor ; nom de vaca majorala.

senhoral, -a : relatiu, -iva a un senhor.

Castèl senhoral. Drech senhoral.

senhoratge : dominacion (accion de senhorejar)

senhorejaire, -a : dominator, -tritz.

senhorejament : dominacion (accion de senhorejar)

senhorejar (v. tr. e intr.) : mestrejar ; èsser senhor.

senhoressa : sobeirana ; dòna de senhor.

senhoret, -a : pichon senhor ; senhora pichona ; dròlle o dròlla de senhor.

senhoriá : fèu / domeni.

senjòn (plt.) :

(*Senecio*)

« *senigrè* » :

v. **senegré**.

senil, -a : relatiu, -iva al vielhum ; vièlh acabat, vièlha acabada. *Deméncia senila. Tremolament senil.*

senilament : d'un biais senil.

senilh : mena d'aucelon

(*Fringilla serinus*)

mena de planta

(*Cyperus longus*)

mena de canavèra (plt.) : (*Arundo Donax* ; (*A. maxima*)

(*A. Pliniana*) ; (*A. Phragmites*)

persona caitiva (traça)

senilhon : diminutiu de senilh.

senilisme : vielhum patologic fòrt precòç.

Lo senilisme lo trapèt a cinquanta ans.

senilitat : estat d'una persona senila.

Val mai la mòrt que non pas la senilitat.

senina : mena d'aucèl

(*Coccyzus coccyzus*)

senior (lat.) (adj. e subs.) : relatiu, -iva als mai de cinquanta ans ; esportiu qu'a despassat l'atge (R. III, 235) d'èsser junior e qu'es pas encara veteran.

senioritat (t. tecn. d'antropologia) : principi ierarquic basat sus l'ancianetat dins lo grop.

seniscle odorós (plt.) :

(*Chenopodium botrys*)

seniscle pudent (plt.) :

(*Chenopodium vulvaria*)

seniscles (menas de plantas) :

(*Chenopodium album*)

(*C. glaucum*) ; (*C. urbicum*) ; (*Atriplex hastata*)

« *senòdi* » :

v. **sinòde**.

senon / sinon (conj.) : si que non / si que de non.

Paga-me, sinon...

sens : sentit (fonccion que nos balha las impressions de çò exterior a nosautres) ; facultat de sentir en general ; discerniment ; opinion / sentiment / punt de vista ; significacion ; direccion ; situacion ; costat ; èime / rason.

Los cinc senses de l'òme son l'ausir, lo sentir, lo tocar, lo tastar e lo véser. Sens seisen : l' intuicion.

Agachatz de tornar prene los vòstres senses !

Aver lo sens de la realitat. Abondar dins lo sens de q.q.

Lo sens de « babau » es « coleoptèr » (en l.p.)

Dins lo sens de las agulhas d'una mòstra.

Sens unic. Sens interdich. Sens moral.

sens (prep. per exprimir) : privacion ; manièira (R. VI, 355) ; manca ; condicion negativa.

Sens dents òm fa pas en aise.

Sens se copar lo cap ni mai ni mens.

Poiràs pas culhir tota la frucha sens escala.

Sens aquel vici, seriá un brave òme.

sens aquò (loc. adv.) : si que non.

sensabric (m. e f. inv.) : persona sens ostal e sens lòtjament.

sensbiais (m. e f. inv.) : maladrechàs, -assa (maladrech, -a coma un pè de pòrc)

sensacion : impression en general ; impression fisica.

Tot çò que diguèt faguèt bravament sensacion.

S. visuala, auditiva, olfactiva, tactila, gustativa.

Sensacion de caud, de freg, de talent, de lassieira.

Ai la sensacion que lo temps es a l'auratge.

Prensa a sensacion : ... que cèrca a far sensacion.

sensacional, -a : que fa sensacion ; extraordinari, -ària.

sensacionalisme : recèrca sistematica de çò sensacional.

sensacionalista (adj. e subs. m. e f.) : relatiu, -iva al sensacional ; persona que recèrca çò sensacional.

Los media (lat.) son mai que mai sensacionalistas.

« *sensat* » e derivats (fr.) :

v. **senat**.

senscontra (al) : a contrasens.

Fa pas bon far d'anar al senscontra dels autres.

senscòr (m. e f. inv.) : persona qu'a pas de còr.

sensèime (m. e f. inv.) : descervelat, -ada / destuferlat, -ada ; sensbiais ; sens mesura.

sensemplec (m. e f. inv.) : caumaire, -a.

senenar (v. intr.) : florir e porgir lo pollèn.

senesrigalha : lardièira / mesenga blava (*Parus caeruleus*)

senesringalha : besucarieta / bagateleta / parpèla d'agaça (causa sens importància)

T'arrestèsses pas per de senesringalhas !

sensfaiçons (m. e f. pl. inv.) : persona que mespresa las convenenças.

sens faiçons (loc. adv.) : sens far de manièiras (R. VI, 355)

Demoratz per dinhar, sens faiçons !

sensfauta (m. inv.) : prestacion perfectèa.

Aquel campion ven de far un sensfauta.

sens fauta (loc. adv.) : sens manca.

Compti que vendràs sens fauta deman matin.

sensfin (subs. f.) : quicòm que ne finís pas.

D'embestiaments, n'ai una sensfin !

sensgèina (m. e f. inv.) : indelicat, -ada.

sensgrad (m. e f. inv.) : subaltèrn, -a.

sens lo sòu (m. e f. inv.) : sens argent.

v. p. 20, 2, c.

Es totjorn estada una sens lo sòu.

sens mai (loc. adv.) : sens ajustar res pus ; entre pauc e mens.

Lo saludarai ça que la, sens mai.

Consí vas ? - Sens mai.

sensibilitat : aptitud a ressentir de sensacions ; propietat d'un aparelh qu'enregistra las mendres causas.

Sensibilitat al caud, al freg, a la dolor...

Sensibilitat d'un termomètre, d'una balança...

sensibilizable, -a : que pòt èsser sensibilizat, -ada.

sensibilizacion : accion de sensibilizar o de se...

sensibilizador, -airitz : que sensibiliza.

Aparelh sensibilizador. Situacion sensibilizairitz.

sensibilizar (v. tr.) : far venir sensible, -a a quicòm (t. a.)

sensibilizar (se) : venir sensible a quicòm (t. a.)

sensible, -a : capable, -a de ressentir una impression fisica ; fin, -a ; delicat, -da ; dolorós, -osa ; perceptible, -a ; qu'enregistra las mendres causas.

Èsser sensible al caud, al freg, a la dolor...

Aurelha sensibla. Aver de pès fòrt sensibles.

Sa nafradura veniá sensibla de mai en mai.

La lutz fa venir las causas pus sensibles a la vista.

Instrument de mesura sensible que jamai.

Aquela persona a un còr bravament sensible.

sensiblement : d'un biais sensible / notablament...

sensibilitariá (pej.) : sensibilitat excessiva.

Tota sensibilitariá es de defugir.

sensitiu, -iva (adj. e subs.) : relatiu, -iva a las sensacions ; que mena l'influx nerviós d'un organ sensorial a un autre ; persona capabla de transmetre o de recebre una sensacion ; persona excessivament sensibla (t. tecn. de psiquiatria)

Nèrvis sensitius. Neuròna sensitiva.

sensitiva (plt.) : (Mimosa pudica)

sensitivitat : qualitat de çò sensitiu.

sensitomètre : aparelh de sensimetria.

sensimetria : tecnica per determinar los efèctes fisics o quimics de la lutz sus las emulsions sensibles de placas e de pelliculas fotograficas.

sensòri : partida del cervèl supausada èsser lo centre de las sensacions ; sistèma nerviós amb los organs dels senses.

sensòri, -a : relatiu, -iva al sensòri.

SENSORI- : forma prefixada del latin *sensorium* (centre d'una facultat)

sensorimotor, -tritz : relatiu, -iva a l'encòp als fenomèns sensorials e a l'activitat motritz. *Desòrdres sensorimotors.*

sensorial, -a : relatiu, -iva als organs dels senses.

sensostal (m. e f.) : sens lo sòu, passapaís, vagabond, -a.

senspapièrs (inv.) : persona sens papièrs d'identitat.

Los senspapièrs son de plànher, que fan en pena.

sens que (loc. conj.) : *Sortiguèri sens que se'n mainèsse.*

sensual, -a : (adj. e subs.) : relatiu, -iva als sens considerats coma mejans de gausiment ; que denòta de sensualitat ; que recèrca la sensualitat. *Comportament sensual.*

Apetisses sensuais. Plasers sensuais. Òme sensual.

sensualament : d'un biais sensual ; amb sensualitat.

sensualitat : recèrca dels plasers sensuais ; temperament d'una persona sensuala. (R. V, 196)

sent : òlga / nolor / odor.

senteire, -a (adj. e subs.) : persona que solfina (que sentís, que flaira) ; nolent, -a / flairós, -osa / odorós, -osa.

senténcia : jutjament ; verdicte (decision de jutge o d'arbitre) ; maxïma (opinion o precèpte de morala exprimits dogmaticament)

Far annullar una senténcia. Far executar una s...

sentenciar (v. tr. e intr.) : prononciar una senténcia (t. a.)

Sentenciar q.q. a mòrt degun n'a pas lo drech.

sentenciós, -osa : que parla mai que mai per senténcias ; que conten de senténcias ; qu'a la forma d'una senténcia ; solemne, -a ; dogmatic, -a.

Òme sentenciós. Discors, propaus sentenciós.

Frasa sentenciosa. Aire sentenciós. Ton sentenciós.

sentenciosament : d'un biais sentenciós.

Parla totjorn sentenciosament.

sentida : flaire / odorat.

senticos, -osa : cavilhós, -osa / espedaire, -a / minimós, -osa.

Es totjorn estada senticosa que jamai.

sentidor : flaire / odorat.

sentiment : consciéncia ; impression ; intuicion ; punt de vista ; estat afectiu qu'es la manifestacion d'una tendéncia ; sensibilitat ; amor / amistat.

Ai lo sentiment de mos limits.

Es un afar de sentiment, d'intuicion.

M'agradariá d'aver ton sentiment aquí dessús.

Es una persona qu'a de sentiments generoses.

Declarar a q.q. lo sentiment que te fa.

sentimental, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'amor ; que denòta una sensibilitat un pauc minharda ; persona d'una sensibilitat exagerada.

La vida sentimental de q.q. Un ton sentimental.

sentimentalisme : tendéncia a se guidar sul sentiment.

Sentimentalisme passa pas rason.

sentimentalament : d'un biais sentimental.

sentimentalitat : estat de çò sentimental.

sentina : immondícias ; partida pus bassa d'un naviri.

sentinar (v. tr.) : quitar pas de solfinar.

sentinèla : gaita (persona que fa guinèla (l.p.))

sentir (v. tr.) : aver una impression fisica pel tocar, pel sentit o per l'odorat ; ressentir ; presar ; solfinar / flairar

Jagut sus la sabla de la plaça sentissiá sa doça calor.

Es per Occitània que sentissi l'amor pus tendre.

Es incapable de sentir una òbra musicala.

Me congosti de sentir las flors del campèstre.

Ennascat que soi sentissi pas res.

sentir a (v. tr. ind. intr. e intr.) : nòlre ; pudir ; aver un gost ; indicar ; conéisser.

Que sentisson a bon aquelas ròsas !

Aquel peis sentís pas a bon, lo cal pas manjar.

De sant miquèlas, aquò sentís la fin de l'estiu !

sentir (se) : conéisser dins quina disposicion fisica o morala òm se tròba ; conéisser sa valor ; èsser apreciable ; s'empebrinar.

Se sentir las. Se sentir languinós. Se sentir fòrt.

Una bona pausa aquò se sentís en fin de setmana.

sentit : impression ; intuicion.

Ai lo sentit que lo sòm te ganha.

Se mon sentit m'engana pas, capitaràs.

sentor (f.) : nolor (f.) / odor (f.)

sentorassa : odor marrida.

sentorós, -osa : que sentís a bon.

sens-tu-fariam : gastanis / cachanis / darrièr nascut.

Avèm aculhit ça que la lo sens-tu-fariam.

separable, -a : que pòt èsser separat, -ada.

Los dos afars son separables, o mesclès pas tot !

separacion : alunhament ; rompedura. (R. V, 172)

separadament : a part.

Lo se prenguèt separadament per lo rasonar.

separaire, -a : persona que separa.

separar (v. tr.): alunhar ; metre a part / isolar ; desaparitar ; triar ; partejar ; borrolar (far se mancar doas personas) ; desassociar.

*Separar los bons dels emmalits. Separar un coble.
Separar lo brave gran del marrit. Separar en dos.
Separar son pel per una rega. Separar dos amics.
Separar los problèmas.*

separar (se) : se quitar ; divorciar ; se copar en doas parts

*Nos separèrem après doas oras de convèrsa.
Los Durands se son separats.*

La ribièira se separa en dos brases.

separat, -ada : (totas las acepcions del vèrb separar)

separatisme : tendéncia d'un territòri a se separar (o voluntat de se separar) de l'Estat que l'anexèt.

separatista : adèpte, -a del separatisme.

separatiu, -iva : qu'a la propietat de separar. (R. V, 172)

separtir / sospartir (v. tr.): separar / partejar / devesir.

separtir / sospartir (se) : se separar / se partejar / se devesir.

sépia : mena de molusc (*Sepia*)

SEPSIA- : forma prefixada del grèc *sepsis* (putrefaccion) v. **asepsia**.

SEPT- : forma prefixada del latin *septem* (sèt)

Septanta (la) : primièira revirada grèca de la Bíblia.

septenari : durada de sèt jorns.

septenari, -ària : que conten sèt elements.

septenat : temporada de sèt ans.

septentrion : nòrd. (R. V, 217)

septentrional, -a : nordic, -a. (R. V, 217)

SEPTI- : forma prefixada del grèc *septikòs* (agent de putrefaccion)

septic, -a : solhat, -a ; que carreja de gèrmes ; degut, -uda a una infeccion.

septicemia : alteracion del sang per de gèrmes infeccioses.

septicemic, -a : relatiu, -iva a una septicemia.

septicitat : *Septicitat d'una nafadura.*

septifòrme : de sèt formas. *Litanias septifòrmas.*

septuagenari, -ària : persona dins los setanta ans.

septuagesima : dimenge setanta jorns abans Pascas.

septuplar (v. tr.): multiplicar per sèt.

septuple : sèt còps mai. *Catòrze es lo septuple de dos.*

sepulcral, -a : relatiu, -iva al sepulcre ; lugubre, -a.

Inscripcion sepulcrala. Votz s... : votz cavernosa.

sepulcre : tombèl.

Lo sepulcre sant : lo tombèl de Nòstre Sénher.

Sepulcre emblanquit : ipocrita (m. e f.) / còltòrt, -a.

sepultura : accion d'enterrar una persona defuntada ; aïral qu'un mòrt i es enterrat. (R. V, 171)

sequèla : consequéncias après una operacion, una malautiá, un eveniment, una situacion. (R. V, 179)

sequéncia : pròsa (imne liturgic) que se canta a la messa, los jorns de fèsta, après lo gradual e l'alleluïa ; seguida ordenada d'operacions, de mots... ; reproduccion d'un motiu melodic e ritmic suls grases diferents de la gamma ; seguida ordenada d'elements lingüistics ; seguida d'images que fan un ensemble (cinemà, television) ; tèrça (seguida de tres cartas)

sequenciacion : accion o resulta de sequenciar.

sequenciador : organ de comanda d'un ordenador qu'amòda las diferentas fasas de l'execucion de las instruccions.

sequencial, -a : relatiu, -iva a una seguida organizada.

Tractament sequencial (t. tecn. d'informatica)

sequenciar (v. tr.): establir una seguida organizada.

sequenciatge : accion o resulta de sequenciar quicòm.

sequeral : asau / avorton.

sequestracion : accion de sequestrar ; isolament d'animals contagioses ; t. tecn de reaccion quimica.

sequestrar (v. tr.): téner (arbitràriament e ilegalament) una persona embarrada.

sequèstre : depaus provisòri entre las mans de q.q. d'una causa que sa possession fa problèma ; fragment ossós demorat dins la carn après fractura o infeccion.

Metre jos sequèstre los bens d'un alienat.

sequestrectomia : ablacion d'un sequèstre.

sequet : mena de campairòl (*Boletus edulis*)

sequièr : secador ; solelhador (airal al solelh)

sequièr (subs.): montet de fanfre de cremar ; accion de far cremar sus plaça genestes, buscalha, fanfre, romes, bartasses...

Cremar un sequièr per temps de secada es defendut.

sequièira : secada.

sequoià : mena d'arbre de 140 m. d'auçada e que pòt viure dins los dos mila ans. (*Sequoia sempervirens*)

(*Sequoiadendron giganteum*)

ser : après miègjorn / aprèsdinnada ; après sièis oras del ser ; sera / serada / vèspre / vesprada. *Una ora del ser.*

Tres oras del ser. Sèt oras del ser. Arser : ièr de ser.

Ara de ser : aqueste ser. *Ardelà ser* : ièr delà de ser.

De ser / al ser / sul ser : sus la fin de la jornada.

sèr : manat / planponh / ponhada ; paquet.

SER- : forma prefixada del latin *serum* passat aital en occitan.

sera : ser.

serac : calhada obtenguda pel calfatge del serum ; blòc de glaç, o amàs caotic de glaç, a l'airal que la davalada del lièch del glacièr augmenta.

serada / serum (se 'ryn) : temporada entremièg solelhcolc e l'ora de s'anar jaire ; velhada (amassada après 9 oras del ser)

Serada dançanta. Rauba de serada. Vestit de s...

serafic, -a : relatiu, -iva als serafins ; angelic, -a.

Votz serafica. Vision serafica : extasi.

seraficament : d'un biais supausat serafic.

serafin : mena d'àngel.

Serafin - Serafina - Serafinòta : prenomes.

« *serba* » : v. **sòrba**.

sèrbi, sèrbia : de Serbia. *Un Sèrbi. Una Sèrbia.*

Sèrbia : nom de país d'Euròpa.

serbe (plt.): mostarda negra , m... salvatja (*Sinapis nigra*)

serbocroat : lenga eslava parlada en Serbia e en Croacia.

seren : aigatge del ser / rosal del ser / banhadura del ser ; ventolin del ser.

seren, -a : clar, -a, doç, -a e calm, -a.

serena : banhadura / aigatge / rosal del ser ; creatura fabulosa qu'a lo cap e las popas d'una femna e una coa de peis ; dòna que canta plan ; dòna seduseira ; mamifèr erbivòr de 3 mètres de long e de 500 quilòs dels fluvis d'Àfrica e d'America equatorialas (*Trichechus manatus*) salamandra dels U. S. A. ; aparelh per donar l'alarma.

A la serena : jos las estelas ; al clar de la luna.

Se laissèt enjaular per sa votz de serena.

serenada : cant, musica que se fan de nuèch jos la fenèstra d'una persona aimada.

serenament : d'un biais seren.

serenar (v. intr.): far una serenada ; enjaular ; donar l'alarma amb una serena.

serenat : mena d'aucèl (*Merops apiaster*)

serenatge : accion d'expausar quicòm al seren.
serenc, -a : del ser.
sereneta : aplech a musica per ensenhar un aire a un senilh o a un autre aucèl cantaire.
serenejar (v. tr.) : ensenhar un aire a un senilh amb l'ajuda d'una serineta ; quitar pas de tornar dire quicòm a q.q. ; importunar.
serenitat : qualitat de q.q. o de quicòm de seren.(R. V, 207)
Ai totjorn agachada la mòrt amb serenitat.
serenós, -osa : clar, -a. *Per una serenosa nuèch d'estiu...*
« *sèrf* » (fr.) : v. *sèrv*.
sergent, -a : galonat, -ada d'armada. (*serjant* l. p + L. 341)
sergentar (v. tr.) : mandar l'uissier a q.q.
sergentariá : ofici de sergent.
Sèrgi : prenom.
seria : seguida, tièira de causas de meteissa natura ; ensemble de causas de la meteissa mena ; t. tecn. de quimia, de mat., de marina, de lingüística, d'informatica...
Una seria de timbres. Una seria de claus.
Seria televisada (e non pas « *serial* » qu'es un angl.)
En seria (loc. adv.) : en succession ; en derivacion.
Produccion en seria. Seria negra.
Seria trigonometrica. Seria lingüistica...
serial, -a : relatiu, -iva a una seria ; que forma una seria.
Òrdre serial. Musica seriala.
serialisme : caractèr de la musica seriala.
serializacion : accion o resulta de serializar.
serializador, -airitz : que fa de serializacion.
serializar (v. tr.) : transformar une informacion jos forma parallèla en informacion serializada. (t. tecn d'informatica)
seriar (v. tr.) : classar per serias, per importància, per natura.
Seriar las questions, las dificultats, los problèmas.
seric, -a : relatiu, -iva al *serum* o a l'administracion del *serum* (lat.) *Accident seric.*
SERICI- : forma prefixada del latin *sericus* (de seda / en seda)
sericicòla : relatiu, -iva a l'elevatge de manhans.
Industria sericicòla.
sericicultor, -tritz : persona qu'elèva de manhans.
sericicultura : elevatge de manhans e produccion de seda.
sericigèn, -a : que produz de seda.
sericimètre : instrument per estimar l'elasticitat e la tenacitat d'un fial (fil) de seda.
sericina : albuminoïde gelatinós, un dels pus principals de la seda bruta.
sericita : silicat natural de la familha dels micàs.
sericitós, -osa : relatiu, -iva a la sericita ; que conten de sericita.
serigrafia : procediment d'impression a través un quadre de teissut.
serigrafic, -a : relatiu, -iva a la serigrafia.
serigrafista (m. e f.) : persona que fa de serigrafia.
serilhat (plt.) : angelicassa (*Laserpitium*)
« *serinar* » (fr.) : v. *serenejar*.
seringa : mena de pompa pichona per injectar o prelevar de liquids dins lo còrs. (R. V, 207)
seringà : mena d'arbrilh (*Philadelphus coronarius*)
seringada : gèt de seringa ; gisclada ; lavament.
Aquel malaut a besonh d'una seringada (l.p.)
seringaire, -a : persona que fa una injeccion.
Aquela infirmièira es una bona seringaira.
seringal : gèt de seringa ; gisclada.

seringar (v. tr.) : asagar las fuèlhas d'una planta amb una seringa.
seringatge : accion de seringar.
seringuet (plt.) : cogombre d'ase (*Ecballium elaterium*)
seriòla : peis de mar (*Caranx Dumerili*)
seriós, -a : aplicat, ada ; fisable, -a ; sevèr, -a ; rengat, -ada (s.f.) ; important, -a ; grèu, grèva.
Escolan seriós. Persona seriosa. Mina seriosa.
Femna seriosa. Afar seriós. Malautiá seriosa.
seriosament : d'un biais seriós.
serioscopia : seria de radiografias.
sermar (v. tr.) : copar lo vin amb un pauc d'aiga.
Beure sermat : beure de vin copat d'aiga.
Sèrma ton vin : met d'aiga dins ton vin ! (s. p. e s. f.)
sermatge : accion de copar lo vin amb d'aiga.
sermon : presic d'un prèire dins una glèisa per ensenhar la religion e per encorar lo mond a adorar Dieu ; propaus d'una persona qu'avertís q.q., que li repròcha quicòm, que lo corroça.
sermonaire, -a : persona que fa de sermons (t. a.)
sermonar (v. tr.) : ensenhar la religion e encorar lo mond a far son dever religiós ; avertir q.q. / li far de repròchis, lo corroçar.
As pas a me sermonar, siás pas qualificat per aquò !
sermonari : recuèlh de sermons.
sermonejar (v. tr.) : quitar pas d'avertir, de reprochar, de corroçar.
sernassa : serpatassa (sèrp gròssa)
SERO- : forma prefixada del latin *serum* (serum)
seroaglutinacion : aglutinacion de gèrmes o de cellulas per las aglutininas d'un *serum* (lat.)
seroalbumina : albumina del *serum* (lat.) del sang.
seroanafilaxi (f.) : anafilaxi amodada per injeccion de *serum*.
seroanatoxiterapia : injeccion simultanèa de *serum* especific e d'una pichona dòsi d'anatoxina de meteissa especificitat.
seroatenuacion : seroterapia per atenuar las manifestacions d'una malautiá contagiosa ja en periòde d'incubacion.
seroconversion : passatge de l'estat seronegatiu a l'estat seropositiu.
seroda / serodelha : froment marcenc ; segal marcenc.
serodiagnòsi (f.) : diagnòsi efectuada per de reaccions amodadas dins lo *serum* sanguin o pel *serum* sanguin de malauts.
serodiagnostic : diagnostic precòç d'unas malautiás microbianas basat sus la recèrca dins lo *serum* de l'anticòrs especific d'un agent infecciós.
seroemorragic, -a : que conten a l'encòp de *serum* e de sang.
serofibrinós, -osa : a l'encòp serós, -osa e fibrinós, -osa.
sero-immunitat : immunitat passiva amodada per administracion de *serums* especifics que venon d'animals ja vaccinats o de personas que son ja estadas malautas.
serologia : estudi dels serums, de lors propietats e de lors aplicacions.
seromucós, -osa : a l'encòp serós, -osa e mucós, -osa.
seromuscular, -a : relatiu, -iva a las tunicas (R. V, 439) serosas e muscularas.
seronegatiu, -iva : que presenta una serodiagnòsi negativa.
seropositiu, -iva : que presenta una serodiagnòsi positiva.
seroprofilaxi (f.) : injeccion profilactica d'un *serum* immunizat.
seropurulent, -a : a l'encòp serós, -osa e purulent, -a.

seroreaccion : aglutinacion dels micròbis d'una cultura en preséncia de qualques gotas d'un serum de persona immunizada.

serós, -osa : relatiu, -iva al *serum* (lat.); que revèrta lo *serum*.
La partida serosa del lach, del sang...

serosanguin, -a : relatiu, iva a una mescla de sang e de *serum*.

serosanguinolent, -a : relatiu, -iva al *serum* e al sang ; que conten a l'encòp de *serum* e de sang.

seroserós, -osa : relatiu, -iva a doas membranas serosa o mai.

serositat : estat de çò serós.

serositi (f.) : inflamacion d'una membrana serosa.

seroterapia : tractament medical per injeccion de *serum* (lat.)

seroterapic, -a : relatiu, -iva a la seroterapia.

serotonina : substància presenta dins diferents organs e mai que mai dins lo cervèl que i jòga un ròtle de neurotransmission.

serotoxina : toxina del serum que pòt amodar una anafilaxi.

serovaccinacion : injeccion d'un anticòrs d'accion immediata mas passadissa e d'un vaccin d'accion perdurable mas retardada.

sèrp (f.) : reptil en general ; colòbra (en lenga parlada)

serpar (v. intr.) : se desplaçar sul ventre ; far de contorns ; auquejar de las ancas.

serpàs / serpatàs : sèrp gròssa.

serpassa / serpatassa : augmentatiu d'augmentatiu.

serpat, -ada : fendasclat, -ada en forma de sèrp.

serpatejar (v. intr.) : èsser sinuós, -osa.
Un dralhòl que serpateja per la montanha.
Una ribièira que serpateja per una plana.

serpatièr : escacièr que se manja de sèrps. (*Ardea purpurea*)

serpatièira : airal que las sèrps i s'agradan.

serpaton : sèrp pichona.

serpelhièira : tèla grossièira de las malhas lascas (non sarradas) que pòt servir per embalar quicòm o per far de tòrcas per netejar lo pelsòl ; tòrcas.
Passar la serpelhièira sus un pasiment.

serpent (m.) : doblèt de sèrp (f.)

serpentaire : mena de constellacion.

serpentari (m.) : aucèl de rapina que se manja de sèrps. (*Spilomis*)
constellacion septentrionala.

serpentària (plt.) : (*Arum Dracunculus*)

serpentejar (v. intr.) : serpatejar v. pus naut.

serpentifòrme : que sembla una sèrp.

serpentin, -ina : de la natura de la sèrp (s.f.)
Lenga serpentina : lenga que fissa coma una sèrp.

serpentina (plt.) : serpentària v. pus naut.
autra planta : bestòrta (*Polygonum bistorta*)
mena de pèira fina ; erisipèla (malautiá de la pèl)

serpentós, -osa : sinuós, -osa.

serpilha : pelha.

serpol (plt.) : mena de frigòla (*Thymus serpyllum*)

serpoleta : engrisòla / claveta / claupèire (f.)

sèrra : acrin / cresta de montanha ; cropol ; bòrd de puèg o de cropol ; rèssa.

sèrra de mar : peis de mar (*Squalus pristis*)

serrada : trata (mena de reptil insectivòr) (*Lacerta ocellata*)

serradèl : tucolet / costal pichon / planòl pichon.

serraire, -a : ressaire, -a.

serralhon : toral / tupèl / tèrme / suc / suquet / truchalhon.

serran : peis de mar (*Perca maritima*)

serrar (v. tr.) : ressar.

serrat : planòl ; travèrs ; cropol ; costal / costièira.

serratge : accion de ressar.

sèrre : cima de costal, de puèg, de costièira ; cadena de costals.

serreta : rèssa pichona.

serrilha : ressilha / ressum / bren de rèssa.

serrilhar (v. intr.) : mal jogar del violon.

serrilhon / serrichon : tucolet / truchalhon.

sertidoira : aplech per sertir.

sertidura : partida qu'enròda una pèira preciosa e la reten ; çò qu'enròda e reten quicòm en general.

sertir (v. tr.) : encastrar una pèira preciosa dins uns montura ; montar / margar / fixar quicòm en general.

Sertir un diamant. Sertir una cartocha.

sertissatge : accion de sertir quicòm.

sertisseire, -a : persona capabla de sertir quicòm.

serum (lat.) : liquid serós que se tròba dins lo sang e que l'òm aprèsta per immunizar l'organisme contra d'unas malautiás.
Serum antidifteric.

sèrv / sèrva (subs.) : persona que lo senhor feudal aviá de dreches sus ela e sus sos bens.

sèrva : conservacion ; resèrva per servir quicòm ; caissa trauquilhada per servir de peis ; cofin de peissonièr ; pesquièr / paissièira ; partida d'una bordiga ; plantolièira ; consèrvas.

Èsser de sèrva : èsser de bona conservacion.

Sèrva de peissonièr ; de molin ; de castèl. ; de bordiga ; d'ortalièr ; de frucha. Efecte de sèrva v. fenomèn

Tropèl de sèrva : fedas e marran per la reproduccion.

servant : mena de rasim que sèrva plan.

servant, -a : que sèrva plan.

servantina : figa de bon servir ; engrisòla / claveta.

servar (v. tr. e intr.) : gardar / conservar / se conservar ; menar un naviri amb lo governalh.

servatge : esclavitat (condicion de sèrv, de sèrva, d'esclau)

serveire, -a : que servís endacòm. (R. VI, 490)

Es serveira dins un grand restaurant.

servent, -a : servicial, -a (persona dedicada al servici domestic)

serventas (f. pl.) : trespès de cosina.

serventés / sirventés : genre poetic dels trobadors, mai que mai satiric contra la religion o la politica, mas que canta tanben l'amor quand ne vira.

« *Tartarassa ni voutor
non sent plus lèu carn pudent
com clerc e presicador*

senton ont es lo manent » Pèire Cardenal (1180-1278)

Tartarassa ni voutor

flairan mens lèu carn pudent

que non pas presicador

flaira tot çò qu'è argent.

Adaptacion modèrna.

servici : accion de servir endacòm (t. a.)

Far servici : èsser util a quicòm o a q.q.

serviciable, -a : que volenta plan de far servici.

servicial, -a (subs.) : servent, -a / servidor, -a.

serviciós, -osa : serviciable, -a.

v. pus naut.

serviciosament : d'un biais serviciable.

servidor, -a : servicial, -a.

(L. 342)

servieta : pèça de linge per la taula o per se lavar.

servieton : servieta pichona de nenon o de nenòta.

servil, -a : relatiu, -iva a la condicion de sèrv o d'esclau.

Condicion servila. Esperit servil.

servilament : d'un biais servil.
servilisme / servilitat : somission excessiva.
serviment : accion de servir.
servir (v. tr. e intr.) : balhar a una practica çò que demanda (t. a.) ; ajudar / far servici / èsser util a q.q. o a quicòm (t. a.) ; s'aquitar d'un dever (t.a.) ; viure jos la dependéncia de q.q.
Servir una practica. Servir una comanda.
Las cambas servisson per caminar.
Servir Dieu. Servir la patria. Servir la messa.
Servir una maquina. Servir un patron.
servir (se) : utilizar ; se prene quicòm.
Servís-te dels cunhs e del malh, pas de la pigassa.
Servissètz-vos, sens vos comandar.
servitud : anciana condicion d'un sèrv o d'una sèrva ; estat d'una persona o d'una nacion privadas de lor independéncia ; constrencha / obligacion ; carga que pesa sus un ben immòble (fons servant) al profit (v. R. VI, 438) d'un autre ben immòble (fons dominant) qu'aperten a un propietari diferent.
La servitud del tabat, de l'alcoòl, de la dròga...
Servitud de vista, de passatge, d'aiga...
Las servituds d'un mestier. La servitud de la mòda.
SERVO- : forma prefixada del lat. *servus* (servicial, esclau)
servoamplificador : amplificador per augmentar l'intensitat del senhal de retroaccion d'un servomecanisme per li balhar la poténcia d'accionar un servomotor.
servocomanda : mecanisme auxiliar per remplaçar la fòrça musculara d'una persona en amodant automaticament la fòrça que cal per far fonccionar un ensemble.
servocontraròtle : contraròtle de mercé un servosistèma.
servodireccion : direccion d'un veïcul assistida per servocomanda.
servofren : fren d'un veïcul assistit per servocomanda.
servomecanisme : mecanisme concebut per realizar sol un programa donat, de mercé una comparason permanenta entre las consignas que recep e lo trabalh que fa.
servomotor : motor electric, idraulic o pneumatic emplegat dins un servomecanisme per amodar de movements lineals o rotatius.
servosistèma : sistema provesit de retroaccion.
servovalvula : valvula que foncciona de mercé un servomecanisme.
sesam (m.) : planta exotica ; sa frucha (*Sesamum indicum*) biais miracle per se far obrir tolas las pòrtas.
Frucha de sesam. Granade sesam. Òli de sesam.
Lo latin es lo sesam de las lengas romanicas.
sesamoïde (m.) : que revèrta la grana del sesam ; osset (òs pichonèl) o cruissendilha (cartilage) situats dins un tendon o prèp d'una articulacion, mai que mai dins la man o lo pè.
sesèli (plt.) (m.) : (*Seseli annuum*) ; *S. athamantoides*) ; (*S. nanum*) (*S. carvifolium*) ; (*S. elatum*) ; (*S. glaucum*) ; (*S. Bocconi*)
grand jolverd (*Seseli Libanotis*)
fenolh de Baiona (*Seseli bayonense*)
fenolh de còla (*Seseli montanum*)
fenolh de Marselha (*Seseli tortuosum*)
sesca (plt.) : sanha / bòsa (*Typha vulgaris*)
sesca doça (plt.) : (*Scirpus holoschaenus*)
sesca fina (plt.) : (*Typha minima*)
sesca negra (plt.) : (*Sparganium ramosum*)

sescarèl (plt.) : (*Carex stricta*)
sèsèr : v. **sèire**.
sesilha : temporada / durada ; amassada per far un trabalh.
sesilhon : sèti pichon sul davant o sul darrièr d'una nau.
sesombre : sentor desplaenta d'un ostal o d'un membre tenguts barrats tròp bèl brieu.
SESQUIL- : forma prefixada del latin *sesqui* (un còp e mièg)
sesquialtèr, -a (adj.) : t. tecn. de mat.
Tres es sesquialtèr de dos. Quantitat sesquialtèra.
sesquiar (v. tr.) : garnir amb de sesca.
sesquièr : airal que i buta (creis) la sesca.
sesquièira : sesquièr ; sanhàs / maresca / marescatge.
sesquilh (plt.) : sesca (*Typha vulgaris*) ; (*Carex acuta*)
(*Phragmites communis*)
sesquioxid : t. tecn. de quimia.
Sesquioxid de fèrre : oxid ferric.
sesquisulfur : combinason de composicion intermediària entre las del monosulfur e del bisulfur.
sesquiterpèn : nom generic d'unes hidrocarburs.
sesa / session : falset (pochon) de sac o de camisa.
sesselega : careça ; gatilha/ cossèrga / sigola / cotiga.
sesselegar (v. tr.) : cosserguejar / gatilhar / cotiguejar.
sessil, -a : sens pecol (sens supòrt intermediari)
Fuèlha sessila. Tumor sessila.
session : sesilha (amassada de trabalh en general) (t. a.) ; ensemble de sesilhas ; temporada d'examèns.
Session de formacion. Session d'un tribunal.
Session parlamentària. Sessions d'un concili.
Session primèita. Session segonda.
session : tròç de tèla qu'èra cordurat a una marga de camisa jos l'aissèla ; pèça raportada sus un vestit ; t. tecn. de sartre o de cordurièira.
sèsta : pausa.
sestairada / sestrada : contengut d'un sestier ; tèrra que se podia semenar amb un sestier de gran (dins las 30 aras amb quicòm coma 120 litres de gran)
sestairal : sesteirada (contengut d'un sestier) v. çaisús.
sestèrci (m.) : anciana moneda romana.
sestièr : mesura de capacitat pel gran (doas eminas)
sèstre / èstre : daquòs. (mots passapertot utilizats quand òm se soven pas del mot vertadièr)
Fai-me passar aquel sèstre, per véser !
set (m. e f.) : besonh de beure e sensacion balhada per aquel besonh ; desir ardent e apassionat.
Ai una set que me crèba ! Beure sens set.
La set de l'argent. La set dels onors.
sèt (adj. num. card.) : 7.
Los sèt jorns de la setmana.
Susar las sèt pèls : susar aicisèm / tressusar.
sèt psalmes (los) : *Los sèt psalmes de penitència.*
Seta : vila d'Erau (Occitània)
setanta (adj. num. card.) : 70.
Ven de manjar los setanta ans, rosega los 71.
setanten, -a (adj. num. ord.) : 70^{en}, 70^{ena}.
setantena : dins los setanta. *Es dins la setantena.*
setembral, -a : de setembre.
setembre : mes noven de l'annada.
Per Nòstra Dòna de setembre : lo uèch de setembre.
seten, -a (adj. num. ord.) : 7^{en}.
setena : dins los sèt. *Dins una setena de jorns.*
setenc, -a : septennal, -a (que dura sèt ans)

setenari : temporada de set jorns, de set ans. (R. V, 216)
se te plai : sens te comandar (occ.)
setge : ensemble d'operacions militaras per prene un castèl, una vila... *Far un setge.*
seti : mena d'aplech per s'assetar ; endrech que lo jutge i se seti per jutjar ; partida d'un privat o d'un comun que l'òm i se seti ; airal qu'una autoritat i s'amassa o i demòra ; airal que i nais e que i se desvolopa un fenomèn ; t. tecn. de mecanica.
Sèti de just. Sèti de veitura. Sèti de tribunal.
Sèti social. Sèti episcopal. Sèti d'una dolor.
setina : supòrt de pòt ; supòrt de pairòl.
seton : cabiron que supòrta lo ponde d'una secadoira.
setós, -osa : segut, -usa / assetat, -ada.
setmana : temporada de set jorns que comença lo diluns e s'acaba lo dimenge : diluns, dimars, dimècres, dijòus, divendres, dissabte, dimenge ; ensemble dels jorns de jorns d'aquela temporada.
La setmana penosa : la setmana santa.
setmanada : temporada dels jorns de trabalh de la setmana ; paga o salari d'una setmana.
setmanal, -a / setmanari : periodic setmanal.
setmanier, -ièira (adj. e subs.) : servicial, -a pagat, -ada a la setmana ; decompte de las oras de trabalh de la setmana ; monge de setmana / ebdomadièr (R. III, 93)
setmanon : setmana pichona ; jorn trenta unen de quaresma ; los dos darrièrs jorns de quaresma.
setmeson : mainatge nascut al mes seten.
setòri, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Seta ; de Seta.
Lo parlar setòri. Un Setòri. Una Setòria.
setze (adj. num. card.) : 16.
setzen, -a (adj. num. ord.) : 16^{en}, 16^{ena}.
setzena : dins los setze / quicòm coma setze.
seu : mena de grais de bèstia romiaira ; grais de bèstia fèra ; mescla de seu e de resina (mar.) ; rosta / tabassada.
Una candèla de seu. Ónher amb de seu.
seu, seuna / sieu, sieuna (pr. poss.) :
Çò seu : çò que li aperten / çò qu'es a el.
La seu sòrre / la seuna sòrre : sa sòrre.
Lo seu fraire : son fraire. *Las seunas cosinas* : sas ...
Un seu amic. Una seu (seuna) amiga.
seulier : rega a través un camp per ne tirar las aigas.
seuse : v. **selze**.
sevar (v. tr.) : ónher amb de seu / graissar.
sevèr, -a : estricte, -a / rigorós, -osa. (R. V, 63)
que manca de doçor ; que manca de recèrca / d'adornament.
Un paire sevèr. Un professor sevèr. Un estil sevèr.
Agach, ton, aire sevèrs. Una arquitectura sevèra.
Sevèr - Severin - Severina : prenom.
sevèrament : d'un biais sevèr.
severitat : qualitat o default d'una persona sevèra.
se vos plai : sens vos comandar (occ.)
sex-appeal (angl.) : atraccion fisica d'un òme per una femna o d'una femna per un òme.
sex-shop (angl.) : botiga que i se vendon de produches relatius al sèxe.
sexagenari, -ària : persona dins los seissanta ans.
SEX- : forma prefixada del latin *sex* (sièis) e del latin *sexus* (sèxe)
sexagesima : dimenge segond dels tres que precedisson lo primièr de quaresma / a quicòm prèp lo jorn seissanen abans Pascas. (R. V, 187)

sèxe : çò que diferéncia un mascle d'una feme ; organs de la reproduccion ; ensemble de personas d'un o de l'autre sèxe.
sexennal, -a : que dura sièis ans ; que torna cada 6 ans.
sexisme : mot pejoratiu que s'aplica a d'òmes o de femnas quand fan passar abans los autres, sens justificacion, una persona del meteis sèxe que lo lor.
sexista (adj. e subs.) : relatiu, -iva al sexisme ; persona que fa pròva de sexisme.
sexofilia : atraccion (R. V, 402) excessiva pel sèxe o la sexualitat.
sexofobia : aversion anormala pel sèxe o la sexualitat.
sexològ, -a : persona especialista en sexologia.
sexologia : estudi scientific de la sexualitat e de sos problèmas.
sexologic, -a : relatiu, -iva a la sexologia.
sexonomia : estudi de las leis de reproduccion e de la reparticion dels sèxes.
sexoterapia : tractament dels problèmas sexuals per de procediments psicoterapics.
sèxta : ora canoniala minora del breviari roman legida a l'ora seisena romana (a miègjorn)
sextant : partida seisena d'un cercle.
sexina : mena de poèma dels trobadors.
sexto (lat. sexto) : seisenament.
sextuòr : ensemble vocal o instrumental de sièis personas sens comptar l'acompanhador ; composicion musicala per sièis voses o sièis instruments.
sextuple, -a : set còps mai.
sextuplar (v. tr.) : multiplicar per set.
sextuplats, -adas : ensemble de set mainatges nascuts del meteis emprehament.
sexual, -a : relatiu, -iva al sèxe o a la sexualitat.
Organs sexuals. Relacions sexualas.
Educacion sexuala. Plaser sexual.
Obsedit sexual. Perversion sexuala.
sexualament : d'un biais sexual ; amb sexualitat.
sexualisme : estat d'una persona, d'un animal, d'una planta sexuats ; sexualitat erigida coma principi.
Lo sexualisme de las plantas.
Lo sexualisme dels sexualistas.
sexualista (m. e f.) : q. q. qu'erigís la sexualitat coma principi.
Concepcions sexualistas. Tèsi sexualista.
sexualitat : çò que caracteriza lo sèxe ; ensemble dels fenomèns relatius a l'instinct sexual e a sa satisfaccion.
sexualizacion : accion de sexualizar o d'èsser sexualizat.
sexualizar (v. tr.) : balhar a quicòm un caractèr sexual.
La sexualizacion de la publicitat.
sexuar (v. tr.) : dotar de sexualitat.
sexuat, -ada : dotat, -ada d'organs sexuals diferenciats.
Los vegetals e los animals superiors son sexuats.
sexy (angl.) : qu'amòda una atraccion sexuala.
Shakespeare William (1564 - 1616) : tragedian anglés pus grand, pel moment, de totes los tempses.
shakespeareian, -a : relatiu, -iva a Shakespeare.
shòrt (angl. *short*, cort) : caussas cortas per se metre d'aise, per far d'espòrt, per anar en vacances...
« *show* » (angl.) : v. **mòstra - spectacle**.
si (adv. afirmatiu) :
Disi que si : disi que òc. *Aquel si, que m'agrada !*
Aital si ! : a la bona ora ! *Siás pas malaut ? - Si !*
si (conj.) : v. **se**.

si (occitanisme equivalent de « non » o de « çò que ») :
Es tot autre que si cresiái. Ne fa mai que si pòt.

si (prep.) : v. **se**.

si : nòta de musica tirada de *Sanctus Ioannes* (lat.)

« *si* » : v. **sin**.

siá (subj. present, 2da persona del singular de l'imperatiu del vèrb èsser) *Siá pas pauruc aital !*

sia (la) : la seu / la seuna / la sieuna / sa. (e non pas la siá)

siá ... siá (conj. d'alternativa) *Siá un siá l'autre* : un o l'autre.

siái / soi / som : primièira persona de l'indicatiu present d'èsser.

SIALA- / SIALO- : formas prefixadas del grèc *sialòn* (saliva)

sialadeniti (f.) : inflamacion de las glandolas salivalas.

sialisme : evacuacion abondosa de saliva.

sialodoquiti(f.) : inflamacion del canal excretor d'una glandola salivala.

sialofagia : degluticion excessiva de saliva, acompanhada o pas d'aerofagia ; degluticion espasmodica de saliva e d'aire d'unes cavals inactius.

sialogèn, -a : qu'amòda la salivacion.

sialografia : radiografia dels canals de las glandolas salivalas.

sialoïde : que revèrta de saliva.

sialològ, -a : qu'augmenta la secrecion de saliva.

sialorrèa : augmentacion morbida de secrecion salivala.

sialotit : calcul salival.

siartona : mena de castanha rossèla raiada de negre.

« *siau* » : v. **suau**.

Siam (arc.) : ancian nom de Tailanda (Estat del sud-èst d'Asia)

siamés, esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Siam ; sortit, -ida de Siam ; bessons o bessonas estacats per una membrana o per doas partidas omològas del còrs.

Cat siamés : cat d'una raça d'Extrem Orient.

sibabis (m. pl.) : lànfias / minganas / petòfias.

sibarita (adj. e subs. m. e f.) : que mena una vida molassa e voluptuosa ; persona que viu aital.

sibaritic, -a : relatiu, -iva al sibaritisme

sibariticament : d'un biais sibaritic.

sibaritisme : vida molassa e voluptuosa.

sibèc (m. e f.) : òme lengut ; femna lenguda e bartavèla.

Aquela òme es un sibèc, sa femna tanben !

si-ben / si-ben-tant / si-ben-talament : saique si / que si !

si-ben-tant que : tant i a que / talament que.

Siberia : nom d'una region immensa de Russia.

siberian, -a (adj. e subs.) : relatiu, a Siberia ; de Siberia.

Un Siberian. Una Siberiana. Temperatura siberiana.

sibila (arc.) : femna qu'endevinava l'avenir. (R. VI, 492)

sibilic, -a : relatiu, -iva a una sibila. *Inspiracion sibilica.*

sibilin, -a : de mal comprene. *Paraulas sibilinas.*

siblada : còp de siblet.

sibladís : fiuladís (estiflòl que s'esperlonga)

sibladura / siblament : biais de siblar, de fiular.

siblar (v. tr. e intr.) : siular / fiular / estiflar / emetre un son agut en expulsant l'aire entre sos pòts o amb un aplech que se sona siblet.

Siblar son can. Siblar una filha. Siflar un actor.

« *Qui sibla a taula e canta al lièch es fat a mièg* »

Los dets dins la boca, siblava coma un falord.

Lo mèrlhe, l'auriòl, la griva... siblan.

L'auca, la sèrp, lo cicne siblan quand son en colèra.

Una maquina de vapor sibla.

La bisa sibla dins los arbres o jos las pòrtas.

siblejaire, -a : persona que sibleja.

siblejar (v. tr. e intr.) : siblar leugièrament, negligentament.

siblet : siulet / fiulèl / estiflet ; còp de siblet ; mena de crustacèu (*Pollicipes cornucopia*)

sibleta : siblet de drollon ; mena de molusc pichonèl ; quiqueta de drollon ; bragueta.

sibola : cordilh provesit de laces per trapar d'auclons.

sibornièr : pèiralevada / « *menhir* » del breton *men hir*.
En Roergue i a mai de sibornièrs qu'en Bretanha.

sic (lat.) : aital. « *sic* » : v. **sin**.

Siça (m.) : lo nòstre vesin se sonava Siça, sa femna èra la Siçarda, lor dròlle s'apelava Siçon.

sicap : forma contractada de « de son seu cap »
De son sicap : d'el meteís. *O a fach de son sicap.*

sica-saca : granda quantitat / multitud.
Una sica-saca de pòble : tot un fum de pòble.

sicari, -ària : tuaire, -a pagat, -ada per tuar q.q.

sicav : acronim vengut mot usual (Societat d'investiment de capital variable)

Sicília : iscla italiana, al sud-èst d'Itàlia.

sicilian, -ana (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Sicília ; de Sicília. *Un Sicilian. Una Siciliana.*

siclar (v. tr. arc.) : mesurar lo fust de calfatge.

sicle (subs. m. arcaïc) : mesura pel fust de calfatge.

« *sicòl* » : v. **sucal**.

sicofant, -a (arc.) : persona de l'anciana Grècia que decelava las infraccions a la lei ; (per extension) decelaira, -a / delator, delatritz v. **delat** (R. II, 15)

sicomòr : mena de figuèr gròs (*Ficus sycomorus*)
Lo Zaquèu s'arrapèt per un sicomòr.

sicona : formiga.

sicut : punt / question / biais. *Sus aquel sicut* : sus aquel punt.

sidà : acronim de Sindròm immunodeficitari aquerit (malautiá infecciosa que s'ataca a l'immunitat celulara)

sidaïc, -a (adj. e subs.) : persona sidaïca (que patís del sidà)

side-car ('saidka) : motò amb una caïssa laterala carroçada.

SIDER- / SIDERO- : formas prefixadas del grèc *sideròs* (fèrre)

sideral, -a : relatiu, -iva a las estelas. (del lat *sideralis*)
Observacions sideralas.

sideracion (t. tecn. de med.) : anientament brutal de las fòrças vitalas ; (t. tecn. d'agricultura) : femason d'una tèrra per una laurada de vianda verda, mai que mai per una laurada de plantas legumosas.

siderar (v. tr.) : anientir las fòrças vitalas. (t. tecn. de med.)

sideremia : preséncia de fèrre dins lo sang.

siderit (m.) : meteorit (m.) que conten gaireben pas que de fèrre e de niquèl.

siderita : carbonat de fèrre

sidèrn : fleumièr (raumàs de cervèl) v. **ensidernat**.

siderografia : art d'engravar sul fèrre.

siderolit (m.) : meteorit (m.) compausat de fèrre e de silicats en proporcions gaireben egalas.

siderolitic, -a : relatiu, -iva als siderolits.

sideropenia : diminucion del fèrre dins lo sang.

sideròsi (f.) : excès de fèrre dins lo sang.

siderurgia : metallurgia del fèrre.

siderurgic, -a : relatiu, -iva a la siderurgia.
Una fabrica siderurgica.

siderurgista (m. e f.) : persona que trabalha dins la siderurgia.

Sidòbre : montanha granitica de Tarn, prèp de Castras.

sidola : geladura dels pès o de las mans.

Sidòni - Sidonia : prenoms.

sièc (de) (loc. adv.) : de seguida / sens tardar / sulcòp.
 « *sièch, -a* » : v. **segut - assetat**.
 « *siège* » : v. **sièja**.
 « *sièire* » : v. **sèire**.
sièis (adj. num. card.) : 6.
sièja : mena de peis (*Leuciscus leuciscus*)
 autre peis : (*Umbrina cirrhosa*)
sièsta (l.p.) ; (de l'it. *siesta*) : dormida de l'aprèsdinnada.
 v. **prandièira / prangèira - sèsta**.
 « *sièta* » (l.p.) : escudèla. v. **assièta**.
 « *sietada* » (l.p.) : escudelada.
 « *sieton* » (l.p.) : secopa.
sieu-sieu (onom.) : nom d'aucèl (l.p.) (*Totanus glareola*)
sieu, sieuna : v. **seu, seuna**.
 « *si fèt* » (fr.) : v. **si ben**.
sifilida : lesion cutanèa o mucosa amodada per la sifilis.
sifiligraf, -a : especialista (m. e f.) de la sifilis.
sifiligrafia : especialitat medicala qu'estúdia la sifilis.
sifiligrafic, -a : relatiu, -iva a la sifiligrafia.
sifilis (f.) : malautiá veneriana.
sifilitic, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la sifilis ; persona que patís de la sifilis.
sifilizacion : inoculacion experimental de la sifilis.
sifiloide, a (adj. e subs.) : que revèrta la sifilis ; erupcion cutanèa que revèrta la sifilis.
sifiloma (m.) : lesion de natura sifilitica.
sifilomania (arc.) : conviccion sovent deliranta d'èsser sifilitic.
sifilofobia : paur patologica de trapar la sifilis.
sifomicèt (subs. m.) : mena de fonge.
sifoïd, -a : de la forma d'un sifon. *Bonda sifoïda*.
sifon (del grèc *siphòn*, tub / trompa) : tub recorbat, de doas brancas inegalas, per transmudar (R. IV, 284) un liquid d'un recipient dins un autre ; manigueta / tiravin ; botelha del veire espés que conten jos pression d'aiga gasèfiada amb de gas carbonic ; dispositiu obturador idraulic, sus las canalizacions de las aigas vaisselièiras e suls conduches (R. III, 83) dels privats, per empachar la comunicacion de l'aire viciat (R. V, 543) amb l'aire dels ostals ; aparelh pel lavatge o l'evacuacion d'unas cavitats naturalas de l'organisme ; conch natural envasit per las aigas ; tub branquial per la circulacion de l'aiga dins los molusques o autres animals marins.
SIFON- : forma prefixada del grèc *siphòn* (tub / trompa)
sifonal, -a : relatiu, -iva a un sifon.
sifonals (f. pl.) : òrdre d'algas verdas d'estructura sifonada.
sifonament : accion de sifonar.
sifonar (v. tr.) : tirar un liquid amb un sifon.
Sifonar de vin d'una barrica.
sifonaptèr (subs. m. e f.) : mena d'insècte fissaire.
La nièira es un sifonaptèr.
sifonat, -ada : estat de molusques provesits de sifons.
SIFONO- : v. **SIFON-**
sifonofòr (subs. m. e f.) : cnidari (josclassa d'idrozoaris)
sifonogam, -a : relatiu, -iva a la sifonogamia ; dotat, -ada de sifonogamia.
sifonogamia : mòde normal de fecondacion de las plantas superiors amb l'ajuda d'un tub pollinic.
sig (plt.) : (*Smilax aspera*)
 « *sigalar* » : v. **segalar**.
SIGILLO- : forma prefixada del latin *sigillum* (sagèl)

sigillograf, -a : especialista (m. e f.) de sigillografia.
sigillografia : sciéncia de la forma e de la classificacion dels sagèls.
sigillografic, -a : relatiu, -iva als sagèls.
sigla (f.) : letras inicialas utilizadas coma abreviacion d'un tèrme sovent emplegat.
I. E. O. es la sigla d'Institut d'Estudis Occitans.
SIGMO- : forma prefixada del grèc *sigma* (S grèca)
sigmoïde, -a (adj. e subs.) : que revèrta la letra S ; porcion darrèira del colon, en forma de S abans lo *rectum* (lat.)
Cavitats sigmoïdas. Valvulas sigmoïdas.
sigmoïdian, -a : relatiu, -iva al colon sigmoïd.
sigmoïditi (f.) : inflamacion del colon sigmoïd.
sigmoïdoscopia : inspeccion del sigmoïd amb un endoscòpi anal.
sigmoïdoctomia : creacion d'un *anus* (lat.) artificial sul colon sigmoïd.
signar (v. tr.) : metre son nom en bas de document o de letra.
Los illetrats que sabon pas signar fan una crotz.
signar (se) : far lo signe de la Crotz.
signatari, -ària : persona que signa quicòm.
signatura : nom d'una persona en bas d'un escrich per de dire que n'es l'autor.
signe : indicacion (çò que permet d'endevinar o de saber quicòm) ; manifestacion elementària d'una malautiá ; element del lengatge (gèst o mimica) que permet de far conèisser sa pensada ; çò que representa quicòm.
Quand las irondeles vòlan bas, es signe de pluèja.
Signes fisics. Signes fonccionals. Signes generals.
Los sords e muts se parlan per signes.
Signes ortografics, tipografics, algebrics...
Lo signe val lo còp.
signe d'òme : pan benesit del Rampalm ; uòu de Pascas.
signet : riban fixat dins la cobèrta d'un libre per marcar una pagina.
Un breviar a sièis signets de colors diferentas.
significacion : çò que vòl dire tala o tala causa ; sens d'un mot.
Coneissi pas la significacion de totes los simbòls.
Un diccionari balha las significacions d'un mot.
significador, -airitz : que significa quicòm.
La preséncia de tant de pòble èra significairitz.
significar (v. tr.) : denotar quicòm ; aver un sens determinat.
Lo safran de pels prats significa la fin de l'estiu.
Tustassar significa quitar pas de tustar.
significatiu, -iva : qu'exprimís plan çò que se pensa q.q. ; qu'illustra clarament la significacion de quicòm.
Un sorire significatiu. Un gèst significatiu.
significativament : d'un biais significatiu.
sigolas (f. pl.) : cossergues (m. pl.) v. **cossergues** o **cotigas**.
sigorra : raic de sesca.
sigossar (v. tr.) : cosserguejar / cotigar.
La mamà sigossava son nenon per lo far rir.
sigossas : cossergues / cotigas / gratilhons / gratissons.
sil (L. 343) : sotièira ; silò (forma modèrna)
silan : compausat idrogenat del silici. (t. tecn. de quimia)
silanòl : compausat silicic.
silèna (plt.) : empeganta / èrba de la cloca (*Silene inflata*)
silenci : estat de q.q. que se garda de parlar, d'escriure, de se manifestar ; abséncia de mencion d'un eveniment ; abséncia de bruch ; t. tecn. de musica ; interjeccion.
Lo silenci grand monacal començava après Completas.

silenciador : dispositiu per amortir lo bruch d'una arma de fuòc o d'un motor d'explosion.

silenciar (v. tr.): margar un silenciador sus una arma de fuòc o sus una maquina de motor d'explosion.

silenciós, -osa : que garda lo silenci ; airal que i a pas cap de bruch ; maquina que fa pas de bruch.

*Quand lo mèstre lo questiona demòra silenciós.
Selva silenciosa. Motor silenciós.*

silenciosament : sens far ges de bruch.

silèpsi (f.) : acòrdi dels mots d'après lo sens e non pas d'après la gramatica ; meteís mot pres al sens pròpri e al sens figurat.

La multitud del pòble an dich que non.

Simona a una votz pus doça que non pas lo mèl.

sileptic, -a : relatiu, -iva a una silèpsi ; que conten una silèpsi.

Silesia : província polonesa ocupada per Alemanha que Bodon i foguèt deportat a la segonda guèrra grand.

*« Lo frescum del nòstre Viaur » foguèt fargat en Silesia.
(v. La nena del claus, a la fin de la letra R)*

silèx : pèira selze.

silf, silfida : creatura imaginària supausada abitar dins los aires.

« *silhar* » e derivats :

v. **cihar**.

« *silhonar* » :

v. **selhonar**.

silicat : sal o estèr d'un acid silicic.

silicatat, -ada : natura d'un oxid basic que, combinat amb la silici, s'es mudat en silicat.

silici (f.) : oxid de silicium (element quimic que se tira del quars)

silicic, -a : natura d'un acid derivat del silici.

silicicòla (m. e f.) : natura de las plantas que volontan los terrenes silicioses. *Lo castanh es silicicòla.*

silicifèr, -a : que conten de silici (f.) *Tèrra silicifèra.*

siliciós, -osa : que conten bravament de silici (f.)

SILICO- : forma prefixada per designar la preséncia de silici dins un compausat o un aliatge.

silicocalcari, -ària (m.) : natura de ròcs o de ròcas que contenon a l'encòp de silicats e de carbonats de calci.

silicocalci (m.) : aliatge de silici amb de calci.

silicocalcic, -a : relatiu, -iva al silicocalci.

silicocalquièr, -ièira : doblat de silicocalcari, -ària.

silicoformic, -a : que revèrta l'acid formic.

silicòn (m.) : polimèr que sas cadenas son formadas d'encadenaments alternats d'oxigèn e de silici.

silicona (f.) : nom generic de substàncias que lo silici i remplaça lo carbòni.

silicòsi (f.) : malautiá professionala de personas qu'an respiradas un brieu de poscas de silici.

silicula : varietat de siliqua cortina.

silicur : compausat de silici e d'un autre element.

silificacion : accion o resulta de silificar.

silificar (v. tr.) : impregnar de silici ; mudar en silici.

silificar (se) : s'impregnar de silici ; se mudar en silici.

siliqua : frucha seca, longaruda e que se dubris per quatre fendas. (R. V, 233)

siliquifòrme, -a : en forma de siliqua.

siliquós, -osa : se ditz de las plantas que lor frucha es una siliqua.

sillaba : vocala o ensemble de letras que se pronóncian d'un sola emission de votz.

Lo mot Avinhon es un mot de tres sillabas.

sillabari : libronèl per ensenhar los mainatges a legir.

sillabic, -a : relatiu, -iva a las sillabas ; que se compausa de sillabas.

Cant sillabic que cada nòta correspond a un sillaba.

Augment sillabic : addicion d'una sillaba a un mot.

sillabus (lat) : lista de las errors condemnadas per Piu IX en 1864.

sillogisme : rasonament en tres proposicions (majora, minora e conclusion) que la conclusion ven de la majora per l'intermediari de la minora. (R. IV, 101)

L'òme es mortal ; soi un òme ; donc, soi mortal.

sillogistic, -a : relatiu, -iva a un sillogisme ; que procedís per sillogismes. *Rasonament sillogistic.*

sillogisticament : d'un biais sillogistic.

sillogizar (v. intr.) : rasonar per sillogismes.

silò (de l'ancian occitan sil) : sotièira (cròs o airal cobèrt per i servir los ensilatges) ; estructura per i servir lo gran o d'autres aliments pel bestial ; construccion facha d'un ensemble d'estructuras bèlas per i servir de grandas quantitats de gran o de granas ; cavitat betonada curada dins la tèrra per i servir o per ne lançar un missil. De notar que la màger part dels dictionaris etimologics fan venir silò del castelhan *silo*.

« *siloeta* » (fr.):

v. **perfil**

silotatge : ensilatge.

silur : peis cat

(*Silurus glanis*)

silurian : periòde (m.) de l'èra primària entremièg l'ordivocian e lo devonian.

silurian, -a : relatiu, -iva al silurian.

silurids (m. pl.) : peïssum de natura silurifòrme.

silurifòrmes (m. pl.) : familha de peïsses.

SILV- : forma prefixada del latin *silva* (selva)

Silvan - Silvana - Silvanon - Silvanòta : prenom.

Silvèri : prenom.

silvèstre, -a : que buta (creis) pels bòsques ; relatiu, -iva a las selvas (bòsques) *Plantas silvèstras.*

Silvèstre : prenom.

Silveta - Sílvia : prenom.

silvicòla (adj. m. e f.) : relatiu, -iva a la silvicultura.

silvicultor, -tritz : persona que fa de silvicultura.

silvicultura : sciéncia de la cultura e de l'entretenença dels bòsques.

SIM- : forma prefixada del latin *simetric* (simetric), o prefix grèc *sun* que dona *sim / sin / sil* (amb) utilizats per la formacion de fòrça mots. v. **SIN-**

simac / sumac (L. 343) :

v. **sumac**.

simarubà (plt.) : arbre tropical que sa rusca es utilizada en farmacia. (*Quassia sumarouba*)

« *simbelar* » e derivats :

v. **cimbelar**.

simbet : cròc per ajar las brancas per ne culhir la frucha. **simbiòsi** (f.) : associacion de dos organismes o mai que lor permet de viure amb d'avantatges per cadun.

Un liquen es la simbiòsi d'un fonge amb una alga.

simbiotic, -a : relatiu, -iva a la simbiòsi.

simbòl : tot signe figuratiu de quicòm mai ; figura de retorica ; t. tecn. de quimica, de matematicas, de logica, d'informatica, de numismatica... ; ensemble de formulas que constituïsson los dògmes fundamentals del cristianisme.

La crotz de Tolosa es lo simbòl de Lengadòc.

Quitar l'espasa per la rauba es un simbòl.

S es lo simbòl del sofre ; **Pb** es lo simbòl del plomb.

Lo Simbòl dels Apòstols es lo Crèdo.

simbolic, -a : de la natura d'un símbol ; relatiu, -iva a un símbol ; qu'a pas una valor prigonda.

Lengatge simbolic. Participacion purament simbolica.

simbolica : ensemble de símbols d'un pòble, d'una epòca ; sciéncia qu'explica aqueles símbols ; libre que parla d'aquela sciéncia ; partida de la teologia que concernís los expausats oficials de la doctrina religiosa.

La simbolica, de còps, me ven a revèrs.

simbolicament : d'un biais simbolic.

simbolisme : sistèma de símbols ; movement literari de la fin del sègle XIX ; t. tecn. de logica, de psicanalisi.

Simbolisme scientific. Simbolisme religiós...

simbolista (m. e f.) : relatiu al simbolisme literari.

La poesia simbolista de Rimbaud.

simbolizacion : accion de representar per de símbols ; t. tecn. de logica, d'informatica.

simbolizar (v. tr.) : representar quicòm per un símbol ; èsser lo símbol de.

Lo drapèu simboliza la patria.

La balança simboliza la Justícia.

Lo V simboliza la victòria.

simbologia : art d'interpretar los símbols ; art de s'exprimir per símbols.

simetria : correspondéncia de posicion, de forma, de mesura entre los elements d'un ensemble o entre dos ensembles o mai ; regularitat e armonia que son la resulta d'unas combinasons o d'unas proporcions ; t. tecn. de biologia, de matematicas, de literatura.

Simetria de las fenèstras. Simetria dels mòbles.

simetric, -a : qu'a de simetria

Frasas simetricas. Arregament simetric.

Fonccion simetrica. Montatge simetric.

Relacion simetrica. Vèrbs simetrics.

simetricament : d'un biais simetric.

simetricizable, -a : que pòt èsser simetricizat, -ada.

simetricizacion : accion o resulta de simetricizar quicòm.

simetricizar (v. tr. e intr.) : far venir simetric ; venir simetric.

Simetricizar un ensemble. Aquò simetriciza pas.

simfisi (f.) : articulacion fixa o pauc mobila ; aderéncia anormala de dos fuèlhs d'una membrana serosa.

Simfisi pubenca. Simfisi sacro-iliaca.

simfisiotomia : seccion cirurgicala de la simfisi pubenca.

simfonia : composicion musicala ; ensemble armoniós.

(R. VI, 493 - L. 343)

Las simfonias de Mozart. Una simfonia de colors.

simfonic, -a : relatiu, -iva a una simfonia.

Orquèstra simfonica. Poèma simfonic.

simfonista : persona que fa o qu'executa de simfonias.

Simforian : prenom.

simi / símia (arc.) : monin, monina. (L. 344)

simièsc, -a : que revèrta un simi o una símia.

similar, -a : semblable, -a.

Sabons, sabonetas e causas similares.

similarament : semblablament.

similarità / similitud : qualitat de causas semblablas.

Simon - Simona : prenom.

simonia : trafec de causas santas ; venda de bens espirituals. (R. V, 234)

Tota mena de simonia es un pecat gròs.

simoniac : endecat, -ada de simonia ; colpable, -a de simonia (R. V, 234)

simoniacament : d'un biais simoniac.

simpatalgia : dolor del sistèma nerviós simpatic.

simpatia : atrach / atirament / amiatat / benvolença.

As de simpatia per ela, non ?

simpatectomia : ablacion de glandolas o d'una partida del sistèma nerviós simpatic.

simpatic (subst.) : sistèma nerviós simpatic.

simpatic, -a : aimable, -a ; plasant, -a ; relatiu, -iva al sistèma nerviós simpatic.

simpaticament : d'un biais simpatic.

simpaticoblastòma (m.) : tumor de las cellulas del simpatic.

simpaticolitic, -a : natura de las substàncias qu'an una accion destructritz o paralisairitz sul sistèma nerviós simpatic.

simpaticometic, -a : natura de las substàncias que lor accion farmacologica amòda d'efectes que revèrtan los de l'excitacion del simpatic.

simpaticoterapia : metòde de tractament de las afeccions ligadas a un desrengament del sistèma neurovegetatiu.

simpatizar (v. intr.) : s'endevenir amb q.q.

simpatòma : tumor maligna de las cellulas del sistèma nerviós simpatic.

simpatòsi (f.) : nom generic de las afeccions amodadas per una anomalia del sistèma nerviós simpatic.

simpladejar (v. intr.) : far pròva de simplicitat.

simplament : d'un biais simple.

Una femna vestida simplament. Aculhir simplament.

Véser las causas simplament. Escriure simplament.

simplardariá : simplicitat.

simplardítge : estat de q.q. de simple, d'ingenu.

simplàs, -assa : simple, -a coma tot ; ingenu, -ua.

simplassàs, -assa : augmentatiu de simplàs.

simple, -a : qu'es pas compausat de mai d'un element ; qu'es pas doble, -a ; qu'es pas multiple, -a ; de bon far, de bon comprene, de bon utilizar ; sens recèrca ; modèst, -a / sens faïçons ; pas que ; pas qu'un.

Un mot simple. Un còrs simple. Un temps simple.

Un fuèlh simple. Una flor simpla. Un nos simple.

Trabalh simple. Problèma simple. Maquina simpla.

Rauba simpla. Estil simple. Persona simpla.

simplesa : simplicitat.

simplet, -a : bestiasson, -a / un pauc nèci, ... nècia

Una dròlla un pauc simpleta.

simpletat : necitge (default de q.q. de simplet)

Simplici : prenom.

simplicitat : natura de quicòm o de q.q. de simple.

La simplicitat d'un rasonament.

simplificable, -a : que pòt èsser simplificat.

simplificacion : accion o resulta de simplificar.

simplificador, -airitz : que simplifica.

Esperit simplificador. Operacion simplificairitz.

simplificar (v. tr.) : far pus simple.

simplisme : tendéncia a tròp simplificar.

Lo simplisme d'unas personas es pas de creire.

simplista (m. e f.) : que fa pròva de simplisme.

Un argument simplista.

simplítge : simplor / simpletat / necitge. v. çaijós.

simplor : simpletat / necitge (default de q.q. de simplet)

simposium : collòqui (amassada scientifica d'especialistas)

simptòma (m.) : signe premonitòri que marca que quicòm va pas endacòm, que quicòm se va passar.

Un simptòma de malautiá. Un simptòma de colèra.

simptomàtic, -a : qu'és un símptoma de quicòm.
Anequeliment simptomàtic : anèmia simptomàtica.
Incident simptomàtic.

simptomatologia : medecina que s'ocupa dels símptomas.
simptomatològic, -a : relatiu, -iva a la simptomatologia.
simulacion : accion de simular ; far una operacion fictiva per conèisser melhor çò que se passariá dins la realitat.

Es estada acusada mai d'un còp de simulacion.
Utilizar un ordenador per una simulacion.

simulacra (f.) : accion simulada ; illusion. (R. V, 191)
Una simulacra de defensa.

simulador, -airitz : persona que simula.
Aimada es totjorn estada bravament simulairitz.

simular (v. tr.) : far lo semblant de. (R. V, 191)
simultanèu, -èa : concomitant, -a.

simultanèment : ensemble.
simultaneïtat : concomitancia.

sin : nos de fustam ; tara / default ; tissa ; tessèla.
Un rol plen de sins es de fòrt mal asclar.

Aquel dròlle a lo sin de mentir.
Elèna a un sin sus una maissa.

SIN- / **SIM-** (davant labiala / **SIL-** (davant la l) : prefix grèc que vòl dire jonches, a l'encòp, amb.

sindactil - sincronic - simbiotic - sillogisme.

sinagoga : airal que los Josieus i s'amassan pel culte.
sinagmàtic, -a (t. tecn. de drech) : contracte que doas personas i s'engatjan a d'obligacions recipròcas.

sinalèfa : fusion de doas vocalas o mai en una sola, per elision, contraccion o sinerèsi.

sinalgia : associacion de doas dolors lunhanas una de l'autra (per ex. dolor del braç drech amb una colica epatica)

sinantròp : ominidat fossil dessobtat en China.
sinapis (m.) : nom scientific de la mostarda (plt.)

(Sinapis arvensis) ; (S. alba) ; (S. dissecta)
(S. pubescens) ; (S. incana) ; (S. nigra)

sinapisme : cataplasma (m.)
sinapsi (f.) : comunicacion fòrt fina entre protoplasmas de doas cellulas vesinas ; airal de contacte entre los prolongaments de doas cellulas nerviosas.

sinaptic, -a : relatiu, -iva a una sinapsi.

sincèr, -a : franc, -a / leial, -a ; vertadièr, -ièira ; autentic, -a.
Un esperit laïc es un adèpte sincèr de tota libertat.

Opinion sincèra. Amistat sincèra. Religion sincèra.

sincèrament : d'un biais sincèr.
sinceritat : qualitat de çò sincèr.

sincòpa : supression d'un fonèma o d'una sillaba dins un mot.
Miraclós (l. p.) es la sincòpa de miraculós.

sincopadament : amb sincòpas.

sincopar (v. tr.) : far una sincòpa gramaticala o musicala.
Mot sincopat. Ritme sincopat.

sincòpi (R. V, 235) (f.) : vanesa / estaviment.
Tombar en sincòpi.

sincretic, -a : relatiu, -iva al sincretisme.
Sistèm sincretic. Religion sincretica.

Filosofia sincretica. Percepcion sincretica.

sincretisme : sistèma filosofic o religiós qu'a tendéncia a conciliar de doctrines diferentas ; t. tecn. de lingüistica o de psicologia. v. çaisús.

SINCRON- : forma prefixada del grèc *σύγκρονος* (simultanèu)
sincron, -a : que s'endeven al meteis temps ; t. tecn. de fisica, d'informatica... *De bruches sincròn.*

sincronic, -a : sincròn, -a ; relatiu, -iva a çò que se fa al meteis temps.

De vibracions sincronicas. Eveniments sincrònics.

sincronisme : estat de çò sincròn ; concomitancia de datas.
sincronizacion : accion o resulta de sincronizar.

Sincronizacion del son e de l'imatge.

sincronizar (v. tr.) : far venir sincrònas doas causas o mai.
sindactil, -a : caracteristica d'unes aucèls o mamifèrs qu'an los dets o los artelh totalament o parcialament units.

sindactilia : fusion dels dets o dels artelh.

sindic (m.) : persona designada per s'ocupar dels interèsses comuns d'un grop. (R. V, 236)

Sindic de coproprietat. Sindic de quincanèla.

sindical, -a : relatiu, -iva a un sindicat. *Drech sindical.*
sindicalisme : movement que sa tòca es d'agropar de personas d'una profession per la defensa de lors interèsses.

sindicalista (m. e f.) : persona membre d'un sindicat.

sindicalizacion : accion de sindicalizar o de se sindicalizar.
sindicalizar (v. tr.) : organizar la vida sindicala ; balhar una consciéncia sindicala als membres d'una collectivitiat.

sindicar (v. tr.) : organizar en sindicat.

sindicar (se) : s'organizar en sindicat ; s'afiliar a un sindicat.
sindicat : associacion de personas d'una meteissa profession per defendre lors interèsses comuns. (R. V, 236)

Sindicat obrièr. Sindicat patronal. Sindicat mixt.

sindrada : correccion sevèra / brave refresquèri.
sindrar (v. tr.) : costiblar (corregir q.q. sevèrament)

sindròme : ensemble dels símptomas d'una malautiá ; ensemble de reaccions organicas de q.q. qu'a patit d'un traumatisme. *Sindròme infecciós, emorragic, toxic.*

Sindròme d'un aigat, d'un bombardament...

sindromic, -a : relatiu, -iva a un sindròme.

Reaccion sindromica.

sinecura (del lat. sine cura) : carga que demanda pas grand trabalh.

sinerèsi (f.) : fusion en un diftong de doas vocalas contigüas.
Liar es una sinerèsi.

sinergetic, -a : relatiu, -iva a una sinergia.
Muscles sinergetics : muscles que jògan ensemble.

sinergia : associacion de mantun organ per una fonccion ; associacion de mantuna accion per una tòca comuna.

« *sinfonia* » e derivats : v. **simfonia**.
singlar : pòrc singlar / pòrc salvatge (Sus scrofa)

« *singlar* » (v. tr.) : v. **cinglar**.

singlara : femenin de singlar.
singlarenc, -a : de singlar. *Caracteristicas singlarencas.*

single : moissèla / lambrusca / rapuga / singlon.
singleton : una sola carta d'una color dins una plega.

singlon : moissèla ; filat de pesca.
singlonar (v. tr.) : culhir çò que demòra de rasim après la vendèmia.

singular, -a (subs. e adj.) : contrari de plural ; unic, -a ; estranh, -a / extravagant, -a ; estonant, -a / curiós, -osa.

singularament : d'un biais singular.
singularitat : caractèr del singular (per oposicion al plural) originalitat. *La singularitat d'una mòda.*

singularizacion : accion de singularizar o de se singularizar.
singularizar (v. tr.) : destriar dels autres per quicòm d'inabitual

Lo biais de se vestir lo singularizava.

singularizar (se) : se far remarcar.
Se singularizava per son biais de parlar.

« *sinhal* » (signe) v. **senhal**.
sinhal : tropèl. *Un sinhal de vacas* : vacada.
sinhòca : nafra / creta / escotelada.
sinhocar (v. tr.) : nafrar / cretar / escotelar.
sinholar (v. intr.) : cracinar / carrincar ; gemegar ; se lanhar d'un ton agut e ploraire.
La ròda de la carrèla sinholava de contunh.
Mon can sinholava defòra, que voliá dintrar.
sinistrat, -ada : qu'a patit d'un sinistre.
sinistre : eveniment catastrofic ; çò perdut dins una castròfa.
sinistre, -a : funèst, -a ; engerdant, -a ; embaurant, -a ; enjaurant, -a (que fa paur). *Presagi, aire, bruch sinistre.*
sinistrament : d'un biais sinistre.
S'èra acuolada sinistrament dins un recanton.
sinistròsi (f.) (t. tecn. de psiquiatria) : sindròme nevrotic.
SINO- : forma prefixada del latin *sinus* (plec ; cavitat)
sinodal, -a : relatiu, -a (o prescrich per) un sinòde.
Amassada sinodala. Decisions sinodalas.
sinòde : amassada en general ; ensemble de prèires convocats pels afars d'una diocèsi ; amassada dels evesques d'un país ; amassada regionala o nacionala de delegats protestants, pastors o laïcs ; bruch de paraulas ; lassieira ; languiment ; defeci / desgost.
sinològ, -a : especialista (m. e f.) en sinologia.
sinologia : sciéncia de la lenga e de la civilizacion chinesa.
sinon : v. **senon**.
sinonim, -a (adj. e subs.) : se ditz de tèrmes (subs., adj. o v.) qu'an la meteissa significacion.
Balaja e engranièira son de substantius sinonims.
Simultanèu e concomitant son tanben sinonims.
Tanar, tustassar, tabassar son de vèrbs sinonims.
sinonimia : equivaléncia.
sinonimic, a : relatiu, -iva a la sinonimia ; equivalent, -a.
sinòpsi (f.) : resumit en forma sinoptica ; presentacion en forma sinoptica.
sinòptic, -a : que o vei tot (o que se vei) d'un còp d'uèlh de lèbre.
Tablèu sinòptic. Los evangèlis sinòptics : los tres primièrs evangèlis sons dites sinòptics per çò que se revèrtan talament que se pòdon metre ras e ras sus tres columnas (çò que fa que semblanças e diferéncias se veson sulcòp)
sinòpticament : d'un biais sinòptic.
sinós, -osa / sinut, -uda : qu'a de sins, de noses, de defaults.
sinovia : liquid viscós que lubrifica las articulacions.
sinovial, -a : relatiu, -iva a la sinovia ; borsa o membrana sinoviala.
sinoviti (f.) : inflamacion d'una membrana sinoviala.
sinoviectomia : ablacion cirurgicala d'una sinoviala.
sinsar (v. tr.) : tustar amb una brota / gisclassar / brostejar.
« *sinsirimbalhas* » : v. **senseringalhas**.
sinsòla : engrisòla / claveta / claupèire (m.)
sinsaròla : engrisòla pichona / claveta pichona.
sintactic, -a : sinonim de sintaxic que se ditz de la simpla disposicion materiala dels mots dins la frasa.
sintactician, -a : especialista (m. e f.) de la sintaxi.
sintagma (m) : element constitutiu d'una frasa.
Sintagma nominal. Sintagma verbal.
sintagmatic, -a : relatiu, -iva a un sintagma.
sintaxi (f.) : biais de bastir corrèctament la frasa dins una lenga donada ; branca de la gramatica qu'estúdia aquel biais de far. *La sintaxi d'un escrivan.*

sintaxic, -a : relatiu, -iva a la sintaxi.
sintèsi (f.) : expausat que reünís los diferents elements d'un ensemble ; t. tecn. de quimíia, de lingüística, de filosofia, de biologia, de cirurgia.
La sintèsi es l'operacion invèrsa de l'anàlisi.
sintetic, -a : relatiu, -iva a la sintèsi ; obtengut, -uda per sintèsi.
Metòde sintetic. Caochoc sintetic. Lengua sintetica.
sintetizable, -a : que pòt èsser sintetizat, -ada.
sintetizacion : accion o resulta de sintetizar.
sintetizar (v. tr.) : far la sintèsi d'una matèria ; obténer sinteticament ; estat de personas sintonas.
sinton, -a : se ditz d'una persona en acòrdi armoniós amb son ambient. (t. tecn. de psiquiatria)
sintonia : acòrdi de ressonància de mai d'un circuit de meteissa frequéncia.
sintonic, -a : en sintonia.
sintonizacion : accion o resulta de sintonizar.
sintonizador : aparelh per sintonizar.
sintonizar (v. tr.) : metre un circuit en ressonància amb un autre ; l'acordar sus la meteissa frequéncia.
sinuós, -osa : serpentós, -osa. *Ribièira sinuosa.*
sinuosament : d'un biais sinuós.
sinuositat : estat de çò sinuós.
sinus (del lat. que vòl dire plec, cavitat) : nom de divèrsas cavitats de l'organisme ; mièja-còrda de l'arc doble (t. tecn. de geometria)
sinusal, -a : relatiu, -iva a un *sinus* (lat.)
sinusoïdal, -a : t. tecn. de geometria.
sinusoïde : t. tecn. de geometria.
sinusal, -a : relatiu, -iva als sinuses del còr.
sinusestomia : reseccion d'un *sinus* (lat.)
sinusiti (f.) : brava fleumièira (inflamacion dels sinuses de la fàcia)
SINUSO- : forma prefixada del latin *sinus* (plec ; cavitat)
sinusografia : radiografia dels sinuses del crani.
sinusotomia : incision d'un *sinus* (lat.)
sinisme : politica que sa tòca es de manténer un Estat josieu en Palestina.
sionista (m. e f.) : adèpte, a del sionisme.
sipò

siron : gorgolh / brian (mena de larva rosegaira)
de l'ancian naut alemand * *seuro*.

siròp : liquid bravamant sucrat e aromatizat ; remèdi.
Siròp de frucha. Siròp medicamentós.

siropar (v. tr.): chimar / glopejar.

siropejar (v. intr.): utilizar de siròp ; èsser siropós ;
frequentatiu de siropar.

siropós, -osa : de la natura del siròp.

« *sirotar* » (fr.): v. **chimar / glopejar / siropar**.

sirpa : dragonàs de femna / femnarassa ; femna emmalida.

sirtaqui (del grèc *sirtaki*) : mena de dança grèca.

sirvent, sirventa : v. **servent, serventa**.

sirventés / serventés : v. **serventés**.

sisa : assisa / rengada orizontala.

Sisa de palha, de pèiras, de fen, de fems, de nèu...

Una brava sisa d'ahevasons.

sisal : plantas que sas fibras son utilizadas per trenar de
còrdas e de cordilhs ; cordilh trenat amb aquela planta.

(*Agave sisalana*)

sisami (plt.): (R. V,239) (*Sisamum*)

« *sisampa* » : v. **cisampa**.

sisclada : cridal fòrt agut ; cridal del pòrc que l'òm sangna
o que l'òm sana.

siscladís : crit agut que s'esperlonga.

siscladissa : augmentatiu de siscladís.

sisclaire, -a : que siscla. *Una votz sisclaira.*

sisclal : sisclada (cridal fòrt agut).

sisclar (v. intr.): cridar agut (agudament) a fimple de votz.

sisclard (m.): sèrp que fiula quand òm se sarra d'ela.

sisclarèl (subs.): cridal agut ; votz aguda.

sisclarèl, -a : sisclaire, -a.

siscle : cridal agut.

Butèt un siscle que me faguèt estrementir !

sisclèt : pichon crit agut ; bruch agut de bartavèla / de
cadaula (onomatopèia) ; bartavèla / cadaula.

sisclètar (v. tr.): butar la bartavèla, la cadaula (onom.)

Oblides pas de sisclètar lo portanèl de las galinas !

Sisif : personatge mitologic condemnat après sa mòrt a
butar eternalament cap ennaut, sul renvèrs d'una
montanha, un rocassàs que torna tojorn redolar cap enbàs
abans d'arribar a la cima. *Lo mite de Sisifa.*

sisimbri (m.) (plt.): (*Sisymbrium officinale*)

sismic, -a : relatiu, -iva a un tèrratremol.

sismicitat : frequéncia o intensitat dels tèrratremols d'un
airal donat.

sismisme : ensemble dels fenomèns sísmics.

SISMO- : forma prefixada del grèc *seismòs* (tèrratremol)

sismograf : intrument per enregistrar l'ora, la durada e
l'amplitud dels tèrratremols.

sismografia : art d'enregistrar las saquejadas e l'amplitud
dels tèrratremols.

sismografic, -a : relatiu, -iva a un sismograf o a la
sismografia.

sismograma (m.): grafic balhat per un sismograf.

sismològ, -a : especialista (m. e f.) de sismologia.

sismologia : sciéncia dels tèrratremols.

sismologic, -a : relatiu, -iva als tèrratremols.

sismomètre : aparelh per mesurar la fòrça d'un tèrratremol.

sismofòn : microfòn utilizat dins l'exploracion petrolifèra
pel metòde sísmic, per captar las ondas sonòras amodadas
per las explosions.

sismoterapia : electrochòc.

sistèma (m.): ensemble d'idèas, de principis coordinats
per formar un tot científic o una doctrina.

Lo sistèma nerviós. Un sistèma filosofic.

sistematic, -a : relatiu, -iva a un sistèma ; que constituís
un sistèma ; que seguís un sistèma, una idèa.

sistematicament : d'un biais sistematic.

sistematician, -a : biologista (m. e f.) especialista (m. e f.)
en sistematologia.

sistematologia : estudi o doctrina dels sistèmas.

sistematologic : relatiu, -iva a la sistematologia.

sistematizacion : accion o resulta de sistematizar.

sistematizar (v. tr. e intr.): reünir en sistèma ; (pej.) :
generalizar.

sistòla : periòde de contraccion del muscle cardiac.

sistolíc, -a : relatiu, -iva a la sistòla. *Sofle sistolic.*

sistrada : foiralada.

sistrar / sindrar (v. intr.): foirar (expulsar la femsa de vam)

sistre (plt.): (*Meum athamanticum*)

sabèl / tap / caussanèl (ròcas de natura fulhetada que
se deslièchan en lamèlas : lausa, gres bigarrat, calquièr, varena)
nogat de ròca ; òli sistrós.

sistràs / sistrièira : terren sistrós.

sistrós, -osa : de la natura del sistre.

sit / siti : airal considerat del punt de vista de son aspècte
pintoresc ; configuracion pròpria de l'airal ocupat per una
vila. *Sit agradiu, grandió, embelinaire...*

sit-in (angl.): manifestacion non violenta que consistís a se
sèire sus la via publica.

« *sitja* » : v. **cièja**.

situacion : posicion geografica d'una localitat ;
emplaçament d'un edifici ; orientacion ; posicion sociala ;
emplec ; posicion d'un personatge dins una pèça de teatre
o de cinemà ; bilanç ; condicions familialas, sentimentalas,
financièiras, professionalas... de q.q. a un moment donat.

La situacion de Rodés o d'Albi al còr d'Occitània.

La situacion d'un castèl a cima de truca.

La situacion d'un ostal a solelh levant.

Situacion sociala. A trobada una situacion.

Situacion comica, dramatica, patetica...

Verificar la situacion d'una empresa.

situar : localizar. (R. V, 239)

Situar una vila, una persona, un eveniment.

situar (se) : se posicionar ; se trobar a un nivèl donat ;
s'inserir dins un plan.

Se sap pas ges situar dins la vida modèrna.

« *situir* » (barb.): v. **situar**.

siula : esquila de marran.

siular (v. intr.): far lo bruch d'una esquila de marran.

« *siular* » : v. **siblar - fiular**.

« *siulièr* » : v. **seulièr**.

siurada : ronds de siure engulhats dins la còrda dels bòrds
d'un filat de pesca per lo mantèner sus l'aiga.

siure : suve / lèuge (rusca de siurièr que servís a far de taps)

siure (plt.): eufòrbi (una cinquantena de menas)(*Euphorbia*)
rusca del siurièr (e d'autres plantas) que se'n fa de taps.

siurièr : arbre (*Quercus suber*)

sivelha : liga d'un fais de fen.

si-verament ! : a òc ! (ironic)

sixta : interval de sièis grases dins l'escala diatonica ;
t. tecn. d'escrima.

Sixt : prenom de mantun Papa. *Sixt I. Sixt II. Sixt III...*
« *slip* » (angl.) : v. **eslip**.
slow (slòu) (angl.) : mena de dança de ritme lent.
S. M. I. C. : salari minimum interprofessional de creissença.
soalçar (v. tr.) : soslevar (R. IV, 65); soslevar en dalhant (arc.)
« *soar* » : prononciacion de sogar (cordar)
sobacada : sopac / sopacada / secossa.
sobat (en) (adv.) : en contrabàs / a capval / en dejós.
sobeiran, -ana (adj. e subs.) : suprèm, -a ; magistral, -a ;
extrèm, -a ; independent, -a ; radical, -a ; rei, -a ; monarca
(m. e f.) ; emperaire, -a.
Plaser sobeiran. Mesprètz s... Poder s... Remèdi s...
Una cort sobeirana. Una abiletat sobeirana.
Rei, monarca, emperaire sobeirans.
sobeiranament : d'un biais sobeiran.
sobeiranetat : qualitat o default de çò sobeiran.
sobèrgue (m.) : país de costièiras de Pezenàs ; garriga.
sobra (f.) : rèsta / demai. (L.345) - (R. V, 244)
De sopra / per sopra : de passa, de rèsta / en sus.
sobraire, -a : (adj. e subs.) : estalviaire, -a ; econòm, -a /
despensier, -ièira.
sobran, -a : sobeiran, -an (qu'es al dessus de tot)
sobralha : doblèt pejoratiu de sopra.
sobralhar (v. tr.) : vendre en fin de sason amb un brave
rebais. (e non pas « soldar » qu'es un angl.)
sobralhas : vendas amb brave rebais. (e non pas « sòldas »)
sobranha : maura vièlha qu'a força porcelat.
sobrar (v. tr.) : vendre en fin de sason amb un brave
rebais ; laisser de caire ; servir quicòm per q.q.
A sobrada una filha qu'aviá pas de verquièira.
Sòbra son esquipòt per sos enfants.
sobrar (v. intr.) : èsser en sus / èsser en mai / èsser de
passa / èsser de rèsta / subrabondar / refofar.
Tot sòbra dins aquel ostal : tot es a bodre (foison)
Las carrièiras sòbran (refofan) *de musardejaires.*
« *sobrasar* » : v. **sosbrasas**.
sobrat, -ada : aisat, -ada / ric, -a / gròs, -sa.
sobre (m.) : doblèt de sopra / sobralha.
SOBRE- » e compausats de sobre : v. **SUBRE-**
La forma « sobre- », sistematicament utilizada pels trobadors
(R. VI, 495 -499) es venguda « subre- » en lenga modèrna.
sobrenc, -a : (adj. e subs.) : en mai / en sus / de passa.
Una bèstia sobrenca. Lo sobrenc d'una canal.
sòbri, -a : que beu pas o manja pas tròp.
Los camèls e los dromedaris son fòrt sòbris.
sòbriament : d'un biais sòbri.
sobrièr : *factotum* (lat.) / obrièr que fa de tot / Joan fa tot.
Un bracièr agricòla es sovent un sobrièr.
sobrièr, -a : sobran, -a / superior, -a (qu'es al dessus de tot)
sobrietat : qualitat d'una persona o d'un animal sòbris.
« *sobron* » : v. **sagron**.
« *sobtar* » : v. **subtar**.
sobte / subte, -a : rapid, -a ; subit, -a ; viu, -iva / prèst, -a /
prompte, -a ; concís, -a (R. V, 167) ; escalabrós, -a / calhòl, -a.
Aigat sobte. Persona sobta. Responsa sobta.
Paraula sobta. Istòria sobta : ... escalabrosa.
soc : soca d'arbre ; rol ; tròç de rol.
sòc : morre de massa. (del gallés *SUCCÒ* (morre de pòre)
soca : partida pus bassa d'una camba d'arbre ; cep de vinha ;
tanc ; sorga / origina / principi ; çò que demòra d'un
chequièr après usatge. (del gallés *SOCCA*)

sòca : sabata de fust.
socada : rasim que pòrta una soca ; fust que portava una
relha d'araire.
socaire, -a : trucaire / tustaire / atacaire, -a.
socal : soca separada de la camba de l'arbre.
socalhon : soca pichona.
socalhar (v. tr.) : brandir o saquejar aicisèm (bravament)
socam : las socas en general ; ensemble de socas.
socamaire : soca màger ; broquièira.
socar (v. tr. e intr.) : sarrar un cable aicisèm ; tirar aicisèm
suls rems (mar.) ; trucar / tustar / atacar.
socaràs : brava socassa ; brave rol (gròssa camba d'arbre)
socareda : airal que i a de socas aicisèm.
socarèl, -a (subs. e adj.) : que buta (creis) sus las socas ;
fonge de pibol / pibolada (*Pholiota cylindracea*)
socarrar (v. intr.) : usclar ; rastumar / rabinar / bronzar /
brunir ; se far bronzar / se far brunir pel solelh.
socassa : soca gròssa.
socat / socatge : socada. v. pus naut.
« *socatur* » : v. **secodre**.
sòci : associat, -ada ; companh, -a ; camarada (m. e f.) ;
amic, -ga ; collèga (m. e f.)
sociabilitat : qualitat de q.q. de sociable.
sociable, -a : enclin, -a (portat, -ada) a viure en societat.
D'ont mai se fa vièlh d'ont mens sociable ven.
sociablement : d'un biais sociable.
social (subs.) : ensemble dels problèmas relatius a la
societat en general.
Lo govèrn se preocupa pas totjorn pro del social.
social, -a : relatiu, -iva a la societat umana ; que viu en
societat ; que concernís lo melhorament del nivèl de vida ;
que concernís los rapòrts entre classas.
La question sociala. La Seguretat sociala.
Còrs social. Classas socialas. Un animal social.
D'avantatges socials. De reformas socialas.
socialament : d'un biais social ; relativament a la
societat ; relativament a l'òrdre social.
socialisme : contrari de liberalisme o de capitalisme ; ensemble
de las fòrças politics d'esquèrra non comunistas.
socialista (subs. e adj.) : adèpte, -a d'un dels socialismes ;
relatiu, -iva a un socialisme.
socializacion : accion o resulta de socializar o de se ...
socializar (v. tr.) : nacionalizar d'unas empresas
estimadas relevar del servici public ; adaptar q.q. a
la vida en societat.
Poguèron pas socializar l'enfant salvatge d'Avairon.
socializar (se) : s'adaptar a la vida en societat / venir sociable.
Una persona autistica se pòt pas gaire socializar.
socidar (v. tr.) : demandar amb insistència ; importunar.
societat : ensemble de personas unidas per natura o que
vivon jos de leis comunas ; ensemble d'animals que vivon
ensemble ; collectivitats / comunitats ; personas amassadas
en grop ; frequentacion.
Las societats primitivas. Las societats modèrnas.
Formigas, abelhas e vèspas vivon en societat.
Societat de caça, de pesca. Societat mutualista.
socil, -a (adj.) : enganaire, -a.
SOCIO- : forma prefixada del latin *socius* (sòci) que
suggerís una idèa de societat o de social.
socioanalisi : estudi (m.) dels resultats d'unas tecnicas
sociometricas.

socioanalista (m. e f.): especialista (m. e f.) de socioanalisi.

sociobiologia : doctrina que basa l'estudi de las societats animalas e umanas suls modèls teorics de la biologia.

sociocentrisme : tendència a centrar l'atencion unicament sus la dimension sociala dels eveniments istorics o contemporanèus.

sociocritica : metòde de lectura critica basada sus la portada sociala del tèxt literari legit.

sociocultural, -a : qu'es a l'encòp fonccion d'un grop social donat (familha, classa, cenacle...) e de la cultura d'aquel grop.

sociodrama : improvisacion dramatica sus un tèma donat, facha per un ensemble de personas, per dessobtar d'unas estructuras latentas del grop.

D'unes sociodramas pòdon èsser fòrt trebolaires.

sociodramatic, -a : relatiu, -iva a un sociodrama.

socioeconomic, -a : de natura a interessar la societat definida en tèrmes economics.

socioeducatiu, -iva : de natura a interessar l'educacion collectiva.

sociofobia : confusion mentala que se manifèsta per una paura de las implicacions socialas.

sociogenèsi (f.) : genèsi dels fenomèns psiquics sul plan sociologic (fach, per las perturbacions psiquicas, de dependre de factors socials generals)

sociogenetica (subs.) : estudi (m.) de la formacion espontànèa d'ensembles pichons al còr d'un ensemble bèl.

sociogenia : disciplina qu'estúdia la genèsi e la formacion dels fenomèns psiquics a partir de l'observacion dels condicionaments psicologics e dels eveniments socials que lor influx es capital dins las formas e las manifestacions, normalas o patologicas, de la persona.

sociogenic, -a : relatiu, -iva a la sociogenia.

sociogeografic, -a : relatiu, -iva a la geografia sociala.

sociograma : figura que son objectiu es de representar la fisionomia de las relacions individualas entre los diferents membres d'un grop.

sociolingüística : disciplina qu'estúdia las relacions entre lo lengatge, la cultura e la societat.

sociolingüista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de sociolingüística.

sociològ, -a : especialista (m. e f.) de sociologia.

sociologia : sciéncia dels comportaments socials en general.

sociologic, -a : relatiu, -iva a la sociologia.

sociologicament : d'un biais sociologic.

sociologisant, -a : influenciat, -ada per la sociologia.

Istòria sociologisanta.

sociologisme : tendència a far dependre tot de la sociologia.

sociometria : estudi (m.) de las relacions entre las personas d'un meteiss grop, e entre mai d'un grop de meteissa apertenéncia.

sociometric, -a : relatiu, -iva a la sociometria.

sociopatía : patologia d'origina sociala.

sociopolític, -a : que concernís l'organizacion politica de la societat.

socioprofessional, -a : relatiu, -iva al grop social en relacion amb lo sector e lo nivèl economic que lo caracterizan. *Categorias socioprofessionals.*

socioterapia : ensemble de las tecnicas psicoterapeuticas per assajar de suprimir las perturbacions de comportament d'una persona en situacion de grop.

« *socitar* » : v. **socidar**.

sòcle : basa de paret, de columna, de pedestal, de mòble, d'arquitectura...

socodre (L. 348 - R. VI, 500) : v. **secodre**.

« *socopa* » : prononciacion de **soscopa**. v. **soscopa**.

Una « socopa volanta » (fr.) : v. **AVÍ**.

socorrable, -a : que pòrta socors.

socorredor, -airitz : que pòrta socors.

Òm pòt aver besonh d'una man socorraitiz.

socórrer / socorrir (v. tr.) : ajudar una persona dins lo perill o lo besonh ; ajudar financièrament o materialament ; defendre q.q. en general. (R. VI, 500)

socorrement / socorriment : socors. (R. II, 494)

socorrisme : ensemble de mejans e de tecnicas simplas per portar los pus primièrs socors a de personas en perill.

socorrista (m. e f.) : membre d'una organizacion de socors per las personas en perill ; persona capabla de balhar los pus primièrs socors en cas d'accident.

socors : accion de socorrir q.q. dins lo perill o lo besonh ; ajuda materiala o financièira ; metòde d'empregar en cas urgent ; çò util dins tal o tal cas ; intermediari ; ajuda en general. (R. II, 494)

Se portar al socors de q.q. Balhar un socors.

Demandar un socors. Socors a balhar als negats.

La memòria m'es totjorn estada d'un grand socors.

Sens lo socors de l'aire un son demòra bufèc.

Un socors de vint mila soldats. Al socors !

Se cal pas jamai separar de sa ròda de socors.

socotre (v. tr.) : v. **secodre**.

Socrates (devèrs 470-399 abans J.C.) : filosòf grèc.

socratic, -a : relatiu, -iva a Socrates, discipule, -a de Socrates.

socraticament : segon lo metòde de Socrates.

socratisme : filosofia o metòde de Socrates.

soda : sot (f.) (abric pels pòrcs) ; mena de jòc de cròssa.

soda (lat. medieval e l.p.) : mena de planta de pels terrenes salats que se'n tirava de sòdi (*Suaeda fruticosa*) (*S. maritima*) ; (*S. splendens*)

sodà (angl. *soda water*) : aiga carbonica, aromatizada o pas.

sodada : establament de pòrcs ; contengut d'una sot.

sodadura / soudadura : v. **soudadura**.

sodaire / soudaire, -a : v. **soudaire**.

sodic, -a : que conten de sòdi.

sodar (v. tr.) : establament un pòrc.

sodar / soudar (v. tr.) : v. **soudar**.

sòdi : element metalloïde qu'a remplaçada la soda. v. **soda**.

SODIO- : forma prefixada de sòdi, que denòta la preséncia de sòdi.

Sodoma : vila biblica (del sud de la Mar Mòrta) que foguèt cremada en punicion dels vicis contra natura de sa populacion.

sodomia : coit anal ; copulacion carnala contra natura ; omosexualitat mai que mai masculina ; (per extension) : bestialitat.

sodomita (m.) : persona que practica la sodomia.

sodomitic, -a : relatiu, -iva a la sodomia.

sodomizacion : accion de sodomizar.

sodomizar (v. tr.) : practicar la sodomia sus q.q.

sodòt : recapte malnet.

« *soetar* » (fr.) : v. **desirar**.

SÒF- SÒFIA- : formas prefixadas del grèc *sophòs* (savi) v. **filosòf - filosofia**.

sofà (de l'arab *suffà*, matalàs) : sèti de braces e de dorsier per doas o tres personas.

Sofia : prenom.

sòfia : garlesca (mena de peis) (*Leuciscus leuciscus*)

« *sofiar* » : v. **solfinar**.

sofisme (m.) : rasonament fals ; sillogisme fals. (R. V, 246)

Totes los ases son mortals ; ieu soi mortal ; donc soi un ase.

Plòu o plòu pas ; ara plòu ; donc plòu pas.

sofista (m. e f.) : filosòfa grèc del s. V qu'ensenhava l'art de la discussion ; persona que rasona fals.

sofistic, -a : relatiu, -iva a un sofista. *Rasonament sofistic.*

sofisticament : d'un biais sofistic.

sofisticacion : farlabica ; manca de natural ; complexitat.

La sofisticacion de la tecnica moderna.

sofisticadament : d'un biais sofisticat.

sofisticador, -airitz (adj. e subs.) : que sofistica, que manca de natural ; farlabicaire, -a.

Un anar sofisticador. Una recèrca sofisticairitz.

sofisticar (v. tr.) : farlabicar ; utilizar de sofismes.

sofisticat, -ada : farlabicat, -ada ; que manca de natural.

La Jacmelina es una femna sofisticada.

sofla : emplastre / carpan.

Pèire s'es trapada una brava sofla.

soflada : çò que l'òm sofla ; sofla / emplastre / carpan.

sofladissa : vent impetuós ; guelsa ; mugiment d'aigas o de vent.

Una sofladissa se levèt qu'emportèt la barca.

soflaire, -a : persona que sofla.

sofladura : espet / explosion ; gèt de flamas (R. III, 336)

soflament : accion de soflar.

soflar (v. tr.) : bufar ; beure ; prene ; mocar ; aver las polsas / respirar peniblement ; mandar un emplastre.

Soflar la candèla. Soflar una litra. Soflar un nenon

Soflar un peon (R. VI, 412) *al jòc de damas* (R. VI, 14)

Se lo dròlle t'insolenta, sofla-lo !

soflar (se) : se mocar.

Sofla-te, dròlle, qu'as la meca al nas !

soflariá : ensemble dels apleches de bufar d'una farga, d'una orguena, d'una fabrica... ; airal que i son installats los apleches de bufar.

soflatge : art de soflar lo veire.

sofle (m.) : alen ; alabrena / salamandra.

Lo Sofle Sant : lo Sant Esperit.

sofle, -a : mofle, -a / mòl, -a ; sople, -a ; elastic, -a.

soflet : bufa (sofla pichona, emplastre pichon)

Dròlle, se te calas pas te traparàs un soflet !

sofletada : accion de sofletar.

sofletaire, -a : persona que sofleta.

sofletar (v. tr.) : mandar una sofla o un soflet.

Lo sofletèt d'un revèrs de man.

sofletejar (v. tr.) : frequentatiu de sofletar.

Sofletejava la femta que s'èra estavanida.

soflorar (v. tr. e intr.) : enlevar la flor ; desflorar / desflorir ; aflorar / aflorir.

Sofòcles (devèrs 495-406 abans J.C.) : poèta grèc.

sòfra / sofra : pèça d'arnesc ; avaladoira de muòl ; còrda qu'estaca los dos bastes d'un muòl.

sofracha / sofraita : manca / besonh (R. III, 380 - L. 348)

Èsser en sofracha : èsser dins lo besonh.

Far sofracha : far manca / far besonh.

sofrachós, -osa / sofraitós, -osa : qu'es dins lo besonh / que manca de çò necessari.

Quand òm es sofrachós, los amics son pas espesses.

sofranhar (v. intr.) : romiar.

sofrar (v. tr.) : metre de sofre.

Sofrar la vinha.

sofratge : accion de sofrar (t. a.)

Lo sofratge de las barricas.

sofre / solpre : mena de metalloïde solid.

sofrença : patiment.

sofrent, -a : que patís ; endurant, -a.

sofrièira : mina de sofre ; instrument per sofrar.

sofriment : accion de sofrir.

sofrir (v. intr. e tr.) : patir ; endurar.

sofrològ, -a : especialista (m. e f.) de sofrologia.

sofrologia : tecnica de relaxacion basada sus l'ipnòsi.

software (angl.) :

v. **logicial**.

soga : cargadoira (còrda per estacar la carga d'un muòl)

sòga : sublièira (basa de fustam que supòrta los cabirons)

sogar (v. tr.) : cordar.

« *soganh* / *sogainar* » :

v. **sosgaunhar**.

sogar :

v. **socar**.

« *sogair* » / « *sogair* » :

v. **secodre**.

sògre, sògra : bèlpaire, bèlamaire. (R. V, 275 - L. 349)

sogrotl (arc.) / **sogron** : sopac / trandida / saquejal / ressaut ; sarrabastal ; sanglot ; sospir.

sogrotlament / sogrotluda : brandussada / brandida / trandida.

sogrotlar (v. tr. e intr.) : trandir / trantir / brandir / saquejar / ressautar / far de sarrabastal / sanglotar / sospirar.

soi / siái / som : primièira persona de l'indicatiu present d'èsser.

Siái es utilizat amens en Roergue, Erau e Albigés.

« *soi* » :

v. **sambuc**.

« *soicidar* » :

v. **socidar**.

« *soilevar* » :

v. **soslevar**.

soira (f.) : loba ; maura / truèja / pòrca ; prostituïda / carronha ; femna qu'a tojorn la canha e que fa pas res ; femna estèrta.

A la soira (interj. arc.) : al lop !

soiràs (m.) / **soirassa** (f.) : maura / truèja / porcàs ; loba.

« *soirenadar* » :

v. **subrenadar**.

soireta : lobeta (loba pichona)

« *soirigach* » :

v. **esparvièr**.

sois (m. pl.) : residú de grais.

soís, soïssa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Soïssa ; de Soïssa.

Un Soís. Una Soïssa.

sojà : planta cultivada per sas granas que donan de farina e d'òli, e cultivada tanben per son cabelh utilizat coma legum e coma farratge.

sojorn / sejour : pausa / repaus ; demòra / residéncia ; deslassament ; airal que l'òm i sojorna.

Èsser sojour : èsser un deslassament / èsser un plaser.

Laïssar sojour : laïssar una pausa.

Sala de sojour (e non pas « *living-room* » angl.)

Faguèt un sojour embelinaire dins las Americas.

sojornar (v. intr.) : demorar / residir. (R. III, 590 - L. 349)

sòl : nòta de musica (gra cinquen de la gama de dò) ; forma arcaïca de sòu (anciana pèça de moneda)

sòl / pelsòl (airal que i se camina dessus, que i se bastís...) ; terren en general ; dessus de la crosta terrèstra ; airal planièr al pè de l'ostal ; cort de bòria.

Pel sòl : per tèrra. *Se jaire pel sòl.*

sol, -a : sens degun pus ; isolat, -da.

sòla : basa / apevason ; dejós de pè del caval ; planta del pè de l'òme ; dejós de cauçadura o de debàs ; caduna de las pèças d'una tèrra alternativament somesa a las diferentas culturas pendent tala o tala annada de l'assolament ; primièira cobèrta (ponde) d'un naviri ; pèça de fustam per assoldir un mast de naviri ; pèça de fustam entalhada per encastrar los cabirons ; canèla per assolar (fixar) las pòstes d'un corondat ; pèça de fustam per assolar los montants d'una martelièira ; sablièira ; plana ; superficia d'un camp.

sòla : mena de peis : *(Solea vulgaris)*

sòlabatut, -uda : qu'a los pès macats.

solabatuda : macadura dels pès d'un caval.

solaç : accion o resulta de solatjar, d'acompanhar, de socorrir, de contentar, de divertir, d'agradar.

Èsser d'un grand solaç : solatjar bravament.

O sabes que me siás d'un grand solaç ?

Far solaç : confortar ; ajudar ; acompanhar.

Se far solaç : s'ajudar, s'entrajudar / s'entreservir.

Téner solaç : téner companha ; téner convèrsa.

« *Qual nos portarà solaç ?* » J.B.

solaçar (v. tr.) : divertir ; passejar.

solaçar (se) : se divertir ; se passejar.

solada / solat : quantitat de frucha expandida pel sòl, al pè d'un arbre fruchièr, après una fòrta ventada o après un brave saquejal de l'arbre ; çò expandit sul pelsòl en general (t.a.)

Solada de flors, de fuèlhas, de frucha, de nèu.

Aquel ventàs a facha una solada de peras.

Solada de mòrts. Solada de garbas (arc.)

solairar (v. tr.) : expausar al solelh.

solairòl : solelhador (airal expausat al solelh)

solament : sens res pus ; unencament ; pas que.

Tant solament a dos mètres : pas qu'a dos mètres.

Te demandi solament aquò : ... pas qu'aquò.

solan / solana / solanalh : airal expausat al solelh.

solana : soledre (vent d'èst) ; lata / traveta (fusta pichona)

solanelh : costal ensolelhat.

« *solapa* » : v. **soslapa**.

solar : sulhet / lendal / pompidor.

solar (v. tr.) : consolar / apasiar / calmar ; pavar / maonar / pasimentar ; metre las jelhas (corbas) a una ròda ; ressolar de calçaduras, de debasses.

solar, -a : relatiu, -iva al solelh ; que ven del solelh.

Sistèma solar. Corona solara. Calor solara.

solàs, -assa : complètament sol, -a.

solason : sisa de fen expandida sul ponde de la fenhal per téner caud l'estable que se tròba dejós.

solastret : fuòc de Sant Joan / joanada facha per Sant Joan.

solatatge : prètze de reven d'una bateson (arc.)

solatjament : solaç v. pus naut.

Laissat escapar un sospir de solatjament.

solatjar (v. tr.) : sostar / ajudar / far solaç / portar solaç.

solatjar (se) : se sostar (far mens de trabalh) ; descargar sa consciéncia ; satisfar un besonh natural.

solatge : residú ; sediment d'un liquid ; vas d'aiga fangosa.

solatièr : vièlh isard mascle que viu en solitari après lo temps de letz (de gèst)

solatièr, -ièira (arc.) : persona que batiá las espigas sul sòl amb lo flagèl.

« *solcir* » : v. **somsir**.

sòlda : « soldada » (arc.) (paga dels soldats) ; forma modèrna de « soldada » : paga / solta (R. V, 249)

soldar (v. tr.) : pagar ; forma modèrna de « soldadar » / pagar (R. V, 250) ; acabar de pagar. *Soldar un compte.*

Per l'angl. « *soldar* » v. **sobrar - sobralhar**.

soldat, -a : persona que son mestier es d'èsser dins l'armada.

soldatalha (pej.) : los soldats en general.

soldatàs : soldat vièlh ; *virago* (lat.) : femna galhardassa.

soldatesc, -a : pròpri als soldats. *Vida soldatesca.*

soldaton : pichon soldat.

solecisme : falta contra la sintaxi d'una lenga.

soledrada : còp de soledre.

Un pauc tota vianda crenta las soledradas.

soledran / soledràs : soledre grand.

soledrat, -ada : tressecat, -ada / cremat, -ada pel soledre.

soledre : vent solar / vent d'est fòrt sec e fòrt caud en estiu, fòrt freg en ivèrn.

solelh : astre del centre de nòstre sistèma planetari ; vira solelh (plt.) : *(Chrozophora tinctoria)*

A solelh colc : al ponent / a trescòl.

A solelh levat : al levant.

De solelh en solelh : del levant al ponent.

A la raja del solelh : a las oras pus caudas.

solelhada : aparicion subita del solelh dins un cèl nívol.

solelhal / solelhadí (subs.) : airal expausat al solelh.

solelhadí, -issa (adj.) : expausat, -ada al solelh.

solelelhador / solelhaire, -a : airal expausat al solelh ; plataforma / terrassa al dessús d'un ostal ; estendedor per far secar la bugada ; airal que i se fan secar las granas ; cambrih jos la teulada per i servir las provisions d'ivèrn.

solelhant, -a (adj.) : en plen solelh.

solelhal / solelhant (subs.) : airal que lo solelh i tusta.

solelhar (v. impers.) : far solelh.

Solelha : fa solelh. *Solelhava* : fasiá solelh.

solelhar (se) : se prene lo solelh.

solelhàs : grand solelh.

solelhenc, -a : relatiu, -iva al solelh.

solelhièr : plataforma o terrassa sus un ostal.

solelhièira : quadrant solar.

solelhós, -osa : esclarat, -ada pel solelh.

solemne / solemnial, -a : celebrat, -ada en grand ; cerimoniós, -a ; majestuós / pompós, -osa.

Messa solemniala : messa grand.

Sesilha solemniala. Silenci solemne...

Lengatge, aire... solemne. Discors solemne.

solemniament : d'un biais solemne / solemnial.

solemnitat : qualitat o defaut de çò solemnial.

solemnizacion : accion de solemnizar.

solemnizar (v. tr.) : celebrar amb solemnitat.

SOLEN- : forma prefixada del grèc *solen*, -òs (canal / tub)

solen : mena de molusc sonat « cotèl » en l.p.

solenca : fèsta d'acabalhas (après acabar de segar, de meissonar, de vendemiar, de bastir...)

Far la solenca, quin plaser grand !

solencar (se) : trapar una insolacion.

« *solenga* » - « *solengue* » : v. **soslenga**.

solenid : mena de molusc.

solenids (m. pl.) : familha de molusques.

SOLENO- : v. **SOLEN-**

solenocit (subs. m.) : cellula que flameja.

solenodont : mena de mamifèr insectivòr de la familha dels solenodontids.

solenodontid : mamífer de la família dels solenodontids.
solenodontids : família de mamífers insectívors.
solinogastre : molusc de la família dels solinogastres.
solinogastres : família de molusques.
solenoglifs : família de reptils de dos cròcs traucats per un canal que comunica amb una glandola verinosa.
solenoglif, -a : relatiu, -iva a un solenoglif.
solenoidal : relatiu, -iva al solenoïde.
solenoidè : fil metàl·lic enrotlat en el·lipse sus un cilindre, e que, quand es travessat per un corrent se compòrta coma un aimant.
solenomid : molusc de la família dels solenomids.
solenomids : família de molusques.
soler (v. intr. arc.) : aver costuma de.
Soliá venir cada matin.
solesa : soletat / solitud.
solet, -a : tot sol, tota sola.
soletament (adv.) : tot solet, tota soleta.
soleta : sòla de calçada, de debàs...
soletar (v. tr.) : ressolar (tornar metre una sòla).
soletat : solesa / solitud.
soletat, -ada : ressolat, -ada
« *solevar* » (R. IV, 65). Forma arc. que correspond pas a la prononciacion (,solle 'va :) v. **soslevar**.
solèx : ciclomotor de las annadas 1950.
solfégi : accion de solfegiar.
solfegiar (v. tr.) : legir o cantar las nòtas d'un cant.
solfinar (v. tr.) : flairar / sentinar ; pressentir / prevèser.
solgut, -uda : p.p. de sòver.
solh / sulh : temple / iga / molena / baudrièira / fangàs.
solhadura : taca.
solhar / sulhar (v. tr.) : embrutar / embrutir / embochardir / tacar.
solhar / sulhar (se) : se passir, se tacar, s'embrutar, s'embochardir.
Me soi solhadas las mans, las me cal lavar.
solhard, -a (subs. e adj.) : persona que solha / que taca ; malnet, -a / brut, -a.
solharda : airal que i se fa la vaissèla ; persona boharda.
solhardament : d'un biais malnet.
solhardar (v. tr.) : bohardar / passir / tacar.
solhardariá : bocharditge / brutitge.
solhet / sulhet : solar / lendal / pompidor ; airal enauçat que i se jason los pòrcs ; traveta per enauçar aquel airal.
solid (adv.) : segur / segurament.
Vendrai al solid : solid que vendrai.
solid, -a : qu'a de consisténcia ; segur, -a ; resistent, -a / fòrt, -a.
Aliments solids. Ne soi pas solida : ne soi pas segura.
Un mòble solid. Estòfa solida. Un argument solid.
« *solidar* » : v. **assolidar**.
solidari, -ària : (li(g)at, -ada a d'autres per una comunitat d'interèsses, d'obligacion o de responsabilitats.
Sèm totes mai o mens solidaris.
solidament : segurament ; fòrtament.
Es plan solidament estacada.
solidàriament : d'un biais solidari.
solidarizacion : accion de far venir o de venir solidari.
solidarizar (v. tr.) : far veni solidari.
solidarizar (se) : venir solidari.
solidificable, -a : que pòt èsser solidificat, -ada.
solidificacion : accion de venir solid o de far venir solid.
solidificar (v. tr.) : far passar de l'estat liquid a l'estat solid.
solidificar (se) : passar de l'estat liquid a l'estat solid.

soliditat : qualitat de çò solid.
Soliditat d'una paret. Soliditat d'un govèrn.
solier : ponde / plancat ; ponde naut / plancat superior ; estatja ; fenhal / fenièira ; trast / galatas (R. V, 247)
cambron dins un trast. *Mièg-solier* : entresòl.
solieira : plaja.
solilocar (v. intr.) : se parlar tot sol.
solilòqui : monològ ; accion de se parlar tot sol.
solina : sisa de fen o de palha que tòca lo pelsòl ; fen
solumat. v. **solumat**.
« *solinhar* » : v. **soslinhar**.
solipède (adj.) : característica dels ungulats que lors pès presentan pas qu'un det que s'acaba en bata.
solipèdes (m. pl.) : família dels equids (zèbre, ase, caval)
solista (m. e f.) : musician o cantaire que jòga o canta sol.
solitari, ària (adj. e subs.) : que viu tot sol ; abandonat / retirat / salvatge ; anacorèta / ermita (m. e f.) ; singlar de mai de cinc ans e que viu sol ; solatièr (v. pus naut) ; diamant ensertit (montat) sol sus una baga.
Airal solitari. Plaser solitari : onanisme.
solitàriament : d'un biais solitari.
Se passejar solitàriament.
solitarisme : isolament voluntari de natura patologica.
solitud : estat de q.q. que viu sol o que se tròba tot sol ; airal desèrt, inabitat.
Viure dins la solitud es pas donat a tot lo mond.
solivol, -a : solitari, -ària (que viu o que se tròba tot sol)
« *sollevar* » e derivats : v. **soslevar**.
sollicitacion : demanda insistenta ; requesta.
sollicitador, -airitz : que requerís / que sollicita. (R. V, 254)
sollicitaire, -a : coma çaisús. (R. V, 254)
De sollicitaires totjorn i n'aurà.
sollicitar : demandar quicòm ; far apèl a q.q. (R. V, 254)
atraire / atirar. *Sollicitar la curiositat. Sollicitar l'atencion.*
Sollicitar una ajuda. Sollicitar un deputat.
sollicitud : atencion afectuosa per q.q.
La sollicitud d'una maire.
solombrada : ombratge.
solombrador : airal ombratjat / solombrièr ; calpreneda.
solombrar (v. tr.) : far d'ombre. (L. 350)
solombrar (se) : se metre a l'ombra ; se repausar. (L. 350)
solombrós, -osa : ombrós, -osa ; mòrne, -a / momarós, -osa ; taciturn, -a / paucparla (m. e f.) / sorn, -a (R. V, 270)
Airal solombrós. Temperament solombrós.
solombre, -a : escur, -a.
solombrièr, -ièira : solombrador v. pus naut.
solombrejar (v. tr.) : far d'ombra.
solombrut, -uda : sornarut, -uda.
solpre : v. **sofre**.
solprar : v. **sofrar**.
solpreta (arc.) : aluqueta ; alumeta.
solprièira : v. **sofrièira**.
solprés, -osa : sulfurós, osa. (R. V, 254)
solsar (v. tr.) : tondre las lanas de la coa de la feda.
solses (m. pl.) : lanas de la coa de la feda.
solstici : cadun dels dos punts de l'ecliptica mai alunhats de l'equator ; caduna de las doas epòcas de l'annada que lo solelh passa per aqueles punts. (R. V, 251)
Solstici d'estiu : lo 21 de junh (lo jorn pus long)
Solstici d'ivèrn : lo 21 de desembre (lo jorn pus cort)
solsticial, -a : relatiu-iva als solsticis. (R. V, 251)

solta : soma d'argent que, dins un partatge o un escambi, fa compés a l'inegalitat de valor dels lòts. (R. V, 249)

solubilitat : qualitat de çò soluble.

solubilizacion : accion o resulta de solubilizar.

solubilizar (v. tr.) : far venir soluble, -a.

solubilizar (se) : venir soluble, -a.

soluble, -a : que pòt èsser dissolgut, -uda dins un liquid ; que pòt èsser sòut, -a / solgut, -uda.
*Una substància solubla dins l'aiga o l'alcoòl.
Un problèma soluble.*

solucion : accion de dissòlver quicòm dins un liquid ; çò que resulta d'aquela accion ; accion de sòlver un problèma, una question ; çò que ne resulta ; interrupcion. (R. V, 255)
Solucion farmaceutica. Solucion de continuïtat.

solucionar (v. tr.) : donar una solucion a una dificultat

solutat, -ada : qu'a tocat lo pelsòl e qu'a perit.
*Fen solumat. Palha solumada.
De fen solumat fedas e vacas ne vòlon pas.*

solutat : resulta d'unas solucions (t. tecn. de farmacia)

solutiu, -iva (adj. e subs.) : qu'a la propietat de sòlver ; substància que pòt sòlver. (R. V, 255)
*L'aiga, l'alcoòl ... son solutius.
L'essència de terebentina es tanben un solutiu.*

solvable, -a : que pòt èsser pagat, -ada ; qu'es o que serà en estat de pagar çò que deu.
Un deute solvable. Un logatari solvable.

solvent : liquid capable de sòlver un còrs e que servís tanben coma diluent e per desgraijar.

sòlver / sòlvre (v. tr.) : banhar, trempar, dissòlver ; absòlver ; desliurar ; trobar una solucion a un problèma, a una question... ; pagar un deute.
*Sòlver de sucre dins lo cafè. Sòlver una question.
Un prèire catolic a lo poder de sòlver los pecats.
Un maridatge catolic valid pòt pas èsser solgut.
La mòrt sòlv fòrça deutes e fòrça problèmas.*

sòlver / sòlvre (se) : se dissòlver ; se separar ; se resòlver.
*La sal se sòlv dins l'aiga.
Una associacion qu'a decidit de se sòlver.
Son amàs (abscès) se solguèt tot sol.*

solvut, -uda / solgut, -uda / sòut, -a : p.p. de sòlver.

som : cima. (R. V, 259)

som (adv.) : prigond (adv.) / fons (adv.) / plond (adv.)
Laurar som. Curar som. Cavar som.

som/siás/soi : primièira persona del present de l'indicatiu d'èsser.

sòm : enveja de dormir ; accion de dormir.
Ai sòm. Veni de far un brave sòm.

som, -a : prigond, -a / sompe, -a ; d'angle tampat.
Laurada soma. Marra (trenca)soma : d'angle tampat

-SÒMA : forma suffixada del grèc *sòma* (còrs) v. **cromosòma**.

soma : total ; quantitat de moneda.

somà : còrs ; ensemble de cellulas d'un còrs que son pas que vegetativas.

somacion : avertiment imperatiu.
Far las somacions costumèiras.

somal : cima ; escuèlh (mar.)

Somalia : nom de país d'Àfrica.

somali (subs. m.) : lenga parlada en Somalia.

somali, -a : relatiu, -iva a Somalia.
La lenga somali. Una costuma somalia.

somalian, -a : sortit, -ida de Somalia.
Un Somalian. Una Somaliana.

somar (v. tr.) : adicionar. (R. V, 260)
avertir imperativament. (L. 351)

somari (subs.) : brèu resumit sovent balhat pel quiti títol.

somari, -ària : brèu, brèva ; concís, -isa (R. V, 167)

somàriament : d'un biais somari.

somatic, a : relatiu, -iva al còrs. (t. tecn. de med.) ; relatiu, -iva al somà.
*Punts somatics / punts somatometrics.
Caractèr somatic. Cellula somatica.
Afeccion somatica. Sistèma nerviós somatic.*

somaticit (subs. m.) : cellula del somà.

somatizacion : accion de somatizar (t. tecn. de psiquiatria)

somatizar (v. tr.) : far venir somatic un problèma psiquic

SOMATO- : forma prefixada del grec *sòma*, -atòs (còrs)

somatocèl (m.) : mena de vesiculas dels equinodèrms.

somatodèrm : t. tecn. d'anatomia animala.

somatogamia : mena de fecondacion dels basidiomicèts.

somatognosia : coneissença qu'avèm de nòstre còrs, de l'existéncia e de l'estat de sas diferentas partidas.

somatologia : estudi comparatiu de l'estructura e del desenvolopament d'un còrs d'èsser viu.

somatologic, -a : relatiu, -iva a la somatologia.

somatomètre : aplech per mesurar lo còrs uman.

somatometria : partida de l'antropometria qu'estúdia las mesuras dels còrs uman a partir dels punts somatics.

somatometric, -a : relatiu, -iva a la somatometria.
Punts somatometrics : punts somatics.

somatotonia : composanta psiquica de la personalitat.

somatotonic, -a : relatiu, -iva a la somatotonia.

somatoplasmà (m.) : plasmà de las cellulas somaticas relativas a las fonccions vegetativas e de relacion.

somatopleura (f.) : fulhet parietal del mesodèrm dels animals celomats.

somatopsiquic, -a : psicossomatic, -a.

somatostina : neuroormona qu'enebís la secrecion de la sematotropina.

somatotròp, -a : relatiu, -iva a la sematotropina.
Ormona somatotròpa.

somatotropina : ormona de creissença.

« *sombre* » e derivats (fr.) : v. **solombre - solombrar**.

somecar (v. intr.) : gemegar / se lanhar / se plànher.

Someire : vila de Gard (Occitània) *Tèrra de Someire.*

someiròl, -a / someiròu, -òla : relatiu, -iva a Someire ; sortit, -ida de Someire. *Una Someiròla.*

somelh : sòm.

somelhada : temporada de sòm.
Una brava somelhada requinquilha son òme.

somelhar / somelhejar (v. intr.) : s'entredormir.

somelhon : cutada (sòm pichonèl)

somelhós, -osa : qu'a sòm ; qu'a sovent o totjorn sòm.
« *somensés* » : v. **saumancés**.

somés : pièch d'una feda, d'una vaca...
Aquela feda a pas grand somés.

somés, -esa : p.p. de sometre o de se sometre.
Aquela filha es totjorn estada somesa a sos parents.

somesa : probaina. v. **probaina**.

somessa : brave somés.
D'unas vacas an una somessa enòrma.

somessaire, -a : persona que probaina. v. **probainar**.

somesson : probaina pichona ; somés de pas res de tot.

somessar (v. tr.) : probainar. v. **probainar**.

« *somessionar* » : v. **somissionar**.

sometre (v. tr.): assubjectir / conquerir ; domdar ; propausar
Sometre un autre país. Sometre a una espròva.
Sometre una bèstia fèra. Sometre un projècte.

sometre (v. intr.): començar a metre de somés.
Aquela vaca vedelarà lèu, que somet.

sometre (se) : abandonar la lucha ; se plegar a una lei.
Aimi mai me demetre que de me sometre.

somi : sosc / pantalais (accion de somiar) (L. 351)
Un somi es pas qu'un somi, te'n cal pas far cas.

somi (en) : pendent lo sòm.

somiadís : soscadís / soscadissa.

somiador, -airitz : que sómia, que sosca, que perpensa.

somiaire, -a (subs. e adj.) : persona que sómia (t. a.)
Es pas qu'un somiaire que farà pas jamai res.

somiar (v. intr.): s'abandonar a de pensadas descabestradas, siá dins lo sòm, siá de jorn ; s'imaginar de causas impossiblas ; soscar a quicòm o a q.q.
Somiam cada nuèch. D'unes sómian de jorn.
Sómia que rejoyentís. Sómia de son aimada.
Sómia d'anar un jorn sus la luna o sus Mars.

somic : sanglot (R. V, 154)

somicaire, -a : persona que sanglota, que sangloteja.

somicar (v. intr.): sanglotar / sanglotejar (R. V, 154)

somicon : diminutiu de somic.

somiejar (v. intr.): frequentatiu de somiar.

sominhar (v. intr.): somiar / somiejar.

somiquejar (v. intr.): sanglotejar. (R. V, 154)

somission : accion de se sometre ; disposicion a se sometre; escrich d'entrepreneire per se sometre a las condicions d'un ensemble de cargas, quiti a pagar tala o tala soma se o fa pas.

somissionari, -ària : persona que somissiona.

somissionar (v. tr.): far una somission per una empresa.

SOMN- : forma prefixada de latin *somnus* (sòm)

somnambul, -a : persona que camina, que parla, que fa quicòm mentre que se dormís.

somnambulisme : activitat motriça pendent lo sòm.

somnifèr (adj. e subs.): substància que fa dormir, qu'amòda lo sòm.
Es passat lo dich que los rafes son somnifèrs.

somnifug, -a : que garda de dormir.

somnolar (v. intr.): s'entredormir. (R. V, 258)

somnolència : estat de mièg-sòm pendent la jornada.

somnolent, -a : aconsomit, -a (que s'entredormís)

somogut, -uda : p. p. de somòure v. pus luènh.

« *somola* » e derivats : v. **semola**.

somòure (v. tr.): amodar ; acometre / encanissar (véncer la passivitat de q.q.)
Ni per lo fissar, lo poguèri pas somòure.

sompa : cavitat plena d'aiga ; trauc plen d'aiga ; pesquièr.
A mon can li agrada de se chimpas dins las sompas.

« *sompartida* » : separacion. v. **sospartida**.

« *sompartir* » (v. tr.): separar. v. **sospartir**.

sompe, -a : plond, -a / prigond, -a ; cròi, -a.

sompejar (v. intr.): se chimpas dins una sompa.

« *sompesar* » : v. **sospesar**.

sompet / sompilh : sompa pichona.

sompilhar (v. intr.): patolhar dins un sompilh.

sompon : sompet / sompilh.

somponar (v. intr.): patolhar dins un sompon ; sarcir.

somptuari, -ària : relatiu, -iva al luxe.
Far de despensas somptuàrias.

somptuós, -osa : mai que luxuós / luxuós que jamai.
Ostal somptuós. Fèsta somptuosa.

somptuosament : d'un biais somptuós.

somptuositat : qualitat de çò somptuós.
La somptuositat d'un palais.

somsida : quichal / esquichal (brandida) ; degalh ; malautiá.
Ai aguda una brava somsida : soi estat plan malaut.

somsidura : mossegadura (çò mossegat, rosegat)

somsiment : patiment / sofrença / dolença ; planh.

somsir (v. tr.): pompir / prautir / caucar / atassar ; trepejar ; absorbir / englotir ; abenar.
M'anèsses pas somsir lo semenat ! (s.p. e s. f.)
Lo fen, autres còps, lo caliá somsir dins la fenial.
Auràs pas lèu finit de somsir lo pelsòl ?
L'embarcacion foguèt somsida dins un pas res.
Somsís bravament de vestits, que son trabalh...

son (adj. poss. 3na pers. del s.) ; pl. : **sos** (m. e f. pl) ; **sas** (f. pl.)
 (sovent, « son » remplaça « lor » ; « sos » remplaça « lors »)
Finta son capèl, sas cambas, sos braces !
Aqueles cans mossegarián son mèstre.
Aqueles cans mossegarián sos mèstres.

son : bruch ; aire, ton ; cant ; musica ; novèla.
Menar son : menar bruch. *Son agradiu. Son agut.*
Un bon son de campana : una bona novèla.

son : v. èsser, 3na pers. del pl. de l'indicatiu present.
Son tan bèstias un coma l'autre.

« *son, -a* » : v. **bont, -a**.

sona : son / ton ; sonariá ; voga / crèdit ; publicacion de maridatge. *Cridar las sonas* : tirar las anóncias.

sonada / sonadissa : còp de campana ; apèl.

sonadís / sonadissa : sonariá que s'esperlonga.
La sonadissa del batsenh còrcachèt lo vilatge tot.

sonaire, -a : campanièr, -ièira ; musician de vilatge.

sonament : accion de sonar ; resson.

sonal : esquila de marran.

sonalh / sonalha : esquila de buòu o de vaca.

sonalhar (v. intr.): brandir una sonalha.

sonalhejar (v. intr.): frequentatiu de sonalhar.

sonalhèr, -ièira : bestial que li an cargada una sonalha.

sonant, -a : que tinda / que sona ; sonòr, -a.
A miègjorn sonant.

sonar ('sunar) (acronim de l'anglés *Soundnavigacion and ranging*)
 aparelh per la deteccion dels sosmarins.

sonar (v. tr.): far tindar una campana ; apelar q.q. ; jugar d'un instrument.
Sonar lo primièr de la messa. Sonar son fraire.

sonar (v. intr.): tindar (far entendre un son) ; amodar una campana ; èsser anonciat per una sonariá ; jugar d'un instrument de vent ; arribar.
La campana sona. Far sonar una campana.
La messa sona. Soni de la trompeta.
Son ora darrièira a pas encara sonat.

sonar (se) : s'apelar. *Se sona Jòrdi Maurèl.*

sonata : composicion musicala.

sonatina : sonata cortina.

sonièr, -ièira : campanièr, -ièira.

sonca / soncas : v. **sonque**.

sonca que / soncas que : v. **son que**.

« *soncir* » : prononciacion de somsir.

sonda : instrument per mesurar la prigondor de l'aiga ; tija de metal utilizada pels doanièrs per sondar lo contengut d'una bala ; instrument per explorar un conduit o per evacuar lo liquid d'una cavitat (med.) ; instrument per explorar en general (t. a.)

Sonda de burre, de formatge. Sonda petrolièira.

Sonda espaciala : veïcul espacial.

sondable, -a : que pòt èsser sondat, -ada.

sondaire, -a : persona que sonda.

sondar (v. tr.) : reconèisser la prigondor, la natura, la qualitat... de quicòm amb una sonda.

sondatge : exploracion ; enquèsta / enquesta.

sondormir (se) : s'aconsomir / s'entredormir.

sonet : pèça de poesia de catòrze vèrses dispausats en dos quatrens e dos tercets e somesa a de règlas precisas per la distribucion de las rimas.

sonetaire, -a : persona que fa de sonets.

sonic, -a : relatiu, -iva al son. *Celeritat sonica.*

songe (arc. R. VI, 503) : somi v. **somi**.

« *songle* » - « *songlet* » : v. **single - singlon**.

sonjament (arc. R. V, 259) : somi. v. **somi**.

sonjar (arc.) : somiar v. **somiar**.

sonh, -a : sont, -a. v. **sont, -a**.

sonhar (v. tr.) : s'ocupar de ; s'aplicar a.

Sonhar un nenon. Sonhar un malaut.

Sonhar son estil. Sonhar una revirada.

sonhar (se) : se medecinar ; prene suènh de son aspècte.

sonhason : accion de sonhar o de se sonhar.

sonhós, -osa : aplicat, -ada ; minimós, -osa

sonhosament : d'un biais sonhós.

sonia : intensitat de la sensacion sonòra en relacion amb la pression acostica.

Sonià : prenom.

-SONIC : forma sufixada del latin *sonus* (son). v. **supersonic**.

sonic, -a : relatiu, -iva a la velocitat del son ; dotat, -ada d'una velocitat egala a la del son.

SONO- : forma prefixada del latin *sonus* (son)

sonograf : aparelh electronic per estudiar los fonèmas en los enregistrant sus de bendas magneticas.

sonografia : enregistrament de fonèmas amb un sonograf.

sonograma : representacion grafica de las compausantas fonicas d'una successon de sons de la paraula, a partir d'un sonograf.

sonoluminescència : emission luminosa d'un liquid que conten de gases dissolguts e someses a de vibracions ultrasonicas.

sonomètre : aparelh per estudiar e comparar los sons.

sonometria : estudi comparat dels sons.

sonòr, -a : que fa un son ; que resclantís ; relatiu, -iva als sons ; que remanda plan los sons.

Un metal sonòr. Un rire sonòr. Consonanta sonòra.

Un film sonòr. Una onda sonòra. Fonèma sonòr.

Vibracion sonòra. Votz sonòra. Una sala sonòra.

sonorista (m. e f.) : tecnician, -a de la sonorizacion.

sonoritat : caractèr de çò sonòr ; proprietat d'unes còrs de refortir, de far resclantir los sons.

sonorizacion : ajustar un son o una musica a un document ; ensemble dels apleches per sonorizar un airal ; passatge d'una consonanta sorda a una consonanta sonòra.

sonorizar (v. tr.) : ajustar d'elements sonòrs a l'imatge ; equipar una sala, un edifici d'una installacion per difusar de son.

sonotèca : archius que i son servats los enregistraments de bruches d'utilizar per de films, per d'emissions radiofonicas o televisadas.

sonque (adv.) : solament / pas que.

son que (conj.) : levat que / sinon que / part que.

« *sonreire* » : v. **sorire**.

sonsa : banilha / banilhon (rasigòt / tanòc de bana)

sonson : banilhon. v. **çaisús**.

sonson : cançon monotòna ; breçairòla ; melopèa.

sonsonar / sonsonejar (v. intr.) : canturlejar / cantorlejar una cançon monotòna ; bronzinar ; zonzonejar.

sont, -a : desbanat, -ada (qu'a pas pus de banas)

sona : bicador que sas puas son tròp sarradas.

sopa : potatge de tota mena :

Sopa espessa. Sopa lisa (bolhon). *Sopa de lach.*

Sopa de legums. Sopa de caulets. Sopa d'erbas.

Sopa de formatge. Sopa grassa. Sopa de mongetas.

sopa de morres : sopa malgraciosament servida per una femna a son òme que s'es atardivat endacòm.

sopac / sopacada : brandida / secossa.

sopacar (v. tr.) : brandir / saquejar.

sopacar (se) : èsser brandit / èsser saquejat.

sopada : airal que i se sopa ; despensas del sopar ; personas que sopan ensemble ; brave sopar.

sopadís, -issa : relatiu, -iva al sopar.

sopadissa : brave sopar.

sopador : sala de manjar.

sopaire, -a : persona que sopa.

sopapa : valvula jos tension per reglar lo movement d'un fluid ; dispositiu per reglar un corrent electric ; aplech metallic per reglar la circulacion d'un liquid ; aplech de seguretat en general.

sopar : repais del ser ; çò que se manja per aquel repais.

sopar (v. intr.) : prene lo repais del ser.

soparèl : pichon sopar.

soparèl, -a : relatiu, -iva al sopar.

« *sopartir* » e derivats (R. IV, 440 - L. 351) : v. **sospartir**.

sopatòri : brave gostar que remplaça lo sopar.

sopejaire, -a / sopièr, -ièira : persona qu'aima la sopa.

sopejar (v. tr.) : bacinar una plaga.

sopeta : sopa de mainatge ; rebombeta / raspalheta.

sopic : rosic / lagui / pensament / preocupacion.

sopièr, -ièira / sopejaire, -a : persona qu'aima la sopa.

sopièira : recipient per la sopa.

sople, -a : elastic, -a ; lèst, -a ; docil, -a ; vimenenc, -a / plegadís, -issa / flexible, -a.

soplament : d'un biais sople.

soplesa : flexibilitat ; docilitat.

« *soplòg / soplueg* » : (prononciacion) v. **sosplòg - sosplueg**.

« *sopluejar* » (v. tr.) : (prononciacion) v. **sospluejar**.

« *sopluejar (se)* » : (prononciacion) v. **sospluejar (se)**.

soporific, -a (adj. e subs.) : que fa dormir.

Discors soporific. Una potinga soporifica.

sopranista : cantaire adult qu'a servada una votz de *soprano*.

soprano (it.) (subs. e adj.) : votz pus aguda, feminina o de drollon ; cantaire, -a de la votz fort aguda ; instrument de tessitura pus aguda dins la meteissa familha d'instruments.

soquèla (far) (v. tr.) : far esquineta. v. **esquineta**.

soquet : relha de l'aire ; soca agarrussida, arrascassida ; soc pichon ; soc pichon que fa sèti ; estelons faches per la pigassa ; aplech per trapar de rats ; anciana talha sul vin (arc.)

soqueta : soca pichona ; òsses de passa balhats amb la carn.
soquièira : ròda de las jelhas espessas e non ferradas ; ròda dormeira d'un molin.
soquilh / soquilhon : soca pichonèla ; fragment de soca tressecat.
sòr / sòrre : v. **sòrre**.
sòrba : frucha del sorbièr.
sorbeireta (plt.) : (*Agrimonia*) (*Potentilla anserina*) ; (*P. argentea*)
sorbet (de l'it. *sorbetto*) : glacet.
sorbièr (plt.) : (*Sorbus domestica*)
sorbièira : airal plantat de sorbièrs.
sorbin (plt.) : (*Juniperus phænicea*)
« *sorcilhar* » : v. **cilhar**.
sord, -a (adj. e subs.) : qu'entend pas plan o pas brica ; que lo seu son es pas clar.
Qualqu'un de sord. Un sord. Un bruch sord.
La letra « p » es una consonanta sorda.
sord-e-mut, sorda-e-muda (adj. e subs.) : qu'entend pas e que parla pas.
Un sord-e-mut se fa comprene e compren per signes.
sorda (mena d'aucèl) : (*Tringa pugnax*) (*Scopolax gallinulla*) ; (*S. limosa*) : (*S. rusticola*)
lonja de teules o de plastre, jos una teulada, tot lo long de la paret per empachar l'aiga de s'infiltrar dins la paret.
sordaca (mena d'aucèl) : (*Scolopax gallinacea*)
sordament : d'un biais sord (t. a. de sord) ; secretament.
sordanha (adj. m. e f. + subs.) : entre pauc e mens sord.
sordàs / sordaràs, -assa : bravament sord, -a.
sordejar (v. intr.) : èsser mai o mens sord ; sortir de tèrra pauc a pauc.
sordet : sordaca (*Scolopax gallinacea*)
sordid, -a : d'una bochardisa que rebuta ; repugnant, -a.
Vestit sordid. Crim sordid. Avarécia sordida.
sordidament : d'un biais sordid.
sordidesa : estat de çò sordid.
sordièira : estat de q.q. de sord. (R. V, 267)
sordon (mena d'aucèl) : (*Rallus aquaticus*)
sordre (v. imp) : sorgir (sortir de tèrra amb fòrça en parlant de l'aiga)
sordum / sorditge : sordièira v. **sordièira**.
sorengue : insècte de las fonts que viu sul nasitòrt.
sòrga : convèrsa ; batalh (japa) ; babilh ; corrent d'aiga.
Aver bona sòrga : aver bona japa.
Téner sòrga : téner lenga / téner bon / racar pas.
sorga : font que sord en lòc de vinar. v. **sórger**.
turga / toriga (vaca estèrta)
sorgent : aiga que sord de tèrra en lòc de vinar.
sorgentar (v. intr.) : sordre / sórger / sorgir / sorsejar.
sórger (R. V, 268) (v. intr.) : sordre / sorgir. v. **sordre**.
sorgir (v. intr. e tr.) : sordre ; acampar / amassar / levar.
Sorgir l'ancora (mar.) Un floronc sorgiguèt.
sorgir (se) : se relevar ; s'arborar (se levar) v. **s'arborar**.
« *sorgò* » (fr.) : milhòca (*Andropogon sorghum*)
sorilha : gaspa (e non pas « *pichon lach* » qu'es un fr.)
sorire : rire fòrt leugièr e silenciós a pro penas exprimit.
Sorire plasant. Sorire maliciós. S. d'incredilitat.
sorire (v. intr.) : s'entremèr.
soriseire, -a : persona que soritz.
sorisent, -a : que soritz.
sorn, -a : escur, -a / tenebrós, -osa ; que tinda pas clar.
Ostal sorn. Temps sorn. Bruch sorn. Votz sorna.

sornament : d'un biais sorn t. a. çaisús.
sornariá / sornièira / sornura : escurina / escuritat / trumor.
sornarut, -uda : paucparla (m. e f.) / taciturn, -a ; somut, -uda (qu'amaga plan sas malas intencions)
sornarudament : d'un biais sornarut.
sorneta : senserigalha (propaus que ten pas drech o qu'a pas granda valor)
sornura : sornariá / sornièira. v. pus naut.
sorra / saurra : baudra mesclada de sabla ; sabla ; sabla per balhar a un naviri una estabilitat pus granda.
sorraire / saurraire : naviri per carrejar de saurra.
sorral : montet de sabla.
sorrrar (v. tr.) : cargar de sabla per balhar mai d'estabilitat a un naviri ; mandar un còp de ponh ; tustar.
sorrastra : sòrre consanguina o uterina ; marrida sòrre.
sòrre / sòr : cada filha del meteiss paire e de la meteissa maire ; cada filha qu'a la meteissa noiriça ; nom balhat a una femna qu'a faches de vòts religioses ; nom balhat a las femnas d'unas associacions ; nom balhat a de femnas qu'an una meteissa situacion.
Sòrre màger. Sòrre cabdèta. Sòrre bessona.
Sòrre de lach. Sòrres de sant Vincenç de Pau(l).
Sòrres en franc maçonariá. Sòrres d'infortuna.
La caritat es sòrre de la pregària.
Las Nòu Sòrres : las nòu musas.
Las sòrres filandèiras : las Tres Parcas.
sòrre consanguina : nascuda del meteiss paire solament.
sòrre torrièira : religiosa portière de convent.
sòrre uterina : nascuda de la meteissa maire solament.
sorrolh : bruch / sarrabastal.
sorropar (v. tr.) : forrupar. v. **forrupar**.
sors, -a : p.p. de sordre.
sorsa (l.p.) : p.p. substantivat. v. çaisús e **font**.
sorsejar (v. intr. l. p.) : sordre / sórger / sorgir.
sòrt (m.) : sortilègi ; azard ; condicion d'una persona.
Getar un sòrt. Lo sòrt es abucle. v. abucle.
Tirar al sòrt.
sòrt (f. arc.) : destin Agèron una mala sòrt.
divinacion (R. V, 270 - L 352)
Las sòrts del Apòstols. v. Còrdas.
sòrta : mena. *De quina sòrta ? : de quina mena ?*
sortable, -a : convenable, -a.
sortida : accion de sortir ; passejada ; airal per sortir.
sortidura : boton / botiòla sus la pèl ; floronc.
sortilègi : emmascament (accion de getar un sòrt).
sortir (v. tr.) : passejar ; tirar de la pòcha ; publicar ; mandar far d'estudis ; deslargar.
Sortir lo nenon. Sortir lo mocador. Sortir un libre.
Sortir lo dròlle : lo mandar dins una escòla.
Sortir la lenga. Sortir lo fems. Sortir las vacas.
Sortir un rasonament. Sortir una asenada.
sortir (v. intr.) : anar defòra ; quitar un lòc ; s'anar passejar ; passar d'una epòca, d'una condicion, d'una temporada... dins una altra ; provenir ; passar un limit ; s'escapar ; puntejar ; èsser publicat ; despassar...
Anàvètz sortir ? Sortir de la messa. Sortir d'un jòc.
Es sortit pel moment. Sortir de l'enfança.
Sortir de la misèria. Sortir d'aprendissatge.
Una font sortís de jol ròc. Una nolor sortís de la flor.
Lo froment sortís. Aquel libre ven de sortir.
Una pèira sortissiá de la paret, reguèrga.

sortir (se'n) : se'n tirar (se tirar d'afar)

sórzer (v. intr.): doblat de sórger.

SOS- : prefix que vòl dire jos (plaçat a un pòst al dejós ; çò inferior a la nòrma ; çò al dejós de quicòm mai ; çò que fa partida d'un tot) ; persona o causa a un segond gra en proporcion d'una altra. Es de notar que « *sos-* » es sovent remplaçat per « *jos-* » en l. p e mai escricha, mai que mai en Lengadòc-Naut, per *sota-* dins los parlars orientals, per *sub-* dins los tèrmes scientifices. Adonc, cercar a **jos-**, a **sota-** o a **sub-**... çò que trobaretz pas a **sos-**

sosagent : agent al segond gra.

sosarrendaire, -a : arrendaire al segond gra.

sosarrendament : arrendament al segond gra.

sosarrendar (v. tr.): arrendar al segond gra.

sosbacada : brandida / saquejada / secossa.
Quina sosbacada !

sosbacar (v. tr.) : brandir / saquejar.

sosbarba / josbarba : maxillar inferior d'ase, de muèl, de caval ; pèça d'arnesc que passa jos lor maxillar inferior ; pè de lata (de timon) ; t. tecn. de marina.

sosbarbada / josbarbal : còp jol barbòt (jol menton)

sosbat (en) : en contrabàs / en dejós.

sosbata : garipa (benda de feutre jos una bata d'esclòp)

sosbatejar (v. intr.): balhar un còp de cap al somés d'una feda, d'una cabra, o a la somessa d'una vaca pr'amor de far venir lo lach.
Anhelons, cabridons, vedelons... sosbatejan.

sosbatre (v. tr.): balhar d'emplastres sus un somés per far venir lo lach.
Caliá totjorn èsser a sosbatre las fedas.

sosbaum (m.) : cauna / cava / excavacion.

sosbaumar (v. tr.): soscavar / sosbornar / tunar (curar) de per dejós.

sosbibliotecari : bibliotecari en segond.

sosblat / josblat : rafatun de blat crivelat o ventat.

sosbornar (v. tr.): doblat de sosbaumar.

sosbràs : brasa.

sosbrasas (v. tr.): escalfar amb de brasa.
Sosbrasas lo lièch. Sosbrasas los esclòps.

sosc : soscadissa / pantalís / somi.

sosca : somic.

soscada : soscadissa / pantalís / reflexion.

soscadís, -issa : que sosca.

soscadissa / soscament : accion de soscar.

soscaire : dejós de pèira.
Agantar lo soscaire : soslevar una pèira ; téner còp en tirant sus una còrda.
Èsser al soscaire : èsser gandit.

soscaire, -a (adj. e subs.): pensatiu, -iva ; persona que sosca.
Es totjorn estat un pauc soscaire.

soscairar (v. tr.): levar una pèira ; susprener q.q. dins un airal desèrt per l'i malmenar ; acular q.q. dins un recanton e l'i malmenar ; esperar ; cercar.

soscament / soscadissa : accion de soscar.

soscar (v. tr. e intr.): pensari ; somiar / pantalísar ; èsser dins la luna ; sospirar ; somicar ; se lanhar / gemegar ; esperar ; pacientar ; balançar.
Es totjorn a soscar sosca que soscaràs.

soscavada : tuna (excavacion facha lèumens de man d'òme)

soscavament : accion de soscavar.

soscavar (v. tr.): cavar de per dejós / tunar / sosbaumar.

sosclavaire : clavaire en segond.

soscopa / joscopa (su 'kup / t us 'kup) : gardatoalha (escudelet « sieton » per metre jos una tassa)

soscripcion : accion de soscriure ; signatura de letra ; engatjament de contribuir a quicòm amb una soma d'argent ; aquela contribucion meteissa.

soscriptor, -tritz : persona que soscriu per quicòm.

soscriure (v. tr.): signar un acte per aprovacion.
Soscriure un contracte. Soscriure un abonament.

soscriure (v. tr. ind.) : s'engatjar a pagar (o pagar per avança) per contribuir a far quicòm ; consentir.
Soscriure a la construccion d'un monument. Soscriure a una publicacion. Soscriure a un arrencament.

soscriveire, -a : persona que soscriu. t. a. çaisús.

soscutanèu, -èa / joscutanèu, -ea : jos la pèl (t. a.)
Injeccion joscutanèa.

sosdesvolopament : estat d'un país economicament en retard.

sosdiacre : òme de glèisa al dejós d'un diacre (R. III, 44)

sosdirector, -tritz : director, -tritz en segond.

sosentendre (v. tr.): far comprene quicòm sens o dire

sosentendut, uda : non exprimit mas que se devina.

sosestimacion : estimacion insifisenta.

sosestimar (v. tr.): estimar pas a sa justa valor.

sosgaunhar (v. intr. e tr.): rire d'aurelha ; nhargar ; far lo morre ; se trufar de q.q.
Se pòt pas empachar de soganhar. Soganha sa professora quand aquesta s'engana.

sosgarda : pèça que gandís la palheta (lo gisquet, la destenda) d'una arma de fuòc.

soslapa : cauna al bòrd d'una ribièira.

soslaubi / soslaubi / soslaus : abric en general.

soslàubia : coma çaisús.

soslàupia : sospluèg (abric) al dessus d'una crotz, d'una estatua... ; pòrge (abric) davant una glèisa, davant un ostal... ; carretial (abric per las carretas, pel tractor...)

soslenga : glota (membrana que se tròba jos la lenga).

soslevament : accion o resulta de soslevar o de se soslevar.

soslevar (,sulle'va :) (v. tr.) : enauçar quicòm o q.q., mas pas gaire ; enlevar quicòm qu'amaga quicòm mai ; amodar en general (metre en movement) ; butar a la revòlta ; descadenar ; amodar lo soslèu / amodar lo vòmit.
Soslevar un malaut dins son lièch. Soslevar un pes. Soslevar un coberton. Lo vent soslevava la posca. Soslevar lo pòble. Soslevar un clapament de mans. Soslevar una question, un problèma, una contèsta. Soslevar lo còr : amodar (far venir) lo vòmit.

soslevar (se) : s'enuçar, se desplaçar leugièrament ; se revoltar ; s'amodar ; aver lo vòmit.
Se pòt solament pas soslevar de sa cadidèira. Se nos tornan pas nòstra lenga, nos soslevarem. Ai lo còr que se soslèva quand pensi a la Crosada.

soslinhar (v. tr.): far una rega jos un mot, jos una frasa ; far ressortir / far remarcar ; metre en valor.
Soslinhar un mot per lo far metre en italicas. Un rai de solelh soslinhava la poesia del paísatge.

soslòctenent / joslòctenent : galonat auxiliar dirècte d'un lòctenent.

soslogar (v. tr.): accion d'un logatari que torna logar a qualqu'un mai çò ja logat per el meteís ; prene en locacion quicòm ja logat per un logatari principal.

sosman : aplech de burèu que i se plaça lo papièr per escriure.
sosman (en) (loc. adv.) : en segonda man ; a l'amagat.
sosmarin : bastiment de guèrra capable de navegar sus l'aiga o jos l'aiga.
sosmostar (v. intr.) : tirar lo vin de la tina abans la fin de la fermentacion.
susmostat : vin tirat le la tina abans la fin de la fermentacion.
 « *sosmòure* » / « *somóver* » (arc.) (L. 351) : somòure.
sosmultiple, -a : 3 es un *sosmultiple* de 9.
sosoficièr : galonat dirèctament auxiliar d'un oficièr.
sosòrdre (en) (loc. adv.) : en segond.
sospartida : separacion ; partiment (R. IV, 435)
sospartir (v. tr.) : partejar, separar, dividir.
sospartir (se) : se partejar, se separar, se dividir.
sospecha (arc.) : suspicion (R. VI, 513)
sospechar / sospeitar (v. tr. arc.) : suspectar.
sospechós, -osa (arc.) : * suspiciós, -osa v. (R. VI, 513)
sosperiostic, -a : jol periòsti. *Operacion sosperiostica.*
sospès / jospès : aplech per metre jos pès.
sospesada : masantatge (accion de sospesar)
sospesar (v. tr.) : soslevar amb la man per estimar lo pes ; pesar lo per e lo contra. *Sospesar d'arguments.*
sospir : respiracion fòrta e que s'esperlonga, amodada per quicòm de penible ; t. tecn. de musica.
sospirada : long sospir.
sospiraire, -a : sospirant, -a. v. pus bas.
sospirament (R. III, I77) : accion de sospirar ; exalacion (R. II, 85)
sospiralh : bojal / respiralh. (R. III, 178)
Per assanir la cava nos cal un autre sospiralh.
sospirant, -a (adj. e subs.) : que sospira ; amorós, -osa.
Aquela dròlla a sabi pas quantes de sospirants.
sospirar (v. intr.) : laisser escapar un sospir ; dire quicòm en sospirant ; èsser amorós, -osa.
De quand en quand lo malaut sospirava gròs.
sospirós, -osa : que gemèga (que laissa escapar un gemèc)
sosplec : suplicacion.
sosplegar (v. tr.) : suplicar.
sosplojar : doblat de sosplojar.
sospluèg : abric contra la pluèja en general ; carretial (abric pel material agricòla) ; cobèrt (abric en general)
sosplujar (v. tr.) : metre a l'abric de la pluèja.
Vai sosplojar lo tractor jol cobèrt !
sosplujar (se) : se metre a l'abric de la pluèja.
Quand beleja se cal pas sosplojar jos un arbre.
sosprefècte, -a / josprefècte, -a : fonccionari, -ària encargat, -ada de l'administracion d'un arrondissement.
sosprefectura / josprefectura : carga de sosprefècte, -a (de josprefècte, -a) ; circoscripcion administrativa ; demòra d'un sosprefècte, d'una sosprefècta.
sosquejar (v. intr.) : quitar pas de soscar ; balançar (esitar) ; gemegar ; somicar.
sosquenar (v. intr.) : sospirar ; gemegar ; somicar.
sossa : aucet / òrle / orlet (replec de vestit)
sosselega (f.) / sosselegue (m.) : cossergue (m.)
sosselar / sosselegar (v. tr.) : far de cossergues.
sossignar (v. intr.) : metre sa signatura en bas d'un acte.
sossòl : çò que se tròba jos la tèrra que pòt èsser trabalhada.
sost, -a : gandit, -ida ; a l'abric.
Ara pòt plòure, qu'aicí sèm plan sostes.
Ieu èri sost a « trèflas » ; ela èra sost a picas.

sosta : ajuda ; pausa ; crèdit ; remesa / abric / carretial ; espicon ; dilacion (R. II, 15) d'incorporacion.
A la sosta : a crèdit.
sostaire, -a : ajuda (m. e f.) ; protector, -triz.
sostar (v. tr. dir. e ind.) : ajudar / far solaç ; perdonar ; far crèdit ; abrigar (far abric) ; caucionar.
Camina amb un pal pes sostar sa camba faubeta.
Sostar q.q. dins son trabalh. Sostar sos parents.
Te sostarai per aqueste còp, mas i tornèsses pas !
L'ai sostat pendent tres meses, ara cal que pague.
Sostar los apleches jos un cobèrt.
Se q.q. te sosta, te prestaràn aquela soma.
sostar (v. intr.) : prestar / feblir ; esperar / pacientar.
Ai una fusta que sosta.
sostar (se) : far una pausa / se pausar ; se metre a cobèrt (t. tecn. de jòc de cartas)
sostas : còrdas per estacar una carga sus un bast ; anèlas que i son estacadas aquelas còrdas.
sos-tassa : jos-tassa / soscopa. v. p. 20, N.B. 2.
sostat : conscrit qu'a obtenguda una dilacion d'incorporacion.
sostèla (m. e f.) : rusat, -ada ; sornarut, -uda.
sosten : çò que servís a sosténer en general ; persona qu'ajuda, que protegís ; pèça de vestit que sosten las popas de las femnas. *Sosten de familha.*
sostenable, -a : que pòt èsser sostengut, -uda (t. a.)
sosteneire : macarèl ; espicon ; apièja ; apiejador.
sosteneiritz : noiriça que balha lo primièr lach per esperar lo de la vertadièira.
sostenement : contrafòrt ; ancola ; apend.
sostenença : accion de sosténer quicòm (t. a.) ; sustentacion
sosténer / sostenir (v. tr. e intr.) : manténer ; espiconar / apiejar ; laisser pas tombar.
D'un biais o d'un autre cal sosténer aquela paret.
sostenible, -a : que pòt èsser sostengut, -uda.
Sosterranh de castèl.
sosterranh, -a : que se tròba jos tèrra. *Passada sosterranha.*
sosterrar (v. tr.) : enterrar.
sostilha : còta (aplech per cotar, per arrestar)
Téner sostilha : téner bon.
sostina / jostina : semal que i raja lo vin al sortir de la tina.
sostirar (v. tr.) : trescolar / transvasar.
sostítol : títol plaçat après lo títol principal per lo completar.
sostíttrar (v. tr.) : ajustar un sostítol al títol principal.
soston : sosta pichona (abric pichon).
sostraccion : accion de sostraire o de se sostraire.
sostrach : represa en sosman.
sostrachar (v. intr.) : apalhar lo bestial ; copar d'èrba, de falguièiras, de joncasses... per apalhar lo bestial.
sostraire (v. tr.) : traire (tirar) quicòm de quicòm mai ; panar / raubar ; far escapar quicòm o q.q. a.
sostraire (se) : escapar a.
sostral : brave tròc de quicòm.
sostrar (v. tr.) : apalhar. *Sostrar lo bestial.*
sostratge : apalhatge.
sostratjar (v. intr.) : far d'apalhatge (copar d'èrba, de bauca, de falguièiras...) per far jaç al bestial, falta de palha.
sostre : apalhatge del bestial ; pòstes que doblan lo nauc de batanar las estòfas ; còrda o cable per levar de faisses amb una carrèla (poleja) ; jaç de mòla de molin.
sostrejar (v. intr.) : renegar / damnejar ; escopir de vilaniás ; passir / solhar.

sosventrièira / josventrièira : pèça d'arnesc que passa jol ventre.

sot / sota (prep.) : jos. v. **sos-**

sot (f.) : cròs en general ; cròs per enterrar un animal ; cròs de truèlh d'òli ; trauc de lec al jòc de la cròssa ; porcil / porcigòla / porcatièira / penh (abric pels pòrcs)

sòt, -a : bèstia (m. e f.) / bestiasson, -a (L. 353)

sota : fòssa / clòt / cròs / trauc ; cala de naviri.

sotabarba : sosbarba / josbarba. v. **sosbarba**.

sotabarbal : sosbarbal. v. **sosbarbal**.

sotatèrra (adj. e subs.) : soteiran, -a ; sosterranh / tuna.

sotaventrièira : sosventrièira / josventrièira.

sotaire, -a (subs.) : persona qu'entèrra los defuntats.

sotana : mena de longa rauba negra botonada per davant (32 botons) que se cargavan los eclesiastics abans 1963.

sotanèla : anciana sotana roja de clergue per servir la messa grand.

sotar (v. intr. e tr.) : cabussar dins l'aiga ; pescar en cabussant dins l'aiga ; nadar entre doas aigas ; probainar.

sotengaunhat, -ada : reguèrgue, -a / morrut, -ada.

soteiran : que se tròba al dejós. (R. V, 274 - L. 353)

sotejar (v. intr.) : frequentatiu de sotar (cabussar dins l'aiga)

sotièira : sil cròs (trauc) dins la tèrra que servís de cava.
Sotièira de trufas, de castanhas, de bledas, de naps.
Sotièira d'ensilatge.

sotisa : injúria / insolentariá / vilaniá. *Escopir de sotisas.*

sotisar (v. tr. e intr.) : insolentar q.q. ; dire de sotisas.

sotisar (se) : s'insolentar.

sòtol : partida de l'ostal al nivèl del pelsòl.

sotolum : pauira / liga / sediments / escorilhas / fonzalhas / fonzilhas.

sòu : anciana pèça de moneda ; argent en general.
Ai pas cap de sòu : ai pas ges d'argent.

sòuda (arc.) : sòu gròs (anciana pèça de dos centims)

sòuda : carbonat de sòdi.

sòuda (plt.) : soda (*Suaeda fruticosa*) ; (*S. setegira*)
(*S. maritima*) ; (*S. splendens*)

soudabilitat : propietat qu'an dos còrses de s'unir per far pas qu'un.

soudable, -a : que pòt èsser soudat, -ada.

soudada : paga / salari.

soudadura : abrasadura (mòde d'assemblatge de doas pèças metallicas o d'unes produïts sintetics pel biais de la calor)
Soudadura al batiston. S. autogèna. S. electrica.

soudaire, -a : abrasaire, -a (persona que sòuda)

soudalha (arc.) : montèt de sòus ; moneda / argent.

soudalita : silicat aluminic de sòuda amb de clòr.

soudamida : amidur de sòuda.

soudar (v. tr.) : abrasar (assemblar amb una soudadura) ; ligar : unir fòrt e mòrt.
Èran soudats un a l'autre per lor ideal comun.

soudar (se) : se reünir per far pas qu'un.

soudatge : accion d'abrasar, de sòudar.

soudejar (v. intr. arc.) : aver de sòus / aver d'argent.

soudemia : concentracion de sòuda dins lo sang.

sòut, -a : p.p. de sòlver (t. a.) ; banhat / trempat.

sòuta : benediccion darrèira d'un defuntat, après la messa dels mòrts.
Après la sòuta portèron lo defuntat al cementèri.

sovenença : sovenir lunhan / remembrança.

sovenent, -a : que se soven / que se remembra.

sovenir : remembre.

sovenir (se) : se remembrar / se rapelar.

sovent (adv.) : mantun còp. *Soventas fes* : plan sovent.

soventejar (v. intr.) : arribar sovent / èsser frequent.
Al mes d'agost soventeja que tròna.

« *sovetar* » (barb.) : v. **desirar**.

sovièt (mot rus que vòl dire conselh) : conselh dels delegats dels obrièrs, païsans o soldats dins l'anciana U. R. S. S.

sovietic, -a : relatiu, -iva als sovièts ; relatiu, -iva a l'anciana U. R. S. S.

« *speaker* » (angl.) : v. **anonciaire / anonciator**.

« *sponsor* » (angl.) : v. **pairin**.

Stabat mater (lat.) *Drecha se teniá la maire* : cant liturgic de la Glèisa sus las dolors de la maire de Jèsus al pè de la croz. Un estatbat occitan del sègle XIV, titolat **Planh sobre planh**, tirat d'un evangeliari d'Albi, compòrta tament d'arcaïsmes (n'ai comptats mai de 80) que l'òm pòt assolidar que l'original devíá datar a mens del sègle dotzen, que l'emplec dels preterits en i del manuscrit d'Albi se tròba tanben dins lo cartulari de Vaor de Tarn datat per Paul Meyer de las annadas 1180. De mai, un òrre francisme (« voez » en lòc de votz) permet d'assolidar que lo ms. del sègle XIV es pas qu'una còpia.
(v. un extrach de *Plan sobre planh*, a la fin de la letra S)

staccato (destacat) : seguida de nòtas de musica rapidas e plan destacadas. (t. tecn. mus. it. vengut internacional)

« *stand* » (angl.) : v. **banca**.

« *standart* » (angl.) e derivats : v. a **es-**

« *star* » (angl.) : v. **estela**.

« *starter* » (angl.) : v. **amodaire**.

statu quo (del lat. *in statu quo ante*, coma de per abans) :
Manténer lo statu quo : cambiar pas res de tot.

sternum (lat.) : òs larg e planièr al mitan de la peitrina e que i s'articulan las costèlas.

stimulus (lat.) : factor qu'estimula (l.p.) una cellula, un organ, l'organisme... en amodant una responsa musculara, nerviosa...

stipula (t. tecn. de botanica) : apendix pichonèl sus la camba d'una planta al punt d'insercion de las fuèlhas.

stipulacion : clausula, condicion de contracte. (R. V, 271)

stipular (v. tr.) : mençonar una clausula, una condicion. (R. V, 279)

De notar, dins los tres exemples çaisús lo manten primitiu del *st-* etimologic latin que se mudara lèu en *est-* dins la lenga parlada. Notar lo meteís fenomèn pel *ps-* de psalm e de sos derivats. (R. IV, 662 - 663)

stòp (de l'angl. « *stop* » vengut internacional) : placa de senhalizacion que marca que se cal arrestar.

stress (angl.) : ensemble de perturbacions organicas o psicologicas amodadas per diferents factors : emocion fòrta, freg, rambalhs, malautiá cronica, trabalh excessiu... ; accion d'aqueles factors.

« *string* » (angl. que vòl dire cordilh) : v. **estring** (l.p.)

« *stripping* » (angl. vengut internacional) : accion de desrabar una vena (t. tecn. de med.)

« *strip-tease* » (angl.) : v. **estriptiz**.

sua (pr. poss.) : seu / seuna / sieu / sieuna / sia.
La sua vaca : sa vaca / la seu / la seuna / la sia...

suac : cuèr de caval aprestat al seu (graiassa de bestial romiaire)

suassa (f.) : persona grandassa, mal bastida e pretenciosa.

suau ! (interj.) : ten-te suau / cala-te.

suau, suava : calm, -a ; doç, -a ; deliciós, -osa ; armoniós, -a ; delicat, -ada. *Votz, nolor, melodia, color...suava.*

suavament : d'un biais suau.

suavitat : qualitat de çò suau.

SUB- : prefix que marca l'inferioritat, o un gra mens elevat o de mens bona qualitat.

subaerian, -a : plaçat, -ada en contacte dirècte amb la sisa pus bassa de l'atmosfera ; natura d'un depaus a l'aire libre.
Sisa subaeriana. Depaus subaerian.

subagut, -aguda (t. tecn. de med.) : entremièg l'estat agut e l'estat cronic.

subaisselar, -a : situat, -ada jos l'aissèla.
Una sentor subaisselara.

subalpin, -a : relatiu, -iva a la zòna jos la zòna alpina.

subaltèrn, -a : (subs. e adj.) : persona que depend d'una altra ; inferior, -a. *Emplec subaltèrn.*

subaltèrnament : d'un biais subaltèrn.

subalternar (v. tr.) : metre en posicion subaltèrna.

subalimentacion : alimentacion deficiènta o insufisenta.

subaqüatic, -a : situat, -ada jos l'aiga. *Païsatge subaqüatic.*

subarid, -a : relatiu, -iva a una region que son climat se sarra de l'ariditat.
Climat subarid. Region subarida.

subartic, -a : que se tròba al sud de la region artica.

subastacion (arc.) : inquant (R. II, 137) / enquant (R. V, 4)

subastar (v. tr. arc.) : metre a l'inquant / a l'enquant.

subastador, -airitz / subastaire, -a (arc.) : inquantaire / enquantaire, -a (oficial, -a que vend a l'enquant) (R. V, 4)

subatlantic, -a : de caractèr atlantic ateuñhit.

subatomic, -a : natura de tota particula constitutiva de l'àtom.

subaxillar, -a : subaisselar, -a. v. pus naut.

subcarba / subquèrba : que se tròba jos las quèrbas del còl.
Artèria o vena subquèrba. (subclaviculara)

subcarència : carència benigna. (t. tecn. de med.)

subcategoria : tota division d'una categoria.

subcategorizacion : accion o resulta de subcategorizar.

subcategorizar (v. tr.) : classar en subcategorias.

subclassa : categoria inferiora.

subclavicular (t. tecn. de med.) : jos las quèrbas del còl.

subclinic, -a (t. tecn. de med.) : pas encara manifestat, -ada.

subcomission : pichon nombre de personas d'una comission cargada de ne preparar las discussions.

subconsciéncia : activitat mentala qu'escapa a la consciéncia.

subconscient : zòna psiquica qu'escapa a la consciéncia (lo trefons de la consciéncia) ; ensemble dels estats psiquics subconscients ; fenomèn mental qu'escapa a la consciéncia.
Sèm sovent mestrejats per nòstre subconscient.

subcostal, -a : que se tròba jos las còstas.

subcutanèu, -èa : que se tròba jos la pèl ; que se fa jos la pèl.
Injeccion subcutanèa.

subdelegable, -a : que pòt èsser subdelegat, -ada.

subdelegacion : accion o resulta de subdelegar.

subdelegar (v. tr.) : fisar a q.q. mai una mission que nos es estada fisada.

subdelegat, -ada : persona delegada en segonda man.

subdevesir / subdivisar (v. tr.) : tornar devesir çò ja devesit.
Subdevesir un capítol en paragrafs.

subdiacre (arc.) : doblet de sosdiacre / josdiacre. (R. III, 45)

subdividir (v. tr.) : tornar dividir / tornar devesir.

subdivision : division novèla.

subdivisionari, -ària : relatiu, -iva a una subdivision.
Inspector subdivisionari. Inspectritz subdivisionària.

subduccion (t. tecn. de geologia) : enfonzament d'una placa litosferica jos una altra.

subèc (m.) : apoplexia (f.) / atac (m.)

subeqüatorial, -a : prèp, -a de l'eqüator o del climat eqüatorial.

subèrna (a) : a contracorrent.

subir (v. tr.) : patir / endurar.
Subir la lei del pus fòrt. Subir una operacion Subir de pèrdias. Subir l'influéncia de q.q.

« *subís que* » (desf. de l.p.) : v. **sufís que**.

subit, -a : subte, -a / brusc, -a.

subitament : subtament / bruscamet.

subjacent, -a : que se tròba en dejós. *Question subjacent.*

subjeccion : condicion d'una persona subjècta a quicòm o a q.q. (R. III, 472)
Viure dins la subjeccion : viure en estat de dependéncia.
Es en estat de subjeccion al tabat.

subjècte : persona que depend d'una altra ; persona que fa l'accion ; tèma ; motiu ; persona en general.
Los subjèctes d'un rei. Lo subjècte d'una frasa. Parlem d'un autre subjècte, qu'aquel m'agrada pas. Subjècte ornamental. Es un subjècte intelligent.

subjècte, -a : somés, -a / enclin, -a / portat, -ada a quicòm
Es subjècta al solèu quand es en mar. Joan es subjècte a de bravas colèras.

subjectiu, -iva : que varia amb las abituds, lo gost, lo temperament, los desirs... de cadun.
Una critica subjectiva. Un jutjament subjectiu.

subjectivament : d'un biais subjectiu.

subjectivisme : doctrina filosofica que pretend que tot çò qu'existís a pas d'otra realitat que la que li balha lo subjècte que o pensa e qu'es una simpla representacion de sa pensada.

subjectivista (m. e f.) : adèpte, -a del subjectivisme.

subjectivitat : natura o domeni de çò subjectiu.

subjonctiu : temps de vèrb.
Se canta que cante ! (Cante es al subjonctiu present) Baste cantèsse ! (Cantèsse es al subjonctiu imperfach) v. la debuta de la pagina 21.

subjugacion : accion de subjugar (t. a.) (R. III, 600)

subjugar (v. tr.) : impausar un jo ; embelinar (s.f.) (R. III, 600)
França nos subjuguèt pel sang e pel fuòc. Jaurés subjugava sos auditors.

« *sublar* » : v. **siblar**.

sublièira : sòga. v. **sòga**.

sublim, -a : bravament extraordinari, -ària.

sublimable, -a : que pòt èsser sublimat, -ada.

sublimacion : accion de sublimar.

sublimar (v. tr.) : elevar / exaltar. (R. V, 282)
Sublimar sas passions, sas pulsions.

subliminal, -a : als limits de la percepcion.
Messatge subliminal : biais d'influenciar lo subjècte sens que se'n maine.

sublimatiu, -iva : que pòrta a sublimar. (R. V, 282)

sublimitat : qualitat de çò sublim. (R. V, 282)

sublingüal, -a : relatiu, -iva a la partida inferiora de la lenga.
Artèria sublingüala. Glandola sublingüala.

sublunar, -a : entre la Terra e l'orbita de la luna.

submarin, -a : que se tròba jos la superficia de la mar.
Cable submarin. Volcan submarin. Vida submarina. Exploracion submarina.

submaxillar, -a : que se tròba jol maxillar inferior
Glandola submaxillara.

submergir (v. tr.) : inondar / recobrir d'aiga. (R. VI, 509)

submergir (se) : se recobrir d'aiga.
submersibilitat : natura de çò submersible.
submersible, -a : negadís, -issa.
submersion : accion de submergir o de se submergir.
subminiaturizacion : accion o resulta de subminiaturizar.
subminiaturizar (v. tr.) : redusir al *maximum* (lat.) las dimensions e lo pes d'un dispositiu electronic.
suborbital, -a : que se tròba jos l'òrbita de l'uèlh ; que l'òm plaça jos l'òrbita de l'uèlh.
subordenar : doblet de subordinar.
subordinacion : accion o resulta de subordinar ;
« Que » es sovent conjonccion de subordinacion :
Demòra, qu'ái besonh de tu.
Escota, que te diga çò que me tafura !
T'enanèsses pas que non siá tornat.
subordinar (v. tr.) : metre q.q. jos l'autoritat de q.q. mai ; far dependre quicòm de quicòm mai.
subordinat, -ada : p.p. de subordinar.
Proposicion subordinada.
subornable, -a : que pòt èsser subornat, -ada.
subornacion : accion de subornar. (R. V, 282)
subornador, -airitz (adj. e subs.) : que suborna.
subornar (v. tr.) : portar q.q. a far çò mal ; corrompre ; curar / cavar / tunar / soscar.
Subornar una joventa. Subornar de testimònis.
SUBR- / SUBRE- : preposicions prefixadas modèrnas e augmentatius, en lòc de *sobre* que se tròba dins totas las referéncias çaijós a Rainoard, totjorn valablas dins d'unes airals.
subrabondància : surproduccion ; abundància tròp bèla.
subrabondar (v. intr.) : *Occitània subrabonda de vin.*
subrabondós, -osa : tròp abundós, -osa. (v. R. VI, 32)
subrabondosament : d'un biais tròp abundós.
subractiu, -iva : actiu, -iva que jamai. (v. R. VI, 2)
subrafactiu : trabalh tròp penible. (v. R. II, 31)
subrafar : subrecarga d'afars. (v. R. III, 264)
subrafectuós, -a : afectuós, -osa que jamai. (v. R. II, 32)
subragut, -uda : agut, -uda que jamai. (v. R. VI, 2)
subraimar : aimar que jamai. (v. R. II, 67)
subramor : amor excessiu. (v. R. II, 67)
subran (adv.) : còp sec / subte / subitament ; promptament
subrança : superioritat. (v. R. V, 243)
subrançar (v. tr.) : subjugar (v. R. V, 245)
subrar (v. intr.) : dominar. v. **sobrar**.
subrarbitre : arbitre màger. (v. R. II, 110)
subrardiment : d'un biais subrardit. (v. R. II, 116)
subrardit, -ida : ardit, -ida que jamai. (v. R. II, 116)
subraurelha : aurelha pichona de mossa o de brabant.
subravar, -a : avar, -a que jamai. (v. R. II, 156)
subravenent, -a : avenent, -a que jamai. (v. R. V, 489)
subrebaissar (v. tr.) : baissar notablament.
subrebàs, -assa : bas, -assa que jamai. (v. R. II, 191)
subrebèl, -a : polit, -ida que jamai ; grand, -a que jamai.
subrebellicós, -osa : bellicós, -osa que jamai. (v. R. II, 207)
subreblon, -a : bon, -a que jamai. (v. R. II, 236)
subrecarga : carga excessiva
subrecargar (v. tr.) : tròp cargar. (v. R. II, 336)
subrecaupir (v. tr.) : cobrir. (v. R. II, 273)
subrecèl : cèl de lièch.
subrecilha : cilha / ussa.
subrecochar (v. tr.) : tròp pressar q.q. (v. R. II, 427)

subrecompression : compression tròp fòrta.
subrecomprimir (v. tr.) : tròp comprimir.
subrecongelacion : congelacion extrèma.
subrecongelar (v. tr.) : congelar lo mai que se pòt.
subrecopar (v. tr.) : copar sus q.q. mai a las cartas.
subrecorrompre (v. tr.) : corrompre que jamai. (v. R. VI, 38)
subrecòser (v. tr.) : far tròp còire. (v. R. VI, 12)
subrecreís : demai ; subrepés.
subredaurada : accion de subredaurar.
subredaurar (v. tr.) : daurar excessivament. (v. R. II, 146)
subredemanda : demanda excessiva.
subredemandar / sobredemandar (v. tr.) : tròp demandar.
subredent : dent qu'a butat fòra son airal e que se cavaleja sus una altra.
subredicha / subredita : enquant al dessús d'un autre o al dessús del prètz d'adjudicacion.
subredificil, -a : dificil, -a que jamai. (v. R. III, 273)
subredire (v. tr.) : dire en mai. (v. R. III, 57)
subredita / subredicha : accion de subredire, de dire en mai, d'ajustar.
subredotat, -ada : intelligent, -a que jamai ; plan mai intelligent que los mainatges de son atge.
(per « atge » v. (R. III, 235)
subrefais (m. e f.) : subrecarga. (v. R. III, 250)
subrefèr : lama de fèrre que se plaça sus la lama del rabòt.
subrefèr, -a : salvatge, -ja que jamai. (v. R. III, 308)
subreferotge, -ja : feròç, -a que jamai. (v. R. VI, 24)
subrefluós / sobrefluós : superflú, -ua. (R. III, 345)
subrefòrt, -a : fòrt, -a que jamai. (R. III, 375)
subrefructuós, -osa : fructuós, -osa que jamai. (v. R. III, 404)
subrefusa : torril (bolhon de cebas freginadas a la padena)
subregrand, -a : grand, -a que jamai. (v. R. VI, 27)
subregròs, òssa : gròs que jamai.
subrejorn : de dètz oras del matin a tres oras del ser.
De subrejorn (loc adv.) : dins la jornada / de jorn.
subrejornada : trabalh en mai de lo de la jornada.
subrelard : çò dostat sul lard e jol lard ; lard excessiu.
subrelat : listèl que cobrís una fendascla calafatada.
subrelaus : laus excessiu. (v. R. IV, 31)
subrelausar (v. tr.) : lausar excessivament. (v. R. IV, 31)
subrelinhar (v. tr.) : tirar una rega jos un mot, jos un ensemble...
subrelogar (v. tr.) : logar a un prètz excessiu.
subrelong, -a : long, -a que jamai. (v. R. IV, 95)
subrelongament : tròp longament. (v. R. IV, 96)
subreluminós, -osa : luminós, -osa que jamai. (v. R. IV, 106)
subrelúser / subrelusir (v. intr.) : lusir que jamai. (v. R. IV, 110)
subremal, -a : marrit, -ida que jamai ; emmalit, -ida que jamai. (v. R. IV, 127)
subrementon : doble barbòt (l.p.)
subremèstre, -a : mèstre obrièr, mèstra obrièira.
subremesura : subrabondància. (v. R. IV, 200)
subremontable, -a : que pòt èsser dominat, -ada. (v. R. IV, 260)
subremontar (v. tr.) : dominar. (v. R. IV, 260)
subremortal, -a : mortal, -a que jamai. (v. R. IV, 268)
Plaga subremortala.
subremortalitat : mortalitat excessiva.
subrenadar (v. intr.) : se negar pas. (v. R. VI, 30)
subrenamorament : amor tròp fòrt. (v. R. II, 67)
subrenamorat, -ada : tròp amorós, -osa. (v. R. II, 67)
subrenatural, -a : qu'escapa a las leis de la natura.
subrendeman : lo jorn que s'èc l'endeman.

subrenaut, -a : naut, -a que jamai. (v. R. II, 60)
subrenòble, -a : nòble, -a que jamai. (v. R. IV, 317)
subrenociu, -iva : nociu, -iva que jamai. (v. R. IV, 342)
Alcoül e tabat son subrenocius.
subrenom : escais / escaisnom. (v. R. IV, 323)
subrenoménar (v. tr.): escaissar / escaisnomenar
subrenuèch : de dètz oras del ser a tres oras del matin.
De subrenuèch (loc. adv.): de nuèch.
subreora (adv.): abans ora o après ora (a una ora que conven pas)
subreòs : exostòsi / susòs (excrecència ossosa benigna sus un òs) ; pes / fais / carga.
subrepaga : paga fòrt brava, plan al dessús de la normala.
subrepagar (v. tr.) : pagar bravament al dessús de la paga.
subreparlar (v. intr.): parlar fòrt plan ; parlar tròp. (v. R. IV, 422)
subrepassar (v. tr.): suspassar.
subrepausar (v. tr.): pausar dessús. (v. R. IV, 465)
subrepelís : vestit de lin de margas fòrt amplas, blanc e amb fòrça plects, que se metiá sus la sotana e que davalava fins als genolhs per d'unas ceremoniás liturgicas.
subrepés : subrecarga ; restant ; demai.
Per subrepés : en sus.
subreplan : superficia.
subreplus : demai. (v. R. IV, 577)
subrepreciós, -osa : preciós, -osa que jamai. (v. R. IV, 641)
subreprene (v. tr.): susprenher / susprenher.
subrepòblament : pòblament excessiu.
subrepoblar (v. tr.): poblar en tròp.
subrepopulacion : populacion excessiva.
subreproduccion : produccion excessiva.
subreptic, -ícia : furtiu, -iva.
subrepticament : furtivament.
subreregenerador : mena de reactor nuclear.
subresaut : ressaut / tressaut.
subresautar (v. intr.): ressautar / tressautar.
subresèit : ajornament.
subresèser / subresèire (v. tr.): ajornar / diferir.
subresavi, sàvia : savi, sàvia que jamai. (v. R. V, 125)
subresetmana (adv.): en setmana.
subresòm (en) : dins un subresaut / amb un subresaut.
Me desrevelhèri en subresòm.
subresonic, -a : al dessús de la velocitat del son.
Fòrça avions del temps que sèm son subresonics.
subrestar (v. intr.): dominar ; subreviure ; resistir.
subretausa / subretaxa : taxa excessiva.
subretausar / subretaxar (v. tr.): far pagar tròp de taxas.
subretèsta : cunh que cunha la relha.
subretot (adv.): mai que mai.
subrevalent, -a : valent, -a que jamai.
subrevalorós, -osa : valorós, -osa que jamai.
subrevendre (v. tr.): vendre tròp car.
subrevenir (v. intr.): arribar. (v. R. V, 496)
Subrevenguèt alara un auristre espaventable.
subrevent : vent qu'arriba de per darrièr (mar.)
subrevestit : vestit per far d'espòrt, per se metre d'aise.
subreviure a (v. intr. ind.): demorar en vida après q.q., après un accident, après quicòm... (v. R. V, 556)
subreviure (v. intr.): contunhar de viure.
subrevivença : çò que demòra de quicòm d'autres còps ; arcaïsme ; accion de contunhar de viure après la mòrt.
Subrevivença de l'anma (arma)
subrevivent, -a : persona que subreviu.

subrevolar (v. tr.): volar al dessús ; legir rapidament.
Los avions gròsses subrevòlan los auratges.
Aquel article l'ai pas que subrevolat.
subrevòuta : travèrsa de molin de seda.
subrexcitar (v. tr.): escaufestrar ; estrambordar.
subrogacion : accion de subrogar.
subrogar (v. tr.): metre una persona a la plaça d'una altra ; metre quicòm a la plaça de quicòm mai.
subrogat, -ada : p.p. de subrogar.
« *subron* » : v. **sagron**
subrondament : aigat / inondacion.
sobrondar (v. intr.): subrabondar. (v. R. IV, 372)
subrondar (v. intr. e tr.): asondar ; subrenadar ; inondar.
subronorar (v. tr.): onorar excessivament.
subrós, -osa : subrabondós, -osa.
sobrosament : subrabondosament.
subrost : respiracion guelsadissa, besalenaira. v. **guelsa**.
subsequent, -a : que ven après (t. tecn de drech) (R. V, 183)
subsequentament (adv.): donc / adonc / per consequent.
subsidi (m.): ajuda pecuniària ; don.
subsidiari, -ària : suplementari, -ària.
Ressorsas subsidiàrias. Arguments subsidiaris.
Question subsidiària per destriar los concurrents.
subsidiàriament : d'un biais subsidiari.
subsistència : lo fach de subsistir ; çò necessari per subsistir.
Trabalhar per la subsistència de sa familha.
Los mejans de subsistència.
subsistent, -a : que subsistís.
subsistir (v. intr.): subreviure (contunhar de viure) ; demorar / se manténer / persistir.
Es encara dificil de subsistir al sidà.
Subsistís pas res de son entrepresa.
Los siborniers subsistisson despuèi 4000 ans.
subsonic, -a : al dejós de la velocitat del son.
substància : matèria que quicòm n'es format ; çò qu'existís de per se ; çò essencial dins un discors o un escrich ; çò melhor.
Matèria solida, líquida o gasosa.
Substància alimentària. La substància d'un libre.
Las plantas firon lor substància de la tèrra.
substancial, -a : relatiu, -iva a la substància ; essencial / capital ; noirissent, -a.
Tirar d'un libre çò pus substancial.
L'element substancial d'Occitània es nòstra lenga.
Fasiá de repaisses tròp substancials e ne moriguèt.
substancialament : d'un biais substancial.
substancialisme : doctrina filosofica qu'admet la realitat d'una substància, materiala o espirituala, coma subjècte permanent dels fenomèns.
substancialista (m. e f.): adèpte, -a del substancialisme.
substancialitat : qualitat de çò qu'existís en se, de çò substancial ; materialitat.
substancific, -a : essencial, -a / capital, -a.
substanciu : nom.
substancivar (v. tr.): balhar la valor e la fonccion del nom a un mot d'una altra natura.
Adjectiu substancivat : (lo verai)
Vèrb substancivat : (lo parlar)
substancivament : d'un biais substancivat
substitucion : remplaçament ; t. tecn. de drech, de matematicas, de quimia, d'anatomia, de biologia, de mus., de lingüística, de psicanalisi, de psicologia, de geologia...

*Substitucion d'eretièr. Substitucion de variablas.
Substitucion d'atòms. Substitucion de cellulas.
Activitat de substitucion. Sisa de substitucion.
La substitucion d'un boc a Isaac pel sacrifici.
Foguèt condemnada per substitucion de nenon.*

substituïble, -a : que pòt èsser substituït, -ida.

substituïr (v. tr.): remplaçar per.
*Substituïr un mot a un autre, una causa a una altra.
La cocuta substituït son uòu a un autre.*

substituïr (se) : prene la plaça de.

substituïti (subs.) : succedanèu.
Qual sap se trobarem un substituïti per aquela manca ?

substituïti, -iva (adj.) : qualitat de çò que pòt remplaçar quicòm mai ; succedanèu, -èa.

substituït : persona cargada de ne remplaçar una altra ; çò substituït a quicòm mai (t. a.)

substrat : çò que servís de basa, d'infraestructura a quicòm ; subrevivènça, dins un parlar, d'elements d'un parlar anterior ; terren que se tròba al dejós del que l'òm ne parla ; supòrt en matèria isolanta per i integrar un circuit electric o electronic ; t. tecn. de quimia, de filosofia...
*En occitan, lo substrat gallés punteja plan.
Lo U occitan e francés es un substrat gallés.*

subtada : suspresa / emocion ; multitud qu'a prèssa.
Quina subtada quand me mainèri qu'èra mòrt !

subtament : subitament ; promptament.

subtar (v. tr. dir. e ind.): coïtar / cochar / acotir / pressar / percaçar ; susprens ; far paur a q.q.
*Subtar q.q. Subtar un trabalh. Subtar una lèbre.
Aquela marrida novèla m'a subtat.
Cal pas subtar los aucelons : lor cal pas fa paur.
Macarèl, que m'avètz subtat !
Subtar q.q. (lo butar a s'afanar)*

subtar (se) : s'afanar / se despachar / se pressar ; s'interrompre (quitar de far o de dire quicòm)

subte : suspresa / paur ; paur granda / espavent.
*Far subte : far paur. Aquò m'a fach subte !
Aquela vipèra a mos pès me faguèt un brave subte.*

subte (adv.) : còpsec / subitament ; promptament.

subte, -a : subit, -a ; prompt, -a.

subterfugi (m.) : escapadoira / rusa (mejan indirècte de se tirar d'un mal pas, d'un malparat, d'un perilh)

subtil, -a : fin, -a que jamai ; abil, -a ; geniós, -osa ; sagaç, -a ; perspicax, -aç.
*Un esperit subtil. Una diplomacia subtila.
Rasonament subtil. Interpretacion subtila.*

subtilament : d'un biais subtil.
Se tirar d'afar subtilament.

subtilitat : qualitat de çò subtil.
La subtilitat de sa responsa m'estonèt.

subtilizacion : accion de subtilizar (t. a.)

subtilizar (v. tr. e intr.): afinar ; far de distincions subtilas ; panar / raubar subtilament.
*La malautiá aviá subtilizada sa cara.
Subtiliza tròp dins tot çò que ditz.
Tot çò a posita, el lo subtilizava.*

subvencion : subsidi (soma d'argent balhada per ajudar q.q. o quicòm)

subvencionable, -a : que pòt èsser subvencionat, -ada.

subvencionar (v. tr.): balhar una subvencion.
Subvencionar una associacion.

subvenir (v. tr. indir.) : ajudar.
Subvenir als besonhs de q. q.

subversion : accion de trebolat o de desquilhar l'òrdre establìt.

subversiu, -iva : que trebola o desquilha l'òrdre establìt.
Un escrich subversiu. Una accion subversiva.

subversivament : d'un biais subversiu.

suc : cima de montanha ; cima del cap ; blòc / massa / molon ; èime / esperit / jutjament.

suc / chuc : liquid contengut dins un teissut animal o vegetal ; nom balhat a d'unas secrecions ; liquid qu'acompanha çò cosinat ; quintesséncia.
*Suc d'una carn, d'una frucha, d'una planta.
Suc gastric. Suc pancreatic. Suc intestinal.
Lo suc de la pròsa o de la poesia de Bodon.*

suca : cima de la clòsca ; cap de pòrc maselat ; la cavitat del jo que lo buòu o la vaca i passava lo cap.

sucada : còp sus la clòsca.

sucaire / chucaire : persona que chuca quicòm ; parasit, -a.

sucament / chucament : accion de chucar quicòm.

sucal : cima de montanha ; brave còp sus la clòsca.

sucapelat, -ada : clòscaplumat, -ada (sens pel sus la suca)

sucapelar (v. intr.): pèdre son pel / venir calvet.

sucar (v. tr.): assucar (tustassar sus la suca)

sucar / chucar (v. tr.): aspirar amb la boca ; tetar ; suçar.
*Chucar la mesolha d'un òs. Chucar lo sen.
Chucar un bonbon. Chucar lo det gròs.*

suçar (v. tr.): chucar t. a. çaisús.

sucarda : bugada de la lana per la netejar del surge.

suçarèl, -a (adj. e subs.) : çò suçat per un nenon (t.a.); nenon que suça un suçarèl o una suçarèla.

sucarlet : turon / supèl / tuquet (suc pichonèl)

sucaton : suquet (cima pichona) ; clòsca pichona ; clòsca plumada ; sucaret.

sucatàs : cima bèla.

succedanèu : substància que ne pòt remplaçar una altra ; tot çò que pòt remplaçar quicòm mai.

succedanèu, -èa : que pòt remplaçar quicòm mai.

succedir (v. tr. ind.): remplaçar ; seguir ; alternar.
*Succedirà a son paire. La nuèch succedis al jorn.
Las pradas succedisson als camps cultivats.*

succedir (se) : se seguir ; alternar.

succès : resultat urós (aürós) d'una empresa ; d'un afar, d'un trabalh... ; aprobacion del public.
*Es per el un brave succès, qu'a fòrt plan capitat.
Son roman agèt un succès extraordinari.*

succession : seguida ; alternança ; acomolòfi.
*Succession de veituras. La succession de las sasons.
Una succession de formalitats qu'es pas de creire.*

successiu, -iva : Las generacions successivas.

successivament : d'un biais successiu.

successor : persona que pren la seguida d'una altra.

succin : resina fossila de conifèrs que butavan sus l'emplaçament de la Baltica.

succint, -a : cortet ; concís.
Un relat succint. Un autor succint.

succintament : d'un biais succint.

succion : accion de chucar (de suçar) (R. V, 285)

sucejar (v. tr.): suçar de contunh. *Sucejar un bonbon.*

sucèl : teton ; protuberància ossosa qu'una bana i s'encasta ; tanòc / rosegon / tronhòc. (per extension : tronha)
S'es desbanada, demòra pas que lo sucèl.

- sucèla** (m. e f.) : tronha ; pecòra (persona pèca / nècia / bèstia / piòta / api / bestiassona o bestiassassa)
- sucet** : aparelh per suçar, per aspirar ; organ de las plantas parasitas que ne suçan la saba d'atras plantas.
- such, -a** (adj.) : eissuch, -a / eissut, -uda (qu'a pres lo gost de la fustalha) *Vin such* : vin eissuch / eissut.
- sucombar / sucombir** (v. intr.) : plegar de resistir / morir. *Sucombèt d'un atac en plena carrièira.*
- sucós, -osa / chucós, -osa** : qu'a fôrça suc ; crassós, -osa. *Lana sucosa* : lana surja (crassosa de surge)
- sucrar** (v. tr.) : ajustar de sucre o una substància sucrada a quicòm mai. *Sucrar sa tisana amb de mèl.*
- sucrar (se)** : prene de sucre.
- sucrariá** : fabrica que i se fa de sucre ; lecadissa.
- sucre** : aliment de gost agradiu que se tròba dins lo suc de fôrça plantas. *Sucre de cana. Sucre de bleada.*
Una pèira de sucre : un talhon de sucre.
- sucríer** : recipient per metre de sucre sus la taula.
- sucrìna** : mena d'ensalada.
- sucub** (m.) : demòni femenin supausat se mudar en femna per téner comèrci carnal amb un òme (supersticion)
- suculència** : natura, qualitat de çò suculent.
- suculent, -a** : que conten fôrça suc ; nutritiu, -iva ; gostós, -osa que jamai.
- suculentament** : *Sap cosinar suculentament.*
- sucursala** : establiment financièr o comercial que depend d'un autre.
- sud** : un dels quatre punts cardinals. *Lo vent del sud* : l'auta / l'autan / lo marin.
- sudacion** : fôrta transpiracion igienica o patologica ; susor d'unes arbres per fôrta calor. *Una brava fèbre amòda una brava sudacion.*
- sudatòri, -òria** : acompanhat, -ada de susor (t. tecn. med.) *Malautiás sudatòrias.*
- sudorific, -a** : qu'amòda la susor. *Remèdi sudorific.*
- sudorificacion** : formacion de la susor.
- sudoripar, -a** : que secrèta la susor. *Glandolas sudoriparas.*
- Suèda** : nom de país d'Euròpa.
- suedés, -esa** (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Suèda ; de Suèda. *Un Suedés. Una Suedesa. Parlar suedés.*
- suèja / sièja / suja** : v. **suja**.
- suèlh** : pompidor.
- suèlha** : *Aiga de suèlha* : pissa del bestial.
- suènh / sonh** : *Prene suènh de q.q. o de quicòm.*
Balhar de suènhs a un malaut.
- sufire** (v. intr.) : bastar. *Aquò sufís* : i n'a pro.
- sufisença** : presompcion.
- sufisent, -a** : que sufís ; que se'n crei.
- sufisentament** : d'un biais sufisent (t. a.)
- sufís que** (loc. conj.) : a causa que.
- sufix** : finala que s'ajusta a un mot per ne cambiar lo sens. «-alhon» s'ajusta a mosca per far «moscalhon»
- sufixal, -a** : relatiu, -iva als sufixes ; que fa fonccion de sufix.
- sufixar** (v. tr.) : ajustar un sufix a un tèrme.
- sufixat, -ada** : que compòrta un sufix. «Cortin» es un ajectiu sufixat.
«Fontanilha» es un substantiu sufixat.
«S'espatarrar» es un vèrb sufixat.
«Montfrancòl» ven d'un toponim sufixat.
- sufilar** (v. tr.) : conflar.
- sufocacion** : accion o resulta de sufocar. (R. III, 347)
- sufocador, -airitz / sufocant, -a** : que sufòca. *Calor sufocairitz. Revelacion sufocairitz.*
- sufocar** (v. tr.) : empachar q.q. de respirar ; li balhar una brava emocion. *Lo fum de l'encendi nos sufocava a totes.*
Tant de presompcion me sufoquèt.
- sufocar** (v. intr.) : ofegar ; afalhocar. *Èra tament en colèra que sufocava.*
La femna sufoquèt e cabussèt.
- sufragant** : evesque que depend de la jurisdiccio d'un archivesque ; ministre protestant candidat a la carga de pastor.
- sufragi** : votz d'elector o d'electritz dins una eleccion ; sistèma electoral. *Lo sufragi universal.*
- sufusion** (t. tecn. med.) : accion d'una umor que s'espandís jos la pèl.
- suggestible, -a** : que pòt èsser suggerit, -ida.
- suggestir** (v. tr.) : donar a comprene ; insinuar ; inspirar.
- suggestible, -a** : de bon influenciar per suggestion.
- suggestion** : accion de suggerir ; insinuacion.
- suggestionaire, -a** : persona que suggestiona q.q. mai.
- suggestionar** (v. tr.) : butar q.q. per suggestion a pensar o a far quicòm.
- suggestionar (se)** : se persuadir de quicòm jos l'influéncia d'una idèa.
- suggestiu, -iva** : qu'a lo poder de suggerir, d'estimular ; que balha d'idèas, de sentiments, d'images ; erotic, -a. *Poesia suggestiva. Musica suggestiva.*
Fotografias suggestivas. Dança suggestiva.
- suggestivament** : d'un biais suggestiu.
- suggestivitat** : natura de çò suggestiu.
- sugranièr** (plt.) : albespin (boisson blanc) (*Alba spina*) «sugròs» : v. **subregròs**.
- suicidar (se)** : se balhar volontàriament la mòrt.
- suïcidi** : accion de se suïcidar.
- suiva** : chòta / cavèca (*Strix flammea*)
- suja** : depaus de fum dins los tudèls e las chimenèias. (del gallés **SUDIA**)
- sul** (s.), **suls** (pl.) : contraccions de *sus lo, sus los* que se fa pas que davant un masculin. *Sul mercat. Suls arbres.* (massus la branca, sus las ...),
- sulcòp** (adv.) : de pic / sulpic / sens esperar. *Vèni sulcòp, que ton paire es tombat d'una atac !*
- SULF-** : forma prefixada del latin *sulfur, -uris* (sofre) que marca la preséncia de sofre dins los compausats.
- sulfacetamida** (f.) : una de las primièras sulfamidas utilizadas en terapeutica.
- sulfacrisoïdina** (f.) : combinason de sulfamida amb una substància azoïca coloranta (pus primièr antibiotic quimic utilizat)
- sulfacid** (m.) : compausat derivat d'un oxacid per substitucion parciala o totala del sofre a l'oxigèn.
- sulfadiazina** (f.) : mena de sulfamida utilizada contra la màger part de las bacterias.
- sulfadimetoxina** : sulfamida d'excrecion lenta.
- sulfaguadinina** (f.) : sulfamida activa contra los vèrms intestinals.
- sulfamic, -a** : format, -ada per l'accion de l'amoniac (m.) sus l'anidrid sulfuric.
- sulfamida** (f.) : nom generic de compausats organics azotats e sofrats.

sulfamidoresistència : insensibilizacion mai o mens granda a l'accion de las sulfamidas.

sulfamidoresistent, -a : que resistís a las sulfamidas.

sulfamidoterapia : emplec de la sulfamida en terapeutica.

sulfanilamida (m.) : una de las primièiras sulfaminas anti-

sulfanilic (acid) : acid sulfonic aromatic.

sulfarseniur : combinason d'arsenic, de sofre e d'un metal.

sulfat (m.) : sal de l'acid sulfuric. (l.p. : « *sulfata* »)

sulfataira : maquina de sulfatar.

sulfataire, -a : persona que sulfata.

sulfatar (v. tr.) : metre de sulfat.

Sulfatar la vinha amb de sulfat de coire.

sulfatatge : accion de sulfatar.

sulfatizacion : lenta transformacion, al contacte de l'aire e de l'aiga, dels sulfurs metallics en sulfats.

SULFI- : v. **SULF-**

sulfidric : combinat de sofre amb d'aiga. *Acid sulfidric.*

sulfnamida (f.) : sal o estèr d'acid sulfuric.

sulfinic : denominacion d'unes acids.

sulfinil : derivat de l'acid sulfurós.

sulfinona : sulfoxid (nom generic d'unes compausats quimics)

sulfit : sal de l'acid sulfurós.

sulfitacion / sulfitatge : accion de sulfitar.

Sulfitatge dels vins.

sulfitador / sulfitomètre : aparelh per sulfitar.

sulfitar (v. tr.) : utilizar l'anidrid sulfurós, siá coma desinfectant e antiseptic, siá coma anti-oxidant o coma descolorant.

sulfitatge : accion de sulfitar.

SULFO- : v. **SULF-**

sulfobacteria : bacteria capabla de redusir lo sulfat.

sulfoborur (m.) : combinason d'un sulfur amb un borur.

sulfocarbonisme : intoxicacion professionala pel sulfur de carbòni.

sulfona : nom generic d'unes compausats quimics.

sulfonacion : preparacion de derivats sulfonats.

sulfonal : mena de sulfona.

sulfonamida : nom generic dels amidas dels acids sulfonics.

sulfonar (v. tr.) : sometre a sulfonacion.

sulfonat : sal o estèr d'un acid sulfonic.

sulfonic : acid sulfonic.

sulfonitric, -a : natura d'una mescla d'acid sulfuric amb d'acid nitric.

sulfosal : sal complexa que conten de sofre.

sulfoxid : sulfonona (nom generic d'unes compausats quimics)

sulfoxilat : sal formada per l'idrolisi de l'idrosulfid de sodi.

sulfur : sal de l'acid sulfidric.

SULFUR- : v. **SULF-**

sulfuracion : accion d'enriquir un metal amb de sofre ; estat d'un còrs sulfurat.

sulfurar (v. tr.) : combinar amb de sofre.

sulfuric : *Acid sulfuric* : vitriòl.

sulfurifèr : mineral que conten de sofre.

sulfurimètre : aparelh utilizat per dosar automaticament la tenor en sofre d'un producte.

sulfurizar (v. tr.) : impermeabilizar de mercé l'accion de l'acid sulfuric.

sulfurizat, -ada : *Papièr sulfurizat.*

sulfurós, -a : relatiu, -iva al sofre ; que conten de sofre ; (s.f.) que sentís a sofre.

A deslargadas, uèi matin, d'idèas sulfurosas.

« *sulhar* » :

v. **solha**.

solhet / solhet : pompidor.

Sulpici : prenom.

sulpician, -ana (subs. e adj.) : prèire de la Companhiá de Sant Sulpici ; (pej.) : relatiu, -iva a d'images, d'estatuas, de figurinas, d'objèctes... convencionals e fadiòls venduts dins lo quartièr de Sant Sulpici de París.

sultan, -a (subs.) : sobeiran d'un Estat maometan ; dòna de sultan.

Sultan - Sultana : nom de can ; nom de canha.

sultanat : dignitat o carga de sultan ; Estat mestrejat per un sultan.

sumac (plt.) : arbre tropical que balha de vernís, de lacas (R. IV, 5), de tan (L. 357) (*Rhus*)

« *sumaure* » : v. **somòure**.

sumir (v. intr.) : languir ; se consumir sens cremar.

sumum (lat.) : gra pus naut.

Es al sumum de la celebritat.

sunisme : corrent majoritari de l'islam.

sunista (m. e f.) : adèpte, -a del sunisme.

sup, -a : tuclè, -a / vistaflac, -a ; caluc, -uga.

supar (v. tr.) : susprene / susprenre.

supausable, -a : que pòt èsser supausat, -ada.

supausar (v. tr.) : far una ipotèsi, una suposicion.

Supausem que tombèsses malaut, qual te sonhariá ?

supèl : taparèl / tupèl / tèrme.

supelada : contrapàs de caval.

supelar (v. intr.) : broncar / trabucar.

SUPER- : prefix que ven de la preposicion latina *super* (sus) que marca l'intensitat o la posicion al dessús.

supèr, -a : estat d'un ovari situat al dessús del punt d'insercion de las sepalas, de las petalas e dels estams.

La rosèla e la tulipa son de flors supèras.

supèr : apocòpa de supercarburant.

supèr ! (adj. inv. de l.p.) : formidable ! / extraordinari !

superabilitat : estat de çò superable.

superable, -a : que pòt èsser superat, -ada.

superacid (m.) : nom generic d'acids pus fòrts que non pas los autres.

superacion : accion de superar.

superaliatge : aliatge complex de fòrt bona resistència a l'oxidacion, a la corrosion (R. V, 101), a nauta temperatura e a nauta pression.

superamàs : amàs d'amàs de galaxias.

superar (v. tr.) : despassar / dominar.

supèrb, -a : polit, -ida que jamai.

supèrbament : d'un biais supèrb.

superbenefici : benefici gròs que passa l'òsca bravament.

supèrbia : orgulh. (R. V, 288)

superbiós, -osa : orgulhós, -osa. (R. V, 289)

superbiosament : orgulhosament.

superbombardièr : bombardièr gigant.

supercalculador : superordenador.

supercarburant : gasolina de qualitat superiora.

supercampion : campion (R. II, 304) extraordinari.

supercarburant : gasolina de qualitat superiora.

supercedir (v. tr. ind.) : remetre quicòm a pus tard. (R. V, 222)

supercomplex : complex polinuclear d'estructura cristallina tridimensional indefinida.

superconductivitat : propietat d'unas substàncias de presentar una conductivitat electrica fòrt elevada.

superconductor, -tritz / supraconductor, -tritz : de fòrta conductivitat.

supercritic, -a : qualitat de la pression e de la temperatura d'un fluid que sas valors son superiors a las del punt critic.

superfamilha : nivèl de la classificacion inferior al sosòrdre e que regropa mai d'una familha.

superfecondacion : fecondacion de dos ovuls o mai.

superfeme (f.) : persona portairitz d'una anomalia dels cromosòmas sexuals. *Sindròma de la superfeme.*

superficia : mesura de l'espandi d'un còrs, e mai que mai d'un terren determinat ; aparéncia ; aspècte exterior.
La superficia de la Tèrra. S'arrestar a la superficia.

superficial, -a : relatiu, -iva a la superficia ; qu'es pas brica prigond, -a.
Una plaga superficiala. Un rasonament superficial.

superficialament : d'un biais superficial.

superficialitat : estat de çò superficial.
La superficialitat d'un rasonament.

superfin, -a : bravament fin, -a.

superfinicion : operacion que consistís, sus una superficia metallica, a escafar la sisa superficiala de metal amòrf descaburat, deguda a l'accion dels apleches d'usinatge.

superflú, -ua : de tròp / pas essencial, -a. (R. III, 345)

superfluid, -a : non viscós, -a.

superfluïdesa : propietat d'unes liquids de fluir (R. III, 344) sens viscositat a través de capillars.

superfluir (v. intr.) : èsser superflú. (R. III, 345)

superfluïtat : estat de çò superflú ; çò superflú.

superforma (l.p.) : condicion fisica o morala qualitosa que jamai.

superfosfat : resulta del tractament del fosfat tricalcic per l'acid sulfuric.
Lo superfosfat es utilizat coma engrais.

supergrand : superpoténcia (país qu'espòtis totes los autres economicament e de tot autre biais)

superinfeccion : reinfeccion, amb lo meteis microorganisme, d'una persona pas encara garida de l'infeccion primièira.

superior, -a (adj. e subs.) : al dessus de q.q. mai o de quicòm mai.
Superior de comunitat religiosa. Maïssa superiora. Importància superiora. Qualitat superiora.

superiorament : d'un biais superior.
Superiorament intelligent.

superintendéncia (arc.) : carga de superintendent, -a.

superintendent, -a (arc.) : intendent, -a màger.

superioritat : qualitat de çò superior.
Superioritat numerica.

superlatiu (subs.) : gra pus elevat d'una qualitat o d'un default.
Subresavi / savi que jamai / plan savi / fòrt savi / savi savi / lo pus savi... son de superlatius.

superlatiu, -a (adj.) : al gra pus naut. *Laus superlatiu.*

superlativament : d'un biais superlatiu.
Superlativament insolent.

supermascle : persona que presenta una mena d'anomalia cromosomica, qu'es portairitz de tres grops d'autosòmas XY +. v. **autosòma.**

supermercat : magasin de granda superficia que vend mai que mai d'alimentacion.
Los supermercats an afracats los vilatjons.

supermolecula : entitat constituïda d'amens doas moleculas en interaccion.

supernatural, -a : (adj. e subs.) : que despassa la natura, las leis e las fòrças de la natura ; extraordinari ; çò supernatural.
Fòrças supernaturals. Vida supernaturala.

supernaturalament : d'un biais supernatural.

supernova : estela massissa (estelassa) que se manifestà quand s'espeta en venent, per una passa, bravament luminosa.

superordenador : ordenador de fòrta poténcia utilizat pels calculs scientificos.

superoxid : resulta d'una molecula que trapa un electron.

superpausable, -a : que pòt èsser superpausat, -ada.

superpausar (v. tr.) : pausiar quicòm sus quicòm mai.
Superpausar de libres : los metre un sus l'autre. Libres superpausats. Lièches superpausatz.

superpausar (se) : s'ajustar un sus l'autre.
D'images que se superpausan.

superplastic, -a : qualitat de superplasticitat.

superplasticitat : propietat d'unes materials, dins d'unas condicions, de subir de desformacions importantas.

superposicion : accion de superpausar o de se superpausar.
La superposicion de sisas geologicas.

superpoténcia : supergrand. v. (R. IV, 584)

superprivilègi (t. tecn. de drech) : suplement de garantida (en çò que concernís los salaris) que ne beneficien los salariats d'una empresa en reglament judiciari o en liquidacion.

superproduccion : spectacle o film montats amb de mejans financièrs e materials bravament importants.

superprofiech / superprofit : profiech / profit bravament important.

supersonic, -a : que sa velocitat passa la del son.
Avion supersonic. Velocitat supersonica.

supersticion : desviacion del sentiment religiós ; cresença a diferents presagis de pur azard (chifra 13, salieira abocada...) ; estima exagerada e que se justifica pas per quicòm que ne val pas la pena.
Una supersticion catolica es una desviacion. Per d'unes, la religion es pas qu'una supersticion. Supersticion dels diplòmas, de las decoracions.

supersticiós, -osa : que fa pròva de supersticion.

supersticiosament : d'un biais supersticiós.

supervisor, -airitz : persona que supervisa.

supervision (angl.) : accion de supervisar.

supervisar (de l'angl. supervise) ((v. tr.) : contrarotlar sens s'ocupar dels detalls.
Supervisar la redaccion d'un obratge collectiu.

supièira : estat de q.q. de sup. v. **sup.**

suplantar (v. tr.) : evencir / exclure / eliminar q.q. / prene la plaça de q.q. mai o de quicòm mai.
Suplantar un concurrent.

« *suplar* » e derivats : v. **siblar** e derivats.

suple, -a : abucle, -a (animals) v. **abucle.**

suplement : çò que s'ajusta a quicòm per o completar.
En suplement (loc. adv.) : en mai / de passa.

suplementari, -ària : que fa suplement.

suplementàriament : en suplement / en mai / de passa.

suplent, -a : persona que ne remplaça una altra.
Es pas titular, qu'es pas que suplent.

suplica : accion de suplicar ; demanda facha per escrich.
Presentar una suplica.

suplicacion : pregària facha amb insisténcia e somission.

suplicant, -a : persona que fa una suplica o una suplicacion

suplicar (v. tr.): implorar ; adjurar.
Suplicar Dieu que nos perdone los pecats.
Nos supliquèt d'esventar pas lo secret.

suplici : pena corporala fòrt grèva ; dolor fisica insuportabla ; sofrença morala fòrt grèva.
Lo suplici de la flagellacion e de la crotz.
Lo mal de dents pòt èsser un suplici.
Lo suplici de la gelosia.

supliciar (v. tr.): far subir la tortura o la pena de mòrt ; far subir una granda sofrença morala.

suplir (v. tr. e intr.): ajustar ; remplaçar q.q. ; ajustar a quicòm çò que li fa manca.
Suplir lo restant de la soma. Suplir un professor.
Sa bona volontat suplís a son inexperiéncia.

supòrt : accion de suportar ; çò plaçat jos quicòm mai coma sosten o coma refortiment (t.a.)

suportable, -a : que pòt èsser suportat, -ada.
Una dolor suportabla.

suportar (v. tr.): sostar ; sosténer ; manténer ; tolerar / sofrir.

suposicion : accion de supausar ; çò supausat ; ipotèsi.

supositòri : potinga que s'empusa dins lo *rectum* (lat.)

supòst : complici de las marridas intencions de q.q.
Un supòst de Satan. Los supòstes d'un tiran.

supra : advèrb latin que vòl dire çaisús.

SUPRA- : forma prefixada del latin *supra* (sus)

supra-axillar (t. tecn. de med.): al dessús de l'aissèla.

supracilhar : al dessús dels cilhs.

supraconductivitat / superconductivitat : de fòrta conductivitat.

supraconductor, -tritz : superconductor, -tritz.

supraconfessional, -a : al dessús de las diferentas confession cristianas.

supraescapular, -a (t. tecn. de med.): al dessús de la platèla.

supraglotal, -a (t. tecn. de lingüística) : al dessús de la glòti.
Consonanta supraglotala.

supraliminar, -a : qualitat del *stimulus* (lat.) que son intensitat despassa la qu'es necessària per amodar una responsa de l'organisme.

supramastiti (f.) : abscess superficial del sen.

supramolecular, -a : natura de las interaccions feblas entre de moleculas. *Quimia supramoleculara.*

supranacional, -a : al dessús de las institucions de cada nacion.

supranacionalitat : natura de çò supranacional.

supranatural, -a : supernatural, -a.

suprarenal, -a : situat, -ada al dessús dels ronhons.
Glandolas suprarenalas.

suprarenalectomia : ablacion d'una glandola suprarenala.

suprarenaloma (m.) : tumor que son origina ven de las glandolas suprarenalas.

suprasegmental, -a : natura dels elements prosodics (coma l'accent, l'intonacion e lo ritme) qu'afèctan d'unitats pus longas que lo fonèma.

suprasensible, -a (t. tecn. de filosofia) : al dessús de la realitat sensibla.

supraterrèstre, -a / supraterrènal, -a : relatiu, -iva a una vida altra que la vida terrèstra.

supraventricular, -a : fenomèn que son origina es situada al dessús del ventricul.

suprèm, -a : al dessús de tot

suprèment : al gra pus naut.

supremacia (de l'angl. *supremacy*) : situacion que permet de mestrejear dins tal o tal domeni ; superioritat.

supression : accion o resulta de suprimir.
La supression d'emplecs fa de desocupats.

supressor, -a : dotat, -ada d'un poder de supression.
Gen supressor : gen anticancerós.

« *suprimar* » (fr.) : v. **suprimir**.

suprémer / supremir : v. **suprimir**.

supruble, -a : que pòt èsser suprimit, -ida.

suprimir (v. tr.): far disparéisser ; desmantalhar ; panar ; anullar / abrogar ; empachar de paréisser ; copar ; enlevar ; tuar.
Aquel remèdi suprimís la dolor.
Cal suprimir aquela paret. Suprimir un document.
Suprimir una lei scelerata. Suprimir un article.
Suprimir una longor dins un tèxt.
Venon de li suprimir lo permès de menar.
A suprimida la nenòta qu'esperava.

suprimir (se) : se suicidar.

supurar (v. intr.): laissar vinar de poire / postemejar.

suputacion : accion de suputar.

suputar (v. tr.): evaluar / calcular.

suquejar / chuquejar / sucejar (v. tr.): v. **sucejar**.

suquèl : trucalhon (truca pichona) / sucaret.

suquerlin / suquet : cap pichon ; cima pichona ; clòsca calveta ; trucalhon / suquèl. v. **suquèl**.

suquet / chuquet : bonbon longarut a la cima d'una broqueta.

suqueton : sucaton. v. **sucaton**.

surbaissar : doblat de subrebaissar.

surf (abreviacion de l'angl. *surf-riding* (se cavalejar sus la ressaca) ; pòst que permet de se laissar portar per la ressaca o de lisar sus la nèu ; aquela activitat.

surfador, -airitz (l.p.) : persona que fa de *surf*.

surfear (angl.) : far de *surf* ; se laissar portar pels eveniments ; navegar sus un sistèma d'informatica.

surgaria (arc.) : cirurgia. (L. 355) - (R. II, 533)

surge (m.) : matèria grassa de la lana de feda.

surge, -ja : *Lana surja* : lana non lavada.

surgent : font / dotz.

surgentar (v. intr.): vinar ; rajar.
D'unas fonts vinan, d'autres surgentan.

surgentin : umiditat que monta de pel sòl.

surgetar (v. tr.) : biais de cordurar per dessús dos bòrds.

surgian /urgièr (arc.) : chirurgian. (L. 355) - (R. VI, 13)

surgilh : fregil / fregiment / estrementida.

« *surgir* » (fr.) : v. **sorgir**.

surjat, -ada : que sentís a surge.
De mólzer las fedas los vestits son surjats.

surjós, -osa : colorat, -ada pel surge.

surramat : fais.

surre : agland de surrièr.

surredda : siurada. v. **siurada**.

surrièr (plt.) : siurièr / suvièr (Quercus suber)

« *sursis* » (fr.) : v. **sosta**.

« *sursitari* » (fr.) : v. **sostat**.

SUS- (prefix) : *subre-* v. **SUBRE-**

sus (prep. qu'indica) :

- la posicion, *Sul cap. Sus una bicicleta.*
- la direccion, *Virar sus la drecha.*
- lo temps, *Es vengut sul tard.*
- la causa, *Creire q.q. sus paraula.*
- lo mejan, *Jurar sus l'Evangèli.*
- la manèira, *O prengas pas sus aquel ton !*
- la matèria, *Soscar sus un problèma.*
- lo nombre, *Sus tres i n'agèt un que capitèt.*
- la superioritat, *Aver lo dessus sus q.q.*
- l'influéncia... *Pòt pas res sus el.*

susada : transpiracion. *Ai trapada una brava susada.*

susaire, -a (adj. e subs.) : persona que susa.

Susanna - Suseta - Suson : prenomes feminins.

susant, -a : plen, -a de susor.

susar (v. intr.) : transpirar / tressusar / susorlejar.
Me fas susar (l.p.) : m'embèstias.

susari : lençòl de defuntat.

susarent, -a : tot tremp de susor, tota trempa de susor.

susbrumar (v. tr.) : cobrir d'una pellicula fòrt tèunha d'argent o d'aur.

suscargar (v. tr.) : doblèt de subrecargar.

susceptibilitat : qualitat de çò susceptible ; défaut de q.q. de susceptible.
Es qualqu'un d'una susceptibilitat extraordinària.

susceptible, -a : capable, -a de recebre d'unas qualitats ; capable, -a de subir d'unas modificacions ; capable, -a d'acomplir un acte, de produire un resultat ; malsapiós, -osa / emmoscalhable, -a (persona que se manca, que s'enfusca, que s'empebrina, que s'emmoscalha per un pas res).
Projècte susceptible d'èsser melhorat.
Tèxt susceptible de mantuna interpretacion.
Aquel caval es susceptible de ganhar.
Jòrdi es susceptible que jamai pus !

suscitar (v. tr.) : ocasionar.
Suscitar una question. Suscitar una guèrra.
Aquel truca una suscita pertot la curiositat.

suscle : mena de peis (Mæna)
« *susdurar* » : v. **perdurar**.

susejar (v. intr.) : tressusar / transpirar.

suseta : nom de mantuna malautiá que lo malaut ne tressusa bravamant.

Suseta : v. **Susanna**.

susfar / susfaire (v. tr.) : subrevendre ; enganar

susflorar (v. tr.) : desflorar (enlevar la flor)
« *suslevar* » : v. **soslevar**.

susmontar (v. tr.) : subremontar / enauçar.
« *susmostar* » : v. **sosmostar**.

« *susmòure* » : v. **somòure**.

susnom : doblèt de subrenom.

susnomar (v. tr.) : doblèt de subrenomar.

Suson : v. **Susanna**.

susor : transpiracion.

susorlejar (v. intr.) : tressusar.

susós, -osa : tremp, -a de susor.
« *suspartir* » : v. **sospartir**.

suspassar (v. tr.) : subrepassar.

suspèct, -a : calhet, -a / dobtós, -osa / pas tròp net, -a.
(R. V, 276)

suspectar (v. tr.) : sospèchar / suspencionar.

suspenda : cadena, cable, cordatge de naviri ; cable (t.a.)

suspendre (v. tr.) : interrompre ; diferir ; interdire ; penjar.
Suspendre una sesilha. Suspendre un jutjament.
Suspendre una publicacion. Suspendre un lustre.

suspendut, -uda : penjat, -ada ; que pencha bravamant.
Lustre suspendut. Valdàia suspenduda.

suspens (de l'angl. *suspense*) : incertitud de mal suportar.

suspens, -a (t. tecn del drech canon e del drech civil) : interdich, -a (privat, -ada de son títol e de sa fonccion)
Un prèire suspens. Una jutja suspensa.
En suspens (loc. adv.) : en plan ; dins l'espèra ; dins l'entredós.
Me laissèsses pas en suspens !

suspension : interrupcion (R. IV, 494) ; t. tecn. de musica ; accion de suspendre ; estat de çò suspendut ; aparelh d'esclairatge ; t. tecn. de mecanica ; t. tecn. de quimia, de fisica...
Suspension d'armas. Suspension d'audiéncia.
Suspension d'un fonccionari. Punts de suspension
La suspension d'una veitura. Lustre. Lampa.
Suspension d'un solid dins un liquid.

suspensiu, -iva : que suspend. *Decrèt suspensiu.*

suspicion : fach de téner q.q. per suspècte. (R. VI, 513)

suspicionar (v. tr.) : aver q.q. o quicòm en suspicion.

susplomb : estat d'un rocàs, d'una paret... que sa cima fa salhida (despassa) al regard de sa basa ; estat de çò qu'es pas d'aplomb.
En susplomb (loc. adv.) : que fa salhida.

susplombar (v. tr. e intr.) : far salhida ; èsser en susplomb.
Aquel rocàs susplomba la mar. Paret que susplomba.

susposc : salpic / regiscle / regisclada / regiscleal.

susposcar (v. tr.) : salpicar / podrar / empolverar (R. IV, 593)

susprene / susprendre (v. tr.) : trobar subran ; dessobtar ; arribar per surpesa ; atacar per suspresa ; estonar.
Lo susprenguèron a panar. Susprener un secret.
La pluèja nos a suspreses. Susprene l'enemic.
Qu'agèsse un accident me susprendriá pas brica.

susprene / susprendre (se) : se trobar dins tala o tala situacion.
Se susprenguèron totes dos a agachar la mòstra.

susprement, -a : estonant, -a ; inatendut, -uda.
Un encontre susprement. Progrèsses susprements.

susprés, -esa : p.p. de susprene.

suspresa : estonament.
Ne demorèri desparaulat de suspresa.

sus-que-tot (loc. adv.) : subretot.
« *susténer* » : v. **sosténer**.

sustentacion : accion de sustentar. (R. III, 210)

sustentaire, -a : que sustenta. (R. VI, 22)

sustentar (v. tr.) : provesir / entreténer (R. III, 210)
noirir ; manténer dins los aires.

sustentar (se) : se noirir ; se manténer dins los aires.

sustot : subretot / mai que mai.

« *susvelhar* » : v. **velhar - supervisar**.

« *susvenir* » : v. **subrevenir**.

« *susversar* » : v. **meisser**.

sutura : operacion que consistís a cordurar las doas pòtas d'una plaga ; racordament, dins una òbra escricha, entre doas partidas separadas per una copadura.

suturar (v. tr.) : racordar.

suve : siure / lèuge. v. **siure**.

suvièr : *Quercus suber* (lat.) v. **siurièr**.

« *swing* » (angl.) : mena de dança.

PLANH SOBRE PLANH

v. Stabat mater... p. 930.

- * **Manuscrit :** Bibliotèca Nacionala, fons latin 909, fòlis 126 e següents.
- * **Origina :** Evangeliari d'Albi (còpia d'un manuscrit anterior).
- * **Data le la còpia :** Sègle XIV.
- * **Original :** Plan pus ancian : vocabulari arcaïc fòrt caracterizat (preterits en « i » del s. XII - nominatiu en « s » - « s » finala e « s » intervocalica representadas per « z » - omission d'unes articles - formas encara fòrt prèpas de las formas latinas) v. estròfa primièira.
- * **Contengut :** La Passion de Maria al pè de la Crotz.
- * **Caracteristicas :** 158 decasillabs en estròfas de cinc vèrses assonanciats - Inspiracion a l'encòp ingenua e fòrt emocionanta - Grandor ponhenta d'unas estròfas - Simplicitat grandiosa de l'ensemble - Estabat amens tan polit coma lo cap d'òbra latin de Jacopone da Todi (1230-1306)

Du tant sobre planh dol sobre dolor
E el eterra au perdit loz senhor
En sa mou filh el loiclh sa clardor
Inzicus l. i miga de granda de zonor
Ay filh tan mortal dolor
Luzicus fr. de trop et de oblidatz
Null vos menibla del tempo qn a passat
Dels grans rebulhs de ut dieu vos a gitat
De Fressa mieuu fressa saluutat

T

T : dètze-e-novena letra de l'alfabet occitan, pronunciada (te)
ta (adj. poss.)/ **ton** davant una vocala ; **tas** ; **tos** (al plural).

Ta femna. Ton amiga. Tas sòrres. Tas fedas. Tos amics.

tabacan (adj. m.) : talibaud / pataló / maladrechàs.

tabacan (subs. m.) : bolard (bòla bèla) ; airal plen de fum e de
sentor a tabat ; irondeleta de mar (*Exocætus exiliens*)

« *taban* » - « *tabò* » : prononciacions de tavan. v. **tavan**.

tabaquisme : intoxicacion cronica grèva per abús del tabat.

tabard : règla de maçon per regar drech e nivelar.

tabassar (sinonim de « *tabussar* » R. VI, 514) : v. **tabustar**.

tabastèl : talòs (barron penjat al còl d'una animal per l'encambonar,
per li entrar las patas e aital l'empachar de córrer al brutle)

tabastèla / tarabastèla : tustet / batalh (martèl) de pòrta ; batalh
de campana ; cracina ; tabastèl v. çaisús.

tabat (plt.) (occitanizaciò de l' arab *tobbāk* (*Inula viscosa*) :
produit manufacturat fach de fuèlhas secadas e aprestadas
d'una planta tropicala sonada (*Nicotiana tabacum*)

« *Passar a tabat* » es un fr. que ven **detabassar / tabustar**.

tabataire, -a : cinsaire, -a ; persona que trabalha a la fabricacion
del tabat o que vend de tabat.

tabatièira : recipient per tabat de cinsar (de prene pel nas)

tabatar (v. tr.) : cinsar, machugar o fumar de tabat.

tabatejar (v. tr.) : frequentatiu de tabatar.

tabatomania : usatge excessiu de tabat. (neol.)

tabatològ, -a : especialista (m. e f.) de tabatologia. (neol.)

tabatologia : especializaciò en malautiás amodadas pel tabat.

tabatós, -osa : que sentís a tabat.

tabernacle : cofret de fust o de metal per reclamar lo cibòri de
las ostias consacradas. (R. V, 292)

« *tablar sus* » (fr.) : v. **comptar sus - se fisar de**.

tablèu : panèl mural o sus un supòrt, pintat de negre o de verd
per i escriure dessús a l'escòla, amb de greda blanca o de color ;
pintura dins un quadre ; retrach ; representaciò ; descripciò ;
figura de dança ; panèl de fust en general.

tabò (excl. arc.) : bramal de guèrra.

tabó : (adj. e subs. m.) (del polinesian *tabu*) : interdit d'origina
sociala e morala. *Question tabó. Tabó sexual.*

tabor (R. V, 292) : tambor.

taboissar (v. tr.) : tapar amb un taboisson ; fregar / fretar un
caval amb un taboisson (planponh de palha)

taboisson : tampon d'èrbas o de pelhas ; tap (persona
rabassòta ; drollon espelofit)

taboissonar (v. tr.) : frequentatiu de taboissar.

tabòla : còp / tust ; emplastre / carpan.

tabolat (de l'arabi *tabulla* : mescla) : mescla de blat concassat e
d'una fina achiuetadura (tomatas, jolhverd, cebas e fuèlhas de
menta) asagada d'òli d'oliva e de chuc de citron.

taborada : rosta / tabassada.

taboraire, taborejaire -a : persona que taboreja.

taborar / taborejar (v. tr.) : tustassar. (R. V, 292)

tamborinar / picanhejar / tustejar.

taboratge : accion de tamborinar ; accion de picanhejar.

taboreta : raqueta pichona per jogar al volant.

taborin : v. **tamborin**.

tabornièira : capbordièira ; estabordiment ; rodament de cap.

taborn, -a : nèci, nècia / piòt, -a ; maladrechàs, -assa.

« *tabòrnha* » : v. **bòrna / bòrnha**.

« *taboscar* » : s'enfugir pels bòsques v. **boscar**.

tabòssa : esclòp vièlh.

tabòssa (adj. m. e f.) : ataisat, -ada / somarut, -uda / taciturn, -a /
paucparla (m. e f.) *Tabòssa es lo contrari de joial.*

« *tabussar* » : v. **tabassar**.

tabust : sarrabastal / bruch grand. (R. V, 292)

A la tabusta (loc. adv.) : consí que siá ; a l'azard.

tabustar (v. tr. e intr.) : tustar / tustassar. (R. V, 293)

Tabustar q.q. Tabustar (tustassar) *a la pòrta.*

tac ! (onom.) : bruch de tust pichon.

tac : malautiá caracterizada per de tacas rojas ; malautiá
que crespa lo pel e los pels ; fissada.

taca : marca naturala sus la pèl ; partida colorada sus un
fons d'una altra color ; partida escura ; marca que passís ;
çò que marca la consciéncia, l'onor, la reputaciò.

Taca de rossor. Taca de solelh. Taca d'ombra.

Taca de vin. Taca de tinta. Taca de grais.

Taca originala : propensió a far çò mal.

Onor tacat. Reputaciò tacada.

« *taça* » e derivats : v. **tassa** e derivats.

tacadís, -issa : que se taca aisidament.

Çò blanc es tacadís.

tacadura : taca / solhadura.

tacament : accion de tacar.

tacan, -a (subs.) : avar, -a ; belitre, -a / pendard, -a /
paucval (m. e f.) ; traite, -a.

tacanariá / tacandariá : avarícia ; pendardisa ;
paucvalum ; traïtesa / traïson.

tacar (v. tr. e intr.) : solhar (far una taca)

tacar (se) : se far una taca.
tacarèl : tòrca / pelha per netejar.
tacassa : taca bèla.
tacha : clavèl capgròs. (del gallés *TASCÒS*, cavilha de fust)
La pòrta d'intrada èra clavelada de tachas.
Ferrar d'esclòps amb de tachas.
Picar de tachas : glatir ; se despieitar.
tachaire / tachièr : persona que fasiá de tachas a la man.
tachar (v. tr.) : espintar de tachas sus quicòm.
Tachar los esclòps. Tachar una pòrta.
tacheta : clavelet cap redond ; bleton (clavèl de cotèl riblat) ; mena de paumèla (palmèla) ; basta (panèl de vestit ; rebús de cotilhon)
tachetar (v. tr.) : ferrar amb de tachetas ; metre un bleton a un cotèl.
tachon : clavelet del cap planièr.
tachonar (v. tr.) : espintar de clavelets.
Tacian - Taciana : prenom occitans.
Tacit (55-120) : istorian latin.
tacit (plt.) : mena d'arbrilhon. (*Viburnum opulus*)
(*V. lantana*) ; (*V. tinus*)
tacit, -a : sosentendut, -uda / josentendut, -uda.
tacitament : d'un biais tacit. (R. V, 310)
taciturn, -a : paucparla (m. e f.) e mornarós, -osa.
taciturnament : d'un biais taciturn.
taciturnitat : qualitat o defaut de q.q. de taciturn. (R. V, 310)
tacograf (t. tecn. de med.) : aparelh de radiodiagnostic.
v. **scanèr**.
tacografia : tecnica del tacograf.
tacografiar (v. tr.) : passar al tacograf.
tacografic, -a : relatiu, -iva a la tacografia.
tacograficament : d'un biais tacografic.
tacola : cavilha de fust en general ; cavilha de lata (de timon)
tacolar (v. tr.) : fixar quicòm amb una tacola (t. a.)
tacon : petaç de cuèr adobat a un talon de sabata ; petaç de talon de debàs ; petaç en general ; auça d'estampaire (arc.) ; tascon (cunh) d'araire ; mena de malautiá dels pòrcs.
tacona : taca pichona ; petaçatge pichon (t. a.)
taconaire, -a : grolhièr, -ièira / sabatièr, -ièira.
taconar (v. tr.) : petaçar los talons d'una sabata ; tornar empeutar un debàs ; utilizar una auça d'estampaire ; petaçar en general ; reentraire.
Taconar de sabatas. Taconar de bragas.
taconatge : accion o resulta de taconar.
Far de taconatge : far de pichonas reparacions.
taconejaire, -a : petaçaire, -a ; fustièr, -ièira ; menusièr, -ièira.
taconejar (v. intr.) : capusar ; menusar.
taconet (plt.) : (*Tussilago alpina*) ; (*T. farfara*) ; (*T. petasites*)
taconièr, -ièira : grolhièr, -ièira / sabatièr, -ièira.
tacós, -osa : plen, -a de tacas. (R. V, 293)
tacte : delicadesa (sens del gost, de la mesura, de las convenenças)
Lo contrari de tacte es lorditge.
tactic, -a : relatiu, -iva a la tactica.
tactica : art de menar una batalha ; ensemble dels mejans utilizats per arribar a una fin.
Apròvi pas ges la teu tactica !
tacticament : d'un biais tactic.
tactician, -a : persona qu'a de tactica.
tactil, -a : relatiu, -iva al tocar. *Sensacions tactilas.*
tactilitat : percepcion pel tocar.
tactomètre : instrument per mesurar la finesa del tact.

Tadèu : prenom.
tadon (arc.) : margue de flagèl.
tadòssa : cabòça (cima gròssa de baston, de maça, de qué que siá)
tafa / alfa / aufa : blancor ; desir ardent.
Blanc coma tafa de nèu.
tafanari (m.) : gautas del cuol ; cuol ; partidas sexualas.
tafanhon : pelha / pelhandra / ropilha.
tafaraud, -a : recapi, recàpia ; caput, -uda.
tafaron : nieiron / negrilh / pesolh.
tafataire, -a : persona que fabrica o que teís de tafatàs.
tafatàs : tèla fina de seda.
-TAFI : forma sufixada del grèc *taphòs* (tomba)
v. **cenotafi - epitafi**.
tafuraire, -a : persona que tafura.
tafurar (v. tr. e intr.) : furgar / furetar / furetejar ; preocupar.
Tafurava pertot : furgava pertot cèrca que cercaràs.
Çò que mai la tafura es lo vielhum, non pas la mòrt.
tafurar (se) : se preocupar.
tafuratge : accion de tafurar.
tafurejar (v. intr.) : frequentatiu de tafurar.
tafurèl, -a : arpalhand, -a ; pendard, -a.
tafuret, -a : domaisèl, -a ; pendard, -a / arpalhand, -a / enganaire, -a / perfid, -a / tafur, -a (R. V, 294)
tai-tai (onom.) : piuladís d'aucèl.
tai tai : mena d'aucèl (*Lynx torquilla*)
taïca : pont-levadís ; calças / cauças / bragas.
taïfa : tropelada tarabastosa ; tropelada de marins e de mòssis ; equipatge de naviri.
taigà : sèlva (conifèrs amb beces) de païses fòrt freges.
taïna : lagui / preocupacion ; languina.
taïnar (se) : se calcinar / se tafurar / se preocupar ; se languir. *D'ont mai va, d'ont mai se taïna.*
taïnejar (v. intr.) : mena de frequentatiu de se taïnar ; esperar en se calcinant.
taïnós, -osa : preocupat, -ada ; languinós, -osa.
taïral / teïral : talús.
taire / tàiser (v. tr.) : dire pas res ; dire pas quicòm.
taire / tàiser (se) : se calar ; se lengaclavar (dire pas res / levar pas lenga / parlar pas)
tais / taïsson : mamifèr mai que mai vegetarian. (*Meles*)
Gras coma un tais. Borrut coma un tais.
tais canhenc / tais chin / tais gos : tais que son morre revèrta un morre de can.
tais pòrc / tais porcín / tais porquenc : tais que son morre revèrta un morre de pòrc.
Taïsson : nom de buòu color de tais.
taïsson, -a : de la color d'un tais.
taïssonièira : tuta de tais / tuna de tais.
taita (arc.) : menarèla (mena de guida pels primièrs passes)
Far la taita / far taiteta : se brandinejar d'un pè sus l'autre en agachant d'un band de l'autre (nenon que fa sos primièrs passes) ; encorar un nenon a far sos primièrs passes en li fasent signe de venir e en l'esperant a un mètre d'el, braces obèrts.
tal, -a (adj. indef.) : semblable, -a / aital, -a / atal, -a.
Es tal coma son paire.
M'a dicha tala e tala causa.
Ai pas jamai vist res de tal.
Tal coma, tala coma : es tala coma o te disi.
Per tal de : per. *Per tal de prene l'aperitiu* : per...
Per tal que : per çò que. *Per tal que ploviá...*

tala : brota.
tala (f.) / **talat** (m.) : degalh / degast / perjudici.
talabàs, -assa / talabassièr, -ièira (adj. e subs.) : v. **talibaud**.
talabrena : blanda / salamandra (*Salamandra maculosa*)
talabrenat, -ada : mirgalhat, -ada / pigalhat, -ada.
talament (adv. d'intensitat) : tant.
A talament despensat qu'a pas res pus.
A talament cambiat ! Seria talament pus agradiu !
Aimas lo vin blanc ? - Pas talament.
talament que (loc. conj.) : al punt que.
Talament que ne moriguèt.
talament tant (loc. conj.) : talament que / al punt que.
Talament tant que ne tombèt malaut.
talaga : mena de mujòl (mena de peis) (*Mugil*)
talamic, -a : relatiu, -iva al *talamus*.
talamus (lat.) : partida de l'encefal, a la basa del cervèl ; registre de las deliberacions d'una comuna (sens arcaïc)
Talamus (*Lo pichon Talamus de Montpelhièr*) : colleccion d'actes e de documents en occitan de 1088 a 1426.
talan : mena de peis.
talar (v. tr.) : degalhar ; macar ; far perir ; tralhar.
talar (v. intr.) : butar / brotar / créisser ; gaissar (venir drud)
talarina : rantèla / telaranha.
talaspic (plt.) : (*Thlaspi alliaceum*) ; (*T. silvestre*) (*T. occitanicum*) ; (*T. montanum*) ; (*T. brachypetalum*) (*T. perfoliatum*) ; (*T. rotundifolium*) ; (*Iberis pinnata*)
TALASSO- : forma prefixada del grèc *thalassà* (mar)
talassemia : tèrme generic d'anemias infantilas ereditàrias que se tròban sovent dins de païses que tòcan la mar Mediterranèa.
talassocracia : dominacion en mar ; Estat que sa poténcia consistís mai que mai dins la dominacion en mar.
talassofil, a : que buta (que creis) prèp de la mar.
talassofit (m.) : planta marina.
talassofobia : crenta morbosa de la mar.
talassoterapia : terapia pels banhs o pel climat de mar.
talastre (per) (loc. adv.) : per azard.
talat (m. s.) / **talats** (m. pl.) : degalh / degast / perjudici ; desplaçar ; malur (malaur).
talc : silicat natural de magnesia, fòrt doç al tocar, utilizat mai que mai pels suènhs de la pèl.
talcar (v. tr.) : metre de talc. *Talcar un nenon.*
talcatge : accion de talcar (t. a.)
talcosi (f.) : malautiá professionala deguda a l'inalacion perlongada de poscas de talc.
talent : anciana moneda ; aptitud / capacitat ; besonh de manjar ; comèrci / negòci ; desir (R. V, 296)
Una persona de grand talent.
Ai pas talent de far res.
Ai un talent que se pòt pas dire.
Mai val talent que pan de froment.
talentar (v. tr. arc.) : desirar. (R. V, 297)
talentiu, -iva / talentós, -osa : plen, -a de talent. (R. V, 296)
talh : costat de la lama que talha (que còpa) ; copadura ; entalha ; talhon ; faïssa (un talh de peses, de mongetas...)
A bèl talh : en blòc / indistinctament v. (R. III, 60)
Ai lo talh virat : ai pas apetís.
Ai revirat lo talh de la dalha : l'ai talhvirada.
Dobrir lo talh : començar ; tombar los cantons (arc.)
Un talh de carn. Un talh de ceba.
Èsser en talh : èsser en cors d'execucion.

talha : accion de copar ; còpa ; entalha ; ciseladura ; dimension ; estatura (auçada del còrs) ; partida del còrs entremièg espatlas e ancas ; imposicion ; magencatge.
Talha d'un arbre, d'una randa, d'un brillant...
Talha de vestit (t. a.) Talha d'una persona (t. a.)
Torn de talha. Pagar las talhas.
talhable, -a : que pòt èsser talhat (copat, -ada) ; que pòt èsser impausat, -ada.
talha cebas : mena d'insècte (*Gryllotalpa vulgaris*)
cadèla (autre insècte) : (*Fornicula*)
talhable, -a : que deu pagar de talhas.
talhada : copadura ; còpa dins un bòsc ; bòsc que toma començar de butar (de créisser) ; eissart ; lesca de pan per la sopa.
Una talhada de bòsc de tres ans.
Me soi facha una brava talhada al det gròs.
talhadís : bòsc que l'òm ten copat e qu'es, pel moment, pas qu'en brotas ; còpa d'arbres o d'arbrilhons.
talhador : platèu (platèl) de fust per talhar de carn ; madièr (platèl de fust en general) ; talhièr de boquièr ; èrba talhenca (plt.) : (*Carex muricata*)
talhadura : entalha ; còpa novèla dins un bòsc.
talha fèr : mena de gròssa fissa sèrp (*Libellula*)
talhafèr / talhafons : aplech de barricaire.
talhaire, -a : persona que talha en general ; sartre, sartressa ; banquièr, -a de jòc de cartas ; levaire, -a de talhas (d'imposicions) ; picapeirièr, -ièira.
talhalescas : cotèl per far de lescas de pan, de carn.
talhament : accion de trencar quicòm ; amputacion.
talhandariá : airal que i se talha.
talhandièr, -ièira : persona que talha.
talhant, -a : que talha plan, que còpa plan.
talhants (m. pl.) : cisèls de sartre ; cisèls d'ancian tondeire de fedas ; cisèls de fèrblanquièr.
talhapelena (f.) : maquina sus ròdas per tondre una pelena.
talhapelenc : mena de gros talhaprat per sanhasses e mollièiras.
talha peras : cadèla (insècte a pinças) (*Fornicula*)
talhapetaç (l.p.) : talhaire, -a / sartre, sartressa.
talhaprat (m.) : pichon rabassièr de la lama fòrta, amb un trencador de l'autra part de la lama. Lo rabassièr cura los besals, lo trencador talha èrbas o raïces de cada part del besal.
talhar (v. tr.) : magencar / copar ; separar ; sanar (desmasclar) un caval ; desmasclar en general ; téner la banca al jòc de cartas.
talhar (se) : se far una entalha.
talharaca : instrument per copar la raca.
talha vent : gavian (mena d'aucèl) (*Larus canus*)
talhent, -a : plan agusat, -ada.
talhièr : airal per trabalhar en general (t. a.)
Un talhièr de mestieiral.
talhièr, -ièira : collector, tritz (R. IV, 42) de talhas.
talhòla : longa e larga cencha de seda per se gandar los rens ; eissarpa municipala.
Mon papeta se cargava una talhòla suls rens.
La talhòla tricolòra del maire (R. IV, 113 - VI, 350)
talholar (v. tr.) : cargar una talhòla a q.q.
talholar (se) : se cargar una talhòla.
talhon : tròç / bocin.
Talhon de pan. Talhon de sucre. Talhon de formatge.
talhonar (v. tr.) : atalhonar (far de talhons)
talhucar (v. tr.) : doblèt de talhonar.
« *talhur* » (fr.) : v. **sartre**.

talhvirar (v. tr.): abessir / afoliar (revirar lo talh d'una mèla (d'una lama); desafilar una mèla (una lama)

Lo tròç de bois m'a talhvirada la mèla del cotèl.

talhvirar (se) : s'abessir / s'afolar / se desafilar.

talibaud : pataló / maladrechàs.

taliborn, -a : maladrech, -a.

talibornàs, -assa : maladrechàs, -assa.

talica : pèça de fust que manten las telieiras (ridèlas) d'una carreta.

taligaud : partida del bordatge que servís a tancar un sabòrd de naviri.

talion : punicion identica a l'ofensa.

Uèlh per uèlh, dent per dent es la lei del talion.

talli : mena de metal.

talofit, -a : que son aparelh vegetatiu es constituït per una tala.
« tallofit » (cat.) : v. çaisús.

talmud : recuèlh de leis civilas e canonicas josievas.

talmudic, -a : relatiu, -iva al talmud.

talmudista (m. e f.): persona que seguís los ensenhaments del talmud.

talón : part posteriora del pè, de tot un fum d'objèctes, d'una sòla de sabata, d'una sòla de debàs... ; partida d'un document que servís de pròva ; çò que demòra après una distribucion ; darrièr tròç de quicòm d'entamenat ; motiu ornamental d'arquitectura ; t. tecn. de fòrça causas.

Lo talon d'Aquiles : la partida vulnerable de q.q.

Se sèire suls talons : s'acoconar.

Aver l'estomac dins los talons.

Lo talon d'un chequièr. Un talon de cambajon.

Virar los talons : s'enganar.

talónada : marca de talon ; fanfaronada ; asenada.

talonaire, -a : persona que repara de talons ; badinaire, -a ; bufabren (m. e f.) / fanfaron, -a.

talonal / talonau : proteccion d'una quilha de naviri.

talonar (v. tr. e intr.): badinar ; se conflar / se vantar ; enganar.

talonar (se) : s'enganar.

talonejar (v. intr.): quitar pas de se conflar (de se vantar) ; quitar pas de badinar.

talonièira : dobladura de talon.

talòs : calòs (tanòc de plt.) ; entrava (bilha de fust penjada al còl d'un animal per l'encambonar, l'empachar de córrer al brutle ; piòt / nèci / pèc ; amanèl de claus.

talòssa : aplech per emplastrar una paret ; mena de rasim blanc ; persona capuda.

Plastrièrs e maçons se servisson d'una talòssa.

talossariá : asenada ; maladreça.

talossièr, -ièira : animal entravat per un talòs.

talpa / taupa : mamifèr insectivòr (*Talpa europaea*)

talpada / talpal : taupinièira. v. taupinièira.

talpaire, -a : persona que trapa de talpas.

talpairar (v. tr.): trapar de talpas.

talpairon : taupinièira. v. taupinièira.

talpar (v. intr.): tunar (curar de tunas e fa de taupinièiras)

talpari (m.): talpa. *Negre coma un talpari.*

talpatièira : aplech per trapar de talpas.

talpejar (v. intr.): frequentatiu de talpar.

Amb lo marin (l'auta), las talpas talpejan mai.

talpièr (plt.): èrba de las talpas (*Datura stramonium*)

talpieirada : airal plen de taupinièiras.

talpinar (v. intr.): doblat frequentatiu de talpar.

tal pont / tal punt (adv.): d'abòrd / dins d'abòrd.

Tal punt me cal polsar, que soi las.

tal pont que / tal punt que (conj.): tanlèu que.

Tal punt que poiràs manda-me lo còlis.

talus : clinada de paret ; penda de terren ; aucèl mitic ; riba pelosa ; tap / timbre / trucalhon. (del gallés *TALUTIO*)

talussar / talutar (v. tr.): far un talus ; talhar en talus ; balhar de pè a quicòm. *Copar en talus* : copar de galís.

Far tocar lo talus : far pèdre temps a q.q. ; se trufar de q.q.

talvera / talvèra : lonja de prat magre abandonada als dròlles o als vièlhs per i far de menudalhas ; antarada / anterada / aurièira / orièira / òrle / cana / cança / cance / capvirada / contornièira / frontada / gàvia / vidat / teiron / lisièira / tièira (lonja de camp laissada pel brabant o pel tractor a cada cap de rega per somsir pas lo camp del vesin)

Far las talveras : laurar las lisièiras ;

far los cantons abans segar (arc.)

« *Es sus la talvèra qu'es la libertat* » J.B.

talvèra (plt.): mena de ranoncle (*Ranunculus flammula*)

(*Drosera rotundifolia*)

talveron : airal non treballat.

talverar / talvirar (v. intr.): far las talveras. v. çaisús.

tam / tan : v. **tan**.

tamarat : casal / cabana ; espalièira.

tamariguièira : tamarissièira v. pus bas.

tamarir (se) : se manar / se perir. *Dent tamarida. Fusta tamarida.*

tamarís / tamarissa (plt.): (*Tamarix gallica*)

tamarissièira / tamariguièira : airal plen de tamarisses.

tamarro : animal imaginari.

Caça al tamarro : jòc per se trufar dels novelaris.

tambor : caissa cilindrica que cada fons es fach d'una pèl tibada que i se tusta dessús amb de baguetas per far de bruch.

tambora : tambor gròs.

« *Lo dimenge, la tambora*

retronissia mai d'una ora »...

J.B.

tamboraire, -a / tambornaire, -a : persona que tusta sus un tambor o una tambora.

tamborar (v. intr.): tambornar. v. pus bas.

tamborin : tambor longarut que i se tusta dessús pas qu'amb una bagueta, pas amb doas.

tamborinaire, -a : persona que tusta sus un tamborin.

tamborinar (v. intr.): batre del tambor o del tamborin ; far una crida (publicacion) per carrièiras.

Lo garda, cada dimenge, tamborinava las novèlas.

tambornar / tamborar (v. intr.): jugar del tambor o de la tambora.

tambornet : mena de jòc.

tambornièr, -ièira : persona que jòga del tambor.

tamborinejar (v. intr.): frequentatiu de tambornar.

« *tamborèl* » :

v. **tombarèl**.

tambre : capèl alalarg (de las alas largas); capèl-decalitre / « *capèlcalitre* » (l.p.)

tambust : tabust.

v. **tabust**.

tamèl : fuèlhas verdas de pòrre.

tamis : sedaç (aplech per passar de farina o quicòm mai de semblable) ; estòfa per passar un liquid espès... ; arescle de tamís ; sedaç de tamis. (del gallés *TAMESIO*)

tamisadoira : quadre per desplaçar un tamis al dessús de la mag per i tamisar de farina.

tamisaire, -a : persona que tamisa.

tamisar (v. tr.): sedaçar (passar quicòm al tamis)
tamisetge : accion de tamisar, de sedaçar.
tamisièr (plt.): tamós v. pus bas.
volor de color fauba (*Vultur fulvus*)
tamons (plt.): mena de lavanda (*Lavandula stæchas*)
tamós (plt.): (*Dorycnium suffruticosum*)
taboisson (drollon rabassòt; drollon espelofit)
tampa (adj. m. e f.): bestiasson, -a.
tampa (subs.): tot çò que tampa quicòm; cobèrta de libre; coberton; cadun dels dos costats de fust d'un bufador; cadun dels costats d'un pòrtamoneda; martelièira de molin.
A las tamps que se tòcan : a las tèlas que ... v. **tèla**
tampador : tap; tampon; barra per tampar.
tampadura : accion de tampar.
tampais : metatèsi de pantais. v. **pantais**.
tampaissada : metatèsi de tantaissada. v. **pantaissada**.
tampaissar (v. intr.): metatèsi de tantaissar. v. **pantaissar**.
tampal : tabust / sarrabastal.
tampanal : còp que resclantís.
tampanejar (v. intr.): far de tabust (de sarrabastal) a causa d'una colèra.
« *tampanèl* » - « *tampanèla* » : v. **tamparèl - tamparèla**.
tampar (v. tr. e intr.): tancar / barrar.
Tampa la pòrta, que fa corrent d'aire.
tampar (se) : se tancar / se barrar; se plantar / s'arrestar.
tamparèl : bilha / bilhòt; trica; pal per barrar una pòrta.
tamparèla : coberton.
tampàs, -assa (adj.): bèstia que truca (bèstia que jamai)
tampat : aubiaga (abric davant un ostal, una botiga...)
tampatge : tabusta / sarrabastal; querèla.
tampina : tampona v. pus luènh.
tampinar (v. intr.): doblèt de tamponar (far tampona)
tampir (v. tr. e intr.): engolar; empafar; embucar.
tampir (se) : s'embucar / s'empafar; s'emboiricar.
tampon : taboisson; tapàs (tap gròs)
tampona : intemperància; goludesa.
Far tampona : la se passar plan; s'empafar.
tamponar (v. tr. e intr.): tapar coma cal; encontrar e trucar; far tampona / s'embucar / s'empafar.
tamponar (se) : far tampona / far tramada.
tamponejaire, -a : persona que far tampona.
tamponejar (v. intr.): frequentatiu de se tamponar.
tamponèl : pal per barrar una pòrta.
tan / tant (adv.): v. **aitant / atant / tant / tan**.
La grafia « tan » se tròba sonque davant los adj., los adv. e una conj. que començan per una consonanta : *tan bon, tan calhòl, tan debonorèr, tan freg, tan gròs, tan jaune, tan luènh, tan matinièr, tan negre, tan polit, tan qualitatiu, tan rar, tan sec, tan tèunhe, tan valent, tan xenofòb...*
tanben, tanpauc, tanplan, tan lèu (adv.), *tanlèu* (conj.)
tan : rascal / calona (envolopa verda de notz o d'amèta) rusca de garric polverizada per tanar las pèls. (L. 357)
Del gallés *TANNÒ* (tanar, metre de tan)
tana : tuna (sèrva) d'òrt per las aigas d'un potz a ròda; trauc que lo peis i s'amaga; cauna de conilh; tanièira; brota de planta que monta en grana; taca de rossor sus las gautas; tanòc / agulha (pluma naissenta dels aucelons); florison de l'oliu; tanòc / calòs en general.
tanada : rosta / tabassada; accion de montar en grana; tan vièlh qu'a ja servit per tanar las pèls.
tanaire, -a : persona que tana de pèls.

tanar (v. tr.): transformar las pèls en cuèr de mercé l'accion quimica del tan; tustassar / tabassar.
tanar (v. intr.): montar en tana / far de tanons.
tanard, -a / tenard, -a : caput, -uda.
tanardàs, -assa : capudàs, -assa.
Aquel tanardàs de dròlle escota pas res!
tanariá : airal, fabrica (usina) que i se tanan las pèls; industria del tanatge.
-TANASIA : forma sufixada del grèc *thanatòs* (mòrt) v. **eutanasia**.
tanat, -ada : montat, -ada en grana.
tanatge : accion de tanar las pèls.
TANATO- : forma prefixada del grèc *thanatòs* (mòrt)
tanatofobia : crença morbosa de la mòrt.
tanatologia : estudi (m.) dels signes, de las condicions, de las causas, de la natura de la mòrt.
tanatomania : tissa de tuar o de se tuar.
tanatopraxia : metòde (m.) que permet de retardar la putrefaccion dels cadavres.
tanben (adv.): egalament (frases afirmativas)
Se cantas, cantarai tanben.
Se cantas pas, cantarai pas tanpauc (frases neg.)
tanben (conj. consecutiva) : atanben. v. **atanben**.
tanc : rol; soca d'arbre; estelon / estarengla; acipada / còp; òme caput.
Un tanc de fau de tres mètres de long.
Un tanc de castanhièr : una soca de castanhièr.
Assuquèt lo lapin d'un tanc sul copet.
Aquel òme ? Ni mai un tanc!
tanca : pal; espicon / pièja; barra per tampar; baranha; estanca / restanca; enclavadura d'un caval.
tanca buòu (plt.): (*Ononis repens*)
tancada : arrèst; long sojorn; garrohada (mata de blaca)
tancador : pal per barrar una pòrta; taboisson / tap; pòrta de forn.
tancadura : barradura / clavadura; enclavadura de caval.
tancaire, -a : persona que tanca quicòm.
tancal / tancàs : tanc gròs.
tancar (v. tr.): barrar / tampar una pòrta amb un pal; taboisson / tapar; arrestar; lengaclavar.
Se tanquèt subran : se plantèt subran (s'arrestèt ...)
« *tançar* » (fr.): v. **tensar - corroçar**.
tancar (se) : se tampar; s'embarrar dins un ostal.
Aquela pòrta se tanca tota sola.
Se tanquèt alara dins son ostal.
tancàs : tancal. v. pus naut.
tancatge : accion de tancar, de tampar.
tan ... coma / tant ... coma (comparatiu d'egalitat) (emplegat amb un adjectiu o un advèrbi, cal escriure « tant » davant vocala, « tan » davant consonanta) :
Es tan polida coma tu, mas pas tant aimabla.
A pas tant de coratge coma tu.
(Tant pòt variar en genre coma en nombre) :
Fa pas tantas de complicacions coma tu.
Es un ostal coma i n'a tantes.
tancòs : soca pichona; tanòc.
tanèc, -a : bestiasson, -a.
tanèl : còr de caulet.
« *tangar* » (fr.): v. **brandar / brandussar**.
tangent, -a : que tòca en un sol punt.
tànger / tânher (v. tr. e intr.): tocar de prèp.

tànger / tànher (se) : èsser parents de fòrt prèp ; èsser dins la parentat. *Nos tanhèm coma cosins germans.*

tangibilitat : qualitat de çò tangible.

tangible, -a : que pòt èsser tocat, -ada ; manifest, -a / evident, -a. (R. VI, 39.)

Una pròva tangibla. Una realitat tangibla.

tangiblement : d'un biais tangible.

tangir (v. tr.) : doublet de tànger.

tango (del lat. *tangere*, tocar) : mena de dança.

tànher (v. tr.) : forma segonda de tànger.

tanhença : parentat.

tanlèu (conj.) : tre / entre.

Tanlèu segut s'endormiguèt : tre que foguèt segut...

Tanlèu cinc oras es al trabalh : tre cinc oras...

Tanlèu acabar : tre qu'aurai acabat.

Tanlèu sopar : tre qu'agèt sopat.

Tanlèu defòra : tre que foguèt defòra.

tan lèu (adv.) : tan promptament.

Comptavi pas que venguèsses tan lèu.

tanlèu que (loc. conj.) : tre que / entre que.

tanlòra (adj. m. e f.) : vesat, -ada / falord, -a / destimborlat, -ada ; cambiadís, -issa.

Lo fraire coma sa sòrre son totjorn estats tanlòras.

tan melhor (loc. adv.) : tan mièlhs.

S'es airosa, tan melhor per ela.

tanòc : calòs ; rasigòt ; camba de planta sens lo pampe ; agulha (pluma naissenta d'auçelon) ; nosèl / onça (articulacion de det) *Un tanòc d'arbre. Un tanòc de caulet.*

Aqueles auçelons an pas que de tanòcs.

Los tanòcs (los nosèls) dels dets li dòlon.

tanòc, -a (adj.) : bestiasson, -a.

tanòca : calòssa (brave calòs)

tanon : brota de caulet que se manja en vinagreta.

tanoquet : tanòc pichon / calòs pichon.

tanòs : doublet de talòs.

v. **tabastèl**.

tan pauc (adv. de quantitat) : talament pauc.

I n'a tan pauc que val pas la pena de ne parlar.

tanpauc (adv.) : (en lòc de « tanben » dins las frasas negativas)

Se beves un còp, ieu beurai tanben.

Se beves pas, beurai pas tanpauc.

tanplan (adv.) : benlèu.

Tanplan anarai a la fièira : benlèu anarai...

tanplan benlèu : redondància per dire « benlèu »

tan plan coma (loc. conj.) :

O fau pas tan plan coma tu, tant se'n manca.

tant (adv. o pr. ind.) : aitant / atant. v. **aitant / atant**.

- adv. : *Te cal pas tant trimar !*

Tant auriá aimat beure d'aiga.

Serà tant d'estalviat.

- pr. ind. inv. *A tant de vam !*

Begas pas tant d'aiga !

Manges pas tant de carn !

o variable en l.p. : *Begas pas tanta d'aiga !*

Manges pas tanta de carn !

De notar que « tant » (adv. o pr. indef.) se destaca sovent al començament de la frasa :

Tant trimava que ne tressusava.

Tant aimi parlar pas d'aquò.

Tant me'n diràs ! Tant ne sabes tu coma ieu.

tant aimi : aimi mai / preferissi. *Tant aimi lo vin.*

tant ... coma : v. **tan ... coma**.

tant de (adv. de quantitat) : per tant de.

Tant de freg que faguèsse, s'anava passejar.

tant i a : fin finala ; es aital ; tant m'en diràs.

tant i a que (conj.) : talament que / si ben tant que.

Tant i a que dançèrem tota la nuèch.

tant mai que (conj.) : tant pus que.

Vèni tant mai lèu que poiràs.

Vendèt tant mai car que i aviá de crompaires.

tant que (conj. o adv.) :

Tant que farem aital cromparem pas de bòria !

Per tant que faga vendrà pas fòl.

De tant que risiá ne plorava.

tant... tant (adv. de quantitat) : *Tant n'a tant ne vòl.*

tant val quora (loc. adv.) : lo pus lèu possible.

Se me cal venir, tant val quora !

tanta : sòrre del paire o de la maire / dòna de l'oncle.

tantal : mena de metal.

Tantal : personatge de la mitologia grèca.

Lo suplici de Tantal. Un suplici de Tantal.

tantalat : sal de l'acid tantalic.

tantalíc, -a : relatiu, -iva al tantal ; que conten de tantal.

tantalita : tantalat natural de fèrre.

tantalòri, -a : esterlucac / descervelat, -ada ; bestiasson, -a.

tantaravèl (plt.) : (*Humulus lupulus*)

tantarra : conturbacion / perturbacion (R. V, 441-442) que ven de l'impossibilitat de dormir coma cal ; bombança ; sarrabastal ; querèla / disputa ; indecision / embarràs ; refolèri / desvari / lunada.

Far tantarra : se tornar levar e se tornar jaire mantun còp, la nuèch, en lòc de dormir ; far bombança ; la se passar plan. *Èsser de tantarra* : èsser desvariàt.

Far la tantarra : far de sarrabastal.

En tantarra : a grand bruch.

Metre en tantarra : metre dins l'indecision.

tantejar (v. intr.) : semblar / revertar sa tanta.

tantet (loc. adv.) : un pauquet. (R. V, 301)

Al malaut li balhèron un tantet de bolhon.

Tantin : diminutiu de Constantin.

tantina : diminutiu afectiu infantin de tanta.

tantolhar (se) : se banhar o s'enfargar lo fons del vestit.

tantòst (adv. arc.) : lèu.

tantossada : aprèsdinnada.

tanturla (adj. m. e f.) : fadurla (mièg caluc, mièja caluga)

tap : fèrme / tuf (tèrra fèrma / tèrra tufa) que i se pòt bastir dessús ; argila jauna o blava ; tèrme / talús que separa dos camps ; truca ; trucalhon.

Cal totjorn curar fins al tap per far las apevasons.

tap : pèça de siure o de matèria plastica per tapar una botelha, una bonbona... ; taboisson (tampon de pelhas, d'èrbas o de palhas) ; borre de cartocha de fusil ; persona bravament rabassòta ; nan, -a.

tapa : tampon (tap gròs) ; taboisson v. çaisús.

tapacap : capèl.

tapachòt, -a : paucparla (m. e f.) / taciturn, -a ; somarut, -uda.

tapacuòl (adj. e subs m. e f.) : tèrme generic per tot çò astringent pels intestins ; gratacuòl (frucha de l'agalencièr)

tapada : multitud ; tanada / rosta ; mena d'escagaròl que se tapa dins son clòsc.

tapadièr : tampador ; luna / tapada (tampador d'escagaròl)

tapadoira : çò que servís a tapar ; pèça de cuèr per abucclar los cavals. v. **abucle**.

tapador : tampador (çò que tampa, çò que tapa) ; coberton ; atudador / escantidor.

tapadura : tot çò que servís per tapar quicòm.

tapaire, -a : persona que tapa quicòm.

tapafam : tèrme generic per tot çò que còpa lo talent.

tapament : accion o resulta de tapar quicòm.

tapa-nas : benda d'estòfa per se gandar lo morre del freg.
Quand fa bisa, cargui mon tapa-nas. v. p. 20, N.B. 2.

tapandra : emplastre d'argila, de fanga... que los drollons fan espetar, per jòc, contra una paret.

tapa pel (plt.) : tira pel / gafaròt / napol (*Lappa*)

tapar (v. tr.) : metre un tap a quicòm ; tamar quicòm ; atassar ; metre un coberton, un capèl ; amagar ; assadolar.
Torna tapar la botelha, sens te comandar.
Tapar un trauc. Tapar la tèrra sus un trauc.
Tapar los uèlhs, lo nas, las aurelhas...
Tapar l'òla. Tapar un topin, una caçairòla...
Me pòdi tapar ? : me pòdi cargar lo capèl ?
Aquel aligòt m'a tapat.

tapar (se) : s'obturar ; s'amagar ; se cargar lo capèl ; s'assadolar.
Lo canalòt de l'aigüèira s'es tapat.
Se tapèt dins son ostal, que degun lo vegèsse pas.
Me soi plan tapat l'estomac.

taparanda / taparàs : conglomerat de còdols redonds, units entre eles per un ciment natural. (geologia)

taparèl : truchalhon / talús ; tèrme pichon ; batedor de lavandièira (arc.) ; bastonàs.

tapàs : brave tèrme ; brave talús.

tapatge : doblèt de tapament.
« *tapatge* » e derivats (fr. de l.p.) : v. **sarrabastal - çaganh.**
« *tapatge* » (*aver ... amb q.q.*) (fr.) : aver disputa amb q.q.

tapèl : cima de montanha ; tupèl / toral / tucòlet / tèrme.

tapera : frucha del taperièr.

taperada : salsa aprestada amb de taperas.

taperièr (plt.) : (*Capparis spinosa*)

taperièira : mata de taperièrs.

tapet : mena d'escagaròl que se tapa dins son clòsc ; jòc de dròlles (quilhet de pèças sus un tap que cal desquilhar) ; pèça de fust espintada (clavelada) davant o darrièr una embarcacion ; tèrme pichon ; talús pichon.
Quand èrem dròlles jogàvem sovent al tapet.

tàpia : tèrra pastada, atassada en còdols e trescada per bastir ; paret o construccion en tàpia ; carretial / cobèrt ; talús / truchalhon. (L. 357)
Autres còps se bastissíà fòrça en tàpia.
Ostal de tàpia. Paret de tàpia. Coronat de tàpia.

tapiar (v. tr.) : bastir en tàpia. (L. 357)

tapiatge : accion de bastir en tàpia ; bastissa en tàpia.

tapièira : talús / truchalhon.

tapin : sofia leugièira ; soflet amistós.

tapinar (v. tr.) : sofletar amistosamente.
La mamà tapinava las gautas de sa nenòta.

tapinada : doblèt de tapin.

tapicòca (plt.) : (*Manihot utilissima*)
fecula tirada de la raïç d'aquela planta e que se'n fa un potatge ; potatge fach amb aquela fecula.

tapir : mamifèr paquidèrm (*Tapirus americanus*)
(*Tapirus malayanus*)

tapir (v. tr.) : atapir / atassar / pompir.

tapir (se) : s'acoconar per s'amagar o per sautar.

tapis : pèça d'estòfa que se'n cobrís un mòble o lo pelsòl.

tapissar (v. tr.) : cobrir amb una tapissariá o de papièr pintat.
Tapissar una paret. Prada tapissada de flors.

tapissariá : pèça de teissut decoratiu ; obratge fach amb una agulha sus un canabàs que pòrta l'esboç de l'imatge de reproduire ; art o mestier de tapissier ; papièr pintat d'empegar sus una paret.

tapissier, -ièira : persona que fa, que vend o que pausa de tapisses, de tapissariás, de papièr pintat.

tapit, -ida : acoconat, -ada ; amagat, -ada. (R. VI, 51)

tapòla : tap que tampa lo trauc de barrica del robinet ; petaçatge provisòri.

tapon : tap pichon ; borra de cartocha de fusil, de canonièira ; luna d'escagaròl (membrana que tampa son clòsc)

taponar (v. tr.) : tapar coma cal / plan tapar.

taponatge : petaçatge.

« *tapotejar* » (fr.) : tustar leugièrament amb los dets (t. a) tapinar.

« *taquet* » (fr.) : v. **tascon.**

taqueta : tacona / taca pichona. (R. V, 293)

taquetar (v. tr. e intr.) : pigalhar ; far de taquetas.

TAQUI- : forma prefixada del grèc *takhus* (rapid)

taquicardia : augmentacion anormala o patologica del nombre dels bataments del còr.

taquifagia : abitud de manjar fòrça tròp vitament.
(per vitament, v. R. V, 558)

taquifemia / taquilalia : velocitat lèumens anormala de l'articulacion e de la prononciacion.

taquifilaxia : immunizacion rapida.

taquigraf : aparelh per enregistrar la velocitat.

taquigraf, -a : persona que practica la taquigrafia.

taquigrafia : art d'escriure a la velocitat de la paraula, amb de signes especials.

taquigrafiar (v. tr.) : escriure amb de signes taquigrafics.

taquigrafic, -a : relatiu, -iva a la taquigrafia.

taquigraficament : d'un biais taquigrafic.

taquilha : taca pichonèla.

taquilhar (v. intr.) : far de taquilhas.

taquimecanograf, -a : especialista(m. e f.) de taquimecanografia.

taquimecanografia : art d'escriure a la maquina amb taquigrafia.

taquimètre : aparelh que marca la velocitat o las distàncias.

taquimetria : mesura de distàncias, d'auçadas, d'angles...
« *taquinar* » e derivats (fr.) : v. **picanhar - picanhejar.**

taquiritmia : aritmia amb taquicardia.

taquistoscòpi (m.) : aparelh per presentar a q.q. d'images luminoses e mesurar sa percepcion.

taquistoscòpic, -a : relatiu, -iva a un taquistoscòpi.

taquistoscòpicament : d'un biais taquistoscòpic.

tar : peissonèl de ribièira (*Leuciscus leuciscus*)

tara : deca / imperfeccion (t. a.) / alteracion (R. II, 46)
çò que cal tirar del pes brut d'una venda per aver lo pes net (per exemple, pes del cabestre d'un vedèl vendut) ; malautiá dels arbres ; malautiá de pòrc.

« *tarabast* » e derivats : v. **tarrabast.**

tara cebas : trenca cebas (*Gryllotalpa gryllotalpa*)

taradoira : taravèla / virona (aplech de menusièr, de tonelièr, d'esclopièr e de tot un fum d'autres mestieirals)

taradura : çò tarat (çò gastat, endecat, degalhat)

taraire (m.) : taravèla / virona ; veterinari que sonha los pòrcs ; aplech per triar lo gran.

taranta : mena de dança.

tarar (v. tr.): pesar l'embalatge per aver lo pes net de son contengut; gastar / endecar / corrompre / poirir / alterar.

Tarar una bascula: l'equilibrar abans de pesar.

tarar (se): se corrompre / se gastar / se poirir.

« *tararanha* » e derivats: v. **telaranha - rantèla**.

tarasca: animal fabulós de Tarascon de Provença.

Tarascon: nom de vila d'Arièja, de Provença (Occitània)

« *taraspic* »: v. **talaspic**.

tarat, -ada: endecat, -ada; vermenat, -ada; gastat, -ada; que la tara n'es estada deducha.

Vedèl tarat: que lo cabestre es estat deduch de son pes.

taraudar: fissonar. v. **fissonar**.

taraudatge: fissonatge. v. **fissonatge**.

taravèl: bartavèla de molin; entrava de can; destimborlat / esterlucac.

taravèla: virona mejana; bartavèla de molin; bilhon de carreta; persona destimborlada (esterlucada).

taravelar (v. tr.): traucar amb una taravèla; pertusar; importunar / rambalhar / embestiar.

taravol: viradoira / debanadoira.

Tarba: nom de vila d'Occitània.

« *tarbèra* » (plt.): v. **talvèra**.

« *tarbí* »: v. **tabí**.

tard (adv.): lo contrari de « de bona ora »; a una ora avançada de la jornada o de la nuèch; après lo temps convengut o convenable.

Tard o d'ora / a tard o temps: un jorn o l'autre.

tard (subs.): *Es arribada sul tard.*

tarda: tombada del ser.

tardada: ora tardiva; ser.

tardament: along / alongui.

tardança: retard; ora tardiva.

tardar (v. intr.): diferir: èsser en retard; èsser tardièr / se far esperar.

Tardèssetz pas tròp a me far responsa.

Tarda totjorn a venir, qu'es totjorn tardièr.

Auretz de mas novèlas sens tardar.

tardejun (arc.): brave dejunar dels ancians dalhaires a braces, entremièg lo cafè del matin e la tèrcia.

tardejunar (v. intr. arc.): far un brave dejunar de dalhaire.

tardièr, ièira: qu'arriba pus tard que previst.

tardívol (m. e f.) / **tardivol, -ivola**: tardiù, -iva. v. **-ÍVOL**.

tardon: anhel de prima de segonda portada; segond eissam del meteis bornhon, en fin de sason; darrièr nascut.

tardonar (v. intr.): far un segond anhel a la prima; far un segond eissam en fin de sason.

tardonièira: feda qu'anhèla un segond còp dins la meteissa temporada.

tardola: mena d'anet salvatge.

tardor: davalada / auton / automne.

tardura: ora tardiva.

tard-lai-vau (m. e f.): pataló (m.) / maladrechàs, -assa; nèci / piòt.

tardvengut, -uda: tardièr, -ièira.

tarenca: estarengla.

targa: bloquièr / boclièr de l'Edat mejana; plastron de targaire actual; justa sus l'aiga (jòc que consistís a se desquilhar de sus una barca, amb una pèrga longa); anar / comportament segur; bona mina; mina autièira.

Far de targas: far de justas. *Téner targa*: téner còp.

Se metre en targa: se crestaquilhar / far lo regde.

targaire, -a: persona que fa de targas (de justas)

« *targanhar* »:

v. **tarragaunhar**.

targar (v. intr. e tr.): far de justas; agachar q.q. dins los uèlhs.

targar (se): se metre en defensa; se téner quilhat sus la barca; s'enarcar / s'enarquilhar / s'enorgulhir.

targàs / targasson: pelha / petaç / flòc de pelha.

« *taribèri* »: v. **taravèl**.

tarida: agotada (barratge, partida d'un riu agotada, assecada)

Far una tarida: far un barratge.

tarifa: prètz; talha; panèl que los preses i son afichats.

tarifar (v. tr.): fixar un prètz; metre una talha; criticar.

tariment: accion d'agotar, d'assecar.

tarin: mena d'aucèl (*Fringilla spinus*)

(*F. rufescens*); (*F. linaria*)

tarin violonaire: mena d'aucèl (*Fringilla citrinella*)

tarir (v. tr. e intr.): agotar / assecar; pèrdre son lach; far pèrdre son lach; despopar / destetar.

Cal laïssar tarir aquela vaca, que vendriá als cans.

tarir (se): s'agotar; s'assecar.

Per temps de secada, d'unas fonts se tarisson.

tarissable, -a: que pòt èsser tarit, -ida. *Potz tarissable.*

« *tarlanguejar* »: v. **tarranquejar**.

« *tarlecar* »: v. **lairar** (manjar dels uèlhs)

tarlin-tarlan / tarlinga-tarlanga (loc. adv.): a son temps e léser (sens s'afanar)

tarmac ('ta:m ʔk) (angl.) (apocòpa de *tarmacadam*): airal d'estacionament; pista d'envòl d'un aerodròm.

Tarn(tar): ribièira e departament d'Occitània. v. p. 1053.

Las colonas de Tarn (e non pas las gorgas de Tarn)

tarnada: aigat de Tarn.

tarnagàs: doblèt de darnagàs del gallés **DARNA**.

tarnar (v. tr. doblèt de darnar): fendre / asclar fendasclar. del gallés **DARNA**. v. **darna**.

Pòrta tarnada: pòrta de dos batents.

tarnavelar (v. tr.): importunar / rambalhar / alassar;

carcanhar / borrelar / calcinar / tormentar.

Tarn e Garona (tarega 'run ɔ): departament occitan. v. p. 1053.

tarnés, -esa (adj. e subs.): relatiu, -iva a Tarn (tar); persona sortida de Tarn (tar) *Un Tarnés. Una Tarnesa.*

tarniga (plt.): mena de genèt (*Genista pilosa*)

tarós, -osa: qu'a de taras.

La R dobla de la tièira çaijós s'ausís netament en l.p.

tarrabali: calivari. v. **calivari**.

tarrabast: sarrabastal; tarrabastèla / riga-raga; tabastèl / talós (entrava) v. **tabastèl**.

tarrabastada: quantitat granda; fum de causas que fan de bruch; coquinariá; estautiá; rambalh; querèla; brega / guirguilh.

tarrabastal: brave còp; bruch grand / sarrabastal.

tarrabastar (v. tr. e intr.): far de bruch; rambalhar / importunar; tarrabustar; rentraire; sabracar; molestar (R. IV, 247)

tarrabastage: accion de tarrabastar (t. a. çaisús)

tarrabastejaire, -a: persona que tarrabasteja.

tarrabastejar (v. intr.): frequentatiu de tarrabastar.

tarrabastèl (m.): tustador de pòrta; batalh de campana; tabastèl (entrava) de can; persona brucha, viva, emportada.

tarrabastèla: cracina (riga-raga de glèisa); persona barjacaira, rambalhaira, importuna.

Utilizàvem de tarrabastèlas del dijòus al dissabte sant.

tarrabastèri (m.): tarrabastal; persona que fa de tarrabastal; persona rambalhèira, querelaira; querèla / disputa.

Qu'es aquel tarrabastèri!

tarrabastaire / tarrabastòri : tarrabastal (bruch grand) ; embarràs ; confusion d'objèctes diversès.

tarrabastòri : doblèt de tarrabastèri.

tarrabastós, -osa : que fa de tarrabastal ; rambalhèr, -ièira.

tarrabustar (v. tr. e intr.) : far de bruch ; carcanhar (èsser totjorn a pelhas sus q.q.)

tarrabustatge : accion de tarrabustar.

tarragaunhaire, -a : persona que tarragaunha.

tarragaunhar (v. tr.) : tarridar / agarrir / secutar / querelar.

tarragaunhar (se) : se querelar.

tarrangolada : brava quantitat ; tièira longa.

tarranhaire, -a : persona que tarranha.

tarranhar (v. tr.) : tarragaunhar. v. pus naut.

tarranquejaire, -a : persona que tarranqueja.

tarranquejar (v. intr.) : rebalar ; languir ; malautejar ; lanternejar.

tarrastolha (plt.) : (*Viola canina*)

tarridaire, -a : persona que tarrida.

tarridar (v. tr. e intr.) : bramar contra q.q. ; querelar ; secutar.

« *tarrina* » : v. **terrìn - terrina**.

« *tarrís* » : v. **terrís**.

« *tarrisa* » : v. **terrissa**.

« *tarrissa* » : v. **terrissa**.

tarro (cast.) : vas de tèrra cuècha ; cruguet per l'òli, lo vinagre, lo vin.

tarron : torton / rebatum / barron / trica.

tarronaire, -a : romegaire / repochinaire / repotegaire, -a.

tarronar (v. intr.) : romegar / repochinar / repotegar.

tars : planta del pè / airal posterior de l'esquelèt del pè ; lamèla fibrosa que manten tibada la parpèla.

TARS- TARSO- : formas prefixadas del grèc *tarsòs* (tars)

tarsal, -a / tarsian, -a : relatiu, -iva al tars.
Espina tarsala. Òsses tarsians.

tarsalgia : dolor al nivèl de la planta del pè.

tarsectomia : ablacion d'unes òsses del tars en cas de malformacion sonada « pè d'auca ».

tarsiti (f.) : inflamacion de las parpèlas.

tarsoplastia : operacion del pè d'auca.

tarsorrafia : sutura dels cartilages tarsals de las parpèlas.

tarsoptòsi (f.) : tarsalgia dels adolescents.

tarsotomia : seccion facha dins l'articulacion del tars.

« *tarta* » (fr.) : v. **tartra**.

tartalh : lalejadís de nenon content dins son brèç ; vantardissa.

tartalhaire, -a : conflèta / vantola / vanturla / vanteta (m. e f.) / vantard, -a.

tartalhar (v. intr.) : lalejar ; tridolar ; se conflar (se vantar)

tartan : color fauva naturala ; poncha (saile) de lana ; vestit de lana quadrilhat d'après las colors dels clans d'Escòcia.
Dins d'unes tartans, las colors se maridan plan.

tartana : embarcacion per la pesca e pel comèrci en Mediterranèa ; filat gròs rehalat per una tartana ; capèl de palha alalarg ; aucèl de rapina : busa (*Buteo buteo*) ; (per extension abusiva, en lenga parlada) :

astor (*Accipiter gentilis*) ; (*A. nisus*)
 busa patuda (*Buteo lagopus*)
 busard : (*Circus pigargus*) ; (*c. aeruginosus*) ; (*C. cyaneus*)
 milan negre (*Milvus migrans*)
 milan roge / milan reial : busard (*Milvus milvus*)
 mena d'agla pichona (*Haliaeetus albicilla*)
 (*Pandion haliaetus*) ; (*Nisaetus pennatus*)

moisset pelegrin (*Falco peregrinus*)
 autres moissets : (*Falco subbuteo*) ; (*F. columbarius*)
 (*F. tinnunculus*) ; (*Pernis apivorus*)

tartanaire : marin de tartana.

tartanat, -ada : de la color de la busa.

tartanèla : mena d'estòfa de lana o de coton.

tartanis-tartanàs : cutabòrlhe. v. **cutabòrlhe**.

tartaràs (aucèl de rapina del vòl pesugàs) :

gal pesquièr (*Falco haliaetus*)
 engolavent (*Caprimulgus europaeus*)
 girfalc (*Hierofalco*)
 sacre (autra mena de falcon)

tartarassa : engolavent ; busa ; busa gròssa (*Buteo buteo*)
 astor (*Astor palumbarius*)
 girfalc (*Hierofalco*)
 chòta (*Strix aluco*)
 vièlha persona romegaira ; vièlha quistaira.

tartarieja (plt.) : cresta de gal (*Rhinanthus crista-galli*)

tartarin, -a : moresc, -a ; conflèta (m. e f.) / que se'n crei.
Tartarin de Tarascon : roman d'Anfòs Daudet.

tartarinada : vantardissa. (e non pas « *vantardisa* ») (fr.)

« *tartavèl* » - « *tartavelar* » : v. **taravèl - taravelar**.

tartifle / tartifla : trufa / truffet / patana / patanon ; topinambor (tòpi en l. p.)

tartiflejar (v. tr. e intr.) : musardejar ; s'amusar a de besucarietas ; importunar una joventa.

tartiflièira : truffièira / truffetièira.

tartiflon : trufa novèla ; trufa pichonèla.

« *tartina* » (fr.) : v. **tòsta - lesca**.

tartòc : ressaut / trandida / masant.

tartocar (v. tr. e intr.) : brandir / saquejar (s.f.) ; trantalhar.
La carreta tartocava sa carga sul camin carretier.

tartra : pastís ; crostada ; flausona ; barda de plastre que se'n fa de corondats. (L. 358)

tartre / tartra : rausa (depaus que fa lo vin)

tartrièira : plat a tartra, a pastís, a crostada, a flausona.

tartufa (adj. e subs. m. e f.) : caput, -uda e plen, -a de falsièira.

tartuga : reptil terrèstre o marin que son còrs es claus dins una coirassa de còrna ossosa e escaumosa.

tartugada : rambalh / importunitat / embestiment.

tartugar / tartuguejar (v. tr.) : rambalhar / importunar / embestiar.

tartuguièira : airal frequentat per de tartugas.

tasca : mena de talha en natura d'un senhor e d'un propietari sus la vianda d'un païsan ; pòcha / mena de biaça. (R. V, 306)

tascada : contengut d'una biaça.

tascaire, -a : persona que levava la tasca ; pescaire d'anguilas ; persona qu'aima la pesca.

tascar (v. tr. arc.) : exercir lo drech de tasca.

tascassejar (v. intr.) : portar biaça ; pescar.

« *tascolar* » : v. **tasconar**.

tascon : cunh que còta la relha ; cavilha (flòc de fust o de metal) que còta quicòm ; biaça pichona.

tasconar (v. tr.) : cotar la relha amb un cunh ; cotar quicòm en general.

tasconon : cavilha pichona.

« *tàser* » : v. **taire / tàiser**.

tasquejaire, -a : persona que carga biaça ; pescaire d'anguilas amb la fichoira (trident de pescaire) e una tasca (biaça) per las portar.

tasquejar (v. intr.): portar biaça ; pescar d'anguilas.

tasquièr, -ièira (arc.): persona que deviá pagar la tasca.

tasquièira : pivòt d'una pòrta rustica ; pivòt d'una cleda.

tassa : pichon recipient de porcelana, de faiença... per beure lo tè, lo cafè... (de l'arab *tassa*)

tassada / tassionat / tassionada : contengut d'una tassa.

tassairon : vela pichona de batèu, utilizada per temps marrit ; gardeta de ris (t. tecn. de mar.)

tassar (v. tr.): atapir / atassar / somsir / pompir.

tassèl : cunh de fust per cotar quicòm (t. tecn. de diferents mestieirals)

« *tassèla* » : v. **tessèla**.

tasseta (f. pl.) : panèl de vestits.

tassièr : soca maire de castanhièr.

tassina (plt.) : (*Viburnum lantana*)

tassinièr (plt.) : atatièr / valinièr (*Viburnum*)

tasson : tassa pichonèla.

Lo tassion d'un tastrovin pòt èsser en argent.

tassionada / tassionat : tassada (contengut d'una tassa)

tast : tròç / bocin de quicòm (t.a.) que l'òm tasta.

tasta : tastadissa / tastatge / accion de tastar (tocar ; saborar)

Crompar a la tasta : crompar après aver tastat.

A tastar / a man-tastar : a palpas. (v. p. 20, °, a.)

Pescar a man -tastar (a la man-tastar) : pescar a la man.

tastaire, -a : persona que tasta t. a. çaijós.

tastament : accion de tastar / de tocar / de palpar ; accion de saborar.

tastar (v. tr.) : gostar (R. III, 522) (portar a la boca per ne sentir lo gost) ; saborar ; tocar / palpar / manejar ; assajar ; sondar (t.a.)

Tastar una pera. Tastar lo potatge. Tastar lo vin.

Tastar lo pòls. Tastar l'aiga amb la man.

Tastar lo terren. Pascar a man tastar.

tastar (v. intr.): se mesfisar abans de far quicòm.

tastar (se) : se sondar ; s'estudiar ; se sostar ; balançar / esitar. *Se tasta tròp* : farà pas jamai res de bon.

tastariá : abitud de palpar ; airal que i se tasta quicòm.

tastasal (far) (v. intr.): accion de tastar per saber se cal ajustar de sal.

tastatge : tasta / tastadissa (accion de tastar)

tastrovin (m. e f.): persona que son mestier es de tastar los vins.

tastejar / tastugar / tastulhar / tastroquejar : quitar pas de tocar, de palpar ; amaganhar / pelotar (alispar sens discrecion e sensualament)

tastet : bocin, tròç que l'òm tasta.

tastigòl / tastigòla : cossègue.

tastigolejar (v. tr. ind.): far de cossègues a q.q.

taston : tast / tastet. v. pus naut.

tastonar (v. intr.) : far quicòm a palpas.

tastonejar (v. intr.): bestirar / far d'alonguis.

tastugar / tastulhar / tastroquejar : tastejar. v. pus naut.

-TAT: sufix, del lat. *-tas, -tatis* que vòl dire « qualitat de »

libertat - egalitat - fraternitat.

tatà (m.) : papeta.

tatà (f.) : tèrme de mainatge per dire tanta.

tatai : passapaís (m. e f.) / vagabond, -a ; boèmi, -a.

« *talaranha* » : v. **talaranha**.

tataranhas (plt.) : (*Nigella damascena*)

tataròt / tataròta : tora-lora (instrument de musica de vent)

tatarotaire, -a : persona que jòga del tataròt.

tatinar (v. intr.) : badinar ; importunar / rambalhar / embestiar.

tatinàs, -assa : badinaire, -a ; badabèc (m. e f.) ; nèci, nècia.

tató : mamifèr d'America tropicala.

tatoaire, -a : persona que fa de tatoatges.

tatoar (v. tr.): engravar sus un còrs uman de grafismes que se poirà pas escafar.

tatoatge : grafisme engravat sus un còrs uman.

taüic : taüt (de l'arab *tabut*, caissa) (R. V, 307 - L. 358)

taula : mòble fach amb un panèl orizontal pausat sus un, dos, tres o quatre pès, e que servís per manjar, escriure, trabalhar, jogar... ; tièira que totes los capitòls d'un libre i son mençonats alfabeticament ; tièira de tot un fum d'autres causas ; banca de mercadièr ambulat ; taulèl de maçon.

Taula de manjar. T. d'escriure. T. de jòc. T. d'escòla.

T. de cafè. T. de nuèch. T. de libre : ensenhador.

T. d'òrt : faissa. *T. de maçon* : taulèl / pòrta mortier.

T. de multiplicacion. T. d'orientacion...

taula dobla : taula que se plega.

taulada : los convivas d'una taula de manjar ; sisa de peïra d'una peirièira ; taulèu (v. pus bas) ; faissa d'òrt ; trièl (compartiment) de salina.

taulador : pòst pel pan ; taula que i se fa lo pan.

taular (v. tr. e intr.): metre la toalha sus la taula ; èsser a taula ; abocar (enversar una carreta, un tractor... dins un travèrs (penjal), dins una rasa...)

taulassa : taula granda.

taulat : postam de galatàs ; teulada ; jelha (corba) de ròda.

taulatge : banca de mercadièr ambulat ; drech de pagar per aquela banca.

taulats (m. pl.) : ariscle (pèça de fust ajustada a un bugador per n'augmentar lo contengut)

taulejada : repais de tot un fum de convivas ; plena taula de convivas.

taulejaire, -a : convidat, -ada per una taulejada ; persona que s'agrada a far de braves repaises.

taulejar (v. intr.): demorar un bieu a taula.

tauleta : taula pichona per desservir.

taulèl / taulèu : fogassièira (placa / platèl que i se fan dessus de fogassas, de pastisses, de galetas) ; pòrta-mortier de maçon.

(R. III, 419)

taulièr : banca de mercadièr, de mestieiral, de boquièr ; mestier de teisseire ; taula de jòc portativa ; estaudèl.

taumaturg : persona que fa de miracles.

taumaturgia : facultat de far de miracles.

taumaturgic, -a : relatiu, -iva a la taumaturgia.

taume

taurin, -a : relatiu, -iva als taures. *Exposicion taurina.*

taurir (v. tr.) : garnir una vaca (l.p.)
Far taurir : menar al taure una vaca de buòu.

taurir (v. tr.) : tressecar per l'accion del fuòc.
Taurir de caffè verd o lo torrelhar.

tauriu, -iva : doblot de taurin, -a.

TAURO- : forma prefixada de taure.

taurofil, -a (adj. e subs.) : qu'aima las corsas de braus.

tauromaquia : art de combatre los taures.

tauromaquic, -a : relatiu, -iva a la tauromaquia

taus : prètz fixat per una convencion o per la costuma ;
percentatge en general. *Taus de cinc del cent (5 %)*

tausièira : bòsc de garrics tausins.

tausin (plt.) : mena de garric (*Quercus toza*)

taussal : nhòca / macadura.

taussar (v. tr.) : taxar.

taussin : tausin. v. pus naut.

taussòl : pujòl / pojol / montaruc / truc / truchon.

taüt (de l'arab **tabut**, caissa) : caissa per un defuntat.

tautàs : laca d'aiga fangosa ; fangàs.
Totes los dròlles aïman de chimpan pels tautasses.

tautassada : expandi d'un tautàs.

tautassàs : tautàs bèl / gròs tautàs.

tautèl : mata d'èrbas pus nautas que las autras ; monteton.

tautelat, -ada : en matas.

tautelet : diminutiu de tautèl.

tautena : mena de molusc. (*Loligo vulgaris*)

tautilhon : talhièr pichon ; pichon carrat d'òrt.

TAUTO- : forma prefixada del grèc *tautò* (lo meteis)

tautocròn, -a : isocròn, -a (de meteissa durada)

tautocronisme : isocronisme (egalitat de durada)

tautofonia : repeticion d'un meteis son.
Los aucelons fasián jiu-jiu-jiu.

tautofonic, -a : relatiu, -iva a una tautofonia.

tautologia : emplec inutil de dos mots que vòlon dire
cò meteis : *Davalar enbàs. Montar ennaut.*

tautologic, -a : qu'enclaus una tautologia.

tautomèr, -a : se ditz d'un compausat qu'existís jos de
formas distinctas en equilibri.

tautomeria : equilibri entre doas moleculas que se
fa de mercé un ion comun.

tauvera / tauvèra : v. **talvera**.

tavan (R. V, 309 - 359) / **isala** : mena d'insècte (*Tabanus*) /
(*Hypoderma bovis*) ; (per extension) : (*Bombus lapidarius*) ;
B. agrorum) ; (*B. sylvarum*) ; nèci, nècia / bestiasson, -a.

tavana : moscassa ; persona nècia.

tavancar / tavanejar (v. intr.) : tornejar en bronzinant ;
importunar / rambalhar / embestiar ; tornejar ; pèdre son
temps / landrinejar / tartiflejar. *Tavaneja del matin al ser !*
Me vengas pas tavanejar !

tavanejaire, -a (adj. e subs.) : importun, -a / rambalhièr, -ièira.

tavanejar (v. intr.) : frequentatiu de tavanar.

tavanièr (plt.) : (*Datura stramonium*)

tavanièira : airal plen de tavans.

« *tavar* » : v. **tavan**.

tavèl : doèla ; montet de fustam o de lenha ; talhièr ; crosèl ;
cresta de tèrra sul bòrd d'un valat.

tavèla : doèla (postarèlas tèunhas per i clavelar las lausas) ; travèrsa
de cleda ; cleda de canaveras ; riban / galon ; debanadoira ;
rodet de tirador (filatura de seda) ; tarron / bastonàs.
Se prenguèt una tavèla per s'aparar de las sèrps.

tebeston, -a : bestiasson, -a.
tèbi, -a : tebés, -esa.
tèbiament : amb tebesa. *M'an aculhit fòrt tèbiament.*
tèc, -a : moquet, -a ; estup, -a ; bajòc, -a ; pèc, -a.
Aiga tèca : aiga chorassa. v. **chorrar**.
tèca : taca.
teca : culèfa / coscolha / pelofa / pelhòfa / pelós / bodosca (envolopa exteriora de legums o de frucha)
Teca de peses, de mongetas, de castanhas.
-TÈCA : forma sufixada del grèc *tekè* (armari / cabinet)
bibliotèca - cinematèca - discotèca - mediatèca.
tech / tet : teulada ; glop (gota) / chic / lagrema (s.f.)
Del tech de l'ostal l'aiga tombava glop per glop.
De la lausa copada l'aiga tombava tech per tech.
Balha-me un tech de vin : ... una gota de vin.
techa : glop (gota) de liquid.
techar (v. intr.) : glopejar.
techat : canal (f.) de teulada.
techon : glop pichonèl / gota pichonèla.
tecle, -a : tucle. v. pus luènh.
TECNI- : forma prefixada del grèc *tekhè* (art, mestier)
tecnic, -a : relatiu, -iva a un mestier, una sciéncia o a lors aplicacions.
Tèrme tecnic. Estudi tecnic. Ensenhament tecnic.
Dificultat tecnica. Escòla tecnica.
tecnica : ensemble dels procediments d'un art, d'un mestier, d'un esport... ; estudi de las aplicacions d'un art, d'una sciéncia. *Los progrèsses de la tecnica.*
tecnicament : d'un biais tecnic ; d'un punt de vista tecnic.
tecnician, -a : persona especializada dins una tecnica.
tecnicizar (v. tr.) : balhar a quicòm un caractèr tecnic.
Tecnicizar l'agricultura.
tecnicolor : procediment de film en colors.
« tecnival » (neol. fr.) : v. **rèva**.
TECNO- : v. **TECNI-**
tecnocracia : sistèma politic que se fisa dels tecnocratas mai que non pas dels elegits.
tecnocrata (m. e f.) : persona politica, naut fonccionari, nauta fonccionària... que mestrejan quicòm a causa de lor formacion tecnica.
tecnocratic, -a : relatiu, -iva a la tecnocracia.
Estructuras tecnocraticas.
tecnocratizacion : accion o resulta de tecnocratizar.
tecnocratizar (v. tr.) : balhar a quicòm un caractèr tecnocratic ; fisar lo poder a de tecnocratas.
An encara tecnocratizat lo governament !
tecnològ, -a : especialista (m. e f.) de tecnologia.
tecnologia : sciéncia de las arts industrials ; ensemble dels tèrmes tecnicos.
tecnologic, -a : relatiu, -iva a la tecnologia.
Diccionari tecnologic. Evolucion tecnologica.
tecnologicament : d'un biais tecnologic.
tecnopatia : nom generic de totas las malautiás professionalas.
tecon : salmon pichon.
« teçon » e derivats : v. **tesson**.
TECTO- : forma prefixada del grèc *tektòn* (constructor)
tectogenèsi (f.) : ensemble dels fenomèns de tota mena que, d'un biais o d'un autre, modifcan la superficia de la Tèrra.
tectologia : branca de la morfologia que s'entrèva de l'estructura dels organismes.

tectonic, -a : relatiu, -iva a la tectonica. *Sisas tectonicas.*
tectonica : branca de la geologia qu'estúdia las desformacions de la crosta terrèstra ; ensemble d'aquelas desformacions.
tectonofisica : sciéncia qu'estúdia los procediments fisics de la formacion de las estructuras geologicas.
Te Deum (lat.) : cantic d'accion de gràcias de la Glèisa catolica que comença per *Te Deum laudamus* : te lausenjam, Senhor.
tedi : taina (preocupacion) ; fastic / descòr (desgost) ; crèbacòr.
tediós, -osa : fastigós, -osa. *Discors tediós.*
tediosament : d'un biais tediós.
tedon (arc.) : margue d'ancian flagèl.
tedut, -uda : resinós, -osa.
tèfle : brave talhon (t. a.) ; nhòca / sanctus (brave còp) ; mornifla / emplastre / carpan.
Un tèfle de pan : un brave talhon de pan.
Li te mandèt un d'aqueles tèfles !
tèfle, -a : bufarèl, -a / gautut, -uda / gautarut, -uda.
tegument : çò que cobrís lo còrs de l'òme, de l'animal e d'unas partidas de las plantas (pèl, pel, plomas, escatas) ; envolopa de las granas.
tegumentari, -ària : relatiu, -iva als teguments.
T.G.V. : traïn de granda velocitat.
teïèira : recipient per far de tè.
teiral / tairal : talús.
teirejar (v. tr. e intr.) : talussar ; èsser en forma de talús.
teiron : bòrd de la rega del costat non laurat ; pelsòl enauçat d'un estable que lo bestial i se jai.
teis : mena d'arbre (*Taxus baccata*)
teïsme : cresença en l'existéncia de Dieu.
-TEÏSME : forma sufixada del grèc *theòs* (dieu)
monoteïsme - politeïsme.
teissatge : ensemble d'operacions per teïsser d'estòfas.
teisseire, -a / teissedre, -a : persona que teïs.
Autres còps, i aviá un teissedre dins cada vilatge.
teissendariá : establiment industrial que i se teisson d'estòfas.
teïsser (v. tr. e intr.) : tranar (entrelaçar) regulièrament los fials (fils), la trama e la cadena de çò de teïsser ; far una tèla en general ; far una mena de malhum.
Teïsser de lin, de cambe, de coton, de lana...
L'aranha teis sa telarlanha. Teïsser un discors.
teissier, -ièira / teissendièr, -ièira : persona que teïs.
teïssut / tescut : p.p. de teïsser ; çò tescut (t. a.)
Un discors tescut de promessas bufècas.
teïssum / tescum : trama.
teïsta (adj. e subs.m. e f.) : relatiu, -iva al teïsme ; persona que crei en l'existéncia de Dieu.
-TEÏSTA : v. **-TEÏSME.**
monoteïsta - politeïsta.
TEL- / TELE- : forma prefixada del grèc *thèle* (luènh)
tèla / tela (L. 359) : teïssut de lana, de cambe, de lin, de coton... vel (t. a.) ; pèça de tèla montada sus un quadre per i pèner quicòm dessús ; railà / mesentèri / peritonèu.
Agacha ! las tèlas se tòcan : ai lo pòrtafuèlha bufèc.
Far las tèlas : morir.
S'esperar la tèla : s'esperforçar / se crebar ; trapar una ernia.
« tela » (L. 359) e « tèla » *coexistisson dins fòrça airals.*

telada : pèça de tèla (tela) ; contengut en tèla d'un mestièr de teisseire ; quantitat de fial (fil) que se fialava (filava) dins una familha per lo far tèisser.

telador : pèça de tèla (tela)

« *teladoira* » / « *ateladoira* » (fr.) : v. **cavilha** per encarrar.

teladrap (arc.) : anciana estòfa per far de tendas o de cortinas.

telafina / tèlafina (a) : a cabra mòrta.

Portar q.q. a tèlafina : portar q.q. sus l'esquina o sus las espatlas.

telaire, -a : teissier, -ièira.

telant : mena de peis.

telaranha : tela / tèla tescuda per una aranha.

telar (v. tr.) : envolar per tèla (tela)

Telar feijons o bonhetas. Telar la cobèrta d'un libre.

telar (se) : se velar. *Uèlhs telats pel vielhum.*

telariá : fabrica de tèlas ; botiga de tèlas.

telat : panèl de corondat.

telatge : teissum / tescum / trama.

telatièr, -ièira : teisseire, -a ; persona que vend de tèla.

telé (l.p.) : apocòpa de television.

TELE- : forma prefixada de l'adv. grèc « *tèle* » (luènh)

teleactor, -triz : persona que fa d'enquistas, de prospeccions... per telefòn.

teleafitchatge : afitchatge, comandat a distància, d'informacions d'actualitat.

telealarma : servici que permet a un pòst telefonic, de mercé un equipament especial, de donar l'alarma a un centre de socors.

telecabina : teleferic monocable per carregar de personas dins de cabinas pichonas suspendudas al cable.

telecargament : cargament a distància de donadas o de programas informatics, de mercé un malhum de telecomunicacion. (t. tecn. d'informatica)

telecargar (v. tr.) : far un telecargament.

telecarta : carta a memòria, per pagar dins las cabinas telefonicas publicas equipadas per aquò.

telecinemà : aparelh que permet de transformar en senhals de television los images e los sons d'un film.

telecirurgia : cirurgia a distància.

telecomanda : accion de comandar una mandòbra a distància ; aparelh per far aquela comanda.

telecomandar (v. tr.) : comandar per telecomanda.

telecomercializacion : utilizacion de mejans de comunicacion a distància per la comercializacion.

telecomunicacion : tota mena de comunicacion a distància.

teleconferéncia : conferéncia a distància per telecomunicacion.

telecòpia : biais de comunicacion a distància, de mercé la telefonia e la numerizacion d'images, que permet de transmetre un document en *fac simile* (lat.)
e non pas *fax* (angl.)

telecopiaira : maquina de telecopiar.

telecrompa : crompa d'articles propausats en televenda.

telecrompaire, -a : persona que practica la telecrompa.

teledeteccion : tecnica d'estudi de la crosta terrèstra per analisi e tractament d'images per avions o satellits.

telediagnostic : diagnostic per telemedecina.

teledifusar (v. tr.) : transmetre per television.

teledifusion : accion de teledifusar.

teledireccion : accion de telecomandar de veïculs terrèstres, marins o aerians, d'engenhers espacials, de projectils...

teledirigir (v. tr.) : dirigir a distància (t. a.)

teledistribucion : accion de distribuir de programas de television per un malhum de cables.

teledocumentacion : accés a l'informacion per de mejans teleinformatics.

teleensenhament : ensenhament a distància fach per correspondéncia, ràdio, television, minitel, internet.

teleferic : biais de transport de merça o de personas dins de benas, de cabinas o sus de sètis suspenduts a un cable o mai d'un, e utilizat mai que mai en montanha.

teleficcion / telefilm : film de ficcion concebut e montat especialament per la television.

telefòn : ensemble de mecanismes electricics per transmetre la paraula a distància.

telefòn portable : portable.

Sortís pas jamai sens son telefòn portable.

telefonar (v. tr. e intr.) : comunicar per telefòn.

Telefonar una novèla. Telefona tot lo jorn.

telefonic, -a : que se fa per telefòn.

telefonicament : per telefòn ; relatiu, -iva al telefòn.

telefonista (m. e f.) : persona cargada d'un servici telefonic.

telegenic, -a : que passa plan a la television.

telegestion : gestion informatica a distància.

telegraf : aparelh per transmetre rapidament de despachas per senhals convenguts.

telegrafia : sistèma de telecomunicacion que las informacions transmesas son enregistradas a recepcion jos la forma de document grafic.

telegrafic, -a : per telegraf ; relatiu, -iva al telegraf.

telegraficament : per telegraf.

telegrafiar (v. tr. ind.) : mandar quicòm a q.q. per telegraf.

telegrafista (m. e f.) : persona cargada de la transmission e de la recepcion de telegramas.

telegrama : messatge transmés per telegraf.

teleguidar (v. tr.) : dirigir a distància.

teleguidatge : accion de teleguidar.

teleimpression : impression a distància de messatges numerizats.

teleimprimeira : aparelh emetor e receptor de telegrafia.

teleinformatic, -a : relatiu, -iva a la teleinformatica.

teleinformatica : explotacion a distància de sistèmas informatics, de mercé l'utilizacion de dispositius de telecomunicacion.

telemantenença : mantenença a distància d'un veïcul espacial, de mercé de ligasons de telemesura o de telecomanda.

telemecanica : transmission de comandas a distància.

telemanipulador : aparelh de manipulacion a distància.

telematic, -a : relatiu, -iva a la telematica.

telematica : ensemble dels servicis informatics balhats a través un malhum de telecomunicacion.

telemecina : branca de la medecina qu'utiliza la transmission d'informacions medicalas per telecomunicacion.

telemessatjariá : messatjariá electronica.

telemesura : transmission a distància d'un senhal que pòrta d'informacions que son la resulta d'una mesura.

telemètre : aparelh de telemetria.

telemetria : mesura de las distàncias per de procediments acostics, optics, ràdioelectricics, o per reflexion d'un faissèl lasèr.

telemetric, -a : relatiu, -iva a la telemetria.

Procediments telemetrics.

telemetricament : d'un biais telemetric.

telencefal (m.) : partida anteriora de l'encefal.

TELEO- : forma prefixada del grèc *teleòs* (fin / tèrme)

teleobjectiu : objectiu fotografic que sa distància focala es relativament longa e que, en agrandissent l'imatge, permet de fotografiar d'objèctes lunhans.

teleogenèsi (f.) : inseminacion artificiala.

teleologia : estudi de las fins, de la finalitat ; doctrina basada sus l'idèa de finalitat.

teleologic, -a : relatiu, -iva a la teleologia.

teleologisme : finalisme.

teleonomia : tèrme emplegat per designar lo finalisme dins l'evolucion.

telepagament : pagament a distància, mai que mai per minitèl.

telepata (m. e f.) : que practica la telepatia.

telepatia : transmission de pensada.

telepatic, -a : relatiu, -iva a la telepatia.

telepaticament : d'un biais telepatic.

telepuntatge : dispositiu que permetiá lo puntatge a distància dels canons d'un naviri de guèrra a partir d'un pòst central de tir.

telepòrt : ensemble estructurat d'equipaments de telecomunicacion mes a la disposicion de las empresas que se venon installar sus un aïral.

telequadre : fenèstra giganta de television.

teleradar : tecnica d'emission o de recepcion d'imatges radar de mercè la television.

teleradiografia : radiografia practicada en plaçant l'ampola dels rais X a dos o tres mètres del pacient.

telescopiar (v. tr.) : trucar quicòm amb violéncia e l'embotir. *Ièr delà, un traïn telescopèt un camion.*

telescopiar (se) : se trucar e s'embotir un dins l'autre.

telescòpi : instrument d'optica per observar los astres.

telescopic, -a : relatiu, -iva a un telescòpi ; relatiu, -iva a una estructura telescopica.

Distàncias telescopicas. Observacions telescopicas. La forca telescopica d'una motò. Antena telescopica.

telescriptor : teleimprimeira. v. pus naut.

telescriptura : sistèma que permet de mandar d'informacion graficas per a mesura de lor traçat manuscrit, e lor reproduccion sus un ekran o un autre supòrt.

telesètí (m.) : teleferic de cable unenc que i son acrocats de sètis, e non pas de cabinas.

telespectator, -tritz : persona qu'agacha la television.

telepromptor (angl.) : aparelh que i desfilan de tèxtes legits pel presentador o per la presentairitz davant una camerà.

telesquí : remonta penda per de personas que fan d'esquí.

telerealitat : televetat. v. pus luènh.

« *teleta* » (far) (barb.) : v. se *toalhetar* / *se toalholiar*.

teleta : tèla pichona ; pellicula d'alh ; diafragma d'animal o d'òme ; vel dels uèlhs.

teletar (v. tr.) : metre jos tèla / envolopar de tèla (tela)

teletèxt : procediment de telecomunicacion que permet l'afichatge de tèxtes o de grafismes sus l'ekran d'un televisor a partir d'un senhal de television o d'una linha telefonica.

teletoxia : intoxicacion a distància d'una espècia d'un aïral per una altra espècia que secreta de substàncias toxicas.

teletractament : mòde de tractament informatic que las donadas i son emesas o recebudas per de terminals alunhats de l'ordenador.

teletransmission : accion de transmetre a distància una informacion.

teletrabalh : forma de trabalh a distància amb de procediments informatics e de telecomunicacion.

teletrabalhaire, -a : persona que practica lo teletrabalh.

televenda : venda sus comanda passada per telefòn, minitèl o internèt.

televendeire, -a : persona especializada en televenda.

televetat / telerealitat : emision televisada de la vida de cadajorn d'unas personas, e qu'insistís sul realisme d'unas situacions.

televigilància : vigilància a distància per un procediment de telecomunicacion.

televisar (v. tr.) : transmetre per television.

television : transmission d'imatges per cable o per ondas electricas ; ensemble dels servicis que s'ocupan d'aquela transmission ; televisor.

televisor : aparelh receptor de television.

televisual, -a : relatiu, -iva a la television coma mejan d'expression.

telèx : malhum e servici de transmission de donadas alfanumericas a bassa velocitat, amb una teleimprimeira.

telh : arbre que balha lo tilhòl. (*Tilia platyphyllo*) (*T. intermedia*) ; (*T. parvifolia*)

telha : rusca de la camba del cambé ; pellicula entremièg la rusca e l'albenca del cambé, del lin, del telh... ; fibra de la carn ; fibra en general.

telaire, -a : persona encargada del telhatge.

telhar / tilhar (v. tr.) : desbarrassar de la telha.

telhatge : accion de telhar.

telhent, -a / telhós, -osa / telhut, -uda : filandrós, -osa.

telier : mestier de tèisser ; ala de molin.

telieira : esclamancha / palièira / palsada (ridèla de carreta)

« *telina* » : v. **tenilha**.

« *telinga* » : v. **tarenca**.

telluri (m.) (del lat. *tellurium*) : un dels quatre elements quimics primièrs del grop seis de la taula periodica.

tellurian, -a / telluric, -a : que ven de la tèrra ; sosterranh, -a ; transmés, -a per la tèrra.

Aigas telluricas. Corrents tellurics.

tellurisme : influéncia morbosa de la tèrra.

tèma (m.) : tot çò que constituís lo subjècte d'un desvolopament, d'un discors, d'una reflexion ; motiu musical ; exercici escolar de revirada de la lenga mairala dins una de las autras lengas apresas ; representacion simbolica de l'estat del cèl a la naissença de q.q. ; partida del mot que demòra invariabla e ne forma la basa ; tèma tactic d'una operacion de guèrra.

Tèma d'un roman. Tèma musical. Tèma lingüistic.

tèma (f.) : gost / enveja / desir ; bordescada / lunada / caprici / fantasiá / tissa / refoletèri.

La Juliana a la tèma de se maridar lèu.

temaire, -a / temós, -osa : fantasiós, -osa / tissós, -osa ; capriciós, -osa ; lunatic, a (R. IV, 106)

tematic, -a : relatiu, -iva a un tèma. *Enciclopedia tematica.*

tematica : ensemble de tèmas.

temença : temor / crenta / timiditat.

témer (v. tr. e intr.) : crentar / aprehendre (R. IV, 629)

temarari, -ària : ausard, -a / aventurós, -osa ; imprudent, -a ; presumptuós, -osa.

temeritat : ausardariá ; imprudéncia ; presompcion.

« *temoniar* » (barb.) : v. **testimoniar**.
temor : temença. v. pus naut.
temorós, -osa / temeruc, -uga : crentiu, -iva / timid, -a.
temós, -osa : temaire. v. pus naut.
tempe (m.) : partida lateral del cap, entre l'uèlh, lo front, l'aurelha e la gauta.
La pluèja fina li empegava lo pel suls tempes.
tempeirar (v. impers.) : v. **tempieirar**.
temperament : constitucion fisiologica del còrs uman ; ensemble de tendéncias d'una persona que condicionan son comportament ; t. tecn. de musica ; sistèma de crompa.
Temperament delicat. Temperament limfatic.
Aver de temperament. Crompar a temperament.
temperar (v. tr.) : apasiar / moderar.
Temperar l'agressivitat de q.q.
temperar (se) : s'apasiar / se moderar.
Lo meissant temps s'es temperat.
temperat, -ada : moderat, -ada (t. a.)
Avèm un climat temperat.
temperatura : gra de calor o de freg en general (t. a.)
tempèri : mal temps ; desavèni (eveniment malurós)
tempèsta : perturbacion (R. V, 442) atmosferica violenta ; perturbacion en general (t. a.) ; manifestacion subita.
Tempèsta de nèu. Tempèsta revolucionària.
Tempèsta d'aclamacions. Tempèsta de rires.
tempestar (v. intr.) : manifestar a grand bruch sa colèra ; far perir la viande ; laurar a contratemps.
Se metèt a tempestar contra las talhas.
tempestejar (v. intr.) : frequentatiu de tempestar.
A tempestejat tot lo mes de novembre.
Aquel òme tempesteja de contunh.
tempestós, -osa : de la natura d'una tempèsta.
Mar tempestosa. Ventada tempestosa.
Aquela amassada foguèt tempestosa quicòm !
tempestosament : d'un biais tempestós.
tempestum : tempèsta.
tempièr : pluja (fòrta pluèja) ; nivòl d'auratge.
tempieirar (v. impers.) : plòure bravament.
templa : relai (tauleta / rebòrd sul dessús del mantèl d'una chimenèia)
temple : edifici elevat en l'onor d'una divinitat ; edifici que los protestants i fan lor culte ; aplech de teisseire ; pèrga orizontala de bordiga.
templièr : religiós del sègle XII per sostar los pelegrins e aparar lo Sant Sepulcre.
templega : junctura (R. III, 598) de la camba ; cròs de la garra (del garron) ; replec de cordura.
templeta (arc.) : benda d'estòfa qu'enrodava los tempes.
tempora : sason / temps favorable.
temporada : periòde (m.) de temps.
temporal : tempèsta.
temporal, -a : que marca lo temps ; que se passa dins lo temps (per oposicion a eternal) ; relatiu, -iva a la vida materiala ; relatiu, -iva als tempes. (R. V, 320)
Proposicion subordinada temporal.
Lo poder suborinal del Papa.
Las artèrias temporals. Los òsses temporals.
temporalament : d'un biais temporal. (R. V, 320)
temporalitat : estat de çò qu'existís dins lo temps. (R. V., 320)
temporanar (v. tr. e intr.) : apasiar / moderar ; temporizar ; perdurar ; resistir.
temporar (v. tr. e intr.) : temperar / moderar ; temporizar.
temporanar (se) : s'apasiar / se moderar.
temporari, -ària : provisòri, a (que dura pas qu'un temps)
temporàriament : d'un biais temporari.
temporas (f. pl.) : cadun dels quatre temps. v. **quatre temps** cambiament de sason.
temporir (v. intr.) : èsser prèst, -a a finir son temps, a acabar sa jornada ; téner / durar / perdurar ; esperar ; patir.
Temporir (perdurar) en Siberia es pas de bon far.
temporiu, -iva : propici, propícia ; cultivat, -ada a la sason favorabla.
temporiva : mena de castanha.
temporizacion : accion de temporizar.
temporizador, -airitz : que temporiza.
Es una persona temporizairitz.
temporizar (v. intr.) : esperar ; retardar una accion.
TEMPORO- : forma prefixada del latin *tempora* (tempe)
temporoauricular, -a : relatiu, -iva als tempes e a las aurelhas.
temporomaxillar, -a : relatiu, -iva als tempes e als maxillars.
temps : succession dels jorns, de las sasons, de las annadas ; temporada / durada ; porcion d'aquela durada ; durada considerada coma quantitat mesurable ; epòca precisa ; periòde (m.) de la vida d'un pòble ; sason propícia per tala o tala causa.
Fa pas un brave temps per se passejar.
Vos demandi un pauc de temps per vos pagar.
Trobar lo temps long. Unitat de temps.
Una mòstra marca lo temps en oras, minutas ...
Lo temps de mos grands. Lo temps de la sèga.
A temps : a l'ora ; pro lèu. A tempes : de còps.
A temps per ora : a l'ora favorabla.
A temps e léser : sens s'afanar (en prenent son temps)
Ai pas lo temps / ai pas temps : ai pas léser.
Autre temps / per temps / dins lo temps : autres còps.
Entre temps : d'aquel temps. De temps : un brieu.
Quant de temps as ? : quin atge (R. III, 235) as ?
Sèm del meteis temps : sèm de las meteissas èrbas.
Temps passat / temps vièlh : un còp èra.
Bel temps i a : aquò fa un brave brieu.
Tot lo temps : sempre / totjorn / tostemps (adv.)
Lo temps me dura : ai la languina.
Ai fach mon temps : soi vièlh acabat.
Prene son temps per far quicòm.
Prene de bon temps. Aver de mal temps.
Prene lo temps de q.q. : li far pèdre temps.
Passar lo temps : tuar lo temps.
Far la pluèja e lo bèl temps : èsser lo mèstre.
Après un temps ne ven un autre.
temps drech : vent del nòrd / bisa.
tempes : plural de temps.
temptable, -a : que pòt èsser temptat (t. a.)
temptacion : tot çò que nos buta a far quicòm ; atirança / atraccion (R. V, 402) per çò defendut ; sollicitacion dels senses.
Agèri la temptacion granda de partir per Africa.
Resistir a la temptacion es pas totjorn de bon far.
temptador, -airitz (subst.) : persona o causa que buta a la temptacion. *Lo Temptador* : Satan. *Èva la temptairitz.*
temptaire, -a / temptador, -airitz (adj.) : que balha l'enveja ; que buta a la temptacion.
temptar (v. tr.) : balhar l'enveja de ; assajar / ensajar.
Èsser temptat de : aver enveja de.
Temptar fortuna. Temptar la paciència de q.q.

temptarèl, -a : temptaire, -a / temptador, -airitz.
temptativa : accion de temptar quicòm.
Temptativa d'assassinat. Temptativa de seduccion.
temptator, -tritz (adj. e subs.) : que balha l'enveja de ; que buta a far çò mal. *Proposicion temptatritz.*
ten : imperatiu de téner, 2da pers. del sing. *Ten-lo coma cal.*
ten ! / tè ! (interj.) : v. **tè !**
tena : excrescència redonda sus las esquinas del bestial boïn.
tenable, -a : que pòt èsser endurat, -ada.
tenaç, -a : qu'aderís bravament ; que ten bravament ; que perdura ; que sap çò que vòl e que raca pas ; que reten plan e per un brieu.
Lo vesc, la pega son tenaces. L'acièr es tenaç.
Raumàs tenaç. Persona tenaç. Memòria tenaç.
tenaçament : d'un biais tenaç.
tenacitat : qualitat de çò tenaç o de q.q. de tenaç.
tenalgia : dolor als tendons.
tenalh : cabiron ; asperitat (R. II, 134) que reten los filats de pesca al fons de l'aiga.
Ai clavelada la doèla sus tenalhs de la teulada.
tenalhar (v. tr.) : trapar quicòm amb de tenalhas ; torturar amb de tenalhas ; far patir bravament.
Tenalhar una punta per la desrabar de per una fusta.
Quand lo tenalhesson demorariá lengaclarat.
Quand lo talent lo tenalhava panava de frucha.
tenalhas / estenalhas : aplech de fôrça mestieirals.
tenalhons (m. pl.) : tenalhas pichonas ; pinças.
tenalièr : fusta de sosten.
tenar (v. intr. arc.) : durar / perdurar ; perseverar.
tenca d'aiga doça : mena de peis (*Tinca vulgaris*)
tenca de mar : (*Labrus trimaculatus*) ; (*L. lineatus*)
tença (arc.) : contestacion ; querèla.
tench / tent / tint : color de la cara ; color laïssada per un liquid sus un còrs ; traça / marca ; talhièr de tenturariá.
tencha / tinta : color ; calhetada (cadun dels tons d'una meteissa color, del pus clar al pus fosc) ; tintura de fustièr ; tinta d'escolan.
Per tencha / tinta e lors derivats véser (R. V, 343 - L. 360)
tenchar (v. tr.) : ténher / ténger / tintar / tenchurar.
tenchariá : industria de la tenchura ; mestièr de tenchurièr ; talhièr o botiga de tenchurièr. (R. V, 343 - L. 360)
tenchièr / tintièr : pòt de color ; recipient de tinta d'escolan.
tenchura / tintura : accion de tintar ; liquid per tintar ; medicament liquid a basa d'iòda.
La tenchura d'unas estòfas es pas de bon far.
La tintura d'iòda es un vièlh remèdi.
tenchurar / tinturar (v. tr.) : tintar / colorar.
tenchurariá / tinturariá : v. **tenchariá**
tenchurièr, -ièira / tinturièr, -ièira : persona que tenh las estòfas ; persona cargada de netejar o de ténher los vestits.
Veni de portar una vèsta a cò del tenchurièr.
tenchurièira : pastèl dels tenchurièrs (*Isatis tinctoria*)
tençon (arc.) : mena de poesia dels trobadors.
tençonar (v. tr. arc.) : contestar / querelar / disputar en poesia.
tenda : abric de tèla o de pèls sostengut per dos pals o mai e tibad amb de cordèlas espintadas dins lo pelsòl ; tendèla (aplech per trapar d'aucelons) ; pèrga longa que i s'expandissian las estòfas per las far secar ; mena de cortina.
tendada : accion de tendre quicòm ; porcion d'estòfa tenduda sul mètre.
tendar (v. intr.) : quilhar una tenda ; aplechar una tendèla.
tendas : muscles ; nèrvs (tendons)

tendeire : mena de teisseire.
tendeiròla : tenda de naviri ; saile d'embarcacion.
tendèla : quatre-de-chifra (aplech per trapar de tords)
tendelar (v. intr.) : aplechar una tendèla per trapar de tords o d'aucelons.
tendència : enclinacion (t.a) (R. II, 415) ; pulsion ; idèas politicas, filosoficas, artisticas... ; orientacion.
Aver tendència a far çò mal puslèu que çò ben.
A de tendèncias perversas. De tendència socialista.
Una tendència a la bassa.
tendencial, -a : que marca una tendència, una evolucion.
Una lei tendenciala.
tendenciós, -osa : que mòstra o implica una intension secreta d'impausar una opinion ; parcial, -a.
Interpretacion tendenciosa. Libre tendenciós.
tendenciosament : d'un biais tendenciós.
tendent, -a : p. present de tendre.
tendeson : tension.
tendièr, -ièira : mercant que vend jos una tenda.
tendilh : broqueta de tendèla.
tendilha : tirant que jonhiá la relha a la camba d'un araire (arc.) ; cròc per penjar de rasim, de carn, de cacilha...
tendilhar (v. intr. arc.) : metre la tendilha a l'araire.
tendilhièr (arc.) : virona per far los traucs pel tirant de l'araire.
tendilhièira (arc.) : aplech per començar los traucs.
tendilhon (arc.) : escrova del tirant de l'araire.
tendiniti (f.) / **tenoniti** (f.) inflamacion d'un tendon.
tendolet : tenda pichona ; saile ; cortina.
tendon : nèrvi.
tendre (v. tr.) : tibar ; expandir / estirar ; margar / aplechar ; ofrir / presentar ; alongar.
Sas popas tendián sa camiseta. Tendre una vela.
Tendre una tapisseriá. Tendre una embuscada.
Me tendèt una garba de flors de genèstes.
Tendre la man. Tendre l'esquina.
Tendre son esperit : far esfòrc per comprene.
tendre (v. tr. ind.) : aver tendència a ; s'aprochar de mai en mai d'una valor limit.
tendre (se) : se tibar ; venir tendut, -uda.
Lors relacions an finit que se son tendudas.
tendre, -a : afectuós, -osa ; delicat, -ada ; sentimental, -a ; de bon copar ; mòl, -a.
Li diguèt de causas tendras. D'atencions tendras.
Ni per las aparéncias es un òme plan tendre.
Mai m'agrada lo pan tendre que non pas lo pan sec.
tendrament : d'un biais tendre, delicat.
tendresa / tendritge / tendretat / tendror : qualitat de çò tendre ; qualitat de q.q. de tendre.
tendret, -a : diminutiu de tendre. *Un poton tendret.*
tendretat : qualitat de quicòm de tendre.
tendrièr, -ièira : que cal sostar a causa de sa flaqueza ; minhard, -a (tròp delicat, -ada)
Vaca tendrièira : vaca que ven pas que de vedelar.
tendron (m. e f.) : vedelon, anhelon, cabridon... ; brota novèla ; animal jove ; enfant jovenòt, filha jovenòta ; castanha jove ; escagaròl jove...
tendronet, -a : plan tendre, -a.
tendrum : mal de sen.
tenèbras (f. pl.) : escurina (escuritat) prigonda ; matinas del dijòus e del divendres de la setmana santa.
Las tenèbras d'una nuèch sens luna.

tenebror (f.) : tenèbras espessas.
tenebrós, -osa : plen de tenèbras.
Cauna (cavèrna) tenebrosa. Complòt tenebrós.
tenebrosament : d'un biais tenebrós.
teneca : tot çò que pendilha ; mena de tracanard.
tenecar (v. intr.) : pendilhar.
tenedor : airal per reclamar d'apleches.
tenedoira : arrapadoira (mena de rampa)
teneire, -a : deteneire, -a ; menaire, -a de cavals.
tenement : tèrra tenguda contra redevença ; que se ten del tròç ; domeni ; bòria / bòrda ; propietat atenenta a l'ostal ; quartièr de comuna.
Un brave tenement : una brava bòria.
Es tot d'un tenement : tot se ten del tròç.
tenència : contenença / anar.
tenencièr, -ièira : persona que ten un establiment reglementat pels poders publics.
tenent (subs.) : excrescència maurèla de la pèl.
tenent, -a (subst. e adj.) : teneire, -a ; cap de còla de trabalhaires ; tenaç, -a ; avar, -a ; atenent, -a.
tenent (a) (loc. adv.) : a ras de. v. **atenent**.
tenequièr : pal per fixar un filat de caça o de pesca.
téner / tenir (v. tr. e intr.) : aver dins la man ; manténer ; possedir ; ocupar ; conténer ; aprener ; reténer / arrestar ; servir ; complir ; estimar ; aderir ; revertar / semblar ; mestrejjar ; aver.
Ten lo dròlle per la man. Ten la caval per la brida.
Ten un vintenat de vacas. Ten una pichona bòria.
Ten una brava posicion a Bordèu.
Sarra-te, que tenes tròp de plaça !
Aquela barrica ten dos cents litres.
Teni la novèla de mon cosin.
Teni lo can pel colar. Téner la sopa al caud.
Aquel deputat ten pas jamai sas promessas.
Teni aquel òme per q.q. d'onèst.
Aquel ris i teni pas, qu'es tròp cuèch.
L'aficha tendrà, que l'ai plan empegada.
Ten de son paire. Ten plorat : plora sovent.
Aquel professor ten plan sos escolans.
Quand la colèra lo ten, Dieu te'n garde !
Tenèm pas aquò dins nòstra botiga.
Téner la rota. Téner la mar. Téner lo rire.
La fièira se tenguèt pas a causa de la nèu.
Se sap pas téner en societat.
Téner bon / téner lo còp. Téner un brave raumàs.
Téner pè : caminar tan plan coma q.q. mai.
Ten de ieu : a lo mal de ieu. Ten pas lièch.
téner a / tenir a (v. tr. ind.) : èsser fixat ; èsser atenent ; aimar ; voler.
Aquel cabinet ten a la paret.
Son ostal ten a la glèisa.
Ten a sa femna coma a sos uèlhs.
Teni a parlar d'aquel afar.
téner / tenir (se) : se manténer ; èsser unit un a l'autre ; se passar a ; prene tala o tala posicion ; èsser valable.
Se ten a la branca per tombar pas.
Se tenguèron per la man tot en caminant.
L'amassada se tendrà a la comuna, a nòu oras.
Se téner drech. Se téner de genolhs.
Ton rasonament se ten, aquò rai.
téner (se'n) : *No'n tendrem a çò qu'avèm dich.*

téner / tenir / téner de / tenir de + p.p. : quitar pas de.
Ten cantat / ten de cantat : quita pas de cantar.
Ten plogut / ten de plogut : quita pas de plòure.
Per la lenha te'n fagas pas, que te'n tendrai de facha.
teneson : tenguda ; estabilitat ; durada ; constància / perseverança.
tengam-tengam / tenguent-tenguent (loc. adv.) : te balhi aquò, mas me balhas aquò en contrapartida.
tenguda : contengut ; biais de se vestir ; temps o lòc d'una amassada ; costum ; pastural.
Sa tenguda vestimentària li va plan.
Aquelas vacas an una brava tenguda.
tengut (a) (loc. adv.) : de contunh / totjorn.
tenhas / tinhas : sidolas / engeladuras.
ténher / ténger : tintar / tinturar.
tenià (m.) : vèrm solitari. (Taenia)
teniasi (f.) : envasiment del còrs pel tenià.
tenicida (adj. m. e f. e subs. m.) : que tua lo tenià.
Un tenicida. Una dròga tenicida.
tenifòrme, -a : que revèrta la forma del tenià.
tenifug, -a : que fa la contra al tenià.
tenilha / telina : craca (cauquilha marina bivalva)
teniòla : frecham / fregilhas / viscèras gròssas d'un animal (còr, mèlsa, fetge e mai que mai paumons) fregidas a la padena.
tenir : v. **téner**.
tennis (angl.) ('tenis) : jòc de palma que se jòga sus un terren rectangular divisat per un filat. Dos o quatre jogaires se mandan la palma per dessus lo filat, amb una raqueta.
Soi pas jamai estat jogaire de tennis.
tennis de taula : ping-pong (onom. angl.)
TENO- : forma prefixada del grèc *tenòn* (tendon)
tenodèsi (f.) : sutura d'una cima de tendon a un òs.
tenon : partida salhenta d'una pèça de fust que s'encasta dins l'entalha d'una altra pèça de fust sonada mortaisa.
tenonaira : maquina per far de tenons.
tenonar (v. tr.) : far de tenons. t. tecn. de menusièr.
tenologia : partida de l'anatomia relativa als tendons.
tenoniti (f.) / tendiniti : inflamacion d'un tendon.
tenopatia : nom generic de las afeccions dels tendons.
tenoplastia : reparacion cirurgicala d'un tendon.
tenor : contengut exacte d'un escrich ; çò d'una substància contenguda dins un còrs. (R. V, 334)

*La teniactma lco85 Tca la padena. tenorLa a dim : e jna dÕun
aluna raqueta.ecciose las ontenotes losc223 Tts pol (csan*

tentacul : appendix mobil que servís d'organ de tocar o de sasida. *Los tentaculs d'un pofre.*

tentacular, -a : relatiu, -iva a un tentacul ; de la natura d'un tentacul. *Organisme tentacular.*

« *tentar* » : v. **temptar**.

tentenar (v. tr.): enganar amb de paraulas bufècas.

TEO- : forma prefixada del grèc *theòs* (Dieu)

teocentric, -a : relatiu, -iva al teocentrisme.

teocentrisme : tendéncia a plaçar Dieu e sos representants al centre de tota vision del mond e de tota interpretacion de l'istòria.

teocracia : governament d'una glèisa al nom de Dieu.

teocrata (m. e f.): persona qu'impausa un govèrn teocratic.

teocratic, -a : relatiu, -iva a la teocracia. *Un poder teocratic.*

teocraticament : d'un biais teocratic.

teocratisme : clericalisme.

teodicea : branca de la filosofia que tracta de l'existéncia e dels atributs de Dieu.

teodolit : instrument de precision per mesurar d'angles orizontals e verticals.

teodolitic, -a : relatiu, -iva al teodolit.

Teodòr : prenom.

teofania : aparicion o manifestacion sensibla de la divinitat.

Teofil : prenom.

Teofrast : prenom.

teogonia : branca de la teologia pagana que tracta de l'origina e de la descendéncia dels dieus.

teologia : sciéncia que tracta de Dieu, de la fe, de la doctrina e de la vida cristianas. *Teologia dogmatica. T. moral. T. naturala.*

teologian, -a : especialista (m. e f.) en teologia ; persona qu'estúdia la teologia.

teologal, -a : relatiu, -iva a Dieu. *Vertuts teologalas* : fe, esperança e caritat.

teologic, -a : relatiu, -iva a la teologia.

teologicament : en tèrmes o en principis teologics.

teorèma(m.): proposicion scientifica que pòt èsser provada.

teoria : concepcion / doctrina / sistèma (m.) / ensemble d'opinions. *La teoria de la relativitat. En teoria* : en principi.

teoric, -a : relatiu, -iva a la teoria.

teoricament : d'un biais teoric ; en principi.

teorician, -a : especialista (m. e f.) de recèrca fundamentala ; persona qu'establís o qu'exprimís los principis teorics de quicòm. *Mesfisa-te dels teoricians en cambra !*

teorizacion : accion de teorizar.

teorizar (v. intr.): formular una teoria, de teorias.

teosòf, -a : adèpte, -a de la teosofia.

teosofia : illuminisme ; mena d'esoterisme religiós.

teosofic, -a : relatiu, -iva a la teosofia. *Societat teosofica. Sècta teosofica.*

tepa : pelena ; mota de pelena ; benda de pelena.

tepada : revestiment de bendas de pelena.

tepar (v. tr.): semenar una pelena ; revestir de bendas de pelena. *Venon de tepar lo terren de fotbòl.*

tepàs : brava mota de pelena.

tepatge : accion de tepar un terren.

tepe : tuc / tucolet, tuquet / supèl cobèrt de pelena.

tepièira : pelena.

tepós, -osa : erbut, -uda.

teput : airal cobèrt de pelena.

teput, -uda : erbut, -uda.

tequilhar (v. tr.): tacar.

tequilhon : taca pichonèla.

ter (lat. que vòl dire tres còps) : de dire o de far tres còps ; dich o repetit tres còps. *Demòra al numèro 36 ter.*

teran : tirabridèl. v. **tirabridèl**.

terapèuta (m. e f.) : persona especializada en terapia.

terapeutic, -a : relatiu, -iva a la terapeutica.

terapeutica / terapia : branca de la medecina que s'ocupa de tractar las malautiás ; tractament medical de qualque durada. *Terapeutica quimica. Terapeutica endocrina.*

TERATO- : forma prefixada del grèc *teras, teratòs* (monstre)

teratogèn, -a : que pòt amodar de malformacions del fètus.

teratogenèsi (f.) : produccion de malformacions del fètus.

teratogenia : estudi de la teratogenèsi.

teratoïde, -a : que presenta un caractèr de monstruositat. *Tumor teratoïda.*

teratològ, -a : especialista de teratologia.

teratologia : sciéncia qu'estúdia las malformacions embrionàrias.

teratòma (m.) : tumor complèxa d'origina embrionària.

teratomatós, -osa : de la natura d'un teratòma.

teratòsi (f.) : monstruositat.

tèrç, -a (adj. n. o.): tresen, -a ; que s'ajusta a dos autres o a doas autras. *Lo tèrç mond. Una tèrça persona.*

tèrç (subs.): de tres parts una. *Ne vòli lo tèrç.*

tèrça : pregària del breviari que se disiá a l'ora tresena romana (nòu oras del matin)

terçana : que torna cada tres jorns. *Fèbre terçana.*

terçairòla : barrica d'un terç de muèg. v. **muèg**.

terçar (v. tr. e intr.): triplar ; enaugar d'un tèrç ; servir de tèrça persona ; laurar un camp pel còp tresen ; tornar picar un peis amb la foissa (arpon de tres puas)

tercejar (v. tr.): deverir en tres lòts de qualitat descreissenta ; triar (far tres trias)

tercelet : ratairòl mascle. (*Falco tinnunculus*)

tercenc : tresen ; mescla al tèrç.

tercet : ensemble de tres vèrses units pel sens e per d'unas combinasons de rimas. *Los quatrens e lo tercet d'un sonet.*

tèrcia : ancian còpacrosta de nòu oras dels trabalhaires de fòrça pels camps ; interval entre doas nòtas de musica separadas per una tresena ; tres cartas de la meteissa color que se seguisson ; t. tecn. d'escrima, d'astronomia, de matematicas, d'estampariá. *La forma « tèrcia » es un doblèt popular de « tèrça »*

Tèrcia majora. Tèrcia minora.

tercian : mena de rasim negre.

terciar (v. intr.): far la tèrcia (copar la crosta abans miègjorn)

terciari (subs.): èra geologica que ven abans lo quaternari.

terciari, -ària : que ven en tresen ; membre d'un tèrç òrdre ; relatiu, -iva a l'èra terciària ; t. tecn. d'economia. *Accidents terciaris de la sifilis. Un terciari franciscan. Una terciària franciscana. Terren terciari. Flòra terciària. Sector terciari.*

terciat : argent jogat suls tres primièrs cavals d'una corsa. *Jogar al terciat. Ganhar lo terciat.*

terciat, -ada : se ditz d'un escut (blason) deverit en tres parts egalas per doas regas parallèlas, o d'una pèça aital deverida.

tercièr : sedaç (tamís) fin numèro tres.

terçòl (m.) : farina tresena après la flor de farina.

terçon, -a : borret o borreta de tres ans ; partida tresena de mesura ; travèrsa de fustam.

tèrcpont : corbadura de vòuta gotica ; lima triangulara.

terebint (plt.) : *(Pistacia terebinthus)*

terebentina : rosina (resina) semifluida tirada del terebint e d'autres arbres rosinoses (pin, sap, mèlze)
Essència de terebentina.

terena (f.) : mena d'insècte que revèrta l'abelhard, mas pus grossàs e plan pus borrut. *(Bombus)*

Terenci : prenom.

Teresa - Teresina - Tereson : prenom.

tergal : fial (fil) o fibra sintetica de polièstèr.

tergiversable, -a : que pòt èsser tergiversat, -ada.

tergiversacion : accion de tergiversar.

tergiversador, -airitz : que tergiversa. *Persona tergiversairitz.*

tergiversar (v. intr.) : utilizar de bestorns (contorns), d'engambis... per alunhar o eludir (defugir) la conclusion d'un afar, la decision d'una question, o per respondre pas d'un biais definit.

tèrgue : crel / crelle / creta / sarcidura / cordura / cicatritz.

teriaca / « *tiriaca* » (arc.) del grèc *thériakê* (bon contra la mordida del feram) : remèdi compausat de mai de 300 ingredients, utilizat mai que mai contra lo veren d'animals verenosos ; esquichum de genibre ; remèdi-miracle en general. (L. 361 - R. V, 365)

teriacaire, -a : mercand, -a de teriaca ; barjacaire, -a de fièira ; enganaire, -a.

teriacar (v. tr.) : vendre de teriaca ; barjacar ; enganar.
« *terida* » : v. **trida**.

« *terigossar* » : v. **trigossar**.

TERM- : forma prefixada del grèc *thermòs* (calor)

-TERM : forma sufixada del grèc *thermòs* (calor)
v. **isotèrm**.

termal : randa / randal / rèndre / tèrme ; costal / costièira ; còla / puèg.

termal, -a : qualitat d'una mena d'aiga minerala.
Aiga termala. Estacion termala. Font termala.
Cura termala. Establiment termal.

termalisme : estat de termalitat d'una font ; totes los servicis concernits per las curas termalas.
Lo termalisme se populariza de mai en mai.

termalitat : qualitat de çò termal.

termatologia : estudi scientific de la calor coma agent terapeutiç.

tèrme : bòla / limit de camp ; sosta / delai / alongui ; fin ; temps fixat per un pagament ; mot / expression.
Aquela vaca es a tèrme : vedelará lèu.
Aquel mainatge nasquèt abans tèrme.

tèrme / timbre : talús ; randura ; flanc de montanha ; travèrses ; limits.

termejar (v. tr.) : delimitar / metre de bòlas / fixar los limits.

termenable, -a : que pòt èsser delimitat, -ada. (R. V, 349)

termenal : terren delimitat ; domeni ; terrador.

termenar (v. tr.) : metre un tèrme (un limit) endacòm / èsser la partida darrièra de quicòm. (R. V, 349)

termes (m. pl.) : airal d'aigas termalas ; banhs publics.

termestesia : sensibilitat a las variacions de temperatura.

termic, -a : relatiu, -iva a l'energia calorifica.
Amperamètre termic. Agitacion termica.
Mapa termica. Centrala termica. Maquina termica.
Sensibilitat termica. Relai termic.

termicament : pel biais de la calor.

termidor : lo mes de la calor (agost)

terminable, -a : que pòt èsser terminat.

terminal : tot çò que termina quicòm.
La sillaba terminala d'un mot. Lo punt terminal.
Los borrons terminals d'una planta.
La fasa terminala d'una malautiá.
La classa terminala d'una escola.

terminar (v. tr.) : acabar.

terminason : accion o resulta de terminar o de se terminar ; morfèma final d'un mot ; partida finala en general.
Terminasons nerviosas.

terminologia : ensemble dels tèrmes pròpris a una tecnica, a una sciéncia ; ensemble dels tèrmes qu'an un sens particular dins una domeni donat.
Terminologia de psicanalisi, de medecina...

terminologic, -a : relatiu, -iva ala terminologia.

terminus (lat.) : darrièra estacion d'una linha de transpòrts en comun.

termit : mena d'insècte rosegaire de fustam.
Trabalh de termit : destruccion lenta e secreta.

termita : mescla d'alumini e d'oxid de fèrre.
La termita es utilizada per la soudadura autogèna.

termitièira : nis de termits.

TERMO- : forma prefixada del grèc *thermòs* (calor).

termoalgèsia : estat de sensacion dolorosa amodada per la calor.

termoanalgesia : abolicion de la sensacion dolorosa amodada per la calor.

termoanestèsia : incapacitat de percebre las sensacions termicas.

termobalança : aparelh de precision basat sus la calor.

termocautèri : cautèri per l'aplicacion de la calor ; aparelh per far la termocauterizacion ; termocauterizacion.

termocauterizacìon : accion o resulta de termocauterizar.

termocauterizar (v. tr.) : aplicar un termocautèri a de fins terapeuticas o cirurgicas.

termoclastia : espetadura de las ròcas, amodada per de variacions brutalas de temperatura.

termocoagulacion : coagulacion per de corrents de nauta frequéncia.

termocoble : coble termoelectric.

termocromia : propietat d'unes solids d'aver una color pus fosca amb lo caud qu'amb lo freg.

termomodifusion : difusion termica de la calor.

termodinamic, -a : relatiu, -iva a la termodinamica.

termodinamica : branca de la fisica o de la quimica.

termodinamician, -a : especialista en termodinamica.

termoelectric, -a : relatiu, -iva a la termoelectricitat.

termoelectricitat : ensemble dels fenomèns amodats per de variacions de temperatura.

termoelectronic, -a : relatiu, -iva a l'electronica per emission d'electrons de mercè un conductor electric calfat.

termofil, -a : se ditz dels organismes que viron dins de zònas fòrt caudas e que pòdon pas endurar lo freg ; se ditz atanben dels microorganismes capables de se desvolopar a mai de 50° centigrads.

termofilia : tolerància dels organismes de temperaturas elevadas per se desvolopar corrèctament.

termofòb, -a : se ditz d'un organisme que patís de termofobia.

termofobia : intolerància patologica d'un organisme a la calor.

termogèn, -a : productor, -tritz de calor. *De coton termogèn.*
termogènèsi (f.) : produccion de calor ; qualitat de çò termogèn.
termogenic, -a : amodat, -ada per la produccion de calor.
termograf : aparelh per enregistrar de contunh la temperatura corporala ; instrument meteorologic per enregistrar de contunh la temperatura.
termografia : enregistrament de las variacions de temperatura ; t. tecn. de diferentas disciplinas.
termograma : grafic obengut per termografia.
termolabil, -a : destruit, -ida a una temperatura mai o mens nauta.
termolabilitat : natura de çò termolabil.
termolisi (f.) : descomposicion d'una substància per la calor.
termologia : partida de la fisica qu'estúdia los fenomèns relatius a la calor.
termologic, -a : relatiu, -iva a la termologia.
termoluminescència : luminescència amodada per la calor.
termoluminescent, -a : qu'amòda una termoluminescència.
termomagnetic, -a : dotat, -ada de termomagnetisme ; relatiu, -iva al termomagnetisme.
termomagnetisme : magnetisme desvolopat per la calor.
termomanomètre : mena de termomètre basat sus la mesura d'una pression de vapor saturanta.
termomecanic, -a : relatiu, -iva a la mecanica de la calor.
termomètre : aparelh per mesurar la temperatura.
Termomètre mural. Termomètre medical.
termometria : evaluacion de la temperatura.
termometric, -a : relatiu, -iva a la termometria.
Escala termometrica.
termonuclear, -a : se ditz d'una reaccion de fusion nucleara entre nuclis d'àtoms leugièrs portats a fòrt nauta temperatura, e l'energia que produsís.
Bomba termonucleara. Energia termonucleara.
termopila : pila termoelectrica.
termopompa : pompa de calor / generator de calor que son fonccionament revèrta lo d'una maquina frigorifica.
termopropulsion : sistèma de propulsió basat son que sus la produccion de gases, sens intervencion mecanica.
termoquimic, -a : relatiu, -iva a la termoquimia.
termoquimia : branca de la quimia que s'entrevè de las quantitats de calor amodadas per las reaccions quimicas.
termoregulacion : regulacion termica.
D'unes animals son capables de termoregulacion.
termoregulador, -airitz : que regula la calor ; aparelh per mantèner constanta la temperatura.
termòs : recipient isolador capable de servir la temperatura d'un liquid pendant d'oras.
termostat : aparelh per mantèner una temperatura constanta.
termoterapia : terapia per la calor.
termotropic, -a : dotat, -ada de termotropisme ; relatiu, -iva al termotropisme.
termotropisme : reaccion a la calor, d'unes organismes inferiors que se desplaçan cap a ela (termotropisme positiu) o que se'n alunhan (termotropisme negatiu)
termut, -uda : traversut, -uda.
tèrn : tresen.
tèrna : combinason de tres numèros ganhants ; tres numèros sortits sus la meteissa rega d'una quina ; ensemble de tres cables d'un malhum trifasat.
Agèri una tèrna de quina tre la debuta del jòc.

ternal (arc.) : anciana mesura de pes.
ternari, -ària : format, -ada per la reunion de tres elements ; t. tecn. de musica, de matematicas, de quimia.
Nombre ternari. Division ternària. Mesura ternària. Axe ternari. Carburant ternari. Forma ternària. Frasa ternària. Numeracion ternària.
tèrne, -a : que manca de lutz, de tresluser, e qu'amòda una impression desagradiva ; monotòn, -a ; foscós, -osa ; que manca de vivacitat.
Una color tèrna. Un uèlh tèrne. Un paísatge tèrne. Una vida tèrna. Una jornada tèrna. Un estil tèrne. Una convèrsa tèrna. Una persona tèrna.
ternenc, -a : feda, moton, borret, borreta de tres ans.
ternir (v. tr. e intr.) : embugar ; alterar ; passir / solhar.
L'umiditat a ternit aquel miralh. L'argent se ternís. Las flors copadas se ternisson. Ternir la puretat d'un mainatge. Los ans an ternida sa cara. Ternir la memòria, l'onor, la reputacion de q.q.
ternir (se) : s'embugar ; s'alterar ; se passir...
Tot se ternís amb lo temps.
teron : brava font ; ensemble de mai d'una font ; font / fos en general.
terondèl (m.) : fontanilha (font pichona)
tèrra : planeta que vira a l'entorn del solelh ; glòb terrèstre ; continent ; pelsòl de la superficia solida del glòb terrèstre ; camp, propietat, domeni ; país ; tèrra vegetala.
Far tèrra : morir.
tèrra bravenca : tèrra fòrta e argilosa.
tèrra d'agre : tèrra gravenosa.
tèrra de paraire : argila, bauxita o altra tèrra naturala utilizada pel rafinatge per absorpcion, o coma substància catalizairitz.
tèrra fromental : tèrra bona pel froment. v. la nòta de **grand**.
tèrra grèpia (plt.) : *(Scorzonera picris)*
tèrra laboriva : tèrra que pòt èsser laurada.
tèrra lobal : tèrra rocalhuda.
tèrra planièr (m.) : planòl. v. la nòta de **grand**.
terrada : pèça de tèrra / camp ; semenat (tèrra semenada) ; solada (pelsòl cobèrt d'èrbas, de flors o de frucha)
terradas : clapissa / escombres ; gipàs / plastràs ; bordilha / curalha ; terralhada / terràs / clapasses ; ostalon o paret d'argila.
terrada : expandi pichonèl de tèrra.
terradièr, -ièira : persona que trabalha la tèrra.
terradin : terralhada. v. **terralhada**.
terrads : territòri.
terrador : país de naissença ; territòri.
terradorenc, -a : relatiu, -iva al terrador ; natiu, -iva del terrador.
tèrrafòrt (f.) : aubuga (terra compacta e argilosa) v. la nòta de **grand**.
terragal : tèrra arida, regada, accidentada.
terragàs : mota de tèrra.
terragèla / terragiala : argila.
terraire : terrador ; terren ; terrajada. *Terraire sablós.*
terrairòl : panièr vendemiador de doas quèrbas ; panièr de dos quèrbas en general.
terrajada / terralhada : transpòrt de tèrras nòvas per engraiçar d'autres tèrras.
terral (adj. e subs.) : litoral.

terral (adj.) : que ven de la tèrra.
Vent terral (cèrc; mistral; bisa)

terralet : torlí (aucèl terrèstre) (*Edicnemus crepitans*)

terralha : tot çò prestit amb d'argila.

terralhada : terràs / fems polverizat / tèrra que conten una fòrta proporcion de substàncias animalas o vegetalas descompausadas.

terralhaire, -a : terrassièr, -ièira; persona que fa o que vend de terralha.

En Índia de femnas son terralhairas (terrassièiras)

terralhar (v. tr. e intr.) : bolegar, carregar de tèrra; amodar un son de campana gamada.

terralhatge : trabalh de terrassièr.

terralheta : terralha pichonèla pels mainatges.

terralhièr, -ièira : persona que fa o que vend de terralha; escudelièr (laisa per reclamar la terralha)

Un terralhièr fa d'olas, de topins, de topinas...

terralhòla : aucèl que se pausa sus de motas de tèrra.
(Enanthe ananthe)

terralhon / terrassièr : panièr per carregar de tèrra; potarron de terralha; cruguet per metre de vin; insècte ortoptèr : *(Gryllotalpa vulgaris)*

tèrramaire : tèrra de naissença.

terrandèl (plt.) : porret / porrata / pòrre salvatge.
(Allium ampeloprasum); *(A. polyanthum)*
(A. oleraceum); *(A. pallens)*; *(A. vinealis)*

terranha : terralhada. v. pus naut.

terranhàs : ròc mòrt (ròc que s'engruna)

tèrraplen : terren raportat sostengut per de paret e que fa terrassa. v. la nòta de **grand**.

terrar (v. tr.) : cauçar una planta; cobrir un camp de tèrra raportada; getar de tèrra sus la nèu per la far fondre.

terrar (se) : s'amagar.
Lo guèine agèt leu fach de se terrar dins sa tuta.

terràs : montet de tèrra; mota de tèrra; terranha; terrador / localitat; gressor / amàs / abscess; cruga / dorga.

terrassa : tèrra marrida; défaut d'una pèira de construccion; levada de tèrra horizontala sostenguda per una paret o mai d'una paret; levada de tèrra dins un òrt; plataforma en mòde de teulada; perlongament d'un cafè o d'un restaurant sus una partida del trepador; t. tecn. de geografia : *Terrassas marinas.*
Un òrt en terrassas. Culturas en terrassas.
Teulada en terrassa. Una terrassa de cafè.

terrassan, -ana : país, -isa / conteiral, -a (del meteis aïral); agricultor, -triz capable, -a; mena d'escagaròl : *(Helix melanostoma)*

terrassar (v. tr.) : cobrir amb de tèrra; desquilhar q.q. / lo getar per tèrra.

terrassat, -ada : desquilhat / getat per tèrra; aterrat, -ada (s. p. e s. f.) *Foguèt terrassat per un mal de costat.*

terrassenc, -a : terrenal, -a (qu'es pas marin)

terrassièr : manna per la tèrra; terralhaire; terralhon (potarron; cruguet)

terrassièr, -ièira : persona que fa de terralhatge.

terrasson (m.) : irondeleta de ribièira, de riu (*Riparia riparia*) langosta / sautarèla (*Locusta*)

terrassós, -osa : bravament estacat, -ada a la tèrra.

terrat : terrassa en mòde de teulada.

tèrratenent (m. e f.) : propietari, -ària.

tèrratrem / tèrratremol : ensemble de saquejals de la superfícia de la Tèrra a un aïral donat.

terré ! (interj. que marca l'estonament) : diantre ! / diable !

terré ou ! (interj. que marca l'estonament) : fote ! / viet d'ase !

terreiron : panièr de doas quèrbas per carregar de tèrra.

terrejaire, -a : persona que fa de terralhatge.

terrejador, -airitz (adj. e subs.) : que servís per terrear;
Panièr terrejador : panièr per carregar de tèrra.
Panièira terrejairitz : panièira per carregar de tèrra.

terrejar (v. tr. e intr.) : gratar, bolegar la tèrra; carregar de tèrra; se rebordelar per la tèrra; aver lo gost o la sentor de la tèrra.

terren : espani de tèrra sovent considerat coma un ben; t. tecn. de geografia, de geologia.
Terren argilós, volcanic, calquièr, marescatjós...
Me vòli pas riscar sus aquel terren (s. f.)

terrenal, -a : relatiu, -iva al terren o a la Tèrra / que viu pas en mar. *Sèm un pòble terrenal.*

terrenc, -a : de tèrra / en tèrra; a tèrra / sus tèrra.
Aïral terrenc : aïral non quitranat. *Camin terrenc.*
Truca terrenca. Sèm terrencs : la nèu a fondut.

terrencós, -osa / terrenal, -a : terrèstre, -a.

terrestre, -a : relatiu, -iva a la planeta Tèrra; relatiu, -iva a la vida sus tèrra; que viu sus tèrra; que se desplaça sus tèrra.

terret : mena de rasim negre.

terret borret : mena de terret.

terret escalaut : mena de terret.

terreta : pèça de tèrra pichonèla; jòc de mainatges que consistís a amagar e a cerçar d'espillas dins la posca; èdra terrèstra (plt.) : *(Glechoma hederacea)*
De terreta (loc. adv.) : en se rebalant sul pelsòl.
Far la terreta : far las espèrras (en parlant d'animals)

terrible, -a : qu'amòda una paura granda; fòrt violent, -a; formidable, -a; excessiu, -iva. *Un ventàs terrible.*
Trabalhar coma un terrible (l.p.)

terriblament : d'un biais terrible.

terrièr : censièr (registre de las tèrras e de las talhas foncièiras d'un aïral); tuna / tuta curada dins la tèrra per servir d'abric; mena de can.

terrigòla : tèrra leugièira, regada per las aigas e estadissa (improductiva).

terrilha : tèrra fina; posca. *Terrilha de carbon.*

terrin (L. 362) / **terrina** : recipient de forma mai que mai ovala, sovent en terralha vernissada, e amb un coberton; per extension, recipient de veire per i far còire e per i servir de mangisca. *Una terrina de fetge.*

terrinateda : contengut d'una terrina.
Una terrinateda de salsissa a l'òli.

terrinaire, -a : persona que fa de terrinas.

terrinhòl : montaruc / truca / suc / suquet / tucolet.

terrinetà : diminutiu de terrina.

terrion : diminutiu de terrin.

terris : bugador de tèrra cuècha; recipient per i metre de brasa; plat en terralha.

terriscla : trapa o filat per trapar d'aucelons.

terrisa : construccion en tàpia; mena de terrina de forma alandada.

terrisar (v. intr.) : compactar la tèrra; bastir en tàpia.

terrisson : topinon.

territòri : terrador / terraire / tèrras.

territorial, -a : relatiu, -iva al territori.
Aigas territorials. Revendicacions territorials.

territorialment : del punt de vista del territori.

territorialitat : zòna de sobeiranetat d'un Estat.
 « *terrolhar* » : v. **terralhar**.

terror : paur granda / englag.

Terror (la) : periòde de la Revolucion francesa de 1789.
La Terror primèira (10 d'agost - 20 de setembre de 1792)
La Terror segonda (5 de set. de 93 - 28 de julh de 94)
La Terror granda (Junh - Julh de 1794)

terrorisme : utilizacion de la violéncia, sistematicament e *abuclament, dins las luchas socialas, politicas o religiosas.
 v. * **abuclè**.

terrorista (adj. e subs. m. e f.) : relatiu, -iva al terrorisme ; persona que practica lo terrorisme.

terrorizar (v. tr.) : englajar (far a q.q. una paur granda)

terrós, -osa : bardissat, -ada (mesclat, -ada de tèrra ; color de tèrra)
Una aiga terrosa m'agrada pas.

terrum (te 'ryn) : tèrra ; partida terrosa.

terrusson : mota de tèrra.

terrut : sòl / pelsòl.

terrut, -uda : airal que la sisa de tèrra i es espessa.

tes / teu : banc de sabla ; illa / iscla de sabla.

tesa : entòrca de fust d'avet o de pin ; goma d'arbre rosínos.

tesa : alèia que l'òm i tiba de filats per trapar d'ucelons ; filat per trapar d'ucelons ; solombrièira / calpreneda.

tesada : flam d'entòrca.

tesada : ventrat / sadol.
Faguèt una tesada a se'n far petar la correja.

tesar (v. tr.) : tibar / estirar. *Tesar la còrda d'un arc.*

tesar (se) : se tibar ; se quilhar / s'engarquilhar.

tesàs : entòrca de fust de pin.

tesaur / tesòr (L. 363) / « *tesòr* » (l.p.) : riquesa granda ; ensemble d'objèctes o de monedas de granda valor ; òbra d'art de granda valor ; tot çò de granda valor (persona, libre, qualitat...); ensemble de las caïssas financièiras de l'Estat.
Ven de trobar un tesaur dins una paret.
Aquela serviciála es un tesaur.
Es un tesaur de paciéncia. Lo Tesaur public.

tesaurariá : airal que l'òm i sèrva e que l'òm i administra lo Tesaur public ; fonccion de tesaurièr public ; ensemble dels capitals liquids d'una associacion, d'una organizacion, d'una empresa.
Avèm sovent de problèmas de tesaurariá.

tesaurièr, -a : clavaire, -a (persona cargada de comptabilizar las finanças d'una collectivitát)

tesaurizacion : accion de tesaurizar.

tesaurizar (v. intr.) : amontetar d'argent sens lo far fructificar.
 « *tescon* » : v. **tascon** (biaça pichona) v. **tasca**.

tescum / teissum (tes 'kyn / tei 'syn) : trama.

tescut / teissut : p. p. de tèisser ; çò tescut.

teseira : plaja de cauquilhatges.

Tesèu : prenom.

tèsi (f.) : proposicion o enonciat de punt de despart, de demonstracion, de dissertacion... qu'una persona vòl manténer, desvolopar, explicar e establir d'un biais plan definit ; t. tecn. de logica, de filosofia.
Presentar una tèsi. Refutar una tèsi.
Tèsi de doctorat. Roman a tèsi.
Tèsi de la fatalitat de la guèrra. Tèsi indefendabla.

-TÈSI : forma sufixada del grèc *thesis* (posicion)
ipotèsi - metatèsi - sintèsi.

tesic : sin (movement involontari, degaunhada, moninada) tissa / mania / vici (abitud mai o mens marrida) ; caprici ; aversion ; èrnha.

tesicar (v. tr. e intr.) : inquietar ; importunar / sansonhar / embestiar ; tormentar ; secutar ; molestar (R. IV, 247) aver las èrnhas.

tesicós, -osa : tissós, -osa ; ernhós, -osa ; capriciós, -osa.

tesicum (tezi 'kyn) : tissa / tesic / mania / sin / infirmitat.

teson : entòrca pichona ; flam d'entòrca pichona.
 « *tesquejar* » : v. **tasquejar**.
 « *tesquièira* » : v. **tasquièira**.

tessèla : lentilha (taca rossa sus la pèl)
D'unas femnas se meton de tessèlas atificalas.

tesseladura : taveladura / mosquetadura / pigalhadura.

tesselar (v. tr.) : tavelar / moscalhar / pigalhar.

tesselat, -ada : tavelat, -ada / moscalhat, -ada de tessèlas.

tesson : lachenc (porcelon que teta encara)

tessonada : porcelada / maurada / trujada.

tessonar (v. intr.) : porcelar / maurar / trujar.
La maura (truèja) ven de tessonar.

tèst : tròç de terralha copada ; quèli (pòt de cambra) ; clòsc d'uòu ; clòsc de nose ; copèla / coparèla d'aglan ; clesc / cruvèl / cauquilha ; crani / clòsca ; pasta de caolin.
Far de tèstes : copar de terralha, copar de vaissèla.

tèst (angl.) : espròva / examèn per conèisser las capacitats de q.q. dins tal o tal domeni.

tèsta : cap / clòsca / cabòça / suca / suquet ; memòria, rason, intelligéncia ; cima / extremitat ; capsula (R. II, 273) espiga ; cabolh / cabolhon / cabòça ; cima de montanha.
La tèsta me ròda : lo cap me ròda.
A una tèsta d'ola : a la tèsta dura.
A pas ges de tèsta, lo paure : a pas de memòria.
Es una tèsta : a de tripas dins lo cap (l.p.)
Tèsta de clavèl. Tèsta d'alh. Tèsta de milh.
La tèsta de la montanha : la cima de la montanha.

tèsta-bessa / tèsta-poncha (loc. adv.) : dins la posicion de doas personas o de doas causas parallèlas, mas plaçadas al senscontra.

tèsta blava : mesenga blava (*Parus caeruleus*)

tèsta d'ase : cabassòla / caboçòla / cap gròs de granolha (pichon de granolha) ; mena de planta (*Pseudacorus*)

tèsta d'aucèl (plt.) : èrba bruna (*Plantago arenaria*)

tèsta de gag : peresina nolenta del pin.

tèsta de lop : mena d'escobeta del marge long.

tèsta de passerat (plt.) : (*Centaurea pratensis*)

tèsta negra : boscarla del cap negre (*Sylvia melanocephala*)
 mesenga carbonièira (*Parus ater*)

tèsta rossa : anet siblaire (*Anas penelope*)
 mena de jonc (plt.) (*Juncus Jacquini*)

testada : mal de cap ; emplastre / carpan ; contengut del cap.

testador : pal per fixar la pantièira (filat de pesca)

testador / testaire : òme que fa testament. (R. V, 357)

testairitz : femna que fa testament. (R. V, 357)

testant, -a (subs. e adj.) : persona del cap gròs ; testut, -uda.

testament : acte per balhar sos bens après sa mòrt ; pacha / pacte / aliança de Dieu amb son pòble.
Testament olograf (escrich, datat e signat)
Testament autentic (dictat a un notari davant testimònis)
Far son testament. Testament politic.

Ancian testament : Pacte vièlh / Bíblia.
Novèl testament : los quatre evangèlis e lor seguida.

testamentari, -ària : relatiu, -iva a un testament.
Executor testamentari. Executritz testamentària.

testar (angl.) (v. tr.) : sometre a un *tèst* (metre a l'espròva)
testar (v. intr.) : far son testament ; testimoniar (balhar son testimòni)

testar (v. intr.) : espigar (far son espiga)
testard : cap gròs / cabassòla de granolha ; mena de peis : mujol / mulle (*Mugil*)
testard, -a : caput, -uda / caparrut, -uda / testut, -uda.
testardut, -uda : caparrut, -uda ; capgròs, -ossa.
testardariá / testarditge : capudítge.
testardejar (v. intr.) : far lo caput, far la capuda.
testarut, -uda : caput, -uda.
testator, -tritz : v. **testador**.
testectomia : ablacion d'un testicul o dels dos.
testejaire, -a / testier, -ièira (adj. e subs.) : que tira amb las banas. *Buòu testejaire. Vaca testejaire.*
testejar (v. intr.) : ponchejar / puntejar ; capejar ; contestar ; s'encapriciar / s'encapriçar / s'obstinar (R. IV, 356)
Lo semenat comença de testejar.
Testejar que òc. Testejar que non.
testicul : glandola genitla masculina.
testicular, -a : relatiu, -iva als testiculs.
testier, -ièira : testejaire. v. pus naut.
testièira : cima de brida ; coissinièira / coissin aurelhier ; cabeç de lièch ; forma de capèl.
testificable, -a : que pòt èsser testificat, -ada.
testificacion : accion o resulta de testificar. (R. V, 358)
testificador, -airitz : que testifica. (R. V, 358)
testificar (v. tr.) : declarar en qualitat de testimòni ; provar quicòm. (R. V, 358)
testificatòri, -a / testificatiu, -iva : que servís per testificar
Documents testificatius. (R. V, 358)
testimòni (subs. m.) : persona qu'a vist o ausit quicòm e que o pòt assolidar ; persona qu'atèsta l'exactitud d'una declaracion (maridatge, signatura d'acte...) ; espectador ; pròva materiala ; çò que se transmeton los correires dins una corsa d'equipa ; enduit de plastre dins una fendascla de paret per n'estudiar la progression ; tucolet laissat sus un terren curat, per evaluar la massa de çò enlevat ; testimoniatge.
Un testimòni de vista. Un testimòni d'ausida.
Los dos testimònis d'un maridatge.
Foguèri testimòni d'una pluèja d'estelas.
Una catedrala es un testimòni de la fe cristiana.
Far un fals testimòni.
testimòni (adj.) : que servís a indicar. *Lampa testimòni.*
testimòni de Jehovà : membre d'una sècta fondada als Estats Units d'America del nòrd al s. XIX.
testimonial, -a : que resulta d'un testimòni ; que servís coma testimòni. *Pròvas testimonialas.*
Letras testimonialas (t. tecn. de Glèisa)
testimonialament : d'un biais testimonial.
testimoniar (v. tr. e intr.) : far pròva de ; far una deposicion en justícia ; èsser una pròva manifesta de quicòm.
testimoniatge : declaracion d'un testimòni.
teston (arc.) : anciana moneda (amb lo cap de Loís XII)
testona : cap pichonèl (tèsta pichonèla)
testòri, -a : caput, -a / caparrut, -uda / testut, -uda.

testosteròna : ormona sexuala masculina.
testuda : pigassa amb martèl ; tartuga. (R. V, 356)
testudariá : capudítge / testudítge.
testut : martelàs de maçon.
testut, -uda : testòri, -a v. pus naut.
tesús : entòrca gròssa.
tesura : trabuc / trabuquet.
tesurar (v. intr.) : plaçar un trabuc, un laç, un tracanard.
tesus : entòrca de fust rosínos.
tet : lec. v. **lec** (subs.)
tet / tech : teulada.
teta : teton / tetina de popa de femna o de somés d'animal.
teta : castanha cuècha amb sa pèl.
Las castanhas tetas, las cal tetar.
teta cabra : mena d'aucèl (*Caprimulgus europaeus*)
teta lach (plt.) : (*Brunella alba*) ; (*B. grandiflora*)
(*B. hastaefolia*) ; (*B. hysopofolia*) ; (*B. vulgaris*)
teta lèbre (plt.) : (*Silene inflata*) ; (*Lychnis flos-cuculi*)
(*Chondrilla juncea*)
tetada : repais de mainatge que teta.
tetaira : femna que tetava la palhòla (femna en jasilhas tendrièira) ; tiralach ; sifon ; chucarèl (flòc de camba de palha o de matèria plastica per beure) ; poparèla (botelhon per chucar de lach) ; brota tetaira (brota que buta al dejós d'un empèut) ; probaina ; leuja / sangsuga ; teta / tetina.
tetaire, -a : mainatge que teta plan ; brota tetaira ; ramificacion de raïç (racinas, radicèlas)
tetania / tetanisme : crisis de contracturas muscularas.
tetanic, -a : relatiu, -iva a la tetania o al tetanòs.
tetanizacion : accion o resulta de tetanizar.
tetanizar (v. tr.) : amodar una contractura que revèrta la del tetanòs.
tetanòs : malautiá infecciosa fòrt grèva amodada per la toxina d'un bacil que se desvolopa dins una plaga solhada, malautiá caracterizada per de contracturas dolorosas de totes los muscels del còrs.
tetar (v. tr. e intr.) : popar (chucar de lach a una popa o a una poparèla) ; chucar una castanha teta ; se sarrar del lec a lo tocar, amb una bòla de petanca.
tetarèl : mainatge que teta encara ; poparèla ; tetarèla.
tetarèla : tetina que los mainatges an la tissa de chucar.
A dos ans, se pòt pas encara passar de sa terarèla !
tetè : parlar de mainatge per dire popa / sen / lach / teton.
tetejar (v. intr.) : començar de tetar.
tetelon : teta de popa.
-TETIC : forma sufixada del grèc *thesis* (position) v. **ipotetic**.
tetina : teta de femna ; tetas d'animal ; tetarèla.
tetinarða : femna qu'a de bravas popas e de bravas tetas.
tetionon : teta de passa d'una vaca.
teton : tetelon ; popa ; anhèl de lach ; tesson de lach ; teta (castanha bolida amb sa pèl)
Lo nenon brama, que vòl lo teton de sa mamà.
tetona : anhèla o tessonèla que tetan encara.
TETR- / TETRA- : forma prefixada del grèc *tettara* (quatre)
tetrabasic, -a : que sa molecula possedís quatre atòms d'idrogèn remplaçables per un metal o radical basic.
Acid tetrabasic (t. tecn. de quimica)
tetracid : que sa molecula possedís quatre atòms d'idrogèn remplaçables per un radical acid.
tetraciclina : mena d'antibiotic.

tetraclorur : compausat de quatre atòms de clòr.
tetrada : ensemble de quatre (gruns de pollèn, atòms...)
tetradactil, -a : que possedís quatre dets per pata.
tetradimensional, -a : de quatre dimensions.
tetradinam, -a : de sièis estaminas que quatre son pus longas que las autras doas.
tetraèdre : polièdre de quatre fàcias, sièis costats e quatre ponchas.
tetraedric, -a : de la forma d'un tetraèdre.
tetragòn : poligòn de quatre angles e quatre costats ; quàdrilatèr.
tetragonal, -a : de quatre angles ; relatiu, -iva a un tetragòn.
tetralogia : ensemble de quatre simptoms d'una malautiá ; seria de quatre pèças dramaticas.
tetramèr, -a : devesit, -ida en quatre partidas.
tetramètre : alexandrin classic de quatre grops ritmics egals, amb una cesura après la sillaba seisena.
tetraplegia : paralisi dels quatre membres.
tetraplegic, -a : persona que patís de tetraplegia.
tetraploïde, -a : se ditz del *nucleus* (lat.) o de la cellula somatica que presenta una dotacion cromosomica anormala de quatre genòmas.
tetraploïdia : estat d'un *nucleus* (lat.) cellular o de la meteissa cellula tetraploïda.
tetrapòde : de quatre patas.
tetrapòdes (m. pl.) : ensemble de batracians, de reptils, d'aucèls e de mamifèrs que lor esquelet de quatre membres es del meteis tipe.
tetraptèr, -a : que possedís quatre alas.
tetrarca : governador d'una tetrarquia.
tetrarcat : dignitat de tetrarca ; temporada de la dignitat de tetrarca.
tetrareactor : quadrireactor.
tetrarquia : governament de la quarta part d'un país.
tetrasillab, -a : mot de quatre sillabas.
tetravaléncia : qualitat de çò tetravalent.
tetravalent, -a : d'una valéncia de quatre.
tetròde : tub electronic de quatre electròdes.
teu : tes. v. tes.
teu, teuna / tieu, tieuna (pr. poss. m. e f.) : çò qu'es a tu ; çò que te concernís.
Ai mos embestiaments, e as los teus / los tieus.
A la teuna ! / A la tieuna ! La teuna / la tieuna.
teu, teuna / tieu, tieuna (adj. poss. m. e f.) : que t'aperten.
Lo teu fraire : lo tieu fraire / ton fraire.
La teu sòrre / la teuna s. / la tieu s. / la tieuna s. / la tua sòrre / la tia sòrre / ta sòrre.
teu, teuna / tieu, tieuna (subs. m. e f.) : çò que t'aperten.
Çò teu / çò de teu / çò tieu / çò de tieu.
teus, teunes, teunas, tieunas / tieus, tieunes (subs. m. e f. pl.) : los teus, los teunes / las teunas / los tieus, las tieunas.
Los teus parents. Los teus amics.
Las teus amigas. As encara fachas de las teunas ?
Pòdes comptar sul teus.
tèu, tèuna : tèunhe, -a.
teugar (v. tr.) : cobrir una embarcacion amb sa vela en forma de tenda.
teula : brica / rajòla / maon de caladar ; bard / barda (peirassa plana de caladar) ; lausa de caladar ; brica de bastir ; fornèl de cardaire de lana.
Una teula (brica) es pas un teule.

teula brasièira : pèira del foguier.
teulada : cobertura d'un ostal.
Teulada de teules. Teulada de lausas.
Teulada cluchada. Teulada de tòla ondulada.
Teulada d'una aiga, de doas o de quatre aigas.
Teulada de dos pendisses, de quatre pendisses.
teuladièr, -ièira : que viu jos las teuladas.
Rat teuladièr. Passerat teuladièr.
teuladòta : retaule (abric que gandís un davant de botiga)
teulaire, -a : persona que cobrís una teulada amb de teules ; persona que desraba de teulas de caladar.
teular (v. tr.) : cobrir un ostal amb de teulas o de lausas ; desrocar / lapidar (R. IV, 20)
teulariá : industria de la fabricacion dels teules ; establiment que i se fa aquela fabricacion.
teulàs : pèirassa plana.
teulassenc, -a : blestut, -uda / sistrós, -osa.
teulat : cobertura de teules.
teulat, -ada : en forma de teule.
Pèira teulada : paredon de chimenèia.
Vin teulat : vin picat.
teulatge : accion de cobrir un ostal amb de teules.
teule (m.) : placa de tèrra cuècha, de forma variabla, per cobrir los ostals.
Teule planièr. Teule redond. Teule canelut.
Teule banhat : teule plaçat sus mortier.
Teule canal : teule roman.
Teule frestal : teule de cresta / teule d'acrin.
Teule sec / teule vist : teule plaçat sens mortier.
teulèl : fragment de teule copat ; brica pichona.
teulèla : tendèla / quatre-de-chifra.
teulet : teulon / teulèl v. **teulèl**.
teuleta (plt.) : trefuèlh que sas fuèlhas, lo ser, se replegan en forma de teule (*Trifolium imbricatum*)
teulièr, -a : persona que fa de teules.
En Índia, fòrça femnas son teulièiras.
teulièira : establiment que i se fa de teules.
teulís : teulada.
teulissa : teulada de teules.
teulissar (v. tr.) : cobrir una teulada amb de teules.
teulissatge : accion de cobrir amb de teules.
teulissièr, -ièira (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la teulada ; persona que cobrís una teulada amb de teules.
teulisson : alapens / teulada pichona.
teulon : teulet / teulèl. v. **teulèl**.
tèume : tilha (mena de cabana sul tilhac d'un batèu)
Tèume de proa. Tèume de popa.
teunesa : estat de çò tèune. v. **tèunhe**.
teunesir (v. tr. e intr.) : far venir pus linge ; venir pus linge.
teunet, -a : fòrt mingarèl, -a / fòrt tèune / fòrt tèunhe, -a.
tèunhe, -a / tèune, -a / tèu, tèuna : prim, -a / linge, -ja / magre, -a / mingarèl, -a.
tèxt : ensemble dels tèrmes que fan un escrich ; las paraulas d'una òbra lirica, per oposicion a la musica ; la pagina escricha, per oposicion als marges o a las illustracions.
Un tèxt en occitan, en rus, en anglés, en francés.
Los tèxtes grècs e latins. Los tèxtes sacrats.
textil (subs.) : matèria textila.
Textils naturals : cambe, lin, coton, lana, seda...
Textils artificials. Textils sintetics.
Trabalhar dins lo textil.

textil, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la fabricacion d'una estòfa ; que pòt èsser teissut, -uda.

Industria, fabricacion, maquina, fabrica textila.

textual, -a : relatiu, -iva a un tèxt ; çò exactament confòrme a un tèxt o a çò qu'es estat dich.

Una citacion textuala.

textualament : en conformitat amb un tèxt.

textura : mòde d'entrecrosament dels fials (fils) de teissatge ; estat d'una estòfa o d'una matèria teissuda ; composicion d'una substància ; constitucion generala d'una matèria solida ; estructura d'una òbra literària. (R. V, 313)

La textura d'un poèma, d'un roman...

ti : v. **te**.

tia ('tia) (e non pas tiá (ti>)) (adj. e pr. poss.) : tua / tieuna.

La tia sòrre / la tua s. / la tieuna s. / la teuna s.

« *tiar* » e derivats : v. **tuar**.

tiara : mitra papala de tres coronas ; dignitat papala.

tibadura : tension ; ondradura.

tibament : accion o resulta de tibar quicòm.

tibanèl (arc.) : tenda de segaire (de meissonaire)

tibant, -a : participi present de tibar ; tendut, -uda.

tibar (v. tr. e intr.) : tendre / enregdesir ; estirar e manténer dins un estat de tension ; bandar / embriagar / encigalar ; s'enfugir ; passar l'òsca ; morir ; crebar.

Tibar la còrda d'un arc. Tibar l'aurelha.

Tibar q.q. : lo far tròp beure.

Tibar l'arquèl : s'enfugir. *Tibar l'artelh* : morir.

Tibar : far las espèrras / morir.

Aquela tiba ! : aquò passa l'òsca / es un pauc fòrt.

tibar (se) : se sarrar la talha per se conflar / s'encreire / se conflar ; se bandar / s'embriagar / s'encigalar.

Se tiba per conflar sas popas.

Se tiba coma un gal davant sas galinas.

Se tiba un pauc cadadimenge : se banda...

tibat, -ada : p. p. de tibar (t. a. çaisús)

tibatge : accion de tibar o de se tibar (t.a. çaisús)

Tibaud - Tibauda : prenom.

tibe, -a : tibat, -ada. v. çaisús.

tibèl : galeta (R. III, 419) dels Reis.

Tibèri : prenom.

tiberja : femna destimborlada (un pauc caluga).

tíbia (f.) : òs de l'esquina de la camba ; flaiüta (R. V, 361)

tibla : palustra (aplech de maçon o de platrièr per emplastrar lo mortier o lo plastre sus una paret, o per cunhar lo mortier dins las redents entre las pèiras)

tiblada : contengut d'una tibla ; emplastre de tibla.

Una tiblada de plastre, de mortier.

tiblar (v. tr. e intr.) : emplastrar ; utilizar una tibla.

Lo vent tibra la pluèja contra las parets.

tiblàs : tibla gròssa.

tiblassada : brava tiblada de mortier o de plastre ; tible.

tible : pluèja bravament butada pel vent.

tibleta : tibla pichona.

Tibul : poèta latin (50-18 abans J.C. a quicòm prèp) ; prenom.

Tiburci : prenom.

« *tic* » - « *ticós* » : v. **tesic** - **tesicós**.

tièch : bòrd de teulada. v. **tech** / **tet**.

« *tièrça* » (fr. de l.p.) : v. **tèrcia**.

« *tièrçon* » : (l.p.) v. **terçon**.

tièira : ordre / renga / rengada (t. a.) ; talvera lo long d'una randa.

tieirada : rengada ; contengut de la rengada.

tieirejar (v. intr.) : s'alinhari ; èsser en fila.

Tièrri : prenom.

tièu : teu. v. **teu**.

tifa-tafa (m. e f.) : emoció ; impulsio ; palpitacio ; prusina de parlar.

Quand la tifa-tafa lo trapa : quand a una tissa.

Lo còr me fa tifa-tafa. La lenga me fa tifa-tafa.

tífic, -a / tifoïdal, -a : relatiu, -iva al tifus.

tifobacillòsi (f.) : estat morbós (R. IV, 264) amodat pel bacil tífic.

tifoïde, -a : que revèrta lo tifus. *Fèbre tifoïda.*

tífus (lat.) : (nom generic de mai d'una mena de malautiás infecciosas) : gastroenteriti, *tífus abdominal*, *tífus epidemic*, *tífus murin* (*tífus endemic* amodat pels rats)

tige / tija (m. e f.) : camba d'una planta.

tigrar (v. tr.) : raiar de regas que revèrtan las de la pèl d'un tigre.

tigrat, -ada : raiat, -ada coma la pèl d'un tigre.

tigre : mamifèr carnassier (*Felis tigris*) òme fòrt cruèl (R. VI, 175).

tigressa : feme del tigre ; persona fòrt cruèla.

tigron : animal ibrid del tigre e de la leona, o del leon e de la tigressa.

Tigron : nom de can de pastre de la pèl tigrada.

« *tilh* » - « *tilha* » - « *tilhar* » : v. **telh** - **telhar**.

tilda : signe que se tròba sus la letra N banhada de l'alfabet espanhòl ; signe empruntat per l'alfabet fonetic internacional per indicar la nasalizacio.

tilha : cabina de batèu de fust.

tilhac : pont superior d'un batèu de fust.

tilhet / tilheta : pichon rectangle de papièr gomati o pas, o de carton, que s'empèga o que s'espinta endacòm per indicar lo prèt, lo contengut, l'origina, la destinacio... (e non pas « *etiqueta* » (fr. l.p.)

tilhetar (v. tr.) : metre una tilheta sus quicòm.

tilhièr : pibol d'Itàlia (*Populus italica*)

tilhòl : flor del telh. v. **telh**.

tilhós, -osa : baganat, -ada / telhut, -uda. v. **telhut**.

tilòcha : fons de barrica : vin plen de canas ; fonzalhas.

timanglar (v. intr.) : plantar un cunh de fèrre dins de fust per lo poder estacar e, aital, lo poder rebalar.

timangle : cunh de fèrre plantat dins de fust per lo rebalar.

timbal : bauç / escarpament / degolau / precipici.

« *timbala* » (fr.) : v. **gobèl** / **gobelet**.

timbala : tambora (tambor gròs, de coire, cobèrt d'una pèl tibada).

timbalaire, -a : persona que bat la timbala.

timbalar (v. intr.) : batre la timbala.

timbalin : instrument de musica fach de còrdas metallicas que l'òm tòca amb doas baguetas de fust o d'acièr.

timbol, -a : caluc, -uga (tocat, -ada de la coeta de l'anhèla)

timbolejar (v. intr.) : trantalhar ; far de zigas-zagas.

(e non pas « *titubar* », qu'es un fr. que nos fa pas besonh)

timborla / timborle (subs.) : esquila gròssa en general ; esquila adralhala de moton o de vaca que dobrisson la dralha (que menan lo tropèl)

timborle, -a (adj.) : caluc, -uga.

Lo paure el, es completament timborle.

timborleta : femnòta repompeleta.

timborlièr, -ièira : trucionaluna (m. e f.) / fantasc, -a.

timbrar (v. tr.) : tibar ; empegar un timbre ; marcar.

timbrat, -ada : destimborlat, -ada ; que pòrta un timbre postal o un timbre d'Estat. *Papièr timbrat.*

timbre : tilheton gomat, amb figurina, per mandar una letra ; tilheton d'Estat per pagar una talha ; membrana inferiora d'un tambor o d'una tambora ; còrda transversala en contacte amb aquela membrana ; esquileta ; qualitat especifica d'un son ; tèrme.

v. **tèrme** / **timbre**.

Timbre postal. Timbre d'Estat. Timbre de tambor.

Timbre de bicicleta. Lo timbre d'una votz.

timbrós : ideós, -osa / capriciós, -osa.

TIM- / **TIMO-** : forma sufixada del grèc *thymòs* (excrecència carnuda)

timectomia : ablacion del *timus* (lat)

timic, -a : relatiu, -iva al *timus*.

timid, -a : crentós, -osa.

timiditat : crenta.

timocit (m.) : cellula del *timus* (lat.)

timocitòma (m.) : tumor benigna del *timus*.

timoepteliòma (m.) : altra tumor benigna del *timus*.

timon : pèrga / caplata ; governalh ; mena de balança gròssa.

timonal : pèrga pichona ; partida del timon ; canba d'araire (arc.)

timonar (v. intr.) : trabalhar dur.

timonièr : marin que ten lo governalh ; marin cargat de la velha e dels senhals ; cadun dels dos cavals de cada part del timon.

timonièira : obertura per laisser passar lo governalh.

« *timor* » :

v. **tumor**.

timp : tempe.

v. **tempe**.

timpan : cavitat que i se tròba l'aurelha mejana ; membrana tibada que separa l'aurelha mejana del conduit auditiu e que transmet las vibracions de l'aire a la cadena dels osselets ; fronton ; espaci semicircular al dessus d'un portal roman o gotic.

Caissa del timpan. Membrana del timpan.

timpanal : òs en forma d'anèl que i se tròba tibada la membrana del timpan.

timpanic, -a : relatiu, -iva al timpan.

Son timpanic. Ressonància timpanica.

timpanisme (m.) / **timpaniti** (f.) : augmentacion de la sonoritat del torax o de l'abdomèn dessobta a la percussion e amodada per un excès d'aire o de gas.

timpla : relaiisset.

v. **templa**.

timpla / timplal : emplastre / brave carpan sus un tempe.

timplar (v. tr.) : balhar un brave emplastre sus un tempe.

timplat : brave emplastre / brave carpan sus un tempe.

timple / timplon : instrument per tibar l'estòfa sul tallhièr d'un teisseire.

timpola : nadalet (sonariá de campanas nòu jorns abans Nadal)

timponar (v. intr.) : beure o manjar bravament.

Mal timponat : que beu o que manja tròp ; que manca d'èime, de retenguda.

timus (lat. del grèc *thymòs*) : glandola situada davant la traquèia.

tin-tin (onom.) : bruch de tindament.

Pagar tin-tin : pagar truquet / pagar sulcòp.

tina : cuba en general (t. a.) ; vaissèl grand per far la vendémia ;

Tina de vendémia. Tina de molin. Tina de tanaire.

tinada : contengut d'una tina ; cuba vinaira.

tinairòl : chai / celièr ; tina per far la vendémia.

tinal : chai / celièr ; cuba vinaira.

tinalièr : chai / cubièr / celièr (airal ont son las cubas, las tinas, las barricassas).

tinat / tinal (subs. m.) : chai / doblèt de tinalièr.

tind / tindon : bastit de fust per portar un barricon o una barrica.

tindadís : tindament.

tindaire, -a : que tinda. *Un ròc calquièr es tindaire.*

tindament : tindadís (accion de tindar)

tindal : còp de campana ; bruch ; repròchi ; querèla.

tindant, -a : que tinda plan / que restontís ; sonòr, -a ; restontissent, -a.

tindar (v. intr.) : emetre un son mai o mens clar, mai o mens sord.

Una campana tinda clar o sord.

Una esquila tinda clar. Las aurelhas tindan sord.

Las aurelhas me tindan : las aurelhas me bordonan.

tindarèl (subs.) : quicòm que tinda a las aurelhas ; son agut ; còdol / codolet de ribièira.

tindarèl, -a : que tinda plan clar.

Votz tindarèla. Campana tindarèla.

tindèl : lesca de ventresca o de cambajon... fregida a la padena o cuècha dins l'òla.

Vòli dos uòus a la padena amb un brave tindèl.

tindèla : lonja de buòu plan tendra ; trocha (filet) de pòrc.

tindelón : tindèl pichon.

tinderlet : mena de jòc de bòlas pels mainatges.

tindinar (v. intr.) : frequentatiu de tindar.

Las esquilas de las vacas tindinan.

tindol : traucàs prigond de per un cauce.

tindol / tindon (subs.) : tind per i montar de barricassas a posita.

tindol, -a / tindon, -a (adj.) : bèstia (m. e f.) / piòt, -a.

tindon (f.) : femna cridaira e cèrcabregas.

tindonar / tindorlar / tindorlejar (v. intr.) : trenhonar (tindar tinda que tindaràs)

tinèl : tina pichona ; bugador ; fòssa de tanaire ; vaissèl per metre la vendémia ; refectòri de convent ; (arc.) torre pichona (R. V, 363)

tinèla : tinèl grand / brave tinèl.

tineta : cubeta de cosina ; recipient per metre de tinta.

tingàs / tingòs : tròç de carn.

tinha (insècte) : parpalhonèl grisós sonat atanben arna e que sas babas vivon sus de plantas cultivadas (trufas, bledas, lillac), sus de denrèias (farina, grans), sus d'objèctes domestics (vestits, forraduras, tapisses) ; falsa tinha de la cera dels bornhons ; rasca (malautiá de la cabeladura) amodada per de fonges microscopics que son causa d'alopecia (casuda parciala del pel) ; persona ernhosa, emmalida (s.f.) ; tortoira / cuscuta (*Cuscuta grandiflora*)

Aqueles vestits son atacats per la tinha.

Lo dròlle a trapada la tinha.

Aquel òmees una tinha. Aquela femna es una tinha !

tinhar (v. tr.) : arnar.

tinhar (se) : s'arnar (èsser atacat per la tinha)

Ai la rauba que s'es tinhada.

tinhasa : quenha ; cabeladura mal penchenada ; fòrta cabeladura ; perruca ; marrida perruca ; campairòl eric ; (*Hydnum erinaceum*)

tinhasièr, -ièira (subs. e adj.) : persona qu'a trapada la tinha ; tinhós, -osa ; espelofit, -a / mal penchenat, -ada ; despenchenat, -ada.

tinhon : coconhon / cocolon (trena de pel de femna en forma de ceba al dessus del copet)

tinhós, -osa : qu'a trapada la tinha.

tinieiral / tinieiròl : doblèt de tinalièr / chai (cava que i son servats truèlhs, tinas, barricassas)

tinòl (arc.) : bugador (cuba per far la bugada)
tinòla (arc.) : tinòl grand per far la bugada.
tint, -a : tindament ; tench, -a. (p. p. de tintar e de ténher)
tinta / tencha : tintura / tenchura ; mena de rasim negre.
tintaina : estòfa de marrida qualitat ; sarrabastal ; gorrinariá ; lai / lagui / inquietud ; embestiamet ; fantasiá ; caprici ; moviment desordenat ; escais de persona trucionaluna (fantasiosa)

Aquel òme es un tintaina. Aquela femna es una tintaina.

tintinaire, -a : persona que desturbèla q.q. mai.
tintainar (v. tr.) : secutar ; trebolar ; desturbelar.
tintainejar (v. tr.) : quitar pas de tintainar.
tintar / tenchar (v. tr.) : tinturar / tenchurar (cobrir de tinta)
tintèina : escala jaguda que los justaires i son de pès, a la popa d'una embarcacion, per se desquilhar un a l'autre ; justa sus l'aiga ; filha fenestrièira ; prostituïda.

« tintar » (fr.) : v. **tindar**.

tintier / tenchier : tinturièr, -ièira / tenchurièr, -ièira.
tinton : bruch ; lai / lagui ; embarràs ; embestiamet.

« tintonar » : v. **tindonar**.

tintorèla : balanç / balança / equilibri.

Èsser en tintorèla : pèdre lo balanç / trantalhar.

« tintorlar » e derivats v. **tindorlar**.

tintura / tenchura : accion de tintar ; liquid per tintar.

tinturar (v. tr.) : ténher / ténger / tintar.

tinturariá / tenchurariá : airal que i se tinta.

tinturièr, -ièira / tenchurièr, -ièira : persona que tinta.

TIO- : forma prefixada del grèc *theiòn* (sofre)

tioacetal : tèrme generic d'un compausat sulfurat.

tioacid : tèrme generic d'un compausat per substitucion del sofre a l'oxigèn.

tioalcoòl : compausat derivat d'un alcoòl que l'oxigèn i es remplaçat per de sofre.

tioaldeïd : tèrme generic dels compausats que l'àtom d'oxigèn d'un aldeïd i es estat remplaçat per un àtom de sofre.

tiobacil / tiobacteria : mena de bacteria.

tiòca : chòt / chòta / cavèca / nuchola (*Strix flammea*)

tiocarbonat : sal de l'acid sulfocarbonic.

tiocarbonic, -a : qualitat d'un acid que revèrta l'acid carbonic.

tiocetona : tèrme generic dels compausats que l'àtom d'oxigèn i es estat remplaçat per un àtom de sofre.

tiofil, -a : que presenta d'afinitat pel sofre o sos compausats.

tiogèn, -a : que balha de sofre.

tiòl : tiocetona v. pus naut.

tionic, -a : que conten de sofre. *Acid tionic.*

tiosulfat : tota mena de sal de l'acid tiosulfuric.

tiosulfuric, -a : tioacid de sofre.

tip, -a : sadol, -a.

-TIP : forma sufixada del grèc *typòs* mòtle ; exemple ; image.
arquetip - prototip - linotip.

tipar (v. tr.) : reproduire ; retipar / revertar. v. **retipar**.

tipar (v. intr.) : fonhar / far la pòta / far la figa ; rondinar ; se corroçar.

tipe : mòtle / exemple / modèl.

tipear (v. intr.) : doblat de tipar (retipar) e de tipar (rondinar)

tipí : tenda dels Pitremaurèls d'America del nòrd.

-TIPIA / -TIPIC : v. **-TIP**.

linotipia - atipic.

tipic, -a : caracteristic, -a.

tipicament : d'un biais tipic.

tiplar (v. impers) : plòure e far de vent.

tiple : pluèja butada pel vent.

TIPO- : forma prefixada del grèc *tupòs* (modèl ; image)

tipocromia : estampatge tipografic en colors.

tipograf, -a : persona que compausa de tèxtes d'estampar.

tipografia : art d'estampar / art d'imprimir.

tipograficament : d'un biais tipografic.

tipològ, -a : especialista (m. e f.) de tipologia.

tipologia : estudi basat sus la classificacion en tipes, en caracteristicas morfologicas.

tipologic, -a : relatiu, -iva a la tipologia ; d'après una tipologia.

Afinitat tipologica. Classificacion tipologica.

tipomètre : règla graduada d'un(a) tipograf(a).

tiquet (de l'angl. *ticket*) : bilheta que dona drech a èsser admés endacòm (amassada, fèsta, competicion...)

tiqueta : rasclera per raspar la rausa de las barricass.

tiquetas (f. pl.) : truquetas / triquetas (e non pas « *castanhetas* » qu'es un castelhanisme)

tir : accion de tirar (de lançar, de se servir d'una arma) ; airal del tir ; cordèl per plantar en rengas.

tir : guit / rit / anet en general (*Anas*)

tira : guita / aneda (feme del tir).

tira : sendièr / carrairon / vial / viòl (caminon estrech) ; contèsta de prètz ; julhas ; còrda per far ténher un fais ; traccion ; tirada / tombada ; escorreguda ; tièira.

Bèstia de tira. Camin de tira.

De quant son de tira ? (De quant son en contestacion?)

Son de tira d'un vintenat d'euro.

Las vacas per la mòrt son pas de bona tira.

De Culan a Val d'Aran i a una bona tira.

Una brava tira d'illustracions.

tira (de) / tot de tira (loc. adv.) : d'arrèu / d'una tirada.

De tira que (conj.) : tanlèu que / incontinent que / quand e quand que.

Vèni tant de tira que poiràs.

tirabala : butabala de sambuc (joguina de dròlles)

tirabonda : aplech per desrabar la bonda d'una barrica.

tiraborra (subs. m.) : enrambolh de dròlles que se disputan las dragèias o las pèças de moneda getadas pels nòvis e per la nòça, al sortir de la messa de maridatge, o per pairin e mairina al sortir d'un baptisme.

Jogar a tiraborra : jogar a se tirar la borra (lo pel)

tirabòta : cròc de fèrre que l'òm passa dins lo tirant d'una bòta per la se cargar ; lacai.

tiraboton (a) (loc. adv.) : a ventre debotonat.

Far un sadol a tiraboton.

tirabresa : bruèg (tisonièr marguelong per tirar la brasa o las cendres del forn)

tirabridèl : teran (guidas d'un encarratge de cavals)

tira buòu (plt.) : genèst espanhòl que sas raïces còtan lo sòc del brabant. (*Genista hispanica*)

rialgar / realgar (*Aloe*)

centaurèa ruda / auriòla roja (*Centaurea aspera*)

tira-buta : trombòne (instrument de musica)

tiracaire : traçaïre / peirièr (persona que tira de pèira d'una peirièira)

tiracambas (a) : (loc. adv.) : a tira-qui-pòt ; al brutle.

S'enfugiguèt a tiracambas (a cambas-ajudatz-me)

tiracavilha : jòc que consistís a se sèire a dos, pè contra pè, a trapar un baston de las doas mans e a tirar entrò que lo pus fòrt soslève e desequilibre l'autre.

tiracendre : tormalina. v. **tormalina**.

tiracoa : arrapador bravament brutal.

tiraclavèl : aplech per desrabar de clavèls.
tiracotèl (a) (loc. adv.) : en guèrra dubèrta / mancats a mòrt.
Son a tiracotèl : son prèstes a s'escotelar.
tiracuol (l. p. vulg.) : telesquí. v. **telesquí**.
 camin bravament montuós.
tirada : seguida longa ; cordelada de mots o de frases ; portada ; debit ; debita / venda ; accion de tirar.
Una longa tirada de camin. Una tirada de vèrses. Tirada d'un fusil. Tirada d'una ribièira : tirant d'aiga.
Un libre qu'a de tirada : un libre que se vend plan.
tirada (de) (loc. adv.) : tot de tira. v. **tira (de)**
tira-d'ala (a) (loc. adv.) : en batent de las alas al mai que se pòt.
tiradent : aplech de penchenièr (persona que fa de penches)
tiradís : accion de tirar, de rebalar.
tiradís, -issa : que pòt èsser tirat, -ada, que l'òm i posa regularament.
tirador : tireta (caisseta sens coberton encastrada orizontalament dins un mòble, jos una taula, e que l'òm pòt tirar enrè e tornar butar per i reclamar de causas) ; filatura de seda / fabrica de seda ; lata / pèrga de carreta.
Los tiradors d'un cabinet.
tirador, -oira (adj.) : que tira plan. *Buòu tirador.*
tiradoira : còrda per tirar de filats de pesca ; pèrga / lata / timon.
tirafila : longa seguida. *Tirafila de veïturas, de camions...*
tirafons : aplech de tonelièr e d'autres mestieirals.
tirafum : trauc dins l'ennaut d'una fenèstra per far sortir lo fum quand una chimenèia tira pas.
tiragassa (subs. m. e f.) : ploragós, -osa / ploregós, -osa ; persona que parla d'un biais longanha e desagradiu ; salsaparilha d'Euròpa / lenga de cat (plt.) (*Smilax aspera*)
 vidalba (plt.) : (*Clematis vitalba*)
tiragraissa (m.) : tirasang / vampir. (*Desmodus rufus*)
 persona que s'enriquís del trabalh e del ben dels autres en los despolhant sens vergonha.
Los tiragraissa de la finança.
 « *tiragossar* » : v. **trigossar**.
tiraire, -a : persona que tira (t. a.)
tiralach : aparelh per reculhir per aspiracion lo lach d'una maire.
tira-laissa : vai-e-vèni / incertitud / indecision.
tira-lança / tira-lancet : viraboquet (joguina facha d'una bòla traucada, religada per un cordèl a un bastonet ponchut ont la cal enfilar) ; alongui (pretèx per diferir quicòm)
tira lenga : còl de serp / còl tòrta (aucèl formiguièr de la lenga longa qu'estira per trapar de formigas per las se manjar) (*Lynx torquilla*)
tiralhaire : soldat que tira a volontat ; persona qu'agís sola, a part e en avant de las autras.
tiralhament : accion de tiralhar ; sensacion de contraccion dolorosa dins d'unas partidas del còrs ; estripada moral.
Un tiralhament d'estomac. Un tiralhament moral.
tiralhaments (m. pl.) : conflictes amodats per de mescòrdis (desacòrdis) entre personas o per d'oposicions d'ideologias.
De tiralhaments politics.
tiralhar (v. tr.) : tiralhar sovent, per a còps, e dins mai d'una direccion ; sollicitar q.q. de tota part, sovent d'un biais contradictòri.
Lo tiralhavi per la marga, mas en van. Tiralhar sa mostacha. Tiralhar sa barba. Èra tiralhat de tota part per de quistaires.

tiralhar (v. intr.) : quitar pas de tirar amb una arma de fuòc.
tiralinha / tirarega : instrument (R. III, 561) de dessenhaire que permet de traçar amb de tinta de linhas d'espessor calibrada.
tiralinhòl : pegòt (escais de cordonièr) (R. II, 485)
 barbòta / cordonièr / punaisa d'aiga.
tiralira : musica d'instruments de vent, de tura-lura ; cançon de l'alauseta.
 (per « *tirelire* », v. **denieiròla / marrogal / cachamalha**.
tiralirar : cantar coma l'alauseta.
tiralonga : alongui / delai / retard.
tiramandil (a) (loc. adv.) : en quitant pas de tiralhar / amb fòrça dificultat / dificilament.
tirament : accion de tirar ; tiralhament ; esfòrc.
Ganhèt al tirament del sòrt.
tira-mòla : vai-e-vèni / incertitud / indecision.
tiran (m. e f.) : despòta (m. e f.) injust(a) e cruèl(a) ; persona qu'abusa de son autoritat.
Neron foguèt un tiran emmalit. Aquela femna es un tiran per tota la familha.
tiranèrvi : instrument de dentista per desrabar lo nèrvi.
tiranha : corrolhada / enfilada / tirada ; tièira / rengada ; èrsa fòrt longa ; soslevament de las aigas lo long de la còsta ; filha que cuoleja en caminant.
tiranhar (v. tr.) : tiralhar / peltirar / secutar.
tirannejar (v. intr.) : far lo despòta.
 Per las doas « n » de la tièira, v. R. V, 363 (del lat. *tyrannus* ; grèc *turannòs*) ; lèumens, las doas « n » se pronóncian.
tirannia : governament despotic (t. a.) ; poder d'unas causas suls òmes o suls las femnas. (R. V, 363)
La tirannia de la costuma. La tirannia de la mòda.
tirannic, -a : despotic, -a ; oprimeire, -a.
Poder tirannic. Lei tirannica. Passion tirannica.
tirannicament : d'un biais tirannic.
tirannisme : tirannia. v. pus naut.
tirannizar (v. tr.) : oprimir ; persecutar.
tirant : çò que servís per tirar (t. a.) ; grand valat collectaire d'aigas ; rasa ; toat ; cable metallic ; barra de fèrre amb una X a cada cap, espintada dins las parets de mantèner ; t. tecn. de mar. (L. 364)
Tirant de correjons. Tirant de bòta. Tirant de tambor. Tirant d'aiga. Tiran de paret. Tirants de cauças : bretèlas de cauças.
tirant, -a : tibet, -ada.
tirantèina : mena d'estòfa de marrida qualitat ; anciana dança ; femna que cuoleja en caminant.
tirapè : correja de cuèr que los cordonièrs e los borralièrs se'n servisson per mantèner l'obratge suls genòlhs en tibant la correja amb lo pè.
tirapel (a) (loc. adv.) : en se tirant la borra. v. **tiraborra**.
Getar a tirapel : getar de dragèias o de moneda, a la sortida d'un maridatge o d'un baptisme.
tira pels (m.) (plt.) : gafaròt / napòl (borda / bòrda) de la bardana ; la planta meteissa : (*Lappa minor*)
 (*L. officinalis*) ; (*L. tomentosa*)
tira piuse : lamporda (*Xanthium spinosum*)
 (*X. strumarium*) ; (*X. italicum*) ; (*X. macrocarpum*)
tira-qui-pòt (a) (loc. adv.) : al que mai pòt.
tirar (v. tr.) : estirar / tibar, mòure quicòm en o tirant cap a se ; mòure quicòm dins una direccion ; far sortir quicòm de quicòm mai ; far sortir q.q. d'una situacion dificila ; prene a l'azard ;

predire l'avenidor ; lançar quicòm ; enlevar quicòm ; posar ; publicar los bans ; fotografiar ; far de projectes.

Tirar una còrda, una manada, un tirador.

Lo tractor tirava un remolc de balas de fen.

Tirar un mocador de la pòcha. Tirar de vin.

Tirar q.q. de barreja (d'embarràs). Tirar una carta.

Tirar las cartas. Tirar un còp de fusil.

Tirar la brasa del forn amb un tirabresa.

Tirar d'argent de son compte en banca.

Tirar lo capèl. Tirar d'aiga del potz.

Tirar las anóncias. Tirar una fotò. Tirar de plans.

tirar (v. intr.) : far pression sus quicòm ; revertar ; s'entancar / aprochar de sa fin ; èsser bravament en penda ; èsser tibat ; se vendre ; bufar ; rajar ; fonccionar ; s'enanar ; venir a revèrs ; caminar...

Tirar sus las guidas per arrestar un caval.

Aquel verd tira sul jaune. La fèsta tira sus la fin.

Aquela còsta tira tròp per la montar a bicicleta.

La pèl del front me tira que jamai.

Pel moment los pòrcs tiran pas (se vendon pas)

Lo vent tira del nòrd. La font tira pas pus.

La chimenèia tira pas. Fai tirar ! Fai que tire !

Tira-te de pels passes ! Tira-te d'aquí !

Tira mal de se véser afortunat : li ven a revèrs...

Tirar mal a viure : ganhar pas sa vida coma cal.

Tira d'avant, que te seguirem.

tiramolar (v. intr.) : far un moviment de vai-e-vèni (t.a.) ; balançar / esitar.

tirarega (m.) : tiralinha. v. pus naut

tirariba : filat pichon en forma de pòcha margat en cima de pèrga.

tiràs : tendon / nèrvi de la carn.

tira sang (f.) : leuja / sangsuga.

tirassa : filat de pesca que l'òm rebala ; rebala ; ròsse / carràs ; rossegada ; dralha per tirar la lenha d'un bòsc en la rebalant ; instrument de cordièr ; rome ; prostituïda ; mena de plantas : *(Polygonum aviculare)*

(Poa littoralis) ; (Asperugo procumbens)

tirassada : prostituïda ; planta *(Polygonum)*

tirassar (v. tr.) : trigossar (rebalat quicòm peniblement).

tirassar (v. intr.) : parlar d'una votz que tirassa (d'una votz lenta e rebalaira que jamai)

tirassar (se) : se rebalar ; s'alimenar ; se solhar ; languir.
Se tirassar pel sòl. Se tirassar dins la fanga.

tirassejar (v. intr.) : frequentatiu de tirassar.

tirassejar (se) : frequentatiu de se tirassar.

tirasseta (plt.) : *(Veronica hederæfolia)*
correjòla *(Polygonum convolvulus)*
èrba de maire *(Herniaria glabra)*

tirasseta d'aiga : *(Ranunculus aquatilis)*

tirasseta bastarda : *(Sisymbrium)*

tirasseta de camin : *(Polygonum aviculare)*

tirat (prep.) : exceptat / part / fòra / levat / franc.

Avèm tota mena de frucha, tirat d'aranges.

tirat (subs.) : draprariá de flor (de primièira qualitat)

tiratap : aplech per tirar lo tap d'una botelha.

tiratge : accion de tirar (t. a.)

Lo tiratge d'un libre. Lo tiratge d'una chimenèia...

tirat que (conj.) : exceptat que / part que / fòra que / levat que / franc que / sinon que / son que.

Soi pas malaut, tirat que soi plan las.

tira-t'enlà ! : tira-te de pels passes !

tiratròn : paratroneire.

tira vaca (plt.) : corbadòna *(Narcissus poeticus)*

tiravena : instrument de cirurgian per desrabar una vena.

tiravent : corrent d'aire.

tira vièlha (plt.) : cabrifuèlh *(Lonicera caprifolium)*

tiravin : sifon per tirar de vin.

Tetar un tiravin per evacuar l'aire que l'entrepacha.

tira-vira (f.) : ròda de la fortuna (jòc d'azard)

tirejar (v. intr.) : tiralhar. (frequentatiu de tirar)

tirèls (m. pl.) : ficèlas gamidas d'anquets en travèrs d'una ribièira.

Me cal anar levar los tirèls, que devon èsser prèstes.

tireta : tirador. v. **tirador.**

Una tireta es quicòm de plan comòde.

tiretas : bendas de tèla corduradas a la dobladura d'un còrs de rauba per formar la talha.

TIRO- : forma prefixada de tiroïde.

tiroïdal, -a : tiroïde, -a. v. pus bas.

tiroïde (m.) : cruissendilla / cruissentena principala de la laringe / poma d'Adam / òs vinatièr (l.p.)

tiroïde, -a : relatiu, -iva al tiroïde.

Glandola tiroïda. Secrecion tiroïda.

tiroïdectomia : ablacion de la glandola tiroïda.

tiroïdina : preparacion farmaceutica a partir de la glandola tiroïda de bestial boïn e ovin.

tiroïdisme : intoxicacion tiroïdala / tiroïdiana.

tiroïditi (f.) : inflamacion de la glandola tiroïda.

tiropatia : tota malautiá de la glandola tiroïda.

tiroxina : ormona secretada per la glandola tiroïda.

tiròl / tròl : bròca ; estelon.

tiròla : carrèla / poleja / polelha.

tírolar (v. intr.) : tirar sus la carrèla

tírolejar (v. intr.) : frequentatiu de tírolar.

tírolet : auvari / aventura ; anar / anament.

tíron : tir pichon / anet pichon.

tíronada (plt.) : nadon *(Lemna gibba) ; (L. minor)*
(L. polyrrhiza) ; (L. trisulca)

tíronèl / tíronet : doble diminutiu de tir. v. **tíron.**

tíronelon / tíroneton : triple diminutiu de tir. v. **tíron.**

tíronelonèl / tíronetonèl : quàdruple diminutiu. v. **tíron.**

tíronian, -a (arc.) : del nom de l'esclau afranquit de Ciceron, Marcus Tullius Tiro qu'invètènt una mena d'estenografia fòrt utilizada entrò lo sègle onzen e que permet d'assolidar l'antiquitat d'un manuscrit. v. mss. p.p. 364 e 587.

Signes tíronians. Nòtas tíronianas. v. çaisús.

tírosina : acid aminat que son oxidacion balha de pigments negres, las melaninas.

tírosinasa : enzim que pòt oxidar la tírosina.

tísana : bevenda obtenguda per infusion (R. III, 357), maceracion (R. IV, 120), o decoccion (R. II, 505) de plantas medicinalas dins l'aiga.

tísanaire, -a : amator, -tritz de tísanas.

tísanar / tísanejar (v. intr.) : se beure de tísanas.

tísanariá : airal que i se fan de tísanas.

tísanièr, -a : qu'aima la tísana / que ne beu sovent.

tísanièira : recipient per far de tísanas.

tísar (v. intr.) : alimentar un forn de veirariá.

tísard : boca per alimentar un forn de veirariá.

tísatge : calfatge d'un forn de veirariá.

tísia : tuberculòsi pulmonara.

tísic, -a : que patís de tísia.

tisaire : obrièr que tisa un forn de veirariá.
tisoira : aplech marguelong per atisar lo fuòc d'una veirariá.
tison : torrís (tròç de lenha cremada encara roja)
tisonaire, -a : persona que tisona amb un tisonièr.
tisonar (v. tr. e intr.) : empusar lo fuòc.
tisonejar (v. tr. e intr.) : frequentatiu de tisonar.
tisonièr : furgon (aplech per tisonar, furgar las brasas)
tissa : abitudassa / mania.
A la tissa de fumar. A la tissa de damnejar.
Prene q.q. o quicòm en tissa : atissar (poder pas véser)
« *tissandièr* » : v. **teissandièr**.
tissós, -a : carpinhaire, -a ; maniac, -a ; cèrcabregas.
tita : mena d'aucèl (*Emberiza citrinella*)
titan : personatge de la mitologia grèca ; òme d'una fòrça fisica o intellectuala extraordinària.
titani : mena de metal.
titanic, -a : relatiu, -iva al titani ; que passa la mesura de l'òme.
Acid titanic. Trabalh titanic.
titanièr, -a : que conten de titani.
« *titar* » : v. **getar**.
titara : guimbarda (mena d'instrument de musica pels mainatges) ; barca vièlha ; veitura vièlha.
titilhacion : accion de titilhar. (R. V, 366)
titilhant, -a : que titilha.
titilhar (v. tr.) : cossarguejar leugièrament e agradivament.
Aquel vinòt me titilha lo cèl de boca.
títol : distinccion ; certificat ; marca estampada sus un objècte d'argent, d'aur, de platina... ; tenor / gra / degra ; çò qu'anòncia un libre, un capítol, un article...
A lo títol de Professor. Un títol de transpòrt.
Lo títol d'una moneda. Lo títol d'un alcoòl.
Catòia es lo títol d'un libre de Bodon.
titolar (v. tr.) : donar un títol a q.q. ; determinar lo degra d'una solucion, d'un aliatge ; balhar un títol a quicòm.
Titolar q.q. de President. Titolar q.q. de piòt.
Titolar un alcoòl. Titolar un libre.
titolet : punt sus i ; apostrof ; accent ; signe pichonèl.
Totes los titolets an lor importància.
« *títol* » - « *títolatge* » : v. **tutor - tutoratge**.
títolon : trauquilh / trauquilhon (trauc pichon)
« *titrar* » (fr.) : v. **titolar**.
« *titubar* » e derivats (fr.) : v. **timbolejar - trantalhar**.
titular, -a : investit, -ida d'un títol per far quicòm.
Un professor titular.
titularizacion : accion o resulta de titularizar o d'èsser titularizat.
titularizar (v. tr.) : oficializar q.q. dins una carga.
tiular (v. intr.) : gemegar.
tiure : ròca leugièira formada de cendres volcanicas cimentadas o de concrecions calquièiras ; tuf calquièr / tèrra calquièira ; incrustacion ; estalactita.
tiuret : mena de pèira.
tiurièira : peirièira de tuf ; aïral que i se tròba de tuf (tèrra calquièira).
« *toaleta* » e derivats (barb.) : v. **toalhetatge**.
toalha : mapa de taula (linge que cobrís una taula de manjar)
toalheta : toalha pichona.
toalhetar (v. tr.) : lavar. *Toalhetar un nenon.*
toalhetar (se) : se lavar. *Me toalheti cada matin.*
toalhetatge : accion de toalhetar o de se toalhetar.
toalhòla : linge per se lavar.

toalholer - se toalholer : doblèts de toalhetar - se toalhetar.
toalhon : toalheta pichona ; linge per se lavar o se fretar ; tòrca / eissugamans.
toat / doat : aqüiaducte rustic d'escolament d'aigas ; conduit ; canòla ; gotal ; valat cobèrt ; terren drenat.
Lo dejós d'una vila es claufits de toats.
Tobias : prenom.
tòc : truc / còp ; tèla quitranada per gandar çò entrepausat sul pont d'un naviri ; taca / marca sus la pèl, sul pel, sus una estòfa. (R. V, 368) - L. 365)
tòc-tòc ! (onom.)
tòca : mai que mai capèl de cosinièr o de magistrat ; autre capèl en forma de tòca. *Tòca de jutge.*
tòca : accion de tocar (t. a.) ; caduna de las pèças pichonas d'un clavièr d'orguena, d'ordenador... ; sortida de balon del terren de jòc ; biais de far quicòm ; signe ; cibra ; but ; idèa.
Tòca de bilhard. Tòca de maquina d'escriure.
Tòca de fotbòl. Tòca de pintura. Tòca d'estil.
Aquò's la tòca d'un mèstre obrièr. Pescar a la tòca.
Manca pas jamai la tòca. Ma tòca es d'ensenyar.
Sa tòca es de se ganhar d'argent al mai que se pòt.
tòca-ase : asenièr / saumatièr.
tocable, -a : que pòt èsser tocat, -ada.
tocada : çò que se tòca ; atocament ; tropèl de bestial menat per q.q. ; multitud ; galeta (R. III, 419) de prunas.
La tocada de vacas èra menada per dos tocaires.
tòca de palun (plt.) : (*Scutellaria galericulata*)
tocadís : tocada / atocament / onanisme. v. **se tocar**.
tocador : agulhon d'agulhada ; menaire de bestial.
tocadoira (subs.) : agulhada de vaquièr o de vacassièr.
tocadoira (adj.) : que se deixa tocar. *Dròllaocadoira.*
tocadura : aïral tocat.
tòc-e-tòc (loc. adv.) : contigú, -ua / atenent, -a.
toaire, -a : menaire, -a de bestial ; persona que bat la mesura (mus.) ; musician, -a ; obrièr, -ièira d'estampariá que met la tinta sus la forma.
tòca-i-s'o-ausas : jòc de dròlles.
tòca l'ase : mena d'aucèl (*Saxicola stapanina*)
tòcamans / tòcamanetas (subs. m. e f.) : persona que sa tissa es de tocar la man a tot propaus.
tocament : accion de tocar.
tocant (adv.) : decòsta / a tocar de. *Demòra tocant la glèisa.*
tocant a : quant a.
Tu, te'n chautas pas ; tocant a ieu me'n chauti.
tocant(al)...de (loc. prepositiva) : a ran de / al ras de / a tocar de.
tocant, -a : qu'amòda una emocion ; que se tòca / drud, -a.
Adieu tocant. Paraulas tocantas. Rasims tocantas.
tocantés (conj.) : coma qui diriá ; estant que ; quasi.
tocar (v. tr. e intr.) : tustar ; palpar / palpejar ; butar lo bestial ; ajar ; esmòure / emocionar ; concernir ; escaire / escàser ; jogar d'un instrument de musica ; percebre. (R. V, 367) - L. 365)
Tòca son bestial a còps d'agulhada.
Tòca la vaca per la mòrt per vèser s'es pro grassa.
Son a tocar las vacas per las anar amontanhar.
Pòdi pas tocar la topina sus la laissa nauta.
Aquela novèla m'a tocat que jamai.
L'eretatge que lo tòca podiá pas tombar melhor.
Aquel musician tòca mai d'un instrument.
Tòqui pas un sòu per aquel trabalh.
A tocar (adv.) : plan prèp. *L'ostal es a tocar.*
A tocar de (prep.) : prèp de. *A tocar de ieu.*

tocar (se) : èsser contigü / èsser atenant ; se masturbar.
Nos tocam, de tèrras e mai d'ostal : sèm limitròfs.

tòcasen (subs. m. e f.) : persona palharda.

tòcasenh : brandida de campanas per senhalar lo fuòc o la guèrra ; campana per sonar lo tòcasenh.

tòcasòm (adj. m. e f.) : paucparla (m. e f.) ; taciturn, -a.

tocassejar (v. tr.) : frequentatiu de toquejar.
Se tocassejavan en public que n'èra una vergonha.

tòcasuau (subs. m. e f.) : persona que se trufa dels autres o que fa quicòm de trufarèl, lo pus seriósament del mond.

tocat, -ada de la coeta de l'anhèla : caluc, -uga.

tòca-tòca (loc. adv.) : un a costat de l'autre.

tochin : rotier (L. 330) de la fin del s. XV ; brigand / bandit.

tochinariá : banditisme.

tochin-tochèina (loc. adv.) : tengam-tengam. v. pus avant.

tòcho (del cast. *tocho*, -a) : pataló ; nèci ; grossièr ; ignorant.

TOCO- : forma prefixada del grèc *tòkòs* (enfantament)

tocofobia : crenta morbosa de l'enfantament.

tocoginecològ, -a : especialista (m. e f.) d'obstetrica e de ginecologia.

tocoginecologia : medecina de l'obstetrica e de la ginecologia.

tocografia : enregistrament grafic de las contraccions uterinas.

tocològ, -a : especialista (m. e f.) de las jasilhas.

tocologia : sciéncia de las jasilhas.

tocologic, -a : relatiu, -iva a las jasilhas.

toda : milan (*Milvus milvus*) ; (*M. Korschun*) busa / tartana / gòila (*Ægolius tengmalmi*)

todelha : baston per remenar lo milhàs que còi.

todelhar (v. tr.) : remenar lo milhàs amb la todelha.

todon (arc.) : margue de flagèl.

todòs : tros, rasigòt de caulet.

« *toèl* » : v. **toat - doat**.

tofa : vaborada / calimàs / caumaci.

tofaron : animal mitic.

tofiardàs, -assa : caluc, -uga.

tofiassa (adj. f.) : bèstia / bestiassa.

toga : mantèl de lana o de lin dels Romans de l'Antiquitat ; rauba de ceremoniá d'unas professions. (R. V, 368)
Una toga de Professor, de jutge, d'avocat.

tòi : jòc del tap. v. **tapet**.
Dròlles, jogàvem al tòi un pauc cada jorn.

tòia : filha polida.

tòica : lo davant de las cauças ; pont-levadís. v. **taïca**.

tois : cadafalc ; taüc.

toison : lana de la fedà o del moton ; aus (lana tonduda)

toissa : tèrme de boissons / boissonada ; cap del fèmur.

toja (plt.) : tojaga (mena de genèt espinós) (*Ulex europaeus*)

tojar : airal que i butan las tojas.

tojaga (plt.) : toja. (*Ulex europaeus*)

tojaga petita (plt.) : genèt anglés (*Genista anglica*)

tòla : plata , palastra.
Cobriguèt lo cabanon amb de tòla ondulada.

tolariá : fabrica de tòlas.

toleda (adj. f.) : tofiassa / bèstia / bestiassa.

tòler : v. **tòltre**.

tolerable, -a : que pòt èsser tolerat, -ada.

tolerància : respècte de la libertat d'autrú, de son biais de pensar e de viure, e mai que mai de sas idèas politics, filosoficas o religiosas.

tolerant, -a : que fa pròva de tolerància.

tolerar (v. tr.) : far pròva de tolerància ; admetre o suportar q.q. o quicòm que nos ven a revèrs.

tolhaid, -a : gròs, gras e bèstia ; gròssa, grassa e bèstia.

tolhaidàs, -assa : augmentatiu de tolhaid, -a.

tolhaidòt, -ota : diminutiu de tolhaid, -a.

tolhorada : alispada / calinejada (t.a.)

tolhorar (v. tr.) : mudar / remudar un nenon / l'emmalholar / lo cimossar / lo poponar / lo calinejar.

« **tolipa** » / « **tolipan** » : v. **tulipa**.

Tolon : vila d'Occitània.

tolonenc, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Tolon ; sortit, -ida de Tolon. *Un Tolonenc. Una Tolonenca.*

Tolosa : vila d'Occitània.

Tolosa Lautrec (1864-1901) : penheire de La Goluda.

tolosan, -a / tolosenc, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Tolosa ; sortit, -ida de Tolosa. *Un Tolosan. Una Tolosana.*

tòltre (v. tr. arc.) : prene / enlevar / dostar.
Lo vèrb juridic pus utilizat dins las pachas ancianas. (960)

tolzan, -a (adj. e subs.) : tolosan, -a.

tolze (arc.) : doble denièr (pèça de moneda)

tolzet (subs. m.) : òme cuèissacort.

tòm : volum d'una òbra que ne compren d'autres.

-TÒM : forma suffixada del grèc *tòmè* (seccion)
v. **microtòm**.

toma : calhada / encalat ; formatge fresc e mòl. (L. 365)

toma (plt.) : bòla de nèu (flor) (*Viburnum opulus*)

tomar (v. intr.) : se calhar coma cal (lach)

Tomàs : prenom.

tomata (plt) : frucha ; planta (*Solanum Lycopersicum*)

tomatat : consèrva de purèia de tomatas.

tomatièira : faissa de tomatas.

tomba : cròs (fòssa / trauc), cobèrt d'un cimentatge o pas, que i es enterrada una persona defuntada.
« Del brèç a la tomba » es una òbra mètira de Besson.

tombada : accion de tombar ; cataracta ; subrepés que fa trabucar la balança ; menudalhas de carn de buòu o de moton ; practicas d'un medecin, d'un comerçant ambulat ; expandi de país d'ont venon aquelas practicas ; enfronhada. v. **enfronhada**.
Una polida tombada d'aiga. Tombada de balança. Las tombadas del bestial ovin o boïn maselat. La tombada d'un medecin de campanha. A la tombada de la nuèch.

tombadís, -issa : que ten tombar, -ada.

tombador : engolidor
í (Vib).

tombament : accion de tombar ; esbosenada / cagada / vedelada de paret.

tombant (subs.) : pendís / davalada ; airal ont tomba l'aiga d'una teulada ; doblot de tombada.

Al tombant de la teulada, l'aiga a facha una regòla.

Al tombant de la nuèch : a la tombada de la nuèch.

tombant, -a : que tomba ; brave manjaire, brava manjaire.

tombar (v. tr.) : abatre ; demolir ; far tombar q.q. ; far baissar ; laisser tombar quicòm pel sòl ; terrassar ; pèdre.

Tombar un arbre. Tombar un ostal.

Far tombar lo government. Far tombar los preses.

Tombar lo mocador (occ.) Ai tombada la mòstra (occ.)

Tombar de vin sus la taula (occ.) Tombar la vèsta.

Tombar un luchaire. Tombar lo froment (segar)

Tombar un pòrc : lenguejar un pòrc.

tombar (v. intr.) : caire / càser (pèdre l'equilibri e cabussar) ; èsser malaut ; morir ; criticar ; terrassar...

Tombar de morres. Tombar d'esquinas.

Tombar malaut. Tombar mòrt / tombar regde.

Tombar sus q.q. Tombar de vergonha.

Tombar d'acòrdi. Tombar de sòm.

La fièira tomba lo quatre de cada mes.

Aquel vaquièr es plan tombat. La vèsta tomba plan.

La nèu tombèt dos jorns dereng.

L'ivèrn, la nuèch tomba de bona ora.

Tombar las dents. Tombar lo pel.

Tombar d'aiga (pissar / urinar)

Tombar las calças : se solatjar / cagar.

tombar (se) : s'endormir.

tombarèl : carreta que s'escaplèva.

tombarèl, -a : tombadís, -issa. v. pus naut.

tombarelada / tombarelat : contengut d'un tombarèl.

Se faguèt portar un tombarelat de tèrra d'òrt.

Un tombarelat d'embestiaments. (s.f.)

tombarellaire, -a : persona que menava un tombarèl.

tombarèlas (f. pl.) : propension a tombar.

Aquel nenon a encara las tombarèlas.

tombarelàs : tombarèl gròs / brave tombarèl.

tombarelejar (v. tr.) : carrejar amb un tombarèl.

tombassièr, -ièira : tombièr, -ièira / tombaire, -a / rebondeire, -a (persona qu'entèrra los defuntats)

tombèl : monument funerari sus una tomba.

tombièr, -ièira : tombassièr, -ièira. v. pus naut.

tomèl, -a : bestiasson, -a / nèci, nècia / piòt, -a.

tombolà (de l'it. *tombola*) : mena de lotariá.

tometa : peral / formatjon fresc ; malon / maon (carrat pichon de tèrra cuècha per pavar un ostal)

Dins nòstre Miègjorn, pavam sovent en tometas.

-TOMIA : forma sufixada del grèc *tòmè* (seccion)

v. **anatomia**.

tomièr : vas per far calhar lo lach.

tomièira : cledissa per far escolar lo formatge.

TOMO- : forma prefixada del grèc *tòmè* (seccion)

tomodensimètre : tomograf. « scanner » (angl.)

tomodensimetria : tomografia. « scannerizacion » (angl.)

tomografia : tot procediment d'imajariá medicala que permet d'obténer de vistas d'un organ segon de plans de còpa determinats.

tomografic, -a : relatiu, -iva a la tomografia.

tomple : gorg / gorga ; engolidor dins una ribièira ; pesquièr ; espandi d'aiga chorrada.

tonelariá : botariá (fabrica de tonèls)
tonelièr : barricaire.
tonelon : tonèl pichon.
tonaina : madraga (encencha de filats mobils per pescar lo ton).
tonic, -a : que balha d'energia, de dinamisme ; qualitat d'un fonèma que pòrta l'accent ; qualitat d'unas formas de pronoms personals, coma *ieu, tu, el, se* ; accent d'intensitat sus un fonèma dins un mot.
-TONIA : v. **-TÒN**.
atonia - ipotonia.
TONIC- : forma prefixada del grèc *tònòs* (ton ; tension)
tonica (subs. f.) : nota primièira de la gama del ton qu'un tròç de musica n'es compausat.
tonicitat : qualitat de çò tonic.
tonificacion : accion de tonificar.
tonificant, -a : que tonifica.
L'aire de la montanha es fòrt tonificant.
tonificar (v. tr.) : requinuilhar / balhar de *tonus* (lat.)
tonina : carn de ton.
tonha : pan de milh o de segal.
tonhar (v. tr.) : quichar quicòm amb los ponhs.
tonhòl : pan d'anís.
Tòni - Tònia : prenom (abreviacions d'Antòni e d'Antònia)
tòni, -a : bedigàs, -assa / nèci, nècia / bestiasson, -a.
tònia (s. f.) : pruna de pòrc ; (adj. f.) : pèca / piòta / nècia.
toniàs, -assa : augmentatiu pejoratiu de tòni, -a.
toniet, -a : diminutiu de tòni, -a.
TONO- : v. **TONIC-**
tonisme : convulsion.
tonomètre : aparelh per mesurar la tension intraoculara.
tonometria : mesura de la tension vasculara ; mesuras diversas amb un tonomètre.
tonsura : ceremònia que l'evesque i conferís a q.q. lo gra primièr del sacerdot ; rodelet tondut a ras, a la cima del cap, que marca que q.q. a rebut lo gra primièr del sacerdot.
tonsurar : conferir a q.q. lo gra primièr del sacerdot ; far a q.q. a la cima del cap lo rodelet tondut a ras que marca que la persona a rebuda la tonsura.
tontina : associacion d'estalviàires (d'atges (R. III, 235) diferents) qu'estipula que la part dels que defuntaràn profitarà als autres e vendrà la propietat del darrièr qu'aurà pas encara defuntat. La tontina pòt èsser un partiment o una renda a vida.
tonus (lat.) : energia / dinamisme.
TOP- / TOPIA : formas prefixadas del grèc *tòpòs* (airal v. **isotòp - isotopia**.
-TOP / -TOPIC : formas sufixadas del grèc *tòpòs* (airal v. **ectopic**.
« *topar* » (fr.) : èsser consent / dire « Ardit ! » o « Saumic ! »
topazi (f.) : silicat fluorat d'alumini (pèira fina semipreciosa, saurèla (jauna), transparenta) (R. V, 373)
topectomia : ablacion d'unes airals del cortèx.
« *topet* » (fr.) : v. **front - audàcia - impudència - mèlsa**.
tòpi (m.) : apocòpa de topinambor. (l.p.)
topic, -a : relatiu, -iva a un airal determinat local ; qualitat d'un remèdi qu'agís a l'airal ont es aplicat.
topin : pòt de terralha amb una coa per lo trapar.
Cada topin tròba sa cabucèla (coberton)
topina : terrina granda, de doas aurelhas, per servir d'òli, de mèl, de metòda, de salsissa a l'òli...

topinada / topinat : contengut d'un topin.
topinaire : Joan salsa / Joan topin (òme que fa la cosina)
topinambor (plt.) : tòpi en l.p. (*Helianthus tuberosus*)
topinar (v. intr. pej.) : far la cosina.
topinàs : topin gròs.
topinat : topinada. v. pus naut.
topinejar (v. intr. pej.) : frequentatiu de topinar.
topinèl / topinet : pòt pichonèl.
topinièr : terralhièr que fa de topins.
topinièira : fabrica de topins ; trauc o pòt per i far anisar los passerats.
topinòl : passerat (*Passer domestica*)
topinon : pòt pichon.
TOPO- : forma prefixada del grèc *tòpòs* (airal)
topograf, -a : especialista (m. e f.) en topografia.
topografia : representacion grafica sus un plan de totes las formas d'un terren ; configuracion e relèu d'un terren.
topografic, -a : relatiu, -iva a la topografia.
topograficament : d'un biais topografic.
topologia : branca de las matematicas basada sus l'estudi de las desformacions de contunh en geometria, e suls rapòrts entre la teoria de las superfícias e l'anàlisi matematica ; coneissença dels lòcs.
topologic, -a : relatiu, -iva a la topologia.
topometria : ensemble de las operacions fachas sul terren per la determinacion metrica dels elements de la mapa.
toponim : nom de lòc.
toponimia : ensemble de toponims ; branca (partida) de l'onomastica qu'estudia los noms de lòc.
toponimic, -a : relatiu, -iva a la toponimia.
toquejar (v. tr.) : frequentatiu de tocar.
toquet : tòca pichona (mena de capèl)
tòr (m. o f.) : gèl.
tòr : vèrm de fust. *As un tòr dins lo cap ?* : siás caluc ?
tòr : tronc d'arbre torat ; bilhòt.
tor / torre : fortificacion redonda o carrada bastida en nautor ; construccion longaruda en nautor.
Lo tor Eiffel de París a 320 mètres d'auçada.
tora : rèssa longa manejada per doas personas.
tòra : canilha ; trenca cebas ; baba del bertal.
tòra : fendilhas redondas de la coa del pòrc e d'autres animals ; chancre (L. 76) dels arbres ; canha (enveja de trabalhar pas) *Ai la tòra* : ai la canha.
tòra : tronc d'arbre torat ; bilhòt ; lesca de pan ; lesca de peis ; aplech per bresar las motas de tèrra (arc.)
tòra (plt.) : estrangla lop (*Aconitum vulgare*)
jauneta (*Chlora perfoliata*)
malfrasse (*Sorbus aucuparia*)
èrba del sètge (*Scrofularia Ehrharti*)
èrba de las escròlas (*Scrofularia nodosa*)
èrba dels cans (*Scrofularia canina*)
TORAC- : forma prefixada del grèc *thorax, -thoracòs* (torax)
tòra cebas : trenca cebas (*Gryllotalpa vulgaris*)
toracectomia : resecion d'una partida de la paret toracica.
toracic, -a : relatiu, -iva al torax. *Paret toracica*.
toracocentèsi (f.) : ponccion de la paret toracica.
toracodinia : dolor de peitrina.
toracometria : mesuras del torax o dels movements respiratòris.
toracoplastia : cirurgia plastica del torax.
toracosopia : examèn del torax.

toracotomia : obertura cirurgicala del torax.
torada : terrejada (tèrra raportada) (t. a.) ; lenga de tèrra entre de marescas, entre de sanhas.
torador / toradoira : doblats de tora.
toral : talús ; truca (v. torèl) ; plan (lonja planièira) al ras d'un talús ; lonja de pelena.
toralhenca (plt.) : (*Picridium vulgare*)
tora-lora (m.) : aubdò (instrument de musica de vent) ; musardejaire ; toreta v. pus luènh.
torar (v. tr.) : ressar amb una tora.
torassa : canilha gròssa.
torat, -ada : ressat, -ada amb una tora.
torax : partida del còrs de l'òme e dels vertebrats superiors situada entre lo còl e l'abdomèn ; peitrina / pitre.
torb : revolum ; vent impetuós que revoluma.
torba : mineral utilizat per far fuòc.
torba : fum de pòble / multitud / tropelada de pòble / molonada.
torbar (v. tr. arc) : doblat de turbar. (R. VI, 523)
torbejar (v. intr.) : tornejat / revolumar.
torbilh : revolum pichonèl.
torbilhar (v. intr.) : tornejat / revolumar ; remolinar.
torbós, -osa : plen de torba. *Tèrra torbosa. Sanha torbosa.*
tòrca : pelha per eissugar ; eissugamans ; cabeçal ; emplastre / carpan.
Eissuga-te las mans a la tòrca.
Vas trapar una tòrca que te'n sovendràs !
torcada : çò torcat (t. a. de tocar o de se torcar)
torcaire, -a : persona que tòrca.
torcar (v. tr. dirècte e indirècte) : eissugar ; netejar ; fretar ; mandar un emplastre a q. q.
torcar (se) : se netejar.
torcedor : fus per tòrcer lo fial (fil)
torcedura : accion de tòrcer ; torsion pichona.
torcement : accion de tòrcer ; torsion.
torcent, -a : participi present de tòrcer.
tòrcer / torcir (v. tr.) : far virar al senscontra.
Tòrcer lo linge banhat : n'estorrar l'aiga.
Tòrcer una barra de fèrre. Tòrcer lo ponhet a q. q.
Es un òme que se deixa pas tòrcer.
tòrcer / torcir (se) : prene un marrit plec.
torcida : accion de tòrcer ; estrefalida / estòrsa.
torcit : torsion (R. V, 382)
torcon : tòrca pichona ; persona solharda.
torconar (v. tr.) : fregar / fretar amb una tòrca ; rafir.
tord / torda / tordre : griva comuna (*Turdus musicus*)
torde, -a : que patís del tordís ; estordit, -ida (dins la luna) ; nèci, nècia / piòt, -a.
tordejar (v. intr.) : aver lo tordís ; èsser dins la luna ; èsser bestiasson, -a.
tordièira : rodament de cap ; vertige ; accion d'afalhocar.
tordís : rodament de cap ; vertige ; malautiá dels motons e dels buòus que los fa tornejat convulsivament.
tordís / tortís : que patís del tordís ; que patís del vertige.
tordola : doblat arc. (R. V, 386) - L. 366)
tordolar (v. intr.) : volatar coma una tordola.
tordolejar (v. intr.) : frequentatiu de volatar.
« tordolhar » : v. **tordolar**.
tordre : griva / tòrd v. pus naut.
torèl / toret : talús ; truca ; tucòl / tuquet ; costal / costièira.
« torelhada » : v. **tolhorada**.

« torelhar » : v. **torrelhar**.
torrelhar (v. tr. arc.) : barricadar. (R. V, 374)
torera - torero : femna o òme qu'afronta un taure dins una arena, segon de règlas establidas.
toret : tronçonet (tronçon pichon) v. tanben **torèl**.
toleta : tora-lora ; calamèla (trompeta de rusca)
tòri : metal rar e radioactiu.
tori (far) (expression idiomàtica) : far fintanèla / fintonejar.
toric : tropèl de vacivas qu'an pas encara anhelat.
toric, -iga : esteril, -a. (R. V, 374)
toriga : gòda qu'anhèla pas pus, engraissada per la mòrt.
toril (cast.) : claus ont los taures espèran abans la *corrida* (cast.)
torilhon : mandre ; montet de pèiras per far limit ; cavilha de ròda.
torisme : accion de viatjar pel plaser o per se cultivar.
torista (m. e f.) : persona que fa de torisme.
torista (subs. f.) : foira / caganha / diarrièira.
toristic, -a : relatiu, -iva al torisme ; qualitat de quicòm qu'agrada als toristas.
toristificacion (f.) : resulta d'una invasion toristica abusiva.
toriva : turca (feda vièlha engraissada per la mòrt)
torlhe, -a : bestiasson, -a / inocent, -a / piòt, -a.
torlí : becarèl / corliu / grand pluvièr (*Charadrius apricarius*)
torliu / corliu : onom. del cant del torlí.
torment : suplici ; dolor ; lagui gròs.
tormenta : tempèsta.
tormentaire, -a / tormental, -a : q. q. o quicòm que tormenta.
L'auta es un vent tormental / un vent tormentaire.
tormentar (v. tr.) : embestiar / molestar (R. IV, 247)
secutar ; persecutar. (R. V, 375)
tormentar (se) : se copar lo cap (l.p.)
tormentilha (plt.) : (*Potentilla erecta*)
torn : movement circular ; reng ; passejada ; maquina ; rusa.
Venes, qu'anarem far un torn ? Es pas mon torn.
Aquela filha sembla facha al torn.
M'as jogat un torn que lo te doblidarai pas !
torna : calhada cachada, mas non salada ; argent tornat ; çò balhat de passa ; revenja ; represa ; represalha ; replica ; enfonilh ; revolum ; remolin ; solta (R. V, 249)
(*tornabòs*) : v. **caramilha**.
tornabudèls (m. s.) : bagueta de tripièira per revirar las tripas.
tornada : represa / repic / refranh ;
*« Se canta, que cante : canta pas per ieu ;
canta per m'amiga qu'es plan luènh de ieu. »*
tornadís : segonda culhida (recòlta) sens laisser pausar la tèrra.
tornadís, -issa : viradís, -issa.
tornadoira : guida d'un caval lauraire.
tornaire, -a : persona que vira una ròda ; tornièr, -ièira.
tornal (adj. f.) : que torna.
Luna tornal : luna novèla. v. la nòta de **grand**.
tornarmai (adv.) : tornar (un còp de mai)
tornaman : torn de man ; abiletat ; rapiditat.
Dins un tornaman : dins un virat d'uèlh.
tornament : rodament de cap ; vertige.
tornar (adv.) : tornarmai (un còp de mai)
tornar ! (excl.) : encara !
tornar (v. tr. e intr.) : venir un còp de mai ; venir un còp de mai a l'endrech d'ont òm es partit ; se metre un còp de mai a quicòm ; venir un còp de mai a un estat fisic o moral anterior ; quitar un estat fisic o moral ; parlar un còp de mai de quicòm o de q. q. ; se desdire ;

se presentar un còp de mai ; donar a son propietari...

torsadar (v. tr.): aplechar en forma de torsada.

Torsadar de vims per far un panièr.

torsadat, -ada: en forma de torsada. *Colonna torsadata.*

torsion: accion o resulta de tòrcer. (R. V, 382)

torsut, -uda: tòrs, -a.

tòrt: accion o estat contrari al drech, a la rason, a la vertat; injustícia; prejudici.

Totes los tòrts son de son costat. A tòrt: injustament.

Se vòl redressaire de tòrts. Aver tòrt. Donar tòrt.

Far de tòrt. Èsser en tòrt / èsser dins son tòrt.

A tòrt o a rason. De tòrt en travèrs: consí que siá.

tòrt, -a: garrèl, -a / ranc, -a; tòrs, -a / torsut, -uda.

torta (subs.): micha (R. IV, 231) gròssa; crostada; (adj. s. f. m. e f.): lord, -a / lordàs, -assa / maladrechàs, -assa.

Quina torta! : quin maladrech! Quina maladrecha!

tortejaire, -a: (adj. e subs.): garrelejaire, -a.

tortejar (v. intr.): garrelejar / ranquejar (èsser garrèl, -a)

tortèl (R. V, 383 - L. 367): coquèla; pastisson; bonheta; sanguet; pastís de carn; motassa de tèrra soslevada en

palabessant; mena de crustacèu: (*Pirimela denticulata*)

tortèla: tortèl de marc de nose; mota de tan (rusca de garric trissada); mena de limauca (*Helix algira*)

ravanèla / rossegue / resserbe (*Sinapis arvensis*)

tortibilhar (v. tr.): prene un marrít plec; enrambolhar; tortilhar.

tortibilhar (se): s'enrambolhar; se tortilhar / anquejar (auquejar de las ancas)

torticòli: contraccion dolorosa dels muscles d'un costat del còl qu'empacha de virar lo cap e que lo fa téner tòrs.

A dich d'agachar en l'aire, trapèri un torticòli.

tortièr, -ièira: qu'a lo tordís o lo vertige.

tortièira: ustensilha (R. V, 454) per far de tortas.

tortièira: tordís (transpòrt al cervèl del bestial ovin); vertige.

tortilhada: mena de pastisson redond tortilhat.

tortilhament: accion de tortilhar o de se tortilhar.

tortilhar (v. tr. e intr.): tòrçer.

tortilhar (se): prene un marrít plec; anquejar / auquejar / cuolejar en caminant.

tortilhon: tortilhada pichona (pastisson pichon); cabeçal (redòrt) per portar de faisses sul cap; corona tortilhada; torsada. *Tortilhon de flors: corona de flors.*

tortilhós, -osa: tòrs, -a.

tortipè (m. e f.): garrèl, -a.

tortís: palhabart / tàpia (tèrra grassa mesclada amb de palha, per bastir)

tortís / tordís: que patís del tordís; que patís de vertige.

tortissar (v. tr.): bastir amb de tortís (tàpia)

tortissariá: caprici; pinhastritge; capudítge / testardítge.

« *tortobilhar* » :

v. **tortibilhar**.

tortoira (plt.): cuscuta (*Cuscuta alba*); (*C. breviflora*)

(*C. corymbosa*); (*C. Epilinum*); (*C. Epithimum*)

(*C. europæa*); (*C. planiflora*); (*C. trifolii*)

filha bestiassa.

tortoirar (v. tr.): tòrçer / entornejar / tortibilhar; frequentar (far lo tortorèl); tormentar; torturar.

Una fòrta fèbre lo tortoira.

tortoirar (se): s'entornejar / s'entortibilhar; se tòrçer; se rebordelar; s'alacar / se gaulhassar.

tortoire (subs.): bilhòt; bestortière / bilhador; trica / tricassa / tricòt; (adj.): dròlle bestiàs.

tortolièira: tortorièira.

v. pus luènh.

torton: torta pichonèla; coquèla de pan pels mainatges; quincairòla; amaluc; anca; corba de l'esquina de l'anca.

Quand lo papeta cosíá nos fasiá de tortons (coquèlas)

tortonar (v. tr. arc.): ligar amb una liga de palha tortilhada o amb una brota d'arbre tortilhada.

tortor / tortre: tortorèl (mascle de la tortora)

tortora / tortra: feme del tortor. (*Streptopelia turtur*)

tortora domètja: (*Streptopelia risoria*)

tortorèl: tortor (mascle de la tortorèla)

tortorèla: tortora.

v. çaisús.

tortorelejar (v. intr.): èsser amorós o amorosa.

tortorièr / tortorièira: cable de carri, de carreta; còrda per cordar.

tortra / tartra:

v. **tartra**.

tortra: tortora.

v. pus naut.

tortre: tortor.

v. pus naut.

tortuga:

v. **tartuga**.

tortura: suplici.

torturar (v. tr.): supliciar.

torturar (se): se rosegat bravament / se manjar lo sang.

tos (f.): expiracion brusca e sonòra de l'aire contengut dins los paumons, amodada per l'*irritacion (R. III, 576) - L. 216) dels bronquis.

Una tos seca. Una tos grassa. Una quinta de tos.

tòs: semalon / cornuda; nauc.

tos, tas (adj. poss. pl. m. e f.): *Tos amics. Tas amigas.*

tos (arc.): dròlle (R. V, 387); jovent (L. 367)

tosa: joventa (R. V, 388); joventa de la campanha; serviciala; joventa; filha gorrina (L. 367)

tosarda: escarbicada; espingada; asenada.

toscanar (v. intr.): tossejar / tossinejar.

toscanjadís: tossinejadís.

toscanejar (v. intr.): téner toscanat / téner de toscanar.

toscar (v. tr.): ganhar al jòc la mesa d'un altra persona.

tosèla (plt.): mena de froment non fichut (*Triticum sativum*)

toselièira: campat de tosèla.

toset: drollon (dròlle pichon)

toseta: drolleta (dròlla pichona)

tosoiras (f. pl.): talhants per tondre las fedas.

tosoiron: talhants de sartressa.

tosquidar (v. tr.): tondre.

Tosquidar las fedas.

tòssa: tòs gròs.

v. **tòs**.

tosseire, -a: que tossís.

tossejar (v. intr.): téner tossít / téner de tossir (tossir sovent)

tossida: accion de tossir.

tossilatge (plt.): pata d'ase / pè polin (*Tussilago Farfara*)

tossilhós, -osa: que ten tossít (que tossís sovent)

tossilhum: tos cronica.

tossinejadís: accion de tossinejar.

tossinejar (v. intr.): tossejar sovent (freq. de freq.)

tossir (v. intr.): patir de la tos.

v. **tos** (f.)

Tossir coma una ascla: tossir fòrt.

tòsta: lesca de pan emplastrada de mèl, de confituras, de burre, de formatge...

tostada: lesca de pan rostida.

tòsta-dobla / entrepan: lescas de pan embessonadas, amb quicòm mai entremièg (carn, formatge, salsissa, salsissòt, cambajon...) v. p 20, 1 c.

tòstapan: aparelh per far rostir una lesca de pan.

tostar (v. tr. e intr.): metre quicòm de mòl sus una lesca de pan; far de tòstas; rostir.

tostar (se) : se torrelhar (s'espatarrar davant lo fuòc o al solelh)

tostaut (adv.) : lèu.

tostejar (v. intr.) : frequentatiu de tostar.

Tosteja entre los repaisses cada còp qu'a talent.

tostemps (adv.) : totjorn / sempre / en tot temps.

tosten, tostena / toston / tostona : popon, popona.

toston : tòsta pichona.

tostonar (v. tr.) : calinejar / tolhorar ; far de tòstas.

tostonèl, tostonèla : popon pichon, popona pichona.

tòt : còl de botelha.

tot, tota :

* adj. indef. (sing. m. e f.) : **tot, tota** - (o plural) : **totes, totas**.

- sens article :

Tot òme : cada òme. *Tota femna* : cada femna.

Parlar en tota libertat. De totes dos.

- amb article :

Tot lo mond es mortal : sèm totes mortals.

Totes los òmes : quines que sián.

Totas las femnas : quinas que sián.

* adj. qualificatiu :

A nevat tota la nuèch. Tot un pòble te vòl.

La jornada se passèt tota a esperar.

Tot Rodés. Tot Albi. Tot Tolosa. Tot Montpelhièr.

* pronom indefinit :

Totes son venguts : tot lo mond es vengut.

Tot es dich : i a pas res pus a ajustar.

Après tot, que fagan coma volrà.

A tot de son paire : revèrta son paire.

Te costarà 20 euròs tot comprés.

Tot o partida. Tot o pas res. Es polida coma tot.

tot (subs.) :

Lo tot es pus grand que la partida.

Aqueles articles fan un tot.

Pas de detalh, que cal prene lo tot.

Sèm perduts dins lo grand tot.

Lo tot es que capite. Es pas lo tot de bramar.

Lo tot nuclear. Lo tot informatic.

tot (adv. davant o après un subs. o un adj.) :

« Vermeill l'a tot per la jointura »... vèrs 418.

Cançon de santa Fe (1060)

Una montanha tota nèu, estiu coma ivèrn.

Una ola tota suja. Un òme tot sang.

De femnas totes pelhas. Un dròlle tot posca.

Es tot content. Es tota contenta. Son totes posca.

tot (loc. adv.) :

Soma tota / a tot prene / après tot : per far cort.

5 euròs en tot, pas mai ! En tot e per tot.

Tot comptat, vendrai pas. Tot d'un còp.

Pas res de tot ! Entre tot. Es tot un : es çò meteís.

tot (loc. conj.) :

Tot medecin qu'es, s'es plan enganat.

Tot timid que siá, a repotegat.

Tota polida que siá ta merça, me fa pas besonh.

tot (interj.) :

Tot doçament !

tot (renfortiment del neutre) : quand « tot » es complement d'objècte dirècte, es acompanhat pel pr. pers. neutre « o » plaçat abans lo vèrb :

Tot o sap : o sap tot.

O m'a tot contat.

Entre totes o avèm tot.

tot (postposicion de renfortiment) :

Non preza llz folz totz una noz... vèrs 190.

E. ll homen tuit de nòstra gent... vèrs 251.

Cançon de santa Fe (1060)

La vila tota. La tèrra tota. Los òmes totes.

Occitània tota. « Gàllia tota » :

J.B. *Las domaisèlas*, VI, 61.

Aquel latinisme, passat en anglés, en castelhan... (*Creation all, the nations all, the people all ; el universo todo, los hombres todos...*) s'utiliza tanben dins la lenga parlada de Roergue, d'Albigés, d'Erau e probablament un pauc pertot endacòm mai en Occitània.

total : ensemble dels elements que fan un tot ; soma obtenguda per l'addicion.

Al total es un bon afar (loc. adv.) : fin finala...

total, -a : complet, -a ; absolut, -uda ; entièr, -ièra ; global, -a.

Roïna totala. Guèrra totala. Silenci total.

Lo prètz total.

totala (subs. f.) : isterectomia completa (ablacion del còrs e del còl de l'utèr)

Aqueste còp, li an facha la totala (l.p.)

totalament : completament. *Totalament impossible.*

totalèu (adv.) : totara / lèu (sens esperar gaire).

totalizable, -a : que se'n pòt far lo total.

totalizacion : accion o resulta de totalizar.

totalizador, -airitz : que fa lo total.

Aparelh totalizador. Maquina totalizairitz.

totalizar (v. tr.) : far lo total de ; arribar al total de.

totalitari, -ària : relatiu, -iva al totalitarisme ; caracterizat, -ada pel totalitarisme.

Estat totalitari. Persona totalitària.

totalitarisme : sistèma politic dels regims totalitaris ; autoritarisme.

totalitat : reunion de totes los elements de quicòm. (R. V, 391)

totara (adv.) : lèu (sens esperar gaire)

totareta (adv.) : dins un momenton.

tot arrèu (loc.) : apertèira (un après l'autre, sens laisser res)

tot al mai (loc.) : pel pus mai.

tot al mens (loc.) : pel pus mens.

totasfes : pasmens / pr'aquò.

tot bèl just (loc.) : precisament.

tot còp (adv.) : qualche còp / de temps en temps ; de còps / de còps que i a.

tot còp que : cada còp que.

tot d'un còp (adv.) : subran.

tot d'un temps (adv.) : sulcòp.

tot d'un tròç : que se ten del tròç ; entièrament.

tot d'una (adv.) : subran / sulpic / sulcòp ; tot d'un còp.

tot escàs (adv.) : a pena ; totara.

Tot-o-sap : Dieu. *Tot-o-sap se pòt pas enganar.*

totplen (adv.) : fòrça.

tot-poderós : qu'a tot poder. *Dieu sol es tot-poderós.*

tot quant es : qué que siá.

totèm : animal agachat coma l'aujòl e lo protector d'una tribú ; representacion d'aquel animal.

totemic, -a : relatiu, -iva al totèm.

totemisme : cresença als totèm.

tòti : tòtol / toton.

v. **toton**.

totjorn (adv.) : sempre.

totjorn e jamai : a tot jamai.

totòbra (m.) : bracièr / sobrièr / factotum (lat. : *fac totum*)

tòtol / tòti / toton : v. **toton.**

totòm (pr. indef.) : totes / tot lo mond.

E totòm de córrer, de córrer !

Totòm se'n prenguet a el. Totòm se calcinava.

toton : baudufa (carcò / perenqueta) que se lança amb lo det gròs e lo det màger, sus una taula, per jogar d'argent. Caduna de las quatre fàcias del toton pòrta una d'aquelas letras : M (mesa), P (presa), R (res), T (tot). Cada jogaire pausa sa mesa sus la taula e lo jòc comença. Cadun fa virar lo toton. Lo que tomba sus M ajusta una altra mesa ; lo que tomba sus R pèrd son còp ; lo que tomba sus P s'empòcha una presa ; lo que tomba sus T o amassa tot.

(Toton ven del latin *totum* que vòl dire Tout)

totona / totora : trompa de pastre ; trompa en general ; bruch d'una trompa ; còrna (mus.) ; tija de ceba ; paísana grossassa e lordassa ; gròssa pruna roja.

totonar (v. intr.) : bufar dins una trompa ; cornar (bufar dins una còrna)

totora : totona. v. **totona.**

totora (de) : de tota sason.

totoroton : cauquilha de mar pichonèla.

totsanta (plt.) : flor de Totsants (*Chrysanthemum*)

Totsants : Martror (lo primèr de novembre, fèsta de totes los sants)

totun (conj.) : totasfes / pasmens / pr'aquò ; tanben.

« *tòu* » - « *tòunejar* » : v. **tavan - tavanejar.**

toxic, -a : que conten de poison (f.)

toxicitat : qualitat de çò toxic.

TOX- / TOXICO- : forma prefixada del grèc *tòxikòs* (toxic)

toxemia : estat morbós per acomolament de toxinas.

toxicitat : natura de çò toxic.

toxicodermia : nom generic de totes las malautiás de la pèl que son d'origina toxica.

toxicogenic, -a : que secrèta quicòm de toxic.

Bacteria toxicogenica.

toxicològ, -a : especialista (m. e f.) en toxicologia.

toxicologia : sciéncia relativa a las poisons e a lors efèctes.

toxicologic, -a : relatiu, -iva a la toxicologia.

toxicoman, -a : persona dependenta d'una dròga.

toxicomania : comportament de q.q. dependent d'una dròga.

toxicòsi (f.) : intoxicacion per de substàncias secretadas per l'organisme.

toxigèn, -a : que secrèta de toxinas.

toxigenitat : degrà de capacitat d'un organisme per secretar de substàncias toxicas.

toxina : substància toxica elaborada per un organisme ; poison (f.)

toxinfeccion : intoxicacion en general.

Toxinfeccion alimentària.

TOXO- : forma prefixada del grèc *tòxikòs* (toxic)

toxoplasma : protozoari qu'amòda la toxoplasmòsi.

toxoplasmòsi (f.) : malautiá parasitària.

TRA- : v. **TRANS-**

trabaca : mena de batèu de pesca ; mena de filat de pesca.

trabacon : filat de pesca pus pichon que la trabaca.

trabalh : activitat umana aplicada a la creacion, la produccion, l'entretenença de quicòm ; esfòrc de fornir per far quicòm ; activitat emplegada per capitar quicòm ; besonha facha o de far ; biaís de far quicòm ; activitat professionala regulara e pagada ; exercici d'una activitat professionala ; airal d'aquela activitat ; accion progressiva

e de contunh de quicòm ; evolucion progressiva ; resulta de l'activitat de quicòm ; ensemble dels fenomèns que preparan e qu'amòdan la desliurança d'una femna en jasilhas ; congrelh de fabre per ferrar lo bestial.

Trabalh manual. Trabalh intellectual. T. collectiu.

Aquò demandarà doas oras de trabalh.

Entreprene un trabalh de galerian. Un trabalh fin.

Trobar de trabalh. Viure de son trabalh.

Trabalh a domicili. Trabalh d'usina. Lòc de trabalh.

Lo trabalh de l'erosion. Lo trabalh del còr.

Lo trabalh d'una maquina. Una femna en trabalh.

trabalhable, -a : que pòt èsser trabalhàt, -ada.

trabalhador, -a : persona que trabalha.

trabalhador, -oira : qu'es trabalhable, -a.

trabalhaire, -a (adj.) : laboriós, -osa (R. IV, 4)

traballar (v. tr.) : sometre quicòm a una accion ;

perfeccionar ; preocupar ; tormentar ; obsedir ;

*influenciar (R. III, 344) ; farlabicar / matrifusar.

Trabalhar la tèrra. Trabalhar la pasta.

Trabalhar son estil. Aquel afar lo trabalha fòrça.

Trabalhar sos escolans. Trabalhar un vin.

trabalhar (v. intr.) : far un trabalh ; forçar per capitar

quicòm ; far un mestier ; fonccionar activament ;

produire un revengut ; se desgetar ; fermentar.

Trabalhar del cap. Trabalhar de sas mans.

Trabalhar dins l'òrt. Trabalhar en classa.

Trabalhar de medecin. Trabalha per l'exportacion.

Son imaginacion trabalha de contunh.

Sap plan far trabalhar son argent.

Aquel fustam a trabalhàt. Aquel vin trabalha.

trabalhejar (v. intr.) : trabalhar leugièrament.

trabalhon : trabalh pichon.

« *trabastèla* » :

v. **tarabastèla.**

« *trabastejar* » :

v. **tarabastejar.**

« *traboc* » :

v. **trasbocar.**

« *trabotejar* » :

v. **trasbotejar.**

trabuc : obstacle ; empachament ; alarma ; contrapàs ; anciana maquina de guèrra ; camba de debàs sens pè ; debàs petaçat.

trabuc, -a : malabilhadàs, -assa ; lord, -a ; nèci, nècia ; maladrech, -a.

trabuca : filat a demòra sus la broa d'un estanh.

trabucada : contrapàs ; cabussada (accion o resulta de trabucar)

trabucaire : escais de brigands dels Pirenèus armats de *trabucos* espanhòls (mena de « *tromblons* » fr.)

trabucaire, -a : persona que trabuca.

trabucament : accion de trabucar ; accion de trescolar.

trabucar (v. intr.) : pèdre l'equilibri en caminant.

Agacha de trabucar pas !

trabuquet : anciana maquina de guèrra ; tendèla per trapar d'aucelons ; pichona balança de precision utilizada dins los laboratòris ; candeleta / cabiròla.

« *traburgalhar* » :

v. **trasburgalhar.**

trac : anar (biaís de caminar d'un caval) ; anar en general ; rotina (biaís ordinari de far quicòm) ; pesada (traça) ; atifargas (f. pl.) ; fonccionament ordinari de quicòm.

A tot trac (loc. adv.) : brusquement ; a tota frècia.

traca : pila de pòstes ; pila de fustam ; mena ; qualitat ; talha / auçada ; corpulència ; marc de rasim.

Un òme d'aquela traca : un òme aital.

Èsser de bassa traca : èsser de bassa extraccion.

traça : accion de tracar ; batuda.
traça : marca ; pesada ; patada ; detada ; rodal ; vestigi ; entalha que fan los roquièrs dins lo ròc ; aplech de roquièr / de traçaire v. pus bas.
La traça de las ròdas dins la nèu o dins la fanga.
Seguir q.q. a la traça : seguir sas pesadas.
Trobam pas traça d'aquela batalha.
Far traça : obrir un camin dins la nèu.

traça (adj.) : femenin de trace.

traçabilitat : possibilitat de sègre un produit tot lo long de sa cadena de produccion, de transformacion e de comercializacion.
Traçabilitat de la carn boïna.

traçada : accion o resulta de laurar prigond.

traçaire : peirièr / roquièr (persona que desraba de pèira)
traçaire, -a : persona qu'acotís (que persegúís) quicòm o q.q. ; peirièr / roquièr ; picapeirièr.

traçador : filat tibet a través una ribièira.

traçament : accion o resulta de traçar quicòm.
Lo traçament d'un camin per un bòsc.

traçament (adv.) : d'un biais trace.
Consí vas ? - Traçament, que patissi las pèiras.

traca-traca / traca-traquet : doçamenton ; tranquillament.

tracalan (subs. m.) : falscatàs (òme que te'n pòdes pas fisar)

tracan : anar dels cadajorns ; rutina ; anar d'un afar.

tracananar (v. tr.) : debanar de seda. t. tecn de teisseire.
Tracananar de seda d'una bobina sus l'autra.

tracanard : anar d'un caval ; tracan ; rutina ; engana ; trapa per salvatgina gròssa (pel feram, per bèstias fèras)
Avèm aplechat un tracanard per trapar lo guèine.

tracardièira : airal per i aplechar un tracanard.

tracenet (subs. e adj.) : anar plan ordinari dels cadajorns ; cuèissacort, -a ; tròtamenut, -uda.

tracar (v. tr. e intr.) : acotir / persègre quicòm o q.q. ; vagabondar.
Es totjorn a tracar, traca que tracaràs.

traçar (v. tr. e intr.) : dessenhari ; traucar / travessar ; far traça dins la nèu ; laurar prigond ; banhar fins a la pèl ; desrabar de pèira d'una peirièira ; anar ; estirar sas raïças.
Traçar una linha, una rega. Traçar un dessenh.
Nos calguèt traçar a través la selva (bòsc grand)
Faguèron traça, que lo mètge poguèsse venir.
Lo tractor tracèt dins lo pelenc.
Aquela pluèja m'a traçat. Soi traçat de pertot.
Lo meu papeta tracèt de pèira tota sa vida.
Traçarai a la vila un d'aquestes jorns : anarai...
La tranuga traça per tot lo camp.

traçar (se) : se banhar fins a la pèl.

traçard, -a : anequelit, -ida / trace, -ça.

tracàs : embestiamet / rambalh que tafura.

tracassar (v. tr.) : frequentatiu de tracar transitiu.
Son las dents que tracassan lo nenon.

tracassar (se) : se tafurar / se preocupar / se rosegat.

tracassejar (v. tr.) : frequentatiu de tracassar.

tracassejar (se) : quitar pas de se tracassar.

tracassum (traka `syn) : los embestiamets de la vida.

traçariá : pelhas / linge vièlh.

traccion : accion de tirar ; movement de gimnastica ; remolcatge.
Traccion animala. T. a vapor. T. electrica.

traccion avant : veïcul que sas ròdas avant son motrises.

trace, -ça / traça (m. e f.) : abenat, -ada / usat, -ada ; las, lassa que jamai ; vièlh que jamai ; plan malaut, -a ; anequelit, -ida ; emmalit, -ida.
Un trace d'òme / una traça d'òme (t. a. çaisús)
Lo paure òme es plan trace / es plan traça.
Aquela femna es plan traça. Una traça de rauba.
De traças de personas.

tracejar (v. intr.) : èsser mai o mens trace, -ça ; s'anequelir.

trach, -a : p.p. de traire.

trach / trait : linha traçada endacòm ; signe de comportament ; marca caracteristica ; aplech d'encarratge d'una bèstia de tira ; t. tecn. de lingüistica.
Trach de greda, de gredon, de pincèl, d'estilon.
Trach de generositat. Es un trach de nòstra epòca.

« *trach d'union* » (fr.) : v. **jonhent**.

tracha : marc de noses cachadas ; marc de rasim.

tracha / traita : efièch (bilheta que comanda de pagar un deute a una data determinada) ; escorreguda ; movement ; ocasion / circumstància favorable ; accion de traire quicòm ; trafec d'esclaus o de prostituïdas.
Una brava tracha de camin. Tracha del lach.
Tracha de pèira. Tracha de prostituïdas.

trachamand / trachimand / trachamandejaire, -a : patelon, -a / entremeteire, -a de crompa o de maridatge ; arpalhand, -a / coquin, -a.

trachamandejair (v. intr.) : s'entremetre ; far d'embarrasses.
 « *trachamandejair* » : v. çaisús.

trachar (se) : se mainar (s'avisar de quicòm)
Me soi pas trachat qu'anava plòure.
Tracha-te de çò que te regarda, pas mai !

trachèa (R. V, 394) (del lat. *trachia*) : corniòla / garganta. v. **traquèa**.

trachèl : vòlva de nèu / borrih de nèu ; flòta de lana, d'estopa o de filassa que formava una conohlada (arc.) ; flòta / mata / blesta de pel. *Trachèl de nèu. Trachèl de lana.*

trachelet : trachèl pichon.

trachelar (v. intr.) : fremesir de freg ; tremolar de freg ; tridolar de freg.

trachelar (v. impers.) : nevar a braves trachels.

trachelàs : brave trachèl / trachèl gròs.

traches (m. pl.) : tot çò que permet a una bèstia de tira de tirar quicòm ; contorn de las formas de quicòm o de q.q.
Los traches d'una bèstia de tira.

« *trachir* » : v. **tragir**.

trachoiria (arc.) : cavilha de fust o de fèrre per encarrar ; cavilha de carri o de brabant (arc.)

tracièira : anequeliment ; languina.

tracilha : curalh de frucha.

tracitge : santat marrida ; tissa marrida.

tracòma : malautiá infecciosa de l'uèlh.

tractable, -a : que pòt èsser tractat, -ada (t. a.)

tractaire, -a : entremeteire ; * negociador, -airitz (R. IV, 310)

tractament : accion de tractar.

tractar (v. tr. e intr.) : discutir ; negociar ; consirar ; titrar ; medicinar ; donar un regalèmus ; parlar de ; tirar.
Tractèron la question sens mai d'alonguis.
Tractar q.q. en amic. Tractar q.q. d'inocent.
La tractèron amb d'antibiotics.
Nos convidèt e nos tractèt fòrt plan.
Aquel libre tracta de semantica.
Lo tractor tractava una remolcada de balas de fen.

tractar (se) : se regalar ; se far / se frequentar.
tractat : convencion / acòrdi ; discors ; dissertacion.
tractor : veïcul automobil per remolcar d'autres veïculs o per tirar d'instruments agricòlas.
tractor, -tritz : capable, -a de tractar, de tirar.
Fòrça tractoritz d'un corrent d'aiga.
tractorar (v. tr. e intr.) : trabalhar amb un tractor.
traçuènha : rafatum / rafatalha / rebrèc ; trastes.
traçum : anequeliment.
tradicion : transmission de doctrinas religiosas o moralas, de legendas, de costumats... per la paraula o per l'exemple.
tradicional, -a : relatiu, -iva a la tradicion ; fondat, -ada sus la tradicion.
tradicionalament : segon la tradicion.
tradicionalisme : sistèma d'idèas, de costumats... fondadas sus la tradicion ; fidelitat a la tradicion ; refús de tota evolucion.
tradicionalista (adj. e subs. m. e f.) : adèpte, -a del tradicionalisme. (t. a. çaisús)
traduccion : revirada (accion o resulta de traduire, de revirar un tèxt dins una altra lenga)
traductor, -tritz : persona que fa una traduccion.
traduire (v. tr.) : tradusir (revirar un tèxt dins una altra lenga) ; manifestar / revelar.
Traduire un tèxt occitan dins una altra lenga.
Lo ton de sa votz tradusiá sa colèra.
traduire (se) : se tradusir / se manifestar ; aver per consequéncia.
Sa dolor se tradusiguèt per un bramal.
Son imprudéncia se tradusiguèt per una quincanèla.
traduseire, -a : traductor, -tritz / reviraire, -a.
tradusir : v. traduire.
tradusable, -a : que pòt èsser revirat dins una altra lenga ; que se pòt manifestar.
trafan / trefan (arc.) : perfid, -a. (L. 371)
trafanar (v. intr.) : èsser totjorn en movement ; se graumilhar.
trafandassa : femnarassa.
trafec : activitat comerciala clandestina e mai o mens illegala ; circulacion de mercandisa (L. 244) ; circulacion en general. (R. V, 396)
Trafec d'armas. Trafec d'influéncia.
trafega : rusa ; engana.
trafegadís : bolegadís / remenadís / agitacion (R. II, 22)
trafegador, -airitz : persona que trefega. (R. VI, 526)
trafegaire, -a / trafegant, -a : v. çaisús.
trafegar (v. intr.) : far comèrci clandestinament e mai o mens illegalament ; far vai-e-vèni ; téner pas en plaça ; far quicòm de mai o mens misteriós.
D'unes trafegan tota lor vida per venir gròsses.
Qué trafegas aquí, a l'ora que sèm ?
trafegar (v. tr.) : matrifusar / farlabicar. *Trafegar un vin.*
trafegariá : enganament (accion d'enganar)
trafegós, -osa : que furga pertot ; que ten pas en plaça ; que o fa venir tot fòl.
trafeguejaire, -a : frequentatiu de trafegaire, -a.
trafeguejar (v. tr. e intr.) : frequentatiu de trafegar.
trafeguièr, -ièira : trafegaire, -a ; enganaire, -a. (R. V, 396)
trafegum : agitacion (R. II, 22) que se justifica pas.
« *trafic* » e derivats : v. **trafec** e derivats.

« *traforar* » / « *trasforar* » : v. **transforar**.
tragedia : pèça de teatre tragica ; eveniment tragic.
tragedian, -a : persona especializada dins la tragedia.
tragiare, -a : brave manjaire, brava manjaire.
tragic, -a : relatiu, -iva a la tragedia ; qu'amòda la paur.
tragicament : d'un biais tragic.
tragicomedia : òbra dramatica que ten a l'encòp de la tragedia e de la comedia.
tragicomic, -a : relatiu, -iva a la tragicomedia ; entremièg seriós, -a e comic, -a.
tragidor : avaladoira / gargamèla / garganta.
tragin : carreta de caval.
traginar (v. tr.) : transportar ; carregar.
traginièr, -ièira : carrejaire, -a amb una carreta de caval.
tragir (v. tr.) : tirar una carreta de caval ; finir per copar amb las dents quicòm de dur ; finir per machugar ; finir per engolir ; engolir. (R. V, 401)
Tragir una carreta. Tragir quicòm de travèrs.
traidor, -a : traite, -a (persona que traís quicòm o q.q.)
traïdorici : traïson. v. pus bas.
traïment : accion o resulta de traïr.
traïn : ensemble de veïculs o de vasons rebalats ensemble per une locomotiva ; ensemble de veïculs o d'objèctes rebalats o qu'avançan ensemble ; ensemble de disposicions legislativas o administrativas ; ensemble organizat de causas identicas en movement o qu'amòdan un movement ; seguida, tièira en general ; biais de caminar d'una bèstia de tira o d'una persona ; biais de viure en proporcion de sos revenguts...
Traïn de viajaires. Traïn de mercandisas.
Traïn de gabarras. Traïn de fust.
Traïn de mesuras. Traïn de reformas. T. de leis.
Traïn d'engranatges. Traïn de pneumatics.
Traïn d'ondas. Traïn espacial. Traïn rotier v. rota.
Traïn de muòl, de caval... Caminar bon traïn.
Alentir son traïn. Menar grand traïn.
Èsser en traïn (loc. adv.) : èsser d'ataca.
Èsser en traïn de (loc. prep.) : èsser a far quicòm.
Lo traïn de la vida : la rutina dels cadajorns.
traïna (plt.) : mena d'agram (*Agropyrum repens*)
autra planta (*Agrostis alba*)
mena de grand filat de pesca ;
montet de gabèls rebalats d'una montanha ;
rebala (veïcul sens ròdas que l'òm rebala) (t. a.)
traïna : partida d'un vestit que rebala pel tèrra.
traïnada : traça en general ; tièira longa (seguida longa, traça longa) en general.
Traïnada de sang. Traïnada de plastre.
Traïnada de condensacion d'avions a reaccion.
traïnadís : alongui ; alentiment / lentor.
traïnaire, -a : pescaire, -a amb la traïna.
traïnar (v. tr. e intr.) : tirar, rebalar quicòm ; far d'alonguis ; musardejar / landrinejar ; pescar amb la traïna.
traïnar (se) : se rebalar.
traïnàs : rebala ; filat que l'òm rebala.
traïnassa (plt.) : tirasseta de camin (*Polygonum aviculare*)
autra planta (*Agrostis stolonifera*)
traïnassar (v. intr.) : aver bravament la canha ; ne finir pas de far d'alonguis ; musardejar aicisèm ; menar una vida de languina.
Es pas jamai d'ataca, que traïnassa totjorn.
traïnassar (se) : frequentatiu de se traïnar.
traïnassariá : accion de musardejar, de landrinejar.

traïnejar (v. intr. e tr.): frequentatiu de traïnar.
traïnèl: rebala.
traïneta (plt.): mena de trefuèlh (*Trifolium repens*)
traïnòl: dralhòl (caminòl) per rebalar la lenha copada.
traïr (v. tr. e intr.): mancar a la fidelitat; decelar.
Traïr sa lenga: abandonar sa lenga mairala.
Traïr un amic. Traïr un secret. A traït.
traïr (se): deixar devinar d'idèas, de sentiments, un estat que l'òm aurí volgut amagar.
S'es traïda pel ton de sa votz e per son emoció.
traire (v. tr. e intr.): tirar, extraire, desrabar, desraïçar; getar / lançar; far passar; produir; butar / créisser; nevar a gròsses trachèls.
Traire lo pan del forn. Traire de pèira, de carbon.
Traire d'èrba. Traire las trufas: desrabar las trufas.
Traire de pèiras: getar de ròcs.
Traire pel sòl: getar per tèrra. *Traire lo filat*: getar...
Trai-me la sal: fai-me passar la sal.
Aquel prat trai pas d'èrba: ... fa pas pro d'èrba.
Aquel froment vòl pas traire, li cal d'engrais.
Trai de nèu aicisèm: nèva a gròsses trachèls.
traire mal: èsser en pena de; mal augurar.
Trasi mal d'endevinar ont es.
Trasi mal de sa situacion.
traire (se): s'escartar de; se fisar de.
Trai-te de pels passes!
Sap pas pus de qual se traire.
traïson: traïdorici / traïment (accion o resulta de traïr)
trait / trach: v. **trach**.
traitement: d'un biais traite; amb traïtesa; amb perfidia.
traite, -a (adj. e subs.): perfid, -a; traïdor, -a.
Mesfisa-te, qu'aquela ribièira es traïta!
traïtesa: perfidia.
« trajaman » e derivats: v. **trachaman** e derivats.
trajècte: distància de cobrir per anar d'un aïral a un autre; accion de cobrir aquela distància; temps que cal per la cobrir.
Un trajècte long. Fa lo trajècte a bicicleta.
Lo trajècte durèt un parelh d'oras.
trajèctòria: corba que descriu un mobil dins l'espaci; t. tecn. de geometria.
La trajèctòria d'una planeta. Trajèctòria d'angle.
trajèctografia: tecnica de l'estudi de la trajèctòria de fusadas o de veïculs espacials.
tralejar (v. tr.): tirar cap al vent la tèla e l'escota d'una vela per far virar lo batèu e cambiar de direccion (mar.)
tralh / tralha: pesada (traça de pè); vestigi; traça / traïnada.
tralha: cable d'embarcacion; guida de còrda de caval lauraire; cadena de posaraca.
tralhadís / tralhadissa: pesadas; aïral tralhat.
tralhar (v. tr.): somsir / pompir (afrabar amb los pès); pïstar (seguir a la pista / seguir las pesadas)
Tralhar l'èrba. Tralhar una lèbre.
tralhas (f. pl.): còrdas que fan ofici de guidas.
tralhàs: cable; brava còrda / còrda gròssa.
tralhòla: carrèla / poleja / polelha.
tralla: gorrinitge / mala vida.
Far la tralla: gorrinejar / menar mala vida;
s'espacejar aicisèm (bravament)
trallacaire, -a: musardejaire, -a / landrinejaire, -a.
trallacar (v. intr.): musardejar / landrinejar.
trallacatge: accion de lanternejar, de musardejar.

trallar (v. intr.): gorrinejar / far la tralla; anar al torrofle; se passejar; cuolejar / anquejar / auquejar; s'engulhar a l'amagat; caminar menut menut; dormir mal / se remenar dins lo lièch.
Degun lo pòt pas empachar de trallar.
Aquela dròlla tralla en caminant.
Aquel nenon a trallat tota la nuèch.
tralle: gorrin; barjacaire.
trallejar (v. intr.): frequentatiu de trallar.
trallet-tralleta (loc. adv.): balin-balant / barlinga-barlangua; en cuolejant.
tralleta: filha pas tant filha qu'aquò / filha fenestrièira.
« tralucar »: v. **treslucar**.
tram / tramàs: fèrm / cram / cramàs (sossòl rocalhut)
Cal totjorn bastir sul tram.
tram: abreviacion de l'anglés tramway ('tramwei)
trama: tescum (tes 'kyn) d'una estòfa.
tramada: çò tramet dins una sesilha de trabalh; brava quantitat; expandi bèl.
Ne tombar una tramada: beure tròp.
tramador (arc.): rodet per far las bobinas utilizadas per un teisseire per tramar.
tramar (v. tr. e intr.): téisser / ordir; trenar; complotar; desbosigar; traçar jos tèrra / s'expandir / traversar.
« tramalh » (l.p.): v. **tresmalh**.
« trambalar »: v. **trampelar**.
« tramblar » (fr.): v. **tremblar**.
tramàs: cramàs. v. **tram**.
« trambalar »: v. **trampelar**.
trame: marra pichona / bicat / bicador.
tramec / tramega: marra per far l'òrt.
tramegon: rastelon de fèrre per rastelar la tèrra de l'òrt o las alèias de l'òrt.
« trampalar » e derivats: v. **trampelar**.
trampelada: trantalhada / vacilhacion. (R. V, 457)
trampeladas (a) (loc. adv.): en trantalhant.
trampelaire, -a: trantalhaire, -a.
trampelant, -a: que trantalha; que se languís d'impaciéncia.
trampelar (v. intr.): tremolar; trachelar; trantallar / far de zigas-zagas; esperar un brave brieu; se languir; far d'alonguis; vacilhar (R. V, 457)
La paura femna trampelava (tremolava) de freg.
De tant qu'aviá begut ne trampelava (trantalhava)
N'ai un sadol de trampelar (d'esperar) per pas res!
Trampelava (fasiá d'alonguis) per ganhar de temps.
trampelejar (v. intr.): frequentatiu de trampelar.
trampelum (trampe'lyn): tremolum (tremu 'lyn)
Aver lo trampelum: trachelar t. a. çaisús.
« trampolar » e derivats: v. **trampelar**.
« tran » - « tranar »: v. **tram - tramar - tronar**.
tran: tròn / troneire.
tran / tranuga: trauca camin (mena de gram) (*Triticum repens*)
tranar (v. tr. e intr.): s'enfonzar prigond dins la tèrra; traçar; traucar; traversar.
La tranuga trana per tot l'òrt.
tranca: pè de planta.
« tranca » e derivats (fr.): v. **trenca - lesca - talh - talhon**.
trandir e derivats: doblèts de trantir e derivats. v. **trantir**.
trandolar e derivats: doblèts de trantol e derivats. v. **trantolar**.
tranèl: baston capusat en rond a la cima.
tranfi: brava besonha / brava ocupacion.
tranfraisia (plt.): (*Euphrasia*)

tranièira : galhostada / galhamassa / boissonada.
tranir (v. tr.): cussonar / trauquilhar.
tranit, -ida : cussonat, -ada / trauquilhat, -ada.
 « *tranit, -ida* » : folzejat, -ada.
tranuga : mena de gram (*Triticum repens*)
tranquil, -la : qualitat d'un airal pasible ; qualitat d'una persona apasiada, calma, pasibla.
Una carrièira tranquilla. Una persona tranquilla. Demòra tranquil, que me desajudas !
tranquillament : calmament ; pasiblement.
tranquillitat : qualitat de quicòm o de q.q. de tranquil.
tranquillizant : remèdi per combatre l'ansia (los pensaments)
tranquillizar (v. tr.): rassegarar (liberar q.q. d'un embestiament)
tranquillizar (se) : se rassegarar.
Tranquilliza-te per ton examèn, que lo capitaràs !
tranquillon, -a : que se'n fa pas brica.
TRANS- : suffix occitan, del suffix lat. *trans-* (de per delà) cercar a *trans-* çò que trobaretz pas a *tras-*
transaccion : operacion comerciala o borsière ; convencion entre l'administracion fiscala e un contribuible ; arrencament per metre fin a una contèsta, o per l'empachar de nàisser ; acòrdi a partir de concessions recipròcas ; accion de transigir en general. (R. II, 22)
Val mai una mala transaccion qu'un procès.
transaccional, -a : de la natura d'una transaccion.
Analisi transaccionala.
transaminasa : mena d'enzim (m.)
transalpin, -a : de per delà los Alps. *Gàllia transalpina.*
transandin, -a : que travèrsa los Andes.
transat (f.) : cadèira longa plegadissa que l'airal del sèti es de tèla (tela) ; abreviacion de transatlantic.
transatlantic : naviri que travèrsa l'ocean atlantic.
transatlantic, -a : relatiu, -iva a l'ocean atlantic.
transatmosfèric, -a : qualitat d'un veïcul que pòt andar dins l'espaci e ne tornar en se comportant coma un avion.
Naveta transatmosfèrica : naveta espaciala.
transbocar (v. tr.): vojar lo contengut d'un sac endacòm mai.
transbordador, -airitz / transbordaire, -a (adj. o subs.): qualitat d'un aparelh o d'una installacion que pòdon transportar d'un punt a un autre ; aparelh utilizat per far passar vasons e locomotivas d'una via a una altra e perpendicularament a aicèsta; naviri que servís als transbordament de las mercandisas e dels viatjaires ; aparelh que permet de tornar avitalhar un naviri en mar sens lo forçar a intrar dins un pòrt.
Avion transbordaire. Pont transbordaire.
transbordament : accion o resulta de transbordar.
transbordar (v. tr.): far passar d'un batèu o d'un train dins un autre.
transcaucasià, -a : que se tròba de per delà Caucàs.
transcendar (v. tr.): subrepassar.
transcendéncia : qualitat de çò transcendent ; existéncia de realitats transcendentas ; qualitat superiora.
La transcendéncia de Dieu.
transcendent, -a : qualitat d'una persona que dins l'escala de l'intelligéncia despassa bravament la mejana, o d'una causa que despassa tot çò del meteís òrdre ; qualitat de çò que despassa lo mond de l'experiéncia, de çò qu'es d'una altra natura ; t. tecn. de mat. (R. II, 132)
Equiacion transcendent. Fraccion transcendent.

transcendental, -a : qualificatiu de çò comun a totes, e mai que mai de la nocion del ben e del mal.
Filosofia transcendentala.
transcendentalament : d'un biais transcendent.
transcendentalisme : filosofia qu'analisa las leis immanentas de la rason pura ; escòla filosofica americana.
Lo transcendentalisme d'Emerson.
transcendentalista (m. e f.) : filosòf -a o adepte, -a del transcendentalisme.
transcendir (v. tr.): despassar la condicion umana o las possibilitats de nòstra pensada ; despassar quicòm per sa superioritat. *La vida o transcenda tot.*
transceptor : aparelh de telecomunicacion.
transcetolasa : mena d'enzim (m.)
transconductància : coeficient que fa referéncia a la sensibilitat d'un tub electronic.
transcodatge (t. tecn. d'informatica) : revirar una informacion donada dins un còdi en una informacion equivalenta dins un còdi diferent.
transcodar (v. tr.): far un transcodatge.
transcompassar (v. tr.): sautar / passar de per delà.
transcontinental, -a : que travèrsa un continent.
transcripcion : accion de transcriure ; estat de çò transcrit ; còpia oficiala, a partir dels registres de l'estat civil, d'unes actes o d'unes jutjaments relatius a l'estat d'unas personas ; t. tecn. de bioquimia.
transcriptor : persona o aparelh que transcriu.
transcriure (v. tr.): copiar, reproduire exactament per l'escriptura ; reproduir un tèxt de mercé un sistèma d'escriptura diferent ; getar sul papièr çò que te passa pel cap ; adaptar una òbra musicala. (R. III, 160)
transcultural, -a : que concernís las relacions entre doas culturas o mai.
transcutanat, -a / transdermic, -a (t. tecn. med.): que s'absorbís a travèrs la pèl ; que difusa a travèrs la pèl.
Liquid transdermic. Dispositiu transdermic.
transduccion (t. tecn. de microbiologia) : escambi de matèria genetica d'una bacteria a una altra ; (t. tecn. de neurologia) : conversion d'un *stimulus* (lat.) mecanic, termic, quimic... en senhal electric al nivèl d'un receptor.
transductor : dispositiu que transforma una grandor fisica en una altra grandor fisica.
transèpte : vaissèl transversal que separa lo còr de la nau e forma los braces de la crotz dins una glèisa.
transesterificacion (t. tecn. de quimia organica) : reaccion quimica entre un estèr e un alcoòl diferent del que constituís aquel estèr per tal d'aver un estèr novèl.
transfasador (t. tecn. d'electronica) : dispositiu electronic.
transfeccion (t. tecn. med.): introduccion dins una cellula d'un fragment d'A.D.N. estrangièr.
transferasa (t. tecn. de bioquimia) : enzym (m.) que cataliza lo transfèrt dels ensembles quimics d'un compausat a un autre.
transferéncia : accion o resulta de transferir (t. a. tecnicas)
transferibilitat : qualitat de çò transferible.
transferible, -a : que pòt èsser transferit, -ida (t. a.)
transferidor, -a : que transferís.
transferiment : accion o resulta de transferir.
transferir (v. tr) : far passar d'un lòc dins un autre ; transmetre d'una persona a una altra ; convertir una moneda en una altra.

transfèrt : accion de transferir, de desplaçar quicòm o q.q. ; canviament de *club* (angl.) d'un jogaire professional.

Transfèrt de tecnologia, d'empresa, de propietat.

Transfèrt d'informacion (t. tecn. d'informatica)

transfigar (v. tr.) : travessar de part en part. (R. III, 322)

transfigurabile, -a : que pòt èsser transfigurad, -ada.

transfiguracion : accion o resulta de transfigurar o de se...

La Transfiguracion del Crist dins los Evangèlis.

transfigurar (v. tr.) : far cambiar de figura o d'aspècte quicòm o q.q. (R. III, 324)

Aquela novèla l'a transfigurad.

transfigurar (se) : cambiar de figura o d'aspècte (persona o causa) *Se transfigurèt quand la vegèt.*

transfinalizacion : explicacion del canviament del pan e del vin en còrs e sang del Crist de mercé la paraula de Dieu que ne cambïa la finalitat.

transfilat (v. tr.) : far juntar dos tròces de tèla (tela) o una vela e una vèrga, amb l'ajuda d'una còrda.

transfixiant, -a : que travèrsa de part en part.

Una dolor transfixianta.

transfixion (t. tecn. de cirurgia) : accion o resulta de transfigar, de transforar.

Transfixion cirurgicala.

transfluència : desbordament d'un glacièr que passa d'una valòia dins una altra ; fenomèn similar d'una ribièira o d'un braç de ribièira.

transforacion : accion o resulta de transforar.

transforador : instrument per practicar una transforacion.

transforar (v. tr.) : travessar de part en part. (R. III, 369)

transformabilitat : qualitat de çò transformable.

transformable, -a : que pòt èsser transformad, -ada.

transformacion : accion o resulta de transformar o de se transformar (t. tecn. de lingüística, de fisica, de mat.)

Transformacion d'una equacion.

transformacional, -a : relatiu, -iva a las transformacions.

Gramatica transformacionala.

transformacionalisme : gramatica generativa.

transformacionalista (m. e f.) : persona adèpta del transformacionalisme.

transformada (t. tecn. mat.) : figura amodada per la transformacion d'una altra figura.

transformador : aparelh de transformar corrents e tensions electricas.

transformador, -airitz : que transforma.

transformar (v. tr.) : far cambiar de forma ; modernizar ; renovar ; melhorar ; convertir ; capitar la transformacion d'un assag. (R. III, 367)

Transformar un magazin. Transformar un vestit.

La mòrt de son paire l'a transformad d'a fons.

Transformar un metal. Transformar una equacion.

Transformar un assag.

transformar (se) : cambiar de forma, d'aspècte, de natura, de caractèr... *La canilha se transforma en parpalhòl.*

Una filha se transforma en femna.

transformatiu, -iva : que pòt transformar. (R. III, 367)

transformisme : evolucionisme.

transformista (m. e f.) : adèpte, -a del transformisme.

transfractic, -a : t. tecn. de lingüística.

transfrontalièr, -ièira : relatiu, -iva al passatge d'una frontièira, a las relacions d'un país a un autre.

Transpòrts transfrontalièrs.

transfuga (m. e f.) : soldat que passa a l'enemic en temps de guèrra ; persona qu'abandona una doctrina, un partit, un grop... per passar a quicòm mai.

transfusabilitat : qualitat de çò transfusible.

transfusible, -a : que pòt èsser transfusit.

transfusion : accion o resulta de transfusir (t. a.)

La transfusion de sang contaminat lo faguèt morir.

transfusional, -a : relatiu, -iva a la transfusion sanguina.

transfusir (v. tr.) : far passar un liquid d'un recipient dins un autre ; far passar de sang d'una persona sana dins l'organisme d'una persona malauta ; transmetre un metòde a un discipol ; transmetre quicòm en general.

transfusor, -a : persona que practica una transfusion ; aparelh de transfusion.

transgenèsi : modificacion d'un genòma per introduccion d'un fragment d'A.D.N.

La transgenèsi, pel moment, es defenduda sus l'òme.

transgenic, -a : estat d'una bacteria, d'una planta, d'un animal modificats per transgenèsi.

Milh transgenic. Bacteria transgenica.

transgredir (v. tr.) : forçar una lei, un òrdre, un precèpte...

transgression : accion o resulta de transgredir ; avançada lenta de la mar per enauçament del nivèl marin. (R. III, 490)

De transgressions en transgressions se trapèt en preson.

transgressiu, -iva : relatiu, -iva a una transgression.

A tojorn agut un comportament transgressiu.

D'unas alluvions son transgressivas.

transgressor, -a : persona que transgredís quicòm.

trànsi : lo traïn de la vida (l'anar dels cadajorns)

transicion : accion de passar mai o mens rapidament d'un estat a un autre, d'una idèa a una altra... (t. a.) (R. III, 573)

Transicion abila, maladrecha, brusca, rapida...

transicion (de) (loc. adv.) : intermediari, -ària.

Un governament de transicion.

transida : estat d'una persona transida de freg o d'amor.

transidura : languina.

transicional, -a : que fa transicion ; que n'a la natura.

transigència : disposicion a transigir ; accion de transigir.

transigent, -a : que transigís.

transigir (v. intr.) : far un arrencament per de concessions recipròcas.

Transigir amb son dever, sa consciéncia, son onor.

Mai val transigir que plaijar. Transigir sus quicòm.

transilluminacion : tecnica medicala d'examen per transparéncia.

De mercé la transilluminacion l'operèron pas.

transinar (v. intr.) : aver la languina / èsser languinós.

transinar (se) : se tressecar de languina.

transir (v. intr.) : penetrar e engordir de freg.

transistor (de l'angl. *transistor*) : dispositiu electronic ; receptor radiofonic portatiu equipat de transistors.

transistorizacion (t. tecn. d'electronica) : accion de transistorizar.

transistorizar (v. tr.) : equipar un aparelh amb de transistors.

transistorizat, -ada : equipat, -ada de transistors.

Los aparelhs son de mai en mai transistorizats.

transit : accion de passar endacòm sens i demorar ; accion de travèrsar o de far travèrsar una region o un país a de personas o de mercandisas ; desplaçament del contengut del tub digestiu. *Mercandisa o viatjaira en transit.*

Èsser en transit. Transit intestinal.

transit, -ida : mai o mens paralísat, -ada pel freg.
L'ivèrn los aucelons son aganits e transits.

transitable, -a : que pòt èsser passat, -ada en transit.

transitar (v. tr. e intr.): far passar en transit ; èsser en transit
Transitar per Soïssa.

transitari : comissionari en mercandísas que s'ocupa de lor importacion e de lor exportacion.

transitari, -ària : relatiu, -iva al transit.
Comèrci transitari. Frontièira transitària.

transitiu, -iva : qualitat d'un vèrb qu'admet un complement dirècte o indirècte ; t. tecn. d'algèbra, de filosofia, de logica, de matematicas. (R. III, 573)
Pèire manja una poma. (v. tr. dirècte)
Pèire parla a Jòrdi. (v. tr. indirècte)
Relacion transitiua (t. tecn. d'algèbra)
Relacion binària transitiua : (t. tecn. de matematicas)
Las relacions d'òrdre, d'equivaléncia son transitiuas.

transitivament : d'un biais transitiu. (R. III, 573)

transitivitat : qualitat de çò transitiu ; propietat d'un vèrb transitiu. *La transitivitat d'un vèrb.*

transitòri, -a : passadís, -issa (que dura pas) ; que servís de transicion. (R. III, 573)
Tot es transitòri dins aiceste mond.
Solucion transitòria. Situacion transitòria.

transitòriament : d'un biais transitòri.

transitorietat : estat de çò transitòri.

translacion : accion o resulta de desplaçar q.q. o quicòm d'un airal a un autre ; t. tecn. de mecanica, d'astronomia, de geometria, de fisica, de drech, d'informatica, de lingüística... (R. II, 16)
La translacion de las relíquias de santa Fe.
La translacion del sèti d'una societat.
Lo movement de translacion de la Tèrra.

translatar (v. tr.): far una translacion (t.a. çaisús)

translatiu, -iva : que fa lo transfèrt de quicòm, d'un drech.
Un acte translatiu de propietat.

translator : emetor d'un telescriptor ; tot aparelh emetor de senhals que tradusisson l'informacion a transmetre per un còdi.

translator (t. tecn. de botanica) : unitat de transpòrt de pollèn.

transliteracion (t. tecn. de ling.) : transcripcion letra per letra dels signes d'un alfabet en los transpausant amb los signes d'un autre alfabet

transliterar (v. tr.) : far correspondre a un signe d'una escriptura un signe d'una altra escriptura.

translocacion (angl.) : cambiament cromosomic que resulta de la transferéncia d'un fragment de cromosòma.

translucid, -a : que laissa passar la luz, mas pas plan los images. *Una porcelana translucida.*

transluciditat : qualitat de çò translucid.
La transluciditat d'un brillant, d'un diamant.

transluminal, -a (t. tecn. de med.) *Angioplastia transluminala.*

transmejar (v. tr.): desvirar (far passar al delà de quicòm mai)

transmetre : aparelh, suls naviris o suls camins de fèrre, per transmetre los òrdres d'un responsable ; aparelh per transmetre los senhals telegrafics o radioelectrics.

transmetre (v. tr.): comunicar çò rebut ; permetre lo passatge ; mandar ; veicular ; propagar.
Transmetre quicòm a q.q. Transmetre una malautiá.
Transmetre una propietat, un òrdre, un son.
Los metals transmeton lo corrent electric.

transmetre (se) : se comunicar ; se propagar.
D'unas malautiás se transmeton ereditàriament.
Aquò se transmet de generacion en generacion.

transmigracion : accion o resulta de transmigrar ; forma de metempsicòsi.
Lo mond indó i crei a la transmigracion.

transmigracionisme : creença en la metempsicòsi.

transmigrar (v. intr.): abandonar un país per anar viure dins un autre ; passar d'un còrs dins un autre (en parlant de la metempsicòsi)
Fòrça afangalats son forçats de transmigrar.

transmissibilitat : estat de çò transmissible.
Transmissibilitat d'un privilegi.
Transmissibilitat d'un caractèr biologic.

transmissible, -a : que pòt èsser transmés, -esa.
La diabèta es una malautiá transmissibla.

transmission : accion o resulta de transmetre o de se transmetre ; propagacion ; ensemble dels organs interpausats, dins una automobila, entre lo motor e las ròdas motrises ; comunicacion del movement d'un organ a un autre.
Transmission d'una letra, d'un messatge.
Transmission telefonica, telegrafica, per internèt.
Transmission d'un patrimonni, d'un domeni...
Transmission de pensada. T. de donadas.
Transmission d'una malautiá.
La transmission de la luz, del son, de la calor.
Transmission mecanica. Correjas de transmission.

transmodulacion : desformacion d'un senhal radioelectric.

transmudabilitat : qualitat de çò transmudable.

transmudable, -a : que pòt èsser transmudat. (R. IV, 284)

transmudador, -airitz : que transmuda.
La fòrça transmudairitz de la Paraula de Dieu.

transmudament : accion o resulta de transmudar o de se transmudar. (R. IV, 284)

transmudar (v. tr.): cambiar la natura de ; far passar a l'estat de quicòm mai. (R. IV, 284)
A la messa, Dieu transmuda lo pan e lo vin.

transmudar (se) : cambiar de natura.

transmutacion : transformacion d'un metal en un autre metal ; transformacion d'elements quimics, siá espontanèa, siá per bombardament dels atòms per de corpusculs d'una granda energia cinetica ; transformacion d'un cromosòma que ven pas d'una mutacion genetica ; transformacion d'un nucli atomic en un autre nucli. (R. IV, 284)

transmutatiu, -iva / transmutatòri, -a : que pòt transmudar.

transnacional, -a : multinacional, -a.

transoceanic, -a : que travèrsa l'ocean.

transoccitan, -a : que despasa las talveras d'Occitània ; panoccitan, -a (que va d'un costat a l'autre d'Occitània)
Lo vocabulari scientific es transoccitan.

transorizont (adj. m. e f.) : material radioelectric que sa portada es pas limitada per l'horizont.
Un radar es transorizont.

transparéncia : propietat de çò transparent. (R. IV, 429)

transparent : fuèlh de papièr que i son traçadas de regas negras, e que, plaçat jos un papièr d'escriure, permet de regar drech ; preparacion que l'òm aplica sus de colors per lor balhar mai de brillant ; document sus supòrt transparent, e esclairat de per dejós o de per darrièr, per projeccion sus una tèla (tela) o una paret. *Me soi estat servit d'un transparent.*

transparent, -a : que se laissa traversar per la luz e permet de véser clarament los objèctes ni per son espessor ; que se laissa penetrar, sasir, véser aisidament ; que son sens amagat se devina aisidament. (R. IV, 429)

Una aiga transparenta. Un agach transparent.

Raubra transparenta. Un sosentendut transparent.

transparentament : d'un biais transparent.

transpausable, -a : que pòt èsser transpausat, -ada.

transpausar (v. tr.) : metre quicòm a una plaça altra que la qu'ocupa o que deuriá ocupar ; escriure o jogar una melodia dins una tonalitat diferenta de la vertadièira ; plaçar quicòm dins un autre decòr o un autre contèx ; cambiar los tèrmes d'una equiacion.

Transpausar los fuèlhs d'un libre en lo religant.

Transpausar los tèrmes d'una proposicion.

Transpausar la tonalitat d'una melodia.

Transpausar quicòm de vertadièr dins un roman.

Transpausar quicòm d'antic dins un contèx modèrn.

Transpausar los tèrmes d'una equiacion.

transpausat, -ada : p.p. de transpausar (t.a.)

transpausicion : v. **transposicion**.

« *transperçar* » (fr.) : v. **transfigar - transforar - pertusar**.

transpiracion : eliminacion de la susor pels pòres de la pèl ; fenomèn, per una planta, d'exalar de vapor d'aiga.

transpirar (v. intr.) : susar (exalar de susor) ; èsser divulgat.

Transpirava, que fasiá caud que jamai.

Lo secret agèt lèu fach de transpirar.

transpirenc, -a : que se tròba de per delà Pirenèus.

transplant : organ d'empeutar en remplaçament d'un autre organ deficient.

transplantable, -a : que pòt èsser transplantat, -ada.

transplantacion : accion o resulta de transplantar. (R. IV, 557)

La transplantacion salva de vidas de mai en mai.

transplantador : aisina per transplantar de plantas.

transplantaire, -a : persona que planta quicòm.

transplantar (v. tr.) : enlevar una planta d'un airal per la tornar plantar endacòm mai ; far passar endacòm mai ; empeutar un organ sus q.q. (R. IV, 557)

Transplantar lo còr d'un defuntat sus q.q. mai.

transplantar (se) : s'anar establir endacòm mai.

transpolar, -a : que passa pels pòls.

transpondeire (de l'angl. *transponder*) : aparelh per respondre a una impulsion radar.

transport : accion de portar d'un airal dins un autre ; veïcul per transportar de soldats o de material de guèrra ; transfèrt de dreches incorporals (t. tecn. de drech) ; çò que servís a transportar de mercandisas, de viatjaires. (R. IV, 609)

Transport de mercandisas. Transport d'electricitat.

Avion de transport. Naviri de transport.

Transport de justícia. Transport de colèra (s.f.)

transportable, -a : que pòt èsser transportat, -ada.

transportador, -airitz (adj.) : que transporta.

Una banasta transportairitz.

transportaire, -a : persona que fa de transports.

Un transportaire rotier.

v. **arotar**.

transportar (v. tr.) : portar quicòm o q.q. d'un airal a un autre ; desplaçar ; portar en imaginacion : far passar una soma d'argent d'un compte a un autre ; cedir per acte. (R. IV, 609)

Transportar de mercandisas, de gèrmes d'infeccion.

Un film vos transporta endacòm mai.

Transportar un crèdit.

transportar (v. intr.) : trespassar la data prevista per enfantar o pichonar. *Aquela vaca transporta totjorn.*

transportar (se) : se desplaçar ; se portar, en imaginacion o en esperit, dins una altra epòca o dins un lòc lunhan.

Me transportèri a Tolosa al pus lèu.

Se transportar al temps de las crosadas.

transports (m. pl.) : ensemble dels diferents mejans de transport ; matèria solida carrejada per las aigas ; movements de brava emocion.

transposicion : accion o resulta de transpausar (t. a. balhadas a transpausar) (R. IV, 615)

Transposicion de letras dins un mot (metatèsi)

Transposicion de l'ordre abitual dels mots.

Transposicion de regas, de fuèlhs... per un estampaire.

Transposicion quimica, matematica, patologica...

Transposicion d'unes organs dins lo còr uman.

La lei de transposicion (t. tecn. de psicologia).

transpositiu, -iva : que pòt èsser transpausat, -ada ; que volonta la transposicion.

La poesia es pus transpositiva que non pas la pròsa.

transpositor : instrument de musica, mai que mai de vent, fargat de tal biais que sa nòta fundamentala es pas un ut.

transsaharian, -a : que travèrsa Saharà.

transsexual, -a (adj. e subs.) : que patís de transsexualitat ; òme o femna que per sas caracteristicas fisicas, anatomicas, cromosomicas, gonadalas e ormonalal es d'un sèxe determinat, mas que se crei de l'autre sèxe.

transsexualament : d'un biais transsexual.

transsexualitat : conviccion qu'a una persona d'èsser de l'autre sèxe, çò que la buta a tot far per que son anatomia e son biais de viure sián lo mai que se pòt confòrmes a sa conviccion.

transsiberian, -ana : que travèrsa Siberia.

transsilvanian, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Transsilvania ; sortit, -ida de Transsilvania (region de Romania)

transsonància : transmission d'un son per auscultacion.

transsonic, -a : relatiu, -iva a la velocitat vesina o superiora a la velocitat del son.

transsubstanciacion (t. tecn. de teologia) : cambiament, ni per las aparéncias, de tota la substància del pan e del vin de la messa en còr e sang de Nòstre Sénher.

transsubstancial, -a : relatiu, -iva a la transsubstanciacion.

transsubstanciar (v. tr.) : far la transsubstanciacion del pan e del vin de la messa. (R. III, 211)

transsudacion : accion o resulta de passar a través los pòres d'un còr.

Transsudacion de l'aiga a través un vas.

transsudar (v. intr. e tr.) : passar a través los pòres d'un còr ; emetre coma una mena de susor.

Del caud que fasiá, las fuèlhas transsudavan.

transsudat : liquid organic que vina a través una superficia non inflamada.

transsulfuracion : reaccion que i es transferit un grop que conten de sofre.

transta : travet / traveta / travatèla que travèrsa ; escala a tortas (michas), suspenduda orizontalament al ponde naut e que travèrsa una partida de la cosina ; trantos-11m5 -11.4fj 0 -11.-0.065

transumància : amonhanatge / estivatge (moviment dels tropèls que, l'estiu, son desplaçats cap a las montanhas vesinas ; retorn d'aqueles tropèls a la fin de l'estiu ; desplaçament de bornhons d'una florason a una outra.

transumant, -a : que transuma.

transumar (v. intr.) : amonhanhar / estivar. v. çaisús.

transuranic, -a : relatiu, -iva als transuranids.

transuranid : nuclid de nombre atomic superior a 92.

transvasament : accion o resulta de transvasar.

transvasar (v. tr.) : far passar un liquid d'un recipient dins un autre. *Transvasar de vin, d'òli, de vinagre...*

transversal, -a : de galís ; perpendicular, -a a la direccion d'una cadena de montanhas o d'un plec geografic.

Carrièira transversala. Valdòia transversala.

transversalament : de galís (d'un biais transversal)

transversalitat : caractèr de çò transversal.

transvèrs, -a : plaçat dins una direccion transversala al respècte de l'axe del còrs.

Apofisi transvèrsa. Muscle transvèrs de l'abdomèn.

transvestiment : accion o resulta de transvestir o de se...

transvestir (v. tr.) : vestir amb de vestits d'un autre sèxe ; falsificar ; far una imitacion borlèsca d'una òbra seriosa.

Transvestir un òme en femna. Transvestir la vertat.

Transvestit una tragedia en comedia.

transvestir (se) : se vestir en vestits del sèxe opausat.

transvestisme : prene l'anar e los vestits del sèxe opausat.

transvestit, -ida : persona que se pren l'anar e los vestits del sèxe opausat.

transvojar (v. tr.) : trescolar.

tranta : traveta. v. **transta**.

tranta : ressaut / brandida / saquejal / secossa ; balançament / esitacion / * indecision v. (R. V, 168)

Qué de trantas sus la carretas d'autres còps !

Aquel òme es tojorn estat dins las trantas.

trantalh : brandida / trandida ; tràntus / trantòla.

trantalhada : tranta / ressaut / brandida / saquejal.

trantalhaire, -a : persona que trantalha (t. a. de trantalhar)

trantalhant, -a : que trantalha.

trantalhar (v. intr.) : ressautar ; trantolar / trantussar / vacilhar (R. V, 457) ; beluguejar (en parlant de las estelas) ; balançar / esitar ; tremolar.

Los tombarèls trantalhavan pels camins carretièrs.

Èra tament pintat que trantalhava.

Las estelas trantalhan. Trantalhar de fèbre.

Es tojorn a trantalhar, se decidís pas jamai.

trantalhar (se) : se picanhar / se picanhejar / se carpinhar / se carpinhejar.

trantalhejar (v. intr.) : frequentatiu de trantalhar.

trantalhejar (se) : frequentatiu de se trantalhar.

trantalièira : sanhàs ; molièira.

trantanèl (plt.) : (*Rhamnus frangula*)

trantar (v. intr. e tr.) : ressautar ; trantir ; vacillar (R. V, 457) brandir / saquejar / socodre / trandir.

Las carretas trantavan suls camins mal empeirats.

Foguèrem trantats pendent doas oras de camin.

trantèl : tranta. v. **transta**.

trantida / trandida : tranta / ressaut / brandida / saquejal.

trantiment / trandiment : accion de restontir ; de ressautar ; de brandir ; de saquejar ; de vacilhar (R. V, 457)

trantir (v. intr.) : restontir ; ressautar ; saquejar ; trantolar ; vacilhar

Tf -177.652 -11.4 TD 0 Tc (0 aus 847.094 TD 0 Tc (trànis))Tj /F1 9.5 Tf 282363 0 TD -0.235 Tc (: emon

trapezoïde (m.): quàdrilatèr qu'a pas cap de costat parallèl amb un autre ; un dels òsses del carp.

trapilhon : v. **trapet / trapeton**.

trapissar (v. impers.): plòure aicisèm (fòrça / bravament)

trapon : trauc d'escota ; trauc per fintar a través una pòrta ; terrina de ris o de grut.

traponièira : catonièira (trauc per laisser passar lo cat) ; obertura pichona.

trapòt, -a : rabassòt, -a.

TRAQUE- : forma prefixada del grèc *traquea* (conduit)

traquèa : doblet de traquèia artèria.

traqueal, -a / **traqueial**, -a : relatiu, -iva a la traquèia.

traquealgia : dolor de la traquèia artèria.

traquèia artèria : corniòla / garganta (conduit respiratòri fibrocartilaginós entre la laringe e los bronquis)

traqueïda (f.) : vaissèl lenhós d'unas plantas, tampat, cilíndric e estrech, amb de parets transversalas de galís e provesidas de tot un fum de traquilhons.

traqueïti (f.) : inflamacion de la traquèia.

traquejar (v. tr.): tracar. v. **tracar**.

TRAQUEL- / **TRAQUELO-** : formas prefixadas del grèc *trachelòs* (còl de l'utèr)

traquelectomia : incision cirurgicala del còl uterin.

traqueliti (f.) : inflamacion del còl uterin.

traquelopexia : fixacion cirurgicala del còl uterin.

traqueloplastia : cirurgia plastica del còl uterin.

traquelosquisi (f.) : fendilha congenitala del còl uterin.

traquelotomia : traquelectomia.

TRAQUEO- : forma prefixada del grèc *traquea* (conduit)

traqueobacteriosi (f.) : malautiá vasculara de las plantas.

traqueobronquial, -a : relatiu, -iva a la traqueobronquiti.

traqueobronquiti (f.) : inflamacion simultanèa de la traquèia e dels bronquis.

traqueomalacia : remoliment de la traquèia.

traqueoscopia : visualizacion endoscopica de la traquèia.

traqueostenòsi (f.) : estrechiment de la traquèia.

traqueotomia : obertura cirurgicala de la traquèia.

traquet : ponhal pichon.

TRAS- / **TRES-** (prefix popular per *trans-*) : v. **TRANS-** (S muda, levat davant c, p, qu, t.)

tras (adv. e prep.): darrièr / detràs / entràs.
Tras l'ostal : darrièr l'ostal.
Tras de l'ostal : sul darrièr de l'ostal.
De tras en tras : un darrièr l'autre a l'amagat.
Córrer tras lo plaser, tras lo bonaiir.

TRAS- / **TRES-** (prefix) : darrièr ; que ven en segond ; ajuda / gafet / garçon. v. **trasborron - trasfornier**.

trasanar / tresanar (v. intr.) : se despacientar ; se despieitar ; s'embestiar ; se languir ; deperir de langor ; se desalenar a dich de (a fòrça de) córrer, de cridar, de plorar o de rire ; tresfolir / treslimar / trassir ; s'escaudar (en parlant del cerealum)
Trasanar de jòia : tresfolir de jòia.
De fen trasanat : de fen tròp sec.
Lo froment a trasanat : ... es estat escaudat.

« *trasbargalhar* » : v. **trasburgalhar**.

trasbasta : filbasta (cordura a grands punts per fixar un plec)

trasbastada : accion d'abocar lo bast o son cargament.

trasbastar / tresbastar (v. intr.) : abocar lo bast o sa carga ; filbastar (cordurar a grands punts)

« *trasbatejar* » : v. **trasbotejar**.

trasbatièr : trasboièr (batièr en segond / boièr en segond)

trasbocar : trasbocar. v. **trasbocar**.

trasborre / trasborron : borron pus bas d'eisserment podat.

trasbot : grapilha de vinha vendemiada.

trasbotejar (v. tr.): botelhar / grapilhar de trasbots.
 « *trasbucar* » : v. **trasbocar**.

trasburgalhar (v. tr.): burgalhar de castanhas amagadas jos las fuèlhas secas ; cercar de frucha tombada dins l'èrba ; trasbotejar après la culhida.

trasca : vin de raca.

trascantalés : ajuda del cantalés que s'ocupa de las vacas amontanhadas e que fa lo formatge en montanha.

trascabdèt : lo que ven après lo cabdèt.
 « *trascolar* » : v. **trescolar**.
 « *trascompassar* » : v. **transcompassar**.

trascondre / trescondre (v. tr.): amagar / rescondre.

trascondre / trescondre (se) : s'amagar / se rescondre.
 « *trasciure* » : v. **transciure**.
 « *trasferir* » : v. **transferir**.

trasficha : clavèl gròs pels cabirons ; clavèl gròs per i penjar quicòm ; claveta de bolon.
 « *trasfigurar* » : v. **transfigurar**.

traseire, -a : que trai / que tira / que desraba ; que gèta / que lança.

trasfoguier : capfoguier.
 « *trasfilar* » / « *tresfilar* » : v. **desfilbastar**.
 « *trasfolir* » : v. **tresfolir**.
 « *trasforar* » : v. **transformar**.
 « *trasformar* » : v. **transformar**.

trasfornier : garçon qu'ajuda lo fornièr.
 « *trasfuga* » : v. **transfuga**.

trasgetaire, -a : sauta en banca ; amusaire de fièira ; balaire.

trasgetar (v. intr.): se remenar / se bolegar ; preparar ; sautar.

traslental : pèça de fust al dessús del lental de faciada.

traslendar (v. tr.): pausar las fustas darrièr lo lental.

traslimar / treslimar (v. intr.): se despacientar ; patir.
 « *traslundar* » : v. **traslendar**.

trasmajoral : pastre en segond / pastron.

trasman (a) (loc. adv.): a revèrs / pas a posita.
Trabalhar aital me ven a trasman.

« *trasmegar* » : v. **transmegar**.
 « *trasmetre* » : v. **transmetre**.

trasmontana : vent de darrièr la montanha / vent del nòrd / vent de Rosselhon ; estela polara.

trasmontanar (v. intr.): passar darrièr la montanha.

trasmontanèla : pichon vent del nòrd.

trasmont / tresmont : colcant / ponent.

trasmontar (v. intr.): doblet de trasmontanar.

trasmosit, -ida : caumosit ; confit ; manat.
 « *trasmudar* » : v. **transmudar**.
 « *traspausar* » : v. **transpausar**.
 « *trasplantar* » : v. **transplantar**.
 « *trasportar* » : v. **transportar**.

traspuèg : çò darrièr lo puèg ; çò delà lo puèg ; camin que fa monta-davala.

trassègre (v. tr.): pistar / acotir / persègre.
Sus la nèu, una lèbre es de bon trassègre.

trassegum : ferum que buta los cans a trassègre lo feram ; nolor qu'amòda q.q. a seguir q.q. mai.

trassegut, -uda : p.p. de trassègre.

trassir (v. tr.): tresfolir / treslimar de dire o de far quicòm.

« *trassuenha* » : v. **traçuèna**.
trast : solier / plancat pus naut / galatàs ; rafatalha / rebrèc (tot çò vièlh que servís pas pus e qu'embarrassa)
Ara qu'es vièlh acabat es vengut un trast.
trast, -a (adj.) : vièlh acabat, vièlha acabada.
trastalon : doble talon de debàs.
trastar (v. tr.) : pausar lo ponde d'un galatàs.
trastasenc, -a : moquet, -a ; vergonhós, -osa.
trastasent / trastasós (a) : a l'amagat ; a la muda / sens dire res.
trastejaire, -a : saniquejaire, -a.
trastejar (v. intr.) : remenar de trastes ; menar bruch ; saniquejar ; rebalar / se remetre pas del punt de vista santat.
Avèm la menina rança que trasteja.
trastèl : trast / galatàs.
trastes (m. pl.) : apleches que servisson pas pus.
trastet : airal enauçat dins una fenial.
trastimon (arc.) : pèça de fust o de fèrre, darrièr la lata (darrièr lo timon), per margar lo tombarèl sus la lata mobila.
trastirar (v. tr.) : tirar detràs (tirar enrè)
trastòl, trastòla (subs.) : musardejaire, musardejaira ; rodaire, rodaira.
trastolàs : tèrra magra e rocalhuda.
trastolejar (v. tr. e intr.) : quitar pas de far vai-e-vèni dins l'ostal e per pas res ; rebalar (patir a garir)
trastolet : omenon o nenon magrostin.
trastoleta : femnòta o nenòta magrostita.
trastornament : trasvirament / capvirament ; alteracion prigonda. (R. V, 381 - L. 370)
trastornar (v. tr.) : trasvirar / capvirar ; alterar prigondament. (R. V, 381 - L. 370)
« *trasvasar* » : v. **transvasar**.
« *travestir* » : v. **travestir**.
trasvin : mièg-vin / piqueta / vin de raca.
trasvirar / tresvirar (v. tr.) : capvirar (virar dejós çò de dessús) ; englajar.
Trasvira la vaissèla, qu'aital l'aiga s'eissaurarà.
Aquela novèla m'a trasvirat : ... m'a fetgevirat.
« *travujar* » : v. **travujojar**.
trata : serrada (mena de reptil insectivòr) (*Lacerta ocellata*)
trau : fusta / pèça / saumièr.
Trau de truèlh : fustassa de truèlh.
trauc : cavitat naturala o artificiala ; cròs ; pertús ; cauna ; tomba ; tuna / tuta ; manca / lacuna / oblit ; airal luènh de pertot ; preson...
Trauc d'aeracion. Trauc d'agulha. T. de sarralha. T. de cementèri. Trauc de sèrp. Trauc de guèine. Trauc de manuscrit. Trauc de memòria.
Es pas jamai sortit de son trauc. Far son trauc.
Beure coma un trauc. Èsser al trauc : en preson.
traucabaranha (m.) : traucatèrme / traucaranda ; braconièr.
trauca bartàs : rei petit (mena d'aucèl) (*Regulus regulus*)
pichona boscairòla faubeta (*Motacilla rufa*)
traucable, -a : que pòt èsser traucat, -ada.
trauca camin (plt.) : tranuga / agram (*Triticum repens*)
èrba dels passerons (*Polygonum aviculare*)
traucaconilh : mena de jòc de dròlles.
traucada : contengut d'un trauc ; debuta d'un trabalh ; pas dins un tèrme o endacòm mai ; dralha dins un bòsc ; accion de capitar.
Aquel cercaire a pas encara facha sa traucada.

traucador : aplech de veterinari, de sarralhièr... ; cotèl per desconflar una fedda o una vaca confla.
traucadoira : viron ; virona (instrument per far de traucs) toat o valat per tirar l'aiga de per un camp.
traucaire, -a : persona que trauca.
trauca figa : boscarla quinsonièira (*Muscicapa striata*)
traucament : accion de traucar, de curar.
trauca nèu (plt.) : (*Galanthus nivalis*)
trauca paissièira : mena de peis (*Barbus fluviatilis*)
trauca paret (plt.) : (*Parietaria lusitanica*)
(*P. officinalis*) ; (*P. Soleirolii*)
trauca peiral (plt.) : (*Saxifraga petraea*)
trauca pera : mena de coleoptèr (*Cerambyx cerdo*)
traucar (v. tr. e intr.) : far un trauc ; forar ; cavar ; pertusar ; penetrar ; se far un camin per un airal de mal traversar ; traversar ; traçar ; se tirar d'embarràs ; capitar.
Traucar un vestit. Far un trauc dins la tèrra.
Traucar una ròca. Traucar una paret.
Traucar la nuèch. Traucar dins un bòsc.
Traucar un tèrme. Finiguèt que trauguèt.
traucar (se) : venir traucat.
traucariá : foratièira (ensemble de traucs) ; conilhèira (caunas de conilhs)
traucaranda (m.) : braconièr.
trauca sac (plt.) : (*Bromus sterilis*)
blat del diable (*Echinaria capitata*)
roqueta (*Sisymbrium asperum*)
trauca sega (plt.) : verd boisset (*Ruscus aculeatus*)
traucatèrme : braconièr.
trauca tèrra : griseta (mena de campairòl) (*Agaricus vaginatus*)
trauca tripa (plt.) : (*Centaurea calcitrapa*)
trauca turra : mena d'amanita (*Amanita vaginata*)
traucàs : trauc gròs.
traucatge : accion de traucar ; accion de se far traucar las aurelhas o una altra partida del còrs.
e non pas *piercing* (angl.)
traucharièr : vitz mascla / bolon.
traucon : trauc pichon.
traufinhòl : *anus* (lat.) / trauc del cuol.
traula : tonèl gròs amb un trauc carrat cap enbàs.
traular (v. tr.) : tralhar (somsir / prautir / pompir èrba o plantas) ; traversar ; anar e venir ; rebalar / rodar.
Traular la pastura. Traular a través un froment.
Traula per pas res per tot l'ostal.
Traula tota l'annada.
traular (v. intr.) : se rebalar (trimar a se remetre) ; s'enfugir.
Se pòt pas traular. Lo can se traula quand tròna.
traulha : dralhòl / caminòl.
traulhar (v. tr.) : traupir la vendèmia ; espotir las olivas.
traulhejar (v. tr.) : frequentatiu de traulhar.
traumà (subs. m. del grèc *trauma* que vòl dire nafradura) : nafradura o lesion (R. VI, 342) locala que ven d'una violéncia exteriora ; resulta psicologica d'aquela violéncia.
TRAUMA- : forma prefixada del grèc *trauma* (nafradura)
traumatic, -a : relatiu, -iva a un traumà.
Febre traumatica. Lesions traumaticas.
traumatisme : ensemble de las lesions localas amodadas per una violéncia exteriora e treboladís que ne resulta ; eveniment de fòrta portada emocionala per una persona e treboladís psiquic o somatic que ne resulta.
traumatizant, -a : que bolega un traumà moral.

traumatizar (v. tr.) : bolegar un traumatisme físic o psiucic que sa resulta es un traumà emocional violent.

Aquela novèla l'a vertadièrament traumatizat.

traumatològ, -a : especialista (m. e f.) de traumatologia.

traumatologia : partida de la cirurgia e de la medecina que se carga dels traumatismes.

traumatologic, -a : relatiu, -iva a la traumatologia, als traumatismes.

traumatopnèa (f.) : fenomèns respiratòris que se fan entendre a la sortida e a l'intrada de l'aire, quand una plaga toracica met en comunicacion la pleura amb l'atmosfèra.

traumatropisme : tropisme amodat per un traumatisme.

traunha : fumard bèl (aucèl aqüatic) (*Podiceps*)

traunhon : cabusson (mena d'aucèl) (*Podiceps cristatus*)

(*P. auritus*) ; (*P. rubricollis*) ; (*P. cornutus*)

(*P. griseigena*) ; (*P. nigricollis*)

traupeire, -a : persona que traupís (que cauca) la vendémia.

traupidoira : caucadoira (tina que l'òm i cauca la vendémia)

traupilhar (v. tr.) : traupir / pompir / prautir / caucar.

traupir (v. tr.) : prautir / caucar / pompir ; trepejar de colèra.

trauquèlha : cavitat dins las ròcas.

trauquet : trauc pichon.

trauquilh : trauquet / trauc pichon.

trauquilhar (v. tr.) : far de trauquilhs.

trauquilhejar (v. tr.) : frequentatiu de trauquilhar.

trauquilhós, -osa : porós, -osa.

trauquilhon : trauquilh pichonèl.

trautís (m.) : femnòta viva, activa, afasendada.

trav- :

v. trav-

trava : pèça de fust per manténer las cledissas (los cledissas) d'una carreta ; entrava.

travada : espaci entre doas fustas ; ensemble de las fustas d'un estatge ; ponde naut.

travadèl : trava / entrava.

travar (v. tr.) : entrarav (far travatèla / far croqueta, clavar las cambas de q.q.) ; fixar / arrestar / puntar.

travar (se) : s'entravar.

travatèl : cabiron (pèça de fust de teulada que pòrta latas e doèla)

travatèla : entrava e non pas « *cròc-en-camba* » (fr.)

travatèla / travet / traveta : pèça de fustam pausada sus las fustas o las parets per portar lo plancat.

travatar (v. tr.) : pausar las travetas.

travason : ensemble de fustas.

trave : galatàs d'un buron.

« *travèla* » - « *travelar* » :

v. taravèla - taravelar.

travelling (angl.) : artifici de mesa en scèna que consistís a filmar quicòm amb un aparelh mobil ; l'aparelh meteís.

travelling optic : sistèma que permet d'obténer los meteïsses efèctes qu'amb l'aparelh mobil, de mercé un objectiu de focala variabla. *v. zoom.*

travèrs (adv.) : de galís ; al senscontra.

A travèrs (loc. adv.) : pel mièg. *A travèrs camps.*

A travèrs de (loc. prep.) : en travèrs de.

De travèrs (adj.) : que va pas plan.

Far quicòm de travèrs. Parlar a tòrt e a travèrs.

En travèrs (loc. adv.) : de galís / de bescaire / oblicament.

travèrs (subs.) : penjat / pendís (airal bravament penjat) pendís de costal ; pendís de colina ; espandí ; espessor.

Plantèt sa vinha per un travèrs.

Un grand travèrs de mar.

Un travèrs de det de vin : l'espessor d'un det.

travèrs, -a (adj.) : reborsièr, -ièira / reguèrgue, -a ; desgordit, -ida / rusat, -ada.

D'unas personas son plan travèrsas (reguèrgas)

Los escolans son bravament travèrses (rusats)

travèrsa : camin de travèrsa / acòrcha ; carrièira transversala ; pèça de fust pausada en travèrs ; empacha / empachament / obstacle / contrarietat ; vent del nòrd o del nòrd-oèst, segon los airals ; colina de traversar.

Las travèrsas d'un camin de fèrre.

Las travèrsas de la vida las cal ben endurar.

Travèrsa de bordiga. Vent de travèrsa.

Travèrsa vòl tanben dire androna. v. androna.

traversada : viatge per mar.

traversan : pèça de menusariá pausada en travèrs ; mena de filat de pesca ; coissinièira de lièch longaruda.

traversar (v. tr.) : passar de part en part ; traucar de part en part ; passar a travèrs ; laurar en travèrs.

M'es estat arribat de traversar la nuèch.

Traversar un bòsc. Traversar un tèrme.

Lo grand solelh travèrsa las cortinas.

La Victorina travèrsa una marrida passa.

traversar (v. intr.) : far obstacle / contrar (se metre en travèrs de quicòm o de q.q.) ; plòure bravament :

La pluèja a traversat.

traversièr : traversan (coissinièira de lièch longaruda)

traversièr, -ièira : que se met en travèrs / que contra.

Es traversièira que jamai, que res li agrada pas !

traversièiras (f. pl.) : regòlas transversalas per tirar las aigas de per un camp.

traversut, -uda : plen, -a de travèrses.

travet / traveta : travatèla *v. pus naut.*

travetar (v. tr.) : pausar de travetas.

travolh : tresol / debanador / debanadoira.

travolhar (v. tr. e intr.) : debanar ; encabdelar (lana, coton...)

TRE- : tot çò que trobaretz pas a *tre-*, cercatz-o a **TRES-**

tre / tre que (conj.) : entre / entre que / tanlèu / tanlèu que.

Vendrai tre aver sopat : tre qu'aurai sopat.

trebenca : forca de fust de tres puas.

trebilha (a la) (loc. adv.) : a la volada.

treblar (v. tr.) : far venir trebol.

treblar (se) : venir trebol.

treble, -a / trebol, -a : contrari de cande / linde / clar.

Vin treble / vin trebol. Aiga trebla / aiga trebola.

treble / trebol (subs.) : trebolum / desòrdre / sedicion.

trebola : trebolèri / escaufèstre ; desòrdre / sedicion.

trebolacomuna (m. e f.) : perturbator, -tritz politic, -a.

Aquel òme es una trebolacomuna !

trebolacrestian, -a : persona carcanhaira, rambalhaira.

treboladís : trebolament / trebolitge.

trebolador, -airitz : desvariaire, -a / perturbator, -tritz.

trebolafèsta (m. e f.) : persona rambalhaira, carcanhaira.

trebolaire, -a : disturbaire, -a / perturbator, -tritz.

trebolament : trebolici / perturbacion.

trebolant, -a : turbulent, -a.

trebolaplasers (m. e f.) : trebolafèsta (m. e f.)

trebolat (v. tr.) : far venir trebol ; disturbar / perturbar.

Te laissèsses pas trebolat per aquò !

trebolat (se) : venir trebol ; se disturbar ; se perturbar.

trebolarepau (m. e f.) : secafetge (m. e f.) / importun, -a.

trebolejar (v. tr.) : doblat de trebolat.

Mesfisa-te, que ton vin treboleja. (que ven treból)

trebolèri (m.) : treboladís / accident / escaufèstre.
trebolèri (m. e f.) : persona aissabla.
trebolèsta : doblat de treboladís.
trebolet, -a : qu'es aisidament desvariàt, -ada (trebolat, -ada)
trebolici (m.) : trebolament / perturbacion.
trebolin (subs. m.) : treboladís ; çò trebolat.
trebolina : vin trebol ; aiga trebola ; sorra ; fonzalhas de vin ; nivolina ; torpilha / dormilhosa / tremolina (mena de peis de mar) (*Narcobatus torpedo*)
trebolinar (v. tr.) : trebolat.
trebolitge : treboladís ; sedicion.
trebolòci (m.) : doblat de treboladís.
trebolós, -osa : bravament trebolat, -ada.
trebolum : trebolèri / trebolici / ramalh ; çò trebolat ; sorra ; fonzalhas de vin ; combor / alarma ; desòrdre / sedicion (R. V, 177)
« *trebucar* » (fr.) : v. **trabucar**.
« *trebunha* » / « *estrebunha* » : v. **tribuna**.
treca : raca (marc de rasims)
treça : trena / entrelaçadura / entrelaçament.
treçaire, -a : persona que treça, qu'entrelaça quicòm.
treçar (v. tr.) : trenar / entrelaçar / entrecrosar.
treçatge : accion de treçar.
trecimaci : enrambolh ; trafec ; manòbras / intrigas / maquinacions.
« *trèfe* » : v. **trufa**.
« *trèflòri* » : v. **tresflòri**.
tréfol / treule / trefuèlh (plt.) : (*Trifolium*)
« *trèfla* » (fr. de la l.p.) : v. çaisús.
trefuèlh (plt.) : tréfol ; mineta (*Medicago lupulina*)
Agèt una vaca que se conflèt pel tréfol.
« *trefolir* » / « *treforir* » / « *trefosir* » : v. **tresfolir**.
tregan : gòbi (mena de peis de ribièira) (*Gobius*)
« *tregèa* » : v. **dragea**.
« *tregenar* » : v. **tretzenar**.
« *tregin* » e derivats : v. **tragin** e derivats.
« *tregir* » : v. **tragir**.
treliç / trelitz : mena de tèla de fials (fils) crosats. (L. 371)
treliçar (v. tr.) : garnir d'un treliç o d'una grasilha.
trelha / trilha : rasimièira / autinada / trenat. (R. V, 413)
trelhaire, -a : dançaire, -a de trelhas (Erau, Occitània)
trelhar (v. tr.) : crosar / entrecrosar / entreligar coma las brancas d'una trelha ; enlaçar.
trelhar (v. intr.) : s'enlaçar / s'entreligar / s'entrecrosar.
trelhas : dança de las trelhas (dins Erau, Occitània)
trelhàs : vinha entreligada sus de pals nauts o sus d'arbres.
trelhat : tonèla de vinha ; doblat de trelhàs.
trelhatge : trelhat (ensemble de pals o de fils de fèrre per qu'una vinha i s'entreligue)
trelhau : còrda gròssa ; còrda de potz.
trelhet : trelha en forma de brèç.
trelhièr, -ièira : persona que fa de trelhatges.
trelhièira (plt.) : vinha salvatja (*Vitis vinifera*)
« *trelhon* » - « *trelhonar* » : v. **trinhon - trinhonar**.
trelingar (v. tr.) : assolidar amb un trelingatge (mar.)
trelingatge (t. tecn. de mar.) : ensemble de cordatges per assolidar quicòm sus un naviri.
trelitz : treliç.
« *treluc* » - « *trelucar* » : v. **tresluc - treslucar**.
« *trelusent* » : v. **treslusent**.
« *trelusir* » - « *trelutz* » : v. **treslusir - treslutz**.

trèma (m.) : signe de dos punts (") plaçat sus las vocalas *e, i, u* per senhalar que se devon prononciar distinctament de la que las precedís (*veïcul, païsan, taiic*). Sul diftong « *ui* » lo trèma es facultatiu. La tresena persona del present dels vèrbs en « *uir* » s'escrivi coma dins « lo país » (*situís, restituis, evoluis...*)
« *tremalh* » : v. **tresmalh**.
tremblaire, -a : tremolaire, -a / pauruc, -uga.
tremblament : tremolament.
tremblant (m.) : mata e mòta de mollièira bolegadissas ; trembleta (plt.) : (*Briza media*)
Drollets, sautàvem de sus un tremblant sus l'autre.
Las dròllas fasian de ramelets de tremblants.
tremblar (v. intr.) : tremolar. (R. V, 415)
tremblason : tremolason.
tremble (R. V, 414) : mena de pibol (*Populus tremula*)
trembleta (plt.) : (*Briza media*)
tremblòta : tremblum / tremolum (trem 'blyn / tremu 'lyn)
tremblotar / tremblotejar (v. intr.) : frequentatiu de tremblar.
« *trementina* » : v. **terebentina**.
trementir (v. intr.) : fremir / tremolar.
tremeson (plt.) : froment de Rosselhon (*Triticum turgidum*)
tremida : fremiment ; tremolament ; secossa.
tremir (v. intr.) : tremolar de paur / fremir. (R. V, 41)
tremís (plt.) : mescla de froment, de segal, de civada e de veças per far de farratge ; blat marcenc que ven en tres meses (*Trimense triticum*)
tremisa : granas marcencas (semenadas en març)
« *tremièja* » - « *tremiòja* » : v. **tremuèja**.
tremojar / tremujar (v. tr.) : vojar, o remenar, o cambiar la vendèmia o lo gran dins la tremuèja
tremol, -a (adj.) : que tremola (t. a.) *Èra tota tremola !*
tremol / tremola : tremble (mena de pibol) (*Populus tremula*)
tremola : bolet rude / rossilha / tremolenc (*Boletus scaber*)
caramilha roja (*Hygrophoropsis aurantiaca*)
tremola / tremoleta (*Leccinum aurantiacum*)
tremolada : tremolament / fremiment ; tremoleada ; sortida o culhida de tremolas (de tremoletas)
tremoladís, -issa : que tremola.
tremoladissa : tremolament grand.
tremolaire, -a : timid, -a ; pauruc, -uga.
tremolament : tremolason / estrementida.
tremolar (v. intr.) : tridolar / fremesir / fremir / s'estrementir.
tremoleada : bòsc de trembles (de tremols)
tremolejar (v. intr.) : frequentatiu de tremolar (t.a. çaisús)
tremolet (subs.) : bosquet / boscalhon de trembles.
tremolet, -a : afrejolit, -ida / fregeluc, -uga.
tremolha : tremolièira.
tremolièira : tremolada / tremoleada (bòsc de trembles)
tremolina : torpilha / dormilhosa (*Narcobatus torpedo*)
tremolís / tremolum : trampelum / tremolament ; tèratremol.
tremor : paur granda ; tremolum de paur.
tremp (m.) : accion de trempar de veire, un metal...
trempa, -a : banhat, -ada / traçat, -ada / molhat, -ada.
trempa : accion de trempar quicòm dins un liquid ; immersion ; trempatge ; lesqueta de pan per la sopa ; caractèr / força d'arma. *Far de trempas per la sopa.*
trempada : fòrta pluèja ; rosta / tanada / tabassada.
trempador : airal cande per i se banhar ; airal que l'òm i met lo linge a trempar ; piscina.
trempadaoira : trempador bèl (grand)

trempadura : partida trempada, molhada.
trempaire, -a : persona que trempa quicòm.
trempament : immersió dins un líquid.
trempar (v. tr.): banhar / traçar / molhar ; ajustar d'aiga a quicòm ; immèrgir ; refregir subran un metal calfat a blanc per li banhar mai de fôrça ; banhar d'energia, de caractèr, de fôrça d'arma a q.q.

Aquela ramada (pissada) m'a trempat.

Trempar son vin. Trempar de pan dins son vin.

Trempar la sopa : vojar lo bolhon sus las trempas.

Trempar lo linge, las mans, lo còrs... dins l'aiga.

Trempar un metal. Trempar de veire.

Las espròvas de la vida l'an plan trempat.

trempar (v. intr.): demorar dins l'aiga ; èsser complici dins quicòm. *Lo linge trempa dins la bacina.*

A trempat dins aquel afar.

trempar (far) : metre quicòm a trempar.

Far trempar la merlussa.

trempar (se) : se banhar (prene un banh) ; se traçar / se banhar jos la pluèja entrò a la pèl (fins a la pèl)

S'es trempada dins la ribièira.

Me siái trempada, que ploviá a semals.

trempariá : airal que i se trempa metal, veire o papièr.
« *trempassar* » : v. **trespassar**.

trempatge : linge mes a trempar.

tremmeta : pichon tròç de pan que l'òm trempa dins un uòu a la còca o dins un líquid (vin, salsa...) ; pichona piqueta (vin de raca) ; pichona sopa.

Far tremmeta dins un veirat de vin.

trempièr, -ièira : relatiu, -iva a la piqueta (vin de raca)

Tonèl trempièr. Barrica trempièira.

trempillon : diminuti de tremmeta.

tremuèja : caissa en forma de tronc de piramida o de còn trasvirats (invertits) que foncciona coma un embut pel trauc de l'ennau e pel trauc de l'embàs.

Tremuèja pel cerealum. Tremuèja per la vendémia.

tremujar (v. tr.): vojar de gran o de vendémia dins la tremuèja.

« *tren* » (fr.) - « *trin* » :

v. **traïn**.

trena : nata ; entrellaçament de fials (fils), de pels, de cordilhs, de còrdas... ; entrellaçament de rams plegadisses per ne garnir una cleda.

D'unas filhas se fan de trenas.

trena (plt.): correjòla (*Convolvulus arvensis*)

selva maire / cabrifuèlh (*Lonicera caprifolium*)

traïnassa / tirasseta (*Polygonum aviculare*)

trena de sèrp (plt.) (f.): nap del diable (*Bryonia dioica*)

trenada : contengut d'una trena ; cledon.

trenar (v. tr.): natar ; trelhar / entrellaçar / entrecrosar.

Trenar lo pel. Trenar un panièr, una desca.

trenar (v. intr.): renar.

trenassa (plt.): correjòla (*Convolvulus arvensis*)

trenat : trelha / trilha / rasimièira / autinada.

trenca : marra en general (magalh de la lama larga) ; fossor (magalh de la lama pochuda) ; bicat / bicada ; rabassièr ; pic / pica.

trencable, -a : que pòt èsser trencat, -ada.

trenca-amètlas (m. e f.): confleta (m. e f.): persona que se confla.

trenca-balança (m.): esitacion.

Èsser sul trenca-balança : balançar / esitar.

trenca cebas (f.): mena d'insècte (*Grillotalpa vulgaris*)
trencada : valat ; copa longaruda dins la tèrra (t. a.) ; colica ; dolors de femnas en jasilhas.

Trencada d'escolament de las aigas.

Trencada de soldats.

trenca dalha (plt.) (f.): èrba dels passerons (*Polygonum aviculare*)

trencadent : amètra del clòsc tendre que pòt èsser copat amb las dents.

trenca det (f.): cadèla (mena d'insècte) (*Fornicula*)

trencadís : chapladís

trencadís, -issa : de bon trencar.

trencador : galon / gal de trenca. v. **gal de trenca**.

trencador, -airitz : persona que trenca. (R. V, 417)

trencadura : copadura / talhadura / encisa ; chapladura (causas achiquetadas o bresadas)

trencafila : sarcidura (t. tecn. de cordonièr, de religaire...)

trencaire, -a : trencador, -airitz ; boscatièr, -ièira.

trenca-l'aiga (f.): trenquièira / escrabida (crustacèu de riu) (*Gammarus pulex*)

trencahard (m.): cotelàs per copar lo lard.

trencalesca (m. e f.): persona de bon conselh.

trencament : accion de trencar quicòm ; accion de còrmarcar q.q. ; còpacap / embestiamet / còrmarcada.

trencant : talhant (costat de lama que trenca, que talha) ; corondat.

Trencant de dalha, de cotèl : talhant de dalha, de cotèl.

Un trencant de pòstes : un corondat de pòstes.

trencant, -a : que talha, que trenca, que còpa.

trencar / trincar (v. tr.): talhar / copar net ; bicar / sarclar ; fendilhar ; decidir ; còrmarcar ; traversar / corchar (prene una acorcha)

Un cotèl que còpa trenca aisidament.

Los fars de l'autò trencavan la nuèch.

Per trencar las èrbas cal un brave bicador.

La bisa canina li trencava los pòts.

Trencar una question. Trencar dins lo viu.

Aquela marrida novèla m'a trencat lo còr.

Trencar a través lo bòsc : prene l'acorcha.

trenca veire (plt.) (f.): pè de lop / pata d'auca

(*Ranunculus ficaria*)

trencavena (m.): valat curat lo long d'una randa per empachar las raïces (racinas) de traçar.

trenchet : aplech de fabre per copar lo fèrre, de cordièr, de borralièr, de cordonièr, de plombièr... (R. V, 417)

trenèl : cordilh de trena ; trena pichona ; peralièira (cledon per que lo peral (formatge fresc) s'estorre) ; tripon (tripas de feda estacadas en bòla amb una altra tripa)

trenèla : trena polida ; cima de cordatge.

treneta : trena pichonèla.

« *trenhon* » e derivats : v. **trinhon** e derivats.

trenquejaire, -a : persona que trenqueja.

trenquejar (v. tr.): bicar / sarclar ; fotjar.

trenquejatge : accion de trenquejar.

trenquet : doblat de trenchet e de trinquet.

trinquet : sus una nau de dos mastes o mai, lo mast pus prèp de la proa ; rastèl del pòrc maselat ; costilhon de pòrc a la sal ; ventadoira.

trenqueta / trinqueta : trenca pichona ; vela del trinquet (mar.)

trenquièr : mena de rasim negre.

trenquièira : escrabida / trenca l'aiga (crustacèu de riu)

(*Gammarus pulex*)

trenta (adj. n. c.): 30. *De trenta, i a novembre, abril, junh e setembre, de vint-e-uèch pas qu'un, totes los autres son de trenta un, part l'annada sautarèla que n'a vint-e-nòu.*

Quand los Angleses ocupavan Aquitània, revirèron mot per mot en anglés aquela comptina occitana que se ditz totjorn en Bretanha Granda al jorn de uèi.

trentanèl (plt.): èrba del cautèri (*Daphne Guidium*)
trentanèla: mena de drac.

trenta un, trenta dos, trenta tres...: 31, 32, 33...

trenta unen, trenta dosen, trenta tresen...: 31^{en}, 32^{en}...

trenten, -a: 30^{em} (que n'a vint-e-nòu davant el, -a.)

trentena / trentenat: trenta a quicòm prèp.

trentenar (v. intr.): far lo trenta per un.

trentenari: trenta messas de seguida (una cada jorn) per un defuntat; que dura trenta ans; qu'a durat trenta ans.

Un trentenari de messas. Un ostal trentenari.

trentenejar (v. intr.): se sarrar de trenta ans.

trepada: passejada; escorreguda; folastrejada.

trepadissa: escorreguda amb sauts e folastrejadas.

trepador: airal somsit pels pès en general; airal enauçat de cada part de la carrièira pels que caminan a pè.

trepaire, -a: persona que trepa, que folastreja.

trepàn: instrument de cirurgian per traucar los òsses del crani; instrument per traucar la pèira; aplech traucaire utilizat pels sondatges.

trepànacion: accion o resulta de trepanar una persona.

trepànar (v. tr.): obrir la clòsca de q.q. amb un trepan.

trepàr (v. intr.): repetingar / cambadejar; folastrejar; sautar / dançar. (R. V, 417)

Los anhelons e los drollons s'agradan de trepar.

trepejada: pesadas.

trepejadís / trepejament: accion de trepar o de trepejar.

trepejar (v. intr.): tustar dels pès de despièch.

trepidacion: tremolason rapida e de pauc d'amplitud; (t. tecn. de med.): tremolament d'un malaut; agitacion (R. II, 22)

Las trepidacions d'un motor.

La trepidacion de la vida modèrna.

trepidant, -a: *Una activitat trepidanta.*

trepidàr (v. intr.): subir de tremolasons rapidas e de pauc d'amplitud.

trepilh: trepejadís.

trepilhar (v. intr.): doblèt de trepejar

trepìr (v. tr.): pompir / somsir. (L. 372)

TRES-: prefix que vòl dire *darrìer, a través, al delà, de per delà.*

(S muda, levat davant a, c, p, qu, t)

tres (adj. n. c.): 3.

tresanar e derivats: tresfolir. v. **trasanar**.

« *tresaur* » e derivats: v. **tesaur**.

tresbanhar (v. intr.): susar / transpirar / tressusar.

tresbarra: barra darrìer una pòrta; barra en general.

tresbarrar (v. tr.): barrar amb una tresbarra; tampar amb una barra.

tresbast: accion de trabucar; accion de se colcar (solelh).

tresbastar (v. intr.): passar per dessus bast; penjar d'un costat; èsser a mand de tombar (en parlant de la carga d'una bèstia de bast)

« *tresbimbar* »: v. **çaijós**.

tresbingar (v. intr.): trantolar; pèdre l'aplomb; tombar.

tresboliment: accion de bolir; accion de rebolir (fermentar); reboliment / fermentacion.

tresbolir (v. intr.): bolir; rebolir (fermentar); bolir de colèra / se montar.

tresborre / tresborron: rosigal (brota derraiga qu'es de copar)

tresca: entrellaçament de vim; farandola; dança:

« *Canczon audi q'es bell'n tresca* » *Cançon de santa Fe.*

trescalan (plt.): (*Hypericum*)

trescalan jaune (plt.): (*Hypericum perforatum*)

trescalan pichon (plt.): (*Hypericum humifusum*)

trescalan roge (plt.): (*Erythraea centaureum*)

trescambar (v. intr.): metre un pè davant l'autre; caminar peniblement.

trescamp: èrm / frau / landa; artiga / eissart.

trescampàs: ermàs (landa bèla / landa granda); frau grand.

trescampar (v. tr. e intr.): laurar un camp après tres ans de pausa; laisser un camp se pausar; venir incult, -a(camp)

trescantons (m. pl.): airal que tres camins o tres carrièiras i se rejonhon.

trescar (v. tr.): trenar; sautar; dançar; folastrejar.

trescavilha: cavilha de lata (timon) de carreta.

tres cents (adj. n. c.): 300.

tres mila (adj. n. c.): 3000.

tres mila un (adj. n. c.): 3001.

tres mila unen (adj. n. o.): 3001^{en}.

tres milions (adj. n. c.): 3 000 000.

tres miliards (adj. n. c.): 3 000 000 000.

trescoa: pèça de l'arnesc que passa sus la cropa del caval.

trescòl: pus cima de montanha; asuèlh / avalida / orizont; colcar d'un astre.

trescolar (v. intr. e tr.): s'avalir / disparèisser darrìer la cima de la montanha; se colcar (astre); morir.

Lo solelh ven de trescolar.

La paura femna a trescolat.

trescolar (v. tr.): colar / filtrar.

trescolar (v. intr.): davalal / se colcar (solelh)

trescolament / trescolatge: accion de trescolar.

trescolet: suquet (pus cima de ranquet)

trescondre (v. intr.): s'avalir a l'asuèlh / se colcar (astre)

trescunh: rejòla / òlze / claveta (cunh que l'òm espinta a la cima d'una cavilha per l'empachar de bolegar)

trescunhar (v. tr.): clavar amb un trescunh.

tresdòssa: tàpia / carretial / soslàupia.

tresega / tresegat: redonda v. **redonda**.

tresen, -a: 3^{en}, -3^{ena} (que n'a dos davant el, -a)

tresenament: en tresena posicion.

« *tresfilar* » / « *trasfilar* »: v. **desfilbastar**.

tresflòri (plt.): (*Hypericum pulchrum*)

« *tresfoliar* »: v. **tresforar - transforar**.

tresfòli (m. e f.): persona que pòt pas demorar en plaça, que se pòt pas endurar.

tresfoliment / tresfosiment: tresaliment; refolet; brava enveja; impaciéncia.

tresfolir / tresfosir (v. intr.): bolir d'impaciéncia; se rosegar; envejar.

tresfolitge / tresfolison: v. **tresfoliment**.

tresforar (v. tr.): doblèt de transforar.

tresfosissent, -a: que tresfós / que tresfolís.

Lo meu còr es trefosissent de jòia.

tresgirar (v. tr.): trebolat / tresvirat / desvariari.

« *tresgitar* » :

v. **trasgetar**.

treslampar (v. impers.): doblat de lampar (belejar / liuçar)

treslimar (v. intr.): tresfolir.

v. **pus naut**.

treslonhar (v. tr.):

v. **treslunhar**.

tresluc : plena luna.

treslucar (v. intr.): far lo tresluc (intrar dins son plen en parlant de la luna) ; mermar (diminuir après èsser intrada dins son plen) ; s'avalir (disparéisser a l'asuèlh) ; donar de signes de desrengament / èsser lunatic.

La luna tresluca : es la plena luna.

Es gras que tresluca : a una cara de plena luna.

La luna a treslucata : la luna comença de mermar.

Aquel dròlle tresluca : aquel dròlle es mièg-caluc.

treslucari (se) : se reflectir / se miralhar (en parlant del solelh abans de s'avalir) ; agachar enrè per dessús son espatla / revirar lo cap (en parlant d'una persona)

treslucari, **-ada** : tricaluna (m. e f.) ; desvariari, -ada / caluc, -uga / tocat, -ada de la coeta de l'anhèla.

treslunhaire, **-a** : longanha (m. e f.) ; milhauquejaire, -a.

treslunhar (v. tr. e intr.): remandar quicòm a pus tard / atermenar / retardar / far d'alonguis ; se retardar.

treslusida : escandilhada (lutz esplendida)

treslusent, **-a** : escandilhós, -osa / resplendent, -a.

treslusir (v. intr.): escandilhar / illuminar / resplendir ;

beluguejar / luquejar.

Lo solelh d'estiu treslusís de totes sos fuòcs.

Las estelas treslusiisson mai quand fa pas luna.

treslusor : escandilhada ; esplendor.

treslutz : clartat extraordinària / esplendor / resplendor.

Aver lo treslutz : èsser embavarilhat.

Ai lo treslutz, o qué ! : los uèlhs me fau quatre, o qué !

tresmalh : filat de tres tramas de malhas.

tresmont / trasmont (adj. e subs.) : colcat, -ada / jagut, -uda ; colcant / ponent. *A solelh tresmont* : a solelhcolc.

tresmontada : doblat de trasmontada (colcar de solelh)

tresmontament : accion de tornar montar (nivols)

tresmontan, **-a** (adj. e subs.) : de l'autra part dels Alps.

tresmontana :

v. **trasmontana**.

tresmontanèla :

v. **trasmontanèla**.

« *tresmontar* » :

v. **trasmontar - trasmontanar**.

tresmudar e derivats :

v. **transmudar**.

trespala (arc.): pala de fust per ventar lo cerealum sul sòl.

trespalaire / trespalejaire, **-a** : persona que trespaleja.

trespalar (v. tr.): ventar lo cerealum sul sòl amb una pala (arc.) ;

palejar lo cerealum dins lo granièr ; palejar la nèu...

trespalejar (v. tr.): frequentatiu de trespalar.

trespalar (v. intr.): desparlar / repapiar.

tresol : travolh.

v. **travolh**.

trespala : pala de fust per palejar de gran.

trespalaire, **-a** : persona que paleja de gran.

trespalar (v. tr.): palejar de gran.

« *trespanar* » :

v. **trepanar**.

trespalar (v. intr.): trimar a parlar ; desparlar.

trespàs : mòrt.

Passar de vida a trespàs.

trespasament : çò que passa l'òsca ; accion de passar davant

trespassar (v. tr. e intr.): passar un limit ; passar davant ; morir.

trespasat, **-ada** : defuntat, -ada.

trespèiraire : crivèl ; triador.

trespèirar (v. tr.): crivelar de cerealum per ne tirar las

pèiras pichonèlas.

trespèlar (v. tr.): traçar (banhar entrò a (fins a) la pèl)

trespèdre (v. tr.): destermenar (far passar los limits) ; trebolat / desvariari / desturbelar.

trespèdre (se) : se trebolat ; se desturbelar ; se desolar.

trespèrdut, **-uda** : desvariari, -ada / desturbelat, -ada que jamai.

trespès : aplech de tres pes per montar un topin sul fuòc , per enauçar un semalon, un bugador...

« *trespèlar* » / « *trespèlar* » :

v. **trespèlar**.

trespèir : transsudacion / infiltracion.

trespèirar (v. intr.): tresbanhar / tressusar / transpirar ; vinar.

« *trespèlantar* » :

v. **transplantar**.

trespèmb : suspèmb.

trespèmbar (v. tr.): suspèmbar / dominar ; sortir de l'aplomb / penjar.

trespènta / trespènta : cobèrta picada ; picadura de sòla de sabata, de nas de sabata ; cadena de teulada.

trespèntaire : linhòl brave per picar las sabatas.

trespèntar / trespèntar (v. tr.): picar una cobèrta, de sabatas...

trespèntar (v. tr.): doblat de pontar ; far un triple pontatge.

trespèntar :

v. **trespèntar**.

trespènta :

v. **trespènta**.

trespèntil : angle al jòc de quilhas.

tressaber (v. tr.): èsser fòrt assabentat sus quicòm.

tressalhir (v. intr.): tresfolir / tresanar / s'estremenar.

(R. VI, 532 - L. 372)

tressalhimènt : tresfoliment.

tressalhir :

v. **tressalhir**.

« *tressar* » e derivats :

v. **treçar / trenar**.

tressaut : subresaut.

tressautar (v. intr.): subresautar.

tressacadura : accion o resulta de se tressacar.

tressacar (se) : se secar completament.

tressacat, **-ada** : magre, -a coma un clavèl.

tressièis : aigardent de mai de 85 grases que, d'i ajustar

d'aiga, se pòt far d'aigardent ordinari de 36 grases.

tressòl : blat roge (mena de froment de flor / de tria)

tressorire (v. intr.): sorire imperceptiblement.

La Joconda quita pas de tressorire.

tressusada : brava susada.

tressusant, **-a** : tremp, -a de susor.

tressusar (v. intr.): èsser tremp de susor.

tressusor : brava susor ; susor de fèbre ; susor de la mòrt ;

paur granda / englasi / espavent.

trestalhar (v. tr.): talhar tot lo torn d'una mota per la traire.

trestira : cavilha.

trestirar (v. tr.): cavilhar.

trestombant (subs. m.): cabussada / rebordelada.

trestombar (v. intr.): capbordelar ; tombar delà.

trestornament : doblat de trastornament.

trestornar : doblat de trastornar.

tresvalar (v. tr. e intr.): davalari ; baissari ; s'endormir.

tresvasar :

v. **transvasar**.

tres-vèrgas (las) : Orion / Los Tres Reis / Lo Rastèl.

tresvinar (v. intr.): vinar / trespirar (en parlant de fustalha)

tresvirar (v. tr.): trasvirar.

v. **trasvirar**.

tretze (adj. n. c.): 13.

tretzelengas (adj. e subs. m. e f.): conflèta (m. e f.)

tretzen, **-a** (adj. n. o.): 13^{en}, 13^{ena}.

tretzena : tretze a quicòm prèp.

tretzenaire, **-a** (subs. e adj.): complotaire, -a.

tretzenar (v. tr. e intr.): parlar sens se far comprene ; ordir / patricolejar / intrigar / complotar / conspirar.

tretzenatge : patricolatge / intriga.

treu (m.) : vela carrada (mar.)

trèu (m.) : trèva.

treule (plt.) : tréfol / trefuèlh (*Trifolium*)

treule blanc (plt.) : (*Melilotus alba*)

treule roge (plt.) : (*Trifolium incarnatum*)

treule, -a / trulh, -a : bufèc, -a (void, -a) ; linge, linja / ananquit, -ida / nairat, -ada.

Un ventre treule (bufèc). *Una persona treula.*

treulet (plt.) : entrefuèlh (*Trifolium minus*)

treulièira : campat de treule, de tréfol, de trefuèlh.

treulon (plt.) : (*Trifolium agrarium*)

trèva : fantasma (f.) / espèctre / trevan / drac ; insomnia plena d' escaufèstre ; sarrabastal nocturne.

trèva : pausa entre païses en guèrra o personas en guirguilhs.

Sens trèva (loc. adv.) : de contunh.

trevaire, -a : rodaire, -a de nuèch.

trevadís, -issa (adj. e subs.) : airal frequentat ; persona que frequenta ; trèva / trevan / drac.

trevan : trèva / drac.

trevança : accion de trevar.

trevandièira : panturla / prostituïda.

trèvapesada / trèvapiada : trèva / trevan / drac.

trevar (v. tr. e intr.): frequentar un airal ; frequentar una joventa ; rodar dins la nuèch ; rodar en general ; far de sarrabastal la nuèch.

D'unes trèvan tota la nuèch.

Los singlar trèvan per nòstres camps.

trevassejar (v. intr.): frequentatiu pejoratiu de trevar.

trevelir (se) : s'abenar. *Amb lo temps tot se trevelís.*

trevièr, -ièira : que frequenta.

TRI- (prefix grèc e latin que vòl dire tres o tres còps e que servís a formar tot un fum de mots)

« tria » : v. **trida.**

tria : accion de causir ; çò causit ; çò de flor.

De tria : de flor

De primièira tria : de primièira borra / de flor.

« triaca » / « triacla » e derivats : v. **teriaca.**

triacid : còrs de tres fonccions acida.

trialcoòl : còrs de tres fonccions alcoòl.

triada : ensemble de tres unitats, de tres personas, de tres simptòmas principals d'una malautiá.

triada : accion de triar ; çò triat ; seleccion.

De triada (loc. adv.) : de flor (de fòrt bona qualitat)

Far la triada : triar.

triadic, -a : relatiu, -iva a una triada (ensemble de tres)

triadona : mena de castanha de flor (de fòrt bona qualitat)

triador : airal que i se tria, lo ser, lo bestial que i pais en comun ; pargue triangular que permet de comptar las fedas ; maquina per triar lo cerealum ; mena de castanhièr que dona la triadona.

triador, -airitz : persona que causís ; persona que tria.

triadura : curalh / curalha / escuralhas (rafatòm / rafatalha de çò triat o netejat)

Triaduras de caulet. Triaduras d'ensalada...

triaire, triaira : persona que tria.

Triaira de noses. Triaira de lana...

triarèl, triarèla : diminutiu de triaire, triaira.

trialh / trialhas : triaduras.

trian : pargue a polins.

« trian » :

v. **tregan.**

triandre, -a : de tres estaminas.

Flor triandra.

triandria : estat d'una planta de tres estaminas.

triangle : poligòn de tres costats e de tres angles ; instrument de musica a percussion, fach amb una bagueta d'acièr replegada en triangle dubèrt, e que se jòga amb una altra bagueta d'acièr ; (plt.) : sesca (*Scirpus maritimus*)

triangulacion : partiment d'una superficia terrèstra en un malhum de triangles formats de punts geodesics de referéncia per mesurar una linha geodesica o per far la mapa d'una region.

triangular (v. tr.) : far una triangulacion.

triangular, -a : en forma de triangle. ; que se fa entre tres personas. *Eleccion triangulara.*

triangulament : d'un biais triangular.

triar (v. tr.) : causir ; destriar / seleccionar ; desgrunar ; descoscolhar / descufelar ; netejar.

Triar las fedas. Triar las anhèlas.

Triar de peses. Triar de mongetas.

Triar de castanhas. Triar l'ensalada...

triar (se) : se causir ; se separar ; far banda a part.

triàs : periòd primièr de l'èra segondària.

triasic, -a : relatiu, -iva al triàs. *Terrens triasics.*

triat / trièl : pargue pichon per anhèls o vedèls.

triatge : accion de triar. *Gara de triatge.*

triatlèta : atlèta especialista del triatlon.

triatlon : competicion esportiva de tres espròvas (natacion, corsa ciclista, corsa a pè)

triatomic, -a : estat dels còrs que lor molecula es compausada de tres atòms.

La molecula triatomica de l'aiga.

tribada : lesbiana.

tribadisme : inversion sexuala d'una femna.

tribal, -a : relatiu, -iva a la tribú. *Costumas tribalas.*

tribala : bagueta de fust o de fèrre que los forraires ne tustan lors pèls.

tribalar (v. tr.) : tustar las pèls amb la tribala.

tribejar (v. tr.) : pistar / acotir / persègre / trassègre.

« trible » e derivats :

v. **triple.**

TRIBO- : forma prefixada del grèc *tribein* (fregar ; fretar)

triboelectricitat : electricitat estatica amodada per fregadís o fretadís.

triboelectric, -a : relatiu, -iva a la triboelectricitat.

tribofluorescència : triboluminescència que l'emission de lutz i es gaireben simultanèa amb l'excitacion mecanica.

tribofosforescència : triboluminescència que perdura après copar la causa mecanica d'excitacion.

tribolejar (v. tr.) : remenar / bolegar quicòm.

tribologia : sciéncia e tecnologia de superficias animadas d'un movement relatiu.

triboluminescència : emission de lutz amodada per un tust, un fregadís, un fretadís, una ruptura.

tribomètre : instrument per mesurar la tribometria.

tribometria : mesura de las fòrças de fregadís o de fretadís.

tribòrd : poja (costat drech d'un naviri)

tribú : ensemble de familhas de meteissa origina que demòran dins la meteissa region, o que se desplaçan ensemble, e que parlan la meteissa lenga.

tribulacion : desavèni ; contratemps ; inconvenient ; espròva ; torment. (R. VI, 532)

tribular (v. tr.): tormentar ; molestar (R. IV, 247)
tribular (se) : se tormentar ; s'aflligir.
tribulós, -osa : trebolat, -ada ; desvariad, -ada (R. V, 441 - L. 373)
tribun : orator que sap parlar al pòble. (R. V, 420)
Joan Jaurés èra un tribun de flor (de primièira)
tribuna : emplaçament enauçat, pel public, dins una glèisa o endacòm mai ; airal enauçat, per qualques personas oficialas, dins las grandas salas d'amassadas, o per un public donat, dins un teatre, un estadi... ; airal enauçat, per un orator ; emission, pagina o columna de jornal consentidas a q.q. per presentar sas idèas.
tribunal : jurisdiccion d'un magistrat, o de mai d'un que jutjan ensemble ; ensemble dels magistrats d'una jurisdiccion ; airal que los magistrats i trabalhan.
Tribunal civil. Tribunal ecclesiastic. Tribunal militar. Tribunal de comèrci. Lo tribunal de l'istòria (s.f.)
tribut : talha (contribucion fiscala forçada) ; obligacion morala ; obligacion naturala.
Pagam un tribut fiscal plan pesuc a l'Estat. Pagam tanben un tribut pesuc a las guèrras. Totes nos cal pagar lo tribut de la mòrt.
tributari, -ària : que depend de q.q. o de quicòm.
Sèm tributaris de l'Estat. Sèm tributaris de la mòrt.
trica : baston gròs.
trica-traca (onom.) : bruch dels dos pals d'un òme vièlh ; (loc. adv.) : traca-traquet / doçamenton.
« Lo pepin de Las Molencas, trica-traca sus dos pals... » J.B.
Per trica o per traca (loc. adv.) : d'un biais o d'un autre.
tricabala (l.p.) : aplech de doas ròdas, amb un aissèl que i se penjan, de per dejós, de faisses longs (pilons d'electricitat, troncs d'arbres...) per los carregar.
tricabalar (v. tr.) (l.p.) : carregar amb un tricabala.
tricalada : enrambolh de pòble.
tricassa : trica bèla (gròssa)
tricatge : doga estrecha que servís a plan acabar un tonèl.
tricefal, -a : de tres caps. *Monstre tricefal.*
tricennal, -ala : qu'arriba cada trenta ans ; que dura trenta ans.
Aigat tricennal. Festivitats tricennalas.
tricha : trichariá (accion de trichar)
trichador, -airitz (adj. e subs.) : que tricha ; trichaire, -a. (R. V, 423 - L. 373)
trichaire, -a (adj. e subs.) : (coma çaisús) (R. V, 422)
trichament : tricha (accion de trichar) (R. V, 422)
trichanica (de) : de rafatalh / de rafatum.
trichar (v. intr.) : enganar q.q. dins un jòc. (R. V, 423)
trichariá : tricha (accion de trichar). (R. V, 422)
tricèps : muscle de tres tendons.
Tricèps braquial. Tricèps femoral.
triceratòps : ancian reptil de tres banas.
tricycle : veïcul de tres ròdas.
tricialic, -a : que fa tres cycles.
TRICO- : forma prefixada del grèc *thrix, thrikhòs* (pel)
v. tricoclastia - tricofagia - tricofit - tricofitòsi.
tricocefal : vèrm parasit dels intestins de l'òme e d'unes animals. (*Trichuris trichuria*)
tricocefalòsi : infestacion intestinala de l'òme per causa de tricocefals.
tricoclastia : tissa de se desrabar lo pel, los pels, las cilhas.
tricrofagia : tissa de mastegar e de se manjar lo pel.
tricrofit : fonge parasit de la pèl.

tricrofitia : tricrofitòsi. v. çaijós.
tricrofitòsi : malautiá de la pèl e del pel a causa del tricrofit.
tricolòma : mena de campairòl (*Tricholoma*)
(T. aurantium) ; (T. auratum) ; (T. fucatum) ; (T. pardinum) ; (T. imbricatum) ; (T. portentosum) ; (T. saponaceum) ; (T. sejunctum) ; (T. sulphureum) ; (Lepista personata) ; (Lepista nuda) ; (L. luscina) ; (L. glaucicana) ; (Tricolomaterreum) ; (T. vaccinum) ; (T. viridilutescens) ; (Tricolomopsis rutilans)
tricolòr, -a : de tres colors.
tricòma : feutratge del pel per causa de posca, de secrecion grassa de la pèl e de parasits.
tricomania : tissa de se passar de contunh la man per la barba o dins lo pel, o de se lustrar la mostacha per li balhar tala o tala forma.
tricomatós, -osa : relatiu, -iva al tricòma ; que patís de tricomatòsi.
tricomatòsi (f.) : malautiá del pel per causa de tricòma.
tricomíc, -a : relatiu, -iva al tricòma.
tricomícòsi (f.) : malautiá del pel per causa d'un parasit vegetal.
tricomonàs : parasit vaginal e intestinal, agent de malautiás sexualament transmissiblas.
tricòn : trepan de sondatge amb tres rodeletas dentadas.
triconòsi (f.) : tèrme generic de las malautiás del pel o de la pèl.
tricoptèr : mena d'insècte.
tricorn : capèl de tres còrns.
tricrosa : debàs de fial (fil), de filosèla o de seda gròssa.
tricrot : trica pichona ; teissut brocat amb d'agulhas especialas o fach amb una maquina a man, en fasent de malhas amb de fial (fil) de lana, de coton...
Tricrot de lana. Un tricrot de còrs.
tricrotaire, -a : persona que bròca, que tricrota.
tricrotaira : maquina de tricrotar.
tricrotar (v. tr.) : far un teissut o un vestit en malhas entrelaçadas, amb d'agulhas especialas o una tricrotaira.
Tricrotar de debasses. Tricrotar de caucetas.
tricrotariá : fabrica de tricrots.
tricrotatge : accion o resulta de tricrotar.
tricrotejar (v. tr.) : frequentatiu de tricrotar.
tricrotièira : femna intriganta.
tricrotòm, -a : dividit, -ida en tres parts o en tres brancas.
tricrotomia : division en tres parts.
tricrotomic, -a : relatiu, -iva a la tricrotomia.
tricroòm, -a : qualitat d'un image obtengut per tricromia.
tricromia : ensemble dels procediments fotografics e fotomecanics que totas las colors i son obtengudas a partir de las tres colors primàrias (rossèl, blau e vermèl) o de las tres colors complementàrias.
tricro-trac : mena de jòc ; onomatopèia.
tricrospid, -a : de tres puntas, de tres cimas.
Organ tricrospid. Valvula tricrospida.
trida / terida : griva bèla (gròssa) (*Turdus viscivorus*)
petardièr (*Emberiza miliaria*)
tordre musicaire (*Turdus musicus*)
tordre roge (*Turdus iliacus*)
tridactil, -a : qu'a tres dets.
tridaire, -a : que parla lentament, que rapèla lo piular de la trida.
tridanha : estòfa de marrida qualitat ; pelha.
tridar (v. tr.) : trissar.
tridar (v. intr.) : parlar d'aise (lentament)

tridàs : mascle de la trida.
tridat, -ada : trissat, -ada / bresat, -ada.
tride, -a : laurable, -a ; mòble, -a (tèrra) ; cort e clar (fen)
trident : forca de tres puas per pescar.
tridimensional, -a : de tres dimensions.
tridol : tremolament de freg o de paura.
tridolar (v. intr.) : tremolar de freg o de paura; tridar (parlar d'aise) ; piular coma la trida.
tridolent, -a : que tremola de freg o de paura.
tridolet : trànsi (anar dels cadajorns) ; tissa ; repic.
tridorsar (se) : doblat de se bidorsar.
triduum (lat.) : seria d'exercicis religioses de tres jorns.
triède : figura geometrica de tres fàcias.
trièl : clastron per d'anhèls, un vedèl, de porcelons.
triennal, -a : que se passa cada tres ans ; que dura tres ans.
Exposicion triennala. Carga triennala.
trifasat, -ada : estat d'un corrent alternatiu de tres fasas.
trifenilmetan : hidrocarbur derivat del metan e fòrt important dins la quimia de las matèrias colorantas.
trifid, -a : de tres caires.
trifosfat, -a : que compòrta un grop de tres acids fosforics.
trifong (m.) : sillaba de tres sons dins una sola emision de votz : ieu, sièis, aviái, miaunar / miaular, uòu, buòu.
trifulhat, -ada : de tres fuèlhas.
trifurcacion : trive (m.) v. **trive**.
triga : prèssa / prèissa.
De triga : a la buta-buta ; sulcòp ; sens esperar.
trigaire, -a : musardejaire, -a.
trigar (v. intr.) : tardar ; musardejar ; diferir / ajornar ; se copar lo cap per pas grand causa. (v. la nòta de **grand**)
Triga lo mai que se pòt per anar a l'escòla.
trigar (v. impers.) : languir de.
Me triga d'aver acabat : languissi d'aver acabat.
Nos trigam : lo temps nos dura.
trigle : mena de peis (Mullus barbatus)
triglicerid : nom generic dels esters derivats del gliceròl.
triglif : ornament de la frisa dorica. (t. tecn. d'arquitectura)
trigòci : amarum de la vida.
trigolar (v. tr.) : forma provençala de cossèrgar / cossèrguejar / gatilhar / cotigar / cotiguejar.
trigolar (se) : forma provençala dels vèrbs çaisús.
trigon, -a : de tres angles.
trigonèla (plt.) : jauneta (Trigonella corniculata)
trigonocefal, -a : de forma triangulara.
trigonocefalia : malformacion del cran.
trigonometria : branca de las matematicas.
trigonometric, -a : relatiu, -iva a la trigonometria.
trigòs : afan (trabalh penible) ; embestiament / embarràs ; trabalh tediós ; afar litigiós (R. IV, 80)
trigòssa (a la de q.q.) : al remolc de q.q.
trigòssarome (m. e f.) : mendicant, -a.
trigossada : brandida / rosta / tabassada.
trigossar / terigossar (v. tr.) : rebalar ; peltirar.
trigossar / terigossar (se) : se rebalar ; se carpinhar.
Me pòdi pas trigossar : me pòdi pas rebalar.
trigossejar (v. tr.) : brandir / saquejar.
trilatèr, -a : de tres costats.
trilitèr, -a (adj.) : compausat de tres letras.
Mot trilitèr. Lengas trilitèras : lengas semiticas.
triliteralisme : estructura lexicala de las lengas semiticas.
trilha (an 965) e derivats : v. **trilha**.
trilhar (v. tr.) : caucar la vendèmia ; s'enlaçar coma una trelha.

trilhar (v. intr.) : aver la foira / aver la caganha.
trilhar / trelhard : trelha bèla.
trilhàs : cep de vinha nautmontat ; trelha d'arbre ; tonèla.
A trilhas e brillhas (loc. adv.) : trica-traca.
trilingüe, trilingua (adj. e subs.) : estat de çò escrich en tres lengas ; persona que parla tres lengas.
Escrich trilingüe. Persona trilingua.
trilion : un milion de bilions.
trille, -a : magre, -a ; ananquit, -ida / nairat, -ada.
trilobat, -ada : de tres lòbes ; en forma de trefuèlh.
trilobit : fossil del còrs dividit en tres partidas.
trilogia : ensemble de tres òbras dramaticas que lors tèmas son ligats entre eles ; òbra en tres partidas distinctas que, çà que la, fan un tot.
trima / trimal : trabalhs penibles de l'estiu (dalhasons, sègas, cobrisons) ; trabalh penible en general.
La trima de l'estiu / los trimals de l'estiu.
trimadís : trima / trimal. v. çaisús.
trimaire, -a : persona que trima.
trimar (v. intr.) : trabalhar, trabalha que trabalharàs.
trimaran : embarcacion de velas facha de tres còcas parallèlas, longarudas, ligadas entre elas.
trimatge : trimadís. v. pus naut.
« *trimbalar* » (fr.) : v. **tricabalar**.
trimestral : que torna cada tres meses.
Revista trimestrala.
trimestralament : cada tres meses.
trimèstre : periòd de tres meses.
trimotor : avion de tres motors.
trinar (v. intr.) : tindar ; dire tres messas per dimenge.
trinc : accion de trincar.
trincador : brave còp de vin.
trinca talha (plt.) : èrba dels passerats (*Polygonum aviculare*)
trincar (v. intr.) : far tindar los veires plens un contra l'autre abans de beure un còp amb q.q.
« *trincar* » : v. **trencar**.
trincalhar (v. intr.) : far un bruch de tèstes, de ferralha o de sonalhas.
trinchar (v. tr.) : ajocar.
trinchar (se) : s'ajocar.
tringla : barreta de fèrre ; longa règla de fust.
tringlant, -a : vibratòri, -a (que vibra)
tringlar (v. tr. e intr.) : traçar una linha amb un cordèl enduch / enduit (R. III, 84) de color.
tringlet : quadilha (f.) (mena de dança)
tringleta : tringla pichona ; aplech de vitrièr.
trinhon (del lat. *trinio*, tres) : ensemble de tres campanas que sonan al còp ; son d'aquelas tres campanas.
Sonar a trinhon : trinhonar.
trinhonaire, -a : persona que trinhona.
trinhonar (v. intr.) : sonar tres campanas al còp.
trinhonet : ensemble de tres campanas que sonan al còp.
trinitari, -ària : relatiu, -iva a la Trinitat ; religiós, -osa de las congregacions de la Santa Trinitat e d'associacions laïcas religadas amb aquelas congregacions.
trinitat : las tres personas divinas en un sol Dieu : Paire, Filh e Sofle Sant (Esperit Sant) *La Santa Trinitat*.
trinitrina : remèdi contra l'esquinància de peitrina.
trinòm : polinòm de tres tèrmes (mat.)
trinòmi, -a : de tres tèrmes (mat.) *Expression trinòmia.*

trinquèlh, -a : garrèl, -a.
triò (it.) : òbra de musica o fragments musicals per tres personas ; ensemble de musicians per jogar un triò ; grop de tres personas unidas d'un biais o d'un autre ; ensemble de tres elements (mat.) ; laminador non reversible, de tres cilindres. *Un triò d'amics.*
triòde (m.) : tub electronic de tres electròdes (m.)
 « triòl » : v. **truèlh**.
triolet : poèma de uèch vèrses compausat sus doas rimas, e que tres de sos vèrses son identics (lo primièr, lo quatren e le seten) ; grop de tres nòtas d'egala valor, de jogar dins lo meteis temps que doas nòtas de meteissa figura.
triolisme : desviacion sexuala amb tres personas.
triomfador, -airitz (adj. e subs.) : que a capitat.
La nacion triomfairitz. Los triomfadors.
triomfal, -a : relatiu, -iva a un triomfe ; qu'amòda l'admiracion o l'estrambòrd ; que se fa pomposament.
triomfalament : en triomfe ; d'un biais triomfal.
triomfalisme : actitud exagerada de triomfe.
triomfaliste, -a : que fa pròva de triomfalisme.
triomfant, -a : que triomfa ; que marca jòia e fiertat.
triomfar (v. intr.) : capitar ; aver capitat.
triomfe : espet o victòria qu'amòdan admiracion o estrambòrd ; manifestacion triomfala. (R. V, 426)
 « *trionfe* » e derivats : v. **triomfe**.
tripa : budèl d'un animal de bocariá ; passion (s.f. l. p.)
Ai pas la tripa politica.
tripa blanca : bodin blanc.
tripa culal / tripa cular / tripa cuolièira : sauma (budèl gròs) v. la nòta de **grand**.
tripada : ventrada (gròs repais) ; uòus bolits copats en lescas e freginats amb de cebas.
Faguèt una tripada de ceses. D'uòus en tripada.
tripa de mar : pofre (mena de molusc).
tripa grassa : grasdoble / dobla de buòu (pansa de buòu cosinada)
tripalha : intestin / tripas d'animal ; montet de tripas ;
La tripalha de la feda espotida s'asondava pel sòl.
tripa lisa : ase / budèl prim.
tripalhós, -osa : de la natura de la tripa ; tripós, -osa / mòl, -a / flac, -a.
tripalhum : las tripas en general.
tripa mèstra : sauma / budèl gròs.
tripa negra : bodin negre / botifarra.
tripard, -a : ventrut, -uda / tripassut, -uda / grossàs, -assa.
tripariá : botiga que i se vendon de tripas.
triparticion : accion o resulta de tripartir en tres parts egalas.
tripartir (v. tr.) : far tres parts egalas.
tripartisme : sistèma de governament tripartit
tripartit, -a : dividit en tres parts ; constituit per l'associacion de tres partits ; realizat amb l'acòrdi de tres associats. *Fuèlha tripartita. Comission tripartita. Acòrdi tripartit. Governament tripartit.*
trinquet : rastèl de l'esquina d'un pòrc maselat.
Un bocin de trinquet fa las mongetas gostosas.
trinquetar (v. tr.) : ventar de gran amb un ventador.
trinquets (m. pl.) : plaissas (f. pl.) d'un pòrc viu.
tripas (f. pl.) : tripas cosinadas amb de buòu o de pòrc, amb un manat de frigola, de laurièr, d'api, de jolverd.. estacats ensemble, e amb de pomat o de vin ; (al sens figurat en l.p.) : lo pus fons de l'èime ; intelligéncia.
Cantar amb sas tripas.
N'a de tripas dins lo cap ! (l.p.) : es intelligent quicòm !

tripassa : budèl gròs.
tripassièr, -ièira : amator, -tritz de tripans.
D'unes Roergasses son tripassièrs, ieu tanben.
tripet (far) : far la picapandra / far lo diable a quatre.
tripeta : tripa menuda ; campairòl (*Clavaria flava*)
tripièr, -a : mercant, -da de tripas.
triplament (adv.) : a un triple títol ; de tres biaisses.
triplament (subs.) : accion de triplar ; augmentacion tripla.
triplan : avion de tres alas.
triplar (v. tr.) : multiplicar per tres.
Calguèt triplar totes los cables.
triplar (v. intr.) : venir triple ; vendre tres còps son prètz.
« Lo comerçant que dobla pèrd pas, lo que tripla ganha ; te cal tojorn triplar, paura ! »
 (ausit a Montfranc de Roergue e d'Albigés)
triplat : ensemble de tres elements.
triplats, -adas : ensemble de tres mainatges nascuts al còp de la meteissa maire.
triple (subs.) : tres còps mai ; espròva d'atletisme (triple saut / encadenament de tres sauts)
Ne vòli lo triple. Nòu es lo triple de tres.
triple (adv.) : en quantitat tripla. *Aquò, o ai en triple.*
triple, -a : format de tres elements ; tres còps pus grand, -a.
Tripla sòla. Triple barbòt.
triplegia : paralisi de tres membres.
tripleta : ensemble de tres jogaires.
Una tripleta de petanca.
triplex : veire fulhetat de seguretat ; apartament de tres nivèls.
triplicitat : qualitat de çò triple.
triploblastic, -a : particularitat de las menas animalas que lor embrion presenta tres fulhets.
triploïde, -a : propietat de cellulas que lor nucli a tres ensembles omològs de cromosòmas.
triploïdia : particularitat de çò triploïde.
tripòde, -a : supòrt de tres pès ; mast metallic en forma de trespès (mar.)
tripon : paqueton de tripas de pòrc cosinadas. v. **trenèl**.
« Amb lo tripon de Naucèla oblides pas lo pinton, que lo tripon de Naucèla ne pren que mai de valor. »
 Cançon de Naucèla de Roergue.
tripotadís : tripotatge / tripotariá (accion de tripotar) ; mescla de causas despariadas.
tripotaire, -a : persona que tripòta.
tripotar (v. tr.) : mal manejar ; gastar lo trabalh ; far d'atocaments sus q.q.
tripotar (se) : se masturbar.
tripotariá / tripotatge : accion de tripotar.
tripotejaire, -a (adj. e subs.) : que tripoteja.
Es un tripotejaire de primièira borra (fòrça)
tripotejar (v. tr. e intr.) : quitar pas de tripotar ; far de tripotatges.
triptic : taulèl de tres pans.
tripum : tripas en general.
triquet : estèc / biais de far / metòde (m.)
triqueta : v. **truqueta**.
triquetas : truquetas e non pas *castanhetas* (fr.)
TRIQUI- / TRIQUIA- : formas prefixadas del grèc *thrix, thrikhòs* (pel / cabelh)

triquiasi : anomalia de las cilhas que butan cap als uèlhs.
triquina : vèrm parasit del pòrc e de l'òme.
triquinal, -a : relatiu, -iva a la triquina. *Infeccion triquinala.*
triquinat, -ada : se ditz d'un organ infectat de triquinas.
triquinós, -osa : se ditz d'un animal infectat de triquinas.
triquinòsi (f.) : malautiá parasitària deguda a la triquina.
triquion : limit superior del front a la naissença del pel.
triquiti (f.) : ensemble de cristals fins que revèrta un faissèl de fils (fials)
trireactor : avion de reaccion de tres motors.
trirectangle, -a : de tres angles dreches.
TRIS- : prefix, del grèc *treis / tris* que vòl dire tres.
tris (adv.) : paurament ; en estalviant lo mai que se pòt.
O menar tris : estalviar, estalvia qu'estalviaràs.
tris, -ssa : pilat, -ada ; bresat, -ada ; polverizat, -ada.
Cafè tris. Sal trissa. Tèrra trissa.
trisannal, -a : que torna cada tres ans ; que dura tres ans.
« *triscolet* » : v. **trescolet**.
trisomia : aberracion cromosomica.
trisomic, -a (adj. e subs.) : que patís de trisomia.
trissador : mortier (recipient de pèira) que i se trissava la sal gròssa.
trissadoira : maquina de trissar ; caissal / dent molar (v. la nòta de **grand**)
trissaire, -a : persona que trissa.
trissalende / trissapesols : escaisses ancians per « det gròs »
trissalh / trissat : rafatum de pèira picada (talhada)
trissamentut, -uda (adj. e subs.) : que fa de passes menuts.
trissamotas : aplech per bresar las motas.
trissapalha : instrument per bresar la palha.
trissar (v. tr.) : pilar / bresar / espotir / polverizar.
Trissar de trufas bolidas pels pòrcs.
trissat : trissalh. v. pus avant.
trissatge : accion de trissar.
trisseccion, -tritz : que fa la trisseccion (mat.)
trisseccion : division en tres parts, mai que mai egalas.
trisseta (plt.) : èrba dels canaris (*Stellaria media*)
trissillab, -a : de tres sillabas.
trissillaba (m.) : « *Polvera* » es un *trissillaba*.
trissillabic, -a : de tres sillabas.
trissòc : mossa de tres sòcs.
trissolar (v. tr.) : trissar. v. pus naut.
trisson : pilon de mortier de trissar.
trist, -a : contrari de content, -a ; trace, -ça ; penible, -a ; pauc recomandable.
A un agach trist, coma s'èra malurosa.
Es vengut plan trist despuèi qu'es malaut.
Es trist de se véser acusat quand òm es onèst.
Un trist individú. Una trista femna. Un trist afar.
Aver un fons trist. Far trista figura / trista mina.
La se passar trista : traire mal a viure ; èsser pas aürós.
tristament : d'un biais trist.
tristàs, -assa : plan trist, -a.
tristeses / tristors : estat de q.q. de trist.
tritical : mena de froment.
tristonàs, -assa : puslèu trist, -a.
tristonet, -a : un pauc trist, -a
tristor : tristesa. v. pus naut.
tristum : tristor / tristesa.
triterapia : emplec simultanèu de tres tecnicas de terapia.
Triterapia del sidà.

tritium : isotòp radioactiu de l'idrogèn.
tritoire (m.) : cuscuta d'Euròpa (*Cuscuta europaea*)
triton : mena de batracian (*Triturus vulgaris*)
triton alpin (*Triturus alpestris*)
triton crestat (*Triturus cristatus*)
triton marbrat (*Triturus marmoratus*)
triton palmat (*Triturus helveticus*)
triton rugós (*Euproctus asper*)
triton silvèstre (*Triturus silvestris*)
triton : interval melodic de tres tons.
« *triturar* » (fr.) : v. **trissar**.
trium (tri 'yn) : rafatalha / rafatum (rafa 'tyn)
trivala : airal que tres vals i se jonhon.
trivalença : qualitat de çò trivalent.
trivalent, -a : de valença 3 (t. tecn. de quimia) ; qualitat d'una logica qu'utiliza tres valors de vertat : çò verai, çò fals, çò probable.
trivalva : de tres valvas.
trive (m.) : mata d'èrba ; airal que los cans e los lops i van urinar ; trifurcacion.
trivejar (v. intr.) : pistar lo caçum als airals que i va femsar o urinar.
trivial, -a : relatiu, -iva a un trivials ; grossièr, -ièira ; calhòl, -a.
Mot trivial. Expression triviala. Istòria triviala.
trivialment : d'un biais trivial.
trivialitat : estat de çò trivial.
trivials (m. singular) : airal que tres camins i se jonhon.
« *triviòls* » : prononciacion montanhòla de trivials.
tròba / trobada / trobalha : descobèrta urosa ; descobèrta mai que mai literària. *Tròba de trobador.*
trobable, -a : que pòt èsser trobat, -ada.
trobador, trobairitz (L. 373) : poèta liric o poetessa lirica dels sègles XII e XIII que compausavan lors òbras en occitan.
Guilhèm IX d'Aquitània fuguèt lo Ièr trobador.
I agèt dins los cinc cents trobadors occitans.
trobadorenc, -a / trobadoresc, -a : relatiu, -iva als trobadors.
trobadura : causa trobada ; recompensa balhada a q.q. qu'a trobat quicòm de perdut e que o torna al que lo perdèt.
trobaire, -a : persona que tròba quicòm (t. a.) ; poèta de lenga d'òil. *Dison qu'es trobaire d'aiga.*
trobairitz : *Maria de Ventador èra una trobairitz.*
trobalha : doblèt de tròba.
trobare (v. tr.) : trapar (descobrir ; encontrar) ; far una tròba ; compausar coma los trobadors. *Qui cèrca tròba.*
Val mai un que tròba que cent que cèrcan.
trobare (v. impers.) : s'endevenir que / se capitare que.
Se trobèt qu'èrem dins la parentat, mas o sabiam pas.
trobare a dire : (occitanisme per dire criticar)
Me trobèt a dire que parlavi tròp.
trobare (se) : se trapar ; s'encontrar.
Se trobar plan. Se trobar polida. Se trobar geinat.
« *trobilhar* » : v. **torbilhar**.
tròc : escambi dirècte de quicòm contra quicòm mai.
Del gallés **TROCCO**.
tròc (subs.) : talhon / bocin ; tronçon ; brigalh ; fragment.
Un tròc de pan. Un tròc de fust. Un tròc de camin.
Del tròc : semblable, -a.
Que se ten del tròc : entièr, -ièira.
tròca : tròc (escambi) ; tarabastèla.
tròça : de palha, de fen ; montet de palha, de fen ; paquet /

trocèl / rotlèu de teissut ; bòta de palha, de fen.

tròça (de l'it. *trozza*) : cadena o cable que transmet lo moviment de la barra al governalh d'un naviri.

troça : lençolada (fais ligat dins una borrona o amb una còrda) ; estug d'escolan per i sarrar sos apleches d'escriure ; estug de cirurgian per i sarrar sos apleches de cirurgia.

troçada : lençolada (contengut d'una troça, d'un fais)

trocaire, -a : persona que fa de tròc.

troçal : brave tròç. *Un troçal de pan.*

trocantar : doblat de trocar. *v. tròc.*

trocàr (v. tr.): escambiar / far escambi (far de tròc)

troçar (v. tr.): regussar / reboissar / relevar ; far de tròces. *Troçar las margas de la camisa. Troçar la rauba.*

troçar (se) : regussar la rauba, los cotilhons.

troçassa : brava borronada / brava lençolada.

trocèlas (f. pl. arc.): cordèlas o bendas d'estòfa per empachar de tombar un nenon qu'apreniá a marchar.

trocèl : malhòl de nenon ; farda de nòvia. (R. V, 434 - L. 374)

trocèlar (v. tr.): emmalholar un nenon.

trocietàra : mena de trocèl.

trocilhon : tròç pichonèl ; troça pichona ; lençolada pichona.

trocha / troita : mena de peis de ribièira (*Salmo faris*)
filet de pòrc ; pascada a las bonas èrbas en forma de trocha ; pascada a las cebas en forma de trocha.

trochada : pascada espessassa, amb sucre e mica de pan.

trochamand, -a : patricolaire, -a ; patricolejaire, -a ; patelon, -a / entremeteire, -a.

trochamandar (v. tr. e intr.): patricular.

trochamandear (v. intr. e tr.): patricolejar.

trochès : femna gorrina.

trochona : trocha pichona.

TROF- : forma prefixada del grèc *tròphè* (nutricion)

-TROF : forma sufixada del grèc çaisús. *v. autotròf.*

trofallaxia : escambi d'aliments entre los membres d'una societad d'insèctes.

trofallergèn (subs.m.): antigèn (m.) absorbit per via digestiva e capable d'amodar, al nivèl de l'aparelh respiratòri, una reaccion immunologica.

trofedema : edema ligat a de perturbacions troficas.

trofèu : recompensa de victòria dins una competicion esportiva ; bana, defensa, cap d'animal tuat a la caça.

-TROFIA : forma sufixada del grèc *tròphè* (mangisca)
v. atrofia - ipertrofia.

trofic, -a : relatiu, -iva a l'alimentacion.

troficitat : ensemble de las condicions que govèrnan la nutricion e lo desvolopament d'un organ, d'un teissut o d'una partida de l'organisme.

TROFO- *v. TROF-*

trofobiont, a : se ditz dels insèctes qu'utilizan la trofallaxia.

trofoblast (m.): sisa superficiala de las villositats placentàrias.

trofoblastic, -a : relatiu, -iva al trofoblast.

trofoblastòma (m.): tumor maligna del trofoblast.

trofocit (m.): cellula que dintra dins una altra per la noirir.

trofodermatoneuròsi (f.): acrodinia infantil.

trofofilaxia : propietat d'unes aliments de parar l'organisme contra d'unas intoxicacions.

trofologia : sciéncia de l'alimentacion.

trofoneuròsi (f.): afeccion del sistèma nerviós caracterizada per de perturbacions troficas, sens lesions correspondentas del sistèma nerviós.

« trogan » : *v. tregan.*

TROGLO- : forma prefixada del grèc *tròglè* (trauc)

troglodit (m.): passerat qu'anisa dins los traucs de parets, d'arbres o de boissos.

troglodita (m. e f.): persona que viu dins una cauna de rocàs. *Los trogloditas d'Andalòsia.*

trogloditic, -a : relatiu, -iva als trogloditas.

trogloditisme : biais de viure dins de caunas.

troglòfil, -a : se ditz dels organismes, dels animals que lor agrada de frequentar las caunas, mas sens i demorar exclusivament.

troicà (mot rus utilizat al Conselh d'Euròpa) : grop de tres representants (lo president en exercici per sièis meses, lo d'abans, e lo d'après), per assegurar la continuitat dels afars; (s.p.): veïcul tirat per tres cavals de front.

troïna : calamèla de rusca ; trompa de pastre.

troïnar (v. intr.): jogar de la calamèla, de la trompa.

troïnejar (v. intr.): frequentatiu de troïnar.

trois : camba de milh tressecada.

troja / truèja : maura / porcèla. (L. 373 - R. V, 436)

trojada / trujada : maurada / porcelada d'una truèja.

trojar / trujar (v. intr.): porcelar / tessonar.

tròl : travolh. *v. travolh.*
« tròl » : *v. tiròl.*

tròlha / trulha : accion de trolhar (d'espotir) la vendèmia ; çò trolhat dins un còp ; raca (tortèl) de marc d'òli ; cauças que se cargan suls las autras per d'unes trabalhs ; servicial o serviciala malnets.

tròlhada / trulhada : accion o resulta de trolhar, de faunhar, de caucar ; esquichum (eskít ' yn)
Una tròlhada de noses, d'olivas, de rasims.

tròlhadí / trulhadís : çò trolhat.

tròlhador / trulhador : tina per trolhar la vendèmia...

tròlhadoira / trulhadoira : parador / molin drapièr.

tròlhaire, -a / trulhaire, -a : persona que trolha.

tròlhar / trulhar (v. tr.): faunhar / somsir / espotir noses, olivas o vendèmia ; tralhar l'èrba ; somsir la nèu ; caminar dins la nèu o dins la fanga ; femar la tèrra.

tròlhar (se) / se trulhar : se banhar o s'engafosir l'enbàs dels vestits.

tròlhatge / trulhatge : accion de faunhar, de caucar, de somsir, d'espotir.

tròlhièr, -ièira : patron d'un truèlh.

tròli (m.): de l'angl. *trolley* ('tr li) : cable aerian.

tròlibus de l'angl. *trolleybus* ('tr lib s) : veïcul de transpòrt en comun, utilizat en vila e que foncciona amb l'electricitat captada per dos tròlis en contacte amb una linha aeriana.

TROMB- : del grèc *thrombòs* (calhàs / grumèl de sang)

tromba : nivòl en forma d'embut e que torneja.
Tromba d'aiga : brave plujal. *Tromba de mar.*

trombangeïti (f.): inflamacion arteriala.

trombarteriti (f.): trombòsi combinada amb l'inflamacion d'una artèria, o dependenta d'aquela inflamacion.

trombastenia : insufisença qualitativa dels trombocits.
« trombilhar » : *v. torbilhar.*

trombina : enzim que far coagular lo sang.

TROMBO- *v. TROMB-*

trombocit (m.): plaqueta sanguina.

trombocitemia : augmentacion del nombre dels trombocits.

tromboelastograf : instrument una tromboelastografia.

tromboelastografia : metòde per determinar lo temps de coagulacion del sang e las qualitats d'elasticitat del grumèl de sang.

tromboelastograma : corba fotografica obtenguda amb un tromboelastograf pendent la coagulacion del sang.

tromboembolia : oclusion complèta d'un vaissèl sanguin per un grumèl de sang.

tromboflebiti (f.) : flebiti acompanhada de trombòsi.

trombogèn, -a : que fa coagular.

trombolisi (f.) : destruccion d'un grumèl de sang.

trombòne (it.) : instrument de musica **v. tira-butà**.
estaca en forma de trombòne.

trombopatia : tèrme generic per designar totas las alteracions de la produccion o de la fonccion de las plaquetas del sang.

trombopenia : diminucion del nombre de las plaquetas.

trombòsi (f.) : formacion d'un grumèl de sang dins un vaissèl.

trombotic, -a : relatiu, -iva a una trombòsi.

trombus ('trumbys) (t. tecn. med.) : calhàs (grumèl de sang)

trompa : instrument de musica de coire ; aparelh d'alarma de las primièiras autòs ; còrna de pastre ; airal bucal o nasal d'unes animals que s'esperlonga en tub sople e mobil ; afenador (tudèl de fust per far davalair lo fen dins la grèpia) ; tana de ceba montada en grana ; t. tecn. d'arquitectura, de pintura, d'anatomia.
Trompa de pastre. Trompa d'elefant.
Trompa de parpalhòl. Trompa de ceba.
Trompa d'Eustaqui. Trompa uterina.

« *trompar* » e derivats (fr.) : **v. enganar** e derivats.

trompeta : instrument de musica ; jogaire, -a de trompeta ; becassa de mar (peis) (*Centriscus velitaris*)
cocordassa longa (*Lagenaria longa*)
èrba de la talpa (*Datura stramonium*)
Nas en trompeta. Coeta en trompeta.

trompeta de la mòrt : arbust (*Datura arborea*)
mena de campairòl (*Craterellus cornucopioides*)
trompeta cendrosa (campairòl) (*Cantharellus cinereus*)

trompetada : còp de trompeta.

trompetaire, -a : persona que fa de trompeta ; cridaire public.

trompetar (v. intr.) : far de trompeta.

trompetejaire, -a : frequentatiu de trompetaire, -a.

trompetejar (v. intr.) : quitar pas de trompetar.

trompilh : trompeta pichona ; trompeta de rusca ; cibòt / baudufa de foet.

trompilhar (v. intr.) : bronzinar coma un cibòt. **v. çaisús.**

trompillhon : trompeta pichona de rusca ; t. tecn. d'arquitectura.

tron : sèti de rei o de reina. (L 374 - R. VI, 533)

tron : lo bruch que s'èc lo beleg, que s'èc lo liuç. (L. 374)

tròn : doblèt de « tron » (utilizat en Roergue, Albigés, Erau, Provença...); doblèt de « fòlzer »
Lo tròn a petat ! Lo tròn es tombat !
Un arbre curat pel tròn.

tronada : bruch que s'entend quand tròna (quand trona)

tronadís, -issa : que restontís coma lo tròn.

tronadissa : còp de tròn que s'esperlonga ; seguida d'escalapets (de còps de tròn)

tronaire, -a (adj. e subs.) : que revèrta lo tròn ; que restontís coma un còp de tròn ; persona que trona.
Bruch tronaire. Votz tronaira. Persona tronaira.

tronament : còp de tròn.

tronant, -a : que restontís coma lo tròn.

tronar (v. intr. e impers.) : èsser segut sus un tron (L. 374) ;

far de tròns (bruch après los beleges)

tronc : camba d'arbre ; rol ; còrs de l'òme entremièg cap e cambas ; bóstia clavada, dins una glèisa, jos l'estatua d'un sant, amb una fenda per laisser passar d'ofèrtas en moneda ; tros de caulet ; buscalha ; estarengla.

tronc, -a : qu'a pas de banas ; que sas banas son troncadás.

tronça : tronçon.

troncar (v. tr.) : tronçonar ; copar una brava part de quicòm.

tronc d'ase (plt.) : (*Cirsium eriophorum*)

tronc de Nòstre Sènher (plt.) : (*Cnicus benedictus*)

troncha (m. e f.) : persona lorda.

tronchar (v. intr.) : lordejar.

tronche, troncha : moton o feda de las banas pichonèlas.

troncut, -uda : espinós, -osa.

tronçon : tròç de quicòm de longarut ; partida d'un tot.
Tronçon de rol. Tronçon de rota. v. rota - arotar.

tronçonaira : maquina de tronçonar.

tronçonar (v. tr.) : copar amb una tronçonaira.

troneire : tròn.

tronejar (v. impers.) : far de tròns de temps en temps.

tronha / trònha : soca de vinha ; cara roja de q.q. qu'a begut ; qualificatiu pej. m. e f. (del gallés *TRUGNA*, nas)
Aquela tronha ! que me fa dire.

tronhar (v. intr.) : far lo morre.

tronhòc : tanòc / rasigòt / tros. **v. pus luènh.**

tronic / tronilh : còp de tròn.

tronidor / tronoire : tròn.

tronissa : còp de tròn.

tronissada : seguida d'escalapets (seguida de còps de tròn)

tronissar (v. impers.) : escalapetar / far de tronissadas.

tronoire : troneire / tròn.

tronquejar (v. intr.) : buscalhar (amassar de broquetas)

tronquilhar (v. intr.) : doblèt de tronquejar

tròp (subs. m. arc.) : glòsa (farcidura) en latin de glèisa (s. IX e X) o en occitan (s. XI), d'un tèxt oficial liturgic per l'explicar, lo comentar o lo perlongar. Lo *Tu autem, Domine, miserere nobis* en occitan (s. XI), lo *Sponsus* dramatizat en occitan de la parabòla de las dètz verges (s. XI), son d'exemples de tròps. Los poèmas occitans de Sant Marcial de Lemòtges (s. XI) son tanben del genre « tròp » o del genre « versus ».
v. fin de la letra T.

tròp (sens modèrn) : tota figura d'estil o de retorica que consistís a emplegar un mot al sens figurat : metonimia, metafòra...

tròp (adv.)

tropelet / tropelon : tropèl pichon.

tropelièr, -ièira : menaire, -a d'una amassada de pòble ; menaire, -a d'un tropèl.

tropic : cadun dels dos parallèls geografics de l'esfèra terrèstra que lo solelh i passa al zenit a cada solstici.
Tropic del Càncer dins l'emisfèri nòrd
Tropic del Capricòrn dins l'emisfèri sud.

tropic, -a : relatiu, -iva al tropisme.

tropical, -a : relatiu, -iva als tropics. *Climat tropical.*

tropisme : moviment d'orientacion d'una planta o d'un organ vegetal jos l'influéncia d'una excitacion exteriora (lutz, pesantor, aiga, quimia...)

TROPO- : v. **TROP-**

tropofil, -a : característica d'una planta tropofita.

tropofit, -a : propietat de çò adaptat a l'alternància de las sasons secas e umidas.

tropologia : biais de parlar tropologic (R. V, 433)

tropologic, -a : exprimit, -ida al sens figurat.

tropologicament : al sens figurat.

tropopausa : zòna de transicion entremièg la troposfèra e l'estratosfèra.

troposfèra : region de l'atmosfèra pus vesina del sòl.

troposfèric, -a : relatiu, -iva a la troposfèra.

tros : tanòc de caulet.

« *trosquin* » - « *trosquinar* » : v. **trusquin**.

tròt : anar de caval e d'unes quädrupèdes intermediari entre lo pas e lo galòp (R. III, 420)

tròta : brava tròç de camin de percórrer.

trotada : pichona corsa de caval.

trotaire, -a (adj. e subs.): que tròta ; que ròda ; persona o animal que tròta ; rodair, -a : òme femnassier , filha garçoniera.
Trotaira de mòstra : agulha que marca las segondas.

tròtamenut (adj. e subs. m. e f.) : que fa de passes pichons ; cuèissacort, cuèissacorta.
Òme tròtamenut. Femna tròtamenuda. v. bas de p. 19.

trotant, -a : que tròta.

trotar (v. intr.): se desplaçar al tròt ; caminar rapidament, a pichons passes ; caminar fòrça ; passar pel cap rapidament e de contunh.
Lo caval trotava. Trotàvem lo long del camin.
Las mirgas tròtan del matin al ser.
Aquela idèa me trotèt pel cap tot lo jorn.

trotatge : accion de trotar.

trotejar (v. intr.): quitar pas de trotar / trotar de contunh.

trotièr, -ièira (subs. e adj.) : caval ensenhat per trotar ; persona que camina fòrça a pè ; rodair, -a.
*« Filha trotièira e fenestrièira
la te compres pas a la fièira ! »*

trotinejar (v. intr.): frequentatiu de trotejar.

trotineta : aplech per se desplaçar sus una planqueta margada de doas rodeletas e d'un guidon, lo pè drech sus la planqueta, lo pè esquèr s'apevant sul pelsòl per amodar lo movement.

trrr ! trrr ! trrr ! (onom. per far trotar lo bestial)

truand, -a (subs. e adj.): paucval ; gus, -a ; gorrin, -a ; farsejaire, -a ; enganair, -a.

truandar (v. tr. e intr.): enganar ; gorrinejar ; farsejar / badinar.

truandalha : gusalha ; enganaires o farsejaires e Tcenaval.

truandri07ut accioo airultaiu de truans ()Tj /F1 8.55 Tf14.71438 0 TD (t.a.al)Tj /F2 9.5 Tf15945.776 -11.4 TD

trufandisa : trufa / trufariá. v. **trufariá**.
trufar (v. tr.): garnir de trufas (de rabassas)
Una piòta trufada : ... garnida de trufas (rabassas)
trufar (se) : se rire de. *Se cal pas trufar de tot.*
trufarèl, -a : trufaire, -a / trufandièr, -ièira.
D'unes provèrbis occitans son fòrt trufarèls.
trufariá / trufa : accion de se trufar, de se rire de q.q.
trufas al mòl : après pelar de trufas crusas, las copar menut ; las getar aital dins l'aiga tebesa d'un topin ; ajustar de grais fin de pòrc o de guit ; laisser còire bravament entrò que molegen plan... Èra lo matafam dels òmes, per sopar. L'endeman matin, la cosinièira passava a la padena las rèstas de las trufas al mòl de la velha, amb una brava tindèla de ventresca. Aquò fasiá un brave dejunar.
trufas al tustet : la velha, far bolir las trufas dins l'ola, sens las pelar ; l'endeman matin, las pelar, las copar en rodèlas plan tèunhas ; las far freginar dins una padena plan oncha ; las virar e las revirar amb la paleta per las far s'embeure de grais ; i ajustar de rabinèls achiuetats ; tustar lo tot amb la paleta per tal que las rodèlas s'espotiscan plan ; per aquò far, quitar pas de tustar... Lo jorn del masèl, las trufas al tustet se fasián amb l'aprestatge mannat de carn fresca de pòrc.
trufassa : pampe de las trufas (dels patanons)
trufa-trufant (loc. adv.) : d'un aire trufaire.
« trufe » (subs.) : v. **fèrm / tap / caussanèl / sistre / tuf**.
trufe / truffet (subs.) : trufa / patana / patanon / tartifle.
trufet : contracòr de chimenèia / placa de chimenèia.
trufet, -a (adj.) : badinaire, -a / trufaire, -a.
trufetièira / truffièira : campat de trufas (de patanons)
La truffetièira la desrabarem deman.
trufièr, -ièira : relatiu, -iva a las trufas (t.a.)
Tèrra truffièira : tèrra que volonta las trufas (patanas)
Can truffièr. Pòrc truffièr (cercaires de trufas (rabassas)
trufòl (plt.) : mineta (*Medicago Lupulina*)
truilet (plt.) : mena de trefuèlh (*Trifolium angustifolium*)
trujada / trojada : maurada de porcelons.
trujar (v. intr.) : porcelar ; far de mauras en laurant (mal laurar).
trujassa : truèja gròssa / maurassa / porcelassa.
trujeta : truèja pichona.
trujon, -a : porcelon, porceleta.
« trulet » : v. **trulle**.
trulh, -a : treule, -a ; flac, -a ; buf, -a ; void, -a / vuèg, vuèja ; magrostin, -a.
Ai lo ventre plan trulh, qu'ai dejunat a cinc oras.
trulhada : v. **trulhada**.
trulhadís : v. **trulhadís**.
trulhador : v. **trulhador**.
trulhadoira : v. **trulhadoira**.
trulhaire, -a : v. **trulhaire**.
trulhar : v. **trulhar**.
trulhatge : v. **trulhatge**.
trulle (subs.) : budèl ; bodin ; gulampe ; òme ventrut ; mota de tèrra.
trullet, -a : drollon ventrut, drolleta ventruda ; bodin pichon.
trulhièr, -ièira : v. **trulhièr**.
trum, -a : escur, -a / sorn, -a / crum, -a / cup, -a.
Sovent, en novembre, lo temps es trum.
trumada : nivolassa ; auratge ; pluèja d'auratge.
trumar (se) : s'enfosquir / s'escurcir.
Lo temps se truma, signe que vòl plòure.

trumaud, -a (adj. e subs.) : sornut, -a ; sornarut, -da.
trumèl / turmèl : esquina de la camba ; cavilha del pè ; garron de buòu.
trumor : escurina / escuresina / entrumida.
« L'ostal nòstre se demòlís, mas totjorn ieu soi a l'espèra : dins la trumor quicòm lusís, tornarà lo temps d'un còp èra ». J.B.
truna / trunet : mena de fenial / mena de granja.
truquejar (v. tr. e intr.) : clicar / cliquetar.
Quita pas de truquejar sus la mirga de l'ordenador.
truquèl / truquet : truca pichona.
truqueta / triqueta : cancarineta (e non pas « castaneta ») ; mesura arcaïca : quart de vin.
truquetar (v. intr.) : clicar / cliquetar.
truquetejaire, -a (arc.) : pintonejaire, -a.
truquetejar (v. intr. arc.) : pintonejar.
trus : trigossadís d'un ostal.
trusc o de trasc (de) (loc. adv.) : d'un biais o de l'autre.
trusquilh, -a : drollon, drolleta.
trusquin : aplech de mecanica o de menusariá per regar parallèlament a quicòm de quilhat.
trusquinar (v. intr.) : utilizar lo trusquin.
trussal : cais.
trussana : tina pichona de vendémia.
trussar (v. tr. e intr.) : machugar ; bresar ; trissar ; trimar.
trusses (m. pl.) : sobras / brutitge.
trut : esquila.
truton : esquilon.
tu (pr. pers. 2da persona, m. e f. subjècte o complement preposicional) : *Siás tu ? Siás tu ! Tu e ieu. Tu, ont vas ? A tu te coneissi. Parlàvem de tu.*
tua (pr. poss. 2da persona del singular) : tia. v. **tia - teuna**.
La tua sòrre. Aquela pala cresi qu'es la tua.
tuable, -a : que pòt èsser tuat, -ada.
tuada : chaple / masèl / massacre ; quantitat de bestial maselat (tuat)
tuador / tuariá : masèl (airal que l'òm i tua lo bestial per la mòrt) ; airal perilhós.
Aquel airal es un vertadièr tuador !
tuadoira : chaple / massacre ; airal perilhós.
tuaire, -a : maselaire ; persona que tua (t. a.)
tua moscas : mena d'agaric (*Amanita muscaria*)
tuar (v. tr.) : metre a mòrt ; desquilhar d'un còp de fusil ; atudar.
Avèm tuat lo pòrc : avèm fach masèl.
As tuat quicòm a la caça ? - Òc ! ai tuat lo temps.
tuar (se) : trapar la mòrt dins un accident ; se suicidar ; se crebar (trimar tròp). *Suson se tua de trabalh !*
tuariá : v. **tuador**.
Tu autèm : començament de l'invocacion latina fòrt anciana que se ditz encara cada jorn *Tu autem, Domine, miserere nobis* (mas tu, Senhor, nos laisses pas tombar) v. fin de letre T. expression occitana que vòl dire *Aquí çò que fa problèma !*
Aquí lo tu autèm que nos arrèsta ! : aquí l'agre !
tuatge : accion de tuar / lo tuar.
tua vèrme (plt.) : trufamanda (*Santolina Chamaecyparissus*)
tub : conduit cilindric.
TUB- : forma prefixada del latin *tubus* (tub)
tuba (del lat. pop. stuba) *Glossari de Cassèl, sègle VIII*
(mai que mai plural) : fums / nèblas / vapors.
tubanèl : casèla enfumada ; ostal que sa chimenèia tira pas.

tubar (v. impers.): far de tubas / fumejar / brumar ; far un tubatge (med.)

tubarejar (v. impers.): frequentatiu de tubar.

tubas: fums / nèblas / fumarlas. *Las tubas se rebalan.*

tubassièira: tubas espessas ; fum espés ; ostal plen de fum.

tubatge: accion de garnir de tubs un sondatge, un potz... ; introduccion d'un tub rigid o elastic dins un orifici o un canal natural. *Tubatge gastric.*

tubejar (v. impers.): tubarejar. v. pus naut.

TUBER-: forma prefixada del latin *tuber* (excrecència)

tubercul: excrecència que buta a quina partida que siá d'un vegetal, mai que mai a la raïç e a la camba sosterranha.

tubercular, -a: tuberós, -osa ; relatiu, -iva als tuberculs ; de la natura d'un tubercul ; que fa de tuberculs.

tuberculina: liquid tirat d'una cultura de bacils de *Koch* e que contenon lor toxina.

tuberculinic, -a: relatiu, -iva a la tuberculina. *Reaccion tuberculinica.*

tuberculifòrme, -a: de la forma d'un tubercul.

tuberculinoterapia: utilizacion terapeutica de la tuberculina.

tuberculizacion: formacion d'un tubercul o de mai d'un ; infeccion amb lo bacil de Koch ; tractament d'un malaut amb la tuberculina.

tuberculizar (v. tr.): far de tuberculs ; far una injeccion de tuberculina a q.q.

tuberculoïde, -a: que revèrta un tubercul.

tuberculòma (m.): formacion novèla amodada pel bacil tuberculós.

tuberculós, -osa: paumonista (m. e f.) (l.p.)

tuberculòsi (f.): malautiá contagiosa e inoculabla amodada pel bacil de *Koch*.

tuberculostatic, -a: propietat del remèdi que, sens capitar de tuar lo bacil de *Koch*, n'empacha la reproduccion.

tubericultura: cultura de trufas negras en vista de lor comercializacion.

tuberifòrme, -a: en forma de trufa (de patana) *Raiç tuberifòrma.*

tuberizacion: formacion de tuberculs.

tuberizat, -ada: propietat d'una raïç que forma un tubercul. *Raiç tuberizada.*

tuberós, -osa: propietat dels vegetals o de las plantas que presentan de partidas bocejadas en tuberculs.

tuberosa (plt.): *(Polianthes tuberosa)*
tuberosa fèra : *(Asphodelus albus)*

tuberositari, -ària: relatiu, -iva a una tuberositat, e mai que mai a la tuberositat gròssa de l'estomac. *Càncer tuberositari.*

tuberositat: protuberància (bocejada) d'un òs que i son implantats de muscles o de ligaments ; caduna de las porcions que bocejan de cada part de l'estomac.

tubiflòr, -a: propietat d'una planta de las flors tubularas.

tubifòrme, -a: de la forma d'un tub. v. **tubarejar**.

tubós, -osa: plen de tubas. *Uèi, lo temps es tubós.*

tubovaginal, -a: relatiu, -iva a la trompa uterina e a la vagina.

TUBUL- / TUBULI-: forma prefixada del lat. *tubulus* (tub pichon)

tubular, -a: en forma de tub ; constituit, -ida de tubs. *Canalizacion tubulara. Caudièira tubulara. Còrs tubular. Estatjas tubularas de maçons. Pont tubular*: pont d'estructura tubulara.

tubuliflòr, -a: propietat de las plantas que lor borda, o amens lor disc, an pas que de flors tubularas.

tubulura: obertura d'unes vases per laissar passar un tub ; ensemble dels tubs d'una installacion ; tudèl cort que s'acaba per una brida que i se branca una canalizacion. *Tubulura d'admission, d'alimentacion, d'escapament.*

tuc: suc ; tèrme ; costal ; colina ; cima.

tuc: socam ; vin ; gorda o flasca plena de vin. *Una flasca de tuc vièlh*: una flasca de vin vièlh.

tuca: suca / termal / costal / colina ; mamelon.

tuca: cogorla / coja ; cap ; èime ; intelligéncia. *Aquel òme a una bona tuca*: aquel òme a de cap. *Aquel dròlle a pas de tuca*: ... a pas d'èime.

tucada: gorda plena de vin.

tucas: granas de coja o de melon.

tucat: bolida de cogorla, de ris e de sucre.

tucat, -ada: senat, -ada (qu'a plan d'èime, qu'a tot son cap) *Mal tucat*: mièg-caluc (qu'a lo fusil qu'escarta) (l.p.)

Tucidides: istorian grèc.

tuciorisme (t. tecn. de teologia): sistèma que recomanda de seguir l'opinion pus estricta, en matèria de morala o de teologia, cada còp que l'opinion pus liberala es pas segura.

tuciorista (adj. e subs. m. e f.): relatiu, -iva al tuciorisme ; adèpte, -a del tuciorisme.

tucle, -a (adj. e subs.): sup, -a (que, de luènh, i vei pas clar)

tucòl: costal / tuquèl.

tucolet: taparèl / torrèl / torret.

tudar (v. tr.): atudar / escantir. (R. V, 438)

tudèl: fumarèl (conduit de chimenèia per tirar lo fum, mai que mai çò que despasa sus la teulada) ; conduit en general ; gargamèla / garganta ; grelh de grana / gèrme. *Lo tudèl de la chimenèia.*
Se pessar a plen tudèl: manjar a plena garganta.

tudèla (adj. m. e f.): mostardenc, -a / que s'emmoscalha.

Tudèla: vila de Navarra (Espanha) v. **Guilhèm**.

tudelada: contengut d'un tudèl ; plen gargalhòl.

tudelar (v. intr.): grellhar.

tudelariá: ensemble de tudèls, de conduits.

tuèis: mena d'arbre *(Taxus baccata)*
« *tuejar* » : v. **tutejar**.

tuèla: ola ; barquet ; trencada per tirar l'aiga d'endacòm.

tuèra: tuna / tunèl.

tuf: marla. *Tèrra tufa*: tèrra marlosa.

tufa: capurla (flòta de pel ; mata de plumas sul cap) ; pel ; cap ; tinhassa ; morre de singlar o de pòrc ; cap de singlar o de pòrc.

tufada / tufarèla / tufarina / tufarla: aucèl que revèrta l'alauseta, mas que pòrta una tufa sul cap. *(Galerita cristata)*

tufar (v. intr.): prene la forma d'una tufa.

tufard, -a: qu'a una brava tufa.

tufarèla / tufarina: tura-lura / cotoliva v. **tufada**.

tufarla: v. **tufada**.

tufat, -ada: qu'a una flòta de pel o de plumas / qu'a un tufet. *Galina tufada.*

tufèga: toscanejadís voluntari ; esfòrc per tossir.

tufegar (v. intr.): tossir / toscanar / tussilhar.

tufèra: trufa negra *(Tuber melanosporum)*

tufèrièr, -ièira: cercaire, -a de trufas negras.

tuferlina: joventa.

tufet: flòta de pel o de plumas.

tufeta : blesta pichona de pel ; alvet de bornhon.

tuià (plt.) : *(Thuja orientalis)*

tuit-tuit : onomatopèia del cant de mantun aucèl.

tuit tuit : agaça batalhièira / margassa / tarnagàs.

(Lanius excubitor meridionalis)

« *tujar* » : v. **tutejar**.

tul : teissut de coton o de seda, fòrt leugièr e transparent,
de las malhas redondas o poligonals, inventat a Tula.

Tula : vila de Corresa (Occitània)

tularemia : malautiá transmesa a l'òme per aver manjada
una lèbre malauta.

tulariá : fabrica, industria, comèrci del tul.

tulièr, -ièira : relatiu, -iva al tul. *Industria tulièira.*

tulista (m. e f.) : obrièr, -ièira de l'industria del tul ;
persona que fabrica o que ven de tul.

tulipa (plt.) : mena de flor *(Tulipa gesneriana)*
tulipa silvèstra

turbulència : défaut de q.q. de turbulent.
turbulências (f. pl.) : revolums dins l'aire.
En avion òm se maina de las turbulências.
turbulent, -a : sautaire, -a / trepaire, -a ; menabruch / menaçaganh (m. e f.)
turbulentament : d'un biais turbulent.
turc, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Turquia ; sortit, -ida de Turquia. *Un Turc. Una Turca.*
turc, turga (adj. e subs.) : estèrle, -a / bufèc, -a.
Èsser turc : èsser estèrle. *Una feda turga.*
turcar / turgar (v. intr.) : passar un an sens portar ; èsser estèrle. *Ongan, aquela feda a turgat.*
túrcia : turon / tuc / suc.
turet : tiuret (mena de pèira)
turga e derivats : v. **turc, turca.**
« *turgan* » : v. **tregan.**
turgescència : estat de çò enregdesit e confla.
turgescent, -a : enregdesit, -ida e confla, -ada.
turquet : mena de milh
turiferari, -ària : clergue o clergueta en carga de l'encensier per las ceremonias religiosas ; blandejaire / lausenaire, -a.
Los turiferaris del poder central.
turla : còrna / trompa de pastre.
turle : pèira getada a q.q. o a quicòm.
turle / trulle : mota de tèrra.
« *turlupinar* » (fr.) : v. **tafurar / preocupar.**
turmèl : v. **trumèl.**
« *turna* » (fr.) : v. **taverna.**
turon : tuquet mai o mens redond.
turonet : diminutiu de turon.
turpitud (f.) : biais de viure vergonhós ; accion vergonhabla.
turqués, -a : relatiu, -iva a Turquia ; sortit, -ida de T.
turquesa : pèira preciosa.
turquesas : tenalhas turcas / tenalhas de fabre.
turqueta (plt.) : èrba del Turc / èrba de la gravèla.
(Hernaria glabra)
turquin : mena d'albricòt.
turra : mota de tèrra, de pelena ; soca d'arbrilh, de bruga... ; montet gròs.
« *turrada* » : v. **torrada.**
turrat / turràs : gròssa mota de tèrra.
turrassèl / turrasson : pichona mota de tèrra.
turre : turle / trulle / mota de tèrra.
turre : vinagrièira.
turrejar (v. intr.) : far de motas.
turrilh / turron : v. **turrassèl.**
« *turtar* » : v. **tustar.**
tusa / tuson e derivats : v. **tison.**
tusc, tusca : boissonalha / bartàs / matàs / galhamàs.
tussilatge (plt.) : *(Tussilago farfara)*
tussilha (subs. m. e f.) : sabracaire, -a ; afrabaire, -a ; musardejaire, -a ; picanhaire, -a ; persona tròp minimosa.
El es un pauc tussilha, sa sòrre tanben.
tussilhament : tussilhage.
tussilhar (v. tr.) : sabracar ; afrabar ; picanhar / capinhar.
tussilhar (v. intr.) : musardejar / landrejar.
tussilhatge : accion o resulta de tussilhar.
« *tussir* » e derivats : v. **tossir.**
tust : còp. *Ai trapat un tust* : ai trapat un còp.
Ai ausit un tust a la pòrta.
De tust en bust (loc. adv.) : a l'azard.

tusta : tustal / nhòca (brave còp) ; mordida de peis a l'anquet ; acipador : cordèl per soslevar lo tomba-lèva de la pesca.
tustabartàs (adj. e subs. m. e f.) : vesat, -ada ; testut, -uda.
tustaboisses (adj. e subs. m. e f.) : caput, -uda / caparrut, -uda ; somarut, -uda ; ruste, -a.
tustabòrlhe (a) (loc. adv.) : de clucons.
tustabranda (adj. e subs. m. e f.) : esterlucat, -ada.
Rasonar coma un tustabranda : rasonar coma un esclòp.
tustada : tust ; tustal ; tanada / rosta / tabassada.
tustadís / tustadissa : picadís / picadissa (seria de tustes)
tustador : tustet de pòrta ; airal que lo tustet i tusta.
tustaire, -a : persona que tusta a la pòrta ; persona brutalada.
tustal : brave còp ; nhòc / nhòca ; correccion / punicion.
tustamartèl : tarabast / riga-raga / tarabastèla.
tustament : accion de tustar.
tustar (v. tr.) : picar a una pòrta ; batre q.q.
tustar (se) : trucar quicòm ; se batre / s'entretustar.
tustas-e-bustas (a) (loc. adv.) : a l'azard ; consí que siá.
tustassada : tanada / rosta / tabassada.
tustassal : nhòca / brave tustal / brava tustassada.
tust-e-bust (adv.) : de cada band ; en fàcia.
tust-en-bust (loc. adv.) : a tot azard.
tustejar (v. tr.) : frequentatiu de tustar.
Tustejava a la pòrta que li obriguèsson.
tustejar (se) : frequentatiu de se tustar.
tustet : tustador / tustadoira de pòrta ; mena de jòc de cartas ; biais de cosinar de truffets.
Far tustet : tustar a las pòrtas per rire.
Jogar al tustet. Trufas al tustet : v. **trufas.**
tut / tuta : tuna / cauna / cava (airal que d'unes animals i se reclaman).
tutar (v. tr.) : destutar (far sortir de sa tuta).
tutejadís : accion de tutejar q.q.
tutejaire, -a : persona que tuteja aisidament.
Los Occitans sèm lèumens (puslèu) tutejaires.
tutejament : accion de tutejar q.q.
tutejar (v. tr.) : dire « tu » e non pas « vos » a q.q.
tutèl : brota ; camba de cerealum ; coeta d'un grun de rasim ; primièira bana ; rafatum de l'espiga de milh ; gargalhòl.
Cantar a plen tutèl : cantar a plen gargalhòl.
tutèla / tutoratge : carga de tutor o de tutritz. (R. V, 443)
tutelar, -a : que pren q.q. jos sa tutèla.
Àngel tutelar : ange gardian.
tutèrta : *Pèdre la tutèrta* : pèdre lo cap.
tutet : *Far tutet* : far guinèla / cochar / espisar.
tutor, tutritz : persona en carga d'un mainatge, falta de parents, o falta de parents capables ; persona en carga d'un adult incapable, d'una adulta incapabla.
tutoratge : tutèla.
T.V.A. : sigla de Taxa sus la Valor Ajustada.
tuvelós, -osa : de la natura del tuf ; que fan un depaus de fonzalhas. *Aiga tuvelosa.*
tuvièira : peirièira de tuf.
tuvièira : obertura tubulara per l'intrada de l'aire que l'òm bufa dins un forn, una farga... per alimentar la combustion ; element de canalizacion perfilat per tal que lo fluid que i circula augmente de velocitat ; partida posteriora d'un motor de reaccion que i se fa l'expansion dels gases qu'amòda la propulsion.

TORNA, FRATRE, TORNA! - RETORNA!

v. tornar.

★ Τῆ πατρώα φωνῇ· Τόρνα, τόρνα φράτρι.

THEOPHIL. Chronographia, fol. 218.

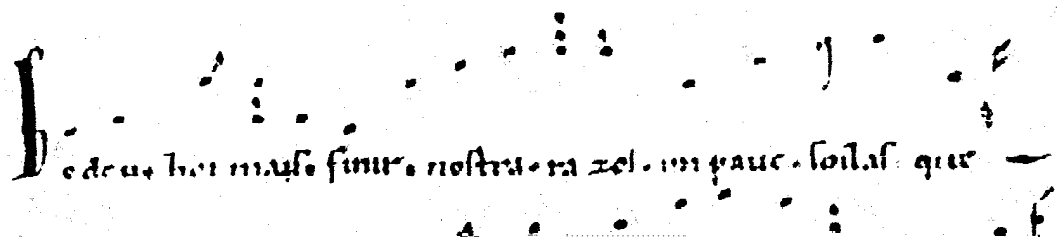
Ἐπιχωρίῳ τε γλώττῃ... ἄλλος ἄλλω, ῥετόρνα.

THEOPHYLACT. Hist. lib. 2, c. 15. — HISTOR. MISCEL. lib. 17.

Raynouard, *Choix des poésies originales des troubadours*, t.1, p. 9.

TU AUTEM, DOMINE, MISERERE NOBIS!

v. trôp.

U

U : vintena letra de l'alfabet occitan pronunciada (y)

ubac : airal virat cap al nòrd e sovent a l'ombra.

ubagós, -osa : iversenc / ombrenc.

Ubèrt - Ubèrta : prenom.

ubiquisme : doctrina de Lutèr qu'afortís que Dieu es totjorn present pertote, donc, atanben dins las ostias non consacradas.

ubiquista (adj. e subs. m. e f.) : dotat, -a del don d'ubiquitat.

ubiquitari, -ària : persona protestanta adèpte de l'ubiquisme.

ubiquitat : facultat d'èsser present en mai d'un airal al còp. « *ubrir* » e derivats : v. **obrir** e derivats.

Uc - Ugon - Ugues - Ugoneta - Ugueta : prenom.

uc / aüc : cridal / bramal que s'esperlonga ; bramal butat de quand en quand pels dançaires de borreia. v. p. 1014.

ucada / ucal : cridal que s'esperlonga ; escridassada.

ucar (v. tr. e intr.) : sonar de pro luènh ; cridar / bramar / cridassejar ; crit del grapaud o del chòt ; butar un aüc en dançant la borreia. v. fin de letra U.

uchau (subs. m. arc.) : la part ochena d'una anciana mesura.

uchauet (arc.) : mesuret (pichon mesuret pel vin)

ucles (m. pl.) : lugres / uèlhs. v. fin de letra U.

* *Abucle* : sens ucles (del lat. *ab oculis* : sens uèlhs)

Ucraina : nom de país d'Euròpa.

ucrainés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Ucraïna ; sortit, -ida d'Ucraïna. *Un Ucrainés. Una Ucrainesa.*

UDO- : forma prefixada del grèc *hudôr* (aiga) v. **udomètre**.

udol / udolada : bramal de lop ; gemèc ; miauladís d'un cat o del vent ; ululament d'aucèl nocturne.

L'udolada del chòt me desagrada pas brica.

udoladissa : udolada granda e perlongada.

udolaire, -a : persona o can que jangola coma un lop o que gemèga.

Un can udolaire. Una persona udolaira.

udolament : accion d'udolar (de jangolar) o de gemegar.

udolant, -a : qu'udola (que jangola) o que gemèga.

udolar (v. intr.) : jangolar (bramar coma un lop) ; gemegar.

Udolava lo vent jos la pòrta de la cosina.

Udola mon can quand sonan las campanas.

udomètre : aparelh per mesurar la pluèja que tomba.

udometria : estudi de la reparticion de las pluèjas dins l'espaci e dins lo temps ; aquela reparticion.

udometric, -a : relatiu, -iva a l'udometria.

uèch / uòch / uèit (adj. num. card.) : 8.

uècha : nina / viston (prunèla de l'uèlh)

uèi / uòi (adv. de temps) : al jorn que sèm.

Uèi per uèi : ara / pels temps que sèm.

uèit / uèch / uòc : 8.

ueitanta : v. **ochanta - oitanta**.

ueitanten / oitanten (adj. num. ord.) : 80^{en}. (v. **oitanten**)

uèla : usa / ueta / miuleta / gargalheta / niveleta : apendix carnut, mobil e contractil, que penja enrè del cèl de boca e que contribuís a tampar las fòssas nasalas pendent la degluticion.

uèlh / uòlh : ucle / lugre (organ de la vista)

Alandar una padenada d'uèlhs : se rebotir.

A uèlhs vesents / a beles uèlhs vesents : a la vista de totes.

A vista d'uèlh : per a pus près.

Clucar los uèlhs : tampar los uèlhs.

Crompar a l'uèlh : crompar pas al pes.

Passar per uèlh : s'eclipsar (R. II, 417)

Tornariá los uèlhs a un cat : es adrech que jamai.

Uèlh de font : airal qu'una font i vina.

Uèlh de mar : gorg d'aiga de mar.

Uèlhs macats : uèlhs enrodats de negre.

Virar l'uèlh : s'estavanir ; morir.

Virar los uèlhs : aver un uèlh a Tolosa e l'autre a Rodés.

uèlh de boc : mena de cauquilhatge.

uèlh de buòu : luna / bojal / lucana (obertura de cava) ;

menas de plantas : (*Bupthalmum salicinum*) ; (*B. spinosum*)

(*B. grandiflorum*) ; (*B. aquaticum*) ; (*B. maritimum*)

(*B. salifolium*) ; (*Matricaria Chamomilla*) ; (*M. discoidea*)

(*M. inodora*) ; (*M. maritima*).

uèlh de buòu de l'argue : t. tecn. de marina.

uèlh de can (plt.) : (*Antennaria dioica*)

uèlh de Dieu (plt.) : (*Aster amellus*)

uèlh de garri (plt.) : mena de gèissa (*Lathyrus sativus*)

uèlh de l'enfant Jèsus (plt.) : (*Myosotis*)

uèlh de lop (plt.) : brama vaca (*Colchicum autumnale*)

uèlh de pavon (plt.) : (*Anemone pavonina*)

uèlh de perdic (plt.) : (*Anemone hortensis*)

uèlh de poèta (plt.) : (*Dianthus*)

uèlh de vaca (plt.) : (*Anthemis arvensis*)

uèlh de veire : mena d' Janet (*Anas fuligula*)

uèlh roge : m. d'aucèl : (*Mergus serrator*)

ufa : fosc (morre del pòrc) ; nàrria ; bresega (f.) / beu l'òli (m.)

ufa (a) (loc. adv.) : de badas / en bada / en van.

ufan (m.) / ufana (f.) : vanitat ; vana glòria ; orgulh.

ufanejar (v. intr.) : far lo bragard / far lo vanitós.

ufanós, -osa : auturós, -osa / bragard, -a / orgulhós, -osa.

ufanosament : vanitosament.

ufle e derivats : v. **enfle** e derivats.

ufò (angl.) : acronim de « *unidentified flying object* » v. **AVI**

ufològ, -a : persona qu'estúdia los avis.

ufologia : estudi dels avis.

uganaud, -a (subs.) : adèpte, -a de la religion de Calvin.

uganaudalha (pej.) : los calvinistas en general.
Ugues / Ugueta / Ugon : v. Uc.
uis / uissa (arc.) : pòrta.
uisset : portanèl (pòrta pichona)
uissier, -ièira : persona que se ten a la pòrta d'un naut personatge per anonciar e far dintrar los visitaires ; emplegat d'administracion ; oficièr ministerial.
Un uissier se presentèt amb sos papafards.
ukaz (u`kaz) (m.) (rus) : decision autoritària e imperativa.
UL- : forma prefixada del latin *ulcus* (ulcèra) o del grèc *oulòn* (gengiva) v. **ulgalgia - ulcèra - ulectomia**.
ulgalgia : dolor a las gengivas.
ulcèra (subs. f.) : solucion de continuitat dins la pèl o una membrana mucosa que rosega l'airal e amòda sovent la formacion de poire ; plaga sus un arbre. (R. V, 445)
Ulcèra d'estomac. Ulcèra varicosa.
ulceracion : formacion d'ulcèra ; l'ulcèra meteissa.
ulcerar (v. tr.) : amodar una ulcèra. (R. V, 445)
 ofensar bravament ; amodar una brava ressentida.
Soi ulcerat de son ingratitude.
ulcerar (s') : començar de far ulcèra.
Comença la plaga de far ulcèra.
ulceratiu, -iva : qu'amòda una ulceracion. (R.V, 445)
ulcerogèn, -a : qu'amòda una ulcèra.
ulceròide, -a : que revèrta una ulcèra.
ulcerós, -osa : de la natura d'una ulcèra. (R. V, 445)
ulectomia : ablacion de teissut gingival.
ulema (m.) : doctor de la lei musulmana, jurista e teologian.
ulhal : gorga sens fons ; visièira de casco ; ciclòp.
ulhal / dent ulhal : dent de l'uèlh, pus ponchuda que las autras, entremièg la darrièira incisiva e lo primièr caissal.
Ai la dent ulhal que me dòl.
ulhada : còp d'uèlh de lèbre (còp d'uèlh rapid) ; clinhada (clinhament d'uèlh mai que mai complici) ; còp d'uèlh de colèra ; mena de rasim negre de gruns ovals e de pèl fina.
Me folzegèt d'una ulhada assassina.
ulhar (v. tr.) : olhar / empeutar per escuçon.
ulhard : trauc de mòla ; ulhal (ciclòp)
ulhassa : mena de peis dels uèlhs gròsses (*Murena Cassini*)
 (*Pomotomus telescopus*)
ulhat, -ada : qu'a d'uèlhs gròsses.
 « *ulhauc* » e derivats : v. **eslhauc** e derivats.
ulhet : trauc pichon per engulhar un correjon ; pichona baga metallica que gandís aquel trauc ; gansa de polelha ; trauc del tafanari ; mena de flor : (*Dianthus*)
ulheta : fonilh / enfonilh (embuc / embut de fust)
ulhetar (v. tr.) : far d'ulhets a quicòm.
ulhetat, -ada : plan levat, plan levada (pan, torta, fogassa)
Pan ulhetat. Torta ulhetada. Fogassa ulhetada.
ulheton : ulhet pichon (t. a.)
ulhièira : pèça de cuèr per parar los uèlhs d'un caval.
Ulisses : prenom.
ulhon : uèlh pichon.
Far l'ulhon : agachar q.q. amorosament.
ulhòt (plt.) : camamilha falsa (*Anthemis arvensis*)
U. L. M (sigla de « *ultra*leugièr *motorizat* ») : avioneta monoplaça o biplaça, aplechada d'un motor pichon.
ulemista (subs. m. o f.) : persona que fa d'*U. L. M*.
Ulpian : prenom.
ulterior, -a : qu'es al delà ; que ven après.
ulteriorament : pus tard.

ultim, -a : que ven en darrièr.
Son mas ultimas proposicions.
Ultima necat (prov. latin) : la darrièira (ora) tua.
ultimament : fin finala.
ultimatum (lat.) : condicions definitivas impausadas a un Estat per un autre, condicions que, en cas de refús, menaràn a la ruptura.
ULTRA- (lat.) : prefix que vòl dire « al delà » o « excessiu »
ulrà (adj. e subs.) : persona de las opinions extrèmas.
ultra-atòmic, -a : encara pus pichon, -a que l'atòm.
ultrabasic, -a : propietat d'una ròca magnetica que conten mens de 45% de silici e constituïda mai que mai de silicats de fèrre e de magnèsi.
ultracentenari, -aria (adj. e subs.) : qu'a mai de cent ans.
ultracentrifugacion : centrifugacion facha amb una centrifugaira.
ultracentrifugaira : centrifugaira de rotacion extrèmament rapida.
ultracoloniaalista (m. e f.) : coloniaalista que jamai.
ultracongelacion : subrecongelacion.
ultracongelar (v. tr.) : subrecongelar.
ultracongelat, -ada : subrecongelat, -ada.
ultrafiltracion : accion de filtrar amb un ultrafiltre.
ultrafiltre : filtre de rendament superior a 99,9 %.
ultrafiltrar (v. tr.) : filtrar amb un ultrafiltre.
ultragèrme : *virus* (lat.) filtrant.
ultraleugièr, -a : extrèmament leugièr, -ièira.
ultraliberal, -a : extrèmament liberal, -a.
ultramicroscòpi (m.) : microscòpi extrèmament fòrt.
ultramicroscopic, -a : encara pus pichon que çò microscopic, -a.
ultramodèrn, -a : modèrn, -a que jamai.
ultramontan, -a (adj. e subs.) : que se tròba de per delà los monts ; relatiu, -iva a l'ultramontanisme ; adèpte, -a de l'ultramontanisme.
ultramontanisme : ensemble de las doctrinas favorablas al poder absolut del Papa.
ultranet, -a : net, -a que jamai.
ultranetetat : netetat extrèma.
ultraortodòx, -a : rigorista (m. e f.) que jamai.
ultrapapista (adj. e subs.) : pus papista que lo Papa.
ultrapastorizacion : pastorizacion a l'extrèma.
ultrapastorizar (v. tr.) : pastorizar a l'extrèma.
ultra petita (lat. que vòl dire « al delà de çò demandat ») : t. tecn. de drech. v. p. 20, 2° d)
ultrapression : pression de milieirats d'atmosfèras.
ultrareialista (adj. e subs. m. e f.) : reialista que jamai ; adèpte, -a forsenat, -ada d'un rei.
ultrasensible, -a : sensible, -a que jamai.
ultrason : al delà del son perceptible per l'aurelha umana.
ultrasonic, -a : relatiu, -iva als ultrasons.
ultrarevolucionari, -ària : bravament revolucionari.
ultraterrestre, -a : al delà de la Tèrra.
ultraviolet, -a : al delà del violet.
ulular (v. intr.) : udolar. (R. V, 445)
De quand en quand ululava un chòt.
ululament : udolament d'aucèl nocturne.
-UM, del sufix lat. *-umen* (ensemble) vengut sufix tipicament occitan, a l'encòp literari e bravament popular, per ne fargar de collectius : *aucelum, peissum, femelum, mainatjum, ratum, ferum, animalum...* prononciacion : (-'yn)

uma : banhadura ; ventolin frescòt.
uman, -a : relatiu, -iva a l'òme en general.
La vida umana. Las sciéncias umanas.
umanament : d'un biais uman.
umanisme : doctrina dels umanistas de la Renaissença que tornèron metre en onor las lengas e las literaturas ancianas ; doctrina que sa tòca es lo desvolopament de las qualitats umanas ; sistèma filosofic que sas preocupacions son non pas d'idèas, mas l'òme concrèt ; amor dels òmes en general ; metòde de formacion intellectuàla.
umanista (subs. m. e f.) : persona capabla en umanitats.
Los umanistas dels sègles XV e XVI.
umanitari, -ària : que s'interèssa al ben de l'umanitat.
Sentiments umanitaris. Volontat umanitària.
umanitàriament : d'un biais umanitari.
umanitarisme (pej.) : concepcions umanitàrias estimadas utopicas o perilhosas.
umanitarista (adj. e subs. m. e f. pej.) : qu'a de concepcions umanitaristas.
umanitat : condicion d'òme (R. VI, 536) ; compassion ; respècte e dignitat. *L'umanitat e la divinitat de Jèsus. Tractar q.q. amb umanitat.*
umanitats (f. pl.) : los estudis classics (grèc e latin)
umanizacion : accion d'umanizar o de s'umanizar.
umanizar (v. tr.) : far venir pus uman.
umanizar (s') : venir pus uman.
Victòr, lo salvatge de Montfranc (Albigés - Roergue) se poguèt pas gaire umanizar.
umanoïd, -a (adj. e subs.) : que revèrta l'òme ; de forma mai o mens umana.
Ai trobada una clòsca mai o mens umanoïda. Los umanoïds la sciéncia-ficcion se n'embuca.
« *umar* » (fr.) : v. **chimar - forrupar**.
Umbèrt - Umbèrta : prenoms.
umectar (v. tr.) : umir / umidificar / umorosir.
umectar (s') : s'umir / s'umidificar / s'umorosir.
umid, -a : umidós, -osa (encara banhat, -ada / pas encara sec, -a)
umidificable, -a : que pòt èsser umidificat, -ada.
umidificacion : accion o resulta d'umidificar.
umidificar (v. tr.) : far venir pus umid.
umidificar (s') : venir pus umid.
umiditat : qualitat de çò umid.
umidós, -osa : umid, -a. v. çaisús.
umil, -a : que se'n crei pas / qu'es pas orgulhós, -osa.
umilament : d'un biais umil / amb umilitat.
umiliacion : accion o resulta d'umiliar o de s'umiliar.
umiliar (v. tr.) : rebaissar q.q. d'un biais ofensant / lo mortificar.
A umiliada sa paura femna davant tot lo mond.
umiliar (s') : se rebaissar / se far umil.
S'es umiliat a demandar perdon.
umilitat : qualitat de q.q. d'umil. (Boecis, s. X)
umir (v. tr.) : umectar / banholejar.
umir (s') : s'umectar / s'umorosir / se banholejar.
umor : disposicion d'esperit / temperament / caractèr ; umiditat ; facultat de dessobtar e de metre en valor çò comic o incongrú dins la vida dels cadajorns.
Èsser de bona umor. Èsser pas d'umor a rire. Per far sortir las semenilhas cal un pauc d'umor. Aver d'umor es una brava qualitat.

umorejar (v. tr.) : umir / umectar / umidificar.
umorejar (s') : s'umir / s'umectar / s'umidificar ; s'endevenir / s'amistançar.
umorisme : qualitat de q.q. d'umorista.
umorista (m. e f.) : persona qu'a bravament d'umor ; que manifèsta son umor dins d'espectacles, de dessenh, de tèxtes.
umorós, -osa : umid, -a ; mois, -ssa ; untós / onchós, -osa ; qualitat d'un vin ni tròp doç ni tròp sec.
*« Abril brumós, Mai umorós, Junh fletós ».
M'agrada pas lo tocar d'una man umorosa.
Un aprestatge d'ensalada umorós. Un vin umorós.*
umorosir (v. tr.) : umir / umectar / umidificar.
umorosir (s') : s'umir / s'umectar / s'umidificar
un (adj. num. card.) : 1 (lo pus primièr dels nombres pres coma basa de tot calcul, de tota evaluacion)
un, a (art. indef. que pòt servir) : 1/ a designar una persona o una causa d'un biais indeterminat. 2/ a introduire un personatge dins un relat. 3/ a far d'un individú un tipe. 4/ o que pòt aver una valor emfatica.
*Ai vist un òme. Balhatz-me un libre.
I a pas qu'un Mistral. I a pas qu'un Bodon.
N'a una, de femna, qu'a pas sa pariona !
Mai d'un / mantun : mai d'un se calavan.
Tot d'una : subran.*
unes (d'), unas (d') (pr. ind.) : quelques uns, quelques unas.
D'unes venguèron, d'autres pas.
unanime, -a : (adj.) que pòt exprimir un acòrdi complèt ; (atribut pl.) qu'exprimís l'unanimitat.
Votacion unanima. Consentiment unanime.
unanimament : d'un biais unanime.
unanimitat : consentiment unanime.
Son programa faguèt l'unanimitat.
una (tot d') (adv.) : subran.
unas (en) (loc. adv.) : immobil ; sens bolegar ; al repaus.
Totes bracejavan e cridavan ; el demorèt en unas.
uncha / unta : grais.
unchar / untar (v. tr.) : graissar.
Unchar la padena. Untar una ròda.
unchós, -a : graissós, -osa.
UNCI- : forma prefixada del latin *uncus* (cròc)
uncifòrme, -a : en forma de cròc.
unciròstre, -a : qu'a un bèc crocut. v. Alibèrt, *Introduccion*.
unen, -a (adj. num.) : vint-e-unen, -a (21^{en. -a}) ; vint-e-dosen, -a (22^{en. -a}) ; vint-e-tresen, -a (23^{en. -a}), etc... mas trenta unen, -a (31^{en. -a}) ; cent unen, -a (101^{en. -a}), etc...
unenc, -a : unic, -a (de meteissa qualitat / unifòrme, -a) ; unanime, -a. *Aquel froment es d'una qualitat unenca. Una votacion unenca lo portèt president.*
unencament : d'un biais unenc ; unicament.
unes, unas (m. e f. pl. emplegat) :
- per las causas que van per doas ;
- coma partitíu ;
- dins un sens emfatic ;
- dins un sens indeterminat ;
- per dire « a l'ocasion de ».
*Unes esclòps. Unas tenalhas.
Unes pastres. Unas pastressas.
Aviá unes uèlhs que m'estabosiguèron !
Aviá unas mans extraordinàrias !
Per unas Pascas.*

« unglà » : v. **ongla**.

unguifèr, -a : qu'a d'onglas o d'arpas. (v. Alibèrt, *Introduccion Animals unguifèrs*.)

unha (f.) : rasim aboriu de gruns blancs esferics.

« únher » e derivats : v. **ónher** e derivats.

UNI- : forma prefixada del latin *unus* (un)

uni-angular, -a : qu'a pas qu'un angle.

uniat, -a : qualificatiu de las glèisas de rite oriental unidas a Roma, o de lors membres.

uniatisme : accion de la Glèisa catolica per assajar d'unir a Roma las glèisas orientalas independentas.

uni-axial, -a : qualitat d'un cristal birefringent, amb una direccion qu'un rai luminós i se propaga sens èsser desdoblant.

unible, -a : omogenèu, -èa (de la meteissa mena (espècia) ; de la meteissa natura)

Una formacion unibla. Un grop unible.

unibletat : omogeneïtat.

unic, -a (adj.) : lo sol o la sola dins son genre ; excepcional, -a ; çò meteis per mai d'una causa ; estranh, -a ; sol e unic, sola e unica (refortiment del sens d'unic)

An perduda lor filha unica dins un accident.

Agèt De gaulle un destin unic.

Una solucion unica a totes los vòstres problèmas.

Es vertadièrament unic !

Agèrem una sola e unica entrevista.

unicament : solament ; exclusivament.

unicellular, -a : compausat d'una sola cellula.

Las bacterias son d'organismes unicellulars.

unicellularitat : estat de çò unicellular.

unicitat : qualitat de çò unic.

L'unicitat de tota persona umana.

unicolòr, -a : d'una sola color.

unicòrn (m.) : banaruda (f.) (animal fabulós amb un còrs de caval, amb una sola bana sul front)

unicòrn, -a : d'una sola bana. (R. VI, 12)

Rinoceròs unicòrn. v. bas de p. 19.

La banaruda (l.p.) es unicòrna. v. **còrna**.

unidament : d'un biais unifòrme.

Tot unidament : tot simplament.

unidimensional, -a : d'una sola dimension.

unidireccional, -a : d'una sola direccion ; dins una sola direccion. *Corrent unidireccional.*

unificable, -a : que pòt èsser unificat, -ada.

unificacion : accion o resulta d'unificar.

L'unificacion de França se faguèt al mesprètz de nòstra lenga e de nòstra civilizacion.

unificador, -airitz : qu'unifica ; qu'uniformiza.

unificar (v. tr.) : unir ; uniformizar.

unifilar, -a : d'un sol fil. *Circuit electric unifilar.*

uniflòr, -a : que fa pas qu'una flor.

Plantas uniflòras.

unifoliat, -ada : que pòrta pas qu'una fuèlha.

uniformador, -airitz : que uniformiza.

uniformable, -a : que pòt venir unifòrme, -a.

unifòrme (subs.) : ensemble de vestits de meteissa forma.

Los unifòrmes dels gendarmas, dels soldats.

unifòrme, -a : qu'a la meteissa forma, la meteissa manèira (R. VI, 355) d'èsser, la meteissa estructura...

Ostals unifòrmes. Teuladas unifòrmas.

De vidas unifòrmas. Un estil unifòrme.

unifòrment : d'un biais unifòrme.

uniformisme : tendéncia a uniformizar.

uniformitat : qualitat o defect de çò unifòrme. (R. III, 368) monotonia.

uniformizacion : accion o resulta d'uniformizar.

uniformizar (v. tr.) : accion de far venir unifòrme.

unilabiat, -ada : característica d'una coròla o d'un calici zigomòrfs e gamofils qu'an pas qu'una prolongacion en forma de labra, en lòc de doas labras.

unilateral, -a : situat, -ada d'un sol costat ; pres per una sola de las partidas en causa.

Contracte unilareral. Promessa unilateral.

Estacionament unilateral. Engatjament unilateral.

Decision unilateral. Jutjament unilateral.

unilateralment : d'un biais unilateral (*sens l'acòrdi de las autras partidas en causa*)

Rompre un acòrdi unilateralment.

unilateralitat : estat o condicion de çò unilateral.

unilinear, -a : que ten compte d'una sola linha de descendéncia.

unilingüe, -ua : qu'es en una sola lenga ; que parla una sola lenga.

Los Occitans, per la màger part, sèm pas unilingües.

unilocular, -a : d'una sola cavitat. (t. tecn. de botanica)

Ovari unilocular. Capsula uniloculara.

uniment (subs.) : amassada / reunion. v. * **reunion**.

uniment (adv.) : d'un biais unifòrme.

uninominal, -a : que conten pas qu'un nom ; que se pòt far pas qu'en indicant un sol nom.

Un escrutinh uninominal.

union : fusion de doas causas o mai en una sola ; jonccion / ligason entre doas causas o mai ; associacion de personas, de societats, de collectivitats... (t. a.) ; maridatge ; conformitat de sentiments o de pensadas. (R. V, 448)

Union de doas tèrras. Union de l'arma e del còrs.

Union de productors. Union de doas personas.

Union liura. Union de còr e d'esperit.

Union nacionala. Union internacionala.

unionisme : posicion politica dels unionistas.

unionista (m. e f.) : adèpte, -a de la fusion de dos Estats, de dos partits, de doas religions.

unipar, -a (adj.) : que fa pas qu'un uòu ; que dona naissença pas qu'a un pichon.

La cocuta, entre autras, es unipara.

unipersonal, -a : utilizat pas qu'a la tresena persona del singular ; fach, -a per una sola persona.

Plòu es un vèrb unipersonal. Empresa unipersonala.

unipersonalament : d'un biais unipersonal.

unipolar, -a : d'un sol pòl.

Commutador, interruptor unipolars.

unir (v. tr.) : associar en general ; far comunicar doas causas ; maridar ; associar politicament. (R. V, 449)

L'amna (arma) es unida amb lo còrs.

Lo tunèl de Mont Blanc unís França amb Itàlia.

Occitània foguèt unida a França per fòrça.

unir (s⁹) : s'associar ; se maridar.

unisèxe (adj. m. e f.) : que conven als òmes coma a las femnas. *Mòda unisèxe. Vestit unisèxe.*

unisexual, -a : qu'a pas qu'un sèxe.

Flor unisexuala. Planta unisexuala.

unisexualitat : estat d'una persona o d'una planta unisexuala.

unisson : absència d'interval entre dos sons emeses simultàniament ; ensemble de sons de meteissa nautor.

Cantar a l'unisson. Jogar a l'unisson.

unit, -ida : en conformitat de sentiments.

unitari, -ària : que recèrca l'unitat.

Una manifestacion unitària.

unitarian, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'unitarianisme ; adèpte, -a de l'unitarianisme.

unitarianisme : doctrina protestanta antitrinitària.

unitat : qualitat de çò que forma un tot ; qualitat de çò un (per oposicion a pluralitat) ; armonia d'ensemble d'una òbra artistica o literària ; unitat de temps, d'accion e de lòc ; grandor presa coma tèrme de comparason.

L'unitat d'una lenga ni per sos dialèctes diferents.

L'unitat de la persona umana. L'unitat d'una òbra.

La règla de las tres unitats. Unitat de longor.

Unitat de pes. Unitat de capacitat.

L'eurò es l'unitat de moneda d'Euròpa.

univalença : qualitat de çò univalent (t. tecn. de quimia)

univalent, -a : qu'a una valença egala a 1.

univalve, -a : qualitat del clòsc de molusc que se ten del tròç ; lo molusc meteis ; qualitat de la frucha capsulara que se ten del tròç.

univèrs : l'ensemble de la Creacion ; lo mond abitàt ; lo grop social que i vivèm ; lo domeni d'activitat que i trabalham ; t. tecn. de diferentas disciplinas.

Es pas brica lo meu univèrs.

universal, -a (aqueu adjectiu s'emplega dins tot un fum d'expressions que contenen una idèa de totalitat, de globalitat) :

Lo diluvi universal. L'istòria universala.

Lo sufragi universal. Un remèdi universal.

Un consentament universal. Exposicion universala.

Esperit universal. Legatari universal.

Motor universal. Clau universala.

La Glèisa universala. Lo Jutjament universal.

La Redempcion universala.

universalament : d'un biais universal.

universalisme : cresença que totes los òmes seràn salvats.

universalista (m. e f.) : adèpte, -a de l'universalisme.

universalitat : qualitat de çò universal.

L'universalitat de la Redempcion.

universalizacion : accion d'universalizar o de s'universalizar.

L'universalizacion de la cultura.

universalizar (v. tr.) : far venir universal ; expandir pertot.

universalizar (s') : venir universal.

Los progrèsses tecnicos s'universalizan pauc a pauc.

universitari, ària (subs. e adj.) : ensenheire, -a d'universitat ; relatiu, -iva a l'universitat.

Un universitari de flor. Diplòma universitari.

Bibliotèca universitària. Restaurant universitari.

universitat : centre d'ensenhament superior ; bastiments que i se tròban las diversas facultats d'ensenhament superior.

univitèllin, -a : dich de cadun dels bessons, de caduna de las bessonas formats a partir d'un sol ovul.

univòc, -a : que sèrva lo meteis sens dins d'emplecs diferents.

Çò univòc es pas equivòc. Relacion univòca (algebra)

Signes univòcs : ... caracteristics d'una malautiá.

univòcament : d'un biais univòc.

univocitat : caractèr de çò univòc.

un, l'autre (pr.) : *Un se risiá, l'autre se plorava.*

untal, unatala : tèrmes que designan q.q. anonimament.

uòu : còrs organic pòst per las femes de tot un fum d'animals (galinas, aucèlas, tartugas...) e que conten lo gèrme d'un embrion que ne sortirà un novèl animal ; cellula que resulta de la fecondacion en general.

untar (v. tr.) : unchar / onchar / ónher.

uòus a la còca : uòus cuèches amb lo clòsc dins d'aiga bolhenta, mas pas mai de doas minutas.

uòus borrats : uòus que lor jaune e lor blanc mesclats son remenats de contunh quand còson.

uòus cilhats : uòus freginats a la padena e que lor jaune apareis al mitan del blanc coma un uèlh amb sas cilhas, per oposicion a uòus embornats (recobèrts de lor blanc)

Per dejunar, la nòstra me faguèt dos uòus cilhats.

uòus embornats : uòus cuèches entièrs, sens lo clòsc, dins un liquid bolhent, e que son recobèrts de lor blanc.

upa / uega : pepuda / puput (f.) (*Upupa epops*)

uperizacion : ultrapastorizacion.

uperizar (v. tr.) : ultrapastorizar.

uppercut (angl.) : còp de ponh de bas en naut jol barbòt.

upsilon (ell.) : letra vintena de l'alfabet grèc.

ur : fortuna / astre / crespina / bonastre.

Bonur : bonastre. *Malur* : malastre

UR- : forma prefixada del grèc *ouròn* (urina) v. **uremia**.

-UR : sufix formador de sals que resultan de l'union dirècta d'un metal e d'un alogèn : fluorurs, clorurs, bromurs e iodurs.

-URA : sufix latin *-ura* que servís a formar de substantius per exprimir la qualitat, la resulta d'una accion, l'abstraccion.

v. **altura - canaledura - candidatura.**

uracil : mena de basa de quimia organica.

uranat : sal de l'acid uranic.

urar (v. tr.) : portar bonur o malur.

urani : mena de metal dur e pesuc, d'un blanc de niquèl.

uranic, -a : relatiu, -iva a l'urani.

uranifèr, -a : que conten d'urani.

uranil (subs.) : derivat de l'urani.

Acetat d'uranil. Nitrat d'uranil.

uranina : sal sodica de la fluoriceïna.

uraninita : oxid d'urani.

uranisme : omosexualitat masculina.

uranista (adj. e subs.) : relatiu, -iva a l'uranisme ; omosexual.

uranita : tèrme generic dels fosfats e arseniats d'urani.

URANO- : forma prefixada del grèc *ouranòs* (cèl ; cèl de boca)

uranograf, -a : especialista (m. e f.) d'uranografia.

uranografia : sciéncia que sa tòca es de descriure lo cèl.

uranografic, -a : relatiu a l'uranografia.

uranometria : mesura de las distàncias celèstas.

uranoplastia : operacion cirurgicala del cèl de boca.

uranoplegia : paralisi del cèl de boca.

uranós (adj. m.) : qualitat d'un compausat d'urani quàdrivalent.

urat (subs. m.) : sal de l'acid uric.

urat, -ada : urós, -osa.

uraturia : preséncia dins lo sang de tròp d'urats.

Urban - Urbana : prenom.

urban, -a : relatiu, -iva a la vila (per oposicion a rural, -a) ; que fa pròva d'urbanitat, de cortesia.

Las poblacions urbanas. Los centres urbanas.

Aquel òme èra d'una urbanitat remarcabla.

urbanisme : ensemble de mesuras tecnicas, administrativas, economicas e socialas per un desvolopament armoniós, racional e uman d'una vila.

urbanista (m. e f.) : arquitecte, -a que son treball es l'estudi e l'organizacion de las zònas d'abitacion.

urbanitat : cortesia / * afabilitat v. (R. III, 278)

urbanizacion : concentracion de mai en mai importanta de la populacion dins los centres urbans.

urbanizar (v. tr.) : mudar un airal en zòna urbana.

urbanizar (s') : venir de mai en mai cortés.

urbanizat, -ada : p.p. d'urbanizar. *Zòna urbanizada.*

urbi et orbi : (loc. adv. lat. que vòl dire a la vila e a l'univèrs) *Benediccion solemna del Papa a Roma e al mond entièr. Proclamar quicòm urbi et orbi* : o proclamar pertot.

urèia : concentracion dins l'urina de matèrias azotadas de l'organisme.

ureiomètre : aparelh per mesurar la quantitat d'urèia presenta dins l'urina.

uremia : augmentacion patologica del taus d'urèia dins lo sang.

uremic, -a : relatiu, -iva a l'uremia. *Foguèt emportada per una uremia.*

uretèr (lat. *ureter*) : canal que mena l'urina de cadun dels dos rens a la botariga.

ureteral, -a : relatiu, -iva als uretèrs. *Sonda ureterala.*

ureterectomia : ablacion (R. II, 14) d'un uretèr.

uretiti (f.) : inflamacion dels uretèrs.

URETR- : forma prefixada del grèc *ourèthra* (urètra)

urètra (f.) : canal que va de la botariga al meat urinari per l'evacuacion (R. V, 458) de l'urina o l'expulsion (R. IV, 667) de l'espèrma.

uretral, -a : relatiu, -iva a l'urètra.

uretralgia : dolor a l'urètra.

uretrectomia : ablacion d'un segment o de la totalitat de l'urètra.

uretriti (f.) : inflamacion de l'urètra.

URETRO- : v. **URETR-**

uretrocèla (f.) : malformacion de l'urètra.

uretrografia : opacificacion de l'urètra per examèn radiologic.

uretroplastia : reconstitucion del canal uretral.

uretrorragia : emorragia de l'urètra en defòra de las miccions (R. IV, 218) o de las ejaculacions.

uretrorrafia : sutura de l'urètra, mai que mai per l'oclusion d'una fistula uretrala.

uretroscòpi (m.) : aparelh per l'examen visual de l'urètra.

uretroscopia : examen visual de l'urètra amb l'uretroscòpi.

uretostomia : derivacion urinària.

uretrotomia : incision dels airals estrechits de l'urètra.

urgéncia : estat de çò urgent. *L'urgéncia d'una decision, d'una operacion... D'urgéncia* (loc. adv.) : sens esperar mai.

urgent, -a : que pòt pas esperar / que cal far sulcòp. *Un besonh urgent. Una letra urgenta.*

urgentament : d'urgéncia.

urgir : èsser urgent. *Urgís que jamai de normalizar nòstra lenga.*

urquet / urquet (plt.) : (*Amarantus Blitum*)

uric, -a : relatiu, -iva a l'urina ; que se tròba dins l'urina. *Acid uric. Calcul uric.*

uricemia : concentracion d'acid uric dins lo sang.

urina : excrecion liquida dels rens menada a la botariga pels uretèrs e evacuada per l'urètra. (l.p. : pissa) *Retencion d'urina. Incontinéncia d'urina.*

urinal : mena de lausa que los òmes i urinan contra dins un airal donat ; vas de forma especiala per far urinar los malauts jaguts ; recipient per urinar o defecar.

urinar (v. intr.) : evacuar l'urina. (l.p. : pissar) *Urinar a las çalças. Urinar al lièch.*

urinari, -ària : relatiu, -iva a l'urina. *Aparelh urinari* : uretèrs, urètra, botariga. *Calculs urinaris. Fistula urinària.*

urinifèr, -a : que carreja l'urina. *Canal urinifèr. Tub urinifèr. Deviacion urinifèra.*

urna : recipient que los ancians ne posavan d'aiga ; vas per servir las cendres dels defuntats après lor cremacion ; recipient per recullir los bulletins de votacion.

URO- : forma prefixada del grèc *ouròn* (urina)

urobilina : resulta de la degradacion de l'emoglobina.

urobilinogèn (subs. m.) : pigment biliar.

urobilinuria : preséncia excessiva d'urobilina dins l'urina.

urocròm : matèria coloranta de l'urina.

urogenital, -a : relatiu, -iva als organs de la generacion e als organs urinaris. *Aquel malaut a de problèmas urogenitals.*

urografia : radiografia dels conduits urinaris.

urologia : perversion sexuala relativa a una erotizacion de las fonccions urinàrias.

urolog, -a : persona especializada en urologia.

urologia : branca de la medecina qu'estúdia especialament los conduits urinaris. (Alibèrt, *Introduccion*)

urologic, -a : relatiu, -iva a l'urologia.

urós, -osa : qu'a de bonur.

urosament : d'un biais urós.

« *urpa* » e derivats : v. **arpa** e derivats.

urquet : v. **urquet**.

Ursula : prenom feminin.

ursulina : religiosa de l'òrdre de santa Ursula.

urtica (arc.) : ortiga. (R. V, 452)

urticacion : flagellacion amb d'ortigas.

urticant, -a : qu'amòda una prusor que revèrta la qu'es amodada per las ortigas.

urticària (f.) : erupcion cutanèa que revèrta de fissadas d'ortigas, e qu'es plan sovent una reaccion allergica a d'unes aliments (fragas, uòus, crustacèus...)

urticarian, -a : relatiu, -iva a l'urticària. *Erupcion urticariana.*

us (m.) : usatge / costuma. *Amb la lenga se'n vau tanben los uses d'un país.*

usable, -a : que se pòt usar.

usança : usatge (accion de se servir de quicòm) ; abitud ; usura.

usar (v. tr. dir.) : abenar ; afeblir / amendir. *A usada sa vèsta fins a la trama. Èva es usada per l'atge* (R. III, 235)

usar (v. tr. ind.) : se servir de ; profeitar de. *Usava de rusa, d'enganas, de messorgas e de falsièira. Usar de son drech, de son crèdit, de son experiéncia.*

usar (s') : s'abenar ; s'afeblir / s'amendir. *Tot s'abena a l'usatge. Tot s'amendris. S'es usat a trabalhar coma un galerian.*

usatge : costuma / abitud ; experiéncia de çò que cal dire e far en societat ; accion de se servir de quicòm ; fonccion, utilitat de quicòm ; t. tecn. del drech ; t. tecn. de linguística. *Anar contra l'usatge establít.*

usatgièr, -ièira : persona qu'utiliza un servici public ; persona qu'a lo drech d'usatge (t. tecn. del drech)

Los usatgièrs del telefòn, del camin de fèrre.

usclada : airal cremat de selva, de landa, de camp...

usclar (v. tr. e intr.) : flambar (passar per la flamba / flama) ; far rossir ; rostir ; cremar. *Usclat pel solelh.*

Usclar un pol per lo netejar de son pel folet.

Usclar de castanhas : las far rostir.

Usclar un rastolh : lo far cremar.

Usercha : nom de vila d'Occitània.

Ussès : nom de vila d'Occitània

uscle : sentor a cremat ; brutladura ; rossor (R. V, 113) a causa de la calor.

usina e derivats (fr.) : v. **fabrica** e derivats.

usinar (v. tr.) : fabricar en usina.

usitat, -ada : utilizat, -ada.

« *Verai* » *es fòrt usitat en lenga parlada.*

« *Per de vrai. Es pas vrai* » *son tanben fòrt usitats.*

ussa : subrecilha ; visièira de casco ; uèla.

ussasbarrat, -ada : sinonim de cilhasbarrat, -ada.

ussar (v. intr.) : far las ussas / fronzir las ussas.

ussar / ussejar (v. intr.) : far las ussas / sarrar las cilhas.

Cada còp que nos enganàvem la mèstra ussejava.

ussejaire, -a : que usseja. *Uèlh ussejaire* : uèlh critic.

Ussèl : nom de vila d'Occitània.

« *ussèl* » - « *usselon* » : somés de feda. v. **orcèl**.

usset / ussia : trapèla de tona.

ussetar (v. tr.) : estopar la bonda d'una fustalha.

Usson : diminutiu de Màrius, vengut patronim a Rodés.

ustensilha : aplech en general.

Ustensilha de cosina. Ustensilha d'orticultor.

Ustensilha de vaissèla. Ustensilha de geomètra...

ustensilhar (v. tr.) : provesir q.q. o quicòm amb d'ustensilhas.

ustra / lustra : peiròstia. (*Ostrea edulis*)

ustra perlièira : (*Avicula margaritifera*)

usual, -a : abitual, -a.

usualament : abitualment.

usufruch / usufrut : drech d'usar (de profeitar) de la frucha (del revengut) d'un ben qu'aperten a un autre. (R. VI, 538)

Tòca l'usufruch de çò qu'a balhat a sos eretièrs.

usufruchièr, -ièira : persona qu'a l'usufruch d'un ben ; relatiu, -iva a l'usufruch ; a la carga de l'usufruchièr.

Eretièrs usufruchièrs. Usatge usufruchièr.

Reparacions usufruchièiras.

usufructuari, -ària : usufruchièr, -ièira. (R. III, 403)

usura : interès percebut al delà del taus legal.

usurar (v. tr.) : rebrondar / magencar.

usurari, -ària : relatiu als interèsses de l'argent prestat.

Un taus usurari. De beneficis usuraris.

usurièr, -ièira : persona que prèsta d'argent a un taus illegal.

usurpacion : accion d'usurpar (t. a.) (R. V, 454)

Usurpacion d'estat civil. Usurpacion de poder.

usurpador, -airitz : usurpaire, -a. (R. VI, 538)

usurpaire, -a (adj. e subs.) : persona qu'usurpa. (R. V, 454)

Un poder usurpaire. Los usurpaires los cal caçar.

usurpar (v. tr. e intr.) : ocupar una plaça que l'òm i a pas drech ; s'apoderar per força, per rusa, per intriga, per engana... de quicòm qu'aperten a un autre ; mordre suls dreches de q.q.

Usurpar lo títol de professor. Usurpar lo poder.

usurpador, -airitz : usurpaire, -a. (R. VI, 538)

Poder usurpador. Manòbra usurpairitz.

usurpatòri, -a : de la natura d'una usurpacion.

Una manòbra usurpatòria. Una accion usurpatòria

ut (arc.) : primièira nòta de l'escala musicala, tirada de l'imne latin *Ut queant laxis* e remplaçada ara per dò.

-UT, -UDA : sufix que marca una qualitat o l'abondància.

v. **barbut - borrut - felut - crancut - ponchut - saberut.**

utèr : maire / matritz (organ de gestacion de la femna e de las femes dels mamifèrs)

UTER- : forma prefixada del latin *uterus* (utèr).

uterin, -a (adj.) : relatiu, -iva a l'utèr, a la matritz.

Artèria uterina. Dolor uterina. Cavitat uterina.

uterin, -a (adj. e subs.) : nascut, -uda de la meteissa maire, mas pas del meteis paire.

Fraires uterins. Sòrres uterinas.

uterinitat : qualitat d'uterin.

UTERO- : v. **UTER-**

uteromania : exageracion dels besonhs sexuals de la femna o de las femes en general, mai que mai de la vaca e de la cavala.

uteroscopia : examen de la cavitat uterina amb un endoscòp especial.

util, -a : que fa servici.

Es fòrt util de poder parlar cinc o sièis lengas.

utilament : d'un biais util.

Mai val passar son temps utilament que lo pèdre.

utilitari, -ària : que sa tòca es essencialament l'utilitat.

Un veïcul utilitari. De preocupacions utilitàrias.

utilitàriament : d'un punt de vista utilitari.

utilitarisme : sistèma de morala que fa de l'utilitat individuala o generala la règla de totes las activitats.

utilitarista (m. e f.) : adèpte, -a de l'utilitarisme.

utilitat : qualitat de çò util ; profit que se pòt tirat de quicòm ; usatge.

L'utilitat d'èsser bilingüe es evident.

Veï los autres pas que del punt de vista utilitat.

Expropriacion per causa d'utilitat publica.

Ai pas l'utilitat d'un caval.

utilizable, -a : que pòt èsser utilizat, ada.

utilizacion : accion d'utilizar.

utilizar (v. tr.) : emplegar / se servir de.

Sabi pas utilizar totes las possibilitats de l'ordenador.

utilizador, -tritz : persona qu'utiliza quicòm.

Los utilizadors del gas de vila.

utopia : projècte que sa realizacion es impossibla.

utopic, -a : relatiu, -iva a una utopia.

Un punt de vista utopic. Una vision utopica.

utopicament : d'un biais utopic.

utopista (subs.m. e f.) : persona que creï a una utopia ; persona que pren sos desirs per de realitats.

utricul (m.) : una de las cavitats del vestibul de l'aurelha intèrna.

utricular, -a : en forma d'utricul.

utricularia (plt.) : (*Utricularia vulgaris*) ; (*U. neglecta*) (*U. intermedia*) ; (*U. minor*)

utrièr, -a : que se ten del tròç.

uval, -a : relatiu, -iva al rasim.

uveta (plt.) : (*Ephedra distachya*)

uvifèr, -a : que pòrta de rasim.

Lo papeta aviá una vinha bravament uvifèra.

uvifòrme, -a : en forma de rasim.

uvula : nom scientific de l'uèla, de la luset.

DEL LATIN A L'OCCITAN

UCAR / UCHAR (v. tr. del latin galloroman * *ucare*) : cridar / sonar ; cridar contra q.q. ; enquantar (metre quicòm a l'enquant / o far cridar per l'enquantaire (cridaire public) per o vendre a qui pagarà mai.

(R. V, 443 - L. 375)

- 960 : ... *crida e ucha : Mortz a me quar no ves* *Boecis*, vèrs 130.

... *crida e brama : Mòrt, perquè venes pas a ieu ?*

- (s. XII) : *Lo cors dins me crida e m'ucha.* Giraut de Bornelh.

Lo còr, dins ieu, crida e me sona.

- 1356 : ... *an fayt sos bes ucar e vendre.* *Leys d'amors.*

... *an faches vendre sos bens a l'enquant.*

Citacions de Rainoard. Reviradas modernizadas de Cantalauca.

UCAR / AÛCAR (v. intr. de l'occitan modèrn) : butar / largar / deslargar / lançar un bramal, un cridal que s'esperlonga ; sonar q.q. d'una truca a l'autra ; lançar un cridal de borrhèia ; cridar contra q.q.

Se metèt a aücar per far paur a las filhas.

Aüquèt per sonar la pastre que vesia sus l'autre puèg.

Los dançaires de borrhèia aücan de quand en quand.

Derivats de ucar :

uc / aüc : cridal / bramal. (R. V, 444 - L. 375)

uca (f.) : cridaire public ; enquantaire ; proclamacion. (R. V, 444 - L. 375)

ucada : cridal / bramal / aücal.

ucador : cridaire public. (R. V, 444 - L. 375)

ucaire : qualificatiu d'una mena de reumàs francizat a tòrt en « *cacarucha* ». Los etimologistas franceses que coneisson pas l'occitan an pas vist que dins « *coqueluche* » lo segond tèrme ven de « *uchar* »

ucal / aücal : crida del chòt.

UCLE (m.) : uèlh / uòlh. del latin *oculus*.

Derivats :

* **abucle**, derivat probable del latin *ab oculis*, sens ucles. « **Ucles** » es usitat amens en Roergue.

avògol : sens ucles. (L. 37)

avogolar (v. tr.) : privar d'ucles ; cutar los ucles a q.q. (R. IV, 367)

« *avugle* » : sens ucles.

Loís l'Avugle (887-923)

M. Lou Tresor dóu Felibrige, p. 198.

Dins l'occitan modèrn ***abucle** / **avògol** son estats remplaçats per **òrb** / **cec** / **emborniat dels dos ucles**. Es çò meteís per totes los derivats : la lenga modèrna utiliza **eissorbar**, **emborniar**, **embornhar** al sens pròpri ; **enlugar** o **enlusernar** al sens figurat ; e tanben **eissorbament**, **emborniament**, **cecitat** (s.p.) ; **enlusernada** / **enlusernament** (s.f.)

V

V : vint-e-unena letra de l'alfabet occitan pronunciada (ve)

vabor / gabor (R. III, 414) : escaumaci (calor umida e estofanta); susor subita; temps auratiós; vapor cauda; mostor.

vaborenc, -a : auratiós, osa.

Un temps vaborenc nos aflaquisiá a totes.

vabre : barrenc / bosoire / cavalha / lauron / precipici (cavitat longaruda en general curada per las aigas)

vabràs : vabre grand.

vac, vaga : desocupat, -ada; indeterminat, -ada. (L. 376)

vaca : feme del buòu; cuèr de vaca; lonja de cerealum laissada sus pè per la maquina; montet de garbas (arc.); tacas de rossor sus las cambas a causa de la calor quand òm se calfava davant lo fuòc (arc.); manhan aflaquit; mena de peis (*Cephalopterus Massena*); cèrvi volant feme (*Cervus elaphus*); mena de capricòrn; nom d'autres insèctes; mena de peis (*Narcobatus torpedo*); mena de planta (*Asphodelus*)

Vaca de lach. Vaca per la mòrt.

vaca falorda : vaca qu'a trapada l'encefalopatia espongiòrma boïna (malautiá de la vaca falorda)

Lo mal de la vaca falorda foguèt una decesa granda.

vaca marina : rajada batis (mena de mamifèr aquàtic)

(*Myliobatis aquila*)

vacacion : temps passat per una persona a l'examèn o al compliment d'un afar; remuneracion d'aquel temps.

Vacacion d'expèrt. Vacacion de notari.

vacada : tropèl de vacas.

vacador : airal que de vacas i pasturan.

vacaira (plt.): (*Vaccaria parviflora*) / (*Saponaria vaccaria*)

vacairal : vent de ramadas (de plujals)

vacairals / vacairils : cavalièrs (los quatre darrièrs jorns de març e los tres primièrs jorns d'abril marcats per de geladas e de plujals); marcencadas / cabradas / gibornadas; granissadas / pesenadas; tempèstas d'equinòcci; temporada critica per las vacas, que lo fen s'entancha dins la fenial, e que pòdon pas èsser deslargadas a causa del meissant temps.

vacaire, -a : vaquièr, -ièira (gardaira, -a de vacas)

vacança : estat d'una carga non ocupada; temporada de non activitat de l'Estat; temps de repaus.

Vacança d'una cadèira de facultat.

Vacança del poder de l'Estat.

Aquela vacança foguèt per ieu una benediccion.

vacanças (f. pl.) : temps de repaus annual pels tribunals, per las escolas, pels fonccionaris, pels autres trabalhaires, part per la màger part dels agricultors.

Vacanças de Nadal. Vacanças de Pascas.

Grandas vacanças. Partir en vacanças.

vacalha : las vacas en general.

vacancièr, -ièira (subs. e adj.) ; persona en vacanças; relatiu, -iva a las vacanças.

De milions de vacancièrs. Migracions vacancièiras.

vacant, -a : inocuat, -ada; disponible, -a.

Emplec vacant. Succession vacanta.

vacar (v. intr.) : plegar, per una passa, de fonccionar. (t. juridic) èsser desocupat. (R. V, 457)

vacar a (v. tr. ind.) : s'ocupar de / trabalhar a (t. juridic) *Vacar a sos afars. Vacar a sas ocupacions.*

vacarèla (plt.) : brama vaca (*Colchicum autumnale*) mena de campairòl.

vacariá : ensemble de bestial.

vacarina : pastorèla (aucelon que seguís las vacas) (*Motacilla alba*) « *vacarme* » (fr.) : **v. sarrabastal.**

vacassa : vaca gròssa.

vacassejar (v. tr. arc.) : frequentatiu de vaquejar.

vacassièr / vacatièr, -a : mercant, -da de vacas.

vacatari, -ària : persona empledada per un temps donat a una fonccion precisa.

Mètge (medecin) vacatari. Servicialas vacatàrias.

vacilhacion : accion de vacilhar, de trantalhar.

vacilhar (v. intr.) : trantalhar (R. V, 457)

vaccin : substància per immunizar contra una malautiá microbiana.

vaccina : mena de malautiá de la vaca o del caval (erupcion de pustulas)

vaccinable, -a : que pòt èsser vaccinat, -ada.

vaccinacion : accion de vaccinar.

vaccinador, -airitz : que vaccina.

Medecin vaccinador. Seringaira vaccinairitz.

vaccinal, -a : relatiu, -iva a un vaccin, a la vaccinacion; relatiu, -iva a la vaccina del bestial boïn o cavalin.

Inoculacion vaccinala. Afeccion vaccinala.

vaccinar (v. tr.) : inocular un vaccin a q.q.

vaccinèla : erupcion vaccinala benigna.

vaccinida : erupcion vaccinala generalizada.

vaccinifèr, -a : se ditz de la persona o de l'animal amb de pustulas vaccinalas que lor limfa es utilizada per vaccinar q.q. mai.

vaccinifòrme, -a : que revèrta un vaccin.

vaccinogèn, -a : que produz lo vaccin.

Mainatge vaccinogèn. Borreta vaccinogèna.

vaccinoid, -a : que revèrta la vaccina.

Erupcion vaccinoïda.

vaccinologia : branca de la medecina que s'ocupa dels vaccins.

vaccinostil : lanceta per vaccinar.

vaccinoterapia : utilització terapèutica dels vaccins.

vaciu (subs. m.) : partida d'un tropèl que reproduís pas encara (fedas o vacas vacivas, motons)

vaciu, -iva (adj. e subs.) : estèrle, -a (que reproduís pas) ; feda jova ; vaca jove ; vaca bufèca (infeconda)

vaciva / vacivada : bestial qu'a pas encara portat.

vacivièr, -ièira : pastre, -essa o vaquièr, -ièira de vacivas.

vacuitat : (R. V, 457) estat d'una causa bufèca, d'un organ bufèc; viduitat (s.f.) : estat de çò vuèg, de çò bufèc. (R. V, 532)
La vacuitat d'una òbra. La vacuitat d'una vida.

vacuòla : cavitat pichona o espaci dins lo teissut d'un organisme.

vacuolizacìon : formacion de vacuòlas dins lo citoplasma (teissut) d'una cellula.

vacular, -a : relatiu, -iva a las vacuòlas.

vacum (ba'kyn) (m.) : vacalha (f.) las vacas en general.

vacuolizat, -ada : qu'a de vacuòlas.

vade mecum (lat.) : quicòm que l'òm utiliza de contunh.
Aiceste quasernet es mon vade mecum.

vade retro, satanas ! (lat. utilizat per remandar o rebufar q.q.)

VAG- : forma prefixada del latin *vagus* (vague / imprecís ; campèstre / sens cap d'estaca de res.

vagabond, -a (adj. e subs.) : passapaís (m. e f.) (R. V, 458)

vagabondalha (la) : los vagabonds en general.

vagabondar (v. intr.) : passar país ; viure en vagabond ; passar d'una causa a una altra (vagabondar en esperit)

vagabondariá / vagabondatge : accion de vagabondar ; estat d'una persona que vagabonda.

vagabondejar (v. intr.) : frequentatiu de vagabondar.

vagal, -a : relatiu, -iva al nèrvi vague. *Malaise vagal.*

vagament : d'una manèira (R. VI, 355) vaga.

vaganari, -ària (adj.) : rodair, -a ; jornalier / obrièr bracièr.
Un vaganari trabalha pas cada jorn.

vaganaud, -a : (adj. e subs.) : desocupat, -ada ; badaire, -a.
Es vaganaud e mai i s'agrada.

vagància : estat d'una persona vaganta.

vagant, -a (adj. e subs.) : nomada (cat. m. e f.) / persona qu'a pas de domicili fix dins un territòri determinat.
Avèm de mai en mai de vagants dins totas las vilas.

vagar (v. intr.) : caminar a l'azard / trevar / errar / anar per òrta ; èsser desocupat.
Vagar a l'aventura. Laisser vagar son imaginacion.
Las nivols vagavan dins lo cèl. Vagar per carrièira.

vagarejar (v. intr.) : frequentatiu de vagar.

VAGIN- : forma prefixada del latin *vagina* (pas vaginal)

vagina (lat.) : pas vaginal (canal que va de l'utèr a la vulva femenina o a la de las femes dels mamífers)

vaginal, -a : relatiu, -iva a la vagina o a la membrana vaginala que cobrís los testiculs.
Dolors vaginalas.

vaginat, -ada : dins una gaina. (t. tecn. de botanica)

vaginaliti (f.) : inflamacion aguda o cronica de la membrana vaginala dels testiculs.

VAGINI- : v. **VAGIN-**

vaginifòrme, -a : en forma de gaina.

vaginisme : contraccion espasmodica dolorosa dels muscles vaginals.

vaginiti (f.) : inflamacion de la vagina, d'una gaina.

vagintomia : incision de la vagina.

vaginula : pichona gaina d'unes organs.

vaginulat, -ada : provesit d'una vaginula.

vagolisi (f.) : tractament medical o cirurgical de l'accion del nèrvi vague.

vagolitic, -a : que paralisa lo nèrvi vague.

vagon (de l'angl. *waggon*) : veïcul de camin de fèrre.

vagonet / vagoneta : vagon pichonèl utilizat dins las minas.

vagotomia : seccion cirurgicala del nèrvi vague.

vagotonia : iperexcitabilitat del nèrvi vague o del sistèma parasimpatic en general.

vagotonic, -a : relatiu, -iva a la vagotonia.

vague, -a : imprecís, -isa / indeterminat, -ada / confús, -usa.
Una dolor vaga. Una indica vaga. Un vague parent.
Nèrvi vague : nèrvi pneumogastric. (t. tecn. med.)

vaguetomia : extirpacion d'un fragment del nèrvi vague.

vaguejar (v. intr.) : se desvariar ; desparlar. (R. V, 459)

vaguetat : estat de çò vague.
La vaguetat de sas responsas empebrinava lo jutge.

vaici (prep.) : doblèt d'aicí.
Vaici-lo : aici-lo / l'avèm aquí, l'avètèz aquí.
veja-aicí, vejatz-aicí.

vai-e-vèni : movement alternatiu quora d'una part quora de l'autra.

vaiagar : doblèt de vagar.

vaiós, -osa : (adj. e subs.) : fug-òbra (m. e f.) ; inchalhent, -a ; somiaire, -a.

vaiquitge : vagabondatge.

vai-lai-vai (f.) : femna fug-òbra, inchalhenta, longanha.

vailèra : cançon de pastre.

vaiilet : servicial en general ; aplech de menusier ; mena de peis : *(Labrus caeruleus)*
Vaiilet de banc : per fixar sul banc las pèças de fust.
Vaiilet de cambra : servicial d'ostal.
Vaiilet d'estable : servicial de bòria.
Vaiilet de vila : forrièr / aparitor. *Vailets de cartas* : *(vaiilet de còr, v. de caire, v. de flors, v. de pica)*

Vaiilet Josèp (1894-1982) : un dels fondators del Grelh roergàs.

vaiiletalha (pej.) : los vaiilets en general.

vaiiletàs : vaiilet grand e gròs ; vaiilet emmalit.

vaiiletatge : condicion de vaiilet.

vaiiletejar (v. intr.) : servir de vaiilet / trabalhar de vaiilet.

vaileton : vaiilet jovenòt.

vair, -a : de mai d'una color. (R. V, 459)

vairada : temporada de la vairason v. pus bas.

vairadèl : vairat pichon v. pus bas.

vairadièr : filat de pesca per trapar los vairats v. pus bas.

vairar / vairolar (v. intr.) : amadurar.

vairason : estat de la frucha (e mai que mai del rasim) que comença de prene la color del madurament.

vairat : macarèl (mena de peis) *(Scomber colias)*

vairat, -ada : de mai d'una color.

vairat volador : mena de peis *(Exocætus volitans)*

vaire, -a / var, -a (adj.) : que càmbia de color per amadurar ; de la color del rasim qu'amadura ; trebol, -a / fosc, -a.
Rasim vaire. Pruna vaira. Luna vaira : luna velada.

vairejar (v. intr.) : començar de vairar.

vairòla : lentilha / taca de rossor. (L.377)

« *vairòla* » e derivats (fenomèn d'assimilacion) : v. **variòla**.

vairolar (v. tr.) : variolar (per fenomèn d'assimilacion)

vairolar (v. intr.) : doblèt de vairar.

vairolós, -osa : plen, -a de tacas de rossor. (L. 377)

vairon : garlesca / gaidèla / lusièira *(Gobius)*

vaissa (plt.) : avelanièira *(Corylus Avellana)*

vaissa blanca (plt.) : aubaliguièr (*Crataegus aria*)
vaissada / vaissareda / vaisseda : airal que i a d'avelanièiras.
vaissèl : vas ; mesura de capacitat ; bugador ; pipard / pipa (tona gròssa) ; vena ; artèria ; naviri ; nau de glèisa ; veïcul espacial ; pièch / somés. (R. V, 469 - L. 377)

Vaissèls sanguins. Vaissèls limfatics.

Lo vaissèl d'aquela glèisa es una esplendor.

vaissèla : ensemble de çò necessari per servir a taula.

vaisselaire : tonelièr.

vaisseladoira (f.) : lava-vaissèla (m.)

vaisselar (v. intr.) : far la vaissèla (accion de lavar recipients e ustensilhas per beure e per manjar)

vaisset : vas pichon. (R. V, 470)

vaisselièr : airal per laisser s'estorror la vaissèla ; escudelièr (mòble per reclamar la vaissèla)

vaisselièira : persona que fa la vaissèla.

vaisselum : los apleches de vaissèla en general.

Vaissier Aimat (1821-1875) : prèire roergàs autor d'un dictionari patesejaire.

vaissèira / vaissareda : doblèts de vaissada e de vaisseda.

vai-te'n ! : (imperatiu per remandar q.q.)

vai-te'n-vai ! (interj.) : ba ! / pas possible ! / te cresi pas !

val (f.) : comba ; combeta (comba pichona)

val / valat (m.) : rasa (fossat de cada part d'una *rota) v. **arotar**.

valable, -a : que val lo còp ; valid, -a ; capable, -a.

valablement : d'un biais valable.

valada : val grand ; espanhada d'un val.

valadada : contengut d'un valat ; fossat curat dins las vinhas per i metre de fems.

valadaire, -a : persona que cura de valats. v. **valadièira**.

valadar (v. tr.) : curar de valats ; enrodar de valats ; desfonzar un terren. (R. V, 461)

valadassa : valada bèla.

valadejar (v. tr.) : frequentatiu de valadar.

valadet : regòla / rèc / besal.

valadièr, -ièira : persona que cura de valats.

En Índia, fòrça femnas son valadièiras.

Val d'Aran : airal d'Espanha que i se parla occitan. v. p. 1053.

valadon : val pichon.

valat : rasa.

v. **val / valat**.

valat peirièr / valat ratièr : probega / gotièr (regòla plena de ròcs per far s'estorror las aigas d'un camp)

Valdés Pèire, de son nom latin *Petrus Valdo* (Pèire de Vaux en Delfinat). Vengut mercand lionés foguèt lo fondator del valdisme, varianta del protestantisme, e faguèt revirar la Bíblia en francoprovençal per Estève d'Ansà (1175) que sos disciples se reclamèron dins lo canton de Vaud (Soïssa) que fa partida del domeni de l'occitan.

valdés, -esa (adj. e subs.) : relatiu, -iva a Pèire Valdés ; relatiu, -iva al canton de Vaud ; adèpte, -a del valdisme ; sortit, -ida del canton de Vaud ; abitant de las vals valdesas.

Un Valdés. Una Valdesa.

Lo Libre Valdés : poèsias religiosas occitanas del s. XV.

valdisme : sècta protestanta fondada per Pèire Valdés. (s. XIII) « valdre » :

v. **valer**.

valedor, -a : que te pòt defendre. (R. V, 464)

qu'ajuda ; valable, -a. (L. 377)

valença : valor ; ajuda / socors. (L. 377 - R. V, 463)

Far valença a q.q. : l'ajudar.

Valença : nom de vila d'Occitània.

Valença d'Albigés. Valença de Ròse...

valència : capacitat de combinason (t. tecn. de quimia, d'ecologia)

València : nom de vila d'Espanha.

valencian, -ana : de València ; relatiu, -iva a València ; dialècte valencian (jodialècte occitan parlat en país valencian)

Lo valencian es de bon comprene per un Occitan.

Valenciennes : nom de vila del departament del Nòrd.

Lo Jonàs de Valenciennes es un fragment de manuscrit (T. 4 - 17) servat a la bibliotèca de la vila. Es un canabàs de sermon **en latin e en lenga del pòble**, que los concilis de 813 avián facha una obligacion als evesques de far presicar en galloroman. S'agís donc del galloroman septentrional, mas òm i tròba tanben de formas emplegadas en galloroman meridional, pròva que los dos dialèctes èran pas encara completament separats, o pel pus mens qu'èran encara intercompreensibles. L'exemple pus brave d'una unitat relativa es benlèu l'expression « *çò dixit* » emplegada mai d'un còp, e que se tròba jos la forma « *çò ditz* » en galloroman meridional e en occitan de uèi.

De tot biais, aquel manuscrit es d'un importància capitala pel testimoniatge istoric que nos balha sus l'estat de las lengas vulgaras de las Gàllias del nòrd e del sud devèrs la fin del sègle IX.

v. **Jonàs de Valenciennes** + p. 1043 + p. 1044.

valent, -a : trabalhaire, -a / meritós, -osa / coratjós, -osa ; galhard, -a / valid, -a ; excellent, -a (R. III, 239).

Ni per èsser galhard es encara plan valent.

La nòstra nos fa totjorn de salsas valentas.

-VALENT : forma sufixada del latin *valens, -entis* que marca la valència d'un radical quimic o d'un element.

ambivalent - bivalent - monovalent - polivalent.

valent a dire : es a dire.

valentament : d'un biais valent.

valentià, -assa : valent, -a que jamai.

valentiá : activitat ; amor del trabalh ; acte de valor / espet.

Valentián - Valentína : prenom.

valentinita : oxid natural d'antimòni.

valentitge : valentiá

v. çaisús.

valenton, -a : diminutiu de valent, -a.

valentós, -osa : valorós, -osa / valent, -a. v. pus naut.

valer (v. tr.) : costar.

Aquel trabalh m'a valgudas de bravas susadas.

valer (v. intr.) : costar ; aver de valor ; concernir ; meritjar ; comptar per / equivaler ; metre en valor / far portar frucha.

Aquò val quicòm coma cinc o sièis euròs.

Veirem ben çò que val aquela novèla potinga.

Çò que disi val pels uns e pels autres.

Aquel spectacle val d'èsser vist.

En musica una blanca val doas negras.

Far valer un drech. Far valer una bòria.

Tant val quora (occ.) : sens esperar mai.

valer (se) : s'equivaler.

Al jorn de uèi totas las veituras se valon un pauc.

valer pas res (v. intr.) : aver pas ges de valor ; èsser un paucval ; èsser contrari.

Valentin, coma son nom o ditz pas, val pas res per res.

La montanha me val pas res.

Valèri - Valèria - Valerina : prenom.

Valerian : prenom masculin.

valeriana (plt.) :

(*Valeriana officinalis*)

valerianat : sal o estèr de l'acid valerianic.

valerianèla (plt.) : doceta (Valerianella)

valerianic, -a / valeriac, -a : relatiu, -iva a l'acid çaijós.

Acid valerianic / Acid valeriac.

valeta : valadon (val pichon)

valetudinari, -ària (adj. e subs.) : malautís, -issa ; persona de constitucion febla o malautissa.

« *valhaca* » : v. **val.**

validable, -a : que pòt èsser validat, -ada.

validacion : accion de validar.

valid, -a : en bona santat ; d'atac (l.p.) ; vigorós, -osa / en bona forma ; confòrme, -a a las condicions religiosas o legalas.

Un òme valid. Un maridatge valid.

Ni per son vielhum, se sentís encara valid.

Un maridatge qu'es pas jamai estat valid es nul.

validament : d'un biais valid.

validar (v. tr.) : certificar ; legalizar ; ratificar ; averigar / verificar ; declarar valid, -a.

Far validar un papièr. Validar una eleccion.

Validar un maridatge dobtós.

validitat : qualitat de çò valid.

Validitat d'un passapòrt.

valièira : valada ; penda / pendís.

Valièira Mariús (1890-1969) : autor occitan d'Erau.

valina : acid aminat indispensable a l'organisme.

valinièr (plt) : atatièr / tassinièr (Viburnum)

valinomicina : antibiotic natural.

valisa : mena de maleta.

Valisa de carton, de cuèr, metallica.

Valisa diplomatica : qu'escapa a la doana.

Far sas valisas : s'aprestar a partir.

Far la valisa (l.p.) : morir.

valisneria (plt.) : (Vallisneria spiralis)

valochin, -a / valogin, -a : persona que viu dins una valòia.

valòia : valada superiora / valada de montanha.

Valòias alpinas d'Itàlia : airals que i se parla occitan.

v. p. 1053.

valon : comba pichona / combeta / valadon / valeta.

valonada : espandi d'un valon.

valonament : relèu d'un terren que i a de cropas e de valons.

valonar (se) : presentar de successions de cropas e de valons.

valonàs : valon grand ; valon marrit.

valonat, -ada : montuós, -a ; que presenta fòrça valons.

valonèl (diminutiu de diminutiu) : val pichonèl o polidonèl.

valonenc, -a (adj. e subs.) : que viu dins un valon.

valor : prètz ; validitat ; títol de renda ; mesura d'una grandor, d'un nombre ; durada ; portada / fòrça / significacion.

La valor d'unas motòs passa la d'unas autòs.

Aquela pèça a pus de valor, qu'a pas pus cors.

Ai pas jamai agut cap de pòrtafuèlha de valors.

Valor aritmetica. Valor algebrica. Valor numerica.

Lo punt ajusta a una nòta de musica la mitat de sa valor.

La valor de la ponctuation es capitala.

Metre una bòria en valor : li far portar frucha.

valoracion : accion o resulta de valorar ; determinar la concentracion d'una substància que se tròba en solucion ; tecnica d'analisi quimica.

valorant, -a : que valora ; que servís per far una valoracion.

valorar (v. tr.) : apreciar / estimar / mesurar.

valorizacion : accion de valorizar o de se valorizar.

valorizar (v. tr.) : metre en valor.

Lo camin de fèrre a valorizada tota la region.

valorós, -osa : valentós, -osa / valent, -a v. pus naut

valorosament : d'un biais valorós.

valogin, -a : v. **valochin.**

valquiria : divinitat escandinava qu'acompanhava los soldats a la batalha ; femna lançada e menaira d'òmes que representa per eles quicòm d'emblematic.

« *valre* » : v. **valer.**

valsa : mena de dança de tres tempses ; tròç de musica de tres tempses compausat per èsser dançat ; tròç de musica de tres tempses compausat per un instrument o un ensemble d'instruments.

valsaire, -a : persona que valsa.

valsar (v. intr.) : dançar una valsa.

valva : caduna de las doas parts del clòsc d'unes molusques e crustacèus ; caduna de las doas parts d'una frucha seca que se dobrís per laissar escapar las granas o las espòras ; aparelh per reglar lo movement d'un fluid dins una canalizacion.

valvar, -a : relatiu, -iva a una valva o a las valvas.

valvat, -ada : provesit, -ida de valvas. (t. tecn. de botanica)

valvifòrme, -a : en forma de valva o de valvula.

valvula : replec membranós que dins los conduits de l'organisme empachan los liquids de refluir ; mecanisme o dispositiu per regular, copar o restablir lo flux d'un fluid.

Valvula mitrala. Valvula de seguretat.

valvular, -a : relatiu, -iva a una valvula o a las valvulas.

valvulectomia : extirpacion cirurgicala d'una valvula.

valvulina : lubrificant mineral.

valvuliti (f.) : inflamacion d'una valvula del còr o de las venas.

valvulopatia : alteracion d'un orifici cardiac.

valvuloplastia : dilatacion per sonda especiala d'una valvula estenosada ; reparacion cirurgicala d'una valvula.

valvulotomia : incision cirurgicala d'una valvula.

vam : coratge ; fòrça ; impuls / impulsion.

Ai pas vam : ai pas de coratge / soi las.

De vam : amb coratge.

Donar lo vam : deslargar ; lançar.

Prener vam : prene palada / prene lanç

vamp (f.) (apocòpa de vampiressa) : escamandràs(m.) (femna fatala)

vampir (m.) : enòrma ratapennada (R. V, 45) d'America del Sud que s'avida de sang d'animals (*Desmodus rufus*) persona que s'enriquís de chucar lo trabalh e lo ben dels autres ; malaut mental que tua o que profana de tombas amb d'intencions lubricas ; defuntat que, per las personas supersticiosas, sortís de sa tomba la nuèch per chucar lo sang de personas en vida : mena de drac o de logaron.

vampiressa : femna que sa tissa es de desvariar los òmes eroticament.

vampirisme : aviditat insaciabla ; malautiá mentala d'una persona vampira.

van : mena de panièr plat especial que se brandís dins lo vent per netejar lo gran ; ventador (maquina per ventar lo gran)

Lo ventador n'enantís plan mai que lo van de braces.

van, -a : bufèc, -a (vuèg, vuèja / sens valor) ; illusòri, -a / quimeric, -a / trucaluna (m. e f.) ; patamòl, -a / mòl, -a ; inutil, -a ; farivòl, -a ; confleta (l.p.) / vanaire, a.

Passèt son temps a far de recèrcas vanas.

Deslargava pomposament de paraulas vanas.

I a pas res de pus van que la vana glòria.

Los sacrificis d'una maire son pas jamai vans.

En van : per pas res.

vana : mena de flaçada.

vana glòria : vici de q.q. que s'atribuís de meritis sens motiu valable o sens cap de motiu / vici de q.q. de confleta.

vanada : jaça / pargue / cujada per las fedas ; cobèrt.

vanadat : tota mena de sal de l'acid vanadic.

vanadi : lo metal pus dur de totes.

vanadiat, -ada : dich d'un compausat que conten de vanadi.

vanadic, -a : relatiu, -iva al vanadi ; que conten de vanadi.

vanadifèr, -a : que conten de vanadi (t. tecn. de geologia)

vanadil : tèrme generic de derivats de vanadi.

vanadinita : combinason naturala de plomb amb de clòr e de vanadi.

vanadocit (m.) : cellula del sang dels urocordats (branca d'invertebrats marins) que conten fôrça vanadi.

vanadós, -osa : que conten de vanadi.

vanaire, -a : persona que fa de vanas (flaçadas) ; persona que vana de granas o de cerealum ; persona que se vanta, que se confla. (R. V, 466)

vanament : en van / per pas res. (R. V, 466)

vanansa : conflardisa (l.p.) / vanesa. (R. V, 466)

vanar (v. tr.) : ventar de cerealum, de peses, de mongetas... se ventar / se conflar. (R. V, 466)

vandal, -a : relatiu, -iva als Vandals, pòble germanic qu'envasiguèt l'empèri roman (sègles IV e V) e qu'o afrabèt tot en passant ; persona qu'afra per afrabar.

vandalisme : accion d'afrabar per afrabar.

vandalizar (v. tr.) : bassacar quicòm / l'afrabar per l'afrabar.

vanega : èrm / frau / bodiga / gascaria / restoble / devesa / frachiva.

vanegacion : vai-e-vèni.

vanegaire, -a : persona que va e ven, que se bolega.

vanegar (v. intr.) : anar e venir / bolegar.

vanegatge : accion d'anar e venir, de se bolegar.

vaneja : vanesa / sincòpi / estavanida / estavaniment.

vanejar (v. intr.) : brandir / remenar / brandar / brandolar / brandussar ; capejar ; se fringolhar ; badinar (R. V, 467)

Mon papeta pairal jamai vanejava pas (badinava pas)

vanèl / vanèla : mena d'aucèl (Vanellus vanellus)
daudèla : mena d'aucèl (Larus canus)
giroleta. *La giroleta del cloquièr.*

vanèla : androna (carrairon fòrt estrech ; passatge estrech entre dos ostals) ; passatge estrech entre lo lièch e la paret ; latrinas : pissador (airal per pissar) ; cagador (airal per cagar) ; ordre (rengada de ceps) ; conca ; senda.
Lo seu ostal dona sus una vanèla.
Sens vanèla, consí far son lièch coma cal ?
Las vanèlas indianas s'asondan per carrièira.
Una vanèla de ceps. Se lava dins una vanèla.
Una vanèla copava a través bòsc.

vanèla : canha / manca de vam ; noncalença / inchalhença / molesa ; lassieira ; talent / fam ; pusillanimitat (R. II, 90)
Una vanèla me trapèt que me copèt las cambas.

vanelós, -osa : noncalent, -a / inchalhent, -a / mòl, -a / flac, -a ; fug-òbra (m. e f.) / peresós, -osa ; pusillanim, -a ; patamòl, -a ; pigre, -a ; acanhardit, -ida.

vanesa : feblesa / flaquesa / sincòpi / estavanida ; esfòrc van ; besucarieta / bagateleta / futilitat.

vanet : cubribrèç (flaçadon de brèç) ; cubripè (flaçada) ; van pichon / crivèl pichon.

vaneta : vana pichona (flaçadon)

vanetar (v. tr.) : ventar / crivelar.

vanetatge : accion de vanetar / de ventar / de crivelar.

vanetge / baniège : vertolh / nassa (filat de pesca en embut)

vanilha : frucha del vanilhièr ; substància aromatica contenguda dins aquela frucha.

vanilhièr (plt.) : (Vanilla planifolia)

vanilhièira : airal plantat de vanilhièrs.

vanilhina : substància aromatica de la vanilha.

vanitat : fatuitat (R. III, 284) / vana glòria ; estat de q.q. de van ; estat de çò van.
Es d'una vanitat extraordinària.
Cresi plan qu'ai macada sa vanitat.
La vanitat de tot çò uman.

vanitós, -osa : plen, -a de vanitat.

vanitosament : d'un biais vanitós.

vantacion : accion de ventar o de se ventar.

vantadissa : vici d'una persona que se vanta ; acte o paraula de q.q. de vantard.

vantador, airtz / vantaire, a : persona que vanta o que se vanta. (R. V, 467)

vantairòl, -a : confleta (m. e f.) (persona que se vanta)

vantar (v. tr.) : lausar (far l'elògi de q.q. o de quicòm)
Vantava la tenacitat de son dròlle.
Quand tornèt de Tolosa me vantèt fôrça la vila.

vantar (se) : se lausar / se glorificar (R. III, 476)
Se vanta de contunh, ni per sas asenadas.
S'es vantat d'èsser montat sul Mont Blanc.
Se ventar pas es una de sas qualitats.

vantard, -a : bufanèblas (m. e f.) (persona que se vanta)

vantarèl, -a : coma çaisús.

vantariá / vantatge : lausenja exagerada / blandiment.

vantat, -ada : tròp lausat, -ada.
L'an tròp vantat e l'an gastat !

vanteta (m. e f.) : confleta (m. e f.) (persona que se confla)

vantòrla / vantussa / vanturla (m. e f.) : vantard, -a.

vapat, -ada : esventat, -ada / esvanat, -ada (alterat, -ada per èsser estat expausat, -ada a l'aire)
De vin vapat : de vin esventat, de vin esvanat.

vapor : gotetas d'aiga finas que finas en suspension dins l'aire ; substància gasosa ; energia obtenguda amb una maquina de vapor.
Una mena de vapor amagava lo solelh.
Un vapor : un naviri amodat per la vapor.
De vapors : un estordiment / un desaise.

vaporarium (lat.) : dins los establiments termals, tuna amainatjada al punt de sortida de vapors radioactivas o sulfurosas.

vaporifòrme, -a : en forma de vapor / a l'estat de vapor.

vaporizable, -a : que pòt èsser vaporizat, -ada.

vaporizacion : accion de vaporizar o de se vaporizar.

vaporizador : aplech per vaporizar.

vaporizador, -airtz : que vaporiza.

vaporizar (v. tr.) : mudar en vapor ; escampilhar un liquid jos forma de vapor.
La calor vaporiza l'aiga. Vaporizar un parfum.

vaporizar (se) : se mudar en vapor.
L'aiga que bolís de contunh se vaporiza.

vaporizatge : operacion qu'a per tòca de sometre a la vapor de fials (fils), per fixar la torsion que venon de recebre, o d'estòfas, per fixar la color sus las fibras.

vaporós, -osa : de la natura de la vapor ; que revèrta la vapor.
Nivol vaporosa. Pel vaporós. Estòfa vaporosa.

vaporosament : d'un biais vaporós.

vaquejar (v. tr. arc.) : trauquejar dins un campat de cerealas per segar son que (solament) çò madur ; partejar equitablament entre los dalhaire las darrièiras levadas d'un prat de dalhar.

vaqueta : vaca jove ; cuèr de vaca jove.
Un pòrtadocuments en vaqueta.

vaquí (prep.) : aquí / veja-aquí / vejatz-aquí.

vaquièr, -a : persona que garda de vacas.

vaquieiron, -a : drollon o drolleta que garda de vacas.

Var : departament occitan de Provença. v. p. 1053.

vara (f.) / **vare** / **varon** (m.) : baba de l'isala (ipodèrma del buòu) que viu jos la pèl del buòu traucada pel tavan e que i provòca una tumor qu'afraça la pèl del buòu e fa que son cuèr es inutilizable.

varada : accion de varar una nau.

varador, -a : caduna de las personas ocupadas a varar una nau.

varairar (v. tr.) : lavar amb una infusion de raices de varaire per tuar los pesolhs del bestial.

varaire (m.) (plt.) : (*Veratrum album*) ; (*Veratrum nigrum*) (*Helleborus foetidus*) ; (*H. lividus*) ; (*H. niger*) ; (*H. viridis*) (*Actaea spicata*)

« varalh » e derivats : v. **baralh** e derivats.

varalhon (plt.) : (*Sparganium ramosum*)

varar (v. tr. e intr.) : metre una nau a la mar ; encalar una nau ; la tirar sus la riba.

varèc : mena de planta marina ; algas que la mar escupís sul rivatge. *Lo varèc es una manna per las tèrras.*

« varèit » : v. **garait**.

varejada : trantalhada ; ziga-zaga ; esitacion.

varejar (v. intr.) : vacilhar ; trantalhar (far de zigas-zagas) trantalhar / balançar / esitar.

varena : tèrra mòbla, prigonda e fertila. (mot passat en francés)
La vianda ven plan en tèrra de varena.

varena : airal que i vivon los conilhs. (R. III, 437)

varenga : caduna de las pèças de fust corbadas de jos la quilha d'una nau.

varengatge : ensemble de las varengas d'una nau.

varengla : gimbla.

varenglada : rosta / tanada / tabassada / estrelhal.

varenglar (v. tr.) : gimblar.

vargina : cabal boïn.

variabilitat : estat de çò variable ; aptitud a cambiar.
Variabilitat del temps. Variabilitat d'umor.

variable, -a : cambiadís, -issa ; diferent, -a ; t. tecn. de diversas disciplinas.
Temps variable. Umor variable. Terren variable. Resultat variable segon las annadas. Lentilhas o lunetas a fogal variable.

variament : d'un biais variable.

variacion : accion de variar, de cambiar (t.a.) (R. V, 460)
Variacion de temperatura, d'umor, de prètz. Variacion musicala. Variacion d'una fonccion. Variacions de la luna, del solelh...

variament : variabilitat.

variant, -a : que vària.

varianta : caduna de las diferéncias de las còpias d'un meteis tèxt ; causa que diferís un pauc d'una altra de la meteissa espècia.
Dins tota lenga existisson de variantes dialectalas.

variari (v. tr. e intr.) : modificar ; cambiar ; diversificar ; se modificar.
Variar la decoracion d'un ostal. Variar son estil. Variar los plasers. Sa mina vària de contunh.

variari, -ada : que presenta de variacions (t.a.)
Païsatge variari. Repertòri variari. Causida variada. Programa variari. Lecadissas variadas. Aire variari.

variadament : d'un biais variari.

VARIC- : forma prefixada del latin *varix*, *-icis* (variça)

variça : dilatacion permanenta d'una vena.

varicèla : esclapeta / vairòla fòla.

varicectomia : seccion cirurgicala de variças.

varicelifòrme, -a : que revèrta la varicèla.

VARICO- : v. **VARIC-**

varicocèla (f.) : dilatacion varicosa de las venas del testicul e de son envolopa, la borsonada (*scrotum*) (lat.)

varicografia : radiografia d'una vena varicosa.

varicós, -osa : relatiu, -iva a de variças ; de la natura de las variças. *Ulcèra varicosa.*

varicòsi (f.) : formacion de variças ; estat varicós de las venas d'una partida del còrs.

varicositat : estat varicós.

varietat : diversitat (t. a.) (R. V, 460)
Dins la vida, la varietat gasta pas res.

varietats (f. pl.) : espectacle o emission (amb cançons, danças...)

VARIO- : forma prefixada del latin *varius* (variari ; calhetat)

variograf : aparelh aeronautic enregistrador de las variacions instantanèas de l'auçada.

variòla : malautiá infecciosa, eruptiva, contagiosa e epidemica (erupcion de tacas rojas que se mudan en vesículas, puèi en pustulas, que en cas de garison, laissan de marcas indelebilas) ; sifilís ; clavelina ; picòta ; marrana.
Variòla d'America : malautiá de regions tropicalas.
Variòla bastarda : forma amendrida de la variòla.
Variòla fòla : esclapeta / varicèla (pichona variòla).
Variòla gròssa : mena de malautiá veneriana.
Variòla negra : mena de variòla pestilenciala.
Pèira de variòla (l.p.) : mena de ròca calhetada.

variolar (v. tr.) : marcar de tèrgues (tergues / cretges / crèuges)

variolat, -ada : que patís de la sifilís ; marcat, -ada per la variòla.

varioleta : esclapeta / varicèla.

variolic, -a (adj. e subs.) : variolós, -osa v. pus bas.

variolifòrme, -a : que revèrta la variòla.

variolita : pèira de variòla (l.p.) (mena de pèira calhetada)

variolitic, -a : de la natura de la variolita ; relatiu, -iva a la variolita.

variolizacion (arc.) : metòde ancian per immunizar contra la variòla.

variolizar (v. tr.) : immunizar contra la variòla.

varioloïda : mena de variòla benigna.

variolós, -osa : persona que patís de la variòla. (R. V, 460)

variomètre : aparelh per mesurar las inductàncias.

variscàcia : fosfat d'alumini idratat.

varistància : element semiconductor que sa resisténcia electrica vària amb la tension aplicada.

varon : v. **vara**.

« varlet » (arc.) : v. **vaiet**.

« varrolh » : v. **verrolh**.

« vartavèla » e derivats : v. **bartavèla**.

« vartuèlh » : v. **vertuèlh**.

vas : nom generic de diferents recipients ; faissa d'òrt.
Un vas de tulipas : de tulipas dins un vas.
Un vas de tulipas : una faissa de tulipas.
VAS- : forma prefixada del latin *vas*, *-is* (vas ; recipient)
vascon, -a : relatiu als **Vascons** (pòble primitiu d'Aquitània)
vascular, -a : relatiu, -iva als vaissèls sanguins.
Lo sistèma vascular. Un accident vascular.
vascularizacion : preséncia, desenvolopament o disposicion dels vaissèls dins una region del còrs, d'un organ, d'una tumor.
Vascularizacion d'una tumor.
vascularizat, -ada : provesit, -ida de vaissèls.
Organ vascularizat. Tumor vascularizada.
vasectomia : seccion cirurgicala dels canals deferents, per practicar l'esterilizacion masculina.
vaselina : graïssa minerala utilizada en farmacia e en perfumariá. *Vaselina pura. Òli de vaselina.*
vàser (v. intr.) : anar. v. **anar**.
vaset : vas pichon.
« *vasistas* » (fr.) (al. *Was ist das ?* : qu'es aquò ?) v. **portanèl**.
VASO- : forma prefixada del latin *vas*, *vasis* (vas, recipient)
vasoconstriccion : diminucion del calibre dels vaissèls sanguins.
vasoconstrictor, -triz : relatiu, -iva a la vasomotricitat.
vasodilatacion : augmentacion del calibre dels vaissèls sanguins.
vasodilatador, -airitz : medecina o nèrvi qu'amòda la vasodilatacion.
vasogenic, -a : d'origina vasculara.
vasomotor, -triz : qu'amòda la contraccion o la dilatacion dels vaissèls sanguins.
vasomotricitat : ensemble dels fenomèns de vasoconstriccion e de vasodilatacion.
vason : vas pichon ; terrina.
vasoplegia : supression del *tonus* de las parets vascularas.
vasopressina : ormona antidiuretica.
vasotomia : doblat arc. de vasectomia.
vasotonia : *tonus* (lat.) vascular.
vasotonic, -a : relatiu, -iva a la vasotonia.
vasotròp, -a : que se fixa suls vaissèls ; qu'a una accion suls vaissèls.
vasovesicuclectomia : ablacion totala del canal deferent e de la vesicula seminala.
vassal, -a : persona ligada a un senhor per una obligacion d'assisténcia e que beneficiava de sa proteccion.
vassalatge : condicion de vassal (subordinacion)
vasotocina : ormona de reptils, d'amfibians e de peïsses analòga a la vasopressina e a l'oxitocina.
vasotomia : arc. per vasectomia. v. pus naut.
vast, -a : immens, -a ; espaciós, -osa ; important, -a.
Un ostalàs vast. Una vasta sala de banh.
Una vasta erudicion. D'ambicions fòrt vastas.
vastament : d'un biais vast.
vastetat / vastitud : qualitat de çò vast.
vatèr : acronim angl. per « ensemble de malformacions »
Vatican : la demòra del Papa ; l'Estat de Vatican ; la cort pontificala.
vatican, -a : relatiu al Papa o a la cort pontificala.
La bibliotèca vaticana. La politica vaticana.
vaticanisme (pej.) : ultramontanisme / papisme.
vaticanista (m. e f.) : especialista (m. e f.) de tot çò que concernís Vatican ; ultramontanista / papista (pej.)
vaticinador, airitz : persona que vaticina.
vaticinar (v. tr. pej.) : pronosticar amb pompa e obstinacion.

Vauclusa : departament occitan de Provença. v. p. 1053.
Vaud : nom d'un canton occitan en Soïssa.
vaudés, -esa : relatiu, -iva a la sècta fondada al sègle XII per Pèire Valdés que faguèt revirar la Bíblia en dialècte francoprovençal en 1175. v. **Valdés**.
vaur / vauri : ravina / vabre. v. **vabre**.
vàuria : vabre grand ; regòla facha per las aigas.
vauriàs : vabre prigond e esquiu (escalabrós)
vauriassa : vabre grandàs e prigondàs.
« *vautor* » : v. **voltor**.
« *vautres* » : v. **vosautres**.
veça (plt.) : (Vicia)
veça d'ase (plt.) : gèissa de bòsc (*Lathyrus latifolius*)
veça de lop (plt.) : (*Lupinus albus*)
veça jauna (plt.) : (*Vicia lutea*)
veça negra (plt.) : (*Vicia nigricans*)
veça salvatja (plt.) : (*Orobus vernus*)
veça de sega (plt.) : veça de randa (*Vicia sepium*)
veçara (plt.) : veça cultivada (*Vicia sativa*)
veça de las fuèlhas estrechas (*V. angustifolia*)
veçeron (plt.) : (*Lathyrus tuberosus*)
veçarada / veçeril (plt.) : (*Vicia cracca*)
veçau (plt.) : veça cultivada (*Vicia sativa*)
veçeril (plt.) : veçarada. v. pus naut.
vecièr : crivèl per las veças.
vecièira : campat de veças.
vecilh (plt.) : veça jauna (*Vicia lutea*)
veça de lop (*Lupinus albus*)
VECTO- : forma prefixada del lat. *vector*, de *vehere* (carregar)
vectocardiograf : aparelh per far una vectocardiografia.
vectocardiografia : metòde complèx d'enregistrament dels corrents d'accion del muscle cardiac.
vectocardiograma : enregistrament fotografic dels corrents d'accion del muscle cardiac.
vector : segment de drecha orientat que i se vei un començament e una extremitat ; grandor fisica representada per un vector ; agent fisic o biologic que balha un gèrme patogèn a q.q. ; autres t. tecn. de matematicas, d'informatica o de medecina.
Vector liure. Vector ligat. Vector unitari.
Insècte vector. Vector informatic. Vector algebric.
vectorial, -a : relatiu, -iva a un vector.
vectorizacion : adaptacion d'un programa informatic en vista de son emplec sus un ordenador vectorial.
veda : defensa / interdiccion. (R. V, 474)
vedar (v. tr.) : defendre / proïbir. (R. V, 474)
vedat (subs. m.) : bòsc defendut / proïbit ; airal proïbit en general.
vedejar (v. intr.) : eissermentar (amassar los eisserments)
vedèl : pichon de la vaca ; vedelada / avalencada / cagada.
vedèl marin (R. V, 475) : fòca / buòu marin (*Phoca*)
vedèla : junega / borreta (vaca jove qu'a pas encara vedelat)
vedelada : portada d'una vaca ; avalencada / cagada.
vedelar (v. intr.) : far lo vedèl ; s'avalencar / cagar ; vomir.
vedelàs : vedèl gròs.
vedelet / vedelon / vedeleta : vedèl pichon.
vedelièr : gardaire de vedèls ; mercant de vedèls.
vedelièira : desplaçament de l'utèr (maire) d'una vaca.
vedelòta : junega jove v. **vedèla**.
vedigana / veligana : cep de lambrusquièira (*Vitis canna*)
lambrusca (vinha salvatja) (*Labrusca*)

vedilh : liga de vim per ligar la vinha.
vedilha : correjòla de vinha ; cordilh ombilical ; quequeta de drollon.
vedilhada (plt.) : correjòla (Convolvulus) vinha salvatja.
vedilhaire, -a : liguair, -a de vinha.
vedilhar (v. tr.) : ligar la vinha.
vedissa (plt.) : sause ploraire (Salix babylonica) vim blanc (Salix viminalis) amarinàs / marsause (Salix caprea) sause blanc (Salix alba)
vedissier / vedissiera : amarinièira (mata de sauses)
vedre, -a : reguèrgue, -a / reborsier, -iera / eissabre, -a. Òme vedre. Mina vedra. Respona vedra.
vedruna (arc.) : ancian mot occitan que donèt lo patronim Bedruna, e qu'existís encara en catalan per « montet de ròcs fach de man d'òme en mòde de senhal »
veemèncià : qualitat de çò veement ; impetuositat. Discutir amb veemèncià.
veement, -a : plen, -a d'impetuositat. (R. V, 476) Discors veement. Orator veement : passionat. Passion veementa : passion impetuosa.
veementament : amb veemèncià. v. (R. V, 476) Deneguet veementament.
vegada : moment. De vegadas (loc. adv.) : de còps / a passadas.
« *vegelha / vegilha* » : v. **vigília**.
vegetable, -a (arc.) : que pòt butar / que pòt créisser.
vegetacion : ensemble dels vegetals que butan (creisson) dins un airal, dins una zòna, dins un país. (R. V, 476) Vegetacion luxurianta. Vegetacion equatoriala.
vegetacions : excrescèncias sus las mucosas del nas o d'endacòm mai. Calguèt far operar lo dròlle de las vegetacions.
vegetal : planta.
vegetal, -a : relatiu, -iva a las plantas. Règne vegetal. Tapís vegetal. Òli vegetal. Tèrra vegetala. Carbon vegetal. Esponga vegetala
vegetar (v. intr. arc.) : butar / créisser. (R. V, 475)
vegetar (v. intr.) : se desvolopar dificilament ; viure al rebais Desbigossat coma es, es condemnat a vegetar. A un afar que vegeta.
vegetarian, -a (subs. e adj.) : persona que s'avida pas jamai amb de carn. Regim vegetarian.
vegetarianisme : sistèma d'alimentacion que tota carn n'es proibida.
vegetatiu, -iva : relatiu, -iva a l'entretèn de la vida e de la creissença. (R. V, 476) Aparelh vegetatiu. Vida vegetativa.
vegetativament : d'un biais vegetatiu. Viure pas que vegetativament.
veguda : vista.
vehemèncià (R. V, 476) : v. **veemèncià**.
vei ! (interj.) : tè ! / agacha ! Vei-la : agacha-la ! Vei-las ! : agacha-las ! Vei-lo ! : agacha-lo ! Vei-los ! : agacha-los !
veicul : mejan de carreg (t. a.) Veicul automobil. Vehicul espacial. V. utilitari.
veicular (v. tr.) : carregar ; transmetre. Veicular de material. Veicular de viatjaires. Tota lenga veicula una civilizacion.

veicular, -a : lenga de comunicacion entre de pòbles que lor lenga mairala es diferenta. Lo latin es encara la lenga veiculara de la Glèisa. Es tanben lenga veiculara scientifica (plantas...) L'occitan foguèt lenga veiculara literària al s. XII
veira : viròla (anèla per fixar la lama al marge de la dalha) ;
veira : tèrra non cultivada. v. **veire - veirima**.
veiral / veirau : vitra.
veiràs : veire bèl / veire grand. Un veiràs a cervesa.
veiratge : vitratge.
veire (vèrb) : v. **vésèr**.
veire : còrs solid, transparent e fragil, resulta de la fusion d'una sabla siliçosa amb de carbonat de sòdi o de potassi ; got (recipient de veire per beure) ; aplech en veire. Pasta de veire. Veire per beure. Veire de mòstra. Veire de lunetas. Veire de lampa. Veire d'optica.
veirariá : fabrica de veire ; apleches de veire.
veirat / veiral : contengut d'un veire.
veire : frau / èrm (tèrra non cultivada)
veirajar (v. intr.) : presentar un aspècte veirenc, violaçat (en parlant d'una nhòca, d'una contusion)
veirenc, -a : de veire.
veiria : vitra. (R. IV, 276 - L. 378)
veirial : doblèt de veiria ; veiratge ; veirina de glèisa ; respiralh / bojal de cava o d'estable. Res de pus polit qu'un veirial de glèisa ensolelhat.
veirièr, -a : obrièr, -iera que trabalha lo veire.
veirièira : obertura granda ornamentada de veirinas ; teulada o paret vitrada ; mena de dòma (m.) de matèria plastica transparenta que recobris l'abitacle d'un avion monoplaça rapid ; bornhon de veire ; mercanda de veirariá.
veirima : frau / èrm / ermàs (tèrra non cultivada)
veirina : veiratge de glèisa o de magasin.
veirinièr, -iera : vitrièr, -iera.
veirinièira : veirariá.
veiron : veire pichon.
veirothalha : quincalha.
veitura : veicul per carregar de personas o de mercadariá.
veiturar (v. tr.) : carregar en veitura.
veiturin, -a : carrejaire, -a.
veja-aicí ! (interj.) : aici !
veja-aquí ! (interj.) : alà ! ; interj. que marca la resignacion. Totes sèm per morir, veja-aquí, i podèm pas res !
vejaire : biais de véser quicòm. A mon vejaire : ieu cresi que... A mon vejaire, fa pas en ganhant. Pèdre son vejaire : pèdre l'idèa.
vejam ! (interj.) : anem ! / per véser !
vel (L. 378) : pèça de linge o d'estòfa que servís a cobrir o a aparar ; pèça d'estòfa mai o mens transparenta per se cobrir lo cap o la cara ; brave tròç d'estòfa fina que servís de vestit ; teissut fin e leugièr ; çò qu'amaga, çò qu'empacha de véser quicòm. Getar un vel sus una question. Aver un vel davant los uèlhs. Prene lo vel : se far religiosa.
vèl (arc.) (L. 378) : aus / toison.
« *vèl* », « *vèls* » : v. **vèrs lo, vèrs los**.
vela (L. 378) : pèça de tèla fòrta per far butar un naviri pel vent. Un batèu de velas. Far de vela. Una escòla de vela. A de vent dins las velas : a tròp begut.

vela (L. 378) : mata / blesta de pel ; flor de milh ; manat de fen o d'èrbas secas.

velairièr / velairon : fustièr de molin de vent (« *velaièr* » en l.p.)

velament : accion de velar (t. a. çaijós)

velar (v. tr.) : provesir de velas ; metre a la vela ; florir (en parlant del milh)

velar, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva al vel del cèl de boca ; característica d'unas consonantas que lor punt d'articulacion es prèp del vel del cèl de boca ; aquelas consonantas son sonadas velaras : « c » dur de *ròc* , « g » dur de *sang, de gamar o de guèrra...*

velarizacion : accion o resulta de velarizar.

velarizar (v. tr.) : balhar lo caractèr velar a una consonanta.

velatge : l'ensemble de las velas d'un naviri.

velec : aus / toison.

velega : flocon de lana ; mata / blesta de pel ; crotarèla empegada a la lana o al pel ; porcariá (causa pòrca)

velejar (v. intr.) : navegar a la vela.

velet : vela pichona ; vel del calici ; dobladura d'un vel de religiosa.

veleta : vel pichonèl.

velha : accion de dormir pas ; velhada ; vigília (R. V, 480) - (L. 378)

Cresi qu'es a la velha de se maridar : ... sul punt de...

velhada : temps après lo sopar e abans de s'anar jaire ; reunion familiara o amicala après sopar ; accion de passar la nuèch sens dormir, a costat d'un malaut o d'un defuntat.

Passar la velhada en familha. Velhada funèbra.

La velhada d'un malaut es penibla en fin de nuèch.

velhadís, -issa : que velha ; qu'es alucat, -ada.

velhador (arc.) : tauleta que pòrta las ainasas d'un cordonièr o d'un bastièr (borralièr) e aplechada d'un lampa pichona.

velhaire, -a : persona que velha (t. a.) ; portière, -ièira de nuèch.

velhairòla (plt.) : (Colchicum autumnale)
« *velhana* » : v. **avelana**.

velhar (v. tr. e intr.) : passar la nuèch o una partida de la nuèch sens dormir ; far una garda de nuèch ; gardar un mòrt pendent la nuèch.

Ai velhat fins a doas oras del matin.

Velhar un malaut. Velhar un mòrt.

velhar (v. tr. ind.) : s'ocupar de ; s'arregar per ; far lo perquè.

Velha sul dròlle que faga pas cap d'asenada.

A velhat d'èsser a l'ora.

velheta (arc.) : estug de fèrre blanc que portava lo blese (meca) d'una lampa.

velhòla : lampa ; lampesa de glèisa.

Nuèch e jorn prèga la velhòla.

velhon : lampa pichona.

velièr, -ièira : persona que fa de velas ; nau provesida de velas ; ala de molin de vent ; bascula de potz.

veligana : v. **vedigana**.

velin : pergamin fòrt fin de pèls de moton o de vedèl pus lisas e pus tèunhas que las pèls ordinàrias ; papièr de qualitat superiora.

Manuscrit sus velin. Papièr velin.

velinaire, -a : persona qu'aprèsta las pèls de moton o de vedèl per far de velin ; persona qu'aprèsta e qu'utiliza lo velin.

velleïtat : volontat febla que quita pas de balançar e que demòra bufèca.

velleïtós, -osa : persona que sas intencions demòran bufècas.

velòç, -a : bravament rapid, -a.

Un cèrvi es un animal velòç.

velòçament : rapidament / amb velocitat.

velocimètre : aparelh que senhala de contunh la velocitat d'un veïcul ; aparelh per mesurar la rapiditat de l'escolament sanguin dins un vaissèl.

velocimetria : mesura amb un velocimètre. v. çaisús.

velocipèd (arc.) : cicle ancian.

velocitat : rapiditat.

La velocitat de la pensada, d'un reflèx.

velodròm : pista enrodada de paredors pel public qu'agacha las corsas ciclistas.

velomotor : petroleta / petaire / petarèl (tèrmes de l.p.)

velós / velot : mena d'estòfa ; qualitat de çò doç al tocar o a l'agach.

Me soi cargadas de cauças de velós caudetas.

Lo velós d'un persèc. Lo velós d'un agach.

Caminar a passes de velós.

velós, -osa / velut, -uda : felut, -a / borrut, -a.

velosat, -ada : de la natura del velós.

velosar (v. tr.) : balhar a quicòm las aparéncias del velós.

velosariá : los veloses en general ; fabrica de velós.

velotat, -ada : velosat, -ada. v. pus naut.

velut, -uda : felut, -uda / borrut, -uda. (R. V, 480)

vena : vaissèl que torna menar lo sang cap al còr ; fibra de fust ; nervadura de ròca ; veta de mineral ; nervadura de fuèlha.

Aver de sang dins las venas : aver de coratge.

Ressar dins lo sens de las venas del fust.

Lo marbre es sovent selhonat de venas.

Tombèron sus una brava vena de carbon.

venada : marbradura.

Las venadas del fust d'oliu m'agradan fòrça.

venador / venaire : caçaire que pren sus el totes las responsabilitats d'una batuda. (R. V, 482 - VI, 542)

venal, -a : relatiu, -iva a las venas ; que se pòt crompar a prètz d'argent ; relatiu, -iva a l'argent ; que se laissa corrompre amb d'argent.

Sang venal. Una carga venala. Valor venala.

Un amor venal. Una persona venala.

venalament : d'un biais venal.

venalitat : característica de çò qu'es de vendre ; característica d'una persona prèsta a se vendre.

Venalitat de las cargas. Venalitat d'un òme politic.

venar (v. intr.) : far una batuda ; far córrer una bèstia per que sa carn siá mens telhuda ; far abenar de carn en la servant qualques jorns. (R. V, 481)

Far venar un singlar. Far venar de carn de singlar.

venar (v. intr.) : adornar de grafismes que revèrtan los del fust o del marbre.

venat, -ada : marbrat, -ada. *L'oliu a un fust plan venat.*

venaison / venason : carn de caçum gròs (singlar, cèrvi...)

vèncer : vencir.

vencilh : liga.

vencir (v. tr. e intr.) : èsser lo mai fòrt ; se venjar de far.

« *vencre* » (fr.) :

v. **vèncer / vencir**.

venós, -osa : relatiu, -iva a las venas ; plen, -a de venas.

Sistèma venós. Circulacion venosa. Sang venós.

Fust venós. Marbre venós. Ròca venosa.

venceire, -a / vencidor, -a : victoriós, -osa.
vencement / venciment : victòria ; accion de vencir.
 (R. V, 483 - VI, 542)
véncer / vencir (v. tr. e intr.) : batre / espotir / èsser victoriós ; dominar / triomfar de.
 (R. V, 482)
Vencir una armada. Vencir un obstacle.
Vencir la malautiá, la misèria, l'indiferéncia...
vencir (se) : se dominar.
Se vencir es benlèu la victòria pus bèla.
vencit, -ida : batut, -usa / espotit, -ida ; arrendut, -uda.
Soi vencit : soi agut / soi las que jamai.
Aquel trabalh m'a complètament vencit.
venda : accion de vendre.
Metre quicòm en venda. Acte de venda.
vendable, -a : que pòt èsser vendut, -uda.
Agèt lo vedèl de flor pus vendable de totes.
vendedor, -oira : vendable, -a ; vendeire, -a (R. V, 485)
Sus un feiral, las ròssas son pas vendedoiras.
vendeire, -a / vendent, -a persona que vend.
vendémia : culhida dels rasims ; çò vendemiat.
Portar la vendémia al truèlh.
vendémias (f. pl.) : temporada que se vendémia.
Las vendémias son bravament aborivas ongan.
vendemiador : que servís per vendemiar.
Un panièr vendemiador.
vendemiaire, -a : persona que vendémia.
vendemiari : (v. tr.) : culhir los rasims ; ganhar d'argent.
Cal vendemiari quand se vendémia. (t.a.)
 « vendenhar » (desf. de l.p.) : v. çaisús.
vendeson : vendre / accion de vendre.
vendeta : vindicta ; venjença. (R. V, 498)
La vendeta de Corsega data pas del jorn de uèi.
vendicar (v. tr.) : revendicar. (R. V, 486)
vendre (v. tr.) : cedat quicòm contra d'argent ; far de comèrci ; far comèrci de quicòm que se deuriá pas vendre ; decelar / traïr.
Ai venduda la Calhòla que voliá pas prene de buòu.
Vendre de libres, de bestial, de frucha, de vin...
Vendre son amna (arma). Vendre sas favors.
Agèt pas vergonha de vendre son amic pus brave.
vendre (se) : èsser de bona crompa ; se vendre a q.q.
Aquò se vend pas : aquò tira pas.
Se vendèron a l'enemic.
vendres (l.p.) : divendres (jorn cinquen de la setmana)
vendròi, -a : persona de Vendres (Erau, Occitània)
venduda : venda publica.
Venècia : vila d'Itàlia.
venecian, -ana (adj. e subs.) : de Venècia ; relatiu, -iva a Venècia. *Un Venecian. Una Veneciana.*
veneçolan, -a (adj. e subs.) : de Veneçuèla ; relatiu, -iva a Veneçuèla ; persona de Veneçuèla. *Un Veneçolan.*
Veneçuèla : país del nòrd d'America del Sud.
venerabilitat : qualitat de çò venerable o de q.q. de venerable, -a.
venerable, -a : respectable, -a ; de respectar ; sacrat, -ada
Personatge venerable. Atge (R. III, 235) venerable.
Una glèisa es un airal venerable.
venerable (subs. e adj.) : títol balhat a q.q. per la Glèisa abans sa canonizacion ; president d'una lòtja maçonica.
venerablement : d'un biais venerable.
veneracion : culte (respècte religiós) ; admiracion afectuosa ; consideracion.

venerar (v. tr.) : adorar ; asorar ; estimar bravament.
Venerar un grand òme. Venerar sos aujòls.
venedís, -issa : persona que dintra pel maridatge dins un ostal, dins una familha.
Gendre venedís. Nòria venedissa.
 « venenós » (fr.) : v. **verenós, -osa / verinós, -osa.**
venent, -a (adj. e subs.) : que ven / qu'arriba.
Los anants e los venents. L'annada venenta.
VENE- / VENERO- : forma prefixada del latin *Venus, -neris* (Vènus, divessa de l'amor)
venerian, -a : relatiu, -iva a l'acte sexual o a tot çò amodat per l'acte sexual.
Acte venerian : acte sexual. Plaser venerian.
Malautiás venerianas.
venerologia : branca de la medecina que s'ocupa de las malautiás venerianas.
venerologista (m. e f.) / **venerològ, -a** : especialista (m. e f.) de venerologia.
vengar : v. **venjar.**
vengar (se) : v. **se venjar.**
venge (a) (loc. adv.) : al dessús de ; a bot de.
Finiguèt que venguèt a venge de sa misèria.
venguda : arribada.
Esperava cada an la venguda de la prima.
vengut, -uda : p. p. de venir.
A bèlas vengudas : a bèlas èrsas.
venial, -a : qu'es pas grèu, grèva / qu'es aisidament perdonable, -a. *Pecat venial. Fauta veniala.*
venialement : d'un biais venial.
venidor, -a : futur, -a. *Lo venidor lo vesí pas clar !*
veniment : venguda. v. **pus naut.**
veni me quèrre (plt.) : (*Salvia verbenaca*)
venir (v. intr.) : se dirigir cap al que nos parla o a qual parlam ; arribar ; sortir de ; aver per origina ; créisser (plt.) ; cambiar de mina, d'aspècte, de situacion.
Es a mand de me venir véser.
Vendrà de pè a tres oras de l'aprèsdinnada.
M'es venguda una idèa : ai espelit d'una idèa (l.p.)
Ven d'una familha bravament venerabla.
Las trufas venon plan dins aquel camp.
Venguèt palle coma lofa de can.
Te ven plan ! : es ton afar, aquò me regarda pas !
Aquò me ven a revèrs (occ.) : aquò me conven pas.
venir (far) (v. tr.) : abalir / elevar ; cultivar.
Fasiá venir de vacas, de fedas, e un pauc de vianda.
venir bèl (v. intr.) : grandir.
venir bèl (far) (v. tr.) : far grandir.
venir caluc / venir fòl (v. intr.) parlar.

venjable, -a : que pòt èsser venjat, -ada ; que l'òm se'n pòt venjar.

venjadissa : accion de venjar o de se venjar.

venjador, -airitz : que servís per se venjar. (R. V, 498)
Un braç venjador. Una letra venjairitz.

venjador, -a : que cal venjar.
Afront venjador. Ofensa venjadora.

venjaire, -a : que se venja. (R. V, 498)

venjança / venjament : venjadissa. (R. V, 497)
Lo sang dels innocents crida venjança.
Tirar venjança de quicòm o de q.q. : se venjar.

venjar (v. tr.) : lavar un afront ; lavar la memòria de q.q.
Venjar un afront, son paire, son onor.

venjar (se) : se revenjar / se far justícia ; prene venjança d'una ofensa ; arribar a far quicòm ; arribar a mestrear q.q.
Se venjar d'una calomniaritz. Se venjar d'una ofensa.
Se venjar de son trabalh : arribar a far son trabalh.
Me pòdi pas venjar d'aquel caval recapi.

venjatiu, -iva (adj. e subs.) : malsapiós, -osa (persona qu'aima de se revenjar) ; relatiu, -iva a una venjança.
Es una persona venjativa. Parlèt d'un ton venjatiu.

vent : movement orizontal de l'aire, degut a de diferéncias de pression, e qu'a tala o tala fòrça e una direccion donada ; pet ; quicòm de van. (L. 379)
Deslargar un vent : far un pet o lofar.
Aver vent de quicòm. Èsser en plen vent.
Beure lo vent a q.q. : li parlar nas e nas.
Fa un vent fòl ! N'anar coma lo vent.
Semenar a tot vent.

vent aigal : vent marin.

vent blanc : vent del nòrd-èst.

vent cabrièr : vent del nòrd-nord-oèst.

vent caud : vent d'èst.

vent d'autan / vent de bas : vent del sud.

vent de bisa : vent del nòrd.

vent de Bordèu : vent del sud-oèst.

vent drech : vent del nòrd.

vent espanh : vent del sud-oèst.

vent folet : foleton (vent tornejaire)

vent fulhièr : vent del sud que fa butar (créisser) las fuèlhas.

vent gibràl : vent del nòrd-oèst (Del gallés *GEVRO* : gibre)

vent intrés : vent del nòrd.

vent larg : trasmontana.

vent marin : vent que ven de la mar.

vent mòl : vent d'oèst.

vent negre : vent del nòrd.

vent pluèg : vent de la pluèja.

vent soledre : vent que vira quand lo solelh.

vent terral : vent del nòrd-oèst.

vent vacairal : vent de las marcencadas.

vent viraire / vent tornejaire : vent cambiadís.

venta / ventada / ventarinada : brave còp de vent.

ventable, -a : que pòt èsser airejat, -ada.

ventabolòfas / ventabren / ventanèblas : fanfaron / conflèta (l.p.)

ventada : v. **venta**.

ventadís : propici per ventar quicòm.
Airal ventadís. Vent ventadís.

ventadissa : brave còp de vent ; tempèsta.

ventador : aparelh per ventar lo cerealum, los peses, las mongetas... ; airal que i se pòt ventar lo gran.

ventadoira : ventador (maquina per ventar lo gran)

ventaire, -a : persona que venta quicòm.

ventalh : aplech per se ventar la cara.

ventalha : partida de la visièira d'un casco tampat que permetiá al combatent de respirar ; visièira ; davantura de magasin.

ventalhar (v. tr.) : airejar.

ventalhar (se) : s'airejar la cara amb un ventalh.

ventalhon : sopapa d'un conflet de farga.

ventana : grand vent.

ventar (v. impers.) : far de vent.
Que vente, que plòga, que neve, que brume, que faga solelh, ai totjorn trabalh !

ventarèl / ventaròla / ventilhon / ventolet : vent pichon.

ventarina : ventolin / ventilhon.

ventarinada : ventada / bufal de vent.

ventaròla : vent folet. v. **ventarèl**.

ventàs : vent grand. *Aquel ventàs o fa tot venir fòl.*

ventassàs : augmentatiu de ventàs.

ventejar (v. intr.) : far de vent ; se brandir dins lo vent ; balançar (esitar)

ventèla : palhusses que vent empòrta.

ventilable, -a : que pòt èsser ventilat, -ada.

ventilacion : accion de ventilar.

ventilador : maquina per ventilar.

ventilar (v. tr.) (R. V, 500) : far circular l'aire d'un lòc tampat (mina, corredor...) / airejar / renovar l'aire d'una pèça.
Obrir la fenèstra per ventilar una cambra.

ventilhon / ventolada : v. **ventarèl**.

ventolaire : baston per remenar una pasta, una farinada, un mortairòl...

ventolar (v. tr. e intr.) : airejar ; virar e revirar quicòm dins lo vent ; escampilhar ; remenar / bolegar ; far sautar dins una cobèrta.
Ventolar la sopa. Ventolar de fen. V. l'ensalada.

ventolejar (v. intr.) : far un pauc de vent.

ventolesa : vent que bufa del mont Ventor.

ventolet : vent pichon.

ventolin : vent pichon.

Ventor : montanha prèp de Carpentràs (Occitània)

ventòri / ventòria : ventada (borrasca ; auristre ; còp de vent grand o pichon)

ventós, -a : que i fa de vent.
Airal ventós. Plana ventosa. Jorn ventós.

ventosa : veire pichon que l'òm ne caça l'aire que conten e que s'aplica sus la pèl d'un malaut per i far una revulsion locala ; tota causa, qu'après pèdre l'aire que conten, aderís a quicòm.

ventosar (v. tr.) : plaçar de ventosas.

ventum : ventèla (àbets / vòlvas / òlvas / volòfas) / palhusses que vent empòrta.

ventrada : portada.
Una ventrada de canhons, de catons, d'erçons...

ventral, -a : relatiu, -iva al ventre (lo contrari de dorsal)
Fàcia ventrala. Paracasudas ventral.

ventralha : budelada / budelalha / tripalha.
La ventralha d'un peis. La ventralha d'un pòrc.

ventrar (v. intr.) : metre de ventre / metre de panolha ; conflar / meteorizar. *Faguèt ventrar tres fedas.*

ventrar (se) : se conflar / se meteorizar.
A una vaca que s'es ventrada per la lusèrna.

ventrarut, -uda : basanat, -ada / bolzut, -uda ; pañcut, -uda / ventrut, -uda. v. **ventrut**.

ventràs : ventre gròs.

ventrat : sadol.

*Faguèt un ventrat de ceses a se'n fa petar la correja.
Un ventrat de sopa. Un ventrat de rire.*

ventre : cavitat del còrs que contèn l'estomac e los budèls (tripalha / intestins) ; ensemble de la tripalha ; partida convèxa de quicòm (t.a.)

Anar del ventre : se solatjar.

Aver mai de ventre que de cap : èsser pas intelligent.

Aver lo ventre darrièr l'esquina : aver talent.

Far ventre : èsser manjable ; èsser convèxe.

Lo ventre d'una barrica. Lo ventre d'una bonbona.

Tot aquò fa ventre : tot aquò emplís lo ventre.

La paret fa ventre : es a la velha de s'esbosonar.

Tombar lo ventre : pèdre de ventre.

Tombar de ventres : s'aplatussar sul ventre.

ventrecosut, -uda : magre, -a coma una bicicleta.

ventre de batracian (med.) : alargament de las partidas laterals del ventre que fan que revèrta un ventre de batracian.

ventre de forqueta (med.) : desformacion de ponhet fracturat que son fragment carpian fa ventre.

ventre de fust (med.) : endurciment lenhós de la paret abdominala dels malauts de peritoniti aguda.

ventre en batèu (med.) : ventre bufèc de grand malaut que sa partida centrala s'incurva bravament, enquadrada per las darrièras còstas e pels òsses iliacs.

ventre en biaça (med.) : desformacion dels ventregròsses vièlhs e de las femnas multiparas en fin de grossesa que lor ventre tomba sul pubís e sus las cuèissas.

ventre en obusièr (med.) : proeminéncia mejana del ventre.

ventreprim, -a : ventrecosut, -uda ; magre, -a coma un pic.

ventresca : megina / redond / pichon lard / lard del ventre del pòrc / pana del pòrc ; pitre del ton, del singlar... ; ventre gròs d'una persona.

Una tindèla de ventresca : una lesca de bacon.

Se cargar de ventresca : metre de ventre.

Aver una brava ventresca : èsser bravament ventrut.

Parent del costat de la ventresca : parent uterin.

VENTRI- : forma prefixada del mot ventre.

ventricul : cavitat d'un organ en general ; caduna de las doas cavitats del còr.

ventricular, -a : relatiu, -iva a un ventricul.

ventriclectomia : excision dels ventriculs d'un caval malaut.

ventriculiti (f.) : meningiti localizada als ventriculs cerebrals.

VENTRICULO- : forma prefixada del lat. *ventriculus* (ventricul)

ventriculocisternostomia : doblèt de ventriculostomia.

ventriculografia : encefalografia.

ventriculograma : image obtengut per ventriculografia.

ventriculoplastia : reparacion d'un ventricul.

ventriculoscopia : tecnica d'exploracion neurocirurgicala que permet de vèser dirèctament l'endèdins dels ventriculs cerebrals.

ventriculostomia : mesa en comunicacion dels ventriculs del cervèl amb las cistèrnas cerebrals dels espacis sossaracnoïdians.

ventriculotomia : obertura cirurgicala d'un ventricul cerebral.

ventrièira : josventrièira / sosventrièira (partida de l'arnesc que passa jol ventre)

ventrilh : ventricul. (R. V, 501)

ventrilòc, -a : persona que pòt parlar sens bolegar los pòts.

ventriloquia : facultat de parlar sens bolegar los pòts.

ventripotent, -a (adj. e subs.) : ventregròs, ssa.

ventron : ventre pichon. *Lo ventron d'un nenon.*

ventrós, -osa : ventrut, -uda. v. çaijós.

ventrut, -uda : qu'a un brave ventre ; que fa ventre.

Una persona ventruda. Una paret ventruda !

Venturi (prenom m.) **Ventúria** : prenom f.)

venula : vena pichona.

Vènus : divessa de la beltat (R. II, 206) ; estèla del pastre ; dòna fòrt polida ; nom balhat a mai d'una tèla d'artista :

La Vènus de Milò : estatua antica fòrt celèbra.

La Vènus de Rafèl, de Boticelli, de Cranach, de Titian, de Velasquez, de Poussin, de Rubens...

ver, -a (arc.) : verai, -a / vertadièr, -ièira.

Lo ver : çò vertadièr.

Sap pas destriar lo ver del fals.

vera : vira. v. **vira**.

veracitat : qualitat de çò confòrme a la vertat.

verai, -a (adj.) : vertadièr, -ièira. (R. V, 502)

De verai : vertat que ; vertadièrament.

Es pas verai ! : es pas vertat !

Per de verai : veraïament.

Parlas per de verai, o badinas ?

veraiament : d'un biais verai.

verament : vertadièrament / veraïament.

verandà (del portugués varanda) : mena de balet cobèrt e tampat per de vitras que corrís lo long d'un ostal.

civada bauja (plt.) : (*Avena fatua*)

Vèrb (to) : la Paraula de Dieu.

Lo Vèrb encarnat : la segonda persona de la Trinitat.

vèrb : aimar, aver, èsser, legir, patir, parlar... son de vèrbs.

Vèrb regular. Vèrb irregular. Vèrb transitiu.

Vèrb intransitiu. Vèrb pronominal. V. impersonal.

vèrba : paraula. (R. V, 504)

verbal, -a : relatiu, -iva a la paraula ; relatiu, -iva al vèrb.

Un procès verbal / un verbal (l.p.).

Forma verbala. Nom verbal. Adjectiu verbal.

verbalament : d'un biais verbal.

verbalisme : tendéncia a balhar mai d'importància als mots qu'a las idèas.

verbalizacion : accion de verbalizar (t.a.)

verbalizar (v. tr.) : exprimir oralament un sentiment.

verbalizar (v. intr.) : redigir un procès verbal.

verbar (v. intr. arc.) : parlar (R. V, 504)

verbena (plt.) : (*Verbena officinalis*)

verbenacèas : (f. pl.) : familha de plantas que la verbena es una d'aquelas.

I a quicòm coma 150 menas de verbenacèas.

vèrbi : paraula ; Paraula / Dieu.

Al començament èra lo Vèrbi,

amb Dieu èra lo Vèrbi. E Dieu èra lo Vèrbi...

E lo Vèrbi carn se faguèt. Demest nosautres demorèt.

Evangèli de sant Joan, 1, 1-3 - 1,1-14)

vèrbia : facilitat de paraula.

La vèrbia dels meridionals es proverbiala.

verbiatge : abondància de paraulas al despens del sens.

verbigeracion : verbiatge incoèrent d'unes malauts mentals.

VERBO- : forma prefixada del latin *verbum* (paraula)
verbomania : tissa o tendéncia a parlar tròp o d'un
biais incoèrent.

verborrèa : diarrèia de paraulas ; logorrèa.

verbós, -osa : tròp paraulós, -osa / prolix, -a (R. IV, 654)

verbosament : d'un biais verbós.

verbositat : abús de mots o de paraulas ; default de q.q.
de verbós. (R. V, 504)

Pòdi pas endurar la verbositat.

Bodon es un exemple de non-verbositat d'estil.

Vercingetorix (72-46 abans J.C.) general gallés vencit per
Cesar.

Vercòrs : massís calquièr d'Occitània que 3500
maquisards i se batèron pendent dos meses contra los
Alemands en 1944.

verd, -a : color de l'èrba tendra ; qu'es pas encara sec, -a ;
qu'a pas encara amadurat, -ada ; que ni per èsser vièlh sembla
pas vièlh ; mai o mens calhòl ; mai o mens verd.

Las fuèlhas verdas de la prima. De lenha verda.

De frucha verda. Un vièlh encara plan verd.

Un lengatge verd. Verd clar. Verd fosc. Verd-oliva.

Verd-botelha. Verd anglés. Se metre al verd.

verdairòla : mena d'aucèl (*Chloris chloris*)

verdal : mena de rasim.

verdala : mena d'oliva, de pruna, de figa, de castanha.

verdán, -a : verd-oliva (m. e f.)

Una rauba verdana : una rauba verd-oliva.

verdànèl (m.) : raineta de color verda (*Hyla viridis*)

mena de russula (campairòl) (*Russula virescens*)

verdánha : mena d'aucèl (*Emberiza citrinella*)

verdàs, -assa / verdastre, -a : que tira sul verd.

verdauja : verdièr / verdairòla (aucèl) (*Chloris chloris*)

bernat pescaire (mena d'aucèl) (*Alcedo hispida*)

gala pastra / pastorèla : m. d'aucèl (*Motacilla flava*)

verdurièr (òrt fruchièr)

verdaula : broqueta flexibla d'avelanièira ; verdánha.

verd boisset (plt.) : (*Ruscus aculeatus*)

verdejan, -a : que verdeja. *D'arbres verdejants.*

verdejar (v. intr.) : començar de venir verd ; tirar sul verd.

Los camps verdejan a la prima, los arbres tanben.

verdel : macarèl (mena de peis) (*Scomber colias*)

verdelet : bernet pescaire (*Alcedo hispida*)

verdenc, -a : que tira sul verd.

verdesca : garita ; solelhador sus un ostal ; làupia.

verdet : oxidacion del coire ; vin de raca / vin verdolet /

raspet ; verdièr (mena d'aucèl) (*Chloris chloris*)

Una pairòla plena de verdet : ... plan oxidada.

verdeta (f.) : mena d'agaric (*Agaricus clavus*)

mena d'aucèl (*Sylvia sibilatrix*)

verdicte : declaracion d'una jurada après deliberacion ;
jutjament.

Verdicte de jurada. Verdicte de mètge (medecin)

verdièr / verdièira : verdauja (m. d'aucèl) (*Chloris chloris*)

verdir (v. tr.) : far venir verd.

verdir (v. intr.) : venir verd.

« verdola » :

v. **bridola**.

« verdolaiga » :

v. **bordolaiga**.

verdolàs : verdola / bridola

v. **bridola**.

verdolejar (v. intr.) : venir verd.

verdolent, -a : *Èrba verdolenta. Arbres verdolents.*

verdolet : mena d'aucèl (*Emberiza citrinella*)

verdolet, -a : un pauc verd, -a ; pas encara madur.

Un vin verdolet. Un froment verdolet.

verdon : verdolet ; verdièr ; verdelet. v. pus naut.

mena de peis feròç (*Carcharodon*) ; (*Carcharias glaucus*)

autres peisses : (*Labrus pavo*) ; (*L. lineolatus*)

Verdon : ribièira que se gèta dins Durança (Occitània)

verdor : estat de la lenha verda ; manca de maduretad ;

ardor ; vigor.

A setanta nòu ans es encara plen de verdor.

verdós, -osa : verdenc, -a (que tira sul verd)

verd perièr (plt.) :

(*Mercurialis annua*)

verdum : çò verd en general.

verdun (del gallés *VER* (prefix intensiu) + *DONON* (mont,
castèl, airal fortificat) que donèt, dins totas las Gàllias, fòrça
noms d'airals sonats « Verdun ».

Verdun : airal del nòrd de França que Franceses e
Alemands i se massacrèron en 1916.

verdunizacion : metòde (m.) de purificacion de las aigas
per adjonccion d'un pauc d'aiga de Javèl.

verdunizar (v. tr.) : purificar l'aiga amb un pauc d'aiga de Javèl.

verdura : color verda de las plantas e dels arbres ; arbres,
plantas, èrba, fuèlhas ; plantas d'òrt o autras plantas que
se'n manjan las fuèlhas.

verdurar (v. tr. e intr.) : adornar amb de verdura ; doblat
de verdejar.

Pels Rampalms, los Catolics verduran las carrièiras.

Quand torna la Prima lo campèstre verdura.

veren / verin : substància toxica secretada per d'unes
animals e d'unas plantas ; emmaliment d'una persona
contra una altra ; fèl (s.f.)

Lo veren de la vipèra, de la vèspa, del graulhon...

Lo veren de l'ortiga. Lo veren d'un emmalit.

Es una persona plena de veren.

verenada / verinada : ensemble de botiòlas o de pustulas
sus la pèl supausadas venir d'una poision o d'un veren.

Lo Julian s'es trapada una brava verenada.

verenat, -ada / verinat, -ada : verenós, -osa / verinós, -osa.

verenejar / verinejar (v. intr.) : pudre / púder / pudir /
empoisonar ; vinar / susar.

« verenha » (arc.) :

v. **vendémia**.

« verenhar » (arc.) :

v. **vendemiari**.

verenor / verinor : natura de çò verenós / verinós.

verenós, -osa / verinós, -osa : que conten de veren ; qu'es
emmalit, -ida.

L'escorpion es verenós. Una persona verenosa.

verenosament / verinosament : d'un biais verenós ;
d'un biais emmalit.

verga (L. 380) : gimbla ; braç de romana ; romana ;
barreta de fust o de fèrre utilizada dins mai d'un mestier ;
vièt / vièch (membre viril) ; pal que sosten una vela ;
barron de flagèl (arc.)

Las Tres Vergas : los Tres Reis / lo Rastèl / Orion.

vergada : còp e traça de gimbla ; raia / benda ;
pèrga ; foet de flagèl (arc.)

Se trapèt una vergada per èsser estat messorguier.

Colòbra vergada : sèrp bigarrada.

Las pèiras de glàç tomban per vergadas.

vergadèl : pichona nassa de vim.

vergadèla : mena de peis

(*Box salpa*)

vergador : conflèt de boquièr per conflar lo bestial.

vergaire, -a : persona que mesura amb una verga.

vergant : gimble de vim ; lata ; barra de gàbia.
vergantièr, -ièira : persona que còpa las brotas de vim per bastir de panièrs ; panieiraire, -a.
vergantièira : vimièira (airal que i butan (creisson) de vims)
vergar (v. tr.) : raiar ; escandalhar (mesurar amb una verga) mortir (venir blanc coma lofa de can) v. **lofa**.
vergat, -ada : bigalhat, -ada / bigarrat, -ada.
verge (adj. m. e f.) : piucèl, -a ; intacte, -a (t. a.) (R. 5, 507)
Verge (subs.) : la Verge Maria ; signe seisen del zodiac ; constellacion.
Vergèli : prenom masculin. **Vergèlia** : prenom femenin.
vergetada : gimblada / varengada (còps de gimble, de varenga)
vergetadura : marca laissada per una vergetada : raia fina d'aspècte cicatricial que ven de la distension o de la rompedura de las fibras elasticas del dèrma pendent la grossesa o après una pèrdia de pes consequenta.
vergetar (v. tr.) : gimblar / varenglar.
vergetar (se) : se cobrir de vergetaduras.
vergèr : airal plantat d'arbres fruchièrs ; oliveireda.
vergene / vergina : dobles arcaïcs de verge. (R. V, 507)
Vergina - Verginòta : prenom femenins.
verginal, -a / virginal, -a : relatiu, -iva a una persona verge ; cast, -a ; immaculat, -ada. (R. V, 507)
Una frescor virginala. Una timiditat virginala. Una candor virginala. Un blanc virginal.
verginalament / virginalament : d'un biais verginal.
verginitat / virginitat : estat de q.q. qu'a pas aguts de rapòrts sexuals.
Verginòta : diminutiu afectiu de Vergina.
verglacant : glacinant. *Pluèja verglacanta.*
verglacar (v. impers.) : glacinar (se cobrir d'una pellicula de glaç)
vergòl : nassa (filat de pesca)
vergòla : bartavèla de verrohl ; bartavèla de carreta.
verguejar (v. intr.) : plegar coma una gimbla ; vacillar ; quilhar (èsser en ereccion)
verguejatge : ereccion ; satiriasi. v. **satiriasi**.
verguèla : gimbla.
vergueta : gimbla pichona ; romana pichona.
Vergueta de devinaire.
verguetas : signes tipografics « » utilizats per metre un mot en valor per quin motiu que siá, o per far una citacion.
« verenha » es entre verguetas per senhalar qu'es un arcaïsme. (L. 380)
« jaupar » es entre verguetas per senhalar qu'es un catalanisme. (R. III, 579 - L. 217)
« verin » es entre verguetas per senhalar qu'es una prononciacion, pas lo mot vertadièr qu'es verin.
Citacion entre verguetas :
« La mòrt es aquí que t'espèra, la mòrt es al cap del camin... » J. B.
verguetar (v. tr.) : se servir de verguetas.
verguissa : nassa per trapar de granhòtas.
vergonha : onta (R. II, 82) ; pudor ; desonor ; causa desonoranta ; trebolament de l'èime per aver comesa una fauta, o per aver trapada una umiliacion ; timiditat.
*Siás messorguier qu'es una vergonha !
Es per vergonha que se vòl pas desvestir mai.
Èra la vergonha de la familha.
Ai vergonha d'èsser estat insolentat aital.
« De vergonha n'avèm pro ! » J.B.*

vergonhas (f. pl.) : mot emplegat per jansenisme per designar las partidas sexualas que son, de per la volontat de Dieu, de partidas tan nòblas coma las autras.
vergonhable, -a : que pòrta vergonha ; bravament calhòl.
vergonhassa : vergonha granda.
vergonhejar (v. intr.) : aver vergonha.
vergonhós, -osa : crentós / timid.
vergonhosa (plt.) : trauca nèu (f.) (*Galanthus nivalis*)
vergonhosament : d'un biais vergonhable ; timidament
verguejar (v. intr.) : se plegar coma una verga (gimbla) ; quilhar (l.p.) : èsser en ereccion.
verguetar (v. tr.) : metre entre verguetas.
veridic, -a : exacte, -a / fidèl, -a / vertadièr, -ièira / sincèr, -a.
Çò que dises es pas brica veridic. Relat veridic.
veridicament : d'un biais veridic.
verificable, -a : que pòt èsser verificat, -ada.
verificacion : accion de verificar.
verificar : contrarotlar. (R. V, 502)
Ai verificada son adreça.
verificador, -airitz : persona que verifica.
Prene una mesura verificairitz.
verificatiu, -iva : que servís per verificar.
Far un segond contraròtle verificatiu.
« verin » (fr.) : v. **eric**.
verin e derivats : v. **veren** e derivats.
veritable : vertadièr.
veritablament : vertadièrament.
veritat : vertat. (R. V, 502 - L. 381)
verjauda (metatès de verdauja) : sopa de caulets ; menas d'aucèls : (*Emberiza miliaria*) ; (*E. hortulana*)
vèrm : tot vermenet en general ; lombric (*Lumbricus*) tota mena de cuca ; tota mena de baba. v. **cuca e baba**.
Vèrm blanc : baba de bertal (de segaire / de molinièira)
Vèrm negre : (*Arenicola piscatorum*)
Vèrm de cerièira. Vèrm d'oliva. Vèrm de formatge. Vèrm solitari. Vèrm intestinal. Vèrm de farina...
vèrma : riba / broa.
vermanèla (plt.) : balca / balquina (*Agrostis*) (*Calamagrostis*) ; (*Avena*) ; (*Stipa phleum*)...
« vermar » : v. **mermar**.
vermatàs : vermenàs (vèrm gròs)
vermaton : vermet / vermisson (vèrm pichon)
vermatós, -osa : vermenós, -osa (que conten un vèrm)
vermelh, -a : color d'un roge polit. (R. V, 509)
vermelhada (subs. f.) : canilha de l'avaus. v. **avaus**.
vermelhal, -a / vermelhòl, -a : que tira sul vermelh.
vermelhejar (v. intr.) : venir vermelh ; èsser vermelh ; venir color de vermelhon.
vermelhet, -a : un pauc vermelh, -a.
vermelhon : sulfur de mercuri.
vermelhon (adj. m. e f.) : d'una polida color vermelha.
S'èra cargada una rauba vermelhon. (R. V, 510)
vermelhòta : mena de castanha.
vermena / vermenada : tot un fum de cussions (vermissons) ; vermenadura. v. pus luènh.
« vermena » : v. **verbena**.
vermenadura : caneladuras de cussions ; polvera de fust facha pels cussions (vermissons)
vermenalha (subs. f.) : los vèrms en general.
vermenar (v. tr.) : atacar quicòm (en parlant dels vèrms)
vermenar (se) : èsser atacat, -ada pels vèrms.

vermenàs : vèrm gròs.
vermenat, -ada : atacat, -ada per un vèrm o pels vèrms.
De frucha vermenada. Una fusta vermenada.
vermenenc, -a : relatiu, -iva als vèrms ; de la natura dels vèrms.
vermenejar (v. int.) : èsser plen(a) de vèrms.
La plaga d'aquela feda vermeneja.
vermenièr, -ièira : qu'es a l'origina de vèrms.
La mosca vermenièira : la mosca gròssa.
vermenós, -a : atacat, -ada per un vèrm.
Frucha vermenosa.
Vermenoza Arsèni (1850-1910 : poèta occitan cantalés.
vermet : vèrm pichon.
VERMI- : forma prefixada del latin *vermis* (vèrm)
vermicèli : fidèus (somola de blat dur que revèrta de vermissons)
vermicida (adj. e subs. m.) : potinga vermicida / tuavèrms (l.p.)
vermicular, -a : de la forma d'un vèrm.
Apendix vermicular : apendix ileocecal.
vermiculadura : motiu ornamental vermiculat.
vermiculat, -ada : adornat, -ada de motius ornamentals que revèrtan de taraudatges de vèrms o la forma serpatejaira d'un vèrm.
vermiculita : silicat idratat de magnesi.
vermifòrme, -a : qu'a la forma d'un vèrm.
vermifug, -a (adj.) : relatiu, -iva als vèrms.
vermifuga (subs. f.) : potinga que fa evacuar los vèrms.
vermilingüe, -gua : que sa lenga revèrta un vèrm.
vermina : manjança / berbesina / parasits.
verminejar (v. intr.) : cercar de vèrms per s'avidar (aucèls)
verminós, -osa : cobèrt, -a de vermina ; estat dels embestiaments amodats pels vèrms.
vermís (m.) : region mejana del cervelet.
vermisson : vèrm pichon.
vermivòr, -a : que s'avidar de vèrms.
Los aucèls un pauc totes son vermivòrs.
vermot : aperitiu a basa de vin aromatizat amb de plantas amaras tonicas.
vèrn / vèrnhe : mena d'arbre (*Alnus glutinosa*)
vernacion (t. tecn. de botanica) : prefulhason ; preflorison.
vernacular, -a : del terrador que l'òm n'es sortit.
Parli ma lenga vernaculara : parli occitan.
vernada : brota de vèrnhe ; vèrnhes joves ; airal plantat de vèrnhes ; palenc / palencada de branca de vèrnhe.
vernadeta : airal pichon plantat de vèrnhes.
vernadosa : airal plantat de vèrnhes.
vernacat : airal plantat de vèrnhes engamassits.
vernal, -a : relatiu, -iva a la prima (del lat. *ver*: prima) (R. V, 503)
Equinòxi vernal : equinòxi de printemps.
vernalizacion : tractament pel freg de granas o de plantas joves per amodar una florason pus debonorièira.
vernareda / verneda / vernet : airal plantat de vèrnhes.
Vernet Pèire (1920 -2002) : occitanista, grand amic de Bodon.
vernhal : vèrnhe.
vernhar (v. tr.) : mantèner amb de vèrnhe las broas d'una ribièira.
vernhàs : vèrnhe.
vernhassada : airal plantat de vernhasses.
vernhat : vèrnhe.
vèrnhe : vèrm. v. pus naut.
vernhòla : garlesca / boirèl / vairon (*Gobius*)
vernhosa / vernièira / vernhièira : airal plantat de vèrnhes.

vernís : substància veirencia per n'enduire d'unes objèctes en vista de los parar. (R. V, 511)
vernissar (v. tr.) : enduire de vernís (t. a.)
vernissatge : obertura d'exposicion d'òbras artisticas.
vernissenc, -a : qu'a l'aspècte del vernís.
Figa vernissenca.
vernissòla : vas d'argila vernissada.
vernós (plt) : mena de sause. (*Salix caprea*)
veròla : variòla. v. **variòla**.
verolat, -ada : variolat, -ada. v. **variolat**.
Veronica : prenom.
veronica (plt.) : (*Veronica officinalis*)
veronica d'aiga (plt.) : (*Veronica anagallis*)
(I a una cinquantena d'autres varietats)
verquièira : dòt portada en bens fonzièrs, pas en argent ; claus al pè d'una bòria.
verrar (v. tr.) : cobrir una maura (la garnir, l'emplenar) (l.p.)
verrassejaire, -a : marrit obrièr, marrida obrièira.
verrassejar (v. intr.) : marchar en ziga-zaga coma o fan los vèrres.
vèrre / vèrri / verrat : porc qu'es pas estat sanat.
verrèu : mena d'oliu.
verrir (v. intr.) : se far cobrir per un vèrre (en parlant d'una maura)
verrolh : ferrolh (aplech per condemnar (barrar) una pòrta)
verrolhar (v. tr.) : ferrolhar (condemnar (barrar) una pòrta)
verrolhon : cadaula / bartavèla / sisclet.
verrucària (plt.) : èrba de las verrugas (del lat. *verrucaria*) (R. V, 511) (*Heliotropium europaeum*)
verrucifòrme, -a : qu'a la forma d'una verruga.
verrucositat : estat de q.q. o de quicòm de verrugós.
verruga : tumor pichona de la pèl ; protuberància de la rusca d'un arbre.
verrugós, -osa : plen, -a de verrugas. *Mans verrugosas.*
vèrs : ensemble de mots dispausats en fonccion dels pès, dels accents, de las sillabas, de la musicalitat... que la resulta se sona poesia. « *Tot un pòble nos renèga, la flor se passís a l'òrt.* »
Libre pel meu amic, J. B.
Vèrs metric. Vèrs ritmic. Vèrs sillabic. Vèrs liure.
vèrs (prep. que marca) : la direccion presa (devèrs / cap a / en direccion de) ; una idèa de direccion ; lo tèrme d'una tendéncia ; una aproximacion.
Anar vèrs Nimes. M'a mandada vèrs tu.
Caminar vèrs la libertat. Sèm vèrs Pau.
vèrs amont : amont.
vèrs aval : aval.
vèrs defòra : defòra.
vèrsa : accion d'abocar / de taular / de versar.
versada : accion de versar en veitura, d'abocar, de taular ; çò que l'òm vèrsa / çò que l'òm aboca / çò que l'òm taula.
versadis : malhòl de vinha.
versadís, -issa : que se vèrsa / que s'aboca / que se taula aisidament.
Una veitura versadissa. Un veire, un vas versadís.
versador : aurelha de mossa, de brabant, d'araire.
versadura : liquid escampat.
versaire, -a : persona qu'aboca / que taula / que vèrsa.
versament : accion d'abocar / de taular / de versar ; çò versat (t.a.) *Un versament d'argent.*
versana : rega dubèrta per la mossa ; faissa laurada.
versant : penjat / tèrme.

versant, -a : que debòrda.
versar (v. tr. e intr.) : méisser ; escampar ; taular / abocar ; plòure a vèrsas / plòure que jamai.
A versat un remolc cargat de balas de fen.
versar (se) : debordar / s'escampar.
versatil, -a : cambiadís / viradís, -issa / lunatic, -a ; t. tecn. de botànica :
Una antèra versatila : que ten per un punt minúscul.
versatilitat : caractèr de q.q. o de çò versatil.
La versatilitat d'una antèra.
versemblable, -a : versemblant, -a. v. pus bas.
versemblablement : d'un biais versemblable.
versemblança : qualitat de çò versemblant. (R. V, 191)
versemblant, -a : qu'a l'aparéncia de la vertat.
verset : frasa o paragraf numerotats, tirats de la Bíblia.
« Aquel paure a cridat, lo Senhor l'a ausit » (Ps. 34, 7)
versificacion : accion de versificar.
versificador, -airitz : persona que fa de vèrses.
versificadura : accion de versificar. (R. V, 512)
versificar (v. tr.) : far de vèrses.
versicolòr, -a : de color cambiadissa ; de mai d'una color.
Un arcolan es versicolòr. D'aigas versicolòras.
version : revirada / traduccion ; relat ; varianta d'un tèxt ; interpretacion d'un eveniment, d'un afar ; cambiament de posicion impausada al fanfanhon (fètus) per ajudar sa sortida de l'utèr.
Version latina. Version grèca. Version oral.
Las versions dels dos testimònis se recòpan plan.
versivol, -a : que pòt taular / abocar / versar. v. -**ÍVOL**.
versò (del lat. *folio verso* fuèlh virat) : l'envèrs d'un fuèlh.
S'es pas al rectò, agacha al versò del fòli.
versós, -osa : que balha de ramadas / de pissadas de pluèja
Al mes de març lo temps es versós.
versus : pichon poèma liturgic popular.
versus latin : pichon poèma liturgic del sègle VIII encara cantat al jorn de ueï : « *Gloria, laus e onor tibi sit...* » Teodulf (760-821)
versus occitan : poèma occitan pus tardiu. (s. X, XI, XII)
« Versus Sanctae Mariae » (s. XI) (B.N. lat. 1139)
vertadièr, -ièira : veritable, -a ; veridic, -a.
vertadièrament : d'un biais vertadièr.
vertat : qualitat de çò vertadièr.
Vos disi la vertat, que soi pas brica messorguèr !
Es vertat : es verai. *Es pas vertat* : es pas verai.
vertèbra : cadun dels òsses del rastèl de l'esquina.
Vertèbras cervicalas, dorsalas, lombaras, caudalas.
vertebral, -a : relatiu, -iva a una vertèbra o a las vertèbras.
La columna vertebrala : lo rastèl de l'esquina.
Artèria vertebrala. Nèrvi vertebral. Canal vertebral
vertebrat, -ada : qu'a de vertèbras.
vertebrats (m. pl.) : ensemble dels animals qu'an una columna vertebrala : peïssum, batracians, reptils, aucèls e mamífers.
vertebroterapeutista (m. e f.) : especialista de vertebroterapia.
vertebroterapia : tractament manual de dolors vertebrals.
vertèga : vesicula que se desvolopa sus la pèl / pustula.
vertelh : sen de drolleta que comença de puntejar ; pes pichon de fus (arc.) ; pustula (R. IV, 673) ; molin que vira de cantèl coma los ancians molins de papièr (arc.) ; energia.
vertelhada / vertelhat (arc.) : començament d'una fusada de fial (fil) / çò que l'òm enrotlava al vertelh del fus.

vertelhar (v. intr.) : intrar en pubertat (R. IV, 663) (drolletas que lors sens començan de puntejar)
vertelhenca : pera aboriva qu'a la forma d'un vertelh de fus.
vertex (*v e r t e k s*) : cima de la clòsca / cima del cap ; punt de latituda maximala. (R. V, 518)
vertical, -a : que seguís la direccion d'un fil a plomb ; perpendicular, -a al plan de l'asuèlh / d'escaire amb lo plan de l'asuèlh.
verticalament : d'un biais vertical.
La pluèja tombava verticalament, pas de galís.
verticalitat : estat de çò vertical.
verticil (t. tecn. de botànica) : ensemble de fuèlhas, de flors... que partisson totes del meteís nivèl.
verticilhat, -ada : dispausat, -ada en verticil.
Fuèlhas verticilhadas.
verticilhum (lat.) : fonge parasit de las trufas (patanons)
verticilhòsi (f.) : malautiá de las trufas (patanons)
verticitat : facultat d'un còrs de prene una direccion puslèu que non pas una altra.
La verticitat de l'agulha aimantada.
vertige : rodament de cap en general ; tordís.
I a una dotzena de perturbacions patologicas sonadas aital.
vertiginós, -osa : que balha lo vertige.
vertiginosament : d'un biais vertiginós.
vertigò : caprici ; fantasiá ; malautiá de caval.
vertilhada (plt.) : (*Convolvulus arvensis*)
« *vertilhar* » : v. **vertelhar**.
vertola : mena de panièr per culhir de frucha.
vertolenc : filat de pesca en forma d'embut.
vertolh : enrambolh de causas ; bala de fen ; panièr per culhir de frucha ; mena de filat de pesca ; revolum de vent.
vertolet : panieiron per culhir de frucha.
vertoleta : panieiron / panièr pichon.
vertudós, -osa : vertuós, -osa.
vertudosament : d'un biais vertudós.
vertuèlh : filat de pesca en forma d'embut.
vertuós / verturós, -osa : que practica la vertut. (R. V, 515)
vertuosament / verturosament : d'un biais vertuós.
verturiós, -osa : vigorós, -osa.
Blat verturiós. Caval verturiós. Òme verturiós.
verturiosament : vigorosament.
vertut : poténcia ; eficacitat ; coratge ; castetat.
verumontanum (lat.) : salida mejana darrièr l'urètra prostatica.
verumontaniti (f.) : inflamacion del *verumontanum* (lat.)
« *vervena* » : v. **verbena**.
vervòl / verzèl / verzolet : filat de pesca en forma d'embut.
vesadament : foligaudament.
vesadum (beza'dyn) : fadum (fa'dyn) / folastrejum (-'yn)
vesadura : jòia ; enveja.
vesar (v. intr.) : folastrejar.
vesat, -ada : baug, -ja / foligaud, -a / folastre, -a / lallèra (m. e f.) *Siás pas un pauc vesat, non ?*
vesc (plt.) : (*Viscum album*)
matèria pegosa tirada d'aquela planta.
vescomtal, -a : relatiu, -iva a un vescomte.
vescomtat : títol e dignitat de vescomte ; tombada (jurisdiccion) d'un vescomte.
vescomte : títol de noblesa al dejós de lo de comte.
vescomtessa : dòna qu'a aquel títol ; dòna de vescomte.

vescós, -osa : v. **viscós, -osa**.
vescosetat : v. **viscositat**.
vesedor : visitaire / amorós / sospirant.
vesedor, -oira : visible, -a. *Es vesedor qu'espèra de familha.*
vesença : vista / vision / spectacle ; doble vista.
Prend qu'a un don de vesença.
vesent de (prep.) : quant a / vis-a-vis de / al regard de / al respècte de / a causa de / en comparason de.
Vesent d'el. Vesent d'aquò : a causa d'aquò ;
en comparason d'aquò.
vesent, -a (subs. e adj.) :
A uèlhs vesents : a vista d'uèlh.
Als uèlhs vesents : als uèlhs de totes.
A sos uèlhs vesents : en sa presença.
Far vesent de / far lo vesent de : far lo semblant de.
vesenha : grun d'alh.
« *vesenhar* » : v. **vendemiàr**.
véser / veire (v. tr.) : apercebre ; agachar ; trobar / trapar ; èsser testimòni de ; constatar ; visitar ; consultar.
Vesi pas res de tot. Véser un spectacle.
L'ai vista tan malauta que la cresi perduda.
Los qu'an vista la guèrra. Vesi que siás tròp jove.
La soi anada véser. Ai vist un avocat.
véser (se) : s'agachar ; s'apercebre ; se frequentar ; èsser visible ; arribar / se produire ; èsser vist ; se sofrir.
Se ten vista dins son miralh vint còps per jorn.
A causa de las tubas i se vei pas a dos passes.
Nos vesèm sovent. Aquela taca se veirà ?
Aquò se vei pas sovent. Lo film se vei amb plaser.
Se pòdon pas véser : se pòdon pas sofrir.
vesiadament : delicadament / minhardament.
vesiadar (v. tr. e intr.) : tolhorar / minhotar / coconar / poponar / calinar / calinejar.
Aquel dròlle l'an tròp vesiadat.
vesiadejar (v. intr.) : far lo minhard.
vesiadèla : femna minharda (tròp delicada)
vesiadissa : gentilesa / graciosetat.
vesiadum (bezia'dyn) : jogum / ajoguiment / folastrejum (-'zyn)
vesiadura : delicadesa / minhardisa ; graciosetat.
vesiar (v. tr.) : envejar.
vesicacion : accion locala d'una potinga vesicanta qu'amòda una produccion de vesiculas.
vesical, -a : relatiu, -iva a la vesicula.
vesicant, -a : qu'amòda (que far venir) de vesiculas.
vesicatòri, -a : potinga que fa venir de vesiculas.
VESICO- : forma prefixada del latin *vesica* (botariga)
vesicorectal, -a : relatiu, -iva a la botariga e al *rectum*.
vesico-uterin, -a : relatiu, -iva a la botariga e a l'utèr.
vesicovaginal, -a : relatiu, -iva a la botariga e a la vagina.
vesicula : sacon membranós que revèrta una botariga pichona (t. a.)
Vesicula biliara. V. seminala. V. natatòria.
vesicular, -a : que se passa dins las vesiculas pulmonaras.
vesiculectomia : extirpacion de las vesiculas seminalas.
vesiculiti (f.) : inflamacion de las vesiculas seminalas.
vesiculografia : radiografia de las vesiculas seminalas.
vesiculós, -osa : en forma de vesicula ; que presenta de vesiculas. *Plantas vesiculosas.*
« *vesiga* » : v. **vessiga**.
vesin, -a : contigú, -ua / atenent, -a ; prèp, -a ; aparentat, -ada.
L'ostal vesin. Lo masatge vesin. D'idèas vesinas.
vesinaire, -a : persona que demòra decòsta (a costat)
vesinal, -a : relatiu, -iva al vesinatge.
Camin vesinal : camin entre masatges o vilatges.
Taxa vesinala : talha per entreténer los camins.
vesinalament : en vesins.
vesinalha (pej.) : los vesins en general.
vesinança : vesinatge / ostal vesin ; vesins.
vesinar (v. intr.) : èsser vesins.
Vesinàvem despuèi quatre generacions.
vesinat : vesinatge / environs.
« *L'an maridada, l'an maridada al pus marrit del vesinat* ».
Cançon populara *Èran tres fraires*.
vesinatge : proximitat.
vesinejar (v. intr.) : viure en bons vesins.
« *vesionar* » (arc.) e derivats : v. **visionar**.
« *vesitar* » (arc.) e derivats : v. **visitar**.
vesog : podàs / fauçon / bodolh. (e non pas « volam »)
vèspa : insècte imenoptèr (*Vespa maculata*)
(*Vespa germanica*) ; (*Polistes gallicus*)
persona fissaira.
vespatièira / vespièr : nis de vèspas.
vesperal (subs. m.) : aprèsdinnada ; serada.
vespertin : gostar (collacion de quatre oras del ser)
vespertin, -a : relatiu, -iva al vèspre.
Ofici vespertin : pregària vespertina del breviari.
vespertinada : vespertin / gostar.
vespertinaire, -a : persona que fa quatre oras (que gusta)
vespertinar (v. intr.) : gostar.
vespilh : vèspa pichona ; persona rusada.
vespion : drac ; diable.
vesprada : serada ; velhada.
vespralh : vespertin / gostar / collacion de quatre oras.
vespralhada : collacion de quatre oras / gostar.
vespralhar (v. intr.) : far quatre oras / gostar.
vèspras : ofici religiós de l'aprèsdinnada : pregària vespertina del breviari roman.
vèspre : aprèsdinnada ; serada.
De vèspre : lo ser. *Bon vèspre !* : bon ser !
vessiga : botariga ; botifla / botiòla / bodifla ; bulla d'aiga ; lofa de can (m. de campairòl) (*Lycoperdon*)
vessigar (v. intr.) : far botiòla.
vessina : lofa / pet mòl (vent que s'escapa sens bruch del trauc del cuol)
vessinada : acomolòfi de gases dins l'estomac o los intestins ; accion de vessinar.
vessinaire, -a : lofaire, -a (persona o can que vessina)
vessinar (v. intr.) : lofar / petar mòl.
Aquel can quita pas de vessinar !
vèsta : vestit de dessus que cobrís braces e bust, que davala fins a las ancas e que se botona de per davant.
Se cargar la vèsta. Tombar la vèsta.
Virar la vèsta : cambiar de conviccions ; traïr.
Se trapar una vèsta : se far batre a una eleccion.
vestala : preiessa verge de l'antiquitat romana.
vestiari : airal que i se depausan d'unes vestits abans d'intrar dins d'unes establiments publics ; ensemble de vestits d'una persona.
Vestiari d'escòla, de musèu, de teatre.
vestibul : pèça d'intrada d'un ostal, d'un edifici public...
Vestibul de la boca. Vestibul de l'aurelha.

vestibular, -a : relatiu, -iva al vestibul de l'aurelha.
vestidor : jacotin (vestit de drollon)
vestidura : vestit / abillament.
vestigi : rèsta / roïna / sovenir de quicòm d'autres còps.
vestiment : vestit.
vestimenta : vestits ; pelhas.
vestir (v. tr.) : abillar ; cargar un vestit.
vestir (se) : se cargar un vestit.
vestison : accion de se vestir ; presa de vestit religiós ; anciana mesura de capacitat pel gran.
vestit : vestiment.
veston : vèsta pichona.
vestona : vèsta corta.
Vesuvi : volcan de Nàpols (Itàlia) en activitat.
veta : riban ; cabelièira ; ligam ; cordilh ; correjon ; vena de carbon ; fenda dins lo pelsòl que i s'engulhan las raïces de las plantas ; mata de pel ; cima de montanha ; vam ; bona umor.
Aquel arbre a finit qu'a trapada la veta.
Èsser de veta : aver vam.
Aver pas de veta : aver pas vam.
ve-t'aicí (prep.) : veja-aicí / o as aicií...
ve-t'aquí (prep.) : veja-aquí / o as aquíí...
vetada : cauquilhaatge del genre clausissa.
vetar (v. tr.) : raïar / venar.
vetat, -ada : raïat, -ada / venat, -ada ; bigarrat, -ada ; dispausat, -ada per sisas. (R. V, 530)
Pan vetat : pan qu'a una sisa que s'es pas conflada.
Vetat de negre : bigarrat de negre. *Ròcas vetadas.*
veteran, -a : ancian, -a dins una profession, un espòrt...
veterinari, -ària (subs. e adj.) : persona que sonha lo bestial malaut. *Sciéncia veterinària.*
veterotestamentari, -ària : relatiu, -iva a l'Ancian Testament.
vetilh : estaca de l'am (de l'anquet)
veto (lat.) (vòli pas !) : oposicion / refús.
veton : cordilh / ordon ; galon ; ribanet (riban pichon)
vetust, -a : vièlh, -a / desanat, -ada. *Ostal vetust.*
vetustat : estat de çò vetust.
vetz (arc.) : vegada (arc.) (R. V, 530)
veus, -a : òme qu'a perduda sa femna ; femna qu'a perdut son òme ; rega sola en bas de columna o de pagina.
veusa (plt.) : (*Scabiosa*) ; (*S. monspeliensis*)...
veusar (v. intr.) : perdre sa femna ; pèrdre son òme.
veusatge / veusetat : estat d'una persona veusa.
veusetat : veusa jove.
vexacion : ofensa / umiliacion. (R. V, 532)
vexador, -airitz : que fa de pena ; que vèxa.
Una paraula vexairitz fa pas jamai plaser.
vexar (R. V, 532) (v. tr.) : far de pena a q.q. ; ofensar ; umiliar.
vexar (se) : se saber mal de quicòm.
vexatòri, -a : de la natura d'una vexacion.
Una mesura vexatòria.
Veziñhet Adrian (1912-1984) : autor occitan roergàs.
via : camin que mena d'un aïral a un autre.
via publica : carrièira ; plaça.
viabilitat : estat de çò viable.
Un projècte viable. Un camin viable.
viabilizar (v. tr.) : far de trabalhs de viabilitat sus un aïral de bastir. *Viabilizar un terren.*
viable, -a : que pòt viure ; que pòt durar ; que i se pòt circular.
Novèl nascut viable. Afar viable. Camin viable.

viaducte : grand pont long e naut per i far passar una estrada o un camin de fèr al dessus d'una valada.
La pila P2 del viaducte de Milhau se quilha a 343 m.
viagrà : mena de potinga contra la flaqueza sexuala de l'òme.
vial : carraïron (caminon estrech)
vianda : totas las culhidas ; tot çò que se manja.
vias de comunicacion : estradas / rotas ; camins de fèr ; canal ; ribièira ; fluvi ; mar ; linhas aerianas.
viatge : passejada fòra sa region o son país ; transpòrt.
Viatge de plaser. Viatge d'afars.
Ai fach un brave viatge de lenha.
viatgejar (v. intr.) : téner viatjat / viatjar sovent.
viatgièr, -ièira : per la durada de la vida.
Tòca una brava renda viatgièira.
viatjador, -a / viatjaire, -a : persona que viatja.
viatjar (v. intr.) : se desplaçar fòra sa region o son país.
viatic : provisions de viatge ; comunion abans de morir.
vibracion : movement d'oscillacion fòrt rapid.
Las vibracions de las vitras quand lo traïn passa.
vibrador, -airitz (adj. e subs.) : que vibra ; qu'amòda de vibracions ; instrument per far de massatges ; aparelh electromagnetic per amodar de vibracions mecanicas ; maquina que tassa lo ciment per vibracions.
Vibrador mecanic. Maquina vibrairitz.
vibrant, -a (adj. e subs.) : que vibra.
Votz vibranta. Omenatge vibrant.
La « L » e la « R » son de consonantas vibrantas.
vibrar (v. intr.) : èsser en estat de vibracion (t.a.) ; èsser estrambordat.
Lo còp de tròn faguèt vibrar totas las fenèstras.
Vibrar d'estrambòrd. Far vibrar un auditòri.
vibratil, -a : que vibra espontanèment ; dotat, -ada d'un movement de vibracion. *Organs vibratils dels insèctes.*
vibratilitat : qualitat de çò vibratil.
vibrato (it.) : ondulacion leugièira de la votz, o d'un son d'instrument de musica de còrdas.
vibratòri, -a : constituït, -uida per una seguida de vibracions.
Movement vibratòri.
vibre : mamifèr rosegaire (*Castor fiber*) ; (*Castor canadensis*) (del gallés *BIBRÒS*)
vibrion : bacteria provesida de flagèls vibratòris per se desplaçar.
vibrograf : aparelh qu'enregistra l'amplitud e la frequéncia de las vibracions d'un còrs.
vibromassaire : aparelh de massatge.
vibromètre : aparelh per mesurar lo desplaçament, la rapiditat o l'acceleracion vibratòrias d'un còrs.
vicariat : carga, tombada, durada de la carga de vicari.
vicari (m.) : ajuda d'un curat o d'un evesque.
vicari apostolic : eclesiastic cargat pel Papa d'administrar un país de mission sens evesque.
vicari episcopal : prèire diocesan collaborator de l'evesque en çò que concernís la pastoral de la diocèsi.
vicari general : prèire qu'ajuda l'evesque en çò que concernís l'administracion de la diocèsi.
vicari judiciari : Oficial (jurista diocesan cargat per l'evesque de tot çò que concernís lo drech canon)
vicariar (v. intr.) : èsser vicari.
VICE- : prefix latin *vice* (en plaça de, en lòc de)
vice-amiral, -essa : amiral, -essa en segond ; femna d'amiral.
vice-amiralat : fonccion de vice-amiral. v. p. 20, N.B. 2.

vicecancellièr : cancellièr en segond. (R. VI, 7)
viceconsol, -essa : consol, -essa en segond. (L. 92)
viceconsolat : fonccion de viceconsol ; residéncia de viceconsol ; tombada de viceconsol.
viceconsul : doblèt modèrn de viceconsol.
vicegerent, -a : gerent, -a en segond.
vicegeréncia : fonccion de vicegerent.
vicelegat : legat en segond.
vicelegacion : fonccion de vicelegat ; residéncia de vicelegat.
vicepresident, -a : president, -a en segond.
vicepresidéncia : fonccion de vicepresident.
vicerei : rei en segond.
vicereialtat : fonccion de vicerei.
vicerector, -tritz : rector, tritz en segond.
vicerectorat : fonccion de vicerector, -tritz.
vicesecretari, ària : secretari, -ària en segond.
vicesecretariat : fonccion de vicesecretari, -ària.
vice-versa (loc. adv. lat) : recipròcament / inversament.
vichàs : cogombre de mar (mena d'equinodèrm)
vichet / vichut : animal marin acranat als rocasses ; organ en forma d'urna constituït per las fuèlhas d'unas plantas carnivòras.
vici : imperfeccion ; deca ; default ; tara ; panta / tissa ; rusa ; libertinatge.
Vici de conformacion. Vici de forma.
Vici de consentiment. Vici de construccion.
Aquel òme a lo vici dins l'ase !
viciable, -a : que pòt èsser viciat, -ada.
viciador, -airitz : que vicia. *Una sentor viciairitz.*
viciar (v. tr.) : alterar la puretat de quicòm ; far venir q.q. viciós ; far venir quicòm nul.
Lo fum de las autòs a viciada la vila tota.
Lo pecat original es vengut viciar la natura umana.
La manca de data a viciat lo testament.
viciat, -ada : qu'es pas blos, -a.
Un aire viciat. Un sang viciat.
viciós, -osa : portat, -ada a far chò mal ; ombratjós, -osa / recapi, -àpia ; qu'es pas confòrme a la nòrma ; rusat, -ada.
Una persona viciosa. Una èga (cavala) viciosa.
Un contracte viciós. Mandar una palma viciosa.
viciosament : d'un biais viciós.
vicissitud : succession d'eveniments uroses o malurosos.
Las vicissituds de la fortuna.
Las vicissituds de l'existéncia.
victima : persona o animal oferts autres còps a la divinitat ; persona que patís a causa de q.q. o a causa d'eveniments ; persona tuada o nafrada ; persona qu'a sacrificada sa vida per q. q. mai o quicòm mai ; persona sacrificada a la venjança o a l'òdi de q.q.
Victima propiciatòria. Victima d'un emmalit.
Victima d'un accident. Victima de son ideal.
Victòr - Victòria : prenom.
victòria : avantatge dins una batalha ; avantatge dins una competicion ; succès / triomfe (t.a.) (R. V, 426)
Cridar victòria. Cantar victòria.
Victorian - Victoriana - Victorin - Victorina : prenom.
victoriós, -osa : ganhant, -a / triomfant, -a.
Un aire victoriós. Un cant victoriós.
victoriosament : d'un biais victoriós.
Se tirèt d'afar plan victoriosament.

vida : existéncia ; noiridura ; comportament.
Far bona vida : la se plan passar.
Beure l'amarum de la vida : plan patir.
La vida vidanta : tota la vida.
De la vida vidanta : jamai de la vida.
Menar magra vida : patir / crebar de fam.
Donar pas senhal de vida. Pèdre la vida.
Vida vegetativa. V. intellectuala. V. espirituala.
Vida surnaturala. Vida mortala. Vida eternala.
Lo Pan del Besonh / lo Pan de Vida : l'Eucaristia.
Vidal - Vidalina : prenom.
vidalba (plt.) : margassa (*Clematis vitalba*)
vidalha : vedilha de vinha / viròla de vinha.
vidalhada (plt.) : (*Polygonum convolvulus*)
vidalhar (v. intr.) : far de vidalhas.
vidassa : trista vida.
vidat : rengada de socas.
videò (adj. inv.) (del lat. video, vesi) : relatiu, -iva a la television. *Montatge videò d'un film. Senhal videò.*
Art videò. Tecnica videò : tecnica televisuala.
videò (subs. f.) : ensemble de las tecnicas televisualas.
VIDEO- : forma prefixada del lat. *video* (vesi)
video-art : activitat artistica basada sus las tecnicas audiovisualas. v. p. 20, N.B. 2.
videocaisseta : caisseta que conten una benda magnetica que permet la reproduccion a volontat d'un programa de television o d'un film videò.
videoclip (angl.) : benda videò corteta per far de publicitat sus quicòm o sus q.q.
videoclub (angl.) : botiga que i vendon o que i lògan de videocassetas enregistradas.
videocomunicacion : comunicacion basada sus la transmission d'images televisuals.
videoconferéncia : teleconferéncia que permet, en mai de la transmission de la paraula e de documents grafics, la d'images animats dels interessats.
videodisc : disc que i son enregistrats de programas audiovisuals que se pòdon legir sus un televisor.
videofòn : telefòn que permet de margar ensemble una comunicacion acostica amb una de visuala.
videofonia : transmission d'images per telefòn.
videofrequéncia : fréquéncia que correspond a un senhal d'image de television.
videogarda : procediment de garda a distància de mercé un sistèma de television en circuit tancat.
videograma (m.) : tot supòrt que permet la conservacion e la reproduccion d'un programa audiovisual ; aquel supòrt meteís.
videografia : procediment de telecomunicacion que permet la visualizacion d'images alfanumerics e grafics sus un ecran catodic.
Videografia interactiva : videotèxt.
Videografia difusida : teletèxt.
videografic, -a : relatiu, -iva a la videografia.
videojòc : jòc electronic interactiu sus un supòrt informatic (caisseta, disqueta) per èsser legit sus consòlas de jòc o sus ordenador.
videolegidor : aparelh per legir de videodisques.
videotèca : colleccion de documents videò ; mòble o airal que i son reclamats.
Cada vila aurà sa videotèca.

videotèxt : videografia que la transmission de las demandas d'informacion dels interessats e de las reponsas apondudas i se fa per un malhum de telecomunicacions, mai que mai pel malhum telefonic.

« *videosusvelhança* » (fr.) : v. **videogarda**.

videotransmission : servici de difusion de programas de television especifics, sus grand ecran, dins de salas d'espectacle o de conferéncias.

vidonha : socam ; vinha.

vidorlada : aigat de Vidorle.

Vidorle : fluvi costièr de Gard e d'Erau (Occitània)

vidòt : cep de vinha.

viduitat : vacuitat. (R. V, 532)
estat d'un veus o d'una veusa (t. tecn. de drech)

vièch / vièt : membre viril.

viechar (v. intr.) : s'acoblar sexualament.

vièlh, -a (adj. e subs.) : ancian, -a ; atjat, ada ; persona atjada v. (R. III, 235)

vielhaca (adj. e subs. m. e f.) : capon, -a / coard, -a ; gusard, -a ; persona atjada v. (R. III, 235)

vielhanchon, -a : puslèu vièlh, -a ; passat, -a de mòda.

vielhariá : quicòm d'ancian, d'abenat o de demodat.

vielhàs, -assa (pej.) : vièlh acabat, vièlha acabada.

vielhessa : vielitge (estat de q.q. de vièlh).

vielhet, -a (adj. e subs.) : un pauc vièlh ; que se fa pas jove.

vielhir (v. intr.) : venir vièlh / se far pas jove.

vielitge : vielhessa.

vielhon, -a : v. çaijós.

vielhòt, -a : un pichon vièlh, una pichona vièlha.

vielhun (m.) / vielhuna (f.) : vielhessa (f.) / vielhitge (m.)

vièt / vièch : v. pus naut.

vièt d'ase (plt.) : merinjana (*Solanum Melongena*)
verga d'ase.

vièt d'ase ! : interj. que marca l'estabosiment / mena de renèc ; bogre de piòt !

viètdasejar (v. intr.) : renejar ; repotegar ; colhonejar.

vièt d'asòt : imbecil, -a.

« *viga* » : fusta. v. **biga**.

vigairal, -a : relatiu, -iva a una vigariá.

vigairat / vigariá : títol, fonccion, carga de viguèr.

viganha : flaquitge ; molesa ; desart / impertinècia / sens geina.

viganhar (v. intr.) : gandalhar / colhandrejar.

viganhièr, -ièira : gandalh / gandard, -a ; òme femnassièr ; filha fenestrièira ; femna leugièira.

viganhejar (v. intr.) : gorrinejar.

vige : brota en general ; brota de vim.

vigièr, -ièira : panieiraire, -a.

vigatanas (cat de l.p.) : esparilhas per dançar la sardana.

vigièira : vimieira (airal plantat de vims)

vigilància : qualitat de q.q. de fòrt atentiu per velhar sus quicòm o sus q.q.

vigília (subs.f.) (R. V, 480) - (L. 378) : velha d'una fèsta religiosa catolica importanta.

La vigília pascala. La vigília nadalenca.

vigília (subs.m.) : velhaire d'establiments administratius, comercials, universitaris...

Lo mestier de vigília es pas totjorn de tot repaus.

vigor : fòrça fisica ; energia ; vitalitat ; fermetat.

La vigor fisica del joventum. La vigor morala.

La vigor d'una planta. La vigor de son estil.

vigorós, -osa : plen, -a de vigor.

vigorosament : d'un biais vigorós.

viguèr : persona en carga d'una vigariá. v. **vigairat**.

Lo President de la Republica es viguèr d'Andorra.

vijolar (v. tr.) : calinejar q.q. per li trapar son eretatge.

vil, -a : de condicion fòrt bassa ; de sentiments basses ; lord, -a / lordàs, -assa / òrre, -a.

Una persona vila. Un èime vil. Una accion vila.

vila : aglomeracion urbana importanta.

Vilafranca : nom de tot un fum de vilas occitanas.

Vilanòva : nom de tot un fum de vilas occitanas.

vilard, -a (subs. e adj. pej.) : vilandrés, -esa.

vilament : bassament.

vilan, -a (subs. e adj. arc.) : q.q. de bassa condicion ; ruste, -a ; grossièr, -ièira ; malnet, -a ; desagradu, -iva.

vilanalha (pej.) : la racalha en general.

vilanament : grossièrament ; desagradivament.

vilandrés, -esa : persona que demòra dins una vila.

De paísan se mudèt vilandrés.

vilandrièr, -ièira (pej.) : vilandrés ; macarèl ; prostituïda.

vilaniá : quicòm de pas polit polit ; grossieiretat ; accion vila ; salopariá ; obscenitat ; insoléncia ; balajum.

Escopissia de vilaniás a longor de jornada.

vilan : masatge.

vilaret : vilatjon.

Vilaseca : nom de vilas dins Aude, Gard, Òlt (Occitània)

vilasequenc, -a : relatiu, -iva a Vilaseca ; sortit, -ida de Vilaseca. *Un Vilasequenc. Una Vilasequencia.*

vilassa : vila granda.

vilata : borgada ; masatge.

vilatge : aglomeracion rurala.

vilatgenc, -a : persona que demòra dins un vilatge.

vilatgés, -esa : vilatgenc, -a.

vilatjàs : vilatge gròs.

vilatjon / vilatjòt : vilatge pichon.

vileta / vilòta : vila pichona.

viletat / vilesa : bassesa.

vim (plt.) : amarina (*Amerina*)

vima : brota de vim.

vimada : ligadura de vim.

vimejar (v. intr.) : plegar coma de vim

vimenenc, -a : plegadís, -issa coma vim.

Tu que siás vimenenc, amassa-me las majofas.

vimenièr / vimenièira / viminièira / vimieira / vimotièr : amarinièr (airal que i butan (creisson) de vims) ;

vedissa (plt.) : (*Salix viminalis*)

« *vimplar* » : v. **vlincar**.

vin : suc de rasim fermentat ; liquor alcoolizada que ven de la fermentacion d'un producte vegetal ; suc fermentat d'autra frucha que lo rasim.

Vin blanc. Vin roge. Vin de palma. Vin de cana.

Vin de prunas. Vin de persec. Vin d'amoras...

Batejar lo vin es un pecat : i ajustar d'aiga...

Aquel vin a pas qu'un jorn de mai que l'aiga.

vin d'aigas : t. a. çaijós.

vin / vinada : vin raspet / mièg-vin / vin de raca.

vinagrada : plat vinagrat.

vinagrar (v. tr.) : ajustar de vinagre.

vinagre : liquid que ven de la fermentacion acetica del vin.

vinagreta : salsa facha amb d'òli, de vinagre e de plantas aromaticas ; vineta (plt.) (*Rumex acetosa*)

vinagrèla (*Rumex acetosella*)

vinagrièr, -ièira : aisina per metre de vinagre sus la taula; persona que fa de vinagre.

Fai-me passar lo vinagrièr, sens te comandar.

vinagrièira : flascon o tonèl pel vinagre.

vinagrós, -osa : qu'a gost a vinagre.

vinalha (pej.) : los vins en general.

vinar : plorar (vinha); sordre (font); pèdre / regemir (barrica); colar lo vin.

Èra la sason que la vinha vina.

Al fons de l'òrt vinava una font.

Una de las doas barricas vinava.

Es arribat lo moment de vinar.

vinari, -ària : relatiu, -iva al vin. *Vaissèls vinaris.*

vinassa : marc de rasim; vin de marrida qualitat.

vinassós, -osa : passit per de vin; que sentís a vin.

Toalha vinassosa. Òme vinassós. Votz vinassosa.

vinat : abondància de vin.

vinatariá : entrepaus de vin; destillariá de vin; industria vinicòla.

vinatge : repaïsson que se fa e vin que se beu a l'ocasion d'un afar; estrena per anar beure quicòm; accion de colar lo vin per lo metre en fustalha.

vinatièr, -ièira : persona que trabalha dins una destillariá; persona que fa de vin; pintonejaire, -a.

Vincenç -Vincència : prenom.

vinenc, -a : de la color del vin.

vineta (plt.) : vinagreta (*Rumex acetosa*)

vineta menuda (plt.) : vinagrèla (*Rumex acetosella*)

vinha (plt. que sa frucha es lo rasim) (*Vitis vinifera*)

vinha blanca (plt.) : (*Clematis Vitalba*)

vinhairòla : vinhal pichon.

vinhairon, -a : persona que cultiva la vinha.

vinhal : airal plantat de vinha.

Vinhana : departament francés. v. p. 1053.

Vinhana-Nauta : departament occitan. v. p. 1053.

vinhareda / vinhièr / vinharés : airal plantat de vinha.

vinicòla / viticòla : relatiu a la produccion del vin.

vinificacion : ensemble dels procediments per cambiar la vendèmia en vin.

vinificador, -airitz : persona cargada de la vinificacion.

vinificar (v. tr.) : far la vinificacion.

vinòcha : vin qu'a pas qu'un jorn de mai que l'aiga.

vinon / vinonet / vinòt : vin feble.

vinolièr, -ièira : persona que cultiva la vinha.

vinós, -osa (adj.) : que sentís a vin; de la color del vin; passit, -ida pel vin; que balha fòrça vin.

Un alen vinós. Una color vinosa. Una tòrca vinosa.

Una annada vinosa. Una region vinosa.

vinòt : vinon / vinonet (vin feble).

vinotièr, -ièira : persona que vend de vin.

vint (adj. num. card.) : 20.

vint-e-un, vint-e-dos, vint-e-tres, etc. : 21, 22, 23...

vint-e-unen, vint-e-dosen, vint-e-tresen, etc. : 21^{en}, 22^{en}.

vinten (adj. num. ord.) : 20^{en}.

vintena : nombre de vint.

vintenada (f.) : vint a quicòm prèp.

« viòg » : v. **vuèg**.

« viòl » (prononciacion montanhòla de vial) v. **vial**.

viòl : accion d'intrar dins un airal defendut; accion de transgressar (v. R. III, 490) una lei; accion d'abusar per violéncia d'una dòna o d'una joventa.

Viòl de domicili. Viòl del secret professional.

viòla (plt.) : violeta / cap tòrta (*Viola odorata*); (*V. silvestris*) instrument de musica de sèt còrdas; instrument de musica de còrdas e d'una ròda (vièla).

violacèu, -èa : que tira sul violet.

violacion : accion de profanar quicòm de sacrat o de transgressar una lei. (R. V, 553)

violadura : aire de viòla.

violaire, -a : persona colpabla d'un viòl (t. a.); persona que jòga de la viòla o de la vièla.

violament : amb violéncia.

Violand / Ioland - Violanda / Iolanda : prenom.

violiar (v. tr.) : abusar sexualament de q.q. per violéncia; profanar; transgressar.

Violiar una dòna. Violiar una tomba. Violiar una lei.

Violiar una règla. Violiar las consciéncias.

violiar (v. intr.) : jogar de la viòla o de la sansòna.

violat, -ada : fach amb de violetas.

Siròp violat. Mèl violat. Confitura violada.

violant (subs. m.) : femnassièr.

violéncia : fòrça deslargaada amb impetuositat; brutalitat; descadenament; abús de fòrça.

La violéncia d'una passion. Acte de violéncia.

La violéncia d'un auratge. Violéncia de caractèr.

Èsser colpable de violéncias contra qualqu'un.

violent, -a : impetuós, -osa; brutal, -a; descadenat, ada.

Vent violent. Natura violenta. Passion violenta.

violentament : amb violéncia.

violentar (v. tr.) : far violéncia a q.q.

violet, -a : color violeta. *Sotana violeta d'un cardinal.*

violet (plt.) : vichet / vichut v. **vichet**.

violeta (plt) : viòla (*Viola odorata*); (*Viola silvestris*)

campairòl : (*Russula serampelina*)

violetar (v. tr.) : tintar en violet.

violetar (se) : aver una cara que tira sul violet.

violetejar (v. intr.) : tirar sul violet.

violetenc, -a : que tira sul violet.

violetièr : mata de violetas.

violetós, -osa : tintat, -ada mai o mens en violet.

violèr (plt.) : (*Malcolmia littorea*); (*M. maritima*)

(*M. africana*); (*M. parviflora*); (*M. binervis*)

violon : instrument de musica.

violona : viòla pichona.

violonada : aire de violon.

violonaire, -a : persona que jòga de la viòla, de la sansòna o d'un violon de vilatge.

violonar (v. intr.) : jogar de la viòla, de la sansòna o del violon.

violonàs : marrit violon.

violoncèl : instrument de musica.

violoncelista (m. e f.) : persona que jòga del violoncèl.

violonet : (plt.) : brama vaca (*Colchicum autumnalis*) violon pichon.

violonièr : persona que fa de violons; mena d'agast que son fust servís a far de violons. (*Acer monspessulanum*)

violonista (m. e f.) : persona capabla que jòga del violon.

« viorna » (plt) : v. **atatièr**.

vipèra : sèrp verenosa del cap triangular; marrida persona perniciososa (R. IV, 521)

Bolhon de pèl de vipèra.

Victorina a una lenga de vipèra.

viperalha : las vipèras en general; las personas perniciosas en general; las personas malparlaires en general.

viperalha de viperalha ! (interj.) : raça de vipèra !
viperin, -a : de la natura de la vipèra. *Una lenga viperina.*
viperina (plt.) : *(Echium vulgare)*
vira : viret / viròl / viròla (anèl o anèla per margar quicòm) ; manòbra de can de tropèl per desvirar lo bestial de la vianda; t. tecn. del jòc de cartas.
La vira de la dalha s'es desjuntada.
Aquel can fa las viras sens èsser comandat.
Copar, donar e far la vira. (t. tecn. de jòcs de cartas)
vira-ast : relòtge que fa virar l'ast. v. p. 20, N.B. 2.
vira / vera : sageta.
vira / viròta : crit d'apèl per sonar las aucas.
virabiquí : aplech de menusièr, de fabre, de rodièr e d'autres mestieirals per traucar lo fust o lo fèrre.
virabocar (v. tr.) : amorrar (far tombar de morres)
virabocar (se) : s'amorrar (tombar de morres)
viraboquet : joguina facha d'una bòla traucada religada per un cordilh a un bastonet ponchut ont la cal enfilar.
viracanton : contorn de carrièira.
viracòl : accion de virar lo còl ; còltòrt.
virada : torn de ròda ; movement per se revirar dins lo lièch ; revirada del tractor al cap de la rega ; emocion fòrta ; bifurcacion (camin que partís de l'estrada) ; manòbra de can de tropèl ; torn de man / biaís de far ; contorn / viratge.
A ganhada l'espròva pas que d'una virada de ròda.
Un altra virada de ròda e la premsada serà finida.
N'ai fachas de viradas la nuèch passada !
Una virada de sang. Una virada de camin.
Pren la segonda virada a drecha, pas la primièira.
Una virada de can de tropèl.
Dins una virada de man : dins un pas res.
Coneis d'a fons totas las viradas.
viradèla (plt.) : *(Clematis flammula)*
viradent : aplech per balhar de pas a la rèssa.
viradís, -issa : rodair, -a ; cambiadís, -issa.
viradisques : aparelh per far virar de disques.
viradoira : giroleta / giradoira ; debanadoira.
virador : aplech per virar.
virafàcia : accion de se virar per far fàcia a quicòm o a q.q. ; revirament (cambiament subte d'opinion o de biaís de far)
vira fuèlh : mena de mesenga *(Ægithalos caudatus)*
viragardar (v. intr.) : agachar a l'entorn de se.
viragaug : brave emplastre que vira lo gaug (la jòia)
viragauta (m.) : brave emplastre / brave carpan.
vira guiraud : catarineta del bon Dieu v. **vira vòut**.
virago (lat.) : femna omenenca.
viraire, -a : que vira ; cambiadís, -issa.
Viraire de mòla. Vent viraire.
viral, -a : relatiu, -iva a un *virus* (lat.) *Malautiá virala.*
virallengar (se) : dire un mot per un autre.
viraman : torn de man.
vira-Marion : brave carpan / brave emplastre. p. 20, 1°, a)
virament : torneament ; mandadís d'argent.
Ai un virament de cap : lo cap me ròda.
Far un virament postal.
viramoscas : paramoscas (aplech per se parar de las moscas)
virant : ròda que fa virar una mòla. *Molin de tres virants.*
virapaladas (a) : a bèlas paladas.
virapascada : mena de paleta per virar una pascada.
virapassa : candeleta dobla / virasaut / saut de la mòrt.
virapassar (v. tr.) : se capvirar / far lo saut de la mòrt.

virapassar (se) : s'alimenar / se revirar pel sòl.
virapeis : mena de paleta per virar lo peis dins la padena.
virapluèja : parapluèja.
virar (v. tr. e intr.) : cambiar de direccion ; far virar lo veïcül que l'òm mena ; virar sus se ; desvirar ; revirar ; cambiar de part ; abocar / taular / girar.
Lo vent a virat. Virar de bòrd. Virar sus la drecha.
Virar en dançant. Virar l'aiga de per una levada.
Virar una pascada. Virar una faissa de tèrra.
Virar de fen. Virar una carrada de fen (abocar)
Virar l'ensalada. Virar lo cap. Virar lo còl.
Virar las dents contra q.q. Virar los uèlhs.
Virar l'uèlh. Virar brida. Virar sus un pè.
Qué vira ? Viran de picas (al jòc de cartas)
virar (se) : se revirar. *Se virar lo pè.*
virar (se'n) : estacar pas brica d'importància a quicòm.
Me'n viri coma de ma primièira panèla !
vira-revira : accion de virar e de revirar.
Vira-revira, podiái pas trapar lo sòm.
La carn sus la grasilha, vira-revira, pas mai !
virasang : brave subte ; escaufèstre.
virascla : estarengla ; persona renosa.
virason (f.) : còp de sang.
virasòl : parasòl / parasolelh.
vira solelh (plt.) : *(Chrozophora tinctoria)*
vira-t'enlà / vira-t'enlai : brave emplastre / brave carpan.
virat : virada / torn / movement en rond... v. **virada**.
Dins un virat d'uèlh : dins un pas res.
viratge : contorn o bescontorn.
viratge / viratorn : contorn / virada.
vira-uèlh (adj. m. e f.) : que vira los uèlhs. v. p. 20, N.B. 2.
Aquela dròlla es totjorn estada un pauc vira-uèlh.
vira vent : berna pescaire *(Alcedo hispida)*
vira-vira (m.) : tot çò que vira al torn d'un axe principal ; violet / nilha / nadilha ; escavèl.
vira-vòlta : accion de virar en rond ; càmbiament d'a fons de direccion o d'opinion.
Una vira-vòlta de caval. Vira-vòltas politicas.
viravoltar (v. intr.) : virar en rond.
vira-vòut : vira-vòlta ; contorn ; bescontorn ; serpenteament de ribièira o de camin ; revolum ; remolin ; mena de torn sul davant dels pichons naviris per levar las ancoras ; aplech de cordièr per trenar las còrdas ; toton. v. **toton**.
vira-vòut (a) : en remolin ; en revolum.
vira vòut (f.) : catarineta del bon Dieu
(Coccinella septempunctata)
viret / viròl : toton v. **toton**.
Virgili (70-19 abans J.C.) : famós poèta latin.
Virgili / Vergeli - Virgília / Vergèlia : prenom.
virginal : de la natura d'una verge (pur, -a / blos, -osa ; intacte, -a ; immaculat, -ada) *Membrana virginala.*
Candor, frescor, blancor virginalas.
virginalament : d'un biaís virginal.
« *Virginia* » (fr.) : v. **Vergina**.
virginitat : estat d'una persona verge. (R. VI, 550).
virgula : signe de ponctuation que separa las diferentas partidas d'una frasa ; que separa la partida entièira d'un nombre de la partida decimale.
virgular, -a : de la forma d'una virgula.
viril, -a : de la natura del sèxe masculin. *Votz virila.*
virilament : d'un biaís viril.

virilisme : preséncia de caràcters virils físics e mentals dins una femna (mostacha, pels anormals, membre viril ; mentalitat masculina...)

virilitat : ensemble dels atributs e de las caracteristicas de l'òme adult ; capacitat d'engendrar ; vigor de caràctèr.
Aver fòrça virilitat.

virilizacion : aparicion e desenvolopament del virilisme.

virilizant, -a : que viriliza.
Remèdi virilizant. Educacion virilizanta.

virilizar (v. tr.) : donar un caràctèr viril.

virilizar (se) : prene un caràctèr viril.

virion : forma que pren un *virús* (lat.) en defòra de las cellulas enfectadas.

viroïde (subs. m.) : mena d'agent enfectaire d'unas plantas.

viròla : anèla per margar la dalha o quicòm mai ; vedilha de vinha o d'otra planta ; giroleta ; molinet ; persona cambiadissa.

virolada : remolinadís ; revolumada.

virolar / virolejar (v. tr. e intr.) : tornejat ; volatejar ; virar pas que sus un pè ; tornejat ; se tornejat / se rodar.

virolet : accion de virar o de se virar pas que sus un pè.

virolet, -a : fantasiós, -osa ; trucional / gafaluna (m. e f.)

viroleta : viròla pichona (t. a.) v. **viròla**.

virolhonar (v. intr.) : tornejat ; revolumar ; remolinar.

virologia : branca de la microbiologia qu'estúdia mai que mai los virus.

virologic, -a : relatiu, -iva a la virologia.

virològ, -a : especialista (m. e f.) de virologia.

virion : aplech per far de trauquilhons dins de fust.
Un virion es pus pichon que non pas una virona.
Aver d'uèlhs coma de virones : d'uèlhs que semblan traucar los qu'agachan, de tant que son vius.

viriona : aplech de menusièr, de fustièr, de rodièr, de fabre e d'autres mestieirals per traucar de fust o de fèrre.

vironcèira : taravèla (baston per plantar)

virion vireta (plt.) : (Geranium)

vironar (v. tr.) : traucar amb una viriona.

vironejar (v. intr.) : tornejat ; revolumar ; remolinar.

virondèl : pè de socam / pè de vinha.

vironet : viron pichonèl.

vironeta : vedilheta de la vinha o d'una altra planta.

viròsi : infeccion per un *virus* (lat.)

virosta : vermanèla (plt.) ; barba de vermanèla.

viròutar : doblèt de virolar.

virtual, a : teoric, -a ; irreal ; de la natura de la ficcion ; t. tecn. de mecanica, de fisica...
Possibilitat virtuala. Revengut virtual. Image virtual.

virtualament : d'un biais virtual.

virtualitat : estat de çò virtual.

virtuós, -osa : que practica la vertut ; confòrme a la vertut.

virtuosament : d'un biais vertuós.

virtuositat : abilesa / abiletat extraordinària.

virulència : propietat d'un *virus* (lat.) d'afrabar l'organisme ont s'es engulhat ; estat de çò virulent.

virulent, -a : que conten un *virus* ; que son poder de multiplicacion es maximal.
Micròbi virulent. Protestacion virulenta.

virulentament : d'un biais virulent.

virus (lat.) : micròbi invisible amb un microscòpi ordinari.

virus informatic : çò que ven perturbar o empachar lo fonccionament d'un logicial o d'un ordenador.

vis (arc.) : visatge. (R. V, 534)

« *vis* » - « *visè* » : v. **vitz**.

visà (m.) : validacion d'un document oficial.

visada : accion d'afustar ; objectiu / tòca / idèa mèstra / projècte. *A de visadas sus la bòria del vesin.*

visada : pampe, moïssena, eisserment garnits de lors rasims.

visar (v. tr.) : aver en vista. v. **agachar - afustar**.

visatge : cara / fàcia. (R. V, 534)

visatjar (v. tr.) : enfacià / agachar en fàcia ; èsser en fàcia.

visatjon : visatge pichon.

visca ! : aclamacion per desirar vida e prosperitat.
Visca Occitània ! Visca los Occitans !

viscèra : cadun dels organs de las cavitats del còrs, coma lo cervèl, los paumons, lo còr, e mai que mai l'abdomèn.

visceral, -a : relatiu, -iva a las viscères. *Dolors visceralas.*

visceralament : d'un biais visceral.

visceralitat : qualitat de çò visceral. *Visceralitat de l'amor mairal.*

viceralgia : nom generic de tota dolor a las viscères d'origina mai o mens nerviosa.

viscoilhas (f. pl.) : vianda (tot çò que se culhís, tot çò que se manja)

viscolejar (v. intr.) : far viu-viu.

viscomtal, -a : relatiu, -iva a un viscomtat o a un vescomte.

viscomtat : títol de noblesa estacat a d'unas tèrras.

viscomte : títol de noblesa al dejós de lo de comte.

viscomtessa : títol de noblesa al dejós de lo de comtessa.

viscós, -osa : ni solid ni liquid ; pegós, -osa, qu'amòda la repulsion ; t. tecn. de fisica. (R. V, 526)
Una pasta viscosa. Un animal de la pèl viscosa.
Un personatge viscós. Un agach viscós.

viscositat : lo contrari de fluiditat. *Viscositat de l'òli.*

« *visè* » : v. **vitz**.

viseta : vit / vitz de truèlh ; cacalaus (escalièr en espirala)

visibilitat : qualitat de çò visible.

visible, -a : que se veï plan. *Una estela visible.*
Un contentament visible.

visiblement : d'un biais visible.

visièira : pèça de casco ; partida d'una casqueta, d'un quèpi... que para del solelh lo front e los uèlhs.

visigòt, -a : relatiu als Visigòts. *Substrat visigòt.*

Visigòts (los) : tribú barbara que mestregèt Aquitània, amb Tolosa per capitala, de 418 a 507.

vision : fonccion del sens de la vista ; accion o resulta de véser ; çò vist ; percepcion visuala de q.q. o de quicòm qu'existisson pas realament.
Es ben quicòm d'aver una bona vision.
La vision d'aquel film m'a fach rodar lo cap.

visionari, -ària (subs. e adj.) : persona que son imaginacion es destorbada ; persona qu'a d'idèas pro precisas sus l'avenir.
Leonard de Vinci (Itàlia) foguèt un grand visionari.

visita : accion d'anar véser q.q. o quicòm (t. a.) ; persona que va véser q.q. o que l'òm recep a l'ostal ; inspeccion.
Visita d'amistat. Visita d'afar. Visita medicala.
Es en visita a cò de q.q. Cresi qu'avèm una visita.
La visita de l'ostal lor prenguèt mai d'una ora.
Visita d'un naviri. Visita de la doana...

visitacion : visita de la Santa Verge a santa Elisabèt ; fèsta de la Glèisa catolica lo dos de julh per commemorar aquela visita ; tablèu o image que representa aquela scèna.

visitaire, -a / visitador, -airitz : persona que fa una visita (t.a.)

visitament : accion de visitar.

visitar (v. tr.): anar véser q.q.; anar véser un monument, un país...; far una inspeccion (t.a); examinar minimosament; venir véser.

*Visitar los malauts, los paures, los presonièrs.
Visitar Bordèu, Pau, Peireguers, Marselha...
Una Visitairitz visita tot un fum de convents.
Tornèt visitar d'a fons totes sos tiradors.
Lo malur nos visita plan pro sovent.
Es estada visitada per la gràcia divina.*

visitar (se): se far una visita.

vison: mamifèr carnassier d'Euròpa e d'America presat per sa pèl; (*Mustela lutrola*); (*M. vison*) vestit fach amb aquela pèl.

vison: vision (portada de la vista); viston (v. pus bas); mira.

vispla: fauçon / podàs / rebuc / rebugabartàs.

visplaire, -a: rebugaire, -a.

visplar (v. tr.): rebugar amb una vispla.

vispleta: vispla pichona / faucilh.

vispòla: viva / beluga.

vispre, -a: amargant, -a (amar, -a)

La guina es vispre. L'agrasson (agrasòl) tanben.

vispror: amarum (estat de çò vispre)

visprós, -osa: amargant, -a (amar, -a)

vissar (v. tr.): enfonzar una vitz dins una substància dura.

vissar (se): se fixar amb de vises, pas amb de clavèls.

Un coberton d'ataiic se vissa, se clavèla pas.

vist (subs.): vision; còp d'uèlh; apreciacion; viston.

vist, -a (p.p. de véser): estant (inv.)

Vist lo temps que fa. Vista la pluèja que fa.

Vistas las circumstàncias que coneissèm.

vist que (conj.): estant que.

Vist que sèm d'acòrdi tot va pel melhor.

vista: uèlhs; agach; inspeccion; regardura / aspècte; espanadi de país que se vei d'un còp d'uèlh; projècte; vision.

Aver bona vista. Vista fosca. A una vista d'òme franc.

Aquel òme a marrida vista : ... marrida regardura.

Dins de mon ostal ai una polida vista sus la ribièira.

A de vistas sus aquela filha.

A vista de nas : per a pus près.

A pèrdia de vista. A primièira vista. A vista d'uèlh.

A vista d'aucèl. Punt de vista. En vista de (loc. adv.)

vista de jorn: emeratopia (diminucion considerable de la vista tanlèu que la lutz baissa)

vista de cat: nictalopia (facultat de i véser de nuèch)

vista de tràvers: estrabisme (impossibilitat de fixar lo meteís punt amb los dos uèlhs)

vistaflac, -a: sup, -a / miòp, -a.

vistaflaca: supièira / miopia. *Patís de vistaflaca.*

vistafosca: vista trebola. *Sa vistafosca l'entrepacha.*

vistable, -a: visible, -a / evident, -a; vesedor, -oira.

vistal: còp d'uèlh.

vistalhas (far) (v. intr.): o anar passar tot en revista a l'ostal del jove o de la jove abans de se maridar.

vistalhada: vision / examèn / visita.

vistalhaire, -a: persona que fa vistalhas.

vistalhar (v. tr.): far vistalhas v. çaisús.

vistalonga: presbicia (diminucion del poder d'acomodacion qu'empacha de véser clar tot çò tròp prèp dels uèlhs)

vistalong, -a: presbita (m. e f.) persona que patís de presbicia.

vistar (v. tr.): agachar de coa d'uèlh; agachar d'un còp d'uèlh de lèbre.

vistejar (v. tr.): cercar dels uèlhs.

viston: prunèla / nineta / pupilla de l'uèlh.

vistoneta: viston pichonèl.

visual, -a: relatiu, -iva a la vista. (R. V 534)

Images visuals. Angle visual. Ensenhament visual.

visualament: d'un biais visual.

visualizacion: accion de visualizar.

visualizar (v. tr.): far venir visible.

Visualizar un corrent d'aiga amb de colorants.

vít: doblat de vitz. v. **vitz**.

vital, -a: relatiu, -iva o essencial, -a a la vida.

Las fonccions vitals. Una question vitala.

vitalament: d'un biais vital.

vitalisme: doctrina qu'admet un principi vital distinct (v. R. III, 60) a l'encòp e de l'amna (arma) e del còrs.

vitalista (m. e f.): adèpte, -a del vitalisme.

vitalitat: qualitat de çò vital.

La vitalitat de l'occitan es pas de creire !

vitalizacion: accion de vitalizar.

vitalizador, -airitz: que vitaliza.

vitalizar (v. tr.): balhar de vida, de vitalitat.

vitalha: viscoalhas. v. **viscoalhas**.

vitament (R. V, 558): aquel advèrbi bravament emplegat en l.p. fasiá tanben partida de la lenga escricha dels trobadors, que lo Roergàs Daude de Pradas l'utiliza dins *Auzèls cassadors*: « *El deissendra vitamen* »

Aquel mot poiriá derivar del gallés « BIUTA »: rapiditat.

vitamina: substància organica que nos fa besonh per una santat normala.

vitaminat, -ada: substància que i son estadas ajustadas de vitaminas. *Remèdi vitaminat.*

vitaminic, -a: relatiu, -iva a las vitaminas.

Carència vitamínica: manca d'unas vitaminas.

vitaminizacion: preparacion d'una vitamina.

vitaminologia: sciéncia de las vitaminas.

vitaminoterapia: emplec de vitaminas a de fins terapeuticas.

vitaminós, -osa: que conten de vitaminas.

vitatge: vidonha (varietat de vinha)

vite: lèu-lèu; vitament. v. **lèu** e **vitament**.

vitellus (del lat. *vitellum*, mujòl): partida de l'uòu que conten las resèrvas per avidar l'embrion.

« *vitessa* » (fr.): v. **velocitat** - **rapiditat**.

VITI-: forma prefixada del latin *vitis* (vinha)

viticòla (m. e f.): vinicòla (m. e f.) relatiu, -iva a la vinha *Produccion viticòla. Region viticòla.*

viticultor, -tritz: persona que cultiva la vinha.

viticultura: cultura de la vinha.

vitinicòla (m. e f.): relatiu, -iva a la vitinicultura.

vitinicultura: ensemble de las activitats de la vitinicultura e de la vinificacion.

vitra: tot lo vitrum d'una fenèstra o d'una pòrta-vitra.

Pòrta-vitra: pòrta-crosièira.

vitraire, -a: persona que pausa las vitras.

vitrar (v. tr.): pausar de vitras.

vitrat (còrs): massa gelatinosa, blanca, qu'emplena lo bulb de l'uèlh, enrè del cristallin e en avant de la retina.

vitratge: vitrum de veirina.

« *vitros* » (fr.): v. **veirenc**.

vitre, -a (adj.): gaujós, -osa / content, -a.

vitrectomia: ablacion cirurgicala del còrs vitrat.

vitreatòm: aparelh cirurgical per trabalhar sul còrs vitrat.

VITRI- / VITRO- : formas prefixada del latin *vitrum* (veire) v. **vitrofanìa**.

vitrificable, -a : que pòt èsser vitrificat, -ada.
Sabla vitrificabla.

vitrificador, -airitz : que vitrifica ; que pòt vitrificar.

vitrificacion : accion o resulta de vitrificar o de se vitrificar.

vitricular (v. tr.) : recobrir d'una substància que revèrta de veire ; far fondre quicòm per o mudar en veire.
Vitrificar de sabla. Vitrificar un ponde.

vitricular (se) : se mudar en veire.

vitrina : veirina (davantura vitrada d'un local comercial)

vitriòl : mena de sulfat ; acid sulfuric concentrat ; (s.f.) : alcoòl fòrt que jamai ; paraulas bravament acèrbas.
Un estil al vitriòl. Una replica al vitriòl.

vitriòl blanc : sulfat de zinc.

vitriòl blau : sulfat de ferre.

vitriòl verd : sulfat de ferre.

vitriolar / envitriolar (v. tr.) : (tractar la semença al sulfat de coire)
Cal envitriolar lo cerealum abans de lo semenar.

vitriolatge : accion de vitriolar.

vitriolic, -a : de la natura del vitriòl.

vitrofanìa : tilheta autopeganta que s'empega sus una vitra e que pòt èsser legida per transparéncia.

vituperable, -a : que se merita d'èsser blaimat.

vituperador, -airitz : que vitupèra.

vituperança : accion de vituperar.

vituperar (v. intr.) : remocar / blaimar / semonsar.

vitupèri : remocada / blaime / repròchi / semonsa.

vitz (m.) : vidòt / cep / soca / vinha ; vedilha de vinha ; embonilh. *Levar los vises* : amassar los eisserments.

vitz (f.) : tija de metal cilindrìca, en elicha, facha per s'enfonzar dins una matèria dura.

viu-argent : argent-viu / arcamina / mercuri.

viu-viu (far) (v. intr.) : vivotejar.

viu, viva (adj. e subs.) : en vida ; plen, -a de vida ; prompte, -a ; acèrb, -a ; movement rapid ; sostengut, -usa ; inclinacion marcada.
*Agèt uèch mainatges, totes plan en vida.
D'uèlhs vius. Un esperit viu. Un estiu viu.
Es viu coma la podra. Paraulas vivas. Ritme viu.
Un fuòc viu. A un gost viu per la brava cosina.
Las fòrças vivas d'una region. De viva votz.*

viure (v. intr.) : èsser en vida ; perdurar ; existir / subsistir ; balhar l'impression de la vida ; se comportar en societat ; se ganhar la vida ; se repàisser de ; demorar.
*Lo nafrat alena, pròva que viu encara.
Despuèi l'an 400, l'occitan viu totjorn. v. tornar.
Lo sovenir dels defuntats viu en nosautres.
Las nivols vivon, que son totjorn cambiadissas.
Aquel òme sap pas viure. Cal ben viure.
Viure de regardèla. Viure al país.*

viutada : voludament (movement que l'òm fa en s'alimenant)

viutadura : traça laissada dins l'èrba o pel sòl de se viutar.

viutaire, -a : persona o animal que se viuta.
Lo pòrc es un animal viutaire.

viutar : voludar / aturrar / terrassar (far rodolar per tèrra)

viutar / viutejar (se) : s'alimenar / se voludar.
Als cans lor agrada de se viutar dins l'èrba.

viva : vispòla / beluga.
(Trachinus araneus)

viva : mena de peis

vivable, -a : de bona composicion ; de bon suportar.
Aquela persona es pas vivabla.

vivaç, -a : que pòt viure un brieu ; tenaç, -a.
L'oliu es un arbre vivaç. Un òdi vivaç.

vivaçament : amb vivaçitat.

vivaçitat : qualitat d'una persona plena de vam (s.f.) ; ardor ; promptitud ; comportament colerós ; intensitat ; violéncia que maca. *La vivaçitat del temperament meridional.
Vivaçitat d'un agach. Vivaçitat d'esperit.
Vivaçitat de movement. Replicar amb vivaçitat.
Vivaçitat d'un sentiment. Vivaçitat d'una critica.*

vivament : bravament / fòrça. (R. V, 555)
Aquò m'interessa vivament.

vivandièr, -ièira (arc.) : persona que vendiá als soldats de viures e de bevendas.

Vivarés : nom de region occitana

vivarés, -esa : relatiu, -iva a Vivarés ; sortit, -ida de Vivarés.

vivarium (lat.) : airal amainatjat per i elevar d'animals.

vivàs, -assa : que s'emmoscalha aisidament.

vivassar (v. intr.) : vivotejar / viure peniblement.

vivat ! (interj. lat.) : que visca !
Totes aqueles vivats lo trebolavan.

vivent, -a : *De mon vivent / ieu viu* : tant que serai en vida.

Viveta : diminutiu afectiu de Genevieva.

Vivian - Viviana : prenom.

vivièr : pesquièr que l'aiga i se renovèla de contunh e que i se sèrva de peïssum viu.

VIVI- : forma prefixada del latin *vivus* (viu)

vivificable, -a : que pòt èsser vivificat, -ada.

vivificacion : accion o resulta de vivificar. (R. V, 558)

vivificador, -airitz / vivificant, -a : que vivifica.
L'accion vivificairitz de la montanha.

vivificar (v. tr.) : balhar de santat, de vitalitat. (R. VI, 551)

vivificatiu, -iva : tonic, -a. (R. V, 558)
Lo sofle vivificatiu de la libertat.

vivipar, -a : se ditz dels animals que pondon pas d'uòus, que los pichons lors naisson dirèctament de la maire.
Los mamifèrs son vivipars. La vipèra es vivipara.

viviseccion : disseccion d'animals vius.
Soi contra la viviseccion !

vivotar (v. intr.) : far viu-viu.

vivotejar (v. intr.) : traire mal a viure ; far viu-viu.

vlincar (v. tr.) : gimblar / plegar.

« voar » (fr.) : v. **vodar**.

vocable : mot.

vocabulari : lexic (ensemble de mots d'un autor, d'una òbra, d'una sciéncia...) ; tièira (lista) de mots per òrdre alfabetic amb d'explicacion minimalas.

vocacion : destinacion naturala de tot òme ; inclinacion per un biais de viure, una profession... ; accion de la Providéncia que predestina tot òme per un ròtle determinat ; destinacion al sacerdoti o a la vida religiosa.
*Totes los òmes an la vocacion del mond eternal.
La vocacion d'infirmièira, de mètge (de medecin)
Aver vocacion per : èsser qualificat per.*

« vòcairòl » : v. **vacairal**.

vocal, -a : relatiu, -iva a la votz ; que s'exprimís per la votz ; qu'a lo drech de votar dins una comunitat religiosa.
Còrdas vocalas. Pregària vocala. Maire vocala.

vocala : son d'una lenga amodat per la vibracion de la laringe (de la gargamèla) amb l'ajuda de la boca mai o mens dobèrta ; letra que representa aquel son.
L'alfabet occitan a cinc letras vocalas : a, e, i, o, u.

vocalament : amb la votz.

vocalic, -a : relatiu, -iva a las vocalas.
Lo sistèma vocalic occitan a sèt sons vocals :
a, e, ε, i, ɔ, o, y. (Fonetica internacionala)

vocalisa : exercici de la votz sus l'escala dels sons, fach sus una o mai d'una vocala, sens dire las nòtas.

vocalisme : sistèma de las vocalas d'una lenga.

vocalizacion : accion o resulta de vocalizar.

vocalisar / vocalizar (v. intr.) : far de vocalisas.

vocatiu : forma que prenon, dins las lengas a declinason, los noms, pronoms, adjectius e participis, quand son utilizats per apelat una persona o una causa personificada.

vociferacion : accion o resulta de vociferar.

vociferador, -airitz (adj. e subs.) : que vocifèra
Una votz vociferairitz.

vociferar (v. intr.) : parlar en bramant e amb colèra.
Vociferar d'insolentariás.

vodar (v. tr.) : avodar (consacrar ; dedicar ; metre jos la proteccion d'un sant o de la Verge Maria)

vodar (se) : s'avodar (se consacrar ; se dedicar ; se metre jos la proteccion d'un sant o de la Verge Maria) ; aver recors a.
Un prèire a vodada sa vida a Nòstre Sénher.
Se vodar a l'estudi de las lengas.
Se vodar a Nòstra Dòna de las cambas : fugir al brutle.

vodcà : aigardent de milh o de blat fabricat dins d'unes païses d'Euròpa de l'èst, mai que mai en Russia.

vodó : culte pagan de Negres de las Antilhas e mai que mai de Haïti ('haïti)

vodre : remolin.

Voet Pau (1929-1987) : contaire occitan roergàs.

vòga : impuls (movement) d'un batèu, d'una embarcacion... mòda ; popularitat. *Èsser en vòga : èsser a la mòda.*
La mòda de las raubas rasapet.
La mòda dels jeans (dzi:ns) (angl)

vogada : accion de remar, de vogar ; impuls.

vogaire, -a : persona que rema, que vòga.

vogar (v. intr.) : remar ; navegar ; èsser amodat sus l'aiga per quin biais que siá ; èsser animat d'un movement de progression.
Vogar sus un riu es un biais agradiu de se desplaçar.
Vogava, l'embarcacion, a fòrça de rems.
Tot un fum de satellits vògan dins l'espandi del cèl.

voge : filat de pesca.

voguejar (v. intr.) : èsser saquejat sus las aigas.

vòia : vam / abeluc / ardor ; vigor ; santat ; coratge.
A pas ges de vòia : a pas brica vam (a pas de coratge)
« *voiatjar* » (fr.) : v. **viatjar**.

void, -a / vuòg, vuòja / vuèg, vuèja : que conten pas res.

voidada / vojada : çò que l'òm voja en un còp.

voidaire, -a / vojaire, -a : persona que voja quicòm.

voidança / vojança : accion de vojar.

voidadís / vojadís (subs.) : çò vojat (sobras / trusses / brutitge)

voidador / vojador : toat / doat (airal per vojar tot çò de vojar) ; conduit que l'òm i voja totas las bordilhas de la cosina e de l'ostal.

voidar / vojar (v. tr.) : desbarrassar quicòm de son contengut (desemplenar) ; beure lo contengut d'un recipient ; desbarrassar una volalha de sas tripas.
Voidar una cistèrna. Voidar una litra de vin.
Vojar lo gran de dins un sac : voidar lo sac.
Voidar la memòria d'un ordenador.
Voidar una galina après la plumar.

voidar / vojar (se) : se desemplenar ; rajar tot son contengut.
« *voire* » - « *voirar* » : v. **void - voidar**.
« *voire* » : v. **vojar**.

vojar (v. tr.) : voidar. v. pus avant.

vòl : desplaçament dels aucèls, dels avions... dins l'aire ; distància que cobrís un aucèl, un avion... sens se pausar ; aucèls que vòlan ensemble.
Soi pivelat pel vòl rapid dels faucilh (dels martinets)
Lo vòl París-New York preniá tres oras amb Concòrd.
Un vòl d'aucas salvatjas. Un vòl de borrihs de nèu.
Sasir una ocasion al vòl.

vòl : rapina de çò d'autrú ; çò raubat.

vòl tremol : vòl incertan.
Lo vòl de la rata pennada sembla un vòl tremol.

volacau / vòlcalvet : lum d'agradèl (bòla de granas empennadas que vent s'empòrta per las semenar pertot)

volada : vòl d'un aucèl ; vòl d'aucèls / tropelada d'aucèls ; envòl ; rosta / tanada (volada de còps)
La volada d'una irondèla es un poèma dins lo cèl.
Una volada d'anets salvatges, d'estornèls...
Una volada d'emplastres, de còps de baston.
Prene volada : s'abaudir. Tirar a la volada.

voladís, -issa : que pòt volar o s'envolar.

volador : ensemble dels traucs d'un colombièr ; volièira (galinièira ; aucelièira) ; volant de jòc.

volador, -oira : prèst, -a a fòranisar.

vòla guiraud (m.) / **vòla paura** (f.) : (*Coccinella septempunctata*)

volalha : polalha (ensemble dels aucèls de volalhèira)

volalhèira : galinièira (airal per téner de polalha)

volant (subs.) : tròç de siure empennat que se lança amb una raqueta ; mòla viraire d'un molin ; ornament de rauba.
De drolletas en volant que jogavan al volant.

volam : fauç / faucilh. *Autres còps, segavan al volam.*

volar (v. intr.) : se desplaçar o se manténer en l'aire ; èsser lançat en l'aire ; se desplaçar al brutle ; caçar a la volada ; s'escampilhar rapidament.
Las irondèlas volavan bas, signe de pluèja.
D'avions volavan a dètz mila mètres d'auçada.
De boca en boca volèt la bona novèla.

« *volar* » e derivats (fr.) : v. **panar / raubar**.

volastrejaire, -a : que volateja ; que vòla pesuc.

volastrejar (v. intr.) : volatejar ; volar pesuc.
Volastrejava, qu'aviá una ala nafrada.

volatar / volatejar (v. intr.) : alatejar / far de vòls pichonèls.
Los aucèls vòlan ; la polalha volateja.

volatil (subs. m.) (R. V, 565) - L. 386) : nom collectiu per « aucèl » o « polalha » (passat en fr. en 1600)

volatil, -a : que se muda rapidament en vapor ; leugièr, -ièira coma de vapor ; que s'evapòra aisidament (t. a.)
L'etèr es bravament volatil. Nivolina volatila.
Accion borsièira volatila.

volatilitat : caractèr de çò volatil.

volatilizable, -a : que se pòt mudar en vapor.

volatilizacion : accion de volatilizar o de se volatilizar.

volatilizar (v. tr.) : mudar en vapor una substància liquida o solida.

volatilizar (se) : se mudar en vapor.

volatum (bula'tyn) : envòl, volada, tropelada d'aucèls.

vòlca (m. e f.) : relatiu als Vòlcas (primièrs Galleses que s'establiguèron en çò nòstre)

volcadís (subs.) : èrbas, cerealum jaguts per la pluèja o lo vent.

volcadís, -issa : que se jai aisidament (en parlant del cerealum)
Froment volcadís. Civada volcadissa.

volcan : traucàs de la crosta terrèstra, en forma de còn que sa cima pòt escopir, escopís o a ja escopidas de matèrias en fusión ; persona volcanica ; malparat (perilh imminent) *Volcan en activitat. Volcan atudat. Aqueula persona es un volcan ! Sèm sus un volcan !*

volcanic, -a : de la natura d'un volcan. *Una passion volcanica.*

volcanisme : ensemble de las manifestacions volcanicas.

volcanològ, -a : especialista de la volcanologia.

volcanologia : estudi dels volcans e del volcanisme per assajar de se n'aparar.

volcar (v. tr.): far jaire èrbas o cerealum.
L'auratge nos a volcadas totas las èrbas.

« *voldràs* » : v. **voltor**.

« *volejar* » : v. **volatar**.

volença / volència : accion de voler ; çò volgut ; voluntat.

voler (v. tr. e intr.): desirar / aver enveja de / cercar a ; volutar ; exigir ; permetre / consentir a ; pretendre.
Vòli saber çò que se passèt. Volriái d'argent. Volriái escriure un roman. Vòli plan venir amb tu. Vòli de pròvas ! Me volètz prestar cinquanta euròs ? Me vòl far passar per fòl, laissez-lo dire.

voler (v. tr. ind.): acceptar ; aver de rancuna, de ressentiment.
Cap de jove vòl pas d'ela. Me'n volguèsses pas de t'aver pas convidat pus lèu.

voler (v. impers.): *Cresi que vòl plòure (occ.)*

voler (se) : s'agradar / se volutar / s'aimar.
 « *voletejar* » : v. **volatejar**.

volicion : acte de voluntat.

volont, -a : que vòl far pas qu'a son idèa.

volontar (v. tr. dir. e ind.): voler plan / aimar ; s'agradar a
Volonti plan d'anar en mar.

volontari, -ària (adj. e subs.): que volonta de far quicòm.

volontàriament : espontanèament.

volontariat : engatjament voluntari dins l'armada ; engatjament voluntari en general.

volontarisme (t. tecn. de filosofia, de psicologia) : doctrina que dona la preeminéncia a las fonccions voluntàrias (afectivitat, activitat) de l'individú.

volontarista (m. e f.) : adèpte, -a del voluntarisme.

volontat : facultat de se poder determinar a far o a far pas ; energia mai o mens granda utilizada per amodar aquel poder ; intencion ferma de far quicòm ; lunadas (capricis) ; desirs explicits formulats abans morir.
Aver fòrça voluntat. Far conèisser sa voluntat. Far sas quatre voluntats. Las voluntats darrièiras.

volontèr / volontèriament (adv.): de bon grat. (L. 386)

volontós, -osa : de bona voluntat.

volp : guèine. (e non pas « *rainal* » o « *rainard* » (fr.))

volpa : mandra (feme del guèine)

volpilhèira : tuta de guèines.

vòlt : unitat de mesura de fòrça electromotriça e de diferéncia de poténcia.

vòlta / vòuta : cròta / cindra (obratge de maçonariá cindrat en forma d'arc), facha amb un assemblatge de pèiras que s'apèvan las unas sus las autras ; passada cobèrta entremièg doas carrièiras ; movement circular ; vai-e-vèni ; laurada ; torn que fa una ròda ; accion de s'aprochar e d'enrodat los anets salvatges ; vegada (moment) ; ziga-zaga ; anciana mesura de capacitat ; t. tecn. de marina ; t. tecn. de boquièr.

voltamètre : tot aparelh que i se fa una electrolisi.

voltampèr : unitat de poténcia aparenta d'un corrent alternatiu.

voltamperomètre : aparelh per mesurar en voltampèrs la poténcia aparenta.

voltamperometria : metòde d'electroanalisi quantitativa e qualitativa que permet de determinar la natura e la concentracion d'una substància quimica.

voltamperometric, -a : relatiu, -iva a la voltamperometria.

voltar / voutar (v. tr. e intr.): cindrar / crotar ; tornejjar ; errar / rodar ; girar / virar. *La Tèrra volta a l'entorn del solelh.*

voltatge : potencial electric formulat en vòlts.

voltejaire, -a : persona que volteja (t.a.)

voltejament : accion de voltejar (t. a.)

voltejar / voutejar (v. tr. e intr.): far vai-e-vèni / laurar ; tornejjar ; rodar.

voltmètre : instrument per mesurar en vòlts la diferéncia de poténcia de dos punts d'un circuit.

voltor : gròs aucèl de rapina (*Gyps fulvus*)

voltor pichon : (*Neophron percnopterus*)

volubilis (plt.) : correjòla (*Convolvulus*)

volubilitat : accion de parlar d'abondància e rapidament.

voluble, -a : que s'enrotla en espirala sus un supòrt ; que parla d'abondància e rapidament.
Una planta volubla. Un òme voluble.

volublament : d'un biais voluble.

voludament (subs.): accion d'alimenar o de s'alimenar.

voludar (v. tr.): alimenar pel sòl o per l'èrba.

voludar (se) : s'alimenar pel sòl o per l'èrba.

volum (bu'lyn) : vòl d'aucèl.

volum : libre ; quicòm que prend fòrça plaça : quantitat d'aiga, de merça o de quicòm mai ; intensitat d'un son ; espaci ocupat per tot çò que a o que pòt prene una forma concrèta.

volumetria : mesura dels volums (bu'lyms)

volumetric, -a : relatiu, -iva a la mesura dels volums.

volumetricament : per de procediments volumetricos.

voluminós, -osa : enòrme, -a (que ten fòrça plaça)

voluptat : viu plaser ; plaser sensual. (R. V, 568)

voluptuós, -osa : que recèrca la voluptat.

voluptuosament : d'un biais voluptuós.
S'estirar voluptuosament.

voluta : tot çò en forma d'espirala (t. a.)
Las volutas del fum d'una cigarreta. Las volutas de l'èdra, de la correjòla...

vòlva / vòlfa / volòfa : particula d'un còrs que l'aire s'empòrta aisidament (t. a.)
Una vòlva de nèu : un borrih de nèu.

volvena : tèrra d'alluvions.

vòlver (v. tr.): far jaire èrbas e cerealum ; enrotlar.

vòlver / vólzer (se) : se volcar.

volvocas (f. pl.) : mena d'algas de las aigas doças.

volvós, -osa : que conten de vòlvas.

volzar / vòuze / vólzer / volcar (v. tr.): doblèts de vòlver.

volzar / vòuzer / vólzer / volcar (se) : doblèts de se vòlver.
Amb aquel auratge, la civada s'es tota volzada !

vomic, -a : qu'amòda (que bolega) lo vòmmit.

vomidura : vòmmit (çò vomit)

vomir (v. tr. e intr.) : regetar per la boca lo contengut de l'estomac ; regetar quicòm en general ; vociferar.
Vomir son dejunar. Vomir de sang. Vomir de bruma.

Vomir d'insolèncias. Vomir de damnes.

vomiscalha : vomidura / vòmit / çò vomit.

De confondre pas amb « boemiscalha »

vòmit : accion de vomir ; çò vomit.

vomitar (v. tr. e intr.) : vomir mai d'un còp.

vomitiu, -iva : remèdi que bolèga lo vòmit (que far vomir)

vo'n : contraccion de « vos en ».

Vo'n faguèssetz pas ! Vo'n parli. Anatz vo'n !

vonvonar (v. intr.) : bondinar / bronzinar.

vonvonejar (v. intr.) : frequentatiu de vonvonar.

vòra : bòrd.

Las vòras d'una ribièira, d'un camin, d'un valat.

Vòra de (prep.) / a la vòra de : prèp de.

voraç, -a : que manja amb aviditat ; qu'a besonh de fòrça manjar ; avid, -a.

Lo bechet es un peis voraç. Un estomac voraç.

Agachava la filha d'un uèlh voraç.

Planta voraça : planta qu'apaurís bravamant la tèrra.

voraçament : amb aviditat.

voracitat : qualitat o default de çò voraç.

La voracitat del lop, de l'ors, de la pantèra...

vòrma : umor que davala de las nàrrias ; malautiá mortala dels cavals, dels ases, dels muòls.

A totjorn la vòrma al nas : a totjorn la meca.

vormalh : còp sul nas.

vormat : meca del nas.

vormèla : vòrma (umor nasala)

vormelhut, -uda : vormós, -osa / mecós, -osa.

vormelós, -osa / vormós, -osa : mecós, -osa (qu'a la meca al nas) ; qu'a la vòrma.

Un dròlle vormelós / un dròlle vormós (mecós)

Una èga (cavala) vormosa. Una sauma vormosa.

vortèx : remolin en forma d'embut que, quand ne vira, pren naissença al còr d'un fluid que raja ; centre d'una massa de nivòls en espirala d'una depression ; t. tecn. de mecanica.

vos (pr. pers. 2ª pers. del pl.) :

Vos coneissi. Vos escoti. Vos vesi venir !

Calatz-vos ! Avèm fòrça parlat de vos.

Vos, venètz amb ieu ! Vos a balhat son ostal.

Vos ai convocats, vos e los autres.

Li vos mandèt un d'aqueles còps de pès !

vosautres, vosautres (pr. pers. d'insistància en lòc de vos)

Vosautres risètz e ieu plori. (l.p. «vautres»)

Vosautres, anatz-vo'n. (l.p. «vautres»)

vosejar (v. tr.) : dire vos en lòc de tu.

voseta : votz pichona.

vòstre, vòstra (adj. e pr. poss.) : que vos aperten ; que vos concernís.

Ieu ai mon idèa, avètz la vòstra. A la vòstra !

Vòstre estil / lo vòstre estil. Çò vòstre.

Vòstra patria / la vòstra patria. Aquò's vòstre.

vòt : promessa facha a Dieu, a la Verge Maria, a un sant ; pelegrinatge ; engatjament pas que personal ; declaracion d'intencion ; desir ; *ex-voto* (lat.)

Far vòt de castetat. Far vòt d'anar a Compostèla.

Vos presenti mos vòts de bona santat.

Fau vòt de levar pas lenga quand m'insolentèsse.

Los vòts de la màger part dels deputats.

vòta : fèsta votiva (fèsta del patron d'una parròquia) ; fèsta de vilatge.

La vòta es un dels tèmas de la poesia de Bodon.

votacion : accion de votar ; eleccion.

votant, -a (subs.) : persona que vòta.

votar (v. tr.) : balhar sa votz (son sufragi) dins una eleccion ; far passar una lei.

Votar per tala o tala persona. Votar una lei.

vòte : votz d'elector / sufragi.

votiu, -iva : promés o ofèrt per vòt ; relatiu, -iva a la vòta.

votz : ensemble de sons emeses per l'òme per comunicar amb los autres ; son emés en cantant ; partida vocala o instrumentala d'una òbra musicala ; forma gramaticala.

Votz d'òme. Votz de femna. Votz fòrta. Votz febla.

Votz nauta. Votz bassa. Votz clara. Votz sorna.

Votz argentina. Votz rauca. Votz pastosa.

Votz asclada. Votz plena. Votz escleta. Votz escura.

Cant de doas voses. Votz activa. Votz passiva.

La votz de la consciència. La votz del sang...

vòuser / vòlzer (v. tr.) : doblèt de vòlver.

voldoira : debanadoira.

vòuta :

v. **vòlta**.

voutar (v. tr.) :

v. **voltar**.

voutejar (v. tr. e intr.) : far una vòuta ; far vòuta.

voutís, -issa : viradís, -issa.

« *vrenha* » e derivats :

v. **vendémia**.

« *vrèspe* » e derivats :

v. **vespre**.

« *vrin* » :

v. **veren**.

vuèg, vuèja / vuòg, vuòja :

. **void, -a**.

« *vudar* » - « *vuidar* » - « *vujar* » :

v. **vojar / voidar**.

Vulcan : dieu roman del fuòc e del trabalh dels metals.

vulcanizacion : accion de vulcanizar.

vulcanizar (v. tr.) : melhorar lo caochoc amb de sofre.

vulgar, -a : lord, -a ; prosaïc, -a ; comun, -a.

Lenga « vulgara » (pej.) : lenga del pòble.

vulgarament : d'un biais vulgar.

vulgarisme : frasa, forma o expression vulgaras.

vulgaritat : estat de çò lord : estat de çò prosaïc.

vulgata : revirada latina de la Bíblia per sant Giròni (340 - 420)

vulgarizable, -a : que pòt èsser vulgarizat, -ada.

vulgarizacion : accion o resulta de vulgarizar.

vulgarizador, -airitz (subs. e adj.) : que trabalha a vulgarizar.

vulgarizar (v. tr.) : far conèisser al grand public.

vulgarizar (se) : s'expandir dins lo grand public.

vulnerabilitat : estat de çò vulnerable.

vulnerable, -a : feble, -a (que pòt èsser atacat, nafrat)

vulnerari, -ària (adj. e subs.) : que sosta d'una nafradura o d'una macadura ; remèdi que sosta d'una nafradura o d'una macadura.

vulnerària (plt) :

(*Anthyllis vulneraria*)

vulpin (plt.) : coa de guèine

(*Alopecurus*)

vultuós, -osa : se ditz de quicòm de congestionat e de bodenfle.

Una cara vultuosa.

vulva : organs genitals extèrns de la femna e d'unas femes.

vulvar, -a : relatiu, -iva a la vulva. *Artèrias vulvaras.*

vulvària (plt.) : planta que pudís (*Chenopodium vulvaria*)

vulvectomia : reseccion totala o parciala de la vulva.

vulvifòrme, -a : que revèrta una vulva (en forma de vulva)

vulviti (f.) : inflamacion de la vulva.

VULVO- : forma prefixada del latin *vulva*.

vulvovaginal, -a : relatiu, -iva a la vulva e a la vagina.

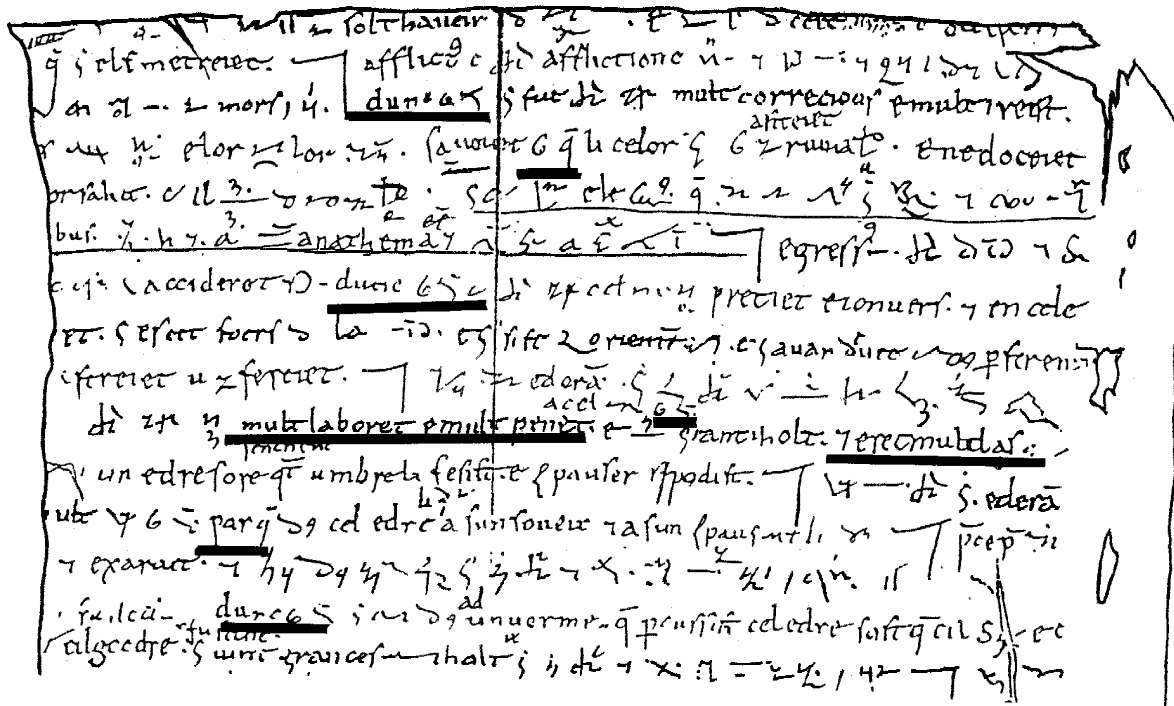
vulvovaginiti (f.) : inflamacion de la vulva e de la vagina, o de las glandolas vulvovaginalas.

vumètre : aparelh per mesurar lo volum d'un senhal

FRAGMENT DEL MANUSCRIT SONAT « LO JONÀS DE VALENCIENNES »

Transcripcion modernizada per Cantalauasa (*accents e cedilhas, donc per « dunc »*) dels mots soslinhats en gras, (d'après la transcripcion d'Eduard Koschwitz, Heilbronn, 1884, *Les plus anciens monuments de la langue française*) :

- * Linha tres : ... lor... .. lor... .. **donc** çò dixit...
- * Linha quatre : ... **çò que**...
- * Linha sèt : ... **donc** çò dixit...
- * Interlinha nòu-dèt : ... **çò dixit**...
- * Linha dèt : ... **mult laborèt e mult penèt... et erèt mult las**...
- * Linha dotze : ... **çò dixit pòr que Deus**...
- * Linha catòrze : ... **donc** çò dixit...

Dins lo manuscrit de *Valenciennes* se tròban fòrça mots comuns al galloroman septentrional e meridional parlats al sègle IX. Demest totas aquelas formas comunas, cal notar l'incisa tipicament occitana « **çò ditz** », bravament utilizada, uèi, pels occitanofòns de naissença ; mas al sègle IX, lo prèire que volonta de far son sermon en lenga del pòble capita pas de se destacar d'a fons del latin de Glèisa e mescla doas lengas : « **cò** », comun als dos grands dialèctes galloromans, amb la forma latina *dixit*. Dins lo manuscrit se tròban de nombrosos exemples de l'usatge de « **çò ditz** », de « **çò que** », un « **pòr que** » e tres « **donc** », totes tèrmes comuns tanben als dos dialèctes. La forma « **mult laborèt e mult penèt... et erèt mult las** » es, tornarmai, tant meridionala coma septentrionala.

W

W fa pas partida de l'alfabet occitan, qu'existís solament dins los mots estrangiers utilizats dins nòstra lenga e que se pòdon pas escriure autrament, o que son venguts internacionals dins totas las lengas, per ex. :

Wagner Richard (1813-1883) : compositor alemand.

Wagner (malautiá de) : degenerescéncia vitroretiniana.

wagnerian, -a : persona que la musica de *Wagner* li agrada bravament.

Wales (weilz) : un dels païses de Bretanha Granda.

Walis e Futuna : archipèl francés d'otramar.

walky-talky (,wɔ : 'ki 'tɔ : ki) (american) : aparelh portatiu de transmission e de recepcion.

wallaby ('wa : l'bi) : mena de pichon cangoró australian.

walon, -a : relatiu, -iva a *Walonia* ; sortit, -ida de *Walonia* ; lenga walona.

Walonia : region de Belgica que i se parla *walon*.

Wall Street ('w :lstri:t) plaça financièira de *New York*.

wapiti ('wa :p'iti) : cèrvi d'America del nòrd (*Cervus canadensis*)

Ward Alan ('w :d ,al 'n) Irlandés amic de Bodon. Aprenguèt en partida l'occitan amb el e trabalhèt amb el a la presentacion trilingua (francés-anglés-occitan) dels capítols de *La Santa Estèla del Centenari*.

Wharton (canal de) (angl.) : conduit subremaxillar.

whartoniti (f.) : inflamacion del canal de *Wharton*.

Washington ('wɔ : int 'n) : capitala dels Estats Units d'America.

Waterloo : comuna del Brabant *walon* de Belgica que Napoleon i trapèt sa desbranda pus granda.

water-polo ('wɔt' : ,poulo) : jòc de balon que se jòga dins l'aiga.

waterproof ('wɔt' : ,pru:f) : impermeable (t.a.)

watt (wɔ :t) (angl.) : unitat internacionala de poténcia.

watmètre (angl.) : aparelh per mesurar la poténcia en *watts*.

Waugh (wɔ :) *Evelyn* (1903-1966) : romancièr britanic.

web (angl.) (abreviacion de *world wide web* / *www*) : malhum internacional.

weber (angl.) : unitat de flux d'induccion magnetica.

week-end (angl.) : fin de setmana / dimenjada.

Welles Orson (1915-1985) : cineasta e actor american.

Wellington (1769-1852) : general anglés que desbrandèt l'armada de Napoleon a *Waterloo*.

Wells Herbert George (1866-1946) : romancièr britanic.

wellwitsquia (plt.) : (*Welwitschia mirabilis*)

Wesley John (1703-1791) : fondator del Metodisme.

wesleian, -a : persona de religion metodista.

Westminster Abbey (west 'minst' ,abi) glèisa abaciala de Londres.

western : film que son accion se passa dins l'oèst american a l'epòca de la conquista de las tèrras suls Pitremaurès.

wellingtonia : (angl.) nom scientific del sequoià.

Whitman Walt (1819-1892) : poèta american.

William : prenom anglés utilizat a tòrt per d'unes occitans que sabon pas que vòl dire Guilhèm.

William's (f.) : mena de pera.

Wilde (waild) *Oscar* (1854-1900) : escrivan irlandés.

Willebrand (malautiá de) : malautiá emorragica ereditària.

Fòrça tèrmes tecnicos de medecina començan per W.

Wimbledon : siti d'un campionat internacional de *tennis*.

winchester (ˈwɪnt ˈstɜː) : (f.) : carabina a repetición.

whiski (angl.) : aigardent de granas (òrdi, segal, civada...)

Whitman (i) *Walt* (1819-1892) : grand poèta american.

white-spirit (waɪt ˈspɪrɪt) : mena de solvent mineral.

Wolinski Georges : feròç dessinator satirista francés.

Wordsworth *William* (1770-1850) : grand poèta anglés.

Woolf *Virginia* (1882-1941) : romancièira britanica.

Wright (los fraires) : precursors americans de l'aviacion.

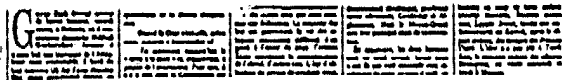
Wright *Richard* (1908-1960) : escrivan negre american.

www :

v. **web**.

**LE MYSTERE
DE
ST. FERREOL**

Un livre mystérieux
une enveloppe :
tout se découvre

**KEY TO MYSTERY
IN COUNTRY CHURCH :
TRUTH
HIDDEN**

X

X : vint-e-dosena letra de l'alfabet occitan pronunciada normalament ('iksɔ) (f.) per designar quicòm de femenin, mas (iks) (m.) per designar quicòm de masculin ; simbòl per designar çò inconegut en general o de mal explicar ; simbòl matematic que designa l'inconeguda d'una equacion ; tot çò en X (tot çò crosat en X) ; notacion de 10 en chifras romanas ; cromosòma.

La chifra X. Lo sénher X. En temps X.

Lo sindròma X. (med.)... Cambas en forma d'X.

Supòrt en forma d'X. Cromosòma X

Radiacions X : radiacions electromagneticas.

A l'iniciala, « X » existís pas que dins los mots sabents tirats del grèc :

XANTE- / **XANTI-** / **XANTO-** : formas prefixadas del grèc *xanthòs* (jaune)

xantelasma (m.) : taca jauna a l'angle intèrn de las parpèlas, amodada per un depaus de colesterol.

xantemolisi (f.) : emolisi (destruccion) locala dels globilhons roges, acompanhada de formacion locala de bila que balha a l'ensemble una coloracion jauna.

xantia (f.) : parpalhòl de nuèch jaune.

xantina : t. tecn. de bioquimia que designa una basa que s'oxida en acid uric.

xantinuria : preséncia de xantina dins las urinas.

xantocromia : coloracion jauna d'una partida dels còrs o d'un liquid organic, mai que mai del liquid cefaloraquidi.

xantodèrm, -a : que sa pèl es jauna (se ditz de la raça jauna)

xantodermia : coloracion jauna de la pèl dins d'unes cases de xantomatòsi.

xantodont, -a : que sas dents son jaunas.

xantofibròma (m.) : varietat de xantòma.

xantofila (subs. f.) : pigment jaune de las cellulas vegetalas.

xantogranulòma (m.) : mena de granulòma d'aspecte tumoral.

xantòma (m.) : tumor benigna, intradermica o pas, de color jauna, e que conten mai que mai de colesterol.

xantomatòsi (f.) : afeccion del metabolisme dels lipids que s'acompanha de la preséncia de xantòmas.

xantopsia : afeccion dels uèlhs que o veson tot jaune.

xantoptisia : expectoracion jauna.

xantosi (f.) : xantocromia cutanèa.

XENO- : forma prefixada del grèc *xenòs* (estrangièr)

Fòrça compausats amb «*xeno-*» an de dobles compausats amb «*etero-*» que seràn pas , en principi, represes aici. v. per ex. **xenoplastia**.

xenobiotic (subs. m.) : produit quimic estrangièr a la quimia biologica e que se compòrta coma quicòm de toxic o coma un allergèn al regard de l'organisme.

xenodiagnostic : metòde de diagnostic que consistís a utilizar l'introduccion d'un parasit intermediari que se multiplicarà dins lo sang d'un malaut quand son afeccion parasitària es de mal diagnosticar a causa de la raretat del parasit primièr dins lo sang d'aquel malaut.

xenofil, -a (adj.) : qu'aima los estrangièrs.

xenofilia : qualitat de q.q. qu'aima los estrangièrs ; obertura d'esperit per çò estrangièr.

xenofòb, -a (adj.) : qu'aima pas los estrangièrs ; manca d'obertura d'esperit per tot çò estrangièr.

xenofobia : defect de q.q. qu'aima pas les estrangièrs.

Xenofon (430-355 abans J. C.) : escrivan, filosòf e politic grèc.

xenofonia : perturbacion de la fonacion que dona a la votz un accent estrangièr.

xenogamia : mòde de fecondacion que lo pollèn que fertiliza lo pistil i ven d'una altra planta.

xenogenic, -a : d'origina estrangièira.

xenolit (m.) : inclusion d'una altra ròca dins una ròca magmatica.

xenolita : silicat d'alumini.

xenologia : estudi (m.) dels parasits e de lors relacions amb los parasitats.

xenomòrf, -a : propietat d'un mineral que pren una forma altra que sa forma normala.

xenon : lo gas pus pesuc dels gases rars de l'aire.

xenoparasitisme : condicion d'un còrs inèr (estarengla de veire, de metal...) que se marga dins un òste en vida e que i se compòrta coma un parasit vertadièr.

xenoplastia : v. **eteroplastia**.

xenotransplantacion : transplantacion d'un organ o de quicòm mai, d'un animal a una persona.

xenotropisme : fenomèn qu'atra un parasit cap a un èsser, un organ o una cellula.

XERÀ- : forma sufixada del grèc *xeròs* (dur, sec, arid) v. **filoxerà**.

xerantèma (plt.) : èrba de catarri (*Helichrysum staechas*)
xerès : vin blanc sec e fòrt alcoolizat de la region de *Jerez de la Frontera* (Andalosia)

XERO- : forma prefixada del grèc *xeròs* (dur, sec)

xerocopia : procediment de reprografia derivat de la xerografia e basat sus l'utilizacion dels fenomèns electrostatics.

xerodermia : durciment de la pèl.

xerofag, -a : que s'avida mai que mai amb d'aliments secs.

xerofagia : alimentacion mai o mens exclusiva amb d'aliments secs.

xerofil, -a (adj.) : que s'adapta als climats secs.
Arbre xerofil. Planta xerofila.

xerofita (subs. f.) : planta que s'adapta als desèrts.

xerofitic, -a : relatiu, -iva a una xerofita.
Adaptacion xerofitica.

xeroftalmia (t. tecn. de med.) : afeccion dels uèlhs que se secan e que finisson per i véser pas.

xerografia : procediment de reproduccion o d'impression sens contacte.

xeromorfic, -a : que sa forma o son estructura se son adaptadas a la secada dels desèrts.
Plantas xeromorficas.

xeroradiografia : procediment de radiografia basat sus la modificacion de la conductibilitat electrica del seleni jos l'influéncia dels rais X.

xerorinia : tressecament de la mucosa nasala.

xeròsa : tressecament ; modificacion de l'estructura dels organs a causa del vielhum (bie'liyn)

xeròsi (f.) : queratinizacion superficiala de la conjonctiva que marca la debuta de la xeroftalmia.

xerostomia : tressecament de la boca per causa de diminucion o d'abolicion de secrecion salivala.

xeroteric, -a : caracterizat, -ada per una sason seca estivala.
Climat xeroteric. Sason xeroterica.

XIFO- : forma prefixada del grèc *xiphòs* (espasa)

xididim : mostre doble que son còrs doble se tròba estacat dins d'enbàs entrò a la basa del torax dels dos rastèls de l'esquina.

xifodinia : dolor al nivèl de l'apendix xifoïde.

xifofòr : mena de peis d'aquàrium que son nom vòl dire « que pòrta una espasa »

xifoïdal, -a : relatiu, -iva a l'apendix xifoïde.

xifoïdalgia : xifodinia.

xifoïde, -a : en forma d'espasa. *Apofisi xifoïda.*

xifopag : mostre doble que son còrs doble se tròba estacat dins de l'embonilh entrò a l'apendix xifoïde.

xilèma (m.) : nom scientific del teissut vegetal, format de cellulas vivas, de fibras lenhosas e de vaissèls, que constituís lo fust.

xilematic, -a : relatiu, -iva al xilèma.

xilèn (m.) : hidrocarbur benenic.

xilenòl : fenòl derivat del silèn.

XILI- / XILO- : formas prefixadas del grèc *xulòn* (fust)

xilidina : derivat del xilèn, utilizat dins la fabricacion de colorants azotics.

xilocòpa (f.) : insècte que revèrta una abelha e qu'anisa dins lo fust.

xilogèn, -a : que dona de xilèn.

xilograf, -a (adj. e subs.) : que se pòt atacar al fust e lo rosegat ; insècte o fonge que s'ataca al fust e lo rosega.

xilofagia : natura de l'alimentacion dels xilofags.

xilofòn : mena d'instrument de musica.

xilifonista (m. e f.) : persona que jòga del xilofòn.

xilograf, -a : persona que fa de xilografia.

xilografia : art de gravar lo fust ; art d'estampar amb una planqueta gravada en relèu.

xilografiar (v. tr.) : engravar lo fust ; estampar amb una planqueta engravada en relèu.

xilografic, -a : relatiu, -iva a la xilografia.

xiloïde, -a : de la natura del fust.

xilòl : nom comercial del silèn brut.

xilologia : sciéncia del fust, de son estructura, de sas propietats fisicas, mecanicas e quimicas.

xilopal : fust fossilizat que sa matèria organica i es estada remplaçada per d'opal.

Y

Y es pas una letra de l'alfabet occitan. La nos cal utilizar ça que la pels noms estrangiers que se pòdon pas escriure autrament, e mai que mai pels noms pròpris.

yacht (jɔ t) : embarcacion de plasença, a velas o a motor.

yawl (jɔ l) : embarcacion leugièira e fòrt longaruda, aplechada de rems.

Yang-tseu-kiang : lo fluvi blau (fluvi pus important de China)

yard : anciana unitat anglosaxona de mesura de longor.

Yeats William Butler (1856-1939) : escrivan irlandés, Prèmi Nobèl de Literatura.

Yellowstone : ribièira dels Estats Units e parc nacional extraordinari.

yiddish ('jidi) : lenga mixta compausada d'ebreu e d'alemand.

yin - yang : escòla filosofica chinesa que lo *yin* i representa la femna, la passivitat, l'ombra, l'absorbéncia, la Tèrra, mentre que lo *yang* i representa lo mascle, l'activitat, la lutz, la penetracion, lo Cèl.

yorkshire ('jɔ : ə) (m.) : canhon de companhiá sortit de *Yorkshire*, region de Granda Bretanha.

Young Thomas (1773-1829) : mètge, fisician e filològ anglés.

Yourcenar Marguerite (1903-1987) : primièira femna elegida a l'Academia francesa.

yuccà ('j ka) : planta que revèrta l'aloès.

Z

Z (f.) : vint-e-tresena letra de l'alfabet occitan, prononciada (i 'zɛ dɔ)

Zagrèb : capitala de Croacia.

zajal (de l'arab *zagal*) : forma estrofica de la poesia arabicoandalosa que los trobadors pus ancians, mai que mai Guilhèm IX e Marcabrun, semblan aver coneguda.

Zambèze : fluvi d'Africa australa.

Zambia : Estat d'Africa australa.

zambona : mena de castanha fòrt estimada.

Zacarias : prenom biblic.

zambonha (m.) : cabreta ; vièla ; flaiüta campèstra ; instrument de musica simfonica (v. R. V, 291)

zambonhaire, -a : cabretaire, -a ; jogaire, -a de vièla o de flaiüta ; musicaire, -a en general.

zapar (v. intr.) (angl.) : cambiar sovent de cadena de television amb una telecomanda.

zapaire, -a : telespectator, -atritz que zapa.

zaping : tissa d'una persona que quita pas de zapar.

Zaquèu : prenom biblic.

Zebedèu : prenom biblic.

zebrada : raia sinuosa sus la pèl d'un animal ; raia sinuosa en general. *Una zebrada de còp de foet.*

zebrar (v. tr.) : marcar de raia sinuosas e coma las de la rauba del zèbre. *De beleges zebravan lo cèl.*

zèbre : mamifèr ongulat d'Africa, que sa pèl rossèla es raiada de negre o de maurèl. (*Equus zebra*)

zebrat, -ada : raiat, -ada coma un zèbre.

zèbu : mena de buòu a bòça (*Bos indicus*)

zefir : ventolin.
zefirian, -a : doç, -a e leugièr, -a coma un zefir.
Zefirin - Zefirina : prenom.
zeïsme (del lat. *zea*, milh) : perturbacion deguda a l'ingestion de milh.
zèl : ardor ; aplicacion ; estrambòrd.
zelat, -ada : fervorós, -osa / voluntós, -osa / zelós, -osa ; afogat, -ada. *Un servicial zelat.*
zelador, -airitz : persona que fa quicòm amb zèl.
Zelia : prenom femenin.
zelós, -osa : plen de zèl, plena de zèl.
zelosament : amb zèl.
zen : sècta bodista de Japon que recomanda la meditacion.
zenit : punt de la capa del cèl a la verticala e dirèctament al dessús del cap de l'observator ; apogèu (m.) / cima / gra pus naut / punt culminant.
Se tròba pel moment al zenit de sa glòria.
zenital, -a : relatiu, -iva al zenit.
Esclairatge zenital : esclaratge de per ennaut.
Zenobia : prenom femenin.
Zenon : filosòf grèc.
zeolit (m.) : aluminosilicat idratat d'unas ròcas volcanicas ; tèrme generic d'aluminosilicats diversès.
zeolitic, -a : relatiu, -iva als zeolits.
zepelin : mena de dirigible alemand de la guèrra grand.
zèro (m.) : signe numeric representat per la chifra 0, e qu'a pas cap de valor tot sol, mas que decupla una altra chifra quand es plaçat a sa drecha ; punt de despart de l'escala de graduacion d'un instrument de mesura ; gra de temperatura del glaç fondent ; abséncia de valor, de quantitat ; la nòta pus bassa de la notacion escolara ; persona que sas capacitats son nullas dins un domeni. (V. 653)
An ganhat per dos a zèro. S'es trapat un brave zèro.
Aquel deputat es un brave zèro en politica.
zerò : forma francizada modèrna de zèro.
zèst : pellicula d'arange, de citron, de nose, de castanha...
zèst ! (interj. que vòl revertar lo bruch e la rapiditat d'una sageta)
zetetic, -a (adj.) : relatiu, -iva a la zetetica ; que procedís per investigacions.
zetetica : metòde filosofic o scientific basat sus la recèrca e utilizat per descobrir la rason e la natura de las causas ; recèrca / investigacions. *Analisi zetetic.*
zeugmatografia (del grèc *zeugmà*, -atòs, jo, ligam) : ressonància magnetica nucleara (metòde fisic per estudiar d'unas estructuras molecularas)
zibelina : mena de marta. *(Mustela martes)*
Zidana Zinadin : grand jogaire de *football* francès de las annadas 2000, d'origina berbèra.
zidovulina : substància antivirala.
ZIG- / ZIGO- : formas prefixadas del grèc *zigòs* (jo ; parelh)
ziga-zaga (f.) : rega / linha en forma de Z.
zigazagar / zigazaguejar (v. intr.) : far de zigas-zagas.
zigodactil, -a : qu'a lo segond det e lo tresen de cada pata virats cap endavant, e lo primèr e lo quaten cap endarrèr.
zigomà / zigomatic : arc format per l'apofisi zigomatica amb lapometa ; òs de la pometa.
zigomatic, -a : relatiu, -iva a la pometa.
zigomatic (muscle) : cadun dels tres muscles de la pometa que jògan quand òm sorritz.
zigomicèt : fonge de la sosclasse dels zigomicèts.
zigomicòsi (f.) : malautiá amodada pels zigomicèts.

zigomòrf, -a : característica d'un organ, d'una partida d'organ o d'un organisme qu'an una simetria bilaterala.
zigospòra : espòra (f.) que resulta dirèctament de dos gamèts.
zigòt : uòu fecondat.
zigotèn : periòde segond de la fasa primièira de la meiòsi.
ZIM- / ZIMO- : formas prefixadas del grèc *zime* (ferment)
zimasa : enzim qu'amòda la descomposicion de sucre en alcoòl.
zimogèn, -a : qu'amòda la fermentacion.
zimogenic, -a : amodat, -ada per la fermentacion.
zimologia : tractat sus la fermentacion.
zimosteròl : esteroid del levam.
zinc : mena de metal. *Clorur de z. Oxid de z. Sulfat de z.*
ZN : simbòl quimic del zinc.
zincat : sal derivada de l'idroxid de zinc.
zincifèr, -a : relatiu, -iva al zinc ; que conten de zinc.
ZINCO- : forma prefixada de zinc
zincograf, -a : persona que fa de zincografia.
zincografia : art de gravar sul zinc.
zincogravadura : gravadura sul zinc.
zincograt, -ada : gravat, -ada sul zinc.
zincòsi (f.) : alteracion consecutiva a l'inalacion de polveras (L. 301) de zinc.
zinga-zanga (onom.) : bruch alternatiu ; bruch de rèssa.
zingaire, -a : persona que zinga.
zingar (v. tr.) : recobrir amb de zinc.
zingatge : accion de recobrir amb de zinc.
zinià : polida flor mexicana.
zin-zin : (onom. del bruch de la vièla o del moissal)
zinzinar (v. intr.) : far lo bruch de la vièla o del moissal.
zinzinejar (v. intr.) : frequentatiu de zinzinar.
zip ! (onom.) (m.) : bruch d'una tampadura metallica coladissa de vestit ; tampadura metallica coladissa de vestit ; disqueta d'ordenador (de granda capacitat)
zircon : silicat de zircòni.
zircòni : mena de metal rar.
zirconic, -a : relatiu al zircòni ; que conten de zircòni.
Zità (santa) (1218-1278), sortida de *Lucca* (Toscana, Itàlia) patrona dels servicials e de las servicialas.
ziu-ziu : (onom.) : cant de la cigala ; bruch leugièr amodat per d'estòfas que se frelhan.
zizania (plt.) : juèlh / margalh / biraga (*Lolium temulentum*) desunion / discòrda. (R. V, 580)
zizi (m.) : verdaula / verdièr (mena d'aucèl) (*Emberiza citrinella*) cigala pichona ; membre viril d'un drollon.
zo ! (interj.) : ardit ! / en avant !
Zoà : prenom femenin.
-ZOARI : forma sufixada del grèc *zoariòn* (animalcul) v. **protozoari**.
zoave : ancian soldat argerian d'infantariá francesa. « *zobarga* » : v. **sosbarba**.
zodiac : zòna de l'esfèra celèsta que i se tròban lo solelh, la luna totes las planetas gròssas e la màger part de las pichonas. *Signes del Zodiac.* v. fin de letra Z.
zodiac : embarcacion de caochoc que i se pòt margar un motor fòrabòrd.
zodiacal, -a : relatiu, -iva al zodiac. *Constellacions zodiacalas.*
zòea (f.) (del grèc *zoe*, vida) : forma larvària d'unas crustacèus.
-ZOÏDE : forma sufixada del grèc *zòòn*. v. **espermatozoïde**.
Zola Émile (1849-1902) : escrivan naturalista francès.
zómbi, zómbia : mòrt, -a tornat, -ada a la vida (culte vodó) persona sens volontat, amòrfa, empatufada.

zòna : espani de país ; classa sociala ; porcion de la superficia d'una esfèra entremièg los dos plans parallèls e perpendiculars que la còpan.

Zòna d'activitat. Zòna climatica. Z. de vegetacion.

Zòna tropicala. Zòna temperada. Zòna polara.

Persona de segonda zòna. Zòna d'influéncia.

« zòna » (fr.) :

v. **cindre**.

zonal, -a : relatiu, -iva a las diferentas zònas de la planeta.

zonalitat : disposicion dels fenomèns diversses segon las grandas zònas climaticas del glòb.

zonard, -a (pej.) : marginal, -a.

zonat, -ada : que presenta de bendas concentricas.

Selze zonat : pèira frejal zonada. Cauquilha zonada.

zonatge / zonificacion : reparticion urbana en zònas ; reparticion d'un ensemble d'informacions en porcions d'estructura omogenèa, segon d'unes critèris.

(t. tecn. d'informatica)

zongar (v. intr.) : ressonar amb un bruch bronzissent (estrident)

zongarda : bronzidoira (joguina de mainatge)

zonièr, -ièira : persona que viu dins una zòna.

zonula : zòna pichonèla ; ligament suspensor del cristallin.

zonular, -a : relatiu, -iva a la zolula. *Cataracta zonulara.*

zonulisi (f.) : destruccion de la zonula del cristallin.

zonulotomia : seccion cirurgicala de la zonula.

zonzon (onom.) / **zonzonament** : bronzinament.

zonzonar (v. intr.) : bronzir / bronzinar / bronzinejar.

Las baudufas quand son lançadas zonzonan.

zonzonejar (v. intr.) : frequentatiu de zonzonar.

ZOO- : forma prefixada del grèc *zòon* (animal)

zoó : abreviacion de jardin zoologic. v. pus luènh.

zoocècidi (m.) : gala (excesséncia facha per la saba d'unes vegetals fissats per un parasit animal).

zoocenòsi (f.) : comunitat animala naturala formada de nombrosas espècias interdependentas e en equilibri.

zoocòr, -a (adj. e subs.) : qu'escampilha sos espòras, sa nolor, sas granas de mercè d'animals ; natura d'aquel biais d'escampilhar sos espòras, sas granas, sa nolor.

zoocoria : disseminacion zoocòra.

zoocerastia : bestialitat (relacion sexuala d'una persona amb una bèstia).

zoosteròl : esteroïde animal, mai que mai concentrat dins lo sistèma nerviós e las glandolas suprarenalas.

zoofag, -a : que se manja d'animals vius o crebats.

zoofagia : accion d'unas plantas o d'unes animals que capturan d'animals per s'avidar.

zoofil, -a (adj. e subs.) : que sa pollinizacion es facha per d'animals ; persona afeccionada pels animals ; persona que patís de zoofilia (bestialitat)

zoofilia : pollinizacion facha per d'animals ; afeccion patologica pels animals ; bestialitat / natura d'una persona que manifestà un amor sexual per d'animals ; atraccion d'unas espècias animalas per d'autres espècias.

Los anofèls son atirats pels lapins, pels pòrcs...

La zoofilia erotica se sona bestialitat.

zoofilic, -a : relatiu, -iva a la zoofilia.

zoofit : animal de la classa dels zoofits.

zoofits (m. pl.) : una de las grandas classas animalas.

zooflagelat : animal de la sosclassa dels zooflagelats.

zooflagelats (m. pl.) : sosclassa animala.

zoofòb, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la zoofobia ; persona que patís de zoofobia.

zoofobia : crença morbosa d'unes animals.

Zoofobia de las aranhas, dels rats, de las sèrps...

Son espesses los que patisson de zoofobia.

zoofòr (arc.) : nom de la frisa de l'entaulament, adornada autres còps d'esculturas d'animals.

zooforic, -a : que servís de supòrt a una escultura d'animal.
Colonna zooforica.

zoogamet : gamet mobil flagelat, de las algas e dels fonges.

zoogèn, -a / zoogenic, -a : d'origina animala.

Lo calquièr coralin es de tipe zoogèn.

zoogeografia : estudi scientific de la reparticion naturala de las espècias animalas actualas e fossilas a la superficia de la Tèrra.

zoogeografic, -a : relatiu, -iva a la zoogeografia.

zooglada : amàs de micròbis agrumelats per una substància viscosa.

zoografia : branca de la zoologia que sa tòca es de far la descripcion dels animals.

zoografic, -a : relatiu, -iva a la zoografia.

zoograficament : d'un biais zoografic.

zooïde (m.) : mineral que i es incrustat un image d'animal o d'una partida d'animal fossil.

zooïde, -a : natura d'un zooid. *Ròca zooïda.*

zoolatra (m. e f.) : adorador, -airitz d'animals divinizats.

zoolatria : culte per d'animals ; adoracion d'animals.

Egipte practicava la zoolatria.

zoolatric, -a : relatiu, -iva a la zoolatria.

zoolic, -a : amodat, -ada per una fòrça animala.

Maquina zoolica.

zoolit : animal fossil.

zoolitic, -a : de la natura d'un zoolit ; relatiu, -iva a un zoolit.

zoològ, -a : persona especialista en zoologia.

zoologia : branca de l'istòria naturala que sa tòca es l'estudi dels animals.

zoologic, -a : relatiu, -iva a la zoologia.

Estudi zoologic. Pargue zoologic.

zoologicament : d'un biais zoologic.

zoom (zum) (americanisme) : efècte de *travelling* (de movement optic), de mercè un objectiu de distància focala variabla de contunh ; l'objectiu meteís.

zoomania : amor morbós e excessiu per d'unes animals.

zoomaniac, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a la zoomania ; persona que patís de zoomania.

zoomòrf, -a : que representa un animal. *Signe zoomòrf.*

zoomorfic, -a : relatiu, -iva a un zoomòrf.

zoomorfisme : metamorfòsi en animal.

Cresença al metamorfisme : cresença al drac.

zoonimia : estudi scientific dels noms pròpris aplicats a d'animals.

zooniti (m.) : nom donat a cada segment d'un anelid.

zoonòsi (f.) : terme generic d'unas afeccions animalas que pòdon èsser transmesas a l'òme (carbon, tuberculòsi boïna, psitacòsi...)

zooparasit : parasit del règne animal.

zoopatia : malautiá de q.q. que se crei abitat per un animal.

zoopatic, -a : relatiu, -iva a la zoopatia.

zooplancton : plancton animal ; partida non clorofilliana del plancton.

zooplastia : accion d'empeutar un teissut animal dins l'òme ; l'empèut meteís.

zooplastic, -a : relatiu, -iva a la zooplastia. *Empèut zooplastic.*
zooprofilactic, -a : relatiu, -iva a la profilaxia.

Mesuras zooprofilacticas.

zooprofilaxia : proteccion contra las malautiás animalas que se pòdon transmetre a l'òme ; proteccion relativa, al regard de l'òme, per d'unes animals que los anofèls se congostan de s'avidar de lor sang.

La zoofilia dels anofèls fa ofici de zooprofilaxia.

zoopsia : vision allucinatòria d'animals terribles, característica d'unas intoxicacions (alcoholisme, cocaïnisme).

Los intoxicats patisson sovent de zoopsia.

zoopsic, -a : relatiu, -iva a la zoopsia.

zooscopia : allucinacion zooptica / zoopsia. v. pus naut.

zooscopic, -a : relatiu a la zooscopia.

zoosemiotic, -a : relatiu, -iva a la zoosemiotica.

Mejans zoosemiotics.

zoosemiotica : disciplina qu'estúdia los mejans emplegats pels animals per comunicar entre eles.

zoosemioticament : d'un biais zoosemiotic.

zoòsi (f.) : malautiá parasitària d'origina animala.

zoospèrm (m.) : partícula espermatica / espermatozoïde.

zoospermatic, -a : relatiu, -iva als espermatozoïdes.

zoospòra : espòra provesida d'un flagèl vibratil.

zoosporangi : esporangi que fa de zoospòras.

zoosporat, -ada : que sos espòras son provesits de flagèls vibratils.

zoosteròl : tèrme generic per totes los esteròls d'origina animala.

zootaxia : classificacion metodica del règne animal.

zootaxic, -a : relatiu, -iva a la zootaxia.

zootaxicament : d'un biais zootaxic.

zootèca : colleccion d'animals taxidermizats o d'esquelèts de presentar al public, o servats per las recèrcas en zoologia.

zootecnia : sciéncia qu'estúdia las condicions e los metòdes d'elevatge e de reproduccion dels animals domestics.

La zootecnia es una branca importanta de l'agricultura.

zootecnic, -a : relatiu, -iva a la zootecnia.

zootecnicament : d'un biais zootecnic.

zootecnician, -a : especialista (m. e f.) de zootecnia.

zooterapeutic, -a : relatiu, -iva a la zooterapia.

zooterapia : medecina veterinària.

zootomia : anotomia o disseccion dels animals.

zootomic, -a : relatiu, -iva a la zootomia.

zootomicament : d'un biais zootomic.

zooxantelas (f.pl.) : algas provesidas d'un flagèl que vivon en simbiòsi dins lo còrs d'animals pluricelulars o de protozoaris.

zoló (adj. e subs. m. e f.) : relatiu, -iva a un pòble negre d'Àfrica del sud ; persona d'aquel pòble ; lenga.

Costuma zoló. Pòble zoló. Un Zoló. Una Zoló.

Los Zolós. Lo zoló : lenga bantó parlada pels Zolós.

Zoroastre / Zaratostrà : reformador del mazdeïsme (religion antica dels Iranianes) sortit de Media (anciana region d'Àsia menora) als environs de 660 - 583 abans J.C.

zoroastrian, -a : relatiu a Zoroastre o a sa doctrina ; adèpte, -a d'aquela doctrina.

zoroastrisme : mena de religion dualista.

zostèr : t. tecn. med. per dire cindre (malautiá inflamatoria de la pèl al nivèl de la cencha o del cap) v. **cindre**.

ZOSTER- : forma prefixada del grèc *zòstèr* (cencha ; cindre)

zostèra (plt.) : (*Zostera nana*) ; (*Z. marina*)

zosterian, -a (adj. e subs.) : relatiu, -iva a un cindre ; amodat, -a per un cindre ; persona que patís d'un cindre.

zosterifòrme, -a : que revèrta un cindre ; en forma de cindre.

zuzuba : frucha del zuzubièr.

zuzubièr (plt.) : (*Celtis australis*)

DEPARTAMENTS E TERRITÒRIS OCCITANS

ALIÈR	03	GARONA-NAUTA	31
ALPS MARITIMS	06	GERS	32
ALPS-NAUTS	05	GIRONDA	33
ALPS DE PROVENÇA-NAUTA	04	LANAS / LANDAS	40
ARDECHA	07	LEIRE-NAUT	43
ARIÈJA	09	LOSERA	48
AUDE	11	ÒLT	46
AVAIRON	12	ÒLT E GARONA	47
BOCAS DE RÒSE	13	PIRENÈUS ATLANTICS	64
CANTAL	15	PIRENÈUS-NAUTS	65
CORRESA	19	PUÈI DE DOMA	63
CRUESA	23	TARN	81
DORDONHA	24	TARN E GARONA	82
DROMA	26	VAR	83
ERAU	34	VAUCLUSA	84
GARD	30	VINHANA-NAUTA	87

32 departaments de l'Estat francés,

12 valòias alpinas de l'Estat italian,

la Val d'Aran de l'Estat espanhòl,

Engadina e lo canton de Vaud en Soïssa.

Los limits reals de la zòna occitana se pòdon pas materializar exactament sus una mapa, que se parla tanben occitan dins d'unes airals dels departaments limitròfs.

*** MOTS TRACHES DEL GLOSSARI DE KASSEL**

v. p.p. 532, a tuna.

<p>bragas : cauças (del gallés <i>BRACA</i> : cauças)</p> <p>s. VIII : bragas = <i>próh</i> (naut al.) Lo ms. pòrta « <i>pragas</i> », que lo copista de Bavièira prononciava lo b coma un p.</p>	<p>calamèl : flaita rustica (del latin <i>calamus</i> : flaita)</p> <p>s. VIII : calamel = <i>widar - peini</i> (naut alemand)</p>
<p>budèl : tripa (del lat. <i>botellus</i> : bodin, salsissa)</p> <p>s. VIII : budel = <i>darm</i> (naut alemand) Aicí tanben lo ms. pòrta « <i>putel</i> » en lòc de « budel » (prononciacion del copista)</p>	<p>flasca : mena de botelha (del francic <i>FLASCA</i>)</p> <p>s. VIII : flasca = <i>buticla</i> (naut alemand), mas lo ms. pòrta « <i>puticla</i> », prononciacion del copista de Bavièira.</p>
<p>casa : ostal rustic (del lat. <i>casa</i> : ostal rural) que balhèt casal : ostal rural / ostal rustic.</p> <p>s. VIII : casa = <i>hus</i> (naut alemand)</p>	<p>martèl : aplech per espintar un clavèl.</p> <p>s. VIII : martel = <i>hamar</i> (naut alemand)</p>

* Ancians glossaris romans, corregits e explicats per F. DIEZ.

ENSENHADOR SUS D'UNES DOCUMENTS A DESPART

* Acte original occitan pus ancian de totes (occitan de Roergue)	202
* Alba bilingua :	143-144
* Arcàngels bufècs que lor preséncia dins un manuscrit permet de precisar sa data :	508-588
* Document latin sul galloroman de las annadas 700 :	546
* Document espanhòl sul « lemosin » de Provença, de Guièna e de la França gotica :	546
* Document sul glossari germanooccitan de <i>Kassel</i> (Alemanha) al sègle VIII :	590
* Document sus « amb » e sus « tuna » e sos derivats :	143
* Document sus « dar » :	363
* D'unes mots traches del glossari de <i>Kassel</i> : bragas - budèl - casa - calamèl - flasca - martèl	590
* Emplec de « tornar - retornar » relatat en grèc, abans 602. * Exemple de tròp (glòsa)	1006
* <i>Eu aòr Damrideu</i> :	364
* Exemple de romanç occitan : <i>La nena del claus</i> de Joan Bodon :	880
* Formulas de conjuracion del sègle VIII :	507-508
* Las litanias carolinas :	580-587-588-613-614-700
* <i>Lo Jonàs de Valenciennes</i> :	1043-1044
* Manuscrit latinooccitan :	587
* Mapa dels departaments e dels territòris occitans :	1053
* ORA PRO NOS : * Peisses simbols del Crist :	700
* Pagina trilingua WARD - BODON :	1046
* Passion de Harley (Bretanha Granda) :	794
* Pergamin de Còrdas :	308
* <i>Planh sobre planh</i> (ms. d'Albi)	940
* Quiasme :	804
* UCAR / AÛCAR e derivats - UCLES e derivats :	1014
* Dins lo diccionari véser : borrica - epistòlas farcidas (a l'intrada farci) - galloroman (609, 613-614) - tironian (969)	